UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Th. 4791.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Decretum Gratiani

Cum glossis. Ad vetustorum exemplarium fidem nouissime recognitum.

Casibus/ summarijs/ diuisionibusq; textuum et glossarum/ Marginalib⁹ additiunculis/ Concordantijs sacre scripture/ iuris pontificij/ et ciuilis/ Arboribus consanguinitatis ⁊ affinitatis/ Decreto abbreuiato/ conciliorum catalogo/ canonibus penitentialibus/ vna cum canonum derogationibus/ varijsq; indicibus alphabeticis ditatum et ampliatum.

Ib. Coll. Soc.tis Iesu Paderb. a°. 1610.

Venūdatur Parisijs apud Jolandā bonhōme viduam spectabilis viri Thielmanni Keruer/ In vico sancti Jacobi/ sub insigni Unicornis/ vbi et impressum est. Anno incarnationis dñi. M.D.xlij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Illustrissimo principi Beluacensium antistiti pariq; Galliarū dignissimo domino Carolo de villers, vndequaq; virtutibus vallato, F. Jo. Thierry Lingonensis inter iurium professores infimus, professione minimitanus felicitatem.

VBi tuas omni sancto lepore miniatas vigilantissime presul hilaro vultu et arrectis auribus Claromonte perlegimus literas: ⁊ ad cenobitas Parisiacos repedassemus: nostruq; chartophylacium (vt non dignas, sed quas valeremus rependeremus gratiolas) euoluissemus: obuie nobis sese exhibuerūt quedam nostre muse morales sesquiannales quidem in Decreti sanctiones, gemebūde tamen et eiulantes cur tandiu in nostratium literarum gazophylacio situ ⁊ pedore cum arachneis flocco haberētur. Cum maioris dignitatis q̄ pristine tam in spurcam Lutheranorum sectam ponti. maxi. Adriano. vj. et Clemēti. vij. dicate, q̄ in Albericū Rosatēsem sanctissimo Frācie legato, fidissimoq; Christianissimi regis archigrammateo do. Anto. a Prato oblate existere dinoscantur. Quibus cum mētaliter refricassemus virum ꝑm cor nostrū dignum dedicatione vsq; adhuc non reperisse: enixis tunc efflagitarunt precibus vt illius nomenclationem exsinuaremus: qua exfibulata suopte genio adeo te exaltauere, vt illarum ad te volātium habenas laxare coacti fuerimus. Nulli siquidem sanctiori ⁊ digniori mea cēsura offerri potuissent. Quicquid etenim illi sales Demosthenici, illa Socratis antitheta, Catonis grauitates, et Platonis diuinitates quondam exenterarunt, in te examussim dinoscuntur. Tu coronatus choro illo virtutum presulatus es pulcherrimo quem Christiane veritatis philosophus et doctor gentium Paulus in vero deposcit presule. Tu sobrietate comptus, morum probitate spectabilis, quibuscūq; doctrine honestamentis phaleratus, nulla labe superbie fedatus. Tu periodaliter irreprehensibilis es sane virtutis absolutissime origo. Propterea ꝑm archetypū sanctioris vite tue plura actitabimus: erūtq; istec opella nostra nouissima plura prioribꝰ: ita q̄ omnis plebs videns Asre, id est laudationes, lingua sancta eructabit. Ueriq; deicole in te Nazareum Jesum (qui in omnibus prebebit teipsum teste Paulo deiloquo typū bonorum operum) clarificabunt. Nonne satius est lucernam igne micantem a candelabro sustentari, q̄ sub doliolo recondi: cum sapientia abscondita ⁊ thesaurus inuisus nemini vnq̄ profuit? Ideo dabimus voci nostre vocē virtutis: vti Jesus inchoauit facere et docere. Nec arundo agitata noto tanq̄ vir duplex animo inconstans in omnibus vijs suis comperiemur. Quod si subdola aurigāte Rhānusia ab emulis bonum nostrum blasphemetur, nusq̄ confestim turbabitur in ira oculus noster: sed cum ijs qui oderunt pacem erimus pacifici. Quinimmo in medio nationis inique te duce bonus odor Christi deo erimus: etsi turbatio quedam emulatoria Minimitanum tuum vsq; ad eas (vt nosti) casulas lacessita fuerit: quas etiā fide formata paratus sum perenniter sustinere. Uale in Jesu clementissime comes, munusculūq; a tuo Minimitano Thierry nō rhinocerata nare, striata fronte: sed beneuolo applausu, maiora in posterum a nobis circa complementum iuris decisiuum prestolaturꝰ suscipito. Parisijs, in cenobio Nygeoniano. Anno Uerbi resuscitati. xxxj. supra quingentesimum et millesimum.

Decretum abbreuiatū figillatum cancra anuigento.

Liber Decreti diuiſ⁹ eſt in tres partes. Quarū ꝓma eſt de diſtinctiõib⁹. Scḋa de cauſis. Tertia de conſecratione. Puma pars diſtincta eſt in diſtinctiones cẽtum z vnam.

¶ Prima diſtinctio tractat de iure naturali z humano. Ius ipſius ḡnal⁹ eiuſq; ſpecies oēs definiẽs. Et inter ius ſcriptū z nõ ſcriptū differẽtiam ponens. Folio.ij.

¶ Scḋa de iure ḡritū ſiue Romanorū ipſum p ſpecies definiẽs.fo.iij.

¶ Tertia iur⁹ canonici varia noia diſtinguit, breuiterq; exponit.f.iij.

¶ Quarta ad qđ leges inuẽte ſunt, z qđ ſacri canones mãdẽt.f.eodẽ.

¶ Quita quõ ius naturale eſt imobile, nec obſtat qõ ibi ponitur.f.vj.

¶ Sexta an illuſiones nocturne ad pectꝰ ipurent, z circa finẽ ꝓſequitur de iur⁹ naturalis dignitate.f.vj.

¶ Septima ponit legiſlatores oſtendẽdo q̃liter ius inceperit.f.viij.

¶ Octaua ponit differẽtiã inter ius naturale z conſuetudinẽ.f.viij.

¶ Nona authoritate z exẽplo ꝓbat conſtitutiones hominum iuri naturali cedere.f.x.

¶ Decima oſtẽdit q̃ leges imperator⁹ vincunt a canonib⁹.f.xj.

¶ Undecima dicit conſuetudinẽ legib⁹ approbatis cedere.f.xij.

¶ Duodecima hꝫ laudabilẽ cõſuetudinẽ eſſe ſeruandã, q̃ nec canonib⁹ ſacris, nec veritati, nec bonis moꝫb⁹ obuiet.fo.xiij.

¶ Decimatertia vult q̃ ꝓtra ius naturale nõ admittat diſpẽſatio, niſi in fuga maioris mali.fo.xvj.

¶ Decimaquarta q̃ dã nõ debet minus peccatũ cõmittere, vt aliꝰ maius euitare poſſit.f.xvij.

¶ Xv. notat de tẽpore q̃ ſacri canones libꝝ z ꝑcilia celebrata fuerũt, z q̃ opuſcula ſunt admittẽda.f.xvij.

¶ Xvj. ponit q̃ canones apl̃oꝝ ſunt recipiẽdi: poſtea oſtẽdit q̃ tẽpore z q̃ reſidẽte in papatu vel imperio q̃dliber cõciliũ eſt celebratũ.f.xx.

¶ Xvij. dicit nõ cõcilia ſz cõuẽticula celebrari ſine papa.f.xxij.

¶ Xviij. oſtẽdit q̃ puincialia cõcilia nihil ḡnal⁹ poſſunt ꝓſtituere, ideo cõſequẽter declarat ad qđ ſint vtilia: z quotiẽs in anno, z q̃ tẽpore anni, z cuius authoritate ſunt celebrãda: z metropolitan⁹ nihil dz exigere ab epis ad conciliũ cõueniẽtib⁹. Addit de pena epiſcopi q̃ vocat⁹ ad ſynodum nõ venit.fo.xxiij.

¶ Xix. vim decretaliũ oſtendens dicit mandata eccleſiaſtica deuote ſeruanda.fo.xxvj.

¶ Vigeſima dicit q̃ in cauſis definiẽdis ſacri canones, in expoñeda vero ſacra ſcriptura ſancti doctores attendunt⁹.fo.xxix.

¶ Vigeſimaꝑma tractat de diuerſis ordinib⁹ z gradib⁹ miniſtroꝝ dicẽdo q̃ ſunt executores ſiue miniſtri canonũ, a maioribꝰq; ad infimũ. Et differentias miniſtroꝝ locoꝝ aſſignat, ꝓbans q̃ maior a minori non dz iudicari.f.xxx.

¶ Vigeſimaſcõa de dignitate romane eccl̃ie z q̃rũdã aliarũ.f.xxxij.

¶ Vigeſimatertia de ordinatiõe miniſtroꝝ.incipiẽs a ro.põtifice, deſcẽdẽs vſq; ad oſtiariũ.f.xxxiij.

¶ Vigeſimaquarta de examinatione ordinandoꝝ.f.xxxiv.

¶ Vigeſimaquinta de officijs clericorũ incipiẽdo ab oſtiario z aſcẽdendo vſq; ad epm. Circa mediũ diſtinctionis inchoat.xij.precepta regule apoſtolice. Et ꝓſequit ibi: Oꝑz epm eſſe ſine crimine. Et inde nacta occaſione ponit varias ſignificationes hui⁹ nominis crimẽ. Et oſtẽdit q̃ ſit mortale z q̃ veniale.f.xl.

¶ Vigeſimaſexta exequit ſcõm preceptum ap̃lice regule: Oportet epm eſſe vni⁹ vxoris virũ.fo.xlij.

¶ Vigeſimaſeptima ꝓbat q̃ nolentes vouere cõtinẽtã ad ſacros ordines ꝓmouendi nõ ſunt: aſſignãs differentiam inter ſolenne z ſimplex votum.fo.xliij.

¶ Vigeſimaoctaua ꝓbat q̃ clericis hſe vxores nõ ꝺz in eccl̃ia occidẽtali: addẽs de ſubdiaconatu q̃ olim ꝓhibit⁹ nõ erat.fo.xlv.

¶ Vigeſimanona oſtẽdit quedã capitula tradita eſſe ex cauſa, quedã ex tẽpore, quedã ex loco, quedam ex perſona.f.xlviij.

¶ Trigeſima, q̃ dictũ fuit.xxviij. diſt.ꝫ. q̃ ſacerdotes non debent a ſe abijcere vxores ſuas ꝓtextu religionis: hic dicit q̃ ex cauſa fuit hoc ſtatutũ.ſ.ꝓpter quoſdã hereticos q̃ cõiugia deteſtabant.fo.xlix.

¶ Trigeſimaꝑma ꝓbat z ponit exẽpla in terminis qualr clerici cõtinere debẽt, z q̃ ab oib⁹ eſt ſeruãda ꝓtinẽtia, niſi ab orientalib⁹.fo.l.

¶ Trigeſimaſcõa adhuc ꝓſequitur de ꝓtinẽtia clericoꝝ, z dicit q̃ ꝓſtituti in q̃tuor ſacris ordinib⁹ tenenť ꝓtinere: z ſi habent publicas cõcubinas null⁹ eoꝝ miſſam audiat.f.lij.

¶ Trigeſimatertia oſtẽdit q̃ bigami, corꝑe vitiati, yſurarij, publice penitẽtes, luſores, in ſcena ludẽtes, furioſi, arreptitij, accipiẽtes meretrices in vxores, z ꝓcubinas habentes, ꝓmoueri nõ poſſunt.f.liv.

¶ Trigeſimaquarta ponit q̃ oportet ẽm vitare nimiã familiaritatem domeſticaꝝ ꝑſonaꝝ z etiã ꝓſanguineaꝝ, z q̃ venari nõ ꝺz.f.lvj.

¶ Trigeſimaquinta agit de tertio capitulo aplice regle: Oportet ordinãdũ nõ eſſe vinolẽtũ.f.lviij.

¶ Trigeſimaſexta exponendo illud prudẽte: dicit q̃ clerici debẽt habere peritiã literarũ ſacrarũ.f.lix.

¶ Trigeſimaſeptima oſtẽdit q̃ clerici nõ debẽt libros gẽtiliũ reſpicere: peritiã ẽm ſecularium ſcientiarũ debent habere.f.lx.

¶ Trigeſimaoctaua ꝓbat q̃ literis ꝺz eſſe erudit⁹ ſacerdos, et canones ignorare nõ ꝺz. Ignorãtia ẽm epi eſt periculoſa.f.lxiij.

¶ Trigeſimanona oſtẽdit q̃ opoꝛtz epm eſſe prudentẽ in negocijs ſecularibus, vt ſua caurela reddant eccleſie indẽnes.f.lxiij.

¶ Quadrageſima ꝓſequit quintũ capl̃m ap̃lice regule: Oꝑz epm eſſe ornatũ. z primo de ornatu interiori q̃ conſiſtit in virtutib⁹.f.lxv.

¶ Quadrageſimaꝑma tractat de ornatu q̃ ꝓſiſtit i grauitate, inceſſu, habitu z tẽperãtia, por⁹ q cibi.f.lxvj.

¶ Quadrageſimaſcõa declarat illõ hoſpitalẽ.f.lxvij.

¶ Quadrageſimatertia illa duo, pudicũ z doctorẽ.f.lxviij.

¶ Quadrageſimaq̃rta illõ, nõ vinolentum: qõ eſt pars eiꝰ qõ dixim⁹, ꝫ. xxxv. diſt.f.lxx.

¶ Quadrageſimaquinta illud, non percuſſorem.f.lxxij.

¶ Quadrageſimaſexta illud, nõ litigioſum.f.lxxv.

¶ Quadrageſimaſeptia, illud nõ cupidũ domui ſue prepoſitũ.f.lxxvj.

¶ Quadrageſimaoctaua illud: nec neophytũ.f.lxxviij.

¶ Quadrageſimanona p̃dicta p̃cepta ap̃lice regle ſub ꝓpẽdio, z breuiter recapitulat. Et ponit cauſas z rationes q̃re criminoſi z vitioſi non debẽt in epos ꝓmoueri.f.lxxviij.

¶ Quinq̃geſima agit de lapſu z reparatione clericoꝝ.f.lxxix.

¶ Li. de curialib⁹ ſiue officialibꝰ rationib⁹ obligat⁹, iudicib⁹ z aduocatis ordinandis vel nõ.f.xcj.

¶ Lij. de preposteratione ſacroꝝ ordinum, ſiue de clerico per ſaltũ promoto.f.xciij.

¶ Liij. de curie annexis in clero, vel monaſterio recipiẽdis vel nõ. Et ibi ꝓbat q̃re curiales z aliter obligati ordinãdi non ſunt.f.xciij.

¶ Liij. de ſeruis a non dñis manumiſſis nõ ꝓmouẽdis, niſi libertatem ſint conſecuti.fo.eodẽ.

¶ Lv. de corꝑe vitiat⁹, bigamis, illiteratis, publice penitẽtib⁹ ordinandis vel non.f.xcvij.

¶ Lvj. de filijs pb̃roꝝ z nat⁹ de fo:

Decretū abbreuiatū in oratione soluta.

nicatione ꝛ adulterio non ordinandis. fo. xcix.

¶ Lvij. de baptizatis in egritudine an ordinentur. fo. cj.

¶ Lviij. de monachis non ordinandis sine licentia abbatis. fo. cj.

¶ Lix. de laicis literatis non subito ordinandis. fo. cij.

¶ Sexagesima, ostendit ex quib⁹ ordinibus aliquis eligend⁹ sit in prepositū, vel decanū, vel archipresbyterū, vel episcopū. fo. cij.

¶ Lxj. ostēdit q⁹ laici non sint eligēdi in epos, sed postulandi. fo. ciij.

¶ Lxij. ostēdit q⁹ clericor⁹ est eligere et populi cōsentire. fo. cvj.

¶ Lxiij. pbat q⁹ nullo modo laici debent se ingerere electioni episcopor⁹. fo. cvj.

¶ Lxiiij. ponit q̄ tēpore, ꝛ q̄b⁹ presentib⁹ debēt epi ꝓferrari. fo. criij.

¶ Lxv. dicit q⁹ presentib⁹ oib⁹ epis cōprouincialib⁹ vel se excusantibus debet episcop⁹ ꝓferri ab archiepo. Et ibi dicit q⁹ si ceteri ordinationib⁹ episcopor⁹ cōsentientib⁹ duo vel tres contradicant, obtineat plurimorum sententia. fo. cxv.

¶ Lxvj. de ꝓmotione archiepi q̄ ab oib⁹ epis cōprouincialib⁹ est ordinandus, ꝛ nō est ꝓfectād⁹ a paucioribus q̄ a trib⁹. fo. cxvj.

¶ Lxvij. de ꝓmotione siue ordine pbrorum. fo. cxvj.

¶ Lxviij. dicit q⁹ illi q̄ sunt ordinati ab illis quos nō ꝓstat esse episcopos iterū sunt ordinandi. Siue determinat de ordinatione non iteranda, et de corepis. fo. cxvij.

¶ Lxix. q⁹ ꝓma tōsura clerici de manu abbat⁹ pōt suscipi: vel dic q⁹ determinat de non ordinatis, ne in ecclia dei ministrēt. fo. cxviij.

¶ Septuagesima tractat ne q̄s ordinet sine titulo. fo. cxix.

¶ Lxxj. ne quis ordinetur a non suo episcopo. fo. cxix.

¶ Lxxij. ne ignot⁹ clericus sine literis dimissoriis siue cōmēdatitijs recipiatur. fo. cxx.

¶ Lxxiij. ostēdit qualr lre formate ꝛ dimissorie fiant. fo. cxx.

¶ Lxxiiij. tractat an inuitis ordines conferantur. fo. cxxj.

¶ Lxxv. de tēpore et die ꝓfectiōis epor⁹, necnō de ꝓpositis ordinationū alior⁹ clericor⁹. fo. cxxij.

¶ Lxxvj. de iejunijs q̄tuor tēpor⁹, ꝛ quare sunt iejunāda. f. cxxiij.

¶ Lxxvij. ponit qualr clerici sunt p grād⁹ ordinādi. et etiā tractat de interstitijs tēpor⁹. fo. cxxvj.

¶ Lxxviij. in qua etate sunt sacerdotes ordinandi. fo. cxxviij.

¶ Lxxix. repetit de ordinatione summi pontificis que a solis cardinalib⁹ fieri dz. fo. cxxviij.

¶ Octuagesima, i q̄b⁹ locis sunt ponēdi epi vel archiepi. fo. cxxx.

¶ Octuagesima prima epilogando docet q⁹ ordinād⁹ in eccl̄m dz esse sine crimine, nec clerici mulierib⁹ cohabitare debēt. fo. cxxxj.

¶ Octuagesima secūda docet q⁹ epūs his q̄ suis manib⁹ laborare nō pñt, ꝓuidere dz. Et addit q⁹ si q̄s ministrō fornicationē cōmittat ꝛ agat penitētiā, ex dispēsatione potest in ordinibus remanere. fo. cxxxiij.

¶ Octuagesima tertia docet q⁹ platus non solū ꝑ peccato immunis esse debet, ꝫ etiā peccatis aliop⁹ cōsentire nō dz. fo. cxxxvj.

¶ Octuagesima quarta vult q⁹ prelat⁹ sit vigilās circa defensionē pauperū, relevationē oppressor⁹, ꝛ curationē monasteriop⁹. fo. cxxxvij.

¶ Lxxxv. tractat ō hospitalitate clericor⁹ q̄ est epūs necessaria. f. cxxxviij.

¶ Lxxxvj. pbat q⁹ opꝫ eccl̄m esse doctore vt sciat subditos corrigere. Itē liberalē circa patientes necessitatem ꝛ nō circa histriones. fo. cxxxviij.

¶ Lxxxvij. probat q⁹ viduis, orphanis, oppressis, epūs debet dare subsidium. fo. cxlij.

¶ Lxxxviij. dicit q⁹ clerici cupiditat⁊ causa negociatores esse non debent: ꝫ pietat⁊ causa curā orphanis et viduis impendere. fo. cxlij.

¶ Lxxxix. dicit q⁹ opꝫ eccl̄m esse domui sue bene ꝓpositū, vt sciat i dispēsatione rerū eccl̄ie regulā esse obseruandam. fo. cxliij.

¶ Xc. docet qualr litigiosi corripiēdi sunt ꝛ nō ordinādi: tractās delicit⁊ ꝛ honestis operib⁹. fo. cxlvj.

¶ Xcj. de modo cātādi in eccl̄ia, etiā de electi potestate. dicit etiā q⁹ si clericis sua beneficia non sufficiāt, possunt sibi necessaria querere artificio suo licito. fo. cxlvij.

¶ Xcij. dicit q⁹ magis corde q̄ vocibus cantandū est. fo. cxlvij.

¶ Xciij. de obediēcia minoꝝ ergā maiores, ꝛ q⁹ null⁹ dz cōicare inimicis Romane eccl̄ie. fo. cxlix.

¶ Xciiij. de legato Romani pontificis q̄ impediend⁹ nō est, ꝛ impedientes sunt excōicādi. pbat etiā q⁹ maior in officio, minoꝝ vices suas cōmittere potest. Et de ꝓsumptione archidiaconor⁹. fo. cliij.

¶ Xcv. dicit q⁹ etiam presentib⁹ epis pbr̄i q̄uis eis subditi pñt sacra mysteria celebrare ꝛ ꝓdicare. f. cliij.

¶ Xcvj. dicit q⁹ laicis etiā imperatorib⁹ non liceat aliquē ordinare vel de reb⁹ eccl̄iarū iudicare. fo. clvij.

¶ Xcvij. dicit q⁹ ꝓcib⁹ eccl̄ie impetrat ceteri principes possunt eā iuuare: subjicies eccl̄iā Romanā legationē vndecūq; sine signatis apicibus nō recipere. fo. clxj.

¶ Xcviij. dicit q⁹ clerici peregrini et vltramarini sine testimonio q̄nq; episcopor⁹ recipiēdi nō sunt. f. clxij.

¶ Nonagesimanona docet de ꝓmatib⁹ ꝛ ptāre eor⁹ q̄uter null⁹ est appellād⁹ vniuersalis. fo. clxij.

¶ Cētesima tractat de pallio et vsu eius. fo. clxij.

¶ Cētesima prima ꝛ vltima dicit vnā ꝓuinciam in duas non dividēdam, fo. clxv.

Secūda pars ꝑ est de causis distincta est in causas originales. Quarū q̄libet plures sub se q̄stiones continet.

¶ Prima causa questiones hz. viij.

¶ Prima querit vtrū vēdere spūalia sit pctm? So. sic. fo. clxvj.

¶ Scda an ꝓ ingressu eccl̄ie vel monasterij pecunia sit exigēda vel ꝓsoluēda? So. non. fo. cxc.

¶ Tertia vtrū pbēdas eccl̄ie emere sit symonia? So. sic. fo. cxcij.

¶ Quarta vtrum ille re⁹ criminis sit cui⁹ pater ꝓ eo symoniace acq̄siuit? So. de rigore iur⁊ nō, de misericordia secus. fo. cxcix.

¶ Sexta vtrū ignoratēr a symoniaco ordinati sint abijciēdi vel nō? So, pbata ignorantia misericorditer tolerantur. fo. cc.

¶ Septima vtrū renūciās sue hereſi in ꝑali dignitate sit suscipiēdus? So. rigor vult eū deponi, ꝫ dispēsatio sustineri. fo. cc.

¶ Scda cā hz. viij. q̄stiones. Et in ea quinta precedit quartā.

¶ Prima querit vtrū in manifestis sit ordo iuris seruād⁹? Sic. nisi sint notoria. fo. ccvj.

¶ Secūda vtrum spoliat⁹ ab aliquo sit iudicādus? Non, ante restitutionem. fo. ccxiij.

¶ Tertia qua pena sint feriendi in accusatione deficientes? Talione. folio. ccxiij.

¶ Quinta vtrū accusatore deficiēte re⁹ sit cogend⁹ ad purgationē? Nō, nisi infamia publica laboret. f. ccxvj.

¶ Quarta an duop⁹ testimonio epūs sit cōdēnād⁹? Sic. fo. ccxx.

¶ Sexta quo remedio causa sublevuat? Appellatione, que tamē ei danda nō est qui causa dilationis appellat. fo. ccxx.

¶ Septima an laici vel monachi vel q̄libet inferior ordinū sint admittendi in accusatione maiorū? Nō, de iure nouo. fo. ccxxj.

¶ Octaua qualiter accusatio fieri debeat? So, in scriptis, fo. ccxij.

¶ Tertia cā hz. xj. cōplectit.

¶ Prima vtrū restitutio sit facienda quibuslibet spoliatis? So. sic: nisi in certis casibus. nā infamatus, apostata, iuste spoliatus, proscriptus, et suspectus non sunt restituendi. folio. cclxiij.

¶ Secunda querit de inductis quo spatio sint danda: an post restitutionem imm: an post vocationem ad causam q̄buslibet cōcedende sunt? So, ad arbitrium iudicis. fo. cclxiij.

¶ Tertia, quo spatio mensium sint vtriq; cōcedēde. So. vt pu⁹. cclxiij.

¶ Quarta, vtrum infames sint reciendi ad testimoniū? Sol. non: nisi contra sui similes. fo. cclxlvj.

¶ Quinta, an testes domestici vel inimici sint p̄ducēdi? So. nō. cclxlvij.

¶ Sexta, vtrū re⁹ extra p̄uinciā sit producendus? Sol. non. fo. cclxlx.

¶ Septima, vtrū criminosus possit esse iudex? Sol. sic: ab ecclesia toleratus. fo. cclxj.

¶ Octaua, vtrū ep̄us possit ab vno iudicari? nō, nisi a. xij. ep̄is: reseruata sūa summo pontifici. fo. cclv.

¶ Nona, vtrum accusatores vel testes in absentē vocem accusationis vel testificationis exhibere valeāt? Sol. non. fo. eodem.

¶ Decima. vtrū deficientes in vno capitulo sint admittendi ad sequentia? Sol. non. fo. cclxij.

¶ Undecima, vtrū accusatus in accusatorem possit conuertere accusationem? Sol. non: nisi in maiori crimine. fo. eodem.

¶ Quarta causa habet q̄nes ser.

¶ Prima, an in excōicatione constitutus alium accusare valeat? Sol. non. fo. cclx.

¶ Secunda, an infra. xij. annos in criminali causa quis testificari possit? Sol. non. fo. eodem.

¶ Tertia, an ab accusatione p̄hibitus possit esse testis? Sol. nō. ibidē.

¶ Quarta, an idem possit esse accusator & testis? Sol. non. fo. cclxiij.

¶ Quinta, an si vocatus ad causaz non veniat sit excōicādus? Sol. sic: nisi iusta absentie causam probauerit. fo. eodem.

¶ Sexta, an calumniator in p̄pria causa sit audiendus? Sol. sic: si causa non sit criminalis. fo. cclxv.

¶ Quinta causa habet. vj. q̄nes.

¶ Prima, qua pena sit ferendus q̄ famosum libellum scribit? Sol. ante themate: nisi scripturam probauerit. fo. cclxv.

¶ Secūda, quotiens quis sit ad cām vocādus antecq̄ excōicet? Sol. non tm̄ semel, sed bis. fo. cclxvj.

¶ Tertia, an per procuratorē q̄s cām agere valeat criminalē? Sol. nō nisi sit p̄sona illustris. Causam vo iniuriarum ciuilem, sic. fo. clxvij.

¶ Quarta, an absq; synodali audientia ep̄s sit dānāds? Sol. nō. cclxvij.

¶ Quinta, an sit habēdus p̄ inimico qui aliquē accusat? So. nō: si hoc faciat ex charitate. fo. eodem.

¶ Sexta, q̄ pena sit plectēdus q̄ nō p̄bat obiecta? Sol. talione. f. cclxix.

¶ Sexta causa q̄nes. v. cont̄net.

¶ Prima, vtrū crimiosi vel infames religiosum ep̄m possint accusare de simonia? non. fo. cclxx.

¶ Secūda, si ep̄s accusationē in accusantē cōuertere voluerit: an eius verbo simplici fides adhibenda sit? Non. fo. cclxxiij.

¶ Tertia, an liceat petere iudicium ep̄i alterius p̄uincie? Non: nisi in causa damnationis. fo. eodem.

¶ Quarta, cui⁹ iudiciū sit expetendū cū ep̄i p̄uincie in sua sūa discordant? Archiep̄or et ep̄orum vicine p̄uincie. fo. cclxxv.

¶ Quinta, an accusatore deficiente reus sit ad p̄bationem cogendus? Nō: sed bene ad purgationem si laboret infamia. fo. cclxxvj.

¶ Septima causa habet. ij. q̄nes.

¶ Prima, vtrū viuēte ep̄o alius poterit in eadē ecclesia ordinari? Nō: nisi transferat vel cedat. tm̄ p̄o infirmitate vel senectute datur sibi coadiutor. fo. cclxxvij.

¶ Secunda, vtrū hi q̄ cesserūt cā infirmitatis, sanitate recepta possint cathedrā repetere? Nō. f. cclxxxvij

¶ Octaua causa q̄nes. v. colligit.

¶ Prima, vtrū liceat ep̄o sibi successorem eligere? Non. fo. cclxxxviij.

¶ Scōa, an amicoruz patrocinia in electione valeant? Non. fo. ccxcij.

¶ Tertia, an sit simonia post electionem p̄o indēnitate ecclesie iuramentū p̄estare? Sic: si pactū super hoc precessit. fo. eodem.

¶ Quarta, an liceat clericis declinare iudicia ep̄i de crimine accusati a te sue ep̄s? Nō: ante cōdemnationē nisi per appellationem. fo. ccxcij.

¶ Quinta, an accusatus coram apostolico sine eius literis debeat reuerti? Non. fo. eodem.

¶ Nona causa habet. iij. q̄nes.

¶ Prima, an ordinat⁹ ab excōicato efficiendus sit? Nō: si ignorauit illum esse excōmunicatum. fo. eodem.

¶ Scōa, an liceat archiep̄o vel ep̄o clericos alteri⁹ ordinare? Non: sine literis p̄opūs ep̄i. fo. ccxciij.

¶ Tertia, an liceat archiep̄o clericos sui suffraganei absoluere vl̄ dānare? Nō: nisi data negligentia vel appellatione interposita. fo. ccxcvj.

¶ Decima cā q̄nū⁹. nj. est cōtra.

¶ Prima, an eccl̄ia cum omni dote ad ep̄m p̄tineat: vel ad eius ordinationes? Sol. sic. fo. ccxcix.

¶ Secūda, an liceat ep̄o res ecclie distrahere? Sol. nō: nisi in certis casibus. fo. ccc.

¶ Tertia, quid a singulis ecclesiis nomie cathedratici valeat exigere? Sol. quos solidos. fo. cccij.

¶ Undecima causa q̄z. ij. q̄nes.

¶ Prima, an cleric⁹ ante ciuilē iudicem sit trahendus? Non. fo. cccv.

¶ Secunda, qua pena dignus sit q̄ clericū ad secularē iudicem traxit? Excommunicatione. fo. cccvj.

¶ Tertia, qua pena dignus sit qui sententiam ep̄i non seruauerit? Depositione. fo. cccvij.

¶ Duodecima cā q̄nes cōtinet. v.

¶ Prima, an liceat clericis p̄pium hre? Nō: regularibus. fo. cccxxvj.

¶ Scōa, an res eccl̄ie possint dari? Non: nisi in casibus. fo. cccxxx.

¶ Tertia, vtrum clerici acquisita de rebus eccl̄ie possint relinquere quibus voluerint? Nō: nisi eccl̄ie. fo. cccxliij.

¶ Quarta, quib⁹ possunt clerici relinquere que de suis et eccl̄ie reb⁹ prouenerunt? Partim eccl̄ie: partim heredibus. fo. eodem.

¶ Quinta, an liceat clericis testamentum facere? Sic: de propriis rebus. fo. cccxlv.

¶ Tredecima causa hz. ij. q̄nes.

¶ Prima, vtrū decime sint dāde ratione territorij vel p̄sone. Sol. ratione vtriusq;. fo. cccxlvj.

¶ Secūda, an ius percipiendi & soluendi decimas tollatur rōne tēporis? Sol. sic. fo. cccxlvij.

¶ Decimaquarta cā hz. vj. q̄nes.

¶ Prima, an liceat clericis in iudicio sua repetere? Sic. fo. cccliij.

¶ Secunda, an super rebus eccl̄ie testes eiusdē sint audiendi? Sic. folio. ccclliij.

¶ Tertia, an preter sortē aliq̄d accipere sit vsura? Sic. fo. ccclv.

¶ Quarta, an liceat clericis vel laicis vsuras accipere? Non. fo. eodē.

¶ Quita, an elemosyne sint de vsuris faciende? Non. fo. ccclvj.

¶ Sexta, an vsurarij possint penitētiam agere? Non: si habeant vnde possint restituere. fo. ccclvij.

¶ Decimaquinta causa habet. viij. q̄stiones.

¶ Prima, an ea que fiūt ab ignorātibus, vel mente alienatis: sint eis imputanda? Non: [illegible] culpa sua ad ignorantiam deuenerint. fo. ccclx.

¶ Secūda, an pro impensis patrocinij liceat clericis munera exigere? Sic. fo. ccclxij.

¶ Tertia, an p̄ cōfessionē mulieris cū qua peccauit sacerdos sit cōdemnandus? Non. fo. eodem.

¶ Quarta, an die dominico debeant episcopi causas audire? Non. folio. ccclxiij.

¶ Quinta, an negāti crimen purgatio iterū indicenda? Sic: si laborat infamia. Folio. cccixv.

¶ Sexta, an in criminalibus confessio sit extorquēda? Non. fo. eodem.

¶ Septima, an sol⁹ episcopus diaconum vel presbyterum deponere possit? Non. fo. cccixvij.

¶ Octaua, si p̄fectus vel quicunq; de his que ante ordinationē cōmisit valeat ministrare? Non. fo. cccixviij.

¶ Decima sexta causa h3. vij. qōnes. Et in ea quinta quæstio ponitur in tertio loco.

¶ Prima, an liceat monachis officiū celebrare? Sol. sic: cuz pmissione epi⁹ et licentia abbatis. fo. cccixx.

¶ Scōa, an liceat eis i capellis suis sacerdotes instituere? Sol. sic: si q̄s possideat pleno iure. fo. cccixxij.

¶ Quinta, an epūs vel abbas iure territorij capellā valeat vendicare? Sol. non. fo. cccixxiij.

¶ Tertia, an iura ecclie p̄ scriptionem tollātur? Sol. sic. fo. cccixxxiij.

¶ Quarta, an eccliā contra ecclesiā vel monasteriuz possit p̄scribere? Sol. sic. fo. cccxx.

¶ Sexta, si q̄s in rem ecclesie ab aliquo detentā sua auctoritate irrepserit an cadat a causa? Sol. sic: sed nō ecclesia. fo. eodem.

¶ Septima, an liceat alicui ecclesiā de manu laici recipere? Sol. nō nisi ecclesia vel monasteriuz habeat ius patronatus. fo. cccxxj.

¶ Decima prima causa habet. iij. quæstiones.

¶ Prima, an reus sit voti qui a proposito sui cordis recedit? Solu. sic: quārum ad ecclesiā, nisi ore pronunciauerit. fo. cccxxvij.

¶ Scōa, an bñficia et reddēda sint q̄ eis in infirmitate renunciauit? Solu. sic: si nō erat sui cōpos. fo. eodē.

¶ Tertia, an liceat illi qui se monasterio tradidit postea ad ꝓpria redire? Sol. non. fo. cccxxix.

¶ Quarta, an discedēs de monasterio sine sui abbatis licētia possit sua vendicare? Sol. non. fo. eodem.

¶ Decima secunda cā h3. q. qōnes.

¶ Prima, an abbas factꝰ epūs a Quirat ecclesie vel monasterio? Sol. dū fuit abbas, acquisiuit monasterio: sed factus epūs, ecclesie. fo. cccxv.

¶ Secunda, an p epm abbas sit eligendus vel instituendus? Solu. ab episcopo est ordinādus: a fratribus vero eligendus. fo. eodem.

¶ Decima nona causa continet tres quæstiones.

¶ Prima, an epūs debeat permittere clericos transire ad monasteriū? Sol. sic. fo. cccxx.

¶ Scōa, si noluerit an liceat eis eo inuito transire? Sol. sic. fo. eodem.

¶ Tertia, an liceat canonicis regularibus transire ad monasteriū monachorum? Sol. nō: sine licentia sui prelati. fo. cccxxj.

¶ Vigesima cā q̄nes. iiij. p̄dit

¶ Prima, vtrū pueri traditi monasterijs sint cogēdi ibi manere? Non: nisi postq̄s venerit ad annos discretionis. fo. cccxxij.

¶ Secunda, si preter volūtatem parentum intrauerint monasteriū: an p eos inde possint extrahi? Sic: infra annum z diem: si sint infra annos discretionis. fo. cccxxv.

¶ Tertia, an qui inuitꝰ cucullā induit cogatur eam retinere? Nō: nisi post consenserit. fo. eodem.

¶ Quarta, an liceat ab vno mōasterio ad aliū trāsire? Sic. fo. cccxxvij.

¶ Vigesima prima causa habet. v. quæstiones.

¶ Prima, an clericꝰ possit in duab⁹ eccl'ijs inscribi? Sol. nō. fo. cccxxvij.

¶ Scōa, an liceat clericis a sua ecclesia ad aliā trāsire? Sol. nō: sine l'tis vel licentia sui prelati. fo. cccxxviij.

¶ Tertia, an liceat clericis suscipe procurationem secularū negociorū? Sol. nō: nisi cā pietatis. fo. cccxxix.

¶ Quarta, an liceat clericis vestib⁹ fulgidis ornari? Sol. nō. fo. cccxxx.

¶ Quinta, qua pena sint puniendi clerici ad iudicium seculare fugientes? Sol. excōicatione. fo. cccxxxj.

¶ Vigesima secūda causa genit quæstiones quinq.

¶ Prima, an iuramētū sit p̄standū? Sic: causa necessitatis. fo. cccxxxj.

¶ Secunda, an sit periurus quinrat falsum z credit verum? Nc propter intentionem fallendi: tñ postea dicitur contrarium. fo. cccxxxiij.

¶ Tertia, an liceat clericis denegare epō cōsuetā obedientiā? Non: ante cōdemnationem. fo. cccxxxviij.

¶ Quarta, an iuramentū illicitū sit seruandum? Non. fo. cccxxxix.

¶ Quinta, an periurus sit q̄ aliū peierare cogit? Sic. fo. cccxxxij.

¶ Vigesima tertia causa habet. viij. quæstiones.

¶ Prima, an militare sit pctīs? Nō: si iuste fit. fo. cccxxxv.

¶ Secunda, quod sit bellū iustum? Quod fit edicto superioris reperendarum rerum, aut ꝓpulsandarum iniuriarum causa. fo. cccxxxviij.

¶ Tertia, an iniuria sociorum sit armis propulsanda? Nc. fo. eodem.

¶ Quarta, an vidicta sit inferēda? Sic: ab eo cuius interest. fo. cccxl.

¶ Quinta, an sit peccatū iudici vel ministro reos occidere? Non: causa iustitie. fo. cccxlij.

¶ Sexta, an mali sint ad bonum cogendi? Sic. fo. cccxlj.

¶ Septia, an hereticisint spoliandi suis z ecclie sue bonis? Sic. cccxlvij.

¶ Octaua, an liceat clericꝰ arma mouere? Non, manu propria: nisi causa necessitatis. fo. cccxlviij.

¶ Vigesima quarta cā h3 qōnes. iij.

¶ Prima, an hereticus aliquē possit excōicare? Non. fo. cccxlix.

¶ Secunda, an post mortem possit aliquis excōmunicari? Sic: p heresi. fo. cccxlix.

¶ Tertia, an pro petō dñi eiꝰ familia possit excōicari? Nō: sed interdicto suppōni. fo. cccxlxx.

¶ Vigesima quinta cā h3. ij. qōnes.

¶ Prima, an authoritate priuilegij quis contra ius commune valeat se tueri? Sol. sic. fo. cccixxxvij.

¶ Scōa, an sequētia priuilegia derogēt priorib⁹? Sol. sic: si ex certa scientia fuerint cōcessa. fo. cccxc.

¶ Vigesima sexta causa quæstiones septem continet.

¶ Prima, an sint sortilegi qui sub ficto religionis nomine futura p̄nuntiant? Sol. sic. fo. cccxciij.

¶ Secunda, an sit peccatū esse sortilegum? Sol. sic. fo. eodem.

¶ Tertia, a q̄bꝰ genꝰ diuinatiōis sūpsit exordiū? So. a ꝑsis. fo. cccxcvj.

¶ Quarta, quot sūt genera diuinationis? Sol. quatuor fm numerum: duo fm formā, quod videre potes. fo. eodem.

¶ Quinta, an sortilegi sint excōicandi? Sol. sic. fo. cccxcvij.

¶ Sexta, an excōicatus ab epō possit recōciliari a ꝑsbytero? Sol. non: episcopo incōsulto: nisi in necessitatis articulo. fo. cccxcix.

¶ Septima, an mouentibus sit penitentia imponēda? So. non: tamen esset eis immotescenda. fo. ccccj.

¶ Vigesima septima causa h3 quæstiones duas.

¶ Prima, an coniugium possit esse inter volentes? Sol. non: si votū sit solennizatum, secus si simplex fuerit. fo. ccccij.

¶ Secunda, an liceat sponso a sua sponsa recedere? Sol. nō: si despōsatio sit de presenti. fo. cccccx.

¶ Vigesima octaua gerit qōnes. iij.

¶ Prima, an coniugiū sit inter infideles? Sic. fo. ccccxix.

¶ Scōa, an liceat cōuersio ad fidem ducere aliā viuēte priore? Sic: si sit diuisus ab ipsa infideli. fo. cccccxv.

¶ Tertia, an bigamus sit qui ante baptismū vnā vxorem, z post aliam habuit? Sic. fo. eodem.

¶ Vigesimanona causa habet duas quæstiones.

¶ Prima, an sit cōiugium inter seruum et ingenuā? Sic: nisi error impediat. fo. cccccxxvj.

¶ Secunda, si pius putabat hunc esse liberum: et postea deprehendes-

rit ipsum esse seruū, an possit eū dese
rere? Sic. fo. ccccc xxvij.

¶ Trigesima ca hz .v. qōes.

¶ Prima an liceat reddere debitum
vxori q̄ filiū de sacro fonte leuauit?
Sic: nisi ex consensu vtriusq; sit fa-
ctum. fo. ccccc xx viij.

¶ Scda, an sponsalia ꝓtrahāt̄ur in-
ter infantes? Non. fo. ccccc xxx.

¶ Tertia, an spirituales vel adoꝓti
ui filij possint naturalib⁹ copulari?
Non. fo. ccccc xxxj.

¶ Quarta, an liceat alicui cōmatrē
vxoris sue ducere in vxorē? Sic: mo-
rtua vxore, si cōmaternitas matrimo
nium precessit. fo. ccccc xxxij.

¶ Quinta, an clādestina desponsa-
tio manifeste prēiudicet? Nō: apud
ecclesiā. fo. ccccc xxxij.

¶ Trigesima prima cū
hz tres questiones.

¶ Prima, an possit duci in vxorē que
pu⁹ fuit polluta per adulteriū? Sic:
nisi adulter dederit ei fidem viuente
viro, vel machinat⁹ fit in mortē eius.
fo. ccccc xxxv.

¶ Scda, an filia sit inuita alicui vxo
rē tradēda? Nō. fo. ccccc xxxvij.

¶ Tertia, an post patris sponsionē
possit alij nubere? Sic, si non cōsen-
serit. fo. ccccc xxxix.

¶ Trigesima scda cū hz
octo questiones.

¶ Prima, an liceat ducere meretri-
cem in vxorē? Sic. fo. ccccc xxxix.

¶ Scda, an sit vxor appellāda q̄ du
ctā incōtinētie cā? Nō. f. ccccc xlj.

¶ Tertia, an mulier sequatur arbi-
trium aui liberi, an patris seruī? Aui.
fo. ccccc xlv.

¶ Quarta, an viuente vxore liceat
alicui ex ancilla filios querere? Nō.
fo. ccccc xlvj.

¶ Quinta, an ea q̄ patrē inuita pudi
citiā perdat? Nō. f. ccccc xlix.

¶ Sexta, an adulter adulteram di-
mittere possit? Nō. fo. ccccc liij.

¶ Septima, an viuēte dimissa aliam
accipere possit? Nō. fo. ccccc liij.

¶ Octaua, si in hoc saltē infidelē du
cere possit ea ꝓditione vt ad fidē con-
uertatur? Nō. fo. ccccc lvj.

¶ Trigesima tertia cū hz
quinq; questiones.

¶ Prima, an propter impotentiam
coeundi sit aliqua a viro separāda?
Sic. fo. ccccc lviij.

¶ Scda, an separata possit ei nube-
re cū q̄ pu⁹ est fornicata? Sic: penitē
tia peracta. fo. ccccc lix.

¶ Tertia, An sola cordis contritio-
ne possit peccatum deleri? Sic: vbi
facultas confitendi non suppetit. fo.
ccccc lxij.

¶ Xpo dū q̄ hic rōne hui⁹ tertie qō
nis mote agit de pēitentia, cui⁹ tra-
ctat ꝑ distinctiones. vij. est dicendū.

¶ Prima querit an sola cordis cōtri
tio deleat pcm̄? Sic: si confitendi fa
cultas deest. fo. ccccc lxij.

¶ Scda, An charitas semel habita
possit amitti? Sic in via: sec⁹ in pa-
tria. fo. ccccc lxxij.

¶ Tertia, an pnia possit reiterari?
Sic: preterī solēne. f. ccccc lxiij.

¶ Quarta, an pcā semel dimissa re
deāt? Nō, simplr. f. ccccc lxiij.

¶ Quinta, q̄s mod⁹ debeat obserua
ri in imponēda ⁊ accipiēda penitēn-
tia? So. ad arbitriū ꝓpriū sacerdot⁹
discreti. fo. ccccc lxv.

¶ Sexta, cui q̄s ꝑ fiteri debeat. Sol
ꝓprio sacerdoti si sit discret⁹, alioq̄n
alteri de eiꝰ licētia. f. ccccc lxvj.

¶ Septima, An penitentia timore
mortis accepta sit fructuosa? Sic. f.
ccccc lxvij.

¶ Quarta q̄stio cause supra prime
est: an act⁹ nugalis sit, phibit⁹ tēpo-
re orationis? Sic. f. ccccc lxviij.

¶ Quinta, an vir sine ꝑsensu vxoris,
⁊ econuerso vouere possit cōtinētiam?
Non. fo. ccccc lxvj.

¶ Trigesima qrta cū hz
duas questiones.

¶ Prima, an rea sit adulterij q̄ cre-
dēs maritū mortuum nupsit alteri?
Non. fo. ccccc lxx.

¶ Scda, an redeūte priore cogenda
sit recedere a secundo, ⁊ ad priorem
redire? Sic. fo. eodem.

¶ Trigesima quinta cū
hz .x. questiones.

¶ Prima, an liceat aliquā ducere de ꝑ
pria cognatione? Nō. f. ccccc lxxj.

¶ Secunda, an liceat aliquam duce
re de cognatione vxoris sue? Nō. fo.
ccccc lxxij.

¶ Tertia, vsq; ad quē gradum de-
beat q̄s abstinere a ꝓsanguineis sue
et vxoris sue? So. olim vsq; ad .vij.
hodie vsq; ad .iij. f. eodem.

¶ Quarta, ꝑ re vsq; ad .vij. gradum
ꝑputat ꝓsanguinitas? Sol. ad instar
vij. eratū mūdi. f. ccccc lxxiij.

¶ Quinta, quomodo grad⁹ ꝓsangui
nitat⁊ sunt cōputādi? Sol. sicut ost̄
ditur in arbore. fo. eodē.

¶ Sexta, q̄ instrūmēta, de ꝓpinqta-
te firmare debent? So. ꝓpinq; vici-
ni. fo. ccccc lxxx.

¶ Septima, an incestuosi filij repu-
tent? Non. fo. ccccc lxxij.

¶ Octaua, si ꝓsanguinei ignorāter
ꝓlucti simul, possint remanere? Nō,
nisi ex dispensatione pape in quinto
gradu vel supra. fo. eodē.

¶ Nona, an matrimoniū ꝑ falsos te
stes separatū, si postea apparuerit
ecclesiā fuisse deceptā fit reintegrā-
dum? Sic. fo. ccccc lxxiij.

¶ Decia, si relicta alicui⁹ i ſtōas nu
ptias trāierit, an ꝓles ex eis suscep
ta poterit copulari ꝓsanguineis pa
ris viri? Nō. fo. ccccc lxxx uij.

¶ Trigesima sexta vltima
cū hz duas questiones.

¶ Prima, an virginē oppressa ra-
ptū cōmittat? Sic. fo. ccccc lxxx v.

¶ Scda, an rapta raptori nubere
possit? Utiq; f. ccccc lxxx vj.

Tertia pars est de ꝓsecra
tione, q̄ dr̄q; distinctiones
dūtaxat cōplectit.

¶ Prima agit de ꝓsecra
tione ecclesiarū et missa-
rum celebratione. f. ccccc lxxx viij.

¶ Secunda, de sacramento eucha-
ristie. f. ccccc lxxj.

¶ Tertia, de festiuitatib⁹ ꝑ anni cir-
culū celebrādis. f. ccccc lxij.

¶ Quarta, de baptismi sacramēto.
fo. ccccc lxvj.

¶ Quinta, de confirmatione et ieiu-
nio. f. ccccc lxxvij.

¶ Finis.

Decretum abbreuiatum in versibus.

Decreti totalis materia per metra notatur sequentia.

¶ Decretū dñi Gratiani tres hz partes principales. Prima est de distinctionib⁹ q̄ sunt vna supra cētū. Et singulas distinctiones singuli ⁊ suo sequētio luculēter aperiūt.

j	Prima dabit cuiqz ius humanū, dñiqz.	lxiiij Pars hec pōtifices inuet a trib⁹ esse sacrādos.
ij	Altera dat textū q̄ noſces iura q̄ruū.	lxv Cum dissensio fit a pluribus edita stabunt.
iij	Canonico varia iuri dat nomina terna.	lxvj Ut sacretur ab omnibus archiepūs hec vult.
iiij	Quarta docet legū q̄ ē, moduſqz staruti.	lxvij Presbyter instrui valet hic a presule solo.
v	Iure naturale ꝑbat immutabile quinta.	lxviij Si dubius presul quos ordiner: hi resacrētur.
vj	Sexta notat vitiū distinctio iudificatum.	lxix Si benedictus erit lectorarum dabit abbas.
vij	Septima signat eos q̄ leges cōpoſuere.	lxx ¶ Experes tituli pars septuagesima pellit.
viij	Parte sub octaua, mores naturaqz pugnāt.	lxxj Respice dicos patrū: ne promoueas alienum.
ix	Nona statura tenet nature cedere iuri.	lxxij Ulli non detur missoria: ni roguetur.
x	¶ In decima regū leges canon superabit.	lxxiij Illius hec nobis formam distinctio prebet.
xj	Canonis ⁊ leges superatur legibus vsus.	lxxiiij Inuitus nullus erit hic ad sacra trahendus.
xij	Jd q̄ roma tenet discretio sepe relinquit.	lxxv Distinguit rēpus hec in quo promoueantur.
xiij	Si duplexū te reddūt mala, tūc min⁹ imple.	lxxvj Tēporibus vult hec nos ieiunare quaternis.
xiiij	Non facias leuia quo q̄s vitet grauiora.	lxxvij Rectos indicat hec modulos interstitiorum.
xv	Ordo canonis hec, ⁊ apocrypha septa notabit.	lxxviij Ista dat annorū numerū quo promouearis.
xvj	Suadet aplici vim canonis ista teneri.	lxxix Efficiunt papam fratres a cardine dicti.
xvij	Actor sit papa, si concilio celebretur.	lxxx ¶ Urbes presulibus pars octogesima tradit.
xviij	Dicit hic q̄ bis synodus celebrēt in anno.	lxxxj Crimine q̄ careat sacrādus in hac replicatur.
xix	Hec decretalis referat q̄d epſa possit.	lxxxij Presul pauperib⁹ dabis: ⁊ lapſos reparabis.
xx	¶ Bisdena pape sanctoꝝ dogmata cedūt.	lxxxiij Nunq̄ peccatis consensum des alienis.
xxi	Inferior summū nō indicat hac, ꝓhibente.	lxxxiiij Solicitus q̄ sis, ⁊ monogamus, iubet ista.
xxij	Romanā cunctis prelatā noſcito sedem.	lxxxv Non presul hes: hospes niti noſceris esse.
xxiij	Ordinat hec omnes, maiores sine minores.	lxxxvj Corrigito: doceas: des: sed nō turpibus vllis.
xxiiij	Post exame honor est ordinis attribuendus.	lxxxvij Libertos, inopes, viduas defendere debes.
j. capl'z xxv	Optat apostolus hic q̄ sit sine crimine presul.	lxxxviij Respuitur clerus, opus exercens, ⁊ auarus.
aplice xxvj	Sit post baptisma contentus coniuge sola.	lxxxix Templorum titulos hec dispensare docebit.
regule xxvij	Nulli post factum licitum sit nubere votum.	xc ¶ Placat discordes pars nonagesima fides.
et. q̄. xxviij	Jsta sacratorum connubia pagina damnat.	xcj Arte parabis opes: si res templi tibi non sint.
xxix	Hac locus, ⁊ causa, tēpus, persona notantur.	xcij Hec plus corde probat dño q̄ voce canendū.
xxx	¶ Contingū ter dena, ꝓbat cōtra manicheos.	xciij Hec dat obedire maioribus inferiores.
xxxj	Tangitur hic q̄ contineant offerre volentes.	xciiij Subleuata vices pape gestare valebit.
xxxij	Delet presbyterū qui scorta palam retinebit.	xcv Presbyteris presente licet hic presule multa.
xxxiij	Lusori, bigamo ve: sacer non traditur ordo.	xcvj Hic secli princeps non disponat bona templi.
xxxiiij	Femina pontifici persona domestica non sit.	xcvij Debet sacrata princeps defendere templa.
tij. cap. xxxv	Non vinolentus presul sed sobrius esto.	xcviij Vult ius munīri peregrinos quinq̄ sigillis.
liij. ca. xxxvj	Jnstruit hec prudens q̄ debeat esse sacrādus.	xcix Vult hec pareri primatibus ⁊ parriarchis.
xxxvij	Hec prohibet legere gentilia metra sacratum.	C ¶ Pallia prelatis donat centesima multis.
xxxviij	Scripturas sacras sacrandus scire iubetur.	Cj Absit vt vna duos habeat prouincia patres.
xxxix	Vult hec pontifices callere negocia secli.	

Pars secunda pars pncipalis est de causis que sunt. xxxvj. ¶ Prima causa.

v. capi. xl	¶ Jnternis pars dena quater ꝓtuit⁹ ornat.	j Labem causa prio: simoniacam reprobabit.
xlj	Sit modus in gressu cunctis: verboq̄, ciboq̄.	ij ¶ Septem questiones prime cause.
xlij	Clericus hospitijs peregrinos colloret omnis.	iij ¶ Delinquit qui res mercatur spirituales.
vj. cap. xliij	Factis ⁊ verbis doctor sis: atqz pudicus.	iiij Ingredientes rēplum nō cogatur dare nūmos.
xliiij	Vires ingluuies, conuiuia sine tabernas.	v Si pro prebēdis dederis quid: dicere simon.
xlv	Atqz caue quenq̄ palma, lingua ve ferire.	vj Ignaros maculant natos delicta paterna.
vij. et viij. ca. xlvj	Respuit ista virum distinctio litigiosum.	vij Vult rigor vt linquat nat⁹, sibi q̄ pater emit.
xlvij	Nō bñ ꝓpositos domum cupidosqz repelle.	viij Ordinet ignaros si quos simon: tolerantur.
ix. cap. xlviij	Abijcitur sacrandus in hac: si neophytus sit.	ix Hereſis abiurata pati dat pontificatum.
x. cap. xlix	Crimina nō delet reliquoz crimine vinctus.	¶ Secunda causa.
xj. et xij l	¶ An reparet dat parēthiquagesima lapſus.	Accusare docet ac appellare secunda.
xij. ca. lj	Sacrari vetat hec holes q̄s pōdera stringūt.	¶ Octo gēnes scte cause. Et in ea onta precedit ordinem.
lij	Prepositꝰ primo datur hic prepositus ordo.	j Si sit causa patens: iuris non queritur ordo.
liij	Est ratio ne quis annexos ordinet vllos.	ij Nemo suis rebus diiudicet expoliatum.
liiij	Hec prohibet seruos sine libertate sacrari.	iij Talio punit eos qui falso crimina ponunt.
lv	Cesos ista viros reticit: membrisqz carentes.	iiij Si cadit accusans: se non purget reus inde.
lvj	Condēnatur in hac generatio presbyterorum.	v Per testes binos presul conuincitur aptos.
lvij	Qui baptizatur eger, manet ordinis expers.	vj Qui causas differt appellans reticiatur.
lviij	Hec vetat abbate monachos nolente, sacrari.	vij Arguit inferior maiorem crimine vinctum.
lix	Officiū negat hec: nisi sit bene quisqz ꝓbatus.	viij Mandato legis datur accusatio scripris.
lx	¶ In sacris presul vult seraginta q̄ sit.	¶ Tertia causa.
lxj	Non pontifices laicos assumere debes.	Tertia restituens tempus dabit inducierum.
lxij	Clerꝰ plebs ꝓcerꝓ: h eligit, hec petit, h vult.	¶ Undecim gēnes tertie cause.
lxiij	Usurpans laicus id vt eligat: audiat istam.	j ¶ Singula restituit ius omnibus expoliatis.
		ij Inducias debet varias spoliatus habere.
		iij Jnducijs varium dat tertia questio tempus.

Decretum abbreuiatum in versibus.

Accusare virū nequit hic vir turpis honestū,
Ipsa domestica vox nulli nocet, aut inimica,
Sub censore reum proprio producere debes.
Hic nō condēnet, similis quē culpa remordet,
Solus pontificem iudex non iudicet vnq̄.
Pellitur accusans absentem: testificansq̄.
Submouet a reliquis testē, defectus in vno,
Mutua nunq̄ sit delatio iure vetante.

¶ Quarta causa.

Quarta quis accuset: quis possit testificari.

¶ Sex questiones quarte cause.

¶ Accusare nequit reliq̄s anathemate vinct⁹,
Impubes testis in causa criminis haud est.
Qui nequit accusare: nequibit testificari.
Testis & accusans nemo simul esse valebit.
Nō est stringēdus anathemate, q̄ nequit esse.
Pontificis delator agit ciuilia tantum.

¶ Quinta causa.

Quinta vocare docet: delatorem q̄ ferire.

¶ Sex questiones quinte cause.

¶ Mulctant scriptorem famosi flagra libelli.
Est cōdēnādus semel, & bis, terq̄ vocandus.
Nemo procurer crimen: ciuilia curet.
Presulis in synodo fit condemnatio sola.
Celās crimē obest multo plus q̄s manifestās.
Aut caput, aut lingua delatori capulerur.

¶ Sexta causa.

Sexta dat infames, delatos, atq̄ forenses.

¶ Quinq̄ questiones sexte cause.

¶ Infames nulli simoniacos reprehendant.
Accusans verbo non vincis simplice presul.
Quererre iudicium nunq̄ debes alienum.
Exterui veniant: si sit sententia discors.
Si cadit accusator, erit reus exoneratus.

¶ Septima causa.

¶ Septima pōtificē tāgit cathedrā repetētē.

¶ Due questiones septime cause.

¶ Presule viuente nullus det pontificatum.
Nec cathedrā repetit p̄sul: quā spōte reliquit.

¶ Octaua causa.

Octaua legitur desertio pontificalis.

¶ Quinq̄ questiones octaue cause.

¶ Vult ius ne statuat successorem sibi presul.
Nullus amicorum mihi prosit: vt eligar inde.
Detur ab electo vitandi cautio damni.
Inquēdus non est (nisi sit sententia) presul.
Ad dimissa redire nequis: pape sine scriptis.

¶ Nona causa.

Soluere nona vetat alienos atq̄ ligare.

¶ Tres questiones none cause.

¶ Proscript⁹ p̄sul neḡt ordinis esse minister.
Alterius patrie clerum tondere vetamus.
Pontificis clerum primas non ordinet vllum.

¶ Decima causa.

Dena dat in sacra quid sumat eps ede.

¶ Tres questiones decime cause.

¶ Basilice iuri subduntur pontificali.
Nullius templi presul fructus alienet.
Nil preter solidos presumat querere binos.

¶ Undecima causa.

Prefigens vndena fotum: ligat atq̄ relaxat.

¶ Tres questiones vndecime cause.

¶ Non coram laico cleric⁹ producitur vllus.
Officiū punit rales suspensio culpas.
Seu bona seu mala sit sentētia dico timendā.

¶ Duodecima causa.

Templorum res, ac propias bissena docebit.

¶ Quinq̄ ḡstiones duodecime cause.

¶ Clericus hic aliqđ ppriū phibet habere.
Accipiēs vel emēs rēpli res, has sibi reddat.
Jd linquas rēplo totum qn̄ habebis ab illo.
Ex re communi questus diuide terras.
Si forte alle voles testari: de proprio des.

¶ Tredecima causa.

¶ Tertia p⁹ decimā decimas & funera tractat

¶ Due questiones tredecime cause.

¶ Jus baptismali decimas suadet dare rēplo
Tēpora lōga trahūt ius funeris & decimarū.

¶ Decimaquarta causa.

Improbat vsuras post denā quarta vetaces.

¶ Sex ḡstiones decime quarte cause.

¶ Quisq̄s pōt licite grere, dūmodo non plus.
Propria si tibi sit ecclesia: testificare.
Si tulerit plus q̄s dederit quie: fenus habet.
Non petat vsuras laicus vel clericus vllas.
Ex male questis eleemosyna non fit egenis.
Si male parta tenet: digne non penitet vllus.

¶ Decimaquinta causa.

In dena quinta furor & mulier memorantur.

¶ Octo ḡstiones decime quinte cause.

¶ In furia penā non dec: nā sat furor vrget.
Pro patrocinijs non querat munera clerus.
Sola voce nequis condemnari mulieris.
Nullas luce dei causas tractare valemus.
Infami detur purgatio probra neganti.
Extorquenda rei penis confessio non est.
Solus non tollit presul, quem prestat honorē.
Ordine nō sumpto rua te, pdia ferā repellūt.

¶ Decimasexta causa.

In sexta decima monachi sacramina p̄bent.

¶ Septem ḡstiones decimesexte cause.

¶ Vult hec q̄ monachi pastores sint pp̄lor.
Pleno possessas dabit abbas iure capellas.
Telluris iure templum non vendicat abbas.
Tollere templorum poterit prescriptio iura.
Hec q̄dragena dabit domibus ius religiosis.
Usurpans sine iudicio rem: decidet a re.
Si tibi dat titulū laicus: non hunc retinebis.

¶ Decimaseptima causa.

Septima post decimā, phibet dissoluere vota.

¶ Quatuor ḡstiones decimeseptime cause.

¶ Nulli facta deo liceat dimittere vota.
Sonsaldus tenuit sua que dimiserat eger.
Abbas ad propria monachū nunq̄ sinat ire.
Dum redit illicite que contulit illa manebunt.

¶ Decimaoctaua causa.

Fratribus abbatē bis nona dat instituendū.

¶ Due ḡstiones decimeoctaue cause.

¶ Si monach⁹ fiat p̄sul: bona parta bipartit.
Instituit presul abbates a grege lectos.

¶ Decimanona causa.

Dat decimanona presul clero monachatum.

¶ Tres ḡstiones decimenone cause.

¶ Pōtifices cleri nō impediant monachandū.
Presule nolente claustrū bene clericus intrat.
Multus canonicos canō phibet monachari.

¶ Vigesima causa.

Bisdena pueri tradūntur religioni.

¶ Quatuor ḡstiones vigesime cause.

¶ Quē p̄s offert: si placet exit cū sit adultus.
Extrahit a claustro puer: pater illico, si vult.
Cogitur inuitus nemo retinere cucullam.
Strict⁹ ad claustrū monacho trāsire licebit.

¶ Vigesimaprima causa.

Ter septena docet vestes gestare decentes,

¶ Quinq; gones vicesimeprime cause.
¶ Prima sit ex titulo, sit cōmēdata secūda,
Tēplū pōtificis sine scriptꝰ nemo relinquat,
Nec ꝓhibet clero tractare negocia secu.
Uestisꝰ nic claris inhibet clericꝰ vti.
Sippuū linquaꝫ cetoꝝ, sis anathema.

¶ Vigesimasecunda causa.
Jurātes falsum dānat bisdena secunda.

¶ Quinq; gones vigesimetercie cause.
¶ Tu nō peccabis iuraꝫ qñ necesse.
Nō est periurꝰ iuraꝫ velut putat esse,
Pare maiori, qñꝫ malꝰ esse putet.
Debēt iurata mutari turpia si sint.
Ad periuria si cogis, periurꝰ haberis.

¶ Vigesimatertia causa.
Bisdena terna tractātur bellica gesta.

¶ Octo gones vigesimetertie cause.
¶ Ex iusta causa multi; iz arma mouere,
Nō redꝰ licite bellū gerit repetēdis.
Quo est, dū lesis socija succurrit armis.
Inferri vindicta valet, q̄ crimina purget.
Occidēs iudex periurios inde meret.
Ad bona precipiūt cōpelli tura malignos.
Sacratis redꝰ sunt hereticꝰ spoliādi.
Si sis de clero, tu nūqꝫ belliger esto.

¶ Vigesimaquarta causa.
Hereticharū dat noia bisduodena.

¶ Tres gones vigesimequarte cause.
¶ Si sis hereticꝰ tua sit sentētia nulla.
Sunt post facta mali nōnūqꝫ corripiēdi.
Ob dñi ladē nō dāneꝫ domꝰ eius.

¶ Vigesimaquinta causa.
Bisdena quinta sit lex priuata notata.

¶ Due gones vigesimequinte cause.
¶ Tutū sit tēplū qd lex priuata tuet.
Et si subsequitur lex altera, derogat illi.

¶ Vigesimasexta causa.
Bisdena sexta sunt sortilegi reprobati.

¶ Septē gones vigesimesexte cause.
¶ Qui vētura sciūt p sortes, sortilegi sunt,
Peccat q̄ scriptꝰ vel sortibꝰ abdita querit.
A persis reprobe sumūt exordia sortes.
Quatuor his genera varro ferē sortibꝰ esse.
Cessent sortilegi, ne sint anathemate stricti.
Qñ necesse subest vinctos a pīsule solues.
Egria nō dentur pene, sed notificent.

¶ Vigesimaseptima causa.
Docet an spōsas ducāt ter nona vouētes.

¶ Due gones vigesimeseptime cause.
¶ Si sit solēne dirimit cōnubia votū.
Spōsum spōsa, virū nō vxor deserit vnqꝫ.

¶ Vigesimaoctava causa.
Bisdena octaua gētiles nubere nosces.

¶ Tres gones vigesimeoctaue cause.
¶ Inter gētiles connubia dicimꝰ esse.
Deserat vxorē vir christū despicierē.
Uir post baptisma reliquā ducēs bigamꝰ sit.

¶ Vigesimanona causa.
Coniugiū seruile tenet vigesimanona.

¶ Due gones vigesimenone cause.
¶ Cōiugū vires persone dissipat error.
Inscia cui nupsit dimittat libera seruū.

¶ Trigesimacausa.
Terdena claret cognatio spiritualis.

¶ Quinq; gones trigesimeque cause.
¶ Fōte leuās, ppriū puerū nō vincula soluit.
Infantes ꝓhibet ius iungiū celebrare.
Tu naturalē non iungito spirituali.

Uxor cōpatris vxoris nō mihi nubat.
Jus clādestinū scio cōiugiū reprobare.

¶ Trigesimaprima causa.
Terdena prima mecho polluta negat.

¶ Tres gones trigesimeprime cause.
¶ Incertꝰ cause mechā bene ducit adulter.
Iniurā sponso nō det natā pater vlli.
Tūc nisi ꝛsensum dederit, reliq̄ bene nubit.

¶ Trigesimasecunda causa.
An meretrix nubat, tāgit terdena scōa.

¶ Octogones trigesimesecunde cause.
¶ Turpia linquēte bene ducit vir meretricē.
Obstat cōiugio sacro cōplēda libido.
Liber annos neptē spōsat seruo patre natā.
Illicito plē coitu querat sibi nullus.
Nō sine mēte caro fert violata puelle.
Nō valet vxorē mechꝰ vir linquere mechā.
Non aliā ducas vxore superstite prima.
Non duc gentilē, si spondeat esse fidelē.

¶ Trigesimatertia causa.
Terdena terna frāgit cōplictio votū.

¶ Quinq; gones trigesimetertie cause.
¶ Si vir sit geldꝰ, ab eo seiungit vxor.
Nuuere mecha pōt mecho seiuncta marito.
Querit an crimē purget ꝛrimo sola.

¶ Tractatꝰ de pmiones septē distinctiōes hic inserit.

GRatis diuina cōritis crimina delet.
Perdit hic diuinꝰ amor nō in paradiso.
Penā peccatoꝝ bene, p virtꝰ iterabit.
Ista, ꝓat dimissa semel peccata redire.
Ut purꝰ fias, p crimine plurima voluas.
Crimina prescrytero, ꝓpria dicas sapiēti.
Tandē lerꝰ erit q̄ ꝓtinus gemet ultic,

¶ Redeam ꝰad qrtā gonē. xxxiij. cause.
Reddita tēporibꝰ poscēti debita sacris.
Mens virilꝫ nisi sit, nō bene ꝛtinet alter.

¶ Trigesimaquarta causa.
Terdena quarta nubit viuēte marito.

¶ Due gones. xxxiij. cause.
¶ Morte viri dubia q̄ nupsit, adultera nō sit.
Reddat primo ꝛiurꝫ hec nupta scōo.

¶ Trigesimaquinta causa.
Cognatos gradibꝰ numerat trigesimaquinta.

¶ Decē gones. xxxv. cause.
Cognatā ducat, ppriā p cōiugē nemo.
Oēs vxoris cōsanguineas reprobabis.
Copula septenis gradibꝰ talis ꝓhibet.
Hic graduū numerꝰ etates respicit orbis.
Trucꝰ ponit hic cū ramis, vt docet arbor.
Docet in testes assumi sexta parētes.
Filiꝰ esse nequit, incestu quē generasti.
Dispēsat solꝰ cū iunctis sanguine papa.
Nō bene seiuncta cōnubia puisca reformes.
Nō ꝛsanguineis plē vidue dato primi.

¶ Trigesimasexta causa.
Ultima de raptis tractabit causa puellis.

¶ Due gones. xxxvj. cause.
¶ Raptū cōmittis per vim rapiēdo puellā.
Hec tibi iungeꝫ purgato crimine raptꝰ.

Decreto tertia pars adiungit, que est de peccatis
ne quinq; distinctiones continens.

¶ Cōsecrat tēpla, mīstrosq; canit tibi prima.
Parisq; scōa sacri tractat sacramina panis.
Feria sit terne, que post ieiunia ponit.
Tēpora baptismi distincto quarta notabit.
Frōtes ꝛfirmās dabit vltima pneuma beatū.

¶ Explicit vias peciales doctrie care
vniuersalis materia decreti comprehendunt.

¶ Questiones causarum sunt.cl.xij.
Questio centupler,et septuagesima dupler.
Est in causarum tractatu rite notata.

¶ Quot questiones habeat quelibet causa ostendit per quinq; carmina sequentia. In quibus sunt tot dictiones quot sunt cause,scz.xxxvj. Et quelibet dictio cām vnam representat. Prima dictio primā cām. Scda secundā ꝛc. Item quot sunt litere in qualibet dictione: tot sunt questiones sub illa cā per illā dictionem representata. Verbi gra. prima dictio scz discere que primā cām representat septē habet literas. ꝛ hoc significat primā cām septē questiones continere. Scda dictio est causarū vbi sunt octo litere: ad denotādum q; scda causa hz octo questiones. ꝛ sic de alijs. ¶ Aduerte tñ q; superior numerus significat causas,et inferior questiones. Versus.

prima cā. ij. iij. iij. v.
vij. viij. ix. vj. vj.

Discere causarum quarūlibet ordine membra
vj. vij. viij. ix. x. xi. xij. xiij. xiij.
v. ij. v. iij. iij. iij v. ij. vj.

Optes vt doceo.sed non sis deses,et anceps.
xv. xvj. xvij xviij.xix. xx. xxj. xxij.
viij. vij. iiij. ij. iij. iiij. v. v.

Instanti dabitur quod tu vis.quod petis,illud
xxiij. xxiiij.xxv.xxvj. xxvij.xxviij.xxix. xxx.
viij. iij. ij. vij. ij. iij. ij. v.

Efficies.Aes id famatum te dat ad omnes:
xxxi. xxxij. xxxiij.xxxiij.xxxv. xxxvj.
iij viij. v. ij. x. ij.

Usu doctrine tutum si constituas te.

¶ Carmina subiecta eadem prolixius materiam comple ctuntur,q; sunt sententie salubria experta.

Tempora labuntur vernantibus inda foumis.
Diues te ledit res tua.nam miser es.
Sperne fluentia:respice.eras ea non tibi sumes.
Multa recondis.cur? vt moriens ea des?
Da celer.est siquidem tutum.da preueniens te.

¶ Dominus bapnita de sancto Blasio in repetitione pri me rubrice decreti asserit nonaginta canones esse super stia milia.ponen̄ tales versus.

Si numeres recte,ter millenum caput in se.
Atq; decem nones,decretum nosco tenere.

¶ Cause decreti sunt triginta sex.

Sub magni longa decreti parte secunda.
Sex et triginta causas reperire licebit.

¶ Cause to-e.xxxvj.patet per.xxxvj. vocabula in septē subiectis sibi posita.ex q̄b nō tm numerū sed etiā principalē materiā cuiuslibet facile cognoscēs. Quilibet q̄n q; vocabula cōplectī:dempto vltimo qui sex habet.

j. ij. iij. iiij. v.
Simon[a] appellat[b] spoliatus[c] teste[d] libello[e].
vi. vij. viij. ix. x.
Infames[f] viuens[g] successor[h] solue[i] regendo[k].
xi. xij. xiij. xiij. xv.
Censuram[l] testor[m] funus[n] fenus[o] furiosos[p].
xvi. xvij. xviij. xix. xx.
Monach[q] occidit[r] abbates[s] claustra[t] volētes[v].
xxj. xxij. xxiij. xxiiij. xxv.
Cōmēdat[x] iurans[y] bella[z] heresis[9] inuiolata[a].
xxvj. xxvij. xxviij. xxix. xxx.
Sortilegus[b] sponsis[c] infidis[d] seruiat[e] infans[f].
xxxj. xxxij. xxxiij. xxxiiij. xxxv. xxxvj.
Wecha[g] coit[h] mēte[i] dubitās[k] gradib9[l] rapiēte[m]

SEcūda pars Decreti vbi tractant cause q; longe plures ꝛ diffi cultor est reliquis:ideo diligēter p; eius cognitione laborandū est. Illis preꝛ cto obscuritatē paucis elucidārā cōspiciet, quisquis hic impressa diligenter annotauerit.

a **Simon.** Simoniacus est et peccatum committit qui spiritualia vendit. damnantur episcopi per pecuniam facientes ordinationem, et tunc ipsam non officium conferre dicuntur. Simoniacorum sacramenta effectum gratie non habent. Sacerdotes digniores facilius q; reliqui a deo exauduntur. Et ibi de dignitate verbi Christi quod eius corpus equiparatur.ca.interrogo.Et in fine de crimine concussionis tractatur.

ij ¶ Simonia committitur si pro ingressu monasterij pecunia exigatur vel exacta persoluatur. Ecclesiastica stipendia accipere non debet qui bonis patrimonialibus sustentari potest.c.clericos.

iij ¶ Simonia an committatur si prebende emantur? Investitura ecclesie a laicis fieri prohibetur.capit. saluator.

iiij ¶ Simonia paterna an sit ignoranti filio nociua? Et ibi tractatur an pro crimine vni9 alter pena patiat.

v ¶ Simoniace acquisita ecclesia per patrē an possit per filium licite obtineri? Item an possit filius fungi ordinatione quā paterna pecunia est assecutus?

vi ¶ Simoniacus est qui pecuniam largitur vt eligatur.

vij ¶ Simoniaci in ordine male accepto penitentiam agere non possunt. Et ibi principaliter tractatur an ab heresi redeuntes sint in suis ordinibus et dignitatibus recipiendi. Et q; decreta possunt temperari,et canones quandoq; relaxari.

b **Appellat.** Appellare non est opus a sua a non sua nulla est.c.in primis.circa fi. Et in prima q̄one huius secūde cause principaliter tractat an ordo iudiciarius sit in manifestis obseruādus. Et q; excōicatio nō est ferenda antequā cā fuerit examinata.c.nemo. Et iudex peccatum sibi soli notum dānare non debet.c.si peccauerit.

ij ¶ Appellare posset spoliatus si ante restitutionē sibi factā accusatou rīdere cogeretur. Nullus enim debet accusari dum suis rebus fuerit spoliatus.

iij ¶ Appellād9 est calūniator qui sciēter falsa crimina abscondit. Tergiuersator q; in vniuersum ab accusatione desistit. ℣ notādum. Et in hac tertia.q.principal' tractat qua pena feriēdi sunt q; in accusatione deficiūt.

v ¶ Appellatur purgatio quedā vulgaris,quedaz canonica. Et ibi tractat an deficientibus accusatoribus reus sit ad purgationem cogendus.

iiij ¶ Appellat testimoniū sufficiēs q̄b ore duotū vel triū firmat. Et ibi tractat principal' quot testes req̄rūt nō tm ad cōuincendū epm sed etiā ℣ quēlibet clericum.

vi ¶ Appellatio est remediū ℣ causas vitiatas. Appellatio infra decēdiū dz interponi.c.anteriorē. Et ibi de libellis dimissoriis: ꝛ de iudicib9 a q̄b9 appellare non lz.

vij ¶ Appellat q̄s altero maior nō rōne dignitatis sz vite.c.quāq;. Dignitas em̄ nō facit epm: sed vita.c.non oēs epi. Et ibi tractat principal' an laici possint epos accusare. Christiani p infideles accusari nō pnt, nec sacerdotes per eos qui ad sacerdotiū prohibentur eligi.

viij ¶ Appellat ꝛ si accusatio rite facta q̄si sit in scriptis. Et regulariter accusator se dz inscribere ad penam talionis preterq; in sex casibus in summa positis,

c **Spoliatus.** Spoliatus et electus ante omnia venit reintegrandus.c.reintegrãda. Boni a malis semper molestantur.

q ¶ Spoliatus et electus postq̃ fuerit restitutus: quas inducias debet habere, anteq̃ cogatur in iudicio respondere. Et ibi in summa videas de multiplicitate inducierum.

ij ¶ Spoliatis epis et alijs ad iudicium venientibus inducie sunt prestande.

iij ¶ Spoliati communione ecclesie et anathematizati, infames, incestuosi, sacrilegi, detractores, et multi alij sunt ab accusatione repellendi. Et ibi dicitur q̃ anathema differt ab excõicatione.c.engeltrudam.

v ¶ Spoliatis et alijs quibuscunq̃, inimici iudices esse nõ possunt, nec accusatores, nec testes. vox enim inimicorum contra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi q̃ testes familiares et domestici et etiam consanguinei non sunt contra extraneos producendi.

vi ¶ Spoliatus et quilibet alius si aduersarium vult conuenire, ipsius forum sequi debet, capi, pulsatus. Nec ipsi damnari, nec concilia celebrari possunt sine papa.

vij ¶ Spoliati et alij volentes litigare nõ debent aduersarios suos coram infamibus trahere, quoniã tales sez infames et criminosi non possunt esse iudices. Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile.ca.iudicet.

viij ¶ Spoliationem vel alium reatum committens episcopus, a quo epis̃copis est iudicandus.

ix ¶ Spoliator̃ et alior̃ testes testionũ dicãt de his rñ q̃ pñs̃ alr̃ z veracit̃ nouerũt: nec ꝫ absentes sunt p̃ducẽdi. Absentes em̃ nõ debent iudicari nec accusari.

x ¶ Spoliator̃ et alior̃ testes in vno deficientes an sint in alijs admittendi? Et accusans de pluribus criminibus si in vno deficiat an in alijs admitti debeat?

xj ¶ Spoliati accusantes suos spoliatores et inuasores ab eis accusari non possunt, quoniam accusati nisi prius se purgauerint alios accusare non possunt.

o **Teste.** Testes iuris dispositione excõicati nõ possunt ad accusationem admitti.

xij.xiij. ¶ Testis esse non potest qui ad quartũdecimũ annum nondum peruenit. Testificantis personã assumere non potest: qui ab accusatione p̃hibitus est.

xiij ¶ Testis accusator̃ et iudex aliq̃s simul ee nõ põt.

v ¶ Testãtur iura illũ nõ esse a cõione repellendũ: qui die statuta ad causam venire non potuit.

vi ¶ Testis est iuris dispositio, deficientem in eporũ accusatione non posse decetero agere: nisi in ciuili z propio duntaxat negocio.

e **Libello.** Libello famoso vtentes et ipsum contra aliquem scribẽtes qualiter puniendi sunt.

q ¶ Libellum diffamatoꝝ scribens aut aliter reus tribus citationibus debet in ius euocari. Et p̃ scripta nullius accusatio debet suscipi.

ij ¶ Libelli famosi scriptor̃ aut aliter criminosus an admittatur in iudicio per procuratorem.

iij ¶ Libellus accusatorius si in epm̃ datur, i. si epus accusetur: eius causa a duodecim epis audiatur.

v ¶ Libellum famosum scribentes aut aliorum crimina sponte confitentes non debent ad accusationẽ admitti. c.illi. Et ibi habetur q̃ nec q̃ parcit est amicus: nec qui verberat est inimicus. c.non omnis.

vj ¶ Libellum famosum in alterũ scribens aut alteri crimen inferens: qua pena feriatur si crimen illatum non probetur.

f **Infames.** Infames, excõicatos, et criminosos a sacerdotum accusatione ius repellit. et ibi tractatur q̃ dicãtur infames. c.infames.

q ¶ Infamis est quodãmodo epus et reprehendendus qui sibi soli dicit aliquem crimen suum fuisse confessum. Et ibi dicitur q̃ epus alios accusantibus non creditur nisi probent quod obijciunt.

ij ¶ Infamem quodãmodo dicimus z reprehendendum, qui ponit falcem in messem alienam. ca.j. Et ibi dr q̃ aliqui alterius parochianũ iudicare non licet. et quot ciuitates vnãq̃ punicia habere debeat. c.scitote. Et q̃ epus iudicio pumatis z nõ alioꝝ se subijcere debet.

iij ¶ Infamia aut criminalis accusatio si imponatur epo. i. si epus criminal̃ accusẽt: z epi p̃uinciales de cõcognoscentes sint in snia ferenda discordes: qd iuris?

v ¶ Infamis esset quodãmodo et reprehendendus iudex, qui vellet reum cogere ad probãdũ, accusatore in probationibus deficiente: quia negatiua per rerum naturam est improbabilis. c.accusator.

s **Viuens.** Viuens si adhuc sit epus: alius sibi succedere non valet: nec in eius locũ subrogari: quod verum est nisi esset depositus: vel de licentia pape renunciasset: aut per ambitionẽ se ad aliã ecclesiam trãstulisset. Epo autẽ egrotanti aut nimia senectute grauato, dandus est coadiutor. Epus ecclesiam suam deserere non debet. c.sicut vir. Nec enim est a suis subditis relinquẽdus. c.denique. Prelati duo in vna eccl̃ia esse non debẽt. c.in apibus. Bñs Aug. accessit z nõ successit Valerio hipponeñ. episcopo. c.non autem.

t ¶ Viuens episcopus aut sacerdos qui pro egritudine a missarum celebratione abstinuit: an possit celebrare recuperata sanitate? Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h **Successor.** Successor an possit eligi ab episcopo viuẽte: hoc est an successorem sibi possit epus eligere? Et ibi habetur q̃ locus regiminis est fugientibus offerẽdus. Et epari potest qui prodesse desiderat. c.qui episcoparum.

q ¶ Successor epi mortui non est eligendus munerum datione aut amicorum patrocinijs.

ij ¶ Successor epi an post electionẽ teneat iuramentum prestare pro indemnitate ecclesie.

iij ¶ Successus seu p̃sper euẽtus denegat clericis q̃ ante sniam suspẽsionis vel depositionis a suo epo discedere p̃sumunt. In tales em̃ ferenda est censura.

v ¶ Successus nõ continget epo a sede aplica vocato, si ad propria reuertatur, nisi prius fuerit purgatus, et apostolicis literis munitus.

i **Solue.** Solue et solui procura teipsum o prelate excõicare: alijs non poteris ordinare; nec tua ordinatio erit rata.

q ¶ Soluti sunt clerici vnius prouincie a prelato alterius adeo q̃ archiepo, primas, vel patriarcha clericos alterius prouincie non potest ordinare.

ij ¶ Soluere vel dãnare subditos suffraganei non ꝫ archiepo illo inconsulto. Soluit papa ab alijs excõicatos z cuiuslibet eccl̃ie clericos põt ordinare. Est em̃ ordinarius ordinarioꝝ. c.cuncta per mundum. ibidem.

R **Regendo.** Regendo vnãq̃ parochiam: et res ipsius disponendo: facit epus q̃ debet. c.regenda. z. c. nouerit. Regendi sunt subditi per episcopos visitãtes: vt. c. placuit.

q ¶ Regendi officiũ epus trãsgredik si bona eccl̃ie vsurpare nitit: quis de illis precarias facere possit.

ij ¶ Regẽdi sunt subditi sine exactiõib⁹. Et ibi de cathedratico quãtum noie ipsius valeat epus habere.

l **Censuram.** Censuram formidare debēt q̄ clericos ad iudices seculares trahūt. cap. molita. et ca. placuit. Et ibi de coniuratoribus et eorum punitione.

ij ¶ Censura ligatus. i. excommunicatus vel suspensus celebrans est depositione dignus.

iij ¶ Censura siue iusta siue iniusta est timēda. Censura ligati sunt vitandi plus q̄ pagani. ca. ad mensam. Censura ecclesiastica feriri debet z ore dominum decerpi qui suo episcopo est inobediēs. ca. absit. Censuram extra proferens graviter delinquit. ca. tra. et. c. cum apud. Censura siue sententia vel iudicium quatuor modis peruertitur. ca. quatuor modis. Censura ferendi sunt z inde proditori comparandi qui veritatem negant et occultant. c. quisquis. z. c. abijt Judas. Censura siue sententia iniuste prolata viribus caret. Episcoporum ꝑceptis non semper obediendum est. Censure seu anathematis forma habetur in ca. debent.

m **Testor.** Testari seu testamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur clericis proprium habere? Clericis causas agere non licet. cap. duo sunt genera christianorum.

ij ¶ Testamēta condentes clerici an possint quibus voluerint ea relinquere q̄ de bonis ecclesie acquisiuerunt? Testatur multiplex canon illos esse graviter puniendos qui res et predia ecclesiastica inuadunt. De bonis ecclesie quatuor sunt portiones faciēde. c. quatuor. Et ipsarum rerum alienatio an sit permissa, ca. sine exceptione. et ca. terrulas. Liberti ecclesie an possint ab ea discedere? Res sacre ex quibus causis alienari valeant? ca. aurum habet ecclesia. Pauperibus est prouidēdum. ca. gloria episcopi.

iij ¶ Testamētum an facere possint illi qui prius nihil habēbant, tempore siue administrationis aliqua acquisierunt: et quid iuris de talibus bonis?

iij ¶ Testamenta an facere possint clerici de bonis ex suis et rebus ecclesie quesitis?

v ¶ Testamenta facere de rebus ecclesie an sit permissum sacerdotibus? Et q̄s succedat eis ab intestato?

n **Funus.** Funera et exequias suas celebrare z decimas soluere vbi debent illi q̄ se de vna diocesi aut parochia ad aliam transtulerunt.

ij ¶ Funerandi iura an possint prescribi? Funera, id est corpora mortuorum vbi debent sepeliri? Et an pro sepultura possit aliquid exigi? Funerum, id est mortuorum anime quatuor modis soluuntur. c. anime. Funera, id est corpora mortuorum defienda non sunt. ca. q̄s prepositorum.

o **Fenus.** Fenus siue vsuram quodammodo committit z peccat: qui vltra debitū exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractat an clerici possint sua repetere et pro illis litigare.

ij ¶ Feneraria causa siue criminali, aut etiam ciuili an possint produci testes domestici? Et an clerici possint pro sua ecclesia testificari?

iij ¶ Fenus seu vsura committitur si preter sortem aliquid exigitur.

iiij ¶ Fenora seu vsuras nec clericis nec laicis licet exercere.

v ¶ Fenora seu vsure an sint apte vt inde fiant eleemosyne?

vj ¶ Feneratores z vsurarij veram penitentiā agere non possunt nisi restituant que rapuerunt.

p **Furiosos.** Furiosos punire nō decet ex his que faciunt cum sint mēte alienati. Et ibi habetur de Loth et aliis ebriosis.

ij ¶ Furiosis clerici quodammodo comparandi essent: si pro patrocinijs impensis munera exigere vellent.

iij ¶ Furioso iudex comparari posset, qui ex mulieris confessione clericum condemnare vellet. Regulariter enim mulieres contrā clericos testimonium ferre non possunt.

iiij ¶ Furiosi quodammodo sunt ecclesie ministri: qui diebus dominicis et feriatis causas tractare volunt.

v ¶ Furioso similis dici posset iudex, qui negāti purgationem indicere t: nisi infamia laboraret.

vj ¶ Furiosis quodammodo plena res esset: si a ministris et subditis confessio cruciatibus extorquere tur. Iuramenta quedam sunt irritanda: quedam relaxanda. ca. authoritatem. et cap. alius. in quo capitulo habetur q̄ solus Romanus pontifex regem Francie tanq̄ inutilem deposuit. Excommunicatis fidelitas seruanda non est.

vij ¶ Furiose procederetur si diaconus vel presbyter sine concilij examinatione deijceretur.

viij ¶ Furore quodam plenus censetur qui carnis fragilitate ante ordinationem lapsus: et in iudicio confessus vel conuictus: postea presumit offerre et in ordine suscepto ministrare. quod verum est de crimine depositionem inducente.

q **Monachus.** Monachus an possit licite officia populi celebrare: penitentiam dare, et baptizare. Decime de cōsensu ēpi sacerdotibus dari debent. ca. reuertimini.

ij ¶ Monachi an possint i suis capellis presbyteros instituere.

iij ¶ Monachorum et ecclesiarum iura an per prescriptionem tolli possint.

iiij ¶ Monachi an possint prescribere cōtra ecclesias et prelatos seculares.

v ¶ Monachi et prelati res ecclesie sua authoritate repetere non valent.

vj ¶ Monachi, episcopi, et alij prelati si sua authoritate vsurpant que ad se pertinere putant: an cadant a causa.

vij ¶ Monachi et abbates an possint retinere ecclesias, decimas, et iura patronatus de manibus laicorum sibi concessa sine episcopi consensu. Et ibi habetur q̄ episcopus habet dispositionem omnium ecclesiarum que in sua diocesi constitute sunt. ca. omnes basilice. Et etiam ibi plene de iure patronatus. c. quicunq̄. ca. filijs, et. c. decernimus.

r **Occidit.** Occidit seipsum spiritualiter qui a voto resilit.

ij ¶ Occidit quodammodo temporaliter seipsum qui suum resignat beneficium. sed si in infirmitate resignauit, an sit ei restituēdum si q̄s conualuerit? Et ibi habetur q̄ ante probationem triēnij nullus in monasterio debet suscipi.

iij ¶ Occidit animam suam monachus ad propria rediens postq̄ se z sua monasterio tradidit.

iiij ¶ Occidens vel percutiens clericos diabolo suadente est excommunicatus ipso iure, ca. si quis suadente diabolo. Et ibi habetur q̄ ecclesie concessa non fuit revocanda: z qui talia aufert, sacrilegium cōmittit. Et ecclesie immunitas non est violanda.

s **Abbates.** Abbates aut monachos factos episcopos ius obligat ad relinquēdum quod ante habuerunt, monasterio. quod post, ecclesie propzie. c. statutum.

¶ Abbates sunt a propriis fratribus eligēdi ⁊ nō ab episcopis. Abbates expellere non est permissum monachis: neq; commatres facere. Abbates et monachos possunt episcopi visitare et conditiones exigere tempore dedicationis constituras. Abbates et monachi cum sanctimonialibus habitare nō debent. qz sexuum commixtio est periculosa. c. definimus.

Claustra. Claustra siue religionem intrare volentibus clericis non est a suo episcopo denegandus ingressus.

¶ Claustrum ingredi clericis permittitur: etiam episcopo inuito.

¶ Claustrum vnum petere altero derelicto an sit permissum monachis ⁊ regularibus canonicis sine permissione abbatum.

Volentes. Volentes et spontaneos monasterium intrantes pueros an cogant iura religionis proposituū tenere. Voluntarie puelle virginitatis propositum suscipientes nuptias eligere non possunt.

¶ Uoluntate patris spreta si filius religionem ingreditur: an a patre reuocari possit?

¶ Uolūtarie habitum religionis suscipientes illum deserere non possunt. Sed qui coactus ingreditur nullo modo obligatur.

¶ Uolētes religiosi ad arctius monasteriū transire non sunt impediendi.

Commendat. Commendatam vnam ecclesiam potest habere clericus in altera intitulatus. Commēdandi sunt clerici qui in vna et non in pluribus ecclesijs volunt conscribi. Et ibi habetur ꝙ duos episcopatus potest quandoq; quis habere. c. relatio.

¶ Cōmendandi non sunt clerici qui sine literis dimissoriis de vna ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale cōtrahitur inter curatū et ecclesiam suam que non debet esse scortum. c. sicut.

¶ Commendatio nulla sed potius vituperium est clericis qui secularium negociorum procuratores esse volunt.

¶ Commendādi sunt clerici qui vestibus sibi congruentibus vtuntur: vnguenta et fulgida vestimenta fugientes.

¶ Commendare non debemus clericum qui a suo episcopo depositus imperatorem aut iudicem secularem adit.

Jurans. Jurans verum non peccat: sed secus si peierat: et per creaturas iurare non licet.

¶ Jurans falsum quod putat verum an sit periurus. quot comites habeat iuramentum: et quot sunt genera mendacij.

¶ Periurum prelatū et criminosum ante sententiam definitiuam derelinquere non licet.

¶ Juramenta illicita an sit seruanda.

¶ Peierare et contra iuramentū suum venire qui cogit aliquem licet periurus non sit: tamen mortaliter peccat. In qua etate quis cogatur iurare. et ibi ponitur forma iuramenti fidelitatis. c. de forma.

Bella. Bella committere seu militare an sit peccatum.

¶ Bellum quod dicatur iustum.

¶ Bella an debeant committi pro repellenda sociorum iniuria.

¶ Bella non semper sunt exercenda cōtra malos. Malienim sunt quandoq; a bonis tolerandi ⁊ non abiciendi. Quedam tamen mala sunt repellenda ⁊ puniēda: quedam tolerāda. Mali sunt medicinali seueritate ad bonum cogēdi vt nabuchodonosor. Et heretici etiam inuiti sunt ad salutem trahendi. Bellis sunt coercēdi ecclesiastice religionis inimici.

¶ Bella qui deo authore gesserunt: preceptā non occidendi minime trāsgressi sunt. Et ibi an mali sint occidendi. habens gladū potestatem potest occidere si hoc faciat amore iustitie.

¶ Bella et coactiones debent exerceri in malos vt teneant bonū iam susceptum. Non autem sunt ipsi mali ad bonum non susceptum cogendi.

¶ Bellis si iusta sint, possunt heretici ⁊ oēs hostes licite suis rebus spoliari.

¶ Bella an possint p clericos cōmitti: ⁊ an possint clerici arma sumere. Qui sacramenta dei tractant iudicium sanguinis agitare non debent.

Heresis. Heresis quelibet ab ecclesia romana destruitur. hereticus an possit alium excommunicare priuare vel sententia notare. Excommunicatus alium excommunicare non potest. Hereticorum consortia ⁊ eorum sacrificia sunt a catholicis fugienda.

¶ Heretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viuentes ⁊ non mortuos an ligare possit vel soluere.

¶ Hereticus si dominus est aut alio crimine irretitus an possit excommunicatio ferri in familiam suā pro delicto ipsius domini: et in filium pro peccato patris. Excommunicandi sunt qui corigi nolunt: et etiam illi qui duas vxores habent, testes falsi, homicide, et multi alij. Hereticorum tandem varie species ponuntur.

Inuiolata. Inuiolata debent esse Romanorum pontificum statuta et censure. Inuiolati maneant sacri canones: quos qui violant in spiritum sanctum blasphemant. Inuiolata seruentur sanctorum statuta et eorum regule in synodo constitute.

¶ Inuiolata custodiantur ecclesiarum ⁊ archiepiscoporum priuilegia. Inuiolati conseruentur presules a suis ciuitatibus. Ciuitas enim violans et occidens epm suum, eē ali dignitate priuatur. c. ita nos.

Sortilegus. Sortilegus quis sit: siue qui dicantur sortilegi.

¶ Sortilegum esse an sit peccatum: sortibus an sit credendum.

¶.⁊.¶ Sortes siue diuinationes a quibus eroditus sumpserit. Et de multiplici genere diuinationis: ⁊ quot modis demones futura prenoscunt.

¶ Sortilegi vel diuinatores an sint excommunicandi si cessare noluerint. Sortilegia et magicam artem debēt episcopi eliminare. Sortilegijs vel maleficijs nullo peccato debent sacerdotes operam dare: alis abijciendi sunt.

¶ Sortilegus vel alius ab episcopo excommunicatus an per alium ipso inconsulto possit absolui? Et an presbyteri possint reconciliare penitentes. Penitentia morientibus non est denegāda, etiam a simplici sacerdote.

¶ Sortilegis et alijs morientibus non est penitentia imponenda sed bene intorescenda. In penitentijs imponendis multa sunt consideranda. Melius est sacerdotem penitentiam imponentem esse nimis misericordem q̄ nimis seuerum? Sortilegi sunt et excommunicati qui dies et menses et annos paganorum ritu obseruant.

c **Sponsis.** Sponsis dei se deo dedicantibus et virginitatem vouentibus, nuptias contrahere non licet. Sponsalia de presenti siue matrimonia per vouentes solenniter contracta non tenent.

ij ¶ Sponsa vnius an possit a suo sponso recedere, et alū nubere? Sponsa sine consensu sponsi, et econtra religiosam vestem suscipere non potest post copulam carnalem, secus ante. Sponsalia vera an fuerint inter Joseph z Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat, z ibi aliquid de raptu.

d **Infidis.** Infidis seu infidelibus coniugium cōtrahere licet, et inter eos dicitur esse matrimonium, licet non sit ratum. Infidelis vxor virum cogens ad malum licite dimittitur. Infidelium vt iudeorum conuiuia et etiam coniugia sunt a christicolis vitanda.

iij ¶ Infidelium vnus si conuertatur ad fidem: altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem conuersus alū se copulare.

iiij ¶ Infidelis q̄ ante baptismū vnā vxorē habuit, et post baptismū aliā, bigam⁹ est censendus: nec potest esse episcopus. c. acutius. ibidem.

e **Seruat.** Seruire astrictus, vtputa seru⁹ si cōtrahat cum libera q̄ per errorē putabat eum liberū, non est inter eos coniugiū: q̄z error persone z conditionis impedit z dirimit: sec⁹ autē est de errore fortune z qualitatis.

ij ¶ Seruum sciēter acceptū in maritū non potest mulier dimittere: sec⁹ si ignoranter. Serui possunt matrimonia contrahere.

f **Infans.** Infans proprius si teneatur a patre in sacro baptismate, licet pet tale factum sue vxori compater efficiatur: non propter hoc ab ipsa vxore separabitur, nisi ad seruandam continentiam possit induci.

ij ¶ Infantes sponsalia contrahere nequeunt, q̄z in illa etate consentire non possunt.

iij ¶ Infantes siue filij spūales vel adoptiui, an possint naturalib⁹ per matrimonium coniungi.

iiij ¶ Infantem siue filium aliquem non debet vxor simul cum viro suo in baptismate suscipere. cap. fi. quia esset eius commater. Et ibi dicitur q̄ non potest quis ducere in vxorem relictam compatris sue vxoris, nec etiam duas commatres.

v ¶ Infantibus si conceditur nuptias contrahere: ipsorum z quorumcunq̄ aliorum nuptie seu matrimonia non debent clam fieri, sed publice. et sic non debent esse clandestina. Tandē instruuntur iudices ad cuncta rimanda.

g **Mecha.** Mecha siue adultera et ab aliquo per adulterium polluta, an possit per eum duci in vxorem. Et ibi matrimonia secunda concedunt. ca. q̄ si dormierit.

ij ¶ Mechā sepe mulierē efficit coactio: z ideo nulla mulier est cogēda nubere, q̄z in matrimonio animꝰ plena libertate potiri debet z gaudere. Non licet viro vxorē deserere vt fecit Lotharius.

iij ¶ Mechie notā an dicātur incurrere filij z filie orti post sponsionē parentū cū altis z trahūt: hoc est an filij et filie post promissionē z sponsionem parentū suoꝝ possint licite cum altis contrahere.

h **Coit.** Coire solita vt est meretrix potest in vxorem duci: si de eius correctione spes haberur. Coitus siue fornicationis causa potest vxor dimitti.

ij ¶ Coitus siue incontinentie causa ducta an sit coniunt appellanda? Abortum procurantes an sint homicide?

iij ¶ Coitui siue copule coniugali apta puella si trs patrem seruum z auum liberū, in matrimonio cōtrahendo sequatur de honestate arbitriū aui z non patris q̄ liberū non habet arbitriū cum sit seruus.

iiij ¶ Coitu ancillari z illicito non licet, plē querere: viuente enim vxore, ex quacūq̄ causa neq̄ ex ancilla, neq̄ ex alia licet, plē p̄creare. Mechie nomine omnis illicitus concubitꝰ intelligitur. ca. meretrices.

v ¶ Coire coacta z per violentū accepta an perdat pudicitiā z virginitatē. Carnis virginitas non seruat si mens corrumpitur. Viro vxorē extra fornicationis causam derelinquere non licet.

vj ¶ Coiens vir cum alia, z sic adulter vxorē adulterā dimittere non potest.

vij ¶ Coitus seu fornicationis causa dimittens vxorem, ea viuente aliam ducere non potest. Coitus contra naturam z cum personis coniunctis est grauissimum peccatum.

viij ¶ Coitum siue incontinentiā incurrere non debet aliquis vt aliqua ad fidem conuertatur. Et sic non licet ducere vxorem infidelē sub ea conditione vt conuertatur et fidelis efficiatur.

i **Mente.** Mente seu volūtate mulier cupit vt fiat mater et habeat liberos: tamen si eius vir est frigidus et maleficiatus, an propter hoc sit ab eo separanda?

ij ¶ Meno et voluntas est mulieri post mortem viri cum illo contrahere cum quo prius fornicata fuit, an possit? Viro vxorem dimittere propria authoritate et sine iudicio ecclesie non licet, neq̄ eam occidere. cap. admonere.

iij ¶ Mētis seu cordis sola cōtritione absq̄ oris cōfessione an possint peccata deleri, z vtrū possum⁹ deo satisfacere. Istā questionē, plixe tractat Hostiensis, ei⁹ occasione interferens tractatum de penitentia septem distinctiones continentem.

iiij ¶ Mentis scrupulo cessante an possit maritus temere orationis z penitentie vxori debitum reddere. Et ibi habetur q̄ tempore quadragesimali nuptias celebrare non licet.

v ¶ Mens z voluntas est viro p̄tinētiā vouere, nō potest hoc facere sine cōsensu vxoris tacito vel expresso, nisi sit sponsa nōdum cognita. Mulier viro debet subesse, cū vir sit caput mulieris. c. hec imago.

k **Dubitans.** Dubitās vxor de morte mariti, et credens illū esse mortuū: si contrahat cum alio, an dicat rea adulterū?

ij ¶ Dubitās mulier de morte mariti, si cū alio cōtraxit, z postea marit⁹ ei⁹ redūt, an sit cogenda ad eū redire et secundum dimittere.

l **Gradibus.** Gradibus consanguinitatis nobis contingentes mulieres non possumus ducere in vxores. Quare constitutum fuit ne cōsanguinee ducantur.

ij. z iij. ¶ Gradu consanguinitatis vxori contingentem non licet vxorem ducere. Gradus consanguinitatis z affinitatis fm decreta vsq̄ ad septimam generationem habent prohibitionem: hoc est q̄ ratione consanguinitatis et affinitatis prohibitum est matrimonium vsq̄ ad septimum gradum.

iij ¶ Gradus sertus cōsanguinitatis quare prohibitus est fm canones.

v ¶ Gradus consanguinitatis quomodo computandi sunt.

vj ¶ Gradibus prohibitis coniuncti ad quorum ac-

cusationem vel testificationem sunt separandi. Et ibi de iuramento separationis ⁊ reconciliationis. Et de iuramento eorum qui consanguinitatem probant. ca. de parentela.

vii ¶ Gradu prohibito coniuncti si ad invicem carnaliter commisceantur, filij ex tali incestuoso coitu procreati non sunt filij appellandi.

viii ¶ Gradus consanguinitatis ⁊ affinitatis quis dicatur esse dispensabilis. i. quo gradu possit dispensari cū consanguineis ⁊ affinibus.

ix ¶ Gradu prohibito coniuncti licet forte sententia pro matrimonio fuerit lata, possunt separari. Sententia enim pro matrimonio vel contra ipsum lata, potest retractari veritate comperta: quia talis sententia nullo cursu temporis transit in rem iudicatam. Et ibi dicitur sententiam etiam Romani pōtificis in melius posse mutari. ca. sententiam.

x ¶ Gradus affinitatis sive ipsa affinitas in superstite non deletur. Item soboles ex secundis suscepta nuptijs consanguineis prioris viri copulari non debet sm decreta. sed hoc corrigitur per capi. non debet. de consanguini. et affini.

m **Rapiente.** ¶ Rapiēte virginem per vim aliquo raptus committi dicitur.

n ¶ Rapiens violenter puellā potest illā peracta penitentia in vxorē ducere. Et sic rapta raptori de iure canonico nubere potest. ca. deniq. ⁊ melius extra de rap. ca. cum causa. cum similibus.

¶ Explicit expositio septem carminū. xxxvi. causas Decreti cōprehēdentium.

Tabula capitulorū Decreti.

Decreti totius canones hic fm ordinem alphabeti imprimuntur: qō preter celeritatem vtilitates multimode correctioni est adiumēto non mediocri.

Abantiq. fo. ccccclxxiij. co. iij.
Abbas. xviij. q. ij. f. cccevj. co. j
Abbas. xviij. q. ij. fo. ccccvj. co. iij.
Abbati. fo. xcvj. co. j.
Abbatē. xviij. q. ij. fo. ccccvj. co. j.
Abbatem. xviij. q. ij. fo. eodem.
Abbates. fo. ccccvj. co. iij.
Abbatib⁹. xij. q. ij. f. cccxxxviij. co. j.
Abbatib⁹. xviij. q. ij. fo. ccccviij. c. j.
Ab eo. fo. ccxviij. co. j.
Ab epis. fo. cxix. co. j.
Ab exordio. fo. lviij. co. iiij.
Ab excōicatis. fo. ccccviij. co. ij.
Abijt Judas. fo. ccxxij. co. j.
Ab illo. fo. cccl vj. co. iij.
Ab impatoribus. fo. ccccl. co. j.
Ab infirmis. fo. ccccj. co. ij.
Ab isto die. xxxv. q. vj. f. ccccccxxxij. columna. j.
Ab isto die. ea. cā. 7. q. fo. eod. co. ij.
Absens. j. iij. q. ix. fo. cclvij. co. j.
Absens. ij. fo. cclviij. co. j.
Absente. j. iij. q. ix. fo. cclvj. co. ij.
Absente. ij. ibidem. co. iij.
Absit. dist. l. fo. lxxxiij. co. iij.
Absit. xj. q. iij. fo. ccxxiij. co. j.
Accedens. fo. lxxxj. co. iij.
Accusatus. fo. ccl. co. ij.
Accusatum. fo. ccxviij. co. j.
Accusator. fo. cclxxvj. co. iij.
Accusatoū. fo. cclvj. co. j.
Accusatores. di. xlvj. f. lxxv. co. iiij.
Accusatores. j. iij. q. v. ccxlviij. c. iiij.
Accusatores. ij. ibid. f. ccxlviij. c. ij.
Accusatores. iij. ibidem. fo. ccxlviij. columna. iiij.
Accusatores. iij. q. viij. fo. cclv. c. ij.
Accusatorum. fo. ccxlj. co. iij.
Accusatoribus. fo. ccxlviij. co. j.
Accusatio. j. ij. q. vij. fo. ccxxxij. c. iij.
Accusatio. ij. eāɔ. q. f. ccxxxij. co. iij.
Accusationes. fo. ccxlviij. co. iij.
Accepisti. j. de ꝛse. dis. iij. fo. cccccclxxviij. co. iiij.
Accepisti. ij. fo. ccccclxxix. co. j.
Accesserunt. fo. cccccclxij. co. j.
Accipite. fo. ccccclxij. co. iiij.
Achab rex. fo. ccccxcviij. co. ij.
Achari⁹. j. xviij. q. j. fo. ccccl xx. co. j.
Achatius. ij. ibidem. co. ij.
Acolythus. fo. xxxviij. co. ij.
Actione. fo. cccxxx. co. ij.
Acutus. dist. xxvj. fo. xliij. co. ij.
Acutius. xxviij. q. iij. fol'. cccccxxv. columna. iiij.
Adam. dist. xl. fo. lxvj. co. iij.
Adā. de pe. di. j. f. cccclxxvij. co. iiij.
Adam. xxxij. q. v. fo. cccccix. co. j.
Ad deū. xxxj. q. v. fo. cccccl. co. iiij.
Addidistis. fo. cccclxij. co. ij.
Additur. fo. cccccxiij. co. j.
Ad eius vero. fo. vj. co. iij.
Ad eōos. fo. ccc. co. iiij.
Ad fidem. fo. ccccl viij. co. ij.
Ad hec. fo. ccccl vij. co. iiij.
Ad hoc. dist. lxxix. fo. cxlvj. co. j.
Ad hoc. xvj. q. j. fo. cccl xx. co. iiij.
Ad hoc. de cōse. distin. iiij. fo. cccccc lxxv. co. ij.
Adhuc perfidi. fo. ccccxcix. co. j.
Adjicimus. fo. cccl xxj. co. iiij.
Ad lumina. fo. cccccxxx. co. j.
Ad mensam. fo. cccxv. co. iij.
Admittuntur. fo. xcvj. co. iiij.
Administratores. fo. ccccl vij. c. iiij.
Admonere. xvj. q. j. f. cccl xxj. co. iij.
Admonere. xxxij. q. ij. fo. ccccclx. columna. iij.
Admonemus. fo. ccclxxxiij. co. iij.
Admoneant. fo. cccccj. co. iiij.
Admonendi. fo. cccl. co. iiij.
Ad nuptiarū. fo. cccccclij. co. iiij.
Ad reatum. fo. cxxxiij. co. ij.
Adrianus. j. dist. lxiij. fo. cvij. co. j.
Adrianus. ij. ea. dist. fo. cx. co. ij.
Ad romanā. j. ij. q. vj. f. ccxxj. co. iiij.
Ad romanā. ij. ibidē. fo. ccxxij. co. j.
Ad sedē aplicā. fo. cccccxxv. co. j.
Aduersitas. fo. cclxxxvj. co. ij.
Adulterij. fo. ccccclv. co. ij.
Adulterio. fo. cccccxxxv. co. iiij.
Aduocauit. fo. ccccl xxiij. co. j.
Affectum. fo. cccccj. co. ij.
Agatho. fo. cx. co. j.
Agathofa. fo. ccccxviij. co. iij.
Agapitus. xvj. q. j. fo. cccl xxj. co. iij.
Agapitus. de cōse. dist. j. f. cccccccl. columna. iiij.
Agite. fo. cccclxx. co. ij.
Agnouimus. fo. ccccj. co. ij.
Agunt hoies. fo. cccccclxxix. co. ij.
Ait celestinus. fo. cccclxxvij. co. i.
A iudicibus. fo. ccxxvij. co. iiij.
Aliud est. de conse. di. iij. fo. cccccc lxxij. columna. iij.
Aliud quidē. xj. q. j. fo. ccclx. co. ij.
Aliud quidem. de pe. dis. j. fo. cccccc lxxv. co. iij.
Alius item. fo. cccl xvj. co. j.
Aliqz hominū. fo. ccxcvij. co. j.
Alia causa. fo. cccl xx. co. ij.
Alienus. dist. xx. fo. cxlvj. co. iij.
Alienus. xxiij. q. j. f. cccl xxiij. co. ij.
Alieni. ij. q. vij. fo. ccxxxiij. co. j.
Alieni. iij. q. iij. fo. cxlvj. co. ij.
Alienum. dist. l. fo. xcj. co. j.
Alienum. xix. q. ij. fo. cccxx. co. iiij.
Alienationes. fo. cxxxvij. co. ij.
Aliter legitimum. xix. q. v. fo. cccccc xxiij. columna. iij.
Aliter se orientalium. dist. xxxj. fol'. ccccj. co. iiij.
Aliquando. fo. cccccxiiij. co. j.
Aliquanti. fo. ccccxcvij. co. ij.
Aliquantos. fo. xcj. co. iiij.
Aliquos. fo. cccl xj. co. ij.
Alligant. fo. cccccj. co. ij.
Altare. fo. cxxv. co. ij.
Altaris palla. fo. cccccccxlij. co. ij.
Altaria. j. ɔ se. di. j. f. cccccclxj. c. iiij
Altaria. fo. cccccclxij. co. j.
A malis. fo. cccclxj. co. ij.
Imputato. fo. ccccxcj. co. iij.
Anastasi⁹. ij. di. xix. f. xxviij. co. iiij.
Anathema. fo. cccxcviij. co. ij.
Ancillam. fo. cccccxliij. co. iij.
Animaduertēdū. fo. ccccxxiij. c. iij.
Anume defunctoꝝ. fo. ccclij. co. j.
Anno singulis. fo. xxvj. co. j.
An nō districta. f. cccclxxxiij. co. ij.
An putatis. fo. cxl. co. ij.
An qō in subditos. f. cccccix. c. iiij.
Antecessor. fo. ccxxv. co. ij.
Anteriorꝝ. fo. ccxxiij. co. iij.
Ante baptismū. f. ccccccl xxv. co. iij.
Ante bñdictionē. fo. cccccclij. co. j.
Ante oia. dist. xxxv. fo. lix. co. iiij.
Ante omnia. dist. xl. fo. lxvj. co. j.
Ante triennium. fo. l. co. j.
Ante viginti. fo. cccccl xxv. co. iij.
Antiqui. fo. ccccclxij. co. iiij.
Antiquos. fo. ccxcix. co. iiij.
Antiquis. fo. ccxcvij. co. iiij.
Antiquitus. fo. ccxiij. co. ij.
A paruulo. fo. cccccclxxxiij. co. iij.
Aperiant. fo. ccclxxvij. co. iiij.
Aperte inquit. fo. cccclxxvij. co. ij.
Apl'icos. fo. clxij. co. ij.
Apostolus. dist. lxxx. fo. cxxxj. c. ij.
Apl's. xxxij. q. vij. fo. cccccliij. co. ij.
Apl's. de pe. di. ij. f. ccccxcj. co. iij.
Apl's. xxxiij. q. iiij. f. cccccxcvj. co. ij.
Apl'oꝝ canones. fo. xx. co. iiij.
Apostolicus. fo. cxxvij. co. iiij.
Apostolicis. fo. cccl xxxij. co. ij.
Apostolicos. fo. ccclxxxij. co. iij.
Apostolica. dist. lvj. fo. ij. co. j.
Aplica. vij. q. j. fo. cclxxix. co. j.
Aplica. de ꝛse. di. j. f. cccccclv. c. iij.
Aplice. xxiij. q. iij. cccclxxix. c. iiij.
Aplice. xxxv. q. ix. fol'. cccccxxxij. columna. j.
Appellantem. fo. ccxxj. co. j.
Apud misericordem. xxxij. q. j. fol'. cccccxlj. co. ij.
Apud omnipotētem. xxxvj. q. ij. fo. cccccxxxvij. co. j.
Apō vos. xxiij. q. j. f. cccxxxvij. c. iiij
Aquam sale. fo. cccccclxv. co. iij.
A qō ordinib⁹. di. xxxv. f. lviij. c. iij.
A quodā iudeo. fo. cccclxix. co. iiij.
Archidiaconū. d. lxxxj. f. cxxxiij. c. j
Archidiaconū florentinū. di. lxxxv. fo. cxxxvij. co. ij.
Archiepō. di. lxxj. fo. cxvj. co. iij.
A recta ergo. fo. cccclxxj. co. iiij.
Arguta. fo. ccxxij. co. iiij.
Arrianoꝝ. fo. ccccccxl. co. iiij.
Arrianos. fo. clxxviij. co. ij.
Artaldus. fo. cxxcij. co. ij.

Tabula capitulorū Decreti.

A sanctis patrib⁹. f. cccclxxxix. co. ij
Assumi aliquem. fo. xlvj. co. iij.
A subdiacono. fo. cl. co. ij.
Actio. fo. cccccxix. co. j.
Attendendum. fo. cccj. co. j.
Authoritatem. fo. cccl xvj. co. iij.
Audacter. fo. cccj. co. ij.
Audi denigs. fo. cccxiij. co. iiij.
Audire ēim. fo. xlj. co. ij.
Audite charissimi. fo. lvij. co. j.
Audiuimus. j. q. iij. fo. c. co. ij.
Audiuim⁹. iij. q. ij. fo. ccxiij. co. iij.
Audiuim⁹. xxiij. q. j. f. cccccl xx. c. iij.
Audiuim⁹. xxxij. q. ij. f. cccccxlj. iiij.
Auditum est. fo. ccxviij. co. iij.
Augustijs. fo. cccccxvij. co. iiij.
Augustino. fo. cccxxvij. co. j.
Aurelius. fo. ccccc. co. j.
Aurum eccl'ia ḥz. fo. cccclij. co. iij.
Aut sancta. fo. cccccl xvj. co. iij.

Baptismus. fo. cccccclxx. co. j.
Baptismi vicē. f. cccccclxxj. c. ij
Baptizantur. fo. cccccxcv. co. iiij.
Baptizari. fo. vj. co. iij.
Baptizādi. ō ꝺe. di. iiij. f. cccccclxix.
Baptizādi. ō ꝺe. di. iiij. f. cccccclxxv.
Baptizandis. fo. clxxxiiij. co. iiij.
Basilicas. fo. cccccxxxix. co. j.
Beatus. ij. q. iiij. fo. cccl vj. co. iij.
Beatus petrus. vj. q. j. f. cclxxj. co. j.
Beat⁹ paul⁹. xxij. q. ij. f. cccxxv. c. ij.
Beata Maria. fo. ccccxij. co. j.
Beati petrus. fo. cxxxvij. co. j.
Benedictio. fo. clxvj. co. iij.
Benedictus. fo. cccccvij. co. ij.
Bene nouit. fo. cvj. co. ij.
Bene quidem. fo. clvij. co. ij.
Bene valet. fo. lxxxij. co. j.
Biduum. fo. cxxv. co. iij.
Bone rei. fo. ccccliij. co. iij.
Boni principis. fo. clx. co. iiij.
Bonorum auctoꝝ. fo. lxxvij. co. j.

Canon. fo. iij. co. ij.
Alumniatoꝝ. fo. ccxiij. co. j.
Canones. dist. xv. fo. xviij. co. iij.
Canones. dist. xvj. fo. xx. co. iiij.
Canones. dist. l. fo. xc. co. j.
Canonum statutis. fo. cccl vj. co. j.
Canonica scḗoꝝ. iij. q. v. f. ccxlviij. ij
Canonica institutā. xj. q. iij. f. cccxxv.
Canrantes. fo. cxlviij. co. j.
Carnem cuiꝰ. fo. cccccxc. co. j.
Casellas. fo. ccc. co. iiij.
Catholicus. fo. ccxxvij. co. iij.
Catholica eccl'ia. fo. xiij. co. j.
Catechismi. fo. cccccclxxv. co. iij.
Catechumenum. f. cccccclxxij. co. ij.
Catinensis. fo. cvj. co. j.
Caue. fo. ccccxxiiij. co. iiij.
Cauere. fo. cccclxxv. co. ij.
Cauendū est. j. q. vij. fo. ccj. co. iij.
Cauēdū est. x. q. iij. ro. cciiij. co. iij.
Cauendū nobis. de pen. dist. iij. fo. cccccciij. co. j.
Causa vero. fo. iiij. co. iiij.
Celebritatem. fo. cccccl xv. co. iiij.
Cellulas. fo. cccc vij. co. iij.
Cenomanensem. fo. cj. co. j.
Cepisti habere. fo. cccxvij. co. j.
Cepit ermigild⁹. f. cccclxvij. c. iiij.
Certe ego. fo. cccxxx. co. j.
Certis de causis. fo. cclxiij. co. iiij.
Certum est. dist. x. fo. xiij. co. j.
Certum est. dist. x. fo. xj. co. j.
Certū est. xj. q. ij. fo. cccxvij. co. iiij.
Certū ē. xxiij. q. ij. f. cccclxxxj. c. iiij
Certū est. ō ꝺe. di. i. f. cccccclxxix. c. j.
Ceterū dei raḍuio. fo. cxlj. co. ij.
Charitas. de pe. di. ij. f. cccclxxxiij.
Charitas nunc̄. de peni. dist. ij. fo. cccclxxxiiij. co. j.
Charitas est aḍ. ibidē. fo. eo. co. iiij.
Charitas in quibusḍ. de peni. dist. ij. fo. cccclxxxvj. co. ij.
Charitatē tuā. fo. cccxxviij. co. iij.
Charte quas dedit. fo. clxvij. co. j.
Christ⁹ qḍ fecit. j. q. j. f. clxxxj. co. ij.
Christ⁹ pāsꝰ. ō ꝺe. di. ij. f. cccccclvj. iij
Christiano. dist. xxxiiij. f. lvj. co. iij.
Christiano. xxxij. q. iiij. cccccxcv. ij.
Christianis. fo. ccxvj. co. iij.
Christiana. fo. cccclij. co. ij.
Cyprianus. fo. ccccxx. co. j.
Circuncisio. fo. cccclxxxvij. co. j.
Circūcelliones. fo. cccclij. co. iiij.
Cito turpem. fo. clxviij. co. ij.
Citius aḍ hoc. fo. ccccc xij. co. j.
Clemens. fo. cccc. co. iij.
Clementis libium. fo. xx. co. iiij.
Cleri plebisꝫ. fo. cxj. co. ij.
Cleros z clericos. fo. xxx. co. ij.
Clericꝰ pfessionē. ō. clj. f. lxvj. c. iiij.
Clericus. j. dist. xlvj. fo. lxxv. co. iiij.
Clericus. ij. ibidem.
Clericus. iij. fo. lxxvj. co. j.
Clericꝰ fol⁹. di. lxxj. fo. cxxxiij. co. ij.
Clericus. j. di. xcj. fo. cxlvij. co. iiij.
Clericus. ij. ibidem.
Clericꝰ abinsēti. xxj. q. j. f. ccccxvij.
Clericꝰ aḍuersꝰ. ij. q. vij. f. ccxxxij.
Clericꝰ vo. ij. q. iiij. fo. cclxvij. co. j.
Clericꝰ sine laicꝰ. xj. q. j. f. ccccj. c. iiij
Clericꝰ qui. xj. q. iij. fo. ccccvi. co. iij.
Clericus q. xij. q. j. f. cccxxvij. co. ij.
Clericꝰ. xxiij. q. ij. f. cccclxxxv. c. iiij
Clerici. di. xviij. fo. xxxviij. co. iiij.
Clerici. dist. xxxij. fo. lvj. co. j.
Clerici. dist. xliij. fo. lxxj. co. ij.
Clerici vel cōtinentes. dist. lxxxj. fo lio. cxxxiij. co. ij.
Clerici vero. di. xcj. fo. cxlviij. co. j.
Clerici oēs. j. q. ij. fo. ccclj. co. j.
Clerici. xiij. q. ij. fo. cccl. co. ij.
Clerici ab indignis. xviij. qō. iiij. fol'. cccl v. co. iiij.
Clerici. xvj. q. iij. fo. cccl xxxvij. co. j.
Clerici qui. xix. q. j. fo. ccccx. co. iiij.
Clerici. xxij. q. viij. f. cccccxiij. c. iiij.
Clerico iaciente. fo. lxxxvij. co. ij.
Clericū scurrilē. di. xlvj. f. lxxvj. c. j.
Clericū qui. dist. l. fo. lxxx. co. iiij.
Clericū alienū. di. lxxij. fo. cxx. c. iij.
Clericū cuiuslibz. xj. q. j. f. cccv. c. iij.
Clericū nullꝰ. xj. q. j. fo. cccvij. co. ij.
Clericū nullus. ibiḍ. fo. cccxj. co. iij.
Clericū. xxj. q. j. fo. cccc xviij. co. j.
Clericū. xxij. q. j. fo. cccccxxj. co. iiij.
Clericos aute. j. q. ij. fo. cxcj. co. ij.
Clericos aut laicos. ij. q. vij. fol'. cc. xxxix. co. iiij.
Clericos. i singulis. di. lxxj. fo. cxix. columna. iiij.
Clericos ḍ. ō ꝺe. di. j. f. cccccxiij. j.
Cogitatio. fo. cccclx vij. co. j.
Cogitationis. fo. ccccclv. co. iij.
Cōgium⁹. xj. q. ij. f. cccxxxvj. co. iij.
Cōgium⁹. xvj. q. vj. f. cccxj. co. iij.
Cōgium⁹. xviij. q. ij. f. cccc viij. co. j.
Cognoscamus. fo. lvij. co. iiij.
Comessationes. fo. lxxj. co. j.
Commendauit. fo. cccccclvij. co. ij.
Communis filius. fo. xxxvij. co. iij.
Cōmuniter definim⁹. fo. lv. co. iiij.
Cōperim⁹. xiij. q. vj. fo. cccl x. co. ij.
Cōpim⁹. xviij. q. iij. f. ccccl xxxj. iiij.
Cōpim⁹. ōe ꝺe. di. ij. f. cccccclviij.
Comprouinciales. fo. cxiij. co. iij.
Comprouincialiū. fo. cxv. co. j.
Concedimus. fo. cccccclx. co. iiij.
Concesso. fo. cccxxvj. co. ij.
Concubine. fo. cccclxiij. co. iij.
Concubuisti. fo. ccccclvij. co. j.
Concussionis. fo. clxxix. co. iij.
Confirmandum est. fo. xcj. co. j.
Confidimus. fo. ccclxxviij. co. j.
Congregato. fo. cccxcj. co. iij.
Congregatio. fo. cccxcvij. co. iiij.
Coniunx. fo. ccccclj. co. ij.
Coniuges. fo. eodem. co. iij.
Coniunctiones. fo. cccccxxiij. co. j.
Coniurationum. fo. cccvij. co. iiij.
Concubina. fo. ccccclxiij. co. ij.
Conquestus est. fo. cxxvij. co. ij.
Cōsanguinitas. f. cccccxxiij. c. iiij.
Consanguinei. fo. cccl vij. co. iij.
Consanguineoꝝ. fo. cccl vj. co. iiij.
Cōsanguineos. fo. cccccxxx. co. iij.
Cōsecrationē. fo. cccccxxxvij. c. j.
Consentire. fo. cxxxvj. co. iij.
Consequens. dist. xj. fo. xiij. co. ij.
Cōsegnis ē. di. lxxviij. f. cclxij. c. iij.
Consilia sacerdotū. fo. xxiij. co. iij.
Cōsiderādū nobis. di. i. f. lxxix. c. j.
Cōsiderādū. xvj. q. ij. f. cccxvij. c. j
Considera. fo. cccccxij. co. iiij.
Consideratio. fo. ccclxxj. co. iij.
Consideranda. fo. cxl. co. iiij.
Consideret. fo. cccccx. co. iij.
Conspirationū. fo. ccxvij. co. iiij.
Conspiratores. fo. cclvj. co. iiij.
Constātinus. j. di. xcvj. fo. clx. co. j.
Constantinus. ij. ibidem.
Cōstātinopolitane. fo. xxxiiij. c. iiij.
Constat autem. dist. ij. fo. iij. co. iij.
Cōstat bap. ō ꝺe. di. iiij. f. cccccclxix.
Cōstat multos. f. q. j. f. clxxxvj. c. iiij
Cōstat qz. de pe. di. iiij. fo. cccccc v.
Constitutio. dist. ij. fo. iij. co. iij.
Cōstitutio. dist. lxiij. fo. cxij. co. iij.
Cōstituim⁹. di. lxxvj. f. cxxiij. c. iij.

Cõstituim⁹.iij.q.v.f.cclxviij.co.iij.
Cõstitutũ est.vij.q.j.f.cclxxxij.c.ij.
Cõstitutũ ẽ.xvj.q.j.f.cccxxx.co.ij.
Cõstituit.xvj.q.vij.f.cccxcvij.c.iij
Cõstituit.xvij.q.iiij.fol'.cccxij.co.j.
Cõstituit.xx.q.iij.fo.cccevj.co.iij.
Constitutiones.dist.x.fo.xij.co.j.
Constitutiones.dist.x.fo.xj.co.iij.
Cõstões.xvj.q.vij.f.cccxcv.co.j.
Consuetudo autẽ.di.j.fo.ij.co.iij.
Consuetudo.dist.viij.fol'.ix.co.iij.
Consuetudo.dist.xij.fo.xv.co.ij.
Cõsuetudo.xvj.q.vj.f.cccxc.co.iij
Consuetudinis.fo.xij.co.ij.
Consuetudinem.fo.xij.co.iij.
Consuluisti.fo.cclxix.co.j.
Consulnit.fo.cxxij.co.iij.
Consulto oim.fo.ccccccxliij.co.ij.
Consulendum.fo.xlviij.co.iij.
Continua.fo.cccv.co.iij.
Cõtra idolo⁹.xxvj.q.v.f.cccxcvij
Contra motẽ.di.c.fo.clxiij.co.iij.
Cõtra ritũ.iij.q.iij.f.cclxiij.c.iij.
Cõtra sctõr.xvj.q.vij.f.cccxcvj.c.ij
Cõtra statuta.xxv.q.j.ecclxxxviij
Contradicim⁹.fo.ccccccxxiij.co.iij.
Contrariũ vero.fo.cccccxj.co.iij.
Cõtraria.ð ꝺ.di.v.f.ccccclxxxviij
Cõtumaces clerici.f.lxxxij.co.iij.
Conuenit.fo.ccccclxxxviij.co.j.
Conueniot.fo.ccclxvj.co.iij.
Conuentibus.fo.ccj.co.iij.
Conuertimini.fo.ccccclxviij.co.ij.
Conuiua.fo.lxxj.co.iij.
Coepiscopi.fo.clviij.co.ij.
Corp⁹ ⁊ sanguinẽ.de ꝺcta.dist.ij.
fo.ccccclvij.co.j.
Corp⁹ xpi.de ꝺse.di.ij.fo.cccccclx.
Corpore vero vitiati.f.xcvij.co.iij.
Corpora sanctoꝝ.f.cccccxlij.co.ij.
Corporalia.fo.clxxv.co.ij.
Corporeũ.fo.cccccclxij.co.j.
Corripiant.fo.ccccl.xxxiij.co.j.
Credo.fo.cccxix.co.iiij.
Credere i ꝺsum.f.cccccclvj.co.iiij
Crimẽ vel pena.fo.cxcvj.co.ij.
Criminationes.fo.cxcl.co.j.
Crucis dñi.fo.cccccclxv.co.j.x.iij.
Cuius rei.fo.ccccxxviij.co.j.
Cui est illata.fo.cccxvij.co.j.
Cui portio.xij.q.j.f.cxxxvij.co.iij.
Cũ aũt vinolẽt⁹.di.xliij.f.lxx.c.iij.
Cum autem ad ecclesiam. dist.xcij
fo.cxlvij.co.j.
Cũ a iudeis.fo.ccclxiij.co.iij.
Cũ accusatus.fo.cxcliij.co.iij.
Cũ ad celebrãdas.f.ccccccl.v.c.iij.
Cum ad verum.fo.clvij.co.iij.
Cum adrianus.fo.cxij.co.ij.
Cũ apõ thessalonicã.fo.cccx.c.iij.
Cum aliquis.fo.cccv.co.iij.
Cũ alicꝫ.xxiij.q.iij.ccclxxxij.c.iij.
Cum baptizat.fo.cccccclxx.co.j.
Cum beatus.fo.lxxij.co.j.
Cũ beatissimus.fo.cccclxxij.co.ij.
Cum caput.fo.cccccxviij.co.iij.
Cũ de quoꝝdã.fo.cxxxvij.co.iij.
Cũ deuotissimã.fo.ccxxxij.co.iiij.
Cum ecclesia.fo.cclxj.co.iij.
Cum entra.fo.vj.co.ij.
Cũ ꝑ xxj.q.ij.fo.ccccxxviij.co.iiij.
Cũ g.xxiij.q.ij.fo.ccclxxxij.co.j.
Cum exaudiero.fo.lxxxij.co.ij.
Cũ excõicato.fo.cccxiij.co.ij.
Cum franguur.fo.cccccij.co.iij.
Cum grauia.fo.cccj.co.ij.
Cum homo.cccl.vij.co.j.
Cũ humiliat'.fo.ccccxxvj.co.iij.
Cum igitur.fo.cccccxxij.co.j.
Cũ in captiuitate.fo.ccccccxx.co.j.
Cum in preterito.fo.cxxxvij.co.ij.
Cum in lege.fo.ccccxij.co.ij.
Cũ initiat'.xxvij.q.ij.f.ccccxxj.co.ij
Cũ innitat'.xxvij.q.ij.f.ccccxvj.c.j.
Cum ita puniant'.fo.cccccc.co.j.
Cũ itaq.dist.xxxviij.f.lxij.co.ij.
Cũ itaq.de ꝺse.di.iij.f.ccccclxxx.
Cum liqueat.fo.clxviij.co.ij.
Cum longe.fo.cxj.co.j.
Cum maiores.fo.clxxij.co.j.
Cum multa.fo.cxxxix.co.iij.
Cum multe.fo.ccclxviij.co.iij.
Cum minister.f.ccclvj.co.ij.
Cũ ois auarina.fo.clxix.co.iij.
Cũ oñe crimẽ.fo.cccccclvj.co.iij.
Cum oib⁹.fo.cxxxiij.co.j.
Cum ordinaret'.fo.clxviij.co.ij.
Cum pastoris.fo.cxcl.co.iij.
Cum paulus.fo.clxxj.co.ij.
Cũ p bellicã.fo.ccccccxx.co.iij.
Cũ percussio.fo.cclxxvj.co.ij.
Cum pie.fo.cccxcj.co.ij.
Cũ p vritate.fo.ccclxxiij.co.ij.
Cũ p parmulis.f.ccccclxxvj.c.iij.
Cum qb⁹.fo.ccccl.xxxv.co.iij.
Cum ꝺsq.fo.ccccxliij.co.iij.
Cum renũciat'.fo.ccccxlj.co.j.
Cum redꝺpror.fo.cccxlj.co.j.
Cum sancti.fo.ccccl.xxxiij.co.iij.
Cum scriptura.fo.clxxix.co.iiij.
Cum simus.fo.cxcvj.co.ij.
Cum societas.f.ccccxiij.co.ij.
Cum sanctã.fo.ccccl.xxxv.co.ij.
Cum tantũ.f.ccccccl.xiij.co.iij.
Cũct⁹ fidelib⁹.f.cclxxvj.co.iij.
Cũcta p mũdũ.ix.q.iij.f.cxxcviij.
Cuncta per mundũ.ibidem.
Curandũ ergo.fo.lvij.co.ij.
Cure sit oib⁹.f.cxxiij.co.iij.
Curiales autẽ.fo.xciij.co.ij.
Custodiim⁹.f.cccxviij.co.iij.

Dãbertũ.fo.ccv.co.iiij.
Dãnatiõis.f.ccccl.xxx.co.j.
De abiectione.fo.cxiij.co.ij.
De accusationib⁹.f.cclviij.co.ij.
De affinitate.f.cccccexiij.co.j.
De aliena.fo.cxix.co.iij.
De arrianis.f.cccccl.xxx.co.j.
De benedicto.f.ccccxl.co.ij.
Debet homo.f.ccclij.co.ij.
Debent duodecim.f.cccxxv.co.iiij.
De capitulis.fo.xij.co.ij.
De catechumenis.f.cccccclxix.co.ij
Decetero.fo.clxxxvj.co.ij.
Decessor.fo.ccccxcij.co.iiij.
Decernum⁹.di.xviij.f.xxvj.co.ij.
Decernum⁹.di.xxviij.f.xlv.co.iij.
Decernum⁹.iij.q.ix.f.cclvj.co.iij.
Decernum⁹.xxj.q.vij.f.cccxcvj.
Decẽter ob⁹.fo.clxv.co.iij.
Decime.fo.ccclxxx.co.iij.
Decimas a populo.xvj.quest.j.fo.
ccclxxvij.co.ij.
Decimae ꝺxvj.q.vij.f.ccxcij.c.iij.
Decimas.ij.f.cccciij.co.ij.
Decimas.ibidem.
Decimas.xvj.q.vij.f.cccxcvij.c.iij.
De concilijs.fo.xviij.co.ij.
De cõione.fo.ccclxxix.co.j.
De ꝺstãtinopolitana.f.xxxiij.co.j.
De ꝺiugali.fo.ccccxcix.co.ij.
De ꝺsanguinitate.f.ccccccxxiij.c.ij
Decreuit sctã synod⁹.dist.lxxxvij.
fo.cxliij.co.ij.
Decreuit.xxij.q.v.f.ccccxxiij.c.iiij
Decreuimus.fo.ccc.co.j.
Decreto nostro.fo.ccxxij.co.ij.
Decretis ergo.fo.xxx.co.j.
Decreta.fo.cccccxv.co.iiij.
Decretũ est.fo.cxxxij.co.j.
Decretũ est.x.q.j.f.cxcix.co.ij.
Decretales itaq.fo.xxix.co.j.
De crimie.xv.q.iij.f.ccclxij.co.iiij.
De crimine.xv.q.v.f.cccl.xv.co.ij.
De decimis.f.ccclxxvij.co.j.
Dedit baptismũ.f.clxxiij.co.iij.
De diuersis.fo.cccxj.co.j.
De ecclasticꝭ.f.ccccxj.co.ij.
De eo autẽ.dist.l.f.lxxxvj.co.j.
De eo autẽ.xiij.q.ij.f.ccclxiij.co.ij.
De eo qꝺ.xxx.q.j.f.ccccexxix.co.iiij
De episcopis.f.cccclxiij.co.ij.
De esu carniũ.f.cccccclxiij.co.iij.
De eulogijs.fo.xxv.co.ij.
De excõicatiõis.f.cccclxxxij.co.iij
De fabrica.f.cccccxlj.co.j.
De fensionis.fo.cxlij.co.ij.
De filia.fo.ccccc.vj.co.iiij.
Deficientib⁹.fo.ccxvj.co.j.
De founa.f.ccccxxiiij.co.iij.
De gradib⁹ ꝺo.f.cccccxxxij.co.iij.
De hac quidẽ.f.cccccix.co.iij.
De hymnis.f.cccccxliij.co.j.
De hinc iterũ.f.ccccclxxvj.co.f.
De his clericꝭ.di.l.fo.lxxx.co.iiij.
De his clericꝭ.ibidẽ.f.lxxvij.co.ij.
De his que.fo.ccxxix.co.iiij.
De his q.dist.xij.fo.xvj.co.iij.
De his q.xxx.q.j.f.cccccxx.co.j.
De his q.xxxi.q.j.f.cccccxxvj.c.iiij
De his q.de pe.di.v.f.ccccexij.co.j
De his q.xxxv.q.ij.z.iij.f.ccccexxiij
De his qꝺ.dist.xxviij.f.xlvj.co.ij.
De his ꝺo.di.l.f.lxxxvj.co.iij.
De his ꝺo.xxvj.q.vj.f.ccccc.co.iij.
De his ꝺo.xxvj.q.vij.f.cccccj.c.iiij
De his ꝺo.xxxij.q.ij.f.cccccclxiij.iij
De his ꝺo.ð ꝺse.di.v.f.ccccclxxx=
De hoie.fo.eo.co.iiij. (vij.co.ij.
De ieiunio.fo.cxxiiij.co.iij.
De illicita.fo.ccccl.xxxij.co.j.

Tabula capitulorū Decreti

De illo clerico.fo.lij.co.iij.
De ill' aūt.vj.q.iij.fo.cclxxv.co.iij.
De illis pbris.xj.q.iij.cccxxvj.co.j.
De illis.xxiij.qō.iij.fol'.ccccl xxxj. columna.iiij.
De incestis.fo.cccccxxiij.co.iij.
Deinde a sacerdote.de cōse.di.iij. fo.ccccclxxvj.co.ij.
Deinde opponitur.di.xxvj.fo.xliij. columna.iij.
De inducijs.iij.q.ij.fo.cclxj.co.iij.
De inducijs vero.iij.q.iij.fo.cclxv. columna.j.
De iudeis.fo.lxxij.co.iij.
Delator.fo.cclxx.co.j.
Delatori.fo.cclxx.co.j.
De laicis.fo.cccxxxviij.co.iij.
De lapsis.fo.ccccxj.co.iiij.
De libellis.fo.xxix.co.ij.
De libertis.fo.cccxlj.co.ij.
Delige quelibet.fo.lxvij.co.j.
De liguribus.fo.cccclix.co.iiij.
De locorū.fo.cccccxxxviij.co.iiij.
De manifesta.fo.cclxx.co.j.
De monachȳ.xvj.q.j. f.cclxx.co.j.
De monachis.xviij.q.ij.fo.ccccvij. columna.iij.
De monium.fo.cccccij.co.ij.
De neptis.fo.ccccxxxviij.co.iij.
Deniqꝫ sacerdotes.distin.iiij.fo.v. columna.iij.
Deniqꝫ si i epl'a.di.xxj. f.xxxij.co.ij
Deniqꝫ hi.dist.xcvj. fo.clviij.co.iij.
Deniqꝫ.vj.q.iij.fo.cclxxv.co.j.
Deniqꝫ.vij.q.j.fo.cclxxviij.co.iij.
Deniqꝫ.xiij.q.v.fo.ccclvij.co.ij.
Deniqꝫ.xxxi.q.j.fo.cccxxxvj.co.j.
Deniqꝫ et puelle.xxxvj.qstione.ij. fo.ccccccxxxvij.co.ij.
De nominibus.fo.ccccccxlvj.co.ij.
Denunciamus.fo.ccccxciij.co.ij.
De obseruatiōe.f.ccccccl xvj.co.ij.
De occidendis.fo.cccclv.co.ij.
De ordinationibꝰ.fo.clxxxviij.co.j.
De parentela.xxxv.quest.vj.folio ccccccxxxj.co.iiij.
De penitentibus.fo.cccccclxv.co.j.
De perrisō.fo.cccccix.co.ij.
De persona.dist.lxv.fo.cxv.co.iiij.
De persona.xj.q.j.fo.cccix.co.iij.
De petro.fo.lxxvj.co.iij.
De precarijs.fo.cccij.co.iij.
De presentium.fo.ccclxxij.co.ij.
De presbyterorum.fo.ccccij.co.j.
De primatibus.fo.clxij.co.ij.
De ꝓpinquis.fo.ccccccxxiij.co.j.
De pudicitia.fo.ccccci.co.ij.
De puellis.fo.cccccxxxvj.co.iiij.
De quibus.fo.xxix.co.iiij.
De quibusdam.fo.lxij.co.ij.
De quotidianis.fo.cccccxcvj.co.ij.
De raptoribꝰ.fo.ccccccxxxvj.co.j.
De rebus vero.distin.iiij.fo.xciij. columna.iij.
De rebus.xj.q.ij.fo.cccxxxv.co.ij.
De reddentibus.fo.cccxxxvj.co.iij.
De seruoꝝ ordinatiōe.f.xciij.co.ij
De syracusiane.fo.xlvij.co.iij.
Designata sunt.fo.xcj.co.j.
De spiritu.fo.ccccccxcj.co.ij.
De sponsalibus.fo.ccccxv.co.iiij.
De sponsalibus.fo.cccccxix.co.j.
Deteriores.fo.cclxxj.co.iij.
Detractores.fo.cclvij.co.ij.
Detrahe verbis.fo.clxxvj.co.j.
De trina mersione.fo.cccccclxxvij. columna.iiij.
De viduis.xxvij.q.j. f.ccccv.co.ij
De viduis.xxvij.q.j.f.ccccx.co.iiij
De viro nepiādo.f.cccxxxiij.co.j.
Deuota.fo.ccccxviij.co.j.
Deuotis.fo.cccxxiij.co.ij.
Deus definitionem.de pen.dist.j. fo.cccclxxvij.co.iij.
Deus ergo iij.q.j.fo.cclxij.co.ij.
Deꝰ maseulū.xxxj.q.j.f.cccccxxxvij columna.iiij.
Deus oipotēs.xij.q.j.f.ccxij.co.ij.
Deꝰ qñ.xxiij.q.iij.f.ccccl xxxvj.c.ij.
Diacon9.di.xxiij.fo.xxxvij.co.iij.
Diacon9.dist.xxvij. fo.xliij.co.iij.
Diaconus.dist.xciij.fo.cij.co.ij.
Diaconi eccīe.dist.xciij. f.ci.co.ij.
Diaconissa.di.xciij.fo.cij.co.ij.
Diaconi qui.dist.xciij.fo.cl.co.iij.
Diaconi quicūqꝫ.di.xxviij. fo.xlvj. columna.iij.
Diaconi septē.dist.xciij.fo.cl.co.iij.
Diaconi sunt.dist.xciij.fo.clxj.co.j.
Diaconi vl' pbri.xij.q.ij.f.cccxxxvij columna.ij.
Diaconum vero.fo.cxlv.co.ij.
Diacones proprium.fo.clj.co.j.
Diaconissam.fo.cccccvij.co.ij.
Dicat aliquis.xxiij.q.v.fo.ccccl vij. columna.iiij.
Dicat aliqꝫ.xxiij.q.iiij.f.ccccxl viij columna.iij.
Dicenti.fo.cccxcj.co.iiij.
Dictū est nob', di.lxxj. f.cxxij.c.j.
Dictū est.di.xciij.fo.cliij.co.iij.
Dictū est.j.q.j.fo.clxxxj.co.ij.
Dictū est.j.q.j.fo.clxxxv.co.iij.
Dictū est.xxix.q.ij.f.cccccxxvij.c.iij
Dictū est.xxx.q.j. f.cccxxxix.co.ij.
Dictum est nobis.de consē.dist.v. fo.ccccccl xxvij.co.iij.
Didici a diligēdo.fo.cciij.co.ij.
Didicimꝰ.xxiij.q.j. f.cccclxxv.c.iij.
Didicimꝰ.de ꝓfe.di.ij.f.ccccccl vij. columna.ij.
Differt autē.fo.vij.co.iij.
Definitio.fo.cccxxx.co.ij.
Definimus.fo.xxxiij.co.iij.
Definimꝰ.iij.ꝓ.fo.clx.co.ij.
Definimꝰ.xvij.q.ij.f.cccviij.co.iij
Definuit.fo.cccciij.co.iij.
Dignū est.fo.cclvj.co.iij.
Dilectio tua.fo.cccl xxvj.co.ij.
Dilectionis tue.fo.cxxvj.co.ij.
Dilectissimi.fo.cccxcij.co.iij.
Dilectissimis.fo.cccxxvj.co.iiij.
Dimissoriās vero.fo.cxx.co.iij.
Disciplina.fo.lxxiij.co.ij.
Discipulos.fo.cccccl xxxix.co.ij.
Discordantes.fo.cxlvj.co.ij.
Discutere.fo.ccl.co.iij.
Dissidētes eos.fo.cxlvj.co.iiij.
Dispar.fo.ccccl v.co.j.
Dispensatio.fo.lxx.co.iij.
Dispensationes.fo.ccxij.co.iij.
Displicet.fo.cccclix.co.ij.
Diuina clemētia.fo.cccccc.co.j.
Diuine retributionis.f.cxiij.co.iij.
Diuinis ꝑceptȳ.f.ccccl xxviij.co.j.
Diuortium.fo.ccccclxvij.co.j.
Diuturni mores.fo.xv.co.ij.
Dixit aplꝰ.xxij.q.iij.f.ccccl xxv. columna.ij.
Dixit dñs.xiij.q.v.fo.ccclviij.co.j.
Dixit dñs.xxxj.q.j.fo.cccccxl.co.j.
Dixit dñs.ō pe.di.iij.f.cccccc v.c.ij
Dixit sara.xxxj.q.iij. f.ccccclxvj.
Dixi ꝓfiteor.fo.ccccclxiij.co.iij.
Doctos.fo.ccclxxij.co.iij.
Doctorē aūt.fo.cxxxviij.co.iiij.
Docendus est.fo.cvj.co.iij.
Domesticarum.fo.lvj.co.ij.
Dñs ad illȳ.xxxj.q.vij. f.ccccliiij. columna.iiij.
Dñs declarauit.j.q.j.f.clxxx.c.iij.
Dñs noster.dist.lvj.fo.c.co.ij.
Dñs noster.di.xciij.fo.cliij.co.iij.
Dñs nr̄.xxiij.q.ij.f.cccxxxviij.c.ij.
Dñs nō vult.di.lxxxvj. f.cxl.co.ij.
Dño sancto.fo.lxxxv.co.j.
Domui quoqꝫ.fo.cxliij.co.iij.
Donare res suas.fo.cxxix.co.iij.
Donatum autem.fo.ccv.co.j.
Dudum.iij.q.vj.fo.ccl.co.iij.
Dudū.xvij.q.ij.fo.ccccix.co.ij.
Due sūt eleemosyne.d.xlv.f.lxxiij columna.ij.
Due sunt.xix.q.ij.fo.cccx.co.iij.
Duo ista.xxij.q.iiij.f.ccccl viij.co lumna.iiij.
Duo mala.di.xiij.fo.xvij.co.j.
Duo sūt ꝓpe.di.xcvj.f.clix.co.iij.
Duo sūt gna.xij.q.j.f.cccxvij.c.iiij
Duo tēpora.de ꝓfecra.dist.iij.fo. cccccclxvij.co.ij.
Duobꝰ modis.fo.cccccxix.co.ij.
Duodecim.fo.cclxviij.co.j.
Dupliciter.fo.cccccclv.co.j.

Ea enim.fo.cccj.co.j.
Ea q̄ a sanct'.fo.cxciij.co.j.
Ea vindicta.fo.ccccliij.co.j.
Eadem lege.fo.clxxxix.co.iij.
Ebron.fo.ccclxviij.co.ij.
Ecce a quibus.fo.lxxviij.co.iij.
Ecce autē.fo.ccccl xxxiij.co.ij.
Ecce dico.fo.cccxxxiij.co.iij.
Ecce ego dico.fo.clvj.co.j.
Ecce in prefatione.di.xcix.f.clxiij. columna.ij.
Ecce inquiunt.fo.ccccxl.co.iij.
Ecce nūc tēpꝰ.fo.cccccl xix.co.iij.
Ecce ostēsum.di.xxviij.f.xlv.c.iiij.
Ecce plenarie.fo.lxiij.co.iij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ecce quibus.fo.lxvj.co.iiij.
Ecce q̄ cruminosi.fo.cxcj.co.iij.
Ecce q̄ ista.xxxij.q.vj.fo.cccccliij.
Ecce q̄ i sacris.di.xxxiij.f.iv.co.ij.
Ecclesia.j.q.iiij.fo.cxcvij.co.j.
Ecclesia.xvj.q.j.fo.ccclxx.co.iij.
Ecclesia Ottilti.de peni.dist.j. fol. cccclxxvj.co.iiij.
Eccłia.de ꝑse.di.j.f.ccccccxxxix.c.ij
Eccłia.ō ꝑse.d.iiij.f.cccccclxxiij.iiij
Ecclesie antiquitus.xvj.q.j.fo.cccclxxvij.co.j.
Ecclesie charitas.de cōse.distl.iiij. fo.cccccclxxxv.co.j.
Ecclesie mee.dist.xcvij. fo.clxj.co.ij.
Ecclesie principes.distin.xxxv. fol. lix.co.iij.
Ecclesie vel altaria.de ꝑse.distin.j. fo.ccccccxl.co.ij.
Ecclesiam.j.fo.cccccclxj.co.iij.
Ecclesiam.ij.ibidem.
Eccl'siarū seruos.fo.ccclxij.co.ij.
Eccłijs semel.di.lxviij.f.cxvij.c.iij
Ecclesijs semel.de cōse.distin.j. fo. cccccxl.co.iij.
Ecclesias.xij.q.j.fo.cccxlvj.co.ij.
Ecclesias.xvj.q.vij.f.cccxcvj.co.ij
Eccłias.de ꝑse.di.j. fo.cccccxl.co.j.
Ecclesias.ibidē.fo.eodem.co.iiij.
Eccłiastica.di.xxiij.fo.xxxvij.co.ij.
Eccłiastica.di.xxxviij.fo.lxiij.c.iij.
Ecclesiastice.fo.ccccxcj.co.iij.
Ecclesiasticis.fo.cccxlij.co.j.
Ecclesiasticarum.fo.xij.co.iij.
Ego autem.j.q.vj.fo.cc.co.iij.
Ego berengarius.de ꝑse.dist.ij. fo. cccccliij.co.j.
Ego dixi.fo.cccccxxxj.co.j.
Ego ludouic⁹.di.lxiij.fo.cxij.co.iij.
Ego solus.dist.ix.fo.x.co.iij.
Egressus itaq̄.fo.cccccxvij.co.iiij.
Egrotantes.fo.cccccclxxvij.co.ij.
Electis.fo.ccxliij.co.j.
Electionem vero.fo.cxxx.co.ij.
Eligiens dñs.fo.cxliij.co.j.
Ei qui appellat.fo.cccxix.co.iij.
Eleemosyna.fo.ccclvij.co.iij.
Eleutherius.di.xcj.fo.cxlvij.co.iij.
Emendari.fo.clxxxv.co.iij.
Emerfisti.fo.cccccclxxvij.co.iiij.
Engeltrudam.fo.ccclvij.co.ij.
Enimuero.fo.xxvj.co.iij.
Eodem modo.fo.cccccclxxviij.co.j.
Eos ad sacrificia.fo.l.co.iij.
Eos autem.fo.ccccvij.co.ij.
Eos q̄ post.dist.xxxij.fo.liiij.co.ij.
Eos qui ad ecclesiam. dist.lxxxvij. fo.cxlij.co.iiij.
Eos qui p pecunias.j.q.j.f.clxix.columna.iiij.
Eos qui.j.q.v.fo.cxcix.co.iiij.
Eos qui.iij.q.x.fo.cclviij.co.ij.
Eos qui.xx.q.iij.fo.ccccx vj.co.j.
Eos q̄.xxxvj.q.ij.f.ccccccxxxvj.iij.
Eos quos.fo.cccccclxxxj.co.ij.
Eos sacerdotes.fo.cclxxxv.co.ij.
Eos vero.fo.lxxxviij.co.j.
Eoꝝ qui accusantur.fo.cccxxj.co.j.
Eos q̄ pauperes.di.xc.f.cxlvij.c.j.
Epyenijs.fo.lxx.co.ij.
Epiphanium.fo.cixx.co.j.
Ep̄s ad synodū.di.xviij.f.xxv.c.iij
Ep̄s aut pbr̄.di.xxxv.fo.lviij.c.iiij.
Ep̄s aut pbr̄.dist.xlviij.f.lxxvj.c.ij.
Ep̄s aut sacerdos.dist.lxxxviij.fo. cxiij.co.iij.
Ep̄s benedictionem.dist.lxxvij. fo. cxxvij.co.ij.
Ep̄s cum ordinatur.fo.xxxviij.c.ij.
Ep̄s de loco.vij.q.j.f.cclxxxiij.c.j.
Ep̄s de eo.ō ꝑse.di.j. f.cccccxlv.c.j.
Ep̄s dum fuerit.di.lxj.fo.cv.co.j.
Ep̄s ecclesiasticarū.fo.ccxxx.c.iij.
Ep̄s gentilium.fo.lx.co.iiij.
Ep̄s gubernationem.dist.lxxxviij. fo.cxliij.co.j.
Ep̄s habeat.x.q.ij.fo.cccij.co.iiij.
Ep̄s in eccłia.di.xcv.fo.clvij.co.j.
Ep̄s in quolibet.fo.clvj.co.iiij.
Ep̄s in diocesi.fo.cclxxxij.co.iiij.
Ep̄s in synodo.xxxv.q.vj.fo.cccccxxx.co.iij.
Ep̄s nec.xiij.q.j.fo.ccclij.co.iiij.
Ep̄s non dz.dist.xviij.fo.xxv.c.iij.
Ep̄s non est.di.lxv.fo.cxv.co.iij.
Ep̄s nullⁱ⁹.xv.q.vij.f.cccixviij.c.j.
Ep̄s nullū.ō ꝑse.di.j.fo.cccccclv.iij
Ep̄s nullā.dist.lxxxviij.f.cxliij.c.j.
Ep̄s pauperibus. fo.cxxxiij.co.iij.
Ep̄s pbr̄.xj.q.iij.fo.cccix.co.iiij.
Ep̄s q̄ filios.xij.q.ij.f.cccxxxvij.c.j.
Episcopus qui inuitum. dist.lxxiij. fo.cxxj.co.iij.
Episcopus qui mācipium. xij.q.ij. fo.cccxl.co.j.
Ep̄s sacerdotibⁱ⁹.d.lxvij.f.cxvij.c.j
Episcopus sacerdotibus.xv.q.vij. fo.cccixvij.co.ij.
Ep̄s si clerico.vj.q.ij.f.cclxxiij.c.ij.
Episcopus si in infirmitate.de ꝑse. dist.iij.fo.cccccclxiij.
Ep̄s si tertiā.xij.q.iij.f.cccxliij.c.iij
Ep̄s sine ꝑsilio.di.xxiij.fo.xl.co.j.
Ep̄s subiecto.di.lxxij.fo.cxx.co.iij.
Ep̄s tuitionē.di.lxxxviij.f.cxliij.iij
Ep̄s vilem.di.xlj.fo.lxvij.co.iiij.
Ex tab olibus.di.lxiij.f.cxiij.co.ij.
Ep̄i de rebus.xij.q.j. fo.cccxxx.c.ij.
Episcopi eorūq̄ ministri.xxvj.q.v. fo.ccccxcvij.co.iiij.
Ep̄i iudicio.dis.xxiij. fo.xxxix.c.iij.
Ep̄i lectioni.ij.q.vij.fo.cxlj.co.j.
E Ep̄i nō i castellis.di.lxxx. f.cxxx.iij.
Ep̄i pbr̄i.xx.q.iij.fo.ccccxx.co.iiij.
Episcopi q̄.ix.q.ij.fo.cccxv.co.iij.
Ep̄i si a ꝓpriis.iij.q.j.fo.cxxlij.c.iiij
Episcopi si a sacerdotali.xj.q.iij.fo. cccxiij.co.ij.
Ep̄i vel pbr̄i.vij.q.j.f.cclxxxiiij.c.ij.
Episcopo non liceat.j.viij.q.j.fo.cclxxxviij.co.iij.
Episcopo non liceat.ij.ibidem.
Ep̄o nō liceat.xvj.q.vi.f.cccxcij.c.j.
Ep̄o scribit.ix.q.iij. f.cxxcvij.co.iij.
Episcopum aut presbyterū.di.xlv. fo.lxxiij.co.j.
Ep̄m ō diocesi.vij.q.j.f.cclxxxij.iij
Episcopū nō opz.dist.lxj.fo.ciiij.cj.
Ep̄z nō debere.ix.q.ij.fo.cxxcv.c.iij
Episcopū opz.di.lxiij.fo.cxv.co.j.
Episcopū p cūctas.x.q.j.fo.ccc.c.j.
Ep̄m pbr̄m.di.xxxiij. fo.lvj.co.iiij.
Episcopoꝝ etiam.fo.cxx.co.iiij.
Ep̄oꝝ igit̄.di.xviij.fo.xxiij.co.j.
Episcopos aūt.di.c.fo.clxiij.co.iij.
Ep̄os p emilia.di.lxiij.fo.cix.co.j.
Episcopos pbr̄os.di.xxx.fo.l.co.ij
Ep̄os ꝑm.di.xvij.fo.xxiij.co.j.
Episcopis suis.fo.cclxj.co.iij.
Equaliter.fo.cccccxxiij.co.j.
Erga eum.fo.ccccclj.co.ij.
Erga simoniacos.f.clxxxvj.co.iiij.
Erit autem.fo.v.co.j.
Error cui nō resistit.f.cxxxvj.c.iij.
Erubescant.fo.liiij.co.iij.
Esau venator.fo.cxl.co.ij.
Est et aliud.fo.ccccxxj.co.iij.
Est etiam cōtra.fo.cccxxix.co.j.
Est inusta.fo.ccccxlviij.co.ij.
Est ordo.fo.cccccxviij.co.ij.
Esto subiectus.fo.clvj.co.iij.
Estote ergo.fo.clxxxviij.co.iij.
Est probanda.fo.cxl.co.iij.
Est vnitas.fo.cccccclxxv.co.j.
Et dixit dñs.fo.ccccc.co.ij.
Et hoc attendendum.de cōse.dis.j. fo.cccccxliij.
Et hoc diximus.xvj.qō.vij.fol.cccxciij.co.iij.
Et hoc quoq̄.xxxv.qō.ij.x.iij.folio ccccccxxiij.co.j.
Etiam coīde.fo.clxxv.co.ij.
Et iurabunt.fo.ccccxxij.co.iij.
Et purgabit.fo.lxxij.co.iiij.
Et quiemendat.fo.lxxiij.co.j.
Et qz aliquos.fo.cccccix.co.ij.
Et si ad tēpus.fo.cccxviij.co.iij.
Et si illa.fo.ccv.co.ij.
Et si illi.fo.cccxxxvj.co.iiij.
Et si indeorum.fo.xcvj.co.ij.
Et si nō frequēt⁹.fo.ccccccxiix.c.j.
Et sacrorum.fo.cccxxxiij.co.iiij.
Et sancta.fo.ccccclvij.co.iij.
Et tēporis.fo.cccixxvij.co.iiij.
Et venit.fo.cccccix.co.iij.
Eū q̄ asseuerat.di.l.f.lxxxviij.co.ij.
Eum qui.vij.q.j.fo.cclxxxiij.co.iij.
Eunuchus.fo.xcviij.co.iij.
Euphemum.fo.cxxiij.co.iij.
Ex antiquis.fo.xciij.co.iij.
Ex authoritate.fo.cccixxij.co.iiij.
Ex catholica.fo.clxxij.co.iiij.
Excellentissimus.fo.cccxxiij.co.iij.
Excommunicati.fo.cxxiij.co.j.
Excōmunicatos.fo.cccxiij.co.ij.
Excōmunicatoꝝ.fo.cccclx.co.ij.
Exemplum dñi.fo.cccxix.co.j.
Ex eo quod prohibet.fo.cccixiij.columna.iiij.
Ex epistola.fo.xxxviij.co.j.
Ex his autem.fo.cccxxx.co.iij.

Extinciam.fo.ccccclxxvj.co.j.
Extigunt cause.fo.cciij.co.iij.
Extimauit.xj.q.iij.fo.cccxxij.co.j.
Ex merito.fo.cclxxij.co.ij.
Ex multis tpibus.fo.cxcvij.co.ij.
Extorta.fo.xxxviij.co.iij.
Expedit.fo.cccxxix.co.j.
Ex penitentibus.fo.lxxxix.co.ij.
Experientie.fo.ccevij.co.j.
Ex premissis.fo.lxxix.co.iij.
Ex quo instituta.fo.ccccclxvij.
Extra catholicam.fo.clxxviij.co.ij.
Extra conscientiā.fo.ciiij.co.ij.
Extra prouinciam.fo.ccxlix.co.iij.
Extraneo clerico.fo.cxx.co.j.
Extraordinaria.fo.ccccccxxij.c.iij.

Haciat homo.fo.ccccxxvj.c.ij
Facientis.fo.cxxix.co.j.
Facilius.fo.ccccclxvij.co.ij.
Facta est.fo.celxxvij.co.j.
Facta subditorū.fo.ccxcvij.co.j.
Facte sunt.fo.v.co.j.
Facultates.fo.ccclviij.co.j.
Falsas pnias.fo.cccccxij.co.ij.
Fatendum est.fo.ccliij.co.j.
Felix eps.xv.q.vij.f.ccclxvj.c.iiij.
Felix eps.xvj.q.j.f.ccclxxviij.co.ij
Femine.fo.ccccexxxiij.co.ij.
Feminas.fo.cxxxiij.co.ij.
Ferrum de terra.fo.lxxxij.co.ij.
Fertur simoniaca.fo.clxxj.co.iij.
Ficta charitas.fo.ccccclxxxiij.iij.
Fidelis femina.fo.cccclv.co.j.
Fideliū factus.fo.lxxxix.co.ij.
Fieri potest.fo.cccccliij.co.ij.
Filius dei.fo.cccccclxvij.co.j.
Filium vestrū.fo.clxxxviij.co.iij.
Filijs vel nepotib⁹.fo.ccxcvj.c.ij
Firma autem.fo.ccccxiij.co.ij.
Firmum dei.fo.ccccclxxxvij.co.j.
Firmissime.j.q.j.fo.clxxvj.co.ij.
Firmissime.xv.q.j.fo.ccclxj.co.ij.
Firmissime.de pse.dis.iiij.f.ccccccclxvij.co.ij.
Fixum ab hinc.fo.cccxlv.co.iij.
Flagitia.fo.cccclv.co.iij.
Fleat p10 te.fo.ccccclxxvij.co.iiij.
Forte aliquis.fo.cccl vij.co.j.
Forte dicas.fo.cccccliij.co.ij.
Forte in populo.fo.ccccxlj.co.ij.
Forte nata.fo.ccccclxxxvj.co.ij.
Fornicari hoibus.fo.cxliij.co.j.
Fortitudo.fo.ccccxxxix.co.iiij.
Frater q coēps.fo.cccc.co.iij.
Frater noster.fo.ccclxxviij.co.iij.
Frater vester.fo.lxxxviij.co.iij.
Fratris q coēpi.fo.cccx.co.ij.
Fratrem nostrū.fo.cxxix.co.iiij.
Fratres nostros.fo.ccccccxij.co.ij
Fratres non solū.fo.cccccccv.co.j.
Fratres quos.fo.ccxcvij.co.iij.
Fraternitas.fo.cccxxxij.co.ij.
Fraternitatis.di.xxiiij.f.lvij.c.j.
Fraternitatis vestre.xxv.q.j.folio ccccccxxxiij.co.iiij.
Fraternitatem tuam.dist.lxxj.fol. cxx.columna.j.
Fraternitatem tuam.dist.lxxx.fo. cxxx.columna.iiij.
Fraternitatē vestrā.di.iiij.f.xcvj.c.j.
Frequens.fo.xciij.co.iij.
Frigentius.fo.cccccvj.co.j.
Frustra.fo.ix.co.iij.
Fucare.fo.cccccccj.co.j.
Fuerunt autem.fo.vij.co.ij.
Fugitiui.fo.ccxxxix.co.ij.
Fuit semper.fo.ccxcvij.co.iiij.
Fur autem.fo.ccclix.co.ij.
Fures.fo.ccclij.co.ij.
Futuram.fo.ccexxix.co.ij.

Generalis.fo.xcv.co.ij.
Generali.fo.ccccclxxxix.co.j.
Generalia quoq.fo.xxij.co.iij.
Generaliter etiā.fo.cxxiij.co.ij.
Genalr rōnē⁹.xvj.q.j.f.cccixxv.iij
Genuit ioseph.fo.ccccexvij.co.iij.
Gesta que nobis.fo.cxx.co.ij.
Gloria epi.fo.ccccxlj.co.iij.
Gonsaldus.fo.ccexcviij.co.iij.
Gratia si nō gratis.fo.clxvj.co.ij.
Gratia q per christū.de cōse.di.iiij. fo.ccccccclxxxv.co.ij.
Gratiam.fo.clxvij.co.ij.
Graue non.fo.ccccccexxxiij.co.iij.
Graue satis.fo.cccxxx.co.j.
Gregorius.fo.ccccccexxxiij.co.iij.
Guillarius.fo.ccccclvij.co.ij.

Habeo libium.fo.xxj.co.ij.
Habz hoc ppriū.fo.ccxvj.c.ij
Habemus.fo.ccccxxiij.co.j.
Habent forsitan.fo.ccclij.co.iij.
Habuisse te.fo.lvj.co.ij.
Habebat dns.fo.ccexxix.co.iij.
Habita dinūeratiōe.fo.ccxxiij.c.j.
Habetur quoq.fo.cclvj.co.ij.
Habeatur semel.fo.xxiij.co.ij.
Hac consona.fo.ccccixxxix.co.ij.
Hac ratione.fo.ccccexxxvij.co.j.
Hanc consuetudinē.fo.ccc.co.iij.
Hanc ergo.fo.ccccliij.co.iij.
Hanc regulam.fo.clxxvj.co.iij.
Hanc societatem.fo.ccccccviij.c.ij.
Hec autē scripsimus.fo.xlix.co.iij.
Hec autē verba.fo.ccccclxvj.co.ij.
Hec autem vita.fo.ccccxlij.co.ij.
Hec de charitate.f.ccccccxciij.co.ij.
Hec est fides.fo.ccccixxij.co.j.
Hec hui⁹ placiti.fo.ccexxxvij.co.iij.
Hec imago.fo.cccccccvij.co.iij.
Hec que de priuilegijs.fo.vj.co.j.
Hec quippe.fo.cclj.co.j.
Hec salubriter.fo.ccccccexxxij.co.j.
Heresis.fo.ccccixxxv.co.j.
Hereticus.ibidem.
Heretici cum a fide.xxiiij.q.j.folio ccccixxv.co.iij.
Heretici nō possunt. de pe.dist.iiij. fo.ccccccx.co.j.
He vero.fo.ccccev.co.iij.
Hic ergo.fo.ccccevj.co.j.
Hi de quibus.fo.cccccclxxij.co.iij.
Hi duo solūmō.fo.ccccccxliij.co.iij
Hinc ergo.fo.ccccccxl.co.j.
Hinc est etiam.fo.ccclxxv.co.ij.
Hinc etenim.fo.lxxix.co.j.
Hi qui arbore.di.l.fo.lxxviij.co.iij
Hi qui altario.fo.lxxxvij.co.iij.
Hi qui altario.xv.q.iij.f.ccclxviij. columna.iij.
Hi qui baptisma.fo.clxv.co.iij.
Hi q de paganis.f.ccccxcvij.co.iiij.
Hi qui epōs.fo.cclxvj.co.j.
Hi qui in furtis.fo.ccclx.co.iij.
Hi qui in ecclesia.fo.ccccxx.co.ij.
Hi qui interant.fo.cccccclix.co.ij.
Hi qui mrimoniū.fo.ccccclvij.co.ij
Hi qui post sanctam.fo.xcj.co.iij.
Hi qui sese carnali.fo.xcviij.co.ij.
Hi quoscūq⁹.fo.clxxiij.co.iij.
His a quibus.fo.ccccclxviij.co.iij.
His igitur.fo.xxxvj.co.ij.
His q̄ tpe necessitatis.f.cccc.co.iiij
His qui diuersoz.fo.ccccclj.co.j.
His reprobis.fo.cxxvj.co.iij.
Historia.fo.cccclix.co.iij.
Hi vero qui vxores.xxij.qōne.vij. fo.ccccclvj.co.iij.
Hi vero heretici.de pse.dist.iiij.fo. cccccclxxviij.co.ij.
Hoc ad nos.fo.clj.co.ij.
Hoc capitulo.fo.clxj.co.j.
Hoc est qđ dicum⁹.f.ccccccliij.c.iij.
Hoc etiam placuit.fo.ccxxviij.c.iij.
Hoc habet.fo.lxxv.co.ij.
Hoc ipsum.fo.cccclxij.co.j.
Hoc nequaq̄.fo.celxxxv.co.iiij.
Hoc nobis.fo.ccccexx.co.ij.
Hoc quoq.fo.cccccclv.co.ij.
Hoc sanctum.fo.ccccclv.co.iiij.
Hoc sacramentū.fo.cccccclvij.co.ij
Hoc sit positum.fo.ccccclj.co.ij.
Hoc solum.fo.cccccexvj.co.iij.
Hoc tantum.fo.ccccv.co.iiij.
Hoc tamen.fo.cccliiij.co.iiij.
Hoc vestre.fo.xiij.co.ij.
Hoc videtur.fo.ccccxxiij.co.ij.
Homo christianus.fo.lxv.co.iij.
Homim.fo.cxcvj.co.iij.
Homines.fo.ccccxxiij.co.iiij.
Homicidium.fo.cccclxviij.co.j.
Homicidiū.fo.cccclxvij.co.iij.
Homicidas.fo.cccclviij.co.ij.
Honestum.fo.ccccxxiij.co.iiij.
Honoratus.fo.cxxij.co.ij.
Honorantur.fo.cccccxlv.co.ij.
Horrendus.fo.cccccliij.co.iij.
Hortamur.di.lxxj.fo.cxx.co.iij.
Hortamur.iij.q.ix.fo.cclviij.co.j.
Hortatu.fo.cccclxv.co.j.
Hospitalitas ẋo.fo.cxxxviij.co.ij.
Hospitalem.fo.lxvij.co.iij.
Hospitiolum.fo.lv.co.j.
Huic soli.fo.xxiij.co.j.
Huius obseruantie.fo.cxxv.co.j.
Humanum genus.fo.ij.co.j.
Humane.fo.ccccxxiij.co.iiij.

Iacob⁹ frat.f.ccccccliij.co.ij.
Jam ita q̄.fo.cxcvj.co.iij.
Jam enim nunc.fo.cccccxxj.co.iij.
Jam vero.fo.cccclxij.co.ij.
Ibi adunati.fo.celxxxvij.co.ij.

Ibi semper. fo. cxxix. co. iiij.
Icarcofratres. fo. ccccccxiij. co. ij.
Id constituimus. fo. ccccij. co. iij.
Ideo diuina. fo. cccclxxxvij. co. iij.
Ideo huic sancte. ij. qō. vj. f. cxxxij. columna. ij.
Ideo mittente. f. cccclxxxix. co. ij.
Ideo proinde. fo. lxij. co. iiij.
Idololatria. fo. cccccxx. co. iiij.
Id semper. fo. cccccclxxxviij. co. j.
Ieiunū. di. lxxvj. fo. cxxiij. co. iij.
Ieiuniū quarti. distin. lxxvj. fol. cxxv. columna. ij.
Ieiuniū. de ꝓse. di. iij. fo. cccccclxiij. columna. iiij.
Ieiuniū. ō ꝓf. di. v. f. cccccclxxxix. c. j
Ieiunia. de ꝓf. di. iij. f. cccccclxv. c. j.
Ieiunia. de ꝓse. distin. v. fo. cccccc-lxxxviij. co. iij.
Iesus. fo. lxxxiij. co. iij.
Igif cū sepe. f. cccclxiij. co. iiij.
Igif gen⁹. f. ccccxcvj. co. j.
Igif post sancte. f. cxxv. co. j.
Igif pm sanctor. f. ccccxcj. co. j.
Ignis succelsus. f. cccccciij. co. ij.
Ignorātia. f. lxiij. co. ij.
Ije potestatis. f. cccccl xij. co. iiij.
Illa ala. f. cccccclxxxvij. co. iiij.
Illa autē. fo. xv. co. iiij.
Illa cauēda. f. ccclxj. co. iiij.
Illa ꝓpositor. f. ccxx. co. ij.
Ille autē. f. ccccclij. co. j.
Ille gladiū. f. ccccclviij. co. iiij.
Ille penitētiā. f. ccccxcv. co. ij.
Ille ꝓculdubio. f. cl. co. iiij.
Ille q̄. fo. cccexxiij. co. j.
Ille rex. f. cccccxcvij. co. ij.
Illi autē. f. ccxxxj. co. ij.
Illi offerūt. f. clxxvij. co. ij.
Illi q̄ aut. v. q. v. f. cclxix. co. j.
Illi q̄ illa. vj. q. j. f. cclxx. co. iiij.
Illi qui peregrinos. fo. cccclxxxiij. columna. iiij.
Illiteratos. fo. lx. co. j.
Illos planetarios. f. ccccxcv. co. iij.
Illud autē. di. xxx. f. xlix. co. j.
Illud autē. di. xl. f. lxvj. co. ij.
Illud autē. di. xciij. f. cij. co. iiij.
Illud autē. di. xcvj. f. clvij. co. j.
Illud autē. xx. q. j. f. ccccxiij. co. ij.
Illud breuiter. fo. xv. co. ij.
Illud diuini. f. cclxxx. co. iii.
Illud etiā. xij. q. ij. f. cccxlix. co. j.
Illud etiā. xxiij. q. iij. f. ccccliij. co. ij.
Illō etiā. xxx. q. ij. f. ccccccxxxij. co. ij
Illud generalr. f. cxv. co. j.
Illud inferēdū. f. ccxcj. co. iij.
Illud magnitudinē. f. cccv. co. j.
Illud nos. fo. cxxvj. co. iij.
Illō pscrutari. f. cccccclxvij. co. iiij.
Illud plane. f. cccxxij. co. ij.
Illud quidē. f. cxxcij. co. ij.
Illō qō. xij. q. ij. f. cccxxxviij. co. iiij.
Illud qō. xxvj. q. ij. f. ccccxcv. co. j.
Illud quoq; dist. l. f. xcj. co. j.
Illud quoq; di. lxxj. f. cxix. co. iij.
Illō q̄q; xxj. q. j. f. cccexviij. co. ij.
Illud relatū. f. cccl. co. iiij.
Illud sacramentum. fo. ccccexxxj. columna. ij.
Illō sane. di. lxx. f. cxxx. co. iiij.
Illud sane. xxiij. q. ij. fo. cccclxxxv columna. ij.
Illō statuendū. dist. xxiij. fo. xxxvj. columna. iij.
Illō statuēdū. xvj. q. vj. fol'. cccxcij. columna. j.
Illō superfluū. f. clv. co. ij.
Illō te volum⁹. f. ccciij. co. iiij.
Illō ꝓo. iiij. q. vj. f. cclxv. co. ij.
Illud vero. xxxj. q. j. fo. ccccexxxvj. columna. j.
Illō ꝓo. de pe. dist. iij. f. ccccexcviij. columna. j.
Imitare perrū. f. cclxxj. co. iiij.
Immolāo. fo. cccivj. co. j.
Imperiū vestrū. fo. xij. co. j.
Imperiali. f. ccccxcj. co. ij.
Imperatores. di. ix. fo. x. co. j.
Imperatores. xj. q. ij. fol'. cccxxij. columna. iij.
Impotuna. f. cccccl xxiij. co. iiij.
Impudicas. f. ccccv. co. iij.
In actione. f. cccclxxviij. co. iij.
In adolescētia. f. cccccl xij. co. j.
In altari. f. cccccclxij. co. ij.
In antiqs. f. cccxxxj. co. ij.
Inanis est. f. ccccxcv. co. ij.
In apib⁹. f. cclxxiij. co. iij.
In baptismate. f. cccccl xxix. co. iiij.
In calice. f. cccccclxij. co. j.
In canonicis. fo. xxvj. co. iij.
In canonib⁹. f. cccl xxix. co. ij.
Incauti sunt. f. cccexxvj. co. iij.
In catechismo. f. cccccclxxix. co. iij.
Incassum. f. ccccxcv. co. iij.
In capite q̄dragesime. f. xc. co. ij.
Incestuos. xxij. q̄oe. v. fo. cccclvij. columna. ij.
Incestuosi. xxxv. q. viij. f. cccccxxxij columna. ij.
In cena dñi. f. cccccclix. co. ij.
In christo pater. f. cccccclxj. co. ij.
In Christo semel. f. cccccclv. co. ij.
In clericoꝝ. f. cccxj. co. iij.
Incōmutabilis. f. cccexxix. co. iiij.
In ꝓuigio. f. ccccxl. co. ij.
In copulatione. f. cccccxliij. co. ij.
In criminalib⁹. f. cclxvij. co. iij.
In cunctis. f. cccxvij. co. ij.
In decima actione. f. cccvij. co. iij.
Indicas. f. cclvij. co. j.
Indicatū est. fo. cxlv. co. iij.
In die. fo. cccccclxxiij. co. j.
Indignū. fo. lxij. co. iij.
Indigne. fo. ccexxxv. co. j.
Indignant. f. ccccc ij. co. iij.
In dolo. f. cccexxiij. co. ij.
In dñicis diebꝫ. f. cclxv. co. ij.
In domo patris. f. cccccvij. co. iij.
Inducie. j. iij. questione. iij. f. cclxlv. columna. ij.
Inducie. ij. ibidem.
In ea synodo. fo. clxiij. co. ij.
Inebriauerunt Loth. folio. ccclxij. columna. ij.
In ecclia. j. questione. j. fol'. clxxvij. columna. iij.
In ecclesia. de ꝓse. dist. iiij. f. cccccc-lxxxiij. co. iij.
In ecclīastico. f. ccci. co. iiij.
In eo. f. cccccxlix. co. j.
In eum. f. clxxxix. co. iij.
Infans. f. ccccxij. co. iij.
Infamis persona. f. cciij. co. ij.
Infames. iij. q. vij. ibidem.
Infames. vj. questione. j. fo. cclxxij. columna. iij.
Inferior sedes. fo. xxxij. co. j.
Inferiorū. fo. cxxxix. co. j.
Infideles. fo. cccexiij. co. j.
In galliarū. f. cccexc. co. iiij.
In grauib⁹. fo. ccliij. co. iij.
In his reb⁹. f. xiij. co. j.
In illo. sacramento. folio. cccccclxij. columna. iij.
In illis vero. f. cxxx. co. j.
In istis tēporalib⁹. f. v. co. ij.
In ipsarū. f. ccccxxv. co. iiij.
Iniquū est. f. cccccliij. co. iiij.
Iniustū iudiciū. xj. q. iij. f. cccxxiij. columna. j.
Iniustū videf. xij. q. ij. fo. cccexxix. columna. iij.
In lectū. f. cccccexxj. co. j.
In legib⁹. f. cccxxxiij. co. j.
In libro. fo. ccxix. co. ij.
In literꝭ. f. cclxxxvij. co. iij.
In loco. f. cclxviij. co. ij.
In malis. f. cccexxix. co. ij.
In mādatꝭ. f. lxix. co. iiij.
In memoriā. f. xxviij. co. ij.
In necessitate. f. ccccclxix. co. iij.
Innocens. f. cccexxxj. co. iij.
In nona actione. f. ccexcv. co. ij.
In nouo testamento. folio. xxxj. columna. iij.
In nouo testamento. xxij. q. j. folio ccexxxj. co. ij.
Innouam⁹. fo. ciij. co. j.
In noie dñi. f. xxxiij. co. iij.
In noie patris. f. cxx. co. iiij.
In nullo loco. f. cccviij. co. iij.
Inolita. fo. ccxx. co. iij.
In omni. f. ccccexvij. co. j.
In omnibus. dist. lxxxj. fol'. cxxxij. columna. iij.
In oibus. de ꝓse. dist. v. fo. cccccxc. columna. iij.
In ozarotto. f. lxviij. co. iiij.
In ordinatione. fo. cv. co. iij.
In parochia. f. cccl xxij. co. iiij.
In ꝓsenti. f. cccl. co. iiij.
In primis. f. ccvij. co. iiij.
Inquit Apostolus. folio. cccccclxj. columna. j.
In quibus. xxij. qōne. ij. f. cccexxv. columna. iij.
In quibus. de conse. distinct. ij. fol'. cccccclij. co. iiij.
In sabbato. f. cccccclxxij. co. j.

Tabula capitulorū Decreti.

In sacerdotibus.fo.ciij.co.ij.
In sacramēto.f.ccccccxlvij.co.ij.
In sacramētoꝝ.f.ccccccxlvj.co.ij.
In sacris.f.cccl̄xxix.co.iij.
In saliciḇus.f.cccccj.co.iij.
In sancta romana.di.xcij.f.cxlviij. columna.ij.
In sancta apl̄ica,de ꝑse.distin.j.fo. ccccccxlij.co.iij.
In scā mecna.ij.q.vij.f.cxxxj.c.iij
In scriptur'.dist.xcvj.f.cix.co.j.
In scriptur'.ij.q.ij.f.cxlij.co.iij.
In scriptur'.viij.q.j.f.cl̄xxxix.c.ij.
In sede.fo.cccclxxij.co.j.
In singulis.di.lxxvij.f.cxxvj.c.iiij.
In singulis.di.lxxxvj.f.cxij.co.j.
Insoluti.f.cccxl.co.iiij.
In synodo.di.lxiij.fo.cx.co.iij.
In synodo.de conse.di.iij.f.cccccclxxviij.co.ij.
Institutio.fo.cccccclj.co.j.
Institutionis.f.cccxcj.co.j.
Institutum est.f.cccccxvij.co.ij.
Intantū.di.xxj.f.xxxij.co.j.
Intantū hominū.de pe.dist.iij.fo. cccccxcix.co.iiij.
Integritas.f.cccccxlij.co.j.
Intelligi.f.cccxcv.co.j.
Inter cetera.x.q.iij.f.cccliij.co.iiij.
Inter cetera.xxj.q.iiij.fo.ccccxxxj. columna.ij.
Interdixit.fo.lv.co.j.
Interdicim⁹.f.cccl̄xxj.co.j.
Interfectores.f.cccccix.co.ij.
Inter hec.xxxiij.q.ij.f.cccc̄lx.c.iij.
Inter hec.de pe.di.ij.f.cccccl̄xxxvj. columna.iij.
Inter hec hircum.de pe.dist.iij.fo. cccccj.co.ij.
Inter hec hircum.de pe.dist.iij.fo. cccccc.co.iij.
Inter hereſim.f.cccclxxxv.co.j.
Inter memoratos.f.cccl̄xxxv.c.iij
Intermittētes.f.cccccclx,co.ij.
Inter nos.fo.cxij.co.iij.
Inter querelas.f.cccclvj.co.iij,
Interrogo.fo.clxxxj.co.iiij.
Interrogatū est.f.ccxx.co.j.
Interueniente.f.cccccliij.co.ij.
Inter ỹba.f.cccxviij.co.iij.
Intra catholicā.f.clxxix.co.j.
In vēditionib⁹.f.cccciij.co.ij.
Inuenta est.f.cccccxviij.co.ij.
Inuenim⁹.f.cccccclvj.co.ij
Inuentū est.f.cccxcvj.co.ij.
In veteri lege.f.cxxvj.co.iij.
Inuitat dñs.f.cccccxxviij,co.iiij.
In vna autē f.clxv.co.iij.
Inutile.fo.cxliij.co.j.
Ioānes crysostom⁹.f.lxxxij.co.j.
Ipse ligandi.f.cccxix.co.iij.
Ipsa pietas.f.cccclxv.co.ij.
Ipsi apostoli.f.ccxxxvij.co.ij.
Ipsi sacerdotes.f.clxxxj.co.iij.
Ipsi sunt canones.f.cxcviij,co.ij.
Ira sepe.fo.cccxx.co.ij.
Irreligiosum,f.cxlij,co.iij,
Irreligiosa.f.cccccclxiij,co.j.
Irritū est.f.cccccxcv.co.iij.
Irrita esse.iij.q.vj.f.ccij.co.iiij.
Irrita esse.xj.q.iij.f.cccxvj.co.iiij.
Is autē.f.cccxcv.co.j.
Ismael.fo.c.co.ij.
Is q̄ infirmitate.f.ccccc.co.iij,
Is q̄ nō paḇet.f.lvj.co.iiij.
Item adrape.f.cccccxlvj.co.ij.
Istud est.f.ccevij.co.iij.
Ita corporis.f.cccxvij.co.iij,
Ita diligere.f.cccccxxxj.co.j.
Ita dñs.f.xxviij.co.j.
Ita ergo.f.cccccxij.co.ij.
Ita fit verꝑū.f.clxxix.co.iij.
Ita ne.fo.cccccl.co.j.
Ita nos sylłanoꝝ.f.ccccxcij.co.iij.
Ita plane.fo.cccclxj.co.j.
Itaq; censuimus.folio.cccclxxxiij. columna.iij.
Item aduersus.fo.xvj.co.iiij.
Item laici.fo.cij.co.ij.
Item ex monachali.fo.cj.co.iij,
Item q̄ eccłiasticis.f.cij.co.j.
Item q̄ in egritudine.f.cj.co.ij.
Iteratur quotidie.folio.cccccclviij. columna.iij.
Iubem⁹.j.q.j.f.clxxix.co.ij.
Iubem⁹.xvj.q.iij.f.cccl̄xxxix.co.ij.
Iubem⁹.de ꝑse.dist.j.fo.cccccxlv. columna.ij.
Iudas.xvij.q.iiij.f.ccc⁹ij.co.iij.
Iudas penituit.de pe.distin.iij,fo. cccccj.co.iij,
Iudex criminosum.ij.q.j.fol'.ccvij. columna.j.
Iudex non est.xxiij.q.v.f.cccclviij. columna.j.
Iudei baptizati.j.q.iij.fol'.cxcvj. columna.iij.
Iudei.xxviij.q.j.f.cccccxviij.co.iiij.
Iudei quorum.de conse.dist.iij.f. cccccclxxix.co.j.
Iudeoꝝ.fo.cccccxliij.co.j.
Iudicare.fo.cccix.co.iij.
Iudicantē.f.cccccxxxv.co.ij.
Iudices autē.xj.q.j.f.cccv.co.iiij.
Iudices inḉt.j.q.j.f.clxx.co,iij.
Iudicet ille.iij.q.vij.f.cciiij.co.iij.
Iudicet ipsum.de peni.dist.j.fo. cccclxxix.co.j.
Iudiciū.ꝑo.f.clxxiij.co,iiij.
Iulian⁹.f.cccxiij.co.iij.
Iuramēti.f.cccxxxiij.co.ij.
Iurauit dauid.f.cccxxix.co.ij.
Iuratos.f.cclxvij.co.ij.
Ius autē.dist.j.f.iij.co.j.
Ius autē.dist.vij.fo.viij.co.j.
Ius ciuile.fo.ij.co.ij.
Ius generale.f.ij.co.iij.
Ius gentiū.f.ij.co.ij.
Ius militare.ibidem.co.iij.
Ius naturale.f.ij.co.j.
Ius publicū.ibidē.co.ij.
Ius quiritū.ibidem.
Iustitie.f.cccclxxxix.co.ij.
Iustū est bellū.xxiij.quest.ij.folio cccxxxviij.co.j.
Iustū est principē.dist.x.co.ij.
Iustū est vt qui.xxiij.q̄one.iij.fol', cccxl.co.j.
Iuuēculas.f.cccxiiij.co.iij.
Iuxta calcedonēſ.f.cccl̄xxj.co.j.
Iuxta sanctoꝝ.f.ci.co.ij.

Lachryme.f.cccccxiiij.co.iij.
Laici in accusatiōe.f.ccxxxij. columna.iij.
Laici nullo modo.f.cvj.co.iij.
Laici pbꝰos.f.cccxcvij.co.ij.
Laici qui.fo.lvj.co.j.
Laico non liceat.f.ccxxxj.co.iij.
Laicos nō accusasse.f.ccxxxij.co.j.
Laicis ḡuis.f.cccxcv.co.iij.
Latoꝝ nemesion.ij.q.vij.f.ccxxxix. columna.j.
Latoꝝ ꝓsentium.dist.lv.f.xcvij. columna.iij.
Latoꝝ ꝓsentium.xvj.q.v..fo.cccclxxxiij.co.ij.
Latorē ꝓsentiū.j.q.j.fo.clxxxviij. columna.ij.
Latorem ꝓsentium.xxxij.qō.ij. fo.cccclxij.co.j.
Lauamini.f.ccccxcv.co.iiij.
Lector cum ordinatur.di.xxij.fol', xxxviij.co.ij.
Lector si viduam.di.xxxiij.f.lviij. columna.ij.
Lectores cū ad annos.f.liij.co.ij.
Lectis sagacitatē.f.cix.co.ij.
Legaf.f.cccclxxix.co.j.
Legant epi.fo.lxj.co.j.
Lege imperatoꝝ.f.xj.co.iij.
Lege iulia.f.clxxxix.co.iij.
Legē quā pßim⁹.f.xciij.co.ij.
Leges eccłie.f.cclj.co.iiij.
Legi epistolā.f.cccl̄xxiij.co.iij.
Legi siromalten,f.ccccxv.co.ij.
Legit q̄ beat⁹.f.cxxxij.co.iij.
Legimus aliqua.dist.xxxvij.f.lxj. columna.iij.
Legimus de beato.dist.xxxvij.fol', lxj.co.ij.
Legimus in Ysaia.dist.xciij.f.cliij. columna.iij.
Legimus quosdam.f.cccccl̄xxix. columna.iij.
Legū eccłiasticarū.f.ccix.co.ij.
Lex continētie.f.lj.co.j.
Lex diuine.f.ccccxciij.co.iij.
Lex est.dist.j.fo.ij.co.iij.
Lex est.di.ij.f.iij.co.iiij.
Lex eterna.f.cccclvj.co.iiij.
Lex illa.xxxvj.q.ij.f.cccccxix.co.j.
Lex illa.xxxvj.qōe.j.fo.ccccccxxxv. columna.iij.
Libēter ignosco.f.cccclxxj.co.ij.
Liberoꝝ.f.ccccclix.co.iij.
Liberti.di.lxxxvij.f.cxliij.co.j.
Liberti dicti.f.ccccclix.co.iij.
Liberti eccłie.xj.q.ij.f.cccxlj.c.iiij.
Libērti.xj.q.ij.f.cccxj.co.j.
Libertos fo.cxliij.co.j.
Licet aliq̄d.f.cccxcv,co,iiij,

Licet appellatoi.f.cxxxj.co.j.
Licet ergo.fo.cxxc.co.iij.
Licet in regulis.f.cclxxxv.co.iij.
Licet nonnunq̃.f.lxxij.co.iij.
Licet oĩ⁹.f.cxlij.co.ij.
Licet plerūq̃.fo.lxxij.co.iij.
Liceat etiã.f.cxxxij.co.iij.
Licite dimittit.f.cccclxiij.co.ij.
Ligna eccle.f.cccccxlij.co.ij.
Liquido.f.cccccl v.co.iij.
Litigiosus.f.cxlvj.co.ij.
Literas charitat̃.f.clx.co.j.
Literis vestris.f.cccccxlv.co.ij.
Loci nostri.f.cccccxxxiij.co.iij.
Locutio diuinarũ.f.lxiij.co.iij.
Longinqtate.f.cccxl.co.iij.
Loquif dñs.f.cccclxxij.co.iiij.
Lotharj⁹.f.cccccxxxviij.co.iij.
Lugdunenſ.f.cxcv.co.iij.
Luminoſo.fo.cccvj.co.iij.
Luxuriã facit.fo.lix.co.ij.
Luxuriosa res.f.lix.co.j.

Magn⁹ ꝑs.f.xciij.co.j.
Magna pietas.fo.cccccxiij. columna.iiij.
Magnũ q̃dẽ.f.cccviij.co.ij.
Magne ſapiẽtie.f.ccccxxx.co.j.
Magis.fo.ccccl.co.iiij.
Maiores.xvj.q.vij.f.cccxciij.c.iij.
Maiores.xxiij.q.j.fo.cccclxx.co.j.
Maiorꝫ d̃ſpiã.f.cxxxij.co.ij.
Mala autẽ ꝙſuetudo.f.ix.co.ij.
Maledicã.fo.clxxix.co.j.
Mali ſunt fo.ccccliij.co.iij.
Mãcipia xpiana.f.xcv.co.iiij.
Mandam⁹.fo.ccccj.co.iij.
Mandatis.fo.ccxvij.co.iij.
Manet ergo.f.cccclxxi.co.ij.
Manifeſta.ij.q.j.f.cxx.co.iiij.
Manifeſta.xij.q.j.f.cxxxx.co.ij.
Manifeſtũ est.j.q.j.f.clxxvij.c.iiij.
Manifeſtũ est.xxxiij.q.v.f.cccccc-xviij.co.j.
Manus impoſitio.j.q.j.f.clxxviij. columna.iiij.
Manus quoꝫ.de conſe.diſt.v.fo. ccccclxxxvij.co.ij.
Marcion.f.clxxvij.co.ij.
Maritũ dnarũ.fo.lv.co.iij.
Mater eccl̃a.f.cccccclxxxiiij.c.iiij.
Matrimoniũ.fo.ccccxj.co.iij.
Maximian⁹.di.lxxxj.f.cxxxj.co.iiij
Maximianus.xxiij.q.iij.fol'.cccc-xxix.co.ij.
Maximũ quoꝫ.fo.ccv.co.j.
Medicina.f.cccclxxvij.co.iij.
Medicamentum.ibidem.
Melioꝛe.fo.ccccc vij.co.ij.
Memoꝛ ſum.f.cccclxxj.co.iiij.
Mennam.fo.ccxvj.co.iiij.
Mẽſurã autẽ.f.cccclxxix.co.ij.
Meretrices eſſe.f.cccccxlviij.c.iiij.
Merito querif.xv.q.j.f.ccclx.c.iij.
Merito.xxxij.q.ij.f.cccccxlv.co.iij.
Metropolitano.f.cix.co.iiij.
Metropolitanũ.f.cxxxix.co.ij.
Metuẽtes.fo.cccciij.co.j.
Mihi autẽ.fo.cccclxxvj.co.iij.
Miles.fo.cccclvj.co.iij.
Militare.f.ccccxxxvij.co.iij.
Miniſtri altar̃.oi lxxxj.fo.cxxxij. columna.j.
Miniſtri.xvij.q.iij.f.ccclvj.co.j.
Miniſtrũ.fo.xxxix.co.j.
Miniſtrare.f.ccccxcix.co.iij.
Miramur tm̃.di.lxj.f.ciij.co.iij.
Miramur.xxiij.q.j.fo.cccclxxvij. columna.ij.
Miratus valde.fo.cl.co.j.
Mirandũ est.f.cccccxcj.co.j.
Miror autẽ.de pe.di.j.f.cccclxxiij columna.iij.
Miror min⁹.di.l.f.lxxx.co.iij.
Miror qũo.xvij.q.iiij.f.cccc.co.ij.
Miſerum est.fo.ciij.co.iij.
Miſſas die.f.cccccxlv.co.iij.
Miſſar̃ ſolẽnia.f.cccccxxxix.c.iiij.
Moderamini.f.cccixxij.co.iiij.
Moyſes.di.vij.f.viij.co.ij.
Moyſes.viij.q.j.f.cclxxxviij.c.iiij.
Moyſes.xxxij.q.ij.f.cccccxiiij.c.ij
Mollitiꝫ.fo.ccccxx.co.ij.
Monacl⁹ vero.di.lxxvij.f.cxxvij. columna.iiij.
Monacl⁹.xvj.q.j.f.cccl xx.co.j.
Monachi.j.xvj.q.j.f.cccl xxiij.c.j.
Monachi.ij.ibidẽ.co.ij.
Monachi ſibi.de conſe.diſt.iiij.fo. cccccclxxx.co.iiij.
Monacho.xx.q.iij.f.ccccxvij.co.j.
Mõacho.xxvij.q.j.f.ccccxvij.c.iij.
Monachũ.xx.q.j.f.ccccxvij.co.iij.
Monachũ.xx.q.iij.f.cccexvij.c.j.
Monachos q̃s.f.cccl xxiij.co.iij.
Monaſteriũ.f.cccxcvj.co.iiij.
Monaſteria.xviij.q.ij.f.cccxlviij. columna.j.
Monaſteria.xviij.q.ij.ibidẽ.co.iiij
Monaſterijs.f.ccccxij.co.j.
Monem⁹.f.cccxxxiij.co.iij.
Monomachiã.f.ccxix.co.iiij.
Mos antiqu⁹.fo.cxv.co.iiij.
Mos est.di.j.fo.ij.co.iiij.
Mos est.xij.q.ij.f.cccxxxvj.co.iiij.
Mouet te.f.ccccxxiij.co.iij.
Mulier dz.xxxiij.q.v.fo.cccccxix. columna.j.
Mulier q̃uis.diſtin.xxiij.fo.xxxix. columna.j.
Mulier q̃uis.de conſe.diſt.iiij.fo. cccccclxix.co.iij.
Mulier que acceſſerit.xv.qõ.j.fo. cccl xj.co.iij.
Mulier ſi fide.xxij.q.iiij.f.ccccxxxj columna.j.
Mulier ſi quippiam.xxxij.q.ij.fol'. cccccxlv.co.iij.
Mulier ſi ſine.xxxij.q.v.fo.ccccc-xvj.co.iiij.
Mulierẽ ꝑſtat.f.cccccxix.co.j.
Mulieres.di.xxxij.f.lv.co.ij.
Mieres.xxvij.q.j.f.ccccviij.c.iij.
Multũ ſtupeo.f.ccl.co.iij.
Multi bene.de pe.di.ij.fo.ccccxcj. columna.iiij.
Multi corigunt.f.ij.q.j.fo.ccxj.
Multi ſacerdotes.di.xl.f.lxvj c.iij.
Multi ſeculartiũ.j.q.j.f.clxxx.co.j.
Multi ſine.xxiij.q.v.f.cccl vij.co.iij.
Multi ſunt.de ꝑſe.di.iiij.fo.ccccc-lxxvij.co.j.
Multiplex.f.ccccclxxi.co.ij.
Multorum authoritatibus.j.q.ij. fo.cccij.co.j.
Multoꝝ relatione.diſt.xxxij.f.lij. columna.ij.
Multorum relatione.xxvij.q.ij.f. ccccxxiij.co.j.
Multoꝝ relatione.xxxv.qõ.vj.fo. cccccxxxij.co.ij.
Multis ab vbe.diſt.xliij.fol'.xxj. columna.ij.
Multis ꝓcilijs.xvj.q.j.f.cccl xviij. columna.ij.
Multis denuo.diſtin.xvij.fo.xxiij. columna.ij.
Mꝛtos de eccl̃aſtica.f.xxvij.co.ij.
Multe autẽ operationes.fo.clxxiij columna.ij.
Mutationes.f.cclxxxiij.co.iij.

Nabuchodonoſoꝛ.fo.ccccxliij. columna.iiij.
Nam qui deo.f.cclxxxiij.co.iij.
Nam ſicut.fo.l.co.iij.
Nã ſi ꝓſenſerim⁹.f.xlv.co.iij.
Naſci de adulterio.fo.c.co.j.
Naum ꝓphetã.f.cccccxix.co.j.
Ne amiſſo.f.ccccl viij.co.iij.
Nec aliqua.f.cccciiij.co.ij.
Nec artificioſo.f.ccccxxvj.co.iiij.
Nec dãnoſa.f.ccccxcj.co.iiij.
Nec eã quã.f.cccccxxiij.co.iiij.
Nec extra.fo.cclvj.co.iij.
Nec emeritis.fo.cv.co.ij.
Nec foꝛis.fo.clxxij.co.iij.
Nec hoc ꝓtereũdũ.f.cccl vj.co.ij.
Nec illud.xxx.q.v.fol'.ccccexxiiij. columna.iij.
Nec illõ.xxxiij.q.v.f.cccccxix.c.j.
Nec in q̃nuit⁹.f.cclxij.co.iij.
Nec licuit.fo.xxij.co.j.
Nec mirũ.f.ccccxviij.co.ij.
Nec moyſes.f.cccccclxij.co.iiij.
Nec nouũ.f.ccxcj.co.ij.
Nec numer⁹.fo.ccciij.co.j.
Nec quẽq̃.f.cccccclxxxij.co.j.
Nec ꝙſq̃.f.cccclxxix.co.iiij.
Nec ſolo.f.ccccclj.co.iiij.
Nec ſꝛicere.fo.ccxcij.co.j.
Nec vxoꝛe.f.cccccxvj.co.j.
Neceſſe est.di.xxix.fo.xlviij.co.iiij.
Neceſſe est.iij.q ix.fo.cclviij.co.ij.
Neceſſe est.xxij.q.iiij.f.ccccxxx.c.ij
Neceſſe est.de ꝓle.di.j.f.cccccxlv. columna.iiij.
Neceſſariũ est.f.cccccclxvj.co.iiij.
Neceſſaria.j.q.vij.f.cciij.co.j.
Neceſſaria.xij.q.j.f.ccxxxvij.co.ij.
Neceſſarie.f.cccccclx.co.iiij.
Ne forte.fo.ccccxx.co.j.
Ne foꝛsitan.f.cccclxxvij.co.ij.

Negād̄a.j.iij.q.vj.fo.cclix.co.j.
Neganda.ij.ibidem.
Negare.fo.x.co.iij.
Negociū.f.cccccxvj.co.iij.
Negociatorē clericū.f.cxliij.co.j.
Negligere.fo.cciij.co.ij.
Nemo ad sacrū.fo.liij.co.ij.
Nemo contēnat.fo.cccxvj.co.iij.
Nemo de annor.f.ccclxxxix.c.iij.
Nemo desperand⁹.f.ccccccxiij.c.j.
Nemo ecclesiā.fo.cccccc xix.co.ij.
Nemo eps̄.fo.ccix.co.iij.
Nemo eps̄or.fo.cccxvij.co.iij.
Nemo iudicabit.fo.cxcviij.co.j.
Nemo pertotū.fo.cccxx.co.iij.
Nemo pignor.ātiā.f.ccccccxij.c.iij
Nemo pōt.xvj.q.j.fo.ccclxx.co.j.
Nemo pt.ō pe.di.j.f.cccclxxj.c.iij
Nemo presbyter.fo.cxxvij.co.ij.
Nemo quippe.fo.cxxxvj.co.iij.
Nemo qui rapit.fo.ccclvij.co.ij.
Nemo recte.fo.cxxx.co.ij.
Nemo sibi.fo.ccccclxvj.co.iiij.
Nemo tollit.fo.cccccclxxv.co.j.
Nemo vel in foro.fo.cccccix.co.j.
Nemo vnq̄s.fo.cccv.co.ij.
Nemini est.xvij.q.iij.f.ccccij.c.iij
Nemini p̄terq̄.xv.q.iij.fo. ccclxiij columna.iiij.
Nemini regū.xvj.q.vij.f.cccxcvij, columna.ij.
Neminē absolute, dist.lxx.fo. cxix. columna.j.
Neminem exire.iij.q.vj.f. cclij. c.ij
Neminem pares. de pen. dist.j.fo. cccclxx.co.j.
Nemine quidē.di.xlv.f.lxxij.co.j.
Neopiytus.fo.cuj.co.ij.
Neophytus.fo.ccccclxxxviij.co.j.
Ne p cuasluber.f.ccclxxiij.co.iij.
Neqs ad caū.fo.clxv.co.iij.
Neqs apud altare.fo.cxliij.co.iiij.
Neqs decimij.fo.cccxc.co.ij.
Neqs enim.fo.cclvij.co.ij.
Neqs furiosus.f.ccccclvij.co.ij.
Neqs in homine.fo.clxxij.co.j.
Neqs potest.fo.clxxxij.co.j.
Neqs quoūlibet.fo.xj.co.ij.
Neqs viduas.fo.cccccij.co.iij.
Ne quis arbitretur.xxj.qōe.ij.fo. ccccxxvj.co.iiij.
Ne quis ieiunet.de conse.di.iij.fo. ccccccclxiij.co.iiij.
Ne quod absit.f.cccccclxxix.co.iij.
Nerui testiculorum.fo.xvij.co.j.
Ne tales.fo.cccccclxxxix.co.iij.
Nicena synodus.fo.ij.co.ij.
Nihil contra.ij.q.j.fo.ccvij.co.ij.
Nihil contra.vij.q.j.f.cclxxx.co.iij
Nihil enim prodest.de cōse.dist.v. fo.cccccclxxxviij.co.iiij.
Nihil enim.fo.cccccclxxix.co.iij.
Nihil est aliud.de conse.di.iiij.fol. ccccccclxxvij.co.iij.
Nihil illo.distin.lxxviij.fo. cxxxvij columna.j.
Nihil iniqui⁹.xxxij.q.vj.f.cccccliij, columna.iij.
Nihil in sacrificijs.de conse.dist.ij. fo.cccccccxviij.co.j.
Nihil inde.de pe.di.iij.fol.cccccij, columna.j.
Nihil prodest.de pe.di.iij.fo.cccccxcvj.co.ij.
Nihil sic dx.xj.q.iij.f.ccxvj.co.iiij.
Nihilomin⁹ quoq⁹.f.cclvij.co. iiij.
Nimirū certe.xxij.q.viij.fol'. cccclxiiij.co.iij.
Nimis sunt.xxij.q.iiij.fo. ccccxlix. columna.j.
Nisi aut in cenobijs.fo.cj.co.j.
Nisi bella.fo.cccclxxvj.co.ij.
Nobis dñe.fo.cix.co.ij.
Nobilis homo.fo.ccxviij.co.j.
Nobilissimus vir.fo.clxj.co.iiij.
Nocte sancta.fo.ccccccliij.co.ij.
Noli existimare.f.cccclxxxvij.co.j.
Noli frater.fo.xj.co.j.
Noli meis literis.fo.x.co.ij.
Noli putare.fo.ccccclxvij.co.iiij.
Nolite errare.fo.xij.co.ij.
Nolite nos existimare.f.xxxij.co.ij
Nolite recedere.fo.cccxv.co.j.
Nolite timere.fo.cccxij.co.iij.
Nolite velle.fo.cclvij.co.j.
Nolo vt aliquis.fo.cccxxviij.co.iij.
Nolun⁹ itaq⁹.fo.ccccccxvij.co.iij.
Nomen presbyteri.fo.ccix.co.iiij.
Non afferamus.f.ccccclxxij.co.ij.
Non autem.fo.cclxxix.co.iiij.
Non confidat.fo.xc.co.j.
Non cogantur.fo.lxvij.co.ij.
Non debet.di.lxv.fo.cxv.co.ij.
Non debet.xj.q.ij.f.ccxix.co.iiij.
Non debet.xxx.q.j.f.ccccxx.c.iij
Non debere.fo.cxxx.co.iiij.
Non decet.fo.xiij.co.ij.
Non dico.fo.cccccclxxxviij.co.ij.
Non dicatis.fo.cccxxvij.co.iiij.
Non dubito.fo.ccccccclxxxvj.co.j.
Non enim.fo.ccccxlj.co.ij.
Non est a piebe.fo.cxxxj.co.ij.
Non est aqua.fo.cccccclxxv.co.ij.
Non est credendum.fo.cclix.co.ij.
Non est crudelis.fo.cccclvij. co.j.
Non est contra.xxij.q.j.f.cccxxiij, columna.j.
Non est contra.ibidem.
Non est culpād⁹.f.ccccclxij.co. ij
Non est dubium.fo.ccccxcij.co.ij.
Non est facile.fo.lxv.co.ij.
Nō est innocētie.fo.cccclvij.co.iiij.
Nō est iniquitatis.f.cccclvj.co.iij.
Non est noīrū.fo.cccclvj.co.ij.
Non est observandū.f.ccccxx c.j.
Non est peccatum.fo.vij.co.iij.
Non est permittendū.fo.cvij.co.j
Non est puranda.fo.clxxj.co.ij.
Nō est q̄ cuiq̄.fo. cccixj.co.ij.
Non est tā.fo.ccccclxxxvij.co.ij.
Non estimemus.fo.cccij.co.iij.
Non erit turpis.fo.ccccxlj.co.j.
Non exēplo.fo.ccccxcv.co.j.
Non ex quo.fo.cccccclxxxv.co.ij.
Non fidelib⁹.fo.cccccl.co.iij.
Non frustra.fo.ccccivj.co.iiij.
Non fūrem.fo.cclxxix.co.ij.
Non habenti.fo.cccxxxix.co.ij.
Non hoc corpus.fo.cccccliiij.co.ij
Non illud.fo.cccccclxxj.co.ij.
Non imputantur.fo.cxcvij.co.j.
Non iste panis.fo.ccccccivj.co.ij.
Non inuenitur.fo.ccccij.co.j.
Non inuitati.fo.cxxx.co.iiij.
Non in perpetuū.f.ccccclxxxij.co.j.
Non inferenda.f.ccccxxxix.co.iiij.
Non in vobis.f.ccccccclxxiij.co.ij.
Non ita.ij.q.vj.fo.cxxxij.co.ij.
Non ita.xxij.q.ij.f.cccexxvj. co.iij.
Non licet.dist.x.fo.xij.co.j.
Non licet.di.xlvj.f.lxxvj.co.j.
Non licet.di.lxiij.f.cvij.co.j.
Non licet.xj.q.iij.f.cccx.co.iiij.
Non lz.xxvj.q.vj.f.ccccij.co.iij.
Nō lz.xxxij.q.iiij.f.ccccccxvj.co.j.
Nō lz.j.de cōse.di.iiij.f.ccccccclxxv, columna.iij.
Nō licet.f.ccccccclxxix.co.iiij.
Nō liceat.j.di.xxiij.f.xxxix.co.j.
Non liceat.ij.ibidem.
Nō liceat.di.xliiij.f.lxxj.co.iiij.
Nō liceat.di.lxxxvj.f.cxij.co.iiij.
Nō liceat.di.xcij.f.clviij.co.iij.
Nō liceat.j.q.j.f.clxxvij.co.ij.
Nō liceat.ij.q.vj.f.cclij.co.j.
Nō liceat.xij.q.ij.f.ccxxxiiij.c.iiij.
Nō liceat.ibidē.f.ccxxxviij.c.ij.
Nō liceat.ibidē.f.ccxxxix.c.j.
Nō liceat.xix.q.iij.f.cccxij.c.iiij.
Nō liceat.xxvj.q.v.f.ccccxcvij.c.ij
Nō liceat.de ꝑf.di.iij.f.ccccclxiij, columna.ij.
Nō liceat.de ꝑf.di.iij.f.ccccccclxxx, columna.j.
Non loca.fo.lxv.co.iij.
Nō mechaberis.xxxij.qōe.vj.fol', ccccclij.co.iiij.
Nō mediocriter.fol'.ccccccclxxxviij, columna.iiij.
Non multum.fo.clxiiij.co.ij.
Non negamus.fo.cij.co.iij.
Non nocet.fo.clxxxj.co.iij.
Non nos beatum.fo.lxv.co.j.
Non observetis.f.ccccxj.co.iiij.
Nō omnis.di.xxxviij.fo.lxij.co.j.
Nō omnis.v.q.v.f.cclxvij.co.ij.
Nō omnis.ij.q.vij.f.ccxxxvj.co.j.
Nō ois.xxxij.q.ij.f.ccccxliij.c.iiij
Nō ois.de ꝑse.di.ij.f.ccccclvij.c.j.
Non omnes.fo.ccxxxvj.co.j.
Nō oportet.di.xviij.fo.xxiiij.c.iij.
Nō opz.j.di.xxij.fo.xxxix.co.j.
Non oportet.ij.ibidem.
Non oportet.iij.ibidem.
Nō oportet.j.di.xiij.f.lxviij.co.ij.
Non oportet.ij.ibidem.
Nō opz.j.di.xliij.fo.lxxj co.j.
Nō oportet.ij.di.xliij.f.lxxj.co.iiij
Nō opz.di.lxix.fo.cxviij.co.iiij.

Non oportet.di.lxxxj. f.clxxxiij.c.j.
Non oportet.di.xciij.fo.clj.co.ij.
Non oportet.ibidem.
Non oportet.di.xcv.fo.clvj.co.iiij.
Non opꝰ.j.q.j.fo.clxxvij.co.iij.
Non opꝰ.iij.q.ix.fo.cclvj.co.iij.
Non opꝰ.vij.q.j.fo.cclxxxij.co.j.
Non opꝰ.xxvj.q.v.f.ccccxcvij.co.ij
Non opꝰ.xxviij.q.j.f.cccccxxv.co j.
Nō opꝰ.xxx.q.iij.f.cccccxxj.co.iiij
Nō opꝰ.xxxij.q.iiij.f.cccccxvj.c.j.
Non oportet.ibidem.
Non oportet.de ꝑse.di.j.f.ccccccxlj columna.iij.
Non oportet.de ꝑse.di.ij.fo.cccccc xlvij.columna.j.
Non opꝰ.de ꝑse.di.iij.f.cccccclxiiij. columna.ij.
Non opꝰ.de ꝑse.dist.v.fo.cccccxc. columna.iiij.
Non oportet.fo.cccccxcj.co.j.
Non osculatur.fo.cclxviij.co.iiij.
Non peierabis.fo.ccccxx.co.ij.
Non pila.fo.cccclxiij.co.ij.
Non placuit.fo.ccxcv.co.iiij.
Non plures.fo.ccccccl xxix.co.iij.
Non pōt.ij.q.vij.fo.cxxxiij.co.ij.
Non potest.xxij.q.iij. f.ccccxlviij. columna.j.
Nō pōt.xxxij.q.v.fo.ccccl.co.iiij.
Non potest.de pe.di.j.fo.cccccl xix. columna.iiij.
Nō pōt.de pe.di.j. fo.cccccl xx.co.f.
Non potest.de cōse.di.iiij.f.ccccccl xvij.co.ij.
Non prohibeat.fo.cccccl vij.co.iij
Non pures.fo.cccclviij.co.iiij.
Non quales.fo.clxxx.co.iij.
Non ratione.fo.cccccl xviij.co.ij.
Nō regnabant.f.cccccclxxxiij.c.ij
Nō reuertebant.f.cccccl xxxiij.c.ij
Non sanat.fo.clxxv.co.iij.
Non sane.fo.cccl viij.co.iij.
Non satis.fo.cxl.co.ij.
Non satis.fo.cccccxx.co.ij.
Non semel.fo.ccccxc.co.iiij.
Non semp.xj.q.iij. fo cccxxij.co.ij.
Non semper.xxij.q.iiij.fo.cccxxx. columna.j.
Non solent.fo.cxxvj.co.iiij.
Non solum.j.q.iij.fo.cxcv.co.j.
Non solum.xj.q.ij. fo.cccxj.co.ij.
Non solū.xj.q.iij.fo.cccxxij.co.ij.
Nō solū.xxij.q.iiij.f.cccxxix.co.iij.
Nō solū.xxiij.q.v.fo.cccclviij.co.j.
Non solū.xxviij.q.j.f.cccccxxj.co.ij
Nō solū.xxxij.q.vij.f.cccccl v.c.iij.
Non solū.xxxij.q.viij.fo.cccclvij. columna.iiij.
Non sunt audiēdi.fo.cccxix.co.j.
Non statim.fo.ccccxciij.co.iiij.
Non turbatur.fo.cccclix.co.ij.
Non turbatur.fo.cccclxxj.co.iij.
Nō vos iudicetis.fo.cclxviij.co.iij.
Nonne directa.viij.q.iiij. fo.cxciij columna.ij.
Nōne sodomite.j.q.j.f.clxxiij.co.j.
Nōne vobis.di.xxxvij.fo.lx.co.iiij.
Nonnulli diacones.fo.clj.co.iij.
Nonnulli enim.fo.cccccl xxiij.co.j.
Nos ad fidem.fo.clviij.co.ij.
Nos autem.fo.cccccliij.co.j.
Nos cōsecrationē fo.cxxciij.co.j.
Nos consuetudinē.fo.xv.co.iij.
Nos in poenam.fo.cxxciij.co.iiij.
Nos in quēdā.fo.cevij.co.j.
Nos nouimus.fo.cccxcix.co.j.
Nos qui presumus.fo.lxv.co.iij.
Nos sacramentū.fo.cxxvj.co.ij.
Nos sanctor.ij.q.v.fo.cxxvi.co.ij.
Nos sctōr.xv.q.vj. f.ccclxvij.co.ij
Nos si incōpetēter.f.cxxxviij.co.j.
Nosse credo.di.lxxvj.fo.cxxvj.co.j.
Nosse desideras.xxx.q.j.fol.cccccl xix.co.iij.
Nosse tuam.di.lxiij.fo.cviij.co.iiij.
Nosse vos.de cōse.dis.iij.fo.cccccc lxv.co.iij.
Nostrates.fo.cccccxxxiij.co.iiij.
Nostri.fo.ccccxxxix.co.iij.
Notādū est.xxiij.q.ij.f.ccccxxxviij. columna.iij.
Notandum est.xxiij.q.iij.fol.cccc lxxxvj.co.iiij.
Notificasti.fo.cccccxvj.co.iij.
Notificamus.fo.cccccxxxj.co.j.
Notum sit.fo.ccix.co.ij.
Nouatianus.fo.cclxviij.co.ij.
Nouerint.fo.ccxcix.co.iij.
Nouissime.fo.cccccl xxxvij.co.iij.
Nouit deus.de pe.di.iij.fo.cccccc vij.columna.ij.
Nouit dñs.de pe.di.j.fo.cccclxxv. columna.iiij.
Nouit fraternitas.di.xij.f.xv.co.iiij.
Nouit sanctitas.di.c.fo.clxiij.co.j.
Nubendi.fo.cccccvij.co.ij.
Nullus abbas.j.q.ij.fo.cxc.co.iiij.
Nullꝰ abbas.lix.q.iij. f.ccccxj.c.ij.
Nullus acolythor.distin.xxiij. fo. xxxix.co.ij.
Nullus ad ecclesiasticū.dist.lviij. fo.cj.co.iiij.
Nullꝰ aliqua.di.xcviij.f.clxij.co.ij.
Nullꝰ alteri⁹.ix.q.ij.f.cccxiij.c.iiij.
Nullꝰ anathematizatorū. iij.q.iij. fo.cclvj.co.iiij.
Nullus aut viduā.xxxvj.qō.ij.fo. cccccxxxvij.co.j.
Nullꝰ aūt.ō ꝑ.di.iiij.f.cccccclxxiij.
Nullus clericus.xj.q.j.f.cccvj.co.j.
Nullus clericꝰ.xj.q.j.fo.cccix.co.ij.
Nullus clericorum.xiij.q.iiij. folio cclvj.co.ij.
Nullus clericorum.xvij.q.iiij. fol. ccccj.co.ij.
Nullꝰ debite.de pe.di.j. f.cccccl xx. columna.j.
Nullus decimas.xvj.qō.ij.fol.ccc lxxxiij.co.iij.
Nullꝰ ducat.xxxj.q.j.fo.ccccxxxv. columna.iiij.
Nullꝰ eor.xxj.q.iiij. f.ccccxx.co.iij.
Nullꝰ eor.xxviij.q.j. fo.ccccxxiij. columna.ij.
Nullꝰ eor.ō pe.di.ij.f.cccclxxxvj. columna.j.
Nullus episcopus.dist.xxxviij. fo. lxxiij.co.iij.
Nullus epꝰ.di.lx.fo.cij.co.iiij.
Nullus epꝰ.j.q.j.fo.clxxxv.co.j.
Nullus epꝰ.j.q.i.fo.clxxxix.co.j.
Nullus epꝰ.v.q.iij. f.cclxviij.co.j.
Nullꝰ epꝰ.xj.q.j.fo.ccevj.co.j.
Nullus epꝰ.xv.q.iiij.f.cccxv.co.ij
Nullꝰ epꝰ.xvij.q.v.f.ccccxxxv.c.iij
Nullus episcopus.de cōse.di.j.fo. ccccccxliij.co.iiij.
Nullus epor.di.liij.fo.xciij.co.iij.
Nullꝰ epor.ij.q.ij.fo.cccvij.co.iij.
Nullus episcopor.xv.qōe.iiij.fol. cccxv.co.j.
Nullus ex ecclīastico.xxij.q.v.fol. ccccxxxv.co.iij.
Nullus expectet.de pe.dist.xij.fo. cccccxxiij.co.ij.
Nullus fidelis.xxx.qō.v.fol.ccccc xxxij.co.iiij.
Nullꝰ in epm.di.lxij.fo.cvj.co.iiij.
Nullus in epatū.di.ix.fo.cij.co.j.
Nullꝰ in ppositū.di.lx.fo.cij.co.iiij
Nullus inuitis.dist.lxj. fo.cv.co.ij.
Nullus introducat.iiij.qō.iiij. fol. cclxiij.co.ij.
Nullus itaq.j.q.i.f.clxxviij.co.ij.
Nullus iudicū.xj.q.j.f.cccv.co.iij.
Nullus laicꝰ.ij.q.vij.f.cxxxj.co.iij
Nullus laicor.di.lxxij.fo.cvij.co.j.
Nullꝰ laicor.xvj.q.vij. fol.cccxcv. columna.j.
Nullus ministror.de cōse.dist.iiij. fo.cccccl xxxij.co.j.
Nullus missam.di.xxxij. f.lij.co.iij
Nullꝰ monachꝰ.ij.q.vij.f.cccl.c.ij.
Nullꝰ monachꝰ.xviij.q.ij.f.ccccvij columna.iij.
Nullꝰ mortuꝰ.xij.q.ij. f.cccij.co.ij.
Nullꝰ oino.vj.q.i.fo.cclxxiij.co.j.
Nullꝰ oino.xvj.q.vij.f.ccexciij.c.ij
Nullꝰ ordinet.di.xxiij.f.xxix.c.ij.
Nullꝰ priarchar.di.xcix.f.clxiij.c.j.
Nullꝰ penitēte.di.lv.fo.xcvij.c.iij.
Nullꝰ pōtifice.di.lxxix.f.cxxix.c.ij.
Nullus pōt.ij.q.ij.fo.ccxiij.co.iij.
Nullus pbr̄ ir.q.ij.fo.ccxcv.co.ij.
Nullus presbyter.de ꝑse.dist.j.fo. cccccxl.co.j.
Nullꝰ pbr̄.de ꝑ.di.j.f.cccccxlj.c.ij
Nullꝰ pbr̄or.di.xliij.fo.lxxj.co.iij.
Nullꝰ pbr̄or.de ꝑ.di.v.f.ccccccxc. columna.iiij.
Nullꝰ primas.ix.q.ij.fo.ccxcv.co.j.
Nullꝰ primas.ix.q.iij.f.ccxcvij.c.j.
Nullus res eccleſie.xvij.qō.iiij.fo. ccccxiij.co.ij.
Nullꝰ sacerdotū.xj.q.iij.fo.cccxvij columna.iiij.
Nullꝰ seruꝰ.iij.q.v.f.cxlviij.co.iiij
Nullꝰ vnq̄.di.lxxix.fo.cxxix.co.ij.
Nullꝰ vnq̄.iiij.q.iiij.f.cclxiij.co.j.

Nullius.fo.cxcvj.co.j.
Nulli archiepi.dist.xxx.f.clxiij.c.j.
Nulli ciuium.de cõse.distin.iij. fo. ccccccixiij.co.j.
Nulli clerico.dis.xliij.fo.lxxj.co.ij.
Nulli de seruili.distin.liij. fo.xcvj. columna.iij.
Nulli dubiũ.ij.q.j.fo.cclxiij.co.j.
Nulli dubiũ.xij.q.v. fo.cccxiv.c.iij
Nulli epi.di.xlij.fo.lxvij.co.ij.
Nulli epiſcopoꝝ.iij.qõ.v.fo.cclxix. columna.j.
Nulli epoꝝ.xij.q.j. fo.cccxxj.co.ij
Nulli epiſcopoꝝ.xvj.q.j.f.ccclxxx. columna.ij.
Nullus est. de cõse.dist.iiij.fo.cccccclxxxiij.co.j.
Nulli ex propinquitate, xxxv.q.ij. fo.cccccxxiij.co.ij.
Nullꝰ fas.di.xix.fo.xxvij.co.iij.
Nulli fas est.xxv.q.j.f.cccclxxxviij columna.ij.
Nulli liceat.xij.q.ij.fo.cccxxxij.c.ij
Nulli sacerdotum.dist.xxxviij. fo. lxiij.co.ij.
Nulliuncꝫ.iij.q.iiij.fo.cclxvij.co.ij
Nulla edificia.xij.q.j.fol'.cccxxvij. columna.ij.
Nulla officia.dist.liij.fo.xcvj.co.j.
Nulla preter.de conse.distin.iij.fo. cccccclxxxv.co.j.
Nulla ratio.di.lxij.fo.cvj.co.iij.
Nulla rõne.di.xciij.fo.cl.co.ij.
Nullam dãnationẽ.fo.ccxx.co.iij.
Nullã ptãrẽ.xviij.q.ij. f.cccevj.c.j
Nullum absq; fornara.distic.lxxj. fo.cxx.co.ij.
Nullũ ãte.xxx.q.v.f.ccccxxxv.c.j.
Nullũ epm.ix.q.ij.fo.cclxv.co.ij.
Nullum facere.dist.xxviij.fo.xlv. columna.iiij.
Nullam in vtroq;.xxxv.qõe.ij. fo. cccccxxiij.co.ij.
Nullũ sine dote.xxx.q.v. fo.cccxxxviij.co.ij.
Nunc autẽ.di.xxj.fo.xxxij.co.iij.
Nunc autem.de cõse.dist.iij. folio cccccclxxiij.co.iiij.
Nunc querit.xxxvj.q.ij. fo.cccccxxxvj.co.ij.
Nunc vero.fo.cclxviij.co.ij.
Nunciatum est.fo.cxxxvij.co.ij.
Nunꝯ aqua.de conse.distin.iiij.folio.cccccclxviij.co.ij.
Nunꝯ de manu.de cõse.dist.v.fo. cccccccc.co.ij.
Nunꝯ de pontificibus, dist.xcvj. fo.clx.co.j.
Nunꝯ de virtꝫ.di.lvj.fo.c.co.j.
Nunꝯ diuinatio.j.qõne.j.fo.clxxj. columna.j.
Nunquid cain.de peni.distin.j.fo. cccclxvij.co.iiij.
Nunquid non erunt.xxviij.q.j.fo. ccccxx.co.ij.
Nunquid nõ oia.de cõse.dist.v.fo. cccccclxxxvij.co.iiij.
Nuper fotopopulẽſis.fo.cclxxxvij columna.iiij.
Nuptie terram implẽt. fo.cccccxij. columna.iiij.
Nuptiarũ vonũ.fo.cccccix.co.iij.

O Bedientiam.fo.cxlix.co.iij.
Obuentibus.fo.cxij.co.iiij.
Obitũ victoris.di.lxj.fo.cv.co.iiij.
Obitum.xij.q.v.fo.cccxlv.co.ij.
Objciuntur.fo.cccccxlviij.co.ij.
Oblationes dilidẽtiũ. f.cxlvj.c.iij.
Obseruandũ quoq;.fo.cccixiij.co.j
Obtineri.fo.cccxliij.co.iiij.
Occidit phinees.fo.cccclxv.co.ij.
Octaua pſ cuſſio.fo.cccxl.co.j.
Odi et ploieci.fo.cccclxxv.co.ij.
Odio habeantur.fo.cxxxix.co.j.
Odit deus.fo.clxxvij.co.ij.
Offerebat.fo.cccccl.v.co.iij.
Officij nostri.fo.cccclxxij.co.j.
Officia.fo.cccclvj.co.iiij.
Olim idem erat.fo.clv.co.iiij.
Olim iuſſus.fo.cclxxix.co.ij.
Omnis autẽ.di.iij.fo.iiij.co.iiij.
Omnis xp̃ian⁹.xj.q.iij. fo.cccxvj.c.iij.
Omnis christianus.de cõse.distī.j. fo.cccccclv.co.iiij.
Omnis cuiuslibet.j.q.j.fo.clxxxvij. columna.ij.
Omnis electio.di.lxiij.fo.cviij.co.j.
Omnis etas.xij.q.j.fo.cccxxvj.co.iij.
Omnis hõ.de pſ.di.ij.f.ccccxcvix.c.iij
Omnis iactura.xxj.q.iiij.fo.ccccxx columna.iij.
Omnis iniquitas.de peni.distinc.j. fo.cccccclxvij.co.iij.
Omnis oppſſus.ij.q.vj.fo.cexxj.co.j.
Omnis presbyter. de cõsẽ.dist.iiij. fo.cccccclxxx.co.iiij.
Omnis q̃ alijs.ij.v.q.vj.fol'.cclxix. columna.iij.
Omnis qui gemebat.vij.qõ.j.folio cclxxxiij.co.iiij.
Omnis qui iam. de cõse.dist.iiij. fo. cccccclxix.co.ij.
Omnis q̃ iuste.di.xlv.fo.lxxiiij.co.j.
Omnis qui nõ diligit.de peni.dist.j. fo.cccccixix.co.iij.
Omnis qui recedit. xviij.q.j.folio ccccixxxiij.co.ij.
Omnis res.xxvij.q.ij.fo.cccccxij.co.ij
Omnes causationes. xxxij.qõ.vij. fo.cccccliiij.co.iiij.
Oẽs basilice.xvj.q.vij.fo.cccxciij. columna.ij.
Omnes basilice.de conse.dist.j.fo. cccccexxxvij.co.iij.
Omnes decime.xvj.qõ.vij. fo.cccxciij.co.j.
Omnes deinceps.xxviij.qõ.j. folio cccccxviij.co.ij.
Omnes ecclesie.xvij.q.iiij. f.ccccc. columna.j.
Omnes epi.ij.q.vj.fo.cexxj.co.iij.
Oẽs femie.xxvij.q.j.f.cccccix.co.j.
Omnes fideles.de cõse.distin.j.fo. cccccclxv.co.ij.
Omnes fideles. de cõse.distī.v.fo. cccccclxxxvij.co.j.
Omnes he spes.dis.iij. fo.iiij.co.ij.
Oẽs hui⁹.di.xlvij.fo.lxxvj.co.iij.
Oẽs illi.vj.q.j.fo.cclxxj.co.j.
Oẽs itaq;.xj.q.j.fo.cccix.co.iij.
Omnes leges.di.j.fo.ij.co.ij.
Oẽs leges.ij.q.ij.fo.cexxij.co.ij.
Oẽs pbri.xvij.q.iij fo.ccccij.co.ij.
Omnes pſalientes.dist.xxxviij.fo. lxxij.co.iij.
Omnes qui aduersus.iij.q.v.folio ccxix.co.j.
Omnes qui in peregrinatione.dist. xcviij.fo.clxij.co.iij.
Oẽs quos.iij.q.iiij. fo.cexlviij.co.j.
Oẽs quos.xxx.q j.fo.ccccexxx.c.j.
Omnes quos.de cõse.distin.iij. fo. cccccclvj.co.iij.
Omnes siue patriarche.distī.xxij. fo.xxxiij.co.ij.
Omnes vero.vj.q.j.fo.ccvij.co.iiij.
Oẽ genus.xxij.q.ij. f.ccccxxvij.c.ij
Oẽ itaq;.xxvij.q.ij.f.cccccij.co.ij
Omne qõ.xxj.q.j. fo.cccexxij.co.j.
Omnem vim.fo.lxj.co.ij.
Omno cõstemur.di.xxx.fo.lj.co.j.
Omnino puniendus est.ij.q.vj.fo. cexxiij.co.ij.
Oi die.de pſe.di.v.fo.cccccclxxxvij columna.iiij.
Oi timore.xxiij.q.viij.f.ccccix.c.j.
Omni tempore.de cõse.distī.iij.fo. cccccclxxxj.co.iiij.
Omnium sacerdotum. de cõse.dist. iij.fo.ccccij.co.i.
Oim vſm.xxiij.q.v.f.ccccix.co.iij.
Omnia decretalia.xxv.q.j. fo.cccclxxxix.co.j.
Oia q̃ aduersꝰ.iij.q.ix. f.cclvj.co.ij
Omnia quecunq;.de cõse.dist.ij.fo. cccccclx.co.ij.
Oia facta.j.q.j.fo.clxxix.co.ij.
Omnia talia.di.xij.fo.xvj.co.ij.
Omnibus consideratis.xxiij.qõ.j. fo.ccciixiij.co.ij.
Oibus modis.xxxv.q.ix.fo.cccccexxxiij.co.iij.
Oibꝰ nobꝰ.xxx.q.ij.f.ccccexxvij.iij.
Oibꝰ quibꝰ.iij.q.vj.f.cclxv.co.iij.
Oibꝰ seruis.di.xxxiij.f.lvj.co.iij.
Omnibus vobis.fo.ccxviij.co.iij.
Oportet epm.xxviij.q.iij. fo.ccccexxv.co.iij.
Oportet eum. viij.q.j. fo.ccxc.co.ij
Oꝑ ifantes.xx.q.ij.f.ccccxv.co.ij
Oportet ordinandum. dist.xxxvj. fo.lix.co.iiij.
Oportet quoq;.dist.xl.fo.lxv.co.j.
Oꝑ sacdotes.di.lxxxj.f.cxxxiij.iij.
Oꝑ vt pmũ.iij.q.ij.f.cexiij.co.iij.
Oportebat.fo.ccxxix.co.j.
O prophęta.fo.clxxix.co.iij.
Oratum tibi.fo.clxiij.co.ij.
Oratorium.fo.lxviij.co.iiij.
Ordinatos.fo.cij.co.iij.
Ordinatiões.di.lxiij.f.cxiij.co.ij.

Ordinatiões. di.lxxv.f.cxxiij.co.ij.
Ordinationes. dist.lxxv. fol'.cxxiij. columna.iiij.
Ordinatiões di.lxxv. f.cxxiij.co.ij
Ordinatiões.j.q.j.f.clxxxvij.co.ij.
Ordinatiões.ix.q.j.f.ccxciij.co.ij
Origo.fo.cccccxlvij.co.j.
Osius epc's.di.lxj.fo.ciij.co.iiij.
Osius episcop⁹,vj.q.iij. f.clxxvj. columna.ij.
Os⁹papa.dist.lvj. fo.xcviij.co.ij.
Ostedit prophęta.fo.ccccxl.co.ij.
Ostenditur illos. f.ccccclxxj.co.j.
Ostiari⁹. dist.xxiij.fo.xxxviij.co.ij.
Ostiarij. dist.xxiij. fo.xxxviij.co.ij.
Oues pastorę.vj.q.j.f.clxxxj.c.iij.
Oues que suo.ij.q.vij.fol'.cxxxij. columna.iij.

Pagani.fo.cxxxiij.co.ij.
Palam est.fo.xxij.co.j.
Pallū tibi.di.c.fo.clxiij.co.iij.
Pallū vobis.di.c.fo.clxv.co.ij.
Panis est.de ꝯse,di.ij. fo.cccccclv. columna.iiij.
Panis ⁊ calix.ō ꝯse,di,ij.f.cccccclij columna.iiij.
Panē de altari.ccccccl vij.co.ij.
Paratus.fo.ccccxxxvj.co.ij.
Parentele.fo.cccccxxxvj.co.j.
Parsimonia.fo.lxvij.co.iij.
Paruuli.xxij.q.v.f.ccccxxxiiij.c.iij
Paruuli.ō ꝯse,di,iiij.f.cccccclxxvij columna.ij.
Paruuli.ō ꝯf.di.iij,f,ccccclxxxiij columna.iij.
Paruulos.de ꝯse.di.iij, fo.ccccccc=lxxx.co.ij.
Pasce fame.fo.cxlj.co.ij.
Pasche solēnitas.f.cccccclxvj.co.j.
Pastor ecclesię.fo cxcj.co.ij.
Pastoralis officij.f.cclxxxiij.co.iiij
Pt⁹ ꝓfecto.ix.q.iij.f.ccxcvij.co.ij.
Patet simoniacos.j.q.vij, fo,ccvj. columna.ij.
Paternarū.fo.cccclxxxiij.co.iij.
Patrem.fo,ccccclv.co.iij.
Paul⁹ deacone.ij.q.vij.f.cxxxviij columna.iij.
Paulus dicit.ō,qōe.vij.fo.cxxxv. columna.iij.
Paul⁹ petrum.ij.q.vij.fo,cxxxvj. columna.iij.
Paulū itaq.fo.cxliij.co.ij.
Paulianiste.fo.clxxv.co.iiij.
Pauper.fo.cccx.co.iij.
Peccatum.fo.cccccv.co.iij.
Pecunia.fo.cccj.co.j.
Pena illoz.fo.ccciiij.co.ij.
Penale.fo.ccclvij.co.j.
Pene sicut.fo,cccclxvj.co.ij.
Penitētia.de pe.di.j. fo,cccclxxv. columna.iiij.
Penitētia,de pe.dist.ij.f,cccccxciij. columna.ij.
Penitētia.de pe.di.iij.f.cccccxciij. columna.iij.
Pniam,xxxiij.qō,iiij.fo,ccccxvj. columna.ij.
Penitētiā.de pe,di.iij.fo,ccccxcv. columna.j.
Penitentē.fo.cccccj.co.ij.
Penitentes.di.l.fo.xc.co.iij.
Penitentes.di.lv,fo.xcviij.co.j.
Penitētes. de pe.di.iij.f. ccccxcv. columna.ij.
Penitentibus.fo.cccccij.co.j.
Pennata.fo.cccccclxxxiij.co.ij.
Per adoptionē.fo.cccccxxxj.co.j.
Per aquam.fo.cccccclxviij.co.j.
Per baptismū.fo. cccccclxvij. co.j.
Per eſatam.fo.clxxxiij.co.ij.
Per illicitam.j.q.vij.fo.ccvj.co.j.
Per illicitā.ix.q.j.fo.ccxciij.co.j.
Per laicos.fo.cccxcv.co.ij.
Per principalem,j,q.j.f.clxxxviij. columna.iij.
Per principalē.ix.q.iij. fo,cxcviij. columna.iij.
Per scripta.fo.cxlj.co.iiij.
Per singulas.j.ix.qō.iij.fo,cxcvj. columna.ij.
Per singulas.ij.ibidem.
Per singulas.xvj.q.ij.f.ccclxxxiij columna.iij.
Peracta ꝯsecratione.f.cccccclviij columna.ij.
Peregrina iudicia.fo.cclj.co.iiij.
Perfecta penitentia.de pe.distic.j. fo.cccccl.co.iiij.
Perfecta penitentia,de pe.dist.ij, fo.cccccxcv.co.ij.
Periculose.fo.cccccclxvij.co.ij.
Perlatum ad nos.de conse.dis.iij. fo.cccccclxvj.co.ij.
Perlatum est.di.lxxxviij. fo.cxliij. columna.iiij.
Perlatū est.di.xc.fo.cxlvij.co.ij.
Perlatus est.xix.qōe.iij.f.ccccxj. columna.ij.
Perlatū est.xxix.q.ij.f,ccccxxxviij, columna.ij.
Perlectis.fo.xl.co.iij.
Perniciosam.fo.cccix.co.j.
Peruenit ad nos.ij.q.vij, ccxlj.c.j.
Peruenit ad nos.vij.q.j.f.cclxxxij columna.j.
Peruenit ad nos.di.l.f.lxxxj.co.ij.
Peruenit ad nos,distin.cj fo.clxv. columna.iij.
Peruenit ad nos.xvj.quest.vij.fo. cccxciij.co.j.
Peruenit ad nos,j, qōe.iij. f.cxcv. columna.iij.
Peruenit ad nos.xxx.q.j. fo.ccccc=xxix.co.j.
Peruenit ad nos.xviij.quest.ij. fo. ccccviij.co.ij.
Peruenit ad nos.xxvj.q.v. f.ccccxcvij.co.iij.
Peruenit ad nos.xvj.q.j. f.ccclxx. columna.iiij.
Peruenit ad nos.distin.lxxxiij,fo. cxxxvij.co.ij.
Peruenit ad nos.xxvij.q.j.f.ccccc. vj.columna.ij.
Peruenit ad nos.dist.xciij.fo.clj. columna.iiij.
Peruenit ad nos.xj.qōe.j.fo,cccx. columna.j.
Peruenit ad nostras,dist.xviij.fo. xxiiij.co.iiij.
Peruenit ad notitiā.de ꝯse.disti.ij, fo.cccccl.co.iiij.
Peruenit ad sanctum.distinc,xciij, fo.clj.co.
Peruenit ad sanctam.disti.lxxxvj, fo.cxlij.co.j.
Peruenit ad me.xviij.q.ij.f.ccccix. columna.ij.
Peruenit ad me.de ꝯse. dist.iij.fo. cccccclxiij. co.iij.
Peruenit in sanctam.xxj.q.iij.fol'. ccccxix.co.iij.
Peruenit quoq⁹ distin.xcv.fo.clv. columna.j.
Pessimū.cccclxix.co.ij.
Petimus.fo.ccevij.co.iij.
Petisti.fo.cclxxxj.co.j.
Petrus cum simon.j,qōe.j.f.clxix. columna.iij.
Petrus diacon⁹.dis'.xxxix.fo.lxiiij. columna.iiij.
Petr⁹ voluit.de pe,di.j.f.cccccl xiiij columna.iiij.
Petr⁹ potestatē.ij.q.vij.f.ccxxxviij columna.j.
Petr⁹ qui Thabitā.xxiij.q.viij.f. ccccl xv.co.iij.
Pie mentis.fo.cccxcv.co.iiij.
Pium est.fo,cccccciij.co.j.
Pyracium.fo.ccccexxxj.co.ij.
Placet oib⁹.fo.cxv.co.iiij.
Placuit cōmuni.xvj.q.j.fo.ccclxx. columna.iij.
Placuit de infantib⁹.j. quest. iiij.f. cxcvj.co.j.
Placuit de infantib⁹. de ꝯse.di.iiij. o.ccccccl xxx.co.ij.
Placuit episcopos.di.xxxij.fo.liiij. columna.iij.
Placuit eorum.ij.qōe.vij. fol'.ccxl. columna.ij.
Placuit etiā.di.xc.fo.cxlvij.co.j.
Placuit huic sancte.di.xvj.fol'.xxj. columna.j.
Placuit huic sancte.xvj,qōe.iii. fo, ccclxxxvj.co.ij.
Placuit igitur.de cōse.dist.iiij.fol'. ccccccxxxvj.co.ij.
Placuit oibus.di.xij. fo.xvj.co.iiij.
Placuit oib⁹.x.q.j.fo.ccc.co.ij.
Placuit oib⁹.xvj.q.j. f.ccclxix.c.iiij
Placuit p ora.xiij.qōe.ij.fo.cccxlix. columna.iij.
Placuit p cōi.vj.q.iij.f.cclxxv.c.ij.
Placuit sctō ꝓuētui.iiij.q.ij.f.cclxj. columna.j.
Placuit vniuersō.xj.q.iij.fo.cccxiij, columna.ij.
Placuit vt altaria.de ꝯse dist.j,fo, cccccxlj,co.ij.

Placuit vt a nullo. vij. q. j. f. cclxxxij columna. iiij.
Placuit vt a quibuscūq. ij. q. vj. f. cxxxj. co. j.
Placuit vt añ. xx. q. j. f. ccccxiiij. c. iij
Placuit vt clerici. xxj. q. v. f. cccxxxj columna. j.
Placuit vt deinceps. ix. q. ij. f. cxxv columna. j.
Placuit vt deinceps. de pe. dist. vj. fo. cccccxvij. co. iij.
Placuit vt di. xxiij. qō. v. fo. ccccl vj columna. iij.
Placuit vt di. xxxvj. q. ij. fo. cccccc-xxxvij co. iiij.
Placuit vt nulli. j. q. j. f. clxxxv. c. iij
Placuit vt nulli. x. q. iij. f. cccij. c. ij.
Placuit vt vnusquisq. j. q. j. f. clxxxv. columna. iij.
Placuit vt cōseruato. distinc. xviij. fo. xxiij. co. ij.
Placuit vt q̄cūq. di. lxxij. f. cxx. c. iij
Placuit vt q̄cūq. di. lxxiij. fo. cxxj. columna. iiij.
Placuit vt quicūq. de conse. di. iiij. fo. ccccccl xxxvj. co. ij.
Placuit vt quicūq. de conse. di. iiij. fo. ccccccl xxxvj. co. iiij.
Placuit vt quicūq. de ꝑse. dist. iiij. fo. ccccccl xxxvj. co. iiij.
Placuit vt q̄cūq. xvj. q. vj. f. cccxcj. columna. j.
Placuit vt q̄cūq. xj. q. j. f. cccvj. c. ij.
Placuit vt quicunq. xvj. qō. iij. fo. cclxxxvij. co. iiij.
Placuit vt omnes. de ꝑse. di. iij. fo. cccccl xiij. co. ij.
Placuit vt venerabilis. de cō. di. iij fo. cccccl xvj. co. j.
Placuit vt postq̄. de conse. dist. iij. ibidem.
Placuit vt ante. di. lxxvij. f. cxxvj. columna ij.
Placuit vt nemini. vij. q. j. f. cclxxxij columna. ij.
Placuit vt ordinandis. dis. lxxviij. fo. lxij. co. iiij.
Placuit vt quisquis. xj. q. j. fo. cccxj columna. j.
Placuit vt presbyteri. ij. qō. vj. fo. ccxxviij. co. j.
Placuit vt presbyteri. xij. quest. ij. fo. cccxxxx. co. ij.
Placuit vt quotiens. j. q. ij. fol. cxc. columna. ij.
Placuit vt quotiēscunq. dist. xviij. fo. xxv. co. iij.
Placuit vt quotiēscunq. iij. q. x. fo. cclviij. co. iij.
Placuit vt si quis. fo. ccxx. co. iij.
Placuit vt si qs. xxj. q. ij. f. ccccxvij columna. iiij.
Placuit vt penitentes. di. l. fol. xcj. columna. ij.
Placuit vt de ordinatione. j. q. j. fo. clxx. co. j.
Placuit vt epi. xij. q. iij. fo. cccxl iij. columna. j.
Placuit vt epi. xxj. q. iij. fol. ccccxx. columna. iiij.
Placuit vt si. vj. qōe. ij. fo. cclxxiij. columna. iij.
Placuit vt si. xxiij. q. ij. fo. cccclxj. columna. iiij.
Placuit vt fm. xxxij. q. vij. fo. ccccc-liiij. co. iiij.
Placita secularia. fo. ccclxv. co. j.
Plebs diotrēfis. fo. cvij. co. iij.
Plebiscita. fo. ij. co. iiij.
Pleriq. vij. q. j. f. cclxxxvij. co. iiij.
Pleriq. xiiij. q. iij. fo. cccl v. co. ij.
Pleriq. ꝺ ꝑse. di. iiij. fo. ccccclxxx. columna. i.
Plerūq. boni. ij. q. vij. fol. cxxxiij. columna. iiij.
Plerūq. stringit. xj. q. ij. fo. cccxxj. columna. ij.
Pluit dñs. fo. cccccclj. co. iij.
Plureꝫ. fo. ccclxxx. co. j.
Plurimos sacerdotes. f. cxxxv. c. iij
Ponderet. fo. lxxxj. co. ij.
Pōtifices. vij. q. j. f. cclxxvij. co. iiij.
Pontifices. xij. qōe. iij. fol. cccxliiij. columna. ij.
Porro de affinitate. xxxv. q. v. fol. cccccxxvj. co. j.
Porro duorum. xxxv. q. ij. f. cccccc-xxiij. co. iiij.
Porro ꝛ hierosolymitan. di. lxvj. fo. cxvj. co. iij.
Porro glia. ꝺ ꝑse. di. j. f. cccccxliij. columna. iij.
Porro illi. de pe. di. j. fo. cccclxviij. columna. ij.
Porro moysi. di. lxxxiij. f. xxxviij. columna. j.
Porro scias. distinct. lxij. fol. cvij. columna. iiij.
Porro si. xvj. qōe. iij. fo. cclxxxvij. columna. iij.
Possessio. fo. cccl xxxiij. co. ij.
Possessiones. xvj. qōe. j. fo. ccclxxx. columna. ij.
Possessiones. xvj. qōe. iiij. fo. cccxc. columna. j.
Post appellationē. fo. ccxxvij. co. j.
Post baptismū. f. cccccclxxviij. c. iiij
Post pascha. fo. cxxvj. co. j.
Post quingētos. f. cccl xxxvj. co. iij.
Post suscepti. fo. cccccxxxij. co. j.
Post vrbis. fo. cccccxxxiij. co. j.
Postea signat. de ꝑse. dist. iiij. fol. cccccl xxv. co. iiij.
Postea tāgunt. f. cccccclxxvj. co. j.
Posteaq̄. fo. ccccxciij. co. j.
Postq̄ afcēdit. de ꝑse. dist. iiij. fol. cccccl xxviij. co. iij.
Postq̄ hostilis. xxj. q. j. f. ccclxxviij columna. j.
Postq̄ precio. xiij. quest. ij. fo. cccl. columna. iiij.
Postq̄ quemq̄. distinc. l. fol. lxxxj. colūna. iiij.
Postq̄ se. ꝺ ꝑse. di. iiij. f. cccccl xxv. columna. iiij.
Postq̄ vos credere. fo. cccccclxxvij columna. iij.
Postulatus. fo. ccliiij. co. iiij.
Potest discursus. de pe. dist. ij. fo. ccccl xxxiij. co. iij.
Potest fieri. de pe. di. j. f. cccccl xxij. columna. j.
Precarie. j. x. q. ij. f. cccij. co iij.
Precarie. ij. ibidem. co. iiij.
Precarie. xij. q. ij. f. cccxxx viij. co. ij.
Preceptum. ij. q. ij. fo. ccxiij. co. iiij.
Preceptum. xxxij. q. v. fo. cccccliij. columna. j.
Precepta canonica. di. lv. fo. xcviij. columna. iiij.
Precepta synodalia. de ꝑse. di. j. fo. ccccccxxxviij. co. iiij.
Precepit. fo. cccccliij. co. iiij.
Precept; apīcī. f. xiiij. co. iiij.
Precipimus. distinc. xxxiij. fo. lvij. columna. ij.
Precipimus. distinct. xc. fol. cxlvij. columna. j.
Precipimus. distinct. xciij. fol. cliij. columna. ij.
Precipim. xij. quest. j. fol. eccxxx. columna. iiij.
Precipimus. xvj. q. ij. fo. cccl xxxiij. columna. iij.
Precipimus. fo. ccccxxj. co. j.
Precipimus. xxj. qōe. ij. fo. ccccxix. columna. iij.
Precipue. fo. ccxxij. co. iij.
Precipiendum est. fo. cccij. co. j.
Predia. fo. ccclxxxj. co. iij.
Predixerat. fo. cccccl xxvij. co. ij.
Predicator. fo. cccl xxx. co. iiij.
Predicandū est. fol. ccccxxiiij. co. ij.
Presumant. fo. ccxxxiij. co. iiij.
Presul non damnatur. folio. ccxx. columna. iiij.
Presulum. fo. ccclxxxv. co. j.
Presens. fo. ccccxvj. co. ij.
Presenti concilio. dist. liij. fo. xcvj. columna. ij.
Presenti decreto. v. q. ij. fol. cclxvj. columna. iij.
Presente presbytero. fo. clj. co. iij.
Presentiū latorio. vij. q. j. f. cclxxvij columna. iij.
Presentium portitorem. j. q. v. fol. cccix. co. iiij.
Presbyter ante. xxx. di. lxxviij. fol. cxxviij. co. ij.
Presbyter aut diacon. di. lxxxj. f. cxxxij. co. iij.
Presbyter aut diacon. xv. q. v. fo. ccclxv. co. iij.
Presbyter cum ordinatur. di. xxiij. fo. xxxvj. co. ij.
Presbyter cū diocesis. xij. q. iiij. fo. cccxlv. co. j.
Presbyter eucharistiā. de ꝑse. di. ij fo. cccccl xij. co. ij.
Presbyter incōsulto. xxvj. qōe. vj. fo. ccccc j.

Presbyter inconsulto.xxvj.q.vj. folio.ccccxcix.co.iiij.
Presbyter mane.dist.xcj.fo.cxlvij. columna.iij.
Presbyter presente.di.xcv. f.clvij. columna.j.
Presbyter quidā.dist.xxxij.fol'.lv. columna.ij.
Presbyter si vxorē.di.xxviij. f.xlv. columna.iiij.
Presbyter si fornicationē.di.lxxxij. fo.cxxxv.co.iiij.
Presbyter si per pecuniā.j.q.j.fol'. clxvj.co.ij.
Presbyter si a plebe.fol'.ccxvij.columna.iiij.
Presbyter vel q̄libet.ij.q.v.f.ccxvj columna.ij.
Presbyteri baptizatos.de cōse.dist. iiij.fo.cccccclxxxj.
Presbyteri diacones.dist.xxiiij.fo. xxxix.co.ij.
Presbyteri diacones.distin.xxxiiij. fo.lviij.co.ij.
Presbyteri diacōi.xj.q.iij.f.ccxvj. columna.iiij.
Presbyteri de occultis.xxvj.qō.vj. fo.ccccc.co.j.
Presbyteri ecclīa.dist.xcv.f.clvij. columna.j.
Presbyteri qui diocesanas.de ꝑse. dist.iiij.fo.cccccclxxxj.
Presbyteri q̄ per dioceses.dist.xcv. fo.clv.co.iiij.
Presbyteri quos.di.lxviij.fo.cxvij. columna.ij.
Presbyteri vero.dist.lxvij.fo.cxvj. columna.iiij.
Presbyterum.dist.xxviij.fo.xlviij. columna.ij.
Presbyterum.di.l.fo.lxxx.co.ij.
Presbyterorum etiam.dist.lvj.fol'. xcix.co.iij.
Presbyterorum filios.ibidem.
Presbyteros.di.l.fo.lxxxvj.co.j.
Presbyteros.distinc.xcv.folio.clv. columna.ij.
Presbyteros.xvj.qō.j.fol'.cclxxv. columna.j.
Presbyteris.distinc.xxvij.fol'.xlv. columna.iij.
Presbyteris.de consecra.di.iiij.fo. cccccclxxxj.co.iij.
Preter hoc.fo.lxj.co.iiij.
Preterea deuotionis.xxiij.qō.viij. fo.cccclxv.co.j.
Preterea frequenter.dist.lj.fo.xcij. columna.ij.
Preterea placuit.distin.xxviij.fol'. xlvj.co.iij.
Preterea scisciteris.distin.xxiij.fo. xxxvij.co.iiij.
Pridē precipim⁹.fo.cccevj.co.iij.
Primus hō.fo.cccclxxxvij.co.iiij.
Prima actiōe.xvj.q.iij.f.cclxxxvij columna.ij.
Prima amonitio.dist.xvj.fol'.xxij. columna.j.
Puma autem.distinct.xvj.fol'.xxj. columna.iiij.
Puma confolatio.de pe.dist.iij.fo. cccccccij.columna.iij.
Prima igitur.de ꝑse.dist.iiij.ccccccclxxvij.co.j.
Prima quidem.de conse.dist.ij.fo. cccccclxj.co.iiij.
Prima sal⁹.xxv.q.j.fo.cccclxxxviij columna.iiij.
Primū est.xxij.q.ij.f.ccccxxv.c.iiij.
Primum itaq̄.distinc.xxv.fol'.xlij. columna.iiij.
Primum interrogetur.de cōsecra. di.iiij.fo.cccccclxxix.
Prime sedis.fo.clxiij.co.j.
Primo gradu.xxxv.q.v.fo.cccccc= xxvj.co.ij.
Primo semper.ij.q.j.fo.ccx.co.j.
Primatus epōs.fo.cxx.co.ij.
Primates.fo.ccvij.co.ij.
Principatus.fo.clxxj.co.ij.
Principes vitiorū.fol'.cccclxxxvij. columna.iiij.
Principes.fo.cccclvij.co.j.
Principali.fo.cix.co.ij.
Principium.fo.cccccxciij.co.j.
Prisca consuetudo.fo.clxiij.co.j.
Prisci igif.di.lv.fo.xcvij.co.iij.
Prisci quidē.x.q.iij. fo.cccij.c.iij.
Priuilegium.fo.cccxix.co.iij.
Priuilegia.di.iij.fo.iiij.co.iij.
Priuilegia.j.xxv.q.ij.f.ccccxc.c.iij.
Priuilegia.ij.ibidem.
Priuilegia.xxv.qōe.ij.fol'.ccccxcij. columna.iij.
Prius ergo.iij.q.ij.fo.ccxliij.co.j.
Prius est.iij.q.xj.fo.cclix.co.iij.
Priusq̄ distin.xxviij.fo.xlvj.co.j.
Priusq̄ conuenirent.xxvj.q.ij.fo. ccccxvij.co.j.
Probinum.fo.cccxxj.co.iiij.
Proclitus.fo.cccxv.co.iiij.
Prodest.fo.ccccliij.co.iij.
Pro dilectione.fo.cccccclxij.co.ij.
Productio⁹ est.fo.ccccxcv.co.j.
Progeniem suā.f.ccccccxxiij.co.j.
Prohibendum.fo.xcvij.co.iij.
Prohibentur.dist.xlviij.fo.lxxviij. columna.j.
Prohibentur.dist.lxxxviij.fo.cxliij. columna.ij.
Prohibentur.ij.q.j.fo.ccx.co.j.
Prohibete.fo.xxxviij.co.iiij.
Pro impensis.fo.ccclxiij.co.j.
Pro membris.fo.cccxxxix.co.iij.
Pronūciandū.fo.cccccclxiij.co.iiij.
Pro obeuntibus.fo.ccclj.co.iiij.
Propter ecclesiasticas.di.xviij. fo. xxiij.co.iij.
Propter ecclesiasticas.di.xviij. fo. xxvj.co.j.
Propter eos.vij.qōe.j.fol'.cclxxij. columna.iiij.
Propter gloriam.de cōse.di.iiij.fo. cccccclxxvj.co.ij.
Propter supfluā.ij.q.vj.fo.ccxxiij columna.j.
Propter totius.di.xix.fo.xxix.co.j.
Propter vitandū.de cōse.di.iiij.fo. cccccclxxviij.co.iij.
Propue.fo.cccccclxviij.co.iij.
Prophetauit.fo.clxxix.co.ij.
Proposītum.fo.ccccxv.co.iiij.
Proposito.fo.ccccl.co.ij.
Proposuisti.fo.cxxiiij.co.iij.
Pro qualitate.fo.cccccij.co.j.
Pro reuerentia.fo.lxxj.co.iiij.
Prouidendū quoq̄.fo.cxxxvj.c.ij.
Prouincie.fo.clxij.co.iiij.
Psalmista.fo.xxxviij.co.iij.
Pudenda.fo.cccclxxvj.co.j.
Pudicus.fo.lxviij.co.iiij.
Pudor est.fo.cccccxlij.co.iij.
Pueri ad sacros.j.q.j. fo.clxxxviij. columna.iij.
Pueri ante ānos.xxij.q.v.fo.cccc= xxxiij.co.iij.
Puella.fo.ccccxv.co.ij.
Puelle.fo.ccccxij.co.iiij.
Pulchra etiam.fo.cxl.co.iiij.
Pulsatus.fo.ccl.co.j.
Pura et simplex.fo.cclviij.co.j.
Puto xp̄ianū.xxxij.q.v.fo.cccclij.
Puto q̄ sine.ij.q.vij.cxxxvj.co.iiij
Putant quidam.fo.cccly.co.iij.

Qua autem.fo.ccxiij.co.iiij.
Quacūq̄ arte.fo.ccccxxxiij. columna.iiij.
Quadragesima.di.iiij. fo.v.co.iij.
Quadragesima.de cōse.dist.v.fo. cccccclxxxviij.co.ij.
Qualis ꝑdenatio.ij.q.vij.f.cxxxij. columna.ij.
Qualis debeat.fo.cccexxiiij.co.j.
Qualis em̄.viij.q.j.fo.ccxcj.co.iiij.
Qualis hinc.di.xxv.fo.xlij.co.iij.
Qualis nos.fo.cccclix.co.iiij.
Qualiter ordīati.vij.q.j.f.cclxxix. columna.iiij.
Qualiter ꝓo.di.lxxiij.fo.cxx.co.ij.
Qualitas luceri.fo.cccccxcj.co.iiij.
Quam magnum.fo.ccccxcj.co.iij.
Quamobrem.fo.cccclxxvj.co.ij.
Quā piculosum.fo.cclxxviij.co.iij.
Quam pio mentis.fo.cxc.co.iij.
Quam preposterū.fo.ccclij.co.iij.
Quā sit necessariū.fo.cccevj.co.j.
Quamuis caute.di.l.fo.xc.co.ij.
Quāuis caute.de pe.di.iij.f.ccccc= xcvj.co.iij.
Quāuis cotepis.di.lxviij.fo.cxviij columna.j.
Quāuis dictū.xxij.q.j.fo.ccccxxiij. columna.iij.
Quāuis errare.di.xxxviij.fo.lxiiij. columna.j.
Quāuis liceat.iij.q.vj.fo.ccl.co.iij.
Quāuis plenitudo.de pe.dis.j.fol'. ccccclxxxij.co.ij.
Quāuis sit triste.vij.q.j.fo.cclxxx. columna.ij.
Quāuis ꝓa.xj.q.iij.fo.cccxxj.co.ij.

Tabula capitulorū Decreti.

Quāuis vniuerse.dist.xxj. fo.xxxj. columna.iiij.
Quāuis vnum.de cōse.dist.iiij. fo. ccccccl.co.ij.
Quāq; oēs.di.xxiij.f.xxxvj.co.iiij.
Quāq; sacerdotum.xxij.q.ij. folio cccl.co.j.
Quāq; fm vocabula.ij.q.vij. folio cxxxvj.co.iiij.
Quando ab hierosolymis.de cōse. dist.iiij.fo.cccccclxxl.co.iiij.
Quando adam.de peni.dist.ij.fol'. ccccclxxxvij.co.iiij.
Quando autem.dist.xliiij.fo.lxxj. columna.iij.
Quando autem.de conse.dist.j.fo. ccccccxl.co.iiij.
Quādo epūs.di.xxiiij.f.xxxix.c.iiij.
Quādo ergo.xj.q.iij.f.cccxv.co.ij.
Quādo ꝫ vbi.di.lxxv.f.cxxiij.co.ij
Quando necessitas.dist.lxxxvj.fo. cc.xxix.co.ij.
Quādo pbri.di.xxviij.fo.xlvj.co.j.
Quādo pbri.di.xxxviij. f.lxiij.co.ij
Quādo pbri.di.xliij.fo.lxxj.co.iiij.
Quando quis.de conse.dist.iiij.fo. cccccclxxxij.co.iiij.
Quando vult deus.xxiij.q.iij.fol'. cccl.co.ij.
Quanto a nobis.fo.ccxvij.co.ij.
Quāto aplica.di.lxiij.fo.cviij.co.ij
Quāto rpe.iij.q.ij.fo.ccxliij.co.iij.
Quantū dicit.fo.lxxxviij.co.iij.
Quantūlibet.fo.lxxvij.co.iiij.
Quantus.fo.cccxiij.co.ij.
Quantuslibet.fo.cccccl xxij.co.iij.
Quapropē.ij.q.vij.f.cxxxix.c.iiij.
Quapropter.xxvij.q.ij.f.cccccxvij columna.ij.
Qua traditione.fo.xxxiiij.co.j.
Quatuor aūt.xij.q.ij. fo.cccxxxvj. columna.ij.
Quatuor modis.xj.q.iij. fo.cccxxj. columna.iij.
Que ad ppetuā.f.cccclxxviij.c.ij.
Que Christo.fo.cccv.co.iij.
Que circa ordināda.fo.clxij.co.j.
Que contra mores.fo.ix.co.j.
Que de causa.fo.ccxvij.co.ij.
Que digniot.fo.cccclxxv.co.j.
Que ipis sacerdotib⁹.f.lxiij.co.iiij.
Que lotharius.fo.ccx.co.iiij.
Quecūq; rēptiones.xj.q.j.fo.cccvj. columna.j.
Quecūq; enim.de peni.dist.iiij. fo. ccccccv.co.ij.
Quecūq; inquūt.xxv.q.ij.fo.cccc= xcij.columna.iiij.
Quecūq; mulier.dis.xxx. f.xlix.c.j.
Quecūq; res.x.q.j.fo.ccxcix.co.ij.
Quedam capitula.distinc.xcvj. fo. clviij.co.ij.
Quedam cum fratre.xxxj.q.ij.fo. cccccvj.co.iiij.
Quedam etiam.dist.ij.fo.iij.co.j.
Quedam lex romana.xxxv.q.ij.et ij.fo.cccccxxiiij.co.ij.
Quelibet occulta.fo.lxvj.co.ij.
Quem penitet.fo.cccclxxxj.co.iij.
Quē ꝓgenitores.fo.ccccxij.co.iiij.
Quemadmodū.di.xj.fo.xv.c.iiij.
Quemadmodum.xxiij.q.vij. folio ccccl xiij.co.iiij.
Quemadmodum.xxxj.q.vij.folio ccccclv.co.ij.
Querat hic aliqs.fo.cccccxij.co.ij
Querēdū est.ij.q.vij.f.cxxxij.c.ij
Querendum est.de peni.dist.ij.fo. ccccclxxxij.co.iiij.
Queris a me.de cōsecra.dist.iij.fo. cccccclxxxij.co.j.
Querit ꝑ.ij.q.vij. f.cxxxvj.c.iiij.
Querit.xxij.q.ij.fo.ccccxxviij.c.ij.
Quero ergo.fo.cclxxiij.co.ij.
Quesitū est.j.q.iij.fo.cxcij.co.iiij.
Quesitū est.xij.q.ij.fo.ccclij.co.ij
Quesitū est.xxiij.q.iij.f.cccclij.c.j.
Que semel.fo.cccxj.co.iiij.
Questa est nobis.fo.ccci.co.iij.
Questi sūt.xvj.q.j.f.cclxxviij.co.ij
Questi sūt.xvij.q.iiij.f.cccciij.c.ij
Questionem.fo.cccxl.co.iiij.
Qui abstulerit.fo.cccxxxij.co.iij.
Qui accusare.fo.cclvj.co.iij.
Qui admissa.de peni.distin.iij.fol'. ccccxcv.co.iiij.
Qui admissa.ij.ibidem.
Qui admisit.fo.cccl xviij.co.iij.
Qui aliorum.fo.cccclxxxv.co.ij.
Qui ambulat.fo.cclxx.co.j.
Qui apud.fo.cxcvj.co.j.
Qui autē.di.xcj.fo.cxlvij.co.ij.
Qui autē.v.q.vj.fo.cclxix.co.iij.
Qui bona agūt.fo.cccxcviij.co.iij.
Qui bis ignorant.f.ccccxxxxj.c.j.
Qui bene.fo.ccccclxij.co.ij.
Qui calumniam.fo.cclxix.co.iij.
Qui cathedram.fo.cl.co.j.
Qui Christi.fo.ccclxxij.co.j.
Qui clementiam.fo.cxlj.co.ij.
Qui cōicauerit.fo.cccxiij.co.iij.
Qui cōpulsus.fo.ccccxxxij.co.iij.
Qui cōsentit.fo.cccxxiij.co.ij.
Qui cōtra.fo.ccccl xxvj.co.j.
Qui cōtempta.fo.ix.co.iij.
Qui crimen.ij.q.viij.f.ccclj.co.iiij.
Qui crimen.iij.q.vj.fo.cclij.co.ij.
Qui crimen.vj.q.j.fo.cclxxj.co.ij.
Qui de mensa.fo.lxij.co.j.
Qui desponsatā.fo.cccccxij.co.iiij.
Qui die solenni.fo.cccccclxv.co.ij.
Qui discordat.fo.cccccclvij.co.ij.
Qui diuina.fo.ccclij.co.j.
Qui diuinatiōes.fo.ccccxcvij.co.j.
Qui diuini.fo.ccccccv.co.ij.
Qui dormierit.xxvij.q.ij. fo.ccccc= xvj.columna.ij.
Qui dormierit.xxxij.q.vij.fo.ccccc lvj.co.iiij.
Qui ea que dei sunt.fo.lxiiij.co.j.
Qui ecclesiasticis.distin.xxxvj.fol'. lx.columna.j.
Qui ecclīasticis.dist.lix.fo.cij.co.j.
Qui egerit pniam.f.cccccxxiij.c.j.
Qui epūs.fo.xxxv.co.iiij.
Qui epatū desiderat.fo.ccxc.co.j.
Qui esc amus.fo.lxviij.co.ij.
Qui este.fo.cclxxij.co.ij.
Qui et hūanis.fo.cccxxxv.co.iiij.
Qui ex famulis.fo.xcaij.co.j.
Qui exigit.fo.cccxxxviij.co.ij.
Qui habetis.fo.cccl viij.co.ij.
Qui in castigatiōe.f.ccccccxv.co.ij.
Qui in maūis.f.cccccclxx.co.iiij.
Qui in aliud.fo.xlij.co.iiij.
Qui in aliquo.fo.xcij.co.ij.
Qui in quolibet.fo.cciij.co.iiij.
Qui in ecclesia.fo.cccclxxxv.co.ij.
Qui in alterius.fo.cclxv.co.iij.
Qui iubente.fo.cccxvij.co.ij.
Qui iustus est.fo.cccxxij.co.ij.
Qui malos.fo.cccclviij.co.j.
Qui manducant.de cōse.dist.ij.fo. cccccclxx.
Qui manducat.de cōse.distin.ij.fo llo.ccccclvj.co.iij.
Qui merito.fo.cccxvj.co.iij.
Qui natus est.fo.cccccl xx.co.iij.
Qui nec regiminis.f.cxxxvj.c.iij.
Qui negligūt.fo.cccclxxx.co.iiij.
Qui nō ꝓuauerit.fo.ccxiij.co.j.
Qui oblatiōes.j.xij.q.j.f.ccc.l.c.j.
Qui oblationes.ij.ibidem.
Qui occiderit.fo.ccccij.co.iij.
Qui oipotentē.fo.cccxxij.co.iij.
Qui patrem.fo.xcviij.co.ij.
Qui pecccat.fo.cccc.l.co.ij.
Qui peierat.fo.ccccxxxij.co.iiij.
Qui peierare.fo.ccccxxxiij.co.ij.
Qui per pecuniā.fo.clxvij.co.iij.
Qui perfectionem.fo.clxviij.c.iij.
Qui plures.fo.ccccxviij.co.j.
Qui potest.fo.ccccxj.co.j.
Qui presbyterum.fo.ccccij.co.ij.
Qui propinquā.f.cccccxxxij.co.ij.
Qui rapit.fo.cccc j.co.ij.
Qui recte iudicat.fo.ccclx.co.ij.
Qui recedit.fo.ccccccix.co.j.
Qui recedunt.fo.ccccc.co.ij.
Qui religiosis.fo.ccccvij.co.ij.
Qui resistit.fo.cccxxxij.co.iiij.
Qui saccum.fo.lxxxviij.co.ij.
Qui sanctus.fo.cccccl xxv.co.iiij.
Qui sacramento.fo.ccccxxx.co.j.
Qui scelerate.fo.cccccxlix.co.iij.
Qui fm carnem.fo.ccccxlij.co.j.
Qui se scit.fo.cclxxij.co.ij.
Qui se scit.ibidem.co.iiij.
Qui semel.fo.lxxx.co.ij.
Qui syncera.fo.lxxij.co.j.
Qui sine petō est.fo.ccliij.co.ij.
Qui sine crimine.fo.xliij.co.iij.
Qui sine salvatore.f.cccxcv.co.ij
Qui sitit.fo.cccccxvij.co.ij.
Qui spūalēm.fo.ccccxxxij.co.iij.
Qui tēdet.fo.clxvij.co.ij.
Qui sub gradu.fo.lxxxvj.co.j.
Qui subdiaconū.fo.ccccj.co.ij.
Qui suis epis.fo.cl.co.ij.
Qui venatoribus.j.dist.lxxxvj.fo. cxl.columna.j.

Qui venatoribus.ij.ibidem.
Qui vere.fo.cccl.co.ij.
Qui vero.dist.l.fo.lxxxvij.co.iiij.
Qui vero.dist.ij.fo.xcij.co.j.
Qui vero.xj.q.ij.fo.cccxvij.co.ij.
Qui viderit.fo.cccccij.co.j.
Qui vitijs.fo.ccccix.co.j.
Qui vos ſpernit.fo.ccxc.co.iij.
Qui vult cõfiteri.de pent.diſtic.vj.
fo.cccccxij.co.iij.
Qui vult facere.de peni.dist.ij.fo.
ccccclxxxvj.co.j.
Qui vult ordinare. de pent.dist.iij.
fo.cccccxcvj.co.j.
Qui vroẽ ſuã.fo.cccccxcviij.co.j.
Quia agatho.fo.cccccxv.co.ij.
Quia alij.fo.ccclij.co.iij.
Quia aliquanti.fo.cxxxv.co.iiij.
Quia autem.fo.ccccxij.co.iij.
Quia cognouimus.fo.ccciij.co.ij.
Quia corpus.fo.cccccj.co.iij.
Quia dies.fo.cccccxc.co.j.
Quia diuinitatis.fo.cccccclxxvij.co
lumna.j.
Quia ea.fo.cclxiij.co.iij.
Quia eps.fo.cclxvij.co.iiij.
Quia ergo.di.xxij.fo.xxxiij.co.ij.
Quia ex ſola.fo.ccccl.xxij.co.iij.
Quia frater.fo.cclxxxj.co.ij.
Quia igitur.fo.cvij.co.ij.
Quia ingredientib⁹.f.cccxij.co.ij.
Quia in quibuſdam.fo.cxlv.co.ij.
Quia ioannes.fo.cccxlv.co.ij.
Quia iuxta.v.q.vj.fo.cclxix.co.ij.
Quia iuxta.xvj.q.j.fo.cccl.xxx.co.j.
Quia morte.fo.ccccclv.co.j.
Quia paſſus eſt.fo.cccccclij.co.ij.
Quia p ambitiões.fo.cxiij.co.iiij.
Quia preſulatus.fo.cxcvj.co.ij.
Quia radix.fo.ccccclxxxiij.co.iiij.
Quia res.fo.ccclij.co.j.
Quia ſacerdotes.fo.ccc.co.ij.
Quia ſancta.fo.cxj.co.iiij.
Quia ſanctitas.fo.lxxxij.co.iiij.
Quia ſimpliciter.fo.cj.co.ij.
Quia ſunt.fo.xlvij.co.j.
Quia te quaſi.fo.lxxxvij.co.ij.
Quia tua fraternitas.fo.cccxxxiij.
columna.j.
Quia vero.dist.vj.fo.vj.co.iiij.
Quia ẽo.de pe.di.ij.fo.cccccl.xxxij.
columna.iiij.
Quia ẽo.de pe.dis.iiij.fo.ccccccciij.
columna.iij.
Quibus epi.xj.q.iij.fo.cccxvj.co.ij
Quibus pcã.xij.q.ij.fo.ccclj.co.j.
Quibuſdã narrantib⁹.fo.clxxxviij
columna.j.
Quicquid.j.q.j.fo.clxxxv.co.ij.
Quicquid.xij.q.ij.folio.cccxxxvij.
columna.ij.
Quicq̃d.xxxij.q.ij.f.cccccxliij.co.j.
Quicquid.xxxij.q.v.folio.cccccliij.
columna.j.
Quicquid.de cõſe.dist.v.fo.ccccc=
lxxxix.co.iij.
Quicunq̃.dist.xxxj.fo.l.co.iiij.
Quicunq̃.dist.l.fo.lxxxvj.co.j.
Quicunq̃.dist.l.fo.lxxxix.co.iij.
Quicunq̃.dist.liij.fo.xcliij.co.j.
Quicunq̃.di.lxxvij.fo.cxxvj.co.iiij
Quicunq̃.di.lxxxj.fo.cxxxj.co.iiij.
Quicunq̃.j.q.j.fo.clxvj.co.iij.
Quicunq̃.ibidẽ.fo.clxviij.co.j.
Quicunq̃.j.q.v.fo.cxcix.co.ij.
Quicunq̃.ij.q.vj.fo.ccxxiij.co.ij.
Quicunq̃.vj.q.j.fo.cclxxij.co.iiij.
Quicunq̃.xj.q.j.fo.cccix.co.ij.
Quicunq̃.xj.q.iij.fo.cccxij.co.iiij.
Quicunq̃.xj.q.iij.fo.ccccxvij.co.j.
Quicunq̃.ibidẽ.fo.ccccxj.co.iiij.
Quicunq̃.xij.q.ij.fo.ccccxxxij.c.ij.
Quicunq̃.ibidẽ.fo.ccccxlvi.co.iiij.
Quicũq̃.xij.q.iiij.fo.ccccliiij.co.ij.
Quicunq̃.xij.q.iiij.fo.ccclv.co.j.
Quicunq̃.xij.q.v.fo.cccxlvj.co.j.
Quicũq̃.xiij.q.iiij.fo.ccclvj.co.iij.
Quicunq̃.xvj.qõe.j.fo.ccclxxvij.
columna.j.
Quicunq̃.xvj.qõe.iij.fo.ccclxxxv.
columna.ij.
Quicunq̃.xvj.qõe.vij.fol'.cccxciij.
columna.j.
Quicunq̃.ibidẽ.fo.cccxcvj.co.ij.
Quicunq̃.xvij.qõe.iiij. fo.cccxcix.
columna.iij.
Quicunq̃.ibidem.fo.ccccv.co.j.
Quicunq̃.xx.q.j.fo.ccccxiij.co.iij.
Quicũq̃.xxij.qõe.vij. fo.cccclxiij.
columna.j.
Quicunq̃.xxiij.q.vij.fo.cccclxiiij.
columna.iij.
Quicũq̃.ibidẽ.fo.cccclxiij.co.iiij.
Quicunq̃ ibidẽ.fo.cccclxix.co.iij.
Quicunq̃.xxiij.qõe.j.fo.cccclxxv.
columna.ij.
Quicunq̃.xxvj.q.v.fol'.cccxcviij.
columna.ij.
Quicũq̃.xxvij.q.ij.f.cccccxij.co.iij
Quicũq̃.xxxij.q.ij. f.cccccix.co.iij
Quicunq̃.de pe.dist.j.fo.cccclxv.
columna.j.
Quicũq̃.de cõſe.dist.iiij.fo.ccccc=
lxix.co.iij.
Quid autẽ.dist.xlv.fo.lxxij.co.j.
Quid autẽ.viij.q.j.fo.cccxj.co.j.
Quid autem.xxiij.q.ij. folio.cccc=
lxxxv.co.ij.
Quid crudele.fo.cccclj.co.iiij.
Quid culpat.fo.ccccxxvij.co.ij.
Quid dicam.fo.cccl.vj.co.iij.
Quid em̃ ꝓdeſt.fo.cxxxvj.co.iiij.
Quid ergo.xj.q.ij.fo.cccxxiiij.co.j
Quid ergo.xxij.q.iiij. folio.ccccxl.
columna.iij.
Quid ergo.xxij.qõe.v. fo.cccliiij.
columna.iiij.
Quid ergo.de pe.di.iij.fo.ccccccciij
columna.ij.
Quid eſt aliud.di.lxxxviij.f.cxliij.
columna.iiij.
Quid eſt Chriſtum.de conſe.dis.ij.
fo.cccccliiij.co.ij.
Quid eſt hoc. dist.l.fo.lxxxij.co.ij.
Quid eſt manus.dist.lxxxviij.folio
cxxxiij.co.ij.
Quid eſt quicũq̃.xxxv.q.vij. folio
cccccxxxij.co.iij.
Quid eſt qõ dicatur . de pe.dist.iiij.
fo.cccccclx.co.j.
Quid faciet.fo.ccccclvj.co.j.
Quid in oibus.fo.cccccl.vj.co.j.
Quid obeſt.fo.cccxviij.co.ij.
Quid prodeſt ieiunare.f.cxl.co.ij.
Quid promerit.fo.ciiij.co.ij.
Quid ſit ſanguis.f.cccccclix.co.iiij.
Quid vero.j.q.vj.fo.cc.
Quidã autem hereticj . xxiij.q.iij.
fo.ccccl.xxxvj.co.ij.
Quidam cum bonorum. xxij.q.iiij
fo.cccxliij.co.j.
Quidam clerici.di.lxxxj.fo.cxxxiij
columna.j.
Quidam deo.de peniten.dist.ꝑ.fol'.
ccccclxxxij.co.iij.
Quidã deſpõſanit.f.cccccxvj.co.iij
Quidam fornicatus.xxxiij.q.j. fo.
cccccccxj.co.ij.
Quidam maligni.v.qõ.j. fo.cclxv.
columna.iiij.
Quidam monachi.xvj.q.j.fol'.ccc=
lxxj.co.iiij.
Quidam monachorum . xviij.q.ij.
fo.cccvij.co.j.
Quidam nubentes.disti.xxvij.fol'.
xlv.co.j.
Quilibet fratrum.fo.cccxiij.co.iij.
Quinq̃ modis.folio.cccccclxxxviij.
columna.iiij.
Quis aliquãdo.f.cccccclxxix.co.iij.
Quis aut leges.fo.xcv.co.j.
Quis autem.dist.x.fo.xj.co.iiij.
Quis autem.de conſe.disti.iiij.fol'.
cccccclxxxv.co.ij.
Quis dubitet.fo.clix.co.ij.
Quis em̃ veſtrũ.fo.ccccl.x.co.iij.
Quis exiſtimaret.fo.cccccij.co.j.
Quis ignoret.fo.cccccxlviij.co.ij.
Quis locus.fo.cxcvj.co.j.
Quis neſciat.dist.ix.fo.xj.co.j.
Quis neſciat.dist.xj.fo.xiij.co.ij.
Quis noſ.fo.ccccij.co.iiij.
Quiſquis chriſtianus.xxij.qõ.iiij.
fo.ccccliij.co.iij.
Quiſquis clericus.dist.lxxxiiij.fol'.
cxxxviij.co.j.
Quiſquis cum militibus.de penit.
dist.j.fo.cccccl.xv.co.ij.
Quiſquiſ dixerit.de cõſe.disti.iiij.
fo.cccccclxxxvj.co.iiij.
Quiſquis epiſcop⁹.xij.q.ij. fo.ccc=
xxxiij.co.iij.
Quiſquis epiſcoporum.iiij.q.v.fo.
cclxiij.co.iiij.
Quiſquis ex concupiſcẽtia.de cõſe.
dist.iij.fo.cccccclxxxiij.co.iiij.
Quiſquis ille.ij.qõne.viij.fol'.cxlj.
columna.iij.
Quiſquis intuentus.xvij.q.iiij.fol'.
ccccj.co.ij.
Quiſquis meru.xj.qõne.iij. fo.ccc=

xxj.columna.iiij.
Quisquis in negocijs. dist.lxxxvij. fo.cxiij.co.ij.
Quisquis per pecuniam.j.q.j.folio clxvj.co.ij.
Quisquis per dolum.xxiij.qõe.ij. fo.cccclxxxiij.co.ij.
Quisquis preceptis.xiij.qõ.j.folio ccclxij.co.ij.
Quisquis pro aliquo.xxiij.q.j.fol. ccccl xxvij.co.iiij.
Quisquis probatus.ij.q.vj.fol.ccxxiij.co.ij.
Quisquis rebus.distin.xlj.fo.lxvj. columna.iiij.
Quisquis vel quod.xxij.q.iiij.fol. ccccxl.co.iiij.
Quo iusu.fo.ccclxviij.co.ij.
Quo iure.fo.viij.co.iiij.
Quodam loco.fo.cccxcvj.co.iiij.
Quod autem.xv.q.j.fo.cccix.co.j.
Quod autem.de cõse.distin.iiij.fo. cccccclxvij.co.iij.
Quod autē pro peccato.xxiij.q.iij. fo.ccclxxx.co.iiij.
Quod autem.xxiij.qõne.j.fo.cccclxix.co.iij.
Quod autem.xxxj.qõe.ij. fo.cccccxxxviij.co.j.
Quod autem.xxxij.qõne.iiij. folio cccccxcvj.co.ij.
Quod autem.xxvj.qõe.ij.fol.cccexciiij.co.iij.
Quod autem.xxxv.qõ.j. fo.cccccexj.co.iiij.
Quod autem.xxiij.q.vj. fo.cccclxj. columna.iiij.
Quod autem.xxxij.q.j.folio.cccclviij.co.ij.
Quod autē.xxviij.q.j.fol'.cccccxix. columna.iiij.
Quod autem.xxxij.qõ.j.fol'.cccclviij.co.iij.
Quod autem. distin.xcv. fol'.clxxj. columna.iiij.
Quod autem. xxvj.q.v. folio.cccexcvij.co.j.
Quod autem.xxix.q.j.fo.cccccxxvj columna.j.
Quod autem.vij.qõe.j.fo.cclxxvij columna.j.
Quod autem.xxij.q.vij. folio.cccclxij.co.iij.
Quod autem. ix.q.iij. folio.ccxcvj. columna.j.
Quod autē.xxx.q.j. fo.cccccxxvij. columna.iiij.
Quod autem.xxvj.q.vj.fo.ccccxcix columna.ij.
Quod autem.xxij.q.ij.fo.cccexxvij columna.ij.
Quod autem.xxij.q.iiij. fo.cccexl. columna.ij.
Quod autem.distī.xlvij. fol'.lxxvj. columna.ij.
Quod autē.xxxij.q.ij.fol'.ccccxlij. columna.iij.
Quod autem.xxxiij.q.iij.folio.ccxcij. columna.ij.
Quod autem.vij.q.iij.folio.ccxcij. columna.ij.
Quod autem.vj.qõe.v.fo.cclxxvj. columna.ij.
Quod autem.xvj.q.vij.fol'.cccxcij. columna.ij.
Quod autem.xxij.q.v.fo.ccccxxxij columna.iij.
Quod autem.xxx.q.iiij.folio.ccccexxxiij.co.ij.
Quod autez.xxvij.q.ij. folio.ccccexvj.co.j.
Quod autem.iiij.qõne.j.folio.cclx. columna.iij.
Quod autem.vij.q.ij.fo.cclxxxvij. columna.iij.
Quod autem.xxij.q.ij,fo.ccccxiiij columna.ij.
Quod autem.xxxij.q.j.folio.ccccexxix.co.iiij.
Quod autem.xx.qõe.iij.fo.ccccxv. columna.iiij.
Quod autem.vj.qõ.ij.fol'.cclxxiiij. columna.j.
Quod autem.xxxij.q.j.fol'.cccexl. columna.iiij.
Quod autem.xxij.q.v.fol'.ccccliij. columna.iiij.
Quod autem. xiiij.q.j. folio.ccccliij. columna.iiij.
Quod autem.vij.q.j.fo.cclxxxviij columna.ij.
Quod autem.xxxv.qõ.v.fo.ccccclxxvj.co.j.
Quod autem.xxxij.q.iiij. fo.ccccclvj.co.j.
Quod a patribus.fo.cxxiij.co.iiij.
Quod abdas.fo.xiiij.co.iij.
Quod ad nos.fo.lxxviij.co.j.
Quod ait sodomitis.fo.xviij.co.j.
Quod bene.fo.cclxxvj.ce.ij.
Quod christus.fo.ccccxlvj.co.ij.
Quod condicio.fo.cccccxj.co.iij.
Quod dauid.fo.ccccxxix.co.ij.
Quod debetur.fo.ccclxiij.co.ij.
Quod deo pari. folio.cccccexvj.columna.iiij.
Quod dicit dominus.folio.lxvij.columna.ij.
Quod dicitis.fo.xvij.co.iiij.
Quod die dominico.folio.cxxiij.columna.j.
Quod errauerat.fo.ccccxij.co.j.
Quod interrogasti.fo.xlv.co.ij.
Quod iuramentum. folio.ccccxxj. columna.iiij.
Quod militare. fo.ccccxxxv.co.iiij.
Quod predecessor.fo.cccxxv.co.iij.
Quod priori.fo.cccxlvj.co.ij.
Quod pro remedio.fo.ccclj.co.j.
Quod pro necessitate.fo.clxxiiij.
Quod proposuisti.fo.ccccclvj co.ij.
Quod quidam.fo.clxxxij.co.ij.
Quod quia communiter. folio.ccccccxxxiij.co.j.
Quod si accusatorū.iiij.qõ.vj,folio cclxv.co.iij.
Quod si dormierit. fol'.ccccexxvij. columna.iiij.
Quod si penitentiam. xxvij.qõe.j. fo.cccccliij.co.iiij.
Quod suspen.fo.ccxlix.co.ij.
Quod vero.xxiij.qõ.iij.fo.ccccxxxviij.co.iij.
Quod fo.xxv.q.j.fo.ccccxcj.co.ij.
Qõ fo.xxv.q.j.f.ccccl xxxvij.co.iiij
Quod vero.fo.ccxx.co.ij.
Quod vero.vj.q.ij.fo.cccxij.co.j.
Quod vero.xxxij.q.ij.fo.ccccexliij. columna.ij.
Quod vero.xxviij.q.ij.fo.ccccexv columna.ij.
Quodcunqs.fo.ccccl xxj.co.ij.
Quomodo exaudit.de cõse.dis.iiij. fo.ccccccl xxiij.co.ij.
Quomodo renouari.de peni.dis.ij. fo.ccccclxxxvij.co.iij.
Quomodo sacerdos.vj.qõe.iij.fol'. cccxvij.co.iiij.
Quomodo virginibus.xxxj.q.j.fo. ccccccxxxvij.co.j.
Quoniam a quibusdam.xix.qõ.iij. fo.ccccxj.co.iiij.
Quoniam diuersarum.xxj.q.ij. fo. ccccxviij.co.iij.
Quoniã festus.dist.lxj.f.cvj.co.ij.
Quoniam idē.dist.x.fo.xij.co.iij.
Quoniam inuestituras. xvj.q.vij. fo.cccxciij.co.iij.
Quoniam in quibusdã.distic.xxxij. fo.lv.co.j.
Quoniam in quibusdã. xvj.qõ.vij. fo.ccccxv.co.ij.
Quoniam in romani.distinct.xxxj. fo.lj.co.ij.
Quoniam mos.distin.lxv. fo.cxvj. columna.j.
Quoniam multi.distinc.xlvij. folio lxxvj.co.ij.
Quoniam multi.xiiij.q.iiij. fol'.cccl vj.co.ij.
Quoniam multos.vj.qõ.iij. fo.cccxxiiij.co.iiij.
Quoniam multa.distinc.xlviij.fol', lxxviij.co.ij.
Quoniam nõ cognouit. dis.lxxxviij. fo.cxliij.co.iij.
Quoniam quicqd.j.q.vij.fol'.cciij. columna.j.
Quoniam quicquid.xvj.q.j.fo.cccl xxxij.co.ij.
Quoniam quidam.disti.lxxv. folio cxxij.co.iij.
Quoniam quidam.dist.c.fol'.clxiij. columna.iij.
Quoniam quidem.disti.xviij. folio xxiij.co.iiij.
Quoniam sancte.distin.xvj.fo.xxj. columna.iij.
Quoniam sunt.de conse.dist.iij.fo. cccccclxiij.co.ij.
Quoniam velim.xij.q.j.fo.cccxxix. columna.ij.
Quoniam vetus.xxiij.q.j. fo.cccc-

lxxiij.co.iij.
Quoniam videmus, dist. lxix. folio cxvij.co.iij.
Quor vices.f.cxvij.co.ij.
Quorundam clericorum, dist. xxiij. fo.xxxvij.co.ij.
Quorundam.dist.xxxiij.folio.lvj. columna.iij.
Quorundam.distinc.lxxiij.f.cxxij. columna.j.
Quos a paganis.f.cccccclxxv.co.ij
Quos ꝓstituerit.f.clxvj.co.iij.
Quos dr̃ꝫunxit.f.ccccclxiij.co.iij.
Quotiēs a pplis.j.q.vij.fo.cccciij. columna.ij.
Quotiens.xxiij.q.j.folio.ccccl xxij. columna.j.
Quotiēs.j.q.vij.f.cciij.co.ij.
Quotiēs episcopi.ij.q.vj.f.ccxxiij. columna.j.
Quotiēs.ij.q.vj.f.ccxxiij.co.ij.
Quotiens.xxij.qōe.v.fo.ccccxxxv. columna.iij.
Quotiens frater.ij.q.v.fo.ccxvij. columna.ij.
Quotiēscūq;.f.cccccxv.co.j.
Quotquot.f.ccccvij.co.iiij.
Quotidie.f.cccccxlviij.co.iij.

B Adicata est.f.ccccclxxxij.co.j
Raptor.f.ccccxvj.co.iiij.
Rapinā emere.f.cccivij.co.ij.
Raptores igit.f.cccccxxxvj.co.iij.
Raptꝰ est.f.ccccxix.co.j.
Raptꝰ q̃q.f.cccccxxxv.co.iiij.
Rationalia.f.ccxxix.co.iiij.
Rationis ordo.di.c.f.clxv.co.j.
Rationis.xvj.qōne.vij.f.cccxcvij. columna.j.
Reatina eccl̃a.f.cix.co.iij.
Rebaptizare.f.cccccclxxx.co.j.
Recurrat.f.ccccclvj.co.ij.
Recedite.di.xlv.f.lxxiij.co.iiij.
Recedite.xxiij.qōne.iiij.fo.ccccxij. columna.ij.
Regū officiū.f.ccccivij.co.iij.
Regula vestra.distin.xvij.fo.xxiij. columna.j.
Regula.dist.iij.f.iiij.co.ij.
Regule sanctoꝝ.f.xlviij.co.iiij.
Reseda est.f.ccxix.co.iij.
Regenerāte.f.cccccclxxxiij.co.iij.
Redintegranda.ij.q.j.folio.ccxiij. columna.iiij.
Redintegranda.iij.q.j.fol'.ccxiij. columna.j.
Relatum nobis.dist.xxxvij.fo.lxij. columna.iij.
Relatum est.xxj.q.j.f.ccccxxxvj. columna.ij.
Relatū est.ō ꝑse.di.ij.f.cccccclviij columna.ij.
Relatū est.x.questione.iij.fo.cccv. columna.j.
Relatū.xj.q.j.f.cccvij.co.j.
Relatū est.v.quest.ij.fol'. cclxvj. columna.iij.
Relatio.f.ccccxviij.co.ij.
Relata est.f.ccxcix.co.iiij.
Relegētes.f.cccclx.co.j.
Religiosi am.f.cccxiij.co.iiij.
Religiosam.f.cccxiij.co.iiij.
Reliquiarū.f.cccxxxij.co.ij.
Remittunt.f.cccclx.co.iiij.
Remissione.f.clxxxij.co.iij.
Remoto.f.ccixxxij.co.j.
Renouātes.f.xxxiij.co.ij.
Reos sanguinis.f.ccclv.co.ij.
Reperiunt.j.q.j.f.clxvj.co.iiij.
Reperiuntur.de peni.dist.iij.folio ccccxciij.co.ij.
Reprehensibile.f.cccclxvj.co.ij.
Requisiti.f.ccccclviij.co.iiij.
Requirimus.f.ccij.co.iiij.
Res autē.f.cccc.vj.co.ij.
Res ecclie.j.q.iij.f.cxcv.co.ij.
Res.ecclie.ij.q.j.f.cccxxxj.co.ij.
Res in ꝑparu.f.cccxxxij.co.iij.
Rel'pōsa ꝓudētū.f.iiij.co.j.
Relecāde.f.cccclxxxij.co.iiij.
Resuscitar.f.ccccclxix.co.ij.
Rescripta.f.ccccxcj.co.iiij.
Retulerūt.f.cccccclxxviij.co.iij.
Reū ad ecclesiā.f.cccc.co.iij.
Reuertimini.f.ccclxxxj.co.ij.
Reuertar.f.ccccccv.co.iij.
Revera.de ꝑse.dist.ij.f.cccccclvij. columna.iiij.
Revera.ij.q.ix.f.cclvij.co.j.
Revera.xxxꝰ.qōne.v.folio.ccccl. columna.j.
Rex debet.f.cccclix.co.j.
Rhodie.fo.iiij.co.ij.
Ridiculū est.dist.xij.f.xv.co.ij.
Ridiculum est.xj.q.ij.fol'.cccxviij. columna.j.
Rogo ꝛ moneo.f.cccxvj.co.j.
Rogamꝰ vos.f.cccclxxij.co.ij.
Rogationes.f.cccccclxiij.co.j.
Romanꝰ.di.lxxxj.f.cxxxij.co.iij.
Romanꝰ pontifex.de ꝑse.di.iij.fo. cccccclxix.co.iiij.
Rursus.f.cccxxij.co.j.

S Abbato.f.cccccclxiiij.co.iiij.
Sacerdos.xxvj.qōe.vij.folio ccccij.co.j.
Sacerdos.ij.q.vij.f.cclv.co.j.
Sacerdos.ō ꝑse.di.ij.f.cccccclxiij. columna.j.
Sacerdos.j.q.ij.f.cxcj.co.iiij.
Sacerdos.de pe.di.vj.f.cccccxiij. columna.iij.
Sacerdos.distinc.lxxxj.fol'.cxxxij. columna.j.
Sacerdos.dist.l.f.lxxxiiij.co.j.
Sacerdote.f.cccccclxv.co.iij.
Sacerdotes.de cōse.distin.iiij.fol'. cccccclxxvj.co.j.
Sacerdotes.di.xxxvij.f.lx.co.iiij.
Sacerdotes.vj.q.j.f.cclxxj.co.iij.
Sacerdotes.ij.q.vij.f.ccxxxj.c.j.
Sacerdotes.xij.q.iiij.fol'.cccxiiij. columna.iiij.
Sacerdotes.j.q.j.f.clxxxj.co.iij.
Sacerdotes.di.xlix.f.lxxix.co.iiij.
Sacerdotes vero.distī.xciij.fol'.cl. columna.iij.
Sacerdotes.dist.l.f.lxxxvj.co.iij.
Sacerdotes.ij.qōne.vij.folio.cccl. columna.j.
Sacerdotiū.f.ccccccj.co.j.
Sacerdotiū.f.ccccxx.co.ij.
Sacerdotibus.xj.quest.j.fol'.cccx. columna.iij.
Sacerdotibus.distinc.xxxj.folio.l. columna.ij.
Sacerdotibus.de ꝑse.distin.iij.fo. cccccclxiij.co.ij.
Sacerdotale officiū.f.ciij.co.ij.
Sacratas.f.xxxviij.co.iiij.
Sacramētum hactenus.fo.ccxvj. co.j.
Sacramēta.j.q.j.f.clxxij.co.iiij.
Sacramenta altaris.de ꝑse.dist.j. fo.cccccxliij.co.iij.
Sacrificiū.de pe.di.j.fo.ccccclxiiij. columna.iij.
Sacrificium.de cōse.distin.ij.folio ccccclj.co.j.
Sacrilegiū.f.ccxcix.co.iiij.
Sacrosancta religio.j.q.j.f.clxxxj. columna.iiij.
Sacrosancta romana.distinc.xxij. fo.xxxiij.co.iij.
Sacrotum canonum.distinct.lxiij. fo.cxiij.co.ij.
Sacroꝝ canonū.xij.q.ij.f.ccxxxiij columna.iiij.
Sal celestis.f.cccccclxxvj.co.j.
Saluator.j.q.iij.f.cxciij.co.iij.
Saluator.de ꝑse.dis.v.f.ccccccxcj. columna.iij.
Salomon.f.ccccxlix.co.iij.
Salonitane.f.cx.co.iiij.
Saluo in oibꝰ.f.ccxcvj.co.iiij.
Saluberrimū.f.ccv.co.j.
Sanctimus.xij.q.ij.folio.cccxxxvj. columna.iiij.
Sancimꝰ.j.q.vij.f.ccvj.co.ij.
Sanctiū est.f.cclxxxiij.co.ij.
Sancta romana.dist.xv.folio.xix. columna.ij.
Sancta octo.distinc.xvj.folio.xxj. columna.iij.
Sancta quippe.ij.qōne.vij.f.ccxl. columna.iiij.
Sanctū est.f.cccccclxxij.co.j.
Sanctissimo in christo.f.cxxj.co.j.
Sanctimoniales.f.ccccxiij.co.iij.
Sanctimoniales.f.xxxviij.co.iiij.
Sanctis quippe.f.cccxxvj.co.ij.
Sanctorum canonum.distinct.lxx. fo.cxix.co.ij.
Sanctorum patrum.x.qōne.j.fol'. ccc.co.iij.
Sanctorum patrum.j.qōne.j.fol'. clxvij.co.iij.
Sana quippe.fo.xj.co.ij.
Sane cauendū.de peni.distinc.iij. fo.ccccxcvj.co.j.
Sane consanguinitas.xxxv.q.ij.f. cccccxxiij.co.j.

Sane dicimus.xv.qō.j.fo.cccl xvij. columna.j.
Sane percussor. distin.xlv. f.lxxv. columna.ij.
Sane ꝓfert.xxiij.q.ij. f.cccclxxx. columna.j.
Sane quia.xvj.q.ij. fol'.cccl xxxiij. columna.iij.
Sane quisquis.xv.q.iij.f.cccl xiij. columna.ij.
Sane qs̄ super.xxiij.q.ij.f.cccc lxxix.co.iij.
Sane si cōmuni.distin.lxv. fo.clxv. columna.ij.
Sane ex ꝓfessis.ij.q.vj.f.cclxxiij. columna.j.
Sane Thessalonicens̄.xvj.q.vij. fo.cccxciij.co.iiij.
Sapiens non est.vj.q.j. fo.cclxxij. columna.ij.
Sapiens mūd̄s.de pe.distin.ij. fo. cccclxxviij.co.j.
Satagēdū.f.ccclxxix.co.j.
Saryra.fo.iij.co.j.
Satis euidenter.dist.xcvj.fo.clix. columna.j.
Satis hinc apparet.xxxiij.q.v. fo. cccccxviij.co.iij.
Satis oſtēdimus.de conse.dis.iiij. fo.ccccclxxv.
Satis peruersum.distinc.lvj.fo.c. columna.ij.
Satisfactio penitētie.f.ccccxciij. columna.iij.
Scelus.fo.cclxij.co.j.
Sceleratior oib⁹.f.cccccj.co.ij.
Scenicis.f.cccccclxij.co.ij.
Scit sancta.f.xv.co.j.
Scitote.f.cclxxiij.co.iij.
Sciāt cuncti.f.cclj.co.ij.
Sciasfrater.f.cclxxxij.co.iiij.
Sciat⁹ fratres.f.ccccccxiij.co.iiij.
Scire debet.distin.lxxvj. fol'.cxv. columna.iiij.
Scire debes.vij.q.j. fol'.cclxxviij. columna.ij.
Scire vos oportet.xxiij.q.viij.fol'. cccclxv.co.j.
Scimus autem.distin.xlij.fo.lxx. columna.ij.
Scim⁹ vos non ignorare.xij.q.j.f. cccxxviij.co.ij.
Sciendum.viij.qō̄e.j. fol'.cclxxxix. columna.iiij.
Sciēdum.xxvj.q.iij.a.iiij.fol'.cccc xcvj.co.ij.
Sciendum est.xxvij.q.j. f.ccccix. columna.j.
Sciendū.de pe.di.ij. f.cccccl xxxvj. columna.ij.
Sciendū.di.xxix.f.xlviij.co.iiij.
Scindite corda. folio. ccccl xviij. columna.iij.
Scisciatis.f.cclxxvj.co.j.
Scisciatur.f.cccccxxij.co.iij.
Scisciantib⁹.f.ccclxx.co.j.
Schisma.f.cccl xxvj.co.iij.
Schismatici.f.cccclxj.co.iij.
Scriptura dicit. f.ccccccxlvij.co.j.
Scripsit mihi.vij.q.j. fol'.cclxxvij. columna.j.
Scripsit nob⁹.xxvij.q.ij.f.ccccxv. columna.ij.
Scriptum est.vj.q.iij. fol'.cclxxiiij. columna.iiij.
Scriptum est.xiij.q.v. fol'.cccl vij. columna.iiij.
Scriptor⁹ vestror⁹.f.clxv.co.ij.
Seculares.xxxij.q.ij. fo.ccccccl ix. columna.ij.
Seculares.de ꝓfe.di.ij. f.ccccc lix columna.ij.
Secunda.de pe.di.j.f.cccccl xxvij. columna.j.
Secundum canonicas.xxiij.q.viij. fo.cccclxvij.co.iiij.
Secundum catholicam.xj.q.iij.f. cccxviij.co.j.
Secundū ecclesie.dist.xix.f.xxviij. columna.ij.
Secundum verba.xxiij.q.v.fol'. cccccxvij.co.ij.
Secuti sunt.ij.qō̄e.viij.fo.ccxxxvj. columna.j.
Sed adhuc.f.cxcij.co.j.
Sed cū in epōr.f.ccc.co.iiij.
Sed ꝛ ꝓtinus.f.cccclxx.co.iiij.
Sed ꝛ illud.f.cccccxcv.co.ij.
Sed illud.fo.lxxv.cc̄.j.
Sed nec Adā.f cccccl xxviij.co.j.
Sed notandū.f.xlviij.co.ij.
Sed pensandū.f.vij.co.iij.
Sed si forte.f.cxxxij.co.ij.
Seditionarios.f.lxxvj.co.j.
Sedulo monēdi.f.lxiij.co.ij.
Semel xp̄s.de ꝓfe.di.ij.f.cccccl v. columna.j.
Semel immolat⁹.de ꝓfe.dist.ij. fo. cccccl v.co.ij.
Sententia cham.ij.q.vij.f.cxxxij. columna.ij.
Sentētia pastoris.xj. q.iij. f.ccxij. columna.ij.
Sniam romane.f.ccccccxxiiij.c.iij
Senatus cōsultū.f.iij.co.iiij.
Senti.fo.cccxviij.co.ij.
Sepe ꝓtingit.di.i.f.lxxviij.co.iij.
Sepe ꝓtingit.f.ccxix.co.iiij.
Sepe fit.xij.q.ij.f.cccxliij.co.ij.
Sepe malorum.xxviij.q.j.f.cccc xxiij.co.j.
Sepe principes.xxiij.q.viij.f.cccc lxviij.co.iiij.
Sepe sevitia.di.xlj.f.lxvij.co.iij.
Septuaginta.f.xxij.co.iij.
Septies in die.f.cccxcvij.co.j.
Sequitur in epistola. dist.xlvj. fo. lxxv.co.ij.
Sequitur non percussoꝛ.dist.xlv. fo.lxxij.co.j.
Sequitur secunda.xxvij.q.ij. fol'. cccccj.co.ij.
Sequitur secta.ij.quest.vj.f.ccxx. columna.iiij.
Seruat⁹ ꝓuilegijs.f.cccexcj.co.j.
Seruanda est.f.iij.co.j.
Seruetur.f.ccxxj.co.j.
Seruj autē.f.xcij.co.ij.
Seruitiū.f.cccc.co.ij.
Series ꝓsanguinitat⁹.f.cccccxxv. columna.j.
Seriarum.fo.iiij.co.iiij.
Serpēs decepit.f.cccclxxj.co.j.
Ser differētie.f.ccccxxix.co.j.
Sexaginta.fo.xx.co.iiij.
Sexto die.fo.lix.co.ij.
Sexta actione.xv.q.viij.f.cccl xvij. columna.iij.
Sexta ſynod⁹.di.xvj.f.xxj.co.iij.
Sextam sanctā.de conse.dist.iij.f. cccccl xvj.co.ij.
Sextam ſynodum.dist.xvj.fo.xxj. columna.ij.
Si accusatorum.iij.q.x.fol'.cclviij. columna.iiij.
Si accusatorum.iiij.q.vj.fo.cclxv. columna.iij.
Si ad scripturas.f.x.co.iiij.
Si ad peccatū.xxij.q.iij.f.ccccxx. columna.iiij.
Si ad matris.de conse.dist.iij.fo. cccccl xxx.co.iiij.
Si agamus.fo.cccccl xxvj.co.j.
Si aliquid.xxij.qō.iij.fo. ccccxxx. columna.ij.
Si aliquid.xxij.qō̄e.iiij.fo.ccccxx. columna.ij.
Si aliquis.fo.cccc.co.iiij.
Si aliqua causa.fo.cccxxiij.co.j.
Si apl's.fo.ccccxciij.co.iiij.
Si apud.fo.cccl vij.co.ij.
Si audieris.fo.cccclviij.co.ij.
Si auerterit.fo.cccccix.co.ij.
Si autem aliquis.ix.q.iij.f. ccxvj. columna.iiij.
Si autem necdum.xxxvj.qō.ij.fo. cccccxxxvij.co.ij.
Si autem ꝓfessbyteri.xv.qō.vij.f. cccl xvij.co.j.
Si autem ꝓuocatum.ij.q.vj.fol'. ccxxviij.co.iiij.
Si autem fine.xvij.q.iij.f.ccxix. columna.iij.
Si autem vobis.xj.q.ij.fo.ccxij. columna.iiij.
Si baptizata est.fol'.cccccl xxiiij. columna.j.
Si causa.fo.ccccxxv.co.j.
Si clericus.fo.cccxj.co.iij.
Si clerici.fo.cccviij.co.j.
Si clericatus.f.cclxxij.co.ij.
Si concupiscentia.fo.cclxij.co.j.
Si consuetudine.fo.ix.co.iij.
Si credis.fo.cccccl xij.co.iij.
Sic autem.fo.clxxij.co.iij.
Sic decet.fo.ccccxciij.co.ij.
Sic enim.fo.ccccxxij.co.j.
Sic non sunt.f.ccccclviij.co.iij.
Sic in scripturis.do.f.cccccxlvj.co.iij
Sic populus.fo.clxxvij.co.j.
Sic quidam.fo.ccxcix.co.ij.

Sic quippe.fo.ccccc xviij.co.ij.
Sic vide.fo.cccl xxiij.co.ij.
Sicut apli.fo.cccxiij.co.ij.
Sicut achab.fo.ccccc xviij.co.iij.
Sicut ait.ibidem.co.iij.
Sicut alterius.fo.cl xxxiij.co.ij.
Sicut antiquitas.fo.cccc.co.j.
Sicut bonum.fo.ccccciij.co.iij.
Sicut Cpristus.fo.clxxix.co.j.
Sicut cruelie. f. ccccc xxxix.co.iiij.
Sicut dioceſim.fo.cccl xxx.co.iij.
Sicut dñi.fo.cccxcv.co.j.
Sicut eccleſia.fo.cccxxxix.co.j.
Sicut enim.fo.ccc viij.co.iiij.
Sicut epm.fo.cxc.co.iiij.
Sicut ergo.fo.ccccc xxiiij.co.iiij.
Sicut eſt verus.fo.cccccl xij.co.ij.
Sicut eunuchus.fo.clxxij.co.ij.
Sicut excellentiã.fo.ccccli.co.ij.
Sicut ficti.fo.clxxij.co.iij.
Sicut hi.fo.lxxvij.co.j.
Sicut inquit.fo.cxxxix.co.ij.
Sicut in ſacris. f.ccccc lxxvj.co.ij
Sicut in vnaquaq3.fo.cccxix.co.ij
Sicut iudas.fo.cccccl vij.co.iiij.
Sicut is.fo.cc.co.iij.
Sicut neophytus. fo.lxxviij.co.iij.
Sicut non alij.fo.ccccc xxxix.co.iij
Sicut non eſt.fo.cccc xliij.co.iij.
Sicut non ois.fo.cccc xlij.co.iiij.
Sicut non ſuo.fo.lxxvj.co.j.
Sicut noſtis.fo.cccccl xxv.co.iiij.
Sicut omnino.fo.ccc xxxiij.co.j.
Sicut primi.fo.ccccl xxviij.co.ij.
Sicut quedam.fo.xviij.co.ij.
Sicut queuis.fo.clx.co.iij.
Sicut qui.fo.cccc.co.iiij.
Sicut q̃ mõasteria.f.cccc xiij.co.j.
Sicut ſacerdotes.fo.cxxxij.co.j.
Sicut ſancti.fo.xix.co.j.
Sicut ſatius.fo.ccccc xlviij.co.iij.
Sicut ſemel.fo.cxvij.co.ij.
Sicut ſemina.fo.cccc xliij.co.iij.
Sicut ſeꝛa.fo.ccccl xxxvj.co.ij.
Sicut ſine.fo.ccvij.co.j.
Sicut ſtellas.fo.lxiij.co.j.
Sicut tribus.fo.ccccl xxxvj.co.iij.
Sicut vir.fo.cl xxix.co.ij.
Sicut viri.fo.lxvj.co.j.
Sicut vigeri.fo.clxxv.co.j.
Sicubi.fo.cccxlv.co.iiij.
Sicui etiã.fo.ccccl xviij.co.j.
Sicuꝰ patruꝰ. f.ccccc xxxv.co.iij.
Sicuius vxoꝛem.fo.lxij.co.iij.
Si cupis.fo.cccvij.co.ij.
Sicuſtos.fo.ccccc vj.co.iiij.
Si de area.fo.cccc xv.co.iiij.
Si decreta.fo.xxix.co.iiij.
Si de rebus.fo.cccclxiij.co.ij.
Si diaconus.fo.cxxxij.co.ij.
Si dicat vir.fo.ccccc xvj.co.ij.
Si dominus.fo.cccxxij.co.ij.
Si ducturi.fo.cccc liij.co.iij.
Si duo forte.di.lxxix. f.cxxix.co.iij.
Si duo fratres.diſtin.l.fo.lxx xviij.
columna.iiij.
Si duo viri.xxxv.q.vj.folio,ccccc.
xxxj.columna.j.
Si ea de quibus.fo.cccc liij.co.j.
Si ea deſtruerẽ.fo.ccccxc.co.iiij.
Si eccleſia.fo.cccclj.co.ij.
Si egrotans.fo.cclxvij.co.ij.
Si enim.fo.ccccc xviij.co.j.
Si eos de dñ9.f.ccccc lxxxv.co.iiij.
Si epiſcopus.di.l.fo.lxxxj.co.j.
Si eps an.xj.q.iij.fo.cccxvij.co.ij.
Si epiſcop9.iij.q.ij.fo.ccclxiij.co.ij.
Si epiſcop9.xj.q.iij.fo.cccvij.co.iiij
Si eps.xvj.q.iij.fo.ccclxxxvij.co.ij
Si epiſcop9.xij.q.ij. f.cccxiij.co.ij.
Si epiſcopus metropol'. diſt.xviij.
fo.lxv.co.iiij.
Si eps.xij.q.v.fo.ccccl v.co.iiij.
Si epiſcopo.fo.cxxx.co.j.
Si epiſcopũ.fo.ccxcj.co.iij.
Si epiſcopoꝝ.fo.cccxxj.co.ij.
Si ergo.fo.ccxcj.co.j.
Si euangelica.fo.xxix.co.j.
Si ex bono.fo.cccccv.co.iiij.
Si ex laicis.fo.cc xxx.co.j.
Si expoſitus.fo.cxliij.co.ij.
Si femina.fo.ccccc xxviij.co.j.
Si fenerabueris.fo.cccl v.co.ij.
Si forte.diſ.lxiij.fo.cxiij.co.j.
Si forte.de pe.di.j.f.cccccl xv.co.ij.
Si forte.xviij.q.iij.fo.cccj.co.j.
Si forte.di.lxv.fo.cxvj.co.ij.
Si forte.xxj.q.v.fo.cccc xxj.co.ij.
Si fortaſſe.fo.cccxcij.co.j.
Si fur aut latro.fo.ccclxij.co.ij.
Si gens anglo3.fo.c.co.iiij.
Significaſtis.fo.clxxx.co.iij.
Signum eſt.fo.cccccl j.co.ij.
Si habes.fo.cccl xxxj.co.ij.
Si hereticus.fo.cc xxxiij.co.iij.
Si homo.xxxv.q.ij.z.iij.fol'.ccccc=
xxiij.co.ij.
Si homo.xxvij.q.j.fo.ccccc vij.co.j.
Si homicidium.fo.cccclix.co.j.
Si igitur.fo.cccl xxxiij.co.j.
Si ille qui.fo.lxxxix.co.iiij.
Si illic.fo.cccc lvij.co.j.
Si imperator.fo.clix.co.iiij.
Si in aduersis.fo.xij.co.ij.
Si infideℓ.xxviij.q.j.f.ccccc xxj.co.ij
Si infidelis.xviij.q.j.fo.ccccc xxv.
columna.iij.
Si in laicis.fo.lxiij.co.iij.
Si inimic9 eſt.di.xciij.f.clxix.co.iiij.
Si inimicus.xj.q.iij.fo.cccxiij.co.j.
Si in morte.fo.cccl xvj.co.ij.
Si in plebibus.fo.clx.co.iij.
Si in qualibet.fo.cccc v.co.j.
Si inter bonos.de cõſe.diſt.iij.fol'.
ccccclxix.co.iiij.
Si inter epos.vj.qõe.iiij.fo.cclxvj.
columna.j.
Si is qui preeſt.xj.q.iij.fo.cccxiiij
columna.ij.
Si is q̃.xxij.q.iiij.f.ccccl vj.co.iiij.
Si iubet.fo.cccccix.co.iij.
Si iudas.fo.ccccc v.co.j.
Si iuſtus.fo.clxxij.co.ij.
Si iuxta aplm.fo.lxiij.co.j.
Si laicus.fo.l.co.iiij.
Si laici vxoꝛ.fo.lvij.co.iij.
Si lapſus.fo.lxxx.co.j.
Si legitimi.fo.ccxvj.co.iiij.
Syluester.fo.cccvj.co.iiij.
Si mala fama.fo.ccxviij.co.j.
Symbolum.fo.cccccl xxv.co.iij.
Si metropolitan9.fo.cclxxvj.co.j.
Similiter.iij.q.v.fo.cclxviij.co.iiij.
Siliter.xvj.q.j.fo.cclxxix.co.iiij.
Similimodo.fo.ccccc xx.co.iij.
Similem dei.fo.cccclxxxviij.co.j.
Si monachus.fo.cclxxij.co.iij.
Si morum fuerit.fo.cccccxl.co.iij.
Si mulier.fo.vj.co.ij.
Sine exceptione.fo.cccxxix.co.ij.
Sine literis.fo.cxcij.co.ij.
Sine ornatu.fo.ccccx.co.iiij.
Sine pnia.fo.cccccl xxix.co.iij.
Si non ſunt.fo.ccccc xlix.cõ.j.
Si nõ ſcificat.fo.cccccl xxvj.co.iij
Si non ex fidei.fo.cccclj.co.iij.
Si non licet.fo.cccl v.co.iij.
Synodium epoꝝ.fo.xxij.co.iiij.
Si nulla.de ꝺ̃ſe.di.iij.f.cccccl xxx.
columna.iij.
Si nulla.xxij.qõe.viij.fol'.cccl xv.
columna.ij.
Singuli aũt.fo.cccccl x.co.iiij.
Singula eccl'iaſtici.fo.cxlv.co.j.
Si nupſerit.fo.xlv.co.ij.
Sint manifeſte.fo.cccxx.co.ij.
Sint tibi quotidiana.de ꝺ̃ſe.diſt.v.
fo.cccccl xxxviij.co.j.
Sint tibi ieiunia.de ꝺ̃ſe.di.v.ibidẽ.
Si officia.fo.cij.co.j.
Si omnes.diſt.xix.fo.xxvij.co.ij.
Si oia in hoc ſcꝛo.fo.cclxxj.co.ij.
Si papa.fo.lxv.co.iiij.
Si pater.fo.cccccxxxij.co.iij.
Si Paulus.fo.cccccj.co.j.
Si peccatum eſſet.xxij.q.j.fo.cccc=
xxiij.co.j.
Si peccatum Dauid.de pe.diſt.j.
fo.cccclxxviij.co.ij.
Si peccaueꝛit.fo.cclxx.co.iiij.
Si per ordinationẽ.fo.cvij.co.iiij.
Si per ſortiariꝫ.fo.cccclix.co.ij.
Si per negligẽtiã.fo.cccccl.co.iij.
Si Petrus.xxiij.q.j. fol'.cccclxxij.
columna.iij.
Si Petrus.viij.qõ.j. fo.cclxxxviij.
columna.ij.
Si plures.fo.cccxcvij.co.ij.
Si poſt ordinationẽ.f.lxxxj.co.iiij.
Si preſbyter.j.q.j.fo.clxxvij.co.j.
Si pbr.xxvj.q.vj.fo.ccccj.co.j.
Si primates.fo.cclxvj.co.iij.
Si primatum.fo.cccxxx.co.iiij.
Si propterea.xxij.q.v.fo.cccl viij
columna.iij.
Si propterea.de penit.diſtin.j.fol'.
cccclxviij.co.j.
Si publicis.fo.cccxxix.co.j.
Si qua de rebus.xij.qõe.ij. fo.ccc=
xxviij.co.ij.
Si qua femina.di.l.f.lxxviij.co.j.

Si qua fuerit.xxxj.q.j.fo.ccccc xxxvj.columna.iij.
Si qua monacharū.xxvij.q.j.folio cccc viij.co.j.
Si qua mulier.xxxv.q.x. fo.cccccc xxxv.co.iij.
Si qua mulier.xxxj.qōe.j.fo.cccccc xxxvj.co.iij.
Si qua mulier.distinc.xxx.fol'.xlix. columna.ij.
Si qua mulier.de cōse.dist.iiij.fol'. ccccccl xxxj.co.j.
Si qua mulier.dis'.xxx. fo.xlix.co.j.
Si qua mulier.xix.q.iij.fol'.cccc xij. columna.iij.
Si qua vidua.dist.xxviij.fol'.xlvij. columna.iij.
Si qua virgo.xxvij.q.j.fo.cccccvij. columna.iij.
Si quando.de penitē.distin.iij.fol'. cccccciij.co.j.
Si quando.ij.q.vj.fo.cxxix.co.ij.
Si quandoq3 a sacerdotibus. folio cclxxvj.co.j.
Si quatuor.fo.cccclxix.co.iij.
Si que cause.fo.cccviij.co.j.
Si quelibet.fo.cccxxvij.co.iij.
Si quem a clericata.xvj.qōe.j.fol'. cclxxiij.co.j.
Si quem forte.xxiij.q.j.fo.cccclxx viij.co.ij.
Si quem penituerit.ij.q.iij.f.ccxv. columna.j.
Si qui apud.de cōse.distin.iiij.fol'. cccccclxx.co.ij.
Si qui a pseudo.j.qō.j. fol'.clxxiij. columna.j.
Si qui a simoniacis.j.qōne.j.folio clxxvj.co.ij.
Si qui clerici.distin.lxxiij.fol'.cxxj. columna.iij.
Si qui clerici.xj.q.j.fo.cccviij.co.j.
Si qui clericorum.xj.q.j.fo.cccviij. columna.j.
Si q̄ episcopi.xxv.q.ij. fo.ccccxciij. columna.iij.
Si qui epi.j.q.j.fo.clxxiij.co.ij.
Si qui epi.dis'.xcij.fo.cxlviij.co.iij.
Si qui ex fratribus.fo.cccix.co.j.
Si qui filij.dist.xxx.fo.xlix.co.j.
Si qui inuent.v.qōne.j. fo.cclxvj. columna.j.
Si quilibet.fo.xcvj.co.j.
Si qui necessitate.de cōse.dist.iiij. fo.ccccclxix.co.ij.
Si qui parētes.xxxj.q.iij. fo.ccccc xxxix.co.ij.
Si qui pbr̄i.j.q.vij.fo.ccj.co.j.
Si qui sine examinatione.dis'.lxxxj. fo.cxxxj.co.iiij.
Si qui sunt viri superatores.ij.q.vij. fo.ccxxxiij.co.ij.
Si qui sunt.distin.lxxxj.fol'.cxxxij. columna.iiij.
Si qui vel propria.j.q.vij. fo.cciij. columna.j.
Si qui voluerint.j.qō.vij.fol'.cciij. columna.ij.
Si q̄ vero.vij.q.j.fo.cclxxxij.co.iij.
Si qui fo.de peni.dist.v.fo.ccccccxij.co.j.
Si qui vero.dist.xxxij.fo.lij.co.iij.
Si quicquid.fo.cccccclxxx.co.iiij.
Si quid de quocūq3.xv.q.vij. folio cccxvij.co.iiij.
Si quid in ecclesia.ij.qō.vij.fol'.cc xxxix.co.iiij.
Si quid inuenisti.xiij.q.v.fol'.ccc lvij.co.ij.
Si quid veri.di.xxxvij.fo.lxij.co.ij.
Si q̄d vero.di.lxxxvj.fo.cxij.co.ij.
Si quis abbas.xviij.q.ij.f.ccccvij. columna.iij.
Si quis ab episcopo.ij.q.vij.fo.cc xxxij.co.iij.
Si quis adsciderit.di.lv.fol'.xcviij. columna.j.
Si quis acceperit.xxxiij.qōne.j.fo. ccccclx.co.j.
Si quis a catholica.xxiij.q.iij. fol'. ccccxlj.co.j.
Si q̄s ad te.xxij.q.ij. fol'.cccxxvij. columna.ij.
Si quis a medicis.dis'.lv.fo.xcviij. columna.iij.
Si quis apostolice.distinc.lxxix.fo. cxxviij.co.iiij.
Si quis a proprio.xj.q.iij.fo.ccxxj. columna.iij.
Si quis a proprio.xxj.q.v. fo.cccc xxj.co.j.
Si quis a vero.iij.q.iiij.fo.cclxvj.
Si quis amodo.di.lxxxj.fol'.cxxxij. columna.iiij.
Si quis ancillam.xxix.q.ij.fo.cccc xxvij.co.iij.
Si quis hariolos.xxvj.q.v.fo.cccc xcvij.co.j.
Si quis artem.distin.xxxvij.fo.lxj. columna.iiij.
Si quis ausus.distin.lxxj.fol'.cxix. columna.iiij.
Si quis autem.de cōse.distinct.iiij. fo.cccccclxix.co.j.
Si quis autem.di.xviij.fo.xxv. columna.iij.
Si quis autem.j.q.vj.fo.cc.co.ij.
Si q̄s autē.di.xciij.fo.cliij.co.iij.
Si quis autem.de peni.dist.vij.fo. ccccccxiiij.co.j.
Si quis autem.de peni.dist.iij.fol'. cccccciij.co.iij.
Si quis basilicam.de cōse.distin.j. fo.cccccxxxix.co.iij.
Si quis carmen.distin.xxx.fo.xlix. columna.iij.
Si quis clericus.di.lxxxj.fo.cxxxij. columna.ij.
Si quis clericus.xvj.qōne.vij.fol'. cccxciij.co.iiij.
Si quis clericꝰ.xiiij.q.iiij.fo.ccclvj. columna.j.
Si quis clericus.xvij.q.iiij.f.cccc j columna.ij.
Si qsis clericus.xxvj.qōe.v. folio ccccxcvij.co.iij.
Si quis clericus.iij.qō.vj.fol'.cdij. columna.ij.
Si quis clericus.xj.qōe.j. fo.cccvj. columna.ij.
Si quis clericoꝝ.disti.xlvij.fol'. lxxvij.co.j.
Si quis circa.ij.qōne.iij.fol'.cxiiij. columna.j.
Si quis coactus.xxij.qō.v.fo.ccc xxxij.co.j.
Si quis confugerit.j.q.j.fol'.clxxv. columna.iiij.
Si quis coniugatus.xxvj.q.ij.fo. ccccxv.co.j.
Si quis contumax.xvij.q.iiij. folio cccj.co.iij.
Si quis contristatus.distin.xc.fol'. cxlvij.co.j.
Si quis conuictus.xxij.qōne.v.fo. cccxxxij.co.ij.
Si quis cum clerico.xj.q.j.fo.cccj. columna.ij.
Si quis cum duabus.xxxij.qōe.ij. fo.ccccclxij.co.ij.
Si quis cum duabus.xxxiij.qōe.j. fo.ccccccxx.co.ij.
Si quis cum matre.xxxij.q.ij.fol'. cccccl xij.co.iij.
Si quis cum matre.xxxiij.q.j. fol'. cccccxxx.co.ij.
Si quis cum matre.xxxv.q.ij.folio cccccxxxij.co.ij.
Si quis cum militibus.vj.qō.j.fo. cclxxiij.co.iij.
Si quis cum nouerca.xxxij.qō.vij. cccccl vij.co.j.
Si quis cuiuslibet.xxj.q.j.fol'.ccc xxj.co.ij.
Si quis dator.j.qōe.iij.fo.cxcij.co lumna.iij.
Si quis de alio.de cōse.distinct.iiij. fo.cccccclxxx.co.iiij.
Si quis de alterius.dist.lviij.folio cj.co.iiij.
Si quis de clericis.xij.qōne.ij. fol'. ccxxxviij.co.j.
Si quis de corpore.xxvj.q.vj.folio cccc.co.ij.
Si quis dederit.xxiiij.q.j. fol'.ccc lxxviij.co.iij.
Si quis deinceps.xvij.qō.iiij.folio cccclj.co.j.
Si quis deinceps.cvj.qōne.vij. fo. cccxciiij.co.ij.
Si quis de ordine.vij.qōe.j.fol'.cc lxxiij.co.ij.
Si quis de laicis.distin.xxiiij.fol'. lvij.co.ij.
Si quis de potentibus.xxiij.q.iij. fo.cccclxxiiij.co.iij.
Si quis de religioso.dist.lxxvij.fo. cxxvij.co.iiij.
Si quis despicit.dist.xlij. fo.lxvij. columna.ij.
Si quis desponsata.xxvij.q.ij.fol'.

ccccxvij.co.ij.
Si dā delpōs fauerit.xxvij.q.ij. fol'. ccccxiij.co.ij.
Si dā delpōs fauerit.xxvij.q.ij. fol'. ccccxij.co.iij.
Si quis diaconus.dist.l.fol'.lxxxv. columna.iij.
Si dā discernit.dist.xxviij. f.xlviij. columna.ij.
Si dā duinis.xxx.q.v.f.ccccxxxiij columna.iij.
Si quis dixerit.xj.q.ij. fol'.cccxix. columna.j.
Si quis docet.distinc.xxx. fol'.xlix. columna.ij.
Si dā docuerit. dist.xxviij. f.xlviij. columna.ij.
Si dā dogmata.xxv.q.ij. f.ccccxcij columna.iij.
Si quis eccliā.xvij.q.iiij. f.cccc j. columna.j.
Si quis eorum.distin.xxx. fol'.xlix. columna.ij.
Si dā eorum distinc.xxxij. fol'.liij. columna.ij.
Si quis epūs.distin.lxxxj.fo.cxxxij. columna.iij.
Si dā epūs.xxvj.q.v. fol'.ccccxcvij. columna.ij.
Si quis epūs.xxvij. q.j. fol'. ccccv. columna.j.
Si dā epūs.xxiij.q.viij. f.ccccl xviij. columna.ij.
Si dā episcopus.j.q.iij. folio.cxcij. columna.iij.
Si quis epūs.dist.lxxxiij.fo.cxxxvj. columna.iij.
Si quis epūs.xvj.q.vij. fo.cccxciij. co.iij.
Si dā episcop⁹.vij.q.j.fo.cclxxxij. columna.j.
Si quis episcop⁹.j.q.vij.folio.ccv. columna.ij.
Si quis episcop⁹.xj.q.iij.fo.cccxij. columna.j.
Si dā episcop⁹.vj.q.iiij.fo.cclxxvj. columna.j.
Si quis episcop⁹.ij.q.vj.f.cxxxviij. co.ij.
Si quis episcop⁹.ij.q.vij. fol'.cxl. co.j.
Si quis episcop⁹.xj.q.iij.fo.cccxiij. columna.j.
Si quis episcop⁹.dist.xcij.f.cxlix. columna.j.
Si quis episcopus.dist.xcij.f.cxlix. columna.j.
Si quis episcop⁹.dist.xcij.fo.cxlix. columna.ij.
Si quis episcop⁹.vj.q.iiij.f.cclxxv columna.iij.
Si quis episcop⁹.vj.q.iiij.f.cclxxv. columna.iij.
Si quis episcop⁹.x.q.ij. fo.cciij. columna.ij.
Si quis episcopus.j.q.j. fo.clxvij. columna.ij.
Si dā episcopus.xxj.q.v.f.ccccxxj. columna.ij.
Si quis episcopū.ij.q.iij. fo.ccxiiij. columna.j.
Si quis epūs.xvj.q.v. f.cccl xxxiiij columna.j.
Si quis episcoporū.iij.q.vj.fo.ccl. columna.j.
Si quis episcoporū.di.xviij.f.xxv. columna.iiij.
Si dā est epūs.di.xcij.f.cxlviij. columna.iiij.
Si quis ergā.ij.q.vij. fol'.ccxxiij. columna.j.
Si dā etiā.de consecra.distin.j.fol'. cccccxlij.co.j.
Si quis ex clericis.distin.xxiij. fol'. xxxviij.co.iiij.
Si dā ex episcopis.distin. lxxix. fo. cxxix.co.ij.
Si quis ex sacerdotib⁹. disti.lxxix. fo.cxxix.co.ij.
Si dā extra ecclesiam.dist.xxx. fo. xlix.co.ij.
Si quis falsum.v.q.vj.folio.cclxx. columna.j.
Si quis filiastrum.xxx.q.j.f.ccccc xxix.co.ij.
Si quis fortitudinē.xxij. q.ij. fol'. cccxxxix.co.iiij.
Si quis frater.xj.q.iij. fol'.cccxvj. columna.iij.
Si dā fuerit.xxxj.q.vij. f.ccccclv. columna.j.
Si dā gēlis.xxviij.q.j.fo.ccccccx. columna.ij.
Si quis habuerit.xxviij. q.ij. folio ccccclxv.co.ij.
Si quis heretice.j.q.j. fol'.clxxiij. columna.j.
Si quis hominē.xj.q.iij.fol'.cccxix. columna.ij.
Si quis homicidiū.dist.l.f.lxxxvij. columna.iiij.
Si quis iam.xxj.q.ij. folio.ccccxix. columna.j.
Si quis in atrio.xvij.qōne.iiij. fol'. cccxvij.co.ij.
Si quis in clero. vij. qōne.j.folio cclxxxiij.co.j.
Si quis incognitus.xvij.q.ij. folio cccxcix.co.ij.
Si quis in egritudine.dif.lvij.f.cj. columna.iij.
Si quis ingenuus. xxix. q. ij. folio ccccccxvij.co.iiij.
Si quis in infirmitate. dist.lv.fol'. xcviij.co.iiij.
Si dā in metropolitana.di.lxv. fo. cxvj.co.j.
Si quis inquit.j.q.j. folio. clxxvij. columna.iiij.
Si quis iratus. ij.q.iij. fol'.ccxiiij. columna.ij.
Si quis iratus.de peni.distin.j.fo. ccccclxvij.co.ij.
Si quis irascitur.xiij.qōne.ij. folio ccl.co.j.
Si quis insaniens.xv.qōne.j. folio cclxij.co.iij.
Si quis in tantam.j. qōne.iiij. fol'. cxcix.co.j.
Si quis intrat. de consē distinct.ij. fo.ccccccxlix.co.ij.
Si quis iudaice.xxviij.qōne.j. fol'. ccccclxv.co.j.
Si quis iudicem.ij.qōne.vj.fo. cc= xxij.co.iiij.
Si quis calendas.xxvj.q.vij. folio ccccclj.co.iij.
Si quis laicus.xvj.q.j. f.cccl xxvj. columna.iij.
Si quis laicus.xj.q.iij. fol'. cccxvj. columna.ij.
Si quis laic⁹.xxij.q.v. f.ccccxxxv. columna.j.
Si dā liber.xxix.q.ij. fo.ccccxxvij. columna.iij.
Si quis membrorum. xxiij. q. viij. fo.cccclxix.co.j.
Si quis monachus.dist.xc.f.cxlvj. columna.iiij.
Si quis monachus.xvj.q.j.fo.ccc= lxxiij.co.iij.
Si quis necandi.de peni. dist.j.fo. cccccclxv.co.ij.
Si quis necessitate.xxxiij.q.j. fol'. cccccxx.co.iij.
Si quis neqs.j.qōne.j. fo.clxxxvij. columna.iij.
Si quis non dicam.xxxvj.q.ij. fol'. cccccxxxvj.co.iiij.
Si quis non dicā.de peni.dist.j.fo. cccccl xv.co.j.
Si quis nō irat⁹.xv.q.j.fol'.cccl xij. columna.iiij.
Si quis non recto.xxiij.qōe.iij. fo. ccccl xxxj.co.iiij.
Si quis nuptias.dist.xxx. fol'.xlix. columna.ij.
Si quis obiecerit.j.q.iij. fol'.cxciij. columna.ij.
Si quis obligat⁹.dist.liij. fo.xciij. columna.ij.
Si quis oblit⁹. xiij.q.iij.fo.cccl vj. columna.j.
Si quis omnem.j.qōne. vij. fo.ccj. columna.j.
Si dā ordinat⁹. dist.xcij.fo.cxlviij. columna.iiij.
Si quis papa. dist.lxxix. f.cxxviij. columna.iiij.
Si dā pecunia.dist.lxxix.fol'.cxxix. columna.iiij.
Si quis peierauerit.xxij. q.v.folio ccccxxxiij.co.j.
Si dā p capillū.xxij.q.j. f.ccccxxij. columna.iiij.
Si dā p ignotātiā.j.q.j. fo.clxxvij. columna.j.
Si quis p superbiā.dist.xxx.fol'.xlix. columna.ij.
Si dā p obrietatē.de pse.dist.ij.fo. cccccl.co.iiij.

Si q̃s per vet⁹.xxij.q.ij.f.cccxxvij columna.iij.
Si quis posit.distinct.xxxiij. fol.lv. columna.ij.
Si quis positus.de pe.dist.vij.fo. cccccxxij.co.j.
Si quis posit acceptum.di.lj.f.xcij. columna.ij.
Si q̃s post remissionē.dist.l.fo.xc. columna.ij.
Si quis potestatem.xxij.q.iiij.fo. cccxlvij.co.iiij.
Si quis prebendas.j.q.iij.fo.cxcv. columna.ij.
Si q̃s prepositera.dist.l.fo.lxxxiij. columna.ij.
Si quis presbyter.dist.xxiij.fo.xl. columna.ij.
Si quis presbyter.de consē.di.iiij. fo.cccccxxvij.co.iiij.
Si q̃s presbyter.vij.q.j.f.cclxxxij. columna.ij.
Si quis presbyter.ij.q.v.fo.ccxvj. columna.ij.
Si quis presbyter.dist.xxx.fo.xlix. columna.iiij.
Si quis presbyter.dist.l.f.lxxxiij. columna.j.
Si quis presbyter.dist.xcij.f.cxlix. columna.ij.
Si q̃s presbyter.xv.q.viij.f.ccclxix columna.j.
Si q̃s pōf.xj.q.iij.f.cccxij.co.j.
Si quis preuentus.xxj.q.iiij. fol. cccxxx.co.ij.
Si quis principum.xvj.q.vij. fol. cccxcv.co.iij.
Si quis propter.j.quest.ij.fo.cxcj. columna.ij.
Si quis propter deum.dist.xxx.f. xlix.co.j.
Si quis pro egritudine.dist.lv.fo. xcviij.co.ij.
Si quis pulsatus.de pe.distin.j.f. ccccclxv.co.ij.
Si quis putauerit.ij.q.vj. fo.cccxij. columna.j.
Si quis qualibet.xij.q.ij.f.cccxxix columna.iij.
Si q̃s rapuerit.xxvij.q.j.f.ccccvij columna.ij.
Si quid reliquerit.dist.xxx.fo.xlix. columna.iij.
Si quis romipetas.xxiiij.qō.iij.fo. ccccixxxiij.co.iij.
Si quis sacerdos.xxx.q.j.fo.cccc xxx.co.ij.
Si q̃s sacerdotū.d.lxxxj.f.cxxxij. columna.j.
Si quis sacerdotū.xj.q.j.f.cccvij. columna.ij.
Si quis sacro.xxvij.q.j.f.ccccvj. columna.ij.
Si quis seruū.xvij.q.iij.f.ccciij. columna.ij.
Si quis seruū.xvij.q.iiij.ibidem.
Si quis semel.de pe.di.ij.fo.ccccc lxxxij.co.iij.
Si quis spōsam.xxvij.q.ij.f.cccc xvj.co.ij.
Si quis suadente.xvij.qōe.iiij. fo. ccccij.co.ij.
Si q̃s supzhis.ij.q.vij. f.ccxxxviij. columna.iij.
Si quis tam masculū.de pe.dist.j. fo.cccccxv.co.ij.
Si quis tanq̃.distinct.xxx.fo.xlix. columna.ij.
Si q̃s triginta. di.lxxviij.f.cxxviij. columna.ij.
Si q̃s tumd⁹.xv.q.vij. f.ccclxvij. columna.iiij.
Si quis vel virginitatem.dist.xxx. fo.xlix.co.ij.
Si quis vestrū.ij.quest.vj.f.cxxxj. columna.iij.
Si quis vero.xj.quest.iij.f.cccxiij. columna.iiij.
Si q̃s vo.v.q.vj.f.cclxx.co.ij.
Si q̃s viduā.di.l.f.lxxxj.co.ij.
Si quis viduam.dist.xxxiij.f.lvij. columna.ij.
Si q̃s viduā.f.lviij.co.j.
Si q̃s viduā.xxxj.q.vij.f.ccccclvj. columna.iiij.
Si quis virginem.xxxvj.q.ij.folio ccccccxxxvj.co.iij.
Si quis virotum.distin.xxx.f.xlix. columna.ij.
Si quis vituperat.distin.xxxj.fo.l. columna.iiij.
Si q̃s viuēte.xxxj.q.j.f.ccccxxxvj. columna.ij.
Si quis vn⁹.xxx.q.iiij.f.ccccxxxij. columna.iiij.
Si quis voluntate.di.l.fē.lxxxviij. columna.j.
Si quis voluerit.de consē.dist.iiij. fo.cccccclxxxj.co.iij.
Si q̃s votū.xxvij.q.j.f.cccccxj.co.j.
Si quis vsurā.xiiij.q.iij. fo.ccclvj. columna.ij.
Si quis vult.xvj.q.vij.fo.cccxcvij. columna.iij.
Si q̃s vult.di.xxxvj.f.lx.co.iij.
Si quis vxorem.xxxij.q.j.f.ccccxl. columna.iiij.
Si q̃s vxorē.xxvij.q.ij.fo.ccccxiij. columna.ij.
Si quis q̃.f.ccxvij.co.j.
Si q̃plā.f.cxxxiij.co.ij.
Si q̃s ver⁹.f.ccccclxi.co.iiij.
Si q̃s de seruis.xij.q.ij.f.cccxxxix. columna.iiij.
Si q̃s.xxiij.q.iij.f.cccclij.co.ij.
Si q̃tiēscūq̃.f.ccccccxlix.co.j.
Si refugiētes.f.cccccclx.co.iij.
Si res aliena.f.ccclviij.co.iiij.
Si revera.f.cccccclxx.co.iij.
Si romanoz.fo.xxvj.co.ij.
Si sacerdos.vj.q.j.f.cclxx.co.iij.
Si sacerdos,ō pe,di.j,f.cccclxxiij columna.j.
Si sacerdotes.f.ccclxxxvj.co.iiij.
Si seculi.f.cccxxxiij.co.j.
Si se cuiq̃.f.xlvij.co.ij.
Si sermo me⁹.f.ccccclxxxvj.co.ij.
Si seruus.di.iiij.f.xcvj.co.iij.
Si seruus.ibidem.
Si sol⁹.fo.x.co.j.
Si subdiacon⁹.f.lviij.co.j.
Si tantū ep̄s.f.ccixxiij.co.ij.
Si testes oēs.f.cclxj.co.ij.
Si transit⁹.f.cxxx.co.j.
Sit rector discret⁹.f.lxix.co.j.
Si tributū.f.cccviij.co.ij.
Si triginta annoz.f.cxxviij.c.iiij.
Si tu abstines.f.cccccxv.co.ij.
Siue de ꝓiugij.xxiij.q.ij.f.cccclx. columna.j.
Siue hereticus.de ꝓse.dist.iiij. fo. cccccclxxv.co.ij.
Siue paruuli.de ꝓse.di.iiij.ibidē.
Si vero.f.lxxxix.co.iiij.
Si verū.f.ccccixxxviij.co.ij.
Si vir simplex.f.xlv.co.j.
Si vir z vxor.xxxv.q.ij. fol.ccccc xxiij.co.j.
Si vir z vxor.xxvij.q.ij.fo.ccccxv. columna.j.
Si virgo.f.cccccxx.co.iiij.
Si vox contra.f.cccclviij.co.iij.
Si vobis fratres.f.ccccixviij.co.iij.
Si vxorē.f.cccclij.co.iiij.
Soler queri.f.ccccxiij.co.iij.
Soler enī.f.cccccxx.co.iiij.
Solēt plures.f.cccccxliij.co.iij.
Solēnitates.de ꝓse.di.j.f.ccccccxl. columna.j.
Solēnitates.de ꝓse.di.j.f.ccccccxl. columna.ij.
Solicitū quoq̃.f.cxxxvij.co.j.
Solicitudo.f.xcij.co.j.
Solicitatores.f.cccclxv.co.iiij.
Sors nō est.f.ccccxciij.co.iij.
Sortes.f.cccxcvij.co.iij.
Sortilegi sunt.f.ccccxciij.co.ij.
Species z ſitudo.f.ccccccl.co.ij.
Spiritus sanctus.j.q.j. fol.clxxvj. columna.iiij.
Spiritus sanctus.de cōse.di.v.fo. cccccclxxxvij.co.j.
Spōsus ille.dist.lvj.f.c.co.ij.
Sponsue z spōsa.di.xxiij.f.xxxix. columna.ij.
Sponsue z spōsa.xxx.q.v.f.ccccc xxxiij.co.i.
Sponsalia.f.ccccxxx.co.iiij.
Statuit quoq̃.f.cxx.co.j.
Statuimus.xvj.qōe.j. fo.ccclxxix. co.ij.
Statuimus.xix. quest.iij. f.ccccxj. columna.iij.
Statuimus.xx.qō.ij. folio.ccccv. columna.iij.
Statuim⁹.dist.iiij.f.v.co.iij.
Statuimus.xij.qōe.ij. f.ccxxxvj. columna.iiij.
Statuim⁹.dist.lxj.f.ciiij.co.ij.

Statuim⁹.rj.q.j.f.cccix.co.j.
Statuim⁹ etiã.dist.lxxvj.fo,cxxiiij. columna.iij.
Statuim⁹ decretũ.j.q.j.fo.clxxxvj. columna.ij.
Statuim⁹ vt ficut.ibidem.co.j.
Statutis.fo.ccix.co.ij.
Statutũ est.xxvij.q.ij.fo.ccccc̄xvj. columna.iij.
Statutum est.ij.q.vj. fol'.cxxxviij. columna.iij.
Statutum est.xviij. q.j. fol'.cccc v. columna.ij.
Statuendum est. dist.xc. fo,clvj. columna.iij.
Statuendum nobis. fol'.cccl̄xxiij. columna.iij.
Studeat sanctitas.f.lxxxvij.co.iij.
Studij vestri.f.cv.co.iij.
Subdiacon⁹.dist.lxxvj. fo.cxxvij. columna.ij.
Subdiacon⁹.dist.xxij, fol'.xxxviij. columna.ij.
Subdiacon⁹xxiij.q.j.f.ccccl̄xxviij columna.j.
Subdiacono etiã.f.cliij.co.ij.
Subdiaconib⁹.f.liij.co.ij.
Submittit.f.xxij.co.iij.
Sufficit penitenti.de pe. dist.j.fol'. ccccl̄xv.co.iij.
Sufficit sacerdoti.ibidẽ.fol'.cccccc xliij.co.j.
Sufficiat.f.ccccxj.co.iij.
Suggestũ est.f.cclxxxv.co.iij.
Suggero.f.cclv.co.iij.
Summa iniquitas.vj.q.j.f.cclxxij. columna.ij.
Summa milicie.xxiij.qõe.j. f.cccc xxvij.co.iij.
Summopere.f.ccxx.co.iij.
Sunt in eccl'ia.f.ccxcj.co.ij.
Sunt nãq̃.f.lxxiij.co.ij.
Sunt nonnulli.xvj.q.j.fo.cclxxij. columna.j.
Sunt nonnulli.j.qõe.j.fo.clxxxvj. columna.ij.
Sunt nonnulli.distin.xlvj. f. lxxv. columna.iij.
Sunt nonnulli.ij.q.vij. fo.cxxxij. columna.iij.
Sunt plures.f.ccccc̄j.co.iij.
Sunt plurimi.f.cclxxij.co.j.
Sunt quedã.xvij.q.j. fo.cccxcvij. columna.ij.
Sunt quedam.xxij.q.v.fo.ccclix. columna.j.
Sunt qui arbitrãtur. fo.cccl̄xxij. columna.j.
Sunt q̃ dicũt.f.cccccxij.co.iij.
Sunt q̃ opes.f.ccxcix.co.iij.
Sunt q̃dã.j.q.j.f.clxxxix.co.ij.
Sunt q̃dã.xxv.q.j.fo.cccl̄xxxvij. columna.iij.
Super causa.f.ccvij.co.iij.
Super q̃o⁹.f.cccccxxi.co.iij.
Sup trib⁹.de pe,di.ij.f.cccclxxxvj columna.iij.
Super tribus.de pe,dist.j.f.cccccc lxxvij.co.j.
Sup prudẽtia.f.ccciiij.co.iij.
Supuenẽte.f.clxxviij.co.ij.
Suscipitis ne.f.xij.co.ij.
Suspectos.f.cxlviij.co.j.

Tabernaculũ.f.ccccccxxvij, columna.j.
Talis mihi.f.cccccxcvij.co.iij.
Tali priuilegio.f.ccciij.co.ij.
Tales ad ministeriũ.f.xxxvj.co.iij.
Tales et ti.f.cclxxxij.co.iij.
Talia q̃dẽ.f.cxcij.co.iij.
Talib⁹ deũ.f.ccccclxxxvj.co.j.
Tã sacerdotes.f.cccclxxxij.co.iij.
Tãtũ valet.f.cccclvij.co.ij.
Tãtis daniel.f.cxxxj.co.iij.
Tãta negocia.j.q.vij.f.cxlij.co.j.
Tãta negocia.di.lxxxvj.f.cxlj.co.iij.
Tãdiu.f.cxliij.co.ij.
Tẽp⁹ qs̃ inter.f.ccclj.co.j.
Tẽp⁹ autẽ.f.cxxij.co.j.
Tẽpus quoq̃.f.l.co.j.
Tẽp⁹ ꝺo.f.cccccxij.co.iiij.
Tẽpor⁹ q̃ntas.f.cclxxxv.co.iij.
Tẽpota penitudinis.f.ccccj.c,iiij.
Temerariũ.f.cccxvij.co.q̃.
Tenere debet.f.l.co.iij.
Teneam⁹.f.clxxvj.co.ij.
Te q̃dẽ.f.cccvij.co.ij.
Tertio queritꝰ.f.cclxij.co.iij.
Terrulas.f.cccxxix.co.ij.
Testamentã.f.vij.co.j.
Testamẽta ꝺo.f.cccxlv.co.j.
Testes p quãcũq̃.f.clvij.co.ij.
Testes absq̃.f.cxxxvij.co.iij.
Testes autẽ.f.cclx.co.iij.
Testimoniũ.f.cccvj.co.ij.
Teugualdũ.f.cccxij.co.ij.
Tibi dño.f.cxij.co.iiij.
Timorẽ.f.ccccccl.co.j.
Tolle charitatẽ.f.cccclxxxvj.c.ij.
Tolerandi sunt.f.ccccxl.co.ij.
Tolerabiliꝰ.f.ccccl.co.j.
Tonsura ꝺo.f.cxviij.co.ij.
Totũ.f.cxcij.co.j.
Totã penitẽtiã.f.cccccxcvij.co.j.
Trãsmarinos.f.clxij.co.ij.
Trãsferũt.f.cccclxxxv.co.iij.
Tres psonas.f.ccccxlj.co.iiij.
Tres sunt autẽ.f.cccclxxviij.co.j.
Tria legitima.f.cccccxxvij.co.j.
Tria sunt genera.f.lxxxij.co.ij.
Triꝰ ex causis.f.cccccxcij.co.ij.
Triꝰ gradib⁹.f.cccccxlix.co.iij.
Tributũ.f.cccclxvij.co.ij.
Trifoime est.f.ccccccxlix.co.iij.
Tua sanctitas.f.cccccxxxviij.co.iij
Tu bonus.f.ccccl.co.iij.
Tu dixisti.f.cccl.co.ij.
Tu malũ.f.ccccxij.co.iij.
Tunc saluabiꝰ.f.cccccxvij.co.iij.
Tunc vera.f.cccix.co.iij.
Tũc eis.f.cccccclxiij.co.j.
Tũc valere.f.cccccclxxiij.co.ij.
Turbat acumẽ.f.lxj.co.ij.
Turbaꝝ nauicula.f.cxcviij.co.iij.

Valet interdũ.f.cxxxij.co.ij.
Valẽtinian⁹.f.cvij.co.iij.
Valẽtino clerico.f.lviij.co.iij.
Valida est.f.ccccl̄xxxiij.co.ij.
Valde necessariũ.f.cliij.co.ij.
Vasa in ꝺo⁹.f.cccccclij.co.j.
Vbi ista didicisti.f.cxxij.co.ij.
Vbi nõ est.f.ccccxxx.co.iiij.
Vbi sana.f.ccclxxv.co.iij.
Vbi pars est.f.cccccclx.co.iiij.
Vbinã legalis.f.clviij.co.iij.
Vbicũq̃.xvj.q.ij.f.ccclxxj.co.ij.
Vbicũq̃.xvij.q.ij.f.cccxix.co.ij.
Vbicũq̃.xvij.q.ij.f.cccij.co.iiij.
Ue eis.f.ccccclx.co.iij.
Uenit sacerdos.f.cccccclxxvj.co.ij.
Uenisti ad fontem.fo.cccccclxxviij. columna.iij.
Uenia nũc.f.cccccxxxiiij.co.ij.
Ventũ est.f.clxix.co.j.
Uendentes.f.cxcv.co.j.
Uenerabilis.f.cccccclxix.co.ij.
Uenerabiles.f.cccccclxvj.co.ij.
Venter mero.fo.lix.co.ij.
Ue q̃ dicitis.fo.cccxix.co.ij.
Uerbũ dei.f.cccclxxj.co.iij.
Uerꝰ baptism⁹.f.cccccclxxvj,co.ij.
Ueritate.fo.ix.co.ij.
Uera iustitia.f.lxxiij.co.iiij.
Uereor.f.cxcj.co.iij.
Uestrã flagitam⁹.f.xij.co.j.
Uestimẽta eccl'ie.f.ccccxcij.co.iiij.
Uictor honoꝝ.f.clxj.co.ij.
Uide benignũ.de pe.di.j.fol'.ccccc lxxvj.co.ij.
Uide quantum.j.qõe.j.fo,clxxvij. columna.iij.
Uides fili.di.x.f.xij.co.iij.
Uides vt opinor.xxij.q.vj.fo,cccc lxij.co.ij.
Uident hoiem.f.cxl.co.j.
Uidẽtes autẽ.f.cccxix.co.iij.
Uidet nobis.f.cccccxxx.co.iij.
Uidua.xxvij.q.j.ccccviij.co.iij.
Uidua est.di.xxxiij.f.lviij.co.j.
Uidua.xx.q.j.f.cccxiij.co.iij.
Uidue.xxvij.q.j.f.ccccviij.co.iiij.
Uidue que stipendio. dist.lxxxj.fo, cxxxiij.co.ij.
Uidue.xxviij.questio.j.fo.ccccciij. columna.j.
Uidue.xxvij.q.j.f.cccclx.co.ij.
Uiduas autem.xxvij.q.j. f.ccccc v. columna.ij.
Uiduas honora.j.q.ij.f.cxcj.co.j.
Uiduas.xxvij.q.j.f.ccccc v.co.ij.
Uiduis autẽ.f.cxiij.co.ij.
Uiduitatis.f.ccccix.co.j.
Uiginti tantũ.f.xxij.co.iij.
Uilissimus.f.clxxiij.co.iij.
Uino inebriantur.f.lxj.co.j.
Uinolentũ sacerdotẽ.f.lix.co.ij.
Uiolatores.f.cccclxxxviij.co.ij.
Uir cũ ppria.f.ccccclxv.co.ij.
Uirũ catholicũ.f.lxxvj.co.j.
Uirginem.fo.ccccvj.co.j.
Uirgines non velentur.xx.quest.j.

fo.ccccxiiij.co.iiij.
Virgines.xxvij.q.j. Folio, cccccvij, columna.iiij.
Virgines.dist.xxvij.f.xlv.co.iiij.
Virgines sacre.xx.q.iiij.f.cccxvij, columna.j.
Virginū.f.cccccevj.co.j.
Usum preterea.f.cccccclxvj.co.j.
Usūs literʒ.f.cclxxxij.co.iiij.
Usitādi.f.ccccix.co.iiij.
Utra pūnciarū.f.cc.co.ij.
Ultima volūtas.f.cccxlviij.co.iiij.
Uꝝ exvotis.f.ccvij.co.ij.
Unaq̄q mulier.xiij.q.ij.f.cccxlviij, columna.iij.
Unaquecq.iij.q.vj.f.cclij.co.j.
Una tantū.f.xliij.co.ij.
Una sola.f.cccccxvij.co.ij.
Unctio inuisibilis.fol'.ccccclxxiij, columna.j.
Undē querit.f.cccccxxxiij.co.ij.
Undē ipse.f.cclxxxvij.co.iij.
Undecunq.f.xxx.co.iiij.
Unio nostre.f.ccciij.co.ij.
Unius vxoris.f.xiij.co.ij.
Unicuiq.xj.q.iij.f.cccxij.co.j.
Unicuiq fideliū.de consē.dist.j.fo. cccccxlij.co.j.
Unum abbatē.f.cccxvij.co.j.
Unū otariū.f.xlj.co.ij.
Unū solū.f.ccdiij.co.ij.
Unusq̄q.f.cccxxx.co.iij.
Uobis em.f.ccxxxv.co.iij.
Uocatio autē.v.q.ij.f.cclxvj.co.ij.
Uocatio ad synodū.v.q.ij.f.cclxvj, columna.ij.
Uolumus vt frater.dist.lxxxix.fo. cxlv.co.ij.
Uolum⁹.xvj.q.iiij.f.cccxc.co.ij.
Uolum⁹.dl.lxxxj.f.cxxxij.co.iiij.
Uolum⁹.xj.q.j.f.cccix.co.iiij.
Uoluissent.f.ccccclxxiij.co.ij.
Uos ante oia.f.cccccclxxix.co.iiij.
Uos autē.f.ccclxxij.co.iiij.
Uota ciuium.f.cxj.co.ij.
Uouentibus.dist.xxvj. Folio.xlv. columna.ij.
Uouentibus.xvij.q.j. fol'.cccxvij. columna.ij.
Urbes ꝛ loca.f.cxxx.co.ij.
Usq̄ adeo.xxxj.q.vij. fo.ccccclvij. columna.iij.
Usq̄ adeo.dist.xxxiij.f.lvj.co.j.
Usus naturalis.xxxj.q.vij.f.ccccclv.co.iij.
Usus authoritati.distinc.xj.fo.xiij. columna.j.
Usura est.f.cccly.co.iiij.
Ut calix dñi.f.ccccccxiij.co.j.
Ut cognouerunt. fol'.ccccclxxxvij. columna.j.
Ut ꝓstituere.f.lxxxiij.co.ij.
Ut episcopi.f.cccccclxxxvij.co.iij.
Ut eaidēter.f.clxxix.co.iij.
Utilē.f.ccccxxvij.co.j.
Ut ieiuni.f.cccccclxxxvij.co.iij.
Ut illud.f.ccccccxly.co.j.
Utinam omni tempore. fol'. cxxvj, columna.ij.
Ut lex.f.cccccix.co.ij.
Ut noueritis.f.ccccxxij.co.ij.
Ut ostēderet.f.cccccclxxxiij.co.ij.
Ut pudē.f.cccclxv.co.iij.
Ut presbyteri.f.ccccij.co.ij.
Ut q̄d paras.f.cccccliij.co.iij.
Utrum sola.de pe.di.j.f.cccccixiij. columna.ij.
Utrū sub figura.de cōse.dist.ij.fo. cccccclix.co.j.
Ut veterū.f.x.co.iiij.
Uulgaris.f.cccccixv.co.iiij.
Uulteranę.f.ccxxxvj.co.j.
Uxor a viro.xxxij.q.vij.fo.ccccclvj. columna.ij.
Uxor felicis.xvij.qōe.iiij.fo.ccciij, columna.ij.
Uxor legitima.xxviij.q.j.f.ccccxx. columna.iij.

¶ Finis tabule canonū Decreti.

Concilia in q̄b⁹ canones multiplicantur.
Hic secunda alphabeti ordinē colligantur.
Et quot canones vnūquodq̄ contineat.
Ista clarissime tabella manifestat.

Ex Concilio Acquirensi.

Epī eorūq̄.f.cccxcvij.co.iiij.

Ex Concilio Agathensi.

Missas die.f.cccccclv.co.iij.
Presbyteri diaconos.f.lviij.co.ij.
Monachi vagātes.f.ccclx.iiij.co.j.
Nō opz.f.cccccxxv.co.j.
Si epūs aut pbr.f.lxxxj.co.j.
Cōtumaces clerici.f.lxxviij.co.iiij.
Epūs benedictionē.f.cxxvij.co.ij.
Cōuenit.f.cccccclxxxviij.co.j.
Symbolū.f.cccccclxxv.co.iij.
Si q̄s ꝓ secularia.f.cclxx.co.ij.
Judei quoz.f.cccccclxxix.co.j.
Penitēs tēpore.f.xc.co.iij.
In capite q̄dragesime.ibidē.
De incestis.f.cccccxxiij.co.iij.
Epoz etiā.f.cxxx.co.iij.
Altaria placuit.f.cccccxiij.co.j.
Si legitimi accusatores.fo.ccxvij. columna.iiij.
Cassellas vel.f.ccc.co.iiij.
Nō liceat epūs.f.cxij.co.iiij.
Aliquāti clerici.f.ccccxvij.co.iij.
Si epūs cōdito.f.cccly.co.iiij.
Si q̄s etiā.f.ccccccxiij.co.j.
Pontifices.f.ccclxiij.co.ij.
Placuit vt clerici.f.ccccxxj.co.j.
Quicūd parochianū.fo.ccxxxvij. columna.ij.
Libertos legitime.f.cxliij.co.j.
Clerici oēs.f.cxcij.co.j.
Monachū nisi.f.ccccxvj.co.j.
Si q̄s in clero.f.cclxxxij.co.j.
Qēs deinceps.f.ccccxxiiij.co.ij.
Itaq̄ cēsuim⁹.f.ccclxxxiij.co.iij.
Epi de rei⁹.f.ccxxx.co.ij.
Seculares q̄.f.ccccccxix.co.ij.
Presbyter cū.f.cccxlv.co.j.
Ministrare.f.cccccix.co.iij.
Epi ii sacerdotalī.f.ccciij.co.ij.
Clerici vel seculares.f.ccci.co.ij.
Si q̄s de clericis.f.cccxxxvij.co.j.
Ante oia.f.lix.co.iiij.
Epūs q̄.f.cccxxvij.co.j.
Nulli⁹ clericoz.f.cclvj.co.ij.
Si epūs metropolitan⁹.f.xxv.c.iiij.
Clerici q̄ comā.f.xxxviij.co.iiij.
Nō opz in sacratoe.f.xxxx.co.j.
Fugitiui.f.cccxxix.co.ij.
Clericū null⁹.f.cccvj.co.ij.
Statuim⁹ q⁹ epi.f.cccxxxvj.co.iiij.
Placuit vt oēs.f.ccccclxiij.co.ij.
Unū abbatē.f.cccxvij.co.j.
Placuit etiā.f.cxlvij.co.j.
Si q̄s q̄libet.f.cccxxix.co.iiij.
Si q̄s tumid⁹.f.cccxvij.co.iiij.
Diaconi vel.f.cccxxvij.co.ij.
Usura est.f.c/clv.co.iiij.
Si q̄s de seruis.f.cccxxix.co.iiij.
Clerici q̄ūber.f.cclxxxvij.co.j.
Terrulas.f.cccxxix.co.ij.
In vēditionib⁹.f.ccciij.co.ij.
Clericū null⁹.f.cccxj.co.ij.
Monasteria puel.f.cccviij.co.iiij.
Cellulas nouas.f.ccccvij.co.ij.
De monachis.ibidem.

Ex Concilio Aphricano.

Placuit de infantib⁹.f.cxcvj.co.j.
Placuit vniuersō.f.cccxij.co.ij.
Placuit vt.f.ccccxiij.co.iij.
Placuit vt q̄cūq.f.ccclxxxvij.c.iiij.
Placuit vt.f.cccccclj.co.ij.
Mulꝰ ꝓhibz.f.ccclxxviij.co.ij.
Clerici vel ꝓhētes.f.cxxxij.co.iiij.
Placuit vt si.f.cclxxiij.co.ij.
Qui apud donatistas.f.cxcvj.co.j.
Prime sedis.f.clxij.co.j.
Nō habēti.f.cccxxxix.co.ij.
Qū ꝓdītio.f.ccccxcij.co.iij.
Quicunq̄ sub.ibidem.
Si autē puocatū.f.cxxviij.co.iiij.

Ex Concilio Alexandrie celebrato.

Null⁹ epūs.f.cij.co.iiij.
Null⁹ sacerdotū.f.cccxvij.co.iiij.

Ex Concilio Anasensi.

Presbyter mane.fo.cxlvij.co.ij.

Ex Concilio Anchiritano.

Presbyteros q̄.f.lxxxvj.co.j.
Si q̄ epi.f.cxlviij.co.iij.
Desposatas.f.ccccxix.co.j.
Qui diuinatiōes.f.ccccxvij.co.j.

Ex Concilio Autissiodorēsi.

Nō ꝫ abbati.f.cccccclxxix.co.iiij.

Ex Concilio Antiocheno.

Propter ecclesiasticas. folio.xxiij. columna.iij.
Episcopus non est ordinandus.fo. cxv.co.iij.
Si q̄s epūs.f.cccxij.co.j.
Episcopum de dioce.folio.cclxxx. columna.iiij.

Si quis epūs.fo.cxlviij.co.iiij.
Si quis epūs.fo.cccclxviij.co.ij.
Si quis a proprio.fo.ccccxxj.co.j.
Si quis epūs per.fo.cxlix.co.j.
Si quis episcopus vacans.ibidē.
Epo non liceat.fo.cclxxxviij.co.iij.
Nullū absq; formata.fo.cxx.co.iij.
Episcopum.fo.cxcv.co.iij.
Nullum epm.fo.cxcv.co.ij.
Si quis epūs cri.fo.cclxxvj.co.j.
Si quis presbyter.f.cclxxxij.co.iij.
Quecunq; res.fo.cxcix.co.iij.
Si quis a proprio.fo.cccxij.co.iij.
Episcopus ecclesiasticaq;.fo.cccxxx columna.iij.
per singulas.fo.cxcv.co.ij.

Ex concilio habito apū Alpheſij.

Illud vero cōi.fo.cccccxxxvj.co.j.

Ex concilio habito apū Epheſium.

Placita secularia.fo.cccl.v.co.j.

Ex cōcilio habito apū cōpēdiū.

Si quis acceperit.fo.cccccliv.co.j.
Placuit pro cōi.fo.cclxxv.co.ij.
Vxor si sine.fo.cccccxcvj.co.iij.

Ex pcilio habito apū ſcm medardū.

Decreuit ſcta.fo.ccccxxxiij.co.iij.

Ex pcilio habito apud Belnacū.

Si qs voluerit.fo.cccccclxxxj.co.iij.

Ex cōcilio habito apud Valennā.

Presbyteri q.fo.cccccclxxxj.co.iiij.

Ex pcilio habito apud Vermeriā.

Si qs ingenuus.f.ccccxcvij.co.iiij
Si femina.fo.cccccxcviij.co.j.
Si qs cū matre.fo.ccccccxxiij.co.ij.
Si homo fornicatus.ibidem.
Si qs necessitate.f.cccccxx.co.iiij.
Si quatuor.fo.cccclxix.co.iij.
Si quis filiastrū.fo.ccccxxix.co.ij.

Ex cōcilio habito apud Fauērij.

Statuēdū nobis.f.cclxxxiij.co.iiij.

Ex cōcilio habito apud Altcu.

Statutum est.fo.cccv.co.iij.

Ex pcilio habito apud Tanſtacū.

Iniuſtū videtur.fo.ccxxxix.co.iij.

Ex concilio Arelatēſi.

Eos qui falſa.fo.cclviij.co.ij.
hi qui post.fo.xcj.co.iij.
Ministri qui.fo.cccl.vj.co.j.
Si quis autem.fo.xxv.co.iij.
Penitentiam.fo.cccccxvj.co.ij.
Si forte aliquis.fo.cccxxxj.co.ij.
Assumi aliquem.fo.xlvj.co.iij.
Nullus penitentē.fo.xcvij.co.iiij.
Preterea placuit.fo.xlvj.co.iij.
Diaconi quicunq;.fo.xlvj.co.iiij.
De arrianis qui.fo.cccccclxxx.co.j.
De obseruatiōe.fo.cccccclxvj.co.ij.
Sciendum est.fo.ccccix.co.j.
Vidue si prius.ibidem.co.ij.
Nullū sine dote.f.ccccxxxiij.co.ij.
Monasteria.fo.cccevij.co.j.
Qui bene.fo.cccccclxij.co.ij.
hi qui se carnali.fo.xcviij.co.ij.

Ex concilio Aurāſico.

Qui recedunt.fo.cccc.co.ij.
Cum aliquis vel.fo.ccclxv.co.iiij.
De abiectione et ambi. folio.cxiiij.
columna.iij.
Nullus ministrorū.fol'.cccccclxxxij. columna.j.
Eos q̄ ad ecclesiā.fo.cxlij.co.iiij.
Viduitatis seruande.fo.cccccix.
Canonica institutra.f.cccxxv.co.iiij.

Ex concilio Aurelianēſi.

Abbates pro.fo.cccevij.co.iiij.
De his que.fo.ccxcix.co.iij.
Ut ieiun.fo.cccccclxxxvij.co.ij.
Si quis clericus.fo.cccexcvij.co.iij.
Si quis de laicis.fo.lvij.co.ij.
De raptoribꝰ.fo.ccccexxxvj.co.j.
Abbatibus.fo.cccxxxvij.co.j.
Episcopū presbyterū.fo.vj.co.iiij.
Omnibus seruis.ibidem.
Incestuosi.fo.cccccxxxij.co.ij.
Ecclesiā in qua.fo.cccccxij.co.iij.
Unicuiq.fo.cccccxij.co.j.
Si quis ab epo.fo.cxxxij.co.iij.
Epūs si infir.fo.cccccclxiij.co.j.
Episcopus q̄ inuitū.fo.cxxj.co.iij.
Nulli ciuium.fo.cccccclxiij.co.j.
Sacerdotibus.fo.eodē.co.ij.
Nemo ecclesiā.fo.ccccccxxxix.co.ij
Rogationes.fo.cccccclxiij.co.j.
Ad nuptiarum.fo.ccccccxlij.co.iij.
Si epūs hūanitatis.f.cclxxxvij.c.ij.
Qui dormierit.fo.cccccxvj.co.ij.
Non semel sed.fo.ccccix.co.iij.
Si quis de clericis.f.ccxxxviij.c.j.
Epūs pauperū.fo.cxxiij.co.ij.
Clerici vero.fo.cxlviij.co.j.
Monacho oratiū.f.ccccevij.co.iij.
Si se cuiq̄.fo.xlvij.co.ij.
Omnes basilice.fo.ccccclij.co.ij.
Nullus monachus.f.cccevj.co.iij.
Si diaconꝰ aut pbyter.fol'.cxxxj. columna.iij.
Cū ad celebriā.fo.cccccclv.co.ij.
Uiduas q̄e.fo.ccccevj.co.ij.
Si quis sacro.fo.ccccevj.co.ij.
Si qui clericoꝝ.fo.cccviij.co.j.
Antiquos.fo.ccxcix.co.iij.
De his qui.fo.cccccxij.co.j.
Si seruus absente.fo.xcvj.co.ij.
Id cōstituimus.fo.ccccij.co.iiij.

Ex concilio Belnacenſi.

Precarie de q̄nquēnio.f.cccij.c.iiij.

Ex concilio Biloeñ.

Annis singulis.fo.xxvj.co.j.

Ex concilio Bonifa.pa.ij.

Nullus pontifice.fo.cxxix.co.iij.

Ex concilio Bzacharen.

Cū beatus paulus.fo.lxxiij.co.j.
Ante viginti.fo.ccccclxxv.co.iij.
Quicunq;.fo.cccxlv.co.j.
Placuit vt si quis.fo.ccxix.co.iij.
Placuit omnibus.fo.ccc.co.ij.
Placuit omnibus.fo.xvj.co.iij.
Non liceat cuilibet.fo.xxxix.co.j.
Ecclesiastica institutiōe. fo.xxxvij. columna.ij.
Placuit vt postq̄.f.cccccclxvj.co.j.
Placuit vt de ordinatione.fo.clxx.
Placuit vt hi.fo.cccclvj.co.iij.
Placuit vt quotiens.fo.cxc.co.ij.
Wiles cum.fo.cccclvj.co.iij.
Cum minister.fo.ccccclxvi.co.iij.
Lex eterna.ibidem.co.iij.
Officia vindicte.ibidem.
Non est iniquitatis.ibidem.
Non frustra.ibidem.
Cum homo ab.fo.cccclvij.co.j.
Placuit vt nullus.fo.cccij.co.ij.
Si qs basilicā.fo.cccccxxxix.co.iij.

Ex concilio Cabilonēſi.

Solent plures.fo.ccccexliij.co.iij.
Statuimus vt sicut.f.clxxxvj.co.j.
Dictū est q̄ in plerisq̄.f.cliij.c.iiij.
Inuentum est.fo.ccexcvj.co.ij.
Ecclesie antiquus.fo.ccclxxvij.co.j.
Decretum est.fo.ccxcix.co.ij.
De puellis rapt̄is.fo.ccccccxxvj.
Uirum preterea.fo.cccccclvj.co.j.

Ex concilio Calcedonēſi.

Quoniā in quibusdā.fo.lv.co.j.
Si qua virgo.fo.ccccevij.co.iij.
Diaconissam.ibidem.
Propter eos.fo.celxxxij.co.iiij.
Quidā monachi.fo.cccl.xxj.co.iiij.
Peruenit ad sanctam.fo.cxlij.co.j.
Si pater.fo.ccccexxxj.co.iij.
Nō liceat clericis.f.ccxxxviij.co.ij.
Clericos aut laicos.f.ccxxxix.c.iiij.
Nos ad fidem.fo.clviij.co.ij.
Quedam capitula.ibidem.
Quia in quibusdā.fo.cclv.co.iij.
Extraneo clerico.fo.cxx.co.ij.
Si qui clerici vel.fo.cccviij.co.j.
Neminem absolute.fo.cxix.co.j.
Clericos in singulis.fo.cxix.co.iij.
Que semel sunt.fo.ccccxj.co.iiij.
Si quis epūs.fo.clxvij.co.ij.
Clericum in duarū.f.ccccxviij.co.j.
Quoniā quidam.fo.cxxiij.co.ij.
Si clericus aduersus.f.cccxj.co.ij.
Contur rationum.fo.cccvij.co.iiij.
Quidā monachoꝝ.fo.ccccvij.co.j.
Pertinet ad nostras.f.xxiiij.co.iij.
Qui vere pureꝝ.fo.ccclxxj.co.ij.
Si quis iam.fo.ccccxix.co.j.
Conspirationum.fo.cccvij.co.iiij.
Qm̄ in quibusdā.fo.cccxcv.co.ij.
A sanctis patribꝰ.f.cccclxxxix.co.ij
Per singulas eccl'as.fo.ccclxxiiij.
Eos q̄ rapiūt.fo.ccccccxxxvj.co.iij.
Eos qui semel.fo.ccccxvj.co.j.

Ex concilio Cartaginen.

Egrotantes.fo.cccccclxvij.co.ij.
Hoc etiam placuit.f.ccxxviij.co.iij.
Placet omnibus.fo.cxv.co.iiij.
Placuit vt ante.fo.cxxvij.co.ij.
Neophyti.fo.cccccclxxxviij.co.j.
Felix epa seleuci.f.cccixxviij.co.ij.
Aurelius epa.fo.cccc.co.j.
Placuit vt.fo.lxij.co.iij.
Si quis cuilibet.fo.ccccxj.co.ij.
Baptizandi.fo.cccccclxxv.co.iiij.
Nullus res.fo.ccccij.co.ij.
Epos presbyteros.fo.l.co.ij.
Constitutum.fo.cclxxxij.co.ij.
Penitentibus.fo.cccccj.co.j.
Placuit vt epi.fo.ccccxix.co.iiij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tabula conciliorum

Placuit vt.fo.cccxxxix.co.ij.
Clerici qui com3. fo.xxxviij.co.iiij.
Clericus victū.fo.cclviij.co.iiij.
Clericus quilibet.ibidem.
Clericum alienum.fo.cxx.co.iij.
Discordātes clericos.f.cclvj.co.ij.
Oblationes.ibidem.
Ep̄s si clerico.fo.cclxxiij.co.ij.
Ad reatum ep̄i.fo.cxxxiij.co.ij.
Vidue que.ibidem.
Ep̄s in quolibet.fo.clvj.co.iiij.
Episcopus in ecclesia.ibidem.
Cum oibus oino.fo.cxxxiij.co.j.
Sane si ex psensu.fo.ccxxviij.co.j.
Augurijs.fo.ccccxcvij.co.iij.
Ep̄s tuitionem.fo.cxliij.co.iij.
Episcopus nullam.ibidem.
Pbr̄i q̄ per dioceses.fo.clv.co.iiij.
Cum in preterito.fo.cxxxvij.co.ij.
Definimus eum rite.fo.cclx.co.ij.
Diaconissa.fo.clj.co.iij.
Presente presbytero.ibidem.
Diaconus sedeat.ibidem.
Primatus ep̄s.fo.cxx.co.ij.
Ep̄s nec p̄uocar̄.fo.ccclij.co.iiij.
Scenicis.fo.cccccclxiij.co.ij.
Rursus cōstitutū.fo.cccxvij.co.j.
Episcop̄ de loco.fo.cclxxxiij.co.j.
Qui religiosis.fo.ccccvij.co.ij.
Placuit vt nullus.fo.clxxxv.co.iij.
Placuit vt vnusquisq̄.ibidem.
Petim9 vt dignemini.f.ccvij.c.iij.
Ep̄i vel pbr̄i.fo.clxxxiij.co.ij.
Qui oblationes.fo.cccl.co.j.
De precarijs que.fo.cccij.co.iiij.
Sponsus t sponsa.f.ccccccxxxiij.co.j.
Non licet fieri.fo.ccccccclxxx.co.j.
Qui cōicauerit.fo.cccxiij.co.ij.
Placuit vt quicūq̄.fo.cccvj.co.ij.
Si quis pbr̄.fo.cccxij.co.j.
Cū de quor.ūdā.fo.cxxxvij.co.iiij.
Placuit.fo.cclxxxij.co.ij.
Clericus qui ep̄i.fo.cccxvj.co.iij.
Qui merito.ibidem.
Ep̄s nulli9 cām.fo.ccclxviij.co.j.
Placuit vt ep̄i.fo.cccxliij.co.j.
Felix ep̄s.fo.cccIxvij.co.iiij.
De diuersis ordi.fo.cccxj.co.j.
Catholicus q̄ cām.fo.cccxvij.co.iij
Irritam esse.fo.cccxvj.co.iiij.
Nullus ordinetur.fo.xxxix.co.ij.
Placuit de.fo.cccccclxxx.co.ij.
Qui die solēni.fo.cccccclv.co.iij.
Suggero fm statuta.f.cclv.co.iij.
In sacro.fo.cccccxcvij.co.ij.
Ep̄s ad synodum.fo.xxv.co.iij.
Placuit vt quotiēscūq̄.ibidem.
Illud statuēdū est.fo.xxxvj.co.iij.
Subdiacon9 cū ordinat.fo.xxxviij.
columna.ij.
Mulier q̄uis.fo.xxxix.co.j.
Ep̄s nullum.fo.cccccclv.co.iij.
Credo placere.fo.lxxv.co.iiij.
Clericus qui.ibidem.
Accusatores.ibidem.
Clericus maledictus.ibidem.
Clericum scurrilem.ibidem.
Clericus inuidens.ibidem.
Seditionarios.fo.lxxvj.co.j.
Clerici edendi.fo.lxxj.co.ij.
Confirmandum est.fo.xcj.co.j.
Peruenit in sanctā.f.ccccxxx.co.iij.
Credo placere.fo.eodem.co.iiij.
Placuit vt quisquis.fo.cccxj.co.j.
Lectores cū ad annos.fo.liiij.co.ij.
Quisquis ep̄or̄.fo.cclxiij.co.iiij.
Illud vero.fo.cclxv.co.iij.
Ep̄s sine consilio.fo.xl.co.j.
Sicut bonū est.fo.cccccij.co.iij.
Ab impatoribus.fo.cccxl.co.j.
Si qui vero.fo.cclxxxij.co.ij.
Dilidentes ep̄os.fo.cclvj.co.iiij.
Studendum est.ibidem.
Eor̄ qui pauperes.ibidem.
Sacramenta.fo.ccccccxliij.co.iij.
Placuit vt a.fo.cclxxxij.co.iiij.
Si qui clerici.fo.cxxj.co.iiij.
Studet scritas.fo.cccxcix.co.iij.
Placuit vt quicūq̄.fo.cxx.co.ij.
Clericum per.fo.cccxxij.co.iiij.
Sacerdote.fo.cccccclv.co.iij.
Seculares qui.fo.cccclix.co.iij.
Presbyter incōsulto.fo.ccccj.co.ij.
Sanctimoniales.fo.ccccxiiij.co.ij.
Pbr̄ inconsulto.fo.cccxcix.co.iiij.
Placuit ep̄os.fo.liiij.co.iij.
Ep̄s gentilium.fo.lx.co.iiij.
Nulli ep̄i.fo.lxviij.co.ij.
Si aūt pbr̄i.fo.cccIxviij.co.j.
Si quis de alterius.fo.cj.co.iiij.
Testes autem.fo.cclx.co.iiij.
Ex penitentibus.fo.lxxix.co.ij.
Episcopus vilem.fo.lxvij.co.iiij.
Clericus professionem.ibidem.
Clerico9 hereticor̄.f.cccclxxxv.c.iiij.
Pasche solēnitas.f.cccccclxvj.co.j.
Omni die.fo.cccccclxxxvij.co.iiij.
Statutū est vt q̄.fo.cclxviij.co.iiij.
Is q̄ in infirmitate.fo.ccccc.co.ij.
Dibus quibus.fo.cclxv.co.ij.
Placuit vt venerabilis.f.cccccclxvj
columna.j.
Mulier q̄uis docta.f.cccccclxix.c.iij

Ex cōcilio Celaraugustano.

Ne ds̄ ieiunet.fo.cccccclxiij.co.iiij.

Ex concilio Eliberitano.

Nullus abbas.fo.cccxj.co.ij.

Ex concilio Siluertano.

Emēdari placuit.fo.clxxxv.co.iiij.
Fidelis femina.fo.ccccclv.co.j.
Si qua mulier.fo.cccxxxxvj.co.iij.
Si qui inuenti.fo.cclxvj.co.j.
Prohibendū est.fo.xcvij.co.iij.
Si quis clericor̄.fo.lxxvij.co.j.
Delator si quis.fo.clxx.co.j.
Virgines q̄ se.fo.ccccvij.co.iiij.
Omnis hom9.fo.ccccccclix.co.iij.
Si q̄ parentes.fo.cccccxxix.co.ij.
Si qua fuerit.fo.cccccxxxvj.co.iij.
Definito incauta.f.ccccxxxvj.c.ij.
Actione quarta.ibidem.
Omnes qui.fo.clxij.co.ij.
Pueri añ annos.f.cccxxxiij.co.iij.
Si qua femina.fo.lxxxviij.co.j.

Ex concilio Epanen̄.

Si aliquis fuerit.fo.ccccc.co.iiij.

Ex cōcil. Ephesino.cc.epor̄.

De spiritu.fo.cccccccj.co.ij.

Ex cōcilio Eupanensi.

Si ep̄s ante.fo.cccvij.co.ij.

Ex concilio Gabilon.

Placuit vt p̄seruato.fo.xxiiij.co.ij.
Cauendum est.fo.ccciij.co.ij.
Dictū est nobis.fo.ccccclxvij.c.iij.
Cōtradictor̄.fo.cccccclxiij.co.iij.

Ex concilio Gangren.

Si quis seruum.fo.ccciiij.co.ij.
Pr̄ fl fornicationē.f.cxxxv.co.iiij.
Parsimoniam.fo.lxvij.co.ij.
Si quis despexit.fo.lxviij.co.ij.
Si quis vituperat.fo.l.co.iij.
Quicunq̄.ibidem.
Si quis discernit.fo.xlviij.co.ij.
Si qui filij.fo.xlix.co.j.
Quicunq̄ mulier.ibidem.
Si qua mulier.ibidem.
Si quis propter deum.ibidem.
Si quis vel virginē.fo.xlix.co.ij.
Si qua mulier.ibidem.
Si quis tanq̄.ibidem.
Si quis eorum.ibidem.
Si quis per superbiam.ibidem.
Si quis docet.ibidem.
Si quis extra.fo.xlix.co.iij.
Si quis nuptias.ibidem.
Si quis carnem.ibidem.
Si quis reliquerit.ibidem.
Si quis virorum.ibidem.
Hec autem.ibidem.

Ex cōcilio Hemtensi.

Pbr̄i in ecclesia.fo.clvij.co.j.

Ex concilio Herundensi.

Presbyter.fo.cccccclxij.co.ij.
In copulatione.f.cccccccxxiij.co.ij.
Quicunq̄.fo.cccIxxvij.co.j.
Sanctum est.fo.cccIxviij.co.j.
Sepe contingit.fo.lxxxviij.co.ij.
Sepe contingit.fo.cxxx.co.iiij.
Interrogatum est.ibidem.
Statuit quoq̄ sancta.ibidem.
Si ep̄o aut presbytero.ibidem.
Placuit vt si.ibidem.

Ex concilio Vticen̄.

Non oportet.fo.cccccccxvj.co.j.
De his clericis.fo.lxxx.co.iiij.
Cū pro vtilitate.fo.cccIxxiij.co.ij.
Si qui altario.fo.cccIxviij.co.iij.
Qui sacramento.fo.cccxxx.co.j.
Non semper promissa.ibidem.
Qis pbr̄ qui.fo.cccccIxxx.co.j.
Si ex laicis.fo.cxcix.co.j.
Si qui altario.fo.lxxxviij.co.iiij.
Pbr̄ si a plebe.fo.ccxvij.co.iiij.
Si q̄s in infirmitate.fo.xcviij.co.iij.
Hec huius.fo.cccxxxvij.co.ij.
Nullus clericor̄.fo.cccj.co.ij.

Qui iubēte.fo.cccxvj.co.ij.
De his q̄.f.cccccxxiij.co.iij.
Ex concilio Typonensi.
Altaria si nō.f.cccccxij.co.iij.
Ex concilio Dalpatensi.
Octaua discussio.f.cccxlj.co.j.
Prima actione.f.ccclxxxvij.co.ij.
Placuit vt si q̄s.f.cccxviij.co.iij.
In decima actiōe.f.cccxviij.co.iij.
Epūs sacerdotū.f.cxvij.co.j.
Epūs sacerdotū.f.ccclxviij.co.ij.
Fieū abhinc.f.cccxlv.co.ij.
Sexta actione.f.cccxvij.co.iij.
In nona actione.f.cccxcv.co.ij.
Ex ꝓcilio Caroli iperatoris.
In memoriā dñi Petri.f.xxvj.c.ij.
Ex concilio Laodicēsi.
Nō opz pbr̄os.f.clvj.co.iij.
Episcopū nō opz.f.ciij.co.j.
Non opz.f.lxviij.co.ij.
Non opz in.xl.f.ccccccxvj.co.f.
Si q̄s episcop⁹.f.cclxxv.co.ij.
Nō opz vocatos.f.xviij.co.ij.
Nō opz subdiacones.f.xxix.co.j.
Nō debere in vicis.f.xxx.co.iiij.
Non opz diaconū.f.clj.co.ij.
Non opz diaconos.ibidem.
Nō opz hereticoꝝ.f.clxxvij.co.ij.
Baptizādos.f.cccccclxxv.co.ij.
Non licet.f.lxxvj.co.j.
Episcopi iudicio.f.xxix.co.ij.
Nō opz exorcizare.f.cx.co.iij.
Non opz.f.ccccxvij.co.ij.
Nō opz ministros.f.cccccccc.co.iij.
Nō opz ministros.f.ccccccxcj.co.f.
Nō opz ministros.f.lxxj.co.iij.
Nō opz ministros.f.cxviij.co.f.
His q̄ diuersoꝝ.f.ccccclj.co.j.
Nō opz in.xl.f.cccccclxiij.co.ij.
Nō est permittēdū.f.cviij.co.j.
Non opz clericos.f.lxxj.co.j.
Ex concilio Laudicēsi.
Sacerdos penitētiā.f.ccccclj.co.f.
Ex concilio Leonis pape.
Nulli eꝝ liceat.f.cclxxx.co.iij.
Monem⁹.f.cccxxiij.co.ij.
Si q̄s ex sacerdotib⁹.f.cxxix.co.ij.
Ex concilio Lugdunēsi.
Nulli ex ꝓpin.f.cccccccxiij.co.ij.
Si q̄s de alio.f.cccccclxxxj.co.iij.
Pronūciādū.f.cccccclxij.co.iij.
Ex concilio Maciensi.
Sane ꝙsang.f.cccccxxiij.co.j.
Ex concilio Magno.
Constituim⁹.f.lxxvj.co.iij.
Ex concilio Magocēsi.
Dictū est nobis.f.cxxxj.co.j.
Hi qui matrimonium.fol'.cccccvij. columna.ij.
Decimas deo.f.ccxcij.co.ij.
Si q̄s viduā.f.cccclvj.co.iij.
Qui dormierit.ibidem.
In baptismate.f.cccccclxxix.co.iij.
Corpota sctoꝝ.f.cccccclxij.co.ij.
Null⁹ mortuꝰ.f.ccij.co.ij.
Epūs copo nō liceat.f.ccxcij.co.j.
Cōstituit sane.f.cccxvj.co.iij.
Si q̄s ꝙsecr⁹.f.cccxxxiij.co.ij.
De eo q̄ interrogatus.f.ccccxxix. columna.iij.
Constituit.f.cccxcvij.co.iij.
Decimas q̄s.f.cccxcij.co.ij.
Questi sunt.f.cclxxvij.co.ij.
Laici pbr̄os.f.cccxcvj.co.ij.
Ex ꝓcilio Wagutiēsi.
Constitutum⁹.f.cxxiij.co.iij.
Wagn⁹ epūs.f.xciij.co.j.
Abbas ꝙ hu.f.cccccvj.co.iiij.
Si q̄s laic⁹.f.cclxxvj.co.iij.
Questus est.f.ccclij.co.ij.
Qui pbr̄m oc.f.ccccij.co.ij.
Epūs, pbr̄, aut.f.cccxix.co.iij.
Decretū est.f.cxxxij.co.j.
Ex ꝓcilio Wanicēsi.
Null⁹ pbr̄oꝝ.f.ccccccxc.co.iiij.
Ex ꝓcilio Wancēsi.
Qui ꝛo odij.f.lxxvij.co.iij.
Si q̄s homicidiū.ibidem.
Placuit sancto.ficlj.co.j.
Presenti ꝓcilio.f.xcvj.co.ij.
Ex concilio Watū.
Null⁹ clericꝰ.f.cccvj.co.j.
Ex ꝓcilio Wartini pape.
Si q̄s obligat⁹.f.xcliij.co.ij.
Si q̄s de corpore.f.ccccc.co.ij.
Si q̄s epūs.f.cclxxv.co.iij.
De filia epi.f.cccccvij.co.iij.
Si q̄s pbr̄.f.ccclxix.co.j.
Si q̄s pbr̄.f.xlix.co.iij.
Si q̄s epūs.fo.ccciij.co.j.
Episcop⁹ habeat.f.cccj.co.iij.
Si q̄s pbr̄ aut.f.cxlix.co.ij.
Non liceat clericꝰ.f.clxxvij.co.iij.
Si q̄s epūs.f.ccv.co.ij.
Si q̄s obijt⁹.f.cccl vj.co.j.
Presbyter presente.f.clvj.co.j.
Per singulas.f.ccxvj.co.ij.
Si q̄s clericꝰ.f.cccl vj.co.j.
Non liceat.f.ccccxcvij.co.ij.
Episcopo nō liceat ante.f.cclxxxviij columna.iij.
Nō liceat in pulpito.f.cxlviij.c.iij.
Si q̄s ordinat⁹.ibidē.co.iiij.
Siqua mulier.f.cccccclxxxj.co.j.
Non opz cle.f.cccccclj.co.ij.
Nō liceat ante.f.cccccclxxv.co.iij.
Non dz ordinari.f.cxv.co.ij.
Propter ecclīasticas.f.xxvj.co.j.
Non liceat cuiliber.f.xxix.co.j.
Si q̄s pbr̄.f.lxxxiij.co.j.
Si q̄s epūs.f.ccccxj.co.ij.
Non licet populo.f.cviij.co.j.
Non oportet aliud.fol'.cccccclxvij, columna.j.
Non liceat.f.cccccxvj.co.j.
Si q̄s pbr̄.f.xi.co.ij.
Si q̄s fuerit.f.ccc lv.co.j.
Si q̄s ꝙ egritudine.f.xcviij.co.iij.
Nō liceat q̄nta.f.cccccclxxij.co.ij.
Epūs copū opz.f.cxv.co.j.
Ol tēpore.f.cccccclxxxj.co.iiij.
Si laici.f.lvij.co.iij.
Nō liceat sacerdotes.f.lxxj.co.iiij.
Si q̄s volūtate.f.lxxxviij.co.j.
Siquis viduā.fo.lxxxj.co.ij.
Siqua vidua.fo.xlvij.co.iij.
Siquis epūs in ꝓcilio.f.cccxij.co.j.
Viduas aūt.fo.ccccc v.co.ij.
Siquis seruū.f.ccccij.co.ij.
Manifesta.f.ccxxx.co.ij.
Siquis intrat.f.ccccccxlix.co.ij.
Ex ꝓcilio Mediomatricis.
Precarie.fo.cccxxxviij.co.ij.
Precarie fo.cccij.co.iij.
Siquis de ordine.f.cclxxxij.co.ij.
Placuit vt hi.f.ccccccxxxvij.co.iij.
In dñicis dieb⁹.fo.ccxcv.co.ij.
Ecclesie vel altaria.f.ccccccxl.co.ij.
Quicūq; ex clero.f.cccclxiij.co.iiij.
Ut epūs non.fo.cccccclxxxvij.co.ij.
Nemo eꝝ rum.fo.cccxvj.co.ij.
Cauendum est.fo.ccj.co.iij.
Tali conuugio.fo.cciij.co.ij.
De illis aute.fo.cclxxv.co.ij.
Si aūt necdū.f.ccccccxxxvij.co.ij.
Siquis habuerit.f.ccccxxv.co.ij.
Ex ꝓcilio Werech celebrato.
Puicis quidem.f.cccxx.co.iij.
Ex cōcilio Wileuitano.
Placuit vt quicūq.fo.cxx.co.ij.
Quisquis probat⁹.f.cxxiij.co.iij.
Placuit vt presbyteri.f.cxxviij.c.j
Inolita presumptio.fo.cccc.co.iiij.
Presbyteri diaconi.f.cccvj.co.iij.
Placuit vt quicunq; paruulos.fo. ccccccclxxxvj.co.ij.
Placuit igitur.ibidem.
Quisq̄s dixerit.f.cccccclxxxvj.c.iiij
Placuit vt quicunq; dixerit.ibidē.
Placuit vt.fo.ccccchiij.co.iij.
Aiudicibus quos.f.cxxxvij.co.iiij.
Ex concilio Nanetten.
Nullus pbr̄oꝝ.fo.lxxj.co.iij.
Quando autem.ibidem.
Quando pbri.ibidem.co.iiij.
Ex concilio Nauaten.
Quando epūs.f.xxix.co.iiij.
Nullus presbyter.f.cxxv.co.ij.
Ex ꝓcilio Neocesarien.
Diaconi septē debēt.f.cl.co.iiij.
Si cui⁹ vxorē.f.lvij.co.iij.
Qui admisit.f.ccclxviij.co.ij.
De his q̄ frequēter.f.ccccclxxvj.
Presbyter ante.xxx.f.cxxviij.co.ij.
Eos vero qui.f.lxxxviij.co.j.
Presbyter si vxorē.f.xlvj.co.iij.
Siquis in egritudine.f.cj.co.ij.
Ex concilio Niceno.
Quoniā multi.f.ccclvj.co.ij.
Siquis ꝙfugerit.f.clxxv.co.iij.
Seruetur ista.f.cccxxj.co.j.
Habeatur semel.f.xxiij.co.ij.
Judices autem.f.cccv.co.iij.
Interdixit.fo.lv.co.j.
Non oportet.f.clxxxij.co.j.
De his vero qui.f.ccccc.co.ij.
Sane si cōmunt.fo.cxv.co.ij.
Illud generaliter.fo.cxv.co.j.
Quoniam multi.fo.lxxvj.co.ij.
Pervenit ad sanctū.fo.clj.co.j.
Quoniā sunt.fo.cccccclxiij.co.ij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Si ḋs aut̃sue fuerit.f.cxix.co.iiij.
Si ḋs a medic⁹.f.cxvij.co.ij.
Si ḋ voluerint.f.ccij.co.ij.
Ecclesijs semel.f.cxvj.co.iij.
Si ḋ sine.f.cxxj.co.iij.
Quicunq; ex his.ibidem.
In noīe patris.f.cxx.co.iij.
Sācti̇ssimo in christo.f.cxxj.co.j.
Episcopi ab olb⁹.f.cxiij.co.ij.
Mos antiqu⁹.f.cxv.co.iij.
Cm̃ mos antiqu⁹.f.cxvj.co.j.
Ecclesijs semel.f.ccccccl.co.ij.
Quoniā multa.f.lxxvij.co.ij.
Si ḋ ꝺo.f.ccccxxj.co.j.
Sicut inḋt laudabile.f.cxxxix.c.ij

Et concilio Parisiensi.

Nulla ratione.f.cl.co.ij.
Qui suis epis.ibidem.
Scām canonicā.f.cccl̃xvij.co.iij.
Si p ordinationē.f.cvij.co.iij.
De illicita exōicatiōe.f.cccl̃xxxij. columna.j.
Null⁹ aut viduā.f.ccccccxxvij.c.j.

Et Gilio placēte ab vrbā.cc.

Sācto⁹ canonū.f.cxix.co.ij.

Et concilio Remen.

Sicut in vnaḋ.f.cccxix.co.ij.
Ut calix dñi.f.cccccxiij.co.j.
Peruenit.f.ccccl.co.iij.
Qui vxorē.f.cccccxviij.co.j.
Null⁹ ex.f.cccxxxv.co.ij.

Et concilio Rothomagen.

Sanctū est.f.cl̃xxxij.co.ij.
Oēs decime.f.cccxij.co.j.

Et concilio Sateguſta.

De leuitio.f.cxiij.co.iij.

Et concilio Sardicen.

Illō ḋs sanctitas.f.xcj.co.j.
Si forte in puincia.f.cxvj.co.ij.
Si epūs forte.f.cccxij.co.iij.
Si ḋs epūs.f.cccxvij.co.ij.
Si vobis fratres.f.cccl̃xvij.co.iij.
Ostiue epūs.f.ciij.co.iij.
Ostiue epūs.f.cl̃xxvj.co.ij.

Et Gilio Stephano pape.

Oportebat vt hec.f.cxxix.co.j.
Null⁹ vnq̃ laicoꝝ.ibidem.
Si ḋs ex epis.ibidem.

Et Gilio Terracon̄en.

Canonū statutis.f.cclvj.co.j.
Obseruandū.f.cclxij.co.j.
Si ḋs in metropol.f.cxvj.co.j.
Decreuimus.f.ccc.co.j.
Si ḋs epoꝝ.f.xxv.co.iij.
Monachi a monasterio.f.cccl̃xxiij columnā.ij.
Sicubi defunct⁹.f.cccxlv.co.iij.
Dictū est nob̄.f.cccccl̃xxxvij.c.iij

Et Gilio Toletano.

Si sacerdotes.f.cclxxxvj.co.iij.
Possessio territorij.f.cccl̃xxiij.c.ij.
Si ḋs laic⁹.f.cccxj.co.ij.
Nouerint.fo.cccxix.co.iij.
Nulla officia.f.xcvj.co.j.
Decēter olb⁹.f.cxlv.co.iij.
De seruoꝝ ordinatiōe.f.xciij.co.ij
De reb⁹ ꝺo.f.xciij.co.iij.
Et si illi ḋ.f.ccxxxvij.co.iij.
Sicut diocesim.f.cccl̃xxv.co.ij.
Quicunq;.f.xciij.co.ij.
Judei baptizati.f.cxcvj.co.iij.
Clerici q̃ in.f.cccclxxij.co.iij.
Necesse est vt.f.cccxxx.co.ij.
Nōnulli diacones.f.cl̃j.co.iij.
Liberti q̃ a.f.cxlij.co.j.
Liberti eccīe.f.cccxij.co.iij.
Precepū dñi.f.cccclxj.co.j.
Unio nr̄e ꝯgatiōis.f.ccciij.c.ij.
Decernim⁹.f.xxvj.co.j.
Quicūḋ inuisibilis.fo.clxxxv.co.ij.
Dignū est vita.f.cclvj.co.iij.
De iudeis aut̄.f.lxxij.co.ij.
Qui diuina.f.cclxiij.co.j.
Si in qualibet.f.cccxv.co.j.
Si publicis.f.cccxxix.co.j.
Si exposit⁹.f.cxlij.co.ij.
Hoc sanctū.f.cccccxiv.co.ij.
Hi q̃ intrāt.f.cccccxlix.co.ij.
In veteri lege.f.cxxvj.co.iij.
Sic q̃dā.f.cxxix.co.ij.
Plerisq; ex iudeis.f.cccccl̃xxix.co.j
Irreligiosa.f.cccccclxiij.co.j.
Qui ex familijs.f.xciij.co.j.
Quidā clerici.f.cxxxij.co.j.
In loco benedictionis.fol.cclxvij.
De hymnis f.cccccxlij.co.j.
Quādo presbyteri.f.xlvj.co.j.
Statutū est.f.cccccxvj.co.iij.
Cōstitutū est.f.cccl̃xx.co.ij.
Quicunq;.f.cccxlj.co.iij.
Nō pōt erga hoies.f.cxxxiij.c.ij.
Liberti eccīe.f.cccxlj.co.j.
Omne q̃ in.f.cccxxij.co.j.
Unū oratiū.f.xlj.co.ij.
De his q̃ ꝺra.f.xvj.co.iij.
Duo mala.f.xvij.co.j.
Quorūḋā clericoꝝ.f.xxxviij.co.ij.
Propter vitādū.f.cccccc̄xviij.c.iij
Et si iudeoꝝ.f.xvj.co.ij.
Presenti pcilio.ibidem.
Is q̃ nō hz.f.lvj.co.iij.
Quicūq; epūs.f.cccl̃xxv.co.ij.
Questionē.f.cccxl.co.iij.
Si ḋs post.f.xcij.co.ij.
Cū longe lateq;.f.cxj.co.j.
Illud diuini.f.cclxxx.co.ij.
Antiqui z.f.cccccl̃xij.co.iij.
Quicūq; fideliū.f.cccxcvj.co.ij.
Nihil ꝑtra.f.cclxxx.co.iij.
His a ḋb⁹.f.cccclxviij.co.iij.
Si ḋs de potēt⁹.f.cccl̃xxiij.c.ij
Placuit vt pen.f.xcj.co.ij.
De his ḋs.f.xlvj.co.ij.
Plures baptismalis.f.cccl̃xix.c.j.
Bone rei dare.f.cccxliij.co.ij.
Omnis etas.f.cccxxvj.co.ij.
Cū multe.f.cccl̃xvij.co.iij.
Episcop⁹ q̃ manā.f.cccxl.co.j.
Constituit.f.ccccij.co.j.
Definim⁹.f.ccciij.co.ij.
Hoc tantū fidi.f.cccc.co.iij.
Quia cognouim⁹.f.ccciij.co.ij.
Cōgregatio.f.cccxcvj.co.iij.
Uidua que.f.ccccxiij.co.iij.
Si clerici aut.f.cccviij.co.j.
Inter cetera.f.ccciij.co.iij.
De viduis.f.ccccc.co.ij.
Decernim⁹.f.c.cxcvj.co.iij.
Epūs si tertiā.f.cccxliij.co.ij.
Relata est.f.cxcix.co.iij.
Ecclīarū seruos.f.cccxlj.co.ij.
Quicūq; de.f.cccxliij.co.ij.
Qui in aliquo.f.xcj.co.ij.
Incōmutabilis.f.ccccxxix.co.iij.
Oēs femine.f.ccccix.co.j.
Placuit vt si.f.cccclxj.co.iij.
Sepe fit vt.f.cccxlij.co.ij.
Episcopū per.f.ccc.co.j.
Sācim⁹ oib⁹.f.cccxxxvj.co.iij.
Longinq; rate.f.cccxij.co.ij.
Proclius⁹ aut̄.f.cccc.v.co.iij.
Sacerdotes.f.cccxliij.co.iij.
Deuotā peccātē.f.ccccxvij.co.j.
Si ḋs episcop⁹.f.cccxcvj.co.ij.
Quicūq; sacer dotū.f.ccccxcvij.c.ij
Relatū est nob̄.f.cccccxlvij.co.ij.
Pro reuerētia.f.lxxj.co.iij.
Clerici q̃ monachoꝝ.f.cccc.co.iij.
Monachū aut.f.cccxij.co.iij.
Judei q̃.f.ccccxxij.co.iij.
Judeoꝝ filios.f.ccccxxiij.co.j.
Sepe maloꝝ.ibidem.
Sepe pnceps.f.cccl̃xvij.co.iij.
Si epūs vinā.f.cccxliij.co.ij.
Ignorātia mater.f.lxij.co.ij.
Quādo presbyteri.ibidem.
Epūs oēs.f.xxxvj.co.iij.
De libert̄.f.cxcij.co.ij.

Et concilio Turonen.

In ecclīastico.f.ccl.co.iij.
Nobilis homovel.f.cxcvij.co.j.
Si ḋs presbyter.f.cxvj.co.ij.
Si duo fratres.f.lxxvij.co.iij.
Dictū est folere.f.clxxxv.co.iij.
Perlatū est.f.cccccxxvij.co.ij.
Ubicunq;.f.cccxlv.co.ij.
Placuit ꝓpria.f.cccxlv.co.iij.
Si ḋs irasci.f.ccci.co.j.
Nulli de seruil.f.xcij.co.iij.
Vasa in ḋb⁹.f.cccccxliij.co.j.
Quicūq; clerici⁹.f.cccclxiij.co.iij.
Si ḋs cū matre.f.ccccccxxj.co.ij.
Relatū est.f.cccccxxxvj.co.ij.
Si ḋs viuente.ibidem.
Cōcediu⁹ etiā.f.cccccclj.co.iij.
Dissarū solēnia.f.cccccxxxix.c.iij
Ut pbri non.f.ccccij.co.ij.
In lecrū mariti.f.cccccxxj.co.j.
Si plures heredes.f.ccxcvij.co.ij
Si ḋs cū duab⁹.f.cccccxxj.co.j.
Puella si ante.f.cccxv.co.ij.
Si ḋs ꝓtumax.f.cccj.co.iij.
Oēs presbyteri.f.ccccij.co.ij.
Si ḋs abbas.f.cccevij.co.iij.
Quidā fornicat⁹.f.cccccxxj.co.ij.
Quicunq; er.f.cccxlvj.co.j.
Si ḋs in atrio.f.cccc.co.ij.
Virgines sacre.f.cccxlvij.co.j.
Quidā desp̄sauit.f.cccccxvj.co.iij
Si quis spōsam.ibidem.
Ubicūq; facultates.f.cccxxj.co.ij.

Glossarum Decretim edulle in marginibus signate.

Qui spiritualē. f.cccccexxxij.co.iij.
Si qs cū nouerca.fo.ccccclvij.co.j.
Certum est pro.fo.cccxvij.co.iij.
Quē pgenitores.fo.ccccxiij.co.iij.
Illud etiā nec.fo.cccccexxxij.co.ij.
Impudicas.fo.cccccev.co.iij.
Virginem.fo.cccccvj.co.j.
Hi ergo qui.ibidem.
Virginibus sacris.ibidem.

Ex concilio Turonēsi.

Incestuosi.fo.ccccl vij.co.ij.
Ep̄s non debet.fo.xxv.co.iij.

Ex concilio Uarensi.

Qui oblationes.fo.cccl.co.j.
Si tantū ep̄s.fo.cclxxiij.co.ij.
Preciptendum est.fo.ccclj.co.j.

Ex concilio Urbani pape.

Quesitum est.fo.cxcij.co.iij.
Si duo viri.fo.cccccexxxj.co.j.
Multor̄ auctibus.fo.cxcij.co.j.
De laicis.fo.cccxxxviij.co.iij.

Ex concilio Urbanensi.

Si quis iudaice.fo.ccccexxv.co.j.

Ex concilio Urbico.

In altari.fo.cccccclxiij.co.iij.

¶ Finis tabule conciliorum.

¶ Materie singulares que in variis Decreti glossis disperse sunt, hic aptissimo ordine colligunt ut facilius tramite ad illas perueniatur.

Aaron sacrificauit hircum: et ignis egressus a dño deuorauit holocaustū fo.ccccc.co.j.
Abbas i aliquibus dispēsat. f.cccexvij.c.ij.
Abbas an minores ordines hodie conferre possit.fo.cxviij.co.iij.
Abbas monachum excommunicatum absoluere potest.fo.cxlvj.columna.iiij.litera.p.
Abbas in ep̄m qñq; nō eligitur.fo.cclxxv.co.ij.
Abbas quem ordinē debet habere.fo.lxxxj.co.ij.lfa.c.
Abbas nihil ꝓpriū habet.fo.xcvij.columna.j.
Abbas factus ep̄s cui ecclesie acq̄rit.fo.ccccv.co.ij.
Abbas nō cōsecratur.fo.cccxxxvij.columna.iij.
Abbas an possit donare.fo.cccxxxviij.co.j.
Abbatē ab abbatia potest sol⁹ ep̄s deponere.fo.cccevij.co.iij.
Abbates tenent̄ ad concilū ep̄i venire.fo.xxv.co.iiij.
Abbates ep̄alia non exerceant.fol. ccclxx.co.iiij.
Abbatissa debet cē sexagenaria.folio.cccxiij.co.ij.
Abolitio fit tripliciter.fo.ccx.co.iij.
Abrahā, ꝑaulus, z Jesu an fuerint mēdacij exptes. fo.ccccxxvj.columna.iiij.
Abstinere a licitis quandoq; debemus.fo.cxxxiij.co.iiij.
Abstinere a venialibus difficillimū est.fo.cccccclxxxv.co.iiij.
Abstinētia Christi et Joānis baptiste diuersa fuit.f.lxvij.co.ij.lfa.o
Abstinendū est qñq; ab vxore. fol. ccccccx.co.iiij.
Abstinendū est ab omni specie mali.fo.clxxxv.co.iiij.
Absolutio ex causa differri potest. fo.xxv.co.iiij.
Absolutus semel in duob⁹ casibus accusari pōt.fo.ccxvj.co.iiij.
Absens an possit condemnari. fol. cclvj.co.j.in princ.
Absens in criminali potest in bonis puniri.fo.cclv.co.iiij.
Absens non est festina sentētia condemnandus. fol.cclxxvij.col.ij. litera.d.
Absenti vtrū subueniat. fo.ccxxvj. columna.j.litera.i.
Absentes vnde vocātur ad electiones.fo.cviij.co.iiij.
Absentes an sint ad electionem vocandi.fo.cclxxviij.co.j.
Absentes sunt ad electionē vocandi.fo.ccccc.co.j.
Absentes possunt per literas ꝓsentire.fo.cxiij.co.ij.
Acephali.fo.cl.co.iiij.
Acephalite.fo.ccccl xxvij.co.iij.
Actor z ꝓcurator z syndicus differunt.fo.ccxxxiij.co.j.lfa.d.
Actor libellum offerens: duplicem cautionē ꝓstare debet.fo.cclv. columna.iiij.
Actoris punitio reum ad iudicem non suum trahentis. fol.cccx.columna.iiij.
Actori denegand̄ inducie.fol.cclxv. columna.iij.
Actore non ꝓbante reus absolui⁹ regulariter. fo.cclxxvj.co.iij. litera.c.
Actio ꝓpter culpā reuiuiscit. fol. ccccccclxxxv.co.iij.
Actio perpetuatur litis cōtestatione.fo.cccxxviij.co.iiij.
Actio fm canones non est de necessitate ꝓponenda.fo.cxxxij.co.iij.
Actio vtrū sit ꝓponēda de iure canonico.fo.viij.co.iiij.
Actio nō datur ex improbitate.fol. ccccxxx.co.iiij.
Actiones sed nō passiones cōicant̄. inter ꝓiuges. fo.ccccexxxij.co.iiij.
Actiones plures habēs an vna eligra ꝓdat alias.fo.cccclviij.co.iiij.
Actiones quatuor ex cōtractu inf̄a mant.fo.cclviij.co.ij.
Accusans vxorē adulterā qualiter cōiungat̄ de adulterio.fo.cccclviij. columna.iij.
Accusatus lite pēdēte ꝓmot⁹ an sit deponendus.fo.cxxxj.co.iij.
Accusatus qñq; dat expēsas accusatori.fo.ccxxxviij.co.ij.
Accusatoib⁹ qñq; ꝓmiū dat̄. fo. cxxix.co.ij.
Accusare se pñt mutuo vir et vxor de adulterio.f.ccccxlj.c.ij.lfa.f.
Accusare ꝓhibit⁹ an a testimonio repellat̄ur.fo.cclx.co.iiij.
Accusare an quis cogat̄.f.ccccxxij. columna.iiij.
Accusare ꝓhibentur aliqui. folio cclxv.co.ij.
Accusare quis quandoq; cogitur. fo.cexxxix.co.iiij.
Accusare non potest de crimine cōuictus in modū exceptionis.fol. ccxxxvij.co.ij.
Accusare cogitur aliq̄s quandoq;. fo.cclxv.co.ij.
Accusari potest quis post mortem. fo.cxliij.co.iij.
Accusari q̄s nō pōt sīr de pluribus

criminibus. fo. ccxxvij. co. ij.
Accusari possunt plures simul. fo. cxxxij. columna. j.
Acquisita de bonis ecclesie z de bonis clericoꝝ ad quos grinebunt. fo. cccliiij. co. iiij.
Accusari post mortē an possit alicui fo. ccccl xxix. co. j.
Accusator calūnios⁹ cogit se purgare. fo. ccxix. co. j.
Accusator an z quando ꝑ̄ desistere. fo. cclxx. co. ij.
Accusator ꝑ̄dēte accusatione ꝑ̄ desistere. fo. cxlvij. co. j.
Accusator z testis idē esse nō ꝑ̄ in cā matrimoniali. f. cccccxxx. co. iiij.
Accusator deficiēs i vno nō admittatur ad alia. fo. cclviij. co. ij.
Accusator in quibꝰ peccare potest, fo. ccxij. co. iiij. lfa. f.
Accusator non semp cogit se ad penam talionis inscribere. fol. ccxlj. columna. j. lfa. d.
Accusator an dande sint inducie. fo. ccxiij. co. ij.
Accusato absente potest dari libellus. fo. ccxlj. co. iiij.
Accusato in causa sanguinis licet pecuniam dare. fo. ccx. co. ij.
Accusan punito. fo. ccxlj. co. ij.
Accusatio ꝓsumitur semp inuidie causa fieri. fo. ccxxij. co. iij.
Accusatio ex charitate ꝺ̄z prouenire. fo. ccxl. co. j. lfa. c.
Accusatus an pendente accusatione possit suū accusatorem accusare. fo. cclx. co. j.
Accusatio, denūciatio, z infamatio diuersa sunt. fo. ccxlj. co. j.
Accusatio adulterij post quinquēniū non audit. fo. cccccl x. co. j.
Accusatio episcopoꝝ ꝓsumitur ex odio fieri. fo. clij. co. iij.
Accusationem admonitio ꝺ̄z precedere. fo. cxciij. co. iij.
Accusationē deferens qualiter punitur. fo. ccxv. co. j.
Accusatur ne quis de diuersis criminibus. fo. ccccix. co. ij.
Adam z Eua cōfessi sunt. fo. ccccclxxx. co. j.
Adam ante peccatū habuit duplicem statū. fo. cccccl xxxvj. co. ij.
Adam si non peccasset sēp iuuenis fuisset. fo. cccccl xxxvj. co. iij.
Adam erat immortalis. ibidem.
Adam si nō peccasset nulla in coitu voluptas esset. fo. cccccxlij. co. iij
Adam ante peccatum erat nudus. fo. cccccl xx. co. iij.
Adam si viueret vxorē habere non posset. fo. ccccccxxi. co. ij.
Adamiani. fo. cccclxxxvj. co. iij.
Admonitio qñq̄ est necessaria. qñq̄ non. fo. ccxlviij. co. ij.
Admonitio precedat denunciationem. fo. ccxxxij. co. iiij.
Admonitio semper vindictā precedat. fo. cccxxxv. co. iij.
Adoptio et arrogatio differunt. fo. cccccxxxj. co. j.
Aduocatus an possit operas locare. fo. cccxx. co. iiij.
Aduocatus idē ius sepius allegare potest. fo. cccclxvij. co. iij.
Aduocat⁹ an teneat ad decimas de patrocinio. fo. cccl xxxij. co. j. lfa. b
Aduocati militant. fol. ccccxxxvij. columna. iiij.
Aduocati sunt audiendi. fo. ccccccxxxiij. co. iij.
Aduocato qñq̄ silētium imponendum est. fo. cclxij. co. iij.
Aduocato qualiter fit satisfactio, fo. eodem. co. ij.
Adulatio triplr fit. fo. xlij. co. iij.
Adulterium non fit sine dolo. folio ccccccxxj. co. ij.
Adulteriū z pluriū solo alo cōmittuntur. fo. cccccl xj. co. j.
Adulteriū z simonia possūt esse ex parte vnius. fo. cccccl. co. iij.
Adulteriū cū ꝓpria vxore qñq̄ cōmittitur. fo. ccccc vij. co. iij.
Adulteriū non cōmittitur si coniugata ignoranter cognoscitur. fol. ccccccxxj. co. j.
Adulteriū cum sponsa nō cōmittitur. fo. ccccc xvj. co. ij.
Adulterio polluta an possit a suo coruptore duci. f. ccccccxxxv. c. iiij
Adulterio multa sunt grauiora. folio. cccccl vj. co. j. lfa. f.
Adultera etiā post penitentiā accusari potest. fo. cccccxlj. co. j.
Aduersarius an debeat aduersario agere q̄ dicit. fo. ccccc xvij. co. ij.
Acciani. fo. cccclxxxvij. co. j.
Aeriani. ibidem.
Affectus z effect⁹ nō equal⁹ puniūtur. fo. cccccl xv. co. iiij.
Affectus sine effectu punitur. folio cxcij. co. iiij.
Affinitas spūalis maior est carnali. fo. ccccc xvj. co. iij.
Affinitas tm̄ ꝙ carnis cōmistionez contrahitur. fo. cccccxxxij. co. ij.
Affinitas nō nascit sine carnis commixtione. fo. cccccxxiij. co. j.
Affinitatis definitio. fo. cccccxxix. columna. iiij.
Affinitas per coitū nefariū contrahitur. fo. cccccxxx. co. iij.
Affinitatis genus per quā regulā cognoscitur. ibidem.
Affinitatis gradus cōputant sicut gradus cōsanguinitatis. ibidem. columna. iiij.
Affinitas per notabilia declaratur fo. cccccxxx. co. j.
Affinitatis ꝓhibitio inter ascēdentes z descēdentes ꝑpetua. ibidē.
Affirmatiua in negatiuā resoluit. fo. cxxxv. co. j.
Afflictio quandoq̄ datur afflictis, fo. cclxxvj. co. iij.
Ager et mansus differunt. fo. cccclxxvij. co. j.
Agilitas est dos corporis glorios⁹. fo. ccccccclvj. co. iiij.
Alabastri fractio quid significet. folio. cccccl xxij. co. iij.
Alienatio facta ab ecclesia qñq̄ tenet qñq̄ non. fo. cccxxxix. co. ij.
Alienatio quid comprehēdit. folio ccxxxj. co. iiij.
Alimētoꝝ noie ꝑ̄hēdunt vestes et habitatio. fo. cccij. co. j.
Aliud est in via, aliud in inuio. fol. cccccix. co. ij.
Alogi. fo. ccclxxxvj. co. iiij.
Altare qñ est recōsecrandum. folio cccccxl. co. iij. lfa. c.
Altaris mysteriū est incōprehensibile. fo. clxxx. co. ij.
Altaria ante confectionem crisi possunt. fo. cxvij. co. j.
Ambiguitas est triplex. f. lvj. co. ij.
Amicos facere de māmona iniqtatis quid est. fo. ccxxvij. co. j.
Amittit quis quod nunq̄ habuit, fo. xxxvij. co. ij.
Anathema. fo. cclvij. co. ij.
Ancilla cōrahere ꝓmissa eripit in libertatem. fo. cccccclvij. co. iij.
Ancilla cum dño cōtrahens libera efficitur. fo. lvij. co. i.
Ancillā ignoranter ductā etiā post manumissionem pōt uber dimittere. fo. ccccxxvij. co. iij.
Angelici. fo. cccclxxxvj. co. iij.
Angeli nō fuerunt ex traduce. fol. ccccxcij. co. iij. lfa. n.
Anima sine virtutibus corruit. fo. clxix. co. ij.
Anima pro homine ponit. fo. clxix, columna. ij.
Anima plus similitudinis hz cum deo q̄ corpus. fo. ccccxcix. co. ij.
Anima maribus citius infunditur q̄ feminis. fo. vj. co. ij.
Anima nostra vnde procedit. folio ccccxliij. co. ij.
Anime infirmitas est duplex. folio cccix. co. j.
Anime vnius ꝺditio est grauior q̄ mille corpoꝝ. fo. ccccxxxij. co. j.
Aie vis est duplex. fo. cccix. co. ij.
Animalia immūda que dicebāt esse. fo. ccccxlij. co. j.
Animatū z nō aiatū interficiēs ꝙliter punitur. fo. ccccxliij. co. ij.
Animositas qñq̄ i bonū qñq̄ i malam partē sumit. fo. cxlij. co. ij.
Annus a martio qñq̄ incepit. folio cxxiij. co. ij.
Annus quo pater filium a religione reuocare potest, quādo incipit ocurrere. fo. ccccv. co. ij.
Annus quot dies habet. fo. cccccclxxxviij. co. ij.

In marginibus signate.

Ann⁹ bissextilis duos dies facit haberi pro vno. fo. xcviij. co. j.

Annus in estatem t hyemē diuidit fo. cxxiij. co. iij.

Anni excursus aliqua facit. fo. cccxlj. co. iij.

Annulus nupte qđ notat. fo. ccccclxxxiij. co. iij.

Annuli datio facit presumi p mīimonio. fo. ccccclxxxiij. co. iij.

Annotatio qđ sit. fo. ccccxcij. co. j.

Antiquitas nō dat priuilegium. fo. clj. co. iij.

Antidicomarite. f. ccccclxxxvij. co. j.

Anthropomorphite. fo. ccccclxxxvj. columna. iij.

Antiochus multa facinora ꝑpetrauit. fo. clxxij. co. ij. litera n.

Apostolus vsus est sententijs poeticis. fo. lxj. co. iij.

Apli vtrum potuissent conficere in triduo. fo. ccccccl. co. j.

Apli de cōtinentia nihil ꝑstituerūt. sed solo exemplo illam docuerūt fo. cxxxv. co. j.

Apli de passione domini doluerūt, fo. cccccxcj. co. ij.

Apostoli vtrū omnes fuerunt epi. fo. clvij. co. iij. lfa k.

Apli vindictā desiderantes an pecauerunt. fo. ccccclvj. co. ij.

Apostoli quando fuerunt cōsecrati. fo. xxxj. co. iiij.

Apostolos non petens intra tēpus videtur renunciare appellationi, fo. ccxxvij. co. j.

Aplōz locum tenent viri eccliastici diuersimode. fo. ccxxix. co. iij.

Apostolici. fo. ccccclxxxvj. co. iij.

Apostata quilibet an sit excōicat⁹. fo. xxvij. co. iij. lfa. l.

Apostate qui dicunt. fo. xcj. co. ij.

Apocrisarius. fo. ccj. co. iiij.

Apologia. fo. cxxv. co. ij. lfa. m.

Apellite. fo. ccclxxxvj. co. iij.

Apollinariste. fo. ccccl xxxvij. co. j.

Appellat qui ad superiorē iter arripit. fo. ccccl. co. ij.

Appellat cōiunctus pro cōiuncto. fo. cxxvj. co. iiij.

Appellāt de epis ꝑuicie ad metropolitanum. fo. xxiij. co. iij.

Appellāt ad papam omisso medio. fo. cxxj. co. ij.

Appellāt a iudice secūari ad ecclesiasticum. fo. ccxxj. co. ij. lfa. g.

Appellare tertio non licet. fo. ccxxj. columna. iij.

Appellare ante sniam fm leges nō licet. fo. clxij. co. iij.

Appellare a iudice cōiter electo an licitum sit. fo. ccxxvij. co. iij.

Appellare tertio ꝺz. f. ccccclxxxix. c. j.

Appellare aut iudicē recusare non semper licet. fo. cxxvj. co. ij.

Appellare ante sententiā vtrum liceat. fo. ccxxij. co. ij.

Appellare nō licet a maiori ad minorem. fo. ccxxv. co. ij.

Appellari nō pōt in tributis t decimis. fo. ccxxx. co. iij.

Appellari nō pōt ab excōicatione. fo. ccexvj. co. ij.

Appellandū ne est iudice presente, fo. ccxxvj. co. j. lfa. b.

Appellandū non est omisso medio, fo. cclxxv. co. j.

Appellās frustratorie iudicē offendit. fo. lxxxiij. co. iij.

Appellās per calumniam ad quid punitur. fo. ccxxij. co. j.

Appellās scđo multis in casib⁹ non auditur. fo. ccxxv. co. ij.

Appellans a delegato ad quem appellare debet. fo. ccxxj. co. j.

Appellans absente iudice qđ ꝺz facere. fo. ccxxvij. co. ij.

Appellans a grauamine iuste appellat. fo. ccxxvj. co. ij.

Appellantis iniuste punitio. folio ccxxiij. co. ij.

Appellanti diuersa tpa dant ad ꝓsequendum. fo. ccxxix. co. ij.

Appellanti impedito quō succurritur. fo. ccxxij. co. ij. lfa. h.

Appellatio et nūciatio noui operis differunt. fo. ccxxvij. co. j.

Appellatio pluriū. fo. ccxxvj. co. ij

Appellatio ab executore facit fructus sequestrari. fo. ccxxiij. co. ij.

Appellatio pōt ad papā omisso medio interponi. fo. xxxiij. co. ij.

Appellatio in multis casib⁹ nō admittitur. fo. ccxxj. co. ij.

Appellationis tps pōt iudex moderari. fo. ccxxj. co. j. in fine.

Appellationis causa est eadē cum principali. fo. ccxxix. co. j.

Appellationis causa nō est ad iudicem a quo remittēda. fo. ccxxviij. columna. ij.

Appellationis termin⁹ est triplex. fo. ccxxix. co. ij.

Appellationis causa vtrum sit assignanda. fo. ccxxij. co. ij.

Appellatiōis tps an sit vile, an cōtinuū. fo. ccxxiij. co. ij.

Appellationis dies cōputāt in decendio quod datur ad appellandum. fo. ccxxiij. co. ij.

Appellationis definitio. fol'. ccxxj. columna. j.

Appellationē ꝓ me factā an teneat ratificare. fo. ccxxvj. co. iiij.

Appellationes frīuolas recipiens punitur. fo. ccxxxj. co. j.

Apulia est patrimoniū beati petri fo. ccccxij. co. j.

Aqua an sit de necessitate consecrationis. fo. cccccclvj. co. iij.

Aqua baptismi an sit sacramentū. fo. clxvj. co. j.

Aqua q̄ fluxit de latere xp̄i an fuerit vera aq̄. fo. cccccclvj. co. iij.

Aqua de petra fuit signum sanguinis christi. fo. cccccclxj. co. j.

Aqua in baptismo est sacramentū. fo. cccccclxvij. co. j.

Aqua multipliciter accipitur. folio cccccclvij. co. iij.

Aqua de petra pp̄m p desertū secuta est. fo. cccccclxij. co. j.

Aquarij. fo. ccccl xxxvj. co. iij.

Arabici. fo. cccclxxxvij. co. ij.

Arbitros eligere qnq̄ cogunt litigantes. fo. ccxxj. co. ij.

Arbitrium liberum ad quid valet. fo. cccccclxxxvj. co. iij.

Arbitrium inimici an sit tolerādū. fo. ccccl xij. co. iij.

Arbitrorum duo sunt genera. folio ccxxvij. co. iij.

Arbotis ꝓsanguinitatis formatio. fo. cccccccxxvj. co. ij.

Arbotis affinitatis formatio, folio cccccccxix. co. iij.

Archiepūs an sit iudex ordinarius totius ꝓuincie. fo. ccxcvj. co. ij.

Archiepūs solus causam epi audire non potest. fo. lvj. co. iij.

Archiepūs in cōfirmatione non tenetur primatem ꝓsulere. fo. cxv. co. ij. litera. o.

Archiepūs de causis subditorum epi cognoscere nō pōt. f. ccxcvij. c. ij.

Archiepūs quot suffraganeos habeat. fo. xxx. co. iiij.

Archiepūs ante pallij susceptionem nō ꝓuocat synodū. f. clxiij. co. ij.

Archiepūs a suis suffraganeis cōsecratur. fo. clxv. co. ij.

Archiepūs a quibus est cōsecrādus fo. xcij. co. j.

Archiepi palliū nō petētis negligētiā qs supplere ꝺz. f. clxij. co. iij.

Archidiaconus an habeat iurisdictionē delegatā. fo. cliij. co. iiij.

Archidiacon⁹ an possit instituere. fo. ccccxiij. co. ij.

Archidiaconus instituēdos examinare debet. fo. xxxix. co. iiij.

Archidiacoi sunt oculi epi. fol'. cl. columna. iij.

Archidiaconi mulctare possūt. fol'. cliij. co. iij.

Archidiaconatū quis cōferre pōt. fo. cij. co. iiij. lfa. g.

Archimandrita. fo. cciij. co. ij.

Archoniati. fo. ccccl xxxvj. co. iij.

Archiflamines. fo. cxxx. co. ij.

Arene nō sunt sine cemento ligāde fo. cxxxix. co. j.

Ariolus quis dicitur, fol'. ccxxxviij. columna. ij.

Argumentū ab ordine verboū sumitur. fo. lxix. co. ij. lfa. h.

Argumētum a ꝓrario sensu est in iure fortissimum. fo. x. co. ij.

Argumētat quādoq̄ ex iure abrogato. fo. viij. co. iij.

Argumentamur in iure varijs mo

dis.fo.cccclxxv.co.iiij.
Artoryite.fo.cccclxxxvj.co.iij.
Articulus sup quo ecclesia est fundata.fo.lxviij.co.j.
Articulos fidei nos oēs scire tenemur.fo.cccclxxvj.co.iiij.
Ascriptitij dupliciter fiūt. fo.xcv. columna.iij.
Asine quā dñs equitauit festū non est celebrandū.fo.cccclxv.co.ij
Assessous officiū.fo.ccccliij.co.ij.
Assisterū qd sit. fol.cccccviij.co.ij. litera f.
Astronomia non est reprehendenda. fo.cccccvij.co.ij.
Atriū est cemiteriū.f.ccclxvij.co.ij
Auar⁹ est insatiabilis. f.lxxvij.c.ij.
Auari non dant pctōr remissionē. fo.clxiij.co.ij.
Auaritia ꝓmouendū impedit.fol. cxxviij.co.ij.
Auaritia est fornicatio.fo.ccccxxj. columna.j.
Auaritia est idolor seruitus. folio clxix.co.iiij.
Authoritas canonis est maior authoritate scīor.f.xix.c.ij.fra.d.
Authoritas scīor qsq; papali preferrur authoritati.fo.xxix.co.ij.
Authoritas maioris in olb⁹ pactis est excepta.fo.lx.co.ij.
Audientia est multis denegāda. fo.xxxv.co.iij.
Augustinus quādoq; dormitauit. fo.ccccc.co.ij.
Augustinū disputationes, hieronymū translationes, t Gregoriū moralia cōmendant.fo.x.co.iiij.
Aures male intelligēnt⁹ sunt euellende.fo.lxj.co.j.
Aurum pro sapiētia ponitur. folio ccccccxcij.co.j.
Azahel fuit rex Damasci.fo.cccclxxvij.columna.j.

Babylonij p qs reges fuerūt i captiuitate.fo.ccccj.co.ij.
Balthasar vasis dñi abusus est.fo. ccccccxlij.co.iiij.
Balnee multis periculose sunt.fol. cxxxiij.co.j.
Baptism⁹ fit in nole t nō in nolibus patris tc.fo.cccccclxxv.co.ij.
Baptismus quādo fuit institutus. fo.cccccclxvij.co.iiij.
Baptismus est sacramentum fidei. fo.cccccclxxvij.co.iij.
Baptismus non vitiatur precū vitio.fo.cccccclxxvj.co.ij.
Baptismus an possit cōferri furioso.fo.cccccclxx.co.ij.
Baptismus passionē christi signat. fo.ccccxc.co.j.
Baptismus virū tollat infamiam. fo.ccj.co.ij.litera.k.
Baptismus an possit dari in nomie christi.fo.cccccclxxvij.co.j.
Baptismus est prima tabula. folio ccccclxxj.co.iij.
Baptismus et pnia ministrant tpe interdicti.fo.cccccclvij.co.ij.
Baptismus est efficacior penitētia. fo.cccccclxxix.co.iij.
Baptismus an possit dari p laicos. fo.cccccclxxij.co.ij.
Baptism⁹ Joānis nō fuit ,ppie batismus.fo.cccccclxvij.co.iij.
Baptismus an tollat irregularitatem.fo.cj.co.iij.fra c.
Baptismus adultor an valeat sine satisfactione.fo.cccccclxxix.co.iij.
Baptismus Joannis nō fuit remissionis operatiuus. fo.cccccclxxij. columna.iiij.
Baptismus tollit infamiā precedētem.fo.xliij.co.j.
Baptismus solennis tantū in anno celebratur.fo.cccccclxxix.co.iij.
Baptismus in maris littore factus non cōfecrat totū mare.fo.clxxvj columna.ij.
Baptismus an presumat esse in aliquo.fo.cccccclxxxvj.co.j.
Baptismus virum ante passionem fuit institutus. folio.cccccclxxij. columna.iiij.
Baptismus ficte accedenti dandus est.fo.clxxij.co.iiij.
Baptismus triplex est. folio.cccl.xj. columna.ij.
Baptismus Joannis non conferebat peccatorum remissionem, fo. clxxv.co.j.
Baptismus ante christi passionem nulli erat necessarius.ipidem.
Baptismus oēm peccati maculam tollit.fo.clxij.co.iij.
Baptismus delet actualia cū originali.fo.cccccclxxxiij.co.iij.
Baptismus est oim sacramētorum ianua.fo.cxxvij.co.j.fra.b.
Baptismi effectus.fo.cccccclxvij.columna.j.
Baptismi forma debet esse simpla. fo.cxlvij.co.ij.
Baptismi definitio. fol.cccccclxvij. columna.j.
Baptismi forma corrupte plata nō vitiat ipm.fo.cccccclxxv.co.j.
Baptismi tria sūt genera.fo.ccccclxvij.co.j.
Baptismi forma an vitietur, si aliquid supflui apponatur, aut interponatur, aut si ipsi⁹ ordo mutetur.fo.cccccclxxvj.co.iiij.fra m.
Baptismi forma apud grecos t latinos est eadē.f.cccccclxxviij.co.j.
Baptismi sacrāmentū etiam imperfectum nō iteratur.fo.clxxvj.co. iiij.litera.m.
Baptismi forma.fo.cccccclxvij.co.j
Baptismi vis qn fuit data aque.folio.cccccclxviij.co.iiij.
Baptismi xpc sunt dona.fo.ccccc xxix.columna.j.
Baptismo an fiat iniuria p reiterationem.fo.clxxv.co.iiij.
Baptismo carens neq; corpus domini sumat,neq; predicet. folio cccccclxxvj.co.ij.
Baptizare seipm nemo potest. fol. clxxxv.co.j.
Baptizare seip̄z nemo pōt.f.cccccclxxj.co.iij.litera h.
Baptizare potest paganus. fo.liij. columna.ij.
Baptizare soleniter laicus nō pōt. fo.lxxxvj.co.j.litera.f.
Baptizādus ter debet immergi.fo. cccccclxxvij.co.iiij.
Baptizandi ius non habēt laici.fo. clxxxij.co.j.
Baptizādo an sit opus totū corpus immergere:fo.cccccclxix.co.j.
Baptizādo nō sufficit hre bonā conscientiam.fo.cccccclxxxvj.co.ij.
Baptizo te in nole genitoris tc. an valeat.fo.cccccclxxviij.co.ij.
Baptizās debet hre intentionē baptizandi.fo.cccccclxx.co.iiij.
Baptizatur quis in nole christi,non autem in nomine trinitatis. folio cccccclxix.co.iiij.
Baptizatus in egritudine nō est promouendus.fo.cj.co.iij.
Baptizatus vel ordinatus pluries an plures recipiat characteres. fo.cxvij.co.ij.fra.a.
Baptizatus locofe non est baptizatus.fo.clxxvj.co.iiij.fra.n.
Baptizatus sola voluntate an possit cum christiana contrahere.fo. ccccxviij.co.iiij.
Baptizati a Joanne an debuerunt rebaptizari baptismo christi. fol. clxxiij.co.iiij.
Baptizatum se dicenti creditur.fo. cxvij.co.ij.
Basilius a symmacho rogat⁹ interfuit electioni pape.fo.clvij.co.ij.
Basilidiani.fo.cccclxxxvj.co.ij.
Beati immaculati primer.xxij.distinctiones.fo.ccccccj.co.iij.
Beemoth qualiter interpretatur. fo.cccccciij.co.j.fra.e.
Bellum potest indici a iudice ecclesiastico.fo.cccl.xvij.co.j.
Bella an sint ꝓmissa,et quibus.fo. ccccxxxv.co.iiij.
Bficiū ꝓferēs indigno,ppt amorē simoniacus est.f.clxxxvij.co.iiij.
Beneficiū qfq; ꝓmittit,t nō officiū fo.cxxxiij.co.j.
Beneficium potest auferri a papa. fo.ccxcviij.co.iij.
Beneficium coningatis interdict. fo.cccccxiij.co.ij.
Beneficium inuito confertur. folio lxxiij.co.ij.
Beneficiū iuris spernēs sibi debet imputare.fo.ccciij.co.ij.
Beneficiū per timorē obtinens pec

in marginibus signate.

cat mortaliter.f.cc.co.iij.
Beneficij spe ordinem recipiẽs nõ peccat.f.cxij.co.iij.
Beneficij renũciatio vt alij deꝫ nõ est semper simoniaca. f.clxxxvij. columna.ij.
Beneficij collatori reuerẽtia debeꝫ. fo.ccxcij.co.ij.
Beneficij fructus vendi possunt.f. ccxxxvij.co.ij.
Beneficio sine culpa sua nemo priuatur.f.cccxcvij.co.ij.
Beneficio pigꝫ, q̃ priuatur officio. fo.cxcij.co.ij.
Beneficio quis priuari non debet, nisi fm ordinem iuris. fo.ccxviij. columna.j.
Beneficia sub ꝓditione nõ dãtur.f. clxxxv.co.j.lfa.a.
Beneficiatus in diocesibus duorũ episcoporꝫ ab vtroꝫ iudicatur.f. ccccxvij.co.iij.
Beneficiatꝰ suis ꝓsanguineis subuenire põt.f.ll.co.ij.
Beneficiatꝰ trãsiẽs de vna ecclesia ad aliã, an statim perdat ꝑmã.f. ccccxix.co.j.
Benemeritꝰ q̃s dicitur.fo.ccxxxix. columna.iij.
Biblia hꝫ aliq̃s libros apocryphos fo.xx.co.iij.
Bigamꝰ est cũ corrupta etiã ignotã ter ꝓtrahẽs.f.liij.co.ij.
Bigamꝰ ꝓpter q̃tuor rationes ,primo ueri nõ põt.f.xlij.co.ij.
Blandiri possumus infidelibꝰ. fol. cxc.co.ij.
Bonꝰ z malꝰ q̃s simul esse nõ põt.f. ccccclj.co.j.
Bonꝰ non est q̃ malos nõ tolerat. f. clxxxvij.co j.
Bona mortificata p penitẽtiã reuiuiscũt.f.cccccix.co.ij.
Bona in peccato facta quo ad aliq̃ ꝑsunt.f.cccccciij.co.j.
Bona ꝑma p sequẽtia mala mortificanf.f.ccccclxxxvij.co.ij.
Bona instanter sunt faciẽda. fol. ccccclxxiij.co.iij.
Bona deuouẽtis se religioni ad q̃s deuoluunf.f.ccccv.co.ij.
Bona mortificata reuiuiscũt,sz nõ mortua.f.cccccciij.co.j.
Bonũ facere vtrũ quis cogatur.f. cccclxj.co.iq.
Bonũ quodlibet desursum est.fol. ccccccvj.co.iij.
Bonum ꝓuenit ex malo.fo. ccccix. columna.j.
Bonosiani q̃ dicunf. f.cccclxxxvij. columna.ij.
Burranna est duplex. folio.ccccxc. columna.iiij.
Bulgari qui sunt. folio. xlviij. columna.iij.
Bustum,rogus,z pyra differũt. f. cccclxvj.co.iiij.

Caiphas ꝓphetauit.f.clxxiij. columna.ij.
Calami.f.cccclxxxvj.co.iij.
Calix an possit esse ligneus aut vitreꝰ.f.ccccccxliij.co.j.
Calix q̃liter lumif.f.ccccxc.co.ij.
Calũniator nõ semp punit talione. fo.ccxxij.co.j.
Calũniator.f.ccxij.co.iij.
Candor munditiã signat. f.cccccclxxviij.co.iiij.
Candelabrũ qualiter sumitur. fo. ccccccc.co.iiij.
Canon canoni an preiudicet, folio lxxxv.co.ij.
Canon.f.iij.co.ij.
Canon vt regula.f.cccccxc.co.iij.
Canone nõ definiẽte definire nõ hꝫ.f.ccccxxxvij.co.iiij.
Canones preferuntur legibus. fo. xj.co.iij.
Canones quoꝝ apostoloꝝ sunt recipiendi.f.xx.co.ij.
Canonicꝰ ꝑ canonico testificari potest.f.ccciiij.co.iiij.
Canonicus de cõmuni iure nõ potest duas prebendas habere,fo. clxv.co.j.
Canonicꝰ de gremio ꝓfertur extraneo.f.cxxxviij.co.iij.
Canonici contra episcopũ agentes procuratoꝝ cõstituere possunt. fo.cclxvij.co.iij.
Captꝰ in bello an licite possit auxiare.f.ij.co.ij.
Capitulũ nõ põt licentiare clericũ sede vacãte.f.cxx.co.ij.lfa.c.
Capitulũ eligendo indignum q̃m dispẽsat.f.ccclxx.co.iiij.
Capelle olim non erant eccleste.fo. cccccxlj.co.iiij.lfa.n.
Character hodie sine missa non cõfertur.f.cxxvij.co.iij.
Cardinali noto sine literꝫ credi potest.f.clxij.co.j.lfa.a.
Cardinales an suppleãt defectum mortui pape.f.cxxix.co.iij.
Cardinales ꝓsbyteri dicunf maiores diaconibꝰ.f.cxxix.co.ij.lfa.g.
Carmina singularia circa eucharistie sacramẽtũ.f.cccccclv.co.j.
Carnẽ christi nõ mãducat q̃ ab eo discordat.f.cccccclvj.co.iij.
Carnes hedine ,puocãt demones. fo.clxxxviij.co.j.
Carnes comedere die sabbati vtrũ sit licitũ.f.cccccclxiij.co.iij.
Castitas est inter coniugatos. fol. cccccxxxvij.co.iiij.
Castrati an possint matrimoniũ cõtrahere.f.cccclvj.co.ij.
Castaldiam emere peccatũ est.fo. clxvij.co.ij.
Cassanda sunt facta ab intruso.f. xxix.co.j.
Casus fortuiti nõ possunt preuideri,f.lxxxviij.co.iiij.
Casula nõ fiat de veste domicelle. fo.ccccccxlij.co.iiij.lfa.m.
Cathedra non facit magistrũ.fol. ccxcj.co.iiij.
Cathedratici noie q̃d exigẽdũ sit. fo.ccciij.co.ij.
Cataclysmus est diluuiũ. fo.ccccc xxxvij.co.ij.
Cataphygi.f.ccccixxxvj.co.iiij.
Cathari.f.ccclxxxvj.co.iiij.
Catechumenꝰ si moriatur sine baptismo,an sit imputãdũ presbytero.f.cccccclxix.co.ij.
Cautio iuratoria an possit peti ab eligendo vel electo. folio. ccxcv. columna.iiij.
Cautio idonea q̃ est. f.cccccclxxvij. columna.ij.
Cautela ad obligandas mulieres. fo.ccxxvj.co.iiij.
Causa inter clericum z episcopum coꝝ quo debet tractari.fo.ccxcv. columna.iiij.
Causa quelibet ecclastica per papam laico cõmitti potest. f.clviij. columna.j.
Causa pendẽte super matrimonio non est denegandum debitũ. fo. cccccxxxij.co.iiij.
Causa pauperꝫ est tractãda ꝓꝰ ꝗs diuitꝫ.f.ccvij.co.iiij.lfa.d.
Causa recõuentionis est eadẽ cũ ꝓncipali.f.cclv.co.ij.lfa.b.
Causa est duplex.f.cccv.co.iij.
Causa secularꝫ est duplex.ibidẽ.
Causa criminalis fm canones delegatur.f.ccccixx.co.j.
Causa eadem diuersos effectꝰ non operat.f.xliij.co.j.
Causa sanguinis multos impedit ꝓmoueri.f.xcj.co.iij.lfa.g.
Cause matrimoniales an sint legibus decidẽde.f.xij.co.iiij.
Cause mediocres tractãt epi.fo. cccixxviij.co.iiij.
Cecꝰ ceco ducatũ ꝓstare non debet.f.clxxxiiij.co.ij.
Celi portã q̃ est christꝰ ingredimur. fo.ccccclxxxvj.co.j.
Celebrare nullus debet ante digestionem.fo.cclxxxj.co.j.
Celebrare ꝓanso non licet.ibidẽ.
Cerdoniani.fol.ccccixxxvj.co.iij.
Ceremonie.fo.lxxij.co.ij.
Cessante causa cessat cõstitutio ea orta,fo.cciij.co.ij.
Charitas semel habita põt amitti. fo.cccccxcj.co.iij.
Charitas z odiũ sunt imediata cõtraria.fo.cccccixxxvij.co.ij.
Charitas perfecta multa facit. fo. ccccclxxxv.co.j.
Charitas in Maria erat p gratiã confirmata.fo.ccccclxxxvj.co.iiij
Charitas in infinitum crescere põt fo.cccccix.co.ij.
Charitas per ꝓnam recuperat.f.

ccccclxxxvij.co.ij.
Charitas semel habita vtrū possit amitti.f.cccccclxxxij.co.iiij.
Charitatē ꝺz q̄ ꝑ christo sustinere paratꝰ est.fo.cccccclxxxvj.co.j.
Charitatem se habere an possit aliꝙs cognoscē.f.cccccclxxxviij.c.iij
Charitatem habēs, multa pōt.fo. cccccclxxxiij.co.ij.
Chaldei ignē ꝓ deo colebant. fo. cccccexxij.co.ij.
Christꝰ in eccīa habitat.f.cccclxxv columna.j.
Christꝰ seipsum cōicauit.fo.cccccc lv.co.iij.
Christꝰ est mihi viuere ꝛc.quid sibi vult.fo.cccccixxxvj.co.ij.
Christus nemini fuit subiectus.fo. eccviij.co.iij.
Christꝰ quare post cenā corꝓꝰ suū dedit.fo.cccccclv.co.iiij.
Christus qualiter nos dilexit.folio ccccccix.co.j.
Christus tres suscitauit.folꝭ. ccccclxxxvj.co.ij.
Christus fecit nos corpus suū.folꝭ. ccccccij.co.ij.
Christus officiū sacerdotis ⁊ imperatoris gessit.fo.clviij.co.iiij.
Christꝰ manducaꝫ duobꝰ modis. fo.ccccccliij.co.ij.
Christus quedā vt imperator ⁊ rex gessit.fo.clviij.co.iiij.
Christus ꝑ demonibꝰ ⁊ angelis nō est passus.fo.ccccccixij.co.ij.
Christꝰ fuit imperator ⁊ sacerdos. fo.xij.co.iij.
Christus est in nobis, et sumus in christo.fo.cccccclxj.co.ij.
Christus post dies.xl.ascēdit in celum.fo.cxxv.co.iiij.
Christus qua etate baptizatus est fo.cxxviij.co.ij.
Christus quare baptizatꝰ fuit.fo. cccccclxij.co.iiij.
Christus induitur in baptismo, fo. cccccclvij.co.j.
Christus tributū soluit.fo.cccxviij. columna.iiij.
Christus non est filius adoptiuus dei.fo.cccccclj.co.j.
Christꝰ seipsum comedit.fo.cccccclxij.co.iiij.
Christus ꝓo oibus mortuꝰ est.fo. cccccclv.co.ij.
Christus ecclie romane primatum dedit.fo.cl.co.iiij.
Christꝰ est aliquid fm q̄ homo.fo. ccccclxij.co.ij.
Christus vtrū iudā prodiderit. fo. cccccclxvij.co.iiij.
Christus dis in carne transfiguratus est.fo.clxxxiij.co.j.
Christus nūquid reuelauit crimen iude?fo.cxxij.co.ij.
Christus nō pingatur figura agni. fo.cccccclxvj.co.ij.
Christus est nobiscū vnū.fo.ccccc. lxj.co.iij.
Christꝰ humilitate sua nos erexit. fo.clviij.co.iiij.lfa p.
Christi persona perficitur ex deo ⁊ hoie.fo.cccccliij.co.iiij.
Christi humanitas magna veneratione est adorāda.f.cccccclxij.c.j.
Christi patres fuerūt duplices.folꝭ cclxxxix.co.ij.
Christum denegat qui mortaliter peccat.fo.cccccclxxxj.co.ij.
Christum negāt etiā solo ore, peccat.f.cccxxij.co.iij.
Christianū occidere an grauiꝰ sit ꝙm paganū.f.cccccclxxx.co.j.
Christma vēdi non potest.f.clxxxv. columna.iij.
Cibaria omnia sunt in necessitate cōmunia.f.cxlj.co.j.lfa n.
Cyprianꝰ semel tm immergebat.f. cccccclxviij.co.j.
Circūcisio nō fuit facta in deserto, f.ccccxcv.co.iiij.
Circumcisio quare fiebat.folꝭ.lviij, columna.iiij.
Circūcisio et baptismus differunt. fo.lix.co.j.
Circunstantie peccata aggrauantes.f.lxv.co.iij.
Circūcelliones.f.cccclxxxvij.co.ij.
Cithariste ⁊ alij varīꝫ vtentes instrumētis, an peccēt.f.cxl.co.j.
Citatio nulla non arctat citatū.fo. cccvj.co.j.
Citatio pereptoria an possit a ꝺcūꝙꝫ iudice mitti.f.ccclxxxij.co.ij.
Citatio in multis casibꝰ non valet, nec astringit citatū, f.cxliij.co.j, litera e.
Citatio de iure debet esse trina.fo. cclxiij.co.iiij.
Citatio pereptoria quātū tēpꝰ ꝓtinere ꝺz.f.ccclxxxij.co.ij.
Citande sunt partes in appellationis causa.f.ccxxix.co.iiij.
Citatꝰ impeditꝰ an mittere teneaꝫ. fo.xxv.co.iij.
Citatꝰ die feriato an debeat ꝓpare.fo.ccclxv.co.ij.
Citati mlꝫ causis excusanꝫ.f.xxiiij columna.iiij.
Ciuitas ꝑ delicto ꝑsonarū puniri pōt.f.ccclviij.co.ij.
Ciuitatꝫ apellatiōe eiꝰ territotia nō cōprehēdunt.f.cxij.co.iiij.
Ciuitate tota excōicata q̄ nascunt̄ qui fūt excōicati, f.ccccixxxj.co.ij.
Ciuitates sex destruxit dns iuxta iordanē.f.cocclxx.co.iiij.
Ciuitates refugij erāt tres. fo.ccclxij.co.j.
Claudus an possit promoueri.folꝭ. ccviij.co.iiij.
Clauis sacerdotalis an sit vna,an plures.f.xxix.co.ij.
Clemēs noluit esse papa stati post petrū.f.cclxxxviij.co.ij.
Clericꝰ duas habēs ecclias, vnā ꝺ alterā suscipere nō ꝺz.f.ccj.co.j.
Clericꝰ cōtā secularī qnq̄ cōuenit. fo.cclxx.co.ij.
Clericꝰ ciuitatē his est extraneo ꝑferendus.fo.cxix.co.j.
Clericꝰ an possit recōuenīri cōtā iudice secularī.f.cclv.co.iij.lfa.b.
Clericꝰ infelix efferit in plateis.folꝭ. cxix.co.j.
Clericus laico ꝓferrtur. f.cxxviij, columna.j.
Clericꝰ a laico citatꝰ venire nō tenetur.f.ccclxvij.co.j.
Clericꝰ de crimine ꝓuicꝰ ꝙliter punit.f.ccxliij.co.iiij.
Clericꝰ laicū accusare nō potest.f. ccxxxij.co.j.
Clericꝰ perdit administrationē perdiutinā absentiā. f.cccccccxcj.co.j.
Clericꝰ tutor esse pōt si vult. f.cxlij, co.ij.lfa g.
Clericꝰ locare p totā diē opas suas nō pōt.f.cxlvij.co.iiij.
Clericꝰ q̄ vxorē accepit, an statiz sit suspēdēdꝰ.f.cxxxv.co.iiij.
Clericꝰ sīās ꝓtra ecclesiā, illiꝰ beneficiū perdit.f.clix.co.iiij.
Clericꝰ an de oi crimine possit iudicare.f.cclxxiij.co.ij.
Clericꝰ legē de interficiēdo pōt exponere.f.ccccixx.co.ij.
Clericꝰ sola voluntate pōt effici irregularī, f.ccccclxvj.co.iij.
Clericꝰ amplectēs militerē pſumit bene agere.f.cccxiij.co.j.
Clericꝰ ꝓpter cuiꝰ ꝙquestionē laicꝰ occisꝰ est, an teneaꝫ. fo.ccccxxix, columna.iij.
Clericꝰ statim tradit curie seculari in aliqꝺꝰ casibꝰ.f.cccvij.co.iij.
Clericꝰ iniuriā ecclie factā remittere nō pōt.f.ccxxxij.co.j.
Clericꝰ ꝙugarꝰ an teneaꝫ ferre tonsurā.f.ccccxvj.co.j.
Clericꝰ inuito epō nō fit epūs, ſz bene monachꝰ.f.ccxc.co.j.
Clericꝰ arma ferēs an ꝑdat ꝓuilegiū.fo.cccj.co.iiij.
Clericꝰ ecclesiā mutat q̄nq̄ causis, fo.cclxxxj.co.iiij.
Clericus an possit foro renūciare. fo.cclij.co.j.
Clericꝰ, ꝓuijs manibꝰ sibi victū q̄rere pōt.f.cxlvij.co.ij.
Clericꝰ pōt relegari.f.lxxiij.
Clericus sine sui ꝓlati licentia non est transferendus, folio.q, columna.iiij.
Clericus secularis est dignior monacho.f.cl.co.iij.
Clericꝰ ꝑ quē castigāꝺꝰ est epō inhēte.f.cxlij.co.iiij.lfa i.
Clericus solēniter penitere nō pōt, fo.xlvj.co.iiij.
Clericꝰ depositꝰ non semꝑ est curie

in marginibus signate.

seculari tradendus. fol'.cxxxiij. co.ij.littera.g.
Clericus sub pena se potest obligare.fo.xxxvij.co.ij.
Clericus cōiugatus nō gaudet priuilegio clericali.fo.xxxviij.co.iij.
Clericus tabernam habere potest. fo.cxliij.co.j.littera.c.
Clericus an possit furē tradere iudici.fo.cclix.co.ij.
Clericꝰ an possit pēm cogi trāsire ad matorē ecclesiā.f.cclxxxiij.c.j.
Clericus an possit fideiubere.folio cccvij.co.iij.
Clericus an possit verberari. folio lxxij.co.j.
Clericꝰ ȳhens cū coꝛrupta, ꝑdit oē priuilegiū clericale.f.cxxxviij.co.j.
Clerici maiores al'r puniunt q̄ minores.f.lxxij.co.j.&f.lxxviij.c.iij
Clerici coguntᷣ testificari. fo.ccclv. columna.j.
Clerici cū mulieribꝰ cōsanguineis habitare possunt.f.cxxxij.co.iij.
Clerici clericos accusare possūt.fo. ccxxxj.co.iij.
Clerici an obedire teneant eꝑo q̄ ciuitatē suā amisit.fo.cxix.co.iij.
Clerici incoꝛrigibiles possūt a iudice sēcari coꝛrigi.fo.ccccliij.co.j.
Clerici possunt pecunialiter puniri.fo.xxv.co.ij.
Clerici de diocesi sūt extraneis preferendi.fo.cxx.co.iij.
Clerici possunt habere propium. fo.cccxxvj.co.iij.
Clerici nunq̄s fuerūt de iurisdictione seculari.fo.clix.co.iiij.
Clerici debēt esse deuotiores cē laici.fo.ccccccxlix.co.ij.
Clerici seculares principatus habere possunt.fo.ccccxvj.co.j.
Clerici an possint aduocare. folio cclxij.co.j.
Clerici an possint ꝑ testimonio toꝛqueri.fo.cclxx.co.ij.lfa.d.
Clericis tabernis possūt q̄nq̄s comedere.fo.lxviij.co.iiij.
Clerici percussionē ratificās an sit excōicatus.fo.cccc.co.j.
Clerici an libros gentiliū respicere possint.fo.lx.co.iiij.
Clerici sunt a muneribꝰ exēpti.fol'. cccxlij.co.ij.
Clerici cōmuniter viuentes et monachi habent idem priuilegium. fo.cclxxvij.co.iij.
Clerici an possint esse tutores.folio ccccx.co.j.
Clerici an possint in iudicē non suū consentire.fo.cccx.co.iiij.
Clerici quandoq̄s licite iurant. fol'. ccxvj.co.ij.
Clerici nihil possint dare in vltimā voluntate.fo.ccxxx.co.ij.
Clerici sine lris suoꝝ eꝑoꝝ nō sunt recipiendi.fo.clxij.co.ij.
Clerici iudere aut lusoꝛes spectare non debent.fo.lviij.co.iij.lfa.d.
Clerici an possint emere et vēdere. fo.cccly.co.ij.
Clerici duo ad minus debēt esse in ecclesia.fo.ccccccxxix.co.iij.
Clerici soli ad reparationē fabrice compellantur.fo.ccxxxvj.co.iij.
Clerici an possint sua repetere.fol'. ccclij.co.iij.
Clerici in sua ecclia moꝛari debēt. fo.cxc.co.ij.
Clerici seculares nō eliguntᷣ ad preleturas regulares.f.cccl.xxv.co.j
Clerici in ꝓmoꝛ sacris ordinibꝰ constituti ꝓmere tenentᷣ.fo.lij.co.j.
Clerici qui bona habēt.fol'.ccxxxvj. columna.ij.
Clerici an possint negocia secꝛaria exercere.fo.ccccxix.co.iij.
Clerici insecutoꝛ an incidat in canonem.fo.cccccly.co.iij.
Clerico excōicato est subeꝛahēdum beneficium.fo.lij.co.j.
Clerico criminoso quis pniam imponit.fo.cccl.xvij.co.iij.
Clericū peccaniens nō semꝑ incurrit excōmunicationē. fo.cccccij.co.iij.
Clericū depositū veꝛberans incidit in canonem. fo.cxxxij.co.ij.
Clericis continentiā quis primo indixit.fo.cc.xv.co.j.
Clericis indigēnibus est ꝓuidēdū. fo.cxcj.co.iiij.
Clericoꝝ arma que sunt. fo.cxciij. columna.iiij.
Clericoꝝ bona an ꝑsumanᷣ esse de bonis ecclie.f.cccxx.co.iij.lfa.b.
Coactio in ordinibus excusat.folio clxxxvj.co.iij.lfa.i.
Coactio eꝫ duplex.fol'.ccccccl.xxxj. columna.ij.
Coactio impedit obligationem. fo. ccccxv.co.iiij.
Coactio est duplex.fol'.lxxij.co.iiij. et.cclxvj.co.ij.
Coacto subuenit.fo.cccclxj.co.iiij.
Coadiutoꝛ debet hre liberā administrationem.fo.cclxxvij.co.ij.
Cogitatio ad ꝙsensum ꝓueniēs,est moꝛtalis.fo.cccccl.xv.co.iij.
Cognatio est triplex.f.ccccccxxxj.c.j
Coitus cōiugalis an careat peccato.fo.xvij.co.j.
Coitus carnalis sine pctō exerceri potest.fo.cccccxlij.co.ij.
Collatio numeri ad numerū ꝛē.est in electiōe faciēda.fo.cxiij.co.iiij.
Collegiū ꝓpꝛis,z gregibus quo sūt. fo.cccix.co.ij.
Collegium nunquid iurare possit. fo.cxxv.co.iij.in ꝓin.
Colūba q̄ descēdit in baptismo xp̄i, vera fuit.fo.cccccclxvj.co.iiij.
Colūba in aquā descēderat antēq̄ xp̄s baptizaꝛet.f.ccccc.lxij.c.iiij
Columba descendit sup Jesum dū baptizaretur,z mansit sup ipm. fo.ccccclxxxiij.co.j.
Colliciam.fo.cccclxxvij.co.j.
Commendatio sup̄plius quādoq̄s permittitur.fo.ccccxl.co.iij.
Commēdare est deponere.fo.cccc. xviij.columna.ij.
Commēdare pōt aliquis seipsum. fo.l.co.iij.littera.b.
Cōmissum est sceleratius qs punit durius.fo.clxvij.co.iij.
Communitas discoꝛdiam parit.fo. cxix.co.iiij.
Compagi.fo.clj.co.iiij.
Cōpaternitas an cōtrahaī si xp̄ianus filiū iudei de fōte sacro suscipiat.fo.ccccclxix.co.j.
Compaternitas cōtraihī per catechismum.fo.cccccclxxix.co.iij.
Cōpaternitas an ꝑ fornicariū cōtū contrahatur.fo.ccccclxxij.co.iij.
Cōpaternitas viri poꝛrigit ad vxoꝛem.fo.ccccclxxij.co.iij.
Cōpaternitas an ȳhaī ex his q̄ baptismū ꝓcedūt. fo.ccccclxix.co.ij.
Cōpaternitas an ȳhatur ꝑ sacrm penitentie.fo.ccccclxx.co.ij.
Comedere possumꝰ ad mēsam sꝛacenoꝛum.fo.cccclxv.co.j.
Comedēs plus q̄s debeat moꝛtaliꝛ non peccat.fo.ccccclxiij.co.iij.
Cōpensatio in pniali foꝛo nō admittitur.fo.xviij.co.ij.
Competentes qui dicuntur. folio cccccclxv.co.iij.
Compotum.fo.cccxxxiij.co.ij.
Conatus solus quādoq̄s punitur. fo.ccccclxxvj.co.iij.
Concedēda sunt quedā cum instātia.fo.cxx.co.iij.
Concello aliquo eius coherens conceditur.fo.clxxix.co.j.
Concessa intelliguntᷣ que ꝓhibita non sunt.fo.cclix.co.ij.
Cōcilū ꝓuinciale an possit de eꝑo cognoscere.fo.cclxxix.co.iij.
Concilium facit vt quis puniaī. fo. lxxxj.co.ij.
Concliū,contra aplm dispēsat. fo. cxxxvj.co.j.
Concubinam licuit olim habere.fo. ccccxlix.co.j.
Cōcubinarij an sint in officio fugiēdi.fo.lij.co.iiij.
Cōcubinariū ꝓmouēs an videt cū ipso dispensare.fo.xcij.co.iiij.
Concussionis pena.fo.cxlv.co.iiij.
Cōcutere q̄d sit. fo.ccccxxxvj.co.j.
Condemnatus de crimine an possit accusare.fo.cclix.co.ij.
Cōdēnati et iuste et iniuste sunt ab ecclesia iudicandi.fo.ccccly.co.j.
Condēnaī quis aliquando sine accusatoꝛe.fo.cccj.co.j.
Cōdictio.i.si quis in tātā. nō habet locū in reb⁹ eccliē.fo.ccxxj.co.j.
Cōditio affirmatiua z negatiua diO iij

uersimode exponūt.f.cclxvj.c.j.
Conditiones in matrimonijs apposite sunt in multiplici differentia. fo.ccccclxij.co.iij.
Conditiones aliquē sunt in iuramētis intelligēde.fo.cccccl vij.co.j.
Confessio non est diuidenda. folio ccccccxj.co.ij.
Confessio extra ius quādoq; valet fo.cclvij.co.ij.
Confessio latronis cōtra latronem auditur.fo.cccl xiij.co.iij.
Confessio cōfitēti nō nocet nisi mutata interueniant.fo.ccvij.co.ij.
Confessio est maxima pars penitētie.fo.cccccv.co.j.
Cōfessio quis necessaria est.f.cccccl xxx.co.iij.
Cōfessio cuiuslē peccati q̄nq; debet iterari.fo.cccccl xxx.co.j.
Confessio ⁊ satisfactio mūdant.fo. cccccl xix.co.ij.
Cōfessio est p̄cepti.fo.cccclxx.co.ij
Confessio est duplex. fol'.cccccl xx. columna.iiij.
Confessio facta in instrumento an p̄iudicet.fo.cccccxxix.co.j.
Cōfessio p̄ra aliquē extorta nō p̄iudicat illi.fo.ccccccvj.co.ij.
Cōfessio vnius an noceat alteri.fo. ccxx.co.j.litera.b.
Confessio quando facienda est.fo. ccccc.co.ij.lfa.a.
Confessio vnius quādoq; nocet alteri.fo.cij.co.ij.
Cōfessio grecis necessaria nō est.fo lio.ccccccx.co.ij.
Confessio vbi fuit instituta.ibidē.
Confessio an debet fieri de venialibus.fo.cccclxx.co.j.
Confessioni metu tormentoꝝ facte non statur.fo.ccvij.co.ij.
Confessionem reuelantis punitio. fo.cclv.co.j.
Confessor quādoq; licite confessionem reuelat vt excōicationē euitet.fo.cccccxiij.co.ij.
Cōfessus de crimine an habeat p conuicto.fo.xl.co.j.lfa.d.
Cōficere nō licet in sexta feria ante pascha.fo.cccccclvj.co.j.
Conficere pōt p̄sbus.fol'.cccccl v. co.ij.litera.k.
Conficitur ex aceto.fol'.cccccclvij. columna.j.
Cōfirmatio pape tria operatur.fo. cccc.co.iij.
Confirmatio a solis epīs cōfertur. fo.cccccclxxvij.co.j.
Confirmationis papalis effectus. fo.xiij.co.ij.
Confirmatus quādoq; deponitur. fo.clxiij.co.iij.
Confitēs extraneo sacerdoti nō cōsequit remissionē.fo.xxxij.co.j.
Confitere primo deo, deinde sacerdoti.fo.cccccxvij.co.iij.
Confiteri laico possumus.folio.xij. columna.iiij.
Confiteri pluribꝰ vtile est.fo.cccccxxxj.co.iij.
Cōiugatus in papā electus an debitum reddere debeat. fol'.cxxx. columna.iiij.
Cōiugatꝰ ꝓmoueri pōt,lz vxor religionē nō ingrediat.fo.xlvij.co.j.
Coniugati an possint ꝓmoueri.fo. cxxvij.co.ij.
Coniugale debitū nō est in ecclesia reddendum.fo.cccccc vj.co.ij.
Coniuges an cōmiscendo mereantur.fo.ccccxiij.co.j.
Cōiuges infideles si efficiant christiani vtrū teneant se mutuo recipere.fo.cccccx.co.ij.
Cōiuges quantū ad votū cōtinētie nō sunt pares.fo.ccccccxviij.co.j.
Cōiugia imparia dicunt tribꝰ modis.fo.ccccclxxvj.co.j.
Cōiugiū infideliū si alter cōuertat ad fidē,an possit cū infideli habitare.fo.cccccix.co.iij.
Coniugū separatio nō fit sine ecclesie authoritate.fo.cccccv.co.j.
Coniux ne est que causa incōtinentie ducitur.fo.ccccclij.co.iij.
Coniuratio an sit licita, fol'.ccc viij. columna.j.
Connexoꝝ est idem iudex.fo.ix.co.j.
Consanguinitas elidit suspicionē. fo.ccciij.co.j.litera.c.
Cōsanguinitas vsq; ad quotū gradum impedit matrimonium.fol'. cccccclxj.co.iij.
Cōsanguinitas nō ꝓbat p̄ iuges, nisi fama cōcurrat.fo.cccccclxxj. columna.j.
Cōsanguinei ⁊ affines q̄do iure p̄hibent cōiugi.fo.cccccclxx.co.iij.
Cōsanguinitatis definitio.f.cccccc lxxvij.co.iij.
Cōsanguinei p̄referūtur extraneis quando sup matrimonio est questio.fo.cccccclxx.co.iij.
Coniugalis ꝓhibitio in recta linea est perpetua.f.ccccccxxvij.co.iiij.
Consecratio altaris est sacramentum.fo.cxciij.co.iiij.
Cōsecratio rei inanimate tollit dominium: secus in re animata.fol'. cccix.co.ij.lfa.o.
Consecratio an possit fieri interueniente ꝓmissione.fo.cxcvij.co.ij.
Consecratio ecclesie in quo cōsistit. fo.cccccxl.co.iij.
Cōsecratio ecclesie ⁊ altaris est diuersa.ibidem.co.iij.
Cōsecratio epoꝝ q̄nq; differt vltra annum.fo.ciij.co.iiij.
Consecratio epi ⁊ archiepi differūt fo.cxvj.co.ij.
Consecratione facta substantia panis non est.fo.cccccij.co.j.
Consecrare q̄d est.fo.cxxvij.co.ij.
Consecrās est inferior ꝓsecrato.fo. xxxv.co.j.
Consecrādus an sit ante examinādus.ibidem.co.iiij.
Consentit q̄s tripl'r.fo.ccix.co.iij.
Consensus matrimonij sit voluntarius.fo.cccccxj.co.ij.
Cōsensus in electionibꝰ ⁊ alienationibꝰ dz interuenire.fo.clxx.co.j.
Consensus clericoꝝ nō sufficit i cōtractibus rerum ecclesiasticarū. fo.clvj.co.ij.litera.h.
Consensus parētū an sit in mrimonio requirēdus.fo.cccccxj.co.iiij.
Cōsensus plebis est in electione requirendus.fo.cvj.co.ij.
Conscientia dupliciter sumitur.fo. cccccxcvij.co.ij.
Conscientia sola damnādos accusabit.fo.lxxxv.co.ij.
Conscientia sola nō sufficit.fo.ccccc xlv.co.j.
Consobrini qui sunt. fo.cccccxxiij. co.iij.litera.e.
Cōsiliarij q̄nq; plus puniunt q̄ facientes.fo.cxlij.co.iiij.lfa.h.
Consulere sibi pōt quis cū alterius iniuria.fo.ccccxxvj.co.ij.
Consilio bono est acquiescendum. fo.cxxxvij.co.ij.
Consilium neminem obligat. folio ccccxxvj.co.iij.
Consiliū est multiplex.f.xxij.co.iij.
Constitutio et edictū differūt.fo. ij.co.iij.litera.v.
Cōstitutio a qua Moyses cepit iudicia sua.fo.vij.co.j.
Cōstitutio icba an reuocet pōt de illa mētione nō facta.fo.xxv.co.j.
Cōstitutio publice ꝓmulgata intra quod tēpus ligat.fo.cxxxv.co.ij.
Cōstitutionis causa cessante,an cesset ipsa constitutio.fo.ciij.co.iij.
Constitutionē preuenītia nō sunt irritanda.fo.ccccclvij.co.iij.
Constātini tpe multi epi fuerunt in exiliū missi.fo.ccccl xxiij.co.j.
Cōsuetudo an possit annuas p̄stationes inducere.fo.ccccx.co.j.
Consuetudo quā scholares ⁊ peregrini debēt sequi.fo.ix.co.j.lfa.g.
Cōsuetudo generalis est sequēda. fo.clxj.co.ij.
Consuetudo antiqua non excusat. fo.cxxxv.co.iij.
Consuetudo an possit inducere vt aliquid recipiat in spiritualibus. fo.cxj.co.iij.litera.n.
Consuetudo nō excusat simoniam. fo.cxcv.co.iij.
Consuetudo in multis p̄iudicat iuri.fo.ix.co.ij.
Consuetudo vtrum vincat legem. fo.xij.co.ij.
Consuetudo illicitū non facit licitū. fo.ix.co.ij.litera.m.
Consuetudo ecclesiarū nō pōt esse

ynifomis.f.clxiiij.co.iiij.
Cõsuetudo an ꝓiudicet iuri scripto.f.ij.co.ij.
Consuetudo in electione attendit. fo.xv.co.ij.lfa.d.
Consuetudo quot vicib⁹ inducit.f. ij.co.ij.
Consuetudo quot vicib⁹ inducit.f. cccxciij.co.ij.
Consuetudo est obseruãda in matrimonio.f.liij.co.iij.
Cõsuetudo duplex est.f.xiij.co.j.
Consuetudo multa tribuit. folio ccxcvij.co.ij.
Consuetudo an excuset in delictis. fo.v.co.iiij.
Consuetudo particularis an excuset.fo.xiiij.co.j.
Consuetudo a Cain,constitutio a ꝙ ofte cepit.f.viij.co.j.
Cõsuetudo romana nõ semper est seruanda.f.xiij.co.ij.
Consuetudo rei dꝫ a iudice seruari.f.xv.co.ij.
Consuetudo ꝓsumitur iusta. fo. xvj.co.j.
Cõsuetudo ⁊ ꝓscriptio differunt, fo.cccc.co.ij.
Consuetudo attendit qñq; circa ordinãdos.f.xcj.co.ij.lfa.h.
Consuetudo an egeat institutione. fo.ij.co.iij.
Consuetudinis multe sunt cõditiones.f.ix.co.iiij.
Cõsuetudinis trãsgressor punit⁹ vt trãsgressor legis.f.xiiij.co.j.
Cõsuetudini ꝓcedit dei ꝓcepti ferk. fo ix.co.ij.
Cõsuetudiné in vsu vestiũ debem⁹ obseruare.f.xlix.co.iij.
Cõtinuũ dr qd̃ etiã inter alla ħz. fo.ccccclxxxviij.co.iij.
Contractus duo sunt gratuiti.fol. cclv.co.j.
Contradicere potest vnus multis. fo.lj.co.ij.
Cõtrahẽtes se frequẽter decipiũt. fo.ccccccxj.co.iij.
Cõtraria duo quãdoq; sunt bona. fo.lv.co.j.
Cõtraria allegãs audiri nõ dꝫ.fo. cxxj.co.iij.lfa.g.
Cõtraria possunt ꝓponi agẽdo vel excipiẽdo.f.ccccccxxxv.co.j.
Contraria ꝓtrarijs curant.fol.clj. co.ij.lfa.q.
Contraria ꝓtrarijs opponũtur.fo. clxvj.co.ij.
Cõtrahere licet in quadragesima. fo.ccccccxxiiij.co.j.
Contritio sola an tollat peccatum. fo.ccccclxiij.co.ij.
Contritio ꝓcedit remissionẽ. fol. ccccclxviij.co.iij.
Cõtritio,dilectio,iustificatio,⁊ remissio sit sunt. f.ccccclxiiij.co.iij.
Continẽtia difficilior est virginib⁹ q̃s viduis.f.ccccciij.co.ij.
Continẽtia p cõuges ꝓmissa,si alter fornicet,an possit reliqu⁹ abeo debitũ petere.f.ccccxxix.c.iij
Cõtinẽtia est duplex.f.ccccclj.co.j.
Cõtinẽtia rõne delicti qñq; iperat. fo.ccccxlij.co.j.
Cõtinẽtia nil meli⁹. fo.cccclxxxviij, columna.iij.
Cõtinere difficile est.f.lxxxiij.co.j.
Contumax quo ordine punitur.fo. cxxij.co.iij.
Contumax non appellat. fol.cccclxxxij.co.iij.
Cõtumacia tãto maior est quanto ex re minori ꝓsurgit.f.cxx.co.iij.
Contumacia puma an facit aliquẽ puniri.f.cxxij.co.iij.lfa.e.
Cõuertimini ad me ⁊ ego ꝙuertar ad vos,qualr intelligit.fo.cccccclxviij.co.iij.
Cõuersum verberãs incidit in canonẽ.f.ccccxxvij.co.iij.
Conuẽr⁹ sit caut⁹ circa spoliationẽ opponẽdã.f.ccxij.co.ij.
Conuincitur quis quadrupliciter, fo.ccvij.co.j.lfa.a.
Corp⁹ xp̃i sume revolẽ,q̃le,ꝓpositũ dꝫ hr̃e.f.cccccclxviij.co.iij.
Corp⁹ xp̃i saltẽ semel in anno suscipiat a laic⁹.f.cccccclxviij.co.ij.
Corp⁹ dñi an possit ab amẽtib⁹ recipi.fo.ccccc.co.iij.
Corpus est anime vestimẽtum. fo. ccccclxxxix.co.iij.
Corpus christi quotidie sumiñ⁹.f. ccccclviij.co.iiij.
Corp⁹ xp̃i sumat cũ diuinitate ⁊ alia.f.ccccclxiij.co.ij.
Corp⁹ xp̃i sub alia specie sumit triplici rõne.f.ccccclij.co.ij.
Corpus xp̃i suscipere volẽs tria dꝫ hr̃e.f.ccccccl.co.j.lfa.k.
Corpus christi sine sanguine nõ sumitur,nec sanguis sine corpore. fo.cccccclxij.co.ij.
Corp⁹ christi nunq̃d erat totũ ante fractionẽ sub qualibet parte hostie.f.cccccclj.co.ij.lfa.e.
Corp⁹ christi a mure nõ sumit.fol. cccccclxij.co.ij.
Corp⁹christi an circũscribat loco.f. cccccclx.co.ij.
Corp⁹ glorificatũ ledi nõ potest.fo. cccccclvj.co.iij.
Corp⁹ est inmẽtũ.f.lix.co.iij.
Corpus xp̃i excedit alia sacra q̃ ad reuerẽtiã.f.clxxx.co.ij.
Corp⁹ non est homo. f.cccclxxxiij. columna.iij.
Corp⁹ xp̃i ⁊ sanguis an ꝓsecrent̃ separatim.f.cccccclxij.co.iiij.
Corp⁹ xp̃i non ꝓsecrat,nec etiã panis.f.clxxx.co.ij.
Corp⁹ xp̃i non digerit vt ceteri cibi. fo.cccccclvj.co.ij.lfa.q.
Corp⁹ liberũ estimationem non recipit.fo.cccccclxix.co.j.
Corpus Christi possumus quotidie facile comedere.fo.cccccclvj, columna.iiij.
Corpus dñi an possit etiam in fine quibusdã denegari. f.cccccclxvij, columna.ij.
Corp⁹ dñi non datur parvulis.fol. cccccclxx.co.ij.
Corpotis xp̃i partes q̃d signãt. fo. cccccclxxxo.iij.
Corpotis xp̃i sumptio quid signat. fo.clj.co.ij.
Corpora alla debent esse linea certa rõne.f.cccccclxiij.co.ij.
Corpore vitiati sunt a ꝓmotiõe repellendi.f.xcvij.co.iij.
Cor omne deo patet.folio.clij.co.j. litera.e.
Cordis deuotione magis q̃s vocis iubilatione cantandum est,folio cxlviij.co.j.
Corepiscopi aliq̃d habeãt vltra ꝓsbyteros.f.cxvij.co.iiij.lfa.e.
Corepiscopi an fuerint ab apostolis instituti.f.cxvij.co.ij.
Correctio fraterna an sit de ꝓcepto.f.ccxij.co.j.circa fi.
Correctio occulta est ꝓcepti.fol. ccccclviij.co.iiij.
Corona non debet esse magna.fol. xxxviij.co.ij.
Corrigens debet multa attẽdere. fo.lxxij.co.j.
Corrupt⁹ in episcopũ ꝓsecrari põt, sed non corrupta inter virgines, fo.xlij.co.ij.
Credit parum qui incipit credere. fo.cccclxxxv.co.ij.
Creditor aliquãdo onerat. fo.ccc, columna.iij.
Credulus nimis mall⁹ esse debet.f. lxxxiij.co.iij.
Crimẽ quodlibet est ecclesiasticũ. fo.cxlj.co.iiij.
Crimẽ quadrupliciter dicitur.fol. xlj.co.ij.
Crimen suum in ordinatione vel iure an teneatur quis ꝓdere. fo. lxxxix.co.ij.lfa.g.
Crimẽ ciuit̃r ꝓbatũ depositioñem inducit.f.lxxviij.co.ij.
Crimẽ indicãs nõ semper dr maleuol⁹.f.cclxviij.co.iij.
Crimẽ quodlibet infamat.f.cclxxij columna.ij.
Crimen ante ordinationem cõmissum an impediat frui officio.fol. cccl.xviij.co.ij.
Crimen alterius nocet innocenti.f. clxxij.co.j.
Crimen falsi qua pena punitur.f. cclxx.co.j.
Crimen publicum quod dicitur.f. cclxviij.co.j.
Crimen concussionis.folio.clxxxix. columna.iiij.

Crimen sacrilegij ꝛ lese maiestatis
qñq; ꝓparant. f. ccvij. co. iiij.
Criminis ꝓbatio an semper remoueat, pmotū. f. cevij. co. j.
Crimina q̄ sunt depositioe digna. f. cclxvij. co. ij. lfa. f.
Crimina leuia nō tpe diū celebratione. f. lxx. co. ij.
Crimina sunt destenda. fo. ccccccj. columna. ij.
Crimia facta palā sunt occultꝫ gratioza. f. ccccclvij. co. iij.
Crimina q̄dā nullis sacrificijs mūdabant. f. ccccccj. co. ij.
Crimina occulta vindictā non habent. f. clx. co. j.
Crimina q̄dā mīmoniū tpe diū, ꝫ nō dirimūt. f. ccccevj. co. j.
Crimina digna depositione q̄ sunt. fo. cxxxj. co. ij.
Criminosus etiā a minimo ordine ꝓhibet. f. cxxxj. co. ij.
Criminosꝰ post penitētiā an possit admitti in testē. f. cccccliij. co. j.
Criminosus occultus an debeat vitari a scientibꝰ ipsum esse talē. fo. celxxiij. co. ij.
Criminosus vbi debet puniri. fol. ccxlix. co. iiij.
Criminosus q̄ntū potest accusare. fo. celxvj. co. ij.
Criminosum se dicēti an sit credendum. f. cxxj. co. iiij.
Criminosꝰ in exceptꝫ criminibꝰ testificari pñt. f. celxx. co. ij.
Crucꝫ signaculū in q̄bꝰ mēbris dꝫ fieri. f. xij. co. iiij.
Culpa leuis est q̄ tēporalr puniꝛ. f. cccccciij. co. ij.
Culpa de latere, ꝛ grā de latere. f. cccccclxij. co. ij.
Culpa lata in. l. cornelia nōvenit. f. lxxxviij. co. iij.
Culpa ꝛ dolꝰ purgant tēpore. fol. clxviij. co. iij.
Cupidꝰ deuiat a veritate. f. lxxvij. columna. j.
Curator dat causa cognita dicenti se demētē. f. cccccclxiij. co. ij.
Curiales qui dicūtur. fo. xcj. co. iij. litera. d.
Curiales triplici ratione non possunt ꝓmoueri. ibidem.
Cusar faton quid repte sentat. fol. ccccclxxvj. co. iij.

Damnū dedisse videt qui occasioñe dāni dat. fol. clxxxv. columna. iij.
Dāni dans causam dānū fecisse videtur. f. cccccxv. co. ij.
Dāni dans causam, dānū fecisse videt. f. cccccxxxviij. co. iij.
Dāni dans occasionē nō semp dānum dedisse videtur. fo. cccccly. co. iij. lfa. e.
Dantis affectum cōsiderat dns. f. cccclxxv. co. iiij.
Daniel ꝛ socij sui. f. lxij. co. j.
Dare turpiꝰ an sit permissum. fo. cxxxix. co. iiij. lfa. r.
Dare potest quis quod nō hz. fol. cccccclxix. co. iij.
Dare aliq̄d, p rebꝰ spūalibꝰ incorporalibꝰ an liceat. f. clxvj. co. j.
Dauid peccatū tripliciter excusat. fo. cccccxvij. co. ij.
Dauid prohibitꝰ est sacrificare. fo. lxxij. co. ij.
Dauid etiā post penitētiā nō est pmissꝰ edificare tēplū. f. ccj. co. ij.
Dauid quare fuit prohibitus templum ędificare. fo. cccccexxxviij. co. ij. lfa. f.
Dauid, p plebe morti se obtulit. fo. cccccxcviij. co. j.
Dauid Uriaē ꝛ Bersabee qualr interpretant. f. cccccxxxvj. co. iiij.
De auger. f. lvij. co. iiij.
Debitū petēs impendat q̄d debet. fo. cccccliij. co. iiij.
Debitor nō cogit seruire creditori. fo. cccccxxxvj. co. j.
Deceptio quādoq; permittitur. fo. cccxxxviij. co. ij.
Deceptꝰ semel, cautiꝰ sibi cauet. fo. cccccxj. co. iiij.
Decretalis epistola. f. iij. co. ij.
Decretales canonibꝰ eq̄pollent. fo. xxvj. co. j.
Decretales sūt duplices. ibi. co. ij.
Decretū non ligat ignorantes. fol. cxxxv. co. iij.
Decretū fuit editum anno millesimo centesimo quinquagesimo. f. cexvij. co. iij.
Decretum. f. iij. co. ij.
Decimarū q̄ritati vtrum possit prescribi. f. ccexciij. co. ij.
Decima nunq̄d potest dari laico. f. cxcv. co. iij.
Decime pecoꝝ vbi sunt dande. fo. crlvij. co. j.
Decime qua actione peti possunt. f. cclxxij. co. iiij.
Decime cui ecclesie sunt dande. f. cccxlvj. co. ij.
Decime an sint de illicite acquisitis dāde. f. cclxxxij. co. j.
Decime olim dabant q̄tuor modis cccxlvj. co. iiij.
Decime an possint ꝓcedi laicꝫ. fol. ccelxxvij. co. iij.
Decime an possint prescribi per lacos. f. cclxxxix. co. iij.
Decime sunt soluende ecclesijs baptismalibus, ꝛ non capellis. fol. cclxxvij. co. j.
Decime quo tempore sunt dāde. f. cclxxj. co. iij.
Decime sunt tributa egentium. fo. cclxxj. co. iiij lfa. p.
Decime cui ecclesie sunt soluende. f. cclxxix. co. ij.
Decime sunt a colonis partiarijs dande. f. cclxxvij. co. ij.
Decime an possint prescribi. fo. cccxlvij. co. iij.
Decimas soluere pauper nō tenetur. f. cclxxvij. co. ij.
Decimarū ōniū est penes eccliā. f. cclxxj. co. iiij.
De circūcisione dñi. f. clxxiij. co. j.
Defensio cuilibet est permissa. fol. ccccxxxvij. co. iiij.
Defunctꝰ de q̄busdā criminibꝰ pōt accusari. f. lxxxvij. co. ij.
Defuncti vtrū sciāt que hic agunt. fo. ccclij. co. j. lfa. b.
Defuncti volūtas an sit semp seruāda. f. cccxlvij. co. iiij.
Degradatū percutiēs incurrit excōicationē. f. lxxx. co. iij. lfa. a.
Dei seruꝰ sumꝰ oēs. f. cccclxxj. co. j.
Deitas xpi nō sumit. fol. cccccciiij, columna. ij.
De igne hieremie. f. cxxij. co. iij.
Delegatꝰ nō hz pīs iurisdictiōis ēt delegās. f. cliij. co. ij.
Delegatꝰ vtrū criminales causas audire possit. f. cccxxviij. co. iij.
Delegatꝰ epi an possit citari. f. cccx. columna. ij.
Delegatꝰ etiā pape pōt recusari. f. cliij. co. ij.
Delegatꝰ mādatū sine lris ꝓbare pōt. f. clxij. co. j.
Delegati inferiores suas sententias exeq̄ nō pñt. f. ccxxiij. co. iij.
Deleri de libro vite q̄d sit. f. cccccxij. co. j.
Delicta iam dimissa an redeāt. fol. cccccxciij. co. iij.
Delicta excusant authoritate maiozis. f. cclxiij. co. j.
Delicta ꝓmissa in deū remittere nō possumꝰ. f. lxxxiij. co. iij.
Delicta paria pari pena sunt puniēda. f. cccccxxxvj. co. j.
Delicta maioꝝ alios corrūpūt. fol. cxxxvj. co. iij.
Delictū superueniēs nō vitiat legitime factū. f. cxcix. co. ij.
Delictoꝝ quadruplex est generatio. f. cxcvj. co. iij.
Delictoꝝ memoria an sit dona. fol. cxxxj. co. ij. lfa. n.
Delinquēs in alterius territorio non tenet ibi crimē ꝓfiteri. fo. cccl xix, columna. iij.
Delinquēs pluries, pluries penitet. f. celxxj. co. iij.
Demon ḡre nos persequit. f. lxvj. columna. iij.
Demones futura ꝑdicere possunt. fo. cccxcvj. co. ij.
Demones malis plat, dominant. fo. cxxxvj. co. j.
Dęmoniacoꝝ ꝓmotoꝝ ꝛ pmouendoꝝ distinctio. f. lv. co. iij.
Denūciatio canonica oibꝰ precipit. fo. cccxlv. co. iij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Denũciati punitio f.cclxij.co.ij.
Deo nihil nocet.f.cccl xxxj.co.ij.
Deo propter deũ est seruiendũ. f. cxxij.co.j.lfa.d.
Depositio est ꝑpetua.f.lxxx.co.ij.
Deprehẽs in crimine põt p.xx.horas detineri. f.lxxxvj.c.ij.lfa.g.
Desperãdũ est de nemine. f.clxvj. columna.iij.
Detrahe ꝓbũ ab aq̃ tẽ.q̃d significat ibi ꝓbũ.f.clxxvj.co.j.
Detrahere q̃d sit.f.ccccclxvij.c.ij. litera.o.
Detractores dicuntur homicide.f. ccccclxvij.co.ij.
Detrusus in monasterio an cogat ibi ꝑpetuo esse.f.cxxxij.co.ij.
Deꝰmẽdata nõ hꝫ.f.ccclxxv.co.iij.
Deꝰ a quo põt videri. f.ccccclxxij. columna.ij.
Deꝰnõ iudicat bis in idipsum, q̃liter ingelligit.f.ccccccij.co.ij.
Deꝰ est nõ solũ misericors,sꝫ etiam iustꝰ.f.ccccclxx.co.ij.
Deus vendi non potest.fo.cccxxij. columna.j.
Deus nullum sine causa punit.fo. ccccclxvij.co.iiij.lfa.y.
Deꝰnõ est auth̃or mali. f.cccclxiij. columna.ij.
Deꝰaliter ab stulit pcũ dauid.fo. ccccccxvij.co.ij.
Deꝰ ꝓsumit plꝰ diligere illos q̃bꝰ plus perfectionis tribuit.f.ccccc xxij.co.ij.
Deũ nemo vidit vnq̃.f.cclxxxviij. columna.iiij.
Diabolꝰ morte Christi est in inferno relegatꝰ.f.ccccxcj.co.j.
Diabolꝰ a Christo fuit deceptꝰ.fo. ccccxviij.co.j.
Diabolꝰ an sit auth̃or oĩs peccati. fo.ccccclxxxix.co.ij.
Diabolus dicitur oriens vetus.fo. ccccclxxiij.co.iij.lfa.b.
Diabolꝰ crucẽ timet.fo.cccccclxxv. columna.iiij.
Diabolꝰ vidit vires ꝑ baptismũ.fo. ccccccclxxxij.co.ij.
Diabolꝰ dicitur mundi ꝓnceps.fo. ccccclxij.co.iiij.
Diabolꝰ dicit transiens.fo.cccclj. columna.iij.
Diabolꝰ an habuerit charitatẽ.fo. ccccexciij.co.ij.
Diabolꝰ pater ỹr.f.clij.co.ij.
Diabolꝰ intrat i ꝯoes ꝑ duas portas.f.cccccclxxxix.co.ij.
Diabolꝰ liberũ habet arbitriũ. fol. xxxvj.co.j.
Diabolus est pater mendacij. fol. clxvj.co.ij.
Diabolus bonũ operatur. f.ccccc lxxix.co.iij.
Diaboli vtrũ cognouerunt chr̃m esse filiũ dei.f.lxij.co.iij.
Diabolum multa latẽt,z quotidie discit.f.ccccclxij.co.iij.
Diaconꝰ põt baptizare,z corpꝰ christi ministris erogare.f.cij.co.j.
Diaconi septẽ debent esse in eccl̃ia esalt.f.cl.co.iiij.
Diaconi cardinales vtrũ ꝓponãtur oibꝰ ꝓbr̃is.f.cliij.co.iij.
Dico,ꝓcipe:tue z admonitiue poniũ.f.ccccexvij.co.ij.
Dies z anni nõ sunt obseruandi. f. ccccccij.co.iiij.
Dies quãdo incipit. folꝰ.cccccclxiij. co.iij.lfa.f.
Dies ꝑ anꝝ inuenik. folꝰ.cxxxiiij. co.iij.lfa.m.
Die dñico incepit dñs multũ facere.f.lix.co.ij.
Difficile dupliciter sumik.f.cclxxvj. co.j.lfa.h.
Dignitas aggrauat peccatum. fo. ccclxviij.co.iiij.
Dignitas an cõpensek cũ numero. fo.xxvj.co.iiij.
Dignitas augmentat vtilitatẽ.folꝰ. clxv.co.ij.
Dignitati regie defertur. folꝰ.xxv. columna.iiij.
Dignitate ꝓdirꝰ minꝰ punik q̃s alter.f.cclj.co.iij.
Dignitates z matrimonia non debent esse venalia.f.ccvj.co.ij.
Dignitates ferank fm merita. f. ccclxxxvj.co.ij.
Dignitatũ electio ad quos spectat. fo.xxxj.co.j.
Diligens in suis dz z in alienis sllr facere.f.ccccxlix.co.iiij.
Diliger primũ sicut seipsum,q̃d sit.f.cccccclxxxiij.co.iiij.
Diluuiũ aquarũ.f.clxxv.co.ij.
Dina filia Iacob fuit a Sichem opꝓssa.f.ccccccxj.co.iiij.
Diocesis,ꝑ regione ponik,terr̃a. fo.ccxcv.co.ij.
Dioceses fuerũt a dionysio distincte.f.ccciij.co.j.
Dionysius per ꝓdicationẽ ꝑauli fuit ꝑuersus.f.lxj.co.ij.
Discendũ est semper. fo.ccccl xxxj. columna.iij.
Disciplina ecclesie non est deseren da.f.ccccl x.co.ij.lfa.c.
Discordia est in pluralitate.f.cccc lxxij.co.iiij.
Discretiõe maiore in maioribꝰ opꝰ est.f.lxviij.co.ij.lfa.k
Dissimulatio est multiplex. f.cccc lxxij.co.j.
Dispensare cũ simoniaco q̃s põt. fo.cxciij.co.iiij.
Dispensari quãdoq; non potest.f. ccij.co.iiij.
Dispẽsatur q̃q; in vno matrimonio,z non in secũdo. fo.ccccclxij. columna.iiij.
Dispẽsak cũ bigamo facilꝰ q̃s cum penitẽte.f.xcj.co.ij.lfa.i.
Dispẽsak facilꝰ in sumpto q̃s in suscipiẽdo ordine.f.lxxxix.co.iiij.
Dispẽsak q̃q; in beneficio,non in officio.f.lxxxvj.co.iiij.
Dispensationes quedã mutilande sunt.f.ccv.co.ij.
Dispẽsandũ est certis ex causis.f. ccv.co.ij.lfa.f.
Dispensatio.f.ccij.co.iiij.
Dispensatꝰ circa matrimonia inducitur ꝓpter tria.f.ccccccxxxij. columna.iij.
Dispensatio vtrũ possit cũ bigamo fieri.f.lviij.co.ij.
Dispẽsatio q̃n fit.f.cciij.co.j.
Dispensatio quandoq; est debita. fo.lxxxiiij.co.iij.
Dispensatio quandoq; est debita. f.cciij.co.iiij.
Disputari vtrum possit de fide catholica.f.clviij.co.ij.
Diues aut pauper fieri nemo appetat.f.cclxxj.co.iiij.
Diuites aliqui boni sunt. folꝰ.xlix. columna.iiij.
Diuitie facilius in ciuitate q̃s extra congregank.f.ccccxviij.co.j.
Diuitie bone sunt.ibidem.
Diuitias habere peccatum nõ est. fo.ccxxvij.co.ij.
Diuinatio nõ potest esse ꝓphetia. fo.clxxj.co.j.
Diuinꝰ a deitate z a diuinatiõe dr. fo.cixix.co.iiij.lfa.n.
Diuortio facto nõ debetur mutua seruitꝰ.f.cccccly.co.ij.
Diuortiũ z repudiũ differunt. folꝰ. ccccexvj.co.ij.
Diuortium quid ꝓprie significat. fo.ccccexij.co.iiij.
Diuortiũ vnde dicit. folꝰ.ccccliiij. columna.j.
Dolere se velle ꝓmittẽs,deo obligatur.f.lxxxij.co.iij.
Docilis z docibilis differũt.f.xxxv. columna.iiij.
Doctores reprehẽdendi nõ sunt.f. cccccclix.co.ij.
Doctoribus bona dona dãda sunt. fo.cclij.co.ij.lfa.p.
Doctrina est omnibus accipienda. fo.cxxxvij.co.ij.
Doctrina episcopi in quo ꝓsistit.f. cxxxviij.co.iiij.
Dogma z doma differunt. fo.clix. columna.j.
Dogma.f.iiij.co.ij.
Dolus in hostem bonꝰ est.folꝰ.cccc lxviij.co.j.
Dolosus an possit in perpetuũ conueniri.f.ccxlij.co.j.
Dñs non potest in seruum seuire. fo.lxxxviij.co.j.
Dñs vobiscum,vnde sumitur.fo. cccccclv.co.ij.
Dominus muliciit aquam cum vi-

no.f.cccccxlvij.co.ij.

Domina adultera an possit a ser-
uo suo accusari.f.cccxl.co.ij.

Dominū an trālferat inusurariū.
fo.cclvj.co.ij.

Dīnum nō ita facile perdit vt pos-
sessio.f.cccccxj.co.iij.

Dñica ⁊ ieiunū simul ꝓcurrere nō
possunt.f.cxxiij.co.iij.lfa.i.

Domus siue bene ꝓpositꝰ qs dicat.
fo.lxxvj.co.ij.

Donatio in aliqꝺ tenet quā mari-
tus vxori facit.f.cccccxcj.co.j.

Donare ⁊ dare differūt.f.ccccxvij.
columna.ij.

Donatiste.f.ccclxxxvij.co.j.

Dona q̄ cōtrahunt ꝑ carecliſmū,
ad qꝺ ꝓsunt.f.cccccxxix.co.ij.

Dormiēdum non est in scholis. fo.
ccccclxxiij.co.ij.

Dracma est siclus.f.ccccccxxxvij.
columna.ij.

Dubitatio facit vitiosa tolerari.fo.
cccxv.co.ij.

Dubitationis ratione fiūt aliqua.
fo.cccl.co.iij.

Dubitandū non est de fide. fo.clix.
columna.j.

Dupliciras reꝓbatur. f.cccxxxvj
columna.iij.

Eb Brietas quandoq; est morta
lis.f.xlij.co.ij.

Ebrietatis mala.f.lxx.co.ij.

Eccl'ia pōt sine missa cōsecrari.fol'.
cxxiij.co.ij.lfa.n.

Eccl'ia quelibet pōt sibi ius statue-
re.f.xxiiij.co.j.

Eccl'ia in sex casib⁹ est ꝓsecrāda. f.
cccccccl.co.ij.

Eccl'ia fugiētes ad se tutat'. f.cccc.
columna.iij.

Eccl'ia nō iudicat de occult'. f.liij.
columna.iij.

Ecclesia est vxor clerici. f.cccccxix.
columna.iij.

Eccl'ia sine dote ꝓsecrata,a q̄ dz do
tari.f.cccccxxxix.co.ij.

Eccl'ia iudicat aliqñ de ijs q̄ sunt
fotus.f.cccccxxiij.co.ij.

Eccl'ia de manu laici nō pōt recipi.
fo.cclxxxij.co.iij.

Eccl'ia pōt penā pecuniariā infligе
re.f.cclxxix.co.ij.

Eccl'ia successiue reparata non est
recōsecrāda.f.cccccxij.co.ij.

Eccl'ia est duplex.f.ccclxxj.co.ij.

Ecclesia multipliciter dicitur. fol'.
cclxxviij.co.ij.

Eccl'ia est mater nr̄a.fol'.ccccxlvj.
columna.iij.

Ecclesia,ꝑ derelicto habita an pos-
sit reperi re integra. fol'.cclxxxv.
columna.ij.

Ecclesia euicta an possit agi contra
eꝝ qui illā contulit. fo.cclxxvij.
columna.iij.

Ecclesia ab hereticis consecrata an
sit recōsecrāda. f.cccccxl.co.iiij.

Eccl'ia ꝓfens ⁊ area. f.ccccxlvij.
columna.j.

Eccl'ia secular' pōt ꝓuerti in mona
sterij,sed non econtra, f.cccxiij.
columna.ij.

Ecclesia pro infidelibus orat. folio
ccccclxxxix.co.ij.

Eccl'ia est duplex.f.ccclxxv.co.j.

Ecclesia tota deficere non potest.f.
ccccxc.co.j.

Ecclesia habet carcerem. fol'.cccc.
columna.j.

Eccl'ia est Xpisti spōsa,⁊ nō vxor.
fo.c.co.ij.

Eccl'ia in medio tributario funda-
ta an teneat,ꝑ illo ad tributa.fo.
ccccixviij.co.j.

Eccl'ia in limite diocesis posita cuiꝰ
est.f.ccclxxxv.co.iij.

Eccl'ia semper aliquos bonos hz,
fo.cxciij.co.iij.lfa.a.

Eccl'ia ignorat qs ad predestinatio
nē pineat.f.cccclxxj.co.ij.

Ecclesia est mater,vxor,⁊ filia.fo.
cxviij.co.ij.

Eccl'ia q̄ñq; cogit ad eleemosynā
dandā.f.lxxvij.co.ij.

Ecclesia an possit petere rē suā cū
augmēto.f.cccxxiij.co.ij.

Ecclesia non subijcatur legibꝰ. fol'.
ccccixvij.co.j.

Eccl'ia de his que forīs sunt,q̄ñq;
iudicat.f.ccccij.co.j.

Eccl'ia ꝛre ꝓmittit iudeos mortal'r
peccare.f.lxxij.co.ij.

Eccl'ia nō semp; vicē defuncti sustī
net.f.cxiij.co.iij.

Eccl'ia parochialis pōt ꝓfic'ri existē
ti in minorib⁹.f.cij.co.iij.

Eccl'ia quāto tēpore pōt rē priuati
prescribere.f.cclxxxvj.co.ij.

Ecclesia abundās,per eꝝm in plu-
res diuidi pōt.f.ccccix.co.ij.

Eccl'ia nūq; moritꝰ.f.xcvij.co.ij.

Eccl'ia cū eccl'ia permutari pōt.fo.
ccxcvij.co.iij.

Ecclesia an possit,ꝑ oibꝰ orare.fol'.
cccl.co.iij.

Eccl'ia potēribꝰ laborare nō dz ꝓui
dere.f.cxxxiij.co.iij.

Eccl'ia pōt in duos ꝓsentire. fo.cv.
columna.iij.

Eccl'ia nō pōt errare,de q̄ ecclesia
intelligit.f.cccclxxj.co.iij.

Eccl'ia suū q̄ñq; cū augmēto repe-
tit.f.cxlv.co.iij.

Ecclesia qualiter potest ligare. fo.
cccclxxxij.co.j.

Ecclesia ex pluribus adunatur.f.
cccccelij.co.ij.

Ecclesia quatuor genera hoim cō-
tinet.f.cccclxxvj.co.iij.

Ecclesia si ab vno suum ius conse-
cuta est,an possit aliū ꝓuenire. f.
cccxxxiij.co.iij.

Eccl'ia ⁊ nō corꝑ Xpisti,ꝓtegit ma-
lefactorē.f.cccliij.co.ij.

Eccl'ie res non ꝓfiscant.fol'.cccxcj.
columna..iij.

Eccl'ie secularі offerens se ⁊ sua an
possit postea ꝓtrahere. f.cccccix.
co.ij.lfa.l.

Eccl'ie prędia de qbꝰ tributū nō sol
uit,an possint ab ꝑeratore ven-
dicari.f.cccviij.co.ij.

Eccl'ie immunitatē violans qual'r
puniꝰ.f.ccccj.co.iij.

Eccl'ie immunitate nō oēs malefa
ctores potiunt.f.ccclix.co.iij.

Eccl'ie stipēdia nō sunt diuidꝰ dā-
da.f.cxcj.co.ij.lfa.l.

Eccl'ie ingressꝰ an sit alicui,ꝑ morta
li,ꝓhibeꝺ.f.ccccccv.co.ij.

Eccl'ie seruire spe stipēdiorꝫ hz.fo.
ciiij.co.ij.

Eccl'ie dare aliq̄ ꝑ sua sustētatiōe
nō hz.f.cxcj.co.ij.

Eccl'ie bona cū qua solēnitate sunt
alienāda.f.cccxxxj.co.iij.

Eccl'ie ⁊ clericoꝝ bona eoꝺē potiū-
tur ꝓuilegio.f.ccclxxx.co.j.

Eccl'ie ꝓcēs aliq̄ an possit illuc
ab episcopi administratione eri-
pere.f.cccxix.co.ij.

Eccl'ie data,cū episcopo diuidunt'.
fo.cccxliij.co.ij.

Eccl'ie res cōfiscari non possunt.
fo.ccclxxix.co.iij.

Eccl'ie ingressus qbꝰ est interdicē-
dus.f.cccclxxvj.co.j.

Eccl'ie res aliq̄n nullo modo pos-
sunt alienari.f.ccj.co.ij.

Eccl'ie immunitate multi ꝓuant'.
fo.cccc.co.ij.

Eccl'ie varijs modis vniunt'.fol'.
ccclxxvj.co.iij.

Eccl'iā recipiēs a laico, vtrum sit
suspēsus.f.cccxciij.co.iij.

Eccl'iam etiā pauperē tenet cleric⁹
officiare.f.cxlvj.co.iij.

Eccl'iā suā q̄libet defendere tene
tur.f.ccxliij.co.ij.

Eccl'iā pauperē quā dicemꝰ esse,
fo.ccccxvj.co.iij.

Eccl'iam romanā nō permittet de⁹
errare.f.ccclxxj.co.ij.

Eccl'iam recipiēs a laico,est excōi-
candꝰ.f.cviij.co.j.

Eccl'iā a patre emptā vtrū quis
possit retinere.f.cxcix.co.ij.

Ecclesiarū maiorꝫ ordo. fol'.xxxiij,
columna.ij.

Ecclesiastes ⁊ ecclesiasticꝰ. f.ccclj.
columna.j.

Eccl'iastice res sunt pauperū.fo.
ccclxxxij.co.ij.

Eccl'iastice res tn ꝓuor casibꝰ licite
alienant.f.cccxxxj.co.iiij.

Eccl'iastice res facilꝰ ꝓnt alienari
hodie qꝫ olim.f.cccxix.co.iij.

Ecclesiastică vnitatem impugnare
grauissimum est. fol'.cccclxxiij,
co.ij.lfa.h.

Ecclesiasticar̃ rerū prelati sunt ꝓ curatores ⁊ nō dñi.f.ccccl.xiij.c.iij
Ecclesiasticar̃ rerum dñium apud quem est.fo.cccc.xix.co.ij.
Economꝰ dz esse clericꝰ.f.cc.xiij.c.j.
Economus.fo.cxl.v.co.iij.
Economꝰ a q̃ eligaf. f.ccc.xc.v.co.ij.
Edificiū de pecunia eccleſie factuz an acquiratur ipſi eccleſie. folio ccc.xxxiij.co.iij.
Edito faciēda est sine die ⁊ cōsule. fo.ccc.xcij.co.ij.
Effectꝰ vini est duplex.fo.lix.co.ij.
Effractor.fo.cccc.lxvj.co.iij.
Effuſio duo notat.fo.ccc.lxxxj.colūna.ij.in rex.
Electus semel approbatꝰ an poſſit postea reprobari. fo.cc.xcij.co.ij.
Electus per que verba ꝓsentire dz. fo.cl.xxxix.co.iij.
Electus a maiori parte capituli ỹ electus ab eccleſia.fo.cj.co.j.
Electus qō ius hz.fo.cviij.co.iij.
Electus in archiepm ⁊ ꝓfirmatꝰ electos i epos ꝓfirmat.f.clxxij.c.iij.
Electꝰ ante ꝓfirmationē nō adminiſtrat.fo.xxxv.co.ij.lfa.m.
Electus ſuo ſuperiori multa cū iuramento ꝓmittit.fo.xxxvij.co.j.
Electus ꝓfirmatus a quo dz conſecrari.fo.cxiij.co.ij.
Electo ius acquirit̃ per conſenſum eligentium.fo.cviij.co.ij.
Electus ſaluā̃s, electioni eiꝰ p̄bet conſenſum.fo.cxij.co.ij.lfa.g.
Electum laici poſſunt accuſare. fo. xxxvj.co.iiij.
Electio facta p cardinales ſi dicaf cōtra faz esse: quis erit iudex. fo. cxix.co.iij.
Electio vel poſtulatio de clerico alteri ſubdito facta an valeat.f.cix. columna.j.
Electio pape habet aliqua ſpecialia.fo.cxxviij.co.iiij.
Electio fieri debet itra tres mēſes. fo.lxxxj.co.iiij.
Electio ſit cōmunis, conſonās et canonica.fo.cvij.co.j.
Electio facta de bono an valeat vbi melior eſt.fo.cc.xc.co.iij.
Electio an poſſit fieri de eo qui non eſt de gremio.fo.cv.co.ij.
Electio facit quē preſumi meliorē. fo.ciiij.co.j.
Electio debet fieri intra trimeſtre. fo.cxxij.co.iij.
Electio eſt periculo eligentium. fo. cvij.co.iij.lfa.e.
Electio principi preſentāda est.fol. cccc.vj.co.j.
Electio que ſit in loco non determinato, nulla eſt.fo.xxxv.co.ij.
Electio ſola non facit verū imperatorem.fo.cliij.co.ij.lfa.r.
Electio ad clamorē populi nō debet fieri.fo.cc.xcj.co.j.
Electio vtriuſq; electi caſſaf timore ſcandali.fo.cxiij.co.j.
Electio ex cauſa poteſt differri. fo. cvj.co.ij.
Electio canonicoꝝ ad quos ſpectat fo.xxx.co.ij.
Electio facta ſine decreto tenet.fo. cv.co.j.
Electio imperiti qui credebaf periture, an debeat caſſari. fol.ccccc.xxxiij.co.ij.lfa.h.
Electio ad quē ſpectat de iure cōi. fo.cvij.co.iij.
Electioni an poſſit populus ꝓtradere.fo.cc.xc.co.iiij.
Electioni nullus laicus dz intereſſe.fo.cvij.co.j.
Electioni abbatis quis conſentire debet.fo.cx.vj.co.iij.
Electioni eṕi qui debent intereſſe. fo.cviij.co.ij.lfa.f.
Electioni poſſunt laici cōtradicere. fo.xxxvj.co.ij.
Electioni qualiter conſentiendum eſt.fo.cclxxxix.co.iij.
Electionē tractatꝰ p̄cedere debet. fo.xxxvj.co.j.
Electione dicif q̃s tripliciter excludi.fo.cxiij.co.ij.lfa.o.
Electis duobꝰ equaliter, q̃s alteri p̄ferf.f.cxij.c.iij.lfa.k.i fine col.
Eleemoſyna redimit pcā.fo.ccccc.lxxvij.co.iij.
Eleemoſyna danda est anathematizato.fo.cxc.co.iiij.
Eleemoſyna qdꝰ est dāda.fo.lxviij co.ij.lfa.l.
Eleemoſyna liberat a morte. folio cccccl.xxvj.co.ij.
Eleemoſyna de male acq̃ſitis fieri non debet.fo.clxxj.co.iij.
Eleemoſyna an poſſit fieri p vxorē ſine licētia viri.fo.cccccc.xvij.co.j.
Eleemoſyna vtrū fieri poſſit de illicite acquiſitis.fo.ccclvij.co.j.
Eleemoſyna in pcō facta nō est p̄prie eleemoſyna. f.cccc.xcv.c.ij.
Eleemoſyna magna. f.lxxiij.co.ij.
Eleemoſyna de eleemoſynis est facienda.fo.cxlj.co.j.
Eleemoſyna vñ dz.f.cccc.xcvj.co.j.
Eleemoſyne datoꝝ p̄t venialiter peccare.fo.lxxiij.co.iij.
Eleemoſyne defunctis pſūt.f.ccc.
Eleemoſynā ſibi primo quiſq; facere debet.fo.cccclvj.co.j.
Eleemoſynā primo nobis faciam⁹. fo.cccc.lxxvij.co.iij.
Eligit ſeipm nemo.f.cccc.lxxv.c.iiij.
Eligi nō debet in epm habens vxorem ⁊ filios.fo.xlvij.co.iiij.
Eligere ſeipm nēo p̄t.f.cc.xc.co.ij.
Eligēdꝰ potꝰ est q̃ peccauit ⁊ penituit: q̃s q̃ nūq̃s peccauit.fo.lxxxix.
Eligēdus est magis exercitatꝰ.fol. cij.co.iiij.
Eligēdus, an debeat eē de gremio eccleſie.fo.xxxv.co.j.
Eligēdus in quo ordine debet eſſe. fo.cij.co.iij.
Eligēs vnū renūciat alti.fo.cxxxij.
Eligentes an variare p̄ſit. fo.xlvij. co.iij.lfa.c.
Emāſor qs dz.fo.ccccclxvj.co.iiij.
Emere administrationē rei eccl'aſtice ſimoniacū est.fo.cxciij.co.j.
Emptio administrationis eccl'aſtice est ſimoniaca.f.cc.xcj.c.ij.lfa.i.
Emptor inter preſcribēdum ſi p̄ciat vēditorē nō fuiſſe dñm: quid facier.fo.ccccc.xx.co.iiij.
Emulor varia ſignificata hz. f.lxx.
Enchiridion est liber manualis.fo. ccccc.xcvj.co.j.
Energumini.fo.xxxviij.co.iij.
Energumini q̃ ſunt.f.cccccclxxxvij. columna.iiij.
Epileptricus an poſſit celebrare.fo. clxxxvij.co.iij.lfa.b.
Epimenides thebanꝰ ſacerdos malus fuit.fo.clxxxj.co.j.lfa.b.
Epūs p̄t dare quinquageſimā vel centeſimā.fo.ccxiij.co.j.
Epūs eccleſiam a ſe nō p̄t totaliter eximere.fo.ccclxxiij.co.ij.
Epiſcopus an poſſit clericum infamatum cogere ad purgationem. fo.cccl.xv.co.iiij.
Epūs quādoq; peccat ſi non diſpenſat.fo.lxxxv.co.j.
Epūs nec per ſe nec p laicū verberet clericos.fo.cccliij.co.ij.
Epūs turās non teneē facra tāgere. fo.cccvj.co.ij.
Epūs ſemel monaſterij ingreſſus an poſſit iterꝝ redire ad ep̄atum. fo. cclxxv.co.iiij.
Epūs ſine diacono non celebret.fol. cliij.co.ij.
Epūs in ſua eccleſia nouā cōſuetudinē inducere poteſt circa officia. fo.cxlvij.co.iij.
Epūs ſupintēdēs dz.f.cxxix.co.iiij.
Epiſcopus diſpenſat in inceſtu. fo. cccccvj.co.j.
Epūs nō corrigēs ſubditū est ſuſpendēdus.fo.clxxv.co.ij.lfa.i.
Epūs an diſpēſare poſſit in ſimonia ordinis vel beneficij.fo.cc.co.ij.
Epiſcopus ſeruꝝ eccleſie an poſſit manumittere.fo.cccxxviij.co.j.
Epiſcopus duarū eccleſiarꝝ an poſſit aliquis eſſe.fo.cclxxv.co.j.
Epiſcopus p̄t ſuoꝝ ſubditorū factū promittere.fo.cxlvij.co.iij.
Epiſcopus economū corrigere p̄t. fo.cxlv.co.iij.
Epiſcopus an poſſit ſemp diſpenſare.fo.lxxx.co.ij.
Epiſcopꝰ dieb⁹ dñicis debet eſſe in eccleſia ſua.fo.ccccclxiij.co.j.
Epūs qñq; ſumit ⁊ qñq; deponit mitrā ⁊ baculū nō ſine cā.f.lxxiij.c.j
Epūs nō dz eē ſolus.fo.cxxx.co.iiij.

Episcopus maior est ꝓpr̃o cardinali. fo. ccxxxvj. co. iiij. lfa. h.
Episcopus nullã secũ habeat mulierem. fo. cxxxiij. co. iiij.
Epꝰ an possit aliquẽ ꝓ ppria iniuria excõicare. ccxxxij. c. j. lfa. f.
Epus iurans non debet tangere librum. fo. cciij. co. iij.
Epꝰ nõ erubescat a subdito edoceri. fo. ccccl xxj. co. iij.
Episcopus deponitur & restituit a solo papa. fo. cccxx. co. iij.
Episcopus debet esse prudẽs in negocijs secularib⁹. fo. lxiij. co. iij.
Epꝰ predicãs habeat mitram & baculum. fo. ccccccxliij. co. iij.
Episcopus etiam hereticus cõfert ordinẽ, sed non ordinis executionem. fo. clxviij. co. iij.
Epꝰ parue cimitatis contemnit abbatias. fo. cliij. co. iij.
Episcopus iniuriantẽ sibi non põt excõicare. fo. ccccxlvj. co. iij.
Episcopus inter ordinãdũ ꝺz observare interstitia tẽpor. f. xcvj. c. iij
Episcopus solus beneficia cõferre non potest cessante cõsuetudine. fo. clxvij. co. iij.
Episcopus beneficio priuare nõ potest clericũ cuius parẽtes ipsum offenderunt. fo. cxcvj. co. ij.
Epꝰ excõicat ꝓpter conuictum sibi factum. fo. ccxxxiij. co. iij.
Episcop⁹ an possit solus delinquentem condẽnare. fo. cccl xviij. co. j.
Epꝰ an possit vni auferre et alteri dare. fo. cccl xxvij. co. j.
Episcopus an possit iniuriã sibi factam remittere. fo. cxj. co. j. lfa. a.
Episcopus patri, & ecclesiã filio cõparatur. fo. cxvij. co. iij.
Epꝰ conuertẽs ecclesiã secularẽ in regularem: quor̃ clericor̃ cõsensum requirere debeat. fo. cclxiij. columna. iij.
Episcopus potest aliꝙs verberib⁹ castigare. fo. ccccxcvij. co. iij.
Epꝰ clericũ alienũ recipiens est puniendus. fo. ccccxviij. co. iij.
Episcopus in ꝙbus cruminib⁹ dispẽsat. fo. lxxx. co. ij.
Epꝰ alior̃ doctrina non debet egere. fo. lx. co. ij.
Epꝰ a suis familiaribus potest accusari. fo. cclix. co. iiij.
Episcopus demandat tam ea que sunt ordinis, qm̃ ea que sunt iurisdictionis. fo. clv. co. ij.
Epꝰ clericum alterius epi non ordinet. fo. cclxiij. co. iiij.
Epꝰ debet hr̃e capituli ꝓsensum in multis. fo. xl. co. j.
Episcopus solus cõsecrare nõ põt. fo. xxxvij. co. ij.
Epus quid iuris habeat in ecclesia quã fundauit. fo. cccl xxiiij. co. j.
Epꝰ in causa inquisitionis quos ꝺz conuocare. fo. cxlj. co. ij.
Episcopus in hereſi dispensat. fol. lxxxiij. co. j.
Episcopus an inuitis possit dari. fo lio. cv. co. ij.
Epꝰ est iudex corpor̃ & animarum. fo. lx. co. j.
Episcopus vtrũ sit iudex oim clericor̃ sue diocesis. fo. xc. co. iiij.
Episcopus per aliũ nõ verberet clericum. fo. lix. co. iiij.
Episcopi subditos debent fratres appellare. fo. clvj. co. iij.
Episcopi an possint circa beneficiorum pluralitatem dispensare. fo. ccccxix. co. j.
Epi ꝓsensus cũ canonicis sufficit in rei alienatione. fo. cccij. co. iij.
Episcopi duo qꝝ possunt esse. fo. cclxxix. co. iij.
Epi in scio metropolitano cõsecrati ꝺd facere debẽt. f. cxvj. co. j. lfa. e.
Epi mouentis bona cum sunt reseruanda. f. ccclxxxviij. co. iiij. lfa. h.
Epi preceptũ etiã difficile. est adimplendum. fo. ccccxxxvij. co. iiij.
Episcopi literatos secũ habeãt. fo. clvj. co. iiij.
Epi causa a quib⁹ est audienda. fo. cclv. co. ij.
Episcopi clericos sine examinatione ordinantis punicio. fol. cxxxj. columna. iiij.
Epi vtrũ hodie possint circa beneficiorum pluralitatem dispensare. fo. cxix. co. ij. lfa. m.
Episcopi cum multis dispẽsant. fo. cciij. co. j.
Epi cuius propinquis cꝫ aliꝙs dãt. fo. cxlvj. co. j.
Epi donatio sine subscriptione non valet. fo. clxiij. co. ij.
Episcopi & archiepi a quo sunt ꝓsecrandi. fo. xcij. co. iiij.
Epi duo in vno epatu esse non possunt. fo. ccccl xxv. co. iiij.
Epi & monachi nõ possunt esse tutores. fo. cccl xxv. co. ij.
Episcopi pentio est ꝑ canones limitata. fo. cccccxcj. co. ij.
Epi filii mutuũ debent prestare auxilium. fo. clxvij. co. ij.
Episcopi dicuntur summi. fo. ccccclxxxvij. co. ij.
Episcopi epm deponere nõ possũt. fo. cxxx. co. iiij.
Epi nõ sint tm̃ custodes chartarũ. fo. cccl xv. co. j.
Episcopi if as habeat ꝙ peregrinari volet. fo. ccccccxc. co. iij.
Epo viuente an possit alius subrogari. fo. cclxvij. co. j.
Episcopo debet synodus ꝓuidere qui ad ecclesiã suam nõ audet, accedere. fo. cxlviij. co. iiij.
Epo visitanti dandum est lac ad bibendum. fo. ccciij. co. j.
Epo inuito an possit in sua diocesi nouus epatus fieri. fo. ccclxxviij. columna. ij.
Episcopũ damnare quis potest. fo. ccvj. co. ij.
Eporum cõsecratio fit hora tertia. fo. cxxij. co. ij.
Episcopor̃ cõsecratio fit tm̃ die dominico. fo. cxxiij. co. j.
Epis an liceat leges audire. fol. lx. columna. iiij.
Episcopatus sunt distinguendi interuallo conuenien. fo. cxxxj. co. j.
Episcopatus est ordo. fo. lxj. co. ij.
Episcopatus est ordo. fo. clj. co. j.
Episcopatus suscipere potest quis cogi. fo. cvj. co. ij.
Episcopatũ desiderare possumus. fo. cccc. co. ij.
Episcopatum desiderare est valde periculosum. fo. lxvj. co. j.
Epitimium ꝺd significat. fo. ccccxx. columna. iij.
Errans in meliori cõditione an possit matrimonium dirumere. folio ccccclxxvij. co. ij.
Error pelagianor̃. fo. cccccvj. co. j.
Error qualitatis dissoluit matrimonium spuale. fo. cxxij. co. j.
Error quandoꝙ est mortale peccatum. fo. cccxx. co. ij.
Error monothelitarum. fol. ccccclxxiij. co. ij.
Error basilidis heretici. fo. clxxvij. columna. ij.
Error sabellianor̃. fo. clxxv. co. iiij.
Error paulianistarum. ibidem.
Error pfone non facile committur. fo. ccccxxvj. co. ij.
Error alior̃ non est defendendus. fo. ccccvij. co. j.
Error est contrarius consensui. fo. ccccxxvj. co. ij.
Errores perimunt. fo. clxxx. co. iiij.
Eruca. fo. ccclxxxj. co. ij.
Erugo. ibidem.
Esopus. fo. clxxxviij. co. ij.
Etas virilis diuersimode interpretatur. fo. cxxvj. co. ij.
Etas in honoꝝ & multis aliis necessaria est. fo. cxxvij. co. ij.
Etatis probatio cui incumbit. folio cxxvij. co. ij.
Etatis ratio in penitentijs est habenda. fo. xc. co. ij.
Eua quare de costa Ade facta est. fo. ccccccxix. co. ij.
Eucharistia etiam suspendẽdis in patibulo non est deneganda. fol. ccccc. co. ij.
Eucharistia gladiatorib⁹ nõ est dãda. fo. ccxix. co. ij.
Eucharistia non est dãda existenti in crimine notorio. fol. ccccccxiij. columna. iij.
Eucharistie sacrm̃ nõ est ab hereti co accipiẽdũ. fo. ccccl xxviij. co. ij.

in marginibus signate.

Eucharistie sacramẽtū a quo fuit instituū. f. cccccxlvj. co. iij.

Eucharuste sacramento tria conti nentur. ibidem.

Eucharistiã infirmus euomẽs pu nitur. f. cccc. co. iiij.

Eueniẽtia de nouo per quẽ sunt di uidenda. f. clij. co. ij.

Eulogie. f. xxv. co. ij.

Eunuchi sunt triplices. fo. ccccclv. columna. j.

Euinomiani. f. ccccl xxxvij. co. j.

Eutychiani. ibidem. co. iij.

Excedendū est pon⁹ circa mtiam ꝯ circa crudelitatẽ. f. lxxxij. co. ij.

Excessus modicus nõ attendit. fo. ccccclviij. co. j.

Exceptio iudic; recusatoria est di latoria. f. cclvj. co. j. lfa b.

Exceptio in testẽ qñ est obiẽcienda. fo. ccviij. co. ij.

Exceptio spoliationis est dilatoria. fo. ccxij. co. ij.

Exceptio reuocandi domum. folio clxvj. co. ij.

Exceptiões sunt multiplices, ꝛ varijs tẽpor⁹ opponẽde. f. cci. co. j.

Excipiẽdo ꝓ sequmur qõ nõ cõsequi mur agẽdo. f. ccccccij. co. iiij.

Excõicare põt simplex prelat⁹ pter papã. fo. ccix. co. ij.

Excõmunicare seipsum nemo põt. fo. cclij. co. ij.

Excõmunicare seipsum nemo põt. fo. ccccxiij. co. iij.

Excõicare non põt heretic⁹ hereti cum. f. ccccl xx. co. j.

Excõicari negãt eccl'ia vel ciuitas. fo. cclxxix. co. ij. lfa. i.

Excõicari põt absens ꝑ scripturã. fo. cccl vj. co. iiij.

Excõicari possunt q̃ decimas non soluũt. f. lij. co. j.

Excõicari potest⁹ quis sub ꝯditiõe. fo. cxj. co. j.

Excõicat⁹ q̃s a mortuo. ibidẽ.

Excõicãd⁹ quotiẽs admoneri dz. f. cccclix. co. iij.

Excõicand⁹ quis nõ est ꝓ minimis causis. f. clix. co. iij.

Excõicãd⁹ est popul⁹ suũ non recipiẽs epm. f. cxlviij. co. iiij.

Excõicat⁹ an põt recõuenire ꝛ expe dire ꝛ cõpensare. f. cclx. co. ij.

Excõicat⁹ nihil põt possidere nole eccl'ie. f. cclxxxij. co. iiij.

Excõicati beneficiũ cui est assignã dum. f. cxlvij. co. iiij.

Excõicat⁹ an possit absolui nõ ꝓmis sa satisfactione. f. ccccij. co. ij.

Excõicat⁹ an possit absolui aduer sario igrãte. f. cccxiij. co. ij. lfa. i.

Excõicatus ꝙuerẽs metropolita no an possit ab eo absolui. f. cc xij columna. iiij.

Excõicatus a quo est absoluẽdus. fo. cccxiij. co. ij.

Excõicatus vitandus est. f. cccxvj. columna. ij.

Excõicatus non intret eccl'iã. fo. cccxiij. co. ij.

Excõicat⁹ perpetuo, tripliciter exponit. f. clxvij. co. ij.

Excõicat⁹ vtrũ q̃s possit esse in vna eccl'ia, ꝛ nõ in alia. f. xxv. co. ij.

Excõicat⁹ ratione societat; tolerat. fo. lxvj. co. iij. lfa. i.

Excõicat⁹ iniuste celebrãs an sit pu niẽd⁹. f. cccxix. co. ij.

Excõicat⁹ excõicari põt. fo. ccxlvij. co. ij. lfa. i.

Excõicat⁹ an simplic⁹ ꝓbr possit ab solui. f. cccxxvj. co. j.

Excõicat⁹ prelat⁹ an possit ordines conferre. f. ccxciij. co. iij.

Excõicat⁹ est q̃ cõmunicat excõica to a canone, etiã ante denũciatio nẽ. f. ccclxxix. co. iij.

Excõicato an debeat fieri solutio. f. cclxvij. co. ij.

Excõicato cõmunicãs, a q̃ absolui dz. f. cccxvj. co. iij.

Excõicatũ celebrãtẽ non absolui ẽps. f. ccxvij. co. j.

Excõicatũ ab epo non absoluit ar chiepus. f. ccxcvij. co. ij.

Excõicatio duas habet species. fo. cccxiiij. co. j.

Excõicatio an ꝓ sola ꝛrumacia fe rat. f. cccxiij. co. ij.

Excõicatio an ferat per hec verba, precipio sub pena excõicationis. fo. cxj. co. j.

Excõicatio ꝓ modica iniuria nõ est ferẽda. f. ccvij. co. iiij.

Excõicatio est maxima pena. folio ccix. co. iiij.

Excõicatio lata sub ꝯditione tenet. fo. cclxxv. co. ij. lfa. i.

Excõicatio dñi nõ liberat vasallũ a sacramẽto. f. cccxxiij. co. ij.

Excõicatio ꝛ absolutio solo ꝟbo fieri possunt. f. ccccl xxxj. co. iij.

Excõicatio an possit post mortẽ in aliquẽ ferri. f. ccccl xxx. co. j.

Excõicatio non est ꝓ q̃libet mortali pctõ ferẽda. f. ccccc. co. iiij.

Excõicatiõis sentẽtia in duob⁹ non est timẽda. f. cccxj. co. ij.

Excõicationis duo sunt effect⁹. fo. ccxlvij. co. ij.

Excõicationẽ opponere viro vxor non potest. f. cccxxv. co. ij.

Excõicat; sine periculo cõicat eor; fa milia. f. cccxxv. co. j.

Excõicat; cõicare nõ possum⁹, sed bene paganis. f. cxv. co. ij.

Excõmunico te, ꝛ absoluo te, an li get vel soluat. f. cccxxiiij. co. ij.

Excusant ne hi ad q̃s apostoloꝝ ꝛ predicatio nõ puenit. f. lxij. co. j.

Executor an possit reculari, et ab eo appellari. f. ccxxxj. co. j.

Executor an possit de incidentibus questionib⁹ cognoscere. f. ccccxcij columna. ij.

Executio est duplex. ibidem.

Exẽpti delinquentes in dioces epi scopi, an possint ab eo puniri. fo. cclxxv. co. ij.

Exẽptio simpliciter, an eximat vni uersal'r. f. cccl xviij. co. iij.

Exempla quibus est vtendum. fo. xxix. co. iiij.

Exemplaria correctiora que sunt. fo. x. co. iiij.

Ex ꝛ de significant deformitatẽ. fo. cccclxxvj. co. ij.

Exiliũ est tẽporale ꝛ perpetuũ. fo. cccclxviij. co. ij.

Exorcista. f. cxxvij. co. iiij.

Exorcismi fiunt tribus diebus. fo. ccccccl xxvj. co. j.

Exorcismi effect⁹. f. ccccclxxv. co. ij.

Expense circa infantẽ exposit⁹ an possint repeti. f. cxliij. co. ij.

Expẽse semper sunt deducẽde. fo. cccxxxv. co. iiij.

Expensarũ materia. f. ccvlij. co. ij. litera. k.

Expediũt non omnia. fo. ccccclxxv. columna. iij.

Expilare q̃d sit. fo. ccccclxvj. co. iiij. litera. b.

Exponẽs filiũ vel seruũ an possit il li recolligere. f. cxliij. co. j.

Extra eccl'iã est q̃ cũ epo nõ est. f. cl. co. j.

Ezechie cõmẽdatio. f. cxij. co. j.

Fabulas poetarũ predicando morat⁹ exponere nõ multũ laudat. f. cxxix. co. iij.

Facere amicos de mãmona iniq̃ta tis q̃d sit. f. clxxj. co. iiij.

Faciat q̃libet q̃ sue ꝙueniũt ꝯditio ni. f. ccclvij. co. iij.

Facies humana nõ est deturpãda. fo. ccccclxxvj. co. j.

Facti causa est inquirẽda. fo. cccc lxv. co. ij.

Facto qñq̃ licet q̃d non lr ꝟbo. fo. ccccxxvj. co. ij. lfa. r.

Facto ꝓpio potest q̃s ꝙtrauenire. fo. cccxxx. co. j.

Facta publica debent ab oib⁹ sciri. fo. xxij. co. iij.

Facta per intrusos non valent. fo. cccccxl. co. j.

Facta ab inuit; an sint imputãda. fo. vj. co. iij. lfa. d.

Factũ non dicit q̃d non pseuerat. fo. cccccl xvij. co. ij.

Factũ legitime irritat delicto sup ueniẽte. f. ccj. co. ij.

Fallere ꝛ falli qñq̃ parũ differũt. fo. ccccxxv. co. iij.

Falli vitiũ est. f. ccclxx. co. ij.

Fama per se nihil ꝓbat. f. cclxiij. columna. j.

Fama an ꝓbet. f. cxj. co. iiij.

Fama an ꝓbet. f. cccccclxxij. co. ij.

Fama bona cū conscientia requiri tur. f. cccxvij. co. ij.
Fama sola non sufficit vt excōicat⁹ vitari debeat. f. cxlix. co. iij.
Fama sola nō sufficit ad depositionē. f. ccxij. co. ij. ifa. e.
Fame definitio. f. cliij. co. j.
Familia an p delicto dñi sit excōicāda. f. ccclxxx. co. iij.
Familia p dñi delicto nō est excōicada. f. ccxxv. co. ij.
Familie delictū an dñm obliget. f. cxiij. co. ij.
Familiaritas nimia parit cōtēptū. f. cxxxix. co. ij.
Familiaritas nimia parit cōtēptū. f. ccccvij. co. j.
Familiaritas i cibo est maior q̄s in colloq̄o. f. cccccxxiij. co. iij.
Familiares inimici sunt pestiferi. f. clxx. co. iij.
Fam⁹ est q̄ fatua loquit. folio. cliij. columna. iij.
Femina vētriloqua paulū sepe secura est. f. ccccxcv. co. j.
Femia calore excusat. f. ccccclxvij. columna. ij.
Femina an possit esse iudex. f. cccliriij. co. iij.
Feriatis diebꝰ an possit litigari. fo. ccclxv. co. j.
Feric legitie sunt tres. f. ccccxxxij. co. iij. ⁊. cxxxv. co. j. ifa. i.
Festiuitates matrīoꝝ habenť loco sacramētoꝝ. f. ccccclxiij. co. iij.
Feudum pōt auferri excōicato. fo. cccciij. co. j.
Feudū de nouo ꝓcessum non dicit nouū si prius fuerat ꝓcessum. fo. ccccxcij. co. iij.
Fictio inclinonis, ⁊ fictio operis. fo. xiv. co. ij. ifa. g.
Fides multipliciter dicitur. folio cccxxxij. co. iij.
Fides est fundamētū oīm bonoꝝ. f. clxxvj. co. ij.
Fides an sit exemplo adhibēda. f. ccclxxvj. co. j.
Fidesmala defuncti an noceat successori. f. ccvij. co. j.
Fides hosti seruanda est. fol. cccxxxvij co. j. ifa. a.
Fides hosti seruāda est. f. ccccclv. co. iij. ifa. g.
Fides inter ꝓiuges est duplex. fo. ccccxcj. co. ij.
Fides recta in principe splēdet. fo. clxv. co. j.
Fidei questio est referēda ad sedē petri. f. cxxx. co. iij.
Fidei disputatio cū hereticis est ꝓhibita. f. cccclxxxvj. co. j.
Fidē suscipere nemo cogit. f. lxxij. colūna. ij.
Fideiubere debēti an sufficiat dare pignora. f. cclvj. co. j.
Fidelis q̄libet debet esse rex et sacerdos. f. cccccclxxix. co. j.
Fideles sunt domus dei. fo. cxciiij. columna. iij.
Fideles sunt i ecclīa, ⁊ ipsa i ipsis. f. cccccclxxxv. co. j.
Fideles dicūtur aḡle. fol. cccccclij. columna. iij.
Fideles oīes sunt ꝓmi nostri. f. cxl. co. iij.
Filiꝰ diuinis q̄cq̄d hȝ, a pfe hȝ. f. cccccxcj. co. iij.
Filiꝰ ꝛēporalis eiꝰa lege incognitꝰ. f. ccccclxiij. co. ij.
Filiꝰ patrē ꝓuenire pōt. f. cxxxvj. co. iiij. ifa. n.
Filiꝰ q̄ñ pōt dici maior patre. fo. cccccxviij. co. ij.
Filiꝰ ꝓ parte pōt donationē patris reuocare. f. cccxv. co. j.
Filiꝰ anbulās sup terrā, testatur patris incontinentiam. fo. cxxxiij. columna. iij.
Filiꝰ matrē q̄ñ pōt exheredare. f. ccxlviij. co. ij.
Filiꝰ ꝓtra patrē ⁊ ecomerso agere pōt. f. ccccij. co. ij.
Filiꝰ q̄ se unimis sociat, exheredari pōt. f. cccccclxiij. co. iij.
Filius egenē patrē cogitur alere. fo. ij. co. ij.
Filiꝰ patrē corrigere non debet. fo. clix. co. ij.
Filius non est qui bonꝰ non est. fo. cccccxxxij. co. iij.
Filiꝰ in tribꝰ patrē seq̄tur. fo. ccccclviij. co. iij.
Filius sacerdotis ecclesiam paternā hȝre non potest. f. cclxxix. columna. j.
Filius dei quare dicitur verbū. fo. ccccclxxj. co. iij.
Filiꝰ q̄ñ ꝓ facit quē ꝓsumi maiorem. f. cvj. co. j.
Filius monialis ex monacho genitus cui monasterio applicabit. f. ccccv. co. iij.
Filiꝰ apostate est baptizādꝰ inuito patre. f. cccccclxxxiij. co. ij.
Filius familias testari non potest. f. ccccij. co. ij.
Filiꝰ vtrum post parentū sponsionem possint cum alijs ꝓtrahere. = f. ccccxxxix. co. j.
Filij sacerdotū an sint serui eccl̄ie. f. xcviij. co. iij. ifa. b.
Filij dei erumꝰ m animā ⁊ corꝑ. f. cccccvij. co. iij.
Filij indeoꝝ baptizati sunt a parentibꝰ ꝛeparādi. fo. cccccclxxix. co. ij.
Filij ꝓebyteroꝝ duplices sunt. f. xcix. co. ij.
Filij sunt q̄druplices. fo. cccccxlix. columna. iij.
Filij Jacob ex ācilla geniti, cū alijs ei successerūt. f. ccccclv. co. j.
Filij dei ⁊ filij hoim q̄ dicuntur. fo. cccccxxxj. co. iij.
Filiū religionē ingressum an possit pater reuocare. f. ccccv. co. j.
Filiū de sacro fonte leuās, ⁊ multi alij perdunt ius debiti exigēdi. f. cccccxxix. co. iij.
Filij ex mr̄imonio illicito nati pñt esse legitimi. f. cccccccxxij. co. ij.
Filioꝝ appellatione nepotes continentur. f. xcix. co. iij.
Filia nubere pōt sine parētū volūtate. f. cccccclv. co. iij.
Fisci interest subiectos hȝre locupletes. f. cxciij. co. ij.
Floriani. f. ccccliiij. co. j.
Fluuiꝰ etiā q̄ñ areiscēs dicit̄ pertinis. f. cxxv. co. iiij.
Formate siue dimissorie. fol. cxvij. co. iij. ifa. f.
Fornicatio vxoris maculat corpus viri. f. cccccliiij. co. iij.
Fornicario est crimen canonicū. fo. ccccclxvij. co. iij.
Fornicario simplex non est digna depositione. f. cclxxix. co. j.
Fornicario separat ꝓiuges. fol. cclxxix. co. ij.
Fornicationis causa hodie nemo est deponēd⁹. f. cxxxvj. co. j.
Fornicationis suspicio an sufficiat ad vrorē dimittendā. fol. ccccxl, columna. j.
Fornicationem panci euitant. fol. ccclxviij. co. iij. ifa. e.
Fornicarū abiurās, an cū illa ꝓtra here possit. f. cccccxxxiij. co. j.
Fornicātur alicꝰ cui⁹ q̄s furētur. fo. ccccclxxxiij. co. iij.
Forū fortitur quis multis modis. f. ccxlix. co. iij. ifa. l.
Forum rei sequi debet actor. fo. ccxxxviij. co. iij.
Forum mutare an alicui liceat. fo. ccxlix. co. iij.
Formiani. f. ccccl xxxvij. co. j.
Frāgēti fidē fides frāgatur eidē. fo. clvj. co. iij.
Frater ex fornice in casu posset ꝓlē suscitare. f. ccccccxxij. co. ij. ifa. f.
Fraus est gen⁹ doli. f. cxxxj. co. ij.
Frigid⁹ naturaliꝰ null⁹ est fin canonalē. f. cccccccxvij. co. iij.
Frigiditas q̄ñ mutari nō potest. fo. ccccclviij. co. iij.
Fructꝰ an ab oi possessore sint restituēdi. f. cccxxxv. co. j.
Fructꝰ diu expectat⁹ gratissimꝰ est. fo. cccccxvij. co. ij.
Fructꝰ in stipulatione rei q̄ñ veniūt, quādoq̄ non. fo. ccccxviij, columna. ij.
Fructuarius non ꝓscribit. folio ccclxij. co. ij.
Funiculꝰ q̄d sit. f. ccxxxvij. co. iij.
Furari inter dēs q̄ñ furtū non cōmittit. f. cclvij. co. ij.
Fur ⁊ communicator differunt. f. clxxxij. co. iij.

Fur ad penā dupli vel quadrupli potest conueniri. fol.cccliij.co.j. litera.d.

Furtū cōmittitur ratione accessionis.fo.lxxxviij.co.j.

Furtum non cōmittens q̄cq̄ furti tenetur.fo.cccccxix.co.iij.

Furtum an sepius committatur si sepius eadem res contrectetur. fo.cccclxvj.co.j.

Furtum in duobus committit.fol. ccccccxxvj.co.ij.

Furtum sepe cōmittitur:et tamen furti actio nō nascit.fo.cccccl xvj. columna.j.

Furtū non fit sola cogitatione. fol. ccccclxvj.co.j.

Furtum sui ipsius quis ꝓmittit.fo. xcvj.co.iij.

Furti agitur pro modico. fo.cccliv. columna.iij.

Furem tenetur quis indicare.fol. clxxxij.co.iij.

Furē nocturnū sed nō diurnū licet occidere.fo.ccclvij.co.j.

Fures nocturni acerbius puniunt fo.ccccclxvj.co.iij.

Furor satis punit.fo.cclvij.co.j.

Furiosus consensu caret.fo.ccccclvij.columna.ij.

Gallia est triplex.f.ccccxc.c.iiij.

Gazophylaciū q̄d sit.fo.cxlvj columna.iij.

Gradus altior aggranat delictum. fo.clxxxviij.co.ij.

Gradus descriptio.fol.cccccxxvij. columna.iij.

Gradatim ascenditur ad honores. fo.cij.co.ij.

Gratianus q̄cq̄ deceptus fuit . fo. ccxv.co.ij.lFa.m.

Gratia conferꝛ in collatione sacramenti.fo.cxxiij.co.iij.

Gratia datur in baptismo omnib⁹ equaliter.fo.cccccclxxv.co.j.

Gratia in sepultura non confertur. fo.clxxxv.co.ij.

Gēme sunt nodi virgarū.fo.ccccccxc.co.iij.

Gerens se ꝓ milite qui non est punitur.fo.ccccccxlj.co.ij.

Germani vnde dicuntur. folio.lvj. columna.iij.

Gladius materialis spiritualē actum̄ are debet.fo.ccccvij.co.j.

Gnoite.fo.ccccclxxxvij.co.iij.

Gnostici.fo.ccccclxxxvj.co.ij.

Greci non obediunt pape. fol.ccccclxxij.co.ij.

Greci in sacris ordinibus non possunt cōtrahere.fo.liiij.co.j.lFa.c.

Greci ꝓficūt in panib⁹ fermentatis fo.cccccclvij.co.j.

Habere dupliciter sumitur.fo. cccclxiij.co.iij.

Habent dare est perdere. fol.cxlj. columna.j.

Habitus est triplex.f.cccccliij.co.j.

Hebrei vnde dicūtur. fo.ccccccxxij. columna.iij.

Helias hiezabel fugiens quib⁹ verbis vsus est ad populū.fol.lxxix. columna.iiij.

Heptateuchum quid dicitur . Folio cclxxx.co.j.

Heraclite.fo.ccccclxxxvj.co.iiij.

Hebionite.ibidem.

Heluidiani.fo.ccccclxxxvij.co.ij.

Hereditas parētum debetur filijs. fo.ccclxxxj.co.j.

Hereditas.fo.iij.co.iiij.lFa.o.

Eremita an sit persona religiosa. fo.ccccxv.co.iij.

Heremita licite trāsit ad monachatum.fo.ccclxxij.co.ij.

Heremite subsunt episcopo. fo.xv. columna.iiij.

Heremite subsunt epīs , et possunt ad platurā vocari.f.cccxxj.co.ij.

Heres non adimplens defuncti voluntatem qualiter punitur . folio ccc vj.co.iiij.

Heres an teneatur ex maleficio defuncti.fo.cccxcj.co.iij.

Heres onera defuncti sustineat.fo. cccxxxvij.co.j.

Hermaphroditus an possit esse testis in testamēto, et vtrum possit ordinari.fo.xlvij.co.iiij.

Hermogeniani.f.ccclxxxvj.co.iiij.

Hereticus omnis est excōicatus.folio.cccclxx.co.j.

Hereticis est qui in fide ritubat.folio.cccclxxvij.co.ij.

Hereticus quando est vitādus.fo. cccclxxv.co.ij.

Heretic⁹ nūq̄ accusat.fol.ccxxxiij. columna.iij.

Hereticus ligare ꝛ soluere pōt.fol. clxxxij.co.iiij.lFa.i.

Hereici baptizare possūt. f.ccccclxxv.co.j.

Hereici diuersimode ab ecclia deciduntur.fo.cccccclxxiij.co.iiij.

Heretici vario modo pñt ab ecclia puniri.fo.cccclviij.co.iiij.

Heretici qualiter sunt in symbolo nobiscum.fo.cccccclxxiij.co.iij.

Heretici nullum possunt excōicare. fo.cccclxxvij.co.iiij.

Heretici non conferunt effectum sacramenti.fo.clxxv.co.ij.lFa.g.

Heretici sunt duplices.fol.ccccixx. columna.iiij.

Heretici et simoniaci equiparātur. fo.clxxxiij.co.iiij.lFa.n.

Hereticū recōciliare pōt epūs hodie sine concilio.fo.lxxxvij.co.j.

Hereticis resistendum est. fo.cccci. columna.iiij.

Heresis ꝛ schisma differūt. fo.ccccclxxxv.co.j.

Hereticorum sacramenta sunt vera.fo.clxxij.co.iij.lFa.c.

Hereticorum bona cui applicētur. fo.ccccl xiij.co.j.

Hierobaal vnde dicatur. fo.clxxix. columna.iiij.

Hierusalem quando fuit capta.fo. cxxv.co.iij.lFa.c.

Hierusalem varia habet nomina. fo.cxvj.co.j.

Hypocrita plus peccat q̄s manifeste delinquens.fo.cccxxx.co.j.

Hypocrite non habēt spiritum sanctum.fo.ccccl xxxij.co.iiij.

Hypocrite videntur beaurati.fol. ccccxxxij.co.ij.

Hypocrite sunt iuncis similes. fol. ccccxxj.co.ij.

Hircus ꝑ pcō principis oblat⁹ non fuit a filijs aaron comestus.fol. ccccc.co.ij.

Hirci oblati hystoria quid repteset. ibidem.co.iiij.

Histriones a promotione ꝓhibēt. fo.cxxix.co.iiij.lFa.q.

Hoc est enim ꝛc.quid demōstrat ly hoc.fo.ccccccl.co.j.

Homo in alia vita apparebit filius dei.fo.cccccvij.co.ij.

Homo nō habet natiuitatē a Christo.fo.cccccclxj.co.iiij.

Homo liber verberari nō debet.fo. ccccxxxvj.co.iiij.

Homo ratione carēs non est homo. fo.ccccvij.co.j.

Homo liber an possit obligari. folio ccccl xvij.co.iiij.

Homo est dignissima creaturarum fo.cccccl xxvj.co.j.

Hominis dies sūt.cxx.anni. f.ccccclxxvij.co.ij.

Hominū genera quatuor sunt. fol. cccliij.co.ij.

Hominū duo sunt genera.fo.ccccclvj.co.iij.

Homicida est etiam qui nō occidit. fo.cccccl xix.co.iij.

Homicida vel adulter an conficere possit.fo.clxxix.co.j.

Homicida ante baptismū , an promoueri possit. folio.lxxxj.colū.ij. litera.l.

Homicida nō admittitur ad sacra. fo.cccccccxxxviij.co.ij.lFa.f.

Homicidiū clericī est grauiꝰ q̄s laici. fo.cccj.co.j.

Homicidiū vtrū impediat ꝓmouēdos,ꝛ detiçiat iā ꝓmotos. f.lxxx. columna.iiij.

Homicidiū tres , periuriū duos offendit.fo.xvij.co.ij.

Homicidiū q̄d sit.f.ccccccl xvij.c.iiij.

Homicidiuꝫ grauius est adulterio. fo.cccccl xj.co.iij.

Honor an peti possit.fo.cc.co.iiij.

Honores nō sunt inuitis dandi.fol. cxxj.co.ij.

Honores mutant mores. fo.clxxix. columna.iij.

Hospitale sine licentia epi construi non potest. fo. ccccvij. co. ij.

Humilitas deum placat. fo. ccccxcviij. co. ij.

Humilitas nimia prelator cotemnitur. fo. clxij. co. ij. ifa h.

Iacobus frater dñi nucupat. fo. cxvj. co. iij.

Iacobus fuit primus archiepus ibid.

Iacobus dicebatur frater dñi. fol. ccccccxlij. co. ij.

Idem incipit et desinit in eodem instanti. fo. clxxvj. co. j.

Ieiunare per aliū vtrū aliquis possit. fo. ccccxciij. co. ij.

Ieiunare semper nō reprobat. fo. ccccclxiij. co. iij.

Ieiunari potest per aliū. fo. cxxxvj. co. ij. litera l.

Ieiunia quatuor tēporū. fo. cxxiij. columna. iij.

Ieiuniū plus pdest vinis ēt defunctis. fo. cccij. co. j.

Ieiuniū est duplex. f. cccccclxiij. c. ij

Ieiuniū quadragesimale est decima dierū. fo. cccccclxxxvij. co. ij.

Ieiunandum est in vigilijs apostolorum. fo. cxxv. co. iij.

Ieiunandū non est inter pascha et pentecosten. fo. ccccclxiij. co. j.

Ieiunus ḡa ūt. fo. cccccclxiij. co. iij.

Ieiuno stomacho cōficiendum est. ibidem.

Ieiunātes in vespera comedere debent. fo. clxxvj. co. j.

Iezabel pcipitata fuit de turri. fol. ccccxcviij. co. j.

Ignis alienus quis dicebatur. fol. ccccccl. co. ij.

Ignis diu occultati miraculosa inuentio. fo. clxxij. co. ij.

Ignominia satis punit. fo. lxxxviij. columna. iiij.

Ignorantia iuris quandoq; excusat. fo. cccclxxviij. co. iij.

Ignorantia iuris quatuor genera psonar excusat. fo. cxcviij. co. iiij.

Ignorantia iuris est duplex. folio cxcviij. co. iij.

Ignorantia iuris est multiplex. fo. lxij. co. j.

Ignorantia pbatur dupliciter. fo. ccclxxxvj. co. j.

Ignorantia iuramento probatur. fo. cccccccxxj. co. j.

Ignorātia est triplex. fo. cccix. co. ij.

Ignorantia est duplex: scilz facti et iuris. fo. cxcviij. co. ij.

Ignorantia non excusat illum qui scire potuit per se vel per alium. fo. cxxxvij. co. ij.

Ignorātia quomodo probatur. fo. cxxxv. co. ij.

Ignorantiam pbare quis cogitur propter presumptionē. fo. cxxxv. co. ij. litera n.

Ignorantiā allegās illā pbare debet. fo. ccxciij. co. iij.

Ignoti sunt examinandi, et nō alij. fo. xxix. co. ij.

Illegitimi sūt postulādi. fo. cj. co. j.

Imago est triplex. fol. ccccclxiij. columna. j.

Imperator imperij res alienare pōt. fo. cxij. co. ij.

Imperator an aliquem debeat habere ordinem. fo. cvij. co. iiij.

Imperator vtrū habeat iurisdictionem a papa. fo. clviij. co. iij.

Imperator pro quo peccato deponi potest. fo. lxvj. co. j.

Imperator iurat pape. f. ccccxxxv. columna. j.

Imperator inferior est epo. f. xij. co. j.

Imperator ab epo excōicari potest fo. ccccxij. co. ij.

Imperator ab epo potest excōicari fo. cccxl. co. j.

Imperator verus quis est. fo. clx. columna. iiij.

Imperator imperiū diuinitus cōsecutus est. fo. clx. co. ij.

Imperator pōt a papa deponi. fol. cccl xvij. co. j.

Imperator quare dicat augustus. fo. cvij. co. ij. litera o.

Imperator potest ab epo excōicari fo. cvij. co. iij.

Imperiū et sacerdotiū ex eodē pcedunt. fo. xij. co. ij.

Imperij meri est de criminibus cognoscere. fo. ccxl. co. j.

Imperiū non pōt sacerdotiū impugnare. fo. clx. co. iiij.

Imperiū frāci primo dei de theutonici habuerunt. fo. cxij. co. iiij.

Imperiū minus est sacerdotio. fol. clx. co. iij.

Imperatores duo eodem tpe fuerunt. fo. xxxij. co. iij.

Imperatores multa pdiderūt priuilegia. fo. cx. co. iij.

Imperare sibi nemo pōt. fo. cccxv. columna. iiij.

Imperitia non facit quem deponi. fo. lxiij. co. ij.

Imperitus nō pōt esse iudex ecclesiasticus. fo. xxix. co. ij.

Imperfecta duo faciūt vnū perfectum. fo. cclxxxj. co. j.

Impeditus, per aliū expedire pōt officium suum. fo. cl. co. ij.

Impedimētū legationis quale est. fo. ccccccxix. co. ij.

Impenitētia finalis capit duobus modis. fo. cccclxxiij. co. ij. ifa l.

Impenitētia finalis est peccatū in spiritū sanctū. fo. clxxix. co. ij.

Impostor ḡs dicitur. fol. ccccxcv. columna. ij.

Impositio manus est multiplex. folio clxxviij. co. iiij.

Impossibile multipliciter dicit. fol. cvj. columna. j.

Impuberes an possint iurare. fol. ccccxxiij. co. ij.

Impuberes restificari nō possunt. fo. cclx. co. iij.

Impurat mitt qō mea culpa accidit. fo. cccccclxxxij. co. iij. ifa k.

Imputantur multa, pter vnū delictum. fo. lxxx. co. iij.

Imputandū nō est ei p quē nō stat. fo. lxx. co. ij.

Incendiarius an sit ipso iure excōicatus. fo. cccxxxij. co. j.

Incendiarij qualiter sunt punidi. fo. cccclxx. co. ij.

Incestuosus an possit mrimonium contrahere. fo. cccccclxij. co. ij.

Incestuosi quātum ad aliqua sunt ipso iure suspensi. fol. ccccccxxij. columna. iij.

Incitatio optima ad discendū. fol. lxiij. co. ij.

Incorporalia dicunt quādoq; possideri. fo. cxxxvij. co. j. ifa e.

Indebitū per errorē solutū an possit repeti. fo. cxcix. co. j.

Indignus minorib; ad maiora nō promouendus. fo. cxxj. co. iij.

Indignari et dedignari differūt. fo. lxxiij. co. iij.

Inducie non dant ob aduocati absentiam. fo. cxlv. co. j.

Inducie sunt arbitrarie. fol. ccxliij. columna. ij.

Inducias quinq; sunt genera. fo. ccxliij. co. iij.

Indulgentia an sit ius. fol. ccccix. columna. j.

Inermes nō possunt inimicis resistere. fo. ccxvij. co. iij.

Infamis ne est in adulterio deprehensus. fo. ccciix. co. ij.

Infamis an possit accusare. fo. cclxvj. co. iij.

Infamia infamē regulariter accusare nō potest. fo. ccxxxiij. co. ij.

Infamis potest esse procurator. fo. lxxx. co. iij.

Infamis est ō bello publico fugiēs fo. clxxxij. co. j.

Infamis arbiter esse potest. f. cclij. co. ij. litera b.

Infames qnq; possūt postulare. fo cciij. co. j.

Infames efficiunt qui mortali pecato aspergunt. f. cccccclxvj. co. j.

Infamia aboletur in baptismo. fo. cccccclxvij. co. ij.

Infamia sequitur depositū. fol. cc. columna. j.

Infamia irrogatur dignitatem petenti. fo. clxxxviij. co. ij.

Infamia canonica tollitur penitentia. fo. cclxxj. co. j.

Infamia an possit p pniam purgari. fo. cclxx. co. iij.

Infamia est duplex. fo. ccliij. co. j.

Infamiam potest epūs tollere. folio

In marginibus signate.

lxxxv.columna.ij.
Infamiã tollit ep̃s.fo.ccxiiij.co.iiij.
Infamatus sup crimine non est stat im suspendẽdus.fo.ccxviij.co.j.
Infernus ⁊ paradisus vbi sunt.fo. ccccxiij.co.j.
Infideles qui dicũtur.fo.cccccxv. columna.j.
Infideles possunt esse in eccl̃ia vsq̃ ad missam catechumenorum. fo. cccccclxxx.co.j.
Infirmitas sepe nos armat contra diabolum.fo.cccccclxxij.co.ij.
Infirmitas nõ repellit ab officio diuino.fo.cclxxxvij.co.iiij.
Ingenium ⁊ alia tempus supplere possunt.fo.cxxviij.co.j.
Iniuria an possit repelli, et a quib⁹ fo.ccccxxxvj.co.j.
Iniuria socior̃ an sit armis repellẽda.fo.cccxxxviij.co.iiij.
Iniuria duobus modis remittitur. fo.ccccxlvij.co.j.
Iniuriã nobis factã an teneamur remittere.fo.ccccxlvj.co.iiij.
Iniuriã ecclesie illatã an possit ep̃s remittere.ibidem.
Inimici sunt diligendi. fol'.ccccl. columna.ij.
Inimicitie repellũt ab accusando ⁊ testificando.fo.cclxvij.co.iiij.
Inimicor̃ amicus est suspect⁹. fol'. cxlix.co.iiij.
Iniquitas omnia precipitat. fo.cij. columna.ij.
Initiũ quandoq; sumit a tournẽtis. fo.cccxl.co.iij.Ifa.g.
Inobediẽs prelato est ei inimicus. fo.lxxxv.co.iiij.
Inobedientia an sit capite punienda.fo.cccxiiij.co.j.
Inofficiosa que dicunt. fo.x.co.iiij.
Inquirens quos testes admittere debeat.fo.ccxij.co.iiij.
Inquisiti punito.fo.ccxij.co.ij.
Inquisitio an possit fieri cõtra volẽtem se purgare.fo.ccxvj.co.iiij.
Inquisitio quando fieri debeat.ibiẽ. columna.iij.
In quo quis deliquit, in eo puniri debet.fo.clxxiiij.co.ij.
Instructio respondẽtis. fo.clxxiij. columna.ij.
Instrumentum pro parte verum, ⁊ pro parte falsum esse potest. fo lio.clxxvij.co.j.
Instrumentum quare fit.fol'.cccc xciij.co.ij.
Instrumentũ multa habere debet. fo.ccxlij.co.j.
Instrumenta possunt pro parte approbari, ⁊ pro parte reprobari.fo lio.lxij.co.iij.
Innocens p̃ stulto quandoq; sumitur.fo.cccccxxj.co.iiij.
Innocentie tres sunt gradus. folio cxxxix.co.j.
Intentio quandoq; approbatur, et factum reprobatur.fo.cccccclxvj. columna.ij.
Interno bona malum factum excusat.fo.cccccxlvij.co.iij.
Interrogatiões a quibus possunt fieri.fo.cccccxxxv.co.ij.
Interrogãs ponit. fo.cccccxxxviij. columna.j.
Interemptores sunt proxenete.fo. cxlviij.co.j.
Interpretatio est triplex. fol'.cccix. columna.j.
Inter lepram et lepram vnde dicatur.fo.xxix.co.ij.
Inter dictum.fo.iiij.co.ij.
Interiora dinoscuntur per exteriora.fo.cccccij.co.iiij.
Interesse cõsecutus in bello vtrum possit adhuc de hoc agere in iudicio.fo.cccxxxviij.co.ij.Ifa.f.
Intrusus an recipiat q̃ ecclesie contulit.fo.cxlix.co.ij.
In via ⁊ in iuuio differũt.fol'.cxcvj. co.iij.litera.d.
Joannes dicitur filius tonitrui. fo. clij.co.j.
Joseph venditio.fo.clxxij.co.ij.
Joseph tempore passionis viuebat et a virgine separatus fuerat.fo. cccccxviij.co.ij.
Joseph in sepulchro maiorũ sepultus fuit certa ratiõe. fo.cccxlviij. columna.iiij.
Jouinianiste.fo.ccccl xxxvij.co.ij.
Ipso facto multa fiunt. fol'.cccxij. columna.ij.
Ira duo habet effectus.fo.ccxiiij. co.ij.litera.g.
Irregularitas tollit per monachatum.fo.cccxij.co.iiij.
Irregularitas per penitẽtiam non aboletur.fo.clxix.co.ij.
Judas an mortuus sit ante christũ fo.cccccij.co.j.litera.e.
Judas quare se suspendit.fol'.cccxlvij.co ij.
Judas vendens Christum commisit simoniam et plagiũ.fol'.clxvij. columna.iiij.
Jude machabei somnium.fo.ccccc lxxiij.co.j.
Judei filios suos ad ecclesiam conuersos exheredare nõ possũt. fo. cxcvj.co.iij.
Judei vtrũ cõstitutionibus humanis regantur.fo.x.co.j.
Judei petores fuerunt sodomitis. fo.clxxiij.co.j.
Judei tenentur ad decimas psonales.fo.ccclxxxij.co.j.
Judei mortaliter peccassent si christum non crucifixissent. folio.xvj. columna.iiij.
Judei et gentiles subsunt imperio. fo.iij.co.iiij.
Judei linguã solũ christum crucifixerunt.fo.ccccclxvij.co.ij.
Judei facilius fallũt animas ep̃s pagani.fo.ccccxx.co.j.
Judeorũ sacramenta fuerũt vera. fo.clxxiij.co.j.
Judeor̃ filij nõ sunt per vim baptizandi.fo.ccccxxxiij.co.j.
Judeis ⁊ sarracenis sua auferrenõ debemus. fo.cccl xiij.co.ij.Ifa.e.
Judeis nõ licebat interficere quẽq̃, qualiter intelligit. fol'.cccclxvij. columna.ij.
Judex sit amator equitatis ⁊ misericordie.fo.lxxij.co.iij.
Judex an possit q̃dam ꝓpriã iniam impugnare.fo.ccliij.co.iij.
Judex appellatiõis an possit de principali cognoscere.fo.ccxxxj.co.iij.
Judex mediocritatem sequatur.fo lio.lxxiij.co.iij.
Judex ecclesiasticus an de causa sanguinis se intromittat.fo.iiij.co.iij.
Judex an possit suis ius dicere. fo. cclij.co.iiij.
Judex vsq; ad qualem horã expectare debet.fo.ccxxvj.co.j.
Judex suspectus dupliciter deseritur.fo.ccxxiij.co.ij.
Judex iudicando an loci consuetudinem seruare debeat.fol'.xv.c.j. litera.d.
Judex opinionẽ suã potius ep̃s aliorum sequi dz.fo.ccliij.co.iij.
Judex, aduocat⁹, assessor, ⁊ executor nõ possunt esse testes in causa appellationis.fo.ccxxviij.co.iiij.
Judex penã arctare ⁊ ampliare potest.fo.ccxv.co.ij.
Judex fm allegata iudicet.f.ccccc xxxv.co.j.litera.b.
Judex delegatus an possit absolue re quẽ excõmunicauit. fol'.cccccvij.co.j.
Judex de quo põt supplere.f.ccccc xxxv.co.ij.
Judex qualiter põt habere rigorẽ et miam.fo.lxxiij.co.j.
Judex ex officio põt aliquid obijcere.fo.lxxvj.co.iij.
Judex per que iura debet iudicare fo.iiij.co.iiij.
Judex ordinarius recusari potest. fo.ccxix.co.ij.
Judex a quo referibere debet iudici ad quem.fo.ccixxvj.co.ij.
Judex etans pemptore, hoc debet exprimere.fo.cclxvj.co.ij.
Judex de subditis iustitiam nõ exhibẽs potest conueniri.fol'.cclxij. columna.ij.
Judex lachrymis flecti non debet. fo.ccccxl viij.co.ij.
Judex quandoq; de facto supplet. fo.xlvj.co.j.Ifa.e.
Judex ecclesiasticus põt virga punire.fo.cclxix.co.j.
Judex male iudicans qualiter pu-

nitur.fo.cccxviij.co.ij.
Judex an possit inter partes cõponere.fo.cclxvj.co.iij.
Judex etiã delegat⁹ die feriato pcedere non debet.fo.ccclxv.co.ij.
Judex non sit iuris ignarus. folio cccccxvij.co.ij.
Judex facilius repellitur ꝙ testis. fo.cclxx.co.j.
Judex ad concordiam laborare dz. fo.clxvj.co.ij.lfa.k.
Judex an possit dari ad arbitrium rei.fo.ccc v.co.iij.lfa.c.
Judex falsus nõ est iudex.f.lxxiij. columna.iiij.
Judex non iudicet sm cõscientiam. fo.cccccl vij.co.ij.
Judex parte non petẽte multa põt facere.fo.ccxxxiij.co.j.
Judex an sm conscientiã debeat iudicare.fo.cccxx.co.iij.
Judex nõ condemnat, sed lex.fo.ij. columna.j.
Judex ecclesiasticus causam sanguinis alij committere potest. fo.cx. co.ij.litera.d.
Judex ecclesie potest in exiliũ mittere.fo.ccclvij.co.j.
Judicis male iudicantis punitio.fo lio.ccxxvij.co.ij.
Judicis instrumento et dicto creditur.ibidem.
Judici dans pecuniã vt iuste iudicet, an peccet.fo.cccxx.co.ij.
Judicem duo faciũt.fo.cccvij.co.j.
Judicij principiũ non semper consideratur.fo.ccxxv.co.iij.
Judice ecclesiastico negligente non recurritur ad secularẽ.fol'.cccvj. columna.iij.
Judice recusato quid fiet.fol'.cccx. columna.ij.
Judices plures si in sñia discordãt quid iuris.fo.ccxxx.co.ij.
Jumento nro adhibeam⁹ saccũ, paleam, ⁊ flagellum. fo.cccclxxxiij. columna.iiij.
Jura vario modo possunt exponi. fo.lxxxiij.co.ij.
Jurare per creaturas non licet.fo. cccxxij.co.iij.
Jurare quid sit.fo.ccccxx.co.iiij.
Jurare nolens est habendus hereticus.fo.cccxxij.co.j.
Juramẽtum est iniquitatis vinculum.fo.xvij.co.iij.
Juramentum qõ iudei gabaonitis prestiterũt non fuit seruandum. fo.ccccxxx.co.iij.
Juramentũ filij an possit a patre revocari.fo.cccccxlv.co.iij.
Juramentũ de calũnia preseruat a cõdẽnatione expensarũ.fo.ccviij. co.ij.versus finem.
Juramentum vtrum infamet.fol'. clxxiij.co.j.
Juramentũ non semp est adimplẽdum.fo.cccexxix.co.iij.
Juramẽtũ an possit retractari.fol'. cclxxvj.co.ij.
Juramẽtum per vim extortum an obliget.fo.ccclxvj.co.iij.
Juramentũ p coactionẽ extortũ nõ tenet i ꝙtuor casib⁹.f.cccxxxj.c.ij
Juramẽtũ illicitũ an ꝓpa authoritate possit infringi.ibidẽ.co.iiij.
Juramentũ sex modis ꝺr illicitum. fo.cccxxix.co.j.
Juramẽtũ purgatiõis nõ dz clericꝰ pstare cotã laico.f.cccxxxv.c.iij.
Juramentũ de re illicita factum nõ infamat.fo.cccxxx.co.ij.
Juramentũ nõ est recipiendum ab illo quẽ scimus falsum iuraturũ. fo.cccxxxij.co.iij.
Juramentũ duplici causa est institutum.fo.cccxxx.co.iiij.
Juramẽtũ an semp sit mortale peccatum.fo.xlij.co.ij.
Juramẽtũ plus operat ꝙ simplex promissio.fo.ccccxxxiij.co.ij.
Juramentũ cõtra bonos mores nõ obligat.fo.xij.co.j.
Juramẽta qualiter sunt intelligenda.fo.ccccxxxij.co.ij.
Juramẽti forma.fo.cccxxxj.co.iiij.
Juratur ꝓpter vtilitatem. fo.cccc xxij.co.iij.
Jurãdũ ne est de incẽnitate ecclie ante electionem.fo.cxj.co.iiij.
Jure cuius nõ est author, vtrũ possumus vti.fo.lxxv.co.j.
Jure suo multis modis quis priuatur.fo.xxxiij.co.ij.
Juri suo renũciano illu repetere non potest.fo.ccixxviij.co.iij.
Juris abrogati notitia est necessaria.fo.xxvj.co.iij.
Jurisdictio ẽpi sine cã nõ põt declinari.fo.ccxxxix.co.ij.lfa.k.
Jurãs decetero nõ cognoscere ꝺcubinã, si cũ illa ꝺhit, piurij non incurrit.fo.cccccxxxvj.co.j.
Jurãs soluere certo tpe, si post soluat nõ est piurꝰ.fo.cccccxlj.co.ij.
Jurans per deos falsos an peccet. fo.ccccxxxij.co.iiij.
Jurãs ꝙ deũ an plꝰ obligeꝰ ꝙ iurãs per euangeliũ.fo.cccexxxij.co.j.
Jurãs ad ẽpatũ nõ accedere an sit ab ẽpatu repellẽdus.fo.cxxxviij. columna.iij.
Jurans nunq̃ mulierẽ cognoscere an possit postea matrimoniũ contrahere.fo.cccccxj.co.j.
Jus aliquod est nec equum nec iustum.fo.ij.co.iij.
Jus ciuile quadrupliciter dicitur. fo.ij.co.j.
Jus eligendi potest in vno remanere.fo.cxvj.co.ij.
Jus patronatꝰ ꝙdrupliciter transfertur.fo.cccxcvj.co.j.
Jus patronatus quale est, fol'.ccc xcv.columna.iiij.
Jus patronatus ad quos heredes transit.fo.cccxcvj.co.iij.
Jus patronatꝰ qualiter diuiditur inter heredes.fo.cccxcvij.co.ij.
Jus patronatus transire facit nouus heres.fo.cccxcvj.co.j.
Jus naturale in quatuor differt ab alijs.fo.vj.co.j.
Jus canonicũ est excellentius ciuili.fo.ccccccxxvij.co.iiij.
Jus naturale ꝺr multipliciter.f.ij.c.j.
Jus naturale reliqs antiquius est. fo.ij.co.j.
Jus multa fingit.fo.lxxxiij.co.iij.
Jus idem est in toto ⁊ in parte.fol'. cxcij.co.ij.
Jus cõmune ꝓpter personã nõ est relinquendum.fo.ciij.co.j.
Jus cõe ꝓpter tumultũ ppli nõ est violandum.fo.ciij.co.iiij.
Jus primogenture an sit spũale. fo.cclxxviij.co.iiij.
Jus vniuersitatis penes vnũ stat. fo.cxiij.co.ij.
Jus vñ incepit.fo.ccccxcciij.co.iij.
Jus spirituale an possit redimi.fo. cccxciij.co.ij.
Justiniani pater.fo.xxj.co.ij.
Justus seipsum accusat. fo.cccccclvij.columna.j.
Justorũ preces facilius exaudiuntur.fo.clxxij.co.ij.
Justitiã sitiens beatus est.fo.cccclxxxiij.co.iij.
Labor est remunerandus.fo. cclxxxvij.co.ij.
Laicꝰ in ẽpm postulari põt.f.ciij.c.j.
Laicus qñq̃ põt clericos suspẽdere ⁊ excõicare.fo.liij.co.iij.
Laicus nõ cõuenitur coram iudice ecclesiastico nisi in quinq̃ casib⁹. fo.cccv.co.iij.
Laicus si in necessitate petã mulieris audiuit, an cũ ea postea ꝓtrahere possit.fo.cccccxx.co.ij.
Laicus etiã in exceptis criminibus non admittitur contra clericum. fo.ccxxxij.co.iiij.
Laicus an possit ordinari a nõ suo epo.fo.cxx.co.ij.
Laicus in episcopũ postulatur. fo. cccxcv.co.j.
Laicus an possit de rebus ecclesie iudicare.fo.cxxix.co.iij.
Laicꝰ potest decimas petere ꝙdus spoliatus est.fo.ccclij.co.iiij.
Laicꝰ an episcopi authoritate possit aliquid in ecclesia constituere. fo.clvij.co.j.
Laicus contra clericum testari nequit.fo.cxxxj.co.iij.lfa.b.
Laicus vtrum rem ecclesie possit prescribere.fo.clvij.co.ij.
Laicus põt excõicare ex pape dele gatione.ibidem.
Laici an possint in ecclesia cantare

fo.cxlviij.co.iij.
Laici coram iudice ecclīastico possūt qñq; conueniri.f.cxlv.co.iiij.
Laici iuris peritiā debent habere. fo.lxviij.co.ij.
Laici quoq; in clericos habēt iurisdictionē.f.cccclvij.co.ij.
Laici an possint clericos accusare. fo.cxxxj.co.iij.
Laici ecclesias aut decimas habere non possunt.f.cccxcij.co.ij.
Laici ad alīq̄ spūalia inuitant. fol. cvij.co.ij.
Laici vtrum possint aliquādo clericos punire.f.lxxij.co.ij.
Laici iuq; clericos qñq; iurisdictionem habēt.f.clx.co.iiij.
Laici de reb⁹ eccīe nihil possunt cōstituere.f.clvij.co.j.
Laici an possint sine pctō decimas percipere.f.cccxcij.co.iij.
Laici an possint clericos accusare. fo.ccxl.co.j.
Lamech punitio.folio,ccccxxxvij. columna.iij.
Lamech pl⁹ peccauit cōs Cain.ibiō.
Lamech fuit venator.f.lviij.co.iiij.
Lapsorum reparatio tribus regulis declaratur.fol.lxxx.co.j.finis finem columne.
Lardū an cōpetēdā sit noie carnis. fo.ccccclxj.co.ij.
Lasciua z violēcia diuersa sunt.f. ccccclxvj.co.iiij.
Latro bonus an fuerit martyr.fo. ccccclxxiij.co.ij.
Latrones occidi possūt.f.cccxxxix columna.iiij.
Latronū punitio.ibidē.
Latria z dulia quid exigunt. folio ccccccclxvj.co.iij.
Laus ciuilis sapiēcie.f.cxcv.co.ij.
Laudis pconiū supervire facit.f. clij.co.iiij.
Legatus vtrū possit ꝑciliū facere. fo.iiij.co.ij.
Legat⁹ an possit clericos epi loco iudicare.f.ccccxc.co.iiij.
Legatus quam potestatē habeat. fo.ccccxj.co.j.
Legat⁹ posterior an reuocet ꝑcē. fo.ccccxc.co.iiij.
Legatus an virtute generalis mādati dispensare possit.fol'.ccxvij. columna.ij.
Legato sine literis sue legationis credēdū nō est.f.clxj.co.iiij.
Legata eccīe an possint delcari. fo.cccxliij.co.ij.
Leges vbi debent legi, folio,cxxx. columna.ij.
Leges allegari possūt i causis matrimonialib⁹.f.ccccclxvj.co.j.
Leges posteriores trahūt ad se ꝑores.f.cccccclxv.co.iij.
Leges an habeant locum in matrimonio.fo.ccccclxxvij.columna.iij.
litera.g.
Leges seculares ecclesiā nō astringunt.f.xj.co.iiij.
Legis auctoritas excusat a peccato.f.cccclxxiij.co.ij.
Legi fit fraus quadrupliciter. fol'. ccclv.co.iij.
Legis duodecim tabularum origo fo.viij.co.ij.
Legibus an sit ꝑtendum in causis spūalibus.folio.clviij.co.iiij. litera.q.
Legitimatus a ꝓncipe nō est quo ad eccīam legitimatus.fo.xij. co.iiij.litera.j.
Legitimatus a ꝓncipe nō est apō eccīam legitimatus. folio. cij. columna.j.
Legitimis deficientibus assumuntur minus legitimi. fol'.xcvij.co. iiij.litera.d.
Lenocinium multipliciter cōmittitur.fo.ccccccij.co.ij.
Lepre genera sūt quatuor.f.ccccclxxiiij.co.iiij.
Leues qui dicuntur.folio.ccxix.columna.j.
Leuite officium.fo.cxxvij.co.iij.
Lex diuina quantum ad quedam recipit mutationem.fo.viij.co.j.
Lex diocesana et iurisdictionis in quo consistunt. folio, ccxcviij.columna.iiij.
Lex tripliciter sumitur. folio.clxix. columna.ij.
Lex vetus vim euangelicam obtinet in moralibus.fo.cccccclxxvij. co.j.litera.f.
Libellus est in causa appellationis porrigendus.fo.ccxxix.co.ij.
Libellus reuocādj quare fuit ꝓmissus.fo.cccccclxxvij.co.j.
Libellum famosum cōponens qua actione punitur.fo.cclxv.co.iiij.
Liber qui ignoranter cum ancilla contraxit, an sine iudicio ecclesie illam dimittere possit.fo.ccccclxxviij.columna.j.
Libri iudeorum sunt legēdi ex ꝓcepto.f.cccclxxvj.co.ij.
Liberoū numer⁹ ad quid ꝑdest. fo.iiij.co.j.
Liberalis in necessitate est nemo.f. cccccclxvij.co.iiij.
Libera que ignoranter cum seruo cōtraxit,an ab eo recedere possit. fo.ccccclxvij.co.j.
Libertus dominis poterit seruire duob⁹.f.ccccccxc.co.ij.
Libertus ꝓpriis sumptib⁹ ꝓesta re debet operas patrono.f.cccclxxiij.co.iiij.
Libert⁹ ꝓra patronū nō testificat. fo.cclxij.co.ij.
Libert⁹ an teneatur ad operas.fo. cccxlj.co.j.
Libert⁹ ꝓpter ingratitudinem, reuocat in seruitutē,ibidē.
Libert⁹ patronū quādoq; alere tenetur.f.cxlj.co.j.
Liberti patronum in ius sine venia vocātis rusticitati parcendū non est.f.cxcviij.co.iiij.
Liberti eccīe differūt a libert⁹ priuator.f.cccxxxvij.co.ij.
Libertor. eccīe filij sunt eccīe obnoxij.f.cccxlj.co.ij.
Licet post quod nō licz ante. f.cxc columna..iiij.
Licitū dupliciter dicit. fo.ccccccxv. columna.iij.
Licētia coacta nulla est.f.ccccccxvj columna.iij.
Limes diocesis est impreſcriptibilis.f.ccclxxxv.co.ij.
Linee definitio z eiꝰ multiplicitas. fo.ccccccxxvij.co.iij.
Litigiosus duplici ratione ordinari nō dz.f.lxxv.co.ij.
Litigiosa res que dicitur.fo.cccxj. co.j.ifa.b.
Litigiosa res certi⁹ i casib⁹ alienari pōt.ibidē.ifa.a.
Litere dicūtur falſe multipliciter, fo.xxvij.co.j.
Literas esse a q̄cunq; signatas an sufficiat.f.clxij.co.j.
Literis episcopi an sit credendum. fo.cccxiij.co.iij.
Literatura equipollet dignitati.f. xlj.co.ij.
Locus facit ꝓesumi contra aliquē fo.ccccccxx.co.ij.
Locus non sanctificat. folio. xcix. columna.iiij.
Locus non sanctificat hominem.f. ccccl.co.j.
Loci intēperies excusat, fo.xxxvij. columna.iij.
Loth etiā ebri⁹ peccauit. fo.ccclxij. columna.ij.
Lotio mediolanensium. fo.clxxxv. columna.iiij.
Luciferiani.f.ccccl xxxvij.co.ij.
Lucretia adulterium commisit.fo. ccccl.co.iij.
Ludo perditum an repeti possit.f. lviij.co.iij.
Lupanaria castitatē nō infamāt.f. ccccclxxj.co.j.
Luxuria quandoq; pl⁹ iurie hz cōs castitas.f.lvij.co.j.
Luxuria z immunditia differūt. f. ccccclxlix.co.ij.
Luxurie sedes vbi est.fol'.ccccxcj. columna.ij.

Macedoniani.folio.ccccl xxxvij. columna.j.
Magister ꝓ docēdo an possit collectam facere.f.lxij.co.ij.
Magister et pater clericum verberantes non incidunt in canonem. fo.ccccliij.co.j.
Magistri debent gratis docere.fo.

cxv.co.ij.
Magistro plꝰ ꝯ discipulis credendum est.f.cxxv.co.ij.
Maioris autꝫ outas nō semp excusat.f.cccxxxv.co.ij.iFa.g.
Maioulicet quod licet minori.fol'. clv.co.ij.
Maiores minoribꝰ in electione preferunt.f.cxxxviij.co.ij.
Malus non licet cui nō licet minꝰ. fo.cccv.co.ij.
Mala oia a sacerdotibꝰ ꝓcesserūt. fo.lxxxij.co.iij.
Maledictū dicitur multipliciter. f. cccccxlvij.co.ij.
Malemeriti debēt egere.fo.cclxxx. columna.ij.
Maledicens an semper puniri debeat.f.cccclxxxiij.co.iij.
Malefici qui sunt. folio. cxlviij. columna.iiij.
Maleficiū nullū fm aliqꝺ est ꝓpetuū.f.cccccix.co.ij.
Mali sūt bonis mixti. f.cccccclxxv. columna.j.
Mali ipic,piperank,t boni patiunt. fo.cccccxij.co.ij.
Mali dicūtur palee. fo.cccccclxxij. columna.iij.
Malū vnde p̄uenit.fol'.ccccxcij co.iij.iFa.o.
Malū minꝰ ꝓmittk,vt maiꝰ euitet. fo.cccxcvij.co.iij.
Malū ꝓpter bonū non est faciēdū. fo.cclvij.co.ij.
Malos nō corrigere,an sit peccatum.f.cxxi.co.ij.
Māmona iniquitatis quid sit. fol'. ccccclviij.co.iij.
Mācipiū dt nouū qꝺ per annū non seruauit.f.ccccccxxxij.co.iij.
Mandatum.f.iij.co.ij.
Manducat christus dupliciter. fo. cccccliij.co.iij.
Manes t mambres magi tria fecerūt miracula.f.clxxvj.co.ij.
Manichei.f.ccclxxxvj.co.iij.
Mānsiones multe parate sunt i domo dñi.f.ccccccvij.co.ij.
Manumissi ab eccīa vbi sunt ꝙuenīendi.f.cxlij.co.iij.
Mappule qd signēt.f.clj.co.iiij.
Marcus crassus, Julꝰ cesar,t pōpeius fuerunt cōtemporanei.fo. clxxxiij.
Marcus sibi pollicem abscidit.fol'. xcviij.co.j.
Marcus, Petrus,t Clemens fuerunt contemporanei.f.cliij.co.ij. circa finem.
Marcionīste.f.ccclxxxvj.co.iij.
Maria t Joānes aplꝰ peccare nō potuerūt.f.ccccccxvij.co.ij.
Maria vnicum genuit. f.ccccxvij. columna.iiij.
Maria cōtinentiā non vouerat, fo. ccccxcij.co.j.
Mariꝰ ab vxore p sentētiā separatus,si postea adulteret an sit ei restituēdꝰ.f.ccccciiij.co.iij.
Maritus ab accusatione adulterij repellitur in casibus septem.fo. ccccliij.co.ij.
Maritus qui vxorē ꝓpter fornicationē dimisit,an alia ducere possit.f.cccclviij.co.j.
Mariꝰ permittēs vxorē velari,an teneatur continere. f.cccccxviij. columna.j.
Maritus ab vxore que simulacrū facit,debet recedere.fo.ccccxxj. columna.ij.
Mariꝰ an possit religionē intrare solo ꝓsensu vxoris interuenīte.f. ccccxij.co.iij.
Mariꝰ qnqꝫ abstinere pōt ab vxore etiā contra ꝓceptum epi.fo. clxxvij.co.j.
Mariꝰ sine metu bigamie an vxori debitū reddere possit pendente accusatione adulterij.fol'.lvij. columna.ij.
Maritus religiosus abvxore repetitus an possit debitū exigere.fo. ccccxiij.co.iij.
Mariꝰ an possit vxorē criminosam relinquere, vel an debeat eam accusare.f.cccccxxix.co.iij.
Mariꝰ duplici iure pōt vxorē accusare.f.cclxiij.co.ij.
Mariꝰ vxorē castigare pōt.fo.xlij. columna.ij.
Maritus ꝓptium filium de fonte suscipiēs nō ob hoc est ab vxore separandus.folio.ccccxxviij. columna..iij.
Mariꝰ ꝓmittā sine consensu vxoris vouere nō potest.f.cccccxvj. columna.ij.
Maritus qui inuita vxore vouit religionem,an post eius mortem continere debeat.folio.cccccxvj. columna.iij.
Maritus vxorem castigare potest. fo.cclxxiij.co.ij.
Mariꝰ vsqꝫ quo potest vxorē suā revocare que sine eiꝰ ꝓsensu religionē ingressa est. fol'.cccccxvj. co.iij.iFa.g.
Mariꝰ an possit dimitti ꝓpter opꝰ sodomiticū.f.cccclviij.co.iij.
Maritū leprosum vxor teneat mulier sēd.f.cccccij.co.iij.
Martyr dicitur confitens.f.cccccclxxi.co.iij.
Martyriū nō semp ꝓdest ad salutem eternā.f.clxxvij.co.ij.
Martinꝰ dicit canonū renouator. fo.xxvj.co.j.
Mater pro filio agere nō potest. f. cclxxj.co.iij.
Mater nō pōt filiū religioni tradere.f.ccccxij.co.ij.
Mater nō revocat a religione filiū a patre oblatū.f.ccccxv.co.ij.
Matrimonium contrahꝫ si dicam, iuro q̄ te pro vxore habebo.folio ccccccxxiij.co.iij.
Matrimonium est antiquius t cōmuni alijs sacramēt̄s. f.ccccij, columna.j.
Matrimonū an sit inter sponsum ꝫ sponsam.f.ccccxj.co.iij.
Matrimonū pōt esse inter seruū t liberā.r.ccccxxvij.co.iij.
Matrimonū solum voto,ꝫ nō iuramēto.f.ccccxj.co.j.
Matrimonium a vouente contractum vtrum teneat.folio.cccccij, columna.iij.
Matrimonū inter absentes ꝓtrahi pōt.f.ccccxxxiij.co.iij.
Matrumonū nō ducit ad vitā. fol', ccccxxxvij.co.j.
Matrumonium vtrum per coactionem impediatur. folio, cccxxxj, columna.j.
Matrimonū nō tenet,si mulier inuita alicui tradita statim fugerit.f.clxxxvj.co.iij.
Matrimonū est res sacratissima. fo.ccccxij.co.ij.
Matrimonū qnqꝫ fuit de ꝑcepto. fo.ccccxl.ij.co.ij.
Matrimonū infideliū bene dissoluit.f.cccccxj.co.iij.
Matrimonium sine dote tenet. fo, cxlvj.co.iij.
Matrimonium multipliciter impeditur sine ꝓstitutione ecclesie.fo, ccccccxxij.co.j.
Matrimonū fert an possit ad testimonia seruorum dissolui. folio ccccccxxxj.co.j.
Matrimonū nouū est qꝺ nō excedit annū.f.cccccclxv.co.ij.
Matrimonū inter paucas personas olim fuit prohibitum. folio ccccxxij.co.j.
Matrimonū vtrū erroꝛe impediatur.f.ccccxxvj.co.ij.
Matrimonium an possit successiue contrahi cum duabꝰ cōmatribꝰ, fo,ccccxxij.co.ij.
Matrimonū per ꝓuratorē ꝓtrahi pōt.f.ccccxlv.co.ij.
Matrimonū fideliū ob duplicem fornicationē separat. fo.ccccxx, columna.iij.
Matrimonium claudicare nō pōt. fo ccccxxv.co.iij.
Matrimonū raptoris t rapte tenet.f.cccccxvj.co.iij.
Matrimonū est inter infideles,fo, ccccxix.co.iij.
Matrimonium vbi t per que verba fuit institutum.folio.cccciij, columna.j.
Matrimonū verū fuit inter Mariā t Joseph.f.ccccxvij.co.iij.
Matrimonū ad rēpꝰ nō cōtrahit.

fo.ccccc xij.co.iij.
Matrimoniū vtrū impediatur ob delicti enormitatē. fol'.ccccc xxv. co.ij.litera.b.
Matrimonium quantum ad diuersos soluitur et non soluitur. folio lxxix.co.iij.
Matrimoniū fuit inter dauid z bersabee.fo.ccccc xxxvj.co.iij.
Matrimoniū qñq; ex vna parte nō tenet.fo.ccccc xiij.co.j.
Matrimoniū inter liberā z seruum contractum potest etiam a seruo dissolui.fo.ccccc xxvij.co.iij.
Matrimoniū tenet inter raptam et raptorem.fo.cc iij.co.iij.
Matrimonij cōtrahēdi cause multiplices.fo.ccccc ij.co.ij.
Matrimonium vnde dicitur. folio ccccc ij.co.j.
Matrimoniū inter absentes cōtrahitur.fo.ccccc xij.co.iij.
Matrimoniū vtrum inter aliquos psumi possit. fo.ccccc xxxij.co.iij.
Matrumonū pōt esse sine dote. fo. ccccc xxxij.co.j.
Matrimonium per quid cōficitur. fo.ccccc xvij.co.j.
Matrimoniū pōt a senibus ꝓtrahi: sed non a spadonib⁹ aut frigidis. fo.ccccc ix.co.iij.
Matrimonij bona sunt tria quieꝯ dicat Sandulphus.folio.ccccc xij. columna.iij.
Matrimonij impedimēta. fo.ccccc ij.co.ij.
Matrimonio accusato potest vxor petere vt detur libertati sue. fol'. ccccc lx.co.j.
Matrimonio tria sunt necessaria. fo.ccccc xx.co.iij.
Matrimonio ꝓpter consanguinitatem separato an filij pu⁹ nati sint legitimi.fo.ccccc xx.co.j.
Matrumonia clandestina que sunt et vtrum teneant.fol'.ccccc xxxij. columna.ij.
Matrumonialis causa est mixta.fo. ccccc xxx.co.iij.
Matrimonialis causa ad eꝑm pertinet.fo.ccccc lx.co.iij.
Mausoleū quid sit.fo.clvij.co.iij.
Medicus ꝓo sanitate conferenda pōt pecuniam recipere.fo.clxvij. columna.iij.
Medicus potest ꝓmoueri, folio xcviij.co.ij.
Medium seruare difficile est. folio ccccc lxxv.co.ij.
Media via est tenenda.folio.xcvij. columna.ij.
Melancholia tristitiam inducit.fo. ccccc lxxix.co.j.
Melchisedec vinū ympnatū obtulit.fo.ccccc lxij.co.j.
Melchisedechiani. fol'.ccc lxxvj. columna.iij.
Membra in sacra eucharistia non sunt mixta.fo.ccccc lx.co.iij.
Memoria potest quis qñq; dumittere.fo.xcviij.co.ij.
Menandriani.fo.ccc lxxvj.co.ij.
Mendacij est triplex: nec est semp mortale.fo.ccccc xvj.co.iij.
Mendacij saluans aliquē a morte an sit mortale.fol'.xvj.co.iij.litera.g.in fine.
Mendacio ducit quis ad eternā salutem.fo.ccccc xvj.co.ij.
Mens ponus ꝯ verba attendi debet.fo.ccccc xxij.co.iij.
Mensura doloris est cōsiderāda. fo.ccccj.co.ij.
Menstrui ꝛpe an cōiugale debitum debeat reddi.fo.vj.co.iij.
Mente alienato an sit imputādum quod facit.fo.cccl x.co.j.
Mentiens nihil dicit.folio.ccccc xv.
Mentiri deo possum⁹, sed nō ipsum fallere.fo.clxxvj.co.iij.
Mentitur quis operibus et ore.fo. c.co.ij.litera.g.
Meretur nullus nisi in corpore.fo. ccccc lxxij.co.ij.
Meretrix potest duci. f.ccccc xxix. columna.iij.
Meretricis definitio. fol'.ccccc xlix. columna.j.
Meretricibus sine peccato datur mequit.fo.cxl.co.j.
Merangi.fo.cccl xxvij.co.j.
Metropolitanus an possit circa ordinem dispensare.fo.ciij.co.j.
Metropolitanus an possit absolure suffraganei subditū qui ad ipsum non appellauit. fol'.cccc xix. columna.iij.
Metropolitanus clericos suffragan ei iudicare nō potest.fol'.ccxcvj. co.j.litera.b.
Metropolitanus a suffraganeis re prehendi potest.fo.cxcvij.co.j.
Metropolitanus neminem cōtemnat cum suffraganeum cōsecrat. fo.cxiij.co.ij.
Metropolitanus z sui suffraganei si dissentiant in cōsecratione epi, quis prefertur.fo.cxv.co.ij.
Metropolitanus in propria ciuitate est consecrandus. fo.xcij.co.j.
Metropolitanus de causa crimina li episcopi cognoscere potest.fol'. ccxxvj.co.ij.
Metropolitanus suffraganeos excommunicat.fo.xvj.co.iij.
Metropolitan⁹ delinquens in aliena dioces, an possit ibi puniri. fo. cci.co.j.
Metropolitani vtrum possint canones condere.fo.iij.co.ij.
Metropolitani iurisdictio. fo.clxij. columna.iij.
Metropolitanos cōfirmare ad quē pertinet.fo.cviij.co.j.
Metus attenuat peccatum. folio ccccc lxxj.co.j.
Metus desperatiōis plerūq; retrahit a peccato.fo.ccccc xc.co.ij.
Metus qñq; attenuat peccatū. fo. ccviij.co.j.
Metus verborum excusat. fo.viij. columna.iij.
Metus cadens in constantē virum qualis est.fo.ccc lxvj.co.ij.
Metus ꝓbatur per ꝓstationem. fo.ccccc xxxix.co.j.
Meum amplius meum esse nō potest.fo.cccc lxvij.co.ij.
Meum et tuum turbāt humanum otium.fo.ccc xvij.co.j.
Miles esse nō pōt qui caret testiculis.fo.xcix.co.j.
Milites an promoueri possint.folio xcij.co.iij.
Militari manu pōt quādoq; alicui res auferri.fo.ccc vij.co.ij.
Minor agere z cōueniri nō pōt nisi in certis casibus.fo.cccl xiij.co.j.
Minor quiescit ꝓsente maiore. fo lio.xxxij.co.ij.
Minores annis dicunt multis modis.fo.ccccc ij.co.iiij.
Minores nō possunt qñ maioribus est denegatum.fo.ccccc lj.co.j.
Minus malū de duobus est faciendum.fo.xvij.co.j.
Miraculum est quod raro accidit. fo.cl ij.co.iiij.
Miracula bonis z malis sunt communia.fo.clxxvj.co.iiij.
Misericordia quādoq; est iniusta. fo.cxlj.co.j.
Misericordia est rigori anteponenda.fo.cciij.co.iiij.
Misericordia est rigori ꝓferēda. fo.ccccc xxxiij.co.ij.
Misericordia est ꝓferēda rigori. fo.ccccc j.co.iij.
Missa per vnum inchoata, an possit per alterum terminari.fol'.cc lxxx.co.iij.
Missa an sit de ꝑsecrationis substātia.fo.ccccc xxxviij.co.iij.
Missa triplex in natiuitate dñi pōt cantari.fo.ccccc xliij.co.ij.
Missa in die dñico est de precepto. fo.ccccc xiv.co.iij.
Missa a solo cantari potest.ibidem. columna.ij.
Missa vna an tantum prosit oibus quantū vni.fo.ccccc lxxix.co.j.
Missio in possessionē non est statim facienda.fo.ccxx.co.iij.
Moyses fuit de tribu Leui. fol'.cc lxxviij.co.iij.
Moyses fuit maior Aarō.fo.xxxij columna.iij.
Moysi oratio ꝓ pplo in quo fuit exaudita.fo.lxxij.co.iij.
Moysem filia Pharaonis in filium

adoptauit.fo.ccccclxxxviij.co.ij.
¶Oii decimas inter duas molas. fo.cccclxxj.co.j.litera.c.
¶Monachus sepr̃ peccans qualiter puniatur.fo.cccccv.co.j.
¶Monachus nō succedendi nō dat monasterio.fo.cccev.co.iij.
¶Monachꝰ abbati ꝓ cō ẽpo obedire debet.fo.cccxxiij.co.iij.
¶Monachus factus epūs ꝓpriū habere non potest.fo.cccxxviij.co.j. litera.c.
¶Monachus plus subest abbati, ꝙ uxor viro.fo.cccccxviij.co.iij.
¶Monachꝰ non pōt esse secularis canonicus.fo.cxxij.co.j.
¶Monachus absq; an possit habere locū inter nigros.f.cccxcv.co.iij.
¶Monachus virū possit preficiecclesie parochiali.fo.ccclxix.co.iij.
¶Monachus an possit eleemosynaz facere.fo.ccclxx.co.iij.
¶Monachus potest in ecclesia secularis esse prelatus. folio.cj.co.iiij. litera.h.
¶Monachus factus papa sine licentia abbat', redire debet.fo.cccevj columna.ij.
¶Monachus pōt esse procurator. folio.ccclxxiij.co.ij.
¶Monachus an possit esse iudex vel aduocatus.fo.ccclxxij.co.ij.
¶Monachus ad clericalē vitā transire permittitur.fo.ccclxxiij.co.j.
¶Monachus epūs carnes non comedat.fo.ccccccxc.co.ij.
¶Monachi olim non erant clerici.fo. cl.co.iij.
¶Monachi nō tenentur ad decimas. fo.cccxxviij.co.ij.
¶Monachi an teneãtur ad decimas. fo.cccclvj.co.iij.
¶Monachi accusare possūt.fol'.cxl. columna.iiij.
¶Monachi an possint ad viram strictiorem cōpelli.fo.cccccxiij.co.j.
¶Monachi fugitiui cui ecclesie acquirunt.fo.cccevij.co.iiij.lfa.k.
¶Monachi latent.fo.xcvj.co.iij.
¶Monachi subsunt episcopo,fo.cclxxj.co.iij.
¶Monachi sunt ad successionem admittendi.fo.cccxvj.co.ij.
¶Monachi ieuãdo cōpatres fieri nō possunt:sed bene baptizando.fo. cccviij.co.ij.
¶Monachi quid iuris habent in suis capellis.fo.cclxxij.co.iiij.
¶Monachi tenent locum apostolor. fo.ccccclxxxvij.co.ij.
¶Monachi possunt terras ad firmã habere.fo.cxlij.co.j.
¶Monachi an teneãtur ad decimas de agris suis.fo.cclxxvj.co.iij.
¶Monacho mato nil deterius. folio ccccclxxix.co.iij.
¶Monachum pluries exeuntem, tenetur abbas pluries recipere.fo. cccccvj.co.ij.
¶Monachum a patrono presentatū debet episcopus instituere. folio cccixxiij.co.j.
¶Monachum inuito abbate sibi pōt ẽps sociare.fo.cccl.co.iij.
¶Monachorum laus.fol'.lxxviij.columna.j.litera.c.
¶Monachor̃ coercio ad quem spectat.fo.ccccv.co.iij.
¶Monachus inutis an districtior vita possit imponi. fol'.cxxj.columna.iij.litera.q.
¶Monasteriū sepe arguitur negligentie.fo.ccccclviij.co.ij.
¶Monasteriū intrans an sit pnia imponenda.fo.cccccixxix.co.iij.
¶Monasteriū intrare vno coniugū an possit alter i seculo remanere. fo.ccccexiij.co.j.
¶Monasteriū ingressus ante pfectā etatem an possit postea exire. fo. cccexiij.co.j.
¶Monasteriū potest esse sub iurisdictione archidiaconi.folio,cccixx. columna.iij.
¶Monasteriū intrare an possit alter coniugū post copulam altero cōsentiente.fo.cccccxv.co.j.
¶Monasteriū cogit̃ quis intrare ꝓpter delictum.fo.cccxiij.co.j.
¶Monasterio destructo possunt licite ligna cōburi.fo.cccexj.co.iij.
¶Monasteria sunt exepta a lege diocesana.fo.ccciij.co.iiij.
¶Monasteria a lege diocesana non sunt prorsus exepta.f.cccx.co.j.
¶Monasteriorꝫ regimen ad quē spectat.fo.xvj.co.iij.litera.c.
¶Monialis publice nubẽs nunq̃ potest recipere corpus Christi. fol'. ccccevij.co.iiij.
¶Monialis delinquens in vno monasterio cum sit ad aliud cum suis bonis transferēda,an primo preiudicet.fo.ccccevij.co.iij.
¶Monialē corrūpens triplex peccatum cōmittit.fo.ccccevj.co.ij.
¶Moniales vinum non bibant. folio cccccccc.co.j.
¶Moniales velle non habent. folio cccccxxxvj.co.ij.
¶Moniales visitare non licet. folio cccevij.co.ij.
¶Moniales ociose esse nō debent.fo. cxxxiij.co.iij.
¶Montani.fo.cccclxxxvj.co.iij.
¶Mordo caduco laborantes an ministrare possint.fo.lv.co.iij.
¶Mouentur boni z mali. fol'.cccxij. columna.ij.
¶Mors christi sufficit ad ola peccata delenda.fo.cccccxc.co.j.
¶Mors est duplex.fol'.cccccclxxxiij. columna.ij.
¶Mors z alie penalitates pro peccato originali sunt inflicte. fo.cccccclxxviij.co.iij.litera.q.
¶Mortalium peccato tria attendunt, fo.cccccIxx.co.j.
¶Mortale quodlibet est dignū excōmunicatione.fo.ccccccxix.co.j.
¶Mortem timere,naturale est. folio cccxxj.co.iij.
¶Mortuum tangere quis dicitur, fo.cccccclxxij.co.ij.
¶Mortuus si suscitet,an debeat iterum baptizari,z vxorē z bona recipere.fo.ccccciiij.co.ij.
¶Mortuus etiam sine penitētia admittitur ad ecclesie orationes.fo. ccccl vj.co.iij.
¶Mortui semel semp viuamus.folio cccccclxviij.co.ij.litera.d.
¶Mortuū tangēs erat septē diebus immundus.fo.ccccccxv.co.iij.
¶Mortus puni nō sunt punendi. fo. ccccIxxiij.co.ij.
¶Mortus puni nō sunt in nostra potestate.fo.cccccixxxj.co.iiij.
¶Mor varia tempora complecritur, fo.ccccxv.co.ij.
¶Mulier pregnās mortua vbi est sepelienda.fo.cccccclxij.co.iij.
¶Mulier nubēs intra ẽps luctus, nō infamatur.fo.ccxvj.co.j.
¶Mulier si credit maritū mortuum, an possit alij nubere.fo.ccccccxc. columna.iij.
¶Mulier an possit testificari in crimine cōtra clericū.fo.cccixij.co.ij.
¶Mulier ad fidē cōuersa dz virū infidelem relinquere,sed nō cōuersa.fo.ccccexiij.co.j.
¶Mulier si dicat se incognitā, et vir contrariū:cuius ꝓbatio admittetur.fo.ccccevj.co.j.
¶Mulier pregnans an baptizari possit.fo.cccccIxx.co.iij.
¶Mulier an teneat sequi virū vagabundū.fo.cccccxx.co.ij.lfa.g.
¶Mulier quare debet caput velare, fo.cccccxix.co.j.
¶Mulier in plures simul cōsentiens nihil agit.fo.ccccexxxv.co.ij.
¶Mulier ītra tempus luctus certis ex causis cōrahere prohibetur. fo.cccccxij.co.iiij.
¶Mulier post conceptū deberet continere.fo.ccccclviij.co.ij.
¶Mulier sumitur diuersimode. fol'. ccccclv.co.ij.
¶Mulier infidelis an possit duci sub ea conditione vt conuertatur.fo. ccccclvij.co.iiij.
¶Mulier vacans est que virū nō habet.fo.clix.co.j.
¶Mulier que scienter cū frigido contraxit,an separationē petere possit.fo.cccclix.co.ij.
¶Mulieris violatio per quid cognoscitur.fo.cccccexviij.co.ij.lfa.l.
¶Mulieri quare permittitur coma.

fo,xc.co.iij.
Mulieri intercedenti sed non dati sauentur.f.cxlvj.co.j.
Mulieres predicare possunt. folio cclxxij.co.j.
Mulieres exire non tenetur hodie ad ingressu ecclie abstinere.f.vj. columna.ij.
Mulieres ad quid,pducuntur.f.c. columna.ij.
Mulieres q̄ pharaon ꝓmiserant eñes mares interficere,vis sunt mētire.f.ccccxxvij.co.iij.
Mulieres ordinari no possunt,nec characterē recipiunt.fo.cccccvij. columna.iij.
Mulieres t̄ ꝑ clerico t̄ cōtra clericum possunt testificari. fo.cccix. columna.j.
Mulierū cum clericis cōtrahentiū punitio.f.cxxxiij.co.ij.
Multi t̄ pauci.f.ccxij.co.ij.
Multitudo est reprobata. f.xxxvj. columna.iij.
Multitudo nō excusat a delicto.f.cl. columna.j.
Multitudini est parcēdū.fol'.ccxij. columna.j.
Multitudine crescente multa fiūt. fo.clxij.co.j.
Multitudie crescēte an possit ecclia in alteri⁹ parochia sine ipsi⁹ assensu cōstrui.f.clxij.co.j.
Multitudinē fidelium fecit de⁹ vnū secū f.ccccclxxv.co.ij.
Multiplic⁹ pape mutatio. f.xxxiij. co.iij.ifa.g.
Mun⁹ fraudulentum. fo.clxxxvij. columna.iij.
Mutabilia sunt omnia. fol'.cccccclxxxix.co.iij.
Mut⁹ t surd⁹ testificari possunt.f. cclvij.co.ij.
Nabuchodonosor vidit somniū fo.ccccclxxvj.co.j.
Natales qui dicutur, fo.ccccccxvj. columna.j.
Natura nihil permittit esse in pendenti.f.ccccv.co.ij.
Naues sunt duplices. f.ccccl xiiij. columna.iiij.
Nazarei.f.ccccl xxxvj.co.iij.
Necat qui non alit. folio. ccccxxxj. columna.ij.
Necessitas qñq̄ excusat,qñq̄ nō. fo.lxxviij.co.iij.
Necessitatis occasione multa licēt. fo.ccccl xxvij.co.iij.
Necessitate vigente multa licent q̄ alias non licerēt.fol'.cccccclxxxix. columna.ij.
Necessitates publice sunt ab oīb⁹ supportāde.f.ccccxcj.co.iij.
Negatiua est triplex.folio.cclxxvj. columna.iiij.
Negatiua testis depositio est benigne interpretanda. folio.ccxcij. co.j.ifa.g.
Negligentia qñq̄ dolo cōparat.f. cxxxij.co.j.
Negligēta prelati suppleb ꝑ subditos.f.cxlv.co.ij.ifa.l.
Negotia multa sunt q̄ vir sine peccato fiūt.f.xlij.co.iij.
Negotiatio vix pōt esse sine petō.f. ccclxxxij.co.j.
Negotiationes p clericos quacūq̄ causa exercerī nō debēt. fo.cxiij. columna.iij.
Nemo dat q̄ non habet. fo.clxvj. columna.ij.
Nemo se opponit illi a q̄ beneficiū recepit.f.cliij.co.j.
Neopiytus.f.lxxviij.co.ij.
Nescio vos.id est non approbo.fo. ccccccxj.co.iij.
Nescire quedā melⁱ⁹ est q̄m scire.f. ccccxcvj.co.iij.
Nescire dicit quis multipliciter, f. cccix.co.iiij.
Nestoriani.f.ccccl xxxvij.co.ij.
Nicolaite.f.ccccl xxxvj.co.ij.
Nycrages.f.ccccl xxxvj.co.ij.
Nidor q̄d significat. f.cccccl xxxix. columna.iij.
Nihil mihi cōscij⁹ sum, qualiter exponā.f.ccccxcix.co.iij.
Nobiles an sint maiou pena afficiē di q̄m ignobiles. folio. ccccl xxvj. columna.j.
Nobilis aliter q̄m ignobilis punit.f. ccccclxvj.co.iij.
Nobiliū t ignobiliū pena non est equa.f.lxvij.co.j.
Nobilit⁹ in electionib⁹ nō est attēdenda.f.ccccl xxiij.co.iij.
Nobilitatis ratione ꝑ aliquo presumit.f.xxvj co.ij.
Noctis quatuor sunt partes. folio clxxviij.co.iij.
Noeciani.f.ccccl xxxvij.co.j.
Nomē amittit ex virtute vel pecca to.f.cccclxix.co.iij.
Nomen clericoꝝ quādoq⁹ restringitur.f.cxij co.ij.
Nomen aufertur a malitia. folio ccxxxvj.co.ij.
Nomina aliquorum nō sunt in missa exprimenda. folio. cccccxlvj. columna.ij.
Nominatio an tribuat aliq̄d iuris nominato.f.cviij.co.ij.
Non omni verbo credendū est. fo. clxxviij co.j.
Nota querere licet.f.xl.co.iij.
Notari⁹ an,p scriptura possit ab ordinato aliquid recipere. fol'.cxcj. columna.j.
Notissimū potest amplius ꝓbari. fo.ccccl xxvj.co.iij.
Notorius non committur testib⁹, nec appellare potest. folio.ccxxx. columna.iiij.
Notorium t fama per duos testes probari possunt. folio. ccxiij. columna.j.
Notus non examinatur.fol'.lxxvj. columna.iiij.
Normani feroces sunt. fol'.xcviij. columna.iij.
Normani bibūt fortiter,ne eoꝝ anima in sicco habiter. fo.ccccxliij. columna.ij.
Nouatiani.fo.cccclxxxvj.co.iiij.
Nubere decetero non possunt sanctimonialibus copulati.f.cccccvj columna.ij.
Nubere non est aliqua cogenda.f. ccccclxxviij.co.j.
Nubere expedit,t non expedit.fo. ccccclxxij.co.iij.
Nubens post votum peior est adultero.fo.xlv.co.j.
Nubens secūdo non benedicitur. fo.cc ccvj.co.iij.
Numer⁹ minor nō excludit maiorē. fo.ccccc lxxiij.co.iij.
Nuptiarū opa nō sunt mortalia. f. ccccclix.co.ij.
Obedientia in tribus consistit. fo.cxix.co.iij.
Obedientia est summe necessaria. fo.ccccl xxiij.co.ij.
Obedientie cōmendatio, fo.cccclxj. columna.j.
Obediēdum est etiā in dubijs. fol'. ccccl xxvj.co.iij.
Obediendum nō est alicui in malo. fo.cx.co.iij.
Oblationes an sint debite a parochianis.f ccccccxlv.co.iiij.
Oblationes facere multis est vetitum.f.cxlvj.co.iij.
Obligare se pōt aliq̄s sub pena beneficij.f.ccxvj.co.iij.
Obligatio non inducit tēpore.folio cccij.co.ij.ifa.e.
Obligatio nō ꝓtrahit in turpibus, fo.ccccxxx.co.iij.
Obligatio extincta nō renascit. fo. cccccclxxxiij.co.ij.ifa.m.
Obligatur ne qui rem vitiosam cōmendat.f.ccccxj.co.j.
Obligatur et soluitur quis eodem momento, folio. cccccclxxiij . columna.j.
Obligant parentes in baptismo, sed non in voto.folio. ccccxij. columna.iiij.
Obligatus ad aliquid faciendum non impeditur ingredi monasterium.fo.xcij.co.ij.
Obligatus per alium,per alium liberari potest. folio . cccccclxxvij. co.ij.ifa.g.
Obtemperans casu fatali non videtur obtemperare.folio.ccccl xx. columna.ij.
Obtenta per surreptionem absente aduersario,retractantur. fol'. cccccc xxxiij.co.ij.

Occidere seipsum nemint est permissum.f.cccclvj.co.iij.
Occidere vtrū liceat clerico in necessitate.f.lxxxvij.co.ij.
Occidere an sit alicui permissum. fo.cccclij.co.iij.
Occidens in ludo an sit puniend⁹. fo.lxxxviij.co.ij.ifa.i.
Occidens hominē qua lege tenet. fo.ccxix.co.j.
Occultare licet ex cā. fō.cccccxviij. columna.ij.
Oculꝰ z auris ꝺs in ecclesia significant.f.crlv.co.ij.
Oculis multa subijciunt.fo.cccccxxvij.co.iij.
O z a ꝺd signēt.f.ccl.co.iiij.
Offendens in vno factꝰ est oīm reꝰ. fo.ccccccxj.co.j.
Offensa ꝓpria debet esse impunita. fo.cxlix.co.iij.
Offerentes qui dicūtur.fo.cxxxiij. co.j.ifa.f.
Officiū qñq; est dānosum.f.ccccl v. columna.ij.
Officiū quandoq; est dānosum.fo. cclxxxij.co.ij.
Officio subtracto subtrahi dz beneficiū.f.cxxj.co.ij.
Officiosa q dicunt.f.x.co.iiij.
Officia virilia sunt mulieribus interdicta.f.ccccccxix.co.j.
Officia matutina z vespertina. fo. crlix.co.iij.
Officiales solū notoria denunciare debēt.f.celxiij.co.iij.
Oleo que membra sunt vngēda.f. xiij.co.iiij.
Ola sunt cōia iure naturali. fol.ij. co.ij.ifa.p.
Ola licēt,sed non oia expediūt. fo. cccix.co.ij.
Operi coniugali an liceat tempore orationis vacare. fol.ccccccxlij. columna.iiij.
Opera trinitatis sunt indiuisa.fol. cccccclvij.co.j.
Opera mortificata vtrū remunerētur a deo.f.ccccixxj.co.ij.
Opera trinitatis an sint inseparabilia.f.cccccxxj.co.ij.
Opera trinitat⁹ quatr sunt inseparabilia.f.cccccxcij.co.ij.
Opera sunt duplicia.ibidem.
Opinio.f.ccclxxxvj.co.ij.
Opinio cōmunis multū operat.f.fo. cclij.co.iiij.
Opinio prefert ꝟitati. fol.ccccxxv. columna.ij.
Opinio mutari pōt.f.ccccixij.
Oportet,nō semper est ꝟbū necessitat⁹.f.ccclxxxviij.co.j.
Oppressis debet prelatus patrocinari f.crlij.co.ij.
Optatus malus fuit catholic⁹. fol. clxxxj.co.j.
Opus coniugale an possit sine peccato exerceri.f.ccccccxv.co.iij.
Op⁹ pie laudabile,ratione tēporꝭ reprobat.f.clxxxv.co.iiij.
Op⁹ duplex fuit in christi passione. fo.ccccx.co.j.
Orare publice q̄ clā melius est.fo. lxvij.co.ij.
Orare nō desinit qui bene facit.fo. cccccxv.co.ij.
Orandum est versus orientem.fo. xij.co.iij.
Orandum ne est pro his q̄ in mortali peccato decesserunt.fo.cccl. columna.iij.
Orarium ꝺd significat. f.ccccviij. columna.iij.
Oratio ꝓ defunct⁹ fiat in oi missa. fo.cccccclxvij co.j.
Oratio sit assidua. fol'.ccccclxxvij. columna.ij.
Oratio que post consecrationem dicit ,superflua non est. f.ccccccix. columna.iiij.
Oratione speciali ꝓ hereticis orare licet.f.ccxxiij.co.ij.
Orationes maiorꝭ nocent.fo.cclxiij. columna.iiij.
Ordinari negt q̄ baptizat⁹ nō est.f. clxxv.co.iiij.ifa.p.
Ordinaria papa subsunt epīs.fol'. clxxviij.co.iiij.
Ordinandus est quis ꝓmptus suadente vtilitate aut necessitate.fo. cxxj.co.j.
Ordinandi de quib⁹ sunt examinādi.f.xxix.co.iiij.
Ordinatus sine titulo,deponi ꝺz.f. cxix.co.j.
Ordinat⁹ a simoniaco occulto, an recipiat ordinis executionē. fol'. clxxvj.co.ij.
Ordinat⁹ semel an possit iterū ordinari.f.cxvij.co.ij.ifa.k.
Ordinat⁹ alīs preferrur.f.cxxiij. columna.iij.
Ordinatus coactr an ordinem recipiat,z cōtinere debeat. fol'.cxxij. columna.ij.
Ordinat⁹ a maioti,maiotis est dignitatis.f.cliij.co.j.
Ordinatus ordinem quem habet confert papa delegāte.fo.cccccclxxvij.co.iij.
Ordinat⁹ a simoniaco caret executione.f.ccxciij.co.ij.ifa.d.
Ordinatio clericoꝝ facili⁹ fit q̄ depositio.f.ccclxvij.co.iiij.
Ordinato nō tenet eps ꝓpuidere.f. xcvj.co.ij.ifa.e.
Ordinantis inuect⁹ punitio. fol'.lx. columna.j.
Ordinantiū indignos punitio. fol'. clxxiij.co.ij.
Ordo sit in honoribus gerēdis. fo. clxxviij.co.iij.
Ordo iuris est duplex.fol'.ccvij.columna.j.
Ordo inter beneficiatos. fol'.xxiij. columna.j.
Ordo prefertur scientie z militie.fo. xcvj.co.iiij.
Ordo seruād⁹ in plurib⁹ questionibus.f.cclix.co.ij.
Ordo nominū multū operatur. fo. cccccclxxj.co.ij.
Ordinis suscepto obligat ad cōtinendū.f.xlviij.co.ij.
Ordinē recipere cogitur quis. fol'. cij.co.j.
Ordinem suscipere non potest qui baptizatus non est. fol'. clxxj.columna.iij.
Ordine quē pater emit,an ꝺs possit fungi.f.cxcix.co.ij.
Ordines minores an simul cōferri possint.f.cxxvij.co.j.ifa.c.
Ordinum emptores et venditores qualiter penitere debent.fo.ccij. columna.iij.
Ordinari⁹ an possit esse arbiter.fo. cclij.co.iiij.
Ordinari⁹ z delegat⁹ possunt esse arbitri.f.cxxxvij.co.iiij.ifa.k.
Orientales ab occidentalibus differunt.f.xlvj.co.iij.
Origenes se emunctū fecit.f.xcviij columna. j.
Origeniani.f.ccclxxxvij.co.j.
Originari⁹ fluū nō ꝺz in potestate. fo.ccccxlvj.co.j.
Originarij q̄ sunt.f.xcv.co.ij.
Originalia fm alīs sunt plura.f. cccccxv.co.iij.
Ornatus exterior clericoꝝ.fo.lxvj. columna.iij.
Othoniel fuit filius Senoch.folio ccccclxxvj.co.iiij.
Actū super futura iniuria nō valet.f.cccccclxxv.co.j.
Pactio in spūalib⁹ an interuenire possit.f.cccx.co.j.
Pactio q̄ñq; licite fit in spūalib⁹.f. ccccliij.co.iij.
Pactio an in spūalibus intervenire possit,f.cccv.co.j.
Pactiones intervenire possunt in spiritualium donatione. f.clxiij. columna.ij.
Pagani et in dei etiam in exceptis criminibus non sunt audiēdi. fo. ccxxxiij.co.ij.ifa.g.
Pagani citi⁹ trahunt ad fidē q̄s iudei.f.cccccxxiij.co.j.
Paganis interficere an sit graui⁹ q̄ christianū.f.cccclxxxj.co.iij.
Pallū ꝺd ꝓfert,z quādo peti ꝺz.f. clxiij.co.iij.
Panē subtrahēs,alium occidit.fo. cxlj.co.j.ifa.o.
Panes ꝓpositionis.f.ccc.co.iiij.
Panis ad conficiendū debet esse ex frumēto.f.ccccclxvj.co.j.
Panis ante consecrationē nō est sacramentū.f.cccccclvj.co.j.

Panis ꝓuertit in corp⁹ ꝯ nō fit corpus. f. cccccclj. co. iiij.
Papa papam inducit in testem. fo. ccxcvij. co. iiij.
Papa iudicatur a nemine. fol. lxv. columna. iiij.
Papa per suum mandatū an iuri alterius derogare velit. fo. clxij. columna. tj.
Papa an de suo successore possit cū cardinalibus deliberare. fo. cxxx. co. j. lfa. c.
Papa de homicidio vel adulterio accusari nequit. f. lxv. co. ij.
Papa an possit esse quis non idoneus. fo. xxxv. co. j.
Papa solus ꝑdemnat ep̄os. fo. xv. in prin. co. j.
Papa an de crimine accusari possit fo. lxv. co. iiij. lfa. i.
Papa sine apostolic⁹ semper presumit bon⁹. f. lxv. co. ij.
Papa dat gladij potestatem. f. cx. columna. iij.
Papa habēs vtrūq; gladiū trāstulit imperiū. f. xxxiij. co. ij.
Papa in absentē an sentētiā ferre possit. f. cxij. co. iij.
Papa delinquēs dꝫ sine venia puniri. f. ccxcviij. co. ij.
Papa vtrum possit in primo vel secundo gradu dispēsare. fo. ccccc-xxxj. co. iij.
Papa a quibus ꝫ quādo est eligendus. f. cxxviij. co. iiij.
Papa bene definitū rescindere non pōt. f. cccccxxxiiij. co. iij.
Papa sibi alios preponit. fol. clxj. columna. tij.
Papa an possit in iuramēto dispēsare. f. cccl xvj. co. iiij.
Papa iudex esse nō dꝫ in causa ꝓpria. f. cccxc. co. iij.
Papa cōmunicans cum excōmunicato nō incidit in excommunicationē, nec eum absolvit. fol. cxlix. co. iiij. lfa. h.
Papa vtrū possit delegare simplici sacerdoti vt in fronte ecclesiæ. f. clv. co. j. lfa. b.
Papa q̄nq; nimiū papaliter dispēsat. f. ccxvij. co. j.
Papa dispensare potest cum simoniace ordinato, ꝫ ordini male suscepto non renunciet. f. clxxxvij. columna. iij.
Papa an habeat vtrūq; gladiū. fo. xij. co. iij.
Papa a cōcilijs, imperator a populo authoritatem habet. fol. xxiij. columna. iiij.
Papa dicitur seruus seruorum. fo. ccij. co. ij.
Papa vtrū possit ꝑtra aplm dispēsare. f. ccclxxxviij. co. iij.
Papa sol⁹ cū solēniter depositū dispēsat. f. lxxxiij. co. j.
Papa quādoq; fugit imperatori. fo. ccccl xxxix. co. j.
Papa transtulit imperium. fo. clix. columna. iiij.
Papa in aliquib⁹ non dispensat. fo. cccclxxxviij. co. ij.
Papa papā ligare potest. f. ccc lxx. columna. j.
Papa a nemine iudicatur. fol. xxx. columna. tj.
Papa vtrū possit accusari de simonia. f. cxxix. co. iij.
Papa dispensat in duobus casib⁹. fo. cxciij. co. iij.
Papa neminē odio habeat. f. clix. columna. iij.
Papa laico causam spūalē cōmittere pōt. f. cliij. co. ij.
Papa confessori suo parere debet. fo. ccxcviij. co. j.
Papa cōtra apostolū dispēsat. fol. ccclxvj. co. iiij.
Papa sol⁹ an clericū depositū restituat. f. ccxxij. co. j.
Papa ligat in celo per approbationem. f. cccclxxj. co. ij.
Papa an possit a concilio iudicari. fo. ccxcviij. co. j.
Pape duo nō possūt esse. f. cclxxix. columna. iiij.
Pape statuꝫ nō obediēs, an sit hereticꝰ. f. xxvij. co. iij.
Pape sententia prefertur sententie omnium episcoporum. f. v. co. ij. litera. p.
Pape electio olim per triduū differebat. f. cxij. co. iiij.
Pape soli ꝑtēs generali mādato nō trāsferf. f. xxiij. co. j.
Pape est determinare questionem de fide mota. f. cccclxxij. co. j.
Pape mentiens, sacrilegus est. fo. cccclxxj. co. ij.
Papā null⁹ mortaliū iudicare pōt, fo. ccclxxxv. co. j.
Papam imitari debem⁹. fol. xxvj. columna. iij.
Papalis confirmationis vires. fol. xxvij. co. j.
Papatus est prim⁹ locus. fol. lxvj. columna. j.
Par in parē q̄nq; imperiū habet. f. cxvj. co. ij. lfa. k.
Par pari potest causam delegare, fo. cclxxv. co. iiij.
Paradis⁹ est duplex. f. cccccclxxiij. co. iij. lfa. n.
Pars continetur in toto. fo. cliij. columna. iiij.
Pars est turpis q̄ totius nō coheret. f. cccclxxiij. co. ij.
Parsimonia. f. lxvij. co. iij.
Partes nō fiūt de corpore ecclesiæ. f. cccccliij. co. ij.
Partus est pars viscerum. f. cxcvj columna. iij.
Parvulus non confirmatus minorē habebit gloriā. f. cccccclxxxvij. columna. iij.
Parvuli possunt in oī tēpore baptizari. f. cccccclxix. co. ij.
Parvuli sine charitate vadūt in patriā. f. cccccclxxvij. co. iij.
Pascha citra q̄s & vltra q̄s tēp⁹ dꝫ esse. f. cccccclxvj. co. j.
Passio supplet defectū baptismi. f. cccccclxj. co. iij.
Pater est in filio, qualr intelligit. f. cccccclxj. co. iij.
Pater tenet dotare filiā q̄ eo inuito nupsit. f. cccccxxxvj. co. ij.
Pater spūalis licite copulat sororī filie spūalis. f. cccccxxxij. co. ij.
Pater sine causa filiū exhęredare nō pōt. f. ccc. co. j.
Pater in causa filij pōt testificari. fo. ccxx. co. ij.
Pater etiam impius est pascēd⁹. f. cxlj. co. j.
Pater loquit de filio, q̄d significat. fo. cccccxcj. co. iiij.
Pater & mater filiū denegare non presumunt. f. cxliij. co. ij.
Pater malus an sit extraneo bono preferēd⁹. f. xlix. co. j.
Pater carnalis an plꝰ sit diligēd⁹ q̄m spūalis. f. ccccxxxj. co. iiij.
Pater filiam (sed nō marit⁹ vxorē) turpiter coeuntē pōt occidere. f. cccclx. co. ij.
Pater mūd⁹ immūdū ꝑducit. folio ccccccixxxiij. co. ij.
Paterniani. f. cccclxxxvj. co. ij.
Patri infideli an potius subueniendum sit q̄m extraneo fideli. fo. cxl. columna. iij.
Patrini filios instruere debent. fo. cccccclxxix. co. iiij.
Patris delictum etiam grauissimū non tollit filio beneficium. folio. c. columna. iij.
Patris delictū an noceat filio. fol. xcix. co. iiij.
Patris iniq̄tas nō respicit filiū. fol. ccccv. co. ij.
Parricide punitio. folio. cccccclxvj. columna. iij.
Patriciani. f. cccclxxvij. co. j.
Patripassiani. ibidem.
Patrociniū a liberꝫ debitū an possit remitti. f. cccl. co. j.
Patron⁹ a liberto non pōt ꝓueniri. ibidem. co. ij.
Patronus sacerdotem accusat. fo. cccxcvj. co. ij.
Patronus tria ꝓsequit ex iure patronat⁹. f. cccxcvj. co. j.
Patronus ꝓlatum de dilapidatiōe accusare potest. fo. cxxxj. co. iiij. lfa. n.
Patronus vtrū instituere possit. f. cix. co. ij. lfa. g.
Patron⁹ laic⁹ an possit clericū de dilapidatione criminaliter accu-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sare.f.cclxxx.co.ij.
Patron⁹ q̄ iura pōt libert⁹ remittere.f.xciij.co.ij.
Patroni nō exigāt xenia ab eccl'ia. fo.ccccccxxix.co.iij.
Patrono pauperi dz ab eccl'ia subueniri.f.cccxcvj.co.ij.
Patrono debet honor,on⁹,z emolumentū.f.cccxcvj.co.j.
Patronis discordātibz qd faciendū est.f.cccxcvij co.j.lra.c.
Paul⁹ predicās nihil accipiebat.fo. ccccxxxij.co.j.
Pauli charitas magna fuit.folio cxxxvj.co.iij.
Pauliani.f.ccclxxxvj.co.iij.
Pauper parce viuēdo non merek. fo.cccccc.co.ij.
Paupertas in delictis nō excusat. fo.ccxxxiij.co.ij.
Paupertas repellit a testimonio. fo.ccx.co.ij.
Paupertas nō facit mulierē abiectā.f.cliij.co.iij.
Pauperib⁹ q̄nq; sufficit bonis cedere.f.ccclix.co.j.
Pax nō dak in missa defunctor⁹ nec inter monachos,fol'.cccccxlviij. columna.ij.
Pax vobis,dicit p̄mo ab episcopo, fo.ccccccxlv.co.ij.
Peccare vter magis dicitur,an occulte,an manifeste delinquēs. f. cxxxiij.co.ij.lra.n.
Peccare grauⁱ⁹ est in mortuū q̄s in viuū.f.ccclxxx.co iij.
Peccatur vario modo in patrē z filium z spiritum sanctum.fo.xlij, columna.iiij.
Petrꝰ cōparat salici,z organū oratioui.f.ccccccj.co.iiij.
Petrꝰ z peccati pena diuersa sunt. fo.ccclx.co ij.
Petrꝰ iteratū est grauⁱ⁹ puniendū. fo.ccccv.co.j.
Petrꝰ mortale z nō veniale est,phibitū.f.cccccxxiij.co.ij.
Petrꝰ in spiritū sanctū qd dicit,et q̄t sunt ei⁹ species.fo.cccclxxiiij. co.ij.lra.l.
Petrꝰ p̄tra naturā,pestilentias induxit.f.ccccclv.co.iiij.
Peccatū quare dimittitur.f.ccccclxxxij.co.j.
Petrꝰ in spiritū sanctū est irremissibile.f.cccccixxij.co.iiij.
Peccatum mortale nō semper deiicit iam promotum. folio.lxxvj.columna.ij.
Petrꝰ ducit ad nō esse.fo.cccccixix. columna.j.
Petrꝰ veniale dicit multifariā.fol'. ccccclxxi.co.j.
Petrꝰ quando dicitur donari.folio ccccxcvij.co.iiij.
Petrꝰ originale qualiter deletur in baptiſmo,ibidem.
Petrꝰ nullum est in corpore,tantū. fo.cccccij.co.j.
Peccatu vitā abbreuiat.f.cccxxvij, columna.ij.
Petrꝰ originale dimissum nō redit. fo.cccccqx.co.j.
Peccatū originale diuersos habet effect⁹ in hominibus.fo.cccccvj. columna.ij.
Petrꝰ originale nō tenemur p̄fiteri.f.cccccx,co.ij.
Peccatū dicitur large z stricte.fol'. ccccxcvij.co.iiij.
Petrꝰ vnū cōmittēs,multa cōmittit.f.cccxcvj.co.ij.
Petrꝰ ignorātie min⁹ est q̄s sciētie. fo.clxiij co.ij.
Peccatū per penitentiā purgatum an possit in accusatione dedici.f. cccxlvij.co.j.
Petrꝰ futurū deus nō indulget.f. clxj.co.ij.
Peccatū z delictū an sint idem.fol'. ccccclxxvij.co.ij.
Petrꝰ quo tēpore penitētie remitti tur.f.cccclxxxj.co.ij.
Peccatū diabolꝰ fuit irremediabile,sed hominis remediabile.fol'. ccccclxxiiij.co.iiij.
Peccatum mortale an priuet quēlibet ab introitu ecclesie.fo.clxvij. columna.j.
Peccati occasiones sunt fugiende. fo.cccclxxij.co.ij.
Peccati originalis pena est q̄druplex.f.cccccclxvj.co.ij.
Peccati dimissio et eiusdē remissio simul fiūt.f.ccccccv.co.ij.
Peccati conicⁱ⁹ an possit ꝓpria authoritate a cōione abstinere.fol'. ccccclxxv.co.iij.
Peccat q̄ de minimis ambitiose loq̄tur.f.lxvj.co.iij.
Peccat mortaliꝰ q̄ aliū cogit peiera re.f.cccclxxij.co.ij.
Petrꝰ an rā diu debeat penitere q̄s diu fuit malⁿ⁹.f.lxxvj.co.ij.
Peccator q̄libet occultⁿ⁹ est suspēⁿ⁹. fo.clxvij.co.j.lra.f.
Peccatorē se dicēs vtrū peccet.fol'. cccclxxvj.co.iij.
Peccatores sunt cauendi z recipiēdi.fo.cccclj.co ij.
Peccamus quotidie.fo.cccccxliij. columna.j.
Peccam⁹ pl⁹ erga patres spūales q̄s carnales.f.ccxxxij.co.ij.
Peccatorum venia est triplex.folio ccccxcviij.co.iij.
Peccās in mⁿ multos,grauⁱ⁹ peccat.f. cliij.co.ij.
Peccātibus volūtarie nō relinq̄tur hostia p̄ peccato,qualiter exponitur.f.cccccj.co.ij.
Petrꝰ admisi an dimittātur p̄ fidem ante baptiſmū.f.cccccxviij.co.ij.
Peccata quis resecat tripliciter.f. cccccij.co.iij.
Peccata vtra deleant sola ꝓtritio ne.f.cccccixiij.co.ij.
Petrꝰ que sola voluntate contrahūtur,sola voluntate tollūtur.fo. ccccclxvij.co.j.lra.g.
Peccata quedā tegūtur.fo.ccccc xcvj.co.iij.
Peccata sine charitate non delent, fo.cccccxx.co.j.
Petrꝰ semel dimissa an redeāt,sunt opiniones.f.ccccccij.co.iij.
Peccata non sunt a deo creata.fo, ccccclxix.co.ij.
Peccata per quid dimittuntur.fo, xxxvj.co.j.
Petrꝰ actualia z originalia differūt, fo.cccccclxxv.co.ij.
Peccata per quos remittūtur.fol', cccccclxxij.co.iij.
Peccata nos faciunt miseros.folio ccccccij.co.j.
Peccata cardinalia sunt septē.fol', ccccclvj.co.j.
Peccata in patrē z in filiū.fo.cccc lxxxvj.co.ij.
Petrꝰ quedā in baptiſmo nō delentur.i.ccccxxxvj.co.ij.
Peccata publice puniri interest.fo, ccccxcvj.co.j.
Petrꝰ grauia grauiter sunt puniēda.f.cccccij.co.ij.
Pecunia simoniaca cui est restituēda.f.cxcij.co.iij.
Pecunia ꝓ spiritualib⁹ interuenire potest in quinq; casibus.fo, clxvj.co.ij.
Pecunie interuentu non vitiat matrimoniū.f.ccccclv.co.j.
Pecuniā seruare vtrū licitū sit.fo, ccxxviij.co.j.
Peculiū seru⁹ habere pōt,ꝛ nō liber homo.f.cxlij.co.j.
Pec⁹ occidi nubek cū qua peccauit mulier.f.cccccl.co.ij.
Pedes ꝓ affectionib⁹ accipiunt.fo, ccccclxxij.co.ij.
Pedes in scīs sacris significāt affectiones.f.clxxxv.co.iiij.lra.k.
Pelagiani.f.ccclxxxvij.co.ij.
Pellicee vnde dicuntur.fo.ccccxc, columna.ij.
Pena vna in aliā commutatur.fo, ccccxxxij.co.j.
Pena infligatur fm delictum.folio clxxiij.co.ij.
Pena sapientioꝝ efficit.f.cccciij, columna.iij.
Pena corporalis ab eccl'ia pōt infligi.f.ccclix.co.ij.
Pena legis Cornelie.folio.clxxxij, columna.iiij.
Pena est triplex.f.cxcv.co.iiij.
Pena vnius non debet esse premiū alteri⁹.f.xcix.co.ij.
Pena est imponēda sine mora,fol'.

in marginibus signate.

cxv.columna.iiij.
Pena an possit peti cū re.f.cccc xciij columna.j.
Pena corpalis est duplex.fo.cxcvj. columna.j.
Pena pecuniaria an possit infligi ab ecclesia.fo.cccc xxxij.co.iij.ifra.e.
Pena quare infligit a deo.fo.cccc xcv.co.ij.
Pena spūalis est quadruplex.folio cxcvj.co.j.
Penā p̄mittit cōsequit quis ex eodem facto.fo.cccc xxvj.co.ij.
Penā quadrupli potest iudex qñq; excedere.fo.cccij.co.j.
Pena fugiētis in bello.fo'.iij.co.iij.
Pene legatos impedientes. fo'.iij. columna.j.
Pene in spiritualibus possunt commutari.fo.lxvij.co.ij.
Penitet me fecisse hoiem, qualiter exponitur.fo.cccc xcvij.co.ij.
Penitere non potest quis per aliū. fo.ccccix.co.j.
Penitendi tempus. fo'.cccc lxxiij. columna.ij.
Penitentes armis vti non possunt. fo.cccc xxxvij.co.j.
Penitentes solenniter, quanto tempore debeant esse extra ecclesiaz. fo.xc.co.iiij.
Penitens est interrogādus specialiter.fo.cccc xciij.co.ij.
Penitens solenniter an possit postea ad honorē redire. fo.cccc lxij. columna.iiij.
Penitens vere potest digne christi corp⁹ sumere.fo.cccc lxxj.co.iij.
Penitens solenniter an possit postea matrimonium contrahere.fo. cccc lxvj.co.ij.
Penitens vere quis dicit. fo.cccc xcv.co.iiij.
Penitentia quare p̄ peccato imponitur.fo.cccc lxxviij.co.iij.
Penitēta an possit ab hereticis recipi.fo.iiij.co.iiij.
Penitentia nouū hominē parturit. fo.cclxxj.co.ij.ꝛ.cccc lxxviij.co.j.
Penitentia solēnis non de facili iuenīd⁹ imponit.fo.cccc lxiij.co.j.
Penitentia in mortis articulo iniuncta virum sit vtilis.fo'.cccc xij. co.iij.versus finem.
Penitētia licet sacramentū sit, bene iteratur.fo.cccc lxxj.co.ij.
Penitentia est arbitrio sacerdotis iniungenda.fo.cccc j.co.iij.
Penitētia nō tollit penam culpe. fo.cccc lxxij.co.ij.
Penitentia non valet ad salutē nisi p̄seueret vsq; in finē.fo.clxxviij. columna.j.
Penitentia est arbitraria. fo.cxlvj. co.iij.litera.o.
Penitentia in dubio intelligitur de minori.fo.cccc lxvj.co.ij.
Penitētia solēnis tantū pro notorio imponitur.fo.cccc j.co.iij.
Penitentia publica non est violatoribus voti simplicis imponenda. fo.cccc iij.co.ij.
Penitentia ex causa minuit̄ vel augetur.fo.cccc xxx.co.j.
Penitentia septennis debetur pro quolibet mortali. f.cccc xxiij.c.ij. litera.d.
Penitētia imposita, authoritate p̄ pria mutari nō potest. fo.cxxxvj. co.ij.litera.l.
Penitentia est a sacerdotibus ponenda.fo.cccc j.co.j.
Penitentia sit longa, si lōga fuerit culpa.fo.cccc xcv.co.j.
Penitētia perseuerantis in petō an sit vtilis.fo.cccc iij.co.iij.ifra.d.
Penitētia non est mouentib⁹ iniungenda.fo.cccc j.co.iij.
Penitētia minor an liberet penitentem.fo.cccc lxxix.co.ij.
Penitētia est iterāda.fo.cccc xciij. columna.j.
Penitentia interioi et exterioi dolendum est.fo.cccc xcj.co.j.
Penitentia solennis an possit agi p̄ sanctimonialē.fo.cccc v.co.j.
Penitentia vnius peccati non prodest ad salutem in altero existenti.fo.cccc v.&o.iiij.
Penitentia an possit agi in peccato. fo.cccc xliij.co.iij.
Penitentia sacerdotis filiam spiritualem cognoscētis.fo'.cccc xxx. columna.iij.
Penitētia vnius modis agitur. fo. cccc lxxviij.co.j.
Penitētia an sit imponenda illi qui tpe opportuno segetē secuit, et ila relicta discessit.f.cccc lxvj.co.j.
Penitentia post baptismum semel est vtilis.fo.cccc c.co.j.
Penitentia est vtilis licet sequatur offensa.fo.cccc xcvij.co.iij.
Penitentia in tribus cōtinetur.fo'. cccc lxxij.co.ij.
Penitētia fortificat.fo.lxxiij.co.j.
Penitētia publica virum per sacerdotē agi possit. fo.cccc xxx.co.iij.
Penitētia septēnis cuilibet mortali debetur.fo.cccc ciij.co.j.
Penitentia solēnis impedit clericatum.fo.xc.co.ij.
Penitentia sup vno petō nō est deneganda.fo.cccc xcvj.co.ij.
Penitētia perfectissima que est.fo. cccc xciij.co.iij.
Penitētia vera q̄ est.fo.cccc xcviij. columna.iij.
Penitentia solennis non iteratur. fo.xc.co.ij.
Penitentia infirmis nō est imponēda.fo.lxxix.co.iij.
Penitentia pueroꝝ et adultorū dz esse diuersa.fo.cccc lxxj.co.iij.
Penitētia publica imponit̄ raptori. fo.cccc xxxvij.co.iij.
Penitētia peracta an sit licitum ad secularē militiā redire.f.cccc xj. columna.iij.
Penitētie effectus quis est. folio cccc xciij.co.ij.
Penitētie ordo.fo.cccc lxxix.co.j.
Penitentie omnes sunt arbitrarie. fo.ccccj.co.iij.
Penitentie mēsura per canones nō ponitur.fo.cccc lxij.co.ij.
Penitentiam iniungens debet esse sine petō.fo.cccc xiij.co.j.
Pniam a papa ipositā pōt epūs ex causa relaxare.fo.cccc lxiij.co.ij.
Penitentiam sibimet nullus potest iniungere.fo.cccc lxxj.co.iij.
Penitētiam facere cōpellitur quis. fo.cccc ix.co.ij.
Penitentiam dare pōt laicus in necessitate.fo.cc lxix.co.iij.
Percussio est duplex.folio.lxxij.columna.j.
Perdere verba leue est.f.clxxviij. columna.ij.
Perdit quis quod nūq̄ habuit. fo. cclxix.co.iij.ifra.d.
Perfectus nō cito q̄s fit. fo.lxxviij. columna.ij.
Perfectio nō est p̄cepti.fo.cccc xvij.co.iij.
Perfectum amplius perficitur.fo. cccxv.co.iij.
Peribit qui in ecclesia non inuenietur.fo.cccc lxxiij.co.iij.
Periurus quandoq; punit capite. fo.cccix.co.j.
Periuri testimonium non est amplius recipiendum. fo'.cccc xvj. columna.j.
Permissio cōparatiua.f.iiij.co.iij.
Permissio fit tripliciter.eodem.
Perpetuum dicitur multipliciter. fo.cccj.co.iij.
Perplexitatis varietas. fo'.xvj.columna.iij.
Perseuerantia laudat.fo.cccc cvj. columna.iij.
Persecutio est duplex. fo.cclxxvj. columna.ij.
Persecutiones propter petā omittuntur.fo.cclxxvj.co.j.
Persona loquentis non includitur in generali sermone. fo.cccc xcvj. columna.j.
Persona loquentis an in generali sermone cōprehēdatur. fo.xliij. columna.j.
Persone detestatio an faciat illius dicta reprobari.fo.clxxiij.co.ij.

Personarum cõiunctaꝝ separatio dura est. fo. cxxxiij. co. j.

Personaꝝ acceptio nõ debet esse in iudicio. fo. cclxxiij. co. ij.

Pes et nasus an sint in eucharistia coniuncti. fo. ccccccix. co. iij.

Petendũ nihil est pro ingressu monasterij. fo. cxc. co. j.

Petendi instantia ꝓdest. fol. clxiij. columna. j.

Petra qualiter sequebatur filios israel. fo. cccccclviij. co. j.

Petrus propter christũ abnegauit seipsum. fo. cxcj. co. iij.

Petrus noluit et voluit pedes suos a christo lauari. fo. cccclxxv. co. ij.

Petrus quãdo peccauit herba non fuit. fo. cccclxxxv. co. iij.

Petrus prefuit aliis in iurisdictione. fo. cccclxxj. co. iij.

Petrus Malchi aurem abscidit. fo lio. cccclxxij. co. iij.

Petrus cecidit non sine causa. fol. lxxiij. co. iij.

Petrus per que verba fuit factus papa. fo. lxxix. co. j.

Petrus in administratione maior aliis fuit. fo. xxxj. co. ij. lfa. c.

Petrus et paulus eodem die passi sunt. fo. xxxj. co. iij.

Petrus se vocat presbyterum. fol. ciij. co. j.

Petrus vtendo gladio peccauit. fo lio. ccccxxxix. co. iij.

Petrus post passionem fuit pastor creatus. fo. xxx. co. ij.

Pharao regem medorũ oppugnauit. fo. ccccccj. co. j.

Philosophicum temperamentum. fo. clxxxiij. co. j.

Phinees hebreum occidit. fo. cccclvij. co. iij.

Phutifar gener Pharaonis ꝙ sacerdotio fuit exsectus. fol. clxxj. columna. ij.

Piaculare ſ. ꝙ sitiũ. fo. clxvj. co. iij.

Pietas multa facit. folio. cciij. co. j. litera. c.

Pignus pretoriũ et conuentionale. fo. ccxij. co. iij.

Piper frumẽto aditum non transit in corp⁹. fol. ccccccxl vij. colũna. ij. litera. m.

Plebis nomine qui censentur. folio cxj. co. iij.

Plurale in singulare resoluit. fo. ij. co. ij. litera. m.

Pollicitatio nuda qñq obligat. fol. cccrxviij. co. ij.

Pollutio nocturna an sit peccatum fo. vj. co. iij.

Pollutio tripliciter accidit. fol. vij. columna. j.

Pollutio nocturna turpem cogitationem sequens imputatur. folio vij. co. j.

Pomerio interdicto interdicitur ciuitas. fo. cccclxiij. co. ij.

Pontifex debet esse humilis. fol. ciij. columna. iij.

Populus tñ habet iurisdictionem. fo. ccccxl. co. j.

Porro quandoq copulatiue tenet. fo. ccccccix. co. iij.

Possessio sine causa possidendi non sufficit ad prescriptionem. fo. ccc iiij. columna. ij.

Possessio vbi eccliа est fundata, debetur ipsi ecclesie. fo. cccccexxxix. columna. iiij.

Possessio an sit de iure diuio an humano. fo. viij. co. iij.

Possessio momẽtanea. f. ccxxxj. c. ij.

Possessor titulum probare debet in quinq⁹ casibus. fo. ccxvj. co. ij.

Possessor lite pendente fructib⁹ vtitur. fo. cclj. co. ij.

Possidẽs rem ecclesie siue suo siue alieno nole, an semp sit cõueniendus. fo. cccxxxij. co. ij.

Posterior in duob⁹ casib⁹ est prioti preferendus. fo. cxxj. co. iij. lfa. l.

Postliminij definitio. fo. cccixxxvij. columna. iij.

Postulare. fo. cclij. co. iij.

Postulare quid est. ibidem.

Postulatio qualiter fit. folio. ciij. columna. iij.

Postulatus põ postulantes cõuenire vt sibi ꝓsideant. fo. cv. co. j.

Potẽtia ad multa refertur. fo. cccc xxvj. co. ij. litera. d.

Potest quis per aliũ qđ non potest per se. fo. cxliij. co. j.

Potestas pape et epoz diuersa est. fo. xij. co. ij.

Potestas ligãdi et soluẽdi solis est sacerdotib⁹ tradita. fol. cccclxxj. columna. iij.

Potius quandoq pius significat. fo. ccccij. co. j.

Pragmatica qđ sit. fo. ccccxcij. co. j.

Pragmatica sanctio. fo. clxv. co. ij.

Prebenda dicitur dupliciter. folio cxcij. co. j.

Prebendam potest quis habere, et tamen non erit canonicus. folio cccrxvij. co. iij.

Precarie, precaria, et precariũ differunt. fo. cccij. co. iij.

Preces quãdoq simoniã inducũt. fo. clxxxvij. co. ij.

Preces iuste sunt exaudiende. fol. cxxxix. co. iij.

Preces pro digno simoniã nõ inducunt. fo. cccccxxxiij. co. ij.

Preces digno ꝙ se põt quis offerre. fo. clxxxviij. co. iij. litera. i.

Preces carnales pro digno porrecte non inducunt simoniam. folio clxxviij. co. ij.

Preces an inducant simoniam. fol. cclxxxvij. co. iij.

Precium in cõtugio põt interuenire. fo. clxxxv. co. ij.

Precium in empcione dz esse in numerata pecunia. fo. clxx. co. j.

Preceptum an morte expiret. folio ccccix. co. iij.

Preceptus si peccauerit, an ad oẽs pertineat. fo. cccclviij. co. iij.

Precepta etiã moralia sunt p ecclesiam mutabilia. fo. cxxv. co. ij.

Precipere et imperare differunt. fo. ccciiij. co. ij.

Preceptio vni⁹ cõtrarij est alterius prohibitio. fo. ij. co. j.

Precipitãs se an moraliter peccet. fo. xvij. co. iij.

Precedentia per sequentia presumuntur. fo. xxiiij. co. iij.

Precedentia determinant sequentia. fo. cccccliij. co. iij.

Preda publica est dño sub quo militatur. fo. cccclvij. co. iij.

Predestinatio est de⁹ predestinãs. fo. ccccxliij. co. ij.

Predestinati quodã signo distinguũtur a damnãdis. fo. cccccixxvij. columna. j.

Predium est duplex. fo. clvij. co. iij.

Predia monasterij incõsulto episcopo nõ possunt alienari. fo. cccciij. columna. iij.

Predicare nemo potest nisi mittat. fo. xxviij. co. ij.

Predicatores quandoq dicunt angeli. fo. cxliij. co. ij.

Predicatio est efficacior corpe chfi. fo. clxxxij. co. j.

Predicant et veri et falsi predicatores. fo. ccclxxij. co. j.

Preiudicium est ꝓnuum iudicium. fo. clxxix. co. iij.

Prelatus an sit recipiendus qui ad ecclesiam dimissaꝝ redit. fo. cxlix. columna. j.

Prelatus ex negligentia sua tenet. fo. crciij. co. iij.

Prelatus sententialiter depositus si appellauit, an interim possit subditus excommunicare. fo. ccrciij. columna. ij.

Prelatus negligẽs est deponẽdus. fo. ccccvij. co. ij.

Prelatus qđ facere debet. fol. cccrlij. co. ij.

Prelatus qñq suspẽdit a subdito suo. fo. cclxxxij. co. ij.

Prelatus modum excedens in correctione an debeat a subditis veniam petere. fo. cxxix. co. ij.

Prelatus columbã imiteretur. fo. lx. columna. iij.

Prelatus nolentib⁹ non est dãdus. fo. xxxj. co. iij.

Prelatus qui potest remoueri a testimonio an possit revelli a iudicio. fo. cccclxxvij. co. iij.

Prelat⁹ qđ dz facere de re quã scit nõ esse ecclesie sue. fo. xcv. co. ij.

in marginibus signate.

Prelat⁹ ꝓpter pſecutionē nō deſerat ꝓdicationē.f.lxx.co.ij.
Prelat⁹ an poſſit criminoſos repellere.f.ccccl.co.iiij.
Prelat⁹ q̄libet preſbyter eſſe dz.fo.cxxviij.co.iij.
Prelat⁹ q̄ſq; debet mortē ſubire.f.ccccl.v.co.iiij.
Prelat⁹ tenetur acq̄rere eccl'ie ſue.fo.cccl.v.co.j.
Prelatus an ꝓpter perſecutionem licite poſſit eccleſiam deſerere.f.cclxxvj.co.iij.
Prelati ad oēs queſtiones rn̄dere tenent.f.lx.co.iij.
Prelati in mult⁹ exceđūt.f.clxxiiij. columna.ij.
Prelati criminoſi ante ſentētiā dereliq̄ poſſunt.f.ccxxxj.co.ij.
Prelati tacere non debent. fol'.lxv. columna.iiij.
Prelati delictū an redūdet in eccl'ie dānū.f.ccccxciij.co.iiij.
Prelati nō ſunt tutorib⁹ cōparādi. fo.clxvij.co.iiij.
Prelati cōfeſſio an noceat eccleſie. fo.xxiiij.co.j.
Prelati preceptū etiā inuſtū eſt facięđū.f.clxiij.co.iij.
Prelati dicunt̄ pcuratores rerū eccleſiaſticarū.f.cccxxxi.co.iij.
Prelati negligentia aufert capitulo ius eligendi. folio. clxiij.co.iiij. litera.f.
Prelato negligēti auferat iuriſdictio.f.cccviij.co.iiij.
Prelatoꝝ exēpla alios corrūpūt.f. cxxxv.co.iij.
Prelatoꝝ eccl'ias negligētiū punitio.f.lxxiij.co.iiij.lr̄a.n.
Prelatio quelibet poſt indiciū ceſſabit.f.cxlvj.co.j.
Prelatio inter miniſtros eccl'ie ad q̄d facta fuit.f.cliij.co.j.
Preordinatio dei duos hz effect⁹.f. ccccccviij.co.j.
Prepoſit⁹ & econom⁹ differunt.fol'. cxciij.co.j.
Preſbyter ſimpler an poſſit bn̄dicere ēpo pſente.f.clvj.co.j.lr̄a.e.
Preſbyter paup̄ p celebratiōe miſſe accipere pōt.f.clxxj.co.j.
Preſbyter an p ſimplici fornicatione ſit deponendus. folio.cxxxij. columna.j.
Preſbyter fornicās pl⁹ punit̄ q̄ laicus ſtrahēs.f.xlvj.co.iiij.
Preſbyter an ſine miniſtro poſſit celebrare.f.lxiiij.co.iij.lr̄a.b.
Preſbyter exēplat⁹ tenetur ad horas dicēdas.f.xlviij.co.iij.
Pbr̄ an poſſit ab inferiori ēpo iudicari.f.cccxix.co.iiij.lr̄a.f.
Pbr̄ ſimpler an poſſit aliquē reconciliare eccl'ie.f.ccccxcix.co.iiij.
Preſbyter mal⁹ como equiparat̄. fo.cxxxvj.co.j.lr̄a.t.
Pbr̄i pl⁹ in decimis habeāt q̄ diaconi.f.cxxiij.co.j.lr̄a.c.
Preſbyteri ꝙductiū q̄ dicūtur.fo. ccccxix.co.iij.
Preſbyterū verberās pl⁹ peccat q̄ verberās ſimplicem clericum.fo. ccccxxxij.co.iiij.
Preſcientie duplex eſt effectus.fo. ccccccv.co.iij.
Preſcribere nō poſſunt alique pſone f.ccclxxxvij.co.j.
Preſcriptio vtrū poſſit currere contra romanam eccleſiam.f.cccxc. columna.ij.
Preſcriptio nō defendit inualidū. fo.cccccxvij.co.j.
Preſcriptio an currat ꝓra Ciſtercienſes.f.cccxc.co.iij.
Preſcriptio que & quotuplex eſt.f. ccclxxxiij.co.iiij.
Preſcriptio interrūpitur dupliciter.ibidem.
Preſcriptio nō hz locū in mult⁹ rebus.f.ccclxxxvij.co.ij.
Preſcriptio nō currit in alīq⁹ caſibus.ibidē.co.iij.
Preſcriptio ad q̄d eſt inuenta.folio ccclxxxv.co.ij.
Preſcriptionis effect⁹.f.ccclxxxiiij. columna.iiij.
Preſcriptionē probans an debeat docere de ꝓmua poſſeſſione.fol'. cccxc.co.ij.
Preſcriptione cōpleta ſi ſuperueniat mala fides an debeat reſtitui.f.ccclx.co.j.
Preſcribi pōt res epiſcopi.f.cccxc. columna.j.
Preſcribi q̄d pōt in alter⁹ dioceſi.f. ccclxxxv.co.ij.
Preſcribi nō poſſunt aliqua.fo.cliij. columna.j.
Preſcribi nō pōt pcuratio.f.ccxcix. columna.iiij.
Preſcribit q̄ſq; triēnio iuri epiſcopali.f.ccclxxxviij.co.j.
Preſens & abſens q̄ dicūtur.ibidē. columna.ij.
Preſens ꝓ futuro quādoq; ponit. f.cccccclxiij.co.iij.
Preſentari dicitur quis p literas. fo.cxv.co.ij.
Preſentatus eſt admittendus. fo. cccxcvij.co.j.
Preſentia nō exhibetur per alium. fo.cliij.co.ij.
Preſumptio contra aliquem & pro aliquo ex mult⁹ ſumit̄.f.ccccviij. columna.iiij.
Preſumptio ex ſignis colligit̄.folio ccccclxxx.co.iij.
Preſumptio eſt triplex.fol'.cclxxj. co.iij.lr̄a.c.
Preſumptio precedat tormēta.fo. cclxij.co.ij.
Preſumptio ſumit̄ ex ſolitudine et ſocietate.f.cxxxiij.co.ij.
Preſumptio ſumit̄ ratiōe numeri, loci, tp̄is, & pſone.f.cxxxiij.co.iiij.
Preſumit̄ in mult⁹ ꝓra tacētē.fol'. cxvj.co.iij.
Preſumit̄ ex preſenti circa preteritū.f.ccccccxix.co.iiij.
Preſumit̄ ꝙ illo q̄d facit ex officio.f.cclxviij.co.iij.
Preſumit̄ pl⁹ ꝙ illo q̄ plura hz ſtipēdia.f.clj.co.ij.
Preſumit̄ ex preſentib⁹ circa futura.f.cxxxv.co.iiij.
Pretor ꝓra legē neminē tuetur.f. ccccclxxij.co.ij.
Preuaricator.f.cxxiij.co.iiij.
Primas & patriarcha idē. fo.cxxx. columna.ij.
Primas in ꝯcilio archiepi nō dz intereſſe.f.xxiiij.co.ij.
Primatis iuriſdictio. folio. clxiij. columna.j.
Primitie vt decime ſoluende ſunt. fo.cccclvj.co.iij.
Princeps habet oia iura.f.ccccxcij. columna.j.
Pricepa etiā ab epo exeōicari pōt. fo.clix.co.iij.
Principis mādato ꝓtradicere lz.f. cccc.co.iij.
Principia ꝓ ſenſus eſt electione celebrata req̄rēd⁹.f.cix.co.iij.
Principis ſunt omnia. folio.iij. co. iij.lr̄a.k.
Principes eccleſias tueri debēt.fo. xlv.co.j.
Principiū mediū & finis, an vnum trahat aliū.f.xlvij.co.j.
Priſcillaniſte.f.ccclxxxvij.co.ij.
Priuati q̄ ſunt.f.ccclxxvj.co.j.
Priuilegiū dari nō pōt rei q̄ nō eſt. fo.ccccxliij.co.ij.
Priuilegiū a q̄ pōt dari.fo.cccxc. co.j.circa fi.
Priuilegiū q̄ſq; perſone, q̄ſq; re i datur.ibidem.
Priuilegiū exēplatū exhibere vtrū ſufficiat.f.clxiij.co.iij.
Priuilegia quedā licet perſonalia trāſeunt ad ſucceſſores. fo.clxv. co.ij.lr̄a.l.
Priuilegiū a cōſuetudine inducit̄. fo.cxiij.co.iiij.
Priuilegiū poteſt ꝓcedi a primate. fo.cccxcj.co.ij.
Priuilegiā cōtra ius diuinū cōcedi pōt.f.ccclxxvij.co.ij.
Priuilegiū debet eſſe manſurū.fo. ccccxc.co.lxj.
Priuilegiū vni⁹ ad alterū nō extēditur.f.ccclxxv.co.ij.
Priuilegiū ledēs an poſſit tolerari. fo.cccxcj.co.iij.
Priuilegiū ceſſat ceſſante ipſi⁹ cauſa.f.ccccxciij.co.j.
Priuilegū tenos eſt attēdend⁹. fol'. cccxcj.co.j.
Priuilegio & iuri cōmuni licet q̄ſq;

inniti.fo.clxiij.co.iij.

Priuilegiū ꝓba causal'r ponenda sunt.f.iij.co.ij.lfa.b.

Prius quandoq; notat ordinē. fo. ccccc.xvij.co.j.

Probari q̄s quāto tēpore debet.f. xciij.co.ij.lfa.c.

Probatio per obstetrices facta est inualida.f.ccccciij.co.iij.

Probatio nō audit ꝓtra iur' ꝓsumptionē.f.ccccclviij.co.iij.

Probatio quandoq; reo incumbit. fo.xcv.co.j.

Probatio vtrū ꝓtra presumptionē admittat.f.lxxxiij.co.ij.

Probatio admittitur contra violentam presumptionē.f.ccccc.xxiij. columna.j.

Probatio an admittat ꝓtra ꝓsumptionē.f.xcvj.co.ij.lfa.g.

Probatio incumbit actori.fo.ccccc. xxviij.co.j.lfa.c.

Probato vno ꝓiunctoꝝ ꝓbat reliquū.f.l.co.iiij.

Probaton q̄d dr.f.xxxj.co.j.

Processiones rogationum. fo.lxiij. columna.iij.

Procurator in animam dñi iurare dz.f.ccciij.co.ij.

Procurator quandoq; causam criminalem potest tractare. fo.cclj. co.ij.lfa.e.

Procurator in causa populari non pōt dari.f.cclxvij.co.j.lfa.b.

Procurator reuocatus si aliqua fecit an teneant. fol'.cxiij.colūna.j. litera.a.

Procurator in causa liberali interuenit.f.xcv.co.j.

Procuratoris constituendi forma quedam reꝓbata. fo.ccccxvij. co.ij.lfa.e.

Procuratorem non tenetur mittere habens iustam causam absente.f.cclxvij.co.ij.

Procuratores possunt esse plures. fo.ccxxvij.co.iij.

Procuratio nō semp est debita epo fo.ccccix.co.ij.

Prodere est in publico dicere. folio lxxxix.co.iij.

Proditor.f.ccxxij co.ij.

Proditor multipliciter dicitur.fol'. lxxv.co.iiij.

Professio facta ante.xiij.annos an statim post obliget.f.ccccxiij.c.j.

Professio religionis impedit matrimoniū.f.ccccij.co.iij.

Prohibitio t permissio ꝓtraria non sunt.f.ij.co.ij.lfa.n.

Prohibitum videt q̄s ꝓcessum non ostendit.f.clj.co.iij.

Promissiones negatiue ad duo obligāt.f.ccccxxxv.co.ij.

Promoueri vtrū possit ille q̄ semel peccauit.f.xliij.co.j.

Promoueri nō possunt rebaptizati etiam ignoranter. fo.cccccl.xxxj. columna.j.

Promouēd⁹ crimē suū ꝓfiteri dz.f. cl.xxix.co.iiij.

Prōpria ad loquēdū sunt arguēdi. fo.lxx.co.iij.lfa.h.

Proping̃ preferunt alijs in certis casib⁹.f.ccccc.xxx.co.iiij.

Proxeta est nauis rector.f.cclxxxvj columna.j.

Prosperitas in hoc seculo est periculosa.f.ccccxxvij.co.iiij.

Protestatio anvaleat. f.xliij.c.iiij.

Protoflamines.f.cxxx.co.ij.

Prouincie quo tēpore fuerūt distincte.f.clxij.co.iiij.

Psalmi tres t lectiones totidem dicuntur in hebdomada Pasche et Pētecostes. folio. cccccclxxxviij. columna.j.

Psalmi dicūtur soliloquia. f.ccccc. xcv.co.iij.

Psalmistatus est primus ordo. fo. cxxvj.co.iij.

Pubertas quādo finitur. f.cxxvij. columna.j.

Publice factis nemo contradicere pōt.f.xciij.co.iiij.

Pudicitia an possit per violentiam auferri.f.ccccxlix.co.iiij.

Puella nata patre seruo t auo libero, cui⁹ cōsensum requirere dz.f. ccccxlv.co.j.

Puer nouēnis nutricem grauidanit.f.ccccxij.co.ij.

Puer q̄d sign̄t.fo.cxxvij.co.iiij.

Puer in sacr' ordinat⁹ characterē recipit.f.clxxxviij.co.ij.

Pueri beneficia, ꝫ non ꝓlaturas habere possunt.f.xlvj.co.ij.

Pueri q̄ sunt.f.clxxxvij.co.iij.

Pueri septēnes possunt mētiri t verū dicere.f.ccccclxxvij.co.ij.

Pueri dicuntur fideles. f.cccccly. columna.j.

Pueros in baptismo tenere nō possunt qui christiani non sunt.fol'. ccccclxxix.co.iiij.

Puniatur quis in eo in quo peccat. fo.cliij.co.iiij.

Punitur tempꝰaliter vnus ꝓ alio. fo.cxcvij.co.ij.

Punitur quis t meretur ex eodem facto.f.lvj.co.ij.lfa.d.

Punitur ne quis in purgatorio ꝓ mortali pctō.f.xlij.co.ij.

Puniet in futuro q̄ hic non penitet ꝓ pctō.f.cccccl.xxj.co.j.

Puniri non debet alter ꝓ altero.f. ccclvij.co.iiij.

Pupill⁹.f.cxlij.co.ij.

Pupillus vbi debet educari, folio ccxxvij.co.iiij.

Purgatorīū nō sentiet q̄ vere penituit.f.ccccccxiij.co.ij.

Purgatorij pena est acerbior oīni mundana.fo.iiij.co.j.

Purgatio est duplex.fo.ccxvj.co.j. litera.v.

Purgatorij duo sūt ignes.f.ccccv. columna.iij.

Purgās se quid debet asserere.fo. ccxviij.co.ij.

Questio duplex circa mīnimū.f.cccccxxxv.co.j.

Questio in q̄b⁹ causis fit.fo.ccxxvj. columna.iij.

Quinquagesima hodie nō seruat. fo.v.co.ij.

Quinimmo dupliciter ponitur.fo. ccxv.co.ij.

Qui nihil habet, nihil dat.fol'.ccvj. columna.j.

Qui nō ꝺz in ere, an sit puniend⁹ in corpore.f.cxl.co.ij.

Quid lazarus significet. fol'.ccccc. lxxij.co.ij.

Q̄s approbo, nō reprobo. f.cclxij. columna.ij.

Quodcūq; ligaueri, ꝛc.qual'r intelligif.f.ccccclxxix.co.ij.

Quod min⁹ plene fit, est iterādū. f. ccvj.co.j.

Quod nō est, nō potest dissolui. fo. xlv.co.ij.

Q̄s ocs tāgit, dz ab oīb⁹ approbari.f.clvij.co.ij.

Q̄s per superabūdātiam dicit, vni soli ꝓuenit.f.cix.co.ij.

Quod vir fit, fieri dicitur.folio.cl. columna.j.

Rancorem dimittere tenemur. fo.lxxiij.co.j.

Rancorem sed non iniuriam tenemur dimittere.f.cxlvij. colūna.j. litera.e.

Rapere aliena dr q̄ vltra necessitatē sibi retinet.f.xlix.co.iij.

Raptor raptā bene ducit.fo.ccccc. xxxvj.co.ij.

Raptū in spōsam suā q̄s nō cōmittit.f.ccccc.xxxv.co.iiij.

Rapta nubēs raptori punit⁹ fm leges.f.ccccccxxxvj.co.iij.

Recipere licet que nō licet exigere. fo.cxc.co.ij.

Reconciliatio est duplex.f.cccexix. columna.iij.

Reconciliatio sine man⁹ impositio q̄ liter fit.f.cccccclxxij.co.ij.

Reconuētio cessat in certis casib⁹.f. cclv.co.ij.lfa.b.

Recusari pōt q̄s, nō tñ ab eo appellari.f.ccxxix.co.j.

Recusatur iudex facili⁹ q̄ testis.f. cccxxi.co.iiij.

Recurrit q̄ñs de similib⁹ ad similia.f.lxij.co.j.lfa.b.

Reditus eor' qui sunt in eadem ecclesia, debēt esse pares.f.cccxcij. columna.iij.

Redēptio quādoq; est necessaria. fo.cccxxiij.co.j.

Redemptus ab ecclesia illi seruiat

in marginibus signate.

per quinquennium.ibidem.
Regem francorum papa deponere potest.fo.clix.co.ij.
Regem imitãtur subditi.fo.cclxxij. columna.ij.
Reges eligendi sunt. fo.cclxxxviij. columna.iiij.
Regis filius rex vocari debet.folio cccclxxviij.co.iiij.
Regian metropolitano potius debeat obedire episcop⁹.f.ccccl xvj. columna.ij.
Regnũ dei pecunia potest emi.fol. clxxvij.co.ij.
Regula canonica pro collateralib⁹ in linea equali.f.ccccccxxviij.co.j.
Regula ciuilis ꝑ collateralibus in linea equali.ibidem.
Regula canonica in linea inequali. ibidem.
Regula ciuilis in linea inequali.ibidem.co.ij.
Regula linee recte.fol.cccccxxvij. columna.iiij.
Regula apostolica habet.xiij.capitula.fo.xij.co.iij.
Regule definitio.fo.iiij.co.iij.
Regularis pro culpa leui remouet fo.cccxvij.co.ij.
Regũ hispanie reꝓhensio.fo.cciij. columna.iij.
Regum filij debent esse reges.fol. cclxviij.co.iiij.
Rei venalis cõmendatio an sit licita.fo.cxciij.co.ij.
Religio intrat dupliciter.f.ccccxij. columna.ij.
Religio vtrũ soluat vinculũ iuramẽti.fo.cccccxv.co.iiij.
Religio fidei nõ impedit matrimonio vti.fo.cccccxxv.co.ij.
Religio in quo habitu ꝓbari debet. fo.cccix.co.ij.
Religio multa soluit. folio.cccccixj. columna.j.
Religionis asperitas in quo habitu probanda est.fo.xciij.co.iij.
Religionis ingressus morti equipa ratur.fo.ccclxx.co.iiij.
Religionem quãdoq; cogitur quis intrare.fo.lvij.co.ij.
Religiosus etiã in veste ꝓpietatẽ non habet.fo.cccxxviij.co.iiij.
Religiosi possunt itrare balnea.fo. ccclxxiiij.co.ij.
Religiosorũ consensus an sit in episcoporum electione requirẽdus. fo.cxiij.co.iij.
Religiosa vestis potest in domo accipi.fo.ccccxv.co.ij.
Remissio peccatoꝝ per quid habetur.fo.cccccclxxiij.co.j.
Remoti qui dicuntur.fo.cl.co.ij.
Renũciatio illicita non preiudicat. fo.cccxviij.co.iij.
Renunciatio illicita an teneat. fol. cclxxv.co.ij.
Reprehensio est triplex. folio.xxxij columna.ij.
Reprobare non possum ꝑ me inductum.fo.xxvj.co.iij.
Reprobant multa ne sint exemplo pernicioſa.fo.clxxj.co.ij.
Requiescere sup dñm quis dicitur. fo.clxx.co.iij.
Res desiderata tanto amplius cupitur,quãto amplius subtrahit. fo.cccccxvij.co.ij.lFa.g.
Res ecclie res publica appellatur. fo.ccccxl.co.ij.
Res est nomen generale.fol.cxciij. co.ij.litera.c.
Res inanimata cõsecrata dño non est restituẽda.fo.cclxxxij.co.iiij.
Res inter alios acta, alij regulariter non nocet.fo.clxxij.co.j.
Res iudicata veritati non preiudicat.fo.ccccccxxxiij.co.iiij.
Res ꝑmutata,donatio,venditioq; fo.cccxcvj.co.j.
Res sacre possunt vendi.fol.clxvj. columna.j.
Res sua que dicitur.f.cclxij.co.iiij. litera.o.
Res spirituales emi nõ possunt.fo. cxciij.co.ij.
Rescriptum contra ius est reijciendum.fo.cccccj.co.iij.
Rescriptũ quantũ ad verba quandoq; nõ seruat.fo.cccxxv.co.ij.
Rescripto nõ potest quis trahi extra suã prouinciã.fo.cclij.co.ij.
Rescripta aplica nihil reprehensibile cõtineãt.fo.ccccccxxxiij.co.j.
Restitutio petit quatuor auxilijs. fo.cclij.co.iij.
Restitutionem qñq; petit qui possidere nequit.fo.cclij.co.iij.
Resurrectio negabatur a saduceis fo.cccccxxxviij.co.j.
Reuertẽs in breui non diuertit. fo. ccccclxx.co.iij.
Reuocantur facta contra violenter detentum.fo.xxv.co.ij.
Reus innocentia purgat.fo.ccxcij. columna.j.
Reus in duobus casibus tenet edere instrumenta.fo.cclxij.co.ij.
Rex prebẽdas dare non potest.fo. xxij.co.iiij.
Rex desinit esse rex si monach⁹ efficiatur.fo.ccccxv.co.ij.
Rigor quandoq; prefertur equitati.fo.ij.co.iij.
Rigor,dispensatio,ꝛ ius differunt. fo.lxxxiiij.co.iij.
Rituales qui dicũtur.folio.cccclij. columna.iij.
Rogo,qualiter ponitur.fol.cccxvj. co.j.litera.e.
Romana ciuitas non est imperatoris,sed pape.fo.ccccxiij.co.iij.
Rubus ardens qui non comburebatur,quid reꝓsentabat.folio cccccclxxiij.co.ij.
Rusticitas dupliciter sumitur.fol. cccclix.co.iiij.

Sabelliani.fo.cccclxxxvij.co.j.
Sacerdos ꝓpterius ꝓpter imperitiam potest deseri,et alius adiri.folio.ccccccxij.columna.ij. litera.g.
Sacerdos precisus cõficere potest. fo.clxxxj.co.j.
Sacerdos melior pro cõfessione est eligendus.fo.cccccxij.co.iiij.
Sacerdos debet esse hospitalis.fo. lxvij.co.iiij.
Sacerdos tẽpore penitẽtie an possit suũ officiũ exercere.fo.lxxxvj. co.iiij.in fine.
Sacerdos quilibet infirmũ,sed nõ mortuum absoluit.fo.ccccj.co.j.
Sacerdos non catholicus cõficere non potest.fo.cccccix.co.j.
Sacerdos emens aliq̃d, cui acquirit.fo.cccliiij.co.j.lFa.c.
Sacerdos malus cõficit.fol.clxxix. columna.ij.
Sacerdos quilibet pro mortali peccato suspensus est quo ad se.fol. clxxxj.co.iij.lFa.g.
Sacerdos potest excommunicare. fo.cccclxxvij.co.iij.
Sacerdos tam bon⁹ qꝫ malus gaudet ꝓuilegio clericali.folio.cliij. columna.j.
Sacerdos grauius punitur qꝫ ẽps fo.clxxxv.co.ij.lFa.m.
Sacerdos simplex psalmistatũ conferre potest.fo.xxx.co.iiij.
Sacerdos preconis officiũ suscipit, fo.ccccccxl.co.iiij.
Sacerdos quis nõ efficit sine aliis ordinibus.fo.xciij.co.j.
Sacerdos nõ efficiatur qui vinum bibere nõ põt.fo.ccxxxvij.co.ij.
Sacerdos plenam potestatem habet circa canones penitentiales. fo.lxxxvij.co.ij.
Sacerdos potest qñq; publicã penitentiam facere.ibidem.
Sacerdotis fornicarij penitentia. fo.cxxxvj.co.j.
Sacerdotis solius est predicare.folio.clxviij.co.ij.
Sacerdotis imperitia est inexcusabilis.fo.lix.co.iiij.
Sacerdotes iubentur litigare per procuratores.fo.cclxvij.co.iiij.
Sacerdotes dicuntur medici. folio cccccixx.co.j.
Sacerdotes dicuntur medici. Folio cccccixx.co.j.
Sacerdotes comedunt peccata populi.fo.clxxxj.co.iiij.
Sacerdotes olim contrahere potebant.fo.cxxxvij.eo.iiij.
Sacerdotium quemlibet ordinem ecclesiasticum comprehendit. fo. clxvij.co.iij.
Sacra ẽpalia an possint ẽpo ꝓcedẽte per simplicẽ ꝑsbr conferri.fo.

ccccccl.xxxvij.co.j.
Sacramenta non presumunt exce pto matrimonio.fo.cxvij.co.ij.
Sacra oia in virtute spūssancti pfi ciuntur.fo.cccccxcj.co.ij.
Sacra necessitatis sunt quinq. fo. cixxij.co.iij.litera.h.
Sacra triplici rone fuerunt institu ta.fo.cccccclj.co.j.
Sacramēta sūt duplicia.fol.clxxvij. columna.iiij.
Sacramenta dignitatio. fo.clxvij. co.iij.litera.h.
Sacra ꝓferri possunt post confessio nem.fo.cxxiij.co.j.litera.e.
Sacror veritas an sit apud here ticos.fo.xxviij.co.ij.litera.m.
Sacrm altaris pōt dici sacramēta. fo.cccccclvj.co.j.
Sacrm fuit inter christū z synago gam.fo.ccccccxxij.co.iij.
Sacrm ꝯdruplex est circa causas mrimoniales.fo.ccccccxxxj.co.ij.
Sacrm vni est salutiferū, alij mor tiferum.fo.cccccclviij.co.iij.
Sacrm vnū est altero dignius qua tuor modis.ibidem.co.j.
Sacrm omne salutem confert.fol. ccccclxix.co.ij.
Sacrm quodlibet semper hz suum effectum.fo.cccccclxiij.co.iij.
Sacrm gratie dat deus per malos fo.clxxv.co.ij.litera.g.
Sacrm male acceptū duplici caret effectu.fo.clxxiij.co.iij.
Sacramenti effectus non est apud infideles et hereticos.fo.clxxviij. columna.j.
Sacramēto cadente an cadat cor pus christi.fo.cccccl.co.iij.
Sacra lectio.fo.clxvj.co.iij.
Sacrificiū deo offerimus nō in for ma carnis,neq; sanguinis, folio ccccccl.co.iij.
Sacrilegus triplici pena punitur. fo.ccccij.co.j.
Sacrilegi an sint ipso iure excōmu nicati.fo.cccc.co.j.
Sacrilegi an sint ipso iure excōica ti.fo.cccxxv.co.iij.lfa.g.
Sacrilegi pena.fo.cccxix.co.iiij.
Sacrilegi,homicide,et venefici ca pite puniunt.fo.ccccl.viij.co.j.
Sacrilegiū est depositione dignus. fo.ccccl.xxxij.co.j.
Sacrilegium tripliciter ꝓmittitur. fo.ccexix.co.iiij.
Sacrilegij definitio.ibidem.
Sagimē z lardū die veneris come dere licet.fo.cxxxvj.co.j.
Sal misceatur cum aqua benedicta fo.cccccclxv.co.ij.litera.c.
Salomon bis fuit deus reuelatus fo.ccccxcj.co.j.
Salus eterna nō oibus dabitur.fo lio.ccccl.xxx.co.iij.
Samuel inunxit Dauid.fol.cxxiij. columna.ij.
Sancta malis obsunt.fo.ccccccl.vij. columna.iij.
Sancio.fo.iiij.co.ij.
Sanctimonialibus pauperib⁹ de bet ꝓuidere epi'cop⁹.fo.cxxxiij. columna.iij.
Sanctificabor in his z̄c.qual'r ex ponitur.fo.cccccj.co.ij.
Sanguis ꝓ peccato accipit.ibidē.
Sanguis christi nō est seruandus. fo.cccccclxij.co.ij.
Sanguis xp̄i vtrū possit ex vino si ne aqua cōfici.f.cccccclvj.co.iiij.
Sanguinis sumptio quid repreſen tat.fo.clj.co.ij.
Sanitatis causa multa toleranda sunt.fo.ccccccj.co.ij.
Sapiētia est soror mea.dicit Salo mon.fo.cccclxxxij.co.ij.
Sara persequebatur ancillam. fo. cccclj.co.ij.
Sarraceni z iudei sunt a nobis dili gendi.fo.cccclxxiij.co.iiij.
Saul adorauit demonem.fo.cccccc xxvij.co.j.
Saul prophetauit.fo.cccclxxxvij columna.iij.
Scholares aliq̄ vadūt ad ecclesias vt videant dominas. fo.ccclxxv. co.ij.litera.v.
Scholares quib⁹ confiteri debent. fo.cccccxvij.co.iiij.
Scandali rone tolerantur crimina fo.v.co.iiij.
Scandali rone aliqua tolerantur. fo.xcij.co.j.
Scenopegie festinitas que erat. fo.cccclxxvij.co.ij.
Scientia prelati sit saltē sufficiens. fo.clxxiij.co.iij.
Scientia mediocris sufficit. fol.lx. columna.j.
Sciētia vnde est.fo.cccxcv.co.iij.
Scientie seculares non satiant. fo. lxj.co.ij.litera.h.
Schisma an sit maⁱ peccatū ꝯ he resis.fo.cccclxxiij.co.iiij.
Schisma cōmittit qui se a bonis se parat.fo.cclxxvij.co.ij.
Schismaticus omis est hereticus. fo.cccclxxv.co.iiij.
Schismatici sunt in duplici differē tia.fo.ccccl.xxvj.co.iij.
Scribi in libro vite ſm prescietiam et predestinationem,quid sit. fo. ccccccvij.co.j.
Scripta sanctorū sunt ad vnguem obseruanda.fo.x.co.iij.
Scriptura ꝓuina quadrupl'r expo ni pōt.fo.cxxv.co.iij.litera.e.
Scripture canonice non sunt in eā dē veneratione.fo.xxvij.co.iiij.
Scripturas cōcordabis,si tpa con cordes.fo.ccccij.co.iij.
Secretor⁹ proditor capite punitur. fo.ccccxxxv.co.j.
Secretarium.fo.xxxix.co.j.
Sedes transferf ꝓpter malitiā ple bis.fo.cccccxlij.co.j.
Sede vacante an possint clerici de rebus ecclesie dispōnere.fol'.ccc xxxviij.co.ij.
Semniaerbius quis dicatur, fol. lxix.co.iij.
Sennacherib fuit rex assyriorꝫ. fo. cccclxj.co.ij.
Senece dictū aureū.f.ccclx.co.iiij.
Senectus impedit promouēdum. fo.cxxxviij.co.ij.
Senes nō debēt erubescere a iuue nibus discere.fo.xxxiij.co.j.
Senex calescere potest.fol'.cccclx. columna.iiij.
Sensus spūalis absconditur indi gnis.fo.cccclxxij.co.iij.
Sensus contrarius non est semper pro lege suscipiēdus.fol'.clxxxvj. columna.iij.
Sensualitas est lex.fo.cccccj.co.ij.
Sensualitas rationi repugnat.fo. cccccl.xix.co.iiij.
Sententia cōtra ius litigatoris la ta valet.fo.cxxx.co.ij.
Sententia potius ex verba attendi debet.fo.lxiij.co.ij.
Sententia lata ꝓtra eum ad quem citatio nō peruenit an valeat.fo. cclvj.co.ij.
Sententia nulla an possit retracta ri.fo.ccvij.co.iij.
Sentētia principis an possit retrac tari.fo.cccccxxxiij.co.j.
Sententia sup crimine in clericum lata in causa recōuētionis per iu dicem seculare, an ipm infamet. fo.ccxi.co.ij.lfa.l.
Sententia triplici modo retractat. fo.cccccxxxij.co.iij.
Sentētia aqua non est appellatū, nō est retractāda.ibidē.lfa.a.
Sententia principis etiā nō scripta facit ius.fo.ccccxcj.co.ij.
Sententia pōt in pariete scribi.fol. cclv.co.j.
Sententia dictari debet ſm petitio nis formam.fo.cxciij.co.j.
Sententia lata cōtra electores pre iudicat electo.fo.cclj.co.ij.
Sentētia interlocutoria vtrū obsit. fo.cclj.co.j.lfa.a.
Snia sup crimine lata statim man datur executioni: preterq̄ in casi bus quinq.fo.ccexx.co.iij.
Sententia non dat nouum ius. fo. cccxvij.co.iiij.
Sententia per pecuniam data est nulla.fo.cxcv.co.j.
Sentētia est duplex.fo.cxxx.co.j.
Sententia in dubio fertur pro reo. fo.cclvj.co.iiij.
Sententia in confessum ferēda est. fo.ccvij.co.j.
Sententia potest pro parte tenere,

In marginibus signate.

et pia parte non. fo. cxxxvij. co. ij.
Sententia absolutionem aut condemnationem cõuenire debet. fo. cxxv. co. iij.
Sententia est triplex. fo. ccvj. co. iiij.
Sententia dicitur iusta vel iniusta tripliciter. fo. cccxij. co. ij.
Sententia cõtra res pluis iudicatas quãdoq; valet. fo. cxxx. co. ij.
Sententia nulla an possit ratihabitione confirmari. fo. cxxv. co. j.
Sententia est multiplex. fol. cccxij. columna. ij.
Sententia multipliciter retractat. fo. cccccxxxiij. co. ij.
Sententia pro matrimonio vel contra ipsum lata retractari potest. ibidem.
Sententia nõ est sub conditione ferenda. fo. cccccxxxiij. co. ij.
Sententia intra quod tempus mandatur executioni. fo. cxxx. co. ij.
Sententia missionis in possessionem requirit semplenam cause cognitionem. fo. ccvj. co. j.
Sententia põt moderari. fo. cccccxxxiij. co. iiij.
Sententia sit coniuncta misericordie. fo. lxxij. co. ij.
Separatio a corpe Christi est quedam damnatio. fo. cccccxxj. co. iij.
Sepeliri possunt sui pẽsi. fo. ccciij. columna. ij.
Sepeliãtur corpora in ecclesijs aut cemiterijs. fo. cccij. co. ij.
Sepultura denegatur mortuis ornamentis. fo. cccclxxij. co. iij.
Sepultura an possit vendi. fo. cccl. columna. iij.
Sepultura quandoq; cõtrito denegatur. fo. cccclvj. co. ij.
Sepulture electio vniculq; libera est. fo. cccxlvij. co. ij.
Sepulturam an possit aliquis sibi eligere. fo. cccxix. co. ij.
Septies id est omnibus modis. fo. ccccccvij. co. j.
Sequestratio fit in aliquibus casibus. fo. cxxxvij. co. j.
Seruus heredem habere non põt. fo. cccxlix. co. ij.
Seruus ab ecclesie sacramẽtis nõ est amouẽd⁹. fo. cccccxxvij. co. ij.
Seruus nõ canonice ordinatus an gaudeat priuilegio clericali. fol. xciij. co. iiij.
Seruus priuati sine libertate non potest promoueri. fol. xciij. co. iij. litera. d.
Serui inutiles sum⁹. f. ccccclxxix. columna. ij.
Serui sine libertate ordiati an sint in seruitutem reuocãdi. fol. xciij. columna. iij.
Serui iudeoꝝ si volunt baptizari, an eripiantur statim in libertatẽ. fo. xcv. co. iiij.
Serui ordinati possunt qñq; pter ingratitudinem in seruitutem reuocari. fo. xciij. co. j.
Seruos manumittere est opus misericordie. fo. xcvij. co. ij.
Sescuplum. fo. lxxvj. co. j.
Septiam. fo. cccclxxxvj. co. iij.
Seueriant. ibidem.
Seueritati an propter multitudinẽ vel paucitatem detrahatur. folio lxxj. co. j.
Sica q̃d signat. fo. ccccclxv. co. ij.
Sicilia est de patrocinio Petri. fol. cliij. co. ij.
Si deus preuidit aliquid, necessario illud euenit: habet duplicem sensum. fo. ccccxiij. co. iij.
Sigilla non statim sunt recipiẽda. fo. clxxviij. co. j.
Sigillis ignotis fides non est adhibenda. fo. clxij. co. ij.
Siloe est fons. fo. cccccclxxv. co. ij.
Similago est flos farine. f. clxxxij. columna. ij.
Simonia an inducatur p amicoruꝫ patrocinia. fo. ccxcij. co. ij.
Simonia an fiat i modico. fo. ccclix. columna. iij.
Simonia virum ꝑmittatur si quis emat seipsum vt promoueatur. fo. xcv. co. ij.
Simonia dicitur heresis. fol. cxxix. columna. iij.
Simonia et crimen lese maiestatis non olno conueniunt. fo. cccl xiij. columna. ij.
Simonia est dare pecuniam p̃ hospitalj. fo. ccj. co. ij.
Simonia an in modico cõmittatur. fo. cccl v. co. iij.
Simonia quomodo deleꝫ. fo. clxvj. columna. ij.
Simonia quatuor exemplis est detestabilis. fo. clxxvij. co. ij.
Simonia dicit a simone mago. fol. clxv. co. iij. litera. f.
Simonia in omni sacramento committitur. fo. lxxxvj. co. ij.
Simonia est emere vel vẽdere res corporales ecclie. fo. cxciij. co. iiij.
Simonia committitur ꝛ circa ordinem et circa beneficiũ. fol. clxvij. columna. iij. litera. c.
Simonia dominatur in francia. fo. clxxj. co. iiij.
Simonia tribus modis ꝛtrahitur. fo. clxv. co. iij.
Simonie definitio. ibidem.
Simonie crimen dicit ceteris grauius. fo. ccvj. co. iij. litera. f.
Simoniã nũquid cõmittit dans pecuniã pro spiritualibus sicut accipiens. fo. cxcij. co. iij. lfa. g.
Simoniacus furi comparatur. fol. clxxxvij. co. iij.
Simoniacus an ipso iure sit excommunicatus. fo. clxvij. co. j.
Simoniacus an sociũ accusare possit. fo. cxcix. co. j.
Simoniacus prelatus si vult subditum inutilem ordinare, quid iuris. fo. clxxxvj. co. iij.
Simoniacus an ꝺs fiat sola voluntate. fo. clxvij. co. j.
Simoniacus duob⁹ modis põt conuinci. fo. clxvj. co. iij. lfa. c.
Simoniacus an sit suspensus. folio iiij. columna. iij.
Simoniacus ex sola voluntate non est excommunicandus. fo. clxvij. co. iij. litera. e.
Simoniaci. fo. cccclxxxvj. co. ij.
Simoniaci dicuntur sacrilegi. folio clxxxix. co. ij.
Simonialla est emere officium pulsandi campanas. fo. cxcij. co. ij.
Simoniacum quilibet potest accusare. fo. clxv. co. iij. lfa. f.
Simoniace ordinatus ordinatores suũ conuenire nequit. fo. cclxxij. columna. iij.
Simoniacus quadruplex pena imponitur. fo. clxvj. co. j.
Simplicitas est duplex. folio. lxiij. columna. iij.
Simplicitas est duplex. fol. cccl xx. columna. ij.
Simplicitas promouendum impedit. fo. cxxj. co. iij. lfa. n.
Simulatio fit ex causa duplici. fol. xlv. co. ij.
Si, non semper conditionem notat. fo. clxiij. co. ij. lfa. g.
Si peccauerit in te ꝛc. de quo pctõ debet intelligi. fo. ccxij. co. j.
Si vinco vincentẽ te. vinco te: quãdoq; fallit. fo. cccl xxij. co. ij.
Si vinco vincentem te, vinco te. fo. ccxcvij. columna. j.
Socius in crimine non semper repellitur a testimonio. fol. cclxiij. columna. iij.
Socij mei socius, non est meus socius. fo. xxxiij. co. iij.
Societas inter bonũ et malum contrahi potest. fo. cccccxij. co. ij.
Solennitas actus quãdoq; ꝑanda est. fo. ccccccxxviij. co. iij.
Soliloquiũ est ps̃alm⁹. fo. ccxxxij. columna. iij.
Solicitudo nunia est prohibita. fo. cccxxx. co. j.
Solui potest reo accusato. f. ccxcij. columna. ij.
Solutio an possit fieri ante tẽpus. fo. cccccclvij. co. iij. lfa. e.
Solutio partis nõ liberat pignus. fo. cccccclj. co. iij.
Somus est duplex. fo. clxxvj. co. ij.
Sors in electionibus est reprobata fo. xxx. co. ij.
Sortes sunt in duplici differentia. fo. ccccxciij. co. ij.
Sortilegos consulentes et ipsi sor-

tilegi qualiter puniūtur. fo.cccc=
xciij.co.ij.
Specialitas an sit generalitati pre=
ferenda.fo.xxxvij.co.j.
Species sacramentales an descen=
dant in stomachū. fol'.cccccxlix.
columna.iiij.
Spes vtrum inducat simoniam.fo
lio.cij.co.ij.
Spiritussanctus quando descen=
dit in apostolos. fo.cccccclxxxvij.
columna.iij.
Spūssanctus a patre z filio proce=
dit quicq̄d dicant greci. fo.ccccccc
xcj.columna.ij.
Spūssanctus olim visibiliter,nunc
invisibiliter operatur. fol'.clxxix.
columna.iiij.
Spiritussanctus extingui non pōt.
fo.ccccxiij.co.iiij.
Spūssanctus p partes non datur.
fo.cccccclxxij.co.ij.
Spiritualia indicat oia.fo.cccxxxj
co.iij.litera.h.
Spiritualia tribus modis dicūtur.
fo.clxvj.co.j.
Spoliatus a spoliatore recōuenīri
potest.fo.ccxlij.co.iiij.
Spoliat⁹ est semp restituēdus re=
gulariter.fo.ccxlij.co.ij.
Spoliatus p vim vel merū, agit ad
quadruplū.fo.ccxlij.co.j.
Spoliatus respondere nō tenetur.
fo.ccxlij.co.iiij.
Spoliatus restitut⁹ an recipiat fru
ctus medij temporis. folio.ccxvij.
columna.iij.
Spoliato in multis casib⁹ denegat
restitutio.fo.ccxlij.co.ij.
Spoliato a spoliatore nullū crimen
potest obijci.fo.ccxij.co.iij.
Spoliationis ratione quis conue=
niatur.fo.ccix.co.iij.
Sponsus si religionē ingrediatur: =
quanto tpe expectabit sponsa.fo.
ccccxv.co.iij.litera.c.
Spōsa vtrū cogatur stare cū spon=
so.fo.cccccxviij.co.iiij.
Sponsa non est vxor.folio.ccccxij.
columna.iiij.
Sponsa fornicata an erat olim lapi
danda.fo.cccccxviij.co.ij.
Sponsalia et matrimonium deno=
tant duplex sacramentū. fo.cccc
xiij.columna.iij.
Sponsalia q̄ sunt nulla,impediunt
matrimonia.fo.cccccxiij.co.j.
Sponsalia soluuntur multis cāsi=
bus.fo.ccccxviij.co.iiij.
Sponsalia an inter infantes cōtra=
hi possint.fo.ccccxxx.co.iij.
Sponsalium definitio. fol'.ccccxj.
columna.ij.
Sportula.fo.lxj.co.ij.
Sportule iudicibus debite.fol'.cc=
lvj.co.j.
Spūritus succedit matri. fol'.cccix=
viij.columna.iiij.
Statuta vniuersalis concilij p quē
possunt interpretari. folio.xxiij.
columna.j.
Statuti causa est assignanda. folio
xvj.co.ij.
Status saluandorū est triplex.fol'.
cccclxx.co.ij.
Status humanus est instabilis. fo
lio.clvj.co.ij.
Stipulatio intercedit in baptismo
per quam obligantur paruuli.fo
lio.cccccclxxvij.co.j.
Serena.fo.lxj.co.j.
Stultitia per verba z signa perpē=
ditur.fo.lxxv.co.iij.
Stultus vnde dicitur.folio.xxxiiij.
columna.j.
Stuprum in quibus personis com
mittitur.fo.ccccccxxxvj.co.j.
Stuprum in multis personis com=
mittitur.fo.cccccclvij.co.iij.
Subdiaconus an de licentia pape
possit contrahere. folio.lij.colum
na.iij.licera.c.
Subdiaconus olim poterat coniu=
gari.fo.ccccxiiij.co.ij.
Subdiaconus in episcopum potest
eligi.fo.cij.co.iij.
Subdiaconatus tpe apostolorum non
erat sacer.fo.xxx.co.iij.
Subditus an semp teneatur obedi
re prelato.fo.xvij.co.iij.
Subditum laxare nō cogitur quis.
fo.cxxxviij co.iij.
Substantie tres nō sunt in trinita=
te:contra Arrianos. fo.ccccccxj.
columna.ij.
Substituto mortuo an possit q̄ re=
nunciauit ab ecclesia repeti. folio
cclxxxv.co.ij.ifa.e.
Subtilitas reprobatur. folio.cccc=
lxxxiij.co.iij.
Successor factum antecessoris con
firmare tenet.fo.cccxvij.co.iij.
Successorem sibi instituere nulli li=
cet.fo.cclxxxviij.co.ij.
Successores predecessorum statuta
mutare possunt.fo.cxij.co.ij.
Suffraganei quādoq; supplēt de=
fectū archiepi.fo.ccxxviij.co.j.
Summa minima.fo.ccxxv.co.j.
Summe malus aut summe bonus
quis esse nō potest.fo.ccccclxviij.
columna.iij.
Summe malus nullus potest esse.
fo.lxxvj.co.iij.
Superius infinitatur z efficitur par
inferioris infinitati. fo.cccccclxviij
columna.iij.
Supplicium patietur eternum qui
tēporale nō subijt.fol'.cccccl xviij.
columna.ij.
Suscipiendus non est aliquis vl=
tra facultates ecclesie. folio.cxcj.
columna.ij.
Suspectus an possit ab oibus accu=
sari.fo.ccxliij.co.iij.
Suspectus quis est.ibidem.
Suspensus quid interim exercere
poterit.fo.ccccl xx.co.iij.
Suspensus in vna ecclesia, est in
omnibus suspensus. folio.cclxv.
columna.ij.
Suspicio est triplex.folio.ccx.colū
na.j.
Tabernaculum. folio.cxxvij.
columna.iij.
Tabula qua naugamus in hoc se=
culo est duplex. folio.cccccl xxvij.
columna.j.
Tacens nō cōsentit.fo.cccccclxxvij
co.iiij.litera.h.
Tacens an consentiat. folio.xliij.
columna.iiij.
Taciani.fo.ccccl xxxvj.co.iiij.
Taciturnitas quandoq; nō obstat
fo.cxxxiiij.co.iiij.
Taciturnitas in pietatis est pecca
tum mortale.fo.xlij.co.ij.
Taciturnitas in non puniendo si=
moniacū nocet.folio.clxvj.colum
na.iiij.
Telum quid cōprehendit.fo.cccc=
lxv.co.ij.
Templum hierusalem ter cōsecra
tum fuit.fo.ccccccxl.co.ij.
Templarij z hospitalarij non sunt
laici.fo.xxxix.co.j.
Tempus feriarū vtrū impediat et
dirimat in matrimoniū.fo.ccccccxj
columna.iiij.
Tempus non est modus tollende
obligationis.fo.clxxxix.co.j.
Tempus vnum pro altero sepe po
nitur.fo.cccccclxj.co.ij.ifa.k.
Tempore necessitatis omnia sunt
communicanda.fo.ij.co.ij.
Temporum interstitia sunt in ordi
nibus obseruāda.folio.cxxvj.co=
lumna.iij.
Temporaliter remunerank aliqui,
vt puniank eternaliter. fo.ccccly.
columna.j.
Tentare nō est facere.fo.ccccl xxiij.
columna.iiij.
Terguersator.fo.ccxiij.co.j.
Territorium quid sit.f.cccl xxxiij.
columna.j.
Tertia oblationū an pertineat ad
episcopum.fo.cceij.co.ij.
Tertulianiste. fo.ccccl xxxvij.co.ij.
Tesserescedecimite.ibidem.
Testamentum vtrum per ingres=
sum monasterij rumpatur.folio
ccccxij.co.ij.
Testamentū imperfectum nullum
est.fo.cccccxcv.co.iiij.
Testamentum secundum an reuo
cet primum.fo.xxv.co.j.
Testes an sint de tempore interro=
gandi.fo.cclxiij.co.j.
Testes quinq; capitula iurare de=
bent.fo.ccxx.co.iij.

in marginibus signate.

Testes si cõtradicũt instrumento ḡd iurʒ. f. cclxj. co. iij.
Testes in criminib⁹ exceptis q̃ debẽt admitti. f. clxvij. co. ij.
Testes preferendi sunt qui ꝑ reo deponũt. fol. cxxxiij. columna. ij. litera. k.
Testes cõtra quodlibet instrumẽtum admitti possunt. folio. cclxj. columna. ij.
Testes non publicatis attestationibus quãdoq; possunt admitti. fo. ccccxvj. co. iij.
Testes duo equipollẽt tabellioni. fo. ccclxxxix. co. j.
Testes sepi⁹ possunt interrogari. fo. ccccccxxxiij. co. iiij.
Testes an debeant esse rogati. fo. cclvij. co. iij.
Testes lite non contestata possunt quandoq; recipi. fo. cclvj. co. j. circa principium.
Testes cõtra matrimonium deponentes quid tenentur facere. fo. ccccccxxxj. co. iij.
Testes synodales quid iurant. ibidem. co. ij.
Testes viles possunt torqueri. fo. cclxix. co. j.
Testes multi sub vna dilatione possunt produci. folio. ccxlv. colũ. ij. litera. r.
Testes duo ꝓtra papam sufficiũt. fo. cxx. co. iij.
Testib⁹ est prestãda securitas. fo. clviij. co. ij. ifa. k.
Testificari possunt quandoq; domestici. f. ccliij. co. ij.
Testificari multi prohibentur. fol. cclvij. co. iij.
Testificari ꝓtra collaterales nemo cogit. f. cclvij. co. iiij.
Testificari ꝫ de his que visa sunt in etate pupillari. fol. ccccccixxx. columna. ij.
Testificari potest quis de eo quod vidit in etate puerili. folio. lxij. columna. iiij.
Testimonium de auditu vtrũ valeat. f. ccccxxxiij. co. ij.
Testimoniũ ꝑ literas potest exhiberi. f. cclxvj. co. iiij.
Testimonium visus quandoq; fallitur. f. cccccliij. co. iiij.
Testimonium de auditu sepe admittit. f. cclvij. co. iij.
Testimonia coniunctorum an faciãt fidẽ in causa matrimoniali. f. ccccxxxiij. co. iij.
Testi soli quãdoq; creditur. f. cclxiij. columna. iiij.
Testis non est talione puniendus. fo. ccccccxvij. co. iij.
Testis qui semel ꝓtra aliquẽ deposuit, an iterũ ꝓtra eum testificari possit. f. cclxj. co. j.
Testis an deponere debeat de die fo. ccxliij. co. j.
Testis cr accusator an possit quis simul esse. f. cclxiij. co. j.
Testis rationem sui dicti assignare debet. f. cccclxxxj. co. ij.
Testis an sit repellendus ꝓpter crimen sibi obiectum. f. cclxxxvij. columna. ij.
Testis repellit ꝓbato crimine contra ipsum. f. cclxxj. co. ij.
Testis obscurus est suspectus. fo. cclxiij. co. j.
Testis an teneatur dicere causam sue depositionis. folio. cclxiij. columna. ij.
Testis quãdoq; vn⁹ sufficit, quãdoq; plures duobus requirunt. fo. cxxx. co. ij.
Testis est de sua ꝙuersatione examinandus. folio. cclxxxiij. columna. ij. litera. m.
Testiũ depositiones ꝓtrarie an fidem faciãt. f. cclxj. co. ij.
Theodosiani. folio. cccclxxxvij. columna. iij.
Theologi ꝙ decretiste docẽtes possunt aliquid accipere. fo. cxcv. columna. j. ifa. c.
Thesaurus inuẽtus cuius est. fo. cclvij. co. iij.
Timotheus fuit circumcisus. folio ccccccxxxiij. co. iij.
Timor tollit meritum. fo. cccclviij. columna. iij.
Timor est duplex. folio. lxxxiij. columna. ij.
Timor initialis quis est. fol. ccccclxxxvj. co. ij.
Timor charitatem introducit. fol. cccccxxxvj. co. ij.
Titus et Uespasianus. folio. cxxv. columna. iij.
Tonsura prima est ordo. folio. xxx. columna. iiij.
Tonsura quandoq; tres minores ordines comprehendit. fo. cxviij. columna. ij.
Tonsuram fere non tenetur qui in minoribus cõtrahit. folio. xcj. co. iij. litera. a.
Tormẽta nõ sunt sine presumptione infligẽda. f. clxvij. co. iij.
Torquere põt iudex aliquas personas. f. cccclxvj. co. j.
Tot ascẽdent ad gloriam quot ceciderunt. folio. ccccccxliij. co. ij. litera. e.
Tragediũ vnde dicitur. fo. cxlviij. columna. ij.
Trãsactio in spiritualibus interuenire nõ põt, ſz bene amicabilis cõpositio. f. cxciij. co. j.
Trãscriptũ an valeat sine originali. f. cxxv. co. ij.
Transigi licet in aliquib⁹ criminibus. fo. ccxv. co. iij.
Transire per agrum alienũ multis in casib⁹ licet. fo. ij. co. ij.
Transit⁹ ad religionẽ arctioꝛẽ permissus est. f. ccccx. co. ij.
Trãslubstãtiatio fit ad vocẽ sacerdotis. f. cccccciix. co. iiij.
Tremissis est tertia pars solidi. fo. clxxxv. co. ij.
Tres dicuntur multi. folio. cxvij. columna. j.
Tribulat⁹ agere dz gratias deo. f. ccccxxj. co. ij.
Tributũ est signum subiectionis. fo. ccccclxvij. co. ij. ifa. o.
Trifaria. f. xij. co. iij.
Trimegistus. f. viij. co. ij.
Tristitie causa permittunt aliqua. f. cccc xcviij. co. j.
Tritoite. f. ccccclxxxvij. co. iij.
Tripologia. f. lxj. co. j.
Tropologia est moralitas. f. ccccclxxvij. co. j.
Turpitudinẽ allegãs audiri nõ dz fo. ccccccxxxviij. co. iij. ifa. i.
Tutela est triplex. f. cxlij. co. j.
Tutelam non tenentur clerici recipere. ibidem.
Tutor testamẽtarius nõ tenet satisdare. f. ccxcv. co. iij.
Tutor pupilli nomine non debet vsuras exigere. folio. lxxvj. columna. j. ifa. e.
Tutoris dol⁹ pupillo nõ obstat. fo. ccccclxxxiij. co. ij.

Ualentiniani. folio. ccccixxxvj. columna. iij.
Uasallus ecclesie cui debet fidelitatis iuramentum prestare. fo. cxij. columna. iiij.
Uasallus dominũ nõ accusat. folio ccccxxxv. co. j.
Uasall⁹ põt seruire q̃dq; ꝑ substitutũ. f. cccclxiij. co. ij.
Uectigalia noua a sol⁹ncipe indũci possunt. f. ccccixxxiij. co. iij.
Uelũ q̃d⁹ dieb⁹ imponi debet. folio ccccxiij. co. iij.
Uelum est quadruplex. fo. eodem. co. ij. ifa. c.
Uenatio est multiplex. f. cxl. co. j.
Uenatio ꝓhibet, sed nõ piscatio. f. eodem. co. ij.
Uendere quandoq; quis cõpellit. fo. clxix. co. iij.
Uendere quãdoq; ds cogit rẽ suã. fo. xcvj. co. ij.
Uendẽs duob⁹ successiue, ꝙ tradẽs posteriori, ipsum efficit potiorẽ. fo. ccccexxvj. co. iiij.
Uenditio hominis liberi tenet q̃nq; interuenientibus. fo. ccccexxviij. columna. ij.
Uenditio tripliciter rescinditur. fo. ccccexxvij. co. j.
Uẽditio nõ est vbi in materia errat. fo. ccccexxvj. co. iij.
Uenditor nõ tenet de partu euicto.

fo.ccccclxxj.co.iiij.
Veneti patriarcham ꝛ eꝝ habẽt. fo.cxxx.co.ij.
Venia vni⁹ peccati non potest quis obtinere, nisi de oib⁹ satisfaciat. fo.cccccij.co.ij.
Veniale sine mortali nõ remittit. f. cccccxxij.co.j.
Veniale si placet, est mortale. folio ccccclxxvij.co.ij.
Veniale potest ne quis committere vt alter euitet mortale. fol. xvij. columna.j.
Venialia delentur sacrificijs. folio cccccclxv.co.iiij.
Venialia triplicia sunt. f.xlij.co.j.
Venialia remittunt variis modis. fo.xlj.co.iiij.
Verbũ indefinite prolatum, est generaliter intelligendũ. f.ccccl vj. columna.j.
Verbum generale omnia debet cõprehendere. f.xxvj.co.iiij.
Verba bona quandoq; mala intentione proferuntur. fol. ccccxxxij. columna.iij.
Verba reb⁹ deseruiũt. fol. clxxvij. columna.ij.
Verba an sint semper attendẽda. fo.ccccxxv.co.j.
Verba in sacramẽtis sunt necessaria. f.clxxij.co.iiij.
Verba in contrahendo matrimonio an sint de necessitate. fo.lxix. co.iij.
Veritas a quocunq; dicatur, est oĩbus preferenda. folio.x. columna ij. litera.d.
Veritas, figura, et res sacramenti sunt in altaris sacramento. folio ccccclix.co.ij.
Veritas cõscientie a furto excusat. fo.ccccxliij.co.iij.
Veritas discipline q̃q; põt deseri. fo.ccccxliij.co.iij.
Veritas preiudicat opinioni. fo.ix. columna.ij.
Versus circa materiã baptismi. fo. cccccclxxvj.co.j.
Vestes ferarũ ſm regionis cõsuetudinẽ. f.ccccxx.co.ij.
Vestis dñi indiuisa remansit. folio ccccl xxvj.co.iiij.
Vexatione redimere vtrũ licitũ sit. fo.clxxxix.co.ij.
Via paradisi est arcta. fo.ccccxcij. columna.ij.
Vicedominus. f.cxlv.co.iij.
Vicinoꝝ facta presumimur scire. fo.ccccxxvj.co.iij.
Victime impioꝝ abominabiles dicuntur. f.ccccl.co.ij.
Vict⁹ ꝛ vestit⁹ sufficit. fo.lxx.co.iiij. litera.l.
Victus nomine cõprehenditur vestitus. f.lj.co.j.
Vidua non benedicitur. fol. ccccx. columna.iiij.
Vidua. f.cxlij.co.ij.
Vidue possunt indistincte cõtrahere. f.cccccxxvij.co.iij.
Vidue sunt sumptib⁹ ecclie sustentande. f.cxcj.co.j.ifa.f.
Vidue ꝛ pupilli sunt circa fotũ priuilegiati. f.cxlij.co.ij.
Vie dñi misericordia ꝛ veritas. fol. ccccixxix.co.iiij.
Vigilia pẽtecostes est necessario ieiunanda. f.cxxvj.co.j.
Vigilantibus iura scripta sunt. fo. cxxvij.co.iij.
Vilitas est fugienda. f.xc.co.ij.
Vim vi repellere licet. folio.iij.columna.ij.
Vim vi repellere licet. folio.cxv.columna.j.
Vim faciẽs non semper vi possidet. fo.cccccxcvij.co.j.
Vindicta infert duplici ex causa. f. ccccxl.co.ij.
Vindicta ratione multitudinis relaxatur. f.ccccxlviij.co.j.
Vinũ ꝛ aq̃ vtrũ trãseãt in sanguinẽ tantũ. f.cccccclvij.co.ij.
Vinum transubstantiatur in corpus: hec propositio concedenda non est: nec ista, panis transubstantiatur in sanguinẽ. fo.cccccxlviij.co.ij.
Vir ꝛ vxor erunt duo in carne vna, qualiter exponitur. fol. ccccxiij. columna.j.
Vir non sit vxoris ardens amator. fo.ccccxlviij.co.ij.
Vir ꝓ pote nõ tenet fidei⁹ere. fo. cccxxx.co.iiij.ifa.n.
Vir vtrum puniebatur talione in veteri lege. f.ccccccxvij. colũ.ij. litera.t.
Vir ꝛ vxor tenent duplici seruitute. fo.cccccxxv.co.iij.
Vir et mulier nõ debẽt iudicari ad vnparia. f.cccccij.co.iiij.
Vir debitum vxori non semper nec vbiq; reddere tenetur. folio.lj. columna.iij.
Vir quandoq; habetur ab vxore, ꝛ non habet eã. fol. cccccvj.co.iiij. litera.l.
Vir non potest esse curator vxoris. fo.ccccccxix.co.j.
Viro nõ licet adulterum interficere. fo.cccccij.co.iiij.
Virgo dici potest etiã corrupta. fo. clxxxij.co.ij.
Virgo velata representat ecclesiã. fo.cccccvj.co.ij.
Virgo beata ꝛ sanctus Joãnes fuerunt in vtero sanctificati. fol. xlj. columna.iij.
Virginitas sororũ est angelorum. f. ccccxlj.co.iiij.
Virginitas eq̃uocat. fol. cccccxvij. columna.iiij.
Virginitatis laudes. folio.ccccclx. columna.iij.
Virginitatẽ dei⁹ restituere nõ põt. fo.ccccij.co.ij.
Virginiũ putare esse platonẽ, est impossibile. f.ccccclxxvj.co.iij.
Virtus omnia percunctatur. folio ccccl xxxij.co.j.
Virt⁹ nõ est sine fide ꝛ charitate. f. ccccxxxiij.co.iiij.
Virt⁹ quelibet intẽdit ꝛ remittit. f. ccccclxxxv.co.ij.
Virtutis definitio. folio. ccccl. columna.iij.
Virtutẽ ingreditur q̃ malitiã egreditur. f.ccccxlvj.co.j.
Virtutes oẽs h3 qui vnã habet. fo. cccccclxx.co.iiij.
Virtutes omnes ab vno vitio detrimentum patiuntur. folio.cij.columna.ij.
Visitator an tus habeat in electione. fo.cvj.co.j.
Visitatoẽ quis ꝓstituere potest. f. cvj.co.iij.
Visitatio quotiẽs fieri debet. f.ccc. columna.j.
Visitãs sit cõtẽ⁹ euectionib⁹ a iure taxatis. f.ccciij.co.iiij.
Vita actiua est cõtẽplatiue preferẽda. f.cxxl.co.ij.
Vita hominis est peregrinatio. fol. cccccxlvij.co.j.
Vita presens sine venialib⁹ nõ ducitur. f.cccccvij.co.ij.
Vite presentis tẽp⁹ breue dicit esse, fo.clij.co.iij.
Vite mutatio nõ est facilis. f.ccccxciij.co.ij.
Vitam hominum corrigi bonũ est, fo.cxxxix.co.j.
Vitijs resistere posse verũ est. fol. ccccxcvij.co.iiij.
Unctio extrema potest iterari. fol. clv.co.ij.
Unctio extrema an possit fieri sine oleo. ibidem.
Ungere an possit q̃s sine oleo nõ cõsecrato. ibidem.
Unguẽ infirmi ꝓpter duas causas. f.clv.co.ij.
Unitas pfecta est inter nos ꝛ christum. fo.cccccclxj.co.ij.
Uni⁹ dicto quãdoq; credit. fol. cxlj. co.iij.ifa.d.
Universitas delinquere potest. fo. clxxix.co.ij.
Universitas an possit accusari. fol. cccxl.co.j.
Universalis ex indefinita colligit. fo.cxciij.co.ij.
Unus an pumat ꝓ alio. fo.cxcvj. columna.j.
Unus vicem plurium supplere nõ potest. folio. cxlv. columna.j. litera.a.
Uocem aptare ad clari⁹ cantãdum

In marginibus signate.

non est peccatū.f.cxlviij.co.j.
Uoci vnius quandoq; creditur.fo. clxij.co.j.lfa.b.
Uocivine magis credendum est ꝯ mortue.f.clxij.co.ij.
Uolūtas verbo aut facto declarari potest.f.ccccclxij.co.j.
Uolūtas etiā in bonis non reputaꝫ p facto.f.ccccclxiij.co.iij.
Uolūtas ponꝰ ꝯ factū attēdi dz.f. clxviij.co.iij.
Uoluntas sola non punitur. folio clxxij.co.iij.
Uolūtas manifestaꝫ signis ꝛ voce. fo.cxxj.co.ij.
Uolūtas an sit magis attēdēda ꝯ perseuerātia.f.ccccclxvij.co.j.
Uolūtas bona sufficit.f.cxl.co.ij.
Uolūtas nuda est qnādoq; plectēda.f.cxcvj.co.ij.
Uolūtas sola facit simoniacum. fo. clxvj.co.iij.
Uolūtates due fuerūt in Christo. fo.xxj.co.ij.
Uoluptas est spernēda testimonio horatij.f.ccccccxc.co.j.
Uotū de psenti plꝰ obligat ꝯ votū de futuro.f.cccccxcviij.co.j.
Uotū cōtinētie tribꝰ modis solēnizatur.f.cccccij.co.iiij.
Uotum solennizatur tripliciter.fo. xlv.co.j.
Uotū quoddā est expressiꝫ, quoddam tacitū.f.cccccxij.co.j.
Uotum an impediat ꝛ dirimat matrimoniū.f.cccccij.co.iij.
Uotū an pro opere sit reputādū.f. ccccclxiij.co.iiij.
Uotū diuersa sortitur vocabula. f. ccccciij.co.iij.
Uotū solēne pōt fieri coꝝ priuata persona.f.cccxiij.co.iij.
Uotū vxoris pōt maritꝰ impedire. fo.cclxxij.co.iij.
Uotū emittēs an semp teneaꝫ illud seruare.f.cccxcix.co.iij.
Uotū deferere vtrū sit permissum. fo.cccxcviij.co.j.
Uotū solēne quod dicemus esse.fo. cccccij.co.iij.
Uoti simulatio obligat. fol.ccccliij. columna.j.
Uouere nō oibus est permissum.f. cccxcviij.co.ij.
Uouere religionē ꝛ vouere ꝓmētiā differūt.f.cccccij.co.iij.
Uouētes simplr an possint adimuiē ꝓtrahere.f.ccccxj.co.j.
Uouētes ꝓtrahēdo ꝛ ꝓtrahere volēdo peccāt.f.ccccx.co.j.
Uouens simpliciter qui contraxit, an mortua vxore cōtinere teneaꝫ. fo.cccxx.co.iij.
Uor ꝓconia paucis innotescit.fo. ccccxxviij.co.iij.
Usucapio qd sit, ꝛ quot ꝛ ea exigātur.f.cclxxxiiij.co.ij.
Usucapio nō currit cōtra creditores.f.cclxxxviij.co.ij.
Usucapio.f.ij.co.iij.lfa.p.
Usucapi nequeunt res alique. fol. cclxxxviij.co.ij.
Usufructꝰ an tollaꝫ p ingressum religionis, vel an queraꝫ monasterio.f.ccccxlij.co.iij.
Usufructꝰ ecclie relictꝰ durat cētū annis.f.cclxxx.co.ij.
Usufructꝰ ecclie relictꝰ durat cētū annis.f.cccxc.co.j.
Usura qnādoq; non fit, lz pro quatuor quinq; soluantur.fo.cclvj. columna.iij.
Usura centesima.f.lxxvj.co.ij.
Usura cētesima.f.cccj.co.ij.
Usura aliqnādo non cōmittitur, lz vltra sortē aliquid accipiatur.f. cclv.co.j.lfa.h.
Usurarij ꝛ alij multi nō possunt, pmoueri.f.lv.co.ij.
Usurario post mortē nō est cōmunicādū.f.cccclxxix.co.iiij.
Usure causa damni vitādi possunt peti.f.cclvj.co.ij.
Usure etiā fm leges nō sunt dāde. fo.cclvj.co.iij.
Usurpare.f.cccj.co.iiij.
Ut dupl'r ponit.f.ccxxix.co.j.
Utile per inutile nō vitiatur.fol. cclviij.co.j.
Utile non dz per inutile vitiari.fol. ccccccclxxvj.co.iiij.lfa.m.
Utilitatē suā an possit ꝙs preferre publice.f.cclxxxiij.co.iiij.
Uulnerās occidit. folio. ccccixviij. columna.iij.
Uxor que a viro discessit, in tribus casib⁹ sibi nō restituit.fo.cccccix. columna.iij.
Uxor incōsulte dimissa est restituēda.f.cccccxiij.co.iij.
Uxor adultera perdit dotem. folio ccccclx.co.iiij.
Uxor et filij de bonis ecclesie pasci possunt.f.lxxxvj.co.iij.
Uxor clerici est de foro ecclesie.fol. liij.co.ivj.
Uxor a viro separata, sub qua cautione est ei restituēda. fo.cccccxl. columna.iij.
Uxor dans viro licentiā ꝓmouendi, vouere videtur.fol.ccccclxiij. columna.ij.
Uxor duplicē seruitutē viro dz.fol. cccccclxvij.co.j.
Uxor q̄ plures viros habuit, cum q̄ sepelier.f.cccxlviij.co.iij.
Uxor sequitur forum viri. fo.cccv. columna.iiij.
Uxor an teneaꝫ seq̄ virū vagātē.fo. cccxlviij.co.ij.
Uxor viro leprosō an debitū reddere teneaꝫ.f.clxix.co.ij.
Uxor ꝓmoti an matrimoniū ꝓtrahere possit.f.liij.co.iij.lfa.g.
Uxoꝛi virum impotentem allegāti vtrum sit credendum. f.cccccix. columna.j.
Uxore adulterante an pdat vir ius exigēdi.f.cccccxl.co.ij.
Uxorē occidere grauiꝰ est ꝯ matrē. fo.ccccclxj.co.ij.
Uxorē cognoscēs cum qua votum emisit, incestum committit. folio cxxxiij.co.j.
Uxores a viris p dīos nō separentur.f.cccccxxviij.co.iij.
Uxores ꝛre debēt esse virꝭ subdite. fo.cccccxviij.co.iiij.
Uxores ordinādoꝝ qd vouere debeāt.f.xlvij.co.ij.
Uxores virꝭ subsunt.f.cviij.co.j.
Uxores clericoꝝ si peccēt, qd iuris. fo.cccclxj.co.iij.

zelꝰ domꝰ tue comedit me, qualiter exponit.f.cccl.co.iij.
zelum bonū qdā ex iudeis habuerūt.f.cccix.co.ij.lfa.i.
zizania an a trritico separanda sit. fo.clxxx.co.iij.

Singula mente prius memori
qui scripta tenebit
Abdita glossarum penetralia
scire valebit.

¶ Finis tabule.

¶ Canones penitentiales quorum notitia est viris ecclesiasticis valde necessaria. Sunt enim quedam regule directiue ad penitentias delinquentibus imponendas.

Considerādum est de canonibus penitentialibus. Ad quorum intelligentiam prenotandum est ꝙ sicut est in scientijs practicis que versantur circa opera ꝙ sermo in vniuersali est incert⁹ ⁊ dubi⁹: sꝫ cū applicatur ad singularia incipit quodāmodo habere certitudinē: vt q̄ nō cōsiderat circūstātias particulares, potius deuiet q̄ se rectificet: vt ptꝫ in medicina et scientia morali. Sic est intelligendum in proposito ꝙ canones instruunt in generali quomodo est penitentia imponēda. sed descēsum ad singularia presbyteris discretis relinquūt q̄ cōsiderant circūstantias personarum attēdentes ad canones sicut ad regulas directiuas: qꝛ si contra canones imponāt, non recte imponunt. Nulli ergo presbytero licet facere aliquid qd̄ possit patrū regulis obuiare. dist. xxxviij. nulli. In canonibus autē maxime determinat̄ penitētia quo ad tempus, ⁊ magis q̄ quo ad modum, qꝛ illa determinatio est certior et cōmunior. hec Bonauentura. Ut ergo scias qualiter debet ꝓcedere arbitrium presbyteri, nota ꝙ regulariter sicut dictum est. s̄. septēnis est ꝓ peccato mortali penitētia imponēda: ⁊ hoc nō tantū ꝓpter tēporis diuturnitatē, sꝫ magis ꝓpter significationē. In veteri enim lege Maria soror Moysi lepra percussa separata fuit extra castra septem dieb⁹. Numeri. xij. Maria significat penitētem. interpretatur enim amarum mare. Hec penituit septem diebus. sed nunc penitet septem annis. qd̄ significatum est Ezech. iiij. Diem pro anno dedi tibi.

¶ Si querat̄ quare penitentia sit aggrauata, cū lex noua sit lex misericordie? Rñ. ꝙ hic est maior ingratitudo ꝓpter maiorē gratiā, ⁊ maior cōtemptus ꝓpter maiorē dignitatem noue legis in qua Christi sanguis est effusus, et graui⁹ peccatū ꝓpter statū peccāt̄ qui debet esse perfectior. Et vlteri⁹ satisfactio in lege noua debet esse perfecta, vt in pristinū statum reducat. Et qꝛ sol in vna die nō redit in idem punctum, sed in anno: ideo dies conuersus est in annū. Rursum. Quia ꝑfectū remedium est in lege noua: ideo annus multiplicari debet per septē propter septē dona spiritussancti recuperāda: ⁊ ꝓpter septē dotes (scꝫ tres anime, ⁊ quatuor corporis) obtinendas. Huiusmodi autē penitētia nō est oibus imponēda, nec tamē infirmanda, sed est insinuanda vt cognoscatur q̄ grauis est culpa. hec Bona. Licet autē ꝓ singulis peccatis criminalib⁹ sit statuta talis penitētia: debet tamē imponi magis vel min⁹ aspera, prout maioritas vel minoritas criminis cū ceteris circūstantijs hoc exposcit, vt in sequentib⁹ patꝫ. A predicta nāq̄ regula excipiunt̄ plurimi casus, inq̄ b⁹ ꝓpter dignitatē peccāt̄ vel criminis enormitatē ponitur penitentia maior, aliquādo etiā ex varijs causis minor. Ad hoc ergo ꝙ presbyter circa penitētias disponēdo cauti⁹ arbitretur: notādi sunt casus in q̄b⁹ per canones certe penitētie imponūtur: quos scꝫ canones tenet̄ presbyter scire, vt dictum est supra. Sunt autem isti.

¶ Prim⁹ est. ꝙ si presbyter fornicationē fecerit, penitētiā. x. annoꝝ faciat: hoc modo. s. ꝙ sit inclusus siue a ceteris in aliquo loco remot⁹, sacco indut⁹ ⁊ humi ꝓstrat⁹, misericordiā dei iugiter implorans. Primis tribus mensib⁹ continuis a vespera in vesperam pane et aqua vtatur: exceptis dñicis diebus ⁊ festis precipuis, in quibus modico vino pisciculis et leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensib⁹ de illo loco exeat, non tamē in publicū ꝓcedat ne populus in eo scādalizetur. Et per hoc videtur ꝙ in publico crimine loquatur. Post hoc resumpt̄ viribus aliquātulū: vnū annum ⁊ dimidium in pane ⁊ aqua expleat: exceptis dñicis et alijs precipuis festis, in quibus vino, sagimine, ouis ⁊ caseo poterit vti. Finito sic primo anno ⁊ dimidio particeps sit corporis dñi, ⁊ ad pacē veniat, ⁊ ad psalmos cū alijs fratrib⁹ canendos in choro vltim⁹ recipiatur. Ad cornu tamē altaris non accedat, sed minoꝝ ordinum tm̄ officia gerat. deinde vsq̄ ad completionem septimi anni tres legitimas ferias. s. secūdā, quartā, et sextam (exceptis diebus paschalibus q̄ sunt quinquaginta) in pane ⁊ aqua ieiunet. secundam tamen feriam vno psalterio vel denario si sit operari⁹ redimere poterit. Et sic cum septimū annum cōpleuerit, potest eū episcop⁹ ad gradū pristinū reuocare: ita tamē ꝙ trib⁹ annis sequētibus sine vlla redemptione omni sexta feria in pane et aqua ieiunet. Et eadē penitentia imponenda est presbytero de oib⁹ alijs peccatis que depositionē inducūt. Probātur autē hec oīa. lxxxij. dist. presbyter si fornicationē. qd̄ intelligūt quidā de simplici fornicatiōe. Alij forte meli⁹ s̄m Ray. de adulterio vel incestu: puta quia cognouit coniugatā, consanguineam, vel affinem.

¶ Scd̄s casus est. si pbr̄ cognouit filiā suā spūalem quā. s. baptizauit, vel in baptismo vel confir-

matione tenuit, vel que sibi cõfessa fuit, debet penitẽtiã agere. xij. annis. ⁊ etiã debet deponi si crimen sit manifestũ, ⁊ peregrinando. xv. annis peniteat. ⁊ postea monasterium intret, totavita sua moretur ibidẽ. Episcopꝰ vero q̃ talia cõmisit, peniteat. xv. annis. Ipsa vero mulier debet oia relinquere, ⁊ res suas pauperibus dare, ⁊ cõuersaviꝫ ad mortem in monasterio deo seruire. xxx. q. j. si quis sacerdos. ⁊ c. non debet.

¶ Tertiꝰ est. q̃ quicũq; filiã suã spiritualẽ vel matrẽ cognoscit. vij. annis peniteat. ⁊ similiter ei consentientes. xxx. q. iij. non oportet.

¶ Quartꝰ est. q̃ q̃ ꝓtrahit cũ aliqua alij desponsata per verba de ꝓsenti, ipsa dimissa. xl. diebꝰ ieunet in pane ⁊ aqua, ⁊ sequentibus. vij. annis peniteat. extra de spon. duo. accepisti.

¶ Quintꝰ est. q̃ q̃ cognoscit duas cõmatres vel sorores, siue vxorem habeat, siue non: ad minꝰ. vij. annis peniteat, ꝛ plꝰ deberet. xxx. q. iiij. si presbyter.

¶ Sextꝰ est. q̃ q̃ cognouerit monialẽ siue deuotam. x. annis peniteat. ⁊ similiter ipsa ꝑm fornam traditã. xxvij. q. j. de filia. ⁊ c. deuotã. In quorum primo ca. dicit q̃ si filia epi, vel presbyteri, vel diaconi, post votũ solẽne ꝓtraxerit matrimoniũ, non admittat ad cõmunionẽ, nisi marito defuncto penitẽtiã egerit. Si autẽ eo viuẽte decesserit, ⁊ penitẽtiã egerit, ⁊ cõionẽ petierit, tm̃ in fine vite recipiat eam. In scõo. c. dicit q̃ deuota peccãs nõ est recipiẽda in ecclia, nisi peccare desierit: ⁊ desinẽs egerit penitẽtiã. x. annis. postea recipiat ad cõionem: et anteq̃ in ecclia admittat ad oratiõnẽ, ad nulliꝰ cõuiuiũ christiane mulieris accedat.

¶ Septimꝰ est de eo q̃ ignoranter cognoscit duas sorores, vel matrẽ ⁊ filiã, vel amitã ⁊ neptẽ, peniteat. vij. annis. Si autẽ sciẽter, perpetuo puniatur coniugio. xxxiiij. q. iij. si quis cum duabꝰ.

¶ Octauus est. q̃ qui duxit in vxorem eam quã polluit per adulteriũ, peniteat. v. annis. xxxj. q. j. si qua vidua.

¶ Nonꝰ est. q̃ ꝓtra naturã peccauit, si sit clericus debet deponi vel religioni tradi si corrigibilis appareat ad perpetuã penitẽtiã peragẽdam. Si vero sit laicꝰ, a cetu fidelium vsq; ad ꝺignã satisfactionẽ debet fieri alienꝰ. extra de excess. ꝓla. clerici. Hoc enim vitiũ maiꝰ est q̃ cognoscere matrẽ. xxxj. q. vij. adulterij. ⁊ est Aug. Adulterij (inquit) malũ vincit fornicationẽ. vincit autem ab incestu adulteriũ. Peius enim est cũ matre q̃ cũ aliena vxore concũbere: sed oĩm horũ pessimũ est quod cõtra naturã fit. vt si vir mẽbro mulieris nõ ad hoc cõcesso voluerit vti. hec Aug. Quocunq; autem modo tale factũ exerceat ꝓterq̃ inter virũ et feminã ordinate in vase debito, vitiũ contra naturã ⁊ sodomiticũ iudicatur. vt dicit Ray.

¶ X. est q̃ qui coierit cum bruto, peniteat plusq̃ x. vij. annis. ⁊ similiter ꝓ incestu. xxxij. qõe. ij. hoc ipsum. ⁊ ℌ. seq.

¶ Xj. est q̃ pbr̃ q̃ interest clãdestinis nuptiis, triẽ xj.
nio suspendat: ⁊ si culpa exegerit, grauiꝰ puniat. extra de clan. despon. cũ inhibitio.

¶ Xij. est q̃ votum simplex violauerit, peniteat xij.
trib⁹ annis. xxvij. dist. si vir.

¶ Xiij. est q̃ q̃ excõicatꝰ celebrauerit, debet triẽ- xiij.
nio penitere: ⁊ feria. ij. iiij. ⁊ vj. a vino ⁊ carnibus abstinere. xj. q. iij. de his. De penavero degradati celebrãtis: habetur dist. l. accedens.

¶ Xiiij est q̃ homicida volũtariꝰ fine spe restitutionis deponat: ⁊ peniteat. vij. annis. di. l. miror. xiiij.

¶ Xv. est q̃ homicida casualis peniteat. v. annis. xv.
⁊ hoc ꝑm Ray. si culpa casum ꝓcessit. aliter non nisi forte ad cautelã. di. l. eos. ⁊ duobꝰ ca. seq.

¶ Xvj. est q̃ si quis fecerit homicidiũ, ꝓpter necessi- xvi.
tatẽ cuitabilẽ: peniteat duobꝰ annis. dist. l. c. de his clericis. ꝛ si ineuitabilis esset, in nullo sibi ipse rareꝫ. l. di. q. ꝛte. Ꝟverũ est quo ad culpã, sed bonum esset q̃ peniteret quo ad cautelã, ⁊ innocentiã suã ecclesie ostẽdẽdã. extra de homicidio. c. ij. ℌ. vl. Et ꝑm Ray. forte distingui potest in homicidio necessario sicut in casuali. s. vtrum culpa precesserit necessitatẽ vel nõ. arg. dist. l. de his. nõ. extra de homici. interfecisti. Sed ⁊ si quis per insaniã cõmittat homicidiũ, non ei imputat. iij. q. iiij. iudicas. quinetiã q̃ intuitu discipline incaute percutiẽdo occiderit, deponit. extra de homici. presbyterũ. xv. q. j. si q̃s non irritatꝰ. Sed q̃ ligatũ latroneminterficit deponitur. extra de homi. suscepimus. Qui autẽ latronẽ occultũ occidit quẽ vtium comprehẽdere potuit. xl. diebꝰ non intret ecclesiam. ⁊ alꝫ penitere dꝫ. extra eo. c. ij. vbi de hoc dicit. Qui ꝺo paganũ vel iudeũ occidit, peniteat xl. diebus. dist. l. ℌ. qui non odij.

¶ Xvij. est q̃ matricida peniteat. x. annis ꝑm for- xvij.
mã satis aperte traditã. xxxiij. q. ij. latorẽ. Uxoricidẽ ꝺo grauioꝛ penitẽtia dꝫ imponi. Talis eñ et q̃ dñm occidit nunq̃ equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimoniũ contrahit: vsq; ad. x. annos carnes nõ comedit, necvinũ bibit, ⁊ alia q̃ habentur. xxxiij. q. ij. admonere. ⁊ c. q̃ũq;. Imponit autem penitẽtia maioꝛ vxoricide: nõ q̃ illõ pctm̃ sit grauiꝰ isto, ꝛ q̃ hoĩes ꝓtiores sunt ad occidẽdũ vxores q̃ matres. Maiꝰ eñ peccatũ est occidere matrẽ q̃ vxorẽ occidere: vt dicit Bona. in. iiij. sentẽtiarũ, ⁊ cõiter omnes doc. Sic il. ꝺo durãdꝰ tenet cõtrarĩ in reptorio, ꝓ eo q̃ vxoricide ponit penitẽtia maioꝛ. Mihi autẽ magꝭ placet sentẽtia alioꝝ. Sz qualẽ penitẽtiã agere debẽt qui filios

occidunt: Rñ. Aut est certum q ipsimet scienter interfecerūt: z sic dz eis iponi penitētia maior q̄ p alio homicidio. ar. extra eo. ca. vl. in tex. z glo. z de homici. cū iuramēto. de pe. dist. j. aut facta. In hoc tñ casu vir vroē recuperat quā coact⁹ abiurauerat, z ipsa penitentiā agit ꝑm arbitriū epi. ita q si hz alios filios, pacifice gubernare possit eos vror. extra eo. intellexim⁹. q si virū non hz, inducī debet vt intret religionē. ad q̄s si non pot⁹ induci, tutius est ei dare licētiam nubendi. vt extra eo. venies. Et hoc q̄n timeť de incontinentia, al's non. vt patet. xxxj. q. ij. in adolescētia. Et si pater sit cleric⁹ ab officio altaris dz ꝑpetuo abstinere, et ei grauior q̄ laico, nō tñ publica (nisi veniat in publicū) penitētia dz imponi. vt extra de pe. quesitū. Aut certū est q non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerūt, sed casu fortuito cōtigit, z sic districto iure in nullo tenenť. arg. extra de homi. ex literis. ij. c. Joānes. z ca. vlt. Nisi velint ad cautelā penitere. In dubio tñ presumiť q non hoc ex certa sciētia, sz potiꝰ ex incuria, puenerit. extra de presump. afferte. Aut certum est q non exhibuerunt omnē diligentiā quā potuerunt z debuerūt, z sic culpa precessit casum. Et si sit grauis culpa, vt si posuit puerū in medio vtriusq; ꝑm arbitriū penitentiarij imponitur penitētia. v. vel. vij. annor. l. dist. si qua femina. z ca. seq. z ca. si q̄s sponte. occulta, si sit occultū: publica, si sit publicū. z maior si in lecto suffoceť q̄s si in cunis, z maior ꝑsbytero greco q̄s laico. vt habeť extra de pe. quesitū. Et licet dispenseť quo ad penitentiā que est arbitraria: vt dicit ibidē, nō tamē quo ad ordines ꝓpter homicidium q̄d est delictū enorme z indispēsabile. dist. l. miror. Si autē culpa q̄ precessit casus sit leuis, vt si posuit puerū in eodē lecto, lōge tñ a se: imponiť penitentia triū annor. Scōm hoc intellige illud extra eo. de infantibus. Monendi ergo sunt parētes q tā tenellos secū in vno non collocēt lecto, ne qualibet negligentia interueniente opprimantur z suffocētur vt. ij. q. v. consuluisti. Et hoc modo distinguit Host. et Ber. extra de infan. expo. Quid de illis qui filios vel seruos suos, infantes vel etiā adultos languidos relegata pietate exponunt. i. extra se ponunt ante ecclesias vt aliq̄ moti misericordia colligāt eos: Rñ. tales graviter peccāt. q. cū ignoreť sepe ꝑsanguinitas exposit⁹, ꝓtrahere possent matrimoniū cum soror vel cū consanguinea. ideo exponēs tenetur de hoc peccato penitere z est puniēd⁹, sicut expositꝰ si sciēter cū tali contraheret, punireť. extra de pe. offitij. ꝑm Host. Talis em ꝑm Ray. est tanq̄ homicida iudicand⁹ q̄ hominē sibi ita coniunctum periculo mortis exponit. Consideratis tñ circūstantijs, vtrū ob hoc mors secuta fuerit vel non fuerit, penitētia moderāda erit. Erūt autē tales irregulares ꝑm Ray. si mors inde sit secuta, q: sz fuerūt in culpa eos exponēdo vel alimēta negando. Tñ ꝑm Ro. si in nulla culpa fuissent, q: forte nec elemosynas querēdo, nec alr eos alere possent: irregulares nō essent, nec peccarēt.

¶ xvij. est q q̄ presbyterum interfecit, peniteat xij. annis. extra de pe. z re. c. ij. De penitētia ꝓ eo q̄ occidit monachū vel clericū subdiaconū vel diaconū: habeť. xvij. q. iij. q̄ occiderit. De penitentia autē eius q̄ machinat in mortē dñi sui vel in regimē ei⁹: habetur. xxij. q. vl. §. si quis. xvi. xv.

¶ xix. est q q̄ iniuste alium ad mortē accusat. xl. dieb⁹ in pane z aqua p. vij. annos ieiunet z peniteat: z hoc si accusat⁹ sit occasus. Si autē tñ mēbrū pdiderit, triēnio peniteat. extra de accu. accusasti. Host. ꝓ. z Jo. de deo. in ieiunādo intellexerūt q puni⁹ peniteat p. vij. annos quolibet anno ieiunādo. xl. dieb⁹ in pane z aqua. secūd⁹ vero per tres annos. G. vero. Durād⁹ intellerit, put litera magis sonat, sz q puni⁹ ieiunabit. xl. dieb⁹ in pane z aqua, siue ꝓtinue, siue interpollate, z p septē annos ieiunabit z penitebit, nō tñ in pane z aqua sed ad arbitriū ꝓsbyteri. secūd⁹ vero p tres quadragesimas, prima ante natalē dñi, secunda ante pascha, tertia ante sanctū Joānē. has enim instituit beat⁹ Petr⁹, vt habeť in chronicis. Ieiunabit autem tunc in pane z aqua. Probātur hec ꝑm Host. xxij. q. v. c. j. ij. z. iij. xvi. xvij. xvij. Quadrag. mcl. tria.

¶ xx. q periur⁹. xl. dieb⁹ in pane z aqua ieiunet, z septē annis sequētib⁹ peniteat. z semper dz esse in penitētia. s. interiou. vj. q. j. quicunq;

¶ xxj. q qui cōpulsus cōditionaliter a dño sciēter peierat: si liber sit. xl. diebus in pane z aqua (z hoc ꝑm glo. intellige vel cōtinue vel interpollate) peniteat, z septē annis sequētib⁹, nō tñ in pane et aqua vt dicit glo. Si vero seru⁹ sit ei⁹ q̄ eū coegit, tribus quadragesimis z legitimis ferijs. s. ij. iij. et vj. xxij. q. v. qui compulsus. xxi.

¶ xxij. q q̄ peierat in manu episcopi vel in cruce consecrata, peniteat tribus annis. Si vero in cruce non cōsecrata, vno anno. Qui vero coactus et ignorās ignorantia iuris, z postea cognoscit, peniteat trib⁹ quadragesimis. xxij. q. v. c. ij. Qui vero coactus ꝓ vita redimenda vel qualibet causa vel necessitate peierat (q: corpus plus q̄ animā dilexit) tribus quadragesimis peniteat. ea. q. ca. si quis coactus. Alij indicunt tres annos, et vnum ex his in pane z aqua. xxii.

¶ xxiij. est q qui falsum sciēter iurat vel aliū iurare cogit: dieb⁹. xl. peniteat i pane z aqua. z. vij. sequētib⁹ annis nūq̄ sit sine penitēt: a. s. interiou xxiij.

Alij etiam si conscij fuerint, similiter peniteant. xxij. q. v. si quis connictus.

¶ Ex iij. q. q̄ mensurat in falsa mēsura. xxx. dieb⁹ in pane ⁊ aqua ieiunet. extra de ꝓtrahen. emp. vt in mensure. De pena vero falsarij literarū habetur extra eo. ad audientiā. ⁊ ca. dura. ⁊ ca. ad falsariorum. ⁊ de verb. sig. nouimus.

¶ Xxv. q. qui frangūt penitentiam solennē, siue redeūdo ad crimina priora vel similia, siue redeūdo ad negociationē vel militiam secularē que sibi fuerāt interdicta: sola intra ecclesiā fidelib⁹ oratione iungunt, a cōmunione suspēdunt, a catholicor cōtubijs separant. ⁊ penitere debēt. x. annis, et cōmunicēt in fine vite. xxxij. q. ij. de his vero. ⁊ de pe. dist. v. si quis vero.

¶ Xxvj. est q. qui canit missam ⁊ nō cōmunicat, debet vno anno penitere, ⁊ interim missas nō cantare. de cōse. dist. v. relatum.

¶ Xxvij. est q. presbyter q̄ mortuū clericū inuolutū in palla altaris, peniteat. x. annis, et mēsib⁹. v, diaconus vero triennio et dimidio. de cōse. dist. j. nemo per ignorantiam.

¶ Xxviij. q. qui cōmittit sacrilegiū ecclesiā violādo, vel chrisma siue calicē sacrū pollutis manib⁹ accipit, vel similia sacrilegia committit, peniteat vij. annis. Primo anno extra cemiterū q̄ violauit, ꝑsistat. Scdo anno ante fores eccle. Tertio i eccla. ⁊ in hoc triēnio carnes non comedat, vinū nō bibat nisi in pascha vel natali. non offerat, nec cōmunionē accipiat. Quarto anno ꝓmunicabit, et in illo, ⁊ in. v. ⁊ in. vj. ⁊ in. vij. trib⁹ feriis a carnibus et vino abstineat ieiunando. xij. q. j. demon. Comburēs autē ecclesiā. xv. annis peniteat ⁊ eā restituat. xvij. q. iij. ℣. si qs. ⁊ in ℣. mai⁹. de pena vero raptoris siue furis rei ecclasticē, ⁊ de pena furis ⁊ effractoris tam clerici q̄ laici. habet eadē. q. ℣. peccata. ⁊ ca. si qs clericus.

¶ Xxx. q. si parētes frangunt sponsalia filior. a cōmunione triēnio separent, ⁊ sic filr filij sint in culpa: si trā filij p̄m ꝓmissionē factā ꝓtraxerint, excusant vtriq; scz quo ad penā ecclie, sz nō quo ad reatum ex quo dederūt operā in ꝓtrariū. xxxj. q. iij. si qui parentes. arg. de pe. di. j. si cui.

¶ Xxx. est q. q̄ blasphemauerit publice deum vel aliquē sanctor., ⁊ maxime beatā ℣ginē, illi dz episcop⁹ hāc penitētiā iniūgere. ſ. vt. vij. dieb⁹ dñicis pref⁹ ecclie in manifesto dū missa cantat, exist. at. vltimo illor. dierū dñicor. pallium ⁊ calceamēta deponat, ⁊ corrigiā ligatā circa collum habeat. ⁊. vij. precedentibus sextis feriis in pane et aqua ieiunet, ecclesiā nullaten⁹ ingressur⁹. ⁊ quolibet predictor. dierū tres pauperes vt duos, vel saltē vnū reficiat si pōt: ⁊ si nō potest, hec pena in aliā cōmutet. q. si renuerit agere, oīa supradicta interdicat sibi ecclesia, ⁊ in morte priuet ecclesiastica sepultura. extra de maledi. statuimus. Item blasphem⁹ si diues fuerit. xl. alioquin. xxx. vel. xx. et si ad hoc non sufficit, quinq; solidorum vsualis monete pena multet. nullāq; misericordiā i hoc habitur⁹ vt dicit ibidē. ſ. quin soluat. v. solidos: q̄s si nō h̄z, currat per ciuitatē, vel cōmutet in penā aliā tēporalē. Hec autē pena soluet ei q̄ ꝑdenat. i. potestati seculari. hāc em̄ penā tēporalē precepit papa imponi per potestatē tēporalē: q̄ō si neglexerit, per em̄ precipit cogi. hec Host. Habet autē predicta pena locū fm̄ Gof. cum quis blasphemat nō ex ira vel ebuetate vel demētia, q̄ tunc cū eo benigni⁹ agerē. ij. q. iij. si quis irat⁹. ℣. notādū. fm̄ vero Hostien. hec pena est specialiter inducta contra eos qui deum blasphemant ex ira. Nō enim aliquis de leui blasphemat deum nisi irat⁹. Tanta tamen posset esse iracundia q̄ equipararetur dementie. ⁊ tunc illud quod dicit Gof. locū posset habere. hec Hostien.

¶ Quid si q̄s iuret per caput, vel vētrē, vel corpus, vel capillū? Rñdet Host. q̄ si faciat hoc affirmando vel iurando, nō h̄z locū hec pena. sec⁹ est si faciat hoc detestādo vel vituperādo, h̄z irat⁹. Itē fm̄ Gof. ⁊ Host. hec que dicunt de pena tēporali fiunt iudice p̄ tribunali sedente. In iudicio autē alē presbyter discret⁹ molliēdo rigorē dispensare poterit ex causa circa penā spiritualē superiorē. xxv. q. vj. penitētib⁹. Hec Host. Itē blasphemus cleric⁹ maxime presbyter, cogat ad venā postulādā. q̄ si noluerit, degradet. dist. xlvj. clericus.

¶ Notandū vero q̄ blasphem⁹ fm̄ leges est decapitandus. vt in aut. vt non luxu. contra natu. circa medium. colla. vj. Im̄ vero canonem antiquum cleric⁹ erat degradād⁹, ⁊ laic⁹ excōmunicād⁹. xxij q. j. si q̄s per capillū. hodie vero laicus aget penitētiam supradictam. ſ. illius canonis statuimus. et hoc si publice blasphemauit. Si enim occulte, nō penitebit publice: vt puto. Cleric⁹ vero hodie est corrigēd⁹ pena arbitraria ⁊ occulta, non illa que est publica. Cleric⁹ enim publice non debet penitere. Si autē rebellis fuerit vel sept⁹ hoc cōmiserit, locū habet pena legis. ſ. vt laic⁹ decapiteť in foro ciuili ⁊ in canonico anathematizeť. i. eccle ingressus sibi interdicatur, ⁊ in morte priuetur ecclesiastica sepultura. Clericus vero degradetur. hec Hostiē. ri. de maledicis.

¶ Xxxj. est de pbr̄o q̄ reuelat ꝓfessionē q̄ de iure antiquo dz deponi, ⁊ oīb⁹ dieb⁹ vite sue ignominiosus peregrinari. de pe. dist. vj. sacerdos. xxxj.

¶ Xxxij. est q. qui in dicendis horis canonicis et aliis officijs diuinis discrepat a ꝓsuetudine pro- xxxij.

pñe metropolitane eccl̃ie.vj.mẽsib⁹ pñuat cõmunione,si hoc accidat ex ꝓcẽptu.xij.dist.de his.

xxxiij. ¶ Exxiij.q⁹ episcop⁹ q̃ ordinat sine causa iusta clericũ inuitũ aut reclamãtẽ,vel pent⁹ inuitũ,absolute suspẽdit anno vno.lxxiij.dist.ca.j.

xxxiiij. ¶ Exxiiij.q⁹ epꝰ q̃ correctionẽ devẽditione ministrioꝝ dissimulat,duob⁹ mẽsib⁹,ꝓsbyter.iij.diacon⁹.iij.subdiacon⁹ ꝛ ceteri ad arbitriũ iudicꝭ penitere debẽt.j.q.j.q̃d inuisibilis.

xxxv. ¶ Exxv.q⁹ sortilegus,xl.dieb⁹ peniteat.extra de sortile.requisisti.

xxxvj. ¶ Exxvj.q⁹ q̃ videt in astrolabio,peniteat.ij.annis.extra de sortile.ex tuarum.

xxxvij. ¶ Exxvij.est de stilla sanguinis altaris cadentis super terrã vel ali q̃d aliud ꝓpter negligẽtiã ꝓsbyteri,debet ꝓsbyter penitere.xl.dieb⁹. Si ceciderit super pallio altarꝭ,peniteat quatuor dieb⁹.de ꝓse.dist.ij.c.si per negligẽtiam.

xxxviij. ¶ Exxviij.est q⁹ si aliquis euomit eucharistiã ꝓpter ebrietatẽ vel vomacitatem.si laicus,peniteat xl.dieb⁹. Si clericꝰ,vel monachus,vel ꝓsbyter, vel diacon⁹,peniteat.lxx.dieb⁹. Si episcop⁹,peniteat.xc.dieb⁹. Et debet euomitura ꝑburi,ꝛ iuxta altare collocari. Si vero causa infirmitatis euomuerit.vij.diebus peniteat.de conse.dist.ij.si q̃s ꝓpter ebrietatem.

xxxix. ¶ Exxix.est qñ mus corroditvel comedit corpus Christi. De penitẽtia huius casus inquire vbi sit notata.de conse.dist.ij.circa finem.

xl. ¶ xl.q⁹ qui domum vel aream voluntarie succendit,sublata vel incensa oĩa restituat,ꝛ tribus annis peniteat.extra de iniurijs.si q̃s domum. Canon tñ dicit q⁹ si ex odio vel iniuria hoc fecerit,excõmunicari dz.nec absolui ꝺonec satisfecerit ꝛ iurauerit q⁹ ignẽ decetero non apponet. Imponit autẽ sibi vt hierosolymã vel in Hispaniam vadat in dei seruitio anno integro ibi moraturus. Si q̃s autẽ archiepiscop⁹ vel episcop⁹ hoc relaxauerit: dãnũ restituat,ꝛ ab officio episcopali per annum abstineat.xxiij.q.viij.pessima. Hodie autẽ post q̃s sunt denũciati,nõ possunt citra sedẽ apostolicam absolui.extra de sen. excõ.tua nos. Immo tex. loquit̃ de incẽdiarijs in distincte post q̃s sunt publicati. Et Ber. hoc idem dicit expresse.et Hia.extra de sen.excõ.quicunq;.ꝛ Hoff.licet Ro.cõtrariũ dicat. Scõm autem leges qui in ciuitate data opera incẽdium fecerit: si sit humilis,subijcit̃ bestijs:si sit in aliquo gradu,decapitatꝰ,vel in insulã relegatꝰ.ff.de incen.rui.nau.l.fi. Qui vero alibi vrit in villis vel castris remissis ibidem edes positas cõbusserit:si hoc dolo fecerit cõburitur. Et hoc intelligendũ ſm Hoſt.si sit humilis. Si autẽ hoc ex sua negligẽtia contigerit resarciet damnũ, vel si minus idoneus sit parum vel leuiter castigetꝰ. Et nomine edium omne edificium cõtinetur: vt ibidem dicitur.l.qui edes.

¶ xlj.est q⁹ q̃ dederit vel acceperit cõmunionẽ ab heretico,ꝛ nescit hoc esse ꝓhibitũ ab ecclesia,et postea intelligit,peniteat vno anno. Si autẽ sciuit ꝛ neglexit,peniteat.x.annis.vel ſm quosdam vij.vel ſm alios.v. Qui vero permittit hereticũ missam celebrare in ecclesia catholica per ignoriã iuris,pentreat.xl.dieb⁹. Si ꝑ reuerẽtia eius,g annũ peniteat.si ꝑ dãnatione eccl̃ie catholice q⁹ cõsuetudine Romanoꝝ ꝓsciaꝭ ab eccl̃ia sicut hereticꝰ si sit impenitẽs,aliquin peniteat.x.annis. Si autem relicta ecclesia ad hereticos transierit et alios ad hoc induxerit,peniteat.xij.annis.tribus extra eccl̃iã.vij.inter audiẽtes.duob⁹ extra cõmunionẽ.ꝛ sic.xij.anno cõmunionẽ siue oblationẽ percipiat.xxiij.q.j.si quis dederit.

¶ xlij.q⁹ patron⁹ q̃ res eccl̃ie dilapidat,vno anno peniteat.xvj.q.vij.ca.filijs.

¶ xliij.q⁹ q̃ domũ suã magicis ꝛ incãtatoribꝰ lustrat vel aliud facit,ꝛ q̃ ei hoc ꝓsulit,annis.v.peniteat.xxj.q.v.q̃ diuinatores.ꝛ ca.non liceat.

¶ xliij.q⁹ qui pacem cum ꝓximo suo non facere vult:anno vno peniteat,et ad pacem redeat. xxij.q.ij.qui sacramento.

¶ xlv.q⁹ ꝓ periurio,adulterio,homicidio datur ꝓ penitentia regulariter.vij.anni.et similiter ꝓ fornicatione.licet non ita aspera penitentia inꝟũgatur.xxij.q.j.predicãdum.xxxiij.q.j.hoc ipsum.ꝛ ſ.seq.

¶ xlvj.est q⁹ qui scienter rebaptizatur.vij.annis peniteat:ꝛ feria.iiij.ꝛ vj.in pane ꝛ aqua ieiunando tres quadragesimas faciat.ꝛ hoc si fecit,ꝓ heresi introducẽda. Si autem ꝑ mũditia.i.ꝑ salute corporis obtinẽda:vt extra de apostata.c.ij.tribꝰ annis peniteat.de ꝓse.dist.iiij.q̃ bis.ꝛ talis q̃ bis baptizatꝰ vel ꝓfirmatꝰ fit de foro ecclie,ꝛ cogit̃ fieri irregularis.di.lxxxiij.dictũ est. De pena autẽ taliũ habet de ꝓse.dist.iiij.eos.cuꝰ capituli sententiam ꝓtermitto gratia breuitatis.

¶ xlvij.q⁹ q̃ vxorẽ adulterã cognoscit anteq̃s peniteat.iij.an.peniteat.xxj.q.j.si q̃s scõo. Qui vo cognoscit eã penitentẽ ante penitẽtiã peractã,peniteat.ij.annis.ea.q.si quis ꝓmo. Quomodo vero penitẽtia iniungẽda sit mulieri partum alteriꝰ supponẽti,vel etiã de non suo viro cõcipienti.habetur extra de pe.ꝛ re.officij.

¶ Ad regulas igit̃ predictas inspiciendo potest studiosus indagatoꝛ pceder ad penitentias ꝓ diuersis criminibus ſm canones imponendas:et ex causa cõsideratis circunstantijs vt dictũ est.ẽ. moderari poterit eas. Et lz ab ipso omnes circun

stantie sint diligēter attendende: principaliter tamen qualitates persone, z precipue vtrū sit persona obnoxia alicui aliquo viculo seruitutis. Nā circa tales personas cauere debet ꝑ posse presbyter, ne talem penitētiā eis imponat per quam illis quibus sunt astricte preiudiciū fiat: maxime circa coniugatos. vnde si seruus sit et timore peccauerit obediens dño suo in atrocioribus, est mitius puniendus. xxij. q. v. qui compulsus. obedire tamen non tenebatur in talibus. xj. q. iij. si dominus. Si autē voluntarie peccauerit, corpore punietur etiā acrius ꝫ alius. xxiij. q. j. qui cōtra pacem. Nec est seruo inūgēda peregrinatio ꝑ quā dñs eius q̄ non est in culpa, illius seruitio defraudetur. extra de sen. excō. relatū. Si vero liber sit: tota penitentia canonis si potest facere, debet imponi. xvj. q. j. si sacerdotes penitentiam. Sed ex causa poterit eam presbyter moderari.

¶ Considerandum etiam erit vtrum sit persona noua in fide: q̄ nouis in fide minor debet etiā penitentia imponi. extra de peni. z re. deus q̄. Et similiter cōsiderande erunt alie personarum circunstantie: de quibus ad presens supersedeo gratia breuitatis.

¶ Sciendū autem q̄ in foro penitētiali dicūtur legitime ferie. ij. iij. z. vj. distin. lxxxj. pbr̄. de cōse. dist. iij. ieiunia. Aliqui tamē vt dicit Io. pro. ij. feria ponunt sabbatum.

¶ Insuper notandum est q̄ si penitētia in pane z aqua imponatur non habenti panē, potest loco panis leguminibus et pisciculis vesci: z etiā aliis si necessitas illud requirat. extra de peni. z remis. licet. in ter. et glo. als non licet.

¶ Notandū etiā ſm Jo. si pnīa sit imposita a canone: liberatur quis a ieiunio dando denarū vel legendo psalterium propria authoritate. Inno. vero dicit q̄ ieiunia necessaria, vt quatuor tēporum et huiusmodi, non possunt redimi nisi subsit rationabilis causa. volūtaria ꝫo redimi possunt: etiam sine authoritate superioris. Jeiunia an possunt redimi.

¶ Ad hoc etiam nota q̄ vbi imponitur penitentia aliquot annorū siue quadragesimarum: nec additur quomodo quis debet penitere: hoc relinquitur arbitrio presbyteri: cum penitentie sint arbitrarie. vt dictum est. ō. ipse enim presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam ſm canones. l. distin. de his clericis. extra de homici. ca. ij. et in multis aliis iuribus. Et sic intelligitur illud extra de accusatio. accusasti. et de spon. dilectus. et similia.

¶ Explicunt canones penitentiales.

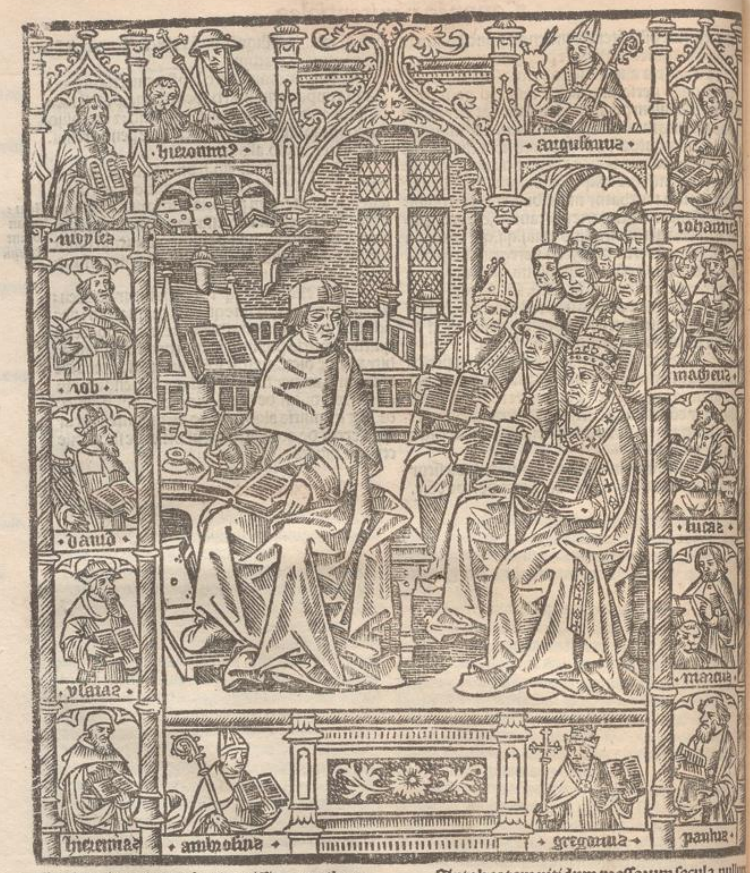

Gratia cui nomen prebet doctissimus author:
Propagauit opus dogmata diua gerens.
Scripture sancte doctores ipse citauit:
Maior vt his scriptis sit tribuenda fides.
Diuinum quid habes, nec fallit opinio verax:
Humani non est pectoris iste liber.
Preclarum tonua non spectes fronte volumen:
Lumina ne tollat sanguinolenta deus.
Irruet, et tristis medium te rumphea scindet:
Si decreta dei vis temerare pij.

Ante hec tam nitidum pressorum secula, nullum
Hoc vt opus cernis, expolicre manus.
Maxima collatis reperitur epauresis illic
Decretis propria que bonitate carent.
Multos errores et turpes et manifestos,
Expulit experti dextera fida viri.
Plurimus hic inder doctrinas explicat omnes
Quicquid in hoc latitat cōferet hora breuis.
Non posset liber hic fuluo mercarier auro:
Hoc perit, hic nunc̄ deperiturus erit.

Gratiani cõpilatoris Decreti vita variis ex scriptoribus excerpta.

GRatianus patria (vt quidam volũt) Etruscus: aut (vt alij asserunt) Classensis: vtpote de Classia ciuitate Tuscie oriundus: vir vite venerabilis, ab ipso puericie sue tempore cor gessit senile. Etatem quidẽ moribus transiens, nulli animum voluptati dedit. Sed dum hac in terra adhuc esset, quo tpaliter vti potuisset, desperit quasi iam aridum mũdum cum flore. Hic cum multos ire per abrupta vitioꝝ cerneret, ab eoꝝ vestigijs pedẽ retraxit: ne ipse quoq; postmodum in immane precipitium totus iret. Despectis enim rebus caducis, soli deo placere desiderans, sanctũ conuersationis habitũ quesiuit: plus appetens laboribus fatigari, q̃ vite huius fauoribꝰ extolli. Perpendens itaq; illud euã gelicum, Qui se humiliat exaltabitur: propriam etiã volũtatem abdicauit, se alterius ditioni subijciendo, vitãq; monasticã eligendo. In qua. xij. humilitatis gradus, in gradibus scale quã vidit Jacob in vsione figuratos, pfecte amplecti nitsus est. Primo siquidem semper dei timorẽ ante oculos habẽs, omnium preceptorũ eius memor fuit. Secũdo propriã nõ amans voluntatẽ, desideria sua nõ est delectatus implere. Tertiõ pro dei amore omni obedientia se subdidit maiori. Quarto eius obediẽtia duris et cõtrarijs rebus vel etiã quibuslibet irrogatis iniurijs, tacita conscientia patientiã amplexa est. Quinto oẽs cogitationes malas cordi suo aduenientes, vel mala a se absconse cõmissa, per humilẽ confessionẽ superiori suo non celauit. Sexto oi vilitate ⁊ extremitate contentus, ad oĩa que sibi iniungebantur velut operariũ malum se iudicauit et indignum. Septimo oĩbus inferiorẽ ⁊ vilioꝛẽ nõ solum sua lingua se ꝓnunciauit, sed etiã intimo cordis credidit affectu. Octauo nihil egit nisi qõ cõis monasterij regula vel maiorũ cohortabant exẽpla. Nono linguã ad loquendũ, phibens, ⁊ taciturnitatem habens, vsq; ad interrogationem non est locutus. Decimo in risu non fuit facilis et promptus. Undecimo leuia ⁊ sine risu, humilia ⁊ cum grauitate, pauca ⁊ rationabilia semoto clamore verba dixit. Duodecimo et vltimo nõ solũ corde sed etiã corpore hũilitatẽ videntibus se semp indicans in opere, in ortu, in oratorio, in via, in agro: sedens, ambulans, stans: inclinato semp capite, defixis in terrã aspectibus, se oi hora de peccatis suis existimauit rationẽ redditurũ. Hijs gradibus fidelis quilibet ascẽdet in montẽ dñi, et stabit in loco sancto eius. Multa insuper alia credibile est nostrum Gratianũ perfectionis opera fuisse consecutũ: quippe qui eructauit verbũ bonum, ⁊ locutus est de sapientia pfecte inter pfectos. Desiderauit videre chorum psallẽtem gloriã deo in ecclesia offerentiũ: qui in lege dñi meditantur die ac nocte: qui ad exemplũ ⁊ cõmonitionẽ melioris vite ceteris oĩbus viuũt. In quibus ipse quoq; habitꝰ prefert virtutis insignia. Hirsutũ caput, incomptis ⁊ horrentibꝰ comis, ⁊ quantũ sufficit attonsis. Pedes nudi, et apostolicis silẽs. Indumenti vilitas, arrogãtiam seculi superbiãq; cõdẽnans. Incessus ordinatus, oculus non oberrãs. Sermo cũ rõne prolatus, aut silẽtium verbo precipuus. Lenitas cũ austeritate, libertas cũ verecũdia: ita vt alterũ non impediatur ex altero. Cõmunẽ vitã sine cõmunibus vitijs agẽtes: secretã ꝙo nõ absq; cõmuni ducentes fraternitatis affectu. Et (que maiora oĩbus ⁊ clariora sunt) in paupertate diuites: nihil habentes, ⁊ omnia possidẽtes. Nihil in mundo habentes, et supra mundũ viuentes. Quibꝰ labor delicie. Qui in carne positi, extra carnem viuunt: in humilitate gloriosi: in infirmitate fortes.

Gratianus iste monachus Classensis duos (si pleriq; scriptoribus credit) fratres, viros solennes et studiosos, ecclesieq; dei perutiles habuit: vnũ magistrũ Petrũ Lõbardũ, episcopũ Parisiensem: qui cõpilauit sagaci studio ex dictis sanctorum patrum cõmendabile opus Librum sententiarũ. Et fuit vir in diuinis scripturis studiosissimus, et notabiliter doctus: ingenio subtilis, et clarus eloquio: qui nomen suũ scribendo cum tanta gloria trãsmisit ad posteros, vt vsq; in hodiernum diem suis opusculis theologorũ schola vbiq; exercitata, singulari veneratione Magistrũ eum noiet et habeat. Alterũ Petrũ presbyterũ ecclesie Trecensis, cognomento Comestorem: qui fuit vir in diuinis studiosus scripturis studiosus ⁊ eruditus: atq; in secularibus literis egregie doctus, carmine exercitatus et prosa. Scripsit vtroq; stylo quedam preclara opuscula: quorum authoritas ab ecclesia longo iam vsu cõprobatur. Comestor autẽ siue Mãducator idcirco dictus est, q̃ scripturarum authoritates in suis sermonibus et opusculis crebrius allegando, quasi in ventrem memorie mãducarit. Scripsit inter cetera ingenij sui volumina insigne opus ad Guillelmum Senonẽsem archiepiscopũ oĩs libros Biblie historiales et breuiter ⁊ vtiliter exponendo: qõ iam ex vsu prenota-

Predicatorũ bonorũ conditiones.

Petri Lombardi gesta.

Petri Comestoris gesta.

tur Hystoria scholastica. Et a quibus dā predicatur in populis, hos tres (Gratianum videlicet, Petrū Lombardum, et Petrū Comestorē fuisse germanos, ex adulterio natos. Quorū mater cū in extremis peccatis suis cōfiteretur: et confessor redargueret crimen ppetrati adulterij, quia valde graue esset: et ideo multū deberet dolere, et penitentiam agere, respondit illa. Pater, scio q adulteriū peccatū magnū est: sed considerans quātum bonū secutū est, cū isti filij mei sint luminaria magna in ecclesia: ego non valeo penitere. Et cōfessor ad eam. Si tui filij sunt notabiles viri, z opera vtilia fecerint ecclesie dei: nō ex te, sed ex dono dei est. et te aūt adulterium crimen magnum: z de hoc doleas. Et si nō habes tantū dolorem quātum exigit tā horendū scelus: de hoc tamen doleas q nō potes dolere. Alij tamen fatentur eos nec germanos nec contemporaneos fuisse, etsi tpe vicinos. Claruit enim Gratianus tpibus Henrici quarti, anno dñi millesimo centesimo vigesimo. Petrus Lombardus sub Conrardo imperatore tertio, anno dñi millesimo centesimo quadragesimo. et Petrus Comestor sub Federico imperatore primo, anno dñi millesimo centesimo sexagesimo. ¶ Composuit igitur vir venerabilis Gratianus monachus sancti Felicis Bononiēsis ordinis sancti Benedicti, vir in diuinis scripturis eruditissimus, et mirabili studio flagrans, ingenio promptus, et clarus eloquio, vita quoq z cōuersatione insignis: Decretorum volumen insigne ex veterū statutis, sanctionibus z scriptis: quo iuris canonici professores vsq in presens vtuntur in scholis: ab Eugenio papa tertio approbatū. Quod quidē decretum prius scripserat Iuo Carnotēsis epūs: et eo ante Gratiani tpa vtebant iuri operā nauātes.

Edidit istud teste prepo. imo nasterio scti proculi tpe Alexan. iij. summi ecclesie principis.

¶ Si quis teste Antonino archiepo Florentino bene aduertat, anno dñice incarnationis millesimo centesimo vel circiter eccla multum illuminata est in doctrinis. Nam in doctrina suaui spiritus copiose z deuote locuti sunt et libros ediderunt, sanctus Bernardus, Hugo de sancto Victore, Richardus de sancto Victore, z Hugo de follieto, et post eos Helinandus: oēs hi religiosi et famosi in sctitate. In doctrina vero morali et theologica floruerunt hi tres: Gratianus monachus qui cōpilauit Decretū, fundamentū iuris canonici. Petrus Lombardus episcopus Parisiensis, q̄ cōposuit Libū sententiarū, summam theologie. z Petrus Comestor, qui edidit Hystoriā scholasticam. Et hos sequētes versus in laudem virginis eleganter composuit.

¶ Si fieri posset q arene, puluis, et vnde,
Undarum gutte, rosa, gemme, lilia, flamme,
Ethera, celicole, nix, grando, serus vteriq,
Uentoz pinne, volucrū z pecudū genus omne,
Syluarum rami, frondes, auium quoq penne,
Gramina, ros, stelle, pisces, angues, z ariste,
Et lapides, montes, connalles, terra, dracones,
Lingue cūcta foret: minime deprimere possent
Que sis vel quanta virgo regina Maria.
Que tua sit pietas: nec litera nec dabit etas.

¶ Hec paucula de Gratiani gestis et vita varijs et authoribus collecta. cui simile quid in Decretalibus, Sexto, Clementinis, z Extrauagātib⁹ nobis obseruatū est: ne quid vspiam fastidioso lectori minus a nobis satisfiat.

¶ Sequitur decretum aureum domini Gratiani. in quo est discordantium canonum concordantia.

QUonĩ nouis superuenientibus causis, nouis est remedijs succurrendum: idcirco ego Bartholomeus Btixiensis cõfidens de magnificentia creatoris, apparatũ Decretorũ duxi in melius reformandum: non detrahẽdo auctu, nec attribuendo michi gloriã quas non feci: nõ est. sed supplendo defectum solũmodo dum q vbi correctio necessaria videbat, vel lege et ppter subtractionem decretaliũ, vel diminutionẽ earũdem sint randẽ: vel ppter iniege iura q superuenerũt de nouo. Interea mul- dum etiã solutiones interposiq termisse fuerant a Joãne. hoc feci ad honorẽ oipoten ti q ea tis dei z ecclie Rotã sũt de mane: z ad cõmunem vtilitatẽ oim pie studẽtiũ in iure canonico. Bar.

¶ Prima pars Decreti cõtinet distinctiones centum z vnam: tractãs primum de iure diuine z humane constitutionis.

¶ Distinctio prima.

HUmanũ genus [a] duobus [b] regit: naturali[c] videlicet iure z moribus [d].

Ius naturale est qđ in lege z in euãgelio [e] continetur: quo quisq; iubetur alij facere qđ sibi vult [f] fieri: et prohibet [g] alij inferre [h] qđ sibi nolit fieri. vnde chrisl[s] in euangelio [i]. Oia quecunq; vultis [k] vt faciant vobis hoies: et vos eadẽ facite illis. Hec est [l] enim lex z pphete. Hinc [m] Isidor[s] in. v. lib. etymologiarum ait.

¶ Diuine leges natura, humane moribus constant.

OMnes leges [n] aut diuine sunt, aut humane. diuine natura, humane moribus cõstant: ideoq; discrepãt [o]: qm̃ alie alijs placẽt, alie alijs. Jn scõa dicitur q hoc nomine fas lex diuina, hoc nomine ius lex humana cõtinet. Jn tertia dicit q trãsire per agrũ alienũ fas est, nõ ius. ¶ Ex hijs huius authoritatẽ euidenter dat intelligi in q differãt iter se lex diuina z humana: cũ oẽ qđ fas est, nõe diuine vel naturalis legis accipiat: nõe vero legis est. i. iure diuino pmittit: ius autẽ nõ est. i. nõ pmittit iure humano. Scda incipit ibi: Fas. Tertia ibi: Trãsire.

m ¶ Oẽs leges. i. oes lex. z ponit pl'ale, p singl'ari. si em̃ demõstrares duas. ll. vna diuina z alia humana: nõ pt̃z dici, iste leges aut sũt humane aut diuine. z valz tal' interpretatio i rescpt; qñq; cũ ita scribit: si ista ẋa sũt. i. si hoc vez est, z si illo vez est. sic ex de appel. significauit. i fi. z ex de ꝓben. cũ ea duõ. z ex de rescrip. ex pte. sic. j. ij. q. j. in primis. z. ff. de ꝓdi. z demõ. falsa. z. ff. de sta. ho. summa.

n ¶ Discrepant. Nõ m̃ sunt ꝓtrarie. nã trãsire p agrũ alienũ diuina lex pmittit: humana phibet: sz phibitio et pmissio nõ sunt ꝓtraria. nã dns pmittit vroẽ infidelem duxita, apl's prohibet: vt. xx. viij. q. j. iam nunc.

o ¶ Alijs. vt. j. xij. dist. illa. z. j. xxxij. dist. placuit.

p ¶ Alienum. Sz nõne iure natu. oia sunt cõia? vt. j. c. ius naturale. z. j. dist. viij. q̃ iure. non g̃ alieꝰ ager alienꝰ est. ideo et pone alienũ. i. qui est alienus modo.

q ¶ Fas ẽ. i. equũ ẽ ‡ cũ subest cã, z innotꝰ ẽ trãsitꝰ: vt xxiij. q. ij. c. vl. Itẽ iure diuio licitũ ẽ cõedere vuas i agro alterꝰ, sz nõ exportare: ꝓterere spicas z cõedere licitũ ẽ. vj. q. iij. c. j. sz nõ mittere falcẽ: vt. j. d ꝑse. di. v. discipl'os. sz sit equũ iure diuino: th̃ nõ est ius. i. ius nõ dat cuiliẽ actionẽ. Ubi em̃ aliqđ michi, pdest z tibi nõ nocz: equũ est vt michi non phibeas. sz ius ibi dicitur: vt. ff. de aq̃ plu. arc. i fina. ¶ Itẽ varꝰ. Trãsire th̃ p agrũ alienũ sz i casibus. s. si seruiturẽ debeat: vt. c. de ꝓui. p agrũ. Itẽ si thesaurũ suũ qs vult effodere. ff. ad exhi. thesaurꝰ. in fi. Itẽ si glans mea decidit in agrũ tuũ. ff. de glan. legẽ. l. vnica. z dum quero hoiem fugitiuũ. ff. de ser. fu. diuꝰ. z in alio casu. xxiij. q. ij. c. vl. Itẽ dũ via publica destructa est: vt ff. quẽadmodũ ser. amit. ſi loc'. ¶. vl. Jo.

¶ Explicit ¶ Cal'. Cõcludit Fran' ex supradicto ca. dif ferẽtiã esse iter legẽ diuinã z legẽ hũanã. cũ oẽ qđ facẽ, nõe diuine vl' naturalis legi; itelligat: nõe vo leg; hũane mores ꝓscripti z traditi. Jn fi. dicit q' ius est generale

a ij

[a] Gloſas Joãnis ſuppleuit i mſ'. Bar. Zu.

[b] Adde hẽ ſtã ſũt ſas. ſi. tellige- dum q' ta ibi credãt ſupta naturã ſũt de q̃ p̃ be. tho. in j. ij. q. xxij. art. iij. z in iij. ſen. diſ. xxiij. art. j. z ij. q. lvij. articu. ij. Jus naturale relũq; antiq' eſt.

[c] Idem alex. de cy mo. in l. mũs. C. de te- ſta. mi. Uolo. i. velle debeo, ꝓtecto vs nr' Jus lege eſt alte rij. phi- bito dito. Inder no ꝺde- nat, ſed lex.

[d] Naturali. id eſt diuino.

[e] Moriꝰ. i. conſuetudinario iure, vel etiã iure humano, ſiue ſcripto, ſiue nõ ſcripto. xxv. q. ij. inſtitutionis.

[f] Uult. Sed nõne ego volo q' alter det mihi rẽ ſuã, non tamẽ ego volo ei dare rẽ meã? Expone ergo vult. i. debet velle. z ſic exponitur ibi, habe charitatẽ, z fac qđ vis. z ſic exponit lex. ff. de ſolu. l. j. Uel expone iubetur. i. conſulitur. ſic eſt uerſo verbũ rogandi pro verbo precipiendi ponitur. xj. q. iij. rogo.

[g] Prohibet. Nunq; inuenimus expreſſe, phibitũ in lege vel in euãgelio, niſi per quãdã cõſequẽtia. Nã vbi eſt ãte vnũ cõtrariorũ ꝓcepit, per conſequẽs aliud phibet. ſic vbi aliqđ iudicat meũ eſſe, per cõſequẽs iudicatur tuũ non eſſe. ff. de, pcu. pomponius. ¶. ij.

[h] Inferre. Sed nõne iudex vult inferre mortẽ reo: ſed th̃ nõ vult vt ſibi mors inferat? Sed dic q' iudex nõ inſligit mortẽ, ſed lex: vt. xxiij. q. v. homicidas. z ca. cum homo. Uel intelligas hec oia de operibꝰ mle, ad q̃ quilibet tenetur: vt. lxxv. dist. non ſatis. Joan.

[i] In euangelio. Matthei. vij.

[k] Vultis. id eſt debetis velle.

[l] Hec eſt em̃. i. in his cõſiſtit. ſic ponit ibi: Deũ time. z mandata eiꝰ obſerua: hoc eſt oisho. Eccl's. xij. d. de pe. dist. ij. charitas.

[m] Hinc. Ad pbandã diuiſionem ſupradictam.

[n] Omnes leges.

[o] Cal'. Capi. iſtud diuidit in tres partes. Jn prima dr q' legũ alie ſunt diuie, alie humane. diuine natura, humane autẽ moribꝰ conſtant. et qt mores hominũ ſũt diuerſi, ꝓpter quos humane leges ſtatuunt: ideo humane leges diſcrepant: q̃ñ alie alijs placẽt: et alie alijs. Jn ſcõa dicitur q' hoc nomine fas lex diuina, hoc nomine ius lex humana cõtinet. Jn tertia dicit q' trãſire per agrũ alienum, fas

Mat. vij. b.

‡ Ibi: ſi alij acuſatoreꝰ ꝛc. ‡ Uel dic. i. licitũ eſt, ſz cõ phibẽtur. Prohibito et dñt tolerãtur nec. Et dicas licitũ eſſe et ſua natura z a iure natu. pmiſſũ: z a lege moſaica nã ius poſitiuum ex cõſtitutiõe licitũ ẽ: nõ ſemper equũ ẽ fm Z. Tranſire per agrũ alienum multis in caſibus licet.

nomen multas continens species. et hoc probat per sequentia. c. in quibus casus sunt faciles.

Jus a-liqñ est nec e-quum nec iustum.

IUs generale. Quia iustum est: nec iudex dicit ni si iustus sit: vt. xxiij. q. ij. ca. j. Qñq; est aliquod iuxta qđ nõ est equũ nec iustũ: vt si aliqs vxor adultera-tur, q; ille non pos-sit promoueri: vt xxxij. di. si cuius, qđ intelligo si ille postea cognouerit eaz. Sine sceler-isue ig-norant. q; sine culpa sua puniri non debet: vt. xvj. q. ij. inuentũ. Item equũ et iustum est vt nemo cũ alterius iactura locupletetur vt extra de penis. fuã. et. ff. de condi. indeb. nam hoc et cõtra illã equitatẽ inducta est vsucapio siue p̃scriptio. Item iniquũ est vt vnus puniat pro alio: qz nõ debet vltra progredi pena q̃s reperiatur deli-tũ: vt extra de his que fi. a ma. parte ca. quesitum. et cõtra hanc equitatẽ multa iura loquuntur: vt. j. q. iij. §. itẽ peccato ad hoc. et. vj. q. j. §. verũ. et ex de spon. non est vo-bis. Sed dic q; in oibus talib⁹ ex causa et pro bono pacis vel publico inducit quãdoq; rigor cõtra naturalẽ equi-tatẽ: qñq; etiã sine ratione inducit rigor cõtra equitatẽ: et hoc solũ p ratione sufficit, q; ita scriptũ est: vt. ff. qui et a qui. manu. libe. non fi. l. prospexit.

Rigor qñq; p-fert eq̃ tati.

b IEx est cõstitutio b scripta. ¶Quid sit mos.

MOs est longa consuetudo de moribus⁹ tantummodo tracta.

¶Quid sit consuetudo.

COnsuetudo autem est ius quoddam moriby instituti: qđ pro lege suscipitur cũ deficit lex. ¶ Nec differt an scriptura, an ratiõe cõsistat: quoniã et legẽ ratio commendat. ¶ Porro si ratione lex cõsistat, lex erit omne tam quod et ratione constiterit dũtaxat: quod religioni conue-

humane, mores iure cõscripti et traditi intelliganꝫ. Est autẽ ius gñale nomen, multas sub se cõtinẽs species. ¶ Vñ in eo-dẽ lib. etymolo. Ysido. ait.

¶Jus genus, lex autem species eius est.

IUs gñale nomen est: lex autẽ iur̃, est species. Jus aũt est dictũ, qz iustũ est. Omne autẽ ius legib⁹ et mori-bus cõstat. ¶Quid sit lex.

c MOs est lõga. Quã consuetudinem dicis esse lon-gam: vel quot vices dicis inducere cõsuetudinẽ? numquid illis qñ bis factũ est: vt. xxv. q. ij. ita nos? Uel il-lam que ter facta est: vt extra de elec. venerabilem. in fi? Uel illã que sepi⁹ q̃s ter est facta: vt extra de cã pos. et p prie. eccl̃esia suriana? Uel illã q̃ decies facta est: sicut longa p̃scriptio vt, q̃ est. c. annotũ: vt. C. de p̃scrip. lõgi tẽ. per totũ? Uel illam cuius nõ extat memoria: vt. iij. q. vj. hec q̃ppe. ff. de aqua quoti. hoc iure. §. ductus aque? Dici consuevit q; in criminalibus due vices inducũt cõ suetudinẽ: sed in aliis tres non sufficiũt. C. de epi. audi. l. iij. in fi. Jo. hoc teneas pro certo q; fm ius canonicum nõ valet consuetudo nisi p̃scripta sit et rationabilis: vt extra de cõsue. ca. vlti. Videt tñ hic q; quaternari⁹ actus inducat consuetudinem. C. de ser. l. vl. Bar. Bitri.

Cõsue-tudo quot vi-ces in-ducit.

d ¶ De mori⁹. hec descriptio dupliciter videt incõue nies: r q; idẽ ponitur in descriptione qđ in descripto: et quia idem ponitur pro specie et genere. Sed dic q; aliter sumitur hic hoc nomen mos: et aliter hoc nomen mori-bus: et aliter hoc nomen consuetudo. Naz mos sumitur pro iure non scripto. consuetudo sumitur generaliter p iure scripto et non scripto: vt. j. ca., pri. sed hoc nomen mo ribus sumitur hic p frequẽtibus actibus hoiũ. Jo.

Mos t mores differt.

¶Consuetudo. ¶ Ca. us. Capi. diuiditur in tres par-tes. In prima ponitur definitio consuetudinis: In secunda ibi, Nec differt: dicitur q; non refert vtrum con suetudo sit scripta, an sola ratione, id est, sine scriptura consistet. In tertia ibi, Porro: dicitur quod lex est ratio: q; rationẽ habet: et consuetudo erit lex, id est seruabitur, p lege que rationẽ habet, dũmodo religioni congruat: de-

sipline conueniat: saluti proficiat, et dicitur consuetudo quia in vsu communis est.

e ¶ Jnstituũ. Uidetur hic manifeste q; plures vices non sufficiunt ad hoc vt aliquid dicatur consuetudo, nisi institutum sit q; illud pro consuetudine ammodo seruetur. naz potest esse q; ex gratia vel tolerãtia hoc sepius cõmissum sit: vt extra de verb. signi. de abbate. et. x. q. ij. quia cognouimus. vnde licet aliqđ se pius factum sit: ni si eo pacto sit factũ vt in posterum sic fiat: etiã si suo iure ca id faceret, talis vsus nõ dicit⁹ vsus: vt. ff. de in. actuũ. pri. l. j. §. iulianus recte ait. et. l. vlti. Item alia ratione patet q; sole vices non inducunt p̃scriptionem: quia cognouimus vnde licet aliqđ se pius factum sit: ni si eo pacto sit factũ vt in posterum sic fiat: etiã si suo iure ca id faceret, talis vsus nõ dicit⁹ vsus: vt. ff. de in. actuũ. pri. l. j. §. iulianus recte ait. et. l. vlti. Item alia ratione patet q; sole vices non inducunt p̃scriptionem: quia

f ¶ Ratione. Arg. q; deficiẽte lege vt canone pot alle gari rõ: vt. xix. dist. si romanorũ. et distin. viij. frustra.

g ¶ Ratione. Arg. q; deficiẽte lege vt canone pot alle gari rõ: vt. xix. dist. si romanorũ. et distin. viij. frustra.

h ¶ Qđ religioni conueniat. Multa em̃ sunt contra ra-

tudinẽ: q; licet pluribus vicibus aliquid iudicatũ sit, nõ ver ideo in posterum ita iudicandũ est: q; nõ exemplis ꝫ le-gibus est iudicandum: vt. C. de sen. et inter. nemo. ꝫ fm hoc consuetudinem bene iudicatur. vt extra de eo qui mit. in poss. cum venissent. xij. dist. illa. et. xxxij. distin. placuit. Item multa alia requiranꝫ ad hoc vt aliquid dicatur cõ suetudo: vt dicemus. j. dist. viij. frustra.

i ¶ Cũ deficit lex. hic videt q; nunc demã recurrendũ sit ad cõsuetudinem, cũ lex deficit. Et sic est arg. q; nãq; fm cõsuetudinẽ est iudicãdũ si ius nec ratiõ dicpiat: et ar. j. xj. dist. si suetudinis. et. c. sequens. et j. distin. viij. si con-suetudinẽ. et. c. si suetudo. et ex d sen. et reiudi. cum ea. et de fo. pẽ. qđ clericis. Rñdet q; nõ fm si suetudinem, sed fm iura est iudicãdũ: vt. ff. de sepul. vio. l. iij. §. diuꝰ. fm hoc m⁹ ita occurrit et ratia: vt. j. di. xxxij. placuit. et ex de eo q̃ mit. in poss. cũ venissẽt. et ex de cog. spi. sup eo. et ex de arb. dilecti. et ex de p̃sue. c. ij. et ex de testa. c. ad hec. Et istis omnib⁹ habet q; cõsuetudini stat ratia ius scripti. Solutionẽ autẽ istⁱ qñ si suetudo preiudicet iuri, dice-mus. j. viij. distin. c. frustra. Jo. hoc tene q; consuetudo rõnabilis et prescripta iuri scripto preiudicat. ita mihi vi vt ex de si si. c. vlti. etiã si alia nõ interueniãt de qꝰ fa-cit mentionẽ Jo. in illo. c. frustra. B. Sz ad quã cõsuetu-dinẽ dicis recurrendũ? an ad si suetudinẽ terre: an ad ro-manã cõsuetudinẽ: an ad si suetudinẽ loci vbi tractum qđ fuit: an ad si suetudinẽ vicinaz, puinciaz? Ut q; ad si suetu-dinẽ romanã: vt. j. xj. di. c. vlti. insti. de satisd. §. vlt. Leon contra vt q; ad si suetudinem loci: vt. xij. dis. illa. et. C. de edi. si-pputa. an in totũ, et iura pal. ad hoc inducas. Ad hoc di-co q; inder mayie delegat⁹ pmo fm canones iudicabit: deficientibus canonibus iudicet fm leges vt ex de no. ope. nũ. intellerim⁹. et. j. dist. x. si in aduersum. deficiente si-o iure, pecdat ad gñalẽ si suetudinẽ vel etiã particulã si-rem eũ defuerit gñalis. ꝫ qđ tũc dicãt recurrẽdũ ad cõ suetudinẽ romanã. deficiente iure et si suetudine, pecdat ad de similibus ad simila: vt. xx. di. de qꝰ. ff. de legi. l. non pñt. oiꝰ deficientiꝰ, ad romanã si suetudinẽ, pecdat: vt ff. de legi. et cõ. de qꝰ. in pin. ꝫ sit arg. q; ad consuetudinẽ vicinaz, puinciaz sit recurrẽdũ: vt ex de cõ. sup eo.

tionem: ñ congruāt religioni: vt virginem peperisse.
a ¶ Qđ discipline cōgruat. Qrīs plātus de rōne possit coercere subditū delinquentē: ñ disciplinate renet ipm coercere vt pficiat ei ad salutē: vr. xlv. dist. cū beatus.
b ¶ Qđ saluti, pficiat. Licet rō sit q hō debeat psequi inimicū: ñ nō, pficit hoc ad salutē.

¶ Cūitaq. ¶ Casus. Infert ex supradicto ca. cōsuetudo: dicēs. cū non refert an scpta sit cōsuetudo, vel nō sit scpta: apparet q qđ psuetudo ē tradita i scriptis, ḡdā moriḇ tm vtētiū est reprobata. Que i scriptis redacta est, cōstitutio siue ius vocāt. q vero in scriptis redacta non est, gñaliter cōsuetudo vcī appellat. ¶ Est et alia diuisio iuris: vt in eo. lib. testat Ilido. ita dicēs.

¶ Que sint species iuris.

Ius aūt aut naturale ē, aut ciuile, aut gentiū.

¶ Quid sit ius naturale.

Ius naturale c est cōmune oīm nationū: eo q vbiq instinctu nature, non constitutione habetur aliqua: vt viri et femine coniunctio: liberorum successio: et puerorum educatio: cōmunis oīm possessio: et oīm vna libertas: acquisitio eorum que celo, terra, mariq capiuntur. Item depositi reī vel commēdate pecunie restitutio: violentie per vim repulsio. ¶ Hā hoc aut si qđ huic simile est: nunq iniustum, sed naturale equūq habetur.

¶ Quid sit ius ciuile.

Ius ciuile est qđ quisq ppfus vel ciuitas sibi propriū diuina humanaq causa constituit.

¶ Quid sit ius gentium.

Ius gentium est seditum occupatio, edificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, federa pactiones, emptiones, venditiones, locationes, conductiones, obligationes, mutuationes, preter quasdam ciuiles, pauce admodum sunt.

¶ Ius naturale est cōmune oīm nationū: eo q vbiq instinctu nature, non constitutione habetur aliqua: vt viri et femine coniunctio: liberorum successio: et puerorum educatio: cōmunis oīm possessio: et oīm vna libertas: acquisitio eorum que celo, terra, mariq capiuntur. Item depositi reī vel commēdate pecunie restitutio: violentie per vim repulsio. ¶ Hā hoc aut si qđ huic simile est: nunq iniustum, sed naturale equūq habetur.

¶ Quid sit ius ciuile.

Ius ciuile est qđ quisq ppfus vel ciuitas sibi propriū diuina humanaq causa constituit.

¶ Quid sit ius gentium.

Ius gentium est seditum occupatio, edificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, federa pactiones, emptiones, venditiones, locationes, conductiones, obligationes, mutuationes, preter quasdam ciuiles, pauce admodum sunt.

¶ Ius naturale. Ad intelligētiam istoz no. q ius naturale multis modis dr: quoz dr natura vis insita rebus siluestribus, pcreās. Scdo modo dr natura quidā stimulus seu instinctus nature ex sensualitate pueniēs ad apperēdū vel ad pcreādū vel ad educandū. xxxij. q. v. horrendus. ff. de ven. inspi. l. j. §. ius naturale. instit. de iure natu. gen. et ci. in pn. Tertio modo dr instinctus nature ex rōne pueniēs. et ius ex tali natura, pueniēs dr naturalis equitas: et sm hoc ius nature dicunt oia cōia. i. communicanda tpe necessitatis: vt. xlvij. dist. sicut. Quarto modo dr ius naturale precepta naturalia, hoc est. Non furtū facies: non mechaberis. xxxij. q. vij. qđ adulterio. instit. de obll. q ex deli. na. circa pn. et de ius diuinū dr naturale ius. et sm istud ius silr oia dīr cōia. i. cōiuranda. bene ers fuit aliqđ ppriū de iure diuino. nā ipsi Ade fuit dictum: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. et alibi: Nō cōpisces rē pximi tui. xlvij. dist. virū. Silr ius ciuile dr variis modis. Qñq dr ius ciuile illud ius quod non est naturale, vel ius gentiū. sm hoc ius canonicū dr ius ciuile. sm q hic sumit. Scdo mō dr ius ciuile oē illud qđ non est canonicū ius. Tertio mō ius ciuile dr lex. xij. tabu. ff. de origi. iur. l. ij. §. exactis. Quarto modo dicitur ius ciuile ad differentiam iuris pretorij. Joan.

d ¶ Cōiunctio. Si intelligas de cōiunctione corporū: sm hoc est ius naturale, pueniēs ex sensualitate. Si intelligas de cōiunctione animoz, est ius naturale ex ratione proueniens. extra de biga. debitum.

e ¶ Successio. Nō intellige dē successiōe q fit p hereditatē, cū illa nō sit naturalis: sed de successiōe p carnis propaginē. Uel etiā intelligi pōt de illa qua liberi iure nature succedūt parentiḇ. ff. vide lib. i. j. t. i. scripto. §. non sic.

f ¶ Educatio. Patres em thesaurizāt filiis, nō filij patrē egerē cogit alere. xxij. q. iij. in patrem. t. c. de alē. li. i. cogitur j. t. ij. et in casu mī filiū, t liberi pīnum: vt. ff. de libe. agno. si qs. §. idē i liberis. et. §. solēt.

g ¶ Cōis o m. i. nihil erat, ppū alicui iure diuino. Uel dic cōis. i. cōcāda tpe necessitatis: vt. xlvij. dist. sicut. nā etiā sm legē rhod. tpe pcuri cibaria matime erāt cōia: vt. ff. ad leg. rho. l. ij. §. cū i eadē naue. i fi. tj. q. j. dilectissimis.

h ¶ Capiūt. Hec em t alia q in nullī bonis sūt, cedūt occupāti: vt isti. de re. diui. §. fere.

i ¶ Itē deposite. Fallit i duob casib: vt. j. xvij. q. ij. c. ne quis. et sī dīs t deponens simul peūt rem potius restituī dño: vt. ff. depo. bona fides.

k ¶ Commēdate. Commendare idem est qđ deponere: vt. ff. depo. lucius titius.

l ¶ Per vim. Qđ cuilibet licet. vt. ff. de iusti. et iure. vt vim. in fi. extra de sentē. excō. c. ij. §. si vero. in fi. De illa maceria habes not. m. xxiij. q. j. in summa. Joan.

¶ Ius ciuile. ¶ Casus. Dicit hic ius ciuile qđ ppīs vel ciuitas sibi ppriū cōstituit causa dei vel hominū.

m ¶ Uel ciuitas. Sic aliqua ecclesia ius sibi statuit: vt j. dist. xj. catholica. t de cōse. dist. iij. pronunciandum.

n ¶ Diuina humanaq. Id est contemplatione dei. de conse. dist. iij. ca. iij. et hominum: vt. ff. de fer. l. j.

¶ Ius gentiū. ¶ Casus. Hic enumerant. xj. q. pcedūt a iure gētium. Et dicitur ius gentium: q: fere oēs claraq gentes indifferenter vtuntur eo.

o ¶ Sedū. s. hostiliū: vt. xxiij. q. vij. si de rebus. et. q. v. qđ dicat aliquis. insti. de re. diui. §. item que ex hostibus. ff. eī. ß cā de acqui. re. do. naturalē. §. fi. Uel dic sedū vacātiū, que occupāti cōcedūtur: vt insti. de re. diui. §. fere. Alioquin ptie. pa si ppria authoritate raperet etiā rē suā, cadit a dīio: vt. j. xvj. q. vj. placuit. ff. qđ met. cā. et tat. C. vñ vi. si quis in tantā. nisi forte alio mō nō posset eam cōsequi per ui dicem: vt. xxiij. q. ij. ca. j. et. ij. et. ff. que in fraudē cred. ait in pretor. §. si debitorem. Joan.

p ¶ Seruitutes. Alibi dicit q seruitus sit inducta per ebrietatem. xxxv. dist. sexto die. alibi videtur inducta ex prescriptione septennij: vt dicā. j. distin. vij. §. ius aūt. in summa. in glo. q incipit, a iudicije. sup illo verō. iustifica nionib. ſz dr inducta de iure gentiū: qz ius gētium eam approbat: nō q eam primo inuenerit. Si ergo bellū iustū est: q capitur fit seruus capīs: vt. xxiij. q. v. dicat. t fm hoc peccat taliter captus si recedat a domino suo: vt

rvij.qō.iiij.si qs seruū.sed si bellū non est instū licitum est eī regere dum pōt: vt.ff.de capti.nihil interest. Jo.

a ¶ Postliminia. postliminium est ius quo restituitur alicui res quā per captiuitatē amiserat: vt.xvj.q.iij. prima actione.t.xxxiij.qō.j.cū per bellicam. nisi sint arma que nō restituunt

† Cōc. tex.i.§. ius aūt gentiū. gl.in v. bella insti. de iur. na. gē.t ci.

qz illa turpiter amisit: vt.ff.de captiuis.l.ij.

b ¶ Legatoꝝ. si qs legatū vel amicū gl.in hostiū impedit.fm canones excōicat: vt.xxiij. dist.si qs.xxiij.qō. ij. si qs.fm leges tradit hostib⁹: vt sit seruus illorum. ff.de leg.l.vlt. Jo.

c ¶ Alienigenas. vt.xxviij.q.j.caue. et ca.sequen.

¶ Us militare. ¶ Tasius. hic ostendit Jsi. que spectāt ad ius militare: videlz belli inferēdi solemnitates:federis faciendi nexus ꝛc.

d ¶ Federꝫ.i.pacis cōponendę.

e ¶ Deseraꝫ.fm canones q̄ fugit in bello publico infamis est: vt.vj.q.j. infames.fm leges capite punitur: vt ff.de re mili.oē.§. qui in acie. Joan.

Pene fugiēs i bello.

‡ Ter. ē si.i.§. f ius q̄ dē iniu. le.cum gl.in v. iuris q̄ritū.t iv. a q̄rino.

¶ Dod⁹ j.xij. §. qō.ij. vulterane.t j.xvj.q.vlti.ca.j.t ca.contra.

g ¶ Dignitatuꝫ. Quis sit dignior vel superior alio.

h ¶ Cum corona. Jd est maius munus.

i ¶ Uel torques. ‡ Jd est minus munus.

insti. de iur. na. gē.t ci.

k ¶ Ac principis portio. Nō ergo oia q̄ capiunt in bello sunt principis.et sic est ꝫ.xxxij.q.v.dicat. vbi dī q̄ regis sunt spolia. Sed dic q̄ principis sunt oia quo ad nuncupationem: sed ipse tenetur ea diuidere fm merita personaꝝ.

Adde q̄ tot§ erat ista.

¶ Us publicū. ¶ Tasius. Jus publicum consistit in sacris sacerdotibus t magistratibus: quia si aliquis circa colistos vel alias publicas personas offendit, ius publicuꝫ lū pone est, et contra publicum facit: cum he persone principaliter ad statum reipublice spectent.

gnū vi. ctorie.

l ¶ Jus publicum. Unde qui ledit sacerdotes vel res sacras, ab omnibus tanq̄ pro publico crimine potest ac ḃus.et cuilibet. arg.ij.q.j. in primis.

Archi.

¶ Us quiritū. ¶ Tasius. hoc ca. diuidit in duas partes. In prima dī q̄ ius quiritū est ꝓprie romanorum, quod nulli habent nisi romani, vel eis subiecti. In secā dicit q̄ iure romanoꝝ agitur de legitimis hereditatibus, de curationibus, t tutelis, t de vsucapionib⁹ que omniꝫ tm romanis cōperunt. Secā ibi: In quo.

¶ Ius militare est belli ferēdi solēnitas: federis faciēdi nexꝰ: signo dato egressio ī hostē, vl̄ pugne cōmissio. Itē signo dato receptio. Itē flagitij militaris disciplina si locus deseratur. Item stipēdioꝝ modus: dignitatū gradus: pmioꝝ honoꝝ: veluti cuꝝ corona vel torques donatur Itē pde decisio: et ꝓ psonarū qualitatib⁹ et laboribus iusta diuisio, ac principis portio.

a

b

c

d

e

¶ Quid sit ius publicum.

Us publicū ē i sacris t sacerdotib⁹ t mgr̄atib⁹

¶ Quid sit ius quiritum.

Us q̄ritū est ꝓprie romanoꝝ: qō nulli tenēt nisi q̄rites.i.romani. ¶ In q̄ agit de legitimis hereditatib⁹: vl̄ de cōtractibus: de tutelis: de vsucapionibus q̄ iura apud nullū alium ppl̄m reperiunt, ḥ ꝓpria sūt romanoꝝ, t i eos solos ꝓstituta.

f

g

h

i

k

l

m ¶ Jus quiritum. a Quirino.i. Romulo.

n ¶ Qō nulli. Contra. C. de iude. indei. vbi dī q̄ iudicium romano iure. Sed ibi oēs vocant romani subiecti romano ipio: put dī, ꝓpriū romanoꝝ est hre filios in ptāte: put etā gētes sunt sub romano imperio.

m

n

¶ Distinctio.ii.

Onstat⁹ aūt ius q̄ritū ex legib⁹, et plebiscitis, et senatusc̄ōsultis t cōstōmbus pncipum, et edictis senatoū siue respōsis prudentū.

¶ Quid sit lex.

Ex est cōstitutio ppl̄ī q̄ maiores natu simul cū plebibus aliquid sanxerūt.

¶ Quid sit plebiscitum.

Lebiscita sūt q̄ plebes tm cōstituūt: t vocātur plebiscita eo q̄ ea plebs sciat vel q̄ scīcitat t rogat vt fiāt.

¶ Quid sit senatusconsultū.

Enatusconsultū est qd tm senatores ppl̄s consulendo decernūt. ‡ ¶ Quid sit constitutio vel edictum.

Onstitutio vl̄ edictū est qd tm rex vel imperator constituit vel edidit.

¶ Que sunt rīsa prudentū.

Ddias seculariū legū. Secā ibi: Que dā. Joan. de san.

¶ Tasius. In superiori dist. facta fuit mētio de iure quiritū. ideo hic annectit secam dist. in qua ostēdit q̄ ius quiritū cōstat ex legib⁹ plebiscitis t senatusc̄ōsultis constitutionib⁹ pncipū, edictis senatoꝝ, t prudentū rīsis. Interserit etiā de quibusdā legibus q̄ a noīb⁹ ḋitoꝝ nominantur: vt consulares et tribunitie ꝛc.

q ¶ Cōstat. In hac secunda distin. agitur que sint partes siue species romani iuris: agit etiā quare leges consulares vel tribunitie vel alie sic sunt appellate ꝛc.

r

Ex est. Populi olim ppl̄s statuit leges: ḥ hodie nō: q̄ trāstulit hūc ptātē in impatorē: ‡ vt institu. de iur. na. §. sed qō princip. Uel dic q̄ ppl̄s hodie pōt: et quod dicitur ibi transtulit, id est concessit.

s

¶ Qua maiores natu. Maiores natu dicunt nobilitate, antiquitate, dignitate, scientia: vt.ij.q.vij. querendum. t ca. criminationes.

t

Lebiscita sunt. Plebiscita pmo facta fuerūt propter discordiam q̄ fuit inter nobiles et plebeios: vt.ff.de orig.iur.l.ij.§. eisdem temporibus.

v

Onstitutio vel edictū est. Proprie dīr cōstōes pncipū. t edicta ꝓtor. ‡ Dicit et edictū iudicis

vt est ei⁹ ratio. xxiij. q. iij. de illicita. ff. de re iu. eōrum ita cia.

BEspōsa. ¶ Casus. Dicit hic q̄ respōsa sunt q̄ iurisc̄ōsulti interrogātib⁹ rādebāt: vt fuerunt responsa Paul. Fuerūt enim q̄dā prudentes electi ex̄tatis arbitri, q̄ responsiones suas ediderūt in scriptis quib⁹ dissidentium lites sopiebant.

a ¶ Respōsa. olim licuit cuilibet torā hereditatē suā relinquere alteri: sed Falcidius statuit q̄ quarta pars hereditat⁹ deberet relinqui legitimis heredibus. Est autē triplex Falcidia. Una est debita iure nature, q̄ cōpetit legitimo heredi. Alia est debita iure institutionis quā potest iure heres instituⁿ petere cū tota hereditas est exhausta. Jo. Et istas duas pōt hodie habere filⁱ instituⁿ. ex̄ de testa. raynald⁹, et ex̄ta cessat opi. dñorum. C. ad legē fal. q̄ñ. B. Tertia q̄ dicitur quarta trebellianica. et cōpetit heredi instituto d rogatus est hereditatem alteri restituere: vt legitur extra de test. raynutius. Jo.

¶ Sopirēt. nec eis licet iudici ab eor⁹ responsis deviare: vt insti. ō iure na. §. respōsa.

Uedā etiaz. ¶ Hec est secūda pars dist. in qua ponit q̄dā leges denominatas a ꝓditorib⁹. Jo. ō fā.

¶ Casus. Hic enumerant septē leges denominate a nominibus conditorū: quorū quatuor Octauianū Cesarē precesserūt: tres aūt fuerunt sub Octauiano Cesare: scz Papius et pompeius qui leges cōdiderunt. premia pro suscipiendis. i. susceptis liberis ꝓmientes. et Falcidius tribunus plebis qui parentib⁹ ꝓmisit facere de sua substantia quicquid vellent, et extraneis relinquere: preter

Et ha quartā quā suus heredib⁹ relinqre tenent iure nature.

¶ premia. hec fuerūt premia, q̄ si quis haberet Rom. C. me tres filios, in Italia quatuor, in ꝓuincia quinq̄ nō poterat vocari ad onus tutele. insti. de excu. tu. in pun. se excu. Uel aliter cōstiturum est q̄ si quis habet minus q̄ñ. xxv. Li. an. excludit ab honoribus: tamen si esset. xx. an. et habet Libero ret quinq̄ filios, numerus filiorū suppleret numerum rū nūe annoz. ff. de mu. et ho. ad rem. et. ff. de muno. l. ij. rus p̄ d dest.

Atyria. De hac satyra nihil habemus: sed tangitur in. C. de iur. lib. l. vnica. in princi. et in proemio Digestorum. §. et antea. in fine.

e Hodie. Iniquissima est illa lex: scz q̄ patientib⁹ naufragium inhabitatores ois auferāt: vt. ff. e modestinus. sed hodie lex illa correcta est. C. de fur. aut. naufragia. et ex̄ de consue. ca. fi. immo tales sunt excōmunicati ipso iure: vt extra de rapt. excōmunication.

¶ Que sint Rhodie leges.

BHodie f leges nauales ium commerciozz sunt ab insula Rhodo cognominate: in qua antiquitus mercatorum vsus fuit.

¶ Distinctio tertia.

OMnes g he species secularū legum partes sunt: sed quia constitutionū alia est ciuilis, alia ecclesiastica. Ciuilis vero forense vel ciuile ius appellatur: quo nomine ecclesiastica constitutio appelletur videamus. Ecclesiastica constitutio canonis nomine censetur. Quid autez sit canon, Jsido. in lib. v. etymolo. declarat dicens.

¶ Quid sit canon.

Anō h grece, latine regula nūncupatur.

¶ Unde dicatur regula.

BEgula dicta est eo q̄ recte ducit: nec aliquez a lioꝛsum b trahit. Alij vero dixerunt regulam dictam, vel q̄ regat, vel q̄ normam recte et bene viuendi prebeat: vel quod distortum prauumq̄ ꝓmio Digestorum. §. et antea. in fine.

e Hodie. Iniquissima est illa lex: scz q̄ patientib⁹ naufragium inhabitatores ois auferāt: vt. ff. e modestinus. sed hodie lex illa correcta est. C. de fur. aut. naufragia. et ex̄ de consue. ca. fi. immo tales sunt excōmunicati ipso iure: vt extra de rapt. excommunication.

OMnes ꝛc. ¶ Hec distinctio diuidit in tres partes. In prima probat quid sit canon. Secunda ibi: Pozro. Tertia ibi: Officium. Joā. de fantu.

¶ Casus. Ab illo cap. ius autē naturale, assignauit p̄tes legū secularū sed quia cōstitutio alia est ciuilis, que ius ciuile vel forense appellatur: alia ecclesiastica, de qua principaliter intēdit tractare: ideo supponit distin. ij. in qua ostēdit quo nōie lex ecclesiastica censeatur: et dicit q̄ nomine canonis cēsetur. Interserit etiā q̄d sit principium legis.

f ¶ Omnes. Sz q̄. ꝛ. tractauit de speciebus secularium legū, modo vult tractare de ecclesiasticis cōstitutionibus, q̄ varijs nōmīb⁹ appellantur. q̄ñq̄ illud appellat canon: q̄ñq̄ decretū: q̄ñq̄ decretalis epl̄a. Canon dicit id q̄d statuit in vniuersali cōcilio, ex̄ de biga. altercationis. Decretū ō: q̄ papa statuit de cōcilio cardinalū suoz ad nullⁱ ꝓsultationē. Decretalis epistola ō: quā statuit papa vel sol⁹ vel cū cardinalib⁹ ad ꝓsultationē alicuⁱ⁹. lix. di. hoc ad nos. xix. di. si romanoz. Itē adhuc alias inuenim⁹ appellationes canonice ꝓstitutionis: vt dogma, mādatū, interdictū, sanctio: vt. xxv. q. ij. si q̄s dogmata. Dogma est q̄d ꝓsistit in doctrina fidei christiane. xxij. di. q̄ eps. Mādatū q̄d ꝓsistit i doctria de moribus. xij. di. his igit. Interdictū in q̄ nulla pena adjicit. xxxij. di. interdixit. Sāctio vbi pena adjicit. xxxvj. di. c. ij.

g ¶ Anon. Habet autem canon sub se quatuor species: vt. xxv. q. ij. si quis dogmata.

BEgula. ¶ Casus. Regula dicta est eo q̄ recte ducit: nec alioꝛsum nos trahit q̄ñ ad rectitudinē. Alij dixerunt regulam esse eo q̄ regat. vel q̄ normam vinēdi prebeat: vel prauum corrigat.

h ¶ Alioꝛsū. Ergo si regula nūq̄ trahit alioꝛsum, ois

† Dicit ēsti hec lex ō latin. lib. cē. q̄ q̄sdā ꝓsatyrā fuit introducta ſm hugo.

s. pars

Canon Decretum. Decretalis epl̄a. Dogma. Mādatum. Interdictuz. Sāctio

Regule diffinitio.

regula est ius. male ergo dicit lex q̄ ita diffinit regulam. ¶ Regula est q̄ rē breuiter enarrat: nō vt ex ea ius fiat. ff. de regu. iu. l. j. Ad hoc dicas q̄ si illud appellas regulā in quo aliq̄d generaliter statuit nō adiunctis exceptionibus: fm hoc ex regula non sumit ius: & ita loquitur lex sed ii appellas regulam id qđ includit in se suas exceptiones, fm hoc regula nūq̄ fallit: nec ita sumitur hic.

ij.ps.

¶ Item. ij. hec est secūda pars dist. in q̄ distinguit inter cōcilia, puincialia et generalia & priuilegia. Jo. de san.

¶ Nota. Facit hic sta. quandā dist. f. canonū. qui quādoq; fuit aut potestate pape vel priarcharū vel archiepi scopoꝝ: & hi quidē generales regule dicūtur. Sūt autē quedā priuate leges, q̄ priuilegia appellātur. et ad hoc inducit seq. ca. cuiꝰ casus planꝰ est.

a ¶ Legato. Ad hoc specialiter destinato. licz essẽ alīs ꝺ̄s sit gñalis legatus nō tñ pōt facere gñale vel etiā pūinciale cōciliū: quia ea q̄ specialiter romano pontifici concedūtur: mādata gñali iurisdictione non trāsferunt: vt extra de off. le. q̄ translationē. & mandata generali iurisdictione cōciliū nō potest exercere is cui mādatur: vt ff. de offi. eiꝰ cui mandat. est. iu. l. ij. Sz nunqđ metropolitani in suis cōciliis possunt condere canones? Non videt: vt j. & viij. dist. nec licuit. & ca. se. Arg. cōtra. j. dist. catholica. & de se. dist. iij. c. j. Dicas? q̄ de paruis negocijs, et de his que spectant ad omnes, possunt condere canones. de magnis rebus non possunt: vt. xvij. distinct. multis. & xxiij. q. j. quotiens.

iij.ps. Legati virtum possit concilium facere.

Metropolitani vtrū possint canones condere.

b Priuilegia. Priuatoꝝ. Priuari dicuntur ꝓprie q̄ nō sunt cōstituti in aliqua dignitate: vt. xxiij. q. j. hanc. Sed hic priuari dicunt omnes exempti a iurisdictiōne communi: siue sit collegii, siue aliqua specialis persona. tenet. na. viij. q. j. petisti. hic patet ratio quare verba posita in huiꝰ privilegijs potiꝰ ponuntur causaliter ꝙ cōditionaliter

? Alias i cū dicitur: sicut iuste possides. si illud verbū inuentis in utile est priuilegio, exponas sicut ꝓ quia: & hac ratione quia cū sit priuilegium sit lex, & lex debet esse certa: vt. j. dist. pri. c. leguz. erit. & verba priuilegij debent esse certa. ? hanc rationē et de p̄: assignat Inno. extra de verbo. signifi. abbate. super verbi. his preteriti temporis morem.

ar. ff. de c leg. j. ff. In priuato. i. in priuatis.

¶ Officia. ¶ Hec est. iij. pars in qua dicit q̄d sit officium q̄n. Jo. legis. Jo. de san. ¶ Casus. Dicit hic q̄ officiū legis est precipue necessaria ꝓhibere mala: permittere licita: et quando ꝙ illicita, ne grauiora fiant.

corrigat. ¶ Item canonum alij sunt decreta pontificum: alij sunt statuta conciliorum. Conciliorum vero alia sunt vniuersalia: alia sunt prouincialia. Prouincialium alia celebrantur authoritate pontificis Jo. presente videlicet legato a sancte ro. ec. Alia vero authoritate patriarcharū vel primatum vel metropolitanoꝝ eiusdem prouincie. Hec quidem de generalibus regulis intelligenda sunt. ¶ Sunt autem quedam priuate leges tam ecclesiastice ꝙ seculares, que priuilegia appellantur. Ꝺ e quibus v. lib. etymo. Isi. ait.

¶ Quid sit priuilegium.

Priuilegia sunt leges priuatorum b, quasi priuate leges. Nam priuilegium dicū est eo q̄ in priuato c ferāt.

Officiū vero secularium siue ecclesiasticaruz legum est precipere quod necesse est fieri: aut prohibere quod malum est fieri: permittere vel licita, vt

Omnis autē lex aut permittit b aliquid, vt virtutis petat premium: aut vetat, vt sacrarum virginum nuptias nulli petere liceat: aut punit, vt qui eedem c fecerit, capite plectatur. eius d enim premio b aut pena vita moderatur humana. diuina autem precipit b, vt diliges dominū deum tuum.

¶ Distinctio. iij.

Causa l vero constitutionis leguz est humanaz coercere audaciam, & nocendi facultatem refrenare.

Sicut in eodem lib. Jsido. testatur dicens.

¶ Quare leges facte sunt.

dicit decere. q̄ multa toleramꝰ q̄ si in iudiciū deduceremꝰ cassarent: vt ex de prebē. cum iam dudum. Jo.

e ¶ Vt q̄ cedē. Sed nunqđ iudex ecclesiasticꝰ potest taliter dictare sentētiā in causa sanguinis: cum nec causis sanguinū possit interesse: vt. xxiij. q. viij. his a quibꝰ? sed dic q̄ iudex ecclesiasticꝰ potest dicere eis interrogatiōs non potest illud precipere vel cōsulere. sic. v. q. vlt. delatoi. xxij. q. vlt. pessimē. Jo. sed videtur hodie correctū. extra de excel. prela. ex literis. B.

f ¶ Fecerit. vt de pe. di. j. si quis cum telo.

g ¶ Eius. s. legis.

h ¶ Premio. i. permissione.

i ¶ Moderatur. passiue.

k ¶ Diuina autē precipit. hoc respicit superiora.

Causa. ¶ Hec distinctio diuidit in quatuor partes. In ꝑma querit quare sunt facte leges. scđa ibi: Ferea. tertia ibi: ideo autē. quarta ibi: hec & ff. Jo. de san.

¶ Casus. Dicit supra q̄ si legis officiū. In hac. iij. di. ostēdit ad quid sit lex instituta: & q̄d in ea ꝓcedat: & quādo instituit: & q̄ etiā quedā capitula sunt abrogata.

l ¶ Causa. hic intitulatur. iij. dist. in qua ostēdit qualiter leges sint inuēte. scđo ostēdit q̄ sint ꝓsiderāda in ꝓstruendis legibꝰ. vltimo ostēdit quasdā leges esse abrogatas per contrariam consuetudinem.

HActe. ¶ Calix. Quesitū fuit ab Jsi. quare leges sunt facte ꝛ institute. Et rndit q̄ tripliciter de causa facte sunt. Una, vt eārū metu humana audacia coerceatur. Scḋa, vt tuta sit inter improbos innocētia. Tertia, vt pn̄ supplicio aliorū facultas nocēdi refrenet.

a ¶ Coerceat. nā p leges nemo cogit̄ bene facere: ſz male facere, ꝓhibet̄: vt. xxiij. q. v. ad fidem.

b ¶ Tutaq̄. i. vt boni inter malos quiete viuant: vt xi iij. q. v. non frustra. Jo.

ij.ps. ¶ Decreta. ¶ hec est ſcḋa pars dist. in qua ponit. viij. q sunt seruāda in legib⁹ ꝓmulgādis. Jo. de fan.

¶ Cal⁹. Dicit Stana⁹ q̄ sint illa q̄ in lege ꝓstituēda cōsiderant: vt ꝓ̄ cedat ꝛc. ꝛ ad hoc inducit ca. seq.

HAbit. ¶ Cal⁹. In hoc ca. enumerat Jsid. r. q̄ lex i se ꝓtinere dz, ita q̄ hec. ſ. patrie loco tēporive conueniēs ꝓ vno ponāt: ſcz honesta, iusta, possibilis ꝛc.

c ¶ Honesta. q̄ i iure nō tā desiderat iustitia q̄s honestas. xxxv. q. iij. paruo.

d ¶ Justa. aliter em̄ nō est ius nisi sit iustū: vt. ſ. di. stin. j. ius ſhale.

e ¶ Possibil'. Ut q̄ Aug. ſi de impossibilitate legis q̄s trāſgrederet, frustra ipe li. de tareť ei ad penā: vt. xv. q. j. nō est. xxiij. q. iij. nabuchodo nosor. ꝛ. ff. qñ ap. ſit. l. j. ſ. dies autem ſtos.

f ¶ Scḋs natur̄. i. naturalē rōnē. ſ. di. j. ſuetudo. Jo. videt q̄ g ¶ Scḋm cōſuetudinē. quia ſi est cōtra cōſuetudinem ſe ler ſi inhabitāti, per ꝓtrariā ꝓsuetudinē abrogat̄: vt. j. eo. ſ. iustanō leges. ꝛ ca. statuim⁹. Jtē quia cōſuetudo interpretatur fuerit. legē: vt eť de verb. ſig. abbate. ff. de legi. cum de cōſuetu arg. c. j. dine. ꝛ. l. ſi de interpretatione.

xxij. q. h ¶ Loco. q̄ in aliq⁹ locis aliqua statuūtur q̄ alibi nō j. ꝛ. c. fo- reciperentur: vt. xxxj. dist. ante. ꝛ ca. aliter. Jtē in iure cō rus. ſ. i stituendo consideranda est vicinitas locorū vel remo- di. deſ. tio: vt. lxiij. dist. cum longe.

sig. vñ i ¶ Tēporiq̄. O ia em̄ debēt̄ ꝓuenire suis tēporibus: ſſa. p. vt. xxiij. q. iij. ſi ecclesia. ꝛ. ij. q. j. ſi peccauerit.

Ueh k ¶ Necessaria. quia non nīſi instāte necessitate ius stadus ci tui debet: vt. xxix. di. regule.

dant le l ¶ Utilis. quia inutilis esset abijcienda. lxviij. dist. cor geo in- epi. xij. dist. omnia.

quas. m ¶ Manifesta. iiij. q. iij. non in testibus.

n ¶ Caprione. Ne aliqs captiose possit eā interpretari: vel etiā ne aliqui laqueus paretur per eam: ꝓ xxvij. q. j. de viduis. Jo.

o ¶ Priuato. Tunc enim esset priuilegium.

¶ Ideo aut. ¶ hec est iij. ps di. i q̄ ponit q̄ leges p desuetudinē abroga. ri. ꝛ. et tur, ꝛ p cōſuetudi- ff. de le- nē ꝓfirmant. ꝛ hoc gi. ꝛ le- ꝓbat̄ p. iij. author. ges. Jo. Jo. ¶ Cal⁹. Dicit de fan. Sta. q̄ ideo ista i le ge cōſiderant sta- tuenda: q̄ cū instī- tute fuerit, nō erit liberū de ipsis iudicare: ſz postq̄ in- stitute fuerint, mi- nori iudici nō licebit iudicare de ipsis: ſz fm ipsas.

Nūstis. ¶ Ca- lix⁹. Dicit Aug. q̄ qñ leges instituunt, pōt qs de ipsis iudicare: sed postq̄ istitute fue rint, minori iudici nō licebit de ipsis iudicare: sed ſcḋm ipsas.

p ¶ Judicent. cū ergo papa vult cō dere canones, epi pnt ꝛdicere, ꝛ dire re, canō iste nō cō- uenit cōſuetudini regionis nre. vt. ſ. c. pri. Sed nunqd por⁹ stabit̄ ſenten tia aplice, vel ōin epoꝝ? videť q̄ oīs ri epoꝝ: q̄ orbis ma ior ē vrbe: vt. xcij. dist. legim⁹. Arg. q̄ ſentēa pape p̄ ualet. xxv. q. ij. ve mā. nā etiam error ꝓ principis ius facit: vt. ff. de ſup. le. l. iij. in fi. Dicas q̄ ſen tētie pape stabitur cōtra oēs. ix. q. iij. nemo. ꝛ ca. cuncta, nīſi contra fidē diceret. xxv. q. j. sunt quedam.

q ¶ Nō licebit. ar. q̄ ſemel est approbatum, ammodo nō pōt reprobari: vt. viij. q. ij. dilecti ſumi. ꝛ ca. ſz. ꝛ. xxij. q. v. horrendus. ꝛ Jo. Nīſi ex noua causa: extra de offi. deleg. c. insinuante.

¶ Leges. ¶ Calix⁹. Jste. ſ. diuidit in duas partes. In pma parte dt q̄ leges instituunt cū ꝓmulgant, ꝛ cōfir- mant cū mor⁹ ꝓtentū approbant. In scḋa parte q̄ inci pit ibi, sicut: dt q̄ sicut leges mor⁹ ꝓtētū ꝓfirmant: ita q̄dā leges sunt p desuetudinē abrogate: sicut tūlio Te- leſphoꝛi abrogat̄ q̄s dixit de ꝓpōsito ieiunādi ſuscipien do a clericis a q̄nquagesima. ꝛ ad hoc inducit ſeq. ca.

¶ Abrogate. Abrogare est i totū tollere legē: derogare est, ꝓ pte detrahere legi: vt. ff. de ꝛb. sig. derogat. ſz q̄ liter pōt pp̄s abrogare canonē, cū nō possit ꝓdere canonē: marie ex q̄ rota ptās trālata est in pncipē: ff. de ſti. l. j. Sz dic q̄ nō pōt abrogare nīſi p expſſū ꝓsensū papē: vt eť de pbē, cū tam dudū. ſz q̄dā dixerit q̄ ſufficeret

r Vide q̄s not. xiij. q. iij. ple- ri. ꝛ. et ff. de le- gi. ꝛ le- ges. Jo. Jo. de fan.

s Vñ dicas q̄ hec ſra pot⁹ q̄ſ de inferio- ri iudi- ce. Naz ſi inſe- rior iu- der vel- ler ali- q̄d, ꝓpo nere q̄- re lex il la nō de beret pdi: fa- cili⁹ au- dirē p- mo q̄s postea ad hoc ar. xxxj. di. nice- na. naz multa i pcedūt pmouē duz ꝛc. xv. q. j. c. ſi. Fm Lau.

sola sciẽtia pape. Jo. Sz credo q̃ ꝙsuetudo rõnabilis et discripta tollit legẽ: vt ex de ꝙsue. c. vl. etiã sine sciẽtia pn apis. difficile ei esset cũ oẽs ꝙsuetudines q̃ fuant scire. S.

Statuim⁹. ¶ Gl⁹. hoc ca. diuidit in duas partes. In pma ꝓt q̃ clerici debẽt incipere ieiunium a quinq̃gesima ꝛc. In scda ibi, has ergo: dicit q̃ p̃ septẽ hebdomadas ante pascha clerici ieiunãdo, hymnis, vigiliis, ꝛ oationib⁹ insistere debent.

a ¶ Statuim⁹ vt septẽ. istis duobus ca. ob. j. de cõse. di. iij. a sacerdotibus vbi q̃dragesima p̃cipit seruari. Sed dic q̃ istõ ca. nõ tenet: qz hodie q̃nq̃gesima nõ seruat, cũ ipsa celebretur post pascha. Jo.

Quinq̃gesima hodie nõ seruatur.

a ¶ Statuim⁹. i. abrogam⁹: vel ponitur statuimus ꝓ consulimus.

b ¶ Clericorum. Alias viles reputentur. j. q. j. vilissimus.

Quadragesima. ¶ Hec duo ca. abrogata sunt sicut ꝛ se. c. in pn. c. ꝛ hoc dicit sequẽs. S. qđ sit.

Deniq̃. ¶ Ca⁹ nus. Istd ca. diuiditur f quinq̃ ptes. In pma pte querebat Augu. a Greg. an clerici incipere debeãt ieiunium a q̃nquagesima. ꝛ rñ. q̃ sic. In scda pte q̃ incipit ibi, de ipsa ꝛo: qrebat an laici q̃ in diebus dñicis consueuerũt solẽn⁹ epulari, debeãt a tali ꝙsuetudine remouere? ꝛ rñ. q̃ nõ, ne deteriores fiant. In tertia pte q̃ incipit ibi. ꝛ post pauca: querebat an tpe ieiuniorũ sit abstinendũ ab ouis, caseo, ꝛ lacte. ꝛ rñ. Greg. q̃ sic: qz sicut a carnibus, ita ab oib⁹ q̃ trahũt semenina originẽ carnis, est abstinendũ. In quarta pte q̃ incipit ibi, ꝛ post pauca ceterũ: qrebatur an piscib⁹ in quadragesima sit vtẽdus. ꝛ rñ. q̃ sic. Quinto loco in fi. c. querebat an vino sit vtendum. ꝛ rñ. q̃ sic, vt tamen ebrietatem vitemus.

Statuim⁹ [a] vt septẽ hebdomadas plenas ante sanctũ pascha oẽs clerici. i. in sortem dñi vocati, a carne ieiunẽt: qz sicut discreta dz esse vita clericoꝝ [b] a laicoꝝ conuersatione: ita et in ieiunio dz esse discretio. ¶ Has ergo septem hebdomadas omnes clerici a carne ꝛ delitijs ieiunẽt: ꝛ hymnis ꝛ vigilijs atq̃ oratioib⁹ inherere die noctuq̃ studeant.

Ite Ambrosi⁹ i lib. sermonũ.

¶ Septuam hebdomadam Telesphor⁹ quadragesime addidit.

Quadragesima. vj. septimanas hz: cui addidit Telesphorus pontifex septimã hebdomadã: et vocatũ est hoc tempus quinquagesima.

¶ Nõ sũt de eo caplo est intelligẽdũ qđ beat⁹ Gre. Aug. anglor. epo scribit dicẽs.

¶ Et q̃nquagesima ieunãdi ꝓpositũ fiunant quos ecclesiaũ a gradus dignitas exornat.

Deniq̃ sacerdotes ꝛ dia con. et reliq̃ oẽs quos dignitas [c] ecclasticj grad⁹ exornat, a q̃nquagesima ꝓpositum ieunandi suscipiant: q̃ et aliq̃d ad pẽsum [d] sancte institutionis adjciãt: et eoꝝ q̃ in laicali ordine cõsistũt obseruãtia sicut [e] loco, ita ꝛ religione precellãt.

¶ De ipsa vero die dñica [f] hesitamus [g] quidnã dicendũ sit: cum oẽs laici et seculares [h] illa die plus solito ceteris diebus accuratius cibos carnium appetant: et nisi noua quadam auiditate vsq̃ ad medias noctes se ingurgitẽt, non aliter se hui⁹ sacri tẽpoꝝ obseruationẽ suscipere putãt: qđ vtiq̃ nõ ratioꝝ, sed voluptati, immo cuidã mentis cecitati ascribendũ est: vñ nec a tali consuetudine [i] auerti possũt: ꝛ ideo cũ venia [k] suo ingento relinquendi sunt, ne forte peiores [l] existant si a tali cõsuetudine phibeant. Ut eñ ait Salomõ: q̃ multũ emũgit, elicit sanguinem [m]. ¶ Et post pauca. Par [n] autem est vt nos q̃ his diebꝰ a carnib⁹ aialiũ abstinem⁹: ab oib⁹ [o] quoq̃ que semẽtinã [p] trahũt origine carnis: ꝛ eiunemus: a lacte vcz, caseo, ꝛ ouis. ¶ Et post pauca: Ceterũ piscũ [q] esus ita christiano relinq̃t, vt hoc ei infirmitatis solatiũ, nõ luxurie pariat incẽdiũ. Deniq̃ q̃ a carne abstinẽt neq̃q̃ sumptuosiora [r] marinarũ beluarũ cõutua pparẽt. Umũ quoq̃ ita bibere permittit, vt ebrietatẽ oĩno fugiam⁹, alioquin [s] restat vt omnia que

a ¶ Statuim⁹ vt septẽ. istis duobus ca. ob. j. de cõse. di. iij. a sacerdotibus vbi q̃dragesima p̃cipit seruari. Sed dic q̃ istõ ca. nõ tenet: qz hodie q̃nq̃gesima nõ seruat, cũ ipsa celebretur post pascha. Jo.

b ¶ Aduersus ꝙsuetudinem. Ar. q̃ cõsuetudo nõ minuit delictum, sed auget: ma. vt. xxiij. q. j. schis. xxxij. q. vij. ita. Sed gitia. ex de si. nõ sa tamen. ‡ imo cõsuetudo veniale peccatum facit mortale vt. xxv. di. ‡. crimis. Sol. cõsuetudo excusat a pena, non a culpa. Sed ꝛa. hoc tẽporali: ꝛ nõ a gehennali.

c ¶ Dignitas. hic habes q̃ q̃libet ordo ecclasticꝰ dicit dignitas vel honor: vt. j. q. j. reperiunt. q̃nq̃ seculares ptates dñr dignitates. xxiij. q. v. administratores. quandoq̃ ꝙstates hoies dñr hñe dignitatẽ, ꝛ3 q̃ seruꝰ dñr habere dignitatẽ: vt. ff. de vsufru. sed ꝛ si qd. ‡. j. Et ex hoc ptz clericos nõ esse primatas psonas: cũ ille sole dicantur primate psone q̃ nõ hñt dignitatẽ: vt. xxiij. q. j. q̃ contra,

d ¶ Ad pẽsum. i. ad quãtitatẽ: ‡ vt sint due partes.

e ¶ Sicut loco. i. dignitate. Et ẽ hic ar. q̃ ꝙ̃ cedit aliũ dignitate: dz etiã ꝓcedere i alijs: vt. j. q. j. vilissim⁹. Jo.

f ¶ Dñica carnisp̃riuij.

g ¶ Hesitam⁹, nõ qđ iuris sit, ꝛ3 qđ statuẽdũ sit ne scãdalum oriatur. C. de festa. l. olim. j. q. ij. ‡3 pio.

h ¶ Et seculares et ꝓ id est.

i ¶ Consuetudine. Ar. q̃ cõsuetudo excusat in delictis: vt hic. ꝛ. xxxij. q. iij. obijciãtur. et extra de tẽp. or. ꝛa. ‡ Sed ꝛtra, cõsuetudo nõ minuit delictum, sed auget: ma. vt. xxiij. q. j. schis. xxxij. q. vij. ita. ‡ imo cõsuetudo veniale peccatum facit mortale vt. xxv. di. ‡. crimis. Sol. cõsuetudo excusat a pena, non a culpa. ‡ Et ꝛa. hoc tẽporali: ꝛ nõ a gehennali.

k ¶ Venia. Quid est ergo qđ ꝓ alibi nunq̃ esse venã datã impenitẽti: vt xxij. q. ij. legatur. ideo intelligas de venia pene, non de venia culpe. tolerat ergo Greg. crimen tale, ꝓpter periculuꝫ schismatis vel scãdali. vñ non est dicẽdũ q̃ ignoscatur eis: licet nõ puniat eos, ꝓpter multitudinem vel scãdalũ. sustinenda eñ sunt crimina rõne scãdali vel schismatis: vt. xxij. q. iij. nõ pot. et rõne multitudinis: vt. l. di. vt ꝓstituer, hodie non tolerat⁹, vt extra de vi. ꝛ ho. cle. a crapula.

l ¶ Ne forte peiores. hec est cõparatiua permissio.

m ¶ Sanguinẽ. Sic qui multum corrigit, offendit; vt xlv. di. cũ brũs. ꝛ alibi dr. Noli esse ‡ mũ iust⁹: vt de pe. dist. j. serpens. ij. q. vij. ‡. de his.

n ¶ Par. i. equum ꝛ iustum.

o ¶ Ab oibus. q. d. ex quo caro ꝓhibetur: ergo oia que de carne ‡ procedunt.

p ¶ Semenţinam. i. semen.

q ¶ Sũptuosiora. sed paruos pisciculos potest⁹ homo comedere: vt. j. lxxij. dist. ꝑ.

r ¶ Alioquin. Arg. ex quo vnum conceditur: ergo oĩa ‡ similia intelliguntur esse cõcessa: vt. j. dist. ꝓcri. ad eius et. xxvij. distin. quod interrogasti. xxj. q. ij. si quis per te ‡ stamentum ‡.

¶ Hec est. ¶ hec est .iiij. pars. dis. in qua soluit supradicta. Archid. ¶ Cassus Dicit Ista. q̄ hec tria. c. supradicta sunt abrogata: z ideo q̄ nō seruāt ea, non dñr transgressores: sed si nō essent abrogata, nō obedientes eis, p̄pio puniarent honore: nisi forte quis velit dicere q̄ hec supradicta cap. loquant de cōsilio, z non de p̄cepto.

a ¶ Conscripta. nā q̄ exhortat, mādatoris op̄a nō fugit ff. de his q̄ not. ifa. ob hec verba.

Hec q̄. ¶ hec dist. diuidit i duas ptes. in prima p̄bat q̄ naturale ius nō mutat scā ibi. Iz cū naturale. ¶ Cassus. Cōtinuat magē dicta ab illo ca. p̄uilegia hucusq̄ dicēdo: z dicit q̄ illa oia conuenūt tā secularibus q̄ ecclesiasticis legib⁹. Nūc aūt in hac. v. di. reuertit ad ius naturale: assignādo differentiā iuris naturalis ad alia iura. nam istud ius p̄matū obtinet iter alia iura tpe et dignitate. tpe, q̄ cepit ab exordio rōnalis creature. dignitate, q̄ non variatur. reliqua patent in tex.

b ¶ hec que. In hac. v. di. incipit assignare dñas iuris naturalis ad alia iura. Notandū ergo q̄ ius naturale in .iiij. differt ab alijs iuribus: in origine, dignitate, amplitudine, z sñie rigore. In origie differt: q̄ cepit ab exordio rōnalis creature: vt ifra. de re. dist. di. cōmodē. sed aliā iura ortū habent ab inuētione hoīm. Iz dignitate differt: q̄ hoc ius nullā patit̄ imutatiōē. insti. de iu. na. Etex pe. nā si q̄d est Iriū iuri naturali, illō iniquū est. Ā. dist. Iz ereni: ius naturale. ūi si. Ité amplitudine: q̄ iure naturali oia nā sunt cōia: Iz hoc nō est alio iure. Ité sñie rigore: q̄ ius creatu: naturale nulla fit dispēsatio Iz aduersus alia iura sepe. re cepe c ¶ Cepit. p̄ intelligēdā, nō per essentiā: immo verius erunt eo posset dici q̄ cepit quo ad vsum: q̄ ius naturale. i. naturalis edras ab eterno fuit: nisi velis intelligere de iure diuino. illud eñ ptō fuit cp̄ esset redactū in scriptis, corporib⁹ libēt, similiter faciamus. Hec etsi legib⁹ constituta sint: tñ q̄ cōi vsu approbata non sunt: se non obseruātes transgressionis reos nō arguunt: alioquin his nō obedientes, p̄pio puniarētur honore: cū illi q̄ sacris nesciūt obedire canonibus, penitus officio iubeantur carere suscepto: nisi forte q̄s dicat hec nō decernēdo esse statuta, sed exhortando p̄scripta. Decretū vero necessitatē facit: exhortatio aūt liberā voluntatem excitat.

¶ Distinctio.v.

Nec q̄ de p̄uilegijs z ceteris ifra ponit̄, scripta sūt, tā secularib⁹ q̄s ecclīastic⁹ legib⁹ p̄uenient. Nūc aūt ad doctrinā naturalis iuris z ceteror⁹ reuertamur. Naturale ius iter oia p̄matū obtinet tpe et dignitate. Cepit⁶ eñ ab exordio rōnalis creature. nā nec variat tpe, Iz imutabile⁹ sp̄ pmanet. Sed cū naturale⁶ ius i lege z in euāgelio supra dicat esse cōprehensum: q̄d aūt cōtraria his q̄ in lege statuta sunt, nūc inueniant cōcessa: non vī ius naturale imutabile pmanere. In lege nanq̄ p̄cipiebat vt mulier si masculū pareret. xl.⁶ si vero feminā. lxxx. diebus a tē pli cessaret ingressu. nunc autem statim post partum ecclesiam ingredi non p̄hibetur. Ité mulier que menstrua patitur, ex lege immūda esse reputabatur: nūc autem nec intrare ecclesiā, nec sacre communionis mysteria percipere inhibetur: sicut illa que parit, vel illud quod gignit, nec statim post partum baptizari p̄hibetur. Unde eidē Augu. anglor⁹ episcopo. Grego. scribit dicens. Palea.

Cum extra fuerit mulier post quot dies intrare ecclesiam debeat, testamenti veteris p̄ceptione didicisti, quia, p masculo. xxxij. p̄ femina aūt. lxvj. diebus debet abstinere. quod tamen sciēdum quia in mysterio accipitur.

¶ Mulier extra gratias actura ecclesiā intrare hora eadē non p̄hibetur.

Si mulier⁵ eadē hora q̄ genuerit, actura gr̄as i trat ecclesiā: nūlo pōdere⁶ peccati grauat, voluptas eñ carnis, non dolor in culpa est. In carnis aūt cōmixtione voluptas est: i. plus ꝯ ptu dolor z genit⁹. Aūt z ipsi p̄me mulieri dī. In doloribus paries filios. Si itaq̄ extra mulierem, p̄hibem⁹ intrare ecclesiam, ipsaz ei⁹ penā⁷ vtum⁹ i culpā. I dē ad eūdē. ¶ Mulierē extram, vel q̄s ab ea gignit, eadē hora nūq̄ p̄hibet baptizari.

¶ Sed immutabile. quo ad p̄cepta et p̄hibitiones. vt dist. vj. §. vlti.

e ¶ Sed cū naturale. Hec est sc̄a ps dist. in qua obijcit ꝯ id q̄ dicit q̄ ius naturale nō mutat. z p̄bat p tria seq. c. q̄ mutet. So. poner. i. di. p̄i. §. his itaq̄. Et est talis obiectio magri. Puerpera z menstruata vsq̄ ad certū tps, p̄hibebant intrare ecclesiā: Iz nō neutra, p̄hibet et hec p̄hibitio est ō iure naturali: ergo restat q̄ ius naturale sit variatū.

f ¶ Xl. q̄ tot die Animabus mortuꝰ ē parib⁹ tus ante ifusionē citꝰ iaie: Iz fet⁹ femine⁹ fundit lxxx. diebus. ¶ fm cp̄s femi hoc vī q̄ tpe quo mouet̄ cōcipit dz abstinere. ¶ Et ō re: Iz rōne dubitationis secus est: q̄ tpe p̄ nescit quo tpe cōci mal cupit: ité quia nescit lo cp̄s p̄ vtrū masculiz vel femina femina pariat. Jo. abstineat vt p̄ h⁹.

¶ Cassus Mulier q̄ immūdā fortū pōt ecclesiā intrare gredi. nam ex hoc deo nō nullo pctō grauat̄: placent tur: quia voluptas carnis in culpa est nō dolor: alioquin xxxij. q. dolorē partus sibi ij. fm verteremus in cul pam. h. d. Archi. p⁹ Jo. de fan.

g ¶ Simulier. q̄dā libri hñt cū extra: Iz illō est palea vsq̄ ad hūc locū.

h ¶ pōdere peti. Sed nōne in brocardo legit in penitentiali Theodori q̄ femina post partū masculi abstine bit. xxxiij. dieb⁹ ab ingressu ecclesie: Iz post partū femine lxvj. et sī añ intrabit: tot dieb⁹ penitebit in pane et aq̄ añ q̄t dieb⁹ añ itrauit ecclesiā: z q̄ illis dieb⁹ p̄miscet ei. x. dieb⁹ penitebit i pane z aq̄. Item p̄suetudo est Iria illis. c. Greg. Sed illud Theodori intelligas de ea q̄ nō ex deuotione intrat: vel de illa que sine necessitate intrat. Sz veri⁹ credo. q̄ potest intrare siue sit necessitas, siue nō: vt ex de p̄ur. post partū. volēs. p̄suetudo sñi in contrariū se hꝫ oet. Jo. ¶ Pena. Afflictis eñ non dz afflictiō addi: vt. vij. q. j. cū p̄cussio. istud tñ fallit. q̄ corrupta p violētiā nō consecrat. I. xxvj. dist. acuti⁹. z. xxxij. q. v. ille aūt. z mutilati membris non promouentur: vt. lv. dist. per totum.

iij. ps.

Ius naturale tri. iij. differt ab alijs le. iij. xij. et xxv.

fi. hec. dist. §. pri. §. his ita.

§ Ex

§ De hoc no. i. gl. Archi.

Baptizari. ¶ Casus. Mulier vel qd ex ipsa natum est, statim in periculo mortis baptizari potest: ne parua mora imminēte inueniri nō possit qd redimatur.

a ¶ Mora. Arg. q mora est vitanda vbi timet periculum: vt. xxviij. dist. de syracusane. de cōse. dist. iiij. ne qd absit. Arg. ꝯ. ff. de iudi. si debitori. et ff. de sol. l. qd dicimus. Sol. illud in ꝯctib⁹: istud in periculo aie. Joan.

Ad ei⁹. ¶ Casus. Tria dicit presens ca. Primo q vir nō debet dormire cuz vxore sua tpe purgationis anq̄ puer ablactet: nec alij debet tradi ad nutriendū causa incontinentie. Scdo ibi, que tn̄ dicit q mulier tpe purgationis potest ecclesiā ingredi: quia supfluitas non dz culpe asscribi. Tertio ibi, sancte quoq. dicit q mulier tpe part⁹ nō est arcenda a corpore xpi: si tamen abstinet ex deuotione, laudanda est.

b ¶ Ablactetur. Tps ablactatiōis hic appellatur tēpus post partū qn̄ mulier nimis abūdat lacte: ⁊ nisi extraheret p puerū oporteret ipam infirmari. ideo autē ꝓhibet illis tpib⁹ cōmisceri cum eis: qr ex tali coitu nascunt morbosi ⁊ leprosi. Sed quid si mulier petat debitū a viro tpe menstrui vel tpe purgationis? Dico q non reddet debitū ei, nisi timeret fornicatio ei⁹. xiij. dis. duo mala. Item si vir petit debitum tēpore mēstrui a muliere: mulier negabit, et exponet ei causam quare non potest. ff. de sol. l. quod dicimus.

Menstrui tēpore an coniugale debitū debeat reddi.

c ¶ Prohibentur. Id est sub forma prohibitionis dissuadentur. sic exponunt quidam.

d ¶ Inuita. hoc est regl̄are, vt qd qs iuit⁹ patit, nō afferat ei p̄iudiciū. vt hic. ⁊ l. dist. pbr̄os. ⁊ C. de isti. ⁊ sub. l. j. C. q pe. tu. l. cū mr̄ib⁹. C. de ap. p̄ses. Arg. ꝯ. j. l. v. dist. c. vl. C. de ꝯdi. iser. legatū. Itē ar. q q fiūt ab iuit⁹ et nolētib⁹ eis iputari nō debēt: † vt de ꝯse. dis. v. discipulos.

† Nec talia pñt: vt ptz i eo qd legi. et not. j. xiij. q. ij q̄ ppo-sterū.

Baptizari autē vel enixam mulierem, vel hoc qd genuerit, si periculo mortis vrget: vel ipsa eadem hora qua gignit, vel eadē etiaz qua natū est id quod gignit: nullo mō ꝓhibet: ne du adhuc tps ad pbedū redēptionis mysteriū querit: interueniēte paululū mora inueniri non valeat qui redimat. Item Augu.

¶ Anteq̄ puer ablactet, vel mater purificetur, ad ei⁹ concubitum vir non accedat.

Ad ei⁹ ꝟo cōcubitū vir su⁹ accedere nō dz q̄usq̄ q̄ gignit ablactet b. Praua aūt cōsuetudo in cōiugatorū morib⁹ irrepsit, vt filios suos quos gignunt, nutrire mulieres contenant: eosq̄ ad nutriēdū alijs mulierib⁹ tradāt: qd videlz ex sola carnis incontinentia videt fuisse inuētum: qr dū se cōtinere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Hec autē sciāt q̄ filios suos ex praua consuetudine alijs ad nutriendū tradūt: nisi purgationis tps prius transierit viris suis nō dn̄t admisceri: q̄ppe ⁊ sine part⁹ cā cū i mēstruis cōsuetis detinent, viris suis misceri ꝓhibentur c: ita vt lex sacra morte illū feriat si quis vir ad menstruatā mulierē accedat. q̄ tamen mulier dum ex consuetudine menstrua patitur, ꝓhiberi ecclesiam intrare nō dz: qr ei nature supfluitas in culpā reputari nō dz. ⁊ pro hoc qd inuita⁹ patit, iniustum est vt ecclesie ingressu priuet. Nouim⁹ nāq̄ q mulier q̄ fluxum sanguinis patiebat, post tergū dn̄i humiliter veniens, vestimēti eius fimbriā tetigit: atq̄ ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit vestimentū dn̄i tangere: cur etiā que mēstrua patit sanguinis, ei nō liceat ecclesiā itrare? Si em̄ ea bn̄ p̄sūpsit q̄ vestimētū dn̄i in languore posita tetigit: qd vni⁹ p̄sone infirmāti ꝯcedit, cur nō concedat cūctis mulierib⁹ q̄ nature sue vitio ifirmāt? ¶ Sctē q̄z cōionis mysteriū i eisdē dieb⁹ pcipere nō dz ꝓhiberi. Si aūt ex veneratiōe magna pcipere nō p̄sūpserit, laudāda est: sz si susceperit, nō est iudicanda. Bonarum quippe mētium est ibi etiā culpas suas cognoscere f, vbi culpa non est: qr sepe sine culpa agitur qd venit ex culpa. vnde etiam cuz esurimus, sine culpa comedim⁹: quibus ex culpa primi hominis factū est vt esuriamus.

¶ Distinctio.vi.

Quia ꝟo h de nature supfluitate sermo cepit haberi: q̄rit an p⁹ illusionez q̄ per somnū causis ꝯtingit: ⁊ qn̄ sit pctm̄ et qn̄ nō. postea rn̄det obiectioni facte in p̄missa disti. in illo. §. his itaq̄. Et not. fm quosdā q̄ nocturna pollutio et illusio q̄ ꝓcedit ex infirmitate, nō est pctm̄ etiā veniale, maxime cū sit pena: vt in. j. c. ꝓxi. ibi: oīno hec pollutio vel illusio nō est timenda: qr animus ⁊c. Illa vero q̄ ꝓcedit ex crapula, est veniale an sit pctm̄: vt. j. c. ꝓxi. ibi: hz exinde animus aliquē reatū. sil'r pctm̄. illa que prouenit ex cogitatione p̄cedente, pctm̄ est. sed distinguitur: qr si illa cogitatio non processit ad consen-

xv. q. j. aliq̄s. ⁊ q. vj. c. j. ⁊ xxxj. q. ij. lotharius. Jo. Sol. si aliq̄s cogit coactiōe absoluta aliqd facere ꝯ deū nō iputat ei q̄ ad deū: sec⁹ si cōditionali coactiōe: vt ex̄ qo met. cā. sacris. l. dist. pbr̄os. In ꝯctib⁹ si aliq̄s cogit p metū q̄ debuerit cadere in ꝯstātē virū, nō iputat ei: vt ibi. et qd me. cā. ad audientiaz. nisi culpa sua icideret i talē metū: vt. ff. qd me. cā. si mulier. Sz in ordinib⁹ secus. nā si qs p vim mutilet, ꝓmoueri nō pt: vt ex̄ de cor. vi. expo. Mu. ix. suisti. et corrupta p vi non ꝯsecrabit iter ꝟgies: vt. xxxij. q. v. ille. ⁊ hoc fit ꝓpter reuerentiā sacroꝝ, ⁊ defectuz mysterij. sic mihi Bar. brix. vr̄ breuiter distinguēdū.

e ¶ Qd vni p̄sone. Arg. qd vni cōcedit, p ꝯns videt alijs esse ꝯcessum. sic. s. dist. iiij. deniq̄. ⁊ hoc verū est si de iure cōi aliquid cōcedit. secus si ex priuilegio: vt. xvj. q. j. hinc est. et. vij. q. j. petisti.

f ¶ Cognoscere. Arg. ꝯ. j. xxij. q. ij. cū humilitatis. Hic q̄ q̄libet pōt dicere se pctōrē: dū tn̄ nō credat ꝯtrū. de pe. dist. iij. ad hec.

g ¶ Sine culpa. Arg. q nō semper imputat factū vbi culpa precedit. xv. q. j. sane.

h Q[illegible]ꝟo. h [illegible]ulatur distin. vj. [illegible]ita qr fecerāt mētionem de supfluitate nature: digreditur a principali ꝓposito agens de nocturna pollutiōe. ostendit ergo authoritate Grego. quibus modis et ex quib⁹ Pollutio nocturna, an sit pctm̄.

† Sicut sum, veniale peccatuz est ‡ pollutio ex ipsa proueniens. ex ipsa cogitatione ex ‡ Sub. dit. mut. aia vigilat. ‡ Sub. fingit. ‡ hoc gu. extra. ff. de acti. rapiat ad obl. ex maleficio. ‡ Sic dictum auctoritatis. ‡ Pollutio nocturna turpes cogitationes sequēs spiritat.

Si vero processit, tūc est mortale. ‡ Im istoz opi. accidit q; aliquis nesciens peccat mortaliter et venialiter, ‡ et operat bonū: et etiā meretur vitā eternā: qz si corp⁹ dor. Jdē in furioso dicit si culpa sua de cū si culpa sua de nulli, i. venit ad furorem: ff. de arg. xv. q. j. si qs. in palea. fin. unno nesciens sed pen. peccat. xxxij. q. vij. quēadmodū. Ar. gu. extra. ff. de acti. ad. ex. maleficio. ‡ Si qs absēs. vbi qz nesciens non peccat. Alij dicunt q; dormientes non peccant. xv. q. j. ſi cōcupiscentia. ꝛ. c. aliqs. dormiēs ēm furioso cōparatur ff. de acq. poſſ. l. j. ‡ adipiſcuntur. et ita non peccat. Si ꝙ nocturna pollutione homo non vemit ad consensum: nullo mō peccat. si vero prouenit, peccat mortaliter ‡m istos nisi forte imaginē cū vroze. ꝓpua: qz tūc dirigit affectū in vroze, et nō peccat mortaliter. hanc opi. fouet .b. ꝛ. phak. j. ea. di. non est. ibi luxurie ꝛc. Sz hoc non est verū: qz nullo mō peccat. vt. j. c. ꝓpter. xv. q. j. aliquos. Sz cōtra ꝓiotem opi. obijcit. quid si cogitauit turpiter: ſz anteqz dormiui ſtati penituit: post pollutor in somnio: peccauit, vel non? ꝛ videt qz sic. Rñ. licz cōtritus sim, tñ vestigia remanent ꝛ reliqe: sicut in libro vestigia seruitutis: vñ patronus ei succedit. inſti. de ſuc. li. ‡ sed nā. sic matrimonium in furiosis manet ꝓpter reliqas ꝓiotis voluntatis. ff. de his qui sui vel ali. iu. sunt. l. patre furioso. Imputetur ergo mihi saltem ſi initialiter turpiter cogitauit.

¶ Cassus. Cap. dividit in tres ptes. Estamentum. ¶ Jn ꝓma ꝑte qz ſi qs pollut⁹ fuerit pollutione nocturna: nisi aqua lot⁹ fuerit, ei vsqz ad vesperā intrare ecclesiā nō cōcedit. Jn. ij. ibi, qō tñ: dicit Greg. qz hoc potest intelligi ſpiritualr. f. de illo qn mēte prauis cogitationib⁹ est pollut⁹, q aqua penitēcie lauandus est: ꝛ nisi pu⁹ ignis tēptationis recesserit, se reum vsqz ad vesperā cognoscat. Jn tertia ibi, sed est: ꝑ qz pollutio tripliciter accidit. Aliqñ ēm accidit ex ſuperfluitate nature vel infirmitate: aliqñ ex crapula: aliqñ ex precedēti turpi cogitatione. Cū ex superfluitate vel infirmitate nāture, pecdit pollutio, nō imputat alicui: qz potⁿ est pena qz petm, Cū ho. pcedit ex crapula talis pollutio hz aliqē reatū: veritatē ſi necessitas adest, ꝓpter hoc sacerdos nō ꝓhibet a celebratione missarū: ſz si alij sacerdotes adsint, celebrare nō dz: ſz a corpore christi nō ꝓhibet: maxime ſi dormiēti turpi imaginatione non cōcusserit pollutio.

Estamētum ª veteris legis hunc ᵇ pollutum dicit nisi aqua lotus fuerit: ei qz vsqz ad vesperam ecclesiam intrare non cōceditur. ¶ Nō tamen aliter intelligēs populus spiritualis quasi ꝙ somnū eū illudi reputat, qui tentatus immūditia ᶜ veris imaginib⁹ ᵇ in cogitatione inquinat: sed lauādus est aqua ᵉ, vt culpā cogitationis lachrymis abluat: et nisi ꝓius ignis tentationis recesserit, reum quasi vsqz ad vesperā se cognoscat. ¶ Sed est in eadē illusione necessaria valde discretio, que subtiliter pensare debet ex qua re accidat menti dormiētis. aliquando ēm ex crapula: aliqñ ex nature superfluitate vel infirmitate: aliquando ex cogitatione cōtingit pollutio. ꝛ quidem cū ex nature superfluitate vel infirmitate euenerit, nōo hec illusio nō est timēda: qz hāc animus nescies pertulisse ᵍ magis dolendus est qz fecisse. Cū vero vltra modū appetit⁹ gule in sumendis alimētis rapitur, atqz idcirco humorū receptacula grauātur: hz exinde animus aliquē reatū ʰ, non tamen vsqz ad ꝓhibitionē sacri mysterij percipiendi, vel missarū solēnia celebrādi cū fortasse aut dies festus exigit, aut erhiberi mysteriuz (ꝓ eo qz sacerdos alius deest) ipsa necessitas ⁱ cōpellit: nā si alij adsūt q̄ implere mysterium valeant: illusio per crapulā facta, a ꝙceptione sacri mysterij ꝓhibere non dz: ſz ab immolatione sacri mysterij (vt arbitror) abstinere debz humiliter. ᵏ si tñ ˡ dormiēte turpi imaginatione illusio nō concusserit ᵐ, nam sunt quidam in quibus ita plerūqz illusio nascitur, vt eorum animus etiam in somno corporis positus turpibus imaginationibus non fedetur. Qua in re vnum ibi ostenditur, quod ipsa mens omnino rea ⁿ non sit tunc: sed suo iudicio penitus libera ° cum se et si dormienti corpore nihil niale petm. ꝛ ideo nō ꝓhibet a sumptiōe eucharistie: sed ꝓhibet vel dissuadet a confectione: nisi sit necessitas.

ª Estamētum. Ergo est cōsiliū. bene ēm pōt celebrare si vult. ‡ nam pro leuib⁹ criminibus non abstinebit sacerdos a celebratione missarum. sed pro talib⁹ abstinebit ꝓ quibus posset excommunicari: vt de cōse. distin. ij. si nō sunt. ꝛ. c. quotidie. tamen pro quolibet mortali peccato quilibet est suspensus quo ad se: vt extra de cohab. cle. et mu. c. viti. nisi peregerit penitentiam: vt extra de tempo. or. questum. hu.

ᵇ ¶ Sub. indet a ꝓtextu mortui pollutis. de cōsecra. dis. iij. nec quē ḡ. h.

ᶜ ¶ Immūditia. id est immūda cogitatione.

ᵈ ¶ Veris imaginib⁹. cū viderem mulierem, et delectat in ea.

ᵉ ¶ Aqua. id est penitentia.

ᶠ ¶ Ad vesperā. id est ḡuqz recesſit ignis tēptatiōis.

ᵍ ¶ Pertulisse. q. d. poſſ intelligitur tūc pati qz facere.

ʰ ¶ Reatū. i. veniale petm.

ⁱ ¶ Necessitas. que legem non habet. de consecra. distin. j. sicut.

ᵏ ¶ Humiliter. Ergo est cōsiliū. bene ēm pōt celebrare si vult. ‡ nam pro leuib⁹ criminibus non abstinebit sacerdos a celebratione missarum. sed pro talib⁹ abstinebit ꝓ quibus posset excommunicari: vt de cōse. distin. ij. si nō sunt. ꝛ. c. quotidie. tamen pro quolibet mortali peccato quilibet est suspensus quo ad se: vt extra de cohab. cle. et mu. c. viti. nisi peregerit penitentiam: vt extra de tempo. or. questum. hu.

ˡ ¶ Tamen. i. maxime.

ᵐ ¶ Non concusserit. pollutio ipsa.

ⁿ ¶ Rea. q. d. nec mens est rea in somno: nec est rea poſt somnum, cum est in suo iudicio: sed tunc fuit rea quando se ingurgitauit. vnde satis patet hic qz homo in somno non peccat.

° ¶ Libera. supple, sed ꝓius peccauit.

Crūinia leuia nō impediunt celebrationem. ‡ Sic dictum quidaz dicāt qz peccabit venialiter tenens opi. gersō.

a ¶ R a dice.i.ma-la cogitatione.

Non est. ¶ Ca. Quesitus fuit ab Jsidoro an peccet homo cum dormiens nocturna illudit pollutione? Et rndet q̄ nō nisi adsit concupiscentia: sed tūc peccauit cum vigilans luxurias procauit sz tñ quocūq; modo accidit pollutio sue culpe attribuere debet.

b ¶ Nō capiscēdo.l.abscq; libidine precētis ardoris.

¶ Ptz itaq; ¶ Cā. Jste. S. diuidit̄ in duas partes. In pma pte soluit Fan⁹ questiones quas fecit. ī. in illo ca. hec q̄ de pmille gijs.i.v. dis. de mtabilitate z variatione iuris naturalis, dicēs q̄ ius naturale in lege z in euangelio cōtinet: sz tñ non oia q̄ fuit̄ lege z euāgelio: coherēt iuri naturali cētū ad supficiē. Sunt esn in lege quedam precepta moralia: vt nō occides ꝛc. ista non mutāt, nec ius naturale in eis. q̄daz mystica p̄cepta vt de agno sacrificādo, et his similia. ista mutant cētum ad supficiē: z nō cētū ad moralē intelligentiā: et cētū ad hoc ius naturale i. mobile pseuerat et pmanet sicut fuit ab exordio rationalis creature. In secunda parte q̄ incipit ibi, ius vo consuetudinis: dicit q̄ ius consuetudinis cepit post legē naturalē: ex quo homines ceperunt sibi mal habitare: q̄ credit factū eo tēpore quo Cain legitur edificasse ciuitatē, q̄ ius cum meminit vidisse, tñ in vigilijs corpous meminit se in ingluiē ventris incidisse. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio in mente dormiētis, ptz animo reatus suus. videt em a qua radice a inquinatio illa processerit: q̄ quod cogitauit sciens, hoc pertulit nesciēs: z ppter talem pollutionē a sacro mysterio ea die abstinere oportet.

¶ Peccatū nō fit perpetratū cogitatiōe solū: sed delectatione z consensu. Palea.

Sed pēsandū est, q̄n ipa cogitatio vtrū in suggestione, an in delectatiōe, vl q̄d magis est) in peccati consensu ceciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatuz, videlicet suggestiōe, delectatione, cōsensu. Suggestio quippe fit per diabolum delectatio p carnē: cōsensus p spm̄: q̄ et primo culpā serpens suggessit. Eua delectata est velut caro. Adaz vero velut spiritus consensit. Et necessaria est magna discretio inter suggestionez z delectationē, et inter delectationē atq; consensū iudicem sui faciat animū presidē. Cuz enim malignus spiritus pctm̄ suggerit in mentem: si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnino perpetratum non est. Cum vero delectari caro cepit: tunc peccatum incipit nasci. Si autē etiā ad consensum ex deliberatione consentit: tūc pctm̄ cognoscit perfici. In suggestione ergo peccati semē est. In delectatione fit nutrimentum. In cōsensu fit pfectio. Et sepe cōtingit vt hoc q̄d malign⁹ spūs seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat: non tñ anim⁹ eidē delectationi cōsentiat. z cū caro delectari sine alio nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus: vt et ex rōne contradicat nec consentiat: z tñ ea delectatione ligat⁹ sit: sz ligatus se vehement. ꝛ ingemiscat. Uñ et ille celestis exercit⁹ p̄cipu⁹ miles gemebat dicens. Uideo f aliā legem in membris meis repugnātē legi mētis mee: z captiuū me ducentē in legem pcti q̄ est in mēbris meis. Si autē captiuus erat, minime repugnabat: quapropter et captiuus erat, z repugnabat. Jgit mentis legi eius lex que in mēbris est repugnabat. Si autē repugnabat, captiu⁹ nō erat. Jtaq; est homo (vt ita dixerim) captiuus et liber: liber ex iustitia, captiuus ex delectatione quā portat inuitus.

Item Jsidorus in sententiarum libro. j.

¶ Cauendo sit pctm̄ nocturnus imaginibus illudi.

Non est pctm̄ q̄n nolentes imaginib⁹ nocturnis illudimur: sed tunc est peccatuz si anteq̄ illudamur, cogitationis affectibus preuenimur. Luxurie quippe imagines quas in veritate gessimus, sepe dormiētibus in animo apparent: sed innocie sunt si non concupiscendo b occurrūt. Jtez qui nocturna illusione polluitur: q̄uis extra memoriam cogitationū turpium sese p̄sentiat inquinatum: tamē hoc vt tentaretur, culpe sue tribuat: suāq; immunditiaz statim fleti bus tergat. ¶ His itaq; c respondet: in lege et in euangelio naturale ius cōtinet: nō tamen quecūq; in lege z in euangelio inueniuntur, naturali iuri coherere p̄bantur. Sūt em in lege quedā moralia p̄cepta: vt non occides ꝛc. quedā mystica vt pote sacrificioū p̄cepta: vt de agno, et alia similia his. Moralia mandata ad naturale ius pertinent: atq; ideo nullam mutabilitatem recepisse monstrantur. Mystica vero cētum ad superficiem a naturali iure p̄bantur aliena: cētū ad moralem intelligentiam inueniuntur sibi annexa. ac per hoc etsi sm̄ superficiē videantur esse mutata: tamen sm̄ moralē intelligentiā mutabilitatē nescire p̄bant. Naturale ergo ius ab exordio rōnalis creature incipiēs, vt. s. dictū est: manere esse exercituz propter omnia, fuit reparatū a Nēroth siue post⁹ immutatum: q̄ cepit oppūmere hoies: et hoc p̄ auctoritatē Genesis ibi cepit Nēroth ꝛc.

d ¶ His itaq; hic ponit mgr̄ solutiō nē obiectiōis quaz fecerat in p̄ced. d. v. Nos ergo cū ipso plen⁹ distinguamus q̄ eoz q̄ continētur in lege, alia sunt moralia, alia mystica. Moralia sunt q̄ mores informāt. z sic sunt intelligēda vt ipsa verba sonant: vt occides deuz non occides. honora p̄rem, de quib⁹ not. xxxij. q. viij. dd in oibus. Mystica sunt figuralia, q̄ aliū signficant preter id qd̄ litera sonat. Notā alia sunt sacramētalia: alia sunt cerimonialia. sacramentalia sunt de q̄ bus ratio reddi potest quare ad literam sic fuerit p̄cepta: vt de circumcisione, z obseruatione sabbati. Cerimonialia sunt que ad honestatem cultus diuini pertinent: vt de vestibus sacerdotalibus, de vasis templi, et his similibus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tione sabbati: de quibus habes extra de bapt. maiores. et extra de cōsti. trāslato. Ceremonialia sunt de q̄bus ratio reddi nō potest quare ad literā sint mādata: vt non arabis in boue et asino: vt. xv. q. vij. in noua. non feres vestē de lana ⁊ lino cōtextam. nō seres agrū diuerso semine. Lex ergo ꝯ rū ad moralia non recipit immutatio nem, sz ꝯrū ad sacramentalia et ceremonialia mutat ꝯrū ad superficiem lre: sed non ob hoc dicit esse mutatus ius naturale: q̄ in dis non cōsistebat ius naturale quo ad superficiem litere secundū quā hec sunt mutata: sed quo ad mysticā intelligētiā, fm quā nō sunt mutata: sed mystic⁹ eorū intellect⁹ nō est mutat⁹. vñ lex non dicit mutata. j. qōe j. marchion.

Lex dumodo ꝯ rū ad q̄ dā reddi mutationē.

Gen. iij. c. et vij. d.

Gen. p. d.

Cāsus autē dotalicij statuto a moribus cepit.

a ¶ Ius. Nunc ostendit a quo tpe cepit ius cōsuetudinariū ⁊ cōstituatur: et dicit q̄ a tpe Cain cepit ius cōsuetudinariū: q̄ primo edificauit ciuitatē, quā ex nomine filij sui vocauit Enoch. sed ius statutōis a Moyse. ⁊ Jo.

Exo. xxij. a. ⁊ doctr. hoc ius. distinc. nec hoc quod dicit. nec hoc opponit. Iuuenc. Lau. nec etiā ponit ⁊ sanguine. Jo.

b ¶ Extinctum. Jus ergo non terminatur. i. non finitur in. vij. sicut nec incipere potest a vij. q̄. ad minus. r. debēt facere plebē: vt. j. r. q. iij. vnio.

c ¶ Coram deo. Id est eorū qui sunt domini, vel permittente dño. Quicquid enim fit, iudicio dei fit: vt. xxvj. q. v. nec mirum.

Ius autē. ¶ Hec distinctio diuidit in duas partes. Secunda ibi, Paulatim.

¶ Casus. Supra ostēsum est quo tempore ius naturale ius cōsuetudinis inceperunt. Nunc autem ostendit in hac. vij. distin. quo tempore incepit ius cōstitutionis. et dicit Gratianus q̄ primo incepit a moyse, ⁊ postea ab alijs.

d ¶ Ius aūt. In hac. vij. dist. ostēdit q̄n ⁊ a quib⁹ cepe rint cōstitutiones hūane tā ecclīastice q̄ sēculares. Ecclesiastice ceperūt a moyse, ⁊ tpe moysi: seculares a diuersis, ⁊ tempore diuerso ceperunt: vt patet in sequēti ca.

Constitutio a q̄ moyse cepit.

e ¶ A iustificationib⁹. id est a iudicijs. Legit in Exod. q̄ dñs dixit filijs israel p moysem. Si emeris seruū hebreū. s. qui ante seru⁹ nō fuit, vj. an. seruiat tibi: nisi annus iubileus interueniat. in. vij. anno egrediat liber et gratis cum quali veste intrauit. si habuit prius vxorem cum filijs, cū vxore et liberis exeat. si dñs dedit ei vxorē, mulier cū filijs erit dñi. sed si elegerit seru⁹ manere cum dño amore dñi vel vxoris et filiorum, offeret eum dño

net immobile. Jus[a] vero consuetudinis post naturalem legē exordiū habuit, ex quo homines conuenientes in vnū cepērūt simul habitare: qō ex eo tpe factum esse creditur: ex quo Cain ciuitatē edificasse legit. qō cū in diuturno propter hoīm raritatē fere videbat extinctū[b] postea a tpe Nēroth reparatū siue potiꝰ immutatū existimat: cū ipse simul cū alijs altos cepit opprimere, et alij sua imbecillitate eoꝝ ditioni cepērūt esse subiecti. vñ in Genesi legitur de eo: Cepit Nēroth robustus venator esse coram deo[c]. i. hoim oppressor. et extictor, quos ad turri edificandā allexit.

¶ Distinctio. vij.

Ius aūt[d] constitutiōis cepit a iustificationibus[e] q̄s[f] dñs tradidit Moysi dicens. Si emeris seruum hebreum ꝛc.

Unde Jsid. in lib. v. ety. ait.

¶ De conditoribus legum.

Moyses gentis hebree primus omnium diuinas leges sacris literis explicauit. Phoroneus rex grecis primus leges iudiciaq̄ constituit. Mercuriꝰ Trimegistꝰ[g] primus leges Egyptijs tradidit. Solon equidē primus leges Atheniēsib⁹ edidit. Lycurgus primus Lacedemonijs iura ex Apollinis authoritate cōfinxit. Numa pōpiliꝰ qui Romulo successit in regno, primꝰ[h] Romanis leges edidit. Deinde cum populus seditiosos magistratus ferre non posset, decē viros[i] legib⁹ scribendis creauit: qui leges ex libris Solonis in latinum sermonem translatas. xij. tabu. exposuerunt.

¶ Nomina eorum qui leges xij. tabularum exposuerunt.

Fuerunt autē hi: Appius claudius: Titus genutius: Publius sestius: Publius veturius: Cornelius maluginensis: Manius rabuleius: Manius sergius: Quintus publius philo: Lucius papirius: Lucius cornelius scipio.

Hi omnes ad Athenas missi sunt a senatu: vt leges Solonis exemplarent: et alias leges ciuitatibus acciperent. Qui cum ibi essent: Hermodorus ephesius eis leges decē virorum interpretatus est. Quibus compositis: additis duabus legibus: quas superiores non habuerant: duodecim tabulas in foro romano exposuerunt: quibus omnes publice priuateq̄ vtuntur causas suas in eis inuenientes. Quas Cicero in libris de oratore: et de legibus: Liuius quoque in. iij. ab vrbe condita: et Dionisius halicarnasseus in. x. antiquitatum romanarum plenissime enarrant.

Quas. Nam ⁊ a diuinis scripturis ornatus omnis scientie sumpsit initiū: vt. j. xxxvij. distin. §. hic etiam.

Moyses. ¶ Casus. In pma parte hui⁹ ca. enumerant septē persone q̄ primo leges alijs ediderūt. In scda parte que est ibi, Deide: dicit q̄ populus romanꝰ ordinauit. r. viros qui leges ex libris Solonis. r. tabulis transtulerūt in latinū sermonē: et eas postea exponē tes duas tabulas addiderunt.

Trimegistus.

s ¶ Trimegistꝰ. propter tres potentias. s. eloquentiā, scientiā, ⁊ virtutē: de quibus habes xxxvij. dist. relatū. et. xvj. q. j. sic viue. c. de profes. l. magistros.

Addet. si mi. in. l. ij. §. illis ciuilis. cum §. seq. ff. ō origi. iur.

h ¶ Primus. Immo puꝰ Romulus tradidit: sed paucas. ff. de orig. iur. l. ij. ⁊ quia paucas ideo vi. q̄ iste primus edidit. vt. ff. de orig. iur. l. ij. Lau.

Gemitius. Legis xij. tabularū origo.

i ¶ Decem viros. Cū em leges propter discordiam plebeiorum cum nobilibus fere per. xxx. annos in desuetudinē abijssent, creati sunt. x. viri q̄ de grecis ciuitatibus leges collectas transtulerunt in latinum: et eas in tabulis eburneis scripserunt. postea ijdem. x. viri accepta potestate coriendi et interpretandi leges, videntes multa deesse tabulis. x. postea duas tabulas superaddiderunt: et appellate sunt ille leges duodecim tabularum. qui autem fuerunt illi. x. viri, statim determinat Jsidorus dicens sequenti ca.

Fuerunt. ¶ Casus. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur nomina decem virorum qui leges primo transtulerunt: ⁊ dicitur etiam q̄ pompeius primus consul et cesar leges condere voluerunt: sed non potuerunt perficere. In secunda parte dicitur q̄ leges propter vetustatem ab vsu recesserunt: quarum notitia est necessaria, et si in vsu nō sint. In tertia parte dicitur q̄ noue a constantino et eius successoribus ceperunt: sed quia permixte et confuse erant, theodosius minor ad similitudinem Gregoriani ⁊ hermogeniani codicis composuit codicem ex constitutionibus imperatoꝝ, quem theodosianum vocauit. Secunda pars incipit ibi, paulatim. Tertia ibi noue.

* et ita h inducit⁹ Iustinus ex preceptis ptōe septēnij: vt hoc. j. dis. inf gentiū.

Metus a verbor excusat

¶ Metu. Arg. q̄ metus verborum excusat. arg. xxiij. q. viij. cōuenior. ibi dic aliq̄ vbū in deū ꝛ mouere. et ar. ff. de acquir. here. l. vj. in fi. Ar. ☞ ex q̄b me. cau. sacris.

b ¶ Necessaria. Sed si nullꝰ est earū vsus: vt q̄d mē branis occupant. xxv. dist. si romanorum: sed ideo notia est necessaria, vt sciat causa ꝛ tollāt: vt. C. de cadu. tol. l. vna. q. et ipse papa argumētatur ex abrogato iure: vt cē de iud. nouit. Uel est necessaria nō vt pbē tur, sz vt reprobēt male dicta: vt. xxxvij. dist. legimꝰ. et ca. qui de mensa.

Argumentatur ex iure abrogato.

c ¶ Vocauit. hūc tñ imutauit postea iustinianꝰ: ꝛ fecit vnum codicē ex trib⁹. C. de no. cod. cōp. ver. puin. Jo. theutonicus.

ij. ps.

¶ Addeantur abrogata sit al legādo. no. C. ō lati. lib. tol. l. j. ꝛ C. ō no. co. cōp. l. j.

¶ Differt autē. hec distin. diuidit i duas partes. In quarū prima. pbat q̄ de iure naturali omnia sunt cōia. Secunda ibi: dignitate.

¶ Casus. Supra in. v. dist. assignata fuit dīa iuris naturalis ad alia iura in origine et dignitate: nūc aūt assignat dīam iuris naturalis ad alia iura i amplitudine: quia hoc iure oia sunt cōia: sz nō allo iure. Repetit etiā de dignitate.

j. ps.

Actu. viij. f.

d ¶ Differt autē. In hac. viij. distic. ostendit magister q̄liter ius naturale excellat alia iura amplitudine: q̄ fm hoc ius omnia sunt communia.

e ¶ Inter eos. i. apostolos. xij. q. j. dilectissimis.

f ¶ Nescit. Quisq̄ enim tanē diligit aliū vt se.

‡ Ut de pe. dist. ē. charitas est. iuſ fi.

‡ finxit enī plato quandam rempublicam in qua oia sunt cōia. xij. q. j. c. ij.

Quo iure. ¶ Casus. Quidā heretici conquerebant se iniuste expoliatos reb⁹ quas noie eccīe possidebāt. cōtra quos inuehit Augu. dicēs eos nō posse cōqueri. nam aut possident iure diuino, aut iure humano. Si iure diuino, oia sunt cōia: ꝛ ita res eccīe possidere nō pāt. Si iure hūano, sz iura hūana sunt leges ip̄atoꝝ q̄ statuūt vt heretici nil noie eccīe possideāt. si ḡ rennciāt legib⁹ ip̄atoꝝ p p̄ns possessiones: tūc noie eccīe vel p̄ponoie eēt possidere: cū ap̄l's reges pcepit honorari.

g ¶ Defendis. i. petis vel defendendo retines.

h ¶ Nā iure diuino. Ex hoc videt q̄ fm iure humano aliqua possideant, ꝛ nō diuino. ꝛ sic obstat. j. xxij. q. vj. ca. j. vbi dr q̄ iure fori diuino aliq̄d posse r̄ dēr. Sed no est ☞ rū: q. dr ibi q̄ iure stor. sunt oia cōia iure diuino: ꝛ bene pōt esse q̄ iure diuino aliq̄d sit proprū: ꝛ ideo dr hic q̄ iure hūano possident possessiones q̄ iura hūana potissime tractant de possessionibus: sz ius canonicū principaliꝰ de decimis vel primitijs. Uel dic q̄ ibi ius diuinū stricte sumit. p iure canonico: sed hic ius canonicum cōprehēdit sub iure hūano. et hic habes ‡ q̄ petentur restitution. in obstat exceptio hereſis. nam herenco em̄ nil est licitū possidere: vt supra xxij. q. v. ſi vos. et ē si q. vij. c. j. ꝛ ij. Item ex hic est arg. q̄ a petēte restitutionem dī possiū⁹ querere quo iure petat: an per interdictū, vel iudicis offō? Item q̄ causam petendi teneāt explicare: et q̄ fm iura canonica actio sit. pponēda, habes ☞ deinde. examinata. ē de lit. obliga. dilecti. nec obstat extra ē iud. dilecti. Jo. Solu. ego credo q̄ cā et modus agendi est. pponēdus: vt fm illum modū iudex ferat sententiā. extra de rest. fimo. licet heli. licet non cogatur actio

‡ Ut hoc q. vi

Lucius veturi⁹: Caius iuli⁹: Aulus manli⁹: Publi⁹ sulpitius: Publi⁹ curiatius: Titi⁹ romuli⁹: Spuri⁹ posthumi⁹. Hi decē viri legū cōscribēdarū cā electi sunt. Leges aūt redigere in libris primus consul Pōpeius īstituere voluit: sed nō pseuerauit obtrectatorum metu⁹. Deinde cepit Cesar id facere: sed ante interfectus est. Aemulatim aūt antique leges a Constantino Cesare ceperunt, et reliquis succedentib⁹: erātq̄s pmixte ꝛ inordinate. Postea ☞ Theodosi⁹ minor augustꝰ ad sīlitudinē gregoriani ꝛ hermogeniani codicē factū ☞ stōnū a ☞ stātini tpib⁹ sub ppio cuiuscūq̄s ip̄atoris titulo disposuit: quē a suo noīe theodosianū vocauit[c].

¶ Distinctio. viij.

Differt autē ius naturale a consuetudine ꝛ constitutiōe. Nā iure naturali omnia sunt cōia oib⁹: qō nō solū inter eos[c] seruatū credit de qb⁹ legit, Multitudīs credētiū erat cor vnū et aīa vna ꝛc. verūetiā ex pcēdēti tpe a philosophis traditū inuenit. vñ apud Platonē illa ciuitas iustissime ordinata tradit, in qua q̄sq̄ proprios nescit[f] affect⁹. Jure ergo consuetudinis, vel constōnis hoc meum est: illud vero alterius.

Unde Augu. ait sup Joan.

¶ Jure diuino oia sunt cōia oib⁹: iure ☞ stitutionis hoc meū, illud vero alterius est.

Quo iure defendis[g] villas eccīe: diuio, an humano? Diuinū ius in scripturis diuinis habem⁹: humanū in legib⁹ regū. vnde q̄sq̄ possidet q̄ possidet ꝛ nonne iure hūano: nā iure[h] diuio dñi est terra ꝛ plenitudo ei⁹. Pauperes et diuites vna terra ſupportat. Dñs de vno limo fecit et pauperes et diuites. Jure ergo humano dicitur, hec villa est mea: hic seruus est me⁹: hec dom⁹ mea est[i]. Jura aūt hūana, iura ip̄atoꝝ sunt: q̄req̄ ipsa iura humana p̄ imperatōres et rectores seculi de disp̄sabuit humano generi.

Item Tolle iura imperatoꝝ et quis audet dicere, hec villa est mea: meus est iste seruus: mea est hec domus? Si autem vt teneātur ista ab omnibus, regū iura fecerūt: vultis vt reticeamus leges, vt gaudeatis[k]. Item relegantur leges[l] vbi manifeste pceperunt impatores eos qui preter eccīe catholice cōtonem vsurpāt sibi nomen christianū, nec volūt in pace colere pacis auctorem proponere: quia etiam fm leges sola causa suffic. vt. C. de edicto diui adria. tollen. l. iij. Bar.

i ¶ Mea est. hec ☞da meū ꝛ suū, spectāt ad dīz: nō ad bone fidei possessorem: vt. ff. de reū. ꝛ sump. fu. l. ij. ☞. j.

k ¶ Gaudeatis. Retinendo possessiones: vel eas recuperando.

l ¶ Leges. Constitutiones imperatorū super rebus ecclesiasticis. non valuissent nisi postea confirmate fuissent ab ecclesia: vt. xcvj. dist. bene.

a ¶ possidere.h° canões ꝓcipiũt: vt.xxiij.q.vij.c.j.t.ij.

b ¶ Dicere. Arg. est hic q̃ qui vnũ dicit, dicit et oia q̃ sequũt ex illo: vt.xj.q.iij.estimãt.t ca.seq. et eẽ de do.et cõtuma. cũ dilectus fili⁹.t.ff.qõ met.cau.l.j. Itẽ argu. q̃ idẽ iuris est in vno connexoꝝ qõ in reliquo: vt.j.q.iij.

thorem: vt nihil noĩe ecclesie audeant possidere[a]. Sed dicitis: Quid nobis et imperatori? Sed (vtiã dixi) de iure humano agitur. ap'lus voluit seruiri oĩb⁹ regib⁹: voluit honorari reges, t dixit: Regẽ reueremini. Noli ergo dicere[b]: quid mihi et regi? quid mihi et ecclie? ergo et possessiones? p iura regũ possidentur possessiones. Dixisti: quid mihi t regi? noli ergo dicere possessiones tuas: q̃ ipsa iura renũciasti hũana, quibus possessiones possidentur.

¶ Dignitate[c] ꝯo ius naturale silr̃ ꝓualet consuetudini t constitutioni. Quecũq; enim vel moribus recepta sunt, vel scripturis cõprehensa: si naturali iuri fuerit aduersa, vana t irrita habenda sunt. ¶ si Augu. ait in lib. confessionum. ij.

¶ Aduersꝰ naturale ius nulla quicq̃ agere licet.

Que cõtra mores[e] hoĩm sunt flagitia[f]: ꝓ hoc diuersitate[g] sunt vitanda: vt pactum inter se, gentis aut ciuitatis consuetudine vel lege firmatũ, nulla ciuis aut peregrini[h] libidine violetur. turpis est esi ois pars vniuerso suo nõ cõgruẽs. Cũ aũt deus aliquid cõtra more vel cõtra pactũ quoũlibet iubet fieri: etsi ibi nunq̃ factũ est, tñ faciẽdũ est: t si omissum est, restauranda est: t si statutũ non erat, instituendũ est. Si esi regi licet in ciuitate cui regnat iubere aliquid qõ necꝫ ante ipsum

quisq̃, nec ipse vnq̃ iusserat: et si non est contra societatem ciuitatis eius, obtẽperatur ei: immo[k] cõtra societatẽ fit si ei nõ obtẽperet: (q̃nale[l] quippe pactũ est societatis humane, obtẽperare regib⁹ suis) quanto magis deo regnatori vniuerse creature siue ad ea que iusserat sine dubitatione seruiendũ est: sicut[m] esi in ptãtibus societatꝭ humane maior[n] ptãs minori ad obediendum ꝓponitur: ita deus oĩbus.

Item Nicolaus papa Ignatio Remensi archiepiscopo.

¶ Radicꝯ eli euellenda pernitiosa consuetudo.

Mala[m] aũt cõsuetudo nõ minus[n] q̃ pniciosa corruptela abijciẽda t vitanda est: que nisi citꝰ radicitus euellat, in puillegioũ ius ab impijs assumit: t incipiũt preuaricationes t varie presumptiões celerrime nõ cõpresse ꝓ legib⁹ venerari: et puiuile gioũ more ꝑpetuo celebrari.

Itẽ Augu. de vnico baptismo. lib. ij. ¶ Veritati t rationi cõsuetudo est postponẽda.

Veritate[o] manifestata[p] cedat consuetudo veritati, plane quis dubitet[q] veritati manifeste cõsuetudinẽ cedere: Item nemo cõsuetudinem rationi t veritati ꝓponat: q̃ cõsuetudine rõ et veritas semp excludit. Itẽ Brego. Guillmũdo Auersano episcopo. ¶ Quelibet consuetudo veritati est postponenda.

a ¶ Flagitia. id est quasi flagitia. xxxij.q.vij. flagitia.

b ¶ Diuersitate. Id est aduersitate. Joan.

c ¶ Aut peregrini. Nunquid ergo peregrini t scholares tenẽtur sequi cõsuetudinem illoꝝ inter quos cõmorantur? Arg. videt hic q̃ sic: t.xij.dist.illa. et.xij.dist. ca.j. Argu. contra: q̃ viatores non sortiuntur fotũ illius loci per quem transeunt: vt.ff. de iudi. heres. §. fi. Et est arg. q̃ soli perpetuo habitantes obligantur legi ciuitatis: vt.ff. de pigno. debitor.

h ¶ Immo. q.d. non est contra pactũ humane societatis ei obtẽperare: immo ꝑm pactũ: q̃ in oi pacto semper intelligit̃, excepta maioris auctoritate: vt eẽ de iureiur. venientes.

i ¶ Generale. id est generalis lex.

k ¶ Sicut. In hoc facit ad propositũ q̃: id quod de⁹ ꝑcipit cum sit de iure naturali, preferẽ cõsuetudini vel cõstitutioni.

l ¶ Maior. Ergo magis obedit monachus ep̃o q̃ abbati: ꝙ falsũ est: vt.lviij.distin. ca.j.t.ij. Sz ō hoc dic vt not.xj.q.iij. qui resistit.

m ¶ Mala. ¶ Tale. Quedã prava cõsuetudo meleuit in archiepatu Remen. quare papa ꝓcipit Ignatio Remen. archiep̃o vt illã consuetudinem tollat.

n ¶ Mala aũt cõsuetudo. Ar. q̃ id qõ alꝭ est illicitũ, rõne cõsuetudinis non fit licitũ. Ar. Ẓ. ẓ. dist. iij. dentꝫ. Arg. Ẓ extra de cõsue. ca. vlt. etiã mi tius rõnabilis consuetudo iducit ius cõtra dẽ in inte. resti. constitut⁹. Itẽ hic est arg. q̃ honesta ꝯsuetudo inducit ꝓuilegiũ: vt ix.q.iij. ꝯquest⁹. et lxxxij. dist. ꝑmnos.

n ¶ Non minus. hec. vij. ca. de mala consuetudine lo quuntur.

o Eritate.

¶ Ar. q̃ veritas ꝓiudicat opi. vt h̃: t.lxxx. di. q̃cũq;. t eẽ de biga. pur. vul. ſignifican tib⁹. t eẽ de frigi. et ma. fraternitatis. Arg. Ẓ. j. ij. q. vij. §. tria. t eẽ de iure pa. cõsultationib⁹. t. C. de testa. l. j.

p ¶ Manifestata. per doctrinam t reuelationem.

q ¶ Dubitet. Quandoq; tamen consuetudo preualet legi. contra de consue. cap. vlt.

Ad hoc facit qõ nota. ij. q. vij. cum pastoral. Ẓ extra xvij. q. iij. in fi. Archi. ¶ Conc. tert. in aut. habita. cũ glo. i Ẓ. puersa ꝯsuetudine. C. ne fil. ꝓ pfe. et in casa. massa. de elec.

Authoritas maioꝝ in oĩb⁹ pactis est excepta. Cõsuetudini ꝑceptũ dei preferetur.

Veritas preiudicat opinioni.

SJ consuetudinem. ¶ Casus. Quidã ep̃s habebat quãdam prauã cõsuetudinem, scribit ei Grego. et mandat vt illam aboleat: z q̃ hoc facere debeat, probat auctoritate ipsius, qui dixit: Ego sum veritas, et nõ dixit, Ego sum consuetudo, et sententia Cypriani.

a ¶ Dicit. Ar. q̃ verbis est inherendũz. extra de decima, ad audientiam.

Joã. xiij. a.

b ¶ Uetusta. j. q. iij. si q̃s prebẽdas. Ar. ẽ. ff. de legi. de quib⁹. ℌ. inueterata. cõtra p̃dicta. l. venditor. ℌ. si cõstat. z ff. de cõsue. cũ diuersus. et ff. de iure pa. ca. cura pastoralis. in his ꝓpter diuturnitatẽ tp̃s sustinet id q̃s est min⁹ rationabile. Dic q̃ vetustas ẽ seruanda si põt fine scandalo seruari. cõtra distin. iij. denicq̃.

QUi cõtẽpta. ¶ Casus. Quidã cõtempta veritate consuetudinem sequebant̃ quos dicit Augu. facere contra fratres, et contra deũ qui dixit: Ego sum veritas: et non dixit: ego sum cõsuetudo. et hoc etiam probat exẽplo petri q̃ cessit Paulo veritatẽ p̃dicãti.

Joã. xiij.

Gal. ij.

c ¶ Circumcidebat. z cibos discernebat: propter q̃s Paulus ei restitit in faciem: vt. ij. q. vij. paulus petrum. xxvij. q. j. sicut enim. ver. ecce.

HRustra. ¶ Casus. Quidã cõtra sacramenta z alia spiritualia cõsuetudinem veritati preponebant: quare quesitũ fuit ab Augu. quid iurꝫ esset? Et respõdet Augu. q̃ frustra obiciũt cõsuetudinẽ veritati. si tñ cõsuetudini veritas suffragat, nil opꝫ firmi⁹ retineri.

Cõsuetudo in multis preiudicat iuri.

d ¶ Consuetudinem. Et his diuus ca. videt̃ q̃ semper ius preiudicet consuetudini. Uideamus ergo quando cõsuetudo preiudicet iuri. Ecce inuenio in electione consuetudinem preiudicare iuri. nam persona que alꝫs est ineligibilis, ratione consuetudinis fit eligibilis: vt. j. rij. dist. nos cõsuetudinem. Item rõne cõsuetudinis cogunt̃ aliqui eligere de aliena ecclesia: vt extra de consuetudi. cum dilectus. in fi. Item rõne consuetudinis potest episcopus eligi in prepositũ. extra de concess. preben. cũ nostris. Itẽ ratione cõsuetudinis eligit minor ecclesia cum cathedrali. extra de cau. pos. z ꝓpte. cum ecclesia. extra de cõcess. prebẽ. z ecclesia. non va. cum nostris. et. c. literas. Itẽ ratione cõsuetudinis solus abbas sine cõsensu fratrum confert stipendia: vt extra de his que fiũt a prelato sine consen. ca. ea noscitur. Item in sacramẽto baptismi

SJ consuetudinẽ fortassis opponas, aduertendũ est q̃d dñs dicit⁹. Ego sum via, veritas, et vita. non dixit: ego sum cõsuetudo, ꝛ ꝑ hoc tas. et certe (vt dicti Cypriani vtamur sententia) [illegible] habet consuetudo quantũlũ[illegible] rusta⁹ quã tũuis vulgata veritati omnino est postponẽda: z vsus qui veritati est cõtrarius, est abolendus. Item Aug. in lib. de baptismo paruulorum.

¶ Ueritate reuelata cõsuetudinem sibi cedere oportet.

QUi cõtẽpta veritate pñs consuetudinẽ sequit: aut circa fratres iudex est et malignus quib⁹ veritas reuelatur: aut circa deũ ingratus est, inspiratione cui⁹ ecclia ei⁹ instruit. nã dñs in euangelio, Ego sum inquit veritas. non dixit ego sum cõsuetudo. Itaq̃ veritate manifestata cedat consuetudo veritati. Reuelatiõe igitur facta veritatis, veritati cedat consuetudo: q̃ et Petrus qui circumcidebat, cessit Paulo veritatem predicanti. Igitur cũ christ⁹ veritas sit, magis veritatẽ q̃s consuetudinẽ sequi debemus: q̃ cõsuetudinem ratio z veritas semper excludit. Item in lib. iij. de bap. ¶ Consuetudo rationi frustra opponitur.

HRustra inq̃t quidã q̃ rõne cõuincunt̃, cõsuetudinẽ nobis obiciunt: quasi cõsuetudo maior sit veritate: aut nõ sit in spualib⁹ sequendũ quod melius a spũ sancto reuelatũ est. hoc plane verum est: q̃ ratio z veritas cõsuetudini preponenda sunt. sed si consuetudini veritas suffragatur: nihil oportet firmius retineri. Item Cypianus,

¶ Rationem consuetudo impedire non debet.

QUonsuetudo e que apꝫ quosdã irrepserat, ipe dire non dz quo min⁹ ꝓualeat ℣itate vincat. nã consuetudo sine veritate, vetustas erro⁹ is est: ꝓpter q̃ relicto erroꝛe sequamur veritatẽ: sciẽtes q̃ apud Esdrã[f] veritas vincit: vt scriptum est, Ueritas valet et qs non ratione. j. eo. cõsuetudo. Item q̃ maior pars populi consueuerit illa consuetudine vti: quia sicut minor pars populi non posset inducere legem, sic nec cõsuetudinem. Quidã tamen dicunt q̃ illa consuetudo preiudicat iuri que excedit hoim memoriã. Illud eis loco constituti habetur: vt. ff. de aqua quoti. et esti. hoc iure. ℌ. ductus aque. et. iij. q. vj. hec quippe. Joan. Hoc breuiter teneas q̃ sufficit fm canones q̃ sit rõnabilis et p̃scripta: vt extra de consue. ca. viti. Bar. vtr.

QUonsuetudo. ¶ Casus. hoc capitulũ diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur q̃ consuetudo prauа que apud quosdã irrepserat, preiudicare non debet veritati et rationi. z hoc ꝓbatur exemplo Esdre. In secũda parte que incipit ibi: Idem ignosci. dicitur q̃ simpliciter erranti potest et debet ignosci: et hoc probatur exemplo Pauli.

e ¶ Consuetudo. Pone casum vt. j. de consue. distin. iij. cap. ij. et. iij.

f ¶ Esdram. Quando prohibuit iudeis ne alienigenas ducerent vxores: nisi essent de tribu sua: ipsi autem duxerunt alienigenas de filiis chananeorum: vt xxviij. q. j. ℌ. j. Uel tangit qualiter bibliotheca et psalte-

preiudicet consuetudo: vt. j. de cõsecra. dist. iij. c. de trina. Item in matrimonio respicitur consuetudo. extra de cognat. spi. sun. eo. Item in contemptu clericoꝝ. lxxviij. distin. cum de quorũdã. Item in aliis casibus quos no. ff. distin. cõsuetudo. Scias ergo q̃ ad hoc q̃ consuetudo preiudicet iuri, requiritur q̃ sit p̃scripta: vt extra de cau. pos. cũ eccla. z extra de consue. ca. viti. Itẽ q̃ obtinuerit in cõtradictorio iudicio populi: vt ff. de ẽdo. significa. abbate. ff. de legi. cũ de consuetudine. Item q̃ eo alio fiat vt credam̃ se ius hr̃e: z in p̃sterũ illud inrecãt facere: aliquin talis vsus nõ dicitur vsus: vt. ff. de itin. actuq̃ prima. l. j. ℌ. iulianus recte ait. Item vt res illa sit p̃scriptibilis: vt ccij. distin. ca. illud. Item q̃ possit dici antiqua et approbata: vt ff. de postula. p̃el. bone. ij. circa fi. Item continere debet naturalem equitatem. extra de do. z contu. c. j. extra de consue. ex parte. Itẽ q̃ sit de scientia p̃cipis inducta non tñ de tolerantia? vt extra de p̃bẽ. cum iãduz. Itẽ q̃ nõ per errorẽ sit inducta. ff. de legi.

¶ Wat. dre. xxij.

rium a Babylonijs destructa, per Esdrã reparata sit. Vel aliter quesitum est que virtus esset maior. Rei ponderet quidam mulieris: alius regis: alius viri: alius veritatis. hanc approbauit Esdras.

a ¶ Quia ignorans. Argu. q ignorantia iuris excusat vt hic: z. xxx. q. j. de his. z. h. q. iij. §. nostãdum. & et. xxiij. q. j. si quis dederit. z. xx. viij. dist. preterum.

b ¶ Si sol⁹. ¶ Contra. Dicit Cyprianꝰ in hoc ca. q nõ omnis consuetudo imitãda est, sz ch̃usti veritas: z illud qõ ipse fecerit qui prior est ante omnes. Et hoc probatur authoritate Esaie reprehẽdentis iudeos qui veritatem non sequebantur.

b ¶ Si sol⁹. i. nullus et contrariꝰ. sic j. viij. q. j. sciendũ. in fine.

c ¶ Dominũ. Ergo iudei regũntur humanis constitutionibꝰ: z sic est cõtra. j. viij. distic. ola. vel di q iudei tñ diuinis constitutionibus regunt: sed verũ est q olim regebant cõstitutionibꝰ humanis: sz scribarũ et phariseoꝝ: vt h dicit: sz hodie non: vt ibi.

Quod autez. Hec distinctio diuiditur in duas partes. In pma probat q nõ valet cõsuetudo ꝓtra deũ. In scda ibi: Noli. probat q nouę cap. q cõmẽta sanctoꝝ nõ iudicãt nouo vel veteri testa. Jo.

¶ Cau. In supiori dist. ostẽsum est q ius naturale ꝓponit cõsuetudini: in hac. ix. dist. ostẽdit q ius naturale preponit cõstitutioni: et hoc probat sequẽtia ca. z intelligẽ hoc de iure naturali qđ constitit in preceptis et prohibitionibus.

inualescit: et viuit in eternũ: et obtinet in secula seculorum.

1 dẽ. Ignosci põt imp̃lr erranti: sicut de seipso Paulus apl̃s dicit: Qui prius fui blasphem⁹ z psecutor z iniuriosus iꝫ miam merui, q ignorãs feci. Post inspirationẽ vo z reuelationem veritatis factam qui in eo qđ errauerat, perseverat prudens z sciens: tam non inuenia ignorãtie peccat. presumptione enim atqꝫ obstinatione quadam nititur, cum ratione superetur. 1 dem.

¶ Da veritatẽ, nõ hoim consuetudinem sequi oportet.

Si solus ᵇ xp̃s audiendꝰ est, nõ debem⁹ attendere qđ aliqꝫ ante nos faciendũ putauerit: sed qđ prius q ante omnes est xp̃s puoꝝ fecerit. neqꝫ eiñ hois consuetudinem sequi oportet: sed dei veritatem: cum per Esaiã prophetã loquatur deꝰ z dicat: Sine causa colunt me, mandata et doctrinas hominum ᶜ docentes. Liquido igit ex premissis apparet q consuetudo naturali iuri postponitur.

¶ Distinctio.ix.

Quod aũt⁹ cõstitutio naturali iuri cedat multiplici authoritate ꝓbatur.

Hit cñ Augustinus ad Bonifacium.

¶ Leges principum naturali non prevalent iuri. Palea.

Operatores qñ p falsitate cõtra veritatẽ cõstituunt malas leges: phant bñ credẽtes, z coꝛdinant psecuerantes. qñ aut̃ pro veritate cõtra falsitatẽ cõstituunt bonas leges: terrent seuientes, et coꝛigunt intelligentes. Quicũqꝫ ergo⁶ legibꝰ imperatoꝝ q̃ p dei ṽitate ferunt, obtẽperare non vult: acq̃rit grande supplicũ. Quicũqꝫ vo legibꝰ imperatoꝝ q̃ contra voluntatẽ dei ferunt obtẽperare non vult: acquirit grande premiũ. Nã a tẽpoibꝰ pphetarũ oẽs reges qui in populo dei non prohibuerũt nec euerterunt q̃ cõtra dei pcepta fuerant instituta, culpant: et q̃ phibuerunt z euerterunt, sup aliorũ merita laudant. Et rex nabuchodonosoꝛ cum seruus esset idoloꝝ, constituit sacrilegam legẽ, vt simulacrũ adoraret: sed eiꝰ impie cõstitutioni q̃ obedire noluerunt, pie fideliterqꝫ fecerunt. Jdẽ tñ rex diuino correctus miraculo, piam z laudabilẽ pro veritate constituit legem: vt quicunqꝫ diceret blasphemiam in deũ Sydrac, misac, z abdenago, cum domo sua penitus interiret. 1 tẽ ex ṽbis Jsid. ¶ Principes tenentur et ipsi viuere legibus suis.

Justũ est principẽ legibꝰ obtemperare suis. tunc eñ iura sua ab omnibus custodienda existimet, qñ z ipse illis reuerẽtiã prebet. Principes legibus teneri suis, nec in se posse damnare iura que in subiectis constituũt: iustũ est. Justa est eñ vocis authoritas coꝛuz si qđ populis phibent, sibi licere non patiantur. 1 tem Augu. in prolo. li. iij. de trinitate.

¶ Scripturis canonicis tractatorum litere deseruiunt.

Quibꝰ meis ſris quasi canonicis⁵ scripturis deseruire: sed in illis et que non credebas cum inueneris, incũctanter crede: in istis ᵇ autem

b ¶ Qđ aũt. ẽ. in pri. dist. viij. ostendit qualiter ius naturale prevaleat cõsuetudini. In hac. ix. dist. ostẽdit qualiter ius naturale iudicat z preualet constitutioni hoim: z sumitur p tota hanc dist. ius naturale, p iure diuino: q̃ quod continet in lege z in euangelio. Jtẽ p tota hãc dist, vocat canonicã scriptura nouũ z vet⁹ testamentũ.

1 Operatores. ¶ Talius. Dicitur in hoc ca. q̃ q̃ bonis legibus, z q̃ p ṽitate late sunt, non obtemperat: puniri debet. qui vero malis legibꝰ, et que contra dei voluntatem late sunt, non obtemperat: remunerari debet.

e ¶ Quicũqꝫ. hic incipit ca. aliud est palea. z habes idẽ xxiij. q. iij. non inuenitur. Dañ. iij. a. Argumẽtũ a contrario: vt. xv. q. iij. de crimine. et. xxiij. q. j. quodcũqꝫ ligueris. et. e. causa q. ij. sane. xxxv. distinc. qualis. et fortissimum est argu. a contrarijs. † ff. De officio eius cui hoc lemanda. est iurisl. l. gi. z nos. j. z. xj. q. iij. imperatores. q. j. sciẽdũ. iuxta fi.

Oli meis. ¶ Talius. Querebant quidam ab Augustino vtrum scriptis eius esset fides adhibẽda tãq̃ scripturis canonicis noui et veteris testamenti? et respondet q non. Jn scripturꝭ enim canonicis qđ inuenitur, incunctanter credẽdum est. Jn scripturis autem Augu. quod reperitur, non est habẽdum pro firmo, nisi certum appareat.

g ¶ Canonicis. Quia de canonicꝭ scripturꝭ nõ possumus disputare an iuste sint vel non: vt. j. e. ꝺs nesciat.

h ¶ Jn istis. Zo-

Scpta quitur hic scm illa tempora cum adhuc scripta Aug. et scrozz aliozz sanctozz patrū non erant autentica: sed hodie iu- sunt ad benf ola teneri vsqz ad vltim a tota: vt. j. xv. di. c. vlt. Vel vnguē obser- hoc ideo dicit vt ostēdat q maior sit authoritas veteris uāda. testamēti ips sanctozz patrū: vt. xix. di. in canonicis.

¶ Negare. ¶ Ca- tho. Vicē. re- prehēdebat opuscula Aug. dicens ibi esse multa men dacia. Et certe nō est mirū, dicit Au- gu. si sua opuscula culpanda sunt: cuz maiozum opuscu- la reprehendant.

a ¶ Negare. iu- sto iudicio. Unde Augu. multa opera postea retracta uit: vt. xxiij. q. vj. Ad idē. xx- vides. xij. q. j. certe vj. q. iij et. xxvj. quest. iij. ca. vlt. quodam loco.

¶ Go. ¶ Cal. quesiuit hie ro. ab Augiust. an credat scriptores ve. z nouū testa. er- rasse in scribendo. Et rndet Aug. q non: sed si aliqd in illis scriptis men- dacij inuenitur: di cendū est codicem esse mēdosum: vel interpretē non be- ne de greco in lati- num transtulisse: aut dicā me non in telligere qđ scriptū est. Alijs autem scriptozibus non est credēdum etsi sancti sint: nisi qđ scripserunt, pauerunt per canonicas authoritates.

¶ Ista ztraria ola q se quunt: aut nul lo mō dicunt, aut vi lia sunt Zua. Uel dic q i hoc sunt Zria: q vni soli qñq credit vt illa tura, p- bāt p- pter di gnitatē psone sm Jo. de fan. z arcq.

b ¶ Scriptorum. i. scriptozibus.

c ¶ Erasse. Nefas em est dicere q scriptura mentia- tur: vt. xxiij. q. v. quid ergo. immo qđ in eis dicitur, dece dere debemus vsqz ad sanguinis effusionē: vt. xxv. q. j. sunt quidem.

d ¶ Quātalibet. Arg. q nō est considerandū qđ dicat sed quid dicatur: vt. xix. dist. scm. z est argu. pro dictis quozūdā testiū q nō est credendū magis honozabiliozi persone qđ alij: qz veritas a quocūqz prolata semper pre ferenda est: vt. ij. q. vij. que ritur. z j. eo. neqz. ff. de sup. le. l. labeo. Eis em magis creditur qui rei aptiora dicūt: vt. iij. q. ij. §. ite in criminali. ver. si testes. Nec sancti- tas persone, pdest vt eis credat. l. di. si qs prepostera. z Arg. ad idē. j. q. j. teneam. vj. q. ij. placuit. z. iij. q. ix. c. vlt. q. iij. c. j. z. xl. dist. c. j. z. xj. q. iij. absit.

e ¶ Probabiles. Arg. q ratio equiualet canoni: vt. §. dist. j. consuetudo. z j. ca. sane. Joan.

¶ Et veterum. ¶ Cauo. Dicit in hoc ca. q sicut re currendum est ad volumina hebreoz si dubitatio aliqua ouat de veteri testamento: sic si dubitat super li- bris no. testa. recurrendū est ad grecozum scripta.

f ¶ Veterum. i. veteris testamenti.

g ¶ Greci. Iero. in. ij. plogo bibie cōtra ait dicens q quod certū non habebas, nisi certum intelleueris, noli firmū tenere. Idem ad Uincētium Uictorem libro. ij.

¶ In tractatorum opusculis multa corrigēda inuenunt.

Negare nō possum nec deoco sicut in ipsis ma ioribus: ita multa esse in tam multis opusculis meis q̄ pos- sunt iusto iudicio et nulla te meritate culpari. Idē ad Hie ronym. epistola. viij.

¶ In scripturis canonicis mēdacia non admittuntur.

Go solis eis scriptoz b (qui iam canonici appel lantur) didici hunc timoꝛe hoꝛoꝛemqz deferre, vt nullum eo rum scribendo erraſſe c audeā credere: aut si aliquid in eis of fendero quod videatur con trarium veritati: nihil aliud exi stimem, qđ mendosum esse co dicem: vel non esse assecutum interpretem quod dictum est: emēdatoꝛa sunt exemplaria latina qđ greca, et greca qđ hebrea. Sed Aug. ad ꝓmittua ecclesiā respicit, qđ exem plaria greca z hebrea nō erant corrupta: sed ,pcedente tpe cū populus ꝓfanus multā esset auctus, et hereses multe essent facte inter grecos, in iudicij equitate canoꝛuz iudici er greci sua exēplaria corrupe runt: z sic factū est q exēplaria eoꝛuz magꝛ corrupta fūt qđ latinoꝛā: ad qđ ips respicit hiero- ny. Ut respicit ad latina exēplaria a fidelib⁹ interpretī- bus trāslata. Au- gu. respicit ad exē- plaria latina a non fidelibus z falsato ribus translata: m quibus si qđ falsi- tatis videatur, di citeundum esse ad originalia. Uel di- q i hoc magis cre dendū est hieroꝛy- mo qđ Augu. qua inter illos treo Au gu. Hiero. et Gre go. Augustino ma gis credēdi est in diꝓutationibus: Hieronymo in ꝓ- ftoꝛijs, z trāslatio- nibus: Gregoꝛius in moralib⁹ ꝓpo- nitur: quia nō oēs in omnib⁹: sed cer- ti ꝓ certa z. C. de vētc. iur. enu. l. j.

¶ Libris veteri hebrea voluntina, nouis greca authoritatē impendunt.

Uteruꝫ libꝛoꝝ f fi- des de hebreis volumi nib⁹ eraminada est: ita nouoꝝ ꝓfitas greci g sermonis⁹, normā desiderat. Idē i epla. j. ad hie ro.

¶ Nihil authoritat, canoni, remanebit scripturis, si ad eas mēdacia fuerint admissa.

Si ad scripturas sacras admissa fuerint vel offi ciosa h mendacia: quid in eis remanebit authoꝛitatis? Que tandem de scripturis illis sen tentia ꝓferetur, cuius pon- ibi, q: nō oēs. Et est hic arg. q quātūcūqz authenticū sit aliqđ instrumentū: si tñ de ipso aliqđ in dubiū reuocet, semper exhibēdū sit illud a quo originē ducit: vt. j. xxvj. dist. ca. ieiunium. in prin. z j. xxv. q. ij. sancimus. z optime extra de sen. z re iudi. cum inter. Et hoc contra dñm Al- beri. qui dicit q si vna publica charta originem ducit ab alia publica charta, non est necesse exhibere originale: argu. in auc. vt fratrū fiiij. §. qz vero. col. vlti. secs in pri- uata, auc. vt spon. lar. §. z hoc insup. col. viij. argu. pro ipso. xix. di. si romanozum. Quid iuris sit de hoc, dixi. j. c. dist. contra morem.

h ¶ Sermonis. totū em nouū testamentum scriptū est gręce preter euangelium Matthei, et epistolā Pauli ad Rom., que est scripta latine. Jo.

Si ad. ¶ Cauo. pater in summa.

i ¶ Officiosa. Officia dicunt que continēt pieta- tē, q nulli obſūt, z alicui, psunt: sicut inofficiosuz dicitur testa mētū qđ est ptra officiū pietatis: vt. ff. de inofficio. testa. l. iij.

k ¶ Quid in eis, Ar. q si instrumēta vel attestationes p parte inueniūtur falsa, q in totū reprobant: vt. j. xvj. dist. canones. z. iij. q. ix. pura. z j. de cōse. dist. iij. nō licet. z. ff. de edil. edic. eiusdē. Ar. cōtra. xxxvij. dist. qui de mē sa. xij. q. ij. si qs. z de cōse. di. iiij. si nō sanctificat. z xvij. q. iij. quesiti sunt, z ex de arbi. cū tempore. z de pcēd. dilec tus. z. C. de trāsac. si ex falsis. Sol. si plura ca. sibi conexa sunt, vel vnū est accessoꝛiū alteri: vno cassato cōnexa z accessoꝛia cassant, secus si diuersa z separata sunt.

ff.de mi.etiã.§.fi.t.ff.de neg.gest.eũ actũ. t.j.ij.q.vj.§. definitiua.¶. est autẽ q̃q̃ circa fi. Vel distingue vt distinguit ex de fi.instru.ex lris. ‖ Sed falsitatis reperiat in instro, q̃ totũ reddit suspectũ: nec ei creditur: vt.ff. de fi.instr.l.ij. in fi. t hoc notaui in questionibus. Bar.

¶ Ponderet. id est authoritate.

Quis nesciat sacrã. ¶ Cassio. Dicit in hoc ca. q̃ libet debet uti scriptura veteris t no. test. preponi scripturis ẽpo rũ: t nemo dz dubitare de ea vtrũ sit vel rectuz sit. C. verũ sit vel rectuz qs in ea ptinetur. si scripta vero alioz possunt reprehendi p hoies peritiores et diligentiores: et qui sunt maioris authoritatis.

b ¶ Terminis. i. libris.

c ¶ Disceptari. ita vt in dubiũ reuocent q̃ ibi statuta sunt. Sz disputare licet de eis ad maiorẽ intelligentiam nõ reprobando. xcvj. dis. satis.

Oli. ¶ Cassio. Vincen. donatista reprehendebat scripta noui et vete. testa. q̃ in scriptis quorundam ẽpoũ quedã reprehẽdẽda inuenebant. Sed euz reprehendit Aug. q̃ illa reprehẽdẽda nõ sunt: hec ẽpo sic̃a ab authoritate canonũ distinguit. vñ reprehẽdi possunt si cõtra veritatem scripta sunt. Et hoc probatur authoritate pauli.

b ¶ Calumnias. ꝑba ẽm iuris non sunt calũnianda. l. xxxvj. distin. relatum. et.ff. ad exhib. l. penul.

c ¶ Donati. Donatus primo fuit catholicus, sed post ea est in heresim lapsus: cuius heresi adheserunt Cypuianus et Agrippinus.

Ergo. ¶ Cassio. Augustinus reprehendebat dicta quorũdam peritoz: de quo Fortunatus eũ reprehendebat. Nunc autẽ ei rescribit et dicit q̃ nõ vult adhibere tantã fidem illis scripturis quãtam adhibet canonicis. t licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere si quid inuenerit in eis corrigendum. Idem vult fieri de suis scripturis.

f ¶ Disputationes. Id est expositiones. non enim ex ipso leditur fama alicuius per id q̃ reprobatur testimonium suum: vt extra de excep. denique.

g ¶ In scripturis. Arg. qõ quilibet iuris in alterum statuit. vt. sic. ij. q. vj. q̃ sequit. xxij. q. v. ꝺ founa. ff. qõ q̃q̃ iur. l. j. extra de cõsti. cum omnes.

Ana. ¶ Cassio Quesitũ fuit ab Aug. vtrũ ratio iuris naturalis sit exemplis anteponenda. Et respondet q̃ sic: sed non illis que cũ ratione concordant. ‖ Philij. c.

b ¶ Sana. alias sano. ‖ exposito

i ¶ Cui rõni.

k ¶ Concordãt. quandoq̃.

l ¶ Sed illa exẽpla. Hoc ideo dicit, q̃ non semper imitãda sunt exẽpla. C. de sentẽ. nemo. sed exemplum pape est sequẽdũ: vt. xvj. qõ. iij. licet. extra de senten. et re iudi. in causis.

m ¶ Excellentiora. Nõ est tale exẽplũ lucretie ‖ t. xxij. q. v. proposito. ℣. lucretiam. ‖ Sz ratione. q. d. vbi exẽplũ nõ ꝓcedat rõ: nõ ẽ seq̃ndũ illud exẽplum lucretie nõ ꝓcedat rõ. Ar.

n ¶ Pietate. Argu. promia a iudice impetranda: vt xlv. disti. licet plerũq̃. xxvj. qõ. vlti. alligant. l. distinct. ponderet. j. q. vij. dispensationes. et c. exigunt. lxxxvj. distinct. non satis. ‖ t Et exẽplum lucretie nõ ꝓcedat rõne. Ar. ꝺ sorti. xxxv. qõ. ix. veniã. de peni. distinct. j. quia diuinitatis. c.ij. i pe. ‖ t Et exẽplum lucretie nõ ꝓcedat rõne. Ar. ꝺ sorti. c.ij. i penitẽte decisa. iusta. xxxv. q. ix. est. xxxij. qõe. iiij. est

Dem de vnico bap. lib. ij.

Literis omniũ epiſcoporũ ſacra preponitur ſcriptura.

Quis nesciat sacram scripturam canonicã tam veteris q̃m noui testamenti certis terminis b suis contineri: eãq̃ posterioꝛb oĩbus eporum literis ita preponi, vt de illa oĩno dubitari et disceptari c nõ possit vtrũ vez vel vtrũ rectũ sit quicq̃d in ea scriptũ sit vel cõstiterit esse: epoz autem literas q̃ post cõfirmatũ canonem vel scripte sunt, vel scribuntur: t per sermonẽ forte sapientiozem in ea re cuiuslibet peritioꝛis, et per aliorum epoũ grauioꝛem authoritatem doctioꝛeq̃ puidẽtiam, et per concilia licere reprehendi si q̃d in eis forte a veritate deuiatum est:

Idem in epla ad vincẽ. ¶ Et dictis quorũlibet ꝓpꝛorum contra diuina mandata calumniã non colligantur.

Quis frater cõtra diuina tam multa, tam preclara, tam indubitata testimonia colligere velle calumnias d ex epoũ scriptis: siue nostrorum, sicut ‖ Hilarij, siue Cypriani, et Agrippini, anteq̃ pars Donati e separarez. primoq̃ hoc genꝰ literarũ ab authoritate canonũ distinguendum est. non enim sic legũtur

Dem ad Casulanũ. ¶ Exemplis ratio sana preferatur.

Ana b q̃pperatio etiaz exemplis anteponẽda est: cui i quidẽ t exempla concordant k: sed illa l q̃ tantum dignioꝛa sunt imitatione, quantum excellentioꝛa m pietate n.

¶ Cum ergo o in naturali iure nihil aliud precipiaz q̃s q̃d deus vult fieri: nihilq̃ aliud vetez q̃s quod deus prohibet

tanq̃ ita ex eis testimonium proferaz, vt cõtra sentire non liceat sicubi forte aliter sapuerint q̃ veritas postulat. In eo quippe numero sumus, vt nõ dedignemur etiam nobis dictum ab Apl'o accipere: Et si quid aliter sapitis, hoc quoq̃ vobis deus reuelauit.

Idẽ in epla ad Fortunatũ. ¶ Non debetur par reuerentia canonicis scripturis, et expositionibus f earum.

Eq̃s quorũlibet disputationes f̃ q̃ suis catholicoꝛ t laudatoꝛ hoĩm, veluti scripturas canonicas habere debem g: vt nobis nõ liceat salua honorificentia que illis debetur hoibus, aliq̃d in corũ scripturis g improbare atq̃ respuere, si forte inuentrem q̃ aliter senserint, q̃s veritas habet diuino adiutorio vel ab aliis intellecta vel a nobis. Talis ego sum in scriptis alioũ, quales volo esse intellectores meoꝛ. Idem ad Casulanũ. ¶ Exemplis ratio sana preferatur.

Ana b q̃pperatio etiaz exemplis anteponẽda est: cui i quidẽ t exempla concordant k: sed illa l q̃ tantum dignioꝛa sunt imitatione, quantum excellentioꝛa m pietate n.

¶ Cum ergo o in naturali iure nihil aliud precipiaz q̃s q̃d deus vult fieri: nihilq̃ aliud vetez q̃s quod deus prohibet

loci. contra. xlv. dist. sed illud. ex̃ de sortile. ex tenore.

o ¶ Cum ergo. Infert ex supradictis vel cõtinuat ad inferiora hoc modo. cum in iure naturali nihil precipiatur vel vetetur q̃s quod deus vult fieri vel non fieri: et in canonica scriptura nihil aliud q̃s quod i diuinis legibus inuenitur: diuine vero leges naturam consistant: patet q̃ que cõtraria diuine seu canonice legi inueniũtur, iuri naturali cõtraria sunt, t iuri naturali postponũtur. Et facit hic correlationẽ iuris naturalis ad canonicam

scripturam et diuinas leges.

¶ Constitutiones. ¶ Hec dist. diuidit in duas partes: in quarum prima ꝓbat per quinq capitula q̄ leges principum non preiudicant canonibus. Secūda ibi: Ecce. Joā. de fan. ¶ Casus. Ostensum est supra q̄ ius naturale ꝓfertur cōsuetudini z constitutioni tam ecclesiastice q̄ seculari. In hac ꝟo. x. dist. ostenditur q̄ cōstitutio ecclesiastica ꝓferatur seculari cōstitutioni. et ad hoc inducitur sequentia capla.

Canones preferātur legib⁹.

a ¶ Constitutiones. In hac. x. dist. ostendit magister q̄ secularis constitutio cedit ecclesiastice: quia sacre leges nō dedignantur seq̄ sacros canones: vt. xj. q. iij. §. hinc colligitur. et de iud. clerici. † Cōcor. l. leges sacratissime. cuiz cōcord. vulgata. C. de legibus.

Lege. ¶ Casus. hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima querebat a Nicolao an legibus imperator sint in oibus controuersijs ecclesiasticis vtendum. Et rndet q̄ non vbi leges videntur canonibus obuiare. In secunda ibi: Ite ꝛc. querebat an lex imperatoris ꝓsit diuine, vt per eaz iura ecclesiastica dissolu antur. Et respondet q̄ nō: z hoc ꝓbatur duorum authoritate: scilz Innocentij z Grego. Dicit em Innocē. q̄ in vna ꝓuincia non debet esse nisi vnus metropolitanus: cum ecclesia hoc statuat. Uñ si imperator diuidat vnā ꝓuinciam in duas: non propter hoc erūt ibi duo metropolitani. Item statutū est ab ecclesia, vt dicit Grego. vt post carnalem cōmixtionē alter cōiugū non possit ad religionē trāsire sine cōsensu alterius. sed lex secularis statuit cōtrariū. sed statutū ecclesie prenalet: q̄ etsi lex hūana cōcessit, lex tñ diuina ꝓhibuit. In tertia ibi: Non q̄. circa fi. dicit q̄ bene vti possumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

b ¶ Diuisis imperiali iudicio ꝓuincijs. Impator diuidit ꝓuincias: vt. ff. de offi. asses. si eadem. z papa ep̄atus diuidit: z vnit ep̄os eccl̄as: vt ex de excess. prela. sicut vnire. Quid aut̄ iuris sit dum vni unitur vel diuidit: no. xvj. q. j. post ꝗ. z. c. z epis. Licet ergo imperator diuidat vnā ꝓuinciā in duas, non ideo erūt duę metropoles: vt h: et. cj. di. quemt. Et est h arḡu. q̄ si princeps legitimat aliquē in ꝓalib⁹, non ideo est legitimat⁹ in ſpūalib⁹: eē qui fi. sint legi. p venerabiles, nisi vbi princeps restituit aliquē q̄ fuit infamis ratione paterni criminis: vt vj. q. j. §. verum.

c ¶ Ecclesiā. Ecclesia no astringit mūdanis legibus: xxiij. qōe. ij. inter. nec etiā de reb⁹ ecclesiasticis potest imperator legē condere: vt. xcvj. dist. bene. † nisi hoc ecclia petat: vt. xvij. dist. §. hinc etiā. et nisi in eccl̄a ꝓuilegium statuat aliquid: vt. xvj. qō. j. gñaliter. et. qō. iij. nemo. Joan.

d ¶ Diuisiones. Arḡ. q̄ eps inuito plebano nō ꝓt diuidere parochiā eꝑ nec pap. inuito epo diuidere eꝑatū: vt xvj. q. j. mlt̄. qō et ē vnū, diuidi nō ꝓt vt. xxiij. q. j. loqr. et. c. schisma. Joā. Sed credo q̄ papa ꝑ posſit facere ecclias, z etiā epos: z vt in eadē decret. sicut vnire. Bar.

e ¶ Lex hūana. vt habes. xxvj. q. ij. sunt qui dicunt. Sed mirū est cum Justinianus fuerit valde catholicus ip̄ator, qualr illud statuerit ꝫ lege dñi: cuiz dñs dixerit q̄ ob solā cāz fornicationis mulier posſit separari a viro: vt. xxxij. q. ij. quos de⁹. Sz dic, vt q̄dā dicūt, q̄ ignoranter fecit: et ideo veniā meruit: vt. ꝫ. viij. di. cōsuetudo. Uel errauit sicut Hiero. vt. xxvj. di. c. j. Uel iō ymisit ꝫ hoc vt ꝫuia vitarēt sicut vsuras ymisit vt vitarēt rapinas: z cōiugia ymisit dissolui, vt vitarēt vxoricidiū. xxxij. q. ij. ſi q̄s veriūs.

f ¶ Cōtra hereticos. Et sic vtor. ꝓ me q̄ nō vtor ꝫ me. ꝫ. xxxvj. dist. ſi q̄d veri. e. ij. q. vij. ſi hereticus. et sic est ꝫ

pij.dist.ℭ romanoꝝ. In fi.iiij.q.iij.§.item si qs testibus.

a ℭ On licet. Ar.contra istas leges q̃ municipales iuras exigere.argu.xj.q.j.c.quicuq; iiic.7.ix.dist.ca.j. ver.quicuq;.c.xcvj.dist.bene.xj.q.iij. quit omnipotenti. xxv.q.j.oĕ qđ.7.c.nulli.7.c. generali. xxiij.q.viij. conuenior.arg.§ di.lxiij. c.adrianꝰ.ij.

Sed vide permissione ecclie.

b ℭ Ærtū, ℭ Cause. Impa. volebat p̃cesse rebus ecclĩasticis: et prelatis ecclesiarū obedire nolebat: quē papa docet ecclesie debere colla submittere, 7 non velle eiꝰ sacerdotibus dñari: ne si ꝫ fiat, eatur in contumeliā creatoris.

b ℭ Certum est, hoc.c.7.c. suscipitis.7.c.quoniā. loquuntur quasi de eadē materia.

c ℭ Et sacrosancta.i.preecepta.

d ℭ Cuius. scilicet ecclesie.

e ℭ Submittere Impator eiꝰ filiꝰ est ecclie, nō ꝑsul: vt.xcvj.dist.ij. imperator. 7 inclinabit caput suū epis vt.lxij.dist.valentinianꝰ, et excōicari potest ab epō: vt xvij.di.qñq̃dē.et xcvj.dist.duo.

f ℭ Mensura.i. dum impator excedit mensurā suā.

Casus duoꝝ hoꝝ.c. plan? ē

Q Onstitutiones. Nunqđ ergo legibus semper derogat p canones? Absit, nisi q̃ ad causas spirituales. 7 hoc ē qđ dicit de cōse. dist.iij. celebritatem. ibi, alia est rō causarū secularū, alia diuinarū.argū.ℨ.e.c.j, vtrūq; em suo mō rōnabiliter ꝫstitutum est, sed diuerso modo, arg.ℨ.e. certus. Nec papa pōt leges tollere, nisi quo ad suum forum. Imperiū em̄ et sacerdotium ex eodem principio prodierūt: vt in auc. quō oporteat epōs.in prin.col.j.arg.j.e.dist.qm̃. Sz hoc non credo: vt extra de prescrip.quoniā omne.

Implū ē sacerdotium ex eodē procedūt.

Iurameti ꝫ

g ℭ Moses. nec iuramentū obligat contra bonos mores: vt extra de iureiur. quemadmodum.7.ff.de lega.j. ℨ si quis inquilinos.§.viti.

Dist.xcvj.

D On licet a imperatori vel cuiq̃ pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata p̃sumere: nec quicq̃ qđ euangelicis vel propheticis aut apostolicis regulis obuiet, agere. Item Felix papa loquitur principi.

ℭ In ecclesiasticis causis regis voluntas sacerdotibus est postponenda.

Q Ærtum est b hoc rebus vestris esse salutare, vt cuꝫ de causis dei agitur, iuxta ipsius constitutionē regiam voluntatē sacerdotiꝫ christi studeatis subdere, non p̃ferre: 7 sacrosancta c per eoꝝ p̃sules potius discere q̃ docere: ecclesiasticā formam sequi: nō huic humanitus sequēda iura p̃figere: neq; in eius sanctionibus velle dominari cuius d clementie deus voluit tue pie deuotionis colla submittere e: ne dū mēsura f celestis dispēsatio ꝫ exceditur, eatur in contumeliam disponentis. Idem.

ℭ Bonis moribus 7 decretis romanoꝝ pontificū, cōstitutiones contrarie non possunt.

Q Onstitutiones contra canones 7 decreta p̃sulū Romanoꝝ vel bonos mores g nullius sunt momenti.

Item Nicolaus papa.

ℭ Que sacerdotum sunt, regibus vsurpare non licet.

I Mperium vestrum suis reipublice quotidianis administrationibus h debet esse cōtentum: non vsurpare que sacerdotibus domini solū conuenium.

Item Gregorius Nazianzenus imperatoribus Constantinopolitanis.

ℭ Tribunalia regum sacerdotali sunt potestati subiecta.

S Uscipitis ne libertatē i verbi? libenter accipitis k q̃ lex Christi sacerdotali vos subijcit potestati, atq; istis tribunalibus subdit. Dedit enim et nobis potestatem: dedit et principatum multo perfectiorem l principatibus vestris. Aut nunquid tustum vobis videtur si cedat spiritus m carni n: si a terrenis celestia superentur: 7 si diuinis p̃ferantur humana?

Ecce q̃ constitutiones principum ecclesiasticis legib? postponende sunt. vbi autem euangelicis atq; canonicis decretis non obtemperauerint, omni reuerentia digne habeantur.

Item de Augustinus ait in dialogo contra Pelitanum.

ℭ Reges imperatoꝝ in adiutorio ecclesie licet assumere.

S I in adiutorium o vestrum terrenu imperiꝫ leges assumendas putatis: non reprehendimus.

Item Cyprianus Juliano imperatori.

ℭ Reges pontificib? p̃ eterna vita, et pontifices regibus pro temporalibus indigent.

I Mperium. Administrationibus. Distincta est enī potestas sua a p̃late pōtificali: vt.j.e.qm̃.et xcvj.dist.cum ad verum. Alioquin si vsurpat eoꝝ officia, lepra percutitur: vt Ozias.ij.q.vij.§.ite dauid. Tamen inuenitur q̃ reges conferunt decanatus: vt extra de consue.cum inter.in parte decisa. Joan.

S Uscipitis. ¶ Cau. Imperatores constantinopolitani volebant suas cōstitutiones p̃referri ecclesiasticis: contra quos inuehit Gregorio.nazianzenus: et dicit q̃ maiorē pumciparū dedit xp̃us p̃sulib? ecclesiar? 7 perfectiorē, q̃ ip sius imperatoribus vide ti legē suscipiunt ihesu xp̃i, protestati eccle i subijci debent: cuꝫ spūs carni p̃feratur: 7 lex diuina p̃feratur humane.

i ℭ Libertatē.i. verbum predicationis.

k ℭ Accipitis. id est accipere debetis.

l ℭ Perfectiorem. vt.xcvj. distin. duo sunt.

m ℭ Spiritus. id est ecclesiastica cōstitutio.

n ℭ Carni. id est scl̃ari cōstitutioni.

ℭ Sece q̃. ¶ Hec est secunda pars distinctiōis, in qua probatur per le? prem capitula q̃ quando leges non contradicunt canonibus, ampletende sunt. Archidiaconus.

ℭ Cause §. per se patet.

S I in adiutorium. ¶ Cau. Petilianꝰ defendebat se legibꝰ contra Augustinum et alios catholicos. Augustinus de hoc ipsum non reprehendit: quoniam et Paulus hoc fecit, cum testatur se esse ciuem Romanum.

o ℭ Si in adiutorium. hoc ideo dicit, quia non sunt allegande p leges nisi in defectum canonū: vt extra de no. ope.nun.intellerimus.

p ℭ Ciue. Ciuem romanū appellat se: q̃ pf eiꝰ socie-

Bonos mores nō obligat. Impator leꝝ pta per cutiē si officiuꝫ sacerdotale vsurpat.

ij.ps.

Actu. xxij. f.

Id est in causis ecclesiasticis recipiēde,

† Adhoc intelligētā sicut legimus. vñ dicit Ieronimus ad Nepotianum. Quoniā ¶ Cassus. Julianus imperator vendicabat sibi imperiū & pōtificatū: qō locum habuit in veteri testamento. Ideo dicit Cyprianus q̄ postq̄s xp̄s venit sic officia vtriusq; p̄tis discreuit, vt imperator terrenis, pontifex celestibus p̄esideret: ne ppter duplicez p̄tatem homo supbiēs rursum ad infernā demergat: sed cū opus est, altera p̄tas vicissim alterā subleuaret. Idē casus est. xcvj. di. cum ad verum.

a. ¶ Cūm. hoc. c. est ps illi⁹. xcvj. distm. cū ad verū.

b. ¶ Dei & hoīm. i. diuine & humane nature. de ꝑse. di. ij in xp̄o pater.

c. ¶ Sic actibus. sc̄z ipsoz officiorū. Quedam em̄ fecit tāq̄ imperator, cū vendentes & ementes flagellando de tēplo eiecit. j. q. iij. ex multis. & c. vendentes. Quedā vt sacerdos, cū seipm obtulit hostiā discipulis suis dicens. hoc est corp⁹ meū &c. de cōse. di. ij. sacerdos. Sed ptrariū ꝓbatur per authoritatē ista: scilz q̄ de⁹ noluit ea esse distincta: cū per seipm vtriusq; potestatis actus exercuit. ‡ Rñ. hoc ideo fecit, vt ostēderet q̄ vtraq; potestas ab eo ꝓcessit, ‡ non q̄ vna p̄sona illa duo officia exerceat, vel gerere debeat. hec enim duo dona imperiū & sacerdotium ab eodem principio sunt: vt in aut. quomodo oporteat epos. in princi. col. j.

d. ¶ Discreuit. Cum ergo ptātes iste sint distincte, est hic ar. q̄ imperiū non habet a papa, & q̄ papa nō habet vtrūq; gladiū. nā exercē⁹ facit imperatorē: vt. xcvij. dist. legimus. & imperiū a solo deo habet: vt. xxij. q. iij. quesitū. alioquin si ab ipso haberet, licite appellaret in tēporalib⁹ ad ipm: qō ꝓhibet Alex. ‡ dicit q̄ illa nō contingunt suā iurisdictionē. ex de ap. si duob⁹. & extra qui filij sint legi. causā. ‡ & ca. latot. Itē ecclesie soluunt tributuz imperatori: vt. xj. q. j. magnū. Sed cōtra, & celestis & terreni imperij iura sunt ei concessa: vt. xxij. di. c. j. Item imperator iurat pape: vt. lxiij. di. tibi dño. & papa deponit imperatorē: vt. xv. q. vj. ali⁹. Itē ipse trāstulit imperium de oriente in occidentē. extra de elec. venerabilem. Ego credo potestates esse distinctas, licet papa q̄nq; vtranq; potestatem sibi assumat: sc̄z cū legitimat aliquē in spiritu alibus & tēporalib⁹: vt extra qui fi. sint legi. per venerabilem. sed illud fuit ad petitionem regis, q̄ hoc ipm fecisse potuit: vt ibi dicitur. Nec ob. q̄ a seculari iudice appellatur ad papam: q̄ hoc fit ꝓpter defectū iudicis secularis: vt eximit extra de foro cōpe. licet, sed facit ad petitionē regis. Nā etiā vacāte imperio suppletur defectum imperij: vt extra de foro compe. licet.

e ¶ Pro cursu. Arg. q̄ in matrimonio et ceteris causis spūalib⁹ nō sit vtēdū legib⁹ imperialib⁹. Sz ꝑtra. xxv. q. v. ad sedes. Dic ergo q̄ illud tantū modo determinat de illis verbis temporalibus: sed non illud verbum vtrentur: vt sicut spirituales cause ad iudicē secularē nō ptinent, sic nec causa sāguinis ad ecclesiasticum: vt. j. xxiij. q. viij. septem principes. et. c. his a q̄bus.

Quoniā[a] idem mediator dei & hominum[b] homo christus Jesus sic actibus[c] ꝓprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit[d] ꝓpria, volens medicinali humilitate hominum corda sursum efferri, non humana superbia rursus in inferiora demergi: vt etiaz christiani imperatores pro eterna vita pontificib⁹ indigerēt: & pontifices pro cursu[e] tēporalium tm modo rerū imperialib⁹ legib⁹ vterentur: quatenꝰ spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursibus: et deo militans minime secularib⁹ negocijs sese implicaret: ac vicissim ne ille rebus diuinis p̄sidere videretur q̄ esset secularibus negotijs implicatus. Item Leo. iiij. Lothario augusto.

¶ Leges imperatorū custodiri oportet.

Decapitulis vel preceptis imperialibus vestris, vestrorūq; etiaz pontificum[f] predecessorū irrefragabiliter custodiēdis & cōseruandis: ꝓto valuimus et valemus xp̄o ꝓpitio, et nunc, et in eum nos conseruaturos modis omnibus profitemur: & si forte aliquibet aliter vobis dixerit, vt dicturus fuerit: sciatis eum p certo mendacem[g]. Item Jo. vij. ludouico imperatori.

¶ Legis auctoritate dissoluitur quod contra eam fit.

Udes fili charissime q̄ quicquid contra leges accipitur: per leges dissolui meretur.

Item Gelasius Rufino et Apuli episcopis.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet.

Uis autem leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas dicat debere contemni[1]: ꝑsi qui impunitum sibi tantū[2] existimet transire commissum?

Item Theodorico regi.

¶ Seruent ab olbuo romanis. ‡ Adhoc. xxxiij. q. iiij. quitū. Papa an habeat vtrūq; gladiū. ij. vbi de hoc in glo. sic ꝑz, & deinde, nota. in glo. ij. ad. xj. ij. Christ⁹ fuit ipator & sacerdos.

† Adhoc intelligētā sicut legimus. vñ dicit Ieronimus ad Nepotianum. Quoniā ¶ Cassus. Julianus imperator vendicabat sibi imperiū & pōtificatū: qō locum habuit in veteri testamento. Ideo dicit Cyprianus q̄ postq̄s xp̄s venit sic officia vtriusq; p̄tis discreuit, vt imperator terrenis, pontifex celestibus p̄esideret: ne ppter duplicez p̄tatem homo supbiēs rursum ad infernā demergat: sed cū opus est, altera p̄tas vicissim alterā subleuaret. Idē casus est. xcvj. di. cum ad verum.

a. ¶ Cūm. hoc. c. est ps illi⁹. xcvj. distm. cū ad verū.

b. ¶ Dei & hoīm. i. diuine & humane nature. de ꝑse. di. ij in xp̄o pater.

c. ¶ Sic actibus. sc̄z ipsoz officiorū. Quedam em̄ fecit tāq̄ imperator, cū vendentes & ementes flagellando de tēplo eiecit. j. q. iij. ex multis. & c. vendentes. Quedā vt sacerdos, cū seipm obtulit hostiā discipulis suis dicens. hoc est corp⁹ meū &c. de cōse. di. ij. sacerdos. Sed ptrariū ꝓbatur per authoritatē ista: scilz q̄ de⁹ noluit ea esse distincta: cū per seipm vtriusq; potestatis actus exercuit. ‡ Rñ. hoc ideo fecit, vt ostēderet q̄ vtraq; potestas ab eo ꝓcessit, ‡ non q̄ vna p̄sona illa duo officia exerceat, vel gerere debeat. hec enim duo dona imperiū & sacerdotium ab eodem principio sunt: vt in aut. quomodo oporteat epos. in princi. col. j.

d. ¶ Discreuit. Cum ergo ptātes iste sint distincte, est hic ar. q̄ imperiū non habet a papa, & q̄ papa nō habet vtrūq; gladiū. nā exercē⁹ facit imperatorē: vt. xcvij. dist. legimus. & imperiū a solo deo habet: vt. xxij. q. iij. quesitū. alioquin si ab ipso haberet, licite appellaret in tēporalib⁹ ad ipm: qō ꝓhibet Alex. ‡ dicit q̄ illa nō contingunt suā iurisdictionē. ex de ap. si duob⁹. & extra qui filij sint legi. causā. ‡ & ca. latot. Itē ecclesie soluunt tributuz imperatori: vt. xj. q. j. magnū. Sed cōtra, & celestis & terreni imperij iura sunt ei concessa: vt. xxij. di. c. j. Item imperator iurat pape: vt. lxiij. di. tibi dño. & papa deponit imperatorē: vt. xv. q. vj. ali⁹. Itē ipse trāstulit imperium de oriente in occidentē. extra de elec. venerabilem. Ego credo potestates esse distinctas, licet papa q̄nq; vtranq; potestatem sibi assumat: sc̄z cū legitimat aliquē in spiritu alibus & tēporalib⁹: vt extra qui fi. sint legi. per venerabilem. sed illud fuit ad petitionem regis, q̄ hoc ipm fecisse potuit: vt ibi dicitur. Nec ob. q̄ a seculari iudice appellatur ad papam: q̄ hoc fit ꝓpter defectū iudicis secularis: vt eximit extra de foro compe. licet, sed facit ad petitionē regis. Nā etiā vacāte imperio suppletur defectum imperij: vt extra de foro compe. licet.

e ¶ Pro cursu. Arg. q̄ in matrimonio et ceteris causis spūalib⁹ nō sit vtēdū legib⁹ imperialib⁹. Sz ꝑtra. xxv. q. v. ad sedes. Dic ergo q̄ illud tantū modo determinat de illis verbis temporalibus: sed non illud verbum vtrentur: vt sicut spirituales cause ad iudicē secularē nō ptinent, sic nec causa sāguinis ad ecclesiasticum: vt. j. xxiij. q. viij. septem principes. et. c. his a q̄bus.

Oe capitulis. ¶ Tan⁹ Lotharij audiuerat q̄ Leo papa nolebat leges seruare imperiales. vñ interrogauit de hoc papā an esset verū vel a quare Leo scribit ista: et ꝓ q̄ ipse vult p̄cepta leges obseruare ir refragabiliter: et ꝓ aliter dicit, mendax est.

f ¶ Pontificum. Imperatores em̄ olim pontifices appellabant: vt. xxj. dist. cleros.

g ¶ Mendacem. Ex magna humilitate hic loquitur, sicut alibi. j. ij. questione. vij. nos si incōpetenter.

Q Udes. Dissolui. j. xxv. q. ij. imperiali. hec regula suppletur per aliā regulā, q̄ principali destructo destruitur accessoriū, & oīe qō sequitur ex eo: vt extra de fide instru. inter dilectos. in fi. sed hec regula multas recipit instantias. contra legem em̄ fit si contra hit post simplex votū: tamē cōtract⁹ tenet: vt. xx vij. q. j. nupturā. Itē ꝓhibetur ne sententia ferat sub condicione: tamen si lata fuerit, tenet: vt. ij. q. vj. §. biduum. circa prin. Item, ꝓhibetur ne epūs cōsecret alterius ecclesiā: tñ si consecrauerit, tenet consecratio: vt. vij. q. j. epūs in dioc. Sed dic q̄ hec regula intelligitur de talibus vbi est perpetua causa ꝓhibitionis, ‡ scilicet ne filius contrahat cum matre. Uel dic q̄ merentur dissolui, nisi vbi per constitutionem aliam tolerarentur. Argu. contra. xlv. di. de iudeis. sed hoc in fauorem fidei. ff. de rei. & sumpt. fu. sunt persone.

i. Uis autem. Contemni. qui contemnit leges, peccat: non tamen omnis peccat qui non paret legibus, vbi de consilio loquuntur: vt. xxij. q. j. quis. et sic aliud est contemnere: ‡ aliud est non parere. Joan.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CErtum est. ¶ Casus. Quidā nolebant seruare leges in negocijs clericoꝝ, sed in negocijs laicorum bene seruabant. De hoc scribit papa regi Theodorico q̄ si leges seruantur in negocijs laicoꝝ: multo fortius debent seruari in negocijs clericorum.

a ¶ Quas. id est quia eas.

b ¶ In negocijs. hoc vult dicere, q̄ er quo leges seruātur in negocijs laicoꝝ: multo fortius sunt seruāde in negocijs clericorum, nisi obuient canonicis institutis.

CEstrā. ¶ Casus. Quidaꝫ nolebāt leges seruare, vt possent alios licentius offendere Quare papa scribit Lothario et rogat eū vt faciat leges obseruari si aut sunt hactenus obseruate.

c ¶ Que. p nullius Quin nullius psona omittenduꝫ est q̄ statutis generalibus cōtinet: vt xij. dist. miramur.

d ¶ Reminiscit. passiue.

Quod vero. ¶ Nec dicti. diuiditur in duas partes. In prima ꝓbat Gratianꝰ q̄ cōsuetudo cedit legi. Scda ibi, Cum vero. Joā. de fan. ¶ Casus. Supra in octaua distin. dicū est q̄ cōsuetudo cedit iuri naturali. nunc aūt dicit q̄ consuetudo cedit diuine z humane constitutioni, et intelligūtur ca. vsq; ad. ¶ cū vero. d ꝓbata ꝓsuetudine reliqua vsq; ad finem de bona.

e ¶ Quod vero. hic intitulat. vj. dist. in qua ꝓbt q̄ ꝓsuetudo ꝓbata cedit legi tā ecclīastice q̄ seculari. Sed not. q̄ cōsuetudo quedā est ḡnalis: q̄dam est ꝑticularis. Speciallis, vt. j. ea. di. catholica. z. xij. dist. illa. ¶ Gnalis est q̄ vniuersaliter ꝓsensu oīm est approbata, z omnes astringit: z hec tangit canō vt tāḡ lex est obseruanda, vt. j. e. ecclesiasticaruꝫ. z. c. q̄o nesciat. ¶ Spālis sine particularis est illa que hoies alicuꝰ loci astringit, z in eodē loco hz legis vigorem: vt. j. e. dist. catholica. nisi sit onerosa: vt. xij. dist. ola. lxviij. dist. coepi. vel nisi pariat occasionē malignandi. tūc cessat reiicit. ar. xij. di. nos cōsuetudinem. Olim enī donatiste de facili recipiebant, z de cōsuetudine ad priorum p̄mouebant: qō abolitū est: q̄ hereticā prauitas inde minus cauebat. vel nisi sit ꝓta constitutioni: vt. j. e. c. ij. z. ij. Et nisi cōsuetudo sit ꝓbita ex illis causis ꝑ vt. j. xxix. di. sciēd i. Uel nisi princeps ꝓsentiat: vel nisi sit sup tali articulo q̄ indifferens est: vt. j. pri. di. illa. Hug. Sed melius distin gue vt dicti. ꝑ. viij. dist. frustra. Jo.

f ¶ Suis. manus.

g ¶ Authoritati. scripte.

h ¶ Et ratio vincat. vt. ꝑ. disti. viij. veritate. Jo.

COnsequens ¶ Casus. Ignatiꝰ ꝓtiarcha cōstantinopolitanus iniuste fuit a suis suffraganeis depositꝰ fauore michaelis impatoris z authoritate: sed nicolaus papa eū reprehēdit se. ꝓpter consuetudinē excusan tē, dicens q̄ nulla cōsuetudo pōt ipe dire quin illud q̄ statuit a papa: incōcusse seruetur.

i ¶ Cōsequēs est. t. conueniens.

k ¶ Plena. Pape authoritas plena est: aliter eporū se plena est: q̄ ipsi sunt in parte solicitudinis vocati nō in plenitudinez potestatis: vt. ij. q. vj. decreto z. c. quia se scit.

l ¶ Cōsuetudis. Nisi talis sit cōsuetudo q̄ possit p̄dicare iuri: vt no. ꝑ. viij. dis. frustra. Joan.

OLite. ¶ Casus. Quidaꝫ epi deferentes regulaz ro. ecc. vanis doctrinis z cōsuetudinib⁹ multū erueis abducebantur: quos iuliaꝰ papa reprehēdit dicēs eos seruare debere regulaz quā sedē bti Petri sequ videāt z docere: vt inde authoritatē habeāt, vbi dñs posuit principatū.

m ¶ Et docere. Patet hic q̄ nō semper consuetudinem Ro. ec. tenemur sequi: nisi ipsa precipiat eā esse seruandam: vt. j. e. c. vi. multa enī seruat ro. ec. que alie non seruant: vt. xxxj. dist. aliter. z de cōsecra. dist. iiij. de trina. et dist. j. de hymnis.

COnsuetudinis. ¶ Casus. Dicitur hac lege q̄ magna est authoritas consuetudinis, z non vilis: veruntamen nō est tante authoritatis vt generaliter vincat rationē, aut legē: sed tm in eo loco in quo obseruatur

nouum principum leges.

CErtum est magnificentiā vestrā leges romanoꝝ principū quas in negocijs hominū custodiendas esse preceperit, multo magis circa reuerentiā beati Petri apli p sue felicitatis augmento vel le seruari. ¶ Item leo quartꝰ lotharto augusto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi.

CEstrā flagitamus clementiam, vt sicut hactenus romana lex viguit absq; vllis procellis: et que pro nullius persona hominis reminiscitur esse corrupta: ita z nunc suum robur propulsoꝝ vigorem obtineat.

¶ Distinctio xj.

QUod vero le gibus consuetudo cedat, Isidorus testat di. ens in hymonymis libro. ij.

¶ Iustus usus ratione superatur et lege.

CUsus authoritatis cedat: prauum vsum z lex et ratio vincat. ¶ Item Nicolaus papa Michaeli imperatori. ¶ Non potest statutis pontificuꝫ consuetudo cuiuscq; retragari.

vincat. Quidã tamen intelligunt primam partẽ de bona consuetudine, z secundã de mala: qõ non credo.

Cõsuetudo vtrũ vincat legem. ij.pa.

a ¶ Vincat. ar. q. ꝑ consuetudo nunq̃ tollit legẽ: vt. x. j. di stin. Consuetudo. Sed obijcit: hec lex aut loquit de bona consuetudine: aut de mala. Si de bona, illã nulla ratio vincit. Si de mala, de illa non põt dici q̃ non sit vilis ex auctoritate. Ad hoc dicut qdã q̃ principũ loquit de bona: finis autem de mala ꝓsuetudine. sed ille intellectus inept⁹ est, q̃ sepat caudã a capite qõ non ꝛz. ex de bap. maiores. Alij fere oñes ita exponũt qõ hic dr: non vincit legem, supple generalẽ: ꝛz in municipio bene vincit vbi seruat. sed certe de hoc nunq̃ aliquis dubitauit q̃ cõsuetudo particularis nõ debet vincere legẽ in oibus alijs locis. ideo exponas de cõsuetudine particulari: q̃ licet bona sit, non tñ vincit legẽ etiã in illo loco: nisi adsint illa que dixi.

Sub. timo eq̃ parat et. j. e. in his.

Zez sentit Jo. de fan. hic.

¶ Zez. ij. di. viij. frustra.

b ¶ Cũ vero. Hec est scõa pars in q̃ probat per. vij. ca. q̃ cõsuetudo bona est amplectenda. Jo. de fan. Exemplis.

Exo. rij. b.

Ab hoc loco tractat de bona cõsuetudie ꝓsq̃ ad finẽ.

c ¶ Legib⁹. xxv. q. j. ideo. Archi.

Ecclesiasticarũ rationem vincat[a], aut legem scriptam. ¶ Cum vero[b] nec sacris canonibus nec humanis legibus[c] cõsuetudo obuiare monstratur: inconcussa consuetudo seruanda est. ¶ Vnde Augusti. ait in libro ex dictis Basilij.

¶ Inuiolabilis est consuetudo que nec humanis legibus nec sacris canonibus obuiare monstratur.

Ecclesiasticarũ institutionũ quasdã in script⁹, quasdã vero apostolica traditione[d] per successores in ministerio[e] confirmatas accepimus: quasdã vero consuetudine[f] roboratas approbauit vs⁹: quibus par ritus z idẽ vtriusq̃ pietatis debetur affectus: vnde[g] quis vel[h] aliquantulum sacrarũ expertus scripturarũ hesitauerit[i]? Si cũ attẽdermus cõsuetudines ecclesie nõ per scripturas[k] a patrib⁹ traditas nihil estimare[l]: quãtũ relligio detrimẽti sit latura[m], intẽtiue[n] inspicientib⁹ liqdo constabit. ¶ Que cũ (vt inde exordiamur) scriptura[o] salutifere crucis signaculo fideles doceat insigniri: vel que tripharia[p] digesta sup panẽ z calicẽ prolixe orationis vel consecrationis verba cõmendauit? nã non modo quod in euangelio continetur, vel ab apostolo qõ est insertum secretis dicimus: sed z alia[q] plura adijcim⁹ magnã quasi vim cõmẽdãtia mysterijs. q̃ orientem[r] versus nos literaruz oare forma docuit. Benedicimus fontem baptismatis oleo. vnctionis. Huic accedit q̃ ter oleo[s] iungimus quos baptizam⁹, verbis abrenunciare satane z angelis eius formam⁹. vnde z hec z alia in hunc modum nõ pauca nisi tacita ac mystica traditione a patribus ecclesiastico more, ac reuerentioꝛ diligentia sunt in ministerijs obseruata magis silentio, q̃ publicata scripto.

¶ Item ad Casulanum presbyterum.

¶ Laudabilis est consuetudo que nihil faci contrarium vsurpat.

Consuetudinẽ[t] laudamus q̃ cũ cõtra fidẽ[u] catholicã nihil vsurpare dignoscit. Casus. Quidã nolebãt vti consuetudine nisi q̃ in scriptis esset redacta a priuis, quos reprehẽdit Aug. in hoc ca. ostẽdẽs tria gña institutionũ esse in ecclesia: quasdã ꝛz in scripturis: quasdã ab apostolis traditas, z per successores in ministerio confirmatas: quasdã vero sola consuetudine roboratas: q̃b⁹ omnib⁹ par rit⁹ z affect⁹ debet. Alioquin nisi ꝓsuetudines in ecclesia seruarenꝫ christiana religio multũ detrimenti pateretur. In scõa parte ibi, que cũ. ꝓbat q̃ hec supradicta in ecclesia seruari debẽt. z hoc probatur ꝛx exemplis, que ponuntur in textu.

d ¶ Traditione. Sine scriptis. Joan.
e ¶ In ministerio. diuino.
f ¶ Cõsuetudine. Nõ ab apostolis: ꝛz nescit a quo.
g ¶ Vnde. i. de quo ritu vel obseruantia.
h ¶ Vel. i. etiam.
i ¶ Hesitauerit. q. d. nemo etiã insciens hoc dubitat.
k ¶ Non per scripturas. sed per consuetudinem.
l ¶ Estimare. i. valere.
m ¶ Latura. i. passura.
n ¶ Intentiue. i. intente.
o ¶ Scriptura. vete. vel no. testa. nõ cũ scriptura ve. vel no. testa. hoc docuit: ꝛz docet canonica in fronte tm alijs mẽbris ꝛsignaculũ crucis, debere fieri. de cõse. di. iij. Crucis signaculum.
p ¶ Tripharia. Tripharia dicunt verba, q̃ eadẽ ter repetunt in secretis: ꝛz hostiam sanctã, hostiã puriã, hostiã immaculatã. hic ordo nec in veteri testamento nec in nouo est prefix⁹: ꝛz a sancto patrib⁹ vsualr tradit⁹. Vel ideo dicuntur tripharia, q̃si sub triplici silẽtio fiãt. Primũ est ꝓsq̃ ad sanct⁹. Secundũ vsq̃ ad dnicã orationẽ. Tertiũ vsq̃ ad agn⁹ dei.
q ¶ Alia plura. Vide habes exẽ. De cele. miss. cũ marthe.
r ¶ Que oriẽtẽ ꝓs⁹. s. noui z vete. testa. ꝛz tñ legit q̃ Daniel in Babylonica captiuitate orabat versus tẽplũ, est tñ z iudei similiter. tẽplũ autẽ erat versus orientẽ. Et in sa oriẽtalomone legitur: Mane ad solẽ orabis. ꝛz dic q̃ illa faciebant in veneratioñ templi.
s ¶ Oleo. Oleo i scapulis z pectore: vt ꝛ ose. di. iiij. de. tertio l. ꝛtice fit vnctio. ꝛz hoc fit chrismate: vt de ose. di. iiij. postq̃ ascẽdit. ꝛz larga acceptiõe hic appellat oleũ chrisma: sicut ecõuerso, ꝛx. v. di. illũ superfluũ. Jo. Oleo medicinarum gẽa.
t ¶ Consuetudinẽ. Cõsuetudinẽ. j. di. c. nos ꝓsuetudinẽ. z. j. di. pri. ola. 3. ibi cũ. ꝛ. q̃ ꝛgnis cõsuetudo nõ sit ꝛ fidẽ, cũ est repellẽda. Sol. h de tolerabili, ibi de superstitiosa z intolerabili ꝓsuetudie: z sic oẽs auctoritates intelligẽde sunt q̃ illã ca. reclamare videnꝫ.
v ¶ Contra fidẽ. i. contra bonos mores. z q̃ ita sit expo-

uendū,habes de cōse.dis.iiij.si nō sanctificak,vbi ex necessitate oportet facere eandem expositionem.

In his. ¶Catus. Querebat catulanus ab Augustinū cōsuetudines essent seruāde vbi nihil statuit diuina scriptura certum. Et respondet q sic.

a ¶Pro lege. Sēper diuturni mores p lege seruantur: vt.j.oisti.,pxi. diuturni. sic.s.ea. dist.9suetudinis.

b ¶Consuetudinum. No.q eque punit trāsgressor cōsuetudinis sicut transgressor legis vt.j.q6.vij.si quis olim.et.s.e.ecclesiastica.vñ sicut canonice nō ls obuia relegi sine inia pe: sic nec consuetudini: vt dicit in hoc eo.c.t tñ de cōmuni cōsensu pñt venire 9 suetudinē etiā iuramento firmatā,si cā subest: vt extra de his q fi.a maio.par.c. cū cūctis. sed cōtrariū est in statutis.xv.q.vj.authoritatem. Jo.

¶Catholica.

c ¶Cas. Tria sunt qb9 ecclesia p orbē diffusa regit et subsistit. s.scriptura ve.et no.tenēda.et traditio patrāt vniuersalis ¶ticularis istitutio vel cōsuetudo. primis duob9 modis vtr tota regit ecclia:ticulari vero institutione vel cōsuetudine nō tota,sed p locoz varietate regit 7 gubernatur. pur vnicuiq visum est.

d ¶Particular'. Sz 3.c.di.3 morē. vide q ¶ticularis consuetudo nō excusat:3 tñ gñalis. Sed hoc verum est in illis q̄ tñ ex priuilegio pñt habere, vbi non valet consuetudo, nisi vniuersalis sit.

e ¶Sed authoritate.scz scripture.

f ¶Tota. Ecclesia.

g ¶Regit. Qt quelibet ¶uincia abundat in suo sensu: vt.xxvi.dist.vtinā. 7 extra de sepul.certificari.

Qalam. ¶Catus. Manichei dicebāt q authoritas ro.eccle.in re dubia nō debebat introduci ad fidē faciendam, Cōtra quos inuehit Augu.dicēs q authoritas ro.ec.ad fidē faciendū valet: vt cū sit ab ipsis apostolis 7 eoz successoribus confirmata.

s ¶Pala est. Ju his trib9 ca. loquit de gñali cōsuetudine ro.ec.quā etiā in alijs ecclesijs statuit obseruandā.

h ¶Ad fidem. scilicet astruendam.

Authoritate et traditione gñali vel speciali ecclia regit.

Catholica ecclesia per orbem terrarum diffusa,tribus modis probatur existere. quicquid em̄ in ea tenetur: aut authoritas est scripturarū,aut traditio vīs,aut certe ppria 7 particularis i institutio : sed authoritate k tota l cōstringit: vl traditione maiorū nihilominꝰ tota:p̄uatis vero constitutionib9 7 ¿ Juxis informationib9 vnaquaq; p loco7 varietate p̄out cuiqz visū est,7 subsistit et regitur m.

Jdē in li.cōtra manicheos.

Valet ad fidem catholicaz authoritas ecclesie.

Qallā est n q in re dubia ad fidē o et certitudinē valeat authoritas ecclesie catholice p que ab ipsis fundatissimis apl̄orū sedibus vsq; ad hodiernū diem succedentium sibimet 7 episcoporum serie 7 totꝰ populoz cōsensiōe cōfirmatur. Item Leo papa.

Ab apostolicis istitutis nō licet recedere.

Hoc vestre indicimus charitati,vt ab apostolicis institutis nullo vlterius recedatis excessu: quia multū post hoc p esse nō poterit si qs aplicas regulas in aliquo crediderit esse negligendas.

Item Jnno.Decentiomo epo.

Ab oibus obseruari dz qd Romana seruat ecclesia.

Quis nesciat aut nō aduertat,id quod a principe apostoloum petro romane ecclesie traditum est,ac nunc vsq; custoditur, ab oib9 debere seruari: nec superduci aut introduci aliq̄d quod authoritatē debeat generalē alicunde accipere vel exemplum: p̄sertim cū sit manifestuz in oēm italiā 7 gallia,hispaniā 7 aphricā, atq; siciliā,insulasq; interiacentes nullū instituisse ecclesias nisi eos quos venerabilis apl̄us petrus q aut successores eiꝰ cōstituerūt sacerdotes? Legāt aūt si in his p̄uincijs alius r apl̄s inuenīt aut legit docuisse:qd si nō legunt qz nusq; inueniūt : oportet eos hoc sequi qd ecclia Romana custodit:a qua principiuz eos accepisse non dubiū est:ne dū peregrinis sermonib9 studēt, caput ist̄itutionū videāt amittere. Sepe dilectionē tuaz ad vbem venisse, ac nobiscum

i ¶Catholice.s. romane,ad quam recurrit in dubijs vt.xx.di. ō libellis et sic seruāde sunt leges aplice, sicut leges petri.xix. dist̄in. sic omnes.

k ¶Et tot. Arg. q priuilegiū qd a plurib9 epis dat, ualet illi quod a pauciorib9 datur: vt ar.xix.di.in canonicis.

Hocvse ¶Cas. Quidaz epi volebant recedere ab institutis 7 9suetudie ro.ecclesie. 3z Leo papa p̄cipit ne hoc faciāt.

l ¶Post hoc. Argu. q grauiꝰ punitur delictū iteratū vt.xv.q.viij.hi q.

m ¶Decētio. Iste fuit electꝰ i epm: 7 ls sciret 9suetudines ro.ec.tñ petijt a papa vt ei scribat eas ,pter maiorē authoritatez, xxiij.dist.cūctis.

Quis nesciat. ¶Cas9 Qui dā cui nota erat institutio 7 cōsuetudo ro.ec.electꝰ est in epm in ciuitate quadā vbi erāt homines q supinducebāt alias institutiones 7 9suetudines cū beatꝰ petrꝰ docuit,et successores ipsiꝰ, qb9 patefaciens eps pape supplicauit vt sibi institutiōes ro.ec. scriberet, qbꝰ suū pp̄m eruditre volebat. Cui papa rescribit:

Licet noueris cōsuetudinē nostram in qua totiens interfuisti vt sufficiat ad informationē ecclesie tue: quia tamen authoritate nostra tuum vis populum informare, faciemus quod petisti.

n ¶Petrus apl̄s. Uel aliqs ex eius mandato, vt Paulus:nam Petrus Paulo dedit licentiam predicandi authoritate dñi, dum dicit. Segregate mihi Paulū et Barnabam. vt.lxxv.dist. quod die.

o ¶Alius.id est contrarius, 3 sic ponitur.xj.q.iij.ca.ij.

3 Ar.3 extra ō pe.7 re. li. vj.¶. indultū. gēne.

3 Nōvidet hec bōa expositio qz nullꝰ apl̄s fuit petro 3uꝰ 7 tō alij subaudiūt primo ex xij. nullus nisi petrꝰ vl ab eo missus. Archi.

a ¶ Worem. Sic cōstrue. satis certū haberemus dilectionē tuā agnouisse quem morem in celebrandis ꝛc.
b ¶ Teneat. Scilz Roma. eccle. vel teneat. id est tenere debeat dilectio tua.
c ¶ Haberemus. Scilicet tuam dilectionem.
d ¶ Duxisset. Dilectio tua.
e ¶ Ignorare. pro indicat eū scire ꝛ nescire: ſz vulgariter loquitur: q. d. satis crederez te scire, nisi a me quesiuisses.
f ¶ Authoritate. Cum iste ep̄us hoc sua authoritate poterat facere, palis est et per confirmatio fectus, nē pape nihil nou

Confirmationis pale.

ꝛ Ad hoc .xxv. q. ij. nō tam no mat, nihil donat: tuum. et vt ex̄ de fi. instru. nota. s. inter dilectos. In e. qō. in quo est ergo maiō summaris authoritatis? ibi vide as. Ar.

iuris datur: ꝛ vt. j. distin. proꝛi. precepti. qui em̄ confirmat. ꝛ vt ex̄ de fi. instru. nota. s. inter dilectos. In e. qō. in quo est ergo maiō summaris authoritatis? ibi vide as. Ar. Dicit q̄dā q̄ solet plus timeri ꝛc. vt xxiij. dist. q̄ꝫ. imo dico q̄ authoritas pape vel eius ꝑfirmatio id quod fuit minus validū facit validū: vt ex̄ de transac. c. j. Itē q̄ nulli preter authoritatē ro. pon. licet illud reuocare: vt ex̄ de cōfir. vti. vel inuti. ca. ij.

j. ps.

¶ De hoc etiā legit et notat xvij. q. iij. frat ꝛ ex̄ de trās. ac. venies. ibi videas. ꝛ de ꝑscr. c. pe. et not. per Innoc. ex̄ de. dudū ¶ Hanc glo. sol. vt p ar chi. hic reliquē do sol. Jo. ō f.

g ¶ Nouitates. j. xxx. dist. hec aūt scripsim⁹. et. ff. de cōst. p̄nc. in rebus s. iiij. dicti. erit autem ler.
h ¶ Alterius. ſz ꝓrarie bonis moribꝰ. sic soluit̄ contra. j. distin. proꝛi. nouit. ꝓ contra. sic insti. de satisda. §. vlti.

Quod absq; di scretiōe iustitie nulli agere licet.

Quñ calixtus papa omnibus ep̄is ait.

¶ Nulli agere licet sine discretione iustitie contra disciplinā Romane ecclesie.

Non decet a capite mēbra discedere: sed in ecclesia cōuenisse nō dubiū est: ꝛ quē morē a vel in ꝓsecrādis mysteriꝭ, vel ceteris agēdis arcanis teneat b, agnouisse: qō sufficere arbitraremur ad ſformationē tue ecclie vel reformationem, si predecessores tui minus aliquid aut aliter tenuerint: et satis certum haberemus c nisi de aliquibus nos cōsulēdos esse duxisset d: quibus idcirco respondemus nō q̄ te ignoare c credam⁹: ſz vt maioꝛi authoritate e vel tuos institutiones b errāt, aut cōmoneas aut nobis ꝛdicare nō differas: vt scirevaleamus q̄ sint qui aut nouitates g inducunt, aut alterius h ecclesie q̄ Romane existimant consuetudinem esse seruandam.

Quod absq; discretiōe iustitie nulli agere licet.

Quñ calixtus papa omnibus ep̄is ait.

¶ Nulli agere licet sine discretione iustitie contra disciplinā Romane ecclesie.

Non decet a capite mēbra i discedere: sed iuxta scripture testimonium oīa membra caput sequant̄. Nulli vero dubium est q̄ apostolica ecclesia mater sit omnium k ecclesiarū: a cui⁹ regulis nullatenus vos cōuenit deuiare. et sicut dei filius venit facere volūtatē patris sui, sic et vos implete voluntatē matris vestre, que est ecclesia: cuius caput (vt predictum est) romana consistit ecclesia. Quicq̄d ergo sine discretiōe m iustitie cōtra huiꝰ disciplinā actū fuerit ratū hr̄i nulla ratio p̄mittit.

Item Gregorius papa.

¶ Apostolicis preceptis nullus superbe resistat.

Preceptis aplicis non dura n superbia resistatur: sed per obediētiam que a sancta romana ecclesia ꝛ apostolica authoritate iussa sunt salutifere impleātur, si eiusdē sancte dei ecclesie (que est caput ꝛ estrū) cōmunionem habere desideratis. Nō nouum o aliquid presenti iussione precipimus, sed illa que olim videntur indulta, firmam⁹: cū nulli dubium sit q̄ nō solum pontificalis cauſatio p, ſz oīs sancte spei romane ec. ꝛ religiōis relatio ad sedē apostolicaz quasi ad caput omnium ecclesiaꝝ

Receptis.

¶ Qui dā patriarche vel archiepi ep̄os sine licentia sedis apostolo. deponebāt quos Greg. reprehēdit dicens q̄ accusatio ep̄oꝝ ꝛ depositio sicut ſstho fidei trā ad sedem apo. spectat, sicut ānqua statuta de-

declarant, que Greg. in hoc ca. confirmat: quare p̄cipit eis Grego. ne caput suum omittant: vnde normā assumere debent: ꝛ qui contra hoc fecerit, deponetur.

¶ Non dura. cuius graue et intolerabile st, tamen lo adimplendum est: vt. xix. dist. in memoriā. et. c. dist. con nra morem. vel assignetur ratio quare adimpleri nō p sit: vt extra de rescrip. si quando.

o ¶ Non nouū. Ar. q̄ nō ꝺt nouū qō q̄nq; statutū fuit vig ls modo renouet: ꝛ vt. xxiij. q. j. achatius. ꝛ xxxiij. qō. non satis. vñ si ep̄s inuasit q̄ nō alienabit nouū feudū, tñ feudū de nouo vacans p̄t licite alienare: vt extra de nou feu. ex parte. Itē habes hic q̄ p ep̄oꝝ institutionē pape non tan datur ius nouū: vt ex̄ de confir. vti. vel inuti. cū dilecta. q. Quid iuris sit, dixi de hoc. s. dist. proꝛi. ca. vlti.

p ¶ Causatio. i. accusatio ep̄oꝝ. Solus enim papa p̄t

[1] Dicẽ condẽnare eũm, ꝫ ab alio posſit absolui: [2] vt.iij.q.vj.cꝫ dicẽdã uis. ⁊ ca.diuidũ. ⁊.v.q.iij. duodecim. Itẽ sol⁹ papa restituit eũ: vt.ij.q.vj.id eo.j. Itẽ sol⁹ agit de eoꝝ renũciatione: vt.vj.q.iij.denicꝫ. ⁊ de eoꝝ mutatione: vt.vij.q.j.mutationes. ⁊ de eoꝝ exẽptione: vt.xvj.q.j. frater.

SCit sancta. ¶ Caſ. Reuertit modo Stanius ad propositũ suũ ostendẽs q cõsuetudo que nõ obuiat iuri naturali vel cõstitutionesſt seruãda. Dic ergo in hoc ca. q bene possunt diuerſe consuetudines ꝓ locis ⁊ temporibus obseruari: dummodo illis canonica authoritas non obstaret. nec obeſt hoc salutiter credentium.

a ¶ Consuetudines. vt.xxxj.di. aliter. et de cõſe. dist. iij. de trina. et de ꝓſe. dist. ij. fidicie.

LAud. ¶ Caſſue. Lucian⁹ inueniebat varias cõsuetudines: vñ dubitabat vtrũ altera deberet altera ꝓeuidicare: cui Dionỹ. respondit q consuetudines a sanctis patribus tradite obseruari debent, que fidei non obstant: nec vnius loci cõsuetudo alterius loci consuetudine debeſſuberti.

[1] Erca. hoc. [2] vide

b ¶ Traditiones. i. cõsuetudines. viij. di. q̃ ꝫ mores.

c ¶ Preſertim. i. tantum. Sic ponitur. xj.q.iij. si quis hoc.cc. episcopus damnatus. ⁊.xxj.q.iij. per singulas. vij.q.j. si q̃ eo. quis presbyter. ⁊.xxvij.q.j. multorum. Et dic non officiant, id est que fidei non aduersentur, vel moribus bonis: vt.j.ea. dist. omnia.

[1] vel de hoc ẽ de offic. archi. c. [2] vbi plene ẽ hoc per

d ¶ Contrario more. Arg. est hic contra episcopos qui sic argumẽtantur cõtra ecclesiam aliquam: ex quo alie ecclesie hoc vel illud faciũt, ergo ⁊ ista idẽ faciet. Respõdeatur ergo eis q̃ consuetudo vnius ecclesie non subueritur propter cõtrarias consuetudines aliarũ. Arg. Imo. ⁊ tamen est pro eis. c. diſtin. contra more. extra de censi. ex parte. [2] Arg. contra extra de ca. mona. dilectus. circa fi. Jo. Sol. quelibet ecclesia faciat id quod alie faciunt de iure communi. lxj. di. miramur. nisi preſcripſerit vt eẽ de deo. q̃ preſcrip. auditis. vel nisi habeat priuilegiũ. xvj.q.j. hinc enã. B. Et his duobus ca. videt q̃ iudex delegatus iudicabit ꝫ consuetudinẽ loci: vt.j.e. dist. illa. ⁊.ẽ. dist. viij. que cõtra mores. vbi dicit, nulla ciuis vel peregrinus. et extra de cõſue. cũ olim. in fi. ⁊ de cog. spiri. sup eo. ⁊ optime eẽ de eo qui mit. in poſ. cũ veniſſet. ⁊. C. de edi. pu. an

[1] Ita in [2] ter

contro- uersia- rũ. arc.

nuncic. nam magnum existunant ꝓuinciales sibi seruari consuetudines suas. ff. de offi. ꝓconſu. obseruare. Itẽ

debuit referri: et inde nomam assumere, vnde assumpſit exordiũ: ne caput institutionis videatur omitti. Cuius authoritatis sanctionem oẽs tenent sacerdotes qui noluerint ab apostolice petre sup quã christ⁹ vniuersalez fundauit ecclesiã) soliditate conuelli. Si qs hec apostolice sedis precepta non obseruauerit: pcepti honoris esse hostis non dubitetur.

I tẽ Nicolaus Michaeli imperatori.

¶ Non est resistendũ consuetudini cui canonica non obstat authoritas.

SCit sctã ro. eccl. q̃ nihil obsunt saluti credẽtium diuerſe ꝓ loco ⁊ tẽpore constitutiones vel cõsuetudines [a] si illis canonica non obsiſtat authoritas ꝓ qua eis obuiare debeam⁹. vnde nil iudicamus eis debere vel posse resisti.

Item Hiero. ad Lucianum.

¶ Cõsuetudines que fidei nõ officiunt, vt a maiorib⁹ tradite sunt, obseruentur.

IN breuiter te admonẽdũ puto: traditiones [b] ecclesiasticas, preſertim [c] q̃ fidei nõ officiant: ita obseruãdas vt a maioribus tradite sũt: nec ali quorum consuetudinẽ, alioruꝫ cõtrario [d] more subuerti. I tez Nicola⁹ Ignatio [2] episcopo.

¶ Traditiones a ꝓbis institute non sunt infringende.

BIdiculũ est [e] ⁊ satis abominabile dedec⁹: vt traditiones quas antiquitus a patribus suscepimus, infringi patiamur.

Item in institutionum li. j. ti. ij.

¶ Futurũ [f] mores, ꝓlege sunt habendi.

DIuturni [f] mores (nisi legi sint aduersi) consensu vtentium approbati, legi se ponte subiciant iudicio alicuius, vel spõte pertãt iudices delegatos: q̃ semper ſm cõsuetudinẽ delegantis iudicandũ sit. Si autẽ inuitis dat⁹ sit iudex: tũc iudicabitur ſm cõsuetudinẽ litiganciũ, ⁊ postꝫ ſm consuetudinẽ rei q̃s actoris: vt in. d. l. fauorabiliores. Vel⁹ potest distingui, aut appellatur ad papã, aut non. si ꝓpter appellationem obtinetur iudex, dico tunc delegatꝰ debere sequi consuetudines illius loci a quo est appellatũ: quia iudex appellationis tenetur sequi legem ꝓuincie sententie: vt in autenti. colla. viij. vt cum de ap. cog. in ꝓin. Argu. ad hoc extra de test. raymundus. vbi iudex appellationis sequitur consuetudinem loci a quo fuit appellatum. Sed si sine appellatione impetretur iudex, tũc teneẽ seq̃ ꝓsuetudinẽ delegantis. Arg. ad hoc. ff. de con. ⁊ demon. que condicio. in fi. Joã. Ego credo q̃ iudex iudicabit ſm consuetudinem rei, cum actor ꝓtũ rei sequat: vt eẽ de foro compe. cũ sit generale. nisi ratione contract⁹ vel maleficij fact⁹ sit de foro alter⁹: q: tũc seruabit consuetudo loci vbi contraxit, vel vbi deliqt. vt. viij. dist. que ꝓtra mores. ⁊ eẽ de fo. cõpe. ca. vlt. Bar.

[1] Idez Bal. in l. aduersus. C. si aduer. rez iudi. et Aler. ẽ ymo. in l. solet. ff. de iurisdic. om. iu. circa ꝓin.

[2] Igna ro.

Cõsuetudo rei dz a iudice seruari.

[d] ¶ Cõtrario more. C. de tẽp. in inte. re. l. vl. ẽ. vbi dr q̃ absurdũ est ex locoꝝ differentia aliqꝰ induci discrimen. Solu. verũ est q̃ ꝓpter loca diuersa nõ debet induci diuersum ius: nisi alia ratio subsit. xxix. dist. sciẽdũ.

[e] BIdiculũ est. ff. de interdictis ⁊ relegatis. l, relegatorum. ¶. vltimo.

[f] DIuturni. ꝛc. dicitur insti. de iure natu. ¶. ex non scripto.

a b ¶ Onsuetudo. Ubi nō est ꝛraria iuri scripto.
¶ Contra longā. Sed longū est illud qō est.x. vel.xx. annoꝝ: vt.C. de prescri.lon.tep. per totū. Non ergo requiritur qꝫ ꝓsuetudo excedat hoim memoriam: vt dicit quidā: vel etiā qꝫ sit prescripta. Sed illud verū est vbi ꝓsuetudo non est cōtra ius: vt qñ est vetusta ita vt excedat memoriaz hoim. ff. de aq̄ plu. ar. m summa. §. itē varus. quia tunc habetur loco cōstitutionis: vt. l. hoc iure. §. duct⁹ aq̄. ff. de aqua quoti. et esti. vbi autē est iuri contraria, requiruntur ea que not. ꝫ. vij. di. frustra.

† Snd. et tunc pfert: vel qñ est vetusta ita qꝫ excedit memoriaz hoiꝝ. ff. de aq̄ plu. ar. l. i summa. §. casti⁹. tūc autē loco cōstitutio. nis habet: vt d. l. hoc iure. §. ductus aque. Lau.

† Os cōsuetudinem. ¶ Ca. Jn numidia erāt multi donatiste: quos cū ad ecclesiā redibāt, archiepi et primates de cōsuetudine in eos promouebāt cuz hec cōsuetudo esset cōtra ecclesiasticas ꝓstitutiones. Dicit ergo papa i ceteris articlis cōsuetudinē esse seruandā. Jn promotione vero donatistaruz seruari non d⁹: licet in dignitatibus er dispensatione toleretur cuz in quibusdam antea consistebant.

c ¶ Jmmotā. Cōtra extra de cōsue. cuz venerabilis. ſꝫ ibi de cōsuetudine circa statuta canonū: vt. xxij. q. j. ꝫ iurabunt.

d ¶ De primatibus. Arg. est hicqꝫ ꝓsuetudo attenditur in electione: vt. xxiij. q. j. pudenda. in fin. et extra de elec. cū inter vniuersas. ꝫ ca. cū ecclesia. de causa possessio. ꝫ ppuie. Item est hic arg. qꝫ psona qꝫ alꝫs est ineligibilis, rōne cōsuetudinis fit eligibilis. extra de cle. coniu. cū olim. ꝫ. ff. de decu. nō tñ. in fi. Arg. ꝫ extra extra de consuetu. cuz venerabilis. Item habes hic qꝫ dispensat in vno tādū ꝫ ordine cū aliquo qui tamen non potest ꝓmoueri ad superiorem ordinem: vt. xxiij. di. lector. ꝫ. j. q. v. ca. j. et. q. vij. saluberrimum. Potest ēm aliquis habere minorem vt honorē qui nō potest habere maiorem, vt. ff. de interdi. et rele. l. relegatorum. §. viti. ꝫ. xv. q. viii. ca. j.

† Pōt dici id qō vt i hac decreto. pl⁹ fieri ꝓpter scā olim. ꝫ. ff. de decu. nō tñ. in fi. Arg. ꝫ extra de consuetu. vi tādū ꝫ ordine cū aliquo qui tamen non potest ꝓmoueri ad superiorem ordinem: vt. xxiij. di. lector. ꝫ. j. q. v. ca. j. et. q. vij. saluberrimum. Potest ēm aliquis habere minorem vt honorē qui nō potest habere maiorem, vt. ff. de interdi. et rele. l. relegatorum. §. viti. ꝫ. xv. q. viii. ca. j.

e ¶ Etiam cum. i. ꝫtius.

f ¶ Ordo. Licet sint tales ordinis qꝫ possint esse primates.

gem imitantur.

Idem codice lib. viij. ti. que sit longa consuetudo. l. j.

¶ Quicquid fit contra longā consuetudinem, reuocari oportet.

QOnsuetudo[a] ꝑcedens, et ratio que consuetudinem suasit, tenenda est. Et quicquid contra longam[b] consuetudinem fiet: ad solicitudinem suam reuocabit presles ꝓuincie.

Item Gregou⁹ vniuersis epi scopis Numidie.

¶ Jnmota maneat cōsuetudo q̄ cōtra fidē catholicā nihil vsurpare dignoscitur.

QOs consuetudinē que contra fidē catholicam nil vsurpare dignoscit, immotā[c] permanere concedum⁹: siue de primatib⁹[d] cōstituendis, siue de ceteris capitulis: exceptis his qui ex Donatistis ad ep̄atum perueniunt: quos ꝓuehi ad primatus dignitatem (etiam cum[e] ordo[f] clericorum eos deferat ad locum eūdem) modis omnibus ꝓhibemus[g]. Sufficiat aūt illis cōmisse sibi plebis curā gerere: nō autē illos antistites quos catholica fides in eccle sinu docuit ꝫ genuit: ad obtinendū culmē primat⁹ anteire. Item Gregou⁹.

g ¶ Prohibem⁹. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. † versi. item si. cōtra. j. q. j. si quis heretice. j. q. vij. c. j. ꝫ. c. conuenientib⁹ cōtra. So. de iure cōtet qꝫ nullius rediens ab hereſi pōt ordinari. j. q. vij. ca. j. sed dispēsat cum eis multipliciter. Dispensatur ēm cū eis qñq̄ semiplene, qñ ad minores ordines ꝓmouentur: vt. j. q. j. si quis ibi. heretice. plena est qñ potest fieri sacerdos, et nō vltra j. q. vij. conuenientib⁹. plenior: quando pōt fieri epūs ſꝫ nō primas vt hic. plenissima qñ ad oēs ordines et dignitates ꝓmouetur. xxiij. q. iij. ipsa pietas. Jo.

¶ Non negētur que cōsuetudinis sunt.

QUemadmodū q̄ illicita sunt, ꝓpterare nō patimur: sic[h] q̄ sunt consuetudinis non negamus. Item Greg. Aug. angloum epō.

¶ Ho locus cōsuetudinē, sed cōsuetudo locū cōmēdat.

QUuit fraternitas tua Romane ecclie. consuetudinem, in qua se meminit esse nutritam: sed mihi placet vt siue in Romana, siue in Gallicoum[i], siue in qualibet ecclesia inuenisti qō plus oipotenti deo possit placere, solicite eligas: et in angloum ecclesia q̄ adhuc in fide noua est, ꝫ in cōstitutione precipua q̄ de multis ecclesijs colligere poteris infundas. Non enim pro locis res[k], sed pro rebus loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibuscūq̄ ecclesijs que pia, q̄ religiosa, que recta sunt elige: et hec q̄si in fasciculū collecta apud angloum mētes in consuetudinem depone.

Item Augu. ad Januariū.

¶ Quod neq̄ contra fidem, neq̄ contra bonos mores est cōmunicatur: indifferēter est habendum.

Illa autē † q̄ nō scripta ſꝫ tradita sunt, custodi

h ¶ Sic. similis ꝓparatio est. ij. q. j. sicut sine. Joan.

QUuit. ¶ Ca. Aug. Grego. misit augusti. monachum suum ad predicandum Anglicis: q̄uit, ꝫ cōuertit eos: et fact⁹ est ibi epūs. Unde q̄ siuit a Greg. an ſꝫ cōsuetudinem ro. ecclie. quam Aug. bñ nouit, deberet angliam informare? Et respō. Grego. qꝫ videlicet inuenit bonas cōsuetudines, illas assumat quibus in vnum collectis anglicoū mores informet: nec debet propter loci dignitatem consuetudinē approbare: qꝫ tion res propter loca, sed loca ꝓpter res et consuetudines sunt amāda.

i ¶ Siue in gallicoꝝ. ē. ꝓri. di. c. vit. cōtra. Sed ibi de generali consuetudine. Uel ibi de illa que ꝓsistit in ordine. liij. dist. ex antiquis. hic de illa que consistit in obsequijs.

k ¶ Res. i. cōsuetudines. q. dicat, nō ideo est cōprobanda ꝓsuetudo mala, qꝫ bon⁹ loc⁹ est. xl. di. nō loca.

Illa autē. Cau⁹. Hoc. c. diuidit in duas partes. Jn prima querebat Januarius ab Aug. quare generaliter per totum orbem seruentur passio dñi, resurrectio ꝫ ascensio, ꝫ his similia: cū non inueniatur in auctoritate qꝫ illa seruari precipiat? Et respōdet Aug. qꝫ ideo seruant, qꝫ intelligere debem⁹ ꝫ credere hoc esse traditum ab apostolis, vel ꝫ conciliis statutū: vnde debet ab vniuersis seruari. Jn secunda ibi, Alia vero: dicitur qꝫ particulares consuetudines liberam habent obseruan-

tiam: nec ad alios qui ibi non habitāt, pertinēt: sicut est de ieiunio sabbati: et de his similib⁹. et hoc ꝓbat exemplo Ambro. Nam cum mater Augustini ijsset mediolanū, et dubitabat vtrū deberet ieiunare die sabbati, cum ibi ecclesia nō ieiunaret: Augu. consuluit Ambro. super hoc: qui respōdit.

Cum sum rome, sabbatum ieiuno. Cū sum mediolani, non ieiuno. Hoc cum Augu. renunciasset matri, libenter amplexata est.

a ¶ Intelligi. Argumē. q̄ ꝑsumendū est consuetudinem esse iustam: ⁊ ex iusta causa processisse: nisi probetur cōtrarium. ar. ꝯ. j. ea. distin. oīa. ⁊ lxviij. distin. coepiscopi. ⁊ extra de cēsi. peruenit. vbi habes q̄ lz ordo coepiscopoꝝ diu seruatus ab omnibus fuerit, tñ aboletur q̄ causa institutionis ignorat. ¶ Sz illa cōsuetudo mala fuit, et onerosa: ⁊ ideo fuit extirpata. hic autē loquit de bona consuetudine, ⁊ non onerosa: vt in autent. de referē. §. fi. Item est hic argu. q̄ ex tpe presumit aliq̄d esse debituz: vt xviij. q. ij. seruitiū.

b ¶ Commendata. esse.

c ¶ Retineri. id est vt retineātur.

d ¶ Liberas. hic dicit Aug. q̄ liberum est sabbato ieiunare q̄ntū ad extraneos: non q̄ntū ad illos vbi talis consuetudo seruata est. Sed ꝯrium dicit Inno. j. de cōse. dist. iij. sabbato. Sed ibi loquit de ꝯsilio. Vel specialiter illd̄ precipitur romanis. lxxvj. distin. vtinam.

e ¶ Societate. Ar. q̄ quilibet tenetur viuere sm ꝯsuetudinē illoꝝ inter quos versat: vt. s. viij. dist. q̄ contra. ⁊ xlj. dist. quisquis. B. vñ ꝯsuo. Si fueris rome: romano viuito more. Et si sis alibi: viuito sicut ibi.

f ¶ Venerꝫ. Ar. q̄ viatores tenent seq̄ ꝯsuetudinē loci ad quē veniūt: vt hic, ⁊. s. di. viij. q̄ ꝯ. Ar. ꝯ. ff. de iudicijs. heres absens. Sol. vt in dis. c. q̄ contra. q̄ refert an

mus: que aūt toto orbe terrarū obseruant: datur intelligi[a] vel ab ipsis aplis, vel ex plenarijs cōcilijs (quoꝝ est in ecclesia saluberrima authoritas) cōmendata[b] atq̄ statuta retineri[c]: sicut id q̄ dñi passio ⁊ resurrectio, ⁊ ascensio ad celum, ⁊ aduētus spūssctī, anniuersaria solēnitate celebrāt: et si q̄d aliud tale occurrerit q̄d seruet ab vniuersis q̄cunq̄ se diffundit eccl'ia. ¶ Alia vero q̄ ꝑ loca terrarū regiōesq̄ variāt, sicut est q̄ alij ieiunāt sabbatū, alij nō, alij vero q̄tidie cōicant corpi ⁊ sāguini dñi, alij certis diebus accipiūt: et si q̄d aliud hmōi aīaduerti pōt: totū hoc gen⁹ rerū liberas[d] hz obseruatiōes. Qd̄ eñ neq̄ cōtra fidē catholicā, neq̄ contra bonos mores esse cōuincit, indifferēter est habēdū: et ꝑ eoꝝ inter quos viuit societate[e] seruandū est. Augustin⁹ idē authoritate Ambrosij asserit. Mater mea mediolanū me secuta iuenit ecclesiā sabbō nō ieiunātē. ceperat fluctuare q̄d ageret. Tūc ego cōsului d̄ hac re btissime mēorie Ambrosiū epm. At ille ait. Cū romā venio sabbatū ieiuno. cū mediolani sū, nō ieiuno. sic ⁊ tu ad quācūq̄ forte eccl'iā venerꝫ[f], ei⁹ morē ꝑua si cuiq̄ nō vis eē scādalū, nec quēq̄ tibi. Hoc cū mr̄i renūciassē, libēter amplexa est[g].

Hoc aūt[h] de cōsuetudine illa intelligēdū est, q̄ vel vniuersalis eccl'ie vsu, vel tp̄is ꝓlixitate roborat. Ceterū si ꝑ varietate tēporū vel animoꝝ vel locorū varie cōsuetudines itroducant, inuēta opportunitate resecāde sūt poti⁹ q̄ obseruande. Unde August. scribit ad inquisitiones Januarij.

¶ Resecāda sunt q̄ neq̄ authoritatib⁹ neq̄ moribus vniuersitatis comprobantur.

Omnia[i] talia q̄ neq̄ sanctarum scripturarū authoritatibus cōtinētur, nec in cōcilijs epoꝝ statuta inueniūtur, nec consuetudine vniuersalis ecclesie roborata sunt, sz diuersorū locoꝝ diuersis moribus innumerabiliter variantur, ita vt vix aut nūq̄ omnino possint iueniri cause[k] quas in eis ꝯstituēdis homines secuti sunt: vbi facultas[l] tribuitur, sine vlla dubitatione resecāda existimo. q̄uis eñ neq̄ hoc inueniri possit, quomō cōtra fidē sint: ipsam tñ religionē[m] quā ī paucissimis[n] ⁊ manifestissimis[o] celebrationū sacramētꝫ mīa dei voluit esse liberā, ꝑuilib⁹ onerib⁹ ꝑmūt, adeo vt tolerabilior sit cōditio iudeoꝝ: q̄ etiā si tēpus libertatis nō cognouerint, legalibus tñ sacramētis, nō hūanis presumptionibus subijciuntur.

Item ex concil. tole. xj.

¶ Oēs prouinciales eūdem in ꝑsallendo modum teneant quem metropolitanaꝫ sedem habere cognouerint.

sint moraturi, vel cito recessuri: vel an sit cōsuetudo apparens vel latens.

g ¶ Amplexa est. Sed forte non libenter ieiunauit.

¶ Hoc aūt. ¶ Hec est scd̄a pars in qua d̄r q̄ lz consuetudo nō sit ꝯtra fidē: si tñ grauat, remouēda est si pōt fieri sine scandalo. Jo.

¶ Casus. Hic assignat Gr̄an⁹ q̄ supradicta ca. loquūtur de gñali cōsuetudine vel de particulari rōnabili, q̄ oīno seruari dñt et si male vel onerose cōsuetudines sint resecari debēt opportunitate inuenta.

h ¶ Hoc aūt. Qd̄ s. dictū est de ꝯsuetudine seruanda.

Omnia. ¶ Casus. Quedā ꝯsuetudines onerose inueniebant, q̄ nec authoritatibus scripturarum nec concilijs epoꝝ nec ꝯsuetudie vt i roborate erāt. Vñ Janua. ab Augu. quesiuit an tolerāde essēt? Et rñdet q̄ nō: q̄ de⁹ voluit religionē xp̄ianam liberā esse in paucissimis sacramentis: nec eam voluit seruilib⁹ oneribus premi: q̄ hodie intantū ecclesiā premunt, vt tolerabilior sit conditio iudeorū q̄ nostra: q̄ licet legē xp̄i nō susceperint: legalib⁹ tñ sacramētis, non ꝑsumptionib⁹ subijciunt humanis.

i ¶ Oīa talia. Loquit de ꝯsuetudie irratiōabili: ne sit contra. s. e. illud.

k ¶ Cause. Ar. q̄ nō sufficit dicere, ita statutū est: nisi cā statuti assignet vt ex de cē. ꝑuenit. j. ij. q. v. cōsuluisti. j. de conse. dist. j. placuit. j. lxviij. dist. corepi. Argu. contra. ff. de legi. non omnium. ¶

l ¶ Facultas. i. vbi potest fieri sine scandalo: vt. l. distin. vt constituerētur.

m ¶ Religionem. Christianam.

n ¶ Quā ī paucissimis. Ar. ꝯ illos q̄ nimias fūdūt orōnes. ff. quod me. cau. l. j. q̄ gaudent breuitate moderni: (vt not. ff. e. tit. l. j.

Statuti cā est assignāda.

¶ De hoc ex de rescrip. si qñ. xxiij qō. iiij. nabuchodonosor. in pn.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De his. Hec est tertia pars in qua dicit q̄ consuetudo in celebrandis officijs quam obtinet metropolitana ecclia, debet obseruari in omnibus ecclesijs, exceptis monasterijs in quibus celebrantur officia ſm regulam beati Benedicti. hugo.

¶ Caluus. Quidā erāt epi q̄ non seruabāt ordinē in diuinis officijs quē seruabat metropolitana ecclia: quare statutū fuit in cōcilio Toleta. vt oēs epi eundē modum in officijs seruēt qui in ecclesia metropolitana seruat. Abbates ꝫo officia publica, id est vesperas, matutinas, missas celebrent sicut in ecclesia principali celebrant. Alia ꝫo officia dicāt sicut in eor regl'a ptinet.

iij.ps.

In sēda parte ibi: quisquis dicit q̄ si quis contra hoc fecerit ser mēſiu⁹ excōmunicationi sub daſ. In tertia ibi: sub ista. dicitur q̄ metropolitani debent epos prouincie cogere ſ supradictum modū seruare: et sibi subiectos rectores suos pdictā regulam seruare cōpellāt.

† id est ñdēt.

¶ Dicit hu. q̄ hoc nō colligit hic: est sensus ſm voluntatē epi: qa epūs hoc etiā a volle dz dare de iure rei hui⁹ agapitus. et hec gl. est approbata, ſm Jo. ō f.

¶ Volūtatē. illa scilz: Doctrinis non q̄ vartjs nolite abduci: vt. ē. distin. proti. nolite.

b ¶ Ciues. ciues ergo cantāt beat. aug. ſ. cum clericis, et dicunt amen. xxxviij. dist. xvj. q. j. sedulo.

c ¶ Sui epi. Arg. q̄ regimen oīm monasteriorū spectat ad epm: ꝫ vt. ix. q. iij. per singulas. ⁊. xvj. q. j. qui vere. et. lxj. dist. obitū. Sed nome monasteria monachorū potius sunt ſm abbatem regenda, ad quem tota potestas monasteriū spectat. xviij. q. ij. ca. nullam. Sed illud verum est de regibus viuendi, non de regulis cantandi. xij. q. j. non dicatis.

d ¶ Publica. (Scz clericor secularū, quor officia publica sant: cum ipſi populum habeant. sed monachi non ſ. imper habent populum: vnde ipſi non faciunt publica officia: vt. xvj. q. j. interdicimus.

Metropolitanus ecclesie

e ¶ Adstringat. Arg. metropolitanū posse suspendere ſuffre ⁊ excōicare suum suffraganeū: vt. j. xviij. distin. plaraga- cuit. et ca. ſi episcopus. j. ⁊. q. iij. quia cognouimus. xj. q. neos ex cōicat. f

¶ Lacuit. j. de conſe. dist. v. cōuenit. istis tñ capitulis derogatur per contrariam consuetudinem.

Item aduersus. ¶ Hec distinctio diuiditur in duas partes. Secunda ibi: Quod melius.

¶ Caluus. Supra in. v. dist. ostendit Stathanus ius naturale preferri alijs in origine et dignitate. et. j. in. viij. dist. ostēdit q̄ preferrī in ampliudine. In hac vero xiij. distin. ostendit q̄ preferr in senētie rigore: qa nulla dii pensatio admittitur cōra ius naturale in pceptis et pphitionibus: nisi duo forte mala ita vrgeāt vt necesse sit alterum eligi.

§ ¶ Item aduersus. Assignauit magister differentiā iuris naturalis ad alia iura in origine et dignitate ⁊ amplitudine: nunc assignat differentiam eiusdē iuris ad alia iura in sententie rigore. nam ꝫra alia iura admittit dispensatio. xxv. q. j. §. fi.

¶ Quod seruetur in matutinis et vespertinis officijs vno et idem.

Lacuit oīb⁹ cōi cōsensu vt vn⁹ atq; idē psallēdi ordo in matutinis vel vespertinis officijs teneat: et nō diuerse ac priuate neq; monasteriorum cōsuetudines cum ecclesiastica regl'a sint pmixte.

¶ Distinctio. xxv.

Item aduersus natura[g] le ius nulla dispensatio admittit: nisi forte duo mala ita vrgeant, vt alterum eorum necesse sit eligi.

¶ Vnus malū de duobus malis est eligendum.

Unde in cōcilio Tol. octauo sic legitur.

f sed contra ius naturale qō pfitit in pceptis ⁊ phibitionibus, nunq̄: magister tamen excipit vnū casum de perplexitate: ⁊ male. videamus ergo q̄d iuris sit de perplexitate. Dicunt quidā q̄ aliqs potest ee perplexus inter duo mortalia: vt iudei q̄ cruciferū xp̄m, nec cauerunt mortaliter. de pen. distī. j. periculose. ſi non occidissent, ſimiliter peccassent mortaliter: quia fecissent contra cōscientiā, que dictabat eis contrariū: q̄ dictuꝫ erat eis: Quicūq; fecerit se filium dei, morte moriatur. ⁊ omne quod fit contra cōscientiā, edificat ad gehēnam. xxviij. q. j. §. j. ⁊. §. et his. et de prēscrip. quoniam. Item vt dicunt, potest aliquis esse perplexus inter mortale et veniale: vt cum aliquis querit aliquem inimicum suum quem scio esse in loco aliquo: ſi dico querenti illum esse in loco illo, pecco mortaliter: ꝫ quia prodo eum. ſi nego eum esse ibi, pecco saltem venialiter: vel etiam mortaliter ſi sum perfectus: vt. xxij. q. ij. ne quis. ſi taceo: ex taciturnitate mea pesumit eum esse in loco illo. Item in alio exemplo: ſi vxor petit debitum a viro, et vir negat, peccat mortaliter. ſi reddit, videtur peccare venialiter: q̄ delectatio carnis non potest esse sine veniali peccato vt videtur, xxxij. q. iij. vir cum propria. ⁊ sic est perple-

rius. Similiter videt q aliquis potest esse pplexus inter duo venialia: vt si aliquis simplici verbo promisit se bibere plus q̃ posset: si plus bibat, peccat venialiter. xxv. dist. ℌ. criminis. si cõtra verbũ suum facit, peccat venialiter. vt. xxij. q. ij. primũ. Sed dicẽdum est q nullus pot esse pplexus inter duo mala: qa fm hoc seq̃retur q aliquis ex necessitate teneret facere malũ. sed dicit canon q deus nunq̃ redderet interitũ nisi spontaneum reperiretur nõ habere delictum: vt. xxiij. q. iij. nabuchodonosor. versꝰ. vasis re. Preterea si ex necessitate teneremur aliq̃d mali facere: lex q̃ illo ꝓhibet, esset impossibilis: cum tñ ois lex debeat esse possibilis: vt. ℌ. dist. iiij. erit. Perplexio ergo quãtum ad rẽ nihil est: sed quantum ad animũ et ad stultam opi. aliquis pplexio aliqua ẽ. vide tñ dicti nõ erãt pplexi nisi quantũ ad animũ: et ideo debuissent consulere peritiores, vt aplos vel sacras scripturas. In alio exẽplo dr q ille q̃ interrogatur, debet tacere: nec hoc et nocet si alter ex taciturnitate sua aliq̃d presumat. Absit q ea que ꝛc. vt. xxij. q. v. de occidẽdis. petere ea nõ semp requit q qui tacet cõsentit: vt. lxxxvj. dist. tanta. Qd aũt obijcit de vxore, nõ credo q talis delectatio sit aliq̃s pcm̃: ℌ vt. xxxij. q. ij. quicquid. Sitñ vis tenere q sit ibi veniale peccatum dicas cum ℣. q vir debet mulierem petentem debitũ prudenter eludere promittẽdo se posteꝛa facturum, donec ipsa efferueat: et si nec sic illa desisteret, tunc vir det ei copiã copotis sui: vt ꝺcito mulier expleuerit libidinẽ suam, statim vir recedat, nec procedat ad actum.

Duo mala. ¶ Canon. Statutũ fuit in concilio Tole. q quotiẽs duo mala instãt, ita q alterum eligi sit necesse: illud debet eligi q̃ minꝰ grauat. In scẽa parte ibi: dd aũt. ostẽdit q̃ grauius et q̃ leuiꝰ. Nã si iurauit hoiem interficere, magis peco iterficiẽdo q̃s peierãdo: q occidẽdo tripliciter pecco: peierando tm̃ dupliciter.

a ¶ Duo mala. Intellige quãtum ad fatuã illius opi. quise credit perplexum: et sic intelligas oĩa verba hic posita. non enim vtrũq illorum malum est, licet ille opinetur vtrũq esse malum.

b ¶ Necessitas. i. casus. vel refert ad opi. stultam.

c. ¶ Resoluere. Jd est facere.

d ¶ Quod minori. fm q ipse opinatur, cum alterum illorum non obligat ipsum.

e ¶ Peierare. fm q talis opinat. nõ ẽm peierat, lz non

De eodem.

Erui testiculorum[k] leuiathã[l] pplexi sunt[m]: q̃ suggestionũ illi[n] argumenta iplicatis[o] inuẽtis[o] illiguant

feruet tale iuramentum: vt. xxij. q. iiij. si aliquid.

f ¶ Illinc. Jd est in iuramento.

g ¶ Duplici. Non intelligas q in homicidio tria pcã cõmittant: et in periurio duo: sed ibi dicit q in homicidio tres offendunt: in piurio duo. Et est hic ar. q q̃ plures offendit, plus iurium peccat. xciij. dist. si duos q̃s aũt legationẽ. et. xj. q. iij. ꝺcipue. Jte est hic ar. q ꝓ sed vnũ illo potiꝰ est iudicandũ ꝓ q̃ plures. hoc dr̃ones faciũt: vt ex de ꝓba. licet. in fi. aggerat qui potiora iura ostenderit, obtinebit. xxiij. dist. xxj. di. ℌ. j. et. C. q. v. rede edi. di. adri. tol. legẽtes l. vlti. Sic et determinat fm lan. rior est cã illius ℣ ij. ꝓs. quẽ plura faciũt: vt. xxviij. di. de syracusane. Jtẽ ℣ũ hic signatur. xxij. q. v. ille qui. vbi dr q̃ piurũ sit maꝰ homicidio. ℣ ibi soluitur.

h ¶ Hinc. scilz in homicidio.

Erui. ¶ Canon. Hoc ca. diuidit. tres ptes In ꝑma ostẽdit q̃ pplexitas ꝓuenit ex suggestione diaboli. In secũda ibi: q̃ melioꝰ. ponũt tria exẽpla pplexitatis. Tñ est de illo q̃ iurat se celare interficere maritum adulterij simul et homicidij particepꝰ fiat. et prodere omnia secreta socij sui, quẽ scit velle adulterare sue: sed timet eũ ꝓpter iramentũ q̃ fecit manifestare. Secundum de eo qui malo prelato obedientiam fecit: timẽs si nõ obediat et etiam in malo, propter obedientiam quam ei fecit. Tertium exemplũ est de eo qui per simoniam prelaturam acquisiuit: qui timet peccare si gregem sibi commissum derelinquat. In tertia parte ibi: Est tamẽ. datur consilium quid in hmõi modi perplexitatibus sit faciendum: exemplo Pauli, qui concessit minima id est matrimonia et coitum coniugalem causa incontinentie: vt maiora et grauiora vitentur: scilicet fornicationes.

i ¶ Nerui. Jd est suggestiones diaboli neruose, id est callide et illaqueantes.

k ¶ Testiculoꝝ. Testiculi dicũtur suggestiones eius. q: sicut testiculi sunt ministri et instrumẽta humane generationis, et in se continent oẽ incentiuũ libidinis: ita suggestiones diaboli generant in hoibus vitia, et ad oĩa illicita accendunt. ℣. dist. vj. sed pensandum.

l ¶ Leuiathan. Jd est diabolus.

m ¶ Perplexi sunt. Jd est perplectentes. et sic omnia verba intelligas actiue.

n ¶ Implicatis. Jd est implicantibus.

o ¶ Inuentis. Jd est inuentionibus.

p ¶ Particeps. Secũdum opinionem eorum stultam semper intelligas.

Ad hoc. xl. iiij. dist. ℌ. j.

a ¶ A trãsgressionis cõtagione. Iste admonebit illum ne faciat: vt.ij.qõ.j.si peccauerit. Si nolit cessare, faciat qd dicit.xxij.q.v.hoc videtur. ⁊ sic liberabit se: qr sacramentum nõ fuit inuẽtum vt esset vinculum iniquitatis. xxij.q.iiij.inter cetera. vnde si quis iurauit alium nõ accusare, tñ põt denũciare crimẽ ei⁹: vt ex̃ de iureiurã. quẽadmodũ.in fine. cũ aũt non põt probare, debet tacere: vt.ij.qõe.vij. plerique.si autẽ põt probare, faciat qd dicit.ij.qõ.j.si peccauerit. Vel dicat alij sic: frater scias q̃ quidam te vult occidere. nõ tamẽ nominãdo aliquẽ. ex̃ de offic.iudi.ordina. si sacerdos. Cõtra tñ est extra de fur. qui cum fure. sed nõ est ꝯtra: qr fur non manifestauerat furtũ indicanti.

Iuramentũ non est iniq̃tatis vinculum,

b ¶ Formidat. Quid si subditus credit q̃ preceptũ prelati sit ꝯ deiꝫ? secure nõ obediat qr lꝫ gñaliter iurauerit ei obedire in oib⁹, nõ tñ est ĩtelligendũ nisi de licitis ⁊ iustis ⁊ honestis: ‡ vt.xj.qõ.iij. nõ semper. et ca.si dñs. et ca.iulian⁹. et ex̃ de iureiu.ad nostrã.ij.et ca. venientes. ff.de pig. obligatiõe. gñali. Sed si dubitet an sit ꝯ deũ, obedire debꝫ: vt.xxiiij.q.j. quid culpat̃. in fi. Utrũ autẽ teneat̃ recipe ordines ab eo quem scit simoniacum esse, nota. j.q.j.si q̃s a simoniacis.

Subditꝰ an sp teneat̃ obedir̃ plato.

‡ Ad hoc ex̃ li.vj. de iureiu. ꝯtigit.

c ¶ Suscepti. Iste si vult saluari, dimittat locũ: et sit in ꝑpetua penitentia: vt.j.qõ.j.si quis neq̃.⁊.q.vij. requiritis. ⁊ extra de simo.matthe⁹. non tamen dimittat sine authoritate pape: ‡ vt.vij.q.j.mutationes.et.c.suggestum. Sed credo (vt Joan.de fan.dicit) q̃ bene potest dimittere sine licentia pape: quia rẽ habet furtiuã. Unde ipsam tenetur restituere: aliter non penitet.xiiij.q.vj.si res aliena. ⁊ fur semp est in mora: vt.ff.de condi.fur.si pro fure. §.vlti. Sed ar.ꝯtra extra de renũ.c.nisi.⁊.c.post translationem. Sed illa intelligunt̃ in his qui nõ per ostiũ intrauerũt: vt.j.q.j. ordinationes.

‡ Iste et fuit sñia H. quã sequit̃ lau. Ad hoc vj.q.iij. denique. Archi.

trepidat, ne reatu se periurij obstringat. Perplexis ergo testiculorum neruis ligatus est: quia in quãlibet partem declinet, metuit ne a transgressionis[a] contagione liber non sit.

¶ Alius cuncta q̃ mũdi sunt deserens, atq̃ per oĩa frãgere proprias volũtates querens, alieno se subdere regimini appetit: sed eũ qui sibi apud deũ preesse debeat, min⁹ cauta inquisitione discernit: cui fortasse is qui sine iudicio eligit̃, cuꝫ preesse iã ceperit, agere q̃ dei sunt ꝓhibet, et que mũdi sunt iubet. Pẽsans itaq̃ subditus vel que sit culpa inobedientie vel qd cõtagium secularis vite: et obedire trepidat: et non obedire formidat[b]: ne aut obediens deum in suis preceptis deserat: aut rursus nõ obediens, deũ in electo priore cõtẽnat. ⁊ infra. ¶ Alius pensare põdus ecclĩastici honoris negligẽs, ad locũ regiminis premijs ascendit: sed q̃a omne qd hic eminet, plus meroꝛib⁹ afficitur, q̃ꝫ honoribus gaudet: dũ cor tribulationib⁹ p̃mitur ad memoriã culpa reuocatur doletq̃ se ad laborẽ cũ culpa peruenisse: quãq̃ sit iniquum quod admiserit, ex ipsa fract⁹ difficultate cognoscit. Reum igitur se cum impẽsis premijs agnoscens, vult adepte sublimitatis locum deserere: sed timens ne graui⁹ delictũ sit suscepti[c] gregis custodiam reliquisse: vult suscepti gregis curam gerere: sed formidat ne deterior culpa sit regimina pastoralis gregis dimittere, q̃ꝫ empta possidere. Per honoris ergo ambitũ ligatum culpa hincinde se conspicit esse. Quippe sine reatu criminis neutrum videt, si aut susceptus semel grex relinquatur: aut rursus sacra actio seculariter empta teneatur. Undiq̃ metuit, et vt suspectus latus omne pertimescit: ne aut stãs in empto regimine non digne lugeat quod nõ etiã deserens emendat: aut certe regimen deserens, dum aliud flere nititur, rursus aliud de ipsa gregis destitutione committat.

¶ Est tamen quod ad destruẽdas beemoth versutias subtiliter fiat dum mens inter minora et maxima peccata constringitur. Si omnino nullus sine peccato euadendi aditus patet, minora semper eligantur: quia et qui murorum vndiq̃ ambitu ne fugiat, clauditur: ibi se in fugam precipitat[d] vbi [illegible]uior murus inuenitur. Hinc etiam Paulus cũ quosdam in ecclesia incontinentes aspiceret, concessit[e] minima[f] vt maiora[g] declinarẽt dicens. Propter fornicationem vnusquisq̃ vxorem suam habeat. Et quia[h] tũc solum coniuges sine culpa in admixtione sunt cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda[i] prole miscentur: vt hoc etiã qd concesserat, sine culpa quãuis minima non esse monstraret, illico adiũxit. Hoc autẽ dico ſm indulgẽtiam, nõ ſm imperiũ. Nõ em̃ sine vitio est qd ignoscitur: et nõ precipit̃. Peccatũ profecto vidit: sed q̃ posset indulgeri preuidit. Sed cum in dubijs constringimur, vtiliter

¶ Est tñ. ¶ Hec ẽ secũda pars disti. in qua consulit q̃d in predictis ꝑplexitatibus faciẽduꝫ sit. Archid.

d ¶ Precipitat. Quid si precipitet se in fugã et moritur: vtrum peccet mortaliter queritur. Et distinguẽdum est ‡ q̃ si non ita esset altus murus q̃ bene presumebat se euadere nõ peccat mortaliter: aliter sic. Arg. ꝑ p̃mo. xxiij.q.v. de occidendis. pro scdo ar.xxiiij.q.v. si nõ lꝫ.⁊.c.non est nostrũ. et maxime si ex honesta causa se precipitasset vt extra de sepul. ex parte.ij.

e ¶ Concessit.i. cõcessum ostendit: sicut alibi exponitur dat.i.datũ pronũciat: vt.xxiij.qõ. v.§.hinc notãdũ.

f ¶ Minima. id est matrimonia.

g ¶ Maiora. id est fornicationem. Vel minimum appellat imoderatam exactionem debiti cõiugalis. et illud potiꝰ ꝑmisit apl̃us q̃ꝫ fornicationem: vt.xxxij.q.ij. quicquid. et ſm hoc ꝑprie ponit̃ ꝯcessit. ſm priorem intellectũ ponitur concessit.i. concessum ostendit.

h ¶ Et quia. Argu. contra Hugo. qui dicit q̃ vir nũq̃ potest cognoscere vxorem sine peccato: vt nota.xxiij. qõne. iiij. vir cum propria.

i ¶ Sed pro suscipienda. Et causa reddẽdi debitum: vt nota.xxij.q.ij.quicquid.

a ¶ Minimis. Quotiēs ēm sine captione nihil fieri potest, id faciendum est quod minus captiosum est: vt.ff. de reg.iur. quotiens.x.l.semper.

b ¶ Sine venia. Simile dr alibi. Qđ permittim⁹, nolentes precipimus: vt.xxxj.q.j.hac ratione.

Erū. ¶ Hec dist. diuidit in duas partes: in quarū prima probat q̄ nullus debet peccare minus vt maius siue grauius alius non peccet. Scđa ibi: Consuetudinis.

¶ Casus. Hic dicit Ita. q̄ illud quod dictuꝫ est in superiori dist. de minori malo eligēdo, intelligendum est cū duo mala circa eādem personam cōtingunt. sed si circa diuersas contingant, vtrū minus malū sit eligendum̄ faciendū, vt alius inde maius queritur in hac dist. x p̄bat q̄ nō per cap. sequens.

c ¶ Verum. In hac dist.xiij. queritur an aliquis debeat minus malum cōmittere vt alter euitet grauius malum? Et dicendum est q̄ non: vt.j.cap. proxi. et continuat̄ ille. ¶ ad id qđ dicit ar in superiori dist. sciꝫ q̄ cum duo mala nobis instant, minus est eligendum: sed hoc non est verum circa diuersas personas.

Quod ait sodomitis. ¶ Casus. Legit in Genesi q̄ misit dñs duos angelos in specie iuuenum ad sodomam subuertendā: x cum hospitarenť in domo Loth venerunt sodomite ad domum eius volentes eis abuti. Loth autē ne ille violarenť, obtulit eis duas suas filias: vt illi sodomite potius cum illis fornicarenť, q̄n hospites paterentur sodomiticā pollutionem. Modo queritur Augustī. an talis compensatio sit admittenda? Et respōdet q̄ talis compensatio periculosa est: x hoc est attribuendum perturbationi Loth.

d ¶ Quod ait. Verba sunt Augustini, et incipit ibi: Merito queritur.

e ¶ Periculosissime. Hic dicit Aug. q̄ nemo debet minus malum committere vt alter euitet maius malum: x intelligunt hoc quidā q̄ nemo debet minus mortale cōmittere vt alius euitet maius mortale: sed veniale debz cōmittere vt alter euitet mortale. nam etiaꝫ animā quis debet ponere p̄ primo: x sic modo rēpotalē potest aliqs subire ne alter incurrat penā eternā. de pe. dist.ij. charitere vt tas. x.§. pri. sed p̄ veniali debet tm̄ pena rēporalis, potalē eternā, xi.q.ij. nemo. ergo aliquis pōt peccare venialiter, ne alter peccet mortaliter. Item quia apostolus dicit: Optabam esse anathema a pro fratribus meis, q̄ minimis[a] subdimur, ne in magnis sine venia[b] peccemus.

Ita q̄q; plerūq; neruoꝝ beemoth iste plus perplexitas soluit duꝫ ad virtutes maximas permissa minora transitur.

Distinctio xliij.

Erū[c] hoc ita in vna eadēq; persona intelligitur. Cęterum an in diuersis eadem dispēsatio locū habeat: videlz vt committamus minora, ne alij grauioꝝ implicentur, merito queritur. De his ita scribit Augustinus in lib.v. questionum, super Genesim libro.j.

¶ Non sunt a nobis aliqua cōmittenda delicta ne alij grauiora committant.

Quod ait[d] Sodomitis Loth, Sunt mihi due filie que nondū nouerunt viros: pducā illas ad vos x abutimini illis sicut vobis placuerit: tātum in viros istos ne faciatis iniquum. Cū volebat prostituere filias suas hac compensatione, vt viri hospites eius nihil a sodomitis tale paterētur: vtrum admittenda sit compensatio flagitioꝝ vel quorūcūq; peccatoꝝ: vt nos faciamus malū aliquid, ne alius grauius malum faciat: an potiꝰ perturbationi Loth non consilio tribuendum sit quod hic dixerit, merito queritur. Et nimirum periculosissime[e] admittitur hec compēsatio[f]. Si autē perturbationi humane tribuit, x mēti tāto malo pmote: nullo modo imitanda est.

¶ Consuetudinis autē vel cōstitutiōis rigor nōnūq; relaxat. Vnde Leo papa ait.

¶ Ne cōstitutiones valeant temperari, vel que non.

Sicut quedā sunt[g] que nulla possunt ratiōe cōmelli, ita multa sunt q̄ aut p̄ nemo anathematizatur nisi p̄ mortali: vt.xj.q.iij. nemo. Item cū virtus x vitiū sint contraria, nec se cōpatiantur: vt.xxxij.q.j.cum renunciatur. sed venialis simul cum virtutibus inuenitur. hoi. non ergo p̄pue dicuntur vitia: vt de pe. dist.iij. septies. Alij dicunt q̄ nullum peccatuꝫ debet homo facere, vel p̄ suo bono, vel alterius: vt.xxxij.q.v. cum homo ver. qđ si aliuꝫ. non enim deus vult tale dānum cuꝫ tali lucro cōpensari: vt.xxxiij.q.v.si dicat: non enī debet quis crimen suum alienis commodis impendere: vt.xlvj. dist. sicut non suo. Pręterea negq̄ p̄ salute alteriꝰ tempotali vel eternali debz quis peccare venia q̄ tc.

Cōpensatio in penitētiali foro non admittitur.

¶ Hec cōpensatio. Arg. q̄ nō est admittenda compensatio in malis: vt.xiij.q.v. foute. et.xxxij.q.v.c.j.x. xxxij. q.viij. nō solū. x.j.q.j. nō est putāda. admitrit tn̄ cōpensatio in criminibus vel excipiendo vel replicando: vt.xxxij. q.vj. nihil. x.ff. soluto matri. viro. verum est in iudicijs admittitur compensatio, non in foro penitentiali. xxxiij. q.v. quod deo.

¶ Consuetudinis. ¶ Hec est secunda pars huius dist. in qua dicitur quando rigor est relaxandus, et quando non. Johannes de fan.

¶ Casus. Iste.§. continuatur ad illud quod dictuꝫ fuit supra in pncipio. xij. distinct. vbi dictum fuit q̄ aduersus ius naturale non admittitur dispensatio: sed hic dicitur q̄ consuetudinis vel constitutionis rigor relaxatur quandoq;.

Sicut quedam. ¶ Casus. Quesitum fuit a Leone papa vtrum contra consuetudinem x constitutiones possit dispensari: qui respondit dicens q̄ sicut sunt quedam contra que dispēsari non potest, vt ius naturale: sic quedam sunt vt consuetudines x cōstitutiones contra quas ratione tempoꝝ x etatū potest dispensari: hac habita discretione, vt in dubijs nihil contra cuiusq; libitum vel decretū fiat patrum.

Est de bap c.j.

§ ¶ Sicut quedam sunt. Ut precepta decalogi, et forma[h] baptismi: x forma ꝑficiendi[i] corpus xpi. de consecra. dist.iij. proprie. x dist.ij. accipite.

De pe. dis. ij.c.ij.

a ¶ Tēporū. vt.j.q.vij.q6 pro remedio.t.lxxxj. distin. por.t.xxxiij.dist.fraternitatis.

† hoc ca. loq̄t dist.tanta. de iunc ēnū eta: dte: ſz ſe quens sit.

b ¶ Eratum. Ut.j.xxxij.q.ij.in ad plesētia.† t.lxxxvj.

c ¶ Consideratione j.xxix.dist.sciendum.

d ¶ Uel dubia.

Extra de spōſa. iu uenis.

Quoniam de iure, ¶ hec dif. diuidit in duas partes. In prima queritur t probat ex quo tēpore habuerunt cōcilia oī tū. Scd̄a ibi, quantum vero.

¶ Casus. Supra de naturali iure, consuetudine t cōstitutiōe dicit gratian⁹ inter ista differentiā assignando. In hac ho dist. reuertit ad cōstitutiones ecclesiasticas: t ax origiem t authoritatē breuiter ostendit.

e ¶ Quoniam de iure naturali. Hactenꝰ tractauit magister ō naturali iure. hic incipit tractare de iure canonico. assignat itaq; rationem t originē ipsius: t ostendit que opuscula recipiātur ab ecclesia, et que non.

Sub. et⁹ diui siones et differētias ad cetera iura m⁹tipli ces assignans vt cōpetēt⁹ ad tractādū ō iure cano nico descendere nūc ad rc. hug.

Canones.

¶ Cal⁹. Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima ostēditur q̄ a tempore cōſtantini cānones ꝓpriuz cōcilioū inceperi. In scd̄a ibi, Inter cetera: dicitur q̄ sub quatuor imperatoribus sunt quatuor ꝓpria vniuersalia celebrata. scilicet sub cōſtātino Theodosio seniore: Theodosio iuniore: et Martiano. et ostēditur q̄d in eis fuerit reprobatum: t q̄ ista quatuor concilia t his similia debent inuiolata seruari. In tertia ibi, Synodus: ponit etymologias istoz no miiū, ſcz synodus, concilū, t cetus.

† q̄ ōt ſa gña lia: inuit solutiōne hug. Zan. t Archi.

f ¶ Constantinꝰ.j.xvj.dist. Isidorus, cōtra. ibi dicitur q̄ a tpe Clementis fuerunt celebrata cōcilia. Rñ. q̄ ante fuerunt celebrata, sed non ita generaliter: † et ita hoc verbum generaliter soluit contrarium.

g ¶ Apostolos. Apostoli eñ fecerunt primū symbolū scz Credo in deū patrē, sed nicena synodus fecit, Credo in vnum deum. † er ōs a syn, q̄s est con: t bolos quod est morsellus: q: quilibet apl̄orum de suo morsello aliquid apposuit.

h ¶ Ccc.xviij. Ubi dicit de, ccc. episcopis: vt.x. q̄st.j hāc. Sz dic q̄ minor numerus non excludit maiorem ff. de in iur. iurā. cum furti.

i ¶ Quaz ō: inequalitate. Dicebat eñ patrē maiorē filio, et filium maiorē spū sancto xxxij.q.ij. quidaz. ver. arriani. hug.

k ¶ In ōstātinopoli.j.cap.sicut.

l ¶ Macedoniū. Qui dicit spiritus sanctuz seruū pris et filij: vt.i.q.j.eos q̄.xxiij.q.vi.q̄daz. ver. macedoniani.

m ¶ Quam tota. hoc non habem⁹ q: non habem⁹ nisi apl̄orum t nicenus et athanasij. Quicunqs vult.

n ¶ Prima. hoc dicit ad differentiā scde, q̄ fuit reprobata: vt.j.xvj. dis, quoniam sancte.

o ¶ Personas. Uerbi t hominis.

p ¶ Unam. Una est persona: sz habet duas naturas scilicet diuinam et humanā.j.c. sicut. ver. quantum.

q ¶ Eutice. Qui post resurrectionē christuz habere vnam naturam dixit: scilicet diuinaz xvj. dis. sexta. ver. quarta.

r ¶ Defensores. peccabat ergo is de ex quo erat defensor hereticoꝝ: cr vt. xxiij.q.j.c.j. et q.iij. qui alioum. ex

Synodꝰ q̄d est. Concilū vñ dicit.

Cilia.

Cōs.

Cōuē tus.

Distinctio.xv.

Quoniā de iure naturali, et constitutione vel consuetudine hactenꝰ disseruimꝰ differentiaz que ab inuicē discernunt assignantes: nūc ad ecclasticas cōstitutiones stilum vertamꝰ: earum originē et authoritatē, put ex libris sctoꝝ patrū colligere possumꝰ, breuiter assignātes.

¶ Quo tēpore ceperūt canones generaliū concilioꝝ.

Canones generaliū cōciliorū (vt Isido. ait in lib.vj.ety.ca.xviij.) a tēporibꝰ Constantini ceperūt. In precedentibꝰ nāq; annis persecutione feruēte docendarū plebiū minime dabatur facultas. Inde christianitas i diuersas hereses scissa est: quia nō erat epis licētia cōueniēdi in vnum nisi tēpore supradicti iperatoris, Ipse eñ dedit facultatem christianis libere congregari. sub hoc etiā sancti patres in cōcilio Niceno de omni vbe terrarum conuenientes, iuxta fidem euangelicam et apostolicam secūdum post apostolos ˢ symbolum tradiderūt. ¶ Inter cetera autem concilia quatuoꝝ sunt venerabiles synodi que totam principaliter fidem complectuntur, quasi quatuor euāgelia, vel totidem paradisi flumina. Darū prior nicena synodꝰ. ccc.xviij. tēporꝰ sub Cōstātino Augusto iperatore pacta est: in qua arriane pfidie cōdēnata est blasphemia: quā de inequalitate ⁱ sancte trinitatis idē arriꝰ asserebat. cōsubstātiale eñ deo pri dei filiuz eadē sctā synodꝰ p symbolū diffinuit. Scōa synodꝰ numero. cl. patrū sub theodosio seniore in cōstantinopoliᵏ cōgregata est: que macedoniū ˡ spiritum sctm esse deū negantē condēnans, consubstantialē pri t filio spūs sctū demonstrauit, dans symboli formā quā totaᵐ grecoꝝ t latinoꝝ confessio in ecclesijs pdicāt. ¶ Tertia synodꝰ ephesina ⁿ prima ⁿ. cc. epoꝝ sub iunioꝛe theodosio augusto edita est: q̄ nestoriū duas personas ° asserentē in xpo, iusto anathemate cōdēnauit: ostēdens manere in christo duas naturas, t, vnāᵖ dñi nostri iesu christi psonā. ¶ Quarta synodus calcedon. que sexcentoꝝ. xxx. sacerdotum sub Martiano principe habita est: in qua eutice ᵍ Constantinopolitanum abbatem verbi dei t carnis vnā naturam pronunciantem, t eiusdem Dioscoꝝ defensoremʳ quondam Alexandrinū epm, et extra de hereti. vergentis. † sicut dicit lex de latrone ca. C. de his qui ia. oc. l.j. Sed contra. xxj. distin. intantum. cau. et. xxiij.q.ij. sane ꝓfertur. versi. item Romanorum. ibi unusquisq; enim dicitur q̄ Dioscorus non peccauit in fide: sed expone non peccauit in fide: id est non peccauit in fide tantum: q̄ in hoc peccauit q̄ ausus fuit papam Leonem pꝛ

excōmunicare.xxj. dist.intantum.
a ¶ Fidei. Articulos.
b ¶ In hoc opere. Isidori: ne sit cōtra.xix.distinc.si romanorum. versi.presertim.
Sicut scti euāgelij.
¶ Casus. In prima parte huius ca. dicit Grego. q̄ ita vult seruare quatuor concilia sicut quatuor euāgelij libros: ⁊ ostēdit in vtroq; illorū quid fuit reprobatum. In secunda parte q̄ incipit ibi: quintum. dicit Gregorius q̄ quintū concilium vult venerari. in quo tria sunt reprobata. s. epl'a erroris plena que ibe dicebat. et opinio Theodori, qui psonā chri mediatoris dei ⁊ hoīm in duab⁹ substantijs separabat. i. personis: dicens christū duas habere psonas. ⁊ scripta theodori, qui vitā beati cyrilli et fidē reprehēdebat. ⁊ qui supradicta concilia nō obseruat, se ipsum destruit.
Synodus qd est.
Concilium vn dicit.
Cilia.
c ¶ Ibe dr. ab inuentore.
Cetus.
d ¶ Mediatoris. id est christi. Jo.
e ¶ Substātijs. id est personis.
Conuentus.
f ¶ Presumit. videt ergo q̄ papa nō possit destruere statuta concilij quia orbis maior est vrbe. xciij. dist. legimus. circa medium. vnde requirit papa ꝯsensum cōcilij. xix. distinct. anastasius. Arg. cōtra. xvij. distinc. §. hinc etiam. et extra de elect. significasti. vbi dicitur q̄ concilium non potest pape legez imponere. ⁊. xxxv.

et ipsum rursus Nestorium episcopum cum reliquis hereticis vna patrum sententia predamnauit: predicans eadem sancta synodus christuz deum sic natum de virgine, vt in eo substantiam et diuine et humane cōfiteamur nature. Ne sunt quatuor synodi principales fidei[a] naturam plenissime predicantes. Sed et si qua sunt alia concilia que sancti patres spiritu dei pleni sanxerūt post istorum quatuor authoritates, omni maneāt stabilita vigore: quorum gesta in hoc opere[b] cōdita cōtinentur. ¶ Synodus autem ex greco interpretatur comitatus vel cetus. Concilij vero nomen tractum est ex more Romano. Tempore enim quo agebantur cause, conueniebant omnes in vnū, et communi intentione tractabant. Unde et concilium a communi intentione dictum est quasi considiū, d in l literā transeunte. vel concilium dictū est a communi intētione, eo q̄ in vnum dirigant omnem mentis obtuitum. Cilia etem oculorum sunt. vnde qui sibimet dissentiunt, non agunt concilium: quia non consentiunt in vnum. Cetus vero conuētus est vel congregatio: a coeundo: id est a cōueniēdo in vnū. Hinc etiā conuentus est nuncupatus, eo q̄ ibi omnes conueniunt in vnū. Sicut a conuentu cetus dicitur: sic ⁊ concilium a societate multoruz in vnum appellatur.

De quatuor quoq; concilijs scribit beatus Gregorius ita dicens.

¶ De authoritate quatuor conciliorum.

Sicut sancti euangelij quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere et venerari me fateor. Nicenum scilicet in quo peruersum Arrij dogma destruitur. Constantinopolitanum quoq; in quo Eunomij et Macedonij error conuincitur. Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impietas iudicatur. Calcedonense vero, in quo Euticetis ⁊ Dioscori prauitas est reprobata. Hec tota deuotione amplector, ⁊ integerrima approbatione custodio: quia in his velut in quadrato lapide sancte fidei structura consurgit: et cuiuslibet vite cōmunis atq; actionis norma consistit. Quintum vero concilium veneror, in quo epistola que Ibe dicitur[c], erroris plena, reprobatur: in quo Theodorus personam mediatoris[d] dei et hominum in duabus substantijs[e] separās, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur: et in quo scripta Theodori, per que beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementie prolata refutantur. Cunctas vero quas prefata veneranda concilia personas respuunt, respuo. que venerantur, amplector: quia dum vniuersali sunt constituta consensu, se et non illa destruit quisquis presumit[f] absoluere quos ligant, aut religare quos absoluunt.

De eisdem etiam scribit Gelasius papa dicens.

¶ Que concilia sancta Romana ecclesia suscipiat.

Sancta Romana ecclesia post illas veteris testamenti et noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet. Sanctam synodum Nicenam. cccxviij. patrum mediante Constantino maximo augu. in qua Arrius hereticus condemnatus est. Sanctam synodum Constantiñ. mediante Theodosio seniore augusto: in qua Macedonius hereticus debitam damnationem excepit. Sanctā synodum Ephesinam primam, in qua Nestorius damnatus est cōsensu beati pape Celestini, mediante Cyrillo Alexādrine sedis antistite, et Arcadio episcopo ab Italia destinato. Sanctā synodū Calcedonensem mediante Martiano augusto: ⁊ Anatolio Constantinopolitano epo: in qua Nestoriana ⁊ Euticiana heresis simul cum Dioscoro eiusq; cōplicibus dānate sunt. Sed et si qua sunt concilia a sanctis patribus hactenus instituta post istorū quatuor authoritatē, etiam

q.ix. veniam. Sed intellige quod hic dicitur, circa articulos fidei. xxv. q. j. sunt quidam.
Sancta Romana eccl'ia.
¶ Casus. In hoc ca. ponuntur fere eadem que dicta sunt in illo cap. canones. ⁊ in cap. sicut. Dicit enim Gelasius q̄ supradicta quatuor concilia vult venerari: et si qua alia fuerunt a sanctis patribus instituta: ⁊ ostendit que opuscula sanctorū patrum in ecclesia recipiantur.

custodienda et recipienda mandamus et decernimus. ¶ Jam nunc subijciendum est de opusculis sanctorum patrum que in ecclesia catholica recipiuntur. ¶ Opuscula beati Cypriani martyris et Carthaginen. epi. ¶ tem opuscula beati Athanasij Alexandrini episcopi. ¶ tē opuscula beati Gregorij nazianzen. epi. ¶ tem opuscula bti Basilij cappadocen. epi. ¶ tem opuscula bti Joannis cōstāti. epi. ¶ tem opuscula bti Hilarij pictauien. epi. ¶ tem opuscula bti Augustini hipponen. epi. ¶ tem opuscula bti Ambrosij mediolanen. epi. ¶ tem opuscula beati Hieronymi presbi. ¶ tem opuscula beati Prosperi viri religiosissimi. ¶ tem epistolā beati Leonis pape ad flavianum eḡm cōstanti. de di. vram: cuius textum aut vnum tota si quisq; idiota disputauerit, & nō eam in oibus venerabiliter acceperit, anathema sit. ¶ tem opuscula atq; tractatus omniū patrū orthodoxorū q̄ in nullo a sancte Romane ecclesie consortio deuiauerūt, nec ab eius fideli predicatione sciūcti sunt: sed cōionis ipsius gratia dei vsq; ad vltimū diem vite sue participes fuerunt, legenda decernimus. ¶ tem decretales epistole quas beatissimi pape diuersis tpib⁹ ab vrbe Romana pro diuersorum patrum cōsultatione dederunt, venerabiliter suscipiende sunt. ¶ tem gesta sanctorum martyr̄ qui multiplicib⁹ tormentor̄ cruciatibus & mirabilibus cōfessionū triumphis irradiāt. Quis ita esse catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuisse ppessos: nec suis viribꝫ, sed dei gratia & adiutorio vniuersa tolerasse? Sed ideo ꝑm authoritatē antiquam vel consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia nō leguntᵉ: q⁹ eor̄ q̄ scripsere noīa penitus ignorant: & ab infidelib⁹ aut dictis superflua, aut minꝫ apta oḡ rei ordo fuerit, scripta esse putantur: sicut cuiusdam Quirici et Julite matris eius: sicut Georgij aliorūq; passiones hmōi que ab hereticis probantur conscripte: propter quod (vt dictum est) ne vel leuius subsannādi oriretur occasio, in sancta Romana ecclesia non leguntur. Nos tñ cum predicta ecclesia omnes martyres et eorum gloriosos agones qui deo magis q̄ hoibus noti sunt, omni deuotiōe veneremur. ¶ tem vitas patrum: Antonij, Pauli, Hilarionis, et omniū eremitarū, quas tamen vir beatissimus scripsit Hieronymus, cū omni honore suscipimus. ¶ tem actus beati Syluestri aplice sedis pontifis: licet eius q̄ scripsit nomen ignoremus: a multis tñ in vrbe Romana catholicis legi cognouimus: et pro antiquo vsu multe hoc imitantur ecclesie. ¶ tem scripta de inuentione sancte Crucis dñice: et alia scripta de inuētione capitis beati Joannis baptiste: nouelle quidem reuelationes sunt: et nonnulli eas catholici legunt: sed cum hec ad catholicor̄ manus peruenerint, beati Pauli apostoli sentēcia precedat. Omnia probate: quod bonū est tenete. ¶ tem Ruffinus vir religiosus plurimos ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniā beatus Hieronymus in aliquibus eum de arbitrij libertate notauit: illa sentimus que beatum Hieronymū predictum sentire cognoscimus: & nō solū de Ruffino, sed etiam de vniuersis quos vir sepius memorat⁹ zelo dei et fidei religione reprehendit. ¶ tem Eugenis nonnulla opuscula que vir beatus Hieronymus non repudiat, legēda suscipimus. reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda. ¶ tē chronicam Eusebij Cesarien. atq; eiusdem historie ecclesiastice libros, quāus in primo narrationis sue libro tetigerit, & in laudibus atq; excusatione Eugenis schismatici vnum cōscripsit libꝝ: propter rerum tamen singularem notitiam que ad instructionem pertinet, vsquequaq; nō dicimus renuendos. ¶ tem Orosium virum eruditissimum collaudamus: quia valde necessaria aduersus paganorum calumnias ordinauit: miraq; breuitate contexuit. ¶ tem venerabilis viri Sedulij paschale opus quod heroicis descripsit versibus, insigni laude proferimus. ¶ tem Victorinus nihilominus laboriosum opus nō spernimus, sed imitamur. Ceterum que ab hereticis conscripta vel predicta sunt, nullatenus recipit catholica et apostolica ecclesia Romana. Quibus et pauca que ad memoriam venerunt, et catholicis vitanda sunt, decreuimus esse subdēda. In primis Ariminensem synodum a Constantino cesare Constantini filio congregatam mediante Tauro prefecto: extūc & in eternum confitemur esse damnatam. Item itinerariuꝫ nomine Petri apostoli, quod appellaᵗ sancti Clementis lib. viij. apocry. Actus nomine Andree apostoli apocryphus. Actus nomine Philippi apocryphus. Actus nomine Petri apostoli apocryphus. Actus nomine Thome apostoli apocryphus. Euāgelia Thaddei nomine apocrypha. Euangelia nomine Thome apostoli quib⁹ Manichei vtuntur, apocrypha. Euangelia nomine Barnabe apostoli apocrypha. Euangelia nomine Bartholomei apostoli apocrypha. Euangelia nomine Andree apostoli apocrypha. Euāgelia que falsauit Lucianus, apocrypha. Euangelia que falsauit Hyrcius apocrypha. Liber de infātia saluatoris, apocryphus. Liber de natiuitate saluatoris, & de sancta maria, & de obstetrice

saluatoris, apocryphus. Liber qui appellat pastoris, apocry. Libri oēs quos fecit Leticus discipulus diaboli, apocrypti. Liber qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber qui appellatur thesaurus apocryphꝰ. Liber q̄ appellatur de filiabus Ade vel Geneſis, apocryphus. Liber qui appellat pentametrū de ꝓpo Vergilianis compaginatum verſibꝰ, apocryphus. Liber qui appellat actus Tecle ⁊ Pauli, apocryphus. Liber qui appellat leporius, apocryphꝰ. Liber proverbiorum ab hereticis transcriptus, ⁊ ſancti Sixti nomine ſignatus, apocryphus. Revelatio que appellatur Pauli, apocrypha. Revelatio q̄ appellatur Thome, apocrypha. Revelatio que appellatur Stephani apocrypha. Liber qui appellatur tranſitus ſancte Marie, apocryphus. Liber qui appellatur penitentia Ade, apocryphus. Liber qui appellatur Diogenes nomine gigantis qui poſt diluuium cum diacone ab hereticis pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber qui appellatur teſtamentum Job (alias eſt Jacob) apocryphus. Liber qui appellatur de penitentia Origenis, apocryphus. Liber de penitentia Cypriani, apocryphus. Liber qui appellatur Jamne et Mambre, apocryphus. Liber qui appellatur ſors Apoſtolorum, apocryphus. Liber Uſane, apocryphus. Liber canonum apoſtolorum, apocryphus. Liber phyſologus ab hereticis conſcriptus, ſed beati Ambroſij nomine prefignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebij Pamphili apocrypha. Opuſcula Tertulliani ſiue Aphricani, apocrypha. Opuſcula Jouiniani ⁊ Galli, apocrypha. Opuſcula Montani et Priſcille et Maximille, apocrypha. Omnia opuſcula Fauſti Manichei, apocrypha. Opuſcula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha. Opuſcula Caſſiani preſbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victorini. Victorini, apocrypha. Opuſcula Fauſtini Regiñ. Galliarum, apocrypha. Opuſcula Frumentii, apocrypha. Epiſtola Jeſu ad Abagarum, apocrypha. Paſſio Gregorij, apocrypha. Paſſio Quirici (alias cyrici) ⁊ Julite, apocrypha. Scriptura que appellatur Salomonis contradictio, apocrypha. Phylacteria omnia que non ab angelo, vt illi confingunt, ſed magis a demone cōſcripta ſunt apocrypha.

¶ Hec et his ſimilia que Simon magus, Nicolaus, Teruidus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, ⁊ Bonoſiꝰ, qui ſimili errore defecerunt. Montanus quoq; cum ſuis obſceniſſimis ſequacibus. Apollinaris, Valentinus ſiue Manicheus, Fauſtus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Hoſuatius, Sebacius, Calixtus, Donatus, et Eutachius, Jubianus, Pelagius, Jultanus, ⁊ Larien. Celeſtinus, et Maximianus, Priſcillianus ab Hiſpania, Lapcdius, Dioſcorus, Eutices. Petrus et alius Petrus, ex quibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit. Achatius conſtantino. cum conſortibus ſuis, necnon et omnes hereſes quas ipſi eorumq; diſcipuli ſiue ſchiſmatici docuerunt vel conſcripſerunt, quorum nomina minime retinemus: non ſolum repudiata, verumetiam ab omni Romana eccleſia eliminata, atq; cum ſuis authoribus authorumq; ſequacibus ſub anathemate indiſſolubili vinculo in eternum confitemur eſſe damnata.

¶ Ceterum qui libri in eccleſiaſticis officijs per anni circulum a nonnullis legantur (q̄ ritum illum apoſtolica non reprobat, ſed ſequitur eccleſia) pio fidelium edificatione annotandum cenſuimus. Quidam q̄ in ſeptuageſima ponunt Pentatheucum vſq; in vndecimum diem ante paſcha. Et decimoquinto die ante paſcha ponunt Hieremiam vſq; in cenam domini. In cena domini legunt tres lectiones de lamentationibus Hieremie. Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo ꝛc. et tres lectiones de tractatu Auguſtini in Pſalmo quinquageſimo quarto. Exaudi deus orationem meam: et ne deſperueris. et tres de Apoſtolo, vbi ait in epiſtola ad Corinthios. Conuenientibus vobis in vnum. Secunda lectio ſic incipit: Similiter poſtq̄ cenauit. Tertia de ſpiritualibus: Nolo vos ignorare fratres. In paraſceue tres lectiones de lamentationibus Hieremie: tres de tractatu ſancti Auguſtini in Pſalmo: Exaudi deus deprecationem meam. et tres de apoſtolo vbi ait in epiſtola ad Hebreos. Feſtinemus ingredi ꝛc. Secunda lectio. Omnis namq; pontifex. Tertia lectio. De quo nobis eſt grandis ſermo. In ſabbato ſancto tres lectiones de lamentationibus Hieremie prophete: et tres de tractatu ſancti Auguſtini in ſexageſimo tertio Pſalmo: Exaudi deus orationem meam cum tribulor. et tres de Apoſtolo: vt ait in epiſtola ad Hebreos, vbi ait: Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bonorum. Secunda lectio: Ubi enim teſtamentum. Tertia lectio. Umbraz enim habet lex futurorum bonorum. In Paſcha domini Homiliam ad ipſum diem pertinentem. Infra hebdomadam, homilias. In octauis paſche ponunt Apocalypſim, et actus Apoſtolorum, et epiſtolas Canonicas vſq; in Octa-

Thre no. j.a. j.cor. xj.d. Luce xxij. b. j.cor. x.a.

Hebr. iiij.c.

Hebr. ix.c.

Adde q̄ oia q̄ hodie spurcissim: ut erisse tenēt apocrypha pu ta machabeoꝝ. epi. pauli ad hebre. sūt a nr̄e orthodoxa eccl̄ia approbata.

¶ Additio. Apocryphum dicitur occultum ⁊ secretum: ab apo, quod est de: ⁊ cryptis, quod est secretum. inde liber dicitur apocryphus: id est occultus ⁊ secretus: scilz cuius author ignoratur: non tamen ab ecclesia recipitur sed reprobatur. q. d, non in ecclesia, sed remote et secrete ab ecclesia est legēdus sm̄ hugo. Unde dic apocrypha grece latine secreta. Et q̄ in cameris solent virgines abscondi, et secrete morari scōm Jo. de fan. inde est q̄ virgo in hebreo alma, in greco apocrypha, latine dicitur secreta.

APostoloꝝ. hec dist. dividit in duas partes. Secunda ibi, Soluta est.

¶ Casus. In hac xvj. distin. ostendit Gratianus canones apostoloꝝ esse recipiendos. primo tñ ponit quandam contrarietatem de canonibus apostolorum: primo de non recipiēdis: ⁊ postea de recipiendis: et eam. soluit.

Esaie ix. a.

a ¶ Apostoloꝝ. hic intitulat. xvj. distin. in qua probat q̄ canones apostoloꝝ sunt recipiendi: postea ostendit quo tempore ⁊ quo residente in papatu vel imperio quodlibz concilij est celebrati. Et nota q̄ Gratianus ponit quandā contrarietatem de canonibus apostolorum, et eam non soluit. probat enim authoritate Isidori q̄ canones apostolorum non sunt recipiēdi: q̄ sunt apocryphi. postea probat authoritate zepherini et Zeonis q̄ sunt recipiendi, ⁊ nō sunt apocryphi. Solu. breuis est, quia illi canones sunt recipiendi qui a veris apostolis sunt editi: sed illi non qui a pseudo apostolis sunt editi. supra proxi. distin. versi. item gesta.

Esaie lv. a.

Esaie lx. a.

Canones q̄ꝝ apostoloꝝ sūt recipiēdi.

¶ Canones. ¶ Casus. Querebatur ab Isidoro an canones qui dicuntur apostoloꝝ, sint approbandi: et respondet, quoniam ab hereticis sub nomine apostolorum sunt compositi, nec roma. eccle. nec sancti patres eos approbauerunt: ꝗbus in eis multa vitia inueniantur: tamen apocrypha reputantur.

¶ Distinctio. xvj.

APostoloꝝ[a] canones qui p̄ Clementē p̄tifi. Roma. sicut quidam asserunt dicuntur esse translati, sunt ꝯnq̄ginta. Hos nō recipiendos, sed inter apocrypha deputatos. I sidor⁹ scribit dicens.

¶ Apostoloꝝ canones, apostolica reiciunt̄ authoritate.

QUanes[b] qui dicuntur apl̄oꝝ: seu quia eoꝝdez nec sedes apl̄ica recipit, nec sancti patres illis assensuꝫ prebuerunt, pro eo q̄ ab hereticis sub nomine apostoloꝝ cōpositi dinoscunt: quāuis in eis vtilia ⁊ inueniant̄, tamē ab authorita. ca. atq̄ ap. eoꝝ gesta constat esse remota, atq̄ inter apocrypha[b] deputata. zepherin⁹ aut̄ cōtra scribit epis p̄ Sictliam constitutis.

¶ Apostoloꝝ canones sunt recipiendi.

SEragita sentētias apostoli p̄scripserūt cum alijs ep̄lurimis epis: quas seruandas esse censuerunt.

I tē Leo papa. ix. contra epistolam Niceti abbatis.

¶ Excepꝫ quinquaginta capitulis canones apl̄oꝝ inter apocrypha deputantur.

QUemētis[g] libū. i. petri apostoli itinerarū[f], et apostoloꝝ canones numerant patres inter apocrypha: exceptis[g] capitulis. l. que decreuerūt orthodoxe[h] fidei tractatores adiungenda.

I tem. vj. synodus ca. ij.

a ¶ Distinctio. xvj.

b ¶ Canones. sic construe: ꝗbus in eis canonibus qui canones dicuntur apostoloꝝ.

c ¶ Utilia. Arg. q̄ vtile vitiatur p̄ inutile: ⁊ nota. ⁊ di. xx. si ad scripturas.

d ¶ Atq̄ inter apocrypha. id est sine certo authore, vt sapientia salomonis: liber Jesu filij sirach, qui dicitur ecclesiasticus: ⁊ liber iudicum, et thobie: et liber machabeoꝝ: hi apocryphi dicuntur, ⁊ tamen leguntur: sed forte non generaliter.

e ¶ Lemētis, id est qui sub nomine clemētis compositus est ab hereticis.

f ¶ Itinerariuꝫ. Qui act⁹ petri continet quos per orbē itinerando peregit.

g ¶ Excepꝫ. Impropria videt hec exceptio: quia aut excipitur a ver. ca. nonibus, aut a falsis. Non de falsis quia nullus ex illis obseruatur. Item non de veris: quia nullus eorum est apocryphus. Uel dic q̄ hoc nomen canones sumitur large tam pro veris ꝗ pro falsis canonibus: vt ponitur. j. xxxij. distin. §. verum.

h ¶ Orthodoxe. id est recte. orthodoxa. i. catholica recta. s. in qua recte glorianmur. Jo. de fan.

a QLacuit. Ex his tribus ca. surgit contrarietas, quam Gratianus non soluit nec ponit. sexta synodus dicit. lxxxv. capitula canonum apostolorum esse seruanda: zepherinus. lx. z Leo. l. quidam † ita soluunt

† Ut Goffredus. q sexta synodus fuit ante zepherinum, z zepherin⁹ anteleonē z obseruabantur. lxxxv. canones prout dicit sexta synodus. Sz postea in desuetudinē abierūt. xxv. z remanserunt. lx. vt dicit zepherin⁹ precedente vero rē pote. x. ex illis perierūt, z sic remanserunt tantuz. l. vt dicit Leo. Sz hec solutio stare nō potest. nam zepherinus pcessit. vj. synodū. nā. vj. synodus fuit celebrata tempore agathonis: vt. j. e. di. c. sexta. qui longo tempore fuit post zepherinū: vt ex chronicis apparet. Omissis aliis solutionibus, dic q nō cōsoluno. tradicūt sibi: quia

Vera

Ad dicebat synodus. ldē. ff. 6 lxxv. fuisse capitula: Leo dicebat. l. maiores. fuisse capitula: zepherinus non dicit

§ Tu de capitulis, sed dic q in de sententijs: z pocā. serū test esse q in vno synodū capitulo sint sentē facimē tie plures.

tione de ¶ Isidorus. ¶ Ca sexta sy⁹. Probat Isido. nodo cō canones apostolorū grega- rum esse recipienta: q ds dos, tribus ratiosepta nib⁹. Primo quia dici: sz plures eos recepe ppter runt. Secundo q eos pa- sancti patres eorū tres q i sententias confirmatas mauerūt: z eas infuerūt: ter canonicas constitutiones posuenō mu- runt. Tertio quia

Qlacuit huic sancte synodo vt ammodo confirmata et rata sint canonum apostolorum. lxxxv. capitula. ¶ Epistola Isidori in capite canonum. I sidor⁹ seruus christi lectori suo conseruo.

Propter eorum authoritatē ceteris conciliis preponimus b canones qui dicuntur esse apostolorum: licet a quibusdam apocryphi dicantur: quoniam plures eos recipiunt: et sancti patres eorum sententias synodali authoritate roborauerunt: z inter canonicas posuerunt constitutiones. I tē primus ordo (vt predictum est) de celebrando concilio ibi insertus habetur: postmodum canones apostolorū atqz apostolicorum. i. a sancto Clemente vsqz ad sanctuz Syluestrū: et decretorum atqz conciliorū diuersorum breuiarium est interpolatum sequens ordinem suum. I tem cum Adrianus papa sextam synodum suscipiat cum omnibus canonibus suis, cum etiā sancta. viij. vniuersalia concilia professione Romani pontificis sint roborata: in sexta autem synodo siue in septimo concilio apostolorum canones sint recepti et approbati: patet q non sunt inter apocrypha deputandi.

Unde scribit Adrianus papa tharasio patriarche.

¶ Sexta synodus authoritate Adriani corroboratur.

Sexta synodum sanctaz cum omnib⁹ canonibus suis recipio. ¶ Sed dubitatur de ea an canones conscripserit. quod ex quarta actione sexte ‘ synodi facile absoluitur.

Ait enim episcopus Petrus episcopo Licomedie.

¶ Sexta synod⁹ canones cōscripsit.

Habeo librum continentem canones sancte synodi sexte: patriarcha dixit.

Quidam scandalizantur per ignorantiam pro canonibus illis, dicentes: nunquid sexta synodus canones fecit? Sciant ergo quoniam synodus sancta sexta sub Constantino congregata est contra eos qui dicebant vnam operationem et vnam voluntatem d esse in Christo: in qua sancti patres illos vtpote hereticos anathematizauerunt: et orthodoxam fidem explanauerunt.

Soluta est hec synodus constantini e. xiij. anno. post quatuor vero aut quinqz annos ydem sancti patres congregati sunt sub f Justiniano filio Constantini: z predictos canones promulgauerunt: de quo quid ipsa fecerat?

Habeo. ¶ Talis. Dicitur in hoc ca. q sexta synodus canones fecit, que cōgregata fuit sub constātino imperatore, reprobans perfidiam hereticoruz quorundam dicentium xpm fuisse tantum operatum scōm opera humanitatis: vt comedere et ambulare: alia vero virtutis opera vt resuscitare mortuos, et ambulare super aquas: fantastica fuerunt et non vera. et hoc in prima parte. In secunda ibi: soluta, dicitur q hec sexta synod⁹ fuit post ea congregata sub iustiniano filio constantini: in qua ijdē plures patres eidē canones condiderunt qui primo fuerant conditi in eadē sexta synodo In tertia ibi, eadem sancta, repetit fere ea que dicta erant in secūda parte.

d ¶ Voluntates. Quidā dicebāt tātum vnā fuisse voluntatē in christo, Sed dicendus est q due fuerunt voluntates in eo q homo fuit. vna sensualitatis, secūduz quaz ipse dixit: pater si fieri potest transeat ꝛc. alia rationis secundum quam ipse dixit: veruntamen non sicut ego sed sicut tu vis.

Voluntates due fuerunt in christo.

e ¶ Constantini. nō illi⁹ magni constantini qui fuit tēpore syluestri. sub eo em fuit nicenus concilium tempore syluestri.

Justinianus pf nec ē iustinianus q cōpilauit. C. sz hui⁹ nominis secūd⁹ fm Jo. de turre cremata.

f ¶ Sub Justiniano. Sed certe nec sit cessat contrarietas: quia tam Leo ꝙ synodus loquitur de ea. Tu distingue tempora, et couco: dabis scripturas. ij. questione. j. multi.

Contra insti. de do. §. est z aliud insti. qui. nō est per. fa. te. §. secus. vbi iustinianus vocat patrem suum iustinum. Sed loquitur hic de alio iustiniano sub quo sexta synodus celebrata fuit tempore agathonis pape: vt infra eo. sexta. Sub iustiniano autem cuius leges leguntur celebrata est quinta synodus: vt infra eo. ca. sexta.

Ij. ps.

§ Tu de capitulis, sed dic q in de sententijs: z pocā. serū test esse q in vno synodū capitulo sint sentē facimē tie plures.

tione de ¶ Isidorus. ¶ Ca sexta sy⁹. Probat Isido. nodo cō canones apostolorū grega- rum esse recipienta: q ds dos, tribus ratiosepta nib⁹. Primo quia dici: sz plures eos recepe ppter runt. Secundo q eos pa- sancti patres eorū tres q i sententias confirmatas mauerūt: z eas infuerūt: ter canonicas constitutiones posuenō mu- runt. Tertio quia

hoc ptz rum conciliorum posita sunt: quod factum fuit a clemē- q illa te vsqz ad syluestrum.

lla se- b ¶ Preponimus. Arg. q illi qui sunt maioris authoritatis, debēt habere priorem vocem in electione. xix. dist. ptime. ꝛc. ē fal in canonicis, z vnde licet anchiritana synod⁹ fuerit prior sexta: illa nicena, tamen propter maiorem authoritatē nicena precedit, ē ponitur: vt. j. e. di. c. sexta. ibi: prima annotatio ꝛc. arg. ex fa fm tra de rescrip. ab excommunicato.

Jo. de c ¶ Sexte synodi. Falsa est litera: z debet ibi esse septima. Arc. me z synodi. qualiter enim dubitaret sexta synodus de

bus nullus dubitet. qui em̄ sub Cōstātino impatore in synodo fuerūt, ijdē ipsi ep̄i sub Justiniano istis canonibus subscripserunt. Oportebat em̄ vt synodus vniuersalis canones ecclesiasticos promulgaret.

Itē sancta synodus vniuersalis sexta post ꝓmulgatā ab eo definitionē cōtra monothelitas: Constātino imperatore q̄ eā ꝯgregauerat nō mlto post defuncto Justiniano filio eiꝰ regnāte ꝑ eo. ¶ Eadem[a] sancta synodus diuinitus inspirata, iterꝝ Cōstātinopoli. iiij. aut v. anno cōgregata est: ⁊ canones numero. ccij. ad correctionem ecclesie ꝓmulgauit. Ex his ergo colligitur q̄ sexta synodus bis congregata est. primo sub Cōstantino imperatore: ⁊ nullos canones cōstituit. scd̄o sub Justiniano filio eius: et prefatos canones ꝓmulgauit. Unde sancti patres in eadē synodo ꝯgregati dixerūt.

¶ Cōstitutiōes synodi sexte.

Quoniam sancte vniuersales synodi. v. sub Justiniano ‡ augusto. vj. sub Cōstātino patre suo augusto de mysterio fidei plenissime disputātes canones nō fecerunt sicut cetere quatuor vl̄es synodi: ꝓpterea nos conuenientes in hāc imperialē vrbem sacros canones ꝯscripsimꝰ. Itē placuit huic sctē synodo vt ammodo ꝯfirmata et rata sint canonū apl̄oꝝ. lxxxv. capitula. Itē cōfirmamꝰ ⁊ ceteros sctōrū canones ⁊ synodos, primā nicenam ⁊ anchiritanā: neocesarien̄. gāgrensem: antiochenā: laodicen̄. cōstātinopolitanā: ephesinā primā: calcedonēsem: sardicēsem: carthaginēsē: ⁊ opuscula theophili alexandrini ep̄i: ⁊ gregorij trimegisti neocesarien̄. ep̄i: ⁊ dionysij alexandrini ep̄i et martyris: athanasij episcopi alexādrini: basilij cesaree Cappadocie ep̄i: Gregorij miseni episcopi: gregorij theologi: amphilogij iconen̄. ep̄i: timothei alexandrini ep̄i: germani constantinopoli. ep̄i: cyrilli alexādrini ep̄i: cypriani carthagi. episcopi, ⁊ synodum suaz. Item ex diurno li. professio. romani pontificis.

¶ Authoritate romani pōtificis sancta. viij. concilia corroborantur.

Sancta. viij.[b] vniuersalia concilia primū nicenū: scd̄m ꝯstātinopolitanū: tertiū ephesinū: calcedon̄. iiij. ⁊. v. Itē constantinopolitanū. vj. Itē nicenū. vij. viij. quoqꝫ constātino. vsqꝫ ad vnū apicē immutilata seruare, ⁊ pari honore ⁊ veneratione digna habere: ⁊ q̄ predicauerūt ⁊ statuerūt, modis oībus seq̄ ⁊ predicare: ⁊ quecunqꝫ condēnauerunt, ore ⁊ corde cōdēnare profiteor. Quo tpe sexta synodus, ⁊. i. ij. iiij. ⁊. v. congregate sunt, Beda in li. de temporibus scripsit dicēs.

¶ De temporibus conciliorum.

Sexta synodus[c] vl̄is constantinopoli congregata est, ⁊ greco sermone cōscripta tēporibꝰ pape agathonis, exequēte pijssimo principe constantino intra palatiū suū, simulqꝫ legatis apostolice sedis ⁊ ep̄is. cl. residentibus. Prima synodus vniuersalis in nicena cōgregata est contra arriū. cccxviij. patrum: temporibus Julij pape sub cōstantino principe. Secunda in constantiñ. cl. patrū contra macedoniū ⁊ eudoxium temporibus damasi pape: ⁊ gratiani principis: quando nectarius eiusdē vrbis episcopus est ordinatus. Tertia in ephesina. c. patrum contra nestoriū auguste vrbis ep̄z sub theodosio magno principe, ⁊ papa celestino. Quarta in calced. vj. cxxx. patrum sub leone papa tēporibus marciani principis contra euticē nephandissimorū monachorum presulē. Quinta in constantinopolitana ciuitate tēporibus Julij pape sub Justiniano principe cōtra theodoriū ⁊ omnes hereticos.

Prima autem synodus in nicena. cccxviij. patrū ꝯtra arriū Alexādrinū presbyterū qui tres inequales gradus in trinitate asserebat patrem. s. maiorē: filium minorē: spiritum sanctū creaturā vel seruum: tēporibus cōstantini principis ⁊ syluestri pape romani: macharij hierosolymitani: alexandri alexandrini: qui condemnata eadē heresi statuerunt canones. xx. quorum author maxime prefatus alexander episcopꝰ fuit.

Secunda synodus in constantin. cl. patrum cōtra macedoniū cōstantiñ. ep̄m: qui negabat spiritū sanctum deum esse: tēporibus gratiani ⁊ theodosij principū: damasi pape romani: cyrilli hierosolymitani: nectarij alexandrini: qui condemnata prefata heresi statuerunt canones tres, quorū author maxime beatus nectarius Constantino. ep̄s fuit. Tertia in epheso. ccc. patrū contra nestorium constantiñ. ep̄m qui dicebat beatam virginem mariam non dei sed hominis tantummodo genitricem: vt aliam personam carnis, aliam faceret deitatis, temporibus theodosij principis iunioris: celestini pape romani: iuuenalis

a ¶ Eadem. Nota q̄ eadez dicitur synodꝰ, quia ijdez patres illuc conuenerunt. simile. vij. q. j. deniqꝫ. ⁊. ff. de iudi. proponebat. Et est hic ar. q̄ eadem sit causa ‡ appellationis cum cā principali. ij. q. vj. si q̄s in quacunqꝫ.

† Idez Spe. et Jo. an. in tit. de iura. calū. §. sequit̄ v. q̄d d̄ cā et plene ꝑ cy. et Sali. in l. inuitꝰ. C. de ꝓcur. ⁊ ꝑ Alexā. d̄ ymo. in. l. ita demū. col. iij. eo. ti.

Quoniā sctē. ¶ Casꝰ Dicitur in hoc ca. q̄ quinta et sexta synodus non ita plene canones fecerūt sicut cetere synodi. et ideo sancti patres eiusdez sexte synodi conuenerunt apud Constātinopolim vt canones conderēt in eadem sexta synodo sub Justiniano congregata: super quo iam primo fuerant congregati: ⁊ dicitur quinta primo cōgregata sub Justiniano ꝓpter maiorē authoritatē: q̄ in ea ꝯfirmati fuerūt canones facti sub Cōstātio, q̄ etiā sexta fuit.

b Sancta. viij. hec cōcilia dn̄r octo, q̄ octies sūt celebrata: vt h̄ dicit. ⁊ q̄tuor, q̄ in quatuor locis celebrata: vt. s. dist. ꝓxi. sicut.

c Sexta synodus ⁊c.

‡ Scz huius noīs p̄mo q̄. C cōpilauit sub quo tēpore iulij pape celebrata est quinta synodꝰ.

constanti.epi:Cyrilliepi alexandrini:qui.xv.capitula contra Nestorij blasphemias totidem canones authore eodem sancto cyrillo anathematizando conscripserunt. Quarta in calced.vj. cxxx.patrū contra eutice constantiñ.abbatē qui asserebat christū post humanā assumptionē non ex duabus naturis existere:sed solam in eo diuinam naturam permanere: temporibus marciani pincipis:leonis pape romani: iuuenalis hierosolymitani:anatholij cōstanti.qui condēnata prescripta hereſi statuerūt canones.xxviij.quorum author maxime idem sanctus anatholius constan.epūs fuit. Quinta in cōstan.cōtra theodorum mesochenū et oēs hereticos:qui theodorus dicebat aliud esse dei verbū,et aliud christū: et sanctā mariam virginem negabat dei genitricem fuisse:temporibus iustiniani pincipis:iulij pape romani: dñi antiocheni euthicij constant. q̄.xxvij.capitula anathematizando descripserūt contra theodori et sociorum eius blasphemias. Sexta in cōstan.cl. patrum cōtra macharij antiochenū epm et socios eius qui vnam voluntatem et operationem in christo falsa suspicione asserebant,temporibus cōstantini pincipis: agathonis pape romani:gregorij cōstantiñ. qui condemnata hereſi prefata anathematizando scripserunt.ix.capitula interius annexa.

a Quinta annotatio. Maiorem. Argu. q̄ nō qui prior est tpe, potior est iure:si melior p̄ferēdus est: † quia nō grad⁹ elegātior, sz vite melioris actio cōprobat:vt.xxiij. q.iij.sicut.c.xl.dist. nō loca.c.c.mlt. n.fi.in auten.de monachis.§.ordinatiōe. honestiorib⁹ ei honores debent:ar.j.xxv.dist. cj.in fi.c.ff.ō mutho.honores. Arch. S.C.ō of.magi.officiorū.nēo agēnū. c.xij.di.miramur. c ar.S.lxv.di.c.penul.c vl.vbi ō hō fi.c no.ō hoc.lxvij dist.epūs.Archi.

Quinta ānotatio anchiritane synodi ōr q̄ antenicenā ferē fuisse:sed ppter auctorem maiorē postponi.In qua patres.xviij.statuerūt canones.xxiiij. quorum author marie vitalis antiochen⁹ epūs extitit. S cōa neocesarien. q̄ post anchiritanā et antiochenā legit fuisse: in qua patres xvij.statuerūt canones.xxiiij. quorum author maxime vitalis epūs salonitanus extitit.

Tertia gāgrēsis:que post nicenā legitur fuisse:in qua patres.xvj. statuerunt canones xx. ppter quasdā necessitates ecclesiasticas maxime contra eustachiū q̄ dicebat q̄ nullus in coniugali gradu posit⁹,nec vll⁹ fidelis q̄ nō olb⁹ renūciaret que possideret,spē vllā ad deū haberet:c multa alia venenosa q̄ enūerare longū est. Quarta sardicen. in qua p̄es.lx.statuerunt canones.xxij. quorum author marie osi⁹ cordubēsis epūs:c vincēti⁹ capuan⁹ epūs:c ianuari⁹ beneuētan⁹:c calepodius neapolitanēsis sctē romane ecclie legati extiterūt. Quinta antiochena:i qua p̄es.xxx.statuerūt canōes.xxv. quor author marie eusebius palestiñ.epūs extitit. Sexta laodicēsis:in qua patres xxxij.statuerūt canones.lxiij. quor author marime theodosius epūs extitit. Septima carthaginēsis:in q̄ p̄es.cxxxviij.statuerūt canones.xxiij. quor author marie aurelian⁹ carthagi.epūs extitit:et sctūs Aug.hippo.epūs:in eadem synodo legit fuisse,tpib⁹ honorij augusti. Octaua aphricana sub theodosio minore augusto:i qua p̄es cxxxix.recitauerunt c firmauerūt canones.cv.q̄ p diuersa cōcilia aphricane pincie tpib⁹ aurelij carthaginēsi epi legūtur esse cōscripti. Nona arelatēn. in qua patres.cc.statuerunt canones.iiij. quorum authores maxime syluester vbis rome epūs c sanctus maurinus arelatēn.epūs extiterūt tēpor⁹ cōstātini augusti,sicut quidā asserunt. Decima iterū arelatēn.in qua patres.xviij.statuerūt canones:quorū author maxime cesarius arelatēn.epūs tēporibus augusti constātini extitit. Undecima iterum arela.in qua patres.xviij. statuerunt canones. Quodecima iterum arela. in vico hortensio:in qua patres.xj.statuerūt canones:quorū author maxime sanctus cesarius epūs extitit. Tertiadecima iterū arelatē.in qua patres.xviij.statuerunt canones : quorum author maxime sarpidius arelat.episcopus extitit. Quartadecima auraticen.in qua patres.xxvj. statuerunt canones : quor author maxime hilarius episcopus extitit. Quintadecima empañ.i qua patres.xxvj.statuerūt canones.ix.quorum author maxime cesarius extitit epūs. Sextadecima agateñ.in qua patres.xxxix.statuerūt canones:quorū author maxime arelatēn.epūs extitit. Septimadecima aurelianñ.in qua p̄es.lxxij.statuerūt canones:quorū author maxime aurelianus arelatēn.epūs extitit. Octauadecima iterum aurelianen.in qua p̄es.xxx.statuerūt canones: quorū author maxime melian⁹ epūs Rhedonensis extitit. Nonadecima iteruz aurelianñ.in qua patres.xxx.statuerūt canones : quorum author maxime sctūs albinus andegauen.epūs extitit. Vigesima aluern.in qua p̄es.xv.statuerunt canones:quorū author maxime honor⁹ arelitensis epūs extitit. Vigesimaprima maticen.in q̄ p̄es xxj.statuerūt canones:quorū author marie pusseus lugdu.epūs extitit. Vigesimasecūda iterū maticen.in q̄ p̄es.lxxxvj.statuerūt canones:quorū author marie idē puisc⁹ lugd.epūs extitit. Vigesimatertia lugdu.in qua p̄es.xviij.statuerūt canones:q̄z author marie philippus viēnen.epūs extitit. Vigesimaq̄rta iteꝝ lugd.i q̄ p̄es.xx.statuerūt canōes:q̄z author marie idē puisc⁹ lugdu.

a Septuaginta. Sed cōtra. xvi. dist. in nouo. lxviii. dist. concepi. ibi enī dicit q discipuli fuerunt. lxx. fm hu. Dic q minor numerus nō excludit maiorē. Arg.

b Quinquaginta. Anicenī. A Sardicensi.

Quod dicitis. ¶ Cle. Clerici constātinopolitani dicebant se non habere statuta cōcilij Sardicēsis vel sanctoꝝ patruꝫ, nec recipere. ſꝫ papa redarguit eos dicens non esse facile credendū eos nō habere statuta illa, cū publice penes eos facta fuerunt: et cum tota ecclesia ea recipiat, constantinopolitana ea recipere debet.

c ¶ Regionibus. Hic est duplex arguū tale: ea q̄ oēs alij hoc faciunt: ergo et tu. obſuabis hoc: vt no. ſ. xvi. distin. illud. et. c. quē admodū. Itē arg. q nulli licet ignorare ea q̄ publice facta sunt. xvi. q. ij. q̄ ꝛ hūanis. viij. q. j. lꝫ. xi. qō. iij. cure. xx. dist. ſi decreta. lxxxvij. dist. ca. vlti. xxxij. q. j. paratꝰ. ff. de instito. ac. sed et ſi. ℌ. ꝓscribere. C. de ūbe. cau. ſi filiū. eꝰ de post. prela. ad hoc. ꝓ Ar. Ꝫ lxxij. dist. ꝓposuit. ℓ. j. q. j. ſi q̄ a simoniacis. et. xxiij. qō. j. ſi q̄s decerit. primus regulare, scōm casuale, ꝓp casum ignorantiꝰ, eꝰ qui ma. ac. post. cum in tua.

Facta publica dñt ab oībus sciri.

ꝓ Ibi ꝺ hoc. ꝓ eꝰ de ꝓsti. cognoscētes. i glo. vl. Arcti.

Generalia. ¶ Hec distic. diuidit in tres partes: in quarum pma magr intendit ꝓbare q̄ nullū robur habet concilij generale sine licentia pape celebratū Secunda ibi: quapropt. Tertia ibi: si vero.

¶ Callus. Supra eps extitit. ¶ Sꝫ q̄ nicena synodus. xx. canones supra statuisse dr: ꝓtrariū videt ei qō in epla Athanasij inuenit. Scribit enī Athanasius alexādrinus epūs Marco papę ita dicens.

¶ Epla Athanasij pontificis capitula Nicene concilij.

Septuagintaꝰ nicenī cōcilij capla q̄ de prefata synodo iubēte dño meo Alexandro decreta oīm eporꝫ attuli: q̄ sunt igne cōbusta: optamus vt a sede sācte ecclie vra authoritate paipere p̄ſres legatos mereamur. Itē presentibꝰ nobis. lxx. i mēoata synodo capla tractata sūt. xxx. a grecis greca edita lingua: ꝛ xxx. a latinis sūt edita latina lingua: ſꝫ visuꝫ est. ccc. et. xviij. epis spū sctō repletis: ꝛ maxime iā dicto alexandro ꝛ apose. apocryſarijs: vt decē capla adunarent alijs: atq̄ alijs cōgruis locis insererentur, et ad formā. lxx. discipuloꝝ vel totiꝰ orbis terre linguaꝝ. lxx. tāti ꝛ tā excellētis cōcilij fierent capla q̄ omnē xp̄ianoꝝ informarēt orbem. Quo ergo. xx. tm̄ capla i nicena synodo statuta dicūtur: cū. lxx. capla (vt athanasiꝰ scribit) in ea statuta monstrent? Dicis ita respondetur: capla nicene synodi q̄daꝫ in desuetudinem abierūt. xx. tm̄ in romana eccl'a habētur.

Unde Stepha. pa. scribit di. Authodio epo Magunti.

¶ Nicenī concilij viginti tantum capitula habentur.

Jginti ꝺ tm̄ capla Nicene synodi in sancta romana ecclia habent: ſꝫ quo neglectu alia defecerūt, ambiguū est. plurimi arbitrant antiochenocōcilio esse ea ſlerta. Sardicēse q̄ꝫ ꝛ cilij authoritate nicolai pa. recipit. Unde idem scribit clero constantin.

¶ Authoritate apica sardicense concilium recipitur.

Quod dicitis neq̄ sardicēse ꝛ cilij neq̄ decreta alia vos hre sctoꝝ patruꝫ vel recipe. nō facile vob' facultas credēdi tribuit: maxie cū sardicēse ꝛ cil. q̄ penes vos i vrīs regiōib' actū est, ꝛ ois ecclia recipit: q̄ rone ꝙueniat vt hec sctā cōstātinopolitana ecclia abiceret: ꝛ (vt dictū est) nō reciperet.

¶ Distinctio. xvii.

Generalia. ſꝫ cilia vel q̄ꝫ rpe celebrata sūt: vl q̄ꝫ authoritas ceteris ꝑemineat, sanctorum authoritatiꝰ supra monstratū est. Authoritas ꝙo aggregandoꝝ conciliorū penes apostolicam sedem est.

Ūñ marcelli' pa. scribit Marcentio epo. ¶ Ubiq̄ romani pontifices authoritate synodū aliq̄bus cōgregare nō licet.

Synodū epoꝝ absq̄ huius sedis romāe authoritate cōgregare q̄sdā epos possitis ꝛgregare nō potestis regulariter facere. ¶ Neq̄ vllū epm q̄ hāc appellauit aplicā sedē: dānare ātea hinc snia definitiua procedat. Nā si sclāres in publicis iudicijs libellis vtuntur appellatoriꝫ: cū to magis sacerdotib' hec eadē agere licet: q̄ sup illos sunt: de quib' dictū est: Ego dixi dijs estis.

Itē Julius pa. orientalib' epis.

¶ Non est ratum concilium q̄ authoritate Romane ecclie fulcitum non sit.

Synodū. ¶ Gelas. Materius epus volebat generalem synodum ad cōdēdum canones cōgregare. sed marcellus dicit q̄ nō pōt fieri sine snia pa. cuius possit particulare synodū condere.

e ¶ Synodū. ſꝫ generalem.

f ¶ Cōgregaſ. cū

conueniunt epi ad examinandā causam criminalē alicu ius clerici in sacris: ⁊ sm hoc est argu. q talis congregatio epoꝝ non dicitur synodus generalis.

Regula. ¶ Cas. Orientales epi facti heretici multas fecerunt facto cōcilio cōstitutiones: cui concilio nec papa nec eius legatus interfuit. Et ideo iuli⁹ papa dicit illud nullas vires habere, ⁊ hoc ꝓbat authoritate canonū dicentium concilia sine authoritate se. apo. fieri non debere.

a ¶ Legat⁹. Ad hoc specialiter destinatus: alias non posset legatus facere cōciliū: vt no. s. di. iij. §. porro. et extra de offic. leg. qd trāslationem.

b ¶ Ratū est. Argu. q id quod nullum est, non potest ratum haberi: vt not. ix. q. ij. c. null⁹ alterius. extra de elec. auditis.

c Huic soli sedi cōcessa. Hic expresse habetur q illud qd soli pape cōpetit, non transfertur generali mandato: nisi specialiter mandetur: vt extra de of. le. qd trāslationez. que autez illa sint, dixi. xij. dist. preceptis. et alia habes ⁊ Vel ex de offic. lega. qd dic q p translationem.

Pape soli cōpetens gñali mandato non transfertur.

Nec licuit. ¶ Cas. Celebrato ꝯcilio quinto apud cōstātinopolim, epi venetie faciūt, hystrie et ligurie scz hereticos recipere statuta illi⁹ cōcilij, conuenerunt ad examinandū an illa statuta essent bona vel mala. contra quos inuehit Gregorius dicens q si aliqua dubitatio emerserit de statutis in eodē cōcilio, mittere debebant ad sedem apostolicam. Si vero fuerint cōtumaces, ab eccl'ia sunt coercēdi: ⁊ si p eccl'iā nō possunt, p secularē debēt oppmi potestatē.

Lau. Statuta vniuersalis cōcilij p ctat interpretari statuta vniuersalis concilij: vt extra de cōces. prebē. ⁊ ec. nō vacan. dilect⁹. Arg. ꝯ q ab omnib⁹ epis vel a saniori parte eorū qui interfuerunt, potest fieri interpretatio: quia ab eo iudice prodire debet interpretatio qui ius statuit. ex de sen. excom. inter. de iudi.

Regla vestra nullas habet vires, nec hre poterit: qm nec ab orthodoxis episcopis hoc concilium actū est: nec Romane eccl'ie legat⁹ interfuit: canonibus precipientibus sine eius authoritate cōcilia fieri nō debere: nec vllū ratum est, aut erit vnqꝫ concilium qd ei⁹ nō fuerit fulcitū authoritate. Item Damasus papa.

¶ Null⁹ vsurpet cōcessa Romane ecclesie.

Huic soli sedi concessa null⁹ vsurpare sine eius cōsultu psumat: q non vult honore ecclesiastico indign⁹ aut contēptor iudicari. Item Gregori⁹ papa. ¶ Absqꝫ apostolice sedis authoritate synoduz aliquib⁹ cōgregare non licet.

Nec licuit alicui aliquādo, nec licebit particularē synodū cōgregare: sz quotiens aliqua de vniuersali synodo aliqbus dubitatio nascit ad recipiendā de eo qd nō intelligūt rationē aut sponte hi q salutē aie sue desiderant, ad apl'icam sedē p recipienda ratione conueniāt: aut si forte sicut de talib⁹ scriptum est: Peccator cū peruenerit in pfundū maloꝝ cōtemnit: ita qui obstinati ⁊ cōtumaces extiterit, vt doceri non velint: eos ab eisdē sedibus apl'icis aut attrahi ad salutē quoq modo necesse est, aut (ne aliorū perditio esse possint) sm canones p seculares opꝫ opprimi potestates. Item Pelagi⁹ papa epis q conuenerāt ad illicitā vocationē Joannis Cōstantinopolitani epi.

¶ Non est cōciliū sed conuenticulum qd sine sedis apostolice authoritate celebratur.

Multis denuo apostolicis ⁊ canonicis atqꝫ ecclesiasticis instruimur regulis nō debere absqꝫ sentētia romani pontificis cōcilia celebrari.

¶ Quapropter vt iam dictū est, recte nō cōciliū sed conuenticulū vestrum vel conciliabulum cassatur: ⁊ quicquid in eo actum est, irritū habeat ⁊ vacuum: vos quoqꝫ deinceps videte vt nullius hortatu talia presumatis, si apostolice sedis cōmunione carere non vultis.

¶ Si ꝟo in qualibet ꝓuincia orte fuerint questiones: ⁊ inter ipsos prouincie epos discrepare ceperit ratio, atqꝫ iter ipsos dissidentes non conueniāt: ad maiorē tunc sedē referātur: et si illic quidē facile et iuste non discernunt: vbi fuerit synod⁹ regulariter cōgregata, canonicum venissent.

e ¶ Ad recipiendā. Eo ipso q quis errat, nō dr hereticus si paratus est corrigi: vt. xxiiij. q. j. hec est fides. sed si dubitat de fide, hereticus dr: vt ex de here. c. j.

f ¶ Per seculares. Possunt ergo laici coercere clericos etiā nō depositos in casibus: vt not. xxiij. q. v. principes. alias aūt etiaz depositum nō pōt laicus punire nisi incorrigibilis sit: vt ex de iudi. cum nō ab homine. nunqꝫ em clericus cōtuncunqꝫ sit criminos⁹ tradend⁹ est curie seculari dummodo possit corrigi p ecclesiasticā potestatem: vt. lxxxj. di. dictum. ex de iud. at si clerici. nisi in crimine falsi literarū apostolicarū: vt extra de cri. fal. ad falsariorū. Item habes hic q vbicūqꝫ deficit ecclesiastica ptās, semp recurritur ad brachiū seculare. xj. q. j. petim⁹. et. xxiij. q. v. de liguribus. Ad idē e. q. administratores.

Laici vtrum possint aliqn clericos punire. Hic videas qd legitur et no. xvij q. iiij. d pbroꝝ. Archi.

Multis. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicit q cōstantinopolitani epi celebrauerūt conciliuz ad vocationē Jo. q tunc erat patriarcha: quod factum fuit absqꝫ sedis apostolice licentia. quare papa conciliuz illd euacuat et cassat, ⁊ ꝓhibet ne decetero talia fiāt. In scda ibi: si vero. dicitur q si episcopi ceperunt super aliquo discrepare negocio: referatur questio ad sedem archiepi vel patriarche: ⁊ si ibi nō potest terminari, reseruetur ad synodū epoꝝ. difficiliores ꝟo questiones ad sedem apostolicam reseruentur.

g ¶ Hortatu. Arg. q authoritas superioris non excusat: vt. xij. q. ij. quicunqꝫ militum. Arg. contra. xij. q. ij. de rebus. lxiij. dist. salonitane. ‡ Tu dic q in leuibus excusat: alias non.

h ¶ Ad maiorē. Id est ad metropolitanum: ⁊ ita cū appellatur ab omnibus epis prouincie ad metropolitanū, vr q metropolitanus sol⁹ maior sit omnib⁹ epis ꝓuincie quia de pari ad parē non licet appellare. ij. q. vj. c. anteriorū. ver. illo videlicet. Item hic appellatur a metropolitano ad cōciliū metropolitanum. j. ij. q. vj. ois. ⁊ sic con-

‡ Ubi d hoc. et lxxxvj. di. an putatis. Archi. Appellatur d epis ꝓuincie ad metropolitanū.

† Et hoc dicto vſq; cōciliū poſſet cognoſcere de cauſis delictorū metropolitani. de hoc dicā.xj.q.j.ſi dericus. ibi videas Archi.

ciliū eſt maius ipſo metropolitano. & ſic appellatur ab aliquo ad ſeipſum cū alijs. & eſt ſimile. ff. qñ appel. ſit. l. j. §. ſoleāt. Sed q̄d eſt qđ hic dicit q̄ ſi diſſentiāt epi, recurrāt ad ſuperiorē? quare non ſtat hic ſententie plurium. lxv. di. ſane. Intelligunt quidā q̄ hoc dicit in cauſa criminali: ſi vbi opz oēs epos cōſentire vt. vj. q. iij. c. j. & ij. Sed poteſt intelligi in eo caſu qñ in prouincia dubitat de negocio aliquo inter epos: tunc recurritur ad ſedem ſuperiorē. Uel intelligas in eo caſu etiā qñ diſſentiunt epi in ſnia, non q̄ ſniaz aliquā profe rant: ſed videtur quibuſdā vno modo ſententia: alijs alio modo.

a ¶ Maiores. vt de fide: vt. xiij. q. j. quotiens.

¶ Oncilia. ¶ Cal⁹. Qui dā epiſcopi ſingulis annis ſine ſede aplica concilia faciebāt. quare ſymmachus papa ea caſſat cū non inueniatur aliquid conſtitutū ſine auctoritate ſedis aplice imo ſēp ei maiora negocia reſeruāt.

ij. ps.

b ¶ Sacerdotuz. .i. epiſcoporum.

c ¶ Perdiderūt. Not. q̄ aliquis dr perdere qđ nunq̄ habuit. ſic. v. q. vj. quia iuxta. xxiij. q. iij. guliſarius.

‡ Ubi de hoc. Archi. xxiij. di. quotūdā ‡ ſic. xxxij. q. j. q̄ vero. & c. moyſes.

¶ Hinc etiam. Hec eſt. ij. pars diſt. in qua ponit q̄d iuris ſit de ſynodis.

¶ Cauſa. Itē. §. diuidit duas partes. In prima dicit q̄ ſymmachus papa erat de quibuſdam criminib⁹ diffamat⁹. Unde Theodoric⁹ rex venit̄ rom̄ concilij cōgregauit vt examinarentur ea que obijciebāt pape. Tunc ſurgentes epi ligurie & emilie & venetie dixerunt imperatori q̄ ad papam ſpectabat conuocare concilium. imperator ad hoc benigne reſpondit omnia eſſe in poteſtate ſynodi: committēs negociū authoritati pontificiz, dūmodo pax in ciuitate romana ſeruetur. In ſcda ibi, Epiſcopi vero: dicitur q̄ epi ibi congregati authoritate eiuſdē ſymmachi interueniente abſoluēbāt ipſum ab humano iudicio, a ſolo deo iudicandū: & reſtituendos clericos qui receſſerāt a ſymmacho papa, in ſuis officijs decreuerunt: dūmodo primo ſymmacho ſatisfaciant. Cui ſtatuto primo ſubſcripſit Laurent⁹ epūs eccleſie Mediolanentis: ſecundo Rauennas: et poſtea. lxxv. epi.

d ¶ Precepiſſet, iſti epi venerūt ad citationē regis nō q̄ venire tenerentur: ſed vt reuocarent eum ab errore ſuo. Simile ad hoc extra de exceptionibus. olim.

e ¶ Juſſione dñi, habet ergo romana eccleſia auctoritatez a conciliis, ſz imperator a populo. vt. xciij. diſti. legimus. in ſi. Contrariū huic ſignatur. xxj. diſ. ſanus. & xxij. diſ. omnes. vbi dicitur q̄ romana eccleſia habet primatū a dño, et non a cōciliis. Sed dic principaliter habuit a dño: ſecundario a conciliis.

f ¶ Reuerentiā. Debet imperator reuerentiam eccleſie: ſed de reb⁹ eccleſie nihil pōt diſponere: vt. xcvj. di. bene. vnde nec dignitates nec prebē dande dare pōt: † vt dam. xvj. q. vj. ſi quidem pacem. Arg. contra, & ex de ſuccu. cū inter. in parte deciſa, & di. vbi dicitur rex cōpellitur deferre decanatū: ſz forte hoc fortē ex cōſuetudine, & ex priuilegio. xxj. queſtio. j. hinc etiam.

g ¶ Immunis. j. ij. q. vij. §. item ex balaam. in ſi. Contra. ibi dicitur q̄ §. nonne. §. illud.

h ¶ Ante tempus. Quod fieri nō debuit: vt. viij. q. iij.

i ¶ Synodo. vt. xcvj. diſt. bene.

Ordo inter bisc. Contra. xvi di. fer. ra syno dus. &c. prima annota no. vbi de hoc Arcid.

¶ Piscopos. ¶ Tēp⁹. Sciale est q̄ qui prius dignitatē receperūt, preferendi sunt alijs: ¶ vt.lxxiij. dist.eporū.et.lxxv.dist.c.vlti.et extra de maio.et obe.ca. j.quonā ille gradū ceteros antecedit quem labor prolixior et stipendia longiora fecerunt anteire: vt.C.de of. ma. offic. l. nemo. nisi aliquis receperit dignitatez a principe. ille enim p̄ponitur alijs: vt extra de maio. et obe.per tuas.¶.ff. de albo scri.l.ij.et nisi sint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis: qui licet sint posterius ordinati, tamen p̄ponūtur alijs: vt hic i palea.placuit. distin.prori.

¶ Piscoporum ¶ Hoc di.distinxit in tres partes. In prima probat q̄ concilia episcoporū debent fieri bis in anno: et hoc probat per sex canones: qō tamē correctum est. Secūda ibi,quoniam quidē. Tertia ibi, et si. ¶ Lulus. Dicti est supra ¶ ostēsum q̄ epi nō possunt celebrare concilia sine licētia romane sedis in quibus aliquid generaliter definiāt vl statuant: ad correctionē tamen cōcilia celebrare, et indicere que iam statuta sunt generaliter vl specialiter possunt.

b ¶ Episcoporū. hic titulak. xviij. di. In proxima dist. magister ostēdit ¶ q̄ prouincialia cōcilia nihil generaliter possūt cōstituere ideo cōsequenter ostendit ad quid sint vtilia. addit etiā quotiens et q̄ in anno, ¶ quo tempore anni, ¶ cuius auctoritate sint celebranda: ¶ et q̄ metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis conuentibus ad concilia. addit de pena episcopi qui vocatus ad synodum non venit. In fine dicit q̄ infra sex menses debet episcopus indicare suis subditis ea que in concilio acta sunt. Zan.

¶ Constituendum. Illud non est verum: quia episcopi bene possunt condere canones episcopales, et archiepiscopus prouinciales: quia quilibet populus et

natē episcopum Mediolanēsem subscripsisse ¶ respondisse legitur: ex quo et sedis prerogatiuam ante eum habere colligitur.

Ait enim Gregorius Siagrio epō Augustudunensi.

¶ Piscopos ſm ordinationis sue tēpus[a] siue ad consedendū in cōcilio, siue ad subscribendū, vel in qualibet alia re sua attendere loca decreuim⁹: ¶ suoz sibi prerogatiuam ordinum vendicare.

¶ Verum tēpus ordinationis nō ad ecclesias, sed ad psonas refertur: sicut ex cōsuetudine cardinaliū sctē romane ecclesie et epōrū vniuscuiusq̄ prouincie euidenter apparet.

¶ Distinctio.xviii.

¶ Piscoporū[b] igitur cōcilia (vt ex premissis apparet) sunt inuētada ad definiendū, ¶ ad cōstituendū [c]: non autem ad corrigēdum. Sūt enim necessaria episcoporum cōcilia ad correctionē, ¶ ad exhortationem: q̄ etsi non habent vim constituendi, habent tamen authoritatem imponendi ¶ indicendi quod alias statutum est: ¶ qō generaliter seu specialiter obseruari p̄ceptum est.

¶ ✠ Babilonēsi cōcilio.ca.vj.

Palea.

¶ Placuit vt conseruato metropolitani primatu ceteri epi ſm sue ordinationis tps alius alij deferat locū. Unde Leo papa Anastasio Thessalonicensi episcopo.

¶ Bini conuentus p singulos annos ab epīs celebrentur.

¶ De conciliis aūt episcopalibus nō aliud iudicimus, q̄s qō sācti patres saluberrime ordinauerūt: vt.s.bini[b] conuentus p annos singulos habeant in quibus de oībus[c] querelis q̄ iter diuersos ecclesie ordines[f] nasci assolēt, iudicetur: ac si forte iter ipsos qui p̄sunt, de maioriб⁹ peccatis nascāt (quod absit) causa que prouinciali examine nequeat definiri: fraternitatē tuam de totius negocij qualitate metropolitan⁹[g] curabit instruere[h]: vt si coīā positis partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostrā cognitionē q̄quid illud est transferatur. ¶

Item ex Niceno concilio.

¶ Quo tēpore concilia epoz sunt celebranda.

¶ Habeatur semel cōciliū ante dies quadragesimē[i]: vt oib⁹ (si que sunt simultatibus[k] amputatis, mūdum ieiunium et solenne deo possit offerri. Secūdū vero agatur circa tempus[l] autumni. ¶

Item ex Antiocheno concilio.

sciendū. nō tamen tanēs testis: vt.ij.q.vj. statuendum. ¶

¶ Habeatur. ¶ Dies quadragesime. In seq.capi. dicitur q̄ post tertiam hebdomadam paschē: ſz iste canon p̄tendicat illi: quia iste canon est niceni concilij vel loquitur secundum diuersas consuetudines. ¶ xvj. distinctio. capi. vj. versi. j. argu. lxxvj. distinctio. vtinam. Archidia.

k ¶ Simultatibus. Simultas est odium primatum. lxv. dist. ca. iij.

l ¶ Circa tempus. Jdibus octobris: vt j. ca. seq.

Palea.

¶ De conciliis. ¶ Item hoc ca. statuit Leo vt concilia episcoporum fiant bis in anno: et ibi clericorum questiones diffinantur: et si ibi dirimi nō possunt, referantur ad p̄matem: et si nec ibi poterunt terminari, ad sedem apostolicam referant. d ¶ Bini. Hoc correxitur j. eo. quoniā. et extra de accu. sicut olim.

e ¶ De oib⁹. Ad eos spectantibus.

f ¶ Ordines. id est laicos vel clericos loquit primati vel patriarche.

g ¶ Metropolitanus. Nota q̄ in magnis negocijs semper consulet archiepiscopus suū p̄matem: vt hic, et lxv. distin. de persona. et. vj. q. iiij. si inē episcopos. Itē habes hic q̄ p̄mas non debet interesse concilio metropoli. et. xcij. distin. ca. penult. et. xj. q. j. si clericus aduersus.

h ¶ Instruere. Ergo iudex a quo appellatur potest instruere iudicem ad quem appellatur: et eius causaz quare non recipit eius appellationē et exemplum sibi reddere debet: vt ff. de appel. recip.

Prias ī concilio epi non dz iteresse.

¶ Et h⁹ p appellationē vel consultatio nem vt q̄rimonian.

¶ Sub. qō iter alia primatum obtinet xv. dist. c.j. ¶.ij.

a ¶ Ropter. ¶ Admoneant.i.cõuocent.vel ꝓpie:ꝛ sic est argu.q; mora pōt purgari:ꝫ ecrius dies

Ad est adiecto dei nō facib aliquē eē i mora. Lau.

quoniã.ꝛ eē de cōcel.prebē.ꝛ eccle.non vã.q; diuersitate.ꝛ.ff.de peri.ꝛ cōmo.rei ven.l.j.§.licet aūt. Arg.ꝛtra extra de elec.cum in cūctis. Arg.contra.vij.q.j. presentiã.ꝛ.xx.q.ij.quelib.ꝛ.C.de ꝛtrahē. stipu.magna.ꝛ eē de do.et contuma. cum dilecti. Solu. vbi dies prefigit a canone, mora pōt purgari.sec⁹ si ab hoīe p̄figitur dies arg.ff.de arb.si cū dies.§.vlti.ꝛ.l.cel sus. Jo.Sz hoc nō est verũ:vt eē de sup.neg.pre.ꝫ ibi dicit videt q; mora purgari non possit sed certe noua decre.dicit q; in solutione pēcionis mora ītra breue tempus possit purgari: vt eē de loca.c. vlti. sed illa loquitur in alio casu.ꝫ

§ Vide l hūc lo cū Joã. bapti. b piũ annotatio nuz posterior.c.lxv.

decreta.licet. Vel dic q; illa corrigit decre.licet. Bar.

b ¶ Idibus. Hoc falsum videt:quia idus semper est in xiij.die.vel.xv.Finsterior q; none precedũt. si eñ mẽsis habet ſtuor nonas,sunt idus.in.xiij.die.si vero ſex nonas, sunt in.xv.die. Et ita idus nūq; sunt in.x.die.verum est apud nos:ſz apud grecos bene est in x.die.Dicunt quidam,ꝫ idus quã do;dicitur large: vt hic:scilꝫ totũ illud tẽpus ex quo post nonas ſtatim incipiunt cõputari: vt cũ dicitur.viij. idus.vij.idus.ꝛ sic deinceps. nam in principio mensis dicitur calende.deinde.iiij.vel.vj.nonas.deinde terminatis nonis dicitur.viij.idus.vij.idus.quare ergo dicitur q; sit decimus?Sed dicas q; hic vocat hoc nomine idus quẽlibet diem qui est inter illos dies qui dicuntur idus: non vltimum diem illoꝝ, qui proprie et absolute dicitur idus. Alia expositio que ſit hic,non valet.

Calende,none,et idus.

§ vt Laurenti⁹.

c ¶ Hyperberetei mensis.id est octobris.

d ¶ Et omnes.et pro id est.al⁹ si omnes debent cõe-

* de h⁹ j.eo.c. pe.lau.

nire de prouincia:quare eps reseraret eis oia ea que fierent ‡ in synodo: vt j.ca. decernimus.

e ¶ Concilia, prouincialia: q; quilibet eps irrequisto metropolitano potest facere concilia episcopalia : vt xxxviij.distin.quando.

f ¶ Causis.que ad statum prouincie spectant.

g ¶ Ropter. ¶ Admoneant ſtra correctionẽ,et cõtrouersiar; dissolutionem bis in anno epale concilium fiat.

Ropter ecclesiasticas causas et q; existũt controuersias dissoluẽdas:iuſtrice re nobis visum est bis in anno p singulas prouincias eporꝝ cõciliũ fieri.Semel quidem post tertiã hebdomadaz paschalis solẽnitatis:ita vt i quarta hebdomada que sequitur,ꝛ in medio temporis inter paſcha et pentecostẽ concilii compleatur. Admoneant* aũt comprouinciales episcopos hi qui in amplioribus ciuitatibus, id est metropolitanis degunt.

¶ Secundũ vero concilii idibus⁹ octobris habeaꝫ:q; dies apud grecos hyperberetei mensis‡ decimus inuenit. In ipsis aũt cęlijs ꝛ pſbyteros ꝛ diacones presentes esse oportet:et oēs* quotquot se lesos existimãt, synodicaz expectare siam: nec liceat aliquibus apud semetipsos cõcilia‡ sine metropolitanorum ꝛ epoꝝ conscientia et cõsensu facere: quib⁹ et de oīb⁹ causis* cõstat esse pmissum iudicii. ¶ tẽ ex cõcilio Laodicẽi. ¶ Semetipsos acculant q vocati ad synodum venire contemnunt.

On oportet vocatos epos ad synodũ cõtẽhi qui. § Item si quis propter tempestatem vel flumen vel q; vocatus est ad testimoniũ vel ad dignitatem:vel si incipit abesse causa reipubli. vel si domestico funere impeditur:vel si maius negocium ipsum trahit,excusatur:vt.ff.si quis cau.l.iij.§.j.et.ij.et.l.iiij.et.ff.ex quibus cau.maiores.item hi. vel si ad maius tribunal vocatus est:vt.ff.de re iudi.contra pupillum.§.his qui. Item timor hostium.extra de appel.ex parte.

Vonis quidẽ. ¶ Hec est secũda pars huius distin. in qua probat q; ſufficit q; semel in anno fiat prouinciale concilium. Jo.de fan.ꝛ q; ſingulis annis concilii puinciale debeat celebrari,ponit sub precto.Archi.

¶ Cauſis. Hoc ca.diuidit in duas partes. In pma ostendit

f ¶ Causis.que ad statum prouincie spectant.

g ¶ Ropter. ¶ Doceri.Iz enim non debeant indigere doctrina:vt.j.q.vij.conuenientibus.

h ¶ Accusare.id est debent ercõica ri: vt.ij.q.vj.q̃s̃ probatus.

i ¶ Multe.Arg. q; p sequẽtia inteligũt ꝛ presumũtur precedẽtia.nã si quis ab hereticis q violentiã tractus fuerit,et per mẽsem steterit cũ eis, presumit non tractus: vt.j.qõ, cõstat. Item arg. cõtra prelatos et viros subditos:et contra magros et viros discipulos: vt.xxviij.dist.pualiꝫ. et.xxj.qõ.ij. qõ aũt ait.liij.dist. legẽ.xij.q.ij. quatuor.xxiij.di.multis.xxxiij.q.j.cum per bellicam.ꝛ.C. de adul.si qui.

k ¶ Necessitatibus. Que necessitas excuſet,habes de cõse. distin.iij.

Vontã quidem regula est que dicit bis in anno per singulas prouincias

Ueruenit. ¶ Cal⁹ Quidam epi cõcilia nõ celebrabãt: quare statuũ fuit in synodo vt bis in anno epoꝝ cõcilia celebrent ad correctionem eoꝝ q̃ fuerint emendanda. Statuit etiam q; oīes epi,prouince interſint : niſi necessitate aliq̃ excusent:alioquin coꝛripiantur.

l ¶ Multe. Arg. q; p sequẽtia inteligũt ꝛ presumũtur precedẽtia.nã si quis ab hereticis q violentiã tractus fuerit,et per mẽsem steterit cũ eis, presumit non tractus: vt.j.qõ, cõstat. Item arg. cõtra prelatos et viros subditos:et contra magros et viros discipulos: vt.xxviij.dist.pualiꝫ. et.xxj.qõ.ij. qõ aũt ait.liij.dist. legẽ.xij.q.ij. quatuor.xxiij.di.multis.xxxiij.q.j.cum per bellicam.ꝛ.C. de adul.si qui.

k ¶ Necessitatibus. Que necessitas excuſet,habes de cõse. distin.iij.

Ueruenit. ¶ Cal⁹ Quidam epi cõcilia nõ celebrabãt: quare statuũ fuit in synodo vt bis in anno epoꝝ cõcilia celebrent ad correctionem eoꝝ q̃ fuerint emendanda. Statuit etiam q; oīes epi,prouince interſint : niſi necessitate aliq̃ excusent:alioquin coꝛripiantur.

¶ Compiant epi q̃ ad concilium vocati venire recusant.

Ueruenit ad nostras aures q; in puincijs cõſtituta epoꝝ cõcilia minime celebrẽtur. hoc eꝛ eo ꝓbat q; multe‡ q̃ correctione opus habẽt ecclẽaſtice res negligant. Statuit ergo hec ſcta synod⁹ fm regulas patrũ bis in anno in vnũ cõuenire p ſingulas prouincias epos:vbi ſingula que emerſerint corigantur. Qui ẽo noluerint cõuenire epi cõſtituti in ſuis ciuitatibus, et hoc maxime cum ſint corporis ſanitate ſint conſiſtẽtes: cum etiã ab oībus alijs vrgẽtibus necẽſitatibus* et inexcusabilibꝰ negocijs ſint liberi:licere eos fraterne charitatis cõmonitionibus coripi.

Item ex.vij.synodo.

¶ Canonicus vitaccat penis metropolitanus qui ſaltẽ semel in anno celebrare concilium negligit.

Quoniam quidem regula est que dicit bis in anno per ſingulas prouincias

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

antiqua regula precipiebat synodum bis in anno celebrari. Sed q; hoc difficile erat, ideo sexta synodus statuit semel in anno fieri. Princeps ꝯo q̄ hoc prohibuerit, excōicet: & metropolitan⁹ qui cōciliū neglexerit celebrare, canonice puniet. In sexta ibi, Dū aūt. Et q; donec synodus agitur, episcopi debēt esse in terris diuinis mandatis: & q; metropolitan⁹ nō habeat licentiā petendi aliquid ab epīs venientibus ad synodum. & si cōuictus fuerit aliquid exegisse, in ꝯdruplū restituet.

¶ Offi quidem regula. Aliud not. q; ista sc. cū hec synod⁹ ꝑ ve- ꝑ sexta fm ius corrigere antiq; et quā constitutionē Iustiniani fecit mētionem de Codi. ipsa: & sic est hic aliquando sc. gu. q; vna cōstitutio tollit aliā nisi faciat mētionem de ipsa, tio nō reuocet per ea. Et hoc est quod dicit in rescriptis: q; aliter nō videt papa posse dispensare cōtra ea que certa scientia contrariū constituere.

Sed hoc non dicoverū: et ly in rescriptis et priuilegijs requiratur q; fiat mentio prioris ad ꝯfer. ve- ꝯ de rescr. et hoc vt prioza reuocentur; ꝑ non tñ est ita in cōstitutionib⁹: et hoc ideo quia cū odi- constitutio ꝑcedit ex libero motu dñi pape: et q; ola iuris. Ar. ra habet in scrinio sui pectoris: vt. C. de testa. olim. Item Testū et est arg. ad hoc ex de cog. spi. c. j. sit⁹ in testamētis non secūdi requiritur q; fiat mentio prioris: q; testamentū pro lege an reuo seruat. xiij. q. ij. c. vlti. nisi in duob⁹ casibus: vt si sit testacer pu- mentū factū inter liberos: ꝑ vt. C. de testa. l. hac consultissima. §. ex imp̄fecto. & aut. hoc inter liberos. & nisi ipse ꝑ Idē & testator legem sibi testandi dixerit: cum dixerit: si fecero si ꝑmus aliud testamentū, nō valet: q; tunc faciendo secundum deroga ops q; faciat mentionē de primo: vt. ff. de leg. iij. si quis, totiē in prin. in conciliis autē antiquius obtinet si est potior⁹ scio. ff. authoritatis: vt. l. dist. dño scrō. in fi. Jo. Verū est q̄ in § leg. j. rescriptis continet: sed olim factor⁹ habere memoriā, pomilib⁹ tius est diuinitatis q̄s humanitatis. C. de vete. iur. enu. et ibi. L. ij. §. fi. dē. nec ꝑsumit papa ex certa scientia indulge- §. vlti. re per secundū rescriptū post primū sup eodē: sed ꝑsu Argu. mitur q; hoc faciat ut memor⁹ priorⁱs. ex de offic. delega. ex parte. j. Ipsum enim fallit oblitio. xxiij. dist. preterea, sed vt tangit ibi glo. Jo. ipse habet vel ꝑsumit habere ola iura in scrinio pectoris sui. In legibus et cōstitutionibus cōmenī iura: & posteriōr tollit priorem: ly non faciat mentionem de ipsa. ff. de legi. nō est nouū. In testamentis autē alia est ratio, ne libertas suprema iudicij infringatur: q̄ esse nō debet. ff. pro socio. cū duob⁹. §. idē respōdit. q; nihil est q̄ magis hoibus debeat ēe q̄ suprema voluntatis liber sit stylus: & liberum q̄ iterū non redit arbitrium. C. de sacrosan. eccle. l. j. in fi. sed in duobus casibus supra not. in glo. Joan. est speciale. Berū.

¶ Porro non habet metropolitanus licētiam ex his que defert epīs secum, siue iumentum, siue aliquā speciem exp̄tendi. q; si hoc egisse cōuictus fuerit, soluat quadruplum[d].

Item Leo quartus.

¶ Non cogant pbri ad sacra concilia eulogias deferre.

De eulogijs[e] ad sacra concilia deferendis nihil inuenimus a maioub⁹ terminatum: sed sicut vnicuiq; presbytero placuerit. nam si constitutum fuerit aliquid illo tempore benedictionis offerri, forsitan minus[f] libenter ad synodos accurrerēt, & magis venire obtrectarent: que non sunt (vt arbitror) rationabiliter reprehende: nec vltro delate respuende[g].

Item ex concilio Cartaginensi quarto.

oportere fieri p cōuentū epōrum regulares inquisitiones: ꝓpter fatigationes, et vt opportune habeant ad iter agendum hi qui cōgregandi sunt definierunt sexte synodi sancti patres omni excusatione[a] remota oibus modis semel in anno fieri, & depravata corrigi. ¶ Hunc ergo canonem et nos renouam⁹: & si quisq; princeps inuentus fuerit hoc ꝓhibere, cōmunione[b] priuet. Si quis vero metropolitan⁹ hoc neglexerit agere absq; necessitate vel vi[c] seu aliqua rationabili occasiōe: canonicis penis subiaceat. ¶ Dum autem synodus agit super canonicis & euangelicis negocijs, opz congregatos epōs in meditatione et solicitudine fieri custodiendoz diuinoz & viuificandorum domini mandatorum.

et. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. in fine. Archid.

a ¶ Excusatione. frivola: nam rōnabiles exceptiones semper admittunt ur: ꝑ vt ēē de offi. deleg. ex parte.

b ¶ Cōmunione. Not. principes posse excōicari: q̄s verum est etiam a sacerdotibus: vt. j. dist. xcvj. duo sunt. xj. q. iij. si autē vobis. et. C. vbi de crimine agi oportet. auc. qua i pupicia.

c ¶ Vel vi. Vide tur ergo q; si aliquis per vim detineatur ab aliquo et aliquid interim fiat contra ipm, q; retractari possit illud. Idē est si per dolum alteri⁹ non veniat: vt ē de integ. resti. ex literis. Sed ꝓriū legitur. ff. si quis cautus. l. ij. §. vlti. et. ff. de eo per quē factus erit. l. vlt. vbi dicit q; si p dolū aut vim alicui⁹ aliqs nō venerit ad iudiciū, non revocat id q̄ factū est: sed datur actio contra ipm impedientem. Sed dic q; non revocat ipso iure: sz p in integrū restitutionē: ꝑ vel in eo casu revocat quādo detētor non est

ꝑ §. c. c. ff. j. e. si epūs. Archi. Revocāt fertā ꝑ violēter detentū.

ꝑ ff. de eo per quē factū est. l. vlt. §. j. Arc. Clerici pñt pecuniarie puniri.

ꝑ Dic vt no. j. xxiij. q. v. si vos Archi. ꝑ Aget iste a q̄ accepit ꝑ eū superiorē ex. q̄. j. si clericus. Archi. Eulogie. Magri debent gratis docere.

d ¶ Quadrupli. Argu. q; clerici possunt pecuniariter puniri et punire: vt. xxiij. dist. q̄s. in fi. & xvij. q. iiij. definiuit. et. c. si quis deinceps. et. xxiij. q̄. v. de liguribus. Arg. contra extra de pē. licet. ꝑ Sed dic q; vbi pena spiritualis est in iure statuta, non debet infligi pecuniaria, als secus. extra vt lite non contesta. quoniam in fi. ideo autem punitur in quadruplum: quia crimen concussionis ꝑ commisit: quod punitur pena quadrupli. j. q. j. quidam. et. q̄. vij. sancimus. in fi. et tam laicus q̄s clericus punitur pena concussionis: vt. xxiij. q. j. militare. huic signatur cōtrarium. xij. q. ij. fraternitas. vbi dicitur q; ecclesia non debet suum cum augmento recipere. Sed dic q; hic non recipit nomine ecclesie: sed ꝓprio nomine. xvj. q. vj. si episcopum.

De eulogijs. ¶ Casus. Querebat quidā epūs a papa virum presbyteri tpe synodi deberent afferre eulogias. i. munuscula epīs? Et respōdit papa nil se inuenisse a maioribus definitum: sed in arbitrio cuiuslibet presbyteri qui voluerit exhibere. Nam si definitū esset aliquid tempore synodi a presbyteris dandum, minus libenter venirent ad synodum.

e ¶ Eulogijs. Eulogie dicuntur munera que deferūt subditi suis prelatis.

f ¶ Minus. Argu. q; magistri non petant collectam a scholaribus: vt libentius veniāt ad scholas. sic. j. q. j. baptizandis. & c. placuit vt vnusquisq; j. q. ij. vendentes.

g ¶ Respuende. Arg. q; quedam licite possumus recipere, que tamen petere prohibemur: vt. j. q̄. ij. placuit.

ea.q.ꝫ pio.xiij.q.ij.questa.

Citat⁹ a ipedir⁹ an mittere teneat.

¶ Episcopus. ¶ Casus patet in summa. ¶ Legati. Argu. q̄ ꝫ citatus ad iudiciū venire non possit: nisi forsan[a] venet mittere, puta ratoñ. v.qō.iij. si egrotans. et ēt de ap. constitutis. Argu. contra ēt de peu. querelā. De hac materia q̄as v.qōne.iij. si egrotans. sed illud ca. querelā. loquitur in ardua causa.

¶ Lacuit vt. ¶ Dicit in hoc ca. q̄ episcopi nisi fuerint impediti, semper debent ad synodum ire: et si ire non potuerint suas excusationes in literis mittāt. q̄ si neglexerint ad primatē mittere, a cōione fratrū priuētur, ⁊ ecclia sua tñ sint contenti: ⁊ priuentur cōmunione fratrū vsq̄ ad sequētem synodum.

b ¶ Neq̄ egritudine. grauī: vt.j.e. si quis epoꝝ. non enīz excusat leuis febricula, vel vetus quartana: vt ff. de edil. edic. l.j. ⁊.ꝫ. sed sciendum.

c ¶ Literatoue. Vel etiā per certū nuncium[f] cui credi possit: vt.xcvij. distinct. nobilissimis. extra de offic. deleg. prudētiam. extra de rescri. ex parte. et ca. fraternitatis.

[f] tenet hoc idē Hugo.

d ¶ Rationem. No. nō sufficit dicere se nō posse venire, nisi rationem impedimenti assignet. sic extra de offic. et pote. iudi. dele. prudentiā. et de rescrip. sciscita: ⁊ illam causam probabit: vt.iiij.q.v. quisquis. in fi. et per vnum testem potest probare: vt extra de procur. ex insinuatione. licet sit argu. contra extra de in integ. restitu. ex literis.

Ubiꝫ hª et ēt testi. venies. j. ibi videas. Excōicatus vtrumꝫ possit eē in vna ecclesia ⁊ non in alia.

¶ Joā. Sed certe credo hoc esse speciale vt vni testi credatur cum suo iuramento. Jo.

e ¶ Communione. Videtur q̄ aliquis potest esse excommunicatus in vna ecclesia et non in altera: vt hic: et.lviij. distinct. si quis de alterius. et sic est contra.iij. qō v. quisquis. Sed dic q̄ iste non est excommunicatus: sed cum aliis episcopis non communicabit: quia non venit ad negocia ipsorum: vel ad consecrandum episcopum cum aliis.

¶ Sine graui necessitate episcopꝰ ad synodū tren̄ tardet.

¶ Episcopus ad synodum tre non tardet si non satis graui necessitate inhibeatur: sic tamē vt in persona sua legatū[g] mittat: susceptur⁹ (salua fidei veritate) quicquid synodus statuerit.

Item ex concilio Cartha. v.

¶ Excusatorias literas dirigāt qui grauati ad synodum tre non possunt.

Placuit vt quotiēscūq̄ congregandū est concilium: epi qui neq̄ etate, neq̄ egritudine[b] neq̄ alia grauiori necessitate impediūtur, cōpetenter occurrāt. q̄ si non poterunt occurrere, excusationes suas literatoue[c] conscribant. nisi autē rōnem[d] impedimēti sui apud primatem suum reddiderint, ecclesie sue cōmunione[e] debent esse contenti.

Item tē ex concilio Turoñ. c.ij.

¶ Palea.

¶ Episcopꝰ non debet abbatem[f] cogere ad synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa existat.

Item ex cōcilio Arelatensi.

¶ A cōmunione sit alienus q̄ synodo adesse cōtempserit.

Si q̄s aūt synodo adesse neglexerit, vel cetus fratrū anteq̄s[g] concilīū dissoluatur crediderit esse deserendum, alienū se a fratrū cōmunione agnoscat: nec euꝫ recipi liceat, nisi in sequenti[h] synodo fuerit absolutus.

Item ex cōcilio agathensi. ij.

¶ Cleric⁹ ad primā synodum a cōmunione abstineat qui a metropolitano vocat⁹ absq̄s graui necessitate synodo adesse neglexerit.

Si epūs metropolitanus ad cōprouinciales epōs epīas direxerit in quibus eos aut ad ordinationē sūmi pontificis[i] aut ad synodum inuitet: postpositis oībus (excepta graui infirmitate corporis, ac p̄ceptione[k] regia[l]) ad constitutam diem adesse non differant. q̄ si defuerint: sicut prisca canonum authoritas precepit, vsq̄s ad proximam synodum a charitate fratrū, et ecclesie priuentur cōmunione.

Item ex concilio tarraconē.

¶ A cōmunione priuet epūs qui a metropolitano vocatus ad synodum venire contempserit.

Si quis episcopoꝝ commonitus a metropolitano ad synodum nulla graui necessitate intercedente corporali venire contempserit: sicut statuta patrum sanxerūt, vsq̄s ad futurū cōcilium cunctorum episcoporū charitatis cōmunione priuet. Item ex concilio Martini pape.

[f] Abbatem. Hoc intelligi potest de abbatibus Cistercien̄ ordinis: vt extra de statu monā. cap. j. nisi pro crimine enormi. xj.qō.iij. principes. sed alij abbates debent venire ad concilium: vt xviij. quest.ij. abbates. et.j.e. decernimus. et hanc partem habes. xvij. q.ij.ꝫ. vltimo.

g ¶ Anteq̄s. vt.j. de consecrat. distinc.j. omnis. xj.q.iij. certum.

h ¶ Nisi in sequēti synodo. Sic ergo quādoq̄ differtur absolutio: vt maior rubor sit ei absolui coram multitudine. Similiter in sacrilego differt: vt diutius confundatur. xvij.qō.iij. si quis suadente. Sic differtur absolutio illius qui multum deliquit: vt.xj.qō. iij. qui iubente. vnde licet ante voluerit absolui, non auditur: alias regulariter non debet differri: vt extra de appellatio. qua fronte.

i ¶ Summi pontificis. Lege: vt ij.q.vij.ca. accusatio. vel audire de eis q̄ ordinaueri summus pōtifex.

k ¶ Preceptione regia. Iz epūs suo metropolitano tāqm maiori teneatur obedire: vt.ꝫ. dist. viij. q̄ ꝫtra mores. tñ hic defert regie dignitati: vt xci. q.ij. de rebus. Item

l ¶ Regia. xvij.q.vlt. si vobis. ⁊.c. si q̄s epōs. cōtra. sed hic loquitur de his qui habēt feudū, ibi nō: immo et quilibet deberet venire si vocaretur propter negocium regni. vel illud intelligitur cum episcopus relicto ecclesiastico iudicio pergit ad imperatorem petens ibi iustitiam: quod nullus clericus debet facere. xj. questione.j.

Si placuit.

Item quis episcoporum. Nihil notatur.

Propter ecclesiasticas causas.¶ Casus. Dicitur in hoc capi. q̄ metropolitani. bis in anno debet concilium congregare et omnes epos prouincie conuocando: ad quod etiam conuenire debent sacerdotes vel diaconi, vel omnes qui se lesos existimant: et qui in aliquo delicto inuenti fuerint, sm rationem excommunicentur. Necesse pōt concilium celebrare, nūi fuerit metropolitanus.

a ¶ Propter ecclesiasticas causas. Martinus qui fuit solicitus pro republica, renouauit canones: vnde dicitur renouator canonum.

b ¶ Vel hi. Quasi dicat: vel oēs veniant, vel saltem hi q̄ sunt lesi. †non enim oēs tenentur venire: vt.j.ea.ca. proximo.

c ¶ Cōmuni consensu, epoꝝ. Jo.

d ¶ Sententiaz, absolutionis.

e ¶ Cōcilia. prouincialia sulz cum aliis epis. sed episcopale potest: ‡ vt xxxviij.distin.c. q̄ij.q.vj.c.placuit.

¶ Singuli vero. Hec est tertia pa distin. in qua dr. q̄ singuli epi eccl̄ijs suis notificare debeant que in concilijs statuuntur.

Decernimus vt dū.¶ Casus. In hoc ca. dr q̄ epūs postq̄z redierit a cōcilio archiepi, intra sex mēses debet omnes suos subditos conuocare, et eis indicare que sunt in synodo acta: q̄s si non fecerit, duobus mensibus excommunicetur.

f ¶ Ut dum. Id est postq̄z.

g ¶ Abbates. Immo abbates non vocabit ad synodū: vt.ij.e. in illa palea episcopus.

h ¶ Excommunicationis. Id est suspensionis ab officio duorum mensium. sic. lxxxvj. distinc. tanta. et.x.q.iij. vnio. in fine.

De epistolis. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes In prima dicitur q̄ dictum est: sulz q̄ decretales vim habent canonum. p. Secunda ibi. Sic ergo.

¶ Supra. Supra tractauit Gratianus de authoritate canonū, et constitutionibus sanctorū in dist. xvij. In hac vero. xix. distinc. tractat de epistolis que emanant a papa: et ostendit q̄ decretales epistole eādem vim habēt et authoritatem quam canones.

i ¶ De epistolis. ij. in proxima dist. tractauit magister de authoritate canonum. † Hic agitur de authoritate decretalium: et ostendit hic q̄ eiusdem sint authoritatis decretales et canones. Sciēdum itaq̄ q̄ quedam decretalis epistola ē generalis: quedaz specialis. Generalis ‡ est que ad omnes dirigitur: vt ij. q. v. omnibus. Specialis est que specialiter ad aliquos mittitur: vt xxxv.q.iij. q̄s scripsi. vij.q.j. petisti. siue sit generalis siue specialis: dummodo aliquid definiatur per eam, pro iure generali habenda est: vt. xvj.q.iij. licet. extra de sentēn. et re iudi. in causis. nisi sit tradita ex tempore, ex loco, ex causa: vt. xxix. distin. sciendum. Si si dubiuz est an sit decretalis, recurrendum est ad registrum: vt.ij. distin.ix. vt veteruz. Presumitur tamē q̄ sit decretalis si reperitur inter aliaz decretales: ad instar illius que reperitur inter aliaz monachales, que presumitur ex hoc monialis: arg. xx. q.j. quem progenitores. Vel si plures eam tenent, tenenda est: vt. xvj. distinc. Isidorus. Distingue prout dicitur extra de fide instrumen. pastoralis.

† Sub. positōnibus sctōz. et xv. dist. Decretales sūt duplices.

‡ Hanc fnitaz h sequt v. et Zan.

Sic romanorū. ¶ Casus. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte Nico. reprehendit quosdam qui nolebant recipere decretales epistolas, quia in corpore canonum quod Isidorus fecit, non habentur inserte. et facit hoc Nicolaus tribus rationibus. Prima ratio est: quia cum papa presteat authoritatem opusculis aliorum: multo fortius suis. Secunda ratio est: quia ipsi recipiunt eas cum pro se faciunt: ergo et cum contra eos faciunt, recipere debent. Tertia ratio est: si ideo non admittant eas, quia in corpore canonum non habentur: ergo eadem ratione non debent admitti scripture beati Gregorij et aliorum multorum qui ante ipsum et post ipsum fuerunt: et

Martinus dicit canonū renouator.

vt.ē. eo.c.p. pē. vbi de hoc.

vt dic vt.ē.e. ſ ſuma. in fi.

ij.ps.

Decretales canonib⁹ equipollēt.

Epistolis vero decretalibus querit an vim authoritatis obtineant: cū in corpore canonū non inueniantur. De his ita scribit Nicolaus papa archiepiscopis et episcopis per Gallias constitutis.

¶ Decretales epistolarum authoritatis habent.

Sic romanorū pontificū decreto, ceterorūm opu-

nouū et vetus testamentū in corpore canonū nō inuenimur. Jn secunda parte ibi, ſz reſpōſuri ſūt. ꝓinde reſpōſio illoū, dicentium q̄ etſi nouum et vet⁹ teſtamētum in corpore canonum nō inueniantur: tamen ea admittimus, quia vniu. c. Innocentij vtrūq; teſtamentū approbat, z dicit eſſe recipiendū: eſſi nullum eorū in corpore canonū ſit inſertū. quibus Nicolaus reſpondet dicēs q̄ eadem ratione debēt recipere decretales epiſtolas: quia vnius. c. leonis pape ꝓcipit oēs decretales epl'as cuſtodiri: vt ſi quis in illas commiſerit, puniatur. z ad hoc inducit. c. gelaſij. Jn tertia p te ibi, his itaq; cōcludit ex ſupradicto decreto tales epl'as ſicut canoēſ eſſe recipiendas.

Concor. l. ab hoſtib⁹. §. ſed q̄ ſimpliciter. ff. ex q. cauſis m. z. et ff. de offi. pſi. l. iij.

a ¶ Reꝓbātur. Ar. q̄ illud q̄ papa approbat vel reprobat, et nos approbare vel reprobare debemus: vt xxiij. q. j. hec eſt fides. et. xxxv. q. ij. veniam.

Papaz imitari debemus.

b ¶ Quāto. Satis eſt. abſurdū eſt aliquē aliq̄ opinulari, et non ſibi: vt. C. de naturali. liberis l. nuper. in fi.

c ¶ Suffragari. Arg. q̄ illud q̄ ꝑ ſe quis inducit, et cōtra ipſum inductum nō ꝺz reprobare: vt inſtrumēta, et ſi qua ſimilia ſunt: argu. dic. ite. neq; quorūlibet. et iiij. q. iij. §. Item in criminali. §. ſi quis teſtiū⁹. et. vj. q. viij. cuius in agendo. extra de cen. cum olim. Arg. extra. q. ſcula tractatorū approbantur vel reꝓbantur, ita vt q̄ verē ſe. apo. ꝓbauit, hodie teneatur acceptum: z quod illa repulit, hactenꝰ inefficax habeatur: quantoᵇ potiꝰ ea que ipſa. p catholica fide, ꝓ ſanis dogmatibus, p varijs et multifarijs eccleſie neceſſitatibꝰ et fidelū moribꝰ diuerſo tēpore ſcripſit: oī honore debent preferri, et ab oībꝰ prorſus in quibuſlibet neceſſitatibus vel opportunitatibus diſcretione vel diſpēſatione magiſtra reuerēter aſſumi: q̄q̄ quidā veſtruꝫ ſcripſerint, haud illa decretalia puſcoꝝ pontificum in toto canonū codicꝭ corpore eſſe deſcripta: et ideo inter canones nō aſſumēda.

¶ Cum z ipſi vbi ſue intētioni hec ſuffragari⁹ ꝟſpiciūt, in oīb⁹ illis indifferenter vtātur: z ſolū nūc ad diminutionē ſe. apo. ptātis, z ad ſuoū augmentū priuilegioꝝ min⁹ accepta eſſe perhibeant.

¶ Jtē ſi ideo nō eſſe decretales epiſtolas puſcoꝝ pōtificū Romanoꝝ admittēdas dicūt: q̄ in codice canonū non habētur aſcripte: ergo nec ſcti Gregorij nec vllⁱ⁹ alteriꝰ qui ante ipſum fuit, vel poſt ipſum eſt, aliq̄ inſtitutū vel reſcriptum recipiēdum eſt: eo q̄ in codice canonū non habeat aſcriptū. Ergo doctrinam eorum z ſanctiones que ab omni lingua venerantur: quia in codice canonum non habētur aſcripte, de codicib⁹ ſuis abradant. Ut q̄d vel mēbranas⁹ occupant, poſt q̄q̄ non habētur accepte? Sed quare multū immoremur, cuꝫ nec ipſas diuinas ſcripturas veteꝝ z noui teſtamēti iam recipiem⁹ ſi iſtos diximus eſſe audiendos: eteñ neutrū horꝝ in codice canonum eccleſiaſticoū habetur inſertū.

¶ Sed reſpōſuri ſunt iſti q̄ ad reſiſtēdum potiꝰ q̄q̄ ad obediēdū parati ſunt: dicētes q̄ inter canones inueniat capitulū ſcti Jnnocentij pape cuius authoritate doceat a nobis vtrūq; teſtamēti eſſe recipiēdū, q̄q̄ in ipſis paternis canonib⁹ nullū eoꝝ ex toto contineat inſertū.

Quibus ad hec reſpōdendū eſt, q̄ſi vet⁹ nouūq; teſtamētū ſunt recipiēda, nō q̄ codici canonū ex toto habeatur annexa, ſed q̄ de his recipiendis ſcri pape Jnnocētij ꝓlata videat eſſe ſcrētia: reſtat⁹ numerū q̄ decretales epiſtole Romanoꝝ pōtificū ſunt recipiēde: et ſi nō ſunt codici canonū cōpaginate, quoniā inter ipſos canones vnū beati Leonis pape capitulū ' conſtat eſſe permixtum quo ita omnia decretalia conſtituta ſe. apo. cuſtodiri mandantur, vt ſi quis in illa commiſerit, nouerit ſibi venia denegari. Dixit enī ca. ſuarum decretaliū. Ne quid vero ſit quod pretermiſſum a nobis forte credatur: omnia decretalia cōſtituta tam bone recordationis Jnnoc. q̄q̄ omnium predeceſſorum noſtrorum que de eccleſiaſticis ordinibus, et canonum promulgata ſunt diſciplinis: ita noſtra declaratione cuſtodiri mādamus, vt ſi quis in illa cōmiſerit, venia ſibi nouerit denegari deinceps.

¶ Dicēdoᵉ vero oīa decretalia ꝓſtituta, nullū de decretalib⁹ ꝓſtitutis pretermiſit q̄ nō mādauerit eſſe cuſtodiēdū. Et rurſus aſſerēdo oīm predeceſſoꝝ noſtroꝝ nullū pōtificum Romanoꝝ q̄ ante ſe fuerūt excepit, cuiꝰ ita non ꝑcepit decretalia cōſtituta ab oīb⁹ cuſtoduri, vt ſi quis in illa ꝓmiſerit, venia ſibi deinceps nouerit denegare. Jtaq; nihil intereſt vtrū ſint oīa necne decretalia ſe. ap. ſtatuta inter canones conciliorum immixta: cum omnia in vno corpore compaginari non poſſint: et illa eis interſunt que firmitatem his que

q. ij. ſi hereticᵉ. cōtra diſtinc. xxxvij. ſi quid veri. z. §. diſtin. x. lege. Primū regulare. ſecundū ſpeciale in odiū hereticorum et fauore fidei z religiōis: argu. ad hoc extra de fo. compe. cū ſit generale.

d ¶ Mēbranas licet leges abtogatas nō teneamus, tamen notitia earum eſt neceſſaria. 8. diſtinc. vij. fuerunt. z eſt hic arg. q̄ nullum verbum poſitum in aliqua ſcriptura debz vacare: vt ſuperflue poni: vt. xxviij. q. j. ſic enim. z extra de maio. z ob. ſolite. z. ff. de vſuris. l. iij. Arg. contra. C. de ſide inſtrumentoꝝ. nō recte.

e ¶ Reſtat. Quasi diceret: quod ob detinet in vno, debet obtinere in omnibus ſimilibus: vt iij. diſtin. denig. in fin. et. xxvj. diſtinc. deinde.

f ¶ Capitulum. Illud. c. eſt. xxvj. q. j. omnia. vbi tamen attribuit dampſo pape: et poteſt eſſe q̄ vterq; fecerit illud. et eſt ſimile. j. queſtio. j. decetero. et de conſecra. diſtin. j. conſulto.

g ¶ Dicēdo. Arg. q̄ verbo generali omnia debent cōprehēdi: vt hic. z. j. q. j. ſunt nōnulli. et. xiij. q. ij. putant. et. xij. q. j. diuerſimis. et. xij. q. ij. non eſtimemus. Cōtra de cōſe. di. ij. revera. z. j. xxv. diſtin. q̄ die.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

papal' a firmatõis vires.

¶ Desunt. Est hic arg. q̃ si papa in aliquo priuilegio vel rescripto cõfirmat alicui ecclesie priuilegia et õpriones ipso robur habeãt illa priuilegia: licet nõ possint exhiberi. & ex hoc q̃ decretales sint recipiende: cum capitm desunt: et vigorem suum assignãt: presertim cũ synodalia gesta inter q̃ ipsi canones statuti sunt in codice canonũ nõ habeanr: sed a nobis oĩ cultu debito venerenr. ¶ Cõsonat autẽ huic btissimo Leoni pape etiã facũdissimus scũs in decretis suis papa Gelasius ita inquiẽs. Decretales epl̃as quas btissimi pape diuersis tpibus ab vrbe Romana, p diuersoz patrũ psultatione dederũt, venerabiliter suscipiendas decernim9. ¶ In quo no tandũ est q̃ nõ dixit decretales epl̃as q̃ inter canones habenr: vel quas moderni pontifices ediderũt, sed quas btissimi pape diuersis tpib9 ab vrbe ro. dederũt. Dicens aũt diuersis tpibus, etiã illa tpa vir sanctus cõprehẽdit q̃ crebrescentib9 paganoz psecutionibus ad se. apo. deferri causas eõz difficillime pmittebãt.

¶ His itaq; diuina fauente gra prelibatis, ostendim9 nulla esse differẽtiã iter illa decreta q̃ in corpore canonũ habentur se. apo. presulũ: et ea q̃ pre multitudine vix p singula corpoũ volumina reperiunr: cũ oĩa et oĩm predecessorũ suorũ decretalia constituta atq; decretales epl̃as quas btissimi pape diuersis tpibus ab vrbe ro. dederunt, foze venerabiliter suscipiendas et custodiendas eximios presules Leonẽ scilicet et Gelasium mandasse probauimus.

Item Agatho papa omnibus episcopis.

¶ Oẽs sanctiões apo. se. irrefragabiliter obseruãde sunt.

Oẽs sanctiones apostolice sedis accipiende sunt, tanq̃ ipsius diuina voce Petri[c] firmate.

Item ex concilio Caroli imperatoris.

¶ Tolerandũ est iugũ quod a sancta sede imponitur, licet intolerabile videatur.

In memoriã bti Petri ap̃li honorem9 sanctã ro. eccl. & apo. se. vt q̃ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, eccl̃iastice esse debeat magistra rõnis. quare seruanda est cũ mansuetudine hũilitas. Et lz vir ferẽdũ ab illa sancta sede imponaʳ iugũ[b]: tamen feramus, et pia deuotione toleremus. ¶ Si vero (q̃ nõ decet) q̃libet siue sit pr̃sbyter, siue diaconus aliquã perturbationem machinãdo, et nostro ministerio insidiando redarguatur falsam [a] ab apo. se. detulisse epistolam, vel aliud q̃ inde non venerit: salua fide, & integra apud apostolicum humilitate, penes eum sit potestas vtrum eum in carcerem[f] apparet rasa vel immutata: [†] et talis falsarius deponitur: vt extra de crimi. fal. ad audientiam. Qui autem falsam chartam fabricat de nouo, non solum deponitur, sed et curie traditur: [‡] vt extra de falsa. ad falsariũ m. Pena falsitatis secũdum leges est depositio, & omnium bonoũ confiscatio in libero: in seruo mors. ff. de falsis. l. j. Dicitur etiã falsa charta que non habet testes inscriptos: vt extra de procura. capi. j. Item dicitur falsa que habet subscriptiones variis manib9 notatas: et que non est perfecta eadez manu: vt extra de priuilegijs, cum olim. in fine. ni si ex hoc sit ibi diuersitas, q̃ sit ibi calami vel atramenti mutatio: vt in autentic. de fide instrumentoruz. & cãu. in principio. colla. vj. Item dicitur falsa si est a lieno sigillo sigillata: dummodo ille habuit ꝓpium vel nisi diuerit q̃ tunc non habuit ꝓpriũ: vt extra de appella. significauit. Item dicitur falsa si est contraria alteri ex eadem parte prolate: vt extra de fide instrumentoz. imputari. et. C. de fide instrumentorũ. scriptura. Itez dicuntur falsę littere pape propter falsam grammaticam. extra de rescriptis. ad audiẽtiam. Item dicuntur false si sint suspecte: & eis nõ imponitur fides: vt c. de probationibus. iubemus. Item dicitur falsa charta si sigillum est fractum: vel si non est annus indictionis appositus: vt extra de fide instrumentoruz. inter. Item si filium est ruptum: vt extra de crimi. fal. licet. Item si sunt impetrate litere pendente appellatione: vt extra de testibus. causam. Item si litere sunt impetrate sine mandato domini: vt extra de rescriptis. nonnulli.

f ¶ In carcerem. Si certũ est eum esse falsatorem, deponitur. ‡ l. distin. si eps. & ex de crimi. fal. ad falsariom. sed vbi est dubium, sit quod hic dicitur.

† ex de fi. istr. c. ij. & ex fal. c. si. ex de priuileg. cũ olim. Archi. ‡ Sed qd si ille q̃ tit le q̃ tit falso in frumẽto vult se purgare q̃ igrauit & ne audiẽd9? Rñ. sic et si se purget et decem ꝓtorem exhibeat. C. ad leg. cor. de falsi. l. ma ioẽ. ff. e. tit. l. diuus. Sed ẽ ex ỗ crimi. fal. ad falsariom. Sz ibi cũ igrã tia & supina: vl cũ non exhibet decem ꝓtorem fm lar.

Le dicãt falsę multiplr.

a ¶ Desunt. Est hic arg. q̃ si papa in aliquo priuilegio vel rescripto cõfirmat alicui ecclesie priuilegia et õpriones ipso robur habeãt illa priuilegia: licet no possint exhiberi. & ex hoc q̃ decretales sint recipiende: cum capitm Leonis q̃ est in corpore canonum, de hoc dicat: q̃uis ille non sint in corpore canonuz. De hoc dicit. 8. dist. ix. in. l. fciẽ vt veterum.

b ¶ Diuersis. No. q̃ verbum indefinite ꝓlatum generaliter est intelligendum: vt. j. q. iij. saluatorem. & xv. q. j. nec his. xxviij. q. j. idololatria xxvj. qõ. j. q̃ si dormierit. arg. cõtra. j. q. j. sunt nonulli.

c ¶ Omnes. Nã papa sanctitatem recipit a cathedra: vt. xl. dist. non nos. Joan.

In memoriã. ¶ Cap. hoc cap. diuidit in duas partes. In prima pte dr q̃ Ro. eccl̃e. ob reuerẽtiã bti petri in tantum debet honorari, vt si etiã vir ferendũ ꝓcipiat, ẽt tolerari debz. In sed a ibi: Si vo. dr q̃ si quis pr̃sbyter vel diacon9 arguatur ab aplica sede falsam epl̃am detulisse: licentia sit epo tenere eũ in carcere vel alia custodia donec consulat papaz per literas vel legatos qđ de hoc voluerit definire: vt is corrigatur, & cert9 modus imponatur.

d ¶ Jugum. vt c. dist. contra morem. xj. q. iij. quid ergo. idem est in alijs ꝓlatis: vt. ij. q. vij. sacerdotes.

e ¶ Falsam. Dicitur charta falsa ex dicto vel tacito: et in tali falso distinguit: vt extra de rescrip. super literis. et talis dicitur bene falsarius: vt. ff. de falsa. si quis obijcerit. Item dicitur falsa scriptura vt cuz scribitur omnes vel maiorem partem fratrum fuisse presentem, que non fuit vere p̃sens: vt extra de his que fiunt a prela. sine consen. capi. quanto. et talis falsarius suspenditur ab officio et beneficio: vt extra de testi. tam literis. in fine. Item ipso facto dicitur falsarius: vt si charta

Numero. ¶ Casus istius capituli planus est. ¶ In speculū. Speculū p doctrinā: exemplū p bonam operationē. xvj. q. j. predicator. et. c. nulli. vij. q. j. suggestū. viij. q. j. si ergo. xxv. q. ij. institutionis. z. j. qō. j. nulli. et. c. omnia. Zau. xij. dist. scit sancta. Archid.

Ulli. ¶ Casus. Quidaz erāt ept erigentes calcaneū cōtra ro. eccle. et nolētes sedis aplice precepta obseruare. sed Grego. eos reprehēdit, et hortatur eosdē ne ab ec. ro. recedāt: alioquin deponētur: et eorū ne inutiles erūt: qz quanto maiora eis committūtur: tanto magis puniri debent.

b ¶ Prostratus. hic videt q̄ ois q̄ nō obedit statutis romane sedis, sit hereticus: et varios modos hereſis notauit. xxiij. q. iij. §. qz ẏo. z ca. quidā. Sed intellige as qō hic dr q̄ qui dicit ro. eccl. non esse caput, nec posse condere canones: ille est hereticus: vt xxiij. distinc. ca. j. et xxv. qō. j. violatores. et. q. ij. si quis dogmata. Sed si quis al's transgreditur eiꝰ mādata. nō ꝓpterea est hereticus: iz peccet. extra de rescrip. si quando. Io. ¶

c ¶ Iudico. Sz. xxiij. qōe. j. subdiaconus. Sed ibi nō admittit dānatū ab hereticis. sz si vult penitere admittit eum: sz hoc nō est ideo qz hereticus eū dānauit: sz qz al's malꝰ est.

d ¶ Maioris. Argu. q̄ quanto aliquis delinquens est maioꝛ, tanto magis est puniendus: vt. xl. distinct. homo christianus. xj. q. iij. precipue. xxv. q. j. nulli fas.

e ¶ Sed etiā aliis. Ar. q̄ quilibet tenetur aliquē defendere cōtra alios: multo fortius contra se: vt. xvj. q. j. in canonibus. et. ff. si serui. vendi. altius. ¶

In canonicis. ¶ Casus. hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̄ bonus indagator diuinarum scripturarum debet sequi authoritatem catholicarum ecclesiarū in scripturis recipiendis et preponendis: inter quas scripturas preponende erunt scripture aut in ali ā detrudat custodiā vsqz quo per epl'am aut p idoneos sue partis legatos aplicā interpellet sublimitatē: vt potissimum sua sancta legatione dignet discernere: z q̄d de talibus sctā romana lex statuit definire: vt z is corrigat, z ceteris modus imponatur.

Item Stephanus papa.

¶ Quicquid romana ecclia statuit vel ordinat, ab oībus obseruandum est.

Numero qz in speculū[a] et exemplū sctā romana ecclia, cui nos xps preesse voluit, ppositi est: ab oībus quicqd statuit, quicquid ordinat, ppetuo quidē z irrefragabiliter obseruandū est.

Item Gregorius.

¶ Apostolicis[b] sit alienus officijs q̄ apostolicis non vult obedire preceptis.

Vlli fas est vel velle vl posse trāsgredi aplice sedis precepta, nec nre dispositionis ministeriū: qō vestrā sequi oportet charitatem.

Sit ergo ruine sue dolore ꝓstratus[b] quisquis aplicis voluerit contraire decretis: nec locū deinceps inter sacerdotes habeat: sed exoꝛs a sancto fiat ministerio: nec de eiꝰ iudicio[c] quisq̄ postea curam habeat: qm̄ tā damnatꝰ a sancta et apo. eccle. sua inobedientia sedis aplice. In sed'a ibi: Tenebit igit. dicitur q̄ ille scripture que recipiuntur ab oībus, sunt preponende illis quas nō recipiūt quidā. inter illas vero q̄ nō recipiūtur ab oībus, preponēdas eas quas plures z grauiores recipiūt, eis quas pauciores et minoris authoritatis recipiunt. Sed si alie a grauioꝛibꝰ, alie a pluribꝰ recipiantur: equalis erunt authoritatis.

f ¶ Inter quas. canonice scripture sunt epistole.

g ¶ Habere. meruit ab alia eccla.

h ¶ Preponat. Arg. q̄ semp̄ sumitur p multitudine: vt. lxj. distinc. nullus fuitis. Item ar. quod a pluribꝰ recipit, maioris est authoritat' q̄s qd a paucioribꝰ. ¶ vt. ẏ. xvj. dist. Isidorus. z. ij. q. vij. puto. lxiij. dist. c. vlt. Sz qualiter stare pōt qō hic dicitur? Nōne oēs canonice scripture equaliter sunt recipiende? arg. xv. distin. sctā romana. Quomodo ergo vna ꝓponit alijs? Rñd. potest esse q̄ oīs recipiant: nō tñ q̄ oēs in eadem veneratione habeantur. Vel intelligas istud de localibus canonibus: vt ille preponatur alijs qui a pluribus tenetur: et sic potest intelligi. l. dist. domino sancto. in fi. vbi de hoc in glo. nonne.

i ¶ Plures. not. q̄ hic dignitas ꝓsonaruz cōpensāt cum numero. similiter in testibus: vt dic extra de testibus, ita

k ¶ Inueniri. Argu. q̄ iura aptantur ad ea que raro, vt accidunt. de consc. dist. iij. sanctum est. et. ff. si pars hereditatis pe. antiqui. Argu. contra. xxviij. dist. de syracusane. xxv. q. v. denicꝫ. ff. de leg. nam ad ea,

[a] Inteligē cuz determinatione eius qō legz z no. eē de resc. siqñ. et ōt hu. q̄ canō istē pōt intelligi eē date snie. et p hoc fa. unt illa ẏba. pstrat' et ibi iō dānat'. Archi.

[b] ar. eē de nat. er lib. vē. c. j. l. alt'. in gl. al le. ff. de xil. inde. ff. affe. ff. ō pac. cuz in ea.

ITa dñs. ¶ Casus. Quidam epi ecclie ro. obedire nolentes, volebant sequi doctrinam quam a veteribus receperunt: contra quos inuehit Leo ptobās q ab ecclesia Ro. non debent recedere: que ita est confirmata a dño et corroborata in petri soliditate, q nec temeritas hoim nec porte inferi aduersus eam prevalebunt. ostendit etiam q a principio sic voluit dñs euangelicam predicationem ab aplis z aliis predicatoribus per vniuersum orbem diffundi: vt petr⁹ cuius vice papa fungitur, esset quasi quoddam caput illius predicationis: et quicūq a petri soliditate recedere voluerit, deponi debet: natur.

¶ Ministerij diuini se exordium intelligat qui a soliditate Petri recedit.

ITa dominꝰ noster Jesus Christꝰ humani generis saluator instituit: vt veritas que antea legis et prophetarum preconio continebatur per apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est: In omnem terrā exiuit sonꝰ eorum: et in fines orbis terre verba eorum. Sed huius muneris sacramentum ª, ita dominus ad omnium apostolorū officium pertinere voluit, vt in beatissimo petro omnium apostolorū summo principaliter collocaret: vt ab ipso quasi a quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet: vt exortem intelligeret se diuini ministerij esse qui ausus fuisset a petri soliditate recedere. Nunc ᵇ enim in consortium individue ᶜ vnitatis assumptū, id quod ipse erat ᵈ dominus voluit nominari, dicendo: Tu es petrus: et super hāc petrā ᵉ edificabo ecclesiam meam. vt eterni templi edificatio mirabili munere gratie dei in petri soliditate consisteret. hanc etiam ecclesiam sua firmitate corroborans, vt illam nec humana temeritas posset appetere ᶠ: nec porte ᵍ inferi contra illam prevalerent. Uerum hanc petre istius santissimam firmitatem deo (vt diximus) edificante constructam, nimis vult impia presumptione violare quisquis eius potestatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus ʰ suis: et id qđ accepit a veteribus ⁱ non sequendo.

Hoc autem ᵏ intelligendum est de illis sanctionibꝰ vel decretalibus epistolis in quibus nec precedentium patrum decretis, nec euangelicis preceptis aliquid contrarium inuenitur. Anastasiꝰ enim secundꝰ fauore Anastasij imperatoris quos Achatius ˡ post sentē tiam in se prolatam sacerdotes vel leuitas ordinauerat rite fungi acceptis officijs debere decreuit: ita inquiens.

¶ Anathematizationis pondus attingat eum qui ab hereticis iam damnatus ordinatur.

SEcundum ᵐ ecclesie catholice consuetudinem sanctissimum serenitatis tue

Psal. xviij. ? scs pōt dici. di. c. vl. Sed id ideo dr sacramentū, qr ola fiebāt figura. xiij. distinc. sit rector. Archi.

qđ ē pe a tro ecc sum. ij. di. b c d e

? hunc, id est petrum. ? Individue. s. ecclesie. ¶ Erat. Jd est ab eo qđ ipse dñs erat. s. petra, voluit eū vocari dñs petrū. de cōse. dist. ij. re vera. ¶ Et sup hanc petrā. per hāc dictionem nō credo dñm aliud demonstrasse ēē hec ꝑba que petrus rndit dño, cui dixit: Tu es Christꝰ filꝰ dei vⁱ sup q ecclīa ē edificata ? Un q go sup scipso fundauit deus ecclesiam. ?

Mat. xvj. Articu. 1ª sup q ecclīa ē fūdata. sup hāc petrā. f g h

¶ Appetere. id est lacessere z calumniari. ¶ Nec porte. i. vitia vel etiā hereses: qr ecclesia non potest errare: vt. xxiij. q. j. a recta. Nec ecclesia potest esse nulla: vt. xxiij. q. j. pudenda. qr ipse dñs rogauit ꝑ ea vt non deficeret: vt. xxj. dist. ij. in fi. ¶ Cupiditatibus. i. voluntatibus.

? Idez Jo. 8 ? fan. dicēs q in hoc ca. de charactere tñ: vel 8 dispē satione

? Ideo 8 Jo. 8 ? fan. dicēs q in hoc ca. de charactere tñ: vel 8 dispē sationibus.

¶ A veteribus. Arg. q dicta veterum sunt sequenda: vt. xxxvij. dist. relatum. xxiij. q. iij. tranſferunt. et. j. q. reſta. dist. proxima. de quibus.

sup qđ funda mētum edifica tionis ? est pe tro fm pap.

¶ Docuerit. ¶ Casus. Dictū z pbatū est supra q decretales epistole vim habent authoritatis: quod verum est (sicut dicit Gratianus) de decretalibus que decretis patrum z scripturis euangelicis non contradicunt. Unde quia Anastasius papa fauore Anastasij imperatoris ordinatos ab Achatio heretico decreuit rite et de iure communi posse suis officijs fungi: ideo Roma. ecclesiam decretum repudiauit.

k ¶ hoc autē. scs q decretales epistole sint paris authoritatis cum canonibus.

l ¶ Achatius. hereticus et excōmunicatus. xxiij. q. j. achatius. fuit em excōicatus ꝓpter heresim a Felicio papa z a Felice papa: vt ibi dicitur.

SEcundum. ¶ Casus. Achatius hereticus baptizauit et ordinauit multos tempore sue heresis: quos dicebant quidam non posse sua officia de iure communi exequi: quare Anastasius imperator de hoc dubitans, quesiuit a papa: qui respondit eos posse de iure communi suis officijs fungi: nec per matriam Achatij ledi posse. Nam baptismata et ordines a malo collata, per ipsius matriam non impediuntur. Et probatur hoc sex rationibus. Prima ratio est, quia in sacramentis virtus Christi operatur: que omnē maculā repellit. Secūda est de radijs solis: qui z si trāseat per loca fetida, tamen non coinquinatur. idem est de sacramentis ꝑ malos ministratis. Terna est de Juda: qui licet malus fuisset, multa tñ fecit q rata sunt habita. Quarta est ꝺ authoritate domini, qui precepit verba scribarus z pharisеorum seruanda z implenda. Quinta est q omne donum a quocunq fiat, est a deo. Sexta est: quia in sacramentis non est attendendum qualis vel quis conferat: sed quid conferatur: quia incrementum solus deus prebet: z neq qui plantat, neq qui rigat est aliquid: sed qui incrementum ꝛc. Postea concludit ex supradictis q sacramenta eius seruari debent.

m ¶ Secundum. Uarijs modis ponitur casus huius capituli. S. inducit quasi sit abrogatum: et Melendus sentit cum eo, z omnes qui dicunt veritatem sacramentorum non esse apud hereticos: vt. xxiij. questione. j. satisfactione schisma. et. j. questione. j. extra ecclesiam. Hugo dicit q j. q. vij. nec capitulum est reprobatum: ? nec author pro his quenēque hic continentur, damnatus fuit: quia nihil hic continetur quod non canonice dicatur: sed ideo fuit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

iste damnatus, quia communicauit fotino heretico: t qr volunt reuocare achatium herecum post mortem: et ideo iste Anastasius fuit damnatus. vt.j.ca. anastatius. Alij dicunt qr hoc ca. cum aut̃ note reprobatum est, quia voluit dicere qr ordinatiõ ab heretico, sine omni penitentione de iure possunt sua officia exercere. Dicit enim. qr heretici habent veritatem sacramentorum, sed non habent executionẽ eorum: vt de cõsecra. distin.iij. sicut in sacramẽtis. et ca. non in vobis. vt not.j.q.j. q̃ pfectionẽ. t.c. ofhis.

a ¶ Baptizauit. In forma ecclesie.

b ¶ Dum. i. baptisma.

c ¶ Qr vox. hic est qui baptizat. de cõsecra. distin.iij. baptismus. in fi.

Mat. iij. d.

Joã. j. c.

d ¶ Per cõlibã. i. per spiritum sanctum in specie colũbe. hug.

e ¶ Et igne. id est charitate.

f ¶ Nã si vilibus. j.q.j. si fuerit.

g ¶ Continet. i. perficit.

h ¶ Implente diuinitatis effectu. i. deo cooperante.

i ¶ Plãtauit. predicando.

k ¶ Apollo. Discipulus pauli.

l ¶ Rigauit. baptizando.

m ¶ Incrementũ. id est gram et remissionẽ pcorũ.

n ¶ Vel qualis. hoc intellige de tolleratis, aliàs bene querit: vt.xlij. distin. quiescamus. nam nemo potest predicare nisi mittatur. vt. xvj.q.j. adijcim⁹. et extra de here. cum ex iniuncto. Uel loquit̃ sm antiqua tẽpora, quando oês poterant predicare.

xxiij. q.v. ca. vi. Ar. Mat. xxiij. a

Sub. d er in uidia bonorũ z cã lucri pm predicabãt. xxviij.q.j. iã nũc. i fl. Ar.

o ¶ Predicet. Sz que predicet.

p ¶ Ut inuidos. id est pseudo apostolos.

q ¶ Confirmet. Et hoc in epistola ad philippenses cuz pectus agnoscat qr nullum de his quos baptizauit. achatij vel quos sacerdotes vel leuitas secũdum canones ordinauit: aliquia ex nomine Achatij ponto leonis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenti gratia minus firma videatur. Hã et baptisma (quod procul sit ab ecclesia) siue ab adultero, siue a fure datum fuerit, ad percipiẽtẽ munus r peruenit illibatum: quia vox s illa que sonuit p colũbã t Hic est filius meus. &c. omnem maculaz humane pollutionis excluit. Nõ declaratur cum dicitur, Hic est qui baptizat in spiritu sancto et igne u. Nam si vilibus v solus ritus radij cum per loca fetidissima trãseunt, nulla contactus iniquinatione maculantur: multo magis ipius qui istum vilibilem fecit virtus nulla ministri indignitate constringitur. Nã r Judas cũ fuerit sacrileg⁹ atq; fur: quicquid egit inter apostolos, p dignitate cõmissa sibi, beneficia p indignum data nulla ex hoc detrimẽta senserũt: declarante hoc ipsum dño manifestissima voce: Scribe (inquit) et pharisei super cathedram Moysi sederunt. Quecunq; dicũt, facite: q̃ autẽ faciũt, nolite facere. dicunt enim, z non faciunt. Quicquid ergo ad hominũ pfectũ q̃libet in ecclia ministri, p officio suo videnr operari, hoc totũ cõtineri x iplẽte y diuinitatis effectu, ita ille p quẽ loqr Christ⁹ Paul⁹ affirmat, Ego plãtauit a apollo b rigauit c, sed deus incrementũ d dedit. Itaq; neq; q̃ plantat, est aliq̃d: neq; q̃ rigat, sed qui incrementũ dat deus. Adeo autẽ nõ reqrit quis vel qualis e pdicet f, sed quid p dicet: vt g inuidos etiã Christus bene cõformet h pdicare: q̃ malo ipse diabolus deiectus est: t hoc i ipse predicare nõ desinit. Ideo ergo z hic k, cui⁹ nomen dicitur retinendũ esse: male bona ministrãdo, sibi tm̃ nocuit. nam inuiolabile sacramentum qd̃ p illũ datum est, in alijs l pfectione sue virtutis e obtinuit. qd̃ quidẽ generaliter m verum est: nisi aliquoũ in tantũ se extenderet curiosa suspicio, vt imaginetur n plato a felice papa iudicio, postea inefficaciter in sacramentis quecunq; achati o usurpauit, ipsum egisse. ac proinde oportet eos metuere p qui vel in consecrationibus vel in baptismate ministerio tradita susceperunt, ne irrita diuina q beneficia videantur.

r ¶ Hoc. i. inuidiam.

s ¶ Et hic. s. ac. z anus.

t ¶ Alijs. ignorantibus.

v ¶ Suetutis. Quo ad veritatez sacramenti.

x ¶ Generaliter id est in oñi sacramento.

y ¶ Ut imaginentur. Sez achatius.

z ¶ Metuere. sez sm suam opinionẽ falsam. Nã in veritate susceperunt ordinem, sed non executionem. j. q.j. ordinationes. j. q. vij. daibertum.

¶ Qr ergo. ¶ Cõclusio. Cõcludit Gratianus ex supr. adictis et dicit qr quia anastasius ita decreuit, ideo Felix papa iudicio, postea inefficaciter in sacramentis quecunq; achati usurpauit, ipsum egisse. ac proinde oportet eos metuere qui vel in consecrationibus vel in baptismate ministerio tradita susceperunt, ne irrita diuina beneficia videantur.

Q. uia ergo illicite z non canonice, sed contra decreta predecessorũ z successorũ suorũ hec rescripta dedit, vt probat Felix z Gelasi⁹ qui achatiũ ante Anastasium excommunicauerũt: z omnes da, qui ab ipso anastasio tertius eundẽ achatium postea damnauit: ideo ab ecclesia Romana repudiatur: et a deo percussus legitur fuisse hoc modo.

¶ Anastasi⁹ a deo reprobat⁹ nutu diuino percussus est.

Anastasi⁹. ij. natiõe Roman⁹ fuit tpib⁹ theodorici regis. Hoc dẽ tẽpore multi clerici se a cõmunione ipsius abegerũt z, eo qr cõmunicasset sine cõcilio a eporum vel presbyterorum et clericorum cum-

s ¶ Concilio. Uidetur ergo qr papa teneatur requirere concilium episcoporum: quod verum est vbi de fide dou-

agitur: & tunc synodus maior est papa: vt xv. dist. sicut. in fine. Arg. ad hoc. xciij. dist. legimus.

a ¶ Qui cōmunicauerat. cōtra. xj. q. iij. quoniā. vbi dicitur q̄ excōmunicatio non transit in tertiam personam, sed hic cōmunicauit ei in maleficio, vnde potuit transire ad tertiam personā: vt extra. ō sen. excō. nuper.

b ¶ Occulte. magis inde presumit cōtra ipsum: vt extra vt ecclē. beneficia. vt nostrum. extra de offi. deleg. consuluit. ff. ō ritu nuptia. palam. ff. de admini. tut. nō existimo. & au.

c ¶ Diuino. quia dū assellaret, emisit intestina. ignominiose lapsus.

d Propter.

¶ Obtineāt. q̄ preter formam ecclesie contulit. j. q. j. extra ecclesiam.

e ¶ Que circa eū. Arg. q̄ q̄quid fit ab intrusis vel vitiose electis, totū cassatur: vt. xij. q. ij. alienationes. xxv. q. j. omne. Arg. ꝺ iij. q. vij. ꝺ. verūm. in princip. et. C. de sacrosanctis eccle.

Cassan da sunt facta ab irrusis.

f Dicyt Decernim⁹. & Sz not. de hic fauor tutorum elect. ni eccle, q̄ aut sunt pl. i gl. in vrlitatem eccle. pl. et de sic, & tūc valēt: als schis. mā. c. j. scopum.

et de cō se. dis. j. hic ¶. et pta ostēdit Gratia. f. q. j. si nus decretales epi q̄ a pleu stolas parem vin do. ibi videas. hse eū canonib⁹ cō cilij. In hac xxo. xx. di. ¶rit an exposi tiones sctōz patrū

Decretales.

¶ Cal⁹. Su

exequent canonib⁹ & decretalib⁹, vel preferant. Q̄ preferant, videt: quia maioris authoritatis videntur: cum plenioi gratia spiritus sancti ea precellant. Unde expositiones Augustini, Hieronymi, & alioꝝ vident preponēde statuts pontificū. & hoc in prima parte. In secūda parte ibi. sed aliud: dicit q̄ in negocijs definiēdis non solum necessaria est scientia, sed etiam potestas: qō significat per claues quas xp̄s tradidit petro. In quarum altera denotatur scientia discernēdi inter lepz̄ & lepz̄: in altera vero notatur potestas soluendi & ligandi. Cū ergo in causis definiendis necessaria sit ptās: apparet q̄ pontifices expositoribus preferuntur.

f ¶ Decretales. In hac. xx. distin. magister querit de

cete ecclesie catholice, diacono thessalonicensi nolle fotino, q̄ cōmunicauerat[a] achatio, et q̄ voluit occulte[b] reuocare acta tiū, & nō potuit: nutu diuino[c] percussus est. Hinc etiam de Maximo epō in Cōstantinopolitana synodo statutū est.

¶ Que circa indisciplinatos prelatos vel ab eis gerunt, in irritum reuocentur.

Propter tot[a] indisciplinationis ei⁹ doctrinam q̄ Constantinopoli exorta est, statutum est ne maxim⁹ fuisse aut esse iam putetur episcop⁹, neq̄ hi q̄ ab eo sunt ordinati: qualēcunq̄ gradum clericat⁹ obtineāt[b]: omnibus. s. que circa eum[c] vel ab eo gesta sunt, in irritum reuocatis.

¶ Distinctio. xx.

Decretales[e] itaq̄ epistole canonū cōciliorū pariture exequātur. Nūc aūt querit de expositionib⁹ sacre scripture an exequentur aut subijciantur eis: quo enim quisq̄ magis ratione nititur, eo maioris authoritatis eius verba esse videntur. Plurimi autē tractatoū sicut plenioi gratia sancti spiritus, ita amplioi scientia alijs precellentes, rationi magis adhesisse probantur. Unde nonnulloꝝ pontificum cōstituta: Augustini, Hiero. atq̄ alioū tractatoꝝ dicta videntur esse preferenda. Sed aliud est causis terminum imponere: aliud scripturas sacras diligenter exponere. In negocijs definiendis non solum est necessaria sciētia[g], sed etiā potestas. vnde Christus dictur⁹ Petro. Quodcunq̄ ligaueris super terrā, erit ligatū et in celis &c. prius[h] dedit[i] sibi claues regni celoꝝ. In altera dedit ei scientiā discernendi inter lepz̄am[k] & lepz̄am: in altera dans sibi potestatē ejiciēdi aliquos ab ecclesia vel recipiēdi. Cum ergo quelibet negocia finem accipiant, vel in absolutione innocentium, vel in condemnatione delinquentium: absolutio vero vel condemnatio non scientiam tantum, sed etiam potestatē presidentium desideret: apparet q̄ diuinarum tractatoꝝ expositionibus eis preponūtur: in causis vero definiendis fm post eos locum merentur.

expositionibus sacre scripture an sint authoritatis cū canonibus & decretalibus. & infra soluit q̄ ꝺctum ad sacram scripturam exponendam prenaler sanctoꝝ authoritas: ꝺctum autē ad causas definiendas prenalet authoritas romanoꝝ pontificum.

g ¶ Sciētia. Arg. q̄ null⁹ pōt esse iudex, maxime ecclesiasticus, nisi sit peritus: vt extra de cōsang. & affi. ex literis. in fi. & j. q. j. vt euidēter. xj. q. iij. et si ad tempus. & xxiij. q. iij. si quis non. de pe. di. v. consideret. et dist. vj. qui vult. et quia leges scire tenetur. in auc. ō iudi. colle. vj. ¶. q̄ vero. Item quia sententia ferenda est in scriptis: vt. ij. q. j. in primis. in fin. Item quia iudices per se debēt scribere sententias, & recitare: vt. C. de assess. presides. Sed contra. C. de iudi. certi. vbi dicitur q̄ milites possunt esse iudices: quia p quotidianus vsum possunt habere peritiam iudicandi. Mediocris tamen sciētia sicut in prelato, ita et in iudice sufficit: vt extra de elec. cum nobis olim.

Authoritas sāctorum papali pfertur authoritati. Impius nō pōt esse iudex ecclesiasticus. ij. ps. & Ista cō cor. & prima sequēs parium aut nihil facit ad hoc. nec eas ponunt hug. et & au. q̄ rū fuit istud dictū. ar.

h ¶ Primo. Arg. ex ordine facti aliquid presumendū vt. xxiij. q. iij. displicet. & j. q. j. vt euidēter. Similiter ex ordine verboꝝ: vt. xlij. distin. sit rector. et extra de rescript. cum dilecta. ff. de sol. nec ordo contra.

i ¶ Dedit. S. hic videtur velle q̄ alia sit clauis ligandi et soluendi: alia scientie: et ita q̄ sint due claues. Sed dico tantum vnā esse: sed dicuntur due esse, ꝓpter duos effectus. Sed qualiter scientia dicitur esse clauis, cuz alius possit habere scientiam qui non habet clauē: & econtra? Sed dic q̄ licet scientia prius nō fuisset clauis antez̄ haberet ordinem: tamen post ordinem incipit esse clauis. Si tamen quaras quid proprie sit clauis sacerdotalis: dico ipsam potestatem sacerdotalem per quam ligat et soluit.

Clauis sacerdo talis an plures.

k ¶ Inter lepz̄am & lepz̄ā. i. inter causam & causam. alludit ei qō fiebat in lege. cū enim dubitabat de aliquo an

Inter lepz̄ā et lepz̄am vnde dicatur.

esset infectus lepra, ducebatur ad sacerdotes: & sm eoꝝ arbitrium vel recipiebatur vel dejiciebatur: vt. xj. q. iij. quomodo. de pe. di. j. §. ex his. & moysi.

De libellis. ¶ Cap⁹. Episcopi diuinnie iudicabant causas tantum fm expositiones Aug. et hieron⁹. et aliorꝝ, post ponẽtes canones conciliorum, et decreta pontificum: quos leo redarguit, ondes q⁹ in causis definendis primo recurrendum est ad canones cõciliorꝝ, & ad decreta vl̃ decretales põtificũ, Scõo ad ictoꝝ expositiones, scz hiero. & Aug. & aliorũ sanctorum, in quib⁹ si veritas nõ reperiatur, tũc recurrẽdum est ad sedem apostolicã: cuius statuta qui nõ recipit, hereticus esse conuincitur.

s ¶ De libellis. id est fm libellos & cõmentarios.

b ¶ Aliorũ. id est hiero. & Aug. per quorũ scripta non est iudicãdũ omissis canonibus. l. di. si ille.

c ¶ Iunioris. Ecce hic approbãtur dicta gregorij uniorus: alibi videntur reprobari. xxx. ij. q. vij. c. quod p̃ posuisti. & in se. §. vbi dicit S. q⁹ sunt cõtraria euãgelio sed illud. c. intelligitur de arcta: et sic bene tenet. Jo.

d ¶ Illorum. hic videt q⁹ potius iudicandus sit fm illum qui innitit authoritati canonis ẽs fm illum qui innitur authoritati hiero. vel Augu. quod verũ est: nisi Aug. iuuetur authoritate no. vl̃ vete. testa.

e ¶ Conuincitur. Sed nonne orientalis ecclesia recipit canones? Videtur q⁹ non: vt. xxx. di. aliter. nunquid ergo ipsa est hereticа? Sz dic q⁹ licet ipsa nõ recipiat istos canones: nõ tamen cõtemnit eos. Vel dic q⁹ papa approbat consuetudinẽ ipsorũ. s. di. pri. si romanorũ.

f ¶ Decreta. ¶ Casus, huius ca. planus est.

g ¶ Non habetis. per scientiam.

Unde Leo papa quart⁹ scribit epis Britannie.

¶ Aliorꝝ scripture, Romanorũ pontificũ decretis non sunt preponende.

De libellis[a] & cõmentarijs aliorũ[b] non conuenit aliquos iudicare, & sanctorum conciliorũ canones relinquere: vel decretaliũ regulas q̃ habẽtur apud nos, simul cũ canonibus quibus in oĩbus ecclesiasticis vtimur iudicijs: id est aplorꝝ, niceni, anchiranorum, neocesariensiũ, gangrensiũ, sardicensiũ, aphricanensiũ, carthaginensiũ: & cum illis regule presulũ romanorũ Syluestri, Cyrici, Innocentij, Zozimi, Celestini, Leonis, Hilarij, Gelasij, Osmisde, et Gregorij iuniorus[c]. Isti omnino sunt et per quos iudicant epi: & per quos epi simul et clerici iudicant. nã si tale emerserit vel cõtigerit inusitatũ negocium quod minime possit p̃ istos definiri: tũc illorũ[d] quorum memoriis dicta Hiero. Aug. Isidori vel ceterorum similiter sanctorũ doctorũ et similiũ si reperta fuerit magnanimiter sunt retinenda, ac p̃mulganda: vel ad apostolicaz sedẽ referatur de talib⁹. Quã ob causam luculentius et magna voce pronunciare non timeo q̃ qui illa que prediximus sanctorũ patrũ statuta q̃ apud nos canonũ nomine p̃tenduntur: sive sit episcopus, sive clericus, sive laic⁹, non indifferenter recipere conuincitur[e]: nec catholicã et apostolicã fidem, nec sancta quatuor euangelia vtiliter & efficaciter ad effectũ suũ retinere vel credere. pbat.

Item Nico. pa. clero constantinopolitano.

¶ Corrigendi sunt qui decreta Romanorꝝ pontificum non habent, vel non obseruant.

Si decreta Romanorũ pontificum non habetis[f]: de neglectu[g] atq; incuria estis redarguẽdi. Si vero habetis et non obseruatis: de temeritate estis coripiendi[h] et increpandi.

Item Innocentius papa.

¶ Ad quos sit recurrendum cum sacre scripture auctoritas non occurrit.

De quibus causis nulla soluendi ligandiq; authoritas in libris vete. & noui testa. et quatuor euangeliorum cum totis scriptis apostolorum[i] appareat: ad diuina recurrite scripta greca. Si nec in illis, ad catholice ecclesie historias catholicas a doctoribus[j] catholicis scriptas manum mittite. Si nec in illis: sanctorũ exẽpla[k] perspicaciter recordamini. Si vero his inspectis huius questionis qualitas non lucide inuestigatur seniores[l] prouincie congregate, et eos interrogate. facilius namq; inuenitur quod a pluribus[m] senioribus queritur.

h ¶ Coripiendi. arg. simile. xxj. di. quod dictis.

De quibus.

i ¶ Cap⁹. Quidam querebat in dubio ad q̃s scripturas esset recurrendum. cui innoc. resp. q⁹ primo recurritur ad vetus et ad nouum testamentum, & ad scripturas apostolorum. Et si in illis nõ appareat quid sit faciendum, ad grecorum scripturas recurrendum est: postea ad gesta conciliorum et pontificum: deinde ad sanctorum expositiones: vltimo ad seniores.

j ¶ Apostolorũ, id est apostolicorum.

k ¶ Exẽpla. Argu. q̃ exẽpla posse iudicari: ✝ vt. xxxvij. distinctio. qui de mensa. et. xxxij. queſt. iij. si habes. Arg. contra. C. de sen. nemo. Sed illud intelligitur cũ ius habetur. nunc enim per exemplia non est iudicãdũ. Vel dic q̃ exẽplis priuatorum nõ est vtendum, sed exemplis publice p̃sone siue authentice, vt exemplis principis primi si-

l ¶ Seniores. id est sapientes: vt. lxxxiij. di. porro

m ¶ Pluribus. Sic extra de offic. delega. prudentiam. in fi. j. respon. nam per ampliores homines manifestaritas reuelatur: vt. C. de fideicom. l. penulti. et. C. de inge. manu. l. iij. Hic patet q⁹ primo ad consuetudinem lo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ei recurritur cum lex deficit, ꝯs ad consuetudinem Ro. ecclie. sic. xij. distinc. illa. et. ff. de leg. ꝛ senatusco. de quibus. Alij dicunt ꝙ primo ad consuetudinem ro. eccle. recurrendum est: vt arg. §. xj. dist. c. vlti. Jo. Quid autem de hoc seruetur, nota. ui. §. xij. dist. illud melius. j. distinc. consuetudo.

Mat. xviij. c. ✝ Joi. nota charita. alien⁹. iij. q. j.

De cretis. Hec dist. diuidit in tres partes: in quarum prima dicit ꝙ mini- stri eccle sūt sum- mi pōtifices ꝛ precu- lū eē fules infra positi inf eos cum reliquis sacer vt in. c. dotibus. Secūda ibi: In nouo. Tertia: In his. ¶ Causa. Supra actuꝫ est de decretis et canonibus conci- liorum quibus ne- gocia dirimuntur. In hac vero. xxj. distin. agit. ꝑ tria. de ministris eccle- sie et sacroū cano- num: ꝛ dicit ꝙ sūt summi pontifices ꝛ presules infra po- siti ciꝫ reliquis sa- cerdotibus. In se- cunda parte que incipit ibi, summi etenim: dicitur ꝙ summi pontifices ꝛ minores sacerdo- tes a domino per moysen sunt instī- tuti in veteri testa- mento; qui vnxit Aaron in summū pontificem, et fi- lios eius in mino- res sacerdotes et leuitas. Dauid in stituit cantores et ianitores. Salo- mon exorcistas. et hec omnia in nouo testamento eccle- sia inuitaꝫ. Habet enim ostiarios et lectores pro ianitoribus: et habet exor- cistas: pro filijs vero aaron habet omnes positos infra summum pontificem: pro quo summo pontifice ponitur papa. In tertia parte que incipit ibi, Inter eos: dicitur ꝙ inter istos est discretio seruanda. Et hec discretio in- cepit a paganis, qui habebant flamines et archiflami- nes. Similiter in nouo testamento incepit a Christo qui- petrum in summum sacerdotem constituit. xij. apostō- los maiores sacerdotes. lxxij. discipulos minores. Sed nunc loco petri est papa: loco. xij. apostolorum episcopi: loco. lxxij. discipulorum sunt archipresbyteri. Leuitas vero statuerunt apostoli: ecclesia vero subdiaconos et acolythos sibi constituit.

a ¶ Decretis. hic agitur de ecclesiasticis ordinibus et ✝ Ire ostendit originem ipsorum, et vnde ✝ sic appellentur:

Verus etiaz repromissor dñs ait. Si duo ex vobis vel tres cōueniūt ✝ super terrā in nōie meo: de omni re quācunqz petierint, fiet illis a patre meo.

¶ Distinctio. xxj.

Decretis[a] ergo romanorū pōtificū, ꝛ sacris canonibus concilio rum ecclesiastica negocia (vt supra mōstratū est) termi- nantur. Ministri vero sacroꝝ canonum ꝛ decretorum ponti ficum sunt summi pontifices, et infra presules, et reliqui sacerdotes: quorū institutio est in veteri testamento inchoata, ꝛ in nouo plenius consummata. ¶ Summi etenim pontifices ꝛ minores[b] sacerdotes a deo sunt instituti per Moysem: ꝙ ex precepto dñi Aaron in summū pontificē, filios vero eiꝰ vnxit in minores sacerdotes. Postea ꝯo Dauid cuz ministeria domus dñi ampliaret, ianitores ꝛ cantores instituit. Porro Salomon quēdā modū exorcizādi inuenit: quo demones adurati, et obsessis corporibꝰ pellebant. huic officio mācipati, exorciste vocati sunt: de quibus dñs in euangelio. Si ego in beelzebub eiꝯcio demonia: filij vestri (scilicet exorciste) in quo eiciunt? ¶ Hec omnia in nouo testamento ecclesia imitata, habet ianitores suos: quos ostiarios appellamus. Pro cantoribus lectores ꝛ cantores instituit. Exorcistas autem nomine antiquo ꝛ officio permanente recepit. Pro filijs vero aaron omnes infra summū pontificē sacerdotū administrātes sunt consecrati. ¶ Inter eos quedam discretio seruata est: vt alij appellentur simpliciter sacerdotes: alij archipresbyteri: alij corepiscopi: alij episcopi: alij archiepiscopi, seu metropolite: alij primates[c]: alij patriarche: alij sūmi pontifices. Horum discretio a gētilibus maxime introducta est: qui suos flamines, alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabāt. Simpliciter vero maiorum et minorum sacerdotum discretio in nouo testamento ab ipso Christo sumpsit exordiū: qui xij. apostolos tanqz maiores sacerdotes. lxxij. discipulos[d] quasi minores sacerdotes instituit. Petrum vero quasi in summū sacerdotē elegit, dum ei pre oībus ꝛ pro omnibus postea ostendit ꝙ ille qui est in maiori ordine vel dignitate nō potest iudicari a minori: et sic papa a nemine potest iudicari.

b ¶ Et minores. Cū ergo moyses elegerit sacerdotes in veteri testamento, et dominus in nouo: vt infra ea. in nouo, videtur ꝙ ad episcopū de- iure spectet ele- ctio canonicorum. Et imperator di- cit ꝙ episcopus eli- gat clericos in con- stantinopolita. ci- tate: vt in aucē- ti. de mensura or- dinandorum cleri corum. in. j. §. colla tione. iij. Ad hoc dicas ꝙ episcopus de iure communi cum alijs eligat: vt extra ō his que fi. a prelatis sine consensu capi. nouit. et ca. ea nosci- tur. consuetudo ta men est seruanda: vt extra de electio. cū ecclesia. ✝ Item videt ex loco isto ꝙ moyses fuit sa- cerdos, cum vi- deret sacerdotes: ꝛ idem dicit Inno- centius ee de ma- ioritate ꝛ obedien- tia. solite. Sed con tra. homicida fuit ergo non potuit es se sacerdos. xxij. q. j. §. ita. Sed dauid pri mo fuit ꝓhibitus cōstruere templum, quia vir sanguinum erat. ✝ de consecratione distinc. j. ca. j. Quare autem iudices et executores testes ꝯs oēz. et aduocati in causa sanguinis promoueri non pos- sunt, dic vt notaui in questionibus in illa questione que dist. j. c. sic incipit. Aliquis ex officio suo hominem interfecit. j. Arc. De hoc dicti. lj. distinctio. per totum. Questio venerialis est. Archid.

Papa a nemine iudicatur. Luce xj. d. Electio canonicoꝝ ꝯs specet.

Hec videt esse ꝓbāter apocrifa, cū ecclesia. Ut. j. q. vij. sē de ꝑsec.

c ¶ Alij primates. Hec diuisio non est nisi ratione nominum, quia idem sunt primates quod patriarche. xcix. distin. ca. j.

d ¶ Lxxij. discipulos. Contra. j. ea. distinctione in nouo. vbi dicitur ꝙ discipuli domini, id est apostoli elegerunt. lxxij. discipulos: hic dicitur ꝙ a domino. Sed dic ꝙ dominus bene dicitur fecisse quod eius minister fecit: quia qui per alium facit, per seipsum facere videtur: vt extra de sentē. excō. mulieres.

Subdiaconatus tēpore apl̄oꝝ nō erat sacer.

a ¶ Ordinatos.vt.xciij.dist.dñis noster.ꝛ.c.diaconi.

b ¶ Subdiaconos.non videtur verum dicere, qꝛ tpe apostolorꝝ aliqui fuerunt subdiaconi: vt.xxxv.dist.eps. qꝛ ille est canon apostolorū. Sed dic qꝛ subdiaconatus tunc fuit: sed nō fuit sacer ordo adhuc. eꝛ de eta. et qualitate multis.

Luce xxij. c.

¶ Septem. ꝛc. ¶ Tales. hoc capit. dividitur in tres pres. In prima ostendit Isid. quo nole generaliter ministri ecclesie vocentur. In secūda ibi: Ordo vero. facit quadrimembrem huius nois episcopi et ponit etymologiam eoꝝ qꝛ sub divisione illa cōtinētur. In tertia ibi: Pontifex. ponit officia singulorꝝ ordinum, interserendo interpretationes eorum.

c ¶ Cleros. Primo ostendit Isid. quo nole vocentur ministri ecclesie: et quare sic vocētur ministri ecclesie.

Scōo ponit quadrimembrem divisionē eoꝝ. Tertio ponit interpretationes olim ordinum ecclesiasticoruꝝ, et eoꝝ officia.

Scōa pars incipit ibi: Ordo vero episcoporum. Tertia ibi: Pontifex.

d ¶ Mathias. Cum quo fuit electus Joseph. xxvj. q.ij.ca.j.

dñm

e ¶ Primum. in clericū scz; alius. s. Jacobus fuit primo eps factus: vt j.ij.vij.dist. porro. Et est hic argu. p sorte facienda: vt ff. de iudic. sed cuz ambo. et qꝛ in electionibus tpe necessitatis possumus fm sortem procedere: vt. xxvj. q.ij. nō exemplo. contra. eꝛ de elec. ecclesia vestra. et ita ista glo. nō valet. eꝛ de elec. qꝛ ppter. Uel dic tunc esse vtendum sorte, cum est vtrobiqꝫ paritas in obus, et subest causa necessitatis: vt cum est contentio de electione. xvj q.ij. non exemplo.

Sors i electiōi bꝰ ē reprobata.

¶ Sub quāuis dñi sit terra ꝛ plenitudo eius vt i psa. vij. di. q̄ inre. Archi.

f ¶ Partem. i. decimas et primitias: que dicunt dei: vt. xxij. q.ij. c. quisquis. Jo. ꝛ ca. qui abstulerit.

g ¶ Psalmista. hic pz qꝛ psalmista et ostiarius et lector sunt clerici. xxv. dist. plectis. ꝛ. xxxij. dist. seriatim. et lxxij. dist. clericū. et xj. q.j. de persona. et deponi possunt sicut alij clerici: vt. xxvij. q.j. si quis eps. et qui inijcit manus in istos, excōmunicatus est: vt. xvij. q.iij. si quis. et extra de sen. excō. non dubium. ꝛ ca. parochianos. Et per primam tonsurā fit aliquis psalmista vel clericus: ut et illa tonsura est ordo sacramētale sīm vt. xij. q.j. duo. Si hoc dicatur: tuc erunt. iv. ordines. Uerūtamen videtur qꝛ nō sit ordo: quia vbi tractatur qꝛ clericus alij obediāt presbitero, nihil agitur ꝑ istis ordinibꝰ: vt. xxij. distin. a subdiacono. similiter alibi: vt. lxxvij. distin. illud. Sed dic qꝛ tātum septem sunt ordines qui conferuntur cum solennitate: sed tamen nouem sunt. Jos. Sed certe omnes conferuntur cum solennitate hodie preter psalmistatum qui a solo sacerdote cōfertur: vt. xxiij. dist. psalmista. Bar.

h ¶ Episcopus. Arg. qꝛ episcopatus est ordo: vt xciij. di. diacones. Sed

i ¶ In patriarchis. Quo nomine comprehendit principales patriarchas: vt romanum, constantinopolitanum, alexādrinum, hierosolymitanum, antiochenum.

k ¶ Archiepiscopis. Id est primatibus: quo nomine comprehendit alios patriarchas sive primates: vt aquilegiensem, cantuariensem, bituricensem.

l ¶ A mēsura. Quia decem vel undecim debet sub se habere: vt. vj. q.iij. sacrote. Ut dicitur a metros quod est mater: ꝛ polis, quod est ciuitas: quia est mater aliarum ciuitatum. xij. dist. de his.

m ¶ Licet episcopis. De his que spectant ad totam provinciam: sed de his que ad suam diocesim spectant, sine eorum licentia possunt disponere. ix. questio. iij. capitulo. j. et. ij.

Addi tio.

a ¶ Disponit Ergo episcopus conferr dignitates ecclesiasticas: vt.lxx. iij. distinc. episcopor. ? Argu. contra. xcij. distin. legimus. vbi dicit q̄ tātum ad episcopuz spectat confirmatio: sed hoc refertur ad diuersas cōsuetudines: vt extra de electio. cum in cunctis. et capitu. cuz ecclesia vulterana. Joan. Ego credo q̄ de iure cōmuni tantum electio dignitatuz spectat ad capitulum cū episcopo: vt extra de his que fiunt a prela. sine cōsensu ca. ea noscitur. x. c. ḡsto.

? Ie. di. c. Ar.

Dignitatie. lecto ad q̄s spectat

b ¶ Ex greco. scz dos, q̄s est datio.

c ¶ Virga. qua arcebāt aues a carnibus sacrificioꝝ.

d ¶ Nudis. Argu. q̄ non incedit nudꝰ qui filū fert in capite.

e ¶ Dignitatez. vt. lxxxiij. distinc. porro.

f ¶ Et nō etatis. Tantū supple: q̄ alibi dicitur q̄ est nomen etatis: vt xciij. di. legimus.

g ¶ Nathinnei. Isti dñr ministri ministroꝝ, t interpretantur in humilitate deo seruientes, vel deo donati. et sunt dicti ab eo tēpore quo Josue gabaonitas donauit ad ministeriuꝫ tēpli. s. vt ligna ibi cederent in ipsa, et aquam portarent ad opus sacrificij: de quibus dicitur. xxij. q. iij. innocēs. h. Et nota q̄ isti nathinnei lauabant hostias in probatica piscina. Probaton grece, dicitur ouis latine. sic ergo dicta erat, quia in ea nauabant hostias in probatica piscina. Probaton qd dicitur.

Addition.

rum: ἀκολουθῶν enim grece latine intendere dicitur. Episcopi enim grece, latine speculatores interpretantur. nam speculator est prepositus in ecclesia: ideo dictus, eo q̄ speculetur et prospiciat populoū infra se positoum mores et vitam. ¶ Pōtifex, princeps sacerdotum est: vel dicitur esse quasi via sequentium. Ipse et summus sacerdos, ipse et pontifex maximus nuncupatur. ipse enim efficit sacerdotes atq̄ leuitas: ipse omnes ordines ecclesiasticos disponit [a]: ipse quod vnusquisq̄ facere debet ostendit. Antea autem pontifices et reges erant. Nam maiorum hec consuetudo fuit, vt rex esset sacerdos et pontifex. vnde t pontifices Romani imperatores appellabantur.

¶ Vates a vi mentis appellatus est: cuius significatio multiplex est. nam modo sacerdotem, modo prophetam significat modo poetam. ¶ Antistes sacerdos dictus est ab eo, quia antestat. primus est enim in ordine ecclesie, vt supra se nullum habeat. ¶ Sacerdos autem nomen habet compositum ex greco [o] et latino: quasi sacrum dans: sicut enim rex a regendo, ita sacerdos a sacrificando vocatus est. consecrat enim et sacrificat. Sacerdotes autem gentilium flamines dicebātur. hi in capite habebāt pileum, in quo erat brevis virga [a] de iuper habens lane aliquid: quod cum propter estum ferre non possent, filum tantum in capite religare ceperunt. nam nudis [b] eos pertus capitib⁹ incedere nephas erat. Unde et a filo quo vtebant, flamines dicti sunt quasi filamines. verū in festis diebus filo deposito pileum imponebant pro sacerdotij eminentia. ¶ Presbyter grece, latine senior interpretatur. non modo pro etate vel decrepita senectute: sed propter honorem et dignitatem [c] quam acceperunt, presbyteri nominantur. Ideo autem presbyteri sacerdotes vocantur, quia sacra dant: sicut et episcopi: q̄ licet sint sacerdotes, tamē pontificatus apicem non habent: quia nec chrismate frontem signant: nec paracletum spiritum dant: quod solum deberi episcopis, lectio Actuum apostoloruz demonstrat. Unde et apud veteres isdem episcopi t presbyteri fuerūt: quia illud nomen dignitatis: et non etatis [f] est. Leuite ex nomine authoris sunt vocati. De Leui enim Leuite exorti sunt: a quibus in templo dei mystici sacramenti ministeria explebantur. Hi grece diacones, latine ministri dicuntur: quia sicut in sacerdote consecratio, ita in diacono ministerij dispensatio habetur. Hypodiacones grece, subdiacones latine dicimus: qui ideo sic appellantur, quia subiacent precepti t officijs Leuitarum. Oblationes enim in templo domini a fidelibus ipsis suscipiunt, t leuitis superponēdas altaribꝰ deferunt: hi apud Hebreos nathinnei [g] vocantur. Lectores a legendo: Psalmiste a Psalmis canendis vocati sunt. illi enim predicant [h] populis voluntatem dei, et quid sequantur: isti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audiētium: licet et quidam lectores ita miserabiliter [i] pronuncient, vt quosdam, ad luctum lamentationesq̄ compellant. Ipsdem etiam pronunciatores vocātur: quia populo annūciant. Tanta enim t tam clara erit eorum vox, vt quāuis longe positoum aures adimpleat. Cantor autem vocatus est, quia vocem modulatur in cantu. huius duo genera dicuntur in arte musica: sicut ea doctissimi hoies latine dicere potuerūt, precētor, t succētor. Precentor scz qui vocē premittit in cantu. Succētor autem qui voce subsequēter canēdo respondet. Concentor autē dicit, q̄ psonat t pcinit. qui autē non consonat nec cōcinit, nec concentor erit. Acolythi grece, latine ceroferarij dicunt: a deportādis cereis q̄n legendū est euangeliū, aut sacrificiū offerendum, tūc eīs accēdunt luminaria ab eis, t deportantur: non ad effugādas tenebras, dum sol eodē tēpore rutilat: sed ad signū letitie demonstrāde: vt sub typo luminis corporalis illa lux ostēdatur.

[a] thinnei ꝛc. Sicut prediri vt legitur in hisdoīs euangeliū. c. post hoc erat ꝛc. Archidiaconus.

[b] ¶ predicant. i. leguīt recitando, non autem prediçando: quia illud est officium sacerdotum. xvj. q̄sti. j. adijcimus.

[i] ¶ Miserabiliter. Non per prauam vel raucā vocez, sed potius per altam vocem t sonoraz: t iste intelligit Actu. viij. c. sequenti vbi dicit: tanta enim ꝛc.

Sez ab ingressu eccl'ie cor. pall. ter arce do. hu. ‡ Arg. ȝ.j.q.j. qui stu. dent. i fi. ubi videaq; not. ibi sic etiaz not. xxxij. dist. ostiarij Archi.

a ¶ Et respuunt, infideles. i. excommunicatos. Et ita ostiarius removet, ‡ excommunicatos ab ecclesia, ‡ vt hic, z. xxv. dist. perlectis.

In nouo testamento. Hec est secda pars huius distinctionis: in qua probatur q romana ecclesia fuit caput, ab ipso dominо specialiter instituta, secundario a ceteris. Jo. de fan.

¶ Callus. In hoc contendit Anacletus q primus sacerdos post xpm fuit Petrus: cui data est potestas ligandi z soluendi: ceteri vero apostoli q cum eo parē honorem assecuti sunt, ipsum in principē elegerūt: loco quorū hodie sūt epi. Vidētes aūt apostoli predicatores paucos, elegerūt. lxxij. discipulos: loco quorū sunt presbyteri in ecclesia: z q hos recipit, christum recipit: z qui hos spernit, christum spernit, et ab eo spernetur.

b ¶ Tu es petr⁹ videtur ergo q p hec ꝓba, tu es petrus. ꝛc. dat⁹ fuit petro pontificat⁹: z ita ante passionē q; ante fuit ei dictum. z ita videtur contradicere. l. dist. considerandū. z. c. fideliꝫ. nā ibi dicitur q post passionē fuit dat⁹ ecclesie pastor: z nō ante. Sol. primo fuit apt⁹ ante passionem, sed post passionem fuit pastor creat⁹ per illa verba. Si diligis me. ꝛc. vt extra de elec. significasti. quod etiam hic innuitur cuz dicit, tibi dabo claues. ꝛc. ‡ hoc enim est promittere, et non dare.

ij. ps. Mat. xvj. c. Petrus post passionē fuit pastor creatus ‡ Idez te. iet alexan. ō ymo. in Liuri gentium. colum. iij. ff. de pac.

c ¶ Pari. Arg. q omnis epūs sit par apostolico ōtum ad ordinem et rationem consecrationis. xxiij. questi. j. loquitur. in principio. Petrus tamen maior fuit aliis in administratione: vt. ij. q. vij. puto. potest enim aliquis esse maior alio in ordine, sed tamen minor in administratione: vt archipresbyter maior est archidiacono: vt. xxv. distinc. perlectis. De apostolis quando fuerunt consecrati, non legimus. Dicunt tamen quidam q in cena, quando dictum est eis. Hoc facite in meam commemoratiōnem. de consecra. distinc. ij. In christo. in fine. Alij dicunt q; cum dictum est eis. Ite baptizate omnes. de consecra. distin. iij. propter. De paulo et barnaba habemus. lxxv. distinc. q die. Et de Jacobo. lxvj. dist. postro.

Romana ecclesia a domino primatum accepit.

In nouo testamēto post Christuz dñm a Petro sacerdotalis cepit ordo: q; ipsi primo pontificatus in ecclesia Christi datus est dño dicente ad eū: Tu es (inquit) Petr⁹ b: z super hāc petrā edi. ec. meā: z porte inferi nō preua. aduersus eā. Et dabo tibi cla. re. cel. Hic ergo ligādi soluēdiq; potestatem primus accepit a domino: primusq; ad fidē populum sue predicationis virtute adduxit, verboq; instituit. Ceteri vero apostoli cum eodem pari c consortio honorem z potestatem acceperunt: ipsumq; principem eoꝝ esse voluerunt: qui etiam iubente dño in toto orbe terrarū dispersi euangelium predicauerunt. ipsis quoq; decedentibus, in loco eorum surrexerunt epi: quorum ordinatio pretaratod debet fieri ordine et modo: quos qui recipit et verba eoꝝ, deū recipit: q autem spernit eos, eum a quo missi sunt, z cui⁹ legatione funguntur, spernit: z ipse indubitāter spernetur a dño. Videntes aute ipsi apli messem esse multā, z operarios e paucos: rogauerunt f dñm messis vt mitteret operarios in messem suā. vnde ab eis electi sunt. lxxij. discipuli: quoꝝ typum gerūt presbyteri: atq; in eorum loco sunt constituti in ecclesia.

Item Pelagius vbis Rome epūs omnibus orthodoxis.

Primatum Ro. ecc⁹. c. non aliqua synodus, sed Christus tribuit.

Quamuis vniuerse orbē catholice et aplice cōstitute ecclesie, vnus thalamus Christi sit: tñ sancta Ro. ec. catholica z aplica nullis synodicis ꝓstituꝫ g ceteris ecclesijs prelata est: sed euangelica voce domini et saluatoris nri primatuz obtinuit. Tu es (inquiens) Petrus: z super hanc pe. edi. ec. meam. Cui data est etiā societas beatissimi Pauli vasis electionis: qui nō diuerso (sicut heretici garriunt) sed vno tpe vna eadēq; die h gloriosa mor-te in vrbe romana sub cesare nerone coronati, ecclesiam romanam consecrauerunt, z eam alijs sui presentia preferre tulerunt. Et ostenditur hic quis minister presit aliis.

d ¶ Pretarato, in parte. c. que hic non est.

e ¶ Operarios. Arg. hic signauerunt doctores q licet sit status certus numer⁹ canonicorum, si tamen excrescant ecclesie facultates, q prebende debēt augeri: vt extra de vita z hone. cleri. quoniam. hoc expediti est extra de consti. cū. M. fer. et ex. tra de censi. ēsto.

f ¶ Rogauerūt. Arg. q non nisi volentib⁹ dabitur prelatus etiam a papa: vt. j. distinctione proxima. sacrosancta. si. viij. questione. j. sciendum. ‡ et capitulo audacter. Dic, q a principio non dātur inuitis, sed ex post facto sic si sint negligētes. lxj. distinctio. nullus inuitus.

Quamuis, ‡ Callus. Ecclesia romana caput est aliarum ecclesiarum, et preferēt alijs. Et hoc probatur duabus rationibus. Prima est quia christus dedit ei primatum et authoritatem dicens Tu es petrus ꝛc. Secunda est quia petrus z paulus vna die gloriosa morte in vrbe romana sub cesare nerone coronati, ecclesiam romanam consecrauerunt, z eam alijs sui presentia preferre tulerunt. Et ostenditur hic quis minister presit aliis.

g ¶ Constitutis. scz tantum.

h ¶ Eademq; die. hic videtur q eodem die petrus et paulus fuerunt crucifixi. ij. questio. vij. beati. dicunt tamen quidam q reuoluto anni spatio paulus fuit decollatus, sed eodem die post annum. Historia ‡ tamen dicit decimoquarto anno imperij neronis eos fuisse occisos.

a ¶ Consecrarunt. sic ergo ecclesia cōsecratur sanguine alicuius, sicut aliquis baptizatur in sanguine suo: vt de consec. dist. iiij. baptismi vicem.

b ¶ Prima dignitate, nam ecclesia antiochena precessit illam: vt. xxiij. q. j. rogamus.

c ¶ Nec aliquid. Argu. q̄ vbicūq; fūt boni, ibi est ecclesia.

Cambia. ¶ Hec ē tertia pars distin. in qua ponit ser. c. de materia de penis Ignatij cōstātinopoli. priarche qui fuit depositꝰ a suis subditis ⁊ excommunicatus, et postea per romanam ecclesiā restitutus. xxiij. distinc. Adrianꝰ. Jo. de. f.

Cal⁹. Dicit gratianus q̄ quanto gradus est celsior tāto maior est authoritas in maioribus, ⁊ regēdi potestas: in minoribus obsequēdi necessitas. Unde Nicolaus papa scribit constantinopolitano epō dicens.

¶ Inferiorꝫ facta, superiorū sententijs obnoxia sunt.

INferior[e] sedes potiorē absoluere non potest. Sola ēm potior inferiorē conuenienter absoluit. Hinc[f] liquido prouidetur q; quē non potest absoluere, nec potest iudicio inferior potiorez ligare. Unde ꝓpheta[g] ait. Numquid gloriabitur securis contra eū qui secat i ea: aut exaltabitur

riosa morte cum Petro in vrbe Romana sub cesare Herode agonizās coronaꝰ est: ⁊ supradictā pariter romā. eccle. christo dño cōsecrarūt[a]: eāqz oibus vbiq; in vniuerso mundo sua presentia atqz veneranda triumpho pretulerūt. Est ergo prima[b] apli petri sedes ro. ec. non habēs maculā neqz rugā, nec aliquid[c] eiusmodi.

In his oib⁹ quanto gradus[d] celsior, tanto maior authoritas inuenitur. In maioribus siquidem est regendi ⁊ iubendi potestas: in minoub⁹ obsequendi necessitas. Unde Nicolaus papa scribit constantinopolitano epō dicens.

¶ Inferiorꝫ facta, superiorū sententijs obnoxia sunt.

INferior[e] sedes potiorē absoluere non potest. Sola ēm potior inferiorē conuenienter absoluit. Hinc[f] liquido prouidetur q; quē non potest absoluere, nec potest iudicio inferior potiorez ligare. Unde ꝓpheta[g] ait. Numquid gloriabitur securis contra eū qui secat i ea: aut exaltabitur serra ꝓtra eū qui trahit eam? His itaqz ex diuina scriptura cōmemoratis sole clarius exhibuimus[h] non posse quēqz q; minoris authoritatis est, eum qui maioris potestatis est, iudicijs suis addicere, aut prauis definitionibus subiugare. Idem. ¶ Eodem.

Olite nos existimare facta cuiuscūqz prioris nostrorꝫ ea que sunt digna reprehēsione velle defendere: sed q; ita velimus filios circa spūalem patrē, ⁊ discipulos erga magistrum deuotos esse ac sobrios, vt nulla penit⁹ temeritate ad eorꝫ vitam non tantū dicam⁹ diiudicandā, ſz nec saltē tenuiter reprehēdendam⁹ prosiliant.

Idem Nicolaus papa.

¶ Inferiores maioribus nec iudicare nec maledicere pñt.

DEniqz si in epistola ad hebreos[i] legim⁹ q; minor a maiore benedicitur: restat profecto vt exigente ratione etiam maledicatur[l]. Si quidem prenoscentes hec periculosa ꝓpter illi q̄ ante nos fuerunt

quo modo cōsequatur quis remissionē q̄ confitet extraneo sacerdoti: vt dī extra de pe. ⁊ re. ois. nisi prius obtēta licētia a proprio sacerdote: vt dicit in eadē decre. ois. nisi in necessitate: vt extra eo. titu. c. vlt. de pe. di. j. quem peniter. ſsi. tāta. Bar. Et est hic arg. q; si papa mandat alicui q̄ excōmuni cet aliquē, q; possit etiā ipm absoluere: qz excōicatio ⁊ absolutio pari cōditione censent: vt cui vnū ꝓmittitur et reliquū: vt. j. de pe. di. j. ſbū. Arg. j. xxvij. q. j. si hō. ‡ Sed ibi papa precipit non absoluī ei⁹ authoritate: ſz quosdā. Jn oibus de. cū iuris ca. vsqz in fi. nē loquit de eadē materia. ſ. ō facto sacerdotis ⁊ suffraganeoū Ignatij constātinopolitani archiepi, q̄ a suis suffraganeis est depositus fauore impatoris. ‖ ¶ Hinc. Arg. q; idē iurē est in vno contrariorū quod in reliquo: vt. j. ea. denigz. ⁊. xxvj. dis. deinde. et. iij. q. vj. hec quippe. ⁊. ff. ō verb. oblig. inter. ‖ ¶ Unde ꝓpheta. Esaias. ‖ ¶ Exhibuim⁹. id est ꝓbauimus. ‖ Olite. ¶ Cā. sing. Clerici cōstantino. obijcabant Nicol. pape q; vellet defēdere Ignā. in malo: quibus Nico. respondet dicēs se nolle eū i malo defendere: ſz vult q; filij sint deuoti patri spūali, ⁊ discipuli magistro: ita vt eos nullo modo iudicent: sed nec etiam reprehendant.

i ¶ Reprehēdēdā. Sz j. j. ij. q. vij. oues. ‖ ⁊ c. secuti. ⁊ ix. q. iij. si aūt. vbi dī q; subditi possunt reprehēdere prelatos. Sol. triplex est reprehēsio: iperiosa, q̄ fit imperio potestatis. hec tm̄ maioribus cōcedit. lxxxj. di. sit rector. vt hic. Alia socialis: hec minoub⁹ cōcedit. lxxxj. di. in omnibus. Tertia temeraria est, que infamādi causa fit: ⁊ hec nulli conceditur: vt. v. q. vlt. delator.

Eniqz. Cautus. hic probat Nico. q; maiores pñt iudicare minores ⁊ bndicere: ſz nō ecōtra. Et hoc probat exēplo melchisedech: qui sicut legitur in epistola ad hebreos, benedixit minori scilicet Abrahe. Similiter hoc probatur cōsuetudine ecclesie: qz nunqz maior legens lectionem benedicitur a minori.

k ¶ Ad hebreos. Ubi legit q; melchisedech benedixit abrahe. ⁊ ꝓ hoc ꝓbat apls melchisedech fuisse maiorē.

l ¶ Etiā maledicat. Contrariorū ēm eadē est ratio: vt ſ. ea. inferior. ff. de verb. oblig. inter stipulantem.

‖ Ubi de hoc ē ⁊ ma. ei⁹ authoritate: ſz to. et o. quosdā. Jn oibus de. cū iuris ca. vsqz in fi. nē loquit de eadē materia. ſ. ō facto sacerdotis ⁊ suffraganeoū Ignatij constātinopolitani archiepi, q̄ a suis suffraganeis est depositus fauore impatoris. ‖ ¶ Hinc. Arg. q; idē iurē est in vno contrariorū quod in reliquo: vt. j. ea. denigz. ⁊. xxvj. dis. deinde. et. iij. q. vj. hec quippe. ⁊. ff. ō verb. oblig. inter. ‖ ¶ Unde ꝓpheta. Esaias. ‖ ¶ Exhibuim⁹. id est ꝓbauimus. ‖ Olite. ¶ Cā. sing. Clerici cōstantino. obijcabant Nicol. pape q; vellet defēdere Ignā. in malo: quibus Nico. respondet dicēs se nolle eū i malo defendere: ſz vult q; filij sint deuoti patri spūali, ⁊ discipuli magistro: ita vt eos nullo modo iudicent: sed nec etiam reprehendant.

‖ Heb. vij. b.

‖ Reprehē sio est triplex. ca. poti⁹ facit p, ꝙ ſz pit ibi notaf i glo. vlt. Archi.

De regule. prima hec est. Scō a hec est, qui pōt ligare, pōt et soluere. Tertia. Talis qui pōt soluere, pōt ⁊ ligare. qlibet habet re vel soluere. ‖ Scō a regula similiter fallit in incēsen. er. tua. ⁊ extra de offi. deleg. querēti. ⁊ in excōmunicato ꝓpter rē iudicatā vltra annū post sniam, q̄ per papā absoluit. Tertia regula fallit j. de conse. dist. iij. sanctorū cōsequem tm̄ ligare non posset. Jtē fallit. iij. q. vj. ꝙuis. et. C. qui re vbi senatores. l. iij. Similiter fallit (vt vī) cū aliqs cōfitetur extraneo sacerdoti, q̄ ꝑm tūc absoluit: nō tm̄ posset ligare. Jo. Sz illa exceptio nō valet: qz nō cōcedo q; alius dicēs se nolle eū i malo defendere: ſz vult q; filij sint deuoti patri spūali, ⁊ discipuli magistro: ita vt eos nullo modo iudicent: sed nec etiam reprehendant.

i ¶ Reprehēdēdā. Sz j. j. ij. q. vij. oues. ‖ ⁊ c. secuti. ⁊ ix. q. iij. si aūt. vbi dī q; subditi possunt reprehēdere prelatos. Sol. triplex est reprehēsio: iperiosa, q̄ fit imperio potestatis. hec tm̄ maioribus cōcedit. lxxxj. di. sit rector. vt hic. Alia socialis: hec minoub⁹ cōcedit. lxxxj. di. in omnibus. Tertia temeraria est, que infamādi causa fit: ⁊ hec nulli conceditur: vt. v. q. vlt. delator.

Eniqz. Cautus. hic probat Nico. q; maiores pñt iudicare minores ⁊ bndicere: ſz nō ecōtra. Et hoc probat exēplo melchisedech: qui sicut legitur in epistola ad hebreos, benedixit minori scilicet Abrahe. Similiter hoc probatur cōsuetudine ecclesie: qz nunqz maior legens lectionem benedicitur a minori.

k ¶ Ad hebreos. Ubi legit q; melchisedech benedixit abrahe. ⁊ ꝓ hoc ꝓbat apls melchisedech fuisse maiorē.

l ¶ Etiā maledicat. Contrariorū ēm eadē est ratio: vt ſ. ea. inferior. ff. de verb. oblig. inter stipulantem.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Minor quiescit p̄sente maiore

a ¶ Maiore. Arg. q̄ minor iudex non pōt exercere iurisdictionem suam presente maiore iudice: vt. xcv. disti. presbyter. ff. de offi. procon. l. vlti. Argu. contra. xj. qō. j. peruenit. et. C. de dona. in hac. xcv. distinc. ecce. Dic q̄ si minor habet iurisdictionem a maiore, nihil agit quod sit ad derogationem illi⁹. ex̄ de offi. leg. volentes.

b ¶ Benedicere. Sed d̄r ep̄o q̄ postulat hāc benedictionē, Ora ꝓ nobis pater sācte. in quibusdam locis ipse inferior dicit ep̄o, Iube dn̄e benedicere. ⁊ episcopus benedictione facta legit.

† innuente.

c ¶ Peccatū. ar. q̄ aliquid ꝓhibetur nō q̄ ip̄m malum sit, sed q̄ inde malum pōt sequi: vt. xxij. qō. j. in nouo. et. xj. q. iij. nolite. et. lxiij. distinct. cum adrianus. §. verum.

Gala. v. d.

Nunc autem.

¶ Casus.

Probat Nicol. in hoc cap. q̄ subditi nō possunt iudicare p̄latos. Et hoc facit duob⁹ exemplis, scilz Marcellini pape, qui licet cōfessus fuisset in synodo episcopoꝝ se a paganis compulsuz grana thuris diabolo immolare: nullus tn̄ episcopoꝝ ausus fuit eum iudicare, sed oēs dixerunt: Ex ore tuo iudica te ipsum: quia prima sedes nō iudicabit̄ a quoq̄. Et exemplo Sixti pape: cui cum in concilio vbi Ualentinianus imperator interfuit, multa obijcerent: tribuit ei ĩperator potestatē iudicandi seipsum: cum ipse non sit subiectus iudicio minorum.

d ¶ Diocletiani. Nota simul duos fuisse imperatores Dic q̄ erant due persone, sed tamen erant loco vnius. Sed contra. vij. q. j. in apibus. Sed forte vnus habuit dignitatem: alter administrationem.

Imperatores duo eodē tp̄e fuerūt.

e ¶ Marcellinus. Sed de isto legitur q̄ concilio congregato confessus est quod fecerat, et in se tulit sententiam depositionis: et veniens coram Diocletiano confessus est se christianum esse: et excommunicauit quicunq̄ eum post mortem sepeliret. Sed videtur q̄ hec sententia qua precepit non sepeliri corpus suum, contineat errorem: vnde nulla deberet esse: vt extra de senten. excommu. per tuas. siquis enim precipiat q̄ corpus suum non sepeliatur, hoc preceptum non est adimplendum: vt. ff. de condi. instit. quidam. Preterea qualiter poterat iste seipsū excommunicare vel deponere, cuz par in parem non habeat imperiuz: vt extra de elec. in notuit? Ad hoc potest dici q̄ non fuit sentētia quā tulit sed quedā interp̄tatio, ⁊ infuit ei tacita cōditio: scz nisi deus aliter reuelauerit. Et domi⁹ ius reuelauit aliter: quia sepultus fuit post trigita dies post mortē. Itē querit̄ quare isti epi nō deposuerūt papā, cū esset confessus d̄ heresi: vt xl. di. si papa? Dicit hu. q̄ paratus erat corrigi. lz eñ papa vel alius sit hereticus: si tn̄ parat⁹ est corrigi: non deponitur: vt xxj. q. xxiiij. qōe. iij. dicit q̄ vij. sa. apl's. Vel ideo nō debebant ip̄m deponere, quia coactus fecit. l. distin. presbyteros.

Ut xxj. q. vij. sa. ne. Ar.

f ¶ Compulsus. Conditionali non absoluta coactione. si enim fuisset absoluta, non deli quisset: vt. l. distin. presbyteros.

g ¶ Ex ore. Arg. q̄ aliquis pōt esse iudex in ꝓpa causa. si. ff. de adop. l. iij. C. de fideicō. l. vlti. sed iudex ibi impropie d̄r. i. arbitrator. in iurisdictione contentiosa non potest, sed in voluntaria sic.

runt, ꝓuidā in ecclesijs cōsuetudinē tradiderūt. hodie q̄q̄ in Romana eccl'ia q̄ magistra est oīm ecclesiarum, impreter missa seruatur: ita vt nullus sacerdos maiore[a] suo nō iubente† cōsacerdote cuiuslibet rei benedictionē dare nitatur: sz anterior stans ad pronūciandam aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat: sed ei quilibet inferior non audet bn̄dicere[b]. Cur hoc? nunquid benedicere peccatum[c] est? absit. De maledicis enim nō benedicis dicit apl's: q̄r regnum dei non possidebūt. sed per hoc innuit̄ quante censure freno inferiores quiq̄ a suis prepositis iudicandi coercēdiq̄ sunt, si hi nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant.

Idem Michaeli imp̄atori.

¶ De eodem.

Nunc aūt diuina ĩspiratione nō nos pigebit, nec nobis impossibile erit vobis ostendere, si tamē audire velitis: nō posse quēq̄ rite ab his q̄ inferioris dignitatis vel ordinis sunt, iudicialibus submitti definitionibus. siquidez tp̄e diocletiani[d] et maximiani augustoruz marcellinus[e] ep̄s vrbis Rome, qui postea insignis martyr effect⁹ est: adeo compulsus[f] est a paganis, vt templum eorū ingressus grana thuris super prunas imponeret: cuius rei gratia collecto vniuersorū concilio episcoporum, et inquisitiōe facta hoc idem pōtifex se egisse confessus est: nullus tamē eorum proferre sententiā in eum ausus est, dum ei sepissime omnes dicerent: Tuo ore iudica causam tuam, nō nr̄o iudicio. Et iterū. Noli audire ĩ nostro iudicio: sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursum, q̄m ex te inquiunt iustificaberis: aut ex ore[g] tuo cōdēnaberis. Et iterum dicunt. Prima sedes non iudicabitur a quoq̄.

Item in eodem. Sed cum quodam tempore quidā contra Sixtū papam tentassent quedā mali rumoris obijcere et in concilio cui Ualentinianus augustus ĩtererat, dictū fuisset nō licere aduersus pontificem sententiam dare: surrexit protinus idem imperator: et in arbitrio prefati pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim nullus pontificū minorū vel inferiorū vrbiū subactus iudicijs inuenitur.

Item Nicolaus papa.

¶ Maiores a minoribus iudicari non possunt.

Submittit̄ Ignati⁹ minorū inferiorū ⁊ subiectorū deliberationib⁹ e contra sacris canonib⁹ precipiētibus et exemplis sanctorū patrum semper vbi est maior authoritas, eundū esse: ⁊ in oībus cōctione contentiosa non potest, sed in voluntaria sic.

Submittit̄. ¶ Casus. hic ꝓbat Nicolaus q̄ Ignatius non potuit deponi a subditis: quia canones ⁊ exempla sanctorum patrum precipiunt semper esse recurrendum ad maiorem sedem in causis episcoporum: quod non solum a catholicis, sed etiam ab ipsis hereticis obseruatur. et quia etiam clericus a solo episcopo iudicari non potest: et nisi papa intersit vbi episcopus iudicatur, acephalum erit tale concilium.

a ¶ hereticis. Argu. q ab exemplis gentilium est argumentandum: vt.xj.q.j. sacerdotibus. xiij.q.ij. questa. et.c. non estimemus.

b ¶ Inferiorus. j.xv.q.vij. si autē in fi. contr a. vbi dicit q solus eps illoz causas potest audire. Sed non excludūtur ibi clerici, sz alii epi. xv. qō. vij. eps nullius.

Tantum.

¶ Cui'. Dioscorus in tribꝰ deliquit: qz scilz p regem fuit intronizatus in ecclesia constantinopolitana: vnde multi clerici recesserunt ab eo. Itē quia factꝰ fuit hereticꝰ. Post hec duo delicta ausus fuit excōicare papam Leonem: vnde scri pres apud Calcedonem congregati ipsum dānauerunt non trīa de hereſi: sed etiā qz ausus fuit suuz maiorem excōmunicare.

c ¶ presumptionem. scz depositionem ignatij.

d ¶ Ut dioscorū. Qui intronizatus fuit per regez: z q postea excōmunicauit papam.

e ¶ Cum secūdis. Videt hic q inder in sntia teneꝫ expi mere cām q ipsum mouit. c. de iudic. ꝓpter dū. S. illo. et ff. de his q no. ifa. l. qō ait. S. pe. Ar. cōtra eū de sen. et re iudic. sicut. Ad hoc dico q semper tenetur expimere cām. si trīa nō expſ ferit, tenet sententia. ij. q. vj. bidui.

f ¶ Fidē. Trīa: ne sit contra. S. xv. dist. canones. circa mediū. ver. quarta synodus.

Quia ergo.

¶ hec dist. dividit i duas partes. Secunda ibi: Prima ergo.

¶ Cauus. Dictum est. S. q maior a minori iudicari non pōt. In hac vero. xxij. dist. videndū est q dicaꝫ prima sedes: que secūda: et q tertia. z quidem primū locum obtinet Ro. eccle. Alexandrina scōm. Antiochena tertium.

trouersiis ad potiorꝰ sedis iudicia actio dirigatur: quod nō solū a catholicis, verūetiaz ab ipsis cōstat obseruatū esse hereticis[e]. Alioquin acephalū li quet esse concilū vbi de tanta persona agitur, et maioꝝ nō expectaꝫ snia: cū nec in causa clericoꝝ inferiorꝰ[b] gradus solius episcopi sui iudiciū tantum modo postulandum sit.

Item Michaeli imperatoꝝ.

¶ Minoꝝ sententie maiores damnare non valent.

Tantum hāc presumptionē[f] scri pres apud Calcedonē detestati sunt: vt Dioscoꝝ[g] alexandrinū antistitem inter cetera idcirco potissimum sine vlla restitutione dānauerint, quia ponēs in celum os suū, lingua eius transeunte super terrā: excōmunicationem in sanctuz Leonem papam dictauit: ita vt sententia contra ipsum prolata hoc videātur memozare precipue dicentes. Nām[c] secūdis excessibus precipue priorem iniquitatem valde transcendit: presumpsit em excōicationem dictare etiam aduersus sanctissimum et beatissimū archiepm magne Rome Leonem. tē. Nūquid ibi legit inquisitionē factā fuisse vtrum iste Dioscorus ipsam excōicationē iuste dictasset in papam? Non plane: sed absqꝫ omni ptrouersia hoc in eo vlti sunt: qa cū esset inferioꝝ, potiorem quibuslibet conatus est lacessere iniurijs teste Anastasio Constantino politano presule: qui dicit.

Propter fidem[f] nō est dānatus Dioscorus: sed qa excōicationem fecit in dīm archiepiscopum Leonem.

¶ Distinctio.xxij.

Quia ergo[g] maior a minori iudicari non debet, videdum est que inter ceteras ecclesias primū locum, que secundum vel tertiū obtineat. Romana ecclesia (sicut supra dictum est) primum locum inter ceteras obtinet. Alexandrina scōm: Antiochena eccl'a tertium ab ea locum accepit.

Unde Nicolaus papa scribit Mediolanensibus.

¶ Romana ecclesia ceterarū primatum tenet.

Omnes[h] siue patriarche cuiuslibet apicem, siue metropoleon primatus: aut episcopatuum cathedras, vel ecclesiarū siue cuiuscūqꝫ ordinis dignitatez instituit roma. eccl. Illā vero solus ipse fundauit, et supra petram fidei mor[i] nascentis[k] erexit, q beato Petro eterne vite claugero terreni simul z celestis[l] imperij iura commisit. Nō ergo quelibet terrena sentētia, sed illud verbū quo cōstructū est celū z terra: per qō deniqꝫ oia condita sunt elementa: romanam fundauit ecclesiam. Illius certe priuilegio fungitur, cuius authoritate fulcitur. Unde nō dubium est qa quisquis cuilibet ecclesie ius suum

ab initio.

k ¶ Nascentis. Quantū ad nouum testamentum.

l ¶ Celestis. Argu. q papa habet vtrūqꝫ gladiū: scilz spūalem z tpalem. lxij. distin. tibi dño, et.xv.q.vj. alius.

Ecclīarū maiorum ordo.

g ¶ Quia ergo. In hac distin. ostendit ordinem maiorum ecclesiarum. Et primo ostendit quem ordinem habuerunt sm antiqua tpa. Scōo ostendit quem ordinem habuerunt postea sm moderna tpa. sm antiqua tpa ta lis fuit ordo. prima fuit Romana ecclesia: alexandrina secunda: antiochena tertia: quarta hierosolymitana: vt.j.e.ij. et.c.ij. sz constantinopolitana nullū locum habuit: vt.j.e.q tradītione. sed postqꝫ imperū fuit translatum constantinopolim, constantinopolitana eccl'a obtinuit secūdum locum post ro. alexādrina tertium: antiochena quartuz: hierosolymitana quintum. et hoc dicitur.j.e. renouantes. extra de priuile. antiqua.

Ordo literę.

Omnes. ¶ Caua. Mediolanenses nolebant romanam eccle. se qui: nec ei reuerentiam exhibere. sed Nicol'. papa ꝓbat q Romana eccle. oibus est ꝓlata: z ones alias instituit: et hoc ꝓbat duobus modis, ꝓtio qa illud ꝛ bū p qō celū z terra z ceta elemēta sunt creata, dedit petro ptātez celestis et terreni imperij. Unde q ꝓuilegijs ro. eccle. detrahit, hereticus est: q ꝛo alijs, iniustitiā facit. Secūdo ꝓbat exēplo Ambrosij, qui cōfessus est in oibus se velle seq romanā ecclesiā.

Papa habēs vtrūqꝫ gladiū trāstulit imperium.

h ¶ Oēs. Sic cōstruc. Ro. ec. instituit oēs scz ꝓlatos siue apicē cuiuslibet ꝓtriarche. i. patriarchatus. z per hoc ptz q papa nouas facit dignitates.

i ¶ Mor. Id est

et ca.nos sctōz. et ca.iuratos. et.j.q. iij.q: prefulat⁹.et

† c.c.ſſ ipatot. in pncij. vbi de hoc.et ij.q.vj. §.item ciz dō. Archi.

xcvj.distinc.duo. † trāſtulit ei de grē cia imperiū: vt ex de elect.venerabilem. Arg.ℨ.xcvj. distin.duo. ℨ.ccij. distinc.legimus.et xxj.dist.§.j.

‡ In cuiuſcūq; ei iniuriā bificiū tribuere nr̄i motis nō est: dicit im patot. C.de emancip. nec au⁹ arg. ad hⁿ. xiij.q.v.de nūcz. Archi. Actu. ir.

a ¶ Iniuſtitiam. Nec papa dz vni eccleſie detrahere† et dare alteri: vt.xcix.diſtic.ecce. et.c.nullus.ℨ.xxv.q.ij.de eccleſiaſticis.niſi ſubſit cauſa: vt.ix.q.iij.conqueſtus.et.c.nunc vero.et.c.per principalem.

b ¶ Conat. Soluus ergo conatus ħ punit: vt.vj.q.j. §.verū. et.j.q.j.ℭ ſtudet.de peni.diſtin.j.ſi quis.

c ¶ Profiteř.arg. q; confeſſio ptelari nocet eccleſie ſue. arg.ℨ.eo.de cōſtāti nopolitana.in fi.

Sacroſancta. ¶ Cal⁹. Capitulū hoc diuiditur in tres partes. In prima ꝓbatur ro.eccl. primā eſſe ſiue ptoř,et aliis ꝓferri: ℨ hoc oſtenditur trib⁹ modis. Primo authoritate chriſti dicentis: Tu es petrus ℨc. Secundo in gloriosa morte petri et pauli, qui Romanā eccleſiā conſecrauerūt: et eam aliis ſui preſentia prętulerunt. Tertio ſpeciali oratione facta pro Romanis. In ſecunda parte ibi: Prima ergo. dicitur q; prima ſedes eſt romana: ſecūda alexādrina: tertia antiochena. In tertia parte ibi: ℨ poſt pauca. diſcretio fuit inter petrum et alios apoſtolos que hodie eſt in-

Ro.ſ.

ij.ps.

detrahit: iuſtitiā⁹ facit. ¶ Qui autem romane eccleſie priuilegium ab ipſo ſummo omnium eccleſiarum capite traditū auferre conatur⁹, hic proculdubio in hereſim labitur et cum ille vocetur iniuſtus, hic eſt dicendus hereticus. Fidē quippe violat qui aduerſus illam agit que eſt mater fidei: et illi contumax inuenitur qui eam cunctis eccleſijs prętuliſſe cognoſcitur. et.j. Unde ipſe ſanctus Ambro. ſe in oībus ſequi magiſtrā ſanctam Romanaz eccleſiam p̄fiteturᶜ.

Item Anacletus ſeru⁹ chriſti Jeſu.

¶ Non ab apoſtolis, ſed ab ipſo domino Romana eccleſia primatum accepit.

Sacroſancta romana ℨ aplica eccleſia non ab aplis, ſed ab ipſo dño ℨ ſaluatore nr̄o primatū obtinuit: ſicut bō Petro apoſtolo dixit, Tu es petrus: ℨ ſup hanc petram edifi. eccl. me. vſqz, ſoluta et in celo. Adhibita eſt etiā ſocietas in eadē Romana vbe beatiſſimi aplī pauli vaſis electionis: qui vno die eodēq; tpe Rome cum Petro gloriosiſſima morte coronatus eſt: ℨ ambo ſanctam eccleſiam Romanam conſecrauerunt: atqz omnibus alijs vbiq⁹ in mundo vniuerſo tam ſua preſentia q̄ venerando triumpho prętulerunt. Et licet pro oīb⁹ aſſidua apud deū omniū ſanctoz effundatur oratio: his tamen verbis beatiſſimus Paulus Romanis ꝓpria chirographo pollicetur dicens. Teſtis eſt mihi deus cui ſeruio in ſpū meo i euāgelio filij ei⁹, q; ſine⁹ intermiſſione memoriā veſtri facio ſemp in oīonibus meis. Prima ergo ſedes eſt in celeſti beneficio Roma. eccle. quā (vt memoratuz eſt) beatiſſimi Petrus ℨ Paulus ſuo martyrio conſecrauerunt. Secunda autē ſedes apud Alexandriā, que bti Petri nomine a Marco[e] eius diſcipulo atqz euāgeliſta conſecrata eſt. Tertia vero ſe des apud Antiochiā eiuſdem beati Petri apoſtoli habetur noīe honorabilis: quam illic priuſq; roma veniret, habuit: et Ignatium ēpm conſtituit: ℨ illic primū [f] nomen chriſtianoum[g] exortū eſt. ¶ Et poſt pauca: Inter btōs apoſtolos quedā fuit diſcretio potestatis: et licet oēs eſſent apoſtoli, Petro tamen a dño conceſſum eſt (ℨ ipſi inter ſe voluerunt idipſum) vt reliquis oīb⁹ preeſſet apoſtolis: ℨ cephas. i. caput ℨ principiū teneret apoſtolatus: qui etiam eandē formam ſuis ſucceſſoribus et reliquis ēpis tenendam tradiderunt. Et non ſolū hoc in nouo teſtamento eſt conſtitutū, ſed etiam in veteri fuit. vnde ſcriptum eſt. Moyſes[b] et Aaron in ſacerdotibus eius: id eſt primi inter eos fuerunt. et poſt pauca: Hec vero apoſtolica ſedes caput ℨ cardo (vt prefatū eſt) a dño et non ab alijs conſtituta eſt: et ſicut cardie oſtiū regit, ſic huius apoſtolice ſancte ſedis authoritate omnes eccleſie (domino diſponente) reguntur. Hac authoritate Alexandrina eccleſia ſcōm a puma locum habere cēſetur: ſeſt poſtea in Conſtantinopolitana ſynodo eccl'a Conſtantinopolis ſcōm a ſede apoſtolica locum accepit.

Unde in eadem ſynodo conſtitutum eſt ita.

¶ Secūdum a romano pontifice Conſtantinopolitanus obtinet locum.

Conſtantinopolitane ciuitatis epiſcopū habere oportet primatus honorem poſt Romanū epiſcopū ꝓpter quod ſit Roma [i] noua.

ter papam ℨ alios epiſcopos. Hoc etiam fuit in veteri teſta. Unde moyſes et aaron ceteris prefuerunt ſacerdotibus.

¶ Cauſa autez ſequen. §. et cap. per ſe patet.

d ¶ Sine intermiſſione. Non tamē in quolibet inſtanti: ſed hoīo cōſtituit. † ſic.ℨ.xxv. diſtinc.ſi laicus. et xxvij.diſti. de quibuſdam.

e ¶ A marco. vt xxiij.q.j. cum beatiſſimus.

f ¶ Primum. vt vij.q.j. mutationes.

g ¶ Chriſtianorum. Primo enim oēs fideles fuerūt dicti diſcipuli. ō cōſe. diſt.ij. prima. vt fratres. xj.q.iij.ca. ad mēſam. ſz poſtea ēpi aplī fecerūt concilijz antiocheni, dicti ſunt chriſtiani. xxiij.q.j. rogam⁹.

h ¶ Moyſes. Licet moyſes ℨ aaron primi et ſummi dicti ſint ſacerdotes tamē moyſes fuit maior ēp̄ aaron in adminiſtratione, nō quo ad cōſecrationem ſacerdotalē. In hoc eīm ambo pares fuerunt: moyſes tamen hoſtias nō offerebat ſz vota offerebat p populo: vt.xxxvj. diſt. ſi quis vult. ℨ lxxxviij. diſ. decreuit. Item et in hoc erat maior Moyſes ēp̄ aaron: quia ſtruebat et regebat eum tanq; minorem: † vt de peni. diſti. iij. inter hec hyacum.

i ¶ Conſtantinopolitane. Roma noua dicta eſt conſtantinopolis, qz cōſtantinus illuc cū alijs Romanis iuit, et eam cōſtituit. vn-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

de ꝛ Constantinopolis et roma noua est dicta. xcvj. dist. constantinus.

DE constantinopolitana. ¶ Casus. Dicit Grego. in hoc capi. q̄ nullus debet dubitare constantinopolitanam ecclesiam esse Rome subiectā: ꝛ tamen si quid boni habet ipsa vel alia ecclesia libenter sumere ab ea parat[a] est: qz stultus ꝛc. Nam cum Cōstātinopo. eps confiteatur eā esse subiectam Romane ecclie, nulli[b] de hoc dubitare dz.

a ¶ De Constantinopolitana. Imo ipse imperator eam fatetur subiectā Ro. eccle. vt in auē. de ecclē. titu. in prin. col. ix.

b ¶ Stult[a]. stultus stulta stultum dicit quasi exult[a], ab extollo lis. quia se extollit. vel dicitur stultus, quasi statim vltus: ab vltisco eris. qz stultus statim vltionē expetit: nec deliberat. Vel dic q̄ propie stultus est qui per stuporem non mouet iniuria seuitis eīs perfert, nec vlc[a] est, nec vltionē ignominie mouet dolore: qz stult[a] est habetior corde, vnde quidam ait. Ego me esse stultū existimo: fatuū esse nō opinor, id est obtusis quidem sensibus: non tamen nullis. ſm pap. et hug.

c ¶ Discere. Arg. est hic cōtra seniores qui erubescunt discere a iuuenibus. xxxviij. di. nullus. sic. xxiij. q. iij. si habes. et. lxxiiij. dist. pernient. Item habes hic q̄ maiores tenentur sequi exempla minorū si bona sunt. ꝛ. q. j. si fuerit. et. c. nec̄ in homine. et. xxx. dist. secundum.

d ¶ Bizancenus. i. constantinopolitanus. primo eīs cōstantinopolis dicta fuit Bizantium.

e ¶ Subjci. Ita demum si qua culpa ꝛc.

f ¶ Nescio. q. d. ex quo cōstantinopo. eps fatet se esse subiectū ro. eccle. multo magis ꝛ alij tenentur fateri. Sic videtur q̄ confessio prelati nocet ecclesie: vt ex de ca. mo. dilectus. et de sen. et re iud. subdita. et de postu. prela. ad hec. Joan. ꝗ quod credo verum esse si de consensu sui capituli facta est in iudicio: vt extra de iudi. causam. ꝛ de procura. ca. j. Ber.

g ¶ Humilitatis. hoc vult dicere q̄ omnes essent equales si omnes vellēt esse bom. sed qz aliqui peccare volūt, vt legit necesse est q̄ aliqui sint maiores, qui puniant petā eoū. ꝛ no. ex culpa eīs causa subiectionis est. nā nō peccātes legi non li. vj. de subijciunt: vt in auē. de incest. nup. ℌ. si. ℣o. col. ij. xix. q. ij.

Item Grego. Joanni episcopo Syracusano.

¶ Apīce sedi Cōstātinopolitanā cōstare esse subiectam.

DE constantinopolitana[a] eccīa quod dicūt, quis eā dubitet sedi apostolice esse subiectā? tñ si quid boni vel ipsa vel altera eccīa habet, ego etiam minores meos quos ab illicitis phibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus[b] enim est q̄ se in eo putat existimat vt bona que viderit, discere[c] contemnat.

Item eidē. Nam q̄ primas Bizancenus[d] sedi apostolice dicit se subijci[e] si qua culpa in episcopis suis inuenitur: nescio[f] quis ei subiectus non sit. Cum vero culpa non exigit: omnes ſm rationem humilitatis[g] equales sumus.

Item Gelasius papa.

¶ Constantinopolitan[a] episcopus authoritate Romani pontificis ordinatur.

QUa traditione maiorū apostolicam sedem in iudicium vocant[b]? an secunde sedis antistites et tertie, ceteriq̄s bene conscij sibi sacerdotes depelli[i] debuerunt: et qui extiterit religionis inimicus[k] depelli non debuit? videant ergo si alios habent canones q̄bus suas ineptias exequātur. Ceterum isti qui sacri[l], qui ecclesiastici, qui legitimi celebrātur: sedem apostolicam ad iudicium vocare non possunt. Constantinopolitane ℣o ciuitatis eps, qui vtiq̄s per canones inter sedes nullū nomen[m] accepit, in communionem recidēs perfidorum non debuit submoueri.

Item ex sexta synodo.

¶ Constantinopolitana ecclesia secundū a Roma. ecclesia obtinet locum.

BEnouātes sancti Constātinopolitani decreta cilij, petim[a] vt Cōstātinopolitana sedes filia[n] puiulegia q̄ inferior Roma habz, accipiat: non tñ in ecclesiasticis rebus magnificetur vt illa: sed hec secunda post illam existens: puls℣ ° alexandrina sedes nudue sunt. Et aliter non posset consistere genus humanū nisi quidam essent maiores, ꝛ alij minores: sicut est in angelis: vt. lxxxix. dist. ad hoc.

QUa traditione. ¶ Casus. Achatius constauti. patriarcha cum esset in heresi, excōicauit Alexandrinum et Antiochenum patriarchas: et eos a suis sedibus fecit expelli: qz sibi nō fauebāt in suo errore. quare papa i illa synodo cōgregata excōmunicauit Achatiū et ꝑstātinopolitanos ei fauentes q̄ inciderant in heresim iam dānatā. Achatius ℣o Cōstā. eps ꝛ cōplices conquierentes dicebāt papam non debuisse eos excōicare, nisi in synodo congregata: et sic volebāt cogere papam cōgregare cōcilium: vt de suo facto iterū cognosceret in synodo: ꝛ hoc intēdebant ꝓbare authoritate quorundaz canonū, quos fallaciter induce-bant. Sed Gela. ℣ eos dicit q̄ iustissime sunt damnati cum illi iniuste condēnauerūt Alexādrinū ꝛ Antiochenum patriarchas: nec authoritates quas allegant eos defēdere possūt.

h ¶ Vocant. Ad concilium faciendum.

i ¶ Depelli. Ab achatio constantinopo. patriarcha.

k ¶ Inimicus. Achatius.

l ¶ Qui sacri. Ironice dicit.

m ¶ Nullum nomen. Qz tñe Gelasij constantinopolitana eccīa non habuit secundum locum adhuc: vel nullus vocat propter heresim ibi statutam.

n BEnouantes. ¶ Simulia. Simile priuilegium habet in quibusdam: quia ad ipsuz appellatur medijs pretermissis: vt. ij. q. v. Et quia deposuit episcopum, vt videtur: vt. iij. q. v. quia suspecti. Et imperator dicit q̄ idem iuris habet in suis subditis, quod papa in suis: vt in auten. de eccle. titu. ℌ. i. coll. ix. Similiter Alexandrina ecclesia forte in predictis simile habet priuilegium Romane: vt. lxv. distinc. quoniam. et capi. mos antiquus.

o ¶ Priusℓ. Sic ergo aliqua ecclesia priuatur iure suo sine culpa sua: et hoc fit quandoq̄ propter fauorem, quandoq̄ propter odium. Propter fauorem, multipliciter. Uno modo vt hic. Alio modo fauore sacerdotij: vt. liij. distinctione frequens. Et alio modo propter vim consecrationis: vt. xxiij. questione. vj. con-

Stult[a] vñ di.

Senes nō dñt erubescere a iuuenibus.

Prela. tō fessio an noceat ecclesie.

dely.

reſt. ℌ. sentū. q̄ ℣ Innoc. iij. ꝛ no. de elec. dum. ij. Arcy.

de hac matia loquit xxiij. q. iij. cum quib[a].

Scz. pter dānationē alicui[a] q̄si pa non posſit sine cōcilio aliquē dānare: q̄ falsum est Hugo.

Appellatio ꝑt ad papam omisso medio interpo-nit.

Jure suo mul-tis mo-dis ꝙ-punat.

perimus. Quandoq; propter fauorem religionis: vt extra de ec.edi.ad audientiã.ij. Quandoq; propter scandalum: vt extra de cle.egro.tua. Quandoq; propter defectum sacramenti: vt.xxxiij.di.si cuius. Itẽ propter odiũ alterius: vt.lxx.distinc.neminem.xvj.q.vij.decernimus. Propter pauperta-tẽ.x.q.iij.c.vnio. Item ꝓpter ordines vt.liij.di.c. frequẽs. Alias regulare est q; nemo sine culpa sua puniã dº est iure suo: vt xvj.q.vij.inuentus.t.lvj.dis.satis perstrictum. Hic potest habere locum distinctio q; quandoq; perditur priuilegium propter fauorẽ vt hic.quãdoq; ꝓpter enormẽ dampnũ: vt extra de deci. suggestũ. quandoq; propter abusum.xj.q.iij.priuilegiũ.quãdoq; propter delictum. xxv.q.ij. itanos. quãdoq; ꝓpẽ negligentiã.ff. denũdatis.l.j. quandoq; ꝓpter contrariũ factum. extra de priuil. si de terra.et.c. accedentibus. Et no. q; licet quis sine culpa ꝑdat priuilegiũ, nũq; tamen sine causa.extra vt lite non contesta. quoniam frequenter. ¶. portero. vnde ꝓf⁹. Paupertas, odium, vitium, fauor, & scelus, odo, ꝑsonas spoliant et locca iure suo. Ꝺ Finimus.

* De hoc cãnot.ex de priui. anfiq. Arcni.

* Scz d ꝑchalib⁹ sedibus ꝓsidẽt: vt pisanus: biturice-nsis: grãdeñ.nã plures debent esse d̃ in capite cuiusq; puincie ꝛc.ecir. dis.c.j. secũdũ hug.

a ¶ De hierosolymitanorum. Sunt & alij * patriarche: vt bituricen. aquilegien. vt.ix.q.iij.cõquestus. et.c.nunc vero.j.xxxij.distin.erubescant.

Reuter. ¶ Hec di. diuiditur in ser partes: in quaruz prima ponit quid iuris sit de electione romani pontificis. Scõa ibi, Epi vero. Tertia ibi, his igitur. Quarta ibi, Dalmaticis. Quinta ibi, Queritur. Sexta ibi, Subdiaconus.

¶ Patius. Supra ostensum est que differentia sit inter ecclesiastica officia et ministros ecclesie in illo cap. cleros. In hac vero.xxiij.dist. ostenditur qualiter quisq; debet ordinari a summo vsq; ad vltimum gradum.

* J.ea. ca.j.

* J.ea. ca.ij.

* J.e.c. iij.et.c.

b ¶ Reuiter. In hac dist.xxiij. ostenditur qualiter singuli ordines sunt conferendi. Et primo ostendit qualiter debet papa eligi & ordinari. Secundo qualiter ordinandus in episcopũ debeat examinari. Tertio qualiter episcopus & alij inferiores sint ordinandi. Quarto annexit de habitu clericorum, et q; monachales non debent contingere sacra vasa.

In nomine dñi. ¶ Casus hoc.c. diuiditur in tres partes. In prima ponuntur verba notarij. In secunda ibi, nouit beatitudo, dicit nicolaus q; mortuo stephano papa ecclesia malis passa fuit tribulationes et iniurias: et ideo volẽs futuris cãsibus ꝓuidere, statuit vt quotiens mortuo papa electio de sue cessore eius immineret faciendã, conuenire debeãt cardinales, et vocare alios qui vocandi sunt: qui debent eligere vnum de seipsis, si ibi idoneus inueniatur: alioquin de alia ecclesia eligatur: et consecrabitur a cardinalib⁹, sicut archiepiscopi cum episcopis suis consecrant et confirmant episcopos & hec electio fiat in ciuitate rom. vel alibi in necessitate. et ex sola electione habeat potestatem disponendi de rebus ecclesie, et ordinandi romanam eccl. si intrinsecus ꝓmoueri non potest. In tertia parte quem incipit ibi, & si quis contra hoc maledicitur et qui contra hoc decretum fuerit ordinatus, cum suis fautoribus, pena depositionis adiuncta: et benedicitur omnibus obseruatoribus. Et not. q; ab illo verbo nouit beatitudo vsq; in finẽ sunt verba nicolai.

c ¶ In nomine. hec sunt verba notarij vsq; ibi: Nouit beatitudo

d ¶ Indictione. Indictio dicitur ꝓ spatium trium lustrorum.

e ¶ Patriarchij. in quo papa resident.

f ¶ Trapezitas. t. campsores.

g ¶ Adeo. Dic tangitur latenter quod legitur in chronicis, q; benedictus. t. qui successit stephano, electus est de pontificatu, et factus est papa Joannes sabinen. episcopus pro pecunia: & cui impositum est nomen syluester. et iste etiam electus est: et deinde reparatus & restitutus est benedictus: et iterum electus est benedictus et datus pro papatu Joanni archipresbytero ante portã latinam: cui impositum est nomen Gregorius: et hic ab hẽrico imperatore est depositus, & vltra montes trãs-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nus est. hoc totum vno anno factū est: ⁊ propter hoc datum fuit priuilegium henrico de quo hic fit mentio.

a ¶ Futuris casibus. Nota ad cautelā futuroꝝ aliqd statui: vt.lxiij.dist. cū adrianus. et.j.q. vij. cōueniētibus. ff. loca. si quis domū. §. ij. Arg. contra qd non imputatur ecclie: vt ex vt ecclie. benefi. vt notrum. ⁊. ff. ad leg. aqlī. si putator.

b ¶ Tractantes. videtur qd electio nem semper debet precedere tractatus. alioquin electio nulla est: sicut alienationem debet precedere tractatus: vt.xij.q.ij. sine. Jo. qd hodie expressus est ex de elec. in genesi. et. c. et no. qd propter. B.

c ¶ Religiosissimi viri. i. epi cardinales.

d ¶ Preduces. J. pu. de. dist. lxxxix. c. j. conferēt in tra. Sed hic dicit aliqd preduces non respectu cardinaliū et post: sed aliorū clericoea aliqn rum. Vel religiosos appellat h epi religio- fio viri scopos cardiales. vel laice ¶ Legitimi. i. clarenū canonicus.

e ¶ Nulla. J. dist. Lau. lxij. ca. j.

f ¶ Funguntur. Conse- Non tamen ideo crās est sunt maiores pa- riores pa qua cōsecrant cōsecra cum: quia suffraganei consecrant to. metropolitanū nō tamē ideo sunt maiores: vt.lx vj. dist. cā j.

g ¶ Funguntur. Papa an post- Item. Ergo aliquis in Ro- fit esse mana ecclesia pos- dis non test esse non ido- idone⁹. neus ad papatuz. et sic est cōtra. xxj. dist. sīgnus. in fine. vbi dicit qd ibi non est macula nec ruga: ⁊ bene potest esse qd omnes sunt sancti: non tamen Eligen- omnes sunt idonei dus an ad papatuz; vel qd debeat sunt corpore vitia- esse de ti: vel aliud habent impedimentum. Item habes hic qd gendo semper de clericis ipsius ecclesie eligendus est prelatus ecclie. tus: si ibi est idoneus: vt.lxj. distin. nullus. ⁊ ca. obitum.

na dei viuētis iā pene videretur nutare, ⁊ sagena summi piscatoris pcellis irumpēbat cogeret in naufragij pfunda submergi. vñ si placet fraternitati vestre, debem⁹ auxiliante deo futuris casib⁹ pudēter occurrere: ⁊ ecclīastico statui ne reciduā (qō absit) mala prenuā leāt pcauere. quapropt instituti pdecessoꝝ nrōꝝ aliorūqꝫ sctoꝝ patrū authoritate decernim⁹ atqꝫ statuim⁹ vt obeunte hui⁹ romane ecclie vniuersalis pōtifice, i primis cardinales epi diligentissime simul de electione tractantes mox chīi clericos cardinales adhibeant: siqꝫ reliquus clerus ⁊ populus ad consensum noue electionis accedāt: nimirum precauentes ne venalitatis morbus aliqua occasione surrepat. Et ideo religiosissimi viri preduces sint in promouenda pontificis electione reliqui aūt sequaces. Certus vero atqꝫ legitimus hinc electionis ordo ppēditur, si perspectis diuersoꝝ patrū regulis siue gestis, etiam illa beati Leonis pape pdecessoris nostri sententia recolatur. Nulla (inquit) ratio sinit vt interepos habeantur qui nec a clericis sut electi, nec a plebibus expetiti: nec a comprouincialibus epis cum metropolitani iudicio cōsecrati: sed qa sedes apostolica cunctis in orbe terraruz prefertur ecclesijs, atqꝫ ideo super se metropolitanuz habere non potest: cardinales episcopi proculdubio metropolitani vice funguntur: qui videlicet electū antistitem ad apostolici culminis apicē proueh̄ant cōsecrandum. Eligatur autē de ipsius ecclesie gremio, si reperitur idoneus: vel si de ipsa nō inuenitur, ex alia sumatur: salvo debito honore ⁊ reuerentia dilecti filij nostri Henrici qui impresentiarum rex habetur, et futurus imperator deo concedente speraf: et iam sibi concessimus, sicut successoribus illius qui ab hac apostolica sede personaliter hoc ius impetrauerint. Si quis pauoꝝ atqꝫ iniquoꝝ hominū ita puersitas inualuerit vt pura sinceraq; atqꝫ gratuita fieri in vbe nō possit electio: cardinales episcopi cum religiosis clericis catholicisqꝫ laicis licet paucis ius potestatis obtineant eligendi apostolice sedis pontificem vbi congruerit. Plane postq̄ electio fuerit facta: si bellica fuerit tempestas, vel qualiscūqꝫ hominum conatus malignitatis studio restiterit vt is qui electus est in apostolica sede iuxta consuetudinem intronizari non valeat: electus tamē sicut verus papa obtinet authoritatem regendi romanam ecclesiam, et disponendi omnes facultates illius: quod beatū Gregorium ante suā cōsecrationem cognouimus fecisse. Si quis cōtra hoc decretum nostrum synodali sententia promulgatum quasi per seditionem vel presumptionem aut quolibet ingenio electus aut etiam ordinatus seu intronizat fuerit, authoritate diuina et sanct. lxiij. dist. metropolitano. idem in q̄ sit.

h ¶ Et tunc sufficit qd sit electus. Et. c. abbate: vt. ⁊ viij. q. ij. sed si de altera ecclesia eligatur, requiritur qd sit optimus: vt dicunt quidam. et est arguīn. ad hoc. ff. de tutori. ⁊ curatori. diuus. De hac materia plene inuenies. viij. qō. j. licet. Jo. et tamen tali iuri potest renunciari. vñ de si maior pars capituli eligat de alia ecclesia, valebit electio. extra de elec. cum nobis olim. et ca. cum inter canonicos. ⁊. c. in causis. Iz Joan. diceret cōtra: ⁊ sufficit etiam tunc qd sit bon⁹. vt in predi. decret. cum nobis. B.

i ¶ Personaliter Et his verbis apparet psonale priuilegiuz hoc fuisse et ideo ad alios nō protogari. ff. de cē si. etatē. et. vij. q. j. petisti. et. xvj. qō. j. hinc etiam.

k ¶ Fieri in vbe. Sēper em ibi facienda est ordinatio et examinatio clericoꝝ: vt lxxiij. dist. quādo. Et si alibi fit electio q̄ in loco ad hoc determinato, electio est nulla: vt extra de elec. venerabilem. nisi subsit causa: vt hic dicit: et. lxij. distin. quāto. et extra de elec. bone memorie.

l ¶ Laicis licet. hoc tāntum ad laicos refertur.

m ¶ Et disponendi. In aliis prelatis secus est. nam illi ante confirmationem non habent ius administrādi: vt extra de elec. nostri. nisi sint archiepiscopi trāsmontani: vt extra de electio. q̄ sicut. Vel nisi sint exempti: q̄ si transmontani sunt, statum possunt administrare: vt extra de omnibus idem iuris est: vt si electus non possit intrare possessionem rei ad quam est electus, nihilominus pro possessore est ha-

e iij

† Et. c. abbatē ij. Arc. ‡ ad hoc est ꝺ et. cū nobis olī. imo sufficit ne minus existat: vt xvj. qō. si. mōasteriū.

Electio q̄ fit in loco nō determinato nulla.

‡ Subaudiūt ꝺā et ista allationē. Alij dicunt solā cōfirmationē suffi cere: et hoc verū est. De hoc no. Inno. est ꝺ cā pos. cū sup. in glo. j. vbi videas.

vendus: vt.xcij. distin. si quis episcopus. ¶ extra de resti. spol. sepe. sed illa capitula loquuntur quando impeditur per aduersarium: secus posset dici quando impedimentum est in seipso: puta quia nondum est consecratus. extra de dolo et contu. contingit.

Audiē-tia est multis denegā-da.

a ¶ Audientia. Hic habes casum vbi alicui denegatur audientia, scz in causa intrusionis: ¶ xij. q. j. §. pater. Item et in casu scismatis: vt xviij. q. v. non voo. Item cū quis recipit ecclesiā de manu laici: vt. lxvj. qō. vij. si qs deinceps. Item cum quis excōmunicat suū maiorem: vt. xxj. disti. intantum. vnde videtur q spoliatus pro aliquo istorum casuum non possit petere restitutionem, ex quo ei denegatur audientia. Arg. cōtra extra de resti. spo. in literis. Joā. Solu. quilibet spoliatus restitui debet, nisi spoliatus sit a iudice iusta de causa: vt extra de rescrip. dilectus. ¶ et

Ad idē. vij. q. j. presentiū. xviij. di. Ar.

nisi in casib⁹ exceptis: vt extra ō restit. spol. literas. et cap. ex transmissa. xij. qō. j. in summa. nec excōmunicat⁹ directe poterit restitutionem pere-

Idez re. no. Incept. ē ō q. j. in summa. vbi ꝛcef. p. de hoc. Ber. eū nris. in glos. pe. iuē fi. et facit qō no. xij. q vij. §. verū. in gl. ecce. in fine. Arcti.

¶ vt extra de ero. cum inter. xij. b ¶ Furorem. i. vindictam. c ¶ Elementa. id est siue sit i terra, siue in aqua, puniatur. d ¶ Confundāt. id est a confusione non liberentur. e ¶ Ostendant. Nec peccauit iste maledicēdo: quia maledictorum duo sunt genera. xxiij. q. iij. cum sancti.

¶ Episcopi vero. ¶ Hec est secunda pars distinctionis, in qua ponit que sunt querenda in episcopo tēpore consecrationis. Jo. de San.

Q Ui episcopus. ¶ Casus. In hoc capit. ostenditur quot et que ab electo in episcopū et confirmando crorum apostolorum Petri ⁊ Pauli perpetuo anathemate cum suis authoribus ⁊ fautoribus et sequacibus a liminibus sancte dei ecclesie separatus abiciatur sicut antichristus, ⁊ inuasor ⁊ destructor totius christianitatis: nec aliqua super hoc ei audientia a reseruetur: sed ab omni ecclesiastico gradu in quocunqz fuerat puius, sine retractatiōe deponatur: cui quisquis adheserit, vel qualēcūqz tanqz pontifici reuerētiam exhibuerit, aut in aliquo eū defendere presumpserit: pari sentētie sit mancipatus. Q si quis huius nostre sancte decretalis sententie temerator extiterit, et Romanā ecclesiam sua presumptione cōfundere et perturbare cōtra hoc statutum tētauerit, ppetuo anathemate atqz excōmunicatione damnetur: et cum impijs qui nō resurgent in iudicio reputetur: oipotentis iram cōtra se sentiat: ⁊ sanctorum apostolorum Petri et Pauli qnoz ecclesiam presumit confundere in hac vita et in futura furorez b sentiat: fiat habitatio eius deserta: ⁊ in tabernaculis suis non sit qui inhabitet: fiant filij eius orphani: et vxor eius vidua. Commotus commoueatur ipse: et filij eius mendicent, et ejciantur de habitationibus suis. Scrutetur etiam fenerator omnem substantiam eius: et diripiant alieni labores eius. Orbis terrarum pugnet contra eum, et cuncta elementa c sint ei cōtraria: ⁊ omnium sanctorum quiescentium merita illum confundant d: et in hac vita super eum apertam vindictam eoz ostendant e. Obseruatores autem huius nostri decreti, omnipotentis gratia, pregat: ⁊ authoritas beatorum apostolorum Petri et Pauli ab omniū peccatorum vinculis absoluat.

¶ Episcopi vero et ceteri ordines infra constituti qualiter ordinari debeant, ex authoritate Carthaginē. cōcilij quarti cui interfuit Augustinus tēpore Honorij Augusti, ostendamus ab eoz examinatione incipientes.

¶ Quomō sit examinandus qui in episcopum eligitur.

Q Ui episcopus ordinandus f est, antea examinetur g si natura sit pudens: si docibilis h: si mozib⁹ temperatus i: si vita k castus: si sobrius l: si peruigil: si semper suis negocijs cauens m: si humilis: si affabilis: si misericors: si literatus: si in lege domini instructus: si in scripturarum sensibus cautus vel acutus: si in dogmatib⁹ ecclesiasticis exercitatus: et ante omnia si fidei documenta n verbis simplicibus o asserat p: id est patrem et filium et spiritū sanctū vnum deum esse confirmans: totāqz trinitatis vnitatem: deitatem: coessentialem et consubstan-

f ¶ Ordinandus. Id est consecrandus: quia tunc est scrutinium faciendum.

g ¶ Examinetur Ista examinatio non est facienda nisi circa ignotos. ¶ xlvij. distin. de petro. ⁊ xciij. distinc. valde. et hoc verū est de scrutinio electionis: nisi forte summatim etiam circa notum quereretur de modo eligendi, et de his q habes extra de elect. cum in cunctis. Scrutinium aūt qō fit in consecrando, illud mandē est omittēdum etiā cōtra norum: vt hic, et. lxv. dist. c. j. ij. et. iij. et. lxxv. dist. ca. j. immo repellitur ⁊ si in vno deficiat. xxxviij. distin. que ipsis.

h ¶ Si docibilis. Veli⁹ diceret docilis: qa pono est docilis et doctrinalis: liber docibilis qñqz tamen ponitur vnum p alio: vt hic: et Joan. in epla. Et erūt oēs docibiles dei. debet autē rōnē reddere omni poscēti. xxxvj. dist. §. ecce.

i ¶ Tēperatus. J. xj. q. iij. illa prepositorum.

k ¶ Vita. J. distin. iiij. legem.

l ¶ Caues. nam propter simplicitatem repellitur de: vt. xxxix. distin. petrus. sed ēt pro tuo nō deponitur ꝫ ei coadiutor datur. vij. q. j. qa frater noster.

m ¶ Fidei documenta. i. fidem.

n ¶ Simplicib⁹. id est aptis nō implicitis. et de sum. tri. firmiter. et. ē. dist. iiij. erit aūt. non inuisitatis. § J. di. xxxvj. iiiiteratos. melius. xxxvij. distin. relatum. ar. ad testes repellēdos. arg. iiij. q. iij. si testes. §. item in testibus. arg. contra instrumenta.

o ¶ Asserat. Profiteri debet q̄ obseruabit patrum regulas. in autē. quomodo oporteat episcopos. §. ad nos

ergo. circa puncti=
pium. colle.j.

a ¶ Non per cō=
stitutionē.i.per creā=
tionē. † vult eē di
cere q̄ nō est crea=
tus malus, vt quī=
dam dicunt: sed ex
libero arbitrio fa=
ctꝰ est malꝰ. immo
adhuc hz liberū ar
bitriū: sed illud est
ad malū trīs. alio=
quin si nō haberet
liberū arbitriū nō
demereretur. xxiij.
q.iij. valis ire. im=
mo quotidie fit pe=
tor. sitr angelus hz
liberū arbitriū: sed
illud est trīs ad bo=
num: et p id ḡ tidie
merēt fit melior.
Homo hz liberum
arbitrium eque ad
bonū z ad malum:
vt. xxiij. q.iij. na=
buchodonosor.

b ¶ Dimittant.i.
dimissa ostendant:
nā p cōtritionē di=
mittuntur adulto
ptā, nō p baptis=
mū. † aut eē adul
tus accedit ad ba=
ptismū cū charita=
te, aut non. si cum
charitate, iaz nul=
liz in eo est pctm:
vt legitur de cēsu=
rione: vt. xxvj. dist.
deide. z de pse. dis.
iij. nō dubito. si si=
ne charitate, nullū
peccatum ei dimit=
tit. de pse. dist. iij.
ostēdit, dimittunt
in fanſfactione ḡs
p pctis facere dz:
vt de pse. dis. iij. si=
ne penitētia. Itē z
originalia dimittūt
p baptismuz adul=
tis: hz nullū mor=
tale si nō hz charita=
tem. j.q.j. vide.

c ¶ Extra eccle=
siam. j.q.j. extra ec
clesiā catholicā. et
ca. ex ecclesia.

d ¶ Et laicorū. hz
ḡre h post examī=
nationē reḡrit con
sensus clericorū et
laicoꝝ. q̄ ei electio=
nī cōsensit, postea
electo nihil obijce=

tialem z coeternam z coomnipotentem predicans: si singulas quasq̄ in trinitate personas plenū deum: et totas tres personas vnum deum: si incarnationem diuinam non in patre neq̄ in spiritu sancto factā, sed in filio tantum credat: vt qui erat in diuinitate dei patris filius, deus verus ex patre esset, z verus homo ex matre: carnem ex matris visceribus habens: et animā humanam rationabilem: simulq̄ in eo vtriusq̄ nature, id est deus et homo, vna persona, vnus filius, vnꝰ Christꝰ, vnus deus creator omnium que sunt, et author, et rector: et deus cum patre z spiritu sancto omnium creaturarum: qui passus sit p salute nostra vera carnis passione: z mortuus vera corporis sui morte: resurrexit vera sue carnis receptione, et vera animę resumptione: in qua venier iudicare vivos et mortuos. Querendū est etiā ab eo si veteris et noui testamenti, id est legis et prophetarum et apostolorum vnum eūndemq̄ credat authorem: et demū vivos ac mortuos iudicaturū: et si diabolus non per conditionem [a] sed per arbitrium factus sit malus. Querendum est etiaz ab eo si credat huiusmodi quā gestamus carnis et non alterius resurrectionem: si credat iudicium futurum et recepturos singulos pro his que in carne hac gesserint vel penas vel premia: si nuptias non prohibeat: si secunda matrimonia non damnet: si carnium perceptionem non culpet: si penitentibus reconciliatis cōmunicet: si in baptismate oia peccata (id est tam originale peccatū contractum, q̄s illa q̄ voluntarie admissa sunt) dimittātur [b]: si extra ecclesiā catholicā nullus saluet. Cum in his oībus examinatus, fuerit inuentus plene instructus: tunc cum omni consensu cleri coꝝ z laicoꝝ [b] z cōuentu totius prouincie episcopoꝝ, marime metropolitani vel authoritate vel presentia ordinetur episcopus suscepto in nomine domini nostri Jesu christi episcopatu: non sue delectationi, non suis moribus, sed his patrum definitionibus acquiescat.

Itē Isid. de vita clericorum.

¶ Qualis debeat esse clericorum conuersatio.

His igitur lege patrum cauetur vt a vulgaribus vita secluſi, a mundi voluptatibus se abstineant, non spectaculis [c], non pompis intersint: conuiuia publica fugiant: priuata nō tantum pudica [d] sed et sobria colant: vsuris nequaq̄ incūbant: neq̄ turpium occupationibus lucroꝝ: non fraudibus cuiuscūq̄ studū appetant: amorem pecunie [e] quasi materiam cunctorū criminum fugiant: et secularia negocia officiaque abnuant: honoris gradum per ambitionem non suscipiant: pro beneficijs [h] medicine dei munera non accipiant: dolos et coniurationes caueant: odium, emulationes, obtrectationes, atq̄ inuidiam fugiant: non vagi oculis: non effreni lingua: aut petulanti fluidoq̄ gestu incedant: sed pudorem z verecundiam mentis simplici habitu incessuq̄ ostendant: obscenitatem etiaz membroꝝ z verborum sicut et operum penitus exercentur: viduarū z virginū frequentationes [i] penitus fugiant: contubernia extranearū feminarum nullatenus appetant: castimoniam quoq̄ non violati corporis perpetuo obseruare studeant: aut certe vnius matrimonij vinculo federentur:

re pōt: vt. viij. q.ij. dilectissimi. Sz dicas hic loq̄ de examinatione q̄ fit tēpore cōsecrationis; nec aliō vult dicere nisi q̄ cōsecrari dz si ita est q̄ oēs cōsenserint in eum. Itē pareat hic q̄ laici possunt ptradere electionem: vt dicā j.c. ullus etc. Electionī pñt laici cōdicere.

Hec igitur.

Hec est tertia pars distic. in q̄ ostēdit Isid. q̄liter clerici debeāt viuere, z q̄ vitare z que obseruare debent: vt doctrine gratiā possint populo ministrare. iij. ps.

c ¶ Nō spectaculis. Vbi turpes ludi exercent: vt j. de cōsec. dist. v. nō opz. z. xxiij. dis. pbri.

f ¶ Pudica. i. cōtinētia quo ad sermones lasciuos: † Sez et quotidie esurire vt nō debēt z esse cū vacant ibi euo ventre: vt j. de cōsecra. distin. v. ipudica sint tibi. vt inho

g ¶ Pecunie. Honeste. uites tamē nō sunt. xliij. di. abiiciēdi cū bonis quia opib⁹. xxx. dist. hec fz hie. autē scripsim⁹.

h ¶ Pro beneficijs. Et pro sacramentis ecclesiasticis q̄ dicunt medicina: q: sanāt vulnera pctoꝝ. xiij. q. ij. aie. Jo. f. dixit in sacro cōcilio sacramētis mittit. Simonia i oī nia i oī. communi simoniaz † hanc nisi i matrimonio: sentētiā ideo forte quia ibi non apparet gra non confertur gra tia † spiritussan= probo: qui in sacramentis cōfer nō ofertur: vt. j. q. j. quicquid inuisibilis. ibi simo Ite dixit q̄ ibi cōmia committitur simonia, mittit. j. cū sit maius inter sacramenta: vt dicā est. xxxij. q.ij. honorantur. q. j. di. xij. q.ij. fz ecclia i ¶ Frequentationes. No. solā fre= stico. fz hug.

quentationē prohiberi. ex eo enim quod frequenter fit, presumitur q̄ male fiat: vt.lxxxj. dist. clericus, & si q̄spiā. et volumus. & .xxxij. dist. hospitiolum.

a ¶ Seniorib⁹. i. prelatis.

b ¶ Exercitio. i. de cōse. dist. v. munēr.

¶ Ales. ¶ Cassio. Quidaz episcopi promouebant indignos: ḡ papa reprehendit dicens q̄ melio⁹ est habere paucos et bonos q̄ multos & inutiles qui graue onus ordinatoꝝ aferant.

Multitudo ē reprobata.

c ¶ Multos. multitudo est aliquos facit magis viles: vt.xciij. di. legim⁹. & multitudo est canonic⁹ inimica: vt ex de preben. quia intantū. & multitudo onerosa nihil habet honesti: vt in auten. de rescrē dariju. in fi. col. q. Item est hic argu. contra illos qui allegāt multa. de cōse. di. v. nō mediocriter. xxiij. q. j. odi et pieci. nam vtil⁹ est pauca effundere &c. C. de vete. iu. enucleā. tanta. ℈. si quid autem.

d ¶ Graue. Qui ex certa sciētia indignum ordinat: aut deponitur, aut p̄ hac potestate ordinādi: vt. l. dist. ex penitētib⁹. & .lj. dist. aliquātos.

† De hac materia legitur. & no. xxxvj. dist. q̄ ecclesiasticis. & ibi dicā. Archi.

¶ Sub. & sic renes. sic ipse exponit eligere .i. cōfirmare. vij. q. j. remoto & eligere. i. cōsecrare vij. q. j. ℈ fin hu. & Jo. de fan.

Illud. ¶ Cassio. Quidā epi pueniunt ad episcopū consecrandū in scrutinio. cōtradicūt quidā ne consecret: & crimina obiciētes deficiūt in pbatione: cogit clericus ad purgationē p̄pter infamiā. querebāt per quot vel vbi debeat fieri purgatio? Et rñ. q̄ nō tantū cum tribus, sed cum quinq̄ vel ſex debet se purgare: & debet fieri purgatio coram plebe cui ipse est preferēdus: & facta purgatione ordinari debet.

e ¶ Illud. Si electo conſecrādo obijcitur crimen, non est consecrādus ante cause examinationē: & si primus venerāt quatuor epi ad consecrationē, adhuc veniāt duo: et si ante venerāt tres, veniāt adhuc alij tres ad audiēdam causam criminis obiecti. & p̄m hoc exponas eligendum. i. ꝛsecrandū. ¶ & expone purgandū. i. examinandū. et ita intellige q̄ hic objiciebat crimen in modū accusationis. nā si esset obiectū in modū exceptionis, non viderentur necessarij tot epi, cū causa illa posset expediri per p̄curatorē: vt ex de accu. super his. & sic patet q̄ metropolitan⁹ possit audire causam criminalē epi, licet nō possit eum deponere: tamē req̄rit̄ p̄sentia plurū episcoporum. Alij intelligūt tantū de eo q̄ tenet se purgare. Dic vt. iij. q. vj. c. ℈ius. & ca. accusatus.

f ¶ Ad eligendum. i. consecrandum.

senioribus a quoq̄ debitā prebeant obediētiam: neq̄ vllius iactātie studio semetipsos attollant: postremo doctrine lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, exercitio b ingiter incumbant. tales enim debent esse qui diuinis cultibus sese mancipandos studeant: scilicet vt dum sciēcie operā dant, doctrine gratiam populis administrent.

Item Clemens.

¶ Qui digne sacramēta tractare non possunt: ad ministerium non eligant diuinum.

Tales ad ministeriū eligantur clerici, qui digne possint dīna sacramenta tractare. melius est eccl̄ia dīi sacerdotium paucos habere ministros qui possint digne op⁹ dei exercere: ḡ multos c inutiles, qui onus graue d ordinatoꝝ adducant.

Item ex cōci. Carthagi. iij.

¶ Si electo in epm̄ aliq̄ obijciunt. v. vel. vj. epi ad ei⁹ purgation̄ conuenient.

Illud e statuendū est, vt quando ad eligendum f epm̄ conuenerimus: liqua contradictio fuerit subortaᵍ: (quia sepe talia sunt facta apō nos) non p̄sumāt ad purgandū h eū qui ordinādus est, tres i tātū k accedere: sed postulent ad numerum supradictū. ij. vel. iij. & in eadem l plebe m cui ordinādus est, discutiant primo persone cōtradicentiū: postremo etiā illa q̄ⁿ objiciunt, p̄tractentur: & cū purgatus o fuerit sub aspectu publico, ita demū ordinet. Si hoc cum vestre sanctitatis animo cōcordat, corroborēt vestre dignitatis respōsione. Ab vniuersis epis dictum est, Satis placet.

Item ex concilio Tole. xj.

¶ Vota siue p̄missionis sponsa: et quos ecclesiastica p̄mouet disciplina.

Quanq̄ omnes qui sacris p mancipātur ordinibus, canonicis regulis tenentur: ergo siue sint bone fame siue male, admittuntur: quia nullus remouetur ab accusatione qui suā iniuriam prosequitur: vt. iij. q. vj. omnibus. male ergo dicit decretum q̄ laici infames non admittuntur ad accusationē clericoꝝ: † vt. ij. q. vij. accusatio. Potest hic dici q̄ hic loquitur cum cuiuter agitur: et in eo casu quilibet admittitur, etiam femina: vt extra de testi. tam literis. Si queris, quare ergo tot epi conuocātur cū ciuiliter agitur? Respō. quia agitur de crimine, licet non criminaliter. Unde oportet eā inscribi ad pēnā extraordinariam: vt extra de accu. super his. Et est argu. ad hoc xxxij. q. vj. hec quippe. vbi. xij. epi requiruntur, & tamen ibi ciuiliter agitur. vt videtur.

g ¶ Subortā. i. quod objicitur crimen ei.

h ¶ Ad purgandum. i. examinandum.

i ¶ Tres. q̄ soli possent ꝛsecrare eū: ij ipsi nō possunt audire causam criminalem.

k ¶ Tantū. s. accedere. alias est in textu accedere.

l ¶ Et in eadem. ibi enim melio⁹ potest inquiri de crimine vbi aliqs conuersat⁹ &c. vt. xxiij. q. j. pudēda. ex de elec. posti.

m ¶ Plebe. Not. q̄ laici admittuntur ad accusandum electum: vt ℈. e. qui episcop⁹. in fine. lxj. distinc. studuj. lxiij. dist. vo. ita. nam ex⁹ debet habere bonū testimoniū ab his qui noti fortis sunt: vt. viij. q. j. licet. et de cōse. dist. j. iubemus. Item quia interest ipsoꝝ: vt ex ō testica. decretoꝝ. et ex arg. ad hoc. ex de test. ex parte ade. et in aut. de sanc. epi. ℈. si quis aute. colſ. ix. & est argu. ad hoc. lxxxj. dist. maximianus. Item contra. xxvij. dist. cōsulendū. vbi etiā ad denunciationes non admittunt laici si malo zelo ducantur. Item si ideo dicis admittendos laicos: quia ipsoꝝ interest: ergo siue sint bone fame siue male, admittuntur: quia nullus remouetur ab accusatione qui suā iniuriam prosequitur: vt. iij. q. vj. omnibus, male ergo dicit decretum q̄ laici infames non admittuntur ad accusationē clericoꝝ: † vt. ij. q. vij. accusatio. Potest hic dici q̄ hic loquitur cum cuiuter agitur: et in eo casu quilibet admittitur, etiam femina: vt extra de testi. tam literis. Si queris, quare ergo tot epi conuocātur cū ciuiliter agitur? Respō. quia agitur de crimine, licet non criminaliter. Unde oportet eā inscribi ad pēnā extraordinariam: vt extra de accu. super his. Et est argu. ad hoc xxxij. q. vj. hec quippe. vbi. xij. epi requiruntur, & tamen ibi ciuiliter agitur. vt videtur.

n ¶ Illa que objiciunt. si sint grauiora, vel non.

o ¶ Et cū purgat⁹ fuerit. i. iudicatus innocens.

Quanq̄. ¶ Cassio. Quesitū fuit in cōcilio Toleta. q̄ dam clerici qui promouentur ad ordines et prelaturas, p̄mittere debeant suis maioribus viuere iuxta fidem cathol̄icā, & eis reuerentiam et obedientiam p̄stare. et fūdat respondet q̄ quātus ad hoc teneant generaliter: tamen ab eis hoc exigitur exp̄esse. Solet enim plus timere. et qui contra hoc p̄missum venerit iuxta consuetudinem penam persoluat.

p ¶ Sacris. i. ecclesiasticis.

a ¶ Expedibile.id est iustum.
b ¶ Cautione.scilicet iuratoria.
c ¶ Plus. Sic ergo aliquis iure cōmuni se potest tueri, ⁊ priuilegio.lxxxvij.dis.q̄squis.⁊ ex̄ de rescrip.ca.j. Argu.contra de fi.instru.inter. vbi dicitur q̄ idem non potest dari et confirmari. Item argu.ꝯtra.C.de thesau.l.vnica.de hoc plura ar. iuenies. c.di.cōtra morem. Sed ita dicat consilio meo si queratur ab eo: hoc habeo de iure cōmuni: ⁊ si hoc nō esset habeo ex priuilegio: vt extra de prescrip. veniēs. Item no.q̄ plꝰ valet specialis cautio q̄ generalis: vt hic.⁊.ff. si quis cau.l.sed ⁊ si.§.quesitum. Itē et plꝰ specialis cōfirmatio q̄ generalis.ex̄ de confir. bone. Item et specialis appellatio q̄ gñalis: vt ex̄ de appella. super eo. et specialis delegatio q̄ gñalis: vt extra de rescrip. ad hoc.⁊ specialis subscriptio q̄ generalis.ff.ad.l.Cor. de fal.diuꝰ.j.respon. et speciale mandatum: vt extra de rescrip.ca.j.et melius.c.pastoralis. alꝰ tamē plus valet generalis correctio q̄ specialis quando multitudo est in causa.xxiij.quest.iiij.non potest.⁊ generalis petitio: vt.xiij.q.ij. non estimemus.et generalis questio. ff. de quest.l.j.§. qui questionem.

d ¶ Placiti.id est pacti.
e ¶ Annotatione.id est scriptura.
f ¶ Vt fidē. No.q̄ quilibet clericꝰ suo prelato prestabit obedientiā: vt.j.de cōse.dist.v.in oibus.⁊ no.q̄ prestat electus suo maiori iuramentū de fide et canonibus seruandis: vt hic. de indēnitate rerū ecclesie seruanda: vt.xxviij.di. de syracusane. de immoderata exactione non facienda.x.q.vlt.c.j.in fi. Item de fidelitate.extra de iureiurand.ego N. Itē de pensionibus debitis soluendis.arg.extra de no.ope.nūcia.cum ex iniūcto. extra de elec.qualiter. Item de pensionibus nō augendis.ar.extra de iureiuran.tua. Itē suspectꝰ de inobedientia, iuramentū prestat de obedientia seruāda. extra de maiori.⁊ obe.cum in ecclesijs.in fi. Ne obstat contrarium extra de maiori.⁊ obe.legebatur.quia ibi loquitur de iam promoto, ⁊ non suspecto.

g ¶ Transgressores. Hic habes q̄ clericus se potest obligare sub pena spirituali et pecuniaria.ad spiritualem penā se potest obligare.s.ad penam depositionis vel anathematis: vt.j.q.vij.q̄tiens. de ꝯsec.dist.ij. ego berēgarius. extra de elect. cum dilectus.in fi.similiter ad pecuniariā penam se potest obligare.xxj.q.v.si q̄s cuiuslibet.extra de arbi.cum dilecti. ⁊ ⁊ Sed nunquid pena soluta potest agi ad obedientiam vel ad id q̄ ꝓmissum est sub pena: vel an sufficit tantum pena esse contentā? De hoc dic vt not. xxv.q.ij. q̄cunq̄.

¶ Dehinc. ¶ Supra ostēsum est de electione ⁊ ordinatiōe pape ⁊ de examinatione ep̄oꝝ et quales esse debeāt episcopi ⁊ alij clerici. Nūc vero ostendit qualꝰ debeat fieri ordinatio primo episcopi, ⁊ post ea ceterorum.

Episcopus cum ordinatur, duo episcopi imponāt manꝰ, ⁊ teneāt euā geliorū codicē[h] super caput ⁊ verticem eiꝰ: ⁊ vno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi q̄ adsunt manibꝰ suis, caput eius tangant.

¶ Qualiter ordinet̄ p̄sbyter.

Presbyter cum ordinat̄ ep̄o eum benedicēte, et manū super caput eiꝰ tenente: etiā om̄es presbyteri q̄ presentes sunt, manꝰ suas iuxta manus ep̄i sup caput illiꝰ teneāt. Sicut autem in die sue ordinationis sacerdos orario vtroq̄ humero ambitur: ita tempore consecrationis eodem orario debet vti instanter.

Unde in Bracharensi concilio legitur.

¶ Qd̄ q̄sq̄ accepit tēpore ꝯsecratiōis, ferat tpe oblationis.

Ecclesiastica institutione prefixum nouimꝰ, vt omnis sacerdos cum ordinat̄, orario[i] vtroq̄ humero ambiatur, scz vt q̄ imperturbatꝰ precipit̄ persistere inter ꝓspera et aduersa, virtutū semper ornamento vtroq̄ circūseptus appareat humero. Qua ergo ratione tempore sacrificij non assumit, quod se in sacramento accepisse non dubitat? Proinde istoꝝ ep̄oꝝ ordinet episcopuꝫ: ⁊ an appositio libri sit de substātia cōsecrationis? ⁊ pōt dici q̄ nullꝰ solꝰ eū ordinat, sed q̄libet eoꝝ ꝯsecrat eū: q̄ ꝯsecrare est cū alio sacrare: vt.xxiiij.q.j.pudēda.sicut plures ferūt trabē, ita q̄ nullꝰ per se.ff.ad.l.aq̄l.ita vulneratꝰ.§.j.nō autē credo q̄ liber sit de substantia consecrationis.

Ecclesiastica. ¶ Casus Quidā sacerdotes cū cantabant missam, non habebant orarium: id est stolam. Quesitum fuit in concilio Bracharen̄.quid iuris esset? Et respondet q̄ sicut in die sue ordinationis habuerunt orarium: sic cum missam cantant, orarium teneant: quod vtriq̄ humero attribuatur; ⁊ qui aliter fecerit, debet excommunicari.

i ¶ Orario.i.stola.

Clericꝰ sub pena se pōt obligare.

De hoc etiā ij.q.j.si q̄s p̄sbyter. Archi.

Eps solus ꝯsecrare nō pōt. Consecrare q̄d est.

Cōsecrationis eucharistie. H.

Electꝰ suo superiori multa cū iuramēto ꝓmittit.

a ¶ Corporis. No. q̄ si in egritudine sumit sacerdos eucharistiā, circūdabit stola vtrūq; humerum.

b ¶ Cerueē. Si sacerdos legit euangelium: nunquid vtetur stola fm q̄ diaconus? Arg. q̄ sic: vt. xciij. distinc. precipimus: t. xciij. distin. c. j. t. ij. Potius credo sequendam cōsuetudinē: vt. xij. dist. scit. maxime de his q̄ breuiter sunt edicta. ff. de ventre inspicien. l. j. §. vlt.

† Laudat hūg. dicunt hoc non esse intermittendū, t ō stat cōsuetudini alias credit. vez ei. q̄ō §. pru. dicto f. q̄ dō sto vt diaconus. Scīs sit et Lau. de subdiacono. sto la quaz vero portat i p̄uilegium vtem manusi di dalmaticis: et nistra perit: c ne iure.

¶ Dalmaticis.

¶ Hec est quarta pars vbi queritur ād iur̄ de dalmaticis. Jo. de fā. t p.

Omnimodi⁹ uus. § Cal⁹. Episcopi et archidiaconi olim dalmaticis nō vtebāt, nisi papa eis concederet speciale. quare Arelatēsis episco. supplicauit pape vt concederet sibi et archidiacono suo vsum dalmaticarū. sed nunc temporis papa non cōcessit: quia nuncius episcopi cito recessit propter infirmitatem suorum. nunc vero concedit eis portare i p̄uilegium vtem manusi di dalmaticis: et eas per Cyriacum abbatem sibi trāsmittit.

¶ Cōmunis filius. ille diacon⁹.

d ¶ Suorum infirmitate. Nota q̄ propter infirmitatem suorum⁹ potest aliquis se excusare, sicut propter timorem suorum: vt extra de appella. ex parte. Item nota q̄ propter interpretem loci alicui excusatur: vt hic, t. lxxiij. distinctio. quorundam. Arg. cōtra extra de dolo et contuma. cum dilecti. in fine. Jo.

Loci interpres excusat.

e ¶ Nouum. Nota q̄ ea que de nouo petuntur, non sine magna deliberatione concedūtur: vt hic, et. xvj. quest. j. in parochia. maxime a Romana ecclesia, que omnia cum magna maturitate solet tractare: vt. xxv. quest. ix. apostolice, quia in rebus nouis constituendis euidens debet esse vtilitas: vt. ff. de consti. principum. rebus. Hodie vero diaconi indistincte vtuntur dalmatica: vt. xj. q. iij. episcop⁹ aut presbyter. † † lxxvj. dist de ieiunio.

f Diaconus dum ordinatur, solus episcopus. Sacerdoti autem imponunt manū omnes p̄sbyteri astantes: vt. ℞. eo. presbyter.

¶ Querit. ¶ Hec est quinta pars di stinc. vbi queritur vtrum sacerdotes vngantur oleo vel chrismate: t respōdetur q̄ oleo tantū. Jo. de fan.

Reterea.

¶ Cassi⁹ Bituricen. archiepiscopus quesiuit a papa an manū p̄sbyteris tātum debēt vngi chrismate: an etiam presbyteris t diaconibus quando ordinantur? t respon. papa q̄ neutri debet hoc fieri: sed transmittit eis ad decreta Inno. vbi in prima pagina ad Decēsium episcopum missa inuenies que sunt in cōsecrationibus obseruanda.

Cassi⁹ Bituricen.

§ ¶ Chrismatis manus sacerdotis inunguntur oleo: similiter inungitur et brachiū siue humerus principis: sed t manus et caput episcopi inungit chrismate: vt ff. de sacra. vnc. cū venisset. in fi. vbi manuū hic signat. xvj. q. j. §. ecce sufficienter. vbi ℞ q̄ manus sacerdotis sicut manus episcōrant: nec oleo sed verū est q̄ cōsecrātur oleo, sed non chrismate, vt no⁹ dixi. si autem aliquis est vnct⁹ oleo dep̄to chrismate, vel nā econuerso: nihilominus ordinatus illum

Chrismatis manus inunguntur.

Qualiter ordinetur diaconus.

Diaconus dum ordinatur: solus episcopus f qui eum benedicit, manus super caput ei⁹ ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

Queritur autem an post benedictionem manus p̄sbyterorum t diaconoꝝ chrismatis liquore debeant perungi. De his ita scribit Nicolaus papa Radulpho archiepiscopo Bituricen.

¶ Nec p̄sbyteris nec diaconibus in p̄secratione chrismate manus perungere licet.

Reterea scisciteris vtrum solis p̄sbyteris, an etiam diaconibus debeant cum ordinantur manus chrismatis g liquore perūgi: quod in sancta Romana ecclesia cui authore deo seruim⁹, de neutris agitur. Sed q̄ sit a nouelegis ministris actum, nuscz (nisi nos fallat h obliuio) legimus. Ergo ad beati Innocentij pape canonica decreta sanctitatem tuam transmittim⁹: et que tibi sint in consecrationibus t orationibus obseruā-

nouis constituendis euidens debet esse vtilitas: vt. ff. de consti. principum. rebus. Hodie vero diaconi indistincte vtuntur dalmatica: vt. xj. q. iij. episcop⁹ aut presbyter.

est: sed suppleri debet id quod omissum est: vt extra de iur. sacra. non ite. pastoralis.

g ¶ Fallat. Non ergo papa habet ola iura in pectore sui. vnde etiā vbiā⁹ dicit q̄ non reperit p̄hibitum Lau.

quin vir z vxor simul possint suscipere puerum: vt.xxx. q.iij. quod autem. et tamen antecessor huius Leo illud prohibuerat. de cõsecra. dist.iij. non plures. et hoc concedo. Quod autẽ dicitur q papa habet omnia iura in pectore suo, vt. C. de testa. omnium. verum est per interpretationem: quia omnia interpretari potest. nã z quãdoq impedit minori intelligentia: vt extra de cõsti. cũ instantia.

Ad hoc facit lex pe. C. de his qui vi. uidi. qñq tñ papa vel ligator erranti in iure: vt l.ij. §. fi. et ibi gl. ff. de sup. le. Adde Bal. in l. scriptione. colũ. vj. C. si z ius vel vti. pu-bli.

¶ Cui. Unus in presbyteꝛ, duo mleuitas, pmoueri voledãt. epc̃s aũt cũ pateretur infirmitatem oculorum manũ super caput ordinandorũ imposuit: z presbyter quidam oratiõnem dixit, quereꝛatur ąd debeꝛet fieri de epõ, et de ordinatis: et respondet q episcopus qui defũctus est relinquatur diuino examini: ordinati vero careant ordine quẽ peꝛuerse acquisiuerunt.

a ¶ Imposuisse. Hic habes q duo impfecta sacramẽta nõ ꝓstituũt vnũ perfectum: z hoc ideo, qꝛ sacramenta sũt vnitatis. de cõse. dist.ij. qꝛ passus. et vnitas diuisiones non recipit. xxiij. q.j. loquũt. Idem dico i sacramento baptismi et eucharistie: z in oibus illis vbi certa forma desideꝛatꝛ q̃ duo ipfecta non faciunt vnum perfectum. Idem est in excusatione tutorum, q̃ due imperfecte excusationes nõ faciũt vnã perfectã. vt. C. qui numero tutela. l. j. Idem est in stipulatione, quia illa non diuiditur. ff. de verborum obligatio. l.j. z l. continuus. Sed sacramentum solennitatis (vt est missa) bene diuiditur: et ibi duo imperfecta faciunt vnum perfectũ: vt. vij. queſt. j. nihil.

Ar. ꝓ xvj. qo-iij. ꝓ-scriptio-nũ. ſſſ. q. ſi ad eo. vbi de hoc gl. arg. aliũ ꝛc. Adde gl. huic ꝓnã in c. nihil. in vbo pbr. o. j. vij. q. j. et ocr. eas vt ibi.

da, principia pagine ad Decẽtium Eugubinum episcopum emisse te affatim edocebunt.

Palea.

EX epistola Simplicij pape Seuero et Florentino episcopis directa.

Ad cognitionem nostri examinis, gabieneñ. diacoꝛi relatu peruenit de quibusdam ecclesie ipsius clericis, quoꝛum cum vnus ad presbyteꝛij, duo ad leuitarum ministeria consecrarentur, episcopus eoꝛum oculoꝛum dolore detẽtus fertur manum suã super eos tantum posuisse et presbyteꝛum quendam illis contra ecclesiasticum oꝛdinem benedictionem dedisse: qui ꝓpter tantam presumptiõis audaciam poterat accusaꝛi iudicio presenti damnari, si adhuc in coꝛpoꝛe positus non fuisset mortis vocatione preuẽtus. Sed quia ille examini diuino relictus est, humano iudicio accusari nõ potest: et hi q̃ supersunt, z ab eo non consecratiõnis titulum sed ignominie potius elogium acceperunt: ne sibi licentiam talis vsurpatio faciat: decernimus vt gradus sacerdotalis et leuitici oꝛdinis quẽ peꝛuerse adepti sunt depositi eũ iudicio amittant. Tales enim merito iudicati sunt remouẽdi, quia praue inuenti sunt constituti.

Item queritur an eoꝛum oꝛdinatio sit rata habenda quibus episcopus oculoꝛum languoꝛe impeditus manus imponit, et presbyteꝛ super eos oratiõnem dicit?

b ¶ Non potest. Quia crimina a morte extinguuntur: et nullus post mortem potest accusari: vt. xxiij. queſt. ij. ca. j. ff. de bonis eoꝛum qui ante sententiam mortem sibi consci. l. vltima. et. xxiij. queſtione. ij. admonere. Nisi in crimine hereſis: vt. xxiij. queſtione. ij. sane. ij. vel si alii quis hereticos instituit heredes: vt extra de heretic. si quis epiſcopꝰ. vel si in notorio crimine decessit: vt. lxxviij. distinct. neqꝫ. ꝓout cõsueuit notari. xxiij. queſtio. ij. in summa.

Defunctꝰ de q̃ busdaꝫ criminibus ꝓtulit.

c ¶ Amittant. Et tamen nunqꝫ eum receꝑunt: et ita aliquis dicitur amittere quod nunqꝫ habuit: vt. v. ꝙſtio. vj. quia. xxiij. queſtio. iij. Guillarius.

Amittitur qs qõ nũqꝫ habuit.

Subdiaconꝰ. ¶ Dece est sexta pars distinc. in qua ꝓbat p. xvij capiẽ. qualiter minoꝛes oꝛdinantur. Joannes de sant. z Petrus. Ab hoc loco vsqꝫ ad finem distinctionis pone casum, quia littera plana est.

d ¶ Quia manꝰ, scilicet consecratoꝛiam, ꝙ oꝛdinatoꝛiam accipit.

vj. ꝙs.

e ¶ Impositionem. Ueruꝫ est q̃ nõ imponitur manus super caput ? hic vi subdiaconi sicut subdiaconi qõ legi vel sacerdotis: sed tur et imponitur manus not. v. super ipsum secũdum q̃ impositio manꝰ idẽ est quod oꝛdinatio: et sic nõ obstat contrarium lxix. distinct. quoniam. vbi dicitur q̃ etiaꝫ lectoꝛi manus imponitur.

deas q. vj. qt

Colythus. ¶ Cerofeꝛarium. id est candelabrum.

f

g ¶ Ad accẽdenda. Non in lampadibus. sed cum legitur euangelium: vt. xxj. distin. cleroꝰ.

h ¶ Urceolum. ad vinum.

i ¶ Eucharistiam. id est calicem.

De his ita statutũ est in concilio Toletano.

¶ Et oꝛdinatoꝛi et oꝛdinatus damnationis subeat penã cui epiſcopus manum imponit, z alius oratiõnem dicit.

Quoñdam clericoꝛum dum vnus ad presbyteꝛium, duo ad leuitaꝛum ministerium sacrarẽtur: episcopus oculoꝛum doloꝛe detẽtus fertur manũ suam super eos imposuisse[a] tantum, z presbyteꝛ quidam illis contra ecclesiasticum oꝛdinem benedictionem dedisse. Sed quia iam ille eramini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest[b]: hi qui supersunt, gradũ sacerdotij vel leuitici oꝛdinis quem puerse adepti sunt, amittant[c]. Ex cõcilio Carthaginẽsi. iiij.

¶ Qualiter subdiaconus oꝛdinetur.

Subdiaconus cum oꝛdinatur: quia manus[d] impositionem[e] non accipit, patenã de manu episcopi accipiat vacuam, et calicẽ vacuum: de manu vero archidiaconi acciꝑat vceolũ cũ aqua, manile, et manutergium.

¶ Qualiꝫ acolythꝰ oꝛdinet.

Acolythus cum oꝛdinatur: ab epiſcopo quidem doceatur qualiter in officio suo agere debeat: sed ab archidiacono accipiat cerofeꝛarium[f] cum cereo: vt sciat se ad accendendas[g] ecclesie luminaria manũpari: accipiat et vceolum[h] vacuũ ad suggerẽdum vinũ in eucharistiã[i] sanguinis chriſti.

¶ Qualiꝫ exoꝛcista oꝛdinet.

Energumini a

Exorcista. ¶ Super energuminum. Energumini dicitur lunatici & obsessi a demonibus: ab en quod est in: & ergo quod est labor: et mene quod est defectus: quod est quasi in opere deficiens. Archid.

b Lector. ¶ Spectante.lxvij.dis. reliqui. contra. vbi dicit q̃ epi minores ordines potest cōferre sub testimonio trium. Sed hic loquitur de ignotis.

Ostiarius. ¶ Claues. vt eccl̃ia excōicatos & infideles: capiat si vt.xxj.distinc.ca.j. cleos. in fine. Archi.

c Psalmista. d Sola. de scilz abbatib⁹ non diuidicet⁹ bitatur et cōpiat⁹ non scopis quin minoest ver⁹ res ordines confeq̃ mino rant: vt.j.lx.vij. dires ꝑfe stinc. cōtra. et.lxix. rant: vt distinc. quoniã. si dicaz in milter episcopus hoc ca. q̃renunciauit epi cñs. hic scopatui. eẽ de eo allega. qui renun. epi. re- Archi. quisiuit. Sed q̃liter sacerdotes conferũt ordinem pmã, cum ordinari nemo possit sine titulo: vt.lxx. distin. ca.j. et solus epus titulum cōfert: vt xvj.qō. vij.ca. nullus. et eẽ de offic. archid. cum satis? Sed hoc verũ est de maioribus ordinibus. Uel dic q̃ possunt assignare titulum: sed nō curam animarũ. Signatur contrariũ. xxv. distinc. perlectis. vbi dicitur q̃ collatio illorum ad dimum spectat ad episcopum: sed illud verũ est de solemni ordine.

Cotã ae ¶ Debet. Panorum dz rum. nam magni esse mantão corone est signa. signum confessionis: vt extra ō suc-

Apls cessio. ab intesta. tñ dixit cũ dilectus. in par illud ge te decisa. xij. qõe. j. neralit duo. nõ ō clerici tñ f

Rohibete. ¶ Juxta a postolum in epistola ad Corinthios dicitur. Uir si comam nutrit, ignominia est ei. mulier si comam nutrit, gloria est ei.

g ¶ Sphere. I. xij. q. j.

h ¶ Clerici. etiam votati: vt extra de vita et honestate clericorum. clericus. xxxij. distin. si qui vero. sed illud potest intelligi si vult gaudere priuilegio clericali. alias secus: vt. lxxxiiij. distinc. quisquis. Joan. Ego dico q̃ clericus communiter non pōt gaudere priuilegio clericali: nec debet ferre tonsuram: cum hoc faceret in vituperium ordinis clericalis: vt extra de cler. cōiuga. c. Joannes. Bar.

i ¶ Religionem. Alloquin pōt priuilegium clericale. extra de vita et honesta. clericor. capi. viti. extra de sentẽ. excōmunī. in audientia. De habitu clericorum plene habes. xxj. q. iij. in summa.

k ¶ Si ds. Cop mam. Uel barbã: vt eẽ de vi ta & hone. cle. c. v. l ¶ Sit anathe ma. Uidet ergo q̃ nō ois apostata sit excommunicatus: vt eẽ de apost. ca. j. et infamis est. iij. qō. ne iij. si quis a vero. vj. q. j. infames. qō nō cōcedo: et ex pone sit. i. sit. nã & monachus in apo stasia potest rec pere ordinem: vt eẽ de tempo. ordi. ex parte. et Jmo. dicit q̃ admoneri debet prius ꝙ pendat: vt extra ō sen. excō. sacro.

Anctimonialis virgo. m ¶ Sep. lecto & infirmitate vt. xx. q. j. vidua.

n Acratas. Monachas. o Sacratas pal las. scz coopalia.

p ¶ Et ne pestis. Sic. I. viij. distin. mala.

Rohibete ffes per vniuersas regionũ vr̃arũ ecclias, vt clerici iurta aplm comã nõ nutriãt: sz desup caput in modũ sphere radant.

Item ex cõcilio Agatheñ.

¶ De eodem.

Clericus q̃ comã nutriunt ab archidiacono etiã si nouerit iuiti detõdeantur: vestimẽta etiã vel calceamẽta eis nisi q̃ religionẽ deceãt, vti aut habere nõ liceat.

Item Gregorius.

¶ De eodem.

Si ꝺs ex clericis relata uerit comãm: sit anathema. ¶ Quib⁹ vestib⁹ monialis sit induenda cum cōsecrat.

Anctimonialis Ego cũ ad consecrationem suo epi offertur: in talib⁹ vestibus appliceẽ, qualib⁹ semper vsura est, professioni et sanctimonie aptis.

Uasa quoq; sacrata et vestimenta altaris mulieres deo dedicate contingere, & incensum circa altaria deferre, phibentur. Unde Sother papa oibus episcopis Italie.

¶ Uestimenta altaris et vasa sacrata mulieres tangere prohibentur.

Sacratas deo feminas vel monachas vasa vel sacratas pallas penes vos cõtingere, et incẽsum circa altaria deferre platũ est ad aplicã sedẽ: q̃ oi reprehensione plena esse & vituperatione nulli recte sapiẽtum dubiũ est. ¶ Quapropter huiꝰ scte sedis authoritate hec oia vobis resecare fundit⁹ ꝙcipim⁹ poteritis censem⁹. ¶ Et ne pestis hec

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

NOn oportet subdiaconos a ¶ Secretariū. id est altare: ne sit contra.j.ea.non liceat.

b ¶ Diaconium. Diaconium appellatur altare: q̄ ibi diacon⁹ ministrat sacerdoti.

c ¶ Ministrum. id est subdiaconum.

d ¶ Derelinquere. Sz sumere debet eas cum aliis ministr⁹: vt de ꝑse. dist.ij.tribus.

e ¶ Uiier. Docere nō ꝑsumat. hoc enī est sacerdotale officium: vt. xvj. q.j. adijcimus. idē pleniꝰ habes.xxxiij. q.v.mulierem.

f ¶ Laicus. Arcontra tēplarios z hospitalarios. Sz illi non dicunt latini, cum sint deo dicti: vt. xii. ẽxt.j. duo. vel ipsi habēt hoc ex speciali priuilegio.

g ¶ ꝓsentib⁹. Maxime: nam nec absentib⁹ quorundo ẽm predicabit quis nisi mittat ꝓ extra de here. ad abolendā. z ca. cū ex iniuncto.

h NOn opz insacratos. i. non sacros.

i NOn liceat. portare. i. ꝓcessione. z vocat hec vasa sacra vbi cōtinent reliquie.

k NOn liceat. In secretario, hic secretarium, nūl dicitur loc⁹ in quo sacra vasa pōnūtur. z sic non est cōtra. 3.e. dist. non oportet. vbi dicit subdiaconi secretarium ingredi nō debent.

l SPonsus. Uel a paranymphis .i. parentibus vel ancillatius diuulgef. ꝓ oēs pudicias abstergi citissime mandam⁹.

I tē ex ꝯcilio Laodicen. iiij.

¶ Sacrarium subdiaconib⁹ ingredi non licet.

NOn opz subdiaconos licētiā habere in sacrariū siue secretarium[a] (qđ greci diaconiū[b] appellāt) ingredi, et contingere vasa dīuica.

I tē in eodē. ¶ De eodē.

MInistruz[c] non oportet vti oratijs: nec hostias derelinquere[d].

I tē in eodē. ¶ De eodē.

NOn oportet lectores aut ostiarios aut psalmistas oratijs vti, z sic legere aut psallere.

I tē ex ꝯcilio Carthagi. iiij.

¶ Mulier in cōuentu viros docere non permittat.

MUlier quāuis docta et sancta viros in cōuētu docere[e] non presumat. Laic⁹[f] autem ꝓsentibus[g] clericis (nisi ipsis rogantibus) docere non audeat.

I tē ex concilio Agathen.

¶ Mundis[h] non sacratis vasa diuica cōtingere nō licet.

NOn opz insacratos[i] ministros licentiam habere in sacrarium (qđ greci diaconium appellāt) ingredi, z contingere vasa diuica.

I tē ex cōcilio Biacaren. j.

¶ Cuilibet ex lectorib⁹ vasa sacra altaris portare nō licet.

NOn liceat cuilibet ex lectorib⁹ sacra altaris vasa portare[k], nec alijs, nisi his q̄ ab episcopo fuerint subdiaconi ordinati.

I tē ex cōcilio Martini pape.

¶ De eodem.

¶ Ut clerici comā nō nutriāt.

NOn liceat cuilibet ministeria tāgere nisi subdiacono aut acolytho in secretario[l] vasa dīuica. Nec oportet clericos comam nutrire, et sic ministrare: sed attonso capite, auribus patētibus: et sm Aaron talarē vestē induere, vt sint in habitu ornato.

¶ Qualiter spōsus et sponsa sunt benedicendi.

SPonsus z sponsa cū benedicēdi sunt a sacerdote, a parētibus suis vel a paranymphis[l] offerant: qui cū benedictionē acceperint, eadem nocte, ꝓ reuerētia ipsi⁹ benedictiōis i ꝓginitate[m] ꝓmaneāt.

¶ Qualiter episcopus sit examinandus.

¶ Distinctio.xxiij.

QUaliter eps sit examinādus. Qualiter ipse simul cum reliquis infra ipsum constitut⁹ sit ordinand⁹ breuiter monstratū est. Hūc aut̄ [n] videndū est de sacerdotib⁹ z reliqs an sine examinatione sint promouēdi ad ordinem. Ne his ita scribit Paul⁹ ad Timotheū: Man⁹[o] nemini cito impoſueris; et nihil sine preiudicio[p] facias in alteram[q] partem declinando.

Et decretis Syluestri pape cap. vij. ¶ De eodem.

DIac⁹ acolythorum vel subdiaconoꝝ rem consecratā a presbytero alijs porrigat: q̄ alt⁹ est minister, alt⁹ assistens: nisi tm̄ ipse supportet qđ ei sacerdos imposuerit ore suo benedictum.

Item ex concilio Carthaginensi tertio.

¶ Ante probationem nullus ordinetur clericus.

NUllus ordinet clericus nisi, ꝓbat⁹[r] fuerit vel examine episcopoꝝ, vel populari testimonio[r].

I tē Gelasius papa Celestino episcopo.

¶ Ad ministerium alicuius ecclie clerici eiusdem promoueantur.

lis: z dicitur pars nymphe quasi pares nymphaꝝ.

m ¶ In virginitate. Alibi dicitur de biduo vel triduo: vt. xxx. q.v. aliter. Sed intelligo et illud et istud esse cōsilium.

Qualiter eps ¶ hec dist. diuidit in tres partes: in quarum prima dicitur q̄ ꝓbate vite debent esse ad ecclesiam sacerdotes: et ad hoc tres canones inducuntur. Secunda ibi: Cū itaq̄. Tertia ibi: Querit q̄d fieri. Jo. de fan.

¶ Cap⁹. Supta dictum est qualiter eps sit examinandus: z qualiter ipse sit ordinandus. In hac vero. xxiij. di. queritur de sacerdotib⁹ et reliqs clericis an sine examinatione sint, ꝓ mouēdi: et probat Gratian⁹ auctoritate pauli⁹ examinādi sunt: dicēs. Manū cito nemini imposueris: z nihil sine preiudicio facias. i. precedente iudicio. i. sine preexaminatione. ſ. tim. v.

n ¶ Nūc aūt. In hac di. agit magister ō examinatione clericoꝝ. primo ostēdit oēs examinādos esse. ꝓ Secūdo ondit qualiter et q̄n examinādi sint. ꝓ Et hoc vsq̄ ad .§. j. dicit, et a quib⁹. ꝓ Tertio ibi: Et manū q̄ sine examinatione, ꝓmouent. ꝓ hoc fa. cit ab illo .§. cū itaq̄ vsq̄ precedēti iudicio. qz ad q ¶ In alterā. id est in contrariā: ꝓ ut ponitur. d. q. iij. .§. notandū. ibi, ꝓuaricator.

o NUllus Testimonio, hic habes q̄ testi-

monū populi equualet examinationi. Unde ſufficit q̄ clericus ordinandus habeat famā p̄ ſe:z per hoc etiā ſcit examinari. ignoti, z nō ignoti. ¶ Reſbyteri. ¶ Cath. Uacante Stomeñ. ecclesia defecit sacerdos in ecclesia beati martyris Eleutherij marin pun. Archi. De hoc no. ꝑ. di. p. ri. q̄ epūs ti eleutherij martyris: z cum illa ecclesia epō indigeret, nec erat episcopus q̄ eā ordinare: clerici Stomēſis ciuitat; ſupplicauerunt pape vt preciperet Celestino epō quatenus nomine visitatoris tā tum, z nō tanq̄ p̄prio epūm ordinaret in p̄fata ecclesia Iulianū p̄sbyterū diaconē in locum deficientis p̄sbyteri electū. Precipit ergo papa epō Celestino vt Iulianū diaconē p̄moueat in p̄sbyterū in p̄dicta ecclesia tantū nomine visitatoris: z felicissimum in locū Juliani ſubſtituat diaconem: vt ecclesia illa nec ſacerdote indigeat, nec ministro. ¶ Iſte decre. a nō probā: intuēti id q̄ ad q̄ pbādū iancūb. ¶ Dic ex de elec. q̄ dq̄ p cō firmationem nulla sit alienatio: nec p̄iudicab futuro epō: et sic loq̄r ex de ma. et obe. his q̄. z ca. cū olim. Jo. de fan.

¶ Ciuitatis. carentis epō. Sz nōne vacāte sede epi scopali capitulum potuit dare inuestituram: vt ex de hered. ad aboledā. ¶ Rñ. q̄ ligentia? ¶ Rñ. q̄ inuestitura tantū ad epos spectat. xvj. q. vij. nullus. Jo. et est hodie expressum ex ne se. vz. illa. vbi dicit q̄ capitulum non supplet defectū epi in collationibus prebendarum. B. Uel dic q̄ capitulū istum diaconū non potuit alienare se. vacā. quia ecclesiastice res alienari non possunt sede vacante: vt. xij. q. ij. siqua de rebus. z. lxxj. dist. fraternitatem. z maior est alienatio ꝑsone q̄s altefrius rei: vt. xij. q. j. precipimus. Sed quare non petebāt hoc ab archiepiscopo? Forte quia ecclesia erat exempta. Ité quare non petebant hoc a vicinis episcopis: vt lxv. dist. si forte? Rñ. forte nolebant. poterāt enim ire ad papam omnibus omissis mediis, sicut ad eum appellatur omissis mediis. ij. q. vj. ad Romanā. z ca. omnes. Uel ū. z ca. capitulū ipsum elegit: z petit a papa cōfirmationē. nam idem non potest eligere z confirmare.

¶ Sciturus. Semper hoc ergo est exprimēdum, ne pto iure possit hoc in posterum sibi vendicare: vt. vij. q. j. pontifices. extra de iure pat. et literis.

c ¶ Ceſſe. i. ordinasse illum.

d ¶ Nec ministro. Extra quelibet ecclesia habebit sacerdotem z diaconum: alibi dicitur q̄ habebit duos sacerdotes. vij. q. j. illud. z ex de fil. presb. proposuit.

e ¶ Qui plurimo. tales ein preferendi sunt aliis in ordine, et in dignitate. ꝑ vt. lxj. di. ca. statuim. lxxv. dist. ca. vlt.

¶ Ubi ita. ¶ Hec ꝑ est secūda pars in qua dicit q̄ ordinādi sunt examinandi. Jo. de fan.

Quādo. ſ Cōgi. Quia. Dicitur cer. in hoc ca. q̄ i feria quarta ante sabbatū ordinationis archipresbyteri et sacerdotes debent p̄sentare ordinādos in ciuitate: et tunc episcopus ad examinationem illorum tribus diebus continuis faciendam debet eligere viros prudētes qui diligenter de vita et statu eorum inquirant: et sint tales qui gratia vel pecunia nō eorū pank. aſs deponantur, z p̄moueri repellantur.

f ¶ Sacerdotes. tamē hoc videtur esse officium archidiaconi, z repesentare abbates ordinandos, z abbatiſſas i fede ponere: vt extra de offi. archidia. vt nostris. Et est arg. ad hoc. ſ. dist. ptori. ostiarius. Et secundum hoc videtur q̄ ſi archidiaconus debet examinare instituendum, q̄ tenetur ordinato ad beneficium conferendum. arg. xlij. dist. ſi ſeruus. Arg. contra ex de preben. episcopus. Solu. illud est quando episcopus ordinat ſine repesentatione: vel quando repesentans non est resoluendo.

g ¶ Patriam. Nam propter natiuitatem vel patriam cariius vel vilius emitur mancipium. ff. de edili. edic. q̄ ſi nolit. ſ. quimancipium.

h ¶ Inſtitutionem. i. titulum.

i ¶ Inuestigent. Sed nunquid ordinandi ita rigide Ordi sunt examinandi: quod videtur: vt extra de pur. ca. con stitutus. z extra de electio. cum in cunctis. Argu. contra. ff. de edili. edic. ſi quid venditor. in princi. vbi dicitur q̄ non ita amare, ſed cum quodā teperamento accipien dum est, vt nō reqrat nimia perfectio. extra de elec. cum

nobis olim. Hec autem tria potissime requirenda sunt, ¶ vel mona eyno est ne cessa rius: vt legitur et no J. xvj.q.j. lega.

ætas legitima, liter atura sufficiens, ¶ morum honestas: vt ex de elec. cū in cūctis, z si non fuerit in his trib⁹ examinatus, deponendus est: vt ex de elec. nihil est.

a ¶ Jā condēnati. Sūt ergo tales ipso iure suspensi. j. q.j. reperiuntur.

Ætas. ¶ Dictū est. ā. q. clerici collaterales epi debent pbare z examinare ordinandos: et ordinandi debent esse probati populi testimonio. Hunc vero dicitur q si neutruz istoz interueniat: eps non debet presumere facere ordinationem.

b ¶ Als. i. si non sunt examinati a collateralib⁹ epi ¶ vel probati per testimoniuz ppli. ad hoc. ā. eo. nullus.

¶ vt. ā. ca. pri mo.

¶ Piscopus. ¶ Clericoz. Sz ptra. xv. q. vij. cap. vlti. ibi dicitur q solus eps honorē dare potest: solus auferre nō potest. Sz ibi hec dicto solus non excludit clericos suos: sed alios eps, adhuc signatur aliud ptrariū. lxvij. dist. reliqui. Sed illud loquitur de hre catholicis. requritur ergo consensus canonicoz in ordinibus cōferendis: vt hic. Jtez in

¶ Eps dz dispensare cū populi consensu in multis.

¶ scin causarū definitionibus: vt. xv. q. vij. eps. Item in conferendis beneficijs. ex de his que fi. a prela. sine consensu ca. ea noscitur. xcij. dist. legimus. Item in priuilegijs ꝓferēdis, z alijs negocijs: vt ex de his q fi. a pla. cpto.

¶ Sine clericoz suoz cōsilio eps clericos non ordinet.

Ut Piscop⁹ sine cōsilio clericoz suoz clericos nō ordinet: ita vt ciuiū ꝓmuēt iam et testimonium querat.

Q. ueritur qd fieri debeat de his q sine examinatione prozz

¶ Querit̄ quid fieri. ¶ Hec est tertia pars distinc. in qua dicitur q si aliqui sine examinatione ordinantur: si criminosi sint, deponantur. Jo. de fan.

Sz quis. ¶ Casus. Tres casus in hoc cap. continentur. Primus est q si quis presbyter vel diaconus sine examinatione fuerit ordinatus, debet deponi. Secundus est q si examinatur, z confitetur crimina sua in examinatione: debet repelli, et non promoueri. Tertius si examinatur, et non cōfitetur crimina sua: si postea inde conuincatur, debet deponi. Jdem dicendum est de ceteris clericis inferioribus.

¶ Confessi. Si metu probationum aliquis cōfitetur crimen, talis habetur pro convicto. sed si sponte aliquis confitetur crimen nulla examinatione precedente, sed tantum quod legitur. xv. q. vij. qui admiserit. et. c. si quis presbyter. et ponit hoc verbum abiciantur impropie. vno modo exponitur quātum ad ordinandos: alio modo quātum ad ordinatos. Et quod dicit ordinatum dei cumbit ab oib⁹ compto

plicibus asserere queant. Ipsi autem quibus cura committitur, cauere debēt ne aut fauoris gratia, aut cuiuscunqz muneris cupiditate illecti a vero deuient vt indignū et minus idoneū ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent. quod si aliter fecerint: z ille qui indigne accesserit, ab altari remouebitur: z illi qui donū sancti spiritus vendere conati sunt, corā deo iam condēnati⁹ ecclesiastica dignitate carebūt. Jgitur per tres cōtinuos dies diligenter examinentur: z sic sabbato q probati sunt episcopo representētur. Als⁹ autē, sine clericoz videlicet consilio, z populi testimonio, nullū eps ordinare presumat. Unde in concilio Carthaginensi. iij. legitur.

¶ Distinctio. xxv.

Quod nullus sine examinatione ordinādus sit, breuiter pbatū est. Quid autē ad eūm, quid ad vnūquēqz inferioꝛē pertineat, Jlsido. hispalen. eps in epistola ad Ludifredum scribit ita dicens.

¶ Quod epi z ceteroz sit officium in ecclesia.

Quod nullus. ¶ Hec distinc. diuidit̄ in tres partes. In prima ponuntur officia minoꝝ clericoꝝ et episcoporum et aliarum dignitatum. scilicet archidiaco. archipresby. primicerij, sacriste, thesaurarij. pe. Secunda ibi, ex hac. Tertia ibi, nunc autem. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra ostensum est de examinatione clericorum. In hac vero. xxv. distinc. ostenditur quid ad episcopum, z quid ad alios inferiores pertinet: et hoc probat per sequentia ca. Et postea intersert qualiter oportet episcopum esse sine crimine ze. deinde ponit significationes huius nominis crimen.

f ¶ Quid autem. In hac distinct. ostendit quid pertineat ad vnumquemqz ordinem. ¶ Secundo ponit regulam apostoli. Oportet episcopum esse sine crimine. et inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis crimen: et ostendit quod sit mortale, quod veniale.

ordinati.

¶ ordire ordinatiōis sue tacet crimē suum, deponitur: vt. l. distinc. et penitentibus. vel si quis sine examinatiōe ꝓmotus fuerit: vt lxxiij. distin. quisquis. et. lxxxj. dist. si qui sine examinatione. Sed pone q in omnibus sit idoneus qui ordinatus est sine examinatiōe, nūquid propter hoc solum deponendus est

¶¶ Hec ꝛ positio hic dicit: et hoc non ab est propter suum vitium, sed ꝓpter ordinatoꝝ vitium ordinātis: vt: cuz vt. lxx. dist. ca. j. et ipse decernimus. Jtez q poni: sz non intrauit per ostium: vnde emo ri debet: vt Rhemus. ff. de re. di. l. Jdem dicunt: arg. contra extra de prebē. cū secundum Jo.

¶ Quod irrepehēsibile. Ergo minoꝝ ordines cuz Nam et deponitur quis a minoꝝ ordinibus: vt. xxvij. questione. j. si qui episcopus.

Quod nullus. ¶ Hec distinc. diuidit̄ in tres partes. In prima ponuntur officia minoꝝ clericoꝝ et episcoporum et aliarum dignitatum. scilicet archidiaco. archipresby. primicerij, sacriste, thesaurarij. pe. Secunda ibi, ex hac. Tertia ibi, nunc autem. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra ostensum est de examinatione clericorum. In hac vero. xxv. distinc. ostenditur quid ad episcopum, z quid ad alios inferiores pertinet: et hoc probat per sequentia ca. Et postea intersert qualiter oportet episcopum esse sine crimine ze. deinde ponit significationes huius nominis crimen.

f ¶ Quid autem. In hac distinct. ostendit quid pertineat ad vnumquemqz ordinem. ¶ Secundo ponit regulam apostoli. Oportet episcopum esse sine crimine. et inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis crimen: et ostendit quod sit mortale, quod veniale.

¶¶ et hoc vsqz ad ¶ nūc autem.

Arg. j. ā. ea. dist. qñ. sumpto argu. a Frio sū. sz ita huic et ibi subau. nasime. Archi.

Nota grere licet.

Perlectis. ¶ Caius. Hoc capi. diuidit in duas partes. In prima ostendit Isidorus q̃ ue officia pertineant ad singulos ordines. In secunda ibi: Hi sunt ordines. ostendit q̃ quatuor dignitates debent esse sub episcopo in ecclesia maiori: scilicet archidiaconus, archipresbyter, primicerius, et thesaurarius. et que ad ipsos pertineant: et quib⁹ preponant.

a ¶ Cognita. nota q̃ querere possum⁹ ea q̃ sunt nobis nota: vt. xj. distinc. quis neſciat. xviij. q.j. pudẽda. versus ſi.

b ¶ Infideles. Contra.j. de cõſec. dist.j. epius nullũ. sed illud nõ tenet: q̃ cõtraria consuetudine abrogata sunt. distinc. iiij. §. leges.

c ¶ Benedictiones. i. bñdicam⁹.

d ¶ Laudes. id est alleluia. vel illud: xp̃s vincit ꝛc.

e ¶ Sacrificium. id est offertorium.

f ¶ Lectiones. Legendas in matutinis.

g ¶ Predicare. i. legere: ne sit cõtra xvj. q.j. adijcim⁹.

h ¶ Apostolũ. i. epistolã: cuz deest subdiaconus.

i ¶ Precũ. Dicẽdo litanias.

k ¶ Et recitatio. Ordinãdoꝝ, z baptizandoꝝ, z mortuoꝝ, z excõmunicatoꝝ. ij. q.j. legũ.

l ¶ Premonet. cũ dicit, humiliate vos ꝛc.

m ¶ Clamare. kyrie eleiſon. in rogationibus idẽ gor.

n ¶ Pacẽ. Cũ dicit: Dñs vobiscũ: vel pax vobiscum: ſm cõſuetudinem alterius loci. Vel cum dicit: Agnus dei ꝛc. Lau.

e ¶ Annunciat. feſtiuitates.

p ¶ Chrismatis. Alia pſa ſpectant ad epm: vt. lxviij. dist. cunctis.

Perlectis ſactitatis tue literis gauisus sum, q̃ optatã saluti tuã earũ relatu cognoui. De his autez que in cõſequentibus inſinuare eloquij tui ſermo ſtuduit gratias ago deo: q̃ ſolicitudinem officij paſtoralis impendis. qualiter et quõ eccleſiaſtica officia ordinentur, perquiris: et Iz omnia prudẽtie tue ſint cognita[a], tñ q̃ affectu fraterno me cõſulis, ex parte qua valeo expediam: et de omnib⁹ eccleſie gradibus quid ad vnũquẽq̃z pertineat eloquar. Ad oſtiarium nãq̃z pertinẽt claues eccleſie, vt claudat z aperiat tẽplum dei: et oñia que ſunt intus extraq̃z cuſtodiat: fideles recipiat: excõmunicatos z infideles[b] excipiat. Ad exorciſtam pertinet exorciſmos memouter retinere, manuſq̃z ſuper energumenos et catechumenos in exorcizando imponere. Ad acolythuz pertinet preparatio luminariorũ in ſacrario ipſe cereum portat. ipſe ſuggeſtã pro euchariſtia ſubdiaconib⁹ preparat. Ad pſalmiſtam pertinet officium canendi: ſcilz dicere benedictiones[c], laudes[d], ſacrificium[e], reſponſoria, et quicquid pertinet ad canendi peritiam.

Ad lectorem pertinet lectiones[f] pnunciare: z ea que prophete vaticinarunt populis predicare[g]. Ad ſubdiaconũ pertinet calicem et patenam ad altare chriſti deferre, et leuitis tradere: eiſq̃ miniſtrare: vicecolum quoq̃ et aquam mantile z manutergium tenere: epiſcopo preſbyteris et leuitis pro lauandis ante altare manibus aquam prebere.

q ¶ Et ſacrificij. portandi ad altare.

r ¶ Et liturgia. Hic videt q̃ archidiaconi habeant ordinariam iuriſdictionẽ: et q̃ poſſint militare clericos: et ſuſpendere vel excõmunicare: vt. lxiij. diſtinc. ſi in pleb⁹. z extra de pen. licet. z ẽ de excẽſ. prela. ad hoc. z de offi. delega. ſup eo. z de preben. referẽte. et ẽ de inſtit. cum venſſet. Arg. cõtra. xvj. q. vij. nullus. z ẽ de offi. archi. ca. ij. et v. Itẽ vicarius eſt epi: vt. j. cap j. z ẽ de offic. archi. ca. j. ergo habz delegatam iuriſdictionẽ nõ ordinariã. Ad hoc dico q̃ archidia. haber ordinariã iuriſdictionẽ: et quod legitur ẽ contra de offi. archi. c. iiij. intelligo cum archidiaconus extendebat manꝰ ad ea q̃ ſibi non competebant et officio nili conſuetudo ſit preſcripta vel generalis aliarum eccleſiarũ illius dioce. Nec ob. q̃ dicitur eſſe vicarius epi: q̃ nihiloman⁹ eſt ordinarius inder. nõ z vicarius alicuiꝰ eccleſie perpetuus dicit et ordinarius: vt ẽ de preben. de monachis. Sic vides q̃ vicariꝰ iudicis ordinariꝰ hz pñẽ: q̃s ex eo pt̃z, quia interponit decretum de nõ alienandis rebus minoꝝ. C. de offi. eius qui vic. alic. gerit. l. ij. ſed hoc non poſſet facere ſi haberet delegatam iuriſdictionem: vt. ff. de offic. eius cui mã. eſt iuriſdic. l. ij. videtur tñ ex hoc q̃ habeat delegatã iuriſdictionem: q̃a appellatur ab ipo ad archiepm: vt extra de preb. referente. ſed ſi haberet ordinariam iuriſdictionem, gradati fieret appellatio: vt. ij. q̃oe. vj.

s De eſ. h nõ loc. quit hz Lau.

anterioum. Item alia ratione videtur hoc, quia tñi de minimis negocijs cognoscit: vt hic dicitur, ergo est pedaneus iudex: vt. C. de peda. iudi. l. vlti. sed pedanei iudices delegati sunt: vt. C. de peda. iudi. l. penul. Item quia episcopus hoc officium delegat alijs: vt. x. quest. j. episcopum. Sed illud intelligas de illo iure vtitandi quod episcopo cõpetit. Q. dicat ipsum habere ordinariã: sed tamen eam nõ potest exercere sine authoritate episcopi: sicut metropolitanus ius habet ꝓsecrãdi epm: illud tamen ius nõ potest exercere sine alijs epis. lxiij. distinc. c. j. Jo. And̃ videtur q̃ solus episcopus in ciuitate sua debeat eẽ iudex ordinarius: vt. vij. q. j. i apib⁹. nisi secus sit de cõsuetudine iam prescripta: vt extra de ꝓsecrip. de quarta. et ca. audiuis. et melius de offi. archi. c. vlti. quod est notãdũ. B.

a ¶ Pro reparãdis. Ubi dicitur q̃ hoc ad prepositum spectet: vt. lxx. dis. sanctorum. sed ibi nomen prepositi large sumitur: vt extra de verbo. signifi. ẽpistus.

b ¶ Sacerdoti. i. episcopo.

c ¶ Cũ iussione, generali: quãdo recipit archidiaconatum ab episcopo.

d ¶ Basilicarum, ruralium: ga ea que sunt in vrbe, custodit primicerius.

e ¶ De cõmunione. id est de oblationibus.

f ¶ Diaconus. Cum ergo possit vices suas delegare, ergo est ordinarius: vt. C. de iudi. a iudice.

g ¶ Archipresbyter. In quibus daz ecclesijs vocat ista decanus. l. distinct. in capite, sed ille est archipresbyter ruralis. ꝛ

pertinent curam: p reparandis[a] diocesanis basilicis ipse suggerit sacerdoti[b]: ipse inquirit parochias cũ iussione[c] epi et ornamẽta ꝛ res basilicarũ[d], et parochiarũ gesta ꝛ libertatum ecclesiasticarũ epo idem refert: collectam pecuniaz de communione[e] ipse accipit, et episcopo defert, ꝛ clericis pro pñas partes ipse distribuit.

Ab archidiacono nũciantur epo excessus diaconorum. ipe denunciat sacerdoti in sacrario ieiuniorum dies atq; solennitatum: et ab ipso publice in ecclesia predicãtur. quãdo ꝯo archidiaconus absens est, vicem eius diaconus[f] sequens adimplet. Archipresbyter[g] vero se esse sub archidiacono, eiusq; preceptis sicut epi sui sciat se obedire: et (qđ specialiter ad eius ministeriuz ptinet) super oẽs presbyteros in ordine positos curam agere, et assidue in ecclesia stare: ꝛ quando epi su absentia contigerit, ipse vice eius missarũ solennia celebret, ꝛ collectas[h] dicat: vel cui ipse iniunxerit. Ad primicerium pertinent acolythi, exorciste, psalmiste atq; lectores: signũ[i] quoq; dãdum pro officio clericorum: pro vite honestate; ꝛ officium cantandi, ꝛ peragendi solicite: lectiones, psalmos, laudes, responsoria officioz. quis clericorum dicere debeat. Ordo quoq; ꝛ modus[k] canendi in choro p̃ solẽnitate ꝛ tpe. Ordinatio quoq; pro luminarib⁹ deportandis. Si quid etiam necessariũ fuerit pro reparatione basilicarum que sunt in vrbe[l], ipse denunciat sacerdoti. epistolas episcopi pro diebus ieiuniorum parochianis p̃ ostiarios ipse dirigat. Clericos[m] quos delinquere cognoscit, ipse distringat: quos vero emendare non valet: eorum excessus ad agnitionem epi deferat. basilicanos[n] ipse constituat: ꝛ matriculam[o] ipse disponat. Mñ autez primicerius absens est: ea que dicta sunt, ipse exquirat qui ei aut lege[p] est proximus aut eruditione. Ad thesaurariũ ptinet ostiariꝝ basilicarum ordinatio[q]: incensi preparatio: cura chrismatis conficiendi: cura baptisteriꝝ ordinandi: preparatio luminariorum in sacrario et sacrificijs. Ex hac epistola liquet quid cuiusq; officij sit.

Est etiam alia distinctio episcoporũ, presbyterorum, diaconorum, quam fecit Clemẽs in epistola sua ita dicens.

¶ Quid ab episcopis, quid a presbyteris, quid a diaconis audire oporteat.

Audire episcopum attentius oportet[r] et ab ipso suscipere doctrinam fidei: monita[s] autem vite a presbyteris inquirere: a diaconibus vero ordinem discipline[t]. Sacerdos quoq; vtrumq; humerum orario ambit. Diaconus vero sinistrum tantum, vt ad ministerium expeditius discurrat. Unde in concilio Toletano cap. ij.

¶ Quare leuita vnum tantũ humerum orario ambit.

Unum orarium[v] oportet leuitam gestare in sinistro humero[w]: pro-

h ¶ Collectas. Scilicet orationes.

i ¶ Signum. Id est pulsatio campanarum.

k ¶ Modus. Id est cum organo, vel sine eo.

l ¶ In vrbe. Sicut archidiaconus extra vrbem: vt supra dictum est.

m ¶ Clericos. Ciuitatenses.

n ¶ Basilicanos. Id ẽ custodes basilicarum.

o ¶ Et matriculam. Id est tabulam. nam in matricula faciat scribi quod quilibet canonicus legere debeat.

p ¶ Aut lege. id est ordie. et est ar. literaturã cõpolle re dignitati.

q ¶ Ordinatio. Id est vt ordinet ea que sunt necessaria ad basilicaz: scilz claues et candelas.

¶ Ex hac epla.

¶ Hec est secunda pars huius distin. in qua ponit de ordinatione presbyterorum et diaconorum.

r ¶ Audire. Oportet. subditos.

s ¶ Monita. Id est cõuersatione.

t ¶ Discipline. id est regulã viuẽdi: vt. xj. q. j. sicut.

v ¶ Num. In sinistro humero. Et hoc ideo vt ostendat̃ q̃ dz transire de leua ad dexterã. i. de tpalib⁹ ad spũalia: ꝛ hoc ostẽditur cum circũsteritur postea versas dexteram.

¶ Nunc autem.

¶ Hec est tertia pars huius distinc. in qua ponitur. xiij. capi. apostolice regule ꝛ sub hac occasione ponit quatuor acceptiones criminis. Jo. de fan.

¶ Casus. Ostẽso qualr in quolibet ordine sint examinandi clerici et ordinandi: nunc Gratianus vsq; ad. xij. causam tractat ex quibus ordinibus quis valeat pmo-

† Alit accipit. l. di. consuetudines. ar.

† Fatura equi pollet dignitati.

† Id est stolam.

ueri: & qui post lapsum valeāt reparari: & quibus culpis deiici mereant: & quo accusante & quib⁹ testificantibus possint conuinci clerici: et sub quo iudice sint absoluendi vel damnandi. Et incipiendo ab eo, p̄sequitur. xiij. ca. aplice regule. Primum ca. est, oportet eum esse irreprehensibilem vel sine crimine. Et dicit primo crimē quod libet peccatū mortale vel veniale ex deliberatione procedens vel sine: de q̄ dicit. Res p̄ne cōtra naturā est. &c. sed talis eligatur cuius comparatione ceteri grex dicātur. Secundo dicitur crimen accusatione & cōdēnatione dignum: vel infamia criminalis. Q̄s autē dicit, opz eos ee sine crimie, intelligit post baptismū, & nō ante.

xiij.ps.

? Quā tractat vsq; ad l. dist. p ordinē. Demuz repetit eādē et ordinate a di. lxxxj. vsq; ad distinc. xci. si q̄ alia interponit in distinctiōib⁹ vel in causis, incidentia fūt: vt .j. seq̄tur in glo. fm hug.

a ¶ Propter q̄s. i. q̄a: sic le ponit. xxij. dis. de ꝓstātinopolitane. ꝓsi. nanq;.

b ¶ Nūc aūt. Ab hoc loco vsq; ad xlix. distī. assignat. xiij. cap. aplice regule, ? que i locis suis distinguem⁹. Et pertingit hic tractatus vsq; ad. xij. causam assignando quales i quolibet ordine & er q̄ & in quē debeāt promoueri: q̄ lapsi valeant reparari, & q̄ non: et sub quo iudice quilibet accusetur: & sub quo iudice sint ligandi vel absoluendi. si qua autem alia interponit, incidētia sunt. vt in. vj. vij. viij. ix. et. x. causis. Continua. hactenus ostendit quales sint promouēdi, et qua luer sint examinandi. nunc autē ostendit qualis in quolibet ordine debeant ordinari. Jo. de fan.

Regula aplica hz. xiij. capl'a.

c ¶ Breuiter. Id est vsq; ad. xij. causam.

d ¶ Regulam. Hec sunt. xiij. capitula que, p̄sequitur. Oportet episcopum esse sine crimine. Unius vxoris virum. Non vinolentum. Prudētem. Ornatum. Hospitalem. Pudicum. Doctorem. Non percussorem. Non litigiosum. Non cupidum. Domui sue bene p̄positum. Non neophytum.

e ¶ Ad timotheum. scribit.

f ¶ Nomine autē. Gratianus volēs exponere authoritatem ap'li. oportet eum esse sine crimine: assignat hic plures significationes huius nominis crimen: et licet hic quidam quinq; significationes assignent: ego non ponā nisi quatuor. Dicitur enim quandoq; crimen omne delictum siue mortale siue veniale: siue ex deliberatione

Crimē ḡaruꝑr vz.

pter[a] q̄s oꝛat, id est predicat. deterā autem parte opz habere liberaz: vt expeditius ad ministeriū sacerdotale recurrat. Nunc aūt[b] per singulos gradus ordine recurrentes: qui ex quib⁹ ordinib⁹ in quem gradum conscendere possint: qui post lapsum valeant reparari, vel qui nō: quib⁹ culpis a proprio gradu mereant deiici: quo accusante quib⁹ testificantibus possint conuinci: cuius sententia sint absoluendi vel damnandi: breuiter[c] consideremus. Ac primū a pontificali gradu incipientes: qualem oporteat eum esse qui in episcopum est ordinandus, diligēter inuestigemus, apostoli regulam[d] secuti quam in huiusmodi re Timotheo & Tito scribit dicens, Oportet episcopum irreprehensibilem esse id est non obnoxium reprehensioni. Hoc ad Timotheū[e] ter tio. Ad titum autem primo. Oportet episcopū sine crimine esse. quod, vt Hieronymus scribit ad Oceanuz idem est.

Nomine[f] autem criminis[g] quodlibet peccatum intelligitur. vnde in eadem epl'a[h] Hiero. dicit: res contra naturam pene[i] est vt sine peccato aliqs sit: sed talis eligatur cuius cōparatione ceteri grex[k] dicantur. In epistola vero ad Titū crimen vocatur criminale peccatum vel[l] criminalis infamia. vnde ibi legit: crimen est querela, id est peccatū accusatione & damnatione dignuz. Q̄s autē sine crimine iubetur esse qui in eum eligitur: non ante baptisma, sed post baptismuz intelligendū est: vt a previdelicet baptismatis nulli⁹ criminis cōscientia mētem eius remordeat. Unde Hiero. scribit in eadem epistola ad Titum. Criminis appellatio alias late[m] patet cōplectēs omne peccatū q̄s ex deliberatione pcedit. Unde Beda sup epistolā Jacobi. Peccata que ex ignorantia[n] vel infirmitate humana committuntur, dicit & precipit alterutrum cōfiteri: quia facile[o] dimittūtur. Quecunq; vero fiūt ex deliberatione: non nisi per penitētiam. Hinc

¶ Criminis appellatio. ¶ Casus. Ponitur tertia acceptio huius nominis crimen. Dicitur enim crimen quodlibet mortale peccatum vel veniale quod ex deliberatione procedit: & non deletur nisi per penitentiam. Que vero procedunt ex infirmitate vel ignorantia, precipit Jaco. alterutrum confiteri: q̄ facile dimittuntur.

m ¶ Late. Sed latius supra ibi: nomine autem. hoc enim solum mortale et veniale quod ex deliberatione procedit.

n ¶ Et ignorantia. Scilz venialia peccata.

o ¶ Quia facile. Quia etiam laico possumus ea confiteri, quis habeatur copia sacerdotis: sed mortalia non confitebimur nisi sacerdoti, dummodo possit haberi eius copia: alias laico possumus ea confiteri: vt de penitē. distinct. j. quem penitet. et distinct. vj. qui vult. Uel ideo facile: quia per oꝛationem dominicam: vel per eleemosynam: vel per modicum ieiunium: vel per aspersionem aque benedicte dimittuntur: vt de peniten. distinc. iij. de quotidianis. et distinc. vj. qui vult. et de consecrat. distin. iij. aquam.

sine crimine vixit. et hanc significationem tenuit ibi: nomine autem criminis. Quā doq; dicitur crimen infamia procedens ex crimine: prout ibi sumitur in epl'a ad Titum. Quandoq; dicit crimen solū id q̄s ex deliberatione procedit: siue illud sit mortale, siue veniale: prout ibi sumitur, criminis appellatio &c. Quarto modo oꝛ crimen solum id q̄s est dignum depositione prout ibi sumitur als ea demū. Jos. Deinde exemplificat quod crimē sit mortale, q̄s venialia: ostēdēs q̄ mortalia deletur p penitētiam: venialia in purgatorio. hec videas qualiter dixi in casibus. B.

g ¶ Criminis. in precedenti authoritate.

h ¶ Unde in eadem epl'a. Sic continua: & quodlibet delictum dicat crimen: nō tamen ita accipit in precedēti authoritate: q̄s hoc fere nullꝰ esset idoneus &c.

i ¶ Pene. j. de peni. dist. j. c. vlti.

i ¶ Pene. pene dicit, ꝓpter beatā virginē & sanctum Joānem: qui fuerunt sanctificati in vtero. vel est philosophicum tēperamentum.

k ¶ Grex. Sic. j. q. j. vilissimus. iij. di. in sacerdotib⁹.

l ¶ Uel, p id est.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Hinc etiam. Respicit ad id quod dixit: si ex deliberatione. Joan.

b ¶ Criminale. id est cuius assiduitas et contemptus

Qs vitandi venialem nō fiat mortale. † nō enim videtur q̄ id dic vle quod est venialē possit fieri mortale: quia fm opinionem

gitur. t ipōtū nihil potest

not. de speciē permutare

pe. di.j. nisi velis dicere q̄

tres. p- venialē et mortale

pc fiūt. nō sint species pec

cati, ſz accidentia.

Unde sicut mortale fit venialē recepta penitētia. ō pe

n. dist.j. serpēs. sic ecōuerso fit venialē mortale. Alij dicunt q̄ trīs ipse cōtemptus venialiū est mortale peccatum. fm hoc expone fit mortale. i. tribi per cōtemptum

j. coīt. fit mortale: sicut

Arēzo. ibi exponitur, accede verbum ad elementum, et fit sacramentum. j. q.j. detrahe.

¶ Alias ea demū.

¶ Die ponit quarta acceptio huius nominis crimē: scz qō semel cōmissuz sufficit ad damnationem et depositionem: non tamē infamat. et ostēditur in hoc. ℣. q̄ peccata sint mortalia et que venialia: et quedā ex his enumerantur mortalia que per penitētiam purgātur vt venialia in purgatorio post mortem. Et dicit q̄ p lignū magna venialia designant: per fenū minora: per stipulam minima intelliguntur.

c ¶ Super hoc. Idest supp fides. i. postēa fidem quis susceperit. i. licz qs post fidē sumpraz venialiter peccauerit, nihilomin⁹ saluus erit.

Venia- d ¶ Ligna. Per

lia tri- hoc innuit tria genera venialiū. ligna vocat grauiora ve-

plicia nialia: fenū minora: stipulā minima. ligna em diuti⁹ sunt

sunt. in igne q̄m fenū: z fenū diutius q̄m stipula.

e ¶ Non capitalia. Hac authoritate dicunt quidam q̄ nullus pro mortali peccato punitur igne purgatorio etiam a Auguſt. ait. Nullū peccatum est adeo venialē qō non fiat criminale b dum placet.

Alias ea demū significat que semel commissa ad damnationem sufficiūt. Multa enim ex deliberatione procedunt que nisi sepius reiterata, et in consuetudinem fuerint deducta quāuis grauent post mortem: non tamē eternaliter perdūt: quia et si quadam ratione crimina appellentur: tamen mortifera z capitalia non sunt. vnde Augustinus in homilia de igne purgatorio exponēs verba Apostoli ait. Si quis super hoc c fundamentum edificauerit ligna d, fenum z stipulaz. tē. Multi sunt qui lectionem istam male intelligentes, falsa securitate decipiūtur: dum credunt q̄ si super fundamētum Christi capitalia crimina edificāt, peccata ipsa per ignē trāsitorium possint purgari: z ipsi postea ad vitam perpetuam peruenire. Intellectus iste fratres charissimi corrigend⁹ est, quia ipsi se seducūt qui sibi blādiuntur: illo enim transitorio igne de quo dicit Apostolus. Ipse saluus erit: sic tamen quasi per ignē. non capitalia e, sed minuta peccata purgant: de quib⁹ etsi non omnia f, vel g aliqua commemoranda sunt: ne aliquis inaniter excusare se conetur: et dicat se nescire que sūt minuta peccata, z que criminalia. Et quāuis apostolus plura capitalia commemorauerit: nos tamen (ne desperationem facere videamur) breuiter dicam⁹ que illa sunt: sacrilegiū, homicidiū, adulterium, fornicatio, falsum testimonium, rapina, furtum, superbia, inuidia, auaritia, et si longo tempore teneatur tracūdia, z ebrietas h si assidua sit, in eorum numerum computatur. Quicunq̄ enim aliq̄d de istis peccatis in se dominari cognouerit: z non seipsum digne emendauerit: z si habuerit spatium, longo tēpore penitentiā non egerit: z largas eleemosynas non erogauerit: z a peccatis ipsis non abstinuerit: illo transitorio igne de quo apostolus ait, purgari non poterit: sz eterna illū flamma sine vllo remedio cruciabit. Que autem sunt minuta, licet omnibus nota sint: tamē quia longū est vt omnia replicenť, opus est vt ex eis vel aliq̄s nominem⁹. Quotiens aliquis in cibo aut in potu plus accipit i q̄s necesse est, ad minuta peccata nouerit pti nere: quotiens plus loquit q̄s oportet: pl⁹ tacet k q̄s expedit: quotiens pauperes importune petētes erasperat: quotiēs cum sit sanus corpore, alijs ieiunātibus l prandere voluerit: aut somno deditus tardius m ad ecclesiam surgit: quotiens excepto n filiorum desi certo o vtorē suam cognouerit: quotiens in carcere positos tardius requisiuerit: et infirmos tardius visitauerit. Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit p. Si plus sed trīm pro venialī. Alij dicunt q̄ si aliquis ceperit penitere pro mortali, z non perficit hic penitentiam, perficiet eam in purgatorio. sed si hic non est contritus de mortali, non purgabit p illo in purgatorio. sic videt Aug. hic velle. z de peni. dist. j. si peccatum. z ea. sicut prius. et de penitēn. distin. vlt. ca. vlti.

f ¶ Non ola. scz que sunt mortalia: que venialia.

g ¶ Uel. p saltē.

h ¶ Ebrietas. q̄ q̄nq̄ est mēſ obliuio: z hec est pena et nō est aliq̄d peccatū: vt. xv. q. j. sane. q̄nq̄ ō studiū ad inebriādum sc: et hoc est mortale pctm: vt. xxxv. dist. ante ola. eē de vi. et ho. cle. a crapula. q̄nq̄ dicitur frequēs actꝰ bibēdi: z illō est venialē: vt in ver. seq.

i ¶ Plus accipit. Casu, nō ex cōtemptu: z nō ad ingurgitationem: alias esset mortale peccatum: vt. xiij. dist. denicq.

k ¶ Plus tacet. In prelatis est taciturnitas mortale peccatū: vt. xliij. distin. sit rector. xl. dist. si papa. in alijs est venialē.

l ¶ Jeunātib⁹. Sed nonne comedere ante hōrā comedēdi est mortale peccatū: ? vt de conse. dist. j. solent. et di. v. quinq̄ modis? Sed nō intelligas de ieunijs statutis: sed de illis que quilibet p sua voluntate seruat. lxxvj. distinct. vtinam.

m ¶ Tardius. sic peccatuz est aliq̄d tardius dare. xiij. qst. ij. qui oblationes. xvj. qōe. j. decime.

n ¶ Excepto. ar. cōtra ℣. qui dixit q̄ vir non potest cognoscere vtorē quin venialiter peccet: vt dixi. ℣. dist. xiij. nerui.

o ¶ Desiderio. Supple z causa reddendi debiti.

p ¶ Neglexerit, hoc est in prelato mortale: vt. xc. dist. precipimus.

† punire aliquis in purgatorio p mortali pctō.

Ebrietas q̄nq̄ est mortalis.

Taciturnitas i ꝑlatis est pēna mortale.

†Quesit, non asserit: nā hoc dicere esset dnū. Ar.

a ¶ Seruum. In hoc casu seruus audit agens contra dñm suum: z dns talis cogitur eam vendere: vt.ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l.ij.§. dominorum. Similiter

Maritus vxorē castigare

maritus proprem tenetur moderate castigare vt. viij. q.j. sicut in fine. nisi sit clericus, qui eam diuinus potest castigare: vt. xxxij. q.ij. placuit.

b ¶ Adulari. xxij q.ij. primum. Contra. xj. q. iij. nemo peritorum. et. xlvj. dist. clericas qui.

Adulatio triplex sit.

Sol. Tribus modis adulatur q3: vel attribuendo alicui homini bonum quod non habet: vel minuendo extollendo bonū quod habet, vtrūq3 istorum est veniale. vel approbando malum qđ habet: et istud est mortale. xj. q. iij. ve qui dicitis.

c ¶ Vel sumptuosa. xlj. dist. non constantur.

d ¶ Juram⁹. Intelligē cū quis iocando iurat. nā ꝓ temerario iuramēto bene peccat aliquis mortaliter: liceret non tāta penitentia imponatur ei sicut si solēniter z discretione iurasset: vt. xxij. qō iij. q sacramento. Idem dico in iuramēto per metū extorto: vt ex de iure iurā. verū. Cōtra ij. q. iij. nos sanctorū. Sol. ibi de solenni, hic de nō solenni.

j. coz. vj. b. Juramenta semper sit mortale peccatum.

Mat. xij. c.

e ¶ Temeritate. sed si ex odio, esset mortale. vnde sequitur, quoniam.

Qualis hic.

¶ Cap⁹ Querebatur qualis representabitur homo ante deum in die iudicij. Et respondetur q si bon⁹ decedit, bonus representabitur: z si malus decedit, malus representabitur. Sed ramen sunt quedam peccata in iusto que purgantur post mortem: scz venialia: z hoc probatur auctho

† Hebreorū no. ritate euangelij dicentis. Si quis dixerit blasphemiam in spiritū ſanctum. ꝛc. Unde a cōtrario sensu apparet ex de ce q peccata quedā in futuro remittent. nā qō de vno negantur, de alijs conceditur.

cū mar f ¶ Qualis hinc. hoc verū est de sūme bonis vel sumthe. i ſi, me malis. nā qdā sunt summe boni: qdā summe mali, ? aut proximum, aut vxorem, aut filiū, aut seruum [a] exasperauerit q3 oportet. Si amplio blanditus fuerit q3 oportet. Si vinculoq3 maiori psone aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari [b] voluerit. Si pauperibus esurientibus nimium deliciosa vel sumptuosa [c] conuiuia preparauerit. Si se aut in ecclesia aut extra ecclesiam fabulis ociosis (de quibus in die iudicij ratio reddenda est) occupauerit. Si dum incaute iuramus [d], et cum hoc per aliquā necessitatē implere nō poterimus: vtiq3 periuram⁹: z cum omni facilitate vel temeritate [e] maledicimus: qm̄ scriptū est. Neq3 maledici regnū dei possidebunt.

Item Gregorius.

¶ Que sunt venialia peccata que post hāc vitā purgant.

Qualis hinc [f] quisq3 egreditur, talis in iudicio [g] apparebit vel representabit: sed tamē de quibusdā culpis [h] esse ante iudicium purgationis ignis credendus est [i] pro eo qō veritas dicit. Nā si quis in spiritum sanctum blasphemias [k] dixerit, neq3 in hoc seculo remittetur ei, neq3 in futuro. in qua sentētia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse relaxari. quod autē de vno negatur [l], consequens intelligitur hic q si quis non egit penitentiā in hac vita de aliquo venialium futuro seculo purgabitur igne purgatorio, qui superat omnem penam quam aliquis potest pati in hoc mundo.

f ¶ Jnijudicio. vt. xiij. q.ij. tempus. Joan.

g ¶ Tulpis. scz venialibus.

h ¶ Credēdus est. hic vult dicere q quedā culpe tolluntur peripsē purgatorij ante diē iudicij.

i ¶ Blasphemias. Qui peccat per impotentiā, dicitur peccare in patrem: qz patri attribuitur potentia. xxxij. dist. qui episcop⁹. Qui peccat per ignorantiam, dicit peccare in filium: quia filio attribuit scientia. xxxviij. dist. ij. iuncta. Sed qui ex cōtēptu peccat, dicit peccare in spiritum sanctum: vt ille qui est obstinatus in peccato: et illud dicitur irremissibile, ? id est non ita de facile remittitur sicut precedentia. de pe. di. j. §. potest. z distin. ij. sciendum.

k ¶ Blasphemias. Qui peccat per impotentiā, dicitur peccare in patrem: qz patri attribuitur potentia. xxxij. dist. qui episcop⁹. Qui peccat per ignorantiam, dicit peccare in filium: quia filio attribuit scientia. xxxviij. dist. ij. iuncta. Sed qui ex cōtēptu peccat, dicit peccare in spiritum sanctum: vt ille qui est obstinatus in peccato: et illud dicitur irremissibile, ? id est non ita de facile remittitur sicut precedentia. de pe. di. j. §. potest. z distin. ij. sciendum.

l ¶ Negat. Arg. quod de vno negatur, de alio cōceditur: vt. xv. q. iij. de crimine. ff. de iudi. l. cuz pretor. sic qō de vno cōceditur, de alio negat: vt xlv. distin. disciplina. j. q. j. p Esaiam. xxxij. q. v. qui fitit. ? Arg. cōtra. C. de natu. libe. auten. itē si quis. vbi licet vnū nominet, tamen extenditur ad alios. sic. lxj. distin. miramur. argu. ff. de custo. reo. si quis.

m ¶ Sine culpa. Similiter militia, mercatio, pecuratio, siue administratio aliqua vtilis sine peccato fit. vt de peni. dist. v. falsas. z ca. ſūtas.

Vi in aliud.

¶ Cap⁹ Dicitur hic q si quis non egit penitentiā in hac vita de aliquo venialium futuro seculo purgabitur igne purgatorio, qui superat omnem penam quam aliquis potest pati in hoc mundo.

¶ Illud. ¶ Hic, pſequit Gratian⁹ fm̄ h. q̄ntā acceptionem hui⁹ nominis crimē dicēs q crimē dicit qđcūq3 irrogat perpetuam infamiam.

Primum. ¶ Casus. Dicitur hic q qui eligitur in episcopum, debet esse sine crimine, et sine criminali infamia post baptismā: nec sufficit si eo tempo-

re sit sine crimine quo est ordinandus: cum forte per penitẽtiam dilut peccata sua. Quomodo ergo poterit alios corrigere qui in simile corruit delictum?

¶ primũ. Et hoc ca. tres oriuntur opiniones. dicit h. q qui semel peccauit non potest ammodo promoueri: vel quo est ordinãdus, sit sine vllo crimine, & preteritas maculas noua cõuersatiõe diluerit: sed q ex eo tpe quo in xpm renatus est, nulla pcti cõscientia mordeat. Quomõ cũ potest preses[a] ecclie auferre malum de medio eius qui in delictum simile corruit? aut qua libertate peccantẽ corripere[b] potest, cũ tacitus ipse sibi rideat & eade se admisisse que corripit?

¶ Nce qui ordinandus est in episcopum nõ solum tempore sue ordinatiõis, sed etiã omni tempore post baptisma a crimine immunis debet esse.

¶ Distinctio.xxvj.

SEquitur[b] in vtraq; epla, Unius vxoris virũ. post baptisma videlz, nõ ante baptismum.

Unde Hieronymus scribit ad Oceanum.

¶ Post baptismum debet esse monogamus qui in episcopum est ordinandus.

UNius[c] vxoris virum. i. monogamũ[f] post baptismũ[g]. si eñ & ante ꝓiugẽ habuerit que obierit, non imputetur ei: cui prosius nouo[h] homini nec stupra nec alia q̃ ante fuerunt, iam obsunt.

Augu. Ño contra testaꝫ scribens in epistola ad Titum.

¶ Qui ante baptismũ habuerit vnã, & post baptismũ aliam ordinandus non est.

ACutius intelligit qui nec eũ q̃ catechumen[i] vel paganus habuerit vnam ante baptismũ, et post baptismum habuerit alteram: ordinandũ censuerũt: q̃ de sacramento[l] agitur, non de peccato propter sanctitatem sacramos mulier vel nuptie. inde monogamus: sc̃z qui vnam tantum habuit vxorem. h.

g ¶ Post baptismum. Non dicit verum: quia matrimonium non soluitur in baptismo: vt j.e. capit. deinde. et male sentit hic hieronymus, vnde Augustinus eum corrigit in proximo ca.

h ¶ Nouo homini. Sub eo modo loquendi seruus post manumissionem dicitur nouus homo: vt. ff. de admen. lega. si seruus legatus. et alia lex dicit q̃ post manumissionem alius intelligitur: vt. ff. de solu. qui res. ſ. areã.

ACutius. ¶ Casus. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte probat Augus. q̃ ille qui habuit vnam coniugem ante baptisma, et aliam post: promoueri non potest, cum sit bigamus: et hoc fit non propter peccatũ contractum: sed propter sacramenti defectum, quod in eo deficit: cum hic non de peccato, sed de ordinatione agatur. Et si catechumena fuerit ante baptismũ corrupta: licet postea baptizetur: tamen non poterit inter virgines consecrari. In secunda parte que incipit ibi: sicut. dicitur q̃ sicut vnitas vni viro id est christo debet esse subdita, et non diuersis: id est deo et diabolo: ita a deo recedere in superstitionem diaboli non licet.

i ¶ De sacramento. Sensus est: bigamus non repelitur quia peccauit: sed propter sacramẽti defectum qui est in eo. extra de biga. a nobis. & ca. nuper. Et nota q̃ in matrimonio triplex designatur sacramentum: con-

Biga= mus ppt sacramenti defectum

Tres rõnes propter quas promoueri nõ potest.

¶ Cassus. Questium fuit a hiero. vtrum ca. apostolice regule, oportet episcopum esse monogamum: intelligatur ante baptismum vel post. Et rñdet q̃ post baptismũ, & nõ ante. Si eñ ante contugem habuit, nõ imputatur ei sicut nec stuprum.

e ¶ Unius. i. non plurũ. sic extra de testib. licet. Et sic verba affirmatiua exponuntur negatiue: vt. j. gõe. j. iudices. xxiij. qõ. iij. si ea.

f ¶ Monogamũ. Monos vnum: gamos mulier vel nuptie. inde monogamus: sc̃z qui vnam tantum habuit vxorem. h.

g ¶ Post baptismum. Non dicit verum: quia matrimonium non soluitur in baptismo: vt j.e. capit. deinde. et male sentit hic hieronymus, vnde Augustinus eum corrigit in proximo ca.

h ¶ Nouo homini. Sub eo modo loquendi seruus post manumissionem dicitur nouus homo: vt. ff. de admen. lega. si seruus legatus. et alia lex dicit q̃ post manumissionem alius intelligitur: vt. ff. de solu. qui res. ſ. areã.

ACutius. ¶ Casus. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte probat Augus. q̃ ille qui habuit vnam coniugem ante baptisma, et aliam post: promoueri non potest, cum sit bigamus: et hoc fit non propter peccatũ contractum: sed propter sacramenti defectum, quod in eo deficit: cum hic non de peccato, sed de ordinatione agatur. Et si catechumena fuerit ante baptismũ corrupta: licet postea baptizetur: tamen non poterit inter virgines consecrari. In secunda parte que incipit ibi: sicut. dicitur q̃ sicut vnitas vni viro id est christo debet esse subdita, et non diuersis: id est deo et diabolo: ita a deo recedere in superstitionem diaboli non licet.

i ¶ De sacramento. Sensus est: bigamus non repelitur quia peccauit: sed propter sacramẽti defectum qui est in eo. extra de biga. a nobis. & ca. nuper. Et nota q̃ in matrimonio triplex designatur sacramentum: con-

nunctio animoꝝ per verba de presenti designat coniunctionem fidelis anime ad christum: sed commixtio carnis designat coniunctionem christi & ecclesie: vt extra de bigam. debitam. Item designatur ibi vnio deitatis cum humanitate: vt de cõsecra. distinc. iij. in christo. et illam designat ziunctio corporum.

Corrupta iter virgines.

a ¶ Consecrari. Queri consueuit: cum sacratio episcopi maior sit & dignior q̃ virginum quare posset conferari in episcopum qui nõ solum vxorẽ habet: sed etiam post mortuam vxorẽ habuit concubinam: vt. xxxiij. distinc. habuisse. & xxxiij. distinc. cap. fraternitatis. si qua fuerit corrupta vel añ baptismũ vel postea: nõ posset inter sacras virgines consecrari: vt. xx. q. j. iuuenculas? Respondetur, sacra virgo significat ecclesiam triumphãtem: vbi nõ est macula neq̃ ruga. xxj. distin. quãuis. sed episcopus ecclesiã militantẽ: vbi sunt boni & mali. xxxj. dist. quoniam. xj. q. iij. audi.

† Cõtext. i. l. natura lit. quẽ vide. C. de epis. et cle.

b ¶ Significat. Et ita ipse episcopus est sacramentũ, sicut aqua ipsa j. q. j. de trahe verbuz ab aqua: quid erit nisi aqua?

c ¶ Uni viro. id est deo, et non diabolo: & sic dñi aptatur sequẽs litera.

ſ. tũn. iij. a.

d ¶ Subditam. id est non ab eo diuisam, et bene sequitur.

Ende. ¶ Casus hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima dicit q̃ Rufus et Eusebius et ceteri episcopi Macedonie tres prauas opiniones habebant, prima erat q̃ ille non debet bigamus reputari qui ante baptismum h. habuit vnam, & postea aliam: & eam quam post baptismũ aliquis habuit, videri quasi non homini copulatam. Sed hanc opinionem reprobat Inno. per duo inconuenientia. primum est q̃ sin illorum opinionem si aliquis ante baptismum tres habuerit vxores: et post baptismum quartam: que quarta est, erit prima sin eos. Secundum inconueniens est q̃ hec talis que quarto ducta est, debet loco virginis

menti. Sicut si femina catechumena vitiata est, non potest post baptisma iter dei virgines consecrari [a]: ita non absurde visum est bigamum non peccasse, sed nomã sacramẽti amisisse: non ad vite meritũ sed ad ordinationis signaculum. Unius vxous vir ẽps significat[b] ex oibus gentib[9] vnitatem vni viro[c] christo subditam[d]. ¶ Sicut duobus dominis seruire, sic ab vno dño apostatare, atq̃ in alterius superstitionẽ tre nõ licet. † Item Innocen. Ruffo & Eusebio & ceteris epis Macedonibus.

¶ In baptismate cspa dimittitur, nõ lex cõiugij aboletur.

Ende opponit nõ dici oportere bigamum eum qui catechumen[9] habuerit et amiserit vxorem, si post baptismũ fuerit aliam sortus eamq̃ primã videri que nouo homini copulata sit: q̃a illud cõiugium per baptismi sacramentum cum ceteris[e] criminibus sit ablatũ. ¶ Quod cum de vna 9tiq̃ dicitur: certe si tres habuerit in veteri posit[9] homine vxores: erit ei q̃ post baptismũ quarta est, sic interpretantibus prima: & virginis eque[f] nomen accipiet q̃ quarto loco ducta est. Quis (oro) istud non videat cõtra apostoli esse preceptuz, qui ait vnius vxoris virum oportere fieri sacerdotem? Sed obijcitur[g] q̃ in baptismo totum quicquid in veteri homine gestum est, sit solutum. Dicite mihi, (vt cum pace vestra loquar) an crimina tantum dimittuntur in baptismo, an et illa que secundum dei precepta ac dei instituta complentur? Uxorem ducere, crimẽ est, an non est crimen? Si crimen est, ergo (vt cum prefata venia dixerim) erit author i culpa: qui vt crimina committerentur, in paradiso precepit, cum ipse eos benedixerit. Si vero non est crimẽ: quia quod deus instituit nephas est crimen appellari: et Salomon addidit: Etenim a deo preparatur viro vxor: quomodo creditur inter crimina esse dimissũ, quod deo authore legitur consummatum? Quid de talium[h] filijs percẽsetur? nunquid non erunt admittendi in hereditatis consortium qui ex ea suscepti sunt que ante baptismum fuerat vxor: eruntq̃ appellandi vel naturales[i] vel spurij: q̃ non est legitimum matrimonium nisi illud (vt vobis videtur) quod post baptismum assumitur? Ipse deus cum interrogaretur a iudeis si liceret vxorem dimittere: atq̃ exponeret fieri nõ debere: addit

reputari. Secunda opinio erat q̃ totum quicquid agit homo ante baptismum, in baptismo deletur: quod Innocen. reprobat, cum in baptismo tantum peccata deleantur et non matrimonia, cum deo authore sint constituta. Tertia opinio erat q̃ matrimonium ante baptismũ nõ erat legitimũ: et hoc improbat tali ratione: quia si hoc verum est, filij inde nati non erunt legitimi nec hereditatem habebunt: sed erũt spurij vel naturales. Hoc et improbatur authoritate dñi interrogatus a iudeis si liceret homini dimittere vxorẽ suã respondit. Quos deus coniunxit, homo non separet. et de his tantum log̃ scilicet iudeis qui ante baptismũ contraxerant. In secunda parte ibi quero, & solicitus, reuertitur Innocen. ad secundam opi. et eam improbat duabus ratio- [illegible] nibus vsq̃ in finẽ. [illegible] Prima est q̃ sin hoc filij nati ante baptismũ et post, nõ erunt fratres: nec iter eos erit famil. hercisc. iudicij. qõ est absurdum. Secũda est q̃ sin hoc bona q̃ facit aliqs catechumenus nõ prosunt, eisi qõ ante baptismũ gessit in baptismo deleꝝ. qõ nõ fuit verũ in Cornelio gentili: nec in preceptis legalibus diligenter impletis. Et sic cõcludit q̃ p baptismũ nõ abolet matrimonium: sed peccm.

e ¶ Cum ceteris. Improprie ponit hec dictio ceteris: Cõtribi et cũ eo alij duo latrones. sic. l. vj. dist. cenomanen- ali a sem. † xxxiij. si quis viduam. viij. q. iij. arrialdus. vnde quia licet sic inueniatur scriptum in aliquo instrumento, hec tamen ecclesia cum ceteris capellis: per hoc non probatur ecclesiam istam esse capellam.

f ¶ Eque. id est simili ratione.

g ¶ Sed obijcit. Hũc obijcit 3 secundã opinionem.

h ¶ Quid de talium. Hic obijcit cõtra tertiã opinionem.

i ¶ Uel naturales. Qui dicuntur legitimi, qui natura les: habes. xxxij. qõne. iij. liberi. qui spurij. ff. de stã. homi. l. vulgo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Sortiuntur. Vrotes ꝛ viros.

b ¶ Responsum. No. interpretandas esse locutiones fm personas que loquunt, quid vel quibus loquuntur: vt hic: ꝛ.j.q.vij. didici. ꝛ ex de maiori. et obe. solite. et q persona loquens comprehenditur in generali sermone.

dit. Quos deus coniunxit, homo non separet. An ne de his locutus esse credatur qui post baptismū sortiuntur[a]? Meminerint ꝛ hoc a Judeis interrogatum, ꝛ etiam iudeis esse responsum[b].

¶ Quero, et solicitus quero, si vna eademq; sit vxor eius qui ante cathecumenus, postea sit fidelis: filiosq; ex ea cum esset cathecumenus susceperit: et postea alios filios cum sit fidelis: vtrum sint fratres appellandi: an non habeant postea defuncto patre familie hereiscunde hereditatis consortium: quibus filiorū nomen regeneratio spiritualis credit abstulisse. qō cum ita sentire absurdus est: que ratio est hoc defendi, et vacua magis opinione iactari, cū aliqua authoritate[c] roborari: cum nō possit inter peccata deputari quod lex precepit[d], et deus adiunxit? Nūquid si cathecumenus virtutibus studuit, humilitatem secutus est, patientiam tenuit, eleemosynas fecit, mortī destinatos[e] qualibet rōne eripuit, adulteria exhorruit, castitatem tenuit: quero si hec oīa cum factus fuerit fidelis amittit? qz p baptismum totum qō vetus homo gesserat[f] putatur auferri. Aspicias

a ¶ Personalis quēlibet generali sermone copreh̄endat.

b ¶ Baptismi tollit infamiam.

c ¶ Dissentiens effectū nō operatur.

d ¶ Lex precipit. xxiij.q.iij. qui peccat, nō peccat legis authoritate ꝛc.

e ¶ Destinatos. Quid de hoc iuris sit, habes. xxiij.q.v. reos.

f ¶ Concessum. Quasi dicat: eadē causa non operat contrarios effectus, sic. lvij. dist. si ḡs in egritudie. sicut eadem solutio nō parit liberationem et repetitionem: vt ff. de solutioni. qui hominem. ℣. vltī. extra de bap. mansiones.

g ¶ Inter peccata. Videt ergo q infamia contracta ante baptismū non tollit q baptismū: et ita qui ante baptismum fuit infamis, postea nō potest promoueri: vt xlviij. dist. quoniā. et j.q.vij. si quis omnem. hoc non credo: sed dico infamiam ꝛ irregularitatem ex proprio delicto proueniente tolli in baptismo: ? quia dona baptismi sunt sine omni penitentia et satisfactione: vt de consecra. distinct. iij. fine. Si enim peccatum non deleretur quantum ad infamiam, adhuc post baptismum obesset, quod negat Ambro. ī. ē. vna. vnde si aliquis occidit mille homines ante baptismum, omnis infamia et irregularitas tollitur: vt. lj. distinct. si quis post acceptum. hoc etiam patet in Paulo: qui ante baptismum fuit homicida: et tamen postea factus est apostolus: vt. l. distinc. ℣. econtra. Si obijcis q fm hoc illa que corrupta est ante baptismum, post baptismum non sit irregularis: et ideo debet consecrari, bene concedo q non est irregularis: sed tamen impeditur a consecratione propter defectum sacramenti. Sed quare repellitur mulier pretextu fornicationis quam ante baptismum commisit: vt extra de diuor. gaudemus. in fine. sic videtur in promouendo. Sed hoc ideo est: quia illud delictum non tantum vxorem, sed etiam virum macular: vt xxxij. quest. j. in cōiugio. Sic videtur q per libertatem tollitur delictū vel infamia quaz quis in seipso committit: sed illud delictum quod in alio committit, non tollitur: vt. ff. de his qui notan. infa. l. penulti. et. l. athletas ℣. pomponius. Preterea per baptismū tollitur crimen precedēs: nō tamen tollitur exceptio competens ex crimine: ? sicut per penitentiā tollitur. Intelligitur crimen, non noc. ex tamen exceptio cō-petens ex crimine nocet. ca. vt supra distinct. gaudeant. capitu. vltī. mo. ibi et. xxxij. q. ij. ad hoc videas monere. Joānes. et idem Quod autem hic no. ℣. dicitur, nō est peccatum, sed seque-si quis. la peccati: scilicet Archi. infamia ex peccato contracta. secus autem est in illa q non pueniet ex peccato, sed ex constitutione ecclesie: vt in illa que inuita est corrupta: vt supra. e. capi. ij. et in iudice et executore: vt. l. distinct. si quis viduam. ꝛ. lj. distinct. aliquantos. et tamen non peccant tales. si. xxiiij. quest. v. miles. Sed fm hu. videtur sequi inconueniens: scilicet q melioris conditionis sunt delinquentes cū illi qui non deliquerunt. xxxiij. distinc. fraternitatis. xix. q. iij. mandamus. in glo. non q. sed hoc contingit virtute sacramenti.

¶ Casus. In hoc capitulo dicitur q si quis iteraverit coniugium, id est secundam habuerit vxorem, non potest postea promoueri fm legem promotionis. quod quibusdam mirum videtur: scilicet vt matrimonia ante baptismum contracta obsint: peccata vero non obsint volentibus promoueri. quod non debet videri mirum: cum peccata in baptismo deleantur: bigamia vero non.

¶ Casus sequentis. ℣. patet.

Ca eadem de uersos effectꝰ nō operatur.

Baptismꝰ tollit infamiā peccatū.

? Arg. de cōse. dist. iij. nō est q. iij. Ar.

Distinctio.xxvj.

¶ Tē Amb. in lib. de officijs.

¶ Bigamus reputat qui ante baptismū habuerit vxorem, ꝛ post baptismum aliam.

¶ Na tātuz nec repetita nobis copula permittitur: et in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secunde coniugis sortiri conuinctionem. Qō plerisq; mirum videt: cū etiā ante baptisma iterata coniugia electioni

a ¶ Ordinationis. Simile J.xxxij.dist.seriatim.

b ¶ Non soleant. Ergo infamia ex delicto proueniens non nocet quātum ad legē promotionis: scilicet per baptismum deleta.

c ¶ Portator. Sic.xxv.dist.ca.vlti.ꝛ.xlvij.dist.ca.sicut hi.ℌ.necesse.

d ¶ Bigamꝰ. Bigamus cōponitur a bis ꝛ gamos,qđ est mulier vel vxor. et sic dicitur bigamus qui duas habet vel habuit vxores.Archi.

e ¶ Sacerdotis. Idem de quolibet sacro ordie.xlij.di. quiescamus.

Qui sine crimine. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca.q̄ ille q̄ habuit tantum vnam vxorem,ꝛ est sine crimine,promoueri potest. qui vero bis cōtraxit: licet non peccauerit: tamen prerogatiua sacerdotij est erutꝰ,nec poterit promoueri.

Luce iiij.d. Mat. iiij.a.

Quod autez. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes. In prima inredit Gratianus superficialiter alegando ꝓbare q̄ si diaconus fuerit ꝓtestatꝰq̄ non poterit cōtinere:si cōtrahit, tenet matrimoniuz.sed hoc est falsuz.Secūda ibi: Quidam. Joā. de fan.

¶ Casus. Supra ostēsuz est q̄ oportet episcopum esse vnius vxoris virum. In hac.xxvij.distinc.queritur an tempore administrationis possit eius copula fungi quam vnicam ꝛ virginem habuit? Et re-

? Nam spon.q̄ non.

vitra.p f ¶ Quod autē. In hac.xxvij.dist.primo ponit incidēposituz tem? questionē,scz an episcopus possit vti matrimonio principale ℌ i quorūdam que loquūtur de vouentibꝰ;ꝛ eas soluit dicerit stinguēdo inter vouētes soleniter ꝛ vouētes simpliciter. de con- Et incipit hic tractare de continētia clericoꝝ.ꝛ protēdit tinētia iste tractatus vsqꝫ ad.xxxvj.dist.

clericoꝝ Jaconus. ¶ Casus. Aliquis volebat in diaconū vsqꝫ promouere:sed castitatem seruare nolebat.quesiad.xxx- tum fuit an deberet ordinari? Et respondet M.papa q̄ v.di. vt non.sed si cum ordinaretur tacuit,ꝛ post ordinationem dixi.ē. contraxit,deponi debet.

i rubri. g ¶ Diaconus.fm q̄ patet per.ℌ.sequentem,hoc cahuius potest intelligi de matrimonio iam contracto,et de conlib.Ar. trahendo,et fm hoc diuersis modis exponitur litera.

muneris et prerogatiue ordinationis[a] impedimenta generent.et cum etiam delicta obesse non soleant[b] si lauacri remissa fuerint sacramēto. Sed intelligere debemꝰ quia in baptismo culpa dimitti potest: lex aboleri non potest.in conugio non culpa,sed lex est.

Quod culpe est igitur,in baptismo relaxat:quod legis est, in coniugio non soluit. ¶Quomodo autem potest esse hortatorꝫ viduitatis qui et ipse coniugia frequētauerit? ¶ Joannes baptista dū herodē ab incestu prohiberet dicens. Non licet tibi habere vxorez fratris tui:euidēter ostendit inter infideles cōugia esse. Unde datur intelligi q̄ bigami dicuntur non solum qui post baptisma cōugia frequētāt,sed etiā qui ante baptismū vnā,ꝛ post baptismū alterā habuisse prohibantur. Biganus[c] vero in sacerdotē ordinari nō debet:nō quia deliquerit secundā acciendo vxorē,sed quia prerogatiua erutꝰ est sacerdotis[e].

Unde Ambrosius in epistola ad Vercellenses ait.

¶ Nō peccat bigamꝰ,sed prerogatiua sacerdotij eruitur.

Qui sine crimine vnius vxoris est vir, tenetur ad legem sacerdotij suscipiendi. ¶Qui autem iteraverit cōugium: culpā quidem nō habet coinquinati, sed prerogatiua eruitur sacerdotis.

¶ Distinctio.xxvij.

Quod autemᶠ vniꝰ vxoris vir eps iubetur eligi: q̄rtur an de tēpore ordinatiōis hoc sit accipiēdū, vt tepore sue administrationis eius possit copula fungi quā vnicā ꝛ virginē sibi desponsauit. Hoc Martinus papa prohibet dicens.

¶ Nō ordinetur diaconꝰ nisi castitatem fuerit professus.

Diaconus[g] qui eligit: si contestatus[h] fuerit pro accipiendo matrimonio,ꝛ direrit se in castitate nō posse manere,hic non ordinet. ¶Si in ordinatione tacuerit[i],ꝛ ordinatꝰ fuerit,et postea matrimoniū desideraverit: sit alie-

fm q̄ intelligitur de cōtracto,plana est: quia ille M.papa precessit Steg.qui indixit continentiam subdiaconibus.xxxi.dist.ante.sed hoc exponi pro accipiendo.i.pro cōtracto retinēdo. Licuit enim etiam tepore Siricij pape ad Steg.subdiaconibus vti iam contracto matrimonio. lxxxvij.distin. quicunq. lxxxij. dist. ꝓposuisti. exponi ergo qđ dicit matrimonium desideraverit ꝓ.i. desideraverit vti iam cōtracto. Secūdū autem loquitur de fato trahendo,de diacono fuit tantum Jquesitū,ꝛ de eo rūz respōsum. Idē tamen est ꝛ de subdiacono.J.xxxij.distin.si quis eoū,et fm hoc plana est lītera. Qſ tamen dicit q̄ M. precessit Steg. h. dicit per chronicā suā falsū esse:ꝛ dicit q̄ Steg. precessit Mar. lxvj.annis.

h ¶ Si cōtestatꝰ. Nota q̄ protestatio valet: vt extra de no.ope.nū.cum ex iniuncto. ꝛ J.distinct. pri.diacon. extra qđ metcau. perlatum. et.xxxj. q.ij. lotharij. et.ff. de neg.gest.nesenius.ff.d.mo. pig. vel hy.sol.si debitor.ℌ.i. Arg.cōtra extra de cōsti.cum M.ferrariensis.et de ap. solicitudine Jo. hoc credo tenendū q̄ protestatio semper valet ꝛ

? Nam spon.q̄ non.

? vel ꝓ

iudet si facta fuerit re adhuc integra existēte: vt in hoc ca. ꝛ ēē de iu integ. resti. cum venissent. nisi in casibꝰ quibus expressum est q̄ ꝓtestatio nō valeat: vt ibi extra de conditi. cum M. ꝛ de ap. solicitudinem.

i ¶ Tacuerit. Not. Taciturnitatem haberi pro cōsensu: vt hic, ꝛ.liij. dist. si seruus. ꝛ.xv. dist. si forte. ꝛ.xx.q.ij. Tapuella.ff.so.ma.l.ij. Argu. contra extra de prescrip. nihil. Sol. taciturnitas semper habetur pro consensu, nisi in tribus casibus no.ij.q.vij. plerūq. Item ꝛ in casibus illis vbi requiritur expressus consensus: vt in seruitute imponenda non sufficit consensus tacitus,sed expressus: vt.ff.de ser. vrb. prę. inuitum. Item in procuratore constituendo.ff.de procu. filius.ℌ.inuitum. Item in furto: vt.ff.de fur. qui vas.ℌ.vetare. Item in soluendo matrimonio: vt.ff.de ritu nup. in eo iure.ℌ.ij. Uel distingue an tale sit factum quod possit fieri me prohibente: in eo casu non obest taciturnitas vt rem meā quis possit vendere me inuito: ꝛ ideo ibi non nocet taciturnitas:

? ꝓ

? Tacuerit

vt.ff.de contrahen.emp.rem alienam. Si autem tale factum est quod non potest fieri me prohibente, ibi tacitur pena habetur p.o cōsensu: vt extra de his que fiunt a prela.c.ij.sic distinguit lex.ff.de re iudi.sepe.sic.xj.q.iij. quando.z est de sen.z re iudi.cōuis. Jo.

De hoc ens no.est p̄sump. nomē. ibi vi. deas. Arcti.

¶ Hac auctoritate. ¶ Casus. Concidit Gratian⁹ ex supradicto cap. q̄ illi qui habēt vxores vel habere volunt: nec diacones, nec sacerdotes fieri possunt, nisi continentiam p̄miteantur.

¶ Si vero diaconus a ministerio cessare voluerit, contracto matrimonio licite[a] potest vti. naz etsi in ordinatione sua castitatis votū obtulerit: tamē tanta est vis in sacramento cōiugij, q̄ nec ex violatione voti potest dissolui ipsum cōiugiū. Unde August. in lib. de bono coniugali ad Julianum.

¶ Nubentes post votum non sunt abinuicem separandi.

QUidam nubentes post votum[b] asserunt adulteros esse: ego autem dico vobis q̄ grauiter peccant qui tales diuidunt.

Ite Theodor⁹. ¶ De eodē.

SI vir simplex votum[c] virginitatis habēs adiungitur vxori, postea non dimittat vxorem: sed tribus[d] annis peniteat. Hieron⁹ m⁹ vero econtra scribit.

¶ Damnabile est nouētibus velle nubere.

QUentib⁹ virginitatē, non solum nubere, sed etiam velle[e], damnabile est.

Idem contra Jouinianum.

¶ Dānationē habebit si nupserit que virginitatē vouit.

SI nupserit virgo[f] non peccat: non illa virgo q̄ semet cultui diuino dedicauit. Harum enim siqua nupserit, habebit damnationē: quia primam fidem irritam fecit.

Ite Nico. papa ad Albinum Ecten. eccle. archiepiscopum.

¶ Que sanctimonialē se esse fuxerat: nubere non valet.

QUod interrogasti de femina que post obitum mariti sui sacrū velamē super caput suum imposuit, z finxit[g] se sub eodem velamine sanctimonialem esse, postea vero ad nuptias rediit bonum mihi videtur, quia per hypocrisim ecclesiasticam regulā conturbare voluit, et non legitime in voto suo permansit. vt penitētiā agat de illusione nephā-

a Licite, allegādo dicit.

Uidā. ¶ Hec est secunda pars distin. in qua corrigit et dicit q̄ vouentes simpliciter licet nō debeāt contrahere: tamen tenet matrimoniū. Jo. de fan.

b ¶ post votum. Quidā dicunt illud votum esse simplex quod fit per verba de futuro: vt ego vouco q̄ post mortem vrouis contrahebo. hoc votū impedit (vt dicunt) sed nō dirimit matrimonium. Votū solenne est quod fit per verba de presenti: vt ego vouco continentiā. istud impedit z dirimit. ex d de. vel vo. meminim⁹. z ca. consuluit. Ego credo trib⁹ modis votum solennizari: vel per ordinem: vel per habitum: vel ex eo q̄ coā aliquibus testibus deuouit se alicui religioni. z die vt no. xxvij.q.j.ca.j. Jo. Qō Joā. dicit de habitu, intelligas si recipiendo habitum fecit professionem expressam vel tacitam: vt ex de reg. statuimus. z ca. precedē. quia solus habitus non solennizat votum: vt eo.tit. postrectum. Bar.

Votus solēnizat tripliciter.

c ¶ Si vir simplex votum. i. propositum perpetue cōtinentie habende.

Nubēs d postvotū peccat adultero.

d ¶ Sed tribus annis. Alibi dicitur q̄ isti sunt peiores adulteri: vt. xxvij.q.j. nuptiarum. Quare ergo istis tantum triennij penitētia indicit, cum adulteri septēnis indicatur. xxxij.q.ij. hoc ipsum? Item cum isti in deum peccent, grauiue essent puniendi cū illi qui in hominem peccant: vt. xvij. quest. iiij. sicut qui. xxj. quest. j. mouet. Sed istud est propter bonum matrimonij adiunctum, et sic habes q̄ minuitur pena delicti, ppter adiunctum bonum: vt. xxxij. q.ij. quicquid. z.q.iij. dixit. z cap. ouigo. z. xxij.q.ij.si quelibet.

e Quentibus. ¶ Etiam velle. Sic ergo videt q̄ sola voluntas etiam quo ad ecclesiam punitur: vt. xix. distinc. anastasius. sic ergo liceret nubere p se sit bonum, tamē malum est istis: sicut corp⁹ Christi maluz fuit iude: vt de conse. dist.ij. sicut iudas. et arbor paradisi mala fuit ade: vt. xj.q.iij. dā ergo.

f Si nupserit virgo. que non vouit.

Quod interrogasti. ¶ Casus. Quedam vidua clausture monialium intrauit: z velamen super caput suuz imposuit continentiam profitēdo: z inter alias monachas sicut sāctimonialis est morata. postea cōtraxit matrimoniū dicens se ficte monasterū intrasse. ḡsitum est quid fieri debeat. Et respondit Nicol. q̄ ipsa debet agere penitentiam de illusione nephanda, z reuerti ad monasterium vt seruet qō promisit.

g ¶ Et finxit. qui[s] dam simulatio sit ex honesta causa, quedam ex inhonesta. Ex honesta, vt. xxij.q.ij. vtilem. z. xxiij.q.ij. domin⁹. Similiter si aliquis simulat se religionem intrare propter timorem: talis simulatio non nocet, dum modo protestatio precedat: vt extra quod metus cau. perlatuz. Simulatio autem ex inhonesta causa semper facit monachum: nec admitteretur si vellet probare contrariuz: vt. xxvij.q.j. vidua. z extra de reg. vidua. z. C. de lati. liber. tol. l. vnica. ℌ. sed z qui domini funus pileati. Et no. q̄ Joan. fauentinus distinxit: est fictio intentionis, et fictio operis. Fictio intentionis est cum quis ficte ad baptismum accedit: et licet ficte accedat: tamen verum baptismum recipit: vt. j.q.j. sicut ficti. ‡ similiter si quis ficte fit monachus ad hoc vt possit fieri abbas, nihilominus est monachus, licet ficta et non syncera sit eius intentio. † Fictio operis dicitur vbi factum fingitur esse quod non fit: vt. ff. de ritu nup. simulate. vel cum simulat se vendere, et donat: secundum quod dicitur. C. plus valere quod agitur, ḡs quod simulate concipitur. Similiter dico q̄ si aliquis eo proposito copulatur alicui mulieri q̄ nolit stare legitime cum ea: z hoc paratus sit probare: q̄ non est audiendus. nam in sponsalibus

† Ad hoc facit gō. i. q. j. ḡbus dā. Inno. Hie arg. ꝛc.

† et hoc ō q̄ sp̄ ſumit durare volun tas nisi p̄betur muta ta. ff. de pba. l. cū. q. et ff. de lega. ij. Luci⁹. l. si. legis Archi.

‡ Qō le. z no. ea. q. ℌ. ecce qñ in si.

† Ad hoc. xvj q. vij. p laicos. Jo. ō. f.

recurritur ad cōmunē intelligentiā verboꝝ, licet cōtrahens aliū intellectū habuerit: vt ē de spon. ex literis. j. vbi enim verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi. Idem Joā. et assumptum stent Ber. ex inter moniales: vt de reg. vt cleri. ci. vbi not. de hur' gl.

¶ Reuertatur. Hoc intellige quando post habitum

Actu. viij.

Actu. v.

da: ⁊ reuertat[a] ad id qđ spopōdit: ⁊ in sacro ministerio pmaneat qđ inchoauit. Palea.

QUm si cōsenserimus qꝝ oia sacramēta ecclesiastica quisq; prout vult fingat et non vere faciat: ois ordo ecclesiasticus turbabitur: nec catholice fidei iura constituntur: nec canones sacri rite obseruantur. Quid enim, pfuit Simoni mago baptismum sacrū ficte suscipere: ⁊ in christianitate se permāsurū fingisse: cū per apostolū fraude ei⁹ detecta qđ sibi futurū esset prenūciatum fuit: Nonne tua pecunia tecum sit in perditionē: cor enim tuū nō est rectū coā deo. penitentiā itaq; age de hac iniqtate tua, ⁊ roga deū vt forte remittat tibi cogitationes cordis tui. in felle enim amaritudinis ⁊ obligatione iniquitatis, video te esse. Ideo tales nisi resipiscāt, spirituali gladio percutere cēsem⁹. Non enim fas est spiritusancto mētiri, sicut ananias ⁊ saphira mentiti sunt, et statim perierunt.

Item Calixtus papa.

¶ In sacris ordinib⁹ constituti non ducant vxores: et si duxerint, separentur.

PResbyteri, diaconi[b], subdiaconibus, et monachis cōcubinas habere, seu matrimonia cōtrahere penit⁹ interdicimus: cōtracta quoq; matrimonia ab huiusmodi psonis disiungi[c], et personas ad penitentiam redigi debere iuxta sacroꝝ canonū definitionē iudicamus. Hic distinguendum est qꝝ vouētium alij sunt simpliciter vouentes: de quibus Augu. ⁊ Theodoter. Septima ibi: quia sunt. Octaua ibi: de syracusane. Nona ibi: si quis docuerit. Decima ibi: presbyteri. Undecima ibi: consulendum. Jo. de fan.

¶ Casus. Ostensum est supra in illo cap. diaconus. et ca. presbyteris. qꝝ diaconi, presbyteri, et subdiaconi debent continentiam pmittere. Adhuc in hac. xxviij. dist. de eodem tractat: et annexit de his qui ab infantia ecclesiasticis officijs mancipant: ⁊ qꝝ re licte diaconiꝰ et sacerdotiꝰ non contrahant: ⁊ qꝝ sacerdotes, pp̄tas vxores a sua cura non abijciant.

¶ Inceste sunt virgines que post consecrationē nubunt.

VIrgines que post sacrationē nupserint: nō tam adultere sunt qꝫ incestē.

¶ Distinctio. xxviij.

SCce ostēsum est[c] breuiter qꝝ nolētes vouere continentiam, nec ad subdiaconatū, nec ad superiores grad⁹ cōscēdere possunt. Vnde ad subdiaconatū accedētes nō sine voto castitatis iubētur admitti, auctoritate beati Gregorij, qui scribens Petro subdiacono ait.

¶ Nō fiat subdiaconus qui se caste victurū nō promittit.

NUllum facere subdiaconum presumāt epi, nisi qui se caste victurū promiserit[f]: quia nullus ad ministeriū altaris accedere debet, nisi cui castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

Item Innocētius secundus.

¶ Subdiaconos ⁊ supra cōstituti incōtinētes, vxores aut cōcubinam ducētes, ecclesiastico beneficio ⁊ officio careant.

DEcernimus vt hi qui in ordine subdiaconatus et supra vxores duxerint, aut concubinas habuerint: officio atq; ecclesiastico beneficio careant[g]. Cum enim ipsi

Sub. taminā[e] J. dist. p ꝛ ideo i ri. decernimus.

oēm ecclesiam delinq̄ = ꝛ videt = ur, ꝛr: vi. q. ij. ꝛ illō dist. iv. dist. in ca. ſz illud. in fi. Ar.

¶ Cce. ¶ hec dis. diuiditur in. ij. partes: in q̄ rum prima probatur qꝝ nulli⁹ debet esse subdiacon⁹ nisi ſz promissa castitate: et hoc per ca. Stephanus. ſz go. ⁊ ca. Innocentius. Jo. de fan. que autē fuit causa institutionis, habetur xxxj. dist. ¶. cā. Secūda ibi: quando. Tertia ibi: iuſq̄. Quarta ibi: de his. Quinta ibi: assumi. Sexta ibi: pſbyteris. Septima ibi: quia sunt. Octaua ibi: de syracusane. Nona ibi: si quis docuerit. Decima ibi: presbyteri. Undecima ibi: consulendum. Jo. de fan.

¶ Casus. Ostensum est supra in illo cap. diaconus. et ca. presbyteris. qꝝ diaconi, presbyteri, et subdiaconi debent continentiam pmittere. Adhuc in hac. xxviij. dist. de eodem tractat: et annexit de his qui ab infantia ecclesiasticis officijs mancipant: ⁊ qꝝ re licte diaconiꝰ et sacerdotiꝰ non contrahant: ⁊ qꝝ sacerdotes, pp̄tas vxores a sua cura non abijciant.

¶ Ecce ostēsum est. In hac. xxviij. dist. agit de continentia clericoꝝ in tribus ordinibus, ostēdit etiam qualiter sint ordinandi qui ab infantia ecclesiasticis officijs cūs adiunguntur. Item ostēdit qꝝ licte presbyteroꝝ ⁊ diaconorum non possunt alijs nubere: et qꝝ sacerdotes a sua cura non debent abijcere mulieres. vltimo dicit qꝝ ad laicos non spectat iudicare de sacerdotibus, licet mali sint.

¶ Ullum. ¶ promiserit. expresse vt tacite. Expresse, vt xxiij. dist. cūctis. ⁊. xxvij. q. j. vt ler. Tacite: vt. J. e. diaconi. Si queris quomodo ecclesia imponit alicui necessitatē continēdi, cū cōtinentia sit res voti, non precepti: vt xxxij. q̄st. j. integritas? Dico qꝝ ecclesia neminē cogit cōtinere: ſz in ordine quē dat potest imponere legē quam vult: sicut quilibet alius in traditione rei sue: vt. ff. ō pac. in traditionib⁹.

¶ Decernimus. Ca

amoueri post admonitionem: vt ex de cohab.cle.sicut.

Quando. Hec est secunda pars, in qua probat q̄ prelati ecclesiarū parochialium debēt facere professionem episcopo q̄ honeste viuent.

a Et diacones. Hodie etiā acolythis cōferuntur ecclesie ex dispensatione: vt extra de qualita. presentā. et qualita. prebenda.

b Professionē. Quid promittere debeat, dic. xxiij. dist. ꝓpe.

Iulius. Hec est tertia pars in qua probatur q̄ epūs filiam parochialem non debet esse episcopus.

Caius. Vacante ecclesia neapolitana quidam fuit ibi in episcopū electus a minori parte capituli aliis cōtradicentibus quia filiā habebat parochialem, supplicabatur pape vt ipsum confirmaret: sed Grego. noluit eum confirmare, dicens q̄ nec ipsi debuerūt eum eligere, nec ipse debuit electioni consentire, cū filia teste cōuincatur sui corporis cōtinētiā non habere.

c Ab altera parte. I. medietate: qa nomine partis medietas designatur vt. ff. de verbor. significa. nomē. §. portionis. l. ff. de vsufru. l. etiam.

d Parvulam. Paruitas filie fuit argumentum q̄ non diu fuerat continens. vnde aliud esset si habuisset magnam filiam, vt sic non obstet: vt. j. eod. de syracusane. vnde ibi fuit dispensatum. Sed hodie iure communi nullus talis promouendus est in episcopum: vt. lxj. distinc. catinen.

e Filiam. No. q̄ per factū ipsum probatur aliquid: vt. xxxij. distin. proposuisti. xij. q. ij. quatuor. et. xviij. distinct. peruenit. Et hoc ca. videtur q̄ iudex ex suo officio possit aliquid supplere de facto quod sibi non constat tanq̄ iudici. Et licet non obijciat aliquid a partibus contra personam electi: ipse tamen superior potest obijcere. Sed hoc ideo supplet de facto, quia illud spectat ad substantiam electionis: sicut supplet de tali facto q̄ spectat ad substantiam iudicij: vt dict. ij. q̄e. vij. alieni. Joan. Als iudex non supplet de facto nisi quod constat iudici tanq̄ iudici: vt. C. de temp. appel. l. j. §. vlt. et. C. de ap. ampliorem. circa principium. et. ff. de testi. l. iij. §. tu magis scire. Sed licet possit supplere, tamen ei sōlū non creditur: vt extra de proba. quoniam cōtra falsam. Sed de iure supplet. C. vt que desunt aduocatis partium. l. vna. Bar.

templū et vasa dñi, et sacrariū spiritussancti debeāt esse. et dici: indignum est eos cubilibus et immunditijs deseruire.

Item ex concilio tole. v.

Caste se victuros promittant in diaconos vel presbyteros ordinandi.

Quādo phri. et diacones a per parochias ꝓstituūtur, oportet eos ꝓfessionem b episcopo suo facere vt caste et pure viuant sub timore dei: vt dum eos talis professio obligat, vite sancte disciplinam retineant.

Item Gregorius nobilibus ciuibus Neapolita.

Aut longa corporis sui cōtinentiam non habet: in epm eligi non debet.

Quisq̄ ad nos scriptura vestra discurrisset, Joannē diaconū qui ab altera c parte electꝰ est: parulā d habere filiam e quorundā relatione cognouim⁹. Unde si rationem voluissent attendere: nec illi eum eligere, nec ipse debuerat cōsentire. Nā qua presumptione audet ad episcopatum accedere qui adhuc longam corporis sui continentiam filia teste cōuincitur non habere?

Item ex concil. Tole. ij.

Ad subdiaconatū accessuri continentiā profiteantur.

De his quos voluntas parētū a primis infantie f annis clericatꝰ officio mācipauerit, id statuimus obseruandū, vt mox detonsi, vel ministerio lectorū g traditi, in domo ecclesie sub episcopali presentia a prepposito sibi debeant eruditi. At vbi octauum decimum h etatis sue cōpleuerint annū, coā totius cleri plebisq̄ cōspectu voluntas eorū de expetēdo cōiugio ab epo perscrutetur: quibꝰ si gra castitatis deo inspirante placuerit, et promissionem castimonie siue absq̄ coniugali necessitate esse sponderint seruaturos: hi tanq̄ appetitores arctissime vie, leuissimo domini iugo subdantur: ac primum subdiaconi ministerium habita probatione i professionis sue a vicesimo anno suscipiant. Qui si inculpabiliter ac inoffense xx. et. v. annum peregerint: ad est pueritie: quia infantia non durat nisi vsq̄ ad septenium; vt. C. de iure delibera. si infanti. Sic ergo videtur q̄ pueri bene possūt habere beneficia ecclesiastica. nam et promoueri possunt: vt. lxxvij. distinctione. in singulis. Sed contra. j. questione. j. pueri. Sed die q̄ beneficia possunt habere, sed non prelaturas: vt extra de eta. et qualitate. indecorum.

g Lectorum. Nomine lectoris hic cōprehendit omnes minores ordines. ē. xxv. dis. ca. primo.

h Octauumdecimum. In clerico seculari requiritur votum in. xviij. anno, vt hic, et. lxxvij. distinctione. in singulis. sed in monacho in. xv. vt. xx. questione. j. illud. quod ideo sit, ne monachalis habitus propter nupcias deseratur: nisi vbi dura est conuersatio: vt in insulis, vbi datur maius spatium: vt extra de regu. quia in insulis.

i Probatione. Debet enim longa precedere continentia: vt supra eadem, proxi. capit. et. lxxvij. distinctio. quicunq̄.

Hujus hic. C. Hec est quarta pars in qua dicitur q̄ in. xviij. anno debet perscrutari scientia iuuenum vtrum velint contrahere vel castitatem tenere.

Caius. Hoc capitulum loquitur de illis filijs q̄ tradūtur a parentibus in ecclesijs secularibus eruditiendi. Dicitur enim q̄ illi receptis minoribꝰ ordinibꝰ in pueritia, cum ad decimumoctauum annum peruenerint, interrogari debēt an velint cōtinentiam profiteri, vel non. Et si dixerint se velle continere, post. xx. annū debent ad subdiaconatum promoueri: et si postea caste viuerint, post. xxv. annum diacon fiāt: ita tamen decetero ad nuptias vel furtiuos cōcubitus nō accedant: quod si fecerint, deponantur. Si vero dixerint se nolle continere, ducant vxores: ita q̄ si postea renunciauerint pari consensu copule nuptiali, ad sacros ordines poterūt promoueri.

f Infantie. id est pueritie.

Adde q̄ hec dicto a h ponit exclusiue. ter. est si. in l. rō. §. ff. de ac. cm. Pueri bificia §nō p latur ad habere possūt.

Hoc capj. nil facit ad hoc q̄ dicit requirit. ꝛc. Ar.

a ¶ Ad terrenas. qz terrā replent: virginitas vero paradisum. xxxij.q.j.nuptie.

b ¶ Auferre. quod ergo de iure cōmuni competit, negandum non est. in auten. de nup. circa finem. §. sed hoc quia. ff. de re iu. l. iiij. §. si quis condemnatus.

Assumi ꝛc. ¶ Hec est. v. pars distin. in qua probat q̄ null⁹ debet esse sacerdos diaconus vel subdiaconus, nisi promissa castitate. Joan. de fan.

¶ Caius. Ab hoc loco vsq; ad. §. ecce. omnia. c. inducuntur ad probandum q̄ subdiaconi nō tenent̄ continere, cōtra priora. Et idem, pbat de sacerdote ꝛ diacono. Inducuntur duo prima a Frio sensu: et inducunt omnia sophistice. Uel verū est qō dicit si de illorū tempore itelligat quo continētia cepit introduci.

Jaconi. ¶ Cal⁹ Statutum fuit i synodo anchiritana q̄ si aliqui in diaconos ordinent̄: ꝛ dicāt se nolle vel nō posse continere: et epūs nihilominus ordiat eos: si postea cōtraxerint, ab vxore separabuntur: sed in ministerio remanebūt: dā videtur q̄ epūs eis licentiam dederit. si vero in ordinatione sua tacuerit videntur continentiam profiteri: et ideo si postea contraxerint, officio et beneficio priuabuntur.

v.ps.

c ¶ Diaconi. Ad intelligentiam horum capitulorum notabis q̄ in orientali ecclesia et in occidentali licite contrahitur in minoribus ordinibus: vt. xxxj. distin. si quis eorum. et cap. lectores. et ca. placuit. sed constituti in superiori ordine nec apud nos nec apud grecos possunt contrahere: nec poterant tempore apostolorum: set si contrahant, non est matrimonium: et hoc patet et ex sexta synodo que in oriente fuit celebrata: et regulam statuit eis: vt. xxxij. distinct. si quis eorum. xxxj. distinct. nicena. lxxxiiij. distinc. cum in preterito. In hoc autem est differentia inter eos et nos. ipsi enim siue sint coniugati siue diaconi officium (si adimplere id posse ab episcopo probant) promoueri debent. ¶ Tamen dū est tamen his nequando sue sposionis immemores, aut ad terrenas[a] nuptias, aut ad furtiuos concubitus vltro concurrāt: quod si forte fecerint, vt sacrilegij rei ab ecclesia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore desiderium nubendi psuaserit, concessam ab apostolo licentiam auferre[b] non possumus: ita vt cum prouecte etatis in cōiugio positi renunciaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacros ordines aspirent.

Quēta les ab occidentalibus dīnt.

Item ex cōcilio Arelatēsi. xij.

¶ In coniugio cōstitutus ad sacerdotiū assumi non debet.

Assumi aliquem ad sacerdotiū in coniugij vinculo cōstitutū nō oportet: nisi fuerit promissa conuersio.

Item ex eodem. iiij.

¶ Non ordinent̄ diaconi qui castitatem non profitentur.

Peterea placuit vt deinceps non ordinentur diacones coniugati, nisi qui prius conuersionis proposito confessi fuerint castitatem.

Uerū illa prioi authoritate diaconibus videtur permitti cōiugium, cū ad sacerdotium non promoueantur ad sacros ordines non promissa continentia: vt. xxxj. distinc. quoniam. sed occidētales nunq̄ promouentur nisi continentia promissa: vt supra ea. nullum. et cap. assumi. A tempore autem Sirieij et Innocentij non licuit occidētalibus ad diaconatum vel supra promoueri nisi promissa continentia: vt. lxxxj. distin. posuisti. et c. plurimos. sed subdiaconibus vsq; ad tempus Gregō. licuit: vt. xxxj. distin. ante triennii. Orientales & licite vtuntur mrimonio contracto ante sacros ordines: postea in sacris ordinib⁹ cōtrahere non licet: vt. xxxj. distin. quoniam. et ca. alter. ꝛ extra de cleri. cōiuga. cuz olim. sed post receptum sacrum ordinem non possunt contrahere: vt ibi dicitur.

¶ Diaconi non prohibēt̄ur a ministerio pro nuptijs, si in ordinatione dicunt se continere non posse.

Jaconi[c] quicūq; cum ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati[d] sunt dicentes se velle habere vxores, nec posse se continere: hi si postea[e] ad nuptias peruenerint, maneāt in ministerio[f]: propterea q̄ his episcopus licentiam dederit. Quicūq; sane tacuerint, ꝛ susceperint manus impositionē professi continentiā: si postea ad nuptias peruenerint, a ministerio cessare debebunt.

Item tē ex cōcilio Neocesarien.

¶ Presbyter duōs vxores ab ordine deponatur.

Presbyter si vxorē duxerit, ab ordine[g] illum deponi debere: q̄ si fornicatus fuerit, vel adulteriū commiserit: extra ecclesiā abijci et ad penitentiam[h] inter laicos redigi oportet.

Item Gregorius.

¶ Presbyter. ¶ Hec est. v. pars in qua ponit pena sacerdotibus fornicarijs. J.8.f.

¶ Caius. Dicit in hoc ca. q̄ si pbr duxerit vxorē, dz deponi. Si vero adul

terium vel fornicationē cōmiserit, debet extra ecclesiam pbr abijci: et ad penitentiam inter laicos redigi.

d ¶ Protestati. supra distinc. pueri. diaconus. et ex de in integ. restit. ca. j. in fine.

e ¶ Postea. sicē de cleric. coniuga. diuersio. ꝛ extra concess. preben. ꝛ ecclē. non vacan. cum super. in fine. de filijs presbyterorū. veniens.

f ¶ In ministerio. quia videretur venire contra promissionē, ppiam: vt ex de condi. appo. per tuas.

g ¶ Ab ordine. i. ab officio, et non bñficio. ꝛ fm hoc ma gis punit sacerdos qui fornicat, q̄ qui legitime cōtrahit et hoc ideo, q̄ facit cōtra sacrū ordinem et etiam contra legem: et ideo minus peccat ducendo vxorem: q̄ credit hoc sibi licere: sicut illa minus punitur que publice delinquit, q̄ que priuate delinquerer: quia credit hoc sibi licere: vt. ff. de rit. nup. l. vlti.

h ¶ Ad penitentiā. l. distin. confirmandū. contra. Sed re illud intelligitur de solenni penitētia, quam clericus fa-

¶ Hoc cere non debet: ¶ istud de publica. vt. xxx. q. i. si quis sacerdos. & xxx. dist. si quis presbyter. Iꝫ si de pœnit. fuerit, bene potest fol̃iter penitere: vt de pe. di. vj. sacerdos. & Adhuc signat cōtra. lxxvij. dist. presbyter. vbi dicitur q̃ sacerdos non debet publice penitere inter laicos. Sed illud verū est quando crimē est occultum. sed hic loquitur quando crimē est publicuꝫ apud laicos. ij. q. j. si peccauerit.

Quia sunt culpe. ¶ hec est vltima pars distinctionis in q̃ probat̃ q̃ vxor subdiaconi, diaconi, vel pbri post mortem mariti contrahere nō potest: & probatur p tres auctoritates. Io. de fan.

¶ Catuo. Clericꝰ quidā in cōsortio suo quādā habuit mulierem. postea factus est diaconꝰ eo mortuo Petrus quidam erat bonorum eiꝰ procurator, vel q̃ antea fuerat procurator patrimonii beati petri, tradidit eam nupsui propter quod fauꝰ quidā qui nunc erat procurator & defensor patrimonij beati petri, volebat ipsius petrū punire. Cui ille petrus de hoc conquestus est pape. & tribus rationibus se excusauit: quibꝰ probat q̃ illa mulier non fuit vxor diaconi. Primo, q̃ corrupta venit ad illū diaconū cum adhuc clericꝰ erat. Secō: quia cum ille recepit ordinē sacrū, illa non mutauit vestē, nec continentiā p̃misit. Tertio, quia anteq̃ ille perueniret ad diaconatum, & postea mulier illa virū incontinenter. Quare Greg. precipit cuidā vt inquirat vtrū illa fuerit vxor diaconi: & tradat eū penitendū Fausto defensori. si non fuerit, nullo modo puniatur.

a ¶ Quia sunt. Nota hec allegatio valeat, pbat. xxxiij. dist. si quis viduam.

b ¶ Conductor. i. defensor.

c ¶ Dicēs. & ita nō potuit vxor eiꝰ cēseri: quia maritus corrupte non potest p̃mouere.

d ¶ Nec eam virginem. Hic per duo extrema colligit medium. ex eo enim q̃ ab initio non erat virgo, & postea iste promotus fuit in diaconum, colligitur eam non fuisse vxorem: arg. ff. de here. instit. sed & si. §. solemus. & l. iij. dist. ca. legem. quandoq̃ medium trahit extrema. ff. de ser. ru. prę. qui fella. §. vlt. & l. tria prędia. quādoq̃ principium trahitur ad finem. j. xxxv. distin. ab exordio. ff. de leg. ij. si quis in princi. quandoq̃ finis trahit ad se principium: vt. xiij. quest. ij. ca. vltima voluntas. ff. de adimen. Comi- leg. l. iij. & l. iij.

gat̃ p c ¶ Nec religiosam. id est religiosum habitum quem

De eo qui relictā cuiusdam diaconi duxit vxorem.

Quia sunt[a] culpe in quibus culpa est relaxare vindictā: querenda est semper veritas, vt inquiri debeat vtrū accusatū nora condemnet, an a pena innocentia patefacta subducat. Itaq; peruenit ad nos faustinū defensorez vltionem exercere in Petrū latorē presentium voluisse, pro eo q̃ (quantū dicitur) relictā cuiusdam diaconi tēpore quo cōdux vxor[b] fuit, marito tradiderit sed quoniā iste coniugem diaconi asserit non fuisse, dicens[c] nec eam[d] virginē ad eū peruenisse, deniq; nec religiosam[e] mutasse vestez postq̃ ille in ordine sacro promotus est: adijciens etiam, priusq̃ ad diaconem peruenisset, & postea praua illam mulierem opinione vixisse. Ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus vt cum dei (sicut decet) timore causam hanc subtili omnino inuestigatione perquiras, & si in coniugio diaconi mulierem de qua agitur, fuisse[f] constiterit: supradictq̃ latoꝛ memorato defensori & rectori patrimonij ad vindictam modis omnibus tradatur: & cum cōperti emēdatione hi qui male sociati sunt, diuungātur. Si vero in eius coniugio non fuerit, memoratum Faustinuꝫ ex nostro mandato commonere te volumus vt ei facere nil p̃sumat, nec falsa illum accusatio in aliquo p̃egrauet.

Item ex concilio Aurelianensi.

De vxore p̃sbyteri vel diaconi si alij se cōiunxerit.

Si se cuiq̃ mulier duplici[g] iugio p̃sbyteri vel diaconi relicta cōiunxerit: aut castitate fruant: aut separent[h]: aut certe si in crīminis intētione p̃sti terint, pari excōmunicatione plectantur.

¶ Fuisse. Sup ple et eum ordinatum ipsa sciente. & nam si ea inuita ordinaret vel ignorante, non fieret ei p̃iudicium. sed si sciuit & tacuit, fit ei p̃iudicium, vt post mortem illius non possit nubere: vt xxxij. distinc. seria. Unde non requiritur q̃ mulier voueat: sed sufficit si scit virum suum ordinari.

Si se cuiq̃.

¶ Catuo. Relicta p̃sbyteri vel diaconi si nupserit secundo, separari debet: & si castigati. i. moniti nolue-

rint separari, excommunicentur. Si est in litera castitate. i. propter castitatem seruandam.

g ¶ Duplici. quantum ad primum.

h ¶ Separentur. Dubitatur de vxoribus ordinandorum qualiter vouere debeant, & dare licentiam. videtur q̃ solo verbo: vt. ij. e. di. de his. in fi. & ca. quia sunt culpe. & xxxij. dist. seriatim. Sed contra extra de conuer. cōiu. ḡdā q̃ sane. & xxxiij. dist. fraternitatis. vbi dicitur q̃ vxor p̃mouendi intrabit monasterium. Item alia ratione, qz riū sibi cetus clericorū p̃eminet cetui monachorū: quia vir bonus assignatus monachus facit bonū clericum. xvj. q. j. legi. et facit bis per a. d hoc extra de conuer. cōiu. coniugatus: sed nullus sumitur in monachum nisi conuertatur vxor. xxvij. q. ij. ipsi⁹ augeatur substantia. Dic non esse necesse q̃ conuertatur, sed q̃ vouerit castitatem tantum, nisi de ea habeatur suspicio. extra de conuer. coniug. cum sis predictus. Et speciale est separata de conuer. coniug. cum sis predictus. Et speciale est separata in illa decre. sane. in vxore episcopi. Sed obijcitur. hec ratio: siue mulier non vouit solenniter: ergo si contraxerit, tenet matrimonium. quod hic negatur. Sol. fm quosdam vocentia. tum istud est solenne ex propria professione: vt extra j. xxvij. qui cle. vel vo, consuluit. alias non videtur q̃ sola scientia. q. ij. si tia mulieris solennizet votum, nisi ipsa expresse vouerit. Joan. Sed videtur q̃ sola constitutio ecclesie hoc videat. matrimoniū dirimat, non scientia vel votum: quod ex eo patet, q̃ grecus non p̃mittit continentiā dum recipit sa-

[a] Hoc fatetur in. l. obseruandi. i. ff. de of. p̃si.

[b] Sub. & p̃inē tēte: vt ē de cōuer. cōiug. con iugat⁹:

Vxores ordinā- dor. q̃d

[c] dicūt

[d] vouere

[e] debēt.

[f] dabit li

[g] centia.

[h] cōfes- tione.

cros ordines: vt.xxxj.dist. quoniã. tamẽ si p̃traxerit post sacros ordines, nõ tenet matrimoniũ. hoc ergo non facit vorum, sed sola constitutio ecclesie.

a ¶ Si qua. ¶ Aut diacon. ideo nõ facit mẽtionẽ de subdiaconibus, quia tẽpore Gregorij promouebatur quis ad subdiaconatũ nõ promissa continentia, nec fiebat vxoris aliquod p̃iudicium: vt.xxvij.q.j. multorum.

De syracusane. hec c. viij pars distin. in qua probat q̃ nulli debet fieri episcopus habẽs filios et vxorem, nisi ex necessitate: et remota causa impedimẽti: sed q̃ per tales eccle viij.ps non ledantur. Jo. de fan.

¶ Caius. Quidã minus idoneus in eccl. syracu. est electus, habẽs filios et vxorẽ: p quo cethegus patricius supplicauit pape vt eius electionẽ cõfirmaret. Sed quia persona illius electi erat minus idonea non exaudiuit Cethegũ, immo distulit eũ cõfirmare fere per annũ, vt syracusana electio in melius p̃ueniret. Sed quia irreuocabiliter in suo p̃posito perstiterũt, et in illa eccl̃ia non erat alius idoneus: ne amplius insanirent (sicut p̃tor

† hoc ẽ magnifice pape fassũ: sed significauit) ideo papa eius electionez confirmauit: prius tamẽ ab eo cautione recepta, in qua

† Ver. continebat quãta esset suarum rerũ substãtia: et q̃ nihil eũ aũt. de reb⁹ ecclesie vsurpabit: et q̃ quelibet tẽpore episcopat⁹ sed mẽtũ ecclesie reseruabit.

a longe b ¶ Solet. No. caueri debere ex eo q̃ solet aliquid fieri sumi ri: vt.xcviij. dist. apl̃os. et.lxij. dist. nosse.

tur hoc c ¶ Perstiterunt. No. argu. q̃ ambulatoria est voluntas eligentium vsq̃ ad confirmationem: vt.lxj. dist. studij. et.lxij. dist. inc. quanto. et extra de elect. cum terra. et

dic q̃ nil aut p̃ rũ fa q̃ nullum ius acquiritur electo ante confirmationem: † vt extra de accusa. super hijs. et.xxvij. quest. ij. non est dubium. et extra de elec. cum in cunctis: ‡ et ca. nosti. Arg. vi leaf. contra extra de elect. cum inter. in fi. et per illam decre. Archi. dico q̃ non potest variari. Joan. Sed hodie publicato

Item ex ꝯcilio Martini pape.

¶ De eodem.

Si quavidua episcopi vel p̃sbyteri aut diaconi[a] maritũ acceperit: nullius clericus, nulla religiosa persona cũ ea cõuiuiũ p̃sumat: nunc̃ cõmunicet: mouenti tamen ei sacramenta subueniant.

Item Pelagius cethego patricio.

¶ Cuiusdam episcopi ordinatio differtur, quia vxorem habet et filios.

Desyracusane vrbis antistite optaueramus in ipso initio glorie vestre desiderijs obedire, nisi nos multiplex ratio ipsius non paucis temporibꝰ ordinationem differre sacerdotij coegisset. ob hoc autẽ q̃ vel persone qualitas (sicut et vos melius nostis) vel superstes vxor aut filij (per quos ecclesiastica solent⁹ periclitari substantia) nostros animos diutius ab eius ordinatione suspẽderet: quantum ad cautelam humanaz pertinet, integro pene anno distulimus, opinãtes q̃ in melius syracusanorum p̃ueniret posset electio. Sed quia in voluntatis sue p̃posito irreuocabiliter perstiterunt[c], et nullus est alius in eadem repertus ecclesia nisi longioribus adhuc temporum differretur spatijs: ne paulo amplius insanirent (sicut filij vestri magnifici p̃retoris testificatione didicimus) inter huiusmodi ambiguitates illud consultius iudicauimus faciendum, vt congrua prouidentia causam propter quam p̃uncipalis[b] constitutio habentem filios et vxorem, ad episcopatus ordinem promoueri p̃hibet, salua dispositione concilij muniremus. Nua de re summo studio ab eodem syracusane vrbis episcopo p̃uisũ a nobis in episcopum contingeret ordinari, huiusmodi exegimus cautionẽ, per quam et suã fateretur quantula esset p̃sentis temporis habita rerum descriptione substãtiam: et nihil vnq̃ per se aut per filios et vxorem siue quamlibet propinquã aut domesticam vel extraneam forte personam de rebus audeat vsurpare ecclesie: et vniuersa sui episcopatus quesita[e] tempore, ecclesie sue dominio sociaret: nihil vltra id quod modo descriptum est, filijs suis vel heredibus relicturus. ¶ Cce hac authoritate electus in episcopũ nõ p̃hibetur habere vxorem et filios. ‡ Eligi autẽ ad episcopatũ non debet nisi aut sacerdos aut diacon⁹: subdiaconus vero

tian⁹ ex p̃dictis ab illo cap. assumi. vsq̃ huc q̃ sine sit subdiacon⁹, sine diacon⁹, sine p̃sbyter: licite potest vti matrimonio contracto. Et ad hoc allegat breuiter su p̃dicta recapitulando. In secunda parte que incipit dixi. sed quod de electione. soluit p̃dictas obiectiones: quia quod dicitur in illo capi. de syracusane, non ob. q̃ quia in minoribus ordinibus constitutus, vel in laica li habitu potuit electus ille habere vxorem et filios: et de q̃ postea de consensu vxoris continentiam p̃fessus de ne potuit p̃moueri. Illud autem ca. quia sunt culpe. q̃ intelligitur de diacono cuius ecclesia nondum susceperat votum continentie: vel de eo diacono qui susceptam in minoribus ordinibus: sicut dictum est de epi-

† Ad idem vsq. ca. Fuit ista glo. ar.

† et c testa. ca. j. dum tamen longa contenuia p̃cesserit. sic vt. ij. eo. p̃uisũ. et xxvij. dist. ecclãg.

e ¶ Quesita. de rebus ecclesie, vel intuitu ecclesie: vt vij. q. j. manifesta. et ca. sequẽ. et. q. v. ca. pe.

¶ Ecce hac. ¶ Ille ho. diuidit in duas ‡ partes. In prima parte excludit ea

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

scopo syracusano. Alia autem ca. ex tempore vel loco intelliguntur. Et tē potest: quia nōdum erat indicta continētia ministris altaris. Et loco: quia orientalis ecclesia nondum suscepe-rat votū continentie: hoc tamen seruat: quia si mouitur vxor que ducta est in minoribus ordinib⁹ cum qua est aliquis factus sacerdos si postea cōtrahit: deponet.

a ¶ Nisi necessitate cogente. Hodie iure communi eligit: vt ex de eta. et quali. a multis.

b ¶ Grego. 8. ea. quia sunt.

c ¶ Susceperat. hec sol. nō valet, quia a tempore apostolorum non licuit in ordine illo contrahere: nec in subdiaconatu: vt xxxiij. distin. cum in preterito.

d ¶ Neocesarien sio. 8. ea. pbr si.

e ¶ Anchiritane. 8. eo. diaconi.

f ¶ Ex tempore. illud stare non potest: quia dicitur i fi. illius ca. diaconi pfessi cōtinentiā.

g ¶ Ex loco. H. ita credebat q⁹ in orientali eccl'a diaconi posset ꝫ here sz hoc nō est verꝫ.

¶ Item opponit.

¶ Adhuc opponitur per sequentia ca. quorum prima duo sunt plana. et postea in dist. xxx. ponit solutionem.

S Z quis. hec e. ix. pars. distinct. in qua dicit presbyterum religiōis causa nō debere cōtinere, pduam vxorem.

h ¶ Contemnere. ytum ad exhibitionem necessa-riorū: vt. xxxj. dist.

ro non nisi necessitate[a] cogente. Siue ergo presbyter siue diacon⁹ siue subdiaconus fuerit: apparet q⁹ in prefatis ordinibus constituti licite matrimonio vti possunt. Quia ergo authoritate grego. qui reliquit diaconi vxorem marito tradidit puniēdus est. Item in neocesari. conci. Presbyteros ducēs vxorem, non diaconus iubetur deponi. Item in Anchiritana synodo. Diaconi qui in ordinatione sua dicunt se velle habere vxores: si postea ad nuptias venerint, nō prohibentur a ministerio. Patet q⁹ nec diaconi nec subdiaconi sunt prohibēdi a coniugio. Sed qd̄ de electione obijcit, verum quidē est in ep̄atū non eligendus esse nisi in sacris ordinib⁹ cōstitutus: sed ipsum vxorē habere et filios nō repugnat premissis authoritatib⁹ de continētia clericoū. In laicali em̄ habitu vel in minoribus ordinibus cōstituto potuit habere vxorē et filios: sed si postea ex consensu vxoris continentiam professus, subdiaconatū vel diaconatum vel presbyterij gradū adeptus fuerat: attamen vxori et filijs ipsum necessaria ministrare oportebat.

¶ Illud autē gregorij[b] duobus modis soluitur: vel quia ecclesia illa cui diacon⁹ ille militauerat, nondum continentie votum susceperat[c] in diaconibus et reliquis ministris. Vel quia (sicut de electo in episcopum supra scriptum est) ante subdiaconatū memoratus diaconus eam in vxorem duxerat. ¶ Illud autem neocesariensis[d] concilij, et anchiritane[e] synodi: vel ex tempore vel ex loco intelligitur. Ex tempore[f], quia nondum erat introducta continētia ministrorum altaris. Ex loco[g], q⁹ vtraq⁹ synodus orientalis est: et orientalis ecclesia non suscipit generale votuz castitatis: hoc tamen diligenti obseruatiōe custodit vt post adeptum sacerdotium defuncta priori vxore cū qua sacerdos factus fuerat: si alteram duxerit, deponatur.

Item opponit illud quod legitur in canone apostolorum.

¶ Presbyter causa religiōis non cōtēnat ꝓpriā vxorem.

S Z quis docuerit sacerdote sub obtētu religionis ꝓpriā vxorē contemnere[h]: anathema sit.

Item ex concilio Gangrensi.

¶ Anathema sit q⁹ presbyterū cōiugatū discernit a cōmunione nuptiarū occasione.

S Z quis discernit[i] presbyterū cōiugatū tamen occasione nuptiarum: q⁹ offerre non debeat, et ab eius oblatione ideo abstinet: anathema sit.

Item ex sexta synodo.

¶ Ab officio abstineat presbyter non legalibus nuptijs detentus.

Presbyterum non legalibus[k] nuptijs detentum cathedram quidem habere[l], sed ab officio abstinere precipimus. sufficit em̄ huiusmodi indulgētia ei: quia bene dicere alijs eum qui vulnera sua debet curare, consequens non est. benedictio enim, sanctificationis traditio est. qui vero hanc non habet propter delictū[m] ignorantie[n]: quomodo alijs tradet? Non ergo publice neq⁹ priuate benedicat, nec corpus domini dispenset alijs: nec alio modo ministret: sed sufficiat ei q⁹ presidet: et imploret a deo vt dimittatur ei iniquitas ignorantie sue. Manifestum est autem q⁹ et huiusmodi non legitime nuptie soluātur: et nullatenus vir accessum habeat ad eam ꝓpter

oino. et. ꝫ. potest.

i ¶ Z quis discernit. et i fra ꝛc.

Presbyterū. ¶ hec est. x. pars huius dist. in qua dicit pbr̄m nō legalibus nuptijs detētum ab officio abstinere debere.

¶ Casus. Quidā pbr̄ otiētalis mortua sua vxore duxit scōam cū putaret sibi licere. quesitū est in sexta synodo q̄d de eo fieri debeat. Et rndetur q⁹ debet puniri o⁹ sacro ministerio: ita q⁹ neq⁹ publice neq⁹ ꝓuatim benedicat: quia benedictionē non habet ꝓpter delictuz suuz: sed imploret veniā a dño o⁹ suo delicto. honorē tamen siue cathedre per dispensatiōnē tenebit.

k ¶ Nō legalib⁹. pōt intelligi de eo qui duxit scōas nuptias per ignorantiam iuris. ꝫ

l ¶ habere. f. dignitatē. difficilē ei retinebit: et locū in choro et cātabit cū alijs, et itererit electionib⁹: sz hoc sōlū deest ei, q⁹ nō dz ministrare vt sacerdos: vt. xv. q. vlt. q̄ admiserit. et. c. si q̄s pbr̄. Et nota q⁹ de vtro ꝫ iure eēt puānd̄us: vt. lxxxiij. di. q̄s q̄s. sz hoc difficile ꝓcedit ꝫ sublato officio: vt. l. di. pbr̄os. et. c. studeat. et eē de cle. pug. hēric⁹. et eē de cle. egro. tua.

m ¶ Propter delictū. l. q̄s factū ꝓmi ferit p ignorātiā.

n ¶ Ignorantie. ar. q⁹ ꝫ aliqs ignoret se debere ꝓtinere q̄d ordinat: tñ ex eo q⁹ recipit ordinē tenetur continere. xxiij. dist. ꝗ̄ꝫ.

ir. ps.

r. ps.

* Sic intelligit Fan⁹ xxxj. di. ¶. vlt.

† Nō ē ad secularia negocia redeat i oppꝛbriū ordinis clericalis. xciij. di. diaconi Archi. Ordinis suscepti ob ligat ad continēdum.

Pbr ex a cōicat⁹ tenetur ad horas dicēdas.

¶ Priuatus est. Uidetur hic q̄ si sacerdos est excommunicatus vel suspensus, q̄ non debet priuatim dicere horas suas. quod non est verū: immo ad hoc tenetur: dum tamen non faciat hoc officiando suam ecclesiam: vt colligitur. xj. q. ij. si quis episcopus.

Consulendū. Hec est. xj. pars distin. in qua dicit pbr̄os non a laicis esse iudicandos, licz aliq̄n sint reprehensibiles.

Bulgari q̄ sūt. xj. ps.

¶ Casus. Bulgari sūt populi inter vngariā et greciā cōstituti. apd̄ istos pbr̄i quidaz habebant vxores: quare quesierūt a papa an deberent illos eijcere? Et respōdet q̄ nō: lz illi sacerdotes sint reprehensibiles. Et hoc pbatur exemplo dn̄i, qui iudam proditorem nō eiecit: et q̄ laici clericos iudicare nō debēt: sed si quid mali fecerint, episcoporum iudicio reseruatur.

Mat. v. g.

b ¶ Reprehensibiles. si. xv. q. vlti. ca. vlti. Sed cōtra xxxij. disti. nullus. Sed illud intelligitur ¶ cum notoriū est crimen eius.

¶ Hunc intellectū approbat h Lau. q̄d dic vt ibi dicā. Ar.

Sed notandū ¶ Hic intitulatur. xxix. disti. in qua soluit predictas oppositiones Gratianus ⁊ exponit. Et dicit q̄ quedam ca. intelliguntur ex tpe, et loco, et causa, ⁊ psona.

c ¶ Sed notandū est. Quia dixerat. s. pxi. disti. §. ecce. in fi. quedam ca. esse temporalia vel localia: ideo ad soluendum multa contraria ostendit in ista. xxix. dist. quedam capitula tradita esse ex causa, quedam ex tpe, quedam ex loco, quedam ex persona.

Sciendum. ¶ Casus. Dicitur in hoc capi. q̄ quedam capitula ex causa et persona et tempore designantur: et quia hoc multi non respiciunt, cadunt in labyrinthum et laqueum erroris: nec recte iudicant, cum non intelligant ad plenum.

¶ Casus sequentis capituli patet.

d ¶ Ex causa. Ex causa fuit statutum ne neophyti pmoueantur ad episcopatus: vt. xlviij. distinc. capi. j. scilicet ne in superbia extollerētur. sed hec causa cessauit in quam sacro ministerio priuatus [a] est. Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum.

¶ De presbyteris non est laicis iudicandum.

Consulendum decernitis vtrū presbyterū habentem vxorē debeatis sustentare ⁊ honorare: an a vobis pijcere. In quo respondemus quoniam lz ipsi valde sint reprehensibiles [b]: vos tn̄ deum conuenit imitari, qui solem suum oriri facit super bonos et malos. Deijcere enim a vobis ideo nō debetis: quoniam nec iudam dominus (cum esset falsus discipulus) a numero discipulorum eiecit. Uerum et de presbyteris vobis qui laici estis nec iudicandum est, nec de vita eorum quicq̄ inuestigandum: sed episcoporum iudicio quicquid id sit est reseruandum.

¶ Distinctio. xxix.

Sed notādū est [c] q̄ s. Isidorū pleraq̄ capitula ex causa, ex loco, ex tempore, ex persona consideranda sunt.

Ait Isidorus.

¶ Ex tempore, ⁊ loco, et psona, et causa, regule canonum intelliguntur.

Ambrosio, qui catechumenus est electus in episcopū: vt. lxj. dist. §. his omnibus.

e ¶ Ex psona. Ut in Augu. qui factus est coepiscopus alio viuente: vt. vij. q. j. non autem. et. c. petisti.

f ¶ Ex loco. Quia propter propinquitatem vel remotionez loci aliquid statuitur: vt. lxiij. distin. cum longe. xxiij. q. j. pudēda. ⁊. s. distin. iiij. erit. aūt. ¶ Uel ideo dicit quia quedam sunt localia, quedam non.

g ¶ Ex tempore. Sicut anglicis datum fuit propter nouitatem vt coniungātur in quarto gradu: vt. xxxv. q. iij. quedam.

h ¶ Intelligant. quod esse non debet. xj. q. iij. eorū.

i ¶ Perquirant. Q̄d inciuile est: vt ff. de legi. inciuile.

k ¶ Regule. ¶ Negocio. id est propter qualitatem negocij aliquid statuit quod est cōtra ius: sicut in causa matrimonij cōsanguinei admittuntur in testimonium: vt. xxxv. qōe. vj. consanguineos. et ppter causaz ecclesie statuit q̄ domestici admittantur in testimoniū: vt. xiiij. q. ij. super prudentia.

l ¶ Necessitate. q̄ lex nō debet institui nisi propter necessitatem: vt. s. dist. iiij. erit.

Necesse. ¶ Casus. Quidaz scripturas varias tm̄ vno modo itelligebant: quos docet Hiero. intelligere scripturas s̄m diuersitatem temporū locorum ⁊ causarum. Et hoc probat exemplo Joan. euangeliste q̄ scribens. vij. ecclesijs, in vnaquaq̄ specialia vitia vario modo corrigebat: nec imitatur medicos imperitos qui vno collyrio oculos oīm infirmorum volunt curare.

m ¶ Causas. xxiij. q. viij. occidit.

n ¶ Uulneribus. No. q̄ varietas delictorum requirit varietatē penarū: vt. xlv. dist. lz. l. distin. vt cōstitueret. xliiij. dist. comessationes. xij. dist. non cogantur.

o ¶ Collyrio. Arg. contra illos qui tales in oībus contrarijs ponunt solutiones. aliud s̄m leges: aliud s̄m canones. vel hoc nouum: illud vetus.

Sciēdum est q̄ pleraq̄ capitula ex causa [a], ex persona [e], ex loco [f], ex tēpore [g] consideranda sunt: quoꝝ modi quia medullitus non indagant, in erroris labyrinthum nō nulli intricādo impingunt: cū ante iudicāt q̄ intelligāt [h]: ante inculpant q̄ iterando lecta perquirant [i].

Hinc etiam Gregorius ait.

¶ Pro diuersitate rerū temperantur regule sanctorum.

Regule sanctorū patrū pro tempore loco ⁊ persona et negocio [k] instante necessitate [l] tradite sunt.

Item Hieronym⁹ in epistola ad Ephesios.

¶ Pro diuersitate locorum, temporum, et hominum, scripture intelligende sunt.

Necesse est vt iuxta diuersitates locoꝝ, temporum, et hoīm quib⁹ diuerse scripture facte sunt, diuersas causas [m] ⁊ argumenta ⁊ origines habeāt. Quomō beatus Joannes in Apocalypsi sua septem scribens ecclesijs, in vnaquaq̄ earum vel specialia vel vniuersalia vitia reprehendit, vel virtutes probat: ita ⁊ sanctus apostolus Paulus p singulas ecc̄lias vulneribus [n] medetur illatis: nec ad instar īperiti medici vno collyrio [o] oīm oculos vult curare.

Illud. ¶ Hec distic. diuiditur in trea partes. Scda ibi: hec autē. Tertia ibi: Si quis pter byter. In pma ponuntur quedam capitula contra Manicheos.

¶ Causa. Hic ponit.xxx. distin. in qua adhuc soluit oppositionem quā fecerat.xxviij. disti. in quatuor ca. et dicit q tria pma ca. intelligunt ex causa etpe. causa fuit hereſis manicheorum, qui coniugia detestabant: sicut multa statuit ecclesia i detestationem aliorum hereticorum.

a ¶ Illud autez. Dicitz fuit supta xxviij. disti. c. si dis docuerit. et ca. seq. q sacerdotes non debent a se abiicere vxores suas pretextu religionis. hic dicit q ex causa fuit hoc statutū ſals. pter quos dā hereticos q coniugia detestabātur.

b ¶ Quorūdā. ſ. hereticorum.

Si qui filij.

¶ Cau. Quidam filij occasione illius verbi euangelij: Qui non reliquerit patrē et matrē propter me ꝛc. debitū honorē patrib⁹ denegabāt: et alimēta eis subtrahebant: putantes hoc religiosi cōuenire. Dicit hic q tales debēt anathematizari.

c ¶ Fideles. Filiis debitus et infidelibus parētibus tenemur subuenire: magis tamen fidelibus.lxxxvj. disti. nō satis. Sz pone q habeas patrē hereticū: nunqd preferes ipsum extra nēo bono? D. manducator dicit hāc ſtionē esse nebulam, z tenebrosam aquā in nubibus aeris. Sed dicas q patrem qualiscunq; sit debem⁹ preponere extraneo etiam sancto in his que spectant ad opus misericordie in prouidendo ei in necessarijs: nisi aliter magis indigeat: quia tunc potius tenemur extraneo subuenire: vt.lxxxvj. distinct. pasce. Ambrosius tamen videtur contradicere huic opinioni in canticis in illo loco: Ordinauit in me charitatem, ait enim, Multo plus est charitas inordinata. quidam enim id quod est primum, ponunt tertium vel quartum. sed primo diligendus est deus: † secundo parentes: deinde filij: postea domestici: qui si boni sunt, malis filijs sunt preponendi. de penten. distinct. ij. charitas. sed illa authoritas intelligenda est de affectu interiori, nō de beneficiorum exhibitione. nam magis debemus diligere extraneos bonos q̄s propinquos malos: licet illis potius debeam⁹ subuenire. xiij. q. ij. nō estimemus.

† Dicit b. Ber. i li. d diligendo deum. ca. diligendi deū de' est: modo sine modo diligēr. ob duplicē cāz deū ꝓpter se diligendū diuersitate tamen ſue ꝗ ualius ſue ꝗ nihil diligi fructuosi' pt. Ar.

d ¶ Dei cultus. Quod quidam heretici fecerunt ratione illius authoritatis: Qui reliquerit patrē z matrē ꝓpter me centuplū accipiet. xxviij. q. j. in prin.

e ¶ Uecūq; ſ. d cōsecra. distinctio. v. fucare. xxxiij. cōne. v. mulier. Joan.

‡ Sz in multis locis modernis tēdenter ritus et mutat: et ap̄uētat sibi comas forte et malefaciūt. ar. xx. q. iij. c. ij. vbi et dicā. Archi.

Si qua mat. lier. ¶ Discedere. Sine eius consensu.

Si qua mu. lier. ¶ Suo ꝓposito. quia magis est habilis et magis parata in scissa veste, q̄s in clausa ad meretricandum.

h Si quis. ¶ Contemptum. Quia si non facit in cōtemptu illius dici: etiā omni die bonum est ei si ieunat: vt.lxxvj dist. ytinam.

Si quis eoū. ¶ Cau. Quidam dum permaneret in proposito abstinentie: id est continentie: ꝓpter necessitatez corporalem: id est abstinētiam, per quam multa necessaria corpori subtrahūtur. superbiebat, omnia ieunia parui pendens, cum plus alijs ieiunaret: perfectam constitutionem ecclesie iudicans in sua conscientia, dicitur q talis anathema sit.

i ¶ Necessitatem. Id est continentiam.

k Si quis. ¶ Basilicas. nisi cum fiunt per inanes reuelationes: vt de cōse. dist. j. placuit.

¶ Distinctio.xxx.

Illud[a] autē qđ i canone apl̄oꝝ z i gārēsi cilio z i. vj. synodo legit, ex causa ꝓsiderāt z ex tpe. ¶ Causa fuit hereſis manicheoꝝ, qui cōiugiū detestabant: sicut etiā quoūdā[b] superstitio multa in catholicoꝝ detestationem introduxisse inuenitur: cōtra quos in gangrēsi concilio statutum legitur.

¶ De multimoda superstitione hereticorum, quos gangrense concilium anathematizauit.

Si qui filij parētes matrime fideles[c] deseruerūt occasiōe dei cultus[d], hoc iustū esse iudicantes, z nō potius debitū honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipm in eis venerenť q̄ fideles sūt, anathema sint.

¶ De eodem.

Uecūq;[e] mulier religioni iudicans conuenire comā sibi amputauerit, quam deus ad velamen eius, et ad memoriā subiectionis illi dedit: tanq̄ resoluens ius subiectionis, anathema sit.†

Item. ¶ De eodem.

Si q̄ mulier derelicto viro discedere[f] voluerit soluto viculo ꝓiugali nuptias contēnendo, anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Si q̄s ꝓpter deū virginitatē ꝓfessus, in cōiugio positos p arrogātiā vituperauerit, anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Si q̄s vel virginitatē vel continentiā ꝓfessus, in coniugio tanq̄ abominabiles nuptias iudicat: z non ꝓpter hoc solum q̄ cōtinentie z virginitatis bonū sanctū ꝓpositum sit, anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Si qua mulier suo proposito[g] vtile iudicans vt virili veste vtatur, ꝓpter hoc virilem habitum imitetur anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Si q̄s tanq̄ hoc cōtinētie ꝓuenire iudicās die dñica ieiunauerit in eiusdem diei cōtēptū[h], anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Si q̄s eoꝝ qui in ꝓposito sunt cōtinētie: ꝓpter necessitatē[i] corporalē superbiat, et ieiunia cōia putauerit contemnenda, totius ecclesie perfectā in sua cōscientia iudicans rationē, anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Si quis ꝓ supbiā tanq̄ perfectū se existimans conuētus qui per loca et basilicas[k] sanctoꝝ martyrū fiunt, vel accusauerit, vel etiā oblationes que ibidem celebrātur spernēdas esse crediderit, memoriasq; sanctorum contemnendas, anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Si quis docet domum dei cōtemptibilē debe-

a ¶ Ꝫ ḟs erī. Et dom⁹ in qua hec fiūt, publicāda est: vt i auc. de eccl. ti. §. si q̄ in sua domo. col. ir. Jo.

b ¶ Ꝫ quis. ¶ Ex fide. id est ex bona conscientia. eī de p̄scrip. quoniam omne.

c ¶ Imm̄latam. Idolothytis non debemus vesci: vt hic: et. i. dis. p̄resbyteros. et. xxxij. qōe iij. sicut sati⁹. Sed contrariū videtur illud ap̄li ad Corinth. Si quis infidelium vocat vos ad cenā: omne qđ vobis apponit māducate, nihil interrogantes. ¶ sed illud loquit̄ ꝺm sua tēpora cum adhuc pauci erant fideles. Quod autē dicit de sanguine et de carne suffocata, hodie nō tenet: qz tantū in figura fuit istud, phibitū.

¶ vt. xj. qōe. iij. ad mensam. et j. q. iij. §. notandū. Archi.

d ¶ Ꝫ ḟs. ¶ Filios. naz ex iuramēto non possumus astringi ad illud: vt. xxij. q. iiij. intr̄. de hoc habuisti. ā. dist. j. ius naturale.

¶ Ꝫ quis virorum. ¶ Cātus. Quidā i quadaz p̄ciosa veste iustitiam ponebat quasi ꝓposito continentie cōueniret reprehendēs eos qui alia veste vtebantur. dī qz talis anathema sit.

e ¶ Veste. Sufficit ergo qz quis veste vtatur ꝺm consuetudinem regionis. z sic trāsmontani non coguntur vti affibulatis vestib⁹ vt italici, non obstante noua constitutione ex̄ de vi. et hone. cle. vt clerici. ḋa lex ḋz cōsuetudini: vt. ā. dist. iiij. erit.

Dsuetudines i vsu vestiū debemus observare.

Hec autē scripsim⁹. ¶ hec est scā ꝓ dis. in q̄ ꝓcilū iterp̄retatur p̄dicta. Archi.

ij. ps.

¶ Cātus. Dicit in hoc. c. qz ea q̄ statuta sunt in superioribus. c. nō sunt statuta nisi Ꝫ eos q̄ religionis habitū et ꝓpositū cōtinētie assumētes in superbiā efferunt Ꝫ eos q̄ simplr̄ viuunt, facientes noua statuta Ꝫ diuinas scripturas et ecclesiasticos canones. illi vero cōmēdant q̄ continentiā seruāt, z ꝓpr̄ijs abrenūciant cū humilitate: z qui diuitias possident cū iustitia et bonis operibus.

f ¶ Et noua. ff. de consti. p̄in. in rebus.

g ¶ Diuites. hoc verū est de talib⁹ q̄ faciūt miam nō habentib⁹: vt. xxx. iij. q. v. scōm. nā et dñs habuit pecuniā: vt. xij. q. j. exemplum. alꝰ abijcienda est pecunia exemplo Cratis: vt. xij. qō. ij. gloria ep̄i §. crates. nam aliena rapere cōuincit q̄ vltra necessaria sibi retinet: vt. xlij. dist. §. j. Jo.

g ¶ Diuites. nō est Ꝫ illud, facilius est camelū p foramen acus trāsire: qz illō de talib⁹ intelligit qui in diuitijs spem ponētes gratiā ꝑ ituenk aurī Ꝫ ḟs solē: de q̄bus ꝺ xlvij. di. sicut ꝺ.

¶ Ꝫ quis pbr̄.

¶ Cap⁹ hoc cap⁹. diuidit in tres ptes. In p̄ma ḋ q̄ si quis pbr̄ acce pta publica p̄na die dñica seiuna: uerit ea intentione qua manichei ieiunabāt, anathema sit. In secunda ibi Sil̄r. dicit q̄ in diebus dñicis et inter pascha et penteco sten non debemus flectere genua. In tertia ibi: Si quis etiā. ḋ si quis non cōedit carnes vel olera in quib⁹ carnes coquunk, propter execrationem escarum: cōpelli ḋz degustare: z si noluerit, tanq̄ hereticus deponatur.

h ¶ Ꝫ quis. ¶ Propter publicā. quā facere pōt sacerdos, sī nō solenne: vt dist. ā. xxviij. dist. pbr̄. i ¶ Prosternāt. ḋ. vt de cōsecra. dist. iij. q̄m sunt.

k ¶ Pregustet. Ecce q̄ suspectus cogit̄ comedere siue gustare. Sed nūquid idem est si aliq̄s est suspect⁹ eo q̄ non cōicat in anno: ‡ nūquid cogēdus est cōicare? Nonne qz illa nō recipit̄ sine pctō si recipiēs est pctō: sed ad hoc

pōt cogi vt faciat se dignū.i. vt peniteat. de cōse. dist. ij. si quis intrat. e. dist. hi q. Fm hug. cui⁹ fuit ista glo.

Empus. ¶ Hec dist. diuidit in ser partes. In prima corrigit sentēcia pelagij per Greg. vt in ca. se. Scōa ibi: Causa ꝙo. Tertia ibi: potest ꝛ aliter. Quarta ibi: Sed obijcitur. Quinta ibi: Qui. Sexta ibi: Silr. Jo. de fan.

¶ Catho. In hac xxxj. dist. dicit Gratianus q illa ca. q fuerant posita in dist. xxxvij. intelliguntur ex tēpore: qr nondum erat indicta continentia sacerdotibus. et hoc ꝓbat ꝙ sequentia. Dicit etiā que est causa: scz q ꝓpter munditiā fuit continentia indicta: et q sacerdotes vxores non abijcēāt a sua cura ḡn eis necessaria ministrēr.

a ¶ Tēp⁹. In hac xxxj. dist. ostēdit q a tēpore Greg. statutū fuit vt subdiaconi nō ordinarentur nisi ꝓmissa cōtinēta. ꝛ Secūdo agit de causa continente pōtū et diaconꝫ. ꝛ Tertio dicit q ꝛ ordinarin sacris ordinibus vxorib⁹ non debeant cōmisceri: ti necessaria ꝓ debito eis. ꝛ Ultio assignat differētiā inter orientales et occidentales.

ANte triēniū. ¶ Cal⁹ ista ca. ex quadā cōstitutione pelagij pē det. vñ scire debes q vna ꝓstitutio facta fuit ab aplis de cōtinētia clericoꝝ: vt. lxxxiiij. dist. cū in preterito. Item fuit postea a Siricio repetita in. lxxxvj. dist. plurimos. Tertia fuit facta authoritate pelagij, q habetur. xxvij. q. ij. multoꝝ. de qua fit hic mentio. Est ergo casus hui⁹ ca. Pelagius fecit quandā constitutionem per quēdam diaconē nomine seruū dei: vt oēs subdiaconi Sicilie a suis vxoribus abstinerent, quas in minoribus ordinibus duxerant: aut ab officio cessarent. quam constitutionē quia dura fuit ꝛ iniqua vt subdiaconi cōpellerent ad continentiam. Gregō. primus qui successit pelagio, retractauit: et statuit vt nullus deceter o fiat diaconus nisi continentiam ꝓmittat: ita tamen vt mala preterita .i. continentia que solet esse iuuenibus mala ꝛ nō exigatur. Jn ista parte ibi: Qui vero cōmendat illos q cōstitutionē illā que facta fuit ante triēnium seruauerūt et hortatur eos vt debeāt in suo ꝓposito permanere. illi vero q noluerint a suis vxoribus abstinere, promoueri nō debet: qr null⁹ debet ꝓmoueri, nisi ei⁹ castitas fuerit approbata.

b ¶ Durū. Statutuꝫ pelagij fuit cōtra euangelium in quo excipitur sola fornicatio: ꝛ vt xxxij. qst. ij. quos deus. ꝛ ideo repto j. dixit. batū fuit. Sz quare reprobatur illa cōstitutio pelagij in qua statuit vt aut beneficia aut vxores dimittant: cuꝫ idem statuerit Alexander ex de cleri. cōiu. c. j. Sed dic, cum aliquis in minoribꝰ ordinibꝰ existens postea cōtrahit: pōt ꝓmoueri beneficio ꝓ habito. et de illis loquit Alexāder. Cum ꝙo aliqs ꝓmo ꝓhit, et postea ecclesiis scienter ei cōfert beneficium: ꝛ postea non potest illud ei auferre: et de illis loquit pelagius. ꝛ ideo constituto eis fuit iniqua. si le ex de cle. coiug. diuersis. hoc nocē ¶ Nō inuenit. i. non suscepit. d ¶ promiserit. hoc intelligo si habeāt sensꝰ. a beat licētiā vxoris. subdiace ¶ Mala. id est continētia: que inuenibus est mala. xxxiij. q. ij. in adolescentia. ꝛ

¶ Causa vero. violentia non exigat ¶ Hec est secunda pars dist. in qua ꝺr q causa huiꝰ ꝓstitutionis fuit mūditia sacerdotalis: ꝛ hoc ꝓbat per sex ca. Jo. de fan.

¶ Cautus. Dicit Gratianꝰ q ꝓpter munditiā sacerdotalem indicta fuit continētia in ecclesia: qr cum sacerdotes semper debeant orare, semper debēt ab vxoribꝰ abstinere. Et hoc ꝓbatur authoritate apostoli.

f Acerdotiꝰ. idē est de aliis clericis. Lau.

g ¶ Semper. i. horis debitis. Sic. j. e. si laicꝰ. xxij. distin. sacrosancta. ꝛ. j. xxxvij. dist. de quibusdam. xxxvj. dist. ca. ylti. Archi.

h Piscopos. hoc capitulum habetur. lxxxiiij. dist. cum in preterito.

Distinctio.xxxi.

Empꝰ ª ꝙꝫ: qr nōdū erat institutum vt sacerdotes cōtinentiam seruarent.

Unde Greg. scribit Petro subd. Sicilie.

¶ Qui castitatem non promisit, ab vxore sua separari nō cogatur.

ANte triennium oīm ecclesiarum subdiaconi sicilie prohibiti fuerāt vt more Romane ecclesie suis vxoribꝰ nullatenꝰ misceantur: qō mihi durū ᵇ atꝫ incompetēs videt: vt quiꝫsum continētie non inuenit ᶜ, necꝫ castitatem ꝓmisit, compellatur a sua vxore separari: atꝫ per hoc (qō absit) in deterius cadat. Unde videtur mihi vt ꝓsenti die epis oībus dicatur vt nullum facere subdiaconum presumant, nisi qui se victurum caste ꝓmiserit ᵈ: quatenꝰ ꝛ preterita mala ᵉ que ꝓposito mentis appetita non sunt, violenter non exigant: et futura mala caute caueantur.

¶ Qui ꝙo post eādem ꝓhibitionem que ante triennium facta est, continēter cū suis vxoribus vixerint, laudandi atꝫ remunerandi sunt: et vt in bono permaneant exhortandi. Eos autē qui post ꝓhibitionem factam a suis se vxoribus cōtinere noluerint, ad sacrum ordinem nolumus ꝓmoueri: qr nullus debet ad altaris ministerii accedere, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

Causa ꝙo huiꝰ institutionis munditia fuit sacerdotalis: vt libere cunctis diebus vite sue orationi possint vacare. Si em (vt Paulus ait) ab vxoribus est cessandū, vt expeditiꝰ orationi vacemus: ministris vtiqꝫ altaris quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, nūqꝫ coniugali officio vacare permittitur.

Unde Beda sup Lucā ait.

¶ Sacerdotiꝰ semper castitas obseruanda precipitur.

SAcerdotibus ᶠ (vt semper ᵍ valeant altari assistere) semper ab vxoribus est abstinendum: semperꝫ castitas obseruanda precipitur.

Item in concilio Carthaginensi secundo.

¶ Qui diuinis sacramentis inseruiunt, continentes esse oportet.

EPiscopos ʰ, ꝓsbyteros, et diaconos (ita vt pla

ª Ut xxxij. q. j. deus. ꝛ ideo repto j. dixit.

ᵇ Sub. ꝓ ad pe nā ꝛ ad on⁹. xx. vij. dis. ō his. ꝛ accipit cōiug. hoc nō mē mā la. ꝓ pe na: ꝛ est hoc intelligo si habeāt sensꝰ. a

ᶜ violentia non exigat

ᵈ ꝓ fine voto ꝓ

ᵉ Mala. id est continētia: que inuenibus est mala. habēti xxxiij. q. ij. in adolescentia. ꝛ

ᶠ Acerdotiꝰ. idē est de aliis clericis. Lau.

ᵍ Semper. i. horis debitis. Sic. j. e. si laicꝰ. xxij. distin. sacrosancta. ꝛ. j. xxxvij. dist. de quibusdam. xxxvj. dist. ca. ylti. Archi.

ʰ Piscopos. hoc capitulum habetur. lxxxiiij. dist. cum in preterito.

a ¶ Uel qui.i.subdiaconi.nam z subdiaconi sacramentis inseruiunt.lxxxiij.distin.cum in preterito. Et exponistud vel p et, sm hug. z ita per hoc z per illud.l.xxxij. distin.placuit.suppletur illud.lxxxiij.disti.cum de quorundam.quia hec tria.c.sunt Carthaginensis concilij,z faciunt,p opi.hu. sm Z.au.

Enere dz.

¶ Victorino rotho. episco.habebat quosdam pbros z leuitas in sua diocesi qui nolebāt a suis vroribus abstinere. Ideo quesiuit a papa an presbyteri et leuite deberent viuere continenter? Et respondet q sic et hoc,p bat authoritate.p̄phete dicētis. Sāncti estote zc.i.mundi: z exēplo sacerdotū veteris testamēt: q in sua hebdomada a suis vroribᵇ abstinebant: sc finita sua hebdomada suis vroribus committebantur propter sobolē p̄creandam: quia nullus poterat fieri sacerdos nisi de tribu aaron. hodie ꝛo cuz sacerdotes quotidie debeant orare,nec requiratur de qua tribu,p

Leui. xi.g.

Luce i.a.

Ad hez qđ dr psalmista: hoc, q annᵇ dz circūcidi: qz circūcisio nichil ualuit: sic z qđ libet tempus. Zau.

b ¶ Qm̄ ego sanctus sum. Ex quo dī aiam meam z Christi actio nr̄a qm̄ sanctificata est instructa lectione. ergo et nos possimus nos commendare: z Aug. se cōmendat, equiparando se prophetis: vt. xxiij.q.iij. ecce. et proconsul potest premittere libellum commendationis sue: vt.ff. de.of.procōsul observare. Similiter ille qui impetrat veniam etatis,se commendat. ¶ C.de his qui ve.eta.impe.l.ij.

c ¶ Anno.i.septimana.sic alibi ponitur dies pro anno: vt.xxxij.q.ij.hoc ipsum,z tempus pro anno: vt de cōse. dist.iij.omni tempore.

cuit,et decet sacrosanctos antistites.aut sacerdotes,aut leuitas,vel qui[a] sacramētis diuinis inseruiunt) continentes esse decet in omnibus.

Item Jnno.Victorino rotho. episcopo,

¶ Sacerdotes et leuite cum vroribᵇ suis miscere nō debēt.

Enere debet ecclia vt omnimodo sacerdotes z leuite cum vroribus suis nō misceant: quia ministerij diuini quotidianis necessitatibus occupant. Scriptuz est enim: Sancti estote,qm̄ ego sanctus sumᵇ dñs deus vester. Nā piscis tempoubᵇ anno ‘ vicis sue de templo non discedebant: sicut de zacharia legimus: nec domū suā omnino tangebant: quibus vtiz propter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu p̄terōꝫ ex semine Aaron ad sacerdotium nullis accedere permittebaf. quanto magis hi sacerdotes et leuite pudicitiam ex die ordinationis sue seruare debent: quibus vel sacerdotium vel ministerium sine successione est: nec p̄teritᵇ dies qua vel a sacrificijs diuinis,vel a baptismatis[c] officio vacent.

¶ Dalea.

Dim sicut Paulus scribit ad Corinthios dicēs: Abstinete vos ad tēpus, vt expeditᵇ vacetis orationi: z hocvtiz p̄cepit laicꝫ: multo magis sacerdotibus, quibus orandi et sacrificandi iuge sacrificium est: semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere.

Item ē exuperio tholosano epō.

¶ Qui ab vroribus suis abstinēr: ad sacrificia admittant.

Os ad sacrificia fas est admitti, qui vel[f] cum vxore non exerceant carnale officium[g]:

Item Hieron. contra Jouinianū.

¶ Sacerdon cui est semper orandum,matrimonio semper est carendum.

Jlaicus et quisquis fidelis non potest orare[h] nisi careat officio coniugali: sacerdoti ergo cui semper offerenda sunt sacrificia,semper orandum est: ergo semper matrimonio[i] carendum. Quodᵏ autem manicheorum causa de coniugio sacerdotum illud supra dictum sit, ex Bangrensi cōcilio apparet,in quo sic statutum legitur.

¶ Anathema sit qui nuptias vituperat.

Si quis vituperat nuptias, z dormientem cū viro suo fidelem ac religiosam detestatur,aut culpabile estimat,velut q regnū dei introire non possit: anathema sit.

Item.

¶ De eodem.

Uicunqz virginitatē custodiens, aut continentie studēs,velut horrescēs nuptias,nec propter hoc q bonuz z sanctū est,nomen virginitatis assumit: anathema sit.

Potest et aliter illud intelligi qđ in canone[l] apl̄oꝝ legif: vt d ¶ Nec preterit. Excepto sabbato sancto, et die veneris precedente: vt de cōse. dist.iij. sabbato. qui duo dies nullū reputantur propter paucitatem. sic.j. de cōse. dist. ij. re vera.

e ¶ Uel a baptismatis. Dum est necessitas: arg. v. dist. baptizari.

f ¶ Os. Uel cuz vxore. nedū cum alia.

g ¶ Officiū. post votum factum.

h ¶ Jlaicus.

¶ Otare. Quid de hac materia iurf sit,habes xxxiij.quest.iij.ca. j.et.ij.

i ¶ Matrimonio. Ar.q si aliqua sibi coherent, vel si aliqđ sequitur ex alio: vno pbato et reliquū est probatū: z vt.xxxiij.dist. si quis vidua.xxvi. di. deinde.iij.q.vi. hec quippe. Arg. cōtra de pe.di.j.licet primi.in fi.

¶ Os aut. ¶ Dicitur m hoc .q. q illud q dicti fuit in gāgrēsi con. c. ā. xxviij. di. in ca. si quis docuerit.et ca. si qs discernit. et causa fuit statutū: sc, ppter manicheos, q̄ nuptias cōdemnabant exēplo sacerdotū.

k ¶ Os autē. Respicit tria pe.c.xxviij. di. dicēs q illa statutū fuit ppter heresim manicheorum, q nuptias cōtemnunt.

Uicunqz.

¶ Pōt alr. q hec est.iij. pars di. in q̄ dr q illd qs supra dictū est. si qs docuerit. dist. xxviij. et cā vel ex tpe intelligif. Nic aūt aliter exponit dicēs q illd ca. pot intelligi de sacerdotib⁹ nr̄i tēporꝫ, vñ si qs docuerit sacerdoē cōtēnere vxorē quā in minorib⁹ ordinib⁹ duxit: vel cū erat laicus, vt eam a sua cura abiiciat, cum qua postea cum ꝓmoueretur continentiā est, pfessus: anathema sit. z hoc probat per duo cap. sequen.

l ¶ In canone. Z. xxviij. dist. si quis docuerit. Jo.

Ex. ¶ Casus. Rusticus Narbonē. epūs quesiuit a Leone vtrum diaconi vel subdiaconi possint vel debeant cognoscere vxores suas? Qui respondit q̄ non sed debent cōtinere sicut epī z presbyteri. Nam cū erāt laici vel lectores, hoc eis licebat: sed postq̄ promoti sunt ad sacros ordines cepit eis nō licere quod ante licebat: eas tamē a sua cura abjicere non debēt quin eis necessaria ministrent.

a ¶ Eis non licere. No. q̄ propter cōmutationem status incipit aliquid nō licere qđ prius licuit. † xij.q.j.nolo. et xxij. qō.ij. ne quis arbitretur.

Omino. ¶ Casus. Abbas sicetā dicebat licere epō, presbytero, et diacono amplecti vxorē suam et cognoscere. et hoc probat auctoritate apostoli dicentis se habere potestatem circumducēdi mulierem sicut frater dominī, et cephas. Leo autem dicit nō esse verum vt possint cū ea dormire more solito: tñ debēt ei largiri victum et vestitum: et hoc probat exemplo apostolorum, reprehendēs eum ex eo q̄ male intelligebat illud verbum circumducendi.

b ¶ Et vestitum. Et quo dicit victū et vestitum, videtur q̄ nomine victus non comprehendatur vestitus: vt.ff. de transactionib⁹. cum hi. §. qui transigit. † quod non est verum. ff. de verb. signi. verbo victus.

c ¶ Largiatur. Sequestrato tamen habitaculo: vt. lxxvij. distinc. episcopus. et hoc cum persona est suspecta.

d ¶ Paulo apō dicēte. Ducebant enim vxores secum vt seruirent eis in cibis parandis, et ab eis paſcerentur (cum essent pauperes) de mercede predicationis.

e ¶ Sororem. Id est quasi sororem.

f ¶ Circunducendi. Nobiscum.

Ista sit sensus capituli: Si q̄s docet sacerdotē vxorem suaz cōtemnere, nō quam in sacerdotio accepit, sed quam ante sacerdotiuz, dum adhuc esset laicus vel in minoribus ordinibus cōstitutus, sibi copulauit: cum qua continentiā professus est cum ad sacros ordines cōscēderet: quā nullus dz contēnere, hoc est ab aīo z cura sua abjicere quin ei necessaria prouideat, anathema sit.

Probatur autē hec interpretatio authoritate Leonis pape, qui scribens Rustico narbonensi epiſcopo ait.

¶ Ministris altaris cum episcopis et presbyteris eadē est lex continentie.

Ex continētie eadem est altaris ministris, q̄ epīs aut presbyteris: qui cum essent laici siue lectores, licite quidem z vxores ducere, z filios, procreare potuerūt: sed cuz ad predictos puenerunt gradus, cepit eis nō licere a q̄ licuit. vñ vt iam de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores: licet qui habent, sic habere videantur quasi non habeant: quo et salua sit castitas cōnubioꝝ: et cessent opera nuptiarum.

Item Leo nonus cōtra epistolam Nicete abbatis.

¶ Epus vel pbr vxorem propriam a sua cura non abjiciat.

Omino fitemur non licere epō, pbro, diacono propriā vxorem causa religionis abjicere a cura sua: sed vt ei victū z vestitū b largiat c: sed nō vt cū illa carnaliter ex more iaceat: sicut z sanctos apostolos legimus egisse: beato Paulo apō d dicente: Numquid nō habem⁹ potātem mulierem sororem e circunducendi f, sicut z frat' dñi, z cephas? Vide insipiēs q̄ nō dixit, nun quid nō habemus potātem sororem mulierem amplectendi, sed circunducendi: scilz vt mercedē s p̄dicationis sustentaretur ab eis: nec tamē deinceps vlteriꝰ foret carnale inter eos cōiugium. ¶ Hinc et illud h Gregorij in dialogo libro. iiij. Presbyter q̄dā require infra dist. seq. ca. presbyter.

Vt igitur ex his authoritatibus apparet, sacerdotes vxoribus quas in laicali habitu vel in minoribus ordinib⁹ constituti sibi legitime copulauerunt, necessaria ministrare, et debita reddere non valent.

Sed objcitur illud tripertite hiſtorie.

¶ Dissuasu Pannucij nicena synod⁹ nō cōstituit q̄ pbri cū suis vxoribus nō dormirent.

Nicena synodus volēs corrigere hoim vitā in ecclesijs cōmorātium: posuit leges quas canones vocam⁹. In quoz tractatu videbatur aliquibus introducere i legem vt epi, pbri, diaconi, subdiaconi cum coniugibus quas ante consecrationem duxerūt, non dormirēt. Surgēs aūt Pannucius confessor inexpertus nuptiarum, et synodo contradixit ne talem poneret legem, cum castitas sit cognoscere vxorem propriam. Synodus autem sententiam eius laudauit et approbauit.

i ¶ Introducere legem. De consensu vxoris, aliter esset iniqua.

g ¶ Ut mercede. Arg. q̄ si q̄s habet vxorē et filios, de bonis ecclesie ipsos pōt paſcere si non habet propria: vt lxxvj. dist. nō sanc. j. dist. proxi. si quis vero. z. l. dist. istu deat. in fi. z. xxxvij. distic. legāt. q: nemo carnē suā vnq̄ odio habuit: vt. xij. q.ij. non estimemus. z hec vera sunt si indigent: † alias secus: vt. xxviij. distinc. de syracusane. vnde et si viro relict⁹ est vsus alicuius rei, mulier eadē re pōt vti: vt ff. de vsu et habi. l. ceterū. ¶. mulier.

h ¶ Hinc z illud. j. in illo. c. pbr quidam. qō est. j. dist. proxi. Joan.

¶ Vtigitur. ¶ Casus Tolludit gratianus ex supradictis q̄ sacerdotes debent suis vxoribus cum quib⁹ in minoribus ordinibus vel in laicali habitu contraxerūt, necessaria ministrare: sed debitum reddere non valent. Sed contra hoc duo sequētia capi. inducuntur: scz q̄ sacerdotes debent reddere debitum vxoribus suis.

¶ Sed objcitur. ij. hec est quarta pars distin. in qua ponit duos canones orientales, in quibus cōceditur clericꝭ habere vxores. Jo. de fan.

Nicena synodus. ¶ Casus Nicena synodus volebat legē imponere z necessitatem epīs, presbyteris, diaconibus z subdiaconibus vt seruarēt castitatē cum vxoribus cuz quibus in minoribus ordinibus matrimoniuz cōtraxerunt. Sed quia hec lex erat

Officia tuis suis consentiens subuenire pōt. † ad hoc xxj. q.j. hēbat. in pnc. j. Cozx. a.

iiij. ps.

a ¶ Castitatem. Sic qui bene comedit, abstinens est. xliij. dist. conuiuia, in fine.

b ¶ Sententiam. Unus ergo pōt contradicere toti uniuersitati si habet rōnabilem causam: vt ex his que sunt a ma. par. ca. c. j. nam sententia vnius potest alios trahere ad partē suam: vt ex de eo qui mit. in pos. ca. ar. q cū sicut. ff. de arb. item si vnus. ff. vt. c. de rete. iii. enu. l. j. ff. sed is ꝛc.

Cōtradicere pt vn⁹ multis.

*Et est ꝯtra.

vn⁹ canonic⁹ pt se opponere p defēsione ecclesie. ad idez ex. ꝯ cef. pbē. ex pte. vbi vt Jo. ō fā. hoc fiteri: qō male fereē uersū uabāt: quod serta etiaz si synod⁹ cognouit: caplm illi⁹ ec. nollet defēdi. t h⁹ fa ꝯ ee. ar. q. ij.

Q Uoniam. ¶ Cal⁹. hoc dixit in duas partes. In prima dicitur quod in caldez none romano statuti erat q diaconi & pbri orientalis ecclesie debērent cōtinentiā p̄fā. qō male fereē uabāt: quod serta etiaz si synod⁹ cognouit: ideo statuit iuxta antiquum canonē apostolor⁹ vt nullus quisq; clericus suaz posset habere vxorem: nec propter hoc repellat a pio motione: si dignus fuerit: nec tpe sue ordinatiōis cogatur cōtinentiā p̄fiteri: eo tamen tpe quo ministrat altario, debet abstinere. In secunda ibi: Si quis. dicit q si quis p̄sbyteros vel diacones a contactu legitime vxoris priuauerit, deponi dz: et quicunque clericus causa religiōis suā vxorem abiecerit, deponi debet si in contumacia perseueret.

c ¶ Quoniam. l. quantus.

d ¶ Romani. hic assignatur differentia inter orientales z occidentales.

e ¶ Qui ordinati sunt. i. ordinantur.

f ¶ Apostolice. Quia apostolus precepit vt vir reddat debitum vxori. xxxiij. q. v. ca. j.

Vir debitā vxori nō sp nec vbiq; reddere tenet.

g ¶ Opportuno. Istud est contra Sandulphum et alios qui dicunt quod vir quolibet loco etiam in ecclesia z quolibet tempore tenetur reddere debitum vxori petenti. Sed hoc nō est verum: quia sicut debitor non debet semper venire cum sacco paratus: vt. ff. de solutio. quod dicimus, sic nec vir semper debet esse paratus, nuncius cōfessor cōtradixit, honorabiles cōfessus nuptias et castitatē a dicēs esse cū ppria cōiuge cōcubitū. Suasit itaq; cōcilio ne talē poneret legem grauem esse asserēs cām, que aut ipsis aut eoz coniugalib⁹ occasio fornicationis existeret. et hoc quidem Pānucius (licet nuptiarum esset inexpertus) exposuit: synodusq; laudauit sententiam b eius: et nihil ex hac parte sanciuit: sed hoc in vniuscuiusq; voluntate non necessitate permisit.

Item synodus sexta.

¶ Nō in perpetuum, sed tpe oblationis a cōplexu suarum vxoꝝ sacerdotes abstineant.

Q Uoniā c in romani d ordine canonis esse cognouim⁹ traditū, eos q ordinati sunt e diaconi vel pbri, cōfiteri q nō suis tā copulentur vxorib⁹: antiquū sequētes canonem aplice f diligētie, z constitutiones sacroꝝ vtroꝝ, legales nuptias āmodo valere volumus: nullo mō cū vxoribus suis eoz connubia dissoluentes, aut puiantes eos familiaritate adinuicē in tēpore opportuno g. Quicunq; ergo diligens h inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione aut diaconali aut sacerdotali: hi nullo mō, phibeātur ad talem ascendere gradū p vxoris sue cohabitatione: nec cetiā tēpore ordinationis sue, pfiteri castitatem cogantur, q abstinere debeāt a legalis vxoris familiaritate. Item opz eos qui altari ministrāt, in tpe oblationis sanctoꝝ continentes i esse in oibus, vt a deo possint consequi que, suppliciter postulāt.

¶ Si quis igitur presumpserit contra apostolicos canones aliquos p̄sbyterorum z diaconorum priuare a contactu et a cōmunione legalis vxoris sue: deponatur. Similiter et p̄sbyter aut diaconus qui religionis causa vxorem suaz expellit, excōicetur: si vero in hoc permāserit, deponatur.

Hoc autē ex loco intelligendum est. orientalis enim ecclesia (cui serta synodus regulam viuēdi p̄scripsit) votum castitatis in ministris altaris non suscepit.

Unde Stephanus papa ait.

¶ Occidentalis non orientalis ecclesia castitatis votum obtulit.

Aliter se orientalium traditio habet ecclesiarum: aliter hui⁹ sancte Romane ecclesie. nam earum sacerdotes, diaconi aut subdiaconi matrimonio copulātur. k istius aūt ecclesie vel occidentalium nullus sacerdotum a subdiacono vsq; ad episcopū licētiam habet coniugium sortiendi. Similiter et capitulū xxxiij. q. iiij. christiano.

h ¶ Diligens. Jd est dignus.

i ¶ Continentes. Sed nunquid in orientali ecclesia vir potest promoueri sine licentia vxoris? Dicit h. quod sic: q nec fit ei preiudicium aliquod. Sed certe preiudicium fit ei: quia post mortem vir non potest contrahere. Item et in alio fit ei preiudiciū: q a tpe vicis sue nō debet ei cōmisceri: cū etiā ad tempus vir inuita vxore non possit orare: vt. xxxiij. q. iiij. apostolus. sed ibi exponē orare id est pegrinari. Jo. nes.

¶ Hoc autē ¶ Cal⁹. Modo Gratianus soluit supradictā obiectionem: et dicit q hec duo ca. intelliguntur de clericis ordinatis ecclesie que nō susceperūt votum castitatis: cui serta synodus pefuit: lz occidentalis sic: et hoc pbatur p sequens ca.

Aliter. ¶ Cal⁹. Dicitur in hoc cap. q alia est traditio orientalis eccl̄ie: et alia occidentalis. Naz in orientali eccl̄ia oēs clerici indistinc̄te possunt vna nup trimonio ꝓtracto. In occidentali hoc sp eccl̄ia alr seruaf.

k ¶ Copulant. i. copulato vtunf.

Multi ex hac lite: nra direxūt q orientales possint cōtrahere in sacris ordinibus. sed eis obstat. j. disti. pri. si quis eoꝝ. sed ipsi dicunt q ibi

bis p̄fixit regulam.

¶ Similiter. ¶ Cal⁹. In hoc ℣. ostendit Gratianus qualiter intelligantur tria capi. in. xxviii. dist. scilicet consulendum. z p̄sbyterum. z si quis discernit. et vnum q. cap. in. xxxiij. dis. si subdiaconus. Dicit enim quod illud capi. consulendum, locale fuit: quia Bulgari nondum susceperant votum continentie. In cap. p̄sbyterum, non legitime nuptie intelliguntur: secunde scilicet. si quis discernit, locale fuit: vel intelligitur de vxore que ducta fuit in minoribus ordinibus. Similiter cap. illud

si subdiaconus. de secunda vxore intelligitur.

a ¶ Nicolai. xxviij. dist. ¶ sulēdū.

b ¶ Synodi. xxviij. dist. pbm.

c ¶ Si qs. ō. xxviij. dist. si qs.

d ¶ Si subdiaconus. xxxij. dist. si subdiaconus.

¶ Eruanda. ¶ Hec dist. dicitur in. vj. partes. In prima parte probat q̄ in sacris nullus potest habere vxorem: in minoribus autem pōt et etiā habere beneficiū. hēc probat p tres auctō. Scda ibi: Nullus. Tertia ibi: veruz. Quarta ibi: Prohibentur. Quinta ibi: Interdicit. Sexta ibi: presbyterū. Jo. de fan.

¶ Casus. hic inducitur. xxxij. dist. in qua dicitur q̄ in occidentali eccl̄esia clerici in sacris ordinibus constituti debent continentiā seruare: vt probatur per sequēs ca. Sed in minoribus ordinibus nō coguntur.

e ¶ Seruanda est. In hac. xxxij. dist. adhuc prosequitur de cōtinentia clericorum. Dicit ergo q̄ constituti in quatuor sacris ordinibus tenentur cōtinere: et qui nō fuerint continentes, puniūtur officio et beneficio, etsi habent publicas concubinas, nullus missam eorum audiat: et vt facilius possint ea seruare continentiam, precipitur eis vt extraneas earum feminarū familiaritatem vitent: Joan. Sed nunquā quilibet ea se, ordo est sacer? Et certe videt q̄ sic. naz dicit in lib. iij. sentētiarū. xxij. distin. c. j. in princi. q̄ ordo est sacruz signaculum in quo traditr spūalis potestas ordinato, et officiū: et in quolibet ordine confert gratia si digne sumatur: vt ibi dicitur. Solu. re vera quilibet ordo est sacer est: sz quatuor precipue dicuntur ordines a sanctitudine castitate et cōtinentia quam inducūt. ō. xxviij. di. tuz. Dicimus. ¶ ca. decet nullum. et ca. decet q̄ vnuz finem.

Hic q̄ritur an ordo sit sacri.

Omnū. ¶ Casus Questū fecerūt a Leone an vni subdiaconi possint habere vxores? Et ipse respondet q̄ clerici in minoribus ordinibus constituti si contrahant, immunes a culpa: sz hoc oēs ordinibus non li dimittit. Unde qui habent, sint tanq̄ nō actū cōhabentes: et qui secratio nō habent, permaneāt singulares. cui etiā Et si hoc custodit domus in subdiacono: multo fortius in diacono, presbytero, et episcopo custodiri oportet.

f ¶ Que in alijs. id est laicis.

g ¶ Clericorum. sacrorum.

h ¶ Singulares. id est diuisi ab eis.

i ¶ In hoc ordine. Id est subdiaconali.

k ¶ A capite. Id est ab episcopatu. ē ordo. Et sic videtur q̄ episcopatus sit ordo. iij. distinct. si seruus. et. xciij. distinct. diacones. et distinct. xxj. cleros. sic. xxviij. distinct. nullum.

l ¶ Item. hic habent quidam cap. quod est. xxvij. q. ij. multorum. ¶.

¶ Nicolai ex loco consideratur: q̄ gens Bulgarorum nouiter ad fidem conuersa, ppositū sacre religionis ex integro assumere nondum didicerat.

¶ Ex autē in cap. vj. synodi hos pter non legitimis nuptijs detentos punit: non legales nuptie, sed secunde intelligende sunt: a quibus authoritate canonica sacerdos quilibet debet esse immunis. Illud autē Gangrensis cōcilij: Si quis discernit presbyterū cōiugatū ¶. similiter intelligēdum est vel localiter traditū, vel coniugatū ab ea esse appellatū quā ante tempus ordinationis sue duxerat. Illud quoq̄ Martini pape, Si subdiaconus secundam duxerit vxorem, non dissimiliter intelligēdum est. primā enī vxorem ante subdiaconatū habere permittit: qua defuncta vel castitatē pfessa, pmouetur iste ad subdiaconatum. pmotus autē si secundas desiderauerit nuptias, sententie Martini pape subiacebit.

¶ Distinctio. xxxij.

Eruāda est ergo continētia ab oīb⁹ in sacris ordinib⁹ ꝓstitutis. Unde Leo papa ait.

¶ Non erūt conubiū subdiaconibus conceditur.

Omniū sacer dotuz tā excellēs est electio: vt hec que in alijs mēbuis ecclesie vacant a culpa, in illis tñ habeantur illicita. cū enī extra clericorū ordinē cōstitutis, nuptiarum societati et procreationi filioum studere sit liberum: ad exhibendam tamen perfecte continētie puritatem, nec subdiaconibus carnale connubium quidem conceditur: vt etiam qui habent, sint tanq̄ non habentes: et qui non habent, permaneāt singulares et innupti. Quod si in hoc ordine qui quartus extat a capite, dignum est custodiri: quanto magis in primo vel in secundo tertioue seruandum est: ne aut leuitico, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisq̄ idoneus existimetur qui se a voluptate luxurie necdum refrenasse detegitur.

Item Gregorij Leoni episcopo Latinensi.

¶ Dalca.

Multorum relatione cōperimus hanc apud vos consuetudinem olim tenuisse, vt subdiaconi suis licite misceant vxoribus. quod ne denuo quisq̄ presumeret, a seruo dei sedis nostre diacono ex authoritate nostri predecessoris est isto modo prohibitum, vt eodem tempore hi qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum de duobus eligerent: id est aut a suis vxoribus abstinerēt, aut certe ministrare nullo modo presumerent. et quantum dicitur speciosius, tunc subdiaconus pro hac re ab administrationis se suspendit officio: et vsq̄ in obitum sui tempous notarij quidem gessit officium: et a ministerio, qō subdiaconum oportuerit exhibere, cessauit. Et post aliqua. Decetero vero fraternitas tua sit omnino solicita vt quos ad hoc officium contigerit promoueri, hoc ēmaxime diligenter inspiciat, ne si vxores habent, miscēdi se cum eis licentia potiantur: sed ad similitudinem apostolice sedis eos cuncta obseruare sua nihilomin⁹ districtione ꝓstituat.

Item Greg. Augu. anglorū episcopo.

¶ Extra sacros ordines ꝓstitutu ducant vxores: et ab ecclesia stipendia accipiant.

SI qui vero. ¶ Tasius. Quesiuit Augu. anglorum epps a Grego. quid deberet fieri de clericis in minoribꝰ ordinibꝰ constitutis qui continere non possunt, & respondet Grego. q ipsi debẽt vxores accipere, & stipẽdia sua recipere exteriꝰ. Et hoc pbat exemplo patrum, qui diuidebant singulis pro ut quibusq; opꝰ erat. Et debẽt viuere sub regula sua ecclesiastica: et ligua & corde a malo abstinere.

a ¶ Exteriꝰ. Signatur contrariũ, xij. q. j. necessaria. et de cõse. dist. v. in omnibus. vbi dicit q omnes clerici simul dormirẽt. Sz dic vt not. xij. q. j. quia tua.

b ¶ Inuigilẽt. Licet em sint vxorati, tamen abstinebũt a negociationez armis: vt lxxxviij. distin. fornicatri. xx. q. iij. eos. sic ex de ele. transmissam. & lxxxj. distin. dictum.

De illo. ¶ Tasius. Quidã episcopꝰ permisit alicui subdiacono ducere vxorem: de quo papa eum reprehendit: cũ tantum clericis infra subdiaconatum liceat ꝺ habere matrimonium.

c ¶ Damꝰ. Sed nunquid papa dare potest subdiacono licentiã contrahẽdi? Videt q sic. xxxv. q. j. nã dispẽsat ecclesia cum consanguineis, & dispensat in aliis votis: vt extra de vo. & vo. redemp. ex multa. & in iuramentis: vt. xv. q. vj. authoritatem. vbi dicitur, dissolue obligationes impietatis. Econtra videtur: vt ex de sta. mo. cum ad monasterium. in fi. Sol. si votum ipsum obliget ordinatum, papa nõ potest dispensare. sed si constitutio obliget, & non votum: tunc xxv. q. j. potest papa dispensare: quia contra constitutiones ecclesie bene dispensat. xxv. q. j. sunt quidam. Jo. Ego credo dã. Jo. q papa possit dispensare: cum hoc non sit contra articulos fidei: & ipse habeat plenitudinem potestatis: vt. ij. q. vj. decreto. & ca. sequen. B.

Vllꝰ. ¶ Hec est scba pars dist. in qua dicitur qõ in duobus ca. se. continetur. Jo. de san.

¶ Tasius. Precipit papa in hoc capi. vt nullus audiat missam sacerdotis quem scit indubitanter habere concubinam, aut subintroductam mulierem. Synodꝰ etiam hoc sub excommunicatione precipit. Quod sequitur, est .S. Gratiani.

d ¶ Audiat. Contrarium legitur. xxviij. distinc. consulendum. xv. queſt. viti. ca. viti. Sed hic loquitur de illo cuius crimen notorium est, vel per sententiam, vel per propriã confessionẽ: vt extra de coha. cleri. et mu. vestra. nunno si adhuc post sententiaz corrigi voluerit, nõ dicam eum suspensum ipso iure: vt lxxxj. distinct. si qui sunt presbyteri. extra de cohabi. clerि. & muli. ca. sicut. B. tamẽ dicit hunc canonẽ fuisse quãdoqz late sentẽtie, sed hodie non esse. Et hoc quod dicit, specialis est in hoc crimine fornicatio: nisi, vt notoꝰ fornicator sit suspensus ipso iure, vel simoniacus: vt .j. .S. verum. sed in aliis criminibꝰ non est expressum. et ideo licet notoria sint nõ est propter illa abstinẽdum ab officijs ipsoruz. vel dic q licz notorius fornicator ipso actu sit suspensus: tamen propter contrarium actuz ipso iure restituitur ei officium. lxxxj. distinct. si qui sunt. vnde ẽ civo penetet, licite celebrat. Joan. Sed certe quicquid dicat Joan. hoc tene p certo, sive sit notorium per sententiam, sive per confessionem, vel per

SEqz vxorẽ ducere non licet.

DE illo clerico Alueri- co noie quem per ordines ecclesiasticos vsqz ad subdiaconatũ castum vixisse dicitis: cur vestra authoritate vxorẽ duxerit, miramur: eo q nulli vnqz (exceptis illis quibꝰ ecclesiastica regula habere permittit) vxorem habendi licentiam damꝰ ⁊c. Item Nicolaus papa omnibꝰ episcopis.

¶ Hõ audiat missa presbyteri cõcubinam habentis.

NVllus missam audiatꝰ presbyteri quẽ scit cõcubinam indubitanter habere aut subintroductam mulierem. Unde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulũ sub excõmunicatione statuit, dicẽs: Quicũqz sacerdotũ, diaconorũ vel. sicut in subsequẽti capitulo Alexãdri secũdi cõtinet.

Item Alexander. ij.

¶ Hõ est audiẽda missa a pbytero qui cõcubinã habet.

PReter hoc autem precipiẽdo mãdamꝰ vt nullꝰ missam audiat presbyteri quẽ scit concubinã habere indubitanter, vel subintroductã mulierẽ. vnde etiã sancta synodꝰ hoc capitulum sub excõmunicatione statuit, dicens: Quicunqz sacerdotũ, diaconoruz, subdiaconorum, post constitutũ beate memorie predecessoris nostri sancti Leonis pape et Nicolai de castitate clericorum cõcubinam palam duxerit, vel ductã non reliquerit: ex parte omnipotentis dei, & authoritate principum apostolorum Petri & Pauli precipimus et omnino cõtradicimus vt missas non cãtet, nec etiam euangelium legat, neqz epistolam ad missam, neqz in presbyterio cum his ad diuina officia qui prefate constitutioni obedientes fuerint, maneat,

† Sz vxorẽ habent.

‡ Nec etiã põt dispẽsare ad ꝓpositũ. xxv. q. j. sunt quidam. Jo. Ego credo dã. Jo. q papa possit dispensare: cum hoc non sit contra articulos fidei: & ipse habeat plenitudinem potestatis: vt. ij. q. vj. decreto. & ca. sequen. B.

† Ꝺ cõtinent. j. q. iij. fal natos.

† Fote nõ bene vt Joã. q. nõ fauz of ficiũ nõ dyz pter cõ fio. Ite ne. ꝺ ne. et c. duer fio. Ite † xij. q. j. necessa. ruz. de ple. dis. v. i oĩs vbi de hoc. Excẽ eam plit ꝺ decimas nõ solũt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clerico a ecclesia: nō subtrahendi beneficium: ‡ quia relegato ad tempus bona non adimuntur, nisi hoc in sententia exprimatur. C. de pe. de portatorū. quia dū aliis rationib⁹ q̄o constringi potest, non sunt ei subtrahenda. C. de execu. rei iudi. stipendia. Joā. immo dico q⁹ nec hec adimerentur, nisi in sententia exprimeretur, quid de hoc iuris sit, nō tanū in questionibus. B.

‡ cōtinent. j. q. iij. saluator.

¶ Ab ecclesia. Hoc concedo in suspenso a canone. idē est in excommunicato. extra de ap. pastoralis. non ita dico in suspenso ab homine, q⁹ ibi statim debeat amittere beneficium: ‡ quia relegato ad tempus bona non adimuntur, nisi hoc in sententia exprimatur. C. de pe. de portatorū. quia dū aliis rationib⁹ q̄o constringi potest, non sunt ei subtrahenda. C. de execu. rei iudi. stipendia. Joā. immo dico q⁹ nec hec adimerentur, nisi in sententia exprimeretur, quid de hoc iuris sit, nō tanū in questionibus. B.

[a] ¶ In dispositione. Argu. p cōmuni vita clericor.: ‡ vt j. q. ij. facer dos. Sed contra: variē sunt cōsuetudines. i. e. placuit. extra de const. cum oēs. ‡ de ele. cum ecclesia vulterana.

[b] ¶ Separētur. Arg. q̄ laici excōmunicandi sunt q̄ decimas vel oblationes soluere nolunt. xvj. q. j. statuimus. ‡ ca. reuertimini. xiij. q. ij. qui oblationes. xij. q. j. duo sunt genera.

¶ Verū. ¶ hec est tertia pars dist. in qua ponit ca. Urbani in quo dicit que differentia sit inter sacramenta celebrata a malis catholicis, vt in necessitate possint sumi: ‡ celebrata ab hereticis, que nullo modo possint sumi, preter baptisma, Joan. de fan.

¶ Cassus. Dicitur est. ℣. in. c. null⁹. ‡. c. preter hoc. q⁹ nullus debet audire missam sacerdotis quem scit cōcubinā indubitanter habere, sed hoc videt cōtradicere Hieron. ‡ Aug. ‡ multis aliis qui dicit sacramenta non esse sperienda in bono vel malo prelato: vt. j. q. j. in multis. c. Sed hec contrarietas soluitur in epistola Urbani, que epistola infra sequitur statim.

[b] ¶ Verum. Hic. ℣. dividit in tres partes.

[e] ¶ Hieronymo. j. q. j. sicut Christus.

[f] ¶ Augustino. j. q. j. si fuerit. ‡ ca. neq; in hole.

[g] ¶ In epistola. j. q. iij. saluator.

[h] ¶ Preposito sancti Uincentij. epistola destinata fuit ab heretico, in qua multa ‡ obiciebantur ei. f. verū vera essent sacramēta vel sacrificia hereticor: cui cum nō responderе posset, misit eam pape Urbano vt responderet ipse vero respondit ad singula.

¶ Ad hoc vero. ¶ Cassus. Dividitur ergo hoc ca. vel hec epistola in duas partes. In prima parte ponuntur due questiones: quarum prima est vtrum sacramenta sint recipienda a criminosis? Respondet Urbanus q⁹ vera sunt sacramenta in sui essentia a quocunq; fiant: dummodo fiant in forma ecclesie, ‡ ab his qui potestatem habent conficiendi: ‡ recipienda sunt ab eis nisi sint heretici vel schismatici. ‡ hoc probat auctoritate Augustini. Nico. tamen ‡ Greg. precepерunt ab officijs simoniacorū et iacentiū in fornicatione manifesta abstinendū esse. Secūda questio fit completiue: aut non sunt vera sacramēta que conficiūtur ab istis: nec habēt virtutis effectū: aut sunt vera. Si non sunt vera: ergo neq; agentib⁹ neq; suscipientibus obsunt. Si sunt ℣a: ergo sperni non debent. Et respōdet Urban⁹ q⁹ ℣a sunt. Uerūtamen contra statuta Greg. ‡ Nicolai nō sunt recipienda de manib⁹ eorum. In necessitate tamen ab istis scilicz simoniaco et notorio fornicatore possunt baptisma suscipi ‡ etiam eucharistia. In secunda parte que incipit ibi, hec de malis: dicit q⁹ sacramenta schismaticorū et hereticorum vera sunt, vt dicūt doctores ecclesie: sed non habent effectum donec fuerint reconciliati ecclesie vel ipsi vel ordinati ab ipsis, per manus impositionem: sed non sunt recipienda ab ipsis. in mortis tamen articulo tantum baptisma ab eis recipi potest. Cypr. tamen ‡ lxxx. episcopi cum eo diterūt baptisma hereticor esse lauacrū diaboli. Sz reprehensi sunt ab Augustino, Stephano, Cornelio, et aliis pontificib⁹ Romanis: cum melius sit a talibus baptismum recipere, ℔ in eternum perire. Et hanc sententiam sequitur tota ecclesia.

[a] Dicitur. ℣. in. c. null⁹. ‡. c. preter hoc. q⁹ nullus debet audire missam sacerdotis quem scit cōcubinā indubitanter habere, sed hoc videt cōtradicere Hieron. ‡ Aug. ‡ multis aliis qui dicit sacramenta non esse sperienda in bono vel malo prelato: vt. j. q. j. in multis. c. Sed hec contrarietas soluitur in epistola Urbani, que epistola infra sequitur statim.

[b] Verum. Hic. ℣. dividit in tres partes.

[e] Hieronymo. j. q. j. sicut Christus.

[f] Augustino. j. q. j. si fuerit. ‡ ca. neq; in hole.

[g] In epistola. j. q. iij. saluator.

[h] Preposito sancti Uincentij. epistola destinata fuit ab heretico, in qua multa ‡ obiciebantur ei. f. verū vera essent sacramēta vel sacrificia hereticor: cui cum nō responderе posset, misit eam pape Urbano vt responderet ipse vero respondit ad singula.

¶ Ad hoc vero. ¶ Cassus. Dividitur ergo hoc ca. vel hec epistola in duas partes. In prima parte ponuntur due questiones: quarum prima est vtrum sacramenta sint recipienda a criminosis? Respondet Urbanus q⁹ vera sunt sacramenta in sui essentia a quocunq; fiant: dummodo fiant in forma ecclesie, ‡ ab his qui potestatem habent conficiendi: ‡ recipienda sunt ab eis nisi sint heretici vel schismatici. ‡ hoc probat auctoritate Augustini. Nico. tamen ‡ Greg. precepерunt ab officijs simoniacorū et iacentiū in fornicatione manifesta abstinendū esse. Secūda questio fit completiue: aut non sunt vera sacramēta que conficiūtur ab istis: nec habēt virtutis effectū: aut sunt vera. Si non sunt vera: ergo neq; agentib⁹ neq; suscipientibus obsunt. Si sunt ℣a: ergo sperni non debent. Et respōdet Urban⁹ q⁹ ℣a sunt. Uerūtamen contra statuta Greg. ‡ Nicolai nō sunt recipienda de manib⁹ eorum. In necessitate tamen ab istis scilicz simoniaco et notorio fornicatore possunt baptisma suscipi ‡ etiam eucharistia. In secunda parte que incipit ibi, hec de malis: dicit q⁹ sacramenta schismaticorū et hereticorum vera sunt, vt dicūt doctores ecclesie: sed non habent effectum donec fuerint reconciliati ecclesie vel ipsi vel ordinati ab ipsis, per manus impositionem: sed non sunt recipienda ab ipsis. in mortis tamen articulo tantum baptisma ab eis recipi potest. Cypr. tamen ‡ lxxx. episcopi cum eo diterūt baptisma hereticor esse lauacrū diaboli. Sz reprehensi sunt ab Augustino, Stephano, Cornelio, et aliis pontificib⁹ Romanis: cum melius sit a talibus baptismum recipere, ℔ in eternum perire. Et hanc sententiam sequitur tota ecclesia.

[i] ¶ Ad hoc. Hic incipit ca. vbani.

[k] ¶ Et veneranda. Et etiam suscipienda: et per hoc respondet duabus questionibus. Sez q⁹ ipsa sacramenta vera sunt, ‡ preterea q⁹ suscipiēda sunt: ‡ ita facias vim in verbo illo veneranda.

[l] ¶ Malus. Non sufficienter probat hoc, cum aliud dici possit in baptismo, aliud in ceteris. nam et a paganis conferri potest. de consecratione distinctione. iij. a quodam. sed melius probat per sequens: non abhorreat ꝛc. Baptizare potest pagan⁹.

[m] ¶ Columba. i. bonus christianus.

[n] ¶ Attamen. Hucusq; intelligitur de malis occultis et de illis qui tolerantur.

[o] ¶ Constiterit. Per sententiā: vel per confessionē: vel per rei euidentiā: vt. ℣. dixi in ca. nullus.

Laicus quis potest suspendere clericos, et excommunicare: quia excommunicatio est iurisdictionis potius q̄ ordinis. Argu. contra de elec. transmissam. nam electioni possunt interesse laici. habetur. distinc. adrianus. et ca. in synodo. et argu. xcvi. dist. bene quidē. et ca. nos ad fidem. et cauſis matrimonialib⁹. xxxv. q. v. ad sedē. circa me. ij. q. v. mennā. Jo.

Bartholdo. Hoc tamē videtur alienū a laico, cum de rebus spiritualibus se non intromittat: vt extra de iudi. decernimus. immo vt ibi dicit, phibetur prelatis vt talia laicis non committant: tamē dūs papa qui habet plenitudinem potestatis, eis posset cōmittere vt excommunicarēt. ij. q. v. mennā. Bar.

Officium. Ystud intelligit de notorio simoniaco sicut de notorio fornicatore. melius credo q̄ etiam occultus simoniacus suspensus sit si est simoniacus in ordine: vt. j. q. j. reperiunt. suspēsus est enim quo ad se, et quo ad alios. hoc ideo dicit, quia q̄libet peccator. suspēsus est quo ad se,

Simoniac⁹ an sit suspēsus.

De licz nō q̄ ad alios ho etiaz preter notoriū fornicatorē, et occultū simoniacum. vide Jo. i gl. vbi videas.

Scilz hereticus et schisma ticus.

Et nō e corpus

Et q̄ sit

ab occulto simoniaco in ordine, quē scis esse simoniacū, non debes recipere sacramenta: vt dicti. j. q. j. si q̄s a simoniac⁹. et pbat ex de simo. per tuas. sed a quolibet alio qui ad hūc tolerat, potes recipere: quia licet quilibet peccator sit quo ad se suspensus: vt. j. q. j. sacerdotes. nō tamen quo ad alios: vt hic patet, et. xv. q. vi. ca. vl. sic quando aliquis est suspēsus quo ad alios, et non quo ad se: vt extra de de. peregri. tue.

Porro. hec sunt verba Urbani.

Si. exponitur. i. ḡnus.

Presumunt. i. presumptiue conficiuntur.

Sed agētibus. Ab illo loco vsq; ad illū locum cete Christi ruz, agit de simoniaco, et de fornicatore. et ab illo loco vsq; xxiij. q. ibi sciendum. loquit de hereti co et schismatico: et tres inj. c. viti. nuuntur differētie inter hos duos: scz simoniacum et fornicatorē: et inter illos duos scz hereticū et schismaticum, nō not. Prima est q̄ simoniac⁹ et fornicator tēpore necessitatis cōferūt duo sacramēta. s. baptismū et corp⁹ Christi: scz illi baptisma tm. Scda est q̄ isti ferūt sacramētū et effectū. ar. crū sacramenti: illi tm sacrm. Tertia: qz ordinati ab istiusmodi ad digne penitentie lamenta reuocarent. Scribit eis predecessor noster Grego. Rodulpho et bertulpho ducib⁹ inter cetera. Officiū simoniacoz et in fornicatione ia cētū sciēter nullo modo recipiatz: et quātū potestis, tales a sanctz ministeriys vbi oportuerit, prohibeatz tē. Quoc ad hec que tibi sylogistice i cadē epistola objiciunt: et si corp⁹ et sanguis Christi nō sunt, et alia que predixim⁹, siue ſrutis effectū non habeāt: q̄d hoc agentibus obsunt: q̄ si habent, cur spernunt si ab indignis presumunt: Ad hec inquā ita respōdem⁹: ppias quidē habēt virtutes et dignitates, vt prefatus Augu. ait super Jo. cōtra donatistas: scz agentib⁹ vel suscipiētib⁹ hec eadē sacramēta cōtra prefatoz pontificū institutā (nisi forte sola morte interueniente, vtpote ne sine baptismate vel cōmunione q̄libet humanis reb⁹ excedat) eis inēs agētib⁹ vel suscipiētibus intantū obsunt, vt vere idolatre sint: cum talib⁹ et ordinationum et sacramentorū cōfectio, et aliter q̄ permissum est sciēter susceptio, vehementer a sanctis canonibus prohibeantur. ait enim Samuel, pheta. Quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scel⁹ idololatrie nolle acquiescere. Hec de malis catholicis qui intra ecclesiam sunt. Ceterū schismaticorum et hereticorum sacramenta quoniā extra ecclesiam sunt, iuxta sanctorum patrum traditiones, scilicet Pelagij, Gregorij, Cypriani, Augustini, et Hieronymi, fatem⁹ quidem sacramentoz habent: non autē virtutē, effectū habere pfitemur, nisi cum ipsi vel coz sacramētis initiati per man⁹ impositionē ad catholicam redierint vnitatē. Sciēdum vero q̄ canones apostoloz (quorum authoritate ouētalis et parte Romana vtit ecclesia) etiā insignis Cyprian⁹ martyr et lxx. epi cum eodem baptisma hereticoum, lauacrum diabuli appellant. Stephanus vero et Cornelius martyres et

Initiati. i. cōsecrati. si. de consecr. dist. ij. q. coz⁹. et. q. ij. aurum. xxvij.

Per man⁹. j. q. j. hi. qui. Sed q̄d dicens de penitentia nunq̄d est ab istis precisis accipiēda? Rñ. in casu necessitatis eis possum⁹ pfiteri. nā et cuilibet. de pe. dist. j. quē penitet. scz licz eis cōfiteamur, tamē nō debem⁹ recipere ab illis penitentiā: qz nec in eo casu imponēda est penitentia sed imotescēda. xxvj. q. vij. ab infirmis. Uel dic q̄ nō debemus eis confiteri. xxiij. q. j. ſ. sed istud. in fi. de pe. dist. vj. c. qui vult. et illud ne inducam nos in desperationē sicut iudei iudā cum et penitenti dixerunt, q̄d ad nos? videris. de pe. dist. j. ijs potestatis.

Apostoloz. i. q̄ sub nole apostoloz facti sūt: scz sunt apocryphi. xv. di. sancta Romana. xvj. di. canones. ij.

Quorum. Simplex est hec relatio.

Ex parte. xxxj. dist. aliter.

Diaboli. Si quo ad effectū dixissent in detestationem criminis hereticos, bene dixissent: scz hoc dixerūt qz nō credebāt esse sacramētoz veritatē apud hereticos: et ideo reprehensi fuerūt ab Augu. ij.

Appellant. j. de consecr. dist. iij. quomodo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ In baptismo. Uideturq; nec baptismus in necessitate ab heretico sit accipiendus. nam cordis contritio sufficit. vt de cõse. dist. iij. baptismi vicem. sic nec corpus christi. xxiij. q. j. ca. pe. & vlti. quia q̃ credit, manducat. de cõse. di. ij. vt quid paras? Rñ. hec est ratio, quia baptismꝰ necessarioꝰ est. nam in eo delẽtur omia peccata, adeo q̃ etam ignis purgatorij pena nõ sẽtietur. de conse. di. iij. fine. nõ autem ita est in cordis cõtritione vel penitẽtia. Nã per ea non potest purgatorium euitari, q̃ excedit oẽm penã quã hic quis possit sumere, ẽm q̃ hec colligunt de peni. dist. vlti. ca. vlti. et xv. di. q̃ in aliud.

b ¶ Necessarioꝰ. Imo est ianua omniũ sacramentorũ. j. qõ. j. si quis confugerit. de cons. distin. iij. di vero. et de presb. non bapti. veniens.

¶ Prohibentur.

c Hec est. iij. ps dist. in qua probatur qualiter debeant puniri oẽs qui in sacris recipiunt vxores, vel retinẽt concubinas: et dicit q̃ debent a clero submoueri, et vxores mancipari seruitũ. & hoc p̃dat p. viij. authoritates sanctorũ patrum. Ja. de fan.

¶ Casus. Conclusit Gratianus ex supradictis q̃ sacramenta de manibus hereticorũ simoniacorum et in fornicatione iacentium non sunt recipienda, non quin sint vera sacramenta, sed ideo sit vt tales sacerdotes propter verecũdiam facilius ad penitentiã prouocentur, si viderint se cõtẽni.

d ¶ Si quis eorũ. ¶ Item. d. c. enidenter est cõtra illos qui dicunt q̃ greci possunt contrahere in sacris ordinibus, cum hoc. c. sit texte synodi: et sexta synodus prefixit eis regulam viuendi: vt. xxxj. distinct. nicena. et ca. quoniã. ¶. hoc autem. patet etiã q̃ apud eos in sacris ordinibus non cõtrahitur matrimonium: nec etiam tempore apostolorum licitum fuit contrahere in subdiaconatu: vt. lxxxiij. dist. cum in preterito.

e Ecclesie. ¶ Casus. Clerici quidam in pubertate xviij. ann. positi volebant ad subdiaconatum non promissa continentia promoueri, quibꝰ resp. cõci. carthaginensi. iij. pontifices romani, et venerabilis Augu. in li. de baptismo eundẽ Cypriani et prefatos epos ob hãc causam vehemẽter redarguunt, affirmantes baptisma siue ab heretico siue schismatico ecclesiastico more celebratũ ratum esse baptisma: et merito, q; alia in baptismo a, et alia in reliquis sacramẽtis cõsideratio est: quippe cum in ordine prior & necessarior sit. subito enim morituro prius baptismate q̃ dñici corporis cõmunione vel aliꝰ sacramẽtis consulitur: & dũ forte catholicus non inuenitur, sanctiꝰ est ab heretico baptismi sacramẽtum sumere, q̃ in eternũ perire. & hãc sententiã prescriptorũ pontificũ Cornelij, Stephani, & Augustini, secuti sunt Syriciꝰ, Innocẽtiꝰ, Leo, Anastasius, et magnus Gregorius, et oẽs catholica ecclesia tenet. Prohibentur ergo de manibus taliũ sacerdotum sacramẽta suscipi: non quin sint vera q̃tũ ad formã et effectum: sed quia dum huiusmodi sacerdotes se a populo contẽptos viderint, ruboꝛe verecũdie facilius ad penitentiam prouocantur.

Item ex. vj. synodo.

¶ Qui vxorem ducere vult aut ducant vxores, aut cogantur continentiam profiteri si volunt subdiaconi fieri.

d ¶ Pubertatis. plene, que est. xviij. annorum in secularibꝰ clericis: sed. xx. in monachis. xx. q. j. illud. xx viij. distinctio. de his. hec enim dicitur plena pubertas: vt insti. de adop. ¶. minore. Sed quantũ ad matrimonium contrahendũ dicit plena pubertas. xiij. anni in viro, vel. xij. anni in muliere: vt ff. de despõ. impu. puberes. e ¶ Cogantur. j. e. placuit. contra. Sed illud quãdo ecclesia penuriam non patitur. ar. lv. dist. ca. j.

Subdiaconi=bus. ¶ Casus. Quesiuit Bonifaciꝰ an subdiaconi sui episcopatus possint vxores ducere: & respõdet Grego. q̃ non: sed hoc statuit de illis q̃s decreuit & alijs nec quod decretũ fuit, alicuiꝰ temeritate vult violari.

f ¶ Cõtumacia. Quia nõ est fauore alicuius persone omittẽdũ quod statutis generalibus cõtinetur. lxj. dist. miramur.

Os q̃. ¶ Casus. Quidaz diaconi contrahebant de facto, vel vxores quas ducerãt ante sacros ordines, cognoscebant. Unde respõ. Urbanus q̃ tales ab officio et beneficio suspendãtur et si incorrigibiles fuerint, daꝫ licentia principibus vt eorum feminas mancipent seruituti: et si episcopi huic prauitati cõsenserint, suspendãtur.

Hanc sniam sequit Inn. et Inno. ff. ẽ cõha. cle. ca. j. in fi. etiaz vbi de hoc. Archi.

Ordinentur subdiaconatus hoc faciant.

Si quis eorum c qui ad clerũ accedunt, voluerit nuptiali iure mulieri copulari: hoc ante ordinationez subdiaconatus faciat. Item ex cõcilio carthaginensi. iij.

¶ Lectores aut vxores ducat aut cõtinentiã profiteãtur.

Lectores cũ ad annos pubertatis b veniunt, cogantur c aut vxores ducere aut continentiam profiteri.

Item Grego. bonifacio episcopo rhegitano.

¶ Subdiacones cõtinẽtiam obseruare oportet.

Subdiaconib⁹ tuis hoc q̃d de singlis statuimꝰ decernimꝰ obseruari: nec illaz definitionẽ nostrã cuiusq̃ cõtumaciaf sinas aut temeritate corrũpi. Item vrbanus scds in synodo apud melchiam.

¶ Officio et officio careãt q̃ post diaconatũ vxoribꝰ vacãt.

Eos quiꝰ post diaconatũ vxoribus vacare voluerint, ab omni sacro ordine remouemus: officioq; atq; beneficio ecclesie carere decernimus. q̃ si ab episcopo commoniti nõ se correxerint, principibus indulgemus licentiam vt eoz feminas mancipẽt seruitute.

Uxor de iure .S. vlti. Ad hoc pōt dici q̄ cum sit de familia sa-
clerici cerdotis, est de foro ecclesie: sicut et alij qui sunt de fa-
de foro milia eius: vt.lxxxix. dist. indicatū. z. xij.q.ij. ecclesiarum
ecclie. seruos. vel ideo censetur de foro ecclesie, q̄ deliquit in
persona ecclesie: q̄ ratione delicti dicit in me priceps ha
bere iurisdictionē z ratione delicti fit
quis de foro alte-
rius: vt. vj. qō. iij.
placuit.

a ¶ Cōsenserint. hodie deponitur: vt ex de vita et ho
ne.cle. vt clericoū mores. z. lxxxiij. di
stin. si quis epō. et
† .i. qō ex de simo nemo.
dr in il- Sed illud † verū
lis. c. p̄- quando prece vel
dicus. precio cōsensit: vt
grādē- ibi dr in illa consti-
si patri tutione vt clerico-
archē. rum. Si aūt epūs
iste sub negligēs esset: sus-
noie ar pēdat p̄ duos mē-
chiepi ses: vt. j. q. j. q̄dā.
pūet:
vt patz

¶ Rubescant.

¶ Cas. Que
xxj. di. i. sint priarcha grā
c. j. ver- dēn. quid debeat
si. ordo. fieri de his q̄ erāt
Archi. in sacris ordinibus
positi: nihilomin⁹
tñ mulierculas sibi habebāt. Et re-
spon. Urbanus: ni
si eas abiecerint, z
vixerint continen-
ter: si est manife-
stū, sunt ab oi di-
gnitate ecclesiasti-
ca remouendi. Si
autem occultū est,
diuino iudicio re-
seruentur.

b ¶ Secretorum.
Ecclia Et hoc pt̄z q̄ eccle
nō iudi sia non iudicat de
cat ō oc occultis. sic. xxxij.
cultis. q. v. p̄iana. ij. q. v.
Presuluisti. z. vj. q. j.
si oia. Et est ar. p̄
opi. illoꝝ q̄ dicunt
q̄ occultū delictū
nō irrogat irregu
laritatem. Joan. quod est expressum hodie extra de tē-
po. ordi. capi. viti. nisi in homicidio et simonia in ordine. j.
q. j. reperiuntur. B.

Biga- c ¶ Emo. ¶ Virgo. Quid si credit se cōtrahere cum
mꝰ ē cū virgine, z est corrupta? Dico eum non p̄monē-
corrup- dum, cum sit maritus corrupte: vt. lj. distinc. qui in ali-
ta ēt quo. quia ibi nec error nec violēcia excusat: vt. xxxij. q. v.
ignorā- ille autem. sicut nec casus excusat: vt. xv. q. j. ca. vltimo.
ter con Quid si primo corrupi virginem, z postea eam despon-
sau? Argu. q̄ p̄monueri non possum si volo eam du-
trahēs. cere: vt. xxx. qōne. v. qualis. z. j. distinct. proxima. maritū.
hoc notaui in questione. B.

tuti. Si vero epi cōsenserint a
eorū p̄uaitatibus: ipsius offi-
cij interdictione mulctentur.

Item Grandensi Patriar-
che Dominico.

¶ Excludendi sunt a suorum
gradium dignitate subdiaco
ni et deinceps si continentes
esse nolunt.

Rubescāt impij z apte
intelligāt iudicio sancti
spiritus eos q̄ modo in sacris
tribus gradib⁹. s. presbyterā-
tu, diaconatu, subdiaconatu
positi mulierculas nō abiecerint z caste nō vixerint: exclu-
dendos ab eoūdem graduū
dignitate. de manifestis qui-
dem loquimur: secretoꝝ b au-
tē z cognitor⁹ dn̄⁹ z iudex est.

Idem in Weldensi synodo
presidens ait.

¶ Ad sacros ordines non ac
cedat nisi virgo aut probate
castitatis.

Demo ad sacrū ordinez
permittat accedere ni-
si aut virgo c, aut probate ca-
stitatis, et qui vsq̄ ad subdia-
conatum vnicam et virginem
vxorem habuerit.

Item in cōcilio Carthagiñ.

¶ In trib⁹ gradib⁹ constitun
etiā ab vxoribus abstineant.

Lacuit epōs, pb̄tos,
diaconos, subdiacon os
secūdū p̄uia cōstituta etiam
abstinere d ab vxorib⁹: qō nisi
d Lacuit. ¶ Etiam abstinere. i. non contrahere,
e ¶ Sed sm vnius cuiusq̄. No. consuetudinē re-
uandam in mrimonio: vt hic, z. j. e. quoniā. z ex de cog.
spi. c. ij. Sed cōtra ex de spon. duoꝝ. tua. z ex hoc videt
q̄ epūs in sua dioces posit statuere ne acolythi duct
Sed credo hāc cō
suetudinē referen
dam ad beneficia
vt si cōsuetudo sit
vt acolythi vxorati
habeant beneficia, ipsa seruetur,
sed hodie corrigit
p̄ decre. ex de de.
coniu. iohānes. z ca.
cum decorem.

Eriatim.

¶ Cas. Ab-
bas Niceta dice-
bat clericos in sa-
cris ordinibus pos
se cognoscere vxo
res suas. Leo aūt
papa reprehēdēs
eius epistolam di-
cit q̄ clerici in mi-
noribus ordinibus
si sunt extra votū
vel habitū monā-
chalē, possunt vx̄
res sortiri virgines
nō viduas vel re-
pudiatas f: alioqn̄
nec ipsi nec biga-
mi poterunt. pmo
ueri postea. Si au
tem postea volue-
rint, pmoueri, de
bet hoc etiam fieri
de consensu vxo-
ris: que postea nec
maritis nec alijs
debz carnaliter co
pulāri viuente ma
rito vel post mor-
tem.

f ¶ Votum z ha-
bitum. Bene dicit
habitum et votum
quia solus habi-
non solennizat vo-
tū: vt extra de reg.
p̄orrectum.

g ¶ Post mortem.
De ista vxore pos
mortem⁹ illius.

Eriatim et aperte pse
quamur qō sancta Ro
ma. eccle. de gradibus clerico
rū ait. Clericos, ostiarios, lec-
tores, exorcistas, acolythos
si extra votū f et habitū mona
chi inueniātur, z cōtinentiam
profiteri noluerint: vxorē du-
cere virginē cum benedictio-
ne sacerdotali p̄mittūtur: non
aūt viduā aut repudiatā: q̄
propter hoc deinceps nec ad
subdiaconatum p̄ouehi pote
rūt: quia nec laicus nisi virgi-
nem sortitus vxorem, aut bi-
gamus ad clericatum potest
ascēdere: vel si quis ex p̄fa-
tis ordinib⁹ desiderat ad sub-
diaconatum ascendere, non
potest sine consensu vxoris
sue: vt fiat de carnali deinceps spirituale cōiugium, ne-
mine cogente eos. Neq̄ per-
mittitur postea vxor iungi ei-
dez marito suo carnaliter: nec
cuiq̄ nubere in vita, aut post

moti dic q̄ eo ipso quod dat licentiam, intelligitur vouere: similiter etiam ea cuius maritus suscepit habitum re
ligionis. vnde neuter debet contrahere. si tamen con-
traxerit, tenet secundum quosdam. nam votum non fu-
it solennizatum. †Distingue tamen vtrum huius vxo
sciat ius vel dicatur sibi: quia tunc vouere intelligitur,
non tamen solennizatur votum. Si vero ignorat, nec
dicitur: non intelligitur vouere. in vxore tamen promo-
ti secus posset dici non propter votum, sed propter con-
stitutionem ecclesie: scilicet vt non sit matrimonium si
contrahat. et videtur expressum supra. xxviij. distinc.
quia sunt. p. dicit quod in vtraque vxore promoti tm-

gressi votū de presenti dirimit, licet non solēnizet actum. Io. faber dicit aliud esse in vrore ingressi, aliud in vrore promoti: quia illa post mortem contrahit, sed vror promoti non: quia est ratio diuersitatis: quia dignior est clericatus q̄ monachatus, nam etiam bigamus potest esse monachus. xvj. q.i. legi. Sed mirum est q̄ tantus vir hoc dixerit, cuz manifeste obuiet. xxvij.q.j.agathosa. z ca. si quis conjugatus. et. xxxij. q.v. qui vrorē. post fer autē dici q̄ votum vroris solēnizatur ex voto viri promoti: et ita vir vroi communicat voti: vt. xx viij. dis. quia sunt. De hoc no. in dicto ca. qui vrorem.

a ¶ Uoniam. ¶ Uxores ducere. i. retinere.

b ¶ Secte. J. xxviij.q.j. caue. z ca. non oportet.

¶ Nterdixit. ¶ hec est q̄rta pars huius dis. in qua vt clerici fa cilius contineant, supponit Statianus authoritatem hoū capi. q̄ clericis debent vitare familiaritatem z cohabitationē feminarum extraneārum. Io. de fan.

c ¶ Aut sororem. in quibus nil seui criminis existimari fedus naturale permittit: vt ex de coha. cle. c. pe.

d ¶ Idoneas. vt vrores seruoz suoz riam: vt. lxxxj. dist. volumus. z ca. cuz omnibus.

e ¶ Suspiciones. q̄ suspectas mulieres habebāt: vt extra de coha. cleri. ca. j. z. ij.

f Ospitiolū mū. ¶ Da cōtraria. si vnum est bonū, reliquū est malū. fallit in pdigalitate et auaritia duobus capitu. magister accipit concubinam pro vrore quam quis duxit sine solemnitate: vt. J. xxxiij gof. pdist. ¶. concubinam. sed hu. intelligit de vera concubina: quam si quis habuit post baptismum, promoueri J. ca. j.

Item ex concilio Calcedoñ. ¶ Non liceat clericis alterius secte vrorem accipere.

Quoniam in quibusdam prouincijs concessum est lectoribus et psalmistis vxores ducere[a]: constituit sancta synodus cuiq̄ ex his non licere accipere secte[b] alterius vrorem. Item in Niceno concilio. cap. iij.

¶ Nō habitēt cū clericis mulieres, nisi que naturali federe omnē suspicionē excludūt.

Interdixit per oīa sancta synodus non episcopo, nō presbytero, non diacono, non subdiacono, non alicui omnino qui in clero est, licere subintroductam habere mulierē: nisi forte aut matrez, aut sororem[c], aut amitam, aut etiam eas idoneas[d] personas que fugiant suspiciones[e].

Item Hieron. Palea. Hospitiolum tuum, aut raro, aut nunq̄ mulierum pedes terant: quia nō potest toto corde cum deo habitare qui feminarum accessib⁹ copulatur. Femina conscientiam secum pariter habitantis exurit. Nunq̄ de mulierum formis disputes. Femine nomen tuum nesciant. Feminam quam bene videris conuersantem: mente dilige, non corporali frequentia. Si bonum est mulierem non tāgere, malum est[f] ergo tangere.

Item Greg. in dialogo. lib. iiij. ¶ Ubi vrorē tuā quasi sororē dilige: z quasi hostem fugias.

Presbyter. ¶ Casus. Quidā de consensu vroris sue factus fuit presbyter: quem Grego. valde comendat: quia etsi eam post sacerdotium diligeret vt sororem, tamen quo ad carnis officium vitabat vt hostem nec appropinquabat ad eam.

g ¶ Presbyterā. cum qua in minoribus ordinib⁹ contraxerat.

h ¶ Et matricurie. l. habentes curam de reb⁹ ecclesie.

¶ Tce. ¶ Hec dist. diuidit i ḡtuor partes. In pma ponunt. r. impedimēta q̄ impediūt pmouendos. Secūda ibi: cōmuniter. Tertia ibi: laici. Quarta ibi: ceterū. Jo. de fan. vj. ps.

¶ Casus. Concludit Statianus ex supradictis q̄ i sacris ordinibus constituti vrores non possūt habere: nec bigami possunt ad sacros ordines pmoueri. In hac vero. xxxiij. dist. queritur an ille q̄ preter vrorē concubinam habuit, possit promoueri? Et respondet q̄ non. Et accipit hic concubina que habet loco vroris. Additur etiā in hac distinctione de arreptitijs, demoniacis, et caducis mane,

i ¶ Sed querit. hic titulat. xxxiij. dist. in qua magister ostendit q̄ bigami, corpore vitiati, vsurarij, publice penitētes, lusores, in scena ludentes, furiosi, arreptitij, accipientes meretrices in idē. xxx. vrores, habentes concubinas, nō possunt pmoueri: q̄nquam ḡ tamen dispensa Archi. Usurarij z alij mīti nō pñt pmoueri

j Ad frater nitatis, Ādez

Pdistinctio.xxxiij.

Presbyter quidā sibi cōmissam regebat ecclesiam cum magno timore dñi: qui ex tēpore accepti ordinis presbyterā suam vt sororē diligens, sed quasi hostē cauens ad se propius accedere non sinebat: eāq̄ sibi appropinquare nulla occasione permittebat: ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscidit. Presbyter[g] vero quā debeamus accipere, Laodicē se concilium ostendit dicens.

¶ Vidue vel seniores presbytere appellantur.

Mulieres que apud grecos presbytere appellantur, apud nos autem vidue aut seniores vniuire et matricurie[h] appellantur, in ecclesia tanq̄ ordinatas constituī non debere decernimus.

¶ Distinctio.xxxiij.

Tce q̄ in sacris ordinib⁹ cōstitutivrores hse non pñt: vel si bigami aliq̄ fuerint inuēti ad sacros ordines ascēdere nō valent. ¶ Sed queritur[i] si quis preter vrorē suam concubinā habuerit, vtrū in sacerdotē pmoueri valeat? Tales a sacris ordinib⁹ authoritate canonuz apostoloz prohibētur, in quibus sic statutum legitur.

¶ Secūdis nuptijs post baptisma copulatus, aut cōcubinam habēs, ad sacrum ordinē conscendere non valet.

tur in concubinari je J. eo. cap. vlti.

k Et nota q̄ in pri uatis quam quis duxit sine solemnitate: vt. J. xxxiij gof. pdist. ¶. concubinam. sed hu. intelligit de vera concubina: quam si quis habuit post baptismum, promoueri J. ca. j. ut not.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non debet: vt.xxv.dist.ca.vlti. Jo.

SJquis. ¶ Caius. Quidam post baptisma duas habuit vxores, vel vnam vxorem, et aliam concubinam. quæritum fuit ab apostolis vtrum talis posset promoueri. ⁊ respon. q⁹ non.

a ¶ Post acceptū. maxime. Idez erit si ante ⁊ baptisma habuit vnam et post aliam vxorem vel cōcubinā: vel determinat verbum infra positū.

† xxxvi. di. actus.

b ¶ Aut concubinam. post primam vxorē: talis tamen ex dispēsatiōe quā docz ꝓmouet. i. e. habuisse. ⁊ xxxiij. distinct. fraternitatis.

¶ Deseruientes. ¶ Exponit modo Gratianus qui dicantur sacro ministerio deseruire: et dicit q⁹ subdiacōni ⁊ acolythi: ⁊ q̄liter deseruiant, dicit. Exponitur etiā q⁹ concubina intelligitur illa que ante vxorē ducta fuit vel post mortē vxoris.

M Aritū. ¶ Cassa. In hoc capi. r. enumerantur impedimenta ꝓ quib⁹ aliquis repellitur a ꝓmotione: vt si maritus fuit duarū matronarum: vel ꝓter vxorē concubinam vel meretricem in matrimonium assumpserit ⁊c.

c ¶ Cōcubinam.

SJ quis post acceptum a sacrum baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus aut cōcubinam b habuerit, non potest fieri episcopus, nec sacerdos, nec diaconꝰ, aut prorsus ex numero eorū qui in ministerio sacro deseruiunt.

Deseruientes sacro ministerio intelliguñ subdiaconi, qui calicē diacono offerunt: ⁊ acolythi qui cum cereis diaconos precedūt: vnde ceroferarij dicūtur: q̄ etiā vinū ⁊ aquā ꝓparādo calici subministrāt. Concubina intelligenda est ꝓter vxorē: vt iste sit sensus capituli. Si quis post acceptū sacruz baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus, aut concubinam habuerit: distinguēdum est, anteq̄ vxorē duxerit, siue post mortē vxoris. Vnde beatus Grego. ait. ¶ Duarū matronarum maritꝰ post baptisma, clericus non ordinetur.

MAritum duarum matronarum post baptismum, clericum non ordinandum censemꝰ: nec eū quidem qui vnā concubinā c vel meretricē in matrimonium assumpserit. Nec illuz q̄ semetipsum re: nisi suspensi per annū inueniāt ab incursu demonum liberati. Illi vero qui morbo epileptico vel caduco laborant, non ministrent nisi prius inquirat qualiter illi laborēt: qui si in terram cadūt, non ministrēt. Aliꝰ vero egritudinibus laborantes non ꝓhibentur. Et no. q⁹ hoc ca. loquitur de iam promotis.

¶ De his. q̄ ita vexantur, distinguēdum est. nam si frequenter cadūt, nō debēt ministrare: vt. j. vij. q. ij. c. j. si vo raro, ⁊ emittūt voces cōfusas, similiter nō debēt ministrare: vt. j. vij q. ij. c. ij. si aut raro, nec emittūt voces confusas, possunt. Hz habere debent coadiutores: vt. vij. q. j. illud. ꝓmoueri aūt nō possunt tales ex quo passi sunt semel: vt ij. ē. e. ca. mariti. Et hec est opinio d, nec in hoc ꝓzdictionē. In demoniacis similiter nil la est ꝓdicio inter d. et alios quo ad ꝓmotionē: qz oēs dicūt q⁹ null⁹ talis dꝛz ꝓmoueri: vt ca. maritus. ⁊ ca. clerici. In ꝓmotis aūt distinguit inter d, ⁊ alios. Nā dicunt alij q⁹ sicut nō debet ꝓmoueri q̄ semel est arreptus a demone, ita nec ofꝛ ficiū potest exercere etiam si iam ꝓmot⁹ sit: ⁊ qui hoc sic dicunt, illaz literā, qui tamē, aliter intelligunt ꝯ d. nam dicūt q⁹ hoc relatiuum qui, referrur ad ꝓme positum: scz epileptcos: ⁊ est sensus litere: Epileptici non debent se ingerere diuinis sacramentis, exceptis illis qui sine passionibus. i. qui sine vocis cōfusa emissione ⁊ spume iactatione: qui tamen ⁊ ipsi. i. isti q̄ hoc non faciunt, sed tantū cadunt, debent esse tādiu suspēsi, donec appareat eos per annū liberatos. i. nō occupatos incursu demonū. i. appareat q⁹ illa passio non est demoniaca, sed epileptica. d, vero dicit in demoniacis ꝓmot⁹ q⁹ si per annum steterunt ⁊ non fuerunt passi supradicta, possunt exercere diuina officia. vnde dicit q⁹ illō rela tiuum qui, referrur ꝓprie ꝓ demoniaci. ⁊ impropie ꝓ eum ponitur in fi. liberati.

M Aritū. ¶ Cassa. In hoc capi. r. enumerantur impedimenta ꝓ quib⁹ aliquis repellitur a ꝓmotione: vt si maritus fuit duarū matronarum: vel ꝓter vxorē concubinam vel meretricem in matrimonium assumpserit ⁊c.

¶ Arreptiū vel epilepticū sanctis altaribus non ministrēt.

QOmmuniter definim⁹ vt nullus de ijs qui aut in terra arrepti a demonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur: vel sacris audeant ministrare altaribus: vel indiscusse fingerant sacramentis diuinis: exceptis illis qui corporum incōmoditati dediti sine huiusmodi passionib⁹ in terra prosternuntur elisi: q̄ tamē ⁊ ipsi tādiu erūt ab officij sui ordine ⁊ loco suspensi quousq⁹ vni⁹ anni spatio per discretionē episcopi inueniantur ab incursu demonum liberati.

I tē Alco. pa. ¶ Decet.

Dic Arg. q⁹ si quis habuit virginē concubinā, licet postea sit illis non randum. ⁊ ca. ꝓcipimus. ⁊. xxx. q. v. qualis. Dicit: d ¶ Uel meretricē. xxxij. q. j. c. nō est culpādus. arg. cōnā ꝯtrū tra. Sol. illud in fi curā. ⁊ ita ex vno eodēq⁹ facto punit ad legē quis ⁊ meret: vt. ff. qui. vt indig. l. j.

promotionis re⁹ est vbi: hz ꝯtū ad gratiā vnio cēs. arrv. q. j. c fi. xxxij. nisi ⁊ epileptici ⁊ furiosi nō debēt ꝓmoueri. Jo. de fan. q. v. c. i le. Ar.

e ¶ Uel intuito. i. ex indignatione vel ex nimia cōmotione. secus si propter necessitatem faceret: vt. lv. distinct. si quis a medicis.

f ¶ Illos. talis etiam deponitur. xlvij. distin. de petro. et ca. quoniam.

g ¶ Penitētia. vt. lj. dis. q̄ in aliquo. ⁊. l. dist. de his.

h ¶ In furiā. tñ ꝓmot⁹ nō deponit: vt. vij. q. j. ꝯtra.

¶ Omniter. ¶ Hec est secūda pars huj⁹ dist. in qua pbat p tres authoritates sanctoꝝ patrū q⁹ demoniacus, nec epileptici ⁊ furiosi nō debēt ꝓmoueri. Jo. de fan.

¶ Caius. Statuitur in hoc ca. q⁹ illi qui a demonibus arrepti eliduntur, non debent sacris altaribus ministra-

ab scidēs, quodlibet mēbrū indignatione aliqua vel iusto vel iniusto timore superat? trūcauerit: neq; illos quiv suras accepisse conuincūtur: aut in scena lusisse noscunt: nec eos qui publica penitentia mortalia crimina defleuit: neq; illū q̄ in furiā aliqñ ꝛsus insaniuit vel afflictiōe diabolica vexat⁹ est: neq; eū q̄ per emptionē ad imitationē Simonis magi pecuniā obtulerit, I tē Pi⁹ papa.

¶ Arreptiū vel epilepticū sanctis altaribus non ministrēt.

QOmmuniter definim⁹ vt nullus de ijs qui aut in terra arrepti a demonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur: vel sacris audeant ministrare altaribus: vel indiscusse fingerant sacramentis diuinis: exceptis illis qui corporum incōmoditati dediti sine huiusmodi passionib⁹ in terra prosternuntur elisi: q̄ tamē ⁊ ipsi tādiu erūt ab officij sui ordine ⁊ loco suspensi quousq⁹ vni⁹ anni spatio per discretionē episcopi inueniantur ab incursu demonum liberati.

I tē Alco. pa. ¶ Decet.

dubium: hic certum.

a ¶ Clerici. ¶ Sacri regiminis. Ex hoc q̄ dicit sacri regiminis, videtur q̄ ad minores ordines bene (possunt promoueri. Lau.

¶ Sozadeo. ¶ Casus. Quidā epi permittebāt demoniacos presbyteros caducos et furiosos ministrare diuina: quos Gelasius reprehendit: ꝛ probat q̄ hoc fieri non debet, ne per hoc generet scandalum christianis quia lex mosaica nō permittebat egros corpore tāgere sacra: multo ergo minus in nouo testamento demoniacis, caducis, et furiosis debet hoc permitti.

b ¶ Opere. i. diuino obsequio.

c ¶ Necessitatis. id est infirmitatis.

d ¶ Ne quibuslibet. prima ratio.

e ¶ Sauciatum. id est debilitatum: vt. xlix. dist. ca. j.

f ¶ Diuina. id est mosaica.

g ¶ Quanto magis. q. d. ex quo viciati corpore remouentur, multo magis viciati mente: argu. xxviij. dist. sedulo.

Arg.

¶ Clerici. ¶ Cassius. Felix epiſcopus statuit ab ineunte an laici q̄ reprobe baptismi vxores habuerunt, possint promoueri. Et rñ. q̄ sic, nisi preter vxorem concubinā vel meretricē vxoris affectu cognouerint.

h ¶ Instituerūt. i. info: mauerunt.

i ¶ Si non pellicem, pellicē vocat quā quis ad tempus habz causa fruēde libidinis.

¶ Ceter. ¶ Cal⁹. Supra dictū est q̄ ille q̄ preter vxorē habuit concubinā, promoueri nō pōt. Hūc vero dicit q̄ multi inueniunt scabinas habuisse quos canones non reiciūt si post sacrū ordinē se immaculatos custodiunt.

Habuisse. ¶ Casius. Andreas tarentanus epūs habuit cōcubinā antequā esset epūs. ꝛ hoc Greg. bñ nouerat. Sed quidam dicebāt post epatum eum habuisse accessum ad eam. Grego. autem hoc audiens, cum dubium esset, certam noluit ferre sententiam, sed eum sue conscientie committens precepit ei vt nullo modo accederet ad ministrandum si commixtione illius concubine se post episcopatum sciret esse maculatum.

Clerici qui in adolescentia a demonib⁹ cognoscuntur obsessi, ad superiorem sacri regiminis[a] gradū ascendere non possunt.

Item Gelasi⁹ pa. ¶ De eodē.

Sozadeo sane competerimus illicita queqū perrumpere, vt a demonibus similibusq̄ passionib⁹ irretitis ministeria sacrosancta tractare tribuatur: quibus si in hoc opere[b] positis aliquid proprie necessitatis[c] occurrat: q̄s de sua fidelium q̄ salute confidit vbi ministros ipsos curationis humane tanta perspexerit calamitate vexari: atq̄ ideo necessario remouēdi sunt, ne quibuslibet[d] p quib⁹ xp̄s mor-tu⁹ est, scādalū generet infirmis. Postremo si corpe sauciatus[e] fortassis aut debilis nequaq̄ sancta contingere lex diuina[f] permisit: quāto[g] magis doni celestis dispēsatores esse non conuenit (quod est deterius) mēte pcussos? Item Innoc. pa. Felici epō Capua.

¶ Qui rēpore baptismi vxores habent: si postea religiose vixerint, clerici fieri non prohibentur.

Alici qui habētes vxores baptizati sūt, ac sic ei instituerūt[h], vt in nullo eorum opinio vacilleret: aut clericis iuncti sunt, aut monasterijs[i] ex quo baptizati sūt adheserunt: si non concubinam, si non pellicem[k] nouerint, si in bonis operibus vigilauerint: non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

Ceterū ante susceptū sacruz ordinē quosdam legimus concubinam habuisse, quos tamē sacri canones non reiciunt si post sacrū ordinē ab eius commixtiōe se se immaculatos custodiunt. Unde Grego. andree tar. epiſcopo.

¶ De quodam episcopo qui ante sit episcopatus apicē cōcubinam habuit.

Habuisse te cōcubinam manifesta veritate cōperim⁹: ꝛ te illi⁹ criminis participationem habere: de qua etiā cōtraria est quibusdā innata suspicio. Sed quia in ambiguis[l] rebus absolutū nō debet esse iudiciū: hoc tue cōsciētie cōmittendū[m] eligimus. quapropter si in sacro ordine cōstitutus eius te recolis pmixtione maculatuz, sacerdotij honore depositō[m] ad ministrādū nullo modo p̄sumas[n] accedere: sciturus in aie tue periculo te ministrare: et deo nostro te sine dubio reddere rationē si huius sceleris cōscius in eo quo es ordine celans veritatē permanere volueris.

¶ Distinctio. xxxiiij.

Omesticarū[o] q̄z psonarū imoderatā familiaritatē eōz vitare oportet. Ñ Nicolaus pa. ad aluinū archiepm.

k ¶ In ābiguis. ꝛ. xiiij. dist. sicut. ℈. Sz dic q̄ triplex ē ābiguitas. ābiguitas iuris: ambiguitas facti: ambiguitas psone. vbi ābiguitas iur⁹ est, ibi de stat⁹ ad similia pceditur: vt. xx. distinc. de libellis. et de tali ambiguitate loquit illud ca. xiiij. dist. sicut. sed vbi factū ambiguum est, tūc nūq̄ fere dā est sntia in alicui⁹ preiudiciū: vt ij. q. iij. graue. hoc ideo dico q̄ si nulli fit preiudiciū, vt in baptismo, consecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa sentētia: sz vt baptizet: vel ecclesia p̄secret: vel denuo ordinet: vt de p̄se. di. iij. paruuloꝝ. ꝛ di. j. solēnitates. et lxviij. dist. pbri. tñ q̄nq̄ dubitat de facto, et ferē sntia in preiudiciū alteri⁹: vt ex de spō. inuenis. sed illud est p̄pter periculū aie. Ubi aūt est ābiguitas psone, sz factū est certū: bene fertur certa sentētia: vt. v. q. j. quidam.

Ambiguitas est triplex.

l ¶ Cōmittēdū. sz quare nō idicit ei hec purgatio? Sed q̄ erilis fuit infamia: ꝛ sic q̄nq̄ a-liquo ꝓprie cōscien hoc q̄ tie p̄mittit: vt. ℈. legit et distin. iij. ca. denique. ij. q. q̄. et. xv. q. viij. ca. v. quanj. et. xxxij. q̄e. iij, et. Arvir cum propria.

locum tunc hz mia.

m ¶ Depositō. i. Adim dē. xxxsi duo. eē ō vomine irregularē. Arg. cōtra dist. pri. erubescāt. Dic vt tolabi, hoc forte in eo casu q̄n non penituit sup crimine. to. postulasz

n ¶ Presumas. Arg. q̄ occultum delictum reddit homo irregularē. Arg. cōtra dist. pri. erubescāt. Dic vt tolabi, hoc forte in eo casu q̄n non penituit sup crimine.

o ¶ Omesticar. ¶ hec di. diuidit in. ix. ptes. In quarū vbi de pena repḥendit Franus quēdā epm q̄ erat venathoc.

tor: t cū filia nimiā familiaritatē habebat. Scđa ibi: Cōcubina. Tertia ibi: Cerez. Quarta ibi: Qđ ergo. Quinta ibi: Sūr. Sexta ibi: Que aūt. Septima ibi: Sz postea. Octaua ibi: Quidᵈ aūt. Nona ibi: Vidua. Jo. de fan.

¶ Casus. In hac.xxxiij. dist. ostendit Gratianus abstinendum esse a nimia familiaritate domesticaruz mulierz. Addit etiam qualiter in superioribus cap. accipiatur cōcubina.

¶ Domesticaruz. In hac.xxxiij. distin. ostēdit q clerici etiam domesticis psonis nō exhibeāt nimiā familiaritatē: t q clerici nō interēūt venationiᵇ aut aucupationibus. Secundo ostēdit qualiter accipiatur cōcubina in superioribus capi. si quis post. ca. marituz. c. habuisse. que cap. sunt. 5. distin. pri. Tertio adiūgit de multis non promouendis. et q bigami quādoq promouentur ad subdiaconatū: vt. j. eo. lector. Quarto ostendit q clerici nō debent interesse conuiuijs nuptiaruz. In fine ostēdit propter cuiᵘ vidue copulam qs impedit a promotione.

Q Uorūdam. ¶ Casᵘ. Alfredus epūs in duobus peccabat: scilz in venatione more germanorum t gallorz: t in immoderata filie sue familiaritate: ppter q mala fama erat orta de ipso: t ideo sepe correptus ab aluino t eiᵈ suffraganeis fuit: nulla tenus tñ emēdatᵘ fuit. quare Nicol. precepit vt cōcilio epoz vocato moneant illū vt a supradictis se abstineat: quod si non fecerit, excōmunicetur: tandem si contumax fuerit, deponatur.

¶ Etiam consanguinearum immoderatas familiaritatem episcopum vitare oportet.

Q Uorūdā relatione fideliū nrīs auribᵘ intimatum est q Alfredus epūs, q et iuuenis dī, venationi sit deditus: quod vitiū plurimos etiā de clericali catalogo gñe dūtaxat germanosᵃ t gallos irreuerentes implicat. verū iste (si ita est vt audiuimᵘ) merito iuuenis dicitur: quia iuuenilibus desideriis occupatᵘ, nulla gravitate constringit. nam (vt beatus dicit Hiero.) venatorem nūq̄ legimus sanctū. Nihilominus aūt de hoc epō relatuz est, apostolatui nostro q cum quadā filia sua immoderatā teneat familiaritatē: t ob id mala famaᵉ ei orta sit, p qua re a scitate tua ceteriscq̄ coepiscopis suis admonitus atq̄ correptus est, sed nullatenus emēdatus: que res in hoc maxime displicet, et magis ac magis deteriorē de se reddit opinionē, in quo btitudini tue et ceteroz coepoz suoz rōnibus nō obedit: et p inobedientiam in culpā protoplasti relabitur. Opz ergo fraternitatē tuā synodale cum epīsᵍ t suffraganeis tuis cōuocare concilīū: t hūc salutaribᵇ eloquijs epm conuenire: atq̄ illi pastorali authoritate precipere ītenus ab oim bestiarūᶜ vel volucrū venatione penitᵘ alienus existat: atq̄ ab immoderata filie sue familiaritate semet oīno coerceat. Oz si parere ptēpserit: t tā, p venationis delectatione ep̄s, p īmoderata filie sue, p uersatione vitāda vobis admonētibus obedire distulerit: a vō collegio excōicatus ᶠ abscedat. Oz si in hoc contumax adhuc apparuerit: a ministerio cessare debebit.

Ex cōci. Aurel. iij. Palea. Piscopum, pbrm, aut diaconum canes ad venandum, aut accipitres, aut hmōi res hre non licet. Oz si qs taliū psonarū in hac voluptate sepius detētus fuerit: si epūs est, tribus mēsibus a cōione suspendat: diaconᵘ vero ab omni officio et cōione suspendatur. Item. Palea.

Omnibᵘ seruis dñi venationes t syluaticas vagationes cū canibus: t vt accipitres aut falcones habeant, interdicimus. Cōcubinasᵍ autē hic intelligitur que cessantibʰ legalibus instrumentis vnita est: t iugali affectu ascisciʰ. hāc cōiugē facit affectus: concubinam vero lexⁱ nominat. De hac dī in cōci. Toletano.

¶ Qui nō hz vxorē, loco illᵘ concubinam licet habere.

Si quisᵏ nō hz vxorē, et pro vxore cōcubinā hz: a cōione non repellatur: tñ vt vnīᵘ mulieris, aut vxoris, aut cōcubine sit cōiunctioˡ contentus. Item Isidorus de distantia noui et vete. testa. Quisquis christiano non dicam plurimas, hz nec duas simul habere licitum est: nisi vnam tñ aut vxorem aut certe loco vxoris (si coniunx deest) concubinam ᵐ.

germāi a ¶ Hermanos. id est teutonicos, qui sunt verū germīi dīr. men, vel vere nobiles. Arg. extra de elec. venerabilem.

b ¶ Venatorem. existentem venatorem: ne obiciatur de eustachio. lxxxvj. distin. esau.

c ¶ Fama. Non q aliq̄ id ibi sentiʰ criminis existimatur, ppter fedus naturale: t sed quia coram oibus caninitis osculabatur et ponebat manᵘ gremiū eiᵘ: t ideo fuit ei indicta purgatio. sic et ē de pur. c. cū in iuuentute.

d ¶ Epis. Argu. q̄ solus meretropolit. sitᵘ nō pōt audire cām: t epi etiam ciuilē: vt. xj. q̄. j. ij. clericus. et. vj. q̄. iij. si inter.

e ¶ Bestiarum. lxxxvj. dist. qui venatoribus.

f ¶ Excōicatus. vt nō intersit cum reis negocijs cōmunibus.

¶ Concubina. ¶ Casus. Dicitur hic q in precedenti dist. accipit concubina que cognoscitur vxoris affectu, sed nō fuit ducta cū solennitate: et talem lex concubinam vocat.

g ¶ Cōcubina. Respicit id qđ dicit. 5. proxi. dist. ca. j.

h ¶ Assciscatur. i. amplectitur.

i ¶ Lex. canonicat. vt. j. c. pri. vt. et iā lex ciuilis: da concubinatus a lege nomen accepit. vt. ff. de cōcu. in concubinatu.

k ¶ Si qui. xxx. q. v. aliter. contra. Sed ibi loquit q̄n nō ē stat ō mutuo cōsensu.

l ¶ Cōiunctione. sm leges ita est q si iparesᵗ sunt plene ɜbētiū, nō pōtᵘ fiat mīmonij, nisi dotalia instrumenta interueniāt. C. de nup. ipialis. ℌ. mo. t illē. ff. de do. donationes. sec̄ si non parees. ff. de ri. nu. i.

m ¶ Christiano. ¶ Cōcubinā. i. mulierē nō solenniter in libere. sm canones semper presumitur adulteriū nisi apparent legales solennitates: vt. xxx. qōne. v. aliter. (extra de clan. despon. cum inhibitio.

Ex dictis Augustini.

¶ Falca.

HAuete charissimi membra christi, & matris catholice ecclesie filij. Q̃ dico competentibus, audiant fideles: qđ dico fidelibus, audiãt cõpetentes: qđ dico fidelibus et cõpetentib⁹ et penitẽtibus, audiant et catechumeni: audiant omnes & timeant, et nemo cõtemnat: sic sit mihi in cõsolatione vester audit⁹, ne vobis sit in testimoniũ doloꝛ meus. Competentibus dico, fornicari vobis non licet: sufficiãt vobis vxores. audiat deus si vos surdi estis: audiant angeli si vos contemnitis. Concubinas habere non licet vobis. et si nõ habetis vxores, tamen non licet vobis habere concubinas: quas postea dimittatis et ducatis vxores. tanto magis damnatio erit vobis si volueritis habere vxores & concubinas. Ceterum si nõ talis concubina fuerit: & etas illius de quo agitur, future incontinentie suspicionem auferre dinoscitur: apostolica concessione ad ordinẽ diaconatus prouehi potest.

Unde Pelagius papa scribit Florentino episcopo.

¶ Qui post mortem vxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittatur.

HAternitatis tue relatione suscepta ei⁹ latorem secũdas quidem nuptias expertũ non fuisse didicimus: castitatem tamen cum puoꝛi non seruasse cõugio designasti: et quãuis multa sint que in huiusmodi casibus obseruari canonice iubeat sublimitatis authoritas, tamẽ qꝛ defectus nostri tpis quibus nõ solũ merita sed coꝛpoꝛa ipsa hoim defecerũt, districtionis illius nõ patik⁹ manere censurã: & etas illius de quo agitur, future incontinẽtie suspicionem auferre dinoscitur: vt ad diaconat⁹ ordinẽ possit prouehi, concessisse nos nouerit⁹. Micenam vero ancillã ei⁹, de qua se post vxoris trãsitum filios habere confessus est: iubemus vt tua dispositione cuiꝯ monasterio cõtinentiã pfessura⁹ tradat.

Hoc ex dispensatione misericordie. Ceterum ex rigoꝛe discipline intelligitur illud Aurelianen. concilij.

¶ Nõ admittat ad clerũ qui preter vxorẽ aliã cognouerit.

SI quis de laicis post vxorẽ suã aliã cuiuscũꝯ cõditionis cognouerit mulierẽ, in clerũ nullatenus⁹ admittatur. Quod ergo de pellice et meretrice apud Grego. et Inno. scribit, ꝓpter spem future incõtinẽtie cõstitutum esse credik: qꝛ difficile cõtinentiã seruat q̃ se illicito concubitu maculare nõ metuit. vel ꝓhibek ordinari qui pellicẽ vel meretricẽ cognouerit maritali affectu: vl qꝛ coꝛrupta florẽ ꝛginitatis amiserit: vel qꝛ meretricari⁹ nõ desinit, lꝛ in vxorẽ ducat. vtrũq; eĩm ipedimentũ cuilibet pstat quominus ad sacros ordines ptigere valeat.

Unde Hila. pa. scribit dicẽs.

¶ Qui ꝛginẽ nõ duxit vxorẽ ad sacros ordines nõ accedat.

QUarendum ergo in primis est ne ad sacros oꝛdines (sicut gestis puoꝛib⁹ antescriptũ est) quisq̃ q̃ vxoꝛem non duxit virginem⁸, aspiret.

Item Grego. vbis Romane presul silitano episcopo.

¶ Bigam⁹, vel penitens, coꝛpoꝛe vitiatus, lꝛ fas ignoranꝛ, curie vel cõditioni obnoxius, clericus non fiat.

QRecipim⁹ ne vnq̃ illicitas ordinationes facias, nec bigamũ aut q̃ ꝛginẽ nõ est sortit⁹ vxoꝛẽ, aut ignorantẽ⁶ lꝛ as, vel qualibet parte

---

a t.xxx. v.q.iij. de fan guinita te. nam nisi fornicari lꝛ.xxx. vnj. dist. fornicari. pa.

¶ Ceterus. si hec est tertia ps di. i q̃ di. q cũ viro ꝛcubinario ex eã pt dispensari. Jo. de. f.

¶ Cal⁹. Dictũ est ꝛ.q̃ si qs pter vxoꝛem habuit vxoꝛis affectu concubinã pmoueri non pot: ꝛ si fornicariã habuit, nec habetur suspect⁹ de incõtinentia in futuro, poterit pmoueri.

HRaternitatis.

¶ Cal⁹. Clericus quidã mortua vxoꝛe in subdiaconũ est pmotus: q̃ secũdas nuptias non ꝛxit: veritũ cũ micena ancilla sua fornicationem ꝛmisit: modo volebat i diaconũ ordinari: vñ qsluit florentinus eps an posset: Et rñ. pelagius pa. q; fic duab⁹ rõnib⁹. Una est qꝛa defect⁹ nr̃i tpis nõ patik rigoꝛẽ antiquoꝛ canonũ valere: & qꝛ etas ist⁹ subdiaconi suspicionẽ incõtinẽtie a se remouere videt micena ꝛo ancilla de q̃ ꝛfessus est filios habuisse, monasterio tradat.

a ¶ Nõ patitur. ecce casus vbi pl⁹ q̃s plus iuris hꝛ luxuria q̃ castitas: qꝛ castus repelleret si ꝛtisset cũ scõa: lꝛ fornicato: nõ. Ad idem facit ex de biga. qa circa. Jtez p istud ca. qđ dicit derogatuꝛ esse illi. xxv. di. c. vi. qa cũ istud sit eqtas & illõ rigoꝛ, merito eqtas preponik rigoꝛi: vt xiv. di. lꝛ. l. dist. poꝛ deret. ex de fur. c. vl. c. ō in. placuit.

b ¶ Professura, alibi dꝛ q̃ dꝛ vendi vt. lxxxj. dist. qđa. alibi dꝛ q̃ redigik i futurũ: vt. xxxij. di. eos. Sed dic q̃ diuersitas penarũ episcopo dat optionẽ: ? vt ex de offic. dele. ō causis. Uel distinguas an sint publice ducte q̃si vxoꝛes, vel nõ. xv. q. vl. cũ multe. Sꝛ qualr̃ precipik illi intrare religionẽ: cum hec res nõ sit p̃cepti: vt. xxxij. q. j. integritas. c Dic q̃ rõne delicti cogit̃ intrare mõ: ſterii q̃ns aliq̃s ad agendã pniam: vt l. dist. si ille. & lxxxj. di. si q̃s cleric⁹ vel expone iubem⁹. id est consulimus.

SI quis.

c Nullatenus. h ō stricto iure loquik: vt ‡ illõ xxv. dist. puniẽs.

¶ Q̃d ergo. hec est. iij. ps hui⁹ dist. in q̃ ꝓbat p ser. authoritates sactoꝛũ patrũ q̃ null⁹ eps dꝛ ordinare bigamũ, vel vidue maritũ, illiteratũ, penitẽtẽ, obnoxiũ curie: nec illũ q̃ coꝛrupit vxoꝛẽ suã post q̃s sciuit illam adulterã. Jo. de fan.

¶ Cal⁹. Dictũ est ꝛ. l. c. fraternitat⁹, q̃ ille q̃ fornicat⁹ ẽ põt pmoueri. lꝛ qꝛ videbat ꝛium ei qđ dictum est. ꝛ. in xxxij. dist. l. c. maritũ. & c. laici. nõ ꝛstituũ est qꝛ tales cũ difficultate cõtinẽtiã fuãt: vel qꝛ coꝛrupte erãt cũ qđ⁹ ꝛfert: vel meretricari non cessant, lꝛ in vxoꝛes ducank.

d ¶ Meretricari. hec rõ nõ valet: qꝛ nũq̃s marit⁹ coꝛrupte pmouetur.

e ¶ Uirginẽ. xxx. q. v. qualis.

f ¶ Ignãte li

‡ de hoꝛ not. xxj. q. ij. in ſma.

Religionẽ q̃ns cogitur quis intrare. iiij. ps.

‡ Sub. et illud j. q. vij. si quis omnẽ.

† 2.j.q.teras.scz prorsus: vt.xxxvj.dist.illiteratos. †
j.§.ecce a
si clericus.ꝟ.
hic sol.
ex li.vj.
de tēp.
or. nullus.ꝟ.
pena ī-
ponat
talē or-
dināti.

c ¶ Vitiatum.enormiter.
b ¶ Sed si q̄s.iā ordinatos supple.alr idē repeteret.
Si cuius.¶ Casus. Aliquis accepit virginē ī vxorē.
Ipsa postea adulteriū cōmisit, querebat vtrum ta-
lis deberet promo-
ueri, vel remane-
re in ordine iā sus-
cepto. Et rn̄det q̄
si laic⁹ est, non pot
postea ad eccl'iasti
cum ordinē promo
ueri. si clericus est
dimittat eam: alio
quin sit a ministe-
rio alienus.
c ¶ Admitti. sed
nonne hic videtur
nimi⁹ rigor q̄ ali-
q̄s sine culpa sua
puniat? ‡ Propter
hoc intelligūt qui-
dā quod hic dicit,
quādo marit⁹ pa-
tron⁹ est turpitu-
dinis, ⁊ leno: sz cer
te tūc repelleretur
ꝓpter ꝓpriū deli-
ctū: vt.xxxij.q.j.c.
j.et.ij. Dic ergo q̄
ideo ꝓhibet, quia
est maritus corru
pte: tn̄ si nō cogno
uit eā post adulte-
riū ꝑpetratū, pro-
mouet: vt.j.e.c.vl-
ti. Sed pone q̄ vir
accuset vxorem, de
adulterio. nūquid
pēdēte accusatio-
ne tenet ei redde-
re debitum si talis
est qui vult ꝓmo-
ueri? Dicunt q̄dā
q̄ nō: q̄ si reddit,
fit ei preiudicium:
sicut nec cogit red
dere debitū ei quā
audiuit esse ancil-
lam: vt extra de coniugio seruorum. proposuit. ‡ Sed
hic est matrimonium. vn̄ melius videt q̄ sibi preiudicet
cognoscendo eam, q̄ꝫ q̄ illi iniuriā faciat: scz denegando
ei debitū. ⁊ sm̄ hoc sequit q̄ aliq̄s punit ex eo q̄ tenetur
facere ex necessitate. ⁊ est contra id.xxiij.q.iiij.nabucho-
donosor. ‡ vbi dicit q̄ nemo puniendus est ex eo q̄d ne-
cesse habet facere. Item ex hoc sequeretur q̄ aliq̄s pro
vno facto meretur penam et premium: quod est contra
id.viij.q.j.sciēdum. Item ex hoc sequitur q̄ aliquis pro
vno facto ⁊ meret ⁊ demeret: q̄d est contra id.ff.de neg.
gest.siue.meret eēm dū cognoscit vxorem: vt,xxxiij.q.v.
ca.j. Et q̄ vna res habet contrarios effectus: q̄d est con
tra id.ff.de solu.qui hominē.§.vlti.Jo. Posset tn̄ dici q̄
si maritus reddat debitum vxori corrupte, non preiudi-
cet sibi quin possit promoueri: q̄ tunc potius dicitur co-
gnosci ab vxore, q̄ꝫ cognoscere ipsam: vt.xxxij.qōe.v.ita
ne. sicut nec facit sibi preiudicium quin possit eam accu-
sare de adulterio: licet sit arg.contra.xxxij.q.j.si quis.
ff.solu.matri.cum mulier.ff.de adul.si vxor.§.vlti.quid
iuris sit de hoc, in questione notaui. ibi videas ⁊c. Pos-
set tamen probabiliter dici q̄ sibi preiudicat quo ad le-
gem promotionis: que factum solum requirit, non quo
ad legez mosaicā:
vt.xv.q.j.§.fi.non
obstat q̄ inuitus
hoc fecit, vel pas-
sus fuit.arg.xxvj.
dist.acuti⁹. hoc to-
tū determinat de-
cre.extra vt lit.pē
den.c.ij.Bar.
Sub.
q̄d fieri
non dz:
vt vide
tur. xvj
q.vij.in
uētum.
lvj.dist.
satis.
lxxiiij.
dist.ge-
sta.ar.
Mari-
tus sine
metu bi
gamie
an vxo-
ri debi-
tū red-
det pos
sit pēdē
te accu
satione
adulte-
rij.
‡ Ubi d̄
hoc: et
extra d̄
adul.c.
vl.ibi vi
deas.
† Alr̄s
incipit
vasis
ire.

corporis vitiatum[a], vel pnie,
vel curie, aut cuilibet cōditio-
ni obnoxium ad sacros ordi-
nes permittas accedere: sed si
quos[b] hmōi repereris, nō au-
deas ꝓmouere. Item in Neo
cesariensi concilio.

¶ Non fiat sacerdos cuius vxorem euidēter cōstat adulterium admisisse.

Si cuiꝰ vxorē adulteriū
cōmisisse cū esset laicus
euidēter fuerit ꝓbatū: hic ad
ministeriū eccl'iasticū admit-
ti[c] non pōt. Q̄ si in clericatu
eo iam cōstituto adulterauit,
dato repudio dimittere eam
debet. Si ꝟo retinere eius cō-
sortium velit, non potest susce
pto ministerio perfrui.
Item ex cōcilio Martini pa.

¶ De eodem.

Si laici vxor ī adulterio
fuerit dep̄hensa, hic ta
lis ad ministeriū eccl'iasticum
nullo modo adducat. Si autē
post ordinationē alicuius cle-
rici vxor adulterata fuerit, di-
mittat eā. Si autē cū ipsa vo-
luerit ꝑmanere, a ministerio
existat alienus. Premissis au
thoritatib⁹ bigami et q̄ ꝟgies
nō sunt sortiti vxores, a sacris
ordinib⁹ ꝓhibent. ¶ Sz q̄rit
si q̄s ante baptisma viduā du-
xerit vxorē: an postea sit ꝓhi-
bendus a sacris ordinibus?
De his ita scribit Innoc.pa-
pa Victori Rotho.epo.

¶ Qui añ baptisma seu post baptisma viduā duxerit vxorem, nō admittat ad clerum.

Si quis[d] viduam (lz lai-
cus[e]) duxerit vxorē seu
ante baptismū seu post baptis
mū, non admittat ad clerū: q̄
eodē vitio[f] videt exclusus. in
baptismate eēm crimina dimit
tunt, nō accepte vxoris cōsor
tium relaxat. q̄ si nō putatur
vxor esse cōputāda q̄ ante ba-
ptismū ducta est: ergo nec fi-
lij q̄ ante baptismū geniti sūt,
pro filijs habeant. Prohiben-
tur etiā bigami a quolibet or-
dine clericat⁹: iuxta illud Am
brosij ad Vercellenses.

¶ Qui secunda coniugia sortitur, clericus non fiat.

Cognoscamus nō solū
de epo et pbr̄o[g] apl'm
statuisse, sz etiā pr̄es in cōcilij
niceni tractatu addidisse[h] cle
ricū quēq̄ꝫ nō debere esse qui
secunda coniugia sit sortitus.
Sil'r etiā viduarū mariti vel
ad legez mosaicā:
vt.xv.q.j.§.fi.non
obstat q̄ inuitus
hoc fecit, vel pas-
sus fuit.arg.xxvj.
dist.acuti⁹. hoc to-
tū determinat de-
cre.extra vt lit.pē
den.c.ij.Bar.
Si laici vxor.
¶ Casus. Premissis
Ex supra-
dictis infert Gra-
tianus q̄ bigami
et qui virgines nō
habuerūt vxores:
promoueri nō pos
sunt. Nūc inciden
ter querit an ille q̄
ante baptisma vi-
duam duxerit vxo
rem, possit promo
ueri.
Si q̄s viduā.
¶ Casus. Qui
dam dicebat q̄ si
quis ante baptis-
ma viduam duxe-
rit in vxorē, q̄ pro
pter hoc nō debet
repelli a promotio
ne: quia illa vxor
nō reputat. quare
Victor Rothoma-
gen. epus quesiuit
an hoc esset verū?
Et respondet In-
nocē. siue ante ba-
ptisma siue post,
viduam duxit vxo
rem, repelli debet
a ꝓmotione: quia
eadem causa vide
tur exclusus q̄ an-
te baptisma duxit eam, qua is qui post baptisma. Nā in
baptismo vitia dimittunt, ⁊ nō cōsortiū vxoris: alioquin
qui ante baptisma nati sunt, non debent filij reputari.
d ¶ Si quis. Hoc bene habes in auf.de sanc.episco.§.
clericos autem non aliter ordinari.col.ix.
e ¶ Laicus. Ideo dicit de laico: quia minus videretur
de eo. vel ideo quia si clericus hoc faceret, nō solum non
promoueretur, sed omni priuilegio ecclesiastice dignita
tis priuaretur: vt.lxxxiiij.dist.quisquis.
f ¶ Vitio. id est defectu. si.lvj.distin.quia simpliciter.
et.xxvj.dist.acutius.
g Cognoscamus. ¶ Et presbytero. supple ⁊ diaco-
no.lxxxj.dist.ca.j.
h ¶ Addidisse. Augu. tn̄ dicit q̄ sm̄ interpretationem
apl'm intellexit ‡ de quolibet ordine: vt.lxxxj.dist.apl'm.
¶ Similiter. ¶ Hec est sexta pars distinc. in qua dicit q̄
qui contrahit cum ancilla vel cum ioculatrice, nō potest
fieri episcopus vel presbyter. Jo.de fan.

Ancilla a cū dño ḣbēs li in vroꝛem, ipsa libera efficiat. ¶ Ancillam. Sed quare hic prohibetur cum tamē eoipso q̄ aliquis ducit ancillā suam efficiatur: vt.C.de lat. liber. tol. aut.ad hoc.t.C.De ope.libe.liberte. similiter tenet matrimonium cum aliena ancilla: vt.xxix.q.ij.ca.j.t.ij. Rñ. propter prerogatiuam sacerdotij. Vel ideo q̄ non videtur ibi esse plenum matrimoniū: vt.xxxj.q.ij. sicut non omnis. t ideo nō videtur ibi esse plenum sacramentū. ¶ Vel hoc ideo contingit, q̄ vilis persona presumit qui contrahit cum ancilla.

a Tale matrimoniū non videt plene desiſre b xpi ecclie ſacramēt. fm Aug. et Hug.

Vidua est. vt hoc me intelligas dic q̄ vidua ꝺ q̄ a viro separata est. Nam idio, as, dicit separare vel diuidere. et dicit sic ab idus q̄ est diuisio vel separatio fm Pol. t dic vidua scilz ex cuius copula quis impeditur. Hug. Jo. de san.

b Maritus. qui in eam gessit maritus nomen, eam carnaliter cognoscendo. Aug.

c Meretrix. alibi ꝺr meretrix cuius turpitudo publice venalis est: vt.xxxj.q.iij. meretrices.

d Adde gio. de ſpōſal. int opa gi. t cr. i. l. mer. cale. C. de ꝺi. eb tur. caual. bal. l. l. nec̄ na tales. C. de p̄ va.

e Que multorum. que admiserit plures ff.xxiij. milia hoim: vt.xiv. dist. disciplina, vel que admisit. lx. vt est de clerico excōca. l. j. toies.

¶ Sed postea. Hec est septima pars huius distinctionis in qua ponit quomodo olim in bigamis dispensatum fuit vt subdiaconi essent. Joan. de san.

Si quis. ¶ Ancillam. Sed quare hic prohibetur tur. ff. xxxj. dist. G. similiter in fine.

g ¶ Inter lectores. Hoc ex dispensatione: sed de iure commūni perdit priuilegium clericale: vt. lxxxiij. distin. quisquis. ideo fit hoc ex dispensatione, q̄ remanet in sacris minoribus ordinibus.

Si quis viduam et ejectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam [a], vel aliquam de his que publicis mancipantur spectaculis: non potest esse episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex numero eorum qui ministerio sacro deseruiunt. Que autem sit vidua, q̄ ejecta vel meretrix, Hiero. ad Fabiolā de veste sacerdotali ostendit dicens.

¶ Que sit vidua, vel ejecta, vel meretrix.

Vidua est [b] cuius maritus [c] mortuus est. Ejecta est que a marito viuente ejicitur. Meretrix [d] que multorum [e] libidini patet.

Sed postea temporum defectui cōdescēdens papa Martinus in minoribus ordinibus constitui eos permisit, non regulam prefigendo, dicens.

¶ Inter lectores vt ostiarios deputetur subdiaconus secundam ducens vxorem.

Si subdiaconus [f] secundam vxorem duxerit, inter lectores [g] vel ostiarios habeat: ita vt apostolū nō legat. Necessitate tamen exigente bigamus vsq̄ ad subdiaconatum potest promoueri. Unde Martinus papa ait.

Si subdiaconus. ¶ Casus. Quidam promotus ad subdiaconatum secundam duxit vxorem. quereba tur quam penam pati deberet? Et respondet Martin⁹ papa q̄ deber redigi inter minores ordines: epistolam vero postea legere non debet.

f ¶ Si subdiaconus. Collige casum ex eo quod habetur. ff. xxxj. dist. G. similiter in fine.

g ¶ Inter lectores. Hoc ex dispensatione: sed de iure commūni perdit priuilegium clericale: vt. lxxxiij. distin. quisquis. ideo fit hoc ex dispensatione, q̄ remanet in sacris minoribus ordinibus.

¶ Uidua ducēs vxorem, subdiaconus fieri non potest.

Lector si viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permaneat: aut si necessitas fuerit, subdiaconus fiat [h]: nihil autem supra. similiter si bigamus fuerit.

Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs interesse.

Unde in Agathensi concilio legitur.

¶ Nuptiarū cōuiuijs presbyteri interesse non debent.

Presbyteri, diacones, subdiacones, vel deinceps quibus ducendi vxores licentia modo non est, etiam aliarum [i] nuptiarum euitent cōuiuia: nec his cetib⁹ misceātur vbi amatoria cantantur et turpia, aut obsceni motus corporum choreis et saltationib⁹ efferuntur: ne auditus et obtutus sacris ministerijs deputati, turpiū spectaculoꝝ atq̄ verboꝝ cōtagione polluant.

Uidua vero est intelligenda si post solemne fedus nuptiarū, morte interueniente a viro suo diuisa fuerit. Ceterum si anteq̄ cōueniant, fatali necessitate ab alterutro diuisi fuerint: tz ex sponsalibus vxor sit appellata: non tamē post mortem sponsi, etiā si in propria sit ducta et etiam cum eo velata, vidua appellatur: nec ex eius copula a sacris ordinibus aliquis prohibetur.

Lector si viduam. ¶ Casus. Dicitur i hoc capitulo q̄ si aliquis in minoribus ordinibus constitutus viduam duxit in vxorē, vel bigamus fuerit: ex dispensatione poterit ad subdiaconatum promoueri: alꝰ non.

h ¶ Subdiacon⁹ fiat. Sic ergo papa dispensat [7] contra apostolum: vt hic: et. lxxxij. distin. presbyter. Innocētius tamen dicit q̄ non licet dispensare cum bigamo: vt extra de biga. nuper. et hoc idem dicit Martinus. l. distinctio. si quis viduam. Lucius tamen dispensauit cum panormitano archiepiscopo, qui fuit bigamus. Item habes hic q̄ licet sit dispensatum in vno ordine, non ideo intelligitur dispensatum in ceteris: vt. xij. distinct. nos consuetudinem. et l. distinc. quicunq̄ penitens. sic dispēsatur in primo matrimonio, t non in secundo: vt. xxxvj. q. ij. si autem.

vlij. ps Dispensatio vtrum possit cū bigamo fieri.

7 Scilz vsq̄ ad pbatis nostris fuit facta hec dispēsatio: sed forte ibi fuit plus facta q̄m in ceteris. fm Hug.

Presbyteri. ¶ Casus. Dicitur in hoc capitulo q̄ illi quibus non est licitum contrahere matrimonia conuiuijs nuptiarum interesse non debent: ne p̄pter motus obscenos et turpia cantica, visus, t auditus eorum contaminentur.

lx. ps. l. distinc. quicunq̄ penitens.

i ¶ Etiam aliarum nuptiarum. Et si clerici fuerint in aliquo conuiuio, et aduenient ioculatores: surgant, et recedant de mensa: vt de consecratione distinctio. v. non oportet.

¶ Uidua. ¶ Casus. Dictum est supra q̄ qui viduam

habuit vxorem, repellitur a promotione. Nunc vero dicit q̄ vidua est cuius vir post copulā carnalē est defunctus. Ueruntamē si anteq̄ cognoscatur a viro suo, mortuus fuerit vir eius, non debet propter hoc vidua appellari: licet traducta fuerit & velata. Et si quis cum tali contraxerit, non repellitur a promotione.

Valentino.

¶ Cas⁹. Valentin⁹ duxit quādam in vxorē que antea fuit alteri despōsata, & cū illo velata, sed nō fuit ab eo cognita: q̄ fuit preuentus: et sic virgo permansit. Dicitur hic q̄ propter hoc Valentino nullū impedimētum generatur quin valeat promoueri post mortem vxoris, vel ea viuente de consensu ipsius.

a ¶ Valentino. hūc casum habes extra de biga. debitum.

Quibus.

¶ Cas⁹. Dictū est supra a quibus ordinib⁹ bigami prohibeātur. In hac vero. xxxv. dis. prosequitur Gratianus tertium .c. apostolice regule: scz oportet ordinādum nō esse vinolentū, sed sobriū, quia in vete. testa. ministris tēpli prohibebatur vinum et sicerā bibere: ne propter ebrietatē corda eorū grauarentur: et q̄ vēter mero estuans despumat in libidinē. & hoc probatur exemplo Noe, & exēplo Loth. Et dicit q̄ vinolentus est q̄ frequenter vino repletur.

§. Dicitur. Leui. x.b.

b ¶ A quib⁹. Hic agitur de tertio ca. apostolice regule, opottet ordinandū nō esse vinolentū scz sobriū. & introducit multa in cōmendatione abstinentie, & in reprobatione ebrietatis. interserit etiā de pena illoz qui frequēter indulgent ebrietati: & dicit q̄ minores corporaliter puniūtur: maiores post admonitionē. xxx. diebus cōmunione priuantur: vt. j. eo. ca. vlti.

Et q̄ nec sic resipuerint deponent vt. j. ca. epis. h.

c ¶ Quia venter, pinguis vēter grossum generat sensum. xliij. dist. ℌ. si ergo.

Ludo perditū an repetitū sit.

d ¶ Episcopus. ¶ Alee. clerici non debent ludere, vel ludis interesse: vt extra de vi. & ho. cleri. clerici. nec participes erunt ludentibus, nec inspectores ludi: vt in autē. de san. episco. ℌ. inter dicum⁹. col. ix. Sz nūquid potest repeti id q̄ in alea perditur? Dicunt quidam q̄ non: sed pauperibus est erogāda pecunia illa. arg. xliij. q. v. non sane. cum enim turpitudo vertitur ex parte vtriusq̄, melior est conditio possidentis. ff. de condi. ob. tur. cau. l. si ob turpē. melius credo q̄ possit repeti: vt. ff. de aleatoribus. l. vlti. in fi. etiam vsq̄ ad. l. anenos: vt dicit greca cōstitutio. C. de. ligi. & sump. fu. & de alea. Et si q̄s extra hens in alea rem suam venduerit, nō tenetur de euictione: vt. ff. quarū actio non da. si filio. ℌ. j. licet autem hic prohibeat ludus, tamen pro cōtinuo habendo potest ludi. ff. eo. l. vlti.

e ¶ Deseruiēs. i. valde seruiens: vt illa prepositio de augmenter. ff. de posi. l. j. in ℌ. quādoq̄ priuat: vt ibi: Sepe precor mortem: mortez quoq̄ deprecor idem.

f ¶ Aut desinat. non ergo pro quolibet delicto statim epi debent fulminare vt vel excōicēt vel deponāt. ad idez facit. xxvj. di. i. episcopus. et xcij. dist. capi. vlti. Si quotiēs peccāt homines, sua fulmina mittat iuppiter: exiguo nepote nullus erit.

g ¶ Priuet. aut verberet: vt. j. eo. ca. vlti.

Ab exordio.

¶ Catus. In hoc ca. triplex status humani generis denotat. Nā a principio mūdi carnes non comedebamus, nec dabam⁹ libellū repudij, nec circuncidebamur. Post diluuiū ℣o data lege vinū cū carnib⁹ est assumptū, & repudij duritia est ꝓcessa: & cultell⁹ circūcisionis est datus. Postq̄ ℣o Christ⁹ venit, o reuolauit ad a. t. finis ad principiū: q̄ hodie nō circūcidimur: nec dam⁹ repudij libellū: nec carnes omni die comedim⁹: dicēte apl̄o. Bonū est vinū nō bibere, & carnes nō comedere.

h ¶ Nec carnib⁹. tñ Lamech fuit venator: sz illē fuit ꝓpter pelles, nō ꝓpter carnes. xxxj. q. j. quomodo.

i ¶ In signum. vt per eam fideles discernerentur ab aliis. vel fuit signum interioris circuncisionis. vel fuit signum futuri baptismi: quia tunc per circuncisionem tollebantur peccata, sicut nunc per baptismū: vt. j. de cō se. dist. xiij. q̄ autem apud nos.

k ¶ Implere. ℣. distinct. iij. erit contra. Sed dic q̄ facile non potest impleri. Uel dic q̄ tunc nullꝰ potuit eam

Distinctio.xxxv.

Unde Pelagi⁹ papa scribit.

¶ Qui cū alio velata, non tñ illi nupta, vtroē duxerit sacerdos fieri non prohibetur.

Valentino * clerico cui mulier cū alio ante velata, nō tamē illi nupta, sz virgo permanēs, post mortē eius cū q̄ velata fuerat spōsa, cōiugali est copula sociata: q̄ iterū velamen accepit, nullum in promouendo generet obstaculū, q̄ nihil est quantū ad hunc articulū pertinet) qō ei de canonicis obuiet institutis.

¶ Distinctio. xxxv.

Quib⁹ ordinibus bigami prohibeant, et vtrū reputentur bigami q̄ āte baptismū habuerūt vnā et post baptismū habuerūt alterā: et an liceat sortiri vxores in sacris ordinib⁹ ꝓstitutz, multorum authoritatib⁹ breuiter monstratū est. Sequit autē in descriptione illa applica vt sit sobri⁹ q̄ ordinādus est, non violētus: qō et authoritate veteris testamēti introductū est. Ministri em̄ tēpli prohibentur vinū et sicerā bibere: ne ebrietate grauent corda eorum: vt sens⁹ eoz vigeat semper, et tenuis sit: vel quia venter mero estuās facile despumat in libidinē. Unde Noe ebrietate nudauit femora, Loth autē quē sodoma nō vicit, vina vicerūt.

Q. ℣ autē vinolētus esse prohibeat: nō semel sz frequēter vino repletꝰ intelligi. Hinc etiā in canonib⁹ apostolor⁹ legit.

¶ Diacon⁹, presbyter, et epūs ebrietati & alee deseruiētes nisi desierint, cōione priuentur.

Episcopus, aut pbr̄, aut diacon⁹ alee⁹ ar q̄s ebrietati deseruiens [e], aut desinat, [f] aut certe damnetur. subdiaconus autem aut lector, aut cantor similia faciēs: aut desinat, aut cōmunione priuetur [g]: similiter & laicus. Late ℣iero.

¶ Esus carnium, & vini post post diluuiū ꝓcessus legit post Christ⁹ aduentū inhibitus.

Ab exordio cōditionis humane nec carnib⁹ [h] vescebamur: nec dabamus repudiū: nec preputia nobis eripiebantur in signū [i]: & hac cursu vsq̄ ad diluuiū peruenim⁹. Post diluuium autē cum datione legis date per Moysen quam implere [k] nullus potuit,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Circumcisio erit baptis. m° dic. Sen. xxij.

implere quo ad hoc vt adipiscerē vitam eternā: qz per circuncisionem nō aperiebāt ianua celi, iz ianua inferni esset p̄clusa. secus hodie per baptismū. extra de bapt. in lege. cum enim p̄ceptum fuit q̄ sabbati die nō fieret aliqd opus: item preceptum fuit q̄ viij. die circuncideretur puer: q̄ potuit contingere q̄ sabbatū esset dies viij. ab ortu pueri sed tamen in hoc nō peccabāt: quia excusabant ppter impossibilitatem. ideo autē fuerunt eis data dura p̄cepta, qz ex superbia eoz dixerunt: non deest qui impleat, iz deest qui iubeat.

Reuo lauit.

Mon. iij. d. Hoc finaliter pōt fieri de j. gaudeamus.

a ¶ Duritia. tamē peccatum erat vt extra de diuor. b ¶ Et o. que est vltima litera grecorum.

c ¶ Ada. Que ē prima latinorum. ¶ est argu. q̄ restituta re ad pristinū statū, priora iura restituit: vt. xxvj. q. vj. si quis de cet. Ubi d. Ro. ca. qs. no. j. q. vj. Do. madi.

pone. ¶ ff. de furti. rapti. pred. hi qui. als et attilicinus. Item argu. q̄ non fit iniuria rei si restituatur ad pristinum statum. ff. de pac. si vn°. §. qs et in spē dotis.

d ¶ Nec comedimus. i. suademus nō comedere. consilium est.

e ¶ Dedicatum est. id est in vsum assumptum.

¶ Ecclesie principes. ¶ Latius. Quidaz plati cū ppm admonere deberent ad ieiunia seruāda, fartis corporib° ꝛ rubentib° buccis p̄dicabāt. ꝛra quos inuehit Hiero. ꝛ auctoritate Michee prophete, pbat eos deijcēdos a prelaturis suis in tenebras exteriores: quas vitare possunt si imitētur apl̄os nō solū sermone, iz etiā vite ꝛ uersatiōe.

f ¶ ꝓncipes. i. prelatos: vt de cōse. dist. j. corpora.

g ¶ Propheticus. Scz Michee.

h ¶ Lautisqz. Id est delicatis.

i ¶ Epulis conquisitis. i. terrenis deliciis que multo labore queruntur. de conse. dist. v. ne tales.

k ¶ Exteriores. i. ex toto ē Lucē. arg. xl. dist. quelibet.

l ¶ Buccas. plenus venter facile de ieunijs disputat. xvj. qō. ij. gloria episcopi. Argu. q̄ archidiacono cum visitat parochias, non est exilis p̄sūmāda procuratio: vt. x. qōe. iij. illud. Hoc verū est ante visitationē factaz, extra de censi. exigit. Greg. x.

carnes ingeste sunt ad vescendum: ꝛ repudij concessa duritia[a]: ꝛ cultellus circuncisionis appositꝰ: quasi dei munꝰ plus in nobis creauerit q̄z necesse est. Postq̄z aūt xp̄s venit in fine tēpoū: et o[b] reuoluit[z] ad a[c]. i. extremitates retraxit ad principiū: nec repudium nobis dare p̄mittitur: nec circūcidimur: nec comedimꝰ[d] carnes: dicēte apl̄o. Bonū est vinum nō bibere, ꝛ carnes nō comedere. vinū enī cū carnib° post diluuium dedicatum[e] est.

Item ex eplis eiusdem.

¶ Alienū est a sapientie potationib° ꝛ ebrietatib° vacare.

Luxuriosa res est vinū et contumeliosa ebrietas. omnis qui cum eis miscetur, non erit sapiens.

Idem in Micheam.

¶ Ignominiosum est sacerdoti affluere deliciis, epulis, atq̄z lasciuijs.

Ecclesie principes[f] qui delicij s affluūt, et inter epulas atq̄z lasciuias pudicitiā seruare se credūt: prophetic⁹ sermo describit q̄ ejiciendi sunt de spatiosis domibus, lautisq̄z[h] conuiuijs, ꝛ multo labore epulis conquisitis[i]. Et si vis scire quo ejiciēdi sunt propter malas cogitatiōes ꝛ opera sua: euangelium lege. in tenebrias scilicet exteriores[k]: vbi erit fletꝰ et stridor dentū. Annō cōfusio et ignominia est ieiunia seruāda, fartis p̄dicare corpib°: et ieiuniorū doctrinā rubētes buccas[l] tumentiaq̄z ora p̄ferre: ꝛ Si in apostolorum loco sumus, non solum sermonē eoz imitemur: sed etiam conuersationem et abstinentiam.

Idem. ¶ De eodem.

¶ Palea.

Uenter mero estuās cito spumat in libidinē. Ubi ebrietas, ibi libido dominatur et furor.

Idem. ¶ De eodem.

¶ Palea.

Inolētuz sacerdotem ꝛ apl̄s dānat, ꝛ vetus lex prohibet. Sacerdotes qui ministrāt in tēplo dei, phibentur vinū ꝛ sicerā bibere: ne crapula et ebrietate aggrauētur corda eorum. Sicera hebreo sermone oīs potio nūcupatur qua quis inebriari potest. Quicquid inebriat, statū mētis euertit. fuge similiter et vinum, in quo est luxuria. Nolite (ait apostolus) inebriari vino, in quo est luxuria. qui altari deseruit, vinum ꝛ siceram non bibat. Spōsa christi vinū fugiat vt venenum. vinum et ebrietas incendium est.

Item Prosper. ¶ De eodē.

Luxuriā facit et nutrit vini perceptio nimia, non natura.

Item Ambrosius in sermone de ieiunio qui ita incipit: Diuinum ad patrem resultat oraculū. ¶ In paradiso abstinentia, post paradisum edendi lasciuia introducta.

Sexto[m] die[n] (cepit. Scō exemplo Noe. Tertio qz seruitus est inducta propter eam. Quarto exemplo Loth. Deinde commendat sobrietatem exemplo Abrahe, qui cibum ministrauit angelis sine vino. et exemplo Joan. baptiste.

n ¶ Sexto die. Id est die veneris. nam dominico die dñs cepit facere mundū: vt. lxxv. dist. q̄ die. Alij dicunt dum fa q̄ oia simul creauit. vnde Salomon. Qui viuit in eternū cere.

Leui. x. b. Num. vj. a.

Eph. v. d.

Ebrietatis mala.

Die dominico incepit

num, ois simul creauit. sed licet ois simul facta fuerint, non simul dici omnia poterāt: z ideo scriptura vtitur tali distinctione. extra de sum. tri. ca. j.

s ¶ Bestie. id est animalia in terra. nā quinta die fuerunt creata volatilia et pisces. Genes. j.

b ¶ Cepit. mundus.

c ¶ Feriari. Id est cessare.

d ¶ Defijt. Tūc fuit homo spoliatus gratuitis, et vulneratus in naturalibus. de pen. dist. j. adam.

e ¶ Jeiunū. Id est abstinentia.

f ¶ Preuaricatio. Scilz fuit.

g ¶ Latebra. ꝙ abscondit se adam a facie dñi. de pe. dist. j. et venit.

h ¶ Reuocauit. Arg. ꝙ primi parētes saluati sunt: vt de peni. distic. j. sicut pīmi. z de con se. dist. j. hi duo.

i ¶ Jumētum. i. carnem suā: quam pascit homo quasi iumentum. Vel dicitur corpus iumētum, quasi iuuamentum. Corp⁹ est iumentū.

k ¶ Non esset. Ꝫ. distinc. j. ius gētiū. contra. sed ibi solutur.

l ¶ Prelationis inuidia. quia Cain interfecit fratrem suum.

m ¶ Pietas. Paterna.

n ¶ Ebrietas. i. ebrius.

o ¶ Tentant. id est inebriant.

p ¶ Parr⁹. id est effect⁹. Istud vult dicere ꝙ vinum ex se duos produxit effect⁹: primo ebrietatem: deinde incestum. z ebrietas fuit deterior effect⁹ vini. Vel aliter. Et ebrietate processit seruitus. Item ex ea processit incestus, quia deterior est. Vt illud vult dicere ꝙ filia est deterior ꝫ mater: quia moabite et amonite qui ab illis processerunt, fuerunt deteriores ꝫ matres. Effect⁹ vini est duplex

† et fm hoc expōe rectores. i. vini qō ꝛ gñauit ebrietas et incestū. Archi.

q ¶ Materia peccati. Scilz vinum.

r ¶ Remissio. Jd est deus remittens peccata.

Ante omnia. ¶ Iulius. Dicta fuit in concilio Agathensi vt prius a clericis vitetur ebrietas ꝫ alia q̄ cūctoꝝ nutrix est vitioꝝ. et si qs cleric⁹ fuerit inebriatus: si est i sacro ordine, xxx. diebꝰ a cōmunione remouetur. si est i minoꝝ ordinibꝰ, 7 ibi⁹ subijciatur.

f ¶ Aut corpoali. vt recipiat quadraginta ictus. ꝫ episcopus nō verberabit clericū per laicuz: vt extra de sentēn. excom. vnuersitatis. nisi sit incorrigibilis: vt extra de sentē. excō. vt fame.

Oportet. ¶ Ca⁹ Ius. Dicit in tulak. xxxvj. dist. in qua, ꝓsequit quarū ca. ꝫ oportet episcopū esse prudentem: quod verum est non solum in literatura: sed etiam in secularibus negocijs. Et hoc dictum est propter eos ꝙ sub nomine simplicitatis stultitiam sacerdotum excusant. De literatura tractatur in his trib⁹ distin. continuis. De peritia ho secularū negociorū tractat in. xxxix. dist.

t ¶ Ops. Ab hoc loco vsꝙ ad. xl. distin. ostēdit quam peritiā debent hre clerici: z hac ostēdit ꝙ habebūt peritiā ifaz sacrarū, in pri. dist. ostēdit ꝙ etiam habebunt peritiā secularium sciēnarum. et inde sumpta occasione ostēdit in. xxxvij. di. ꝙ ignorātia est periculosa clericis in. xxxix. distī. dicit ꝙ habebunt peritiā secularū negocioum. Et agit hic de quarto ca. apostolice regule.

Beb⁹ enā no pl. dī. cur. et lij. dī. c cle. per fal. pro mo. c. j. Ezod xxviij a. Ezod xxv. Scēna medio ceris suf ficit. Ostēdit ois in se pu nitio.

Distinctio.xxxvj.

Oportet z ordinandū esse prudentē: qđ cōtra eos no tandū est qui sub noie simplicitatis ꝰ excusant stultitiam sacerdotuz. Prudētem aut ē ēm oportet intelligi nō solū literarū peri-

v ¶ Simplicitatis. Nec simplicitas nec aliud potest excusare sacerdotis imperitiam: vt. xxxviij. dist. si in laicis. Idē

Eboell a luder corpor. alar.

¶ Secul arū. Cum em ep̄s sit iudex ꝛ corpoꝝ: vt.xj. q.j. de persona. ꝛ.xij.q.j. precipim⁹. ꝛ aliarū.x.q.j. quecūq; oporteat ipsum tam spiritualia q̄m̄ secularia sciēta ornatum.xxxix.dist. circa prin.

Scīa medioc. sue

b ¶ Illitteratos. ¶ Casus patet in summa.

Illitteratos, sc̄ilicet penit⁹. Sufficit m̄ mediocris scientia: vt ex de elect. cum nobis olim. nō enim req̄rit in clerico summa perfectio. sic ff. de cōdi. edic. scien dum. ℣ illud. ꝛ l. si quis venditor. licz sit arg. cōtra. ex de pur. ca. cōstitutus. Sed quid si penitus laicus ordinaretur, nūquid reciperet character? Sic: argu. xj. q.j. ventū. ubi: sed dicitur. De hoc no. xl. distin. sicut. ꝛ ex de cle. per fal. pno. c.j.

Dep⁹ etiā no. xl. dist. cut. et lij. dist. c. j. ex de

c ¶ Illitteratos, tia, verūetiā secularū negociorū dispensatione. Unde in epistola Gelasij pape legit.

¶ Illitterati et corpore vitiati non promouean̄ ad cleru.

Illiteratos, aut aliqua parte corporis vitiatos, vt imminutos null⁹ p̄sumat ad clericatus ordinē promouere: q; literis carēs, sacris nō potest esse aptus officijs: ꝛ vitiosum nihil deo prorsus offerri legalia p̄cepta sanxerūt: simil⁹ qui seipsos abscindunt.

Item zozimus papa.

¶ Ad summā sacerdotū nō aspirer q̄ diuinis stipendijs vel disciplinis nō est eruditus.

Qui ecclīasticis disciplinis p ordinē non est imbutus: et tēpoꝝ approbatione diuinis stipēdijs non est eruditus: nequaq; ad summū ecclīe sacerdotū aspirare p̄sumat: et non solū in eo ambitio inefficax habeat, verūetiā ordinatores eius careant eo ordine quē contra p̄cepta patrū crediderūt p̄sumēdum.

Ecce q; sacrarū literarū oportet episcopū habere peritiam. vnde in vete. testa. inter cetera ornamēta pontifex rationale ferebat in pectore, in quo scribebat manifestatio ꝛ veritas: q; in pectore pontificis manifesta dz esse cognitio veritatis.

Exod xxviij. a,

Exod xxv.

Ordīa alibi

d ¶ Seipendijs, id est officijs.

e ¶ Ordine. hic habes q; qui iniuste cōfert aliquem ordinē, primaf. protestate cōferēdi illum. j. q. j. si q̄ epi. celebratione misse per annum: vt. lv. distinc. nullus. alibi suspēdit⁹ a tis ima ste pu nitio. deponitur: vt. lj. distinc. ca. j. ꝛ. lxij. distinct. ca. vlti. ꝛ. lxxxj. dist. tantis. cum in hoc sit penarum varietas, forte minor amplectitur. l. distinct. eos. vel dic vt no. xxj. q. ij. in summa. in fine. Consuenit distingui q; si ex negligentia ordinat⁹ quis indignum, tunc suspēditur: si ex certa scientia, tunc deponit. Uel aliter. aut ordinat illum cum quo de facili dispensare potest: vel cū quo dispensare non potest: vt sm hoc magis vel minus puniat: hodie tamen mitius agitur cum talib⁹: vt ex de p̄bē. graue.

¶ Ecce. ¶ Casus. ij. reg. In hoc. ℣. p̄bat Statian⁹. xiij. rationib⁹ vel authoritatib⁹ q; eps debet esse peritus in literis. Prima est in p̄in. Scōa ibi: hinc etiam vectes. ij. reg. ij. a. Tertia: hinc etiā Dauid. Quarta: Salomon quoq; Quinta. hinc etiā dns. Sexta: hinc etiam Malachias Septima: hic etiā idē saluator. Octana: hinc etiam Salomon. Nona: hic idē dns. Decima: hinc etiam p̄ius. Undecima: hinc Petr⁹. Duodecia: hinc etiā paulus. Decimatertia: vñ sacerdotes. Decimaq̄rta: hinc etiā in canticis. ij. Para. j. b. hiere. j. b. mala. ij. b. Luce ij. ℣. Epus

g ¶ Querāt. nec eīi ep̄us dz egere doctrina alioꝝ q̄fi alios debet instruere: vt. j. q. vij. cōuenientibus. sic. xvi. q. j. sic viue. Joā. in auf. de san. epi. cir. p̄inci. alioꝝ doctria non dz egere. Apoc. xxij. d.

h ¶ Constituit. Not. ex ordine loquēdi, p̄bari ordinem factorum. sic xliij. dist. sit rector. et. xx. dist. ℣. j. Joā. Argu. j. q. j. vt euidenter. mat. x.

i ¶ Custodiunt. q; videre debet q̄ bus p̄dicet, ꝛ q̄bus nō: vt. xliij. dist. in mādatis. ꝛ. xxij. q. vlt. ca. penul. Mat. vlti. Mat. xiij. b.

k ¶ Qui audit. discendo.

l ¶ Veni, Docendo.

m ¶ Serpentes. ne eoꝝ dolis supplantemini.

n ¶ Et simplices. Ne alijs dolos machinemini. Joan.

a ¶ Satisfactionē.scz respondēdo eis satisfaciatis. Et est arg. q̄ prelati tenētur respōdere ad oēs questiones: nam tantū debēt differre prelatis a subditis quantū gra-
Prelati ad oēs q̄stiōes rndere tenent.
num a palea: vt. xxv. dist. ℌ. nomine autē criminis. j. q. j. vilissimus. ℟. viij. q. j. licet. Joan.

b ¶ De ea fide. i. de articulis quos creditis et tenetis. Joan.

c ¶ Spe. i. de his que speratis.

d ¶ Oculi. scilicet sponse.

e ¶ Plenissima. sic semp prelati fe-
Prelatꝰ colūbā imitetur.
debunt iuxta fluēta euangeliorum ℟ sacre scripture: et sicut columba sedet ex natura iuxta aquā vt videat in ipsa aq̄ vmbram superuenientis acci-
j. Ti. iiij. d.
pitrs, ℟ sic sibi precauere consueuit: sic prelatꝰ sibi per scripturā precauebit contra hereticos. ℟. dist. i. in fi. xj. dist. nolite.

Exo. xxxviij
Sꝯ quis vult. ¶ Carꝰ Tria sunt opa q̄ Moyses ℟ Aaron facie-
Cant. v.
bāt, scz legere, docere populū, ℟ orare. hec tria opera debet eps facere si vult imitari Moysen et Aaron. et si orauerit eps, vincet populus eiꝰ demones: sicut populus Israel vicit amalechitas orante Moyse.

f ¶ Non vadit. Nūquid ergo epi non intererūt bellis? immo, † quia etiā possunt alios hortari ad bellum:
† No. i ca. hic allega. xxiij. q. viij. igit̄ in fine. Archi.
vt. xxiij. q. viij. igitur. ℟ cap. hortatu. Joan.

g ¶ Indefinēter. omnino, vel hoīs statutis. sic. xxj. q. iij. hi qui. de consc. dist. v. nunq̄. xxxj. dist. si laicus. ff. de condi. et demon. sꝯ ita. xxij. distinc.

Sacrosancta. ¶ Q̄queritur. Hec distin. diuiditur in quinq̄ partes. Secunda ibi: cur ergo. Tertia ibi: relatum. Quarta ibi: ideo. Quinta ibi: pulis dedit: ℟ per eos demum turbis apposuit: q̄ sacramenta legis ℟ pphetarū priꝰ differendo exposuit: ℟ postea coūscientiā discipulis dedit: ℟ per eos tandē illā fidelibus dispēsauit. ¶ Hinc Petrꝰ etiā cum rectoribus ecclesie scriberet, ait. Parati esse debetis reddere rationem omni poscēti vos satisfactionem[a] de ea fide[b] et spe[c] que in vobis est. ¶ Hinc etiā Paulus scribēs ad Timotheū ait: Attēde lectioni ℟ exhortationi ℟ doctrine. Ex quibus oībꝰ liquido colligitur q̄ nō sufficit prelatis bona cōuersatio et morum honestas, nisi addat sciētia doctrine. ¶ Unde sacerdotes ingressuri templū tabernaculi prius lauabāntur in labio eneo quod fecerat Moyses ex speculis mulierū. ¶ Hinc etiā Hiero. in Leuitico. ¶ Sacerdotis est legis scientiam habere: non bellis sꝫ orationibus vacare.

Sꝯ quis vult pontifex esse non tam vocabulo q̄m merito: imitetur Moysen, imitetur Aaron. quid enī dicit de eis: q̄ non discedunt de tabernaculo dñi. erat ergo Moyses indefinēter in tabernaculo domini. Quid autē ei opus erat? Ut aut a deo aliquid disceret, aut ipse populū doceret. Hec duo sunt pontificis opera, vt aut a deo discat legendo scripturas diuinas, et sepius meditādo: aut populum doceat, sed illa doceat que a deo ipse vt itaq̄. Joan. de fan.

¶ Calus. Ponitur hic. xxxvij. distinctio, in qua queritur an oporteat clericos esse eruditos literis secularibꝰ, scilicet libris gētilium. Et primo probat eos non esse legendos, vsq̄ ad ℌ. sed ecōtra. deinde probat contrariū. postea dat solutionē infra eadē. ℌ. cur ergo.

h ¶ Sed queri. in hac. xxxvij. dist. querit † S. an ordinandus debeat habere peritiā secularium scientiarū, ℟ primo autē ostendit q̄ clerici nō debent respicere libros gentilium. † Secō ponit argu. in contrariū. ℟ tale dat solutionem q̄ quidam legunt libros gentilium causa delectationis et voluptatis: et hoc est phibitū. quidā legunt ad eruditionem: ℟ illud licitum est vt per eos sciāt recte loq̄, et discernere verum a falso. Jo. vi. j. ℌ. cur ergo. ℟ no. q̄ in omnibus cap. vsq̄ ad ℌ. sed ecōtra. videt sola voluptas prohiberi.

¶ Distinctio. xxxvij.

Ed q̄rit[h] an secularibꝰ literꝫ oporteat cos esse eruditos?

De his ita scribit in cōcilio Carthaginēsi q̄rto. ¶ Libros gētilium nō legat episcopꝰ.

Episcopus gentilium[i] libros nō legat: hereticorū autē perlegat p necessitate aut tēpore. I tē Hiero. ad damasum papā de filio ꝓdigo.

¶ Reprehenduntur sacerdotes qui omissis euangelijs comedias legunt.

Sacerdotes dei omissis euangelijs ℟ prophetis videmꝰ comedias legere, amatoria bucolicoꝝ versuum verba cantare, tenere Vergilii in manibꝰ, ℟ id q̄ in puerꝫ adest causa necessitatis[k], crimē in se facere voluptatis. I dem.

¶ In vanitate et obscuritate sensus ambulant q̄ secularibꝰ disciplinis occupantur.

Nonne vobis videtur in vanitate sensus et obduntur. s. dialectici qui quotidie in arte dialectica torquentur: ℟ phꝫfici, qui oculos transcelum, ieiunit: ℟ per

[i] Episcopus gentilium, an ergo nec leges audire debent, nam quo ꝓbrobriū est eas ſ. se velint esse peritos disciplinarum fortēſsum. C. de testa. consulta diuinalia. Sꝫ ꝫtra leges sunt per oia principū diuinit̄, ꝓmulgate: vt. xxj. q. iij. nemo. ‡ Dic q̄ ad hoc licet audire leges, vt per eas melius intelligantur canones. Arg. ℟. di. ℌ. sꝫ seculares. Joan.

[k] Acerdotes. ¶ Necessitatis. vt sciant recte loqui.

Nonne. ¶ Cassus. Quatuor genera hominū in hoc ca. reprehendit dialectica torquentes, physici, qui oculos trans celum, ieiunii per

ficatores: ꝛ cupidi, qui diuitias p phas ꝛ nephas acquirant: quas in momento cui sint relicturi, ignorant.

Vno. ¶ Casus. In hoc ca. exponit quinq; viero. Dicit enim q; illi inebriantur vino q̄ sacras scripturas male intelligūt atq; peruertūt. Scō inebriantur siccra q̄ seculari sapiētia aburunt. Tertio exponit q̄ dicantur pseudoprophete. Quarto q̄ sint diuini. Quinto q; ille comedit vuam acerbaz qui aliter exponit scripturam q̄z veritas habet: et si non contra fidem.

a ¶ Intelligunt. Talibus qui male intelligunt dicta magistri, essent auditores prescindende: vt. xxiij. q. j. si petrus.

b ¶ Scōm tropologiam. i. fm moralem intellectum. a tropos, q̄d est conuersio, ? q̄si verba nostra conuertim⁹ ad mores infouna dos. xliij. distin. sit rector.

Egāt. ¶ Casius. In hoc ca. reprehendunt sacerdotes a hieronymo qui filios suos ꝛ nepotes faciebant legere comedias et poetica carmina: ꝛ quia ad hoc pecunia ecclesiastica et ad alios turpes vsus conuertebāt. vnde dicit eos psbyteros puniendos ad instar heli, qui cecidit de sella supin⁹ et mortu⁹ est: quia suos filios nō correxit.

c ¶ Ecclesiasticis. Arg. cōtra. ē. xxxj. dist, omnino.

Strena d. ¶ Strenā. stre

Aures male intelligēti quibus sit euellende. Tropologia.

? Etlogos seruo. ide tropolo gia. i. cō uersio fermonis. ꝟ. de hoc. lxx. vj. di. ie iunij. i fine.

scuritate mētis ingredi, q̄ diebus ac noctibus in dialectica arte torquet: qui physic⁹ perscrutator oculos trans celos leuat, ꝛ vltra pfundū terrarū et abyssi in quoddā inane demergit: q̄ iambū feruet, q̄ tantā metrorū sꝛluā in suo studio suis corde distinguit et congerit: ꝛ (vt ad alterā partē transeam) qui diuitias per phas et nephas querit, qui adulat regib⁹, hereditates captat alienas, ꝛ opes cōgregat quas in momēto cui sit relictur⁹ ignorat: I dem in Esaiam.

¶ Qui scripturas sacras male intelligit, vel seculari sapiētia abutit, vino inebriat ꝛ sicera.

Vno inebriant qui scripturas sacras male intelligūt⁸ atq; peruertunt: sicera, q̄ abutunt seculari sapientia ꝛ dialectico⁹ rēdiculis: q̄ non tā tendicula sunt appellanda, q̄z phātasmata, id est vmbre q̄dā ꝛ imagines q̄ cito pereūt ꝛ resoluunt. I dē. fm tropologiā pseudoprophetas eos debemus accipere q̄ aliter scripturarū verba accipiunt, q̄z spūs sanct⁹ sonat: et diuinos, eos q̄ cōiectura mētis sue incerta futuroꝝ quasi ꝟa pnūciāt absq; diuinoꝝ authoritate verboꝝ. I dē. Mucūq; scripturas nō ita intelligūt vt rei ꝟitas habet, vuā acerbā comedunt.

I dē in epistola ad Ephesios.

¶ Reprehenduntur episcopi qui filios suos secularibus eruditionibus tradunt literis.

Egant epi atq; pbri q̄ filios suos secularibus eruditūt literis, ꝛ faciunt illos comedias legere, et mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis ᵉ sumptibus fouēdo eruditos. Et q̄d in coroborā pro peccato virgo vel vidua, vel substātiam suam totā effundēs quilibet pauper obtulerat, hoc in calendarū strenā ᵈ, et saturnaliū sportulā ᵉ, et mineruale mun⁹ grāmatic⁹ et oratoꝝ: aut in sumpt⁹ domesticos, aut in tēpli stipes, aut sorti dū cōuertit in lucrum. Heli sacerdos ipse sanct⁹ fuit: sed q̄ filios ᶠ suos nō erudituit in oīni disciplina et correctione, supinus cecidit, ꝛ mortu⁹ est. I tez ex respōsalib⁹ vbani pape ad Carolū ca. xlviij. ¶ Balea.

Omnē vim inuētorū suoꝝ in dialectica disputantes ponunt heretici: q̄ philosophorum sententia definit non astruendi vim habere, sed studiū destruēdi: sed non in dialectica placuit deo patri, filio, et spū sctō. regnū em̄ dei in simplicitate fidei est: non in contētione sermonis. I tē Raban⁹ de pssur, ecclīastic. ¶ Beat⁹ Hieronym⁹ ab angelo ꝟberat q̄ Ciceronis libros legebat.

Egim⁹ de beato Hiero. q̄ cum libros ᵍ legeret ciceronis, ab angelo est corrept⁹: eo q̄ vir chr̄istian⁹ paganoꝝ figmentis intenderet.

Hinc etiam filius ille prodig⁹ in euangelio reprehenditur, q̄ de siliquis ʰ quas porci manducabant, ventrē suū replere cupiebat. Hinc etiam Origenes ciniphes et ranas quibus egyptij sunt pcussi, vanā dialecticoꝝ garrulitatē, ꝛ sophistica argumenta intelligit. Et q̄ bus oībus colligitur q̄ non est ab ecclesiasticis secularīū literarum querēda peritia. Sed ecōtra legit q̄ Moyses ꝛ Daniel omni sciētia Egyptiorum ꝛ Chaldeoꝝ eruditi fuerunt.

¶ Legit etiā q̄ pcepit dñs filijs israel vt expoliarent ⁱ Egyptios auro ꝛ argento: moraliter instruēs vt sine aurū sapiētie, siue argētū eloquētie ap̄ō poctas inuenirem⁹: in vsum salutifere eruditiōis ꝟtam⁹. ¶ In Leuitico etiā primitias mellis. i. dulcedinē ḡuane eloquētie dño iubemur offerre. Magi q̄z tria munera obtulerūt: in quibus nonnulli tres partes ᵏ philosophie vo-

na est primum donuz quod datur in principio calendarum. ꝛ datur p augurio. xxvj. q. vlti. non obseruetis. et dicē strena quasi sine tristitia. i. sine lamentatione.

e ¶ Sportulam. Que datur pro fabulis saturni, vel pro festis saturni celebrandis, vel p ludis saturni bone fortune. Sportula.

f ¶ Sed quia filios. Talis repellitur a testimonio: vt. vj. q. j. qui crimen. Item nec potest esse ep̄s: vt. xlvij. dist. ij. necesse. immo potius ōt canis q̄z ep̄s: vt. lj. q. vij. q. nec. Joan.

g ¶ Libros. Egimus quia legit eos causa delectatiōis, nō causa eruditionis: vt de ꝟse. dist. v. nō mediocriter.

h ¶ De siliquis. id est secularibus scientijs: q̄ inflāt: nō saturant. ?

¶ Sz cōtra. ¶ Casius. Amodo, pbat Gratianus q̄ clerici secularib⁹ scientijs debēt esse eruditi. Et hoc probatur sex rationib⁹. Prima est in principio. Sēda ibi: legitur etiā. Tertia ibi: i leuitico. Quarta ibi: magi. Quinta ibi: denicz. Sexta ibi: hinc etiam Ambrosius.

i ¶ Vt expoliarēt. xliij. q. v. dixit.

k ¶ Tres partes. Sz moralē, naturalē, rationalem. Sicut em̄ filiq̄ onerāt ventrez ꝛ inflāt sed non saturant. sic ꝛ ille a spūali fame nō liberāt, nec cecitatē expellūt: sed onere pctoꝝ ꝛ gehēne reatu grauāt. Dañ. j Exo. iij. ꝛ xj

a ¶ Despecta, respectu aliarum scientiarum. Jo.

Urbat. ¶ Casus. Quidam prohibebant christianos ne legerent libros gentiliū. quos Beda reprehendit, dicens q̄ bene possunt legi sine peccato: vt vtilia inde sumantur, ad instar Moysi ⁊ Danielis, ⁊ etiam Pauli qui suis epistolis inseruit versus poetarum, scz cretenses ⁊c.

b ¶ Siqua. Ar. q̄ vtile non vitiat per inutile: vt. xxvij. q.iij. questi. ē. dis. ix. si ad scripturas contra. Jo.

c ¶ Magister. nā legitur q̄ cū Paulus venisset Athenas, vidit ārā ignoti dei: in qua erat scriptū. Hec est ara ignoti dei: ¶ in quo viam⁹, mouemur et sum⁹. a qua scriptura apostol⁹ incepit p̄dicationem suā: ⁊ aperuit illis Atheniēsibus sensum illius scripture, prosequens de deo nro, ⁊ dicens: Quem vos dicitis ignotū, ego predico ⁊ colo. tūc Dionysius areopagita videns quēdam nē pauc⁹ cum transeuntē illū fuit cō dixit illi. Si illuminat⁹ fuit cō naueris istā cecū, credā tibi. Qui statim invocato nomine Christi, illuminatus est: ⁊ ille credidit.

¶ Alias ignoto deo. datiui casus.

Dionysius.

Apostolus vl⁹ est sententijs poeticis.

d ¶ Indidisset. In epistola Pauli ad Titū illud epimenid⁹ poete, Cretenses semper mēdaces, malebestie, vētres pigri. i. q. j. dōs declaravit. Interseruit etiam in prima epistola ad Corinth. illud Menandri: Sepe bonos mores corrūpūt colloquia prava. xxviij. qōe. j. sepe. Ite vsus est illo versu. Odero si potero: si non, inuitus amabo. sed Hierony. de consecra. distinct. v. nonnunq̄. vsus est versibus Vergilij. et August. illo Lucam, meos hausti nulla ⁊c. xxvj. qst. v. nec mirum, ⁊ iurisperitus auctoritate Vergilij. ff. de rebus divisione. intantum. ff. cenotaphium. et Homerū instit. de contrahen. emp. ff. precium.

lunt intelligi. denicz in expositione psalterij Cassiodor⁹ retractatur: omnis splendor⁹ rhetorice eloquentie: oīs modus poetice locutionis: quelibet varietas decore pnunciationis a diuinis scripturis sumpsit exordium. ¶ Hinc etiā Ambros⁹ ait super epistolā Colossēsiū. Dis ratio superne scientie vel terrene creature, in eo est q̄ est caput earū ⁊ author⁹: vt q̄ hūc nouit, nihil vltra querat: q̄ hic est perfecta virt⁹ et sapientia. quicqd alibi queritur, hic perfecte inuenitur. In Daniele ⁊ in Salomone ostendit infidelib⁹ se esse authorē toti⁹ eloquētie ⁊ sapiētie: qō infideles non putāt: q̄ nō legūt in euāgelijs et pphetijs astrologiā ⁊ alia huiusmodi: que despecta⁸ sunt: q̄ nil valent ad salutem, sed mittūt in erroꝛē: ⁊ dū his studēt, curā anime non habēt. q̄ vero Christū nouit, thesaurū sapiētie ⁊ sciētie inuenit: quia id nouit quod vtile est.

Hinc etiā ait Beda i li. Reg.

¶ Hō prohibeātur clerici seculares literas legere.

Urbat acumē legentiū et deficere cogit, q̄ eos a legendis secularib⁹ libris oīb⁹ modis existimat phibendos: in quibus siqua[b] inuenta sunt vtilia, quasi sua sumere licet: alioqn Moyses ⁊ Daniel sapientia ⁊ literis Egyptioꝝ Chaldeoꝝq̄nō paterent eruditi: quoꝝ tamē superstitiones simul et delitias horrebāt: nec etiā ipse magister[c] gentiū aliquot versus poetarū suis vel scripturis vel dictis indidisset[d].

Qur ergo legi phibent que tam rationabiliter legenda probant? Sed seculares[e] literas quidā legunt ad voluptatem, poetarū figmētis, verborūq̄ ornatu delectati: quidam vero ad eruditionē eas addiscūt, vt errores gentiliū legēdo detestētur: ⁊ vtilia q̄ in eis inueniunt, ad vsum sacre eruditionis deuoti vertant. tales laudabiliter seculares literas addiscūt. Unde beat⁹ Gregori⁹ quēdā episcopū nō reprehēdit q̄ eas didicerat: sz q̄ cōtra episcopale officium, p lectione euangelica grāmaticā populo exponebat. Hinc etiam Ambrosius scribit super Lucā.

¶ Seculares litere legende sunt ne ignorentur.

Legimus aliqua ne negligamus[f]: legim⁹ ne ignoremus[g]: legimus non vt teneam⁹: sed vt repudiem⁹[h].

Item Hierony. super epistolam ad Titum.

¶ Grāmatica legēda est vt q̄ ea sacre scripture intelligant.

Si quis artem nouerit grāmaticā vel dialecticam vt recte loquendi rationē habeat, et inter falsa et vera dijudicet: non improbamus.

¶ Geometria[i] ⁊ arithmetica et musica habent in sua sciētia veritatē: sed non est scientia illa scientia pietatis. Scientia pietatis est nosse legem: intelligere prophetas: euangelio credere: apostolos non ignorare. grammaticoꝝ autē doctrina etiā pōt pficere ad vitam dūz fuerit in melioꝛes vs⁹ assumpta. Idem.

Urgis. Quia ⁊ Augustinus in libro de doctrina christiana ait, q̄ si quis in scripturis gentilium aliquid inueniat vtile, hoc ad vsum sacre eruditionis cōuertat. Unde Gregor⁹ quendā episcopū reprehēdit, nō quia seculares scias didicerat: sed quia ad voluptatem grammaticā loco euangelij exponebat.

e ¶ Sed seculares. Unde beatus Gregorius. j. lxxvj. dis. cū multa.

Legimus aliqua. ¶ Car⁹. Totū hoc cap. legi potest de secularibus sciētijs sm̄ q̄, et ostenditur ratio triplex ꝙre legantur, s. ne negligāt: ne ignorentur ⁊ vt repudientur.

f ¶ Ne negligamus. vt ver⁹ testamentum.

g ¶ Ne ignoremus. Nā quātus nullus sit vsus, tamen sciētia necessaria est: vt. ē. distin. viij. ca. vlti.

h ¶ Repudiem⁹. Ut libros hereticorum: vt. xxiij. q. iij. cap. vlti.

Si quis. ¶ Casus. Ca. iste diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̄ non est reprobādum si quis addiscat grammaticā vel dialecticaz vt inter verū ⁊ falsum discernat. In secūda ibi geometria, ostēdit q̄ scientiales scientie veritatem in se habent: sed non sunt scientie pietatis et assumēde. Sed verus et no. te. sunt scientie pietatis, ⁊ assumende: ⁊ grāmatica in bonos vsus assumpta proficere potest.

i ¶ Geometria. De astronomia non facit mētionē: q̄ hec abijt in desuetudinē: vt. xxvj. q. ij. §. his ita.

QUi de mēsa. ¶ Casus. Due questiones facte fuerunt hieronymo. prima fuit an sit peccatū discere doctrinam ⁊ scientiā paganorum? Et respondet hieronymus. q̄ non: et hoc probat exemplo. iiij. puerorum: scilz Danielis, Ananie, Azarie, ⁊ Misaelis: ⁊ exēplo Moysi, qui si sciuissent esse peccatum, nūq̄ⁿ didicissent. Discebant etiā vt conuincerent incredulos: aliter risui paterent si de dogmatibus eorum cuz eis disputarent, cū indemnis esset. Secunda questio fuit an sit peccatum recordari secularium legum in predicatione vel disputatione? Et respō. q̄ nō: quia hoc fit ex necessitate, vt probemus ea que sciverunt, in libris gentiliū cōtineri.

Dañ, i

Daniel a et socii sui.

¶ Qui de mensa. Daniel, ananias, misael, azarias. ? nā turpe est alicui decertanti aliquo nomine diuino in quo versari ignorare: vt ff. de Balthasare origine iuris. l. ij. ¶ Seruius.

? Iti

drac, Dñiac, ⁊ Abdenago. ⁊ Lau. ⁊ Ut no tat. xx. di. c. ñ. ⁊ Inuel ligo alii quē ēt i scholis aliqñ diuertat cauſa. ſi dñi ad cuñ ro manaz vel alid di. ſtantim reuerſue nā ſi qui. ff. et qui. cau. ma. in integ. nec non. ff. de nego. geſt. diuerſe vt ſſa. di. ſi. di. ſ ⁊ uorū. g Arcꝫ.

b ¶ Scirent esse peccatuz. Et eo q̄ hieronymus hic induxit exemplum Danielis, colligit ar. q̄ in dubijs recurrendum est ad exempla maioz et aliorum. xvj. qōne. j. sunt nonnulli. xvij. q. j. vt noueritis. j. qō. vij. conuenientibus. xiij. q. ij. questa. xvj. questio. iij. presulum. viij. qōe. j. cap. vlti. xxvj. q. ij. non statim. ⁊ ca. quē ēt i non exemplo. C. de senten. et inter. nemo. ⁊ contra. Sol. vbi iura deficiunt, recurrendum est de similibus ad similia: al's non. xx. distin. de quibus. dic vt ibi. Item arg. presumi eoipso bonum q̄ ab aliquo bono sit factum: vt vij. qōne. j. omnis qui. et. xxiij. qō. j. cum beatissimus. ix. qō. ij. lugdunensis, xj. q. j. expedit. xxviij. qōe. j. sic enim. xxj. dist. omnino. Joan.

e ¶ predicta. scz de incarnatione: vt illud vergilij. Jā nova progenies celo demittitur alto.

d ¶ Cōtineri. vt illud Ouidij. Odero si potero: si non, inuitus amboz ꝛc.

¶ Exemplo Daniellis probatur non esse peccatū secularibus literis eruditi.

QUi de mēsa[a] ⁊ vino regis nolunt comedere, nepolluantur: vtiq̄ si sapientiam atq̄ doctrinam babyloniorz scirent[b] esse peccatū, nūq̄ⁿ acquiescerent discere quod non licebat. Discunt autē non vt sequant, sed vt iudicēt atq̄ conuincant: quomodo si quispiaz aduersus mathematicos velit scribere imperitus matheseos, risui pateat: ⁊ aduersus philosophos disputans, si ignoret dogmata philosophorum. discant ergo ea mēte doctrinam chaldaicam, qua ⁊ Moyses omnem sapientiam egyptioū didicerat. ¶ Idem. Siquando cogimur literarū secularium recordari, et aliqua ex his discere que olim omisimus: non nostre est voluntatis: sed (vt ita dicam) grauissime necessitatis: vt probemus ea que a sanctis prophetis ante secula multa p̄dicta[c] sunt, tam grecorum q̄z latinorum et aliorum gentilium literis contineri[b]. ¶ Item ex synodo Eugenij pape.

¶ Magistros ⁊ doctores ex congruis locis constituant.

DE quibusdam locis ad nos refertur neq̄z magistros[e] neq̄z curam inuentri p̄ studio literarū. Idcirco ab vniuersis episcopis subiect̄, plebib⁹ ⁊ alijs locis in quibus necessitas occurrerit: omnino cura ⁊ diligentia habeatur vt magistri[q] et doctores constituantur, qui studia literarum liberaliūq̄z artium dogmata assidue[h] doceant: quia in his maxime diuina manifestātur atq̄ declarantur mandata.

¶ Item August. in lib. contra manicheos.

¶ Authoritatibus gētium eorum vanitas refundit atq̄ conuincitur.

SI quid veri[i] de deo sibylla vel o⁊p̄heus alij qui a clericis ipsius ecclesie et a pauperibus nil perent, vt ibi dicitur. Sed nūquid magister iure licito potest facere collectam? Videtur q̄ non: quia scientia donum dei est: vnde vendi nō potest: vt. j. q. iij. non solum. quia professores iuris etsi honeste accipiunt, tamen inhoneste petūt: vt. ff. de va. ⁊ extraor. co. l. j. §. est quidē. Item q̄ potius debēt proijcere pecuniā exemplo cratis. xij. qōe ij. gloria. §. crates. Item quia ꝓpter honorē adipiscendum legunt: non propter vtilitatem aliorū: quare tanq̄ suoruz negociorum gestores nihil ab auditorib⁹ petere debent: vt. ff. de nego. gest. si pupilli. §. ij. Sed contra: qui pro tempore p̄stat obsequiū, debet consequi beneficium: vt. xij. qōne. ij. charitatem. Item quare non posset magister vēdere doctrinam suam, sicut iurisperitus consilium: vt xiiij. qōne. v. nō sanē. Item nonne testis gratis restat: et tamen recipit p̄ curationem, id est pecuniam procurationis nomine: vt. iij. qōne. ij. ca. venturis. et episcopus gratis conse-

Magſ p̄ doc̄ do an posſit collectā facere.

crat ecclesiam: tamen recipere potest procurationem: vt de simo. cum sit. et officium magistri remunerandum est: vt. ff. de donatio. a quibus? Sol. tunc petat magister collectam, cum ei sua plenissime non sufficiunt: vt. x. qōne. iij. presbis. et. xij. qōne. j. episcopus ecclesiasticarum rerum. Joan. Ego credo quicquid dicat Joan. q̄ magister potest facere collectam de qua viuat ⁊ procuretur, etiam si abundet: ? quia episcopus cum consecrat ecclesiam, et cum visitat, recipit procurationē etiam si abundet: vt in decret. de sī. cum sit romana. et extra de censi. cum apostolus. et eod. titu. sopite. nec vendit magister scientiam, quia estimari non potest: sed pro laboze suo promittitur ei premiu'n. nam predicator nō dicitur vendere predicationem: ⁊ tamen petere potest sustentationem: vt extra de p̄scriptionibus. cū ex officij. ⁊ de cens. si. cum venerabilis. et. xiij. questione. j. §. quia ergo. ⁊ §. his ita. B. ?

Ar. ? ſter poteſt facere collectam de qua viuat ⁊ procuretur, r. q. iij. etiam ſi abundet: ? quia epiſcopus cum conſecrat eccle ſiam, et cum viſitat, recipit procurationē etiam ſi abundet: vt in decret. de ſī. cum ſit romana. et extra de cenſi. cauēdū ſit fi. vbi de cum apoſtolus. et eod. titu. ſopite. nec vendit magiſter ſcientiam, quia eſtimari non poteſt: ſed pro laboze ſuo promittitur ei premiu'n. nam predicator nō dicitur vendere predicationem: ⁊ tamen petere poteſt ſuſtentationem: vt extra de preſcriptionibus. cū ex officij. ⁊ de cenſi. cum venerabilis. et. xiij. queſtione. j. §. quia ergo. ⁊ §. his ita. B. ? hoc et ibi dicꝫ Archi. ? De h⁹ etiā not. j. q. iij. venditēs. extra d

h ¶ Assidue. id est hodie competentibus. sic. ff. xxvj. distinct. sacerdotibus. ff. de condi. et demonst. si quis ita legauerit.

i SI quid veri. ¶ Casus. Manichei dicebant q̄ si o⁊p̄heus et sibylla ⁊ alij vates ⁊ philosophi gentilium de deo aliquid dixerunt, tante est authoritatis quante sunt verba prophetarum. Et respondet Augu-

stinus dicens q si quid veri ibi reperitur, valet ad conuincendum eos: sed nō vt habeatur in authoritate sicut verba prophetarum. Et hoc probat similitudine demonum z angelorū: qui demones licet vera dixerint de christo, non tamen sunt tante authoritatis quāte verba angelorum.

¶ Si quid veri. Arg. q testes vel instrumēta possunt pro parte rata haberi, p parte non: vt dicit. ē. dist. xx. si ad sacras. iz illud verū est qñ reprobātur ratione psone: secus si reprobentur propter dicta. Item argu. q si aliquid iniuxero pro me, q nō teneor recipere contra me. ē. dicti. xix. si romanorū. cōtra. Jo. Sol. si vtor aliquo cōtra me, z p me vti debeo: nisi in casibus specialibus. ij. qōne. vij. si pereticus. Dic vt ibi. ē.

Instrumēta pñt pro parte approbari, et p parte reprobari.

ij. ps.

a ¶ Valet quidē. Arg. esse argumētādum ad exēplis paganorū: z in dubijs ad ea recurrēdum. j. xiij. questione. ij. quelta. ē. distinctione. xxj. sudmittitur.

b ¶ Demonum. Tam dixerūt filiū dei. Ad quid venisti ante tēpus torquere nos? aplus tamen in epla ad Coin. videtur cōtrariū dicere, cum dicit. Si cognouissent eū, nunq̄ dominū gloue crucifixissent. Dic q si perfecte eum non nouerunt, tamen credebant eum filium dei cum viderunt eum ambulantem super aquas. cum viderūt eum esurire, non credebant.

Diabolo vtrum cōgnouerūt xp̄m esse filiū dei.

Elatum. ¶ Hec est tertia pars huius distin. in qua dicit q a sapientibus debemus audire que leguntur in sacra scriptura. Jo. de san.

¶ Casus. Quidam erant qui cum veritatis doctorem non haberent, diuinam scripturam exponebant pro sue voluntatis arbitrio: et non sm traditionem sanctorū patrum: ex suo ingenio quasdam similitudines capientes. quod Clemens reprehendit, ostendens q diuina scriptura non debet intelligi sm arbitrium alicuius: nec extraneus sensus debet queri, vel a litera alienus: licet multa sint in diuinis scripturis que possunt trahi ad varios et diuersos intellectus. Et ideo docet scientiam ve gētilium vates aut philosophi predixisse perhibentur: valet quidē ad reuincendam paganorū vanitatē: nō tamen ad istorū authoritatē complectendā. Quantū esī distat de christi aduentu inter p̄dicationem angelorū, et cōfessionem demonum[b]: tantum inter authoritatem prophetarū, z curiositatem sacrilegorum.

Item Clemens papa.

¶ Ad intelligentiā sacrarum scripturarum, secularium peritia necessaria ostenditur.

Elatū nobis est q quidā in vestris partibus cōmorantes aduersant sacris doctrinis: et put eis videtur, nō sm traditionem[c] patrum, sed iuxta suum sensum docere videntur. multas esī quidam (vt audiuimus) vestrarū partiū ingentiosi homines ex his que legūt, versūlitudines[d] capiūt: z ideo diligēter obseruādum est vt lex dei cū legit, non sm propriā ingenij virtutem vel intelligētiam legatur vel docearur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis que possunt trahi ad eum sensum quē sibi vnusquisq̄ sponte p̄sumpserit: sed non oportet. non enim sensum extrinsece

q̄ sacerdotes debent ignorantiam omnino vitare: quod probatur authoritate p̄a. Et licet quis velit se excusare aut̄ authoritate eu angelij dicentis: Seruus nesciens voluntatem domini ⁊c. non tamen prodest. et hoc probat authoritate apostoli, qui ignorat ⁊c. quod debet intelligi de eo qui inuenit.

a ¶ Oculi eor̄. i. Blati, ‡ qui regūt alios.

b ¶ Dorsum .i. subditos q̄ sustentari debēt a prelatis quasi in dorso: vel quia sequunt dorsum ipsor̄. vj. q. iij. precipue.

c ¶ Qui ignorat. i. q̄ negligit scire, vel cōtēnit scire.

d ¶ Qui noluit, videtur ergo q̄ illi sint excusati ad quos predicatio apostolor̄ non peruenit: vt. lxxxij. di. ‡ apostoli. ‡ posuisti. sed non est ita: quia in omnē terrā exiuit sonus eor̄. xix. dist. vbi dñs. nec excusatur quis per ignorantiā q̄ potest habere copiam peritor̄. ff. de iu. et fa. igno. regula. vel si sua prudētia facile potuit illud scire. C. de inge. ma. l. iij. ff. q̄s ordo in bono. poss. ser. l. ij. ¶. in bonorum.

e ¶ A pena .i. a pctō p quo debetur pena. vel a pena eterna. aliter non congrue diceret, nec etiā verū, cū in quolibet ignorāte sit pena eoipso q̄ ignorat. ¶m Hug.

¶ Um itaq; ¶ hec dist. diuiditur in tres partes. In ꝓma intēdit ꝓbare q̄ omnes sacerdotes ⁊ alij mahoes debēt esse instructi in lege diuina, ⁊ precipue in canonica. ⁊ ꝓbat hoc per .x. authoritates. Scōa ibi: Quis. Tertia ibi: Sed licet. Jo. de fan.

¶ Casus. Facta mentione supra de ignorantia in ¶. vt itaq; ⁊ in ca. nō ois. supponit hīc. xxxviij. dist. in q̄ ostēdit q̄ ignorātia periculosa est maxime sacerdotib⁹.

f ¶ Cū itaq; Superiorū dis. facta fuit mentio de ignorantia. ideo magister annectit istam. xxxviij. dist. in qua ostendit q̄ ignorantia periculosa est maxime sacerdotibus. Notādum est ergo q̄ ignorātia iuris: alia est iuris naturalis: alia ciuilis vel canonici. Ignorantia iuris naturalis neminem excusat si est adultus vel discretus: quia in his parum interest decipere vel decipi posse: vt. xv. q. j. si cupis. de hac dicitur, ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis vel canonici neminem excusat: vt. j. e. si in laicis. ⁊ ca. que ipsis. aliquos tamen excusat, vt milites, mulieres, ‡ rusticos, minores. Jo. In dam-

bus apparet, imperitia sacerdotibus semper esse debet aduersa: quoniam si per ignorantiam cecitatis alijs ducatum prestare ceperint, ambo in foueam cadunt. vnde dicitur in ꝑsalmo: Obscurentur oculi eorum a ne videant: ⁊ dorsum b eorum semper incurua. Cum enim obscurantur illi qui preeunt: ad ferenda onera peccatorum facile sequentes inclinantur. Elaborandum est itaq; sacerdotibus vt ignorantiā a se quasi quādam pestem abijciant. Licet enim seruus nesciens voluntatem domini sui ⁊ non faciens dicatur vapulare paucis: non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim apostolus. Qui ignorat c, ignorabit. quod de eo intelligendū est qui noluit d intelligere vt bene ageret.

¶ Nde Augustinus ait in libro questionum.

Non omnis qui ignorat, immunis est a pena. Ille enim ignorans potest excusari a pena e, qui quod discere non inuenit. Illis autem hoc ignosci non poterit, qui habentes a quo discerent, operā non dederunt.

¶ Distinctio. xxxviij.

¶ Um itaq; Superiorū dis. facta fuit mentio de ignorantia mater cūctorum errorū maxime sacerdotibus dei euitanda est: q̄ docendi officiuz in populo dei susceperunt. Sacerdotes legere sanctas admonētur scripturas Paulo apostolo dicēte ad Timotheum f: Attende lectioni, et exhortationi doctrine: ⁊ semp manē i his. Sciāt ergo sacerdotes sanctas scripturas ⁊ canones: ⁊ omne op⁹ eorū in p̄dicatione et doctrina ꝓsistat: atq; edificēt cūctos tā fideiscientia, q̄ operum disciplina. Item ex eodem.

¶ Officiale libelli ab epō accipiāt ꝓbri cum ordinantur.

Quando ꝓsbyteri in parochijs ordinātur, libellum officiale h a sacerdote i suo accipiāt, vt ad ecclias sibi deputatas instructi accedant: ne per ignorātiam etiam in ipsis diuinis sacramētis Christum offendant. Item ex eodem.

¶ Ignorantia.

¶ Casus. Docet hic concilij toletan. q̄ ignorantia sacerdotes dei debent vitare, que mater est cunctorum errorū. Unde sacras scripturas legere debent quibus populos sibi commissos valeāt erudire tā in scientia fidei, q̄ in moribus: et hoc ꝓbatur authoritate apostoli dicētis. Attende lectioni. ⁊c.

g ¶ Ad Timotheum. Argu. quod vni dicitur, ad omnes extenditur: vt. xxiij. questio. j. quodcunq;. et. xvj. questione. j. predicator. lxj. distinct. miramur. de penitē. distinct. j. ¶. his authoritatibus. ‡ C. de diuer. rescript. ‡ verst. l. j. ff. de pac. iuris gentium. ¶. pactorum. Arg. cōtra. xxv. distinct. qualis. nūc aūt alis est

Quando. ¶ Casus. Docet cōcilij Toletan. q̄ quā ca. ado do episcopi ordinant presbyteros in capellis, debent eos docere qualiter officia debeant celebrare, ne se. dist. per ignorantiam in diuinis sacramentis offendant. et iij. procum ad litanias venerint vel ad conciliū, debent episcopo suo reddere rationem qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint. idē ō cō pue.

h ¶ Officialem. in quo continetur officiū ecclesiasticū.

i ¶ A sacerdote. i. episcopo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Processiones rogationum.

a ¶ Ad litanias.i.in rogationib⁹. Et sic patet q⁹ omnes sacerdotes yement ad cathedrale ecclesiam in festo Rogationum.sic.j.de consecra.distinct.iij. cap.iij.de consecr.dist.j.¶hoc.

b ¶ Vel ad concilium. Sic patet q⁹ conuentus quem habet episcopus cum clericis suis, dicit cōcilium: vt.xvij. qō.ij. abbates. xij. q.ij. placuit. xvij. dist.propter. ¶ ca. placuit.

Laici iurisdictiā debēt habere,

c ¶ Videtur ergo q⁹ laici habebunt peritiā iuris maxime si sint iudices: cū teneātur ferre sententiaz in scriptis: vt dicit.xx. di.¶.j. Sed potest intelligi de iure cōsuetudinario, vel de iure naturali,in quo periculosa est ignorātia: vt. xvj. q.j.si cupis.

† Ut dic q⁹ hoc cā. pōt intelligi de illis laicis q̄ in dignitate sunt cōstituti: de q⁹ hr̄ exēplū. litr. distin.si officia. Archi.

d ¶ Nulli sacerdotū. ¶ Casus. Multi populi notam canonū ¶ decretoū non seruabant: ¶ epi cum canones ignorarent, eos nō corrigebāt. Precepit ergo Celestin⁹ vt nulli episcopoz liceat canones ignorare: q̄ten⁹ cum fuerit necesse,corrigant delinquentes.

† Ad idē.lxj. dis. statuim⁹, ¶ ex de cōsan. ¶ affi.c.j.i fine.¶.j. e.oēs. Mat. xv.

d ¶ Canones.penitentiales, si intelligis de sacerdotibus: vt.xxvj.q.vij. tempora. si intelligis de epō,planuz est: vt.xxxij.di.qui episcopus.

† Ue ipsis. ¶ Cas⁹ Octo exponit in hoc capitulo Augustin⁹ que sunt sacerdotib⁹ necessaria ad hoc vt ignorantiā vitent: scz libri sacramentoū ¶c. de quib⁹ octo si ynum defuerit, vir sacerdotis nomen habebit.

ps.xcviij.

e ¶ Ad discēdū, supple hec sunt.

f ¶ Sacramentorum.id est missale.

g ¶ Computus.quo ad dies ¶ menses.

h ¶ Si vnū. Argu. q⁹ vbi plura requiruntur ex necessitate:si vnū ex his deest,nihil agitur: vt de cōse dist.iij. in synodo.xxij.q.ij.animaduertendū. sic qui offendit in vno,factus est reus omnium: vt de pe.dist.v.¶sideret.¶ est simile. ¶ C.de testa.si ynus.ex.ff.de transactionib⁹.cuz hi-¶.si presbr. Ar. cōtra. xxx.q.v. aliter.ff.de ven.inspicien.l.j.in fi.

i ¶ Ut. Ut vbi res deest, nec nomen habebitur: vt lxviij. dist. coepi. vij. q.j. factus. C. fer.a nullo.xxv. q.vij.quid est.

Omnes psalliētes. ¶ Cap⁹ In hoc capto statuit synod⁹ vt ois qui ad episcopatū promouēdus est, psalterium sciat vt ex eo omnis clerus qui sub eo fuerit, instruatur.et tempore sue ordinatiōnis debet metropolitanus ordinandum episcopū interrogare si sciat legere canones sacros: ¶ omnem diuinam scripturaz: et si inuenit ignorans, repellatur. Et hoc ꝓbatur ab horatate prophete dicētis. Tu scientiam repulisti, et ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi.

k ¶ Reprimitur⁹.id est videmur nos obligare cū dicimus illa ꝥba. In tuis iustificatiōib⁹ tuis meditabor.

l ¶ Psalterium. lxxv.di. archidiaconū. ¶ xxij.dist.¶ episcopus.

m ¶ Substātia i. de substātia sacerdotij vt esse ¶ ordinādū habeat scīaz. n ¶ Si discepta. uerit.i.litigauerit.

o ¶ Incul-

Laicus.

1 ¶ Ad litanias⁽ᵃ⁾ vel ad concilia⁽ᵇ⁾ venerint ratione episcopo suo reddant qualiter susceptū officium celebrent, vel baptizent.

Item Leo epō Constanti.

¶ Insciētia sacerdotū nec excusatione est digna,nec venia.

Si in laicis⁽ᶜ⁾ videtur intolerabilis insciētia: quāto magis in his qui presunt, nec excusatione est digna nec venia:

Item Celestin⁹ orthodoxis omnib⁹ episcopis.

¶ Canones nō licet sacerdotum ignorare.

Nulli sacerdotum liceat canones⁽ᵈ⁾ ignorare: nec quicq̄ facere quod patrum possit regulis obuiare. q̄ enim a nobis res digne seruabitur: si decretaliū nouma cōstitutorum ꝑ alioz libitu licentia populis permissa frangatur?

Item ex dictis Aug.

¶ Que sint sacerdotibus necessaria ad sciendum.

Ue ipsis sacerdotib⁹ necessaria sint ad discendum⁽ᵉ⁾: id est sacramentorum⁽ᶠ⁾ liber lectionari⁹, antiphonari⁹, baptisterium, cōputus⁽ᵍ⁾, canones penitētiales, psalterium: homilie per circulum anni in dñicis diebus ¶ singulis festiuitatib⁹ apte. Ex quib⁹ omnibus si ynū⁽ʰ⁾ defuerit, sacerdotis nomen vir⁽ⁱ⁾ in eo constabit: quia valde periculose euangelice mine sunt, quibus dicitur: Si cecus ceco ducatū prestet, ambo in foueam cadunt.

Item ex.vij.synodo.

¶ Que oporteat scire eum qui epō est ordinandus.

Omnes psalletes⁽ᵏ⁾ repromittimus⁽ᵏ⁾ deo, In tuis iustificationibus meditabor, non obliuiscar sermones tuos. q̄ omnes quidē christianos obseruare saluberrimum est: sed precipue hos qui ecclesiasticam cōsecuti sunt dignitatem. Unde definimus omnem qui ad episcopatus est prouehendus gradum, modis omnibus Psalterium⁽ˡ⁾ nosse: vt ex hoc etiam omnis clerus qui sub eo fuerit, ita moneatur et imbuatur. Inquiratur autem diligenter a metropolitano si in promptu habeat legem scrutabiliter ¶ non transitoue, tam sacros canones ¶ sanctū euangelium q̄ diuini apostoli librū et omnē diuinam scripturam: atq̄ secundū mandata conseruare et docere sibi populum cōmissum. substātia⁽ᵐ⁾ em̄ summi sacerdotij nostri sunt eloquia diuinitus tradita. i. vera diuinarum scripturarum disciplina: quemadmodum magn⁹ perhibet Dionysius. Si si disceptauerit⁽ⁿ⁾, ¶ ita libenter facere et docere minime ꝓponderit, nullatenus consecretur. ait enim prophete deus. Tu scientiam repulisti, et ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi.

Item ex conci. Carthagi. iiij.

¶ De eōdem.

Placuit⁽ᵒ⁾ vt ordinandis episcopis vel clericis prius ab ordinatorib⁹ suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur: ne se aliquid contra statuta concilij fecisse peniteant.

Item zepherinus papa.

¶ Sacre scripture inhereātes nō obscurāt iniquitatem mūdanā.

centur, similiter cum nouum celebratur concilium: vt rēa-

xvij.distin.decernimus.vj.q.iij.cure.

a ¶ Jcut stellas. ¶ Firmamento.id est meditationi er lectioni. hug.

b ¶ Mundana. Unde dicitur, ama sciētiam scripturarum, z carnis vitia non amabis. de consec. dist. v. nunq. hug. et Lauren.

c Juxta.

d ¶ Sapientiā. sic argumentatur: xps est sciētia ergo q̄ ignorat sciēniam, ignorat christum. et intellige ut tenet de tali ignorantia que contēnit discere. s. prox. dist. capi. fi. Joan.

e Ut ea. ¶ Sapiunt ea. Ignorat. Intelligit de eo q̄ contemnit scire, vel de eo q̄ de facili scire posset si habuisset tractatū cum peritis: vt. c. de inge. Jo. anma. l. iij. s. di. pri.

f ¶ Uanitis. Hec est secūda pars huius distincto. in qua dicit q̄ illi errant qui falsum p̄ vero approbant, vel econtrario. Jo. de san. ¶ Calius. Quidā contra Augu. ita argumētabat. nō potest quis errare nisi ignorantia rerum. sed omnis ignorantia est nescientia. ergo quicūq; nescit, errat. Dicit Aug. q̄ ignorātia est vitanda in maioribus z in minoribus. non tamen sequit q̄ quicunq; nescit, errat. Sicut dicitur errare q̄ putat se scire qđ nescit. z qui falsum p̄ vero asserit. Ue rūtamen multum refert in quibus rebus quis erret. Nam si in re honesta z q̄ ad salutem animę proficiat quis erret, sciens p̄ponit nescīēti: z nō errans erranti. In rebus autē diuersis si ista sint vtilia, illa inutilia z noxia: in noxijs nesciens p̄ponitur scienti: quia talia melius est nescire q̄ scire.

g ¶ Errare. Errare enim est aliud pro alio putare: vt xvij.q.ij. in quibus.

h ¶ Eadēq;. In his q̄ spectāt ad salutē aie, nihil interest decipi vel decipere: vt. xvj. q. j. si cupis.

i ¶ Quā scire. Hic videt̄ q̄ bonū sit ignorare mala: vt xxvij. dist. hospitiolū. Sed ℣. ois scientia a deo est: ℟ vt Ar. ℣ xxxvij. di. ℣. hinc. z bonū est scire mala, vt ea vitemus: vt xxvj. q. ℣. dist. pri. q̄ de mēsa. z. c. si qđ veri. Dic q̄ ois sciēna bona ij. q̄ sīna est: sed ꝺr aliqua scientia mala, q̄ mala est illi cui dat occasionē peccandi: sicut Ade fuit malū pomū paradisi: v. epi. i vt. xj. qō. iij. qđ erpunc. go. z Jude buccella: vt. j. q. j. ℣. oppo aliquam. ℣. nec mirū. de ꝺr mase. di. ij. z sancta.

j ¶ Sed licet. ¶ Supra dictū est q̄ p̄sbyteri debēt ignorantiā euitare: sed licet gñs̄ per ignorātiā peccēt in grāmatica: nō tamen ꝓpter hoc sunt a grāmaticis id est scholasticis despiciēdi: qm̄ vitia sūt magis precauēda q̄ verba. iij. ps.

k Edulo. ¶ Cassio. Quidaz prelati p̄ ignorantiam grāmatice letiōis, deū cum solocismo z barbarismo invocabant: z ꝓpter hoc a peritis scholasticis despiciebātur. quare quesitum fuit ab Aug. an hoc deberent facere? Et rīdet q̄ nō: z hoc p̄batur tribus rationib⁹. Prima est q̄a diserta lingua scholasticoū casto cordi nō debet p̄ponī. Secūda est, q̄a sciētia p̄ponitur verbis, sicut animus corpori: et sicut prudens amicus formoso p̄ponit. Tertia est, quia deus magis inspicit affectuz q̄ vocem. ignorantia tamen talis est reprehendenda: sed ab his toleranda qui didicerunt: q̄ sicut sonus in foro ita votum in ecclesia benedicitur.

l ¶ Sententias. No. q̄ magis cōsiderāda est sentētia q̄ verba: vt. j. q. j. marchion. xxij. q. v. humane. de consecra. dist. iij. retulerūt. z si nō sanctificatur. et potius mēs est considerānda q̄ verba: vt. xxiij. q. j. paratus. Argu. contra extra de ꝑsona. ex literis. Solu. non est a verbis recēdum: nisi ex verbis prauus generetur intellectus: et tunc verba sunt interpretanda. Sniz potꝰ q̄ verba attēdi debet.

m ¶ Q̄ fotmosiores. Unde Seneca. Infirmus nō querit medicum eloquentem: sed curare scientem.

JCut stellas celi nō extinguit nox: sic mentes fidelium et inherentes firmamēto a sancte scripture nō obscurat mundana b iniquitas.

Item Hiero. in Esaiam.

¶ Ignorātia scripturarū est ignorantia Christi.

SJ iuxta apostolū paulū xps dei virtus est, et dei sapientia: et qui nescit scripturas, nescit dei ℣tutē, eiusq̄ sapiētiā c: scripturarū ignorantia, christi est ignorantia.

Item Greg. in moralibus.

¶ Ad dño sciunt vel ignorantur qui ea que dei sunt sapiūt vel ignorant.

QUi ea que dei sunt sapiunt, a dño sapiūtur d: et qui ea que dei sunt nesciūt, a dño nesciuntur: Paulo attestāte, q̄ ait. Si quis ignorat e, ignorabitur. Idem: quicunq; stult⁹ est in culpa, erit sapiens in pena.

Item Augustī.

¶ Non qui aliquid nescit, sed qui putat se scire quod nescit errare probatur.

QUāuis errare f quanta possumus cura cauendum sit nō solū in maioribus, verūetiam in minoribus rebus, nec nisi rerū ignorantia possit errari: nō est tamen cōsequēs vt cōtinuo erret quisquis aliquid nescit: ſz si q̄s existimet se scire qđ nescit. p̄ vero quippe approbat falsuz: quod erroris est propriū. verūtamen in quare quisq̄s erret, interest plurimū. nā in vna eaḋq̄s re z nescīēti sciēs, et erranti nō errās recta ratione p̄ponitur. in diuersis autem rebus. i. cum iste scit alia, ille alia: et iste vtilioꝛa et ille minus vtilia vel etiā noxia: quis non in eis q̄ ille scit, ei preferat nescīētem? sunt enim quedaz que nescire melius est q̄ scire g. Sed licet p̄ ignorantiā grāmatice artis aliq̄d vitiosum, p̄ferāt epi vel p̄sbyteri, non tamen ideo a scholasticis sunt despiciēdi: q̄ morū vitia magis q̄ verborum sunt ꝓcauēda. Unde Aug. in lib. de catechizandis rudibus.

¶ Nō cōtemnant scholastici ecclesiasticā simplicitatem.

SEdulo monendi sunt scholastici vt hūilitate induti xp̄iana, discāt non contēnere quos cognouerint morū vitia magis q̄ ℣horū deuitare: ſz corde casto liguā exercitatā nec ꝓferre audeāt, quā etiā p̄ferre ꝓsueuerit. Ille is maxime vtile est nosse ita esse preponēdas ℣his sententias h, vt preponīt animꝰ corpi: ex quo fit vt vita malle debeant veriores q̄ disertiores audire sermones, sicut malle debēt prudentiores q̄ formosiores i habere amicos. nouerint eīn nō esse voces ad aures dei, nisi animi affectū. Jta eīn nō irrito ita votum in ecclesia benedicitur.

i ¶ Sententias. No. q̄ magis cōsiderāda est sentētia q̄ verba: vt. j. q. j. marchion. xxij. q. v. humane. de consecra. dist. iij. retulerūt. z si nō sanctificatur. et potius mēs est considerānda q̄ verba: vt. xxiij. q. j. paratus. Argu. contra extra de ꝑsona. ex literis. Solu. non est a verbis recēdum: nisi ex verbis prauus generetur intellectus: et tunc verba sunt interpretanda.

k ¶ Q̄ fotmosiores. Unde Seneca. Infirmus nō querit medicum eloquentem: sed curare scientem.

Impe-ritia nō facit quē pu-niri.

† Ad idē.lxx-xiij.dist. epoz. i ffi.xxv. qō.ij. in gallia-rū.i fi.

‡ Dicit .h. hoc ḋdē ve-rus est: ꝛ hō nō colligit .h. nō el dicit q̄ ppl'us sic rī-deat of ficiādo ꝛc. vt se quit. de hō.ē. in gl. pce. Archi. ‡ dic ter. ūti-die alle gat ad hō q̄ sa cri cano nea non arcētur grāma ticis re-gulis.

Incita-tio opti ma ad discen-dum.

a ¶ Intelligere. Arg. q̄ non est deponēdus aliq̄s pro-pter unperitiam: † vt. x. q. j. placuit.

b ¶ Dicat. Arg. contra extra de fil. presby. proposuit. vij. q. j. illud. sed nec hic populus respōdet āmē offician-do ecclesiam vel missam. Et ita videtur q̄ nec sine mi-nistro potest presby-ter missam dicere ꝛ .h. dixerit q̄ be-ne possit cum po-pulo tantum eccle siam officiare.

c ¶ Amen. Vide tur ergo sufficere si populus respon deat sacerdoti in missa. ‡ et sic est cō tra. vij. qō. j. illud. Sed dic q̄ non re-sponder ppl's offi-ciando missam.

d ¶ Ut sono. hoc est dicere, sicut in cōcione laici cōpo-sitos sermones et politos cōsiderāt: sic viri ecclesiarū vorū et intētionem cōsiderare debent sacerdotis.

e ¶ Itaq̄. id est quantus.

f ¶ Illa. concio.

g ¶ Bona dictio. noletur. nō tamen potest dici benedi-ctio. xx-viij. distinc. prel' byterum.

Ullus. ¶ Ꝯ ius patet in summa.

h ¶ Opprobriū. Et dicit Augusti. Ego senex a puer-o nondū amicu-lo parat⁹ sum edo-ceri: vt. xxiiij. q. iij. si habes. ꝛ stultus est q̄ bona que vi-det discere cōtemnit: vt. xxij. dist. de constantinopolitana. ꝛ si vnū pedem haberem in sepul-chro, alium extra: adhuc vellem di-scere: vt. ff. de fidei cō. libert. apud iu-lianum. vnde Seneca. Nulla etas sera est ad discen-dum.

Ecce. ¶ h ec distic. breuis est: et ideo non di-uiditur.

i ¶ Ecce. In tri-bus supradict⁹ di-debunt, si aliquos antistites ꝛ ministros ecclesie forte aīad-uerterint vel cū barbarismis vel solocismis deū inuocare vel eadē verba que pronūciāt nō intelligere: pturbateq̄ di-stinguere: non q̄ ista minime corrigēda sunt, vt ppls ad id quod plane intelligit, dicat amen: sed quia pie toleranda sunt ab eis qui didicerunt vt sono in foro, sic voto in eccle-sia benedici. itaq̄ forensis il-la, nonnunq̄ forte bona dicti-o: nunc̄ tamē benedictio dici potest.

I dē ad Alexandrinū epm.

INdignum vehemēter existimo vt verba celes-tis oraculi restringam sub re-gulis donati. ‡ I dem de ve-ra religione. Palea.

OCutio diuinarū scri-pturarum sm cuiusq̄ lingue ppietatem accipiēda est, habet em̄ ois lingua que-dam propria locutionū gene-ra: que cū in aliam trans ferun-tur, videntur absurda.

Item Hiero. ad pāmachiū.

ECclesiastica interpreta-tio etiam si habeat elo-quentie venustatē: dissimula-re eam debes, non fugere: vt non ociosis philosophorum scholis, pauciscz disciplinis, et vniuersa loquantur hoim genera. I tem Clemens.

¶ Propter opprobriū senec-tutis a parvulis ꝛ a minimis non erubescat discere eos.

PUllus eōs propter op-probrium senectutis vel nobilitatē generis, a par-vulis vel minimis eruditis, si quid forte est vtilitatis aut sa-lutis inquirere negligat. Qui enim rebelliter vivit, ꝛ discere stinc. demonstratū est episcopum debere esse prudētem in literis tam diuinis q̄m secularibus. Nunc vero in hac xxxix. dist. ostendit q̄ oportet episcopū esse prudētem in negociis secularibus, vt sua cautela reddantur ecclesie indemnes: ꝛ cuiq̄ necessaria pro suo modulo ministren-atq̄ agere bona recusat: ma-gis diaboli q̄m chri mēbrū esse ostenditur: ꝛ potius infidelis q̄m fidelis esse monstratur.

¶ Distinctio. xxxix.

SEcc[i] plena-rie monstra-rum est q̄ sa-cerdotes o-portet litera-rum tam sa-crarū q̄m secu-larium esse peritos. Nunc au-tem queritur an̄ secularū ne-gociorū oporteat eos habere peritiam[k]. Hanc prelatis ec-clesie esse necessariam multis rationib⁹ probāt. debent pre-lati subditis non solum spiri-tualia, sed etiā carnalia subsi-dia ministrare, exemplo chri-sti: qui turbas sequentes non solū verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, et corporali-bus alimentis reficiebat. Ut autem prelati hec omnia ple-ne perficere possint, secularū negociorum oportet eos ha-bere solertiam[l]: vt eorum cau-tela et ecclesie seruentur indē-nes, ꝛ cuiq̄ necessaria pro suo modo[m] ministrent. vnde quī-dam in episcopum electus a beato Gregorio pro sua sim-plicitate repellitur, ne eius occasione res ecclesie dilapi-darentur.

Unde Grego. scribit nobili-bus cuibus Neapolitanis.

¶ Secularium negociorum imperiti non sunt in episco-pos ordinandi.

PEtrus diaconus quez a vobis electum asseri-tis: omino (vt dicitur) simplex est[n]: et nostis quia hoc tempo-re talis in regiminis arce de-bet constitui, qui non solum

[i] ¶ Ecce. Si-pler est. Quedā est simpli-citas q̄ est ꝓraria † dolo: † illa est do-na: vt. xxj. qōe. j. si quī-cupis. sed hic vo-cat simplicitatem, ne-gligentiam sive stultitiā: vt. xxxvj. distinct. in princip. illa enim impedit promouēdum: vt hic, et argu. lxviij. distinc. episcopog. sed promotum nō a-deūit: sed datur ei coadiutor: vt. vij. questio. j. quia fra-ter. ꝛ xxj. qōe. ij. vo-bis. tamen iste pe-tr⁹ non tantum q̄

[k] ¶ Habere peritiaz. Et ita hoc est adhuc de illo capi-tu. de quo tractat. xxxvj. distinc. scis oportet episcopū esse prudētem. fm hug. et Z. au.

[l] ¶ Solertiam. Id est industriam solicitudinem. So-lers em̄ antiquis dicebatur qui erat omni bona arte in-structus. Et dicitur soleus q̄ sit solici-tus in arte ꝛ vellis fm papiam.

[m] ¶ pro suo mo-do. Ut plus quan doq̄ cōferendum est vni q̄m alteri: vt j. q. ij. clerici. xj. q. ij. vulterane. extra de preben. de mul-ta. in fi.

[n] ¶ Etr⁹. ¶ Si-pler est. Quedā est simpli-citas q̄ est ꝓraria † dolo: † illa est do-na: vt. xxj. qōe. j. si quī-cupis. sed hic vo-cat simplicitatem, ne-gligentiam sive stultitiā: vt. xxxvj. distinct. in princip. illa enim impedit promouēdum: vt hic, et argu. lxviij. distinc. episcopog. sed promotum nō a-deūit: sed datur ei coadiutor: vt. vij. questio. j. quia fra-ter. ꝛ xxj. qōe. ij. vo-bis. tamen iste pe-tr⁹ non tantum q̄

propter simplicitatem fuit remotus, sed etiã quia solidos dedit ad vsuram: vt.xlvij.dist.de petro.

a ¶ Extrinseca. Debet enim cautus circa sua negocia esse: vt.xxiij.distin.qui episcopus. ⁊ est simile.lxxxvj. distinct.fratrem. Joannes.

Oportet quoq; ¶ Hec distinctio diuiditur in sex partes: in quarum prima, probat primo et principaliter q̃ ornatus debet esse sacerdos, ⁊ sic omnes alij clerici vt honorem faciãt suis cathedris ⁊ dignitatibus: ⁊ hoc probat p̃ quatuor authoritates. Secunda ibi: Homo christianꝰ. Tertia ibi: Si papa. Quarta ibi: Ante omnia. Quinta ibi: Illud. Sexta ibi: Multi. Jo.de fan.

j.tim. iij.a.

Psal. cxxxj. Exo. xxviij.

¶ Caius. Hic intitulatur.xl.distin. in qua prosequitur quintum cap. apostolice regule scilicet oportet episcopum esse ornatum: sed per ornamẽta virtutes intelliguntur: et hoc probatur authoritate Psal. et exemplo sacerdotum veteris testamenti, qui varijs vestibꝰ vtebãtur, que designant vestes ĩteriores, scilicet virtutes ⁊ bonos mores quibus sue cathedre conferant decorem: quem ab ea non accipiunt: nec intelligant sibi licentiam peccandi concessam ex dignitate sibi data, sed necessitatem bene viuendi: quod probat sequens capitulum.

b ¶ Oportet. Hic prosequitur quintum capitulum apostolice regule, oportet episcopum esse ornatum. Est autem duplex ornatus: exterior, et interior. Exterior ornatus consistit in grauitate, et in incessu, et in habitu, et in temperantia cibi et potus. De isto ornatu agitur in proxima sequenti distinctione. Interior ornatus est virtus: et de hoc agitur hic: et ostendit q̃ locus non dat virtutem nec dignitas: sed vite meritum. Joannes.

Non nos. ¶ Tasius. Quidam dicebant q̃ beatus Petrus et successores eius licentiam peccandi a domino receperunt cum priuilegio dignitatis. Symmachus autem papa dicit non esse verum: quia beatus Petrus transmisit ad posteros apostolicam dignitatem cum hereditate innocentie quam per bona opera acquisiuit. Ueruntamen nullus debet dubitare sanctum esse quem apex tante dignitatis attollit: in quo si bona propria desint, sufficiunt merita beati Petri vt bone opinionis habeatur. Quos sequuntur vsq; ad capitulũ Si papa, plana sunt.

de salute animarũ: verũetiam de extrinseca[a] vtilitate ⁊ cautela sciat esse solicitus.

¶ Distinctio.xl.

Oportet[b] q̃q; esse episcopum ornatũ et hospitalem. Per ornamenta episcopalia virtutes debent intelligi: que a domino eis repromittuntur duz dicitur. Sacerdotes eius induentur salutari. Unde in veteri testamento varijs vestibus ex precepto domini sacerdotes ornati legũtur: quia multimodis virtutibus debet splendere vita pontificis: vt gradui conferat decorem quem ab eo non accepit. non enim loca, sed vita et mores sanctum faciunt sacerdotem. vnde ex officio suscepto non licentiam peccandi, sed necessitatem bene viuendi se nouerint assecutos.

Unde Symmachus pa.ait.

¶ Officium sacerdotum non confert, sed adimit licentiam delinquendi.

Non nos beatum Petrũ (sicut dicitis) a domino cum sedis priuilegio vel successores eius peccandi iudicamus licentiam suscepisse. Ille quippe perennem[c] meritorum dotem cum hereditate[d] innocentie transmisit ad posteros. quod illi concessum est per actuum[e] lucem, ad illos pertinet quos[f] par conuersationis splendor illuminat. Quis[g] enim sanctum dubitet esse quem apex tante dignitatis attollit? In quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt que a loci predecessore prestantur. aut enim claros ad hec fastigia erigit: aut qui eriguntur illustrat[h].

Item Hieronymus.

¶ Filij sanctoꝝ sunt qui exercent opera eorum.

Non est facile stare[i] in loco Petri et Pauli, scilicet tenere cathedram regnantium cum christo: quia hinc dicitur: non sanctorum filij sunt qui tenent loca sanctorum: sed qui exercent opera eorum[k].

Item Gregorius.

¶ Morum nobilitas, non loci vel generis sacerdotes notificet.

c ¶ Perennẽ dotem. Id est apostolicam, dignitatem p̃ bona merita acquisitam. †

d ¶ Cum hereditate. Id est ad hoc trãsmisit vt essent heredes bonitatis sue.

† Arg. xxiiij. q.j. pudenda.

e ¶ Per actuum lucem. Id est per bonos actus.

f ¶ Quos. Id est quia eos.

g ¶ Quis enim. Quasi dicat, et si quandoq; forte apostolici nõ essent boni: tamen semper presumuntur esse boni. quis enim ⁊c. Sed nonne contrarium est xix. distinct. anastasius.xxj.distin. nunc autem? Sed non dicitur hic q̃ sancti sunt: sed q̃ sancti presumuntur, donec contrarium constet: quia hereditatem innocentie recipiunt: vt hic dicitur. Sz quid si constet de ipso q̃ adulteriuz commisit vel homicidium? Dicit ad hoc ipse Hug. q̃ licet non possit accusari, inde tamẽ peccat: ⁊ quod hic dicitur bene facere, intelligitur de his que possunt eque retorqueri ad bonum vel ad malum: quia semper in dubio pro ipsius facto presumitur. Sed hoc certe idem est in quolibet sacerdote: vt.xj.questione.iij.absit.et.xlj.distinctione.capi.j.et.xvj.questione.j.si clericatus. Respond. hoc verum est: sed tamen magis presumitur pro papa: vt.xciij.distinctio.capitu.j.vnde sacrilegi istar esset disputare de facto ‡ suo: vt.xvij.questio. iij.§.qui autem. Uel dic q̃ facta pape excusantur: vt homicidia Sampsonis, et furta Hebreorum, et adulterium Jacob: vt extra de diuortijs. capitu.gaudemus. Joannes.

Papa siue apostolicus sẽp p̃sumit bonus.

Papa d̃ homicidio vl adulterio accusari nequit.

Dubitatio notabilis.

‡ Ista fuit sententia Laur. dicẽtis q̃ q̃ de alijs p̃sumit vel dubitat: peccat venialiter. q̃ d̃ papa mortaliter. ar. huiꝰ.§. h̃ alle. q̃ autẽ.

h ¶ Illustrat. Id est dat eis occasionem bene viuẽdi: vt.lxxxj.dist.valet.

i Non est. ¶ Stare. Digne, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

k ¶ Opera eorum.xxxv.dist.ca.ecclesie.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a NOs. ¶ Non ex locorum tantum: ne sit contra. lxxxj. distin. valet.
b ¶ Morum. C. de episc. & cleri. si quem⁊.
c ¶ Nobilitate. Sic. j. q. j. vilissimus.
d NOn loca vel ordines. Tantum: quia per ordines confertur gratia: vt. j. q. j. quicquid. et est simile. xxij. qō. iiij. sicut. ij.

HOmo. ¶ hec est secunda pars huius distic. in qua probat q̄ vnus in eodem genere peccati magis punitur q̄ alius: et hoc probat per istud capi. Jo. de san.

Circunstantie peccata aggrauātes.

¶ Cadit. id est cadere videtur ab ecclesia. Et hoc capitulo plurimi dicunt q̄ circunstantie loci et temporis et dignitatis et scientie aggrauāt peccatū: e vt magis peccet clericus q̄ laicus in eodem genere delicti, et magis literatus q̄ non literatus. et magis peccatur in loco sacro vel tempore q̄ extra. arg. xix. disti. nulli. ⁊. l. distic. q. tua. et vj. qō. iij. ꝓcipue. et vv. q. j. nulli. de peni. dis. v. cōsideret. et. xxxij. q. v. qui viderit. et augetur peccatum dignitate peccantis: f vt. ff. de re milita. omne. ¶. augetur. Alij dicunt q̄ circunstantie cum sint bone et a deo, non debent esse alicui occasio mali. vnde dicunt q̄ circunstantie non aggrauant peccatum, sed solus contemptus. Siergo laicus et maioi contemptu peccat, magis peccat q̄ clericus. Sed quia non constat ecclesie qualiter quis peccet, an ex contemptu vel alio modo. xxxij. q. ij. deus. ideo non potest iudicare de peccato secundum contemptum. Et ideo iudicat per circunstantias, quasi q̄ quasdam presumptiones: et magis punitur clericus q̄ laicus: quia magis presumitur contra ipsum. et licet hic due cause tantum enumerentur que videntur aggrauare peccatum: tamen plures sunt. de peniten. distinct. v. consideret.

e add ad hoc tert. gl. ⁊ doct. l. ⁊ fcta ff. j. ff. ō peis. ⁊ ō hoc fatꝫ no. Sof. in sum. de pe. ⁊ remiss. ¶. cōsiteꝫ qs ⁊c.
f Ad hō. v. q. vj. pbri. C. ō epi sc. ⁊ cle. pbri.

SJ papa. ¶ hec est tertia pars huius distinctionis, in qua probat q̄ papa magis punitur q̄ alij si male regit ecclesiam dei. et hoc probat per hoc capitulum, Joan. de san.

Casus. Bonifacius martyr consultus fuit an papa ab aliquo possit iudicari si inueniatur negligens et remissus in operibus suis, cum noceat sibi et omnib⁹ subditis suis: et similiter multos secum trahit. Et respondet q̄ non, cum debeat omnes alios iudicare: nisi hereticus deprehendatur: pro cuius salute, cum ipse sit caput ecclesie post deum, vniuersitas fidelium instantius orat: sed licet iudicari non possit, nihilominus punietur cum ipso diabolo in eternum.

f ¶ Taciturnus. Taciturnitas mortalis est in prelato: vt. xlij. distinctione. capitu. j.

g ¶ Mancipio. Id est diabolo qui dem̄ācipatus est gehenne. de pen. distin. j. mancipiū.
h ¶ A nemine. Papa a nemine potest iudicari: vt ix. questione. iij. nemo. quod intelligi nisi ipse se subiciat alij. ij. qō. vij. nos si incompetenter. Sed contra. xxij. qōne. ij. sane. pfertur. versicu. item romanoꝝ. vbi dicitur q̄ dioscorus papa romanꝰ fuit excommunicatus, quamuis in fide nō peccauerat. Sed ibi appellat papaz patriarcham constātinopolitanum. Ītē adhuc obstat iij. questione. ij. nō liceat. vbi vnus papa iudicat de suo successore. Sed ibi non iudicat de ipso, sed dicit q̄ non liceat ei alienare res ecclesie.
i ¶ A fide deus. Quod intelligit hugo cum papa vult corrigi. si enim paratus esset corrigi, non posset accusari: vt. xxiij. qōne. j. aperte. et capi. ait. et ca. hec est fides. et. ij. qōne. iij. dicit apostolus. Sed quare non potest accusari de alio crimine? Ponamus q̄ notorium sit crimen eius vel per confessionem, vel per facti euidentiam quare non accusatur: vel de crimine simonie vel adulterij: etiam cum admonetur incorrigibilis est, & scandalizatur ecclesia per factum eius? Certe credo q̄ si notorium est crimen eius quodcunq; et inde scandalizatur ecclesia, et incorrigibilis sit: q̄ inde possit accusari. Nam contumacia dicitur heresis. vt. lxxvj. distinct. si qui presbyteri. et contumax dicitur infidelis: vt. xxxviij. distinct. nullus. Hic tamen specialiter fit mentio de heresi: ideo quia et si occulta esset heresis, de illa posset accusari: sed de alio occulto crimine non posset.
Item nunquid potest denunciari crimen pape secundum regulam istam: Si peccauerit in te frater tuus. cum nomine fratris quilibet christianus dicatur. vt. ix. qōne. iij. ad mensam? Sed dico q̄ non potest denunciari crimen de ipso, nisi inde posset accusari. nam inutilis esset denunciatio. Item nunquid papa posset statuere q̄ non posset accusari de heresi? Respond. q̄ non quia ex hoc periclitaretur tota ecclesia: quod non licet. j. xxv. questione. j. sunt quidam. quia hoc fit in eo casu quo desinit esse caput ecclesie: et ita non tenet constitu-

DOs qui presumus, nō ex locorum[a] vel generis dignitate, sed morum[b] nobilitate[c] innotescere debem⁹: nec vibium claritate, sed fidei puritate.

Idem Anastasio pbro.

¶ Non loca vel ordines, sed merita deo coniungunt.

NOn loca vel ordines[d] creatou nostro nos p̄rimos faciunt: sz nos aut merita bona ei coniungunt, aut mala diuiungunt.

Item Joan. Chrysost.

¶ Magnitudo pcti vel dignitatis quē q̄ fortiter deiicit.

HOmo christianus fortiter cadit[e] in peccatum ꝓpter duas causas: aut propter magnitudinem peccati: aut propter altitudinem dignitatis.

Ite ex dictis Bonifacij martyris.

¶ Damnat apostolicus qui sue et fraterne salutis est negligens.

SJ papa sue et fraterne salutis negligens deprehenditur, inutilis & remissus in suis operibus, et insuper a bono taciturnus[f] quod magis officit sibi, et omnibus nihilominus: innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio[g] gehenne, cum ipso plagis multis in eternum vapulaturus. Huius culpas istic redarguere presumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus, a nemine[h] est iudicandus: nisi deprehendatur a fide[i] deuius: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fideliuz tanto instantius orat, quanto suam salutem post deum ex illius incolumitate animad uertit propensius pendere.

Item Augustinus ad Valerium.

¶ Non ordines, sed vite merita nos deo commendant.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Impos: tuto. Sed pro quo peccato potest imperator deponi? p quolibet, si est incorrigibilis. vnde deponitur si est minus malis: vt.xv.q.vj. aliud.

Papa pro nullo peccato potest deponi.

ANte omnia. ¶ Hec est quarta pars huius distinctionis, in qua dicit q̄ difficile est bene regere sacros ordines & ecclesiasticas dignitates: sed facile est male regere, & periculosum: et hoc probat per hoc capitulum, & ca. seq. Jo. de fan.

¶ Casus. Augustinus factus fuit episcopus hyponensis ecclesie: vnde Valerius referebat gratias creatori. Augustinus dicit q̄ si quis vtatur officio episcopi, presbyteri, diaconi transitorie et semiplene, nihil est leuius et facilius: sed nihil est ei dānabilius apud deum. sed si quis militet eo modo quo Christus iubet, nihil est difficilius: sed nihil beatius apud deū. Et ostēdit q̄ ad tātam dignitatem eligi non debuit: cum minora officia non didicerit gubernare. Et hoc probat nauigantis exemplo cui cura nauis cōmissa non debet qui remum tenere non nouit.

a ¶ Si perfunctorie. Id est negligenter.

b ¶ periculosis. Quia qui episcopatum desiderat in terra: inueniet confusionem in celo. viij. quest. j. qui episcopatum. et j. ca. multi.

c ¶ Coniungit. Et sic aliqs potest cogi vt fiat episcopus. qd̄ verū est si ab initio cogitur: vt fiat de nolente volens: vt xxij. q. iij. displiceat. sed si perseueraret in voluntate, non esset cogendus: vt. lxxiij. dist. vbi ista.

d ¶ Ut secundus locus. Quia primus locꝰ est papatus: secūdꝰ locꝰ est epatus. Vel ideo hoc dixit: qr factꝰ est cooperator alteri: vt. vij. q. j. non autem.

Papatus est primus locus.

SIcut viri. ¶ Casus. In hoc capitulo notatur similitudo inter matrimonium carnale et spirituale. quia sicut legitima coniunctio scilicet animorum vnum facit matrimonium: et sicut duorum commixtio vnum facit corpus: ita clericatus et sacerdotium vnum faciūt presbyterum: & electio et consecratio faciunt vnum episcopum. Et hec omnia supradicta vnum corpus efficiunt: id est ecclesiam: quod cito rumpitur, nisi legaliter seruetur.

e ¶ Clericatus. Id est minor ordo. Hic videtur q̄ si laicus promoueretur in sacerdotem, nullum reciperet characterem. sed si haberet aliquem minorem ordinem, et per saltum reciperet superiorem, bene reciperet characterem: vt. lij. dist. licitudo. Alij dicūt q̄ laicus verum ordinem reciperet, dum tamen baptizatus fuerit: arg. j. q. j. ventum. Joānes. quod verū credo. B.

f ¶ Electio. Consueuit istud inducī q̄ ex sola electione non cōsequitur aliquis ius: vt de hoc dixi. lxiij. dist. quanto.

† Ter. est sic̄ instī. de pa. po. i pn. & tur. na. gē. et ci. in pnci. ꝟ. hinc descendit.

† Idez notat. xxxvj. di. ca. j. in glo.

ANte omnia peto vt cogiteret religiosa prudentia tua, nihil esse in hac vita, et maxime hoc tempore facilius et leuius, et hominibus acceptabilius, episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio, si perfunctorie[a] atq; adulatorie res agatur: sed nihil apud deum miserabilius & tristius & damnabilius.

Idem. Nihil est in hac vita, et maxime in hoc tempore difficilius, et laboriosius, et periculosius[b] episcopi et presbyteri, aut diaconi officio: sed apud deum nihil beatius. si eo modo militetur quo noster imperator precipit. Quis autem sit modus, nec a puericia, nec ab adolescentia mea didici: et eo tempore quo discere ceperam, vis mihi[c] facta est merito peccatorū meorum. Nam quid aliud existimem nescio, vt secundus locus[d] gubernaculorū mihi traderetur, qui remum tenere nō nouerat.

Item Ilidorus.

¶ Corrumpitur et ad terram sacerdotium trahitur, nisi legaliter & iuste seruetur.

SIcut viri et mulieris digna cōiunctio vnum facit matrimonium: † et sicut duorum copulatio vnum perficit corpus: ita clericatus[e] et sacerdotiū vnum faciunt presbyterum: et electio [f] et consecratio vnum facit episcopum: que omnia vnum faciunt corpus: quod citius corrumpitur et ad terram trahitur, nisi legaliter conseruetur, nisi iuste viuendo laudetur.

Idem Ambrosius.

¶ De eodem.

ILlud autem animaduerte, q̄ extra paradisum[g] vir factus est: intra paradisum mulier: vt aduertas q̄ non loci[h], non generis nobilitate, sed virtute vnusquisq; gratiam comparat sibi. denicq; extra paradisum (hoc est in inferiori loco) vir factus melior inuenitur: et illa que in meliori loco (hoc est in paradiso) facta est, inferior inuenitur.

Item Gregorius.

¶ Gratia, non locus saluat animam.

QUelibet occulta[i] loca sine gratia animam saluare non possunt: qō aliqñ in ipsis quoq; conspicimus erratis[k] electorum. Nam Loth in ipsa peruersa ciuitate[l] fuit iust?:

† Iudex. xxxvj. di. ca. j. in glo.

Nobilitatis rōne p̄ aliquo p̄sumit.

Gen. xix. g.

g ¶ Extra paradisum. In agro damasceno.

h ¶ Nō loci. Ar. q̄ rone loci vel dignitatis vel nobilitatis p̄ aliquo non p̄esumit: vt. lij. q. ij. gtia. Arg. xtra. xxiiij. di. qñ. Et certe p̄ nobilis semp ꝺ̄ sumi in his q̄ spectāt ad nobilitatē. arg. ff. de fi. instrū. l. fi. Jo.

i ¶ Occulta. Arg. contra eremitas.

k ¶ Erratis. i. peccatis & delictis.

l ¶ Peruersa ciuitate. Arg. q̄ non nocet bono malorum conuersatio vel cohabitatio.

QUelibet. ¶ Casus. Quidā dicebāt q̄ aliqs nō potest saluari nisi in locis solitariis: sed Grego. dicit hoc nō esse verū. & hoc p̄bat exēplo trū. Nā Loth in ipsa ciuitate fuit iust?, & in monte peccauit. Adā in paradiso deliciarum peccauit, quo nihil est mundius. Et angelus de celo per peccatum descendit.

a ¶ In monte.xv.q.j.inebriauerunt.
b ¶ Cecidit. Nam ex varietate locorum nullum discrimen inducitur. C. de tem. in integ. re. l. vlt. Argu. contra xxxij.q.v.qui viderit.
c ¶ Cecidit. Et hec est causa quare nos persequit: quia nos illuc debemus ascendere vnde ipse descēdit xvj.q.ij.ca.j.

Et a xxxv. dis sexto die. Demō quare nos ipse quitur. De casu ei habet de pe. di.ij.in principio. Lau.

c ¶ Adam. ¶ Electo est. Sen. iij. de pe. di.j. adā puat. vt de pe. di.j.c. serpēs z ca. sicut inimi.

Multi. ¶ hec est. vj. pars huius distinctionis in qua dicit q nomen sacerdotis debet consistere in re, et non tātum in nomine: vt per hoc ca. probatur. Jo. de fan.

vj. pō. ¶ Casus. Reprehenditur hic quidā qui erant presbyteri vel sacerdotes nomine tantū: et non re vel vita: qui propter cathedram se sanctificatos putabant, sed male: quia locꝰ nō sanctificat hoiem, ſz homo locū.

d ¶ Sz homo locum. Sed res accedere debet homini bus, z nō homo rebus. ff. de edil. edi. iustissime.

¶ Idē. Quicūq. ¶ Casus. Quidā desiderabāt dignitatem vt presessent tantum, et non vt prodessent. sed dicit Joan. Chrysost. q tales inuenient confusionem in celo: nec inter seruos Christi computabūtur. Non enim debet aliquis festinare qualiter appareat maior alijs. nā q iustior est, maior est: z non q maior est dignitate, est iustior.

e ¶ Desiderauerit. Ad hoc vt presit, non vt prosit: ne obsistet. viij.q.j.qui episcopatum.

Peccat q de minimis ābitiose loqr. f ¶ Tractauerit. Nota q eo solo q aliquis loquitur de episcopatu, punitur: sic eo ipso q quis loquitur ambitiose de minimis, peccat. xvj. questione. j. si cupio. et qui loquitur de mulieribus: vt. xxxij. distinctio. hospitiolum.

g ¶ In honore. Quia non gradus elegantior, sed vite meliorꝭ actio comprobatur. xxiij. queſti. iij. sicut ij, z xvj, questio. j, sunt nonnulli. Et est hic argu. q illa in monte[a] peccauit. Sed ista cur dicimus, cum maiora nouerimus? Quid enim paradiso iucundius? qd celo securi? z tñ homo ex paradiso, z angelus de celo peccādo cecidit[b].

Idem. ¶ Deeodem.

Hā primꝰ homo, p peccato de paradiso ciectꝰ est[c]: hoc est, q dei nobilitatē a se detecit, nobilitate loci priuatus est. I tē Jo. Chrysosto.

¶ Nō est verus sacerdos oīs qui nominatur sacerdos.

Multi sacerdotes, z pauci sacerdotes. multi in nomine, et pauci in opere. Videte ergo fratres quomodo sedetis super cathedram: quia nō cathedra facit sacerdotem sed sacerdos cathedram. non locꝰ sanctificat hominem, sed homo locum[d] sanctificat. Non oīs sacerdos sanctus, sed omnis sanctus est sacerdos. Qui bene sederit super cathedram, honorem accipit cathedre. qui male sederit, iniuriam facit cathedre. Ideoq; malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, nō dignitatē. in iudicio eīt tuo sedes. si quidem bene vixeris, z bene docueris, populum instruis. si bene docueris, z male vixeris: tui solꝰ condēnatoꝛ eris. Nā bene viuēdo, z bene docēdo, populū instruis quomodo viuere debeat. bene autē docēdo, z maleviuendo, deū instruis qūo te debeat cōdēnare. I dem. Q. uicūq; desiderauerit[e] primatū in terra inueniet confusionē in celo: nec inter seruos Christi cōputabitur qui de primatu tractauerit[f]: nec vnusquisq; eoꝝ festinet quomodo alijs maior appareat, sed quomodo oībꝰ inferior videat: quoniā non q maior fuerit in honore[g] inter homines, ille est iustior: sed q fuerit iustior, ille est maior.

¶ Distinctio.xlj.

Tce q̄bus oporteat sacerdotē esse ornatū moribꝰ. Sz preterea oportet illuz esse ornatum in exteriorib⁹, habitu videlicet z incessu[h]. Habitu, vt nec fulgidis nec sordidis se vestib⁹ ornet. vt enim ait Hiero. nec affectate sordes, nec exquisite delitie laudes pariunt. quod tam de vestibus q̄s de cibis intelligendum est. Vnde Aug. ait in lib. de doctrina christiana.

¶ Quo moribus cōuiua cum quibꝰ viuim⁹, etiam vti debemus alimentis.

Quisquis rebus preteruntib⁹ restrictius vtitur q̄s sese habent mores eorum cum quibus viuit[i]: aut in rum pretiosorum non esse repudiandum si tranquille e sine turpitudine vel voracitate assumantur. Et hoc probatur exemplo Christi, qui cibum delicatum, s. piscem vnā comedit. z reprehenditur vsus vilū ciboꝝ si nimis ardēter z cum voracitate assumantur: qō probatur exemplo Esau z iumentorum.

i ¶ Viuit. Nota q quilibet se conformabit socijs suis in cibo[k] et in moribus: vt distinctio. viij. que contra. xxj. z Lo distinctio. illa. Et est argu. q ratione societatis tolerat excommunicatus: quia excommunicatus ratione cuius contractus ad communionem adiungitur, extra de sen. excommu. si vere.

Et xxxv. die.

De casu ei habet de pe. di.ij.in principio. Lau.

vj. pō.

Peccat q de minimis ābitiose loqr.

Lucę vlti. Sen. xxv.

Nobi

temperans[a] aut superstitiosus[b] est. quisquis vo sic eis vtitur, vt metas cōsuetudinis bonorum inter quos versat, excedat: aut aliqd significat[c], aut flagitiosus[d] est. ¶ In omnibus cñ talibus nō vsus rerū, sed libido[e] in culpa est. Quod igitur locis ⁊ tpibus et personis conueniat, diligenter attendendum est: ne temere flagitia[f] reprehendam[g]. fieri cñ potest vt sine aliquo vitio cupidinis vel voracitatis pretiosissimo cibo sapiēs vtatur: insipiens autē fedissima gule flāma in vilissimū olus ardescat: et sanius quisq; maluerit more ysi pisce vesci[a], cñ lenticula more esau nepotis abrahe, aut ordeo more iumentorū. Non enim propterea continentiores nobis sunt plerecq; bestie quia viliorib⁹ aluntur escis. Nam in omnibus huiuscemodi rebus non ex earum rerum natura quibus vtimur, sed ex causa[h] vtendi, et modo appetendi, vel probandum vel improbandū est quod facimus.

I tem Augustinus super epistolam Joannis.

¶ Non cibus, sed appetitus in culpa est.

DElicie quelibet si absq; desiderio percipiātur, non officiūt: ⁊ viles cibi appetenter accepti impediūt profectum abstinētie. Dauid enim aquā male concupitā effudit, et helias carnes comedit.

I dem in lib. de verbis dñi.

¶ Cōtra sue infirmitatis cōsuetudinē aliquibus cibis deuites vti non cogantur.

DOn cogātur[i] diuites[k] pauperum cibis vesci. vtanť cōsuetudine infirmitatis sue: sed doleāt aliter se non posse sustentari. Si cōsuetudinem[l] mutāt, egrotant. Utanť superfluis[m]: dent inopib⁹ necessaria. Utantur pretiosis, dent pauperibus[n] vilia.

I dem in lib. qōnū euangelij.

¶ Equanimitas tolerādi, nō vius vel abstinentia cibi iustitiam facit.

QUod dicit dñs i euāgelio°, iustificata est sapiētia ab omnib⁹ filijs suis: ostendit filios sapientie intelligere, nec in abstinēdo nec in mādu cando esse iustitiā, sed in equanimitate tolerādi inopiā ⁊ tēperātiā: p abūdātiā nō se corrumpendi, atq; opportune sumēdi vel nō sumēdi ea quorū nō vsus ſ cōcupiscētia reprehēdēda est. Nō enī interest oi no qd alimētoꝝ sumas vt sucurras necessitati corpis, dūmō cōgruat i gñib⁹ alimētoꝝ his cū quib⁹ tibi viuendū est: neq; quantum sumas interest multū, cū videam⁹ aliorū stomachū citius saturari cibis: et eos cñ illi⁹ ipsi paruo quo satiātur, ardēter et intolerabiliter et omnino turpiter inhiare: alios autē paulo plus poculo quidem saturari, sed tolerabiliter inopiam perpeti: vel ante horam positas[q] epulas in euangel'. Matt. xj. dicit de indeis: Uenit ioannes non manducāns carnes neq; bibens vinum: ⁊ dicitis. demonium habet. venit ihesus manducans ⁊ bibēs, ⁊ dicitis: ecce vorator ⁊ potator vini. sed ſ alij male opinarentur de ipso: tamen iustificatus est ab apostolis suis. ſ

Pene ſ spūalib⁹ pñt cōmutari.

Mat. xj. et Luce vij.

ſ .i. rps iust⁹ est ostēt⁹ a suis discipl⁹ sine a postol' fm B. bix. q ipm ois iuste facere intellexerunt.

a ¶ Aut intemperans. ſ. nolens conformare se alijs.
b ¶ Superstitiosus. Id est inanis glorie cupidus, vel hypocrita.
c ¶ Significat. Forte habet ventrem insatiabilē: vel causa infirmitatis hoc fecit.
d ¶ Aut flagitiosus est. prodigus vel hypocrita.
e ¶ Sed libido. q.d. potius cōsiderabim⁹ causam facti ex ip̄m factum. sic. xxij. q. viij. occidit. ⁊. xxix. distic. scicdum. Arg. ff. xxij. q. iij. otigo.
f ¶ Flagitia. i. non statim dicam⁹ aliquid esse vitiosum. nam dubia in meliorem partem sunt interpretanda. extra de regu. iur. estote.
g ¶ Pisce vesci. hanc hystoriam habes de peni. dist. iij. ¶ opponitur.
h ¶ Sed ex causa. vt ſ. xxj. q6e. iiij. ois iactantia.
a ¶ Elicie. ¶ Cassius. Dicit in hoc capi. q ſ quis vtitur cibo delicatosine immēso desiderio, nō peccat: vt helias qui carnes comedit. Si quis autē vilem cibum nimis ardenter appetit, reprehēditur: vt dauid qui aquam de cisterna Bethleem concupiuit nimis ardenter.
b ¶ On cogank. ¶ Cas⁹. Quesitum fuit ab Augustī. quid debeat fieri de diuitib⁹ qui tempore penitētie non possunt vti cibis vilibus et aridis vt alij penitentes? Ridet Aug. q non debent adhoc cogi, ſ vtātur sciosis, et dēt pauperibus vilia: q ſ cōsuetudinē mutāt, egrotant: dolere tamen debent q non possunt sicut alij abstinere.
c ¶ Non cogank. Arg. q mitius agendum est cum diuitibus ⁊ nobilibus cñ cum pauperibus: ſ vt. lxxxvj. di. tum pe non satis. ⁊. lxxxiij. distinc. peruenit. i. distinct. contumacēs. xxvj. q. vij. tpa. Arg. cōtra. xxij. q. v. qui compulsus. Dic q ignobiles magis puniūtur corporali pena cñ nobiles: sed pecuniariter magis punitur nobilis cñ ignobilis: vt. xxiij. q. j. qui cōtra. et. ff. de penis. ſi quis aliquid. et. l. quidam.
k ¶ Diuites. Cum sunt in penitentia.
l ¶ Si consuetudinē. Arg. q cōmutationes penarum possunt fieri in spiritualibus. lxxxij. dist. presbyter.
m ¶ Superfluis. id est preciosis.
n ¶ pauperibus vilia. Arg. cōtra. j. xlix. dis. c. vlt. in fi.
o ¶ Elicie. ¶ Cas⁹. Aug. exponit hic illū locum euāgelij super Matt. Uenit Ioannes nō mādu cans neq; bibens: ⁊ dicunt, demoniū habet. Uenit filius hois manducans et bibens: ⁊ dicunt iudei: Ecce hic homo vorator est et potator vini. Sed iustificata est sapiētia a filijs suis: id est rps iustus ostensus est a suis apl'is. Est ergo causa. Quesitum fuit ab Aug. vtrum sit virtus in abstinendo vel manducando? Et respondet q non: sed iustitia est in equanimitate tolerādi inopiā et temperādi se in abūdantia ciborū: ⁊ non se corrūpendi. Et hoc probat exemplo apli dicētis. Scio esurire, ⁊ scio abūdare. in cibis enim nō multū interest siue parū siue multū sumat quis: cum ille qui parum sumit ⁊ ardenter, reprehendatur: et is q paulo plus et ante horam cū oportet sumit sine auiditate, commendetur.
p ¶ Illi. Datiui casus.
q ¶ Positas. Coram alijs.

a ¶ Si id in tpe. Id est pro tpe: scz cum cōā aliquibus tempore necessitatis citius proponitur cibus.
b ¶ Neqz. i. nō ideo dz quis statim comedere qz videt aūos necessitate exigente comedere et proponi cibus.
c ¶ Cum. Id est quando.
d ¶ Pis. i. cis.
e ¶ Scio. Sic facient epi cū veniēt ad pauperes ecclias: ne breuis hora consumat victū lōgi tpis. ex de cen si. cum apostolus.

Parsimonia. ¶ Casy. Octo enumerātur in ea. quoz sex cōmedant z duo reprobantur. z scire debes qz parsimonia est vsus rerū temporalium cum moderatione.

Phil. iij. c. Parsimonia.

f ¶ Parsimoniam. Id est temperatum vsum.
g ¶ Diligētiā. id est voluptatem.
h ¶ Infucatū. id est fictiosum. vl infucatū. i. nō precio fucatum.
i ¶ In priuatis. Arg. ptra illos qui dicunt melius esse orandū in priuato loco z nō cōā hoiēs cū in ecclesia, ex illa authoritate tu aūt cum oraueris, intra in cubiculum tuum: et clauso ostio ora patrē. sed illud de cubiculo mentis intelligitur.

Orare publice cū clamore.

k ¶ Que supra. Nam quicqd supererogaueris, redderaz tibi. sic. lxxxvj. dist. non satis.

Jesus. ¶ Epe. ¶ Casy. Ptz in sum.
l ¶ Sepe se vitia. Stulti dum vitant vitia in cōtraria currunt.

m ¶ Episcopus. ¶ Supellectilem. Hoc hodie nō tenet: quia modo habēt amplas possessiōes: vt. xxj. qō. j. expedit. et sic nō est ptra de se. dist. j. vasa. z ex de cēsi. cum apls, vbi dicitur qz archiepiscopi quinquaginta equitaturas habebunt in visitationibus.

¶ Sicut ergo. ¶ Cōcludit Gratianus ex supradictis qz sicut mores eoz cū quibus viuimus, seruandi sunt in cibis: sic etiā in indumentis z in incessu etiā debet esse sacerdos ornat⁹, vt gravitate itineris mētis ostēdat maturitatem. Si em incomposite z non decēter incedit: vt dicit Augustinus) mentis inequalitas indicat. et hoc probat exēplo Catilinę: q ppt variū incessum fuit a Sallustio notatus.

n ¶ Unde historiographus. Sallustius.
o ¶ Mutabilitatem. Catilinę.

Hospitalem. vide distic. diuidit in quatuor partes: in quarū prima dicitur qz sacerdotes debēt esse hospitales z recipe pauperes xpi. et hoc pbatur per id qō sequit vsqz ad capit. quiescamus. Secūda ibi: Quiescam⁹. Tertia ibi: Sed licet. Quarta ibi: Non opz. Jo. de fan.

¶ Casy. In hac xlij. dis'. psequitur Gra. seruū ea. apostolice regule: salz opz sacerdotē esse hospitalem. quod pbat octo rationibus. pria est i principio. Secūda incipit ibi: Qui enim apostolus. Tertia ibi: Si enim sacerdos. Quarta z ctra incipiunt ibi: Oīa dinandus itaqz. Sexta ibi: Quomō etiā sm Hiero. Septima ibi: Unde apl's. Octaua ibi: Si em vidua.

p ¶ Hospitalem. In hac distinctione ostendit Gratianus qz hospitalis erit ordinandus: quia non haberet frōtem imitandi alios ad hospitalitatē

Gratianus ostendit esse hospitalis ordinandus

¶ Veritis fidei et vite, nō diuinus episcopalis authoritas queritur.

Episcopus vilē supellectilem [m] et mensam ac victum pauperem habeat: et dignitatis sue authoritatem fidei z vite meritis querat: hospitium quoqz nō longe ab ecclesia habeat.

Item ex eodē. Decodem.

Clericus professionem suā et habitu et incessu probet. et ideo nec vestib⁹ nec calceamētis decorem querat. Sicut ergo in cibis mores eorum cū quib⁹ viuimus, obseruare monemur: sic z de indumentis intelligendū est. vt em alibi dz: quisquis cōtēptis his cū quib⁹ viuit, lautiora sibi vel austeriora pre ceteris idumēta vel alimēta querit: aut intemperās sui, aut superstitiosus est.

¶ In incessu aūt debet esse sacerdos ornatus: vt grauitate itineris, mentis maturitatem ostēdat. Incompositio enim corporis (vt Aug. ait) inequalitatem indicat mentis. Unde historiographus [n] ille cum eius mutabilitatem [o] describeret, cuius conscientia excitata curis mentem vastabat: inter cetera hoc etiā notabile indicauit dicēs, Incessus ei⁹ modo citus, modo tardus.

¶ Distinctio.xlij.

Hospitalem [p] vo sacerdotem esse opz ne sit de numero eorum quibus in iudicio dicetur Hospes fui, et non suscepistis me. ¶ Qui em aplm secutus fuerit, alios ad hospitalitatē

spitalitatem si domū suam hospitibus clauderet: & quia hec pietas remuneratur eternaliter & tēporaliter. Item exemplo Abrahe & Loth: qui quoniam hospitales erāt angelos hospitio recipere meruerunt. † Addit etiam q̄ in hospitalitate non erit electio vel defectus personarum, † Adiungit etiam de comunijs in ecclesia non faciendis. ‡ In fine breuiter tāgit septimū cap. aplice regule: scs opz epm esse pudicū. ‡

debet inuitare. Quomodo hospitalitat̄ exhortator poterit esse, qui domū ꝓpriā hospitibus claudit? Si eñ sacerdos primū a seipso [a] et a domestica sua ecclesia dz erigere qđ post ea populis imperet: si primum imitādo Christū ipse dz facere que postea populū doceat: necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem facilius suo exēplo subditos attrahat. ¶ Quidnādus itaq̄ sacerdos ad memoriā reuocet quomodo Abraham et Loth per hospitalitat̄ opera deo placere, & angelos hospitio meruerūt recipere: & quomodo angeli sodomis hospitalē domū ingressi, Loth cū familia sua liberauerūt: quomodo clausas domos cū hospitibus ignis ingressus perdiderit. ¶ Quomodo etiā fm Hiero. aliena [b] rapere cōuincit qui vltra necessaria sibi retinere ꝓbat̄: ac sic per opera oia pietat̄ se instituat: vt & presentis vite subsidia, & eterne claritat̄ premia a deo percipiat. vtrunq̄ enim pietati promittitur.

¶ Unde apl's scribēs ad Timotheum ait: Exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis [c] quidē exercitatio ad modicū vtilis est: pietas autē est vtilis ad oia [a], habens promissionem vite que nūc est et future. Ab hac [c] quisquis alienus [f] fuerit in sacerdotē ordinari non poterit. ¶ Si enim vidua [g] ab ecclesia recipi prohibetur, que pauperes non recipit hospitio; que pedes sanctor̄ non lauit: que omne opus bonū non est executa: multo magis sunt phibendi a sacerdotio, qui ab opere pietatis probant alieni.

Unde quidam hospitalitatis opera despiciētes, in Hāgrēsi concilio excōmunicant̄. sic eñ in eo statutum est.

¶ Non sunt despiciendi q̄ cōmunia pauperib⁹ exhibent.

Si quis despicit eos qui fideliter agapes id est conuiuia pauperum exhibent et propter honorem dñi conuocant fratres: & noluerit cōmunicare huiuscemodi conuocationibus, paruipendens qđ geritur: anathema sit.

Hinc etiam Joannes euangelista in epistola sua quēdam diotrephē [h] excommunicauit qui nec pauperes recipiebat, et recipientes de ecclesia dejiciebat. ¶ In hospitalitate autem non est habendus delectus personarum: sed indifferenter quibuscunq̄ sufficimus, hospitales nos exhibere debemus.

Unde Joannes Chrysostomus in epistola ad Hebreos.

¶ In recipiendis hospitibus nulla debet esse distinctio.

Quescamus ab hac absurda curiositate [i] et diabolica et peremptoria. Si enim in clero se electum esse dicat, si sacerdotem se nominet, scrutare: non enim sine periculo in talib⁹ indiscussa communicatio est. Circa maiora maius periculum [k] vertitur. non enim das, sed accipis. Si vero pro nutrimento postulat [l], ne in his examines: quomodo Abraham hospitalem se circa omnes ostendebat. si scrutator esset circa refugientes ad se, nunq̄ angelos hospitio recepisset. Fortassis enim non putasset eos angelos, sed cum reliquis repellendos.

Cautus. Quidā dicebant q̄ in oibus hospitib⁹ recipiendis faciendā erat examinatio. sed dicit Joan. Chrysostomus nō esse verum. Nam si petat aliquis tang̃ prelatus, faciēda est examinatio: q̄ forte non recte petit, vel est intrusus vel excōmunicat⁹. Non enim dat̄ tātum tēporale, sed etiā accipitur spirituale. Si vero petit amore dei, indifferenter est oibus dandum, exemplo Abraham qui meruit angelos recipere, qđ forte non fecisset si distinxisset personas. † h. ōt

i ¶ Curiositate. q̄ hoc No enim semper dixit in erim⁹ curiosi: nam euan. ſz mīra sunt dissimu. nescio landa. ff. de noua. vbi sed l. doli. in fi. pōt sus-

k ¶ Periculum. mi ec- Si enim in minoꝛi: chasti. bus adhibēda est xij. vel discretio, forti⁹ in h⁹ dixit maioꝛib⁹, sic vij. q. fm inſ- ij. ca. vlt. ff. ad car- ꝓtatio- bo. l. ſ. ij. nē. lxx.

l ¶ Postulat. er- interſ- go indistincte oib⁹ tum. ōt est danda eleemo- Rhoū. syna: vt. j. e. c. pro- q̄ infra xi. et. ō. ſ. proxi. et authori lxxvj. dist. pasce. tas, de- r. j. quest. ij. g̃ pio. sudet et. xj. q. iij. quoniā ꝛc. sumultos. et. xvj. qſt. mīſ ex j. ſi capis. et. xxij. ca. pce. q. iij. duo. alibi di- vbi ōr citur: omni peten- sic: si de ti te tribue. Sed nefe cecontra a domin⁹ dixerit, scitcit. † Desudet elee to cui mosyna in manu beneferua, donec inue- cerſ: et nias iustum cui erit grā deo. Et in Cant. in octis cis vbi dicit. Ordi- tuis mī nauit in me charita. Arc.

tatem. Et dicit Ambro. Ordinata est charitas vt primo deus: secundo parentes: deinde filij: postea domestici: vltimo extranei diligant. Et alibi dicit Ambro. q̄ delect⁹ personaz debet esse in misericordia impēdēda: vt.lxxvj. dist. nō satis. ⁊ Hiero. dicit q̄ in pauperib⁹ non tam pauptas q̄m religio est attēdenda: vt.xvj. q.j. q̄n quicquid. ⁊ Augustī. dicit. Utilius esurienti panis tolliꝝ, q̄m de cibo securus ꝛc. vt v.q.v. non omnis. xxiij.q.iij. nimiuz. Distingue ergo. corū qui petunt eleemosynaz, alij sunt cogniti, alij non. Itē alij petūt quasi ex debito, vt predicatores et prelati: alij pro sustētatione corporis. Si ergo quis petat ex debito ratione officij, quia dicit se ad hoc missum vt ibi predicet: ⁊ tale officium, constat ei cōmissum esse: recipiendus est. si est incognitus: est examinandus an ita sit: vt in hoc capitulo. Si autem quis petit pro nutrimēto, tunc indistincte omnibus est danda: vt hic, et.j.q.ij. q̄ pio. et. xj. q. iij. quoniam. nisi quis per securitatē cibi negligat iustitiaz, quia tunc subtrahenda est ei: vt.v. q.v. non omnis. nisi iam fame moriatur: vt.lxxxvj. dist. pasce. si autem non possumus omnibus sufficere, tunc danda est potius bono q̄m malo, et consanguineo q̄m extraneo. et sic loquitur illud: desūdet eleemosyna ꝛc. et illud. Ordinauit in me charitatem. vt. lxxxvj. distinct. non satis.

iij.ps.

† Vide qđ not. Andr. Alcias. li. prermissoū j. in dictione agapes et sic expone agapē .i. cōuiuia pauperū pie parata.

a ¶ Sed quoniam omnes. Arg. q̄ ratione dubitationis melius est ex abundanti aliquid facere, q̄m aliqđ dimittere: vt.xj.q.iij. nolite. viij. queſt.ij. non estimemus. xxiij. questio.ij. coripiantur. Et est argu. ad questionem cum dubitatur quis ex duob⁹ occiderit hominem, q̄ potius ambo admittantur ad ordines, q̄m ambo repelantur. ‡ Argu. contra. xxiij.q.vlti. si quatuor. Quid iuris sit de hoc, notatur in questionib⁹, ⁊ est expressum de homi. si significasti.

Dubitatio nobilis.

‡ Arg. ad hoc. xxiij.q. iij. q̄ magnū Zan.

b ¶ Non oportet. ¶ Partes. ⁊ domum mittere. ⁊ est contra episcopos qui nolunt prouincias visitare: et tamen petunt redimi procurationes: vt.x. queſt.j. relata.

c ¶ Propter iniuriam. .i. infamiam.

d ¶ Ulli. ¶ Transeuntes. sic in tabernis possunt clerici comedere causa necessitatis: vt.xliij. dist. clerici. de vi. ⁊ ho. cleri. clerici.

e ¶ Oratoriū. ab orando quippe dicitur: vt in eo nihil aliud q̄m oretur ⁊ psallatur. j. eo. in oratorio.

f ¶ Quicq̄ alij. tamen ecclesiastice cause ꝛ possunt ⁊ debēt tractari in ecclesia: vt.j.q.j. preceptum.

¶ Vdic⁹ quoq;. ¶ Nec dis. di. iij. uidiꝝ in quatuor partes: in quarum prima dicit q̄ rector ecclesie debet esse discretus in silentio, ⁊ utilis in verbo: ne aut tacenda dicat, aut dicenda subticeat. ⁊ ad hoc probandum induxit cap. seq. Secūda ibi: in mandatis. Tertia ibi: sumus autez. Quarta ibi: pariter quoq;. Jo. de San.

¶ Cassus. Hic prosequitur Gratianus vij.c. apostolice regule: scilz oportet episcopum esse pudicum. quod verū est non solū factis. ¶ sed etiam verbis: vt probatur per ca. tica canticoꝝ.

g ¶ Pudic⁹. hic breuiter tāgit. vij. cap. apostolice regule, oportet epm esse pudicum.

h ¶ Gene. sicut enim per genas ostenditur, ⁊ sic per predicationes ecclesie significatur.

i ¶ Debet. ꝛc. Hic prosequitur. viij. cap. apostolice regule: oportet ordinādum esse doctorem. id est talem qui sciat docere ⁊ predicare. considerabit autem prius quibus ⁊ que predicet: ‡ quia non omnia omnibus sunt predicanda: ⁊ hereticis enim secreta fidei non sunt pandenda: ⁊ si subditi non obediunt predicanti, non ideo cessabit a doctrina et correctione eorum. ‡

k ¶ Silentio. Expone negatiue. sic. ij.q. vij. sancta.

l ¶ Nam latratu. .i. predicatione.

Ulli epi vel clerici in ecclesia conuiuentur, nisi forte trāseūtes⁵ hospitioꝝ necessitate illic reficiant. populi etiam ab huiusmodi cōuiuijs (quātū potest fieri) phibeant.

Itē ex dictis beati Benedicti abbatis.

De eodem. Palea.

Oratoriū e hoc sit qđ dicit: nec ibi quicq̄ aliud f geratur ‡ vel cōdatur ‡ q̄m qđ diuinis ministerijs ꝛ conueniat.

Item Augustinus.

In oratorio preter orādi ⁊ psallendi cultū penit⁹ nihil agatur: vt nomini huic ⁊ opa iugiter impēsa ꝛcordēt.

Distinctio.xliij.

Vdicus g q̄q; ꝛ esse sacerdos: vt ⁊ moribꝰ ⁊ verbis pudorē indesinēter exhibeat. Uñ i cāticis canticoꝝ gene h sponse, id est predicatores, turturi cōparantur, debet i etiam gratiam docendi habere: quia vt Hiero. ait, innocētis absq; sermone conuersatio quantum exemplo prodest, tantum silentio k nocet. nam latratu l cadeles incorporantur. vt de consecratione distinctio.ij. quia passus.

¶ Deo. ꝛ. ¶ In hoc. ℣. prosequitur Gratianꝰ. viij. ca. apostolice regule, ꝛ oportet episcopum esse doctorē. .i. tale qui sciat docere. Nam quantum pdest bonis per exempla bone vite, tantū nocet malis si taceat. Nam predicatione prelatoꝝ mali sunt arcēdi ⁊ coripiendi: sed in sua predicatione debet prelat⁹ esse discret⁹: ne vel tacenda proferat, vel dicenda taceat.

a ¶ Canũ.j.ij. q. vij. qui nec.
b ¶ Et baculo. cõminationis.

Sit rector. ¶ Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dicitur q̃ rector debet esse discret⁹ vt sileat vel loquatur cum viderit expedire. Nam sicut incauta locutio ponit hominem in errorem: sic indiscretum silentiũ in errore relinquit. et hoc patur. ix. authoritatib⁹. In secunda parte que incipit ibi: Sz cum rector. dicit q̃ predicator debet esse vtilis in verbo. i. q̃ talia proferat per que corda audientium non ledãtur. et hoc pbatur tribus authoritatib⁹. In tertia que incipit ibi: prouidendum quoq; est. dicitur q̃ eaz vtilia non debet nimis effundere: quia locuacitas nimia ludus apud homines reputatur. et hoc pbatur trib⁹ authoritatibus.

¶ Latus. Primo dicit q̃ predicator vel rector nec silẽdo proferet, nec proferenda silẽbit. et hoc probat. ix. authoritatibus. Secundo dicit q̃ talia ꝓponat que nõ dedũcãt homines in errorem. et hoc probat trib⁹ authoritatib⁹. tertio ostẽdit q̃ etiam vtilia non debet nimis effundere. et hoc probat tribus authoritatibus.

c ¶ Veniente. iuxta illud. Thre. iij. Uerſ⁹. Nã siluisse nocet: multosq; silẽtia dãnant.
d ¶ Latrare. ꝓpter pigritiam.
e ¶ Hinc rursus, num[a], z baculo[b] pastorũ lupi sunt arcendi. In ipsa autẽ doctrina discretũ oportet esse rectorẽ: ne aut tacẽda proferat, aut dicenda taceat.

Unde Gregor⁹ in. iij. cap. sui pastoralis parte. ij. ait.

¶ De discretione predicationis z silentij.

Sit rector discret⁹ in silẽtio, vtilis et cautus in verbo: ne aut tacenda ꝓferat, aut ꝓferenda reticescat. Nam sicut incauta locutio in errorẽ ꝓtrahit: ita indiscretum silentium eos qui eruditi poterãt, in errore derelinq̃t. Sepe nãq; rectores improuide humanã amittere gratiã formidantes loq̃ libere recta primescũt: et iuxta veritat̃ vocẽ nequaq̃ gregis custodie pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt: quia veniente[c] lupo fugiũt dum se sub silentio abscõdunt. Hinc nãq; eos per propheram dom⁹ increpat, dicens in Esaia: Canes muti, non valentes latrare[d]. Hinc rursus[e] querit̃ dicens in Ezechiele. Non ascendistis ex aduerso: neq; opposuistis vos murum pro domo israel vt staretis in prelio in die dñi. Ex aduerso quippe ascendere, est ꝓ defensione gregis voce libera huius mundi potestatibus cõtraire. Et in die dñi in prelio stare, est prauis decertantib⁹ ex iustitie amore resistere. Pastorem enim recta timuisse dicere[f], quid est aliud q̃z tacendo[g] terga prebuisse: q̃ nimirũ si pro grege se obijcit: murum ꝓ domo israel hostibus opponit. Hinc rursus delinquenti pplo dicit̃ in Hieremia. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta: nec aperiebãt tibi iniquitatẽ tuã vt te ad penitentiã ꝓuocarent. Prophete quippe in sacro eloquio nonnunq̃z doctores vocant̃: qui dum fugitiua[h] esse presentia indicant, que futura sunt manifestant. quos[i] diuinus sermo falsa videre redarguit: quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquẽtibus ꝓmissa securitate[k] blãdiuntur. qui iniq̃tatem peccãtũ nequaq̃ aperiũt: quia ab increpationis voce conticescunt. Claues quippe apertionis, est sermo[l] correctionis: que increpando culpam detegit quã sepe nescit[m] ipse etiã qui perpetrauit. Hinc etiã Paul⁹ ait ad Titum. Ut potẽs sis in doctrina sana exhortari: et eos qui cõtradicũt, redarguere. Hinc per Malachiam dicit̃. Labia sacerdotis custodiunt[n] scientiam z legem requirunt ex ore ei⁹: quia[o] angelus dñi exercituũ est. Hinc per Esaiam dñs monet dicẽs. Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocẽ tuam. Preconis[p] quippe officium suscipit quisquis ad sacerdotium accedit: vt ante aduentum iudicis qui terribiliter sequitur, ipse scilicet declamando gradiat̃. Sacerdos ergo si predicationis est nescius; quam tibi clamoris vocem daturus est preco mutus? Hinc est eñ quod in actib⁹ apostol⁹ legit̃. Super pastores[q] primos in linguarũ specie spiritussanctus insedit: quia nimirum quos repleuerit, de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi precipit̃ in Exodo vt tabernaculũ sacerdos ingrediens tintinabulis[r] ambiat̃: vt vez ꝓdicatoris voces habeat, ne supni inspectoris iudicium ex silentio offendat. Scriptũ q̃ppe est. Ut audiat̃ sonitus quando ingredit̃ et egredit̃ sanctuariũ in conspectu dñi, z non moriat̃[s]. Sacerdos nãq; ingrediẽs vel egrediens mouit̃ si de eo sonitus non audit̃: q̃ ira contra se occulti iudicis exigit, si sine primo conqueritur: et primo ponit verba ꝓphete: deinde ea exponit: et sic procedit per totum cap.

f ¶ Dicere. id est dicitur.
g ¶ Tacẽdo. Nota q̃ tacens et timens fugere dicitur. vnde etiam tacens ꝓ contumace habetur: vt. lxv. distinct. si forte. et ff. de interrog. ac. de etate. §. qui tacuit.
h ¶ Quidum fugitiua. i. transitoria. ad Tit. j. b.
i ¶ Quos. simplex relatio. nõ refert ad immediatum dictum. mala. j. b.
k ¶ Securitate. Eo ipso q̃ tacetur promittitur securitas delinquentibus: vt. lxxxiij. distin. error. Esaie lviij. a.
l ¶ Sermo. doctoris.
m ¶ Nescit. s. esse peccatũ ille cui predicat̃: vel cũ ei⁹ penitẽtia audit̃, quẽrit̃ ab eo locus z tẽpus z persona cuz qua deliquit: que forte peccator ꝓpter verecundiam vult occultare: vt ꝛ pe. di. vj. c. j. ii fi. Actu. ij. b.
n ¶ Tũ in questionib⁹ vbi sit preiudiciuz alij, nõ fiẽt speciales interrogatiões: vt. ff. de questi. l. j. §. q̃ questione. ¶ Et de pe. dist. v. ca. j. i prin.
o ¶ Custodiũt. i. custodire debẽt.
o ¶ Q: angel⁹. i. nuncius dñi. Exod xxviij.
p ¶ Preconis. j. de conse. distin. iiij. baptismus.
q ¶ Pastores. i. apostolos.
r ¶ Tintinabulis. octoginta tintinabula et totidem mala punica in inferiori margine tunice sacerdotalis pendebant.
s ¶ Nõ moriat.

Anima scz peccando: vel vt fama eius non sit mortua.

Verba in hēdo infimonio an sint ō necessitate.

a ¶ Opera. Argu. q; si aliqua permiserit se desponsari vel arrari, licet expresse non consentiat: videt q; sponsalia sint contracta. Argu. xxx. q. v. femine. xxvij. q. ij. si quis desponsauerit. xxxij. gst. ij. hoc notatur. ff. de spō. sed ea. ¶ Nam opera probāt: vt. xlvj. dis. ca. i. vj. q. iij. exterēs ☞ stimant. xxij. q. v. hant cū cauete. et extra de filiis, sufficit cor. taciturnitas: vt iuriby p dict'. et ē ō despō. impu. accelsit. et ca. de illis. Ar.

b ¶ Si tamen. §. et qui. Joan. Ego dico q; si cōtrahētes possunt loqui, expirimere debent consensum suum: aliquin nō iudicaretur pro matrimonio: cum necessaria sint verba quantū ad ecclesiam: vt ex de spon. tue fraternitat'. quia etiā mutus si cōtrahit signis debet exprimere consensum: vt extra de spō. cū apud Bar.

War. ix. g.

c ¶ Ad sobrietatē. i. sine pūptiōe.

d ¶ Nimie. id est in multiloquio.

Exod xxviij.

e ¶ Leuigatur. i. leuis et inanis ab auditoribus iudicatur.

f ¶ Erit. scz vsq; ad vesperā: vt. §. dis. vj. testamētū.

g ¶ Seminiuerbius. A presbyter atheniēsium dictū est de apostolo: q̄d sibi vult istę seminator? verborum? et sm hoc erit hic seminiuerbius. sed si habes seminiuerbius: tūc dic q; obscurus erat: vel q; (vt dicitur) vitium linguę habebat.

Seminiuerbi⁹ q̄s dicat.

h ¶ Premisi. argu. q; ab ordine verboū est argumentandum. xx. distinct. §. j. & xxiij. quest. iij. dispicet. & j. q. j. vt euidenter. & iij. questio. vij. in grauibus. extra de rescript. cum dilecta. Et si precedens verbum est dubium, & sequens manifestū: sequens clausula est sequēda. ff. de peti. here. verum aut̄. quando; etiam sm precedentem exponitur sequens. ff. de les. j. si seruus plurium. in fi.

¶ Al'as dī q; de ordine scriptu renō ē curandū. ff. ō sol. nec em. ar.

i ¶ Importunitas. Not. q; ppter tria consueuit induci cap. scz q; tacens et timens videtur fugere. Itē q; eque aliquid, p̄batur factis vt dictis. Item ordine; verboū attendendum: vt per no. §. posita patet.

¶ Mādatis. xxi.

¶ Hec est secunda pars huius dist. in qua dicit q; hereticis et paganis non sunt secreta nostre fidei manifestanda. et hoc ca. ad hoc. pbandū inducit. Si tu que. Aras que dicta origenis recipiātur? Respon. recipit ecclesia tanq; sua ea que de dictis eius Hiero. recipit. als sunt cum suo authore damnata p papam Gelasium xv. dist. sancta romana. ☞. itē origenis. Jo. de fan.

¶ Casus. Questium fuit ab origene vtrum indifferenter secreta fidei cuilibet reseranda. Et respōdit q; non, duabus rationibus. Prima est, quia Christus p̄cepit vt intrantes ciuitatem examinemus quis sit in ea dignus vt apud eum cibū sumamus: multo fortius est hoc faciendum in cibo spirituali: cum non debeamus proicere margaritas ih̄as ante porcos. Secunda est: qua si

Dicis q; canib⁹ sacra non sunt comittenda.

A mandatis habem⁹ vt

fidelis est et bonus, paratus corrigi, reserare sibi debemus: vt quod in eo deficit, p nos suppleatur: vt si qua in eo macula fuerit, emendetur. si autem perfidus est ⁊ incorrigibilis, nulla secreta fidei ei sunt reuelanda: sed monendus est vt resipiscat. Si vero nos prouocet dicere quod non decet ipsum audire, debemus eū pruden ter eludere: ne si nil respōdeamus, putent auditores inopia responsionis nos declinare certamen.

Mat. vij.a. ¶ In mandatis. scilicet euāgelicis. Matthei.x.capi. ⁊ Marc.vij. vbi dñs precepit discipulis suis. In quancūq; ciuitatem intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit: et sic ibi manete. Ex verbis illis arguitur hic a minori. Lau.

a ¶ Non potest. Nam timor in dubijs deteriora canit. Et Lucanus. Pessim⁹ in dubijs augur timor.

Lucanus.

b ¶ Q. i. quia bona sint.

c ¶ Virtutum. ergo videtur q̄ qui non habet fidem, possit habere virtutem: quod non est verū: vt.xxiiij. q.j.vbi.

d ¶ Que palam. id est indubitāter sunt mala.

e ¶ Permanet. sepius admonitus.

f ¶ De secretioribus. sed ea que spectant ad admonitionem: non autem secreta fidei: quia si illa sciret, facili⁹ nos inde impugnaret: vt.xj.q.iij.nolite.

g ¶ Prudenter. transferendo nos callide ad alienam materiam: cum nec ipsi debeant alieni regni scrutari arcana. C.de commer. mercatores. ⁊ extra de elec. q̄ sicut. immo subtili ingenio debemus a barbaris extorquere aurum: vt.C.de commercijs.l.ij.et.xiiij.qō.iiij.ab illo.et q.v.ca.dixit.

h ¶ Eludere. Nota dolū esse bonum cōtra hostem. sic xxij.q.ij.vtilem.et.ff.de do.l.j.

i ¶ Penuria. Argu.contra.j.xxiiij.questione.iij.cum quibus.

Scimus. ¶ Hec est tertia pars huius distin. in qua dicitur q̄ si prelati non corrigant suos subditos, sanguis subditorum de prelatorum manibus requiret. Si autē faciamus qd̄ in nobis est: nō imputat nobis malitia subditorū. ⁊ hoc ꝓbat per ista tria ca. Jo.de fan.

¶ Casus. Quidam prelati cessabant a correctione, et a recta via, quia infestabant a suis subditis. sed dicit anacletus q̄ propter hoc a predicatione cessare non debent, et a recta emulatione, id est dilectione: quia beati q̄ persecutionem patiuntur propter iustitiam.

k ¶ Perdant. id est confundant.

veniētes ad ciuitatē discam⁹ prius quis in ea dignus sit vt apud eū cibū sumamus: q̄sto magis nosse oportet quis qualisve sit is cui immortalitatis verba credēda sunt? Soliciti eñ debemus esse ne margaritas nr̄as mittam⁹ añ porcos. Sz ob alias causas vtile est viri hmōi habere notitiā. Si eñ sciā q̄ in his de quib⁹ nō pōt[a] dubitari q̄[b] bona sint, emēdatus est et inculpabilis, hoc est si sobri⁹, si misericors, si iust⁹, si mitis et human⁹ est: (q̄ vtiq; bona esse nullus ambigit) tūc cōsequens videbit vt ei q̄ obtinet bona virtutū[c]: etiā qd̄ deest fidei et sciētie, cōferat: ⁊ in quib⁹ maculari ei⁹ vita videbatur, q̄ est in reliquis ꝓbabilis, emendet. Si vero in his q̄ palā[d] sunt pctis inuolut⁹ permanet[e] ⁊ inq̄nat⁹: nō me oportet aliquid de secretioribus[f] ⁊ remotis diuine scientie prolo qui, sz magis ꝓtestari ⁊ conuenire illū vt peccare desinat, et actus suos a vitijs emendet. Qz si ingesserit se, ⁊ prouocauerit nos dicere ea que eū minus recte agentem non oporteat audire: prudenter[g] eū debemus eludere[h]. nam nihil oī no respōdere, auditorū causa vtile non videtur: ne forte existimēt nos responsionis penuria[i] declinare certamen: et sic fides eorum ledatur, nō intelligentiū propositū nostrum.

Item Anacletus.

¶ Verba predicationis persecutoribus suis prelati non subtrahant.

Scimus aūt multos ob id ifestare doctores suos, vt eos perdant[k], et placita ꝓprie volūtatis adimpleant: nō ꝓpterea tñ doctores (iquātum vires suppetunt) a recta emulatione[l] ⁊ bona intentione recedere[m] debent: scientes q̄ beati qui ꝑsecutionē patiūtur propter iustitiam.

Item Grego. Uenantio episcopo.

¶ Nō est mūdus a sanguine subiectorum, qui dei cōsilium illis non annūnciat.

Ephesijs Paul⁹[n] dicit: Mūde sunt man⁹ mee a sanguine[o] oīm vestrū. nō eñ subterfugi quo minus annunciarē[p] omne cōsiliū dei vobis.

l ¶ Emulatione. Id est dilectione. Unde not. versum qui valet ad multas expositiones. Emulor inflatur, amat, inuidet, ac imitatur. Bar.

Emulor varia significata hz.

m ¶ Recedere. nota q̄ propter subsannationē vel ꝑsecutionē non cessabit doctor a docēdo, vel prelatus a predicando: vt hic, ⁊.xj.q.iij.nolite. quia etsi illi non proficiant, tamen ipse faciat qd̄ suū est: vt.xlvij.distin. quod apud nos. et xxiij. qōe.iiij. sicut non est. nec obstat s̄.capi.pri. vbi dicit q̄ prudēter debemus eludere tales. nec etiaz illud ob.xxiiij.qō.iij. dixit apostolus. vbi dicit, hereticū hominē post primā ⁊ secundā correctionem deuita. quia vtrumq; illoꝝ obtinet in secretioribus fidei, que non debemus pandere illis. sed ab illis que faciunt ad correctionem, nunq̄ cessandum est: vt j.q.vij.conuenientibus. Joan. Hodie autem si heretici non corrigantur, statim tradendi sunt curie seculari ad puniendum. si autem corrigātur, et iurent stare mandato ecclesie: in perpetuo carcere debent detrudi ad agendam penitentiam: vt extra de hereti.ca.pe. Bar.

Prelatus propter ꝑsecutionem nō deserat p̄dicationē.

iij.ps.

Mat. v.

Actu. xx.f.

Ephesijs. ¶ Casus. Uenātius episcopus suos subditos corrigere nolebat vel negligebat. de quo eū Grego. reprehendit: quia peccata subditorum nisi eos corrigat, sibi imputantur. et hoc probat authoritate Pauli: et quia pastor videtur occidere delinquentes nisi eos corrigat.

n ¶ Paulus. in actibus apostolorum.xx.ca.

o ¶ A sanguine. id est a peccato.

p ¶ Annunciarē. Arg. q̄ si p te nō stat aliq̄d q̄ minus fiat non est tibi imputandum: vt.xxxiiij.q.ij.admonere. et.xlvij.distin.cap.vlti.et.§.necesse.et.C.de insti.et substi.l.j. Argu.contra.extra de eo qui mit.in pos.causa rei ser.ca.j. Joan. Sed certe ibi stetit non per petentem possessionem.ff.de regu.iur.l.culpa. Bar.

Imputādum non est ei per quē nō stat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Mundus. Argu. a destructione antecedentis: vt xxiij.q.ij.sane.

b ¶ Tacendo.j.lxxxiij.dist.error.

DIspensatio. ¶ Casus. In hoc cap. Nicolaus papa reprehendit prelatos qui nolunt corrigere subditos, et predicare: quia ve erit eis si verba celestis seminis non predicauerint, z non sparserit in subiectos. et hoc probat authoritate Pauli. Preterea sicut magnum est periculum prelatis silere: sic periculosum est subdit̄, nō obedire.

iiij.ps.

c ¶ Ue. aīs vel. scilz eterna mors. xj.q.iij. ve qui.

d ¶ Et clamet. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? ß. vj. dist. i. sed pensandum. Vel dic clamet predicando: vel se timere eternā damnationem. sm h.

e ¶ Quanto magis. Arg. a maiori vt. xxxij. qōne. v. si paulus. viij. qōe. j. si ergo tantus.

f ¶ Vis. Id est subditis.

g ¶ Parere. Id est obedire.

¶ Pariter. ¶ Dictum est supra in c. i mādatis. q̄ secreta fidei nō sunt hereticis reuelanda. Nūc vero dicit Sanus q̄ idē est de catholicis indignis et non intelligentibus. si aūt secus fiat, non fit ad eoꝝ vtilitatem: sed potius ad ostentationem, vel adulationem, vel scientie iactationem, vel ꝓpter loquacitatem incautam. Et hoc probat per expositionem Beati immaculati. Ex quibus omnibus patet q̄ si prelatus in predicādo discretionem non seruat, tanq̄ torto naso. i. discretione carens sacerdotis officio videtur indignus.

h ¶ Irreuocabile. Horatius. Nam semel emissum manet irreuocabile verbum. et de verb. signi. Fotus. z Ouidius. Nescit vox missa reuerti. Juxta illud. Vox emissa semel: irreditura volat. †

i ¶ Torto. j. dist. xlix. ca. j. Hinc etenim nasum cōparat discretioni: quia per eum perpenditur odor et fetor.

CUm autem. ¶ Hec distinctio diuiditur in tres partes: in quarum prima probat de temperantia gule. et hoc probat per quatuor authoritates sanctorū patrū. Secūda ibi: Multis. Tertia ibi, Nō opz. Jo. de fan.

Mūdus [a] ergo a sanguine eoꝝ nō esset, si eis dei cōsiliū annūciare noluisset: q̄ cū increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo [b] pastor occidit. I tem Nicolaus pa.

¶ Eterne damnationis penas incurrit predicator qui semen verbi dei non spargit.

DIspēsatio est nobis celestis seminis inūcta: ve [c] si nō sparserimus: ve si tacuerim⁹. qō cū electionis vas formidet et clamet [d]: q̄to magis [e] cuilibet exiguo metuē dū est: pinde sicut nō leue discrimen incūbit pōtificib⁹ siluisse qō congruit, ita his [f] (qō ablit) nō mediocre piculū est q̄ cum debeant parere [g] despiciunt.

DIariter q̄s obseruare dz sacerdos ne indignis z nō intelligentib⁹ secreta mysteria sua predicatiōe reserare incipiat. Qui em̄ ea docet que ab audientibus nō valēt intelligi: non ad eoꝝ vtilitatem, sed sui ostētationē facit. Unde in expositione Beati immaculati, dicitur. Vitium animi est indignis secreta vulgare. quod fit vel loquacitate incauta, dum fine iudicio volat irreuocabile [h] verbum: vel adulatione, vt ei placeat † cui secreta reuelat: vel iactatione scientie, vt plura scire videat. In quibus omnibus profecto datur intelligi quāta debet esse discretio in pdicatiōe sacerdotis: qua si forte caruerit, tanq̄ torto [i] naso sacerdotalis officij iudicatur indignus.

¶ Distinctio.xliiij.

CUm autem vino lentus esse prohibetur, gule intēperantiā nequaq̄ habere permittitur. neq̄ enim ebrietas prohibetur, et voracitas permittitur. vtrumq⁹ enim inter opera tenebrarum apostolus cōmemorat scribens Romanis: Non in comessationibus et ebrietatibus. ventris nanq̄ ingluuies ad luxuriā ꝓuocat facile, et oē op⁹ bonū dissoluit vñ ille ro. Venter z genitalia sibimetipsis vicina sunt: vt ex vicinitate mēbroꝝ, cōfederatio intelligat vitioꝝ. Hinc nabuzardā ꝓceps coquoꝝ muros hierl̄m destruxisse legit: q̄ venter cui multitudo coquoꝝ deseruit, edificia virtutum ad solum redigit. Sacerdos itaq̄ de altari viuere [l], non luxuab apostolo enumerant inter opera tenebrarum, dicente. Non in comessationibus &c. Secunda est: quia ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriam: et omne opus bonū dissoluit. Tertio probat exemplo nabuzardam, qui destruxit muros hierl̄m q̄ ei multitudo coquoꝝ deseruit. Sunt aūt comessationes nocte non solū sacerdotibus sed etiā laicis: qui dies festiuos sic celebrare nō putāt, nisi comessationibus deseruiant.

¶ Cum aūt. Dec. dist. spectat ad tertium ca. apostolice regule, que tractata est. xxxv. dist. Oportet ordinarium esse non vinolentum, nec sobrium. Sed non tractauit ibi nisi de sobrietate potus: ideo resumit eam hic, et tractat de tēperantia et sobrietate cibi. Annectit q̄ laici et clerici qui faciunt magna conuiuia causa lasciuie, delinquunt. Item addit q̄ clerici nō debēt comedere vel bibere in tabernis. nisi necessitas cogat. Deinde dicit q̄ cibum clericorum semper precedet z sequetur oratio. Item q̄ in sacerdotali cōuiuio semper debet legi lectio sacre scripture.

k ¶ Utrumq⁹ enim. Argu. q̄ vno prohibito vel permisso, idem erit in conexo sibi: vt supra distinct. iij. denicq⁹. et. j. qōne. j. sicut christus. Et est hic argumen. q̄ papa vel episcopus scienter aliquem ordinat, videtur restituere ipsum fame, † cum fama et sacerdotium sibi sunt annexa. Joannes. Quod falsum est: vt extra de schisma. ca. ij. vbi dicitur q̄ probare debet secum fuisse dispensatum. Barthy.

l ¶ De altari viuere. Sufficere debet ergo clerico q̄ viuat, id est sola necessaria habeat: et arceatur illa necessitas tantum ad victum et vestitum: † vt. xij. qōne. j. episcopus. Qualiter tamen hoc intelligendum est, dei xxj. q. j. cap. j.

† Ad idē. v. qō. v. q ibulat. ff. de ca pti. et postli. reuer. i bello. ¶ scte. i aue. ō eq̄. do. ¶ hinc igr. i ff. Archi.

OMessationes. ¶ Casus. Quesiuit Aurelius ab Augustin. verum laici qui in diebus festiuis deseruiunt comessationibus et ebrietatibus, propter hoc debeant suspendi vel excommunicari. Et respondet q̄ nō: quia multitudo est in causa, in quam seueritas disciplinę non est exercenda ꝫ monēdi sunt non imperiose, sed benigne: vt deus in nostro sermone timeat, ꝛ non nos, et vt cetera multitudo frāgatur, incipiēdum est a spiritualibus, vel spiritualibus proximis.

a ¶ Putantur. Attulis videlicet.

b ¶ Lugendum, id est nonne vnusquisq̄ hoc lugendum videat.

c ¶ Nō carneis, sed spiritualib⁹.

d ¶ Cum multitudine. Multi sunt Seuerit. vt extra de clericis. latores. Aliquando. xxij. milia sunt pauci: vt multi: xl. dist. disciplinę. Et habes hic causam q̄ propter multitudinem detrahitur seueritas: vt ¶ Tōc. l. distinc. vt constituet. in l. tuere. et. j. q. vij. decuriq̄ quotiens. et. xxiij. nū. xiij q. iiij. ipsa pietas. gla. et capi. non potest. doc. c. Quandoq̄ et cum de pe. paucitate mitius vbi ꝫ agendum est, cum doceat timetur scādalum. et ꝫ dē. xxiij. qōe. iiij. cum ois. sane quisq̄. ¶ Ubi ergo vbi aliquid male fit, et videas. quasi ex authoritate ¶ Sic re defenditur: tūc taceq̄ non debet dominus. q̄ plaq̄ re seueritas. quando ꝫ ppē do vero non defendum a seueritate canonica: vt extra de translat. ex parte. Bar. ¶ Ian. Quoniam oportet. ¶ Casus patet in summa.

riari querat. Unde ait Hiero. Tibi o sacerdos de altari viuere, non luxuriari permittitur. Sunt autē comessationes nō solū sacerdotib⁹ sed etiam laicis norie: q̄ festiuos ꝛ solennes dies non aliter se digne celebrare putāt, nisi comessationib⁹ deseruiāt. Unde Augu. scribit ad Aurelium epm.

¶ Non est vacandū comessationibus ꝛ ebrietatibus.

COmessationes ꝛ ebrietates ita cōcesse ꝛ licite putant[a], vt in honorē beatissimoꝝ martyrū nō solū per solennes dies (q̄b⁹ vnusquisq̄ lugendū[b] videat q̄ hec nō carneis[c] oculis inspicit) ꝫ etiā q̄tidie celebrent. Et post pauca. Nō ergo aspere (quātū existimo) non duriter, non modo imperiose ista tollunt: ꝫ magis docēdo q̄s iubēdo: magis monēdo q̄s mināndo. sic eīm agēdū est cū multitudine[b] peccātium. Seueritas autē exercenda est in pctā paucoꝝ: ꝛ si q̄d minamur, cum dolore fiat, de scripturis q̄mināndo vindictā futurā: ne nosipsi in nr̄a ptāte, sed de⁹ in nr̄o sermone timeat. Itaq̄ pius monebunt spūales, aut spūalib⁹ prīnt: q̄ authoritate ꝛ lenissimis quidē ꝛ instātissimis admonitionib⁹ cetera multitudo frāgat. ¶ Idē ex ꝯcilio Laodi.

¶ Nulli clericoꝝ aut continētiū licet tabernas intrare.

DOn opꝫ clericos seruientes a pbris vsq̄[e] ad diacones, ꝛ deinceps ordinis ecclesiastici omnes vsq̄ ad ministros, aut lectores, aut exorcistas, aut ostiarios, aut psalmistas, aut etiā eos q̄ in ppositoꝝ ordinētie sunt: tabernas (nisi causa necessitatis) intrare.

Item ex. vj. synodo.

¶ Deponat clericus[d] q̄ tabernā aut ergasterū hre voluerit.

DUlli clerico licet tabernam aut ergasterium[g] habere. si enim huiusmodi tabernam ingredi prohibetur: quāto magis[h] alijs ministrare in ea? Si quis vero tale quid fecerit: aut cesset[i], aut deponatur. Item ex cōcilio Carthaginensi. iiij.

¶ Nisi necessitate cōpulsi clerici tabernas nō ingrediant.

CClerici edēdi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis[k] necessitate compulsi.

Item Greg. natali epo.

¶ Scripturus est eps qui cōmuniis occupatur.

MUltis ab vbe tua venientibus frater charissime dicit pastorali cura derelicta, solis te cōmuniis occupatum: que audita non crederem, nisi hec actionū tuarum experimentis probarem. Nam quia nequaq̄ lectioni studeas, nequaq̄ exhortationi inuigiles[m], sed ipsum quoq̄ vsum ecclīastici ordinis ignores: hoc est in testimonium[n] q̄ his sub q̄b⁹ es positus, seruare

d ¶ Vsq̄ impropie ponitur hic vsq̄, cum nulli sint in medio.

f ¶ Quin in proposito. vt deo deuoti cōuersi. xij. quest. j. duo ꝛc.

g ¶ Ulli clerico licet. ¶ Ergasterium i. stationem.

h ¶ Quanto magis. cui nō licet minus, non licebit et maiꝰ: vt hic. et. xxiij. q. j. miramur. ꝛ lxxiij. distic. gesta. xiiij. q. v. penale. ¶ Ad idē. xxx. sicut in casu cōuerso ꝛ cui licet maius et minꝰ. xvj. q. iij. vsis. ¶ Aut cesset. sic xxxv. dist. c. j. ¶ Ad eraciū. ff. de inter. ꝛ relle. l. relegatoꝝ. ꝑ. vlti. Archi.

k ¶ Nisi peregrinationis. Ista q̄ permittitur viatori q̄b⁹ alij non permittitur. Arg. simile. j. xj. q. iij. qui multos.

¶ Ultis. ¶ Hec est scā pars huiꝰ dist. in qua reprehenditur quidam Natalis epūs qui semper erat in comessationibus: ita q̄ officiū suum negligebat: et ita alijs detrahebat. et hoc probatur per hoc ca. et per capi. seq. Io. de fan.

¶ Casus. In hoc capi. reprehenditur Gregō. Natalem epm qui tantū cōtinuijs deseruiebat actu. sin quibus vita abundat. sensum reprehendebatur, et inanes fabule cantabantur: quod ex eo apparebat, quia neq̄ lectioni studebat: neq̄ suis ministeriis exhibebat. ‡ Ubi ꝺ ¶ Actionū. Ar hoc: et gu. presumi cōtra aliquem, quādoq̄ sumpt. ꝑpter crimen prescribā. ꝑpter domino sancto. sed propter scandalum nunq̄ debet deseri veritas ipsa: vt extra de regu. iur. qui scandalizatus vt cum nr̄. ‡ sed seueritas penarum potest deseri: vt hic. Joan. Item vbi non habet locum dispensationis remedium: vt ibi. ‡ Item vbi non habet locum dispensationis remedium: vt in matrimonio: propter multitudinem non est recedendum a seueritate canonica: vt extra de translat. ex parte. Bar. ‡ Ian. Quoniam oportet. ¶ Casus patet in summa.

teritū. xvij. dis. puenit. ‡ xxxiij. q. j. cū per bellicā. Quā- et. C. de doq̄ ex ꝑsenti circa presens: vt hic. qñq̄ circa futurū. i. adul. si dist. si q̄s diaconus. Quandoq̄ ex preterito circa preteritū. xxxj. tum. xxij. q. j. nō est. quandoq̄ ex preterito circa futurū. q. j. sicut xxij. q. v. si apud. ꝛ. lxxxij. dist. plurimos.

m ¶ Inuigiles. q̄ duo, scz lectioni studere, ꝛ exhortatio ex de mi inuigilare, sunt opa pōtificis. xxxvj. dist. cap. vlt. clec. offi

n ¶ In testimonium. hic vnum factum probat aliud. cij. Ar.

vt.j.q.j.constat ꝛc.

Conuiuia.

¶ Casꝰ. Idē Natalis episcopꝰ excusabat se quia reprehensus fuit propter conuiuia q̄ faciebat: dicens q̄ bona intentione ꝛ causa impendendē charitatis hoc faciebat. Sz Hegesippus dicit q̄ tūc fiunt ex charitate cum vita absentiū non reprehendit, nec inanes fabule recitantur, sed verba sacre lectionis: ꝛ cū infirmitas sola reficitur. ꝛ q̄ hec in suis cōuiuijs facit, magister est ab

†Abstinentie.

stinentie.

a ¶ Mordet. vñ ꝓs⁹. Quiēs amet dictis absentū rodere vitā. Hāc mēsam veritam nouerit esse sibi.

b ¶ Abstinentiū. No. q̄ abstinēs dr q̄ bene comedit: et cōtinēs dr q̄ nō cognoscit vroꝛē suā: vt.xxxj.dis.nicena.

Non oportet. Hec est tertia pars dis. in q̄ dr q̄ nullus dz facere conuiuia de ꝓferꝛ. i. de symbolis: qđ in vulgari dr escot. et ad hoc ꝓbādū ista tria ca. inducūtur. Jo. de fan.

c ¶ Non opz. hic hñt q̄dā ca. nullꝰ. qđ est.j. de ꝓse. dis. v. nullus.

d ¶ Et symbolis. symbolū est q̄ plures ꝓferūt ad cōuiuia facienda. idem est confertum.

e ¶ Celebrare. nā vt ait Juuena. miserū est aliena viuere quadra.

Ro reuerē-

f tia.j.q. ꝓse. dist.v. in oibus.

On liceat.

g ¶ hymno j. de consecra. dist.ij. p antis ꝛ calix, et ca. didicimus,

reuerentiam nescis.

I dē ad eundē. ¶ De eodē.

Omnia ꝓmnia que ex intentione impēdende charitatꝭ fiunt, recte vestra fraternitas in suis epłis laudat: sed tamē sciedū est q̄ tūc ex charitate veraciter ꝓdeunt cum in eis nulla absentium vita mordet*: nullus ex irrisione reprehendit: nec in eis inanes secularū negotioꝝ fabule, sed verba sacre lectionis audiuntur, cum nō plus q̄ necesse sit seruitur corꝓori, sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsus exercēde virtutis habeat. hec itaq; si vos in vestris cōuiuijs agitis, abstinentiū b † (fateor) magistri estis. I tem ex cōci. Hanetensi. ¶ Palea.

Vllꝰ presbyterorꝝ quādo ad annuersariū diē xxx aut. vij. vel. iij. alicuius defuncti, aut quacūq; vocatione ad collectam cōuenerit, se inebriare vllatenus ꝓsumat: nec precatꝰ amore sanctorum vel ipsius anime bibere, aut alios ad bibendū cogere, vel se aliena precatiōe ingurgitare, nec plausus et risus inconditos et fabulas inanes ibi referre aut cantare ꝓsumat: aut turpia iocа vel vsо vel romatricibus ante se fieri patiatur: nec laruas demonū ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicū est, ꝛ sacris canonibus prohibitū.

I tem ex eodem.

¶ De eodem. Palea.

Quando autem conueniunt pbri ad aliqđ conuiuiū, aliquis prior illoꝝ versum ante mēsam incipiat, ꝛ cibū benedicat: ꝛ tūc ẽm ordinē sedēt, alter alteri honorē ꝓbētes: ꝛ per vices cibum ꝛ potū benedicāt: ꝛ aliquis de illorū clericis aliqđ de sancta scriptura legat. Post refectionem similiter hymnū dicant ad exēplum domini, sicut in cena fecisse legitur: ꝛ se cōtineāt oēs presbyteri maxime in talibꝰ locis: vt nō vituperet ministerū eoꝝ.

I tem ex eodem. ¶ De eodē. Palea.

Quādo pbri p̄ calēdas simul cōuenīt post peractū diuinū ministerū ad necessariam collectionē: nō quasi ad plenā refectionē, sz quasi ad prandium ibi ad tabulas relideat: ne per talia inhoneſta ꝓuisa se inuicē grauēt: q̄ indecēs est ꝛ onerosum: sepe etiā tarde ad ecclesiā redeuntes manus damnū de reprehēsione cōsequunt. qđ de grauedine mutua cōtrahūt) q̄ lucrū ibi faciant. nā de huiusmodi cōuētu Paulꝰ Corinthios reprehēdit: q̄ incōueniēter cenā dñicā māducare ꝓsumebāt. Sic ꝛ q̄ ad cenā dñicā. i. ad collationē verbi sub occasione cōuenīunt, ꝛ ex ingiuietate vētris causa conuiuiunt: reprehensibiles coram deo ꝛ hoibꝰ habent. ꝛ ideo peractis oibꝰ q̄ volūt panē cum charitate in domo fratris sui simul cū fratribꝰ frangat: ꝛ singuli singulū bibere faciāt: ꝛ maxime vltra tertiā vicē poculū non cōtingāt: et sic ad ecclesias redeant.

I tem ex concilio Laodi.

¶ Christiani ex symbolis cōuiuia nō celebrent.

On oportet* ministros altarꝭ vel q̄slibet clericos aut etiā laicos christianos ex symbolis* (quevulgꝰ comessatia appellat) ꝓuiuia celebrare*. I tem ex conci. Tol. iij.

¶ Sacrarum scripturarum lectio sacerdotalib⁹ semper conuiuijs misceatur.

Ro reuerētia* dei ꝛ sacerdotū id vniuersa cōstituit synodꝰ, vt (q̄ solēt crebro mēsis ociose fabule interponi) in oi sacerdotali cōuiuio lectio diuinarū scripturarū immisceat. p hoc ẽm ꝛ aie edificant ad bonū, ꝛ fabule nō necessarie ꝓhibent. I tē ex cōci. Martini pape.

¶ De cōfertis nec cōuiuia facere, nec ante horā diei tertiam clericis comedere licet.

On liceat sacerdotes vel clericos, sed nec religiosos laicos ꝓuiuia facere de confertis. Nec oportet clericos vel laicos religiosos ante sacram horā diei tertiā inire conuiuia: nec aliquando clericos non hymno* dicto comedere panē: ꝛ post cibos gratiam authori deo referre. Si ergo laicis comessationes damnabiles sunt: multo magis sacerdotibus imputantur ad gehennā. vēter ẽm pinguis (vt Hiero ait.) crassum sensum generat: cum sacerdotalis sensus ecōtra vigil esse debeat: ꝛ tenuis: atq; ideo edacitatis vitio obnoxij in sacerdotes vngi non debēt. Hẽm (vt ait Greg. in moralib⁹) qui adhuc vitioꝝ bello subiacent, nequaq̄ per predicationis vsum presse magisterio ceteroꝝ debent.

¶ Distinctio.xlv.

Sequitur. ¶ hec dist. diuiditur in quatuor partes. In quarū prima probatur per septē authoritates q̄ prelati non debent esse accensi ad iram vel perturbationem. secunda ibi: Salomon. tertia ibi: Et his. quarta ibi: percussor. Joan. de san.

¶ Casus. In hac .v. dis. psequitur .x. ca. aplice regule. oportet eōm nō esse percussores: q̄ non debet esse ira sibilis et perturbati sensus: sed patiens exēplo christi: qui dorsum posuit ad flagella. Et primo probat q̄ prelati non debent alicui quē percutere vsq; ad .§. salomon. postea allegat i cōtrariū vsq; ad .§. Et his. Nota ergo q̄ est percussio spiritualis: et est percussio corporalis. Spūalis est cū q̄s indiscreto sermōe corrigit aliq̄s. ista prohibetur: vt .j.e. ca. vlt. Corporalis est illa que manu fit. et ista vbi fit ex ira vel odio, vt ad hoc vt magis timeatur, peccatū est: vt .j.e.c.i. sed si fit cū correctionis, licita est ei qui habet potestatē in eū: vt .j.e. cum beatus. et xxxv. dis. ante oia. hoc tamen scias q̄ ēpa suis manibus neminem verbera dix: vt .lxxxvi. disti. non liceat. sed per alios potest: vt .v. q. v. illi. nō tamen per laicos, sed per clericū, si clericus fuerit verberād⁹: vt extra de sen. excom. vniuersitat⁹. nisi penitus sit incorrigibilis. tunc enā per laicum potest: vt extra ō sen. excō. vt fame. Item distinguēdum est circa qualitatem ip'arum personarum que corrigende sunt, et etiam circa q̄litatem criminum: nam qui sunt in minoribus ordinibus constituti, licite verberantur etiam pro minoribus crimīnibus: vt .j.e.§. salomon. et .xxxv. distin. ante. sed maiores non sunt verberandi nisi p maioribus vel enormibus criminibus: vt .j.e.§. cum beatus. et .xxxv. distin. ante. Sunt tamen alij casus in quibus licite percutitur clericus, vt not. .xvij.q.iiij. si quis suadente.

Arg. q̄ sufficit allegatio signalis nō exp̄ssō iur. ō q̄ glo. ō. vbi cō tenebat incā. cō tenebatur. de desp. ō pub.

Percussio est duplex

De hoc mē bro dicit vt legit et no. ēē de sen. excom. cum vo lūtate. .§. q̄s et de his.

Correctiones sunt multe ante dere. Clerico an possint verberari.

Quid autem. ¶ Casus. Quidam prelati erant q̄ vt magis timerentur, suos clericos verberabāt. Et preterea hoies ad fidem verberibus et nō predicatione cogebant. sed dicit Greg. in hoc ca. q̄ hoc facere non debent. et hoc ꝓbat authoritate pauli dicētis. Argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Et authoritate concilij in quo statuitur vt null⁹ clericus percutiatur: qui cōtra fecerit, triduo suspendatur.

a ¶ Canōes. lxxxvj. dist. non liceat.

b ¶ Fidem. ad fidem em̄ nemo cōgēdus est: vt .xxxij. nēo cō. v. ad fidē. et .j.e. de iudeis. sed fidē receptam cogitur quis retinere. et sic non obstat. xxiij. q̄. stio. iiij. q̄s nos. et q. vj. iam vero.

Fidem suscipe gitur,

c ¶ Eminem. ¶ peccantem. dum tamē nō nimis enormiter excedat. vel intelligē q̄ clericus in sacris ordinib⁹ cōstitut⁹ non est graviter et immoderate verberādus. et sic nō obstat extra de sentē. excō. vniuersitatis. Jo.

Et sic non obstat et ō se. excō. vt fame. Jo. ō f.

d ¶ Triduo. silis suspēsio est. v. q. iij in loco ꝛc.

Qui syncera inten. ¶ Casus. Neapolitani verberabant iudeos vt ad fidem cōuerterent: nec permittebant eos suas festiuitates celebrare. De hoc cōquesti fuerunt iudei pape. Precipit ergo papa Neapolitano archiepiscopo ne hoc fieri permittat: quoniā nō asperitatibus sed rationibus et authoritatibus vete. testamen. sunt commonendi: et admonitionibus ad fidem sunt conuertendi ac eorum conuersio erit inutilis. si autem conuerti noluerint, in feriis et festiuitatibus suis quas ipsi et parentes eor̄ hactenus coluerunt, inquietari non sinat.

Cerem. qd dñr.

e ¶ Blādimēt⁹. vel etiā muneribus: vt .xxiij. q. iiij. ca. vlt. licet argu. sit .§. j. q. ij. §p̄ pio. xxij. q. ij. ptimum.

f ¶ Ceremonias. ceremonie dicunt sacrificia iudeor̄ quia cereis exercebantur. ā. dist. vj. §. his ita.

Eccl'ia ag're permittit iudeos mortalit̃ peccare. ? Nam celebrãda dist. denicꝫ. c. xxj. re. c. ercere qõ. j. paratus. Ad illa cere mo nia = lia est pec = catũ mor tale. vñ vero, Cultꝰ legꝭ ab aduen = tu chr̃i non dif fert ab idolola tria. Archi.

a ¶ Licentiã. Sed nonne iudei mortaliter peccant ista faciendo? ? quomõ ergo datur eis licẽtia peccandi mortaliter? Item si peccant mortaliter, quare non puniunt cum ipsi in alijs delictis puniantur: vt. xvij. q. iij. constituit. et de viur. post miserabile? ℨ dic q nõ dat eis licẽtiam peccandi: sed liberationem a pena. ? est silẽ. iij. dist. denicꝫ. c. xxj. qõ. ij. placuit. xxij. qõ. j. paratus. Ad illa cere mo nia = lia est pec = cata. et extra de iudeis. et si iudeos.

Jcet plerũqꝫ accidant.

¶ Cæsus. Epi in europa statim cuꝫ perpendebãt cleri cos suos delinquere, eos iudicabant et ejiciebant de ecclesia sua: de quo papa eos reprehẽdit, ? docet q si aliqñ clerici delinquant, non statim fulminẽt illos: sed supportent: cũ nec ipsi sint sine reprehensione et petõ. ? hoc probat exẽplo Pi: qui si Petrum post trinam negationẽ statim iudicasset, nõ tãtũ fructum ex eo recepisset. Et authoritate euangelij dicentis. Quod tibi non vis fieri. ⁊c.

Shia sit ꝓiũcta mie

b ¶ Benevolentia. Nam shia quemiam vetat, fugiẽda ē. l. di. põderet.

c ¶ Sine petõ: vt lxxxj. distinc. apl'a, et. xxv. dis. ℌ. nunc autem.

d ¶ Expectandi. Ar. q semꝫ iudex potꝭ sequẽ miam q̃ iudiciũ: vel equitatẽ q̃ rigorem: vt lxxxvj. dist. non satis. l. distin. ponderet. xxvj. q. vij. alligant. et. xxxv. qõ. ix. veniam. Ad idem. ix. dis. sana.

Juder sit ama tor eq̃ tatis et mie.

e ¶ Judicandi. Jd est damnandi.

f ¶ Scandaloꝝ. Nam scandalum est clericum statim puniri post delictum. sic. vj. q. iij. rursus.

g ¶ Non vult. sic. ij. q. vj. qui se scit.

ℨ Et iudeis. ¶ Cæsus. Quidã cogebãt iudeos ad fidem: ? ideo statutum fuit in concilio Toletano ne decetero ad fidem per vim adducant. Admonẽdi sunt ergo et nõ cogẽdi.

tes feriasqꝫ suas (sicut hactenus tã ipsi q̃ parentes eoꝝ p lõga colẽtes retro tpa tenuerũt, liberã habeãt obsuãdi celebrãdiqꝫ licẽtiam[h]. Itẽ vniuersis epis p gallia ? europã et germaniam constitutis.

¶ Nõ seueritate sed benevolentia subditos plani corripiãt.

Jcet plerũqꝫ accidant sacerdotib⁹ q̃ sunt reprehendenda, plus tñ erga corrigẽdos agat benevolentia[i] q̃ seueritas: plus cohortatio q̃ cõminatio: pl⁹ charitas q̃ potestas: cũ nemo nisi sine reprehensione aut sine petõ[c] viuat. Hã si dñs stati post trinã negationẽ btm̃ petrũ apl'm p̃celegisset, nõ tãtũ ex eo fructũ sicut fecit recepisset. ¶ Expectãdi[d] ergo atqꝫ corrigendi magis sunt rectores ecclie q̃ statim iudicãdi[e]. Añ necesse est q̃qꝫ negocia ecclastica post multa[ꝝ] experimenta causarũ solicitꝰ pspici, et diligẽtꝰ precaueri: q̃tenꝰ p spm̃ charitatis et pacis ois materies scandaloũ[f], et p̃sumptio inuidoũ, atqꝫ oppssio simpliciũ fratrũ de ecclijs dñi auferant. ¶ Et sicut nõ vult q̃sqꝫ fratrũ se alioꝝ iudicio pregrauari: ita non audeat alij inferre q̃ sibi non vult[g] fieri. Judei nõ sunt cogẽdi ad fidẽ: quam tñ si inuiti susceperint, cogendi sunt retinere. Unde in concilio Toletano statutum est.

¶ Sicut non sunt iudei ad fidem cogẽdi: ita nec cõuersi ab ea recedere ꝑmittunt.

E iudeis aũt precepit

cuꝰ p pietate cõcedit nõ ꝺz redũdare in alterꝰ iniurã: vt ex de eccl. edi. ca. ij. ? ex de ap. reprehensibilis.

punitꝰ post delictum. sic. vj. q. iij. rursus.

g ¶ Non vult. sic. ij. q. vj. qui se scit.

E iudeis. ¶ Cæsus. Quidã cogebãt iudeos ad fidem: ? ideo statutum fuit in concilio Toletano ne decetero ad fidem per vim adducant. Admonẽdi sunt ergo et nõ cogẽdi.

tes feriasqꝫ suas (sicut hactenus tã ipsi q̃ parentes eoꝝ p lõga colẽtes retro tpa tenuerũt, liberã habeãt obsuãdi celebrãdiqꝫ licẽtiam[h]. Itẽ vniuersis epis p gallia ? europã et germaniam constitutis.

¶ Nõ seueritate sed benevolentia subditos plani corripiãt.

Jcet plerũqꝫ accidant sacerdotib⁹ q̃ sunt reprehendenda, plus tñ erga corrigẽdos agat benevolentia[i] q̃ seueritas: plus cohortatio q̃ cõminatio: pl⁹ charitas q̃ potestas: cũ nemo nisi sine reprehensione aut sine petõ[c] viuat. Hã si dñs stati post trinã negationẽ btm̃ petrũ apl'm p̃celegisset, nõ tãtũ ex eo fructũ sicut fecit recepisset. ¶ Expectãdi[d] ergo atqꝫ corrigendi magis sunt rectores ecclie q̃ statim iudicãdi[e]. Añ necesse est q̃qꝫ negocia ecclastica post multa[ꝝ] experimenta causarũ solicitꝰ pspici, et diligẽtꝰ precaueri: q̃tenꝰ p spm̃ charitatis et pacis ois materies scandaloũ[f], et p̃sumptio inuidoũ, atqꝫ oppssio simpliciũ fratrũ de ecclijs dñi auferant. ¶ Et sicut nõ vult q̃sqꝫ fratrũ se alioꝝ iudicio pregrauari: ita non audeat alij inferre q̃ sibi non vult[g] fieri. Judei nõ sunt cogẽdi ad fidẽ: quam tñ si inuiti suscepernt, cogendi sunt retinere. Unde in concilio Toletano statutum est.

¶ Sicut non sunt iudei ad fidem cogẽdi: ita nec cõuersi ab ea recedere ꝑmittunt.

E iudeis aũt precepit

cuꝰ p pietate cõcedit nõ ꝺz redũdare in alterꝰ iniurã: vt ex de eccl. edi. ca. ij. ? ex de ap. reprehensibilis.

sctã synodꝰ nemini deinceps ad credẽdũ vim inferri. cui eñ vult deus miserẽ, ? quẽ vult idurat. nõ eñ tales iuuti saluã di fiũt[h], sꝫ volẽtes: vt integra sit fides iustitie. sicut eñ hõ, ppria arbitrij volũtate serpenti obediens perijt: sic vocãte se gr̃a dei, ppria mẽte, p uersiõe q̃sqꝫ credẽdo saluat. ergo nõ vi, sꝫ libera arbitrij sui voluntate ? facultate vt ꝑuertãt, suadẽdi sũt, nõ potꝰ ꝑpellẽdi. ¶ Qui aũt iãpridem ad x̃pianitatẽ coacti sunt[i], sicut factũ est tpibꝰ religiosissimi pricipis zizebuti: qui tã cõstat eos sacris diuinis associatos ? baptismi gr̃am suscepisse, ? chrismate vnctos eẽ ? corpis dñi extitisse pricipes opꝫ vt fidẽ quã etiã vi vel necessitate susceperũt, tenere cogãt: ne nomẽ dñi blasphemetur: ? fides quã susceperũt, vilis[k] ac contẽptibilis habeat.

Item Leo papa episcopis.

¶ Benevolentia plusq̃ seueritas erga corrigendos agat.

Jcet nonnũqꝫ accidãt q̃ in sacerdotũ sũt reprehendẽda pfonis: plus tñ erga corrigẽdos agat bñuolẽtia q̃ seueritas: plus exhortatio q̃ cõminatio: plꝰ charitas q̃ potestas: sꝫ ab his qui q̃ sua sunt q̃runt, nõ q̃ iesu chr̃i, facile ab hac lege discedãt: et dũ dñari magis q̃ consulere subditis placet, honor inflat in superbiam: ? qõ ꝓuisum[l] est ad cordiam[m], tendit ad noxam.

Item ex canone apostolo.

¶ Deijciãt ab officio presbyter ? diaconus ? episcopꝰ ? ver

qõ pulsum est. Simile est qõ dicit decre. qõ ali

i ¶ Coacti sunt. Coactio conditionalis de qua hic loquitur, non impedit sacramentum baptismi: nec enim sacramẽtum ordinis: vt. lxxiij. distinct. vbi impedit tamen sacramentum matrimonij? ? vt extra de spon. cum locũ. sꝫ si fuerit absoluta coactio, nullus character imprimitur vt ex de bapt. matores. sed in dormiẽtibus ? amentib⁹ distinguitur: q si prius habeãt p. positũ baptizandi recipiũt characterem, aliter non: vt ibidem ℌ in fi. eo q̃ dormiẽs possessionem non acquirit: vt. ff. de acquiren. pos. l. j. ℌ. j.

k ¶ Vilis. Nota propter vilitatem viriãdã aliq̃d fieri. c. distinc. puisca, et cap. seq.

l ¶ Jcet. Et qõ pulsum est. Simile est qõ dicit decre. qõ alterꝰ iniurã: vt ex de eccl. edi. ca. ij. ? ex de ap. reprehensibilis.

m ¶ Concordiã. s. vt vnus preesset alijs, ne fieret schisma: vt. xxij. dist. legimus. et. lxxxix. dist. ad hoc.

Episcopum. ¶ Casus. Statutū fuit in canone apostoloꝝ vt nullus epūs, pbr̄, vel diaconus percutiat fideles delinquentes vel infideles volens ab eis timeri, qđ si fecerit, deponatur: q; dns hoc non docuit: imo cū percuteretur, nō repercutiebat: sed patiebatur.

a ¶ Docuit. Sed nonne dns flagellis pcussit: vt j. qō. iij. saluator? Sol. Sic: sed non fecit hoc vt timeret, sed cā correctionis: vt ā. eo. in summa.

Cum beatus. ¶ Casꝰ. Quidam epi odio inflāmati abbates, pbr̄s, diaconos, et clericos verberabant cū eis delinquebant, sicut consueuerunt seruari latroncs. qđ repiendēdit conscium Bracharen se: et ostendit hoc non esse faciēdum nisi pro grauioribus et mortalibus culpis. Et hoc probat auctoritate apostoli qui precipit arguere et obsecrare in patientia. et vna ratiōe: q; si quis incaute honorabiliora membra pcutit, sibi debitā subtrahit reuerēnam: iuxta illud sapiēs. Z. eui ter castigat reuerentiā exhibet castigān: et qui secus fecerit, iuxta ꝓberū modū penā excōicationis et exilij sustinebit.

b ¶ Grauioribꝰ. ꝓpter q; maiores clerici nō sunt ꝓberādi nisi. p maioribus culpis: sed minores etiā ꝓberantur. p minoribꝰ: vt xxv. dist. ah. et. xxj. dist. c. deniq; . v. q. v. illi q. sunt et alie pſone q habent coercionē ꝓberū, sed temperatā: vt pf̄, dns. mat, paterfamilias, magr̄, maritus: ¶ vt. xxiij. qō. iij. dno ista. et q. v. ca. j. et. vij. q. j. sicut. vñ si pr̄ ꝓberat filiū clericuz in

Clerici nō sunt equal' verberandi.

minoribus ordinibꝰ constitutū, non est excōicatus. idem est de aliis ꝓpinquis, vel de his q̄ familiā habent: vt ex de sen. excōi. ca. j. hoc etiā notatur in qōnibꝰ. B. ¶

c ¶ Subtrahat. Arg. q; ex quo prelatus nō seruat reuerentiā subdito, nec subditꝰ tenet ei seruare: vt. xcv. dist. esto. xxij. q. v. de fouea. xxij. q. vj. iniquum.

d ¶ Leuiter. ff. ad legē aquil. preceptoꝝ.

e ¶ Exilij. Nota clericum posse relegari in exilium: vt ij. q. j. in primis. et notatur. iij. qō. iij. hi qui.

¶ Salomō. ¶ Hec est scđa pars huius distic. in qua ꝓbat q; subditi sunt castigādi: et tunc eos prelati diligunt cū eos castigāt. et hec ꝓbāt p illū. ¶. et p v. auctoꝝ. scđōū. Io. de san.

¶ Casꝰ. Hactenus ꝓbauit q; epūs pcutere nō dz. Nō ꝓbat Sta. Irū in hoc. ¶. vij. auctoritatibus et exemplis.

f ¶ Flagellauit. vt. j. q. iij. saluator.

g ¶ Fornicatorē. j. q. j. ō māifesta.

h ¶ Et magus. j. xxiij. q. viij. legit.

i ¶ In canonibꝰ. ihꝰ li. nō inuenio illos canones: iz ꝓba correctiōis inuenīt̄ tur. xxviij. distī. de his. et. xij. q. j. c. j.

k ¶ Ergastulis. j. xxvij. q. j. impudicas. et ca. puenit.

Disciplina. ¶ Casꝰ. Hic probat Gratianus (alꝰ Greg. q; prelatus circa correctionem subditorum debet i se ꝓbere miserīcordiā

Questio vel iteria- lis est: et incipit querit̄ vtrum pat̄ ꝛc. j. ps. puer. xxiij. b

Joā. ij. c. Clericꝰ pōt relegari. j. Lxv.

Nuce p. e.

k

berbus timeri querens.

Episcopū aut presbyterum aut diaconum pcutientem fideles delinquētes, aut infideles inique agentes et per hmōi volentem timeri, dejci ab officio suo precipimus: quia nunq̄ nos docuit[a] hoc dns, sed ecōtrario ipse cū percuteret, nō repercutiebat: cū malediceretur, non maledicebat: cū pateretur, non cōminabat. I tē ex cōcī. Bracha.

¶ Non verberibus, sed verbis subditos epi coripiant.

Cum btūs Paulꝰ apls arguere et obsecrare vel increpare in omni bonitate et patientia precipiat: extra hāc doctrinā nouimus quosdam ex fratribus tantis cedibus inhonoratos efferuescere, quantas poterant latrocinātium promereri persone: et ideo qui gradus iam ecclesiasticos meruerunt. i. presbyteri, abbates, siue leuite: qui exceptis grauioribꝰ[b] z mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere: non est dignum vt passim vnusquisq; prelatus honorabiliora membra sua, put voluerit et ei placuerit, verberibus subijciat et dolori: ne dum incaute subdita percutiat mēbra, ipe quoq; debitā sibi subditoꝝ reuerentiam subtrahat[c]: iuxta illō qō quidā sapiens dicit: Z euiter[d] castigatus reuerētiā exhibet castiganti: asperitatis aūt nimie increpatio nec increpationem recipit nec salutem. Et ideo si quis aliter q̄ dictū est pdictos honorabiles subditos licentia percepte ptātis elatꝰ malitia animi tm̄ crediderit ꝓberandos: iuxta modū verberū que intulerit, excommunicationis pariter et exilij[e] sententiam sustinebit.

Salomon vero ecōtra admonet dicēs: Percute filiū tuum virga: z liberabis aiam eius a morte. Hinc etiā btūs Greg. scribit in dialogo beatum Benedictū quēdā monachū virga pcutiendo sanasse, quē credebat admonitione curare non poterat. Hinc etiā dns flagello facto de funiculis male versantes in tēplo flagellauit[f]: et de oratōis domo eiecit. Hinc etiā apls fornicatoꝝ[g] illū satane corporaliter vexandum tradidit: et magū[h] illū corporali cecitate damnauit. Hinc etiaz in canonibus[i] pueri qui ante rōnales annos irrationabiliter versantur, verberibus castigari iubentur. Virgines quoq; si religionis veste deposita alijs se copulauerit: ergastulis[k] retrudi precipiuntur.

Hinc etiā Grego. in moralibus. xx. lib. parte. iij. ca. vj.

¶ Disciplina non est seruāda sine misericordia: nec misericordia sine disciplina.

Disciplina vel misericordia multū destituitur si vna sine altera teneat: iz circa subditos inesse debet rectoribꝰ z iuste cōsulens misericordia, et pie seuiens disciplina. Hinc est q; seminium illius vulneribꝰ qui a samaritano in stabulū ductus est, et vinum adhibetur et oleum: vt per vinū mordeant vulnera: ꝓ oleū foueātur: quatenꝰ vnusquisq; qui sanandis vulneribus preest, in vino mosum districtionis adhibeat, in oleo mollitiē pietatis. Per vinū mūdantur putrida, per oleum sanāda fo

et disciplinam. Et hoc probat quinq; rationibus vel exemplis, scilicet Samaritani, qui vulneribus semiui apposuit vinum et oleum. ⁊ arce, in qua virga erat ⁊ manna. ⁊ Dauid, qui virga ⁊ baculo sanat⁹ est. ⁊ Moysi, qui circa populum exercuit misericordiam et seueritatem. et exemplo Job qui cum sede ret quasi rex exercitu circunstante, erat tamen merentium consolator.

¶ Disciplina. i. rigor siue pena.

Iudex medio= sequat. ¶ Miscēda est. Not. q iudices sēcritatez per sequētur mediocritatem: vt argu. ex de censi. ex parte. ff. de pigno. ac. si seruus. ff. de iur. ⁊ fac. igno. nec ner al'r. supina. ex de offic. nā si le= custo. ca. j. et. ff. de gaui ti= verb. obli. cōtinu⁹. bi fuū, §. cum ita. ¶ Arg. nec ex= contra. ff. de nego. pressi d gest. nesennius. in quo: de fi. Joan. Solu. iu= medio= dex potius sequa= cri intel tur equitatem q̄ rigorē: vt. C. de iu= ligēdū dicijs. placuit. vbi est. L. certum est ius ab equitate dissētire: vt in restitutiōe minorum: nisi ex causa magis sequeretur rigorez vbi sez multꝫ grassantib⁹ opus est exemplo: vt. ff. de pe. aut facta in fine. vbi aūt ius scriptū non est iudex semꝑ sequetur equitatem: vt extra de transact. ca. vlt. Bar.

Exo. xxxij. b. ¶ Me⁹ non est. Arg. quod de vno conceditur, de alio negatur. sic. j. q. j. per esaiam. xxxiij. q. v. qui sitit. ⁊. xxiij. qō. iiij. forte. sic xxv. distin. qualis. similiter cum iudicatur rem meā esse: per consequens iudicatur tuā non esse: vt. ff. de proc. pomponius. §. ij.

¶ Dele. Sz q̄re hoc petijt Moyses, ¶ cum nemo deleri possit nisi ꝓpter peccatum ꝓprium: quia spiri-

uentur. Miscēda est[a] ergo lenitas cū seueritate: faciēdūq; quoddā ex vtraq; tēperamentum: vt neq; multa asperitate exulcerēt subditi, neq; nimia benignitate soluātur. Hoc nimirū illa tabernaculi arca significat, in qua cū tabulis virga simul ⁊ manna est: quia cū scripture sacre scientia est in boni rectorꝫ pectore: si est virga districtiōis, sit ⁊ māna dulcedinis. Hinc etiā Dauid ait Virga tua ⁊ bacul⁹ tuus, ipsa me cōsolata sunt. Virga etem percutimur, ⁊ baculo sustētamur. Sit ergo districtio iustitie q̄ feriat: sit ⁊ consolatio baculi, que sustentet. Sit itaq; amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans: sit zelus, sed nō imoderate seuiēs: sit pietas, sed nō plus q̄ expediat parcens. Intueri libet in Moysi pectore miam simul cū seueritate sociatā. Videamus amantem pie, ⁊ districte seuiētem. ¶ Certe cum israeliticus ppl's ante dei oculos pene inueniabilem contraxisset offensam, ita vt ei⁹ rector audisset: Descende, peccauit populus tuus. ac si ei diuina vox diceret: Qui in tali peccato lapsus est, me⁹[b] nō est. atq; subiūgeret: Dimitte me vt irascatur furor me⁹ cōtra eos ⁊ deleam eos: faciāq; te in gentem magnā. ille semel et iterū pro ppl'o cui preerat obicem se ad impetum dei irascentis opponēs ait: Aut dimitte eis hanc noxā: aut si nō facis, dele[c] me de libro tuo quem scripsisti. Pēsemus ergo quibus visceribus eundem ppl'm amauit, pro cui⁹ vita de libro vite deleri se petijt. Sed tamen iste qui tanto amore eius ppl'i cōstringitur: cōtra ei⁹ culpas pensemus quanto zelo rectitudinis accēdatur. Mox em̄ vt culpe veniā ne delerētur obtinuit[d], zelo rectitudinis succēsus inquit: Ponat vir gladiū super femur suū: ite ⁊ redite de porta vsq; ad portā per mediū castrorum: ⁊ occidat vnusquisq; fratrē, vxorē, et amicū, ⁊ primū suū. ceciderūtq; in illo die quasi. xxiij. millia hoīm. Ecce qui vitā hoīm etiā cū sua morte petijt: paucorū[e] vitam gladio extinxit. Intus arsit igne amoris: foris accēsus est zelo seueritatis. Tāta fuit pietas vt se pro illis coram dño morti offerre non dubitaret: tāta seueritas, vt eos quos diuinit⁹ feriri timuerat, ipse iudicij gladio feriret. Sic amauit eos q̄bus prefuit, vt pro eis nec sibi parceret: et tñ delinquētes sic persecut⁹ est quos amauit, vt eos etiā dño parcēte ꝓsterneret. Vtrobiq; legat⁹ fortꝫ, vtrobiq; admirabilis mediator: causam ppl'i apud deum precibus, cām dei apud ppl'm gladijs allegauit[f]. Int⁹ amās diuine ire supplicando obstitit: foris seuiēs culpam feriendo cōsumpsit. In regimine ergo vtrūq; moyses miscuit vt nec discipline deesset mīa: nec misericordie disciplina. Unde in Job iuxta vtrāq; virtutez d'r. Cūq; sederē quasi rex circunstante exercitu, erā tñ merentium cōsolator. Sedere quippe circūstante exercitu, vigor est discipline regiminis: merētium vero corda consolari, est ministeriū pietatis. Idem.

¶ Iuste iudicans misericordiam cum iustitia seruat.

tussanctus nulli ingerit immeritam penam: vt. xj. qō. iij. illud? Dicunt quidam q impetu mentis hoc dixit. Alij dicunt q ex magna confidentia hoc dixit: quasi dicens, impossibile est q me deleas. August. tamen dixit q hec dictio aut, ponitur hic conditionaliter: id est si non dimittis eis hanc noxam: dele me cum eis. postea destrue cōsequens: sed nō deles me: ergo dimittes eis hanc noxam. et Gregorius hic conditionaliter exponit. Alij intelligunt hoc de morte temporali, prout videtur sonare litera sequens.

d ¶ Obtinuit. I. l. dist. si quis prepostera. cōtra, ibi dicitur q veniam petijt, sed non obtinuit? Respondeo. Obtinuit ad tempus, vel ne punirētur eternaliter: sed non vt nunq̄ punirentur. Puniti enim sunt pro illo peccato in Romana et in Babylonica captiuitate: vt. lxxvj. dist. ieiunium. vel obtinuit veniam quo ad vitam eternam, non quo ad temporalem: sicut et Dauid remissum fuit peccatum quo ad vitam eternam: sz tamē punitus fuit temporaliter: vt d peniten. distinct. j. sicut primi.

e ¶ Paucorꝫ. nota. xxiij. millia dici pauca: ¶ q̄a pauci fuerunt respectu aliorꝫ. si. ff. de ver. signi. maiorem.

f ¶ Allegauit. Argu. q idem potest esse aduocat⁹ vtriusq; partis: et nunc inducere iura pro vna parte, nunc pro altera. ¶ Sic tutor duorum litigantiū pro vno agit, et pro altero respōdet: vt. ff. de authoritate tuto. accipiētis. Et hoc loco sumitur cau-

quare episcopus accedens ad altare deponit mitram et baculum: sed cum conuertit se ad populum, resumit comminationis sue insignia: vt de consecra. distin. j. nullus episcopus.

Omnis. ¶ Casus. Omnis qui recte iudicat, debet in manu gestare stateram: vt iudicet et absoluat iuste: et in vtroq; pensa. in condemnatione vel absolutione debet habere signum iustitiam et misericordiā: vt per iustitiā peccati sententiā reddat: et per misericordiā peccati rēperet penam: nā in omni negocio timet ne de iustitie tramite deuians cadat.

a ¶ In vtroq; .i. in absolutēdo et cōdemnando.

Iudex b ¶ Potest. Sed qualiter istud stare potest q; iudex diffinit et habeat misericordiam? Dicimus ea ratione, quia iudex non potest mitigare penam a canone latam vel lege instituam: vt.ij.q.iij. ℣. notandum. ij. sed illud ibi expeditum est. Item qualiter misereatur iudex illi cui quē occidit?

Item que misericordia maneat circa illum qui deponit? Ite que misericordia fit ibi vbi filius punitur, p delicto patris? vt.vj.q.j. ℣. verum. ij. Solu. Ideo dicitur iudex seruare rigorē et misericordiam: nō q; simul exerceat ea circa aliquē: sz quia si opus fuerit et causa subest, debet esse misericors in dispensando: si causa non subest, debet esse rigidus in iudicando. Uel dic q; iudex semper habebit misericordiam etiam occidendo hominem: et si non per mitigationē pene, saltem per compassionem: vt.j.e. vera. Ite ex hoc fit misericordiam, cum facit vt ille comeratur inter flagella, ne fiat deterior. Unde eo ipso q; iudex punit aliquē, misericordiam facit: vt.j.e.c. proxi. et iste intellectus patere potest et illius cap. xxiij. q. iij. duo ista. et ea vincta. qui enim facit finem peccato, misericors est: vt de peni. dist. vlti. ca. vlti. in fi.

Et qui emendat. ¶ Casus. In hoc capi. ostendit Augustinus q; eleemosyna dupliciter fit a prelato scilicet dimittendo ei a quo lesus est, et oādo pro ipso vt ei dimittatur: vel verberādo vel corrigendo delinquētes etiam inuitos: quia multa bona prestantur inuitis quando ipsi sunt sibi inimici. Capitulum quod sequitur planum est.

Rancorem dimittere c ¶ Dimittit. Quilibet potest et tenetur dimittere rancorem, sed non tenetur dimittere satisfactionem: vt.xc. dist. si quis contristatus. et xxiij. q. iij. si illic.

Omnis qui iuste iudicat, statera in manu gestat. In vtroq; penso iustitiam et misericordiā portat: sz per iustitiā reddit peccati sententiā: p misericordiā peccati temperat penā: vt iusto libramine q̄dam per eq̄tatē corrigat: quedā vo per miserationem indulgeat. Qui dei iustitiā oculis suis p̄ponit: semper timēs et tremēs in omni negocio formidat, ne de iustitie tramite deuians cadat: vnde non iustificat, inde potius condemnetur.

Item Aug. in Enchiridio.

¶ Qui remittit et qui corripit miseretur.

Et qui emēdat verbere in quē potestas daf, vel coercet aliqua disciplina: et tamen peccatū ei⁹ quo ab illo lesus aut offensus est, dimittit ex corde, vel oat vt dimittat: non solum in eo q; dimittit ex corde at̄q; oat: verūetiam in eo q; corripit, et aliqua emendatoria pena plectit: eleemosynā facit, quia misericordiam p̄stat. Multa enim bona p̄stant inuiti, quādo eo; cōsuli tur vtilitati, nō volūtati: quia ipsi inueniuntur sibi inimici.

¶ Sūt eēm multa gña eleemosynarū, de qb⁹ Allbin⁹ ait.

¶ De multiplici genere eleemosynarum.

Tria sunt gña eleemosynax. vna corporalis, egenti dare q̄quid⁸ poteris: altera spiritualis, dimittere⁹ a q̄ lesus fueris. tertia delinquentes corrigere, et errātes in viā reducere veritatis.

Item Augustinus.

¶ Eleemosyna pecunie preferitur eleemosyne cordis.

Due sunt eleemosyne: vna cordis, alia pecunie. Eleemosyna cordis est dimittere ei a quo lesus es. nam dare alicui indigenti aliquādo queris, et non habes. indulgere peccanti quantum volueris consuluit. ff. de nego. gestis. soluendo. ff. de liber. causa. l. j. et. ij. et. ff. de appella. non tantum. Argu. contra xx. qōne. iij. presens. et. xxiij. qōne. v. ad fidem. ff. de regu. iur. inuito. Solu. Ad bonum semel receptum bene cogitur aliquis illud retinere: alias non. ‡ Contraria vero iura in casibus specialibus loquuntur: in quibus quis cogitur.

¶ Sunt enim multa. ¶ Dictum est supra in cap. proximo q; quicorripit et punit, dat eleemosynam: ideo ponit quot sunt genera eleemosynarum: et ad hoc allegat duo cap. seq. Jo. de fan. et hug.

Tria sunt genera. ¶ Quicquid potest, hec est magna eleemosyna qui dat vltra id qō potest: xlj. dist. parsimoniā. Dñs em̄ nō vult opes fundi sed dispensari. lxxxvj. dist. non satis. Archi.

g ¶ Dimittere. Quantū ad rancorem ad min⁹: vt.xc. dist. si quis contristatus.

Due sunt eleemosyne. ¶ Casus. Dicit Augustinus in hoc capitulo q; due sunt eleemosyne: vna cordis, scilicet dimittere et parcere inimicis. alia corporis scilicet pecunie: sed eleemosyna cordis maior est q̄ eleemosyna corporis. quandoq; enim volo facere, sed non possum: cum non habeam cui dem: vel pauperes non inueniam. eleemosynam vero cordis semper facere possum, que sine terrena substantia sufficit.

Corripit. hic videtur q; aliquis potest verberare vel excommunicare aliquem pro propria iniuria. sic xxiij. q. iij. si illic. et. ij. q. vij. si quis. Sed contra j. distinct. proxi. seditionarios. † vbi dicitur q; clerici non debent esse vltores propie iniurie. Similiter est contra. xxiij. q. iij. inter. vbi dicitur q; nullus debet alium excommunicare pro propria iniuria. Similiter est contra. xxiij. qōne. v. de occidendis. vbi dicitur q; iudex p̄ sua iniuria non debet reū occidere. Sed solue vt dixi. ij. q. vij. si quis episcopus. Joānes. Solu. pro propria iniuria potest prelatus aliquem punire, dum modo non faciat hoc animo vlciscendi: vt j. distinct. proxi. seditionarios. vel vt magis timeatur: vt. ℣. ea. distinc. ca. j. sed si animo corrigendi hoc facit, et non ex indignatione: bene licet: vt in hoc cap. dicitur. Bar.

e ¶ Inuitis. Argu. q; inuito confertur beneficium: vt. xxiij. qōne. iij. displicet. et qō. v. non vos. lxxiij. distinc. placuit. et ca. j. e. ℣ ludeis.

f ¶ Quicquid. hec est magna eleemosyna corporis. quandoq; enim volo facere, sed non possum: cum non habeam cui dem: vel pauperes non inueniam. eleemosynam vero cordis semper facere possum, que sine terrena substantia sufficit.

† Ad idē ad de ex ℣ homi. si gnificasti. ij. in fi. ℣ hoc no. ex ℣ cle. maiele. c. j. ibi videas Archi.

Bifficilis inuito offert.

Eleemosyna magna.

Elee-mosy-ne da-tor pōt ueniāl'r peccare

¶Sic ēt peccat⁹ dan do elee mosy-nas ad uanam gloriā. arg.ii.j. q.j. vi-de ḡrū

a ℂ Redundat.i.abundat.

b ℂ Benigno corde. Quia qui dat pauperi eleemosy-nam non ex caritate, sed ideo vt remoueat a se impor-tunam petitionem: rem perdit et meritum, ꝛ venialiter peccat: ¶vt.xxv.dist.¶.crūinis.

ℂ Ex his omnib⁹.

¶ Hec est tertia pe huj⁹ dist. in qua ꝓ batur ꝙ in cor-rectionib⁹ debet sem-per iudex declina-re in partē mitiorē, et tamē punire: et hoc ꝓbat per qua-tuor auctoritates. Jo. de san.

ℂ Casus. Concin dit Statianus ex supradictis ꝙ se ueritas cum man suetudine, ꝛ econ uerso semp est habēda. Et soluit su pradictam contra rietatem, dicens ꝙ in capitulis su pradictis vlq; ad ¶. Salomon. illi percussores ab epi scopali officio re pelluntur qui ver berant non vt vi tia corrigant, sed vt magis timeantur: et qui preter missa mansuetudi ne semper sunt ad verbera parati: de quib⁹ dicit Petr⁹. Ne sitis dominan tes ꝛc.

§. Pe. v.a.

¶ Casus. Quidam prelati in tantum erant miseri cordes, ꝙ omnino vigorē iustitie negligebāt. Alij erāt in tantum rigidi, ꝙ nullam miseri cordiam vel man suetudinem habe bant: quos Grego. in hoc ca. reprehen dit dicens ꝙ circa delinquentes iu stitiā et misericor diam seruare debēt: ita ꝙ vigor nō sit rigid⁹, neq; mā suetudo sit disso luta.

redundat ᵃ tibi. Eleemosyna cordis multo maior est, ꝙ̄ elee mosyna corporis. Charitatis eleemosyna sine substātia terrena sufficit. Illa vero que cor poraliter dat: si sine benigno corde ᵇ tribuitur, oīno non suf ficit. ℂ Ex his omnibus appa ret ꝙ nec leuitas mansuetudi nis sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in prelatis de bet inuentri. Percussores er go qui premissis authoritatibus ab episcopali officio remo uentur: non quilibet corporali ter flagellantes, sed pretermis sa māsuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt: q̄ per flagella non vitia corrige re, sed timeri appetunt: quib⁹ Petrus scripsit: Ne sitis domi nantes in clero: sed forma facti gregis ex animo.

Hinc etiā Gre. scribit in mora lib⁹ lib. xix. parte. iij. c. xxiij.

ℂ Māsuetudo et discretio ab inuicem non separētur.

Sunt nāq; nōnulli ita di stricti, vt etiā omnē mā suetudinē benignitatis amit tant: ꝛ sunt nōnulli ita māsue ti, vt perdāt districti iura regimi nis. Unde cunctis rectoribus vtraq; summopere sunt te nēda: vt nec in discipline vigo re benignitatem mansuetudi nis, nec rursus in mansuetudi ne districtionem deserāt disci pline: quatenus nec a compas sione pietatis obdurescāt cum cōtumacē corrigunt, nec disci pline vigorem mollant cum compassione delinquētibus condescendunt: et inquantū se extollunt, intantū deteriores fiunt.

c ℂ Falsa vero. Unde falsa iustitia non est iustitia: et iudex si iustitia in eo nō est, non est iudex: sicut nec mu sta misericordia, est misericordia: vt. xxiij. q. iij. est mu-sta. sicut ¶falsus de narius ¶ nō est de-nari⁹: et falsus tu-tor nō est tutor: vt ff. de verbo. signifi. Paulus. Et not. ꝙ facit hic differen tiam inter indigna ri et dedignari: vt indignatio speciet ad malos ꝛ dedi gnatio ad bonos: et illud odium est bonum quo quis odit peccata, non homines: vt. xxx. vj. distinct. odio. et iustus ira ascet pec catis populorum: vt. vij. q̄. j. ℂ. cum vero.

Era iustitia. ℂ Casus. Hic assignatur differentia inter veros iustos, ꝛ falsos hypocritas: quoniam veri iusti compassionem habēt: ꝛ indignantur aduersus delinquētes, eos corrigendo. Falsi vero iusti despiciunt peccatores, ꝛ dedignantur eos: ꝛ nulla misericordia vel infirmorum animos consolan tur. Regat ergo vigor disciplī ne mansuetudinē, ꝛ māsuetu do ornet sermone vigorē: et sic alterū cōmēdetur ex altero, vt nec vigor sit rigid⁹, nec māsue tudo dissoluta. Idem.

ℂ Cere iust⁹ miseris cōpatit, delinquentib⁹ indignat.

Era iustitia cōpassio nem habet: falsa vero ᶜ dedignationem: quāuis ꝛ iusti soleant recte peccatoribus in dignari. Sed aliud est qđ agi tur typo superbie: aliud quod zelo disciplīe. Indignantur etenim, sed non dedignantes sunt. At contra hi qui de falsa iustitia superbire solent, ceteros quosq; despiciūt: nulla in firmantibus misericordia con descendunt: ꝛ quo se peccato res esse non credunt, eo dete rius peccatores fiunt.

Ite ¶ Hieron⁹. in Hieremiā.

ℂ Peccantes, mansuetudine prouocentur, non austeritate abijciantur.

Recedite ᵈ (inquiunt) pol luti, recedite, abite, no lite nos tangere, nobiscū noli te cōmunicare. Talis loquela non illuminat cecum, nō sanat egrotum, nō curat infirmū: sꝫ magis occidit, atq; in despe rationem periclitātem mittit. Boni etem rectores ex sua in firmitate ᵉ aliorū infirmitates pēsantes, magis per humilita tis ꝛ mansuetudinis leuamen tum ᶠ studēt peccātes ab erro ris laqueo eruere, q̄ per auste ritatem in foueam perditionis

Recedite. ℂ Hic ponit ¶ Hiero. verba hy pocritaruꝫ scripta in Hieremia quib⁹ vtuntur hypocri te esiciendo peccato res a sua cōmu nione, dicēdo. Re cedite ꝛc. Sed rā dē dicit ꝙ talis lo quela non sanat, immo peccantes in desperationem iu ducit. Bonus au tem pastor cōpatit delinquenti: et per humilitatē co natur eum ab er rore reuocare: si cut ¶ Paulus face bat qui dicit: Fa ctus sum infirmus infirmis.

d ℂ Recedite. hec sunt verba illorum qui habent falsam iustitiam. sed hec verba non de cor porali sed de spiri tuali recessu intelli gēda sunt: vt. xxij. questione. iij. rece dite.

e ℂ Infirmitate. ideo enim domin⁹ permisit Petrū cadere, vt ex sua infirmitate sciret qua liter deberet aliorum infirmitatibus compati: vt. l. dist. consideandum.

f ℂ Zeum: ntā. Debet enim prelat⁹ singulos suare pro posse: vt. viij. q. j. clemens.

Sed illud. ¶ Casus. Quidam sacerdotes volebant videri benevoli inter suos subditos: et quia timebant ne homines male loquerent de ipsis, negligebāt corrigere delinquentes: quos Hieron. redarguit. Ostendit etiam quantum malum ex negligentia prelatorum sequatur: scilz vno peccante vniuersa plebs polluitur.

Quod probat duobus exemplis, scilicet achor, et ouis morbide.

a ¶ Uno. Scilicet Achor qui furatus fuerat regulā auream de hiericontino anathemate: vt j. q̄. iij. §. item peccato ciuium.

b ¶ Ut ceteri. nota q̄ cū quis delinquit publice, publice est arguendus, et non occulte.

c ¶ Ne ceteris q̄ alios peccare nouerit impunitus incutiatur et etiam scādalum auferat: vt ij. q. v. hinc et si mala. et q̄e. vij. satisfactiones. et propter. x. xxxvij. q. iij. ita plane. in oct. et. xviij. q̄. ij. puer. nam et. xj. q. iij. cap. dd suffragia. et multis prodesse nō grauantibus. ex emplo opus est: vt canon: ff. de pe. aut facta. vbi ma. §. vltimo.

d ¶ Duobus. ex hoc ca. videt q̄ ille mouat la authoritas, Si ij. q. j. si peccauerit, intelligatur etiā de manifesto delicto. dd iuris sit, dixi. ij. q. j. si peccauerit.

e ¶ Vbidia. J. j. q. j. ferrur. xxiij. q. iij. resecande.

¶ Hinc etiā alibi. Argu. q̄ possumus vti iure alieno cui⁹ non habemus authorem: vt ff. e. neminem, et ex defti. x male. ca. j. de cōsecra. distinc. iij. sanctū. Argu. contra. ff. de fall. viti. vbi dicitur q̄ fallarius est qui allegat leges quārum non habemus author. Joan. Hoc ideo contingit in legibus, quia nulla sine authore certo inuenitur. Bar.

¶ Percussor. ¶ Hec est quarta pars distinc. in qua prosequitur de percussione spirituali: quia supra dixit de corporali. Archidiaconus.

¶ Casus. Hactenus exposuit de percussore corporali. Nunc intendit tractare de spirituali, de illo scilicet qui inutili sermone infirmorum animos vulnerat. Hoc probat per sequens capitulum cuius casus facilis est, et per te videbis.

Sequitur. ¶ Hec distinctio dividitur in tres partes: in quarum prima reprehēdit quosdos doctores. Secunda ibi: Ecce quare. Tertia ibi: Non licet. Jo. de an.

f ¶ Sequitur. In hac. xlvj. disti. exequitur decimū capitulū apostolice regule: scilicet, oportet episcopū esse nō litigiosum. Litigiosus autem dupliciter dicitur. Uno modo de causa propria: et tales nō debent ordinari. Una ne ordinetur cum talis sit ar rogans, nescit humiliter docere. vn de subditi vilipendunt eius doctrinam. ¶ Item alia ratione, q̄ confuse uerūt tales disteperati esse in moribus. solēt enim esse adulatores, proditores, detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vltiscendas iniurias suas promptique ꝑm ordinē hic exequitur. ¶ Ter: tia: dā

¶ Hoc habet. ¶ Caius. In cū ipse hoc capitu. dicitur sit litigq̄ duo genera sūt gios⁹ et prelatorum. Nam ꝑ ꝓnaz alij sunt arrogantes. puocetes, alij sunt humiliores. Arrogantes ad dissunt qui humiliter cordiaz nesciunt proferre nō posquod docent: qui set ad quasi in quadam concussublimitate resident redentes, quos docentes tanq̄ in imo q̄ tū positos despiciūt: tenet et vir dominando ex officeis loqui dignancio facetur. Et hoc probat re. xciij.

Sequitur. ¶ Hec distinctio dividitur in tres partes: in quarum prima reprehēdit quosdam doctores. Secunda ibi: Ecce quare. Tertia ibi: Non licet. Jo. de an. ilij. ps.

f ¶ Sequitur. In hac. xlvj. disti. exequitur decimū capitulū apostolice regule: scilicet, oportet episcopū esse nō litigiosum. Litigiosus autem dupliciter dicitur. Uno modo de causa propria: et tales nō debent ordinari. Una ne ordinetur cum talis sit ar rogans, nescit humiliter docere. vn de subditi vilipendunt eius doctrinam. ¶ Item alia ratione, q̄ confuse ca. j. uerūt tales disteperati esse in moribus. solēt enim esse adulatores, proditores, detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vltiscendas iniurias suas promptique ꝑm ordinē hic exequitur. ¶ Ter: tia: dā ꝓnaz alij sunt arrogantes. puocetes, alij sunt humiliores. Arrogantes ad dissunt qui humiliter cordiaz nesciunt proferre nō posquod docent: qui set ad quasi in quadam concussublimitate resident redentes, quos docentes tanq̄ in imo q̄ tū positos despiciūt: tenet et vir dominando ex officeis loqui dignancio facetur. Et hoc probat re. xciij.

Hec est quarta pars distinc. in qua prosequitur de percussione spirituali: quia supra dixit de corporali. Archidiaconus.

¶ Casus. Hactenus exposuit de percussore corporali. Nunc intendit tractare de spirituali, de illo scilicet qui inutili sermone infirmorum animos vulnerat. Hoc probat per sequens capitulum cuius casus facilis est, et per te videbis.

Sequitur. ¶ Hec distinctio dividitur in tres partes: in quarum prima reprehēdit quosdam doctores. Secunda ibi: Ecce quare. Tertia ibi: Non licet. Jo. de an. ilij. ps.

f ¶ Sequitur. In hac. xlvj. disti. exequitur decimū capitulū apostolice regule: scilicet, oportet episcopū esse nō litigiosum. Litigiosus autem dupliciter dicitur. Uno modo de causa propria: et tales nō debent ordinari. Una ne ordinetur cum talis sit ar rogans, nescit humiliter docere. vn de subditi vilipendunt eius doctrinam. ¶ Item alia ratione, q̄ confuse ca. j. uerūt tales disteperati esse in moribus. solēt enim esse adulatores, proditores, detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vltiscendas iniurias suas promptique ꝑm ordinē hic exequitur. ¶ Ter: tia: dā

¶ Hoc habet. ¶ Caius. In cū ipse hoc capitu. dicitur sit litigq̄ duo genera sūt gios⁹ et prelatorum. Nam ꝑ

a ¶ In verbis. Ex verbis enim perpendimus alicuius stultitiam: vt.xciij.distinc.legimus.et extra de succeſſio.ab inteſta.cum dilectus. et ex verbis perpenditur qnta ſides adhibeatur teſtibus: vt.ff.de queſtio.de minio.quando ex eis an per ſigna perpendatur. qz impudicus oculus ꝛc. vt.xxxj.q.v.nec ſolo.ꝛ de peniten. diſtinc.j. in actione.

Stultitia per verba ac ſigna pdit.

b ¶ Magiſtrū.i. diabolum.

c ¶ Inſectatur. Id eſt ꝓſequitur.

Ezec. xxiij.

¶ Secunda. Hec eſt ſecunda pars huius diſtinctionis, in qua reprehendit auaros, adulteros, maledicos, murmuratores, ſeditionarios, et iniuriarum vitiores. et hoc probat per ſeptem auctoritates. Joan. de San.

¶ Quia. Dicitur eſt ſupra qꝫ litigioſi non debēt in epiſcopos ordinari: quia neſciunt humilitē docere. Domine Stratian' aliasq; cauſas: qꝫ tales cōſueuerūt eſſe adulatores et detractores, ꝛ inter fratres diſcordias ſeminātes: que omnia ſunt damnabilia in prelatis. Et ad hoc inducitur ſequentia capi.

ij.ps.

Sunt nonnulli. ¶ Titus. Quidā ꝓlati cū deberēt redarguere peccatores laudabant illos in peccatis: quos Sz

*Adde gouius in hoc cap. tert. i.l. reprehendit. Primo authoritate p totas. ꝓhete dicentis: Ve ff. de he qui conſtituunt ꝛc. re. inſt. quam authoritatem Sꝛegorius dicit. in. l. i. ligenter exponit. Cy. C. ſi quis ali. teſta. ꝓ. bi.

Secūdo quadam ſimilitudine, que incipit ibi: Hinc rurſus. Tertio exemplo Job, quod incipit ibi: Sed ſanctus vir.

d ¶ Augent. Non enim oportet laudando augere malitiam ſerui: vt.ff. de ſer. corru. l.j. §. penul. ad. re. in ſi.

e ¶ Sed ſanct', ſcilicet Job: cuius verba Sꝛegorius hic exponit.

f ¶ Nō eſtimat. Quia dubia in meliorem partem interpretātur: vt eſt de reg. iur. eſtote.

g ¶ Clericus q̄ adulationibus. Triplex eſt adulatio: vt dicit xxv. diſt. §. aliae.

h ¶ Proditionibus. Proditor dicitur qui propter timorem nō defendit veritatē: et qui tacet eam: vt.ij.q.iij. nolite.

i ¶ Item qui crimē alterius ſibi ſoli notum manifeſtat: vt.ij.q.i. ne.j.ſi peccauerit.

k ¶ Item qui malitioſe circūuenit alium: et callide ſeducit vt in periculum ſalutis trahat. vij.q.j.ſi cupis.

l ¶ Item qui rem ſibi cōmiſſam exponit hoſtibus. xxij.qō.v. de forma.

m ¶ Item qui iuſſa veritatis contemnit. xj.q.iij. abſit. ¶ Item qui ſecretum ſibi cōmiſſum reuelat. xiij. diſtinctio. nerui.

i Accuſatores. Id eſt detractores.

k ¶ Nō ad deū. Optimū eſt hic argumentū ꝓ ꝫ. qui dicit qꝫ ꝙ ſemel fuit excōicatus, amodo nō admittatur ad actū legitimū: vt dicam. iiij. qō. j. in principio.

l ¶ Clericus. Toga. ſ. excōmunicationem: vt. vj. qō. j. ſi. li qui. ꝛ. xxij. qō. j. predicandum.

m ¶ Renouetur. Arg. qꝫ epiſcopus poſſit depoſitū reſtituere. de hoc dicit. xj. j. qō. vj. ideo.

Sed ſecundum.

ſ. ¶ Ut ſe. narius ad ſuperiorem ſecundum. ſ. qō. da. ret mutuo. iij. fol. et poſtea ꝓ vſura ſuſci. per ſeruitia. ſ. qō. culpa, ſ. qō. ſ. qō. ſ. qō.

vel dic degradetur.l.iuspendat ꝛ reuocetur p papā.

a ¶ Editionarios. ¶ Ordinādos. Et ordinatos desciendos.

b ¶ Usurarios. Quia tales propter auaritiam pro minimo litigant.

c ¶ Vel iniuriarū. De hoc dixi supra dist.proxi. et q emendat.

Non licet ꝛc. ¶ Hec tertia pars huius distinctionis in qua respondet ꝛ prohibet vsuras preclericis: prohibet dico per duas authoritates. Joan.de fan.

d ¶ Sescupla. Sescupla ponitur sescuplum pro sesquialtero: quod cōtinet totum, et eius medietatem. Sescuplum sm q per s. scribitur, dicitur a sesqui, quod est totum: et plica. vnde sescupla vsura dicitur cū datur summa aliqua, et recipitur summa illa cuz sua plica id est vsura meditate. ¶ Sextarius cuplum scriptum ad ſter per.r. dicitur quenarum libz res sexies multiplicata.

Sescuplum. plj.pe.

Item ex. ¶ Non licet. Sicut non. ¶ Cui. Qui rei mutuam dam quesierunt suo.iij. a dño papa vtrum licet. et liceret alicui clericō postea tutorio vel cura tutorio nomine vsuras suscitras exercere ꝛ Et per hoc respondet q sicut illa vsura non suo, ita nec aliena ē sed no nomine dz quis culpa, facere vsuras. Inquisitus q congruuz enim est plica. a pro aliorum commodis perpetrare delicta. Sed illā sollicitudinem q̄ lam vsuram facere debemus: vt qō in hoc seculo misericorditer operamur: a domino in futuro seculo multiplicatum recipere valeamus.

Item. ¶ De eodem. Quericū scurrilē et ebrios turpiq̄ ioculatores, ab officio esse retrahendū censemus. Item. ¶ De eodem. Quericos inuidēs fratrū pf ectibus, donec in vitio est, nō pmoueat. Idem. ¶ Non sunt ordinandi qui seditionibus vacant.

Editionarios statuimꝰ nunq̄ ordinādos [a]clericos, sicut nec vsurarios [b], vel iniuriarum [c] suarum vltores.

Item ex concilio Laodicēsi. ¶ Usuras exigere clericꝫ minime licet.

Non licet fenerari ministris altaris, vel in sacerdotali ordine constitutis, vel vsuras, vel lucra (que sescupla [d] dicuntur) accipere.

Item Leo papa. ¶ Nec suo nomine nec alieno clericus fenerator existat.

Sicut non suo [e], ita nec alieno nōie aliqs clericōū exercere fenus attentet. Indecēs est em crimē suū cōmodis [f] alienis impendere et exercere. Fenus aut hoc solū aspicere ꝛ exercere debemus: vt qō hic misericorditer tribuimus, a dño (qui multipliciter ꝛ in perpetuū mā sura tribuit) recipere valeamus.

¶ Distinctio.xlvij.

Quod aut [g] in fine huius capituli vsurarij ordinari p hibētur [h], inde est q vsuraz exercētes cupiditati deseruire pbantur. cupidi aut ab apostolo ordinari prohibenť: quia tales facile a iusto deuiarent.

Unde in canonibus apostolorum legitur.

¶ Diaconus, presbyter, ꝛ episcop [i] exigēs vsuras (nisi desierit) deponatur.

Episcopus aut pbr, aut diaconus vsuras a debitoribꝰ exigens [j]: aut desinat, aut certe deponatur.

Item ex cōc. Niceno ca.xvij. ¶ Usuras exigens, siue clericus, siue subiectus regule, deiciatur.

Quoniā multi sub regula constituti auaritiā et turpia lucra sectantur, oblitiq̄ diuine scripture dicentis. Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, mutuum dantes, centesimas [k] vsuras exigunt: iuste censuit magna et sancta synodus: vt si quis in

a Addē Pau. 6

b castro ꝛ Aler. 6

c ¶ Cassus. Dictuz vī tenet supra in illo ca. re ꝛiū: pl. seditionarios. quā seq̄ q̄ vsurarij prohibentur ibi bentur ordinari. Bar. et Jn hac vero disti. Ang. p xlvij. dicit q̄ ideo l. ordinē hoc cōtingit, qz tales cupiditati deseruiūt. cupidi autē ab apostolo ordinari prohiben Idē ēt tur: quia cito ꝛ facile a iusto deuiat. ¶ Ista h prohibenť, sententia scz in epla ad Timotheum.

d ¶ Sescupla. Sof. et hu. fm

e ¶ Non suo. Arg. q̄ quis nō pōt facere suo nomine, qd tenet nec alieno: vt. xxiij. q. viij. his a quib. ꝛ. ff. de adm. re. ad ea ꝑtē. a. per l. ij. in prin. Arg. cōtra. lxxxviij. di. eps. et. ij. q. vi. si ca. me eps. v. q. iij. ca. vlti. ff. que res pig. obli. post. aristo. Et est dictus. hic arg. q̄ si aliquis quasi procurator vel tutor, q̄q̄ recipiat vsuras q̄ nō possit petere vt sibi reddant vsure. Jo. p. Lnon Uñ si aliqs tutor a me recepit vsuras nolle pupilli: finito p. x. fm officio possum petere vsuras a tutore: qz p alio peccare nō debui: vt dō hic, secus in aliis ꝛcibus: q̄ finito offō non conuenitur tutor vel curator: vt. C. de admi. tu. si nō subscripsisti. ꝛ. C. q̄ñ tu. vt cu. eē desi. l. j. iz sec fit in procuratore; vt. ff. de ꝛc. procurator q̄ p victione. qz tutor fi ex necessitate. procurator voluntate. ff. de procu. l. j. B.

f ¶ Cōmodis. Qz periculosa est talis cōpensatio. xiij. distin. quod ait.

g ¶ Quod autem. Hec distinctio diuiditur in quatuor ꝑtes. in quarum l. si qs prima principaliter inquiū, prohibet vsuras: ꝛ ℌ. si p hoc facit per quin curatorꝫ authoritates. ff. qō qs Secunda ibi: Ui qz iurꝝ. Tertia ibi: Ne gl. tñ. in cesse est. Quarta l. si sciēbi: Quod tunc. Jo te. ff. de an. de fan. parri.

h ¶ Cassus. Dictuz vī tenet supra in illo ca. re ꝛiū: pl. seditionarios. quā seq̄ q̄ vsurarij prohibentur ibi bentur ordinari. Bar. et Jn hac vero disti. Ang. p xlvij. dicit q̄ ideo l. ordinē hoc cōtingit, qz tales cupiditati deseruiūt. cupidi autē ab apostolo ordinari prohiben Idē ēt tur: quia cito ꝛ facile a iusto deuiat. ¶ Ista h prohibenť, sententia scz in epla ad Timotheum.

i ¶ Episcopus. Sof. et ℌ Exigēs. hu. fm sed nō suscipiens. ista extunc enim deponeretur: vt. j. e. si qs. nē dicit exigēs vel illud pro tempore datum est: et non habet locum hodie: sed habuit locum tempore apostolorum propter nouitatem ecclesie. Et habes hic q̄ non quodlibet mortale piens. peccatum deiicit iam promotum: vt. xxxv. distin. ca. j. et v. questione. iuj. in loco.

Quoniam multi. ¶ Cassus. Quidam clerici obliti di le nō sp dedit ad vsuram. vsuras centesimas faciebant, que in tā pmo fine anni sorti equiparantur. Jdeoq̄ synodus statuit rum. vt si quis inuentus fuerit vsuras vel hemiolia decetero exercere, vel aliquam machinationem circa hoc facere, centesideponatur.

j Usura

k ¶ Centesimas. Centesima dicitur vsura que sorti equiparatur in anno. ma.

s ¶ Transigens. l. quodcunq; nouum pactum vel contractum inueniēs in fraudem vsurarū: vt si sumat rem in pignore, z non computet fructus in sortem. ca. j. z. ij. extra de vsuris.

b ¶ Excogitans. Argu. q̄ sola cogitatio punitur: vt vj. q. j. §. si q̄s cum. quod verū est quo ad deū, z si non p̄cedit ad actum: vt xxvij. q. j. nec aliq̄.

Ades an z q̄n sola cogitatio punit. not. in ca. j. in gl. in ỹ. nos in studiosam. de eo qui mitti. in possess.

Omnes. ¶ Cassiu. Cap. diuidit in tres partes. In prima parte inuehit Gregorius contra cupidos q̄ in terrenis sunt fortes, z in celestibus debiles: quoniam circa terrena sunt ardētius insudantes: sed p̄ vita eterna vix per momentum laborant. In sc̄a parte que incipit ibi: Hi itaq; dicitur q̄ cupidi et mundanorum amatores assimilantur arboribus quibusdam que deorsuz vaste sunt, z sursum tenues. Nam hi tales circa terrena sunt fortes: z in superioribus deficiunt. Boni vo palme comparantur: que deorsuz est tenuis, z superi⁹ ampla. Nam hi tales in celestibus magni sunt: in terrenis debiles. In tertia parte que incipit ibi: Nam cum quibusdam. hortatur nos Grego. q̄ saltē ita simus fortes circa bonum, sicut fuim⁹ circa vitia corpi seruiēdo.

c ¶ Palmarum. sm illo. Justus vt palma florebit.

d ¶ Ampli⁹. tantum faciatis boni quātū fecistis mali: nō intelligas q̄ tādiu debeat penitere, q̄diu fuit malus: quia tāta posset esse cōtritio, q̄ momentanea penitentia sufficeret. de conse. dist. iiij. baptismi.

malarum.

Petōan tandiu debeat penitere, quādiu fuit malus.

e ¶ Tales. Videtur hic q̄ alicā possit tantum crescere in malitia quātū in bonitate, q̄d nō est verū: quia charitas potest i infinitū extēdi: iux ta illd. Bonū mihi ler otius tui super milia ꝛc. sz malitia nō: quia aliqs nō potest esse summe mal⁹: vt de pen. dist. ij. §. ecōtrario.

f ¶ Aeris. i. celestis conuersationis.

De Petro. ¶ Cassiu. Petro quē neapolitani elegerūt in archiepiscopū, de quo sup. mādo supplicauerūt pape: duo ooscientur: scilz q̄ fortes dederat ad vsuras: et nimis erat simplex. De vsura scribit Gre. neapoli, vt de hoc veritas inquirat: quo inuento recedant ab eius electione, z alium eligant. Si autē hoc falsuz fuerit: quia persona ei⁹ sibi nota nō erat, z vtrū sit ita simplex vt dicitur: precipit vt de cetero romam veniat: vbi si apt⁹ inuentus fuerit, in uante dño consecrabitur.

g ¶ De petro. de eodē petro habes xxxix. dist. petrus z. lxj. dis. studij. De hac materia notaui. s. xxviij. distinc. quinq̄.

h ¶ Peruenisse. Iste repulsus erat, propter duo. sz propter vitiū vsurarū et propter simplicitatē: z tamen neutrū fuit ei fortepositum. Erita est arg. q̄ inde et officio suo potest aliq̄d obijcere. extra de elec. cū nobis.

i ¶ Subtilitate. Nota q̄ alicui cōmittitur inquisitio de proprio factoris nec inquisitio erit summaria, nō plena: alias nō committeretur.

k ¶ Ignota. per hoc patz q̄ qui est notus, non examinatur: vt. xxij. dist. nō valde. xxxv. q. ij. multi. vnde et nouitā. vnde et apostolicā. sed dum cōfecrat, bene examinatur: vt. xxij. dist. qui episcopus.

l ¶ Cum decreto, omniū subscriptionibus roborata:

tas potest i infinitū extēdi: iux ta illd. Bonū mihi ler otius tui super milia ꝛc. sz malitia nō: quia aliqs nō potest esse summe mal⁹: vt de pen. dist. ij. §. ecōtrario.

f ¶ Aeris. i. celestis conuersationis.

De Petro. ¶ Cassiu. Petro quē neapolitani elegerūt in archiepiscopū, de quo sup. mādo supplicauerūt pape: duo ooscientur: scilz q̄ fortes dederat ad vsuras: et nimis erat simplex. De vsura scribit Gre. neapoli, vt de hoc veritas inquirat: quo inuento recedant ab eius electione, z alium eligant. Si autē hoc falsuz fuerit: quia persona ei⁹ sibi nota nō erat, z vtrū sit ita simplex vt dicitur: precipit vt de cetero romam veniat: vbi si apt⁹ inuentus fuerit, in uante dño consecrabitur.

Temporalibus lucris deseruientes, deo nequaq̄ militare probantur.

Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, i celestib⁹ debiles. Nā p tēporali gl'ia vsq; ad mortē desudare appetunt: z p spe perpetua nec parū q̄dē in labore subsistunt. p terrenis lucris quaslibet iniurias tolerāt: z p celesti mercede vel tenuissimi ꝓbi ferre ꝓtumelias recusant. terreno iudici toto etiā die assistere fortes sunt: in oratione vero coram dño vel vnius horę momento lassantur. Sepe nuditatē, delectionē, famē p acquirēdis diuitijs atq; honoribus tolerant: et earū rerum se abstinentia cruciant, ad quas adipiscēdas festināt: superna autem laboriose querere tāto magis dissimulant, quanto ea retribui tardius putāt. ¶ Hi itaq; quasi altarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti: quia fortes in inferioa subsistūt: sz ad supioa deficiunt: at contra ex qualitate palmarū designatur proficiens vita iustorū: qui nequaq̄ sunt in terrenis desiderijs fortes, z in celestibus debiles: sed longius atq; distātius studiosos mag⁹ deo se exhibēt, q̄s seculo fuisse meminerint. ¶ Nā cum quibusdā per predicatorem nostrū dicit. Humanū dico, ppter infirmitatē carnis vestre. sicut exhibuistis membra vestra seruire immūditie z iniq̄tati ad iniq̄tatē: ita nūc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationē. eos p. culdubio infirmitati cōdescendit: ac si eis aperti⁹ diceretur. Si nequaq̄ ampli⁹ potestis: saltē tales estote in fructu bonorum operum, quales fuistis dudum in actione vitiorū: nec debiliores vos habeat sancta libertas aeris, quos in carne valdos habuit vsus terrene voluptatis. Idem Grego. ci uibus neapolitanis.

Ad sacros ordines vsurarij promoueri non debent.

Petro⁸ insuper puenisse ad nos cognoscite q̄ solidos dedit ad vsurā: q̄s vos oportet cū omni subtilitate perquirere: z si ita constiterit, aliū eligite: z ab huiusmodi vos psona sine mora suspēdite. Nam nos amatoribus vsurarū nulla ratione man⁹ imponimus. Si vero subtili habita inquisitione hoc falsuz esse putaueritis: quia persona ei⁹ nobis ignota est: et vtrum ita sit de simplicitate q̄s ad nos perlatum est, ignoram⁹: cū decreto la vobis facto ad nos eum venire necesse est: vt vitā moresq; illius solicitius inquirentes, sensum q̄s pariter cognoscatis sine probatione recipiē: vt extra de regula. ad apostolicā. sed dum cōfecrat, bene examinatur: vt. xxij. dist. qui episcopus.

k ¶ Ignota. per hoc patz q̄ qui est notus, non examinatur: vt. xxij. dist. nō valde. xxxv. q. ij. multi. vnde et nouitā. vnde et apostolicā. sed dum cōfecrat, bene examinatur: vt. xxij. dist. qui episcopus.

l ¶ Cum decreto, omniū subscriptionibus roborata:

Sūj. quoniam.

¶ Et abstinere. a sacramēt' quousq; penitet.

¶ Jrum catholicū. Hec est scā pars huius dist. in qua probat per tres authoritates q' al's etiā non debem' esse cupidi. Jo. de san.

¶ Casus. Leo papa hortatur clericos, z precipue sacerdotes, ne alligentur vitio cupiditatis. Nā mens potētie auida nec abstinere nouit a vetitis, nec vti concessis, nec pietatē habet.

c ¶ Mens. Alligata vitio cupiditatis cito deniat a vero: vt. xcvj. dist. bene. in pn. z. lxxxiij. dist. nihil.

d ¶ Potētie. i. humane dignitatis.

Sicut. ¶ Casus. hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte inuehit Ambro. cōtra auarum et eum comparat insano: quia sicut insanus non videt rei veritatem, sed sue passionis phātasias: sic auarus non videt qō debet, semper vsure z cupiditati deseruiēs: et gratius aurū qm̄ solē contēplat. In scā parte ibi: Sed ait. Respondet Amb. obiectioni auari dicētis. Nō pecco si ppriū seruo dilligētius, cū nō inuadā aliena. Sed dicit Ambro. eū non habere ppria: sed cōmunia sunt indigētib' qcūq; possidet vltra ppriū vsū. In tertia parte ibi: Nunqd iniquus. Rādet alij obiectioni quā auarus faciebat. Dicebat em̄, si nō sunt mea que possideo, z pecco retinēdo: ergo deus est iniquus q tm̄ mihi dedit, z multis alijs egētib' nihil vel parū. Sz rñdet Ambro. Jdeo voluit deus diuitias diuiti dare, vt p vsum diuitiarū diuitē, z p virtutē patiētie coronaret egētē: q; qcūd vltra necessitatē detinet alijs, totū pauperib' rapit: q; nō mun' peccat q̄ aufert, qm̄ q indigētib' subtrahit necessaria.

e ¶ Satietas. Quia tot' mundus aurū q̄rit. Et post pauca. Interdū etiā vsure arte neq̄ssima ex ipso auro aurū nascit: sz nec satietas e vnq̄ nec finis aderit cupiditati. z infra.

¶ Sed ait aliq̄s: ? qd iniustū est si cū aliena f non inuadā, ppria diligenti' seruo: O impudēs, dicitu: qd ppria dicis: que ex qb' recondis, in hūc mundū detulisti: Qñ ingressus es in hanc lucē, quādo de matris ventre existi, qb' facultatib' (queso) q̄bus subsidijs stipat' ingressus es: Et post pauca. Propium nemo dicat qō est communē: qō plusq̄ sufficeret sumptui, etiā violēter b obtentū est. z infra.

¶ Nunqd iniqu' est de', vt nobis non equaliter distribuat vite subsidia: vt tu qdem esses affluens z abūdans: alijs ḟo deesset, z egerēt: An iccirco magis, q; z tibi voluit benignitatis sue experimenta conferre: z alīū per virtutē patiētie coronare: tu vero susceptis dei muneribus, z in sinum tuū redactis, nihil te reputas agere iniquū si tam multorū vite subsidia sol' obtineas: Quis em̄ tā iniust', tā auar', q̄s qui tam multor' alimenta non suū vsum, sed abūdantiam et delicias facit: Neq; enim minus i est criminis habenti tolliere, q̄m cum possis et abundās sis, indigentibus denegare. esurientiū k panis est quē tu detines: nudor' indumētū est qō tu recludis: z miseror' redēptio est et absolutio pecunia quā tu in terra defodis. Tātor' te ergo inuadere sciās bona, quantis possis prestare quod velis.

? Auar' est insatiabilis.

? Auar'

f ¶ Aliena. quasi dicat, circa rē proprijā nō pōt q̄s peccare: ? sz certe expedit reipublicene q̄s re sua male vtā tur: vt instit. de hijs q̄ sunt sui vel alieni iuris. §. sed hoc tempore. ? hoc ē falsum nam oē qō. xc. liij. q. liij. q̄d dicā. in g ¶ Cōmune. id est cōmunicādū tē dis. §. j. pote necessitat': vt §. quo. xij. q. j. duo. z. q. ij. Archi. aurū. lxxxvj. di. nō satis. et lex dicit q̄ cibaria tēpore necessitatis sunt oīb' cōmunicāda: vt. ff. ad. l. rhod. de iac. l. ij. §. cum in eadē. in fi. ff.

h ¶ Etiā violenter. Dicit hic q̄ violētiā & auferre qui vltra necessaria sibi retinet: ? z ? Ad xij. q. j. nolo. z. q. ij. hoc. xlij di. §. j. aurū. qō verū est si fiat tēpore necessitat', nā al's potest q̄s sibi vltra necessaria retinere: vt xij. q. j. expedit. et ca. habebat. z. q. ij. aurum.

i ¶ Dim'. Alibi inuenit q̄ magis delinq̄t q̄ aufert q̄m qui non dat: vt. xij. q. ij. z si illi.

k ¶ Esurientium. Eccla Nunqd ergo pau peres ipsum pos sunt petere? Nō directo iudicio: sed denunciare possunt eccl̄ie illū qui nō dat. z sic eccl̄ia potest eum cogere vt synam dandā. git ad

y est de vt. lxj. dist. ēpos. z. lxiij. dist. quanto.

z ¶ Degradari. j. xiij. quest. elec. mo a tuit vbi de poc. b

a ¶ Degradetur clericꝰ q̄ vsuras accipere detegitur.

b ¶ Potētie. i. humane dignitatis.

c ¶ Mens. Alligata vitio cupiditatis cito deniat a vero: vt. xcvj. dist. bene. in pn. z. lxxxiij. dist. nihil.

d ¶ Cupidus de auaritia. Eccli xviij.

e ¶ Satietas. Quia tot' mundus aurū q̄rit. Et post pauca. Interdū etiā vsure arte neq̄ssima ex ipso auro aurū nascit: sz nec satietas e vnq̄ nec finis aderit cupiditati. z infra.

f ¶ Aliena. quasi dicat, circa rē proprijā nō pōt q̄s peccare: ? sz certe expedit reipublicene q̄s re sua male vtā tur: vt instit. de hijs q̄ sunt sui vel alieni iuris. §. sed hoc tempore. ? hoc ē falsum nam oē qō. xc. liij. q. liij. q̄d dicā. in

g ¶ Cōmune. id est cōmunicādū tē dis. §. j. pote necessitat': vt §. quo. xij. q. j. duo. z. q. ij. Archi. aurū. lxxxvj. di. nō satis. et lex dicit q̄ cibaria tēpore necessitatis sunt oīb' cōmunicāda: vt. ff. ad. l. rhod. de iac. l. ij. §. cum in eadē. in fi. ff.

h ¶ Etiā violenter. Dicit hic q̄ violētiā & auferre qui vltra necessaria sibi retinet: ? z ? Ad xij. q. j. nolo. z. q. ij. hoc. xlij di. §. j. aurū. qō verū est si fiat tēpore necessitat', nā al's potest q̄s sibi vltra necessaria retinere: vt xij. q. j. expedit. et ca. habebat. z. q. ij. aurum.

i ¶ Dim'. Alibi inuenit q̄ magis delinq̄t q̄ aufert q̄m qui non dat: vt. xij. q. ij. z si illi.

k ¶ Esurientium. Eccla Nunqd ergo pau peres ipsum pos sunt petere? Nō directo iudicio: sed denunciare possunt eccl̄ie illū qui nō dat. z sic eccl̄ia potest eum cogere vt synam dandā. git ad

l ¶ Auarus. Leo papa hortatur clericos, z precipue sacerdotes, ne alligentur vitio cupiditatis. Nā mens potētie auida nec abstinere nouit a vetitis, nec vti concessis, nec pietatē habet.

m ¶ Jrū catholicū, z precipue dñi sacerdotem, sicut nullo errore implicari: ita nulla oportet cupiditate violari: dicēte sācta scriptura. Post concupiscentias tuas ne eas. mēs enim potētie auida nec abstinere nouit a vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum.

n ¶ Qui cupiditatem a se non abscindit: bonorū authou inherere non valet.

o ¶ Nonor authou inherere aliter nō valem', nisi cupiditatē a nobis (q̄ oim malorū radix est) abscindamus.

p ¶ Auari est hominū bona inuadere, quor' necessitatibus subuenire valet.

q ¶ Sicut hi q̄ p instantā mēte trāslati sūt, nō tā res ipsas, sed phātasias passionis sue vidēt: ita etiā mēs auari semel vinculis cupiditatis astricta, semp aur', semp argētū vider, semper redit' cōputat, gratius intuetur aurū q̄m solē. ipsa ei' oīo et supplicatio ad deum

r ¶ Auarus. Leo papa hortatur clericos, z precipue sacerdotes, ne alligentur vitio cupiditatis. Nā mens potētie auida nec abstinere nouit a vetitis, nec vti concessis, nec pietatē habet.

s ¶ Jrū catholicū, z precipue dñi sacerdotem, sicut nullo errore implicari: ita nulla oportet cupiditate violari: dicēte sācta scriptura. Post concupiscentias tuas ne eas. mēs enim potētie auida nec abstinere nouit a vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum.

t ¶ Qui cupiditatem a se non abscindit: bonorū authou inherere non valet.

u ¶ Nonor authou inherere aliter nō valem', nisi cupiditatē a nobis (q̄ oim malorū radix est) abscindamus.

v ¶ Auari est hominū bona inuadere, quor' necessitatibus subuenire valet.

w ¶ Sicut hi q̄ p instantā mēte trāslati sūt, nō tā res ipsas, sed phātasias passionis sue vidēt: ita etiā mēs auari semel vinculis cupiditatis astricta, semp aur', semp argētū vider, semper redit' cōputat, gratius intuetur aurū q̄m solē. ipsa ei' oīo et supplicatio ad deum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Necesse. ¶ Hec est tertia pars huius dist. in qua dicitur & probatur q̄ prelatus debet bene esse prepositꝰ domui sue. Jo. de fan.

¶ Cassius. Hic prosequitur .xij. c. apo. regule: scz oportet epm esse domui sue bene prepositū: scilz vt vxorem et filios si quos in laicali habitu habuerit, verbo et exemplo, puocet ad virtutes: vt puꝰ a domesticis exigat q̄ cū erit postea populis preceptur⁹. Et q̄ debeat esse bene prepositus domui sue: probat Stratianus duab⁹ auctoritatibus Pauli, et vno exēplo. s. Job, qui pro filijs suis quotidiana sacrificia offerebat.

Si vero non sit bene prepositus, & filios suos negligit corrigere: ordinari prohibetur.

a ¶ Necesse est. Hic prosequit. xij. c. apostolice regule oportet ordinandū esse domui sue bene prepositū. Tūc dicitur quis bene prepositus domui sue, quando familiam suā bene gubernat verbo et exemplo: qui negligēter suos gubernauit: presumitur cōtra eum q̄ circa extraneos sit magis negligēs & nec haberet frontē redarguendi alios q̄ suos noluit corripere: tamen si per euz nō staret quin familia eis emēdaretur, non imputaret ei. s. ea. cap. peniti. & viti.

b ¶ Ad domestic⁹. vxor vero dicitur domestica: vt. xxxij. q. vj. cap. viti. C. de re milit. quicunq; gb. li. xij. ff. ad syl. l. j. §. verum.

c ¶ Unꝰ. Ammō.

d ¶ Sororē. shamar.

e ¶ Sibi. Sic. viij. q. j. quid autem.

f ¶ Debet. i. consueuit. Hoc ideo dico: q̄ nemo dz preferre res suas reb⁹ sibi cōmodatis: vt. viij. q. j. quod autem. & ff. commoda. si vt certo §. commodatum.

g ¶ Non essꝫ. sic. ij. q. vij. qui nec regimina.

h ¶ Sed libertas. Corrigēdi & alios cū corripit suos.

i ¶ Principi. i. prelato &c. Jo.

¶ Quos tunc. ¶ Hec est quarta pars huius dist. in qua pbatur q̄ non imputatur patri peccatu filiorū: nec prelato peccatum subditorum si per cuz non stetit. & Jo. Parisien. pbat duab⁹ auctoritatibus. Joan. de wil. cantu.

¶ Cassius. Dictum re. est. s. in §. necesse. di. q̄ ordinandus sue domui odz esse bene prepositus: qb tunc fiet si non ut quod possit ei imputari. Nam si corripiat ēm in se fuerit filios: & nō corrigantur: quia non sunt in eis vie domini: nec gressꝰ eoꝝ a dño dirigūtur: non est ei imputādum: quia pulsare potest, nō aperire, nec oriz animū mutare.

k ¶ Quod tunc. Scilicet q̄ domui sue sit bene prepositus.

Quantumlibet. ¶ Cassius. Augustinus corrigebat Vincentium donatistam: qui iz obijciebat ei Ut pl⁹ centius: tu non debes me corrigere, cū monachos tuos corrigere non possis. Et respondet Augustin⁹ dicēs, non inueni meliores ēs qui in monasterijs profecerunt: nec deteriores ēs qui in monasterijs defecerūt: quos licet corrigere non valeam meis verbis, mihi tamē imputari nō debet. Et hoc probat tribus exēplis: scilicet arce Noe, ydoꝰ Abraham, et dom⁹ Isaac, vbi inter bonos inuenti sunt valde mali.

l ¶ Et inter. viij. ipse pater, et tres filij, & quatuor ipsorum vxores.

m ¶ Unus. s. cham.

ij. ps. ephe. v. c.

j. Ti. iij. a.

Job. j. b.

domui sue bñ ꝓpositꝰ ꝙs dicatur.

j. Re. ij. f.

† Et crimen negligentie adeo magnū est q̄ iducit depositionem. lxxxj. di. dictū Ray.

Dece est [a] etiā vt ille q̄ ordināndus est, sue domui sit bene prepositꝰ. i. si in laicali habitu vxorē habuit vel filios, a vitijs ad virtutū studia & verbo & exemplo puocet: vt q̄ postea preceptur⁹ est populis, puꝰ exigat a domesticis [b]. vñ apl's ephesijs scribit vt vxores suas sicut sua corpora diligāt: & filios suos nō ad tracundiā puocēt: ſz enutriāt illos in oi disciplina et correctiōe dñi. Uñ cū Paul⁹ ad Timotheū scribēs dixisset. Sue domui bene ꝓpositū. statim subiūxit: Habētē filios sibi subditos in oi castitate, & nō in accusatione luxurie. nō essꝫ talū cohabitatoꝝ frontem hz alios redarguēdi. Uñ de beato Job legit q̄ p filijs suis quotidiana offerebat deo sacrificia, offerēs holocausta p singulos: quos tāta charitatis pfectio in vnū cōstrinxit, vt qsq; eoꝝ in suo die cōuiuiū fratribus prepararet, & ad epulandum secū tres sorores suas pariter inuitaret. Ad q̄ heli facere dissimulauit, ac falsa pietate superat⁹ deliquētes filios ferire noluit: (sicut in libro Regū legit) apō districtū iudicē semetipsum cū filij crudeli dānatiōe pcussit. vñ et diuina voce dr. Honorasti filios tuos magis ꝙs me. Hinc etiam Dauid erga filios bonitatē nō discipline seueritatē exercens: eoꝝ impietutē experimēto didicit esse pniciosaz, quoꝝ puericiā vaga licētia pmisit esse voluptuosam. Unde q̄ppe eoꝝ sororem [b] suā stupro corrumpēs a fratre ei⁹ Absalone vcz inter epulas ꝙs fratribus suis fraudulēter parauerat, obtrūcat⁹ est. Absalon vero postq̄ ventā a pfe obtinuit, de regno illum expulit: & ad cōcubinas ei⁹ ingress⁹ est: demū per inuia deserti patrē persequēs, quercui inhesit, atq; ita suspensus interijt. Hinc etiā Paul⁹ ad Timotheū scribit dicēs. Qui suoꝝ & maxime domesticoꝝ curā non hz: fidē negauit: & est infideli deterior. Jure ergo q̄ domui sue nescit preesse, in epm ordinari phibet: q: q̄ in re minima de q̄ sibi [c] familiarior debet [c] cura inesse, fidelis nō est: quomodo in ecclia dei, vbi tot sunt alieni, solicitā diligētiā exhibebit? vñ Hiero⁹ [d] Nō em̄ iust⁹ polluit ex vitijs filioꝝ, sed libertas [h] ab apl'o ecclie puncipi [i] reseruat: vt talis fiat q̄ non timeat ꝓpter vitia liberoꝝ extraneos reprehendere.

Quod [k] tūc fiet, si non erit qđ sibi imputetur. cum em̄ gress⁹ hoīs a dño dirigātur, nec sint in hoīe ei⁹ vie: corripere quidē pōt: corrigere autem nō valet. pulsare pōt: nō aperire. man⁹ cōpumere, non animum mutare. † Unde Augustin⁹ ad Uincentium donatistam.

¶ Bonorum quum disciplina mores immutare non valet.

Quantūlibet vigilet disciplina dom⁹ mee, homo sum: & inter [l] homines vivo: nec mihi arrogare audeo vt domus mea melior sit, ꝙm arca Noe, vbi tantum inter octo homines vnus [m] reprob⁹ inuen. ſ. ſic. ij. q. vij. qui nec regimina.

h ¶ Sed libertas. Corrigēdi & alios cū corripit suos.

i ¶ Principi. i. prelato &c. Jo.

¶ Quos tunc. ¶ Hec est quarta pars huius dist. in qua pbatur q̄ non imputatur patri peccatu filiorū: nec prelato peccatum subditorum si per cuz non stetit. & Jo. Parisien. pbat duab⁹ auctoritatibus. Joan. de wil. cantu.

¶ Cassius. Dictum re. est. s. in §. necesse. di. q̄ ordinandus sue domui odz esse bene prepositus: qb tunc fiet si non ut quod possit ei imputari. Nam si corripiat ēm in se fuerit filios: & nō corrigantur: quia non sunt in eis vie domini: nec gressꝰ eoꝝ a dño dirigūtur: non est ei imputādum: quia pulsare potest, nō aperire, nec oriz animū mutare.

k ¶ Quod tunc. Scilicet q̄ domui sue sit bene prepositus.

Quantūlibet. ¶ Cassius. Augustinus corrigebat Vincentium donatistam: qui iz obijciebat ei Ut pl⁹ centius: tu non debes me corrigere, cū monachos tuos corrigere non possis. Et respondet Augustin⁹ dicēs, non inueni meliores ēs qui in monasterijs profecerunt: nec deteriores ēs qui in monasterijs defecerūt: quos licet corrigere non valeam meis verbis, mihi tamē imputari nō debet. Et hoc probat tribus exēplis: scilicet arce Noe, ydoꝰ Abraham, et dom⁹ Isaac, vbi inter bonos inuenti sunt valde mali.

l ¶ Et inter. viij. ipse pater, et tres filij, & quatuor ipsorum vxores.

m ¶ Unus. s. cham.

¶ Fuit a ¶ Dileri. id est diligendum prenidi.
est hec b ¶ Odio. qz. s. prenidi q̃ esset futurus malus.
pba q̃ c ¶ Difficile. i. vix. quandoq; ponitur pro nõ: vt. s. q. j. principa. ss. sic. ij. q. vij. §. viduum.
mere q̃ d ¶ Difficile. Nota q̃ difficile aliqui inueniuntur me-
corpo. e liores q̃ monachi.
lyt. de- Vnde hic euidenter colligitur ratio quare ille q̃ ex natalib⁹ in crimine est irregularis, q̃ monachatum fiat regularis: vt. l. vj. di. cap. j. quia cum sit perfectus in virtutib⁹ nõ requiritur ꝑfectum ad alia tanta perfecto in ipso. xvj. q̃. j. legi. in fi. et adde id quod est. xix. q̃. vlt. non licet. in auten. de mõachis, circa pn. colla. j. vbi dicit q̃ monachat⁹ maliam omnẽ tollit. Et sicut presumitur hic pro illis qui in monasterio profecerũt, ita presumitur cõtra illos qui in monasterio defecerunt. vnde pater q̃ ratione loci non presumitur p aliquo: vt. xl. disti. non loca. et. xij. q. ij. gloua. in fi. et hoc verum est vbi persona est nota: sed vbi est ignota, semper presumitur p ipsa rõne loci. xxiij. dist. quando.

Apoc. xxij. b

Walas.

¶ Quod ad. ¶ Cõtra Odẽdit papa q̃ prelatus debet esse solicitus in correctione subditorum: et indicat si non corrigantur ad eius monitionem, nihil imputatur sibi in die iudicij: ipsi autem in penis perpetuis remanebunt. nec propter perditorum conuicia a recta via debet prelatus recedere.

¶ Inculpatos. quia illud non est ex vitio nostro, sed aliorum: sicut alibi vitium in serie non imputatur artifici. Vel als inculpatos. Arg. bonum si per aliquem nõ fiat quo minus aliquid fiat, id non est ei imputandum. simile. xxij. questione. ij. faciat homo. et. xxiij. questio. v. de rad in academiis. xlij. distinct. ep̃ey si. sufficit enim vtiliter inchoari, licet non habeat effectum. ff. de negoc. gest. sed vltro. §. j.

¶ Quo minus. ss. §. dist. xlij. scimus.

¶ Non recedamus. No. hoc minus, z nõ, faciũt vnã affirmationem: ¶ vt. ff. de verb. sig. duobus.

¶ Prohibentur. ¶ Hic intitulatur. xlviij. disti. in qua prosequitur Stratianus. xiij. ca. apostolice regule, scilicet nõ neophytum. Neophytus em̃. i. nouiter ad fidem conuersus ordinari prohiberur: ne crederet q̃ christiana religio plurimum eo indigeret. Mometaneus enim sacerdos humilitatem nescit, z personarum modos: z sepe in arrogantiam incidunt facti magistri qui discipuli esse nõ noluerunt.

¶ Prohibẽtur. hic intitulat. xlviij. distinc. in qua prosequitur. xiij. z vlti. capit. apostolice regule. scz oportet ordinandum non esse neophytum. Dicitur autẽ neophytus nouellus in fide ¶ vel in religione. ¶ prohibentur autem tales ordinari, duplici de causa: scilicet ne incidant in superbiam, putantes q̃ fides christiana indigeat: vel quia nondum est expertus statum ecclesie. vnde nescit se aliis cõformare. Utrum autem aliquo casu talis valeat ordinari, dicet. ¶. distinctione. lxj. §. his omnibus.

¶ Neophyti. Non facile est tyroni committenda custodia. nam culpa prodita is culpe reus est qui ei commisit. ff. de cu. reo. non est facile.

¶ In theatro. hec sunt verba hieronymi super epistolam ad Titum.

¶ Momentaneus. Longo enim tempore debet esse aliquis probatus: vt. xxiij. distinctio. episcopi. in auten. quomodo oportet episcopos. §. sancimus. collatione. i. et graue est inexpertos. z cet. a. xix. questione. iij. monasterijs.

¶ Miserum est. Miserum enim est eum fieri magistrum qui nondum formam discipuli assumpsit. ¶. lxj. distinc. miserum.

¶ Quoniam multa. ¶ Casus. Duo in hoc cap. per ni in magnum ordinẽtur, licet quondam ex quadã necessitate con-

¶ Scõs hoc exponet. i. non magis. q̃ ꝑ vt. als sine nõ ꝑ hu.

Neophyt⁹.

¶ vt. ¶. ca. j.

¶ vt. ¶. ca. ij.

¶ vt in hoc. §. ij. cã.

Arcxi,

tra regulam fuerint ordinati: quoniam opus est mora temporis: et multa probatione indigent antequam tales debeant promoueri: ne elati in superbiam incidant in laqueum diaboli. Scim est q̃ si quis post baptisma conuictus fuerit duobus vel tribus testib⁹ m oraliter peccasse, a promotione repellit: et qui contra predicta fecerit, ipse etiam deponetur.

a ¶ Necessitate. Si propter necessitatem aliquid fit, videtur q̃ illud licite fit: qz q̃ nõ est licitum in lege, necessitas facit licitum. ex de reg. iu. Necessitas qñq; excusat: qñq; ñ.

† Cõe. q̃ non est licitũ. † text. i. l. Jtez necessitas legem nõ habet. J. de ff. o of. cõsecra. dist. j. sicut pcõ. et non. ergo fit cõtra de sica. regulam: Respõ. l. furẽs necessitas que reperitur in authoritate (vt necessitas vite) excusat: vt ex de furt. si q̃s per necessitatẽ. de conse. dist. v. discipulos. sed in adulterio necessitas nõ excusat. ff. de ritu nup. palam. ℣. non est. Nã potⁱ⁹ debemus quelibet mala tolerare ꝛc. xxxij q. v. ita ne.

b ¶ Uenissent. J. de cõsecra. dist. v. neophyti.

c ¶ Et tpe. l. dist. põderet. ꝛ tpe, per interstitia temporum: vt. lxxvij. dis, in singulis.

† Sub. ꝛ sic ordinat⁹ eo ipso dz deponi. l. dist. ex penitẽtibus. lxxxj. distin. q̃cũq;.

d ¶ Tpe. i. ante ordinationem, et post baptismum. † sic intelligitur J. j. q. vij. si quis omnes. hoc ideo dico, quia pro crimine cõmisso ante baptismum non deponitur: vt xxvj. dist. vna. et. c. deinde opponit.

e ¶ Cessabit. Id est non ordinabitur. Uel secundum alios etiã ordinatus degradabitur: et sic videtur q̃ crimen ciuiliter probatum inducit depositionem. sic. xxiij. distin. ca. viti.

Crimẽ ciuiliter pbatũ deposi=tionem iducit.

f ¶ Fecerit. Promouendo tales ꝛc.

Sicut neophytus. ¶ Datus. Hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̃ neophyt⁹ est qui de nouo ad fidem est conuersus, vel qui de nouo intrauit religionẽ. In secũda que incipit ibi: Ordinate ergo, dicitur q̃ neophytus ordinari non debet anteq̃m in fide solidetur. aliter enim casum appetit cum per abrupta, id est precipitanter querit ascensum. Et pbatur similitudine parietum: qui nisi prius solidentur, et a nouitatis sue humore siccentur, ignotum pondera non accipiũt: ꝛ si apponantur, fabrica tota diruitur.

g ¶ Repente. id est nouiter in monachali habitu. talis enim non est eligendus in prelatũ: vt extra de electio. cum causam, et extra de electo. officij. que autem debeant esse inter stitia: † habes. lxxvij. distinctio. in singulis. ꝛ capitu. monachus. eo

h ¶ Qui ad sum= dignitatem. J. j. q. j. pueri. et nõ c. si dõs ẽs p pecuniam. er. lxj. distin. ea statuimus.

i ¶ Gradibus. i. interstitijs. nec obstat. lxj. dis. solicitudo.

Ecce. ¶ Cau. Patent⁹ ostẽdit Stãt. per. xiij. ca. aplice regule a quib⁹ ordinandus debeat esse immunis. Nũc autẽ supponit. xlix. distic. in qua gñaliter ostendit q̃ nõ dz esse criminosus: qz cuius ad intercedendum mittitur qui displicet: cuz intercedit, irati animꝰ ad deteriora ꝓuocat. ¶ Qui ergo desiderijs terrenis astrigitur, caueat ne districti ire iudicis grauius accendẽs, dũ loco delectat glie, fiat subditis author ruine. Solerter ergo se quisq; metiatur, nec locum regiminis assumere audeat si adhuc[n] in se vitiũ damnabiliter regnat: ne is quem crimen deprauat ꝓpium, in

Solicite formidãdũ est ne q̃ placare posse ira dei credit, hanc ipse ex ꝓpio reatu mereatur. cũcti em liquido nouimus quia cũ is qui displicet[m] ad intercedẽdum mittit: irati animus ad deteriora ꝓuocat.

¶ Quis dicatur neophytus et vnde sit.

Sicut neophyt⁹ dicebatur q̃ in initio sctẽ fidei erat eruditione plantatus: sic modo neophyt⁹ habẽdus est qui repente[s] in religionis habitu plãtatus, ad ambiendos sacros ordines irrepserit.

¶ Ordinate ergo ad ordines ascendendũ est. nã casum appetit qui ad summ[b] loci vestigia postpositis gradibus[i] per abrupta querit ascẽsum. Scimus autẽ q̃ edificati parietes non prius tignoꝝ pondus accipiũt, nisi a nouitatis sue humore siccentur: ne si ante pondera q̃s solidentur accipiant, cunctam simul ad terram fabricam deponant.

¶ Distinctio. xlix.

Ecce[a] a quib⁹ vitijs debeãt esse imunes q̃ in episcopum sunt ordinandi, apparet. q̃ enim intercessores[l] ꝓ populo ad deum parant, necesse est vt ei⁹ gratiam benevinẽdo mereantur. vnde Gregorius ait in pastorali.

Solicite formidãdũ est ne q̃ placare posse irã dei credit, hanc ipse ex ꝓpio reatu mereatur. cũcti em liquido nouimus quia cũ is qui displicet[m] ad intercedẽdum mittit: irati animus ad deteriora ꝓuocat. ¶ Qui ergo desiderijs terrenis astrigitur, caueat ne districti irã iudicis grauius accendẽs, dũ loco delectat glie, fiat subditis author ruine. Solerter ergo se quisq; metiatur, nec locum regiminis assumere audeat si adhuc[n] in se vitiũ damnabiliter regnat: ne is quem crimen deprauat ꝓpium, in

magister in his duob⁹ ca. sub cõpẽdio tractat de eisdẽ.

l ¶ Intercessores. Uidetur hic q̃ orationes facte a sacerdotibus malis, noceant subditis: quod intelligo cum ipsi ex certa scientia eligunt malũ et conformẽ suis moribus: al⁹ aũt eque operantur remissionem per malum vt per bonũ sacerdotem: vt. J. j. q. j. si fuerit. ad hoc arg. vj. q. j. ex merito. arg. viij. q. j. audacter.

m ¶ Displicet. iij. q. vij. in grauibus.

n ¶ Si adhuc. Arguiñ. q̃ quis non potest accusari de

crimine de quo petitur: ℞ q̄ nō impeditur a promotione. xxvj. q. v. q. cūq. §. xlvj. dist. de fur. in scripturis. Arg. contra. xxxij. questione. ij. admonere. Solu. accusari potest si cōmissum est post baptisma: vt. xxv. distinc. primam. §.

Leui. xxj.

Hinc etenim. ¶ Cas⁹ probat Ezego. in hoc ca. q̄ illi qui vitijs subiacēt, panes domino non valēt offerre: nec ad ministerium eius accedere, cum aliena peccata nō possint diluere: quia in veteri testamēto corpore vitiati et maculati repellebantur a ministerio. et hoc probatur. xij. exemplis vitioꝝ: quē vitia figur aliter intellecta in nouo testamento repelluntur. Unde exponit Ezego. quid per vniquodq; vitium deligneturꝫ quare repellant a promotione.

a ¶ Hinc. probat Ezego. in hoc ca. q̄ vitiosi non possunt offerre panes dño, nec alios pecata diluere: quia in veteri testa. corpore vitiati repelleb antur. ꝫ hoc probat. xij. exemplis: que vitia figur aliter intellecta in nouo testamento repelluntur.

Ezech. xlij.

b ¶ Vel pondero sus. id est crimino sus.

c ¶ Seruabit. ne labat in heresim.

d ¶ In tenebris. peccatorum.

e ¶ Et nimia. nimia subtilitas in iure reprobatur. extra de iu. dilecti. et si sit aliquid in iure cōtra rationem. ter cessor fieri appetat pro culpis aliorum.

Idem in eodem pastorali.

¶ Sacrificiū deo non offerat qui vitijs est maculatus.

Hinc⁹ eterñ superna voce ad Moysen dicit in Leuitico: Loquere ad Aarō. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, nō offerat panos de suo: nec accedat ad ministeriū eius. vbi repete subiungit. Si cec⁹ fuerit: si claudus: si vel paruo vel grādi vel torto naso: si fracto pede: si mācus: si lippus: si gibbosus: si albuginē habens in oculo: si iugē scabiē: si impetiginē in corpore, vel ponderosus b.

¶ Cec⁹ quippe est q̄ superne lucem ꝫteplationis ignorat: qui presentis vite tenebris pressus dū lucē ventura nequaq̄ diligēdo ꝑspicit, quo gressus operis porrigat nescit. Hinc etenī per ꝓphetā annā dicit: Pedes sanctoꝝ suoꝝ seruabit c et impij in tenebris conticescēt.

¶ Claud⁹ ꝓ est q̄ q̄dē quo pergere debeat aspicit: sed p infirmitatē mētis, vitevia perfecte non valet tenere quā videt: qz vcz dū q̄s ad virtutꝫ statū flura ꝑsuetudine non erigit: quo desiderio ei⁹ nitit, illuc gressus opis efficacter non sequitur. Hinc etenī Paul⁹ dicit. Remissas manus et dissoluta genua erigite: ꝫ gressus rectos facite pedib⁹ vestrīs: vt nō claudicās q̄s erret: magis autē sanetur.

Paruo autē naso est q̄ ad tenēdā mēsurā discretionis idoneꝰ nō est. Naso q̄ppe odores fetoresq̄ discernim⁹. recte ergo p naſuz discretio exprimit: p quā ſrutes eligim⁹, delicta reprobam⁹. Vñ ꝫ in laudibus sponse dr: Naſus tuꝰ sicut turrīs q̄ est i libano. qz nimirū sancta ecclia q̄ ex caulis singulis tēta mēta, pdeāt, p discretionē ꝑspicit: ꝫ vetura vitioꝝ bella ex alto deprehendit. Sed sunt nonnulli qui dum se existimari hebetes nolunt, sepe se in quibusdam inquisitionib⁹ plusq̄ necesse est exercentes, ex nimia c subtilitate fallūtur. vnde hoc quoq̄ subditur, vel grandi vel torto naso. Nasus quippe grādis ꝫ tort⁹ est discretionis subtilitas immoderata: que dum plusq̄ decet excreuerit, actionis sue rectitudinē ipsa confundit. Hracto autē pede vel manu est q̄ viā dñi pergere omnino nō valet: atq̄ a bonis actibus fundit⁹ exos vacat: quatenꝰ hec non vt claudus saltē cum infirmitate teneat: sed ab his omnibus alienus omnino existat. Gibbosus vero est quē terrene solicitudinis pond⁹ deprimit, ne vnq̄ ad superna respiciat: sed solis his que in infimis calcātur intēdit. q̄ ꝫ siquando aliquid ex bono patrie celestis audierit, ad hoc nimirū perverse cōsuetudinis pondere pregrauatus cordis faciē non attollit: quia cognitionis statū erigere non valet, quē terrene solicitudinis vsus curuum tenet. Ex eoꝝ quippe ꝑsone Psal. dicit. Incurua tus ꝫ humiliat⁹ sum vsq̄quaq̄, quoꝝ culpā per semetipsam veritas reprobās ait. Semen autem qđ in spinis cecidit, hi sunt q̄ audierūt verbū, et a solicitudinibus ꝫ diuitijs ꝫ voluptatibus hui⁹ vite euntes suffocantur, ꝫ non referunt fructum. Psal. cxviij. Luce viij.

Hippus vero est cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat: sed tamē hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis pupille sane sunt: sed humore defluente infirmātes palpebre grossescunt: que quia infusione crebra atteruntur, etiam acies pupille vitiatur. et sunt nonnulli quorum sensum carnalis vite operatio fauciat, qui videre recta subtiliter per ingenium poterāt, sed vsu prauorum actuum caligāt. Hippus itaq̄ est cuius sensum natura exacuit, sed cō uersationis prauitas confundit: cui bene per angelū dicitur. Collyrio unge oculos tuos, vt videas. Collyrio quippe oculos vt videamus ungimus, cū ad cognoscendā veri luminis claritatem intellectus nostri acie medicamine operationis bone adiuuamus. Albuginē vero habet in oculo, qui veritatis lucē videre nō sinitur: qui arrogantia sapientie seu iustitie excecatur. Pupilla namq̄ oculi nigra videt: albuginem tolerans nihil videt: quia videlicet sensus humane cogitationis si stultum se peccatorem q̄ intelligit, cognitionem intime claritatis apprehendit. Si autem sibi cando rem iustitie seu patientie tribuit, a luce se superne cognitionis excludit: et Apo. iij.

gratia disputandi. ff. ad legē aquil. ita vulneratus. in fi. ꝫ magis valet simplicitas q̄ difficultas. iusti. de fideic. heredi. §. ij q. iij stipulationes.

f ¶ Faciem. i. rationem, que est facies cordis.

a ¶ Et eo.id est ideo.
b ¶ Quo.Id est quia.
Ad roma.j. c ¶ Aliarū.ipo: prie ponitur.sic.ā. xxvj.dist. deinde. ibi, cū ceteris criminibus.
d ¶ Põderosus. per immundā cogitationem.
e ¶ Ad opus.Ex hoc videtur q occultū peccatū ipedit ꝓmouẽdum: et ex eo sequit ibi, grauat in abditis. Sed contra.l.dist. sacerdotes.qz latẽ tia peccata non habent vindictā quo ad ecclesiam militantẽ:vt.xxxij.q.v. christiana. ⁊.xxxij. dist.erubescant.
f hoc hodie determinat ex tẽ. ordinationū. ca.v. j.ad Cor. x

co a claritatẽ veri luminis nequaq̃ penetrat,quo b se apud se per arrogantiam exaltat:sicut de quibusdam dicitur. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. ¶ ugem vero scabiem habet:cui carnis petulantia sine cessatione dñatur. In scabie etenī feruor viscerū ad cutẽ trahitur:per quam recte luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsq̃ ad operationẽ pfilit,nimirū feruor intimus vsq̃ ad cutis scabiem prumpit:⁊ foris iam corpus sauciat: quia dum in cogitatione voluptas non repumitur,etiā in actione dominat.Quasi eī cutis purriginem Paulus curabat abstergere cum dicebat. Tẽtatio vos non apprehẽdat nisi humana.ac si aperte diceret,Humanū quidẽ est in corde tẽtationem perpeti: demoniacū vero est tẽtationis certamine ⁊ operatione superari. ¶ mpetiginem quoq̃ habet in corpore quisquis auaritia vastatur in mente: que si in paruis non compescitur, nimirū sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat:et absq̃ occupati tedio excrescens,membrorū decorem fedat:quia et auaritia captiuā animam dum quasi delectat,exulcerat: dum adipiscẽda queq̃ cogitationi obijcit,ad inimicitias accẽdit,⁊ dolorem in vulnere nõ facit: quia estuāti animo ex culpa abūdantiā ꝓmittit. Sed decor membrorum perditur,quia aliarum c quoq̃ virtutū per hāc pulchritudo depauatur. j.ad Ti.vj. et quasi totū corpꝰ exasperat: quia per vniuersa vitia animū supplātat. Pau.attestāte q̃ ait: Radix oīm malorū est cupiditas. Ponderosus d vero est q̃ turpitudinẽ opere nõ exercet:ſ tamẽ ab hac cogitatione continua sine moderamine grauatur in mẽte:q̃ nequaq̃ qdẽ vsq̃ ad opꝰ e nepharū rapit, ſ eiꝰ animꝰ voluptate luxurie sine vllo repugnationis obstaculo delectaf. Vtrum quippe est ponderis cū humorū viscerū ad virilia labi: que ꝓfecto cū molestia dedecoris intumescūt. Ponderosus ergo est qui totis cogitationibus ad lasciuiā defluẽs,pꝰ turpitudinis gestat in corde:et ꝗus prauā

doctrinam populo male dispersit: despicit paupē, honorat potentē. In scḋa parte que incipit ibi: Si offeratis. reprehẽditur q̃ indignos ministros instituunt:et hoc facit aut horitate vetere testā.in qua reprehenduntur sacerdotes vete.testa.qui dño offerebāt animalia cecā, claudā, et languidā,et etiā pigra.q̃ vitia hodie figuraliter intellecta repellunt in nouo testamento. C
f ¶ Ad se. Nota q̃ aliquid dicitur malum quo ad se. ut sic.j.q.j.quod quidam.⁊.q.iij.saluator.sic matrimonium dicit solui quo ad socerum qui repudium misit:nõ quo ad coniuges. ff.de donatione.inter virū et vxorem.cum hic stat. ut .ℌ.ſt socer.et facit si quis aliquid quātū in seipso est.xj. q.iij. inter verba. sic.xxij. q.ij.ℌ.viti. in fine.j.de cõse.distin.iiij.querie.
g ¶ Potẽs.in eo q̃ potens est.
h ¶ Pauperē ſ. xj.q.iij.pauper.
i ¶ Locat. in dignitate.
k ¶ Usq̃quo.Id dicendum fuit ab helia fugiente irā regine Jezabelis vnde.iij.reg.xviij. Vsq̃quo populo colẽ vtrosq̃ Baal. iij.reg.xviij. vindicam deficit ambobus qui vult seruire duobus.⁊.xxvj. dist.acutius. i C
l ¶ Illū.i.alium.re
m ¶ Indignū est.i.non conuenit.ſ.ſ.xlij. dist.non conuenit.sed ibi de re-bus, hic de ꝑsonis.pa
n premisse.scḋa pars huius.ij. partis hoc ostendit.Dicitur in.vij. partes: in quarū prima dicit q̃ lapsi non possunt repa-

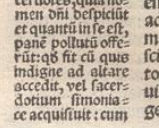

Quia tunc.l.
n premissis authoritatib⁹ lꝺo monstratum est qvarijs criminibus

rari.z hoc probat per.tij. authoritates. Scđa ibi, Econtra exemplis. Tertia ibi, Quomodo igitur. Quarta ibi, De lapsis. Quinta ibi, Quod vero. Sexta ibi, Itē obijcitur. Septima ibi, Apostate. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra monstratum est q̄ criminosi ordinari non possunt. hic queritur an tales post penitentiam possint i suis ordinibus remanere, et ad superiores ordines ascendere. z probat multis auctoritatibus q̄ ipsi prohibētur, nec possunt ascēdere: z hoc facit vsq; ad §. contra. Demū probat cōtrarium vsq; ad §. quomō. ¶ Et primo. tractauit hucusq; magister de qualitate ordinandorum. In hac distin. l. tractat primo de iam promotis, an ipsi post lapsi fūt valeant reparari? Et primo allegat q̄ nō possunt reparari: postea allegat pro parte contraria. et hoc bene soluit J.

bus irretiti, in sacerdotes ordinari nō possunt. Nunc autē de eisdem queritur vtrū post peractā penitentiā vel in propriis ordinib⁹ remanere, aut ad maiores gradus ascēdere valeāt. Multorū auctoritatibus varijs criminib⁹ irretiti a pp̄rijs ordinib⁹ deijciuntur, z ab accessu maior̄ phibentur. Unde Gregor⁹ ait Cōstātino Mediolanensi episcopo.

¶ Lapsi in suum ordinem reparari non possunt.

SI lapsis[a] ad suū ordinē reuertēdi licētia conceditur, vigor canonice pculdubio frangit̄ discipline: dum p reuersiōis spē⁹ prauc actionis desideria q̄s ꝯcipe nō formidat. z post pauca. Illō aūt

ma peccata etiam occulta repellūt: et de hoc plene dicti. 8. xxv. dist. ca. vlt. De adulterijs autē z similibus potest ep̄s simplex dispensare. extra de iudi. at si clerici. J. e. cōtumaces. de maioritibus non. J. e. miror. z in simonia. j. q. j. ergo. z fm quosdā in omnibus criminibus dispēsat vbi nō prohibet. extra de senten. excō. nuper. z de peni. dist. vj. §. j. i fi. et. lxxij. dist. pbr. z in pluribus casibus inuenio epm posse dispensare: vt nota. xi. j. q. vij. §. nisi rigor. Petrus hispanus cōtrarium dicit. nā cum in quibusdam certis casibus ei permittitur dispēsare ergo in alijs phibetur: arg. xxv. dist. qualis. et. C. de procu. marit⁹. † Quis autem cum deposito possit dispensare, dicti. tj. qō. vj. ideo. Cum suspenso aut q̄ q̄ detem vel penitente etiam in hereſi bene dispensat epus J. ea. presbyteros. Joan. Iste opiniones hodie termi-

nantur per decre. Grego. in extrauag. de tēp. ord. questum. vbi reprobatur opi. Joan. z credo q̄ ep̄s semp̄ possit dispensare, nisi et prohibeat expresse a iure: vt. xxvij. q. ij. lex diuine. in fi. z extra de sen. excō. nuper. B.

SI lapsis. ¶ Casus. Constantinus Mediola. epus quesiuit a Gregorio an cuilibet lapso debeat licentia dari ad suū ordinē reuertendi? Et respondet q̄ non, triplici ratione: quia si hoc fieret, vigor ecclesiastice disciplīe frangeretur: et quilibet propter spem reuersionis prauā desideria concipere non formidaret: et preterea vindictam sibi inflictam putaret esse temporalem, et non perpetuam.

a ¶ Si lapsis. hoc ca. loquit̄ de deposito: vt patet p fi.
b ¶ Spe. q. facilitas venie ꝛc. vt. xxiij. qō. iij. est iniusta. et ex̄ de vi. z hone. cleri. vt clericorum.
c ¶ Supplicatio. carnalis, sed spūalis bñ. J. ea. clerico.
d ¶ Reuocare. J. xxiij. q. iij. est iniusta.
e ¶ Non statuta perpetuo. Qui enim deponitur, perpetuo deponitur: vt hic, z. t. xxxj. distin. si quis clericus. et. C. de pe. seruus. Argu. contra. xxxiij. questio. iij. non oportet. tj. Ibi simpliciter ponitur separentur: et tamen separantur ad tempus, non perpetuo: vt extra de consti. et literis. in fi. Sed certe illa non sunt contraria: quia ibi nulla fuit depositio: z est hoc ideo statutum, ne leges ludibuio fiāt: vt. C. de bo. quelib. l. vlt. §. fi. et est si. quod lex dicit q̄ damnatus de crimine, ad militiam non recipitur: vt. ff. de re mili. qui cum vno. §. adulteri.
f ¶ Ui semel. Adipisci. Hoc ca. intelligitur de rigore xxv. dist. primū. J. ea. miror. vel in maioribus vel de manifestis criminib⁹. ex̄ de tēp. ord. ca. fi. sic non obst. lxxxij. dist. presbyter. et. xv. q. vlti. hi qui.

PResbyterum. ¶ Casus. Sacerdos quidā fuit laps⁹ in crimē, de quo postea in iudicio fuit ꝑ

Ep̄s in quibus criminibus dispēsat.

† Extra de trāslatione epi. ca. ij. ¶. Item si quis autem ꝛc. fm Zan. ff.

† Ep̄s an possit dispensare.

† Depositio est perpetua. † Nam verbum statue re rē perfecta si gnat. 6 pe. di. j. §. hoc aūt. fm Zan. ff. qō q̄s q̄s iur. l. j.

confessus. quare quesiuit Fabianus an possit in sacro ordine remanere, vel reuocari deberet? Et respon. Bze go. q̄ non. Sed q̄ sponte confessus est, mitius est agendum cum ipso: scilicet vt nomen sacerdotis retineat, vel in minotibus ordinibus remaneat.

a ¶ Aut pmanere. sic. ē. xxiij. dist. c. vlt. j. xv. q. vl. si quis pbr. cōtra. Solu. in inferioi ministrauit: vt ibi. sed non in superiori: vt hic.

b ¶ Mitius. Arg̃ mitius agit cuz cōfesso ēz cū conuicto: † vt. j. e. de his vero. z. xv. q. vlt. si ij. et ibi quis pbr. si. lvj. dist. z ſtim. q̄ ſimpliciter, j. q. v. presentium. Arg. contra. xxiij. dist. cap. vlti. Sed ibi tm̄ de probationum est confessus, hic sponte.

† Cōcto. † Facili. i. sponte: vt extra de homici. lator.

c ¶ Mirot. ¶ Casus. Quidaz epūs volebat cum quodam sacerdote homicida dispēsare: et psuadebat domino pape vt ei post ppetratū homicidiū cōcederet ministrare. Sz papa eū reprehendit, dicens hoc fieri nō posse post quantancūq̄ penitentiā: sed diluat tam immane flagitium lacrymis, vt possit inuenire suffragium salutis.

‡ Sez i ordine: ficio sic: d ri. pug. i du. hē z ric? j. e. ſtu- deat. Dici pōt q̄ hoc ca. nōr. le. z no. his ſo. Arcpi.

d ¶ Miror. Nic habes q̄ epūs non pōt dispēsare cum eē ō cle homicida: item nec cum simoniaco: vt. j. qōe. j. erga. nisi quandoq̄: vt. j. q. v. c. j. et vlti. Joā. De simoniaco est ex- pressum eē de elec. c. penul. vbi dicit q̄ si aliquo ignoran- te sit cōmissa simonia, epūs cum eo potest dispēsare si in simplici beneficio sit cōmissa simonia: secus si in prelatu- ra. si autem eo sciente sit facta, epūs non potest dispensa- re cum eo. extra de simo. nobis. B. Item nec cum deposi- to ſm quosdam: vt. ij. q. vj. ideo. Item nec cum eo qui ex cōmunicatus celebrat: vt. xj. q. iij. si quis epūs. z. vij. qō. j. si quis presbyter. lz sit arg. contra. ij. q. v. quanto. Sed illud de mandato pape. Item nec cum eo qui accedit ad loquiū i iudicium seculare: vt. xxj. q. v. si quis episcopus. Item nec cum homicida bigamo: vt extra de biga. ca. de bigamis. et. xxxiij. dist. noto ſtin. lector. Jo. Nec dispensat hodie cum filijs presbyte- rio siue rorum: vt eē de fil. presby. ca. pe. vbi scilz ministrauit pa- ter immediate. B. Dispensat aūt in plerisq̄ criminibus ſto z vo vt notaui. j. q. vij. ¶. nisi rigor. z generaliter vbi nō prohi- bet ius, ibi dispēsatio, semper dispensare potest: vt extra de hoc de senten. excom. nuper, lz quidam dicant q̄ in illis solis casibus dispensabit vbi a iure ei permittitur: quia cum in quibusdam criminibus ei conceditur dispensatio: vt j. e. de his vo. extra de iudi. at si cleri. ergo in alijs eis prohibetur: ar- gu. xxv. distinct. qualis. et. C. de procu. maritus. Et licet

totius presentiū legatione consuluit, nulla ratiōe in sacro ordine post lapsum aut permanere[a], aut reuocari posse cognoscat. Circa quē tamen mitius[b] agendum est: quia commissum facinus facili[c] dicitur professione confessus.

Item Joannes. viij. Tenomanico vticensi episcopo.

¶ Post perpetratum homicidium sacerdotale officium ministrari non potest.

Mirot[b] mīn̄ doctā sciētiam tuā sacerdotē putare post perpetratū homicidium[c] posse in sacerdotio ministrare: ūmo (qō est ineptius) nobis suadere[d] velle vt ipsi tali presumptioni prebeam[e] assensum. Quis em̄ tā demens, tāq̄ puersi sensus tale cd̄ existimaret vel post quantācūq̄ pniam cōcedendū: cū oīno canonice discipline sit cōtrariū?

Debet ergo sacerdotio priuatus, lachrymarum fonte flagitiū tā imane diluere, vt talib[e] saltem remedijs curatus, salutis possit inuenire suffragiū.

Item Nicolaus papa.

¶ Ad maiorem gradum clericus peruenire nō potest qui paganum occidit.

Clericū q̄ paganum occiderit[g] nō opz ad gradum maiorem puehi: qui carere etiā debet acquisito. homicida enim est. Nam cum discreti sint milites seculi a militibus ecclesie: non cōuenit militibus ecclesie militare[h] seculo, per quod[i] ad effusionē sanguinis necesse sit peruenire.

Item Osbaldo coepiscopo quadrātino. ¶ Qui defendē do se paganū occiderit, sacerdotali careat officio.

De his[k] clericis p quibus cōsuluistis: scilicet qui notantur infamia. ob hec verba. ¶. vlti.

i ¶ Per qō. Argu. q̄ ratione vnius delicti imputātur omnia delicta que sequūtur ex illo: vt. xv. q. j. si quis infamēs. xxij. q. iij. inter. ff. quod metus cau. si mulier. Arg̃u. contra extra de spon. veniens.

De his. ¶ Casus. Quidam clerici defendēdo se, paganum occiderunt. quare quesiuit quadrātinus episcopus an peracta penitentia possint ad pristinum gradum redire, vel ascendere ad altiores? Et respond. q̄ non: q̄ papa nō dat eis licentiam aliquem hominem occidendi: et ideo melius est illis in gradu inferioi ire prehensibiliter famulari, ēz alta indebite appetendo in profundum inferni demergi.

k ¶ De his. Circa illos qui cōmittunt homicidium, distingue sic: quia aut committitur homicidium ex necessitate, aut ex casu, aut ex voluntate. Si ex necessitate: aut illa necessitas est euitabilis: aut ineuitabilis. Si est euitabilis, ad superiores ordines non potest ascendere: sed in iam susceptis toleratur: ‡ vt. j. e. de his clerici. Si est ineuitabilis necessitas, sine omni dispensatione potest ministrare in ordine iam habito: sed ad superiores habendos petet dispensationem: vt extra de homicid. fuscepimus. et cap. ij. Nec obst. extra eo. latos. vbi dicitur q̄ ad superiores talis licite promouetur: quia hoc intelligo ex dispensatione. Joannes. Sed certe quicquid dicat Joan. de necessitate ineuitabili, capi. cat. videtur expresse dicere q̄ talis necessitas in nullo obst: vt. j. ead. quis te quasi obnoxium. De hoc no:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

taui in questionibus. Barth. Si vero casu committitur homicidium: aut dedit operam rei licite, aut non. Si dedit operam rei licite, ei non imputatur: sed potest ministrare in suscepto: et ascendere ad superiorem: vt extra eo. cap. vlti. et. j. e. sepe. ¶ et extra eo. Joannes. Sed si illicite rei operaz. dedit, tunc nec in suscepto potest ministrare, nec ad superiorem ascendere: vt. j. ea. clerico. et ca. si quis voluntate. Si vero voluntate occidit, nunquam dispensandum est cum eo, secundum quod loquitur cap. miror. h. tamen cum suo rigore dixit quod in nullo casu potest homicida promoueri: quia potius debet quilibet permittere se occidi, quam alium occidere: vt. xxxij. qõe. v. itane. et dicit quod hoc verbum consulendi ponitur pro verbo precipiendi: vt xxviij. qõ. j. sic enim. Item secundum h. etiam si crimen homicidij sit occultum, tamen post penitentiam non potest exequi suum officium, secus est secundum eum in quolibet crimine alio: vt. j. ea. de his. nisi i simonia. Joan. Et hoc expresse dicitur extra de temp. ordi. capi. vlti. et ita duo crimina tantum excipit: scilicet simoniam et homicidium. Argu. ex de accu. inquisitionis. Bart.

qui se defendendo[a] paganum occiderunt: si postea per penitentiam emendati possint ad gradum pristinum redire, aut ad altiorem conscendere: scito nos nullam occasionem dare, nec vllam tribuere eis licentiam quelibet hominum quolibet modo occidendi. Ueruntamen si cõtigerit vt clericus sacerdotalis ordinis saltem paganum occiderit, multum sibi consulit si ab officio sacerdotali recesserit: satiusque est illi in hac vita dño sub inferiori habitu irreprehensibiliter famulari, quam alta indebite appetendo damnabiliter in profundum inferni demergi.

Item ex cõcilio Agathensi.

¶ Cadat ab officio episcopus presbyter aut diaconus capitale committens crimen.

SI episcopus, aut pbr, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam[b] falsauerit, aut falsum testimonium[c] dixerit: ab officij honore depositus, in monasterium detrudatur: et ibi quandiu vixerit, laicam tantummodo cõmunionem accipiat.

Item ex conci. Martini pa.

¶ Qui homicidij facto, aut precepto, aut consilio post baptismum conscius fuerit, clericus non ordinetur.

SI quis[d] viduam, aut ab alio relictam duxerit: non admittatur ad clerum. quod si irrepserit, deijciatur. Similiter si homicidij aut facto[e], aut precepto[f], aut cõsilio[g] aut defensione[h] post baptismum[i] conscius fuerit, et per aliquam surreptionem ad clericatum venerit, deijciatur: et in fine vite sue laicam communionem tantummodo accipiat.

Item Gregorius Januario episcopo Caralitano.

¶ De sacris ordinibus lapsi reparari non possunt.

PEruenit ad nos quosdam de sacris ordinibus lapsos vel post penitentiam vel ante ad ministerij sui officium reuocari: quod omnino prohibemus. Et in hac re sacratissimi quoque canones cõtradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit[k]: sacro ordine careat, et ad altaris ministerium non accedat. Idem Uenãtio Lunensi episcopo.

¶ De eodem.

tantummodo communionem accipiat.

b ¶ Aut chartam. Dic vt. s. xix. dist. in memoriam.

c ¶ Testimonium. j. v. q. vj. presbyteri. ij.

SI quis viduam. ¶ Casus. Statutum fuit in concilio Martini pape quod si quis duxerit in vxorem viduam vel relictam, aut homicidium cõmiserit facto, precepto, consilio, vel defensiõe: post baptisma promoueri nõ pot: et si irrepserit, deponatur et eijciatur: et in fine sue vite cõmunionem accipiat.

d ¶ Si qs. iudex, executor, et assessor in causis criminalibus, non possunt promoueri. hoc nõ est rõne pcti: quia nõ peccãt ista faciendo: ¶ vt. xxiij. qõne. iiij. quesitum. et q. v. miles. sed propter irregularitatem quam ex tali facto cõtraxerunt.

e ¶ Aut facto. vt miles.

f ¶ Aut precepto. vt iudex.

g ¶ Aut cõsilio. vt assessor. et ita ex consilio punitur aliquis, contra illud ff. man. l. ij. in fi. et l. denique. Sed nunquid addi debz de volũtate? argu. quod sic. j. qõ. iiij. quia presulatus. in fine. quod non concedo: licet antequam fiat vellet illud factum esse: vel post factum gratum habeat.

h ¶ Defensione. euitabili. B.

i ¶ Post baptismum. Ergo si ante baptismum, potest. Bazianus dixit: si ante baptismum occidit non peccando, vt iudex: non potest promoueri: quia non tollitur irregularitas. sed si occidit peccando, tollitur totum. Jo. Et sic melioris conditionis est peccans quam non peccans. De hoc quid iuris sit notaui in questionibus. et. xxvj. distin. in glo. videtur. B. ¶

PEruenit. ¶ Casus. Episcopus Caralitanus restituebat clericos lapsos in crimen fornicationis ante penitentiam vel post. Prohibet Grego. dicens quod tales carere debent sacris ordinibus: et ad altaris ministerium nunquam accedere.

k ¶ Fuerit. De quo fuerit conuictus vel confessus: et hoc ¶ verum est nisi eps cum eo dispẽsasset: vt extra de iudi. at si clerici. Sed nonne canon iste prohibet epo dispensare in hoc casu? non. sed redarguitur indiscreta dispensatio: vt dixi extra de preben. de multa.

¶ Ideo dicebat Ber. quod istud ca. intelligebat de illis qui non peccauerunt.

Consilium facit vt quis puniat

¶ Questio veneriat est: de quo habuisti. xxj. di. i pnci. ibi de hoc. et li. dis. in summa. et xxvj. d. deide. Archi. ¶ scz quod canones condicũt in hac re etc.

Accedens. ¶ Casus. Presbyter Saturninus propter suum debitū depositus fuit: et ñ post depositionem missas celebrauit. Diacon⁹ vero abbas ꝛ subdiaconi in nr̄a liter peccauerūt, crimen fornicationis cōmittendo. Unde Lyneñ. epūs quesiuit quam penam isti pati deberent? Et respondet Gregorius q̄ Saturninus pbr̄ careat cōmunione corpis et sanguinis xpi donec vixerit. in fine tamē viaticum accipiat: nisi antea epūs viuꝫ fuerit ei esse miserēdum, et in scriptis caueat vt decetero missaz nō cantet: et gerat curā monasterior̄ in insula gorgonia et captaria sine preiudicio alicuius. Diaconus vero abbas semp ab ordine sacro depos⁹ erit: qui tamen poterit inter alios mōachos pi orem locum obtinere, si eius cōuersatio meruerit: sed ordinem non obtinebit: in cuius loco debebit alius ordinari. Subdiaconus vero irreuocabiliter deponetur: laicam tamen cōionem accipiat.

a ¶ Presbytero. Ergo clericus degradatus non retinet ordinem. arg. liiij. distin. ex antiquis. et xj. qō. iij. eps. ꝛ xv. q. vlti. si quis presbyter. et ¶ Adde xxiij. q. vlti. clerici. q̄ no. in et idem videt per addi. c. hoc qō dicitur j. in tj. ō pe. rer laicos cōmunio. vj. ꝛ onem. Sed tamen c. dñs. i dico q̄ characterē glo. i iv. semp retinet, per sacrile- id qō habes. j. q. j. gium. ¶. quod quidā. et. xxxij. q. vij. licite. arg. lxxxj. dist. dictum. xciij. di. Unde qui percutit ipsum, incidit in canonem: saltem in ¶ hec memoriam pristine dignitatis: vt. ff. de decurio. l. vlti. et fuit o- ff. de questio. l. vnius. ¶. seruus. ꝛ de consecra. distin. iij. pi. ray. ostenditur. Joan. quod non credo: cum careat omni pti- quā re- uilegio clericali: ¶ nec credo q̄ conficiat: ¶ quia omnem ci. Sof. potestatem amisit. Bar. ꝛ B. ex de cle. ex. mi. ca. ij.

Accedēs ad gorgoniā insulā fraternitas vestra discutiat id qō ad nos de saturnino pbr̄o relatū est. peruenit nanq̄ ad nos q̄ post q̄ de sacris ordinib⁹ lapsus, a sui sacerdotij ordine est dejectus: ad explendū ministeriū pbr̄y presumpserit accedere, et oipotēti deo hostias imolare. q̄ si ita factū esse vra fraternitas repererit, eū sacri corpis ꝛ sanguis dñi pticipatiōe priuatū in pniam redigat, ita vt vsq̄ ad diē vltimū in eadē excōicatiōe pmaneat: et viaticū tantūmō erit⁹ sui tpe pcipiat. Si aūt eum talē pniam agere frat̄nitas vra cognouerit, vt ei iuste ad recipiendā inter laicos cōionē etiā ante exitū vite debeat misereri: hoc in tuę frat̄nitatis ponim⁹ ptāte. ꝛ. ¶. Preterea ad fraternitat̄ tuę cōsulta rīdētes, statuim⁹ diaconē abbatē[c] quē de portu veneris[b] in crimen indicas cecidisse, ad sacrū ordinē non debere vel posse aliō mō reuocari. quē quidē sacro ordine priuatū, in pniam deputare te cōuenit. cui⁹ si postea act⁹ cōuersatioq̄ meruerit, pior̄[e] inter alios monachos vbi decreueris stādi locū non ordinē obtineat[a]. Subdiaconi q̄q̄ quos similis culpa cōstringit, ab officio suo irreuocabiliter depositi inter laicos cōionem accipiant. In portu autem veneris loco lapsi diaconi aliū qui hoc officium implere debeat ordinabis. Saturninum vero pbr̄m vt nunq̄ ad sacri ordinis ministeriū presumat accedere, scriptis cauere decreuimus: ſz eū in insula gorgonia atq̄ captaria solicitudinem[h] monasterij gerere: ꝛ i quo statu est, sine cuiusq̄ aduersitate manere pmittimus. Idem.

¶ Loco lapsi alius ordinandus est.

Postq̄ quēq̄ crimia[f] cadētē i locū q̄ lapsus est, nulla rō pmittit reuocari: ꝛ vltra tres mēses[g] eccliam vacare pōtifice statuta sct̄oq̄ canonum nō pmittūt, ne cadēte pastore dñici gregem hostis (qđ absit) antiquus insidiā dolaniet: fraternitas vra deprecationi eoq̄ cōsentire, et in lapsi loco debet epm ordinare.

Item Martinus papa.

¶ Qui post ordinationē suā in lapsum ceciderit: sacra mysteria non debet tractare.

Si post ordinationem suā q̄spiā in lapsum ceciderit, et preuaricatiōis pcō fuerit deprehēsus obnoxius: oīmodo phibēdus est cū manibus luturlentis atq̄ pollutis mysteria nr̄e salutis tractare.

¶ cōtra exēplis ꝛ authoritatibus.

b ¶ Veneris. Existentem.

c ¶ Ceciderit. Per crimen.

f ¶ Priorem. Id est vt sit monachus vt prius fuit: tamen erit abbas.

g ¶ Obtineat. Non ordinem vt dignitatem.

h ¶ Solicitudinem. vt sit procurator loci: Is sit infamis: quinfames non excludūtur a ciuilibus muneribus ſz honorib⁹. Arg. C. de his qui non imple. ſti. sacra. lib. sunt. l. j. ꝛ extra de ea. et qualita. tuam. et sic procurator monasterij potest esse infamis: sed nō procurator episcopi. v. qō. iij. qi episcopus, quia non requirit summa in eis perfectio integritatis: vt. xvj. q. j. legi.

¶ Postq̄. Epiſcopus quidam depositus fuit: canonici volebāt alium eligere. Archiepiscopus vt primas disturbabat, eum restituere volens, quod dicit Gregorius de iure fieri non posse: et cum ecclesia vitra tres mēses vacare non debeat, precipit Gregorius archiepiscopo vt deprecationi canonicorum consentiat, et loco depositi alius ordinet.

i ¶ Tres menses. Tres menses dantur ad electionem a die mortis: et alij tres menses ad consecrationem petendam. ¶. de stin. quoniam. et. lxiij. distin. obeuntibus. et extra de elect. ne pro defectu. nisi per necessitatem protogetur: vt. xxviij. distin. de syracusane.

¶ Contra. ¶ Hec est secūda pars huius distin. in qua magister probat contrarium eius quod supra probatum est: scilicet q̄ post lapsum possunt reparari: probat inquam per exēpla ꝛ per nouem authoritates. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra probatum est q̄ lapsi post penitentiam non sunt restituendi. Modo Gratianus probat contra, scilicet q̄ possint restitui ꝛ ad altiora consendere.

re: et probat octo exemplis, scilicet Marie et Aaron, Dauid, Achab, Petri et Pauli, augustini, et aliorum quorum nomina in sequenti palea ponuntur: qui omnes post peccatū sunt restituti.

Num. xij.c.

Exod xxxij.

¶ Contra. Maria &c. de hoc dicitur.ij.q.vij-§.item obijcitur.

ij.reg.xxi. xij. xij.reg.xxiij.in fine.

a ¶ Aaron. Hec historia habet.xlv. di.disciplina.

b ¶ Dauid. Hec historia dicit.ij. q. vij-§.item cum baiam.

Luce xxij. Mat. xxvi. Actu. vij.

c ¶ Lapidauit. id est lapidantib⁹ cōsensit, custodiendo vestes: vt.l.ea, considerandū. vnde non fuit punit⁹ immunis: vt extra de homicid.c. sicut §.illi quoq;. tamē hoc exemplum nō cōpetit: quia istud fuit ante baptismum.

d ¶ Augustin⁹. q̄ fuit manicheus: ꝛ ꝛ§ ante baptismū: ideo nō competit exemplum &c.

Ar. ꝛ xxij.q. v.vt. nodes. vbi de hoc.

Onderet.

¶ Calv. In hoc ca. ostēdit papa q̄ clerici post lapsū peracta penitēcia possunt in pristinū statū restitui, Et hoc probat authoritatibus et exemplis.xj.

e ¶ ponderet. Status erit quilibet in verbis: vt iij.q.iij-§.item in criminalibus. ver. in restib⁹. et q̄ citofatur, ad penitentiam ꝓperat: vt dicit Seneca. et pōt quis in ꝓprio facto petere inducias ad respondendum: vt.ff. de interro. act. qui interrogatur an heres sit. nā testis repellit⁹ &c. v.q.v.

tib⁹ ꝓbak post actā penitentiā ꝓprios gradus licite posse administrare, ꝛ ad maiores posse conscendere. Maria eīm soror Aaron post̄q̄ lepra percussa est, q̄ in Moysen murmurauerat: acta penitentia a peccato mundata est, ꝛ pristinā gratiā ꝓphetizandi recepit. Aaron[a] autē post conflatū vitulū etiā in summū sacerdotē consecratus est. Dauid[b] post adulteriū ꝛ homicidiū spiritū ꝓphetie recepit, et in ꝓprio gradu permansit. Achab quoq; post mortem Naburhevirī sanctissimi per penitēciam humiliatus, in regia sede remansit. Et vt pretereamus multa exēpla veteris testamēti, Petr⁹ negauit Christū, ꝛ postea princeps apostolorum factus est. Paulus Stephanū lapidauit[c], ꝛ tamen a deo in apostolum electus est. Multi quoq; ab hereſi ad vnitatem ecclesie reuertētes, in suis ordinibus sunt recepti: alij ꝯo ad episcopalē etiā gradum sunt promoti: vtpote Augustin⁹[d] ꝛ alij ꝯplures.

Item ex epistola Cyrilli ad Joannem antiochenum.

¶ De eodem. Palea.

Iohannes Chrysostom⁹ duabus synodis orthodoxor ep̄or fuit dijudicatus: sed iterū fuit restitutus. Marcellus ep̄s anchire galatie depositus fuit: sed postmodum ꝓpium recepit episcopatum. Asclepius dijudicatus a synodo, ecclesiam suam postea recepit. Martianus ep̄s andronopolites damnatus a papa Julio, recepit ecclesiā sui ep̄atus. Cyrillus ep̄s Hierosolymitanus depositus fuit: postea reconciliatus est eccl̄ie sue. Simili modo Dolocromium eiusdē ecclesie Hierosolymitane pontificem, Sixtus papa damnauit: et iterum ipse eum reconciliauit. Innocētius papa Fortunatuz ep̄m dānauit: sed ipse postea eum in ꝓpriū locū restituit ecclesie sue. Nicenum ep̄m a Felice papa damnatū Celasius papa successor illius reconciliauit: et ecclesie sue restituit. Leontius dum esset pb̄r depositus fuit: sed postea in antiochia patriarcha extitit. Grego. vero quartus papa Theodosium quem Eugenius ei⁹ anteceſſor pb̄rij honore priuauerat, sctē eccl̄ie seguine consecrauit ep̄m. Abbas nanq; ep̄s dijudicat⁹ fuit: ſz sancta synodus canonice suā illi restituit ecclesiā. Rotharduz vero ep̄m sancte Suessionensis ecclesie a synodo, cui Karol⁹ interfuit rex, condemnatum: et Stophidinū Placentinū episcopum merito reprobatum, Nicolaus papa ambos reconciliauit.

Q Ueritur ea Calixtus papa de hmōi scribit ita.

¶ Clerici post lapsum in suis ordinibus reparari possunt.

Onderet[e] vnusquisq; sermones suos: et quod sibi loqui non vult, alteri non loquatur. Unde bene sacra scriptura ait: Nō tibi[f] non vis fieri, alteri ne facias. Nos ēīm tpe⁹ indigem⁹ vt aliquid maturius agam⁹. nō precipitem⁹ cōsilia ꝛ opera nostra: neq; eor ordinē corrūpamus.

¶ Sed si aliq̄s lapsus quoquo modo fuerit: ꝛ portem⁹ eū, et fraterno coripiamus affectu: sicut ait btūs ap̄stus[h]. Si preoccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos q̄ spirituales estis, instruite huiuscemodi in spiritu lenitatis, alter alterius onera portantes: et sic adimplebitis legem Christi.

¶ Porro sanctus Dauid[i] de mortiferis criminibus penitentiā egit: ꝛ tamen in honore pmansit.

¶ Btūs q̄q; Petr⁹ amarissimas lachrymas fudit q̄ dn̄m se negasse penituit: ſz tn̄ ap̄lis permānsit. ꝛ dn̄s p' ꝓphetā pollicetur dicēs. Peccatoꝛ in quacūq; hora conuersus fuerit ꝛ ingemuerit, oīz iniq̄tatū ei⁹ nō recordabor ampli⁹. Errant itaq; qui putant sacerdotes post lapsum si condignam egerint pniam, dn̄o non posse ministrare[k]: ꝛ suis honoribus frui, si bonā deinceps vitā duxerint: ꝛ suum sacerdotiuz digne custodierint. Et ipsi qui hoc putāt non solum errāt, ſz etiā traditas eccl̄ie claues despicere videnť: de q̄b⁹ ꝛ: Quecūq; solueritis in terra, erit solutum et in celo. alioquin hec sententia aut domini nō est, aut vera est. Nos

f ¶ Quod tibi. in Thobia.

g ¶ Tpe. Nā ratio tpis mutat constitutionē: vt.xxxiij. distinc. fraternitatis.

h ¶ Apostolus. Ad galatas.

i ¶ Dauid. hoc exemplū nō cōpetit. naz nihilomin⁹ fuit dictū ei: nō edificabis mihi domum, q̄z vir sanguinū es.j. de cōse. disti.j. cap.j.et.j.q. vij.si quis omnē.

Dauid prohibitus est edificare.

k ¶ Ministrare. Dispēsative si crimē est manifestum: vel ipso iure si crimen est occultum. extra de temp. ordi.capi.vlti.

a ¶ Qui dormit.in peccato.
b ¶ Non adijciet.i.nō conabitur bene operando.
c ¶ Ut resurgat.per penitentiam.

Docere d se velle ꝓmittēs deo obligat

d ¶ Docuit.i.docturuꝫ se ꝓmisit: ꝛ sic eoipso q̄ quis promittit se velle docere, deo obligatur.sic.xxj. distin.in nouo. vbi silr arguit anacletus ex illa authoritate.

Dabo tibi claues .i.do in corpe mortali.et sic futurum ponitur.p presenti vt de cōse. dis.ij.in christo.ff.de ꝛebo.si gnifi. verum erit.

Psal. xl.

B.simile.xxiij.q.v. ¶.hinc notandum. ibi: da ꝛc.

psal.l.

e ¶ Misericordiam. Si enim in aliquo redarguendi sumus meritus est mie reddere rationem ꝑ crudelitatis. xxxv.q.ix. veniam.et.l.xxvj.qōne. vij.aliqant. et xj.qōne.iij.nemo.l. lxxxvj. di.non satis .l.j.q.viij. exigunt. ꝑ distinct. ix. sana quippe.

Excedēdū ē poti⁹ circa miam ꝑ circa crudelitatem.

Ibidē

¶ Et purgabit filios. ¶ Caſſuo. ꝓbat hiero. post peractam penitētiā sacerdotes posse deo placere, ꝛ sacrificare sibi sicut ante peccatum faciebant. Et hoc ꝓbat authoritate Malac. dicentis sacerdotes vete. testa. purgandos esse ꝛ colādos vt puri remaneāt sicut aurū ꝛ argentum., vt deo digne offerant. Ita ꝛ alij vt dicit Hiego. cuꝫ emendati fuerint poterūt offerre: et placebit deo sacrificium eorū sicut dies seculi ꝛ anni antiqui dño placuerūt.i. sicut añ peccatum dño placuerunt, ita ꝛ post peccatū emēdati placent, ꝛ placere debent.

Joan. viij. Ad roma. vj.

f ¶ Et purgabit. Verba malachie sunt. Ecce veniet dñs exercituum: ꝛ q̄s pōt cogitare diē aduentus ei⁹: ꝛ quis stabit ad videndū eū? Ipse enī quasi ignis conflans, ꝛ quasi herba fullonū: ꝛ sedebit cōflās ꝛ emundans quasi aurū ꝛ argentū: ꝛ purgabit filios leui: ꝛ colabit eos quasi aurū ꝛ argentū: ꝛ erunt offerentes dño iusta sacrificia: ꝛ placebit dño sacrificium iuda ꝛ hierusalem sicut dies seculi ꝛ anni antiqui.

vero indubitāter tā dñi sacerdotes q̄ reliq̄s fideles post satisfactionem dignam posse redire ad honorem credim⁹: testante dño per prophetā. Nūquid qui dormit⁸, nō adijciet vt resurgat ᶜ? Et prophetā Dauid penitentiam agens dixit. Redde mihi letitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me. Ipse nāq̄ post penitētiam ꝛ alios docuit ⁹, et sacrificiū deo obtulit: dās exēplum doctoribus sancte ecclesie, si lapsi fuerint, ꝛ condignā penitentiā deo gesserint vtrūq̄ facere posse, docere, et sanctificari. Docuit enim quando dixit: Docebo iniquos vias tuas, ꝛ impij ad te conuertentur. Sacrificium deo obtulit ꝓ se dum dicebat: Sacrificiū deo spiritus cōtribulatus: cor contritum ꝛc. Videns autem prophetā sua scelera mundata per penitētiā, nō dubitauit predicādo ꝛ dño libādo curare rectiā aliena. Mūdetur ergo homo a peccato, et gratia dei resurgit a lapsu: et in pristino manet officio iuxta p̄dictas authoritates. videat ne amplius cadat: ſz euāgelica sentētia in eo maneat, q̄ait. Vade, et amplius noli peccare. vnde Apostol⁹ ait. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt non obedialis concupiscentijs ei⁹. ¶ Sententiā quevetat misericordiā ᵉnō solū tenere fratres, ſz etiā audire, fugite: q̄ potior est misericordia oīb⁹ holocaustomatib⁹ ꝛ sacrificijs. I tē Hieronymus.

penitentes.

¶ In pristinum gradum post penitentiam reuocari possunt

¶ Et purgabit ᶠ filios leui. tēpus ᵍ eīn est vt iudiciū a domo ʰ dei incipiat. et alibi ⁱ scribitur. A sanctis meis incipite. In filijs autem Leui omnē ᵏ sacerdotale intelligit dignitatem. Si autem sacerdotes purgandi sunt et colandi, vt pūrū aurū remaneat et argentū: q̄d de ceteris est dicendū: q̄ cū emēdati fuerint ꝛ colati, tunc offerent deo iusta sacrificia: et placebit dño sacrificium eorū quod offertur pro Juda ꝛ Hierusalē: hoc est pro his qui dīm confitentur: ꝛ pacem ei⁹ mēte conspiciunt: sicut dies seculi, ꝛ sicut anni antiq̄ˡ: hoc est vt quomodo in principio ᵐ placuerunt deo, sic post peccatū ⁿ ꝛ penitentiā placere incipiant, cum omniū fuerint peccatorū sordes purgati.

I tem Hiego. Secundino.

¶ Lapsi reparari possunt.

Quia sanctitas tua req̄siuit vt tibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi authoritates scriberemus, dū dicis de hoc canonū diuersoum te legisse diuersas sentētias: als resurgendi, als nequaq̄ posse: ideo nos generales ſy nodos a Nicena synodo incipiētes, hāc cū reliq̄s q̄tuor ᵒ veneramur: q; ipsam sequētes ceteres in cunctis canonicis sentētijs vnanimiter cōcordāt: nos vero precedentes pfes sequmur: q; authore deo a sacra doctrina illoū non discordam⁹. A capite ᵖ traq̄s incipientes, vsq̄ in quartū ᵠ altaris ministrum hanc formā seruādā cognouim⁹, vt sicut mi-

S ¶ Tēpus enim est. ꝛc. Verba beati petri in epistola canonica.

h ¶ A domo.i. ſy cerdotib⁹. Omnia enīm mala a sacerdotibus processerūt, vt xxiij. q.vj. tranſſerunt.

i ¶ Et alibi. In ezechiele. ca.ix.

k ¶ Omnē. Arg. quod de vno dicitur, de omnib⁹ intelligitur: vt.lxj. distinc. miramur. et xxiij. questione.j. quodcunq̄.

l ¶ Antiqui. i. patres sancti.

m ¶ In principio, id est ante peccatum. Argumentū. proxi. ca.

n ¶ Sic post peccatuꝫ. immo plꝰ. ca. fidelios.

Quia sanctitas tua. ¶ Caſſuo. Secundūm intentionē ostendat cōtrarias authoritates de reparatione lapsorum quare supplicauit Hiegoio vt solueret ei has contrarietates: et scriberet sibi ꝑ diuersas lapsis virum possint post penitentiam reparari. Hiego. vero ei satisfaciens ostendit lapsos peracta penitētia posse in statum pristinum reduci, sequens concilia et antiq̄s patres. et hoc probat exemplis et rationibus ser.

o ¶ Quatuor. scilicet Constantinopolitana, Ephesina, Calcedonēsis, ꝛ Anchiritana: de qua habes.j.e.domino.

p ¶ A capite. id

q ¶ Usq̄ in quartum. i. subdiaconatum.

est episcopo.

a ¶ Ita etiam crimine. J. xxiij. q. j. non auferamus.
b ¶ Triticum. Id est penitentiam.
c ¶ Et fructum. Id est restitutionem.
d ¶ Gaudeo. Ideo dicit gaudeo, quia post penitentiā
pnia portat- fortior resurgit homo: vt. J. ea. fideliot. †
cat. e ¶ Xcix. Hunc
* scim numerū designan
hūc in- tur. Ix. ordines an-
relictū gelorū: de quibus
isto ma habes J. de pe. dis.
gis qs j. principium.
est i ec f ¶ In deserto.
tu nec id est in celo: quod
tur ido- diabolus p casum
parati- deseruit.
ucit: g ¶ Et prima. ar
gitur ō gu. q restituti pos
ver' iu sunt accusare et re
stificet stificari. arg. J. ea.
loquit ferrum. et ca. dño
quadā sancto.
simi- h ¶ Pauci. Dif-
tudine ficile ēm est contin-
vulga- nere: vt. xxviij. dis.
ri. Ite. de his. et. xxxiij. q.
Cōme v. qui sitit. nec ta-
re diffi- men ideo min⁹ de-
cile est. lictum est: vt. ij. q.
Luce j. multi. i fi. et. xxxij.
xv. b. qōne. vij. flagitia.
et licet istud sit na
turale, non tamen
excusat: vt. ff. ad. l.
aquil. si seruus. §.
si fornicatus.

Quid est ꝛc.
¶ Cas. Pro
at Ezeg. in hoc
cap. q prelati post
lapsum pacta pe-
nitentia, et officio
suo predicare pos-
sunt. et hoc probat
exemplo Ezechie-
lis prophete: qui
cum staret et vide-
ret similitudinem
quatuor animaliū
et quatuor rotaꝝ,
Apo. ij. a. cecidit i faciē suā:
et dñs dixit ei. Fili
hominis sta supra
pedes tuos, et lo-
quar tecum. Ja-
centi ergo in pec-
cato prophete di-
citur vt resurgat
Mat. xxvj. per pniam: et post
penitentiā ad pre-
dicādum mittitur.
Prelati sūt in pec
cato iacentes pre-
dicare non debēt:
sed eis per penitentiā resurgentibus predicabunt: sicut fecit propheta. Nam cum stant in peccatis supbie prelati: dignū est vt ad bona opera cōsurgant per penitētiā. Et nota q in predicta authoritate stare duplicater sumitur. Nam primo accipitur in mala significatione: postea in bona.

l ¶ Prophete. Ezechieli. Ezechie. ij.
k ¶ Stans. Hic stans accipitur in mala significatione, et prius in bona: et ita est hic argumē. q adnotatus variis modis potest exponere: sicut hec authoritas: Verbum caro factum est. vel illud: Veritas de terra orta est. quādoqs exponit. i. chs de virgine natus est: vt. xxxv. q. v. c. j. quandoqs exponitur. i. cōfessio de penitente. de peni. dist. j. quicūqs. Argu. cōtra. xxiij. qōne. vij. quod autē. Sed hec diuersa respectu.

Jurs vario mō pñt exponi.

Ezec. ij. a.

l ¶ Timore. seruili ex cū quo charitas dedignatur habitare. inducit tamē iste timor filialē, sicut seta filū: vt. J. de pe. dist. ij. si quis tantū.

Timor est duplex.

Errū. ¶ Gaius. Legit † Job: habet argentum venarū suarū principia: et locus est auro in quo cōflatur: ferrum de terra tollitur: et lapis calore solutus in es conuertitur. per hanc authoritatem vult Ezeg. probare q postqs prelati separatus est per penitētiam a peccatis, debet lucidus reputari: nec dz cōspici i eo id qd fuit, sed qd modo est: ad istar ferri, qd donec est sub terra, obscurū est: sz postqs separat a terra, fit lucidū et vtile ad secandū. Sic prelatus ad predicandum, et ad ꝑfida diuina declarandū.

* ad hoc s. e. data tua. ꝑf. sicut i. vbi de hoc. et xxiij. q. vj. vides. intra finē vbi ēt de hoc.

m ¶ Ferrum. Job cōtinetur ita: Hz argētū venarū suarū principia: et auro locus est in quo cōflat: ferrū de terra tollit: et lapis calore solutus in es conuertitur.

n ¶ Incipit. Argu. q post penitentiā reuertitur quis ad priores actus. ſi. xxxij. q. j. cum renunciatur. et. q. v.

preceptum.in fi.et.vj.qō.j.illi qui.z.E.ca.qz sanctitas tua.in fine.ff.de ediil.edic.quod ita. Arg.contra.lxj.distin.in sacerdotibus. Rñ.qz nunqz per penitentiā reuertitur res ad priorem statum. vt.xxxij.q.ij.admonere.z lxxxj.dist.romanus.z ca.si quis clericus.sed per dispensationem: vt.ij.qō. iij.§.notādum.in fi. Jo.nisi in occultis criminibus: vt ex de tempo.ordi. ca.viti. Bar.

a ¶ Qō non fuit, id est qualis non fuit: z sic nō est hic aliqua fictio iuris. Uel dic qz ius fingit eum esse nouū hoiem sicut baptizatū. xxvj.dist.c.j. de peni.distī.ij.§. romanos. z.c.quomodo. hSicu.exponliantes. alteratus tamē est.ij.qō.vij. §.q̄a ergo.sic fingit nō esse homicidam qui est homicida.xxiij.qō.v.si homicidium.sīliter fingit aliquem nō transisse qui transiuit: vt.vij.q.j.mutationes.et nō esse eām qui est eius: vt.j.q.vij.nō oēs. z ca.qui nec.z esse virginem q̄ nō est hgo: vt.xxxj.q.v. ꝓposito. z nō esse matrimoniū qō est: vt.xxx.q.v.aliter. Sed nūquid per tales fictiones preiudicabitur iuris veritati: ita vt non admittatur probatio in cōtrarium? videtur qz sic: vt ex de regularibus, vidua. Uidetur contra: vt ex de renun. sup eo. z.ff.qō metus ca.u. non est verisimile. z vna presumptio per aliam presumptionē tollitur.ff.de in integ. resti.l.diuus. Ego dico breuiter qz contra oēm presumptionem admittitur probatio: nisi vbi ius de iure aliquis nō tantum presumit, sed etiam certū quid statuit: nec multum appreciat illam distinctionem quorundam qz est quedam presumptio iuris: quedam hois: quedam nature: de quib⁹ habes extra de sponsa.is qui. qz lex dicit qz per fictionem iuris veritas non confunditur nec deletur: vt.C.de iure do.in rebus.in princ.

Probatio vtrū ꝫ psūptionez admittatur.

Alias fec⁹.ff. de reb. qui duos. ij.iij.et iiij.fm Zan.q hāc sententiā tenet h cū Joan.

Quam eraudiero. ¶ Casus. Probat August.in hoc cap.qz prelatus si dilatat peccata sua per penitentiam docere potest sicut prius. Et hoc probat auctoritate Esaie, que est in principio cap. z exemplo Dauid.

b ¶ Cum eraudiero. Elatas propheta. xxvj.cap.

Esus. ¶ Casus. Judei venientes de Egypto per desertum, cum viderent vrores suas valde saltidas ex labore itineris, abiecerunt eas: et superinduxerunt alienigenas: quod fecit Jesus filius Josedech sacerdos magnus: a quibus alienigenis compellebantur idolatrare: quas postea ad monitionem Esdre dimiserunt. De isto Iesu zacharias propheta vidit visionem quandam, quam recitat sic. Ostendit mihi dominus sacerdotem magnum Jesum coram angelo dei: non fuit. b ¶ Item August.

¶ Post cōdignā penitentiam pulsina recipiuntur officia.

Quam eraudiero b eos dabo eis virtutē spūs mei: et ipse bo eos iudicio meo et fortitudine. Aduertite in presenti loco posse docere aliquē post pctm, si tñ vitia pulsina pnia digna diluerit. Ait Dauid post adulteriū et homicidiū loquit in psal. Asperges me hyssopo, et mūdabor: lauabis me, z super niue dealbabor. nec sua tñ puritate contētus est, sed infert: Redde mihi letitiā salu. tui: z spū principali cōfirma me. Cūqz hoc fecerī: docebo (ait) iniquos vias tuas. ¶ Item Hieronymus.

¶ De eodem.

Jesus filius iosedech sacerdos magn⁹ q̄ in typo c aduentū precesserit saluatoris, q̄ nra pctā portauit, et satan, id est vror idolatra stabat a dextris eius: et Jesus erat indutus sordidis vestibus. Dixitqz angelus ad eos qui coram se stabant. Auferte ei sordida vestimenta, et date ei candida vestimenta. Et posuerunt super caput eius cydarim, induerunt eum candidis vestibus.

c ¶ In typo. Caduit alienigenis: sicut ꝑs ecclesiā.

d ¶ Sordidas⁹. Qz dimisit vror.

e ¶ Diabolus. Id est vror ydolatra coluit.

f ¶ Candida. qñ ad consilium Esdre reli quit illam. xxviij. questio.j.§. j.et.ij.

¶ Ontumaces ¶ Cas⁹. Quidam clerici cōmanionem fratrum e intrare ecclesiam contemnebant, officia sua penit⁹ negligentes. quesitū fuit in cōcilio Agathen. quam penā parī deberent. et respondetur qz puniri debent prout ordo permiserit: id est m iuxes sū pēdantur officio z de neficio: et eis pere grina communio tantus tribuatur. Minores ho acri⁹ puniantur: qui tamen si postea resipuerint et penitentiam egerint, in matrice ecclesia rescribentur: et in statum pristinum reuertentur.

Item ex cōcilio Martini pape. ¶ De eodem.

Esus filius iosedech sacerdos magn⁹ q̄ in typo c aduentū precesserit saluatoris, q̄ nra pctā portauit, et alienigenā sibi ex gentibus copulauit ecclesiam: tamē sm literam post sacerdotium fordidatus⁹ inducitur: astat diabolus⁸ a dextris eius: et candida⁶ illi deinceps vestimenta redduntur.

Item ex cōcilio Agathensi.

¶ Post penitētiā clerici correcti gradum suum et dignitatem recipiant.

Ontumaces clerici p ut dignitat⁹ ordo⁸ perniserit ab epo corrigātur: et si qui prioris⁹ gradus elati superbia cōtonem ⁱ fortasse contempserint, aut ecclesiā frequētare, vel officiū suū implere neglexerint⁵, peregrina ⁱ eis cōmunio tribuat: ita vt cum eos penitētia correxerit, rescripti in matricula ᵐ gradum suum dignitatemqz recipiant.

Item ex cōcilio Martini pape. ¶ De eodem.

g ¶ Prout dignitatis ordo. Alio esm modo sunt puniti clerici minorū ordinū, z alio maior: vt.xxxv.dist. omnia. z.xj.q.j.si qui clericoz. z.xij.q.ij.fraternitas.

h ¶ Prioris. Id est altioris.

i ¶ Communionem. i. nolunt esse inter alios.

k ¶ Neglexerint. Auferetur eis officiū et beneficium. Joan. per suspensionem. fm hug.

l ¶ Peregrina. que als dicit laica. ex de clec.ca.ij.

m ¶ In matricula. Sic.ij.q.j. nomen.

n ¶ Dignitatēqz. Si esm a vigiliis deest, auferendum est ei stipēdium: vt.xcj.dist.clericus. victum. sed si pcta tus p tres hebdomadas deest, per triēnium suspenditur. vel etiā si dieb⁹ solēnibus deest: vt.vij.q.j.si quis in ero. si p duos menses, priuat eccīa: vt.vij.q.j. presentat. nisi vēlis dicere hodie correctū: vt ex de cleri. non resi. er tue. Sed an possit repetere fructus postea cum reuertitur? nō videtur: vt.C.de re mili.l.j.lib.xij. aliquā spe restitutionis facilius delinqueret. vt.E.ca.dist.ca. Item qz pene non solent repeti.ff.de cōdi.indeb.pene. penā quam quis ex suo delicto prestitit, nō repetit. de pcu. qui ꝓpio.§. penā. Item hic z in seq.capi. videq̄ eps possit dispensare cū deposito. Nam z senatus restituit.ff.de postul.l.j.§. de qua aurē. et senatus equipatur principi.ff.de aqua pluv.arcend. qō principis. z ecclesia habet suum senatum: vt.xvj.q.j.ecclesia. arg.ad

hoc.xj.q.iij.episcopus.⁊.C.de epis.⁊ cle.placet. Arg.cōtra eſt de cleri.non reſi.ex rue.in fi. ⁊ dixi de hoc.ij.q.vj. ideo. Jo. So. cū depoſito ſolēniter ſolus papa diſpēſat:

Papa ſol⁹ cuz ſolēni depoſito diſpē ſat.

SVt de peni. diſt.vj.ca.j.in fi. B.

SIquis. ¶ Caius. Queſtum fuit in cōci. Wartini pape quam penaz deberet pati preſbyter vel diacon⁹ qui in caſu illicito calicem vel libtum eccleſie alienat: et reſpondet q̄ non debet haberi in ordine clericoruz vel debet ab adminiſtratione cauſe remoueri. in iudicio enim epi dimittit ſi cum eo voluerit diſpenſare.

Epūs in hereſi diſpenſat.

a ¶ Judicio tamen epi. hic ergo pmittitur epō diſpenſare in ſacrilegio: et ſic in hereſi. vt.j.ea.pbr̄os qui. et in occultis etiam magnis.j.e. de his ſo. et hoc verū eſt niſi ſit enorme ſacrilegium: vt.xij.q.ij.de viro.

¶ Quoniō. ¶ Hec eſt tertia pars huius diſtinctionis, in qua concordat iura: et dicit q̄ qui vere penitent, poſſunt reparari: et qui ficte penitent non ſunt reparandi: hoc pbat detem authoritatib⁹, Jo.de ſan.

pe.xl.

¶ Calue. Probauit ſupra Statianus q̄ lapſi reparari non poſſunt: poſtea pbauit contrarium. Nunc vero ponit ſolutiones dicens q̄ illi qui agunt ficte penitentiam non odio criminis, ſed timore vilitatis, vel affectione honoris: nō debent reſtitui. ſed qui vere penitentiam agunt, reſtitui poſſunt. Et hāc ſolutionem probat per ſequentia capitula vſq; ad .¶. quicunq.

iij. pe.

UT cōſtituere. ¶ Cal.

Queſtuit Bonifa. ab Aug. Ire in eccl'ia ſit ſtatutum vt clerici poſt pniam de criminib⁹ non pmoueant, vel deijciantur, vel non reuocentur. Et rn. Augu. q̄ hoc non eſt conſtitutum propter deſperationem indulgentie: id eſt q̄ eccleſia diſpenſare non poſſit: ſed propter ficte penitentes eſt conſtitutum: vt depoſita ſpe temporalis altitudinis, non ſuperbe ſed humiliter agerent penitē tiam. et licet poſſint reparari poſt lapſum, vt Dauid et Petrus: non tamen canones qui prohibent reparationem, inutiliter ſunt cōſtituti, quoniam facti ſunt .p. pter ficte penitentes: vt ꝫ varia genera moiboꝝ varias medicinas inueniret: rigor quorum canonum non eſt ſeruandus vbi multitudo eſt in cauſa.

SIquis ꝓbr̄, aut diaconus, aut ſubdiacon⁹ inuentus fuerit aliquid de miniſterijs eccl'ie venūdaſſe: q̄ ſacrilegiū cōmiſit, placuit cū in ordinatione eccl'aſtica nō haberi. In iudicio tn epi ⁸ dimittendus eſt, ſi in ſuo debeat recipi gradu: q̄ multotiens hoc ipſum q̄ de ſacroſancto altario cōtaminatū eſt, in epiſcopi poteſtate dimiſſum eſt.

Item Auguſtinus ad Bonifacium. Palea.

BEne valet ſacerdos reſtitui ad honorem ſuuz poſt peractā penitentiā: licz in hoc diuerſi diuerſa ſentiāt, dicētes non poſſe reſtitui ad honorem: ſed ſic dictū eſt, ꝓpter ſimulatas penitentias quoꝝdā, ⁊ propter affectatas honorum dignitates.

Item Auguſtinus. Palea.

SAcerdos q̄dez ſi cadit, valet ⁊ hꝫ reſtitutionis locum poſt dignam peractam penitentiā in honorē ſui: ꝓpheta atteſtāte q̄ ait. Nūquid qui caditnon adiiciet vt reſurgat: Et beatus Gregorius hoc dicit ad Secūdū epm incluſum amicum ſuum. Etiā ab ipſo ꝓphera in hoc argumentū habem⁹: q̄ cū poſt peractū adulterium, ⁊ homicidiū perpetrauit: tamen poſtea pacta digna penitētia p dei gratiā ad puſti num officium reſtituitur.

Quomodo igitur huiuſmodi authoritatū diſſonātia ad concordiā reuocari valeat, breuiter inſpiciam⁹. Sunt tn q̄dam quos nō odiū criminis, ſed timor vilitatis ⁊ amiſſio propij gradus, ⁊ ambitio celſioris ad penitētiā cogit. hos ſacri canones irrecuperabiliꝫ deijciūt: q̄ q̄ ſimulatione penitētie vel affectione honoris a deo nō ꝓſequūt veniā, nec ab eccl'ia reparationē merent. Unde Auguſtin⁹ ſcribit ad Bonifaciū.

¶ Quare conſtitutū eſt in eccl'ia ne poſt penitētiam quis ad clericatum redeat.

UT cōſtituerent in eccl'ia ne quiſq̄ poſt alicuius criminis penitētiā clericatū accipiat, vel ad clericatū redeat, vel in clericatu permaneat, nō deſperatiōe ᵇ indulgētie, ſed rigore ᶜ factū eſt diſcipline: alioquin contra claues eccleſie datas diſputabit: de quib⁹ dictū eſt. Quecūq; ſolueritis ſuper terrā, ſoluta erūt ⁊ in celo. Sz ne forte etiā de ceteris ᵇ criminib⁹ ſpe honoris eccleſiaſtici animus intumeſcens ſuperbe ageret penitentiā, ſeueriſſime placuit vt poſt actā penitentiā de damnabili crimine nemo ſit cleric⁹: vt deſperatione tēporalis altitudinis medicina maior ⁊ verior eſſet humilitaſ. Hā ⁊ ſanct⁹ Dauid de criminib⁹ mortifer⁹ egit penitētiā, ⁊ tn in honore ſuo pſtitit. Et beatū Petrum qn̄ amariſſimas lachrymas fudit, vtiq; deum negaſſe penituit, ⁊ tn apl's pmānſit. Sz non ideo ᶜ optnanda eſt ſuperuacua poſteriorum doctorum diligentia: quia vbi ſaluti nihil detrahebatur ᶠ, humilitati aliquid ᵍ addiderunt ᵇ, quo ſalus tutius inueniretur. Expert⁹ credo aliquorum fictas penitentias per ⁱ affectatas honorum potentias ᵏ. cognt enim multas inuenire medicinas multorum experimenta ˡ morborum: verum in huiuſmodi cauſis vbi per graues diſſenſionum ſciſſuras nō hu-

Wat. xvj.c.

b ¶ Non deſperatione. id eſt ob hoc q̄ eccleſia deſperet ſe poſſe reſtituere tales.

c ¶ Sed rigore. hic manifeſte colligitur q̄ canones qui dicunt lapſos non eſſe reparandos vel reſtituendos: de rigore loquuntur.

d ¶ Etiam de ceteris.i. de omnib⁹. noie enim ceterorū oēs intelligūtur. ff. de verbo. ſignī. ceterorum.

ij. Reſ. gū.xj.

Wat. xxvj.g

e ¶ Sz nō ideo. quaſi dicat ꝫ poſſint reſtitui aliqui fm rigorem.

f ¶ Nihil detrahebatur. i. vbi non timet periculum.

g ¶ Aliqd. i. rigorem vt nō reſtituerent, vt ſic fierent magis humiles.

h ¶ Addiderūt. ſcilz vt non poſſint reſtitui.

i ¶ Per. Id eſt ꝓpter.

k ¶ Potentias. i. dignitates.

l ¶ Experimenta.

ste.xxix.distinc.sciendum. vel aliter vt quandoq; fiat restitutio, quandoq; non.

a ¶ Strages. ℨ.xliij.dist.confessationes.

Dispensatio q̃q; ẽ debita.

b ¶ Detrahendū est. hic habes q̃ dispẽsatio q̃q; est debita. ſ. vbi strages multorū iacet: ⁊ alibi. vt.xlv.distin. licet. et.j.q.vij. dispensationes. ⁊.xj.q.iij.plerūq; xxiij.q.j.nobi.in fine.⁊.j.ea. considerandū, cum eñ dispensatio sit quasi quedam misericordia: et est certū q̃ quilibet teneť esse misericors: vt.lxxxvj.dist.nō satis.et licz debita sit: tamē pti non poteſt, sicut episcopatus debetur bono, et tamen nō poteſt cum petere: vt.vij.q.j. q̃ episcopatū. quandoq; autē prohibetur dispensatio: vt j.qō.j. erga. ⁊.ℨ.e. miror. q̃q; etiam permittitur dispẽsatio: vt.j.ea.dño. et.ℨ.ea.ſi q̃s p̃byter. Et nota q̃ aliud est rigor: aliud est ius, aliud dispensatio. Rigor est q̃dam excessus iuris, et quedam austeritas facta ad terrorem. ſm quod dicit canon q̃ penitentia imponit cõtrahenti secundas nuptias: vt. xxxj. q.j.ca.hac ratione. et ca. precedenti. et q̃ cõmunio non est danda etiam in fine vite his qui defecerunt in accusatione clericorū, hoc est episcoporum: vt.ij.q.iij.ſi quis episcopum. ⁊ rigor nõ est seruandus nisi vbi timetur exemplum mali: vt.xlv. distin. sed illud. quandoq; tamē rigor est idem quod subtilitas iuris: vt extra de reſti. ſpo. in literis. et extra de cã mut. nouo. ope. nun. intelleximus. Dispensatio est idem quod iuris relaxatio: ⁊ ea non est vtendum, nisi sit necessitas vel vtilitas: vt.j.q.vij.tali. Jus autem media strata incedit inter rigorẽ et dispensationẽ. ff. de iur. om. iud. qui iurisdictioni. et. xxxiij.q.ij. legatur.

Rigor, dispensatio, et ius differūt.

¶ Et dic q̃ iuris rigor ex cã multiplici mitigat vt not. ẽ ó ſẽ. excom. pueris. Archi.

c ¶ Maioribus. Sic dist.iij. denique.

d ¶ Cleri romani. vel cornelij pape.

e ¶ Cypriano. In chronicis non inuenit q̃ aliquis papa dictus fuerit cypr̃anus: tamē q̃ fuit papa, habes.j. ea. de eo tñ. sed forte hic ⁊ ibi est mendosa litera.

Absit. ¶ Casus. Cypr̃anus suasit Cornelio pape vt novatianos ⁊ ſcismaticos facile reciperet. sed respondet Cornelius. Absit vt eos recipiamus tam p̃phana facilitate, cum adhuc iaceant in peccatis, ⁊ quotidie cadant de pcto in pctm: quia per hoc daretur eis et aliis occasio delinquẽdi. nñ prelatus qui omissa penitentia delinquentib⁹ parcit: nõ curat: sed potiꝰ occidit.

f ¶ Vigorem. i. rigorem.

g ¶ Fidei. i. discipline.

h ¶ Sed etiam cadant. vlterius.

i ¶ Ruine. i. eueniſt ruẽtes fratres.

k ¶ Properata. Quia que communiter in deum, remitti nõ possunt ſine penitentia: ⁊ q̃ facilitas venie, incentiuum tribuit delinquendi: vt.j. xxiij. quesitone. iij. ſi is qui. et cap. eſt inuita.

l ¶ Intercepta, id est dimiſſa.

Si quis. ¶ Casus. Cypr̃anus reprehendit predecessores quosdã prefectos romanos qui ad mandatum aliquorũ martyrum id est eremitarum ⁊ religiosorum virorum eas impetrationibus remittebant penam peccatorum. et dicit q̃ ſi q̃s hoc faciat, pronocat deum ad iracundiã contra delinquentes. Item ostendit q̃ ſi martyres precipiant ea que ſcripta non ſunt clara, facienda ſunt: quia non ſunt contra deum ſed vt dispensetur cum eo qui vere petit, et non ficte. Si vero precipiant ea que ſcripta non ſunt, expectandum est donec probentur ea deo placere: quoniam non ſtatim concedit deus quod poſtulat martyr: ſicut moyſes non ſtatum impetrauit veniam peccatorum populorum.

Item Jsidorus ad Massanũ episcopum.

¶ Qui sunt reparãdi post lapsum, vel qui non.

Jqs ꝓpostera festinatione temerarius remiſſionem peccatoꝝ cunctoꝝ putat se dare posse, aut audet dñi p̃cepta rescindere: non tñ nihil prodeſt, sed obeſt lapsis, quocasse eñ ira dei est, nõ seruasse sententiã: nec misericordiã piiſſimi dñi deprecari, ſz contẽpto dño de sua facilitate presumere. ⁊.j. Mandant eñ aliq̃ martyres fieri: ſz ſi iusta, ſi licita, ſi non contra ipſum dominum ac dei sacerdotes sunt, faciẽda sunt. ¶ Si obtẽperãt, facilis ⁊ pia cõfessio, ſi penitẽtis fuerit religiosa moderatio: mandãt martyres aliqua fieri: sed ſi ſcripta non sunt in lege dñi que mandant, ante est vt ſciamus illos a deo ipetraſſe que poſtulãt: ⁊ tunc facere qõ mãdãt. Neq; eñ statim videri q̃ potest diuina maieſtate cõceſſum qõ fuerat humana pollicitatione, pmiſſum. Nã Moyses pro peccatis populi petijt: nec tamen peccantib⁹ veniam a deo cum petiſſet accepit.

Jsidorus. ¶ Casus. Jsidorus dicit q̃ ſi aliquis ſcripta ſua ſuppoſuerit, et ſub nomine alterius ſcripſerit, ſi ſcripta ſua ſunt vera, et ſi ſcripta alterius ſunt vera, ſi ſcripta ſua ſunt falſa, et ſi ſcripta alterius ſunt falſa, ſi ſcripta ſua ſunt vera, et ſi ſcripta alterius ſunt falſa, ſi ſcripta ſua ſunt falſa, et ſi ſcripta alterius ſunt vera, ſi ſcripta ſua ſunt falſa, et ſi ſcripta alterius ſunt falſa

per quem fac.l.j.§.j. Non obstat.xviij.q.j. quid culpat. vel in dubio obeditur: quia tbi loquitur dum prelat⁹ precipit quod est dubium: hic de martyribus qui non erant prelati.xxvj.q.v. nec mirum.

Domino sancto. ¶ Carus. Massanus epus inuenerat in concilio anchiritano⁹ lapsi in fornicationez post penitentiam poterant restitui. Alibi inuenerat eos non esse restituendos: et ideo rogauit Isidoruz vt hanc contrarietatē ei solueret. Et respondet q illi qui vere penitent, ad gradum pristinū restituuntur z honorē. q̄ vero ficte penitēt, nō restituuntur. Sz an thoritates Ezechielis et Joan. Euangeliste. In fin. dicit q vbicunq; inuenitur discors concilio rum sententia, illa suscipiatur que est antiquior et potior pietate. id est misericordior.

a ¶ In epistolis. Massanus rogat Isidor. vt solutionem canonum contrariorū circa restitutionem lapsoruz ei rescriberet.

b ¶ Vendicare. i. defendere. sic etiaz econtra ponitur.

c ¶ Superstitiosa. §. viij. dist. q̄ iure.

d ¶ Necesse. Ex hoc verbo necesse z ex illo verbo precipiūt, quod supra ponit, patet dispēsationem q̄nq; esse debitam: † vt. s. e. vt cōstitueretur. et sic patet q episcopus peccat si non dispensat vbi patet ratio dispensandi: vt.xxxiij. distin. fraternitatis. arg. q.q.v. ēpto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis. arg. vt fiat dispensatio: vt extra de iudeorum patro. nullus licet non possit peti iure actionis: sicut potest dici de eleemosyna pauperi debita. xiv. distinctio. sicut.

e ¶ Antiquitatem. i. mores antiquos.

Epus quis peccat si non dispēsat.

† Ad hoc. j. xvij. q. j. nōli. vbi de hoc. et Tea. si dix. q cum superiore agi. vbi dicit. arg. Te. cōsentio: vt extra de iuderan. dum. Arbi

Omino sancto, meritisq; beato, fratri massano epo Isidorus epus salutē. ¶ In epistolis[a] venerabilis fraternitas tua innotuit, vcz q in canone Anchiritano.xix. legitur post lapsum corporalem restaurandum honoris gradū post penitentiā: alibi legitur post huiusmodi delictū nequaq̄ reparandū antiq; ordinis meritum: hec diuersitas hoc modo soluitur. Illos em̄ ad pristinos gradus redire canones precipiūt, quos penitentie precessit satisfactio, vel digna peccatoruz confessio. At contra hi q̄ neq; a vitio corruptionis emendant: atq; hoc ipsum carnale delictū q̄ admittunt, vēdicare[b] quadam superstitiosa[c] temeritate nituntur: nec gradum vtiq; honoris, nec gratiā recipiūt communionis. Ergo ita est determinānda sententia: vt necesse[d] sit illos restaurari in locū honorz q̄ per penitētiā recōciliationē recepisse meretur diuine pietatis. ¶ Hi em̄ non immerito sequuntur adepte dignitatis statū, qui per emendationem penitentie recepisse noscunt remediū vite. Jd autē ne forte magz sit ambiguū, diuine authoritatis sententia cōfirmet. Ezechiel quidē propheta sub typo preuaricatricz ¶ Jerusalē ostēdit post penitētie satisfactionem pristinū restaurari posse honorē. Cōfundere (inq̄t) o iuda, z ponta ignominiā tuā. et post paululū. Et tu (inq̄t) z filie tue reuertimini ad antiqtatē tuā. Q. d dixit cōfundere, ostēdit post op⁹ peccati debere quēq; erubescere: z post confessionē p admissis sceleribus verecundā frōtē humo p stratā demergere, p eo q̄ digna confusione perpetrauerit opus. Deinde precepit vt post ignominiā z detectionē sui nominis siue dignitatz reuertat ad suā antiqtatē[e]. Ergo dū qz post op⁹ confessionis sue confunditur, atq; ignominiam[f] portans, depositionē[g] suā cū humilitate luget, reuocari fm̄ pphetā ad priorē statum potest.

¶ Jtē Joānes euāgelista angelo Ephesi ecclie inter cetera quedā similia scribit. Memor esto vnde ceciderisz et age penitētiā: z prima opera fac: alioquin veniam tibi, z mouebo candelabrum tuum de loco ei⁹. Ecce inquātū valuit cōcilij anchiritani antiquam plane z plenā authoritatē sacris testimonijs explanauit, ostendens cū posse restaurari in priorio gradu qui per penitētie satisfactionem nouerit priora delicta deflere. Qui vero negligit, nec luget q̄ gessit, z lugēda sine vllo pudore religionis, vel timore diuini iudicij cōmittit; eū nullo modo posse ad pristinum gradū restaurari cognoscas. In fine autem huius epistole hoc adijciendum putaui, vt quotiēscunq; in gestis conciliorum discors[h] sententia inuenitur: illius cōcilij sentētia magis teneatur cui⁹ antiquior[i] et potior extat authoritas.

Quicunq; igitur prio crimini bus suis digne deo penitentiā

[a] Infamiā pt tolere.

[b] De hoc le. z not. ē. contumacos.

[c] Jdez Jo. de fan. qui approbat istā totam glo. Canon canoni an piudicet.

[d] Videas q̄ le. z no. xvij. di. q̄m quidē. Apo. ij. b.

[e] et me ij⁹. xxv. q.j. violatores z.j.c. pri. i pn. et.j.e. si ille. ar.

[f] ¶ Atq; ignominiā. Ex hoc verbo, z ex illo verbo, depositionē, est arg. q̄ epus potest deponere et infamem restituere: † quia ignominia idem est quod infamia: vt ff. de his q̄ no. infa. l.ij.§. ignominie. z sic patet q̄ potest tollere infamiam: quod concedo ‡ vbicunq; potest dispensare: vt dicti. ij. q.iij.§. hinc colligitur.

[g] ¶ Depositionē id est suspensionē. ‡ sic. xlvj. dist. nec clericus.

[h] ¶ Discors. Nō ille illa sententia est potius sequēda q̄ maiorem continet pietatē z vt. lx. dis. sana. licet enim canon apostolorum ponat fit, quia antiquior sit aliis canonibus: tamē pro iudicat ‡ ei per posteriores: vt. lxxij dis. presbyter. idez pz in canone hieron⁹. vt. xxvj. dis. deinde. et ca. acutius. Item quādoq; piudicat ille canon qui non est potior: vt. xxv. q.j. cōtra statuta. quod ergo dicit hic, intelligē cum ambe cōstitutiones sunt particulares et locales: et de illis loquitur ca. xix. dis. in canonicis. Sz si ambe sunt generales, sēper posteriori piudicat: vt extra de cogn. spi. ca. j. ff. de legi. non est nouū. Sed qualiter prefertur vnus canon alteri: cum omnes sint promulgati in stinctu spiritus sancti. xvj. q.iij. nemo? † Rñ. q̄ duo canones possunt esse contrarij: z tamē vterq; est iuste institutus. quod cū vn⁹ statuit z iuste, alter contrarium potest statuere, z iuste. lxij. distinct. §. verum. et extra de consang. et affi. nō debet.

[i] ¶ Cuius antiquior. Si ambo sunt equalis pietatis. xix. dist. in canonicis.

¶ Quicunq;. ¶ Casus. Concludit z̄ta. ex suprādictis breuiter epilogando solutionez que est supra in §. quo-

modo. Sed huic solutioni obiicit cap. sequens & alia vsq; ad .§. sed illud.

SIquis. ¶ Casus. Diuiditur in duas partes. In prima parte probat homisidaq; si aliquis clericus fuerit in adulterio deprehensus, vel convictus, vel confessus: non potest ad suum honorem redire. Et hoc probat per verba nicen. concilij. ccc. et xviij. episcoporū: & reprehendendo derident eos qui dicebant rigorem non esse seruandum circa delinquētes. In secunda ibi, Qſ si eos dicit q; si clerici delinquētes vere penitent, restitui possunt exemplo dauid. Si vero non resipiscunt nō est eis indulgendum, cuz deus nō indulgeat: et si eis falso indulgeam[a], in die iudicij dicturi sunt contra nos q; nos non debuissemus eis indulsisse, nec permisisse eos in delictis pter blanditias pmanere vel minas eorum. Et nota q; prima pars facit contra solutionem Gra. sed secunda pro eo.

† Cōc. cū hoc ter. i.l. si adulteriuz, cuz ibi nota. p Bar. ff. d adul.

a ¶ Si quis diacon[9]. Prima pars ca. facit contra solutionem Gratiani: idem facit prea in secunda parte que incipit ibi: q; si eos.

b ¶ Ecce. vsq; ad hūc locū sunt verba nicen concilij.

c ¶ Ccxviij. ergo videtur q; hoc sit statutum nicen concilij cui tot interfuerunt: vt .xv. distin. canones. licet damasus papa de. ccc. tantum loquatur. r. quest. j. hanc consuetudinem. sed minor numerus non excludit maiorem.

d ¶ Deprehensi. Aliquo sequentium modorum. Videtur ergo q; sola deprehensio sufficit: vt hic & .lxxxj. distin. presbyter. & habes .j. ea. de his. sed non est ita, nisi obtulerint: authoritate Gregorij, & Augustini, & Hieronymi, & Isidori, gradum pristine dignitatis recipere possunt. Qui autē nō odio criminis, sz timore vilitatis, vel ambitione dignitatis vel honoris falsa deo penitentias offerunt, in pristini honoris gradum reparari minime poterunt.

Ad obiectum illud Homisidę pape, qui scribit oib[9] epis per vniuersas prouincias.

¶ Diacon[9] aut presbyter in adulterio deprehensi reparari non possunt.

SIquis diaconus[a] aut presbyter post acceptā benedictionem leuiticam cum vxore sua incōtinens inuenitur, ab officio suo abiiciatur. † Ecce[b] manifeste ꝓstat, q; ſm titulos antiquoꝝ patrū sancto spiritu suggerente cōscriptos, et ſm sentētias. cccxviij. [c] eporum ꝯs gallicani canones continere videnť, clericiin adulterio deprehēsi[d], aut ipsi confessi, aut ab alijs cōuicti, ad honorem redire nō possunt[e]. sed q; forte non desunt quibus p nimia pietate [f] suprascripta sanctoū patrū seueritas minime placeat, sciāt se. cccxviij. epoꝝ q; & reliquos statuerunt canones, sententias reprehendere vel dānare. sed q; forte maior est in illis pietas ꝙ in supascript[ſ]. cccxviij. epis: maior est in illis misericordia ꝙ in sancto[s] Joāne papa: maior charitas ꝙ in reliqs sanct[ſ] sacerdotib[9] q; hoc exemplo remedia[h] ecclesiarum suis definitionibus deliberauerunt. & ideo aut pfint conuicti vel confessi: vt sequitur .j. ij. q. j. nos in quib⁹. & .xij. q. j. non dicatis. Vel intellige deprehensi ita q; ſ tum sit notorium ex facti euidentia: † vt extra de cōpa. clerici. & mul. tua. tales enim qui in maleficio publice deprehenduntur, sine iudicio damnantur: vt. C. de defen. ciui. l. defensores. & lex. vij. est.

e ¶ Nō possunt. De iure.

f ¶ Pietate. iro. dicit nice loquitur.

g ¶ In sancto. .s. ea. miror.

h ¶ Remedia. id. est penas contra illos qui non seruāt statuta.

i ¶ Aut omnib⁹. Arg. q; qui vnū statuto contradicit, omnibus contradicit. sic. .s. .iiij. distin. de penitentia. & distinc. v. fratres. & extra de regu. iur. desseat. de consecra. distinc. ij. comperimus.

k ¶ Et inimicos. Nota q; eo ipso q; aliquis non obedit prelato, efficitur inimicus: vt. xxiij. q. j. quoniā vetus. & si dō preposteratio est adulari.

l ¶ Palpare. id est adulari.

m ¶ Deberem⁹. Not. dispensationem esse debitam vt supra eadem vi constituerentur. & xj. questiōe. iij. plerunq;.

n ¶ Digna. Qs nulli facit. xxiij. q. ij. ligatur.

o ¶ Dimiserit. Non enim tam cito dimittit deus sicut sacerdos absolut. de penit. dis. quem penitet.

p ¶ Dicturi. Nil quid voce loquentur, cum apostol⁹ dicat q; tpe lingue cessabunt: licet propheta contrarium dicat. Exultabōnt dei in gutture eorum. Sed quic quid sit, tunc nullus accusabit alium. & ſ. questione

q ¶ Indulgemus. i. indulsimus.

sed sola conscientia accusabit quemlibet. & .ij. questione .iij. aliorum.

a ¶ Permittimus.id est permittimus.
b ¶ Quia vno. scz achor. viij.q.j.audacter.J.j. q.iiij.S. item peccato achor. Jo.
c Ucūq; ¶ Diuini.i.ecclesiastici.
d Q ¶ Difficile. Tale difficile habes.xlvij.dist. quāuis libet. alias ponitur pro nō.ij.q.vj. S.biduum. versi. si aduersus. et.xlvij.dist.c.fi.
Ui sub gradu. ¶ Cal. Aliqtis exlidēs in gradu facer dotali mortaliter peccando cecidit. dicitur q iste talis debet esse contentus baptizare: communionē infirmis dare: celebrare: sed ad superiores ordines non ascendat: vel diuina officia celebrabit tanq̄ clericus, sed non sacrificabit. Alia litera habet. Qui cecidit a gradu.
e ¶ Sub gradu. id est in gradu.
f ¶ Baptizare. scz nonne istud laico cōceditur: vt.j.q.j. quod quidā? Sed dic q iste potest solenniter baptizare: quod laic⁹ nō potest: vt.lxxxj.di. si diaconus. Item obijcitur q si iste potest baptizare, ergo z sacrificare: vt dicit hieronymus.j.q.j. sicut christus⁹. Sed ibi loquitur de adhuc tolerato.
g ¶ Ministrare. Sed non celebrare. Uel dic q pōt remanere in officio sacerdotali: sed non potest esse episcopus.
Presbyteros ¶ Cal⁹. Dicitur i tres partes. In prima loquitur de quibusdam presbyteris z diaconibus qui coacti coactione conditionali demonibus immolauerunt de quibus questium est quomodo debeant puniri. et respondet: presbyteri z diaconi qui coacti fuerunt coactione conditionali, si vere penitet eos fecisse, et postea fideliter et non ficte paganos impugnauerunt: honorem suum retineant: sed in suis officijs nullo modo ministrent: nisi episcopus la bonis eorum postea consciis cum eis duxerit dispensandum. In secunda parte que incipit ibi, qui autem fugientes: dicitur q illi qui fugientes comprehensi sunt, et coacti coactione violenta demonibus immolare: nec peccauerunt: et nullo modo sunt puniendi: nec laici, ppter hoc debēt a promotione repelli. In tertia parte quē incipit ibi, De his autem: dicitur q illi qui sponte hoc fecerunt, sicut factū fuit sub tyranno licinio, admitti debent ad penitentiam z communionem ecclesie.
h ¶ Qui immolauerūt. Coacti conditionaliter.
i ¶ Inierunt. scz superbie causa.
k ¶ Et non ex cō pacto. id est figmento.
l ¶ Honorem. scz beneficium.
m ¶ Offerre. id est officium nō retinēt.
n ¶ Fungi. hic dispensatur in beneficio: sed non in officio: vt extra de cleri. pugnā. i. duhenric⁹. z J.ea. dist. studeat.
o ¶ Nec calicem. Ante cōfectionem quia post cōfectionem non est eis licitum offerre. z sic non est cōtra. xciij. dist. peruenit.
p ¶ Penes. hic patet q episcopus dispensat in heresi, et cum schismatico: vt.J.ea. vt cōstitueretur. non tamen cum excōmunicato ministrante. xj. questio. iij. si quis episcopus.
q ¶ Per necessitatem. famis. immo potius debent mori fame, q̄ vesci idolothytis. xxxvj. questione. iiij. sicut satius. et.J.xxxij. questio. v. ita ne. Uel vocat hic necessitatem coactionem.
r ¶ Propter cautelam. Quādoq; enim ad cautelā imponitur alicui penitentia: vt.xxxiiij.q.ij. in lectum.

cāda augere pmittim⁹ r: z non recordātes illud qđ in veteri testamēto scriptū est, q: vno b peccāte, cōtra oēs ira dei deseuit. Item Hieronymus.
¶ Difficile est post lapsuz ad priſtinum gradum redire.
Quicūq; dignitatē diuinī c gradus nō custodierunt: cōtēti fiant animā saluare. Reuerti em̄ in priſtinū gradū post lapsum difficile d est.
Item Basilius.
¶ Lapsus post penitentiam altario tantum ministret.
Qui sub gradu e cecidit post penitentiā, contentus fiat baptizare f: cōmunionē infirmis dare: z altario tantummodo ministrare g.
Item ex cōcilio Anchiritano.
¶ De sacerdotibus, diaconibus, vel laicis qui idolis thurificant.
Presbyteros q̄ immolauerint h, z postea iterz certamē inierūt i: si ex fide lucrati sunt, et non ex compacto k ad ostentationē vt offerrēt ipsi ferunt: hos placuit honorē l q̄ dē sedis ppue retinere: offerre aūt m illis, z sermonē ad populū facere, aut aliquibus sacerdotalib⁹ officijs fungi n nō liceat. Diaconi similiter q̄ immolauerūt, postea vero iterū reluctati sunt: alis quidē honorē habere oportet: cessare aūt debēt ab omni sacro ministerio: ita vt nec panē nec calicē o offerant, nec euāgelium pronuncient: nisi forte aliqui episcopor conscij laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis voluerint eis amplius tribuere vel adhibere. penes p ipsos ergo de his erit potestas.
¶ Qui aūt fugiētes comprehēsi sunt, vel a domesticis traditi, vel adēptis facultatibus sustinuere tormenta: aut in custodiā detrusi, pclamauerunt se xpianos esse: z eousq̄ astricti sunt, vt manus eorū comprehendētes violenter attraherēt, z funestis sacrificijs admouerent, vt aliqđ polluti cibi per necessitatē q sumere cogerent: in oīi dejectiōe z habitu z hūilitate vite fidē confitentes, hos velut extra delictū cōstitutos, a cōmunionis gra nō phiberi decernimus.
¶ Si vero phibiti sunt ab aliquibus: propter cautelā r amplioꝛem vel propter quorundam ignoꝛantiam statim recipiātur. ¶ Hoc autem similiter z de clericis z de laicis obseruare cōueniat. ¶ Perquisitū est aūt er illud, si possunt etiā laici q̄ in has necessitatis angustias inciderunt: ad clericatus ordinem promoueri?
¶ Placuit ergo et hos tanq̄ qui nihil peccauerint, si precedens eoꝝ vita probauerit: ad hoc officiū puehi. ¶ De his autem qui negauerunt preter necessitatem, aut preter ablationem facultatum, aut preter periculum, vel aliquid huiuscemodi (quod factum est sub tyrannide licinij) placuit scē synodo, cuius humanitate, pbentur indigni, tamen eis

ri fame, q̄ vesci idolothytis. xxxvj. questione. iiij. sicut satius. et.J.xxxij. questio. v. ita ne. Uel vocat hic necessitatem coactionem.
r ¶ Propter cautelam. Quādoq; enim ad cautelā imponitur alicui penitentia: vt.xxxiiij.q.ij. in lectum.

s ¶ Ens potenti one ordinis: qđ non potest laicus. Jo.8 f. ¶ dispē satiue. pug. ¶ Scds būcitel lectum potest officere corpus chi z alis facere et ea sola pena dignus ē ponitur in eis q̄ non pōt ample promoueri. ꝛ diaconi. ꝛ ¶ sacerdotali. ¶ ffecit xpo.
t ¶ Permittimus. Diuini.
u Num. vj.c.
v ¶ Difficile est post lapsum ad priſtinum gradum redire.
w ¶ Ministrare. Diuini.
x ¶ Lapsus post penitentiam altario tantum ministret.
y ¶ Anchiritano. Diuini.
z ¶ Presbyteros. Diuini.
a ¶ Calv. Diuini.
b ¶ Diaconi. Diuini.
c ¶ Laicis. Diuini.
d ¶ Promoueri. Diuini.
e ¶ Penes. Diuini.
f ¶ Per necessitatem. Diuini.
g ¶ Propter cautelam. Diuini.

† Scilz a ¶ Commodari. Quia restituunt ad cōmunionem: si digne non ad officium vel beneficium: tamen dabit sustētatio pentē = eis. xvj. q. vj. de lapsis. Joan. de San.

¶ Sed illud. ¶ Calus. Modo respondet Gratianus tribus ca. supr̄ adictis, scz illis ca. si quis diaconus: et duobus sequentibus: dans generalē solutionē ad oēs supradictas ꝛ trarietates, dicēs q̄ ea, que prohibēt restitutionem lapsorū, intelligenda sunt cum crimina sunt manifesta ante ordinationē vl̄ post. que vero pmittūt de occultis intelligunt, quib⁹ per occultaz pniam purgatis in suis ordinib⁹ remanere possunt.

b ¶ Sed illō hoīm. de. ē. e. si quis diaconus.

c ¶ Hieronymi. ē. ea. quicūq;

d ¶ Basilius. ē. e. c. qui sub gradu.

Acerdotes. ¶ Cal⁹. Carolus archiepiscopus q̄siuit a papa vtrum sacerdotes quoruz fornicatio est manifesta rei euidentia vel per testes, possunt habere honorē sacerdotij. Et respōdet no. bar. q̄ non fm canonicam institutionē.

† Adde ad hūc text. qđ no. bar. l. i. si adulterium. ff. ō adul.

e ¶ Manifest⁹, p euidentiam facti.

f ¶ Nō possunt, sine dispētatione

‡ ad hoc lxxxj. di stin. ministri.

sed si est occultuz, possunt sine dispensatione post penitentiam.

extra ō big. qa te cū hoc pōt dispēsare cū ēos fm id qđ no. Ex ō cle. pre. in. c. j. i gl. j. in. pba tione.

Ec his vero. ¶ Cal⁹ Qui dam in sacris ordinibus constituti fecerunt periurium, furtum vel fornicationem, vel huiusmodi. quare quesiuit heribaldus ab archiepiscopo Rabano an tales debēant cadere a primo gradu. Et respondet q̄ sic, si publica sunt eorum delicta: quia scandalum est tales preesse: et laici inde retrahuntur a sacrificio dei: sicut factum fuit per filios heli. Si autem peccata eorum sint occulta, et per occultam penitentiam deleantur: ad consilium sacerdotis in suis gradibus remanentes indulgentiam a domino consequuntur.

g ¶ Qui deprehensi. Et conuicti: vt. xv. q. vlti. ca. vlt. ꝛ extra de iudi. cum non ab hoie. et aduocabit testes per quos probabit ipsum in crimine deprehensum: et detinet eum per viginti horas. ff. de adul. capite.

beneuolentiam commodari[a]. Sed illō hominis de⁹ pape desidiosos ꝛ negligētes, non vere penitētes reparari, phibet.

¶ Illud aūt ll̄ Hieronymi[c] fatetur hoc esse difficile, nō impossibile. ¶ Basilius[e] aūt circa delinquentes rigorem iustitie seruādum ostendit: quem circa penitentes alij relaxandum misericorditer affirmāt.

¶ Possunt et aliter distingui premisse authoritates fm iustitie rigorem quorū crimina manifesta sunt, ante vel post ordinationem a sacris ordinibus deijciendi sunt. quoz autem pctā occulta sunt, ꝛ satisfactione secreta fm sacerdotis edictū purgant: in pprijs ordinib⁹ remanere possunt.

Unde Nicolaus papa Carolo archiepiscopo et eius suffraganeis. ¶ Non potest restitui in sacerdotiū cuius crimen fuerit manifestum.

Acerdotes si i fornicatiōis ceciderit laqueū, et criminis manifestus[f] siue ostēsus sit act⁹: sacerdotij honorē habere nō possunt[g] fm canonice institutiōis authoritatē. Item Rabanus archiepūs scribit ad ll̄eribaldum.

¶ Qu valeāt reparari post lapsum vel non.

Ec his ꝺo visum est nobis scribendū esse q̄ sacros ordines habētes, et ante vel post ordinationē contaminatos se esse in capitalib⁹ criminib⁹ cōfitent. In qb⁹ (vt mihi videt) hec distantia esse debet, vt hi q̄ deprehēsi[h] vel capti fuerint publice in piurio, furto, atq; fornicatiōe, ꝛ ceteris hmōi criminib⁹, fm canonum sacroz instituta a propio gradu decidāt: q; scandalum est pplo dei tales personas supra se positas habere, quas vltra modū vitiosas esse constat. nempe inde retrahuntur hoies a sacrificio dei: sicut quondā ll̄eli filijs peccantibus fecisse legūtur; ꝛ rebelles huic atq; contrarij existentes eorū prauis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de predictis peccatis absconse a se admissis peccata per occultam confessionem coram angelis dei presente etiā sacerdote qui eis indicturus est penitētiam, confitentur, et semetipsos grauiter deliquisse querūtur: si se per ieiunia et eleemosynas vigiliasq; et sacras oratiōes purgare certauerint, his etiā gradu seruato[b], spes venie de misericordia dei promittenda est.

h ¶ Seruato. Secundum quosdam iure communi et promoueretur et manet in ordine susceptō occultus peccator: post peractam penitentiam: † vt etiam sentit Gratianus. ē. e. ꝺ. sed illud. nisi in simonia, vbi quis ordines emit: qui quātū ad se ꝛ ad alios est suspensus: vt. xxvij. distin. ꝺ. verum. et extra de simo. tanta. licet sit arg. contra extra de simo. ex rue. sed ibi nō dicitur q̄ dispēsabatur cum eo: sed dicitur q̄ prohibendo non potest, cum sit occultū. Sed obiicitur illis qđ dicit in fi. de spe venie. Sz ipsi intelligūt de spe venie quantum ad peccatum ipng. ꝺo dicit q̄ in occulto peccato nō potest dispensari: q; de illo nō potest aliquis accusari vel puniri: quia occulta peccata non habent vindictā: vt. xxxvij. questio. v. ch̄istiana. † Ad hoc ergo q̄ occultus peccator possit promoueri, confitebitur episcopo crimen sui: et nō ei soli, sed coram aliquib⁹ personis: et sic poterit dispensare secum. Sed vt dixi. ē. xxv. distin. ca. vlti. peccatum sine fit occultum, sine manifestum: dum tamē sit enorme, semper impedit ne possit sine dispensatione promoueri: postquā sit exeq̄ suscepti ordinē cum est occultum peccatum. ꝛ q̄ occultum peccatū impediat promouēdum, habes

extra de tempo. ordina. ex tenore. Joānes. Sed he opiniones hodie sublate sunt per decre. extra de tempo. ordina. capitu. vltimo. Bartholo. Sed nunquid sacerdos tempore penitentie potest exequi officium suum? Videtur q̄ non: vt. ē. distinctio. vj. testamentum. et de consecratio. distinctio. ij. si nō sunt. et capitu. quotidie. et. ē. ea. quid est hoc. cum quilibet sit suspensus quantum ad se propter mortale peccatum: vt. j. q. j. sacerdotes. et facit ad hoc extra de celebratione missarum. de homine. Dico q̄ melius est si abstineat si credit se indignum, si autem conteritur, dico q̄ potest ‡ celebrare: non obst. supra distinctio. xxxij. habuisse. quod est cōtra. Sed illud intelligitur de eo quem non penituit adhuc. de penitē. ē. distin. iij. inter hec hircum.

¶ De lapsis. ¶ Hic incipit.iiij. pars huius dist. in qua loquitur de hereticis qui olim sine concilijs non reconciliabantur. Joan. de san.

DE eo autez. ¶ Casus. Quosdā hereticos debebat Cypr̄ianus ecclesie reconciliare: sed differebat. quesiuit ergo a tomius quare differret. Et respondet: ideo, vt cōgregato concilio episcopōrum de communi cōsilio reconciliarentur. ante vero reconciliationē nullus eis cōmunicare debet.

a ¶ Cōmunicato. Olim enim episcopus solus non poterat sine concilio reconciliare hereticis: vt.j.q.vij. si quis episcopus. Sed hodie secus. † extra de hereti. ad abolendam. §. presenti.

¶ Qō vero. ¶ Hec est quinta pars huius dist. in qua ponitur quid iuris sit de homicidijs voluntarijs, vel casualibus, vt necessarijs Joan. de san. ¶ Casus. Iste. §. relpicit.c. illa, mixtor. clericum. et de his. in quibus dicitur q̄ clerici homicidio carere debent officio peepto. qō gratianus dicit esse verum de illis q̄ poterant homicidium euitare. Ceterū si necessitate obsidionis angustati fecerūt homicidium: penitentia purgati remanebāt in officio.

b ¶ Quod vero. §.ea.ca.clericus. et cap. de his clericis, et cap. miror.

DE his clericis. ¶ Casus. Quidā sacerdotes, leuite, z subdiaconi in obsidione positi hostes interfecerunt. vide quesitum fuit de his an possint in suis ordinibus remanere? Respon. concilium q̄ quilibet clericus vitare debet sanguinis effusionem: sed si in hoc de necessitate incauerint, officio et communione corporis christi duobus annis priuentur, in quibus penitentiam agant: qua peracta, officio suo reddantur: ita tamen q̄ ad altiora non promoueantur. Si autem in predicto tempore negligenter peniteant: in potestate episcopi erit prolongare tempus penitentie.

c ¶ In hoc. ex necessitate.

d ¶ Priuentur. ad cautelā. sm h. cessitate licitum est occidere: immo potius debet permittere se occidi. sed nos intelligim⁹ istud de necessitate euitabili: qz poterat bene exiuisse castrum ante aduentum paganorum. † Sic ē si enim esset ineuitabilis necessitas, non imponeretur eis penitentia. vnde dicas q̄ si est ne hoc habilis. sine omni dispē satione potest celebrare in ordine habito: sed non debet promoueri sine dispensatione: vt extra de ho. ca. contingebatur. Sed obtra eo. latot. vbi dicitur q̄ licite potest promoueri ad suptoces ordines, Joā. Sed illud est dispensatio. de hoc diri. §.ea.c. de his. Sed melius dicas q̄ ibi fuit casus fortuitus. B.

e ¶ Sacerdotis. Unde quō circa canones penitentiales habz ipse sacerdos plenā pātē: vt.xxvj.q.vij. tpa. fm leges dupliciat pnias tps penitentie eis iniunctā. vt pe. dis. ff. de pe. aut dam. §. inter eos. ff de pe. ¶ Clerico. Si iste deberat operaz reilicite expellendo porcos de agro suo tūc intellige q̄ min⁹ diligēter fecerit. alias nullo punirē: vt diri. §.e. de his.

g ¶ Pro amore. spuali. talis enim amor nō inducit simoniā: vt.j.q.j. filium. z ca. latorem. z. xxxv.q.ix. veniam.

h ¶ In penitētia. Interiori: qz sacerdos non facit publicā penitentiā nisi p enormi crimine: vt de peni. dis. vj. sacerdos. z. xxxviij. dist. presbyter.

Quia te. ¶ Casus. Sichyberto epo Cotisce inter angustias z tacula sarracenor⁹ posit⁹, vt pīculū euitaret q̄ sdā interfecit et illis. cui papa rīdet q̄ bñ facit qz se penitens obnoxiū putat: sed qz nō spōte hoc fecit, fm canones nō tam fa

i ¶ Judicas. cum non sis. (condemnabitur.

De lapsis etiā in heresim hoc obseruādū est, vt ante sententiā pcilij null⁹ eis cōmunicet.

Unde Cypr̄ian⁹ papa Antonio ait inter cetera.

¶ A cōione abstineāt q̄ lapsi ante restitutionē cōmunicāt.

DE eo autē quod statuēdum esset circa causam lapsoū, distuli: vt cum quies et tranquillitas data esset, et episcopos in vnum conuenire indulgētia diuina pmitteret: tunc communicato a et libato de oīm collatione consilio, statuerē q̄d fieri oportet. Si q̄s vero ante cōcilium nostrum z ante sententiam de omni concilio statutā cōmunicare voluisset temere lapsis: ipse a cōmunione abstineat.

Q Vod supra de homicidijs statutum legit, intelligitur q̄n facultas effugiēdi daf, nec necessitate claudunt obsidionis. Ceterū cum necessitate angustati effugere nō possunt: si tūc homicidium admiserint, purgati per penitentiā z communioni z officio reddant.

Unde in hylerdē. pci. legit.

¶ Post biennium annorū penitentiam officio et cōmunioni restituātur clerici qui in obsidionis positi necessitate sanguinem fuderunt.

DE his clericis q̄ in obsidionis necessitate positi fuerint: id statutū est, vt q̄ altario ministrāt, z Christi corpus z sanguinem tradunt, vel vasa sacra officio deputata cōtrectant, ab omni humano sanguine etiā hostili se abstineāt, q̄ si in hoc c ceciderint, tā officio q̄ cōmunione corporis dñi duobus annis priuentur d: ita vt in duobus annis, vigilijs, et ieiunijs, z orationibus, et elemosynis pro viris quas dñs donauerit, expientur: z ita demū officio vel cōmunioni reddantur: ea tamen ratione, ne vlterius ad officia potiora promoueantur. Q; si in definito tēpore negligētiores circa salutē suam exiterint: protelande ipsius penitētie tempus in potestate maneat sacerdot⁹ e.

Casu quoq; si clericus homicidium fecerit, in propio gradu et dispensatione remanere permittetur.

Unde Urban⁹. ij. scribit guernerio Narbonensi episcopo.

¶ Qui casu homicidiū facit, et dispensatione in ordine suo permaneat.

CLerico f iaciente lapidem puer dicitur interempt⁹. nos pro amore g dei et tuo in suo ordine eum permanere permittimus: vt tamen semper in penitentia h et timore permaneat. I tē Stephanus. v. sichiberto cosice epo.

¶ De eodem.

QUia te quasi obnoxium iudicas i eo q̄ a sarracenis captus hoies interfecisti. Occidere vir. i liceat clerico necessitatum paganorum. † Sic ē si enim esset ineuitabilis necessitas, glo. Jo. non imponeretur huius penitentia. vnde dicas q̄ si est ne hoc habilis ineuitabile. sine omni dispē Archi. satione potest celebrare in ordine habito: sed non debet promoueri sine dispensatione: vt extra de ho. ca. contingebatur. Sed obtra eo. latot. vbi dicitur q̄ licite potest promoueri ad suptoces ordines, Joā. Sed illud est dispensatio. de hoc diri. §.ea.c. de his. Sed melius dicas q̄ ibi fuit casus fortuitus. B.

e ¶ Sacerdotis. Unde quō circa canones penitentiales habz ipse sacerdos plenā pātē: vt.xxvj.q.vij. tpa. fm leges dupliciat pnias tps penitentie eis ‡ Ad id q̄ nō seruāt penā z dem de pniam iniunctā. vt pe. dis. ff. de pe. aut dam. §. inter eos. ram. ibi f ¶ Clerico. de hoc,

¶ Si iste deberat operaz reilicite expellendo porcos de agro suo tūc intellige q̄ min⁹ diligēter fecerit. alias nullo punirē: vt diri. §.e. de his.

g ¶ Pro amore. spuali. talis enim amor nō inducit simoniā: vt.j.q.j. filium. z ca. latorem. z. xxxv.q.ix. veniam.

h ¶ In penitētia. Interiori: qz sacerdos non facit publicā penitentiā nisi p enormi crimine: vt de peni. dis. vj. sacerdos. z. xxxviij. dist. presbyter. Sacerdos pōt

Quia te. ¶ Casus. Sichyberto epo Cotisce inter angustias z tacula sarracenor⁹ posit⁹, vt pīculū euitaret q̄ sdā interfecit et illis. cui papa rīdet q̄ bñ facit qz se penitens obnoxiū putat: sed qz nō spōte hoc fecit, fm canones nō tam fa

i ¶ Judicas. cum non sis. (condemnabitur. cere.

a ¶. Inde canonice.i.non fm rigorē canonum: quia tūc nullo modo: vt.3.e.miror.nunc autē misericorditer to-
† hanc leratur. Uel intellige quando incurabili † necessitate
sentētiā hoc fecerit.
teneas ¶Si vero. ¶Casus. Dictū est supra q̄ illi qui necessi-
qđ de ea tate obsidionis vel casu aliquos occi-
intelli- derint, possunt in
gi hoc cap. vt non. ex de homi. i ca. sicut. in gl. not. ħ etiā. in fi. et ē.e.de hys.j.
suis ordinibus remanere. Nuncvero dicit q̄ si quis ira commotus alicui. in quē occiderit: licet non habeat animū occidendi, perpetuo tamen depositus erit.

Sudeat. ¶Cas⁹. Quidam pbr̄ percussit quendā diaconum equitantem: diaconus jo de equo ecidit, et fracta cervice interijt. vnde papa precipit hosbaldo coēpo quadrātino vt suadeat epō suo associare sibi sex vicinos epos: qui insimul cuz hosbaldo cognoscāt. z si inuenerint q̄ diacon⁹ a sacerdote non est percussus ad mortē: nec ex percussione ipsius, sed ex cervicis fractione mortu⁹ est: iniuncta sacerdoti cōpetēti penitentia suspēdat ad tps a celebratiōe missaz. z postea ad sacerdotale redeat officiū.

Perpetuo careat officio pbyter qui ira commotus, lucet extra animum aliquem interfecerit.

Sudeat[b] sanctitas tua psuadere episcopo tuo sibi canonicum consociare numerum collegarum, id est sex[c] ex vicinis prouincijs fratres z coepiscopos suos: quibus tecum coniunctis z decernentibus diligenter inuestigare, et omni nisu perscrutari procurate quatenus inuenire valeatis vtrū p̄ percussione iam nominati presbyteri, an cervicis fractione idē diaconus (vt fertur) extinct⁹ est: qui siquidem a p̄fato presbytero nō ad mortem percussus est, sed ex equo cadens [b] cervice fracta interijt[c] fm arbitrium vestrum pro percussione incaute agēti presbytero penitentiam cōpetentem indicite: z aliquanto tempore a missarū solēnijs suspendatur: denuo post hoc ad sacerdotale reditur⁹ officiū. ‡ Si veraciter qualicūq; percussione[c] presbyteri ille mortuus est diaconus, hunc nullo modo iudicaris.

Si vero ira presbyter cōmot⁹ aliquē interfecerit, etsi animū occidendi nō habuerit, perpetuo tamen depositus erit.

Unde Nicolaus papa scribit Hosbaldo coēpo quadrātino.

‡ Adde an excōicar⁹ absolutus pcipiat fructū⁹ medēp̄ tēpore. ar. p̄h in. l. j. z. l. ff vt alleg as. C. de test. mul. z i auf. vt cum de ap. co. ·§· si vero. col. viij.

Si vero ex qualicūq; presbyteri percussione diaconus mortuus est: licet non habuit animū occidendi, tamen deponetur: ita vt si obediens apparuerit, assignetur ei beneficiuz de ecclesia sua, de quo ipse z sui possint habere solatium sustentationis.

b ¶ Studeat. Bar. intellexit hoc ca. prout litera sonat q̄ licet ex percussione ceciderit et confregerit cervicem: non ideo est sacerdos deponendus: arg.ī.e. quantū. nam si seruum tuum vulnerauī, z ille postea ex ictu alterius perijt, non teneor de occiso. ff. ad le. aquil. huic scripture ·§· si seruus. z. l. ita vulneratus. Et hanc regulam, qui occasionē damni dat, damnum dedisse videtur, intelligit de occasione proxima z sufficienti. Sed expresse est contra extra. e. presbyterū. z. ff. ad. l. cor. de sī. nihil interest, vnde intellige q̄ si nō cecidit ex percussione, sed alio modo cecidit: tunc non tenetur de morte eius, sed de eo q̄ puius ipsum incaute percussit.

Si quis homicidium fecerit: si episcopus est, xv. annis peniteat, et deponatur: cunctos quoq; dies vite sue peregrinādo finiat. Presbyter. xij. annis peniteat: tres ex his in pane z aq̄, z deponat̄ superioris sententia. Diacon⁹. x. annis peniteat: tres ex his i pane z aq̄. Clerici⁹ z laici⁹. vij. annis peniteat: tres in pane z aq̄, z ad gradū cuiuslibet sacerdotij accedere nō presumat.

Palea.

Quivero odij meditatione, vel ꝓpter cupiditatē iudeum vel paganū occiderit: quia imaginē dei, z spē future cōuersionis exterminat: quadraginta dies in pane et aqua peniteat.

Palea.

Si quis homicidium fecerit: si episcopus est, xv. annis peniteat, et deponatur: cunctos quoq; dies vite sue peregrinādo finiat. Presbyter. xij. annis peniteat: tres ex his in pane z aq̄, z deponat̄ superioris sententia. Diacon⁹. x. annis peniteat: tres ex his i pane z aq̄. Clerici⁹ z laici⁹. vij. annis peniteat: tres in pane z aq̄, z ad gradū cuiuslibet sacerdotij accedere nō presumat.

I tē ex cōcilio neocesariensi.

¶Quinquennio a cōmunione abstineant qui casu homicidium faciunt.

c ¶ Ser. Qr tot non erant in prouincia illa?
d ¶ Cadēs. post: ea.
e ¶ Interijt. non ex causa percussionis: sed ex alio casu, qr cecidit.
f ¶ Percussiōe. si ne directa siue occasionali.
g ¶ Et si voluntas tem, directam.
h ¶ Prodijt. Et sic propter vnum delictum imputantur oia que sequūtur ex illo. ī. ea. scpe. z. ē.e. clericū.
i ¶ Ut tale beneficiū. Dic dispensatur in bificio, non in officio: vt. xx. vij. distin. pbr̄m. debet autē de iure care-re: vt. q. vj. interdicitur vnus, interdicitur et reliquis: cum sint connexa: vt. lxxxj. dist. si quis. nam male meriti cōmua egestare laborare debent: vt. ff. depositi. bōa fides. Sz ideo dispensatur, ne ꝓpter necessitatem victus ad turpia lucra cōuertatur: vt. lxxxj. distinc. ad reatum.
k ¶ Et sui. Sui enim filij z ipse eadem persona intelliguntur: vt. xxxv. quest. iij. ·§· hac autē houtate. in principio. z vide dicitur ps viri. xxxij. questio. ij. admonere. vnde videtur q̄ licet clericus sit suspensus ab homi-
† Alias et nō ī. putat. ar. xv. qō. j. si dō insa mēs. et no. ē.e. clerico. dum ti daret operaz reliqui: vt ī decret hicī. al le. dile- ens. et eo. nīa. Jo. z. c. ſi. Arc.
furtū zmutri rīne ac cessio
Dño ſi pōt in ſeruaz ſemire.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

QOs vero. ¶ Casus Quesitum fuit in concilio neocesariensi quanta penitentia deberet iniungi eis qui casu fecerunt homicidium. Et respondet q secundum antiquam regulam septem annorum penitentia iniungetur, post quam redderetur communioni. hec vero est nova regula, que humanitate ponit penitentiā quinq annoꝝ tantum.

a ¶ Si casu. Dū tamen culpa pretulerit casū: ? alias esset si nō is etiam clericus posset promoueri. extra. de cle. pue. ca. ex parte. et. xv. qō. j. ſ. cap. significasti. et ibi glo. ſ. dicto. vv. q. j. nec is. dum tū b ¶ Pūana. ideo dare magis est tenēda: operaꝝ vt. ſ. ix. distī. sana. et ibi. Joan. Quid iuris sit: vi in fi. de hoc, notauit. pcerē. plene in questione. j. al bus. 8. te. dilectus. et

QUi qua. ¶ Casus. Quedā femina furore ira. 30. c. c. cundie accensa, ita. ff. Arc. acriter ancillā suā flagellauit, q intra diem tertiū expirauit. quesitum fuit in concilio elibertano qñ posset ad communionem admitti. r respondet q si volūtarie fecit, post. vij. ann. penitentiam. si casu, post. v. poterit ad communionem admitti. r nō ante nisi intra hoc tēpus fuerit infirmata.

c ¶ Ancillā. Hic habes q eque punitur dominus occidens seruum suum sicut alienum: ? Dis si pōt in seruū seruire. vt. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. j. in fine. modica tamen castigatio permittitur domino. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. ij. vnde secūdum iura nostra seruus potest conqueri de domino si seuiat in ipsum: vt. xxiij. q. iij. si ecclesia. r. c. qui peccat. in fi. Et dicit not. super illo ca. si ecclesia. ij. q. vij. queritur.

d ¶ Quis. ¶ Semper. i. hoīs statutis. sic. xxij. distinc. sacrosancta. et. xxxvj. distinc. si quis vult. et de cōse. dist. v. nunc.

e ¶ In exitu. Supple si moritur ante finitum tempus penitentie. quia post tēpus penitentie licite cōmunicat: vt. xxvj. q. vj. si quis de corpore.

QUi saccū. ¶ Casus. Quidam furatus fuit saccum cū pecunia. Quesitū fuit an possit cōueniri actione furti ne furti nomine sacci. Et respondet q sic.

furtū ꝑpetuū f vine ac f ¶ Animus. Sed contra, furtum sine affectu furandi non committitur. xxiij. q. vlti. ca. vlt. r insti. de ysulca.

QOs vero qui nō voluntate sed casu homicidiū fecerint: prior quidē regula post. vij. tantū annorū penitentiā cōmunioni sociauit ſm gradus constitutos. hec vero humana definitio quinquennij tempus tribuit.

Item ex concilio Elibertano.

¶ Quibus temporibus spatijs a cōmunione abstineat que voluntate vel casu ancillā suam interfecerit.

SI qua femina zeli furore accēsa, flagellis verberauerit ancillā suam, ita vt intra certum diem aiam cum cruciatu emittat: eo q incertū sit volūtate an casu occiderit: si volūtate, post septē annos: si casu, post. v. annorū tempora (acta legitima penitētia) ad communionem placuit admitti. Si intra constituta tēpora fuerit infirmata: accipiat cōmunionem.

Item ex concilio Wartini pape.

¶ De his qui volūtate vel casu homicidium faciunt.

SI quis volūtate homicidiū fecerit, ad ianuā ecclesie catholice semper ia-

·Item si is. Sed dic q ratione accessionis committitur furtum: r que cōmodatis vel depositis rebus accedūt, deposita vel commodata intelliguntur. ff. commo. l. si vt ·ſ. vsq; adeo. Vel dic animus, scilicet principaliter: sed secundario et indirecte per quandam consequentiam fuit ei animus sacrum furandi: r sic non est contrariū. ff. de furt. ſi quid fur·ſ. j. sic. ff. quod me. causa. l. si mulier·ſ. penultimo. xv. quesitōe. j. merito. xxiij. quesitione. iiij. displicet.

¶ Contra. ¶ Casus. Dictū est supra in capi. studeat. q si quis faciat homicidiū sine voluntate, tamen punitur. Modo probat cōtrarium: scilicet q volūtas punitur, nō opus. Et hoc probatur q ad ·ſ. premissis.

g ¶ Contra. hue usq; ostēdit opus sine animo puniri: nunc ostendit contrarium.

QUm qui. ¶ Casus. Quidam ludendo iacu calcis suum socium percussit, adeo q mortuus est, iudex loci propter hoc delictum eum voluit punire. consultus est imperator an ille debeat puniri. Et respondet q nō debet puniri: immo debet liberari ab omni suspicione r pena legis cornelie: r hoc si probaverit se casu non voluntarie hoc crimen commisisse.

h ¶ Cum calcis. Quoniam fecit ludi causa.

i ¶ Si hoc. Scilicet q in ludo occidit. et istud obtinet cum ludus licitus est. ff. ad legem aquil. nam ludus. sed si est illicitus ludus, non excusat: ? vt extra de presumptio. capitu. j. ex quo autem non constat q in ludo mortuus est, non est necesse probare q casu occiderit: vt. ff. ad legem aquiliam. l. in lege. extra de sententia excommunicationis. super eo. al' as qui casum allegat, ipsum probare tenetur: vt. C. de pigno. actione. que fortuitis. exc. c. j. et. C. de iniur. si non conuicij. Ergo si aduersarius dixit q ipsum dolo occiderit, hoc probabit: quia qui dolū obtēdit, ipsum probabit. ff. de proba. quotiens. et intellige q ludus fuit licitus: et secundum hoc intellige q non punitur talis lege cornelia, ex quo nihil fecit dolo: punitur tamen. l. aquil. in qua venit leuissima culpa. ff. ad. l. aquil. in lege.

k ¶ Annotatione. id est lege.

? Si ludus non ruus. i. nocēs ē iputat. ff. ad. l. aql. nā ludus nō ē maleficiuz ptaue ꝑsumit actu. hec tñ ꝑsumptio ex ꝑijs circumstātijs colligit xxij. q. vj. c. q ait. r. c. ne go. r cō. dist. iij. solet. ff. de act. r obli. l. iij·ſ. ꝑ boz. ff. de iniur. illō·ſ. p. xv. q. j. illō. et ō sc. exc. c. j. ꝛ gof. qui ita not. et de pe punitur talis lege cornelia, ex quo nihil fecit dolo: punitur tamen. l. aquil. in qua venit leuissima culpa. ff. ad. l. aquil. in lege. ¶ Annotatione. id est lege.

? Si ꝑsumptum ex ꝑijs circumstātijs colligit xxij. q. vj. c. q ait. r. c. ne go. r cō. dist. iij. solet. ff. de act. r obli. l. iij·ſ. ꝑ boz. ff. de iniur. illō·ſ. p. xv. q. j. illō. et ō sc. exc. c. j. ꝛ gof. qui ita not. et de pe punitur. cap. j. Archi.

QUantum. ¶ Casus. Cum placidus traheret caballos de itabulo, vroꝛ sua inter caballos fortuito casu collisa est: et fecit abortum confracta: et ideo iudex eum punire volebat tanꝯ homicidam. Consultus papa super hoc respondet q̄ super hoc puniri non debet ꝟz leges, postꝯ voluntas eius pernitiosa nō fuit: ꝟz de furto pōt puniri si alienos caballos furat⁹ est.

a ¶ Quantū. Id est sicut.

b ¶ Alienos. Si vis dicere q̄ iste furabatur caballos, et ducēdo eos collisit mulierem: tūc quod dicit in fine nō puniri per leges, verū est. l. cornelia de sica. i qua culpa. ff. de sic. in lege. tamen de culpa bene punit: vt. ꝟ. e. c. studeat.

Culpa lata i. l. cornelia non venit.

c ¶ Culpabilis. Et sic ptz q̄ ꝟz aliquis de furto teneatur, nō tamen tenetur de his q̄ sequuntur ex furto. sic. xv. q. j. sane. ꝟ. v. dicti. ad eius. ff. de fur. verū. extra de sponsa. veniēs. Argu. cōtra. ꝟ. ea. clericum.

d ¶ Non agnoscitur. quando eam premonuit. ꝟ.

HIqui. ¶ Casus. Quidā arbores icidebāt: eis cadentib⁹ quidam homines sunt oppressi ab eis. Querebat an essent homicide qui arbores icidebāt. Et respōdet: si nō est factū eoꝝ voluntate, z debitā cautelā adhibuerunt, inculpabiles sunt. Si vero eorū culpa vel negligētia mortui sunt, deponendi sunt: et non suscipiendi decetero. Idez est casus sequentis capi.

e ¶ Inculpabiles. Si fecit in priuato loco. tunc enī non potuit diuinare: vt. ff. ad legem aquil. si putator. et extra vt eccle. beneficia. vt nostrum. Si in publico, debuit clamare, cauere: vt. j. ea. si duo.

f SEpe contingit. ¶ Uel negligentia. Argu. q̄ qui occasionē damni dat ꝛc. ꝛ sic. lxxxvj. disti. pasce. xxvj. q. j. decime. et est de homi. pūn. xxvij. qō. ij. ti. et xxxj. q. ij. neptis. et j. qōe. j. placuit. ij. B. Ar. contra. xv. q. j. inebriauerunt. et. ff. de ser. corru. neratius. ꝟ. si seruo. ff. de fur. verū. de eo qui fregit os. stium meretricis. sed non ideo punitur amplius: q̄ satis est punitus p̄ter ignominiam.

g ¶ Insperatus. Fortuito em casus nullo hoim cōsilio preuideri possunt. ff. de admini. rerū ad ci. perti. l. q. c. nō de pigno. actio. l. q̄ fortuitus.

h SIduo. ff. ad leg. aq. si putator.

¶ premissis ꝛc.

¶ Casus. Supra in illo capi. de his clericis qui in obsidionibus. et in capillo. clerico. dicitur est q̄ clericꝰ lapsis permittitur i suis ordinib⁹ ministrare: ad maiores vero ascendere non possunt. Idem dicitur i hoc. ꝟ. et hoc probat per sequēs capit. Sed postea exemplo beati petri probat q̄ lapsi post penitentiam ad maiora possunt promoueri.

i ¶ Premissis. ꝟ. ea. de his clericis.

k ¶ Permittitur. Allegando dicit p̄ter sequens capitu. Joan.

lIqui. ¶ Casus. Quidaꝫ clerici in sacris ordinibus constituti fornicati sunt. quesitū fuit virum ad sua officia redire possint, et ad maiora promoue-

HAter vester rectiꝰ fecerit si se presidi, puinde obtulerit. Uꝛ si pbauerit non occidendi aio hoiem a se pcussum esse: remissa homicidij pena ſm militarē disciplinam sentētiā, pferri. Crimen em̄ cōtrahitur si z volūtas nocendi intercedat. Ceterum ea que ex improuiso casu potius q̄z fraude accidūt, fato plerūq̄z nō noxe imputanda sunt.

Nunc et Gelasius papa.

¶ Eodem.

QUantū[a] dicit iste placidus, anno preterito dictū est de vroꝛe illiꝰ, q̄ subito inter caballos inuēta est: z dū traherent caballi, collisa est illa et abortū fecit. ¶ Nō si ita est, forte si caballos alienos[b] furatos tulerit: ide est culpabilis[c]. Nam de muliere que casu inter caballos cōfracta est: vbi volūtas illius nō agnoscitur[d] pniciosa fuisse, nō potest addici et occidi per leges.

Item Nicolaus papa.

¶ Eodem.

HIqui arborem incidere videntur: si contigerit vt cadens arboꝛ occiderit hominem: inculpabiles[e] sunt atq̄z innoxij: q̄z nec voluntate eorum, nec desiderio homicidium perpetratū est. Si vero aliqua culpa eoꝝ vel neglectu, mouentis hoīs interitus cognoscit aduenisse, abijciendi sunt a gradu, et in sacro ordine nullatenus suscipiendi.

Item ex cōci. Suarmaciēsi.

¶ Eodem.

SEpe contingit dū quis operi necessario insistens arborem inciderit, vt aliquis subtus ipsam veniens depūmatur: z idcirco si volūtate vel negligentia[f] incidentis arboꝛem factum est: vt homicida penitentie debeat omnino submitti. Uꝛ si nō ex voto, sed incuria illius mortuus est: non hec eum sentētia contingit. Si enim dum ille operi necessario fortassis incumberet, et iste iſperatus[g] occurrerit sub arboꝛe, z sub ipsa oppſsus est: incisoꝛ arboris non tenetur pro homicida.

Item ex cōci. Triburiensi.

¶ Eodem.

SIduo[h] fratres i sylua arbores succiderint: et appropinquāte casura ipsius arboris frater dixerit fratri, caue: et ille fugiēs in pressurā arboris ceciderit z mortuꝰ fuerit, viuens frater innocēs de sanguine germani diiudicat.

Premissis[i] authoritatib⁹ lapsis pmittitur[k] vt post pniam in suis ordinibus reparari valeant: ad maioꝛem aūt cōscendere post lapsum nulla eis authoritate permittit: immo penitus prohibetur.

Unde in Uuerdensi concilio legitur.

¶ Lapsi in suis ordinibus reparari possunt, sed nō ad maiora conscendere.

HIq altario sancto deseruiūt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint: z dño respiciēte digne penituerit: ita vt mortificato coꝛpoꝛe, coꝛdis contriti sacrificiū deo offerant: maneat in potestate pontificis vel veraciter afflictos nō diu suspēdere: vel desidiosos prolixioꝛi tempoꝛe ab ecclesie coꝛpoꝛe segregare: ita tñ vt sic officioꝝ suoꝝ loca recipiāt, ne possint ad altioꝛa officia viterius promoueri.

ri. Et respondet concilium: si digne penituerint, in potestate epi sit vel veraciter afflictos non diu suspendere: vel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesie corpore segregare: ita tamē vt sua loca retineant, et ad altiora nō promoueantur. qui si iterum ipsi lapsi fuerint, omni dignitate carebunt, nec habebunt nisi in fine communionem.

¶ Hi qui. Hoc ca. habes. xv. qō. vltī. hi qui.

¶ Sed exemplo. ¶ Casus. Dictum est supra q̄ lapsi post primā nō possunt ad altiora cōscēdere. Modo dicit Gratianus contrarium: qō ꝓbat exēplo beati Petri qui post trinam negationē nō solū pmansit apl'us, sed etiā factus est pastor totius ecclesie.

Mat. xxvj.

Considerandū. ¶ Casus Querit hic quare ipse gmisit petrus peccare negando seipm ad vocē ancille, quem facere dispōsuerat pastorem ecclesie? Et respōdet Gregō. hoc esse permissum ex magne pietatis dispensatione: scilz vt petrus suā fragilitatē cognosceret: et in sua culpa disceret quālr aliorū delictis parcere deberet: et alijs misereri posset.

a ¶ permisit. id est nō prohibuit.

b ¶ debuisset. Arg. dispensationem esse debitam.

c ¶ prepositi. Hoc verbo, Pasce oues meas: factꝰ est pincepa. ¶ ex de electione. significasti. nō illo, Tu es petrus ꝛc. q: illud fuit ei dictum ante passionem. xxij. distinctio. sacrosancta.

petrꝰ p̄ verbā fuit facꝰ pa pa. ¶ debꝰ plenꝰ xxj. dis. in nouo testō. Archi.

¶ Si iterato velut canes ad vomitum reuersi fuerint, ꝛ velut sues in volutabris euersi iacuerint: nō solū dignitate officij careāt, sed etiā sanctam cōmunionem non nisi in exitu percipiāt. Sed exemplo beati Petri, qui postq̄ trine negationis maculas confessione diluit amouis: non solum in gradu sui apostolatus remansit: verūetiam in pastorem totius ecclesie a Christo institui meruit: probantur lapsi post dignam penitētiam non solum propria officia retinere, sed etiam ad maiora posse conscendere. ¶ Nz autē beatus Petrus post negationem pastor ecclesie a domino sit institutus, probatur authoritate beati Gregorij: qui in homilia dominice resurrectionis de eodem principe apostolorꝫ scribit dicens.

¶ Petrus post culpam negationis princeps apostolorum a domino est institutus.

Considerādum nobis est cur omnipotēs deꝰ eum quem cuncte ecclesie preferre dispōsuerat, ancille vocē pertimescere, ꝛ seipsum negare permisit[a]. ¶ Quod nimiꝫ magne esse actum pietatis dispensatione cognoscimus: vt is qui futurus erat pastor ecclesie, i sua culpa disceret qualiter alijs misereri debuisset[b]. Prius itaq̄ eum ostendit sibi, et tunc prepositi[c] ceteris: vt ex sua infirmitate cognosceret, q̄ misericorditer alienas infirmitates toleraret.

Item Ambrosius in homilia libro primo.

¶ Post negationem, in fide ꝛ gradu Petrus profecit.

Idelior fact⁹ est petr⁹ postq̄ fidē se perdidisse defluxit: atq̄ ideo maiorem gratiā [d] reperit q̄ amisit. tāq̄ enim bonus pastor tuendum gregē accepit: vt qui sibi ante infirmus fuit, fieret oībus firmamentū: et qui se interrogationis tentatione mutauerat ceteros vere fidei stabilitate fundaret. deniq̄ propter solliditatem deuotionis ecclesiarum petra dicit, sicut ait dñs. Tu es petrus ꝛc. Petra enim dicitur eo q̄ prim⁹ in nationibus[e] fidei fundamentū posuerit: et tanq̄ saxū immobile totius corporis christianitatis compagem moleq̄ cōtineat.

Item obijcitur: penitentes ad sacros ordines promoueri non debent. Non ergo lapsi post penitētiā ad maiora pertingere possunt.

Unde in concilio Carthaginensi. iiij. legit. ¶ Nō ordinetur clericus ex penitentibus: ꝛ si ordinatur, deponatur.

Ex penitentib⁹ quanuis sit bonus, tñ clericꝰ non ordinetur. si per ignorātiam [f] epi factum fuerit, a clero deponatur: q: se ordinatiōis tpe nō prodidit[g] fuisse penitentē.

Eligendus qui peccauit et penituit, q̄ qui semper fuit bonus: quia magis scat cōpati peccatoribus: vt. ē. capi. proxi. nam infirmus fortior resurgit. de peniten. distin. j. potest. et ibidem distinctio. iij. ille rex. Arg. contra. xij. distin. nos constituen. ꝛ. xvj. qō. j. legi.

Eligendus potius est q̄ peccauit ꝛ penituit. q̄ nūquā q̄ peccauit.

e ¶ In nationibus. i. gentilibus.

¶ Item obijcitur. ¶ Hec est sexta ps huius distinctionis: in qua loquitur de penitentibus cum solennitate, et de bigamis: ꝛ mixti ponit. xiij. authoritates. Jo. de fan.

¶ Casus. Adhuc obijcit Gratianus q̄ lapsi nō possunt ascendere ad maiora: nam penitentes promoueri nō debēt: ergo nec ad maiora ascendere possunt. quod probat per sequentib⁹ capi. que loquuntur de solēniter penitentibus.

Mat. xvj.

Ex penitentibus. ¶ Casus Quidā episcopus ordinauit quendā solemniter penitentē. querebat quā pēnā deberet pati episcopus vel ordinatus. Et respōdet q̄ si epūs ordinauit talem ignoranter, tñ ordinatus deponitur: q̄a tempore ordiationis sue suū impedimētū nō manifestauit epō. Si vero episcopus ordinauerit eum sciēter, etiam ipse probat testate ordinandi hoc: q̄a priuabitur. Q̄dē rex⁹ dicit pēnā patiatur epi cit penitentē: scopus qui sciēter tentes: nō dicit hic nō

f ¶ Si per ignorantiā. Bene em̄ potest ignorare cum crimine ipse, sed alij examinent. xxiij. distinc. quando. extra de offi. archidi. vt nostrum.

g ¶ Non prodidit. Ex hoc capitu. videtur q̄ quilibet ordinandus teneatur prodere crimen suum: vt. xxiij. hic idem distin. ca. quando. ꝛ ca. vlti. ꝛ. lxxxj. distin. tantis. et capi. cta. Ar quicūq̄. et. viij. q. iij. artaldus. in fine. Sic videtur q̄ in ch̄idia.

iure teneatur quilibet confiteri delictum suū si interrogatus fuerit: vt .xj. qō. iij. quisquis. & .xxxv. qō. vj. si duo. et .xv. q. vlt. ca. j. & penul. Qō ꝯ. concedit, & dicit q̄ quilibet in examinatione & iudicio tenetur confiteri crimen suum: sed in examinatione sufficit vt dicat q̄ in genere cōfiteatur se criminosum: & sic petat dispensationē. Sed si specialiter pro aliquo crimine fuerit interrogatus: tūc respondebit & dicet se fecisse inde penitentiā. nec ob. j. de pen. dist. j. §. his authoritatibus. vbi dicitur, non tibi dico vt te prodas: q̄ illud loquitur de penitente, q̄ se non debet i publico p̄dere. nisi em occultus peccator prodat crimen suum, dicit ꝯ. non posse dispēsari secum, & coram pluribꝰ debet dicere & prodere se: da p̄dere est in publico dicere: vt .ij. qō. j. si peccauerit. sicut em episcopus nō pōt audire causam criminalem nisi cum clericis suis: vt .xv. qō. vij. episcopus. sic nec solus potest dispensare. qualiter enim probaret aliquis secū dispensatum esse, nisi coram pluribus factum esset: vt extra de schism. fraternitatis. Alij dicunt q̄ nec in iudicio nec in examinatione tenet aliquis prodere se: quia deus occultat peccatum de quo aliquis penituit: vt .xxxij. qō. j. apud: et sic licitum est alicui redimere sanguinem suum quocunq̄ modo potest. ij. q. iij. §. notandū. & .ff. de bonis eoꝝ qui ante sentē. l. j. sic et pōnotē suum. Sed nūquid clerico promouendo p̄iudicat confessio sua, vt inde debeat puniri? videt q̄ sic: vt extra de elec. per inquisitionem. immo idem etiam videtur si extra iudicium fieret confessio: vt extra de excess. pla. §̄ sit graue. Dico q̄ non, nisi in solo hoc q̄ nō admittitur ad ordines: vt .xxxij. distin. quando. in fine. sic extra de excep. denicq̄. et est ea ratio quia licet confessus fuerit, tamen non punit: quia ad hoc non agebatur: vt dixi. ij. qō. vj. hoc quippe. idem dico si testis confiteatur crimen suum: vt probatur extra de accusa. inquisitionis. Joan.

a ¶ Putauerit. hic signantur contraria que soluta sunt .xxxvj. dist. qui ecclesiasticis.

Quicūq̄. ¶ Casus. Quidam penitentes & bigami & viduarum mariti ordinati fuerant in minoribus ordinibus: vel forte vsq̄ ad subdiaconatum. quesitum fuit a Siricio papa vtrum possint promoueri ad superiores ordines? Et respondet q̄ non: immo pro maximo beneficio debent reputare si tolerentur in ordinibus in quibus inueniuntur, oī spe p̄motionis eis adempta.

b ¶ Inuenitur. Sic ergo facilius dispensatur in ordine sumpto q̄m in suscipiendo: vt extra de renun. nisi cum pridem. quia turpius &c. vt extra de iureiuran. quemadmodum. Uel vocat hic sacram militiam minores ordines ad quos possunt promoueri: vt .j. ea. placuit. et .vj. questio. j. capi. infames.

¶ Nō phyleak a clero q̄ prestiū languore per cōfessionē penitentie benedictionē accepit.

SI vero[c] qui in egritudinis lāguore depressus penitētie[e] b̄nedictionē[e] (quam viaticū dicim⁹) p cōfessionē accepit, postmodum reconualescens caput penitētie in ecclesia publice non subdiderit: si prohibitis vtijs nō detinetur obnoxius, admittat ad clerū.

Item Hormisda papa omnibus episcopis per vniuersas prouincias constitutis.

¶ Qui ad penitētiā agēdam in monasterio reclusit: presbyter non ordinetur.

SI ille qui vltro petit penitentiā: cuius ea perfecte agat, non pōt eps aut pbr ordinari: ita vt etiā si per ignorantiā ordinat⁹ fuerit, & post ea conuincit pniam accepisse, deijciat: ille ergo qui inuitus

SI Jbo. ¶ Casus. Quidam in extremis laborans, pniaz postulauit. cui sacerdos solennem penitentiam iniunxit puerbēdo sibi communionē cor. pos. christi. Postq̄ vero conualuit, penitentiā solennē sibi iniunctā non egit. queritur an valeat promoueri? Et rndet q̄ ex quo caput solenni penitētie nō suppositi, vbi potest promoueri, si aſs est dign⁹. Intellige etiam hanc casum de illo qui non accipit corpus christi vsq̄ ad articulum mortis: vnde non videbatur vere penitens. Qui tamen si non egit penitētiam solennem nec modo est criminosus: primo ueri pōt. Uel forte de illo intellige qui pro occulto et paruo crimine solennem penitentiam facere promisit.

c ¶ Si vero. Quidam ita ponunt casum. Aliquis tempore egritudinis tale recepit mādatum a sacerdote, vt postq̄ conualesceret, solennem faceret pniam. talis non prohibetur a promotione, dum tū non steterit inter penitentes. Sed iste casus non placet: q̄ postq̄ sanat⁹ est talis, tenet stare in ordine penitentiū: vt .xxvj. qō. vj. qui recedunt. ¶ Item cum pnia talis non iniungat nisi pro graui peccato mortali: ergo post mortale peccatum non debet promoueri: vt .xxvj. qō. vj. ca. vlti. Alij sic ponunt casum. Quidam cōionem nō accepit quousq̄ fuit in periculo mortis. dubitabat de tali vtrum posset promoueri post sanitatem: q̄ non videbatur tunc vere penitens, qui timore mortis penituit. Et respōdet q̄ potest: hec fuit causa dubitationis, q̄ sicut non pōt promoueri qui in egritudine baptizatur: quia potius presumit et timore ex voluntate libera baptizatus: vt .lvij. dist. si quis in egritudine. idem videbatur de penitente tali: sed non est simile: quia multi omittunt ex deuotione q̄ non communicāt: vt de conse. dist. .ij. quotidie. sed quicūq̄ differt baptizari in mora est et etiam in culpa.

d ¶ Penitentie. Penitentia infirmis non est imponenda, sed innotescenda. .xxvj. q. vij. ab infirmis. Joan. Tu autem videas casum quem notaui. .ē. ibi: alibi. .b.

e ¶ Benedictionem. Id est communionem.

SI ille. ¶ Casus. Due questiones facte fuerunt pape. Prima. An ille qui perfecte egit solennem penitentiam possit eps vel presbyter fieri? Et respondet q̄

Scilz crimiale cū agit ad depositionem: secus si esset ea vbi ageret ad p̄motionē dīffert fm illud q̄ le. & no. xv. q. vlti. inuētū. Ar.

prodere est in publico dicere.

non,et si fuerit ordinatus & de hoc convincat, debet deponi. Secunda, an ille qui inutilis detrusus est in monasterium ad agendā penitentiā, possit ad sacerdotium p̄mouer. Et respondet q̄ nō: q: nihil aliud dicendū est q̄ solenniter penitens ſm decreta sedis apostolice & canones.cc.&.xviij. episcoporum. Si autē contra factum fuerit: non solū temerarium, sed etiam periculosū esse nō dubito.

a ¶ In monasterium. Ergo pro aliquo delicto, alias esſi non cogeret ibi manere. xx.q.j. ficut. et dic vt tot notaui: et xvi. q̄o. vj. de lapsis.

b ¶ Dicend⁹ est. propter similitudinem in ieiunijs & vigilijs. alias enim differt publica penitentia ab ingressu monasterij: vt j.xxiij. q̄st.ij. admonere.ij.q̄e.j. in primis. Cōtra. ibi epi missi in monasteriū ad agendas penitentiam, postea mēses restituūtur ordini suo: sed ibi rēpo. aliter fuerunt missi, hic perpetuo. Vl dic q̄ ad superiorē non p̄t promoueri, vt hic: sed ad eundem potest redire: vt ibi dicitur.

NOn cōfidat. ¶ Casus In hocca. nouem impedimenta ponuntur que repellunt a promotione.

c ¶ Vel sine literis.ß.xxxvj. distin. illiteratos.

† Inh⁹ d eiusdē tio.j.lxxvij. dist. in q̄ iterum singulis &c. †

¶ Congruentius.lxxvij. dist. in capi. vlti.

ualium dzesse e tenendum.f

¶ Anones. ¶ Penitē iter ordines.f. solenniter.

¶ Ab infimis. ordinē: Sic.xxiij. distin. capi. vlti.

& dic cō gruentius.

¶ Excludunt. Vlsi in necessitate: vt j.c.c. placuit.

¶ Vocon de quibuslibet. ¶ Casus. Dicit Gratianus in hoc.ß.q̄ predicta capit. loquuntur de penitentib⁹ non cōsti tutis suscepturis: qui p̄mouer non possunt: vt probatur ſm tur sequen. capit. Alia ponitur solutio infra seq.ß. posſt. qui.ß.p̄z & per se planus est.

ad penitētiā agendā mittit in monasterium (qui vtiq; nihil aliud q̄ penitens dicendus est) qua conscientia ad sacerdotiū peruenire permittitur? Nemo mihi talia queliber contra authoritatē se. apo. vel contra. cccxviij. epoz. et reliquoz canonum constituta obiciat: q: quicquid contra illoz definitionem (in quib⁹ spiritū sanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non solū temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.

Item Gelasius vibis Rome episcop⁹ oīb⁹ episcopis.

¶ Bigamus vel quilibet post penitentiam sacris non applicetur ministerijs.

NOn cōfidat quisq̄ pontificum fas esse bigamos, aut coniugia sortientes ab alijs relicta, siue quoslibet post penitentiam, vel sine literis c, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curie publicarūq; rerū nexib⁹ implicatos, aut passim nulla temporis congruentis⁹ expectatione discussos, diuinis seruituros applicare ministerijs.

Item Innocentius.

¶ Penitentes, nec etiam clerici fieri possunt.

QAnones apud Nicenā constituti, penitentes c etiā ab infimis c officijs clericorum excludunt s.

Hoc non de quibuslibet penitentib⁹ intelligit: iz de illis tm̄ qui post actā penitētiā secularis militie cingulum accipiūt.

De quib⁹ Innocenti⁹ episcopus scribit Victori Rothomagensi episcopo.

¶ Non debet fieri clericus qui post remissionem peccatorum militie cingulum habuit.

SI q̄s post remissionez h peccatoz cingulū militie secularz habuerit: ad clericatū omnino admitti non debet.

Notest & aliter intelligi: est q̄dā penitētia q̄ solēnis appellatur: q̄ solū semel tm̄ in ecclia cōcedit: de qua Ambrosius ait. Sicut vnum est baptisma, ita vnica est penitētia. Item non est secundus locus penitentie. Item Hieronymus. Reperiuntur q̄plurimi qui sepius agendam penitentiam putāt, qui luxuriant in Christo. Nā sivere penitētiā agerēt, nunq̄ iterandam putarent.

Item Auguſt. ad Macedoniū.

¶ De eodem.

QVanuis caute & subtiliter & saluberr̄ p̄uisum sit vt locus humillime penitentie semel tm̄ in ecclesia concedatur, ne medicina i nimis vtilis vilis b habeat. tamen quotidie peccantibus nunq̄ per penitentiam i venia negatur.

Hec autem penitentia quomodo imponenda sit, in Agathensi concilio legitur, in quo sic statutum est.

¶ Quomodo penitentes ad penitentiam accedant.

h SI quis post remissionem. Qui semel egit penitē tiam solennem, non p̄t fieri clericus. nec etiam solēnis miles: vt.xxxij. q.ij. admonere. nec laicalem habitum potest deferre: vt.j.e.ca. vlti. tm̄ ſm regulā ecclesiasticā vi- uet: vt de peni. dist. v. contrariū. & ca. falsao. & est tantuz tum. conueniendus sub iudice ecclesiastico vt.xj.q̄ōne.j. aliud. Joan.

† Solēnis

† Et hz hoc non facit ad p̄positū gratia. h.

h ¶ Remissionē. peccatorum. i. baptisma: † vt.lj. distinct. si quis post acceptū. & intelligē de officiali qui sua executus est p̄cepta: vt.lj. distinc. capi.j.

¶ Potest & aliter.

¶ Casꝰ. Ponit hic aliam solutionem Gratianus: scilz q̄ est quedā penitentia solēnis, que reiterari non potest sicut nec baptisma⁹.

QVanuis. ¶ Casꝰ. Macedonius inuenies q̄ pnie non est secundus locus, & q̄ vnica est penitentia sicut baptisma: dubitauit an quotidie peccantibus deberet pnia denegari. et ideo quesiuit ab Aug. quid iuris esset? qui respondit q̄ licet solennis pnia semel tm̄ concedatur, ne vilis reputetur: tamen priuata penitentia non dz quotidie peccantibus denegari. Seq. ß. patet: & q̄ ß in eo dicitur, probat duobus capi. sequentibus.

i ¶ Ne medici na. Hec est vna rō quare nō iterat. f. ne vilis habeatur solennis penitētia, que est medicina: vt hic. Sed a q̄ est sacramētū: & signi ficat eiectionē ade de paradiso h. e. in capite. & nō est facienda iniuria sacramēto: vt de p̄se. dist. iiij. oſtēdit. x.j.q.j. sacra. Sta. tm̄ dixit q̄ ſm cōsuetudinē quarūdā ecclesiarum iteratur: vt de peni. dist. iij. ß. et persona.

† Solēnis non iteratur.

† Sub. q̄ semel tm̄ fcta est. Vilitas est fugienda.

k ¶ Vilis. Nota q̄ propter fugiendam vilitatem multa statuuntur: vt hic. & .xlv. dist. de iudeis. lxx. dist. epi-

l ¶ Penitentiam. priuatam.

Penitentes. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q̄ sacerdotes debent imponere super capita penitētium manum exclusoriam vel benedictoriam et cilicium. et tunc ipsi penitentes debent deponere comas, et mutare vestes. quod si non fecerint, abiciantur. Iuuenibus autem solemnis penitentia non facile imponatur propter fragilitatem etatis. viaticus autē omnibus in morte datur.

a ¶ Impositionē Ab epō, ad quem solum spectat imponere solennē penitentiam: vt.j.ca. prox. et reconciliatio ad solum eum spectat nisi in necessitate: vt. xxvj. q.vj.c.j. ꝛ vlti.

b ¶ Comas. Sed nunquid deponet mulier comā, cum eā ei solennis penitētia imponitur: vt. xxxij. q.ij. ō his Respō. non: q̄ habet eam in signum subiectionis. xxx. dis. ca.ij. ideo autē comā deponet vir, quia aliquodo habitu vinet clericali †.j. de conse distin. v. dictum. et. lxxxj. di. dictum. ꝛ. xxxij. q.ij. admonere. ꝛ.j. e. ca. vlti.

Mulierī āre p mittat coma.

† Qđ tōsura ꝛ nō de vestib⁹ intelligitur. Zan.

c ¶ Iuuenib⁹. Et si fuerit imposita, non ideo prohibentur cōtrahere. xxxij. q.ij. in adolescētia. Alij autem nō possunt contrahere. xxxij. qst.ij. de his. Idem dico de decrepitis: q̄ etatis ratio habenda est in penitentia. xxvj. q.vj. vj. tempora. ꝛ ca. hoc sit. sic presumitur magis, p sene q̄ p̄ iuuene: vt. xxxiij. distin. Fraternitatis.

Etatis rō in penitētijs est habenda.

d ¶ Omnibus. q.j. quest.iij. si quis episcopum. contra. Illud terrotis est: vel hoc de penitentibus digne: ibi fiete. xxiij. q.ij. ligatur.

In capite. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ volentes solenniter penitere debent in capite quadragesime se cū archipresbyteris ꝛ presbyteris suis episcopo cuitatis ante fores ecclesie representare in tristi habitu, nudis pedibus: et eis in ecclesia introductis episcopus septem psalmos penitentiales decanter: deinde manum eis imponat: cineres et cilicium super capita eorum ponat: eos aqua aspergendo benedicta demum expellantur de ecclesia, sicut adam fuit de paradiso electus: et totus clerus eos cum responsorio psequat: ꝛ in cena dñia suis

Penitentes tempore quo penitentiam petunt impositionem[a] manuum, et cilicium super capita sua a sacerdote (sicut vbiq̄ statutum est) consequantur. Si autem comas[b] non deposuerint, aut vestimenta non mutauerint, abiiciantur: et nisi digne penituerint, non recipiantur. Iuuenibus[c] etiam penitentia non facile committēda est, propter etatis fragilitatem: viaticū tamē omnib⁹ [d] in morte positis non est negandum.

Item ex eodem.

¶ Que sint seruanda in solēni penitentia.

In capite quadragesime omnes penitentes qui publicam suscipiunt aut susceperunt[e] penitentiam, ante fores ecclesie se representēt episcopo ciuitatis sacco[f] induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis: reos se esse ipso habitu et vultu protestantes. Ibi adesse debent decani, id est archipresbyteri,[g] presbyteri parochiarum, ꝛ presbyter penitētium: qui eorum penitentiam et conuersationem diligenter inspicere debent: et secundum modum culpe penitentiam per prefatos[h] gradus iniungere[i]. post hec eos in ecclesiam introducant: et cum omni clero septem penitentiales psalmos in terra prostratus episcopus cum lachrymis pro eorum absolutione decantet: tunc resurgens ab oratione (iuxta quod canones iubent) manus eis imponat: benedictam[k] aquam super eos spargat: cinerem prius mittat: deinde cilicio capita eorum operiat: et cum gemitu crebris suspirijs denunciet eis quoniam sicut Adam proiectus est de paradiso, ita ipsi pro peccatis ab ecclesia abiiciuntur. postea iubeat ministris[l] vt eos extra tanuas ecclesie expellant: derus vero prosequatur eos cum responsorio, scilicet: In iudore vultus tui vescēris pane tuo. vt videntes sanctam ecclesiam pro facinoribus suis tremefactam atq̄ cōmotam, non parcipendant penitentiam. In sacra autē domini cena[m] rursus ab eorum decanis et eorum presbyteris ecclesie limínibus represententur[n].

Hanc penitentiam nulli vnq̄ clericorum agere conceditur: atq̄ ideo huiuscemodi penitentes ad clerū admitti pro-

e ¶ Susceperunt. Ergo alio tpe potest penitentia imponi a sacerdote: ꝛ postea hec solennitas fit ab epo.

f ¶ Sacco. sicut fecit achab. de pe. di. iij. ¶. ecce.

g ¶ Archipresbyteri. Videtur ergo q̄ alius sit decan⁹ alius archipresbyter. et sic est contra lx. dist. ca.j. sed ibi ponitur hec dictio aut, subdisiūctiue Uel loquēr hic de rurali decano.

h ¶ Per pfatos. in parte capi. que hic non est. ad hoc facit. xxxij. q̄. ij. latorem.

i ¶ Iniūgere. Arg. q̄ episcop⁹ non potest iudicare de subditis suorū prelatorum: vt extra vnde de offi. ord. cuz ab fratecclesiarū. Joan. dicit quod non est vera: cum sit iudex ordinarius omniū clericorum sue diocesis. sed dicitur ibi q̄ nō debet episcopus reuocare sententias excommunicationis iuste latas ab eorum prelatis sine eorū consensu. B.

† Lēh⁹ stingit pper scanda lum q̄s subditi imineret. ar. ē. de his sub. Ieri. dist. in sacerdotib⁹. Jo. ō f.

k ¶ Benedictam. Ut per eam tollantur venialia peccata: vt de cōse. dist. iij. aquam. ꝛ di. iij. nec quemq̄.

l ¶ Ministris. l. ostiarijs, ad quorū hoc spectat officium: vt. xxj. distinctione cleros. ꝛ xxv. distinctiōe. perlectis.

m ¶ Cena. J. de cō secra. distinctio. ij. in cena.

n ¶ Representent. ita fit quolibet anno, q̄ vt tali die immittantur in ecclesiā. ꝛ ibi stent in eccīa, non tñ cōmunicabunt cū aliis in eucharistia vel osculo: ꝛ sic erunt vsq̄ ad octauā pasche: ꝛ tunc iterū exibunt de eccīa, ꝛ erunt extra ecclesiā vsq̄ ad talē diē sequentis anni: ꝛ hoc fiet vsq̄ ad finē pnie. ꝛ ēt si dñs peniter, scdo vel tertio anno pōt ei reddi ingressus eccīe: vt. xj. q.j. de viro. ꝛ. xxxij. q.ij. latorē. Qñq̄ ēt vsq̄ i finē vite manebit extra ecclesiā: vt. xxxij. q.ij. admonere. ꝛ hec ita omissio fit a pprio sacerdote, nisi solēniter debeat reconciliari eccīe, scz finito tpe penitentie: vel ētā ante si epō visum fuerit expedire. hanc etiā solus epūs potest facere: vt. xxvj. q.vj. capi.j. Iste solennis penitētia nō est imponenda nisi p̄ crimine manifesto ꝛ enormi qō rotā vbē cōmouit. xxvj. q.vj. ca. vlti.

¶ Hanc. ¶ Casus. Dicit Statianus in hoc. ℌ. q̄ nulli

clericorum permittitur agere solennem penitentiam: et ideo hmõi penitentes non admittuntur ad clerum.

¶ Confirmandum. ¶ Caius. Dicitur q̃ si presbyter vel diaconus aliquid cõmiserit propter quod debeat a ministerio ecclesie remoueri: non tamen propter hoc eis solẽnis penitentia iniungatur, sicut laicis cõsueuit imponi. In fine dicitur q̃ rebaptizati ordinari non permittuntur.

s ¶ penitentib⁹. Nisi sit depositus tunc potest solennem penitentiam facere. et sic intelliguntur cõtraria de peni. dist. vj. sacerdos. † tamẽ publicam penitentiã potest facere sacerdos: vt.xxviij. dist. si presbyter. xxx. dist. si quis presbyter. 7.lxxxj. dist. si quis eps. et hoc p̃ publico crimine, nõ p̃ occulto. b ¶ Rebaptizati. Scienter: vt.ſ. de cõſe. diſtin. iiij. quibus. tamen in habitu clericali vel regulari semꝫ erũt: vt de consecra. di. v. dictum.

† Ethᵃ pingit propter scandalum q̃ſti. presbyter. xxx. dist. si quis presbyter. 7.lxxxj. dist. si quis eps. et hoc p̃ publico crimine, nõ p̃ occulto. † In facer dotib⁹. Jo.ſ.f.

Illud. ¶ Caius. Quesitũ fuit an laici qui solennem penitẽtiã egerunt, mundati a contagione peccatoꝝ omnium valeant promoueri. Et respondet Siricius papa q̃ sicut clericus nõ p̃mittitur agere solennem p̃niam: sic nulli⁹ laicorũ post solennem penitentiam potest p̃moueri, cum dudum fuerit vas vitioꝝ.

c ¶ Par. l. equũ,

d ¶ Instrumenta. Id est ordines, vel vtensilia.

e ¶ Qui dudum. ſ. ſ. lxj. dist. in sacerdotibus. Arg. cõtra. ſ. ea. ferrum. et. xxxiij. q. ij. admonere.

Item. ¶ Caius. Quidam quesiuit a Leone papa an presbytero vel diacono solennis penitentia sit imponenda? Et respondet q̃ non: quia sic est traditum ab apostolis vel apostolicis. Sed huiusmodi lapsis secretus locus est requirendus: scilz monasterium vbi si digne peniteant, valeant ad statum pristinum reduci. Quod dicitur in sequenti. ſ. patet.

Item de Siricius papa.

¶ Nec clerico penitentiã agere, nec penitẽti ad clericatum accedere permittitur.

Illud quoq; nob⁹ par[c] fuit prouidere, vt sicut penitentiam agere nulli vnq̃ conceditur clericoꝝ, ita post penitudinem ac reconciliationem cuiq̃ laicoꝝ non licet honoꝝem clericatus adipisci: quoniã quanuis sint omnium peccatoꝝ contagione mundati, nulla tamen gerẽdoꝝ sacramẽtoꝝ debent instrumenta[a] accipere, qui[c] dudum fuerunt vasa vitioꝝ.

Item Leo papa.

¶ Presbyteris t diaconibus tanq̃ penitẽtibus non debẽt manus imponi.

Alienum est[f] a consuetudine ecclesiastica vt qui in ꝓsbyteralꝫ honore, aut diaconij gradu fuerint conse-

f ¶ Alienũ est. hec oia ca. loquunt de solenni pnia.

g ¶ Successio. Nec tamen credendum est statim q̃ causa penitentie sit in monasterio. nam quandoq; boni viri ingrediuntur monasterium: quia meritum augere desiderant. xxvij. qõne. ij. sunt qui dicunt.

crati, hi p̃ crimine aliquo permanꝰ ipositionẽ remediũ accipiant penitendi: qõ sine dubio ex aplica traditiõe descendit, sm qõ scriptum est. Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? Unde hmõi lapsis ad promerendã miam dei priuata est expetenda successio[g]: vt illis si satisfactio fuerit digna, sit etiã fructuosa. Probatur etiã authoritate Toletani cõcilij huiuscemodi penitentes ad clerum non admittendi.

In quo sic statutum est.

¶ Causa necessitatis ad clerum penitẽtes admittantur.

Placuit vt penitentes nõ admittant[f] ad clerũ nisi tm̃ si necessitas aut vsus[h] exegerit: tunc deputent[ſ] inter ostiarios vel iter lectores, ita vt epistola[i] vel euãgelium nõ legant. ¶ Si qui autẽ ordinati sunt in diacones, inter subdiacones ita habeant[ſ], vt manus non imponant[k], nec sacra cõtingãt. Eum vero penitentem dicimus qui post baptisma aut pro homicidio aut pro diuersis criminibus grauissimisq; peccatis publicam penitentiam gerens sub cilicio, diuino fuit reconciliatus altario. Apostate[l] quoq; ad clericatus officium admitti non debent. Ut si in concilio Arelatensi secundo.

¶ Ad clericatus officiũ non admittantur apostate.

Placuit. ¶ Caius. Quidam quesiuit a Leone papa an presbytero vel diacono solennis penitentia sit imponenda? Et respondet q̃ non: quia sic est traditum ab apostolis vel apostolicis. Sed huiusmodi lapsis secretus locus est requirendus: scilz monasterium vbi si digne peniteant, valeant ad statum pristinum reduci. Quod dicitur in sequenti. ſ. patet.

Caius. Statutum fuit in concilio Toletano vt soleniter penitentes non promouentur: si tamẽ necessitas vel vtilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri: ita q̃ ad maiores non promoueãtur, in quibus epistolã vel euangelium legere possunt. si qui tamen eoꝝ promoti fuerint in diacones, inter subdiacones redigantur: ita tamen q̃ manũ alteri non imponant, nec sacra contingant. Item cũ dubitaretur quis esset solenniter penitẽs, respõsum fuit in cõcilio vt solenniter penitens diceretur q̃ post baptisma pro homicidio, vel pro alio graui crimine publicam gerens penitentiam sub cilicio, diuino altari fuerit reconciliat⁹.

Lacuit. ¶ Caius. Statutum fuit in concilio Toletano vt soleniter penitentes non promouentur: si tamẽ necessitas vel vtilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri: ita q̃ ad maiores non promoueãtur, in quibus epistolã vel euangelium legere possunt. si qui tamen eoꝝ promoti fuerint in diacones, inter subdiacones redigantur: ita tamen q̃ manũ alteri non imponant, nec sacra contingant. Item cũ dubitaretur quis esset solenniter penitẽs, respõsum fuit in cõcilio vt solenniter penitens diceretur q̃ post baptisma pro homicidio, vel pro alio graui crimine publicam gerens penitentiam sub cilicio, diuino altari fuerit reconciliat⁹.

Lacuit. ¶ Caius. Statutum fuit in concilio Toletano vt soleniter penitentes non promouentur: si tamẽ necessitas vel vtilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri: ita q̃ ad maiores non promoueãtur, in quibus epistolã vel euangelium legere possunt. si qui tamen eoꝝ promoti fuerint in diacones, inter subdiacones redigantur: ita tamen q̃ manũ alteri non imponant, nec sacra contingant. Item cũ dubitaretur quis esset solenniter penitẽs, respõsum fuit in cõcilio vt solenniter penitens diceretur q̃ post baptisma pro homicidio, vel pro alio graui crimine publicam gerens penitentiam sub cilicio, diuino altari fuerit reconciliat⁹.

Argꝫ difficilius dispensatur cum penitente ẽ cum bigamo: † vt.xxxiij. distin. lector.

h ¶ Aut vsus. i. vtilitas. hec enim inducunt dispensationem. j. qõ. vij. tali. vt vsus. id est consuetudo. Sic est arg. q̃ consuetudo attendit circa ordinandos: vt q̃ dixi. xij. distin. nos consuetudinem.

† Dicit l. hº ſi est verꝫ ſi ẽ ar. q̃ maꝫ est dispẽſãdũ. Sz dictum hoc est verũ in quo cõsentit. Jo.ð f. Apostate q̃ dicunt.

i ¶ Epistolam. vij. ps. vij.

k ¶ Non imponant. i. non ministrent in officio subdiaconatus, sed tm̃ nomen habeãt: et habeant locum subdiaconoꝝ in choro et in cibo. Et est ſi. xv. q. vij. q̃ admiserit. et cap. ſi quis presbyter.

¶ Apostate. ¶ hec est septima pars huius distinctio. in qua tractat de apostatis. Jo. de fan.

l ¶ Apostate. Apostate dicunt retro abeũtes a fide,

religione vel clericatu, xxvj. qõne viti. non obseruetis. Joannes.

HIqui. ¶ Casus. Quidam clerici relicto clericali habitu ad seculum redierunt: quare questiõ fuit in concilio Arelatensi an debeant admitti ad cõmunionem corporis christi: et respõdet q nõ, nisi resipiscãt, nec etiam ad clericatus officium admittãtur. Post penitentiam vero habitum secularẽ nõ assumant. quod si fecerint, excommunicentur.

a ¶ Ad secularẽ. Quod fieri non licet: quia qui semel habuit tonsurã clericalem, semp vtetur ea: vt. xxxij. distinct. si qui clerici. xx. q. iij. eos. Joan. hoc tene pro certo q in minoribus ordinibus cõstitutus potest ꝓ rahe re, et ad seculũ remanere: nec tunc debet ferre tonsurã: nec apostata iudicatur: vt eẽ de cleri. conius. Joannes. Si autem retinendo ecclesiã dimittat q̃ ad tus potest ꝓ rahe re, et ad seculũ remanere: nec tunc debet ferre tonsurã: nec apostata iudicatur: vt eẽ de apostata. ca. j. t vlti.

b ¶ Secularem. Quicquid interim acquisierint, cedet monasterio. xxiij. qõ. ij. abbates. et. C. de episco. t cleri. l. fine q̃d vlti. §. hoc etiam.

c ¶ Ab ecclesia. vt. §. e. dist. si quis post remissionem.

¶ Cce. ¶ Vide. Supra ostensum est q criminosi et solenniter penitentes promoueri non possunt. Innec vero. lj. dist. ostendit Gra. q curiales t armata militãtes vel inhonestũ. Quãq̃ ꝓ strictẽ dãr vt. j. c. j. t. ij. Secunda quia multum molestatur ecclesia curialer cum tales repetuntur: vt. j. ca. ij. t. iij. Tertia ratio, quia q̃ honesta curie officiũ cias, peccum repetuntur, de quibus gaudere deberet. Item rant vt propter voluptates quas forte habuerunt in suis officijs curie: vt. j. ea. preterea. Dicuntur autẽ large curiales omnes. Quãq̃ strictissime aduocati forenses: siue iudices: siue officiati: siue histriones: sed isti prohibentur a promotione vt sequitur. Nullus ergo officialis promouetur nisi prius sit absolutus a curia. postea sic: dum tamen seua non exercuerit, nec effuderit sanguinem humanum, nec turpia t inhonesta facta fecerit, vt histriones. De iudicibus autem et aduocatis est dicendum q si tantum interfuerunt causis non repelluntur: vt. lxj. distinct. ostius. et hoc est verum si post baptisma huiusmodi officiũ exercuerunt. secus si ante: vt. j. ea. ca. si quis. Bas. tamen dicit q si ante baptismum aliquis ex officio occidit homines, talis post baptismum non potest promoueri quia baptismus tantum crimina tollit: vt. xx vj. ostium. deinde. et ca. vna. Bar. dicit q potest quia non debet esse melioris conditionis peccans, q̃s non peccans. ad hoc facit. ff. quod vi aut clam. seruius.

HIqui post sanctã religionis pfessionẽ apostatant: et ad secularẽ redeũt conuersationẽ: t postmodum penitentiũ remedia nõ requirunt: sine pnia cõtionem penitus nõ accipiant: quos etiã iubemus ad clericatus officium non admitti: t quicũq̃ ille sit, post pniam habitũ secularẽ accipere nõ presumat: quod si presumpserit, ab eccl'ia alienus habeat. ¶ Distinctio.lj.

Sce q criminosi, vel non vere penitentes vel publicam penitentiam agẽtes a sacris prohibentur ordinibus. Adiecit quoq̃ sancta mater ecclesia vt curiales, aut post baptisma militantes, aut in foro decertantes, a sacris prohibeantur ordinibus.

Unde ait Innocentius papa. ¶ Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, a sacris prohibentur ordinibus.

ALiquantos ex his qui post acceptam baptismi gratiam in forensi exercitatione versati sunt, et obtinendi pertinaciam suscepe runt: accitos ad sacerdotium esse comperimus: de quorum numero aliqui prohibentur ad sacerdotium assumi. aliquantos. ¶ Qui. Quatuor genera hominum notantur in hoc capitulo: scz aduocati, milites, curiales id est officiales, t histriões: q̃ postq̃ exercuerũt officia sua, fuerũt in sacerdotes ordinati ab episcopis hispane. Quidam etiã ex eis qui histriones fuerant, facti sunt episcopi. Scribit ergo Innocẽtius papa cuidam archiepiscopo: et dicit q tales non debuerũt promoueri. sed propter scandalũ quod inde fieret in prouincijs hispanorum, patienter tolerat eos. Utruntamen prohibet ne decetero tale fiat: et si contra factum fuerit, ordinati cum suis ordinatoribus deponentur.

e ¶ Qui post. Hoc ideo dicit quia quecunq̃ peccata quis fecerit ante baptismum, non imputantur ei post: ea: vt. j. ea. si quis post: et. §. dist. proti. si quis viduam. et ca. placuit. et. xxvj. dist. vnius.

f ¶ Exercitatione. vt aduocati.

g ¶ Ad sacerdotium. Quicunq̃ fuit accusator vel aduocatus, aut iudex, aut testis, vel etiam notarius in causa sanguinis, non potest promoueri: vt. §. distinct. proti. si quis viduam. nam cõstat q clericus non potest esse accusator in causa sanguinis: vt. ij. q. vij. sicut. et cap. sacerdotes. nec iudex. xxiij. questio. vlti. his a quib⁹. nec testis. xx. qõne. j. testimonium. nec notarius. xxiij. qõne iij. illud. et in extrauag. ne cleri. vel mo. sententiam. Bartolus intelligit hoc de aduocato accusatoris. nam cuilibet licitum est defendere reum. xxiij. qõne. v. reos. et. C. de episc. audi. addictos. Et si obiiciatur ei: nonne si accusator deficit, punietur pena talionis? et sic videtur hoc imponendum aduocato qui obtinendi pertinaciam suscepit? Sed ipse respondet quia ad hoc non egit aduocatus vt accusator puniretur, sed vt reus absolueretur. Item quia alio iudicio agendum est de calumnia accusatoris: et dicit clericum appellare posse pro connexione causa sanguinis: quia ibi quilibet auditur appellando vt. ff. de appella. non tantum. et sic causam appellationis potest exercere. Prior opinio est magis recta: vt nec pro accusatore nec pro reo possit clericus aduocare. nec obst. xxij. questio. v. reos. quia ibi non dicitur q aliquis possit patrocinari pro damnato, sed possumus intercedere pro eis. licet enim aduocatus rei non intendat ad hoc q accusator puniatur: tamen per quandam consequentiam tendit ad hoc: vt. xv. questio. j. merito. et argumẽ. j. qõne. iij. si quis obiecerit. ad idem argumen. op.

supra distin. proxi. clericum.

a ¶ Ex militia. Id est militibus.

b ¶ Et curialibus. Id est officiatis.

c ¶ Voluptates. Id est ludicria, quibus voluptatib⁹ exitabantur homines.

d ¶ Et editiones. que narrabantur voluptatis causa seu q̃ edita erant ab hominibus: scz turpes fabulas vt cantus.

e ¶ Discutiẽda. i. corrigenda.

f ¶ Remittẽda. Arg. ratione scandali aliquid tolerari. sic supra dist. iiij. denicz. xxviij. distri. de syracusane. et notaui. xliij. distin. confessationes.

Item argu. q̃ aliquid phibetur fieri: factum tamẽ tolerat. vij. q. j. si oleum. ẽps in diocesi. ff. de do. sponsio. proxi. quicunq; Joan.

Cẽsura. tolerat. ‡ ad hoc. ff. de equis. mil. ff. & usufru. ‡ ad hoc di. de iud. obtẽperando. post. ja. p.

Quantos ex militia [a]: qui cum potestatibus obedierunt, seu necessario precepta sunt executi: aliquantos ex curialibus [b]: qui dum parerent potestatibus, que sunt sibi imperata fecerunt: aliquantos qui voluptates [c] et editiones [d] populis celebrauerũt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse. quoruz omnium neminem ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenire. que si singula discutienda [e] mandarem⁹, nõ modicos motus aut scandala hispantensibus prouincijs quibus mederi cupimus, de studio emendationis induceremus. Idcirco remittenda [f] potius hec putamus. Sed ne deinceps similia committantur dilectionis vestre maturitas prouidere debebit, vt tante vsurpationi nunc finis necessarius imponatur: eo videlicet constituto, vt quicunq; tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

Item Felici episcopo Miceriano.

¶ De q̃b⁹dam laicis aliqui ad clericatũ non possunt peruenire.

Designata sunt genera laicorum de quibus ad clericatũ aliqui venire non possunt: id est si quis fidelis [g] administrauerit [h]. De curialibus autez manifesta est ratio: quoniã etsi inueniantur huiusmodi viri qui debeant [i] clerici fieri, tamen quoniã sepius a curia repetuntur, cauẽdum est ab his ꝓpter tribulationẽ que sepe [k] de his ecclesie prouenit.

Idem.

¶ Non admittantur curiales ad clericale officium.

Preterea frequẽter quidam ex fratribus nostris curiales, vel quibuslibet publicis functionibus [l] occupatos, clericos facere contendunt: pro quibus postea maior est tristitia, tunc cum tam de reuocandis eis aliquid ab imperatore precipitur, q̃s gratia nascatur de accito.

¶ Constat enim eos in ipsis muneribus [m] .i. ministerijs et officijs etiam voluptates exhibere: quas a diabolo inuentas esse non dubium est: z ludoꝝ z munerꝝ apparatibus, aut presse, aut fouisan interesse. Sit certe in exemplum solicitudo et tristitia fratrum, quam sepe pertulimus imperatore presente, cum pro his sepius rogaremus: quam ipse nobilis propter tres rationes. Prima est: quia maiorem tristitiam habet ecclesia de eis reuocandis, q̃s habuit gaudium de aduentu eorum. Nam imperator presens quz doꝝ instituit supradicto archiepiscopo presente vt tales in minoribus non solum ordinibus ordinati, sed etiam ad sacerdotium promoti reducerentur. Secũda ratio est, quia tales in suis officijs voluptates turpes exercuerit. Tertia ratio est, qt prefuerunt vel interfuerunt apparatibus z ludis minorum.

Item argu. q̃ aliquis statui propter cautelam futurorum: vt. xxviij. distinc. de syracusane. liij. dist. generaliter. xxiij. distin. in nomine.

Preterea. ¶ Casus. Quidam volebãt ꝓmouere curiales. consulimus fuit papa sup hoc a quodã archiepiscopo, scilicet an possent promoueri? Et respon. q̃ nõ

Item argu. ad hoc. ff. de iure patro. l. Functionib⁹ id est officijs. et intelligit de his qui alicui officio obligati sunt: vt tutores et curatores vt ꝓcuratores, qui finito officio suo licite promouentur: vt extra de obliga. ad ratiocinia. capitu. vnico. Nam qui ex administratione aliqua est obligat⁹ reipublice, non pot ꝓueht ad honores: vt. ff. de tus ad mune. et hono. relato scripto. ff. debito. facientes. secus si obdũ non gatus est pro aliquo debito: vt ibi ingredi dicit, et. C. de epis. monaster. cleri. quisquis et ibi. Sed quid si aliquis est obligatus ad scribendum aliquid, forte iuramento: num quid talis pot conuerti in monasterium? Dicit hug. q̃ sic: nec fit iniuria illi cui seruire tenebatur: quia instinctu spiritus sancti fit, sic. xxij. questione. v. bos dicit. argu. pro eo et de voto. scripture. z extra de cõuer. scripsit coniugatorum. ex publico. et capit. vlti. z. xxxiij. questio. q̃ finem. ij. cap. admonere. xix. questione. ij. due. sicut soluitur intelligo ingratitudo religionis ingressui: vt. xix. q. iij. ca. j. Sz econ de dutra videtur q̃ etiam mortuus debitor non potest sepeliri ctis exinuito creditore nisi satisfaciat ei: vt extra de appel. qua pensis fronte. Satis videtur q̃ possit intrare: et q̃ monasterium non in amplius tenetur, q̃s ad ipsum peruenerit: xvj. q̃. vj. de laniat per successionem aliquam: vt. xix. questione. vlti. si ꝓfic. ff. qua. ‡ Vel dic q̃ in monasterio existens potest exequi ta de cessle officium, dum tamen non negligat diuinum obsequiũ: bo. is q̃ vt. xcj. distin. clericus.

a ¶ Ex militia. Id est militibus.

b ¶ Et curialibus. Id est officiatis.

c ¶ Voluptates. Id est ludicria, quibus voluptatib⁹ exitabantur homines.

d ¶ Et editiones. que narrabantur voluptatis causa seu q̃ edita erant ab hominibus: scz turpes fabulas vt cantus.

e ¶ Discutiẽda. i. corrigenda.

f ¶ Remittẽda. Arg. ratione scandali aliquid tolerari. sic supra dist. iiij. denicz. xxviij. distri. de syracusane. et notaui. xliij. distin. confessationes.

g ¶ Fidelis. id est post baptismum.

h ¶ Administrauerit. curie in seuis actibus.

i ¶ Qui debeant. ex merito vite. Et est arg. hic q̃ si aliquid est pro me, z aliud contra me, magis iocer mihi q̃s est contra me, q̃s prosit id q̃s est, ꝓ me. sic. lvj. dist. ismael. ff. qui. ad li. pcla. nõ iz. l. vlti. z ff de offi. delega. sup questionum. ¶. si vero. in fi. Arg. contra. ff. de iure fisci. non intelligitur. ¶. j. z extra de sente. z re iudica. causaz. in fi. Solu. primum regulare propter promptitudinem ad malum. xxj. questio j. omnes. alia casualia propter restrictionem dolimali. extra de do. z contra. finem. z quia non est delegatus a principe.

k ¶ Sepe. Arg. aliquid statui propter cautelam futurorum: vt. xxviij. distinc. de syracusane. liij. dist. generaliter. xxiij. distin. in nomine.

l ¶ Functionib⁹. id est officijs. et intelligit de his qui alicui officio obligati sunt: vt tutores et curatores vt ꝓcuratores, qui finito officio suo licite promouentur: vt extra de obliga. ad ratiocinia. capitu. vnico. Nam qui ex administratione aliqua est obligat⁹ reipublice, non pot ꝓueht ad honores: vt. ff. de tus ad mune. et hono. relato scripto. ff. debito. facientes. secus si obdũ non gatus est pro aliquo debito: vt ibi ingredi dicit, et. C. de epis. monaster. cleri. quisquis et ibi. Sed quid si aliquis est obligatus ad scribendum aliquid, forte iuramento: num quid talis pot conuerti in monasterium? Dicit hug. q̃ sic: nec fit iniuria illi cui seruire tenebatur: quia instinctu spiritus sancti fit, sic. xxij. questione. v. bos dicit. argu. pro eo et de voto. scripture. z extra de cõuer. scripsit coniugatorum. ex publico. et capit. vlti. z. xxxiij. questio. q̃ finem. ij. cap. admonere. xix. questione. ij. due. sicut soluitur intelligo ingratitudo religionis ingressui: vt. xix. q. iij. ca. j. Sz econ de dutra videtur q̃ etiam mortuus debitor non potest sepeliri ctis exinuito creditore nisi satisfaciat ei: vt extra de appel. qua pensis fronte. Satis videtur q̃ possit intrare: et q̃ monasterium non in amplius tenetur, q̃s ad ipsum peruenerit: xvj. q̃. vj. de laniat per successionem aliquam: vt. xix. questione. vlti. si ꝓfic. ff. qua. ‡ Vel dic q̃ in monasterio existens potest exequi ta de cessle officium, dum tamen non negligat diuinum obsequiũ: bo. is q̃ vt. xcj. distin. clericus.

m ¶ Muneribus. i. officijs munerum minorum.

a ¶ Instabat.tamen facti sacerdotes non restituunt. luij.dist.ex antiquis.

SI quis post. ¶ Casus. Aliquis ex preceptovel authoritate maioris post baptisma cingulum militare accepit ad veranduꝫ fideles,et necauit. Quesitum fuit in concilio Toletano an posset.p̄mouere. Et respondet q̄ de iure p̄mouere nō potest: et si nō peccauerit et dispensatiue ad maiores ordines fuerit p̄mot⁹:diaconꝰ tamen fieri non potest.

b ¶ Si quis. pone casum.j.de pen. distinct.j.si quis eum telo. Alij ponunt casum de officiali.

c ¶ Militauerit. milites (vt videf) nō possunt promoueri sine licentia pape.xix.queſt.iij. monasterijs.ſz intelligo illud de his q̄ irregularitatem contraxerūt. † vnde non concedo q̄ hoc solū impediat promotionem, q̄ si q̄s.vt no.j.xx. q.ij. p̄sens. in gl. arg. q̄ ꝛc. gladiū assumpsit ꝛ militiam, nisi seua facta exercuit: vt j.luij. distinct.legē, si vero sepe interſit bellis,et per eū non stat quin occidat aliquem: licet non occidat, tamē propter ambiguum duplicitatis nō admitterem talem ad clerum. argu. xxiij. questio. v. excommunicatorum.

Militeꝫ ante p̄mouꝫi possint.

† Et in hoc casu loqſ hoc ca. ſi q̄s.vt no.j.xx. q.ij. p̄sens. in gl. arg. q̄ ꝛc.

d ¶ Ac cingulū, id est characterem militarem: vt.j.q. j.quod quidam.in fine.

e ¶ Si ad clerum.i.subdiaconatum.

f ¶ Admissus fuerit.ex dispensatione.

QUi in aliquo. ¶ Casus. Hoc capitu.diuiditur in duas partes. In prima parte assignantur.xxvj. impedimenta que repellunt ab episcopatu, vel archiepiscopatu, vel etiā ab alia dignitate. In secūda parte que incipit ibi. Sed nec ille: dicitur q̄ episcopus debet eligi a clero ꝛ a populo ciuitatis, authoritate metropolitani: qui postea legitime examinatus ab omnibus episcopis de p̄uincia, vel a tribus de consensu aliorum, die dominica consecretur authoritate metropolitani, ꝛ vbi ipse elegerit. Metropolitanus vero in ciuitate metropolitana ab episcopis sue p̄uincie consecrabitur. Et si ordinati vel cum positus cognouisti: quib⁹ non solum inferiores clerici et curialibus, verūetiam in sacerdotio constituti, ingens molestia vt redderent̄ vnitabat[a].

Item ex conci. Toleta.iij.

¶ Non promoueatur ad diaconatum qui post baptismum ad fidelem necādum accinct⁹ fuerit.

SI q̄s[b] post acceptū baptismū militauerit[c], et chlamy⁹ dē sumpserit,ac cingulum[d] ad necandū fideles: etiā si gratia nō admiserit: si ad clerum[e] admissus fuerit[f], diaconi non accipiat dignitatem.

Item ex conci. Toleta.iij.

¶ A quibus debet esse ordinatus q̄ in episcopū ordinat̄.

QUi in aliq̄[g] crimine deprehenti sunt: qui infamie[h] nota aſperſi sunt: qui scelera aliqua per publicam penitentiā se admisisse cōfessi sunt: qui in hereſim lapſi sunt, vel qui in hereſi baptizati sunt,aut rebaptizati esse noscūtur: qui semetipsos abscideruntaut qui naturali defectu mēbroꝝ minus habere noscunt: q̄ secūde vxoris p̄iunctione sortiti sunt, aut numerosa cōiugia frequētauerunt: qui vidua vel a marito relictam duxerūt,aut corruptarū mariti fuerūt: qui cōcubinas[i] aut fornicarias habuerunt: qui seruili conditioni obnoxij sunt: qui ignoti sunt: qui neophyti vel laici[k]: q̄ seculari militie dediti sunt: q̄ curie ne-rib⁹ obligati sunt: q̄ uiscij literarū: qui nōdū ad.xxx. annos peruenerunt: qui per gradus ecclesiasticos non ascenderūt: qui ambitu honorem querūt: qui honorem muneribus obtinere moliunt: qui a decessoribus[l] in sacerdotium eligūtur.

¶ Sz necille deinceps sacerdos erit quem nec clerus nec populus propriae ciuitatis elegit: vel authoritas metropolitani, vel cōprouincialiū sacerdotum assensus nō exquisiuit. ¶ Quicunq; igitur deinceps ad ordinem sacerdotij postulat⁹, et in his que predicta sunt exquisit⁹, in nullo horum deprehensus fuerit, et examinatus p̄babili vita ꝛ doctrina extiterit: tunc fm synodalia vel decretalia cōstituta,cum omniū clericorum vel ciuium voluntate abvniuersis cōprouincialibus episcopis,aut certe a trib⁹ in sacerdotem die dñico[m] consecrabitur, conuenientibus ceteris q̄ absentes sunt suis literis, et magis authoritate vel presentia eius quivere metropolitanus episcopus est consecrandus ibi vbi fit metropolitano placuerit. Metropolitanus autem est consecrandus in ciuitate metropolitana suis suffraganeis.

h ¶ Infamie.etiam de facto: vt dicitur.ij.q̄stio.vij.capli Cum apostoli.

i ¶ Qui concubinas. Ex hoc videtur q̄ episcopus vbi ipso facto non dispenset. Si enim posset facto dispensare, quare hic patiꝫ nr̄etur promoueꝫ hoc concubinarium,cū tamē cum ipso posset dispensare ipso facto vt extra de iudi. at si clerici. et nr̄ facit ad hoc. lxxj. vbi distinctione.si qui. et extra de schisma. fraternitatis. et extra de preben. refe p̄sentē. Item secundum hoc episcop⁹ semper diceret se dispensasse, vt sic non puniretur. Cū autem ipso facto dispenset, proba-tur extra de fil. p̄sbyt. veniens. et xx. viij. distinctio. dia-coni. et extra q̄ma. ac.non pos. per tuas. et literas.ij. distinctio. manifeſtum. si seruus. et extra de restitu. spo. ſi literas.ſ. opinioni. et vbi habes q̄ eccle-sia mandando vel dissimulando dispensat. Et hoc credo q̄ circa notum solo facto dispensat, sed non circa ignotum: quia noti examinatione non egent. vt.xl.vij. distinctio.de petro. Consulo tamen q̄ eestes vel literas habeant super dispensatione facta sibi. Vel dic q̄ hic redarguuntur illi qui ex contempta ordinant aliquos non examinando eos: vt.lxxj.distinctione dictum, et ca.quicunq;. et tantum indiscreta dispensatio redarguitur hic et in omnibus similibus. extra de preben.de multa.

k ¶ Laici. Non enim repente de laico fiet episcopus. lxj.distin.ca.j.ꝛ.ij.

l ¶ Quia decessoribus. nisi in hoc papa dispensauerit: vt.vij.q.j.peruisti.

m ¶ Dñico.hora tertia.lxxv.dist.q̄ die.

Metropolitanus in propria ciuitate consecrandus est

¶ Metropoli. metropolitanus: vt hic, ⁊.lxiij. dist. metropolitano.

b ¶ Conuenientibus. Hic habes q̄ metropolitanus cō secrandus est a suffraganeis: vt.lxvj. distin. cap. j. extra de temp. ordi. si archiepiscopus. et in auc. de eccle. ti. §. j. col. ir. Argu. contra. xxiij. qō. j. pudenda. vbi dicitur q̄ a papa sit consecrād⁹ q̄ a papa sit consecrād⁹. sed primū est de iure: papa tamē iam p̄scripsit cōtra ius illd.

Ui vero.

¶ Cal⁹. Supra in proximo capitulo dicit q̄ qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt, non debent esse episcopi. cuius verbi occasione supponit hic iij. distinct. in qua ostenditur q̄ si q̄s pretermisso ordine minoris ascenderit ad maiores non superbia, sed negligentia: abstinere debet a maioribus donec pretermissum ordinē suscipiat.

Solicitudo.

¶ Cal⁹. Quidam clericus ordine subdiaconatus pretermisso negligēa potius q̄ cōtempta, factus est diacon⁹ et presbyter. quare quesiuit Constantien. episcop⁹ an posset in officio diaconi vel p̄sbyteri ministrare. Et respondet Alexand. Tandiu cesset ab officio sacerdotali, donec in proximo quatuor tempoum ieunio recipiat subdiaconatum.

Sacerdos q̄ ordinē sacerdotalē recipit, nō effugiat subdiaconatus officium.

c ¶ Subdiaconatus. Videtur ergo q̄ aliquis promoueatur in sacerdotem qui nullum habuit ordinem: vt laicus qui fit sacerdos secundum hug. sed huic ob. xl. dist. est sicut. et extra de pres. non bapti. veniens. Sed contra extra de cle. per sal. promo. ca. vnico. episcopus autē non potest esse nisi fuisset sacerdos: vt extra de excess. prela. ex literis. in fin. de hoc dixi. xl. distinct. sicut. Si vero non baptizatus promoueretur vel chrismaretur, nullum reciperet sacramentum: quia baptismus est tamq̄ sacramentorum: vt. xxxij. distinctio. §. verum. nisi enim

Idem dicit hug. et Ala.

constitutus. Eps autē cōprouincialis ibi p̄secrād⁹ est vbi metropolitan⁹ elegerit. Metropolitanus autē nō nisi in ciuitate metropoli a cōprouincialib⁹ ibidē conuenientib⁹.

¶ Si qs autē deinceps p̄tra p̄dicta vetita canonū ad sacerdotij gradū indignus aspirare p̄sumpserit: cū ordinatorib⁹ suis adepti honoris periculo subiacebit.

¶ Distinctio.liij.

Ui vero pretermissis alijquib⁹ gradibus nō superbia sed negligētia ad maiorē ascenderit gradum: tādiu a maioribus abstineat, quousq̄ cōgruo tēpore pretermissos accipiat.

Unde Alexan. ij. scribit Bumaldo Constantiensi epō.

¶ De eo q̄ subdiaconat⁹ ordine postposito diacon⁹ et presbyter est ordinatus.

Solicitudo dilectionis tue studuit consulere vtrū portatores istarū literarum diaconat⁹ ⁊ presbyterat⁹ officiū idoneꝰ sit peragere, necne, cum ad id p̄postero cursu subdiaconatus c ordine postposito negligentia potiꝰ q̄ superbia cognoscatur ascēdisse. vnde nos consulendo charitati tue mandamus vt ab officio sacerdotali eum, phibeas donec proximo quatuor tempo-

rum ieunio subdiaconat⁹ ministerium sibi rite imponas: et sic deinceps ad maiora officia eum redire concedas.

¶ Distinctio.liij.

Curiales⁹ aūt (vt supra scriptū est) ideo ordinari, phibētur, q̄ frequenter dum ab ecclesia repetuntur, plurima incōmoda ecclesia p̄sequit: vel q̄ ijdē curiales non voto religionis, sed vt officioꝝ suoꝝ ratiocinia fugiāt, ad ecclesiā se trāsferūt.

Unde Grego. pa. scribit lib. viij. registri oibus epīs de lege Mauricij augusti.

¶ Quare sit constitutū ne curiales ordinentur.

Legē quā e pīssim⁹ imperator dedit (ne fortasse hi q̄ militie vel ratiōib⁹ sunt publicis obligati, duz causarū suarū periculū fugiūt, ad ecclesiasticū habitum veniāt, vel in monasterijs cōuertant) vestre studui fraternitati transmittere, ob hāc maxime causam, q̄ hi q̄ secli actiōib⁹ iplicati sunt, in clero ecclie p̄postere suscipiēdi nō sunt: ꝛq̄ dū in ecclīastico habitu non dissimiliter q̄ prius vixerāt, viuūt, nequaq̄ studēt seculū fugere, sz mutare. q̄ si etiā tales q̄ monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius a ratiocinijs

† Si intelligas q̄ prius recipiat sacerdotiū ⁊ p⁹ epatuz verū dicit. alias falsū ē: qz nec i epatu i primi character fm quosdā sz alij ꝛ ar. ēt de reiun. p⁹ trāslationem .§. vlti. vbi dē hoc ex ō ordi. ab epo q̄ renū. epi. c. j. Archi.

suum ieiunio subdiaconat⁹ minister

† quia character imprimitur si cōferatur in forma ecclesie ab eo qui potestatem habet: vt extra de cleri. per sal. ꝓmo. c. j. et hoc dum modo sit baptizatus: nec decre. illa ex literis, in aliquo contradicit. B.

Curiales aūt.

¶ Dasius. Assignatis. 3. quatuor rationibus in ij. dist. in ca. designata. ⁊ in cap. preterea. et in. c. j. quare curiales a promotione repelluntur, subiungit. iiij. dist. in qua assignat q̄n tam rationem: qz scilicet nō voto religionis sunt ecclesiastici, sed vt officiorum suoꝝ ratiocinia fugiant.

d ¶ Curiales. hic assignat tertiā causam quare curiales non promouentur. Jo.

Legem.

¶ Cap. hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Grego. q̄ qui militie vel qui rationibus sunt publicis obligati: nec in clero, nec in monasterio suscipi debent quia vitā seculi nolūt fugere, sed mutare. cum eodem modo viuant in ecclesia sicut in seculo: et hoc probatur per legem mauricij imperatoris, sz si voluerint causa religionis intrare monasteriū, non recipiantur nisi prius a publicis ratiocinijs fuerint absoluti. In secunda parte que incipit ibi, Si qui vero: dicitur q̄ militres non sunt propue in monasterijs suscipiendi, nisi vita eorum substituter inuestigetur: ⁊ per triennium in habitu laicali fuerint probati.

e ¶ Legem quam pīssimus. Nota qualiter ex sequenti facto et precedenti probatur medium: vt. xx viij. distin. quia. Nam ex bona vita precedente et sequente presu-

‡ Adde q̄ no. ff. di. lj. in fū. i. gl. vnica.

mū medium. s. q̄ bono zelo petierit habitū monachalē.

a ¶ Ex militaribus. Milites non impedit religio sacramenti: quia z clerici sacramento tenentur episcopis: vt xvij. dist. cp̄s. et tamē eis inuitis possunt intrare religionem. xix. questio. ij. due.

Religionis asperitas in q̄ habitu p̄bāda ē.

b ¶ In suo. No. q̄ in suo habitu q̄ ꝙ probandus est, vt hic, et. liiij. dist. multos. z extra de regul. super eo. et xvij. q. j. si quis incognitus. Dicunt tamen quidā q̄ potius in monachali habitu probādus sit: quia non solum alij ipsum probabunt, sed etiā ipse probabit asperitatem ordinis z habitus ipsorū: qđ non potest facere i sua veste. Joan. Sed certe liēz iura quedam dicant q̄ in p̄hois habitu sit probandus quis, ꝙsuet tudo tamē sēm cōmu. z trariū habet, z decre. etiam contradicit. extra de reg. statuimus.

† Ubi de hoc videas. ‡ Nota. qđ hu. q̄ si vsta z cōdicio nota p̄bat per annū. z sic loq̄t p̄ce. ca. gonsalvus. Sic ꝙ cōdicio nota est, sed vita ignotatūc q̄ si vtraq;. s. cōditio et vita sit ignota, vel saltē cōditio: tūc nō est promouendus, et sic loq̄t p̄ce. si ea. quicūq;. z in ca. nullus. Si vero sunt ecclesiarum, q̄s ignotus. et similiter promouere. j. c. ca. iij. ecclesiā. z de reb. ec. nō too.

c ¶ Per triēniū. Incognitus p̄batur per triennū vt hic, z. vij. q̄. ij. si quis incognit⁹, sed laicus cognit⁹ per biēnium: z clericus notus per annum. xvij. quest. ij. gonsald⁹, z vel forte notus statim potest recipi. extra de regu. ad apostolicam. Sed hodie non debet, per decre. Allexā. iiij. extra eo. non solum. In cruce signatis statuitur dimidius annus. extra de regu. c. j. ‡

Deinde ꝙ si vtraq;. s. cōditio et vita sit ignota, vel saltē cōditio: tūc nō est promouendus, et sic loq̄t p̄ce. si ea. quicūq;. z in ca. nullus. Si vero sunt ecclesiarum, q̄s ignotus. et similiter promouere. j. c. ca. iij. ecclesiā. z de reb. ec. nō too.

Archi. Quale consensus.

Nullus. ¶ Talus. Prohibet hic Leo papa ne quis nūs publicis fuerint absoluti.

¶ Si q̄ vero ex militarib⁹ⁿ viris annumerari i monasterijs festināt, non sunt temere suscipiēdi, nisi vita eor̄ subtilī rinq̄sita fuerit: z iuxta normā regulārē in suo⁰ habitu per triēniū⁰ ꝓbati, tūc monasticū habitum deo author̄e susciapiāt.

¶ Distinctio. liiij.

Serui autē ordinari prohibentur, nisi a ꝓpijs dominis libertatē legitimā consequantur.

Unde Leo eps̄ scribit omnibus episcopis.

¶ Seruus ad clericatus officium non promoueatur.

Nullus ep̄or̄ seruum alterius ad clericat⁹ officiū p̄mouere p̄sumat, nisi forte eorum⁰ petitio aut volūtas⁰ accesserit qui aliq̄d⁸ sibi in eo vēdicāt potestat⁹. debet esse immunis ab alijs, qui diuine militie est aggregandus: vt a castris dñicis quibus ascribit⁹, nomen et⁹ nullius necessitatis vinculis abstrahatur.

Item ex Gelio Triburiensi.

¶ De seruili cōditione nullus ad sacros ordines deueniat.

Nulli de seruili conditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius a ꝓpijs dominis legitimā libertatem consequantur: cuius libertatis charta ante ordinationem in ambone publice⁰ legāt: et si nullus contradixerit, rite cōsecrabuntur. Porro seruus non canonice consecrat⁹ post q̄s de gradu ceciderit ⁱ eis ꝓditionis sit cuius fuerat ante gradum.

Ex concilio Magūtinēsi capitulo. viij. Palea.

e ¶ Eorum. id est istius vel illius, distributiue. sufficit enim vnius voluntas si plures sunt dñi: vt insti. de donā. §. erat olim. C. de cōmuni ser. manu. l. j. §. si autē.

f ¶ Aut volūtas. Etiam si tacita: vt j. ea. si seruus.

g ¶ Qui aliquid. Argu. q̄ omnium cōsensus est requirendus quorū ius in aliquo detrahit: vt hic, z. lxxv. distin. archidiaconum. et extra de offi. deleg. super eo. C. de auc. prestan. l. vlti. z. ff. de aqua plu. ar. l. in concedendo. lxvj. distin. archiepūs. viij. q. stio. j. licet.

Nullus. ¶ Cetum fuit in concilio Triburiensi vtrū seruus sit promouendus? Et respondet q̄ non nisi prius a domino plenam libertatem consequatur: charta cuius libertatis prius in publico legatur: z si null⁹ cōtradixerit, ordinetur. Si vero aliquis seruus per ordinationem fuerit ordinatus, deponatur: z eiusdem sit conditionis cuius ipse ante fuit.

h ¶ Publice. Argu. q̄ si aliqua sunt publice facta, ne: primo postea auditur contradictor. viij. questione. j. licet et extra. xvij. distinctio. quod dicitis. z. xij. questio. ij. qui z huma. nonis. si. extra quinta. accu. post. capi. vlt. Argu. contra. xv. dicere. q. vj. ca. j. in fi.

i ¶ Ceciderit. ita sit seruus sicut prius, nisi sit presbyter vel diaconus: vt. j. ea. ex antiquis. Sed nunquid gau non debet talis priuilegio clericali quantum ad canonem nonsi quis suadente. xvij. questio. iij. ? Argumen. q̄ non, extra de fo. compe. ca. ij. et. xvij. questio. iij. quis deinceps. Argu. contra. ff. de decu. l. vj. Ad hoc dico q̄ iste in omnibus caret priuilegio clericali, preterq̄m in eo solo q̄ non potest verberari sine sacrilegio: quia illud priuile: legium datum est clericis non tantum fauore ipsorū, sed etiam odio laicorum. vnde in odium laicorum vtitur eo, vt extra de senten. excommu. contingit. et ea. vniuersi. §. ultimo. sed alias accusari potest a bigamis, et iudicari a laico: z licet secus sit in clerico depositio. lxxxj. distinctio. alegi dictum. et hoc ideo est, quia iste fecit furtū corpore suo: dato vt. C. de ser. fu. l. j. Item nunquid potest contrahere matrimonium? Non: quia noluit: quod facere potuit. extra si de conuer. coniug. quidam. Jo. Non credo ex communi. nisi peccatum qui depositum percutit: cum sit primatus omni bo re-

Magnus episcop⁹ Augustudunensis dixit, quid dilectiōis vestre ꝓcuratores, actores, et executores, seu curatores pupillorꝫ, si debeāt ordinari? Gratus episcopus dixit, si post deposita vniuersa et reddita ratiocinia, actus vite ipsorꝫ fuerint cōprobati in omnibus: debere eos cū laude cleri (si postulati fuerint) honore munerari. Si em̄ ante libertatem negociorum ab aliquo sine consideratione fuerint ordinati, ab ecclesia infirmētur. Uniuersi dixerūt, Recte om̄ia statuit sanctitas vestra. ideoqꝫ ita nostra quoqꝫ est ista sententia.

Itē ex cōcilio Toletano.ix.

¶ Post donū libertat⁹ famuli ecclesie reuocētur in clerū.

Qui ex famulis ecclesie seruituri vocant̄ in clerum ab episcopis suis, necesse est vt libertatis percipiāt donū: etsi honeste vite claruerit meritis adiuti, tunc demū maiorib⁹ fungant̄ officijs. Quos vero flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa: perpetua seruitus conditionis religet⁹ in catenam.

Qui autē ordinandi a dominis suis libertatem cōsequuntur, ab eorum patrocinio penitus debēt esse alieni: vt in nullo eorum obsequijs inueniantur obnoxij.

Unde in cōci. Tole.iiij.legit̄.

¶ Ad clericalem gradū suscipiūtur qui nullo obsequio retento a dominis suis libertatē percipiunt.

Quicunqꝫ libertatem a dn̄is suis ita recipiunt, vt sibi in eis nullū obsequiuꝫ [b] patron⁹ retentet: si isti sine crimine sunt, ad clericatus ordinē liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti noscunt̄. Qui vero retēto obsequio manumissi sūt: ꝓ eo ꝙ adhuc patroni seruitute tenētur obnoxij, nullaten⁹ sunt ad clericatus ordinē promouendi: ne quādo voluerint eorum dn̄i, fiant ex clericis [c] serui.

Ex concilio Tole.lxxxij.ca.

¶ Palea.

De seruorū ordinatione q̄ passim ad grad⁹ ecclesiasticos ꝓmouētur, placuit omnib⁹ cum sacris canonibus cōcordare: et statutum est vt nullus episcoporū deinceps eos ad sacros ordīes promouere presumat, nisi prius a proprijs dn̄is libertatem cōsecuti fuerint: ⁊ si quilibet seru⁹ dominū fugiens, aut per literas, aut adhibitis testib⁹ munere conductis vel corruptis aut q̄libet calliditate vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit: decretū est vt deponatur, et domin⁹ eius eum recipiat. ¶ Si vero auus aut pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filiū genuerit: et ipse filius ibidem educat⁹ est, ⁊ ad gradus ecclesiasticos ꝓmotus fuerit, et vtrum seruus sit ignotum sit, ⁊ postea veniens dominus illius legibus eum acquisierit: sancitū est vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. Si vero eum catena seruitutis a castris dominicis abstrahere voluerit, gradū amittat, quia iuxta sacros canones vilis persona manens sacerdotij dignitate fungi non potest.

Item ex concilio Martini pape.

¶ Sine patroni cōsensu non ordinet̄ qui patrocinio cuiuslibet est obligatus.

Si quis obligat⁹ fuerit tributo seruili, vel aliqua cōditione: vel patrocinio cuiuslibet dom⁹: nō est ordinādus cleric⁹, nisi ꝓbate vite fuerit, ⁊ pr̄oni ꝯsensus accesserit.

nunciare pōt ⁊ q̄bus se fecit idignū arg.C. de pac. l. si q̄s. Jo.ꝺ f.

dignitate et priuilegio quod habebat: argu. ad hoc. lxxxiiij. distic. quisquis. B.

Qui ex. ¶ Casus. Hoc ca. loquitur de seruis ecclesiarū, qui ordinari non debent nisi prius libertatē ab episcopis cōsequantur, ⁊ si honeste in clericatu vixerint, poterunt ad maiores ordines promoueri. si vero ingrati extiterint: in seruitutem redigantur.

a ¶ Religet. Hoc obtinet i seruis ecclesie tātū, vt propter ingratitudinem reuocentur in seruitutē. xij. questione. ij. octaua. ¶ etiam si presbyter sit. xij. quest. ij. diaconi. sed in laicis secus. nam illi omne ius quod habēt in seruo, tenentur remittere. vn̄ non possūt reuocare in seruitutem: nec tenet lex. C. de episco. ⁊ cleri. seruus. ⁊ ubi habes ꝙ domino reddit̄ seru⁹ si deserit monasterium, per id qd̄ habes extra de condi. app. cap. ij. sed si vult transire ad aliud monasteriuꝫ tunc distinguitur: vt extra de ser. nō ordi. eo libentius.

Serui ordinati pōt qn̄ ꝓ pter ingratitudinē in seruitutē reuocari.

¶ Cōc. text. l. i. ⁊ ij. C. de libe. et post. et aut. vt cū ꝺ appel. cog. §. aliꝺ q̄ꝫ. col. viij. et Spe. in ti. de iurisdict. om. iudi. §. j.

¶ Qui autē. ¶ Casus. Hic dicitur ꝙ illi serui qui promoueri debent, a dominis suis plenam debent consequi libertatem: ita ꝙ ipsi in nullo teneātur suis dominis obnoxij.

Quicunqꝫ. ¶ Casus. Statutum fuit in concilio toletan. ꝙ illi liberti ordinentur qui a dominis suis directa manumissione sunt liberati: ita ꝙ nullum in eis obsequiū domini sui retineant, et illi sine crimine appareant. si vero in obsequium retineant̄ ordinari nō debēt ne possint f̄ꝫ voluntatem dominorum in seruitutem reuocari.

b ¶ Nullū obsequiū. Dicunt q̄dā ꝙ obsequiū qd̄ cōsistit in nō faciēdo scꝫ de nō vocādo i ius: vel qd̄ in reuerētia cōsistit, vt de assurgēdo: nō pōt patron⁹ remittere: q̄a illud naturaliter debetur: vt. C. de bonis libert. l. vltima. C. de in ius vocā. l. ij. Sed hoc non est verū: quia sup eo potest libertus transigere. ff. de cōdi. indebi. l. si nō sortem. §. libertus. ⁊ bene cōcedo ꝙ generali remissione non tollitur (vt ibi dicitur) sed speciali ¶ pōt. Nec tenet qd̄ est extra de ser. nō ordi. ca. nullus. Non enim i eo retineri potest aliquid iuris, licet sit arg. contra. j. e. frequēs. in fi. Joā. Uel melius dic ꝙ honesta conditio fuit ibi apposita: quam quia nō seruabat, degradari iubet̄ in illa decre. nullus. Bar.

Patron⁹ q̄ iura pōt libertis remittere.

¶ vt. ff. de cōdi. ⁊ demō. nō nūq̄ in fi.

c ¶ Ex clericis. quod tamen facere non possunt, nisi probata causa, in gratitudīs: vt. xv. questione. vij. episcopus sacerdotibus.

Si quis. ¶ Casus. Dicitur hic ꝙ neqꝫ seruus neqꝫ assciptitius neqꝫ originari⁹ neqꝫ libertus ordinari debet, nisi probate vite fuerit, et consensus patroni accesserit.

De rebus. ¶ Ceterum. ¶Casus. Dicitur hic q̄ si serui sine libertate ad ecclesiasticos honores irrepserint, presbyter amissione peculij mulcetur: diaconus det vicarium vel in seruitutem reuocetur. Ceteri vero ab istis in seruitutem reuocentur. quod probatur sequen. ca. Et iste est secūdus articulus huius distinctionis.

a ¶ Ceterum si. Hic agitur q̄d uris sit si seruus ordinatur non adepta libertate. Unde nota q̄ si sciente t̄ contradicente dño ordinatur, reuocatur in seruitutem etiam si sacerdos factus sit fm quosdaz: licet huic hoc neget † vt J.ea.quis aut. Si sciente et non contradicente dño in clerum fuerit ordinatus, ex hoc ipse liber fit et ingenuus: vt J.ead.si seruus.ij. Si autem dño nesciente, distinguitur: aut episcopo sciente, aut ignorāte. Si sciente epo, vel eo qui psentat ipsum ordinetur: duplū restituet dño episcopus vel psentans. J.ea.si seruus absente. Si vero episcopo et presentatore ignorāte: tunc locū habet hoc capitu. ptori. J.

Serui sine libertate ordinati an sint in seruitutē reuocandi.

† J.ca. pri. de hō. ex ꝺ ser. non ex. c. ij.

‡ Addeso dñi seruitio posse religionē ingredi. no. i auc. de mon. §. cū aūt. colla. j. in gl. in ffi. nec fu. in sūma. xxix. q. ij.

Ex antiquis. ¶ Casus. Quidam epūs seruos Amādi ei inscio t ignorante ordinauit, quosdam in clericos, quosdam in diacones, quos idem Amādus in seruitutem revocare volebat: et sic questio delata est ad sedē apostolicaz, quare dominus papa committit causam istā duobus episcopis scilicet Martino et Justo: redarguendo episcopos qui tales ordinant contra canones et concilia: cum ex hoc plurime questiones ad sedem apostolicam deferantur. postea precepit eis vt si prefati Amandi procuratores probauerint aliquos de seruis suis non canonice promotos: sub hac forma procedant: vt si presbyter est, amissione peculij mulcetur: et in suo remaneat ordine. Diaconus vero det vicarium, vel reuocetur in seruitutē. Ceteri vero reddantur domino, et nulla ꝑ debunt defensione.

Ex cōcilio Toletano. cap. ij. ¶ Palea.

De rebus vero illoz vel peculio qui a propriis dñis libertate donātur: vt ad gradus ecclīasticos promoueri debeāt, statutū est vt in potestate dominoz sistat quicquid ante libertatē habuerūt, vtrum illis concedere, an sibi retinere voluerint. ¶ eterū[a] si a dñis suis libertatem consecuti nō fuerint: et ad ecclīasticos ordines aliquo modo irrepserit: presbyter peculij amissione mulcetur: diaconus vero factus aut vicariū pro se prestabit: aut in seruitutem reuocabitur. Ceteri vero gradus non possunt quēq̄ a nexu seruitutis absoluere.

Unde Gelasius scribit Martino et Justo episcopis.

¶ Seruus si lateter irrepserit ad sacerdotium peculij amissione mulctetur.

Ex antiqs regulis t nouella synodali explanatione comprehensum est psonas obnorias seruituti, cingulo celestis militie non pcingi: sed nescio vtrū ignorantia aut voluntate rapiamini: ita vt ex hac causa nullus pene epoū videatur extoris. ita cm nos frequēs et plurimoz querela circunstrepit, vt ex hac parte nihil penitus putetur cōstitutum. Actores siquidē illustris viri filij nostri Amādi grauiter cōquerūtur hoies suo iuri debitos alios iam in clericos, alios iam in diacones ordinatos: cum non solū post moderum conciliū (qō tantoz collectione pontificū sub oim saluberrime piusionis assensu cōstat esse pfectū) huiuscemodi persone suscipi nō deberēt: veruetiā si q̄ forte in diuine cultu militie ante fuerint[b] ignorantia faciente susceptī, eliminati prius, et exuti religiosoc priuilegio, ad dñoz suoz possessiones iusta debuerunt admonitione cōpelli. Et ideo fratres charissimi eos quos supradicti viri actores in clericatus officio monstrauerint detineri: discussos et obnoxios approbatos custodito legū tramite sine intermissione restituite: ita vt si qs tā ex his presbyter reperīt, in eodē gradu peculij[d] sui amissione mulctatus maneat. Diacon[s] vero aut vicariū[e] prester: aut si non habuerit, ipse reddatur. Reliqua vero officia sciant neminem posse ab hac noxietate (si conuincitur) vendicari: quatenus hoc ordine custodito, nec dominoz iura, nec priuilegia ulla ratione turbentur.

Idem Herculentio Stephano et Justo episcopis.

¶ Seruus clericus factꝰ seruituti obnorius maneat.

Hequēs equidē t assidua nos grela circunstrepit de his pōtificibus qui nec antiquas regulas, nec decreta nra nouiter directa cogitātes, obnorias possessionibus obligatasq̄ personas venientes ad clericale cingulum

a ¶ Ceterum si. Hic agitur q̄d uris sit si seruus ordinatur non adepta libertate. Unde nota q̄ si sciente t contradicente dño ordinatur, reuocatur in seruitutem etiam si sacerdos factus sit fm quosdaz: licet huic hoc neget † vt J.ea.quis aut. Si sciente et non contradicente dño in clerum fuerit ordinatus, ex hoc ipse liber fit et ingenuus: vt J.ead.si seruus.ij. Si autem dño nesciente, distinguitur: aut episcopo sciente, aut ignorāte. Si sciente epo, vel eo qui psentat ipsum ordinetur: duplū restituet dño episcopus vel psentans. J.ea.si seruus absente. Si vero episcopo et presentatore ignorāte: tunc locū habet hoc capitu. ptori. J.

b ¶ Ante fuerit. Argu. constitutionem extēdi ad posterita. † ij. q̄. iij. omnes. et. J. q̄e. j. sic quidam. Argumen. contra extra de constitu. cognoscentes.

c ¶ Religioso priuilegio. Ergo videtur q̄ auferatur eis priuilegium clericale. De hoc argu. lxxxiij. distī. quisquis.

d ¶ Peculij sui. Sed nonne peculium domini est † xij. q̄ne. ij. illud. q̄ ergo est hec pena? Dic peculij id est rerū quas post sacerdotium est ordinatus, vel forte habuit vsum peculij, et ille auferetur ei.

e ¶ Aut vicarium. Sed vnde dabit, cum nihil habeat? Sed dic q̄ suum videtur esse quod inuenitur apud ipsum, et ordinator conuincitur oculis domini. ff. de ma. lij. Dominus enim recipiendo rem a seruo ipsius videtur approbare dationem: vt C. de condictio. ob turpem causam. l. vlt. similiter seruus rei publice cū manumittitur, dabit vicarium pro se: vt C. de ser. reipubli. ma. l. j.

e ¶ Vicarium. Argu. q̄ quis dando vicarium liberat se. sic. xxxvj. q̄stione. j. de raptoribus. Sed quid

Requens equidem. ¶Casus. Sabinus Marcellensis episcopus ordinauit duos seruos Placide.

Cōquesta est placida pape per suos procuratores. Papa vero reprehendendo eos qui talia faciunt, committit causam tribus episcopis: scilz Herculentio Stephano ⁊ Justo: sub hac forma, vt Leontium omnino domine sue reddant si iuste non poterat refragari. Antiochus vero qui iam gaudet sacerdotij prerogatiua: si domina vult eum in sua ecclesia colloca re, habeat illuz nō velut seruum sed pro ministeriorum celebratione susceptum.

a ¶ Actores. i. procuratores. et sic in causa liberali intervenit procurator, contra id. ij. q. vj. si quando. Sed ibi loquitur de eo qui impetitur, hic de eo qui impetit. hic habes q̄ ciuiliter agitur, et tamen ad depositionem. sic. xl vij. dis. quoniam. cōtra regulam illam. ff. de mune. et hono. rescripto. et extra de acc. qualiter. Sz hoc ideo est, quia aliter nō posset restitui dño nisi deponeretur.

b ¶ Diuere. hic habes q̄ incurrit ontis ꝓbationis reo ẓ id. vj. qō. vlt. ca. vij. preterea et qui est in possessione libertatis, probationi incūbit. Sed dic q̄ non hz ideo commoda possessoria: quia vitiose fuit in possessione vt. C. de ꝓba. l. vis. Vel dic q̄ ideo probat, quia seruꝰ nō potest interuertere possessionem suam, licet sit fugitiuus. ff. de acquirem. possessio. rem que nobis. Sed quare non conuenit hoc eo tam seculari iudice: cum seruus fugitiuus et gerens se pro libero remittendus sit ad forū dñi licet alibi moretur? vt. C. vbi et apud quem causa sta. l. j. Sed hoc facit priuilegium ordinis.

c ¶ Reddi. Queri consuevit quare seruus alienus cōsecratus domino reddatur, et non res aliena consecrata: vt. xiij. questio. vlti. comperimus? Respondeo: quia in rebus inanimatis nullus perenditur dolus sic. vij. questione. j. episcopus. Item quia ibi est consecratio in superficie: sed in homine est in anima: et ler dicit q̄ alia est ratio in homine ẽ in alia re. ff. de lega. j. si domus. cuz alicui. in fi.

non refutant. ¶ Nuper etenī rectores illustris femine placi de petitorij oblatione conquesti sunt Sabinū marcellianensis siue clusionatus vrbis antistitem antiochum seruum iuris patrone sue (absentis dñe occasione captata) ad presbyterij honorem vsq̄ perduxisse, ejusq̄ fratrē leontium clericalis officij priuilegio decorasse. Et ideo fratres charissimi, inter supradictos actores, reos q̄ extreme cōditionis repetuntur obiectu, cognitionē vobis nostra authoritate deputamꝰ vt oī veritate discussa, si re vera obiectā sibi maculam iuste refragationis nō poterit ratione diluere: leontium clericum quem gradus prefinitus legitimus nō defendit, ad sequendā cōditionis sue necessitatē modis oibꝰ reddi[c] iubeatis. Antiochū vero, q̄ per sacerdotū recōciliari nō potest: si in sua ecclesia in hoc in quo est honore collocare eū desiderat dña: nō velut redditum sibi habeat, sed pro ministeriorum celebratione susceptum.

Idem Raphino ⁊ Aprili episcopis. ¶ De eodem.

Quis aut leges principū, aut patrū regulas, aut admonitiones modernas di-

Quis. ¶ Casus. Maxima illustris femina conquesta est dño pape per procuratores suos q̄ Lucerinus epūs duos seruos originarios, Syluestrū scz ⁊ Candidum contra canones, ⁊ ea cōtradicēte in diaconos ordinauit. de quo papa eum reprehendit: ⁊ precipit Ruffino ⁊ Aprili episcopis vt si vera sint, a sacris officijs repellantur, cum nō sint legitime ordinati.

d ¶ Repellātur. id est restituantur ei. Et sic habes hic q̄ plus valet contradictio ꝑs absentia, contra regulaz extra de elect. q̄ sicut. † Item habes hic q̄ id qō post. ꝓbabilem contradictionem factuz est, cassatur: nunquid eodem modo eo ip so q̄ aliquid post ꝓbabilem appellationem factuz est, cassandum est statim: quod videtur vt. ij. q. vj. quoties. sed in fin. Dico q̄ non, nisi probetur causa appellationis: vt extra de testi. ex parte ade. extra de testi. spo. audita. cuz pōt todist. extra de app. interposita. vel dic vt ibi: vel hoc est in optione petētis qō infirmaluerit. ij. q. j. in primis. Sed nonne est contrarium. J. ea. si seruus. ibi eñ epūs sciens condemnatur in duplum? Sed potest esse q̄ episcopꝰ condemnetur, et seruꝰ restituatur.

† Et casone q̄ aliquid post ꝓbabilem appellationem factuz est, cassandum est statim: quod videtur vt. ij. q. vj. quoties. sed in fin. Dico q̄ non, nisi probetur causa appellationis: vt extra de testi. ex parte ade. extra de testi. spo. audita. cuz pōt todist. extra de app. interposita. vel dic vt ibi: vel hoc est in optione petētis qō infirmaluerit. ij. q. j. in primis. Sed nonne est contrarium. J. ea. si seruus. ibi eñ epūs sciens condemnatur in duplum? Sed potest esse q̄ episcopꝰ condemnetur, et seruꝰ restituatur.

Hec ad religiose vite propositum, nec ad clericatus officium ser ui sine dñorum cōsensu admittantur.

Generalis querele etiam vitanda presumptio est qua propemodum causantur vniuersi passim seruos et originarios dñorum iura possessionemq̄ fugitēs sub religiose conuersationis obtentu, vel ad monasteria sese cōferre, vel ad ecclesiasticum famulatum conniuentibus quoq̄ prelatis indifferenter admitti. que modis omnibus est amouenda pernicies: ne per christiani

Generalis grele. ¶ Casus. Multi cōquesti sūt pape de epīs ⁊ abbatibus qui ordinauerant vel receperant seruos suos originarios in monasterijs suis: et eos indifferenter ad clericatum admittebant, quos ⁊ reddere contradicebāt: ꝓpter que clericalis dignitas obfuscatur: et ideo precipit papa epīs vt tales decetero non ordinent: ⁊ abbatibus ne eos in monasterijs suis recipiāt, nisi de voluntate dominorum suorum. ⁊ si quos habent ordinatos vel in monasterijs receptos, restituant, vel legitime cum dominis transigant. Nam nihil ecclesie deperit, si ea que sunt aliena reddantur. Si vero contra fecerint, penam depositionis et excommunicationis subibunt.

e ¶ Et originarios. Originarij sunt qui ex assc̄riptitijs rij qui nati sunt in ipso solo: vt. C. de agri. et censi. l. colonus. sunt.

Originarij

lib.vj.& tales sine gleba non possunt vēdi: vt.C.de agri. quēadmodum.nec videtur esse differentia inter eos et seruos: vt.C.eo.ne diutius. Ascriptitij autem sunt qui per.xxx.annos fuerunt in solo.C.eo.cum satis. Ascriptitij enim duobus modis fiunt, aut prescriptione, aut duplici confessione p scripturam bis factaz: vt.C.de agri. & censi.cum scim⁹. Bar.

Ascriptitij dupliciter fiunt.

a ¶ Institutum. id est ne fauore ecclesie aliquid iniuste statuatur: † qz pretextu pietatis nō est facienda impietas: vt. xiij. q. v. forte.c.j.q.j. non est putanda.

† Facit ad hoc ter.i.l. ij. C. de indi. vidui. i.l. meminerint. C. vnde vi.

b ¶ Jurgari. i. litigari.

c ¶ Seruituti. i. clericatui.

d ¶ Transactione. Et nonne hoc est simonia vt quis se emat vt promoueaf, immo vt promotus maneat in ordine: vt.ē.ea.ex antiquis. Sed dic qz hic non fit transactio super ordine sed super libertate: vel sup ipso seruo: super seruitio potest fieri transactio. xxxvj.q.j. de rap. nec est magis simonia cū si quis emeret terram vt ibi edificaret ecclesiam: sed tamen ipse seruus non potest transigere cū dño: vt.C.de transac.inter positas.

Simonia vtrū cōmittaf si quis emat se ipsum vt promoueatur.

e ¶ Aliena.j.xij.q.ij.fraternitas.j.xiiij.q.vj.si res aliena propter quam.

f ¶ Reddant. Postēā scit ecclesia ea esse alterius. Sz pone qz prelatus sciat rem non esse ecclesie: nunqd statim tenetur restituere? videtur hic qz sic, et extra de simo. per tuas. in fin. et extra de postula. bone. ij. quia bonam fidem debet agnoscere: vt.ff. manda. quintus. Dico qz si diffidit de iure ecclesie, denunciabit illi quem credit dñm, vt rem petat: nec in hoc facit fraudem: vt.ff. de nego. gest. at qui natura. & cum me absente. & de hoc inueries xxxiij.q.ij. si vero.

Prelatus qd dz facere de re quā scit nō esse ecclesie sue.

¶ Hoc tunc. ¶ Tatus. Hic est tertius articulus huius distinc. Dictum est supra qz serui non debēt ordinari inuitis vel ignorātibus dominis. & si ordinati fuerint, sunt eis restituendi: quod verum est cum dñs et seruus sunt christiani. Sed si iudeus mancipium christianum emerit: iudicis vel episcopi authoritate debet eo inuito ad libertatem perduci.

Serui iudeoz si volūt baptizari an ēri p̄ius fatim i libertatem.

g ¶ Judeus. Distingue. aut seruus iudei est vernaculus: id est ex propria ancilla natus: aut emptitius. Si est emptitius: aut emit eum antecēs fuit christianus, aut post. Item si emit eum ante: aut emit eum causa seruiendi: aut causa mercimonij. Vernaculus si vult fieri christianus, statim eripitur in libertatem nullo precio dato: vt.C.de epis.co. & cle. deo nobis. ℌ. vlt. Si enim emptus ad seruiendum, sine precio liberatur si vult fieri christianus. multo magis qui natus est ex ancilla propria sine precio liberatur si vult fieri christianus. Dicit enim Gregorius pro illo solo dandū precium qui causa mercimonij est emptus: vt.j.e. fraternitatem. Si autem est emptus postq fuerit christianus, liber efficitur nullo precio dato: quia commercium christiani penitus est ei interdictum: vt j.ea. mancipia. Si autem esset emptus dum esset paganus: si causa seruitij est empt⁹, et vult fieri christianus, liber efficitur sine precio: vt.j.ead. fraternitatem. Si autem alia causa mercimonij in est emptus: si eum ouenalem non expedit intra tres menses, postea sine om ni precio liberaf: qz tūc presumit qz ad seruiendum eum emerit: vt eo. cap. fra- ternitatem. Si autem intra tres mēses eum exponit venalem, et forte eum vendere non po-

h ¶ Mancipia christiana. ¶ Tatus. Quidā iudei quosdam seruos christianos emerunt. Quesiuit ibertus quintus episcopus quid inde esse faciendum: et mandat ei papa Gregorius vt eos ad libertatem perducat, ne christiana religio subiecta iudeis polluatur.

h ¶ Mancipia christiana. ante emptionem.

i ¶ Ad libertatem. j. xvij. qō. iij. iudas qui. contra. Sed hic de eo agitur quem constat esse christianum. ibi de eo qui mentitur se esse christianum vt evadat iugum seruitutis.

k ¶ Perducite. id est perductos ostendite: quia statim liber est. extra de iudeis, capit. ij. tamen coloni possunt esse iudeorum, vt ibi dicitur. Sed nunquid christianus potest emere iudeum mancipium? Sic, tamen vt non cum illo non moretur: vt. xxviij. questione. j. sepe. et ca. nullus. Jo.

Nulla officia. ¶ Casus. Hic duo dicuntur. Primum est ꝙ publica officia non sunt committēda iudeis occasione quorum possint offendere christianos. Secundum est ꝙ serui christiani ab eis circuncisi vel iudaico ritu maculati, precio nullo reddito ad libertatem perducantur.

Nulla officia[a] publica iudeis iniungātur[†] per que eis occasio[b] tribuatur penā christianis inferre. Si vero christiani ab eis in iudaismo[‡] ritu sunt maculati, vel etiam circūcisi: nō reddito[c] precio ad libertatē ⁊ religionē redeant christianā. De his autē qui in infidelitate empti, ad gratiā baptismi venire desiderant, quid fieri debeat, Greg. papa scribit Fortunato neapolitano episcopo.

¶ In libertatē vēdicētur serui qui ab infidelitate ad fidem accedunt.

Fraternitatē[‡] vestraz primo oportet esse solicitam si de iudeoruz seruitio non solū iudeus, sed etiā quisq̄ paganorum fieri voluerit christian⁹: postq̄ volūtas ei⁹ fuerit patefacta: ne hunc sub quolibet ingenio vel argumēto cuipiam iudeorū venūdandi facultas sit: sed is q̄ ad christianā cōuerti fidē desiderat, defensione vestra in libertatē modis oīb⁹ vēdicetur. ¶ Hi vero (quos hmōi oportet seruos amittere) ne forsitan vtilitates suas irrōnabiliter existiment īpediri, solicita vos hoc cōuenit cōsideratione seruare vt si paganos quos mercimonij causa de extraneis finibus emerint, intra tres mēses dū emptor cui vēditi[d] fuerint nō inuenit, fugere ad eccl̄iam forte cōtingit, et velle se dixerint fieri christianos, vel extra ecclesiā hanc talē volūtatē prodiderint: preciū eoꝝ ibi a xp̄iano emptore percipiant[e]. si autē post prefinitos tres mēses quisq̄ huiusmodi seruorū iudeorū velle suū dixerit, et fieri voluerit christianus, nec aliquis eum postmodū emerit[f]: nec dominus qualibet occasionis specie hunc audeat venundare: sed ad libertatis proculdubio premia perducat: quia hunc nō ad vendendū sed ad sibi seruiēdum dicitur[g] cōparasse. Idem Januario carolita. episcopo. Palea.

Si q̄libet iudeorū seru⁹ ad venerabiliora loca fidei causa cōfugerit: nullatenus eū patiamini p̄iudiciū sustinere: sz siue olim xp̄ian⁹, siue nūc fuerit baptizatus: sine vllo xp̄ianorū pauperū dāno religioso ecclesiastice pietatis patrocinio modis omnib⁹ defendatur. Item ex concilio Toletano. Palea.

Et si iudeorum serui in ecclesijs ꝯuersi ad christi gratiam conuolauerint, libertati donētur. Ex concilio Maticeñ. xvj. Palea.

Presenti cōcilio deo authore sancim⁹ vt nullū christianum mācipium iudeo deinceps seruiat: sed datis ꝑ q̄libet bono mancipio duodecim solidis, ip̄m mācipiū quis presumitur ꝙ tantum ad seruiendū sibi emerunt, ⁊ non ad vendendum. probabiliter tamen potest dici ꝙ principium ca. vsq̄ ad locum illum, Hi vero, intelligitur de iudeis vel paganis seruis qui causa mercimonij nō habebantur: qui indistincte perueniunt ad libertatem si volunt fieri christiani. Reliq̄ vero ꝑs loquitur de illis qui causa mercimonij emuntur. Tu tamen prudens lector deliberab⁹ casum in melius cōmutando, sicut tibi videbitur.

a ¶ Nulla officia. j. xvij. qō. iiij. constituit.

b ¶ Occasio. Argu. ꝙ nemo cogit̄ sibi eligere exosū: vt. lxiij. distinc. ca. vlti. Jo. argu. liiij. distin. ca. j.

c ¶ Nō reddito. fm legem decapitatur. C. ne iude⁹ chris. mā. l. vnica.

¶ De his autem.

¶ Supra ostēsum est quid fieri debeat de seruis christianis quos iudei emerūt. Nūc ostēdit quid iuris sit de seruis infidelibus, et emptis ab eis. Et de hoc scribit Gregorius fortunato Neapolitano episcopo.

¶ Fraternitatē. ¶ Casus. Iudei Neapolim habitantes emerunt suos paganos vel iudeos causa mercimonij de extraneis finibus: quos neapoli habebāt. qui serui volebant fieri christiani: sed eorum dñi nō permittebant, immo eos vēdebāt. Que siuit Fortunatus q̄d de hoc esset faciēdum. Et respō. Grego. vt sua solicitudine in libertatem vendicentur, nec alijs vendi patiatur: hac tamen cōsideratione seruata circa paganos, vt intra tres menses ab eo tempore quo Neapolim ducti sunt, venales eos exponant emptores iudei: intra quos si dum emptor cui vendantur non inuenitur ad ecclesiam confugerint: christiani fiant, et preciū recipiant a christiano emptore: vel alius recipiat pro eis si absentes sunt. idem est et si extra ecclesiam dixerint se velle fieri christianos. Si vero intra tres menses eos venales non exposuerint, et nolunt fieri christiani: nullus decetero emat eos ad seruiendum: et nullo reddito precio ad libertatem perducātur: quia est presumptio iuris. et dicunt quidam ꝙ contra hanc presumptionem non admittitur probatio, ¶ cum hic non tantum presumat, sed etiam statuat ius: vt extra de regu. vidua. extra de condi. app. per tuas. Et istud concedo ꝙ vbicūq̄ non tantum presumit ius, sed etiam aliquid certi statuit: ꝙ non admittatur probatio in contrarium: licet h. contrarium dicat: vt. xxvij. questione. j. nec aliqua. et. xxxv. questione. iij. extraordinaria. j. xvij. q. iiij. in venditionibus. Jo. Ego credo ꝙ semp admittit

d ¶ Venditi fuerint. id est debent vendi: et tunc cum emptor non inuenitur, non perdit serui precium: argu. xvj. questio. iij. placuit. vel forte vēditi fuerāt: sed emptor absētauit se aliq̄ de causa.

e ¶ Percipiāt. datis. xij. sol. pro meliori mancipio: vt extra de iudeis. capi. j. Sz quid si nemo ipsum vult redimere? querat p̄cium ostiatim: vt ff. de manu. l. iij. aut seruiat. v. annis. C. de cap. l. vlti. ⁊. xxxvj. qō. j. de raptoribus.

e ¶ Percipiāt. sic ergo aliquis cogitur vendere rem suaz: vt. xiiij. q. vj. comperimus.

f ¶ Emerit. id est emet. sic quandoq̄ ponitur futurū ꝑ preterito: vt. lxiij. distinctio. nosse. vbi ponit fore peruentum ꝑ peruenisse. sic. ff. de verbo. signi. verbum erit. ⁊. ff. de leg. iij. etiam. et. s. distin. l. ponderet.

g ¶ Dicit. id est presumitur. et hec presumptio iuris. et dicunt quidam ꝙ contra hanc presumptionem non admittitur probatio, ¶ cum hic non tantum presumat, sed etiam statuat ius: vt extra de regu. vidua. extra de condi. app. per tuas. Et istud concedo ꝙ vbicūq̄ non tantum presumit ius, sed etiam aliquid certi statuit: ꝙ non admittatur probatio in contrarium: licet h. contrarium dicat: vt. xxvij. questione. j. nec aliqua. et. xxxv. questione. iij. extraordinaria. j. xvij. q. iiij. in venditionibus. Jo. Ego credo ꝙ semp admittit

Vēder̄ q̄nq̄ q̄s cogit̄ rē suam. Futurū ꝑ p̄terito pōit̄.

¶ Adde an ⁊ q̄n ꝯ p̄sumptionez iuris et de iure admittat̄ ꝓbatio vl̄ n̄: nota. in aut. sed iam necesse. C. d do. añ nup. gl. in. l. iuregētiū. §. qd fere. ff. de pac.

probatio in ꝯriū, nisi ius statuat q̄ nō admittatur: vt.j. xvij.q.iiij.in vēditionib⁹. De hoc habes.l.di.ferrū.B.

Si seru⁹. ¶ Casus. Quesitū fuit in concilio aurelianēsi quam penam deberet pati eps qui ordinauit quendam seruū dño absente siue ignorante. Et respondetur, si eps ordinauit eū sciēter in presbyterū vel diaconū, ipso in ordine pmanēte duos domio reddat. Si autem ignoranter ordinauit: illi qui eū representauerunt epo, simili pena teneantur.

a ¶ Absente. Uidetur eīm eps tūc cū eo dispensasse. si.xxviij.disti. diaconi. Et est argu. ad hoc q̄ episcop⁹ dispensat ipso facto circa notū: vt dixi.lj.distinct. qui in aliquo.

b ¶ Officio. De dispensatione, fauore libertatis. de

iij.ps. Furtū suiipsi⁹ quis cōmittit.

beret eīm deponi: quia furtū cōmisit corporis sui: vt.C. de ser.fugi.l.j. Sz quid si isti non habent vnde soluāt? tunc dico istū reddēdum dño: vt.s. ea.ex antiquis. argu.ff.de eo p quez factum est.l.vlti.

c ¶ Recompenset. si habet ppriū: alioquin non: quia delictuz psone ꝛc. vt.xvj.q.vj.si episcopū.ex d appel. reprehensibilis.

d ¶ Supplicauerint. Et sic patz q̄ non semp deponit ordinatus q̄ occultat crimē suum: ? qd est cōtra h.vt dixi.l.dist.ex penitentibus.

iij.ps. ? .i.defectum q̄a fuitus non est crimē, sed est defectus: sz ordinād⁹ peccat non manifestando defectū vñ si bñ ispicias uō est ꝯ hug.

e ¶ Teneant obnoxij. Item patet hic q̄ episcopus nō tenetur prouidere ordinato cum alter eum examinat: vt s.xxiiij.distin.quando.

Si seruus. ¶ Casus. Hoc capit.habetur ex autent. de sanctissi.episc.§.si seruus.et diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicitur q̄ si dominus sciat seruum ordinari, ꝛ non contradicat, statim eripitur in libertatem. Si vero ignorat, intra annū recuperabit illuz si probauerit seruilem fortunam. In secunda dicitur q̄ si per triennīū probatus monachus efficitur: euadit iugum seruitutis. In tertia dicitur q̄ ordo epalis liberat a patria potestate, et a seruili fortuna vel asscriptitia, sz

cunqz christianorum ad ingenuitatem seu ad seruitium licentiam habeat redimēdi. Et si christianus fieri desiderat ꝛ non permittitur, similiter faciat: qz nephas est quē christ⁹ dñs sanguinis sui effusione redemit, blasphemum christiane religionis vinculis tenere. Qz si acquiescere statutis nostris quicūqz iudeus noluerit: q̄diu ad pecuniā cōstitutam venire distulerit, liceat mancipium ipm cū christianis (vbicunqz voluerit) habitare.

Item ex cōci. Aurelianensi.

¶ De eodem.

Si seruus absente[a] dño aut nesciente, episcopo tamen sciēte q̄ seruus sit, aut presbyter aut diaconus ordinat⁹ fuerit: ipso in clericatus officio[b] permanente, episcop⁹ eum domino suo cum duplici satisfactione recompēset[c]. Si vero episcopus euz seruū nescierit: qui testimonium perhibent, aut supplicauerint[d] eum ordinari: simili redhibitiōe teneantur[e] obnoxij.

Item Leo imperator oībus epis.

¶ Cōstitutio noua.

¶ De eodem.

Si seruus sciēte[f] et non contradicente dño suo in clero fuerit ordinatus, ex hocipso liber et īgenuus erit. Sed si ignorante dño, licet ei intra spatiū vnius[g] anni ꝛ seruilem[h] fortunā probare, ꝛ seruum suum[i] accipere: verumetiam si legitimo probato experimento monachus efficiatur, euadit iugum seruitutis. Debent enim per triennium[k] anteq̄ monachi efficiantur, in monasterio pmanere: postea vero si monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. Episcopalis[l] enim ordo liberat a fortuna seruili vl' asscriptitia, sed non a curiali[m] siue officiali. nā et post ordinationem durat. Sed et ius patrie potestatis soluit episcopalis dignitas. Asscriptitios ꝟo in ipsis possessionibus clericos etiam preter voluntatem dominorū fieri permittimus: ita tamen vt clerici facti impositā sibi agriculturam adimpleant[n].

Item Leo papa omnibus episcopis.

Admittūtur passim ad sacrum ordinem quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur: et qui a dominis suis consequi libertatem minime potuerunt, ad fastigium sacerdotij (tanquā seruilis vilitas hunc honorem capiat) prouehuntur. Ab his itaqz fratres charissimi omnes vestre prouincie abstineant sacerdotes: et non tantum ab his, sed

non a curiali. In quarta dicit q̄ asscriptitij possunt clerici fieri inuitis dñis, ita vt agriculturā adimpleant.

f ¶ Sciente. Argumētum de taciturnitate ? extra de his que fiunt a prela.capi.ij.et dixi.xxvij.distinc.diaconus.et.xxviij.distin.diaconi.

g ¶ Unius. Sed qualiter hoc stare potest in presbytero vel diacono? nā eps debet seruare interstitia tēporuz que sunt.j.lxxvij. disti.in singulis. sz si obseruauit, constat q̄ plus stetit q̄ per annum. Respon. Dicunt quidam q̄ iste fuit ordinatus sine examinatione, et non obseruatis interstitijs. Uel dic q̄ erat grandeuus: vnde vsqz ad annuz potuit promoueri in diaconem: vt.lxxvij.dist.monachus. Uel dic q̄ annus iste incipiat nō a tēpore ordinationis, sed a tēpore scientie. argu. xvij.qōe.ij. si quis incognitus.

h ¶ Seruilē.pl⁹ enim valet ordo q̄ scientia et militia: vt.ff. de lib.can. q̄ de libertate.in fi.

i ¶ Seruū suuz. cum distinctiōe.s. ea.ex antiquis.

k ¶ Per triēniū. ad monachatū datur triennium: ad clericatuz annus: quia clerici sunt in publico, et monachi latent.

l ¶ Episcopalis. Et etiā sacerdotalis: vt.s.ea.ex antiquis.

m ¶ Sed nō a curiali. Quidam dicunt ista verba non esse in ipsa lege: ꝛ verum est q̄ in illa non ponuntur, sed alibi: vt in auten.de san.epis.§.sed hoc quidem.colla.ix.sed sm hec iura canonica hoc non tenet: quia cum ordo liberet a seruili fortuna, multo fortius a curiali soluit epalis dignitas. que autem dignitas liberat a potestate patria, habes in autenti.constitutio. que de dig.col.vj.et.C.de decu.l.vlti.lib.x.ꝛ in auten.vt ordinarie prefec.colla.v.

n ¶ Adimpleant. Hoc non tenet: vt.s.ea.quicūqz ?

Admittunt. ¶ Casus. Serui ꝛ alijs obligationibus astricti nō debent ordinari sine voluntate eorum qui in eos quid potestatis habent.

a ¶ Originarijs. Tales enim liberi sunt: vt. C. de agricul. l. definimus. lib. xj. ⁊ l. ne diutius. et extra de iudeis. ca. ij. ¶ Joannes.

¶ De seruis. ¶ Casus. Hic mouet Gratianus quādam questionem, an serui monasterij possint ordinari: ⁊ probat sophistice ꝙ non: quia serui ecclesiarum promoueri nō possunt nisi ab episcopis suis libertatem cōsequantur. sed serui monasterij libertatē cōsequi non possunt ergo ad clericatū ꝓmoueri non pñt. ⁊ ꝙ nō possūt cōsequi libertatē, ꝓbat seq. cap.

b ¶ Abbati ⁊c. Liberū. qꝛ si manumittit seruus ecclie, duo dabūtur loco illiꝰ: vt. xij. q. ij. epis. sed abbas nihil habet proprij: vt. xij. q. j. non dicatis. vnde nō pōt facere hāc recōpensationem.

c ¶ Propriū. Qꝛ nemo potest plus iuris in aliū ⁊c. vt ex de donat. inter virū et vxo. nup. ⁊ ff. de regu. iur. nemo. j. q. vij. daibertū. sed fallit extra de elect. suffraganeis. ff. de acq̄r. re. do. nō est nouū.

d ¶ Alienari. xj. q. iij. si quis a proprio. nisi in casibꝰ: vt. ff. de pig. act. si cōuenerit. et instit. quib. alie. non li. §. j. et. ff. de vsufruc. l. quod nostrum.

e ¶ Proprio. Si mi. ex de iure pa. quod autem.

¶ Hac aūt. ¶ Casus. Dicit Gratianus in hoc. §. in q̄ casu itelligitur supradictū ca. Et dt ꝙ sui monasteriorū nō ꝓhibent fieri liberi, ⁊ ordines recipere, dummodo non recedāt ab obsequio monasteriorum: sed prohibentur libertatem nancisci si ab eorum seruitio recedere velint: quia turpe est vt monachi laborent, et serui sui ocio torpeant: sicut habetur in quadam constitutione. xvij. q. iiij. in venditionibus, ⁊ ꝙ serui monasteriorum possint promoueri.

f ¶ In alio capi. j. xvij. q. iiij. in venditionibus.

Multos. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Augustino an serui ecclesiarum vel seculariū virorum si velint fieri monachi, sint indifferenter admittendi? Et respondet ꝙ non: quia si indifferenter eos admittimus, damus eis occasionem fugiendi dominos suos se ad ecclesiā transferēdo. Si aūt indifferenter repellātur, deo negamꝰ quedaz. i. eos qui hoc petunt ꝓpter deū qui dedit omnia: ⁊ ideo prius in laicali habitu diligēter cōgruo tēpore probati, si eorum vita lueniatur honesta monachi fiant: ⁊ si postea irreprehensibiliter vixerint, poterūt ad sacros ordines promoueri per temporū interualla: dūmodo non sint illis criminibꝰ maculati que lege veteri morte puniebantur. v. ps.

etiam ab alijs originarijs[a], vel qui alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari: nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis.

De seruis monasterij querit an ecclesiasticis officijs possint aggregari, an nō. Sed famuli ecclesiarū non sunt ordinandi, sicut supra dictum est, nisi a proprijs episcopis libertatē consequantur. Porro seruus monasterij libertatē consequi nō valet. nō ergo ad clericatū sibi accedere licet. Qd autem liber fieri non possit, probatur authoritate. viij. synodi, i qua sic statutum legitur.

¶ Monasterij seruum abbati vel monacho non licet liberum facere.

Abbati vl' mōacho monasterij seruū non licebit facere liberum[b]. Qui enim nihil proprium[c] habet, libertatem rei aliene dare nō potest. Nā et sicut seculi leges sanxerunt, non pōt possessio alienari[d] nisi a proprio[e] domino.

Hac aūt authoritate ꝓhibentur serui adipisci libertatē recedendi ab obsequio monasterij: sed non prohibent nancisci libertatem promouendi ad sacros ordines. Potest enim in sacris ordinibꝰ cōstitutus monasterij obsequio ꝑpetuo deseruire: ac sic seruꝰ monasterij et libertatem adipisci, ⁊ sacris officijs associari valet. Vñ in alio[f] ca. prefate cōstitutionis hec causa reddit. Iniustū em est vt monachis rurale opus faciētibus, serui eorꝫ ocio torpeant, ac delicijs affluant.

Quod autem serui ecclesiarꝫ (quo noie etiā monasterij seruos significari intelligimus) ad sacre religionis ꝓpositum debeant assumi, authoritate Gregorij probat, qui in generali synodo residens dixit.

¶ Si conuersationis probate fuerit famulus ecclesie, potest ordinari.

Multos de ecclesiastica familia nouimꝰ ad oīpotentis seruitiū festinare, vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeant in monasterijs ꝯuersari. Qd si passim admittimus, oībꝰ fugiendi ecclesiastici iur' dominium occasionē prebemus. Si vero festinātes ad oīpotētis seruitiū, incaute retinemus: illi inuenimur negare[g] quedā, qui dedit oīa[h]. vñ necesse est vt si quis ex viris ecclesiasticis vel secularis militie[i] seruitute ad dei seruitium conuerti desiderat, ꝓbet prius in laicali habitu cōstitutus: et si mores eius atq; conuersatio bono desiderio illius testimonium ferunt: absq; vlla retractatiōe in monasterio oīpotenti dño seruire ꝑmittat: vt ab humano seruitio liber recedat qui diuino amore districtiorem appetit subire seruitutē. Si autē et in monachali habitu ꝑm patruꝫ regulas irreprehēsibiliter cōuersatus fuerit post prefixa a sacris canonibus tpa, iam ad quodlibet ecclesiasticum officium prouehatur: si tamen il-

g ¶ Negare. Ex hoc videtur ꝙ serui ecclesiarum ꝑm prescriptū moduꝫ probati, impediri nō possūt si velint ꝓmoueri: cū opus sit pietatis manumittere ꝑuos. xij. qō. ij. cū redēptor. Sed dic ꝙ Gregorius nō dat ꝑtātez hic seruis conuertēdi ⁊ se subtrahendi: sed prelatos instruit vt non alr manumittant q̄ ꝓbatione adhibita. Vel dic ꝙ loquitur de iam manumissis: vt etiā tales indistincte nō sint recipiendi nisi probentur ꝑ triennium in laicali habitu.

seruos manumittere est opꝰ mie.

Alas transferendi.

Ita intelligit Lau.

h ¶ Oīa. Et ita non debemꝰ omes refutare: nec etiaz omnes admittere: et sic media via tenenda est: vt. xlv. distin. disciplina. ff. de offi. procon. l. solent.

Media via est tenēda.

i ¶ Militie. Non obst. xix. qōne. iij. monasterijs. ⁊ dixi. iiij. distin. legem.

a ¶ Morte. Non tamen omnia nec sola que tūc puniebantur morte, hodie repelluntur a promotione: quia furtum p̄ simplex fornicatio non puniebant morte: vt. xxxbaſ de pſe.dis. vetus. hec tamen hic repellūt a promotione. xlix. distinc. iiij. dicit os. hinc etenim.

De furto, p̄ vel q.q.ij. deinḡ. et in alijs multis: vt. xvij. q.ij. si quis per furtū. si rint. id est vixerit: ds. hodie lata vel etiā coēp heredi tate. vt. C. de liber. ꝑpe mendone. filius tamen liberti repellitur a p̄motione heres. C. de operis libertorū. l. libertorū. quod ex sti. ca. j. liberta, secus tamen est in libertis ecclesiarū: vt. ē. e. qui ex famulis. qa eorū domina scilz ecclesia nunḡ moritur: vt. xij. qōij. liberti.

Ecclia nunḡ morit.

Quopote. hec distin. dividitur in duas partes. Et principaliter in hac dist. tractat q̄ corpore vitiati scilz impotentes vl̄ magnis mēbris et apparentibus vnde deformarentur, vel minoribus per culpā sūam, ꝓmoueri non sunt. Si autem a barbaris vel a dominis, vel ab inimicis secti fuisset, vel a medicis, vel casu: possent promoueri. et hoc probat in prima parte p. xij. auctoritates sanctorū. Secuda ibi. hoc autem. Joannes de sant.

¶ Rohibēdū est. ¶ Fuerūt. si vel etiā coēp heredi tate. vt. C. de liber. ꝑpe mendone. filius tamen liberti repellitur a p̄motione heres. C. de operis libertorū. l. libertorū. quod ex sti. ca. j. liberta, secus tamen est in libertis ecclesiarū: vt. ē. e. qui ex famulis. qa eorū domina scilz ecclesia nunḡ moritur: vt. xij. qōij. liberti.

¶ Corpore vero vitiati. hic agit de corpore vitiatis: et que pena debeatur ordinatoribus talium. Notandum q̄ sponte vitiati in quocunq; membro, repelluntur a promotione, et dejiciuntur iam promoti: vt. j. ea. penitentes. sant em sui homicide. j. ea. si quis. et ca. qui partem. si autem casu vitiati sunt corpore scilz ab hostibus inuiti, vel propter egritudinem voluntarij: siue a se, siue a medicis: non obest eis. j. e. si quis a medicis. Si autem alias sunt vitiati: aut ipsi insistebant operi licito, aut operi illicito. Si illicito, repelluntur: si licito, et sunt vitiati in minimis membris siue occultis non repelluntur a promotione: vt. j. ea. qui partem. et cap. eunuchus. Sed si in magnis et manifestis, non promouentur: vt. j. ea. si euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris non fuerit criminibus maculatus que in veteri testamēto morte[a] multantur.

Corpe vitiati sūt a p̄motiōe repellēdi.

¶ Ecce quādo serui ad clericatum assumi valeant: vel quando non admittantur. Liberti quoq; non sunt p̄mouendi ad clerū nisi ab obsequijs sui patroni fuerint absoluti.

Unde in cōcilio Elibertano.

¶ Absq; p̄roti assensu liberti nō p̄mouean̄t ad clerum.

¶ Rohibendum est vt liberti quorū patroni in seculo fuerint[b]: ad clerum non promoueantur.

¶ Distinctio.lv.

Quopotevero vitiati[c] similiter a sacris officijs p̄hibentur.

Unde Gelasi[s] papa scribit dicens.

¶ Qui de monasterialib[9] disciplinis ad clericale mun[9] accedit, et de laicis, antecacta eius vita examinetur.

¶ Riscis igitur p̄ sua reuerentia manentibus institutis (que quidem vbi nulla rerum vel temporum vrget angustia, regulariter conuenit custodiri) quia catenus ecclesie vel cūctis vel sufficientibus[e] priuate sunt ministris, vt plebibus ad se pertinentibus diuina munera suppleri non valeant: cōcedimus vt si qs monasterialibus[e] disciplinis eruditus, ad clericale munus accedit etiā de laicis: antecacta eius vita requiratur.

¶ Ne sit aliquo facinore infectus, vel illiterat[a], vl̄ bigam[9], vel ab adolescentia sordidiat[a], vel corpe vitiat[a], vel suis vl̄ originarie conditionis, vel curie, vel publicar; rerū nexibus implicatus, vel publica pnia notatus, vel nulla cōgruentis tpis expectatione discussus.

Item ex cōci. Arelatensi. iij.

¶ Annue suspensioni subiaceat qui preter canonum formam aliquem ordinat.

¶ Ullus penitentē, null[9] bigamū, null[9] viduarū maritū i p̄dictis honorib[9] audeat ordinare: et licet hoc tam oīm prope canonum institutia contineant, tamen ne cuiq; sacerdotum supplicantium (sicut tam supra diximus) importunitas vel suggestio iniqua subrepat: necesse fuit vt nunc item serui. xlij. questione. ij. capi. ij.

e ¶ Monasterialibus. hic videtur q̄ monachi nō pos: esse prelati eccl: siarum secularium, nisi ex dispensatione. extra de capel. monach. ca. in ecclesijs. extra de statu monacho. ca. ij. hug. dicit q̄ de iure possunt, dum tamen habeant et abbatis et episcopi cōsensum. xvj. q.j. in pcum p̄o utilitate. et. c. doctores. De regularibus habes q̄ licite possunt: vt extra de sta. mona. c. quod dei. Joan. dicit Credo q̄ de iure communi possunt ꝓmoueri si possunt ei secum habere socium sui ordinis: vt extra eo. tit. mona: ingressi. ¶ B. De hoc ad plenum. xvj. q.j. in summa.

Ullus. ¶ Canus. Antiquitus facta fuit constitutio vt nullus epūs ordinaret penitentem, vel bigamum, vel vidue maritū, vel corpore vitiatū: quam cōsuetudinem male seruabāt, et ideo Arelatēn. concilio nūc statuit re: hanc regulam seueriorem: vt quicunq; amodo tales ordinaverit, anno integro cesset a celebratione missarum: et si celebraverit, post excommunicationem deponetur.

Vrs

a ¶ Seueriorem. Et nonne seneriꝰ fuit illa cōstitutio que primat tales prāte ordinandi: vt.xxxvj.dist.qui eccle siasticoꝝ: ꝛ hic adijcitur alia pena.

b ¶ Anno. Nor. hic annū computari a tēpore scientie: vt.xvj.q.vj.si quis incognitus.ij.q.vj.§.vidimus. Quid si annus sit dissentiis in quo aliqs suspensus est, num quid sufficit abstinere.ccclxv.dieb⁹? non videtur: qr illi duo dies habentur pro uno: ꝛ vt extra de verb. significa. quetiam. sed nō est ita: vt.ff.de statu. lib. cum heres.§. stichus. qꝫ hoc ca. loquitur de vitiat. in anima: ꝛ quantum ad hoc facit ad propositum ma gistri.

Penitētes. c ¶ Dissol uet. Arg. aliquem venire ꝓtra factuꝫ propriū. ſi.xxxv.q. ix.qđ quis. xij.q.j. certe. ‡ ex de elec. nobis. Arg. contra de cleri. coniug. diuersis fallacijs. ex de deſp. impeden. cuꝫ ſuper queſtione. ex de fil. preſb. veniens. Vel dic qꝫ ipse dicitur dissoluere, quia ob ignominiam sui dissolutur. ſic.lxx. diſt. neminē. ꝛ.xxj. q.vj. ca.j. cuꝫ enim ipse ob hoc sit dignus depositione, ipse met non dissoluet. Joan. Solu. de incommuni nō potest aliquis venire contra factum suum nisi in casibus expressis in iure. § D. ‡ Adde an ꝛ qñ de poſſ. ſuꝫ fa. emꝫ ꝓpriū ꝓ uenire

¶ Corpore. ¶ Casus. Dicit Gratianus hic qꝫ illi corpore vitiati ordinari ꝓhibentur qui non casu sed voluntate propria se absciderunt. quod probat sequentibus capi.

S Jquis. ¶ Casus. In hoc ca. dicitur qꝫ si quis laicꝰ sibi virilia absciderit, ad clericatum ꝓmoueri nō potest: cuꝫ sit suiꝑfluus homicida. Si vero clericus sibi absciderit, debet deponi: qꝫ sui est homicida.

b ¶ Absciderit. Ex indignatione, vt etiā cā abstinētie.

c ¶ Clericꝰ. Sed qđ dices de Origene, qui se eunuchuꝫ fecit ꝛ liberius in occulto posset predicare tēpore persecutionis ecclesie mulieribꝰ, tñ postea apud Cesaream factus est sacerdos. Item Marcus prescidit sibi pollicē vt fieret indignꝰ sacerdotio: ꝛ tamen postea factꝰ est sacerdos: vt legit in hist. eccle. Sz hec non sunt trahenda ad consequentiā. iiij.q.j.ca. vlti. vij.q.j. petisti.

d ¶ Seueriorē. regulam sibi velint dñi sacerdotes ꝓponere: ꝛ ideo qcūqꝫ ab hac die cōtra ea que superius cōprehensa sunt, clericū ordinare presumpserit: ab ea die qua hoc ei potuerit approbari, anno integro missas non presumat celebrare. Quārem si qꝭs obseruare noluerit: et cōtra statuta fratrū faciēs, missas celebrare presumpserit: ecclie cōmunione priuetur: et ab omnium fratrū cōmunione nouerit se alienū: quia dignū est vt seueritatem ecclesiastice discipline sentiat qui salubriter a sanctis patribus institutā obseruare contemnit.

Item Hylarius papa.

¶ Non ordinentur penitētes vel illiterati.

Penitētes vel inscij literarum, aut aliqua membroꝝ dāna perpessi, ad sacros ordines aspirare non audeāt. Quisquis autē talium consecratoꝝ extiterit: factum suum ipse dissoluet[e]. ¶ Oꝛpore autē vitiati intelliguntꝫ nō casu, sed ꝓpria voluntate abscisi.

Hec in canonibꝰ apostoꝝ legit.

¶ Qui semetipsum abscederit, non ordinetur.

Jquis abscederitᵇ semetipsum. i. si qꝭ amputauerit sibi virilia, non fiat clericus[c]: qꝛ sui est homicida[d] et

dei cōditioni inimicꝰ. Si quis cum clericus fuerit, abscederit semetipsum: omnino damnetur, quia sui ꝓmicida est.

Item ex cōci. Arelatensi. ij.

¶ Non producant ad clerum qui seipsos abscindunt.

Hj qui se carnali vitio repugnare nescientes abscindunt, ad clerum peruenire non possunt.

Item Jnnocentius scribit Felici Maceriano episcopo.

¶ Non est ordinandus qui partē digiti volens sibi abscidit.

Qui partē cuiuslibet digitiᵇ sibiꝑsi volens abscidit: hūc ad clerum canones non admittūt. Cuiꝰ casu aliquo contigerit, dum operi rustico curā impendit, aut aliqđ faciens se non sponte percutit: hos canones precipiūt[f] et clericos fieri: et si in clero reperti fuerint, nō abijci. ‡ ¶ Jn illis enī voluntas est vindicanda, qꝫ sibi causa fuit ferrū injicere: in istis autē casus[h] venia meruit.

Similiter[i] vero intelligēdum est de his qui per languorem a medicis secantur: aut a barbaris abscinduntur, aut a dominis castrantur.

Unde in Niceno cōci. legit.

¶ Qui per languorem a medicis desecatur, ad clerum valet admitti.

suam linguam amputauit: vt.viij.q.j. in scripturis. Ar. contra.xxxv. dist. ab exordio. vbi dicit qꝫ deus nihil suꝑfluum creauit in nobis: ꝛ est arg. ad hoc, ſ. e. ſi quis, vbi dicitur qꝫ dei conditioni est inimicus.

i ¶ Precipiūt. i. ꝓmittūt. sic.xxxv.q.j. hac ratione.

k ¶ Casus. Sic simplicitati et ignotantie venia tribuatur. j. de consc. dist. ij. ca. iij. ꝛ extra de rerū permu. cum ter. in. l. vniuersorum. ‡ tamen casus non excusat in amotione j. ff. de terminorum. ff. de termi. mo. l. ij.

¶ Similiter. ¶ Casus. Nunc dicit Gratianus qꝫ illi qui ter. i a medicis secantur vel a barbaris, vel qui castrantur a dominis, possunt promoueri.

l ¶ Sitr. Istud respicit vltimam partē preceden. cap. spe.

ad hoc vij.q.vij. §. His ita. iij. q.iij. §. vlti.

Jnfertur ex isto textu qꝫ acerian⁹ epūs an valeāt ꝓmoueri? Et pēdit respōdet Felix papa qꝫ ille qui se absciđ qđ fadit sponte, non potest. Ille vero qui casu se absidit, pōt ꝓmoueri: ꝛ si deinde leg. et cē est, nō deponet: l. j. §. biqt casus venā meruit. ff. retur: sed voluntas qñ appropria vindicanda est.

h ¶ Digiti. Frote si haberet superfluos digitos, eos posset precidere: sicut vngues, vel dentes nimis ꝓlixos precidere posset. ꝛ hiero. fecit sibi secari dentes: et Esaias

Memoria ꝓpter qꝭ qñ dimittuere: vt hiero. et Esa.

SI quis a medicis. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ si quis per languorem a medicis sectus fuerit, vel casu a barbaris abscissus, vel a domino castratus: poterit promoueri si alʒ est dignus: ꝛ si est clericus, non repelletur. Si quis vero cum sanus esset seipsum sponte abscidit, non ꝓmouebitur: et si promotus est, debet repelli.

a ¶ A medicis. Medicus licite ꝓmouetur si eu⁹ nō remordet conscientia. extra de eta. et qualī. ad aureo. ei enim non imputatur euentus mortalitatis. ff. de offi. presi. illicitas. ¶. si cuti. et tamen imperitia eius culpe annumeratur. ff. ad. l. aquil. idem in uris. circa. me.

Medicus pōt promoueri.

b ¶ Defect⁹ est. vt tamē nō pariat nimiam deformitatem: vt ex de cleri. egro. pbm.

c ¶ Audētʒ. qui em sibi audet manum inferre, multo potius alīs auderet: vt. ff. ō edil. edic. cuz autem. ¶. excipitur. xxiij. q. v. si non licet.

d ¶ Aut domini. Qui autem seruū castrat, capite punitur: ꝛ seru⁹ ꝛ medicus. ff. de sica. l. liij. ¶. viti. et locus in quo hoc factum est, confiscatur. C. de eunu. l. j.

e ¶ Unuch⁹. ¶ Talis em̄ vitiosus est: vt ff. de edil. edi. cū autem. Et quandoq; preciosior. ff. ad. l. aquil. si seruus. ¶. et ii puerum.

f ¶ Sin persecutione. Non est ergo necesse seruare carnem illam vel pulueres, vt dicūt vulgares.

g ¶ Nat⁹. vt fridicus.

SI ꝙs pro egritudine. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ si quis propter infirmitatem a medicis sectus fuerit vel a barbaris vel a dño suo castratus fuerit: si alʒ dignus est, poterit promoueri. Si quis vero cum sanus esset, sponte sibi virilia amputauit vt a carnali concupiscentia abstineret: propter hoc, et non propter abstinentiam non potest promoueri: et si promotus est, debet deponi.

h ¶ Non per disciplinā. vt videatur coram hominibus eius continentia. et forte hoc facit propter hypocrisim. sic. xxxv. distinct. ecclesie pincepo.

SI quis.

i ¶ Claudus. non tamen vt opoꝛteat ipsum ire cum baculo ad altare: vt de consecra. distinct. j. nullius episcopus. tamen iuxta dum legem veteri claudus non promouebat̄. xxiij. dist. j. et vlti.

Ator presentiū ¶ Talius. Flauius clericus captus a normannis amisit digitum sinistre manus: et propter hoc rogauit eus episcopus sum̄isit eum ad papaz cū literis suis: ꝛ quesiuit si posset promoueri. Ꝛ respondet papa sciendū esse qd acciderat. Unde cōmēdās em̄ de sua solicitudine dicit q̄ sia barbaris sect⁹ fuerit, ꝛ alʒ dign⁹ est poterit promoueri: cum canones in similibus casibus idem dicant.

k ¶ A normānis. Dēsitoꝛ ferocitate habes. ¶. vij. q. i. scisitaris.

l ¶ Sinistre. ¶ Si dextre, dū tamē non sit deformitas magna. extra eo. ca. j. et ex de cleri. egro. prēdyterum. maxime si non amisit aliquem de illis per quos fit signū crucis.

¶ Recepta canonica quib⁹ ecclesiastica regitur disciplina, sicut non patiuntur

I tē ex concilio hyerdensi.

¶ Non prohibebitur a sacris ordinibus qui a medicoū incisione claudus efficitur.

SI ꝙs in infirmitate positus clericus medicoū incisione claudus i efficitur: promoueri ad sacros ordines eum non denegamus.

I tē stephanus Roberto marensi episcopo.

¶ Non prohibebitur a clero qui digitum sibi casu abscidit.

LAtor presentium flauius scilʒ clericus ad sedem apostolicam veniens detulit a te directam nobis epistolam, qua indagare studuisti eum a normānis k nuperrime captuz sinistre l manus digituz habere abscissum: scisciteris si ob hoc ad ecclesiasticuz ordinem valeat promoueri, an non.

¶ Quod etiam nos reperientes verū esse, quia solertia tua magis super hoc solicita a sede apostolica doceri flagitat, normam iustitie semp̄ sequi desiderans studiū tue sanctitatis merito collaudamus, reuerētiam tuaz scire volentes quoniam si ita est q̄ a normannis digitum ipse habeat abscissum: ad promouendū si alʒ dignus fuerit, nil ei nocebit: eo q̄ quid de his qui a medicis vel dominis siue paganis non sponte tale quid patiuntur, sacri censeant canones: dilectionem tuam latere non credimus.

I tem Gelasius papa Palladio episcopo.

¶ Recepte synceritatis dignitas accepta, sequenti debilitate non amittitur.

QRecepta canonica quib⁹ ecclesiastica regitur disciplina, sicut non patiuntur

¶ Ca. ꝓbyter steppa. inter

acutas sudes amisit bursam testiculorum dum presidio fuge niteretur euadere imminentes gladios barbarorum qui tusciā pre oībus ꝓuincijs deuastabant: ⁊ propter hoc Palladius epus priuauit eum officio ⁊ beneficio. Stephanus vero conquestus est pape de facto epi. precepit ergo Gelasi⁹ Palladio episcopo vt sibi restituat vniuersa: q̄a sicut canones non patiuntur debilitatos per culpam suā in magnis mēbris ꝓmoueri: ita ꝓmoti per casum fortuitum debilitati in membris, non debent repelli.

a ¶ Debiles. scz volūtate, nō casu.

b ¶ Inferiores. Videbatur q̄ iste non posset esse sacerdos: q̄a nec miles esse posset nisi haberet ad minus vnum testiculum: ff. de re milita. qui cum vno.

c ¶ Postmoduz. Arg. q̄ lz q̄s peruenit ad statum a quo nō pōt incipere: tamen tolerat. xxix. q. ij. perlatuz. xxx. q. j. ad limina. xxxij. q. vij. hi q̄. et ca. neq̄. Arg. contra ex̄ de eta. ⁊ q̄lita. ca. j. Sol. hic nō fuit i culpa: ibi sic. xv. q. j. ca. fi.

¶ Hoc aūt. ¶ Hec est scda pars dist. i qua dicitur qd̄. j. prori. ꝯtinet. Joā. de fan. et sic continuatur. Dictū est ē. in pluribus ca. q̄ non repellitur a ꝓmotione qui casu de egritudine, vel ꝑsecutione ꝑdidit membrū. Nūc ꝟo dicit Gratian⁹ q̄ hoc non intelligitur de quolibet membro. Naz qui oculum qualitercūq̄ amisit, ꝓmoueri non debet ad sacerdotium.

¶ Adde q̄ de iure dñr barbari: not. gl. i. pe. insti. §. q̄rū. v. barbarice gētes.

Miles esse nō ꝑt q̄ caret testiculis.

¶ Adde hoc q̄d le. ⁊ no. j. q. j. c. j. i fi. i gl. in ea ecclesia. Archi.

Si euangelica. ¶ Casus. Quidaz sacerdos eruit oculū diacono. Ideo Rufinus

venire ad sacerdotium debiles[a] corpore: ita si quis in eo fuerit cōstitutus: ac si tūc fuerit sauciatus, amittere nō potest quod tempore sue synceritatis accepit. ¶ Stephan⁹ si quidem presbyter petitorio nobis defleuit oblato, q̄ haberet in subditis olim sibi ⁊ ante annos plurimos collatam presbyterij dignitatem: quam re vera immaculati corporis iudicio suscepisset: sed nuper propter prouincie vastitatem tuscie (quam pre oīibus prouincijs barbarorum † feritas diuersa sectantium, et ambiguitas inuexit animorū) dum imminentes gladios euadere fuge presidio niteretur, acutꝫ sudibus occurrentia sibi septa transiliens, inferiores[b] partes corporis inseruisse suggessit: que vix adhibita curatione biennio potuissent abstergi: ⁊ ideo frater charissime supradicto locum suum dignitatemq̄ restitue: quatenus sacrosancta mysteria (sicut consueuit) exerceat. nec enim conuenit ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum[c] in inualitudinē corporis casu probatur faciente prolapsus.

Hoc autem non de omnibus membris intelligendū est. qui enim oculum casu amiserit, licet desit volūtas: tamen sacerdotium adipisci non potest.

Unde Gelasius scribit Rufino episcopo.

¶ Nō sunt prestanda iura sacerdotij cui oculus erut⁹ est.

Si euangelica admonitio iracūdiam nec vsq̄ ad verbum furētem prosilire ꝑmittit: vt si racha fratri suo quis dixerit, reus sit gehenne ignis: quali putamus pena plectendum esse, qui nō solum pugno impie percussit in leuitici ordinis hominem ministerio seruientem: sed quasi non sufficeret ad cedem manus, ita (instigante se diabolo) raptus est ad iracundiam, vt fuste non solum percuteret, sed etiam erueret oculum fratris? Et quanuis huiusmodi excessus grauiori esset pena plectendus, bene tamen fraternitas tua fecit ab officio eū presbyterij remoueri. hoc tamen solicitudinis tue sit, vt locum ei penitentie constituas et in aliquo eum monasterio retrudas, laica tantū sibi communione concessa. in loco autem illius alium te necesse est ordinare presbyterum. Nam illi cui erutus est oculus, non possunt secūdum canones sacerdotij iura concedi. neq̄ eīm aliquid ei prodest qui oculum inuitus[d] amisit: cum nec volens quisq̄ oculum amisisse credendus est: nec sacratissimos canones aliquem casum in amissione oculi ei qui sacerdotium adipiscēdum non impediret, suis excepisse[e] regulis inuenimus: sed hoc tantūmodo ad prohibitionem fecisse videmus, vt qui caret oculo sacerdotij officium adipisci non possit. Sed nec illi vllatenus quasi in compensationē iniurie[f] sacratus ordo concedi poterit, qui ad tantam sacerdotem ꝓprium potuit iracundiam prouocare[g]: vt ⁊ ille officium in quo erat, amitteret, et iste prouectus sui perderet facultatem.

¶ Distinctio.lvj.

episcopus priuauit eum officio presbyterij. Post hoc factum postulabat diaconus in sacerdotem promoueri, duabus rationibus. Tum quia inuitus oculum amiserat. Tum quia in recompensationem sue iniurie. quod totum Rufin⁹ episcop⁹ pape significauit. Precipit ergo Gelasius papa vt presbyterū detrudat i monasteriuz: et loco eius alium ordinet: nec diaconum in sacerdotē promoueat: q̄a sacri canones nulluz casum in monoculo excipiunt vt promoueri possit: nec ei prodest q̄ oculū inuitus amisit: maxime cum ad tantam iracundiā sacerdotem ꝓuocauerit, vt ille officiū et iste promouendi facultatē amitteret.

d ¶ Inuit⁹. Ar. est ad questionem q̄ si sponsa est oppressa a spōso, non posset † intrare religionem: quia nō prodest ei q̄ inuita est passa. Quid de hoc sit, in questionibus dixi. B. Dic q̄ ingredi poterit, non obstante corruptela: q̄r non debet esse melioris cōditionis malus q̄ bonus. nam nemo ex suo delicto ⁊c. vt. ff. de regu. iur. non fraudantur. tamen qui oculum amiserit, remanet tutor: vt C. de excusa. tuto. frater tuus.

† Ar. ꝯ v. disti. ad ei⁹. fm h.

e ¶ Excepisse. argu. q̄ vbi canon nō excipit, nec nos excipere debemus. ij questione. v. consuluisti.

f ¶ Iniurie. Qr pena vnius nō debet cōuerti in premiū alterius. ff. ad sylle. l. si sequens. ff. quod me. cau. sicut in exceptione. §. pedius.

Pena vni⁹ nō dz esse premiū alteri⁹.

g ¶ Prouocare. Grauius deliquit qui me ad iracundiā ꝓuocat q̄ ego

c.ad.l.iul.de vi pub.a.qñ.et.xxiij.q.v.cum homo.

Presbyterorũ. ¶ Hec dist.diuiditur in tres partes. In prima probat q̃ nullus illegitime natus promouet̃ nisi in cenobijs vel canonia regulari:et hoc probat per ca.vrbani. quod solum ca.continet ius commune. Secunda ibi: Sed hoc. Tertia ibi: Contra. Joan. de fan.

Filij pbrorũ duplices sũt.

a ¶ Presbyterorũ. De legitimis filijs nõ est dubiũ quin licite promoueantur.j.e.§. cuz ergo.sed illegitimi nõ:si tamen sint in monasterijs vel canonijs regularib⁹ licite promouent̃: vt.j.ea.ca.j. et extra.e.ca.j. et.c. ad abolendam. quia igressus monasteriũ tollit irregularitatem: vt.xxj. q.j.legi. xix.q.vlti. ca.vlti.z in aut.de monachis.in princ.colr.j. Licet quidam cõtrarium dicant:z dicũt q̃ religio circa eos non plus operatur,nisi q̃ facilius cum eis dispẽsatur.argu.pto eis.lv.dist. cap.piscis. z.l.distin.cap.si ille. Et dico episcopũ posse dispensare circa tales: vt eẽ eo. veniens.et capitu.extrã missa. sed solus papa dispensat cum eis in episcopatu: vt extra de elec.innotuit. Dicunt tamen quidam q̃ circa patere nas ecclesias immediate habend.as sol⁹ papa possit dispensare.arg.extra eo.et tua. quod non credo,per illã decre.veniens. Joan. Sed certe solus papa dispẽsat in hoc casu: vt extra eo.capi.dilectus filius.z extra eo.cap. vlti.vbi de hoc tractatur. B.

Presbyterorũ. ¶ Cæsus. Quesitum fuit an filij presbyterorũ sint promouendi. Et rñ.q̃ nõ:nisi in monasterio vel regulari canonia fuerint conuersati.

b ¶ Presbyterorum. Idem de diaconis z subdiaconis quia non est alia causa prohibitionis nisi quia timentur in eis exempla paterni criminis: vt.vj.q.j.si quis cum.et etiam propter odium paternum: vt.xv.q.vlti.cum multe.et.xxiij.dist.quando.

c ¶ Filios. Sed nunquid hoc ad nepotes extenditur? Filiorũ et videtur q̃ sic:quia nomine filiorum nepotes continen appellatur.ff.de verbo.signifi.liberorum.et argu.ff.ad maced. tione ne filium. Sed non est ita:quia odia sunt restringenda: vt potes- de peniten.distinc.j.pene.ff.de liberis et posthu. cũ quicõtinẽt. dam.tollitur enim vitium per successionem: vt.j.ea.dominus,et licet senator non possit ducere illam cuius pater vel mater artem ludicram fecit,tamen potest illam ducere cuius auus vel auia artem ludicram fecit: vt.ff. de ritu nup.l.lege iulia.§.j.

d ¶ Cenobijs. Sed hoc ad facilitatem dispensationis referas vt quidam dicunt. Idem est vbicũq̃ conuersentur religiosi: quia locus non sanctificat hoiem: vt.xl.distin,non loca. nam conuersati in monasterijs sepe deteriores sunt alijs vt.xlvij.dist.quantumlibet.

¶ Sed hoc. ¶ Dicit est secunda pars huius dist.in qua probare vult q̃ si boni fuerint, non nocent illis natales parentũ.et hoc vult probare per viij. auctoritates. Jo.de fan.

¶ Cæsus. Dicit Gratianus q̃ supradicta intelligũtur de filijs sacerdotum qui paternam incontinẽtiam imitant.sed si sunt bone vite, nõ filij sacerdotes,sz ẽtiã pape fieri possũt. Ob probat exemplo Bonifacij, felicis, z Aga pii:et multoz aliorũ qui fuerunt filij sacerdotum:et tamẽ ad summum sacerdotiũ sunt promoti.

e ¶ Sed hoc intelligendum est. Istud spectat ad principiũ capituli.

Filius papa fuit filius Stephani subdiaconi. Bonifacius papa fuit filius Jucundi presbyteri. Felix papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciole. Agapitus papa filius Gordiani presbyteri.

Theodorus papa filius Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma. Sylverius papa filius Sylverij episcopi Rome. Deusdedit papa filius Jucundi presbyteri. Felix etiã tertius natione Romanus ex patre Felice pbro fuit. Item Gelasius natione Apher ex patre epõ Valerio natus est. Item Agapitus natione Romanus ex patre Gordiano pbro originem duxit. Complures etiam alij inueniuntur qui de sacerdotibus nati,apostolice sedi pfuerunt. Hinc Augustinus ait.

¶ Vina parentum filijs non imputentur.

Vndecũq̃ homines nascant:si parẽtum vitia non sectantur,honesti et saluerũt. Semen em̃ hois ex qualicũq̃ hoie,dei creatura est:et eo male vtẽtib⁹,male erit:non ipsum aliqñ malũ erit. Sicut autẽ boni filij adulteroz nulla[f] est defẽsio adulterij:sic mali [g] filij coniugatorum nullum est crimen nuptiarum.

Itẽ Joannes chrysostomus

Sius.al's Orosius. Ola ista exempla intellige de his qui in laicali statu vel minoribus ordinibus orationib⁹ parentũ fuscepti sunt: qñ suis parentibus licebat vti vxoribus suis.j.ea.cum ergo. Archi.

Vndecũq̃. ¶ Cæsus. Ad hoc loco vsq̃ ad §. cõtra. probat Sza. peccata parentũ filijs non imputari. Due questiones facte fuerũt Augu. Prima fuit an peccata parentũ filijs imputent̃. Et respondet q̃ non,sipaterna vitia nõ sequantur. Secũda fuit, an mali filij coniugatoz nuptias vituperent. Et respondet q̃ non:sicut nec boni filij adulteroz eos ab adulterio excusant.

f ¶ Nulla est. Similis locutio. Uestes quas gerit sordida lana fuit.

g ¶ Sic mali. Nota q̃ bonum precedens non excusat malum sequens:nec bonum sequens purgat malũ precedens: vt.xxiij.q.v. relegentes.et.xiij.q.v.forte.z capi. neq̃. Sed verum est q̃ non nocet delictum patris filio quantum ad vitam eternam: nocet tamen quo ad ordinem: item quo ad successionẽ: vt.vj.q̃.j.si quis eũ. item ad quo ad alias penas: vt.j.qõ.iij.§. item peccato. Mitius tamen loquitur lex de illis qui spurij sunt,q̃ non odit.

eis hoc quin possint eligi ad decurionatum: quia non est impediendā dignitas eius qui nihil admisit : † vt.ff. de decu.l.ij. spurij. in princ. et.l. generaliter .§. spurios. et Boetius. Quid genus aut proauos ꝛc. Et Iuuenalis Tolle nunc Hannibalem: malo pater tibi sit Terſites: dū

† Nam mala parētū filijs nō iputāt ff. ō de cu.l.ij. §.i. et vti. c fi

super Mattheū homilia.xiij.

Unc̄ de vitijs erubescamus parentū: sed illudvnū queram⁹ ꝛ semper amplectamur, virtutem videlicet. huiusmodi etiā si alienigenam quis habeat matrē, etiā si fornicatione pollutā, vel quolibet huiusmodi dedecore sordidatam: nihil tamē de ei⁹ aut vilitate fuscabit, aut crimine polluetur. Nā si fornicatorem ipsum ad meliora cōuersum nequaq̄ prior vita commaculat: multo magis ex meretrice natus et adultera, si ꝓpria virtute decoretur, parentum suorū non dedecorabitur opprobrijs.

¶ Itē nō est oīno nec de virtute, nec de vitio parētū, aut laudādus aliq̄s, aut culpād⁹: nemo vere inde aut obscur⁹, aut clarus est: immo etiā (vt considerātius aliq̄d dicam⁹ aut expressius) nescio [a] quomodo ille magis resplendet q̄ nat⁹ est ex parētibus [b] a virtutibus prior sus alienus, q̄s ipse q̄ fuerit dei virtute mirabilis.

Item Hieronymus in epistola contra Rufinum.

¶ Non parētum, sed propria culpa quēq̄s condēnat.

Dicit de adulterio non est ei⁹ culpa qui nascit, sed illius qui generat. Quomodo in seminib⁹ non peccat terra que confouet: non semen q̄ in sulcis iacitur: nō humor vel calor quib⁹ temperata frumenta in germen pullulant: sed (verbi gratia) fur et latro q̄ cis, tamen sanctus fuit. Et exemplo Esau, qui licet natus fuerit de legitimo coniugio, tamen malus fuit et pessimus.

c ¶ Quod suum est. Mulieres enim ad hoc natura Mulier genuit, vt partus ederent : † vt.C. de indi. vidu. l. ij. et res ad

fraude et vi eripuit femina: sic gen⁹ humanū recipit terra. i. vulua q̄ suū est [c]: ꝛ receptum cōfouet, ꝛ cōfotum corporat: corporatum in membra distinguit, et inter illas sacri ventris angustias dei manus semper operat: idemq̄ corporis creator et anime est. Noli despicere bonitatem figuli (id est dei) qui te plasmauit et fecit vt voluit. Ipse est dei virtus ꝛ dei sapientia, qui in vtero virginis Marie edificauit sibi domum. Iepte inter viros sctōs [d] apostoli voce numeratus, meretricis est filius. Esau de Rebecca ꝛ Isaac hispidus tam mente q̄ corpore, quasi bonū triticum [e] inter lolū auenasq̄ degenerat: quia non in seminib⁹ sed in voluntate nascentis causa vitiorum est atq̄ virtutū.

Item Augustinus.

¶ Iniquitates parentum filijs obesse non possunt.

Sponsus [f] ille qui vocaturus erat ad nuptias bonos et malos, congruens inuitatis nasci etiam voluit de bonis ꝛ malis: quo exemplo discant parentum suorum filij iniquitates sibi obesse non posse.

Item Gregorius.

¶ Non aliena culpa, sed propria aliquem ab eo quo fungitur deijcit gradu.

Satis peruersum[g] ꝛ contra ecclesiasticā probatur esse cēsurā, vt frustra quorūdam parentū voluptatib⁹, pudor: est femina q̄d pro nuptiarum premia ducūt. nō habere: vt.xxx. q.ij. pudor. † Et est matrimonium d ¶ Uiros sanctos. Tamē in hoc mulieri nō fuit sanctus, q⁹ bus ꝛci temerarium iura mentum voluit ser uare: vt.xxij. questio. iij. vnus quisq̄. Ibi inuenies .§. j. hanc historiam fm Hug. e ¶ Bonum triticū. xxiij. q̄. j. quomam vetus.

pes ꝛc. ff. ō edi li. edic. xxxij. querit. xxxiij. j. Lorin. j. b

Sponsus ꝛc.

¶ Latus.

Dicitur in hoc capitu. q⁹ Christus qui quotidie vocat bonos et malos ad nuptias suas, nasci voluit de bonis et malis parentibus : vt eius exemplo discamus vitia parentū nobis non obesse.

Judi. xj. a. Gen. xxv. c.

f ¶ Spōsus. Ecclesia vocat sponsa Christi: quia ad huc per delictuz se parari potest ab ipso, sicut sponsa a sponso ante cōsummatum matrimonium: sed in futuro seculo dicetur vxor, q̄ modo sponsa dicitur. vij. q. j. sicut vir.

Ecclia est xpi sponsa ꝛ non vxor.

Satis peruersum. ¶ Cat⁹ Quidam episcop⁹ volebat priuare q̄dam clericos officio et beneficio propter peccata parētuz. Sed dicit Gregorius satis esse peruersum vt deijciatur ab officijs vel gradu quem pro

[a] Nescio. Hoc dicit: q̄ ille qui natus est ex parentibus protinus alienus a virtutibus, dum tamen ipse sit bonus, melior est q̄ ille qui nat⁹ est de bonis parētib⁹, licet ipse etiam sit bonus. †

[b] ¶ Parentib⁹. i. ratione parentū.

Mag. cēs admirabilis est exemplar nō habuit vxor⁹ est. q̄ habuit et bon⁹ est. arg. xxj. d. j. inscriptis. Archi.

Asci. ¶ Catho. Rufin⁹ natus fuit ex adulterio: ꝛ ideo despiciebat creatorem q̄ sic eum formauerat: et culpabilem et peccatorem se p̄ pter hoc reputabat. Sed Joannes Chrysostomus scribit contra eum, ꝛ docet q⁹ propter hoc non debet despicere dominum: nec se peccatorem reputare: quia non ipse, sed qui eum de adulterio generauit, peccauit, semine abutendo: sicut nec peccat semen quod in sulcis nascitur: sed peccat fur qui rapit. et consolatur eum duobus exemplis: scilicet Jepte, qui licet fuerit filius meretri

[c] Asci. Rufin⁹ natus fuit ex adulterio: ꝛ ideo despiciebat creatorem q̄ sic eum formauerat: et culpabilem et peccatorem se p̄ pter hoc reputabat. Sed Joannes Chrysostomus scribit contra eum, ꝛ docet q⁹ propter hoc non debet despicere dominum: nec se peccatorem reputare: quia non ipse, sed qui eum de adulterio generauit, peccauit, semine abutendo: sicut nec peccat semen quod in sulcis nascitur: sed peccat fur qui rapit. et consolatur eum duobus exemplis: scilicet Jepte, qui licet fuerit filius meretricis hoc quin possint eligi ad decurionatum: quia non est impediendā dignitas eius qui nihil admisit : † vt.ff. de decu. spurij. in princ. et. l. generaliter .§. spurios. et Boetius. Quid genus aut proauos ꝛc. Et Iuuenalis Tolle nunc Hannibalem: malo pater tibi sit Terſites: dū

[d] Iepte. Hic dicit Augustinus: q⁹ nunquid filius debz erubescere de vitijs parentuz, dummodo sit virtuosus. Imo quantūcunq̄ quis matrem habeat vitiosam et pollutā: nūq̄ de eius vilitate obfuscabit vel polluetur: quia si fornicatrix vel fornicatior post penitentiā et vita non maculatur: multo min⁹ maculatur filius de meretrice natus, si virtute ꝓpria decoratur: immo magis laudandus est q̄ natus et bonis et nobilibus parentibus si malitiam sequatur et malus sit.

[e] Bonum triticum. xxiij. q̄. j. quomam vetus.

[f] Sponsus ꝛc. Dicitur in hoc capitulo. q⁹ Christus qui quotidie vocat bonos et malos ad nuptias suas, nasci voluit de bonis et malis parentibus : vt eius exemplo discamus vitia parentū nobis non obesse.

[g] Satis peruersum. Istud capitu. intelligitur de iam promoto: talis enim propter delictum alterius non priuatur iure suo. non enim punandus est quis iure suo nisi pro grauissimo delicto: vt. xxj. q. vij. Inuentum. et. lxxiij. distinctio. gesta. excipiunt quidam casum in eo qui ignoranter accepit beneficium pecunia patris:

vt.j.q.v.c.j. Sed illud ideo perdit, q; furtivum est. Sed quid si pater commisit crimen lesē maiestatis: nonne filius punitus est veneficio: cum sit infamis factus? vt etiā gra vj.q.i.si quis cū. & infames promoti etiā deijciuntur: vt vj.q.j. infames? Non. q; cū clericus sit, est à iurisdictione principis exemptus: vt. xcvj. dist. duo. j.q.iij. §. contra. in fin. Iēē fallit illud extra de eccl. edi. ad audientiaz. ij. et extra de cleri. egro. c.ij. vbi quis sine culpa priuat iure suo hoc tamē sciasq; malitiosus quis punitur sine culpa: sed non sine causa: vt extra vt lit. non contest. qm̄ s. xxxiij. dist. si cui? vxorem.

Patris delictū etiā gra uissimū nō tol= lit filio hōificū

Dominus nr. Cal? Dio rony. fuit interrogatus an ille q nascit de adulterio, repellatur a sacerdotio. Et respōdet q; non, si bone vite: et hoc probat exemplo christi, q; nasci voluit de adulterinis cōmixtionibus et alienigenis, dans nobis fiduciā vt vndecunq; nascamur, si boni erimus, q; non repellimur a sacerdotio: et q; ipse natus fuerit de adulterinis cōmixtionibus, probat per genealogiaz: incipiēs a iuda p̄archa: q; cum thamar nuru sua incestū et adulteriū cōmisit: et ex illa gratione plures nati sunt post quos dauid: et q; bus christus oriri dignum duxit.

Gen. xxx= viij. b. Ruth iiij. d.

? Scz vxores nō vt cō cubias z ita ēt intelligitur. lxxxj. di. qdā. fm Cl. Hos. et Ino. q.ita nos. ex de co= hz. cle. ca. ij.

A sacerdotio Non intelligas q; ipso iure possit p̄moueri: hz hoc ideo dicit, q; eps tenet in hoc casu dispensare: q; dispensatio q̄nq; est debita: vt dixi. l. dist. vt constitueretur.

De hō. xxx. ij. dist. eos.

Repellitur. Sed nonne filij sacerdotum serui sunt ecclesie: vt. xv. q. viti. cum multe qualiter ergo promouētur non adepta libertate? Sed dic q; illud loquit de his q; quasi legitime & solēniter ducūt: ? vel derogatū est ei cōtraria consuetudine, iiij. di. §. leges.

Archi.

Ismael. Caius. Abraham authoritate & licentia sue vxoris scilicet Sare cognouit agar ancillam: et ex ea genuit ismaelem: qui repulsus fuit a populo dei: non ideo quia natus fuerat de ancilla: sed quia faciebat iniuriam fratri suo Isaac, compellendo ipsum adorare terreas imagines: & alias sibi nocendo.

Ismael. Caius. Abraham authoritate & licentia sue vxoris scilicet Sare cognouit agar ancillam: et ex ea genuit ismaelem: qui repulsus fuit a populo dei: non ideo quia natus fuerat de ancilla: sed quia faciebat iniuriam fratri suo Isaac, compellendo ipsum adorare terreas imagines: & alias sibi nocendo.

Frāterna discordia quam habuit contra Isaac, xxxij. questio. iij. recurrat.

Ex adulterio nat?, a sacerdotio non prohibetur.

Dominꝰ noster Jesus Christꝰ voluit nō solū de alienigenis p̄mixtionibꝰ, hz etiā de adulterinis nasci: nobꝭ magnam fiduciam p̄stās vt qualicūq; modo nascamur (dū tamē vestigia eiꝰ imitemur) ab ipsiꝰ corpore non separemur, cuiꝰ p̄ fidē membra effecti sumꝰ. Et sicut ille verꝰ est pontifex, ex adulterinis natꝰ cōiunctionibꝰ: ita qualicunq; ordine natus sit aliqs: tñ vt pfectā fidē habeat: & qō fide tenet, operibus impleat: sitq; literatus, et vir vnius vxoris, nequaq; a sacerdotio repellitur. Judas enim patriarcha concubuit cū Thamar nuru sua: et ex illo concubitu nati sunt Phares & zaran: inde postea Salmon, qui fuit dux in deserto. Inde Obeth. Inde quoq; Booz. Inde postea Jsai, q; fuit pater Dauid. Ex illa ergo progenie origo ducit Christi, qui verus sacerdos est: ideoq; si filij eius sumus: que ipse fecit, nos imitari debemus.

Ex populo dei non separat aliquem materna cōditio, sed propria culpa.

Ismael vt separaret a populo dei, non obfuit mater ancilla Agar: hz obfuit fraterna discordia: nec p̄fuit potestas vxoris: cuius magis filius erat: q; per ipsius iura cōiugalia et in ancilla seminatus erat, et ex ancilla susceptus est.

Contra, Bonifacius martyr scribens regi Angloꝝ.

Vitia parentum etiā ad posteros transferuntur.

Sic gēs Anglorꝝ (sicut p̄ vltas p̄uincias diuulgatū est, & nobis in Frācia & in Italia ip̄properat, & ab ipsis paganis ip̄properū nobis obijcitur) spretis legalibꝰ connubijs adulterādo & luxuriādo ad instar sodomitice gentis fedā vitā duxerit: de tali cōmixtione meretricū estimandū est degeneres pplos & ignobiles & furentes libidine foꝛe, p̄ceādos, et ad extremū vniuersam plebem ad deteriora et ignobiliora vergētem, et nouissime nec bello seculari fortem, nec in fide stabilem, et nec honorabilē hominibꝰ, nec deo amabilē esse vēturam: sicut aliis gētibus Hispanie & p̄uincie & Burgūdionū populis contingit. q; sic a deo recedētes fornicate sunt donec vinderꝰ taliū criminum vltrices penas per ignorātes legem dei. i. per sarracenos venire & seruire permisitꝰ.

Unde idē Urb. in fine superioris ca. presbyteroꝝ, distinguendo subiunxit.

Degeneres. Quo ad fortitudinē & nobilitatē: vt nota

Permisit. Not. q; ꝑpter delictū p̄mittit deꝰ inferri penas: vt. v. q. v. nō oīs. xxj. q. j. nūq & tēpoꝛis, & ca. reuertimini. & vij. q. j. scīscitaris.

Unde. Istud vndecima continuatur: peccata paren-

tum nocent filijs: vnde non possunt promoueri nisi in ceno bijs: vel nisi dispenseretur cum eis.

¶ Unde. Istud vnde continuatur ei quod dixi. J. in illo

H. ¶ sed hoc. in princi.

¶ Postolica. ¶ Latius. In quadã ecclesia e paliduo fuerũt clerici, vñ fuit electus ab ecclesia, et canonice, q̃ digniot erat: altero electo ab ecclesia: et digniori obijciebatur q̃ erat filius sacerdotis. Super hoc fuit consultus papa: qui mandat electum canonice consecrandũ: non obstante eo q̃ dicitur filius sacerdotis: si alĩs dignꝰ inueniatur.

a ¶ Ab ecclesia. Not. q̃ dicitur ab ecclesia maiori parte capituli est electus: vt extra de elec. cũ nobis. ff. ad muni. quod maior. extra de elec. cum inter. in princi.

b ¶ Cetere. ipropie ponitur. sic, xxvj. dis. dicit. ¶ vel nomine cetero rum oẽs comprehenduntur: vt. ff. de verbo. signi. ceterorum.

¶ Hoc autẽ. ¶ Dicit Statianꝰ q̃ predicta ca. in quibus dictum est q̃ filij presbyterorũ possunt promoueri, et dispẽsatione loquuntur, nec faciunt regulam generalem.

¶ Enomanensem. ¶ Latius. In ecclesiã cenomanen. electus fuit in episcopum quidam filius sacerdotis. quare q̃siuit Barto. turonen. archiepiscopꝰ an propter hoc eum deberent repellere. Et respõdet papa q̃ non, si alias bonus est: non tamen volumus vt in posterum hec regula recipiatur, sed vt ad tempus necessitati ecclesie consulatur.

c ¶ Electum. hodie non sunt tales eligendi, sed potius landi a solo papa: quia metropolitanus cum electo in episcopum non potest dispensare: vt extra de elect. innotuit.

d ¶ Sed ad tempus. J. j. q. vij. tali. Jo.

¶ Si religiosi inuenti fuerint filij sacerdotũ, ordinentur.

DIlsi aut in cenobijs aut in canonijs religiose probati fuerint conuersari filij sacerdotum, non admittãtur ad clerum.

Item Alex. ij. ¶ De eodem.

Apostolica authoritate precipimus vobis vt si eum q̃ ab ecclesia[a] electus est altero digniorẽ esse canonicã eius electionẽ probaueritis: fulti nostra authoritate consecretis. nã pro eo q̃ filius sacerdotis dicit: si cetere[b] virtutes in eum cõueniãt, non reijcimꝰ sed suffragantibꝰ meritis conniuẽdo eũ recipimꝰ. Hoc autẽ q̃d de filijs sacerdotũ dicit: ex dispensatione eccl̃ie introduci videt: q̃d ex dispẽsatiõe introducit, ad sequẽtia regle gñalis trahi nõ põt. Unde Urb. scribit Bar. turonẽ. archiepo.

¶ Filij sacerdotũ non prohibẽ. n. ab episcopatu si cetere virtutes in eis inueniantur.

QUenomanensem electũ[c] p eo q̃ filiꝰ sacerdotis dicit, si cetere virtutes in eum cueniũt, nõ reijciꝰ, sz suffragãtibꝰ meritis eũ patienter suscipimꝰ: nõ tñ vt hoc p regula in posterũ assumat: sz ad tẽpꝰ ecclie periculo ꝑsulit. Cum ergo[e] ex sacerdotibꝰ nati, in summos pontifices supra legantur esse promoti: non sunt intelligendi de fornicatione[f], sed de legitimis cõiugijs nati: que sacerdotibus ante prohibitionem vbiq̃ licita erãt, z in quibusdam ecclesia vsq̃ hodie eis licere probãtur. Quod autem vitium originis semini imputari negatur[g], videtur esse cõtrarium illi sententie. Adulterorum filij, abominatio sunt domino. Sed sicut supra dictum est de presbyterorum filijs, ita et hoc de filijs adulterorum intelligẽdum videtur: vt illi dicantur esse abominatio domino: ad quos paterna flagitia hereditaria successione descendunt. Similiter z illud vbiq̃ intelligendum est quod ipse scribit Petronio legionen. epo.

¶ De eodem.

QUia simpliciter ad sedem apostolicam veniens humiliter peccatũ confessus es quod põtificij tui vidĕbatur officium impedire, vidĕlicet q̃ ex matre non legitima procreatus sis: quã viuente propria vroꝛe pater tuꝰ cognouisse dinoscit[h]: nos apostolice mansuetudinis gratia admonente, a ceteris que sacerdotium impediunt criminibus, tam tui professione, q̃ fratrum testimonio qui tecum sunt, immunem te cognoscentes: et vitam[i] tuam religiosam audientes: ab huius te peccati vinculo absolutum, in suscepto sacerdotali officio confirmamus[k].

¶ Cum ergo. ¶ Iste. H. respicit illum H. supra, sed hoc intelligendum. Et dicit Statianus q̃ illi qui dicũtur ipi esse promoti in summos pontifices, intelligũntur esse nati non de fornicatione, sed de coniugio legitimo: quod olim fuit licitum omnibus sacerdotibus: nunc autem licet tantum quibusdam.

e ¶ Cũ ergo. Respicit primũ H. huius dist.

f ¶ De fornicatione. Non dicit bene: quia si essent legitimi, sine dispensatione promoueremur.

¶ Os autẽ. ¶ Latius. Obijcit Statianus sibi in hoc H. et postea soluit dicens q̃ illud q̃ dictum est. J. in. c, vndecũq̃, q̃ vitiũ originis non imputatur semini: videtur contrarium ei quod dicitur in ecclesiastico q̃ adulterorum filij abominatio sunt domino. Sed dicit illud sic esse intelligendum sicut intelligitur quod supra dictum est de filijs presbyterorum vt illi tantum dicantur abominatio esse domino, qui paterna vitia vt flagitia eorum sequuntur.

g ¶ Negatur. J. e. vndecunq̃.

Quia. ¶ Latius. hoccs. intelligitur ex dispensatione, sicut illud ca. cenomañ. Petronius qui de adulterio natꝰ est, fuit in eẽm legionen. electꝰ qui post electionem ad apostolicum veniens humiliter est confessus: papa vero audiens ipsum esse bone fame et bo

*Ubi ꝺ si aliq̃d

ne vite ab his qui secum erant, ipsum confirmauit in dignitate ex dispensatione.

h ¶ Dinoscitur. Argu. contra. ff. de acqui. here. sed et hoc. sz

est pro

me. ꝛc.

vt not. lj. dist. ca. ij.

i ¶ Et vitam. Et quo plura fecerunt pro ipso, et tantum vnum faciebat contra ipsum, non debuit impediri eius promotio. xx. vij. distin. de syracusane. et. xij. distinc. duo mala.

k ¶ Confirmamus. Et hoc fit ex dispensatione. Jo.

Baptizat⁹ in egritudine dus.

¶ Item qui in egritudine. ¶ In hac di. traditur q̄ qui baptizatur in egritudine, non est promouendus: ⁊ est intelligendum de tali qui cum sanus esset dilationē nō fecit baptizari: sed timore mortis petijt baptismum. est prohibita causa autem huius constitutionis est, quia presumitur non vere penitens qui mortis causa est penitens: et sic presumitur peccata non esse ei dimissa: si tamen statim moreretur, presumeret ecclesia peccata ei dimissa esse: vt de pe.di.vij. nullus. et sic ecclesia circa idē facit⁹ habet contrarias presumptiones: ⁊ diuerso respectu. de confe. distin.iij. peruenit.

¶ Distinctio.lvij.

Tē qui in egritudine constitut⁹ baptizatur, ps̄byter ordinari non debet.

Unde i neocesariensi conci. legitur.

¶ Non ordinetur presbyter qui in egritudine constitutus baptizatur.

Si quis [b] in egritudine constitut⁹ fuerit baptizat⁹: presbyter ordinari nō debet. nō em̄ fides illius voluntaria, sed ex necessitate [c] est: nisi forte postea⁹ ipsius studium et fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit.

¶ Distinctio.lvij.

Item ex monachali [d] habitu nullus assumatur ad ecclesiasticum officium, nisi fuerit oblatus propria voluntate abbatis.

Unde Grego. scribit.

¶ Monachus nō ordinet⁹ clericus, nisi voluntate abbatis episcopo fuerit oblatus.

Nullus ad ecclesiasticum officium ex monasterio ꝓducatur monachus, nisi quem abbas [g] loci admonitus propria voluntate obtulerit episcopo.

Item ex cōci. Carthagi. v.

¶ De eodem.

Si quis de alterius monasterij conuētu repertum vel ad clericatum promouere voluerit: vel in suo monasterio maiorem [h] personā monasterij constituere: sine licentia abbatis et monachorū episcopus qui hoc fecerit, a ceterorum communione seiunct⁹ sue [i] tantummodo plebis communione cōtentus sit: ⁊ ille neq̄ cleric⁹, neq̄ canonic⁹, neq̄ prepositus perseueret.

Nullus. ¶ Gallus. Quesitū fuit a Greg. an episcopus possit monachū promouere ad officium clericatus vel ad dignitatem. Et respondet q̄ non, nisi eius abbas obtulerit ꝓpria voluntate sibi. Quod sequitur planum est, vbi dicitur: quod fit ex dispensatione, ad cōsequentiam trahi non debet.

g ¶ Abbas. No. q̄ nullus monach⁹ potest promoueri ad ecclesiasticos honores nisi cum licentia abbatis: vt xvj. q.j. si quis monachus. et ca. cū ꝓ vtilitate. idē intelige de quolibet clerico: vt sine licentia prelati sui non possit ab episcopo trāsferri ad aliū loci: cum nec clericus ab suo episcopo ab archiepiscopo: vel episcopo: quia omnia cōsensus est requirendus quorū ius ledit⁹: vt. iiij. di. nullus. ix. q.iij. per singulas. Et nō solum voluntas abbatis est requirenda sed etiam monachorum: vt. xix. questione. ij. statuimus. Nam hec est quedam alienatio, vnde non potest fieri sine consensu omnium: vt. xij. questio. ij. fine. Jo. et quod dicitur de episcopo, credo falsum si causa subest, de extra de excel. prela. sicut.

Si quis. ¶ Gallus. Dicitur in hoc cap. q̄ episcopus non potest alienum monachum promouere ad dericatum, vel facere abbatem in suo monasterio, nisi de voluntate propria abbatis: quod si fecerit, communione sue plebis sit contentus: et promotus remouebitur ab eo quod accepit.

h ¶ Maiorem. Ex hoc loco videtur q̄ monachus possit esse prelatus in ecclesia seculari. q̄ episcopus possit esse, non est dubium: vt. xvij. questio. j. statuum. Item q̄ plebanus possit esse, habes. xvj. questio. j. monachos. et c. in parochia. Item q̄ canonicus secularis possit esse, videtur. lxxiij. distin. quorūdam. Item q̄ vice dominus episcopi possit esse, videtur: quia episcopus debet habere testimonium a monachis: vt. ij. q. vij. cuz pastoris. sed c. economum debet habere episcopus vt sit eis testis: vt. xvj. q. vij. quoniam in quibusdam. ergo potest esse vicedominus vel vicedominus epi. et istud ꝟ admittit, arg. contra. xvj. q.j. de presentium. De hac materia notaui. xvi. tellige q. vij. in nona. potest tamē intelligi q̄ hic dicitur, de ecclesia monachali que ẽ talis etiam fuit.

i ¶ Suc. Si. ē. di. xviij. placuit. Sed contra. j. iiij. q.v. ca. j. Dic vt in. d. c. placuit.

Baptizat⁹ in egritudine. ¶ Scilz ne. iiij. placuit.

q̄ petā c ¶ Sed ex necessitate est. i. presumit. et sic canon prenō sunt sumit hoc in deteriorē partē: ꝟ simile. xxx. q. v. aliter. Si ei dimiss cum hec irregularitas ꝓueniat a peccato, ⁊ baptismus sa: et tollat peccatū: quare non tollit irregularitatē ipsi? ⁊ Rñ. hec pre q̄ baptismus induxit hanc irregularitatem: vnde nō posuptio test eam tollere: q̄ eadem res non potest habere contranon pōt rios effectus: arg. extra de bap. maiores. vltra medius, tolli per ibi: sed hec tanq̄ impossibilia. sic. ē. xxvj. di. denique, sic ea baptis dem causa non potest parere obligationem ⁊ liberationē: cuz nem: vt. ff. de solu. qui hominem. ē. vlti. fim L. d ¶ Postea. Et ita per sequēs facū eliditur precedens et Joā. presumptio. sic de confe. dist. iij. ẽc valere. xxxiij. q̄e. j. eā indu cū per bellicam. sic q̄nq̄ presumptio sequēs elidit precedat: sed dentem: vt. ff. de in integ. resti. diuus.

tollit p e ¶ Raritas. Arg. q̄ ꝓpter raritatē hoim aliqua cōcedā pte dantur: vt. lv. dist. ca. priscis. j. q. vij. tali.

sumpti- ¶ Item ex monachali. ¶ Gallus. Supra in. liij. dist. di onē. ſ. p ctum fuit q̄ serui ordinari non debent, nisi volun- sequēte tas dñor accesserit. Sed quia in quibusdam locis monabonam chi seruis comparantur, cum non habeant propriuz, nec uersa- sint sue voluntatis: vt. xij. q.ij. non dicatis. ideo Statutionem: hic ostendit monachum ad ecclesiasticum officium non vt i ca. promoueri nisi de voluntate propria abbatis, et etiaz de ꝓmer. consensu conuentus.

Archi, f ¶ Item ex monachali. Supra. lv. distin. ca. priscis. di

ITem qui. ¶ Casus. Supra distin.l.in aliquo fecit mentionē de illiteratis et promotis sine interstitijs temporū hic dicit tales nō esse pmouēdos. Casus istius ca.habetur.ē.xxxvj.dist.qui ecclesiasticis.

a ¶ Item. Dictū fuit.ē.dist.l.non confidat.t.lv.distin. Ut alr.ē.ij dist.ē in alijs fe- cit men tionē de mo dere episcopos vel pres byteros qui in mi- noribus ordinibus non sunt examina ti, vel sine tempo- rū interstitijs pro- mot. Et respōdet de sum vrbanus q nō: sed docet esse per ocdi nem assuescēdum, specialē vt primo assuescat i minoribus ordini- bus qui ad maio- res voluerit pro- mouēri: ne dux es- se desideret cū tp- re prius nō fuerit. Et hoc probat ad instar curie secula ris, vbi gradatim aliquis promouē- tur. Et reprehen- dit quosdam epi- scopos qui querē- tes pompā in mul titudine presbyte- rorum, ordinabāt eos in locis solita- ris, vt eis ordies conferrēt quibus aliud cōferre non possunt.

ordinandus est nisi seruatis interstitijs temporū: ideo ostendit hic q ad instar secularium dignitatuz nullus per saltum est ordinandus. ‡

S ¶ Casus. Que situm fuit an epi- scopi debeant pro tionē de mouere aliquos in illitera- tis de byteros qui in mi- noribus ordinibus non sunt examina ti, vel sine tempo- rū interstitijs pro- mot. Et respōdet de sum vrbanus q nō: sed docet esse per ocdi nem assuescēdum, specialē vt primo assuescat i minoribus ordini- bus qui ad maio- res voluerit pro- mouēri: ne dux es- se desideret cū tp- re prius nō fuerit. Et hoc probat ad instar curie secula ris, vbi gradatim aliquis promouē- tur. Et reprehen- dit quosdam epi- scopos qui querē- tes pompā in mul titudine presbyte- rorum, ordinabāt eos in locis solita- ris, vt eis ordies conferrēt quibus aliud cōferre non possunt.

b ¶ Si officia secularia. id est secu lares non deferūt principalem locuz ingressus ꝛc.

c ¶ Quis. Nota modum argumen tādi: ex quo ita est apud seculares iu dices, eodem mo- do erit apud eccle non est siam. sic.xxxj.distin. apd ec- clesiam uorissim am. Et est argu. Legiti- mat? a ꝓcipe legiti- mas, quod non credo: arg. ad hoc ē qui si. sunt leg. p ve tenere. t cap. si laicus. iij. questio. v. quia. vir. qui est. iij. monasteriis. sic. xxj. questio. q. cum de- cessam nerim. Et est legitimatus a principe, q apud ecclesiam est legiti- mus, quod non credo: arg. ad hoc ē qui si. sunt leg. p ve

¶ Distinctio.lix.

TEm? q ecclesia sticis disciplinis imbuti nō sunt, et tēpoz appro batione discussi nō sūt ad sūmū sacerdotiū ꝓuehi nō aspirēt.

Unde ait papa zosimus.

¶ Nō aspiret ad sūmū sacerdotium qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

QUi ecclesiasticis disciplinis per ordinem nō est imbutus, nec temporū approbatione diuinis stipendijs eruditus nequaqz ad sumnū sacerdotium ecclesie aspirare vel presumere debet: t non solū in eo ambitio inefficax habeatur, vez ordinatores eius careāt eo ordine quē ꝓtra precepta crediderāt ꝓsumendū.

Item Urbanus papa.

¶ Ad sacerdotale officiū nullus nisi per singulos gradus approbatus accedat.

SI officia secularia? principalē locū non vestibu lū actionis ingressis, sed p singulos gradus examinatis deferunt: quis? tā arrogās, tam impudēs inuenitur, qui in celesti militia que ꝓpēsius pō deranda est, t sicut aurū repetitis ignibus explorāda, statim dux esse desideret cū tyro ante nō fuerit: t pu? velit docere, qz discere? Assuescat in dñi castris in lectoz primitus gradu diuini rudimēta seruitij: nec illi vilescat exorcistam, acolythū, subdiaconū t diaco

num per ordinē fieri: nec hoc saltu?, sed statutis maiorū ordinatione tēporibus. Jam vero ad presbyterij fastigium talis accedat vt t nomē etas impleat, et meritū probitatis stipēdia? anteacta testētur. inde summi pontificis iure locum sperare debebit. Facit hoc nimia remissio cōsacerdotū nostrorū q pompā multitudinis querūt: et putāt ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa pluralitas etiā in his locis vbi solitudo est, talium reperitur, duz per parochias extēdi cupiūt: aut quibus aliud prestare nō ꝑsit diuinos ordines largiuntur: qd oportet districti semp esse iudicij. Rarū ? est em omne qd magnū est. Item Greg.

¶ Cuiuslibet meriti laic? ad sumnū nō aspiret sacerdotiū.

HOc ad nos peruenisse noscas, qd non dissimili dignū est detestatione complecti, q qdā honoris desiderio inflāmati defūctis epīs tō surant? ?, t fiūt repēte ex laicis sacerdotes: atqz inuerecunde et repēte religiosi ꝓpositi ducatū arripiūt, q necesse adhuc milites didicerūt. qd putam? q isti subiectis prestaturi sunt qui anteqz disciplinat? limen attingant, tenere locū regiminis nō formidāt? qua de re necesse est vt qz uis iculpati? qsqz sit meriti: ante tamē per distincta ecclesiastici ordinis se exerceat officia.

Item Celestin? epīs galliarū.

a ¶ Stipēdia. nota q magis presumitur pro illo qui plura stipēdia hz in ecclia: q is gradu ceteros antece dit, quē labor pro- lixior t stipēdia lōgiora fecerūt ante ire: vt.C. de offic. mag. of. nēo. t. lxj. dist. miramur. Presumit p? p illo q plura hz stipendia.

f ¶ Rarū. Sic.ꝓ xcij. di. legimus. ‡ ‡ Et. ij. q. vij. in sacta. t hoc. et ideo cū hoc nō sit rarū nō ē magnum. Zau.

HOc.¶ Casus. Quidam ex laicis honoris desiderio inflamma- ti repente fiebant sacerdotes. et epi- scopi: qui licet non dum didicissent in ecclesiastica mili- tia famulari, tamē duces eē volebāt, t locum regiminis obtinere. qō Grego. ꝓhibet ne fiat. g ¶ Tonsurant. Ar. q? nul? dz ton surari ad hoc vt di gnitatē ꝓsequat: ‡ ‡ Ad hoc eē Quid iuris sit de elec. hoc, ibi notatur: licz cum ad sit arg. ē. lxj. di. be ne. Joā. h. dicit q ipsa spes nō indu cit simoniā, duz tñ vtrū in nō intercedat pa ctio: qa sola animi monā. destinatio nō indu cit simoniam: vt eē hoc fa vt eccla. bene. vt cit ar. nostrū. Alij ?rmz q etiaz dicunt: vt ar. viij. in ꝓlōa q. iij. artal?. Joā. ꝓbata excerte decretalis t exerci vī dicere q sola tata nō spes inducat sūno est perni- cies: eē de simo. ca. mittens vit. t talis simonia dū qō i p solā pniaz abole statut? tur, vt ibi dicit hoc gnalib? tñ credo q spes p cōtinet: honesto fuitio nō vt ibi, ō induxit simonū. ‡ Item

b ¶ Saltu. Gradatim enim deferendi sunt honores: vt.xciij. distinc. legimus. in fine. t. ff. de mu. t ho. vt gradatim. nā casum appetit qui per abrupta ascēsum querit: vt. xl viij. distinc. sicut. Gradati ascendit ad honores.

h ¶ Inculpati. Nota q semper ꝓsumit q in fraudē lxxxj. di receperit ordinem qui subito recepit, licet bene meritus stin. c.j. sit: als sic ꝓsumit q libertas in fraudē data sit quādo ꝑs hu. licet seruus sit bene meri?: vt. ff. qui t a quibus ma. lj. in fi. ar. ad hoc. lxj. dist, miramur. ‡

ORdinatos. ¶ Casus. Quidam archiepiscopi ex laicis & parum literatis in episcopos ordinabãt: ideo prohibet vt ad tantam dignitatem non promoueantur qui per singula non creuerint officia, et qui non fuerint eruditi. Nam prius debet esse discipulus antecẽ sit magister: vt possit docere qõ didicit.

a ¶ Ordinatos. Nota q confessio vni⁹ cẽs no cet alij. † Seqũtur ista gl. cy. alexan. de ymo. et moderni i. l. si duo. ff. de iureiuran.

Confessio vnius nocet alij: † qõ est contra id. ff. q. v. interrogatus, sed hoc est ꝓpter cause connexionẽ: vt. lxxxj. distin. tantis. vt not. iij. q. vj. hec quippe. Vel dic q non nocet nisi q̃ ad ꝓsumptionem: sicut dictus vnius nocet quo ad ꝓsũptionẽ: vt. lxxxvj. dis. tanta.

b ¶ Ratione. vt prius sit discipulus.

c ¶ Confirmat. Id est confirmare debet.

d ¶ Difficili⁹. ẽ. xl. dist. ante ola.

Ecce. ¶ Casus. Supra ostensum est qui possint ad sacros ordines promoueri et qui nõ: in hac vero. lx. distin. ostẽdit ex quibus ordinibus sit aliqs eligendus in archipresbyterum, vel prepositũ, vel episcopum, vel archiepiscopum.

e ¶ Ecce. hic ostendit ex quibus ordinibus aliquis eligẽdus sit in prepositum, vel decanum, vel archipresbyterũ, vel episcopum. & dicit q nullus eligendus est in prepositũ nisi sit diaconus vel presbyter. nullus in archidiaconum nisi sit diaconus. nullus in decanum vel archipresbyterum nisi presbyter. nullus in episcopum nisi ad minus sit subdiaconus.

Eligendus i. q̃ ordinẽ d⁊ esse. † Sic feria. et i hoc facit q ibi ꝺ sacro ordine nisi hꝰ mẽto: ⁊ tñ ꝺ etate, moribꝰ et scia: vt ibi ꝓmisit.

NUllus. ¶ Casus. Prohibet in isto capi. vt epꝰ non faciat aliquem archidiaconum nisi, sit diaconus: nec aliquem faciat archipresbyterum vel decanum nisi sit presbyter.

f ¶ Nullus. hec duo cap. dicit ꝟ. abrogata per id qꝺ est. j. ca. penul. et vlti. eẽ de elec. cum in cunctis. † vbi dicitur q qui est in sacris ordinibus, potest eligi in prepositum vel archidiaconum. Sed subdiaconatus est hodie sacer ordo. extra de eta. et qualita. a multis. ℣. verum. & hoc satis sustineri põt: cum acolythus etiam possit eligi ad prelaturam: vt extra de eta. & qualita. preterea. vbi dicitur q dispensative potest eligi. Vel dic q exponitur hec dictio sit. id est fiat. sufficit enim si talis sit q in breui possit promoueri ad istos ordines: vt extra de etate & qualit. preterea. Non enim refert an iam sit, an cito fiat: vt extra de verb. signi. ca. ij. et de cõsecra. dist. iij. quando. Sed quare statuitur istud de istis dignitatibus, cum in episcopum possit eligi subdiaconus: vt. j. ea. ca. vlti. Sed huius rationẽ assignat Gratianus. j. ea. distin. ℣. horum. et de episcopo. j. e. ℣. alterum. scilicet ꝓpter ordinis dignitatẽ. In quo autem ordine debeat eẽ cantor: vt primicerius consuetudini relinquo. xxij. distinct. placuit. Licite ergo potest quis in minoribus ordinibus eligi ad has dignitates: dũmodo habeat etatẽ.

† Nec em fere duz est añ legitimam tuelaz. c. de ele. li. vi. Ja. de san.

† Sed his obstat extra de electio. duꝺum. j. in fine. Si vis sustinere dictum ypo. exponẽ quod dicit illud capi. preterea, dispensatiue: scilicet ex dispẽsatione canonis. Non obstat. dumꝺũ. in fine: quia potest intelligi de defectu tali qui impediat promouendum ad talem dignitatẽ de quo ibi fit mentio. vnde dicitur q acolythus possit eligi ad illaz dignitatem: vt videtur dicere litera sic scilicet intelligenda.

† Alias ẽpm.

g ¶ Episcopus. Ergo collatio archidiaconatus spectat ad episcopum. lxxiij. distinctione. episcoporum. et. xxv. distinctione. capitu. j. et. xxj. distinctione. capitu. j. et. lxxxix. distinctione. volumus. Sed contra. xciij. distinctione. legimus. et contra de electio. cum in cunctis. vbi dicitur q ad canonicos spectat. Dic q ad episcopum tantum spectat confirmatio: ad canonicos electio de iure. In talibus tamen consideranda est consuetudo: vt extra de elec. cum ecclesia.

† Cũ ꝺ ꝺ cret ꝺ ꝺ ꝺ

INouamus. ¶ Casus. Quidam erant electi in archidiaconos qui non erant diaconi: quidã in archipresbyteros vel decanos qui non erant presbyteri. Innocen. igitur scõs confirmans antiqua decreta prohibet ne hoc decetero fiat: et si qui infra prenominatos ordines existentes presumpserint ordinari, suscepto priuentur honore. Itẽ prohibet ne adolescentibus e in minoribꝰ ordinibus constitutis e indignis predicti conferantur honores.

a ¶ Vel presbyter. redde singula singulis.

Ordinẽ b ¶ Ordinari. recipe: recogit go. gitur ergo aliquio recipere ordinem et sic est contra hoc. lxiij. distin. gesta. sed illꝰ ratione ad tunci ordinis. lxxij. dist. ca. ſi.

c ¶ Ne adolescẽ tibus. j. xxv. an. Nec erm ferẽ vt ex de elect. cum duz est in cunctis. ℌ. infe. ſi legi: riora.

tiam tutelaz. c. dele. gi. tu. l. vit. Jo. de ſan. ¶ Quorum ¶ Casus. Dicit Hatia. nus q illud quod dictum est de clericis non promouendis in archipresbyteros vel decanos nisi sint ꝓsbyteri e archidiaconos nisi sint diaconi: statutum fuit ex causa, scilicet propter illos qui promoueri contendebant ad ꝓtis dignitatibus. Nam etiam in episcopos diaconi promouentur.

Atas eſm. NUllus in episcopatum eligatur, nisi in sacris, ordinibꝰ religiose vixens fuerit inuentus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum e presbyteratũ. hos siquidem solos primitiua legit habuisse ecclesia. subdiaconos vero (quia et ipsi altaribus ministrant) opportunitate exigente concedimus, si tamen spectate sint vite, religionis e scientie: quod ipsum nõ sine Romani pontificis f vel cum metropolitani g scientia fieri firmiter permittimus. Alterũ vero, vt in episcopum vel archiepiscopum nisi in sacris ordinibus constitutus non eligatur, propter dignitatem ordinis statutum est.

¶ Distinctio.lxj.

Itẽ laici h nõ sunt in epos eligẽdi: sed ꝓ singulos ordines prius sunt ꝓbandi. Unde Brezorius Brunichilde regine Francorum.

¶ Sacerdotes ex laicis non sunt ordinandi.

SAcerdotale officiũ vestris in partibus in tantã (sicut didicimꝰ) est ambitionem perductũ, vt sacerdotes subito i (qõ nimis graue est) ex laicis ordinentur.

Item Qumisda papa omnibus episcopis. ¶ De eodem.

IN sacerdotibus eligendis vel ordinãdis curã oportet esse ꝑspicuã. Irreprehensibiles esse conuenit, quos ostendit q laici non sunt eligendi in episcopos: sed possunt postulari. ꝓ Item ostendit q tantum de propria ecclesia facienda est electio. Deinde ostendit de visitatore q nihil debet presumere de rebus illius ecclesie cui datꝰ est visitator. Et not. q vocat hic laicos illos qui nõ sunt ordinati, e illos qui repente sunt ordinati, e nec isti nec ili sunt eligendi. Jo.

Laicꝰ l eim po sulari potest. ¶ Casus. Statuit hic ybanus vt nullus eligatur in episcopum nisi fuerit in sacris ordinibus constitutꝰ. Sacros autem ordines dicimus diaconatum et presbyteratum: quos solum legitur primitiua ecclesia habuisse. Subdiaconi vero necessitate exigente de licentia romani pontificis vel archiepiscopi si bone vite fuerint, possũt in episcopos eligi.

d ¶ In sacris. postulari tamen potest in eꝑm laicꝰ. lxj. dist. solus. e. lxiij. dist. valentinianus.

Metro politanꝰ e ¶ Habuisse. supple sacros. nam etiam subdiaconatꝰ fuit tẽpore apostolorꝫ: vt. xxxv. dist. episcopus.

f ¶ Romani pontificis. hodie licite eligitur: vt extra de eta. e quali. a multis.

g ¶ Metropolitani. Sicut ergo olim metropolitanus potuit dispensare circa ordinẽ, sic videtur q adhuc possit, cũ non auferatur ei hec dispensatio siue iurisdictio:

¶ Alterũ vero. ¶ Casus. Respicit hoc illũ. ℌ. horũ vnũ. vel dictum est aliquem non esse eligendum in archidiaconum nisi sit diaconus: vel in archipresbyterum nisi sit presbyter. hoc fuit statutũ propter cõmunem illorum qui promoueri nolebant. ꝓ Nunc autẽ dicit q alterum est statutũ propter ordinis dignitatem: sez vt non eligatur in episcopum, nisi sit in sacris ordinibus.

Item laici. ¶ Hec dis. diuiditur in quatuor partes: in quaruꝫ prima probat per sepẽ auctoritates sanctoruꝫ q ex laicis (licet sint boni) nõ debet creari episcopus. Secunda ibi: econtra. Tertia ibi: sed aliud. Quarta ibi: itẽ clerici. Jo. de ſan.

¶ Casus. Dic ponitur. lxj. distinc. in qua dicitur q laici non sunt in epos eligendi, nisi prius per singulos ordines fuerint probati. et hoc probatur vsqꝫ ad. ℌ. his omnibus, postea probatur contrarium in eodem. ℌ. et ibi dat solutionem. Et additur etiã q clerici alterius ecclesie non sunt preferẽdi clericis de ꝓpria ecclesia bene meritis in electione. Tractat etiam in vlt. ca. de visitatione ecclesiarũ.

h ¶ Itẽ laici. Dic ostendit q laici non sunt eligendi in epos: sed possunt postulari. ꝓ Item ostendit q tantum de propria ecclesia facienda est electio. Deinde ostendit de visitatore q nihil debet presumere de rebus illius ecclesie cui datꝰ est visitator. Et not. q vocat hic laicos illos qui nõ sunt ordinati, e illos qui repente sunt ordinati, e nec isti nec ili sunt eligendi. Jo.

i ¶ Subito. e ita inque e male. Iniquias eſm ola precipitat: vt. j. de pe. dist. iij. inter hec hircũ. si tamẽ necessitas est, in anno e dimidio potest laicus recipere omnes ordines: vt. lxxvij. dist. monachus. e ca. seq.

IN sacerdotibus. ¶ Casus. Duo prohibet Otmisda in hoc ca. Primum est laicos in episcopos non esse eligendos, etiam si fuerint probate vite, e bone conuersationis. probatus enim debet esse quis anteꝫ eli-

ꝓ Et nõ dicũt q dam q authoritate mẽtis istiꝰ urſ. adhuc hodie possit ispẽ sare cũ acolytho eadẽ rõne et hanc sentẽtiã videt seq tã. Ul. gof. et B. eẽ de eta. et ẽlli. a multis.

ꝓ vt. j. e. ℌ. his oibus. ℌ. sed aliud.

Iniquitas ola precipitat.

gatur: z discere anteq̃ doceat. Nã irreprehensibilis et emendatus esse debet qui prefertur z orat pro populo. Secundũ est q̃ penitentes ad gradum episcopalẽ aspirare non possunt. nam perferens memorandi criminis labem non habet lucidã sacerdotij dignitatem.

g ¶ Corrigẽdis. sic.iij.q̃.vij. iudicet.z cap.seq.

b ¶ Longa.iic.§. xxviij.di.primus§.

Pontifex dz esse humilis.

Non negam[m] ¶ Prestare. vnde non petere exemplũz, sed dare dignus erat. ad idem.xvj.q̃e.j. predicator.

d ¶ Emendationem. sic. viij. q̃st.j. qualis.j.q̃e.j. ca. vltimus.

e ¶ Humilitatis. quia nihil ita splendet in pontifice sicut humilitas: vt c.di.cõtra morẽ.

f ¶ Teste.q. publica delicta publico egent remedio: vt de pe.distin.j.§. hoc§.z.c.§huius.

† Nam peccantem publice, ꝛc xlv. di. §ſ ſi illud.et xxxij.q̃. stio.iij, nemo.

g ¶ Memorãdi. et hoc propter memoriã preteriti delicti.ſi.xxv. dist.ca. vlti.z.xlviij.di.§.j. z.iij. q.iiij.c.ij.z.ff. de decu.l.vlti.

Iserũ est, h q̃.§.lix.disti. ordinatos.§

Iramur. ¶ Text[a] Quidam archiepiscopi quosdam laicos in episcopos promouebant occasione guerre sedande, z popularis tumultus remouendi: q̃re Leo papa eos et hoc reprehẽdit dicens q̃ pro nullius persona faciẽdum est contra decreta sanctorũ patrum. Et q̃ archiepiscopi hoc facere non debeant, p̃bat quatuor rationibus. Prima est:

‡ Ad idez.xlviij.di. §.j. §z videt sufficere ſi p duos menses sit apud magꝝm ff.de lega.iij. seruis §.ornatricis. Jo.de fan.

Prima quia qui tales sublimat: non consulit populo, sed nocet. Secunda est: quia quod habet malum initium, vix est vt bono peragatur exitu. Tertia est: quia si minores ordines non dantur sine discussione, multo minus ordo episcopalis est sine discussione dandus. Quarta est: quia si laicus labotis inexpertus notari solet ambitus si dignitatem appetat secularem: multo magis et notari ambitus solet qui ambit administrationem diuinorum.

1
2
3

t ¶ Aut tumultum. Argu. q̃ non est deuiandũ a iure communi propter tumultum popularem: nec propter sed andam discordiaz: vt.xxij. distin. docẽd[a]. xviij. questio. ij. si quis abbas. viij. questio.j. licet. sic.C. de paganis.l.decurionũ.et argu. extra de appellationibus. Argu. cõtra.ff. ad legem cor. de sic.l. pe. et xxviij.distin. de sacrificiis.sane.et.xj.q̃. iij. antecessor.et.l. distin. vt constituere tur. extra de regulis iur. qui sanctã alizauerit.

k ¶ Discrimen.i. periculum.

l ¶ Presidentiũ. .i. sacris officijs de purgatorium.

m ¶ Principar[e] j. q.j. principatus.

n ¶ Inordinati. sez vt potius eligatur ille qui diu meditaueris in ecclesia: vt.j.e. quid prodeste. vel etiam ille qui est in maiori ordine cõstitutus: vt.lxxv. distinctio cap. vlti.

o ¶ Quãto. Nota q̃ tot res est maior, tanto maior est inquisitio facẽda: vt.liv.dist. ordinatos.xlviij.di.quantũlibet. xlij. distin. quiescamus.z.vij. q.ij.capi.vlti.et est hoc cõtra illos qui dicunt q̃ in causis mẽ monialibus nõ est ita districta examinatio facẽda circa testes.

p ¶ Omniũ. Argu. quod vni dicitur, ad alios extenditur: vt dixi.xxxiij. distinctione ignorantia. Et argu. xxxij. questio. vij. apostolus.et.xxxj. questio.j.q̃ si.z.C. de naturali.liber. autem si quis.

q ¶ Quid est cito. Ut.lxxviij. dist.ca. quid est manus.et lxxxvj. distin. tanta.

Jus cō mune ppter ppōaz nē relinquē dum.

a ¶ Persona. Nota q̄ propter personam non recedi tur a iure communi: vt hic, et. l. distinc. ex penitentibus. et. lxxxix. di. singula. lix. distinc. hoc ad nos. tamen quan doq; recedit ur a iure propter personam: vt fuit in Augustino: vt. vij. q. j. nō autem. Item propter scandalum quod timet in persona: vt. lxxij. q. iij non potest. Similiter p miserationē ne pene: vt. lxxxvj. distinct. tanta. Sed dic q̄ ibi persone fauore non recedit a iure: sed propter utilitatem proueniētē ex persona.

¶ pto laboriō. Nota q̄ eoipso q̄ ds electus est, pre sumitur esse melior alijs: vt. ē. disti. xciij. ca. j. ⁊ dist. lix. ca. j. ⁊ xl. disti. ca. j. Argu. contra. vij. q. j. illud.

c ¶ Documenta. Pic mala vita prodat aliquem ambitiose puenisse ad dignitatē: sic econuerso merita alicuius exeusant ipsum de ambitione: vt. j. questione. j. quidam.

Et eū bonum fuit ad hoc q̄s pbetur ⁊ vti. q. iij. ⁊ ibi Io. Andr. ⁊ Host. ⁊ Ioā. de mi. ⁊ Cardi. ⁊ Abb. ⁊ publicā ad fi. Io. de f.

¶ Piscopum.

¶ Cal⁹ Dicitur hoc ca. q̄ epi scopus consecrari nō debet sine consensu et iudicio metropolitani ⁊ suorum suffraganeorum, ⁊ q̄ nō debet eligi nisi pbate vite, ⁊ q̄ ante lōgo tē pore pbat⁹ fuerit in sermone fidei et conuersatione.

d ¶ Cōstitui. i. cōsecrari. Solus ēm nō debet consecrare ēpm, licet solus ipsum possit confirmare: vt. lxiij. distinc. c. j. ⁊ lj. distin. ca. vlt. dum tamen assit cōsensus capituli sui: vt et ē his que fiunt a prelatis, nouit.

e ¶ Multo. sic, ℨ. distinct. lix. ca. vlti. et. ℨ. cad. in sacerdotibus.

Quid ꝑderit, ¶ Cassus. Celesti. redarguit oēs qui laicos eligūt vel ordinant in eōs: q̄ si hoc fieret, nihil ꝑdesset clericis diu in castris dñicis militasse: quare ꝓhibet ne hoc decetero fiat: si contra fiat, penam depositionis minatur promouentibus et promotis.

f ¶ Proderit. Nor. q̄ licitū est alicui seruire in ecclesia spe stipendiorū: vt. ℨ. lix. di. si officia. et. lxxiij. dist. coniuuit. Ar. ꝓ tra. vij. q. j. sunt in ecclesia ⁊ xij. q. j. habebat.

Ecclesie seruire spe stipendiorū licet.

Sed dic q̄ sperare potest, dū tamē non principaliter ad hoc tendat: vt. lxxvij. distin. in singulis. ⁊. vij. q. j. q̄ epi scopatum.

Item ar. ℨ eē de elec. cum ad nostrā. ibi ⁊ hō.

g ¶ Alienū. id est alijs debitum. sic ℨ. xiij. dist. ℨ. j. ff. de adop. l. fi.

et adde q̄ not. lix. dist. hoc ad nos. ar.

S ¶ Tatuimus. Dicitur in hoc cap. q̄ illis ecclesia regenda non debet committi qui nesciunt legitimas institutiones, ⁊ qui in minoribus ordinibus incrementū nō susceperūt, ℨ a summis voluit habere principiū: cū absurdū sit vt imperiti magistris, et noui antiquis ꝓferantur.

h ¶ Ab infimis. sic. xl. viij. dist. sicut.

i ¶ Noui. Seniores in ecclia semꝑ ꝓponēdi sūt iunioribꝰ in electione: ℨ in respōsiōe: i subscriptiōe: vt. lxxv. di. ca. vlti. ⁊ lxxiij. di. eꝑon. ⁊. xvij. distin. ℨ. hinc etiam. et ca. sequēti. xcvj. distin. bene.

ℨ De hoc no. lxxxv. di. Arc.

¶ Pio obꝰ ¶ Cassus. Supra probatur est laicos nō eē eligēdos. Hūc aūt ꝓbat Fri⁹ tribꝰ exemplis, scilz Nicolai: Seueri: ⁊ Ambrosij. ℨ hāc Fri⁹ tatē solūt Gratia. dicēs ideo esse ꝓhibitū laicos ꝓmoueri, qm̄ laici in scij esse ꝑsueuerūt ⁊ ipiti: ℨ si ꝑti sūt ⁊ clericos i bonitate transcēdūt, eligi ꝑnt ⁊ ꝓmoueri: exēplo Nicolai, Severi, ⁊ Ambrosij. Et hanc solutionē ꝓbat sequēs cap.

ℨ Cōcert. in auct. de defē. ci. ui. cum bona glo. in ℵ. marti mozuz. in ℨ. q̄ igitur. col. ij.

k ¶ His omnibus, hec solutio non valet: quia lai-

cus quantūcunq; sit pfectus, non est eligendus, sed tm postulandus: vt.j.ea.obitum.et.ē.ea.in sacerdotibus.r ē.dist.lix. hoc ad nos. quod autem dicitur de his tribus non obstat: quia diuina inspiratione fuit factum. iij.qō. iij.§.vlti. ¶ Uel dic q̄ isti postulati fuerunt.

¶ Sub. cui nemo dignē resistere pot. xix. q. v. c. ij

¶ Contra. ¶ Hec est secūda pars in q̄ probat p̄mā supra dicta. Jo. de fan.

¶ Sophytas. ¶ Dicat. Uetellēses vituperabāt electionē Ambrosij: q̄ neophytus erat: et neophytos apls̄ phibuit ordinari. Sz respōdet Ambro. hoc ideo esse phibitum ab ap̄lo, q̄a

¶ Cōc. i. generaliter. C. de epīsc. et cle. et. l. sipr. C. de hēr. instit.

neophyti cōsueuerunt propter honores superbire: sed si humiles inueniūtur, possunt ordinari: quia cessante causa, cessare debet effectus. vnde occidētales episcopi electionē suā legitimā esse iudicauerūt: et orientales eam exēplo approbauerūt: qui multos tales elegerūt.

a ¶ Superbiā. ē. xlviij. dis. quoniā.

b ¶ Causa. Uidetur ergo q̄ vbi phibetur electio ex causa, q̄ cessante illa causa possit fieri electio: vt hic, et xxviij. dist. de fyra cuſane. i. q. j. q̄ p necessitate. Argu. cōtra. xxxij. q. j. dixit. et. xix. q. ij. due

Constitutiōis cā cessāte, an cesset ipsa cōstitutio.

sūt. Uno modo sic pōt esse exponi, cessante causa cessat et constitutio. id est quando causa cessat actus et exemplo: id est vt non possit trahi in perniciem exempli. ‡ lxiij. distin. §. verum. Uel dic q̄ cessat circa personam illam ad hoc tm vt dispensari possit secum. Uel dic q̄ tunc cessat quando hoc in iure exprimitur q̄ cessare debeat. Uel dic quando ois causa cessat et impulsiua et finalis: efficiens r occasionalis: tūc cessat constitutio. ff. de postula. l. j. §. rerum.

‡ Ar. ff. ō penis l. si ds aliquid. §. abortiōis. j. q. j. principat.

c ¶ Judicio. Id est per sententiam.

d ¶ Exemplo. similes ordinando: sed dispensatiue: et sic planum est.

Sius. ¶ Talus. Dicitur in hoc capitn. q̄ si dius vel literatus laicus vel quis curialis fuerit in episcopum postulatus, non debet consecrari nisi per singulos ordines fuerit legitime approbatus: deinde poterit ad episcopatum ascendere.

e ¶ Aut dius. Qui de suis facultatibus aliquid dat ecclesie, non tamen est recipiendus ideo: nisi alias dignus sit: vt. j. q. j. ex multis. nec em diuites sunt reprobandi: vt. xxx. dist. hec scripsimus.

f ¶ Scholasticus. Id est literatus.

g ¶ De foro. Sz causarum ecclesiasticarum.

h ¶ De administratione. ciuili vel curiali.

laici prohibent in epātū eligi.

¶ contra beatus Nicolaus er laico electo est in epm: beatus Seuerus ex lanificio assumptus est in archiepm. beatum Ambro. cum nondū esset baptizatus, in archiepiscopū est electus. ¶ Sed sciendum est q̄ ecclastice phibitiones proprias habent causas: quibus cessantib⁹ cessant r ipse. ‡ Ut em laicus in epm nō eligeret, hec causa fuit: q̄ vita laicalis ecclasticis disciplinis p ordinē nō erudita nescit exempla religionis de se prestare aliis, que in seipsa experimēto non didicit. Cū ergo quilibet laicus merito sue perfectiōis clericalem vitam transcendit exemplo beati Nicolai, r Seuerī, et Ambrosij eius electio potest rata haberi.

¶ Unde idem Ambro. in epla ad vercellenses. ait de seipso.

Sophytus, phibet ordinari: ne extollatur in superbiā: sed si non deest humilitas competens sacerdotio: vbi causa⁹ nō adheret: vitium non imputatur. Itaq̄ ordinationem meam occidētales episcopi iudicio[c], orientales etiam ex emplo[d] probarunt.

‡ Item obijcitur illud Sardicensis concilij.

¶ Scholasticus ex foro aut ex administratione postulari potest episcopus.

Sius epūs dixit (et hoc necessarium arbitror vt diligentissime tractet) si forte aut dius, laicus[e], aut scholasticus[f] de foro[g] aut de administratione[h] epūs fuerit postulatus: vt nō prius ordinet, nisi ante lectoris[i] munere, et officio diaconi aut pbī[k] fuerit perfunctus: et ita p singulos gradus (si dignus fuerit) ascendat ad culmen episcopatus.

Sed aliud est postulari: aliud eligi. Postulat neritibus curie astrict⁹ ab imperatore: clericus alteri⁹ ciuitatis a suo epo: sed nō eligit aliqs nisi in sacris ordinib⁹ ostitut⁹. Fit em electio cū solēnitate decreti oim subscriptionib⁹ roborati: postulatio vero simplici petitione.

Quam distinctionē beatus Gregorius innuit in registro scribens cuidam episcopo.

¶ Electio episcopi debet fieri cum solēnitate decreti oim subscriptione roborati.

i ¶ Ante lectoris. j. lxxvij. dis. q̄a. r. xxviij. q. ij. §. fi.

k ¶ Pbī. Hoc totum nō pōt fieri itra tres mēses: er ita differt. pōt esse consecrari episcoporum quādoq; vltra annū. vt. vij. q. j. constitutum. r. xxviij. dist. de fyraciusane.

¶ Sz aud. ¶ Hec est tertia pars dī. in qua distinguit r bene. Jo. de fan.

¶ Callus. Nūc assignat Gratianus differentiam inter postulare et eligere. Nam postulatur qui est alteri subdit⁹, laicus vel clericus: et fit hoc simplici petitione. Ille vero eligitur qui est in sacris ordinibus constitutus. et hec electio fit cum solemnitate decreti.

l ¶ Sz aliud est. postulatio fit his verbis. petim⁹ vt facias re. pmoueri: ‡ q̄ volum⁹ te eligere: et tunc dicit postulari a seipso. Ab alio aut fit postulatio vt si clericus vel laicus fit de episcopatu alterius: tunc postulatur ab episcopo loci: vt. lxxj. dist. primatus. r etiam a seipso: quia vnius consensus non sufficeret. Si autem laicus diceret, nolo tonsurari nisi certus sim de electione: vel clericus diceret, nolo ordinari nisi certus sim de episcopatu: de hoc nullum pactum est interponendum: vt. lix. distin. hoc ad nos. et. xvj. q. xvij. per laicos. nec peccat qui hac spe recipit ordinem: dū tamen principaliter eo proposito non ordinetur: sed ad hoc vt possit prodesse. viij. qōne. j. sunt in ecclesia. Si ergo clericus est de eodem episcopatu, ille non postulatur: et est monendus et etiam cogendus suscipere sacros ordines: vt. j. ea. bene. sed laicus de eodem episcopatu a seipso postulatur: vt. ē. ea. ostius. Ille autem a quo postulatur, non cogitur dare postulatum nisi velit: vt. lxij. dist. literas. lxxxv. distinc. archidiaconum. lxxvj. distinc. dilectionis. in auten. de sanc. episco. §. nullum. collat. ix. potest tamen per superiorem cogi vt ipsum det quando non subest iusta causa omittendi. arguñ. extra de iure

patro.nullus. Sed quero ad quem titulum ordinetur iste, cum adhuc non sit electus, nec aliquod habet beneficium? dico ad titulum ecclesie ad quē est postulatus. Pone ergo q̄ alium postea eligant: hoc enim facere possunt: quia per postulationē non est ius quesitum postulato: vt extra ō postula. bone. et cap. postulationem, et ita tenebit electio alterius. Dico q̄ si nil iuris sit quesitū postulato, tamen pōt eos cōuenire vt prouideāt ei in stipendio conuenienti: vt extra de iure pa. pastoralis. nō enim debuerunt mutare consilium in alterius iniuriā: vt. xxj. q. ij. primū. ff. de regu. iur. nemo. si autez nondum elegerūt alium, pōt eos conuenire vt eligant ipsum ad illum episcopatū: et hoc modo potest dici q̄ possunt variare si aliquis a seipso postulatur. Si vo postulat a superiore, et postulatio presentata? est ei, t ille cōsentit: satis potest dici q̄ non possunt variare postulationē: vt eē de postu. bone. ij. Item clericus alterius eccle bene pōt eligi: sed post electionē est postulandus: vt. lxxvj. dist. dilectionis. lxij. dist. Ifas. lxxv. dist. florentinum. Sed laicus primo est postulandus: deinde eligendus. extra de elec. in causis.

¶ Episcopus. ¶ Casus. Quidā canonici volebant decricum alterius ciuitatis postulare in episcopum. precepit ergo Grego. visitatori illius ecclesie vt prius postuletur, et postea eligatur: deinde Romam cum solennitate decreti et cum epistola visitatoris consecrandus occurrat.

a ¶ Episcopus. Id est dum aliquis postulatur vt fiat episcopus: vt. lxij. distin. literas.

b ¶ Subscriptionibus. In quibus contineatur de vita electi: vt. j. c. catinensis. et. vij. q. j. qualiter. Sed nūquid adeo requiritur hoc decretum vt electio sine decreto facta sit nulla? Videtur q̄ sic: vt hic: et. xlvij. distinc. de petro. et. ij. q. j. legum. et. vij. q. j. qualiter. et. viij. q. iij. talia. et. vij. q. ij. sine exceptione. t. lxij. distin. quanto. Sed dico q̄ licet in electione requiratur decretum cum subscriptionibus canonicorum: tamen electio facta sine ipso tenet. Duabus enim de causis fit subscriptio: vna causa vt si ea vellet variare vota sua, incipieret ei obuiare propria confessio: vt. j. q. vij. saluberrimū. alia rōne, vt p̄ subscriptionem sciatur an omnes canonici fuerint presentes in electione: arg. extra de his que fiunt a prela. quanto. in fine. licet ergo scriptura requiratur in electione, tamē si fiat sine ipsa: tenet. et est simile. Nam in matrimonio multa requiruntur interuenire: et tamen si non interueniant, tenet matrimonium. xxx. q. v. nostrates. Joan. contra extra de elec. innotuit. B.

¶ Sic beatus. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ supradicto modo fuit Ambrosius postulatus ab imperatore, t nō electus. Et contradicit isti. ff. illi. ff. supra. his oibus. Item probat sta. q̄ clerici alterius ecclesie nō sunt preferendi illis qui in propria ecclesia bene militauerunt.

¶ Item clerici. ¶ Hec est quarta pars distin. in qua probat quandam incidentiam, et dicitur q̄ nullus alterius ecclesie debet eligi nisi primo omnes clerici illius ecclesie fuerint reprobati. Ad secundum inducit septem authoritates: supple hic, nisi maior pars eligat aliunde: quia licitum est eis renunciare iuri suo: extra de elec. cum inter. Joannes de fan.

¶ Extranei emeritis in suis ecclesijs non preponantur.

Hec emeritis[c] i suis ecclesijs peregrini et extranei, et qui ante ignoti sunt, ad exclusionem eoz̄ qui bene ciuium suorum merentur testimonium, preponantur.

Idem. ¶ De eodem.

Nullus iniuitis[d] det̄ episcopus. tunc autem alter de altera eligatur ecclesia si de ciuitatis[e] ipsius clero cuius est episcopus ordinādus, sit? Et respond. q̄ non, ne alter surripiat honorem alterius. Clerici eñ debent habere liberā electionē, et tunc de aliena ecclesia eligantur, quando in propria nullus inuenitur idoneus: et si clerici se viderint in hoc pregrauari, sit eis facultas appellandi et contradicendi.

d ¶ Nullus iniuitis. a principio. sed si per negligentiam neminem elegissent, bene daretur eis iniuitis: vt lxxxv. distin. volumus. similiter vbi minor pars contradicit, nec habet iustam causam cōtradictionis: bene datur eis episcopus iniuitis. Idē potest dici de laicis q̄ eis iniuitis non est dandus episcopus si habent iustam causam contradictionis: vt. lxij. distin. si forte. De hoc not. xxij. distin. cap. illud.

e ¶ Ciuitatis. Nunquid per hoc intelliges primo clericos totius ciuitatis vel diocesis esse reprobandos? Videtur q̄ sic: vt. j. lxij. distin. sacrorum. et ca. plebs. t ca. nosse. et eē de ysa pal. cum super. illi eñ vident esse de aliena ecclesia, cum totū non sit aliud a parte: vt eē de elect. cum nobis olim. et qui in continentibus edificijs demorantur, Rome morari videntur: vt. ff. de verbo. signi. l. qui in continentibus. et. l. edificia. t. l. pupillus. ff. incola. sicut in tutela reprobandi sunt omnes de ciuitate anteq̄ eatur ad vicinas ciuitates: vt. ff. de tutori. et cura. l. diuus. et preses debet esse de diocesi: vt. C. de inco. l. verū. lib. x. t hoc concedit ȳ. Sed credo sufficere q̄ reprobati sunt oēs de maiori capitulo. arg. eē de verb. sig. cum clerici. et de rescript. cum rodulphus. Sed quid si maior pars eligit extraneum, et minor eligit de gremio suo? Videtur q̄ hic preualebit electio paucorum: vt. vij. qō. j. c. ecclia dentz. nam in postulatione omnes erant concordes: vt ij. vbi ō lxij. dist. literas. Joan. Sol. hoc falsum est: sufficit enim hoc plerq̄ due partes consentiant in postulatione. de elect. scripturā. B. Item minor pars iustam habet causam contradicendi. Unde licet sint pauciores, auditur eoū contradictio: vt extra de his que fiunt a ma. par. capi. eū in. e. ti. lz. t cūctis. xxj. distin. nicena. Arg. cōtra extra de elec. cum fin. De nobis olim. t ca. cum inter. Dico tenere electionem maioris partis cum eligunt sm̄ formam canonum de suo gre. xxiij. dimio. Unde si diuersi sunt clerici, prius examinatur ille c. j. gl. qui est de propria, sz̄ qui est de aliena ecclesia: vt distin. ē aliqa lxxv. florentinum archidiaconum. Nec obstant premissa ibi vise decre. ideo enim tenuit ibi electio maioris partis: quia deas.

De emeritis.

¶ Cal's. Dicitur in hoc cap. q̄ ignoti et extranei non debent preponi bene in sua ecclesia militantib⁹ qui habent bonum testimonium ciuium eorum.

c ¶ Emeritis. id est bene meritas in vita t scientia. j. q. j. vilissimus.

Nullus. ¶ Casus. Quesitum fuit a Celestino an clericis iniuitis ep̄s dari debeat de aliena ecclesia?

Ep̄s an iniuitis possit dari.

Electio an possit fieri de eo q̄ non est de gremio.

ad hoc extra ō electio. c. ecclia

hoc ple ne per plur. ar guūt. 5 t cūctis. xxj. distin. nicena. Arg. cōtra extra de elec. cum fin. De

nullus fuit ibi er aduerso electus. Sed adhuc ob. eē eo. tar. in causis. vbi preualet postulatio trium de aliena ecclesia electorum duorum de propria. Sed hoc fuit propter formam mandati, quia ita cōuenerāt, vt in quem maior pars conueniret, ille esset potior. et de hoc no. ex de elec. cum inter canonicos. Sed quid si oēs eligāt de aliena ecclesia preter vnum qui eligit de propria? Hic dico non valere electionem vnius: qui nihil de propria potest eligere, cū quilibet eoz consentiat in alium: vnde in seipsum nō potest cōsentire. Item q̄d si data est aliquibus potestas vt eligant, z ipsi postulant extraneum? Tenet postulatio vt extra de renun. post translationē. extra de electio. in causis. de postul. bone. licet autez aperte sint egressi fines mandati, tamen fecerāt id qō est vicinum mandato: vt. ff. iud. sol. iam tamen. §. vlti. Joā. Quicquid dicat Joan. eius opinio non seruatur de electione † minoris partis de eadem ecclesia. vnde cum totum capitulum facere videatur quod fit a maiori parte capituli: vt eē de his q̄ fiūt a ma. pte cap. cum in cunctis. tenebit electio extranei, vt dicit T. per decre. superi? allegatas: quia multa fieri non debēt: q̄ tamē facta tenēt nā melior eligi debet: vt. viij. qōne. j. licet. tamen sufficit si bonus eligatur: vt extra de elec. cum nobis. et capi. cum dilecti. et. C. de statu. et ma. l. vlti. Bar.

† Idem sentit Hof. eē de elec. in causis.

a ¶ Nō credim⁹. No. benignā presumptionē q̄ semp presumitē q̄ aliquis sit dignus in eccīa: vt. j. e. obitum.

b ¶ Fructum. sic. ff. de adop. nec ei. §. preterea.

c ¶ Premium. scz obtinet: vt aliquis de ipsis eligatur. Per hoc videtur q̄ licet aliqui perdiderint ius eligendi, q̄ possunt excipere contra illum qui datur eis. videtur tamen q̄ excipere non possint, sed tantum agere: vt extra de appel. constitutus. in fine.

d ¶ Vel liberum. Uel id est saltem.

Studij. ¶ Casus. Neapolitani elegerunt Petrum in ejm: sed q̄ dicebāt simpliciter et vsurarius, mandāt Grego. vt alium eligant cum illo de eadem ciuitate: vt si ille fuerit reprobatus, secundus confirmet. sic dixit H. in summa. Pōt tn dici q̄ anteq̄ innētus esset mn⁹ idoneus, mandauit eis vt aliqn inuenirent in eadē ciuitate. et hoc videtur melius litere consonare.

e ¶ Declinare. Ar. q̄ ecclesia pōt in duos consentire: vt si vnus non obtineat, † alter saltez obtineatur † de gu. lxxxv. distinc. archidiaconum. et vij. q. j. in scriptis. marie vbi diffidunt de iure suo vt eē de postu. bone. Sed nonne pars debent esse in potestate suo: vt eē de electio. cū in cunctis? Sed hec et similia aliqui loquūtur in ea qui eligentes latebat vitius electi. sic. xxvij. distin. de his. z accusāe. sedm g alios secūdus pōt eligi sub cōditione nā vt si prim⁹ nō obtineat, secūdus maneat: vt. lxxxv. dist. archidiaconus florentinus. sic extra eē elect. cū terra. sic vij. q. j. Juuis. et ca. pastoralis. hodie exacuāt totus per capi. Innoc. iij. qō incipit, in electionib⁹. de elec. li. vj.

Bitū. ¶ Casus Motus episcopo Panormitano, Greg. ibi posuit quendam visitatorem cui quatuor commisit: vt admoneat clerum et plebez dignam personam in eōm eligere: et vt de alia ecclesia nullum ibi eligi patiatur, nisi in ea nō inueniretur idoneus. Nec aliquis laicus ad hoc officiū aspirare presumat: et vt omnia monasteria eius dispositione regantur quousq̄ illis propinis eps fuerit ordinatus.

f ¶ Soleniter. i. ita plene quasi eps omnia disponet: vt. xij. q. j. quoniam velim.

g ¶ Studio. i. dissensione vel inuidia.

Item Greg. ciuib⁹ Neapo.

¶ De eodem.

Studij vri sit etiā aliuz qui aptus sit, puidere: vt si forte Petr⁹ quē a vobis electum asseritis, huic ordini nō videat idoneus: sit in quē declinare[e] vra electio possit, nā graue cleri illi⁹ erit opprobriū vt si hic fortasse, pbatus nō fuerit, aliū se dicant qui eligi debeat, non habere.

Item Greg. in registro.

¶ De eodem.

Bitū Victoris Panormitane ciuitatis antistitis directa relatio patefecit. quapropter visitationis destitute ecclesie fraternitati tue operā solēniter[f] delegamus. Et ideo fraternitas tua ad pdictā ecclesiā ire, pperet, et assiduis exhortationib⁹ clerum plebēq̄ eiusdē ecclesie admonere festinet, vt remoto studio[g], vno eodēq̄ cōsensu talē preficiendū sibi experāt sacerdotē, qui tanto ministerio valeat dign⁹ reperiri: z a venerabilis canonibus nullatenus respuat. Cōmonemus etiā fraternitatē tuam vt nullum de alia eligi pmittas ecclesia: nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis in qua visitationis impē dis officiū, nullus ad epatum dignus[a] qō euenire non credimus, poterit inueniri: prouisurus ante oīa ne ad cuiuslibet cōuersatiōis meritū laice psonatorem cui quatuor commisit: vt admoneat clerum et plebez dignam personam in eōm eligere: et vt de alia ecclesia nullum ibi eligi patiatur, nisi in ea nō inuenirentur idoneus. Nec aliquis laicus ad hoc officiū aspirare presumat: et vt omnia monasteria eius dispositione regantur quousq̄ illis propinis eps fuerit ordinatus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

visita- a ¶ Et tu periculum. Et ita videtur q̄ si vitiosa sit electio, imputatur visitatori. Et per hoc ca. dicit hug. visitatorem habere ius in electione: vt j. ca. proxi. et lxiij. di. boat in electiõe q̄ non plus habet iuris q̄ per canonem exprimatur. ar. lxvij. q. ij. hoc tãtu. vnde non dico ipsũ posse eligere: vt lxiij. distinctio .H. exhis. ea autem facit visitator, que per sacerdotes nõ possunt expediri: vt vij. q. j. pontifices. Item nisi infra annum ꝓcuret q̄ sit ibi episcopus, ipse remouetur. vij. q. j constitutum. et vide de rebus ecclesie. xij. q. ij. charitatem. et ecclesiasticis. Item visitator dare potest prebendas et ecclesias vacantes: vt hic innuitur in fi. ca. ꝛ. xij. q. q. non liceat.

b ¶ parochia. in tota diocesi habebit iste pronuntiõe: vt. xij. q. j. quoniaz velina. vt patet in fine capituli.

Atinensis ecclesie.

¶ Item Gelasius Defuncto episcopo Catinensi, pelagius cõmisit Melfanensi episcopo illius ecclesie visitationem et negotia gubernanda donec ibi ꝑ ipsum pastor diguꝰ eligatur. Precipit ergo ei vt illuc pergat, et de eodem dero talem eligi faciat qui nec vxorez habeat nec filios, et qui non sit crimi- ad hꝰ filios, et qui non cõ ca. sit crimi- nosus: et fur. l. eo electo, romam vt. ff. de veniat consecrandus. et dñs. ordi. cu c ¶ Impossibile, fam. ff. Id est non commode aliter fieri potuit: quia iste erat vicanus, ꝑ sic sumitur. ff. de verbo. ti significa. nepos procurator in lo. Item dicitur impossibile quod non est honestum. ff. de condi. instit. filius. Item quod non iuste fit. xxiij. q. ij. Gal. sane. lxij. q. ij. faciat homo.

Filius d ¶ Nec filios. tamen alias quantum ad seculares honores fa- mora prosunt filij, vbi filius pro anno computatur. ff. de minori. l. ij. Sed numquid istud est contra precedentem apostoli, qui dixit. Unus vxoris virum? Solue. Ideo, hic loquitur quando presumptio est ꝓpter filios ne aspirare presumant: ne ꝑ ille persone voluntaꝛ affectũ nõ inueniãt: et tu periculũ ordinis tui (qd̄ absit) incurras. monasteria autẽ si qua sunt i ipsis constituta parochia, sub tua cura dispositioneꝫ (quouscz illic propius fuerit ordinatus epꝰ) concedimus.

I tẽ Pelagius papa Eucharpo messanensi episcopo.

¶ De eodem.

Catinensis ecclie visitationẽ tibi iniungim⁹: cuius epm de hac luce transisse suscepta clerꝰ relatione didicimus. Impossibile enim est vt nos in ꝓuincia illa duntaxat in syracusanis partib⁹ alij cuilibet causas q̄ ad deũ pertinent cõmittamus, nisi forte talem per te deus nunc in Catinẽsi ecclesia eligere voluerit, de cuius conscientia possim⁹ esse securi, vt a telabores istos paululum remouere possim⁹. Mor ergo dilectio tua ad supradictam Catinensem ecclesiaz pergat, ꝛ hominẽ de clero qui nec vxorem habeat, nec filios, nec crimen aliqd̄ canonibus inimicũ, eligi cum auxilio dei cõpellat, atqz suadeat: et statim eum ad vbẽ Romã cum decreto et testificatione relationis tue transmitte.

I tem Grego. Passino epo.

¶ Qui in episcopum eligitur, non sit reus criminum que sacra lex morte punit.

Bene nouit fraternitas tua eꝫ lõgo tẽpore apud ciuitas pastorali sit solicitudine destitutra: vbi diu quesiuimus quis ordinari debuisset, et nequaq̄ potuimus inuenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus suis, in Psalmodie studio, in amore orationis valde laudatus, religiosam vitaz omnino dicitur agere: hunc volumus vt fraternitas vestra ad se faciat venire: et de anima sua admoneatur, quatenus in bonis studijs crescat: et si nulla ei crimina que per legis sacre regulam morte mulctranda sunt, obuient: tunc hortandus est vt vel monachus ᵍ, vel a vobis subdiaconus fiat: et deinde ꝛ episcopus cõsecretur.

f ¶ Ubi diu. Arga. q̄ differri potest electio ‡ cum non inuenitur idoneus. et licet aliq̄ intra tempus statutum iusto impedimẽto detenti nõ eligant, non ꝓ- cuantur electione: vt dicit extra de ele. ne ꝓlo. defectu. nam non currit ꝓscriptio contra illũ qui non poterat eligere: vt extra de concess. preben. ꝛ eccle. deputa non vacan. quia, diuersitatem. ꝛ arg. C. de anna. excep. l. j. in fi. C. de inoffi. testa. contra. ff. ex quibus cau. ma. l. quod quidam. ‡

g ¶ Uel monachꝰ. Sed quare monachꝰ? ꝛ forte q̄ erat monasterium cui deerat prelatus. Uel ideo q̄ si est monachus, citius potest promoueri ad sacros ordines: vt iusto lxxvij. dist. monachꝰ. Sed nonne hic dicimus expectabit ẽ per tres menses: quod esse non debet: vt. d. dist. post ẽ sic. ñ: ea. ostium. ꝛ. vij. q. j. constitutum.

Quoniam festus capuane ecclesie epus in Romana ciuitate positus de hac luce migrauit, cure nobis fuit, q̄ vniuersis ecclesijs impenditur, fraternitati tue presentia scripta dirigere: vt memorate

¶ Non patiatur a quoꝫ presumi de rebus ecclesie, nisi cui fuerit iniuncta visitatio.

Epatis sanctis pot qs cogi.

† Hoc nõ hꝫ pot clerici sunt cõpellẽdi ad faciẽ dã electionẽ fm̃ hu. ꝛ sic nõ bene arguit. Archi.

Electio ex cã pt ‡ Etiaz cuiuscũ q; bnfi- cij. Z. et ualeat ex ca. ꝑ- pio. et ꝑ- dict. ꝑz q̄ rep- tinuiz: nam nõ currit pedimẽto detẽtis nec etiã ꝛ- rãbi. Archi.

patiatur, sed eclerum et plebem illius loci moneat vt in vigilijs mortuorum, et in obsequio diuino sedule seruiat et deuote.

Visitator potest ordinare

a ¶ Visitator. Hic habes q papa visitationis committit officium. Sed an metropolitanus possit visitatorem constituere, sicut preses curatorem: vt institu. de cura. §. vlt. Non credo. Joan. Ego dico q sic, cū non inueniā prohibitum. argu. extra de senten. ex com. nuper. B.

b ¶ Reditu. A quo custoduri debent bona vacantis ecclesie, not. aut. j. xij. q. ij. charitatem et. c. illud.

Reuiter.

Casus, ex textu clarescit.

c ¶ Reuiter. nūc hic ostendit q cleri eorum sit eligere, et populi consentire. Ostendit etiam q si aliquis fuerit cōsecratus sine authoritate metropolitani, deponit. lj. distinctio. qui in aliquo. versi. si.

Ulla ratio.

¶ Casus. Quidam episcopi non fuerunt electi a clericis, nec a populo expetiti: nec metropolitani iudicio consecrati. Querit de istis talibus episcopis de ordinatis ab eis an debeant inter episcopos et ordinatos reputari. Et respon. Leo papa q non: potest tamen dispensari cum clericis ab eis ordinatis vt. j. j. q. j. si quis a pseudo episcopis.

Consensus plebis est in electione requirendus.

d ¶ Nec a plebibus. Cōsensus plebis requirit in electione: et eo ipso consentiunt, q̄ perhibent ei testimonium: q̄ testimonii plebis equiparat electioni: vt. xxiij. dist. c. j. et. lxvij. di. reliqui. Sed quid si aliquis est conseratus qui non habuit consensum plebis: nunquid cassabitur consecratio? Videtur q sic, in odiū consecrantium et eligentiū cum contemptus est: licet ex gratia populus sit requirendus vel vocandus: vt. xvj. q. vij. decernim⁹. xxj. q. ij. c. j. et. lxx. dist. ca. j. Nā semper consensus plebis est requirendus: vt. viij. q. j. licet. Item quia laicus potest excipere contra electum: et dicere q ei inuito non est ecclesie visitator[a] accedas: sic tamen, vt nihil de prouentionibus clericorum, reditu[b], ornatu, ministeriisq̄, vel q̄cquid prefati loci esse poterit, a quoq̄ presumi patiaris: sed omnē vigilantiam atq̄ cautelam circa clericos plebemq̄ eiusdem ecclesie exhibere te conueniat: vt in vigilijs obsequioq̄ ecclesiastico sedule ac deuote deseruire.

¶ Distinctio.lxij.

Reuiter[c] mōstratus est ex quib⁹ ordinibus i q̄s gradꝰ sunt eligēdi. Nūc videduz est a qb⁹ sunt eligēdi et cōsecrādi. ¶ Electio clericoꝝ est, ꝓsēt⁹ principis, petitio plebis, Ut ñ Leo pa.

¶ Non sunt habēdi inter episcopos q̄ nec a clericis eliguntur, nec a plebib⁹ expetunt.

Ulla ratio sinit vt inter eos habeātur q̄ nec a clericis sunt electi: nec a plebibus[a] sunt expetiti, nec a cōprouincialibus epīs cū metropolitani iudicio cōsecrati. Vñ cum sepe questio de male accepto honore nascat: q̄s ambigat nequaq̄ ab istis esse tribuendū[e] quod nec docetur[f] fuisse collatum? Si qui[g] autem clerici ab istis pseudo episcopis in eorū ecclesijs ordinati sunt. et. vt infra in causa simoniacorum.

Item ¶ Celestinus papa.

¶ Populus nō debet preire, sed subsequi.

Decēd⁹ est populꝰ, non sequendus. nos quoq̄ si nesciunt, eos q̄d liceat, q̄d ve non liceat, cōmonere, non his consensum prebere debemus. Quisquis conat⁹ fuerit tentare, phibita: sentiet cēsuram sedis apostolice minime defuturam. que enim sola admonitionis authoritate nō corrigim⁹: necesse est vt per seueritatē[h] cōgruentē regulis vindicemus. Per totas ergo q̄ ppriis rectorib⁹ carēt ecclesias, volum⁹ vt hoc inotescat, vt null⁹ sibi aliq̄ spe fositā blāditijs illudat.

Si autē canonice electꝰ fuerit, cōsecrari non debet.

Unde ¶ Calixtus papa.

¶ Non consecretur in episcopum, nisi canonice electꝰ.

Ull⁹ in episcopū nisi canonice electū cōsecret: qd si presumptū fuerit, et cōsecrās et cōsecratꝰ absq̄ recuperationis spe deponatur[i].

¶ Distinctio.lxiij.

Laici nullo modo se debent inserere electioni.

Unde adrianus papa.

¶ Laici electioni pontificū nō se ingerāt.

i Nullus. ¶ Deponatur. j. q. j. si quis epūs. et ca. si qui episcopi. ē. distin. l. ex penitentibus. ē. xxxvj. distin. qui ecclesiasticis.

Laici. Hec di. diuidit in quatuor partes. In prima probat. q. viij. authoritates sanctoꝝ q̄ laici nō debent eligere: nec electioni interesse nisi vocati. Secunda ibi, Contra. Tertia ibi, Principib⁹. Quarta ibi, Verum quia. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est q̄ electio est clericoꝝ. Sed q̄ laici volebāt interesse electionib⁹ clericoꝝ, ideo sup-

e ¶ Tribuendō. Isti tamen dant ordinē, et habent eū: sed non iuste: vt. j. de cōsecra. dist. iij. nullus autem.

f ¶ Nec docetur si extra de iure pa. quod autem.

g ¶ Si qui. j. q. j. si sacerdotes. et cap. si quis a pseudoepiscopis.

Docendus.

¶ Casus. Quidam populus nolebat ēpm eligere nec permittebat eligere clericos. que situm fuit a Celestino quid in hoc sit faciendū. Et respondet populū esse docendum vt p̄hibita non attētet: qui si non corrigatur, punietur ecclesiastica seueritate, scilicet excommunicatione.

h ¶ Per seueritatem. sc. excōmunicationē. ferro esse resecanda sunt vulnera. xx. vj. q. j. in canonibus.

¶ Nisi. ¶ Casus. in hoc. §. et. q. c. dicitur q̄ epūs consecrari non debet nisi fuerit canonice electꝰ: et casus patet videbis.

ponit hanc.lxiij.dist. in qua primo ostēdit q̄ laici non debent intereſſe electionib⁹, vbq̄ ad-S-hus oibus. Deinde probat cōtrariū. Deide in-S-electiones, ponit ſolutionē.

¶ Laici. In precedenti diſti. oſtenſum eſt q̄ laici nō debent conſentire electioni. plenius hic proſequitur q̄ nullo modo debent intereſſe: et hoc facit vſq̄ ad illaz-S-his oibus. deinde probat cōtrarium vſq̄ ad illū-S-electiones. et ibi ſoluit. deinde oſtendit que priuilegia fuerunt imperatoribus data circa electiones, que poſtmodū fuerunt eis et cauſa ablata. Ultimo dicit q̄ religioſi viri nō ſunt excludendi ab electionibus. Eſt ergo hec veritas, q̄ nullus laicus debet intereſſe electioni, etiam in cōtentiali eccleſia: niſi hoc habeat ex conſuetudine preſcripta: vt extra de iure patr. nobis.

Idem nō.l.e. Iz .D. dixerit q̄ ibi poteſt bene patronus intereſſe: vt xvij.q.ij.abbatez, et hoc ca. dicit intelligi de nō patronis: equaliter aūt eſt patronus q̄ minus dat ſicut qui plus: q̄a vnus pōt ſupplere p operaz quod ei deeſt in patrimonio. ff. pro ſo. l.v. et plenius nor. xvj.q.vij.pie.

Vllus. ¶ Calus. papa p̄hibet vt nullus laicus etiam in maxima poſitus dignitate ſe inſeratelectioni patriarche z archiepi: quicūq̄ laicus canonicā electionē voluerit diſturbare, debet anathematizari donec obediat.

a ¶ Cōem. Cū ergo hec tria requiruntur. ſ. cōmunis, conſonās, et canonica: ſi vnum iſtorum deeſt, vitioſa eſt electio: vt arg. xxv vij. dist. q̄ ipſis. non eſt ſufficit electio nem eſſe cōem niſi ſit canonica: vt hic. z. lxxv. diſtin. c. j. z cantepe. Item eſt hic arg. q̄ ſi aliqui ſeparatim ſſen ſerunt in aliquem, q̄ talis cōſenſus nō valet: qz notatio nes citra cōciliū publicū facte non valēt: vt. ij. q. vj. nonnanōes. z primata cōuēticula in electionibus prohibent: vt. lxxv. dist. ca. j. et ca. nullus. .b. Arg. contra. lx. q̄. dist. quāto. extra de elec. q̄ ſicut. z extra de poſtu. bone. q̄. in fi. et ſeruitus ſeparatus conceditur. ff. de ſerui. ruſtico. pred. per fundū. Dico nullā talem eſſe electionem cum ſit clandeſtina: vt ex de elec. qz propter. ad finem. Joan. Hoc hodie determinatum eſt extra de elec. in geneſi. vbi dicitur q̄ ſingulares electiones non valent. B.

b ¶ Eccleſia. Eccleſiam hic vocat viros eccleſiaſticos. quandoq̄ vocatur congregatio fidelium: vt. j. de cōſec. diſtinct. j. eccleſia. De hoc dixi. vij. q. j. ſcire.

Vllus papa. ¶ Calus Ignatius patriarcha Cōſtātinopo. iniuſte fuit depoſitus: z Fotinus loco ei⁹ ſubſtitutus, quam preſumptionem Nicolaus vo luit remouere: ſed morte p̄uentus nō potuit: ſed Adrianus ſucceſſor eius miſit nuncios tres Cōſtantinopolim ad Baſilium imperatorem, et ad filios eius: cū quib⁹ fuit cancellarius Romane ſedis: et ibi octaua ſynod⁹ congregata duo fecit. p̄imo fotinū depoſuit: z Ignatiū reſtituit. Secūdo cōſtituit vt clericorū ſit electio tm: et q̄ nullus laicus inſeratſe electioni patriarche metropolitani vel epi: ſz ſilere debet z attendere quid der⁹ faciat: niſi a clericis inuitaretur ad remouēdos z impugnādos malos.

c ¶ Diſpoſuerat Argū. ſucceſſorez debere conſummare quod anteceſſor ceptauit: vt hic: et. xij. qōne. ij. hec

d ¶ Auguſtos. Not. q̄ filij imperatorz dicuntur etiam auguſti: quia ſperabatur q̄ eſſent futuri imperatores: et quaſi per augurii hoc ſperabat. Vel ſicut imperator dicitur auguſtus, qz illius ꝓpoſiti debet eſſe q̄ augeat: ſic z filius pōt dici auguſtus: quia z hoc propoſitum debet habere cum habebit imperium.

e ¶ Bibliothecarius. i. cācellarius. .S. xxj. dist. ſubmittit.

f ¶ Conſecrationes. hec ſunt verba concilij.

g ¶ Laicorum. j. xcvj. dist. bene quidem.

h ¶ Ad contractandum. i. ſimul tractandum.

i ¶ Inuitatur. Hic inuitantur laici ad electionem: alibi ad ſermonem faciendum: vt. xxiij. dist. mulier. quan

Et. z. viij. qō. dum. h⁹ va ler ad ſolutionē eius qō hic nūc alit vij. q. i. i apib⁹. Zau. Laici ad alīq̄ ſpūalia inuitāt.

dotz ad causas matrimoniales: vt.xxxv.q.v.ad sedem. causis autem fidei interesse etiam non vocati: vt.xcvj. dist. vbinam. Sed nunquid subscribent laici? arg. q. sic. vij.q.j. episcopus de loco. ¶

¶ Ad ide qđ le. z no. i.e. ep̃o. i gl. ex hoc. i fi.

VAlentinianus. ¶ Casus. Cum ecclesia Mediolanen. vacaret pastore, mortuo Auxentio hereti-co q̃ Mediolanen. ecclesiam vt lup9 dilaniarat: venit ab oriente Valentinianus imperator, et suasit epis congregatis vt talem in archiepm eligerent cui eiaz ipse imperator se syncere submittere posset. epi vo cũ rogarent imperatorem vt eligeret, ipse noluit assentire. Demũ Ambrosium elegerũt nõdum baptizatũ. vnde imperator gratias referẽs q̃ electus esset ad salua-das animas, cui curam corpoz cõmiserat, confortauit eum vt non timeret dicens: deus te adiuuabit: et ego te semp defendam: et p te pugnabo.

a ¶ Episcopos. Ergo electioni me tropolitani intererũt omes episcopi cõprouinciales vt.j.ea. metropolitano. z. lxvj. distin. cap. j. Joã. Sed in

Electio ad quẽ spectat de iure cõi.

¶ vt est ecclesia rauennas.

his non attendo ¶ nisi consuetudinẽ: vt eẽ de elect. cum ecclesia. z eẽ de postu. bone. Joã. De iure cõi omnis electio spectat ad capitulũ: vt extra de cau. poss. et proprie. cum ecclesia. B.

b ¶ Solo. Sic magistri moribus et facundia alios debent precedere: vt. C. de pfes. z me. magistros. lib. x.

c ¶ Testẽq. No. q̃ conuersatio prebet alicui testimonium: vt. ij. q. vij. cum pastoris.

Impator põt ab epo excõicari.

d ¶ Submittam9. Arg. q̃ impator est minor quolibet epo: et excõicari põt ab epo: vt hic inuit: et. xvij. distin. qm̃ quidẽ. xcvj. di. duo. m̃ impator est maior in spalib9 ꝑsonis qui ab eo recipiunt spalia: sed minor est in spũalibus. ¶ vt. lxj dist. ĝ.j ꝑderit z.c. obiectum.

e ¶ Super vos. i. ad vos spectat. sic respondit Theodoricus. xvij. dist. ¶. hinc. Vel ideo hic dicit sup vos: quia electio est periculo eligentiũ. ¶ si quis enim malum nominat, tenetur de omni damno et dispendio qđ per eum acciderit. C. de periculo noiatoriũ. l. j. lib. xj. Item si inhabilem noiat, et appellatur, tenetur dare sumptus quos fecerant aduersarij. C. de decu. l. ij. ¶ lib. x.

f ¶ Electus. z ita male dicit. ¶. q̃ fuerit postulatus. ¶. cui. lxj. dist. ¶. his oibus. z. ¶. sic de aliis. in fi. Sed pone dite na-

Distinctio Lxiij.

Auctoritate apĩca non regio fauore eps est eligendus.

PEtro scias quia relatũ est nobis q̃ quicũq; ad epatũ in regno tuo puehẽd9 est: non nisi fauentẽ tibi pmittas eligi. Idcirco apostolica authoritate sub diuini iudicij obtestatione iniungim9 tibi vt in Treuerensi vbe z in agrippina Colonia nullum eligi patiaris anteq̃ relatũ super hoc nostro apostolatui fiat.

Item ex concilio Parisiensi.

Nõ recipiatur a cõprouincialibus qui regia ordinatiõe episcopale culmẽ est adeptus.

SI p ordinationẽ regiã honoris isti9 culmẽ p-

re q̃ fuit electus in Arepostulandum: vt ¶ Si ẽt de renunc. post ẽ tra translatione. Joã. c. et dicit T. q̃ dere in gi cuo alterius eccle Ad ie sie in sacris ordi ẽt o bus cõstitut eligi a. i. pot. Ita nor. in illa lia. ẽ decre. post transla cano ne. nisi sit epus: si cet vt videtur dicere bazo decret. eẽ de elect. et cum inter canonicos. z postea debet ꝑ postulari. B. ratio

¶ Corpota. Et ad cẽ its fuit curialis: ꝛ cano absoluere fuerat: facere nec ex officio ꝑ re-dã. irregularitatẽ: Joã. alioquin non pro-Fot. moueretur. ĥ. dist. si quis post.

h ¶ Ordinem. et Imp hoc verbo diterũt to a quidaz q̃ impator aliq debet habere ordinem subdiacona-tũ hẽ lem: sed non est ve dicen ruz: ¶ quia habet militarẽ ch̃aracẽ bal. p rem: vt. j. qõe. j. qđ ne hoc quidã. gerit tñ of-cram ficium subdiaconi nisi cũ ministrat epo. tenet

Otto. ¶ Cas. p op. Lotha. gio rius rex non pmit-prio. debat aliquem ad d epatum eligi in re. vo sno suo nisi fauen rabili tem sibi, id est nisi ẽ d esset amic9 suus: cui vel nisi sibi iura-Spe ret. ideo precipit ei ni de Nicolaus vt in ec-ga. ¶ clesia Treuerensi nũ in Agrippina Colonia nullum eligi patiatur in epũm, nisi prius sedi apostolice referatur. ¶ Fauentem. In crimine adulterij cum gualdrada. xxix. vel forte fecit eos iurare ei fidelitatem: quod clerici non debent facere laico. xvij. q. vlti. capi. vlti. nisi habeant ab ipso regalia. xvij. q. v. de founa.

k ¶ Eligi. Videtur ergo q̃ in illis duabus ecclesijs nõ possit fieri electio nisi volũtas pape requiratur: sicut est in ecclesia Rauennate. Vel istud pro tẽpore fuit statutũ. Vel die eligi. i. consecrari ¶ vel institui. ¶ sicli

PAriſiẽſ. vt nullus p regiã ptãẽ ad honores ascẽ vij. q. dat prelaturã: ꝛ ſi ẽs presumpſerit, ab aliis epis nõ recipiat: ꝛ q̃ eis receperit, ab a.lo. epoz cõlone segregetur, ſiue.

Eccluz a recipi- ens a laico, ẽ ecclĩa laici due. ¶ Recipi. Tamẽ ille qui recipit ecclesiam a laico, non est excõmunicatus, sed est excõicandus: vt extra de iure pa re pa. preterea. nisi a sacramentis. xvj. q. vii. cap. quotiens. ¶ Cassi tro. cura pastoralis ab lis. J. hodie etiam ipso lai- talis seligibilis fit: cor do vt extra de elec. q̃ notario quo. Bar. nõ vr a plato, b ¶ Omnis electio. ¶ Reputa q̃ gulam. xvj. q. vij. si quis dat quis deinceps. ¶ Qui licet. ¶ Cassi. Dicit quidã q̃ laicus nõ debet interesse electiõi. Modo vulgariter. ¶ Contra. ¶ Nec laico vt electiõa pars dicatur. ¶ Quia quãdo aliquis nimia temeritate presumpserit: a comprouincialibus episcopis recipi nullatenus mereatur. Quem vero indebite ordinatũ agnoscunt, si qs de cõprouincialibus recipere eũ contra interdicta presumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, et ab ipsoũ omni charitate semotus.

Item ex cõcilio Laodicensi.

¶ De eodem.

Non est permittendum turbis electionem eorum facere qui sunt ad sacerdotium promouendi.

Item ex secunda actione. vj. synodi. ccc. l. episcoporum.

¶ Irrita sit electio epi vel pbyteri a principibus facta.

Omnis electio episcopi vel pbyteri vel diaconi a principibus facta, irrita maneat fm regulam que dicit. Si qs episcopus secularibus potestatibus vsus, ecclesias per ipsos obtinuerit, deponatur: et segregentur ab ecclesia omnes qui illi communicant.

Item ex concil. Martii pape.

¶ Non eligant a populo qui sunt promouendi ad clerum.

Non licet populo electionem facere eorum q̃ ad sacerdotium promouent: sed in iudicio eorum sit: vt episcopi eũ probent fi in sermone et fide et spirituali vita edoctus sit.

Bis oibus authoritatibus laici excludũtur ab electione facere aliqs nimia temeritate presumpserit: a comprouincialibus illius loci epis recipi nullatenus mereatur. Quem vero indebite ordinatũ agnoscunt, si qs de cõprouincialibus recipere eũ contra interdicta presumpserit, sit a fratribus o

Electꝰ qđ ius habet.

vt extra de elec. publicato. ℟. Si queras quale ius acquiritur electo per electionem, dico q̄ ius prelature, et ius administrandi: sed non exercitium prelature vel administrationis, per confirmationem enim nihil iuris noui acquiritur, sed tantum exercitium: extra de prefrip. pastor. alis. in fine.

Nota tribuat aliqđ ius nominato

¶ Vj. queſt. j. ℣. ecce. electio em facit imperatorem: vt xciij. dist. legimus. ℣ Sz queritur vtrū per nominationem aliquid iuris acquirat nominato? videtur q̄ sic: vt. xvj. q. vij. cōtra sanctorum. et. ij. q. vj. nominationes. ℣ lxxij. dist. placuit. ℣ extra de electio. audi tis. Arg. cōtra extra de elec. q̄ sicut et ca. innotuit. Dico q̄ ¶ si nominatio est tractatus precedēs electionem, per nominationem nihil iuris acquiritur. nam per talem nominationem exprimitur consensus de futuro: et est sensus, nomino talem id est, nomino eum eligendū: sicut etiā aliqđ eligitur in postulandum: vt extra de renun. post translationē. ℣. ea. valentiniano. sicut nō cōtrahitur matrimonium carnale per hec verba, nomino te in mulierem. sed si per denominationem exprimitur consensus de presenti, tunc denominato ius est acquisitum: quia non refert quibus verbis quis exprimat consensum: vt. xxij. q. v. humane. maxime si consuetudo est alicuius ecclesie q̄ per alia verba celebretur electio: tunc in talibus ad communem intelligentiam verborum est recurrendū: vt extra de ſpon. ex literis. j. Quid de postulatione iuris sit, dixi. ℣. lxj. di. ℣. sed aliud. Sed quare reprobat hic electio propter defectum subscriptionis? sed intellige q̄ hic non erant due partes presentes, ¶ que ad minus debent esse in electione: ¶ ideo in fraudem nolebant subscribere, ne eorum paucitas reprehenderetur. vnde cum ab initio non fuerit consensus eorum legitimus, bene dicit papa si perduraſſe. ℣. xxviij. dist. de ſyracuſane. et. xxxix. dist. petrus. Sed videtur q̄ non esset denuo requirendus eorum consensus: vt. ff. de ſer. ru. pre. per fundum. sed illud non est simile: quia seruitus concedi potest separatim: sed electio debet esse communis: v hic dicitur, et. ℣. e. c. j. sed cum gratianus intelligat hoc ca. q̄ consensus laicorum hic requiretur: quare ergo dicit subscripta relatione, cum laici non subscribant? Videtur tamē q̄ subscribant: vt. vij. q. j. eps de loco. ℣. j. q. vj. si quis autem episcopatū. Itē subscriptio non est de electione, sed de solennitate: vt. lxj. dist. eps.

¶ Asta etiā fuit hȳ sententia hu quā fo uuet gof. eē trāſla. epi. c. ij. Archi. ¶ Alias geronti.

¶ Ur elegerāt indignū ꝑm Ul. ℣ B. qđ dic vt no. eē de poſtu. bo. ij. i glo. ideo dicit ℟.

a ¶ Sennam. Nota. q̄ vocantur absentes a mediolano vſq̄ ad gennam: sed non vſq̄ ad. xij. dietas: vt extra eos de elec. cum inter. Quid de hoc iuris sit, dixi. vij. q. j. factus. extra de elec. in genesi.

Absentes vocati ad electionem.

b ¶ Barbarica. Propter hoc verbum inducit magister historia. vt etiam consensus laicorum requiratur.

c ¶ perdurare, Arg. q̄ non est consensus nisi duret: vt de pe. dist. j. diuortium. extra de verbo. signi. nam et ego. ff. de in rem verso. si. ꝑ patre. ℣. versum.

d ¶ Assensu. pie habes q̄ papa confirmat electionem metropolitani: vt dixi. ℣. ca., primo.

¶ Cōſilio. Uacāte ecclesia diocēſi electus est ibi quidaz a paucis et tenuibus, ceteris discordantibus: cuius electionem Philippus et Gerunius visitatores illi ecclesie reprobauerūt. quod cum audisset Celestinus, ꝓcepit visitatoribus vt omni turba clericorum ¶ laicorum conuocata moneat eos talem personā eligere in prelatum: quę non posset pati repulsam.

Nisi ꝓ eos forſ. ſi. derogat. annis. Omnia

e ¶ Et tenuib⁹. i. modice authoritatis. et sic non tñ numerus, sed eiā authoritas eligentiū consideratur: arg. extra. di. in canonicis. Argu. ℣ eē de elec. dudum.

ꝓ ma

f ¶ Ex omnibus. ergo in electione episcopi totus clerus ciuitatis interierit: vt hic, ¶ ℣. e. obeuntibus. ¶. viij. qđ. j. licet. sed verum est q̄ interierunt ad consentiendum, nō ad eligendum. vel intersunt si est consuetudo longa. ex. contra de cau. poſ. ¶ ꝓpte. cum ecclesia.

Contra licet. ſi

g ¶ Turbam. hoc ca. et omnia que dicunt laicos vocari ad electionem, intelligit ℣. de patronis. Dicvt. ℣. in ꝑn cip. huius distinc.

vide ne

h ¶ Admonentibus. Ergo patet hic q̄ visitator nō eligit: vt dixi. lxj. dist. obitum.

ꝓcedat

i ¶ Imolēſem. tamē tēpore ſtephani nō erat imola ſed ecclesia dicta ſpalis: sed iuxta in castro sancti Cassiani. ¶ Et sic constat argu. q̄ non vitiatur rescriptum licet quis nomine licā. Arguitur episcopus non nomine cathedre, sed hoc ideo fecit qđ.

Imola ecclia

a ¶ Sennam. Nota. q̄ vocantur absentes a mediolano vſq̄ ad gennam: sed non vſq̄ ad. xij. dietas: vt extra eos de elec. cum inter. Quid de hoc iuris sit, dixi. vij. q. j. factus. extra de elec. in genesi.

Absentes vocati ad electionem.

b ¶ Barbarica. Propter hoc verbum inducit magister historia. vt etiam consensus laicorum requiratur.

c ¶ perdurare, Arg. q̄ non est consensus nisi duret: vt de pe. dist. j. diuortium. extra de verbo. signi. nam et ego. ff. de in rem verso. si. ꝑ patre. ℣. versum.

d ¶ Assensu. pie habes q̄ papa confirmat electionem metropolitani: vt dixi. ℣. ca., primo.

¶ Cōſilio. Uacāte ecclesia diocēſi electus est ibi quidaz a paucis et tenuibus, ceteris discordantibus: cuius electionem Philippus et Gerunius visitatores illi ecclesie reprobauerūt. quod cum audisset Celestinus, ꝓcepit visitatoribus vt omni turba clericorum ¶ laicorum conuocata moneat eos talem personā eligere in prelatum: quę non posset pati repulsam.

Nisi ꝓ eos forſ. ſi. derogat. annis. Omnia

e ¶ Et tenuib⁹. i. modice authoritatis. et sic non tñ numerus, sed eiā authoritas eligentiū consideratur: arg. extra. di. in canonicis. Argu. ℣ eē de elec. dudum.

ꝓ ma

f ¶ Ex omnibus. ergo in electione episcopi totus clerus ciuitatis interierit: vt hic, ¶ ℣. e. obeuntibus. ¶. viij. qđ. j. licet. sed verum est q̄ interierunt ad consentiendum, nō ad eligendum. vel intersunt si est consuetudo longa. ex. contra de cau. poſ. ¶ ꝓpte. cum ecclesia.

Contra licet. ſi

g ¶ Turbam. hoc ca. et omnia que dicunt laicos vocari ad electionem, intelligit ℣. de patronis. Dicvt. ℣. in ꝑn cip. huius distinc.

vide ne

h ¶ Admonentibus. Ergo patet hic q̄ visitator nō eligit: vt dixi. lxj. dist. obitum.

ꝓcedat

i ¶ Imolēſem. tamē tēpore ſtephani nō erat imola ſed ecclesia dicta ſpalis: sed iuxta in castro sancti Cassiani. ¶ Et sic constat argu. q̄ non vitiatur rescriptum licet quis nomine licā. Arguitur episcopus non nomine cathedre, sed hoc ideo fecit qđ.

Imola ecclia

Distinctio lxiiij.

¶ In electione episcopi populus debet adesse.

Plebs diotrensis data nobis petitione desiderauit diu se sine rectoris proprij gubernatione dispergi: ac (sicut asserit) is q̄ a vobis iam ꝓbatꝰ dicit, a paucis et tenuibꝰ e putatur electꝰ: cum ad vos pertineat vniuersos assidua admonitione cōpellere vt oēs in vnū quē dignū sacerdotio viderit, ¶ sine aliqua reprehēsione consentiāt. Et ideo fratres charissimi diuersos ex oibꝰ sepedicti loci parochijs, ¶ phōs, ¶ diaconos, ¶ vniuersaz turbā g vos oportet sepiꝰ quocare: q̄tenus nō puſ cuilibet libuerit, ſz concordātibꝰ animis talem vobis admonēnibꝰ sibi q̄rāt sola diuinatis attēdione personā, quā nulla ꝓrarietas a cōſtitutis posſit reuocare rescriptis.

Item Stephanꝰ epūs seruꝰ seruorum dei Romano archiepō Rauennati.

¶ De eodem.

Osse tuaz fraternitatē volumꝰ ad nſas aures fore puētū, imolēſem i epm ab

¶ Celestinus. Uacāte ecclesia diocēſi electus est ibi quidaz a paucis et tenuibus, ceteris discordantibus: cuius electionem Philippus et Gerunius visitatores illi ecclesie reprobauerūt. quod cum audisset Celestinus, ꝓcepit visitatoribus vt omni turba clericorum ¶ laicorum conuocata moneat eos talem personā eligere in prelatum: quę non posset pati repulsam.

Nisi ꝓ eos forſ. ſi. derogat. annis. Omnia

e ¶ Et tenuib⁹. i. modice authoritatis. et sic non tñ numerus, sed eiā authoritas eligentiū consideratur: arg. extra. di. in canonicis. Argu. ℣ eē de elec. dudum.

ꝓ ma

f ¶ Ex omnibus. ergo in electione episcopi totus clerus ciuitatis interierit: vt hic, ¶ ℣. e. obeuntibus. ¶. viij. qđ. j. licet. sed verum est q̄ interierunt ad consentiendum, nō ad eligendum. vel intersunt si est consuetudo longa. ex. contra de cau. poſ. ¶ ꝓpte. cum ecclesia.

Contra licet. ſi

g ¶ Turbam. hoc ca. et omnia que dicunt laicos vocari ad electionem, intelligit ℣. de patronis. Dicvt. ℣. in ꝑn cip. huius distinc.

vide ne

h ¶ Admonentibus. Ergo patet hic q̄ visitator nō eligit: vt dixi. lxj. dist. obitum.

ꝓcedat

i ¶ Imolēſem. tamē tēpore ſtephani nō erat imola ſed ecclesia dicta ſpalis: sed iuxta in castro sancti Cassiani. ¶ Et sic constat argu. q̄ non vitiatur rescriptum licet quis nomine licā. Arguitur episcopus non nomine cathedre, sed hoc ideo fecit qđ.

Imola ecclia

quia locus ille celebrior erat.

a ¶ Sepe.j.ea.ca.vlti.t.j. viij.q.j.nec nouum.

b ¶ Clero t populo. Et nota verbū semel hic positum, (equiuoce pont.sic.xx viij.dist.presbyterum.

c ¶ Episcopos per emilianū. ¶ Emilia dicit a rauenna vsq; ad placentiam.

Jteras. ¶ Co
se. Julianꝰ
ebus grumentinꝰ
significauit pela=
gio q clerus et po
pulus marcellia=
ecclie postulabat
in epm latinū dia=
conum suum. Pa=
pa vero rescribit q
gaudet si vult ip=
sum concedere. et
deinde si potest ele
ctus occurrat an=
te pascha, vt t tūc
in sabbato imme=
diate post pascha
ordinetur.

d ¶ Omnes. hic
colligitur q omnes
consentire debent
in postulatione et
tranei: vt dicit.g.
lxj. dist. nullus. et
ideo dicit decreta,
q postulatio non
admittitur in dis=
cordia: vt extra de
postul. pre. bone,
quod tamen verū
est sm distinctionē
eius quod legitur
extra de elect. scri=
ptum est.

e ¶ Et vis. hic
habes q clericꝰ al=
ienus epi est postulandus: vt.lxj.dist.¶. sed aliud. t ca.
vel po= ctus. t laicus etiam est postulandus, vt ibi dicitur: t il=
stulatio legitimus: vt extra de elec. innotuit. Item hic habes q
de cleri= epo nō cogitur dare postulatū: vt.lxxv.dist. si tentiuū.
co alie= Nemo enim cogitur emancipare filium suum: vt institu.
ri iudici qui.mo.iure pa.sol.¶.vlti. Sed pone q eligatur talis cle=
to facta ricus, t epo eius postea nō cōsentiat: nūquid isti sunt pu
ne va= nati electione, qt elegerunt eū quem non poterant habe
leat. re: vel nunquid consensus illius a quo erat postulandꝰ,

f Idē si fim= cōfirmat electionē? ar. q nō cōfirmat, est.e.audiūs. Ar.
pliter q sic, est.e.q sicut. t extra de iure pat. cura pastoralis.
eligit: Ad hoc dico q si eligit in postulandū, bene tenet talis
vt talis electio: vt extra de renun. post translationem. Vel dic q
si elegerunt eo proposito vt statim debeat tenere electio,
pos. lex= non ratificat per sequentem cōsensum illius a quo esset
vt. dist. postulandus. Si vero sciebant electionē per se invalidā
electio= esse, sed sperabant q dns papa eam ratam haberet: tūc
ne. et ratificatione dñi pape confirmatur. sic.ix.q.ij. lugdunen
de elec. sis. Similem distinctionem facit lex.ff. de solu. si quis of=
cantia. ferenti. Vel dic q non est inconueniens si clericus alien⁹
dat et eligatur: quia talis primo debet eligi, t postea postulari:
l.vl.c. vt dicit.lxj.dist.¶. sed aliud. Item obijcitur: cum clericus
tit. cōradicēte episcopo possit fieri monachꝰ: vt.xix.q.ij.c.j.
ergo multo fortius potest promoueri ad episcopale regi=

hac luce migrasse: in cuius suc
cessoris electione ppli diuisionem
puenisse audiuimꝰ: qō q
sepe cōtingere solet querenti=
bus singulis q̄ sua sunt, nō que
Jesu Christi: non adeo mira=
mur. Verūtū in hoc tuā plurimū opz adhiberi solicitudinē,
vt cōuocato clero t ppło talis
ibi eligat p dei miam, cui sacri
nō obuiēt canones. Sacerdo=
tū quippe est electio, et fidelis
ppli cōsensus adhibēdꝰ est: q
docēdꝰ est ppłs, nō sequēdꝰ.

I tē Nicolaꝰ papa Jo. Rauē
nati archiepo. ¶ De eodem.

¶ Episcopos per emilianꝫ
non consecres, nisi post
electionem vel consensum cle=
ri t populi.

I tē Pelagius papa Juliano
epo Sumētino. ¶ De eodē.

Jteras charitatis tue
suscepimꝰ quibus signifi=
cas latinū diaconē tuū ad epā
tum ecclie Marcellianensis a
clero t oibꝰ qui illic cōueniunt:
postulari hoc itaq; dicimꝰ: vt
si oēsᵃ eum eligunt, t visᵃ eum
concedere: gratū nobis esse co
gnosce: et si potest ante diem
sanctum festinet occurrere, vt
vel sabbato ipso noctꝭ magne
post baptismū cum dei gratia
valeat ordinari.

I dē laurētio epo cētūcellēsi.
¶ Sacra principis authoritas
ordinandis est necessaria.

Principali deuotissimo
rum militū qui illic in ci
uitate centūcellensi consistunt
relatione ad nos directa, sa=
cram epistolā insinuant se Cle
mētissimi principisᵍ impetrasse, qui eis presbyterū, diaconē,
t subdiaconē fieri debere pre=
cipit. Ideo hortamur dilectio=
nem tuam vt personas ipsas
videas: et diligenter requiras
ne aliquid contra canones cō=
misisse nt: et si eas inculpabiles
repereris, et vite ipsoum lau=
dabile testimonium videris:
veniente mediana ʰ septima=
na pasche (si dominꝰ voluerit t
si viximus ⁱ) pnumquēq; per

tus: vel isti erant curiales qui postulati fuerunt ab impe
peratore. ¶ Nota q ista tria sequentia ca. scilz reatina.
nobis. t lectis. de vno t eodem clerico loquuntur. scz co=
lono: t illud ca. lectis. precedit alia duo cap. t primo de=
bet eligi scōm naturam rei geste.

f ¶ Principali. Et.c. isto t seq. dicit ℣. patronum debe
re eligere cum aliis in ecclesia conuentuali. Alij dicunt scē ℣.
q ecclesia episcopalis non habet patronum. xvj. qō.

g ¶ Principis. Sed quare petebatur istud ab impera vij. de=
tore? quia forte isti curiales erant, vel forte patronus cre uis=
erat. Et ita est arg. q patronus non tantum prelatū, sed mꝰ. vbi
etiam subdiaconum t diaconum potest instituere: arg. dicit.
xvij.q.ij. eleutherius. xvj.q.ij. si quis epoū. in authen. Nō cre
de san.epi.¶. si quis oratorij domū. coll.ix. t extra de fili. do q
pres. ex trāsmissa. dum tamen hoc fiat cum consensu pre=
lati: vt extra. e.tit. proposuit. Sed verius credo hoc spe= dz elige
ctare ad ipsum h prelatū vt ipse possit ministros presi= re nisi
cere quos velit: vt extra de iure patro. postulasti. Quid prelatū
iuris habeat in electione patronꝰ, dicit decret. extra de iu vel in=
re pat. nobis. B. tereſſe

h ¶ Mediana septimana. scilicet cum cantatur sitien= electio=
tes. Joan. ni nisi

i ¶ Si viximus. si habes viteritis, planum est. si ha= prelati,
bes viximus, est ar. q mādatū t preceptū morte mādan=

Et ca. epatū. j.q.vj. sicut. C de epi. et cle. si quēcq; sm Jo. de fan. q sedē hec ola supra= dicta.

† De tis re integra † soluit. ex de offi. delega. gratū. Joā. hoc. j. viij. q. j. c. vi. dic vt ibi.

Beatina. ¶ Latius Leo papa premisso salutationis alloquio rogauit imperatorē lotharium et ludouicum vt ecclesiā reatinā dudū destitutā pastore cōcederet gubernādā colono diacono: quod si nollet facere, concederet ei tusculanam ecclesiam que diu vacauit: vt consecratus deo et sibi gratias agere posset.

a ¶ Reatina. hoc ca. z duo sequentia loquuntur in eadē materia.

Princi- pis con sensu est elec- tōe ce- lebrata rectren- gēdis in collegia ste. ecclē sia non in paro- chia, et q. vij. decerni mus. Archi.

b ¶ Licentia. consensu principis est requirēda electione celebrata: vt extra de elec. q; sicut. nisi aliud suad. at scan daluz: extra eo. q. duo. vel prescripta consuetudo † vt ex de notariis iure pat. nobis. est. ℨ. e. c ¶ Accepta. xvj. i summa. q. vij. decernim⁹. dic q⁹ c ¶ States. spūales, non carnales: ius elē- f. q. j. filiū. hoc enim esset simonia: vt. f. q. j. sunt nonnulli. z q. ij. sicut. Immo cadit in videtur q; non sit laicū, se simonia, dūmodo ex postfacto mere sine aliqua ambitione peretis. j. quexvj. q. j. stio. ij. sicut epm. Obis. ¶ Cachia, et sus patet in q. vij. summario.

e ¶ Dñs imperator. ex humilitate hoc fecit: cum ipse sit filius ecclesie: vt xcvj. distinct. si imperator.

f ¶ Ectis. ¶ Diu. i. vltra tres menses: vt. i. distinc. postq̄, nisi causa necessitatis † vt. lxxv. dist. hoc. ℨ. quoniam. z. vij. q. j lxj. dist. cōstitutum. Et ita ost⁹. ca. restringitur quandbene. et doq; vaga significatio alicuius verbi: vt. lxv. distin. de de elec. persona. eē. p de fectu.

M. Etropolita- no defuncto, ¶ Cui⁹. Defūcto metropolitano oēs suffraganei debēt ad sedē archiepiscopalē conuenire, vt oim cuiusz z clericorum voluntate discussa, ex presbyteris vel diaconibus eiusdē eccie optimus ordinetur.

s ¶ Ad ciuitatē metropolim. ibi ei conferendus est metropolitan⁹: vt ij. di. qui in aliquo. Et est ar. hic q; pro uinciales epi intererunt electioni metropolitani; vt. ℨ. ca. valētiniānus. ad

h ¶ Ex presbyte- ris. presbyterū pre cā. murtit. q; eīs puior est in ordine, erit puior in electione. ‡ Ar. lxxv. distin. c. vlti. q pa lxj. dist. statuim⁹, quā vnde hec dicto ve, non dat illos opinionem sic vel sic eligē di: sed ordo verborum ostendit quo ordine debeant eligere. sic. ℨ. de consē. dist. ij. in christo. q; et optime hoc dicit ff. ad treb. l. heredes. in fi.

i ¶ Vel diaconibus, hodie ex subdiaconibus pōt eligi. extra de ætā. et qualī. a multis.

k ¶ Optimus. ſi. in authē. de monachis. ℨ. ordinationem. col. j. Sed q; dicetur optimus? qui et principalem locum tenet. quod eīm per superabundantiā dicitur, vnde soli comenti: vt. ff. de verbo. obli. vbi autē non apparet. j. fīs. ff. ō edi. edic. ſi quis venditor. ℨ. vlti. Qualiter istud intelligatur, nuncupatus. viij. q. j. ij.

S Ji in plebib⁹. ¶ Caius. Jſidorus docet hic q; ad officium archidiaconi pertinet vt defuncto vel deposito archipresbytero alicuius loci archidiaconus illuc vadat, et a clero et populo faciat electionē fieri: z ipsaz

Defuncto metropolitano

¶ Clericorum z ciuium voluntate metropolitanus est ordinandus.

Metropolitano defūcto: cū in loco ei⁹ alius fuerit subrogandus: prouinciales epi ad ciuitatem metropolim⁸ conuenire debent: vt omnium clericorum atq; ciuium voluntate discussa, ex pbris⁵ eiusdē ecclesie vel diaconibus⁴ optimus⁵ ordinetur.

Item Jſidor⁹ in lib. officiorū.

¶ Cum clero z populo, archipresbyteri fiat electio.

Si in plebib⁹ archipresbyteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde electi fuerint: archidiaconus q̄dm⁹ p-

consecrandū vestro studio directū esse, ne ipsa ecclesia diu f sine proprio constet pastore, fatebantur: nos de obitu prioris dolentes, nunc ipsum electum vnanimitate, et canonica ipsi⁹ ecclesie electione: vt mandastis, tā citissime ordinare omisimus, eo q; imperiale nobis (vt mos est) absolutionis minime detulerit epistolam: pro qua scilicet re ambiguus est nobis: ideo voluntati vestre in hoc parere distulimus, ne angustialis animus durissime hoc quocunq; modo peraperet. Sed scientes ecclesiaz dei sine proprio diu pastore non debere consistere: gloriei vestre mandamus (quoniam aliter nos agere non decuim⁹) vt a vestra solertia imperiali (vt pisca cōsuetudo dictat) percepta licentia, z nobis quemadmodum vos scire credim⁹, imperatoria directa epistola, tunc voluntati vestre de hoc parebimus: eundemq; electum domino adiuuāte consecrabim⁹: qō charissime fili moleste nullo modo suscipias.

Item Leo papa.

¶ Clericorum z ciuium voluntate metropolitanus est ordinandus.

Metropolitano defūcto: cū in loco ei⁹ alius fuerit subrogandus: prouinciales epi ad ciuitatem metropolim⁸ conuenire debent: vt omnium clericorum atq; ciuium voluntate discussa, ex pbris⁵ eiusdē ecclesie vel diaconibus⁴ optimus⁵ ordinetur.

Item Jſidor⁹ in lib. officiorū.

¶ Cum clero z populo, archipresbyteri fiat electio.

Si in plebib⁹ archipresbyteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde electi fuerint: archidiaconus q̄dm⁹ p-

plebem regat donec archipresbyter ibi ordinetur.

a ¶ Proficiscatur. Speciali autoritate epūs alias non liceret: vt est de offi. archidia. cum satis. nisi hoc habeat de consuetudine prescripta. et sic intelligo extra de excess. prela. ad hoc. z extra de appel. bone. z extra de istit. cum

ficiscatur illuc: z cum clericis z populis ipsi⁹ plebis electione faciat: quatenꝰ dignus pastor domus dei constituatur: z dum ordinatur, eius prudentia ipsa plebs custodiatur.

Item ex gestis Romanorum pontificum.

¶ Electus in romanū pontificem non ordinetur, nisi eius decretum imperatori primus presentetur.

HAtho natione siculꝰ: cuꝰ legatione fungēs Joānes episcopus Portuensis dominico die octauo pasche in eccliā sctē Sophie publicas missas coram principe et patriarcha latīe celebrauit: hic suscepit ab illo dialē id est regiā epistolā ꝑm suā postulationē: ꝙ quā releuata est quātitas pecunie que solita b erat dari ꝓ ordinatione pontificis faciēda: sic tamē, vt si contigerit post eius trāsitum electionem fieri: non debeat ordinari qui electꝰ fuerit, nisi ꝓ decretū generale introducatur in regiā vrbē ꝑm antiquā consuetudinē: vt cum eorum conscientia et iussione debeat ordinatio prosperari. Item Vitalianus natione signensis dixerit respōsales suos cū synodica epistola iuxta cōsuetudinē i regiā vrbē apō pijssimos

qui papie dimisso exercitu, Romam iuit: ibiq; honorifice receptus, papiam redijt: et tandiu eam obsedit donec desiderius regem cepit. Deinde Romam reuersus, synodum congregauit: vbi adrianus cum centumquinquaginta tribus episcopis dedit Carolo potestatem eligēdi papam, et ordinandi sedem apostolicam, et confirmādi omes episcopos z archiepiscopos per ꝓuincias. z quicūq; contra hoc ꝓuilegiū veniret, anathema esset: z nisi resipisceret, bona eius publicari ꝑcepit.

c ¶ Defendēdas ad hoc tenent oēs ꝓncipes: vt xxiij. q. v. principes. z si nollent eam defendere, possunt excō municari. xxiij. q. stio. v. administratores. Jo.

d ¶ Patriciatus, vt puniret crimina. et secundū hoc potest intelligi. ij. questio. vj. omnis oppressus. Et ita iudex ecclesiasticꝰ alij potest cōmittere causam sanguinis. Uel itelligo ꝙ est aduocatus rome: vt extra de elections. capi. venerabilem.

e ¶ Per singulas. Ergo in francia et in hispania. vnus est em imperator: vt. vij. q. j. i apibꝰ. quod concedo nisi ꝓbēt se exēptos ab imperatore: vt xxiij. questiōe. viij. §. ecce. vnde adhuc de capite suo debuit tributum imperatori oīes, cum non ꝓbent se exemptos ab imperatore: vt. ff. de censi. l. vlti. si enim dicunt se non subesse romano imperio, per consequens dicunt se non habere aliquid ꝓpriū: vt supra distinctione. j. ius quiritū. fateamur ergo imperatorem esse dominum mundi: vt. ff. ad legē rho. de ꝓiectio. Obstat ꝙ reges hispanie cum non subessent imperio, regnum ab hostium faucibus eruerunt.

f ¶ Publicari. hic ecclesia publicat bona laicorum: et quandoq; deponit laicos a dignitatibus. xxxij. questione. v. preceptum. in fine. Uel dic ꝙ hic docet ecclesia quid fieri debeat. sic. xxiij. questio. iij. de illicita. z. v. questio. viij. delatoris.

Jsta glos. sequitur Cynus Bart. z Bal. sa. li. et ias. li. j. col. C. de iu. tri.

Adde an regis geo frā cie subnollent iudicatur iperio: glo. i. c. j. in pn. de pac. iur. fir. tenet ꝙ sic. Cōtra tñ re nek contrariū ꝓ venerabile. et ꝙ si. sint le. Spe. in ti. de appell. §. nūc tra ctem⁹. in prin. Bar. i. l hostes. z ij. col. ff. de capt. z Bal. i d. c. j. de pac. in. fir. reprobata ibi glo. z ēt ibi pōt and. de yser.

Itē pro hoc adde concor. in aposti. ad Jaso. i. l. j. C. de iu. tri.

Distinctio. Gratianus. ¶ Cafus. Desiderius rex molebatur Papie: qui totam italiam stimulauit: propter quē repellendum Adrianus papa fecit Carolum venire:

IN synodo. ¶ Talius, hic dicitur q̄ sicut Adrianus concessit priuilegium Carolo, ita Leo papa in synodo Rome congregata cōcessit idem priuilegium Ottoni primo regi Theutonicorū et eius successoribus, vt ipse eligat sibi successorem, et ordinet Romanum pontificem, et episcopos et archiepiscopos vt ab eo inuestituram accipiant: nisi aliquorum inuestituram concesserit romanis pontificibus vel archiepiscopis: et q̄ contra venerit, decrenit excommunicationi subiacere: et nisi resipisceret, irrenocabiliter exulare: vel si laicus est, vltimo supplicio affici.

a ¶ Cōfirmam⁹. Arg. q̄ idem potest dare et confirmare. xxiij. dist. in nomine. et extra de elect. cum inter. Arg. contra extra de fide instru. cap. ℣ Ibi diter dilectos. ℣ dicitur q̄ non potest eodē respectu, sz diuersis: vt in dicto cap. cum inter. et. ff. de iurisdi. om. iudi. et q̄. quādoq̄ etiam tuum. dicitur dare, id est nam nō potest ostendere: vt. xxij. q. v. §. hinc si quis. ff. de donatiōnibus. §. si ita donatū sit. heredes. §. si erat vt quid.

b ¶ primo. Nonne. i. ff. dicas primo regi, inst. de sed primo Ottoni, dōi. cir. id est ante quē nulla fine. lus ali⁹ fuit. sic et nec idē dare et gmisi. ioseph. et. ff. ℣firma: de verboꝝ signifi. re sit et proximus.

c ¶ Successorē, hoc speciale fuit contra id. viij. q. j. moyses. sic. vij. q. j. petisti. hic patet q̄ maximam habet potestatem papa circa imperium. Sed dic q̄ tantū in Italia permittit ei facere successorem.

d ¶ Ac per hoc. quasi dicat: ex quo in romana ecclesia hoc primittitur, ergo z in minoribus. Et est argu. q̄ idem iuris est in membris, qđ in capite: vt. xvj. q. ij. c. j. xij. q. ij. iudi. l. z cognouimus. z. q. j. precipimus. z. j. qō. iij. si quis episcopus. xxiij. q. j. rogamus.

e ¶ Concessit. Videtur ergo q̄ impator possit dare priuilegium libertatis: vt ex de resti. in integ. auditis.

f ¶ Sit patricius. Et sic papa dat hic gladij potestatem: cuius tamen exercitium ipse non habet. Joā. extra de elec. suffraganeis. B.

g ¶ Apostolicam. Sed nunquid papa posset ei potestatem dare vt deponeret ipsum? sic, in heresi: z de consensu cardinalium: immo in omnibus se posset subijcere ei: vt. ij. q. vij. nos si.

h ¶ Exilio. Not. ecclesiam posse aliquem mittere in exilium: vt. iij. qō. iij. hi qui.

i ¶ Affici. Cum hec priuilegia fuerint oibus successoribus data, qua re non vtūtur eis? Rñ. q̄ imperatores eis renunciauerunt: vt. j. ea. ibi. Item quia per abusum ea perdiderunt: vt. j. ea. §. veruz. Item q̄ ex causa fuerunt eis concessa, vnde cessante cā ipsa cessauerunt: vt. j. q. vij. quod. p remedio. Nec ob. quod hic dicitur de successoribus: quia hoc intelligendum est de illis successoribus qui hoc imperare possint: vt xxiij. di. in noie.

Item Leo papa.

¶ Electio romani pontificis ad ius pertinet imperatoris.

IN synodo congregata rome in ecclia scti Saluatoris ad exemplū bti adriani apostolice sedis antistitis, q̄ domino Carolo victoriosissimo regi Francoꝝ ac Longobardoꝝ patriciatus dignitatē ac ordinationem aplice sedis, et inuestiturā episcopoꝝ concessit: Ego quoq̄ Leo seruus seruoꝝ dei epūs cū toto clero ac romano pplo cōstituimus et cōfirmamus [a] z corroboramus, et per nostrā apostolicā authoritatē concedimus atq̄ largimur dño Ottoni pmo regi theutonicorū eiusq̄ successoribus huius regni Italie in perpetuum facultatem eligendi successorem [e] atq̄ summe sedis aplice pontificē ordinādi: ac p hoc [b] archiepos seu epos, vt ipsi ab eo inuestituram accipiant et cōsecratione vñ debent: exceptis his quos impator pontificibus z archiepis cōcessit [c]: z vt nemo deinceps cuiuscūq̄ dignitatis vel religionis, eligendi vel patricium vel pōtificem summe sedis aplice, aut quēcunq̄ epm ordinandi habeat facultatem absq̄ consensu ipsius impatoris. qō tamen fiat absq̄ omni pecunia: et vt ipse sit patric⁹ [f] et rex. Q̄ si a clero et populo quis eligatur episcopus: nisi a supradicto rege laudetur et inuestiatur, non consecretur. Si quis contra hanc apostolicam [g] authoritatem aliquid molietur, hunc excommunicationi subiacere decernimus: z nisi resipuerit, irreuocabili exilio [h] puniri, vel vltimis supplicijs affici [i].

Item Gregorius.

¶ Precepto principū maximo remittitur quod ablatas authoritate apostolica ordinat.

SAlonitane ciuitatis epūs me nescient ac respōsali meo ordinatus est: z facta est res que sub nullis anterioribus pōtificibus euenit. Nā ego audiēs, ad eūdem prenaricatorem qui inordinate ordinatus est, ptinus misi, vt oīno missarum solemnia celebrare nullo mō presumeret, nisi pri⁹ a serenissimis dominis cognoscerem si hoc fieri ipsi iussissent [k]: qō et sub excōmunicationis [l] interpositione mādaui: q̄ contempto me atq̄ despecto, in audacia quorūdam secularium hoim (quibus denudata sua ecclesia, premia multa prebere dicit) nūc vsq̄ missas facere p̄sumit, atq̄ ad me venire p̄m iussionem dominoꝝ quibus multa premia sua ecclesia spoliata dare diceba: atq̄ tur. Quarto q̄ fouicationis vitio laborabat. Sed ad vltimū preces principum Constantinopolitane ciuitatis, ra- ad ōtam habuit eius ordinationez. Alia vero mala illius in- vt ut discussa relinquere noluit: ideoq̄ precepit sibi vt romam ueniret non differat: et si non venerit, districtione canonū sibi. ca ferietur.

k ¶ Jussissent. Argu. q̄ authoritas maioris excusat: vt. xiij. q. v. dixit. xxviij. dist. diaconi. xxij. q. v. miles. Ar Obiegu. 2tra. xj. q. ij. quicunq̄. et. xvj. q. j. in canonibus. Joā. dū no Solu. in malo nulli est obediendum: nec aliquis excusa: est ad tur: vt. xj. q. iij. si dominus. B.

l ¶ Sub excōmunicationis, Ex hoc videt q̄ per talia lo.

verba fiat excommunicatio cum sic dicitur, precipio tibi hoc sub pena excõmunicationis. Et est arg. ad idem extra de eo qui ot. fur. rece. c. j. Argus. contra extra de iure patr. relatus. in fi. ℣ de sagittariis. ca. vno. vbi de hoc ℣. dicit q̃ si talis prohibitio fiat a canone, non fit excommunicatio per illa verba: vt. xxx. dis. per totum. secus si ab homine: ‡ quia canon non mittitur agit cõ: vt. xxvj. q. vij. ‡ Quia alligat. et. ff. de arbitrio. cel. Alij dicunt q̃ referat aliquem illa verba. ℣ ba. Sed hec verba non habent vim sententie, sed tantum comminationis: vt. C. comitia. epistolas. per totũ. Hoc autem sciasq̃ sub conditioñe potest quis excõmunicari et taliter hic intelligas latã sententiam. vnde existente conditione ligat excommunicatio, ℣ non prius: et tamẽ a tali excommunicatione potest appellari: licet ℣. contrarium scripserit: vt extra de pa. preterea. ij. et hoc ideo quia excommunicatio tunc non trahit secum suam executionem: quia non cedit nec venit dies ante existentem conditionem: vt. ff. de verbo. sig. cedere. Sed quid si excommunicans moritur priusq̃ existat conditio? tunc dicit. ℣ excõmunicatum quando erat conditio: et ita aliquis xxvj. q. excõmunicatur a mortuo. ‡ Utrum autẽ conditione existente intelligatur retro fuisse excommunicatus, per id quod legitur. ff. qui po. in pigno. ha. l. potior. ff. de ma? Adde numi. resa. neratius. Uel tantum a tẽpore conditionis exortis, per id quod est. ff. de edili. edic. bouem. ℌ. si sub. ter. i conditione. disputationi relinquo. Joan. Ego credo q̃ a die existentis conditionis, per decre. illam, preterea ex hoc. cuz tra de ap. ℬ.

a ¶ Obediens. Hoc dicit ex humilitate, quia ei precipere non poterant. ℣.

b ¶ Relatas ui. No. eȝm remittere posse que ad ipsum spectant, nõ que ad deum: ? arg. xxiij. q. iij. si is qui prima. Sed nonne que fiunt in personã ẽpi vel alterius prelati, fiũt in contẽptum ecclesie, ℣ ideo in deum? vtiq; sed principaliter in prelatum. ℨ. dist. xiv. ℣ qui emendat. et. xxiij. q. iij. inter.

c ¶ Ac si me. Arg. q̃ ratihabitio sequens facit aliquid legitimum qõ ab initio factum fuit illegitime. ex de iure patro. cura. xxiij. q. ij. de monachis. ix. q. ij. lugduñ.

d ¶ Cognoui. per auditũ: vt. ij. q. v. cõsto. xxij. qõ. v. hoc videtur. non tanẽ inder. ij. q. j. ℌ quando.

Um longe. ¶ Callus. Cõsuetudo erat in hispania q̃ quotiens moriebatur episcopus, omnes episcopi comprouinciales congregabantur, vt regi de obitu presulis significarent. Sed q̃ quãdoq; nuncius impediebatur celeritas ita q̃ sine magno incommodo electio principis nõ valebat expectari: et si recederent, oportebat eos iterũ conuenire ad consecrationem electi et sic eis difficultas maxima incumbebat: similiter ℣ regi imminebat difficultas, cũ aliis negotijs impeditus non posset tam cito consulto episcoporum respondere: quod consultũ numerosa necessitas expectabat: tõ placuit omnibus episcopis hispanie, vt archiepõ toletanus haberet potestatẽ cõfirmãdi ℣ ordinandi in quibuslibet prouincijs ẽpos: quos regalis ptãs eligat saluo priuilegio cuiuslibet prouincie: ita tamen vt quicũq; fuerit ordinat?, post suam ordinationẽz infra spatiũ trium mensium propriũ archiepõ se presentet.

e ¶ Potestati. Nihil tamen hic regi subrahitur: quia sicut prius eligebat, ita et modo post priuilegiũ toletano episcopo concessum. ℬ.

f ¶ Atq; gallicie. connumerat hic gallicias hispanie, cũ tñ sit pars ei?: ? ita pars ?numerat suo toti. sic. ℨ. e. ego et C. de excu. tuto. exactores. vbi ȝ, oneribꝰ ℣ tutelis.

g ¶ priuilegio. i. iure. sic. ix. q. iij. saluo. ff. ꝺ. mo. pi. vt hyp. fol. si debitor. ℌ. j. potiꝰ ergo onꝰ cȝius prius ante cõcessum fuit huic toletano epo. cũ eȝ rex eligeret olim de cõsilio oim eporum, hoc cõsiliũ conceditur et hic.

h ¶ Maneat. Arg. propter loci ? tẽporis difficultatẽ electionẽ fieri a quo non debeat: sic extra de iu. pat. si vero. et. xxiij. q. j. pudenda. xciij. dist. iurta.

i ¶ Episcopis eligere, id est a rege electos consecrare et confirmare.

k ¶ Infra ℨ. dist. xciij. iurta. ex de iure pa. si vero ℨ. lxv. dist. quis contra. sed non est contra. ‡

¶ Electiones ¶ Callus. Iste ℌ. respicit. primũ ca. cuz longe. Non solum in hispania eligebant epi per reges, sed etiã electiones summorũ pontificũ et epoz quondaz imperatoribus representabantur: sicut factũ est de Ambro. et Greg. Unde apparet laicos ab electione non esse excludendos. Hãc vero contrarietatẽ soluit gratianus, ℌm Jo

no. q̃ cõ
liãs sal
uo.

‡ Et sic

‡ Sub
imo po
ti?? coz
dat: cuz
hic ȝ: i
fra triũ
mensiũ
ꝛc. i. du
ob?? mẽ
sis ?iple
idez est

dicens q laici non debent vocari ad electionē faciend3 ni sed ad prebendū electioni consensum. ¶Nā clericoū est eligere, et populū consentire: sicut supra in capitulo nosse. in fi. Et q laici vocentur ad electionem non vt eligant, sed vt consentiant electioni, probat per duo sequentia capitula.

a ¶ Et beati Grego. non in hoc volumine, nisi arg. ff. ea. agatho.

b ¶ Stephani. ff. ea. dist. nosse.

c ¶ Ota. i. eon nuentiaz consensus: vt. ff. di stin. xxiij. epo.

d ¶ Ciuium. non rusticorum ex ciuitatem cōsistentiū.

e ¶ honoratoū, sez maiorum de populo z clero. ff. ea. adrianus. in fi.

f ¶ Arbitriuz. ff. di. xxiij. c. j. xxiij. di. cap. nullus.

g ¶ In ordinationib9. i. electionib9.

h ¶ Ordinis conuentus. q dicitur ordo cerdonū: peliparioū: vel alterius corporis.

i ¶ Et plebis. nomine plebis cēsentur illi qui nō sunt collecti ad aliquod corp9 z faciendū: de quo corpore habes. ff. quod cuiusq; vniuer. l. j. et est ad hoc bonum simile. C. de epis. au. Liubemus.

Plebis noie q cēsent.

¶ Principibus.

¶ hec est. iij. pars huj9 distinc. in qua reddit rationē quare vocabātur principes ad electiones. Archi.

¶ Cāsus. hic duplex ratio redditur quare quondā regibus z imperatorib9 electiones representabātur: scilicet vr nullus hereticorum et schismaticorum electioni contrauniret, p quibus sepe ecclesia perturbabatur: et vt ipsi principes tanq̄z filij deuotissimi consentirent in electum quem sibi viderent in patre eligi: sicut de Ambro. fecit valentinianus. Et q̄ principes interessent propter hereticos z schismaticos, probat per sequens capitulum.

iij. pe.

k ¶ Legibus. xxiij. questio. vij. ca. j. et. ij. z distinc. viij. quo iure.

Q Uia. ¶ Casus. Romana ecclesia sepe patiebatur molestiam in obitu pape, z in electione successoris quia nūcij imperatoris deferebant: ideo statuit Stephanus q̄ electo pape non fieret nisi p̄sente populo, et senatu, et imperatore, vel eius legatis vt scandala remoueantur, z eis presentibus consecretur: et nullus audeat extorquere instrumenta vel p̄missiones nisi que fuerint de antiqua cōsuetudine.

l ¶ Presbē. Lxxxiv. dist. nullus.

m ¶ Iuramenta. videf ergo q̄ ante Iuramentum electionem non sit dandum prestandum iuramentum de indemnitate ecclesie: vt tenuit viij. q. iij. ar. tali9, et sic ar. ff. xxviij. dist. de sp. te. Racusane. presume enim ref. eīm hec ideo facere vt eligeretur. Dicit tamen quidam q̄ si est cōsuetudo q̄ prebetur, prestari potest: et sic intelligit qd dicit hic in fin. Quid? Cui tamen iuris sit de hoc ad hoc, habes. viij. q. ferme iij. in summa.

n ¶ Cōsuetudo. Jo. ff. Per hoc videf quin et de spiritualibus fier: et de l nād sit consuetudo. Item do i redpicdis mu am. ff. neribus? vt. ff. ea. fact. agatho. z in auth. hoc q de san. episco. ff. iij cōsuetudo col. ij. z. j. q. iij. que. do fa situm. z. ij. q. iij. cō nouc questue. z de de ff. licet g mo. ad aplicā. Ar. ff. al gu. ꝓtra extra de si fet de mo. cum in eccle. cum. sie. et ca. sicut. Ad xxij. q. hoc dicunt quidā iij. Oppo q̄ licitum est aliqd ciuitatem petere in spūalib9 ad ff. sed non pro spiritualib9: vt non petat ar. opp. tat p̄ consecratio: et de ne, sed p̄ consuetudine. Vel dic q̄ si cōsuetudo illa pleta rē. ad. tem cōtinet, nō potest peti: tamē superior cogere potest cap. p. vt seruet talis cōsuetudo: vt dicit ibi cōstitutio, ad apostolicā. Y. tamen dicit q̄ istud referat ad legatos imperatoris: vt non aliud romana ecclesia petat ab eis, q̄ip. Archi.

si solūt facere, scilz vt papa non cogat eos aliud iurare nisi tm facere pape ea iuramenta fidelitatis q̄ imperator consuevit prestare: vt.j.ea.tibi. et hoc indicat illud verbum minuatur.

¶ Verum. ¶ Hec est.iiij. pars huius distinc. in qua dicitur quare principes postea fuerūt prodūti, scz quia impedimentū prestabant: z quia ipsi renunciauerūt. Jude fan.

¶ Celsas. Dictum est supra i.c. quia. cōstitutio facta fuit quando ip̄ator deberēt interesse electioni pape z ep̄or: vt.ē patet in multis ca. Hic vo dicit Gra. q̄ postea statutum fuit contrariū propter tres rationes. Prima ratio est, quia imperatores abutebant̄ pri legio suo q̄ non tenebant, sed etiā electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit quia theutonicus labebatur: et sepe ecclesiā impugnabant. Et q̄ apostolici potuerunt in cōtrarium statuere z destruere constitutiones quas antecessores fecerant pro bono populi exēplo ecclesie, qui serpētem eneum quem fecerat moyses propter deliberatione populi, destruxit cum populus illū coleret sicut deus. Tertia ratio est quia imperatores suis privilegijs renunciauerunt: et postea electiones apostolicorū celebrare sunt p̄sentibus et inconsultis legatis imperatoris. qō probat sequēs ca.

a ¶ Excelsa. i. templa idoloꝝ in excelsis posita.

b ¶ Ideo. quia iussu dñi factus erat: z quia eum respicientes liberabantur.

c ¶ Destruxit. Hic ezechias cōmēdatur er destructione imaginis que erat occasio superstitionis. qua re ergo massiliensis episcopus condemnatur qui destruxit imagines in quibus populus idolatriam committebat: vt de consecra. dist. iij. perlatū? Dic q̄ serpens iste fuit tempora lis ad sanandum vulnera. vnde cessante causa cessare debuit effectus. sed causa imaginum perpetua est: vt habeatur in eis memoria dei.

Terū qr imperatores quandoq; modum suū ignorantes: nō in numero cōsentiētū, sed primi distribuentiū, immo exterminantiū esse voluerūt: frequēter etiā in hereticoꝝ perfidiam prolapsi, catholice matris vnitatē ecclesie impugnare conati sunt: ideo sanctorum patrum statuta aduersus eos prodierunt vt semet electioni non inserērent: z quisquis eorum suffragio ecclesiā obtineret, anathematis vinculo innodaretur: sicut scriptura quoq; diuina dicit q̄ Ezechias dissipauit excelsa[a], et contriuit statuas, et succidit lucos, et fregit serpētem eneū quem fecit moyses. videlicet qr illū serpētem deus fieri iusserat ne serpentina morte populus interiret, ideo[b] ipse popul? colere et venerari eū ceperat: et id circo destruxit[c] iste qō iubente deo fecerat ille: ac per hoc magna authoritas ista est habēda in ecclesia, vt si nōnulli ex predecessoꝝ? z maioꝝ? nostris fecerunt aliqua q̄ illo tēpore potuerūt esse sine culpa z postea vertunt in errorē et superstitionē: sine tarditate aliqua z cuz magna authoritate a posteris destruant[c]. ¶ Postremo ip̄se tib? legatis imperatoꝝ, z inconsultis, electiōes romanoꝝ pōtificū legunt celebrate: z tādē ijdē ip̄atores religioso mētis affectu prefatis priuilegijs renūciauerūt: multa ālup donaria ecclesie dei conferentes.

Unde Hiego. iiij. scribit.

¶ Inconsultis legatis imperatoris, adrianus ad pontificatum eligitur.

Cum adrian?. ij. ad romanū pōtificatum ab ecclesia dei genitricis dñe nre que dicit ad p̄sepe, traherēt[e] ad lateranense p̄riarchiū: certatim a populo z clero et p̄ceribus deportat? est: qō audiētes missi Lodouici imperatoris moleste tulerūt, z indignati sunt q̄ dū p̄sentes essent, nō fuerunt inuitati, nec optate a se futuri p̄sulis electioni interesse meruerunt: qui accepta ratione q̄ nō causa contēptus augusti, sed futuri tp̄is[f] prospectu hoc cōmissum fuerat, ne videlicet legatos principū in electiōe romanoꝝ p̄sulū exp̄ectādi mos p hmōi fomitē in oleseceret: oēm indignationē mollit? sed auerunt: z ad salutandū[g] electū etiā ipsi humiliter accesserunt.

Item pactū cōstitutionis imperatoris primi Lodouici cū romanis pontificibus.

¶ Electio rōanoꝝ pōtificū a Lodouico cōcedit romanis.

d ¶ Destruantur. Arg. successores debere mutare facta et institura predecessorum etiam bona, si viderint esse ea perniciosa exemplo. xij. q. j. videntes. xxv. qō. j. c. j. et. xcvj. distin. bene. in fi. distin. lxviij. coepiscopi. et extra de dei. suggestum. vbi est arg. q̄ priuilegiū quod est exemplū mali, remutare mouendū est. insti possiut. tu. vi bo. rapto. §. sed ne dū talia.

Cum Adrianus. ¶ Celsus. Adrianus secūdus ab ecclesia sancte Marie maioris deportat? est a clero et populo z proceribus certatim ad patriarchiū lateranēse. qō audiētes nūcij Lodouici imperatoris moleste tulerūt q̄ cū p̄sentes essent, vocati nō fuerunt: qui audientes q̄ non fuit factum in cōtemptum eoꝝ, sed ad cautelam futuri temporis, omnē indignationez medullitus sed auerunt: et accesserunt humiliter ad salutandū si electum. ē ¶ Traheretur. z in.l. si Debet em̄ ire ff̄ ꝑponis inuit? vt argumē. §. f. ff. j. qō. vj. sicut is. C. de inof. de epi. z cle. si quē testē. qs. sic em̄ appellan tur quasi propio nomie: z quia portatur papa in mā ibus, ne offendat lapidem. f ¶ Temporis. glos. ad Nota que nō sunt mala, interdū debēt omitti, ne sint exemplo pernicio sa: vt. ē. dist. xxiij. ibi eps in nomine. ē. dist. ignoratis. xxj. deniq; vij. que sequūtur. ¶ Celsus. Succes soꝝ, p̄ decesso rum statuta mutare possiut. ¶ Celsus. Succes soꝝ, p̄ decesso rum statuta mutare possiut. † Cōcessertunt humiliter ad salutandū si electum. † Ad hōtiur quasi ꝓpio facit qō nomie: z quia portatur papa in mā ibus, ne offendat lapidem. lecto. in ¶ Celsus. Succes soꝝ, p̄ decesso rum statuta mutare possiut.

Ego Lodouicus. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicit q̄ iperator Lodouicus concessit ⁊ cōfirmauit Paschali et eius successorib⁹ Romam cum toto suo ducatu ⁊ territorio in perpetuū tenere et habere quiete: sicut sui antecessores quiete posse-

Ego Lodouicus imperator Romanus augustus statuo et cōcedo per hoc pactū confirmationis[a] nostre tibi btō Petro principi aplorum, ⁊ per te vicario tuo dño Paschali summo pontifici, et successoribus eius in ꝑpetuū sicut a predecessorib⁹ vestris vsq̄ nunc in vestra potestate et ditione tenuistis ⁊ disposuistis romanam ciuitatem cum ducatu suo ⁊ suburbanis atq̄ villiculis[b] omnibus ⁊ territorijs[c] eius montanis et maritimis, littoribus ⁊ portub⁹, scu[d] cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac villis i Tuscie partibus. ¶ Idem, quando diuina vocatione huius sacratissime sedis pontifex de hoc seculo migrauerit[e], null⁹ ex regno nostro aut francus aut longobardus de qualibet parte homo sub nostra potestate cōstitutus licentiam habeat cōtra romanos aut publice aut priuatim cōueniendi, aut electionem faciendi: nullusq̄ in ciuitatib⁹ aut in territorijs ad ecclesie beati Petri apostoli potestatem pertinentibus aliq̄ malum preterea facere presumat: sed liceat romanis cum omni veneratione ⁊ sine qualibet perturbatione honorificam suo pontifici exhibere sepulturā: ⁊ eū quem diuina inspiratione, et btī Petri intercessione oēs[f] romani vno consilio atq̄ vna concordia sine aliqua promissione ad pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate atq̄ contradictiōe more canonico consecrare: et dum consecrat⁹ fuerit, legati ad nos vel ad nr̄os successores reges Frācorum[g] dirigātur: qui inter nos et inter illum amicitiam ⁊ charitatem et pacem consocient.

Item Leo.iiij. Lothario et Lodouico augustis.

¶ Electio ⁊ cōsecratio romani pontificis nō nisi iuste ⁊ canonice fiat. Palea.

Inter nos et vos pacti serie statutum est ⁊ confirmatum q̄ electio ⁊ cōsecratio futuri Romani pontificis non nisi iuste et canonice fieri debeat. Idem.

¶ Ab imperatore vel nūcijs eius, electioni romani pontificis nullum obstaculum generetur. Palea.

Constitutio primi Hēnrici et primi Ottonis cum romanis pōtificibus. Ut nullus missoꝝ nostroꝝ cuiuscūq̄ impeditionis argumentum in electione romani pōtificis componere audeat, oīno ꝓhibemus. Item in electiōe romanorū pōtificū neq̄ liber neq̄ seru⁹ ad hoc venire presumat, vt illis romanis (q̄s ad hanc electionē ꝑ cōstitutionē sctōꝝ patrū antiq̄ admisit cōsuetudo) faciat aliq̄ impedimentū. Q̄ si quis cōtra hanc nostrā cōstitutionem presumpserit, exilio tradatur.

Item constitutio Ottonis.

¶ Iuramētū Ottonis q̄d tecit domino pape Joanni.

Tibi dño[h] Joanni pape ego rex Otto propitu. continetur.

Imperator iperij res alienare pōt. ⁊ ad h° facit op. q̄ le. ⁊ no. xvj. q̄. iij. placuit. j. ſm Jo.

a ¶ Cōfirmationis. Arg. q̄ aliq̄d simul datur et confirmatur: vt no. s. ea. in synodo.

b ¶ Villiculis. i. villulis. ff. ad muni. qui ex vico. nec posset imperator illam donationē reuocare. nā dicit lex q̄ sola immēsitas est mēsura rerum donatarum in ecclesia. C. de sacrosan. eccle. auten. sz hodie. imo nec concedit hic: sed concessa confirmat. nā omnia hec et alia plura iā prius fuerant ecclesie cōcessa. j. xcvj. disti. constātinus. preterea quia imperator potest alienare ⁊ res imperij: vt. ff. de legatis. j. apud iulianum. §. vlti. Item quia per hanc concessionem non leditur imperium, ex quo res redit ad primū statum: vt. ff. de pactis. si vnus. §. pactus. et xxxv. disti. ab exordio. non ob. xij. q̄. ij. non liceat. quia ille non poterat legem imponere suo successori. extra de elec. innotuit.

c ¶ Et territorijs. Quid sit territorium, quid sit oppidum, quid vrbs, habes ff. de verb. signi. pupillus. §. territorium. Et sic est arg. q̄ nomine ciuitatis nō cōprehenduntur eius territoria: vt. xij. q. ij. ca. vlt. ⁊. ff. de verb. signi. l. ij. ⁊. ff. de arbi. si cū dies. §. si arbiter. Arg. cōtra. ff. de verb. signifi. qui in cōtinentibus. et. l. edificia. ff. de iu. di. insule. ff. de offi. prefe. vrb. l. j. ibi: cum vrbem.

d ¶ Seu. hec dictio seu, potius auget donationem q̄ tertia disiūgat inter res donatas: vt. ff. de comp. auro ⁊ argen. leg. hōdi. l. si quis ita.

e ¶ Migrauerit. Olim enim nullus pap audebat tractare elec de electione pape olim ante tertium diem tri post sepulturā pre diffe mortui: vt. j. distin. bat lxxix. nullus. sed ꝑ contrariam cōsuetudinez hoc hodie abrogatum est.

f ¶ Omnes Romani. Not. q̄ olim omnes romani intererant electioni ex consuetudine. j. ca. pri. ⁊ ca. seq.

g ¶ Francorum. No. imperium prius Francorum ⁊ fuisse. sed postea Theutonici virtutibus promeruerunt imperium: vt xxviij. questio. j. §. ex his. in quos hodie translatum est imperiuz. extra de elec. venerabilem.

Constitutio. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ ꝑmus Henric⁹ ⁊ primus Otto cōstituerunt cum romanis pontificibus vt nullus eorum nuncius vl alius cuiuscūq̄ sit gentis vel conditionis, in electione romani pontificis audeat contradicere: et qui contradicere voluerit, exilio ꝑpetuo tradatur.

Tibi domino. ¶ Casus. In hoc capit. continetur qualiter Otto iurauerit fidelitatem Joanni pape per suum procuratorem: in quo dicitur quod i. viij. capitu. continetur.

h ¶ Tibi domino. Argu. q̄ qui feudum recipit ab ecclesia, iuramentum fidelitatis non solum ecclesie sed etiam prelatis prestare debet: vt extra de iureiurand.

ego N.episcopus. † s.dist.xxiij.q̃ q̃.et.xxij.q.v.de forma.immo etiam ipsi capitulo: vt extra de verbor.signi. cum clerici.cum ipsi sint pars corporis sui: vt.vj.qõ.j.si quis cum. ‡ Non ob.extra de simo.ex diligẽti. quia non erat ius feudi, de quo iure plene habetur in consti.fede-rici.de feudis.

a ¶ Et iurare. Nota q̃ economus siue syndicus iurat in animam propriam: extra de iuramen.calũ.in per tractãdis.sed procurator iurat in animam dñi: vt hic: et c.dist.optatum.et xvij.q.iij.metuentes.et extra de offi. leg.nouit.in parte decisa. Fit autem hoc iuramentum sub talib⁹ verbis. Ego iuro in animã dñi mei q̃ ipse hoc seruabit. ‡ Uel sic iurat. Dñs meus iurat p me q̃ hoc seruabit: sic ipsum deus adiuuet. Sz qualr obligat aliquis alium per iuramentum, contra id qd̃ legitur institu.de inuti.stipul. §.si quis alij? Sz dic q̃ dominus semet obligat, sz per alium: vt extra de senten.excom.mu lieres.ff.de admi. tuto.ita autem §. gessisse. Sed quid si dominus reuocet mandatum, † nunquid intelligitur obligatus per tale iuramentum? ita: si non peruenit reuocatio ad procuratorem: sicut id quod facit iudex tenet donec ignorat reuocatum mandatum: vt extra de appella.si duobus.et ratione ignorantie tenet sententia: vt.iij.qõne.vij.§.tria.in princi.et.ix.qõe.j.ordinationes.ff.de offic.presi.si forte.ff.de procura.si procuratorem.in fine.ff.manda.si mãdassem. Joan. Si autem lis esset contestata, oporteret q̃ reuocatio perueniret ad iudicem vel aduersarium: alioquin firmum est quod fit cum procuratore: vt extra de procurato.mandato. Si autem non sit lis contestata, videtur sufficere si reuocatio peruenit ad procuratorem: vt dicit expresse decret.extra de procuratori.ex insinuatione.et capitu.sequent. Bar. Sunt tamen speciales casus in quibus requiritur perseuerantia: sicut cum matrimonium contrahitur per nuncium, si dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuncius ignoret reuocatum: ‡ et cum pater mandat filio vt aliquem manumittat.ff.de manumiss.vindic.si pater. et hoc ideo q̃a pater et filius censentur vna persona: vt.xxxv.qõ.iij.§. hac authoritate. Joan.

b ¶ Meo. Aliqs meorum.sed quam cautionem potest de hoc facere q̃ sui non dent damnum, contra id.ff.commoda.ad eos? Uel qualiter potest se obligare ad alienum factum, contra id institut.de inuti.stipul.§.si quis alij? nec enim tenetur quis de facto familie sue si ipse non mandauit, nec ratum habuit: vt.j.questione.iiij. quia presulatus. extra de restitu.spolia.cum ad sedem. ff.de vi et vi armata.l.j.§.ait pretor. Sed dic q̃ intelligitur obligasse † se curaturum ne ab eis damnum daretur.xxij.qõne.v. de forma.sicut est cum quis promittit alium sisti in iudicio: tantum ad hoc tenetur vt operam det quam potest.ff.de verborum obligat.quotiens quis. Sed litera illa meorum, nõ est in libro meo. Joannes.

Familie delictuz an dñz obliget.

† De hac mate.not. extra d spon.sicut. Archid.

Sacrorum.

¶ Casus. Carolus et Lodouicus constituerunt vt episcopi a clero et ppl'o de sua diocesi eligerentur ob vite meritum, et sapientiores, remota acceptione munerum et personarũ: quatenus verbo et exemplo suis possint ꝓdesse subiectis.

c ¶ Per electionem. hoc nomen proprie et improprie sumit hic cum illis genitiuis cleri et populi. argu. ff.commo.si vt certo.§.commodatum.

d ¶ Propria diocesi. Not.pro hug.q̃ examinãdi sunt omnes de diocesi prius q̃ eligatur extraneus: vt dixi.lxj. distin.nullus.

e ¶ Personarum.sic.viij.qõ.ij.dilectissimi. et extra de insti.ad decorem.

f ¶ Et munerũ. Cum talis eligatur, a deo dicitur eligi.viij.q.j.si ergo.h.

g ¶ Ut exemplo. Nam cepit Jesus facere et docere: vt xxvj.dist.§.ecce.et.§.ex his.

¶ Ex his constitutionibus. ¶ Casus. Concludit Gratianus ex supradictis q̃ imperatores renunciauerunt priuilegijs que sibi concessa fuerant de electione summi pontificis. Et cum constet ex supradictis q̃ electio est clericorum tantummodo: nunc queritur incidenter an sit tantum canonicorum matricis ecclesie, an etiam aliorum religiosorum eiusdem ciuitatis. Cui questioni respondens primo probat authoritate Nicem et Gangrensis concilij q̃ sufficiant clerici matricis ecclesie ad episcopum eligendum. Postea videtur hoc corrigere per authoritatem Nicolai, dicens q̃ sicut electio pape non fit a cardinalibus tantum, sed etiam ab alijs religiosis: sic et electio episcopi non a canonicis tantum, sed etiam a religiosis fieri debet: quod probat authoritate Innocentij pape.

mittere et iurare[a] facio per patrem et filiũ et spm̃sctm̃: et per lignũ hoc viuifice crucis, et per has reliquias sctõr, q̃ si permittẽte dño Romam venero, sanctã romanã ecclesiã et te rectorẽ ipsius exaltabo s̃m meũ posse: et vitã, aut mẽbra nunq̃ neq; ipsum honorẽ quem habes, mea voluntate aut meo[b] consilio, aut meo cõsensu, aut mea exhortatione perdes: et in roma nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus q̃ ad te aut ad romanos pertinent, sine tuo consilio: et quicquid de terra sancti Petri ad nostrã potestatem peruenerit, tibi reddã: et cuicunq; italicum regimen cõmisero, iurare faciã illum vt adiutor tui sit ad defendẽdum terrã sancti Petri s̃m suum posse.

Item ex primo libro capitulorum Caroli et Lodouici imperatorum.

¶ Liberum sit clero et populo de propria diocesi episcopum eligere.

Sacrorum canonum nõ ignari, vt dei noĩe sctã ecclia suo liberius potiat honore, assensum ordini ecclesiastico prebemus: vt scilz episcopi p electionẽ[c] cleri et populi s̃m statuta canonum de propria diocesi[d] (remota personarum[e] et munerũ[f] acceptione) ob vite meritũ, et sapiẽtie donum eligant: vt exẽplo[g] et verbo sibi subiectis vsq; quaq; ꝓdesse valeant. Ex his constitutionibus et pacto Lodouici imperatoris deprehendũtur imperatores illis renũciasse priuilegijs q̃ de electione summi pontificis Adrian⁹ papa Carolo imperatori, et ad imitationẽ eius Leo papa Ottoni prĩo regi Theutonicorũ fecerat.

Cum ergo premissis authoritatibus cunctis liqueat electionem clericorũ tantũmodo esse: queritur quorum sit ipsa

Nomē a clericoꝝ ¶ Maiotis. Sic ergo nomen clericorum restringitur ad maiores ecclesie canonicos † vt.x.q.j.ꝟ.ca.j.antrū .iij.ꝫ quos. viij.questione.j.ca.ij.extra de verborū signi. cum reitrtur clerici. benigne est in talibus seruanda consuetudo: vt gitur. extra de cau. possessio. cum ecclesia.

† Adde b ¶ Non a cardi: Q̄ et alijs nalibus. vt.ē.dist. qñ ad p̄ xxiij.c.j.ꝛc.

glē nos. laros. O Beuntibus. ¶ Latus. Cōsta. i. au- stituit in hoc capi. tent. de Innocen. papa Q̄ ſ̄ꝫ.epiſ. cū vltra tres men- .ē.p̄ſ ſes a tempore va- bytero- cationis epiſcoparū. colr. lis eccleſia vacare it. non debeat: canonici ſub vinculo ex cōmunicatiōis non faciant electionem episcoporum religiosis exclusis: vt eorum cōsilio idonea eligatur persona. ‡ Cū hō dicto vi na. Si autem fuerit con rit aliter factum, cor. hu. irritum erit et vaqui no. cuum. Nunc queh̄: qi i rit Bſanus ſi duo militis a partibus eligan ecclesiſſ tur, quis ſit alteri deroga preferēdus: quod tum eſt per ſequens capi. huic ca declaratur. noni ex c ¶ Sub anathe- Bria cō matis. quid de hoc ſuetudi tenere debeas, dine: quā ri. ē. e. ſalonitane.

electio': an clericoū maioris[a] eccl̄ie tm̄, an etiam alioū religioſorum qui in eadem ciuitate fuerint. Sed ſicut in abbatiatione canonum Fulgentij Carthaginēſis eccleſie diaconi inuenit: in. vij. Niceno cōcilio ⁊ in gangrēſi ſtatutum eſt vt ad eligēdum epiſcopū ſuffragiat eccleſie matricis arbitriū. Hūc autem ſicut electio ſummi pontificis non a cardinalibus[b] tantum, verūetiam ab alijs religioſis clericis authoritate Nicolai pape eſt facienda: ita et epiſcoporum electio non eſt a canonicis tātum, ſed etiam ab alijs religioſis clericis: ſicut in generali ſynodo Innocentij pape Rome habita conſtitutū eſt. Ait enim.

¶ Absq; religioſorū virorum cōſilio canonici maioris eccleſie epiſcopum non eligant.

papa d ¶ Excludant. Dicit h̄ iſtos tripliciter excludi. tunc ſcit, ⁊ n̄ propīe excluduntur, cum non vocant: vel ſi vocati non ip̄obat audiuntur: vel ſi ſponte veniant, non admittantur. Cre ⁊ ſic vī do hoc capitu. non tenere. ‡ aliud enim ſeruatur: et reli tacite gioſi hic vocātur clerici ciuitatis vel prelati epiſcopatus appro- arg. lxxiij. dist. ſi quis pecunia. bare. e ¶ Religioſos. i. prelatos aliarum eccleſiarum. Archi. f ¶ Excluſis q̄ iniuste nuptie ⁊c. xxx.q.ij.ē.j. Religio g ¶ Conſensu. Videtur q̄ non tantū cōſilium religioſoꝝ con ſorum, ſed etiam conſensus ipſorum requirendus eſt: ⁊ ſensus ita videtur q̄ religioſorū perſone faciant partem in electione. arguñ. extra de elec. cum in veteri. nam ⁊ ſequaepotius ces ſunt alioꝝ in electione: vt. lxxiij. dist. ca. j. et ca. ſi quis electiōe pecunia. ⁊. xxiij. dist. ca. j. et ſatis poteſt dici q̄ niſi conſtiterit requiren dus, limm ipſorum fuerit requiſitum, q̄ nulla ſit electio. ſi tamen fuit habitū conſilium, ⁊ non conſensus, tenet electio: vt ex de arbi. cū olim. et eſt ſi. ff. de admini. tuto. quidam decedens. ē. papinianus. ⁊ ex de reg. licet. C. de iure empthy. l. viti. Et expone cōſensu requiſito, iz nō habito.

h ¶ Eorum. Argu. q̄ non ſufficit religioſorum preſentia, niſi habeatur conſilium. argu. j. ⁊. q. ij. caſellas. arg. xij. q. ij. ſine exceptione. ē. j.

i ¶ Et conniuentia. Argu. quod aliquorum conſenſu fieri debet, eorum diſſenſu impeditur faciendum, ⁊ diſſoluitur factum: vt. ē. diſtin. lij. qui in aliquo. et. xxxj. q. ij. ſi verum. ē. diſtin. lxij. nulla ratio. j. q̄. j. ordinationes. ⁊. q. ij. caſellas. tij. q. ij. alienationes. et. c. fine. xv. q. vij. epiſcopus nullius. xxxij. q̄e. v. quod deo, et ca. manifeſtū, xx. q̄ne. ij. puella.

it ¶ Nunc ergo queritur. Super iſto. ē. poſtū. hugo. diſtinct. quia cum elegentes diſſentiunt, tria conſideranda ſunt. authoritas, numerus, et bonus zelus. Authoritas conſideratur in dignitatibus, zelus conſiſtit in animo: vt ſine carnali amore eligant, ſed ſecundum meritum perſone. De numero patet, et dicit q̄ vbicunq; duo ex iſtis cōcurrunt, prepōderant tertio. vnde ſi ex vna parte eſt authoritas et bonus zelus, et ex altera numerus pro prio re iudicaſ: vt. xxxiij. diſtin. capit. j. et xciij. diſtinc. muratus. vij. q̄. j. denq̄. Item ſi ex vna parte eſt numer⁹ et authoritas, et ex altera eſt bon⁹ zelus: pro primo iudicatur: arguñ. xxviij. diſtin. de ſyracuſane. Ibi enī bono zelo contradicebat qui ſignificabant pape electū habere vro, ē ſitios: ſed tamē q̄ plures erant ex alia parte, et maioris authoritatis, conſentit papa illis. Item ſi numerus ⁊ bonus zelus eſt ex vna parte, ⁊ ex altera parte authoritas: ſtatur primo. lxv. diſt. ca. j. ⁊. ij. Hanc diſtin. nō approbo: quia iz ex vna parte ſit authoritas et melior zelus, ex altera numerus: ſtatur p̄ numero: vt extra de elec. dudum. j. ex de ap. conſtitutus. niſi numerus eſſet in parvo maior: et authoritas alioū longe precelleret: et poſſet eo caſu fieri compenſatio: vt ex de reſti. in n̄a. nam vbi eſt par debitum, ⁊ diſpar numerus creditoꝝ, ſemper numerus preferetur: vt. C. qui bo. ce. poſ. l. vlti. ē. j. tūc enim decurritur ad dignitatem cum par numerus eſt hincinde. ff. de pactis. maiorem. Similiter dico ad zelum decurrēdū cum par vel fere par numerus eſt hincinde. Sed quid ſi par eſt zelus, numerus et authoritas hincinde? tunc recurratur ad meritū perſone: vt. ē. ca. proti. Sed ſi omnia ſunt equalia, tunc caſſetur? verius electio, et nouus eligatur: vt. lxxx. diſ. ſi duo. Vel iuder cogat eos ad concordiam: vt in ſt. de ſatiſda. tu. ē. ſimiliter. Vel res ſic dirimatur: vt in Matthia: vt. xxj. diſt. cleros. ⁊ C. cōia de lega. l. viti. in princ. ⁊. ff. de iudi. ſed cū ambo. Vel metropolitanus grauiter. ē. j. et argu. ff. ad ſylle. l. iij. ē. ſi cum omnes. et. ff. de religi. l. ne quis. Vel preferatur ille qui prius ordinatus eſt: vt. lxxv. q. vi. ca. j. ff. in ſum diſtin. ca. viti. vel ſenior: preferatur: vt. xxxv. q. vi. ca. j. ff. in ſum. de fide inſtru. l. viti. Vel ille qui prius nominatus eſt: vt de iure in auē. de mona. ē. penul. col. j. Vel preferat ille q̄ quandoz deliquit, illi qui ſemper bonus fuit. Vel preferatur ille qui diutius miluauit in eccleſia: vt. lxj. diſt. quid prodeſt. Si autem vtraq; electio eſt vitioſa, vtraq; caſſat: pōtata. vt extra de elec, conſideremus.

Si forte.¶ Casus. Quesitum fuit a Leone si duo ad episcopatum eligantur, quis sit alteri preferendus? Et respondet q̄ iudicio metropolitani preferatur ille qui maioribus ut natur meritis et studijs: et licet possit archiepiscopus alterum alteri preferre, tamen omnibus canonicis inuitis vel plebe non potest episcopum dare: ne quem nolunt, odiant et contemnant.

a ¶ Si diuiserit. Quia natura hominis prona est ad dissentiendum. ff. de arbi. ite si vnus. ¶. vlti. ar. ix. q. iij. pio. liuius. Et presumit hic canon q̄ licet discordia sit in electione, q̄ vtraq̄ pars bono zelo moueat: vt. viij. questio. j. nec nouum. Sed contra. ¶. ea. nosse. Illud est frequentius: hoc autem rarum. xij. q̄. i. omnes etae..

b ¶ Iudicio. sed quid si metropolitanus non vult ipsum consecrare? videtur q̄ tunc a suffraganeis petēda sit consecratio: vt xxxix. distin. volumus. Sz melius est q̄ a superiore petat: ‡ vt. ix. q. iij. nūc ho. x. viij. q. ij. artald⁹. cē de iure pa. nullus.

c ¶ Studijs. eligēnū: q̄ magis apperit ite cē ille.

d ¶ Ita tamen vt nullus. Quasi dicat, si nimet scandalum, nūc vtriusq̄ electio cassabitur: vt. lxxix. distinct. si duo. nunc enim est aliquid detrahendum seueritati: vt. l. dili. vt constituere tur.

¶ Hinc considerandum. ¶ Hec distinctio diuiditur in tres partes. In prima probat q̄ episcopus debet consecrari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi: Quia per ambitiones. Tertia ibi: Episcopū. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra ostensum est a quibus episcopi sint eligendi: nunc a quibus sacri ordines sint conferendi: et quo tempore sint tradēdi: et in quibus locis patriarche, primates, archiepiscopi, episcopi, et reliqui sacerdotes sint ordinandi. Et deinceps tractatus vsq̄ ad. lxxxj. distinc. videlicet: A quibus ordinentur episcopi, in Niceno concilio definitum est. Unde in hac. lxiij. distinc. docet q̄ episcopi sunt ordinandi ab archiepiscopo cum omnib⁹ suffraganeis: vel saltem a tribus possunt ordinari de mandato archiepiscopi.

e ¶ Hinc consideradum. Hic depingitur. lxiij. distin. In precedenti distinctione docuit ad quos pertineat episcopum electio. In hac ordinat tractatum suum vsq̄ ad. lxxj. distinctionem, ostendendo a quibus sacri ordines sunt distribuendi, et quo tempore, et in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac distinctione ¶. Et quo tempore, hoc facit in. lxxv. distinctio. In quibus locis, hoc facit in. lxxx. distinc. Primo dicit de consecratione episcoporum. Nota ergo q̄ electus in episcopum confirmatus debet consecrari a metropolitano cum suis suffraganeis. vbi autem metropolitanus adesse non potest, vel etiam non vult, prestabit auctoritatem hoc faciendi ‡ tribus ad minus, aliis omnibus per literas suas consensum prebentib⁹. Item metropolitan⁹ ab omnibus suis suffraganeis debet consecrari: aut saltem a tribus.

¶ Electus confirmatus a q̄ debz cōsecrari.

‡ Quis metropolitan⁹ hoc delegare possit. ꝑbatur ex de ele. suffraganeis. & trā. la. c. j. et. 6 of. ordi. qō sedē

¶ Episcopi. ꝛc. ¶ Casus. Quesitum fuit in concilio a quot episcopis sit aliquis ordinandus in episcopum? Et respondet q̄ ab omnibus cōprouincialib⁹ episcopis: aut a tribus saltem presente metropolitano vel eo mādāte: ita vt illi qui interesse non possunt suū cōsensum literis prebeāt. Potestas autem conuocādi vel confirmandi epos spectat ad metropolitanum.

f ¶ Tres epi. Absq̄ metropolitano. ex de ēp. ordi.

¶ Ab oibus compromissarijs oibus episcopi ordinētur.

¶ Episcopi ab omnib⁹ qui sunt in puncia sua debent ordinari. Si vo hoc difficile fuerit vel vrgere necessitate, vel itineris longitudine: tres epi⁹ debent in vnū cōgregari: ita vt ceteroꝝ qui absentes sunt, consensum literis⁸ teneant. Potestas⁹ sane vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum.

Item Anacletus.

¶ De eodem.

ORdinationes epoꝝ authoritate⁴ apostolica ab oibus qui in eadem prouincia sunt epis celebrande sunt. q̄ si omnes simul minime conuenire poterunt, assensum⁵ tamen

Absentes ꝓhibas ꝑferre. ‡ Adde ad hoc nota. ꝓbar. i. l. si quis mihi bona. ¶. iusium. ff. de ac. q̄. here. Metropolitanus nemine cōtēnat cū suffraganeis ꝑsecrat.

d. c. nec epi. Uel dic q̄ duo sufficiūt cum metropolitano: et sūt hoc dic q̄ hec dictio preter, ibi ponit inclusiue. sic xv. q. vij. felix. arg. ad hoc j. ea. c. xij. Jo. Sed certe ibi nō est preter: nec litera contradicit. Z.

g ¶ Literis. Arg. q̄ in quocūq̄ ꝓtractu vel causa ꝑsens sius aliquoꝝ desiderat, nil refert an presentes ꝑsensum exprimant, an absentes per literas ꝑsentiant: ‡ vt. c. diopatum. Et est argu. de consensu absentiū: vt dist. lxij. quanto. & distin. xvij. placuit. Et est arg. matrimonium contrahi inter absentes: vt. j. xxx. q. v. c. nec illud. & extra de coniug. conuiga. ex parte. ff. de sponsa. l. vlti. Nam in consensu non exigitur verborum solennitas. ff. de actio. et obliga. consensu. Sed licet ita sit in consecratione, seems est in electione, nisi per procuratorem fieret electio: vt extra de elec. quia propter. Joan.

h ¶ Potestas. Quo ad confirmandum. nam consecrare non potest episcopus contempto minimo episcopo qui in prouincia sit: nec ille recipere executionem: nec dico eum plus posse hoc casu cē alium episcopum: argu. ix. q. iij. cap. j. et. ij. Confirmare autem debet statum vel infirmare si ei notus est electus, etiam simplici verbo, et in camera. extra de appella. quia fronte. Sufficit enim si est notus vt dicat, eligatis magis idoneum. arg. xx. viij. distinct. puius cē. xxxix. distinct. petrus. Ubi est ignotus, examinet eum. In consecratione vero semper examinet: vt. xxiij. distin. qui episcopus.

i ORdinationes. ¶ Authoritate. generali: vt huiꝰ capituli, et similium.

k ¶ Assensum. Sed quomodo prestabit assensum: cū eis forte notus non sit qui eligitur, nec eū viderit vnq̄:

vel audierunt aliquid de eo? Sed dic q̄ sufficit si non cō tradicant. Uel dic q̄ quem indignum esse non nouit quis dignuꝫ debet estimare, et ei testimonium ferre: vt extra a de scru. in ordi. ka. ex parte.

a ¶ Omprouinciales. ¶ Iussu. Sed si ecclesia archiepō vacat, cuius authoritate hoc facient et conuenient? Respon. apostolici vel capitulū matricis ecclie. extra de hef. ad abolendā. ¶ extra de elec. quia diligētia. Nā ¶ penes vnum statuus vniuersitatis. xij. q. ij. non liceat alicui. ff. quod cuiusq̄ vniuersitat⁹. sicut. et. lxv. distin. si forte.

Jus vniuersitat⁹ penes vnū stat.

¶ Extra conscientiam. ¶ Casuo. Innocentius hic duo prohibet. Primū est vt nullus in episcopū ordinetur preter conscientiam metropolitani: quia integrum est iudicium ꝛc. Secundum est vt vnus episcopus aliū ordinare non presumat epm.

b ¶ Plurimorū. Nā dicit lex q̄ per ampliores hoies g fecta veritas reuelatur. C. de fideicōmissis. l. vltima. et est simile extra de offi. deleg. prudentiam. ſ. rñ. in fi.

c ¶ Ne furtiuū. Ideo dicit furtiuū quia quod ad omnes spectat, isti surripiunt: nil tamen vnus iure confert lxv. dist. ca. ij. potꝰ ergo hoc dicēdo recedit similitudinem facti, q̄ rei essentiam. ¶ au.

Q Uia per ambitiones. ¶ Hec est secunda pars dist. in qua probat q̄ metropolitanus debet a suis suffraganeis consecrari, ꝛ non ab alijs. licet litera sit obscura, ab isto intellectu non recedatur. Jo. de fan.

¶ Casuo. Ab antiquo fuit statutum vt archiepiscopus cum omnibus suis suffraganeis ordinaret et consecraret suos episcopos: ꝛ suffraganei consecrarent suum archiepiscopum. Sed hoc male in dardania seruabatur immo archiepiscopus alienos suffraganeos, et suffraganei archiepiscopum alienum consecrabant. Et ideo Celasius monet omnes episcopos per dardaniam vel quamlibet prouinciam constitutos, vt ab antiqua consuetudine non recedant: ita q̄ nullus archiepiscopus ordinare presumat alterius suffraganeos, et nullus episcopi consecrent archiepiscopum alienum: ꝛ precipit eis vt regulas veterum seruent: sicut patres nostri fecerunt. Sequens capitu. eundem habet casum cum primo capit. huius distin.

b ¶ Ambitiones. i. dissensiones.

prebeāt suis apicib⁹, vt ab ipsa ordinatione alio nō desint.

¶ ꝛ pci. Aurasic. c. xx. Palea.

D E abiectione et ambitione eius quē duo presumpserūt ordinare epi in vestris ꝓuincijs, placuit de presumptionib⁹ vt si cubi contigerit duos epos tertium ordinare: ꝛ epi, ꝛ authores dānabuntur: quo cauti⁹ ea q̄ sunt antiquitus statuta seruentur.

Item Anicius papa.

¶ Ceteris assentientib⁹ eum tribus cōprouincialibus ordinetur episcopus.

Q Mprouinciales epi (si necesse fuerit) ceteꝛ cōsentientib⁹ a trib⁹ epis iussu[a] archiepi cōsecrari possunt.

Item Jnnocentius papa.

¶ Non ordinet epos extra conscientiam metropolitani.

E Xtra conscientiā metropolitani nullus audeat ordinare epm. integrū em̄ est iudiciū qd̄ plurimoꝝ [b] sententijs ꝓfirmat. Nec vn⁹ epos presumat ordinare epm, ne furtiuū [c] bificiū pstitū videat: hoc em̄ ꝛ synod⁹ nicena constituit, atq̄ custodiēdo definiuit.

Item Celasi⁹ vniuersis epis p Dardaniam constitutis.

¶ Epi a suo metropolitano, et ipse ab eisdem consecretur.

Q Uia p ambitiōes [b] illicitas [c] nō puder quosdam ecclesiarū iura turbare: ac priuilegia q̄ metropolitanis [f] vel priscis epis [g] decreuit antiqtas [h], temeraria psumptione peruadere: ppter qd̄ etā communionis aplice desiderāt discidium tenere, q̄ scilicet ab eis authoritate diuisi, vel q̄ impune [i] ppias vsurpationes exerceāt, non respicientes q̄ eterno iudici rationē tam de catholice synceritat⁹ [k] iniuria, q̄ de traditionū preiudicijs paternarum nō sine perpetue sint dānationis interitu reddituri si in hac obstinatione permānserint, charitatē vestrā duximus [l] instruēdā, vt vos oēs in cōe fratres, siue per dardaniā, siue p vnāquāq̄ cōtiguā ꝓuinciam cōstituti, q̄ vos sub metropolitanis vestris esse meministis [m] et ab eisdē substitui, decernentes [o] (sicut vet⁹ consuetudo deposcit) vnanimiter statuat⁹, antistites [q], ꝛ vicissim [r] si metropolitan⁹ humane cōditionis sorte decesserit, a cōprouincialib⁹ epis (sicut forma trāsmisit) sacrari [s] modis oib⁹ cēseatis: neq̄ sibi quēq̄ quod vobis antiqua dispositione cōcessum est, nes inq̄ vnanimiter.

e ¶ Illicitas. dimitte q̄, et incipe ibi non puder.

f ¶ Metropolitanis. in cōsecrandis episcopis.

g ¶ Episcopis. in metropolitanis cōsecrandis.

h ¶ Antiquitas. Nota q̄ consuetudo priuilegium inducit. ꝛc. quest. iij. conquestus, ꝛ prestationes que fiūt a rusticis, tempore acquiruntur. C. de agri. libibus. lib. xj. Argu. contra. ꝛ. questio. iij. quia. et dixi. xviij. quest. ij. seruitium.

i ¶ Uel q̄ impune. id est saltem de facto. Z au. alis est in text. velut impune.

k ¶ Synceritatis. quia catholicaꝝ synceritatem non obseruant.

l ¶ Duximꝰ. hic resume quia, quasi dicat: quia hoc est hoc est, ideo duximus eam ꝛc.

m ¶ Meministis. ꝛ ideo debitum honorem eis exhibeatis.

n ¶ Et. i. etiam.

o ¶ Decernētes. in commune, communem vtilitatem considerantes, et ad scrutinium venientes: vos om-

p ¶ Statuatis. et hoc ꝛ hoc fieri.

q ¶ Antistites. substituti loco defuncti q̄, sicut vet⁹ ꝛc.

r ¶ Et vicissim. Omnibus modis censeatis. metropolitanum subaudi.

s ¶ Sacrari. A cōprouincialibus epis si metropolitanus de hac vita ꝛc. hic est verus intellectus huius litere nec hꝫ contrarium. Alij intelligūt sic q̄ mortuo metropolitano suffraganei possunt interim aliquem electū consecrare. ſm hoc hec dictio sacrari, ponitur passiue: et non subauditur ibi metropolitanus: vt. lxv. dist. si forte. Sed Ecclesia contra. c. dist. qm̄ ibi dicit q̄ vacante sede metropolitana nō seu non debent epi ordinari. nec em̄ ecclesia sustinet semper vice defuncti episcopi: vt. xij. questio. ij. siqua. et extra fuer de prescrip. ca. j. Sed illud cap. quoniam potest intelligi sustier.

Ulm vi quando ille fuit in mora petendi pallium. Jo.
repelle. a ¶ patiamini. Et ita resistere pōt quis pro iure suo. ?
rei ij. arg. C. vnde vi. l. j. ff. ad legem aquil. scientiam. ℌ. pe. arg.
? Arg. Unde ℌsus. Cuilibet est homini licitum sua iura tueri.
ad idez Q&q; resisto tibi non potes inde queri. xxiij. q. vlt. igitur
vj. q. j. cum sepe. ff. de pe-
qui frat. ri. heredi. illust. et
ex, ipsi ixj. dist. nullus,
etuma- Pscopum.
a. sum- ¶ Hec est ter
to ar. tia pars distinct. in
g pro qua idē dicit quod
est a de tam dictū erat: sci-
hoc no. licet q̄ eps sine cō-
ti. q. iij. sensu archiepi ordi-
nō os. nari non debet.
Jo. de fan.
iij. pa. b ¶ Oportet. i. cō-
gruum z opportu-
num est. Z au.
? c ¶ Difficile. ℌ. di
fficile stin. lxj. catinensis.
ibi: vt impossibile
ec. Z au. ita sumi-
tur hic difficile vt
ibi impossibile.
Aliter. ¶ Cas
ponit in sumario.
d ¶ Si quis. J. di-
stin. pri. c. ij. et. iij.
et. j. q. j. ordinatio-
nes. z q̄e. vlti. q̄m
quicquid. ℌ. j.
Om prouin-
cialiū. ¶ Hec
distin. dividitur in
tres partes. Se-
cundā ibi: Si aūt.
Tertia ibi: his au-
thoritatibus. Joā.
de fan.
¶ Casus. Dictum
est supra q̄ cōpro-
uincriales episcopi
debēt interesse con
secratiōi episcopi.
Hunc vero in hac
lxv. distinc. d. ? q̄
si aliqui cōtr. dixe
rint, obtinere de-
ber de- ber sententia plu-
lii. arc. rimorum. z est pri-
Glosa. mus articulus huius distinctionis, que quatuor habet
articulos: qui per quatuor. ℌ. distinguuntur.
e ¶ Comprouincialium. Hic intitulatur. lxv. distinc. in
qua quatuor articuli ponuntur. ? primus est quid iu-
ris sit in ordinatione epi si aliqui epi dissentiunt. Secun-
dus q̄ metropolitanus nō debet cōsecrare epm̄ preter
consentiam primatis vbi primas est. Tertius q̄ epus
non consecratus in presentia archiepiscopi, debet eū in-
tra spatium trium mensium visitare. Quartus est q̄ si
vnū tantū epm̄ contingit in prouincia superesse, muta-
re debet vicine prouincie episcopos, z cum eis consecra-
re cōprouinciales epos: aut si ipse negligit, epi cōueniēt
ipso contradicente, z consecrabunt episcopos. In primo
ergo articulo obtinebit sententia plurimorum.

patiamini[a] vēdicare: quatenꝰ et inter ipsas aduersantiū voluntatū, pcellas, veterū regulas nullatenꝰ custodire cesset: sicut psecutionū tpe diuersarū patres nros constanter fecisse nō dubiū est. Item ex concil. Martini pape.

¶ De eodem.

Pscopū oportetᵇ maxime quidē ab omni cōcilio cōstitui: sed si hoc aut pro necessitate, aut pro longinquitate itineris difficileᶜ fuerit, ex oibus tres eligātur: vt omniū presentiuz vel absentium subscriptiōes teneant: et sic postea ordinatio fiat.

Huius autez rei potestas in omni prouincia ad metropolitanum pertinet episcopum.

Item ex concilio Niceno.

¶ Nō est episcopus qui preter metropolitani conscientiā fuerit ordinatus.

Aliud gñaliter est clarū q̄ si quisᵈ preter sniam vel conscientiā metropolitani fuerit factᵘ epūs, hunc magna synodᵍ definiuit epm̄ esse non oportere.

Distinctio.lxv.

Omprouincialiū[e] epoū vniuersalis desideratur consensus in ordinatiōe episcopi. Si aliqui animositate ducti contradicere voluerint, obtineat sententia plurimorum.

Item in Niceno concilio.

¶ Si ceteris cōsentientibus ordinationi episcoporum duo vel tres cōtradicant, obtineat sententia plurimorum.

Sane si cōmuni oīm cōsensu rationabiliter pbato fm̄ ecclesiasticam regulam duo vel tres animositate[f] ducti per cōtentionem cōtradicant[g]: obtineat plurimoruz sententia sacerdotum.

Item ex cōcilio Martini pape.

¶ De eodem.

Non debet ordinari episcopus absq̄ consilio z presentia metropolitani episcopi. adesse autē oportet oēs qui sunt in prouincia sacerdotes: quos per suā epistolā debet metropolitanus conuocare. Et si quidē oēs concurrāt bene est. si autem hoc difficile fuerit, plures oportetʰ cōcurrere. qui autē non cōuenient, presentiamⁱ sui per epistolas suas faciant: z sic omnium facto consensu, ordinationem episcopi fieri oportet. Si autem aliter ptercp̄ a nobis terminatum est, fuerit factum: talem ordinationem nihil valeSane. ¶ Casus. In Niceno concilio quesitum fuit si in ordinatione epi duo vel tres cōtradicant pluribus, quorum sententia obtineat? Respondet q̄ plurimorum sententia obtinebit.

f ¶ Animositate. Per hoc patet eos malo ? zelo duci: quia cuncta mala ministrat impes. de pen. dist. iij. inter hec hircū. a ? a secus. idem si non animositate. xxxi. dist. nicena.

g ¶ Cōtradicāt. Sed quid si archiepūs solus cōtradicat, nec vult consecrare, et omnes alij volūt: vel ipse vult et ipsi nolunt? Dico archiepiscopuz preferendum: nisi ille malo zelo moueretur: vel nisi ipsi causam dissensus assignarent: et ordinabit ipsuz cū epis vicine prouincie fm̄ Hugo. Tu dic q̄si archiepiscopus causam nō assignet sue contradictionis, pro consentiente habetur: arg. ff. solu. matri. dotem. extra. ō his que fiunt a maio. par. ca. cum in cunctis. ff. de lega. j. filiusfamilias. ℌ. diuus. extra de iur. patr. pastoralis. et vnus omnibus resisteret, si causam assignauerit. xxxj. dist. nicena. immo si non audiretur, deponeretur z ordinator et ordinatus. lxxxj. dist. tantis. et in autent. de san. episco. ℌ. ij. col. la. ir. Uel dic q̄ peteretur cōsecratio a superiore: ? vt dixi. lxiij. distin. capi. vlti.

? Alias ℌ. ℌbū sumit i bona significatiōe: vt lxxxvij. dist. ℌ. quis.

Metropolitanꝰ z sui suffraganei si dissentiant in cōsecratiōe epi ds̄ pro-ferret.

? Hec fuit sententia Hug. q̄ intelligit hoc eē verū vbi metropolitanꝰ nō vult cōsecrare z omnes alij volūt. arc.

h ¶ Oportet cōcurrere. duos ad minꝰ. lxvj. dist. porro ? phitari di. ds̄ p

i ¶ Presentiam. Exhibet ergo quis per suas literas presentiam suam, et exoneratur procurator a suo.

† de hoc articulo. est quem penitet. in fi. instituta. de auctoritate. ff. de procu. si procuratorem. Arg. contra de peni. distin. f. ‡ de hoc vide qd no. ij. q. vj. monachi. in additione de canone. Archi. ‡ Cōc. text. l. l. et suum heredē. ff. et l. seq. ff. de pac. et. l. qd maior. ff. ad muni. ‡ Sub. d et def- nitū est primas forte non vult consentire, dicit p. cū suplere esse primatē vel pri- archas agendum. argu. viij. q. iij. artaldus. Uel forte extunc archiepūs poterit consecrare. In confirmatione autem faciendā non dico primatem cōsulendū: q: non invenio exigi presſum: nec primas consulat papā super cōsecratione sui suffraganei. vt arg. lxiij. dist. cum longe. alias nulla

¶ Si autē. ¶ hec est secūda pars di stin. scōm Joā. de fan. et dicit hic p. qđ qđ p generaliter non seruat qđ hic dr.

a ¶ Episcopus. ¶ propūs literis. si etiam omnes eradicerent, et vnus cōsentiret nō potest ille vnus reuocare sensum suum. ff. quoū lega. l. j. §. si alter. cōtrariuz no. §. lxiij. distin. quanto.

¶ Si vo. ¶ Dic est secundus articulus huius distinct. vbi dicitur q si pūincia primatē habeat, archiepiscopus sine eius conscientia epm conse crare non debet.

b ¶ Cōtemptis. Id est omissis. ff. de mino. si iuder. vj. qō. iij. q resistit. nam neminē debemus cōtemnere.

c ¶ Plurimoruz. Regulare est q p iudicet consensus maioris partis: vt hic dicitur: ‡ nisi in casu: vt ex de re scrip. pastoralis. et in causa patronorum: vt ex de iure patro. quoniam. et cuz examinat causa criminalis episcopi: vt. vj. qō. iij. cap. j. et. ij. et in re cōmuni: vt. ff. cōmuni diui. sabinus. et in iudicibus delegatis a principe: ‡ vt. C. de appel. in of ferendis. et in causa liberali: vt. C. de commu. ser. ma. l. j. §. ij. et dum quis plus iuris habet in re: vt. C. de donat. §. ītē sancimus. §. ne autem. Item dum quis facit hoc quod religio requirit, vel natura rei: vt institu. de rerum diui. §. religiosum.

d ¶ Episcopū. Ex quo ergo primatem habet archiepiscopus semper consulat eum super cōsecratione epi. z si ītū est primas forte non vult consentire, dicit p. cū suplere esse agendum. argu. viij. q. iij. artaldus. Uel forte extunc archiepūs poterit consecrare. In confirmatione autem faciendā non dico primatem cōsulendū: q: non invenio exigi presſum: nec primas consulat papā super cōsecratione sui suffraganei. vt arg. lxiij. dist. cum longe. alias nulla re decernimus.

Si autem ſm canones ordinatio episcopi fuerit facta, et aliquis cum sua malitia in aliquo contradixerit: plurimoruz consensus obtineat.

Item ex cōcil. Antiocheno.

¶ Decedem.

Episcopus non est ordinandus sine consilio z psentia metropolitani episcopi: cui meli⁹ erit si ex oi pūicia congregent epi. qō si fieri non pōt: hi qui adesse nō possunt, propūs literis[a] cōsensum suū designēt: et tunc demum post plurimoz epoz siue p psentiā siue p lras consensum, sīia cōsona ordineť. qō si aliter q̄ statutum est, fiat: nihil valere hmōi ordinationem sciat.

¶ Si vo etiā ſm definitas regulas ordinatio celebreť, contradicāt aūt aliqui, ppter propias et domesticas simultates: his cōtemptis[b] sīia de eo obtineat plurimoruz[c]. Si autē prouinciam primatem habere cōstiterit: nec etiam metropolitano absq; cōsciētia eius episcopum[b] consecrare licebit.

Unde Leo papa Anastasio episcopo.

¶ Absq; primatis consensu metropolitanus episcopū nō ordinet.

Epsona aūt cōsecrandi episcopi, et de cleri plebisq; sensu metropolitan epūs ad fraternitatem[e] tuā referat: quodq; in prouincia benе placuit, scire te faciat: vt ordinationem † rite celebrandā tua quoq; confirmet[f] auctoritas: que rectis dispositionib⁹ nihil more[g] aut difficultatis debebit afferre: ne gregib⁹ dominī diu desit cura pastoris.

Item ex concilio Carthaginensi. xiij.

¶ Decedem.

Placet oib⁹ vt incōsulto primate cuiuslibet pūincie tam facile nemo presumat z cū multis in quocunq; loco sine eius (vt dictū est) precepto episcopum ordinare.

¶ Si autē necessitas[i] fuerit, tres episcopi in quocūq; loco sint, cum primatis precepto ordinare debent episcopum.

Item ex concilio Niceno.

¶ Unicuiq; ecclesie propūs honor obseruetur.

Mos antiquus[k] pduret in egypto vel lybia et pentapoli[l], vt alexādrin⁹ epūs omnium habeat potestatem: quoniam quidem z romano epo parilis[m] est mos.

e ¶ Fraternitatez tuā. o anastasi patriarcha.

f ¶ Confirmet. j. xvj. qō. vj. null⁹ omm.o.

g ¶ More. sic. j. qōe. j. sicut. z ex de sentē. z re iud. iurgantium. immo et vbi pena est imponenda, nulla mora debet interuenire. de penitē. distinc. j. adam. Arg. cōtra vj. q. iij. cum apud. negocia ergo cum celeritate expedīda sunt.

‡ Placet. ¶ Casius. Hoc ca. duas habet ptes. In ꝑma dicitur q archiepiscopus in cōsulto primate non debet epm consecrare. In secunda dr q si archiepūs abesset ex ꝓcepto primatis tres episcopi possunt epm ordinare. Secunda para cipit ibi: Si autem.

h ¶ In quocūq;. Dum tamē honesto. nam dicit ler q cum dicit, quidā sunt alijs preferendi: intelligendum est si sint honesti. ff. de mune. z hoñ. vt gradatim. ff. de recep. arb. si cum dies. §. si arbiter.

i ¶ Si autē necessitas fuerit. Id est si archiepiscopus non est in prouincia.

Mos antiquus. ¶ Casius. Scōm antiquā consuetudinē honor ꝓpius reseruet p suas pūncias Alexandrino patriarche, qui sitis est Romano. Idem dr de Antiocheno z alijs patriarchis. In seq. ca. dicit q honor propius deferatur hierosolymitano patriarche, ita q non fiat ꝓiudicium metropolitano.

k ¶ Mos antiquus. Argu. pro consuetudine seruanda: vt. ix. q. iij. conquestus.

l ¶ Et pentapoli. regio est.

m ¶ Parilis. i. similis in quibusdam: q: vterq; deposit.

epos. Uel dic † romano. i. constantinopolitano. sic ponit xxiij. q. ij. sane proferrtur. hec enim subest pape sicut alie ix. q. iij. cuncta. et. xxiij. q. j. quotiens.

¶ Ecclesie j. dist. xcix. ecce.

Quoniam. ¶ Ut helie. helia vocata est ciuitas hierosolyma ab helio que fuit, qui situm ciuitatis mutauit: cum primo dicta fuit salem: postea iebus: postea salomonia a salomone: nunc dicta est hierosolyma, a hie ron quod est sacra et salomon, quasi sacra ciuitas salomonis.

c ¶ Manente. Ut non minuatur ab eo. electio eius episcoporum ad solum metropolitanum est referenda: sed consecratio non debet fieri sine notitia primatis.

¶ Qui vero ¶ Casus. hic est tertius articulus, vbi dicitur q̄ episcopus cōsecratus de metropolitani licētia, absentis tamen: dum de eius se conspectui q̄ hoc presentet infra tres mēses.

¶ Cui non obtemperā. ¶ Casus. Si epis. q. nō sequitur in sede metropolitana nō fuerit ordinatus, infra tres mēses a summa tempore ordinatio nis conspectui metropolitani se re- presentet, vt ab illo doceatur quid debeat obseruare. q̄ si negligat episcopus, in synodo corrigatur. Si vero ire nō potest, hoc suis literis studeat indicare.

d ¶ Non fuerit. vbi cū vult metropolitan⁹, ibi ordinandus est episcopus: vt. ij. distin. qui in aliquo.

e ¶ Impletis. sic ergo epūs cōsecratus preter conscientiam nō nam † metropolitani, eius conspectui debet presentari infra tres menses: vt. ē. dist. lxij. cum longe. sed ordinatio eius est nā papa debent se presentare conspectui eius singulis annis. xxij. distin. iuxta sanctorum.

f ¶ Duobus. ē. dist. lxij. cum longe. contra. sed potius sufficit: consonat: q̄ ibi † hic infra tertium mensem hoc facit.

g ¶ Et si forte infirmitate. simile. ē. distin. xviij. episcopo h pus ad synodum. v. q. iij. cap. j. vbi de hoc tractauit. et. ff. mandat de lega. j. si grege. ē. fi. idem est in aliis impedimentis. et Ja. de hoc ponitur gratia exempli.

h. Ar- ¶ bis authoritatibus. ¶ Casus. Supra dictum est q̄ cui, tñ episcopi a comprouincialibus episcopis debēt ordinari: pera. sed nunc querit quid fieri debeat si tñ vn⁹ epūs in prouincia remanserit ceteris defunctis. De hoc j. dicetur.

Item ex eodem.

¶ De eodem.

Quoniam mos antiquus obtinuit et vetusta traditio vt helie[b] (id est hierosolymorum) epō honor deferatur: habeat consequenter honorē manente[c] tamē metropolitane ciuitatis honore propio.

Q. uero a cōprouincialibus suis cum metropolitani licentia fuerit ordinat⁹, intra cōstituta tempora ei⁹ se representet cōspectibus. Unde in Teraco. conci. legitur.

¶ De eodem.

Si qs in metropolitana ciuitate epūs non fuerit[d] ordinatus: postea q̄ susceptra benedictione p̄ metropolitani literas honorē fuerit adeptus epi, id optimum esse decernimus vt postmodum statuto tē pore (id est impletis[e] duobus[f] mēsibus) se metropolitani sui presentet aspectibus: vt ab illo monit⁹ ecclesiasticis instructus, plenius quid obseruare debeat recognoscat. ¶ Si forte vnus tñ in prouincia remanserit epūs, ad consecrationem episcopi de vicina prouincia conuocentur.

Si forte[h] in prouincia vnū tantum cōtigerit remanere episcopū, superstes[i] episcopus conuocet[k] epos vicine prouincie: et cum eis ordinet cōprouinciales sibi episcopos. ¶ Quod si facere neglexerit[l], ij. Unde dico q̄ si omnes peccent preter vnum, q̄ ille solus potest eligere, per iura superius posita.

i ¶ Superstes. Et ita ius vniuersitatis deuolvitur ad vnum. instit. de leg. ē. si grex. ff. q̄ cuiusq̄ vniuer. sicut. ē. in decurionib⁹. ē. ē. Sz q̄s dabit ipsis epis expensas? Ecclesia que vacat: argu. iij. q. iij. venturis. et. x. q. iij. cauendum. et. xij. q. q. charitatē. si est tenuis, comedent de suo: vt extra de vita et hone. cleri. cum ab omni.

k ¶ Cōuocet. Sed nunquid tenent illi cōuenire ad cōuocationē illius? Tenent quidem, et nisi venirent, peccarent: ar. xj. q. j. sicut em. arg. dist. xc. precipimus. et debent tunc cogi ab ipsorum prelato vel papa. h. dicit q̄ ab isto cōpelli possunt authoritate huius canonis, nam quandoq̄ par in parem † habet imperium: vt. ij. q. vj. placuit ij. et. vj. q. iiij. capi. ij.

k ¶ Conuocet. Arg. q̄ vacāte eccl'ia clerici possunt vocare epos conuocare: vt. vij. q. j. pontifices.

l ¶ Neglexerit. Argu. q̄ si subditi negligunt facere que debent, ea debeant suppleri a maiori, vel per se;

iij. ps.

Jus eligēdi nō potest ī vno remanere.

† Certe i hoc casu iste epūs nō est par: imo est suptor q̄ ad vocationē authoritate ius canonis Archi

vel per alium: ꝛ econuerso: argu. ix. q. iij. cū simus. argu. lxxxix. dist. volumus, viij. q. iij. arcaldus.

a ¶ populi. large sumitur hic populꝰ: qꝛ causa cōmunis est. et ita non est contra. ix. q. iij. cum simus.

b ¶ Tacuerit. Dic tacens pro contumace habet. Alibi pro fugiēte: vt. xl. iij. distin. sit rector. Alibi p cōtradicēte: vt. ff. de pcurato, filiusfamilias. ℌ. inuitus. lxxxvj. dist. tanta. Alibi p consentiēte. liij. distinct. si seruus. ff. de interrogat. actio. de etate. ℌ. qui tacuit. Alibi p neutro. ff. de regu. iur. qui tacet.

Presumitur multis tacentem.

Archiepiscopus autem.

¶ Hec dist. diuiditur i duas partes. Secūda ibi: de episcopis, Jo. de fan.

¶ Cassus. Supra in duabꝰ prioribus dist. dictum est de ordinationibus episcoporū: nunc vero dicit Gratia. de ordinatione archiepiscopoꝝ in hac. lxvj dist. in qua dicitur qꝫ debet ab omnibꝰ episcopis puincie ordinari. et repetit de ordinatione episcoporum.

c ¶ Archiepiscopus. Hic depingit lxvj. di. in qua ostēdit magister duos: scz qui debeant interesse in consecratione metropolitani, qꝫ oēs suffraganei: ꝛ qꝫ nullus debeat consecrari in episcopū a paucioribꝰ q̄ a tribus. Dicit ergo hūg. hoc referre inter consecrationem epi ꝛ archiepi, qꝫ in cōsecratione archiepi oēs episcopi intererūt nisi esset vrgentissima necessitas: in consecratione episcopi etiā si non sit grauis dum tamen aliqua sit necessitas, sufficit per literas consentire. lj. dist. ca. ff.

Consecratio epi ꝛ archiepi differūt

Archiepiscopꝰ ab omnibus. ¶ Cassus. Anitius papa statuit vt archiepiscopus ordinet ab omnibꝰ epīs suę puincie: nec debet hoc mutari: qꝫ qui omnibus epīs debet preesse, debet ab omnibꝰ approbari ꝛ cōstitui: quod si aliter factum fuerit, irritum erit.

d ¶ Archiepūs. Arg. qꝫ si eligit abbas alicuius monasterij qui preest aliis monasteriis, oēs abbates illoꝝ monasteriorū debent consentire, ꝛ electioni interesse.

Electioni abbatis quis cōsentire dz.

e ¶ Ab omnibꝰ. Arg. quod oēs tangit, ab omnibꝰ debet approbari: vt. viij. q. j. licet. C. de authō. prestan. l. vlt. et. liij. distin. ca. j.

f ¶ Irrita. quo ad officij executionem.

g ¶ q̄ a tribus. Sed quare tres epi debent interesse? quia in tribus est fidei fundamentum: quam puris et simplicibus verbis confiteri tenentur. xxiij. dist. nec qui populi[a] conueniant epōs pouincie vicine: et illi prius commoneant epm qui in eadē pouincia cōmoratur: ꝛ ostendāt quomodo populi petāt sibi rectorē: ꝛ doceāt iustū essevt veniat ipse, ꝛ cū eis ordinet epm. ꝛ si literis conuentꝰ tacuerit[b] ꝛ dissimulauerit, nihilq̄ rescripserit: tūc satisfaciendū est populis vt cōuenīāt ex vicina pouincia, ꝛ epm ordinent.

¶ Distinctio.lxvj.

Archiepūs[c] autem ab oibꝰ sue pouincie epīs debet ordinari.

Unde Anitꝰ papa ait.

¶ Ab oibꝰ suffraganeis suis archiepiscopus ordinetur.

Archiepiscopꝰ[d] ab oibꝰ[e] sue pouincie epīs ordinetur. Hoc autem qđ de archiepi ordinatione preceptum est: vt oēs suffraganei eū ordinent: nullatenus liceat immutari: quia ille qui preest, ab oibus epīs quibꝰ preest, dz constitui. Sinautē aliter presumptum fuerit, viribus carere nō dubium est: quia irrita[f] erit secus acta ordinatio archiepiscopi.

De episcopis non ordinandis a paucioribus q̄ a tribus[g] epīs Anacletus papa scribit dicens.

Quro et hierosolymitanus pūs[h] archiepūs beatus Jacobꝰ, qui iustꝰ dicebat, ꝛ fm carnē frater dñi nūcupatus[i] est: a Petro, Jacobo, et Joāne apostolis est ordinatꝰ[k]: successoribus suis formam dantibꝰ, videlicet vt minus q̄ a tribus episcopis reliquisq̄ oibus assensum prebentibus nullatenus epōs ordinet: et communi voto ordinatio celebretur.

¶ Distinctio.lxvij.

Resbyteri[l] vero et corepiscopi ab vno episcopo ordinari possunt.

Unde Anacletꝰ.

¶ Sacerdotes ab vno episcopo possunt ordinari.

Quro. ¶ Cas. Quesitum fuit ab Anacleto vtrū epūs posset ordinari a paucioribus q̄ a tribꝰ epīs. Et respon. qꝫ non, et hoc exemplo Jacobi hierosolymitani archiepi. qui fuit ordinatus a tribus: scilicet a Petro, Jacobo, ꝛ Joāne. Et in hoc decreuit formā suis successoribus, vt ad minus a tribus epīs ceteris consentientibus consecretur episcopus.

h ¶ Archiepiscopus. ℟. lxvj. distinct. cleros. contra. sed Mathias fuit primus ordinatus in clericūsine primus in archiepūm.

i ¶ Quincapat. Jacobꝰ quia filius fuit sponsi matris dñi: vel qꝫ fuit ei similis ꝙ̄ps. prout̄ius in persona Jacobi: vel quia mater sua fuit filia fratris Joachim: vel Joseph, q̄ putabatur cuius pater dñi. ✝ lxvj. dist. q. ij. comunt. ✝ Jacobꝰ.

k ¶ Ordinatus. ꝛ. ad certi loci administrationē cleri: ✝ certus: vel ordinatꝰ simpliciter. Sz nō. quod ne omnes apostoli ordinarent episcopi. Ut putaretur qꝫ sicqꝫ Petro primo fuit data hoc ꝛ tus pontificatus: ꝛ deinde omnes alij fuerūt ordinati pari potestate pue ꝛ ꝙ̄ps dixit: vt. xxj. dist. in Moyses. ✝ Ité epīsc̄ fere cesserunt in locum aaron.

l ¶ Presbyteri. Hic depingitur. lxvij. dist. Ostenso qꝫ epūs non potest ordinari nisi a pluribus, ostendit hic qꝫ reliqui sacerdotes et clerici ordinari possunt ꝛc.

apostolorꝫ: vt. lxviij. dist. quorꝫ. ergo apostoli fuerūt epi. ✝ Ité legitur de Juda qꝫ episcopatū eiꝰ accepit alter. Ad hoc dicunt quidā qꝫ omnes apostoli erant simplices sacerdotes, ꝛ tamen consecrare poterant. nā Moyses simpler sacerdos erat: ✝ ꝛ tamē cōsecrauit aaron: vt. xxj. dist. ca. ℌ. nec tunc differentia erat inter epm ꝛ sacerdotem: vt refert xcv. dist. olim. Uel dic qꝫ tantum visibili vnctione hi tres legitur consecrauerunt eū: sed primo erat inuisibiliter vnctus a qꝫ mor dño. Uel dic qꝫ non ordinauerunt eum: sed tantū formā cōsecrandi aliis ostenderūt. Uel dic qꝫ non in episcopum ꝛ sed in archiepm eū ordinauerunt. Uel dic ordinauerūt. i. certos, intronizauerunt eū ad administrationem certi loci. pus nisi enim erat episcopus sine titulo.

ab vno solo epō. In ordinatione tamen sacerdotū et diaconorum alij sacerdotes ⁊ ciues assensum debent prestare. In reliquorum ordinatione sufficiat testimoniū triū.

¶ Reliqui. ¶ Cassio. Reliqui sacerdotes ⁊ diaconi a p̄prio epō sunt ordinandi. ita q̄ ciues et alij sacerdotes consentiant ita q̄ ordinatio a ceteris nantibus fiat. In ordinatiōe vero ceterorum sufficiunt tres testes, et epi scopi approbatio.

a ¶ Ut ciues. qui bus debet p̄eesse.

b ¶ Sacerdotes. Quibus debet associari, vel de quorum collegio est. Vel de clericis mabois ecclesie dicit, sine quorū consensu epō clericos ordinare non debet: vt dis. xviij. distic. episcopus.

c ¶ Ceiunantes. Tam ordinantes q̄ ordinati: vt ff. de consecra. dist. v. vt epi. distī. lxxv. q̄ 8 patribus. ⁊

d ¶ Diaconi. Nā ecclesie scipue cōmutantur presbyteris et diaconib⁹. vij. q. ij. diaconi.

e ¶ Triū. ff. q. i. placuit vt de ordinatione. ff. multorum. contra. Sed illa multa possunt dici tres. insti. de iure pso. ff. vlt. ff. dist. xviij. epa. ptra. ff. dist. xviij. lector. contra. Sed hoc de nouitiis intellige: illud de ignotis. Vel hic cū occulte ordinat, cū publice ⁊c.

Episcopus. ⁊c. ¶ Hec est scda pars distinctionis. et habet hoc. xv. q. vij. c. f. Jo. de fan.

f ¶ Sol⁹. i. sine alijs episcopis pōt ordinare aliquos: sed sine alijs episcopis nō potest deponere: vt. xv. q. vij. felix. nō autē excludunt clerici: q̄ nec sine illis pōt beneficia cōferre, nisi hoc habeat ex consuetudine: vt extra de his que fi. a ma. par. ca. ea nostra.

g ¶ Auferre. ff. xxj. q. iij. epōs. ⁊. xv. q. vij. ca. viti.

Queritur. ¶ Hec dist. diuiditur in quatuor partes. In quarum prima queritur si aliquis fuerit ordinatus ab eo de quo dubitatur an esset episcopus, vtrū debeat iterū ordinari. ⁊ primo probatur q̄ non, sū persimiliter. Scda ibi inter epos. Tertia ibi: hi vero. Quarta ibi quod autem. Joan. de fan.

¶ Cassio. Supra ostendit hā. de ordinatione eorum quos constat esse episcopos: in hac vero. lxviij. dist. queritur an illi sint reconsecrandi qui ordinant ab illis quos non constat esse episcopos. Et primo probat q̄ non sunt reconsecrandi qui ordinantur ab illis quos constat non esse episcopos. Postea probat contra. Tandem dat solutionem infrain. ff. quod ergo.

h ¶ Queritur. Hic depingitur. lxviij. distinct. in qua magister ostendit quid iuris sit de clericis qui ordinantur ab eis quos non constat esse episcopos: ⁊ que differentia sit inter episcopos ⁊ corepiscopos, ⁊ quare corepi recesserunt ab aula ppi. quarto ostendit qui successerunt in loco apostolorum.

Scrut. ¶ Cassie. Joan. archi. Rauēne de duobus quesiuit. Duo vtrū fecerat sacerdotes semel ordinati essent iterum consecrandi. Et respōdet q̄ nō: sicut non sunt rebaptizādi. Secundo vtrū illi qui cū in hac leui culpa sunt ordinati presbyteri, debeāt deponi. Et respondet q̄ non: sed eis debet penitentia imponi.

i ¶ Sicut. hoc. c, nō facit ad propositum Stariani, q̄ hoc ca. loquitur de illis qui sunt ordinati a talib⁹ quos constat esse epos: et illud cōtra quod sequitur, similiter male inducitur: q̄ nullo modo est cōtrariū: ⁊ ita superficialis est argumētatio in magistri.

k ¶ Cōsecratus. j. q. j. si quis confugerit. contra. et j. q. vij. baibertū. eōtra. ibi dicit q̄ ordinatus male vel baptizat⁹, iterum ordinatur. Sed illud verum est cum extra formam eccle sie est ordinatus vel baptizatus: alias secus. de conse. di stin. iij. ostenditur. ff. fi. ⁊ c. quomodo.

l ¶ Cū leui culpa. Dicunt quidā, veniali: gr. xxv. dist. ¶ crimīis. Alij leui ⁊ mortali preeunte, nō tamē permanente: nā peccauit, sed penituit. sed q̄ post talē culpā se permisit p̄moueri, nā culpam contrarit, cum qua p̄ motus est: de qua hic loquitur. Tu dic q̄ p̄motus potest cum culpa existente ⁊ manente mortali, dum tamen leui. De huiusmodi culpis colligе exempla. v. q. iij. in loco. xxj. q. iij. c. vlt. xxij. dist. c. viri. de conse. dist. ij. relatū. Sed hic no. q̄ oēs concordantie iste de p̄motis loquuntur. sed si enorme peccatum tacuisset, secus esset: vt l. di. ex penitentibus. Jo. nisi esset occultum peccatum: vt ff. de temp. ordi. quesitum. nisi in homicidio: vt ibi. Ro.

Presbyteri. ¶ Cassio. Quidā cum putarent epi quosdā p̄bros ordinauerūt: sed postea dubitabatur vtrum fuerūt epi in veritate, aut non. vnde fuit quesitum a Greg. vtrū illi sint iterū a propio epō ordinandi et consecrandi. Et respondetur q̄ sic, ex quo scilicet dubitabatur: si tamen sint bone vite, et eruditi in ministerio christi, et in lege diuina.

m ¶ Qui ordinant. vera litera est ordinant. ad hoc facit ij. q. iij. omnes quos.

n ¶ Et cōsecrent. Hic in dubio potius p̄sumit non ordinatus ff ordinat⁹. similiter in dubio p̄sumit potius nō baptizat⁹ q̄ baptizatus: vt de conse. dist. iij. parvulos. monio.

Biliqui sacerdotes a p̄prio ordinētur epō: ita vt ciues[a] ⁊ alij sacerdotes[b] assensum prebeant: ⁊ ieiunātes[c] ordinationem celebrent. similiter et diacon[d] ordinentur. Ceterorum autem graduum distributioni, trium[e] veracium testimoniū cum epi approbatione sufficere potest.

Item in Hispalēsi cōc. legitur.

¶ De eodem.

Episcopus sacerdotib⁹ ac ministris solus[f] honorem dare potest: sol⁹ auferre[g] non potest.

¶ Distinctio. lxviij.

Queritur[h] de illis q̄ ordinantur ab his q̄s nō ꝓstat fuisse episcopos: an sint iteruz cōsecrādi, an nō. Quod vo ꝓsecrandi non sint, ꝓbat[i] authoritate Grego.

Quia magr. ff. di. p. xi. i pn.

Sicut. hoc. c, nō facit ad propositum Stariani, q̄ hoc ca. loquitur de illis qui sunt ordinati a talib⁹ quos constat esse epos: et illud cōtra quod sequitur, similiter male inducitur: q̄ nullo modo est cōtrariū: ⁊ ita superficialis est argumētatio in magistri.

Cōsecratus. j. q. j. si quis confugerit. contra. et j. q. vij. baibertū. eōtra. ibi dicit q̄ ordinatus male vel baptizat⁹, iterum ordinatur. Sed illud verum est cum extra formam eccle sie est ordinatus vel baptizatus: alias secus. de conse. di stin. iij. ostenditur. ff. fi. ⁊ c. quomodo.

Hec fuit sententia Hug. et Lau. et hic videas q̄ nō not. xv. q. vi ti. in fi. et q̄ q̄dā mortalia sint grauiora, q̄dam leuiora habet. de pec. di. iij. de penitentibus. Archi. Sacramentā nō ꝓsumūt, ex cepto matrimonio.

t in dubio potius presumitur ecclesia non consecrata q̃ consecrata: vt de consec. dist. j. solennitates. Sed cū ita p̃sumitur in his sacramentis: quare in sacramento matrimonij potius presumitur pro ipso, q̃ contra ipsum? vt xxxij. q. j. si quis acceperit? Rñ. sine omni periculo est si sacramenta illa iterentur. Sed periculum esset si iudicaretur nō esse matrimonium, vbi est.

Itē quare non creditur hic verbo illius qui se dicit ordinatum: sicut creditur ei qui se dicit baptizatum: vt de consec. dist. iiij. placuit. et ca. de infantibus? Rñ. quia sola fides confert alicui sacramentū baptismi: vt extra de presby. non bap. c. ij. sed sola fides nō dat ordinē, ad hoc facit. j. q. j. ca. spiritus sanctus ¶ §. ecce quandoq;. Itē licet in vino presumatur aliquis poni tius non baptizatus, tamen in mortō. i gl. tuo presumit ¶ positius baptizat?: vt de cōse. dist. iiij. si eos. supple vt suffragia ecclie ei proficiant. xiij. q. ij. nō estimemus, et ca. anime.

Quod ergo ꝓsecratus, in eodē ordine iterū cōsecrari phibetur, de eo intelligendū est q̃ cōsecratus est ab illo quē certū erat consecrādi ius habere. Qui autē ab illo consecratur quē non constat ius consecrādi habuisse, iterū cōsecrandus est: qz si ille consecrādi ius non habuerit, iste ex olei effusione nil consecrationis accepit. t qz in ipso ordine cōsecratus non erat: nunc quasi primū ad consecrationē veniens, ab ēpo sacerdotalē benedictionē t consecrationē cōsequit. Si autem ius cōsecrādi habuerit, in prima vnctione cōsecut? est cōsecrationē, in sēda vero nō reiteratr consecratio, sed sola vnctio: sicut de quo dubiū est an sit baptizatus vel non, debet baptizari. Q̃ si prius baptizatus erat, nihil accipit in secunda vnctione: nec pertinet hoc ad reiterationem baptismi, sed ad cautelam salutis. Hoc etiam de ecclesijs cōsecrandis similiter obseruandum est.

Vnde in Niceno cōci. legit.

Non debet iterū cōsecrari ecclesia semel consecrata.

Ecclesijb semel cōsecratis deo, non iterū debet cōsecratio adhiberi: nisi aut ab igne exuste, aut sanguinis effusione, aut cuiuscunq; semine c fuerint pollute: qz sicut infans a quocunq; sacerdote in nōie patris t filij t spūssancti semel baptizatus, nō debet iterum baptizari: ita nec locus deo dedicatus est iterū consecrandus, nisi, ppter eas causas quas superius nominauim? : si tamen fidē sancte trinitatz tenuerunt qui eas consecrauerunt.

Inter cpos autē t corepiscopos hec est differentia, q̃ episcopi non nisi in ciuitatibus: corepiscopi et in vicis ordinari possunt. epi formatas f tribuunt literas: corepiscopi non nisi commendatitias g et pacificas dare valent. episcopi ius consecrandi habent: corepiscopi tantum minores ordines.

Ecclesijs.

¶ Calv. Que fuit est in Niceno concilio vtrum ecclesie semel consecrate sint iterū reconsecrande. Respondetur q̃ non, si in forma ecclesie sint consecrate: nisi aliquius semine vt sanguinis effusione sint pollute vel combuste. Nam si cui semel baptizatus non debet iterum baptizari: sic locus in forma ecclesie consecratus non debet iterum consecrari, nisi ꝓpter supradictas causas.

b ¶ Ecclesijs. q̃ duris sit de hac materia, notandi de cōse. di. j. ecclesijs.

c ¶ Semine. for. ij. pō. mentario. nam dicit §. q̃ etiam in ecclesia vir vxori tenetur debitū reddere: sed male. ar. ff. de solu. quod dicimus.

d ¶ Propter eas. Adde alium casu de cōse. dist. j. §. motum.

¶ Inter episcopos. ¶ Hec est secunda pars distinctionis, in qua ponit differentiam inter episcopos et corepiscopos. Joan. de fan.

¶ Calus. In hoc §. assignat Gratianus differentiam triplicem inter ēpos et corēpos: quia epi ponuntur tantum in ciuitatibus, corepi in vicis. epi formatas tribuunt t nō literas: corepi commendatitias siue pacificas tantum, arg. Item episcopi conferunt sacros ordines: corepiscopi tantum minores.

e ¶ Inter epos. Ponit tres differentias inter episcopos et corepos. Isti autem corepi aliquid habebant supra pbros: sed non bene determinat quid.

f ¶ Formatas. Formate siue dimissoue dicuntur lite vel littere quibus ep̃s eximit a iurisdictione sui ep̃i q̃ olim cū sole. c'vt clericorum magna fiebant: vt. lxxiij. di. ca. j. Commendatitie i pacifice siue pacifice dicunt q̃ dant clericis viatori, q̃bus cōmēdat nomine, vt pacifice possit exercē officiū suū. Et licet gratianus dicat q̃ corepi dare tales poterant, illud nō credo: ¶ §. fo. pēfuit epos: vt de cōse. dist. v. non oportet. lxxj. di. extraneo. matas Qz archidiaconus eas dare non possit, habes extra de ẽ effi, archidia. significasti.

g ¶ Cōmendatitias, arg. contra. lxxj. distin. extraneo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Leuiticā. nec subdiaconalē: nisi tantū lectoratum: vt.j.pri.di.ca.j.in fine. Sed S. fuit deceptus ex ca. seq. vbi non dicit nisi de duobus ordinib⁹ tantū. Jo. de fan.

Quanuis. ¶ Casus. Hic.x.enumerantur que pertinent ad officiū episcoporū, que corepi sibi vsurpare non debēt: licet multa sint communia corepōrum et presbyterorū cū episcopis.

b ¶ Pluria. quo ad mīores ordines conferendos, quo ad predicationē, quoad cōfectionē: ita tamen, q̄ non possit conferre nisi lectoratū, ⁊ inferiores, ostiariatū, et psalmistatum.

c ¶ Erigere. In ecclesia cōsecrata. nam ante consecrationē licet presbyteris cōstituere altaria: sed post nō, nisi de cōsensu episcopi: quod si fecerit, deponatur: argu.j.de conse.di.j. nullus presbyter. hec expositio est illius verbi, cōstitutio altaris.

d ¶ Fidelib⁹ baptizatis. Hugo intelligit literam sic baptizatis scilz extra ecclesiam, ⁊ redeūtibus ad eam: vt de consecra. distinct.iiij. ab antiqua. quod postea sequitur, de hereticis ītelligit in ecclesia baptizatis. Vel dic q̄ idem repetitur in sequen. litera. Alij intelligunt de insolenniter baptizatis in necessitate a patre vel a matre.xxx.q.j. ad limina. quibus postea eps in confirmatione debet ea conferre que collata eis non fuerunt: vt hic.et.j.q.j.§.ecce. sequens vero litera intelligitur de baptizatis non in necessitate: et ita non repetit idem. ?

e ¶ Hereticis.j.de conse.dist.iiij.quanuis.

f ¶ Nec publice. Quod solus eps potest.l.dist.in capite. nisi in necessitate: vt.xxvj.q.vj.ca.vlt.⁊ ca.j.

g ¶ Di vero. ¶ Hec est tertia pars distin. in qua probat q̄ corepiscopi recesserunt ab aula.

h ¶ Casus. Dicit in hoc.§.q̄ corepi epōr officia vsurpabant: et ideo ordo eorum est hodie extirpatus.

i ¶ Unde damasus. Sed tamen hūc Nicolaus est secutus: et sic est cōtra distin.l.studeat. sed iā tēpore Nicolai aboleuerat constitutio Damasi: vel fuerūt prohibiti non quin essent, sed ne essent vt prius.

Corepiscopi. ¶ Casus. Quesitū fuit a damaso papa quare ordo corepiscoporum sit hodie prohibitus. Et respondet, propter duas rationes. Prima est: quia sibi improbe vsurpabant officia episcoporum. Secunda est quia tantum duos fuisse ordines legitur inter discipulos christi: scilicet duodecim apostolorū, et septuaginta duoꝝ discipulorū: et cum non possit ratio reddi vnde iste terti⁹ ordo processerit ideo merito extirpari debet. Et illud q̄d postea sequitur, est pars cap. vt dicit Hug. Alij tamen dicunt q̄ est.§.

h ¶ Unde. id est ex qua causa.

i ¶ Processerit. q̄ ad talem presumptionem.

k ¶ Ignoramus. Sed nonne per totum orbem fuerūt corepiscopi. ergo p̄sumendum est q̄ fuerunt ab apostolis vel conciliis instituti: vt.xij.disti. illa? Sed hic non negat illos ab apostolis institutos: sz causam institutionis ignorat. Et est hic argu. q̄ a quocunq̄ authore aliquid sit institutum et quantumcunq̄ diu obtētum: si nō subest causa, vel si onerosum est, extirpandum est. vt xij.distin. omnia.j. de consecra.distin. j.placuit.x.qōne.j. hanc. et.lxiij.di.§. verū.extra de censi.peruenit.

l ¶ Et quod ratione. institutiōis. vt extra de censi. peruenit.et.C.de codicillis.l.pe.ff.solu.ma.dotem.

Corepiscopi an fuerint ab apostolis instituti. iiij.ps.

Et est argu. pro ratione reddenda: ? Ad idē ex̄ d̄ p̄scrip. c.siqñ. vbi de hoc.et xxiij.q. iiij.de tyriis.

¶ Quod autē. ¶ Hec est quarta pars dist. in qua pbat q̄ filij ecclesie possunt fieri patres: scilz possunt fieri episcopi loco apostolorum. Joan. de fan.

m ¶ Nomen non habent. Argumentum. Si re priueris, nec nomē habere mereris.xxxij.questione.iiij.dicat. in fi.C.de fer.a nullo. Argu.lxxxvj.distinctiōe.fratrem. xvj.q.j.si cupis.

Quorum vices. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Urbano quorum locum episcopi hodie teneant in ecclesia, et quorum vice fungantur. Et respondet q̄ locum tenent apostolorum, et eorum vice funguntur. Et hoc probatur authoritate Augustini dicentis: pro patribus tuis nati sunt tibi filij ⁊c. que authoritas durat vsq̄ in finem. p̄.xliiij.

n ¶ Quorum vices.j.xij.q.j.videtes.s.di.xxj.in nouo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ecclia est mr, vror, et filia.

a ¶ Ecclesia. Ergo est ecclesia mater et filia. Item ecclesia quandoq; dicitur vror. vij. qõne. j. sicut. 7. xxj. q. ij. sicut. quandoq; mater. xij. qõne. ij. qui abstulerit. quandoq; dicitur filia: vt de consecra. distinct. j. ecclesia. nam catholicorum collectio que est ecclesia, per episcoporum ꝓdicationem generat: vt. xxxij. qõne. iij. recurrat. Item ecclesia etiã dicitur locus vbi deum timentes veniam postulant. in autent. vt lice. ma. et alie. §. quia vero. colla. viij.

b ¶ Patres. Quam protegunt et defendunt.

c ¶ Genuit. per baptismum. et ita ecclesie filius datur ei curator: qõ etiaz lex dicit. ff. de tutori. et cura. datis ab his. l. his q̃. dic vt nor. xij. qõ. j. ca. viti.

Epus patri et ecclesia filio cõparat.

d ¶ Illos. In hoc comparatur patri episcopus, 7 ecclesia filio: quia sicut filius non potest sine authoritate patris litigare: vt. C. de bonis que libe. l. viti. sic ecclesia sine authoritate prelati: vt extra de iudi. causam. et. xxj. quelti. j. monachi. Item sicut filius non cõuenitur, sed pater nomine filij: vt. C. de ho. ma. l. j. C. de anna. excepr. l. j. sic ipse prelatus est conuenendus, nõ ecclesia: nisi negocia ecclesie distincta sint a negocijs prelati: vt extra de rescrip. ca. edoceri.

e ¶ Per quos. Per eos pullulauit et creuit: cum nulla esset tunc tempora.

f ¶ Nata es. Id est augmentata.

¶ Onsura vero. ¶ Hec distinctio diuidit in tres partes. Secunda ibi: Lectoris. Tertia ibi: Simili modo. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur. lxix. distinctio, in qua ostendit. Gratianus q̃ non solum episcopi possunt cõferre minores ordines, sed etiam abbates in propijs monasterijs possunt conferre lectoratum: quibus abbatibus ab episcopo manus impositio facta est.

Tonsura qñq; tres minores ordines competendit, vrsum non licet. j. ca. ca. viti.

g ¶ Tonsura vero. In hac. lxix. distinctione tractat de collatione minorum ordinum vsq; ad lectoratum. Et nomine tonsure accipe hic tres minores ordines, psalmistatum, ostiariatum, et lectoratum. et hoc licet abbati tantum in suo monasterio: exorcistam tamen facere vel acolythum, vrsum non licet. j. ca. ca. viti.

dit inquiẽs. Pro patrib⁹ tuis nati sunt tibi filij. Patres missi sunt apli. pro apostolis filij nati sunt et cõstituti epi. hodie em̃ epi qui sunt per vniuersũ mundum: vnde nati sunt, ipsa ecclia[a] patres[b] illos appellat: ipsa illos genuit[c], 7 ipsa illos[d] constituit in sedibus patrum. Non ergo te putes desertam q̃ non vides Paulum, non vides Petrũ: q̃ non vides illos per quos[e] nata es[f], de ple tua creuit tibi paternitas: pro patribus tuis nati sunt tibi filij: cõstitues eos principes super omnem terram. Filios genuit ecclesia: constituit eos pro patribus suis principes sup omnem terram.

¶ Distinctio. lxix.

Onsura veros clerici de manu abbatis suscipi potest, si eidem abbati manus impositio ab eõ facta noscatur.

Unde in. vij. §. nodo legitur.

¶ Abbates quibus ab episcopis man⁹ imponitur, aliquos tonsurare possunt.

Quoniã videmus multos sine man⁹ ipositione a paruula etate tonsuram[h] clerici accipiẽtes, nondũq; ab eõ man⁹ impositiõe ꝑcepta, super ambonẽ irregulariter i collecta legentes: precipimus ammodo id minime fieri: idipsum quoq; obseruãdum est etiam inter monachos.

Lectores[i] aũt manus[k] impositione licẽtia est vnicuiq; abbati in proprio monasterio[l] solummodo faciendi: si dũtaxat abbati manus impositio[m] facta noscatur ab eõ scõm morem[n] preficiendoz abbatum, dum constet illum esse pbm.

Simili modo sm antiquam cõsuetudinem coepiscopum preceptione[o] oportet episcopi promouere lectores.

Item ex cõcilio Laodicensi.

¶ Non exorcizent qui ab episcopo promoti non sunt.

Non oportet exorcizare[p] eos qui necdum ab episcopis suis sunt promoti[q], neq; in ecclesijs, neq; in domibus[r].

¶ Distinctio. lxx.

Quoniam ¶ hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte prohiberur ne aliquis super pulpito in ecclesia vel monasterio legat epistolam vel lectionem, nisi primo fuerit ordinatus, 7 tonsuram habeat ad modum clerici. In secunda dicitur q̃ abbates q̃ facerdotes quib⁹ ab episcopo man⁹ imponitur, iuxta morem preficiẽdoz abbatum conferre possunt in suis monasterijs lectoratum. Idẽ licebat quondam corepiscopis. Et nota q̃ legere epistolã primet ad subdiaconũ: legere lectiones ad lectorem.

h ¶ Tonsuram. Id est coronã. naz ij. ꝓ aliam tonsurã poterit femina dare.

i ¶ Lectoris. vel etiam ostiarij: non autem ? exorciste ? vel acolythi facie: fuit idi ius habet: licet remittit arg. cõtra extra de or. ab episcopo qui renun. epi. ca. j. sed et si abbas ex ꝑuilegio habeat quod omnes minores conferat, bene potest. Sed nunquid hodie abbas potest conferre istos ordines? Credo q̃ sic: si tñ manus ei est impositia. et de eta. 7 ãli. ordi. cum cõtingat. Jo. Ego nõ credo q̃ possint cõferre tales ordines abbates: nisi lectoratũ: vt videt dicere hoc. c. et de-

k ¶ Man⁹ impositione. §. xxxij. dist. subdiacon⁹. §.

l ¶ Monasterio. Sed 7 monachos alteri⁹ monasterij põt ordinare si inuitatus fuit. ix. q. ij. lugdunensis.

m ¶ Impositio. q̃ nõ est nisi dñi dictio. vt. j. q. j. manus.

n ¶ Scõm morem. De quo habes. xij. qõ. ij. alienationes. nec hoc postulabit a superiore. nã sufficit semel a iure cõcedi. ff. de cõdi. insti. l. q̃ sub conditione. §. fi.

o ¶ Preceptione. generali. arg. xvj. q. j. cunctis. lxiij. distin. ordinationes. et. lxxv. dist. ordinationes.

Non opz. ¶ Casus. Nõ debẽt exorcizare in ecclesijs vel in domib⁹ priuator⁹ q̃ nõ sunt ab epis cõsecrati. Et nota q̃ vnum vel duo neq; superabundant.

p ¶ Exorcizare. i. legere exorcismos.

q ¶ Promoti. ad ordinem exorciste.

r ¶ In domibus. Id est in ecclesijs non sacratio. Superfluunt duo neq; Joannes.

Aepiscopis. ¶ Casus. Supra ostensum est q̄ clerici sunt a propio epō ordinandi. nunc Statuatus ostendit q̄ nullus epūs debet ordinare clericum alterius sine eius licentia: qō ostendit infra.lxxj.di. Et ostendit q̄ nullus debet ordinari sine titulo: ⁊ si ordinet, irrita erit talis ordinatio quo ad executionē: qō ostendit in hac.lxx. dist.in.c.j.⁊.ij. Joā. de san.

a ¶ Ab epīs. Hic depingitur.lxx. distin. Quia diceratq̄ presbyteros ⁊ reliq̄s clericos ab epīscopo debere ordinari: inde sumpta occasione ostendit q̄ nullus ordinandus est sine titulo .i.sine ecclesia vel ecclesiastico bñficio. Si fuerit ordinat⁹ dz deponi tā in inferiorem ordinantis q̄ ordinati: q̄ permisit sic ex promoueri.xvj.q. vij. decernimus. xxj.q.ij. ca.j. ⁊ quonā epi hanc penā nullam reputabant, hodie prosum est vt remaneant ,promoti, ⁊ epūs vel etiā ei⁹ successor eis ,nichil ideat, ex de prebē. epūs. ex co.ti. cā secūdum.

b ¶ Alterius. hoc exequit in dist. sequenti.

c ¶ A propio. hoc exequit in ista dist. ꝛc.

Deminem. ¶ Casus. Statutū fuit in Niceno concilio vt nullus epūs ordinet aliquē clericū sine certo titulo alicui⁹ ecclesie in ciuitate vel extra ciuitatē. ⁊ si ordinauerit aliquē clericū sine titulo, in opprobriū ordinantis officij executione carebit.

d ¶ Neminē. etiam in minoribus⁹ ordinib⁹ non debet ordinari.arg.xij.q.j. videtes.xxxij. dist. si qui vero. cū enim habeat officiū in eccl̄ia, ergo et beneficiū debet habere, extra de prebē. dilectus. extra de fil. presby. ,possuit. ne dicatur. Mendicat in plateis infelix clericus: vt.xciij. distinc. diaconi.

e ¶ Absolute .i. sine titulo.

f ¶ Ciuitatis. hoc ideo dicit, q̄ potiꝰ est presentandus clericus qui est de ciuitate q̄ extraneus: vt.j. dist. p̄sbyter. Et hoc tamen .C. de epi. ⁊ cle. in ecclesijs.

g ¶ Sine possessionis. i. si ordinat⁹ ad titulum patrimonij sui: vt ex de preben. c. tuis. Vel hoc ideo dicit, q̄ potiꝰ sunt illi clerici instituendi de quorum bonis fundata est ecclesia: vt extra de rescript. cum adeo.

h ¶ In martyrio. vbi sunt reliquie martyrū. vel loquit de regulari ecclesia. Colligit etiam hic ex eo q̄ dicit sine possessionis, argu. q̄ si quis hz patrimonium sufficiens, ordinari potest sine titulo. ex de preben. epūs.

i ¶ Vacuam. quo ad executionem.

k ¶ Ad iniuriā. ⁊ etiam suum delictū: quia sesic permisit promoueri. alias alterius odio non debet aliꝰ pregrauari. C. de inoffi. test. si quis in suo. extra de his que fiu. a maio. par. ca. c. quesiuit. in fi.

Sanctorū. ¶ Casus. In hoc ca. quinq̄ per concilium Urbani statuuntur. Primum est: vt ordinatio sine titulo facta irrita habeatur. Secūm est: vt clericus perpetuo perseueret in ecclesia in qua est intitulatus. Tertium est: vt clericus non intituletur in duabus ecclesijs quia licet ex dispensatione episcopi clericus possit duabus ecclesijs presidere, canonicus tamen prebendarius in duab⁹ ecclesijs esse non pōt. Quartum est: vt prepositus maioris ecclesie curam habeat de ecclesijs pauperibus que clericos suos sustentare nō possunt. Quintum est: vt preter nouē prefationes decima dicatur, que incipit: equum et salutare.

† Adde q̄d proprie dicas tuus: et q̄d eterū. no. l. Leū dere. in fin. ff. de fini. vbi prudio.

‡ Alias incipit si vbi.

‡ Sed numq̄d in casu quo potest legatus cardinalis? Dicit rof. dū q̄ cū ria tenet q̄ non: q̄ hoc specialiter sedi aplice reseruatū. et hoc ipse notat in suo libello in ris canonici. R. an plures pbē de possint alicui conferri. iuxta princi. .S.sed quid dicti ē, ꝛc. Arc.

Eminem absolute[e] ordinari iubemus presbyterū, neq̄ diaconū, nec quēlibet in ecclesiastica ordinatione constitutū, nisi manifeste in ecclesia sue ciuitatis[f] siue possessionis[g], aut in martyrio[h], aut in monasterio hic qui ordinatur, mereat ordinatiōis publice vocabulū. eos autē q̄ absolute ordinant, decreuit sancta synod⁹ vacuā[i] habere manū impositionē. ⁊ nullū tale factū valere, ad iniuriā[k] ipsi⁹ q̄ eū ordinauit.

Item ex concilio Urbani habito placentie.

¶ Irrita sit ordinatio sine titulo facta.

Sanctorum canonū statutis consona sanctione decernimus vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur.

¶ Et in qua ecclesia quilibet intitulatus est, in ea perpetuo perseueret. ¶ Omino autē in duab⁹ ⁽ᵐ⁾ aliquē intitulari non

l ¶ Perpetuo. id est dum viuit † .ff. p soc.l.j. filius em non debet esse temporalis nec heres ff. de adopt. quesitū. ⁊ tit. de here. instit. §. heres. om ¶ In duabus. Qui enim titulum habet i vna eccl̄ia, si recipit secūdam ecclesiam vel prebendam pro titulo, perdit primam: vt extra de concess. preben. ⁊ ecclē. non vacan. literas. sed si recipit ipsaz quasi beneficiū ⁊ quasi commendatam siue stipendium, tunc secus: ⁊ tūc non est canonicus secunde prebende, nec cuz eis potest eligere. Si queras quare canon iste permittit episcopo dispensare in ecclesijs, et non in prebendis: dico q̄ equē potest dispensare in prebendis sicut in ecclesijs, dummodo sine de eodem epatu. Est ergo hec veritas, q̄ de iure communi non potest quis habere duas ecclesias vel prebendas in eodem epatu vel in diuersis, nisi in casibus notatis. xxj. q.j. in summa. Sed nunquid hodie beneficium huius canonis est sublatum epīs per illā nouā constitutionē, de multa. in tit. de preben. et eo q̄ dicitur ibi per se. apo. potest dispensari? ‡ Dico q̄ non: sed tantum vaga ⁊ indiscreta dispensatio est ablata ab eis, non probabilis: sicut per remotionem appellationis non remouetur necessaria appellatio vel probabilis. extra de appella. pastoralis. sic cum dñs prohibuit iurare, non prohibuit iurāmentum necessariū, sed temerarium: vt.xxij.q.j. ca ita. sic cū dominus prohibuit vxorem separari a viro, intelligendū est tantū de illa separatiōe que fit sine ratione: vt.xxxij. q.ij. quos deus. Si obijcias q̄ punitur episcop⁹ qui permittit ipsum habere plures stipēdium, vt ibidem dicitur extra de preben. quia intantum. de cleri. non resi. q. nōnulli. ergo dispensare non potest. Nō sequitur: quia episcopus punitur qui ordinat clericum concubinarium: vt ij. distin. qui in aliquo. et tamen cum ipso dispensare potest: sed ideo punitur, quia indiscrete dispensat. Si obij cis q̄ dicitur ibi per se. ap. ergo non potest per aliam: non sequitur: quia eodem modo decretum dicit q̄ ordinationes episcoporum faciende sunt authoritate apostolice, distinctio. ordinationes. et tamen propria authoritate fieri possunt. Sic etiam alibi dicitur q̄ quilibet presbyter potest et debet baptizare vel celebrare de licentia

epiſcopi: vt.xxj.q.j.cunctis. ⁊ tamen ſuo iure poteſt baptizare: ſed ideo dicit hoc q̄ eius authoritate ſaltem generali debeat fieri diſpenſatio. Vel dic q̄ tunc ſolus papa diſpenſat, cum quis diuerſa beneficia in diuerſis epiſcopatibus vult habere, ꝓpter repugnantiam que ex hoc ꝓueniret: q̄ nemo duobus dominis poteſt ſeruire: † vt.xxj.q.j.c.j. Joan. hec gloſa nihil valet: q̄ papa tantum diſpenſat circa plures eccleſias habentes cura animarū, ⁊ plures dignitates vt expreſſe dicit here. de multa. ſed circa plura beneficia ſimplicia non videtur epiſcopo diſpenſare ꝓhibitum.

† De hoc etiā nor.xxj. q.ij.c.j. ⁊ idē ſcribit .p.e. cā.q.j. in prin. ⁊ Hoſ. ⁊ Vin. eē de pēē. de multa. Ar.

¶ In duabus.nec iure ciuili quis in duob⁹ collegijs poteſt cōmunerari ff.de col.l.j.§.j. nec duas militias habere.C.qui milit.nō poſ.l.v.§.in poſterum. nec duos honores.ff. ad munici. libertus.§. preſcriptio.

a ¶ Diuerſis.nō conuentualib⁹. cū enim nec canonic⁹ in diuerſis conuentualibus eſſe poſſit: ergo multo magis nec prelatus, ita q̄ ſit in eis canonicus.

b ¶ Cura.xij.q.ij bone rei. Zan.

c ¶ Prepoſito.i. epiſcopo, qui eſt ordinator in cunctis: vt in contrario hic ſignato.xxv.diſtin. cap.j. Vel dic prepoſito.i. archidiacono.arg. extra de verbo. ſig. cuius. ⁊ ſic nec illud erit cōtrarium.

d ¶ Tam de poſſeſſionibus. Arg. pro capel. vt decime debite maioti eccleſie communicentur illo. Arg. contra † ⁊.xxj, q.j.cū xij.q.j. videntes § j.q.j.ca.j, de hoc. ibi

e ¶ Prouideat. vt denē vni, vel ſimul vniant: vt.x.q. iij. vnio. de conſe.diſt.j.c.ij. ⁊ ex de preben. expoſuiſti.

f ¶ Nouem. de conſe.diſt.j. nouenimus.

g ¶ De clericis. ¶ Caſus. Hic ponit.lxxj. diſtinc. in qua oſtendit Hra. q̄ clericꝰ vnius epi non eſt ab alio epo ordinādus vel in eccla recipiendꝰ ſine licētia ⁊ literis ſui epi: alioquin irrita erit ordinatio ⁊ receptio: niſi cauſa hoſtilitatis fuerit ab eccleſia ſua eiectꝰ clericꝰ: q̄ tunc dum liceat: ſz vnuſquiſq; in qua intitulatus eſt, in ea tm̄ canonicus habeat. licz em̄ epi diſpoſitione vnius diuerſis ᵃ preeſſe poſſit eccleſijs: canonicꝰ tamē prebendariꝰ nili vnius eccleſie in qua cōſcriptꝰ eſt, eſſe nō debet. ¶ Si q̄ tamē capelle ſunt q̄ ſuis reditibꝰ clericos ſuſtentare nō poſſunt, earū cura ᵇ ac diſpoſitio prepoſito ᶜ maioris eccle, cui capelle ſubdite eſſe videnē, imminet: ⁊ tā de poſſeſſionibus ᵈ q̄ de eccleſiaſticis capellarū officijs ipſe prouideat ᵉ. I n eodē etiam cōci. antiquis nouē ᶠ prefationibus decima addita eſt, q̄ ita ſe habet. Equum ⁊ ſalutare: et te in ve. vel aſſumptione t eate virgi. marie collau. bene. et pre. q̄ et vnigenitū tuum. ſ. ſ. obū. cōcc. et virginitatis gloria pma. lu. eter. mundo effudit Jeſum Chriſtū dīm noſtrum.

¶ Diſtinctio.lxxj.

DE clericis vero ᵍ non ordinādis ab epiſcopo alterius ciuitatis: i ſardineſi cōcilio ſtatutū eſt.

In quo Januarius epiſcopꝰ dixiſſe legitur.

¶ Clericꝰ ab epō alterius ciuitatis non ordinentur.

NUlū q̄q; ſctitas vra ſtatuat, vt nulli epō liceat alterius ciuitatis eccleſiaſticū hoīem ſolicitare, et in ſua dioceſi clericum ordinare: quia ex his contētionibus ᵇ ſolent naſci diſcordie: et ideo ꝓhibeatur omni ſentētia ne quis hoc facere audeat. ¶ Sīus epūs dixit. Et hoc vniuerſi conſtituimus, vt quicūq; ex alia parochia voluerit alienum miniſtrum ſine conſenſu epi ſui et ſine voluntate ⁱ ordinare: non ſit rata eius ordinatio ᵏ.

I tē Jnnocēty⁹. ¶ De eodē.

DE aliena eccl̄ia ordine clericum nullus preſumat, niſi eius epūs precibus exoratus ˡ cōcedere voluerit.

Item ex Niceno concilio.

¶ Qui ſine ſui epi ꝓſenſu ordinat, irrita ſit eꝰ ordinatio.

SI quis auſus fuerit alicui quē qui ad alterū pertinet, in eccleſia ordinare: cū nō habeat conſenſum ᵐ illius epi a quo receſſit clericꝰ, irrita ſit huiuſmodi ordinatio.

I tē ex concilio Calcedo.

¶ Clericus vnius eccleſie, in alterā non ordinetur.

QUericos in ſingulis eccleſijs cōſtitutos nō liceat (ſicut iam definimus) in alterius ciuitatis eccleſijs ordinari: ſed quieſcant ⁿ in ea in qua ab initio miniſtrare meruerunt: exceptis illis qui propias ciuitates perdiderunt, et ex neceſſitate ᵒ ad alias ecclesias. tunc em̄ authoritate maioris poſſunt tranſire ſuam ad alias: vt. vij. q.j. eps de loco.

¶ Caſus. Queſitū fuit in calcedo. concilio vtrū epūs liceat vt preordinare in ſua ciuitate clericos alterius ciuitatis? ⁊ Et deſinitum eſt q̄ non: ſz vnuſq; clericꝰ pſeueret in ea eccl̄ia in qua ab initio ꝓfeuit exceptis illis q̄ cā hoſtilitatꝭ ⁊ neceſſitatis ſuas eccl̄ias pdiderūt ⁊ ciuitates, ⁊ ſcūs epūs dire ꝓfecerit, excōmunicatꝰ ꝓmanebit eā eo quē ſuſcepit, donec ad ſuam eccleſiam reuertatur clericus.

n ¶ Sed quieſcant. Niſi vocentur ⁊ eligātur ad alias eccl̄ias. ⁊ elīgātur ad alias ciuitates

o ¶ Ex neceſſitate, Sed pone q̄ preſbyter amiſit eccle- amiſit.

siam suam, episcopus ciuitatem suam: tamen remanet in aliqua parte sui episcopatus: nunquid clericus recedet quo voluerit sine literis episcopi? Dicunt quidam q̄ nō. nam adhuc prelatus remanet amisse ecclesie. Alij dicunt contrarium: vt dixi. vij. qōne. j. pastoralis. Sed verior est ratio prior: quia episcopus adhuc non desinit esse suus prelatus quia non tantum ratione beneficij, sed etiam ratione ordinis est prelatus suus. Alij dicunt in pendēti esse vtrum sit prelatus. nam si postea liberatur ecclesia: remanet eccl'ie prelatus. al's non. vij. q. j. pastoralis. Et arguit ad hoc extra de cleri. nō resi-

clesias migrauerūt. Si vero q̄cūq; eps post definitionē istā ad aliū epm pertinētem clericū susceperit: placuit sācte synodo et hūc q̄ suscepit, et eū q̄ suscept⁹ est, tādiu [a] excōmunicatos manere, q̄dīu ipse clericus reuertat̄ ad ppriā eccl'iaz.

Itē Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

¶ Apostolica pmissione vni⁹ ecclesie clericus in altera valet ordinari.

Fraternitatē tuā a nobis petijsse recolimus vt Gratianū eccl'ie venefrane diaconē tue concederemus ecclesie ordinandum: et qm̄ nec epm cui obsecundare debeat, ppria eccl'ia habeat (hoste scz prohibēte) quo suū debeat ministeriū exhibere: petitionem tuā non preuidimus differendā. idcirco tibi scriptis presentib⁹ eū necessario duxim⁹ concedēdū, habiturus [b] licētiam [c] illū diaconū nr̄a interueniente authoritate eccl'ie tue deo ppitio cōstituere cardinalē.

Itē ex cōcilio Carthagiñ. j.

c ¶ Licentiam. Sed nunquid capitulum dum ecclesia vacat posset ipsum licentiare? Non: quia quedam alienatio est, que non potest fieri vacante ecclesia. xij. qō. ij. si qua. de hac materia habes. xxiiij. distin. ca. ij. Jo. Sed quid si ecclesia habet visitatorem? Videtur q̄ iste possit alienare: vt institu. de cura. §. vlti. naz authoritate metropolitani debet constitui visitator. Sz videtur contra quod dicit lex q: ad ea que solennitatē iuris desiderant: tutore opus est. ff. de consensu. ⁊ autho. prestan. l. curatorem. vnde nō credo hec fieri posse per visitatorē cum solēnitatē exigāt. x. q. ij. hoc ius. Joan.

Primatus.

¶ Casus. Episcop⁹ Begeselitanus surrexit in cōcilio carthaginen. et suggessit concil. vt statueret ne aliquis episcop⁹ vsurparet clericum vel parochianuz alterius, nec apud se retineret sine alterius episcopi licentia: cui⁹ dictū Gratus episcopus approbauit: et per cōcilium Sardicen. confirmauit et authorizauit.

d ¶ Sine literis. j. proxi. distinc. capi. ij. ⁊. iij. ⁊. j. lxxvj. distin. cap. vlti. et. s. ca. proxi. ⁊. s. lxj. dist. osius. ⁊. lxxxv. dist. florentinum. in fi. ⁊. s. lxiij. dist. literas.

d ¶ Sine literis. crederem tamen ei testes sufficere. C. de fide istru. in exercēdis. ⁊ extra de cle. pere. tue. Lau.

e ¶ Obtineat. Sed nonne extraneus episcopus potest ordinare laicum de alterius episcopatu: cum laicus possit transferre domicilium quo voluerit? Dico q̄ sic: sed domicilio non translato non potest eum ordinare: sicut nec alia sacramenta ab extraneo recipere posset: vt de peni. distinc. vj. placuit. de consecra. distin. ij. tribus. nec peregrinari potest laicus sine licentia episcopi. de consecra. dist. v. non oportet.

f ¶ Eius episcopi. sic. C. de offi. ma. mi. milites. vbi dicitur q̄ sine licentia imperatoris ⁊c.

g ¶ A collega suo. Sed pone q̄ eum concedat. vbi dicitur iste habere domicilium? Dico q̄ si vtrumq; beneficium retinet, vtrobiq;. ff. ad munici. l. labeo. ⁊. l. assumptio. §. a viris prudentibus.

h Extraneo clerico. ¶ Commendatitijs. j. de consecratione distinctione. ij. tribus. extra de cleri. peregri. ca. tue. et. xx. q. vlti. ca. vlti. et. xix. questio. ij. due. et C. de episc. et cleri. si qua.

¶ Sine literis epi sui i aliqua eccl'ia clericus nō suscipiatur.

Primat⁹ eps Begelesitanus dixit. Suggero sanctitati vr̄e vt statuatis non licere clericū alienū ab aliquo epo suscipi sine literis [d] epi sui ⁊ neq; apd se retinere, neq; laicū vsurpare sibi de plebe aliena vt eū obtineat [e] sine cōscientia eius epi [f] de plebe cui⁹ est.

¶ Grat⁹ episcop⁹ dixit. Hec obseruantia pacem custodit. Nam ⁊ memini in sanctissimo concilio Sardicensi similiter statutū vt nemo alterius plebis hominem sibi vsurpet: sed si forte erit necessari⁹, petat a collega [g] suo, ⁊ per consensum sui episcopi habeat.

Item ex concilio Calcedo.

¶ Sine literis cōmēdatitijs clericus extra suam ecclesiam non ministret.

Extraneo clerico ⁊ lectori extra suaz ciuitatē sine cōmēdatitijs [h] lr̄is ppriij epi nusq̄ penit⁹ liceat ministrare.

Itē ex sermone sancti Augusti. ad populū. ¶ De eodem.

¶ Sub. qm̄ dz cōstitui authoritate metropolitani. L. qd dic vt plene dixi lxj. dist. ca. vl. et ibi de hoc.

¶ Ex isto tex. ifertur q̄ litere epi sūt autentice: cum (vt hic) faciant fidem. Cōcor. text. i. l. monumētorū ⁊ ibi gl. et doc. C. de reli. ⁊ sūpti. funerum. Not. Bald. Pe. de bella p. ⁊ cy. i. l. si q̄ per calūniā C. d epi sco. et cle.

Laicus an possit ordinari a nō suo epo.

¶ Ad hoc. C. de icol. ciues. lib. x.

[a] Tandiu. j. xxj. questio. iiij. episcopi. Argu. j. vij. qō. ij. cap. ij. ⁊c.

Fraternitatem. ¶ Casus. In ecclesia Venefrana erat quidā diacon⁹ noīe Gratian⁹: quē Fortunatus eps volebat in sua ecclesia ordinare: ⁊ eum propter hoc postulauit a papa. et quia in ecclesia Venefrana nō erat episcopus hostilitate faciente a quo peti posset diaconus ille: papa eum sibi sine mora concessit.

[b] Habiturus, absolute ponitur sine verbo. lxiij. distinc. agatho.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortamur. ¶Car⁹. Monet Augu. patronos ne aliquē clericū in suis ecclesijs eligāt, nisi fuerit ordinat⁹ ab episcopo in cuius diocesi sita est ecclesia: vel nisi recipiatur ab eo p̄ literas cōmendatitias.

a ¶ Veniens. hoc verū est cū ille qui clericū p̄sentat, laic⁹ est: q̄a q̄diū idoneus est in suo epatu, non p̄sentabit extraneum. eps em̄ vndecūq; posset p̄sentare: vt .j.xvj.qō.j.si q̄s episcopatum.

Clerici de diocesi fūt extneis p̄ferendi.

¶ q̄s notat. ex hoc patet. significasti. s̄z quod. s̄ dictum est p̄ioꝛa lau. approbat cui⁹ fuit ista. et idē p̄ oia sē tit hu. et Joā. de fan.

b ¶ Ulli absq; hono. Clerici peregrini large possūt appellari oēs qui non sunt de epatu ordinātis: siue sint clerici, siue laici: q; nulli talium debent recipi ab aliquo epō ad dignitatem vel ordines vel alia sacramenta ecclesiastica. s. ea. dist. per totū. et specialiter eo. titu. puma: us. z hoc est de cleri. peregri. c. j. z. ij. Et q; omnes tales dicant peregrini et extranei, est arg. ij. q. vj. peregrina. vj. qō. iij. c. j. et. ij. Ignoti dicūtur quorum origo, vita, z singularitas sunt ignote epō, non distincto sint de eodem epiſcopatu, vel alio. xxiij. dist. q̄n. xlij. dist. quiescamus. versi. si enim i clero ꝛc. Ar. ij. q. vij. querēdum. versic. quorum vita. scōz Ray. et Hof.

Hortamur xp̄ianitatem vestrā iuxta sc̄ōrū canonū instituta, vt in eccl̄ijs a vobis fūdatis aliūde veniēs pb̄r non suscipiat, nisi a vestre fuerit eccl̄ie cōsecratus epō, aut ab eo per commēdatitias literas suscipiatur.

Item ex cōcilio antiocheno.

¶ Absq; formata clerici peregrini non suscipiantur.

Nullum absq; formata (quā Greci epl̄am dicūt) peginoꝛ b clericoꝛ suscipi oportet. ¶ Distinctio. lxxij.

Imissorias c vo lras epō nisi rogatus non tribuat: sicut statutū est i synodo habita Rome. Unde Leo papa ait.

¶ Nisi eodē petente, nulli dimissorie litere p̄sententur.

Epiſcopus subiecto sibi sacerdoti vel alij clerico nisi ab ipso d postulatus e dimissorias non faciat: ne ouis quasi perdita aut errās inueniatur. Item ex concilio Carthaginensi. iiij. ¶ De eodem.

Clericū alienū (nisi concedente ei⁹ epō f) nemo audeat vel retinere vel p̄mouere in ecclesia sibi credita.

¶ Clericoꝛ aūt g nomen etiā lectores z psalmiste et ostiarij retinēt. Item ex cōci. milcuitano. ¶ In vna ecclesia ordinatus, in alia non suscipiatur.

Placuit vt quicunq; in vna ecclesia semel eligitur h, ab alia eccl̄a ad clericatū nō teneat. ¶ Distin. lxxiij.

Ualiter vero cōmēdatitia vel dimissoria seu formata epl̄a faciēda sit, videndum est. debēt nāq; litere grece interponi in ea epl̄a, z nō sine causa. greca em̄ elementa literaꝝ numeros etiā exp̄imere, nullus q̄ vel tenuiter greci sermonis notitiā habet, ignoꝛat. Ne igit̄ in faciendis epl̄is canonicis (quas mos latinus formatas vocat) aliqua fraus falsitatis temere p̄sumeret, hoc a patribꝰ. cccxviij. nicene cōgregatis saluberrime iuētū est et p̄stitutū, vt formate epl̄e hāc calculationis seu supputationis habeāt rōnē, vt assumant in supputatione p̄ma greca elemēta p̄ris et filij z spūssancti, hoc est. π. υ. α. que elemēta octogenariū q̄dringentesimū et p̄mū significāt numeros. petri q̄z apl̄i p̄ia l̄ra. i. π. que numeruꝫ. lxxx. significat. ei⁹ q̄ scribit epi p̄ima l̄ra: cui scribit sc̄a: accipiētis, tertia l̄ra: ciuitatis q̄z de qua scribit, q̄rta: et indictionis q̄cūq; est id tpis. i. qui fuerit nūer⁹ assumat: atq; ita his oibus grecis l̄is q̄ (vt dixim⁹) numeros exp̄imūt, in vnū ductꝫ: vnā q̄cūq; collecta fuerit summā epl̄a teneat. hāc qui suscipit cū oi cautela reḡrat exp̄lsse: addat p̄terea separatim in epl̄a etiā nonagenariū et nonū nūerū q̄ sm̄ greca elementa significat Amen.

¶ Exēplar forate epl̄e q̄ in nicena synodo a. cccxviij. p̄ib⁹

In noīe p̄ris (fcā est. w. et filij. v. et spūssancti. α. Ualterio spirēsis eccl̄ie epō ego brocard⁹ sctē vuarnaciē. eccl̄ie deuot⁹ greg⁹ xp̄i famul⁹ in deo sūme felicitatis btitudinē. Q ū sctā catholica eccl̄a p̄opta sit seq̄ documēta euāgelica q̄ dicūt. Qui recipit p̄phetā in noie p̄phete, mercedē p̄phete accipiet: z qui recipit iustū in noie iusti, mercedē iusti accipiet ꝛc. z aplus iubeat hospitalitatē sectari, et necessitatib⁹ virozū sc̄ōz cōicare: tñ pp eos q̄ cauteriatā hñt epiſcopi et sine ei⁹ licentia recipi non debet: ideo supponit hanc. lxxij. dist. in qua ostendit q̄ clerico non debet patere licentia sine literis dimissorijs: ḡs epō non debet dare nisi rogatus.

c ¶ Dimissorias, hic depingit. lxxij. distin. Diceret sūpta magister dens cum sine cōmendatitijs literꝫ, sui epi nō esse recipiēdū. nūc ostendit q̄ epiſcopus non debet eas dare nisi instāter rogatus.

d ¶ Epiſcopus, ¶ Nisi ab ipso. scīz q̄ eas habere desiderat et postulat: sicut cuz quis transit in familiaz alterius: vt ff. de adopt. l. q. sic ℔. lxx. dist. ca. q.

e ¶ postulatus. Sunt em̄ quedam que nō cōcedūtur denisi cum instantia sunt vt pallū. c. distinc. dā epiſca. et apostoli. ℔ q. vj. post appellationē. bene accedit ad hoc q̄ qui p̄est, parissime debet cōmeatū dare. ff. de re mili. officium.

f ¶ Clericum. ¶ Epo. sic C. de emanci. iubemus.

g ¶ Clericoꝛ autē. ℔. di. xxj. cleros. ergo et q̄ eos ꝓbendat, icidit in canonem. xvij. qō. iij. si quis suadente.

h ¶ Placuit. ¶ Eligitur. ¶ Cōs Ar. ex electōe ius dicēt acḡri. ¶ q̄dā tñ dicūt Jrīi z exponūt di. semel. l. pfecte ita z xxj. q; affirmat⁹ sit: ar. vij. ℔ ex ℔ of. dele. l. Iris. scōdū. z ēt sī nōdū ē trāl: ibi Jolat⁹: vt est ar. ff. de intellēdona. qui sarum. ḡs hoc

Qualr. ¶ Ca: ca. l. no. Augu. hic inti minatur tulatur. lxxij. dist. ne.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

que in scholis nō legit: qz eas q̄ ibi ꝓtinent, in desuetudinē abierūt: nec mō locū hīt. ibi em̄ ꝓtinet quālr et ḡbus ḟis vel grecis vel latinis formate debēt fieri: sed nūc nō sic fiūt: et iō qz in ea nulla vel modica vtilitas cōtinet, iō mēbranas occupare nō debet. xix. dist. Si romanorum.

Querit. Hec dis. diuidit i tres ptes: in quaꝝ prima ꝓbat magr q̄ clerici nō sūt ad ordines cōpellēdi. Secunda ibi: Sane. Tertia ibi: Ueram. Jo. de fan.

¶ Casus. Supta in plurib⁹ locis facta est mēto de p motione clericoꝝ. Si qz clerici q̄dq̄ nolūt ꝓmoueri: iō Gal. annectit hāc lxxiij. distic. in qua ḟr an aliqđ inutile sit ꝓmouend⁹, & hoc ordine, pcedit. Ꝑmo probat q̄ clerici inuiti ꝓmoueri nō debēt per duo ꝓma. c. postea ꝓbat ḟrūm: deinde solutiones dat. j. e. Ḥ. verum.

¶ Querit. hic depingitur. lxxiij. dist. in q̄ querit an ds iurē sit ordinā dus: et ꝓcīe ꝓtinet ꝓ quo in ḡdusdā. c. q̄ nō. ius ḡdusdā q̄ fit vt dicte vti. is de nolēt⁹ fiāt uolētes. cum ḟnec aliqđs vult ꝓmoue ecclīa: ri, nec necessitas vel vtilitas ecclie exigat: nō est cogē dus: vt j. e. c. j. r. ij. Si aut̄ necessitas ecclie hoc exigit, cogit: in illud qđ habes j. ea. c. iij. et iii. et xxiij. qō. iij. dīcit. si aut̄ exigat vtilitas ecclie tunc ds cogi: in id qđ habes j. e. c. vi. ¶ hec th distinctiō reprobari. j. e. epoz. r extra ō eta. et ḟlī. ot. ḟrīs, iō dicī ꝑt oia hec referenda ad arbitrū iudicis. Preterea qđ dices q̄ vtilitas sit r nō necessitas: tūc dico vtilitatē esse tm̄ cū ecclīa idiget, ꝓmotione aliquoꝝ q̄ nolūt ꝓmoueri: et tm̄ aliq̄ sunt in eadem ecclīa q̄ ꝓmoueri possunt: vt j. e. c. vlt. Tūc autē dico necessitatē esse qn̄ ecclīa indiget ꝓmotione aliquotum: nec alij sunt in ecclīa q̄ digne possint ꝓmoueri: vt j. e. c. iij. Si vis distinguere sm̄ di. ꝟ. s. ds sit ꝓmouēdus: dic q̄ ꝓmouēdus ad dignitatez cogit̄ per subtractionē bñficiorū. Alij dicūt q̄ ꝑ attractionē ordinaz corpis ad ordines: vt j. j. q. vj. ca. vlti. viij. q. j. in scripturis. xxiij. q. iij. dīlicet. si tm̄ sit sēp inuti⁹, nō cogitur. xx. q. iij. ꝓhs j. e. ca. vbi. Inutilis em̄ nō ſūt dādi honores. ff. de decuri. l. ij. et sūt inuti ij. ℈. vl. Sed ꝓmotis dam uēd⁹ ad ordines vel honores suadente vtilitate, tm̄ cogit sm̄ qđ habes j. ea. c. vlti. s. q⁹ maiores sunt plurib⁹ bñficijs honorandi: vt ibi dicit. Necessitate cogente, cogit suspēsione ab offō j. e. si q̄. r. c. placuit. in q̄ intelligo et priuationē bñficij. regulariter enim vno subtracto, et subtracto reliquū est subtractū: vt. lxxxj. dist. si quis ämodo. Credo tñ q⁹ debeat precedere suspensio ab offō, q̄si q̄dā excōicatio: quā si contēnit, sequit̄ bñficij subtractio: vt. lx. dist. inouam⁹. xxiij. q. iij. forte. Si vō nec necessitas nec vtilitas exigit, non est cogendus: et si eps eum cogat, vt cā odij et ingratitudinis euz cogere. j. e. eps. r. c. gesta. q̄dā tñ volūt remouere distinctionē de necessitate et vtilitate. arg. eo. epoz. et dicūt q⁹ diuersi canones diuersas penas ꝓposuūt nolēti⁹ ꝓmoueri: r est in arbitrio epi quā ꝓponat. Alr tñ solūt hec Frietas ex de eta. et ḟlī. ḟrīs. Jo. Quicqđ dicat

Honores non ſūt dādi honoꝛes. ff. de decuri. l. ij. et ſūt inuti ij. ℈. vl. Sed ꝓmotis dam uēd⁹ ad ordines vel di. Officio vno ſubtracto, et ſubtracto reliquū eſt ſubtractū: vt. lxxxj. diſt. ſi quis ämodo. Credo tñ q⁹ debeat precedere ſuſpenſio ab offō, q̄ſi q̄dā excōicatio: quā ſi contēnit, ſequit̄ bñficij ſubtractio: vt. lx. diſti. inouam⁹. xxiij. q. iij. forte. Si vō nec neceſſitas nec vtilitas exigit, non eſt cogendus: et ſi eps eum cogat, vt cā odij et ingratitudinis euz cogere. j. e. eps. r. c. geſta. q̄dā tñ volūt remouere diſtinctionē de neceſſitate et vtilitate. arg. eo. epoz. et dicūt q⁹ diuerſi canones diuerſas penas ꝓpoſuūt nolēti⁹ ꝓmoueri: r eſt in arbitrio epi quā ꝓponat. Alr tñ ſoluūt hec Frietas ex de eta. et ḟlī. ḟrīs. Jo. Quicqđ dicat

q

ſuā ſciētiā, dicētes ſe eē ſimplices, cuz ſint aſtutia diaboli repleti: r ꝑ ope pictaris dicūt ſe de loco ad locū trāſire, cum ſint fugitiui ſua malitia facientes: r dicūt ſe eſſe miniſterio ſacro iſertos, cū nō ſint: ſtatutū ē a ꝓb⁹ ſcris neminē clericū alienū et ignotū recipi ab aliq̄ epo r ithronizari in ſua eccl̄ia niſi hēat a ꝓpio epo epl̄am, q̄ in canonib⁹ noiatur formata.

¶ Ideo notū facim⁹ ꝓnitati vr̄e q⁹ ꝓs ff nr̄ hanc l̄ram portitor noīe Hermān⁹ nō ꝑ ſua neq̄tia expuls⁹ eſt a nob⁹: iz poſtulātib⁹ ffrib⁹ eo q⁹ ex familia nr̄a fuit r nr̄ baptizat⁹: fecim⁹ ei libertatē receptā i comu altar⁹ canonice: r ordinauim⁹ eū ad ḡdū pbr̄ū. cui ēt has dimiſſorias ſiue cōmēdatitias l̄as facim⁹: et eū ad veſtrā dilectā fr̄initatē dirigim⁹, vt i vr̄a parochia ſub vr̄o ſacro regimine et defēſiōe ꝓſiſtē valeat. Ego ic̄ Brocard⁹ hūilis epūs i noīe patris. ⁊. r filij. v. r ſpūſſācti. a r i vnitate ſctē eccl̄ie i q̄ petro datū ē ius ligādi atq̄ ſoluēdi abſoluo Hermānū pbr̄z ō ciuitate vuarmaciēſi i dictiōe. r. et l̄niaz do vob⁹ ithronizādi eū i q̄cūq̄ eccl̄ia vult⁹ vr̄e pochie. Hāc ergo epl̄az grec⁹ l̄tis hic ide munire decreuim⁹: r anulo nr̄e eccl̄ie firmare cēſuim⁹. fr̄initatē vr̄az xp̄s nobis icolumē cōſeruet. α μων. Data vuarmacie idib⁹ martij āno dñice incarnatiōis. M. ij. menſe. xij. indictione. x. ¶ Incipit epla formata a. cccc. vnj. epis r abbatib⁹ ꝓſtātiopo. vbi ēpo edita.

Sanctiſſimo i xp̄o fr̄i ſuma dulcedie charitatis aplectēdo A. illi⁹ ciuitat⁹ epo. r. illi⁹ eccl̄ie ꝓſul ꝑpetue bñtudinis optat in xp̄o ſalutē. ⁊. v. α. π. ς. ε. ι. v. i. Decetero nouerit ſācta fraternitas veſtra q⁹ iſte clericus Hermānus noīe nr̄a i pochia inſtruct⁹ ac detōſus, paruitatē noſtrā rogauit ꝗtenus illi cōmēdatitias l̄as ſcriberem⁹ q̄b⁹ vr̄e celſitudini cōmēdat⁹, ſub tuitione vr̄i regimis degere poſſet. cui⁹ volūtati conſentientes, ſm̄ canonicā authoꝛitatē l̄as ei dimiſſorias dedim⁹, p q̄s ipſi cōcedimus vt ſub vr̄o magiſterio diuine ſeruituti iſiſtēs, ſue ꝑfuat vtilitati: r vobis licētiā tribuimus, vt ſi dignū eū iudicaueritis, ad ſacros ordines ꝓmoueatis. cōmēdatū ergo eū curę vr̄e ſuſcipite: r nr̄is ex parti bus abſolutū in veſtraz outū numero cuſtodite. Quas l̄as vt vigoꝛe fr̄itaz firmate indubitāter a vobis ſuſcipiant, litteris grecis (vt canonica docet authoritas) cōfirmare ſatagimus. Sctā trinitas veſtrā bñtudinē ad regimen ſctē ſue eccleſie ꝑpetuaꝝ bñ valere cōcedat. † Uel ſic. † q⁹ candē ſummam exꝓmūt. Indictiōe. x. Cōtinet hec formata epl̄a ſūmā nūcri. M. ccc. xv. y. grecā in noīe illi⁹ primā ponim⁹: qa greci eā in q̄buſdaz locis ꝓ u conſonante ponunt: ſicut eſt α θ σ ι α. i. abſentia.

¶ Diſtinctio. lxxiij.

Querit⁹ ō his clericis q̄ ab epis ſuis ꝓmoueri cōtēnūt, an iuſti ſint ſublimādi, an nō. De his ita ſtatutum eſt in concilio Aurelianenſi.

¶ Annue ſuſpenſioni ſubia-

Jo. decre. Illa ḡris dicit q̄ cogi pñt si vtilitas vel necessitas exigat p subtractionē officij ꝛ bñficij: ꝛ tunc dico vtilitatē esse eccl̄ie, cū ille q̄ pmoueri petit, vtilior est in officio q̄ alter q̄ iā est pmot⁹: ꝛ vtile est pl̄es esse in eccl̄ia in eodē offō. ℨ Necessitas est cū iā pmot⁹ nō sufficit: vel non ē aliq̄s pmot⁹. B.

a ¶ Cui⁹ Epūs nō ꝺz p mouere aliquē iuitū vel reclamantē: q̄ si fecerit, a celebratiōe missaꝝ suspensus, annue penitēcie subiacebit.

a ¶ Qui inuituz. Aliq̄ indicio alio q̄ voce volūtatem ostendente.

b ¶ Aut reclamātē. voce vl̄ signo. l. dist. si q̄s diacon⁹. q̄uis em̄ eēt inuit⁹: si nec voce nec aliq̄ indicio reclamaret pſumeret volūtariꝰ. xliij. dist. si fu⁹. aut reclamantē signo saltē. nā et per signa ita apparet volūtas, sicut per voce. ✝ xxvij. q̄. v. nec solo. xx. q. ij. ca. j. ꝛ ij. Et sic no. differētiā inter iuitū et reclamātē: vt. ff. ō fer. vt. ꝺd. iuitū.

Uolūtas manifestatur signis ꝛ voce.

✝ Adde eē de spō. cū aps. Itē adde bal. in l. ḡs. C. de ipu. et alijs sub. et gl. in l. iurisgētium. §. q̄s fere ff. de pact.

c ¶ Sacerdos nō ꝺz pſumat. Nihilominꝰ deponetur. J. ca. vbi.

Ōsta. ¶ Casus. Natalis epūs cū hꝫet archidiaconē suū exosum nolē honoratū, q: ꝺicebat sibi ne vasa sacra parētib⁹ largiret: illū inuitū vno eodēq̄ tpe in sacerdotē pmouit: ꝛ ab archidiaconatu remouit. Quod cū significatū esset Steg. ꝛ cū deprehenderet q̄ hoc malo zelo factū fuisset: reprehēdit epm̄ dicēs q̄ sicut nēo 2pelliē pmouerī inuit⁹, ita aliq̄s ab ordie nō ꝺz ejici sine culpa.

Indign⁹ minoribꝰ ad maiora nō promoueat.

d ¶ Hec ta. hoc ca. et ca. honoratus. loquuntur de eadem materia: et idem est casus vtriusq̄.

e ¶ Secretario. Aliter sumit. xxij. dist. non oportet.

f ¶ Persona. Arg. nō ꝺebere pmoueri ad maiora qui minoribꝰ indignus iudicat: ar. xxiij. q. j. miramur. ꝛ dist. xliij. nulli licet. ff. de fenā. qui indignus. ꝛ cui interdicitur pomeriū ꝛc. ff. de ser. expor. cui pacto. ff. de interdic. et releg. relegatorum. §. vlti.

g ¶ Que tanq̄. i. et illa. Ar. q̄ cōtraria allegāns nō est audiendus. xiij. q. ij. ḡs prepositerū. de consē. dist. ij. reverā. xxij. q. vij. ca. ij. ex de appel. solicitudinem.

h ¶ Crescere. Arg. q̄ monachis vel canonicis inuitis districtior vita nō possit imponi: argu. xv. q. j. non est. ꝛ xx. q. iij. presens. Jo. xxij. q. j. integritas. B.

Cōtra ¶ Casus. Hucusq̄ ꝓbauit q̄ aliq̄s nō sit, pmouēdus inuitus: mō vult ꝓbare 3riā p. iij. sequen. ca.

Sed ¶ Casus. Quesitū fuit in cōcil. cartha. quā pensā ꝺebeat pati cleric⁹ q̄ ꝓpē necessitatē eccl̄ie sue ad maiores ordi. recusat ascēdere. Et rñ. q̄ ꝺz remouert ab offō illi⁹ ordis a q̄ noluit recedere. Idē est cal⁹ seq. ca.

i ¶ Recedere. Nō q̄ amittat q̄s ordines inferiores si promoueat ad maiores: ſz ꝺz recedere q̄ ad executionē officij solēnem: q: non ita soleniter exequit q̄s inferiores ordines. vel recedit q̄ ad appellationē. Q̄ recedant a puore est ar. xxxvij. dist. q̄ ꝺe mēſa. xcij. ꝺi. in sctā. Sed (vt ꝺicit 3ria) recedit q̄ ad onus, nō q̄ ad honorē. ar. opti. ff. ad muni. mancipe. Sed q̄d si se ꝺicit crimnosū, est ei credēdū? vꝺet q̄ nō: q: mota tā sibi cōtraꝝuersia hoc ꝺixit. ar. creatu. eē ō testū. ℨ eē q̄ ma. ac. pol. cū in tua. et. c. puenit. ſz ꝺic ei credendū. et ꝺe eta. et ql̄. 3ria nobis. Sed⁹ si se ꝺicit insufficiētē, audiēdus est. ar. ſe. epoꝝ. aliꝰ si nō auꝺitur ei⁹ excusatio potest appellar. C de appell. cuncta. et l. qui ad civilia.

Crimnosus.

Ad iudicia.

Indignus.

Ad alios.

Ad ordines.

Ad ordinationem.

Ad archidiaconatum

honorem et dignitatem: quia non remouebitur, sed dabitur ei coadiutor: et hoc est quod dicit, et ordinationem: id est administrationem teneat ille quem elegerit episcopus.

¶ Causa. Maximian⁹ episcop⁹ Syracusan⁹ ordinauit in ecclesia sancte Lucie Cosmam monachū in subdiaconū. Postea Jōnes fecit eū pbyterum: qui successor Maximiani fuit: et posuit eū in possessione que dicit Juliana: vbi er loci qualitate et tristitia afflig̃eb̃at grauissimum vt vitam sibi penam existimaret: propter qō supplicauit pape vt pristino loco restitueretur. Scribit ergo papa Joanni successori Maximiani, quatenus eum in pristinū statū reducat nisi iusta causa sit iratꝰ contra ipsum. Et si est aliq causa culpe, precipit sibi vt eam sibi insinuando manifestet.

a ¶ Syracusana, que monachorū est, sicut et Camariensis. Et ita non est argū, hic q̃ monachus possit esse secularis ecclesie canonicus. licet enim possit esse prelatꝰ: tamen non potest prebendam habere, que puniate est vilitatis. Hug. contra sentit: vt dixi viij. distinc. cap. ij. nona.

Qualitate, mouet Arg. q̃ si quis trāsferat se de vna ecclesia in aliam ecclesiam, et deceptus est qualitate loci: dicit tenetur restituendus est. Et ita error qualitatis dissoluit matrimonium spirituale. et adde quod dixi. xxij. distinc. cap. Jam. et communis.

Et ideo. Ut in autenti. vt cum de ap. cog. §. consideranda. colla. viij.

Subiectos nros. sic. xcv. di. esto. xvij. q. v. de forma.

¶ Decem. Decē tertia pars huius di. in qua soluit et dicit q̃ precise nō est quis cōpellendus ad aliquā dignitatem: hoc probat tribus auctoritatibus. Jo. de fan.

¶ Causa. Soluit Gratianus predictā contrarietatem, dicens q̃ illud capi. gesta. intelligitur de his qui non gerit eps preponendum.

Item Gregoꝰ Joanni episcopo Syracusano.

¶ A loco quo quisq̃ ordinat⁹ est, inuitus teneri non debet.

Quorundam ad nos relatione peruenit Cosmam qui ex monacho monasterij sancte Lucie, a decessore tuo venerāde memorie Maximiano in ecclesia Syracusana a subdiaconus est factus, atq; a te postea in possessione que iuliana vocatur, presbyter dicitur ordinatus: ita nimia tristitia, et loci qualitate b vehementer afflictum, vt vitam sibi penam existimet, et cōtritionis sue fuge querat auxilium. Et ideo c quia tales erga subiectos nostros b debemus existere, quales nos si subiecti fuissemus, nostros vellemus esse prepositos: magne benignitatis est si eum in ecclesiam vbi subdiaconi functus est officio, sanctitas tua reducere, atq; illic studuerit cōstituere cardinalem: quod etiam facere (quantum arbitramur) debes, si nihil est quod iuste contra eum animum tuum exasperet. Si vero aliqua culpa est, suis nobis epistolis hoc vestra fraternitas (vt scire possimus) insinuet.

Verum illud Grego. de his intelligēdum est qui non causa necessitatis, sed causa odij volunt clericos promouere. Illa vero ca. si qui. et placuit. intelligūtur de his clericis qui causa necessitatis contemnunt promoueri.

(Et hanc distinctionem probat seq. cap.

Si ista. ¶ Causa. Joannes epūs Rauennas consecrauit quendam Gregorium inuitū in episcopum: de quo cōquestus est pape. Quare papa scribit archiepō et redarguit eum super hoc: et si decetero talia fecerit punabit eum ordinatione Rauennatis et Emilien. ecclesie. Nam priuilegium meretur amittere. &c.

e ¶ honorē. hic patet q̃ ly quis coactus ordinet, tñ recipit ordinē. ar. j. qō. j. qō quidam. et xlv. dis. de iudeis. Sz si absoluta eēt coactio, tūc nullus reciperet ordinē: vt eē de bapt. malorum. Sz nunquid ille q̃ cōditionali coactiōe ordinat⁹ est tenet cōtinere? videt q̃ sic: vt. xlv. di. de iudeis. Item q̃ coacta voluntas est voluntas: vt. xv. q. j. merito. maxime sm illos qui dicūt q̃ ordini sit votum annexum: vt. xxvij. dist. diacon⁹. lxxx. iiij. dis. cuz pterito. Dicunt q̃dā q̃ talis teneat cōtinere et ly nō debeat q̃ cogi ad recipiendū ordinē: tñ receptū cogit seruare. Sz de hoc non credo vbi met⁹ talis est q̃ cadit in q̃stantē virū: vt eē qō me. cā. p. latum. 7. c. cū dilectus. 7. c. eūs. p cetus. q̃ integritas est res voti, et non precepti. xxxij. q. j. integritas. et continētia nō debet esse nisi voluntaria: vt de neg. xxxj. dist. ante triennium. 7. xx. qō. iij. presens. nec dicota lem in aliquo habere priuilegium clericis si tamen vult vti eo, potest: sed tunc continere tenetur. Secus autē in baptismo: q̃ illud est sacramentum salutis et necessitatis: ideo illud cogitur retinere: vt in ca. de iudeis.

f ¶ Inuitum. j. xxiij. questione. iij. displicet tibi. contra j. j. qō. vj. sicut is. contra. 7. j. vij. qōne. j. scias.

Ordinatus coactꝰ an ordinez recipiat et ptiere debeat.

† vt Z. de hō sanctis no. Sot. et Ray. in annexuz: vt. xxvij. suis fūmis: vt dixi. S. xlv. dis. de deis. ibi videas. no. eē ¶ Cōcter. i. l. de neg. ¶ sine. ff de hō gest. 7 i l. iudeos. C. de paga. sacri. et tēpla.

‡ Ubi plene habet.

HOnoratus. ¶ Casus. Archidiaconus honoratus contradicebat epō natali ne sacra vasa consanguineis daret: propter quod vt eum calide degradaret, volebat ipsum inuitum compellere ad sacerdotium: quod anteces. Grego. prohibuit sibi per scripta ad supplicationem dicti archidiaconi: ipse vero contēnens eius prohibitionem, z etiaz Greg. honoratum inuitum in sacerdotem ordinauit, et ab archidia. eum ejiciens, aliuz loco eius substituit qui suis moribus obēperaret: ꝓpter qō honoratus conquestus est Greg. qui cū sepe citasset natalem vt romā veniret, et ipse semp contempneret, cōmisit antonio subdiacono vt pergens in saloniam moneat episcopū natalē q̄tenus hono. in archidia. restituat: quod si facere contempserit, authoritate aplica primo ei vsum pallij auferat: et si adhuc contumax fuerit, communione corporis z sanguinis christi priuetur.

a ¶ Salonitane. .j.xciij.di.mirar⁹.

b ¶ Sed causa ingratitudinis. Qui aliuz propter odiū vl' ingratitudinem nominat ad dignitatē, tenetur ei ad omne damnum qō ei inde accidit. C. si ꝓpter inimicitias creatio facta sit. l.j. lib.x.

c ¶ Honorē. Nā dicit lex q̄ ex quo quis promouet ad maiorē dignitatē, amittit priorem. C. de primice. l.j. lib. xij. Et est ar. ff. ad muni. l. municeps.

d ¶ Consc⁹. Ar. q̄ q̄ vocat⁹ nō venit, hoc ipso videtur diffidere de causa. x.j.q.j. xpianis. iij.q.ix. decernimus.

e ¶ Tot scriptis. Arg. hic q̄ nemo puniendus est ꝓ prima contumacia. xciij. distin. ca. vlti. et. lxxxiiij. distin. ca. j. sed fieri debet ꝓout canon dicit. xxiij.q.iij. forte. quod non est verum: vt dixi. iiij. queſt. v. quisquis.

f In glo. sed obijcit. ibi videas qd̄ qō sequetur, diderīs, ordinationes tibi rauēnatis ecclesie vel emilien'sis noueris auferendas.

Itē Grego. Antonio subdiacono.

¶ De eodem.

HOnoratus archidiaconus salonitane⁹ ecclesie a sancte memorie predecessore meo missa supplicatione posposcerat vt ab antistite suo puehi inuit⁹ ad fortioris grad⁹ ordinē cōtra morē nullo modo cogeret. hoc eīm sibi fieri nō causa prouehēdi, sed ingratitudinis⁹ perhibebat. ꝓ qua re tunc etiā sancte memorie predecessor noster scriptis suis Natali fratri z coepo nostro interdixerat ne predictū honoratum archidiaconē inuitum puehieret neve dolorē cōcepte ingratitudinis in corde retineret. cumq; etiā a me hoc summopere fuerant interdicta: nō solū mādata dei negligēs, sz etiā scripturam meā contēnēs, prefatū archidiaconē quasi ad fortiorem honorē prouehens, conat⁹ est callide degradare. Unde actū est vt eodem archidiaconatus submoto loco, alium adsciscere. q̄ ei⁹ obtēperare moribus posset. quē honoratū archidiaconē arbitramur antistiti suo aliūde dispicere nō posse, nisi q̄ eum sacra vasa suis parentibus dare phibuerat: quā causam subtili voluim⁹ z tunc sancte memorie predecessor meus modo et quando in. auc. qui semel. Nec dicatur antea cōtumax q̄ctum ad excommunicationē vel missionem in possessionem: punitur tamen debet in expensis si in prima citatione non venit. ff. si quis ius dicenti nō ob. l. vna. et ita in publico comentu reſponderunt Ja. T. et p. Et est arg. contra p. sententiam quam no. iiij.q.j. in summa. Nā si post contumaciaz infamia adesset, non reuneret ecclesiasticā dignitatem. C. ō dig. l.ij. lib. xij. ¶ De excel. prela. inter.

f ¶ Cōtradices. Attende archiep̄z subdito excōmunicari posse: et eiusdem censure simultudine posse deponi illius authoritate persone a q̄ fuit destinatus: vt. ij.q. vj. si epō. Bar.

g ¶ Adhuc. Ar. q̄ crescente contumacia dz crescere pena. ff. de inter. et rel. relegatoū. Et iste ordo est seruā- dus cū aliquis pmanik ꝓ contumacia, odivt post admonitio- nē ſuſpendat: ſcdo excōicet: tertio deponat: quarto curie tradat. vt. xxiij. q.iij. forte. in fin. et lxxxiij. dist. quoniam. Si ſ̄p crimine dō punit, tunc primo deponit: postea excōmunicat: vt lxxxj. dist. dicti. et de iudi. cuz non ab homine.

h ¶ Priuabis. priuatiū esse ostendes. nam eo ipso q̄ cōtumax erat, priuatus erat. vt prima bis quo ad hoc vt ſuper possit vitari ab aliis in sacramētis.

¶ Adhibēda est.

¶ Casus. Supra in ꝓpte necessitatis nolens ꝓmoueri sit puniend⁹. Hūc ꝙo docet Gra. si est vtilis ecclesie, z nō vult ꝓmoueri, qualiter ꝓcedat vt eo ꝙo in hoc obediat. Dicit eīm q̄ minores pantalim sunt promouendi, vt contemnens promoueri doleat minores sibi esse prelatos in ordine et prebenda: et sic de nolente fiat volens.

Onsuluit. ¶ Casus. Victor epūs consuluit Gelasiū q̄d esset sibi faciendū cū diaconi sui ꝓ vtilitate z necessitate ecclie ꝓmoueri in sacerdotes contemnant: qui

Onsuluit dilectio tua de sioū, ꝓmotione clericoū: perhibes q̄ diaconi ad ſbyteriū gradū (q̄ ecclesiā tuā c. placuit. c. ē. c. si q̄. ofīum est qualiter in re

respondet dicens q̄ inuiti cōpellendi nō sunt: sed debet acolythos et subdiaconos (si digni sunt) in presbyteros ordinare, eis matora beneficia assignando: vt hac ratione constricti et honorem querant et questum.

a ¶ Indigere. Hoc verbum temperat h. ita q̄ sonat in vtilitatem, non in necessitatem. Dicitur enim quis indigere eo qd̄ bonū ⁊ vtile est sibi habere. si eñ necessitas esset, appellet per subtractionem beneficij vel officij. ff. e.c.ij. ⁊ iij. et. v. lz sit arg. cōtra. ff. ea. epoti. et de eta. et qualit. queris. sim quā potes soluere canones istos. illa tñ loquit de his q̄ habent plura beneficia, prout ipsa ibi dicit: et qd̄ ibi dicit priuabis, dic partes stipendioū: nō oibus. Jo. quicquic dicatur. illi de cre. queris. ſ. habis. Bar.

b ¶ Cōmoda. nā et hortatione pre-miorū ff. ff. de iust. et iu. l. j. et. xxiij. q. iij. ca. vlti. Jo.

c ¶ Propēsius. Sed quomō hoc procedet vbi prebende dōs equales sunt: Potest dici q̄ decurritur prebende eorum. Vel dic consequantur spe, non re.

c ¶ Propēsius. Est hic arg. de iure cōi nō plus pbros q̄ diacones de oblationibus et decimis debere habere: arg. xxiij. di. preter hoc. quod verum est: sed de specialitate quandoq; aliter fit. j. q. ij. ca. vlti.

d ¶ Ut hac. Hic vt. cōsecutiuū est. j. q. j. quisquis. si eñ esset causatiuū, simonia cōmitteret qui propter questum deo seruiret. deo eñ propter deū seruiendū est principaliter: vt. viij. q. j. sunt in eccla. ⁊. j. q. j. nō est. ⁊ si esset causatiuū, videret eos imitare ad inuidēdū aliis. Ite arg. beficia sicut priuilegiū q̄nq; cōcedit alicui odio alterius.

e ¶ Ratione. Itaue enim videt q̄ plus detur socio q̄ sibi etiā fratri. C. de bo. que lib. cū opz. j. fñ. nec de eadez societate dz vnus plus q̄ alius consequi. ff. pro socio. verum. ſ. si cū tres. nec est alicui conferendū vnde alij seruiuoso ordemoueantur: vt. xvj. q. vij. ca. j.

f ¶ Nitant. Arg. q̄ si q̄nq; secūdario qd̄ pricipaliter fieri non pōt, vt hic: et. ff. de postu. l. j. ſ. penul. ⁊ vlti.

Tempus autē. Hec distin. diuiditur in quinq; partes: in quarum prima dicitur q̄ die dnica et hora tertia ⁊ ieiunij debent epi conferari quocūq; tpe: et hoc probat per cap. seq. Secunda ibi: Tempus autē. Tertia ibi: Ceteroq̄. Quarta ibi: Quod die. Quinta ibi: Ordinationes. Jo. de. f an.

¶ Cause. Obtēto qualiter ⁊ a quibus sit clericorum ordinatio facienda, nunc ostendit Statianus quo tempore sit ordinatio facienda. Et primo de ordinatione episcoporum: postea de ordinatione ceterorum explicat, et dicit hic q̄ in consecratione episcopi certum tempus nō eligitur dummodo in die dominica et hora tertia et a ieiunantibus fiat: vt. j. ea. c. j. Ceterorum vero ordinationes fiunt in certis tēporibus: vt. j. e. ca. vlti.

g ¶ Tempus autē. Hic depingitur. lxxv. distin. in qua agit magister de consecratione episcoporū, et de tpibus ordinationū. subūgit etiā de ordinatione aliorum clericorum. Debet autem ordinatio episcoporū fieri hora tertia die dnico. j. ea. ca. j. et ca. quod die. ceteroq; vero i sex partibus anni: sex in quatuor tēporib⁹, ⁊ in sabbato medie hebdōade quadragesime et in sabbato sancto. j. ea. ca. vlti. eē de temp. ordi. c. iij. er. lxxij. dist. lf. as.

h ¶ Non eligit. i. nō est electum vel determinatum in canone.

i ¶ Omi eñ tpe. id est omni mense vel septimana. similiter restrigitur de cōse. dist. iij. oi tpe. ibi exponitur, id est omni anno.

Ordinatiōes.

¶ Cassio. Ordinationes. i. consecratiōes episcoporum debent fieri ab omnibus comptouincialibus episcopis die dominica et hora tertia, sacra vnctione interueniente, exemplo prophetarum et apostolorum ⁊ Moysi. Nam Samuel inunxit Dauid, et Helyseus Jehu regem, apostoli Jacobum, et Moyses Aaron.

k ¶ Authoritate. generali. Extra de elec. cū in cunctis. xvj. q. j. cunctis.

l ¶ Scrutinium. Id est examinationem, de qua habes dist. xxiij. qui episcopus.

m ¶ Manus. Duo ponēt sup caput cōsecrādi codicem euangelioz: tertius fundet benedictionē: alij omnes ponent manus sup caput eius: vt. xxiij. dist. episcopus.

n ¶ Tertia. Multiplex est ratio de hora tertia: qr debet tunc missa publice celebrari: vt de cōse. dist. j. nocte. sine qua missa non pōt cōsecrari: qr nec ecclesia sine missa cōsecratur. de cōse. dist. j. oēs. licet quidam dicant contrarium, q̄ sez non sit de substantia consecrationis: quibus ego assentio: quia nō est de substantia vnctio ipsa: de qua magis videtur q̄ sit de substantia: immo si omissa est, suppletur. extra de sacra vnctio. ca. vno. in punct. Alij tñ dicūt oia ista esse de substantia. arg. xxiij. distin. quotiēdam. preter tps vel horam: qr quocūq; tpe ordinatur, recipit ordinem. arg. j. lxxvij. distin. subdiaconus. et de tēpo. ordi. sane. nam quandoq; citius quādoq; tardius missa celebratur. Item ideo est facienda consecratio hora tertia: quia spiritus sanctus in igneis linguis hora tertia ff. de cōse. dist. j. nocte. quorum loco succedūt episcopi. xxj. dist. in nouo. et quia hora illa dōs est crucifixus: vt ibidem dicitur: et tali hora apostoli consecrauerunt Paulum et Barnabam ff. j. ea. quod die.

o ¶ Exemplo. Quia Samuel inunxit Dauid et Saulem, Helyseus Jehu in regem israel.

Distinctio.lxxv.

Tempus autē consecrationis (sicut in

memoras idigere[a]) venire detrectant: quapropter quia inuitos fieri ecclesiastica moderatio grauitasq; non patitur: vt ex nolentibus fiant volentes, ordinatio illa pōt proficere. Si quos habes in acolythis vel subdiaconibus maturiores etate ⁊ quorum sit vita probabilis, hos in pbyteratū studeas promouere: vt qui in suis ordinibus pficere noluerint, reddantur suis inferioribus: ⁊ post minores ipsa commoda[b] pbyteri ꝓpensius[c] q̄z diaconi consequatur: vt hac[b] saltē rōne[c] cōstricti, ⁊ honorē quē fugerāt, appetere nitantur[f]. et questum.

Distinctio.lxxv.

Tempus[g] autē consecrationis (sicut in

nimbus fiat: vt. j. ea. c. j. Ceterorum vero ordinationes fiunt in certis tēporibus: vt. j. e. ca. vlti.

g ¶ Tempus autē. Hic depingitur. lxxv. distin. in qua agit magister de consecratione episcoporū, et de tpibus ordinationū. subūgit etiā de ordinatione aliorum clericorum. Debet autem ordinatio episcoporū fieri hora tertia die dnico. j. ea. ca. j. et ca. quod die. ceteroq; vero i sex partibus anni: sex in quatuor tēporib⁹, ⁊ in sabbato medie hebdōade quadragesime et in sabbato sancto. j. ea. ca. vlti. eē de temp. ordi. c. iij. er. lxxij. dist. lf. as.

h ¶ Non eligit. i. nō est electum vel determinatum in canone.

i ¶ Omi eñ tpe. id est omni mense vel septimana. similiter restrigitur de cōse. dist. iij. oi tpe. ibi exponitur, id est omni anno.

Ordinatiōes.

¶ Cassio. Ordinationes. i. consecratiōes episcoporum debent fieri ab omnibus comptouincialibus episcopis die dominica et hora tertia, sacra vnctione interueniente, exemplo prophetarum et apostolorum ⁊ Moysi. Nam Samuel inunxit Dauid, et Helyseus Jehu regem, apostoli Jacobum, et Moyses Aaron.

k ¶ Authoritate. generali. Extra de elec. cū in cunctis. xvj. q. j. cunctis.

l ¶ Scrutinium. Id est examinationem, de qua habes dist. xxiij. qui episcopus.

m ¶ Manus. Duo ponēt sup caput cōsecrādi codicem euangelioz: tertius fundet benedictionē: alij omnes ponent manus sup caput eius: vt. xxiij. dist. episcopus.

n ¶ Tertia. Multiplex est ratio de hora tertia: qr debet tunc missa publice celebrari: vt de cōse. dist. j. nocte. sine qua missa non pōt cōsecrari: qr nec ecclesia sine missa cōsecratur. de cōse. dist. j. oēs. licet quidam dicant contrarium, q̄ sez non sit de substantia consecrationis: quibus ego assentio: quia nō est de substantia vnctio ipsa: de qua magis videtur q̄ sit de substantia: immo si omissa est, suppletur. extra de sacra vnctio. ca. vno. in punct. Alij tñ dicūt oia ista esse de substantia. arg. xxiij. distin. quotiēdam. preter tps vel horam: qr quocūq; tpe ordinatur, recipit ordinem. arg. j. lxxvij. distin. subdiaconus. et de tēpo. ordi. sane. nam quandoq; citius quādoq; tardius missa celebratur. Item ideo est facienda consecratio hora tertia: quia spiritus sanctus in igneis linguis hora tertia ff. de cōse. dist. j. nocte. quorum loco succedūt episcopi. xxj. dist. in nouo. et quia hora illa dōs est crucifixus: vt ibidem dicitur: et tali hora apostoli consecrauerunt Paulum et Barnabam ff. j. ea. quod die.

o ¶ Exemplo. Quia Samuel inunxit Dauid et Saulem, Helyseus Jehu in regem israel.

Hortū pfecratio fit hora tertia. et bñ fm h. ⁊ l. cū ius fuit gl. ista, de hoc plene. no. ff. de elec. q̄ sicut. vbi idē dicitur. Samuel inunxit Dauid.

a ¶ More apostolorum. Qui inunxerūt Jacobum.ꝛ. lxvj. distin. porro.
b ¶ Et Moysi. Qui inunxit Aaron ꝛ filios eius. ꝛ. xxj. distinctione. ꝟ. j.
c ¶ Sanctificatio. i. omnis unctio sanctificās et efficax est⁹ a spiritu scō.

Hꝛa cō ferē in collone sacri. ꝟ .i. hz esse constans ꝛ efficax a spū sācto. sanctificat. augeē in eis gra q̄ tz iij. nō ex quo. Sz spū scō si sacramentū confertur indigno, tunc sacramentum recipit, et illud resignāt capit ad sui maliz: cationē sed nō recipit remissionis sacramēti. Hec materia optime tractatur in ca. de sacra aliq̄ in ecclesia eē. aliq̄d nisi vnc. cum venisset. a spiritu scō ita christma est sacramentū: qō conquia q̄ cedo. sic et aqua. ꝟ. gr̄a sub q. ꝟ. de trahē. et casti vnctiō hō

¶ Tēpus. ¶ Hec est a spi ecclesia ēpalis vltra tres menses vacare nō debet: ꝛ post ꝫ electus fuerit, vsq̄z ad alios tres menses consecrat: interim eccl̄a per economū gubernat. ꝛ hoc pbat per ca. seq. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est qua die et quā hora debet episcopus consecrari: nūc autem dicit infra qō tempus a tempore electionis ꝛ confirmationis debeat consecrari. Et dicit Stratianus q̄ infra tres menses, nisi propter necessitatem differatur.

Quoniam. ¶ Casus. Duo dicuntur in hoc ca. Primum est q̄ nullus archiepiscop⁹ differat ordinationes episcopoꝝ vltra tres menses: nisi necessitas compulerit amplius protelari. Secundum est q̄ redeuns viduate ecclesie debēt esse in potestate economi donec episcopus eligatur et confirmetur.

e ¶ Tres. Usq̄z ad tres mēses fit electio. l. di. postꝫ. et vsq̄z ad alios tres mēses cōsecratio: vt hic ꝟ. ꝛ. c. di. q̄n. Electio ꝟ fieri ītra tres menses:

f ¶ Necessitas. Propter quā quandoꝝ posset differri per totam vitā electi, maxime cōfirmati: vt si vitietur in corpore: arg. eē de elec. cum in cunctis. Iz sit argu. contra extra de eta. ꝛ quali. c. j. vel si non reperiret idoneus in ecclesia nisi in minoribus ordinibus: vt j. vij. q. j. constitutum. ꝟ. dist. lxj. ossius. ꝛ xvij. dis, de syracusane.

g ¶ Epoꝝ. Uel metropolitanoꝝ vel electoꝝ, q̄ epi sunt destinatiōe, ꝟtra vtrosq̄ eiꝰ pena est statuta. c. di. q̄n. h ¶ Apud economum. De hac materia dixi j. xij. qā. ne. q. illud.

¶ Ceteroꝝ. ¶ Hec est tertia pars huius disti. in qua dicitur q̄ ordinationes clericorum non debent fieri nisi congruo tempore. Joannes de san.

¶ Casus. Supra dictuz est quotpe ordinent epi: nunc vo docet Hza. quotpe ceteri debeant ordinari. Et dicit q̄ certis tpib⁹ ꝟ sciz sex. i. in quatuor tēporibus anni. et in sabbato sancto, et in sabbato q̄s est ante dñicā de passione dñi: vt j. e. c. vlti. ¶ Notes etiā ordies possint conferri in die dñica ad epis: vt extra ꝟ tempo. ordi.

Ordiationes, t Leuitarū q̄s. hoc idē in subdiacono: nisi in papa tm̄. eē de tēpo. ordi. capi. j. sed fm hec decreta nondū subdiaconat⁹ erat sacer ordo. ar. j. ea, ca. pe. ꝛ. lx. dis. c. fi, k ¶ Tpe. Et in maiori ecclesia: vt arg. ꝟ. distin. lxvij. reliqui. ꝛ argu. xc. iij. dist. ca. vlti. mi: idem notes autē ordies q̄s. qn vbi et q̄ libueris lea. pōt episcopus con ferre: ꝟ vt eē. e. ca, de cle. iij. et omnes simul dis. j. si consuetudo ha: in ea beat hoc in prouin nijs. in dia. extra de eo qui fur. ordi. recc. cum ꝟ. lator.

Quod a patribus. ¶ Casus. Quesiuit Dioscorus ¶ Alexādrinus pīarcha a Leone vtrū indifferenter oībus diebus sacri ordines possint vel debent conferri. Et rñ. q̄ non: sed tm̄ post diem sabbati, ꝛ post exactam noctis que lucescit in prima sabbati, vel in dñica in mane continuato ieiunio sabbati vsq̄ ad diem dñicam: cui in quibus. i. intra que tpa ieiunia et a ieiunantibus debet fieri consecratio. sic videē Beneuen. ꝛ etiam mihi casus ponendus: licet nō seruetur de consuetudine.

l ¶ Sabbati. Quidam intelligunt hoc ca. de sabbato paschali: vt si quis tunc velit conferre ordines, debeat eis eos conferre in occasum solis: quia missa tunc nō est cantanda nisi die illa finita: ¶ vt j. de consecra. distin. iij. sabbato. qō ptz ex eo qō ibi tunc, Deus qui hanc sacratissimam noctē. ꝟ. dicit q̄ oēs ordines sunt cōferēdi die dñi: et. ii. co. Et dicit q̄ vespera precedētis noctis trahit ad diem festū sequentem: ¶ vt sive de vespere in sabbato, sive de mane nōn, ne in dñico conferant, semp in die dñico videant conferri. sed certe fm hoc nō est necessaria continuatio ieiunii. et in j. preterea oia iura dicunt q̄ tantū in sabbato conferendi ff. ꝛ sunt ordines: vt extra eo, ca. iij, Alij dicūt q̄ oēs ordines nu.

sabbato conferunt: ⁊ dicunt q̄ mane dñice diei potius trahitur ad vesperā precedentem, q̄s vespera ad mane. Et ita siue conferantur vespere in sabbato, siue in mane sequenti, semper fictione canonica conferuntur sabbato: ⁊ fm hoc de iure debet continuari ieiunium. Inno cētius aūt non determinat an mane trahatur ad vesperam precedētem, an vespere ad mane. de temp. ordi. literas. consuetudo tñ hȝ q̄ tantum circa horam nonā sabbati fiunt ordinationes. fm ℣. exponitur post diē sabbati. post finitum diem sabbati. Alij exponunt post diē sabbati. i. post incepta primam diem sabbati. Io. Certe ℣. opinio vera videtur: ⁊ male reprehenditur de cōtinuatione ieiunij: quia iam incepta est dies dominica: ⁊ ideo est necessarium ieiunij: non seruetur de consuetudine: nisi velis dicere q̄ hec capi. sint abrogata per decret. ēt co. ti. c. ij. B. In cōsecratione aūt episcopi non est necessaria continuatio ieiunij cum tñ die dominico consecretur: ⁊ in mane ḡuber intelligat ieiun⁹. vt ēt e. literas. sed lȝ quis posset ordinare aliquem in sacerdotem in sabbato, et in mane in ep̄m: dem conferre in mane cui vnum cōtulerat in sabbato. ex eo. literas. Sz nunquid dñico die in mane pōt ḡs ordinari in sacerdotē: ⁊ eodem die hora tertia in ep̄m? ℣. dicit q̄ sic: q̄ nusq̄s inuenitur prohibitum.

¶ Quare die dñico sacerdotū ordinationes celebrentur.

QUod die[g] dñico ordinationes sacerdotū[b] celebrent: nō tm̄ ex cōsuetudine, sed etiā ex aplica nouimus venire doctrina: scriptura manifestante q̄s cum aplūs Paulū et Barnabā ex spūssancti precepto ad euāgeliū gētib⁹ mitterēt p̄dicā dū, ieunātes ⁊ orantes ipsosuerūt eis manib⁹: vt intelligam⁹ quāta ⁊ dātū ⁊ accipientū deuotione curandū sit ne rāte benedictionis sacramētū negligēter videat impletū. et ideo pie ⁊ laudabil[r] aplicis morē gesseris institutis, si hāc ordinandorū sacerdotū formā per ecclesias quibus dñs preesse voluit, etiam ipse seruaueris: vt his qui consecrandi sunt, ieiunis ⁊ a ieiunantib⁹ sacra benedictio ꝓferat: qō eiusdem[c] obseruantie erit, si mane ipso die dñico continuato[d] ieiunio[e] sabbati ordinatio celebretur: a quo rēpore precedēt̄ nocte initia non recedūt: quod ad diē resurrectionis (sicut in Pascha dñi declarat[f]) pertinere non dubium est. ¶ Idem.

QUando ⁊ vbi libitū fuerit vsq̄ ad subdiaconatus officiū ordinant[g] clerici: diacōno ⁊ presbyteri nunq̄ nisi in publica ordinatione.

¶ Item Celasius oibus epis.

¶ De rēporib⁹ ordinationis.

ORdinationes pbrōrū et diaconorum nisi certis temporibus et diebus exerceri non debent: id est quarti[k] mensis ieiunio, et septimi[l] et decimi[m], sed etiam quadragesimalis[n] initij ac mediane[o] aplica ⁊c. Nā Paul⁹ ⁊ Barnabas epi fuerūt: vñ p cōia exēplū mīht̄ pbat nisi de epis. ⁊ qō dicit cui initiū ⁊c. dic nihil facere ad rem: lȝ dicit inciderer: immo ascribitur ei fictione canonis, non in veritate.

h ¶ Sacerdotū. i. epor. sic non erit p hāc.

i ¶ Ut q̄cquid. xvj. q. j. c. vl. de ꝛse. dis. iiij. queris.

k ¶ Quarti. i. Junij. hoc semper in septimana pēthecostes occurrit: ⁊ loquitur fm antiquā cōputationē latinorum, qui incipiebant annum a Martio.

l ¶ Et septimi. Id est septembris.

m ¶ Decimi. Id est decembris.

n ¶ Quadragesimal'. i. ꝓma septimana q̄dragesime.

o ¶ Mediane. in qua cantatur, Sitientes. que precedit dominicam de passione.

¶ Quod die. nec est. iiij. pars huius di. i q̄ p. debet q̄ epūs semp de eo more apl'or: q̄ de mādato dñi ipo fuerūt man⁹ Pauli o ⁊ Barnabe: ⁊ qt eodē die dīs resurrexit. Jo. de fan.

¶ Cal'. Ordinationes sacerdotū debēt tm̄ in die dñica fieri: q̄ dies dñica initiū hȝ a vespera sabbati. qō ꝓbat p cōsuetudinē ⁊ etiā per doctrinā apl'orū: q̄ die dñica Paulū ⁊ Barnabā cōsecrauerūt. ȝlā i hac die mundū⁹ sumpsit exordiū: ⁊ vita ꝓncipium et mors interitū habuit.

g ¶ Qō die. hu. ponit fundamentū sue opi. in ca. isto q̄ sez in die dñico pos sunt ordines ꝓferri. qō patz p hoc q̄ dicit ordinationes sacerdotū: ⁊ per id qō dicit initium ⁊c. nos q̄ ȝiū dicim⁹, exponim⁹ ordinationes sacerdotū. i. episcopor. ꝓsecrationes. ȝ p̄ intellectu bene facit qō infra subiicit, extra

¶ Ordinationes. ȝ Casus. Duo dicunt in hoc ca. Primū est q̄ ordinationes sacerdotū, diaconor. ⁊ subdiaconor. non sunt faciēde nisi in sex rēporib⁹ anni: sez in quatuor rēporib⁹, ⁊ in sabbato ante dñicā de passione domini, ⁊ sabbato sancto. Secūdum est q̄ null⁹ episcopus debet preferre posteriorem priori.

¶ Declaratur. Legitur enim in quadā homilia Bede que legitur nocte illa super euangelio illo: Vespere autem sabbati. vbi dicit Beda q̄ in die ista noctes incipiunt precedere dies: ideo ȝ forte vt tres dies et noctes

¶ Ista ē figura tributōrum q̄s est ꝓ: vt cu d: ethiopa est alb⁹ ꝓpt̄ dē res q̄s habet albos. Nec ei dñs steterit, siue fuit i vētre per tres dies ⁊ noctes nisi sic loqndo. nā ⁊ alis to tū ponitur pro parte: vt j. dist. ȝ. scire. i. morē. non est aliud a suis ptibus: vt dis. nul. ius. fm Jo. ō f. ȝ Conc. i. i. more romano. ff. de fe. rijs. B. in. l. aut fcta. ȝ. rēp⁹. ff. ad syl. ȝ Arg. ad hoc. xcv. dis. c. olim. Jo. ō f.

Ann⁹ a martio q̄nq̄ incepit.

Ordinata pu alijs p̄ferur. ‡ Et ita attēdit h̄ tēporis p̄oritas. sic lxvij. di. §. vlti. ex de ma. et obe. c.j. et alibi excellētia ordinātj. ff. de albo scri.l. vlt. eē d̄ ma. et obe. per tuas. Brebi. ‡ al'as sancta.

a ¶ Seu presbyterū. De hoc dixi. §. lxviij. dis. eōrum viij. q.j. licet ergo.

b ¶ Preferre. Ecce hic habes q̄ prius ordinati preferuntur ‡ aliis, vt in habendis honoribus, et in aliis: vt xvij. distinctio. §. hinc. et extra de maio. et obedien. c.j. et lxxiij. di. epi copo rum. etiā licet posteriores sint meliores: non obstat. xxij. q.c. iij. sicut. viij. q.j. licet. vt ibi notatur: licz sit argumentum cōtra. §. dist. xvj. sexta. ‡ ver. prima. Joannes. Hodie sufficit si electus a maiori parte capituli sit bonus. vt eē de elect. cum nobis. B.

Q Ubus tēporibus. ¶ Hec dist. diuidit in tres partes: in quarum prima dicitur quādo debent fieri ieunia quatuor temporum: et hoc probat per sex auctoritates. secundū. c. in fi. non tenet: neq̄ prima pars tertij ca. tenet: sed secunda pars tenet sm Joan. de San. Scō. ibi: primū. Tertia ibi: Nō autem. Joan. de San.

¶ Cūuo. Supra facta est mentio de quatuor tēporibus: et ideo Gra. suppo nit distinctionem, lxxvj. in qua primo ostēdit q̄s quatuor tempora sunt celebranda: z vnde originem habuerunt. Addit etiā q̄ inter pascha et pentecosten non sunt ieunia indicenda: nec genua flectenda.

c. ¶ Quibus temporibus. In hac dist. lxxvj. agit magister de temporibus ieuniorum. Ostendit etiam diuersas origines eorū. Postea ponit differētiam inter nos et hebreos in computatione mensium. ‡ Ostendit etiam q̄ non sit ieiunandum a pascha dñi vsq̄ ad pentecosten: nec esse flectenda genua. ‡

I Etanium. ¶ Cūuo. Quesiuit Benedictus eps a Calixto quotiens quatuor tempora essent in anno celebranda: qui respondit dicens q̄ hactenus rer celebrata fuerunt: sed melius est vt quater in anno celebretur solenne ieiunium: ad instar quatuor temporum hebdomade et sabbati ieiunio circa vesperas ipsas ordinationes nouerint celebrandas: nec cuiuslibet vtilitatis causa, seu presbyterum[a], seu diaconē his preferre[b] audeāt q̄ ante ipsos fuerint ordinati.

¶ Distinctio.lxxvj.

¶ Quibus temporibus ieiunia celebrentur.

I Eiunium q̄ ter in anno apud nos celebrare didicisti, cōueniēt[a] nūc q̄ quatuor tēpora fieri decernimus: vt sicut annus per quatuor volu itur[b] tēpora, sic z nos quaternū solēne agam[a] ieiunium per quatuor anni tēpora.

I tē ex pci. Magū. De eodē.

Q Uatuor tēpora anni ab oibus hoib[a] cōmuni ieiunio obseruenē. i. in martio hebdomada prima, in Junio secunda, in Septēbu tertia, in Decēbu q̄rta. I tem ex cōci. Saleguste habito. ¶ De eodem.

O E ieiunio aūt quatuor tēpor[a] hāc certitudinē statuim[a], vt si calēde Martij[i] q̄rta feria siue ante ea euenerit, eadē hebdomada ieiunium celebrēē. Si autē calēde Martij in quintā feriam aut in sextam aut in sabbatū distendātur, in sequentē hebdomadam ieiunū differāē. ¶ Si ll quoq̄ modo si calende iunij[a] in q̄rta feria aut ante euenerint, in subsequēti hebdomada ieiunū celebrēē: z si in quinta aut in sexta feria aut in sabbato p̄tigerit, ieiunū, in tertiā hebdomadā reseruēē. ¶ Et hoc sciēdū[b] est q̄ si quando ieiunū mensis iunij in vigilia pentecostes secundū predictā regulā euenerit: non ibi celebrandū erit: sed in ipsa hebdomada solenni pentecostes: q̄ vigilia simul z ieiuniū celebrari[c] non debent: z tūc p̄pter solēnitatem sancti spirit[a] diacones dalmaticis induantur: z alleluia decantetur: z flectamus genua, non dicatur.

¶ Eodē modo de septimi mēsis ieiunio constitutū est: vt si calēde Septēbus in quarta feria euenerint, aut antea: in tertia hebdomada ieiunium[h] celebretur: et si in q̄nta aut sexta aut in sabbato contigerit, in q̄rta hebdomada ieiunādū erit.

¶ In Decembu[i] vero illud obseruandum erit, vt in p̄ximo sabbato ante vigiliam Natalis dñi celebretur ieiunium: quia si vigilia in sabbato euenerit, simul vigiliā z ieiunium, celebrari non conuenit.

E cōtra Urban[a]. ¶ De eodē.

S Tatuim[a] etiā vt ieiunia quatuor tēpor[a] hoc ordinē q̄ si festū alicuius apli die lune euenerit, sabbato vigilia ieiunāda est: q̄ ieiunū z dñica simul occurrere non debēt. ex de obser. ieiu. c.j. Ar. ¶ ex de ēb. sig. q̄ fuit. Lau.

k ¶ Jeiunū. §. de conse. di. iij. quoniam.

l ¶ In decēbu. prima quadragene seruat ieiunia veris. Pneumatis hebdomada seruare secunda iuberis. Tertia septembris cultū fert mercuris ‡ istū. Sabbata z Feria ieiunent vigilem preeuntia chr̄istum. Lau.

S Tatuimus. ¶ Cūuo. Hic recte continet in quib[a] nec[essi].

a Ordinata] Ordinatione

b preferre] preferri

c celebrari] celebrare

d Voluitur] Volvitur

e Constituimus] Constituimus

f Martij] Martio

g Junij] Junio

h Et hoc sciendū est. Qō ab hinc dī, manet inuariū superiora p̄ sequētem canonē mutantur, sc̄z statuim[a]: z ita vtile non vitiat p̄ inutile, §. ir. dis. si ad sacras. Lau.

i Celebrari. Cedit ḡ in ieiunio minus dignū digniori: arg. ff. de mino. vez. §. vlt. eē de cō se. eccle. vel alta. c. qō in dubijs. Et est

Ieiunia quatuor tēpor.

Et ita] Et ita

Et tēporis] Et tēporis

Et alibi] Et alibi

Et hoc sciēdū] Et hoc sciendum

Et hoc sciendū] Et hoc sciendum

Et ita vtile] Et ita vtile

Et ita] Et ita

Et hoc sciendū] Et hoc sciendum

Et hoc sciendū] Et hoc sciendum

temporibus ieiunia quatuor temporum sunt celebrãda: et corrigit z emendat illud.c. statuimus. z primam partem illius cap. de ieiunio.

a ¶ In septembri. fm dist.c. superioris in fi.

¶ Caius. Docet Leo q̃ post. l. dies letitie computãdos a die resurrectionis quos in honorem dñi celebrauimus indicitur ieiunium: vt si quid per abũdantiam lentie deliquim⁹, abstinentia ieiunij castiget.

¶ Nius. ¶ Caius. Ex doctrina sancti spiritus constituitur est vt quaternũ ieiunium celebretur in quatuor tẽpor⁹ ãm, scz in were, et estate, z autũno, et yeme: ad instar quatuor elemẽtorũ, et quatuor cardinum mundi: et quatuor euangelioꝝ. Et primũ est ieiunũ in quadragesima. Secundũ scz estiuũ post pentecosten. Autũnale est in septembri, hyemale in decembri.

¶ Primũ. ¶ Hec est secunda pars hui⁹ dist. in qua dicitur vnde hãbuerint ordinem ieiuniorum, qui aliter cõputãt q̃ nos. Jo. de san.

¶ Caius. Jste. ℊ. respicit illud. c. ordinationes. ℌ. lxxv. dist. in quo facta est mẽtio de primo mense, quarto, septimo, et decimo. Et dicit Hra. q̃ debemus ibi intelligere primũ mensem et ceteros fm computationem nostram, z non scdm computationẽ hebreorum: apud quos apilis est primus mensis: quartus iulius: septimus october: et ianuarius decimus. Sed romani olim primum mensem dicebant martium: nunc vero ianuarium. Preterea quare hebrei ieiunabant in augusto, qui est eis quintus mensis, rationem assignat zacharias in sequenti ca.

b ¶ Primum. Accipe in superiori dist.c. vlt.

¶ Etiunium. ¶ Caius. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima ponit hiero. verba zacharie vbi dicitur q̃ hebrei ieunãt in quarto, quinto, septimo, et decimo mense: et ostendit q̃ latini expositores hunc locum varijs modis exposuerunt et dissonantibus. In secunda parte ponit multiplices causas quare ieiunant iudei in predictis mensibus. In tertia parte primo exponit vera zacharie fm literam: postea fm anagogicũ intellectum. Secunda pars incipit ibi: cogimur. Tertia ibi: hoc igitur est omne. et ℌba sunt prophete vsq̃ ibi: hoc loco, ℌba q̃ dicitur ibi: quarti z̃ subaudit mensis. Hoc loco. ℌba sunt. hic.

c ¶ Jeiunũ ãrti. Subaudit mẽsis. et arg. sumi potest ex hoc capi. q̃ etiã ea que moralia sũt immutãtur per ecclesiam hodie. Nã alijs temporibus zach. celebrabãtur olim hec ieiunia, alijs nunc.

d ¶ hoc loco. verba hiero.

e ¶ Direct. ostẽdendo causas constitutionis talis vt talis ieiunij.

f ¶ Defore. Colige in dubijs ad rei originẽ recurrẽdum: z plius magistro q̃ discipulis credendum: vt dixi dist. ix. vt vere z. et dist. xx. de quib⁹. Magistro pl⁹ q̃ discipulis credendũ est. ℌ. xxxij. loquit. ℌ. dist. xij. preceptio. Arg. contra nunq̃ ad rei originem recurrendũ. ff. de leg. et fe. cõ. z ideo nã dicit lex q̃ non de oibus que cõstituta sunt, reddi ratio põt ꝛc. ff. tit. eo. non oim. † Ex isto infert q̃ qñq̃ magis cõsideratẽ acciꝑ dẽtale. cõcor. l. ij. ℌ. eras. et. l. j. ℌ. bestias. ff. de postulã.

g ¶ De riuulis. Arg. non valere sumptũ sine origi. nali. C. de edẽ. aut. ibi posita. Arg. cõtra extra de fide instrũ. c. vl. vbi dr q̃ exẽplata instrumẽta aliq̃ iusta causa aũcte iudicis scripta eandẽ vim habẽt cũ autenticis z originalib⁹. B.

h ¶ Querere. ℌ. dist. ix. vt veterum.

i ¶ Quarti mẽsis. fm hebraicam computationem.

k ¶ Abiecerit. Cũ inuenisset iudeos cõflasse vitulũ: vt xlv. di. disciplina. j. de pe. di. j. ℌ. item opponitur.

l ¶ Ciuitatis. A Nabuchodonosor: q̃ cuz chaldeis ce-

iust. puenit. Dicit alberic⁹ q̃ si est trãscriptũ p manũ tabellionis, valz: ar. ff. ℌ admi. tu. chirographis. Aso dicit nõ valere nisi per iudicẽ fiat trãslatio: vt in auc. vt fratrũ filij. ℌ. illud. col. ix. C. de testa. publicati. Jo. Nec. q. determinãt hodie p decre. quã habes ex de fi. instru. c. vl. vbi dr q̃ exẽplata instrumẽta aliq̃ iusta causa aũcte iudicis scripta eandẽ vim habẽt cũ autenticis z originalib⁹. B.

pi t ciuitatē hierusalem.xxiij.q.v.§.Finc.in fine.

a ¶ Omnes. Qui diffidere ceperūt: sed cum Moyses non diffideret, t esset maior. xx. annis: quare non intrauit terrā promissionis? rationē habes.xxiij.q.iij.§.his omnibus. Et dic omnes, qui a.xx.an. t supra exiuērunt de egypto.

Tit⁹ et Uespasianus. xiij. re. xiij.

† Dicle gif.i.habet in Josephō. Fz Sof. † hist. ria fm Isi. i.j. lib. ety. dicit ab historie: in grece qđ ē latine cognoscere vel videre. apd veteres ei nullus scribebat hystoriā, nisi q̄ interfuisset. Alij dicūt q̄ dict ab hystorō grece qđ est gesticulatio.i. gestuū repsentatio vñ histrio vocat gesticulator.i. aliouz gestorū recitator t representator. Archi.

b ¶ Multa. Sed quare induxit hoc de tito t vespasiano, cū ante p multa tēpora fuit illud ieiunū cōstitutū? t dicim⁹ q̄ istud non facit ad propositū, vnde est argu. q̄ quādoq̄ aliqua inseruntur decretis que non faciūt ad propositum principale: arg.§.priori. distin. q̄ die.ff. cui initium.

c ¶ Hierosolymā. Legitur † i psalterio. Ut quid deus repulisti. q̄ hierusalē capta est eo tēpore quo interfecerūt Jesum christū sc̄z in pascha possumus dicere q̄ tunc fuerit capta sed illesa conseruata in se vsq̄ ad augustū quando fuit accensa ab ismael qui iu deus erat: t a quibusdam alijs.

d ¶ Hoc igit est omne. Id est, hoc signat apud nos: nam apud grecos decimus nouimus cadit october: vt.§.dist. xvij. propter.

e ¶ Anagogē. id est superiorē t spiritualē vel moralē intellectū: nā anasupra: goge ducere: inde pedagogus ⁊ ductor. hoc modo exponit hic est enim quidam intellectus historicus † allegoricus: moralis siue tropologicus: t anagogic⁹: sicut diximus.§.dist. xxxvij. vino. sic hec vox hierusalē historice signat ciuitatē illam terrestrē: allegorice ecclesiā: moraliter animam fidelem: anagogice celestem hierusalem. Moralis intellectus attendit que intra nos sunt: allegoricus que intra nos: anagogicus que supra nos. hic ergo ponitur anagogicus pro allegorico.

f ¶ Et famce.j.vij.q.j. audacter.

¶ Non autē. ¶ Hec est tertia pars huius distin. in qua dicitur q̄ a pascha vsq̄ ad pentecosten nō debemus de necessitate ieiunare. Jo. de fan.

¶ Caluo. Dictum est.§. in ca. de ieiunio. q̄ post pentecosten ieiunium quatuor temporū est celebrandū: modo vult hic Gra. ostendere quare non ante: scilicet quia a pascha resurrectionis vsq̄ ad pentecosten non indicuntur ieiunia ex necessitate.

§ ¶ Non autē videntur. Improbat quod dictum est.§. de ieiunijs. Ē.e.c. statuim⁹. t.c. de ieiunio. in prin.

h ¶ Ieiunia.j. de consec. dist. iij. rogationes. contra. Sed licet ibi ieiunemus tribus diebus nihilominus tamen est ibi continuata festiuitas. Nam dicit lex q̄ perennis est siue continuus fluxus licet quando: q̄ exaresc at. ff. de fluxu. l. j. j. respon. Ut dic cōsuetudinē fecerūt quandā. † xij. dist. illa.

Scire debet. ¶ Cal⁹. Do cet Ambro. q̄. l. dies a pascha resurrectionis vsq̄ ad Pentecō. reputant velut dies resurrectionis t dies dominici: quia resurrectio die dñica fuit: et p hos dies ei hosb⁹ t discipulis suis fuerit: et ideo sicut in resurrectione gaudium est, et non ieiunan⁹: sic et in his quinquaginta diebus gaudendum est, nec ieiunia sunt indicenda: nec genua flectimus.

i ¶ Succedam⁹. Quia vnum genus succedit alij. et ita factum notat.

k ¶ Quinquagesima. Si quadragesimam diceret, ea.xl. in cēsu.

l ¶ Eor. Arg., p olb⁹ vigilijs apl̄oz. ieiunādis, vt pro nullis: qđ falsum est. ecclesia tñ romana cōsueuit in vigilijs oim ieiunare. ex de obser. ieiunio, consuluit. nisi Joannis Philippi t Jacobi: vt ibi Zan.

m ¶ In apologia.i. sermone excusatorio de adulterio Sido-

quod danid cōmisit cum bethsabee. ab apo, qđ est re: et logos, quod est sermo: quasi responsio pro aliquo.

a ¶ Cyrographo. i. peccato quo tenebamur diabolo obligati tanq̄ chirographo.

b ¶ Euacuato. Ut. C. de plus pe. l. vna. ꝛ est arg. qꝫ cancellato instrumento liberatur debitor: ꝛ quod verum est nisi creditor. p: bet contrariū. ff. de prob. si chirographum.

c ¶ Cātatur. j. de cōse. dis. iij. ne qđ. et cap. ieiunium.

¶ Necessaria.

¶ Casus. Ecclesia necessario instituit ieiunium post pentecosten: ꝛ quod dicitur non esse ieiunandum in his. l. diebus, intelligitur ex necessitate: ꝫ facto tamen ieiunamus in vigilia pentecostes, sicut in vigilia resurrectionis. ꝛ ad hoc inducitur sequens ca.

Vigilia pētecostes ſe. ſ. nō nēdā.

¶ Obseruātie. hic male dicit ꝛ infra est necessario ieiunāda est: vi. j. ca. nosse. et. ſ. ca. de ieiunio. non obſ. ca. ſcire. ꝺa pro vno die nec plꝰ nec minus.

d de eō fe. di. ij. re vera

ſ ſed qꝫ ieiunari debeat hodie vera ecclesie cōsuetudo generalis.

¶ Casꝰ. Dicitur hic qꝫ cū tanto gaudio celebrāndus est dies pentecostes, ſicꝫ dies resurrectionis. Et hoc probat per similem observantiā: quia vigilia pentecostes celebratur sicut vigilia resurrectionis: vnde similis observantia simili debet gaudere letitia.

e Adde Gio. con bo. ll. ff. de pu ſſio. ſ. ni. dist. vj. ca. j. in fi. ff. de iudi. non quicquid.

¶ Pernoctantes. per, totā noctē ſignificat. ff. de verſigni. vbi ana. ſ. pernoctare.

f ¶ Necesse est. i. cōueniēs est. ſ. ſm ſ. nā ſpiliū est. nō eſt quicqđ consulitur, iuris necessitati subiicitur. de penitē. ſ. ni. dist. vj. ca. j. in fi. ff. de iudi. non quicquid.

¶ Obseruantia. ¶ Casus. Similis obseruantia est quo ad factū, ꝛ non quo ad necessitatē: consuetudo tamen ecclesie preiudicat ei quod ſ. tatianus dicit.

Post pascha. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Isidoro, vtrum monachi vel clerici vel laici possint ieiunare, postquam ecclesia relaxat ieiunia et abstinentie rigorem: ſi quis tamen vult ieiunare, potest ad instar Antonij et Pauli et ceterorꝫ patrum qui in his diebus in eremo ieiunauerunt, exceptis diebus dominicis.

g ¶ Relaxauerit, interdicendo ieiunia.

Etiam. ¶ Casus. Lucinus quesiuit a hieronymo an sit peccatum ieiunare in. l. diebus post pascha resurrectionis: ꝛ in diebus dñicis. Et respondet qꝫ nō. Et hoc probat exemplo Pauli et aliorꝫ credentium qui in illis diebus ieiunauerunt: non tamē cogitur quis ieiunare: sed vnaquaq̄ prouincia in sensu suo abūdat: ꝛ leges maiorū interpretatur.

h ¶ In actibus. ſ. xxx. dist. ſi quis tanq̄ contra.

i ¶ Contestas. i. interfertas solēnitates: vel cōtextas id est iuges ꝛ cōtinuatas. ſ. e. ſcire.

k ¶ Auferā. Dicendo tunc esse ieiunandum.

l ¶ In suo. vt morē obseruet in ieiunijs: sicut dicit de vigilia Bartholomei extra ſ obſer. ieiu. consilium.

m ¶ Apostolicas. Cōſuetudo em̄ interpretatur leges. ff. de verbo. ſigni. anniculus.

Lectionis. hoc. c. indicitur ad ostendendum varietatē cōpitationis iter latinos et hebreos. Nam ſecūdum latinos quartus est mensis iunij: ſecūdū hebreos iulius et ita facit ad propositum ſ. ta.

¶ Casus. Latinus diaconus ecclesie fuit electus ab oibus in epm marcellianēſem: qđ negocium totū perrus pōnus epūs pape significauit. Rescribit ergo pelagius qꝫ nō iuſſerat latinū predictū romā venire: credens eum habere literas dimissorias a suo epo, qđ ſi verū est, mittit petro vt faciat eū venire ad vrbē in ſabbato ſancto: quia ſi tunc non venerit, cogetur ſubſistere vſqꝫ ad ieiunia quarti mensis. i. iunij.

n ¶ Ut veniret, quia forte ſuberat pape iſte episcopus nullo medio.

o ¶ Ab epo. Argu. qꝫ clericus alicuius episcopi in alia prouincia non debet eligi: nec ipſe debet consentire niſi habeat literas dimissorias quibus absoluatur ab obnoxietate ſui episcopi: argu. lxxv. distinc. ſi octauum archidiaconū, ꝛ dist. lxxj. fraternitatē. Arg. cōtra: qꝫ ſ. non exigatur consensus epi, inſti. de adopt. ¶. ſed ſi quis nepotis. De hoc dicit. ſ. lxj. di. ¶. ſed aliud.

a ¶ Ad quarti.ē.lxxv.dist.ea,ordinationes.

HIs tempoibus.¶Casus. Ostenso quibus tēporibus sint clerici ordinādi, nunc m hac.lxxvij.distin. ostendit que vel quāta interstitia temporum in singulis ordinibus sint seruanda: ꝛ super hoc triplex regula seruanda. ¶Nam alia seruatur i pueris qui per interstitia promouent, que sunt ī.ea.in singulis. et c.q̄cūq;. alia i grādeuis, q̄ infra.vij. annū recipiunt ordines: vt ī.ea.quicūq;.alia in monachis: quia monachus ex dispensatione infra annum pmouetur: laicus infra annum et dimidium: vt ī.ead. monachus. et docet ī.cap.huius distinct. q̄ gradatim dz fieri ordinatio.

b ¶ His tempoibus. hic intitulatur.lxxvij. distī. in qua tractat de interstitijs temporū obseruandis. Nota ergo q̄ si q̄s ab infantia sit mancipatus militie clericali, anno.vij. potest ordinari clericus, ostiarius, lector, exorcista: ꝛ sic stabit vsq; ad annū.xij. exinde acolythus vsq; ad annum.xx. et postea in.xxj.subdiacon⁹. in.xxv.anno diaconus. in.xxx. ptesbyter. exide potest esse episcopus: vt ī.ea.in singulis. et ca.quicūq;. xx viij. distin. de his. sed si adultus velit ordinari, sic potest fieri ordinatio vt per septem annos recipiat ordines omnes: in duobus primis quatuor minores: in reliquis quinq; ordinet acolythus, subdiacon⁹, diaconus, ptesbyter et episcopus si electus fuerit.ī.ea.quicūq;.si autem secus factum fuerit, deponi debet.ī.e.distin.subdiaconus. et generali tamen consuetudine his omnibus capitulis derogatum est, vbi vero maior necessitas ecclesie incumbit, laicus per annum et dimidium, monachus vero per annum potest recipere omnes ordines: vt ī.ea.ca.vlti.

Tēporū iterstitia sunt in ordinib⁹ obſuāda.

ILlud.¶Casus. Si quis vult ad episcopatū ascendere, debet gradatim pmoueri: vt primo ostiarius deinde lector ꝛē. q̄s oportet per interstitia tēpor⁹ fieri.

Psalmi c ¶ Primum.ē.xxj. dist. cleros. col t a.ē.dist. xxxij. set at⁹ est riatim. cōtra.ē.xliij. dist. non oportet. ī. contra.lix. dist. si primus ordo. officia. contra. nam ibi colligitur q̄ psalmistatus sit ordo primus: sed melius colligitur ex de eta, ꝛ qualī. cum contingat. Sz dic q̄ hec dictio primū, sequētia respicit: non q̄ sit primꝰ ordo ostiariat⁹, sz primꝰ est respectu seqntiū.

¶ Casus. Iozimus docet hic tempora esse seruāda in ordinibus suis recipiendis: vt si ab infantia literas didicerit, a septennio vsq; ad annos duodecī recipiat tres minores ordines, post annū, xj. fiat acolythus. in.xx. subdiaconus fiat. post.xxv. diacon⁹. post.xxx. ꝓsbyter. deinde mereatur episcopus ordinari. Eadem interstitia seruētur in defensorib⁹. i. patronis ecclesie si voluerint ad clericatum promoueri.

IN singulis gradib⁹ hec tpa sunt obseruanda: si ab infantia ᵇ ecclesiasticis ministeriis nomen ᶜ dederit, vt inter lectores ꝛ exorcistas q̄nquennio ᶠ teneatur: exinde ᵍ acolythus vel subdiaconus ʰ xxiij. annus ⁱ fiat: et sic ad benedictionem diaconatus (si meretur) accedat: in quo ordine quīq; annis, si inculpate se gesserit, adherere debebit. Exinde suffragantibus sibi meritis stipendijs per tot gradus datis, ꝑpte fidei documētis poterit sacerdotiu; ꝓmereri: de quo loco, si cū exactiōe ad bonos mores vita pduxerit, summum pontificatū ᵏ sperare debebit. Defensores ˡ autem ecclesie etiam qui ex laicis ᵐ fiūt supradicta obseruatiōe teneātur, si meruerit esse in ordine ⁿ clericatus.

b ¶ Distinctio.lxxvij.

Ijs tpib⁹ꝫ anacletus et zepherinus, gelasiū et pelagium, epi, pbri, diaconi sunt ordinandi. Metropolitan⁹ autē iurta Leonem papā ex pbris eiusdem ecclesie vel ex diaconibus optimus ordinetur.

Ex monachis autē vel laicis nullus nisi p gradus ecclie dz ad sūmū sacerdotiū puenire. Unde Gelasius papa.

¶ Nō nisi p distinctos grad⁹ quisq; ad sacerdotiū aspiret.

ILlud nos statuentes vobis et oibus seruare mandam⁹, vt oēs ad ecclīasticos ordies sic accedāt ī ecclīa qui ordinari merētur. i. si quis eps cē mereꝫ, sit primū ᶜ ostiarius: deide lector: postea exorcista: inde sacreꝫ acolythus: deinde vero subdiaconus: deinde diaconus: et postea ꝓsbyter: exinde (si meretur) epūs consecretur. Unde zozimus episcopus vbis Rome ait.

¶ Que interualia tpis in singulis gradibus seruāda sint.

IN singulis gradib⁹ hec tpa sunt obseruanda: si ab infantia ᵇ ecclesiasticis ministeriis nomen ᶜ dederit, vt inter lectores ꝛ exorcistas q̄nquennio ᶠ teneatur: exinde ᵍ acolythus vel subdiaconus ʰ xxiij. annus ⁱ fiat: et sic ad benedictionem diaconatus (si meretur) accedat: in quo ordine quīq; annis, si inculpate se gesserit, adherere debebit. Exinde suffragantibus sibi meritis stipendijs per tot gradus datis, ꝑpte fidei documētis poterit sacerdotiu; ꝓmereri: de quo loco, si cū exactiōe ad bonos mores vita pduxerit, summum pontificatū ᵏ sperare debebit. Defensores ˡ autem ecclesie etiam qui ex laicis ᵐ fiūt supradicta obseruatiōe teneātur, si meruerit esse in ordine ⁿ clericatus.

a Si ab infantia. i.septimo āno. C.de iure delibe.si infanti. Joan.

b ¶ Nomen. Ut scribaꝫ in mficula. l.dist.cōtumaces.

c ¶ Quinquennio. post septēniū. ī.e.c.subdiacon⁹.

d ¶ Exinde. post xij. annos cum voluerit.

e ¶ Uel subdiaconus. Uel pro id est. hoc ꝓbatur in ca.seq.arg. C.de ꝓbo.sig.l. vlt. arg. eē de eo qui furti. ordines re.ca.ij.

f ¶ Xliij. annis cōpletis a tpe septennij: hoc respicit qđ dicit de infantia.i.septennio: et ita in.xxj.an. subdiaconus fiat.

g ¶ Xliij. annis. hec determinatio xliij. annor nō recipit ī.ea.seq. vbi dī q̄ ab diaconus: sed in.xv. anno acolythꝰ, in.xxj. subdiacon⁹.

h ¶ Pontificatū. ī.de cōse. dist. v. de his vero. ē. distinc. xviij. si epūs. et dist. lix. si officia.

i ¶ Defensores. i. aduocati castaldi. j.q. iij. saluator.

k ¶ Et laicis. ī. di. lxxxix. indicatum. ē. Sed hic isti laici erant de foro ecclesie: ibi nō. ꝛ cōstitui debent isti quo ad tempoalia, non quo ad spiritualia. xvj. q. vij. in nona.

l ¶ In ordine. contra. Nonne isti sunt grandeui, cum eis committatur administratio. ergo per. vij. annos tm possunt ascendere ad oēs ordines: vt ī.ca. ptori. quare ergo hic dicit supradicta obseruatione? Rñ. ideo vt gradatim oēs ordines recipiant ꝛ nullum pretermittāt: nec tamen per tanta interstitia. vel hoc corrigitur. Jo.

Uicūq;.¶Casus, dꝰ.c. diuidit i duas ptes. In prīa ꝓsequit de pueris: in scōa de grādeuis. In prīa

dicitur q̄ pueri ante pubertatis annos baptizari debēt, et fieri ostiarij, lectores, et exorciste. deinde vsq̄ ad .xx. an. ita q̄ vsq̄ teneatur inclusiue: inde fiat acolythus et subdiaconus: post .xxv. diaconus: post .xxx. pbr: post decēnium cōputandū a .xx. anno fiat episcop⁹: quia postq̄ est pbyter, statim pōt fieri epūs. In secunda dicitur q̄ si quis est grandius etatis, priūs baptizetur, et in primo biennio fiat ostiarius, lector, et exorcista. In sequenti quinquēnio fiat acolythus et subdiaconus: postea diaconus: postea pbyter: postea episcopus. Secunda ibi, qui vero iam.

puberta-tes qi flouitur.

¶ Pubertatis. id est ante annum xiiij.fm quosdam: fm h. ante .xij. insti.qui.mo. tu.ff.in pun. extra de despon.impub. pubres.xx. q̄q.j. illud. vbi incipit adolescētia, excufflatur etatulat pubertas. Joan. q̄ dicit h. de .xij. annis, non est verū in masculo, sed in puella: vt

† hanc literam insti. qui.mo.ff.tu ponit re.m prima columna.B.

Laū.ca tus fuit

b ¶ Baptizari. sz hec glo. quare dicit q̄ tunc sed hu. debeat baptizari, ponit cum sit dubiū t pe xvij. vt riculosum intantū xvij. differri baptisma: di.5 his vt de cōse distin.iiij. quando quis. t ca. ne q̄s absit: ideo xxxij.di. dicit q̄ cum baptisma sit ianua oim sacramentoum: vt lectores xxxij.di.§. verū. in fin. non posset ordinari si non esset baSz hoc prizat⁹ extra de pbyt. nō bap.c.iij. non q̄ debeat differri: Sz hu. sed si causa dilatum est, baptizari debet.

c ¶ Acolythus. Et ita videtur q̄ de iure non debeant non va- let: quia minores ordines simul conferri: quod credo nisi dispenruncin satine: vel nisi sit consuetudo: vt extra de eo qui fur. ortepen- re. cum h. latore.

d ¶ Ad diaconij. Continentia preeunte. ideo hic non dinō pos- rit de subdiaconatu, quia nondum erat sacer ordo tempōt re ors poreſyrici, qui antiquissimus fuit .xxxij. dist. erubescāt. odlice.

e ¶ Exinde. ſ. e. di. epe. cōtra. Sed referas hoc ad .xx. † Cōc. annū, de quo sermo precessit, nō ad quinquēnū. primū. tem⁹ cū et sic erit in .xxx. anno: vt ibi dicit, t ex de elec. cum in cunsio.in.l. ctis. Uel dicas esse constitutionum varietatem. h.

f ¶ Grandeuus. scz. xxiij. annor⁹ † vel .xxx. quia hec est ff.de leg. virilis etas. ſ. ea. cap. episcopus. † etas enim inultum fa- li. et in cit ad eruditionem. xxvj. q. vij. hoc sit. t si sit. xxiij. annoff. de rum, ita recipit omnes ordines infra. xxx. annum, si- mino. cut quilibet alius qui a pueritia deseruiuit ecclesie. Uel grandeuus scilicet .xviij. annorum. argu. xxviij. distinct. de his. et. xxij. distin. lectores.

g ¶ Statim. ſ. dist. xlviij. ſ. j. arg. contra. Sed non dicit statim. i. incontinenti: sed statim. l. paulo post. tale statim habes. ff. de procur. qui procuratorē. vel ibi non prohibetur nisi de episcopatu et presbyteratu.

h ¶ Uel habere. Ita tamen q̄ dudum iam promiserit continentiam. nam preire debet continentia: vt .xxxviij. dist. ca. priusq̄. preterea de isto grandeuo non exprimitur in canone .xxvj. distinctio. qui sine. distingue tamen inter ordinem et ordinem. et ita arbitrio boni viri relinquitur. extra de offi. delega. de causis. ff. de iure deli. l. j.

i ¶ Aliud. a biennio si esset in .xv. anno. nec refertur ad antecedens quinquennium: q̄ non precessit aliud. sic C. quomodo et q̄n inder. autenti. qui semel.

k Subdiaconus nō minor .xx. annorū. ita vt compleuerit .xx. annum. hoc est requiritur in honoribus ecclesiasticis: multis vt ex de elect. cum alijs ne in cunctis. licet sex ria est. Etas in honoribus et ecclesiasticis; cōsideratur fm honorem ad quem quis promouetur. Sz in ordinibus minoribus et sacris non requiritur certa etas. Sed ad ordines minores requiritur .vij. annus. Et ad sacros .xiij. annus. Et ad diaconatum .xx. annus. Et ad presbyteratum .xxv. annus. Et ad episcopatum .xxx. annus. Et ad papatum .l. annus. Et ad imperium .xxx. annus. Et ad regnum .xxv. annus. Et ad consulatum .xxx. annus. Et ad dictaturam .xl. annus. Et ad tribunatum .xxv. annus. Et ad censuram .xl. annus. Et ad edilitatem .xxv. annus. Et ad questuram .xxv. annus. Et ad pretoriam .xxx

strato cubiculo et religione ꝓmissa ordinet. In tertia q̄ ante. xxx. annum presbyter vel episcopus nō ordinetur. Secūa pars ibi, Sane. Tertia ibi, Ꝑbrin vero.

a ¶ Iuuenes. Idem est de alijs regulariter: argu. xxxiij. q. v. per totum. si sunt senes, bene potest alter conuerti et aliter in seculo remanere. extra de cōuer. cōiu. cū sis.

b ¶ Sequestrato. Videt tolli ꝙ. lxxxj. dist. volumus. contra. Sed dicē: cū hic de suspect̄. Vt dicat se dic̄ ꝙ thalam⁹ tan ꝙstrato debet sequi tum mansio strari, non autem cubi mātio. ⁊ hoc obiculo. de timet in vxore ꝓhoc le. ⁊ mouendi: secus est no. eē ō in vxore illius qui uersi. vult conuerti: quia cōiuga. tunc vxor intrabit cōiuga: religionem: vel si tus. ibi est senex, promittet continentiā: vt extra de cōuer. coniu. cū sis. et de illa materia no. xxviij. dist. quia sunt culpe. Quid si vxor ⁊ uxoris promouet eōs ad minores ordines? debz ne ab eo exigere continentiam: cum fine titulo eū non debeat ꝓmouere, et beneficiū simul cū vxore habere non possit extra de cleri. coniu. ca. j. ⁊ ca. diuersis ⁊ Sic. si tamen promouet, nec exegerit: habebit beneficium. arg. xxxij dist. si quis. ab eo autem qui vxorē non habet, non est exigenda continentia. xv. q. iij. ℣. cum autem. Io.

Coniugati an possint ꝓmoueri.

c ¶ Religione. i. castitate: que qualiter ꝓmitti debeat, dixi. xxxij. distin. seriatim. nec enim ista debet religionem intrare: q̄ nec vir eius intrat. secus est in vxore monachi vel epi. ex de conuer. coniu. sane.

d ¶ Anteq̄. No. q̄ aliter canon interpretat virilē etatem: aliter interpretatur lex. ff. de minoribus. l. j. C. de his qui veni. eta. impe. l. viti. sed diuersificant: q̄ diuersos ętas vi habent respectus. ꝓtor non habuit respectum nisi ad rilis diuersi rerum suarum administrationem.

e ¶ Ne p etatē. Arg. ratione etatis presumi ꝓ aliquo modo interpretatur. vel ℣. vt. ℣. xxxiij. di. quorundam. xxxij. q. ij. antiqui.

f ¶ Iuitas ordinabant. Sed toletanum conci. ꝑhibet ne hoc decetero fiat: sed post. xxv. annū leuite ordinentur ⁊ presbyteri post. xxx. quod probat authoritate legis mosaice ⁊ canonice.

Leuitę officiū.

g ¶ Tabernaculo. Quid sit tabernaculum, habes. ff. de verb. sig. inde tabernacula.

Tabernaculi.

xxv. annorū penitus nō committat. ¶ Sane si cōiugati uenes[a] se consenserint ordinari: etiā vxorū voluntas ita reqrēda est, vt sequestrato[b] mansionis cubiculo, religione[c] ꝓmissa, postea ꝙ pariter cōuersi fuerint ordinent. ¶ Presbyterum vero vel epm̄ ante xxx. annos, id est ante ꝙ[d] ad perfecti viri etatē perueniant, nullo metropolitano ꝙ ordinare presumat: ne per etatē[e] (quod aliquotiens euenit) aliquo errore culpentur. Item ex concilio Toletano. iiij. ¶ De eodem.

In veteri lege ab anno vigesimo quinto leuite[f] tabernaculo[g] seruire iubent: cuius authoritatē in canonib⁹ et sanctis pres secuti sunt. nos[h] et diuine legis et preceptorum canonum immemores, ⁊ infantes ⁊ pueros[i] leuitas facimus ante legitimam etatē, ante experientiā vite: ideoq̄ ne vlterius fiat a nobis, ⁊ diuina lege ⁊ canonicis admonemur sentētijs, vt a. xxv. anno sue etat̄ leuite[k] cōsecrētur, et a. xxx. presbyteri ordinentur. Item tē Belasius papa. ¶ Per q̄ intervalla temporū ordinet̄ q̄ de monachis in clericatū eligitur.

Sanctis de religioso ꝓposito et de monasterialibus disciplinis eruditus, ad clericale munus[l] accedit: in primis ei⁹ vita anteacta tēporib⁹ reqrat si nullo graui facinore ꝑbatur infect⁹: si secundā forte nō habuerit vxorē: neq̄ a marito relictam sortitus ostendatur. Item. ¶ De eodem.

Monachus[m] vero nouitius[n] mox honestate fulcit⁹, ꝓtinus lector vel notarius[o] aut certe defensor[p] effect⁹ post tres mēses existat acolythus: maxime si huic etas suffragat, sexto mēse subdiaconi nomen accipiat. Ac si modeste cōuersationis, honeste ꝙ voluntatis existat: nono mense diaconus, cōpletoq̄ anno sit presbyter: cui tamē q̄ō annorum fuerant interstitia collatura, sancti ꝓpositi sponte suscepta doceāt uite[k] cōsecrētur, et a. xxv. presbyteri ordinentur. Item tē Belasius papa. ¶ Per q̄ intervalla temporū ordinet̄ q̄ de monachis in clericatū eligitur.

Sanctis de religioso ꝓposito et de monasterialibus disciplinis eruditus, ad clericale munus[l] accedit: in primis ei⁹ vita anteacta tēporib⁹ reqrat si nullo graui facinore ꝑbatur infect⁹: si secundā forte nō habuerit vxorē: neq̄ a marito relictam sortitus ostendatur. Item. ¶ De eodem.

Monachus[m] vero nouitius[n] mox honestate fulcit⁹, ꝓtinus lector vel notarius[o] aut certe defensor[p] effect⁹ post tres mēses existat acolythus: maxime si huic etas suffragat, sexto mēse subdiaconi nomen accipiat. Ac si modeste cōuersationis, honeste ꝙ voluntatis existat: nono mense diaconus, cōpletoq̄ anno sit presbyter: cui tamē q̄ō annorum fuerant interstitia collatura, sancti ꝓpositi sponte suscepta doceāt

h ¶ Nos. commiscet se alijs, vt citius reprehendat.

i ¶ Pueros. Puer quādoq̄ seruū, q̄nq̄ puellā significat. ff. de verbo. sig. pueri. quandoq̄ dicitur puer, xviij. annorum. ff. de ali. et ci. le. l. mela.

k ¶ Leuite. Omnes q̄ in tēplo seruiebant, dicebant leuite: q̄ de tribu leui assumebant. Sz nunquid conferebatur eis tunc character? Sic, argu. de cōse. dist. j. cap. j. sed non idē q̄ hodie: argu. eē de sacra vnc. cum veniret. in fin. xxj. di. c. j. q̄ō est ℣ opi. hug. quā dixi. ℣. lxxv. distinct. c. j. q̄ sēs sine missa cōferat character. Sed hodie immutata est forma per ꝓm: vnde nec Aarō sine missa conferret hodie characterem.

l ¶ Munus. i. si vult ad ordinē promoueri. Archi.

m ¶ Monachus. ¶ Cal⁹ hoc ca. diuidit in duas partes. In prima loq̄t̄ de monacho. In secūa de laico. In prima ꝓ q̄ monachus nouitius ſt bone vite et bone conuersationis fuerit, intra annū potest omnes ordines recipere per interstitia breuia in ca. assignata: vt deuotio sancti propositi legitima suppleat interstitia. In secunda q̄ laicus intra annum et dimidium poterit promoueri ad omnes ordines si fuerit commendabilis vite: vt quod deest temporis er quod prolixior consuetudo non contulit, suppleatur in eo morum probitas. er hec omnia fiunt de dispensatione propter necessitatem: qua cessante vetus forma seruet. secunda ibi: si vero laicus.

n ¶ Monachus. hoc. c. loquit̄ sm casum illū. ℣. dist. lv. psicis. ſ. de dispēsatione. pcedente de iure cōmuni.

o ¶ Vel notarius. A notis. i. literis legendis. ꝓ pedius vel tamen scripsit literas non esse notas. ff. de bo. pos. sed cū tarē patrono ℣. notis. Nore autē quandoq̄ dicuntur cleatrices. vnde lex dicit q̄ ꝓ note ⁊ nomina fugitiuorum a dīa sic gistratus sunt referenda. ff. de ser. fu. l. ij. iuxta illud. ℣o nunt lijsq̄ notas et nomina mandat.

p ¶ Defensor. i. exorcista. nam primus fit ostiarius, post hug. exorcista. ℣. ea. c. j. et dicitur exorcista defensor: qua defensit corpus a demonibus.

Exorcista.

Inge-nia ta-le sup-plet-tur.

a ¶ Deuotio. Sicut em̃ ingeniũ supplet tempus in de-ne studente: sic et bonitas etatẽ: et ita cõpensatur probi-tas eũ tempore. sic ergo bonitas suppler etatẽ sine tem-pus: vt. C. de preposi. sacro. scri. l. j. lib. xij. sic et malitia dicitur etatem supplere. C. si mi. ma. se dix. l. iij. extra de despõsa. impube-rũ. de illis. ita probitas et honestas suppler tẽpus. C. de his q̃ veni. eta. impe. l. oẽs. c. ff. de decre. ab or. fac. l. j. sic aliq̃d quod est minus, equiparatur alij q̃ est ma-ius, facta compen-satione hinc inde. vj. q. j. gro. z. tit. di-stinc. in canonicis. Istud idẽ consi-deratur in testibus: quia fit compensa-tio authoritat̃ ad numerus. extra de testi. in nostra.

b ¶ Examinare. Arg. q̃ si laicus in-ducitur in testem, diligentius est exa-minandus q̃ cleri-cus, propter maio-rem duritiam. xij. q. j. duo.

c ¶ Conuenienta. i. conuenienti-bus ministris.

d ¶ Vitia. i. vitio-sos clericos.

e ¶ Compendia, i. vilitates vl̃ vti-les ministros.

f ¶ Quoũ. Arg. põt colligi ex hoc q̃ tãtum valeat te-stimoniũ quatuor clericoũ, tãtũ ser laicor. nam in ser-qui altera propo-sitione videtur q̃ se habeãt: sicut se ha-bẽt ser z quatuor: quia tãtum potest cleric⁹ facere per annũ quãtum lai-cus per annum et dimidium. xlvj. dist. c. pe.

Clerico laico ꝑferur.

Ad lit. neophyto: hic de renato ab infantia loquitur. Uel illud in sa-cordan dum. vnde subijcit, que tamen zc.

g ¶ Metas. Z. distinct. ea. quicunq; contra. Sed ibi de regulariter et de iure cõmuni: hoc specialiter ex dispen-satione.

h ¶ Distare. j. vij. q. j. nec sufficere.

i ¶ Cessantibus. Cessante causa cõcessionis cessare de-bet pariter et concessum: vt. j. q. vij. quod pro remedio. z ibi cap. erigunt. Z. dist. lv. puscis. lvj. distinct. ismael. contra. C. famil. hereti. l. ij. Z. au.

¶ Ua vero etate. ¶ Casus. Supra in proxima di-stin. in capi. episcopus benedictionem. dictum est q̃ qui ordinatur in presbyterum, debet esse. xxx. annorum. Nunc vero in hac. lxxviij. distinct. idem repetit vt addat causam quare tunc, et non ante: scilicet quia chri-stus in. xxx. anno baptizatus fuit: et postea cepit predi-care: vt. j. ea. presbyter.

k ¶ Qua vero. Hic intitulatur. lxxviij. distinct. in qua ostendit magister nõ debere ordina-ri sacerdotes de iu-re cõmuni ante tri-ginta annos com-pletos: quia in ta-li etate dñs bapti-zatus est: et predi-care cepit: z quidã alij prophete. sed quia z ante hoc tẽ-pus prophete ad predicãdum missi sunt, possũt neces-sitate imminente a xxv. anno ordina-ri. j. ea. dist. ca. vlti. argu. ff. ad trebel. filium. ff.

Christ⁹ q̃ etate baptiza-tus est.

l ¶ Jhs. Non impleuerit. extra de elec. cum in cunctis.

m ¶ Sit dignus. Ar. est nõ debere derogari iuri com-muni, ꝑpter ꝑsonã. Z. di. l. ex penitenti-bus. dist. lxj. mira-mur. Sz ꝑpter ne-cessitatẽ vel vtilita-tem derogat̃ iuri, lz nõ ꝑpter digni-tatẽ tm̃: vt. j. q. vij. ca. tali zc. ¶

¶ Ad idẽ. xv. q. vlt. c. j. z ibi hoc. j. Manus cito nemi-ni imposueris: nec cõcaueris ꝑctis a-lienis. Nũc vo leo papa exponit lite-rã aplã: z dicit q̃ il-le cito manũ impo-nit qui ordinat ali-quẽ ante congruã etatẽ, et ante exa-minationem, et anteq̃ sit disciplinatus. Et ille communi-cat peccatis alienis qui efficitur malus: sicut est ille quẽ ordinat, et in malo est ei similis.

¶ Ua vero etate. ¶ Casus. Supra in proxima di-stin. in capi. episcopus benedictionem. dictum est q̃ qui ordinatur in presbyterum, debet esse. xxx. anno-

¶ Distinctio.lxxviij.

¶ Ua vero[b] etate sacerdotes ordinari debeant, Bonifa-cius papa definiuit

n ¶ Quid est. hoc est in epla ad Timotheũ. ¶ Manu⁹ cito nemini ꝑposueris: neq; cõmunices ꝑctis alienis.

o ¶ Communicare. Communicat ꝑctis alienis qui illis consentit: vt arg. di. lxxxv. ca. j. z ca. culpã. et ca. faciẽtis. lxxxiij. dist. ca. quid enim. et ca. error.

¶ Antẽ annos. xxx. ꝑsbyter non ordinetur.

¶ Jhs. xxx. etatis sue anñ non impleuerit[l], nul-lo modo presbyter ordinetur, etiam si valde sit dignus[m].

¶ Item in nouellis.

¶ De eodem. ¶ Palea.

¶ Emo ꝑsbyter cõsecre-tur q̃ minor. xxx. annis sit. Nemo diacon⁹ vel subdia-conus fiat qui minor. xxv. annis sit. Nemo lectoribus con-numereꝫ qui minor. xviij. annis fuerit. Nemo inter diaco-nissas cõsecretur sacrosancte ecclie que minor sit. xl. annis, vel ad scõm matrimoniũ per-uenerit. Item Leo papa.

¶ Nõ est ordinãd⁹ sacerdos nisi lõgo sit ꝑbatus examine.

Quid est[n] manꝰ cito im-ponere: nisi ante etatis maturitatẽ, ante tẽpus exami-nis, ante meritum obedientie, ante experientiã discipline sa-cerdotalez honorem tribuere non probatis? Et quid est cõ-municare[o] pctõ alieno nisi ta-lem effici ordinãtẽ, qualis ille est qui non meruit ordinari?

Item ex cõcil. Neocesarien.

¶ Antẽ. xxx. annoũ etatem ꝑsbyter non ordinetur.

¶ Resbyter ãte[p] xxx. an-noũ etatẽ nõ ordinet,

¶ Resbyter ante. xxx. ¶ Casus. ꝑbr ante. xxx. annos ordinari nõ dz, lz sit vite ꝑbabilis: q; chriſt⁹ tm̃ in tri-gesimo anno cepit predicare, z baptizatus est.

p ¶ Ante. xxx. põt tm̃ ei cõcedi in vigesimo quito anno regimen parochialis ecclesie. ex de elect. cũ in cunctis, gre. x.

¶ Ad idẽ. xv. q. vlt. c. j. z ibi hoc. j. Manus cito nemi-ni imposueris: nec cõcaueris ꝑctis a-lienis. Nũc vo leo papa exponit lite-rã aplã: z dicit q̃ il-le cito manũ impo-nit qui ordinat ali-quẽ ante congruã etatẽ, et ante exa-minationem, et anteq̃ sit disciplinatus. Et ille communi-cat peccatis alienis qui efficitur malus: sicut est ille quẽ ordinat, et in malo est ei similis.

¶ cap. j. hoc forte intelli-git de spiritu-ali, sm̃ Iau. sed itel-ligas in distincte vt ꝓpa-tur ex li. vj. de elect. lz canon. qõ est cõciliũ gre. x.

Statio, pbatio rei cui incū bit. Sed cui incumbet probatio de etate si dubitatur de etate? Dico q̄ ei qui agit, scz qui petit ordinem. vnde si minor incū non est actor, ipse probabit se maiorem siue minorem: vt. C. de proba. cum re. C. de in integ. resti. mino. si minor rem. ff. de mino. minor ex aspectu. Sed si minor est reus tunc aduersarius probabit: vt. C. qui et aduer. ḡo. l. j. ff. de mi. de etate.

[1] Adde an ō etate filij credat patri vel eius assertioni. not. gl. in l. neq̄ natales. C. eo. tit.

a ¶ Predicauit. sed sacerdotis officiū est predicare vt. xvj. q̄. j. adjicimus. Unde est hic arg. cōtra id q̄ dicit ruffinus q̄ debeat implere trigesimum annū. Dicit Joan. chrysostomus q̄ de trigesimo anno nō dum attigerat Jesus, nisi. xxx. dies: sicut in euangelio continetur: Erat Jesus quasi annoꝝ. xxx. Sed est argumentum perficiale. [3] sed probatur p hoc q̄ ante. xxx. annum non posset promoueri.

[1] Nam factum dñi non est trahēdum ad cōsequentiā. ℣n. B.

¶ Hoc regulare ē.

¶ Cas⁹. Dicit nūc Gratianus q̄ hec que dicta sunt. s. de. xxx. anno, vera sunt et seruanda de iure communi. Et hoc probat exēplo Christi et Joānis bapti. et Ezechielis: qui tāmen in. xxx. anno predicare ceperunt. sed dispensatiue ante tale tempus potest aliquis ad dignitatem presbyterij promoueri. et hoc probat per exemplia: scilicet Jheremie et Danielis, Danielis et Salomonis, Joannis euangeliste et Pauli: qui omnes ab adolescentia acceperunt officium predicandi et gubernationem super alios. Et ad hoc probandū inducit seq. cap.

b ¶ Predicasse. ante hoc tempus.

c S. xxx. annoꝝ. ¶ Necessitas. vel vtilitas. cū illa etiam inducat dispensationem: vt. j. q̄e. vij. talium de iure cōmuni, vt videtur: cum enim in. xxv. anno ad regimen ecclesie possit assumi: vt extra de elec. cuz in cūctis. et quilibet prelatus debeat esse presbyter. xxx. q. ij. sicut. cum etiam talis debeat eligi qui per breue tēpus possit promoueri: vt eē de eta. et qu ali. preterea. et ad plus: vt. l. dist. postḡ. ergo predicta capi. videnē correcta. Joan. quod non credo: vt extra de elec. dudum. et extra de preben. cum iamdudum. in fine.

Prelatꝰ ḡlibz pbr eē debet.

A Postolicus. ¶ hec distic. diuiditur in sex partes: in quarū prima dicitur q̄ nullus debet eligi in ecclesia Romana nisi a cardinalibus: nec ante mortem pape aliquo verbo vel facto de papatu debet. pmitti. Et hoc probat per ser authoritates. Scḋa ibi: Nullus pōtifex. Tertia ibi: Sed querit. Quarta ibi: Hoc autē. Quinta ibi: Electio. Sexta ibi: Sicut supra. Jo. de fan.

¶ Cas⁹. Supra in. xxiij. dist. ca. j. tractatum est de electione et cōfirmatione pape: nunc ḡo in hac. lxxix. distinc. idem repetit vt aliquid addat. Cōtinet eñ hec dist. quatuor articulos. In primo dicit q̄ papa nō debet eligi nisi a cardinalibus. In scḋo dicit quis iuris si duo apostolici eligunt. In tertio vt q̄ electio successoris ḋs fieri cum deliberatione predecessoris. In quarto dicitur q̄ electio aplicoꝝ solū deo reseruatur.

[1] Et iste tertius iferit q̄ plura fiūt ut: cessitatio causa: quia alias non fierent. cōcor. l. nō solū. ff. ff. de exhe. sa. ta.

d ¶ Apostolicus aūt. hic depingitur lxxix. distin. in qua specialiter magister agit de electione summi pontificis: ostēdēs a quibus debeat eligi: et dicit q̄ a cardinalibus. et quādo: qa die tertia post depositionem defuncti: vt. j. e. nullus. subdit etiam est eligēd iuris sit cū duo gēdus malo zelo eligunt: vt. j. ea. si duo. vel cum simoniace aliquis eligit: vt. j. e. si ḋs pecunia. [2] et dicit q̄ a solo deo pōt deijci. de ordinatione eiꝰ nō tractatur hic: qz de ea dictum est. s. xxij. dist. in nomine.

[2] Papa a dōo quādo

[2] t. j. e. capi.

Sit triginta annoꝝ non reperiūt, et necessitas exposcit: [1] a viginti quinq̄ annis sacerdotes ordinentur.

¶ Distinctio. xxix.

Postolicꝰ autem non nisi a cardinalibus et religiosis clericis est inthronizandus.

Unde Nicolaus papa ait.

¶ De eo q̄ sine cōcordi cardinalū electione inthronizatur.

Si quis aplice sedi sine cōcordi et canonica electione cardinalium eius ecclesie ac deinde sequentium clericoꝝ religiosorumᵍ inthronizatur: non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeat.

Item Symmachus papa.

¶ Papa supstite, eo inconsulto de electione futuri pontifis.

Si cas nemo audeat loq̄.

Iquis papa superstite

Si quis. ¶ Cas⁹. Si quis sine concordi et canonica electione cardinalium et aliorum religiosorū clericorum fuerit electus vel inthronizatus, non habeatur apostolicus, sed apostaticus.

e ¶ Et canonica. Quā electionē vocas canonicā? nunquid dices idem esse qō in alioū electionibus, salvē quo ad hoc vt debeat esse de eadem ecclesia: [2] vel vt melior eligi debeat: [3] vel etiam prior: [4] vel vt nō sit aliquo modo irregularis? Sed breuiter dico q̄ si est electus a duabus partibus, ammodo nulla admittit cōtra ipsum exceptio: nec de vitio eligentiū vel electi: qz nō esset coram quo iudice exceptiones ille proponerentur. vnde si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacam, non audiretur: vt eē de elec. licet. qui tamen sic eligunt, peccant: et electio talis vitiosa est.

Pape

[2] vt. iste. iij. dist. metropolitanus.

[3] vt. iste iij. dist. nullus.

[4] vt. iste v. c. vij. de. ij. ea. si

f ¶ Sequentium. hi consentire debēt: non tamen vocandi sunt de necessitate.

g ¶ Religiosoꝝ. s. di. xxiij. c. j. hꝫ ibi ḋt religiosos viros ḋlucs, nō respectu cardinaliū sed respectu laicoꝝ.

Si ḋs papa. ¶ Cas⁹. hoc. c. diuidit in duas partes. in si.

[3] de. v. c. vij. ea. si

In prima ḋt q̄ ille debet deponi qui papa viuo et incolumi prestiterit fauorem carnalem pro romano pōtificatu: vel qui eo inconsulto subscriptionem fecerit: vel ḋs sacramentū dederit alicui: vel suū suffragiū polliceatur cuiā. propter hoc: vel qui hac de causa priuata conuenticula Arch.

facit. In fecūda q̄ quicūq; hmōi coniurationes et insidias patefecerit et probauerit, indulgentiā p̄merebit ꝛ p̄mium. Sed a ibi. Propter occultas fraudes.

a ¶ Pro romano. maxime: arg. ff. e. nullius pontifice.

q ¶ Aut subscriptionem. al's subscriptiones.

c ¶ Pyctacia.

Pyctacia hic dicūtur scripta obligatoria. xxv. q. iij. pyctacium. et p̄m hoc dr pyctaciū a pingendo. vel dicūtur munera q̄dā: ꝛ p̄m hoc dr a petendo.

d ¶ Districtiōis. id est districte constitutionis.

e ¶ Pertulerit.

Simo: niacus Argu. in simonia aliquē de se confessum socii sum audiri contra accusat' socios eiusdem crimis. ¶ Sed est addē arg. p̄tra. xv. q. iij. ter. cuz nemini. sed subintelligēdum est ibi nisi. C cum simonia: ꝛ ita per hoc ca. determinatur ꝛ supplet illud. vñ colligitur q̄ crimen simonie ꝛ crimen lese maiestatis equale: ꝛ equis passibus ambulāt: vt xv. q. iij. sane. et q̄dem quecunq; p̄sone recipiunt in accusatione in crimine lese maiestatis recipiunt in crimine simonie: et cum ibi recipiātur socij inite factionis contra se, fiūt ꝛ hic. Item hic habet q̄ aliqs illū cum quo simoniam cōmisit, de simonia potest accusare: ꝛ ille punietur, et iste non: q̄ d̄ux. intelligit vbi res non p̄cessit ad actū: sez ad donationē vel receptionē pecunie. Tunc enī vterq; dz deponi. Jo. q̄ ego nō credo: cū crimen istud p̄cedat ad instar crimis lese maiestat': vt. xv. q. iij. sane. in q̄ si socius alīus crimis, p̄bat crimen, remunerat: vt. vj. q. i. si q̄s. ¶ B. ar. ff. vel. ex de testi. veniēs. Dicūt tñ quidā q̄ nūq̄ in simonia socius socū accusat. xv. q. iij. nemini. nisi q̄s simul committitur crimen lese maiestatis: vt hic. Et ad ca. sane, rñ. q̄ quo ad quedam, non quo ad omnia simonia equis passibus ambulat cum crimine lese maiestatis. Sed videtur q̄ ille qui accusat illum quem dicit fuisse socium in crimine, non esset audiendus: tum ideo, quia statim puniendus esset, ex quo sponte confessus est crimen suum: vt. ij. questione. j. nos in quem q̄s. tum quia turpitudinem suam allegans non auditur: vt extra de donatio. inter dilectos. Sed dic esse speciale in hoc crimine vt allegans suam turpitudinem audiatur: et vt confessio eius non puniatur: ¶ tum quia non est directa confessio quando quis ideo confitetur vt accuset. Sed licet q̄ nō confessio accusato sit ad ras non puniatur hoc vt in simonia, tamen crimen confessio testis pu suū punitur: vt ex de electio. per inquisitio. ff. nō simem. Sed quid si at ei p̄confessus non potuit iudicū: est ꝑbare crimen vt. ff. de quod intendit? Ut libe. adetur q̄ tunc puniendus sit: quia i fi. Ar. tacere debuit crimen quod probare nō potuit: vt. ij. qōne. vij. plerīq; vj. q. j. si tātum. qō concedo. Joan.

f ¶ Remuneratione. Non ipso facto: sed a iudice eū ipetret: vt. C. quibus ex causis ser. pro premio liber. acc. l. j. et ita inuit. Accusatur aliquis per totum premium ad accusq̄ q̄ p̄fandū: vt. vj. qō. j. nisi da. ff. verūz. et. l. si q̄s tur. cum.

Potebat. ¶ Cas⁹ hoc capitulum et seq. idem dicūt: scilicet q̄ nullus debet eligi in papam, nisi de cardinalib⁹ p̄sbyteris vel diaconibus: dummodo inter eos idoneus inueniatur.

Si quis ex epi scopis vel ꝛc ¶ Casus. hoc capitulum et sequēs fere eundem habent casum. Dicitur enim hic q̄ si quis clericus vel laicus electioni cardinaliū contradixerit, vel sedem apostolicam voluerit vsurpare, anathema sit: et non solum not. per ipse, sed etiam omnes ei fauentes. In sequenti capitulo Alb. de dicitur q̄ si quis contradixerit eligentibus romanū pontificem, anathema sit. C. ō sū.

g ¶ Presbyterorum. Arg. cardinales presbyteros matrispe. iores esse diaconibus: ¶ et ex illis primo debere eligi, et in n. de postea ex diaconibus, si in illis non inueniatur idoneus: h. cōce. argu. ff. dis. xxiij. in nomine. Argu. contra. ff. capi. priori. ff. iam quia ibi primo dicit diaconus ꝛc. Sed ordini litere nō est nunc vt standum. ff. de sol. nec enim. dendū.

h ¶ Perpetuum. Donec peniteat. x. q. j. qt sacerdotes ff. si ꝓ sitre ex de cōsti. ex lris. ꝛ insti. locati. ff. adeo. Alr sumitur oia.

ff.pro soc.l.j.ℨ.r.q.ij.perpetua.ex de iurein. veritatis.

a ¶ Iquis. ¶ Seu primatibus. Primates appellat quosdam forte nobiles qui inter sunt vt ppīm ar

b adh° ar.lxiij. dist.da sctā. lxiij. dist. q; pam dūões. Archi.

ceant: b qui si iuste monerentur, exaudirentur.

¶ Vllus. ¶ Casus. Mortuo aplico vel epo aliquo cardinales, vel canonici intantum festinabant, q nihil curabant de sepultura defūcti, quare statutuz fuit q nec papa, nec epo viuēte nec etiam eo defuncto electio fiat successoris nisi tertia die post sepulturam.

b ¶ Viuēte. Idē dicit ex de elec. bone. Sed nunquid mortuo papa eccle sia erit monstrum sine capite: vel nūquid vniuersitas cardinaliū erit caput? Si hoc dicas cardinales tunc tē poris possunt deponere epm: eadē rōne canonici mortuo episcopo possunt deponere clericū aliquem. Dic ergo et ecclesiam tunc viuere, et tamen carere capite. Argu. tamē est q cardiales supplent defectum mortui pape. I.e. si ds. Joā. melius ex de mato. et obe. his q. ℨ ca. cā olim. B.

ij.ps.

iij.ps.

Cardinales an supleant defectū mortui pape.

¶ Sed quaeritur.

¶ Casus. Hic est secundus articulus, vbi querit quid iuris sit si duo apostolici eligant temeritate certantium ℨ ds alteri sit preferēdus: ℨ dā de hoc sit legis seq. ca.

c ¶ Honorius. Sed dā spectat ad imperatorē statuere aliquid de electionibus, cōtra id. xcvj. distinc. bene? Sed istud fecit rogatu ecclesie. Et est argu. ad questionem il lam q laicus de rebus ecclesiasticis vel spiritualibus possit iudicare. Argu. contra. ℨ. dist. xcvj. deniq; sed ibi intelligitur preter authoritatem ecclesiastici prelati. De hoc dicit extra de arbi. contingit.

Laicus an possit de rebus eccle iudicare.

¶ Iquis ex sacerdotibus seu primatibus[3] nobilibus seu cūcto clero huius sctē romane ecclie electioni romani pōtificis contradicere presumpserit: sicut in cōcilio beatissimi pape Bonifacij ℨ Stephani legitur statutum, anathema sit. Item ex concilio Bonifacij pape tertij.

¶ Nullus episcopi fiat electio, nisi post diem tertiuz depositionis alterius.

¶ Vllus pontifice romano viuente[b] aut epo ciuitatis sue pīmat loqui, aut partem sibi facere, nisi tertio die depositiōis eius adunato clero et filijs ecclie: ℨ tunc electio fit. Sed querit si duo cōcertantium temeritate electi fuerint: quis eoū alteri preferendus sit? De his ita scribit Honorius[c] augustus ad Bonifacium papam.

¶ Si temeritate cōcertantiū duo fuerint ordinati

a ¶ Laicis j. dist. xcvj. ca. j. contra. Sed illud generaliter proponitur, & in aliis quod specialiter contra inuasorem aposto-lice sedis pernititur. vel singulis referenda sunt singula: licz clericis anathematizare, & laicis humano auxilio a sede apostolica pellere, & sic aliquis punitur simul pena canonum et ciuili. ‡ contra hoc vt id ex vt lit. nō tref. qñ. m fi. Sed hoc speciale est i intrusoꝛ, in q̄ non sufficit altera pena. xxiij. q. v. c. quid ergo.

b ¶ Intronizatus. Simile. xxiij. dis. in nomine.

¶ Sicuto ¶ Cal⁹. hic est tertius articulus, vbi dicitur q̄ electio successoꝛis debet fieri cum deliberatione ante cessoris.

¶ Transitus. ¶ Calus. Si mos inopinata cō tingat, ita vt antecessoꝛ non possit ante mo. re decernere de electione sui successoꝛis, quidē ab oī no pt dus fuerit canonice electus, cōsecretur. Sautē (vt fieri. p. dicit) uoluerit duo electi ꝑ mūs gantur: electus a iuribus preferatur, nisi fuerit simoniace electꝰ.

¶ Non potuit j. quinto. vij. q. j. epo nō. contra. Sol. aliud est de successoꝛe, aliud de successoꝛe nō tra. Sol. aliud est de successoꝛe, electo deliberare, q̄ post electionē fieri, vt hic per alios mittit: & aliud est ex testamēto quasi dignitatis sue hereditē substituere: q̄ vetat. pphibet: nec pape licz: dat alī: quia hoc nec Moyses. Sed ses potuit. viij. q. j. mandā moyses. nec est tra hendū ad cōsequentiā factū petri Clemētem substituē tis sibi. viij. q. j. c. j. q. v & ad eꝰ vmbram curabant infirmi. Ita nupē de hoc dici consueuit. j. q. j. Petrus.

d ¶ Sententia. secz quartu partiū. extra de ele. licet.

¶ Careat. Accusabit ergo iste de simonia, nec preiudicabit pape. arg. ij. q. v. interrogatum est.

¶ Sicut. ¶ Calus hic est quart⁹ arti. in quo dicit q̄ eiē honorē. cio summoꝝ pontificū soli deo reseruat: iz electio a cardinalibus fiat. Q̄d ꝑbatur seq. cap.

¶ Jectionez. Et ita fallit regula, ad quem spectat institutio & destitutio. xvj. q. ij. visis. qui benedicere potest et maledicere, qui ligare et absoluere potest: vt. xxj. dist. inferiot. & ca. deniq̄.

¶ Oca ꝯo. ¶ Hec dis. diuidit in duas partes, in quarū ꝓma querit vbi debeat fieri electio, vel ꝓmatū, vel metropolitanoꝝ, vel ꝑmatū, vel metropolitanoꝝ, vel epoꝝ, vel aliorum minoꝝ. Secūda ibi: Sedes autē. Jo. de fan.

¶ Calus. Supra ostēdit q̄s et a q⁹ clerici debeāt ordinari. nūc ꝯo in hac lxxx. dis. ostēdit i q̄bus locꝭ debeāt ꝓponi ꝓtriarche, archiepi, epi, et pbri. Patriarche debēt poni in capitib⁹ ꝓuinciarū: vt. j. xcix. dis. ꝓuicie. Archiepi in singulis ꝓuincijs: vt. j. vj. q. iij. scitote. Epi ꝯo in ciuitatib⁹. Presbyteri per castella & villas: vt. j. e. epi.

g ¶ Loca. h̄ intitulat lxxx. di. Supra magister ondit a q⁹ & q̄s sint ordinandi clerici: nunc subdit in q⁹ locꝭ ordinādi debeāt ordinari. & quidē ꝓmates ibi ꝓstituuntur vbi olim ponebant ꝓtoprotoflamines gētiliū. archiepi vbi archiflamines. epi vbi archiflamines. & hoc ex maxia parte factū ē institutiōe beati petri: vt. j. e. c. j. & ij.

¶ Rbes. ¶ Calus. Hoc ca. loquit de ꝓmatib⁹ gētiliū et xpianoꝝ. Lucius cōsul⁹ fuit in q⁹ loc⁹ ꝓmates xpianoꝝ sunt collocādi. Qui rñ. di. q. multo tēpore ante aduentū xpi vrbes sunt statute in q⁹ erāt ꝓmates gentiliū, ad q̄s ipsi gētiles ꝓ maioꝝ negociis appellabāt: vt in eisdē loc⁹ post aduētū Christi apli & eoꝝ successoꝛes posuerūt ꝓmates christianoꝝ, ad q̄s (salua aplica auctoritate) epoꝝ maioꝛa negocia sunt referenda.

h ¶ Statute. a gētilib⁹. & ita est arg. q̄ ꝓstituōes gētiliū sunt autētice: arg. xcix. dist. c. j. Nec est cōtra. xvj. q. j. ca. j. nā illud de parochijs: hoc de ciuitatibus.

i ¶ Appellabāt. Ergo bene ꝺz, appello papā: appello sedē apostolicā. & aplꝰ dixit: Cesarem appello.

k ¶ Patriarchas. Repetitio est eiusdē: q: idem ẽst ꝓmas & patriarcha. xcix. dist. ca. j. sicut & dicit lex, differentia tantum nominis est inter pignus et ypothecā. ff. de pigno. res ypothece. ℌ. inter pignus.

Primas & ꝓtriarcha idē.

In illis. ¶ Casus. Gentiles habebant tres ordines sacerdotū, scz primiflamines, archiflamines, et flamines. Loco primiflaminum petrus iussit poni patriarchas, q̄ de maiorib⁹ alioz⁹ episcopoz⁹ causis cognoscunt. Loco archiflaminuz, archiepos. Loco flaminum, eps qui in singulis ciuitatibus singuli esse debēt.

a ¶ Petr⁹. Ar. a tepore Petri esse limitatas, puincias.

b ¶ In fide. J. xcv. viij. q. j. quoties. J. j. xvj. q. j. frater noster. contra. vbi dicitur q̄ tantum ad Petrum est referē da questio fidei, sz exponе hoc in fide, id est fideliter. Uel possūt agitare causas fidei, sed nō p̄cedere ad sententiaz. Uel distingue qui sint qui dubitant. nā si laici, videtur q̄ epi possint determinare. extra de here. ad abolendam. si clerici, papa. extra eo. ti. cum Christus.

c ¶ Tenebant. i. reputabant.

d ¶ Singlos. Arg. in una ciuitate nō plures esse debere epos: de Augustino z Valerio fuit speciale: vt j. vij q. j. non autē. Sed quid de Uenetis qui patriarchā habēt z episcopum? Sed dic q̄ non est patriarcha Uenetoz, sz Gradensis: qui locus differt multum a Venetijs.

e ¶ Uocabula. nā olim. xcv. di. olim.

f ¶ Par. J. di. xxj. in nouo. cōtra. xxiij. quest. j. loquitur. contra. Sed par fuit quo ad cōsecrationem, non quo ad administrationem.

Addē sit ciuitas, dd villa, z dd castrū: nota.

Bar. in l. j. §. si autē. ff. de no. op. nū. z l. si. ff. de res. ff. ō leg. j.

Fidei q̄stio est referē da ad sedē petri.

Adhoc ēs of. ot. q̄n. in plerisq; bar. in l. j. C. de metro. lib. xj.

Uenetipatriarcham et epm̄ habent.

Epiſcopi. ¶ Caſus. In hoc ca. notat differentia inter epos z pbros. prima est, q̄ epi non debēt poni in ciuitatib⁹ quin etiā sint magne z nō parue, pbr̄i vo per castella. Scō a differētia est, q̄ epos nō potest consecrari ab vno epo, sed presbyter sic.

Leges vbi debēt legi

§ ¶ Non in castellis. Quādoq; tamē epus est in castro, xvj. q. j. z tēporis. vbi dr cumani castri sacerdos.

¶ In modicis. Similiter leges in maioribus ciuitatibus z regalib⁹ tm̄ sunt docēde: vt in proemio. ff.

i ¶ Singuli. Arg. nullum debere in duabus ecclesijs intitulari.

k ¶ Uilescat. quātum ad vulgi opinionē. nam propter hoc non est vilior episcopus: vt. xcij. distin. legimus. Similiter sponsa non est statim tradenda, ne vilescat desiderantī: vt. xxvij. q. ij. institutum est. simile in fide suscepta per vim: vt. xlv dist. de iudeis. Sic episcopus non erit solus: ne vilescat per hoc. xcij. dist. diaconi qui. Idem est in penitēta nō iterāda. de pe. dist. iij. quāuis. z. l. dist. quāuis.

Ille Leo papa. ¶ De eodē.

Illud sane q̄ ad sacerdotale pertinet dignitatem, inter cēteros volumus canonū statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neq; quibuscūq; castellis, z vbi l ante nō fuerūt, episcopi cōsecrent m: cū vbi minores sint plebes, minoresq; cōuenerint, presbyteroz cura sufficiat. Episcopalia autē gubernacula nō nisi in maioribus populis, z frequētioribus ciuitatibus opz p̄sidere: ne (q̄d sanctoz diuinit⁹ patrū inspirata decreta vetuerūt) viculis z possessionib⁹ vel obscuris z solitarijs municipijs tribuat sacerdotale fastigiū. Item ex cōcilio Laodicensi. ¶ De eodem.

Non debere in vicis et castellis episcopos ordinari, sed visitatores n, id est q̄ circumeant, cōstitui: hos autē qui ante ad hoc ordinari sunt nihil agere censemus sine conscientia episcopi ciuitatis. Similiter autē presbyteri o nihil sine precepto p z cōsilio epi agant.

Sedes autē episcoporum nō longo interuallo debent disiungi: vt ad cōsecrationē sui comprouincialis sine difficultate possint occurrere.

Unde Gregorius Augustino Anglorum episcopo.

¶ Epales sedes nō longo interuallo se debent disiungi.

Haternitatē tuā ita volumus ordinare epos:

Item Leo papa. ¶ De eodē.

Illud sane q̄ ad sacerdotale pertinet dignitatem, inter cēteros volumus canonū statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neq; quibuscūq; castellis, z vbi l ante nō fuerūt, episcopi cōsecrent m: cū vbi minores sint plebes, minoresq; cōuenerint, presbyteroz cura sufficiat. Episcopalia autē gubernacula nō nisi in maioribus populis, z frequētioribus ciuitatibus opz p̄sidere: ne (q̄d sanctoz diuinit⁹ patrū inspirata decreta vetuerūt) viculis z possessionib⁹ vel obscuris z solitarijs municipijs tribuat sacerdotale fastigiū. Item ex cōcilio Laodicensi. ¶ De eodem.

Non debere in vicis et castellis episcopos ordinari, sed visitatores n, id est q̄ circumeant, cōstitui: hos autē qui ante ad hoc ordinari sunt nihil agere censemus sine conscientia episcopi ciuitatis. Similiter autē presbyteri o nihil sine precepto p z cōsilio epi agant.

Sedes autē episcoporum nō longo interuallo debent disiungi: vt ad cōsecrationē sui comprouincialis sine difficultate possint occurrere.

Unde Gregorius Augustino Anglorum episcopo.

¶ Epales sedes nō longo interuallo se debent disiungi.

Haternitatē tuā ita volumus ordinare epos:

Cl. Ca. fin. li. vi. Ita. Scias.

Epi. dd. Epi. Epi. Epi

non longo intervallo inter se distātes: vt leuiter possint conuenire ad eōz ordinationem faciendā: q̄ ad minus cum tribus eōz vel quatuor fieri debet.

a ¶ Longo. Dicit quidam longo: vt xx. miliariū. arg. ff. de verb. sig. l. iij. meliusq̄ hoc relinquit arbitrio boni viri. l. iudicis: arg. ff. de ur. delib. l. j. et de offi. iudi. deleg. de cauſis. Unde si multū distant ciuitates ille inter se, in locis intermedijs dz poni eōus.

Esau fine diſtinguendi inter nullo ō nouerit.

cōuenīti ergo interuallo debent distingui habita consideratione situs et qualitat̄ regionis ipsius, et difficultatis viaruz. sic. xxj. q. j. et temporis.

b ¶ Tribus. ad min⁹. ff. di. lj. c. vlt. ff. dist. lxiij. eōm.

Hec de ordinādis. In hac distinctione incipit ſerta pars tractatus distinctionum: q̄ protenditur vsq̄ ad. xciij. distinc. Et diuiditur hec dist. i quatuor partes: in quarum prima probat qualiter intelligitur illud verbum, Oportet eōm esse sine crimine, Secūda ibi: Quoliby. Tertia ibi: clericus. Quarta ibi: Oportet. Jo. de f.

¶ Casus. Egit supra. Stat. de ordinationibus et officijs singulor. Ab hoc vero loco vsq̄ ad. xciij. di. breuiter epilogat quedam cap. apostolice regule, vt addat quedam que preterm̄iserat. Et continuans dicta dicendis primo ponit de primo capi. apostolice regule: scilz oportet eōm esse sine crimine. i. sine peccato mortali, quod verum est non solum de episcopo, sed etiā de quolibet prelato: quod probat per sequens cap.

c ¶ hec de ordinandis. A. xxv. distin. vsq̄ ad. l. tractauit magister. xiij. ca. aplice regule. Sed q̄ quedam omisit ideo ab hac. lxxxj. distin. vsq̄ ad. xciij. dist. nouem ca. apostolice regule repetit: non ordine illo quo ille exeunt. Et in hac exequitur illud, oportet eōm esse sine crimine. addit etiam de incontinentibus: in quo includitur secundum capit. apostolice regule. et q̄ qui priuat̄ officio, debet priuari beneficio: ‡ et q̄ archidiaconus solus nō debet accedere sub pretextu humilitatis ad tabernacula matronarum. ‡

‡ Dz. ff. de ſacerdo. ‡ Dz. ff. de ſacerdo. ‡ Dz. ff. de ſacerdo.

d ¶ Sub epilogo. i. breui repetitione superiorum.

A postolus. ¶ Casus. Paulus apostolus docuit q̄ quando eligitur aliquis ad ordines vel ad aliquā dignitatem debet esse sine crimine quod sit dignum accusatione et depositione: vt homicidium et adulterium vt sibi ipsi lōgo[a] interuallo minime disiungant: quatenꝰ nulla sit necessitas vt i ordinatione eōz conuenire nō possint: nā eōz ordinatio sine aggregatis tribus[b] aut quatuor episcopis fieri nullatenus debet.

¶ Distinctio.lxxxj.

Hec de ordinādis[c] et ordinatoribus atq̄ ō singulor graduū distinctiōib⁹, et officijs diuisse nos sufficiat. verū q̄ aliquātulū diffusi⁹ in his immorati sumus, p̄cedētib⁹ coherētia quedam sub epilogo[d] ad memoriam subijciamus.

Debet ordinandꝰ in eōm (vt apls scribit) esse sine crimine. i. sine pcto mortali: qō nō solum de eōo, sed etiam de quolibet electo ad aliquā prepositurā[e] ecclesie oportet intelligi.

Uñ Aug. scribit sup Joan.

¶ Sine crimine et graui peccato debet esse qui ordinatur episcopus.

et huiusmodi. Sed non ait sine peccato: quia si hoc diceret, omnis homo repelleretur.

e ¶ Quādo elegit. i. eligi precepit. vj. q. j. si sacerdos.

f ¶ Ad prepositurā. i. ad quodcūq̄ ecclīasticū officiuz et ita pīz q̄ criminosus etiā a minimo ordine, phibet: vt hic. i. xxxiij. distin. c. j. et ij. xxxiij. dist. cognoscam⁹. xxiij. di. c. vlti. hoc hodie terminat̄ ex de tēpo. ordi. ca. vlti.

g ¶ Reprobaret. J. de pe. dist. iij. ſeptuagēſimo. ſimiliter.

h ¶ Ordinaret. Simile de penitē. dist. iij. ca. penult. et dist. ij. si enim.

i ¶ Fraus. Hoc verū est cum fraudi dol⁹ inest. nam ois dol⁹ est fraus: sed nō cōuertitur. ff. de pac. iurisgentium. ff. dolo. et sic sumit extra de rescrip. ceterū, quandoq̄ large sumit fraus. ff. de regul. iur. fraudis.

Fraus est genꝰ doli. ij. pō.

k ¶ Et damnatione. Solet queri, propter que crimina quis deponi debet. nō em̄, p quolibet crimine deponitur. v. qōe. iij. in loco. Et est super hoc duplex opinio. Quidam dicunt q̄ pro quolibet crimine deponitur, nisi expressum sit in cōtrarium q̄ pro eo deponi non debet.

Crimina dignā depositione que sunt. ‡ ad hoc ex ō iu. cum nō ab hoie Archi.

Alij dicunt q̄ nunq̄ deponi debet, p aliquo nisi expressum sit pro quo. ego dico q̄ pro quolibet crimine in quo quis est incorrigibilis, deponi debet: sed statim tñ nō deponitur aliquis pro prima contumacia: vt. xlv. dist. lz. et lxxiij. dist. honoratus. illud autē non est crimen. v. q. iij. in loco. nec illa quorum exempla posui. lxviij. dist. capi. j. et multa exempla de hoc posui. xv. q. viij. in summa.

¶ Quolibet. Hic incipit secunda pars huius distinct. in qua probat per. xvj. authoritates sanctorum patrum q̄ si clericus ceciderit in lapsum criminis post ordinationē, debet deponi. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est in ca. apls. q̄ ordinandus debet esse sine crimine, vt homicidio et adulterio et similibus. Nūc autē dicit q̄ si his criminibus aliquis est obnoxius, promoueri non debet nec ordinari. et si ordinat̄ talia commiserit commisisse ante ordinationem vel post, debet deponi: vt probatur per seq. ca.

Emo. ¶ Casus. Nullus dz assumere p̄dicandi officium nisi qui suis actibus errata cōdēnat: et amorem innocentie sua conuersatione demonstrat.

‡ hec ē fa lſa Jo. ō f.

l ¶ Monitoris. Jd est predicatoris.

m ¶ Errata. i. maiora. ‡ lxviij. di. c. j. al's Jdiceret, ppo-

sito Gratiani.sic.xxv.dist.ca.vlt.et.iij.q.vij.iudicet.

Tantis.¶ Casus. Daniel cum esset electus in episcopū, accusatus fuit apud papam Celestinuz de multis criminibus: ⁊ precipue de incestu cū monialibus: propter quē crimina inuestiganda citatus fuit vt Romā veniret. qui cōtemptis lr̄is pape in ep̄m est ꝓmot⁹. Cōmittit igit̄ causam quibusdā Celestinus: et precipit eis vt de his cognoscāt. que si vera esse inuenerint ipsum ⁊ ordinatorem ipsius deponant: quia q̄ talem ordinat, ostēdit se esse similem illi.

a ¶ Literis. Et ita res iā erat litigiosa. ex̄ de offi. iudi. dele. gratum.

b ¶ Obrepsit. ex quo aūt se ꝓmoueri fecit lite pendente, deponēdus est etiam si innocens inuenitur. ⁊ ex̄ de accu. deus omnipotens. ⁊ ff. de libe. cau. qui de libertate. Joā. qd̄ falsum credo, prout notaui in questionib⁹. B. de hoc notaui viij. qō. iiij. nonne. Joan. si autē accusator per annū tacuerit, postea pōt promoueri electus: vt. ff. de mune. et hono. reus. sed in episcopatu tm̄ tres menses dantur: vt in auten. de san. episco. §. iij. colla. ix. nisi iudex breuius tēpus fuerit moderatus: vt. iiij. q. v. quisquis. arg. ex̄ de fid. instru. accepimus. extra de appel. personas. in fine.

c ¶ Conuicto. De crimine: vel ꝙ post accusationē fuerit ordinatus.

d ¶ Sociabit̄. Sic ergo sn̄ia lata cōtra ordinatum preiudicat ordinatori: sicut confessio ordinati preiudicat ordinatori: vt hic. et. lix. dist. ordinatos. et hoc videtur propter cause cognitionem: vt dixi. iij. q. vj. hec quippe. Uel dic ꝙ tunc preiudicat ordinatori sententia lata contra ordinatum quando presens est, et scit causam agi ordinati. cū enim quasi sua causa agi videatur, et tacet nec defendit causam, sibi preiudicat: vt extra de senten. ⁊ re iudi. quanuis. et. ff. de reg. iur. sepe.

Si qui.¶ Casus. Quidam presbyteri promoti sunt sine examinatione: et postea cū examinarētur, ipsi in iudicio confessi sunt oīa pctā sua, ⁊ tm̄ ep̄i promouerūt eos. quesitum est in Niceno concilio vtrum isti debeant recipi ⁊ defendi in suis ordinibus? Et respondet ꝙ non. Sic ponit casum Beneuen̄. hug. vero intelligit de eisdē personis casum sic. Aliqui sine examinatione in presbyteros sunt promoti: postea examinati in iure cōfessi sunt peccata sua: nihilominus tamen promoti sunt ad episcopatum, vel ad aliam dignitatem. quesitum est in cōcilio vtrum tales debeant recipi? Et respondet ꝙ non.

Accusatus lite pēdēte ꝓmot⁹ an sit deponēdus

⁊ Cum ista gl. cōcord. gl. not. i l. reus delat⁹. ff. d̄ muneri. et hono.

⁊ Ibi no. gof. ꝙ si aliq̄s pendēte accusatione vl̄ denunciatiōe ꝓmouea tur: remoueri dz quāuis ino xius sit. ff. de re milit. q̄ statu. ⁊ l. q̄ cum vno. §. reus.

conuersatione demonstrat.

Item Celestinus papa.

¶ Careat ordine quem prestat, qui indignum sublimare non metuit.

Tantis daniel grauat⁹ testimonijs facinoruz, tanta accusatione pulsatus, sacrarū (vt d̄r) virginū pollutus incestu, ep̄s asserit̄ ordinatus: et vt in nr̄i libellis scrinij continet̄, quoꝝ ad vos quoq; exemplaria direxim⁹: in pōtificij dignitatem hoc tpe quo ad cām dicēdā missis a nobis lr̄is [a] vocabat̄, obrepsit [b]: sacro noī absit iniuria. facilius est enim vt hanc dignitatē tali dādo amiserit ordinator, q̄ eam obtineat ordinatus: cui conuicto [c] sociabitur [d] qui eum sibi credidit largiēdo pontificiū, sociandū: qualis em̄ sit ipse quisquis tales ordinauerit, ostendit.

Item ex concilio Niceno.

¶ Non recipit ordo ecclesiasticus eū q̄ sine examinatiōe vel postea confessus ordinatur.

Si q̄ sine examinatione [e] ꝓmoti pbr̄i sunt: ⁊ postea examinati [f] sunt ꝯfessi pctā sua: ⁊ cū cōfessi fuissent, veniētes hoīes cōtra regulam [g] eis man⁹ imposuerūt: hos ecclesiastic⁹ ordo nō recipit. in omnibus enim qd̄ irreprehēsibile est sancta defendit ecclesia.

Item eiusdem concilij.

¶ Lapsi, per ignorātiam aut contemptu ordinantium tonsurati deijciantur.

Quicunq; ex his q̄ lapsi sunt, ꝑ ignorātiā [h] iam ordinati sunt: vel ꝯtēptu [i] eoꝝ q̄ eos ordinauerūt: hoc nō preiudicat [k] regule ecclesiastice cuz em̄ cōpertū [l] fuerit, deponent̄.

Item Innocentius.

¶ Alien⁹ fiat a ministerio q̄ illud viuendo illicite polluit.

Maximianus [m] filius nr̄ qualē detulerit q̄relā [n] cum ad maiora promouentur: scilz ad episcopatum.

e ¶ Sine examinatione. Sed quid de ep̄o qui sine examinatione tales ordinat? Dicit lex et canon eum deponēdum. in auten. quomodo oporteat episcopos. §. oportet. et. j. q. j. si qui ep̄i. et. s̄. dist. xxiiij. §. vlti. s̄. distinc. l. de his vero. ⁊ ca. ex penitentibus. Item quid si dicat ep̄s se dispensasse cū eis: nō est ei credendū nisi probet se cum eis dispensasse: vt nisi sibi bonas literas dederit. nā hec res commissa est episcopo querenda, nō negligēda. ff. de transact. cum hi. §. si pretor. ⁊ debet ergo probari dispensatio: vt est expressuz extra de schisma. c. ij. maxime cum episcopus dispensare non debeat sine consensu capituli vel maioris partis: al's post errores suos semper mētiretur episcopus se cum eis dispensasse: quod veruz credo etiam circa notū. hoc tamē ⁊ nō nego quin circa notam personam solo facto dispenset episcopus: vt dixi. s̄. disti. lj. c. vlti. punitur tamē ep̄us si indiscrete dispensat.

f ¶ Examinati.

g ¶ Contra regulam. que interdicit tales ordinari.

Quicunq;.¶ Casus. Quidā criminosi ordinati sunt ignoranter ab episcopis: quidam vero scienter. Queritur an debeant deponi? Et respon. ꝙ sic.

h ¶ Per ignorantiam. ordinātium: et dic ignorantiam iuris vel facti: s̄m hug.

i ¶ Uel contemptu. i. eis scientibus.

k ¶ Non preiudicat. Factum enim pretoris iuri publico non derogat. ff. de fer. l. j.

l ¶ Compertum. Arg. ꝙ quandocūq; de veritate constat, sequenda est. viij. dist. qui contempta. nam diuturnitas tēporis ⁊c. extra de simo. non satis. inducit tamen dispensationem. xxxv. q. viij. de gradibus. ⁊ extra qui ma. ac. pos. per tuas.

Maximianus.¶ Casus. Quidam presbyteri ex concubinis filios habuerunt: quos Maximianus zelo dei accensus, coram apostolico accusauit. commisit ergo causam Innoc. quibusdam, ⁊ precepit eis vt si hec vera inuenerint, remoueant eos ab officio sacerdotali.

m ¶ Maximianus. j. iij. q. ij. quia ea.

n ¶ Detulerit querelam. Subaudi criminalem. nam clericus erat iste. Non enim laicus posset istos accusare. ij. qōne. vij. per totum. nisi forte patronus prelatum de dilapidatione: quia tunc sua interest: argu. xvj. q. vij. filijs. al's laicus non auditur de hoc crimine: vt. xxviij. distin. consulendum.

a ¶ Libelli. Per hoc q̄ dicit libellis, et postea presbyterio, argumentatur q̄ quis in eodem libello plures accusare possit. Jo. Quid uetis sit de hoc, no. plene. ij. q. j. prohibentur. in glo. que incipit questus. B.

a ¶ Libelli. i. charte quā papa misit. xxx. q. iij. pyctacium.

b ¶ Perspecto. Videt ergo q̄ non sufficiat si autentice ipsum exhiberet; sed vt etiā teneatur exhibere libellum quem porrexerat pape: vt vij. q. j. presentiū. & iv. distinct. precepta. & maxime vbi procurator impetrauerat literas: et dubitat an ille de hoc habuit specialē mādatum: vt ex de rescript. nonnulli. vel an fuerit excōmunicat⁹: vt extra de proba. cap. post cessionem.

pbr an c ¶ Remoueantur. Ergo presbyter propter simplicem fornicationem non debet deponi: vt. xxvij. q. j. vt lex. cōtra. et xxxij. dist. pbr. et xxxiij. dist. fraternitatis. Jo. cōiter dicitur q̄ propter simplicem fornicationem quis deponi nō debet: cū pauci sine illo vitio inueniātur: vt. l. dist. quia sanctitas tua.

d ¶ Polluerunt. Quātū ad se. xlix. dist. ca. vlti.

Sacerdos. ¶ Casus. Si sacerdos de aliquo crimine conuincat, deponi dz: & ep̄s ei locū, quidere dz in quo penitētiā agere possit.

e ¶ Si in eo. Ergo p̄ oi causa nō deponit. B.

f ¶ Prouiso loco. i. monasterio: vt ca seq.

Jctū. ¶ Casus. Dicit hic q̄ si sacerdos, ppter delictū vel negligentiā suā fuerit degradatus, detrudi debet in monasteriū vel canonicā regularē ad penitentiā agendā, nec debet amodo viuere seculariter: & si contra facere presumpserit, excōmunicari debet.

g ¶ Negligētiā. No. q̄ aliq̄s eque deponit, ppter negligentiā sicut, ppter dolū. lxxx vj. dist. c. j. & xj. q. iij. placuit. & c. dist. q̄n. & ex de sta. mo. cū ad monasterium. in fi. & C. de epi. & cle. presbyteros. ou. si quos. & ff. de custo. & exhi. re. l. carceri. et l. milites. q̄s intelligo cū crassa est negligētia: vt j. q. j. q̄c quid. & ff. de verb. sig. magna.

libelli[a] eius series annexa declarat: qui zelo fidei atq̄ discipline ducⁱ nō patitur ecclesiā polluī ab indignis presbyterⁱ, quos in presbyterio filios asserit, p̄creasse. et ideo fratres libelli huius qui subiectⁱ est tenore perspecto[b], eos qui talia perperrasse dicuntur, debetis in medio collocare: discussisq̄ obiectionibus que ipsis presbyteris impinguntur, si conuicti potuerint, a sacerdotali remoueantur[c] officio: quia qui sancti nō sunt, sancta tractare nō possunt, atq̄ alieni efficiantur a ministerio quod viuendo illicite polluerunt[d].

Item Eugenius papa.

¶ Quilibet ab ordine deponē do, & p̄sbr̄i, quidētia locus penitentie deputetur.

Sacerdos aut quiuis alius in ordine ecclīastico p̄mouet⁹ si in eo[e] scelere inuenitur quo abijciendus comprobetur, depositus prouidentia ep̄i bene p̄uisa[f] loco constituat vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Item ex cōcilio maguntiensi.

¶ Sacerdotē in monasteriū presbyteri qui penitentiā agere contemnunt.

Jctū est nobis pbros ppter suā negligētiā[g] canonice degradatos et secularē gradu[h] amisso viuere, et penitētie agēde bonū negligere. Unde statuimus vt gradu amisso agēde penitētie gratia in monasteriū aut in canoniam regularem mittantur.

¶ Si vō hoc fieri causa quelibet p̄hibuerit: vbicūq̄ sint penitētiā agere non delistāt. Si autē amisso gradu seculariter[i] viuere voluerint, & penitentiā agere neglexerint: ab ecclesie communione seperentur.

Item Jsidorus.

¶ Mutatio loci aliquā do vater cōuersio ad penitentiā.

Ualet[k] interdū cōuersis p̄salute sue aie mutatio loci. plerūq̄ em̄ dum mutatur[m] loc⁹, mutat mēt⁹ affect⁹. Congruū est ergo inde etiam corporaliter euelli, vbi quisq̄ il lecebris deseruiuit. Nam loc⁹ vbi q̄sq̄ praue vixerit, in aspectu[n] mentis apponit q̄ sepe ibiq̄sq̄ cogitauit vel gessit.

Item ex sexta synodo Aurelianensi.

¶ Clericus adulterasse cōuictus vel cōfessus, in monasterio retrudatur.

Si quis clericus adulterasse, aut confessus, aut conuictus fuerit, depositⁱ ab officio communione [o] concessa in monasterio toto vite sue tempore detrudatur.

h ¶ Gradu. Ar. pro illis qui dicunt exauctoratū primari sacramēto. ? vnde colligit ralem posse verberari sine sacrilegio. arg. est ad hoc. l. dist. accedens.

i ¶ Seculariter. Hic p̄z q̄ depositus p̄m regulam ecclesiasticā tenet viuere: ar. ad hoc. xxvij. dist. si qui vero. & xx. q. iij. eos. vnde verberās eos incidit in canonem: et ecclesia eos tueri debet, nisi sint incorrigibiles: vt ex de iudi. cū non ab hoie. Joan. q̄s falsum credo, cum sit exauctoratⁱ et nudatⁱ omni priuilegio. ? Sed numq̄d q̄ hoc modo detruditur in monasteriū, ibi cogit esse ppetuo? q̄s videt dist. l. ca. j. & c. si q̄s clericus. Sed dic hoc esse in arbitrio iudicis, & p̄m qualitatē delicti: nam q̄nq̄ ad rēp⁹ detrudūtur: vt. ij. q. j. in primis. q̄nq̄ iubetur peregrinari p orbem: vt de pen. dist. c. vj. sacerdos. q̄nq̄ tradit curie seculari: vt. xj. q. j. Statuimus. alīs nūq̄ cogitur q̄s inuitus ingredi monasterium nisi ppter delictum: vt xx. q. j. sicut. et. lv. dist. c. j. euangelica. Joan.

Aler. ¶ Casus. Statuitur hic q̄ si aliq̄s de crimine fuerit conuict⁹, debet separari a loco in q̄ cōmisit delictū, ad penitentiam peragendam. Nam interdum valet loci mutatio: cum affectus mētis sepe cū loco mutetur: cū nō videat vbi mala gessit.

l ¶ Interdū. Interdū nocet: vt. ē. dis. lxxiij. quorūdā, & C. quo & q̄n inter. l. v. & valet si fiat ex charitate.

m ¶ Mutatur locus. J. xxxv. quest. vj. ab isto die. J. dist. lxxxvj. fratrem.

n ¶ In aspectu. Memoria delictor̄ q̄ est ne pniscētia deestabilis. ? xv. q. j. mulier. que autē est ad cōpūctionē, illa bona est. nullū em̄ tale delictor̄ remediū est sicut eorū prima memoria. de pe. dis. iij. iudas. de pe. dis. i. §. his authoritatib⁹. ℣. nō tibi dico. & ℣. nūc autē. & q̄sq̄ bōa est memoria rei ad terrorē. vij. q. j. deniq̄, in fi.

? Ar. J. q. j. qō qdā. ℣. si forte. Clericū deposita ꝯ ℣ beras inciat in canonē.

Detrusus in mōastriū an cogat ibi ppetuo esse

? Arg. ad hoc liij. dis. c. ij. i fi. vbi de hoc.

Sacerdos. ¶ Cōione. J. fidelīū & sacramētor̄. ℣.

Alij dicunt scilicet fidelium, non autem fratrum. arg. j. c. ij diaconus. Archi.

a ¶ Romanus. Romana. Sed qua ratione detruditur, cum aliunde esset? quia ibi fore ꝓmiserat: vt in aut. vt nulli iudicum. §. si vero.

Addet q̃r ꝓbat adulteriū vel fornicatio: nor. b. r. i. l. ij. §. fi. ff ō adul. et i. l. q̃rebat. ff de test. mili.

Non em̃ sufficit si capiat, nisi alīs cōuincat vt ꝓfiteat. arg. xij. q. j. non dicatis. xv. q. vl. c. vl. lꝫ ꝫ videat hic dici: vt. l. dis. de his. ꝫ. to. ca. si q̃s diacon. §. ꝫ hu.

vel cā ex hoc magnū scādalū oꝛtū ē: vt. l. dis. sacerdotes.

Tonc. ter. in. l. si liber. ff. de bo. lib. ꝛ he. §. ꝓtor. ff. de ꝓcura.

Nō ē ērnea ista ex positio, qꝫ dīs cā cleri coꝛ. cōia fūt. xxx. ij. dis. c. pter hec. xvj q. j. c. ij.

Reſbyter.

¶ Quæ. Quæsitum fuit ab apl̄is quam penam pati debet presbyter vt diaconus qui publice in adulterio vel fornicatione ꝑiurio vel homicidio fuerit deprehẽsus. Et respondet q̃ debet deponi: ꝫ excōmunicari non debet: cum non debeat duplici cōtritione flagellari: more tamen laicorum debet penitentiam agere, cū ei⁹ crimē sit manifestum.

b ¶ Aut furto. ſz qualiter laici, ꝓbabunt istud esse, cū non possint testari cōtra clericum? ij. q. vj. episcopi.

c ¶ Captus est. ꝛ cōuictus. extra de iudi. cū non ab homine. de hoc dixi. l. dist. de his. j. ꝛ ca. si quis diacon⁹, ꝛ vnde cū capitur, detineri debet per. xx. horas diurnas et nocturnas, vt videatur: vt. ff. de adul. cap. sed nec testib⁹ admissis creditur nisi a principio clericū in adulterio viderint, nec laicis creditur de hoc, quia laici oppido nob⁹ infesti fūt. ij. quest. vij. laici. Uel dic, capt⁹ per sententiā vel cōfessionē ꝓpriam vel rei euidētiā: vt ex de cohā. de. vꝛa. ꝛ ca. vlt.

d ¶ Scriptura. ex de iudi. at si clerici, de peni. dis. iij. §. authoritas. ff. nau. cau. licet. §. vlt.

e ¶ Bis. i. perfecte.

f ¶ Iꝫs epꝰ. ¶ Inter laicos. hoc intellige qñ crimē venit in notitiā ꝓpr̄i: vt. ꝫ. xxvij. dis. pbr̄.

Idiacon⁹. ¶ Dicit hic q̃ si diacon⁹ vel p̄sbyter cōmisit crimē aliqꝫ dignū depositiōe ab officio ꝛ cōmunione oꝛ repelli. Sēyo nō est deposit⁹, ꝫs ꝓpter delictū ab altar̄ ministerio remouit more penitẽt̄: si alij pbr̄i desunt, poterit in necessitate baptizare.

g ¶ A cōione. corꝑis xr̄i vel ad tēp⁹. ꝛ sic soluit ꝫ illius ca. pbr̄. vel expone, i. ōfficio: ꝛ sic soluit ꝫ. ꝫ. c. c. pbr̄.

Ite ꝑ elagius papa Tōstātino defensori. ¶ De eodē.

Homan⁹ eccīe thianensis clericus ꝓ crimine adulterij, qꝫ admisisse ꝓhibetur, a clericat⁹ oꝛdine deposit⁹ in monasterio hic in vrbe Romana ad agendā penitētiā ex nostra iussione detrusus est.

Ite ex canone apostoloꝝ.

¶ In crimine captus pbr̄ vel diaconus deponatur: sed non cōmunione priuetur.

Reſbyter aut diacon⁹ qui in fornicatione aut periurio, aut furto⁹, aut homicidio capt⁹ c est, deponat̄, non tñ cōmunione priuet̄ si paruerit sententie. dicit enī scriptura d: Nō iudicat de⁹ bis e i idipsum.

Item. ¶ De eodem.

Iꝫs epꝰ, aut pbr̄, aut diaconus post diaconij gradū acceptū fuerit fornicat⁹ aut mechat⁹, deponat̄: ꝛ ab ecclīa ꝓiect⁹, iter laicos f agat penitentiam. Item ex concilio Aurelianēsi. ¶ De eodem.

Iꝫ diacon⁹ aut pbr̄ crimen capitale cōmiserit: simul et ab officio et a cōione g pellat̄. Si vero ꝓ reatu suo se ab altaris cōione sub penitentie ꝓfessione submouerit: his quoqꝫ si alij defuerint, ꝛ causa certa necessitatis h exoꝛt⁹ i posscentē baptisma liceat k baptizare k. Unde Greg. oib⁹ ꝓ regnū italicū ꝛ theutonicoꝝ.

¶ Nō ingrediant̄ eccl̄ā pbr̄i, diaconi, subdiaconiq; in fornicationis crimine iacent.

Iꝫ sunt p̄sbyteri, diaconi vel subdiaconi qui in crimine fornicationis iacēt interdicimus eis ex parte dei patris omnipotēt̄, ꝛ sancti ꝑ tri authoritate eccl̄ie introitū vlꝫ dū penitēat l ꝛ emēdēt m. Si q̃ vo in pctō suo pseuerare maluerint, null⁹ vestrū eoꝝ p̄sumat audire n officiū: qꝫ bñdictio eoꝝ vertet̄ in maledictionē ꝛ oratio i pctm̄: testāte dño ꝙ ꝓphetā. Maledicā. o (inqt) benedictionib⁹ vestris. Qui vero huic saluberrimo ꝓcepto obedire noluerint: idololatrie peccatū incurrēt, Samuele testāte, ꝛ btō Hie. instruēte. Pctm̄ ariolādi est nō obedire, ꝛ scel⁹ idololatrie nō acq̃escere. Peccatū igit paganitat̄ p incurrit qsqꝫ dū christianū se esse asserit, sedi apostolice obedire ꝛtēnit q. Item Alexan. ij. episcopus regi Dalmaticoꝝ.

¶ Officio et beneficio priuet epꝰ pbr̄m diacon⁹ vroꝛē suscipiēs, vel suscepta retinēs.

Iꝫs amodo epꝰ, pbr̄, aut diaconus' feminam acceperit, vel acceptā retinuerit: a ꝓpꝛio gradu decidat r

Sꝫ qui. ¶ Gratus. In italia ꝛ theutonia, p̄sbyteri, diacon, ꝛ subdiacon publice tenebāt concubinas: quibus oīb⁹ Greg. officiuz interdixit, donec penitentiaz ageret: et si vellent in crimine perseuerare, ꝓcepit oīm⁹ vt eoꝝ officia non audirent: quia eoꝝ benedictio in maledictionē conuertetur. et hoc ꝓbat authoritate ꝓphete dicētis. Maledicam inquit ꝛc. Et quicunqꝫ ꝓcep tis nostr̄is nō obedierit: pctm̄ idolatrie et paganitatis incurret.

l ¶ Dū penitēat. Et hoc determinātur cōtraria. §. dis. lxj. miramur. ꝑ sic. sicut enim.

m ¶ Emēdent. ex hoc videtur q̃ sicut tales ipso facto suspenduntur, sic ipso facto per contrariuz restituiur eis officiuz: vt dixi. xxxij. distinc. null⁹. Arg. ad hoc. xv. q. vj. nos sanctoꝝ. ꝛ. xvj. q. vij. si quis deniceps.

n ¶ Audire. su- Doc. ꝓta. xxxij. di. null⁹. spāle et ca. ꝓter hoc. ꝫ se no. j. xv. q. vij. scisciti tib⁹, contra. sed ibi Ulde solnam. vt no.

o ¶ Maledicam. q. i. maledicā ca. Archi.

p ¶ Paganitatis. i. infidelitatis.

q ¶ Cōtēnit. Qualiter sit hoc intelligendū, dixi. xxij. di. omnes. xix. dis. in memoriā. ꝛ ca. nulli. Joan.

Iꝫ quis. ¶ Gratus. Hec quatuor consequentia ca. Cleric⁹ eundem habent casum: in quibus dicitur q̃ si qui q̃ vroꝛes in sacris oꝛdinibus fuerint constituti, ad concubinas vel acceptas vroꝛes accedere non debent. q̃ si contumaciter fecerint, an sint sine officio ꝛ beneficio carere debent.

r ¶ Diaconus. vel subdiaconus: vt in ca. seq.

s ¶ Decidat. Quo ad executionem: ꝓout patet in sequenti litera, sed nec statim debet ꝑ sistere: sed expecta-

ri debet per.xl.dies.extra de cohā.cle.sicut ad extirpandam.sed illud dispensatio est.iuꝫ enim erit qꝫ statum deponatur.S.ca.ca.i.

a SJ quis sacerdotū. ¶ Officiū. Ex his duobus capitulis habes qꝫ cui interdicitur officiū,et beneficium permittit̄ de-qꝫ gnit̄ neficiū, ꝛ non officium: vt.i.distinct. et nō officiū. studeat.et. xxviij. dist.pref'byterum. quādoqꝫ conuersos: vt.j.q.v.c.j.qñqꝫ etiaꝫ punitur in persona, ꝛ nō in rebus: vt.xvj.qō.vi. cognouim⁹, ꝛ ca.illud.

Eligēs b ¶ Cogatur. ergo per electionem nunciat vnius, vel per relecti. nunciationē intelligitur alij abstinentiatū.S. viij. distic. quo iure.C.de fur. l.j.ff.de tribu. qō in heredem.§.eligere.ff.de reg.iur. nemo.§.quotiens. Ar.contra.ff. quorum leg.l.j.§.iij.et ar.plura de hoc inuenies. xiij. q. j. in fi. Joan. Sol. vbi sunt aliqua repugnantia, eligendo vnū, renunciat alteri. alꝫ secus. B. de pe.dist.j.§.ite si anteꝫ.

c Os. ¶ Beneficio J. xvj. q. vj. illud. ar. ff. de pec. l.j. C. de vsu. l. vlt.

d Jnistri. ¶ Propriorꝫ, maxime: qꝫ idem est in aliena. Vtroꝫ Et not. qꝫ dicit incogno- nadere: quia tam scio cū nō est vtroꝫ quo ad quarto debitum reddendā emi- dum.S.ixxvij.distinct.episcopus.cum qua votum emisit.nce- sit: ꝛ si eam cognoscat, incestum committit, ꝛ filij erunt sti com illegitimi ꝛ serui. xv. quest. vlt. cum multe. est tamē vtroque. quo ad administrationem. xxxj. distinct. ler ꝛ plus peccat cum ista ēs cum soluta. H. argu. contra. J. distinc. prouisi. q ri. proposuisti.

Ad h° dns sed f ¶ Sacrarij. i. sacrorum vasorum.

videas f ¶ Ab offerentibus. id est sacerdotibus qui offerunt, id est conficiunt. Vel expone, nec ad oblationē alijs porrigendam, quasi dicat nec ipsi sumant corpus Christi, nec alijs porrigant. Vel melius hoc vult dicere: diaconi nec nisi in exercēant officiū diaconale, ne pbyteri pbyterale. Vel exponite, ille exponе nec ab offerentib⁹. i. subdiaconib⁹ qui offerre solent diacono patenam cum eucharistia.

vsqꝫ dum ad satisfactionem veniat: nec in choro psallētiū maneat: nec aliquā portionē de rebus ecclīasticis habeat. Item clero mediolanēsi. De eodē.

SJ quis sacerdotum vel diaconoꝝ ꝛ subdiaconoꝝ officiū[a] cōtumaciter deserens, feminam sibi poti⁹ eligit: sicut sponte ob fornicationem dimittit officium, ita ob prauricationē dimittere cogatur[b] etiā inuitus beneficium.

Item populo mediolanensi.

¶ De eodem.

EOs etiā q̄ vt fornicarī eis liceat, diuinū officiū derelinquūt: ꝛ a deo recedētes diabolo ꝛ operib⁹ ei⁹ seruiunt: sicut se iustissime ab officio alienos faciūt, ita būficio[c] ecclesiarū priuatos esse iudicam⁹.

Item Luci⁹ pa. ¶ De eodē.

MJnistri altaris pbri siue diaconi ad dūca tales eligantur officia, qui continentiā seruēt. ¶ Si vero post ordinationē suā ministros contigerit ppuie vxoris[d] inuadere cubile, sacrariꝫ nou intrent limina: neꝫ sacrarij[e] portitores fiant, neꝫ altare ptingāt, neꝫ ab offerētibus[f] holocaust[g] oblationē suscipiāt, neꝫ ad dīuini corporis portionē accedant[h], neꝫ ppinent, neꝫ sine

g ¶ Holocausti. i. eucharistie. ꝛ dic intransitiue.

h ¶ Accedant. Presbyteri. i. non conficiant.

i ¶ Minora. i. minorū ordinū officia sine licētia superioris. ꝛ planū est capitulū: vt. xvj. q. vj. illud. Arg. contra. C. de vsufru. l. vlt. ꝛ. ff. de sup. le. d. j.

¶ Cleric⁹ Hec est tertia ps distinc. in qua dicitur qꝫ archidiaconus non dz frequētare domos matronarum vel aliarum mulieruꝫ, nec mittere xenia per clericos. ꝛ hoc probatur in seq. c. Jo. tij. ps. de fan.

¶ Casus. hoc ca. de trib⁹ ps̄onis loquitur. i. de clerico, pbytero, ꝛ archidiacono. Dicit ergo hic qꝫ cleric⁹ solus nō debet intrare tabernacula mulierum, nec etiā cum socio sine iussu plati, nec pbyter cum sola femina confabuletur. Archidiacon⁹ vero sub pretextu officij sui nō frequentet domicilia matronarum, nec illis per clericos suos vel domesticos aliquid secrete mittat. de quo si conuincatur: et ille deponatur, et illa excōmunicetur.

k ¶ Femina. ar, ex solitudine vel secretate presumi p aliquo vel contra. j. e. in omnibus. et ca. clerici. Ar. xvij. q. ij. i decima. ꝛ ca. definimus.

l ¶ Humilitatis. Pretextu eñ pietatis nō est cōmit. Pretextu prio sumit ex solitudine ꝛ secretate. Cōc. ter. in. l. cū alij°. C. ō ca. fu. ꝛ i. l. fi. §. pe. C. ō bo. que li.

m ¶ Frequenter. Ratione frequentie pro aliquo vel contra aliquē presumitur. ‡ similiter ex longa mora. ar. xxxiij. dist. quoūdam. xix. dist. anastasius. ‡ Et ex de cele. mis. de

n ¶ Secrete. Magis eñ peccat occulte peccās ēs manifeste: vt. xix. dist. anastasi⁹. Sed cōtra. ff. de ritu nup. l. vlt. ff. de autho. tu. pupillus. §. vl. q enim male agit, odit lucē. xvij. q. ij. pernicios am. ex de of. iudi. deleg. cōsuluit. ꝛ extra vt ec. benef. vt nostrū. Jo. Sol. vbi quis magis contēnit, ibi magis peccat, siue secrete, siue palam. De hoc. xl. dist. homo christianus. ‡

hole. et xxxj. q. iij. nēo, ibi vi» deas.

SJ quis piam. Hec palea habetur extra de cohā. cle. et mu. ca. q. ibi exponitur.

a ¶ Judicetur. No. q ratione delicti mulier efficit de fœdo ecclesie. Arcan.

Oportet. ¶ Hec est quarta pars dist. In qua probat per .x. ca. sanctoꝝ patrū q cum clericis non debent cohabitare suspecte mulieres, nec solus cum sola debet confabulari. Joā. de fan.

¶ Caius. Hic. monet hic ꝓbyteros esse vigilantes sup gregem sibi cōmissum: ne lupi mouste bus. i. diaboli, laniē tur: et repꝛehendat eos de cōuersatione mulierū: quia vbi fuerit cum mulieribꝰ cohabitatio, antiqui hostis stimulꝰ non deerit. cū quibus si fornicentur, sacrificare non debēt. Quod probat tribꝰ authoritatibꝰ ꝓphetarum: scz Moysi, Sophonie et Malachie.

b ¶ Nephariū. i. horribile. nā si nepharium esset dicere, male faceret Greg. dicendo.

c ¶ Stimuli. Nā ex cohabitatiōe ꝓsumitur accessus. xvij. qō. ij. definimus.

d ¶ Ne fallam⁹. Publicū enim testimonium et opinio non est falleda. C. de iur. lib. tol. l. j. ¶ sed et qui scim⁹. et argu. xxvij. dist. qō interrogasti.

e ¶ Qui fallitis. Dicuntur em̄ fallere, ex quo habēt voluntatem fallendi: ¶ nec mn⁹ peccant. de peni. dis. j. si cui. al'ꝰ autē non fallunt. xxiij. q. iij. deus. mentiri enim deo nō. de conse. dist. ij. panem.

f ¶ Pollutos. ēctum ad sacerdotes. xlix. di. ca. vlti.

g ¶ Olumus. ¶ Qō dicitur in istis, c. videt corrigi extra de cohabi. cleri. et mu. capi. j. Uel intellige illud quando persone sunt suspecte, vel secum habent suspectas. Sed vsq ad quem gradum licet clericis cum consanguineis habitare? Dici potest q vsq ad secundum in linea transuersali. i. e. cum omnibus. sed in ascendente vel descendēte vsq ad. vij. vel hodie vsq ad quintum: quia cum his naturale fedus nihil seui criminis. et. vt extra de coha. cle. a nobis. et. C. de epi. et cle. eum qui. etiā si ille persone iuuenes sint. Ultra secm̄ vero distingue an suspecte sunt, qꝛ iuuenes sunt: an nō, qꝛ sunt senes: et tunc pōt. in primo casu non, sic etiam distingue

tiā admonitionē inueniat fabulari cum ea, et aliquo modo cōuersari, excōmunicet: femina vero canonice iudicet [a].

Item Gregorius.

¶ Simul cū mulieribꝰ sacerdotes habitare nō licet.

Oportet sacerdotes (quibus dñi populus cōmissus est) cū magna cōstantia vigilare super dñicas oues, ne lupinis morsibus (id est diaboli stimulis) lanientur. ¶ Hecꝛ em̄ hoc silere debeo (qō cū grauitate animi tristitia et amaritudine dico sacerdotes cum feminis habitare ꝓspicio. qō nepharium [b] est dicere vel audire, et ꝓta sanctoꝝ canonū sanctia. vbi enim talis fuerit cōmoratio cohabitatio, antiq hostis stimuli [c] non desunt. Ideocꝛ admonēdi sūt vt nō antiq hostis decipiatur fraude: quatenꝰ iuxta apli vocem, non vituperet ministeriū nostrū. Cauere enim oportet nos fratres ab illicitis, vt mundas valeam⁹ manꝰ ad dñm leuare. scriptū est em̄: Scri estote, qm̄ ego sanctꝰ sum. Si qs ꝓsumpserit alr agere sacerdotij sui, honore puniet. Uñ oīmodo cauēdū est fratres ne fallamus [d] populū: et illō ꝓphete dictū ipleat i nobis. Sacerdotes mei ꝓtaminat sctā, et reprobāt in ancillis. et sic intellige. Jea. feminas. Sed contra: nōne clerici debent simul dormire. xvj. q. j. necessaria: sed hoc de aliis qui simul non viuūt. Jo. Et no. q illi decre. a nobis est standum, que virtuma est de illa materia, et corrigit decre. primam ultimi tituli. B.

h ¶ Uel vxore. ē. dist. lxx vij. epis. argu. contra. sed hoc de femi⁹, illud de Wals suspectis. Uel loc: tur hic fm antiqua tempora. Uel solue vt ibi dixi. et q dicit caste: quia castitas ꝛc. xxxj. dist. nicena.

Legit. ¶ Caius. Dicitur h q sacerdotes nō debēt cum mulieribus habitare. Et hoc ꝓbatur exemplo Aug. qui etas cum sorore nolunt habitare ꝓpter alias mulieres q cū sorore erant.

i ¶ Legitur. Ar. Ubi q etiā a licitis debemus abstinere si ex eoꝝ occasione peruentur ad illicita. arg. di. xxij. §. vej. xj. q. iij. pulegiū. et xxj. dis. denicꝛ.

k ¶ Mea. Et hoc intellige cum tales sunt ꝓsanguinee q sine alijs eē nō pūt. Ut intellige de ꝓpꝫs cui nō ꝛs aliquā ha uallare secū. C. de epi. secū ꝓ et cle. auf. epo. Z. beatus

l ¶ Sorores mee. lierem. q socius socij mei, Socij socij meꝰ nō est. ff. mas ꝓ soc. nā socij. nec eius, nō vassalliꝰ mei vassal: est meli, vassalliꝰ meꝰ ē: si socius cui nec libertꝰ mei liberti, libertꝰ meꝰ est. ff. de ꝛb. sig. modestinꝰ. nec frater

ffis mei, fratꝰ meꝰ est. ff. de ri. nup. gñali. §. iter ꝓignos.

Noibus. ¶ Caius. In octaua synodo fuit constitutum vt clericꝰ cū talibꝰ personis et in tali loco et ē pote cum mulieribus loquatur vt omnis suspicio remoueatur. Nam si clericus vult ire ad domū alicuius femine, melius vadat cum alio q̄ solus: ne si ceciderit, non sit qui subleuet eum.

m ¶ Ut certus. i. ille ad cuius spectat officiū. xxij. questio. ij. in decima.

n ¶ Loco. In hoc ca. habes ꝓsumi contra aliquem et mū ꝓ aliquo ratione numeri, loci, temꝓis: rōne etiā persone et cause. xxij. q. viij. occidit. et. xxix. distin. sciendum.

o ¶ Duos. Ar, q melius est esse duos simul q̄ vnum: vt ꝓsone.

Sop. iij. a. ¶ Adde gl. in. l. vēdicatio. ff. de rei ven. Bar. in l. qde to ta. e. ti. Clerici cū mulieribꝰ consanguineis habitare ꝓh.

[a] Judicetur. No. q ratione delicti mulier efficit de fœdo ecclesie. Arcan.

[b] Nepharium. i. horribile. nā si nepharium esset dicere, male faceret Greg. dicendo.

[c] Stimuli. Nā ex cohabitatiōe ꝓsumitur accessus. xvij. qō. ij. definimus.

[d] Ne fallam⁹. Publicū enim testimonium et opinio non est falleda. C. de iur. lib. tol. l. j. ¶ sed et qui scim⁹. et argu. xxvij. dist. qō interrogasti.

[e] Qui fallitis. Dicuntur em̄ fallere, ex quo habēt voluntatem fallendi: ¶ nec mn⁹ peccant. de peni. dis. j. si cui. al'ꝰ autē non fallunt. xxiij. q. iij. deus. mentiri enim deo nō. de conse. dist. ij. panem.

[f] ¶ Pollutos. ēctum ad sacerdotes. xlix. di. ca. vlti.

[g] ¶ Olumus. ¶ Qō dicitur in istis, c. videt corrigi extra de cohabi. cleri. et mu. capi. j. Uel intellige illud quando persone sunt suspecte, vel secum habent suspectas. Sed vsq ad quem gradum licet clericis cum consanguineis habitare ꝓh. Dici potest q vsq ad secundum in linea transuersali. i. e. cum omnibus. sed in ascendente vel descendēte vsq ad. vij. vel hodie vsq ad quintum: quia cum his naturale fedus nihil seui criminis. et. vt extra de coha. cle. a nobis. et. C. de epi. et cle. eum qui. etiā si ille persone iuuenes sint. Ultra secm̄ vero distingue an suspecte sunt, qꝛ iuuenes sunt: an nō, qꝛ sunt senes: et tunc pōt. in primo casu non, sic etiam distingue

[h] ¶ Uel vxore. ē. dist. lxx vij. epis. argu. contra. sed hoc de femi⁹, illud de Wals suspectis. Uel loc: tur hic fm antiqua tempora. Uel solue vt ibi dixi. et q dicit caste: quia castitas ꝛc. xxxj. dist. nicena.

[i] ¶ Legitur. Ar. Ubi q etiā a licitis debemus abstinere si ex eoꝝ occasione peruentur ad illicita. arg. di. xxij. §. vej. xj. q. iij. pulegiū. et xxj. dis. denicꝛ.

[k] ¶ Mea. Et hoc intellige cum tales sunt ꝓsanguinee q sine alijs eē nō pūt. Ut intellige de ꝓpꝫs cui nō ꝛs aliquā ha uallare secū. C. de epi. secū ꝓ et cle. auf. epo. Z. beatus

[l] ¶ Sorores mee. lierem. q socius socij mei, Socij socij meꝰ nō est. ff. mas ꝓ soc. nā socij. nec eius, nō vassalliꝰ mei vassal: est meli, vassalliꝰ meꝰ ē: si socius cui nec libertꝰ mei liberti, libertꝰ meꝰ est. ff. de ꝛb. sig. modestinꝰ. nec frater

ffis mei, fratꝰ meꝰ est. ff. de ri. nup. gñali. §. iter ꝓignos.

[m] ¶ Ut certus. i. ille ad cuius spectat officiū. xxij. questio. ij. in decima.

[n] ¶ Loco. In hoc ca. habes ꝓsumi contra aliquem et mū ꝓ aliquo ratione numeri, loci, temꝓis: rōne etiā persone et cause. xxij. q. viij. occidit. et. xxix. distin. sciendum.

[o] ¶ Duos. Ar, q melius est esse duos simul q̄ vnum: vt ꝓsone.

vij.q.j.illud.xij.qō.ij.nobis. Argu.contra.ff.de admini. tuto.l.iij.§.quod in tutoribus.ff.de exerci.ac.ne in plures.r adam oū solus fuit,non peccauit: vt de peni.di.ij. quando ad.am. Arg.contra.xxj.q.ij.sicut.vij.q.j.in apibus. Solu.ytō brocardorum est vt referas te ad id de quo agit.licet eñ binarius reprobetur.xxxij.qōe.j.nupcie.nō tamē quo ad omnem signifi cationē.xx viij.q.j. sepe.i.non quo ad omnē locu;in quo ponit.et solue per cap.sepe.

Cum omnib⁹. ¶ Cat⁹. Statuitur in hoc capi. q̄ clerici non habitent cum mulieribus nisi sint sibi cōlicte in primo gradu vel scōo consanguinitatis:vt mater, auia, soror, et amita. Itē cuz ancillis et peduisseqūbus que cū eis erāt anteqū ordinarentur. Item cuz nutribus et vxoribus seruorum suorum.

a ¶ Ex familia. Quis eñ ferret cōiuges a viris, vel patres a filijs separari? C.communia vtriusq; iudic. possessionum.arg. ad hoc.xj.q.iij.qñ multos.dura cuz esset talis separatio.ff.8 fūdo i strum. qñ.§.saltuarii. b ¶ Etiaz anteqū ordinarent. Idem si post.sed ideo dicit,q̄ forte non haberet necesse tot personas recipere taz ordinatus vt filius duceret vxorem in domū patris clericis.sed si puius ante ordinationem patris iam eam habebat in domo, non debet eam ejicere.

Nam Turpius ejicitur q̄s nō admittitur hospes.extra de iureiur.quemadmodum.

Non oportet. ¶ Cat⁹. Prohibetur hic ne aliquis clericus vel continens nec etiam aliquis christianus cōmunia lauacra cum mulieribus habeat:qs etiam gentiles hoc maxime reprehendunt.

Balnee mul. ple lieris.

¶ Et oino. Uñ si vir accedit ad balneū extranee mulieris,priuatur donatione ꝓpter nuptias,z mulier dote si cū viro alio habuit balneū.C.de repu.l.vlti.imuno etiā

tuti⁹ res gerit.ve eñ vni:qs si ceciderit nō est qui erigat eū.

Item ex concil.carthaginensi.iij. ¶ De eodem.

Cum oib⁹ oino clericis extranee femine nō cohabitēt:q̄z sole matres,aute et matertere,amite,sorores,filie fratrum aut sororꝫ,z q̄cūq; ex familia[a] domestica necessitate etiā anteq̄[b] ordinarētur tā cū eis habitabāt:vel si filij eorū iā ordinatis parentib⁹ vxores acceperūt:aut suis nō habētib⁹ i domo q̄s ducāt,aliūde ducere necessitas fuerit.

Item ex pcā.laodicē. De eodē.

Non opz ministros altaris vel clericos quoslibet,aut se cōtinētes,et oino[c] christianū,cū mulierib⁹ lauacra hre cōia: hec est eñ apud gentiles prima reprehensio.

Item Grego.ianuario episcopo carolitano. ¶ De eodem.

Archidiaconū tuuz(vt audio)habitare cū mulieribus phibuisti:z nuncvsq; ea phibitiōe despiceris:q̄ nisi⁹ iussioni tue paruerit,eū sacro ordie volum⁹ eē priuatū[c].

Item ex concilio toletano.

¶ Uenūdent ab epo q̄ appetunt cōsortia clericoꝝ illicita.

Quidā clerici legitimum nō habētes cōiugiū:extraneaꝫ mulieꝫ[f], vl ancillaꝫ suarū(q̄ interdicta sunt)cōsortia appetūt. Ideo q̄cunq; clericis taliter ꝓiūcte sūt,ab epo

auferanf,z venūdent[g]:illis p tpe relegatis ad pniam,quos sua libidine infecerunt.

Unde Syrici⁹ papa Imerio episcopo.cap.xij.

¶ Non habitent mulieres cū clericis, nisi quas necessitudo excusat.

Heminas nō alias i domo clericoꝝ esse patimur nisi eas tm̄ q̄s propter solas necessitudinum causas habitare cū eis synodus[h] nicena pmisit. Item ex cōcil.aphri.iij.

¶ Nisi matronū iussione ad feminarum domicilia clerici nō accedant.

Clerici vel cōtinentes[i] ad viduas vel virgines (nisi ex iussu vel permissu epoꝝ aut presbyteroꝝ)nō accedant:z hoc non solū faciāt,sed cum clericis,vel cū quibus episcopus aut presbyter iusserit. nec episcopi ipsi aut presbyteri soli habeāt accessum ad huiusmodi feminas:sed vbi aut clerici presentes sunt,aut graues aliqui[k] christiani.

Item ex cōci.carthaginēsi.iij.

¶ Episcopi puideat ne occasione tpaliū,clericoꝝ familiaritatibus virgines socientur.

Dreatū epi ptinet,vel presbyteri q̄ parochie preest,si sustētāde vite[l] presentis causa adolescētioꝝ vidue vel sanctimoniales clericoꝝz familiaritatibus subijciātur.

Item ex eodem.

i ¶ Clerici. ¶ Cōtinētes. Ut sunt cōuersi z denoti.

k ¶ Aliq̄. hoc nō pōt itelligi nisi de laicis ꝓpter litera ꝓcedentē. Sz q̄d si duo clerici dicūt me ꝓmisisse fornicationē cū aliqua tali die:duo laici dicūt me fuisse secum tota die in alio loco?dico preponendos laicos: qz stant ꝓ reo.z ita patet hic q̄ clericus pōt se purgare quandoq; cum laicis: vt.xviij.q.ij.in decima.vt ibi dixi.

l Dreatum. ¶ Uide.cogunt eñ quandoq; sanctimoniales ꝓpter defectū rerum operas aliquas

infamis est qui tenet mulieres custodientes balneatorū vestes: vt.ff.de his qui not.infa.a thietas.

Archidiaconū. ¶ Cat⁹. Januarius epūs bis prohibuerat archidiacono suo ne cum mulieribus habitaret. Sed ipse propter hoc non dimittebat. precepit ergo Grego. vt eum tertio admoneat: et si contēnit, eum ab officio ōponat.

d ¶ Qui nisi. vt xxiij. quest. ij. de illicita.

e ¶ priuatum, post trinā cōmonitionem: ꝙ vt extra de coha.cle.et mu. si quis piam.

Quidā. ¶ Cat⁹. Quidā clerici cum non haberent vxores, aperebāt extraneaꝝ vel suarū mulieꝝ vel suarum ancillarū consortia. Quare tolletā.concilium statuit vt epūs vendat tales mulieres,clericis pro tpe ad penitētiā relegatis.

f ¶ Mulieꝝ.i.ancillarum.

g ¶ Et venūdentur. Ex hoc si filios habuerint. si autē filios nō habuerit dicunt in monasterio: vt distin. xxxiij. fraternitatis.ne filij pereant propter eoꝝ absentiā. Itē hic subaudi q̄s cōtrahūt cuz eis tanq̄s cū vxoribus: alias nō cōcedo q̄ venūdari debeant,vel in seruitutē redigi ,ppter simplicem fornicationē: arg.xv.q.vlti.ca.viti. vt nota. xxxij.dis.eos. et xxxiij.distinc. fraternitatis.

Heminas. ¶ Synod⁹ nicena. que est.ē. ea.in omnibus. cōuersi z denoti.

Et di cūt qui dā q̄ fi ē canon late sententie, sed fe rēde: vt ptz i de cref.hic alleg.si q̄spiā. Archi.

Mulieꝝ rū cum clericis; punitio

ad hoc facit qđ nota.in autenf. de hef. z fal.§. si nō ab fūt. vbi dicit q̄ talis assertio hz i se i plicitaz affirmatiuam. Archi,.

facere clericis vel alijs: et per talem familiaritatem et propter rerum defectum coguntur aliqua turpia facere. Precipitur ergo hic q si aliquē sint pauperes, eius Sancti monialiū b pauperib⁹ dz puidere eps. Monia les ocio eē nō debēt.

eis prouideat. et hoc faciat de quarta pauperū. Si obijcias. j. de consē. dist. v. nunqꝫ. vbi nunqꝫ pmittitur: iūmo indēt ne sint ociose: sed faciant calathos vel similia: illud intellige q ecclesie possint facere operas, non exeas tranco. liij. distin. si seruus. in fi.

a ¶ Jdue. Infra. lxxxvij dist. ca. j.

¶ Eneraliter. ¶ Hec distin. diuiditur in tres partes: in quarū prima dicit q eps debz puidere pauperibus sm posse suū: sez illis qui laborare nō possunt. Secunda ibi: ppo suisti. Tertia ibi: q autē. Jo. de fan.

ij. ps.

¶ Casus. hic intitulatur dist. lxxxij. in qua ostendit q clerici in sacris ordinibus cōstituti, nec suis vxoribus nec alienis mulieribus debent cōmiscēri carnaliter et qualiter sint puniēdi qui post promissam cōtinentiā fornicantur, vel de facto contrahunt,

Distinctio.lxxxij.

¶ Eneraliter b etiā pauperibus z his qui suis c manib⁹ laborare non possunt d: eps necessaria puideat. ¶ Unde in aurelianēn. cōcilio legit. ¶ De eodem.

¶ Piscopus pauperibus e vel infirmis q debilitate faciente suis manibus laborare nō possunt: victū z vestimentū (in quātum sibi possibile fuerit) largiatur.

Item Jnnocētius f eruperio tholosano archiepiscopo.

¶ Qui voluptate officio prepositus fuerit, modis omnibus sub (moneatur.

¶ Ropositi q̄d de his vel suis vxoribus cōmiscētur: z que penitentia iniungatur presbytero fornicandi. Et spectat hoc ad ca. apostolice regule, oportet epm esse sine crimine. vel ad hoc, oportet episcopum esse monogamū. Jn principio tamen ponit de hospitalitate.

b ¶ Eneraliter, hic depingitur. lxxxij. dist. in qua tractat adhuc magister de continentia ministrorū: et addit q si quis ministror fornicationem committit, z agat penitentiam, ex dispēsatione potest remanere in ordinib⁹: vt j. e. ca. vlti. Et referuntur hec duo que dicūtur in hac dist. ad id, opz epm esse sine crimine: z ad id, opz epm esse monogamum. tamen ptemittit in cap. j. qualiter episcopi pauperibus z infirmis debeant prouidere.

c ¶ Qui suis. Pauper enim qui laborare pōt, si se immiscet eleemosyne imperatoris, redigitur in seruitutē. C. de mendi. va. l. j. lib. xj.

d ¶ Nō possunt. Si qui pōt laborare, nō debet ecclesia prouidere. integritas em z robur mēbror in cōferenda eleemosyna est attendenda. C. de mēdi. val. l. j. lib. xj. qa robusti de ebo securi sine labore, frequenter institiā neglūt: vt. v. q. v. nō ois. z dicit glo. sup Mat. iustius fere nō dz puidere. e

(ris si iniuste petenti coerueris, cs si ei dederis, piscopus pauperibus j. dist. lxxxvij. c. j. er. ij.

f ¶ Jnnocentius. Qui fuit tertius a Syricio.

¶ Ropositi, hec est secunda pars huj⁹ distinc. in qua dicitur q puniantur sacerdotes et diaconi q non seruauerūt sententiā Syricij de castitate. Jo. de fan.

¶ Casus. In archiepiscopatu Tholosano sacerdotes et leuite incontinenter viuebant: quod manifestabatur si obseruari debeat quos in diaconi g ministerio aut in officio presbyterij positos incontinentes esse aut fuisse generati filij h produxerunt. De his etiam manifesta est diuinarum legum disciplina, et beate recordationis Syricij episcopi monita euidentia cōmearunt vt incōtinentes in officijs positi talib⁹, omni honore ecclesiastico priuarentur: nec admittantur ad tale ministeriū qō sola i incontinentia oportet impleri. Est enim vet⁹ admodū sacre legis authoritas iā inde k ab initio custodita, q in templo l anno vicis m sue habitare pcepti sunt sacerdotes: vt seruientes sacris oblationibus, puros z ab omni labe purgatos sibi vendicent diuina ministeria: neqz eos ad sacra officia fas sit admitti qui exercēt etiā cum vxore n carnale consortium: qz scriptum est o: Sancti estote p: quoniam ego sanctus

episcopus Tholosanus, quesiuit ab Jnnocētio quid esset de eis faciendum. Sed anteqz respondeat, dicit super hoc constitutionez factā a Syricio q tales precipiebat ab omi honore ecclīastico remoueri. Deinde ostendit q sacerdotes et leuite debent viuere continēter, ita etiam vt cum vxoribus carnaliter nō commisceant. Et hoc probat vno exemplo: sez sacerdotū et leuitarū veteris testamēti, qui in hebdomada sua viuebant cōtinenter ita etiam vt cum vxoribus non cōmiscerentur carnaliter: nec discedebant a templo: quib⁹ propter sobolis successionez vxoris vsus fuerat relaxatus. Multo magis sacerdotes debēt abstinere: cum quotidie sacrificent, et possint eligi de qualibet natiōe. Etyna authoritate Pauli apostoli. postea docet q illi clerici qui in sacris ordinibus contraxerunt, vel suis vxoribus se iunxerunt: si possunt probare constitutionem Syricij non peruenisse ad eos, in suis ordinibus remaneant: sed ad altiores non ascendant: decetero tñ abstineant. qui aūt contra Syricij constitutionem scienter contraxerint de facto, vel se propijs vxoribus miscuerint, deponantur.

Filius ambulās sup terrā ista pars tis intrinci. Jdz ti. de eo q mit. l. posf. v. poro. z dar. l. mulier. ꝫ. ponderatur. ff. ad trebil.

g ¶ Diaconi. Ideo nō dicit de subdiaconis, qe nō erat tunc sacer ordo: nō tñ poterāt ẓhere. xxxij. dist. si qui.

h ¶ Filij. Filius em est argumentū ambulans sup terram de incontinentia patris. xxviij. dist. primus.

i ¶ Quod sola. Jd est a solis continentibus: vt. lxxxiij. dist. cum in preterito.

k ¶ Jam inde. Jd est de hoc articulo.

l ¶ Q̄ in tēplo. Sufficit ergo scholari ad hoc vt stipēdiū consequat, q̄ sua vice seruiat ecclesie. s. cū ibi est.

m ¶ Vicis. Jd est septimane. alias est dies pro anno: vt xxxij. q. ij. hoc ipsum.

n ¶ Cum vxore. Multo ergo fortius si cum alia.

o ¶ Scriptum est. Sufficit ergo ita scriptum esse, licet sit durum: arg. xix. distin. in memoriam. ff. qui et a quib. li. ma. l. prosperit.

p ¶ Estote. Arg. contra. xxxj. distin. nicena. nam castitas est cum propria coniuge.

a ¶ Quo magis.i.ẽpto magis.
b ¶ Nec preterit. Preter sabbatũ magnũ, ⁊ diem preceditem: vt de consẽ.di.iij. in sabbato. Uel dic sacrificijs .i.officijs diuinis.
c ¶ Uel baptismatis. cum necessitas exigit. alias baptismus qui fit cũ benedictione et. ix. lectionibus, bis in anno tantuꝫ fit. de consẽ.di. iij. propte.
d ¶ Precepit. i. p̃ suasit: vt. xxxiij. q. iij. christiano. Uel precepit vxoribus nolentibus cõtinere. Uel dic p̃ceptũ esse cum vir accipit corpus Christi, vt.l.nõ exigat; ꝫ reddere tenet omi tempore.
e ¶ Uxoris.i. non ideo dicit eum esse virũ vxoris vnius, vt ea vxor temporis sacerdotij.
f ¶ Ut p̃maneat. Arg. voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. arg.ff. distin. xxvj. una tantum. et ca. vnius.
g ¶ Sed propter incontinentiã.i. vt ea mortua cõtineat: ⁊ secundã non ducat: sic negatiue legitur vnius.i. non plurium. argu. ex de testi. licet.
h ¶ Futuram.i. quam timebat.
i ¶ In carne.i. carnaliter viuentes.
k ¶ Sed ea plane. Hic respondet consultationi: et reuertitur ad constitutionem syricij de qua diserat. Dicit autem hyg. ⁊ alij q̃ syricius bis emisit constitutionem: primo illam que erat data ab apostolis, scilicet vt in sacris ordinibus nullus contraheret: et si contraheret, deponeret: vt. lxxxiij. dist. cum in preterito. hec fuit primo ab apostolis statuta: sed quia aboleuerat, renouata est a syricio, pcedente tẽpore referebatur questio de talib⁹ de quibus Inno. hic loquit: sed tamen quia quidam pretendebãt ignorantiam prime constitutionis syricij, inde sumpta occasione Syricius aliam edidit humaniorem, mitigando rigorẽ prime, sez vt ignorantes excusarent: vt.l.ea. plurimos. ⁊ hanc formã scribit, sez secũde Innocẽtij experio. ⁊ q̃ scripsit bis syricius, patet ex hoc ca. ⁊ se. vbi dicitur q̃ quidam excusantur ignorantia constitutionis syricij. Sed qualiter hoc, dicetur in prima constitutione. Quidam dicunt q̃ non dedit de hoc facto, nisi semel constitutionem renouando constitutionem apostolorum, ⁊ mitigando eam cum sua distinctione: ⁊ fm hoc eadem est causa decisionis Innocentij: nisi q̃ Innocentius vtitur distinctione circa constitutionem syricij, ⁊ syricius circa constitutionem apostolorum. Tertij dicunt sed q̃ syricius duas emisit constitutiones: sed in nullo renouauit apostolorum constitutionem: quia apostoli nihil p̃uidaz constituerunt de continentia: arg. xxxj. dist. quoniam. et dicit d. q̃ quedam constituit ecclesia que non fuerũt statuta ab apostolis: vt de cõtinẽtia ministrorum. xxxv. q. i. §. hac itaqꝫ in fi. Quod autẽ dicitur. j. lxxxiij. distin. cum in preterito. q̃. ſ. apostoli docuerunt: verum est exẽplo. xxxj. dist. oino. nõ constitutione. sed de hoc dixi. xxviij. distinc. diaconi. Prima ergo constitutio syricij fuit de continentia: vt quicunꝫ vellet promoueri ad sacros ordines faceret hoc nõ tãtum promissa ꝫ etiã p̃eeunte continentia. hoc innixi videtur. lxxvij. distinc. quicunꝫ. sed quia illa nõ seruabatur a quibusdã pretendẽtib⁹ ignorantiã: ideo aliam fecit cũ distinctione. j. ea. plurimos. nec fecit primã nisi in p̃monendis. p̃monos enim nõ posset adstringere sine suo velle: sicut nec posset papa cõstituere de acolytis iam p̃motis ne contraherent. arg. xxxj, q. j. integritas. Jo. quod falsum est, ¶ cum habeat plenitudinem potestatis. ij. q. vj. decreto. nec legib⁹ adstringitur: vt. ff. de leg. ⁊ con. princeps. ⁊ C. eo. digna vor. Bar. nec in primo vel secundo ca. habes q̃ syricius aliquam constitutionem fecerit: sed inuehitur in secundo ca. contra incontinẽtes: de quibus consultus fuerat, distinguendo, immo potius dispensando: quod patet ex verbo monita, in principio ca. ⁊ per verbum admonitionem. in fi. ⁊ dic commendauit non constituendo, sed ignoscẽdo ⁊ dispensando: vt. j. e. presbyter.

? Arg. ad hoc ẽ. xxxj. dis. placuit. vbi de hoc, ꝫ dictũ hoc cito falsũ est nisi intelligas de p̃monẽdis. et sic not. hu. xxviij. dis. de his. i fi.

l ¶ Et diuersa. diuisa ⁊ bimẽbris. nam recipit diuisionem .i. distinctionem. ⁊ hoc de secunda.
m ¶ Prouincias. p̃ maiori parte.
n ¶ Non p̃batur. Et hoc videtur q̃ qui dicit citationem ad se non peruenisse, q̃ hoc non tenetur probare: sed potius aduersarius tenetur probare q̃ peruenerit ad eum, cum talis negatiua non possit probari: vt extra de elec. bone. Sed nõ est verũ, q̃ credẽdũ est verbo nũcij donec contrarium p̃bet: vt not. iij. q. iij. §. itẽ in criminali. §. itẽ testes ꝫ. sic ergo expone, nõ p̃bat peruenisse. i. p̃bat nõ peruenisse. cũ em ꝫstitutio sit publice p̃mulgata, q̃libet eam tenet scire: vt. xvj. dist. qđ dicitis. extra de postu. p̃la. ad hec. xij. q. ij. qui ⁊ humanis. ⁊ fm leges tenetur eam quilibet scire vsqꝫ ad duos menses: vt iij. autem. vt facte noue constitutiones. §. j. colla. vj. secundum canones vsqꝫ ad. vj. menses: vt. xviij. distinct. decernimus. quia ergo p̃sumebatur peruenisse ad istos, tenebantur ipsi p̃bare ignorantiam: ⁊ hoc est generale q̃ propter p̃sumptionẽ cogitur p̃bare aliquis ignorantiam: vt hic, ⁊ extra de elect. innotuit. ⁊ j. q. j. si qui a simoniacis. ⁊ C. de peri. tur. l. penulti. alias qui dicit aliquem scisse, hoc tenetur p̃bare: ¶ vt. iij. questio. ir. indicas.

? dicũt q̃ turis apicib⁹ inuigilant: regulare esse ignãtiam nõ debẽ p̃bari: sed scientiam.

? Argu. voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. arg. ff. distin. xxvj. una tantum. et ca. vnius.

? Ut p̃maneat. Arg. voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. arg. ff. distin. xxvj. una tantum. et ca. vnius.

? Arg. ad hoc ẽ. xxxj. dis. placuit. vbi de hoc, ꝫ dictũ hoc cito falsũ est nisi intelligas de p̃monẽdis. et sic not. hu. xxviij. dis. de his. i fi.

? dicũt q̃ turis apicib⁹ inuigilant: regulare esse ignãtiam nõ debẽ p̃bari: sed scientiam.

Ignorā aliqs ignorasse? dico tia qđ lectū. extra de sentē. pbāt. in fi.

Ad hoc facit qđ le. ⁊ no. ē fē. si vo. ex. si vo. ⁊ de ho. co q̄ signifi = casti. s. ⁊ ff. de condi. ⁊ de lū. ca. ij. mon. municipiū.

Cōc. Alij dicūt q̄ eo ipso gl. si. in ꝓbatur ignoran̄l. si cui. tia, q̄ non ꝓbaret ibi tur scientia: vt. C. q̄ Bar. ff. milit. non pos. super ꝺ accu. seruis. lib. xij.

Decre- a ¶ Ignorātiū. tū nō li- Decretum, non ligat ignorantes. ff. gat ig- de decre. ab or. fa. rātes. l. vlt. ff. loc. l. si ignorans.

b ¶ Negabitur. Arg. neminē ligari anteq̄ ꝓstitutio ad eū puenit: arg. dist. xxxj. ante triēnium. xxxvj. q. vlti. si autē. xij. qō. v. scitote. ⁊. xlvij. distin. quoniaz. xiiij. q. iij. si quis obstitus. liiij dist. ex antiquis.

c ¶ Detegūtur. Eoipso q̄ non prohibant ignorantiam, eum ad omnes cōmeauerit.

Durimos sacerdotes.

¶ Gaine. Quidā significauerunt syricio pape q̄ plurimi sacerdotes post lōga tēpora fuerūt ordinatōis filios habuerunt tam ante sacros ordines, q̄ de vxoribus quas postea de facto duxerunt. quoū quidā allegabant hoc sibi licere ad instar sacerdotū ⁊ leuitarum veteris testamenti. Quidā vero dicebāt se per ignorantiā lapsos: et inde dolebāt. quare syricus papa reprehēdit eos q̄ suū crimē defendebant exemplo sacerdotū veteris testamēti: cū alia causa fuerit in illis q̄ in istis: ⁊ dicit eos esse deponendos: cum ex certa scīa deliquerint. Illi vero qui per ignorantiā dō-

ignorātib⁹ a venia non negabitur: b ita vt decetero penit⁹ incipiāt abstinere: et ita gradus suos in quibus fuerint inuenti retētēt, vt eis nō liceat ad ꝓtiora cōscēdere: quib⁹ in beneficio esse debet q̄ tunc ip̄m locū quē retinent, nō amittunt.

¶ Si q̄ aūt scisse formā viuendi missam a syricio detegunt c, neq̄ statim cupiditatē libidinis abiecisse: illi sunt modis oībus submouēdi, q̄ post admonitionē cognitā, ꝓponēdā arbitrati sunt voluptatem.

Item syricius pa. ¶ De eodē.

Durimos sacerdotes xpi atq̄ leuitas post lōga cōsecrationis sue tpa tā de cōiugijs propijs q̄m etiam de turpi coitu sobole didicim⁹ ꝓcreasse: ⁊ crimē suū hac ꝓscriptione defendere, q̄ i veteri testamēto sacerdotibus ac ministris generandi facultas legit attributa. Dicat mihi nunc q̄squis ille est sectator libidinū, preceptor vitioū: si existimat q̄ in lege Moy⁹ si passim sacris ordinibus a deo nostro relata sunt frena luxurie cur eos q̄b⁹ cōmittebant sancta sctōū premonet dicēs. Sancti estote, q̄ ego sanct⁹ sum dñs deus vester: cur etiā ꝑcul a suis domibus anno vicis sue in tēplo habitare iussi sunt sacerdotes: Hac videlicet ratione, ne vel cum vxoribus suis possent carnale exercere cōmercū: vt cōscientie integritate fulgentes munus acceptabile deo offerrent: quib⁹ expleto deseruitionis sue tēpore, vxoris sue vsus

solius successionis causa d fuerat relaxat⁹: q̄ non ex alia nisi ex tribu leui q̄sq̄ ad dei ministeriū preceptū fuerat admitti.

Item. ¶ De eodem.

Alia aliquanti de quib⁹ loquimur (vt tua e sancti tas retulit) ignorantia lapsos f se esse dicent: his hac cōditione misericordiā g dicimus non negandā, vt sine vllo honoris augmento in hoc quo delecti h sunt q̄diu viuerint officio ꝑsuerēt: si tamen post hoc continentes se studuerint exhibere. hi vero qui illicitū priuilegij i excusatione vtunt: et sibi asserunt veteri hoc lege ꝓcessum: nouerint se ab omni ecclesiastico honore (quo indigne vsi sunt) aplice sedis authoritate deiectos: nec vnq̄ posse venerāda tractare mysteria, a q̄b⁹ se ipsi dū obscenis cupiditatibus inhiāt, priuauerūt. Et q̄ exēpla presentia cauere k nos premonēt in futurū: si quilibet episcop⁹, presbyter aut diaconus (q̄d non optam⁹) fuerit talis inuēt⁹: iam nūc sibi omnem per nos indulgentie aditū intelligat obseratum: quia ferro necesse est vt abscindant l vulnera que fomentorum nō sentiunt medicinam.

Qui autē ꝓpter pctā iubent deponi, post ꝺdignā penitētiā in suo ordie poterūt reparari.

Q ñ in gāgrensi cōcilio legit.

¶ Que penitētia sit imponenda sacerdoti qui de fornicatione conuictus fuerit.

Presbyter si fornicatiōnē fecerit: quāq̄ fm ca-

Et rñ. q̄. t. annis debet penitere. Joan. de fan.

Presbyter. ¶ Gaine. Hoc cap. loquit de manifesta fornicatione: ꝓ qua in tde aplor clerici deponebātur. sed scti patres in gangrēsi concilio congregati hanc

a Ad. Fontanus ad ꝺ. c. ꝺ. ꝺ. ꝺ

rigore temperarũt, statuentes vt si pbr spõte cõfiteatur delictũ suum, z velit penitere, x. annis penitear iuxta modum qui in hoc.c. exprimitur: postea poterit in honorem pristinũ reuocari. Eadẽ pnia erit sacerdotibus imponẽda pro singulis delictis que depositionem inducunt.

¶ Presbyter. Hoc intelligũt quidaz de dispensatione: alii de iure: qz eps post peractã penitẽtiã tenet dispensare: arg. l. dis. dñoz. et. c. vt constitueretur. vnde dicunt hodie pro excommunicatiõe neminem deponendum, nisi in ea pduret. et iõ qz hodie fragilitora sunt corpora nostra qz olim erant. xxiij. di. fraternitatis. licet eadẽ ratione deberes dicere quodlibet crimine. vt j. eo. c. versiculo, eadez quoqz. et not. s. pri. di. ca. maximianus.

a ¶ Apkorũ. hic docẽtis dispẽsat cõtra apm in penis apostoz. vt. s. dist. pri. pbr. li dispẽ sic. s. xxxiij. distin. sat.

b ¶ Authoritatem. hãc nõ habemus in corpore canonum beati Sylvestri.

c ¶ Decẽ annis. Vbi dicitur qz sacerdoti pro fornicatione imponitur pena. xij. annoz, z ebo. xv. xx. qõ. j. si qs sacerdos. et canon dz. alibi. vij. vt xxiij. q. ij. hoc ipz.

Sacerdos fornicarij pnia.

Sed varietas delicti inducit varietatem pene: scilz cum fornicatio est simpler, vel icestuosa: poterit sacerdos mitigare penam pro quãtate criminis, z qualitate persone. vt. xxvj. q. vij. tempora.

d ¶ In vesperã. Nã ea hora debẽt comedere ieiunantes. de conse. dist. j. solent.

Ieiunãtes vel e

e ¶ Penitere. s. di. pri. si quis eps. j. z. xxviij. dis. pbr. contra. Sed expone publice. i. solenniter.

(qa cadere

f ¶ Sagimine. Argu. qr lz comedere de sagimine illis diebꝰ quibꝰ ouа z caseũ licet comedere. iiij. di. deniqz.

f

g ¶ In choro. vt ibi ministret.

g

Sagimen et lardũ

h ¶ Locem. quam non habemus in hoc corpore.

h

i ¶ Tres legitimas feriaꝫ. s. ij. z. iiij. z. vj. feriam: vt j. eiusmitur. de conse. di. iij. ieiunia. z. xxij. q. v. ca. j.

i

k ¶ Expleto. Ergo recõciliandus est quis peracta pars penitentie: etsi tota finita non sit: vt. xij. q. ij. de viro. extra de fur. ex literis.

l ¶ Denarũ. Et ita põt dare denarium pro ieiunio, qđ spũale est: nec tñ simoniã cõmittit: qr cũ deo intelligitur ꝺhere: sicut nec lex iulia de ambitu locũ habet in romana ciuitate: immo spũale dat hic tantũ, scilz eleemosynã. Adde na pro spũali. bene facit ad hoc qr sicut ere pecuniam iste nec etiã se vendidit: vt. xv. simõia. q. j. nõ est qr cuiꝫ. no. glo. ita et pecunia sua z Bar. i se redimat. de pe. li. barbarini. dist. j. medicina. riꝰ. ff. õ Et est arg. p com. of. pto. mutatione pene. z in. l. j. xxxvj. q. j. de rapto glo. j. ff. ribus. Nũqđ autẽ ad leg. põt hic ieiunare p iul. de alium: qđ videt: ambi.

m ¶ Redimere. Arg. ea que facere tenemur, alia equi valentia faciẽdo posse recõpensari: z ita cõmutationem vt ieiunarũ posse fieri: arg. xxxvj. q. j. de raptoribus. dist. xlj. non cogantur. contra. j. q. j. nullus eps. ij.

n ¶ Sertã feriã. Ergo quartã posset redimere. qđ eñ de vna negat, de alia concedi videtur. xxv. dis. qualis. o ¶ Eadem. Non tamen eadẽ dispensatio est in omnibus: quia in aliquibus prohibetur. l. di. miror.

Rouidendũ. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes. q in quarum prima punit negligentes prelatos: et bus qui gaudent adulationibus. z hoc pdat per. vij. auctho. Secunda ibi: ꝯꝯ. Jo. de san.

¶ Caue. Ducuseꝫ tractauit. Sta. qr opz platũ esse sine cer crimine, quod in faciendo consistit. sed quia consentiens

Addens pro spũali. bene facit ad hoc qr sicut ere pecuniam iste nec etiã se vendidit: vt. xv. simõia. q. j. nõ est qr cuiꝫ. no. glo. ita et pecunia sua z Bar. i se redimat. de pe. li. barbarini. dist. j. medicina. riꝰ. ff. õ Et est arg. p commutatione pene. z in. l. j. xxxvj. q. j. de raptoribus. glo. j. ff. ribus. Nũqđ autẽ ad leg. põt hic ieiunare p iul. de alium: qđ videt: ambi.

Ad re vt se redimat a hoc ieiunio: ergo multo fortius per alterius ieiunũ põt liberari. Irẽ qr ieiunium viui liberat aliũ: vt mortuũ: vt. xij. q. ij. animę. de pe. di. vi. c. j. qõ cõcedo si. Arg. per ꝓpinquã ꝑsonã ieiunet. et ꝺz deleg. iste denarius esse c. ñ. cuz talis qr non euincatur sibus. tur ab eo cui dona tur: alꝰ non contingeret liberatio: vt tur in C. de sentẽ. z inter. muere libera. ff. de lega. qr sit se iij. q cõcubinã. ꝯ. si cus i ie heres. qr non intel ligitur datũ quod indictus eulci põt: vt ibi ꝺi ab eccle cit: arg. xiij. q. v. i sia. Sz molãs. Sz nũquid põt dici penitẽs sua authoꝛ ñm Jnritate põt hãc com mutationem face ieiunare? Dicũt quidã qr indicta sic: qõ non cõcedo ab eccle in penitentia impo sta ñ. de sita ab homie: vt beãt cõ extra de voto z vo mutarti redẽptio. ex mul vel redi ta. in fine. Jo. Sed certe quod hic dicitur de denario, au mi sine thoritate huius canonis facere posset penitens: nec de cã: tñ ea cretalis illa in aliquo contradicit. Bar. põt mu

Sertã feriã. Ergo quartã posset redimere. qđ eñ i die lude vna negat, de alia concedi videtur. xxv. dis. qualis. ne, fiat o ¶ Eadem. Non tamen eadẽ dispensatio est in omni i sabbatibus: quia in aliquibus prohibetur. l. di. miror. to. et ꝺz

Rouidendũ. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes. qr i qui in quarum prima punit negligentes prelatos: et bus qz gaudent adulationibus. z hoc pdat per. vij. auctho. locꝫ frã Secunda ibi: ꝯꝯ. Jo. de san. cie: scili

¶ Caue. Ducuseꝫ tractauit. Sta. qr opz platũ esse sine cer vbi crimine, quod in faciendo consistit. sed quia consentiens sunt ec-

clesie sã malo aliorum dicitur committere crimen, ideo subiũgit
cti quin hanc.lxxxiij. distinctionem: in qua ostendit q̃ prelatus
tini: nõ eiã consentire nõ debet peccatis alienis: qz parũ differt
ieunak vtrũ quis homicidiũ cõmittat ꝓpria manu, vel facienti
i vigilia cõsentiat: qz mortem probat inferre qui hãc cum possit
oiz scrõ non excludit.
ruz: sed ¶ Prouidẽdũ. In
tertia p̃ duabus superio-
cedenti ribus distinctionib⁹
die fm tractauit magister
Innoc. q̃ ordinandus de-
Archi. bet esse sine crimi-
ne proprio. In hac
distinctione osten-
dit q̃ non debet a-
lienis criminib⁹ cõ
sentire.

a ¶ Inferas. Si-
mile est.j.xxxvj. di
stin. pasce. et extra
de senten. excom.
quãte. et patet hic
q̃ medicus gratis
tenet curare pau-
perem infirmum:
quia pl⁹ debet va-
lere apud eum vi-
ta illius q̃ propria
pecunia: vt.lxxxvj.
distin. nõ satis. Sz
quid si infirm⁹ de-
bet ẽ, et nihil vult
dare medico: nun-
quid gratis tene-
tur eum curare?
Videtur q̃ non: cũ
nemo de suo coga-
tur facere benefi-
cium: vt.x.q̃ne.ij.
precarie. cũ etiam
medicus licite po-
test recipere mer-
cedem: ¶ vt.xiij.
quest.v. non sane.
Dico q̃ tenet eum
curare suis impensis:
sas: quia vtiliter gessit negocium eius: vt.ff. de negotiis
gest. pomponius. etiam si moriatur eger, potest petere
impensas: quia sufficit si vtiliter cepit gerere, licet euen-
tus non sit secutus: vt.ff.eo.titu. sed an vltro. ff. de offic.
pref. illicitas. ℌ. sicut. nec potest ei obiici q̃ causa pieta-
tis fecerit sumptus illos: nisi esset ꝓpinquus infirmo:
vt. C. eo. alimenta. Sed quid si infirmus prohibet ne ali-
que medicine dentur ei? tunc dicũt quidam q̃ medicus
nullam habet actionem: vt. C. de neg. gest. l. vlti. Sed di
co q̃ eum inuitũ potest curare: sicut inuitũ posset extra-
here de domo ruitura. xxiij. q. iij. ipa pietas. Inuito enim
potest conferri beneficis: vt. xlv. distin. q̃ qui emendat, ¶
immo presumo ipsum fuisse furiosum cum illa verba di-
xit in egritudine: vt. ff. de cõdi. insti. quidã. et ex de succes.
ab intesta. c. fi. Sed quid dices si quis vult me interfice-
re nisi dem ei pecuniam: nũquid teneor ei dare vt me li-
berem a morte: ita videt, q̃ hoc gõ hic õt, et.lxxxvj. distin.
nõ satis. in princ. Dicũt tñ quidã solos platos ad hoc te-
neri: vt. xxj. q. ij. gloria. et. xvj. q. j. c. vlti. Alij dicũt q̃ dũz
tenet redimere vitã alterius. Utrũ autẽ quilibet tenea-
tur defendere aliũ, dixi. xxiij. q. iij. non inferenda.

Si ꝑs epus. ¶ Casus. Quidã epi precio interuenien
te vel precibus cõsentiebãt clericis sue diocesis in
fornicatione stare vel incestu: et eos nõ puniebant. Que-
stum fuit a Grego. quam pena pati debeant. Et rndet
q̃ suspendi debent ab officio et beneficio.

b ¶ Precio. De
hac materia inue-
nies. xvj. q. vij. de-
cimas. et. j. q. j. cap.
vlti. et capi. nullus
epus. j. xxiij. q. iij. c.
si is q̃. et ca. si ulle.

c ¶ Suspẽdat. i.
deponat. j. q̃. iij. si
quis epus. al's esset
cõtra. ij. q. iij. teu-
gualdum.

Emo. ¶ Ca-
sus. Dicit ꝺ
q̃ nemo magis in
eccla nocet q̃ pla
tus delinquens: qz
null⁹ audet eũ re-
darguere ꝓpter or-
dinis reuerẽtiã: et
alij sumunt ab eo
exẽplũ delinquen-
di: et ideo epus q̃ ta-
les nõ corrigit ma
gis dicẽdus est ca-
nis impudicus q̃
episcopus.

d ¶ Redargue-
re. ℌ. disti. xl. si pa-
pa. vj. q. j. oues. da
vult magis place-
re silẽdo, q̃ dis-
cere redarguẽdo.

e ¶ Extenditur. Delicta eñ maio-
rum trahuntur ab
alijs in exẽplũ: vt
xj. q. iij. precipiẽ.

f ¶ Nõ corrigit. rũpit.

Cuz est clamor de

a proprio vitio videatur alie-
nus, consentiendo alienis co-
inquinetur: vt Symmachus
papa ait. Non est grandis dif
ferentia an lethũ inferas vel
admittas. morte eñ languen-
tibus probatur infligere, qui
hanc cum possit, nõ excludit.
Dinc Gregorius. vij. ait.

¶ Suspẽdatur episcopus ab
officio clericoz suoũ fornica-
tioni consentiens.

Si ꝑs epus fornicationẽ
ꝓbroũ, diaconoũ, vel
crimẽ incest⁹ in sua parochia
precio⁹ vel ꝓcib⁹ interuenien-
te ꝓsenserit, vel cõmissum au-
thoritate officij sui non impu-
gnauerit: ab officio suspẽdat[c].

Item Augustinus.

¶ Maxime ecclesiã ledit qui
suo noie scitatis delinquit.

Demo quippe nocet in
eccla dei ampli⁹ q̃ q̃
puerse agẽs nomẽ vel ordinẽ
ſctitatis et sacerdotis habet.
Delinquentẽ nãq̃ hũc redar-
guere⁹ null⁹ ꝓsumit: et in exẽ-
plũ culpa vehemẽter extendi-
tur[c], q̃n pro reuerẽtia ordinis

pctõr honorak. Epus itaq̃ qui
ralũ crimina nõ corrigit[f], ma
gis dicẽd⁹ est canis ꝑpudicus
q̃ epus. Ite Innocẽ. ¶ Qui
nõ resistit erroribꝰ, consentit.

Error cui nõ resistit, ap
probat: et ꝓbitas cũ mi-
nime defensat, oppumit. Ne-
gligere q̃ppe cũ possis ꝓturba-
re puerios: nihil est aliud q̃
fouere. Nec caret scrupulo so
cietatis[d] occulte, q̃ manifesto
facinoꝛi desinit obuiare.

Item Pius papa.

¶ Nõ prodest suo errori non
pollui qui alieno consentit.

Quid eñ prodest illi suo
errori nõ pollui[i]: qui
consensum[i] prestat erranti?

Item Greg. ¶ Qui non oc-
currit, consentit erranti.

Qui ꝺsentire videt errã-
ti q̃ ad resecãda q̃ corri
gi[m] debent, non occurrit[n].

Sicut aũt q̃s aliozꝰ vitia pal-
pare nõ ꝺz, ita nec maloꝝ lau-
dibus delectari. Unde anacletus pa. cunctis fidelibus.

¶ Miserrim⁹ est ep̃s qui ma-
lorum laudibus gloriatur.

b ¶ Societatis. Improprie sumitur hic nomen socie-
tatis: quia inhonestarum rerum societas nulla est. ff. ꝓ
soc. nec pretermittendum.

i Quid enim, ¶ Non pollui. directe. nam occasione
alterius bene polluitur si ei consenserit.

k ¶ Qui. j. xxij. q. v. si quis.

l ¶ Cõsensum. De triplici cõsensu ℌ. ij. q. j. notũ. in fi.

m Consentire videtur. ¶ Corrigi. j. xj. q. iij. qui con
sentit. j. xxiij. q. iij. ostendit. et. xxiij. q. iij. q̃ alioꝝ.

n ¶ Non occurrit. Simile. ff. de iure patro. adigere. ff.
de noxa. si seruus. in fine. ff. de his qui notantur infa. dñ
ergo. ℌ. j.

¶ Securitatem. ¶ Casus. Hucusq̃ ostendit q̃ aliquis
peccatis alienis consentire non debet. Nunc vero osten-

dit q̄ laudibus malorum aliquis gloriari non debet, nec gratulari.

Dhil. ¶ Casus. Quidam prelati gloriabant laudibus malorū. Sed dicit Anacletus q̄ ex hoc facto maxima pricies oritur circa subiectos: q̄ prelatus qui laudib⁹ gloriatur timet corrigere delicta esse timet coerigere de linquētes: et sicut cum nō nouerca odit pu- uignum, ita negli- gentia cōrectionē et disciplinam.

a ¶ Lupor. i. lai cōuim: ꝛ qui q̄nq; dicuntur oues: vt ij.q.vij.ouces.

b ¶ Placere. Sic xxj.q.j.ca.j. sic̄ ex- tra de cleri.cōiug. ca.diuersis. sic̄e.ff. de ope.lib.duor.

c ¶ Labior. i. p̄- dicandi vel etiam redarguendi.

d ¶ Obligata. si- milē j.vij.q.ij. ca. vl. t.c. dilectissimi.

e ¶ Negligētia, s. xxxviij. distinct. ignorantia.

¶ Quamq; ¶ Hec est tēa pars hui⁹ dist. in qua dicit q̄ licet mali sacerdo- tes sint culpādi: ta- men nō deficien- di. Jo. de fan.

¶ Casus. Dictum est supra q̄ prela- tus dz esse immu- nis a suis peccatis et alienis. ſz ꝗuis sit peccōr, nō tamen eius doctrina de- bet cōtēni: q̄ sicut liuiuus per cinerē fluens lauat sor- des et nō lauatur: sic doctrina p ma- lum sacerdotē mi- nistrata lauat au- ditores a sorde de- lictorum.

Solicitū. ¶ Hec dist. diuiditur in quatuor partes: in quar- duo ca. Secunda ibi: Quod autem. Tertia ibi: Simili- ter. Quarta ibi: presbyterorum. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra ostēsum est q̄ prelat⁹ dz esse sine cri- mine. Nūc vero supponit. lxxxiij. di. i qua ostendit tria. Et habet hec dist. iiij. articulos. In primo dicitur q̄ eps debet esse solicitus circa tutionem pauperum et mona- steriorum. In secundo agitur de munditia sacerdotum. In tertio q̄ episcopus debet esse monogamus. In quar to vnde dicatur presbyter.

¶ Solicitū. Tria. c. aptice regule hic breuiter tāgit, q̄ eps debet esse prudēs, ꝛ cōtinens, monogamus.

Peruenit ad nos. ¶ delinquebat: ſz q̄ nō curabat defendere monaste ria ꝛ pauperes ꝛ oppressos: ꝛ p̄terea cōsilia sapientū au dire nolebat. Scribit ḡ Greg. Anthemio subdiacono re prehendēdo eū q̄ talia p̄mittebat, ꝛ mādat ei vt eū cor- rigat cotā alijs epi scopis: vel cotā q- busdā de nobilib⁹ subiect⁹. q̄ si se nō corrigat, romē est trāsmittēdus: vbi saltē discat qualeꝫ esse cōueniat sacer dotē, vel prelatuꝫ ecclesiasticum.

s ¶ Pauperes. quor curā nō per se, ſz p archipbr̄m vel archidiaconuꝫ gerere debet: vt j. lxxxviij. distin. eps gubernationem.

h ¶ Cōsilia. Un- de Augu. dicit q̄ a puero nōdū anni- culo parat⁹ est do- cere: vt. xxiij. q. iij. si habes. ait⁹ stult⁹ esse cōuincitur: vt xxj. dist. de cōstāti nopolitana. Qui et bono cōsilio nō ac- quieſcit, amittere debet dignitatem exemplo Roboam qui senioribus non acquieuit. vij. q. j. denigꝫ. vel ad in- star vrouis Loth, que cōuersa est in statuam salis. et di cit lex q̄ ea firmita te mitunt, que cōsi lio geruntur. C. de rep̄sdi. l. iij. cum et- iā consilio cleric- rū debeat eps dis- ponere de reb⁹ ec- clesie. eē ō his que ſi. a p̄la. ſi. cō. ca. nouit. et iste nō ex- cusatur q̄n potuit scire, sed noluit. ꝗ ad h⁹ xxxvij.

Doctri na ē ab oib⁹ ac- cipiēda

Cōsilio bono ē acquie- scendū.

¶ Decode. Nunciatū est nobis cam panie epos ita negli- paschasi⁹ eps in duob⁹ ria ꝛ pauperes ꝛ oppressos: ꝛ p̄terea cōsilia sapientū au dire nolebat. Scribit ḡ Greg. Anthemio subdiacono re prehendēdo eū q̄ talia p̄mittebat, ꝛ mādat ei vt eū cor- rigat cotā alijs epi scopis: vel cotā q- busdā de nobilib⁹ subiect⁹. q̄ si se nō corrigat, romē est trāsmittēdus: vbi saltē discat qualeꝫ esse cōueniat sacer dotē, vel prelatuꝫ ecclesiasticum.

s ¶ Pauperes. quor curā nō per se, ſz p archipbr̄m vel archidiaconuꝫ gerere debet: vt j. lxxxviij. distin. eps gubernationem.

h ¶ Cōsilia. Un- de Augu. dicit q̄ a puero nōdū anni- culo parat⁹ est do- cere: vt. xxiij. q. iij. si habes. ait⁹ stult⁹ esse cōuincitur: vt xxj. dist. de cōstāti nopolitana. Qui et bono cōsilio nō ac- quieſcit, amittere debet dignitatem exemplo Roboam qui senioribus non acquieuit. vij. q. j. denigꝫ. vel ad in- star vrouis Loth, que cōuersa est in statuam salis. et di cit lex q̄ ea firmita te mitunt, que cōsi lio geruntur. C. de rep̄sdi. l. iij. cum et- iā consilio cleric- rū debeat eps dis- ponere de reb⁹ ec- clesie. eē ō his que ſi. a p̄la. ſi. cō. ca. nouit. et iste nō ex- cusatur q̄n potuit scire, sed noluit. ꝗ ad h⁹ xxxvij.

Doctri na ē ab oib⁹ ac- cipiēda

Cōsilio bono ē acquie- scendū.

Peruenit ad nos. ¶ Casus. Epi cāpanie negligentes erant circa ecclesias et monasteria: ꝛ circa pauperes et alium.

cium suū negligens extiterit

Peruenit ad nos fratrē et coep̄m nr̄m paschasium ita desidē ꝛ negligētē in cunctis existere, vt in nullo q̄a est eps, cognoscat: adeo vt neq; ecclia ipsi⁹ neq; mōasteria, siue filij ecclie, vl̄ oppressi, vel paupes[g] ei⁹ erga se dilectiōis studiū sentiāt: nec aliquā supplicantibus sibi in quib⁹ iustū est, opē defēsiōis accōmodet: et q̄ est grauius dici) cōsilia[h] sapiētium[i] et recta suadētium nulla ratione patiatur suscipere, vt quod per se nequit attendere, ab altero[k] saltem possit addiscere. q̄ si ita est, nō sine tua culpa esse cognoscas, qui eū obiurgare atq; coercere vt dignum est, distulisti[m]. Volumus itaq; vt eū coram alijs sacerdotibus[n] ꝛ quibusdā de filijs suis nobilib⁹ cōtestari pro hac re debeas ꝛ hortari. Siue ro (q̄ nō credimus) post hanc adhortationem vestram solito adhuc more negligēs esse tenuerit, ad nos est oīb⁹ modis transmittendus: vt hic positus discere[o] possit quid vel qualiter p̄m dei timore[p] agere conueniat sacerdotem.

Item ad eūdē. ¶ Decode. Nunciatū est nobis cam panie epos ita negli- paschasi⁹ eps in duob⁹ ria ꝛ pauperes ꝛ oppressos: ꝛ p̄terea cōsilia sapientū au dire nolebat. Scribit ḡ Greg. Anthemio subdiacono re prehendēdo eū q̄ talia p̄mittebat, ꝛ mādat ei vt eū cor- rigat cotā alijs epi scopis: vel cotā q- busdā de nobilib⁹ subiect⁹. q̄ si se nō corrigat, romē est trāsmittēdus: vbi saltē discat qualeꝫ esse cōueniat sacer dotē, vel prelatuꝫ ecclesiasticum.

s ¶ Pauperes. quor curā nō per se, ſz p archipbr̄m vel archidiaconuꝫ gerere debet: vt j. lxxxviij. distin. eps gubernationem.

h ¶ Cōsilia. Un- de Augu. dicit q̄ a puero nōdū anni- culo parat⁹ est do- cere: vt. xxiij. q. iij. si habes. ait⁹ stult⁹ esse cōuincitur: vt xxj. dist. de cōstāti nopolitana. Qui et bono cōsilio nō ac- quieſcit, amittere debet dignitatem exemplo Roboam qui senioribus non acquieuit. vij. q. j. denigꝫ. vel ad in- star vrouis Loth, que cōuersa est in statuam salis. et di cit lex q̄ ea firmita te mitunt, que cōsi lio geruntur. C. de rep̄sdi. l. iij. cum et- iā consilio cleric- rū debeat eps dis- ponere de reb⁹ ec- clesie. eē ō his que ſi. a p̄la. ſi. cō. ca. nouit. et iste nō ex- cusatur q̄n potuit scire, sed noluit. ꝗ ad h⁹ xxxvij.

Doctri na ē ab oib⁹ ac- cipiēda

Cōsilio bono ē acquie- scendū.

Peruenit ad nos. ¶ Casus. Epi cāpanie negligentes erant circa ecclesias et monasteria: ꝛ circa pauperes et alium.

Dist. dicta ma- iora alijs co- rrāpāt.

f

g ¶ Negligētia. s. xxxviij. distinct. ignorantia.

¶ Quamq; ¶ Hec est tēa pars hui⁹ dist. in qua dicit q̄ licet mali sacerdo- tes sint culpādi: ta- men nō deficien- di. Jo. de fan.

¶ Casus. Dictum est supra q̄ prela- tus dz esse immu- nis a suis peccatis et alienis. ſz ꝗuis sit peccōr, nō tamen eius doctrina de- bet cōtēni: q̄ sicut liuiuus per cinerē fluens lauat sor- des et nō lauatur: sic doctrina p ma- lum sacerdotē mi- nistrata lauat au- ditores a sorde de- lictorum.

Solicitū. ¶ Hec dist. diuiditur in quatuor partes: in quar- duo ca. Secunda ibi: Quod autem. Tertia ibi: Simili- ter. Quarta ibi: presbyterorum. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra ostēsum est q̄ prelat⁹ dz esse sine cri- mine. Nūc vero supponit. lxxxiij. di. i qua ostendit tria. Et habet hec dist. iiij. articulos. In primo dicitur q̄ eps debet esse solicitus circa tutionem pauperum et mona- steriorum. In secundo agitur de munditia sacerdotum. In tertio q̄ episcopus debet esse monogamus. In quar to vnde dicatur presbyter.

¶ Solicitū. Tria. c. aptice regule hic breuiter tāgit, q̄ eps debet esse prudēs, ꝛ cōtinens, monogamus.

Scilz malorū lupi sūt q̄ in ec- cla esse vidēt cum nō sint: et ſz pñt noo ife- stāt. de a. ple. dis. iij. quo mō. v. non ob alios. in fi. fm Zan.

ij. pa.

e

i ¶ Sapientium. j. q. j. estote.

k ¶ Ab altero. s. dist. xxxviij. ca. vlti.

l ¶ Posſit. Nam omne artificium cē. ff. de lega. iij. ser uis legatis. ſ. ornatricibus.

m ¶ Distulisti. hoc ō q̄ iste erat legat⁹ isti⁹ p̄incie.

n ¶ Sacerdotibus. Id est episcopis.

o ¶ Discere. xv. q. v. c. j.

p ¶ Dei timorem. xxviij. dist. quia sunt.

Jgrantia non excusat illū q̄ sci re potu it per se

f

oppressos. Scribit ergo Grego. Anthemio subdiacono vt eos in vnum conuocet, & eos sup his rebus ita corrigat & emendet, q̄ decetero apud papā q̄rela ut eari non possit. q̄ si negligēres fuerint, romā transmittant: vt ibi per distrctionē sentiāt ꝯ graue sit a prauis nō corrigi.

Vigilātib⁹ iura scripta sūt.

a ¶ Vigilantes. nā vigilātibus iura ciuile scriptū est. ff. de his q̄ i frau. credi. pupillus. in fi.

b ¶ Aliq̄ excusatione. Argu. in hoc casu non licere appellare. † Argu. j. xxvij. j. q. si custos et ca. si homo. arg. eē de appel. cuz sit romana. & c. repte hēsibilis. dic insufficienti: ne sit cōtra eē de offic. delegā. ex parte.

† hoc iō q̄ videtur appellatio inponi ad malitiā cōfouendā. ar. C. de offi. pf. pre. or. l. j. eē & ap. suggestuz & ca. ad nostrā. Sed tu dic excusatione non sufficiēti. al's secus. eē de offi. dele. ex pte. fm Jo. & f.

c ¶ In se. Ut si stult⁹ fuit in culpa sapiēs sit in pena. vt. xxxviij. dist. qui ea. & xxvij. qōe. j. si custos, & ca. si hō.

¶ Gaude. ¶ hec est scīa parabuis dist. in q̄ ꝑbat duabus authoritatib⁹ q̄ diaconi, pbri, et subdiaconi debent esse castī. Jo. de f.

¶ Casus. Supra in. lxxxij. dist. oftensum est de mūditia sacerdotum & diaconoz. Nūc ꝙo dicit idem esse intelligēdum de subdiaconibus. et est iste scōs articulus.

QUm in preterito. Hec duo ea. intelligunt H. & Z. ō mrimonio nō ꝺhendo in trib⁹ sacris ordinib⁹, et in ecclesia ouētali.

¶ Casus. In ꝓmo cōci. Cartha. cōstitutum fuit vt epi, pbri, diaconi, et subdiaconi abstinerēt a matrimonio cōtrahēdo: sicut a tpe apl'oz fuit obseruatum. Postea secūdo fuit congregatum concilīū ab ipsis episcopis: et forte alij plures etiam predictam constitutionem confirmauerunt et approbauerunt.

Quod c. xxxij. dist. placuit. cui iterfuit aug. vt xxvj. dist. c. ferta. & septima. fm Jo. & f.

d ¶ Cū in ꝑterito. Scz in ꝓmo cōci. cartha. † Hoc ca. et sequēs intelligit H. de matrimonio contrahendo, q̄ō scz non licet ꝑsbyteris vel diaconibus.

e ¶ Qui sacramentis diuinis inseruiunt. t. subdiaconi et q̄ō dicit J. etiā ab vxoribus abstinendum, dicas de ducendis: & fm hoc suppletur hic quod dicitur in ca. seq. in quo nō fit mentio de subdiaconib⁹, per illud q̄ō habem⁹ xxxij. distin. placuit. in quo sunt fere eadem verba. et est simliter Cartha. cōci. & hic dicit H. q̄ apostoli non instituerunt de non ꝙhendo iam contracto: q̄ si apostoli hoc instituissent, quālēs hoc admisissent. † Alij vero intelligunt ea de cōtracto: et quod dicit J. etiam ab vxoribus, scz dicit ante legitimā ꝙ⁹copulatis: aut de facto. Nam dicunt q̄ ista ca. facta fuerunt ante tempus Gregorij: qui introduxit ꝓhibentiam ministris: vt xxxj. dist. ante triēnium. t. subdiaconibus: ꝑsbyteris ꝙo et diaconib⁹ Syrici introduxit. imo dicunt q̄ olim sacerdotes poterant cōtrahere ante ꝑsbyticū: vnde & modꝰ fes cōtraxit. Erpone ergo, apostoli docuerūt exēplo & opere et admonitione fm H. nō institutione vel cōstitutione fm alios.

† vide

Sacerdotes olim contrahere poterant.

f ¶ Antiquitas. A tempore Syrici hic vocat antiquitatem. lxxxj. dist. plurimos.

QUm de quorundam.

¶ Casus. In concilio Carthaginē, ferto relatum fuit q̄ quidā clerici cōtinentiam nō seruabant. & ideo statutum fuit vt episcopi, pbri, diaconi, et subdiaconi abstineant ab vxoribus ducendis: et si duxerint, deponātur. Ceteri autem clerici ad hoc cogi nō debent: sed vnuscuiusq̄ ecclesie cōsuetudo debet seruari. sed ego Bartho. brixien. satis credo q̄ hec duo ca. intelligi possunt in ecclesia occidentali, & de matrimonio iam contracto: quo vti non debent clerici in sacris ordinibus constituti. Et ita formabis casum vt supradicti non vtantur matrimonio iam cōtracto promissa iam continentia cum vxoribus: et bene etiam dixit quosdam sic intelligere.

g ¶ De quorundam. Ordo cum referretur de inconti nentia quorundam clericorum. placuit &c.

h ¶ Uxores proprias. Cum quibus professi erant continentiam seruare.

i ¶ Et diacones. Et subdiacones. xxxij. distin. placuit. vbi sunt eadem verba.

k ¶ Remouentur. Z. dist. lxxxj. ministri.

l ¶ Consuetudinem. xxxij. distin. ca. placuit. & ca. quoniam in quibusdam.

¶ Similiter. ¶ hec est tertia pars huius distic. in q̄ phat q̄ null⁹ bigam⁹ potest esse clericꝰ. Jo. de fan.

¶ Cetus. Supra. xxvj. dist. dictum est q̄ eps debet esse monogam⁹. Nūc autē dicit Gra. idē esse seruandum in alijs clericis. ⁊ iste est tertius articulus.

Si lector viduā duxerit: vt. s. legit. sed ullō vbi necessitas, hic vbi nulla necessitas viget.

Similiter q̄ monogam⁹ eps esse iubetur, etiam ad reliquos ordines ecclesiasticos deriuari oportet.

Unde Syricius papa scribit Himerio Terraconen. epo.

¶ Laica sit tantū cōmunione contentus clericus vidua ducens, aut secundā vxorē.

QUisquis clericus⁸ aut vidua⁹ aut secūdā duxerit[c] vxorē, oi ecclīastice dignitatis priuilegio mox denudetur, laica sibi trīn cōtione cōcessa: qua⁹ ita demū poterit possidere[e], si nihil postea, ꝓpter qō hac carere debeat admittat.

Presbyteroꝝ ño nomen q̄ḡ a senectute sit sumptum, magis trī maturitatē[f] indicat sapiētie, q̄ canicie corpis.

Unde Anacletus.

¶ Non seniores dicantur nō tam etate q̄ sapientia.

PEtro Moysi p̄cipit vt eligat pb̄ros. i. seniores. Unde ⁊ in puerbijs dicit: Gloria senum est canicies. hic vero canicies sapientiā[g] designat: de qua scriptum est. Canicies hoim̄ pudētia est. Cūq; nongētis et amplis⁹ annis ab Adā vsq; ad Abrahā vixisse hoies legamus: nullus alius[h] prius appellatus est presbyter. i. senior, nisi Abraham: qui multo pauciorib⁹ vixisse annis cōuincitur. Nō ergo ꝓpter decrepitam etatem vel senectutem, sed ꝓpter sapientiā presbyteri nominantur.

¶ Distinctio.lxxxv.

HOspitalitas ño vsq; adeo epis est necessaria, vt si ab ea inuenientur alienti, iure ꝓhibēatur ordinari.

Unde Gre. scribit Joā. epo.

¶ Hospitalitatem nefarie nō fiat episcopus.

ARchidiaconū florentinū[i] eccle Anconitane q̄ ad epatū fuerat electus, scripture quidē sacre scientiā habuit: quā si quis nō habuerit, ordinari ꝓhibetur.

ARchidiaconum. ¶ Cetus. Uacante ecclesia Anconitana, tres fuerunt ibi electi, non temeritate concertantium, sed bono zelo. Primo archidiaconus eiusdem ecclesie, qui dicebatur Florentinus. Secundo fuit electus Rusticus diaconus eiusdem ecclesie. Tertio Florentinus diaconus ecclesie Rauennatis: sed archidiacono Florentino tria obijciebātur: scilicet q̄ erat senex, et nullo modo ad regimen assurgere posset: et q̄ sic erat tenax, q̄ in domo sua nunq̄s amicus ad charitatem intrasset: et quia iurauerat se nunq̄ fore epi scopum. Rustico vero, licet homo vigilans esset, obijciebatur q̄ psalmodiam ignoraret. Florentinus vero Rauēnatis ecclesie diaconus nesciebatur qualis esset, licet solicitus diceretur. Scribit ergo Gregorius Joanni episcopo, vna cum episcopo Armenio Anconitane ecclesie visitatore, vt inquirant ista: et primo de archidiacono: et postea de Rustico: qui si inuenti fuerint indigni, confirment tertium, si crimen ei non obsistat: et hoc de voluntate archiepiscopi sui.

i ¶ Archidiaconum. Florentinū. Alꝰ Florētinum archidiaconum propriū nomen: vel quia inde fuit.

Si ido⁹ ecclie dī. scribit, ita. ⁊ ñ. ad de ca. et ñ. q. j. Si vero cū virgine, tunc est in eius optione an velit retinere priuilegium, an non. Si vult retinere, portabit coronam: ⁊ viuet clericaliter. Si non, exuit omni dignitate et honore clericali: ⁊ quidam contradicāt. Jo. hoc hodie corigitur per decre. ex de cleri. cōiu. Joan. B. Item ꝓz hic q̄ priuilegium perditur per actū cōtrarium: vt ex de consti. cum accessissent. ⁊ ca. cum D.

¶ Quam. Scz communionem.

¶ Possidere. Argu. incorporalia possideri. De hoc dist. ij. q. ij. nullus. ij. et scientia possidetur: vt. xvj. q. j. reuertimini. immo ⁊ ex dicit plane q̄ ius possidetur. ff. cōmunia prędi. l. ij. extra de causa possess. cum ecclesia. et vt plenius facit ad hoc q̄ restitutio communionis possit peti vt res aliarum rerum.

Sed ⁊ ex de pbr̄is. ¶ Item hec est. iij. pars distin. in qua dr q̄ seniores presbyteri nō vocātur nisi ꝓpter sapientiam tm non autem ꝓpter etatem. Jo. de fan.

¶ Cetus. hic est quartus articulus vbi ostendit q̄ licz presbyter dicatur ꝓpter senectutem: magis tamen congrue dicitur ꝓpter sapientiam.

¶ Maturitatem. In sapientia, scientia, et moribus eps debet esse maturus. Sapientia, inquit, ne videatur scientiam habere tantum, et non sapientiam. Scientia, ne videatur sapientiam habere tantum, et non scientiam. Moribus, ne videatur scientiam et sapientiam habere tantum, et non mores. Maturitatem autem dicit, ne videatur mores habere tantum, et non maturitatem. Maturitatem autem dicit, ne videatur maturitatem habere tantum, et non maturitatem. Maturitatem autem dicit, ne videatur maturitatem habere tantum, et non maturitatem.

Senex ipedit promouendum. Aliari. tia pro. mouendū impedit. ¶ Adde ad hoc qđ le. ꝛ no. eē cū pbē. ꝛ Canonic de gremio preferr eāneo.

¶ Senio. Ecce q senectus impedit promouendum sed non dēijcit promotum: vt. vij. questio. j. petisti. extra. de renun. literas.

b ¶ Ita renacem. Nota q auaritia impedit promouēdum: vt. xlij. dist. ℌ. j. ¶ nam domus clerici erit omnibus communis, xvj. q. j. quoniam.

c ¶ Qui ab omnibus id est a maiori parte capituli. Vel dic q hic plures sint ad quos pertinet electio, alter assumpbē. cū retur: vt. lxj. distin. studiū. ꝛ. lvj. distin. apostolica.

d ¶ Singulorū, hoc si. Item hic patet q ꝓ. ꝛ ar- primo examinant: bitror. electi de ꝑpua ecclesia, ꝙs de extranea: ꝛ satis patet hic q ꝫ extraneus electus sit a maiori parte, q tamen ꝓfertur ille q est de gremio ecclesie: vt dicta. lxj. dis. ca. nullus inuitus ꝛ ca. quid proderit. Ite hic ꝑuis examinatur archidiaconus tanq̄ maior: ꝙs diaconus: quia maiores ꝛ seniores semper ꝓferuntur in electione minoꝝ: vt. lxxxiij. dist. episcoporum. et. lxxv. di. c. vlti.

Maiores minoꝝ in electiõe ꝓferūt. Jurãs ad eccl̃e an sit ab eccl̃a tu repellēd. ‡ Ad idē. xvj. qō. j. ℌ. nos aut. ē. ꝑm Zan. ‡ Vbi temerarię. i. de re illicita facta: vt ne. xxij. qō. iij. definitio. Ar.

e ¶ Sanctis. Videtur ergo q propter tale iuramentū aliquis repellitur ab eccl̃a tu. quare enim inberetur de hoc inquiri, si ꝓpter hoc non repelleretur? ꝝ. distinguit. si iurans hoc intellexit q nollet recipere ecclesiastica quecunq necessitas instaret: iuramentum tale nullū fuit: nec tenet illud seruare: vt. vij. q. j. scias. viij. q. j. in scripturis. ‡ Sed si alio modo intellexit, veniabiliter peccauit: quia temere iurauit: vt xxij. q. iiij. ℌ. illicitum. Semper autem intelligitur iuramentum esse temerariū cū non subest necessitas: ‡ vt ē de iureiur. ꝛ si christus. Si autē ignorat an ꝙ aliter intellexit, vel non: tunc ꝓsumo q tantum de licitis iurauerit, licet generaliter iurauerit: vt extra de iureiur. ad nram. Sz nunquid tale iuramentum excludit electum? Non videtur: vt extra de renun. cum inter. in fi. extra de iureiur. sicut nostris. Nec temerarium iuramētū repellit a beneficio: vt extra de test. ſpo. solicite. nec a testimonio: vt extra de testi. intimauit. extra de test. cog. peruenit. cum pententia vnius anni imponatur pro temerario iuramento: vt. xxij. q. iij. qui sacramento. Econtra videtur q non possit eligi, vt hic patet: sicut nec eligere potest qui illud iurauit: vt ē quod met. cau. ad aures. Item q etsi esset illicitum, tamen propria authoritate non potest venire contra illud: vt. xxij. q. iij. innocens. eē de elec. venerabilem. Item q: lex dicit q gratia ei facienda est qui hoc iurauit: sez se ordini nō interfuturo: vt. ff. ad municipes. Sol. credo q ꝓsit eligi, dummodo penituit de tali delicto: quia temerarium iuramentum non irrogat perpetuam infamiam in dicto meo, sed tantum solenne. Joan. Ego credo Joannem bene dicere. B.

bere, sed ita etatis senio[a] iam confectū accepim⁹, vt ad regiminis officiū non possit assurgere: adijcientes etiā illū ita tenaci[b] existere, vt in domo eius amicus nunq̄ ad charitatē introeat. Rustic⁹ autem diaconus eiusdē ecclesie q̄ similiter elect⁹ fuerat, vigilans quidem homo dicit: sed (quātū asserit) psalmos ignorat. Florētinū vero diaconū ecclesie Rauennatis, q̄ab olim[c] electus memoratur, solicitū esse nouim⁹: sed qualis sit interius, oino nescimus. Jdeoq̄ fraternitas tua vna cū fratre nro ꝛ ep̄o armenio supascripte ecclesie anexitane visitatorie illuc festinet accedere: et diligenter de vita ac moribus singulorū[d] requirere si nullo crimine sint conscij qđ eos ad hoc officiū vetet accedere. Pariter etiā requirendū est hoc quod de prefato archidiacono dictū est, quia nūq̄ amic⁹ ei⁹ domum ingressus est, si ita se veritas habeat: et vtrū ex necessitate an ex tenacitate talis sit: aut si ita est senex, vt ad regendū nō possit assurgere: vel si tact⁹, sanct⁹, euāgelijs (sicut nobis nūciatū est) iusturandū prebuerit nunq̄ se ad epatū accedere. Sz ꝛ de Rustico diacono quantos[f] psalmos min⁹ tenet, scrutādū est. Florētino autē diacono Rauennati si nullū (sicut dixim⁹) crimen est qđ obsistat: apud ep̄m[g] ei⁹ necesse est agere vt ei debeat cessionem concedere: non tamen ex nostro mandato vel edicto, ne contra suam voluntatē[h] eū concedere videatur.

f ¶ Quātos. De iure debet totum psalteriū scir. xxxviij. d. oēs. et. xxij. dist. qui eps. extra de elect. cum nobis olim.

g ¶ Apud ep̄m. No. q aliquis ante pōt eligi ꝙs ꝓstulari a suo ep̄o. lxxvj. d. dilectionis ꝛ. lxij. dist. literas. extra de renū. post translationem.

h ¶ Voluntate. Arg. ep̄m non debere cogi vt concedat clericus suū ſine voluntate sua: argu. dist. lxiij. literas. lxxvj. distin. dilectionis. nā nemo cogit aliquē a sua potestate liberare C. de emanci. nec anus. nec cogitur quis inuitus mutare familiaz. C. de adop. l. pēn. ℌ. similiter nec abbas compellendus est monachū suū concedere. j. qōe. ij. ꝙs pio. et. lviij. di. c. j. ꝛ ij. ita nec epus. in ‡ scz aut. de sanct. epi- tum. ſ. no. Jo. ‡ vt ꝛ ſ. ſig. ai. ſi. Ar. ſcipe ſi ſi ſe linquen ſande. Vtam hoins corrigi bonum eſt. Jtem ſi epus ſi ſe ordi ſcipe ſi ſi ſe ſcipe ſi ſi ſe ſcipe ſi ſi ſe

Inferiorū culpe. ¶ Casus. Aquilegien. patriarcha non corrigebat vitia subditorū: vnde Leo ipsum reprehendit, ⁊ ostendit q̄ inferiorum culpe prelatis negligentibus imputantur: ⁊ dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo pestilentiam.

a ¶ Inferiorum culpe. No. q̄ p culpam subditorū probatur negligentia prelati: vt. xviij. distin. propter. et ca. peruenit.

b ¶ Negligētesq̄. Propter negligentiā ergo bñ punit aliquis. de consecr. distic. j. nemo. ij. ff. ad leg. aquil. ferunus. §. si fornicarius. lxxj. distinc. dictum. Jo.

Odio. ¶ Casus. Pctōres tumidi sunt corrigendi: ⁊ infirmi qui ex fragilitate peccāt, tolerandi. et cum correctio fit, ex charitate fiat, et nō ex odio.

c ¶ Non hoies. xxiij. qōne. iiij. duo ista. j. de peni. dist. j. quāobrem. s. dis. xlv. sunt nanq̄.

d ¶ Non seuientis. Quia hoc solū b ne agitur, vt vita hoīz corrigatur ⁊c. j. de peni. dist. j. importuna. et. c. qr diuinitatis. xxiiij. q. iij. cum sancti.

e ¶ Sed medentis. vt. xxiij. qōe. v. prodest. est etiam opinio sīlis in auten. de man. princi.

Vitam hoīm corrigi bonum est.

¶ Al's. §. nō permittas. ¶ Al's incipit, q̄ si delinquentes.

Vnde Leo episcopus scribit Aquilegiensi episcopo.

¶ Negligentie rectorū imputantur culpe inferiorum.

Inferiorū culpe[a] ordinū ad nullos magis referēde sunt, q̄ ad desides negligētesq̄[b] rectores: qui multam sepe nutriunt pestilentiā, dum austeriorem dissimulant abhibere medicinam.

Itē Leo epus Rustico Narboñ. epo. ¶ Hoies sunt diligendi: peccata odio habēda.

Odio habeātur peccata nō hoies[c]: corripiantur tumidi: tolerentur infirmi: et q̄d seuerius castigare necesse est, nō seuientis[d] plectatur animo, sed medentis[e].

Item Joannes octauus.

¶ Qui negligit emēdare q̄d valet, facientis culpā habet.

Faciētis[f] culpā procul dubio habet q̄ q̄d pōt corrigere negligit emēdare[g]. scriptū quippe est: Nō solum qui faciunt, sed etiā qui cōsentiunt faciētibus, participes iudicantur. Et libat dño prospera qui ab afflictis pellit aduersa. Et negligere cū possis perturbare peruersos, nihil est aliud q̄ fouere. Nec caret scrupulo consensionis occulte, qui manifesto facinori desinit obuiare. Et probat odisse sevitia qui cōdemnat errantes. Neq̄ reliquit sibi locū deuiandi qui nō pepercit errāti. Et primus[h] innocentie gradus est odisse nephāda. Et latum pādit delinquentibus aditum qui iungit cum prauitate consensum. Et nihil prodest alicui nō puniri ꝓprio, qui puniendus est de alieno[i] peccato.

Si aūt in corripiendo q̄s modum excesserit, non a subditis sed a dño veniam petat.

Vñ Aug. de vita clericorū.

¶ Venia a subditis nō petat q̄ i corripiēdo modū excesserit.

Quādo necessitas disciplinē in moribus coercēdis dicere vos dura[k] ꝟba cōpellit: si etiā ipsi modū vos excessisse sentitis, nō a vobis exigitur vt vos a subditis veniā postuletis: ne apud eos[l] quos oportet esse subiectos, dum nimiū seruat humilitas, regendi frāgatur authoritas[m]: ⁊ tñ petenda est venia ab omnium dño, qui nouit eos quos plus iusto forte corripit, quāta beneuolentia diligatis[n].

In doctrina ꝟo sacre scriptu

i ¶ Alieno. j. vj. q. j. qui crimen. in fi. xxxvij. dis. legant. vñ expone alieno. i. de cōsensu alieni pcti. nam regulariter de alieno pctō nullus punit saltē in alio scto. j. qō. iiij. iam itaq̄. ⁊ ca. crimen. et. lxxxiij. dist. quid ꝓdest. et. j. ea. quid prodest. vij. q. j. §. cum autem. Joan.

¶ Si aūt. ¶ Hec ē scda pars huius di. et scds articulus, vbi dr q̄ si prelatus excedat in corrigēdo, non debet petere veniam a subditis, sed a dño.

Quādo. ¶ Casus. Quidā prelati duz ex charitate corrigerent subditos, excesserūt modum in corrigēdo. Quesitum fuit ab Aug. vtrū debeant petere veniam a subiectis. Rñ. q̄ nō, ne propter nimiā humilitatem prelati vilipendātur a subditis: sed a dño petere debent, qui nouit q̄ ex benignitate hoc fecerint. ij. ps.

k ¶ Dura. Nimium. et tunc peccat prelatus venialiter. xxiij. q. iiij. qui peccat. in fi. sic et q̄ pauperem exasperat iportune petētem. xxv. dis. §. criminis. j. ij. qōe. vij. nos si. cōtra. Sed illud ex humilitatis lenitate: hoc ex authoritate prelature. vel subaudi, illud est casuale et voluntarium: hoc aūt regulare ⁊ necessariū. Ubi autē prelatus ex odio modū excessit, dz veniā postulare: qr tenet iniuriarum. ff. ad le. aquil. quēadmodū. §. magistratus. Ideo autē magis parcit prelatis in hoc casu q̄ in alijs: qr vix pōt quis in cura rei familiaris pctm̄ euitare. xxv. dis. qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ignoranter excessit: quo casu nō tenet. ff. vi bo. ra. l. ij. §. si publicanus. officiatis em̄ facilius parcitur q̄ alijs: vt ibi ptz: vt ex de sen. excō. si vero.

Prelatus modū excedens in correctione an debeat a subditis veniā petere.

l ¶ Ne apud eos. ij. q. vij. nos si incōpetenter. contra.

m ¶ Frangat authoritas. Augere em̄ ex ingenio dz dignitatē: qr sepe nimia familiaritas contēptū generat. ff. de offi. presi. obseruādum. ff. de offi. procō. nec quicq̄. §. circa. q̄d verum est inter fatuos. ita exponebat Azo, vt ab eo audiui. Jo. illa ergo authoritas, Vade prius recōciliari fratri tuo anteq̄ offeras ad altare: de prelatis nō intelligitur, nisi quando ex odio procedunt.

Familiaritas nimia parit cōtemptum.

n ¶ Diligatis. Id est diligere debeatis.

¶ In doctrina. ¶ Hec est tertia pars dist. et tertius articulus.

culus, vbi cõtinet q̃ prelati debent pferre authoritates diuine scripture in sua doctrina, et nõ grãmatica exponere: qz in ore põtificis non bene sonant laudes iouis.

Fius. a. ¶ Nec laudes. Jupiter ex alto iniuria ridet amãtũ.

¶ Um multa. ¶ Casus Multa bona relata sunt Stego. de episcopo Desiderio: de quib⁹ lerat⁹ est pa pa intrãtum etiã q̃ quicqd dignũ pe teret ab eo, cõcede ret. postea fuit ei significatũ q̃ grãmaticã suo populo exponeret. ppt qõ intrãtum Steg. est cõtristat⁹, q̃ to tũ gaudiũ qõ put habuit, puertebatur in luctũ. Scribit ergo ei Steg. et docet ne deceteroa talia faciat: qz laudes iouis cũ christi laudibus non conueniunt.

b. ¶ Ut negare.

Preces iuste si exaudiende. Arg. q̃ si subdit⁹ honest⁹ est: platus ei⁹ iustas pces ei⁹ dz exaudire. j. xij. q.ij. religiosam. et xxxv.q.ix. veniã.

c ¶ Grãmaticã. Sed quõ iste exponebat grãmaticaz ppos: qz forte dicebat: cum ego dico hõ, intelligatis tã de mare q̃ de femina: qz cõis gñis est. ff. de ꝟb. signi. hois appellatõe.

Fabulas poetaz p̃dicando nolãt exponere nõ multuz laudãt. Sed melius dic q̃ grãmaticã hic appellat scientiã auctho⁹. Recitabat em in eccla fabulas Jouis, et eas moraliter exponebat in predicatione sua.

et hoc ptz ibi cũ laudib⁹ tc.

d. ¶ Uerteremus. id est deberemus vertere.

e. ¶ Laudibus. ꝟ. distinc. xxxvij. ca. j. et. ij. ca. legimus. et. ꝟ. cur ergo.

f. ¶ Non capiũt. Unde Ouidius: Non bene cõueniũt nec in vna sede morantur maiestas et amor. tc.

g. ¶ Cantre. Laudes Jouis, agmina Christi.

¶ Liberalem. ¶ Hec est quarta pars dist. x quartus articulus: vbi dicitur q̃ epõs debet esse liberalis circa egentes: al⁹ vanum habet nomen episcopi.

h. ¶ Liberalem. hic. ꝟ. respicit illum. ꝟ. proti. ꝟ. distinc. lxxxv. hospitalitas.

Ratrẽ nr̃m. ¶ Casus Marian⁹ de monacho fact⁹ est epõs: et nolebat aliud facere nisi legere et orare sicut in monasterio cõsueuit facere: sed de pauperib⁹ et hospitibus nullam curam habebat. Unde Steg. scribit re authoritatẽ debẽt epi pferre: non secularũ literarũ peritiã ostẽtare. Non em̃ est epalis officij grammaticam exponere: nec laudes[a] Jouis ps̃onent in ore pontificis.

Unde Gregor⁹ scribit Desiderio episcopo.

¶ Sacrã scripturã nõ grammaticã debet epõs exponere.

¶ Um multa nob⁹ de vestris studijs fuisset nũciata: ita nostro cordi est inata letitia, vt negare[b] ea q̃ sibi vestra fraternitas cõcedẽda deposcit, minime valerem⁹. Sed post hoc puenit ad nos (quod sine verecũdia memorare non possum⁹) fraternitatẽ vestraz grãmaticam[c] quibusdã exponere: quã rem ita moleste suscepimus, ac sumus vehementer aspernati, vt ea que prius dicta fuerant, in gemitũ z tristitiã verteremus[d]: qa in vno ore se cũ laudibus[e] Iouis christi laudes nõ capiunt[f]. Et q̃ graue nephandũq̃ sit episcopis canere[g] quod nec religioso conueniat, considera.

Liberalem[h] quoq̃ necessitatem patiẽtibus sacerdotẽ esse opz: al⁹ aũt vacuum portabit nomẽ epi. Ui Steg. scribit Secũdo seruo dei vt moneat eum quatenus habeat largam manum, et pauperibus prouideat.

i. ¶ Marianum. Iste de monacho factus fuit epõs: et tota die volebat legere: vt in monasterio faciebat.

k. ¶ Muret. ꝟ. distin. lxxxj. valet. j. dist. c. rationis.

¶ Sine liberalitate iane portatur nomen episcopi.

Ratrẽ nostrũ Mariaꝝ[i] epm̃ ꝟbis quib⁹ vales excita: qz eũz obdormisse suspicor. dic ergo illi vt cum loco et mẽtem muret[k]: nec sibi credat solã lectionẽ z oronem sufficere, vt remotus[l] nihil studeat de manu fructificare: sed largã manũ habeat: necessitatem patiẽtibus[m] concurrat: alienam inopiã suam credat, quia si hoc non habet: vacuũ[n] nomen[o] episcopi tenet.

In ipsa aũt liberalitate modus adhibẽd⁹ est rerũ et personarũ. Rerum: vt nõ oia vni sed singulis quedã prestẽtur: vt pluribus, pdesse possimus iuxta illud prophete: Dispersit dedit pauperibus. Personarum: vt primũ iustis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur[p], non quia homines sunt: sed quia peccatores.

Unde Augustinus sup Joã nem parte secunda.

¶ Immane peccatuz est res suas donare histrionibus.

Onare res suas histrionibus[q] vitiũ est imane, non virtus: z scitis de talibus[r] q̃ sit frequẽs fama cum

Secũdo seruo dei vt moneat eum quatenus habeat largam manum, et pauperibus prouideat.

i. ¶ Marianum. Iste de monacho factus fuit epõs: et tota die volebat legere: vt in monasterio faciebat.

k. ¶ Muret. ꝟ. distin. lxxxj. valet. j. dist. c. rationis.

l. ¶ Ut remot⁹. j. distin. lxxxviij. epõs nullã. ꝟ. Et aliud est nulla necessitate facière curaz rei familiaris suscipere, et lectionũ atq̃ oronũ studio repudere, et lectionẽ atq̃ oronũ studio repudere: qõ ibi interdicitur) aliud in necessitate alijs subuenire z ꝑpter ꝑios contẽplationis studiũ cẽperare: qõ hic ꝓcipit.

m. ¶ Patiẽtibus. ¶ Magis nõ religiosis succurrat. xxj. ra. q. j. ca. vlti.

n. ¶ Uacuũ. q̃ ad etymologiã: qz nõ est supintendens. vij. q. j. qui eparũ.

o. ¶ Nomen. imo z nole z re primandus est: vt. xxxviij dist. q̃ ipsis. lxviij. dist. cozepi.

¶ In ipsa. ¶ Hec vij. est quinta pa dist. in q̃ qua ꝺr q̃ epõs non de bẽ dare histrionib⁹ nec venatorib⁹ nec meretricibus: nisi forsan in sũma necessitate intuitu nature. z hoc ꝓbat ꝓ. autho. Jo. de f.

¶ Casus. hic est quint⁹ artic. vbi docetur q̃ in liberalitate habendus est modus rerũ z ps̃onarũ. Rerũ: vt nõ oia denr̃ vni, ꝛ singulis diuidantur, qõ ꝓbat authoritas.

p. ¶ Prohibemur. Aliter debemus.

Onare. ¶ Casus In istis quatuor ca. sequẽtib⁹ reprehẽdit Aug. illos q̃ donant histrionib⁹, venatoribus, z meretricib⁹ ea rõ causa vt malã exerceãt artẽ nõ attẽdẽtes in eis naturã dei, sed nequissimã artẽ: sed si donarent eis qi holes sunt, nõ esset peccatum.

q. ¶ Histrionibus. Isti histriones ꝓhibẽtur a ꝓmotione. xxxiij. dist. maritũ. z a corpore christi de conse. dist. ij. illud ꝓ dilectione, et infames sunt. iij. qõ. j. ca. j. et. ff. de his qui not. infa. l. j. ꝟ. ait pretor.

r. ¶ Talibus. Dare causa vane glorie ꝓ exercitio sui officij, immane pctm̃ est: sed in necessitate nõ. Idem de rob.

venatoribus ⁊ meretricib⁹, in talib⁹ esm nō virtū est fouēdum, sed natura sustentāda est. Sz q̄d de citharistis et aliis q̄ variis vtunt instrumentis: nūn q̄d est licitum audire ea vel tangere, vt talib⁹ psonis aliq̄d dare? Et q̄dē si ad voluptatē vel luxuriā, nō: qz deū manib⁹ stimulat laude: quia laudat peccator⁹ in desiderijs anime sue: ⁊ qui iniqua gerit, benedicitur.

Citharistę ⁊ alij varijs vtentes instrumentis in peccent.

Item in psalmo.cij.

¶ Giauiter delinquunt q̄ venatoꝛi aliquid donant.

QUi venatoꝛib⁹ donant quare donant? dicant mihi, quare donant venatoꝛi? hoc in illo amāt in quo nequissimus est: hoc in illo pascunt, hoc in illo vestiunt: ipsam neq̄ tiā publicāt spectaculis hoim. Qui dant histrionib⁹, qui donant meretricibus[c]: quare donant? nunquid nō ⁊ ipsa hoib⁹ donātur? non tm̄ naturam ibi attendunt operis dei, sed neq̄ tiam operis humani.

Item. ¶ De eodem.

QUi venatoꝛibus donāt nō hoib⁹ donāt, sed arti nequissime. Nam si homo tantum esset, ⁊ venatoꝛ non esset, non ei donares. honoꝛas in eo vitium, non naturam.

Item in psalmo.cxlvij.

¶ De eodem.

VIdent hoīes venatoꝛes ⁊ delectanf. ve miseris si se non coꝛrexerint. qui enim venatoꝛem vident et delectantur: videbunt saluatoꝛem, ⁊ tristabuntur.

Item Hiero. in po. lxxxij.

¶ De eodem.

QSau venatoꝛ erat: q̄m peccatoꝛ erat. Et penitus nō inuenim⁹ scripturf sanctf sanctū aliquē venatoꝛē, piscatoꝛes[e] inuenim⁹ sanctos.

Item Ambro. in homilia de quadragesima. ¶ De eodē.

QUid p̄odest ieiunare[f] visceribus, et luxuriari venatibus? abstinere a cibis, et errare peccatis?

Item. ¶ De eodem.

HAputatis illum ieiuna re fratres q̄ primo diluculo nō ad eccl̄iam vigilat, nō btōꝛ martyꝛ sancta loca p̄quirit: sz surgēs congregat seruulos, disponit retia, canes, p̄ducit, saltꝰ syluasq̄ perlustrat: seruulos[g] inq̄ secū pertrahit fortasse magis ad eccl̄iā festinātes, ⁊ voluptatib⁹ suis peccata accumulat aliena, nesciēs reū se futurū tam de suo delicto q̄m de perditione seruoꝝ.

Item Ambro. in lib. de officijs.

¶ Que sint in liberalitate seruanda.

QUon satf est bene velle[h] nisi studeas etiā bñ facere, ⁊ tristitia sed rei vendicatione possum: vt. C. de condi. ob tur. cau. l. ij. non in tex. sed in glo. V. qz cōuenitur tunc tanq̄ quilibet alius possessor. † ff. ad exhib. de eo. §. heres.

† Ar. ℨ C. ō do. l. j. vbi de hoc.

¶ Sau. ¶ Tatus. hec tria capitula intelligūtur de his qui venantur causa delectationis. Dicitur ergo hic q̄ esau non venaretur nisi peccatoꝛ fuisset. Nam piscatoꝛem sanctū inuenimus, sed venatoꝛem non.

d ¶ Venatoꝛ. dū venatoꝛ permanet ne obijciāt de Eustachio. l. distinct. ferrum.

e ¶ Piscatores. Sed quare p̄hibetur venari ⁊ non piscari? quia forte piscatio fit sine clamoꝛe: venatio non. vel quia maioꝛ est delectatio in venatione. Dum enim quis est in venatione, nihil pōt de diuinis cogitare.

Venatio p̄hibet, sed non piscatio.

QUid p̄odest

¶ Sal⁹. Dicitur hic q̄ nō p̄odest abstinētia ad vitam eternam si quis luxuriari in venationibus velit. Idem dicitur in sequenti capitu. immo (quod plus est) non solum tenetur de suis peccatis, sed etiam de peccatis seruorum suoꝝ quos secum ducit.

f ¶ Ieiunare. efficaciter ad salutē.

HAputatf.

g ¶ Seruulos. non tamen seruulos. non semper. excusantur tamen quo ad quid: vt. xxij. q. v. qui compulsus. C. de sepul. vio. l. ij. C. de his qui sibi in test. adscri. l. vlti. non in totum: quia in atrocibus non debent obedire. ff. de regu. iur. ad ea. ff. de act. et obliga. seruus. et dominus tenetur p̄o omnibus peccatis eorum. extra de testi. sicut et. xxj. q. v. qui compulsus.

QUon satis. ¶ Tatus. Hoc capitulum diuiditur in tres partes. In prima dicitur q̄ non sufficit opera charitatis velle, nisi opus addatur exterius si fieri potest: et econuerso. In secunda parte ostendit q̄ in operibus charitatis notem sunt cōsideranda: scilicet fides, causa, locus, tempus, modus, proximitas, etas, debilitas, et nobilitas. In tertia parte dicitur q̄ misericoꝛdia communis et generalis est omnibus: et ab ea nullus excluditur. Secunda ibi: Item perfecta. Tertia ibi: Nam et si. Sequens capi. patet.

h ¶ Velle. Cum facultas adest, et necessitas instat

† Addenota. in d. nemoꝛandam de monacho.

c ¶ Meretricibus. Meretrix tamen non turpiter accipit, sz turpiter meretricium faciat. ff. de cōdi. ob tur. cau. Liij. §. sed quod meretrici. Sed nonne causa affectionis meretricibus dare possumus. ff. de do. affectionis? Dicunt quidam q̄ sic pactione nō p̄cedente: sed causa remunerandi bene possumus post factum. qđ non credo: qz semp peccatum est dare: arg. xvj. q. j. legi. ff. de dona. inter virum et vxo. Liij. §. f. Rem autem quam dedi meretrici, repetere non possum. Sed pignus non pignoꝛa-

Meretrix sine peccato dat, nec recipit.

Uolunt. aliās sufficit bona voluntas cū charitate. xlv. di. due. si. tas bona sufficit. ? Ut xxxij. q. v. sicut. ? Ter. est si ris in l. si ob turpē. ff. de cōdi. ob turpē. cāz l. l. ij. §. ex pribus eum ibi no. ff. de acquir. poss. Patri infideli an potis subueniendum sit cū ei. Ex nio fideli. ? xlvij di. q. escamus ibi vis. Qui nō hz i ere ausit punien. dus in corpore ? hz in corpe. ? c. v. q. vj. qui. ff. ō nisi de. omicidi. si q̄s id. extra de eo qui mit. in pos. constitutus.

a ¶ Ex bono. Aliō nō est bonus. Arg. ff. mā. l. j. §. ij. c. l. si procurator em. xxxij. q. v. sicut.

b ¶ Ex bona informata hz charitate. Zan. ?

c ¶ Liberalitas. Nota. in liberalitate esse attendendā fidem, causam, locū, tempꝰ, modum, necessitatem, etatem, debilitatem, conditionem: que diligenter ex ordine tractātur in capitulo vsq; ibi: pulchra etiam liberalitas. vbi tractatur precipue de modo vsq; ibi: sup lucā. exinde ostēdit preceptum de mia impendenda esse cōmune et generale omnibus.

d ¶ Domesticos. Nisi extraneus indigeret ad mortē, et domestici nō. quia enim prius extraneo subuenire? Sz quid si pater meꝰ est infidelis, et eqliter indiget cum fideli cui teneor? magisne? pe. māducator vocauit hanc questionē tenebrosam aquā in nubibus aeris. posset tamen dici q̄ magis fideli: quia hic dicit fideli. t. j. ea. causam prestat natura, non gra. hugo. prefert prem infidelem: vt dixi. xxx. di. c. j. ? arg. xxij. questio. viij. §. ecce. in fine.

e ¶ Suoz. Quia ds magis tuet in filijs, hz in se. ff. qō me. cau. isti quidē §. vlti.

f ¶ Propter debitum. hic loquit hz ea tēpora qñ si debitor nō erat soluēdo, dabat creditoribꝰ ad puniendū ipm. hodie autē si aliquis conuenit ex maleficio, et non est soluendo, puniri ? pōt. xiij. q. vi. si res. ff. de pe. l. j. §. ? et hoc cāu nō est ei subueniendū: nec redimenda est pena eius: q̄ eius pena precio remitti, phibetur. j. q. j. iubemus. si autem conuenitur ex contractu, non est cruciandus, sed sufficit q̄ cedat bonis. C. quib. o. ce. pos. l. j. et maius est actio tē. ff. de do. mg. nam ig. tenetur tamen si post perueniat ad pinguiorem fortunam. ff. de ces. bo. is qui. ?

g ¶ Excrucietur. de facto, non de iure. extra de pigno. ri. capto. ij. C. de act. et obliga. ob. eo. in aut. vt nulli iudi. §. quia vero. colla. iv. Zan.

h ¶ Ad mortem. Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies. xxiij. q. v. reos.

i ¶ Et proba da. Vel? argu. C. de seruil. reos.

k ¶ Uelint. Nam tanē pauperibus debes dare: alīs nō xij. q. ij. quis quis.

l ¶ Natura. Nā omnes fideles pximi sunt nostri: vt de pe. dist. ij. ca. ch? tas. verb. proximos.

m ¶ Non gratia. Unde supple, et affectio.

n ¶ Putant. parentes tui q̄ volunt te dare bona ecclesie illis.

o ¶ Onsideranda est. hic de etate.

p ¶ Ingenuos. h de conditione.

q ¶ In egestate. Dicit Boetꝰ. Inter oēs aduersitates fortune, infelicissimū genus infortunij est fuisse felicem.

r ¶ Et maxime, id est tantum. Nā aliter non tenet o: ei subuenire: v. dep. l. bona fides. t. v. q. v. nō omnis. sed verum est q̄ re dimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

s ¶ Ultra. h iterum repetit de modo.

t ¶ Dato. ista ei minoza sunt que spargantur, tanto plures recipientes eruht. in a mē. de

v ¶ Necessarias. ff. de cu. fu. l. vlt. §. j. Zan.

x ¶ Honore. j. de cons. distin. j. ca. j. j. xij. q. i. gloria. contra. Sed ibi notantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ super dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri precipitur vt cura pauperum relinquatur.

a ¶ Superfluas. Arg.j.xvj.q.iiij.ca.j.Zau.

b ¶ Possumus. Qō sit cū nobis necessaria subtrahim⁹ ad qō non tenemur: vt.xiij.dist.§.j.si autem hoc facim⁹, cōmendandi sumus: vt.xij.di.parthimonium. Nam dicit lex q tunc penetur libertus patronum alere quando superest sibi, et deest patronus: vt.ff.de lib.ag. si quis.§.de alimētis.C. de ope.lib.i.j. et dicit canon q in tantum debet dare cōtum sibi possibile est. lxxxij. dist. ca.j. dic ergo hic cōtum possumus. id est, cōtum debem⁹ et tenemur ex precepto.

c ¶ Causas. Sic ē dist.l. ponderet. in fi.et.xj.q.iij. nemo.et.xxvj.qō. vij. alligant. argu. contra. ff. depo. si homine. vbi punitur pietas: sed ibi mia dolo, prima fuit. ? Ad hoc ar. ff. de dol. Lelega. ter. ē. idem la beo. Arēpt. ? Alia q̄ est quādoq̄ iniusta mia. xxiij. qōe. iij. est iniusta.

d ¶ Qi confregerunt. j. xij. quest. ij. aurum.

e ¶ In singulis Vnū. j. xxiij q. j. militare.

f ¶ Omnib⁹. De misericordia impēdenda.

g ¶ Rassetur. i. impinguet? rapiendo et spoliando homines. Zau.

Eleemosyna de eleemosynis quas colligit, debet eleemosynam facere. j. xij. q. j. habebat.

h ¶ Pauper. Ar. q̄ pauper de eleemosynis quas colligit, debet eleemosynam facere. j. xij. q. j. habebat.

i ¶ Ut conferāt. Quicquid ēm habes vltra id qō tibi sufficit, alioꝝm est. vt. xlvij. distin. sicut hi.

? habēti dare est perdere. l. Pē ēm m ipē est pascen. xxv. di. c. j. Ad hūc. vij. q. iau. dicer. Arqi.

k ¶ Non habenti. quia habenti dare, nihil aliud est q̄m perdere: vt. j. q. ij. pastor.

¶ Eterum. ¶ Quo loco. i. qua authoritate.

l ¶ Insolentem. que erat qua ipsi filij sua ola dabant ecclesijs vel sacerdotib⁹, et nolebāt pascere parētes: xxv. di. c. j. Nam etsi impius pater sit, ēm pascēdus est: vt in auc. de incest. nup. §. si vero contingit. col. ij.

m ¶ Alsce. Tempore ēm necessitatis cibaria ola communia sunt. ff. ad leg. rho. de ia. l. ij. §. idē etiā.

n ¶ Occidisti. Occidit qs alīū per subtractionē panis corporalis: vt hic, et. xiij. q. v. imnolāē. et spiritualis: vt dist. xlij. ephesijs, detractione occidit quis, odio, actu, gruo, vt etiā cultu aule dei resplēdeat: mie impēsas frequētare quantū oportet: largiri peregrinis nō supfluas[a], ſz cōpetentes. Ite. ¶ Compatiamur itaq; alienis calamitatib⁹: necessitates aliorꝝ quantū possumus[b] tuem⁹, et pl⁹ interdū q̄m possum⁹. melius est ēm causas[c] pstare, p mia, et inuidiā perpetī q̄m prētēdere inclemētiā: et nos aliquādo in inuidiā incidim⁹, q̄ profregerim⁹ vasa mystica vt captiuos redimerem⁹.

I dē sup Lucā. ¶ De eodē.

In singulis quoq; generib⁹ hoim cōueniēs tribuit sanct⁹ Joānes baptista responsum vnū [e]oīb⁹ [f]ita: publicanis, nevltra pscriptū exigāt, militib⁹ ne calūnias faciant, ne predā requirāt: docēs idcirco stipendia constitura militie, ne dū sumpt⁹ querit, predo grassetur[g]. sed hec et alia officiorū precepta, pp̄ria sunt singulorū: mie est cōis vsus: ideo cōmune preceptū est: oīb⁹ etatib⁹, oibus officijs necessaria, et ab oibus defereda. nō publicanus, non miles excipit, nō agricola vel vban⁹: diues et paup[h] oēs in cōmuni admonent vt conferant[i] nō habēti[k]. misericordia enim plenitudo virtutū est: et ideo oīb⁹ est prepolita perfecte forma virtutis: ne vel timēte: vt. j. de pe. d. j. homicidiorū. et. c. ois. Negligentia. j. di., pri. c. vlti. et. lv. di. si quis abscideri. et est ti. ff. de li. ag. necare. j. xxvj. q. j. decime. ff. de re mili. l. oē. §. q̄ prepositū. xj. q. iij. nō solum. xij. q. ij. aurū. §. distinc. i. sepe cōtingit. j. xxx. q. v. nullum ante. §. di. xlvij. sicut.

Qui clemēp tiā. ¶ q̄s uis. i. q̄uis faciant opa spūalia. Zau.

¶ Simile. ¶ hec est sexta pars distinctionis, in q̄ dicit q̄ prelatis cū discretione debet punire subditos suos: qđ probat duabus authoritatibus. Joā. de San.

¶ Casus. Hic est sextus articul⁹ huius distinctionis, in quo psequitur illd c. aplice regie oportet eēm esse nō percussorem. Et exponit alio modo q̄s supra in. xlv. dist. exposuerit: q̄m hic dicitur q̄ nō debet esse percussor, id est facilis ad vindictā, quod pbat duob⁹ sequentibus capitulis.

? Cōc. cū hoc ca. cua gl. ter. i l. necatore. et ibi gl. ff. de lib. ag. vj. ps.

Si quid. ¶ Casus. Jo. epūs cointhioꝝ statum audiebat aliquē deliquisse, cansa incognita puniebat. de quo Grego. cuz reprehendit, et docet q̄ si aliquid dicatur sibi de aliquo clerico, nō statim credat: ſz presentib⁹ seniorib⁹ ecclesie sue veritatē inuestiget: et tūc si oportuerit, culpam feriat delinquentis.

q ¶ Si quid. xv. q. vij. ca. ij. Qualiter ¶ Nō credas. j. xxij. q. iiij. innocēs. §. Ibi de incredulitate q̄ inter socios habenda est, loquit: sed hic de illa q̄ ad iudicē pertinet. Uel refert vtrū bona vel mala de aliquo dicant, De hac materia not. xxiij. q. iij. §. magnum.

s ¶ Ecclesie. Cū hac ca. de causa inquisitionis loquatur, vt extra de accu. qualiter. ij. ergo in causa inquisitionis non habet necesse episcopus alios conuocare nisi canonicos tantum. Nam nomine ecclesie tue maior ecclesia intelligitur: argu. extra de verbo. signi. cum cleri ds concl. Arg. contra. xviij. q. ij. si quis abbas. et extenditur hoc nomen ecclesie tue ad omnes ecclesias diocesis. extra de vsu. pal. cap. j. Item est argu. hic q̄ episcopus non voca-

Eps in cā inqsi tiōis q̄s uocare.

tis alijs epis possit sacerdotē condemnare. Sed dic q̄ se
niores hic vocat epos: cum iste coinithyo esset archiepi
scopus. † Vel loquitur rārum de causa pecuniaria, quā
† Sub. et suf- poterit tractare epūs
fragā- tantum cum suis clericis. Vel est de
neti sint rogatum huic per
de clero datur pena suspē
metro- sionis, † quā epūs
politā- cū suis clericis po-
nc ecle- test inferre. Vel lo-
sie: vt quitur de clericis
colligit. infra sacros ordi-
xvij. di. nes cōstitutis quo
murat⁹. rum causas etiam
Jo. ō f. criminales poterit
sez p- epūs cum suis deri-
petue. cis tractare et decer-
sec⁹i rē- dere: arg. xv. q. vij.
por ali- si autem. Quid de
bus q̄ hoc iuris sit, inue-
dic vt nies. xv. qōe. vij. in
no. In- summa.
noc. eē ¶ Anta nequi-
ō excep- tia. ¶ Eap⁹
pla. c. j. Januarius epūs cū
habuisset ritā cum
quodā suo subiecto: consilio quoru-
dam malorū messes illius ante mis-
sarum celebrationem et die dñica ex
gravit: et post mis-
sam illuc reuertēs
termios agri eius
sit et amouit. Qō
cū Greg. audisset,
non credebat: sed
postea certificatus
est per abbatē Cy
riacū. Sed q̄ Ja-
nuari⁹ nimis erat
simplex et senex, p-
terea papa ei pe-
percit: monēs eū vt
decetero talia non
faciat. consiliarios
tamen ipsius spa-
tio duor⁹ mensium
cōmunione co-
poris et sāguinis dñi
sti priuauit.

a ¶ Tanta. infra
j. quēstione. vij. tanta.

b ¶ Fixa. i. certa. Sed cum iste absens esset, quomodo papa ferret in eum sententiā? Dic q̄ hic loquitur de sen-
papa f absentē a sentē tentia cōminatoria: sez cōminādo ei. Vel citatus fuit, et
tiā fer- noluit venire: et dñs papa recepit testes eo absente. De
re pos- vno habes hic. De duobus habes. xj. q. j. fratris. Alij di
sit. cunt sententiā fuisse latā sub conditione, si sez constaret
de his que dicta fuerunt de ipso.

c ¶ Etiam terminos. In hoc peccauit graviter, et fm le-
ges talis punitur pena. l. laureoū, vel relegatione: vt. ff.
‡ Cōc. de termino mo. l. q. t. iij. cum distinctione vtrum sit inue-
xxi. i. l. nis, an senex: vt ibi dicitur. fm legem autem diuinā ma-
si q̄ de- ledictus reputatur. xij. q. ij. in legibus.
curio. C
de fal. d ¶ Sed filius. Argu. q̄ creditur dicto vnius: vt. j. vij.
q. iij. ralia. et xcvij. dist. nobilissimū. In fouma iudicij ‡ cō
sentoib⁹ diligenter est veritas perscrutāda: et tunc si qualitas rei
poposcerit, canonica districtio culpā feriat delinquētis.

¶ Idem Januario epō.

¶ De quodam epō q̄ ante cō missarum solemnia celebraret die dñico ad exarandam mes-
sem cuiusdam profectus est.

TAnta[a] nequitia ad aures nras de senectute tua puenit, vt eā nisi hūanit⁹ pēsarem⁹, fixa⁹ iam maledictione ferirem⁹. dictū q̄ppe est mihi q̄ dñico die pruisq̄ missarū solēnia celebrares, ad exarādā messem laroris p̄sentiū perrexisti: et post exaratione ei⁹ missarum solennia celebrasti: post missarū solēnia etiā terminos[c] possessionis illi⁹ eradicare minime timuisti, qō factum q̄ debeat pena seq̄, oēs qui audunt sciūt. dubij autē de tāta puersitate fueram⁹: sed fili⁹ noster Cyriac⁹ abbas a nobis requisit⁹ ita se cognouisse phibuit. Et q̄ adhuc canis tuis parcimus, hortamur vt aliq̄n resipiscas miser senex: atq̄ a tanta leuitate morū, et operū perversitate compescere: et quāto morti vicinior efficeris, tanto solicitior atq̄ timidior esse debes. et quidē pene sententia in te fuerat iaculanda: sed q̄ simplicitatē[e] tuā † cū senectute cognouimus, interim tacemus[f]: eos[g] vero quorum cōsilio hoc egisti, in duob⁹ mēsib⁹ excōicatos[h] esse decernimus: ita vt si q̄d eis intra duor⁹ mensiū spatiū hūanitatis aduenerit, bñdictione viatici nō priuent. Deinceps autē ab eor⁹ p̄silijs caut⁹ existe. Te q̄q̄ solicite custodi ne si eis in malo discipulus fueris, q̄b⁹ in bono magister esse debuisti: neq̄ simplicitati tue, neq̄ vlterius senectuti parcamus. Et ‡ percussor esse p̄hibet: ne videlicet, pp̄ijs manibus aliquem cedat. Vnde in Agatheñ. concilio legitur.

¶ Nō liceat epō pp̄ijs manibus aliquem cedere.

NOn liceat[i] epō manibus[k] suis aliquē cedere. hoc em̄ alienum a sacerdote esse dz. Prohibetur etiā eps turpis lucri esse cupid⁹: ne aliquo etiam inhonesto negocio victū vel cetera sibi necessaria querat q̄d generaliter etiā de oīb⁹ diuino cultui mancipatis id est clericis vel monachis intelligere oportet.

Vnde in Calcedo. cōci. legit.

¶ Qui cōmerant in clero turpib⁹ lucris nō inseruiant.

tum ad verā probationē vni testi non creditur: vt eē de test. licet. in fi. et eo. ti. veniens. sed quātū ad p̄sumptionem: vt. C. de re. cre. in bone. nisi casus aliquis specialis inueniatur: vt extra de in integ. resti. ex literis. et de procu. ex insinuatione. et extra q̄d metus cau. ca. vlti. et extra de test. in omni. Joā. Similiter vbi non fit p̄iudiciū alij, creditur † Cōc. vni testi: vt de con- l. j. ff. de fecra. dist. iij. cum dona. et itaq̄. Z. l. tuta.

e ¶ Quia simpli- ff. de li citatē. Not. q̄ par- specia- tur senectui: vt xxxiij. di. fraternitatis. xxvj. qō. vij. hoc sit. et ca. rēpora. Item parcitur simplicitati. de con se. dist. ij. c. iij. et extra de re. permu. cum vniuersor.

f ¶ Tacem⁹. Nō ergo semper q̄ tacet consentit: ‡ nec sicut semper idem est ta nor. i. cere quod voce cō vj. tasentire: ar. de con- ta. se. distin. iij. cū pro ‡ Ab parnulus. et. xv. di. itē pe- stī. c. si forte. de hoc casse. xxvij. di. diacon⁹. † sic ab-
g ¶ Eos. ff. ō reg. qñ p̄ iur. consilij. Jau. punit
h ¶ Excōmunica ? iulios tos. Arg. q̄ quan- cū sit doq̄ magis puniū idē tur consiliarij cū fa ret qs cientes. † dist. xvj. ? iulius duo. xj. quēstio. iij. vt. ff. ad qui consentit. et. xx- leg. pē. iij. q. iij. qui aliorū. de pu- Sed hoc ideo fa- ricidis. ctum est, quia in vtrū. e istis non conuenie- no. eo. bant ea propter q̄ tu. l. i. e fieret dispensatio p̄z circa eos. Sed licet plūm in iste debuit puniri, medio tamen indultū est qui filio ei ratione etatis et dedere nemū vt

simplicitatis.

¶ Vel percussor. ¶ Septima pars. ¶ Casus. Exposuit dare supra Gratian⁹ ne epūs sit percussor. i. ad vindictam facilis: pri. nisi modo exponit et alio modo: sez ne percutiat aliquē, p̄pria hoc ca manu: vt. j. ca. p̄oxi. cuius casus planus est. fu plus

i NOn licet. Qō tamen p̄t p aliū: est non per se: punit vt. v. q. v. illi q̄. et. xiij. qōe. vj. ca. j. sicut et aliquis medi gerit et facit per aliū. lxxxviij. di. epūs gubernationē. ita tñ q̄ si ipe q̄ sit cleric⁹: si eīm p laicum p̄cutit, incidit in canonē. extra parē si de sen. excō. vniuersitatis. Sed quid si clericū nō habet? suus filij Tūc verberet per se: vt dixi. xlv. di. in summa. vene-
k ¶ Manib⁹. C. de epi. et cle. aut. sz neq̄ p̄pijs manib⁹, nasset
¶ Prohibet eum epus. ¶ Hec est. viij. pars dist. in qua ōs vt idq̄ clerici non debēt tractare res laicorū: nec possessiones pāre. eorū cōducere: nec esse tutores nisi suor⁹ p̄pinquor⁹. i. q̄-

bus succederēt ab intestato: nisi de mandato epi egissent causas pauperum. Jo. de fan.

¶ Callus. Hic ponitur septimus articulus, in quo reprehenditur illud. c. aplice regule sez opz epm nō esse cupidū, et turpis lucri sectatorē, qđ de omnibus clericis generaliter est intelligendum.

PEruenit. ¶ Call⁹. Qui dāz epi, clerici vel monachi possessiones laicoruz causa cupiditatis conducebāt cum sue possessiones eis sufficerent, z pcurationes secularium negociorum propter iurisdictionem suscipiebāt, officia sua penit⁹ dimittēres. precepit ergo concil. Calcedo. ne hoc decetero fiat: excepta legitima tutela vel cura miserabilium personarū, quam clerici susceperint debent ad iussionem suorū episcoporū. et quicunq; contra hoc statutum fecerit, debet excōmunicari.

a ¶ Conductiones. Cōra, extra de clerici. ca. dilectionem. ibi non reprobant monachi qui habent terras ad firmam. sed dic qđ illud est cum suis reditibus non sufficiūt: vel cum ipsimet excolunt non vt inde plus lucrentur, sed vt de fructibus viuāt. Adeo autem hoc prohibet clericis, qđ si propter hoc deprehendantur in fraude, non subuenitur eis. extra ne cleri. vel monachi. ca. ij. et facerdotibus.

b ¶ Causas. De hoc notaui. xv. q. ij. in summa.

c ¶ Auaritie. nam propter necessitatem bene possent. xvi. dist. c. ij.

d ¶ Tutelas. j. dist. lxxxviij. ca. vlti. contra. xxj. qōe. iij. cypianus. contra. Sed illud cypriani de testamentaria tutela siue datiua: hic autem de legitima tutela intelligitur. Item. xvi. questio. j. generaliter. contra. Ad hoc dic qđ clerici non cogūtur recipere aliquam tutelam: possunt tamen legitimam recipere tutelam si volunt: vt hic dicitur. et est hoc priuilegium clericorum, qđ licet ipsi possunt succedere alicui ab intestato: non tamen tenentur recipere tutelam: licet alis illud obtineat: vt instit. de legi. pa. tu. §. j. Sed episcopus vel monachus etiam volens non posset repetere legitimam tutelam. in auten. de sanc. epis. §. deo amabiles. Uel dic qđ illi auten. ptelu dicantur per canonem istum vt episcopus et monachus si velint possint recipere legitimam tutelam, sed non datiuam vel testamentariam, sed ad tutelam miserabilium personarum omnes clerici siue monachi lxxxviij. di. ca. j. et ca. epōs gubernationem.

e ¶ Correctioni. i. suspensioni. Lau.

¶ Jduis. ¶ hec distinct. diuiditur in tres partes: in quarū prima probat per sex auctoritates sanctorum patrum qđ vi itelligo duis et orphanis debet sustentationis beneficium preberi ab eccla. Secūda ibi: libertos. xvj. Tertia ibi: si expositus. Jo. de fan.

¶ Distinctio. lxxxvii.

¶ Callus. Supra dictū est qđ episcopus debet esse liberalis: sed quia hoc non sufficit nisi miserabiles personas tueatur, ideo subiungit hāc. lxxxvij. distin. in qua ostendit qđ episcopi debent defendere viduas et miserabiles personas, et eiās libertos qui sunt ecclesie commendati.

¶ Jduis. Jduis[f] aūt orphanis ecclesie pōsidiū ipplorātibus, epi debēt adesse: z contra ipplorū violentias, ptectionis patrocinū eis negare non debent.

Unde Gelasius Gerōtio z Petro episcopis.

¶ Jmplorātibus patrocinia episcopi debent adesse.

JJcet[g] oibus de nobis sperantibus nō debeamus inquātum possum⁹ nos denegare, plus tamē[h] viduarum z orphanorū causas z impēsius ducimus exequendas quas tueri a nobis vel ab omnibus diuina manifestat assertio. Item Anastasio epo.

¶ De eodem.

DEfensionis, pprie desolatis auxilio, et q̄ suis actib⁹ adesse, p etatē infirmitate nō pōt, exoratū pōtificē decet subuenire: q; pupillis i z viduis tuitionē etiam diuinitas p'zami conquesti sunt. Gelasio pape de violētia quorundam: vnde precipit diuobus epis, scilz Petro z Geruntino vt eas personas tueantur. Et qđ hoc facere debent, probatur assertione diuina.

f ¶ Jduis. In hac distinctione. lxxxvij. ostēdit magister qđ viduis et pupillis, libertis z opprēssis tenetur opprēssis prelatus patrocinium impendere, z etiam manumissos defendere. Ad vltimum subiūgit de expositis. j. e. capi. vlti.

g ¶ Licet. xj. q. j. christianis.

h ¶ Plus m. Not. qđ etiā cause pauperū z opprēssorū et peregrinorū spectāt ad ecclām: vt. xxiij. q. iij. si qs de z potētib⁹. z ca. sequē. z. §. c. pri. z ee de ẏb. sig. sup qđ dubitā. in fine. spectāt etiā ad iudicū regis: vt. xxij. q. v. regum. z ca. administratores. Similiter viduis et pupillis rū pōtcessit impator magnū priuilegiū: scz qđ aliqs nō possit legiari illos trahere ad iudicū ex̄ prouincia: ipsi tamen pōt alios trahere. C. quando impe. inter pup. z viduas. l. vna.

i ¶ Pupillis. Pupillo tu eris adiutor.

¶ vt hic et. j. p. xi. dictū de monachis

¶ vt hic

¶ tenentur: vt

Uidua. ¶ Pupilli sunt duis. §. viduam. Pupillus est qui infra pubertatē desijt esse lus. in patris potestate. ff. eo. pupillus. rñ. j.

DEfensionis. ¶ Callus. Maxim⁹ et ianuari⁹ clerici paruuli desolati erāt auxilio parētū z ppinquorū qui eū non possent violētias quorūdā sustinere, Gelasio sunt ꝓquesti. precipit ḡ Gelasius Anastasio epo vt eos tueat a violēta iplorātū cū diuina auctas hoc ꝑcipiat.

a ¶ Executionis. Id est defensionis.
b Commenta. Id est fraudes.
c ¶ Quisquis. ¶ Remedia. Argu. q debeat qs de hoc de quo certus est vel securus, punniegiuz ro. se. impetrare: vt hic etiã: cũ oẽs teneamur defendere, tales spealius. ar. ẽ de resti. licet. vniuersis. ar. dis. xxiij. quãqz. Lau.
d ¶ Nos. Ut tamen primo coram suo iudice deferat querela. ẽ de foro cõpe. ex trãsmissa. t in defectum iudicis secularis.
Aliositas qñqz in dona, qñqz i mala prem sumit.
e ¶ Animosita te. In bona significatione sumitur alias in mala. lxv. dist. sanc.
f ¶ Iuine retributionis. Ut nullum boni irremuneratuz. de pen. distinc. iij. puniest. nec aliqõ malũ impunitum. de pen. di. j. nullꝰ. et est si. lxxxj. di. ca. pen.
Rreligiosuz.
¶ Casus.
Olympius diaconus susceperat curaz duorũ suoz nepotum: scz Felicis et Olympij. Sed cũ deberet res illoruz fideliter administrare, partez illarum rerũ vẽdidit, et partem sibi retinuit. quare papa precepit epõ Fortunato vt eos defendat, et omnia eis restitui faciat.
g ¶ Irreligiosum. Per hoc ca. t. ẽ. ptori. dis. peruenit. colligit q clericus bene põt legitimã tutelam suscipere, sed t etiam extraneaꝝ personarum si vult. ꝛ Lau.
h ¶ Non omni fide. Et ita videtur q tutor teneat etiã de leuissima culpa. C. de peri. tut. t cu. tutoribus. Argu. cõtra q scz non teneat nisi de leui. C. arbi. tu. quicqd. Et qs dicit fide, est arg. ẽ perfidos aduocatos q plena fide clientulos non defendunt. ar. ij. q. iij. ¶. notandum.
i ¶ Paruulos. No. q si minor ledatur in cõtractu, habet actionem aduersus dantẽ t accipientem. ꝛ C. si tut. vel cur. inter. l. etiã. si vero ledat in iudicio, hz actionem aduersus tutorẽ tm. C. de iudi. pperandum. in fi. Sz ẽ ff. de mino. l. etiã. ¶. j. Sed illa lex properandũ, intelligit qñ tm circa instantiam iudicij lesus est. Illa. l. etiam, in principali causa loquit, cum restituat in iudicijs minor: vt. ff. de mino. etiam. ¶. ex causa. t. C. si aduersus rem iudi. per totum. Jo. imo etiam restituitur minor etsi contumax fuerit: vt. ff. de mino. l. minor etiam. B.
k ¶ Contra leges. C. de predi. mino. per totum.
¶ Os. ¶ Casus. hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima dicitur q illi qui ad ecclesiã confugiũt propter loci reuerentiam debent ab ecclesia defendi. In secunda dicitur q si quis mancipia ecclesie occupauerit propter sua que ad ecclesiam cõfugerunt, excõicari debet. In tertia dicitur q si quis vult reuocare in seruitutem vel ad obsequiũ vel ad colonariam cõditionem manumissos in ecclesia, t eccle cõmendatos, censura ecclesiastica coerceatur. Secunda ibi: Si quis aũt. Tertia ibi: In ecclia.
l ¶ Ad ecclesiaz. j. xvij. q. iij. reum.
m ¶ Mancipijs. de istis manumissis ab ecclesia vel de cõmendatis ecclesie dicit Hug. q vbi si postea impetrat super libertate, ipsi coram ecclesiastico iudice debent respondere. vnde t si quis eos detinens noller respondere nisi sub secculari iudice, posset statim ecclesia ipsum excommunicare. Si eo non est manumissus in ecclesia, tunc primo debet cõueniri qui eos molestat, sub seculari iudice. et si non vult satisfacere per eum: tunc ecclesia eum compeller excommunicando vel alio modo. Laure. dicit q vbicũqz manumittantur, nisi manumittantur in ecclesia t vt clerici fierent: vt extra de ser. non ol. ca. j. in parte decisa: q semper primo conueniendus est qui eis ilem facit, sub iudice suo seculari. Joan. nisi hoc forte faceret laicus in fraudem. extra de iure patro. relatum. ¶. ad hec. B. Sed quero ad quid ergo ecclesia recipit libertos sub protectione sua: cum illud ius sit in aliis omnibus q si aliquis non potest habere iustitiam coram iudice seculari, accedit ad iudicem ecclesiasticum: vt extra de foro competen. ex tenore.
n ¶ Per oẽs. In vna excõmunicet, in aliis denũcietur. Si dicis q nemo põt pluries excommunicari: dic vt not. iij. q. iij. ca. vlt. t extra de sen. excom. officij.
o ¶ Et per testamentum. ẽ de ser. non ol. ca. j.
p ¶ Coerceatur. Nisi admonitus satisfaciat. et est argu. hic q omne crimen est ecclesiasticum. xxv. qõne. vi. t extra de iudi. Fur. Crimi. gõuer. Archi. episcopus in synodo.

LIbertos. ¶ Hec est scda pars distin. in qua dicit q̄ ecclesia debet libertos defendere: presertim eos q̄ eius patrocinio commendantur. Jo. de fan.

C Nullo. Hec duo cap. libertos. et liberti. vt dicit Beneuen. loquuntur de libertis ecclesie commendatis: quos si aliq̄s inuadere sua auctoritate voluerit, vel in seruitutē reuocare, vel bona eorum auferre conatur: t ecclesia et episcopus debent eos defensare.

LIberti.

a C Pecu- lio. Sed nūquid liber homo hz̄ pecu- lii fu- ium? Nō: quia si- bi pōt aut seruus non ha- bet, ter- familias nō habet peculium. ff. de verbo. signi. pater familias. sed loquitur hic fm tempus quo seruꝰ erat. vel peculium sumitur hic impropie arg. C. de inoffi. testa. l. viti. ff. ad trebel. co si. respon. De pe- culio autem ser- ui qui manumittitur, hoc in summa notādis, q̄ si manumittitur inter viuos, dominus videtur ei concedere peculium, nisi aliud exp̄esse. Si autem in testamento libertas ei relinquitur, peculiū apud heredem remanet nisi exp̄esse ei cōcedatur. C. de pecu. eius qui li. me. l. vna.

SJ expositꝰ. ¶ Hec est tertia pars distinctionis, in q̄ ponit de infantibus expositis. Jo. de fan.

C Calixtus. Quesitū fuit in concilio Toletano q̄d fieri debeat cum aliquis colligit puerū expositū ante ecclesiam. Et respondet q̄ debet in publicum duci: vt cuiuscūq̄ sit ille puer, siue sit dñs siue p̄, veniat infra decem dies, et puerum recipiat, si autē post decem dies venerit, audiri non debet: sed tanq̄ homicida punietur.

b C Expositus. Exponitur autem aliquis a patre vel dño, vel ab extraneo. Si a patre vel dño: aut necessitate, vt sponte. Si spōte, nunq̄ potest recolligere eū postea nec enim suum dicere poterit quem pereuntem contempsit. Expo- C. de infan. expo. l. j. et. ij. Si necessitate, repetit quandocūq̄ si- cunq̄: quia inuitus videtur exposuisse. C. de infan. expo. lli vel sitis. l. j. et in his casibus locum non habet contestatio. qs̄ fuit an tamen dixi de necessitate, videtur male dictum. nam dicere. posse il et ley q̄ si ipse non potest eum alere, debet eum in xenodochium ? mittere. C. de lat. lib. tol. l. vna. ¶. sed scimus. Sq̄s dixi, ? intelligas cum nullum talem locū inuenit Adhoc et intelligas maxime hoc de filijs. nam de seruo videtur equale. q̄ potius debeat eum vendere q̄ exponere. et est iste casꝰ de suis in quo seruus habitus p̄o derelicto statim in libertatem eripitur: vt. C. de lat. lib. tol. l. vna. in aut. de nup. ¶. hoc ampliꝰ. t ¶. multo magis. col. iij. alias occupanti conceditur. Si autem ab extraneo, et sciente domino vel patre, tunc locum habet quod hic dicitur. Si vero ignorante, semper potest repetere quādocūq̄ voluerit. C. de infan. expo. l. j. ¶. dicit q̄ tantum vsq̄ ad. x. dies

LIbertos legitime a dominis suis factos eccl̄ia (si necessitas exegerit) tueat: q̄s si q̄s ante audientiā aut puadere, aut expoliare p̄esumpserit, ab ecclesia repellatur.

Item ex cōcī. Toletano. iij.

C Asacerdotib⁹ defendant liberti ne in seruitutē reuocent.

LIberti q̄ a q̄buscunq̄ manumissi sunt, atq̄ ecclesie patrocinio commendati existunt, sicut regule antiquorū patrū cōstituerūt, sacerdotali defensione a cuiuslibet insolentia p̄teganť, siue in statu libertatis eoū, seu in peculio a quod habere nosc̄untur.

Item ex cōcilio Toletano.

C Expositos defendat ecclia si qs eoz calūniator extiterit.

SJ expositusᵇ ante ecclia cuiuscūq̄ sit miseratione collectus, contestationis ponaf epistola: vt si is q̄ collectꝰ est intra decē dies c questꝰ agnitusq̄ nō fuerit: securꝰ habeat d q̄ collegit. Sane q̄ post predictum tempus calumniator extiterit: vt homicida ecclesiastica districtione damnabitur, sicut patrum sanxit authoritas.

C Distinctio. lxxxviij.

PRohibentur[e] ergo clerici cupiditatis negocia suscipere, nō pietatis curā viduis t orphanis impendere.

Unde Melchiades papa.

C De eodem.

sulam generalem: argu. ff. ex qui. cau. ma. l. j. Alij dicunt q̄ sunt vtiles: cum scilicet experiri potest. ff. de edi. edic. cum ser. et de diuer. et tem. pre. l. j. Si vero ille qui collegit, expendit aliqua in puero eruiendo in aliqua arte repetit a recolligente. C. de infan. exposi. l. j. quod autem causa alimenti expendit, non repetit nisi in duobus casibus: scilicet cum protestatus est. ff. de nego. gest. nesennius. vel vbi collectus non vult ducere filiam suam in vxorem. C. de nup. patrem.

d C Habeat. Non in seruum. C. de infan. expo. l. vltima. et ideo dicitur iste eum habere, quia alius iam non potest petere puerum: puer tamen bene recedet ab eo cum voluerit: et continebit epistola scilicet q̄ si quis in eo aliquid iuris sibi vendicet, exeat et probet esse suum: alias non crederetur ei. Argu. contra extra qui filij sint legit. transmisse. vbi creditur patri et matri dicentibus aliquem non esse filium suum: quia non est p̄esumendū aliquem denegare filium suum.

PRohibentur. ¶ In hac distinctione prohibetur cupiditas t mercatio omnibus clericis. Et diuiditur in duas partes: in quarum prima probat per decem authoritates sanctorum patrum q̄ clerici non debent esse mercatores. Scd̄a ibi. Negs apud. Jo. de fan.

C Casus Facta interp̄ositione miserabiliū personaruz in hac. lxxxviij. dist. redit. Sta. ad ca. cupiditatis: cui⁹ cupiditatis negocia clerici suscipere ꝓhibent: sed nō ꝓhibent opera pietatis orphanis t viduis impendere.

e C Prohibentur. Facta interp̄ositione de viduis et libertis et expositis, reuertitur in ...cbi. lxxxviij. ad propositum suum, scilz ad illud capitu. ...m: non cupidum. et ostendit clericos causa turpitudinis t cupiditatis non debere opera exercere. tandem subijcit q̄ nullus p̄esbyterum in testamento debet nominare tutorem. tc.

Adde de isfa cōne et aliis in materi. expositorum. l. j. per t. ij. per Albe. de rosa. C. de infā. exposi. t gl. l. j. nemini. C. de epi. aud.

Expen se circa infantē exposi- tum fa- cte, an possint repeti.

Pater et mat filiū de- negare nō ꝓsu- munt.

Decreuit. ¶ Casus. Statuit melchiades q̄ clerici causa cupiditatis et lucri non conducant possessiones, nec negocijs secularib⁹ se immisceāt: nisi in duobus casib⁹: scz ꝓpter curā miserabiliū personarum, ꝓpter curā ecclesiasticā ab episcopo sibi cōmissam. ⁊ q̄ curam talem debeāt susc̄ipere clerici, ꝓbat duobus exemplis: scilz Moysi et angeloꝝ ascendētiū ⁊ descendētium per scalā quā vidit Jacob: ad instar quorū prelati ecclesie debēt ascēdere cōtēplando, ⁊ descendere curā subditorū habendo.

a ¶ Conducere. scz causa cupiditatis: vt notaui. lxxxvj. di. c. viti. et semper intelligo causa cupiditatis hoc fieri, nisi necessitas probetur. arg. xij. q. j. ca. j.

b ¶ Ubi pater. i. ꝓpter q̄d patet.

c ¶ Angelos. per angelos intelliguntur predicatores: q̄ꝫ dicuntur angeli

Predicatores qui pro ingenio auditorum debent se aptare: vt. viij. q. j. ca. oportet. et dist. xliij. sit rector. §. viti. vnde non ꝓpter Iacob, sed propter angelos inducitur hec authoritas.

Consequens. ¶ Cleri. Clerici in picenis partibus turpibus negociationibus ⁊ lucris inhonestis immiscebant: sed Celasi⁹ docet hoc non esse faciendum: et hoc probat exemplo christi, qui negociatores de templo expulit. et duabus authoritatib⁹: scz Pauli: vt nemo militans deo. ⁊c. et Dauid: quoniam nō cognoui. ⁊c. Si quis autē negociari voluerit, officio carere debet.

Joā. ij. c.

ij. Ti. ij. a.

ps. lxx

Decreuit sancta synod⁹ nullū deinceps clericū aut possessiōes ꝓducere[a], aut negocijs secularib⁹ se immiscere nisi ꝓpter curā, aut pupillorū, aut orphanoū, aut viduarū, aut si forte eps̄ ciuitatis ecclesiasticarū rerū solicitudinē eū habere precipiat. Ubi patꝫ [b] q̄ alia sunt negocia secularia, et alia ecclesiastica. Nonne Moyses in secko erat cū crebro intraret tabernaculū ⁊ exiret: q̄ int⁹ contēplatione rapiebat, forꝫ infirmātiū negocio vigebat? Sz ⁊ Jacob ascēdentes ⁊ descēdentes angelos[c] vidit: q̄ rectores ecclesiarū nō solū ꝓtēplādo ascēdūt: sz deorsum quoq; ad mēbra illa⁹ miserādo descēdunt: et dū sacerdotes eoꝝ facta imitātur, ⁊ se custodūt, ⁊ subditorū onera portant.

Idē Celasi⁹ papa. De eodē.

Consequens[d] est vt illa q̄ꝫ q̄ de picenis partibus nuper ad nos missa relatio nūciauit, nō ꝓtercūda putarem⁹. i. plurimos clericorum negotiationibus inhonestis et turpib⁹ lucr̄ inhiare: nullo pudore cēsentes cuā gelicā lectionē qua ipse dñs negociatores ex tēplo ꝓberatos asserit expulisse, nec apostolica ꝙba recolētes, q̄b⁹ ait: Nemo militās deo, iplicat se negocijs secularib⁹. Psalmistā quoq; Dauid surda dissimulātes aure cātātē[e] q̄m nō cognoui negociatiōes[f]: introibo in potētias dñi. Proīde hmōi aut ab indignis posthac queritb⁹ nouerint abstinēdū, ⁊ ab oi cuuslibet negociationis ingenio[g] cupiditateq; cessandum[h], aut in quocunq; gradu sint positi, mox a clericalib⁹ officijs coganꝫ abstinere: q̄m dominus dei dom⁹ ofonis, ⁊ esse, et dici dz, ne p officia negotiationis pon⁹ sit latronū spelūca.

Idē ex canone apostolorum.

¶ In sacris ordinib⁹ positus secl̄ares curas assumere nō dz.

Episcop⁹, aut sacerdos, aut diacon⁹ neq; aq̄s seculi curas[i] assumāt: sin aliter, deijciantur.

Idē Gre. Romano defensori.

¶ Episcopus secularib⁹ causis occupari non debet.

Perlatis est ad nos reuerēdissimū fratrē nr̄z basilium ep̄m velut vnū de laic⁹ in causis secl̄arib⁹ occupari, ⁊ ꝓtorijs[k] inutilr̄ deseruire: q̄ res q̄m ipsum vilē reddit, ⁊ reuerentiā sacerdotalem annihilat statim vt experiēcia tua hoc ꝓceptū[l] susceperit, ad reuertēdū eū districta executione cōpellat, ꝙte nus ei illicite insistēte. v. diēb⁹[m] sub qualiber excusatiōe imorari non liceat, ne si q̄libet modo eū ibidē amplit⁹ morā habere p̄miser⁹, cū ipso apd nos grauter incipias esse culpabilis.

Idē ex conci. Carthag. iij.

¶ Testametoꝝ tuitionē, ⁊ aurā rei familiar⁹ eps̄ nō suscipiat.

Episcopus tuitionē[n] testametoꝝ nō suscipiat.

s ¶ Ingenio. Argu. q̄ nec sub qualiber fraude ercogitata possunt exerceri negociationes. ergo nec causa necessitatis, vt quidam asserunt: nec causa lucri captandi nec ad opus pauperum. j. q. iij. si quis obiecerit. Argu. contra extra ne cle. vel mo. ca. j. xcj. dist. clericus. Z au.

h ¶ Cessandum aut ⁊c. Videtur ergo q̄ in eius optione sit an velit abstinere a questu, aut ab officio. ff. de iur. do. plerūq; §. viti. quod falsum est. Sed hic aut, comminatium[?] est. xj q. j. placuit.

i ¶ Episcopus Curas. j. xxj. q. iij. ca. j. §. et iij. et. xj. q. j. te quidem.

Perlatum. ¶ Casus. Basilius eps̄ tanq; alt⁹ quis laic⁹ idat extra suum episcopatum coram iudicibus secularib⁹ ad uocādo. Quod cū audisset Greg. ꝓcepit Romano defensori vt prefatus Basilium infra. v. dies cogat reuerti: quoniaꝫ propter hoc dignitas episcopalis vilesc̄at. Nā si ibi amplius eum stare permiserit, vtercq; grauiter punietur.

k ¶ Et pretorijs. i. locis iudicij tractandi. Quid sit prētorium, habem⁹. ff. de iust. ⁊ iur. l. pe.

l ¶ Preceptus. j. xxij. q. iij. iustum. j. xxiij. q. iij. clericē.

m ¶ Quinq; diebus. Ar. morā pol se purgari.

n ¶ Testametoꝝ tuitionē. Nota iduciās et expectationes. v. diērum: et hoc a repore quo suscepit literas. extra de ap. sup. eo. iij. q. iij. ca. q̄ vos. j. et. q. v. c. j. quando[q] duoꝝ duorum. v. q. ij. c. presenti.

n Episcopus tuitionem. i. apertionem vt. s. coram eo non aperiantur: sed coram magistro census. puta C. de testa. consulta. Vel dic tuitionem. i. q̄ sit aduocat⁹. est illa alias per eum debet adimpleri quod in testamētis re excid licium est. extra de testa. si heredes. ⁊. ff. de peti. here. he ij. q. ij reditas. in fi. Jo. Dic ergo vt dixi, non suscipiet et hoc officium aduocationis.

Negotiatio cessatis, vt quidam asserunt: nec causa lucri captandi nec ad opus pauperum. j. q. iij. si quis obiecerit. Argu. contra extra ne cle. vel mo. ca. j. xcj. dist. clericus. Z au.

Cessandum aut ⁊c. Videtur ergo q̄ in eius optione sit an velit abstinere a questu, aut ab officio. ff. de iur. do. plerūq; §. viti. quod falsum est. Sed hic aut, comminatium[?] est. xj q. j. placuit.

Episcopus Curas. j. xxj. q. iij. ca. j. §. et iij. et. xj. q. j. te quidem.

Perlatum. ¶ Casus. Basilius eps̄ tanq; alt⁹ quis laic⁹ idat extra suum episcopatum coram iudicibus secularib⁹ ad uocādo. Quod cū audisset Greg. ꝓcepit Romano defensori vt prefatus Basilium infra. v. dies cogat reuerti: quoniaꝫ propter hoc dignitas episcopalis vilesc̄at. Nā si ibi amplius eum stare permiserit, vtercq; grauiter punietur.

Et pretorijs. i. locis iudicij tractandi. Quid sit prētorium, habem⁹. ff. de iust. ⁊ iur. l. pe.

Preceptus. j. xxij. q. iij. iustum. j. xxiij. q. iij. clericē.

Quinq; diebus. Ar. morā pol se purgari.

Testametoꝝ tuitionē. Nota iduciās et expectationes. v. diērum: et hoc a repore quo suscepit literas. extra de ap. sup. eo. iij. q. iij. ca. q̄ vos. j. et. q. v. c. j. quando[q] duoꝝ duorum. v. q. ij. c. presenti.

Episcopus tuitionem. i. apertionem vt. s. coram eo non aperiantur: sed coram magistro census. puta C. de testa. consulta. Vel dic tuitionem. i. q̄ sit aduocat⁹. est illa alias per eum debet adimpleri quod in testamētis re excid licium est. extra de testa. si heredes. ⁊. ff. de peti. here. he ij. q. ij reditas. in fi. Jo. Dic ergo vt dixi, non suscipiet et hoc officium aduocationis.

a ¶ Piscopus. ¶ Ad se re uocet. ptic̃paliter vel per se: ꝛ tūc nō est contra. lxxxvj. dist. fratrem.

b ¶ Piscopus gubernationem. scz p archipbr̃m. nam partiri ōz onera sua. ex̃ ō offic. archipr̃es. ca. vlt. ar. p alios nobis licere q̃ nobis non licent: † ar. v. q. iij. c. vlt. ar. xij. q. j. precipim⁹. Et valet ad q̃nez q̃ eccl̃a possit alicui concedere gladiū,† scz nō licet ei eo vti p se. xxiij. q. viti. c. sepe. Sic̃ inuenitur: q̃s licet nobis p alios, et p nos: vt di. xcv. illō supfluū. ꝛ eōuerso q̃s non licet nobis p nos, nec per alios. xlvj. di. sicut. xxiij. q̃e. vlt. his a quib⁹. et conſequit̃ q̃ p aliū q̃s nō p̃t per se. ff. ō sta. ho. impator. et id p se, q̃s nō p aliū. C. de his q̃ ve. eta. ipe. l. ij. ff. de adopt. post mortez. ℌ. neq̃. xxiij. di. quotiēdā. et q̃nq̃ plus p se valet factū q̃ p aliū. de se. di. ij. illud. Jo. Sol. q̃ale est q̃ q̃ p̃t per se q̃s p̃t p aliū, et contra. ſed in cāsibus ſpālibus fallit q̃nq̃ rōne pſone q̃ prohibet per se facere vt in hoc. c. ſed per aliū non, pḥibet: ‡ vel rōne rei: q̃a in cā criminali aliēs agit p se, ꝛ non per aliū: vt. v. q̃. iij. in criminalibus. B.

c ¶ Negociatorē. Sz nūq̃d clz clerico habere tabernā? † vr q̃ sic. C. de epi. ꝛ cle. l. ij. ſed dicūꝫ q̃ clz lex cōcedat, canon tñ non p̃mittit. xv. q. iij. ℌ. cū alit. Vel die q̃ p̃t hr̃e taberna propter necessariā et honestā negociationem.

d ¶ Omnicari. ¶ Sēper nō clz. i. nunq̃. xxxij. q. iij. nemo. Arg. ℌ. xxxj. q. j. hac rōne. ſz clz aliq̃n lnia pene: ſz licēcia culpe non: q̃ non excludit culpā. dist. iij. ca. denicp. † e ¶ Nō licet. Arq̃ ꝓpter mutationem ſtatus q̃s ipſi erat licitū, fit illicitū: ꝛ econtra: ar. di ſtin. xxxj. c. lex continente. Arg. contra. xij. q. j. non dicatis. † Dic q̃ fornicatio nulli vnq̃ impune cōceditur. xxvij. q. j. nubendi. Arc.

¶ Licēs. ℌ Cauſas Jſtud. c. in ſcholis nō legit, ſed i eo assignatur ratio quare in domo vel re ſimili nō est vſura ſed in pecunia: ſic ꝛ hoc triplici rōne. Prima q̃ pecunia non est diſpoſita niſi ad emēdū. Secūda q̃a ex agro eū arando fructus capio et ex domo vſum mānsionis ꝛ ideo domum locando vr̃ fundū videor quaſi mutare lucrū cum lucro ſed ex pecunia reposita nullū fructus capio. Tertia ratio quia ager vr̃ domus veteraſcit ſed non pecunia. ‡ alias granū

Mat. xxj. b.

‡ Dic vid. q̃s le. c. no. de eōſe. dist. iij. q̃n. q̃. ‡ Adde quid ve mat appellatione taberne. no. in l. tabernas. ff. de ſo. ſig. et l. qui tabernas. ff. de ſup. leg.

I tem ex eodē. ¶ De eodē. ¶ Piscop⁹ nullā rei familiaris curam ad se reuocet⁽ⁿ⁾: ſz lectiōi ꝛ oſoni et verbo predicatiōis tm̃modo vacet.

I tem ex eodē. ¶ De eodē. ¶ Piscopus gubernatiōnē⁹ viduarū ꝛ pupillorū ac pegrinorū nō p ſeipſum ſed p archipr̃es byterū aut archidiaconū agat. I tem Gregorius quartano pfecto.

¶ Rationcinatiōū cauſas clericus ſuſcipere non debet.

I Nutile ꝛ valde laboriosū est hoiez ſ̃atū rationcinatiōz cauſas assumere: ꝛ ei⁹ (q̃s non expedit) ſe obligare.

I tē Hieronym⁹. ¶ Fugiendus est clericus negociator.

Negociatorē clericū, ꝛ ex inope diuitem, et ex ignobili gl̃iosum, quaſi quādā peſtē fuge. I tem Aug. in lib. q̃nū ꝛ veteriſ ꝛ noui teſtamēti.

¶ Clericos negociari nō licet.

Municari hoib⁹ ſ̃ep nō licet⁽ᵈ⁾: negociari vero aliquādo licet, aliquādo nō licet. anteq̃ enim eccleſiaſticus quis ſit, licet ei negociari: facto tā nō licet⁽ᵉ⁾. I tem Joan. chr̃ſoſtom⁹ ſup Matthēū.

¶ De eodem. ¶ Palea.

Viciens dñs vēdētes ꝛ emētes de tēplo, ſignificauit q̃ mercator nunq̃ potest deo placere ꝛ tō null⁹ chr̃ſtian⁹ dz esse mercator: aut ſi voluerit esse, p̃ciat de eccl̃ia dicēte ꝓpheta. Q̃ nō cognoui negociationes, introibo in potēt̃ias dñi. Quēadmodum eī q̃ ambulat inter duos inimicos, volēs amboꝫ placere ſine alloq̃o mali esse nō p̃t: ſz necesse est vt iſti male loquāt̃ de illo, et illi male de iſto: ſic mercator ſine mēdacio et p̃iurio esse nō p̃t. Sed chr̃ſtātia talīū ſtabilis esse nō p̃t: neq̃ ad bonū p̃ficit q̃ de malo cō gregat. Quēadmodū enim ſi triticū aut alīd tale cernas incribro: dum huc ꝛ illuc iactat̃, oīa grana paulati deoꝛſuz cadūt, ꝛ tādē i cribro nihil remanet niſi ſterc⁹: ſic de ſubſtātia negociatorū nouiſſime nil remanet niſi ſolū pctm̃. Sz oēs videnſ esse mercatores. Oſtēdā ergo q̃s nō est negociator vt q̃ talis nō fuerit, eū intelligas esse negociatorē. ¶ Quicūq; rē cōparat nō vt ita integrā ꝛ imutatā vēdat, ſz vt materia ſibi ſit inde aliq̃d operandi: ille nō est negociator. Qui ꝛo rē ꝓparat vt integrā ꝛ imutatā vendēdo lucretur: ille est mercator q̃ de tēplo dei eiciat. Uñ ſuper oēs mercatores maledict⁹ pl⁹ est vſurari⁹. ipe nāq; rē datā a deo vēdit, non cōparatā vt mercator. poſt fen⁹ rē ſuā repetit, tollēs aliena cū ſuis: mercator autē nō repetit rē venditā. ¶ Dicit aliq̃s: qui agrū locat vt agrariā ‡ accipiat: aut domū vt penſionē recipiat: nōne est ſillis ei qui pecuniā dat ad vſurā? Abſit. Primo quidē, q̃m pecunia non est diſpoſita niſi ad emendū. Secūdo, q̃m agrum habēs arando accipit ex eo fructū: habēs domū, vſum manſionis capit ex ea: ꝛ ideo q̃ locat domū vel agrū, ſuū vſum dare vr̃: ꝛ quodāmodo videt̃ mutare cum lucro lucrū. ex pecunia reposita nullum vſum capis. Tertio ager vel dom⁹ veteraſcit. Pecunia ſpiritualiter intelliguntur homines: quia ſicut nūmus habet charagma ceſaris, ita homo charagma dei: et ſicut nūmus qui non habet charagma ceſaris, reprobus est: ita homo qui nō oſtendit imaginem dei. vnde Eſaias ad Hieruſalem. Caupones tui miſcent vinū cum aqua. Jdeo ergo mēſas nummulariorū euertit, ſignificans quia in templo dei non debent esse nummi niſi ſpirituales, id est qui dei imaginem nō diaboli portant. aut certe mēſas nummulariorum, id est ſacerdotum dicit ſcripturas. nouo enim teſtamento ſuccedēte priori, euerſe ſunt ſcripture illorum.

I tem Augyſtinus. ¶ Palea.

Eſa. j. Mat. xxj. b. Joan. ij. c.

Q Eqz. hec est secda pars distinc. z est pars illius. xxj. qō. iij. Cypianus.

¶ Casus Statutū fuit in cōci. Calcedon. ō. lxxx vj. di. in. c. puenit. vt nullus laicus clericus in testamēto ad tutelam noiaret: contra quā cōstitutionem Victor⁹ cū moriēdatur presbyterum geminū faustinū in testamento suo fecit tutorez z ideo precepit Cypianus vt pro eo nulle ofones in eccīa fiāt, nec oblationes recipiant.

a ¶ Dei. et nonne accusatur iste post mortem, contra id. xxij. distinc, quotiendā. C. si rez vel accu. mor. fue.

Accusari pōt qz post mortem.

l. j. et. ij. Sol. dicūt quidaz q accusari pōt † qz post mortem per instrumētū, sicut hic: qz apparebat per istrumētū. i. per testamētū eū decessisse i mortali pcō. Sz v. dicit q iste non accusat: quia notoriū erat eū impenitētem decessisse † als nō posset accusari post mortē nisi de heresi. xxiij. q. ij. sane. et in illo casu. Zē et in alijs fm q̄dā: vt. xxiij. qō. ij. in summa. C. ad. l. iul. ma. l. vlti. Sed nonne dz pre sumi p isto: qz etiā i vltimo instāti potuit penitere: vt xxvj. q. vj. qui recedunt. et ca. cognouimus? Arg. ctra de peni. dist. j. agite. Dicit ergo v. q cum mortaliter peccauerit, nec penituerit: nō dz pro eo orari. xiij. q. vlt. ca. vlti. et punitur hic i quo deliquit. xij. qō. ij. de viro. Vel hoc intelligas

Q Uoniam nō cognoui literaturaz: aliq codices habent negociationes: in quo diuersitas interpretū sensum ostendit, nō erroꝛem inducit. Si ergo iste propter assiduam laudem dei dicit, qz nō cognoui negociationes: non negocientur christiani. Sed ait ipe negociatoꝛ: affero ex longinquo merces: mercedem laboris mei vnde viuam peto. dignus est em̄ mercenari⁹ mercede sua. ¶ De mendacio et de periurio agitur: non de negocio. Ego enim mētioꝛ, non negocioꝛ. Nā possum dicere, tanto emi: sed tāto vendam: si placet eme. quomodo ergo reuocas me a negociatione: oēs artifices mentiuntur: suitores, agricole. Uis vt optem caruz tempus, vt possim vēdere annonam quam seruaui? Sz hoc non faciūt boni agricole (inqt) neqz illa boni negociatores. Est peccatū habere filios: qa quando eis dolet caput, matres infideles querūt eis ligaturas sacrilegas et incātationes omnia ista sunt peccata hominū, non rerum. quero ergo (ipedicit mihi negociatoꝛ) quomodo psalmista intelligas: et noli me, phibere a negociatione: negociatio enim me nō facit maluz: sed iniquitas mea z mēdacium meū. Queramus ergo negociatores qui presumūt gloriari ex suis operibus si sunt cōtra illam gratiā quā hic psalmista commendat, vt nemo de suis operib⁹ glorieť. Et sicut ꝛra medicos superbe pollicitantes salutē, vigilat hoc quod dictū est: Tota die salutare tuum: sic contra negociatores operibus suis gloriantes vigilat hoc quod dictum est: Os meum annūciabit laudem tuam. vnde et dominus eiecit cos de tēplo volētes suam iustitiam statuere, et ignorātes iustitiā dei. Merito dictū est negociuz: qz negat ocium, qō maluz est: neqz querit verā quietē q̄ est deus.

I tē Cassiod. i eodē psalmo.

¶ De eodem. ¶ Palea.

Q Uid est aliud negociuz nisi q̄ possint vilius cōparari, cariusve velle distrahere? Negociatores ꝛo illi abominabiles existimātur, q̄ iustitiā dei minime cōsiderātes, p̄ immoderatū pecunie ambitū polluūt merces suas pl⁹ periurijs onerando q̄s precijs. tales eiecit dn̄s de tēplo dicēs: Nolite facere domum patris mei domum negociationis.

I tē Cypianus. ¶ Hoi sacerdotis careat qui dei ministros suis auocat officijs.

Q Eqz apud altare dei † merenť noiari in sacerdotuz prece, q̄ ab altari sacerdotes z ministros volūt auocare. et iō Victoꝛ cū cōtra formā nup in cōcilio a sacerdotibus datam, geminū faustinū pbr̄m ausus sit tutorē ꝛstituere: ob dominationē ei⁹ ap⁹ vos non fiat oblatio: neqz aliq̄ deprecatio p̄ noīe ei⁹ frequēteť in eccīa: vt sacerdotū decretū religiose aut necessarie factuz obseruetur a nobis.

¶ Distinctio.lxxxix.

Omui⁹ quoqz sue opz episcopum esse bene prepositum: vt quedā ide quodam modo future dispensationis argumenta sumantur. In dispositione vero ecclesie hanc regulā obseruādā nouerit, vt nulli quātūlibet exercitate pſone duo simul officia cōmittat: neqz secularibus viris res ecclesiasticas gubernandas cōmittat.

Ō n Gzego. scribit oīb⁹ epīis.

¶ Uni persone duo non committantur officia.

quo ad sepulturā tātū. eſt de tornea. ca. j. Joā. Credo † hoc ad terroꝛez instituendū: nec modo locum habere. qđ vltimo dicit, seruatur de facto. lxxxvj dist. ca. vlti. B.

† Sion. not. z. ad locum dic. B.

Omui quoqz sue. ¶ hec distin. diuiditur in tres partes: i quarum prima dicit q vni persone nō debent committi due dignitates vel officia. Secunda ibi: Uoluimus. Tertia ibi: propinquae, Joan. de fan.

¶ Casus. Repetit illud ca. aplice rte Opz ordinandum domui sue esse bene prepositum. Et ostendit q̄ in hoc dz esse, puidus, vt ij. ꝓ. sicut in domo secūlari diuersa officia vni persone non cōmittūtur, sed pluribus: sic eps in ecclesiasticis officijs obseruabit, singula officia singulis cōmittendo: ira in q̄ administratione rerum ecclesie laicis non committat. Et habet hec dist. ꝛtuor articulos.

b ¶ Domui. hoc cap. tractauit ma: in glosser. ō. xlvij. dist. nisi. ō. necesse. Sz alr̄ ibi, enim exposuit dominui, id est familie domus sue. hic alit domui domus sue. i. eccīe sue. et vide illud est quasi preparatoriū ad istō: ide cū vt in hoc. ō. innuit nisi. ō. Ostendit ergo dominus in hac dist. lxxxix. ff. de qualiter prelatus iur. z ecclesiastica bene. Licita debeat dispen mū. ca. sare: q̄a plura non nec debet cōmittere † deo. ff. vni: z q̄ non debet ō adhi laicos economos † constituere in ecclesia, vel vicedo- † minos: † z q̄ eccle ea qz. z siastica officia ꝓro: ca. sec-

† ad hoc ij. qō. j. ō. sed sic dā. in ff. et c. mīs. xvj. q. j. pōres.

† Cōc tent. i. i. pces, cū ꝓce. ibi ad. ff. de pac.

† ad hoc ff. ō. a. in ho. nu. Lacc. pietas. ar. ff. de ma. vi. si roga. z. ō. vi. n. ij. vi. deaf. j. ff. de of ff. ō. psul. j. ō. si. in Jo. de fan. † ad hoc plane fac qō. ō. ij. ff. ō. literas.

pinquis non concedat. Zau. Ea. decenter.

SIngula. ¶ Casus. Episcopi plura officia vni committebant personе: sed docet Greg. hoc nō esse faciendū. Nam sicut in humano corpore singula membra suum habēt officiū: ita in ecclesia dei (sm Pauli sententiā) singuli singula debent habere officia: nec vni personе quātūcūq; exercitare vno tpe sunt plura officia committenda. et sicut varietas mēbrorū per officia diuersa prestat corpori fortitudinem et venustatem, sic personarū varietas per singula officia distributa ecclie prestat fortitudinem et venustatē: aliqñ esset ibi confusio.

a ¶ Singula. nota q̄ difficile est vt vnius vicem duo[†] obtineat. [†] ff. de pac. si plures. C. 6 assesso. nemo. ex de testa. ad hec. C. de testa. consulta. vbi dī q̄ abs[†] duz est vxj. q. i. si quis cuius actiōs rerū tardētur officia. Arg. contra. j. xxj. q. j. c. vlti. et. ff. qō ciuisq; vniuersi. sicut. §. vlt. Sit[†] ler dicit q̄ non pōt quis q̄ plures ciuitates plures habere potestarias. ff. ad muni. libertus. §. scriptio. Sol. regulare est q̄ vna persona non suppleat vicem plurium, [†] nisi in causa necessitatis: vt idem sit carnalis et spiritualis pater. [‡] xxx. qō. j. ad limina. Uel prelatus in diuersis ecclesijs. x. q. iij. vno. vel iden sit eligens et confirmans. extra de elec. cū inter. vel vt ipsemet tradat sibi possessionem. ff. de ꝓtrahen. emp. fistulas. §. fundum. vel nisi causa vtilitatis: vt cum due ecclesie vni committātur. xxj. q. j. et tēporis. vel vt idem seruus vicem plurium dominorum sustineat. ff. de stip. ser. l. j. §. cōis. vel vt apud semetipm aliqs emancipetur vel adoptetur. ff. de adop. si consul. Zau.

b ¶ Ecclesiastici. Non ordinū, sed dignitatū. vnus enī bene hz oēs ordines: iz ab vno tm denominetur.

c ¶ Singulis. j. xxj. q. j. ca. vlti. cōtra. Sed illud ex speciali p̄uilegio: hoc ex gñali iure. xxj. q. i. hinc. Zau.

d ¶ Committendum est. Alius habebit archidiaconatum: alius autem archipresbyteratum: et sic de aliis. [†] arg. j. xiij. q. j. ca. j. et. ij. Zau.

e ¶ Quantumlibet. Arg. non esse derogandum iuri generali ꝓpter personе prerogatiuam. 3. dist. lxj. miramur. 3. dist. lxxviij. si quis. Zau.

f ¶ Oculus. Id est si omne officium attribuitur ei qui dicitur in ecclesia oculus: vbi erit auditus id est auris id est officium quod ei attribuitur qui dicitur in ecclesia auris? Per oculum intelliguntur maiores in ecclesia, qui sibi et aliis prouident. Per aurem in ecclesia discreti intelliguntur et scientes. Uel referas hoc ad illud quod dixit q̄ diuersitas officiorum sit in ecclesia: alias non obstaret: quia si totum tē. quasi dicat, si omnes in ecclia essent vnius officij, quomodo impleretur corpus ecclesie: cum diuersis opus est.

g ¶ Et pulchritudinē. Singula q̄q; locum teneant sortita decenter. Laurentius.

Oculus. ¶ Hec est secunda pars huius distinc. in qua probat p̄ quatuor capitu. q̄ in qualibet ecclesia debet esse economus. Joan. de fan.

¶ Casus. Paschasius episcopus nec vicedominum nec maiorem domus i sua ecclesia ordinabat, qui causis interesset, et hospitibus prouideret. Quare Greg. ꝑcepit Anthemio subdiacono vt moneat Paschasiū quatenus vicedominum et maiorē domus in sua ecclesia ordinet. Si ꝙ hoc negligat, clerus ecclesie eligat aliquos quorum persone ad hoc valent ordinari.

h ¶ Et vicedominum. Exponit Hug. id est economum rerum episcopalium qui rebus episcopalibus et hospitibus superuenientibus prouideat.

i ¶ Et maiorem. Id est economum rerum canonicorū. et iste intellectus habetur ex rubrica quadam. Uel maioratus est quedam dignitas que est in quibusdā ecclesijs: vt Uercellis in ecclesia sancte Marie.

k ¶ Uel hospitibus. Quia episcopus non potest in ꝓpria persona tractare talia negocia. v. qō. iij. quia episcopus. Et referas quod dicitur de hospitibus ad vicedominum.

l ¶ Clerus. Argu. q̄ si prelatus non vult vel negligit facere ea que debet: debēt suppleri per subditos: et econuerso. argu. j. ix. qō. iij. cum simus. et videtur q̄ in talibus non sit necessaria admonitio: [†] vt extra de supplē. negli. prela. ca. licet. extra de concess. preb. et eccle. nō va. quia. in fine.

¶ Officium. ¶ Casus. Hic est sextus articulus: in quo docetur q̄ officium vicedomini est ēpatum disponere.

Jacōnū. ¶ Casus. Clementina patricia postulatur a Greg. Anatholiū diaconum. Sed q̄ fecerat

Oculus et auris q̄s in ecclesia sit significant. [†] xj. ꝑs.

[†] Arg. ad hoc eē ō accu. sīc. et de fo. cōpe. ex trāsmissa. nam tēs ei ē pro admonitione. C. de iure ēphy. l. j. eē de locato. potuit. Archi-

t

eum vicedominum, vt gubernaret res ẽpatus: non potuit eum sibi cõcedere: z magis propter hanc cau'am q̃ propter aliquã aliam durius eum sibi non concessit.

Vicedominus. Economus.

a ¶ Vicedominũ. Et hoc ca. prz q̃ vicedomin⁹ est qui habet prãtem sup res ipsius ẽpatus: economꝰ q̃ super res canonicorũ cui scilicet res ecclesiastica gubernanda mãdatur. C. de sacrosan. eccle. iubemus. in princip. Et sicut ẽps dispẽsat res ẽpales sub testimonio vicedñi, sic canonici res ecclesiasticas sub testimonio economi, z ecõuerso: vt. xvj. q. vij. qñ. z. xij. q. j. mãifesta. Ista economus in quibusdã ecclesijs appellatur prepositus.

Quia in quibusdam.

¶ Casus. Dictum fuit in cõci. Calcedoneñ. q̃ quidam sine economis res ecclesie gubernabant. precepit ergo cõciliũ vt vnusquisq̃ ẽps habeat economũ de ꝓpio clero: qui arbitrio ẽpi res ecclesie gubernet: ne propter abs'etiam economi res ecclesie dispergãtur, et ẽps infamia generet: z qui contra hoc fecerit, diuinis regul' subiacebit.

Item ex cõci. Calcedoneñ.

¶ De eodem.

Qua in q̃busdaz ecclijs sicut ad nos puenit sine economo ẽpi res ecclesiasticas tractãt, placuit oẽs ecclesias habentes ẽpos b etiã economos hre de ꝓpio clero qui gubernẽt res ecclie cum arbitrio sui ẽpi. vt non sine testimonio c sit gubernatio ipsaz rerũ ecclasticarũ: neq; ex hoc eue niat res eiusdẽ ecclie dispergi: et sacer dotali dignitati obtrectatio generet. Si vo quis hoc nõ obseruauerit, diuinis subiacebit regulis.

Item Greg. Joanni carolitano epo.

¶ Secularib⁹ viris res ecclesiastice non committantur.

Indicatũ est nob; q̃ laicis q̃busdã curaz vestri pr̃imonij cõmiseritis: qui post modũ in rusticoũ vestroꝝ depredationibus atq; fatigationibus fuerint deprehensi. Qõ si ita est, districte a vobis

b ¶ Episcopos. vel etiam alios prelatos. quilibet eñ prelatus debet economum cõstituere. C. de epis. z cle. omnes. ¶. hoc nihilominus. arg. ix. q. iij. cum simus. eẽ de offi. ord. cum vos.

Epm economꝰ corrigere pot.

De officio economi, syndici, actoris, not. xvj. qõ. vij. quoniam. Arg. q̃ episcopũ posset corrigere economus res ecclesie dispensantem: sicut et archidiaconus: ? arg. di. sin. lxxiij. honoratus.

? imo z pr̃on⁹ z quilibz alꝰ sub ditus. xvj. qõ. vij. filiꝰ arg. hic.

c ¶ Testimonio. epo eñ perhibẽt testimoniũ economi siue administrationis: sed cubicularij sui perhibent testimoniũ siue cõuersationis: vt. ij. q. vij. cũ pastoris. Jo.

Indicatũ est. ¶ Casus. Joannes epus Carolitanus cõmiserat curã episcopat⁹ in palatio quibusdam laicis qui rusticos ecclesie suis bonis expoliauerunt: de quo rustici fuerunt pape conquesti. precepit ergo papa Joanni episcopo vt rei veritatẽ inquiratret si laici inueniantur in culpa, cum pena legali compellantur reddere vniuersa, et decetero non committat curam episcopatus laicis, sed clericis quos corrigere possit.

d ¶ Inter eos. Sed nonne isti erant laici? ergo debent cõuenire sub seculari iudice: vt. xi. q. j. experientie. Sed ideo conueniunt coã ecclesiastico, q; rapuerũt bona ecclesie: vt eẽ de fo. cõpe. ca. cum sit generale. z est hoc contra rectores ciuitatum qui compellunt rusticos ecclesia: Laurum sub se respondere.

† Alij dicunt seruos et libertos cõiu ecclesie sequi foũ domine. Ecclesie: vt dicti. xj. q. j. c. ij. ra dicti rusticos autẽ non, sed seculare: nisi ecclesia ab imperatore ciuis cõsecuta esset iurisdictionem super eos: arg. lxiij. di. ego. cogi

eẽ de appel. si duo q̃ b⁹. veri⁹ b: hic la: uenit cos: istos cõuenire † Dic in foro eccle rõne p predicta, et q; ad hoc erant in admi nistratiõe. vnde ra ptione administra: nationis rusticos cõue nire poterant sub oẽ epo: arg. ij. q. vi. ¶. si nulli q̃ officiali. nisi. post depositaz ad: ministrationez nõ, nisi forte in breui: vel nisi fugeret. in no. autent. vt iu. sine q; quoquo suffr. ¶. si aut quis autẽ. z. ¶. ne: l. ult. cessitatem. Alij di: Greg. cunt q̃ iste eps re pre hensus fuerat q; economum fece rat aliquẽ de illis laicis: qui tantum clericus esse debz; alꝰ bene posset eis cõmittere curã rusticoũ et alioꝝ bonoruz episcopatus. lxxvij. distinc. ea. ij. in fine.

iij. qs.

e ¶ Cum pena. Isti committẽbãt crimen concussionis: cui⁹ pena qua fionis druplũ est vt. xvij. distinc. quoniam. et hoc ciuiliter. a gitur. cũ vero cri minaliter, punitur pro arbitrio iudicis: vt. l. ꝯne. ¶. concussionis. z sic ecclesia suum quandoq; potest cum augmento repetere: vt. xij. q. ij. ca. in legibus. ? sed arg. contra ea. q. fraternitas.

Ecclesiastica officia non cõmittat eps propinquis, vel fauore coniunctis.

Decẽter omnibus placet in psenti tale rescindere factũ, z nõ esse decetero faciendũ. Quicunq; igit̃ pontificum rectorum ciuitatum qui compellunt rusticos ecclesia: Laurum sub se respondere.

† Alij dicunt seruos et libertos cõiu ecclesie sequi foũ domine. Ecclesie: vt dicti. xj. q. j. c. ij. ra dicti rusticos autẽ non, sed seculare: nisi ecclesia ab imperatore ciuis cõsecuta esset iurisdictionem super eos: arg. lxiij. di. ego. cogi

eẽ de appel. si duo q̃ b⁹. veri⁹ b: hic la: uenit cos: istos cõuenire † Dic in foro eccle rõne p predicta, et q; ad hoc erant in admi nistratiõe. vnde ra ptione administra: nationis rusticos cõue nire poterant sub oẽ epo: arg. ij. q. vi. ¶. si nulli q̃ officiali. nisi. post depositaz ad: ministrationez nõ, nisi forte in breui: vel nisi fugeret. in no. autent. vt iu. sine q; quoquo suffr. ¶. si aut quis autẽ. z. ¶. ne: l. ult. cessitatem. Alij di: Greg. cunt q̃ iste eps re pre hensus fuerat q; economum fece rat aliquẽ de illis laicis: qui tantum clericus esse debz; alꝰ bene posset eis cõmittere curã rusticoũ et alioꝝ bonoruz episcopatus. lxxvij. distinc. ea. ij. in fine.

iij. qs.

e ¶ Cum pena. Isti committẽbãt crimen concussionis: cui⁹ pena qua fionis druplũ est vt. xvij. distinc. quoniam. et hoc ciuiliter. a gitur. cũ vero cri minaliter, punitur pro arbitrio iudicis: vt. l. ꝯne. ¶. concussionis. z sic ecclesia suum quandoq; potest cum augmento repetere: vt. xij. q. ij. ca. in legibus. ? sed arg. contra ea. q. fraternitas.

f ¶ Ut in subditis. Videtur ergo q̃ predicti laici non pos sint de foro ecclesie: sed ideo hoc dicit, quia facilius coercentur clerici q̃ laici.

? de⁹ le cus in vi

g ¶ Quam accusent. Id est accusabiles ostendant.

¶ Propinquis. Hec est tertia pars distinc. in qua dicitur q̃ episcopus hoc officium nõ debet committere suis ẽps. i. consanguineis. Jo. de san.

¶ Casus. Hic est tertius articulus, vbi dicit̃ q̃ ẽps non debet committere cõsanguineis vel fauore sibi coniunctis res ecclesie gubernandas.

Decenter. ¶ Casus. Querimonia facta fuit in concilio Toletano q̃ quidam episcopi res ecclesie dabant gubernandas consanguineis vel fauore sibi cõiunctis, per quos res ecclesie le debantur. Ideo statuit concilium vt talibus administratio non cõmittatur: quod si factũ fuerit, illi ab administratione remoueantur: z episcopi excõicationi annue subiaceant: et que male ablata sunt, reddantur in duplũ ab ꝯis qui abstulerunt.

a ¶ Aut sanguine. Sic.x.q.ij. hoc ius. in fi. Uel intellige de his qui male vite sunt: alias videtur esse contra. ē. distin.lxxxvj. non satis. quis enim carnem suam odio habuit ? xiij.q.ij. non est mem⁹. Sed quare ,phibet hoc de propinquis? ideo, quia magis proni sunt episcopi ad dādum coniunctis pſonis q̄ alijs. Sic lepinus et fortius ,phibetur fornicatio: quia potius peccatur hoc genere peccati.l.distin.qz tua. Item sicut magis punitur qui interficit vxorem q̄ matrem: quia pniores sunt homines ad illud facīdum: vt.xxxij.q.ij. ad monere. Ites sicut hac ratione subuenit mulieri cum intercedit, non tamē cuz dat: qz pnior est ad intercedendum q̄ ad dandū: vt.ff. ad velleia. l. ij. Item et alia ratione prohibet dare propinquis: qz semper ꝑsumitur qz res ecclesie latēter ledantur per eos.j.qō.iij. pertinet.et.x.qōe.ij. episcopus.

Wulleri inter cedēt. sed non dari subuenitur.

b ¶ In duplum. Sic.xij.qō.ij.ca. in legibus.

¶ Porro. ¶ Cas⁹. Licet quart⁹ articul⁹, vbi ratio reddit quare vni pſone non sunt danda diuersa officia.

A Dhoc dispē sationis tē.

¶ Catus. Grego. et Bonifa. dicit q̄ ideo est cōstitutū vt diuersa officia diuersis committant pſonis, quatenꝰ ex obediētia minoꝝ et ex dilectione maioꝝ ergā minores, recta fiat administratio singuloꝝ officioꝝ. aliter em̄ vniuersitas rerum rationabiliter gubernari nō posset. z q̄ in ecclesia dei debeant esse officia diuersa, probatur ad instar curie celestis, vbi quidā angeli sunt minores, z quidā maiores.

c ¶ Diuersos. inter prelatum et subditum.

d ¶ Et potiores. Hoc erit vsq̄ in diem iudicij tantum. Dicit enim apostolus. Dum mundus iste durabit, homines preerunt hominibus: demones demonibus: angeli angelis. Cum autem deus erit omnia in omnibus, cessabit omnis prelatio: non tamen ordo vel maioritas. aliquis enim maior erit alio. nam in domo patris mei tē. de peni. distin. iij. in domo. sed non preerit ei: z vide quomodo prelatus z subditus sibi connectuntur: vt.xcv. distin. esto. et hec diuersitas ordinum propter maiorem concordiam est statuta: vt.xlv. dist. licet. ij.

Prelatio quis posit iudicij cessabit

e ¶ Vera. i. per veram concordiam. Jo.

f ¶ Contextio. J.xcv. dist. esto. Joan.

g ¶ Uniuersitas. creaturarum.

h ¶ Qualitate. Quia qualitas corpoꝝ non potest manere in vno statu. de conse. distin. v. ne tales. z dicit lex q̄ circa statum humanū nihil est stabile: vt in auten. de nō alie. aut pmi. §. vt autē. colla. ij. Uel dic q̄litate. i. eq̄litate: qz non oēs possunt esse epi.

Statꝰ hūanꝰ est instabilis.

I Jtigiosus.

¶ Hec distī. dividitur in duas partes: in quarum prima ,phibet q̄ clerici nō debent esse litigiosi: qz ex officio suo tenēt alios ad concordiā reuocare: z si talis fuerit, ordinari nō debet: et hoc ,phat. z, autho. sanctorum. Scda ibi: Precipimus. Jo. de san.

¶ Catus. Repetit hic illud ca. aplice regule, non litigiosum. qui ordinari ,phibet. Nam cuz discordātes debet cōcordare, z oblationes dissidentiuꝫ nō recipere: non dz esse talis vt inter alios discordiā ponat. hec cōtinuatio mihi placet: et litera hoc videt velle. Sed Beneuen. et Hu. sic cōtinuant. Supra. xlvj. distin. ostendit Gra. ēm non debere esse litigiosuz in se. i. q̄ nō debet lites amare. ¶ Nūc aūt alr repetit. s. vt nō amet liti gia inter alios: sed discordantes reconciliet.

Cōc. tex. in auē. de mā. pn. §. dein de. coll. iij. nō tñ pōt eos cogere. tex. est i §. fi. in auē. vt iiti. in. col. ij.

i ¶ Litigiosus. In hac di. xc. tractat hoc. c. non litigiosum. qō tractauit. xlvj. di. sz dīsilit. ibi em̄ ondit q̄ epūs nō debet esse litigiosus. hic ꝺo q̄ discordantes dz ad concordiam reuocare. vltimo additur q̄ epi debent sibi vicissim ꝑestare auxilium ad pacem seruandam.

k Discordātes. ¶ Rone. i. amicabili cōpositione et iudiciū, z de plano. nā iudex ad cōcordiam laborare dz. v. q. ij. si pmates. z litigantes reconciliare. ff. de vsufru. si cui⁹. §. eqssimū. z de offi. pfi. illicitas. §. ne potē tiores. Si ergo inter se ꝑone faciant, remanebunt crimina impunita. § illud. ff. ad le. aqi. ita vulneratus. sz hoc in crimine iniuriarum obtinet: qō quilibet pōt remittere sed si criminaliter ageret esset falsum. sz si delictū tangeret ecclesiā, ibi non posset subditus cōponere cum prelato: vt. xxiij. q. iij. si is qui. potest tamen renunciare accusationi: vt extra de accu. veniens.

l ¶ Uel potestate. Scilicz coercione: vt. ff. de offi. pfi. congruit. z J. eadem. placuit.

Et ē ext̄. vt de sen. excō. vt fame. ff de fideiuſ. si a reo. §. viti.

ficum deinceps aut sanguine ꝓpinquis, aut fauore ꝑsonis quibuscūq; sibi coniunctis talia lucra commendare tētauerit ad suū nephāde ꝓsumptionis excidiū: z qō iussum fuerit reuocef in irritum: z qui ordinauerit, annue excōmunicationi subiaceat. que ꝺo ablata fortasse fuerint, ab eo qui tulerit reddantur in duplum[b].

Porro ipsa officia quare sint ita distinguēda, z nō vni pſone oīa committenda ex authoritate Gregorij et Bonifacij pape datur intelligi qui ait.

¶ Gradum et ordinum distributio ecclesiasticam vnitatem conseruat.

AD hoc dispēsatiōis ꝓuisio gradus diuersos[c] et ordines cōstituit esse distinctos, vt dum reuerentiā minores potioribꝰ exhiberent, z potiores[d] minoribus dilectionem impenderēt, vera[e] cōcordia fieret, z ex diuersitate cōtrtio[f]: z recte officioꝝ gereret administratio singuloꝝ. neq; enim vniuersitas[g] alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnꝰ eā differētie ordo seruaret. qz ꝺo q̄q; creatura in vna eadēq; q̄litate[h] gubernari vel viuere nō pōt: celestiū militiarū exēplar nos instruit: qz dū sunt angeli, z sunt archāgeli: liquet, qz nō sunt equales: sed in potestate et ordine (sicut nostis) differūt alter ab altero.

¶ Distinctio.xc.

IJtigiosꝰ[i] q̄q; ,phibet ordinari: qz q̄ sua ptāte discordātes ad concordiā debet attrahere: q̄ oblationes dissidentiū ꝓhiberetur recipere: nequaq; litigādi facilitate alios ad dissidium debet prouocare.

Unde in concilio Carthaginensi quarto legitur.

¶ Clerici discordes deficiant, vel reos cernē ad concordiam.

DIscordantes clericos episcopꝰ vel ratiōe[k] vel potestate[l] ad concordiam trahat: inobedientes synodꝰ per audientiam damnet.

Item ex eodem.

¶ Dissidentiū fratrū, in ecclia oblationū dona nō recipiant.

OBlationes. ¶ Casus. Sacerdos non debet recipere oblationes discordantium fratrum: nec eorū qui pauperes opprimunt.

a ¶ Oblationes. Cum odium eorum apertum est ꝛ notorium. hoc intelligē de voluntarijs oblationib⁹. non de decimis et primitijs. extra de deci. de terris. xvj. q.j. decime. Zau.

Gazophylatiuz qd est.

b ¶ In gazophylatio. i. arca: vel locus est vbi reponūtur oblationes. a gaza. qđ est diuitie: ꝛ phylatrein qđ est seruare.

c ¶ Dona. Dicit h. hoc ſ̄naliter intelligēdum esse de quolibet qui est in mortali pctō: † et gratia exempli est illud positum, scilz dissidentium. Tu melius dic q⁹ cum hec sit pena, nō debet extēdi, nisi quatenus reperit delictum. nam speciali ter de quibusdam pſonis inuenit p̄hibitum: vt hic de isto. Item de eo q̄ pauperem opprimit. Iteꝝ de sacrilego: vt. xij. qō. ij. de viro. Item de eo q̄ vi extrahit seruuz suū ad ecclesiā cōfugientem: vt. xvij. q. iij. miror. Itē de raptore, extra de raptoribus. super eo. Item de vsurario. extra de vsuris. quia in omnibus. sed etiam penitētes quādoq; p̄hibent oblationes facere. de cōsecra. dist. iij. eos. Idē dico de meretrice. ‡

Beñ. iij. a. † Sub. in q̄ dō ꝛ mutuaciter pſt stit fm̄ Ihu. Oblationes facere mꝛis est vetitū.

Arg. ad hoc bonū in aut. de leno. in pn. ꝛ qō ibi no. col. iij.

d ¶ Opprimunt. Si quis th̄ officiatus opprimit rusticos: q⁹ forte debet habere decem, ꝛ accipit duodecim: dona eius non sunt respuenda de iure ‡ quosdam: qꝛ trāſfertur dominium in huiusmodi: et fieri potest inde eleemoſyna: nec est vera rapina: argu. xiij. q. v. non sane. si th̄ ꝓpterea correctus nollet cessare, debēt respui. Ut dicq; inde potest fieri eleemoſyna, nō oblatio. Idem dico in meretrice: vt dixi. xiij. q. v. in prin.

OBlationes[a] dissidētium fratrū, neq; in sacrario, neq; in gazophylatio[b] recipiātur: similiter dona[c] eorum qui pauperes opprimūt[d], a sacerdotibus refutanda sunt.

Item Cyprianus.

¶ Extra ecclesiā esse ꝓbat q̄ pacē cum primo nō habet.

QEgs ad Cain, neq; ad munera eius respexit deus: neq; enim habere placatum deum poterat, qui cū fratre non pacem sed zeli discordiā habebat. quam sibi igitur pacē ꝓmittunt inimici fratrū? que sacrificia se celebrare credūt emuli sacerdotū: secū esse Christū cū collecti fuerint, opinantur hi qui extra ecclesiam[e] Christi colliguntꝛ? Tales etiā si occisi i ꝓfessiōe nominis christi fuerint, macula ista nec[f] sanguine abluitur[g]. inexpiabilis[h] enim ꝛ grauis culpa discordie, neq; passione purgatur.

Item ex. viij. synodo.

¶ Murmurātes a fratrū vnitate alieni efficiantur.

ALien⁹ sit a fratrū vnitate q̄ murmurat: ꝛ op⁹[i] eius abijciaꝭ q̄ murmurās exterit, ne penā murmurātiū incurrat: de q̄ ap̄l's scribit. Neq; eīm murmuraueritꝭ, sicut qdā murmuraueruntᵏ, ꝛ perierūt ab exterminatore[l]. iuxta mēsurā itaq; operꝭ peccatoꝝ: qō in hac sentētia ap̄li plenē⁹ declaraꝭ sacerdotis iudicio peniteat.

Item ex eodem.

¶ Coripiantur qui rixas et contentiones amant.

SI quis monach⁹ contētiones vel rixas amauerit, vel manifestū[m] cōuictū fratri intulerit: iuxta arbitriū rectoris, modūq; peccati, diuturna[n] erpiet penitētia. Item q̄ cō tentiosus aut murmurans extiterit: ꝑm arbitrium p̄uoris[p], tam diu peniteat, q̄diu culpe qualitas exigat.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Dissidentes epi ad concordiam redire cogantur.

DIssidētes episcopos si non timor dei, synod⁹ reconciliet.

Item ex eodē. ¶ De eodē.

STudendū est episcopis vt dissidētes fratres si- libet alio crimine.

s ¶ Abluitur. Quo ad vitam eternam: sed valet martyrium quo ad minorem penam. de pe. distinc. iiij. si quis autem non habens.

h ¶ Inexpiabilis. Uerū est post mortē: alias de nemine desperandum est: vt de pe. distin. vij. nemo. xxij. qō. ij. ancillarum. nā qui impenitens decessit in martyrio, nō saluatur. † de pe. dist. j. cap. vlti. sed licet minus puniatur vt ibidē dicitur, ex de de. pe. distinc. iij. §. potest.

Alienus sit.

¶ Cas⁹. Qui cūq; murmurat et discordat a fratribus, abijciend⁹ est ipse, et factū eius: qui ne exterminet ab angelo exterminatore (sicut fuerūt exterminati in deserto) agere debet penitentiam ad arbitriū sacerdotis iuxta magnitudinē peccati sui.

i ¶ Opus. i. oratio eius si clericus est. opus eius est orare. xxxvj. distinc. ca. vlti. vel si est laicus, op⁹ eius. i. oblatio eius. ſ.c. dist. oblationes. et xij. q. j. duo.

k ¶ Negs. sic. ij. q vij. §. de his etiā.

l ¶ Murmuratores. i. murmurantes ꝛ perierunt in deserto, illa pena est vt citi⁹ moriaꝭ. xj. q. iij. epi si sacerdotali.

m ¶ Ab exterminatore. i. ab angelo malo: q̄ exterminauit murmurantes in deserto a terra ꝓmissionis. B.

SI quis monach⁹. ¶ Cas⁹. Quesitū fuit quātā penaꝫ debeat pati monach⁹ q̄ rixaꝭ, vel fratrib⁹ conuicia infert: ꝛ rndet. iuxta modū pcti diuturna pena purgeꝫ ad arbitrium sui ꝓlati. Idē est ꝛ si fuerit murmurator.

n ¶ Uel manifestum. i. manifeste.

o ¶ Diuturna. Uidet q⁹ tāto tpe debeat q̄s esse in pena quanto fuit in pctō. iij. q. ij. c. j. Sed dicimus hoc ponē dum in arbitrio ꝓlati. nam q̄dq; inuenit q⁹ ꝺz esse tāta. de pe. dist. i. quādoq̄. q̄dq; minor. de peni. di. vlti. ca. vlti. q̄dq; maior. de pe. dist. iij. ꝓductio.

p ¶ Puoris. i. abbatis. abbas eīm pōt absoluere monachum suum iniciente man⁹ in monachū suū vel alterū: sed nō potest si percusserit clericū seculare: ‡ vt extra de sentē. excōmu. cum illorum ꝛc.

STudendum. ¶ Casus. Episcopus discordantes, ligios, clericos vel laicos debet ad concordiam reuocare idq; potiꝰ q̄ ad iudiciū vocare, et consuevit hoc capitulum dicas.

intelligi in crimine iniuriarum.

a ¶ Ad pacem. Hec et similia intelligo cū ciuiliter agitur de crimine: vel in causa ciuili: secus vbi criminaliter ageretur. expedit enim peccata nocentiū nota esse. ff. de iniur. eum qui. ꝛ eē de collu. de teg. c. j. Joā. vel cum agitur actiōe iniuriarum: vt dictum est E. ea. ca. j. B.

Accusator pendente accusatione nō pt desistere. Addē an q̄ q̄ pōt accusator desistere. renot. Cy. li. ſi. C. de accu. et l. li. C. de exp̄i ben. re. B. in. l. athletas. ff. de fal. Et est ratio q̄ expedit pōā nocentium. ꝛc. vt di cit i gl. pue. fm Ray.

b ¶ Coerceant. Argu. q̄ epūs ſi q̄s cōā eo accuſauerit aliquem, ꝛ velit deſiſtere, ꝛ ille ei remittere: nō debeat eos cogere proſequi cauſaz illam ꝛ etiā lite cōtestata: et q̄ illi poſſint deſiſtere: cum epūs debeat eos magis hortari ad pacem q̄ ad cōtentionē: argu. v. q. ij. ſi primates. Joan. quod vere credo in crimine iniuriarū: vel cum agitur criminaliter: aliās non: ¶ vt extra de collu. ca. ij. B.

Placuit etiā. ¶ Caius. Si quis hȝ diſcordiaz cuȝ aliquo, hȝ moneri vt ad pacem redeat: ꝛ ſi contemſerit, debet excōmunicari.

c ¶ Arguantur. Argu. q̄ admonitio ſemp hȝ precedere vindictā. ar. xxj. q. ij. indigne.

d ¶ Excōicatiōe. Videtur hīc q̄ primo inder ſecularȝ coger eos ad concordiā: et ſi hoc nō ſufficiat, q̄ tūc excommunicabūtur. xvij. q. iij. de preſbyterorum. ꝛc.

Si quis cōtriſtatus. ¶ Caius. Quidā ſatiſfacere nolebat alicui cui iniuriā fecerat: ſi iniuriā paſſus reconciliari volebat. Queſtum fuit quid de illo fieri debeat? Et reſpondet q̄ debet fame macerari donec de nolente fiat volens.

e ¶ Satiſfacēte. Imo etiā nō ſatiſfacīte eo rancorē tenet dimittere: vt de peni. diſt. v. ca. vlt. q: non eſt licitū nobis aliquem odio hābere: vt. xxiij. qō. iij. cum in lege. xj. q. iij. inter verba. ſed actionē iniuriarū. i. ſatiſfactionē nō tenemur dimittere. Nā ad remittēdā iniuriā nullus eſt cogēdus. xxiij. q. iij. ſi illic. imo bñ facit q̄ dimiſſo rācore agit iniuriaz. xlv. di. ꝛ q̄ emēdat. xxiij. q. v. ō occidēdus.

f ¶ Inedijs. i. penis excommunicationis.

Recipimus. ¶ Hec eſt ſecunda pars diſtinc. in qua probat q̄ epiſcopi debent ſibi preſtare conſilium et auxilium ad pacem tenendam. Jo. de fan.

¶ Caius. Ad pacē firmiter tenēdā ꝛ obſeruādā debēt epi ſibi mutuū auxiliū exhibere: et q̄ hoc nō fecerit, deponatur.

g ¶ Precipim⁹. Liſta. c. ptz q̄ ad iudicium eccīe ſpectat facere pacē vt hic: ꝛ eē de treu. et pa. treuzas. Item ptz ħ q̄ epi puniſ tur q̄ ſibi nō piſtāt mutuū auxiliū: vt ij. q. j. nulli. et enīs mortuo epo vt ſtirmo, vicini epi tenēt ſupplere defectū epi: vt. vij. q. j. pontifices.

Epi ſibi mutuū debēt pſtare auxiliū.

Erlatū. ¶ Caſe. Quidam conabātur vt alij ab officio caderent et ordinibus: et in ſacramentis ab alijs diſcordabāt: vt i baptiſmo et alijs ſacris: vñ diſcordie orte ſunt inter eos. Qō cum Victor papa audiuiſſet, p̄cepit vt ad pacē velociter rediret: et auxilium ſibi vicißim p̄ferret. Si ño p̄ſeruerint, a cōmunione eccīe ſie repellantur.

h ¶ Diſcrepare. Hoc dicit canō, vt ſimplam teneam⁹ baptiſmi formam ꝓpter ſchiſma vitandū. de p̄ſe. diſt. iij. ꝓpter vitādū. eē ſimvbi in p̄ſuetudo ē pla. diuerſa, nihil officit: vt de cōſe. diſt. iij. de trina.

Baptiſmi formam tenendā.

i ¶ Concordare. Cum metropolitana eccleſia. xij. diſt. ca. penul. de conſe. diſt. j. altaria. et diſt. iij. in literis. Joan.

Ui aūt ¶ Caius. Dictum eſt. ē. lxxxviij. di. clericis nō licere negociari: vnde oſtēdit in hac. xcj. diſtin. ex quo debēt ſuſtētari, q: de eccleſiaſticis ſtipēdijs. vbi aūt clerico nō ſufficit eccīa, ꝓpūjs manibus ſibi querere victum debet: iuxta apoſtolum: non tamen q̄ ex hac occaſione ſubtrahatur ab eccleſiaſticis officijs.

Cleric⁹ manib⁹ ſibi querere victum debet.

k ¶ Qō abſq; inēqlitate. i. niſi cū inēqle eſt corpus exu re pōt.

ue clericos ſiue laicos ad pacem[a] magis q̄s ad iudiciū coerceant[b]. Item ex eodem.

¶ Non recipiātur dona eoū qui pauperes opprimunt.

Quum q̄ pauperes opp primunt, dona a ſacerdotibus ſunt refutanda.

Item ex cōcilio Agathenſi.

¶ Si certu aliquent fidelīū qui ad cōcordiā redire cōtēnunt.

Placuit etiā vt (ſicut plerūq; fit) quicunq; odio aut lōginqua iter ſe lite diſſenſerint, ꝛ ad pacē reuocari diuturna obſtinatiōe nequerint: a ſacerdotib⁹ ciuitatis primitus arguātur[c]: q̄ ſi inimicitias deponere pniciosa intentione noluerint, de eccīe cetu iuſtiſſima excōicatione[d] pellantur.

Item Fabian⁹ pa. ¶ Inedijs macereturacerrimus q̄ fratri ſuo reconciliari non vult.

Si q̄s ptriſtat⁹ noluerit reconciliari fratri ſuo, ſatiſfaciēte[e] eo qui cōtriſtauit acerrimis macereturinedijs[f] vſq; dum gratanti animo ſatiſfactionem recipiat.

Item Innocētius ſecūdus.

¶ Epi ad pacem firmiter tenendā vicißim ſibi cōſilium et auxilium preſtent.

Recipimus[g] eīm vt epi ad ſolū deū et ſalutem ppli habentes reſpectū, q̄ ti piditate ſepoſita ad pacem firmiter tenēdā mutuū ſibi cōſiliū et auxiliū ipēdāt: neq; hoc alicui[s] amore vel odio pretermittāt. Qz ſi q̄s i hoc dei ope tepidus inuētus fuerit: dānū propie dignitatis incurrat.

Item Victor papa.

¶ Expellendi ſunt a cōſortio fidelīū qui ſibi inuicem reconciliari noluerint.

Erlatū eſt ad ſedē apl̄icam aliq̄s vīm nocere fratribus velle: ꝛ vt cadāt, de certare: ſilr in ſacramentis diſcrepare[h]: ꝛ ob id cōtēciones ꝛ emulationes fieri inter vos: a quib⁹ diſſenſiōib⁹ vos auerte re, ꝛ in his oīb⁹ cōcordare[i]: et opē ferre viciſſim mādamus. Nam ſi hoc agere cito neglexeritis, et viciſſim reconciliari non ſtuderitis: ab apoſtolice ſedis et totius eccleſie cōione vos pelli non dubitetis.

¶ Diſtinctio. xcj.

Qui aūt turpi lucro vel inhoneſto negocio victuz ſibi q̄rere p̄hibet, de oblationib⁹ eccleſie ſtipendia cōſequat. Qz ſi eccīa ei ſufficere non potuerit: propio artificio vel agricultura (exemplo apl̄i, qui de labore manuū viuebat) ſibi neceſſaria inueniat: ita tamen vt occaſione ſui opis, eccleſie vigilijs nō deſit: quod abſq; inequalitate[k] ſui corporis nulli impune conceditur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

deratia vel defectu humoꝝ: hoc est ex eã infirmitatis.

Eleutherius. ¶ Talis. Pelagius qñ consecrauit Eleutheriũ, cõpulit eũ ad prestandũ cautionẽ vt vigilias quotidianas in ecclesia sua faceret rite celebrari: in quo cum clerici sibi nõ obedirent, sed potius negotiationi intenderent conquestus est papę. precepit ergo papa cuidam vt illos clericos contumaces compellat vigilijs insistere omnibus modis.

a ¶ Promisit. que premissa sunt notauit. xxij. di. cõgr.

b ¶ Vigilie. ad est mortuorũ exequie vel generaliter ecclesiastica officia. ¶

¶ Unde eoꝝ cui pa i cuꝝ redimdabat. lxxxvj. di, ca. j.

Epõs ꝑt suoꝝ subditoꝝ non est in ordinatione epi exigendum facũ pro eleutherio? hoc mittere. ¶ hanc gl. dicit singulariter. factum. ‡ instituta de inuti. stipula. ℌ. si quis alium. Sed dic, io. in ꝑ. fetũ ad hoc q̃ ℌ. si cuꝝ ꝑ. est. ℌ. rũ. t. ℌ. seq.

Unde Pelagius papa.

¶ Corripiant clerici qui officijs matutinis vel vespertinis se subtrahunt.

Eleutherio? frater et cõpũs noster queriť clericos suos sibi contra canones superbire: t id qõ nobis ubentibus facta in scripto cautiõe promisit[a], vt quotidianis diebus vigilieᵇ in eiᵒ celebrarent ecclia, illis cõtẽnentibᵒ, implere non posse: sed magis vnũquẽq̃ suis (postposito ecclesie seruitio) vacare negocijs. Et ideo experiẽtia tua eos quos tibi esse ostenderit contumaces, debita obiurgatione compesce: et modis omnibus vigilijs vacare compelle.

Item ex cõcilio Thanethensi.

¶ De eodem. Palea.

Presbyter mane matutinali officio expleto, pensum seruitutis sue canẽdo prima, tertia, sexta, nona, vesperaq̃ persoluat: ita tñ vt horis cõperẽtibus et signis deligñatibus iuxta possibilitatem aut ale, aut a scholaribus publice cõpleatur. Deinde peractis hoꝝ, infirmis visitatis, si voluerit ad opus rurale exeat, ieiunus: vt iterum necessitatibus peregrinoꝝ et hospitum, siue diuersoꝝ cõmeãtium, infirmoꝝ quoq̃ atq̃ defunctorum succurrere possit vsq̃ ad

c ¶ Agricultura. argu. C. de episco. t cle. l. ij. nam mercari non potest. lxxxviij. dist. fornicari.

d ¶ Officij. Ergo clericus non potest operas suas per totam diem locare. cum non debeat officio deesse: vt inf. distin. si seruus.

e ¶ Vigilijs. Non tamen videntur premedi si desint diuinis officijs, cũ non possint propere necessaria ad ecclesiam, cum de altario debeant viuere: secus tñ est, q̃a fecerunt sibi preiudicium quando gmsserunt se promouere ad tam tenuem ecclesiam: sicut est in matrimonio carnali: ar. xxxj. q. v. Horrendus. Unde sicut vir tenet ministrare necessaria vxori que tamẽ est talis q̃ ei debitum reddere nõ valet: vt. xxxj. qõne. vij. quod. ꝓposuisti. et cap. hi qui. ita ũ tenet officiare ecclesiaz ijs pauperibus: t dicere cum apõlo, Scio et abundare et esurire &c. xij. distin. qõ dicit. et ministrent ei manus. xxj. q. j. clericus. in fi. Immo videť q̃ debeat auferri ei ecclesia, eo q̃ ad tenue beneficiũ se promouendũ consensit: vt dicitur ex de preben. ca. vlti. Sed quid si a principio fuit diues ecclesia cum ad eam promotus est, sed post vergit ad egestatem? Dices clericũ adhuc tenere: sic. epus tamen in hoc casu et premisso debz eã vnire ecclesijs alijs. r. qõ. ij. vnio. de cõsec. dist. j. omnes.

f ¶ Stipendio. Sed cui applicabitur hoc? Potest q̃ episcopus potest inducere consuetudinem nouam in sua ecclesia quo ad officia celebranda. xij. dist. nouit. vbi consecra. distin. ij. ca. j.

Item ex eodẽ. ¶ De eodem.

Clericus quilibet, ꝓbo deiˢ eruditus, artificiolo victũ ꝙrat. Itẽ oẽs clerici qui ad operãdũ validi sunt: et artificiola et literas discant. Qui vero nõ ꝓ emẽdo aliq̃d in nundinis vel foro deambulant: ab officio suo degradentur. Interemptores autẽ ab

Clericus. ¶ Talis. Clericus querere debet sibi victum de artificio vel agricultura: dũmodo officiũ suũ nõ negligat: t si clericus (nisi ꝓpter infirmitatem test cir- suã) officiũ suũ dimiserit, excõicari debet. Idem dicitur in sequenti ca. Additur tñ q̃ si clericus vadat vagando per nundinas, deponi debet: et q̃ si ꝓpter emptiones ab officio declinet, remouebitur ab officio.

Clericus. ¶ Artificiolo. ex quali artificio clericus est aliꝗ ꝓt sustentare se, notani. xxij. q. ij. in summa.

g

h ¶ Interẽptores. i. illud fm quod solet esse inter emptores: t sic idem repetit: t tunc sunt due partes. fm qõ

Interē ptores sunt p- mete, est hic interemptores, est vna pars: ꝛ vocat interemptores proxenetas. de quib⁹ habes. ff. de ꝓxenetis. l. q.

a ¶ Declinantes. scz clerici. Joan.

¶ Um autē. Hec distin. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima dicitur q̄ corde deo est cantādū, non tantum voce. et hoc probat duabus authoritatib⁹. Secunda ibi: A q̄dus. Tertia ibi: Nunc autē. Quarta ibi: Quod autē. Jo. de fan.

¶ Cassio. Proxima distinctione supra dictū est q̄ clerici debent vigilijs insistere: ꝛ conuenire ad officia celebranda. Nunc vo in hac. xcij. di. ostendit Gratia. qualiter debeāt celebrare, cantando. s. magis corde q̄ ore. Et continet quinq; articulos.

b ¶ Cum autez. Ostendit magister in precedenti dist. q̄ clerici debent celebrare diuina officia in ecclesia. In hac xcij. distin. ostendit magister qualiter: q̄ scilz non debent vocis modulationi insistere. ꝓ adijcit etiam q̄ in ecclesia romana diacones cantare non debēt: sed verbo predicationis vacare. ꝓ

ꝓ vt. j. e. ca. ij.

ꝓ vt. j. e. q. de epis. cū ca. seq.

postea mouet incidentem questionem vtrum episcopi qui non recipiuntur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officium exercere. ꝓ

¶ Antantes. ¶ Cassio. Hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba apostoli, vbi ibi: Audiant. In secunda ponuntur verba Hieronymi: quibus reprehendit eos qui in ecclesia voce tantum cantant, ꝛ non corde: ꝛ vngunt fauces ꝛ guttur vt dulcius resonent in conspectu populi.

c ¶ Cantantes. Hec sunt verba apostoli.

Cordis deuotio

d ¶ Audiant. Verba Hieronymi exponentis.

e ¶ Non voce. tm. nā ꝛ voce decātandum est: vt de cōsecra. distin. v. nō mediocriter. et ibi: Psallite deo in iubilatione. tamen magis cordis deuotione, q̄ vocis iubilatione: vt. xxxviij. distin. sedulo. Unde versus.

Non vox, sed votum: non chorodula musica, sed cor: Non clamans, sed amans cantat in aure dei.

f ¶ Intende. Ut populum delectent: nam nec ipsa veritas pronunciada sic est vt quis hominibus placeat. xxij. q. ij. primū. Inire autē vt melius cantent et pronuncient, vel vt electuario, peccatum non est, si ad laudem dei ꝛ non gratia laudis consequende delectantur. argu. xxxij. q. iij. obijciuntur. Procurare enim debet vt clara voce non rauca pronunciet: vt. xxj. dist. c. j. vt ppls plane

officio declinātes[a], vel negligētius agentes, ab officio remoueant. Item ex concilio Aurelianēsi. ¶ De eodem.

Clerici vero qui ad op⁹ sanctū adesse contēpserint: fm arbitriū ep̄i ecclesiastica suscipiāt disciplinā.

¶ Distinctio. xcij.

Cum autem[b] ad eccl̄iā venerit: corde mag; q̄ voce deo cantandum meminerint.

Item ſ Hieronymus in epistola ad Ephesios.

¶ Corde non voce deum laudare debemus.

Cantātes[c] et psallentes in cordibus vestris dño. Audiant hec adolescētuli, audiant[d] hi q̄b⁹ in ecclia est psallendi officiū: deo nō voce[e], sed corde cātandū: nec in tragedorū modū, guttur ꝛ fauces dulci medicamine liniende[f] sunt: vt in ecclia theatrales[g] modulū audiantur ꝛ cantica.

Ab officio autem cantandi ꝛ psallendi diacones inueniuntur exēpti[h]: ne dum vocis modulationi student, altaris ministeria negligant.

Unde Gregorius.

¶ Cantandi officiū, diacones sibi non vsurpent.

In sctā Romana ecclia dudū ꝙsuetudo est valde reprehēsibilis exorta: vt q̄dā ad sacri altaris ministeriū cōstituti cantores eligantur: et in diaconat⁹ ordine cōstituti modulationi vocis inseruiant, q̄s ad predicationis[i] officium, et eleemosynarum studia vacare cōgruebat. vnde fit plerūq; vt in sacro ministerio dum blāda vox queritur, cōgrua vita negligat. ꝛ cantor minister deū moribus stimulet[k] cum populum vocibus delectat. Qua de re presenti decreto cōstituo vt in hac sede[l] sancti altaris ministri cātare nō debeāt: solūq;[m] intelligens dicat amen: vt. xxxviij. dist. sedulo.

g ¶ Theatrales. Tragedi sic faciebant in theatro de cantando tragedias: ꝛ dicuntur a tragos, quod est hircus: et oda quod est laus: quia hirco remunerabantur propter fetidam naturam hirci.

Tragedi vñ dicunt.

¶ Ab officio ꝛc.

¶ Cassio. Dictum est supra q̄ corde cantandum est. Nunc vero ostendit q̄ diacones ab officio cantandi sūt exempti: ne dum student cātilenis, ab altaris officio remoueantur. Et hic est secundus articulus.

h ¶ Exēpti. Hoc intellige quādo induti sunt in ecclesia ad cantandum euangelium: et sic intelligē sequēs ca. pitulum.

In sancta.

¶ Cassio. In ciuitate Romana cantores assumebant ad ministrandum altari: et diaconi dum deberēt insistere officio predicandi, vel eleemosynarum largitioni, cantibus operam dabant: et sepe ad iactantiam cantabant, vt a populo laudārentur: ex quo deus stimulabat quod Grego. valde reprehēdit: vnde statuit vt diaconi tm̄ euangelium dicant: alia vero officia, scz cantādi psalmos ꝛ lectiones per subdiacones expleant, ꝛ per minores ordines in necessitate. Et dicunt quidā q̄ hoc ca. loquitur de diaconibus Romane curie. potest tamē intelligi de alijs diaconib⁹: q̄ dum ministrant altari, cantib⁹ non debent intēdere, cum duo officia simul exercere non possint.

i ¶ Predicationis. j. xxj. qōne. j. adijcimus. contra. sed illud ex causa dictum est propter quosdam improbos monachos hoc sibi vsurpantes. xxj. qōne. j. peruenit. Sacerdot̄ solī alias etiam diaconi possunt predicare. Uel hoc intelligē ex dilegatione. alias solius sacerdotis officium li⁹ est p̄dicare. Uel predicationem appellat lectionem dicare, euangelicam.

k ¶ Stimulet. id est exasperet contra se.

l ¶ In hac sede. apostolica. Ex hoc dicunt quidam hāc prohibitionem in ecclesia Romana tantum locum habere. alij tantum de cardinalibus intelligunt. Hug. vero generaliter intelligit esse prohibitum, cum scilicet ad legendum euangelium induti sunt: quod patet ex illo verbo quod infra dicit, inter missarum. et causa huius constitutionis fuit honestas.

m ¶ Solūq;. Arg. q̄ diaconus non nisi causa necessitatis debet legere epistolam. xxv. dist. ca. j. ꝛc.

¶ A quibus. ¶ Hec est secunda pars dist. in qua dicit q̄ nullus debet cantare in pulpito nisi sit ordinatus. et hoc probat per ca. seq. Jo. de fan.

¶ Casus. Dictum est supra a quib⁹ clerici debēt esse immunes. Nunc vero ostendit q̄ pbr̄i et ceteri inferiores a suis epis debent ordinari. quod pbatur seq. cap. cuius casus planus est: et est tertius articulus.

a ¶ Psallere. Ar. pro laicis q̄ non cantāt in pulpito, ꝛ alibi in ecclesia.

b ¶ Qui ab epo. vel abbate: lxix. distinct. c. j. vel etiam a sacerdote: vt. xxxij. disti. psalmista. Sed aliter accipit ibi psalmista.

Laici non possunt in ecclesia cātare. ij. ps.

¶ De episcopis.

¶ Casus. Ostēsū est supra a quibus et in quibus locis epi sunt ordinādi. Nunc vero incidēter queritur de episcopis ordinatis q̄ a parochianis suis non recipiūtur, vt aliqua de causa illuc ire nolunt: an in alterius epi parochia possint epale officium exercere. Et respōdet q̄ nō, nisi inuitarentur: sed officium sacerdotale possunt exercere. Et est iste quartus articul⁹.

¶ Nunc autem.

¶ Hec est tertia ps dist. in qua dicitur q̄ si episcopus ad parochiā ad quaz ordinatus est: non pōt venire ex causa, potest exercere officiū suum in ecclesia presbyterali vbi prius fuerat: ita q̄ non sit epō iniuriosus in cuius parochia fuerit. et hoc probat per quinq; authoritates sanctorum patrum. Jo. de fan.

¶ Si quis ordinat⁹. ¶ Casus. Aliq̄s ordinat⁹ in epm nō poterat ire ad ecclesiam ad quā electus erat, non sua culpa interueniente, sed propter populi contentionem, vel aliā iustā causam. Quesitum est an in parochia alteri⁹ posset officia celebrare. Et respondet q̄ sic tanq̄ sacerdos: ita tamen vt de reb⁹ ecclesie vbi diuina celebrat, nihil sua authoritate vsurpet: sed expectet q̄d synodus de eo statuat. Idem est casus sequētis ca. ꝛ q̄s dicit ibi honoris. i. honorabilis officij. i. presbyterij.

euangelice lectionis officium inter missarū solēnia exolūt: psalmos vero ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel (si necessitas exigit) per minores ordines exhiberi. Si quis autē cōtra hoc decretum meū venire tētauerit, anathema sit. ¶ quibus ordinādos oporteat esse immunes, breuiter monstratū est: de quorū vero manib⁹ suos ordines suscipere debeāt, facile patet. sacerdos enī ꝛ cūcti infra ipsum cōstituti, ab epīs debēt ordinari. Unde in concilio Martini pape legitur.

¶ Qui non sunt ordinati ab episcopo, in pulpito non psallant neq; legant.

On liceat in pulpito psallere[a] aut legere, nisi qui ab episcopo[b] sunt ordinati lectores.

De episcopis autē a quib⁹ vel in quib⁹ locis ordinari debeāt, supra definitum est.

Nunc autē queritur de his q̄ ordinati a parochia sua nō recipiunt, vel, p aliqua causa eas adire noluerint: an in alterius parochia episcopale possint officium celebrare.

De his in conci. Martini pape sic statutum est.

¶ Sacerdotis officium gerat episcopus quem sua parochia non recipit.

Si quis[c] ordinatus episcopus ad parochiā cuius est electus, pro contentione[d] populi, aut p aliqua[e] ratione non pro sua culpa in parochiā q̄ ei fuerit data, non ierit: hunc honorē oportet sacerdotij tantūmodo contingere[f]: ita vt de rebus ecclesie in quā venit, nihil p̄sumat: sustineat autem quid de eo sanctum concilium iudicare[g] voluerit.

Item ex cōci. Antiocheno.

¶ De epo ordinato quem sua parochia non recipit.

Si quis epūs ordinat⁹ ad parochiā cuius est[h] electus minime accesserit: non suo vitio, sed q̄ eum aut populus vetet, aut ꝓpter aliā[i] causam non tamen ei⁹ vitio perpetratā: hic ꝛ honoris[k] sit ꝛ ministerij particeps, dummodo reb⁹ ecclesie vbi ministrare cognoscitur, in nullo molestus existat: quē etiam obseruare conuenit quicquid synodus prouincie[l] perfecte iudicando decreuerit.

Item ex cōci. Anchyritano.

¶ A sua parochia nō recepti alijs molestiam non inferant.

Si q̄[m] epi ordinati sunt, neq; recepti ab illa parochia in q̄ fuerāt denominati, voluerintq; alias occupare parochias, ꝛ vim p̄sulib⁹ earū inferre, seditiones aduersus eos

c ¶ Si quis. Hec tria capitula loquuntur de eadē materia. s. cum quis est ordinatus epūs ad aliquā ecclesiam, sed nō audet ire illuc, ꝓpter scandalum, vel ꝓpter hostilitatem, vel q̄ ibi non recipitur aliqua de causa: sine culpa tñ sua: iste non debet aliquid p̄sumere de rebus ecclesie ad quam diuerit: et expectabit quousq; prouideat ei synod⁹ alibi. vij. qōe. j. pastoralis.

d ¶ Pro cōtentione. Ar. s. xvj. q. vi. si plures.

e ¶ Aut pro aliqua. s. de iure: q̄ dicūr se non elegisse eum: vel dicunt q̄ renunciauit episcopatui.

f ¶ Contingere. i. non episcopalia nisi inuitarus sit: argu. extra de eo q̄ renun. epi. c. j. j. vij. q. j. ca. episcopi.

g ¶ Iudicare. nā aliam ecclesiam si vacat debēt ei conferre. vij. qōe. j. pastoralis. ? sed z populus est excōmunicandus qui eum nō recipit cū iustaz causam hēat nisi forte scādalū timeat: sicut et ipse excōicatur cū ad ecclesiaz illam ire non vult. J. ea. ca. iij. Jo.

h ¶ Honoris. ¶ Cuius est. i. ad quam.

i ¶ Aliā. quā forte allegat.

k ¶ Et honoris. Videt J. s. pri. ca. ꝛ dic honor. i. honorabilis ministerij: q̄ in vesti⁹ epalibus exercebit sacerdotale officiū, nō epale: nisi inuitatus sit: vt dixi. s. ca. pri. ꝛ maior reuerentia exhibebitur ei ꝛ alij presbytero simplici.

l ¶ Prouincie. Que scilz habet. x. vel. xj. epos z metropolitanum. vj. q. iij. scitote. Zan.

¶ Quesitū. ¶ Casus. Quesitū est q̄d debeat fieri ō illis epis q̄ cū in suis epatib⁹ non recipiant, p seditiones plebes alienas volunt vsurpare. Et rndet q̄ si volūt pacifice ministrare in ordine pbr̄ij in quo pri⁹ erāt anteq̄ esset epi, nō sūt repellēdi. Si aūt facere voluerint seditiones, repelli debēt. sic intelligit casum h. lz Benencn. in medio ca. aliter intelligat dicēs. Si velint pacifice manere vt pbr̄i in ecclesijs vt pri⁹ fuerāt, nō abijciant ꝛc.

m ¶ Si q̄ epi ordinati sūt. i. si q̄ clerici ordinati sunt epi.

¶ Vbi prius.i.in quo loco: vel in quo ordine. Sz nunquid prior ecclesia tenetur eos recipere? videtur q̄ non. xxij.distin.placuit.ar.cōtra.xxj.q.ij.si quis iam translatus. Ad hoc dic q̄ si habuit corporalem possessionē per se vel per aliuz eius ecclesie ad quā modo non recipitur excitando, eos abijci placuit. Sz si voluerint in presbyterij ordine (vbi prius[a] fuerant) vt presbyteri residere, nō abjciātur[b] a ppria dignitate[c]. si autē seditiones cōmouerint ibidem constitutis epis, presbyterij quoq; honor talibus auferatur, fiantq; damnatione notabiles.

a ¶ Vbi prius.i.in quo loco: vel in quo ordine. Sz nunquid prior ecclesia tenetur eos recipere? videtur q̄ non. xxij.distin.placuit.ar.cōtra.xxj.q.ij.si quis iam translatus. Ad hoc dic q̄ si habuit corporalem possessionē per se vel per aliuz eius ecclesie ad quā modo non recipitur ecclesia eū recipere, licet nonduz ei⁹ beneficiuz sit collatum. Si nō habuit possessionē ? tenetur licet iam alijs cōcessa fuerint ei⁹ beneficia: vt extra de cle. cum in cunctis. vij.q.j.eos. C. de repud. hec. l. vl. ff. per alium dicit: quia idē est ac si p se. extra de prebē. accedēs. ar.iij.q.j. ca.j.in-§.j. Jo. hec glo. nō adaptatur ad textum. B.

Item ex concilio Antiocheno.

¶ Cōmunione priuetur epūs qui sibi cōmissam ecclesiā adire neglexerit.

Sj quis epūs per manus impositionē[e] epatū acceperit, z sibi cōmissum ministeriū subire neglexerit, nec acceuerit[e] ire ad ecclesiā sibi cōmissam: hūc oportet cōtione priuari donec susceperit coact⁹ officiū: aut certe de eo aliqd integra decreuerit eiusdē puincie synodus sacerdotum.

Item ex eodem.

¶ Sine pcuio integri ordinis vacatē epūs ecclesiā nō adeat.

Sj quis epūs[f] vacans in ecclesiam non habētem episcopum surripiēs populos sine concilio integri ordinis irruerit[g]: etiam si populus quem seduxit, desideret[h] illum: alienum tamē eum ab ecclesia esse oportet. Integrum autem et perfectum[i] concilium dicimus illud cui metropolitanus episcopus interfuit. Q; uod autē supra clerici se vigilijs subtrahentes excōicari iubentur: de his intelligēdū est qui ab epo frequēter admoniti, negligentiā suā corrigere contēnunt.

Vnde in conci. Martini pape legitur.

¶ Excōicet clericus q̄ ab epo cōmonit⁹, matutinis vl̄ vesperti⁹ horis adesse neglexerit.

Sj q̄ presbyter aut diaconus, vel quilibet clericus ecclesie deputatus[k] in quolibet loco fuerit in quo ecclesia est, et ad quotidianum psallendi officium matutinum non habet. ff. ad. l. iul. de vi publica. qui cetu. §. q̄ vacantem. Joan.

s ¶ Irruerit. Sed quid si iste intrusus aliqua contulerit ipsi ecclesie? Tenetur ei ecclesia restituere: sicut de simoniaco. extra de simonia, veniens. et quia nihil deperit eccle. iuij. distinct. generalis. Sed si bene ꝓmotus esset, ecclesia non tenetur ei restituere: z ideo bonus deterioris est conditionis q̄ malus. Jo. Sed contra extra de simo. de hoc. Sol. in simoniaco dicūt quidam q̄ nihil debet ei restitui: et quod dicit illa decreta. veniens. dispensatio fuit. Alij dicūt q̄ propter delictuz abbatis et monachorum hoc contingit. T. dicit q̄ clerico in seculo remanenti nil restituit. secus si ad religionem transit: vt. xvij. qō. j. si quis rapuerit. De clerico autem seculari qui remouetur ab ecclesia, quid iuris sit si aliqua contulit, ? not. extra de cleri. coniu. quod a te. B.

h ¶ Desideret. Argu. q̄ que malo fūt inchoata priꝑcipio, non conualescunt q̄uis ad eum casum deueniant a quo recte possent incipi: vt. vij. questio. j. episcopum. extra de elect. audiuis. ? Argu. contra. extra de iure patro. cura pastoralis. extra de coniug. placet. Joan. Dic, quod ipso iure nullum est, non conualescit. alias secus. ‡ extra de elec. audiuis. et ca. quod sicut. B. Item arg. q̄ non valet electio concors, nisi canonica sit. xvij. q.ij. si quis abbas. lxij. dist. ca. j.

i ¶ Et perfectum. Et nota q̄ cōcilium dicitur perfectū licet non adsit primas: vt. xvij. dist. ca. j.

¶ Qs autē. ¶ Nec est quarta pars distin. in qua dicit q̄ ois sacerdos compellatur interesse officijs. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra in capitulo clericus victum. distinct. xci. dictum est q̄ clerici debent excommunicari qui vigilijs se subtrahunt, et artificijs se applicant. Nunc autem dicit illud esse intelligendum de illis qui frequenter ab episcopis commoniti nolunt obedire. quod probat sequenti capi. Et est iste quintus articulus huius distinctionis.

Sj quis epūs. ¶ Casus. Quesitum est quid debeat fieri de epo qui cum non habeat ecclesiaz propriā, surripit sine concilio metropolitani vacantem episcopatum. Et respondet q̄ debet abjci, etiam si populus quē seduxit, velit ipsum habere.

f ¶ Episcopus vacans.i. vacans episcopatu, vel episcopatum non habens: sicut dicitur mulier vacans que

k ¶ Deputatus. Per hanc literam dicunt quidā illum teneri ad hoc tantum qui alicui ecclesie intitulat⁹ est: alias non: etiam si ordinatus sit ad titulū sue possessionis. extra de prebend. episcopus. Tu dic eū z quēlibet clericum teneri ad hoc, licet non teneatur specialiter ad

Intrusus an recipiat q̄ eccl'ie ꝓtulit.

iij.ꝑs.

In ipsoitrotu.

Cōc, ter. in aut. vt iudi. sine quo, suff. §. cogita, to. col, ij.

Dic vt dixi lxij. di, saloniane. Archi.

Mulier vacans q̄ nras hodie.

hanc vel illã ecclesiã. sse exaudi extra de reg. sup eo.

Officia matutinaz vel ptina.

a ¶ Matutinis. Matutina dicuntur officia que celebrã tur a mane vsq; † ad nonam: vespertina a nona vsq; ad noctẽ. xj.q.iij. si quis eps in concilio.

† Exclusiue tenentur scõm hug. Offẽsa prima dz esse impunita.

b ¶ Conuenerit. Nam ex precepto tenentur clerici ad horas. extra de cele. mis. dolentes. in fi. ibi videas. Arc.

horaꝫ. extra de cele. mis. dolentes. in fi. ibi videas. Arc.

c ¶ Castigatus. Not. q; pro prima offensa non est gõ punicdus: vt. lxxxiij. di. honorat⁹. et extra de offic. custro. ca. j.

¶ Obedientiam. In hac distinctione incipit. vij. pars tractat⁹ distinctionũ. Et hec distinctio diuiditur in septem partes: in quarum prima tractat de obedientia quã debent omnes catholici ecclesie romane capiti suo. z hoc pbat quattuor authoritatibus. Secunda ibi: Reliq. Tertia ibi: Ut igitur ex premissis. Quarta ibi: Cõpagio. Quinta ibi. Diaconi. Sexta ibi: Hoc capitulo. Septima ibi: hoc autez. Jo. de san.

¶ Casus. Supra ostensum est in q̃bus locis prelati debeant ordinari. sed quia prelatura cõtemptibilis est sine obedientia minorum: ideo in hac xciij. distinc. ostendit q; minores gradatim debent maioribus reuerentiam exhibere: et primo docet q; pape omnes subiecti sunt generaliter, intantum vt nulli liceat ei communicare cui ipse papa pro suis malis actibus non communicat.

d ¶ Obedientiam. Hic intitulatur. xciij. distinct. in qua ostendit magister hactenus qualiter et a quibus et in q̃bus locis clerici et prelati debent ordinari: sed quia dignitas prelatorum sine obedientia contemptibilis est, ideo ostendit hic de obedientia quam debent inferiores superioribus. Et primo de obedientia que debetur pape: secundo de obedientia quam debent minores maioribus ratione ordinis: postea de obedientia quam subditi clerici debent episcopis suis. ostendit etiam differentiã inter presbyteros z diaconos: quandoq; loquẽs contra istos: q̃q; ꝫ illos. ad vltimũ ostendit pbros maiores esse diaconibus. Nota autẽ q; obediẽtia cõsistit in tribꝰ: in reuerentia exhibenda: in mandato suscipiẽdo: in iudicio subeundo. Reuerentiam debet minor vt assurgat maiori, et cedat et primum locũ in sedendo z eundo: nisi minori maiori ratione administratio commissa sit. vnde archipbr vel pbr archidiacono dz reuerentiam, ꝫ ordine maior sit, ratione maioris administrationis. xxv. di. c. j. hac consideratione q̃q; pbr tenetur obedire diacono prelato. In mandato autem z iudicio nemo tenet obedire nisi ei qui habet administrationem vel iurisdictionẽ super eum: z nisi ab eo absoluatur per appellationem vel recusationem: vel si ei controuersiam † moueat: vel si prelatus deponatur: viij. q. iiij. in summa. z ca. nonne. Lau.

Obediẽtia in tribus cõsistit.

† Al. mouetur q; tho. ne. pstat. cũ dicit. Arg. ij. q. j. ca. ij. ca. ij. ca. ij

llata.vnde. Non est deterior hostis q̄ fictus amicus. Non odiū grauius q̄ simulatus amor. vnde illud etiā. Plus in pera ꝛc. arg.xiij.q.j.§.itē precepit.si.est.xij.q.j.

Q(certe. Joan.

Jratus valde sum.¶ Casus. Siego. excōmunicatus Maximum archiepiscopum Salonitan, qui fuerat simoniace ordinatus: a cuius cōmunione nullus se remouit nisi episcopus Paulinus, et honorat⁹ eius ecclesie archidiaconus. vnde Siego. oēs alios reprehēdit: quia quē apostolica sedes repellit, oēs debent habere repulsum donec ab illatis crīminibus mundet.

a ¶ Clero. Et ita quilibet eps suffraganeus est de clero metropolitani: arg.et de postulata. bone. argu. lxxvj. dist. si quid vo. Forte iste fuerat canonicus: et adhuc retiebat ibi prebendam.

b ¶ Vir. Qñ ergo vir sit, tamē sit ff. de iudic. vir. xix. dist. in memoriam. Argu. cōtra. ff. ad velleia. tutor. quia ibi dicitur vir fieri vt quis p se apud eundē intercedat. Ita vir, id est nunq̄. sic.ij.q.vj.§. bigamū, ver. si aduersus.

c ¶ Oīnib⁹. Argumētū p eis qui multitudinē nō sequūtur: vt. vij.q.j. denicq. et q̄ multitudo nō excusat a delicto vt pena: arg. ij.q.j. multi. Ē. dist. xxij. in note. Arg. contra. Ē. dist. xix. in canonicis.

d ¶ Filij. Qui ergo primati sunt a sacramētis, filij sunt ecclesie: quia sunt epi scilz filij: cū certū est q̄ qui non est cum epo, eē ecclesiā est: arg. vij.q.j. scire. Vel dic q̄ iam erant absoluti: vel quia causa humilitatis hoc dixit. ij.q. vij. nos si incompetenter.

Q Ui cathedrā. ¶ Casus. Dictū est supra q̄ omnes debēt obedire pape. Nūc aūt dicit q̄ epi q̄ subsūt pape immediate, hanc ei reuerentiā debent, vt singulis annis curiā visitēt. z hoc probatur sequen. capitulo.

I Urta. ¶ Casus. Dicit hic q̄ epi qui subsunt ro. ec. nullo mediante: si vicini sunt, quolibet anno sedem apostolicā visitent per se vel per alium. Si vero sunt remoti, faciant sicut in chirographo suo continet. Et quicunq̄ hoc contempserit: nisi sit valitudine impeditus, canonicis regulis subiacebit.

e ¶ Juxta. Hoc ca. loquit̄ de eis qui subsunt dño pape nullo medio.

f ¶ Propinḡ sūt. Qui ses in eadem prouincia sunt, illos vocat ler pñtes. C. de prescrip. x. an. l. vlti.

g ¶ Presentetur. per se vel p alios. extra de iureiur. ego N.

h ¶ De longinq̄. Ar. rōne loci pmitti q̄s alias nō permittit ar. xxiij. q.j. pudēda. Ē. di. xxij. cū lōge. Ē. dist. xxix. c.j. et. ij. Ē. dist. iij. erit. Ē. dist. lxij. c.j. z.ij. Et dic de lōgiq̄ vt sunt vltra ytaliā statuit: vt eē ō elec. nihil est q̄s ecclesie. Vl remotos vocat vltra duas dietas: vt eē de rescrip. nonnulli.

i ¶ Juxta. Ar. q̄ expediri per alios sufficit q̄s iste impedit⁹ p se facere. k ¶ Chirogr̄phū. eē de elect. significasti. in pte decisa. Ē. lxv. dist. si quis. v.q.iij. si egrotās.

l ¶ Canonicis. Ē. di. xxij. si q̄s epor. ¶ Reliqui. ¶ hec est sēa pars huius di. in q̄ dr q̄ oēs minores in ordine vel dignitate debent suis maiorib⁹ reuerētiā pstare. z hoc pbat p. vij. au tho. ¶ Casus. Dictū est supra qualiter oēs debēt obedire pape. Nunc aūt dicit Stratianus q̄ in ecclesia ab ostiario vsq̄ ad episcopū gradatim minor debet obedire superiori. quod probat per sequens capitulum.

Remoti q̄ dñr

Impedit⁹, p aliū excōpedire. pōt officium.

Nota ex usu text. q̄ hec distinctio a, minores excludit. sūt lē. text. habes i l. rō. ¶. ff. de ac. ēpt.

Mitti: malorū multitudine nō sequātur: vt. vij. q.j. denicq. et q̄ multitudo nō excusat a delicto vt pena: arg. ij.q.j. multi. Ē. dist. xxij. in note. Arg. contra. Ē. dist. xix. in canonicis.

A Subdiacono vsq̄ ad lectores[m] omnes subditi sint diacono cardinali viro reuerēdissimo i ecclia rep̄sētātes ei honorē[n]. Porro pōtifici presbyter: presbytero diaconus: diacono subdiaconus: subdiacono acolythus: acolytho exorcista: exorciste lector: lectori ostiarius: ostiario

A Subdiacono. ¶ Casus. A subdiacono vsq̄ ad lectores debēt omnes obedire cardinali diacono: deinde pontifici presbyter: presbytero diaconus. ꝛc.

m ¶ Ad lectores. hoc nomine lectorum omnes inferiores ordines comprehendit.

n ¶ Honorem. ratione ordinis. hec est enim iustitia, vt minor seruiat maiori. xxxiij. q. vlti. est ordo. nisi minor in administratione maior sit. xcv. distin. cap. j. vel nisi obtineat locum superioris. j. ea. ca. vlti.

Mona: a dñi olim clerici: vt .j. xvj. qō. j. generaliter. Uel forte quilibet clericus erat nō erat cuius dignior est quilibet monacho: argu. xvj. q. j. alia est causa. ꝛ ca. legi. hodie maior honor debet abbatibus ꝙ alijs clericis: arg. eē de eta. ꝛ quali. ca. j. lxix. dist. ca. j.

Clericꝰ sct'aris ē dignior monacho.

a ¶ Abbas. Loquit fm ea tpa cum monachi non erāt de clericis.

b ¶ Siue in gremio. ar. cōtra. xcv. dist. epūs. ij. nam ibi dicitur ꝙ in domo collega debet esse: prelatꝰ in eccīa.

Archidiaconi sūt oculi epi.

Jaconi. tē.

¶ Cal⁹ Diaconi velut ocli epi scopi debēt omnia cōsiderare: et si viderint aliquā corrigēda, significent epo. ꝛ per hoc ostēditur ꝙ debēt episcopo obedire.

c ¶ Oculi. ꝛ not. ꝙ loco diaconoꝝ successerunt archidiaconi, qui dicuntur oculi episcopi qui plustrant. alia causa habetur .j. c. diaconi.

Mat. v. b.

d ¶ Oberrantes. Sunt et alij oculi circunlustrantes synodales testes. xxxv. q. vj. episcopus in synodo. Ut ibi loquitur de excessibꝰ laicoꝝ: hic clericoꝝ. ꝝg.

Ibidē

e ¶ Precipitio. Ergo non tm tenetur quis denunciare iam commissum crimen: sed etiam cōmittendū: quod vez. est. xvij. qō. v. hoc videtur. Arg. eē de cog. spi. tua. de ꝑse. dist. ij. cum omne crimen.

Sacerdotes ꝯo. ¶ Casus Probat Clemens in hoc capit. ꝙ reuerentia est sacerdotibus exhibenda: et hoc probat authoritate Petri dicentis. Uos estis sal terre. et authoritate dñi dicentis: Beati estis tē.

f ¶ Sal terre. In oibus enim operibus nostris sal offerre debemus. de conse. dist. iij. sal. et per sal sapientia intelligitur. xlij. dist. sit rector.

g ¶ Maledixerint. Non ꝙ ex maledictione benedictionem quis consequatur: sed ex patientia quam sustinet. xj. q. iij. qui iustus.

Ulla ratione. ¶ Casus Questum fuit quid debeat fieri de illis clericis qui sub nullius episcopi disciplina gubernantur? Et respondet ꝙ debent a suo officio remoueri. tales eīm acephali dicunt, qui vero suis abbas[a]: abbati monachus in omni loco repsentet obsequiū siue in publico, siue in gremio[b] ecclesie.

Item ex epla Clemētis pape.

¶ Qs sit officiū diaconoꝝ.

Jaconi ecclie sint tanq̄ oculi[c] epi oberrantes[d] et circūlustrātes cū verecundia actus totꝰ ecclie: perscrutātes diligētius si quē videāt fieri vicinū precipitio[e], et proximū esse pctō: vt referant hoc ad episcopum: ꝛ ita episcopo suggerere que ad cultum ecclesie ꝛ disciplinā eius pertinent, diaconibus cura sit.

Item in eadē.

¶ De eodē.

Sacerdotes ꝯo dicebat būs Petrꝰ sal terre[f], ꝛ mūdi lumē: docēs eos in splēdore bonoū operū glorificare deū patrē: de quibꝰ ait dñs Beati estis cū maledixerint[g] vobis hoīes: ꝛ reliqua. ꝛ iterū. Uos estis sal terre.

Item ex concilio Parisien.

¶ Qui non sunt habendi clerica qui episcopali ꝓuidēa non gubernantur.

Ulla[h] rōne clerici aut sacerdotes habēdi sūt qui sub nullius epi disciplina et ꝓuidētia gubernātur. tales enim acephalos[i]. i. sine capite pusca cōsuetudo nūcupauit.

Item.

¶ De eodem.

Ui suis episcopis non obediūt, indubitanter reprobi et rei existunt. Porro ipsi a deo donum summi muneris consequunt qui suis doctoribus (qui recte episcopi intelliguntur) libenter obediunt.

Item Anacletus.

¶ Illi in deū scandalizantur qui suo non obediunt epo.

Ille ꝓculdubio scādalizatur[k] in deū, qui recte nō docet, et qui eius scandalizat episcopū vel sacerdotem.

Item Euaristus oibꝰ epis.

¶ Septem debent esse diaconi in vnaquaq̄ ciuitate.

Jaconi[l] qui quasi ocli vident esse epi, in vnaquaq̄ ciuitate septē debēt eē qui custodiāt eīm predicātē: ne ipse epus[m] ab insidiatoribꝰ quoquo mō infestet, aut ledatur a suis: aut verba[n] diuina detrahendo° aut insidiando polluant vel despiciantur: sed veritas spūali redoleat[p] feruore: ꝛ par predicata labijs, cum voluntate[q] animi concordet.

Item ex cōcilio Neocesarien.

¶ De eodem.

Jaconi septē debēt eē fm regulam, cuius non magna sit ciuitas. Regle aūt authoritas est ista, ꝙ et liber actuū[r] apl'oū idem insinuat.

Igitur ex premissis apparet authoritatibꝰ, diaconi debent obedientiam pbēs, sicut hec est secunda causa huius constitutionis.

maioribus recte obediunt, donū consequuntur a deo.

h ¶ Nulla. j. xvij. q. ij. abbatibus.

i ¶ Acephalos. ꝓuilegiati tm qui pape subsunt non sunt acephali: ꝙ papa episcopus eorum est: arg. eē de ꝓuil. recepimus. tales sicut excōmunicatos debet quilibet excludere de ecclesia sua. eē de parochi. ꝛ alie. paro. capit. ij. Et est hic arg. ꝓ prelatis: ꝛ ꝙ etiā eremite subsunt episcopo in cuius territorio sunt: vt. xvj. q. j. qui vere. Jo.

k ¶ Ille procul dubio scandalizatur. i. scādalizat deū. viij. qō. j. qui vos. Jo.

Jaconi. tē.

¶ Cal⁹. Precepit Euaristus vt in qualibet ciuitate sint septē diaconi qui custodiant episcopū a malis hoibus, ne predicatio eiꝰ impediatur, et ne ipse despiciatur.

l ¶ Diaconi. hoc ca. loquitur de episcopali eccīa, vbi debēt esse septem diaconi: vt de cōse. distinct. j. epūs deo. Et vbi facultates supperunt. vt. viij. q. j. illud.

m ¶ Ne ipse episcopꝰ quoquo modo infesterur aut ledat ab istis insidiatoribꝰ. i. hereticis, vel ita: ne quoquo modo offendatur ab illis: aut ledatur a suis clericis per oppressionem. Et ideo debēt ei astare, et ab eo auertere ḥmōi oppressiones.

n ¶ Aut verba. Ordo infesterur aut ledat ab istis insidiatoribꝰ. i. hereticis, vel ita: ne quoquo modo offendatur ab illis: aut ledatur a suis clericis per oppressionem. Et ideo debēt ei astare, et ab eo auertere ḥmōi oppressiones.

o ¶ Detrahendo. timore hereticoꝝ fez subticendo.

p ¶ Redoleat feruore. Ideſt exeat in publicum ex frequenti ardore.

q ¶ Cum voluntate. J. de conse. dist. ij. re vera. Jo.

r Jaconi. ¶ Actuum. vj. vbi agitur de septem diaconibus ordinatis ab apostolis.

¶ Igitur ex premissis. ¶ hec est tertia pars huius distinctionis: in qua dicitur ꝙ diaconi debent subdere se hꝫ presbyteris et nō preferre. ꝛ hoc probat per nouem authoritates. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra in capitu. a subdiacono, dictum est ꝙ spiritu-

sicut presbyteri obedire debēt episcopis, sic diaconi presbyteris. Sed quia diaconi non solum volebant adequari presbyteris, sed etiā preferri: ideo vt eorum superbia opprimatur, statutū fuit vt sacerdotib⁹ dignam reuerētiam exhibeant, et sibi nihil vsurpent.

¶ Ex missis. Ab isto loco incipit magister alter cationē suam inter presbyteros et diacones. Et primo allegat pro presbyteris q̄ diaconi debent eis subesse, vsq; ad illud capi. diaconi. post in illo ca. diaconi. allegat, p diaconibus. vlt. in capi. legimus. dabit sentētiā cōtra diaconos. ꝫ.

Diacones.

¶ Cau⁹ Diaconi vsurpabāt officia episcopoū et presbyterorum. baptizabant enim eis presentibus, et non precipientibus: et corp⁹ dñi propria authoritate populis distribuebant. quare pelagi⁹ statuit ne deinceps talia facāt sine precepto eoū, nisi in necessitate presbyteris absentibus.

a ¶ Deputatum. ſꝫ diaconibus. sic xxij. q. ij. hoc tm.

b ¶ primis. i. maioribus: episcopalibus, et presbyterali: et ita episcopat⁹ est ordo: vt. lxxx. iij. dist. cum in preterito. xxj. dist. cleros. ad idem. xxij. dist. in. ca. j.

c ¶ Absq; episcopo. i. absente episcopo vel presbytero: quibus solum baptizandi ministerium permissus est vt de cōse. di. iij. constat. et dic q̄ absq; episcopo: id est preter authoritatem eius.

d ¶ Necessitas. not. q̄ vbi necessitas exigit. et presbyter est absens: potest diaconus etiam iure suo baptizare supper corpus christi erogare infirmis si conseratum est: sed in ecclesia vi presentia pbri nō potest, etiam si necessitas exigat: nisi iussus a presbytero: puta cum multi sunt qui indigent baptismo, et presbyter non potest sufficere. simiter si multi sunt qui volūt accipere corp⁹ christi, nec presbyter sufficit omnibus.

pbris epis: ſꝫ diaconi superbiētes sacerdotibus exequari vel potiꝰ preferri querebāt: cōtra quoꝝ insolētiam multoꝝ authoritates emanauerunt eoꝝ superciliū repumētes: atq; vt sacerdotib⁹ cōdignā obedientiā exhibeāt decernentes.

Unde Pelagius papa ait.

¶ Nihil eoꝝ que sunt decreta primis ordinib⁹, vendicent diaconi.

Diacones ppuā constitutum⁹ obseruare mēsurā: neq; vltra tenorē paternis canonib⁹ deputatū [a] quippiā tētare permittim⁹: et nihil horum in suo ministerio penitus applicare, q̄ primis⁹ ordinibus ppie decreuerant antiq̄tas. Absq; epo [c] vel pbro baptizare non audeant, nisi predictis ordinibus fortassis longius constitutis necessitas [d] extrema cōpellat: qō etiam laicꝰ christianis [e] facere plerūq; cōceditur. Sacri corporis erogationem sub conspectu episcopi seu presbyteri (nisi his absentib⁹) ius non habeant exercendi.

Item in Niceno concilio legitur.

¶ Inferiores presbyteris se diaconi cognoscant.

Peruenit ad sanctū cōcilium q̄ in locis q̄busdā et ciuitatib⁹ pbris sacramenta [f] diaconi porrigāt. hoc neq; regula, neq; cōsuetudo tradidit, vt hi qui offerēdi sacrificij non habēt potestatē, his q̄ offerūt corp⁹ Christi porrigāt. Sꝫ tu illud innotuit, q̄ quidam diacones etiā [g] ante epos sacramenta sumūt. Hec ergo oia amputent̄ et excidant̄: et in sua diaconi mēsura pmaneāt: sciētes q̄ quia episcopoū ministri sunt, inferiores a pbris sunt, habent̄. per ordinē ergo post presbyteros sacre gratiaꝫ cōmunionis accipiāt, aut epō, aut pbro porrigente eis. Sed nec sedere in medio [h] presbyteroū diacono liceat: q̄ si fiat hoc, preter regulā probatur existere. Si q̄s autem post has definitiones obedire noluerit, a ministerio cessare debebit.

Item ex concilio Laodicēsi.

¶ Diaconus honorem exhibeat presbytero: ipse ab inferioribus honoretur.

Non oportet diaconum coram pbro sedere: sed iussione [i] pbri sedeat. Similiter autē diaconus honorē habeat a sequentibus. i. a subdiaconibus et ab oib⁹ clericis.

Item ex eodem.

¶ Calicē benedicere, et panē dare diacono non licet.

Non oportet diaconos panem [k] dare, nec calicem benedicere.

Item ex conci. Carthaginēsi iiij. cui papa Zozimus interfuit per vicarios.

Qō ē ergo istorum priuilegium? Dic vt nota. i. tio q̄ sedebant in di. qui medio presbytero: sub gratuꝫ. Statutū ergo dū, fuit in niceno concilio vt decetero talia non faciant: sed in sua mensura pmaneant: et si quis obedire noluerit, cesset ab officio.

f ¶ Sacramēta, id est eucharistiaꝫ confectam: sanguinē autē bene porrigunt. ſ. ea. diaconi sunt. et ver. sacerdotibus. et hec est ratio quare sacerdos corpus christi per se sumat, calicem autem de altari pbyteris sumere nō licet: sed diacon⁹ eis porriget: quia sumptio corporis futuram resurrectionem corporum significat: quā deus sua virtute facit sine oñi ministerio. Sꝫ sumptio sāguis significat redemptionem passionis: q̄ fit interfectionib⁹ aliorum, vt dicit. xxij. q. ij. capi. aie. ſ. d. l. pbyteros q. ꝫ. ibi in penā dr de diaconibus, ne panē offerant: ḡre de iure licitū esse vr. Joā. Sꝫ illō intelligit q̄n in principio secretoruꝫ diacon⁹ accipiens patenaꝫ cuꝫ pane offert sacerdoti. Imponit ergo diaconis ad penā ne panē offerant altario mūstrando: hic autē phibet ne post sacramenta cōfecta corpus xpi porrigant sacerdoti vt sumat. B.

Corporis xpi sūptio, q̄d signat.

Sāguis sumptio q̄d significat, repetitur. xxij. q. ij. capi. aie, sentat, ſ. d. l. pbyteros q. ꝫ. ibi in penā dr de diaconibus, ne panē offerant: ḡre de iure licitū esse vr. Joā. Sꝫ illō intelligit q̄n in principio secretoruꝫ diacon⁹ accipiens patenaꝫ cuꝫ pane offert sacerdoti. Imponit ergo diaconis ad penā ne panē offerant altario mūstrando: hic autē phibet ne post sacramenta cōfecta corpus xpi porrigant sacerdoti vt sumat. B.

Arg. ad hoc ff. de offi. pcō. l. observare.

g ¶ Etiā ante epos. i. anteq̄s epi sumant.

h ¶ In medio. ꝫ ꝫ suetudine diuersoꝝ locoꝝ hec varia tur. ꝫ in q̄busdā em locis hec obseruant: in q̄busdā nō.

i Non oportet. ¶ Sed iussione. hoc obseruat ſm cōsuetudinem quarūdam ecclesiarum cū redit a lectione euangelij. Lau.

k Non oportet. panē. i. corpus dñi. Dare. i. porrigere. ſ. alijs post cōfectionē sine licētia sacerdo-

S. anten. l. idēq; ff. de mūda.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tis. Uel dic dare.i. conficere: qđ ad solū presbyter pertinet. (net.j.q.j. dictū. extra de summa trini. firmiter.

a Jaconi ita se. in missa: nam alibi magis sunt ministri episcopi.

b Resente. Eroget, iussus vel non iussus, longe tamen positis episcopo vel presbytero. ſ. ea. diaconus.

c Jaconus. Locoid est in aliquo: de eo tamen honeq. vij. sto. ff. de arbi. si cūqs oēs dies. ſ. si arbiter. xv. q. j. ff. de mu. et ho. vt gradatim. ſ. j.

† Sic. ſ. ni mulier.

d Diaconus in conuētu. vbi conueniūt ad synodum.

e Loquatur. i. predicet. nam officiū predicādi presbyteroꝝ est. xxi. q. j. adijcimus. ℣.

f Alba. i. dalmatica: ar. xj. q. iij. eps presbyter.

g Et lectionis. euangelij.

Omnulli.

¶ Tal⁹ Quidam diaconi in choro volebant esse in loco digniori, volentes sacerdotib⁹ preferri. sed concilium Toleta. statuit vt tam diacones qꝫ pbyteri p̄seuerēt in locis sibi deputat: ita vt diaconi cognoscāt pbyteros esse maiores se.

iij. ps.

h Atqꝫ in primo. i. in primo ordine: vt fit parisi⁹.

i Ut sublimiores. sic construe. ergo tam illi qꝫ isti si stēt in vtroqꝫ ordine consistant in vtroqꝫ ordi nes. ita scz vt diaconi agnoscant pbyteros sublimiores se, scz diaconibus: ꝫ stabunt secundum tempus sue ordinationis. xvij. di. ca. epos.

† .i. maiores. ‡ .i. mappulis

Cōpagis. ¶ Hec est quarta pars huius distin. in qua dicitur qđ compagis id est sandalia, et mappule id est lineamina que portant cardinales, solis romanis clericis competunt. ꝫ hoc pbat per duo capitula. Jo. de fan.

Canus. Supra in ca. diacones. prohibitum est ne diacones vsurpent officia eporū vel presbyterorū. Nūc vero dicit qđ non debent vti compagis, id est calceamentis episcoporum: quib⁹ nulli diaconorum vti licet absqꝫ apostolica licentia: sicut nec mappulis vti debēt absqꝫ eius dē authoritate: quas concessit constantinus cardinalibus: vt ſ. xcvj. dist. in illa palea, constantinus.

Sicut epis, ita et presbyteris diaconi ministrent.

Jaconi ita se[a] presbyteri sicut episcopi ministros esse cognoscant.

I tē ex eodē. ¶ Decodem.

Resente pbyteroꝝ diaconus eucharistiā corporis christi populo (si necessitas cogit) iussus eroget[b].

I tē ex eodē. ¶ Decodem.

Jacon⁹ sedeat iubente pbro in quolibet loco[c].

I tē diacon⁹ [d] in cōuētu presbyteroꝝ interrogat⁹ loquat[e]. alba[f] vero tantū tēpore oblationis ꝫ lectionis[g] vtatur.

I tem ex concilio Toleta. iij.

Diacones presbyteris se superiores non cognoscant.

Omnulli diacones ītā prouīpunt superbiā, vt sese presbyteris anteponāt: atqꝫ in primo[h] choro ꝫ ipsi priores stare presumāt, pbris in secūdo choro constitutis. ergo vt sublimiores[i] se pbros agnoscāt, tam illi qꝫ hi in vtroqꝫ ordine consistant. ¶ Compagis[k] vero calceari absqꝫ apostolica licentia diaconib⁹ non permittitur: sicut nec mappulis[l] vti absqꝫ ei⁹ authoritate quibuslibet clericis conceditur.

Unde Gregor⁹ Joanni episcopo Syracusano.

Absqꝫ apostolica licētia diacones compagis vti non presumant.

Peruenit ad nos qđ diacon⁹ ecclesie Latinen. calceat⁹ cōpagis, pcedere presumpsisset. qđ qꝫ hactenꝰ nulli per totā sicilīā licuit, nisi tantū modo diaconib⁹ Messanensis ecclesie, quib⁹ olim a predecessoribus nostris non dubitatur esse concessum, bene recolitis. Quia ergo tante temeritatis ausus leuiter non est arte dendus: † cum omni hoc fraternitas vestra subtilitate perquirat, vt an per se, vel alicuius[m] hoc authoritate[n] presumpserit, nobis subtiliter in notescat. Nā si negligenter ea que male vsurpātur omittim⁹, excessus viam[o] aliis aperimus.

I tē Jo. Rauennati epo.

Mappulis clerici ii me apostolica licētia vti nō debēt.

Illud autē qđ p vtēdis a clero vestro mappulis scripsistis, a nostris clericis fortiter est obuiatū, dicētibus nulli hoc vnqꝫ alij cuilibet cōcessum fuisse ecclesie, nec rauēnates clericos, vel illic, vel in Romana ciuitate tale aliquid cū sua cōscientia presumpsisse; nec si tentatū esset, ex furtiua vsurpatione sibi preiudicium generari: sed etiam si in aliqua ecclesia hoc pſumptū [p] fuerit, illud. et de despon. impu. ca. j. in fi.

k ¶ Compagis. id est sandalibus. et dicuntur compagi sandalia vel calige episcopales: et est masculini generis. Joan.

l ¶ Nec mappulis. id est ornamentis equorū que Cō stantinus concessit cardinalibus. ſ. xcvj. distin. constantinus. nam mappa ornamentū est eq. similiter in auten. de cōsul. ſ. quātacunqꝫ. † et sunt † Jā quedam alba lineamina quib⁹ cō operiuntur eq̄ car dinalium cum pro cessioneni faciunt. et. l. Alij dicunt qꝫ mappule sunt mitre epi. ſcopales.

Compagis. Mappule quasi manticule.

Peruenit.

¶ Tal⁹ Apostolicus cōcesserat solis diaconibus ecclesie Messanen. vti cōpagis: quos † attendamen postea diaconus Catinensis ecclesie portare p̄sumpsit. precepit ergo Gregor⁹ Joanni episcopo syracusano vt subtiliter inuestiget an se an alterius authoritate hoc fecerit: qꝫ si male vsurpata non punant, via delinquendi aliis aperitur.

m ¶ Alicui⁹. Arex hoc ꝫ seq. ca. habes qꝫ illud videt prohibitum qđ non prohibuit esse concessum: ar. di. c. ſmo: qđ no tē. ar. xxv. q. ij. am. sum imputato. arg. ꝫ. q. j. olim. hāc. ar. ij. q. v. cōsu. ‡ Et dicit. ‡ Et est hoc ne ſed. verum in his q̄ sunt vacua de iure spāli. alias ia. vi. qđ nō est prohibitū: de hoc intelligit esse cōcel et ex hoc sum. xxvij. q. ij. ler trilla. diuine. et. xxx. q. iij. inter.

n ¶ Aut. potitare. ſ. am si maioris authoritate hoc fecisset, hoc esset vtcunqꝫ excusabile: arg. dist. xxij. salomonē.

† De

o ¶ Uiam. C. de indi. vidu. l. ij. in fi. C. vnde vi. memine. hoc nocerint. ſ. xxj. q. ij. c. ij. ſ. xxiij. q. iij. est iniusta. j. q. vij. exigunt. ta. contra ſ. xxxv. q. ix. loci nostri.

† Dē vi. iij.

Illud. ¶ Tal⁹. Jo. archiepō Rauēnas supplicauit an papa vt liceret suis clericis vti mappulis, sed papa rans. ei rescribit dicēs qꝫ cardinales ei fortiꝫ obuiauerunt asse rentes hoc nō ecclie pcessū, nisi rōane. ꝫ si esset ab aliquibus vsurpatū, nō fieret p hoc preiudiciū ecclie romane.

Tal⁹ nas non dat pu

p ¶ Presumptū. Arg. antiquitatē vel longam consue- uilegij.

tudinem non dare priuilegium: vt distinct.c.contra morem. argu.contra.xxiij.dist.quia.er.ix.q.iij.conquestus. Et est ratio: quia hoc possideri non potest ad de iure communi: argu.extra de prescrip.causam. Nam & sunt alia iura que non prescribuntur: vt subiectio vel procuratio.

Prescri bi non pos alia qua.

cij ex officij. vl' via publica. ff. de via pub.viaj. ar.C.de aquedac. diligenter.lib.xj.et est si. C.de fidei rei priuat. et sal. diuuntdom', vsus aque. lib.xj.

v.gs.

¶ Diaconi sunt. ¶ Hec est ḋa pars huius distinc.in qua laudat diacones quatuor modis: scz a significatione, quia significant. vij. candelabra aurea. A virtute: quia debent esse virtuosi. Ab officio: quia sicut ecclie episcopi cãtare non debent. Ab institutione: quia a domino fuerunt instituti. Jo. de San.

¶ Cause. Supra dictũ est diacones subesse sacerdotibus: ꝛ ne sacerdotes nimiũ inde superbirẽt, commendat hieron. in hoc c. diacones. Diuiditur ergo hoc capitulum in tres partes. In prima parte commendat hiero. diacones quadruplici ratione. Ratione significationis: quia signantur per septẽ candelabra aurea, & septẽ angelos ecclesiarum. Ratione vite & conuersationis. Ratione ministerij: quia sine his sacerdos ministrare non potest: et maior est qui ministrat, ꝙ cui ministratur. Et ratione institutionis: quia a deo sunt instituti. In secunda parte reprehendit rapacitatẽ eorũ, qui volunt omnia rapere, & omnia sibi vendicãt. In tertia parte ostendit q̃ sicut in hoc mundo raptor punitur a iudice: ita episcopus qui bona clericorum rapit, a dño punietur, nisi vniuersa reddãtur. Scõa pars incipit ibi: Nunc autem. Tertia ibi: Certe.

Mar. 4.g.

Vide ea q̃ sequũtur

a ¶ Angeli. id est prelati.

b ¶ Candelabra. que erant in templo domini.

c ¶ Voces. audite a Joanne in Apocalypsi.

d ¶ Docentes. populũ quo ad vitam actiuam.

e ¶ Soli deo. q̃ solus deus nouit eorum conscientias. Et nanq; cor omne patet: et omnis loquitur voluntas: vt xxxij.q.iij. deus.

f ¶ Colloquẽtes. quo ad cõtemplationẽ: vel hoc dum sunt in oratione. de conse. dist.j. quando.

Diaconi qs in apocalypsi legimus, septẽ angeli[a] ecclesiar. hi sunt septẽ candelabra[b] aurea: hi sunt voces[c] tonitruorũ: virtutũ operatione p̃clari, hũilitate p̃diti, q̃eti, hũiles, euãgelizãtes pacẽ, annũciãtes bona, dissensiones & rixas & scãdala resecantes, docentes[d], soli deo[e] colloquentes[f], in tẽplo nihil penit⁹ de mũdo cogitãtes: dicentes patri[g] & mĩ[h], Non noui[i] vos. et filios[k] suos non agnoscentes[l]. Sine his sacerdos nomẽ non habet[m], oꝛtum nõ habet, officiũ nõ habet. hic minister[n] dei dicit: q̃ scriptum est. Maior est qui ministrat, ꝙ cui ministrat. et sicut est in sacerdote ministratio[o], ita in ministro sacramenti[p] dispensatio. Sacerdotib⁹ etiã ꝓpter presumptionẽ non licet de mensa

asserũt emẽdãdũ, qd' nõ ꝓcessione ro. põt. sed sola vsurpatione vel surreptione psumit.

Item Hiero. ad Rusticũ epm Narbon. ¶ Sicut in ministerio, ita in dispẽsatiõe sine diacono epꝰ non viuat.

g ¶ Patri. hoc potest intelligi historice quãdo moyses in vltionẽ idololatrie fratrui cõsilari, precepit leuitis vt nemini parcerent, nec etiam patri. similiter diaconi non deberent eos cognoscere. i. amori dei amorẽ eorũ prepone nere. Vel põt intelligi mystice de diabolo, & de concupiscẽtia carnis et eiꝰ motib⁹: vt in glos. hic depictis.

h ¶ Et matri. id est carnali concupiscentie.

i ¶ Non noui. id est nolo preponere vestrũ amorem amori dei.

k ¶ Et filios. i. filicitos motus.

l ¶ Non agnoscẽtes. i. nõ nutriẽtes sed ad petram illidentes.

m ¶ Habet. qz sine diacono episcopus missam celebrare nõ potit: nisi necessitate instante. tũc enim etsi nõ posset habere diaconũ, absq; eo missã celebrare potit.

n ¶ Minister. hic cõmẽdat eos a ministerio.

o ¶ Ministratio. id est consecratio eucharistie.

p ¶ Sacramẽti, scz ꝓsentib⁹ sacerdotib⁹ cotã eis: vt ẽ. di. ea. diaconi.

q ¶ Maiorem. id est meliorem. vel hoc cum bene administrat.

r ¶ Orant. i. predicãt: vt disti. xxv. vnũ. et. xj. q. j. sicut enim. vnde exponẽdo subdit tunc demum. quod autem dicitur in altari anteponi, respicit quod de calice premiserat, calicem non tollere nisi eis traditus fuerit a diaconibus. Vel dic orant, id est ad orandum inuitant cum dicunt, flectamus genua.

s ¶ Tunc demũ. scz circa finẽ misse cũ diacon⁹ clamando dicit populo. Humiliate vos ad benedictionem.

t ¶ Predicat. j. xj. questione. j. sicut enim. scilicet legendo euangelium.

v ¶ Sacerdotibus. Quedã hic referũtur que ex toto bene non intelliguntur: quia non in omnib⁹ ecclesijs hec officia habet diaconus.

x ¶ Huic. ꝓmẽdat hic eos ab institutiõe j. e. dño. ẽ. dis. xxj. ¶. j. ẽ. Sed intelligas tantũ per deũ principaliter: q̃ eius authoritate hoc in vete. test. fuit institutum. lxx vij. dist. in veteri. ar. extra de sen. excom. mulieres.

y ¶ Perijt ler de sacerdote. Verba Esaie. i. multi sacerdotes non adumplent legem.

z ¶ Et viso. i. gra ꝓphetizandi, ꝓpter auaritiã: q̃ oẽs patriarches patriũ detrimẽtũ ab vno vitio tẽ. de pe. di. v. c. j.

Yec historia no. xl v. di. disciplina.

Diabolo ꝓ ẽ.

Epꝰ sine diacono nõ celebret

In ecclesia ditione apud Frobeniũ, nõ habẽt hoc loco, & diaconi,

tiunt.

a ¶ Per potentiam. Imuehitur in episcopos.
b ¶ Absq; ecclesia. scz in tali modo vt aliena vsurpent: aliter videtur contra.j.ea.ca.proxi.xcv.dist.olim.
c ¶ Qui.S.dist.lxxxvj.non sanis.
d ¶ Juste. Id est suis meritis.
e ¶ Utitur.i.non vult partiri onera administratiõis cũ fratrib⁹. extra de offic.archidia.cap. vlt.& de presump. mandata. Uel dic, id est de rebus ecclesiasticis.
f ¶ Alienas.cuz quod suum nõ est, scire debet ad alios pertinere.C.vn de vi.cum quereb atur.
g ¶ Occidit. Hoc refertur ad laicos quib⁹ occasionem mortis prestãt. xj. quẽstiõe.iij. precipue. lxxxvj.distin. pasce.
h ¶ Accusant.nãtia ẽ no ea q̃ de nouo euenuo per quẽ fũt dicta. Euenit ẽ aliquãdo. Item dicit nec ea distribuere debet sine consensu canonicoruz. extra de his que fiũt a prela. sine cõsensu capi. nouit. licet sit prouidator in cũctis. xxv. distinc. perlectis. nisi hoc sibi vendicaret episcopus ex consuetudie. extra de his que fiunt a prela. ea nosc̃ntur. Et est arg.q; semper presumitur q̃ accusatio episcopoum fiat ex odio: vt nota. ij.questiõe.vij. si quis episcopus. Arg.contra. vj.q. j.si omnia.
i ¶ Possidere. Hoc ad laicos refertur. vnde caute dixit in hoc mũdo.& in clericis secus: vt.j.xij.q.j.ca duo sunt.
k ¶ Sibi.Ar.q̃ distributiõe portionũ inter clericos.
l ¶ Equalem.si. xcv.dis.ẽps.ij.& iste est vnus gradus humilitatis. vt.S.dist.xxij.de constantinopolitana.
m ¶ Ita in dispẽsatione.i.distributione prebendarũ.
n ¶ Ultionis.ex toto qs̃ non differri: q; totũ tps̃ huius vite ẽ. Nam q̃ qñq; pena differat, est expressum.j.xxij.q.iij. qs̃ tps̃.xlv.dist.lx.j.& est ratio quare qñq; differatur: vt de peni.dist.iij.quid ergo.de peni.dist.j.predixerat.
o ¶ Assidue.i.iterato non miseret iteratũ tarditas sanatur: vt.j.de pe.dist.iij.manis.
¶ hoc capitulo.¶ Hec est.vj. pars hui⁹ dist.in qua laudat pbros, et humiliat diacones, Jo.de fan.
¶ Cetus. Supra primo ca. diacon sunt cõmẽdati.sed q̃a nimis ꝛ pbros superuiebãt, ideo Hiero.contra eos superciliũ scribit.
p ¶ Insolescentes q̃a sepe ex laudis preconio inasciscitur superbie ifatio: vt vj.q.j. sunt plurimi.fugiebant forte ex eo q̃.S.capitu.proxi.commendati sunt.
¶ Egimus. ¶ Tarv. Eua grius epus q̃situt a hierony. virum sacerdotes essent diaconib⁹ preferẽdi: Et respõdet q̃ sic:& probat tripliciter: scilz rõne.autoritatibus. Ratione officij sue institutiõis: quia ad maius officiũ sunt instituti presbyteri q̃m diaconi: quia sacerdotes orãt et predicant: sed diaconi ministrãt. Et respõdet obiectioni quam fecit sibi ipsi de diaconibus ratione ecclesie, ratione promotionis: quia diaconus promouetur in sacerdotẽ & nõ econuerso.et hec promotio nõ fit nisi de minoti ad maius. Ratio prohibitionis

li quoq; p potentiã[a] ẽpalis nominis quã sibi ipsi illicite absq; ecclesia[b] vendicauerunt: [†] totum quod leuitarũ est, in suos vsus redigunt: nec hoc solum qõ sibi asscriptũ est venditãt, sed cũctis auferunt vniuersa. Mẽdicat infelix in plateis clericus: & seruili operi mancipatus, publicã a quolibet poscit eleemosynam: [‡] qui[c] ex eo magis despicit a cunctis, quo miser et desolat⁹ iuste[d] putat ad hãc ignominiã deuenisse. Solus epus incubat bonis: solus vtitur[e] ministerio: solus vniuersa sibi vendicat: solus partes inuadit alienas[f]: solus occidit[g] vniuersos. Hinc propter auaritiam sacerdotũ sepe odia cõsurgunt: hinc epi accusantur[h] a clericis: hinc principum lites: hinc detractionis [‡] causa: hinc origo fit criminis. Etem̃ si vnusquisq; ita in hoc mũdo visibili aliquid possidere[i] iubetur, vt sua tãtũ possessione sit cõtẽtus: ac res nõ inuadat alienas: non agrũ pauperi tollat: nõ vineam: nõ subiectorum aliquid: non famulos: non fructũ: quãto magis qui ecclesie dei preest, debet ita seruare in omibus iustitiã vt solum sibi[k] vendicet quod sui iuris esse cognoscit: aliena non rapiat: aliena non contingat: equalem[l] se ceteris faciat: & sicut sine his i ministerio nõ viuit: ita in dispẽsatione[m] non viuat. ¶ Certe (vt ipse nosti) q̃ visibiliter in hoc mundo ius inuadit alienũ, accusat a paupere: damnat a iudice. ita et in ecclesia dei dum quisq; stipendia sua pdit, clamat ad dñm, et exaudit a ꝛpo: nec differtur vltionis[n] sniã, si non reddant vniuersa. Moderatio eñ dei ac pietas solũ nostrũ reditum querit: ac nos cupit longa bonitate sua saluari. Si non conuertimur: si duri colli sumus: si in peccatis vsq; ad mortem illicite perduramus: assidue[o] peccantiũ nõ miseretur deus.

Hoc capo sacerdotũ auaritia reprehenditur: diaconoũ dignitas siue officium cõmendatur. Sed quia (vt supra dictũ est) diaconi insolescentes [p] etiam presbyteris se preferendos arbitrati sunt: contra eoz superciliũ scribit ¶ Hieronymus ad ¶ Euagrium epm.

¶ Diaconi presbyteris debẽt subesse.

¶ Egim⁹ in ¶ Esaia[q]: Fatuus fatua[r] loquitur. Audio quẽdam in tantã erupisse vecordiam, vt diaconos pbris.i.epis anteferret. Nam cum Aplus perspicue doceat eosdez esse presbyteros quos episcopos: quid patitur mensarum[s] z viduarũ minister, vt supra eos tumidus se efferat ad quoũ preces ¶ Hostii corpus sanguisq; conficit? ¶ Queris authoritatez? Audi[t] testimonium officij incipit ibi: Quid enim facit. est ibi: Qui prohibetur a minori.

q ¶ In Esaia.xxxij.ca.
r ¶ Fatua loquitur. Nota argumen. q̃ qui fatua loquitur, fatuus est: vt.xxxij.qõne. viij. conuenios. et.ff.de condictio. institu. quidam.j.de peniten. distinc.j.§. potest. et.j.q.j.ita fit.
s ¶ Mensarum. quam iniuriam patitur.
t ¶ Audi. ideo dicit testimonium: quia duo sunt per quẽ

quos probat.

a ¶ Philippis. Nomen ciuitatis in Macedonia.

b ¶ Cum episcopis. cum in vna ciuitate plures episcopi non debeant esse: argu. distin.lxxx. in illis. et capi. episcopi. 7. xiij. q.j. ca.j. 7 ideo hoc ipso noie presbyteri intelliguntur.

c ¶ Episcopos. id est presbyteros: cum in vna ecclesia episcopi plures eē non debent.

Phil. j.a.

d ¶ Contentiose. qr singularū eccle siarū singuli sunt epi: vt.vij.qōne.j. in apibus.

Actu. xx.f.

e ¶ Reliqui. verba apostoli ad Titū ca.j. post sequit ad Timotheum.

f ¶ Luxurie. id est de luxuria accusabiles. ideo nō subditos, quia pro pter peccata filiorū ciuis rapitur quis morte. xlvij. dist. Ḡ. necesse. cum sollicet ipse est negligens.

ad Tit. j. b.

g ¶ Per prophetiam. Id est p electionem.

h ¶ Presbyterij. scz presbyterij mei 7 sic loquitur de se ipso. Ḡ tamen ipse tibi dat. esset epistola est. p episcopo cum eū ordinaret.

also ḡ paulus

i ¶ Cōpresbyter. Ecce petrus se vocat presbyterū, cū pform.

Petr⁹ se vocat

cat presbyterū, cū tamen esset episcopus, et summ⁹ ꝑ. j. distinc. lxv. qr die dominico. in ver. sacerdotum.

j. Pe. v.b.

k ¶ Nō ex necessitate. i. gratia turpis lucri: arg. j. distinc. xcv. esto. Et ita est argu. qr presbyter non debet locare operas suas: argu. xx. q.ij. precipimus.

l ¶ Significātius. Scz qr eps dicitur presbyter: quasi dicat. vbi pro epo dicitur presbyter, significantius diceretur sic: scz episcopen: quia magis accedit ad significationem vocabuli epi, ḡ hoc nomen presbyter.

m ¶ Filius. i. Joannes: qr altius intonuit: 7 qr cum Jacobo assumptus in montem seorsum audierunt vocem nubis: hic est filius meus dilectus.

Joannes et filius tonitrui.

n ¶ Presbyter. Ecce Joannes vocat se presbyterū cū tamen esset episcopus.

o ¶ Electe. Proprium nomen.

p ¶ Caio. mitto salutem.

q ¶ Postea. Dic respondet tacite obiectioni quare hoc imperatorum est: 7 ad hoc respondet. Sed queritur quo modo facta fuit hec prelatio? Si dicatur qr in officio, cōtra de cōsecra. distin. v. manus. quia exercere episcopa-

monium. Paulus et Timotheus serui xpi Jesu, oib⁹ sanctis qui sunt Philippis[a], cum episcopis[b] et diaconis. Vis et aliud exemplum? In actibus apostolor, ad vn⁹ ecclesie sacerdotes ita Paul⁹ loquitur: Attendite vobis 7 cūcto gregi, in quo vos ffes spūssanct⁹ posuit episcopos[c], vt regatis ecclesiaz dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ac ne quis contētiose[d] in vna ecclesia plures episcopos fuisse contēdat, audiat 7 illud testimoniū, in quo manifestissime cōprobat eundem esse episcopū atq; presbyterū. Propter hoc reliqui[e] te in Creta, vt que deerant corrigeres, 7 ꝟstitueres ꝑ byteros p ciuitates, sicut ego tibi mandaui: si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habēs fideles, nō in accusatione luxurie[f], aut non subditos. Oportet em̄ episcopuz sine crimine esse quasi dei dispensatorem. Et ad Timotheum. Noli negligere gratiam que in te est que tibi data est p̄ pphetiā[g] et p impositionē manuū presbyterij[h]. Sed 7 Petrus in prima epla. Presbyteros inquit qui in vobis sunt, p̄cor ego cō presbyter[i] et testis passionum christi, 7 future q̄ reuelāda est glorie particeps, regite gregē christi, et inspicite nō ex necessitate[k], sed voluntarie iuxta deum. Quod quidem grece significāt⁹[l] dicit, ἐπισκοποῦντες. id est superintendentes: vnde et nomen episcopi tractuz est. Parua tibi videntur tantorū virorum testimonia? Clāgat tuba euangelica. filius[m] tonitrui quem Jesus plurimum amauit, qui de pectore saluatoris doctrinarum fluenta potauit. Presbyter[n], electe[o] domine 7 filijs eius: quos ego in veritate diligo. Et i alia epla: Presbyter Caio[p] charissimo quem ego in veritate diligo. Qz aūt postea[q] vnus electus est qui ceteris ꝓponeretur: in schismatis remediū factuz est ne vnusq̄sq; ad se trahēs christi ecclesiam rūperet. Nam et Alexādrie a Marco euangelista vsq; ad Heraclā 7 Dionysium epos pbri semp vnum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, episcopum nominabāt: quomodo si exercitus sibi imperatorem[r] faciat, aut illa non licuit nisi his qui successerunt in locum apostolorum. lxviij. distinct. quorum vices. xxj. distinc. in nouo. et ad q̄d ita hec prelatio ab initio facta fuit. Si autem dicatur facta qr in nomine obstat. lxxx. distinct. in illis. quia ibi dicitur fuit. qr quidam prepositi sunt qui tantum episcopoum vocabulo 7 c̄. Ad hoc dicunt quidam qr in prima primitiua ecclesia commune erat officiū episcoporum et sacerdotū, 7 nomina erant communia. xcv. distinct. olim. et officium erat commune. Sed in secunda primitiua ceperunt distingui et nomina et officia. Hug. dicit qr tantum in nomie fuit hu. sic facta prelatio. Qui dicit, mo enim omnes di Ego cebantur sacerdotes: licet quidam qr ab illis prelati essent tio dria quantum ad offi- fuit inc cium. Et quod di- epos et citur. lxxx. distinct. simpli- in illis qui tantum ces sac episcoporum voca dotes fi bulo potrētur, ex- cui mō pone: id est non ar est et in chiepiscopoū nec admini primatū: et ita ex- stratio- cluditur superius ne et in non inferius. Ter platiōe tij dicunt qr prela- 7 in offi tio hec facta fuit 7 cjs 7 in quo ad nomen 7 q̄ sacris: ad administratio- ſz q̄ ad nem 7 quo ad que appel- daz ministeria que lationē spectant tātum ad nō erat officium episcopa- dria: qr le: et fuit hec prela cōiter 7 tio facta a tempo- indiffere re petri. et hoc in- rēter il- nuit hec litera ibi: li et illi dicebā- tur epi neus petro 7 Clementi: argu. xxiij. q.j. cū beatissimus. 7 pbri. Heraclā autem et Dionysius fuerunt contemporanei ipsi hieronymo: et ita est illud contra sedatum. lxxx. distin. in illis. et illud de consecra. distinct. v. manus. Ante prelationē ergo ista nomina, presbyter, episcopus, erāt prorsus synonyma: et etiam administratio communis l. bene a erat: quia communi consilio sacerdotum regebantur ec clesie. xcv. distin. olim. In schismatis ergo remediuz (vt hic dicitur) facta est prelatio, vt vnus preesset et quo ad dri. pre nomen et quo ad administrationē 7 quo ad quedam sacramenta que modo appropriantur episcopis.

Adde Alb. de rosa. in Bar. in

r ¶ Imperatorem. Ex sola enim electione principum eligunt. dico eum verum imperatorem antēq̄ a papa confirmetur. argu. hic, licet non ita appelletur: vt dicti. lxiij. distin. mēdā. i quanto. contrarium est verum: extra de elec. venerabilem. xxiij. distin. in nomine.

Ipse ad rep. ſſi. regis,

a ¶ Diaconi. supple ꝛ quomodo diaconi eligunt ꝛc.
b ¶ Eligant. ecce q̄ epi nō est archidiaconū eligere ꝛc. Arg. contra. lxxiij. dis. epoꝝ. Sed varie sunt cōsuetudines. xxj. dist. H. i. ex de elec. ecclesia vulterana.
c ¶ Ordinatione. In ordinatione cetera intelliguntur que non fiunt nisi ab epis. hec continent. s. dist. lxviij. ēpis cor epis.
d ¶ Nec altera. Resp̄sio est ad tactam questionem: nonne diaconi cardinales romani p̄ponūtur omnibus presbyteris exceptis pbris cardinalibus, quib⁹ videntur parificari. Respon. q̄ consuetudo Romane ecclesie nō est trahēda ad consequentiam. Vel respōsio est hic in princ. capitu. ibi: Audio q̄edaꝫ ꝛc. dicebāt em̄ quidaꝫ q̄ sicut rome honorabiles erāt diaconi: ita debebant esse vbiq̄ locorum.
e ¶ Totius. imo fideles sūt vna ecclesia: ꝛ hoc est q̄s sequit, ꝛ galli ꝛc.
f ¶ Maior. est. et ideo magis sequēda est consuetudo generalis: vt. s. distinct. xij. nouit. s. dist. xl. nos qui. et cap. non loca. ¶ Et est hic argu. q̄ statuta concilij preiudicant statuto pape si contradicant: vt dist. ix. q̄one. iij. nemo.
g ¶ Eiusdem meriti est. quātum ad sapientes et peritos et discretos. Nam idiote ꝛ vulgares episcopum parue ciuitatis cōtēnūt ab idiotis. Pauptas non facit maiorem ab ecclesiarū consuetudo obseruat: sed forte rpe hieronymi non fiebat: hodie fit. ex de scru. in or. fa. ca. j.
h ¶ Et paupertatis. Nam paupertas ciuitatis nō miscuit p̄rogatiuam regni: vt. j. xcvj. dist. sicut. nec mulier ditat ab propter paupertatem dicitur humilis vel abiecta. C. de incest. nup. humilem. Argu. contra in autēt. de defen. ciui. §. nos igitur. colla. iij. ¶
i ¶ Diaconi. hoc non solum Rome fit, sed etiam aliarum ecclesiarū consuetudo obseruat: sed forte rpe hieronymi non fiebat: hodie fit. ex de scru. in or. fa. ca. j.
k ¶ Urbis. §. distin. xj. quis nesciat, contra, et ca. nolite, diaconi[a] eligant[b] de se q̄ē industrium nouerint, ꝛ archidiaconū nuncupent. Quid enim facit excepta ordinatiōe[c] episcopus q̄ pbyter nō faciat? Nec altera[d] romane vrbis ecclesia, altera totius[e] orbis estimanda est. Et gallie, et britannie, et aphuca, et persis, et otiens, et india, ꝛ oēs barbare nationes vnū christū adorāt, vnam obseruant regulam veritatis. Si authoritas querit, orbis maior est[f] vrbe. Vbicūq̄ fuerit episcopus, siue rome, siue eugubij, siue constantinopoli, siue hegij, siue alexādrie siue thebis, siue guarmatie: eiusdem[g] meriti, eiusdem est et sacerdotij. Potentia diuitiarum, et paupertatis[h] humilitas, vel sublimiorem vel inferiorē eām nō facit. Ceterum oēs apl̄oū successores sunt.

¶ Sed dices. Quomodo rome ad testimonium diaconi[i] presbyter ordinat? Quid mihi profers vnius vrbis[k] consuetudinem[l]? Quid paucitatem[m] de qua ortum est supercilium, in leges ecclesie vendicas? Omne quod rarum est, plus appetit. Pulegium apud indos pipere pretiosius[n] est. Diacones paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit. Ceterum etiam in ecclesia rome presbyteri sedent, et stant diaconi: licet paulatim increbrescētibus vitijs inter presbyteros absente episcopo diacones sederevi deamus, ꝛ in domesticis cōuiuijs benedictionem cor̄a presbyteris dare. Discant qui hoc faciunt non se recte facere: et audiant apostolos: Nō est dignum vt nos relinquētes verbum dei, ministremꝰ mensis[o]. Sciant diaconi quare constituti sunt. Legant acta apostolor, ꝛ recordentur cōditionis sue. Presbyter et ep̄s, alitō etatis aliud dignitatis[p] est nomē. Unde ꝛ ad Titū et ad Timotheum de ordinatione episcopi et diaconi dicit: de presbyteris oīno reticetur: q̄i in epō et pbr̄ continetur[q]. Qui puerbitur, de minori ad maius puerbitur. Aut igit̄ er pbr̄o ordinet diaconus, vt pbr̄[r] maior comprobetur, in quem concrescit ex paruo: aut si ex diacono ordinatur presbyter, noluerit se laicis maiorem, sacerdotibus[s] esse minorem.

Iē Cyprian⁹. ¶ Secodē.

Dominꝰ noster Jesus xp̄s rex et iudex et deꝰ nr̄ vsq̄ ad passionis diē seruauit honorē pontificib⁹ ꝛ sacerdotib⁹: cui⁹ illi nec timorem dei, nec agnitionem christi seruassent. Nā cū leprosum mundasset, dixit illi: Uade ꝛ ostende te sacerdotibus: ꝛ offer donum. humilitatē nos christus humilis docuit: sacerdotem adhuc appellās quem sciebat

l ¶ Consuetudinem. q. d. nō quid fiat, sed quid fieri debeat cōsiderandum est: vt ex de elect. ca. venerabilem. xij. qō. ij. gloria. in fi. ff. de offic. p̄esi. sed licet.
m ¶ Paucitatem. Quia pauci erant tales diaconi: et ideo superbiebāt. quicquid enim raro accidit, miraculū est. vt in autē. de consuetu. §. itaq̄. colla. iij.
n ¶ Preciosius. Sicut et precia rerum in quibusdaꝫ locis variātur fm plus et min⁹. ff. de eo q̄s cer. loci. ibo.
o ¶ Mensis. Ut duarū ꝛ paruerū: sed fm̄ instem̄ predicationi.
p ¶ Dignitatis. j. viij. q. j. qui episcopatū. cōtra. Sed ibi iuxta etymologiam vis nominis designatur: hic q̄s ex vsu loquendi ex nomine cōpitur. Uel dicēdum q̄ nō est nomen honoris tm̄, sed etiam oneris. viij. qō. j. illud inferendum.
q ¶ Continetur. Nam in toto continetur et pars: vt cōtinetur xij. q̄. v. penale. ꝛ in toto. ff. de reg. iur. in toto. et est si. ff. quod me. cau. l. j.
r ¶ De minori. hoc bene dicitur ff. de mu. ꝛ hoñ. vt gradatim.
s ¶ Sacerdotibus. j. de peniten. distin. j. §. ex his itaq̄.

Dominus. ¶ Tacua. Cypr̄anus probat q̄ diaconi debēt reuereri sacerdotes rang̃ maiores. Et hoc probat duobus exemplis christi: qui sacerdotib⁹ ꝛ pontificibus iudeoꝝ licet malis essent, reuerentiam exhibuit. Et vna ratiō: quia sacerdotes a dño, diaconi vero post ascensionem ab apostolis sunt instituti. Primum exemplum est ibi: Nam cum leprosum. Secūdū est ibi: Item subditus. Tertium est ibi: Meminisse autem.

a ¶ Sacrilegum. Arg. q si dñs papa aliquem suis pri
uilegijs primarē appellat, ex ipsa nominatione ius ei ac
quiritur. xxxij. q. iij. dicat. in fi. xvj. q. vlt. contra sanctoū.
Argu. contra. iij. qō. vj. hec quippe. cē de presump. illud
C. de iur. et fa. igno. no idcirco. Et est argu. ex hoc q tam
esse sacrilegū. Item subditus
passioni cum alapā accepisset,
z et diceret: Sic respōdes pon
tifici: nihil ille cōtumelioſe lo
cut⁹ est in personā pontificis,
sed sic magis innocentiā suam
turat⁹ est, dicēs: Si male locu
tus sum, exprobra de malo: si
autē bene, qd me cedis? Que
oia ab eo ideo facta sunt humi
liter atq; patiēter, vt nos ᵇ hu
militatis ac patientie habere
mus exēplum. docuit em sacer
dotes veros legitime et plene
honorari, dū circa falsos sacer
dotes ipse talis extitit. Memi
nisse autem diaconi debēt qm
ap̄los. i. epos z pbros dns ele
git ᶜ: diacones autē post ascen
sum dñi in celū ap̄li sibi consti
tuerūt ᵈ epatus sui z ecclie mi
nistros. qō si nos aliqd audere
cōtra deū possum⁹, q epos fa
cit: possunt z cōtra nos aude
re diacones, a quibus ᵉ fiunt.

Hoc autē qō de diaconorum
minoritate dicā, vbiq; seruan
dum est, nisi cum locū diacon⁹
habuerit, aut proprij patriar
che, aut sui metropolitani.

Unde in. vj. synodo legitur.

¶ Diaconus sacerdotib⁹ non
preferatur, nisi locū metropo
litani sui obtineat.

Recipimus ne diacon⁹
(quāuis etiam in digni
tate hoc est in officio quolibet
eccl̄iastico sit) ante presbyte
rum ᶠ sedeat, nisi cum locū ha
buerit proprij patriarche, aut
metropolitani sui p aliquo ca
pitulo. tunc ᵍ enim sicut illi⁹ lo
cum tenens honorabitur. Si
quis vero presumpserit hoc ty
rannice facere, a propio gra
du repulsus, vltimus ʰ oim fiat
in ordine suo. †

¶ Distinctio.xcviij.

Abdiacono ⁱ
etiam sum
mus patriar
cha vices suas committere valer.

Ūñ Sym
machus papa ait.

¶ Etiam subdiaconib⁹ vices
suas aplica cōmittit ecclesia.

Valde necessarium pro
speximus esse vt sicut
predecessorum nostrorum fuit
iudicium, ita vni eidemq; per
sone omnia ᵏ committamus: et
vbi nos presentes ˡ esse non
possumus, nostra per eum cui
precipimus ᵐ, repiesentetur ⁿ
etiā legat⁹ pape pōt esse. Exponit tres. §. z in. §. singulis
mutat materia. In primo dr qō dicti. In secō q si qs im
pedit legatū dñi pape, excōmunicād⁹ est. In tertio q ar
chidiaconus vltra suū statū exigere non debet. Jo.

Valde. ¶ Casus. Symmachus intra Sicilū pro
uinciam commisit vices suas Petro subdiacono.
Unde precepit Symmachus vt de eo non dubitent quē
ipse preuidit preferendum, sed eum recipiant.

k ¶ Omnia. §. dist. lxxxix. singula. cōtra. Sz dic omnia
quo ad cognitionem causarum: non quo ad dignitates
vel officia ecclesiastica: vt ibi.

l ¶ Presentes. Argu. q presentia non exhibetur per
alium. Arg. contra. lxv. dist. ca. ij.

m ¶ Precipimus. Ar. q papa etiā laico causam spūalē
cōmittere possit. xxxij. dist. §. verū. in ca. ad hoc.

n ¶ Representet. Nā idem ipse videt cognoscere qui
dedit iudicē: vt est de offic. dele. sane. C. vbi z apud quem
restitutio peti debet. l. ij. C. de iudi. l. vlti.

a ¶ Sacrilegum. Arg. q si dñs papa aliquem suis pri
uilegijs primarē appellat, ex ipsa nominatione ius ei ac
quiritur. xxxij. q. iij. dicat. in fi. xvj. q. vlt. contra sanctoū.
Argu. contra. iij. qō. vj. hec quippe. cē de presump. illud
C. de iur. et fa. igno. no idcirco. Et est argu. ex hoc q tam

Sacer: bonus ēē malus sa
dos rāz cerdos gaudet pri
bon⁹ ēē uilegio clericali. vj.
malus qō. j. sacerdotib⁹.
gaudet b ¶ Ut nos. Sed
punire: debent esse fortes
Sō de- id est debent presse
ricali. tare exēpluz facti
bom ex animo: id
est ex dilectione: et
non velint dñari.

c ¶ Elegit. Not.
Ordina q quanto a maiori
r⁹ a ma quis ordinatur tāto
ioris est maior⁹ digni
dignis tatis: vt. j. q. j. filiū.
tatis. et de maio. et obe.
per tuas.

d ¶ Cōstituerūt.
hoc in nouo testa
mento. nā in vete
ri vtriq; a domino
sunt electi. §. e. ca.
diaconi. contra. Sz
illud in vete. test.
hoc in nouo. vel p
dñm fit qō ab apo
stolis statuitur: vt
xxvij. qō. j. sic em.
tamen authoritate
eius. de conse. dist.
iij. quando.

e ¶ A quib⁹ fiūt.
vj. pa. Argu. q nemo de
Limo ber se opponere il
se oppo li a quo recipit be
narili a neficium: vt. xxxij.
quo tis. q. v. de forma. z ex
fiūt re tra de postu. cap. vlti.
cipit. ff. de inoff. testa. si
pars. in fin. §. hoc
autem. viij. qō. ij.
illud. †

† xvj. dist. m. si igitur. xc. vij. qō. vj.

¶ Hoc aut. ¶ Hec
est. vij. pars huius distinctio. in qua dicitur q quando
diaconus vel subdiaconus tenet locum patriarche, su
perior est. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est q officiū diaconoū minus
est q officium sacerdotum. quod verum est generaliter
† Con. nisi cum diaconus est legatus patriarche vel archiepi
ter. in. l. scopi: vt sequen. capi.

pe. in fi. Recipimus. ¶ Casus. Statutū fuit in. vi. synodo
C. de ar q diaconus non se deat ante pbrm nisi sit legat⁹ pa
chidia. li triarche vel archiepiscopi pro aliquo negocio decidēdo.
p. z ale. In quo casu honorandus est sicut ille cuius vice fungi
xan. de tur. et si quis diaconus aliter facere presumpserit, repel
mo. in litur ab officio suo.
rub. de f ¶ Ante pbrm sedeat. in cōcilio. xvij. di. epos. in fi.
f. eius g ¶ Tunc. Arg. aliquem tandiu habere priuilegium,
ca. mā. q dū tenet ei⁹ locum. † xvj. qō. j. generaliter. C. de te
etur. sta. mi. l. vlti. et hec dicto tunc, extremitatem id est finē
ca. ij. iurisdictionis complectitur: arg. ff. de condi. z de. l. iiij. §.

ita. item arg. q quis consequitur ex alterius persona
qō non habet ex sua. ff. que res pig. obli. pot. l. aristo. Et
dicit lex q si nō potest phibere me euntem per fundum,
nec aliquē noie meo. ff. de verb. obli. si stipulatus. tamen
ea tm hz iste q iurisdictionis sunt, non q ordinis. arg. ad
primū ex de off. de
lega. sane. ij.

h ¶ Ultim⁹. No.
q q deliquit in ali
quo ordine, in hoc
punit⁹ q postponi
tur alijs sui ordi
nis: vt. l. dist. acce
dēs. z. xix. q. iij. mā
dam⁹. xxv. q. ij. sic
decet. xxiij. dist. §.
j. z j. q. vij. c. j.

Ubdiacono,
hec dist. diui
dit i tres partes: i
grū p̄ma dr q etiā
summ⁹ pōtifex pōt
subdiacono cōmit
tere vices suas. et
hoc p̄bat per cap.
seq. Scā ibi: Le
gatū. Tertia ibi:
Archidiacon⁹. Jo.
de fan.

¶ Casus. Dictū est
§. q diacono potest
patriarcha vel epūs
vices suas cōmitte
re. nunc autē dicit
Sz z. i hac. xciij. di
stin. q etiā subdia
cono potest sum
mus patriarcha cō
mittere vices suas
et est iste pum⁹ ar
ti. hui⁹ dist. que tres
habet articulos.

i ¶ Subdiaco
no. Hic intitulatur
xciij. di. in q magi
ster idē dicit de sub
diacono qō dictuz
erat in supiori ca.
de diacono, q scilz
etiā legat⁹ pape pōt esse. Exponit tres. §. z in. §. singulis
mutat materia. In primo dr qō dicti. In secō q si qs im
pedit legatū dñi pape, excōmunicād⁹ est. In tertio q ar
chidiaconus vltra suū statū exigere non debet. Jo.

Valde. ¶ Casus. Symmachus intra Sicilū pro
uinciam commisit vices suas Petro subdiacono.
Unde precepit Symmachus vt de eo non dubitent quē
ipse preuidit preferendum, sed eum recipiant.

k ¶ Omnia. §. dist. lxxxix. singula. cōtra. Sz dic omnia
quo ad cognitionem causarum: non quo ad dignitates
vel officia ecclesiastica: vt ibi.

l ¶ Presentes. Argu. q presentia non exhibetur per
alium. Arg. contra. lxv. dist. ca. ij.

m ¶ Precipimus. Ar. q papa etiā laico causam spūalē
cōmittere possit. xxxij. dist. §. verū. in ca. ad hoc.

n ¶ Representet. Nā idem ipse videt cognoscere qui
dedit iudicē: vt est de offic. dele. sane. C. vbi z apud quem
restitutio peti debet. l. ij. C. de iudi. l. vlti.

† Scilz diacō nor fm Joā. de tur. cre ma. ar. c. acce dens. l. di. z ca. pbr. lxxxij. distin.

Presen tia non exhibet p aliū. Papa laico causam spūalē cōmittē potest.

Delegat⁹ nō h3 plus iurisdictionis q̄s delegans.

a ¶ Authoritas. Nota q̄ delegatus non habet plus iuris q̄s delegās, sine par sit alias delegatus: argu. ff. de dam. infec. qui bona. §. viti. siue sit maior. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. et si pretor. quandoq; tamen habet minus quis si ex delegatione cognoscat q̄s si ex iure suo. extra de offici. delega. super questionū. §. si vero. argu. C. de, pcu, marinus.

b ¶ Dubitare. argu. q̄ si papa ex certa sciētia dat iudicem, q̄ ille nō potest recusari. ff. de offi. prefec. pretо. l. vnica. sic. j. xvij. qō. iij. §. qui autez. extra de rerum permu. cum olim. z extra de appell. nouit. Sed cōtra extra de appel. cum speciali. et cap. postremo. Joan. Solu. iudex poterit sēper recusari iusta causa intercuniente. etiam si esset legat⁹ pape: vt ex de officio lega. licet. cum legitime exceptiones cuilibet reseruētur: vt extra de officio deleg. ex parte. B.

Papē pōt recusari.

Ad hoc ex de offi. dele. cū olim. mgr. vbi de hoc. archidia.

Cōtex. in §. item lege iulia de vi. cum glo. per quā habes concor. instit. de pub. iudi.

Sicilia est de pprocinio petri.

¶ Legatum. ¶ Hec est secunda pars huius distinctionis: in qua dicitur q̄ nullus debet impedire legatos romane ecclesie: et si fecerit, excōmunicet vt in ca. seq. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic est secundus articulus, vbi dicitur q̄ qui impedit legatum apostolice sedis, excommunicari debet.

c ¶ Patrocinium. Ergo sicilia est de patrocinio beati petri: vt arg. x. q. iij. relatum. xj. q. j. peruenit.

Peccās in multos grauiꝰ peccat.

Derisoria expositio.

SIquis. ¶ Casus. Quicūq; legatū impedit: nō vnius sed multorū prosectum turbat: et ideo a multis est arguēd⁹: z a liminib⁹ ecclesie arcēd⁹ donec resipiscat.

d ¶ Legatione. Immo qui legatus hostū impedit, tradendus est hostibus: vt. ff. de offi. lega. l. viti.

e ¶ Sed multoꝝ. Arg. q̄ qui peccat in multos, grauiꝰ peccat. ex de resti. sicut. xvij. q. v. q̄ compulsus. sicut q̄ circa. eandē personam multis modis peccat, grauiꝰ peccat. xvij. q. v. relegentes. Sed nūq̄d q̄ eū capit, pōt ab eo absoluī: sic, ex de sentē. excō. ad eminētia. Et not. q̄ legat⁹ huiusmodi nō potest eēm deponere, nec mutare de loco ad locum: nec in eiꝰ manib⁹ potest eps resignare: nisi ad hoc haberet speciale mandatum. ex de offi. lega. cap. qō transl ationem. argu. ff. de offi. eiꝰ cui man. est iur. l. j. Balegebat hoc. c. trufando: si quis impedit legatū, nō auert ut profectū vnius tantū, scz cardinalis: sed multoꝝ, id est familie sue z parentū: z sicut multis nocet ille, ics cardinalis: ita a multis est redarguēdus: z ita vsq; in finē.

f ¶ Nocet. ergo q̄cunq; aliq̄d nocumēti sentit, admittitur ad agendū vel accusandū: vt. xij. q. ij. nō licet.

g ¶ Impedit. nec legatus delegatum impedire debet. extra de offic. lega. studuisti.

h ¶ Liminibus. Panor. Arg. in quo qō dubitatur, an eo debere in q̄ puncti. xij. q. ij. qui cat, et humanis. xvij, q. iij. frater et coepiscopus.

¶ Archidiacon⁹. ¶ Hec est. iij pars distinctionis: in q̄ dicitur q̄ archidiaconi non debent facere collectas i subditos: z hoc probatur per ca. seq. Jo. de an.

¶ Casus. Hic est tertius articulus, vbi dī q̄ archidiaconi non debēt grauare clericos auferendo eis pecuniā, et dominationem in eos exercēdo: licet que corrigēda viderint, debeāt episcopo nunciare.

Archidiaconi supra pbros iurisdictionē nō exercēt.

DIctū est q̄ in plerisq; locis archidiaconi super pbros parochianos quādā exercēt dīationē, et ab eis cēsum exigūt: qō magis ad tyrannidem q̄s ad rectitudinis ꝑtinet formā. ¶ Si em (iuxta apli[a] sententiā) epi non debent esse dominātes in clero, sz forma facti gregis ex animo[l]: multo min⁹ facere hoc isti debent. Sint itaq; contēti regularib⁹ disciplinis, et teneant ꝓriam mensuram, et qō ab episcopis eis iniungitur[m], hoc per parochias suas exercere studeant: nihil per cupiditatem z auaritiam presumentes.

¶ Distinctio. xcv.

QUod autem sacerdotes supra iubentur episcopis tanq̄ subditi obedire: non ita intelligendum est quasi nō deceto istā cupiditatē exerceant: sed teneant ꝓriā mensurā, z faciant qō episcopi eis preceperint.

i ¶ Rectitudinis. Sed nunquid de consuetudine prescripta possunt archidiaconi mulctare? videtur q̄ non. extra de pe. licet. Sed dic q̄ bene possunt, ex quo iudicare possunt de consuetudine prescripta: ꝙ arg. ff. de iudi. l. q̄. §. viti. extra de offic. dele. ex literis. Illud ergo exaudi cum pecuniaria pena nō timeā. aks si illa magis timetur, imponenda est. xvij. qōe. v. prodest. dum tamen pena pio eodem peccato non infligatur nisi ter in anno. C. de mo. mul. eos.

k ¶ Apostoli. i. petri: licet alibi dicatur q̄ nomine apostoli Paulus designatur. xvj. qōe. j. predicator. z qōe. iij. quia cognouimus.

l ¶ Et aio. i. ex dilectione, vt non velit dīari.

m ¶ Iniungitur. Videtur ergo q̄ archidiaconus nō habeat nisi demandātam iurisdictionem. De hoc notaui. xxv. distinctione. perlectis.

QUod aūt. ¶ Hec di. diuidit in tres ptes: in quaꝝ prima querit vtrum sacerdotes possint chrismare ſi legati,

Archidiaconi malecapte.

Archidiacon⁹ nō habeat ꝓsdictionē.

ue cõfirmare pueros in frõte:et dicas q̃ nõ:tñ vult pro bare q̃ ca. Greg. q̃ possunt. ℟. xciij. dist. a subdiacono. ℣. Scã ibi: Sed querit. Tertia ibi. Chrisma. Jo. de fan.

¶ Casus. Dictum est supra q̃ sacerdotes epis debent obedire. Nunc in hac. xcv. distin. dicit Gratia. q̃ hoc non debz ita itelligi q̃n possint missam coram epõ celebrare sed quia debẽt eis sicut filij obedire.

¶ Quod aut. Hic intitulat. xcv. dist. in qua ponit Gratianus quandã cõtrarietatem: t eaz soluit. † postea ponit duas questiones, et eas soluit authoritate Innocẽtij. Repert post ea de dignitate pbr̃or. obstẽdens mita licere pbris i epor̃ presentia.

a ¶ Chrismate. ℣. de cõse. distin. v. manus. cõtra. et. c. nouissime. ℣tra. ℟. dist. xx. clerog. contra. Hoc ad tps. p sedando scandalo fuit cõcessum: nũc ℣o antiquatũ: vel in pumina ecclesia pbr̃i chrisma bant: nũc vero minime. ex de cõsue. quanto. Joan.

Qeruent ãz.

¶ Car. Quidam pbr̃i pueros in fronte chrismabant. q̃s cum Gregorii. prohibuisset, quidã ex hoc scandalizati fuerunt: t ideo ꝓpter scandalũ remouendũ concessit pbr̃is vt in absentia epor̃ chrismarent.

b ¶ Cõcedim⁹. Hoc expeditiũ est q̃ presbyter chrismã do sua authoritate hoc facit, nihil agit: nec pueri aliq̃d recipiunt. extra de consue. quanto. Sed nunquid papa ei demandare hoc potest? Quidam dicũt q̃ sic, ex quo omnia sacramenta que recipit presbyter, ex delegatione pape conferre potest: argum. hic. vnde diaconus potest cõferre diaconatum, t confirmare in fronte: sed non potest papa ei demandare vt cõferat ordinem quẽ non habet, vel etiam vt cõficiat corpus christi: q̃ solis pbr̃is dictum est: hoc facite in meã cõmemorationẽ. arg. j. q. j. dictum. hoc dicit ℣. Alij dicunt q̃ non potest papa delegare presbytero vt chrismet in fronte. vnde isti nihil conferebant. Si obijciatur: quare hoc permisit Grego. illis, cum in hoc videatur eis dare licentiam peccandi? Dicunt quidam q̃ hoc inuitus permisit ob nimium scandalum: nec dabat eis occasionem mali: q̃ inuitus hoc concedebat. xxxv. q. iij. quod scripsi. et. xxxij. qõe. ij. si quod verius. Alij dicunt q̃ hoc capitulum loquitur ſm antiqua tẽpora. sed hoc nihil est: quia litera huius capi. contradicit ibi, ſm veterem vsum. et quia scõm hoc Gregorius nihil hic concederet. Sed nunquid papa posset eis concedere vt chrisma conficerent? Dicit hug. q̃ non. Item queritur, nunquid episcopus demandare potest ea que sunt ordinis episcopalis? Sic: † sed ea non potest demandare nisi episcopo: argumẽ extra de consue. ecclesie. aqua. Ea ℣o que iurisdictionis sunt potest etiã demandare pbr̃ytero, sicut et reconciliare. xxvj. q. vj. presbyter. t ca. aurelius. Sed etiaz inter ea que iurisdictionis sunt, quedam non possunt demandari nisi eis qui admiculo ordinis illa exercere possunt: vt deponere, verberare clericum. Alia sunt que etiã laicis demandari possunt: sicut iudicare in causa ciuili. Itez dico q̃ epõs nihil habet hodie quod sit meri ipery quod demãdari nõ possit: de quo lex loquitur. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. j. q: oia alij epõ demandare potest: nisi vsuz pallij. extra de vsu pallij. ad hoc.

Qeruent ãz. ¶ Car. Quidam pbr̃i pueros in fronte chrismabant. q̃s cum Gregorii. prohibuisset, quidã ex hoc scandalizati fuerunt: t ideo ꝓpter scandalũ remouendũ concessit pbr̃is vt in absentia epor̃ chrismarent.

b ¶ Cõcedim⁹. Hoc expeditiũ est q̃ presbyter chrismã do sua authoritate hoc facit, nihil agit: nec pueri aliq̃d recipiunt. extra de consue. quanto. Sed nunquid papa ei demandare hoc potest? Quidam dicũt q̃ sic, ex quo omnia sacramenta que recipit presbyter, ex delegatione pape conferre potest: argum. hic. vnde diaconus potest cõferre diaconatum, t confirmare in fronte: sed non potest papa ei demandare vt cõferat ordinem quẽ non habet, vel etiam vt cõficiat corpus christi: q̃ solis pbr̃is dictum est: hoc facite in meã cõmemorationẽ. arg. j. q. j. dictum. hoc dicit ℣. Alij dicunt q̃ non potest papa delegare presbytero vt chrismet in fronte. vnde isti nihil conferebant. Si obijciatur: quare hoc permisit Grego. illis, cum in hoc videatur eis dare licentiam peccandi? Dicunt quidam q̃ hoc inuitus permisit ob nimium scandalum: nec dabat eis occasionem mali: q̃ inuitus hoc concedebat. xxxv. q. iij. quod scripsi. et. xxxij. qõe. ij. si quod verius. Alij dicunt q̃ hoc capitulum loquitur ſm antiqua tẽpora. sed hoc nihil est: quia litera huius capi. contradicit ibi, ſm veterem vsum. et quia scõm hoc Gregorius nihil hic concederet. Sed nunquid papa posset eis concedere vt chrisma conficerent? Dicit hug. q̃ non. Item queritur, nunquid episcopus demandare potest ea que sunt ordinis episcopalis? Sic: † sed ea non potest demandare nisi epõ: argumẽ extra de consue. ecclesie. aqua. Ea ℣o que iurisdictionis sunt potest etiã demandare pbr̃ytero, sicut et reconciliare. xxvj. q. vj. presbyter. t ca. aurelius. Sed etiaz inter ea que iurisdictionis sunt, quedam non possunt demandari nisi eis qui admiculo ordinis illa exercere possunt: vt deponere, verberare clericum. Alia sunt que etiã laicis demandari possunt: sicut iudicare in causa ciuili. Itez dico q̃ epõs nihil habet hodie quod sit meri ipery quod demãdari nõ possit: de quo lex loquitur. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. j. q: oia alij epõ demandare potest: nisi vsuz pallij. extra de vsu pallij. ad hoc.

¶ Supra. ¶ Car. Modo vult pbare Gratianz: et inducit ca. ℣. lxviij. dist. ca. ꝑuis. et ca. seqns: cuius casus ptz

Unctio extrema an possit fieri sine oleo Ungere an possit quis ex oleo nō p̄secrato.

cris? Videtur q̄ sic: q̄ chrisma non est nisi oleum balsamo admixtum. ēt de sacra vnct. ca. j. sicut tenet emptio cum acetum venditur pro vino: q̄ est prope eadem ꝓsa: vt. ff. de ẏzen. empt. l. in vendi tionibus. sed forte secus, quia nō est forte prope eadem ꝓsa. Item nunqd confert hoc sacramētū si quis inunxit oleo non consecrato? videt̄ q̄ sic: quia et baptismus confertur in aqua non consecrata. de cōse. distinc. iiij. ca. si quis. Alij dicunt contra: nec est simile: quia vis baptismi tota est in fōte: hec autem vis est in re ipa: scz i oleo. Sed ista ratio calumniam habet. ex tra de bapt. ca. pe.

Unctio extrema pōt iterari.

Sed nunquid pōt hoc sacramentum iterari? Dicūt quidam q̄ non. j. qō. j. quod quidā. de cō se. distin. iiij. ostenditur. Si obijciat de mrimonio, non valet: quia ꝓpter fidē inspecta matrimonium nō iteratur. xxxj. q. j. hac rōne. prius em̄ vnū delet̄ ꝑs secundū contrahat. Alij dicūt q̄ pōt iterari: quia cuz quis scēo infirmatur, desinit i eo esse illud sacramentum quod prius accepit.

¶ Sed queritur. ¶ hec est secunda pars distinc. in qua queritur si epūs potest inungere infirmos: est dicendum q̄ sic. j. capi. proti. Joan. de fan.

Illud. ¶ Calixtus. Quidam epūs cum legeret in epla Jacobi, inuenit eum dixisse tantū de ꝓsbyteris vt vngant infirmos: quare questū est ab Innocen. an epūs oleo sanctificato infirmos vngere possit. Et rñdet q̄ sic. et ideo tñ de pbris Jacobus fecit mentionem: quia epi aliis negociis impediti non possunt infirmos visitare. Secundo quesiuit an hec vnctio sit inpenitentibus concedenda? Et respondet q̄ non: quia cui negātur cetera sacramenta, non debet istud concedi.

Maioti ꝫs qō ꝫs minoti.

a ¶ Ut de epō. Argu. quod licet minoti ex officio, multo fortius maioti licere. Arg. xxxj. q. ij. historia. xxxv. qōe vj. si duo. Arg. contra. lxxxviij. distin. epūs gubernationem. arg. si per contrarium. viij. q. j. si ergo.

b ¶ Dictum a Jacobo, vbi dicit, Infirmatur quis ꝛc. ꝫuis in hoc nolle pbri possint intelligi epi. Argu. contra dist. i. placuit. versi. vt manum non imponam.

c ¶ Chrismate. i. oleo: vel vt dicūt quidam, episcopus chrismate, ꝓsbyter oleo inungit. ꝫ.

d ¶ Nō penitentibus. Ita cōmuniter. vere ei quē epūs dignum duxerit ad visitandum. et ita in originali ꝫhabetur nō penitētibus. qō intelligit de solēniter penitētibus.

e ¶ Non potest. Sic. i. dist. ca. vlti.

Sed queritur an episcopis liceat eodem oleo vngere infirmos: vel si impenitentibus huiusmodi vnctio sit cōcedenda. De his vero ita scribit Innocentius papa.

¶ Oleo sanctificato nō ꝓhibetur epūs infirmos tangere.

Illud supfluū videm̄ esse adiectū vt de epō[a] ambigatur qō pbris licere nō dubiū est. nam idcirco de ꝓsbyteris dictū[b] est, quia epi ꝓpter occupationib[9] alijs impediti, ad oēs languidos ire non possunt. Cetez si epūs aut potest, aut dignū ducit aliquē a se visitandū et bñdicere, ꝛ tangere chrismate[c], sine cūctatione potest, cuius est tm̄ chrisma conficere. nam non penitentibus[d] istud fundi non potest[e]: q̄ genus est sacramenti. nam quibus reliqua sacramēta negantur[e], quomodo hoc vnum genus putatur posse concedi?

Dis igitur frater charissime omnibus q̄ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus respondere curauimus.

¶ huisma vero a suis epis ad baptismi sanctificatiōne ꝓsbyteri petant.

Unde in concilio carthaginensi quarto. ¶ Eodem.

Presbyteri q̄[g] p̄ dioceses ecclesias regūt: nō a quibuslibet episcopis[h], sed a suis: nec per minoꝛ clericum, ꝫ omni anno[i] aut per seipsos aut per[k] illum qui sacrarium tenet, ꝛ ante pasche solennitatem chrisma petant.

Item Hieronymus sup epistolam ad Titum.

¶ Presbyter tdē est qui episcopus: ac sola consuetudine ꝓsunt episcopis ꝓsbyteris.

Olim idem erat ꝓsbyter qui epūs: ꝛ anteq̄ diaboli instinctu studia vel schismata in religione fierent, et diceretur in populis: Ego sum pauli[l]: ego sum apollo: capitu, cuius casus idem dicit.

g ¶ Presbyteri qui. j. de cōse. dist. iiij. presbyteri.

h ¶ Episcopis. Peccant ergo abbates qui volunt potius hoc accipere ab alijs, ꝫs a suis: nisi forte ꝓuilegium sint vt possint petere a quibuscūq̄ velint.

i ¶ Omni anno. hoc exponitur de consecra. distin. iiij. omni tempore.

k ¶ per illum qui sacrarium tenet. Id est per diaconem. xxiij. distinct. non oportet. iij. Et nota q̄ ex quo res datur certo nuncio, eius est iam periculo cuius est nuncius, si nuncio rem dari voluit: secus si misit nuncium vt eum admoneret q̄ ei res mitteretur. et hec colligūtur. ff. cōmo. eum qui rem. §. si rem. ꝛ legibus duabus sequentibus. et est arg. ff. de solu. si quis. ꝛ. l. si soluturus. extra de pig. significante.

Olim. ¶ Gratia. Ostendit Hieronymus in hoc cap. q̄ olim idem erat ꝓsbyter qđ episcopus: et ecclie regebantur communi eorum consilio. postea vero cum schisma orium esset, ꝛ vnus diceret, ego sum pauli: ego sum cephe: ego sum apollo: quasi sum melior te, q̄ sum baptizatus a meliori: ideo statuū fuit q̄ vnus de ꝓsbyteris ꝓesset ceteris. sicut ergo cōsuetudine ꝓsbyteri epūs subijciuntur, ita epi sciant se magis consuetudine ꝫs constitutione aliqua ꝓferri: nec sine ꝓsbyterorum consensu disponant ecclesias.

l ¶ pauli. id est baptizatus baptismo pauli.

a ¶ Tollerentur. Et dicit lor q̄ commodius est singulas res singulis nominibus siue appellationibus distingui. insti. qui. no. testa. infir. §. sed. q̄. distinctio nominum differentiam rerum declarat: vt. xxj. distinc. cleros. sic. C. de codi. non codicillos.

b ¶ Consuetudine. Nihilominꝰ ex institutione: vt. §, distinct. xcij. legimus. et ita exaudi q̄s sequit, magis cōsuetudine cōmuni: argu. ff. de his q̄ fi. a pla. nouit.

Cce ego &c.

¶ Cal. Rusticus Narbonēſ. epūs non permittebat pbros predicare, nec pplm benedicere. reprehendit ergo hiero. ipsum dicens q̄ pbri predicare possunt et benedicere. Et hoc, probat quattuor rationibꝰ. Prima est, q̄ pbyteri debēt honorari duplici honore. i. officio & beneficio. Secunda est, q̄ ecclesiam est eis conficere corpꝰ christi, cui nihil potest anteponi. Tertia est, q̄ ex hoc maxima calamitas crescit i gregibus domini: soletq; si sacerdotes remouentur tanq̄ vitiosi. Quarta ē, q̄ ab initio pbyteri fuerūt mādati iudices, et etiam appellati sunt epi. Quod pbat quatuor authoritatibus. Prima est ex capitulo. Scōa ibi. Eterū abnuentibꝰ. Tertia ibi: Quis igitur hic rogo. Quarta ibi: pbyteri negotiorum.

dicūce c ¶ Sed q̄. Ita continua. dico q̄ presentibus epīs possunt pbris cōficere: q̄ non solum hec, sed alia possunt facere. dare in Ex vi litere & etiam probationis videtur q̄ episcopi non possunt prohibere pbyteros missam cantare, sed benedicere chor. si et predicare, et cetera que sequuntur.

ne licet d ¶ Duplici. A clericis. s. et laicis. vel quo ad obedientiam eor: nam in spiritualibꝰ, & subministratione in tēporalibꝰ. Vt in ca. duplici. i. officio predicandi et sumendi tympanū. i. tympanizandi. vel alia: iuxta illud: Sumite psalmum &c.

in dist. e ¶ Benedicere. cum epūs absit. Sed hec sol. nō valet: venig. q̄ hic loquitur cum presens est epūs. Vel intelligas istud si q̄ quando bficiat primarium sine solennitate. f al's contra. ego autē Cephe: cōmuni pbytero: um cōsilio ecclesie gubernabantur. Postq̄ autem vnusquisq; eos quos baptizauerat, suos esse putabat, non Christi: in toto orbe decretum est vt vnꝰ quibꝰ pbris superponeret oibus, et schismatū semina tollerentur[a]. et paulopost.

Sicut ergo pbri scīūt se ex ecclesie consuetudine[b] ei qui sibi prepositꝰ fuerit, esse subiectos: ita episcopi nouerint se magis consuetudine q̄ dispensationis dñice veritate pbyteris esse maiores, et in cōmuni debere ecclesiam regere.

Idem ad Rusticum Narbonensem episcopum.

¶ Coram episcopis, pbyteris docere licet.

Cce ego dico presentibus epīs suis atq; astantibꝰ in altario, pbyteros posse sacramēta cōficere: sed quia[c] scriptū est: Pbyteri duplici honore honorētur, maxime qui laborāt in verbo dei: predicare eos decet. vtile eīm est benedicere[e]: congruum est confirmare[f]: conuenit reddere cōmunionem: necesse est visitare infirmos, orare pro invalidis, atq; oīa[g] dei sacramenta cōplere. nemo hinc episcopoꝝ inuidia diabolice tentationis inflatus irascatur si plebē interdū pbyteri exhortētur, si in ecclesijs predicent, si plebi (vt dictum est) benedicant.

¶ Eterū abnuentibꝰ mihi ista sic dicam: Qui non vult pbyteros facere que iubentur a deo, dicat: q̄d maius est Christo: aut quid poterit corpori & sanguini eius anteponi: Si pbyter Christū cōficrare cū in altari, dei sacramenta benedicit, benedicere populū[h] nō debet[i], qui Christū cōficrare non metuit: Circa laicos ac mulieres iubentibus vobis o inuictissimi sacerdotes, pbyter dei benedictionis perdit officia, amittit lingue opus, non habet confidentiā predicandi: et truncatus est omni parte virtutū, solum pbyteri habet nomē[k]: plenitudinem ac perfectionez que consecrationi eius competit, non retentat.

¶ Quis igit hic rogo sacerdotes honor vester est, vt dānum[l] gibbi inferatis: qñ quū pastorꝰ per potētiam auferet deo digna diligētia, cōtagium quoddam et calamitas crescit in gregibus: ac dñici patrimonij[m] damna cōquirtis, dū soli vultis in ecclesijs potentari.

¶ Pbyteri vo ab initio iudices negotioꝝ[n] esse mādati corpꝰ Christi: vt hic. authoritate ministrātiū: vt q̄ ad epiſcopos solos pertinēt: vt. j. de ose. dist. v. manꝰ. & quarto modo ppter significationē: vt matrimoniū q̄s significat Christi & ecclesie coniunctionē. et de biga. debitū. quinto ppter multitudinē cōuersoꝝ. j. q. j. interrogo.

k ¶ Nomen. arg. C. de eun. fur. cum alijs. in fi.

l ¶ Damnum gibbi inferatis. Id est removeatis pbyteros a consecratione et predicatione, sicut illum qui gibbum habet: vt. §. dist. xlv. hunc etenim. vel damnum gibbi: q̄ nō predicantibꝰ pbyteris incruatur populus in delictis, & quasi gibbosus efficitur.

m ¶ Patrimonij. i. rerum ecclesie. §. xxj. di. in nouo.

n ¶ Negotiorum. Id est causarum: vt. xj. q. j. relatum. & ij. q. v. si quis.

f Adde p̄ cor. dia huius glo. an & q̄s ꝑbū generale restringat: gl. in l. j. in ff. vnus q̄s q̄. C. de sac. sanc. ec. Bar. i. l. j. §. hoc autē. ff. de no. ope. nū.

a ¶ Sacerdotū. i. epōrum. ergo ⁊ omnes intererunt cōcilio metropolitani: vt. xviij. dis. c. penul. ⁊ vlti.

b ¶ Error. Hic collige q̄ ea que per errorē statuta sunt ex diuturna vtentiū approbatione vim faciunt. Joan. q̄d falsum est: eū cōsuetudo debeat esse rationabilis ⁊ prescripta: ⁊ vt extra de cōsue. c. vlt. nec ista litera contradicit. S. vt ratione multitudinis excusentur a pena, non a culpa: vt. S. di. iiij. dentes. q̄d enim factum est, infectum esse non potest. in auten. de equa. do. .S. fi. col. iiij. ff. de capti. l. in bello. S. facta.

c ¶ Uel ad p̄sens. l. ammodo.

d ¶ Quod rome. scz vbi minores exercent sua officia presentibus maioribus.

Esto subiect⁹ ¶ Caius.

Quēdā consuetudo pessima erat in quibusdam ecclesijs. s. q̄ p̄bri p̄sentibus epis non audebāt p̄dicare vel loqui. Sed Hiero. ostendit q̄ subditi debēt obedire prelato: ⁊ prelat⁹ non debent subtrahere subditis debita. et hoc p̄bat quinq; rationib⁹. Prima est ibi: Scitū est illud. Secūda ibi: Q̄ autē aaron. Tertia ibi Un⁹ dñs. Quarta ibi: Recordemur. Quinta ibi: Sz si aliquid vt inquit.

Epi subditos debēt fratres appellare.

e ¶ Quasi clericos. hoc est contra supercilium episcoporum q̄m subditos appellāt filios: cuz debeāt eos appellare frēs: vt. viij. q̄stio. j. quid autē vt socios: vt. x. q̄e. iij. cauendū. caueant tamen clerici ne cum scribunt episcopo, vocent eum fratrem, prout dicit dominus imperator q̄ iudices superioribus honorem debent facere in salutatione. C. de offi. diuer. iudi. l. ij. argu. C. de offic. p̄tefe. vr. l. j. vbi hoc idem dicitur.

f ¶ Deferatur. Sed pone q̄ epūs aliter se habeat contra istum q̄m debeat: numquid iste suo iure potest ei obedientiam negare? Uidetur q̄ sic: argu. xl. v. distinct. cum

? Adde que sit cōsuetudo rōnabilis et p̄scripta: in l. de q̄busdā. ff. delegi.

sunt. p̄bri sacerdotum [a] interesse debent concilijs: quoniā et ipsi presbyteri (vt legimus) epi nominātur: sm q̄d dictum est ad epm. Noli negligere gratiam que data est tibi per impositionez manuū presbyterij. et alibi ad maiores natu. Qui vos posuit episcopos regere ecclesiā suā. Sz oderūt hoc superbi sacerdotes in presbyterij nole, q̄ nolūt hoc esse quod Chust⁹ discipulor̄ pedes lauit: q̄ baptizat⁹ a Joāne est, licet baptizādū a dño se esse ille p̄clamaret. Ꝯ ꝓpterea scribo vobis, vt si preteriti tēporis error⁹ iam nō potest reuocari: vel ad presens [c] in ecclesijs faciāt q̄d Rome [d] fit: q̄d in Aphrica, q̄d in ītalia, q̄d in Hispania, q̄d in Gallia, q̄d in Britania, q̄d in oīb⁹ locis vbi humilitas perseuerat, q̄d etiā in celis fit, q̄ maius est vbi sedes angelorum legitur dispositā.

Idem ad nepotianum.

¶ Episcopi ⁊ clerici inuicē sibi honorē exhibeant.

Esto subiectus pontifici tuo, ⁊ q̄si parētē anime tue. Sed episcopi sacerdotes sciāt se esse, nō dños. honorent clericos q̄si clericos [e]: vt ipsis episcopis a clericis, q̄si epis honor deferatur [f]. ¶ Scitū est [g] illud oratoris Domitij: Cur ego (inq̄t) te habeā vt principē cū tu me [i] non habeas vt senatorē? ¶ Ꝯ autē Aaron ⁊ filios eius: hoc esse epm ⁊ p̄bros nouerim⁹. ¶ Unus dñs, un⁹ baptism⁹, vnū templū, vnum sit ministerium. ¶ Recordemur semper q̄d apls Petrus precipit sacerdotibus. Pascite eū qui i vobis est gregē oīs, p̄uidētes nō coacte sz spōtanee sm dñi p̄ceptū: neq; turpis lucri cā, sz voluntarie, neq; vt dominātes in clero, sed forma facti gregis ex aīo: vt cum apparuerit princeps pastoū percipiatz immarcescibilē glie coronā. ¶ Pessime ꝑsuetudinis est in q̄busdā ecclesijs tacere p̄bros, ⁊ p̄sentib⁹ epis non loqui, quasi eis inuideāt [h], aut eos dedignent audire. ¶ Sed si aliq̄d (vt inquit apls Paul⁹) fuerit reuelatū [l] sedenti [m], prior taceat [n]. Eloua patris est filij sapiens. Gaudeat episcop⁹ in iudicio suo cum tales elegerit sacerdotes.

Item ex concilio Laodicēsi.

¶ P̄bri epos non p̄cedāt, sed comitent vel subsequant.

Ꝯ oportet⁹ p̄bros anteingressum epi ingredi ⁊ sedere⁹ in tribunalib⁹ [q], sed cum episcopo ingredi: nisi forte aut egroteat episcop⁹, aut in peregrinationis [r] cōmodo eū esse constiterit.

Item ex cōcilio Carthagi. iiij.

¶ Episcopus non dominum sed collegam se presbyterorū cognoscat.

Ꝯ Piscop⁹ in quolibet loco sedēs stare presbyterum non patiatur [s].

q ¶ In tribunalib⁹. C. de here. ⁊ manicheo. cuncti.

q ¶ In tribunalib⁹. i. i sede iudiciaria vt iudicēt sine eo.

r ¶ In peregrinationis. De licētia superioris. S. de. dist. v. non oportet. ⁊ de ꝑsen. in ꝑsentia epi⁹ ecclesie. et de vot. et v⁹. redē. ca. magne. ⁊ etiā dñi pape.

s ¶ Piscopus. ¶ Non patiat. ita q̄ non liceat ei sedere, nisi presbyter assumeret sibi officium stāndi. C. de postulan. quisquis. S. viti.

Frig. ? Fidus consulo tamen ei vt agat per superiorem: argu. xj. q. iij. si fidus frigat.

g ¶ Scitū est. i. sapienter dictum est. ?. ⁊ ideo scire dignū. Lau. hoc est, ita se debet habere quilibet ad p̄bytere eps ergā p̄bytēros, sicut Aaron ergā filios sacerdotes. ? Fidus

h ¶ Ut principē. Factū respiat. nā l. vi de iure tolerādus sum. est prelat⁹ vsq; ad vltimā sententiā. viij. q. iij. C. de nonne. trūca.

i ¶ De. Arg. q̄ si ad frustra petit debēti, q̄ p̄ciū qui quod debet nō impendit: vt de p̄. xxviij. q. j. si infidelis. xxxj. q. vj. non mechaberis. et ca. si ducturi. S. dis. ix. neq; in fi. x. q. j. placuit. xvij. q. viij. de fornic. xvij. q̄. ij. abbatibus. Ar. cōtra. xj. q̄. iij. inter ꝑba. xciij. dis. dñs. xxviij. q̄. v. quod deo. ?. pact.

k ¶ Inuideāt. ar. ca. gu. cōtra epos qui epi malunt habere illiteratos ꝙ̄ litteratos circa se.

l ¶ Reuelarum. S. dist. viij. frustra. C. de offic. rec. p̄to. l. potioris.

m ¶ Sedēti. in loco inferiori.

n ¶ Taceat. Deliberādo in sermone, cum nō debeat interrumpere verbum eius. ? alterum peregrinationē cōmodo esse.

o ¶ Non oportet. Tempore solennij officiorū, vel cum redeūt a processione ad chorum.

p ¶ Et sedere. cū iūgas ingredi ⁊ sedere: alꝰ falsum esset.

Z. laici ⁊ vos⁹ ec desie n bis pol sunt ⁊ stituere

a Episcopus. ¶ Collegā.ita tamē q̄ nō obtēnat.ff. de offi.pre. observandum. Jo.

b Presbyter. ¶ Non signet.in vertice: quia in fronte non potest etiam authoritate episcopi: vt de consecra.distinc.iij.presbyteri.

Illud autem. ¶ In hac dis. probatur q̄ constitutiones laicorum non preiudiciāt ecclesijs: quia nihil iuris laicis de rebꝰ ecclesiasticis concessum est, nisi sola defensio. z hoc, patet per.xij.autho. Jo. de fan.

¶ Caluo. Supra in distinc.lxxij. posuit Gratia. constitutionē honorij latā super electione Romani pōtificis: sed ne aliqs crederet q̄ laicis esset attributa potestas disponendi aliq̄d de rebꝰ ecclesie, et faciendi constitutionē sup ipsis: ideo Gratia. nunc dicit q̄ illa constitutio nullis fuit momēti, cū a laico facta fuerit, quia non habet potestatē aliq̄d disponendi de rebus ecclesie. quare constitutio Basilij nihil valebat: vt J. ea. ca. bene tamen dicit q̄ cōstitutio honorij facta fuit authoritate pape: ideo valuit.

c ¶ Illud autem. die depingit.xcvj. distin. magister posuit cōstitutionem honorij augusti latam super electione Romani pontificis.lxxix. distinct. Laici § fi uo. Sed ne viderentur laici habere potestatem constituendi vel disponendi de rebus ecclesie, ideo reducit ad memoriam, vt ostendat q̄ laicus non habet potestatem suo iure constituendi aliquid de rebus ecclesie. bene tamen possunt laici rogati constituere concilijs interesse, et de rebus ecclesiasticis constituere: non tamen vt valeāt eorum constitutio, quia ipsi constituerunt: sed quia ratum habet ecclesia: vt dicit Gratianus. J. dist. proxi. §. j. z.

Bene quidem. ¶ Caluo. Symmachus papa egrotans cū de salute corporis desperaret, timēs schisma posse contingere post mortē suam inuenit basilio vt interesset electioni successoris post mortem suam, propter schisma removendū. tempore precedente quidam episcopi tractabant de electione successoris symmacho adhuc viuente. quo audito Basilius congregauit concilium, et fecit constitutionem ne liceret electionem pape fieri sine eius presentia: nec liceret pape alienare res ecclesie: et si alienate essent, revocari deberet: et quedam alia que in capitulo recitantur, constituit. Symmachus autem postea reconualescens post mortem Basilij congregata synodo omnia post recitationem eorum retractauit. Et no. q̄ quādoq̄ loquitur Symmachus: vt in principio: quandoq̄ notarius, qui continuat verba diuersorum per totum hoc capi. quandoq̄ synodus, quandoq̄ basilius, quandoq̄ aliquis de synodo. et ego cum Y. ad maiorem intelligentiā aliquantulū latius posui casum. Bene. Duo cap. sequentia per te videbis.

Basilius a Symmacho rogatus iterfuit electiōi pape.

d ¶ Bene. Symmachus papa laborabat in extremis, et timuit ne in electione sui successoris propter strepitus hereticorum schisma interueniret. rogauit patriciū Basilium qui gerebat vices odoacris regis, q̄ ipse interesset in electione sui successoris. Basilius statim symmacho viuente fecit quandam constitutionem, scz q̄ sine eius consultatione nō fieret electio summi pontificis, preterea q̄ non liceret alicui predictū ipsius ecclesie alienare. que cōstitutio retractata hic: tum quibi quedā cōstituta sunt que a laico non possunt constitui: tum q. res ecclesiastice non sunt mali exempli. lxiij. dist. §. verum.

e ¶ Plenitudo. J. vj. q. j. si omnia.

f ¶ Maxime. bene definuit supple.

g ¶ Memorie. ergo iam decesserat Basilius tempore huius synodi.

h ¶ Vel subscripsit. Argu. in contractibus rerum ecclesiasticarum non sufficere consensum clericorum, nec in alienationibus, nisi specialiter subscribant: f argu. sibi rec. questio. ij. casellas. xij. questio. ij. abbatibus. z cap. sine exceptione.

i ¶ Inde disputē. Nō est disputandū de eo de quo stat tum constare potest. si ergo vtor petat sibi virū restitui: z l. diuꝰ. §. senatus. ff. de fal. audienda. ff. vt in possessionē lega. si is a quo. Arg. contra. ff. de resti. spo. ca. literas.

Item ex eodē. ¶ De eodē. Episcopus in ecclesia in cōcessu presbyterorum sublimior sedeat: intra domum vero collegā a presbyterorum se esse cognoscat.

Item ex cōcilio Martini pape. ¶ Sine precepto epi presbyter non signet infantes.

Presbyter presente epo nō signet infantes, nisi ab epo fuerit illi preceptū.

Item ex cōci. Genuensi ca. iiij. ¶ De eodem. Palea.

Presbyteri rur, in ecclia ciuitat, epo presente vel presbyteris ipsi vibis offerre nō possunt: nec panē sacrificatum dare, calicēq̄ porrigere. si vero absentes hi fuerint, et addandam oratiōnē vocētur: soli dare debent.

¶ Distinctio.xcvj.

Illud autē Honorij Augusti q̄ de electiōe summi pōtific, supra constituto legit, nullꝰ esse momēti probatur: cum nō solum de ordinibus, sed nec etiam de rebꝰ ecclesiasticis laicis legatur aliquando attributa disponendi facultas. vnde quecunq̄ a principibꝰ in ordinibꝰ vel in ecclesiasticis rebus decreta inueniunt, authoritatis nullius esse monstrantur.

Unde Symmachꝰ simplicio epo catholice ecclie vbis Rome in synodo residens dixit.

¶ De rebꝰ ecclesiasticis disponendis, laicis nulla facultas attribuitur.

Benedꝰ quidem fraternitas vestra ecclesiasticis legibus assueta, sub diuini timoris iudicij que erant statuēda definiuit: z ad iustitie cumulū pervenit, cū sufficiēter oia amplectitur, nec adiectione indiget plenitudo e, maxime f de clericis quos amor dilationis inuasit, et iugum discipline ecclesiastice fecit respuere: quorum excessus narrare difficile est: vnū tamen q̄ occurrit, venerando ordini vestro intimare non differo. Inter alia scripturā quādam illustris memorie g basilium quasi pro ecclesiastice amore substātie cōscripsisse refero, in qua nullꝰ Romane ecclesie interfuit vel subscripsit h antistes q̄ quē potuisset firmitatē legitimā sortiri. Ne ergo inde disputem i, vnde potest vere Romani pontificis.lxxix. distinct. Laici § fi uo. Sed ne viderentur laici habere potestatem constituendi vel disponendi de rebus ecclesie, ideo reducit ad memoriam, vt ostendat q̄ laicus non habet potestatem suo iure constituendi aliquid de rebus ecclesie. bene tamen possunt laici rogati constituere concilijs interesse, et de rebus ecclesiasticis constituere: non tamen vt valeāt eorum constitutio, quia ipsi constituerunt: sed quia ratum habet ecclesia: vt dicit Gratianus. J. dist. proxi. §. j. z.

Bene quidem. ¶ Caluo. Symmachus papa egrotans cū de salute corporis desperaret, timēs schisma posse contingere post mortē suam inuenit basilio vt interesset electioni successoris post mortem suam, propter schisma removendū. tempore precedente quidam episcopi tractabant de electione successoris symmacho adhuc viuente. quo audito Basilius congregauit concilium, et

? De hoc no. c. distic. optatū. ibi videas.

Item ad de in q̄ buius ca. sibꝰ rec rat sub scriptio: not. B. i diuꝰ. §. sena tus. ff. de fal.

a ¶ Synodꝰ, verba notarij.
b ¶ In mausoleo. Verba sūt scriptoris. Mausoleū, pie ē sepulchrū principis. Et dicitur a mausoleo rege cui vxor Artemisia pudicitie insignis cōstruxit sepulchrū mire pulchritudinis. Unde & alia sepulchra sic sunt appellata.
Mausoleum qd sit.
c ¶ Electiōe. Nō tamen vt aliqd inde constituerēs et ita excessisti finem mandati Basilij.
d ¶ Ac ne confusionis. Prosecutio legis: & cōtinuātur verba sic. non celebretur de electione pape &c. ac ne.
e ¶ Nihil debuisset. Hoc dicit, propter quosdaz q̄ viuente priore Symmacho tentauerunt aliuz eligere: vt di. lxxix. si qs papa. & ca. nullus. Joan.
f ¶ Preferētes. i. primo statuētes.
g ¶ Rusticuz. qd sit rusticū prediū, & quid sit vbanuz prediū habemꝰ. ff. de serui. rusti. prediō. & ff. de ser. vr. p̄diō. per totum.
Prediū est duplex.
h ¶ Titulis. Sine donationis siue emptionis.
i ¶ Maximꝰ. sic et iurisperiti dicūt quid sentiant. ff. de his que in testa. delen. l. proxime.
k ¶ Laico. Nō licuit laico iure suo sed ex delegatione pape bene: argu. xxvii. di. §. verum. & q. iij. ca. vlti. Sed vtrū eps laico possit hoc cōmittere, tam dicemus. §. ca. q. non. M. tamē dicit contra: quia nucro est episcopi, immo nec pōt hoc potest.
Laicus pōt excōicare ex pape delegatione.
Laicus vtrū rē ecclesie possit p̄scribere.
l ¶ Munitū. Nā si qs emit rē ecclesie

strum iudicare concilū: requiratur et referatur in medū, vt ex lectione cognoscatis cuiusmodi possit habere substantiā.

¶ Sancta synodꝰ a respōdit. Deferaī in medū, vt cuiusmodi sit, possit agnosci. Hoc cum diceret, hormisda diaconus recitauit. Cum in mausoleo b qō est apud beatū Paulū apostolū, resideret sublimis & eminentissimꝰ vir prefectꝰ p̄torio, atq; patriciꝰ, agens etiā vices precellētissimi regis Odoacris basilius, dixit. q̄q; studij vestri & religionis interfit vt in episcopaꝝ electione c concordia principaliter seruet ecclesie: ne tamē per electionis occasionem status ciuitatis reuocetur in dubium: admonitione beatissimi viri pape nostri Symmachi simplicij, quā ante oculos semper habere deberemꝰ, hoc nobis sub obtestatione meministis fuisse mādatum: vt, ppter illū strepitū & venerabilis ecclesie detrimentū, si eū de hac luce transire contigerit: non sine nostra cōsultatione cuiuslibet celebretur electio. Hec cum legerentur, Presconius tudertine ecclesie eps surgens de conuētu dixit. Hoc perpēdat sancta synodus, vtrū p̄termissis religiosis personis, quibus maxime cura est de tanto pontifice: laici electionē eius in suam possint redigere potestatē qō cōtra canones esse manifestissimū est. ¶ Hormisda diaconus legit dixisse. Ac ne confusionis d atq; dispendij aliqd venerabilis ecclesia sustineret, miramur p̄termissis nobis quicq; de rebus ecclesie fuisse tentatum: cum sacerdote nostro superstite nihil debuisset e assumi. quare si amplitudini vestre et sanctitati placet, incolumia omnia que ad futuri antistitis electionem respiciunt, religiosa veneratione seruemus: hanc legē specialiter p̄ferentes f, quam nobis heredibusq; nostris christiane mētis deuotione sancimꝰ, ne vnq; prediū siue rusticumg, siue vbanum, vel ornamenta aut ministeria ecclesiarū q̄ nunc sunt, vel que ex q̄buslibet titulis h ad ecclesiarum iura peruenerint, ab eo qui nūc antistes sub electione cōmuni fuerit ordinādus, & illis qui futuris seculis sequuntur, quocūq; titulo atq; cōmēto alienari liceat: & q̄cunq; hoc facere voluerit, inefficax atq; in irritū reuocet: sitq; facientibus et consentientibus, danti accipientiq; anathema. Maximꝰ i episcopus dixit. Modo sancta synodus dignetur edicere si licuerit laico h homini anathema in ordinem ecclesiasticum dictare: aut si potuit laicꝰ sacerdoti anathema dicere: & contra canones quod ei non competebat cōstituere, dicite q̄d vobis videtur: de me licuit laico legem dare? Sancta synodus dixit. Non licuit. et adiecit. Lege sequentia.

Homisda diaconꝰ legit. Et is q̄ prediū, siue rusticum, siue vbanū iuris ecclīastici fuerit cōsecutꝰ, nouerit se nulla lege vel p̄scriptione munitū l: sed siue is qui alienauerit, siue qui cum sequens voluntate contraria prediū huiusmodi alienatum retinere voluerit: id cum fructibus restituat quos illic consecutus fuerit. Hec cum legeret: Stephanus venusine ecclesie episcopus surgens ex consensu dixit: Perlegatur m. Hormisda diaconus legit. Qua pena placuit accipientis etiam heredes n afficere: in qua re cuilibet clericorum nulla contradicendi libera sit facultas. Iniquum est enim, et sacrilegij instar, vt que pro salute et requie animarum suarū vnusquisq; venerabili ecclesie pauperum causa contulerit, aut certe reliquerit o: ab his quos maxime seruare conuenerat, in alterum transferantur. Plane quecunq; in gemmis vel auro atq; argento, necnon et vestibus, minus apta vsibus vel ornatui videbuntur ecclesie, que seruari ac diu manere non possunt, sub iusta estima-

vel aliam rem in casu illicito: non potest p̄scribere. Nā dicat lex q̄ non est dubiū eum esse malefidei possessorem qui contra legum interdicta mercat. C. de agri. quem admodum. nā necessaria ignorātia potest eum excusare. ff. de iur. et fact. ignorā. l. iuris. et hoc benigne statuerat secus tamen est de iure: quia bene p̄scribit laicus rem ecclesie cum fructibus etiam percipiendis si sit male fidei possessor, de resti. spoliato. grauis.
Causa ejudex ecclesiastica q papam laico cōmitti pōt.
m ¶ Perlegatur. ff. de legi. & senatusc. l. inciuile.
n ¶ Heredes. turpia enim lucra ab heredibus sunt extorquēda. extra de vsur. tua. ff. de calum. in heredem. Sz & alienator posset cōuenire: vt not. xij. questio. ij. nonnullus.
Laicus an epi possit in ecclesia aliquid cōstituere.
o ¶ Reliquerit. In morte. relinquēdi nanq; verbum. &c. ff. de tabulis exhibendis. l. j. §. vltimo. ?

? Et hoc vide hic 95. cvj. q. j. canone. Archi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Vendantur. Arg. C. de admin. tut. ter.
b ¶ Proficiat. hic terminatur ter ipsa.
c ¶ Mediolanenses. Arg. in mediolanen. prerogatiuam sedis habere ante Rauennatē cum ante eum respondere: sicut in alia synodo ante eum scripsisse legitur. ē. di. stin. xvij. §. hinc. et §. illud igit. §. sic aliter hoc soluit distin. xvij. §. illud.
d ¶ Preter roma num. Id est pape authoritatē, et consensum eius. Sed contra. xvj. q. vlti. in nona actiõe. Sz ibi nõ prohibetur q episcopus laico non possit cõmittere officiū ad tēp⁹: sed ne iurisdictionē largiatur ei in perpetuum. Et est argumentū, papā qāliber causā ecclesiasticā cōmittere posse laico: arg. xxij. distic. mulier. et. xxiij. dist. valde. vj. q. iij. qui eps. cōtra. lxxix. distinc. si duo. §. denigz. cōtra. Intelligēdum est nisi sua authoritate. Sed numqd authoritate episcopi potest laicus aliquid constituere ecclesia? videtur q predicare potest mutatus a clericis. xxij. distin. mulier. argu. extra de foro competen. nullus iudicum. Dicunt q non potest er delegatione episcopi causas spirituales tractare, nec excommunicare. vnde nihil faciunt qui per pueros excommunicant et per seruientes. Causam autem cuilem laicis episcopus committere potest: vide in intellige predic. de eccl. in nona. Et quod dicit de predicatione, specialē est. Quid ergo dices d tēplarijs? nonne ipsi possunt excōmunicare fratres suum? Dici potest q sic: quia

Causa quidē ecclesiastica p papam laico cō mitti pōt.

Laicus an epūs aliquē pōt in ecclia videre aliquid q predicare potest mutatus a clericis cōtinue re.

tione vendantur a: et erogatio religioni proficiatb. ¶ Cumq lecta esset, Laurentius episcopus mediolanēsisc ecclesie dixit. Iſta scriptura nullum romane ciuitatis potuit obligare pōtificē: q non licuit laicis statuēdi in ecclesia preter romanumd pontificem habere aliquam potestatē: quos obsequendi manet necessitas, non authoritas imperandi: maxime cū neq papa romanus subscripserit, nec alicuius secundum canones metropolitani legaturf assensus. Petrus episcopus rauennatis ecclesie dixit. Scripturā q in nostra congregatione vulgata est, nullas vires habere manifestum est: q nec canonibusg conuenit, et a laicali persona acceptā videtur: maxime qa in ea nullus apostoli. sed. presul interfuisse, vel propria subscriptione eā firmasse monstrat. ¶ Eulalius epūs syracusane ecclesie dixit. Scripturā que in sacerdotali concilio recitata est, euidentissimis documētis cōstat esse inualidā. Primū q cōtra patrum regulas a laicis cuius religiosish quibus nulla de ecclesiasticis facultatibi aliquid disponendi legitur vnq attributa facultas facta videtur. Deinde q nulli presulis apostolice sedis subscriptione firmata docet. Nō si cuiuslibet prouincie sacerdotes intra suos terminos concilio habito quicquid sine metropolitani sui authoritate tractauerint, irritum esse debere sancti patres sanxerūt: cuius magis qō in apostolica sede nunc extante presule: qui meritok beati petri apostoli per vniuersum orbem primatū obtinens sacerdotij, statutis synodalib⁹ consuecuit tribuerem firmitatem: a laicis licet cōsentientibus aliquantis episcopis, qui tamen pontifici a quo consecrati probātur, preiudiciū inferre non potuerūt) presumptum fuisse cognoscitur, viribus carere non dubium est: nec posse inter ecclesiastica vllo modo statuta censeri. ¶ Sancta synodus dixit, Licet scōm prosecutionem venerabiliuz fratrum nostrorum Laurentij, Petri, Eulalij, Presconij, Maximi, vel Stephani, nec apud nos incertum habetur hāc ipsam scripturā nullius esse momenti: verūtamen etiam si aliqua possit ratione subsistere, modis omnibus in synodali conuentu puida beatitudinis vestre sentētia eneruari cōuenit, si irritū deduci: ne in exēplū remaneret presumēdi quibuslibet laicis cuius religiosis vel potētibus in quacunq ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus, quarū solis sacerdotibus disponendi indiscusse a deo cura commissa docetur.

Unde in septima actiõe calcedonensis cōcilij martianus imperator dixit inter cetera.

¶ Imperatores ad fidē confirmandā, non potentiā ostēdendam, sy modo interesse debēt.

Nos ad fidē cōfirmandam, non ad potētiam ostendendā, exemplo religiosissimi principis cōstantini synodo interesse volumus: vt veritate inuenta nō vltra multitudo prauis doctrinis attracta discordet.

Item ex eadē. ¶ De eodem.

† Credo q non possunt, nisi sint presbyteri. ex canonica.
e ¶ Imperandi. j. xvj. q. vlti. non placuit.
f ¶ Legatur. Verum est q non legitur assensus metropolitanorum secundū canones. id est legitimus: bene sz in quo tamen legitur consensus episcoporum. signifi. argu. j. e. ca. j. Illa autem determinatio que precedit, secundū canones solui contra.
g ¶ Nec canonibus. cōuictum accipe hec duo diuisa.
h ¶ Religiosis. j. xvj. questione vlt. laicis.
i ¶ Debere. j. ix. q. iij. ca. ij.
k ¶ Qui merito. ē. xl. dist. non vos.
l ¶ Primatum. j. ix. quest. iij. nemo. et. c. antiquis.
m ¶ Tribuere. ē. dist. xvij. c. j. z. ij.
n ¶ Carere. ē. distinctio. xxj. in tantum.
o ¶ Vel stephani. Iste tamē stephanus non dixit nisi perlegat. et sic per tale verbum intelligitur aliquis consentire: vt nota. ē. lxiij. di. cū adrian⁹.
p ¶ Ratione. arrōne authoritatis aliqua repelli licet sint bona: arg. xvj. dist. c. j. j. questio. j. principatus. ff. de re milita. l. iij. §. in bello. Arguin. contra. j. questio. j. dominus declarauit. Arg. contra. j. q. j. nonne sodomite.
q ¶ Actione. Dicitur prima actio: quia fiebat pro prima die in synodo. xvj. questio. vij. in nona.
r Nos. ¶ Interesse. similiter solebat interesse electioni papē, propter hereticorum scandali: argu. distinc. lxiij. qa tam sancta.
s ¶ Inuenta. Et sic vide ita videtur q possit de casu d fide catholica tholica.

† Addeter. casz glos. in c. j. i v. lib. vj. Disputrū possde ca-

disputari. Argu. contra. C. de sum. trini. nemo. xxiij. qō. iij. cuz quibus. Rñ. dubitādo nō licet disputare de ea: qt dubius in fide, hereticus est. eē de here. dubiꝰ. alꝰ disputaī. j. e. satis. xxiij. q. vj. vides. C. de epi. ꝛ cleri. quoniā.

a ¶ Uedam. j. e. satis ¶ Seruauimus. cōfirmanda ꝛ terminā da. ꝟ.

b ¶ Sanciri. q. d. volumus eam per nostrā legem siue cōstitutionem determinari et confirmari. ꝟug.

Binā. ¶ Cā Cius ¶ Hec q̄ tuor cap. de Ignatio loquuntur inuste depositio authoritate Michaelis imperatoris. Reprehēdit ergo hic Nicolaus imperatores qui concilijs eoꝝ interesse volebāt: quod nō est faciendum nisi vbi de fide tractatur: que ꝓmuniter pertinet ad oēs tā clericos ꝙ laicos.

c ¶ Ubinam. hec quatuor capi. ꝟ loquuntur de materia Ignatij: de quo dicitur. ꝑ. xxj. distī. subintelligi q̄ scriptum non inuenitur: arg. x. qōe. j. hanc cōsuetudinē. de consē. distin. iij. cum itaq; et ca. sequen. ff. de verbo. oblig. quicquid.

d ¶ Interfuisse. nisi rogatos, ꝟ lxij. dist. adrianus.

e ¶ Ad clericos. Dic q̄ hoc nomen clericos stricte accipitur: vnde per finem et ad oēs tē. cōprehendit deo deuotos et tales personas. Uel dic prout ſonat.

Qō oēs ſ ¶ Pertinet. Arg. quod oēs tangit, ab oibus debere tāgi dz tractari et approbari: ꝟ argu. dist. lxxj. c. j. C. de au. prestan. veterem. de hoc eē de his que ſt. a prela. ca. ſi.

approbari. ¶ Eniq; ¶ Catus Statuit hic Nicolaus vt imperatores qui tm̄ rebus humanis p̄sident, se de rebus ecclesiasticis nō intromittāt, nec de clericis iudicent.

Cōc. eccl̄ siasticis nō intromittāt, nec de clericis iudicent.

eē ō hiſ q̄ ſi. a p la. ſi. cō. ſē. ca. c. vlti. ibi videas.

g ¶ Deniq;. Arg. q̄ eps in causis ecclesiasticis laicum non possit preficere. Arg. cōtra. ſ. ea. bene quidem.

h ¶ Judicare. j. xvij. q. iij. definuit. contra. in ſi. sed ibi dic principis. i. principalis psone. vel. i. epi. xxxv. di. ecclesie.

i ¶ Presumant. Arg. q̄ clericus definitionibus puniꝛ laicoꝝ nō debeat suppoñ nisi per recōuentionē.

Cōc. ter. i. l. ſ

Um ad verum. ¶ Catus. Michaēl imperator authoritate prestitit et precepit vt Ignatius constantinopolitanus patriarcha ab episcopis deponeret quod tri. et in factum est. Sed dicit Nicolaus papa q̄ hoc facere non l. merca potuit nec debuit: nam in veteri testamento eadem personas. C sona rex erat ꝛ sacerdos: et temporalia simul cum spiritualib⁹ ꝙ administrabat. Sed postq̄ christ⁹ venit in mundum, precepit vt rex tantum terrenis presideret: pontifex vero celestia dispensaret: ne propter superbiam dignitatis vtriusq; alteruter superbiret: sed sibimmicem (si necesse fuerit) auxilium prebeant.

C. de epi. ꝛ cleri. quoniā.

Seruauimus. cōfirmanda

Quedā capitula sūt que ad honorē vestre reuerētie vobis seruauim⁹ ª, decorū esse iudicantes a vobis hec regulariter potiꝰ firmari per synodū q̄ nr̄a lege sanciriᵇ.

Item Nicolaus papa.

C Synodali conuentui imperatores interesse nō conuenit nisi vbi de fide agitur.

Binamᶜ legistis ip̄eratores antecessores vestros synodalibus cōuētibus interfuisseᵈ: nisi forte in quibusdam vbi de fide tractatum est: que vniuersalis est: q̄ omnium cōmunis: que nō solum ad clericosᵉ, verūetiaz ad laicos et ad omnes omnino pertinetᶠ christianos. Idem.

C De presulibus diuinaru rerum: qui humanis rebus presunt, iudicare non possunt.

Eniq;ᵍ hi quibus tātū humanis rebus nō diuinis p̄eesse pmissuz est: quō de his per quos diuina ministrātur iudicare ʰ presumāt ⁱ, penitus ignoramus. Idem.

Nec imperator iura pontificis, nec pontifex iura regia vsurpet.

Umᵏ ad verūˡ vētū est vltra sibi nec ipator iura pōtificaᵗ arripuit: nec pontifex nomē impatorū vsurpauitᵐ: qm̄ idem mediator dei et hoim homo xp̄s iesus actibꝰ ꝓprijsⁿ et dignitatibꝰ distinctis officia ptatis vtriusq; discreuitᵒ, propria volens medicinali humilitate sursuz efferri: nō humana supbia rursusᵖ in infernū demergi: et vt xp̄iani ipatores ꝓ eternaᵍ vita pōtificibꝰ indigerēt: ꝛ pōtifices pro cursu tpalū ʳ tātūmō ʳ rerum imperialibꝰ legibus vterētur: quatenꝰ spūalis actio a carnalibus distaret incursibꝰ: ꝛ deo militans, minime se negocijs sclaribus iplicaret: ac vicissim nō ille rebꝰ diuinis p̄sidere videretur qui esset secularibꝰ negocijs implicatus. Idem.

C A seculari potestate pontifex prorsus nec solui nec ligari valet.

a ¶ Uedam. j. e. satis ¶ Seruauimus. cōfirmanda ꝛ terminā da. ꝟ.

b ¶ Sanciri. q. d. volumus eam per nostrā legem siue cōstitutionem determinari et confirmari. ꝟug.

Binā. ¶ Cā Cius ¶ Hec q̄ tuor cap. de Ignatio loquuntur inuste depositio authoritate Michaelis imperatoris. Reprehēdit ergo hic Nicolaus imperatores qui concilijs eoꝝ interesse volebāt: quod nō est faciendum nisi vbi de fide tractatur: que ꝓmuniter pertinet ad oēs tā clericos ꝙ laicos.

c ¶ Ubinam. hec quatuor capi. ꝟ loquuntur de materia Ignatij: de quo dicitur. ꝑ. xxj. distī. subintelligi q̄ scriptum non inuenitur: arg. x. qōe. j. hanc cōsuetudinē. de consē. distin. iij. cum itaq; et ca. sequen. ff. de verbo. oblig. quicquid.

d ¶ Interfuisse. nisi rogatos, ꝟ lxij. dist. adrianus.

e ¶ Ad clericos. Dic q̄ hoc nomen clericos stricte accipitur: vnde per finem et ad oēs tē. cōprehendit deo deuotos et tales personas. Uel dic prout ſonat.

Qō oēs ſ ¶ Pertinet. Arg. quod oēs tangit, ab oibus debere tāgi dz tractari et approbari: ꝟ argu. dist. lxxj. c. j. C. de au. prestan. veterem. de hoc eē de his que ſt. a prela. ca. ſi.

approbari. ¶ Eniq; ¶ Catus Statuit hic Nicolaus vt imperatores qui tm̄ rebus humanis p̄sident, se de rebus ecclesiasticis nō intromittāt, nec de clericis iudicent.

Cōc. ter. i. l. ſ

Um ad verum. ¶ Catus. Michaēl imperator authoritate prestitit et precepit vt Ignatius constantinopolitanus patriarcha ab episcopis deponeret quod tri. et in factum est. Sed dicit Nicolaus papa q̄ hoc facere non l. merca potuit nec debuit: nam in veteri testamento eadem personas. C sona rex erat ꝛ sacerdos: et temporalia simul cum spiritualib⁹ ꝙ administrabat. Sed postq̄ christ⁹ venit in mundum, precepit vt rex tantum terrenis presideret: pontifex vero celestia dispensaret: ne propter superbiam dignitatis vtriusq; alteruter superbiret: sed sibimmicem (si necesse fuerit) auxilium prebeant.

C Cum. hoc ca. expositum est. ꝛ. distin. qm̄ idē. hic non labores.

l ¶ Ad verum. i. ad discussionē veri, vel id est ad tēpus christi.

m ¶ Usurpauit. Arg. cum iste potestates sint diuerse, imperator non habet gladiū a papa: vt. j. ea. in scripturis. et. c. duo. et ca. si imperator. et xcij. distic. legimꝰ. et q̄ imperiū a solo deo est. xxij. q̄ oē iuj. quesitū. ꝟ Ar. cōtra. lxij. dis. ca. j. terꝛ ꝛ ca. tibi dño. Itez aut. q̄ petro sunt date prepo. claues celestis et no. ip. terreni iperij. xxj. in pin. dist. cap. j. Item q̄ deponit imperatorem. j. xv. q. vj. alꝰ et. c. iuratos. ꝛ. j. q. iij. q̄ ꝑsulat. ꝟ

n ¶ Propūs. id est imperij ꝛ sacerdotij: vel propūs quo ad xp̄m. quedam eīm gessit tanq̄ ds vel imperator: pu ta cum eiecit de tē plo. tē. ij. q. vij. ac cusatio. et cū coꝛo

o ¶ Discreuit. imo videt cōtra: q̄ nō discreuit, sed confudit: cū ipse, vnus et idē vtriusq; officiū gessit. Sed dic q̄ ideo ipse vtriusq; officiū gessit p se, vt notarer q̄ ex eodē fonte processerunt. xxj. distin. cleros. in ſi. nam dicit ler ꝛ ipa summa nobis dona a deo concessa sunt. ſ. sacerdotium ꝛ regni imperium. in auc. quō oportet epos. in pin. col. j.

p ¶ Rursus. p̄mꝰ p superbiā cecidit: vnde hoies in infernū demergebātur. xp̄s aūt nos humilitate sua fur quasi sum erexit: sed si haberent omnes oia officia, superirēt ita q̄ iterum demergerentur in infernum.

q ¶ Pro eterna. j. de peni. dist. j. multiplex.

r ¶ Tempoꝛalium. Arg. q̄ in causis spiritualibus (vt in matrimonio) nō sit vtendū legibꝰ imperialibus: argu. xxxiij. q. ij. inter hec. xj. q. j. continua. argu. de consecra. dist. iij. celebuitarem. Sed in alijs licet eis vtī non obstinc. iij. celebuitarem. Sed in alijs licet eis vtī non obstant canonibus. ꝟ argu. dist. x. ſi in adiutorium. arg. dist. liij. ex antiquis. B.

s ¶ Tantummodo. hoc aduerbiū determinat tantum casū. C illud adiectiuū tpalium: nō illud ꝓbū vterētur: et sic est de falsum hic notatū ab ꝟ. argu. q̄ in causis spūalibus tē. san.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nam bene licet leges allegare in spūalibus. xxv. qō. v. ad fedem. xv. q. iij. §. cū autē. Z au. ? Uel dic tantūmodo maxime. sic econtra. xj. q. iij. si quis epūs.

S Atis. ¶ Casus. Ostendit hic nicolaus q̄ ignatius authoritate Michaelis imperatoris depoīt nō potuit: et hoc pbat duobus exēplis. s. constantini et theodosij imperatorū.

a ¶ Ostenditur. Z a parte ca. q̄ hic non est.

b ¶ Appellatur. Legitur enim omnes clericos deos appellasse vt. xj. q. j. sacerdotibus. xij. qō. j. futuram. Pm hanc rationem nec ab epo possent iudicari clerici: sed hoc dixit vt ostenderet quāti sint habēdi. si. extra de iudi. nouit.

c ¶ Ephesine prime. quia secunda non est receptā in auctoritate.

d ¶ Seu potius. Optime corrigit se q̄ questiones non debent fieri super fide dubitādo: ar. ff. de hered. dubi⁹. Dogma aūt per g est doctrina in fide. sine g. est angelus: vnde illud, sedebat in domate domus. xxv. qō. ij. si quis.

I Nscripturis. ¶ Casus. Lodouic⁹ imperator quando audiebat sacerdotē deliquisse, statim erat paratus crederet punire. Sz Nicolaus docet hoc non esse faciendum, sed potius esse defendendum, et peccatum eoū celandum: qō pbat duob⁹ exēplis. s. cōstantini et filioum noe. scilicet sem z iaphet, q̄ verēda patris operuerunt.

e ¶ Inscriptur. xj. questione. j. c. sacerdotibus.

f ¶ Et cooperirē. ff. de iniur. eū q̄ nocentē. Z. Sed hoc de occulto qō non posset, pbari q̄ talia nō habēt vindictam: z sic solue contrariū illud. xxxvij. di. ca. ij. illud autem in manifestis: in quibus etiam non deberet eū pdere: vt no. ij. q. j. si peccauerit.

g ¶ Contegatis. z tamē corripiatis. ij. q. j. si peccauerit hoc de occultis intelligit. nam de manifestis cogimur accusare premissa tamē admonitione. ij. q. vij. qua propter. Arg. contra ? j. v. qōe. ij. ca. vltimo. z q. v. ca. j.

? Scilz ad textū ca pituli.

Q Uis dubitet. ¶ Casus. Hermān⁹ epūs interrogauit an pōtifices regib⁹ et principibus sint subijciendi. Et rādet q̄ nō: et hoc pbat duab⁹ similitudinib⁹. s. filij et discipuli: q̄ in sani reputant si velint sibi patrē z magistrū subiugare.

h ¶ Si filius. xxj. di. nolite. sic in aut. de nup. §. si vero. col. iij. vbi dicit q̄ erubescat ier filios correctores pa truz. si tñ pater cadereret in furorē, fi re non lius dareť tutor, vt debet. eum regeret. ff. de tuto. et cura. da. ab his. l. his qui. vj. q̄stio. j. oues. et. c. sacerdotes.

Filius patrem corrigere non debet.

D Uo sūt. ¶ Casus. Gelasi⁹ papa et Anastasi⁹ imperator prēdebāt de pēminētia vni⁹ ad alterū: z de pre eminētia dignitatū iz Gelasi⁹ ostendit hic q̄ authoritas pontificalis longe maior est q̄ culme imperiale. Et hoc pbat duab⁹ rōnibus. Prima rō est: q̄ papa de alia imperatoris et aliorū redditur⁹ est rōnē. Secā a est: q̄ colla regū z principū submittunt gemb⁹ sacerdotū. Et hoc pbāť duob⁹ exēplis. s. innocētij et ambrosij: q̄ arcadiū et theodosium, pper suos excess⁹ excōicauerūt. Prima rō est ibi: in quib⁹ tanto grauī⁹. Secunda est in fi. Exempla sunt in medio.

? Concor. alexan. de pmo. in l. gñaliter. co. ij. ff. de in ius vo. Mat. xvj.

i ¶ Duo sūt. i aut. quō opz ept. i pri. col. j. §. d. j. hūanū.

k ¶ Quib⁹, vt ab eis. sunt aūt alia duo quib⁹ aut per.

que regitur: vt. ē. dist. j. humanum genus.

Impator ipe-riū diuinꝰ ꝓsecutꝰ est.

a ¶ Authoritas, neuter pendet ex reliquo. et ita est ar. ꝓ imperatore: quia diuinitus consecutus est imperiū j. e. c. ꝓpter.

b ¶ In quibus. Id est per quos. nam dicit lex q; paruꝫ est iuꝫ in ciuitate esse nisi sint per ꝙs iuꝫ redditur. ff. de orig. iuris. l. ij. ℣. pꝰ originem.

c ¶ Rationem j. xvij. qō. ij. cognouimus.

Alias regibꝰ vel legibus ⁊c.

d ¶ Te pendere. quo ad spiritualia j. de pe. distinc. j. multipler.

e ¶ Judicio. zacharias quoq; papa regē francoꝝ deposuit: et in locū eius pipinū substituit: vt. j. xv. qō. vj. alius.

Reges frācorū papa deponere pōt.

f ¶ Cōsensit. Argu. cōsentiētē maiori pena astringi ꝯ facientem: arg. xvij. qō. iij. q̄ aliqr. ar. ē. lx xvj. d. tanta ⁊ equitas.

g ¶ Excōicauit. Not. principē posse excōicari etiam a quouis epō. ē. distinc. xvij. valentinianꝰ. ar j. xj. q. iij. si autē vobis. videt tñ q̄ hoc fecerit ex delegatione synodi: quod innuitur ex illo, ꝓ culpa q̄ ab aliꝭ sacerdotibus ⁊c. Sed primum est verum.

Principes ēt ab epo excōicari pōt.

Excōicād⁹ q̄s nō est, p minimū causis.

h ¶ Videbaꝫ. Sz male: quia licet pro minimis causis nō sit quis excōmunicandus: vt. xj. q. iij. epi. tñ quelibet contumacia digna est excōicatiōe: immo tanto maior. videt cōtumacia ꝙto ex re minoꝝ cōsurgit. ij. q. vij. non pōt.

Contumacia tāto maior ē ꝙto ex re minoꝝ ꝓsurgit.

i ¶ Fulgoꝛē. Et ꝙta est differentia inter solem et lunam: tanta est differentia inter imperium et sacerdotium. extra de maior. et obe. solite.

Impiū mꝰ est sacerdotio.

Simper ator. ¶ Casus Imperator volebat iudicare de causis clericorum ⁊ sacerdotum: sed papa, pbat q̄ hoc facere non debet: quia ipse filius est ecclesie, ⁊ nō ꝓsul: ⁊ qꝛ deꝰ voluit seculi principes, si fideles sunt, esse ecclesie subiectos. Si vero contra hanc dei dispositionē facere voluerit imperator, tanꝫ ingratus perdat principaliter hic mundus regitur: authoritas[a] sacra pontificum, ⁊ regalis potestas. ¶ In quibusꝫ tanto grauius est pondus sacerdotū, quāto etiā ꝓ ipsis reginibus ? hominum in diuino sunt reddituri examine rationē[c]. ⁊ post pauca. Hostiaq; inter hec ex illoꝝ tepēdere[b] iudicio[c], non illos ad ruam posse redigi voluntatē. Talibus igitur institutis, talibusq; fulti authoritatibus plerisq; pontificum, alij reges, alij imperatores excommunicauerunt. Nam si speciale aliquod de personis principum requiratur exemplum: beatus Innocentius papa Arcadiū imperatorem, quia consensit[f] vt sanctꝰ Joānes Chrysostomꝰ a sua sede pelleret, excōmunicauit[g]. Beatus etiam Ambrosius, licet sanctꝰ, non tamē vniuersalis ecclesie episcopus, ꝓ culpa q̄ aliꝭ sacerdotibus non adeo grauis videbaꝫ[h], Theodosiū magnū imperatorē excōmunicans ab ecclesia exclusit: qui etiam in suis scriptis ostendit q̄ aurū non tam pretiosius sit plūbo, ꝙs regia potestate sit altior ordo sacerdotalis: hoc modo circa principiū sui pastoralis scribēs. ‖ Honoꝛ fratres et sublimitas epalis nullis poterit comparationibꝰ adequari. Si regum fulgoꝛi cōpares et principū diademati: longe erit inferiꝰ ꝙs si plūbi metallum ad auri fulgorē[i] compares: quippe cum videas regum colla et principū submitti genibꝰ sacerdotum: ⁊ osculata eoꝝ dextra, oratonibꝰ eoꝝ credant se communicari vel muniri.

Item Joannes papa.

¶ Imperatores debent pontificibus subesse, et non preesse.

Si imperator catholicꝰ est, qō salua pace ipsius dicimus, filius est[k], non presul ecclesie, qō ad religionē cōpetit, discere ei conuenit, non docere[l]. habet priuilegia sue potestatis, que administrādis legibꝰ publicis diuinitꝰm cōsecutus est: ⁊ eiꝰ beneficijs non ingratus contra dispositionē celestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes eñ deus voluit que ecclesie disponenda sunt pertinere, non ad seculi potestates: quas[m], si fideles sunt, ecclesie sue sacerdotibꝰ voluit esse subiectas. Non sibi vēdicet alienū ius[o], ⁊ ministeriū qō alteri deputatū est: ne cōtra eum contēdat abrūpi, a quo oia constituta sunt: ⁊ contra illiꝰ beneficia[p] pugnare videatur, a quo priuilegia consecutus est potestatē. nō a legibꝰ publicis, non a potestatibus seculi, sed a pontificibꝰ

stitationes ꝯ eis nauerunt q̄ clerici nō sunt iudicandi nisi ab epīs; non sunt nisi iuris declarato. Jo.

a ¶ Presulibus. Pie dene dicit. naz dicit lex q̄ si iudex secularis iudicaue rit clericū esse dānādum, primo debet erui priuilegio clericali: vt. xi. q. i. si quis. in autent. vt cleri. apud proprios. ℌ illud plane. colla. vi. licet illud hodie nō teneatur. si. cleric de iudicat si clericū ꝛc.

Unꝯ. ¶ Calixtus. Decreuit Joan. papa vt de pontificibus et alijs clericis tantū ecclesia iudicaret, et non etiā imperatores: qui sub esse debent, et non preferri.

¶ Onstātinus imperator. ¶ Calix. Palea ista non legitur in scholis: in qua continetur priuilegiuꝫ qō const̄antinus concessit romane ecclesie: scilicet vt primatum inter omnes ecclesias obtineret: et in quo possessiones et insignia dignitatis ei concessit. ꝛ hoc fecit eo tēpore quo Constantinus ad partes orientales se transtulit cuꝫ in eodem loco duo pōtifices non bene morarentur. Et statuit vt nullus contra hoc priuilegium veniret. et penam minatur cōtrafacientibus.

res christiani subdere debent executiones suas ecclesiasticis presulibus[a], non preferre.

I dem.

¶ De eodem.

Unꝯ de pontificibus nisi ecclesiam iudicare debere: non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam absq̄ ecclesie principaliter constitutis. pontificib⁹ obsequi solere principes christianos: decretis ecclesie nō suam preponere potestatem. episcopis caput subdere principes solitum est: non de eorum capitibus iudicare.

¶ De eodem.

¶ Palea.

Onstantinus imperator coronam ꝛ omnem regiam dignitatem in vrbe roma ꝛ in italia ꝛ in partibus occidentalibus apostolico cōcessit. Nā in gestis beati Syluestri que beatus papa Gelasius in concilio. lxx. episcoporum a catholicis legi commemorat, ꝛ pro antiquo vsu multas hoc imitari dicit ecclesias) ita legitur.

¶ De eodem.

¶ Palea.

Onstantinus imperator quarta die sui baptismi priuilegium romane ecclesie pontifici contulit, vt in toto orbe Romani pontifices vel sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut iudices regem. In eo priuilegio ita inter cetera legitur. Utile iudicamus vna cum omnibus satrapis nostris, et vniuerso senatu, optimatibus, ꝛ cuncto populo imperio Romane ecclesie subiacenti, vt sicut beatus Petrus in terris vicarius filij dei videtur esse constitutus: ita et pontifices ipsius principis apostolorum in terris principatus potestatem amplius ꝯ terrene imperialis nostre serenitatis mansuetudo habere videtur, concessam a nobis nostroq̄ imperio obtineant: eligentes nobis ipsum principem apostolorum vel eius vicarios firmos apud deum esse patronos. Et sicut nr̄a est terrena imperialis potentia: ita ei⁹ sanctam romanam ecclesiam decernimus veneranter honorari: et amplius ꝯ nostrum imperium terrenumq̄ thronum, sedem sacratissimam beati Petri gloriose exaltari: tribuentes ei potestatem et gloriam et dignitatem atq̄ vigorem ꝛ honorificentiam imperialem: atq̄ decernentes sancimus vt principatum teneat tam super quatuor sedes, alexandrinam, antiochenam, hierosolymitanam, constantinopolitanam: ꝯ etiam super omnes in vniuerso orbe terrarum ecclesias dei: et pontifex qui per tempora ipsius sacre romane ecclesie extiterit, celsior et princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat: et eius iudicio que ad cultum dei, vel fidem christianorum vel stabilitatem procuranda fuerint, disponantur. et infra.

Ecclesijs beatorum apostolorum Petri ꝛ Pauli pro cōtinuatione luminariorum, possessionum predia contulimus, ꝛ rebus diuersis eas ditauimus, et per nostram imperialē iussionem sacram tam in oriente ꝯ in occidente, vel etiam in septētrionali et meridiana plaga, videlicet in Judea, Grecia, Asia, Thracia, Aphrica, ꝛ Italia, vel diuersis insulis nostra largitate ei concessimus, ea prorsus ratione, vt per manus beatissimi patris nostri Syluestri summi pōtificis successorumq̄ eius omnia disponantur. et infra.

Beato Syluestro et omnibus successorib⁹ eius de presenti tradimus palatium imperij nostri Lateranense, deinde diadema, videlicet coronam capitis nostri: simulq̄ phrygium, necnon ꝛ superhumerale, videlicet lorum quod imperiale circundare assolet collum: verumetiam chlamydem purpuream, atq̄ tunicam coccineam, et omnia imperialia indumenta, seu etiam dignitatem imperialem presidentium equitum: conferentes ei etiam imperialia sceptra, simulq̄ cuncta signa atq̄ banna, et diuersa ornamenta imperialia: et omnem processionem imperialis culminis: et gloriam potestatis nostre. Iuris etiam diuersi ordinis reuerendissimis clericis sancte Romane ecclesie seruientibus, illud culmen singularis potentie et precellentie habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur gloria adornari. id est patricios et consules effici, necnon et ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et sicut imperialibus ornat decorata militia: ita clerum sancte Romane ecclesie adornari decernimus. Et quemadmodum imperialis potētia diuersis

[†] Adde q̄ negās ecclesiam romanā esse caput oim ecclesiaꝝ censentes est hereticus. c. f. xxij. di. c. violatores. xxv. qō. v. glos. i ca. hec ē fides. xxiij. q. j. ꝛ ca. nulli plus. xix. dis.

[‡] Adde q̄d̄ Jurisdictiōnes ecclesiastice ꝛ secularis militia. no. in. l. repentina. C. de epīsc. et cleri. et no. in. l. diuus. i. fi. ff. de fer. ꝛ in ca. si quis. ij. d.

officijs cubiculariorum necnon ⁊ ostiariorū atq; omnium concubitorum ordinatur: ita ⁊ sanctam Romanam ecclesiam decorari volumus. Et vt amplissime pontificale decus prefulgeat, decernimus vt clerici eiusdem Romane ecclesie mappulis et linteaminibus, id est candidissimo colore decoratos equos equitent: et sicut noster senatus calceamentis vtitur cū vdonibus, id est candido linteamine illustrentur: et ita celestia sicut terrena ad laudem dei decorentur.

¶ Pre omnibus autem licētiam tribuimus beato Syluestro ⁊ successoribus eius ex nostro indicto vt quem placatus propio consilio clericare voluerit, et in religiosorum numero clericorum cōnumerare: nullus ex oībus presumat superbe agere. Decernimus itaq; et hoc, vt ipse et successores eius diademate, videlz corona quam ex capite nostro illi concessimus ex auro purissimo et gemmis pretiosis, vti debeat pro honore beati Petri. Ipse vero beatissimus papa sup coronā clericatus quā gerit, ad gloriā beatissimi Petri: ipsa ex auro non est passus vti corona. Phrygū vero cādido nitore splendidū, resurrectionē dominicā designans, eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus: ⁊ tenētes frenū equi ipsius pro reuerentia beati Petri stratoris officium illi exhibuimus, statuētes eodem phrygione eius successores singulariter vti in processionibus ad imitationem imperij nostri. Unde vt pontificalis aper non vilescat, sed magis q̄ terreni imperij dignitas gloria et potentia decoretur: ecce tam palatium nostrum q̄ Romanā vrbem et omnes Italie siue occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, beatissimo pontifici et vniuersali pape Syluestro concedimus atq; relinquimus, et ab eo ⁊ a successoribus eius per pragmaticum constitutū decernimus disponenda, atq; iuri sancte Romane ecclesie cōcedimus permanēda. Unde cōgruum perspeximus nostrum imperium et regni potestatem ab oculentalibus trāsferri regionibus, et in Bizantie prouincie optimo loco nomini nostro ciuitatem edificari, et nostrum illic imperium constitui: quoniam vbi principatus sacerdotum, et christiane religionis caput ab imperatore celesti cōstitutū est, iustum non est vt illic imperator terrenus habeat potestatem.

¶ Hec vero oīa que p hāc imperialem sacram ⁊ per alia diualia decreta statuim⁹ ⁊ cōfirmamus: vsq; in finem mundi illibata ⁊ incōcussa pmanere decernimus. Unde cora deo viuo, qui nos regnare precepit, et coram terribili eius iudicio obtestamur omnes nostros successores imperatores, vel cunctos optimates, satrapas etiaz, amplissimumq; senatum, et vniuersum populum in toto orbe terrarum, nunc et in posterum nulli eorum quoquo modo licere hec aut infringere, † aut in quoq; conuellere. ‡ Si quis autem (quod non credimus) in hoc temerator aut cōemptor exiterit, eternis condemnationibus subiaceat innodatus: et sanctos dei principes apostoloz Petrum et Paulum sibi in presenti et in futura vita sentiat contrarios: atq; in inferno inferiori cōcremetur cum diabolo et omnibus deficiat impijs. Huius vero imperialis decreti paginam propijs manibus roborantes, super venerādum corpus beati Petri posuimus. Data Rome tertio calendas Aprilis a Cōstantino Augusto quarto consule: et Gallicano quarto consule.

Item Gregorius Helasio.

¶ Imperialis authoritas religiose dispensationis mensuram non mutat.

Sicut[a] queuis parua ciuitas prerogatiua presentis regni non minuit: sic imperialis presentia mensurā dispensationis religiose non mutat. et infra.

¶ Semper est effectum in sacerdotali concilio de sacerdotibus iudicia prouenire. Nam qualescunq; pontifices sint: ⁊ si erroze humanitus[b] accedēte, non tamen[c] contra religionem vllatenus excedētes, nullatenus[d] videtur a seculari potestate posse percelli.

Item Marcellus papa Marentio episcopo.

¶ Ecclesias restaurare conuenit, non pontifices persequi boni principis est.

Boni principis est ac religiosi, ecclesias conditas, non destruere, sed magis nouas si necesse fuerit, fabricare, et fabricatas, si vetustate collapse fuerint, restaurare. Et ideo si quis ecclesiam destruere, vel in ea quicquam mutare presumpserit, nisi forte in melius, sacrilegij reus existat. Et si quis ecclesiam fabricare voluerit, non prohibeatur. Et si quis ecclesiam fabricauerit, et postea eam destruere voluerit, non permittatur.

Sicut quis. ¶ Cal⁹. Hoc capitulum habet duas partes. In prima parte dicitur q̄ sicut aliqua parua ciuitas non minuit prerogatiuaz regni, etiam si sit ibi sedes regalis: sic imperator prerogatiuam ecclesie minuere nō potest. In scda parte dicitur q̄ pontifex quantūcūq; sit malus: dum modo nō sit hereticus: ab imperatore puniri nō potest. Secunda pars icipit ibi: Semper est.

† infamare.
‡ conuelli.

a ¶ Sicut. Sensus est. Sicut parua ciuitas non potest regnum impugnare: ita nec imperium sacerdotium. Uel sic. Licet episcop⁹ sit in parua ciuitate: rex tamen non potest impugnare de clericis eius. scdm hoc dispensationis religiose: id est episcopi constituti in parua ciuitate.

Imperium non potest sacerdotium impugnare.

b ¶ Humanitus. Id est consuetudine humana: id est fragilitate humane nature. ℣.

c ¶ Non tamen cōtra religionem. Nā in eo casu posset a quocunq; redargui. pl. distinct. si papa. vel etiam si scisma faceret. xxiij. qōne. v. de iudicibus. Et plures casus in quibus laici habēt iurisdictionez super clericos, dixi. xxiij. qōne. v. questione. v. puncipes.

Laici habent iurisdictionem super clericos.

d ¶ Nullatenus. Ben. xxiij. distinc. valentinianus.

Boni principis. ¶ Cal⁹. Hic dicitur q̄ officium principis est ecclias destructas restaurare: nouas

edificare: et clericos potius defendere: q̃s destruere, vel aliquo modo subiugare.

a ¶ Cõritas. vt xxv. quæstiõe. j. diuinus. cẽ.

b ¶ Restaurare. xvij. qõ. iij. definiunt. xvj. qõne. j. statuimus.

Hoc capitulo patenter. ¶ Hec distinctio dividit in duas partes. Secunda ibi: Sine signatis. Johannes de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur. xcvij. distinctio, in qua condudit Stananus pos. ex illo capitu. ne quidem. q̃ nullus laico de rebus ecclesiasticis iudicare licet sine authoritate ecclesie. et sic aliter factum fuerit, irritus erit: nisi ecclesia subscribat vel authoritatem præstet. Et ideo videtur q̃ cõstitutio quam fecit Honorius imperator. ẽ. lxxx. distin. si duo, non valuit: cũ fuerit a laico facta, postea soluit dicens q̃ si laicus interdictur ab ecclesia vt de rebus ecclesiasticis faciat constitutiones: sicut fuit Honorius a Bonifacio initatus, valebit constitutio.

c ¶ Hoc capitulo. Respicit in hac distinct. xcvij. illud capitu. bene q̃dez. xvj. distinc. et assignat in hoc. ¶. quãdam contrarietatẽ: et dat postea solutionem.

d ¶ Honorij. ẽ. distin. lxxix. si duo.

e ¶ Ne hereticis. Supra distin. viij. quo iure. et. xxiij. qõne. vj. ca. j. et. ij. et. xxiij. qõne. iij. c. nimium.

f ¶ Nõ inuitatis. ẽ. distinct. lxiij. adrianus. et capi. in synodo.

tritas[a] atq̃ conscissas restaurare[b], nouasq̃ edificare, et dei sacerdotes honorare ac tueri. Unde sãctos apostolos eorumq̃ successores sub diuina contestatione constitutos præcepisse legimus, nõ debere fieri psecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro dominico, nec expelli eterni regis dispensatores. ¶

¶ Distinctio. xcvij.

Hoc capitulo[c] patenter ostenditur q̃ nec imperatori nec cuilibet laico licet decernere vel de electione summi pontificis, vel de rebus ecclesiasticis. ¶ Quecunq̃ autem abeis constituta fuerint, pro infectis habenda sunt: nisi subscriptione Romani pontificis fuerint roborata. Unde illud Honorij[d] augusti, vt supra dictum est: Vanum esse videtur quod contra authoritatem sacrorum canonum de electione summi pontificis decernere tentauerit. sed sicut ex eodem capitulo habetur, ecclesie precibus imperatoꝛ in presumptores valet decernere: sicut pro defensione fidei quondam decreuisse leguntur, ne heretici[e] aliquid nomine ecclesie possiderent. Ab ea autem non inuitati[f] de rebus ecclesiasticis aliquid disponendi non habent facultatem. Honorius vero augustus non sua authoritate, sed beato Bonifacio supplicante ecclesiastice quieti consulere et concertantium ambitionem punire curauit. Unde idem Bonifacius eps supplicationis epistolam Honorio augusto destinauit dicens.

¶ Ecclesie. ¶ Casus. Hec est epistola pape Bonifacij: in qua supplicat Honorio imperatori: que tres habet partes. In prima parte ostendit Bonifacius q̃ ipe est solicitus de ecclesiastico statu, ne si negligens inueniatur, sit redarguendus. In secunda rogat Honorium de pace et quiete ecclesie cõseruanda, et multipliciter applaudendo. In tertia rogat eũ vt suos legatos honorifice recipiat. Secunda ibi: Ipsa enim ecclesia. Tertia incipit ibi: Habet refugium.

¶ Epistola Bonifacij ad honorium augustum.

Ecclesie[g] mee cui deus nr̃ meũ sacerdotũ vobis res hũanas regẽtibus deputauit, nos cura cõstrixit: ne cauſis eiꝰ ẽpus adhuc corpis incõmoditate detinear, ꝓpter cõuẽtus[h] q̃ a sacerdotib⁹ vniuersis et clericis xp̃iane plebis pturbatiõib⁹ agitãt[i] apud aures chriſtianissimi pricipis existimemur deesse. Si em̃ secus q̃s oporteat eueniat, non vos id facere[k] qui cũcta equa moderatione cõponitis: ¶ sed nos p nostrã tacentẽ[l] desidiã videbimur q̃s ciuitatis q̃tem et ecclie pacẽ puertere valeat, admisisse. cũ em̃ humanis rebus diuine cultor religiõis dominio faueãt, putdeas: nr̃a culpa erit si nõ id sub vr̃a gloria (quam certũ est diuinis rebus semp aio promptiore fauisse) firmo et stabili iure custodiat: qõ p tot annoꝛ seriẽ sub illis[m] etiã pricipib⁹ obtinuit quos nulla nr̃e religiõis cura ꝛstrinxit. i. vt licita seruent: et sub vestre imperio clemẽtie minime que sunt licita formidentur[n].

¶ Ipsa em̃ ecclia deuotionẽ tuã xp̃ianissime imperator nõ meo quidẽ sermone, sꝛ suo venerabili affectu appellat: quã xp̃s deus noster vere fidei rector, et vestri gubernator ipe rij sibi vnã desponsatã et intactam virginẽ[o] seruat: ne in eã aliquos patiamini insidiantiũ procellarũ[p] fluct⁹ illidi: et quietam faciem[q] tẽpestatis insolito tumore turbari, gloriosissime et tranquillissime imperator augustꝰ. ipsa vero que vni desponsata est, nostra tũ ecclesia mater est: pietatẽ vestrã legatione quã suis sacerdotib⁹ commisit, appellat, preterita[r] beneficia. Sic in-

f ¶ Gõc. contra. Sed vt ibi dicitur: tam erat in ij. et ibi conualescẽtia: ad hoc tamen erat de si ꝑ iusbilis: vt hic. vel vti.

g ¶ Ecclesie. j. c. proxi. victor. contra. Sed vt ibi dicitur: tam erat in ij. et ibi conualescẽtia: ad hoc tamen erat de si ꝑ iusbilis: vt hic. vel vti.

h ¶ Conuentus. pu. et in. id est conuenticulas. Ioz. C. sas. C. de episco. et ẽ testacle. cõuenticulam.

i ¶ Agitantur. qua si dicat, licet adhuc simus invalidi: tamen cura ecclie nos compellit vt inuigilemus ecclesiasticis negocijs, et pro eis intercedamus apud vos: quia multi clerici turbãt ecclesiam dei. Archidiaconus.

k ¶ Facere. scilꝫ videmini.

l ¶ Tacentem. extra ẽ testa. quia ingredientibus. et xciij. dist. ca. j.

m ¶ Sub illis. vt xj. qõne. j. sacerdotibus.

n ¶ Formidentꝫ. a christianis.

o ¶ Virginem. vt xxvij. qõ. j. nuptiarum. in fi.

p ¶ Procellarũ. id est hereticoꝝ.

q ¶ Faciem. ecclesie.

r ¶ Preterita. scꝫ beneficia. Sic in-

x

Petiñ futurū de⁹ non indulget.

telligitur de cōse. distin. lxj. panis. q⁹ scilz pro omni munere o debemus deo gratias referre: presenti scilz z preterito, nō futuro: da nec deus futurum peccatū indulget. Ja. de pen. distī. iij. sane cauēdum, nec pactus valet si fiat q⁹ non agam de futura iniuria. ff. de pactis. si vnus. §. pacta.

a ¶ Repetit. i. recolit, et ad memoriam reducit.

b ¶ Tibi. ne sis ingratus.

c ¶ Euulsa. per effectū. i. euellēs.

d ¶ Prosequētibus. legationē nostrā. Arg. ad questionē magistri p. q⁹ archiepiscopus Bracharen. potuit eum spoliare.

e ¶ Postulatis. datiui casus.

Adde q⁹ ipator est defēsor z filius ecclesie nota. in cle. romani. ō iureiu. et i aut. vt oēs obe. in. pui. §. z hoc cō sideran. eo. colla. v.

¶ Actor. §. Canus. honorius nunc refert Bonifacio: et primo salutat eum referendo gratias deo de sanitate sibi reddita: et deprecatur ipsum vt deb eat orare p ipso, cōmendās eum in solicitudine sua: et significat ei q⁹ ad postulationes suorum legatorū fecit cōstitutionē p quā satis putat esse prouisum ecclesiastice quieti. tandem rogat vt constitutionem illam publicet, quatenus omnes clerici sciāt ab ambitionibus apostolice sedis eē cessandū: q⁹ deceteto ad hoc nulle dissensiones valebunt.

f ¶ Victor. Sed quare premisit hic imperator nomen suū? Forte hec cōsuetudo erat olim. C. de sum. tri. inter claras. papa tamē

papa sibi alios sibi prep nit.

alios sibi prepōnit. §. dilectissimis. Vel forte tūc nouella erat eccle-

presentiaq; auxilia repetit[a]. vobis (inquit) religiosissime imperātibus modo tutus est populus, tam fidelis deo, q̄ tibi[b] principi christiano. ecce enim inter mysteria, inter preces suas quas ecclesia pro felicitate vestri dependit imperij: teste (apud quē et de cuius sede agitur) sācto Petro, solicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat ad vos: cū solicita petitiōe miscetur oratio: ne humanas res solito tentatore occulte solicitante semel eulsa[c] discordia distrahat. angeretur pluribus pūceps christianissime mater ecclesia, nisi apud te suaue esset cura causarum, † et nisi in oppressionibus idoloū, in hereticorum correctionibus fide tua diuino cultu pariter cum imperio nostro semper floreute viciſſet. ¶ Habet refugiū pium tue mansuetudinis animum cuz sue religionis veneratione cōiunctum: cum quicquid huic pficiat ecclesie vos agatis z conferatis fratribus et cōsacerdotib⁹ meis probatissimis viris a me z ab omnibus qui ecclesiā faciunt legatis: quibus prosequentibus[d] precamur sacre causa religionis vt in vrbe vestre mansuetudinis hoc animo quo postulatis[e] annuitis, in perpetuum statui vniuersalis ecclesie consulatis.

¶ Rescriptū honorij ad Bonifacium papam.

Victor[f] Honorius inclyt⁹ triūphator semp august⁹, sancto ac venerabili Bonifacio pape vrbis rome. Scripta btitudinis tue debita reuerentie cōgratulatione suscepimus: quibus recensitis egimus omnipotēti deo mar mas gratias, q⁹ sanctimoniaz tuam post longū incōmodum optate redditā didicimus sanitati. Et ideo reuertētib⁹ venerabilibus viris gaudiū nostrum sanctorū apicū attestatione signam⁹: ac petimus vt quotidianis oīonibus apostolatus tuus studium ac votum suū circa salutē atq; imperiuz nostrum impēdere dignetur. Illud aūt pietati nostre satis placuisse cognosce, q⁹ sanctimonia tua de ecclesiarum ac pplī perturbatiōe solicita est: que vt aliqua rōne non possit euenire satis clementia nostra credidit esse prouisum. denīq; predicante beatitudine tua id ad cunctoz clericoz notitiam volumus peruenire, vt si quid forte religioni tue (qđ nō optamus) humana forte cōtigerit, sciant oēs ab ambitionib⁹ esse cessandū: ac si duo contra fas ꝛc. vt supra. et infra.

Unde id seruandū est vt oēs tranquillā mentē et pacificos animos ex serenitatis nostre admonitione custodiant: nec aliquid seditionis conspirationibus tentare conētur: cū certum sit nulli partium suaſ studia profutura. Sine signatis apicibus non est mos romane ecclesie vndecuq; legationem suscipere neq; mittere.

Unde Nicolaus papa.

¶ Romana nō cōsueuit ecclesia sine signatis apicibus legationem vndecuq; suscipere.

Nobilissimus[h] vir atq; strenuus vestre sublimitatis legatus lz nullam epistolā iurta consuetudinē a vobis nostro pontificio detulisset: licet nūq; apostolice sedis modus fuerit absq; signatis[i] apicibus vndecuq; legationem suscipere: nos tamen vos in illo honorantes, eiusq; gratuitatem, et eloquioz illius ve-

fremuerunt gentes

† rxiij. q. iij. dispicer.

pape: vt. rxiij. q. iij. q⁹. iij. nō inue

g ¶ Sua studia. id est aspirationes. nitur, sile. lxj. dist. obitū. als in bona parte: ea. dist. studiū. Jo.

¶ Sine. ¶ Canus. Ut in supioi cap. facta fuit mentio de signatis apicibus: ideo nūc vult ostendere q⁹ ecclesie romane mos ē non suscipere legatum sine signatis apicibus.

Nobilissimus. ¶ Calv. Dāmdauit Nicolaus papa cuidaz principi q⁹ lz mos sit romane ecclesie non recipere legatū alicuius sine literis sigillatis: tñ legatuz illius principis sine lris recepit honorifice: et verbis eis fidē adhibuit: honorans principē in persona ipsius.

h ¶ Nobilissim⁹. Arg. q⁹ sine literis legatio est adhibēda si tō sine desz legatis. ix. qōe. lris sue ij. lugdunen. legatis

i ¶ Signatis. Opz ergo q⁹ legatus exhibeat lras nō est. legationis sue ad hoc vt credatur rei: vt hic: et. lxiij. dist. et nō lectis. et. C. de mā. ipe Jo. pūnc. l. vnica. Sed et p. in qđ si pdidit lras, hoc de z vult probare a: cre. de missionē? Dico q⁹ pūt. cū pōt: non tñ sufficit oli. i gl. probare tenorē lre hoc est. nisi z probet q⁹ illa vbi dixit litera fuerit sine vi cum et tio: vt eē de pūnit. goff. cū olim. in ff. er. C. es hoc de ff. infitu. l. vlt. oē ver: Sed nūquid sufficit nisi hoc mandatum sine nesq⁹ et lris? Dico q⁹ lega- nor es to non sufficit, pba set: et re mandatum: vt tūc pōt C. de man. pūn. l. j. et dicit quia legatus nō sine credi: periculo recipiun- vt hoc tur. Unde maior. c. nouit est in eis faciendā illius. eramatio: vt. xiij. Archi.

Delegatus manda tus fine effectu pbare potest.

distin. quiescamus. Sed delegatus pōt probare mandatum sine literis: vt in auc. de liti. §. oēm. col. ix. ꝛ argu. eꝛ de offi. deleg. prudentiam. ꝛ eꝛ de rescrip. ex parte. Joā. Tan. ꝛ quidam alij dicunt q̄ in iudice delegato nō sufficit probare amissionem rescripti, nisi ostēdat autenticū: vt eꝛ de offi. deleg. cū in iure. xxv. q. vj. sancimus. et eꝛ de fid. instru. ca. j. Ita notat T. super illa decret. cū olim. Sz pone q̄ partes viderunt ꝛ approbauerunt rescriptuz, et postea redactuz fuit in publicaz formam per tabellionem: nūquid amisso postea rescripto iudex ꝓcedere poterit? Satis credo q̄ sic. Joan. vt notaui in questioni. Quebus ? meis. B. Sz hic indistincte dicat q̄ litere debeant esse signate, videtur a quocūq̄ sint signate q̄ sufficiat ad hoc vt scriptura dicaꝫ autentica: vt eꝛ de appel. personas. ꝛ eꝛ de fide instru. et eꝛ sigillat sigillo ecclesie sue: vt sufficiat xxiij. distin. in nomine dñi. in fi. Item et alieno anulo potest quis signare testamentum: vt instit. de testa. §. possunt autē sunt autem. Item et alienum sigillum ‡ etiam non iudicii. arcis sui fidem facit: vt j. dist inc. proxi. cap. j. ꝛ ij. Sed dic q̄ alienum sigillum facit fidem si non habetur ꝓpriū: alias non: vt eꝛ de appel. significauit. ꝛ lxv. dist. epos. Item litere scrip. si non dicunt signate si legi non possunt characteres: vt eꝛ de fi. instru. inter. ꝛ. ff. de test. ad testiū. §. si signa. ꝛ §. sisinstit. de gnum. Item si filum ruptū sit, nō dicunt signate: vt extra arnū. tu de cri. fal. ca. licet. Si aurē filum ex toto nō est fractum, to. §. bene dicuntur signate: vt. ff. de bo. pos. fm tabu. l. j. §. si li pe. Ar. num. eꝛ de fide instru. sicut.

a ¶ Nihilominus. Ergo et cardinali qui bene notus est in aliqua prouincia, credendum esset sine literis: maxime cum non contingāt cardinalem vnq̄ abesse nisi legationis causa. Joan.

b ¶ Credidim⁹. Arg. q̄ interdū voci ꝛ assertioni vnius Cōc. credendum sit, si persona sit honesta ꝛ autentica: ‡ arg. ter. in. l. vij. q. iij. ca. j. Arg. cōtra. ix. dist. ego solus. sic econuerso ex §. de persona, pferentis instrumentū minus credit instrumē curia. C to: vt. ff. de eden. si quis. §. j. sic si malus aliq̄d dicat, non b falsa. facile ei credit: vt. xxiij. q. j. quisquis. Arg. contra. xix. di. ein. l. ca. secundum.

Cleri sine lris suorum epoꝝ nō sunt recipiēdi.

Ue circa. ¶ Casus. Egit supra Gratian⁹ diligenter de ordinatione et electione clericoū: sed quia ꝛ per mutationem locorum veritas occultatur: ideo in hac le. regu dist. xcviij. ostenditur q̄ clerici peregrini non recipiātur, iuriter nisi cum literis quinq̄ episcoporū cum a ꝓprio episcopo fuerint commendati.

c ¶ Que circa, hic depingitur. xcviij. distinct. in cuius principio vtitur Gratianus transitu: in quo ostendit quid dixerit hactenꝰ, ꝛ quid in hac dicturus sit. Nā quia clerici sepe mittuntur de ꝓuincia ad ꝓuinciam: breuiter ostendit q̄ non sunt recipiendi in alia ꝓuincia sine literis (episcoporum suorum.

Nullus. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ nullus episcopus debet recipere clericum transmarinum in sua eccl̄ia, nisi habuerit literas sigillatas, q̄nq̄ episcoporuz, vel eo amplius fuerit cōmendatus: quia mīta per obreptionem solent euenire. Idem dicitur in sequenti cap.

Nullus aliqua tr̄āsmarinū hominē pe nes vos in clericatus gradus suscipiat, nisi quinq̄ c aut eo amplius episcoporū designatus sit chirographis.

Item Anastasi⁹ vrbis Roma ne eps oib⁹ epis. ¶ Decodē.

Trāsmarinos d hoies in clericat⁹ honorē nemo suscipiat, nisi quinq̄ aut eo amplio⁹ epoꝝ chirographis e fuerint designati, q̄ per surreptionē h multa solent euenire.

Item Greg. Romane eccl̄ie presul Squilitano epo. ¶ Decodem.

Aphros i passim et ignaros peregrinos ad ecclesiasticos ordines accedentes

Nullus. Dicitur hic q̄ nullus episcopus debet recipere clericum transmarinum in sua eccl̄ia, nisi habuerit literas sigillatas, q̄nq̄ episcoporuz, vel eo amplius fuerit cōmendatus: quia mīta per obreptionem solent euenire. Idem dicitur in sequenti cap.

d ¶ Nullus aliqua. Ista capi. introducta sunt ad cautelam: vel leguntur de primitua ecclesia: ꝛ sic secus hodie.

e ¶ Nisi quinq̄. Contra. lxxj. dist. ca. ij. Sed hec capitula loquuntur quando ita remoti sunt q̄ sigilla epi scoporꝝ et eā loca ignota sunt: illud quando episcopus propinquus est, et eius sigillum bene cognoscitur. et hoc colligitur extra de cleri. peregrinan. tue. Sed pone q̄ non habet literas: est ne recipiendus si probet per testes? ita, extra de cleri. peregrinan. capitu. vlti. Nam magis credendum est viue voci q̄ mortue. in auten. de fide instrumen. §. si vero. colla. vj. Hugo intelligit hec capitula abrogata. Olim enim habuit locum hoc capitulum propter multitudinem hereticoum. Sed illud capitu. Tue, euacuat opinionem istam. Sed certe non videt recipiendus etsi mille haberet sigilla ignota: quia nō pl⁹ fidei prestāt mille ignota, q̄ vnum ignotum. Preterea in testamento ita inuenis q̄ cum signa sunt ignota, conuocantur omnes illi quorum dicuntur sigilla, vt sciatur an recognoscant sua signa: vt. ff. quemadmodum testamen. aperi. cum ab initio. et hoc concedo q̄ nisi aliqualis habeatur notitia de sigillis et de illis remotis ecclesiis, q̄ non sit eis credendum, etsi mille sint: argumen. extra de fide instrumentorum. capitu. quod super his.

Uocivi ue magis credēdū ē q̄ mor tue.

Sigillis ignoti fides non est adhibēda.

f Ranſmarinos. Idē intelligo de quolibet ignoto qui sigilla representat ignota. Jo. ‡

g ¶ Chirographis. i. literis in q̄b⁹ cōtinebit de vita, de moribꝰ, de ordinibꝰ, de regularitate sua.

h ¶ Per surreptionem. simile extra de procura. ca. j. et iij. q. iij. inducie.

Cōc. ho. per bar. i. l. lucio. ff. de fi. istru. et l. ad testiū. ff. de test.

Aphros passim ꝛ ignaros. ¶ Casus. Precipit Gregorius in hoc capitulo episcopo Squilitano, vt aphros et peregrinos clericos ad ordines non suscipiat: quia quidam eorum sunt heretici, quidam sunt rebaptizati, quidam vero sunt peregrini: ꝛ ordines quos nō habent, se mentiuntur habere.

i ¶ Aphros. Ratione prouincie presumitur cōtra ali-

quem: argu. xxiiij. distin. quando. ff. de edili. edic. ℣ si no
† Ar. ℣ ẽt ũ. cũ deputati. a ẽt ℣ intur. ℣ fit. ad decorẽ. Archi.
tur. ℣. qui mancipia.†
a ¶ Suscipias. Ut officient populum. al's bene: extra de cleri. peregri. ca. penul.
b ¶ Fortiores. Nec est vna ratio quare non admittuntur. xix. q. ij. oue.

Omnes. ℣ Casus. In hoc ca. statuitur vt illi qui in peregrinatione sunt baptizati, non promoueantur: quia eorum vita est incognita, et ꝙ sunt esse irregulares.

c ¶ Omnes. Hoc ca. loquit de adultis. Sed nonne baptis. ℣ oẽm peccati maculã tollit. baptismus tollit omnem peccati maculam? Utiq; sic. ℣. de pe. dist. viii. ca. vlt. hoc ergo ideo quia forte isti bigami vl' alias irregulares sunt, qz ante baptismum forte fuerũt bigami.

Hẽ ꝑmatib⁹. ¶ Hec dis. diuidit in tres partes, in quarum prima dicitur ꝙ vbi erãt primates gentiliũ olim: ibi sunt modo primates. i. ꝓtriarche, q̃ idẽ habent officiũ ꝫ noia sunt diuersa. Secũda ibi: Nulli archiepiscopi. Tertia ibi: Universalis. Joã. de fan.

¶ Cal⁹. Quia supra in. lxxx. dis. c. j. Gratianus fecerat mentionem de primatibus ⁊ patriarchis, nec assignauerat differentiã inter eos, ideo supponit hanc. xcix. distin. in qua ostendit ꝙ primates ⁊ patriarche quo ad officia non differunt, sed quo ad vocabula. ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellant episcopi. Ostendit etiam ꝙ archiepiscopi debent primatibus obedire in his que iuste fuerint imperata.

d ¶ De primatibus. Fecerat Gratianus. ℣. in distinct. lxxx. mentionem de primatibus et patriarchis: sed ne quis crederet propter nominum diuersitatem aliquam esse realem differentiam, ideo ostendit in hac distinct. differentiam esse tantum in nomine. Ostendit etiam de reuerentia quam debent archiepiscopi suis primatibus. Ostendit etiam ꝙ nec Romanus pontifex debet vniuersalis appellari.

Rouincie. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Anacleto papa vtrum in quibus locis primates instituendi sint: ⁊ an archiepiscopi eis debeant obedire. Et respondet ꝙ leges ecclesiastice iusserunt poni primates vel patriarchas q̃ eandem formam tenent (licet diuersa sint vocabula) in capitibus prouinciarum vbi olim erant primates paganorũ: ad quos primates vel patriarchas ab archiepis appellat. In alijs vero ciuitatib⁹ metropolitanus debẽt archiepiscopi residere, qui debẽt predictis primatibus obedire: nec debẽt nominari primates, sed archiepiscopi vel metropolitani.

e ¶ Ante Christi aduentum. Ergo ante tẽpus gelasij ⁊ dionysij distincte erant prouincie, vnde reprobat quedam solutio q̃ ponitur. x. q̃. ij. nec numerus, ꝙ scilicz tunc non erant prouincie limitate. Sz dic ꝙ prouincie fuerant diuise, vt hic: sed dioceses nõ, nisi a tẽpore Dionysij. xiij. q. j. ca. j. Uel solue per illã literã, maxima ex parte. q. d. nõ oẽs.

f ¶ Quibus permissum. Quia modica erat summa. ij. q. vi. anteriorũ. ℣. illud.

g ¶ Non erat. vt clericis qui in causis ecclesiasticis non possunt appellare ad principem: vt. ℣. xj. q. j. placuit.

h ¶ Quotiens. id est bis ante sententiam, vel post sententiam secundum canones. Et not. ꝙ dicit quotiens secundum leges: sed tamen non licet secundum leges appellare ad principem nisi in casu ante sententiam, ⁊ ita est argu. ad expositionem illius. ij. questio. vj. omnis oppressus.

i ¶ Ipsis. repetit quod dixerat.

k ¶ Formam. Argu. C. de codi. si idem. contra. quia diuersitas nominum debet dẽsignare diuersitatem rerũ: vt. xxj. dist. cleros.

l ¶ Comitibus. id est comitantibus vel sequentibus eos: vel comitibus, id est episcopis. Comitatus enim dicitur ‡ districtus alicuius ciuitatis vbi est episcopus. Uel hoc vult notare ꝙ archiepiscopus maiorem habet potestatem in prouincia et iurisdictionem ℣ primas, nam metropolitanus est inferior ordinarius omnũ ciuitatum.

‡ comitatus.
‡ Addit qdam mitatus in q̃ defert ad uitate diffinit vel territorio. Lj. C. offic. iter. prep. et vi.

prima episcoporum prouincie: primas tantū archiepiscopi: vnis iuris de secundum hoc maior est patriarchis.

dario. ¶ Comitibus. id est propter comites et propter episcopos suffraganeos.

a ¶ Nomine. Argu. ex nominibus semper res nominū, id est res significatas per nomina debere attendi.

Nulli archiepiscopi. ¶ Casus Quesitus fuit ab Anitio papa vtrum archiepiscopi sint appellandi primates vel patriarche. Et respōdet q nō, nisi multitudo populorum intantū excrescat, vt de archiepiscopo fiat pfiarcha.

b ¶ Vocentur. C. de libe. causa. in bemus. C. de proba. nec epistolis.

c ¶ Qui primas. Sicut Romanus, Antiochenus, Alexandrinus. ℔. xxj. dist. ideros. Quid de veneto? Dic ergo q est pmas respectu inferiorum, extra de pnuil. ca. antiqua.

multi- d ¶ Ad fidē con-
tudine uertatur. Nā et ac-
crescēs pes accrescētes te-
te mul- nij. q. j. in apibus,
ta fiat, de consē. distinc. v.
nunq̄. Inuentus romana excrescēs
nouam sibi ciuitatem edificauit: argu. C. de sacrosanctis eccles. l. iubemus. Et bene dicit conuertatur. nam alīs vix posset contingere q i aliquo loco intantum excresceret populus vt primate indigeret. vt. xxxiij. distinctione. Fraternitatis.

e ¶ Constituī. Argu. infra parochiam alicuius non debere constitui ecclesiam, nisi multitudo fidelium excreuerit. Sed nunquid illo immo cuius est parochia poterit hoc fieri et irrequisito? Non: vt. xvj. qōne. j. multis an pos- concilijs: et. xvj. qōne. j. felix. et ea. seq. Sed si requisitus sit eccle noller consentire: non minus tamen fieret per inuitem ista in al scilz per papam. et de eccle. edifi. cap. iij. eius tamen con terī pa sensu primo requisito. Et nota q hmōi requisitio faciendā est cum ille locus in quo excrevit multitudo fidelium iam esset deputatus alicui ep̄o aut: alīs non.

f Rime. Id est patriarchalis.

¶ Vniuersalis. ¶ Hec est tertia pars dist. in qua

qui predictis iuste obedirent primatib⁹: sicut in legibus scīi olim ordinatū erat: qui nō primatū, sed aut metropolitanorū aut archiepoū noiē⁹ fruerentur. Item Anitius.

¶ Non vocent primates nisi qui primas sedes tenent.

Nulli archiepi primates vocētur[b] nisi illi qui primas[c] sedes tenēt: quarū epos apli eorūq̄ successores regulariter patriarchas vl primates esse cōstituerūt: nisi aliquagens deinceps ad fidē cōuertatur[d] cui necesse sit pre multitudine primatē cōstitui[e]. Reliqui metropolitani nominent qui alias metropoles tenent.

Item ex concilio Aphricano.

¶ Princeps sacerdotum vel summ⁹ sacerdos non appellet prime sedis episcopus.

Prime[f] sedis epūs non appelletur princeps sacerdotū, vel summ⁹ sacerdos aut aliquid hmōi: sed tantum prime sedis episcopus.

Vniuersalis autem nec etiaz romanus pontifex appellet.

Unde Pelagius oib⁹ epis.

¶ Hec erga romanus pontifex vniuersalis est appellandus.

Nullus patriarcharum vniuersalitatis vocabulo vnq̄ vtatur: q si vn⁹ patriarcha vniuersalis dicit, papatriarcharū nomen ceteris derogat: sed absit hoc a fidelib⁹ hoc sibi velle quemptā arripere vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacunq̄ parte videat. Quapropter charitas vestra neminem vnq̄ etiā suis in epistolis vniuersalem nominet: ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem infert indebitum.

Item Greg. Eulogio patriarche Alexandrino. De eodē.

¶ Tce in prefatione epīe quā ad me pm qui phibui, direxistis: supbe appellationis vbū vniuersalē me papā dicēs imprimere curastis: qđ (peto) mihi dulcissima scītas vra vltra nō faciat: q vobis subtrahit[g] quod alteri plꝰ q̄ rō exigit, prebet[h]. Ego non vobis quero prosperari, sed moribus: nec honorē esse deputo in quo fratres meos honorez suū perdere cognosco. Mens nanq̄ est honor, vltis ecclesie: meus honor est fratrū meorū solidus vigor. Tunc ego honorat⁹ sum, cū singulis quibusq̄ honor debit⁹ non negatur[i]. Si cīn vniuersalē me papam vestra scītas dicit: negat se hoc esse[k] qđ me fateur vniuersum. sed absit hoc: recedāt verba que vanitatē instant, et charitatem vulnerant.

Nullus patriarcharū. ¶ Caue Epī in suis epistolis appellabant patriarchas vniuersales: quare prohibet Pelagius omnibus epīs vt neminem decetero appellent vniuersalem: quia si vnus appellatur vniuersalis, ceteris honor debitus subtrahitur.

Tce. ¶ Cau. Eulogi⁹ alexandrin⁹ patriarcha in sua epistola Gregorū vniuersalem appellauit: quod ipse Grego. ante prohibuerat. quare precepit sibi vt hoc decetero nō faciat: quia non verbis sed moribꝰ querit prosperari: z si ipse vniuersalis appelletur, nullus honor ceteris remanebit. quod ei nō placet: q tūc ipse honoratur cū alijs honor debit⁹ non negatur.

g ¶ Subtrahit. Papa Argu. q papa per suū suum mandatum mandatum non vult derogari tum auturi alicuius. j. xxv. turi alicuius. j. xxv. q. ij. qō ho dicitis. terī de rogari j. ix. q. iij. nunc vero j. xj. qō. j. peruelit. nit. ℔. lxiij. distinct. quāto. ℔. lxxv. distinc. archidiaconū sicentinium. in fi.

h ¶ Argu. contra. viij. qōne. iij. artaldus. dubiuz it. q. iij. cōquestus. text. i. l. in fi. sic eē de offic. nec auī delega. sup eo. vbi dēbetur. Non enim debent plus esse subditi q̄ expedit. ij. qōne. vij. admonendi. nec prelati ita humiles vt contemnantur. lxxxvj. distinc. quanto. ff. de offi. presi. obseruandum.

i ¶ Non negatur. Sic. C. de eadu. tollen. l. j. ℔. vlti. C. de iur. in pcialis. in pun. nec enim publice. pdest. cē. C. de sen. prefe. pre. l. j.

k ¶ Negat se hoc esse. i. eē de vniuersitate: cū tñ romana eccīa nō sit vniuersalis, lz sit de vniuersitate. Jo.

Adde ad hoc dubiuz text. i. l. nec auī C. de emē. li. et in. l. iij. ℔. si qs a princi pe. ff. ne qđ i lo. pub.

Al's, et de p̄ scri. cuz olim.

Singulis le gū addimicula dene gari. ar chid.

Epiſcopos. ¶ Hec diſtinctio diuiditur in quinq; partes: in quarū prima loquitur de pallio quod eſt pontificalis officij plenitudo: et ideo poſuit in fine. In quarū prima parte docetur q; metropolitanus ſine pallio ordinare epos nō debet. & hoc probat per capi. ſeq. Secūda ibi: Piſca. Tertia ibi: Cauſa iam. Quarta ibi: Pallium. Quinta ibi: Priuilegia. Jo. de fan.

¶ Cauſa. Picinitulatur. c. diſt. & qt fecerat mētionem de primatib⁹ et archiepis, et eorum dignitas videtur eſſe imperfecta ſine pallio: vt extra de elect. ſignificaſti. ideo ſpecialiter tractat de pallio: oſtendēs q; niſi habeant pallium, nō poſſunt epiſcopalia exercere officia. ponit etiam infra quod epi debeat peti et dari: qt infra tres meſes. et quibus, qt bene meritis, et fortiter poſtulātib⁹. † et quo tpe ſit eo vrēdum: vt in alio tpe vti eo non poſſit: qt tm̄ in celebratione miſſe: niſi priuilegij alicui conceſſum ſit vt in alio tēpore vti poſſit. et qualiter ſit dandū: qt cū donatione noui priuilegij vel renouatione veteris. J. ea. optatum.

Pallū q̄d conferr, et q̄n peti debet.

† Ut. J. e. c. piſca.

Quoniam quidā. ¶ Coſtio. Hoc ca. in duas partes diuiditur. In prima dicit q; ſi archiepūs vltra tres menſes a tpe conſecrationis pallū petere diſtulerit, carere debet dignitate ſibi commiſſa: et alij metropolitani cū conſilio ſummi pontificis viduate eccleſie prouidebūt. In ſcōa parte que loquitur de epo, dicitur q; epūs intra tres menſes a tpe electionis debet conſecrari. Sed ſi vltra menſes quinq; diſtulerit: nec ibi nec alibi in epm conſecrabitur: immo iudicio ſui metropolitani cedat & abdicet.

Archiepi pallium nō J. ea. optatum.

Scōa ibi: Si vero conſecrandi. Tertia ibi: Si vero conſecrandi. Quarta ibi: Quidam dicunt q; iſta debere non tenet. Sz dic vt not. extra de tranſla. epi. c. j. in gl. ſ. pe. Archi.

¶ Diſtinctio.c.

Epiſcopos autem ordinare ante pallium acceptuz nec archiepiſcopo nec primati nec patriarche licet. ¶ Quod ex authoritate Pelagij pape licet minus euidenter datur intelligi.

Ait enim Pelagius papa.

¶ Intra tres meſes fidē ſuā exponere & pallium poſtulare a Romana eccleſia quiſq; metropolitanus ſtudeat.

Quoniā q̄dā metropolitanoz fidem[a] ſuam ſm̄ priſcā cōſuetudinē ſancte ſedi aplice exponere detrectantes virgines cōſecrare: nec ordinare clericos: nec ſynodum celebrare: vt ex de elec. q; ſicut. in fi. extra eo. ſignificaſti. Sed nunquid electus in archiepiſcopū & cōfirmatus poteſt confirmare eos qui ſunt electi in epiſcopos? Dico q; ſic: extra de elec. noſti. & ea. tranſmiſſam. de tranſla. cum ex illo. immo et capitulum poteſt cōfirmare: quia ſupplet vicem prelati arg. ex de here. ad abolendā. & argu. de conſec. preben. nulla. Sed dico q; nec capitulum ſupplet in hoc defectū prelati: vt ex ne ſe de vacan. illa. Iz ſit arg. q; ſolus papa poſſit. xxiij. diſtin. ſi byteri. extra de cōſec. preben. quia diuersitatem.

Licet i archiepm et prima tue decretos in epos confirmat.

¶ Viduatis. Olim. nā poſt confirmationem electi iam eſt matrimonium inter eūz et eccleſiā. de trāſla. prela. inter cetera. Uel dic q; vidua eſt quo ad epiſcopalia.

Pallium ſine pallio nō debet epiſcopare.

Nec pallij neq; expetūt, neq; capiūt: ac p hoc epoz[b] conſecratio viduatis[c] eccliſs nō ſine periculo ꝓtelat: placuit vt q̄cunq; metropolitanus vltra tres[d] meſes cōſecrationis[e] ſue ad fidē ſuā exponendā, pallū q; ſuſcipiendū, ad aplicā ſedē nō miſerit: cōmiſſa ſibi careat dignitate: ſicq; metropolitanis alijs licentia poſt ſcōam[f] & tertiā cōmonitionez viduatis eccliſs cū ꝓſilio[g] romani pōtificis ordinādo epz ſubuenire.

¶ Si vero cōſecrādi epi negligentia prouenerit, vel vltra[h] tres meſes eccliā viduata conſiſtat: cōmunione priuet quouſq; aut loco cedat[i], aut ſe conſecrādum offerre nō differat.

d ¶ Tres meſes. Accuſatus de hoc coram papa: alꝫ non.

e ¶ Cōſecrationis. i. cōfirmationis. ſi ante erat epūs.

f ¶ Poſt ſecundam. Dicit quidā faciendā ipſi metropolitano intra alios duos menſes anteq; deponatur: ſicut poſt ſequit de epīs. quod enim dicitur de epīs infra, eraūdi de metropoli. vnde hec determinatio poſt ſecundam tē. determinat illud verbum, careat. et ſm̄ hoc eſt hic argu. q; mota poteſt purgari. Alij dicunt q; hec admonitio debet fieri tantūmodo a ſuffraganeis metropolitani, ad quos (vt dicūt) tranſlata eſt poteſtas: cum metropolitanus negligēs exiſtat. Si ergo ſuffraganei poſt admonitionem neglexerint conſecrare vel eligere, vicini metropolitani conſecrabunt conſilio pape. Sed quare aufertur capitulo poteſtas eligēdi? Reſpon. quia neglexerunt admonere ſuum electum ad petēdum pallium: alꝫ dico reuerti ad eos ius eligendi. Sed quare deſendit ad metropolitanū, cum tm̄ ad papam deuoluuntur epatus: vt ex de conſec. preben. & eccle. nō vac. dilectus. Sed hic preciſe nō deſcēdit ad metropolitanum, ſed ad papā cū eis. vel tunc deſcēdit ad papā cū aliis eſt negligens in eligendo. † Et eſt ſi. lx v. diſt. ſi forte. Joā. Hodie ſolus papa facit hoc per decre. illam dilectus. B.

Archiepm negligentes pallū petere.

† h° eſt falſum vt ſ ad pal mā ſu periore deuol uit i ſ° caſu. q̄ dic vt ex ii. ti. ſ. ſ.

g ¶ Cum cōſilio. Dicunt quidam hoc generale eſſe, q; vbicūq; per negligentiā vnius tranſfertur poteſtas ad alium, ille nō procedet niſi prius requirat authoritatem ſupioris. Iz hoc nego: & eſt hic ſpeciale: alꝫ ſecus. ix. q. iij. cū ſimus. arg. ff. de cōdi. inſti. q; ſub cōditione. ſ. vlti.

h ¶ Ultra tres menſes. Sed quare nō dantur niſi tres menſes archiepo? vt. ſ. eo. c. Quia maius periculum eſt in mora metropolitani. xlij. diſt. quiſcamus.

i ¶ Cedat. Ergo metropolitanus poteſt deponere electum cōtra. vij. q. j. mutationes. & iij. q. vj. quāuis. ex de tranſla. inter. Sed hoc ſpeciale eſt vt cōfirmatum poſſit q; metropolitanus deponere: & hoc in odium negligentie.

Archiepm ne gligen tē circa palli penissem ḡ monere debet.

Confir matus q; de ponit.

Alius est casus. xcij. dist. si quis epūs per manū. Tertius xxij. dist. illud. Sz certe hic nō deponit nisi ab obtinēdo, nō ab ordine quē habet: vt cē de accu. c. sup his.

Risca. ¶ Casus. Docet hic Grego. Brunichildam reginam q̄ palliū nō datur nisi bene merito ⁊ fortiter postulanti.

a ¶ Et fortiter. Sed si fortiter postulet, nōne pōt notari ambitionis? Non: qz cum quis suo iure vtat, prohibēdi non est instantia. de pen. dist. j. importuna. lxxij. dis. c. j. et q. vj. post appellationem.

Quit. ¶ Casus. Palea est, in qua precipitatur vt pro recipiendo pallio nihil detur, sicut olim consuetudo erat: cum hoc habeat speciē simonie.

¶ Caute. ¶ Hec est tertia pars huius dist. in qua docet qui palliū accipere, obedientiā iurare debet, ⁊ q̄ canones seruet: qđ nisi fecerit, palliū non habebit. ⁊ hoc probat tribus capi. 30. de fan.

¶ Casus. In hoc ℣. exponit Gra. q̄ sunt merita causarum: scz vt is q̄ postulat palliū, meretur recipere: et fidē suā iuramento astringat vt apostolicis decretis et statutis synodalibus obediat. Post ea ostendit q̄ palliō nō est prēdū nisi certis diebus, ⁊ inter missarum solennia. Et ad hoc probandum inducit sequentia capi.

Badetur. in. l. fidei et argēta. ℣. fidem. Ptatum. ¶ Casus. Silbertus Agrippinensis episcopus per suum nuncū a Joanne palliū postulauit: sed ei propter quatuor causas non concessit: scz q̄ fidem catholicam ad plenū in epla sua nō exposuit: et q̄ nec vniuersalium cōciliorū nec decretalū pontificū romanorum vllam fecerat mentionem: et preterea in illa epistola non subscripserat: item nec aliquem nuncium miserat qui pro eo iuraret.

d ¶ Minus. Arg. totum cōtractum vel rescriptum vel instrumentum nil valere ⁊ esse irritandū si aliqua necessaria desint in eo: arg. xxxviij. di. que ipsis. iij. q. iij. pura. ⁊ idem facit plus quod minus: vt. ix. distinctio. si ad scripturas sacras. ⁊ Argu. contra: quia superflua non viciant: vt de confecra. distinc. iiij. si non sanctificatur. ff. de regu. iur. non solent.

Mq̄ si vltra q̄nq̄ mēses p̄ suam negligētiā retinuerit viduatā ecclesiā, neq̄ ibi, neq̄ alibi ꝓsecrationis donū p̄cipiat: imo metropolitani sui iudicio cedat.

Item Gregorius papa Brunichilde regine.

¶ Honor pallij non detur nisi meritis exigentibus, ⁊ fortiter postulanti.

Risca consuetudo obtinuit vt honor pallij nisi exigētib⁹ causarū meritis, ⁊ fortiter[a] postulāti dari nō debeat.

Idē Joāni Corinthioꝝ epō.

Palea.

Quit sanctitas tua, q̄ prius palliū nisi dato cōmodo nō dabat: qđ q̄ incōgruum erat, facto cōcilio ante corp⁹ Petri ap̄lorū principis, tam de hoc q̄ de eorū ordinationibus aliq̄d accipere sub districta interdictione vetum⁹. Mq̄ ergo vt neq̄ per cōmodū, neq̄ per gratiā, aut quorūdam supplicationibus aliquos ad sacros ordines consentiatis vel permittatis adduci.

Causarū ꝙo merita accipienda sunt, vt ⁊ is q̄ postulat mereat accipere, ⁊ fidei sue ꝓfessionē prius iuramēto cōfirmet: ⁊ apticis decretis atq̄ synodalibus statutis se obediturum nihilomin⁹ caueat. Pallio autē nō nisi certis tēporib⁹ ⁊ intra ecclesiā ad missarū solēnia cuiq̄ metropolitano vti liceat.

Unde Joannes epūs Silberto Agrippinensi epō.

¶ Palliū post priuata fidei ꝓfessionē palliū dari nō debet.

Optatū tibi pallium nunc cōferre nequiuim⁹: q̄ fidei tue paginā min⁹ b q̄ oporteat continere reperim⁹: cū videlicet nullā in ea sanctarū vniuersaliū synodorū in q̄b⁹ fidei nostre symbolū ꝓtinet, nec decretaliū pontificū Romanorū cōstitutorū fm morem fecerit mentionem[c]. Sed nec illā p̄pria subscriptione[d] munieras, nec aliquem[e] qui hanc tureiurando[f] firmaret, miseras.

Item Gregorius Aregio episcopo Francorum.

¶ Qui palliū desiderat accipere, prius a se amouere illicita ꝓmittat.

In ea synodo quā cōtra simoniacā heresim per fratrē et coēpm nostrū Syagrium decreuimus congregari: sanctitatem vestram volumus interesse, atq̄ eidem fratri ita palliū quod transmisimus[g] tribui, si prius se promiserit illicita que prohibui-

c ¶ Mentionem. de eis conseruandis. Quid autē iurare debeat qui palliū petit, habes cē de iureiu. ego. ⁊ de elec. significastī. ⁊ notatur. xxij. dist. cēpūs.

d ¶ Subscriptione. Arg. donationem epi nihil valere nisi ei⁹ subscriptione firmetur: sicut cū cōcedit aliquem locū vel iuri, dictionem alicuius loci alicui loco vt hospitali: arg. dii. xcvj. bene. arg. xij. q. j. sine exceptione. et capitu. cum redemptor.

e ¶ Aliquē. arg. quem per alium iurare. ℣. dis. lxij. tibi domino. j. xvij. q. iiij metuentes.

f ¶ Iureiurando. extra de iu. ca. inherentes.

In ea synodo ¶ Casus. Syagrio. precepit Syagrio archiepo vt deberet contra simoniacaz heresim synodum congregare. Huic synodo vult Aregium epiſcopum Francorū interesse. precepit ergo Gregorius epiſcopo vt illuc vadat, et palliū qđ transmisit Syagrio epiſcopo cōcedat, si prius promiserit illicita que prohibita sunt in synodo, ab ecclesia remouere. Item precepit eiſt omnē veritatem et ordinem de illa synodo scriptis planis et apertis debeat significare.

g ¶ Quod transmisimus. Argu. pactiones in donatione spiritu alium posse interuenire et conditiones. argu. contra. j. questio. ij. ℣ pio. Sed ibi intelligitur pactio et conditio illicita. sed hec est licita, cum ad eam nihilominus teneretur. Uel ante electionem nulla debet esse, sed post electionem. ante consecrationem potest esse, saltem licita: vt de rebus et consuetudine ecclesie, et fidei articulis, et huiusmodi obseruandis. et hoc a maiori, non a minori exigi potest: argumen. xxviij. distinctio. de syracusane. vt nota. viij. questio. iij. in summa. Uel dic q̄ hec dictio si, non notat hic conditionem, sed quandam modificationem: argu. ff. de tute. muto. ℣. secundo. sic ponitur extra de electio. significasti. ⁊ immo nec dicitur conditio, cum subintelligatur. ff. de conditio. et demon. conditiones. Argu. contra: quia conditio est. Nam si dico: dare illi si

Epi donatio si ne subscriptiōe nō valz

pactiones interuenire pñt i spūalū donatione. ⁊ immo ibi exponitur ꝓ quia: vt no. cē ō spon. du. c. j. de forni cario. Archi.

uraueri?: hoc est dicere: non date illi nisi iurauerit. ff. de iudi. et demon. quibus diebus. S. j. Joan. Ego credo q̄ honesta et licita conditio apponi potest in collatione spiritualium: vt extra de elec. significasti. & extra de ser. non or. eo libentius. B.

a ¶ Discurrentibus. id est cito directis.

Pallium tibi dil. Intra tuã ecclesiam. i. ecclesiã quãcũq; tue dioc. extra de vsu pal. c. j. non autem potest vti pallio alterius: vt extra eo. cap. ad hec. nec in alteri? dioceſi. eo. ti. c. ad honorem.

c ¶ Missarũ. Et in synodo etiã vti potest. sed non potest synodum congregare ante susceptionem. palij: vt extra de elec. si significasti. tamen. c. pen. dicere videtur q̄ tantum in ecclesia debeat vti pallio: nec in processione vtetur eo. vt extra. e. c. j.

Archiepo ãte palij susceptionẽ cõuocat synodũ.

¶ Contra. ¶ Cassus. Joãnes archiepõ Rauennas extra missarũ solẽnia pallio vtebat: super quo cuz a Greg. reprehẽderetur, defendebat se priuilegijs apostolicoruz: in quibus oẽs consuetudines sue ecclesie erãt cõfirmate: quare papa scribit ei dicens. Aut defendit se cõsuetudine generali, aut priuilegio. Neq; generali consuetudine se tueri non potest: q̄ alij archiepiscopi hoc non faciunt. Si vero priuilegio se tuet, necesse est vt illud ostendat: qõ si ostendere non potest, a tali presumptione decetero cesset, ne ei? exẽplo alij archiepi talia sibi velint vsurpare.

Prelati precepti? ẽt iniustũ est factũ. Priuilegium exẽplari ostendere tenẽtur: vt not. S. dist. xix. ver. veterum. Ad hoc dicunt quidaz q̄ si in hoc priuilegio inseritur totus tenor primi, nõ est necesse primum exhiberi. extra de iur. cal. inhærentes. C. de do. si donatio. ff. de do. ex hac scriptura. ff. de admi. tut. chirographijs. Sed certe illud non sufficit, nã adhuc potest esse falsitas in bulla vel filo: vt extra de priuil. cum olim. in fine. Alij dicunt q̄ si authoritate iudicis est relatum publicatuz, non est necesse exhiberi. secus si per rebellionem: quia publicatio facta coram iudice fidem facit licet postea petatur: vt. C. de testa. publica. et inder diligentius singula consideraz q̃ rabellio. Sed istis ob. extra de sentẽ. et re. iu. cuz inter.

Inst. priuilegia vbi? ꝯ? Ad hoc dico q̄ sufficit si coram iudice est publicatum ita vt non teneaz exhibere pu? instrumentum nisi aduersarius dicat se velle probare falsum. tunc enim debet illud exhibere licet prius fuerit ei fides imposita: nisi iuret illud se perdidisse: vt. C. de fide instru. l. vl. Joan. Hoc hodie determinatur extra de fi. instru. capitli. B.

¶ Priuilegio. vide qualiter argumentat: ex quo per priuilegiũ hoc vendicatur: non ergo de iure ꝯmuni hoc potest vendicari. si simul non possit quis inniti priuilegio, et iuri communi: vt. xvj. q̃. j. hinc est. et. ff. ad munic. l. j. ff. de lega. j. si quando. Sed certe quandoq; vtitur quis et priuilegio et iure communi. vt extra de consue. cum dilectus. nec renunciat quis priuilegio militari licet vtatur iure cõmuni: vt. ff. de mil. test. l. iij. sic. ff. de priuil. cre. l. aurepe. xxiij. dist. ẽcclẽ. in pun. Sic iuri communi & etiam consuetudini potest quis inniti: vt extra de censi. c. fopite. & xcv. distin. olim. Joan. Sed certe quicquid dicat Jo. non dicitur priuilegium de eo quod competit de iure communi, cum priuilegium sit lex priuata. S. dist. iij. priuilegia. nec illa decreta. de consue. cum dilectus. contradicit: immo concordat: cum confirmatio ad priuilegiũ, & electio ad ius commune pertinere dicatur. extra de elec. cum inter. ad fi. B.

Priuilegios nũ ritũ ẽcclẽ infringi.

Cõsuetudo ecclesiarũ esse vitanda.

¶ Omnium. Vide qualiter argumentatur. et quo alie ecclesie vtuntur tali consuetudine: ergo et ista debet vti eadem. argu. ff. extra de censi. ex parte. Sed huic

Idem Joanni archiepiscopo Rauennati. ¶ De eodem.

¶ Contra motẽ q̃ppe ecclesiasticũ est si non patientissime toleraz (qõ a vobis absit) etiam iniusta correctio. & j. Illud frater charissime non putam? tibi ignotum, q̄ pene de nullo metropolitano in q̃buslibet mũdi partib? sit auditum, extra missarũ tẽp? vsum sibi palij vendicasse: et q̄ bene hãc cõsuetudinẽ generalis ecclesie nouerit?, vestris nobis manifestissimus significastis epistol?. q̃b? preceptũ predecessoris nostri Joannis pape nobis in subditis trãsmissis annexũ, continẽs oẽs cõsuetudines ex priuilegio predecessorũ nr̃oz cõcessas vobis vestreq; eccle debere conseruari. si femini igit esse aliã q̃nalis eccle q̃suetudinẽ posth̃ ea q̃ gerit?, vobis ex priuilegio vẽdicatis: Nulla ergo nobis in hac re (vt arbitramur) poterit remanere dubietas. aut esn̄ mos omniũ metropolitanoz etiam a tua est fraternitate seruãdus: aut si tue eccle aliq̃d speciale dicis esse ꝓcessum, preceptũ ve a pnoub? Romane vbis põtificibus: q̄ hec Rauẽnati eccle sint concessa, a vobis oportuit

Archiepo ãte palij susceptionẽ cõuocat synodũ.

mus per diffinitionem synodi, a sancta ecclesia removere: de qua synodo oẽm nobis subtiliter ordinẽ tuã fraternitatẽ voluim? scriptis discurrentibus a nunciare: vt ipse cui? nobis sanctas valde expta est, nos reddat de omnibus certiores.

Idẽ Vigilio epõ arelatensi.

¶ Nõ nisi ad missarũ solẽnia archiepõ vti pallio licet.

Pallũ tibi transmissim?: quo fraternitas tua intra tuã ecclesiã b ad sola missarum c solennia vtatur.

Idẽ Joã. rauẽnati archiepõ.

¶ De eodem. Palea.

Quon multũ tẽporis interuallũ est q̄ quedam nobis de tua fraternitate fuerũt nũciata: de qb? veniẽte illuc castorio notario sctẽ ecclesie cui deo author? p̃sidemus, subtiliter nos iudicasse meminimus. puenerat nãq; ad nos quedam in ecclia vestra cõtra vtilitatẽ ecclesie, & cõsuetudinis tramitem geri: que sola (vt bene nostis) est officiu sacerdotalis ereptio. Que si sapientia vestra vel mãsuete vel cũ episcopali susceptisset studio: non de illis accendi debuerat, sed oportuerat hec eadẽ cũ gratiarum actione corrigere.

Priuilegio vbi? ꝯ? Ad hoc dico q̄ sufficit si coram iudice est publicatum ita vt non teneaz exhibere pu? instrumentum nisi aduersarius dicat se velle probare falsum. tunc enim debet illud exhibere licet prius fuerit ei fides imposita: nisi iuret illud se perdidisse: vt. C. de fide instru. l. vl. Joan. Hoc hodie determinatur extra de fi. instru. capitli. B.

¶ Priuilegio. vide qualiter argumentat: ex quo per priuilegiũ hoc vendicatur: non ergo de iure ꝯmuni hoc potest vendicari. si simul non possit quis inniti priuilegio, et iuri communi: vt. xvj. q̃. j. hinc est. et. ff. ad munic. l. j. ff. de lega. j. si quando. Sed certe quandoq; vtitur quis et priuilegio et iure communi. vt extra de consue. cum dilectus. nec renunciat quis priuilegio militari licet vtatur iure cõmuni: vt. ff. de mil. test. l. iij. sic. ff. de priuil. cre. l. aurepe. xxiij. dist. ẽcclẽ. in pun. Sic iuri communi & etiam consuetudini potest quis inniti: vt extra de censi. c. fopite. & xcv. distin. olim. Joan. Sed certe quicquid dicat Jo. non dicitur priuilegium de eo quod competit de iure communi, cum priuilegium sit lex priuata. S. dist. iij. priuilegia. nec illa decreta. de consue. cum dilectus. contradicit: immo concordat: cum confirmatio ad priuilegiũ, & electio ad ius commune pertinere dicatur. extra de elec. cum inter. ad fi. B.

Priuilegios nũ ritũ ẽcclẽ infringi.

Cõsuetudo ecclesiarũ esse vitanda.

¶ Omnium. Vide qualiter argumentatur. et quo alie ecclesie vtuntur tali consuetudine: ergo et ista debet vti eadem. argu. ff. extra de censi. ex parte. Sed huic

argumento posset responderi q consuetudo aliarum ecclesiarum non derogat cōsuetudini istius: vt. ē. xij. distil. illud. ꝛ extra de capel. mo. dilectus. circa fi.

Tres regule notabiles.

a ¶ Ostendi. Hoc est contra tres regulas. Unam q tenetur posse ostendere titulum sue possessionis. Hoc est contra id. ff. de probā. ab ea. Ternam q acto re non pbante reꝰ absoluitur. vj. questio. viti. actor. ¶ Iſ hoc est ideo qꝛ presumptio contra ipsum facit.

Conc. ter. i. l. j. accusare. C. de edict.

b ¶ Non ostendi tur. Qui enim priuilegium allegat, debet probare ꝛ ostendere. extra de priuile. porro. et capi. fe. et c. pastoralis. nullus tamen tenetur edere nisi illum articulum qui facit ad rem. extra de fide instru. cōtingit. licet ab eo nemo posset iudicare de priuilegijs sedis apostolice. extra de iudi. cum venissent. tamē qui defendit se per tale priuilegium oportet vt illud exhibeat: vt extra de fid. instru. accepimus. sic ergo canonicꝰ q possidet duas prebendas. cū de iure non possit eas possidere si contra eum agatur, ipse tenetur probare qualiter habet. secus si conueniatur super prima tantum. Dicit tamē quidā q canonico indistincte incumbit onus, probandi, scz institutionē suā. extra de ap. personas. arg. ex de priuilegio. extra de institutione. arg. ij. q. j. legum.

Priuilegio ꝛ institutione sua. Priuilegium quo ad ordinem. Priuilegium quo ad possessionem.

c ¶ Te comprobes. Nonne prescriptione posset iste se tueri? Non, quia nullum ius proditum est quo talia a talibus taliter possideantur. et quod de iure communi non possidetur, nec prescriptione acquiritur: vt hic, ꝛ. xxij. dist. illud. ꝛ ca. peruenitur.

Fides recta in principe ēē debet.

d ¶ Splēdidius. Sic nihil est splēdidius in principe ēē recta fides. C. de sum. trī. inter claras.

e ¶ Ex non scripto. j. xxv. quest. ij. institutionis. ē. dist. j. consuetudo.

f ¶ Tueri. ē. dist. vj. catholica. argu. contra. Sol. oꝰ potest quis inducere sibi ex cōsuetudine, non honorem. viij. q. j. in scripturis.

Priuilegia. ¶ Casus. Hec est quinta pars huius distinc. in qua ostendit Gratianus q priuilegia cum pallio sunt concedenda.

Ration. ¶ Casus. Syagrius episcopus a Gregorio pallium postulauit. Gregorius vero pallium

ostendi [a]. Nam si hoc non ostenditur [b], restat postea talia agere, nec consuetudine generali, nec priuilegio vendicas: usurpasse te comprobes [c] quod fecisti. ꝛ. j. Decoxit pallio nostro, forsan moribus indecori: dum nihil in episcopali cerutice splendidius [d] fulgeat ea humilitas. Oportet ergo fraternitatem tuam si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabilit, proponit mente defendere: aut generalitatis usum ex non scripto [e] sequi, aut ex scriptis priuilegijs se tueri [f]. Nam si postremo nihil horum est, alijs metropolitanis huiusmodi te prebere nolumus presumptionis exemplum.

Priuilegia quoq; semper cū usu pallij debent concedi.

Unde idem Gregoꝰ Syagrio epo Augustudunensi.

¶ Cum usu pallij aliqua priuilegia debent concedi.

Rationis ordo omnino nos admonet vt cum usu pallij aliqua priuilegia largitus est et priuilegia. Sed quoniam cum honore debet crescere solicitudo: ideo precipit sibi vt solicitus sit circa curam subiectorum. Duo sequēcia capitula plana sunt, ꝛ per te videbis.

g ¶ Cura. Argu. ad quem pertinet honor et onus: vt distinc. lvj. dñs noster. distinc. lxxxvj. fratrem. distin. xij. nerui. xl. disti. ante ola. distin. xxxv. ecclesie. nam dicit lex q̄ vtilitas per dignitatem augmentatur. ff. de iudi. l. si longius. in fi. ff. de donationibꝰ. fi. lius. §. j.

Dignitas augmentat vtilitatem.

h ¶ Subiectorū. ē. lxxxvij. disti. §. j. et ca. diuine.

¶ Addeactionē hic capi. Pactus. ff. in. l. j. ff. de of. pfc. vi. iuler. q. l. transactiōes. C. ō trāf. ac. et in auf. hoc ius. C. ō fac. san. eccle.

Pallium. i ¶ Vices. p priuilegium fecerat eum legatum suū, sicut suus predecessor fuerat. vt ideo dicit q̄ omes vocantur ad eo in partem solicitudinis, nō in plenitudinem potestatis: vt. ij. q. vj. decreto. Uel prius erat legatꝰ, sed esse desijt factus archiepiscopus: arg. ff. de arbitrijs. nō distinguemus. §. j.

Pallium vobis ex more transmisimus: et vices [i] vos aplice sedis agere, iterata innouatione decreuimus.

Idem episcopis Epiri.

¶ De eodem.

Scriptoū vestroū insinuatio fratres charissimi patefecit Andream nicomediane ciuitatis episcopum deo propitio solenniter ordinatum [k]: cui pallium nos direxisse cognoscite: atq; priuilegia [l] cuncta concessisse que predecessores nostri eius predecessoribus contulerunt.

Scriptorum. vestrorum.

k ¶ Ordinatum. a suis episcopis. nā hoc est regulare vt a suis suffraganeis consecretur archiepiscopus. lxiij. distinctio. quia. q metropolitanus etiam sine licentia summi pontificis potest consecrari: et ad papam non spectat (vt videtur) nisi datio pallij. Alij dicunt istud obtinere vbi metropolitanus habet primatem: vel cum hoc habet ex consuetudine. hodie tamen vult papa q petatur ab eo confirmatio cum pallio: vt extra de elect. q sicut. vt dixi. lj. distin. ca. vlti.

Archiepus a suis suffraganeis consecratur.

l ¶ Atq; priuilegia. Ista priuilegia fuerunt personalia, et transferunt cum persona. ff. de regulis iuris. priuilegia. et extra de institu. cum venissent. Sed licet transeant cum persona, tamen debent concedi successori cum petierit, ꝛ fit iniuria ei nisi concedatur sibi: de. ter. i. §. beneficium tamen est si ei conceditur. ff. de aqua quotidi. ꝛ iꝫ qō ꝑ esti. l. j. §. penul. nam si impetrauit vt ducam aquam de capi. ff. flumine publico per predium meum, et vendo tibi predium, priuilegium non transit ad te. ¶ sed tamen inpetrabile est a te, et iniuria fit tibi si non concedatur. ē. perso. Sed tamen multa potest iudex et debet facere ad que nales. i. compelli non potest. ff. de iudi. non quicquid. C. quomodo ꝛ quando iu. l. j.

Conc. i. §. glo. i. ſti. ō iuramta.

IN vna autē. ¶ Casus. Qz supra facta est mentio de metropolitanis: ideo supponit hic distinctionē.cj. in qua ostendit q̄ in vna prouincia duo metropolitani esse non debent: quod verum est nisi multitudo populi excresceat: vt.xvj.q.j. precipimus. et.xcix. d. nulli. z hoc non potest fieri nisi de speciali licētia pape: vt.vij.q.j. nuptiones.

PEruenit. ¶ Cal[a]. Retatum est in cōcilio calcedon. q̄ dam epi sine authoritate pape per imperialem constitutionem vnā prouinciā diuidebāt in duas et ita duo metropolitani in vna eadēq; prouincia inuenie bantur: quare concilio statuit vt epi qui talia decetero facere tētauerint, deponantur.

a ¶ Peruenit. ō. dist.x.c.j.

b ¶ Per pragmaticū sacrum. i. principis rescriptum. pragma ēst causa dicit. vnde pragmatica sanctio dicitur causa in consistorio principis vētilata cotā proceribus sacri palatij: z constitutio principis facta ex cognitione cause dicitur pragmatica sactio. Joan.

c ¶ Unam. Nam ex quo princeps dixit, due sunt prouincie. ff. de offi. assess. si eadem.

d ¶ In vna. Qđ fieri non debet nisi excrescat multitudo popli: vt. ō. xcix. distinctio. nulli. Joan.

e ¶ Tale. Argu. q̄ licet princeps legitimet aliquem, non tamen erit legitimus quo ad ecclesiam: z ita erit legitimus quo ad vnum forum, non tamē quo ad aliud. ad hoc facit. x. dist. c.j. z. xv.q.ij. ℌ. cum autem.

Pragmatica sactio.

Sequunt doc. in ca. p venerabilē. pillū ter. cē q̄ e fi. sint legi. et Cy. in aut. ex ppleru. C. de incestis nup. et Bar. in l. q̄ in p̄ uincia. de ritu nup.

¶ Secunda pars decreti, que prolixa ex iuridica serie causas complectitur triginta ser, intermixto de penitentia tractatu, septē distinctiones continēte.

¶ Causa prima.

NA vna autez puincia duo metropolitani esse nō debent: sicut in calcedonensi concilio legitur statutum esse.

¶ Duo metropolitani in vna et eadē puincia esse nō debēt.

PEruenit[a] ad nos q̄ q̄dā preter ecclesiasticas ordinationes affectātes potētiam, per pragmaticū[b] sacrum vnam[c] prouinciam in duas diuidāt: et ex hoc inuenianť duo metropolitani epi in vna[d] eadēq; prouincia esse. statuit ergo sancta synod[a] deinceps nihil tale[e] attentari a q̄libet epō: eos vero q̄ aliquid tale tētauerint, cadere de ppio gradu.

HActenus de electione z ordinatione catholicoū clericoū tractauimus. Nunc ad simoniacoū ordinationes transeamus. Et vt facile liqueat quid sup hac hereſi sanctoū patrū decreuit authoritas, causa deducatur in medium: cuius negocium z de sciēter a simoniacis ordinatis, et de ignoranter a simoniacis consecratis, et de ordinationib[a] que per pecuniā fiunt, contineat.

QUidam[f] habens filiū obtulit cum ditissimo cenobio: exactus ab abbate et a fratrib[a] decem libras soluit vt filius susciperetur: ipso tamen (beneficio etatis) hoc ignorante, creuit puer, z per incrementa tēporū et officioz ad virilē etatē z sacerdotij gradū peruenit: exinde de suffragantibus meritis in epm eligit: interuenięte obsequio z paternis precibus, data quoq; pecunia cuidā ex consiliarijs archiepi, cōsecratur iste in antistitē, nescius paterni obsequij z oblate pecunie. procedēte vero tēpore nōnullos per pecuniā ordinauit: quibusdaz vero gratis benedictionem sacerdotalē dedit. tandem apud metropolitanū suum accusat[a] et cōuict[a] sententiā in se damnationis accepit.

HInc primum queritur an sit peccatū emere spiritualia:

HCō, an, p ingressu eccl̄ie sit exigēda pecunia: vel si exacta fuerit, an sit persoluenda:

TErtio, an ingressum vel prebēdas ecclesie emere sit simoniacum:

¶ Cal[a]. Expedito tractatu de ordinationibus, promotionib[a], z officijs clericorum: accedit Gratianus ad negocia: quorum quedam sunt ciuilia, quedam criminalia: in quoū psecutione maiora minoribus preponit. Et quoniam omnia crimina respectu simonie nihil reputant: vt.j.c.q.vj. patet: ideo de ea premittit querens an sit peccatū spiritualia emere: de quo thema pponit. vij. cliēs questiones.

f ¶ Quidam. Qz hic tractatur de simonia, videamus quid sit simonia: et vnde dicatur: quibus modis contrahitur: quis ad accusandum vel testificandum in tali crimine admittatur: q̄ pena imponat: q̄ dispēsatio circa tales admittatur. Si Simonia enim est studiosa † cupiditas habendi vel voluntas emēdi † vel vendendi aliquid spirituale: vt tam ad ī. ea, qui studet. † excludit nec oportet addi, dū vel annexum spirituali, propter illud quia ca. j. q. iij. si qs obiecerit. videtur tamē q̄ hoc addi debeat: argu. extra de iure. ī. accedat quidam dicens filia non iusp[a]tronat[a] spirituale esse, et male. De fructib[a] vero non est questio, quia etiā dari possunt: vt extra ne prela. vi. su. c. fi. z ō emp. † Addit et vendi. ca. constituimus. Dicitur autem simonia a simone mago: qui primo in nouo testamento huius sceleris auctor extitit. Sicut enim Giezi in veteri testamento voluit vendere sanitatem Naaman regi: sic et iste voluit deum emere donum dei. vnde giezicius est dicendus qui venditat gratiam, simoniacus qui emit. vnde simoniaci sunt lucri appellandi emptores. Contrahitur autem tribus modis: a manu, ab obsequio, z a lingua: vt.j.e. sunt nonnulli. Et ptrahit quādoq; ex parte dātis, quādoq; ex parte accipiētis, quādoq; ex vtraq;, quādoq; ex neutra. cē de cēti. fi. z si questiones. z not. j. e. q. v. ca. j. Admittit autē quilibet contra simoniacum, sicut in crimine lese maiestatis. vnde, xv. q. iij. sane. si tamē clericus accusatur, cum distinctione admittit laicus, sc̄s si est bone fame cōtra eum: tamē ſm distinctionem extra de fi. per tuas. ij. q. j. in primis.

Simonia † cupiditas habendi vel voluntas emēdi † vel vendendi aliquid spirituale: vt tam ad ī. ea, qui studet. † excludit nec oportet addi, dū vel annexum spirituali, propter illud quia ca. j. q. iij. si qs obiecerit. videtur tamē q̄ hoc addi debeat: argu. extra de iure. ī. accedat quidam dicens filia non iusp[a]tronat[a] spirituale esse, et male. De fructib[a] vero non est questio, quia etiā dari possunt: vt extra ne prela. vi. su. c. fi. z ō emp. † Addit et vendi. ca. constituimus. Dicitur autem simonia a simone mago: qui primo in nouo testamento huius sceleris auctor extitit. Sicut enim Giezi in veteri testamento voluit vendere sanitatem Naaman regi: sic et iste voluit deum emere donum dei. vnde giezicius est dicendus qui venditat gratiam, simoniacus qui emit. vnde simoniaci sunt lucri appellandi emptores. Contrahitur autem tribus modis: a manu, ab obsequio, z a lingua: vt.j.e. sunt nonnulli. Et ptrahit quādoq; ex parte dātis, quādoq; ex parte accipiētis, quādoq; ex vtraq;, quādoq; ex neutra. cē de cēti. fi. z si questiones. z not. j. e. q. v. ca. j. Admittit autē quilibet contra simoniacum, sicut in crimine lese maiestatis. vnde, xv. q. iij. sane. si tamē clericus accusatur, cum distinctione admittit laicus, sc̄s si est bone fame cōtra eum: tamē ſm distinctionem extra de fi. per tuas. ij. q. j. in primis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Simo: in ſi. Imponitur autem eis pena quadruplex: quandoq; excommunicatio: quãdoq; in monasterium detrusio: vt.j.e.a. reperiuntur. quandoq; spoliatio omniũ bonoꝝ: vt. xxij. q. v. de iniquitus. quãdoq; depositio: vt hic, z in multis capitulis. Clerici enim deponũtur: vt.j.e. statuimus. z ſũt ifames vt.j.e.q.iij.ca.ſi. et accepta tenent restituere. extra de ſimo. ſi quis hoc.j.e.q.iij. ſi q̃s dator. Dispẽſatur autẽ circa tales quãdoq; vt laicam habeãt cõmunionẽ: vt.j.e.q.vij. ca.j. et ministrant quandoq; in minoribus ordinib⁹ constituti: vt.j.e.q̃.v. ca.j. quandoq; remanẽt in acceptis j.e.q.vij. ſaluberrimum. Quis autem valeat dispensare habes.j.e.q̃. v.c.ſi. Jo.

Quod autem hec q̃stio diuidit in.xv. partes: in quarum prima probatur. xvj. author. q̃ pro ministeriis ecclesiasticis nihil debet dari. Joan. de fan. Secunda ibi: Quia ergo. Tertia ibi: Sed obijcitur. Quarta ibi: Item opponit. Quinta ibi: Sed obijcitur. Sexta ibi: Sed notandum. Septima ibi: Patet ergo. Octaua ibi: Ex his. Nona ibi: Sed notandus. Decima ibi: Nemo. Undecima ibi: Hoc ergo. Duodecima ibi: Et his. xiij. ibi: Sicut ergo. xiij. ibi: Ut ergo. xv. ibi: Quoliber. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic ponitur prima questio, in qua queritur an emere spiritualia sit peccatum. et probatur q̃ sic per sequentia cap.

Spũa: lia tri: b⁹ mo: dis di: cunt.

a ¶ Spiritualia. Spiritualia autem dicuntur tribus modis. Uno modo dicuntur gratia virtutũ, et dona dei. hec non possunt emi vel vendi quantum in eis est. non enim conferuntur nisi gratis.j.e.q.iij. saluator. et hic.c.j. Quandoq; dicitur dignitas ordinis, et omne sacramentum ecclesiasticũ preter matrimoniũ. Item z oĩa iura ecclesiastica spũalia rerum: vt administrationes, prebẽde, ius decimarum, cimiteria, ordo. hec vendita tranſferuntur quo ad characterẽ tantũ, non quo ad vite meritum. de facto eĩm nõ de iure. procedit in talibus venditio. Q̃nq; ſa ipſe res ſacre: vt vaſa z oĩa prẽſilia. hec bñ vẽdunt clerici re pñs vel laicis conſtata er confracta: vt.x.q.ij. hoc ius. Jnde ergo ſcias q̃ spũalibus incorporalib⁹ vt ſunt beneficia et ordines, quãdoq; munus dãr. p digno: nec est pẽcuniarium. De ſpirituali obſequio quin q̃nq; dari poſſit, non eſt queſtio, etiã ex conuẽtione. extra de prebẽd. ſignificatum. immo ſemp premiũ aliq̃ debet interuenire ſpeciale, ſcilz meritũ hois. talis eĩm ſimonia ſpũalis non reprobatur. ſicut nec ſpũalis uſura: arg. xxiij. q.j. aduocauit. Pecunia autẽ. p spũalibus incorporalib⁹ nunq̃ interuenire oꝝ niſi in quinq; caſibus. Jn matrimonio.j.ea. quid. xxij. q.ij. honorant. Jn operis etiã quas clerici⁹ nõ debent: vt ſi ſacerdos locat operas ſuas per annũ: arguẽ ne prela. vices ſuas. c. vlt. xij. q.ij. charitatẽ. Idem eſt ſi ſint debite: dũ tamen ius dicat aliquid dandum: ar. x.q.iij. relatum. extra de ſimo. cũ ſit. Item p ſalute eterna, z peccatorũ remiſſione. de penit. diſtin. j. medicina. xiij. q.ij. aſe. Item ſecundũ quoſdam pro iure ſibi cõpetẽte, ne yeretur in eo.j.e.q̃.iij. queſtium. eſt de vſur. capi.j. z eſt de ſi. dilectus. Spũale autẽ. p spũali permutari põt. eſt de re. permu. ad queſtiões. pro ſpiritualibus aũt corporalib⁹ pecuniã dare non eſt ſimonia: vt pro calice, pro libro. xij. q̃.ij. aurũ. niſi inueniatur prohibitum: vt in eccleſia ſi cemiterio z chriſmate: vt.j.ea. placuit.

Pecunia pro ſpũalibus inuenire põt i q̃nq; caſibus.

Gratia. ¶ Casus. Non eſt gratia que non eſt gratuita. Simoniaci igit qui dãt preciũ, gratiã nõ accipiũt: que gratia in rebus eccleſiaſticis operat: quã ſi nõ accipiũt, nõ habẽt: ſi nõ habẽt, alijs eã dare nõ poſſunt. Quid ergo dant ſimoniaci? Utiq; ſpm mẽdacij, quẽ ſolũ habẽt. ¶ h. vero ſic ponit caſum. Dicit eĩm q̃ Leo hic intẽdit dicere q̃ ſimoniaci q̃ precio ordinant, gratiã cũ ordine nõ recipiũt: et ideo cũ alios ordinãt, gratiã quã nõ habent, cũ ordinibus nõ cõferũt: ſed ſicut cũ petõ ordinati ſunt, ita cũ peccato alios ordinãt. Qſ aũt gratia non detur cũ ordo precio tribuitur, premittitur in principio cap.

Gratia⁵ ſi nõ gratis⁶ datur vel accipit⁵, gratia⁶ non eſt. Simoniaci autem nõ gratis accipiunt. igitur gratiam que marime in eccleſiaſticis ordinibus operatur, nõ accipiunt. Si autem non accipiunt, non habent. ſi autẽ non habẽt, nec gratis nec non gratis cuiq; dare poſſunt⁴. Quid ergo dant? pfecto q̃ habent. Quid habẽt? ſpiritum⁵ vtiq; mendacij. Quomodo hoc probam⁹? q̃ ſi ſpũs veritatis (teſtãte⁵ ipſa veritate, de qua procedit) gratis accipitur: procul dubio ſpiritus mendacij eſſe conuincitur qui nõ gratis accipitur vel datur.

¶ Simoniaci gratiã non prestant quã vendere querunt.

b ¶ Si gratis. ſine munere aliquo non debito.

c ¶ Accipitur. Arg. contra. xxiij. q. iij. ille gladiũ. q̃ ille dicitur gladium accipere qui illicite accipit.

d ¶ Gratia. i. cum gratia. i. cũ charitate. i. non cõfertur gratia niſi gratis ꝛc.

e ¶ Poſſunt. Arg. quemq; nõ poſſe dare q̃d nõ hz. ſ. q. vij. dalbertũ. ff. de reg. iur. nemo. de conſecra. diſtinc. iiij. quomodo. j.e.q. qui perfectionem. de cõſecra. diſtinc. iiij. ſolet. Contra. credit⁰. diſtrahit pignus, cuius dominũ non habet. Unde arg. contra. ff. de acquiren. re. do. non eſt nouum. et extra de elec. ſuffraganeis. Jo. Sol. generale eſt q̃ nemo de iure dare poteſt quod non habet. ſed fallit in certis caſibus. B.

Nemo dat q̃d nõ hz.

f ¶ Gratia. i. donũ ſpũſcti: vl eccleſtica dignitas vl ordo

g ¶ Spiritum mendacij. i. effectũ diaboli, qui pater eſt omnis hereticus mẽdax eſt. j.e. ſi quis inquit. vel dic ſpiritum. i. characterem ſine executione.

Diabolus eſt pr̃ mendacij.

h ¶ Teſtãte. Cũ ait: Gratis accepiſtis: gratis date ꝛc. arg. a contrarijs. cõtraria enim cõtrarijs opponũtur. ſ. diſt. xc. c.j. z. xxv. q.ij. deceſſor. z. xxiij. q.ij. ſane. xxxj. diſtin. hoſpitiolum. v.q. vj. delatori. z de pe. diſt. ij. c.j. et vide quod no. viij. q.j. ſciendũ. iuxta finem.

Contraria contrarijs opponunt.

Quicunq; ¶ Casus. Quicūq; per pecuniā est ad sacerdotium promotus: in veritate non est sacerdos, sed tantum nomen sacerdotis habet inane.

Voluntas sola facit simoniacum.

a ¶ Studet. Hic ergo sola voluntas facit hominem simoniacum: vt j.ea. reperiuntur. et. qōe. iij. non solum. si cut spes sola facit hominē vsurariū: vt. viij. qō. iij. ca. j. Item hic voluntas sine effectu impiat. ‡ et dicit Baz. q; hmōi peccatū si non processerit ad actū, sola voluntate deletur: sicut et sola voluntate commissum est. arg. eē de re. iur. ois. Uel intelligē hoc ꝓ huius studet: et, cuz effectu. j. xxxvj. qō. ij. si qs nō dicam. cōtra. ğ. dist. lj. si quis post. contra. ğ. dist. xix. anastasi⁹. ğ. dist. l. is vero qui. cōtra. vj. q. j. ğ. verū. l. distinct. si quis post. Joā. Sol. hodie sola penitētia sine resignatiōe quēstorū sufficit cū simonia in animo gerebat verimq; : vt eē de simo. ca. fi. B.

‡ Subpunit. z hoc ꝑbāt con cor. q. j. pri. ꝑ rius in ducūt. De hⁿ nor. vj. qō. j. si qis cuz Archi. Simonima quo modo delet.

b ¶ Concupiscit. id est cor sua conscientia sequitur vt inaniter dicatur

‡ Ad idē. ff. ō his qui sacerdos. nor. ira. l. luci⁹.

Item Grego. Syagrio episcopo augustudunensi.

¶ Inaniter sacerdos dī quicunq; simoniace ordinatur.

Quicūq; studet ª ꝑ pecuniā dationē sacrū ordinē accipere, sacerdos non est: sed inaniter tantūmō dici concupiscitᵇ. Item in registro.

¶ Spoliet honore qui ecclesiam per pecuniam obtinet.

Presbyter si ꝑ pecuniā ecclesiā obtinuerit: nō solum eccliā priuet, sed etiam sacerdotij ᶜ honore spolietᵉ: da altare z decimas z spiritū sanctū emere vel vēdere simoniacamᶜ heresim esse nullus fidelium ignorat. ¶ De eodē.

Benedictio illi i maledictionem conuertit, qui ad hoc vt fiat hereticus promouetur. Item in eodem.

¶ Partem habebit cum simone qui contra simoniacos vehementer non exarserit.

Uisquis ꝑ pecuniā ordinat: ad hoc vt fiat hereticus promouet. Quisqs ergo contra simoniacā z neophytorū[g] heresim pro officij sui loco vehemēter non exarserit[h]; cū eo se non dubitet habiturū portionez qui prius commisit hoc piaculare[i] flagitium.

Item Gelasius papa.

¶ Simonis damnatio pariter dantē z accipientē inuoluit.

Quos[k] constiterit indignos meritz sacrā mercatos esse precio dignitatem conuictos oportet arceri, non sine periculo facimus tale perpetrantes: qz dantem pariter et accipientē damnatio simonis (quam sacra lectio[l] testat) inuoluit. Item Ambrosi⁹ in libro pastorali.

¶ Anathematis sīla dānat, qui simoniace ordinatur.

Peruiū ꝯ plurimi negociatiōe muneꝝ mercari velleᵐ gratiā spiritussci, dum illi preciū donant vt pontificalis ordinis sublimitatem accipiant obliti verboꝝ Petri qui dixit ad Simonem: Pecunia tua tecū sit in perditionē: qz existimasti donum dei posse pecunia possideri. Proinde

‡ Ad idē. ff. ō fū. inſtr. et. q. j. quicunq; sacros. j. ea. q. v. ca. j. in. l. lu⁹ f cius. ğ. de colle gio. ff. ō et. vj. qōe. j. ex merito. Et est simile, Lex subintrauit vt leg. iij, abundaret delictum. simile. C. de obſe. patro. ꝓef. si ma

¶ Casus. Si quis emit ecclesiaz per pecuniā: z eaz pdet, z ꝑterea decem. ğ. vj. et de ord. cog. cuz dilect⁹ in fi.

‡ Cōtext. i. l. mentia. cū glos. ff. de le. iij. z i. l. cū de la tionis. ğ. itē si fundo. ff. ō fū. e inſtr. et. q. j. quicunq; im. l. lu⁹ f cius. ğ. de colle gio. ff. ō et. vj. qōe. j. ex merito. Et est simile, Lex subintrauit vt leg. iij, abundaret delictum. simile. C. de obſe. patro. ꝓef. si ma

pom dz: qz emere decimas vel altaria est simonia.

c ¶ Sacerdotū. Hoc verū est si in modū accusationis est conuictus. sed si in modū exceptionis, secus: vt eē de accu. super his. ‡ Item si in modū inquisitionis communitur, tunc priuatur beneficio, z nō ordine. eē de simo. dilectus. vj. Dic vt in decret. inquisitionis. qñqz etiam non priuatur oībus beneficijs in eo casu: vt eē de elect. per inquisitionem. Item regulariter hec vera sunt q; perdit ꝓpria beneficia si eo scientē fuerit data pecunia. alꝫ si ne culpa sua ꝑuaretur eo quod esset legitime adeptus: vt. xvj. q. vij. inuentum. Item nec ipsum beneficiū nec ornamenta extra de simo. sicut. et ca. nobis. j. q. vj. ğ. vlti.

d ¶ Et spiritū sanctum. id est ordinez z alia officia que dona sunt spiritussancti.

e ¶ Simoniacam heresim. Arg. j. ea. q. iij. altare. j. ea. q. j. quicunq; sacros. j. ea. q. v. ca. j.

Benedicto illi. ¶ Ad hoc. id est qui sic honorē acciꝑt, heresim incurrit. Est enim vt cōsecutionum, non causatiuū: vt dist. lxxiij. consuluit. z. iij. q. vij. ğ. item. et. vj. qōe. j. ex merito. Et est simile, Lex subintrauit vt leg. iij, abundaret delictum. simile. C. de obſe. patro. ꝓef. si ma

numiſſor. z. ff. ad legem aquil. l. si ex plagis. ğ. j. sic et. C. de iudi. properandum. in prin.

Uisquis per pecuniam. ¶ Casus. Si quis per pecuniam ordinatur, ipsum esse hereticum est manifestum. et qui contra talem vehementer non inuehitur velut princeps criminis deponat.

§ ¶ Neophytoruz. qz a Neophyto scilz a Simone ortū habuerit: qui de nouo ad fidem cōuersus fuit, vel ꝗa neophyti solebant dare pecuniā vt cito promouerentur: ꝗa alꝫ non poterant: vt. xlvij. dist. cap. j.

h ¶ Exarserit. vt j. ea. quicūq; z capi. placuit. hoc verū est si potest probare illud: alꝫ non noceret ei taciturnitas: vt. ij. qō. vij. plerigz. sed si. non potest probare, faciat quod dicit Augustinus. xxij. q. v. hoc videtur. Item et si. ꝓbare potest. et si timeatur scandalum: tunc facias id quod legit. vt. iiij. q. iij. tam facerdotes. xxij. quest. iij. forte.

Taciturnitas in non ꝓnūciando simoniacū, nocet.

i ¶ Piaculare. Ideo dicitur piaculare, quia fīs le gēs cōparatur ei ginū. qō morte expiatur xv. q. iij. sane. v. q. vj. delatoꝛi z.

Piaculare

k ¶ Quos. hic vacat argu. a contrario sensu j. ea. q. iij. saluatoꝛ. ver. quisquis. ibi: propter sua lucra. argu. j. ea. si quis eps. arg. ğ. dist. lxj. miramur.

l ¶ Sacra lectio. Actuum apostolorum, cum dixit: pecunia tua tecum sit in perditionem. j. ca. ꝓxi. et ca. qui lectio. studet. et ca. Petrus. Jo.

Peruiunt ꝯ plurimi. ¶ Casus. Quidam oblīti verborum Petri dicentis ad Simonem. Pecunia tua tecum sit z̄. episcopatus per pecuniam acquisierunt: et licet de hoc iam pena fuerit statuta, Ambrosius tamen huic vulneri cancroso ferrum ignitum apponit: statuens vt quicunq; detectus fuerit simoniam commisisse, a communione altaris sit ipso iure suspensus: et si per accusationem fuerit depositus, in monasterium detrudatur. Uenditoꝛ vero pariter vt emptoꝛ. Si vero laicus sit qui simoniam committit, excommunicari debet.

‡ de⁹ et. ğ. z. ğ. cliz. et diū ꝛ. e. cos ioꝛ vt. deas. Archi.

m ¶ Uelle. Ita sola voluntate est simoniacus. ‡ hoc

intelligo de voluntate ad actum aliquem exteriorem p-ducta: alias non est suspensus ab ingressu ecclesie: z sic etiam exaudi.j.ea.qui studer.z.ē.e. quicunq. rxiij.dist. quando eps.cē de simonia.tanta.

a ¶ Quia z vsitatum. Arg.q. q mos non excusat a crimine.j.ca.q.iij. ca. fi.ar.cōtra.lxiij.distinct.agathosa.et ca.qt.ē.dis.iiij. denicq.j.rxxij. qō.iij. obijciuntur.

b ¶ Succisum. p canones.

c ¶ Injicim⁹. hoc dicit qr adijcit penam. Vel dic injicimus.i.iniectuz esse ostendimus cē.

d ¶ Anathema-tis. Arg.q ipso iure sit anathematizatus cleric⁹ simoniacus: vt.j.e.q. qcunq.z.c. placuit. Vel dicit anathe-ma separationem a corpore z sanguine christi: vnde subdit atq. pro.i. cē. nam postea excommunicandus est j. ea.qui studer.z.q.

Simoniacus an qs fiat solo voluntate.

e ij.ex multis. quod est p quolibz mortali peccato. sed ad detestationem ipsius dicitur q generaliter intelligit. hoc tamen est speciale in notorio crimine fornicationis z simonie q̄ suspensi sunt: vt distin.rxxij.§.verum. sed argu.tamen est q simoniacus non sit ipso iure suspensus. extra eo. ex tue. Dicas ergo q omnis peccator occultus suspensus est quo ad seipsum: vt.j.ea.sacerdotes: sed simoniacus suspensus est quo ad se, et quo ad alios: vt extra de simo. tanta.et hoc verum est de illo qui emit ordinem. talis enim penitere non potest, cum rem furtiuam habeat: vt.xiij.q.vj.si res.

Simoniacus an sit ipso iure excōmunicatus.

e ¶ Condemnatū. A statutis patrum ipso iure ex genere delicti.iij.q.vij.§.porro.

f ¶ Ex quo.q.d. ex eo tempore sit excōmunicatus vel sciat se condemnatum, ex quo tēpore constat vobis.cē. q.d. ex eo tempore sit excōmunicatus vel sciat se condēnatum, ex quo tempore perpetrauit crimen. est si. in crimine simonia. arg.ū.C. ad leg. iul.ma. quisquis. ver. donationes cē. Et ita illud verbum ex quo, determinat verbum perpetrasse. z sc̄ūm hunc intellectum etiam occultus simoniacus suspensus est. Vel determinat hoc verbū cōstat.z tunc est sensus, ex quo constat eū simoniacū, tunc demum erit suspensus. fm Mar. hispa.

Adde ametq̄ taciturnitas nocat: no.in.l. filius.§.minus.ff. de prōcur. gl. in.l.qui in.§.antiq. ff. quemadm. testa. loca.

g ¶ Exteriert. hoc verum est si potest probare illud: alias nō nocet ei taciturnitas: vt.ij.q.vij.plerīq. Sed si non potest probare, faciat quod dicit Augustinus. rxij.qōe.v. hoc videtur. Item z si probare potest, z timeat scandalū, faciat id quod legitur.rxiij.q.iij.tā sacerdotes.z.rxiij.q.iij.forte. Jo.

h ¶ Perpetuo.s. quouscz emendet.si. extra de consti. de q; et vsitatū[a] est tm̄ malū, z maiorum extat frequēter mucrone succisum[b]: nos q̄s huic vulneri cancroso ignitum (qō superest adhuc) injicimus[c] ferrum, decernentes oino vt quicunq; deinceps pro accipienda diuini dignitate doni quodlibet premiū detectus fuerit obtulisse, ex eodē tēpore se nouerit anathemati[d] oppropbuo cōdēnatū[e], atq; a participatione corporis et sanguinis Christi alienū, ex q̄ f illū cōstat execrabile Christo perpetrasse flagitiū. ¶ Si aliqs ei⁹ accusator extiterit[g]: ille q̄ hūc ordinē munerum fuerit datione lucratus: z suscepto honoris gradu priuetur, z in monasterio sub perēni penitētia retrudatur. Illi vero q̄ hac causa munerū acceptores extiterint: si clerici fuerint, honoris sui amissione mulctētur: si vo laici, perpetuo[h] anathemate condemnentur.

Ex literis.rxvij.q.j. de viduis. ar.ij.q.v. quanto. Vel perpetuo.i. perpetua separatione a corpore christi.i. vsq; ad finem vite, etiā si ante peniteat: z hoc est in crimnis detestationem: arg.ff. pro socio.l.j. Vel perpetuo.i. continuo: arg.ff. de serui. vrba. prędi. fo. amen.

Excōicat⁹ per petuo triplicter excipit.

¶ Damnatur eps qui per pecuniam ordinationē facit.

Si qs eps[i] per pecuniā ordinationem fecerit, et precio redegerit[k] spiritussancti gratiā, que vēdi non pōt: ordinauerit q̄z per pecuniā presbyterū, aut diaconū: vel quēlibet de his q̄ cognominantur in clero, pmouerit: et dispensatorē[l] aut defensorem[m], vel quemliber[n] qui subiectus est regule, pro sui turpissimi lucri cōmodo: is qui hoc attentare pbatus fuerit, proprij gradus periculo subiacebit: et qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione que est p negociatione facta, pficiat: is sit alienus a dignitate[o] vel solicitudine[p] quā pecunijs acquisiuit. Si quis vero mediator[q] tam turpib⁹ z nephandis datis

Si quis eps. ¶ Casus. Si quis eps in ecclesia per pecuniam aliquem in clericū cuiuscūq; ordinis ordinauerit: aut dispensatorē aut defensorem per pecuniam fecerit: ordinator cōuictus deponat: z ordinat⁹ similiter locum suum perdat. Mediator vero si clericus est deponat: si laicus est, excōmunicet.

i ¶ Si quis eps. hucusq; introduxit capitula de simonia q̄ fit ab accipiente. Nūc introducit vsq; ad §. qt ergo. capitula tam de accipiente q̄m de dante ordinem vel aliud spirituale p pecuniam.

k ¶ Redegerit. ēstum in eo est. arg. xlix. dist. ca. vlti. ff. de recept. arb. l. celsus. de consē. di. iij. c. queris.

l ¶ Dispensatorem. Id est economum, vel quemlibet ecclesiasticarum rerum administratorem: vt prepositū, economum, z vicedominum. §. ea. quos constituit j. e. q. iij. saluator. ij.

m ¶ Defensorē. i. aduocatū vel iudicē, vel castaldū. hic colligse q̄ castaldiam emere est peccatū. nā dispensationem religiose domus emere est peccatum.

Castaldiam emere petiñ ē.

n ¶ Vel quēlibet. i. archipbr̄m, archidiaconum, monachū, vel quēlibet officio ecclesiastico manciparū: vt ex. j. e. q. iij. saluator. hoc exaudi per id quod legit. rxiij. q. ij. quidam. in auc. de sanc. epis. §. sed neq; colla. ix.

o ¶ A dignitate. i. a prelatura.

p ¶ Vel solicitudine. i. administratione.

q ¶ Mediator. Item nota in fame isti percellūtur: vt. j. q. iij. c. vlti. hi oēs simoniaci sunt, nec recipiuntur ad testimonium: vt eē de testi. veniens. Quismodi autem mediator, dum tm̄ non participauerit, recipitur testis in crimine simonie. eē de simo. cuius quod tm̄ subaudi cuz vita accusati ante talis extiterit: argu.ij.q.j. in primis. in fin. In aliis autē contractib⁹ nō recipitur interuētor in testimonium nisi de voluntate partū. in auc. de testi. §. qm̄ vero. colr. vij. Nota ergo q̄ in criminibus non exceptis. s. adulterij z homicidij z hmōi, quicūq; admittit ad accusandum, z ad testificandū: vt. iij. q. iij. c. j. arg. a contrario nib⁹ exceptis. nam tm̄ integre fame admittūtur in illis: nisi proprīa iniurīa persequant. iij. q. vj. oib⁹. in quo casu nō ad q̄ debēt admitterent ad testimonium: vt eē de testi. decetero. z fm admittūt. eadē seruat regula in exceptis: q; nec ad accusan-

Testes in crimi-ceptis

dum nec ad testificādum admittūtur testes nisi sint integre fame: nisi accusatus antea male exteterit opinionis: arg.ij.q.j.in primis. Sed lex canonica secus in exceptis dicit.nā admittit infamē ad accusationē ꝯ quemlibet clericū qui prauę opinionis est: arg.eꝛ de simo.ca.tāta.sed nō ad testificandū nisi aliqua precunte ꝓsumptione. ar. eꝛ de simo. licet.ℏ. si.presertim cū alia ꝛc. Nam testes in hiis criminibus torquendi sunt.iij.q. ij.ℏ. item in criminali.ℏsi.item si res exegerit. v. quest. v.illi q.n.in auc.de test.ℏ. ii vero ignoti. coll. vij. sed tormenta sine ꝓsumptione non sunt infligenda. eꝛ de re. iur. cum in contemplatione.ff. de questio.l.j.C.eo.ti. milites.ℏ. opz. Notāndꝫ nō nisi precunte ꝓsumptiōe ad mittitur criminosꝰ testis in exceptis: non tamen quiuis: qꝫ non inimicꝰ: nō conspirator. extra de simo.licet.in fi.licet ibi ageretur nō criminaliter, sꝫ denunciative. ibi etiā exaudi tales non fuisse admissos de rigore iuris: sed ꝓ temperantiam eqtatis. Preterea ibi accusatus excipiebat de minoribus criminibus contra eos ꝯ de quo ipsi testificabantur: maxime cum de crimine iam essent emendati. extra de simo. per tuas. et de hoc dixi.ij. questio.j.in primis. in fin. xv.q.iij.sane. Joan.

Tormenta non sūt sine ꝓsumptione infligenda.

Sacerdotium

Qui per pecuniam. ¶ Sacerdotio. cuius nomine quilibet ordo ecclesiasticus intelligitur, precipue sertim sacer: vt.ℨ. dist. lxxxj. si quis piam. xxij.q.iij. Huiibet ordinarius.ℏ.ij. Vel expone a sacerdotio, id est ab administratione temporalium.

clesiastico cum cōprehendit.

Qui studet. Dicitur in hoc capitulo qꝫ qui spūalia emit, deponi debet: nec poterit de iure eōi amplꝰ renocari. Quā autē detestabile sit crimen simonie, quatuor exemplis probatur. Primo exēplo giezi, qui ꝓpter simoniā quam commisit, factus fuit leprosus. Secundo exemplo iude, qui vendidit redemptorem omnium: Tertio ex- pter qꝫ laqueo se suspēdit. Tertio exemplo simonis magi, qui propter simoniā quā committere voluit fuit a pe emplis est detestabilis. tro damnatus. Quarto exēplo christi: qui omnibus pecatoribus in tēplo dimissis, solos simoniacos in detestationem criminis exclusit. Ji fine dicit qꝫ ē simoniaci sunt: spiritussancti gratiam habere non possunt.

¶ Tatus. Simoniacus non potest in ordine remanere: sed tālis a communione removendus est: ꝛ ꝯ graue sit peccatum, probat exemplo giezi, iude, simonis, ꝛ domini qui vendentes eiecit de templo.

tis vel acceptis extiterit: siqdē clericus fuerit, a proprio gradu decidat: si vero laicus, anathematizetur.

Item ex octaua synodo.

¶ A sacerdotio est alienꝰ qui per pecuniās ordinat vel ordinatur.

Qui per pecuniā quēq; cōsecrauerit, vel ab alio cōsecratus est, alienus a sacerdotio[a] fiat.

Item Calixtus papa.

¶ Nec ordinari nec ꝓmoueri in ecclesia dei per pecuniā aliquis valet.

Sanctoū patrū exēpla sequētes, ꝛ officiꝫ nostri debito innouantes, ordinari quēq; p pecuniā in ecclesia dei vel promoueri, authoritate sedis aplice modis oibus prohibem[b]. Si quis vero in ecclesia ordinationē vel promotionem taliter acquisierit: acq̄sita prorsus careat dignitate.

Item Greg. nazianzenus.

¶ De eodem.

Qui studet[b] donum dei precio mercari, in sacro ordine[c] nulla ratione decetero permanere[d], aut reuocari posse dubiū non est. talis a cōmunione[e] oibus modis abscindatur. Nam spiritussancti donum precio comparari, quid aliud est ꝯ capitale[f] crimen, et simoniaca heresis? quod ꝯ detestabiliter in vtroq; testamento vindicatū sit, multorum exemplis facile apparet. Giezi ꝛ em quia gratiā sanitatis[g] Haaman syro vēdidit: eādem gratiā sanitatis Heliseo vindicāte, leprosus factꝰ amisit. Judas[h] qui olim redēptorem vendidit[i]: mox laqueo suspensus, eandem redemptoris gratiam non obtinuit: et merito, quia nemo potest retinere quod vendidit. Simon etiam magus cum eandem spiritussancti gratiam emere vellet, dānationis sententiam a Pe-

ligе a communione, sꝫ fidelium. ab alia ipso iure separatus est etiam occultus: quod tenendum est. extra de simo. ca. tanta. Joannes. quod forte hodie correctum est, extra de temp. or. ca. fi. B.

f ¶ Capitale. i. mortale, vel dignum depositione.

g ¶ Sanitatis. Nunqd ergo licitū est medico recipere pecuniā ꝓ cōferenda sanitate? Sic, quia illud ponius dicitur honos qꝫ precii: vt. xxij. q. v. non sane. vnde non recipit pecuniā ꝓ danda sanitate, cū illud sit gratia: sed ꝓ labore suo, ꝛ sic magister non recipit pecuniā, ꝓ scientia quā dat, sꝫ ꝓ labore vel honore, sicut ꝓphera recipit: vt j. ca. q. iudices. sic deus recipit decimas ꝓ honore, non ꝓ precio: vt. xvj. q. j. decime.

h ¶ Judas. Sed nunqd Judas cōmisit simoniā? Certum est. Et quidē plagiū cōmisit in eo qꝫ liberū hominē vendidit. ff. ad legē Fla. de plagi. l.j. Simoniā etiā cōmisit in eo qꝫ rem sacrā vendidit. Dicit D. qꝫ dns nō potest vendere seruū iam ordinatū: communitare tamē poterit, vel alio genere cōtractus alienare. Quidā tamen dicunt contra: vt hic, ꝛ. liij. dist. generalis.

i ¶ Uēdidit. Nota qꝫ dicit vēdidit: ꝛ tamē iste quando exegit munera, iam ille gratiā fuerat cōsecutus, ꝛ ita est argumentum contra eos qui non exigunt ante collationem beneficij, sed post: arg. ℨ. e. eos. ꝛ. q. iij. siquis obiecerit. ff. de calum. l.j.ℏ. qui autem. Tamen quidam dicunt Giezi dānatū non pro venditione, sed ꝓ mendacio:

quod mihi non placet.

a ¶ Pecunia tua. Hoc in detestationē criminis dictum est.j.q.iiij.§.contra.arg.contra.

b ¶ Dimisit. Arg.expressum cōtra Baz.dicentē ꝙ quilibet propter peccatū mortale erat priuatus introitu ecclesie:arg.de peni. disti.j.qui sanctus sacerdos.xxxiij.q.iiij.vir cum ꝓpria. nam dominꝰ solos simoniacos de corpore ecclesie eiecit relictis alijs peccatoribꝰ.intellige tamē hoc de illis qui simoniam committunt in ordine accepto:licet authoritas generaliter loqui videatur. Unde dic cum Baz.et M.ꝙ nec talis simoniacus nec publicꝰ fornicator debet ecclesiam ante penitentiam intrare. De hac materia notaui.xxxiij q.iiij.vir cum ꝓpria. Jo.tamē dicit (qd etiam mihi sepe respōdit) ꝙ peccator quilibet et etiā excōmunicatꝰ potest intrare ecclesiā cā orādi, dūmodo nō intersit diuinis officijs: cum non inueniatur prohibitū.et de sent.excō. cum nuper.

Quicunq;. ¶ Casꝰ. Simoniaci promoueri non possunt siue dātes, siue accipiētes. Nam cum maledicti sint, alios benedicere non possunt.

c ¶ Sacros ordines.qr si per penitentiā recōciliētur: quod tamen per pecuniam acquisierint, retinere nō possunt: vel q̄ntum ad imprecationum effectum.

d ¶ Un̄ scriptū est. Qui offert alijs vel accipit ab alijs vt ordinet, excōmunicatus est: vt hic: ⁊.j.ea.perlatum.

e ¶ Hoc est simoniaca heresis, id est sic dare vel accipere, simoniaca heresis est. B.

f ¶ Christi corpus tradere. id est digne exercere officium sacerdotis.

Cum liqueat. ¶ Casus. Cū in nouo testamento preceteris criminibus simonia que heresi cōparatur, sit damnata: cur nō precauetur, cum benedictio in simoniaco in maledictionem conuertatur?

g ¶ Ante omnia. Contra de conse.distinc.ij.prima.sed hoc verum est post resurrectionē. vel ante, id est pre omnibus alijs.

h ¶ Origine.no.ꝙ dicit origine: hoc verū non est quo ad nouum testamentum: nam iudas ante commisit. Vel dic satis fuisse in origine: quia q̄ cito hoc fecit, fuit damnatus statim.j.ea.cito.

i ¶ Cum ordinaretur. ¶ Lepra fuit.i.peccati vulnere se infectum reddidit.

k ¶ Gratiam. Non meruisti. Argumentum.xxj.questione.iiij.cap.vlti.

tro audiuit. Pecunia tua[a] tecum sit in ꝑditionē: qr donum dei existimasti pecunia possideri. Dn̄s etiam vt vendētes ⁊ emētes huius gratie exptes ostēderet, cūctos alios peccatores per gratiā in templo dimisit[b]: singulariter vendētes et ementes increpās et flagellans de tēplo eiecit: in quo vēditores et emptores suos gr̄a spūssci cōstat destitutos esse et vacuos. Quos em̄ christus eiecit de tēplo, nunq̄ spiritus christi sibi faciet templum.

Item Gregorius.

¶ Simoniaci sacerdotes esse non possunt.

Quicūq; sacros ordīes[c] vendūt aut emūt, sacerdotes esse nō possūt: vnde scriptū est[d]: Anathema dāti, anathema accipienti: hoc est simoniaca[e] heresis. Quō ergo si anathematizati sunt ⁊ scti non sūt, sctificare alios pn̄t? ⁊ cū in xp̄i corpe nō sint, quō xp̄i corpus tradere[f] vel accipe pn̄t? Qui maledictus est: benedicere quomodo potest?

Idem. ¶ De eodem.

Cum liq̄at hāc heresim ante oīa[g] radice pestifera surrepsisse, atq; ī ipsa origine[h] sua aplica eē detestatione dānatā: cur non cauet: cur non ꝑpedit? qr bn̄dictio illi in maledictionē cōuertitur q̄ ad hoc vt fiat heretic⁹ ꝓmouet.

Itē ambrosiꝰ de ministerijs.

¶ Qui p̄cio ordinat, lepram non officium confert.

Cum ordinaret episcopus: qd dedit, aur̄ fuit quod perdidit, anima fuit. cuz aliū ordinaret: qd accepit, aurū fuit: qd dedit, lepra fuit[i].

Idem. ¶ De eodem.

Gratiā cuz ordinareris, non suscepisti: quia gratuito eam non meruisti[k].

Itē idē de Giezi. De eodē.

Cito turpē sequitur lepra mercedē: ⁊ pecūia male q̄sita corpus animāq; cōmaculat. vides quia facto authoris successio damnat heredis. ¶ Inexpiabilis est[l] enim culpa vēditi ministerij: et vindicta gr̄e celestis transit in posteros. ¶ Deniq; moabite[m] ⁊ ceteri nō intrabāt eccl̄iam dei

Cito. ¶ Casꝰ. Tāgitur hic quod dicit in quarto lib.regū, ꝙ naaman syrus postq̄ ab heliseo lepra mūdatus esset, recessit: Giezi autem puer helisei videns ꝙ dn̄s suus nihil accepat ab eo, clā secutus est euz dicēs duos filios ꝓphetarum venisse ad dominū suum: mandareq; ei heliseum vt mitteret sibi talentū argenti, et duo mutatoria vestimētorum. que cum misisset, accepit ea Giezi, et abscōdit. Cum autem postea staret coram dn̄o suo, dixit ei heliseus. vnde venis? respondit, seruus tuꝰ nō iuit quoq̄. at ille. cor meum erat in p̄senti ⁊c. nunc autem accepisti argētum ⁊ vestes: et lepra Naamā adherebit tibi et semini tuo in eternum. et egressus est ab eo leprosus sicut nix.

¶ Facit ad hoc l.cū heres.ff. d diuer. et tēpo. p̄scrip. et.l.papinianꝰ.§.j.ff. de acq. pos.⁊.l. vitia. C eo.

l ¶ Inexpiabilis est. quo ad ordinis executionem. Uel dic ꝙ in detestationem criminis dicitur: et sicut culpa discordie, que forte nec passione purgatur: vt.s.distin.xc.neq; ad Cain. vel quia penitet vsq; ad mortem: vt.j.ea.si quis.

¶ Deniq;. ¶ Casus. Dicitur etiam ꝙ amonite ⁊ moabite qui processerunt ex filijs Loth, restiterunt filijs israel venientibus de egypto, propter idololatriam ad quam eos induxerunt: et ideo prohibiti sunt intrare ecclesiam vsq; ad tertiam ⁊ quartam generationem. Casus ergo huius ca.talis est. Intendit Ambro.probare ꝙ crimen simonie sit grauius q̄ crimen idololatrie. Nam crimen idololatrie vsq; in tertiam et quartam generationē punitur, cum semen idololatrarum vsq; in tertiam ⁊ quartam generationē intrare ecclesiam prohibeatur: semen vero simoniacorum in eternum punitur. Semen autem mystice intelligitur in successione vitiorum, ⁊ non in successione generis: sicut accipitur ibi: vos ex patre diabolo nati estis. Simoniaci autem et Giezitici hic large intelliguntur omnes cupidi, et omnes auari.

m ¶ Moabite. isti moabite et amonite idololatre erant. et cum redirent filij israel de captiuitate egyptiaca,

et scirent isti q̄ sitim patiebantur, obuiauerunt eis cum pane sine potu: ducentes secum Balaam ariolum vt eis malediceret: propter quod peccatū precepit dñs ne eos

† Proselyti erāt illi q̄ venerant ad ppi descēdētes p sexū in aliq̄ masculinū nō recipiebant vsq̄ in seno erāt primā: per femininum vsq̄ in .x. Sz ō ppō iudaico Archi.

factos proselytos † reciperent in ecclesia dei vsq̄ in septimam generationem: licet scōm aliam translationem dicatur vsq̄ in decimam: sed nō contradicūt sibi, nam vsq̄ in tertiā[a] et quartā gnationē: tandiu videlz (vt simplicius interpretemur) donec culpam auctor multiplicis[b] successio generationis aboleret. Sed cū illi qui in deū idolatrie errore deliquerunt, in tertiā z quartā[c] gnationē videātur esse mulctati: profecto durior[d] esse videf pna qua Siezi semen vsq̄ in eternū pro cupiditate habendi prophetica authoritate damnaf: presertim[e] cuz dñs Jesus rps p lauacri[f] regenerationem oibus remissionem dedit peccatoū. Cur ergo Siezi semē in eternū dānatur: nisi vt vitiorum[g] magis q̄ generis semē sectatores intelligas. sicut enim qui filij promissionū sunt, existimantur in semen bonū: ita etiā q̄ erroris sunt existimātur in semen malum. Nam et iudei ex pfe diabolo sunt, nō vtiq̄ carnis successiōe, sz criminis. Ergo omnes cupidi, omnes auari, Siezi lepra cum diuitijs suis possident: et male quesita mercede non tam patrimonij facultatem q̄s thesaurum criminuz congregauerunt eterno supplicio et breui fructu.

Quia ergo authoritate leonis pape simoniaci nō nisi spiritū mēdacij accipiūt: scm Siego, apud simoniacos sacerdotiū non subsistit: bñdictio eoz in maledictionē cōuertit: apō eos manet anathema danti et accipienti: cum sancti nō sint: nec in rpi cōstituti corpore, cū sint maledicti: nec sanctificare alios possunt: nec corp⁹ christi tradere vel accipere, nec bñdicere alijs valent: scm Ambro. vero anathematis opprobrio cōdēnāf, atq̄ a participatiōe corporis et sanguinis rpi alienanf: cum accipiaf aurū, et lepra detur: cum inexpiabilis sit culpa vendiri ministerij: scōm Calcedonense concilū ex tali ordinatione nihil proficere iudicantur: scm Celasiū simonis damnatione inuoluuntur: scm Gregoriū nazianzenum in sacro ordine permanere, aut renouari nulla rōne possunt: ab Heliseo lepra perfundūtur: a Petro in perditionē damnantur: a Christo vero de templo eiciuntur: quid aliud simoniacus simoniaco in sua ordinatione potest cōferre, nisi quod Innocentius de ceteris hereticis testatur dicens:

¶ Qui spūs perfectionē non habēt, ipsam dare nō possunt.

Qui perfectionē spūscti quā acceperāt, perdiderunt: non dare eius plenitudinem[h] possunt: q̄ maxime operaf in ordinationib⁹: quā persuā pfidiā pdiderūt. Et iterū. Qui honorem nō habuit, honorem dare nō potuit: nec aliquid ille accepit: qa nihil erat in dante: sed damnationē quā habuit, p prauā manus impo

monere) ꝯ matricida. xxiij. qō. ij. latorem. quod tamen speciale est ob frequētem causam factum, et ob proniam in proles suas mutuam refrenandam. talia (quia sunt specialia) ad consequentiam trahi non debent. Joan. vt xxvij. q. j. nupiarum. et distin. xxvij. si vir.

Culpa z dolus purgāf. Arg. culpā vel dolum purgari, pcel su, tēporis: vt. ij. q. tur tpe, j. in primis. xxxv. q. viij. de gradibus. ff. de he. vel ac. vē. l. vēditor. ff. de ac. et oblig. is qui. ef de fil. pf by. p totū. ef qui ma. accusa. pol. insuper. Arg. contra. j. e. vētum. ff. depo. l. j. §. si rē. ff. de condi. fur. l. q furtū. z. l. vlt. Sed rei veritas est q̄ licet non possit purgari processu temporis quo ad pēsentem casum purgatur tamen p ecclesie dispēsationem: vt. xxiij. q. iij. ipsa pietas. ver. est em Ihs vsus. Compositolacte fetenti q̄so cibate. Qui putat exclusuz crimē per tēporis vsum. de consue. capitu. quanto. in glo. solam cōsuetudinem.

ij. ps.

c ¶ Et quartam. hic non prosequitur Ambrosius nostram interpretationem: sed. lxx. interpretum. Uel dic q̄ Cōmis- refert se hic ad mysticum intellectum. i. donec habeat finem est dem trinitatis, et quatuor euangeliorum.

sceleratius q̄ punit duri⁹, d ¶ Durior. Et quis dubitat sceleratius esse commissum quod durius est vindicatum? vt. j. xxiij. q. j. non auferamus. in fi. quod perpetuum est: licet et propie proris interfector grauius puniatur (vt. j. xxiij. qōne. ij. ad-

e ¶ Presertim. Respicit id q̄ dixerat durior: vel incipit ibi versus, et respicit ad literam sequentem: scz car ergo.

f ¶ Per lauacri. Sine q̄ nemo habet vitā eternam, nisi p christi noīe quis fuerit baptizatus sanguine: vt xv. qō. j. §. vt itaq̄, de cōse. distinc. iij, ca. firmissime.

g ¶ Ut vitiorum. Sophistice arguentaf. nam idem est in idololatria: sed in predictis nō considerat nisi literalem intellectū.

¶ Ut ergo. ¶ Hec est scōa pars questionis, in qua latenter supponit de ordinātis ab hereticis scz preter formā ecclesie: z dicit q̄ tales nō recipiūt nisi ad dampnationē. Jo. de fan.

¶ Caīus. Concludit nunc. xxa. fere ex oibus ca. supra dictis dicens q̄ simoniaci scm Leonem non accipiunt nisi spūm mendacij. z qz scm Gre. apud eos sacerdotiū nō subsistit: z q̄ bñdictio eoz in maledictionē cōuertit z̄c. nihil aliud pōt conferre simoniacus simoniaco ꝯ heretico.

Ui perfectionē. ¶ Caīus. hoc cap. itelligitur de illis q̄ in ecclia labūtur in heresim

† Et q̄ vsq̄ ad ¶ Con- cadē. Ecce q̄ hereticus ordinē

h ¶ Plenitudinē. i. executionem ordinis. hic inter serie sed non magr de ordinibus hereticoz. † Sed quicq̄d Jo. de fan. et alij de hac materia dixerint, istud est tenēdum q̄ quicūq̄ ordinatus fuerūt: sed postea et sic gratiā spūscti quam acceperāt (q̄ maxime in ordinibus opaf) amiserūt. cū ergo eā nō habeāt, eā dare non possunt: q̄ qui nō habet honorē, eū alij dare nō pōt: sed qui nō habet honorē, eū alij dare nō pōt: sed damnationem dabit quam cum vero ordine habet.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sine extra conferat ordinem, dum tamen conferat sc̃im formam ecclesie: recipit ordinatus ordinem: licet non recipiat executionem ordinis. similiter si taliter ordinari alios ordinent, idem est: ꝛ sic in infinitum: vt. j. ea. qō quidem. ix. q. j. ordinationes. Idem dico de conficiendo corpore ꝗ christi. j. ea. dñs declarauit. et capi. nō nocet. j. de cōsec. dist. iiij. nō in vobis. loquitur ergo principiū capti de his q̄ in forma ecclesie receperūt ordinem. Secūda pars de illis q̄ extra formam. illi nihil recipiunt, nec aliquid conferunt: ꝫ nemo dare potest. xc. vi. ē. ca. j. ꝛ j. q. vij. daibertū.

¶ Ter. est illius in l. arbitrari. et ibi bar. C. ꝫ pfec. me. lib. x.

Ntū. ¶ Casus. Tres questiões fecerūt episcopi macedonie Innocēcio. Prima fuit vtrum diu cens viduā in vxorem possit promoueri, vel iam promotus debeat deponi. Secunda fuit, vtrum dicēdus sit bigamus qui ante baptismū habuit vnā vxorē, et post baptismū aliā. qui bus explicitis. ē. xxxiij. distin. si quis viduam. ꝛ. xxvj. distin. deinde opponitur. accedit in hoc ca. ad tertiam, que talis est: sc̃z vtrum redeūtes ab hereticis qui apud eos ordinati fuerunt, apud nos ad ordines sint admittendi. Et respōdet q̄ non: q̄ in reconciliatione imponitur eis penitentia, post quam remanet quedam cicatrix. i. irregularitas q̄ eos a promotione repellit. Sed contra hoc dupliciter opponitur: si hereticus aliquem ordinauit q̄ honorem amisit, nihil contulit ordinato: ergo perinde potest a catholicis ordinari ac si nunq̄ ordinat⁹ fuisset. Sed respondet Innocentius falsum esse: quia damnatio quā accepit, eum non impedit promoueri. Secūdo obijcitur: si quam maculam ex ordinatione hereticorum incurrit, ex canonica ordinatione deletur. Et ad hoc respondet q̄ illud est falsum: nā si ita esset, pro nihilo crimino sius ageret penitentiam: sed accederet ad ordinationem vbi omnia crimina delentur. De cōsuetudine igitur romane ecclesie est vt venientes ab hereticis, ad laicalem communionem tantum admittātur, et non clericalem. ꝛ ita tres questiones ponuntur hic. vna principalis, ꝛ due incidentes. ad omnes sufficienter respondet.

Tres q̄nes. ꝫ Scīz pōt esse nes. ꝫ qsq̄ ē etiā dam qō rrxiij. si quis viduam. Secunda erat vtrum dicendus esset bigamus qui ante baptismum vnam, post baptismum habuit alteram: cuius determinationem ponit. ē. dist. xxvj. deinde. Tertia questio erat an remaneant clerici. i. an reciperent characterem ab hereticis ordinati, vel an deberēt ad vlteriora promoueri: ꝛ dicit q̄ nunq̄, et hanc questionem in hoc ca. explicat.

Ventum est. Tres nāq; Macedones episcopi quibus hec scribit Innocentius inter alia fecerant questionem. Prima erat vtrum quis ducens viduam ꝫ in vxorem posset promoueri: vel factus clericus, ꝓpter hoc deberet deponi? Cuius determinationem ponit. ē. distinct. xxxiij. si quis viduam. Secunda erat vtrum dicendus esset bigamus qui ante baptismum vnam, post baptismum habuit alteram? cuius determinationem ponit. ē. dist. xxvj. deinde. Tertia questio erat an remaneant clerici. i. an reciperent characterem ab hereticis ordinati, vel an deberēt ad vlteriora promoueri: ꝛ dicit q̄ nunq̄, et hanc questionem in hoc ca. explicat.

Simoniacꝰ q̄ prauā manꝰ impositionē nō benedictionē sed damnationem prestat.

Ntū est[a] ad tertiā q̄stionē: q̄ ꝓ sui difficultate[b] longiorē exigit disputationē, cū nos dicim⁹ ab hereticis ordinatos vulneratū[c] per illā manꝰ impositionē hr̄e caput[d]. Vbi vulnus[e] infixus est, medicina[f] est adhibenda qua possit recipere sanitatē: ꝫ q̄ sanitas post vuln⁹ secuta sine cicatrice[g] esse non poterit: atq; vbi pnie remediū necessarium est, illic ordinatiōis honorem locū hr̄e[h] nō posse decernim⁹. nā si vt legit, qui tetigerit immundū, immūd⁹ erit: quō et tribuet[i] q̄ munditia et puritas cōsueuit accipe? ¶ Sz ecōtra asserit cū q̄ honorē amisit hoīe dare nō posse: nec illū aliquid accepisse[k]: q̄ nihil in dāte erat q̄ ille posset accipere. Accēscim⁹, et verū est certe: q̄ q̄ non habuit, dare nō potuit: dānationē[l] vtiq; quā habuit, ꝓ prauā manus ipositionē dedit. et q̄ ꝓticeps fact⁹ sit dānatiōis, quō honorē ꝺbeat accipe, inuenire nō possum[m].

¶ Sz dicit[n]: vera ꝛ iusta legitimi sacerdotis benedictio auferre potest oīe vitiū q̄ a vitioso fuerat iniectū. ergo si ita est, applicētur ad ordinationē sacrilegi atq; oīm criminū rei: quia benedictione[o] ordinationis crimina vel vitia putātur auferri. null⁹ pnie locus sit: q̄ potest id prestare ordinatio quod longa satisfactio prestare cōsueuit. Sed nostre[p] lex[q] ecclesie venientibus ab hereticis ordinari, et hanc questionem in hoc ca. explicat.

a ¶ Ptō sui difficultate. Quia fuit quesitum si ordinati ab hereticis accepissent honorem: ꝛ si ad ecclesiam reuersi recipiantur in honorem clericatus.

b ¶ Vulneratuꝫ, id est capitalem et sacramentalem dignitatem cum vnere. l. cū dānatiōe susceptā tenere.

c ¶ Caput. i. animaz culpe macula vulneratā. nam et anima ponitur ꝓ homine. de consec. dist. v. ne tales.

Alia ꝓ hoīe ponit.

d ¶ Vulnus. Vbi enim malū contingit, ibi moriatur. ꝛc. ij. qōne. j. si pec cauerit.

e ¶ Medicina. Hoc videt sic exponendum: id est reiterandū est in his sacramentū. j. e. q. vlti. per illicitam. hoc cū videtur intelligendum cum omissa fuit forma: argu. j. qōne vlti. daibertuꝫ. vbi hoc inducitur.

f ¶ Cicatrice esse. Q: etsi peniteant, tñ irregularitas manet, que non abolet per penitentiam: vt. xxv. dist. primum. et. l. dist. illud. et. j. q. vij. si quis omnem.

Irregularitas per pniam nō abolet.

g ¶ Habere. j. xxiij. q. iij. ipsa pietas. cōtra. Sed ibi de ordinatis a catholicis, et post in heresim labentibus. hic de his quibus hereticī manus imposuerunt. Vel hoc de rigore, illud de misericordia.

h ¶ Quomodo ei tribuetur. Argu. q̄ vxor non tenetur reddere debitum viro leproso. Arg. cōtra. j. xxxij. q. vij. omnes. ꝛ. qō. v. si quis vxorem. Vide de hoc cui est standum: ex de conju. lepro. ca. j. et. ij.

Vxor viro leproso debitū reddere non tenet.

i ¶ Accepisse. al's accipere: et supple: et ideo nō debet ei nocere quin ordinari possit. q. d. id q̄ nihil est, non dz prestare impedimentum: et extra de iur. pat. q̄ autem. in fi. Sed hoc fallit extra de spon. ad audientiam.

Impedimētū non prestat q̄ nihil ē.

k ¶ Damnationem. i. sacramentum quod damnabiliter habuit, damnabiliter dedit: ꝛ ita fact⁹ est particeps damnationis. j. ea. q. vij. si quis. j. ea. q. iij. ¶. cum ergo. j. de conse. dist. iij. ab abrupta.

l ¶ Non possum. De mero iure. nam ex dispensatione possum. j. ea. q. vlti. conuenientibus.

m ¶ Sed dicitur. i. obijcitur. ꝛ hec erat secūda obiectio que fiebat Innocentio. prima fuit ibi: Sed econtra.

n ¶ Benedictione. q̄ est cum ab hereticis rediēs recōciliatur ecclesie. Vel q̄ erat fm illos contra quos hic agit Inno. quando reuertentes ad ecclesiam iterum ordinant: vel quandocūq; aliquis ordinatur. V.

o ¶ Sed nostre. s. occidentalis. Hec est tertia ratio.

p ¶ Ler. i. cōsuetudo. ff. de eman. lib. l. j. alibi pon̄ ꝓ regula. j. e. q. vij. ca. ij. alibi pon̄ ꝓ rōne. j. dist. consuetudo.

Ler triꝑ pliciter sumit.

† Adde tudo, alibi pto canone. ℣. distin. xxxj. nicena. † q⁹ etiaz a ℭ Per manus impositionem. q. d. non solū qui ab heretici, p̄ pacto. j. legē. ℭ. de pa. ℣ l. si tibi. ff. de a=dqz. aliqñ, p̄ reticis ordinati sunt non possunt habere honorem in ecclesia: sed etiam qui apud eos baptizati sunt tantum, ita q̄ non ordinati: vt. j. ea. q. vij. qui in qualibet.

℣ Vel exiguū. Secus in orientali ecclesia, que illos per vnctionē chrismatis reformat: vt. j. de cōse. distin. iij. ab antiqua. j. e. qō. iij. placuit. contra. Sed ibi de infantibus, hic de adultis et discretis. de cōse. distinc. iij. ca. sicut. †

† Idem tñ vī de adulto, quod ō infante si vitia necessi=tas cogat: vt xxiij. q. j. si quē forte. sz hypocritates. Joan. sec⁹ est de sa=cramen est. ℣. in. §. qt. ℣ ca. to ordi=nis ℟ lo quitur. Jo. ō f.

ℭ Sed obijcitur. ¶ Hoc est tertia pō nis: in qua dicitur q̄ non videtur idem de simoniacis quod de hereticis: ℣ rñdet q̄ idez est q̄ simoniaci fūt infideles. ℣ hoc p̄bat p quatuor auctoritates. Joan. de fan. ¶ Cātus. Dicitum est. ℣. in. §. qt. ℣ ca. sequē. q̄ simoniaci cōparāt hereticis, obijcit nunc Stak. dicens: hereticī fidem nō habēt: sed simoniaci sic, licet gratiaz spūſſancti venalem putent: ℣ ita quod dictū est in illo ca. qui perfectionem. nō potest de hereticis intelligi. Ad hoc respondet, dicens q̄ simoniaci etsi fidem habere videantur, tamē infidelitati subjiciuntur. quod probatur per cap. sequens.

ℭ Vis. Dictis a se. Nā sibijpsi opponit propter cōparationem inter simoniacos ℣ hereticos in. §. qt. in fi. ℣ ita sub alternatione venit vsq; ad. §. constat ergo.

¶ Petrus. ¶ Casus apparet ex hystoria que talis est. Legitur in actib⁹ apostolorū cū simon magus nuper ad fidē cōuersus videret ad ymbnā petri infirmos sanari: vt hoc donum caritas alijs venderet, voluit a Petro emere, ℣ obtulit ei pecuniā: quē Petrus dānauit dicēs. Pecunia tua sit tecū in pditionē: q̄ existimasti rē. et ideo q̄ cor eius apud deū rectū nō erat, eū dānauit.

d ℭ Deprauatus. Similiter dicit ca. de Saule q̄ deprauatus causa peccati ad hoc se contulit q̄ damnauerat. xxvj. q. v. nec mirum. vltra medium.

e ℭ Per impositionē. sez vt cuiēcaz imponeret manū, acciperet spiritū sanctū, ℣ ei infunderet spūſſanctus.

f ℭ In hac fide. sez nr̄a catholica: sed in actib⁹ apl̄orū habet in sermone isto: vt. j. ea. eos qui, vnde pōt dici in ticis q̄ tūc illic baptizati sunt, per manus⁸ impositionem laicam tātūmodo tribuere communionē cōsueuit, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ᵇ surrogare. Sed obijcit. alij heretici a fide exorbitāt: simoniaci autem etsi gratiā spūſſcti venalē putant, tñ a fide alieni non sunt: atq; ideo quod ab Innocētio de ceteris hereticis decernit, non valet de his cōsequenter intelligi. ℭ Hīs⁶ ita respondetur: Simoniaci etsi fidē tenere videantur, infidelitatis tamen perditioni subjciūtur.

¶ Unde beatus Ambrosius in primo libro de pñia ad Novatianum scribit dicens.

ℭ Simoniaci fidei integritatem non habent.

Petrus cū simon magice artis consuetudine deprauatus ᵇ putasset q̄ gratiaz xp̄i p̄ ipositionē ᶜ manꝰ, ℣ infusionē spūſſcti pecunia compararet, ait: Nō est tibi sors neq; pars in hac fide: q̄ cor tuum nō est rectū apud deū. Videes q̄ hunc magica vanitate blasphemantem in spiritū sanctū, aplica auctoritate condēnat:

in fide tua. i. in eo qō credis obtinere, sez vt pecunia infundatur spūſſanctus. † In hoc facit ad propositū Stratiā: quia dicit, non est tibi pars in hac fide. ℣ ita infidelis: ergo hereticus. et sic exandi. c. sequens. † ad. ℣ dere tas. ℣ credi

g ¶ puram conscientiam. Que enī ad actum p̄gressa est. sic exaudi ō pe ni. distin. j. ca. si cui etiā nō cōtingat.

h ℭ Fidei. Et in hoc facit ad propositum.

i ℭ Um omnis auaritia. Auaritia dicit auaritia specialiter seruitꝰ idoloꝝ, q̄ tangit deo exhibet auarꝰ nūmo reuerentiam. j. xj. q. iij. p auper.

k ℭ Idolorū. Ar. vj. q. j. quero.

l ℭ Perditioni. Et ita est hereticus ſm propositū Stratiani.

m ℭ Subijcitur. Potius enim vocatur † ēs sit. j. xxiij. q. ij. sane. et. j. xxj. della. q. v. cauete. viij. q. lxxvj. j. sciendū. j. xxij. q. iij. ff. foꝛte. Jo. manni. † sez. ℣ Dic. ut

n ℭ Os. ¶ Sicut beatꝰ Petrus Simonez damnauit: ita oēs simoniacos nō immerito damnat et deponit: q̄s ser rationibus ꝓbatur. puma est q̄ hereticos sunt macedoniani, qui spiritū sanctū dicunt esse seruū patris ℣ filij. Isti vo seruū suū faciunt ipsum vendentes. Scōs est q̄ blasphemāt in deum: sicut illi qui dicebāt christū in beelzebub ejcere demonia. Tertia, q̄ sīles sunt iude proditori. Quarta, q̄ sunt damnati in canone apl̄orū. Quinta, exemplo Jheroboam: de quo legitur in tertio libro Regum q̄ ipse dabat sacerdotij principatum implēnibus manū suam. Sexta exēplo Giezi: de quo habet. ij. iij. lib. Regum.

o ℭ Et eorum. i. sequacium eius.

p ℭ Efficiunt. sez quantum in se est: sicut emere ℣ vendere dicuntur. j. ea. causa. q. iij. saluator. ℬ.

q ℭ Si vult. Nihil enim tam consonum rē. institu. de re. diui. §. per traditionem. ℭ. de cōtrahen. emp. duduum. in fine. nisi vbi lex inhibet venditionem. extra de iure ℣ de patrona. de iure. ℭ. de re. aliena. l. vlti. Immo et quan=re q̄ndoq; compellitur vendere. ℭ. de communi ser. ma. l. j. ff. de com dere. si quis sepulchrum. ℣. ff. cōi diui. l. j. §. vlti. emere pōſſ.

autem nō compellitur quis. C. de iure delibe. nec emere. Arg. contra. C. de dona. sancimus.

a ¶ Pecunie. Nam pretium in pecunia numerata cōsistit: vt insti. de empt. & vendi. §. item pretium. arg. eē de rerū permu. ad questiones, nā vbi aliud pro alio dat in specie, permutatio est. ff. de contrahē. empt. l. j. Sed tamen hic emptio large, & pecunia similiter large accipitur vt. j. q. iij. p totū.

b ¶ Detrahunt. Sicut eīm inde miraculorum operationem tribuebant diabolo, q̄ per spiritum sanctū fiebāt: ita isti ordines qui sunt dona spūssancti, per diabolū sibi acquirunt.

c ¶ Cū ergo. melio diceret cū enim cē. fm q̄ post sequitur in litera.

d ¶ Canon sanctor. Qui sic se hz si quis epūs presbyter aut diacon obtinuerit per pecuniā dignitatē, & ipe et ordinator eiꝰ modis omnibus a cōmunione abscindant, sicut Simon magus a Petro. Facit ad hoc. j. q̄. iij. si quis epūs. & ca. fi.

e ¶ Et tertio. vbi vt de Hieroboā q̄ quicunq; volebat implebat manum suam: & fiebat sacerdotio pronunciant eum qui aliquando dederit vel acceperit pecuniam in aliquo tempore, siue ante manus impositionē, siue post. Accipere eīm est quācunq; accipere.

* Cēte. dos excelsor. & pter hanc causam peccabat dom Hieroboā, & versa est. & ff. li. p. deleta de superficiarū de terre. ff. de his quæ in fraudē credi. Cōsen. saim

f ¶ Et quartus. vide de Giezi agit.

g ¶ Accipere. ar. gu. in electionib et alienationib vt firme sint, fieri ex consensu post sequentes, sicut ex priori. j. xxi. q̄. j. §. his ita dom. j. xvj. q̄. j. cap. vl. ij. et. q̄. vij. decimas. cē. et cap. ecclesias extra de iure patro. cura pastoralis. Argu. contra. xviij. distin. ca. vlti.

h ¶ Accipere. Similiter impendere est quandocunq; impendere: vt. j. e. q̄one. iij. saluator. et capi. si quis episcopus prebendas, & ca. si quis obiecerit. et est simile. ff. de calum. l. j. §. quod autem. Est ergo simoniacus qui ratione ordinis vel beneficij collati aliquod munus dat: vt dixi de Giezi. §. ca. qui studet. Joan.

i ¶ Quacunq; ¶ Aliquanti. Argu. propter indignos hanc prohibitionem institutam fuisse: porrigitur tamen ad omnes. j. e. q. iij. peruenit. j. xix. q. ij. due.

k ¶ Oportet. §. dist. lxxxv. ca. j.

l ¶ Per multos. §. distinc. lxvij. reliqui. in fi. contra. §. xxiij. distinc. lector. contra. et. xx. q̄. ij. oportet. simile. §. distin. lxxv. cap. iij. Sol. hic appellantur multi duo vel tres. Vel hoc intelige cū clerici sunt ignoti.

¶ Scilla. ¶ Casꝰ, Cōdidit hic Statius. ex duobꝰ ca. supradictis, scz capi. petrus. et ca. cum dois. q̄ simoniaci licut heretici a fide illij. ps. deuiant.

¶ Item opponit. ¶ Hec est. iiij. pars questionis, in qua vult pbare sophistice q̄ bare aliqd pro rebus ecclesiasticis non est peccatum. Jo. de fan.

¶ Scilla. In hoc §. & sequenti capi. probat Sta. superficialiter q̄ vendere spūalia non sit peccatum. & hoc facit tribus, exēplis. Exemplo Saulis qui non iuit ad Samuelem sine munere pro vaticinio experēdo. Exemplo vxoris Hieroboā, q̄ non iuit sine munere ad hoiem dei scz Achiam pphetam. & exemplo xpi qui venditus auricula serui sanauit. Sed has obiectiones soluit sequenti. ca. et. §. cū ergo, fm Piero.

l ¶ Item oppo nitur ei. f. q̄ propositum est principaliter: q̄ scz vendere spiritualia sit peccatum: vel q̄ ordo venditus non habet gratiam spiritussancti.

m ¶ A iuda. Huius obiectionis solutionem ponit. j. in §. cum ergo, in prozi, capi.

Luce xxij. c.

IUdices. ¶ Cassus. Quidam cum de simonia reprehenderentur, excusabant se exemplo quorūdam in veteri testam. nro: sed Hieronymus ostendit simoniacos esse damnandos, primo per verba Michee prophete ostendentis ꝓpter hoc Hierusalē fuisse destructam. Secūdo per damnationē Petri quā fecit in Simonem magū. Tertio excusat Samuelem prophetam. Quarto Achiam, dicens q̄ pecuniā oblatā non receperāt: aut si ponas eos recepisse: nō ꝓ⁹ munere, ꝓphetie, sed in sti pēs rempli, et in sumptus necessarios receperunt. Quinto excusat Heliseū q̄ nō est credēdus a Giezi aliq̄d accepisse: quem ꝓbat munera oblata a Naaman syro respuisse. Secūda pars incipit ibi. Poterat. Tertia ibi: Nec quēq̄ moueat. Quarta ibi: Hoc ipsum. Quinta ibi: Unde in quarto.

Micheę iiij.d.

Actu. viij.d.

a ¶ Judices. alꝰ incipit duces. verba Michee ꝓphete, et est talis cal⁹. Quidā cum reprehenderentur de simonia, excusabant se exemplo quorūdā in veteri testamento: quos Iero. ponit in hoc capi. Primo ergo ponit ꝟba Michee ꝓphete, z exponit ea, ostendens ꝓpter huiusmodi simoniacos Hierusalē fuisse destructā. Secōdo ibi, Poterat Petr⁹. ponit ꝟba Petri cum oblata pecunia Simonē cōdēnātis. Tertio excusat Samuelē de quarta parte sicli a Saule oblata. Quarto excusat Achiā de panib⁹ sibi ab vxore Hieroboam oblatis. Quinto Heliseum de pecunia quā Azael nunci⁹ Benadab sibi obtulit, quia non est verisimile q̄ acceperit.

iij.Re. xiij.

b ¶ Eius. Populi iudaici. Joan.

Recēsere sū per dñm q̄s ōt.

c ¶ Requiescebāt. Ille dicitur requiescere super dñm qui obtentu ꝟ sacerdotij vel prophetie non vivit luxurio se. z exponē requiescebant. i. gratiā ei⁹ habebant secundm opinionem suam.

ꝟ Alias ꝓpter

d ¶ Non veniēt. Quasi impunitatē sibi ꝓmittebant.

e ¶ Mala. que minantur nobis prophete.

f ¶ Arabitur. Hostili aratro. i. desolabitur, z esse desinet: argu. ff. qui. mo. vsufruc. amit. si vsufructꝰ. z hoc factum est a Romanis.

g ¶ Pomarij erit. Custodia eñ pomarij collectꝰ pomis deseritur: z ideo hoc dicit.

h ¶ Saulem. Hystoria. Legitur in primo libro Regum q̄ cum Saul cū quodā seruo suo asinas quesiuisset patris sui, et non inuenisset: dixit seruus Saul. Hic est vir dei qui sine ambiguitate loquitur, eamus et queramus ab eo. z ait Saul: Quid feremus ei? iam panis deficit in sitharsijs nostris, et sportulam non habemus. ait seruus. habeo in manu mea quartam partem stateris argenti. z ierunt ad propheram, z immictus est Saul in regē a Samuele de ꝓcepto dñi.

i ¶ Sed fac. ꝓpone. et ita fm canones pōt pars ponere falsum. de cōse. dis. iij. sanctū.

Extra. iij. d.

k ¶ Quinq̄ sunt oboli. arg. i delicta quantitatē rei attēdi. ff. xiij. q. vij. c. vi. ff. xvij. q. iij. dcūq̄. ff. xvij. q. vij. queſti sunt.

Joā. ij. c.

l ¶ Qui vtinam. Et hoc negatiue legas. i. vtinam non plus acciperent. ſimile vtinā habea. xxij. q. iij. si ea. et xxvj. q. v. episcopi. z ideo forte hoc dicit, quia si plus nō deberent accipere, nullus esset q̄ vellet simoniā cōmittere. vel ideo forte quia quanto min⁹ quis acciperet, tāto min⁹ peccaret ꝟ fm q̄ dicit de abstin. min⁹ enim punitur ꝓ⁹ poco vel oue q̄ ꝓ⁹ boue. ff. de abigeis. l. j. respon. Uel posset intelligi fm illam de quam dicit. Argu. contra. ff. xiij. quest. vlti. cap. vlti. xvij. q. iij. quicunq̄. extra de simo. ex tue. Sed hec contraria habent locum quoniam mens corrumpitur.

iij.Re. xiij.

m ¶ Of vxor. Hystoria. Legitur in tertio libro Regum q̄ cum egrotaret primogenitus filius Hieroboam, dixit vxori sue: Tolle tecum munera, et mutato habitu vade ad Achiam prophetam vt indicet tibi quid futurum sit de puero. Que cum venisset ad prophetā essi ꝓpter caliginatione oculorum videre non poterat, dixit tamen: Ingredere vxor Hieroboam: quare te aliam simulas? ego missus sum ad te durus nuncius. et cum multa nunciasset ventura super domum Hieroboam, subintulit. Vade ad domum tuam. in introitu tuo in vrbem morietur filius tuus: qui solus de semine Hieroboam in sepulchra patrum suorum inferetur. Hystoria de heliseo prophēta in litera patet.

n ¶ Achiā holem dei. qui ei predixit mortē filij abie: et qui ei pecū sua exportaret: z sua vrionē predicret: vt. j. e. si quis inquit. die vt. xxij. q. vlti. ca. vlti.

o ¶ In sumptum. Ad sumptus enim z sustentationem accipere licet, extra de simo, cum sit. xxij. q. v. dicat. ff. de

presby ter pau per pro celeba nde mis se acce pere po test.

offi.procon.solent. ff. de offi. presi. plebiscito. Et ita pbr si pauper est, accipe pōt pro celebratione misse. ex de preb. significatū. nisi sit ppr⁹ sacerdos. de cōse. dist. j. sufficit.

a ¶ Helisee⁹. Qui misit lignum in aquā t natauit ferrum. j. de cōse. dist. ij. re vera.

b ¶ Ad Azaelē. suarum rerum dispensatorem.

c ¶ Bona. i. aliq̄ de oīb⁹ bonis. i. de omni genere bonorum. ff. de reg. iur. aliud. §. refertur.

d ¶ Obtulit. arg. in eodem facto fm diuersitatem intētiōis alterum peccare, t alterū non: vt. xxxij. qō. v. proposito.

e ¶ Uiuit. hec iuratio erat in veteri testamento. xxij. q. j. et iurabunt.

f ¶ Faceret. ar. ꝰ Catha lanos.

Unḡ. ¶ Casus. Diuinatio raro in bonam partē accipit. vndelli q̄ pro indicatione futurorū peccatū accipiebant, nō erāt veri pphē te fz diuini: licet se crederent esse pphetas.

§ Unḡ. i. raro. † Cōc. gl. l. j. de testa. ff. & ibi Bal. & Ang. ff. de cond. & demō. ff. & ibi Bal. & Ang. ff. de cond. & demō. ff. & ibi Bal. & Ang. ff. de cond. & demō

post votum de futuro.

† ad hº extra ō dum.j. voi de hoc.et xvj.qōe ij.ſi ſacerdotes. Arg hīd,

a ¶ Principio. Arg.initium ſpectandū: † t quantū va leat bona fides a principio, collige ex his argu.iij.qōe.v. placuit.xx.q.iij.propoſitū.lxj.diſt.miramur.xcj.diſtinc. ſi quis epūs.et de elect.audiuis.et de cen.peruenit.ff.de rei vendi.ſi in alie na.et de publicia na.de precio.ff.de his qui notā.infa. qđ ergo.t de origiur.l.j.Arg.cōtra. ff.de legi.non oīm. xvj.q.iij.§.poteſt. §.diſtin.xvij.regu la.j.xiij.q.v.negx. xvj.qō.j.ca.vlti.et q.iij.ſi ſacerdotes. et de iure pat.cura paſtoralis. Jo. Si qs ſemper habet malam fidem nunqʒ habebit eritum bonum: ſecus in contrarijs. B.

Q Um paulus dicat,

b ¶ Fundamentum. Arg.contra: Debile principium melior fortuna ſequerur. Et argu. Ordīē ſuſcipere nō ōr q̄ bapti zat? nō eſt, nō baptizatum nō ſuſcipere ordinez. xxiij.q.j.vbi ſana. j.ca.q.ſi quis per ignorantiā. t j.ca. ſi quis cōfugerit. et de preſ.nō bap. veniēs. t ca.ſi qs.

D On eſt putā da. ¶ Tatus Nullus ɔz ſimoniam ɔmittere, vt poſtea ex pecunia velit eccleſias conſtruere, vel eleemoſynas facere: tum qz dicit Salomon, Qui offert ſacrificiū de ſubſtantia pauper' ꝛc. Et hoc in prima parte. In ſecunda inſtruit electos ad dignitatem vt anteq̄ ſyna de accedant ad dignitatē, vires ſuas metiantur: vt ad quā quiſitis c ¶ Er illicitis rebus. hic ɔz q̄ de male acquiſitis non fieri nō ɔz fieri eleemoſyna: qđ verū eſt cū dominiū nō eſt tranſ debet. latum: vel ſi repetitio cōpetit: vt dixi in ſumma.xiij.q.v. ‡.em ſed vbi nō ꝓpetit repetitio, bene: vnde t meretrix poteſt pto per facere eleemoſynā, ſed nō latro: arg.ff.de condi.ob tur. pecuni: cauſam.l.idem.§.quotiēs. Sed quid ſi de pecunia ſimoniaca fundara eſt eccleſia? Dico q̄ non demoliet.xiij.q. am. Jo. de fan. vj.comperimus. t xij.q.ij.aurum. Sed quid de iure pa ‡ id ex tronatus ‡ illius eccleſie? Dic q̄ datur eccleſie cui facta eſt ignominia. extra de ſimo. de hoc autem.in autem. de iure patro. fan.epiſco.§.pro omnibus.ff.de calum.generaliter.§.ul ɔiure, lud. Item quid ſi ex pecunia ſimoniaca qđ emit vineam

ta principio a. Item Grego. Antiocheno epiſcopo.

¶ Nō ſupedificat bonū opus vbi xp̄s fundamentū non eſt.

Q Um paul⁹ dicat. Fundamentū⁹ aliud nemo poteſt ponere ꝑter id qđ poſitum eſt, qđ eſt xp̄s Jeſus: conſequēter ꝓbat q̄ vbi chriſtus nō eſt fundamētū, nullius boni operis eſt ſuperedificium.

Idem Syagrio epiſcopo.

¶ Nō p̄ſtet eleemoſyna ex pecunia ſimoniace acquiſita.

D On ē putāda eleemoſyna ſi paupib⁹ diſpenſetur qđ ex illicitis[c] reb⁹ acquiritur: q̄ q̄ hac intētione mala accipit vt bene diſpenſet, grauat potius ꝗ iuuet. Ūñ etiam certū eſt q̄ t ſi monaſteria vel xenodochia vel quid aliud ex pecunia q̄ ꝓ ſacris ordinibus datur, cōſtruant: non proficit mercedi. Ne ergo ſub obtentu eleemoſyne cū petō aliq̄d ſtudeam⁹ accipere, prohibet ſcriptura dicens. Hoſtie impiorū abominabiles ſunt dño, q̄ oferuntur ex ſcelere. Quicquid enim in dei ſacrificio ex ſcelere offert, oīpotentis dei non placat tracūdiā, ſed irritat. Hinc rurſum ſcriptum eſt: Honora deuz de tuis iuſtis laboribus.

Qui ergo male tollit vt quaſi bene ꝓbeat, cōſtat quia ſine dubio dñm nō honorat. Hinc quoq̄ per Salomonē ɔz: Qui offert ſacrificium de ſubſtātia pauperis: idem eſt acſi victimet filium in cōſpectu patris. Quātus aut̄ dolor ſit patris perpēdamus, ſi in eius cōſpectu filius victimet: t hinc facile cognoſcitur quantus apud deum dolor exaſperat quādo ei ſacrificiū ex rapina trībuit. Nimis ergo declinandum eſt ſub obtentu eleemoſyne peccata ſimoniace hereſeos ꝓpetrare. Nā aliud eſt ꝓpter peccata eleemoſynas facere[c]: aliud ꝓpter eleemoſynas peccata perpetrare. t poſt pauca. Quiſquis ergo ſacerdotium nō ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem adipiſci deſiderat, pius[c] vires ſuas cum eo qđ eſt ſubiturus onere metiatur: vt ſi eſt impar, abſtineat[f]: et ad id cū metu etiā cui ſe ſufficere exiſtimat, accedat.

Idē Theodouco et Theodeberto regibus Francoz.

¶ Paſtor ſimoniacus nullaz ouibus ꝓbet medicinam.

H Ertur ſimoniaca[g] hereſis (q̄ prima ɔtra dei eccleſiam diabolica ſupplātaiuris.§.j.et.l.qua actione.§.ij.

f ¶ Abſtineat. Hic preſumitur cōtra indignum prelatum ſtatim q̄ male ſit electus: argu. a cōtrario ſenſu.lxj. diſt.miramur. verſi. nec putandus eſt honor.

H Ertur.¶ Caius. Gregorius reprehendit hic reges Francie eo q̄ in ſuis finibus ſinunt ſimoniam vigere. Et oſtendit hoc eſſe damnum regum: quia ſimoniaci nocent regimini eorum de ſuis iniuſtis orationib⁹, quorum intercēſionibus debuerāt adiuuari. Quis em de ipſorum orationibus confidere poteſt, quos intus cognoſcat eſſe vulneratos? et qualis fructus ꝓducitur cum radix eſt infecta?

g ¶ Simoniaca. Notat Grego. primo de negligentia regesiſtos Francie, eo q̄ dominatur ſimonia in regno eorum, Secundo dicit q̄ ipſorum prelatorum culpa in

d ¶ Facere. Sed opponitur. Fac ti bi amicos de mamona iniquitatis, ɔz ſic exponitur .l. de diuitijs, ſolicitudinibus et laboribus acquiſitis, vel quibus abſtinuiſti, ſua reſtituas, † vt eorum parētibus, vel illis mortuis ſacerdotibus offeras: et iſti ones ſancti tibi amici orabunt pro te ad dominum. licet eſt dicti ſit: Que in malum acquiſiuiſti, in bonum expēde: nō tamē id tibi patrocinabit. hug. male acquirere, ꝓpter eleemoſynam, t id in bonum expendere, nihil aliud eſt ꝗ filium in conſpectu patris mactare. xiij.qōne.v. immolans. aliter autem acquiſitus, vt amore filiorum, et in bonū expēſum, id tibi patrocinabitur ad premiū. D. e ¶ Pius vires ſuas. Sumite materiā veſtris q̄ ſcribitis equam Turibus: et verſate diu q̄d ferre recuſent, Quid valeant humeri. arg.ff.de excu.tuto. pupillas. Idem dicit l ex in multione. ff. ad legem aquil.l. idem

Facere amicos de māmona iniq̄tatis.

† Dic vt deas qđ ꝓ xiij.q. v.§.ſi ibi expōnit pdicta auctoritas.

Nota ius in arte pa etica.

Simoniaca

eorum regimen retorqueatur. Tertio timendum esse de his qui tales apud deum intercessores habent, quibus se prouocant iratu dei quam placare debent.

¶ Et in ipso ortu. Quo ad nouum testamentum: et intellige post resurrectionem: et sic non est contra. de consse. dist.v. primo.

b ¶ Fides. ꝓfessionis scz.

c ¶ Operib⁹. exterioribus.

d ¶ Mortua est. Si tempus detur vel locus. de pen. dist.iij.ca.vlti.

e ¶ Uerūetiā ex. cellētie. Ecce q⁹ crimen alicuius nocet innocenti. ꝓ argu. dist.lxj. miramur. versic. sicut enim. arg.c.q. dominus. contra.j.c.q.iij.c.j. argu.viij.q.iij.c.j. contra.distin.lxxxj. si qui presbyteri. arg.dist.xxxvij.§. virtutes.arg.de cōse.dist.j.in sancta. Arg.contra.xxiij. q.j. non turbatur. arg.vj.q.j.ex merito.argu.xix.distic. §.j.argu.ij.q.vij. cap.sicut.q.arg.j. ca.q.multi. Et est argu.q res inter alios acta alijs nō ꝓiudicat.j.de penit.dist.vj.cap.j. ff.de re iudi.sepe. Ioan. Hoc breuiter tene q res inter alios acta, alijs non nocet generaliter, nec crimen alterius alij nocet. in casibus tamē specialibus fallit, qui in iure expresse inuenitur: extra de re iudi.quanuis.et vj.quest.j.§.uerū. et alijs similib⁹ casibus: vt.ij.q.vj.§. de finitiua.

Hoc no. B. et ꝓ. quibusdā.

Crime alterius nocet innocenti.

Resint alios acta alij regulariter nō nocet.

f ¶ Suffragatur. Nam dicit lex: qualiter quisq; meretur, nō quantum dare sufficiat, estimetur. C. de episco. et cleri. si quemq;. Sed queritur quare scribit papa regi: cum non habeat potestatem super his. xj.q.j. sacerdotibus? Ideo, quia particeps erat: vel quia erant incorrigibiles: vt.j.e.qō. vlti.ca. vlti.xvij.distin. nec licuit. extra de iudi. cum non ab homine.

g ¶ Ultoris. i. prelati, qui vitia aliorū debet vlcisci.

h ¶ Uiscendus. i. ꝓpter peccata ꝓ puniendus.

i ¶ Prouocant. in se, nō in illos ꝓ quibus supplicāt. et ita etiam exaudi.iij.q.vij. in grauibus.

¶ Tum ergo. ¶ Concludit Gratian⁹ ex oibus supradictis ꝙ ex malo initio bonus exitus non speratur.

Sicut. ¶ Casus. Sicut eunuchus fuit qui Joseph comparauit: sic eunuchi sunt. i. sine humore gratie qui simoniā cōmittunt, et in eis ignis spiritussancti nō viget. Quod probatur exemplo Antiochi: quo vendente sacerdotiū ignis qui vixerat sub aqua septuaginta annis extincꝰ est. Et nota duas historias in hoc capitulo, scz de Joseph, et igne. Legitur enim in Genesi ꝙ Joseph venditus est a fratribus suis Ismaelitis euntibus in Egyptum: qui postea vendiderunt eū Phutifar eunucho Pharaonis regis: quem exultimo miraculose eunuchizatum ideo quia emerat Joseph vt eo abuteretur: cuz ante constet eum virorem habuisse et filiam. Item legitur in libro Machabeorum ꝙ filijs Israel in perfidiam deductis, Hieremias cum quibusdaz alijs ignem sacrificij abscondere runt in valle vbi erat puteus occultus. Post multos autem annos ad ꝑceptum regis Persidis quesitus est ignis ille: quo inuento, hauserunt aquam qua signa composita aspergebantur, et statim ardebant: ꝓ quo miraculo rex super puteum illum templum edificauit. Tempore vero procedente cum rex Antiochus regnum susciperet, et regnaret i Judea, Jason frater sumni sacerdotis adito rege obtulit ei talenta. xl. et accepit ab eo summi sacerdotij principatum: et statim extinctus est ignis sacrificij. Sequentes duo. §. plam sunt.

Joseph venditio.

Ignis diu occultati miraculosa inuentio.

Phutifar generi Pharaonis in sacerdotio fuit exfectꝰ.

k ¶ Sicut eunuchus. Phutifar qui primo habuit vxorem filiam Pharaonis: cum postea fuisset ordinatus sacerdos Heliopolis, fuit exfectus. Uel vt quidam dicunt, siccauit dominus genitalia eius: quia ad turpes vsus emerat Joseph.

l ¶ Semen. scz boni operis.

m ¶ Sub aqua. Arg.distin.lxxxj.ca.si qui. Arg.tamen contra.xxviij.dist.ca.vlti.v.j.ca.dñs. Jo.

n ¶ Antiocho. Iste Antiochus grecus fuit: et multum iudeos oppressit: et vendidit sacerdotium templi.

Et est ar. hic q̄ in vete. testa. simonia erat ordinē emere.

de igne a hieremie, ¶ Non lucere. Ignis missus a Hieremia in puteū: q̄ tamē post nunq̄ fuit inuētꝰ: ꝛ aqua pinguis lapidi suppositꝛa illum comburebat. de isto igne habes de penitē. dist. iij. inter hec hircū. ꝛ puteus erat in valle Josaphat, vbi rex Persarū fecit fieri templum, ꝛ appellatū est a Hieremia nephthar, qđ interpretatur purificatio. Jo.

¶ Sed obijcitur.

¶ Hec est. v. pars huius questionis, in qua vult probare q̄ si catholicus malus sez tolerat, cōferat sacramētum aliq̄s, bene valet, dūmodo accipiens non sit in culpa. et idē credo de sacramētis ab hereticis collatis in forma ecclesie. In talū tamē indiget manꝰ impositiōe ꝓpter immanitatem heresis. et hoc probat. xviij. aut. Jo. de fan.

v. pars.

j. Mo. iij. b.

b ¶ Sed obijcit. Jn defensione simoniacoū probando q̄ habent effectū sacramenta ab eis collata. Jo.

Sj iustꝰ. ¶ Ca. Sed. Hic obđit q̄ si sacerdos iustꝰ fuerit, est bonus minister sacramentoum, et non actor: qđ probatur exēplo Pauli. si vero malus est, sua malitia sacramentis non obest: q̄ sicut aq̄ sterilis non est ꝛ̄ius p̄ canale sterile fluat: ita virtus spiritualis est per immūdos trās eat, tñ ab illuminādis excipit. Et not. q̄ ab isto supradicto ca. vsq̄ ad ca. etiaz corde. probat q̄ vera sunt sacramenta malorum sacerdotū: ꝛ vere ab eis conferuntur, dūmodo in forma ecclesie conferantur.

? De hoc le. ꝛ not. j. e. ¶. sz no tādū ē. Archi.

c ¶ Simultius. Ab isto ca. vsq̄ ad illud etiā corde. ostendit magister q̄ sacramēta hereticorum vera sunt, ꝛ vere ab eis conferunt si in forma ecclie conferātur: nō tñ quoad virtutem: cū dist. tñ. quia sacramenta necessitatis

? Ad idē de penitē. dist. iij. ¶. illud aūt sez go. i fi.

? si in necessitate quis sumat ab heretico, vel etiam si ignorāter sumat: ꝛ virtutē ꝛ veritatem quidē accipit sacrāmēti. Si vero non in necessitate vel scienter accipit: veritatem quidē accipit sacramenti, non virtutē. si tñ ficte accipit, ꝛ post agat penitentiam, habebit vtrunq̄. de conse. distin. iij. tunc valere, et ¶. sed notandum ¶. j. e. Jn sacramentis lucere[s] in simoniacis sacramētis. ¶ Quid in his silitudinibus beat[s] Augustinus notare voluit, nisi q̄ sacramēta simoniacoū (sicut et ceteroū hereticoꝝ) licz sint vera quantū ad formā, inania tamē ꝛ falsa sunt ḡtū ad effectū, cū non possint in cordibus hoim gignere vel accendere celestē gratiam?

Sed obijcitur[b] illud Augu. contra hereticos.

¶ Siue bonus, siue malus sit minister, per vtrunq̄ effectus gratie confertur.

Sj iustus[c] fuerit minister, cōputo eū cū Paulo, qui gloriā suam non querit, dicens: Ego plantaui[b], apollo rigauit[c], deus autem incrementū dedit. Qui vero superbus fuerit minister, cū zabulo computabitur: sed non contaminat donū Christi: quia per illū purus fluuius transit, ꝛ venit ad fertilē terrā. Scio q̄ lapis ex aqua fructum ferre non potest: ꝛ si p̄ lapideos canales transit[d] aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generat: sed ortus plurimum fructū affert. Spiritualis enim virtus sacramēti vt lux pura ab illuminandis excipit: sed per immundos transiens non coinquinatur.

I dē ad Luciferū donatistā.

¶ De eodem.

Ec catholica[g] ecclia sunt omnia[h] sacramēta dominica: que sicut habeū, et dantꝰ, sic habebātur[i] ꝛ dabantur purisq̄ inde exirentis.

I tē ad donatistas. De eodē.

Sj aūt deꝰ[k] adest sacramētis ꝛ verbis[l] suis per quoscūq̄ administrent quoū sacramēta et verba recta sunt: sicut mali homines, qb⁹ nihil prosunt, vbiq̄ peruersi sunt, id est intus ꝛ foris. I dem.

Nec foris ergo nec intꝰ quisq̄ qui ex patre diabolo est, potest in se vel in quoquam maculare sacramētum quod Christi est.

I dem ad Demetrium.

¶ Sacramenta que non mutantur, catholicis et hereticis communia probantur.

Sacramēta que non mutastis[m], sicut habet; approbantur a nobis: ne forte cū vestram prauitatem corrigere volumꝰ, illis mysterijs que in vestra prauitate deprauata nō sunt, sacrilegā faciamus iniuriam[n]. Neq̄ Saul deprauauerat vnctionem quā acceperat: cui vnctioni Dauid pⁱ⁹ sepius exhibuit tantum honorem.

I dem ad donatistas.

¶ De eodem.

Sicut ficti[o] veraciter nō ficte recipiunt, nec eoū ꝛ ficti. Sed nunq̄d dādū est baptisma ei q̄ ficte accedit ad baptismū, ꝛ tñ recipit sacramentum: sic ꝛ vera sunt sacramenta que schismatici ꝛ hereticī in forma ecclesie conferunt.

to vero dignitatis, vt in ordine, distinguūt ꝛm illā distinctionem. ix. q. j. ordinationes. et in summa toi posita. Jn sacramento enim arrhe dicimus q̄ de manu hereticī sumenda nō est. xxiij. q. j. c. vlt. ꝛ xxvij. dist. ¶. vera. si tamē accipiaꝛ, verū est corꝰ si in fouea ecclesie est cōfectū: licet quida dicant q̄ ipsi non conficiunt. xxiij. q. j. sepissime.

d ¶ Pisa. ui. predicando.

e ¶ Rigauit. baptizando.

f ¶ Trāsit. j. e. sic populꝰ. ¶. So. hic de sacramētis necessitat, q̄ semper habent effectū nisi culpa suscipientis impediat: et in de plāta. Sacramenta sunt de his quos ecclesia tolerat. Vel dic q̄ sunt polluta ḡtuz ad illos: vt. xix. distin. c. vlt. xv. q. vi. ca. ſi.

g ¶ Et catholica. ¶ Cal. Catholica ecclesia vera fuit semperq̄ hereticī sacramenta, q̄ sic habent ꝛ cōferunt sicut habebāt antecessores de ecclesia exierunt.

h ¶ Omia. i. omnia sacramentoum veritas ꝛ forma.

i ¶ Habebātur. Ar. j. j. e. ex catholica, sz ibi exponend. extra formā catholice ecclesie.

k Jc aūt deꝰ. ¶ Deus dicit

l ¶ Et verbis suis. Et ita verba necessaria sunt: argu. j. e. de trahe.

Verba ecclesie tradidistis. in sacramentis

m Sacramenta. ¶ Non mutastis. i. nō extra formā

n ¶ Jniuriā. Ar. q̄ ꝓpter alterū nō dz alteri iniuria fie sunt nori. de cōse. di. iij. ostendit. ff. de re. iu. nō debet. Jo. cessara

o ¶ Ficti. ¶ Cal. Sicut si q̄s adultꝰ ficte vel sine Baptisi cōtritiōe accedit ad baptismū, vere tñ recipit sacra: mas sacramentum: sic ꝛ vera sunt sacramenta que schismatici ꝛ hereticī in forma ecclesie conferunt. dēt dā duo est

cedit? Dic q̄ sic, sed post cōpellēdus est fidē obseruare. arg.xlv.di. de iudeis. Utrum autem baptizetur ignorās vel inuitus vel dormiens, habes extra de bapti. t eius ef fectu. ca. maiores. §. item queritur.

a ¶ Non emendamus. j. de conse. di. iij. ostendit. et ca. soleat queri. j. ca. si quis inquit. Sz cō tra. j. e. q. sicut vsque n. Sed hic de ficti one accipientis que non impedit: ibi de fictione dantis que impedit: vel quando non in forma ec clesie. xxxj. distinc. §. verum.

b ¶ Ego. ¶ In hoie malo

Ad hoc. j. e. necessitate. t sic nō §. mul tos. vi de hoc in gl. et his ar.

i. tolerato, t vel in est cōtra. §. d. xxxij. nullus. et cap. pre ter hoc. t.

Mat. x. b. Ezech. xvj. f.

¶ Onne. ¶ Ca sus. Dic ostē dit q̄ apud malos erant sacramenta. Nam peiores so domitis erant iu dei: et tamē dns eo rū sacramenta ve ra esse p̄bauit, dū ad ea celebrāda le prosos quos mun dauerat misit: t dū eius angel⁹ zacha rie in templo mini stranti astitit t eius exauditum denun ciauit. nec etiā gen tilium verba repro bant sancti patres vbi verum dixe runt.

Luce j. b.

c ¶ Nōne. Vult p̄hare Aug. in hoc ca. q̄ apud hereti cos sunt vera sacra menta: quia erant apud iudeos, qui peiores erant so domitis. item et alia ratione, quia si gentiles aliquid bo nū habuerunt; hoc sancti viri non reprobauerunt. Q̄ au tem sa tem apud iudeos essent vera sacramenta, p̄bat exem plo domini t zacharie. zacharias tamen bonus fuit: vn de ratione persone nulla est p̄batio: sed iste eodem mo do sacrificabat quo et alij iudei.

Iudeo rum fa tas fue rūt ſya: Iudei

d ¶ Peiores. j. xxiij. q̄. j. non afferamus. quia illi tantū peiores naturalem legem transgressi sunt: iudei etiam scripta. fuerūt illi predicatores non habuerunt: istū etiam Jesum Chri sodomi stum. apud illos nulla miracula facta sunt: apud istos tas. multa facta sunt: et preterea isti Christum crucifixerūt. j. xxiij. de pe. dist. j. periculose.

e ¶ Justa. Id est minus mala. arg. viij. q. j. vereor. vn q. iij. 46 ij. de die iustificatis, comparatione melioris vite, non pote cifio- state iudicij. mmus

De dis- ¶ Talia. i. tale sacrificium est qualis sacrificās. j. e. do clarauit. ver. item nos dicimus.

g ¶ Que. scilz sacramenta, vt circuncisionem quando nis hominibus illius temporis erant, et in malis peioribus q̄s sint ethnici, quādo quidem in malitia prelati sunt sodomitę: t tamē illa sacramēta erant in vtrisq̄ integra et diuina. Nā t ipsi gētiles si quid diuinum et rectum in doctrinis suis habe re potuerunt, non improbauerūt sancti viri, q̄rum illi p̄ suas supstitiones t idololatriā superbiāq̄ t ceteros p̄ditos mores detestādi essent: t nisi corrigerent, diuino iudicio punīēdi.

cum hostijs in templo fuit p̄sentatus. de conse. dist. iij. proprie. in fine.

h ¶ Et ea zacharie. Ecce per bonos ostēdit sacrificium fuisse apud iudeos.

i ¶ Angelus. Narratur historia in nouo testamento q⁹ fuit in diebus herodis sacerdos nomine zacharias, et eius vxor nomine elizabeth. Dauid autem volens ampliare cultū domini. xxiij. instituit summos sacerdotes: quorum tamen vnus maior erat, qui princeps sacerdotum dicebatur. quorum de numero vnus fuit zacharias: qui cuz in die propiciationis incensum poneret, predixit ei angelus filium nasciturum de vxore sua. qui vsq̄ ad diem partus obmutuit, quia credere noluit.

Idem.

¶ Sacramenta mali habere possunt, licz virtutē spiritussancti habere non possunt.

Multe autē operatiōes sunt spūssancti: q̄s cum apostolus in quodā loco cōmemorasset, ita cōclusit. Omnia autem hec operatur vnus et idem spiritus, diuidens singulis p̄out vult. Cuiq̄ aliud sit sacramentū, q̄ habere etiā Simon magus potuit: et aliud p̄ophetia, que in malis hominibus etiam fieri solet, vt in Saul: aliū operatio eiusdem spiritussancti, quam nisi boni habere nō possunt, id est charitatem. Ut dic q̄ vtile vitiatur per inutile, cum alteri fit p̄iudicium. lxvj. distinctione. capi. j.

k ¶ Et rectū. Argu. propter persone detestationem non reprobari diuina illius. §. xxx vij. d. si quid veri. et. cap. an faturbat. j. xxxj. q. iij. quid ergo. j. e. q̄. j. dicta re dominus declarauit: supra. xix. distinctione. secundus j. j. xxvj. questio. ij. si de area. contra. ix. distin. si ad sacras. contra. distinctio. xvj. canones. Dic vt in decre. si ad sacras. Ut dic q̄ vtile vitiatur per inutile, cum alteri fit p̄iudicium. lxvj. distinctione. capi. j.

Persone detestatio ne repro bati illi⁹ p̄bauit illi⁹ re dicta Lo. xvj.

Multe autem. ¶ Casus. Multe sunt operationes spiritussancti: quas hic non enumerat Augusti. sz nos mittit ad apostolum qui enumerās eas subiungit. Omnia autem hec. ꝛc. Earuz operationum quedā sunt in bonis t malis: quedam in bonis tantum. In bonis et malis, vt sacramenta: baptismus in simone: et propheria in saule: quorum vterq̄ malus erat. In bonis tantum, vt charitas et alie virtutes.

l ¶ Operationes. Id est multa sunt dona que spiritus sanctus operatur. xxx. q. j. peruenit.

m ¶ In quodam loco. Id est in epistola prima ad Corinthios. xij. ca.

n ¶ Ut in saul. Et in caipha: Expedit vt vnus moriatur ꝛc. j. e. q. prophetauit.

Cai phas p̄phe tauit.

o ¶ Boni. Scilicet per gratiam inhabitantem. infra. xxiij. questio. iij. de illis qui. et. e. cau. questio. j. vbi sana. p̄. Joan. de san..

Remissionem. ¶ Casus. Cum aliquis baptizatur a quocunq; siue bono siue malo, remissionem peccatorum quam consequit per baptismū, non dat ei minister, sed meritum ecclesie immaculate. Nā bonis tantū dictū est. Cuicunq; remiseritis peccata. ⁊c. Illa sola columba pacē habet, et ideo ligat ⁊ soluit. et solꝰ ille soluitur qui cum columba. i. ecclesia habet pacē. ⁊ vel sic. Dictum est supra quasdā operationes spiritusā esse in malis vt baptismum: quasdam vero non esse i malis, vt remissiones peccatorū que dant ad preces bonorum ecclesie: quiꝰ columba id est ecclesia habent pacem, non enim malis sed bonis dictū est. Quorum remiseritis peccata ⁊c.

a ¶ Auari. id est idololatre, id est quilibet mali. xxviij. questiōe. j. idololatria.

Joan. xx. e.

Auari nō dāt peccatus remissionem.

a ¶ Auari nō dāt, id est indigni sunt dare. J. de pse. dist. iij. quomodo. Uel intellige de preciosis, quia non dant in veritate nisi sacramentū in necessitate, ⁊ eius etiam virtutem.

Justoꝝ preces facilius exaudiuntur.

b ¶ Que per orationem. Quia facilius precibꝰ iustoꝝ qui sūt in ecclesia, obtinet remissio: ⁊ vt J. xxiij. q. iij. obtineri. Uel quia per vinculum charitatis ecclesie dimittuntur peccata. J. de cō. di. j. mḱ: se. dist in. iij. ecclesie charitas.

De hoc de peni. tipliex.

c ¶ Foris. Si intelligas ca. de toleratis: dic foris id est ex ecclesiam que complectitur tantum grana. si de precisis: dic foris id est extra ecclesiam militantem, que cōplectitur grana cum paleis. vij. q. j. §. cum vero.

d ¶ Aperte. Cum sit christianus ecclesiam impugnās manifeste, siue perturbās ecclesiam occulte. xxxij. q. iij. recurrat. ver. fi.

¶ Si ergo ¶ Casus. Infert ⁊a. ex supradicto cap. si iustus fuerit q̄ simoniacoꝝ sacramēta aliis vtilia sunt esti istis non prosint, similitudine aque currentis per canales, et lucis, que ab immundis non coinquinantur. Sed obijcit de sacramentis hereticorum, que vera sunt quantum ad formam, et quo ad effectum. Sed soluit dicens q̄ sacramenta necessitatis cū effectu conferunt: sed sacramenta dignitatis quo ad formam tantum, que carent officio diuersis ex causis.

e ¶ Sacramenta. Respicit illud ca. si iustus fuerit. §. e. f ¶ Et non inania. Uerū est hoc in sacramento necessitatis, xxiij. q. j. si quem forte.

¶ Sed notandū. ¶ Hec est. vj. pars. q. in qua facit differentiam inter sacramenta necessaria et voluntaria. Necessaria enim sacramenta sine quibus nemo saluaꝰ (vt est baptismus) possunt recipi a quocunq;. Sed sacramenta voluntaria (vt sūt ordines) nisi rite dentur, data non sunt: sed cessāte vel loco, vt ordine, vel promotione. de quibus multa ponit exemplaria: que pbat per. vj. ca. Joā. de fan.

g ¶ Sed notandum. scz contra simoniacos, respondet enim per distinctionem sequentē sue conclusionem. Sacramentuz eñ male acceptū, duplicaret effectu: aut quia in eo prestito non percipit gratia. sed arguit malitia recipientis: et hoc omnibus sacramē tis est cōmune, vel in eis negatur executio qđ speciale est illud in sacramentis dignitatis.

Sed notandum est q̄ sacramentoꝝ alia sunt necessitatis, alia dignitatis. Quia eñ necessitas non habet legē, sed ipsa sibi facit legem: illa sacramenta que saluti sunt necessaria, quia iterari non possunt, cū sint vera: auferri vel amitti nō debēt, sed cū penitentia rata esse permittuntur. Illa vero sacramenta que sunt dignitatis, nisi digne fuerint administrata, ita vt digni digne a dignis pmoueantur, dignitates esse desinūt: non vt minuatur veritas sacramenti, sed vt cesset officium administrandi, vel loco, vel tempore, vel promotione.

Loco, vt ait Leo.

¶ De his qui a pseudoepiscopis ordinantur.

h ¶ Necessitatis. Necessitatis quinqꝫ sunt sacramenta: baptismus: confirmatio: penitentia: vltima vnctio: corpꝰ xpi. i In baptismo tamen hoc speciale q̄ in illo. Ima necessitate accipi potest a quocunq; crimē, sine ifidelitate, vbi de hoc fit mentio. Ibi. ⁊ 1. fine q. non habeant executionem cum penitentia. distinctio. j. quem penitet. Circa alia sacramenta vel circa ista duo cum non instat ne gulariter, hoc est attendendum, q̄ cum peccat quis accipiendo: acta penitentia rata intelliguntur quo ad effectum. In sacramentis vero dignitatis hoc est de ipsa re q̄

SJ qui a pseudo. ¶ Talis. Si quis cōmuni consensu ab episcopo qui male fuerit electus, toleratus tamen fuerit promotus: dispensatiue poterit ministrare in ecclesia ad quā fuerit ordinatus, sed nō in alia.

a ¶ Si qui a pseudoepīo. i. non canonice electis, tolerati tamē. sic. xxj. di stin. c.j. Arg. cōtra xij. qō. ij. alienationes. Ibi ius cōmune hic mia.

b ¶ Ecclesijs. J. e. q. v. c.j. cōtra. Sol. ibi propter scandalū in ecclesia quaz per manifestā adeptus est simoniaz, nō permittitur ministrare. hic econtra, scz ꝓpter scandalum: cum occultum sit delictuz in ecclesia cui intitulatus est, et non in alia suscipitur. vel hoc cū emit illū ordinem, illud cū dignitatē vel beneficium J. ea. erga.

c ¶ Quod ꝓ necessitate tēporis tē. Cessante necessitate z dispensatio cessare debet.

d ¶ Quod. id est quia dispēsatio vtiger. vel qō est accusatiui casꝰ. i. quod necessitas vrgebat id est iducebat. Arga. contra J. xix. q. ij. due. ibi, propter crimiosos. Ż. Solu. ibi de causa impulsiua, hic de finali. ff. de post. l. j.

e SJ ꝺs. ¶ hoc capitulum non loquiē de meo iure.

f ¶ Promotiōis. Ż. xxviij. dilti. prēcipimus. C. deposi. si deposīti. de hoc enim gratificare debet: vt ibi.

SJ qui a pseudoepīs[a] ordinati fuerit, potest rata haberi talis ordinatio, ita vt in ipsis ecclesijs[b] pseuerēt. aliter vana habenda est talis ordinatio. ¶ Cce aliqs a pseudoepīs ordinatus, si locuz sue ordinationis mutauerit, vana est: z sine administratione erit talis ordinatio.

¶ Ēpore, vt ait Innocētius[c] de ordinatz a Bonoso heretico.

¶ Que ꝓ necessitate ꝓceduntur, cadē cessante cessabunt.

QUod ꝓ necessitate tēporis[c] statutū est, cessāte necessitate ꝺz cessare pariter qꝺ[ꝺ] vigebat: quia[ꝑ] aliꝰ est ordo legitimus: alius vsurpatio.

¶ Ergo aliquis alio tēpore ab eo qui Bonoso similis sit ordinatus, cessabit ab administratione: que ꝓ necessitate illius temporis fuit permissa.

Ite promotione, vt ait Leo.

¶ Qui ab hereticis redeunt, sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt.

SJ quis[e] heretice cōionis cōtagione se maculauerit: hoc in magno bñficio habeat, si adēpta sibi oi spe promotionis[f], in quo intuenif[g] ordine pmaneat. ¶ Cce[h] si clericus vel ordinatione vel qualibet sacramento hereticis communicat, cessans a promotione vir in suo ordie pseuerat. Nō est em de sacramēto hoc vt de ceteris. Cetera em vel ad culpas abluendas ꝺantur, vt baptismus z penitētia: vel ꝓ culpis non in eternū sed ad horā neganē, vt eucharistia, qz in articulo mortis penitēti etiā de nepharijs pctis concedif. hoc nō solum ꝓ culpa, sed etiam ꝓ infamia[i], interdū etiā ꝓ mūditie[k] sue immunita vel extrinsece vel intrinsece pfectionis prerogatiua, vt bigamus, vel viduc maritis, vel illiteratis, vel corporis qualibet parte vitiatis denegatur: quibus tamen baptismus vel eucharistia nō negatur. Potest etiā talis cetera sacramenta sacer dotaliter administrare qz istud solum[l] non valet conferre.

¶ Unde Leo ait.

¶ De ēpis qui talē cōsecrant qualem consecrare non licet.

SJ qēpi talē[m] ꝓsecrauerint sacerdotē qualem[n] non liceat esse, etiam si aliquo modo[o] damnum ꝓprij honoris euaserint: ordinatiōis[p] tamē ius vlteriꝰ nō habebunt[q]: nec illi[r] vnqꝫ[s] sacro intererūt qō immerito prestiterunt.

a ¶ Talem. ex de tē. or. literas.

n ¶ Qualē. ex de preben. graue.

o ¶ Aliquo modo. Dispēsatiue. s. cū punif aliquis in eo in quo deliquit. In increpatione: vt. xlv. di. cū brūs. Item in scientie recognitione. xvj. q. j. reuertimini. i fine. Itē in potestate ligandi vel soluēdi. xviij. q. iij. de illicita. Item in primile gijs. xj. q. iij. primilegium. Item in ordinis collatiōe: vt in cap. pseuti si qui epi. Item in honoris ablatione: vt di xl. xcix. dis. nullus. Item in armoz retētione: vt. j. q. vij. ca. j. Ꝟ.

p ¶ Ordinatiōis. Ż. dist. l. ex penitentibus. cōtra. Ż. dis. xxxvj. qui ecclasticis. Ż. Ż. lv. dis. nullus. Ż. disti. lj. c. j. in .S. j. Sol. ibi de his qui ex pinacia contra canones ordinant tales: hic de illis qui ex sola negligentia hoc faciūt, intelligitur: ar. ij. q. j. in primis. nec est J ex de tēp. or. Fas. qa ibi non indignum sed indigne ordinauit. alꝰ semp est hec vitas q z q ꝓmouet indignū, depositionē meretur: vt. l. di. ex penitētibus. et arg. hic ibi, cuaserint. ita tñ si sciēter hoc facit: cum z ille sit in notorio crimine. aliter nō posset eum repellere ab ordine susciꝑiēdo, ex de temp. or. ex tenore. Uel dic q varie sunt pene. hodie mitius agitur: vt ex de preben. graue.

q ¶ Nō habebūt. s. cū aliqs punif in eo in quo deliqt.

r ¶ Illi. Baz. dicit q illū eundē ordinē non potest conferre, sed minoē vel maioē bene: arg. extra de tēp. or. literas. quia hec pena est: et ideo nō debet amplius extendi ꝓ inueniatur delictum. Ꝟ. cōtradicit q hec dictio illi, facit simplicem relationem.

s ¶ Unqꝫ. Arg. in eo puniēdum esse aliquē in quo deliquit. xij. q. ij. de viro. z. c. q z hūanis. J. e. q. v. c. j. Ż. di. lxxxj. valet. xvij. q. iiij. frater. z. vij. q. j. si qs de ordine, z. xxxij. q. ij. admonere. J. xxvij. q. ij. qui dormierit.

¶ Infamia. q etiā sine culpa ꝺicitur. vj. q. j. Ş. verū.

¶ Mundicie, vt in illo qui ꝺrāhit cum ancilla. xxxiij. q. ij. admonere. J. xxvij. q. ij. qui dormierit.

distun. si quis viduam.

l ¶ Istud solum, scz ordinem.

SJ qui epi. ¶ Talis. Si quis ordinauerit indignū etiam si depositionē euadat, decetero non ordinabit: nec intererit illi ordinationi quam cōtulit indigno.

m ¶ Talem. ex de tē. or. literas.

n ¶ Qualē. ex de preben. graue.

o ¶ Aliquo modo. Dispēsatiue. s. cū punif aliquis in eo in quo deliquit. In increpatione: vt. xlv. di. cū brūs. Item in scientie recognitione. xvj. q. j. reuertimini. i fine. Itē in potestate ligandi vel soluēdi. xviij. q. iij. de illicita. Item in primile gijs. xj. q. iij. primilegium. Item in ordinis collatiōe: vt in cap. pseuti si qui epi. Item in honoris ablatione: vt di xl. xcix. dis. nullus. Item in armoz retētione: vt. j. q. vij. ca. j. Ꝟ.

p ¶ Ordinatiōis. Ż. dist. l. ex penitentibus. cōtra. Ż. dis. xxxvj. qui ecclasticis. Ż. Ż. lv. dis. nullus. Ż. disti. lj. c. j. in .S. j. Sol. ibi de his qui ex pinacia contra canones ordinant tales: hic de illis qui ex sola negligentia hoc faciūt, intelligitur: ar. ij. q. j. in primis. nec est J ex de tēp. or. Fas. qa ibi non indignum sed indigne ordinauit. alꝰ semp est hec vitas q z q ꝓmouet indignū, depositionē meretur: vt. l. di. ex penitētibus. et arg. hic ibi, cuaserint. ita tñ si sciēter hoc facit: cum z ille sit in notorio crimine. aliter nō posset eum repellere ab ordine susciꝑiēdo, ex de temp. or. ex tenore. Uel dic q varie sunt pene. hodie mitius agitur: vt ex de preben. graue.

q ¶ Nō habebūt. s. cū aliqs punif in eo in quo deliqt.

r ¶ Illi. Baz. dicit q illū eundē ordinē non potest conferre, sed minoē vel maioē bene: arg. extra de tēp. or. literas. quia hec pena est: et ideo nō debet amplius extendi ꝓ inueniatur delictum. Ꝟ. cōtradicit q hec dictio illi, facit simplicem relationem.

s ¶ Unqꝫ. Arg. in eo puniēdum esse aliquē in quo deliquit. xij. q. ij. de viro. z. c. q z hūanis. J. e. q. v. c. j. Ż. di. lxxxj. valet. xvij. q. iiij. frater. z. vij. q. j. si qs de ordine, z. xxxij. q. ij. admonere. J. xxvij. q. ij. qui dormierit.

Prelati in multis excedunt.

et sic videt intelligere Hz tianꝰ J. Ş. j. Ordinariū in dignos punitio

Pena ligat finē delictum. In quo qs delinqt, in eo punīri, debet.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Ecce. ¶ Calus. In hoc .H. ostendit .S. quare sacrm ordinis magis discrete cōferēdum est q̄ cetera sacramēta a q̄ alia p̄o recipiente trīm, istud vero p̄ alijs cōferr. vnde dz cōferri nō solū sine oī culpa, sed etiā sine oī infamia.

a ¶ Ecce. Adhuc perseuerat assignando differentiam, et causam dicte.

HIquoscūq. ¶ Cal⁹. Dicitur in hoc capit. q̄ epi qui seruientes vel seruos suos indignos ordinant, rei sunt infidelitatis eoz qui scandalizātur ꝓpter hoc. Sed scias q̄ .H. ille patet. respicit supradicta ca. scilz si iustus fuerit. z capi. ex catholica.

b ¶ Quoscūq. i. aliquos indignos. quod colligē ex illo verbo assecūs, ab assequor. ꝓ assequeris. vnde et assecla seruus. aliter si essent digni, pl⁹ eis tenerētur. arg. xlij. qōe. ij. hec huius. lxxxvj. distinc. non satis.

c ¶ In scandalū. Qui ergo occasionem dāni dat, dānum ꝛc. ex de iniu. z dam. si egressus. ꝛ .I.e. placuit. ij. arg. cōtra. xxiij. q. v. de occidendis. .S.i. Dic, prima intelligitur de causa prima et cum culpa: cōtraria de causa remota et sine culpa. ff. ō ser. cor. l. neratius.

d ¶ Illissimus. .S. dis. xxv. .G. nunc autem.

e ¶ Nisi precellat. i. nisi habeat illam discretionē que in prelato exigitur: etsi non eminentem, tamen sufficientem. extra de etec. cum nobis olim. sufficit enim q̄ sit bonus, ‡ xcv. dist. cap. viti. Quid ergo si omnes sint valde periti? Non ideo erit iste vilissimus quia non est vt Salomon. de hoc. viij. q. j. licet.

¶ patet ergo. ¶ hec est. vij. pars huius. q. in qua dicitur q̄ sacramentum collatū in forma ecclesie a malo catholico tolerato, ratum est. Jo. de fan.

f ¶ patet ergo. Respicit illud capitulum, ex catholica, et cap. si iustus. Joan.

Edit. ¶ Calus. In catechumeno baptizando non attēditur meritum dantis: vt probatur exemplo iude: quia quos baptizauit, non sunt postea baptizati: quia christus eos baptizauit. sed baptizati a Joāne sunt postea baptizati: quia Joannis erat baptisma. Sic ergo quos baptizat ebrius, adulter et homicida, Christus baptizat.

g ¶ Dedit. q̄ baptismꝰ collatus a Joāne erat quoddā sacramentale quo abluebat corpus exterius trīm. de cons. se. dist. iiij. baptismus. z valebat ad assuefactionem.

h ¶ Dedit. in nomine xpi: vel in nomine patris et filij z spūssancti: z ideo nō fuit ꝛc. de cōse. dist. iiij. aliud.

i ¶ Dedit ioannes. in nomine venturi ꝛc. et ideo fuit Joannis.

k ¶ Et baptizatū est. J. de conse. dist. iiij. non regenerat. l. sym. dantur. .S.

l ¶ Baptismus dcr. f. xpi est. Jn. iij. lib. ad. l. sententiarum legit. ō ad. hic considerandū est. l. ad est si baptizati fūr hec. f. baptismo xpi a Jo eden. anne baptizati: et qua founa verborū sit vsus ioānes. Illi (rñdet) qui baptizati sunt a Joāne nescientes spīm sanctū esse, ac ioanne spem ponentes in deū baptismo: post q̄ audierūt ea baptizati fūt a xpo baptismo christi. baptizati baptismus autē ioannis trīm dabatur in christi nomie vēruri. Unde hiero. sup Jo. Qui dicit se i spm credere, z non credit in spiritum sanctum: nondum habet claros oculos. Unde baptizati a Joāne in noie venturi. i. donant nostri Jesu xpi: quia dixerunt, sed neq; si spiritussctūs est auditum⁹: itez baptizati sunt in noie christi explicite. Alii vero qui spem in baptismo Joānis habebāt, z patrē z filiū z spm sctm credebāt: nō fuerūt postea baptizati: ꝛ impositione manū ab apīis sup eos facta, spm sctm receperūt. Alij ꝺo qui nō ita credebāt, baptizati sunt baptismo christi: vt dictū est. Unde hiero. Qui spiritū sanctum nesciebāt cum baptismum a Joanne acceperūt, iterum baptizati sunt: ne quis ex iudeis vel gentilibus putaret aquam sine spiritu sancto sufficere ad salutem. De hoc etiam Ambro. Quidam negauerunt se scire spiritum sanctum cum baptizatos se dicerent baptismo Joannis: quos tamen in aduentu eius non in suo baptizauit nomine. Isti ergo qui nec in Christi nomine, nec cum fide spūssancti baptizati fuerant, non poterant accipere baptismi sacramētum. Baptizati sunt igitur in noie xpi: nec iterati est

‡ Assecla dicit assecutor, ab assequēdo: eo q̄ secū aliquez lucri cā ꝛ3 pap.

‡ Conc. text. i. l. si q̄s ad se. cum ibi nor. C. ad le gē iur. de vi pub.

‡ Staruitas et industria ꝓlato rēgrit. ō. ca. cap. ferr. ℞. si ei. ꝛc.

Sciētia plati sit saltem sufficiens.

‡ Edit⁸ baptismum Judas, et nō baptizatum est post Judam: dedit[b] Joannes[i], et baptizatum est[k] post Joannem: quia qui datus est a Juda, baptismus Christi[l] est: qui a Joanne, Joannis erat, Non Judam Joanni, sed baptismum Christi etiam per Jude manus datum baptis-

‡ Scismatici recipiunt in clerū tantū eoz q̄ a se scandalizātur.

HIscunq; b de assecl[is] suis ordinantes, z vitā eorū in scādalū[c] populi expo-

‡ Cic. iij. non regenerat.

‡ Baptismus xpi antequā passionē nulli erat necessarius

‡ Solq̄nia paradisi rebapt

‡ Jr. J. de cōse. dist. iij. baptis. mus. n. si. ca. nō illud Arch.

Baptis: in eis sacramētū sz innouatū. Sz ḡrā: cū i baptismo ioannis non cōferatur remissio peccatorum: vt de conse. dist. iij. non regenerabantur. nec ad veritatem baptismi valeat fides alicuius, vel infidelitas officiat. de conse. dist. iij. quomodo. z seq. ca. cur reiteratur baptismus in quibusdam a Joanne baptizatis: maxime cū per circuncisionē originale fuisset delerum: vt ex de bap. maiores. §. caute. Nam si dicas baptismū Christi necessariuz esse etiam circuncisis: cōcluditur ergo q̄ in omnibus baptizatis a Joanne necessarius est, siue bene crederent, siue male. Si autem dicas nō esse necessariuz: quare ergo baptizati sunt baptismo rēpiam a Joanne baptizati: cuz idem essent circuncisi? Poterit dici forte q̄ ante passionē Christi nulli erat baptismus necessarius: ¶ sed tantum baptizari sunt ab apostolis ne putarēt aliqui baptismū sine spiritu sancto sufficere ad salutē. quod credo. Vel forte a baptismo Christi, id est postq̄ ipse baptizatus fuit omnibus baptismus fuit necessarius, siue Joānis, siue Christi: sz baptismus Christi tanq̄ a seipso ratus non indiget fide i adminiculo. secus in Joannis baptismo. vnde baptizati sunt quibus recta fides non affuit: quod locum habuit in baptismo Joannis. Vide quod no. de conse. distin. iij. ex quo.

Baptismū antepti passionē nulli erat necessarius. Solus quia nūa paradisi nondum erat apta. et ō baptismo maioris. ar.

¶ Jtē: Quos Judas baptizauit, z Christ⁹. sic ergo q̄s baptizat ebriꝰ [a], homicida, adulter, Christ⁹ baptizat. Item sacramentū ecclie tā magnū est, vt nec ab homicida ministrāte polluatur. Idem contra Donatistas. ¶ De eodem.

SJcut vrgeri videor dū mihi ōz, ergo hereticus dimittit [b] pctm cū iuste baptizat: sic z ego [c] vrgeo dū dico ergo auar⁹ religionis simulator pctā dimittit. Si p vim sacramēti: sicut ille, ita et ille. z si per meritū suum, nec ille, nec ille. Illō em̄ sacramētū Christi, et in malis hoib⁹ esse cognoscit. In corpore autē vnice [d] colūbe immaculate, nec ille, nec ille inuenitur: vt si cui⁹ manus esset arida, verū quidē esset mēbrū, cuius sine sanguine z inefficax esset z mortuum. sic et fides cū sit vera, tamē sine operibus mortua est. Jtē sic in heresi baptizatus in nōie sancte trinitatis, non fit tamē tēplum dei si ab heresi non recesserit: quoniā neq̄ in auaritia in eodem nōie baptizatus fit templū dei si ab auaritia non recedat, que est idolorum seruit⁹.

Ex his itaq̄ verbis apparet baptisma q̄ ab hereticis tribuitur, virtute sua remissionē conferre peccator.

Sed idē Augustin⁹ ecōtra testat in lib. de baptismo dicēs.

¶ Baptisma Christi etsi nulla peruersitate violet, apō hereticos tamen caret effectu.

Etiam [e] corde tardiores intelligunt baptismum Christi nulla peruersitate dātis vel accipiēt̄ posse violari. Sz q̄ [f] aliud est sacramentū ab effectu sacramēti: cū eos q̄ in ipsa vnitate ecclie pdite viuūt, contingat remissionē peccatoū, nec dare, nec habere posse: q̄ non malignis, sed bonis filijs dictū est. Si cui dimiserit⁹ pctā, dimittunt: cui tenueritꝭ, tenebūtur. ptz ergo hereticos [g] tātū dare vel accipere sacramētū baptismi, z nō dare remissionē pctoꝝ.

Idem in ꝑbis dū de blasphemia spiritussancti.

Corporalia [h] sacramēta que portant et celebrāt

Et dicit Aristoteles octauo Topicorum: optima instantiarum est dicere quare non sic? Sic ordinatis argumentum. hereticus iuste baptizat: ergo dimittit peccatum. quod ego nego. et infra: auarus baptizat iuste: ergo dimittit peccatum. quod non concederent: ipsi. sed dic instantiam non valere: quia secundum suam opinionem concludit. sic. xxvij. questione. j. nup=tiarum.

Instru ctio rñ. dētis.

d ¶ Unice columbe. Que complecti vij. ps tur tantum grana sine palea. xxxj. q. iij. recurrat. ē. contra remissionem. in glo. fin.

¶ Ergo. ¶ Nec ē vij. pars. q. in qua dicitur q̄ baptism⁹ in forma ecclesiastes a quocunq̄, tenet: sed precis⁹ baptizatus non saluatur: sicut membruz precisum a corpore non habet spiritum vite. Jo. de fan.

Etiam. ¶ Casue. Ab isto loco ꝓbat contrarium: scz q̄ baptisma hereticoū non habet effectū. Dicitur in hoc ca. q. etiā [f] Ut dicit tardi ad credendū q̄ hoc intelligunt q̄ malus dat z accipit verum baptisma: sed non dat remissionē pctoꝝ. Est ergo bonis dictum est: Cui dimiserit⁹ peccata tē.

differē=tiā spūa=lis z in=terior. Est etiā corpora=lis z visi=bilis: si=cut ex=terior. Sil'r oꝛ=do, z cō=firma=tio, z ex=trema vnctio, corpus dñi, rpe mⁱ spū=lis z in=uisibi=lis z in=

e ¶ Etiam. Ab isto loco inducit magister capitula q̄b⁹ vult probare q̄ heretici etsi sacramentum conferre possint: non tamen effectum sacramenti. quandoq̄ tamen inducet q̄ possint effectum conferre: et sub ista alternatione venit vsq̄ in finem questionis fracto freno.

f ¶ Sed quia. Sicut aliud est elementum: aliud consecratio: vt de conse. distinctione. iij. per aquam. et ideo notatus fuit cyprianus, quia non fecit istam differentiam. j. e. si quis inquit.

g ¶ Hereticos. sacramentum gratie dat deus etiam p malos: ipsam vero gratiam non nisi per seipsum: vt j. de conse. distin. iij. quomodo.

Corporalia. ¶ Casus. Sicut membrum amputatuz sensu caret, z inefficax reputatur. sic z corpora talia baptismus hereticorum est ablutio sine effectu.

h ¶ Corporalia. Qz ministerio corpoꝝ z circa corpora conferūtur: vel qz quedā sunt corporea, vt chrisma: vel forme corporuz sunt: vel qz sub corporalibus speciebus nitentia conferūtur. i Sed nunquid cum corpore pereūt? arg. q̄ non j. ea. q̄ quidā. xxxj. q. vij. tantum valet.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Pietatis.i. sancte religionis et veritatis. sed ideo dicit,q: tunc est ibi pietas,cum ⁊ veritas ⁊c.

NOn sanat. ¶ Casus. Baptisma perfidorum non prodest. Et hoc probatur apostoli authoritate dicentis:omne qđ non est ex fide:peccatum est.unmo potꝰ nocet assumentibꝰ illud baptisma.

b ¶ Baptismus. Datus extra formā ecclie: vt j.e.H. sed notandum.

Diluuium aquarū. c ¶ Qui in diluuio aquarū.i.multiplicitate diuersarum sententiarum vel sectarum. † vt in diluuio tantum: quia solus baptismus non sufficit nisi et gratia detur.

d ¶ Ex fide.i.cuz fide operante per dilectionem.

HIj qui. ¶ Casus. hi q̄ ab hereticis baptizantur, per impositionē manus episcopi sunt confirmandi, vt sic gratiam spiritussancti in ecclesia recipiant. baptisma tamen reiterari non debet,dicente apostolo: Unus deus ⁊c.

e ¶ Baptizati.nā nunc nihil acceperunt. ab eis. lxviij. dist-H.hi vero.

f ¶ Unus.i. incōmutabilis.

g ¶ Una.i. avno veniens.

h ¶ Unū.i. vnam habens efficaciam in omnibꝰ siue paEphe. iij.a. nullis siue adultis nisi malitia suscipientis impediat. vel vnum,quia nō iterandum.

i ¶ Ut quod.scilz sanctitatis virtutē, gratiam, remissionem peccatorum: exaudi tamen vt dicit Gratianus.j.ea-H.nemo. Nam aliter constitutus in necessitate accipit.xxxij.dist-H.verum.

¶ Sed notandū. ¶ Hec est.ix.pars.q.in qua dicitur q̄ quidam heretici non baptizant in forma ecclie: et talis baptismus iteratur. Alij heretici dant in forma ecclesie: et talis non reiteratur. Jo.de fan.

¶ Casus. Soluit nunc Gratianus dicens q̄ supradicta capi.et maxime ca.non sanat.intelliguntur de his qui nō baptizati sunt in forma ecclesie:qui debent iterum baptizari. Et hoc probat per seq.ca.

etiā segregati ab vnitate corporis Christi,formā habere pietatisꝰ possunt: virtus vero inuisibilis ⁊ spiritualis ita in eis esse nō potest, quēadmodū sensus non sequit membrū quando amputatur a corpore.

Item Ambrosius in libro de initiādis rudibꝰ. ¶ De eodē.

DOn sanat baptismus ᵇ perfidoꝝ: non mūdat, sed polluit:q̄ in diluuio ᶜ aquarum ad dīm non approximabunt:quia vt per apostolū dicitur. Quicqđ nō est ex fideᵉ peccatū est.et ipsis qui faciunt,et quibus faciūt,nō solū nō prodest,sed ⁊ ad iudiciū est.

Item Leo ad Nicetē epm.

¶ Per manus impositionem confirmentur qui ab heretcis baptisma accipiunt.

HIj q̄ baptisma ab hereticis acceperunt cum antea baptizatiᶠ non fuissent: sola spūssancti inuocatiōe p impositionē manꝰ ꝓfirmandi sunt: q̄ formā tm̄ baptismi sine sanctificationis ꝛtute sumpserūt.et hāc regulā (vt scitˢ) seruādā in oībꝰ ecclesijs prædicamꝰ, vt lauacrū semel initū nulla iteratione violet,dicēte apl̄o: Unᵍ deꝰ, vnaʰ fides, vnūⁱ baptisma. cuiꝰ ablutio nulla iteratiōe temerāda est,sed(vt diximꝰ) sola sanctificatio spūssancti inuocāda: vt qđˡ ab heretico nemo accipit, a catholicis sacerdotibus ꝓsequat. Sed notandū est q̄ hereticᵐ, vt Arriani et sabelliani,quoꝝ ⁿ alij inequalitatē, alij indiscretionē personarūᵒ ꝓfitebātur, baptisma non in forma ecclesieᵖ ꝛz sue peruersitatᵗ ministrabant. ¶ De his specialiter Ambrosiꝰ locutꝰ est, dicēs: Non sanat baptismus hereticoū ⁊c. sed etiā rebaptizentur et reordinentur ⁊c.

Unde in cī. Nice. statutū est.

¶ Rebaptizētur ⁊ reordinentur q̄ de paulianistis et cathaphrygis ad ecclesiam redeūt.

SIj quis cōfugerit ad ecclesiā catholicā de paulianistisᵘ et cathaphrygisᵒ statutū est rebaptizari eos oīno debere. Si q̄ vero clerici erant apud eos:si quidem inculpati fuerint ⁊ irreprehensibiles,rebaptizādi sunt: ⁊ rursusᵖ etiam ab epō ecclesie catholice ordinentur. Si vero examinati minus apti fuerint deprehēsi, deponiᵍ eos oportet. Similr autē ⁊ arca diacones ⁊ de oībꝰ q̄ in eodē clero inueniuntur, eadem forma seruabitur.

Item Innocētij. ¶ De eodē.

QUlianiste in noīe ꝑsis ⁊ filij ⁊ spūssancti minime baptizāt: ⁊ nouatiani eisdē nominibꝰ tremēdis baptizant: nec apud istos de vnitate potest stari diuine,hoc est patris ⁊ filij ⁊ spūssancti,questio aliquādo commota est ⁊c.

k ¶ Quoꝝ.vt arriani,qui dicunt filium non coeternū patri.xxiij.q.iij.c.quidam.ver.arriani.

l ¶ Personarum. Ut Sabelliani, qui dicunt eandem personam esse patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti: vt.xxiij.q.iij. quidam.ver.Sabelliani. Error Sabellianor.

m ¶ Ecclesie.que necessaria est.xxxij dist-H.verū.q.j.ea. c.detrahe. it. gs.

SIj quis cōfugerit. ¶ Casus. Statutū fuit i Niceno concilio vt baptizati a paulianistis preter formaz ecclie,ad nos rediuntes debeāt iterū baptizari: ⁊ eorum clerici si alias fuerint inculpabiles, post baptisma apō nos ordinentur. si vero minus idonei inueniantur, repellantur.

n ¶ Paulianistᵉ. Qui dicebāt Christū non fuisse semper, ꝛz a Maria ꝓsisse initium: vt j. xxiij.q.iij.qđaz-H. Paulianiste. Error paulianistarū.

o ¶ Cathaphrygis. Cathaphrygę dicūt spiritum sanctum paruulū hominē ⁊c. vt in prēdi.ca.qđā. ver. cathaphrygę.qui nō baptizāt in forma ecclesie.a sic soluūtur contraria j. de conse.distin.iiij.qui bis.sed hic nō fuit Baptē facta iniuria sacra mōto,cum nullum fiat ꝓiudicium ei cui sacramēto: sed tantum baptizantur ⁊ ordinātur. nec ¶ Scilz tangit illud ca. hoc:qz ibi aliter casus,ꝛz qz ibi sunt due de questiones ſm vnum casum.

p ¶ Rursus. Arg.q̄ non baptizatus nullū recipit ordinem.ē de ꝓbat.non baptiza.c.si qs ꝓesbyter j.e.ti.si qs per ignorantiā. j.e.cum paulus.

q ¶ Deponi. de facto, ⁊ vel deponi.i. non admitti.

r ¶ Uidetur murꝛa

¶ Ꝛz nouatiani sic:ꝛz rebaptizabāt iam baptizatos. Breui.

Sed illi qui ab eis in forma ecclesie sunt baptizati, si eis communicant in heresi: tunc effectum sacramenti non recipiunt: quem nullus sine fide consequi potest.

a ¶ Alij. hic-S. respicit-S. supra positū: sed notādum.

b ¶ In patria. Quia nemo prophera est acceptus in patria sua.

c ¶ Nō poterat. id est nolebat: vel quia potentie sue non cōgruebat: arg. xxxij. qōne. v. Si paulus. quia ipsi erāt increduli. Sz nonne poterat facere ne essent increduli, et ita facere miracula? nam dicit regula iuris q̄ qui potest facere vt possit, dicit̄ posse vt. ff. de regu. iuris. qui potest. sed lex illa intelligitur de eo qui tenetur ex necessitate et ad strictus est ad aliquid faciendum.

D Etrahe verbū. ¶ Talis

Ostenditur hic q̄ si verbum evangelicū sub forma debita apponatur ad aquam, ipsa fit sacramētum: in qua tanta virtus est, vt corpus tangat, et corabluat: nō tantum quia verbum dicitur, sed quia fides adhibetur. Sequens-S. patet.

d ¶ Detrahe. i. si aliquis immergat aliquē, et non pferat verba, non baptizat: q: nec solum elementū nec sola verba ad hoc sufficiunt. Uel aliter: quidā baptizant tm̄ in nole patris et spiritussancti: et tūc expone, detrahe verbum. i. filiū: q̄d est aqua nisi aqua? quasi dicat, nō est ibi baptismus. de cōse. di. iij. in synodo. Uel aliter, detrahe verbū ab aqua. i. formā. et nō erit sacramētum baptismi. Ecce q̄ Sādulphus dixit q̄ ipsa aqua sit sacramentū, sc̄z ipsum elementū: ar. de cōse. dist. ij. c. sacrificiū. vnde si asinus bibat aquā illā, bibit sacramētum: sicut de mure dicimus de cōse. di. ij. q̄ui bene nō custodiūt. Alij dicunt q̄ impossibile est q̄ asinus bibat sacramentū. nā dicūt q̄ aqua illa in eodē instanti incipit et desinit esse sacramentū. i. in vltima platione ipsius forme, baptizo te in nole patris et. vt notaui de cōse. dis. iij. c. j. sed p alias oationes q̄ primo fundunt sup ipsam aquā, nō fit aqua sacramentum: et hoc ita verū est sm̄ eos q̄ si in eo instāti quo forma finit, et aqua fit sacramētū, puer nō esset in aqua puta si antēq̄ diuisset, et spūssanct̄i, leuasset eū de aqua: nō esset baptizatus. Nec est mirū si incipiat et desinat esse in eodē instāti: cū sit idē etiā in aliis casibus sm̄ legē. nā si q̄d mihi debetur sub cōditione, et illud accepto tuli ante existentiā conditionis: si post extitat cōditio, eodem instanti incipit et desinit esse debitum. ff. de accep. l. ante pe. et. l. q̄s in diē. vt dicit lex. Sed falsum est q̄s lex dicit: q̄ intelligit olim liber atus: vt. ff. de solu. sub conditione debitor. Melius pōt poni exēplū in seruo dato vxori a viro vt eum manumittat. nā in eodē instanti incipit et desinit habere dominiū. ff. de do. inter virū et vxo. q̄s autem. S. viti. Arg. hic in fine contra: q: alius est sonus et. sed q̄s dicit q̄ virtus permanet: nō intellige in aqua, sed in puero. Et arg. extra. ff. de vsufruc. tutio cū moriet. Item aliud exemplū potest poni vbi quis simul incipit et desinit esse debitor: vt. ff. ad velleia. de bitrir. Quidā autem intelligunt aliter illā literam.

e ¶ Uerbū. Nam ꝺba necessaria sūt ar. in. l. j. ff. de ver. oblig.

f ¶ Et fit sacramentū. l. sacramentuz fit ibi ex forma verborum et aqua: q̄s est baptismus: Sed queritur si in littore maris baptizetur quis, an tota aqua cōsecretur, an nō? Dicendū est q̄ illa tantū que puerū tangit: arg. ff. de reli. l. ij. S. celsus. nam ibi dicitur q̄ sola terra que tangit corpus hominis, est religiosa. Uel pōt dici q̄ etiā illa que istam tangit: vt. ff. de rei ven. que religiosis. sed eraudi per canonem. xj. q. iij. quoniam multos. quia excōmunicatio non transit in tertiam personam: sic nec religio.

Baptismus in littore maris factus nō cōsecrat totā marē. Exo. vij. d.

g ¶ Faciente. i. in forma euangelij: in nomine patris et filij et spiritussancti.

h ¶ Credit. S. e. sicut. Uidet ergo q̄ mut⁹ posset baptizare: q: matrimoniū pōt ꝺhere: maxime si tres psonas dās pōt exprimere. q̄s concedo si est mutaster: aliter si loqui nō pōt, nō baptizabit: ? et q̄s ōt, sed q: credit: hoc ad ius recipientē refert: q: nō exigit fides cōferētis, sed suscipientis: de cōse. dist. iij. tunc valere. ab ipso enim dante sola intentio requiritur: vt dixi. S. e. sicut.

? Adde idē esse in surdo. fa. glo. in fi. i. l. legi. tuto.

i ¶ Sonus. Est sonus vocalis: et est sonus mutalis.

Sonus est duplex.

k ¶ Aliud. i. efficacia a deo sibi collata. S. de cōse. dis. iij. ca. solet. et ca. Finis. et ca. ecclesia paradiso.

H Irmissime. ¶ Cassus. Non prodest baptismus si extra vnitatem ecclesie cōferatur, nisi baptizatus ad ecclesiam redierit.

l ¶ Cumulari. ad cumulū supplicij. xxxij. q. vij. vsq; ad

D Eneamus. ¶ Cassus. Extra vnitatē eccl̄ie non prosunt dona etiā miraculosa. et hoc ꝺbat exēplo populi israel, et magoꝝ pharaonis, q̄ fecerūt miracula, et tñ dānati sunt. sz ppt̄s nō fecit miracula, et tñ saluabat: vt q̄dā christiani in nouo testamēto saluānt̄ iz miracula nō fecerint: sed Symon magꝰ q̄ dānatꝰ fuit, miracula fecit.

Jānes et mambres magi tria fecerunt miracula.

m ¶ Teneamus. Probat baptismū posse cōferri a malis: et ipsi possunt miracula facere. S. ea. prophetauit.

n ¶ Nihil est. quo ad vitam eternam.

o ¶ Magi. Jannes et mambres. isti magi sz iannes

z mambres tria fecerunt miracula. virgas in serpentes conuerterunt: z aquam in sanguinem: z fecerũt aquam ranis ebullire. Sed cyniphes † non potuerunt educere vt moyses. vnde dicerũt. ‡ Digitus dei est hic. z ita dicunt defecisse in tertio miraculo, qz in quarto miraculo, scilz in tertia plaga: ‡ quia primũ nõ fuit plaga. z ideo qñqz dicuntur defecisse in tertio miraculo, qz in tertia plaga, xxvj. qõe. v. cap. nec mirum.

† xxxvij. dis. ℌ. hinc etiam. ‡ Exo. viij. ca. ‡ xxvj. qõe. v. nec mirũ. ℌ si. nec iõ.

a ℂ Hanc. ¶ Hoc capitu. est pars illius ca. ℌ. e. hi q̃. et repetit hic finem illius capitu li vt exponat in ℌ. sequenti.

¶ Nemo. ¶ Hec ẽ decima pars questiõis, in qua dicit qd baptism[m] potest dari a quocunqz. z hoc vsqz ad ℌ. hoc ergo. Jo. de fan.

¶ Talmo. Supra in quibusdã ca. dictum est qd baptizati ab hereticis cõsequunt effectum baptismatis, et remissionez: vt ℌ. ca. si iustus fuerit. et in capitulis sequẽtib[s]. postea dictuz est in quibusdam ca. contrariũ: vt in ca. etiam. z sequentibus. Nunc Sta. r. ps. soluit hanc contrarietatem, dicẽs qd illi qui ignoranter vel in necessitate z in forma ecclie recipiũt baptisma ab hereticis, cõsequũtur remissionẽ, alis non. et hec est bona solutio et vera que probatur per sequens ca.

b ℂ Nemo. Arg. ad. q. d. de innasore, verũ per eũ possit presẽtari clericus in ecclesia: et si per hereticum sententiã iusta detur. ℌ de consecra. dist. ij. et dicit dominꝰ. Jo. e. qõ q̃. quorum vtrumqz falsum est: quia innasor nõ tolerat̃: et hereticus est excommunicatus. B.

c ℂ Forma. scz in necessitate vel ignoranter.

¶ Per lapideum canalem. ℌ. ea. si iustus.

¶ Spiritusscts. ¶ Talis. Dicitur hic qd spũssanctus est nullius fictione fallatur, sic in fictis vtitur, vt nõ ipm per eorum ministerium bonos colligat.

d ℂ Fallatur. Nam mentiri deo possumus: sed ipsum fallere non possumus. de cõse. di. ij. panem. oia esti certa sunt ei. ff. de iudi. sed et si restituatur. ℌ. viri. Argu. contra. lxxxj. dist. oportet. xvj. q. j. reuertimini.

f ℂ Reprobos. Arg. non preiudicare alicui in sua causa religionem alteriusz. nõ enim melius debet alicui credi qz signa z miracula facit: cum et Mercbonis z malis iungãtur communia. ℌ. ea. ca. multe.

g ℂ Probos. Qz illud sacrameꝝtum puro corde sumit. j. ea. non nocet.

h ℂ A pagano. Si in forma ecclie detur. de cõse. dist. iij. a quodam.

i ℂ Puerorum. Doli capaciz. aliter nihil ageret. ¶ nam tales furiosis cõparant. ff. de acquiren. poss. l. j. ℌ. j. xv. qõne. j. illud. Quis autẽ sit doli capax, lex dicit, scilicet qui est proximus pubertati. ff. de regu. iur. pupillum. ignorans tamen acquirit aliquid. ff. quẽadmo. ser. amitta. si partem. ℌ. ij.

k ℂ Per anastasium. Propriũ nomen est.

l ℂ Integris interrogationibus. Per hoc qd dicit integris, pz nõ iocũ sum factũ fuisse. z ita nõ soluit ℌ tila dubitationem quẽ mouet. ff. de cõdi. et demon. dist. iij. solet qri. vtrz quidã dicãt eam apud hic solui. Sed dico tamen etiã qd licet fuerit iudendo accipiat, dum tñ baptizare intẽdat, baptizat. Si autẽ oia iocose agãt, non erit baptismus: arg. xxij. q. ij. ca. qõ ait. ff. de actioni. et obligat. obligationuz sub-

m ℂ Non debere. Arg. simulationẽ alicui ꝓiudicare. ℌ. dist. xxvij. quod interrogasti. j. xxij. q. v. ecce. j. de cõse. dist. iij. solet queri. ‡ contra. j. ea. xxij. q. ij. quod ait. ff. de actio. et oblig. obligationum.

n ℂ Sz adimpleri. ar. xxij. di. quorũdã. vij. q. j. nihil.

o ℂ Ea q̃. f. vt in vertice z pectore z in scapulis vngant hoc.

p ℂ Ea q̃. f. vt in vertice z pectore z in scapulis vngant hoc.

fallere. e ℂ Fallatur. Nam mentiri deo possumus: sed ipsum fallere non possumus. de cõse. di. ij. panem. oia esti certa sunt ei. ff. de iudi. sed et si restituatur. ℌ. viri. Argu. contra. lxxxj. dist. oportet. xvj. q. j. reuertimini.

f ℂ Reprobos. Arg. non preiudicare alicui in sua causa religionem alteriusz. nõ enim melius debet alicui credi qz signa z miracula facit: cum et Mercbonis z malis iungãtur communia. ℌ. ea. ca. multe.

g ℂ Probos. Qz illud sacrameꝝtum puro corde sumit. j. ea. non nocet.

h ℂ A pagano. Si in forma ecclie detur. de cõse. dist. iij. a quodam.

i ℂ Puerorum. Doli capaciz. aliter nihil ageret. ¶ nam tales furiosis cõparant. ff. de acquiren. poss. l. j. ℌ. j. xv. qõne. j. illud. Quis autẽ sit doli capax, lex dicit, scilicet qui est proximus pubertati. ff. de regu. iur. pupillum. ignorans tamen acquirit aliquid. ff. quẽadmo. ser. amitta. si partem. ℌ. ij.

k ℂ Per anastasium. Propriũ nomen est.

l ℂ Integris interrogationibus. Per hoc qd dicit integris, pz nõ iocũ sum factũ fuisse. z ita nõ soluit ℌ tila dubitationem quẽ mouet. ff. de cõdi. et demon. dist. iij. solet qri. vtrz quidã dicãt eam apud hic solui. Sed dico tamen etiã qd licet fuerit iudendo accipiat, dum tñ baptizare intẽdat, baptizat. Si autẽ oia iocose agãt, non erit baptismus: arg. xxij. q. ij. ca. qõ ait. ff. de actioni. et obligat. obligationuz sub-

m ℂ Non debere. Arg. simulationẽ alicui ꝓiudicare. ℌ. dist. xxvij. quod interrogasti. j. xxij. q. v. ecce. j. de cõse. dist. iij. solet queri. ‡ contra. j. ea. xxij. q. ij. quod ait. ff. de actio. et oblig. obligationum.

n ℂ Sz adimpleri. ar. xxij. di. quorũdã. vij. q. j. nihil.

o ℂ Ea q̃. f. vt in vertice z pectore z in scapulis vngant hoc.

p ℂ Ea q̃. f. vt in vertice z pectore z in scapulis vngant hoc.

ℌ Anc[a] regulã cõseruandam in oibus ecclesiis predicamus, vt lauacrũ semel initum, nulla iteratione violetur, dicente apostolo: Unus deus, vna fides, vnum baptisma. cuius ablutio nulla reiteratione violanda est: sed sola spiritus sanctificatio inuocanda: vt quod ab hereticis nemo accepit, a catholicis sacerdotibus consequatur.

Nemo[b] in heresi vel schisma te cõstitutus intelligẽdus est. Ceterũ si cuz fidei integritate z animi puritate de manu hereticoũ in forma[c] ecclesie aliquis baptisma acceperit: tunc impletur illud Augu. ℌ per lapideum[d] canalem aqua trãsit ad areolas. et iterum: Spũalis virtus sacramenti ꝛc.

Item in libro de blasphemia spũssancti. ¶ Etiam per malos boni colliguntur.

Spiritusscts in sancta ecclesia etiaz in isto tpe quo velut granũ atteritur cuz palea, sic operatur vt nullius verã cõfessionẽ asperneꝰ: nullius simulatiõe fallatur[e]: atqs ita reprobos[f] fugiat, vt etiam per illoz[m] ministeriũ, pbos[g] colligat. ¶ Ece qñqz ab hereticis baptisma cũ sua virtute accipitur: cui[o] tam necessaria administratio est, vt nec etiam a paganis[h] datũ possit reiterari. vnde in ecclĩastica hĩstoria legitur qd Alexander episcopus Alexãdrie cũ Petri martyris solennia celebraret: post expleta missarum sacramenta vidit super oram maris puerorum[i] ludũ, imitãtium (vt fieri solet) episcopũ: et gerẽtium ea que in ecclesia geri mos est. Mox eos ad se pduci iubet: et quid egissent, pcũctatur. Illi rei ordinem pandũt: baptizatos a se esse quosdam catechumenos confitenꝰ per Anastasium[k] puerum qui illis fuerat eps simulatus. Ubi ex responsis eoz vidit fm religionis nostre ritũ cũcta cõstare: statuit illis quibus integris interrogationibus[l] et responsionib[s] aqua fuerat infusa, iterari baptismum[m] non debere[n], sed adimpleri[o] ea que[p] sacerdotibus mos est.

Hinc etiam Jsidorus ait.

¶ De his q̃ per ignorantiã ordinant̃ q̃ntz baptizentur.

extra de sacra. non iteran. ca. j. in fi. Jo de fan.

SJ quis. ¶ Casus. Aliquis anteq̄ baptizaretur fuit ordinatus in pbr̄m: ⁊ ante baptisma multos baptizauit. Modo querit vtrū baptizati ab eo debeāt iterum baptizari: ⁊ an debeat ipse a promotione repelli? Et respōdet Romanus pontifex q̄ non debent iterū baptizari: sed de ordinatione non respondet. Et legitur lr̄a iter rogatiue vsq̄ ibi, Sed roman⁹ pontifex.

a ¶ Si q̄s. Quidam ponunt ita casum istū. Due qōnes fiūt hic Jsidoro. Prima, vtrum baptizati ab ordinato ante baptisma, sint rebaptizandi? Scda, vtrū ipse debeat ordinari? ¶ Ad primā qōnem rñdet ab illo loco: Sed romanus. Secūde qōni nō respōdet: sz potest decidi p ca. s̄. e. si q̄s cōfugerit. ⁊ ſm hoc legit̄ totuz sub interrogatiōe vsq̄ ad illud, sed roman⁹. Sz supplebis ſm hoc in lr̄a, vlterius nō ordinet: sed. i. q̄a. ⁊c̄. Et ita respōdet vni qōni, nō alij: argu. ex de p̄sump. nonne. instit. de inuti. stip. §. quotiēs. C. de diuer. rescript. l. j. et hoc verū est, cum sint connexe. Alij legunt ca. plane. et dicunt q̄ baptizati ab eo debent rebaptizari. Sed male dicunt: vnde illud, sed romanus, est correctiuum: ⁊ ipse vlterius non ordinet. ⁊ hoc corrigit. s̄. e. si quis confugerit. Uel hic loquitur de rigore ſm Jsidorum scdm casum quem ponit Jsido. ſm falsam quorūdam opinionē: q̄ scz tales debēt rebaptizari. vnde corrigit se statim ibi, Sed romanus. quasi dicat, ita alij dicunt, sed roma. ⁊c̄.

b ¶ Non ordinetur. De rigore: al's secus. ex̄ de cleric. non ordi. cap. j.

c ¶ Paganus. s̄. dist. xxxij. §. verū. j. de cōse. distin. iiij. quos a paganis. contra. sed ibi preter formā ecclesie fuerunt baptizati: hic autem de eo baptismo agitur quod in forma ecclesie traditur.

¶ Qd aūt ¶ Casus. Dictū est. s̄. q̄ sacramentū baptismi sumptum ab heretico in necessitate vel ignorāter valet: cetera vero sacramēta ab eis ministrari nō possunt: et si fiant ab eis, inania sunt: et intelliguntur sequentia capi. de sacramentis hereticorum in quibus forma ecclesie pretermittitur: vel quādo recipiuntur ab eis preter necessitatem et scienter.

d ¶ Non possint. Cum effectu gratie. no. facti gratiam nocere. Item no. non quod quis faciat, sed cuius authoritate quid faciat, considerandum.

SJc populus. ¶ Casus. Oblationes hereticorum vel vota siue pro pace siue pro peccatis fiant, item sacrificia, ieiunia, et eleemosyne, et castitas eorū, omnia sunt contaminata in conspectu dei.

e ¶ Sic popul⁹. Sic, cōsecutiuum est. et hec sequētia ca. loquūtur quando forma pretermittitur, vel scienter preter necessitatem sacramēta recipiuntur.

f ¶ Uel vota. generale est: et postea subdiuidit per partes.

g ¶ Uel pro salute. Pro salute et p peccato dicit, quasi sint noia sacrificiorum: ⁊ quorum vnum ad salutem conseruandā, alterū ad peccatā purgāda offerebatur. quidā codices non habēt scdm H. vel pacifica. sic autem dicebatur sacrificiū quod offerebatur pro pace adepta vl' adipiscēda.

h ¶ Uel holocausta. holon totum: cauma incēdium. l. distin. ponderet. versiculo finali.

i ¶ In cōspectu meo. Ecclesiastica eñ dignitas nō facit eum christianū: vt. j. ij. q. vij. non omnes episcopi.

k ¶ Specie sui. quantum ad superficiem.

l ¶ Odit. ¶ Et claudit nares. humana loquitur similitudine: vt. xxiiij. q. j. odi.

m ¶ Ili. ¶ Uere. i. ex charitate et fide. de peniten. distin. iiij. ca. penul. et vlti.

n ¶ Truncato capite. i. fide, que est fundamētum omnium bonorum. s̄. ea. cum paulus.

o ¶ Marcion. Iste marcion dixit duo esse p̄ncipia: vnū supior: aliud inferior. xxiiij. q. iij. q̄dā. v̄. et marcioniste.

p ¶ Basilides. Iste negauit xp̄m fuisse passum: vt. xxiiij. q. iij. ca. quidam.

q ¶ Humanum. i. nō diuinum, nō conferēs gratiam.

r ¶ In v̄bis. Ar. v̄ba reb⁹, nō res v̄bis deſuire. p̄ferr̄ eñ intētio verbis: arg. xiij. q. j. §. ij. ver. v̄ba. arg. xxxviij. dist. sedulo. arg. xxij. q. v. humane. et. q. ij. ne quis. argu. xxiij. q. j. parat⁹. ⁊. q. viij. occidit. arg. xxix. dist. regule.

s ¶ Sed in sensu. Arg. xj. q. iij. antecessor. et. c. qd p̄de-

SJ quis[a] p ignorātiam ordinatur anteq̄ baptizetur, debent ab eo baptizati iterū baptizari: ⁊ ipse vlterius nō ordinetur[b]: sed roman⁹ pōtifex nō hoīem iudicat qui baptizat, sed tm̄ spiritū dei subministrare gr̄am credit baptismi, lz paganus[c] sit q̄ baptizet.

¶ Palea.

SJ pbr̄ ordinat⁹ deprehenderit se non esse baptizatū baptizetur, et ordinet̄ iterū: ⁊ oēs quos prius baptizauit. Quod aūt cetera sacramenta ab hereticis ministrari nō possint[d], testatur Hieronymus in Aggeū p̄phetam.

¶ Non placēt deo que ab hereticis offeruntur.

SJc ppls[e] iste hereticor̄ oīm est in ꝯspectu meo dicit dñs. Oīme qd fecerit qd mihi obtulerint, vel vota[f], vel pro salute[g], vel pacifica, vel p peccato, vel holocausta[h], vel eleemosynas, siue ieiunia, vel corporis castitatem: contaminata erūt in conspectu meo[i]. q̄uis eñ sctā videātur specie[k] sui que offerūtur: tñ q̄ tractata sunt ab illo qui pollutus est in aīa, polluuntur omnia.

Item in Amos prophetam.

¶ De eodem.

Odit deus sacrificia hereticorum, ⁊ a se proijcit: ⁊ quotienscūq̄ congregati sunt in noīe eius, detestat̄ fetorem eor̄, ⁊ claudit[l] nares suas.

Item in Osee.

¶ De eodem.

Ili offerunt sacrilegū panem, ⁊ dant eleemosynas, ⁊ sectari vidētur humilitatē. q̄ ego si vere[m] fiant, holocausta interpretor: cū autez sciētiā dei reliquerint, frustra truncato capite[n] fidei, cetera membra habere se iactant.

Item in epistolā ad Gala.

¶ Sine fide et charitate nec euāgelium habetur, nec prosunt aliqua bona.

Marcion[o] et basilides[p] et cetere hereticor̄ pestes non habēt dei euangeliū: q̄ non habēt spm̄ sanctū, sine quo humanū[q] fit euāgeliū qd docet̄. Nec putem⁹ in verbis[r] scripturarū esse euāgeliū, sed in sensu[s]: nō in supficie, sed in medulla: non in sermonum folijs, sed in radice rationis.

amos v. f.

Osee viij.

¶ De his sacrificiis plene legit̄ in leuitico. Archi.

Fides ē fūdamētum oīm bonorū.

Error basilidis heretici.

Verba reb⁹ deseruiūt.

cessor. arg. ff. de legi. z sena. cō. scire leges. argu. extra de verb. sig. ꝓterea. z ca. intelligētia. arg. xxij. q. ij. ꝯ qui.

a Ude quantum. C Operi. arguitur ꝙ dare elee-mosynam ad vanam gloriam sit peccatum: arg. xxiij. questio. j. militare. xxiij. questione. j. odi.

b C Quā corona. ꝯ distin. xc. neq; in fi. z ca. si ꝙs autē. j. de pen. disti. iij. ꝯ. pen. cōtra. ibi dicit Aug. ꝙ si quis nō habēs charitatem patitur martyrium ꝯ est non prodest ei ad vitā eternam, ꝓdest tñ ei ad minus suppliciū subeundum. Solu. ibi agit de illis qui do no zelo est: non fm conscientiā martyriū subeunt: hic de illis ꝙ arroganter: vt hic innuit. Jo.

Martyriū non semꝑ ꝓdest ad salutez eternā.

c C Non opꝫ. C Benedictiões. i. sacramenta vt dogmata: vt hoc dicit ironice benedictiones, id est dignitates et ꝓfectiones, q̄ idiotis videntur bñdictiones: vel benedictionum abusiones.

d C Non liceat. C Schismaticis. j. de consc. dist. j. eps nullum. contra. Solu. illud antiquit: ‡ istud de cōsuetudine ecclie roboratū. ‡

‡ Sub. z corrigit. vj. q. iij. ex cōica-tos. z. c. cū excōmunicato. et ꝓ hoc ca. Ad idē xxj. dis. cleros. in fi. et xxv. di. plectis. ver. ad ostiariū Archi. ‡ .i. salutē scz ministrorū z sus ꝓfectiā Archi.

‡ Aras sādo-

e I Ndei. C Nec vera. quantum ad habēdum rem sacramēti et licitam executionem.

f C In ꝓpria-te. id est vera fide incarnationis qua credimus christianos deo reconciliari nascēdo, morien-do, et resurgendo ꝛc. xxiij. dist. qui episcopus.

g

h

i

Idem. C De eodem. Ude ēptū bonū est charitas. si ita martyrium fecerimus, vt nras velim ab oib reliqas honorari: z si opinionē vulgi sectantes, intrepidi sanguinē fuderimus: z substantiā nostrā vsq; ad mēdicitatē ꝓpriā dederimus: huic operi non tā premiū ꝙs pena debet: z ꝓfide magis tormenta sunt ꝙs corona victorie.

Item ex concilio Laodicen.

C Hereticorum benedictio, maledictio est.

On opz hereticoz bñdictiones accipe: qm̄ magis sunt maledictiones ꝙs benedictiones.

Item ex cōc. Martini pape.

C Negz cū hereticis negz cuz schismaticis licet orare

On liceat clericis vel laicis ab hereticis eulogias. i. benedictiones accipere q; maledictiones sunt magis ꝙs bñdictiões: negz liceat aut cū hereticis aut cū schismaticis orare. Item Leo ad Anatholium cōstantinopo. epm.

C Extra ecclesiam non sunt vera sacrificia.

N eccl̄ia dei (que corp̄ xpi est) alr nec rata sūt sacerdotia, nec vera sacrificia nisi in propietate sue nature verus nos pōtifex recōcilict.

Idem Leoni Augusto.

C Impioū manibus diuina sacramenta se subducunt.

Manifestū est per crudelissimā z insanissimam vesaniā in alexādrina sede oē celestium sacroz lumen extinctum. intercepta est sacrificij oblatio: defecit chrismatis sanctificatio: et parricidalib manibus impioū oia sese subtrahere mysteria.

Item bt̄us martyr Cyprianus in epla contra hereticos.

C Sacramenta extra ecclesiā ministrari possunt, salutē vero conferre non possunt.

Si ꝙs (inqt) de eccl̄ia hereticā ꝓsumptione exierit, a semetipso dānat est. Cum hmōi (fm apl̄m) nec cibum quidē sumere debemus. Declarat hoc in lib. Regū: vbi cū homo dei ad Hieroboam missus esset vt pcā sua exprobraret, atq; vltionē suam futurā prediceret: panē apud illum edere, et aquā bibere ꝓhibit est. Mō cū non custodisset, diuina sentētia inde rediēs mortem leonis in itinere interiit.

C An dz quisq̄ dicere sacramentū salutare et gratiā celestem cōem cum hereticis esse posse, cum quibus nec terrestris cibus, nec secularis potus debet eē cōis? Cōstat autem oleum vnde baptizati vngūtur, sanctificari: z eucharistia sint, multipliciter ꝓbat. In tertia bt ꝙ quicūq; eos defendūt, punient: z nō solū duces et auctores, sed etiā ꝓticipes. Et h ꝓbat auctoritate Moysi z Osee ꝓphete. Secūda ibi: An debet. Tertia ibi: Quare qui. Joan, etiam posuit in suo apparatu cāsum: et eum videbis.

C Causo. Intēdit Cyprianus ꝓbare ꝙ nō debemus vti sacramentis hereticoū. Primo auctoritate apl̄i qui cibū corporalē ꝓhibet cuz eis sumi. Scdo auctoritate domini, q̄ ꝓhibuit Abdon ꝓphetam cū eis cibuz sumere. Tertio, q̄ hereticī mōe simie imaginem tñ habent sacramentoz sed non habent vera sacra. Quarto quia si mali q̄ sunt in eccl̄esia post trinā monitionē contemnant ethnicis et publicanis, vt cuz eis non sumam q̄ bum: multo fortiꝰ ipsi heretici precīd. Quinto quia nō tñ ipsi puniuntur sed etiā eis fauentes, et eoū sacramentis vtentes. Sexto auctoritate Osee ꝓphete dicentis sacrificia eorum esse panem luctus.

k C Exierit. i. egerit ꝓpter qđ meretur exire et dānari: arg. xxiij. qō. iij. si quis non recto.

l C A semetipso. id est ad suum effectum siue facti causa dendo in heresim dānarā: vt. Jan. q. v. c. j. j. xxiij. q. j. ca. j. j. et. iij.

m C Damnatus est. id est ipse inducit se in excommunicationem. ‡ vij. q. j. dentiq.

n C Ad Hieroboam. Hystoria. Legitur. iij. lib. Regū q cum Abdo ꝓpheta mitteretur ad Hieroboam vt eum de idolatria redargueret, dictum est ei ne comederet vel biberet in Samaria. Cumq; negocio finito reuerteretur, decepit eū alius ꝓpheta, z in bethel indurit eis vt secum comederet. Cumq; comedisset, locutus est ei ꝓpheta in spū dicens: q; contra verbū dei in loco ꝓhibito comedisti z bibisti, non inferetur cadauer tuum in sepulchrum patrum tuoz. Cum ergo sedens sup asinum rediret, inuasit eum leo et interfecit.

n C Ad Hieroboam. vt. vij. q. j. dentiq. qui fecerat duo

‡ Uel dic dānaꝰ est i. ipse festinando et meritodānaꝰ est. q. iij. placuit. et ca. ipse ligā. Archi.

idola:z vnum posuerat in bethel:aliud in dan.

Sacramẽ effect9 nõ est apũ hereticos.

a ¶ Non posse. Qz scz effectus vel res sacramẽti nõ est apud illos:iz nec veritas sacramẽti fm Cypriani: vt.j. de cõse.dist.iij.quõ.§.dist.xxxij.§.verũ. Sed cõtra eum est.j.ea.q.ca.per Satam.§.dist.xix.secundum.

b ¶ per mendaciũ. Hic errauit Cypria., put dicit Augu.z eum corrigit. xxxj. dist.§.verũ. j.de cõse.dist.iij. quõ. Quidã tñ volunt eũ hic excusare,qz intellexit hoc de hereticis q̃ formã ecclesie non tenent.vel hoc verbũ vbi ola per mẽdaciũ ꝛc.eũ excusat:arg.de cõse.dist.iij. Hinc.iij. soler queri. Vel hoc dixit cõtra hereticos, qõ semper insequeb atur,sicut z pelagi9 xxiij.q.j. schisma. fuit tñ excess9 veritatis:arg.de cõse. dist.ij.ego berẽgarius. Magis tamẽ credo Aug. qui dixit eum errasse.

Non oc ebuere dicta ꝛ.

c ¶ Non statim. Arg.q̃ nõ oi verbo doctrine credendũ est.j. xxiij. q.j. admonuit. §. dist. xix.scõm. Arg. cõtra.§.i.dist.in. si qõ prepostera.j. xxiij. q.iij.ille.z.q.v.miles.et.q.j.quid culpatur.viij.q.j.sciẽdum.arg.xj.q.iij.si quis epõs.z ca. non semper.et ca.ij dominus.arg.y. Hic nõ stari est arg.cõtra sigillãtes.

Sigilla la que non statim capiẽda debent recipi: arg. ff de pba.cap.tertio. nã litere appostolice sunt. ff. de procu. si procuratoꝛ. ff. qõ cuiusq; vni.item eorũ.§.q si actor. nõ tñ sigillum reprobatur si nomẽ authoris non habet. extra de eo qui mit. in possess. cum sicut.in parte decisa.

Mari- ꝛ ofqz d stine- troꝛ ad vro- ne etiã

d ¶ Separauerint. Hic est argu. q̃ maritus sciens se uxoꝛi in propinquo gradu consanguineum: licet in prosecutione bando consanguinitatem defecerit: debet abstinere ab eius thoro, etiam nolente episcopo ne abstineat: argu. distin.l.si quis prepostera. Quid ergo si episcopus eum ꝓ pace excommunicat:patienter ferat, nec curet: cum non liceat peccare apud deum: vt.xj.questione.iij.quomodo.et ca.quid

stiã fieri apud illos oĩno non posse[a], vbi spes nulla est,et fides falsa, vbi oia per mẽdaciũ[b] geruntur. Nã hereticus more simiarũ q̃ cum hoies nõ sint, formã humanã imitant: vultum ecclie catholice et authoritatẽ sibi z veritatẽ vendicat,cũ ipse in ecclia non sit:benedict9,cũ a deo sit maledict9: vitã pollicetur,cũ sit mortuus: deũ inuocat,cũ sit blasphem9:sacerdotiũ administrat ,pphanus,mundus ponit ante altare sacrilegus. Ad hec oia accedit et illud malum,vt antistes diaboli audeat eucharistiam facere: cum nec sacrificari oblatio illic possit vbi spũssanct9 nõ sit,nec cuiq̃ dñs p ei9 preces z orationes ,psit qui deum ipse violat. Si em̃ ecclesiã violãt,ethnici z publicani habentur:multo magis rebelles et hostes falsa altaria,et illicita sacerdotia, et sacrificia sacrilega, et omnia adulterina fingẽtes, inter ethnicos et publicanos necesse est vt cõputentur:quos oẽs cõstat a charitate z vnitate ecclesie catholice recessisse. Ergo oia quecũq; faciũt heretici, carnalia sunt,et inania,z falsa: ita vt nihil eoꝝ q̃ illi gesserũt,a nobis ꝓbari debeat. Non statim[c] suscipienda sunt et assumẽda q̃ iactanꝰ i Christi noie, sed q̃ gerunt in Christi ꝓtute. Quomodo em̃ ꝓficere q̃ agũt, aut impetrare aliquid illicitis

conatibus a deo possunt q̃ contra deũ quod eis non licet moliuntur? ¶ Quare qui hereticis z schismaticis patrocinantur, censura diuina in eoũ ꝓbantur facinore z penis,nõ solum duces et authores,iz etiã participes destinari,nisi se a cõmunione malorum separauerint[e], precipiẽte dño per Moysen: Separamini a tabernaculis hoim istoꝝ durissimoũ,et nolite tangere de omnib9 que sunt in eis,ne simul pereatis in peccatis eoꝝ. Et qõ cõminat9 dñs per Moysen[f] fuerat,impleuit: vt quisquis se a Chore et Dathan z Abyron nõ separasset,penas statim ꝓ impia cõmunione solueret. Sic etiam[g] per Osee prophetam spiritus sanctus testatur, dicẽs: Sacrificia eoꝝ tanq̃ panis luctus: omnes q̃ mãducãt ea,cõtaminabunꝰ: docẽs scz et ostẽdens oĩes oĩno cũ authoub9 z fautoub9 supplicio cõiungi,q̃ fuerint peccato[g] eoꝝ ꝓaminati.

Nũeri xvj. d.

Osee ix.a.

¶ Item Augustinus.

¶ Vera sacramẽta non nisi in hac ecclesie celebrantur.

Extra catholicã ecclĩã[h] nõ est loc9 vi[i] sacrificij.

¶ Item Grego.in.iij.libro dialogoꝝ ait de Ermigildo rege Leouigildi filio.

¶ De manu hereticoũ communio non est recipienda.

Superueniente paschalis festiuitatis die,intẽ-

f ¶ Sic etiam per Osee.Osee.ix.

g ¶ Peccato.i.cõsensu peccati eoꝝ. viij.q.i.§. cũ autẽ. et.xxxij.q.iij.ita plane.et ca.si quis a catholica.

h Extra catholicã ecclesiã.i.extra formã ecclesie.

i ¶ Ueri.ratione effectus.

Superueniente. ¶ Callus. Pater Ermigildi misit ad filium Arrianum episcopum hereticum vt de sua manu communionem acciperet:quam qz filius accipere noluit,pater eum occidit.

Noctis a quatuor sunt partes. ‡ Istō. i. horo rey. ōt q̄ septe ca. cōtinuū est illi. sunt pe- ca. ō. e. ventū. Dici tes: sc̄z rar em̄ hicq̄ lz laici vesper- qui ab hereticis re crepu- uertunt, per impo sculū, sitionē manus reci ticiniū pianē ꝛ recōcilient intēpe- quasi publice peni stū, gal tentes: tamen cleri licinū, ci qui ab eis reuer- matur: tuntur, nō recipiū nū, ꝛ di- tur cū clericatus vl luculū, sacerdotij dignita vt ad lō re: hocideo, q̄ tm̄ gū ē vi- baptisma ratū est dere in apud ipsos: nec re Archi. i cōciliari possunt mi hoc lo- si tantum sub ima co. gine publice pe- ‡ Ult hec glo. inferre q̄ sacer dotes chr̄isti honoribus. d ¶ Sub imagine magis ce nē penitētie appel- ter⁹ pec lat publicā reconci l. p̄by- liationem, que fit ter⁹. C. per manus impōsi de epi. tionem. ꝛ cleri. ꝛ e. l. mor⁹. ¶ Baptismate, quod fecerunt vel acceperūt. ō. e. qō. si quis. contra. -ō. ifte fere. ff. de pe. f ¶ Arbitramur, subaudi dici. Non enim videntur clerici ꝛc. q̄ eorūz laicos ꝛc. quasi dicat cuz hoc alias sit de laic⁹: merito sic debet esse de clericis nō em̄ clerici simili forma recipientur: et ideo patet q̄ sūt digni ecclesiasticis honoribus, et continuatur hoc ca. cū fine illius. ō. e. superueniente. Vel dic q̄ eor⁹. i. ḡuis. q. d. ḡuis laicos eorum ita susceptimus: non tamen clericis ita suscipiendi sunt in honore.

g ¶ Dñm. Hec ratio nō videt sufficiens: ſz facias vim in hoc q̄ dicit authores eorū. nā tūc sunt authores eorū cū illi ꝛ isti sunt eē ecclesiam. Vel dic q̄ sufficiēs est quo ad hoc q̄ non possunt cōferre de merito vite. xl. di. multi.

h ¶ Perfectionē. i. sanctitatē, ꝛ officij executionem.

i ¶ Ut eor⁹. i. quia eorum: vt sit relativum cum causa: et ita per hoc precedens lectio approbata non videtur. i. ideo non videtur, quia ꝛc.

k ¶ Impfectos, q̄ nō receperūt gr̄am p illō baptisma, ‡ Arrianos. ¶ Cau⁹. Hoc ca. cōtinuū est illi. ca. ō. e. ventū. Dicitur em̄ hicq̄ lz laici qui ab hereticis recipiūtur, per impositionē manus reciantē ꝛ recōcilientē quasi publice penitentes: tamen clerici qui ab eis reuertuntur, nō recipiūntur, ꝛ dicitur cū clericatus vl sacerdotij dignitate ad lōre: hocideo, q̄ tm̄ baptisma ratū est apud ipsos: nec recōciliari possunt nisi tantum sub imagine publice penitentie.

c ¶ Arrianos, sacerdotes idignos christi honoribus.

d ¶ Sub imagine penitentie. Imagine penitētie appellat publicā reconciliationem, que fit per manus impositionem.

e ¶ Baptismate, quod fecerunt vel acceperūt. ō. e. qō. si quis. contra.

f ¶ Arbitramur, subaudi dici. Non enim videntur clerici ꝛc. q̄ eorūz laicos ꝛc. quasi dicat cuz hoc alias sit de laic⁹: merito sic debet esse de clericis nō em̄ clerici simili forma recipientur: et ideo patet q̄ sūt digni ecclesiasticis honoribus, et continuatur hoc ca. cū fine illius. ō. e. superueniente. Vel dic q̄ eor⁹. i. ḡuis. q. d. ḡuis laicos eorum ita susceptimus: non tamen clericis ita suscipiendi sunt in honore.

g ¶ Dñm. Hec ratio nō videt sufficiens: ſz facias vim in hoc q̄ dicit authores eorū. nā tūc sunt authores eorū cū illi ꝛ isti sunt eē ecclesiam. Vel dic q̄ sufficiēs est quo ad hoc q̄ non possunt cōferre de merito vite. xl. di. multi.

h ¶ Perfectionē. i. sanctitatē, ꝛ officij executionem.

i ¶ Ut eor⁹. i. quia eorum: vt sit relativum cum causa: et ita per hoc precedens lectio approbata non videtur. i. ideo non videtur, quia ꝛc.

k ¶ Impfectos, q̄ nō receperūt gr̄am p illō baptisma, ‡ Arrianos pestes noctis[a] silētio ad eū perfidus pater Arrianū ep̄m misit, vt ex ei[a] perfidis manibus sacrilege cōsecrationis cōmunionē acciperet[b], atq̄ per hoc ad p̄ris gratiā redire mereret. Sed vir deo deditus, arriano ep̄o venienti exprobrauit, vt debuit: eiusq̄ a se perfidiā dignis increp̄ationib[a] repulit.

Item Innocentius cap. vij.

¶ Sacerdotes hereticor⁹ christi honorib[a] nō habent dignū.

Arrianos[c] p̄terea cetera ſsz huiusmodi pestes detestamur. Quia eorum laicos cōuersos ad deū, sub imagine[d] penitentie, ac spūssancti sanctificatione p̄ impositionē man[a] suscipim[a]: nō vident clerici eor⁹ cū sacerdotij aut cuius piam ministerij suscipiendi dignitate esse: q̄m quibus solum baptismū ratū esse p̄mittim[a], (q̄d vtiq̄s in noīe patris et filij ꝛ spūssancti percipit) nec spiritū sanctū eos habere ex illo baptismate[e] illisq̄ ministerijs arbitramur[f]: quoniā[g] cū a catholica fide eor⁹ authores discederent, etiā[h] perfectionē spiritus quā acceperant, amiserūt: nec dare eius plenitudinē possunt (que maxime in ordinationib[a] operaſ) qui per impietatis sue perfidiam, fidem dñi perdiderunt: ꝓpter quod fieri non potest vt[i] eorum prophanos sacerdotes dignos Christi honoribus arbitremur: quorum laicos imperfectos[k] (vt dixi) ad spiritussancti percipiendā gratiā penitentie imagine recipimus. ¶ Itē legitur. Qui tetigerit[l] immūdum, immundus erit. Quomodo ergo ei tribuetur qui immunditias ꝛ spurcitias cōsueuit accipere? ꝛ infra. Qui particeps fact⁹ est damnati[m], quomodo honorem debeat accipere, inuenire nō possumus. Ex eo[n] autē q̄ man[a] impositio[o] iteranda p̄cipitur[p], sacramētum non esse ostēdit. Unde Augustinus de baptismo. lib. iij.

¶ Manus impositio non est sacramenti iteratio.

An[q] impositio[r] nō sit[r] baptismus repetit[s] non potest. qd em̄ est aliud nisi oratio super hominem? Cum ergo innocentius solū baptisma hereticis ratū esse permittat: cū Gregoriu[q] sacrilegam voc̄et consecrationem arrianoru: cū Cypriano[q] quecūq̄s ab hereticis fiunt, carnalia, ꝛ inania, ꝛ falsa iudicet: cum Hieronym[q] omnia que ab eis offeruntur, contaminata in conspectu dei asserat: cum leo extra ecclesiā, nec rata sacerdotia, nec vera sacrificia esse testetur: patet q̄ sacramēta ecclesiastica p̄ter baptisma (vt supra dictum est) ‡ Dic vicio. ‡ et ca. Arria. ‡ Impositio. ¶ Cau⁹. Manus impositio reconciliatoria q̄s reiteratur, etiā baptisma reiterari nō possit. ꝛ est similiter do p̄ cōrarū. q ¶ Manus. Sē sus est: ꝛDan⁹ impositio pōt repeti: vt. j. de conse. di. iij. quō. baptisma⁹ non. lxvij. di. ſ. sicut. r ¶ Impositio. cōsecratoria: ſz confirmatoria nō. ſz nec ordinatoria: ſz curatoria bene iteratur: de qua dicit. Super egros manus imponēt ꝛc. vt xxvj. di. ſ. sed illud. Reconciliatoria similiter, vt hic. imponit em̄ reconciliatoria man⁹ hereticis reuersis: vt. ō. ea. arrianos. de cōse. di. iiij. quo. ꝛ excōmunicatis: vt. xj. q. iij. cum aliquis. ꝛ penitēnib⁹: vt. l. di. in capite. Et in hereticis vel excōicatis nō est sacramētus: ideo nō iterat: ꝛ conuenit tantum ep̄is: vt. xxvj. q. vj. c. j. ꝛ. l. d. in capite. Si est primata non est sacramentū: ꝛ iteratur: ꝛ conuenit etiā p̄bis: vt xxvj. q. vj. ca. p̄sbyteri. ſ. ecce. ‡ Impositio non est sacramenti iteratio. ‡ Vide q. ij. ad. Cum. nemo. ‡ Unde apls. ad Timo. v. nemini cito manus ipōnas. nulli ꝛ cōmunicabis. Jo. ō. ‡ Concessio alicui⁹ cuius hereseos accedit. ‡ Jo. ō. De quo habet xxvj. q. epūs. Arrian.

s ¶ Non sicut. i. licet.

t ¶ Repeti. ſ. e. qō. qō quidā. contra. So. sed ibi manus impositionē cōsecrationē noīat: hic vero manu⁹ extēsionē super penitentē cū oratione inuocato sctō spū paracleto. Vel ibi prohibet reiterationē manu⁹ impositionis fieri in publico: hic autē permittit fieri in occulto.

¶ Cum ergo. ¶ Concludit Statianus ex quatuor supradictis ea. ſsz arrianos. ſi quis inquit. sic populus. et cap. in ecclesia. q̄ nullum sacramentum p̄ter baptis-

ma potest ab heretico ministrari: sed cōtra hoc obijcit.

Sicut christus. ¶ Catus. Luciferian[y] dicebat malū sacerdotem verum baptisma cōferre: sed eucharistiam nullo modo cōficere. qō hiero. reprobat. dicit ergo: aut vtrumq; approbet, aut vtrūq; reprobet. Nam qui prophanus est ad vnū, non est sctūs ad alterū: et econuerso.

a ¶ Baptizat. in terius. de cōse. dis. iij. nemo. vel cum effectu.

b ¶ Unde oro te. putabat iste eum homici da vel adulter adulē fuerat, mun dari in baptismo: non ita tamen vt dignus esset sacerdotio. Gratianus tamen hoc intelligit de occulto peccatore. Nam dicēbāt quidam de tali e male, q̄ iz posset baptisma dare nō tamen cōficere. et hic tales reprehendūtur. Et ergo hoc est arg. contra l. dist. qui sub gratia. Sed ibi de deposito, cū quo dispensatur vt baptizet ꝛ tolerato. .

c ¶ Esse sacerdotem. i. sacramenta posse conficere.

d ¶ Potest fieri. Ar. q̄ vno de duobus que sunt eiusdem iuris concesso, alterum conceditur. et quo enim aliquid alicui conceditur, eius coherens ei concedit.

† Cōcess. l. i. ff. de iurisdi. om. iu. et l. ad rem mobil. et l. ad legem iul. de p cura.

† Cōfer. xxvj. q. j. quippe. et. xxj. q. j. si monach⁹. ꝛ. q. q. ca j. ℣. viij. distinct. quo iure. ℣.

¶ Sed hoc. ¶ Catus. Dicit Gratianus supradictum capitulum de malo catholico intelligi: et non de heretico. alioquin idem Hieronymus esset sibi contrarius: vt probatur sequenti capitulo et ℣. sequenti: quę per se patent.

e ¶ Gratia cooperante. Istud cooperante falsum est quantum ad dantem vel facientem: non quantum ad recipientem. T. ea. dominus.

f Maledicam. Aliam expositionem huius verbi habeo. j. ea. multi secularium.

¶ Hoc ergo. ¶ Hec est. xj. pars huius questionis, in qua probat q̄ malus sacerdos nō nocet alijs in sacramentis, sibi tamen nocet: ꝛ hoc vsq; ad. ℣. ex his. Jo. de fan.

Ab heretico ministrari nō pōt.

Item obijcitur illud Hieronymi ad Luciferianum.

¶ Qui in baptismo sanctꝰ est ad altare pc̄ōr non accedat.

Sicut xp̄s est qui baptizat[a], ita ipse est q̄ sctificat, vñ oro te[b] vt aut sacrificādi licentiā et tribuas, cuius baptisma approbas: aut reprobes eius baptisma, quem non putas esse sacerdotē. neq; eñ potest fieri[c] vt q̄ in baptismo sctūs est, sit ad altare pc̄ōr.

¶ Sed hoc de pc̄ōre tñ catholico, nō de heretico intelligendū est: q̄ quicūq; cū fide catholica, p officio suo facit licet indign[a], tñ diuina gr̄a cooperāte[e] ratū esse credit: alioquin si de hereticis dictū intelligit, ipse sibi contrarius esset, cū dicat in Osee. Sacrificia eorum ꝛc. et alibi in persona dñi.

¶ Benedictionibus hereticorum deus maledicat.

Maledicam[f] benedictionibus vestris. Hoc est, quicquid a vobis benedicetur per me erit maledictum.

Hoc ergo intelligendū est de heretico: illud autē ad Lucferianū de ecclastico pc̄ōre.

De quo Augu. ait in libro de corpore dominī.

¶ Bonꝰ ꝛ malꝰ sacerdos eq̄ (corpus christi cōficit.

Intra[g] catholicam eccle siam in mysterio corpis ꝛ sanguinis dñi nihil a bono mai⁹, nihil a malo min⁹ pficit sacerdote: q̄ nō in merito cōsecrantis, sed in verbo pficit creatoris, ꝛ virtute spūssancti. ¶ Si ergo i merito esset sacerdotis nequaq̄ ad christū ptineret: nūc aute sicut q̄ baptizat, ipse xp̄s est: ita ipe est q̄ per spiritū sanctū hāc suā efficit carnē, et transfundit in sanguinē. Credēdum est eñ q̄ in verbis xp̄i sacra conficiant. Cuius puis creant imperio, eius vtiq; bo recreantur[h] ad melius.

Idem in lib. ij. cōtra epistolā Parmeniani. ¶ De eodem.

Omnia sacra obsunt indigne tractātibus: prosunt tñ per eos digne sumentibus: sicut ꝛ verbum[i] dei. vnde dictum est[k]: Que dicūt facite: que aūt faciunt, facere nolite.

Idē in tractatu ep̄le Joan.

¶ De his qui sanctis male vtuntur.

Prophetauit[l] saul rex malus cū etiā sanctum Dauid persequeret. Nō ergo se iactent qui forte sine charitate habent sanctum munus dei: sed videant qualem rationem sint habituri cuz deo, qui sanctis nō sancte vtuntur. Ex his erunt qui dicturi sunt in iudicio. In nomine tuo prophetauimus, quibus non dicetur,

Nra catholicam. ¶ Catus. Hec omnia capi. vsq; ad capitu. sacerdotes. leguntur de malis pfessoribus catholicis adhuc in suo officio toleratis. Dicitur in hoc capitulo q̄ in traditione veritatis sacramenti non distinguuntur merita conferentis vel consecrantis: sed potius virt⁹ creatoris. Nā sicut christus est qui baptizat: ita ipse est qui per spiritum sanctum hāc suā carnem efficit.

g ¶ Intra. Ab isto loco vsq; ad capit. sacerdotes. loquitur omnia ca. de malis sacerdotibus toleratis ab ecclesia.

h ¶ Recreātur. Quo ad sustentationem corporis: ꝛ post animę: vt de conse. distin. ij. non iste panis.

† Scilz creātur in sustētionē de cōse. disti. ij. nō iste. Archi.

† Omnia sacra menta. ¶ Et verbū. Id est predicatio. q̄ si fiat ab indigno, alijs prodest: sed sibi nocet arg. distinc. lxxxij. ℣. quāq̄. arg. xv. q. vlti. ca. vlti.

k ¶ Dictum est. Tales istruūt deū qualiter eos punire debeat. xl. disti. multi. Mat. xxiij. a

Prophetauit ¶ Catꝰ. Malus sacerdos ministrare potest: quia Saul malus erat et pphetauit. Legitur eñ in. j. lib. Regū q̄ cuz Saul persequeret Dauid, ipse fugiens venit in Ramatha ad Samuelē. Nō cum nūciatum esset Sauli, misit lictores vt caperent eum. qui cū vidissent cuneum prophetarū, et Samuelem stantem super eos: factus est in eis spiritus domini: ꝛ prophetare ceperunt etiam ipsi. Quod cum nunciatum esset Sauli, misit alios nuncios: prophetauerūt autem ꝛ illi. rursus misit et tertios nuncios, ꝛ ipsi pphetauerūt. Et iratus Saul abūt: et factus est spūs dñi super ipsum: et prophetauit cum ceteris coram Samuele: ꝛ cecinit nudus tota die ac nocte. vnde exiuit prouerbiū, Saul inter pphetas.

l ¶ Prophetauit. Hic pbat q̄ malus sacerdos potest Sacerconficere: q̄ Saul malus erat et prophetauit. immo ma dos malꝰ habēt omnia dona spiritussancti preter charitatem. ℣. lus con ca. multe. Hystoria autem erit hic pro casu. ficit.

pono-res mu-tat mo-res.

g ¶ Non noui. Id est non approbaui, ita dicunt aliqui scholares qui noti sunt aliquibus in scholis, cum vident eos in terra sua, dicunt: non noui vos: vel quando sunt diuites, dicunt pauperibus: † non noui vos, vel (quod peius est) nolunt loqui cum eis.

† Adde gl. in l. ij. in ỹ. mores. ff. de re stibus.

O propheta.

¶ Cal'. Damnati sacerdotes reprehenduntur: qui etsi verũ corp' xpi conficiant in altari, ex hoc nõ sanctificantur: sed potius ex suis malis operib' polluuntur.

§ al's o pop'e. De babylonica captiuitate.

b ¶ O propheta. Ad literam intelligitur de babylonica captiuitate. Nam Cyro dante licentiam reuertẽdi de babylonica captiuitate, pp'ius isrl' edificauit altare: & deiecerũt fundamẽtum templi: sed p̃ eas Cambise ducis militie ipsius Cyri prohibitus est in edificatione procedere vsq; ad scõm annũ Darij: i quo iussus est edificare templum ceptum ab Aggeo pphẽta ad hoc exhortãte populum. Loquit ergo Hieronymus de medio tpe in quo immolabant in altari sed domũ dei scilz templum reedificare negligebant, cum domos proprias reedificarẽt. qõ in ipso Aggeo plenius patet.

c ¶ Domo mea diruta. Id est edificatione virtutũ. diruitur enim remotis virtutibus anima. xv. q. j. merito.

Alia sine vtut-tib' cor-ruit.

I Ta fit verbum. ¶ Calus. Dicitur q̃ tũc peccat hereticus in spiritũ sanctũ, cũ de schismate ad vnitatem et cõgregationem ecclesie redire contemnit: in qua ecclia spũs sanctus q̃ catholicũ et fictũ & reprobũ operat remissionem peccatoꝝ: & mala per talem colliguntur.

d ¶ Ita fit verbum. Id est blasphemia. j. de penitẽ. distin. j. §. potest. & dist. iij. §. siue. ỹ.

e ¶ Congregationem. i. vnitatem ecclesie.

f ¶ Nunq̃. Et ita peccatũ in spiritũ sanctum est finalis impenitentia: de qua dicit Augustin. de peni. distin. vij. ca. j. & si. et notaui. xxv. distin. qualis.

Impenitẽtia finalis est peccatũ in spiritũ sanctũ.

g ¶ Et tamen. Hoc dicit quia ab isto possum accipere, etiam sine necessitate.

U Teuidenter. ¶ Calus. Ostendit in hoc ca. q̃ non homo sed spũs sctus petã remittit: et hoc probatur auctoritate dñi dicentis. Si cui dimiseritis peccata &c. mentimini: sed non nouis vos &c. Spiritum ergo prophetie dicendi sunt habuisse, sed non meritum. I tem Hieron'. in Aggeum. ij. capi.

¶ Quisq̃ nõ tam sctificat ex hostijs q̃ pro pctõ polluitur.

O Propheta b & qui altari tantũ extructo, & domo mea diruta c hostias mihi offers in altari: et victimis eius sanctificari te putas: scito q̃n sanctum quidẽ est qõ offertur in altari: sed non tam sanctificaris ex hostijs, q̃ ex mortuis operibus polluteris.

I tẽ Aug. in lib. de ỹbo dñi.

¶ Contra spiritũ sanctũ verbum dicitur cum ex dispersione nunq̃ reditur.

I Ta fit ỹbũ d cõtra spũm sctm̃, cuz ex dispersione ad cõgregationẽ e nũq̃ f venit que ad remittenda pctã accepit spiritũ sctm̃: ad quã cõgregationẽ etsi per malũ clericũ sed tñ catholicũ ministrum reprobũ et fictũ si aliqs accesserit corde non ficto: in ipo spũs sctus opat remissionẽ pctoꝝ: qui in sctã ecclesia ita opat, vt reprobos fugiat, et tñ p eoꝝ ministerũ probos colligat.

I dem in sermone de remissione peccatorum.

¶ Nõ meritis hoim, sz ỹtute spirituscti pctã remittitur.

U T euidẽter ostẽderet dñs a spũ sctõ quẽ donauit fidelib' suis, dimitti peccata, non meritis hoim: quodaz loco sic ait. Accipite spũm sanctum. & continuo g subiecit: Si cui dimiseritis, h peccata, remittuntur ei. hoc est, spũs sanctus i dimittit, nõ vos. Proinde sicut ts quem sacerdos tolerat in ecclesia, est tamen extra ecclesiã & extra corpus eius, cuius caput est xps, si ei ostiarius m non aperuerit: ita non ideo extra ecclesiam est, & non est de corpore, si quis pastoris preiudicio n cõpellit fouis esse.

I tẽ Ambro. de sacramẽtis.

¶ Deus non merita psonaꝝ, sz sacerdotũ officia cõsiderat.

Q Ũm scriptura o testet' p q̃ ad pces Hieroboã q ignis descendit de celo: et rursus precante Elia ignis emissus est qui sacrificia consumeret: datur intelligi q̃ deus nõ merita personarũ considerat, sed officia sacerdotum.

¶ Ignis ille visibilis mitte-

Pretium. Id est prauo iudicio. j. xxiij. qõ. iij. si quis. et. xj. qõe. iij. si eps forte. & e. q. remissionẽ. j. xj. qõ. iij. quid obest. ỹ.

ra. hic intendit Ambrosius probare q̃ spiritussanctus tempore hoc operatur inuisibiliter in sacramentis ecclesie: quod ex eo probat, quia olim visibiliter operabatur in legalibus sacramentis.

o ¶ Cum scriptura. Quã non habemus: sed est in scriptura. lxx. interpretum.

p ¶ Testetur &c. Quasi diceret, cum nullus dubitare hic debet, mendaciter apposuit Gratianus: sicut datur Spũs intelligi vsq; ibi: ignis. nec reddit rationem Ambrosius sanct' quare olim visibiliter, nunc vero inuisibiliter operetur olim vt spiritussanctus: nec fit ibi malorum mẽtio sacerdotum: sicut vt ca. inter posuit. sed dũtaxat bonorum: puta Elie, hieremie, roboam, & aliorum sanctorum quos ibi Ambrosius nominat: vnde ad presentem materiaz nihil operatur. Jo. operat. et ita falsa est litera cum Hieroboam &c.

q ¶ Hieroboam. qui fuit malus ẽm falsum intellectum Gratiani, alias Hierobaal, quasi sacra baal destrueno. baal vi Hieron enim sacrum dicitur, Sic enim dictus est Ze-dial.

deom: f sed hoc nō faceret ad ꝓpositū ꝙFani. Joan.

Ulti. ¶ Cauſa. Hoc ca. diuiditur in quatuor partes. In prima parte ꝙeg. redarguit quosdā q̄ per ꝓua negligentes, vitam sacerdotū reprehendunt

ostrue & eorū sacramenta cōtemnunt. In sc̄a ostendit vnde dicatur mysteriū, et vis sacrificii, & vnde sacramentuz, et vnde eucharistia.

Incipit ca. Incipit ca. Incipit ca.

sunt presbyteri.

a ¶ Uel qr. Ista duo vel, respiciūt tantū ꝓximū membrū, cui⁹ due inueniunt expositiones ꝑ sequentia.

Significastis. ¶ Casus. Hic probatur malos sacerdotes tolerandos duplici exemplo Christi: tum qr phariseos et scribas docuit esse audiendos: sed nō in malis operib⁹ imitandos: tum quia misit iudā traditorem suum ad euangelizādum cū alijs discipulis, ⁊ eū vsq; in finem tolerauit: nec apl'i etiam sacramenta taliuz despiciebant.

b ¶ Nō congruēter. ideo vitabāt eorum sacramenta.

c ¶ Docuerunt. Ergo nec nos presumere vel inuenire debemus: vt. s. dist. xxxvij. qui de mensa. j. ij. q. v. consuluisti. j. xxxi. qō j. ꝙ si. s. di. lv. si euāgelica. s. di. xlv. ca. epm. vij. q. j. ca. j.

Non quales. ¶ Cas⁹. Quidam cōtemnebant sacramēta malorū sacerdotū: sed probat Nicolaus hoc non esse faciendū: qr si mali sacerdotes sedētes sup cathedrā moysi sunt audiēdi: multo potius regentes cathedrā Petri sunt audiendi.

d ¶ Nec em̄ illos No modū arguendi de malis ad bonos. de conse. di. j. ca. j. j. xj. qō. j. sacerdotibus. s. dist. xxj submittitur.

Dominus declarauit. ¶ Casus. Petilianus dicebat ꝑ prauum sacerdotē vera sacramenta nō cōferri nec cōfici: ⁊ hoc per quādā suā questionē nitebat ꝓbare. Diuidit in. v. partes. In prima parte Aug. reprehendit eū de sua stulta questione. In scda parte ostendit apud malos sacerdotes vera esse sacramēta, etsi nō sint veri sacerdotes: cū querat vtrū sit verū sacrm, ⁊ nō vtrū sit verus sacerdos: ⁊ hoc probat exēplo caiphe q̄ malus, erat, ⁊ tamen ꝓphetauit. exemplo Pauli, q̄ verum testimonium pessimi approbat. exēplo Dauid, q̄ saulis sacrā vnctionem honorauit. In tertia ostendit ꝙ meritum cōferentis nō attenditur in veritate sacramēti. In quarta parte ostēdit ꝙ optati heretici sacrificiū illis tantum nocuit quibus vita sua nō displicebat. In quinta parte refert gratias deo de victoria quam habuit contra petilianum. Scda pars incipit ibi: qui autē solo. Tertia ibi: itē nos dicim⁹. Quarta ibi: per hanc sententiā. Quinta ibi: itē gratias ago.

e ¶ Dñs declarauit. Not. ꝙ Augu. in hoc. c. improbat duas opiniones petiliani: qui petilianus dicebat immūditiā malorū mundis obesse. Dicebat etiā ꝙ mali sacerdotes non cōferebant vel conficiebāt vera sacramenta. Dicit ergo i prima parte ꝙ immūditia malorum bonis et mundis non obest. In secunda ponit quandā obiectionem Petiliani que non tangit ꝓpositum, ⁊ eam soluit. In tertia ostendit ꝙ sacramēta si in forma ecclesie cōferātur a quocūq; vera sunt: et hoc ostendit triplici exēplo, caiphe, apl'i, et dauid. In quarta ostendit ꝙ quales sunt q̄ sacramenta accipiūt, talia sunt eis ipsa sacramenta. In quinta īfert duplicem cōclusionem contra duplicem opinionem petiliani, gr̄as agens deoꝙ acquieuit petilianus suis rationibus. Jo.

e ¶ Dñs declarauit. In parabolis de zizania separanda a tritico. xj. qōe. iij. nolite. et de hedis: vt. xxiij. quest. vij. ca. j. Uel declarauit sustinendo iudam. ij. quest. j. vnus ex vobis.

f ¶ Cetu. i. collectione apostolorū: vel ecclesie, vbi sunt boni et mali. xxxij. q. iiij. recurrat.

g ¶ Petilianus dixit. obijciendo. dicebat enim malum sacerdotem non posse conficere: quia non est verus sacerdos: sicut nec laicus potest.

h ¶ Baptisma. Quasi hoc queramus ⁊ nō illud. ⁊ ideo non valet obiectio ⁊c̄.

i ¶ Sacramento, ordine et officio sine iustitia. argu.

nē. i. corp⁹ Christi, quādo indigne accedim⁹ ad altare, ⁊ sordidi mūdū sanguinē bibim⁹. ⁊. j.

¶ Maledicā (inquit) benedictionibus vestris: hoc est his que nunc meis benedictionib⁹ possidetis, seu quicquid a vobis benedicit, maledicam: vel quoniā nō benedicūt sanct⁹ ex vero corde: vel quia [a] q̄ inique agūt, benedicūtur ab eis: adulanturq; peccatoribus, dūmodo diuites sint.

Item Fabianus papa episcopis orientalibus.

¶ Non sacerdotū merita, sed que docent ⁊ ministrant, considerare debemus.

Significastis insup plerosq; attendere multos in ipsis honoribus ecclesiasticis nō congruēter [b] viuere sermonib⁹ et sacramētis que per eos populis ministrant. O miseros homines q̄ hos intuēdo Christum obliuiscuntur: qui ⁊ multo ante predixit vt legi dei potius obtēperetur, q̄ imitandi videantur illi qui ea que dicūt non faciūt: et traditorē suū tolerans vsq; in finē, etiā eum euāgelizare cum ceteris misit. nam apostoli talē consuetudinem non habuerūt, nec habēdam docuerunt [c].

Itē Nicola⁹ papa Michaeli imperatori. ¶ De eodem.

Non quales sacerdotes dñi sint, sz quid de dño loquant, est vobis magnopere preuidendū: nec in vicarijs beati Petri apostoli vobis est attēdendum q̄d sint: sed quid pro correctione ecclesiarū, q̄d pro salute vestra satagant. Nec em̄ illos [d] inferiores dicetis scribis et phariseis sedentib⁹ super cathedrā Moysi: de quibus dñs precepit, dicens: Quecunq; dixerint vobis, facite: s̄m opera eorū, nolite facere. Ergo imperator cōsidera: si illos dixit audiēdos q̄ sup cathedrā Moysi sedebāt, quāto poti⁹ q̄ super cathedram Petri resident, esse existimes obaudiendos?

Itē Aug. cōtra Petilianū.

¶ Sacerdotū immūditia sacramentum non polluit.

Domin⁹ declarauit [e] in vno cetu [f] hoīm eadem sacramēta sumentiū, non obesse mundis aliquorū immunditiam. Petilianus [g] dixit. At si quisq̄ carmina sacerdotis memoriter teneat, nunquid inde sacerdos est ꝙ ore sacrilego carmen publicat sacerdotis? Augustin⁹ respōdit. Ita istud dicis, quasi modo queramus quid sit verus sacerdos, ⁊ non quid sit verū baptisma [h]. Ut em̄ quisq̄ sit ver⁹ sacerdos, oportet vt non solū sacramēto [i], sed iustitia quoq; induatur, sicut scriptum est: Sacerdotes tui induantur iustitia.

¶ Qui autem solo sacramento sacerdos est, sicut fuit pontifex Caiphas persecutor vni⁹

Hinc eliciunt quidaz petrum esse maiorem moyse. Arg. ꝯ xxxij. q. iiij. qs ignoret.

Errores petiliani.

Mat. xxiij.

Psal. cxxxj. zizania an a tritico separanda sit.

contra.xl.distin. sicut viri. Sed ibi agitur de essentia sacerdotis: hic de qualitate.

a ¶ Si nō dat suū.i.si nō sua sz dei: in forma.s.ecclie.

b ¶ Idem. Verba sunt epimenidis illi⁹ thebani sacerdotis, qui malus fuit: ⁊ apl'us sumit eadem verba in testimoniū in epistola ad Titum. †

c ¶ Si ergo. Et verū est supple: et ideo approbem⁹.

d ¶ Habet. Arg. pro testimonio alicuius q̄ non est bonus: et vt credatur testimonio in quo verum dicit, etsi in alijs mentiatur. s. dist. xxxvij. turba. et.c.si q̄d. Sed contra.iij.q.ix.pura.

e ¶ Verū. Quasi dicat, non: et ita nō quicūq; verum dicit, verax est.xxij. q.ij.homines.

f ¶ Violatis. Id est viol ādā esse credītis.

g ¶ Sacrilegiuz. Quasi cōprobare schisma vestrū videamur ex eo q̄ sacramenta vr̄a non reprobamus.

h ¶ Si non habebat Saul. Quē dominus elegerat et fecerat regē.i. fieri iusserat: vt.j.viij q.j.audacter.

i ¶ Panniculuz. Qñ precidit chlamydem vestimenti sui: vt.ij.q.vij.§.de his et.§.item opponitur.

k ¶ Omnia munda mundis. Juxta illd. Qui manibus sordes: operam prius ablue sordes. Intus te munda: quia mundis omnia munda.

l ¶ Optati. Proprium nomen est, et erat mal⁹ catholicus vel hereticus sz occultus.

m ¶ Sacrificio. h̄ patet q̄ p̄cisus conficit: vt.j.e.non nocet.et ca.dictū.⁊ de cōse.dist.iiij. non in vobis. preterea q̄ esset ratio quare dānatus a deo posset cōficere q̄diu toleratur ab ecclesia, sed dānat⁹ ab homine nō? Dicas ergo q̄ hereticus excōmunicatus depositus potest hoc sacramentum ⁊ reliqua sacramenta ministrare, per capl'a q̄ dixi. Quidā tñ ꝯtrariū dicunt † per id qd est.xxiiij.q.j. schisma. vbi dicit Pelagius: si veritate duce regimur, nō est xp̄i corp⁹ qd̄ heretic⁹ cōficit. Itē q̄ hoc sacramentum est sacr̄m vnitatis vt de conse.di.ij.q̄ passus. Item q̄ ex̄ vnitatē ecclesie cōficit nō potest: vt.s. e. ex̄ ecclesiam.j. e. sacerdotes.

n ¶ Polluti. Ar. non imputari socio pctm̄ alterius si ei displiceat, dummodo eum admoneat vt resipiscat: vt.j. e.q.iiij.ca.j.qd incipit, nulli⁹ crimē. et c.crimē.argu.xxiij. q.iiij.recedite. viij. q.j. quid autē.j.xj. qō.iij.qd predecessor.j.xxiiij.qōe.iij.si habes.xxiiij.qōe.j. schisma.cōtra.j.de cōse.dist.j.in sctā.ꝯ.j.e.q.v.c.j.ꝯ.h.

Ad titū.j.d.

Christ⁹ q̄d fecit. ¶ Casus. Mali sacerdotes sunt tolerandi: et sacramēta sunt ab eis recipienda: et hoc probatur exēplo dñi, q̄ iudam tolerauit, ⁊ eum cum alijs discipulis ad predicandū misit.

o ¶ Christus q̄d fecit. qui signa patiētie ondit nobis.

p ¶ Primā.i. primo cōfectā eucharistiam dedit: nam vna sola est, ⁊ ideo non est prima vel vltima. Vel sic primam.i. vnicam, et non plures.

q ¶ Ore. Cum dixit: hoc est corpus meū.j.de cōse.di.ij. accipite.

r ¶ Ceteris.j.xxiij.q.iiij.tu bon⁹.et c.q̄ magnū.j.de cōse.d.ij.cū oē.cōtra. Sol. sed ibi de buccella panis, quam soli iude tradidit postea. hic de corpore christi quod primo tradidit sibi: postea omnibus dedit.

Dum modo cōsens⁹ nō iterum ꝯ Jo. de tur. p tex. in ca. ita si q̄s.xxiij q.iiij.⁊ i c.ita ne. xxxij. q. v.

et verissimi sacerdotis: quāuis ipse verax nō est, quod dat tamen verū est, si non dat suū[a], sed dei. Idē[b]. Cretenses male bestie, pigri corde. † Si ergo[c] apl's alienigene nescio cuius testimoniū q̄ verū comperit, etiam ipse attestat⁹ est: cur nos apud quēcunq; inuenerimus qd̄ Christi est, ⁊ verū est, etiam si ille apud quem inuenimus, peruersus ⁊ fallax est: nō discernim⁹ propter vitium qd̄ homo habet[d], veritatem quā non suam sed Christi habet: et dicimus, sacramētum hoc verū[e] est: sicut ille ait, testimoniū hoc verū est? Sed nunq̄d ideo dicimus, etiam ipse homo verax est: q̄ dicimus, sacramentum hoc verū est? Vobis autē necesse est vt semper erret, q̄diu ꝓpter hominū vitia, dei sacramenta violatis[f]: aut nos ꝓpter dei sacramenta que in vobis violare nolumus, etiam vestri schismatis sacrilegium[g] assumere putatis. Item. Baptismi ergo puritas ab impuritate vel immūditia conscientie, siue dantis, siue accipientis omnino distincta est. Item. Memēto sacramētis dei nihil obesse mores malorum hominum, quo illa vel non sint, vel minus sancta sint. Item. Si non habebat Saul[h] sacramēti sanctitatem, quid in eo Dauid venerabat? Si autē habebat innocentiā, quare innocentem persequebat? Nā eū ꝓpter sacramēti vnctionem, ⁊ honorauit viuū, ⁊ vindicauit occisum. Et q̄ vel pāniculū[i] ex eius veste abscidit, percusso corde trepidauit. Ecce Saul non habebat innocētiā, ⁊ tñ habebat sanctitatē nō vite sue sz vnctionis: nam hec sine innocētia haberi nō pōt, sz sacramētū dei (qd̄ et in malis hoībus est) sanctū est. Item. Nos dicim⁹ tale cuiq; sacrificium fieri qualis accedit vt offerat, et qualis accedit vt sumat: et eos de sacrificijs talium mādūcare, qui ad illud tales accedunt, q̄les ⁊ illi sunt. Itaq; si offerat deo malus, et accipiat inde bonus: tale cuiq; est, qualis quisq; fuerit: quia et illud scriptum est: Omnia[k] munda mundis. ¶ Per hanc sentētiam veridicam et catholicam etiam vos Optati[l] sacrificio[m] non estis polluti[n] si facta eius displicebant vobis: nō vtiq; panis illius panis luctus erat, sub cuius iniquitatibus aphrica tota lugebat. Sz panem luctus omnibus vobis cōmunem esse omniū vestrum malum schismatis facit. Itē, Gratias ago deo, q̄ tandē cōfessus es posse valere inuocatū nomē Christi ad aliorū salutē, etiā si a peccatorib⁹ inuocet. Hic ergo intellige cū Christi nomē inuocat, nō obesse aliorum saluti aliena peccata. ‡

Idem in lib. psalmorū.

¶ Etiā per malū ministrū dona dei ad eos perueniunt, q̄ cū fide accipiunt.

Christ⁹ q̄d fecit[o] nobis q̄ traditorē suū tāta patientia ꝑtulit, vt ei primā[p] eucharistiā cōfectā manib⁹ suis, ⁊ ore[q] suo commēdatā, sicut ceteris[r] apostolis traderet? Quid nobis fecit Christus, qui eūdem traditorem suum quē diabolū nominauit[s], q̄ ante traditionē

s ¶ Nominauit. Vbi, nescio: sed credo q̄ ibi, qui intin-

git mecū manū ꝛc̄.ar.insti.de exhe.li.§.sed femininī.

a ¶ Loculis. Arg. contra infideles ieruientes q̄ sint si cut diaboli. de peni. di.j.§.hoc idem.

b ¶ Non nocet. ¶ Ad eccle.j. de cōse. di.j. eccleſijs, cōtra. sed illud q̄ in forma seruata non est.

c ¶ Consecratio nem. Duz tñ cesset ois pactio vel alia qua turpis ꝓmissio: aliqn exercita potiꝰ q̄ cōsecrata dici debet: vt.j.e. qō.iij. ecclesia. sed hoc in odium consecrantis. nā reuera consecrata est.

‡ Dum modo forma ecclesie fuerit seruata. de cōse. dis.j. ecclesijs. qō etiā videt ꝛ̄ Jo.ō f.

¶ Sed obijcitur.

¶ Casus. Nūc obijcit ista. ꝛ̄ prædicta: et ita alternatim modo ex vna parte, modo ex alia allegando ꝓcedit in hac questione et solutiones inferēdo.

d ¶ Sed obijcit. Respicit.§. si ergo s. prime positum. Nā inducit ista sexta. quedaz directe, quedā a sensu contrario ad ꝓbandū q̄ malus sacerdos non possit cōficere sacramenta. sed ibi respōdet in sequē. §. cum vita.

¶ Sacerdotes. ¶ Casꝰ. Non tñ verba, sed etiā merita sacerdotuz cōcurrere debent: q̄ scriptū est. Nec maculaz habēs ad sacrificandum accedat.

e ¶ Imprecātis. id est inuocantis ꝓ preces. ℣.

f ¶ Non vitā. ℟ tum ad rem sacramenti, scz vt digne conficiant. alias vita non exigitur vt conficiant.

‡ hic vi g deas talis peccati. ‡ arg. de cōse. di.j. q̄ notat. ij. d. de his. in gl. vlti. iuncta fi. §. non accedat. dum em̄ estu̾ uerit in pectore precantis et ex̄ de igne alienus qui exurit, ꝛ non satiat: nō potest digne accele. missā cedere ad altare. de pe. di. iij. ca. inter hec hircū. Unde notatur hic q̄ quilibet sacerdos pro macula mortalis peti suspensus est quo ad se: quo ad accipientes vero nō: nisi vt notatur. xxxij. di. §. verum. et ca. nullius.

¶ Sacramentis, episcopi malitia non nocet.

Non nocet malitia epi, neq; ad baptismum infantis, neq; ad ecclesie b consecrationem c: q̄ baptisma a deo daꝛ, non ab hoie venit. Sic et eucharistia et oia quecunq; in altari ponūtur: non ab hoie, sz a deo sanctificationē accipiūt.

Sed obijcitur d illud Hieronymi in Sophoniam.

¶ Hō verba, sed merita sacerdotū eucharistiā faciunt.

Sacerdotes qui eucharistie deseruiunt, ꝛ sanguinē dñi populis eꝰ diuidūt: ipie agūt in lege Christi putantes eucharistiā impiecātis e facere verba, non vitā f: et necessariā esse tñ solennē oratione, ꝛ non sacerdotū merita, de quib⁹ dicitur: Sacerdos in quacunq; fuerit macula g: non accedat offerre oblationes domino.

Item Alexander.

¶ Tanto facilius sacerdotes exaudiuntur, quāto apud deū sunt digniores.

Ipsi sacerdotes, ꝓ ꝑplo interpellant, ꝛ ꝓcā populi comedunt h: q̄ suis præcidñi, nec loculis a dñicis fidem potuit exhibere, cū ceteris discipulis ad prædicandū regnū celoꝝ missi: vt monstraret dona dei peruenire ad eos q̄ cū fide accipiūt, etiam si talis sit q̄ quē accipiūt, sicꝫ Judas fuit.

Item Gregorius.

¶ Sacramentis, epūcopi malitia non nocet.

Nō nocet malitia epi, neq; ad baptismum infantis, neq; ad ecclesie b consecrationem c: q̄ baptisma a deo daꝛ, non ab hoie venit. Sic et eucharistia et oia quecunq; in altari ponūtur: non ab hoie, sz a deo sanctificationē accipiūt.

Sed obijcitur d illud Hieronymi in Sophoniam.

¶ Hō verba, sed merita sacerdotū eucharistiā faciunt.

Sacerdotes qui eucharistie deseruiunt, ꝛ sanguinē dñi populis eꝰ diuidūt: ipie agūt in lege Christi putantes eucharistiā impiecātis e facere verba, non vitā f: et necessariā esse tñ solennē oratione, ꝛ non sacerdotū merita, de quib⁹ dicitur: Sacerdos in quacunq; fuerit macula g: non accedat offerre oblationes domino.

Item Alexander.

¶ Tanto facilius sacerdotes exaudiuntur, quāto apud deū sunt digniores.

Ipsi sacerdotes, ꝓ ꝑplo interpellant, ꝛ ꝓcā populi comedunt h: q̄ suis præcidñi, nec loculis a dñicis fidem potuit exhibere, cū ceteris discipulis ad prædicandū regnū celoꝝ missi: vt monstraret dona dei peruenire ad eos q̄ cū fide accipiūt, etiam si talis sit q̄ quē accipiūt, sicꝫ Judas fuit.

Item Gregorius.

¶ Sacramentis, epūcopi malitia non nocet.

Sacrosancta i religio q̄ catholicā cōtinet disciplinā, tantā sibi reuerentiā vēdicat, vt ad eam q̄libet nisi pura conscientia nō audeat peruenire. Hā quomodo ad diuini mysterij cōsecrationē k celestis spiritus inuocat⁹ aduenier l, si sacerdos et qui eū adesse deprecatur, criminosis plenus actionibus reprobetur?

Item Gregorius in registro.

¶ Manus immunda tacta inquinat, non mundat.

Necesse est vt munda sit manꝰ q̄ diluere sordes curat: ne tacta queq; deteriꝰ inquinet si sordida m sequēs lutū tenet. Scriptū nanq; est: Mundamini q̄ fertis vasa n dñi. Dñi eteñ vasa ferunt, qui primorum aias ad interioza n ꝓducēdas, in cōuersationis sue exēplo suscipiūt. Item Augu.

¶ Que seruanda sit verbum Christi, ꝛ corpus Christi.

Interrogo vos fratres vel sorores, ‡ dicite mihi, quid plus videt vobis: corpus Christi, an ꝛ̄bū o Christi: Si vultis vere respondere, hoc dicere debetis, q̄ non sit h Ipsi satet dotes. ¶ Comedūt. i. oblata pro peccatis. ‡ vel dicuntur comedere peccata populi, q̄ docent: ꝛ sic comedunt pcā populi orationibus suis. vel forte q̄ exemplo bone operationis ꝛ verbo prædicationis corrigunt hoies, ꝛ ita quātū in se est, delēt. xxxvj. dist. §. cata in ecce. versic. et qui. pul.

bus. solꝰ em̄ de oe let pctm̄. i. peccatuz. ‡ sacerdos penam inflīgendas ꝓ peccato oratione emendat. ‡ propter qs̄ peccatū de lere vt. viij. q. ij. aiebat. ℣. Ut illi dicuntur comedere peccata populi, qui de suis posſent sustentari: et tamen percipiūt de ecclesiasticis. xij. quest. ij. aliud. cum habenti dare ꝛ̄. q. ij. pastor.

i Sacrosctā. i. religiosa sacramentoꝝ reuerentia. vel i. eucharistia, vel q̄libet aliud sacrameñtum. §. e. ventū.

k ¶ Consecrationem. Quā diuinuz ministerium facit, non ministri administratio: vt.j. de cōse. distinctio. iiij. nō est aqua.

l ¶ Aduenier. ad ueniet quidem magis ad conficientis sordida detrimentuz, q̄ ad ipa ſa salutē. de cōse. di. iij. ca. ꝛ̄ sancta.

m ¶ Necesse est. ¶ Vasa. i. q̄ subditoū aias: q̄ ver. dñs in eis sedet: vt xxxij. questione. iiij. nabuchodonosor. ℞ xxxij. q. v. si paul⁹. quoti die. vel venialis: ꝛ tunc est consiliū. arg. dist. vj. testamentum. hug. Tñ hec authoritas intelligit de macula corporali vt. xlv. di. hinc etiā. ꝛ ita sophistice inducitur §. non accedat. dum em̄ estu̾ uerit in pectore precantis et ex̄ de igne alienus qui exurit, ꝛ non satiat: nō potest digne accele. missā cedere ad altare. de pe. di. iij. ca. inter hec hircū. Unde notatur hic q̄ quilibet sacerdos pro macula mortalis peti suspensus est quo ad se: quo ad accipientes vero nō: nisi vt notatur. xxxij. di. §. verum. et ca. nullius.

n ¶ Ad interiora tuoꝝ i. spiritualia et ecclesiā. Vel dic. i. ad delectia: ꝛ tūc dic per. ij. Ale. distinctio. si papa.

o ¶ Uerbū. i. predicatio. que plures convertit: ꝛ pl⁹ fa-

ducendas vapulaturas a primo mancipio geheñne. xl. ℣ ymo

Interrogo. ¶ Casꝰ. Equali diligētia audiendū est verbū christi ne de cordelabat, sicut eucharistia est inobseruāda, ne in terram decidat negligentia ministrantiū: q̄ vter q̄ reus est. §. qui negligenter verbum dei audit: ꝛ q̄ corpus christi in terrā cadere permittit. ita sacerdos non debet indigne ministrare.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cit cõpungi hoiem: vt oĩa pcta per eã tollãtur: sed p cotidianas ẽ xpi tantũ venialia tollũtur: vt de cõse. dist.j. iteratur. t.c. quotidie. z sic non ob. s.e. multi.

a ¶ Verbũ. i. id qđ verbo significat: vel p xpũ cõcipiẽ.

b ¶ Cadere. de conse. distin. j. qui bene.

Deꝛ. ¶ Casꝰ. Ad hoc vt rite z recte sacrificiũ offeratur, debz ab honesto ministra ri et a iusto recipi: et hoc dicit litera. pro quibus offertur, supple digne.

c ¶ Neqꝫ. No. q tria dicuntur hic: scz q sacramenta dñi non rite vel recte cõferunt nisi a dignis conferant, z a dignis sumantur, z in forma ecclesie. primum notatur ibi: nisi p sacerdotẽ. Scdꝫ ibi: nec nisi. Tertium ibi: atqꝫ id tẽ. Quidam diuidũt capi. i duas partes. In prima fit mẽtio de sacrificio quod ab eo accipiẽ pro quo offertur: z hoc vsqꝫ ad illũ locum: atqꝫ id. In secunda fit mentio de sacramento quod nõ accipitur ab eo pro quo offertur. z dicit sine vitio, id est sine peccato.

d ¶ Rite. quo ad offerentem et accipientem.

e ¶ Pro quibꝰ offertur. supple: nec potest rite offerri nisi ab eis.

f ¶ Sine vitio. i. nõ sit citra formaz ecclesie, sed in ipsa forma ecclesie.

g ¶ Ut pro vitiosis. Expone vt recte possit offerri p vitiosis. i. venialia habentibus. Sed intellige generaliter: quia offertur etiam pro habentibus mortalia.

h ¶ Mundandis. id est venialis peccati maculam habentibus.

¶ Cum vita. ¶ Casꝰ. Iste. g. respicit illud capi. sacerdotes. vbi dicitur q bona vita sacerdotis necessaria est ad conficiendũ corpus christi. Modo soluit et dicit q intelligendum est hoc non de consecratione: quia in veritate conficit etiam malus sacerdos: sed de effectu consecrationis: quia nihil prodest si sumatur ab indigno, et q minus dei ẋbũ qꝫ xpi corpus. Et ideo quãta solicitudine obseruamꝰ qñ nobis xpi corpus ministratur, vt nihil ex ipso de manibꝰ nostris in terrã cadat: tãta solicitudine obseruemus ne verbũ dñi quod nobis erogatur, dũ aliud aut cogitamꝰ aut loquimur, de corde puro pereat: qz nõ minus erit reus qui verbumᵃ dei negligenter audierit, qꝫ ille qui corpus xpi sua negligentia in terram caderebᵇ permiserit.

Item. ¶ De eodem.

Deꝛᶜ potest ritedᵈ offerri nisi per sacerdotẽ iustũ et sctñ: nec nisi ab eis accipiatur quod offerrᵉ p quibusᵉ offertur: atqꝫ id sine vitioᶠ sit: vt pro vitiosisᵍ mundandis ʰ possit offerri. hoc certe oẽs cupiũt q̃ p se offerri sacrificium deo volũt. ¶ Cũ vitaⁱ sacerdotuz eucharistie necessaria esse dicit: nõ cõsecrationi, sed effectui intelligẽdum est. Non em effectũ salutis cõfert ei quem merita faciũt indignũ: potius cõpletur in eo illud apli. Qui mãducat corpus dñi z ei⁹ sanguinẽ bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit. Ergo contra eos q̃ crebra oblatione sacrificij se putant posse mundari nõ cessantes impie agere in lege dei, intelligit illud esse dictum ℣ Hieron y.

Quod vero sacerdos etiam si malus sit, tamen pro officio sue dignitatis gratiã transfundat hominibus, testatur Augu. in lib. questionũ veteris et noui testamenti.

¶ Sacerdotes nomẽ dñi in oca: dñis aũt benedictionẽ pstat.

Dictũ estᵏ a dño in numeris ad Aaron. Eos ponite¹ nomen meũ sup filios israel: ego dñs benedicam eis, vt gratiã traditã p ministeriũ ordinati trãsfundat hoibus: nec volũtas sacerdotis obesse aut pdesseᵐ possit, sed meritũ benedictionẽ poscẽtis. ¶ Quãta autẽ dignitas sit sacerdotalis ordinis vel officij, hinc aduertamus. Dictuz est enim de nequissimo caipha interfectore saluatoris iter cetera. Hoc aũt a seipso nõ dixit: sz cũ esset princeps et põtifex sacerdotũ anni illius, ppheravit. per qđ ostenditur ispm sctũ datorem gratiarũ non personam sequi digni aut indigni, sed ordinez traditionis: vt q̃uis aliqs boni meriti sit, non tamen possit benedicere nisi fuerit ordinatus, vel officij ministerium exhibeat. Dei autẽ est effectum tribuere benedictionis.

Quod veroⁿ p hereticos sacramenta dignitatis ministrata dicuntur carere effectu, improbatur authoritate Anastasij papę q̃ ordinationẽ Achatij quanuis heretici, ita ratam approbat, vt etiam eis quos post damnationem baptizatos Gratianus authoritatem Anastasij: ostendit authoritate Gelasij et Felicis, qui cum homisida excommunicauerunt Achatium antecessꝰ excommunicassent Anastasiũ. Sed ℣. exponit antecessꝰ Anastasium, id est ante Anastasius esset papa: quia Achatius mortuus fuit ante Anastasiũ: et Anastasius successit illis. Et ita cum successerit Gelasio, non fuit excõmunicatus ab eo, nec a precedentibus.

n ¶ Qđ ℣o. Dictũ est supra in. g. si ergo. q̃ sacra digni

Dictum est. ¶ Casꝰ. Hic primo ꝓbatur per verba domini z ex emplo caiphe q̃ apud malos sacerdotes vera sunt sacramenta, et q̃ ex officio suo gratiaz hominibus transfundunt. Secundo q̃ tanta est vis sacerdotij dignitatis q̃ sine eo etiam apud bonos nõ est authoritas benedicendi. Nũe. vj. d.

k ¶ Dictum est. ꝓbat Augusti. q̃ benedicere non tantum meritum, sed etiam ordinem requirit. In prima ergo ꝓte ponit authoritatez domini vsqꝫ ibi: quãta. In secunda probat intentionem suam: z authoritate z exẽplo caiphe. Jo. xj.

l ¶ Vos ponite. id est invocate. ¶ Et locum ¶ Prodesse. hic colligit q̃ licet voluntas sacerdotis non sit vt. pfit: pro dest tamen. l. de cõsecra. distinc. iiij. non illud te. Sed quid si cantet nũ iam vt deꝰ ꝺdat aliquos? cõficiet revera: sed debet puniri. Ar. xxvj. questione. v. quicunqꝫ. Et loquit sacerdotibus de minister dñi vbi sacerdotes sacrificium debent erigi tur. Ar chid.

¶ Qđ vero. ¶ Casꝰ. Dictũ est. s. in. g. si ergo sacramẽta. q̃ sacramenta dignitatis ab hereticis collata nõ habent effectum. contra quod allegat quam friuolã esse

tatis ab hereticis collata effectum non habent: cõtra qõ allegat authoritatem Anastasij: quam ostẽdit friuolam esse authoritate Gelasij et Felicis.

a ¶ In tractatu. Per hoc probatur q̃ Gra. non diuisit per distinctiones hoc opus: arg. xj.q.iij.§. euidenter.

¶ Item obijcitur.

¶ Casus Dictum est. ē. in cap. arrianos. et. ē. in. §. cum ergo Innocẽtius. q̃ solum baptisma ratuz est apud hereticos. Cõtra qõ obijcitur modo in hoc cap.

b ¶ Item obijcitur. Et sciz qõ dictum est. ē. e. §. cũ ergo Innocẽtius, et ca. arrianos.

Quod quidã.

¶ Casus. Quidã dixerũt q̃ catholici ab ecclesia recedentes retinent potestatẽ conferendi baptisma, sed nõ potestatem cõferẽdi ordinem: sed eã amittũt. Cõtra qs probat Augu. quatuor rationibus hoc esse falsum. Primo quia qua ratione perditur vnum, et reliquum: cum vtrũq; quadam consecratione conferatur. Secũdo quia consuetudo est ecclesie q̃ tales non reordinãtur cũ redeunt: ne fiat iniuria sacramento. retinent ergo vtrũq; sed ad perniciem. Tertio quia si aurum vel argentum furtiue fuerit signatũ: si fur postea deprehenditur a principe, punitur: sed signum monete nõ reprobatur. Quarto quia character militie non reiteratur circa redeuntem cum miles ad gratiam principis reuocat. Quinto concludit ex premissis q̃ non debent iterari sacramenta ab eis collata: ne fiat iniuria sacramento. Prima ratio est ibi: Primo q̃: nulla. Secunda ibi: Nam si ex ipsa parte. Tertia ibi: Si em aliqui. Quarta ibi: Si forte. Quinta ibi: De his qui.

c ¶ Quod quidam. Casus. Opinio est quorundam q̃ sacerdos vel episcopus recedens de ecclesia ad hereticos, sacramentum baptismi non amittit: sed sacramentum ordinis amittit. Istud improbat Augustinus multipliciter. Primo sic: quia cum vtrumq; sit sacramentum, non potest assignari ratio quare potius perdatur vnum q̃ aliud. Secundo sic: quia consuetudo ecclesie est q̃ cum tales redeunt, non solent reordinari si eos ecclesia vult tolerare. Tertio dicit q̃ sicut recedens ab ecclesia vtrũq; retinet: sic videtur q̃ vtrũq; potest conferre alijs extra ecclesiam, licet male conferat. et cum quis recipit sacramentum extra ecclesiam, si reuertitur ad ecclesiam, non est sacramentum iterandum in eo. Et hoc probat tripliciter: per baptismum datum a laico, quod non iteratur, licet illud iniuste detur: per signum publice monete impressum ab eo qui non debuit imprimere: z per characterem militie qui non repetitur. † Abl. p tolli cu de iuge. q̃ alio signa dãt mõ lices ẽ dam ta sen gur ie iiij° q̃ alios crem nẽ Lib. gnat. C. 6 fa. li. x. no. j. l. pos. ff. ex. j. cauſe mana.

d ¶ Dandi. Sc̃z ordinem.

e ¶ Amittit. Character enim nõ potest amittere: ij videat aliter dicit. q. iij. episcopus.

f ¶ Amittere. Nam vbi eadem ratio, et idem iusti. ad legem aquilam illud. An tamẽ hoc sit verum notatur xxviij. qõ. j. sic em. xxxij. qõe. vij. apostolus. ē. e. q. §. cũ ergo.

g ¶ Jus dandi. scilz ordinẽ. de con secra. dist. iij. ostẽditur. Uel potestatem conferendi baptisma. j. xxxij. qõe vij. iuste.

h ¶ Utrũq; scilz baptismꝰ et ordo.

i ¶ Homini. Hoc de baptismo sacerdotis: in quo potestas baptizãdi est iuxta sacramentũ. in laidi: q̃ † scet stas baptizãdi est iua dã

k ¶ Parte. Collectio enim hereticorũ, rectissime para appellatur, a partiendo. i. diuidendo. est ver facrm.

l ¶ Non in sacramentis. fuit vitium scilicet. qs ne

m ¶ Sunt. Quia a quocũq; dentur, iterari nõ debent: et ideo ipsa sunt. i. firma et vera sunt et bona. ¶ no de

n ¶ Manus. Supra. e. q. ca. manus impositio. contra. sed hic de consecratoria. pse. nil. iij. fam. chid.

o ¶ Jus dandi. Id est consecrandi. vel dandi ipsam ordinationem. Ar

p ¶ Aliud. Argum. contra illud generale quod est extra de translatio. inter corporalia. et. vij. quest. j. factus. † Alas tra. xvij.

ff.si quis eau.quotiens.arg.lxiij.dis.salonitane.xlv.dist. de iudeis.vii.q.j.episcopus.

a ¶ Necessitate. Hic aperte colligitur q laici non habent ius baptizandi: nisi large dicatur ius vl potestas id est permissio: vt .j.de conse.dist.nec. iij.constat.et capi. a quodã.x.xxx.q.j. ad limina.

Baptizãdi non habẽt laici

b ¶ Nescio.i.non approbo si ḡs dixerit repetendum.

c ¶ Venale delictũ est. Hic philosophicum tẽperamentũ est. nam in veritate nullũ est. Et est xlte.xxij.q.ij in quibus.

Philosophicũ tẽperamentũ.

d ¶ Habebit. Argu. cõtra extra de iure pat. quod autem.in fi.

e ¶ In monetis. id est signis vel stigmatibus, numismatibus, vel instrumẽtis monetam cudendi.

f ¶ Punitis. Isti varijs penis puniuntur.C. de fal. mo.per totũ.parcitur tamen illi qui formauit, si antehꝫ signum imprimat penitet.ff. ad l.coue. de fal. qui falsam cẽ.

g ¶ Exhortuit.q fortẽ fugit de bello publico,z ita infamis effect⁹ est. Infamia est de bello publico fugere. Cõe. xxx.in.l. nõ ofa. Sed q̃ deferto rem.ciuilem.in.no.q doc.ff.de re mili.

vj.q.i. infames. et hoc intelligitur de militibus illis qui iurauerunt se mortem non euitaturos ꝓ republica.et isti habebant stigmata, vel alia signa de aliquo colore, de quibus dicum est. Milites nostros arma scire volumus, nõ leges.C.de iu.delib, sancimus. Uel sensus est huius litere q si aliquis preter auctoritatẽ ꝑncipis adeptus est militie cingulum, z cum op⁹ est dari. Nõ ꝓo pernicioſe habeꝫ,per correctionẽ depulsa pernicie agendũ est vt salubriter habeatur. Nec et si laicus alicui pereunti necessitate a compulsus baptisma dederit, quod cũ ipse acciperet, quomodo dãdũ esset alicui, dicit:nescio b an quisq̃ dixerit pie esse repetẽdũ. Nulla enim cogẽte necessitate si fiat, alienj muneris vsurpatio est. Si autem necessitas vrgeat, aut nullũ, aut veniale delictũ est c. Si in nulla necessitate vsurpet, z a quolibet cuilibet deꝫ:qõ datum fuerit, non potest dici non datũ, cuius recte dici possit illicite datũ. Illicitã ergo vsurpationem corrigit reminiscentis et penitẽtis affectus:quod si nõ correxerit, manebit ad penam vsurpationis quod datũ est, vel eⁱ⁹ qui illicite dedit, vel eius qui illicite accepit:non tamen ꝓo non dato habebitur d.

¶ Si em̃ aliq̃ furtim et extraordinarie non in monetis e publicis aurũ vel argentũ percutiendo signauerint, cum fuerit deprehensum: nonne illis punitis f, vel indulgentia liberatis, cognitum regale signum thesauris regalibus congregatur? Et paulo post.

¶ Si forte militie characterẽ in corpore suo nõ militãs pauidus exhortuit g, et ad clementiam imperatoris cõfugerit, et impetrata venia militare iam ceperit:nunquid hoie liberato atq̃ correcto character ille repetitur: an non potius agnit⁹ approbatur? An forte minus habent sacramenta christiana q̃ corporalis hec nota:cum videamus nec apostatas carere baptismate: quib⁹ vtiq̃ per penitentiam redeuntibus non restituitur, et ideo amitti non posse iudicatur.

post reconciliantur ipsi principi: erit ne in eo iterandus character? quasi dicat, non.

¶ De his h q̃ ab ecclesie catholice vnitate separati sunt, nulla tam questio est quin habeãt et dare possint sacramẽta:iꝫ pernicioſe habẽt, pernicioseq̃ tradunt, quia extra vinculũ pacis sunt. Neutri sacramento iniuria facienda est. z. j. ¶ Sicut non recte habet qui ab vnitate recedit, sed tamen habet, et ideo redeunti non redditur: sic etiam nõ recte dat q̃ ab vnitate discedit, sed tamẽ dat quod accepit: z ideo quod accepit, ab eo venienti ad vnitatẽ non iteratur. z. j. Sicut redeunti non daꝫ qõ z fons habebat: sic venienti repetendũ non est quod fons acceperat. Unde ꝑsequẽter intelligiꝫ peruersitatem hominũ esse corrigẽdã: sanctitatem autẽ sacramẽtoꝝ in nullo peruerso esse violãdã. Cõstat em̃ eã in peruersis hoib⁹ z sceleratis, siue in eis q̃ int⁹ sunt, siue in eis qui fous sunt, impolutã atq̃ inuiolabilẽ permanere: z q̃ dicunt eam mali pollure, quãtũ in ipsis est, dicunt:cũ illa ipolluta permaneat: sed in bonis permanet ad premiũ: in malis ꝑmanet ad iudiciũ. z. j.

¶ Quomodo catholici nõ clarificãt dñm q̃ sacramenta eius tã debita veneratione ꝑsequũtur: ita etiã si ab indignis tractata fuerint, vel sua puersitate dãnãt;illa intemerata sanctitate ꝑmanere demõstrant.

¶ Ex his i verbis Augustini cõstat in oib⁹ tã apostatis q̃ hereticis vel dãnatis permanere Christi sacramẽta ꝙa quantũ ad se z sancta: z nisi penitentia vel indulgẽtia subuẽtũ fuerit, ad dãnationẽ vsurpatoris ꝑueniẽt, vel habẽtis, vel dãtis, vel accipiẽtis. Quid ergo prodest q̃ vera z sancta sunt, cum vsurpatores suos eque permãt k ac si essent mala z noxia?

h ¶ De his. Repetit que iam dicta sunt. dubitatur hic forte .S. sed non est dubitandum, quia non est.

¶ Et his. ¶ Hec est duodecima ꝑs huius questionis, in qua intendit ꝑbare q̃ sacramentũ ecclesie tale est illi qui accipit, qualis est ille qui accipit: vel qualis est qui sacrificat: nec malitia dantis impedit bonitatem. z hoc ꝑbat per multas similitudines quas ponit in hoc .S. et per nouẽ auctoritates. et hoc ꝓbat vsq̃ ad ca. statuimus.ij. Joã. de fan.

¶ Cassus. Infert Gratia. ex supradicto ca. q̃ vera sacramenta sunt apud hereticos quantũz in se: sed ad dãnationem sunt dãtiũ, accipientiũ, vel habẽtium nisi redeãt:sicut vere aurũ fuit Crasso nocuum.

i ¶ Ex his. infert ex precedenti capi. q̃ sacramẽta vera sunt apud hereticos indistincte vsq̃ ad .S. opponitur. et ibi obiicit Augustꝰ. ꝑut ipse intelligit Augustin. dicere vsq̃ ad .S. sed ne. ibi ponit vnam solutionem vsq̃ ad .S. huius. vbi ponit aliam bonam z catholicam: ad quaz xvj.ps. ꝓbandam induxit quatuor exempla que notabo in litera.

k ¶ Perimant. illa, id est eorũ abusio. l ab isto loco l Ista dicit Joan. de fan. fuit ergo verba sunt Augustini vsq̃ ad .S. op h. z l. ponitur. h. cõtra, immo Gratiam: vt in notula hic ap-

paret infra.eo.

a ¶ Crassus. Iste dictator fuit contemporaneus Julio cesari et Pompeio: et a Parthis auro feruenti interfectus est.

Marcꝰ crassꝰ, iuliꝰ cesar et pōpeiꝰ fuerūt cōtēporanei.

¶ Zitē aurū. ¶ Cas⁹. Dicit hic q eque verum est aurum in arca furis, et in arca regis: ſz a fure illicite dat et illicite retinet. et ideo fur et cōmunicator furti puniunt: nisi innocentiā suā allegauerint. Et est .§. Statiani ab illo loco: ex his, vſq ad capitulū, p Ezaiā, sicut dixit .b.

† Cōc. ter. in.l. vxori. cum ibi nota. ff. de vi et vi. lega. Fur et cōicator differunt.

b ¶ Aug. Cuius ope vel cōsilio furtum cōmittitur, tenetur. ff. de cō. fur. proinde. Est autē differentia inter furem et communicatorē: q cōmunicator manifestꝰ esse nō potest. ff. de fur. iis qui opem.

c ¶ Furti. Videt ergo q tenetur ds se purgare de conscientia: argu. insti. de obli. que ex delic. .§. sed hę actiones. C. de fur. cui le. ar. j. q. iij. q. pe ſulatꝰ. cum suis cō cord. Et ita est ar.

Crassus a aurum sitiuit, aurū bibit, eque perijt vero auro sicut vero veneno.

I tē aurū eque verū est in arca furis sicut in thesauris regis: ſz a fure, q illicite habet, illicite datur vel accipitur: † a rege autem licite habetur, licite dat et accipitur: ideo ipse fur et cōmunicator furti (nisi forte de conscientia furti c se purgauerint) vt perhibet d Gelasius ad Anastasiū imperatorē vterq iuste et digne damnabitur.

Opponit e autē huic sententię Augustini. Potestas dandi baptismū, et ius cōsecrādi dñi cum corpus, et largiēdi sacros ordines, plurimū inter se differunt. Suspenso enim vel depposito sacerdote, nulla ei relinquitur potestas sacrificandi. Sacramērum tñ baptismi nō solū a sacerdote depposito, vel laico catholico, verū etiam ab hereticꝰ vel pagano g si ministratū fuerit, nulla reiteratiōe violabit. nulla autē ratio sinit vt inter sacerdotes habeant q de manib⁹ laici vel pagani oleū sacre (immo execrande) vnctionis assumunt. Non ergo consequenter h colligitur vt si recedēt⁹ a fide ius baptizādi relinquit, potestas i etiam distribuēdi sacros ordines eis relinquat, quāuis vtrūq a cōsecratione pueniat. Degradat⁹ em̄ eps potestatem k largiendi l sacros ordines non habet: facultatē tamē baptizandi nō amisit m. Sed ne n Augustinum in hac sententia penitus reprobemus: intelligam⁹ aliud esse potestatē distribuēdi ordines sacros, aliud esse executionem illius potestat̄: qui intra vnitatem o catholice ecclesie cōstitutam consecratione datur: et ita videtur parificare ordinem et baptismum.

Furem q quis posset et tenetur indicare furem. argu. extra de tenetur fur. qui cū fure. cum concor. ibi positis. Arg. contra. ff. de cō. ob tur. causam. idem et si ob stuprum .§. viti. et. ff. de prescrip. ver. solet. Nam in vtraq dicitur q licite possuz accipere ‡ pecuniam a dño vt seruū indicem fugitiuuz. Jo. Sol. in casu isto videtur posse dici q fm canones non est licitum accipere: secus fm leges. B.

‡ Sub, et si ea accipiatur peccat accipiēs ſz canōes et sic et not. Uide. lau. et Tā. et Ber. in dicto. c. q cū fure. Ar.

d ¶ Ut perhibet. Hic apparet potius hec esse verba Statiani q Augustini.

¶ Opponitur. ¶ Catus. Opponit hic Statianus contra supradicta, scilicet q heretici non possunt conferre ordines, etsi baptizare possint. Nam sacerdos etiam depositus etsi baptizare possit, conficere tamen non potest: nec episcopus depositus potest ordines conferre, etsi possit baptizare. Sed huic oppositioni apponit duplicem solutionem. Prima hec est: que incipit ibi: sed ne, q qui extremam manus impositionem recipiunt in ecclesia, eius potentiam retinent etiam recedentes ab ecclesia, ad similitudinem characteris matrimonij qui post diuortium vel votum retinetur: secus si extra ecclesiam. Ponit et aliam solutionem Statianus que incipit ibi, ęquis. vbi dicit q sacramenta hereticorum vera sunt, dummodo in forma ecclesie sint celebrata: sed non habent effectum in male ministrantibus, et male suscipientibus. Quod probatur quatuor rationibus. Primo per veram eucharistiam traditam proditori. Secundo per veram presentiam christi in patria sua: que ibi non habuit effectum: q ibi fidem non inuenit. Tertio per duplicem transfigurationem christi: quarum vna incredulis non profuit. Quarto quia ita virginitatē habuerunt fatue virgines vt prudentes. Demum concidit q vera sunt hereticorum sacramēta in se: sed obsunt male suscipientibus, et male ministrantibus. Et ad hoc inducit sequens capitulum.

e ¶ Opponitur. Hoc modo procedit in hoc .§. primo ponit obiectionem suam contra Augu. quā tangit vſq ad .§. sed ne. ibi ponit quandam solutionem suam, que protenditur vſq ad .§. huius rō. ibi autem ponit aliā que magis communis est: ad quam pōdam inducit quadruplex exemplū, primū ibi ipsa em̄. secundum ibi. item domin⁹ in patria, rō. tertium ibi: qs vt plane. quartum de decem virginibus: quod incipit ibi: sic et omnes rō. Ultimo concludit ab illo loco: Sciendum vero. et ad pōdam conclusionem suam inducit ca. per Ezaiam.

f ¶ Sententie. c. precedentis, vbi dicit q vtrunq quasi dam consecratione datur: et ita videtur parificare ordinem et baptismum.

g ¶ Pagano. Supra. e. q. ſi quis per ignorantiam. §. fin. e. §. ecce quando j. de consc. distin. iij. quos a paganis j. de consc. distin. iij. a quodam.

h ¶ Consequēter. Noli hic reprehendere magistrum. nam opponendo dicit hoc, vt pateat ex solutionib⁹ sequentibus, maxime ex secunda.

i ¶ Potestas. id est executio potestatis: et sic verum dicit: alias mentitur. nam potestas sacrificandi, id est ordo sacerdotalis in eo remanet.

k ¶ Potestatem. Non bene argumentatur: quia si vocet potestatem sacerdotalem ordinem vel sacramētum, nec hic nec ibi amisit potestatem. sed si executionem, et hic et ibi amisit.

l ¶ Largiendi. Sed cum hereticus precisus posset cōferre tam baptisma cū ordine, que specialitas erit in baptismo? Dico q in casu necessitatis non peccat baptizās, quod nunc̄ est in collatione ordinum.

m ¶ Non amisit. in necessitate et cum solennitatib⁹ j. di. qui sub gradu.

n ¶ Sed ne. Hoc dicit Statianus ac si Augustinus intellexisset, ius dandi habent: id est executionem. et ita solvit.

o ¶ Unitatem. Hic tangit Statia. opini. Joan. de fan. dicentis q qui recipit vltimam manus impositionem nūq in ecclesia rō. † hec opinio videtur expresse confirmari extra de schisma. ca. j. sed expresse reprobatur. ix. qō. j. ordinationes.

a ¶ Sacramentoten⁹. id est quia si ordinant, confecrant ordines, licet non debeāt. et hoc est qđ sequitur, sine effectu ꝛc.

b ¶ Dissoluunt. xxvij. questiõe. vij. cap. ij.

c ¶ Calcedonēsi. Supra. e. q. c. si qđ episcopus.

d ¶ Et innocētio. Supra. e. ventū.

e ¶ Quāuis. Sola. vera est quam et. ꝟ. retigit, et que recitatur. j. it. qõ. j. in princ. et. ꝟ. e. ꝟ. si ergo.

f ¶ Bis. q̄tū ad primā vel q̄tū ad secundā, prout videbatur duob⁹ discipulis in castellum Emaus euntibus. Sed quare dicit in carne cum neq; carnaliter transfiguratus est? dicunt quidam in ¶ Quauis carne, sz mortali: sed male. nam in nulla q̄ carne mortali se gessit tantum transfigurat⁹ dicit figuratus est: post passionē vero etiā semel. et ideo posita in test dicit cum esset ca. cano in carne. i. iter carnales, vbi carnem assumpsit. Vel posita. ꝛ test intelligi in carne, sz mortali. et ficfier ibi pūctus, bis trāsfiguratus est. cuz esset in carne in vna transfiguratione ꝛc. quasi dicerer in carne mortali. i. vna trāsfiguratione: sez in monte Thabor: in altera post resurrectionem, in specie sez pegrini apparens.

g ¶ Sol. sez christus. et hoc est primum exemplum.

h ¶ Apparuit mirabilis. coram Jacobo petro ꝛ Joāne in monte Thabor.

i ¶ Aliud. id est alterius modi.

k ¶ Sonāz. quia seipsum cōfirmgit alij sonū p̄stans.

l ¶ Charitas. ꝟ. e. q. vide.

m ¶ Ceco. Si cecus cecū conetur ducere secum, In foueam ductor primum cadet: inde secutor. Cecus ceco ducatum p̄stare nō dz.

n ¶ Ne i eis. Extēdo in hereſi. vel quo ad effectum: nisi in causa necessitatis vel ignorāter. ꝟ. e. qõ. superueniente.

o ¶ Innocētius. ꝟ. e. q. qui p̄fectionem. j. e. qõe. vij. ꝟ. item Inno. et. c. qõ pro remedio.

Quis? bis carnaliter trāsfiguratus est. dicunt quidam in ¶ Quauis carne, sz mortali: sed male. nam in nulla q̄ carne mortali se gessit tantum transfigurat⁹ dicit figuratus est: post passionē vero etiā semel. et ideo posita in test dicit cum esset ca. cano in carne. i. iter carnales, vbi carnem assumpsit. Vel posita. ꝛ test intelligi in carne, sz mortali. et ficfier ibi pūctus, bis trāsfiguratus est. cuz esset in carne in vna transfiguratione ꝛc. quasi dicerer in carne mortali. i. vna trāsfiguratione: sez in monte Thabor: in altera post resurrectionem, in specie sez pegrini apparens.

ti, sacerdotalē vel episcopalez vnctionē accipiūt: officium et executionē sui officij ex consecratiõe adipiscūt. Recedētes vero ab itegritate fidei ptātē acceptā sacramentotenus[n] retinēt: effectu sue ptātis penit⁹ priuātur: sicut cōiugati ab inuicem discedētes, cōiugiū semel ūtū nō dissoluūt[o]: ab opetū cōiugali inuenīturr alieni.

¶ De his ergo qui accepta sacerdotali ptāte ab vnitate catholice ecclesie recedūt, loquitur Augustin⁹: nō de illis q̄ in schismate vel i hereſi positi sacerdotalē vnctionē accipiūt: alioq̄n esset ꝓrarius calcedonēsi[c] cōcilio, in quo ordinati a simoniacis, in nullo ꝓficere iudicanf: et⁹ Innocētio, q̄ ordinatos a ceteris hereticis, p prauā manus impositionē solā dānationē et capitis vuln⁹ assecutos testatur. Quāuis[e] possit gñaliter dici sacramenta que apud hereticos nō aliter q̄ in ecclesia dei celebrant vera ꝛ rata esse q̄tū ad se, falsa ꝙo et inania q̄tū ad effectū ꝛ in his a quibus male tractātur, ꝛ in illis a quib⁹ male suscipiuntur. Nec mir. ¶ Ipa em salus nostra buccellā iude dedit: statim cū buccella nō bon⁹ sed malignus spirit⁹ intrauit. Quare? Nō quia bon⁹ nō daret bonū: sed quia malus male accepit bonū: sic q̄ bonū effectū bonum nō habuit: q; vbi illud faceret, non inuenit. ¶ Tē dñs in patria sua p̄sens ꝛ ver⁹ affuit. nō p malū ministrū, sed per seipsum nihil potuit: quia fidem nō inuenit. pro perfidia alioz non caruit sua veritate, sed effect⁹ boni ꝓtute. ¶ Nō vt plane in omnib⁹ sacramentis ostēderet, bis[f] est trāsfigurat⁹ cuz esset in carne. In vna trāsfiguratiõe sicut sol[g] apparuit[h] mirabilis: vt fides credētiū augeret ad cōtēplandā celestē gloriā super se eleuatam. In altera vt pegrin⁹ incognoscibilis de se dubitantibus ire lōgius se finxit: et ne agnosceretur, oculos eoū tenuit. Ad quid aliud, nisi vt q; per fidem nō erat in cordibus eoū, longius se ab eis recedere ostēderet: ꝛ q; ipm nō credebant esse quod erat, viderent eū alīū[i], ꝙ erat? Ecce i vtraq; visiõe sua erat p̄sentia ꝛ veritas: sed in vna exercebaf fides, vt magꝭ crederēt q̄ credebant: in altera tenebatur incredulitas, ne etiam agnoscerēt qđ videbāt. Sacramētū ergo corporis et sanguinis sui alijs est ad salutē: alijs est ad iudiciuz. Fides etiā q̄uis sit ꝛa, tñ sine operibus mortua est. Sic ꝛ oēs decē ꝛgines equaliter erāt virgines: sz ex his quinq; erant fatue, ꝛ quinq; prudētes, equa erat virginitatis veritas: sed p eiusdem virginitatis intentione nō omnibus equa meruit identitas. Sic etiā est ea sonās[k] aut cymbalum tinniēs, martyrium vel eleemosyna quā nescit charitas[l]. Si vero cecus ceco[m] lucerne ministret veritatem, neuter tamen ideo magis suam illuminat cecitatem. sic et malus ministrat malo vera sacramenta, sed non ideo dona spiritualia: q; malis eoū meritis spūsctūs impeditur ne in eis[n] qđ suū est operetur. vnde Innocentius[o] cū hereticoū baptisma concedat esse ratū: nō tñ ex illo baptismate cōcedit haberi spm̄ sctm̄. Et Leo hos qui formā baptismatis acceperūt, non simit rebaptizari: sed habet spiritū sanctū quē ab hereticis nemo accipit: per eius inuocationē, et man⁹ impositionē a catholicis sacerdotibus consequi. Sciendum vero est q; sacramēta hereticoz dicunf irrita vel damnāda, falsa ꝛ inania, non q̄tū ad se, cū sint sancta et vera etiā ab heretico celebrata: sed q; cū illicite dantibus perfidis sint ad iudicium, illicite ab eis accipientibus non cōferunt spiritū sanctū. Irrita ꝛ non vera dicuntur: quia quod promittunt ꝛ conferre creduntur, nō tribuūt: ꝛ ideo damnāda vt ea dari vel recipi ab hereticis non approbenf sed interdicanf. nō em quantū ad se polluta sunt q̄uis ab hereticis pollui dicanf. Vñ Gregorius cōmunionē arrij vocat execrationē: ꝛ Innocentius vocat Bonosij ordinationē damnationem: non q; ita in se sint, sed q; male dantibus vel accipientibus id efficiūt. Sic etiam Hieronymus in

a ¶ Sacrificia. vt dicitur. ē. c. q. ¶. sed hoc. ē. c. illi. ⁊ ca. dominus. ver. nos dicimus. ⁊ c. ii quis inquit.

b ¶ Non quātū. di. xlv. sacerdotes. ī. c. q. iij. saluator.

Osee ix. a.

PEr Esaiam. Hoc capi. diuiditur in tres partes. In prima parte ponunt verba prophete. In secūda dicit Aug. q vbicūq; malus offert sacrificiū, sibi perniciem irrogat: sed non illis qui digne assumunt. In tertia pte dicit q spiritussanctus discipline effugiet fictū nec operat per eū remissionez peccatoz. Secunda ibi: Quilibet. Tertia ibi: Spūsctūs.

Esaie lxvj. a.

¶ Caius. Primo ponunt verba prophete. Secūdo dicit Aug. q vbicūq; malv deo offert sacrificium, sibi perniciem irrogat, nō digne sumēn. Tertio dicit q spiritus sanctus discipline, sez datoz, effugiet fictū. nā per eū nō operat remissionē peccatorū: sed per officū operat: ⁊ de malis tolerandis intelligit qs hic ōz.

Ezec. ix. b.

c ¶ Vitulū. Talis est, et ita agit: quasi. ⁊c.

d ¶ Coquit. al'as colit. i. i cultu quasi colendo in sacrificio offert. Et est similago flos farine de q̄ fiebat panis ꝓpositionis.

Similago est flos farine.

e ¶ Ut hoc. Qđ dicit prophera.

f ¶ Audire. scilz sibi dictum esse.

g ¶ Nō illis bonis, accipiētib⁹ ab eis sacramenta.

h ¶ Nō alijs ar. q de vno ⁊c. vt distin. xlv. disciplina. ibi: meus non est. Arg. cōtra. ī. xxiij. q. iij. forte.

i ¶ Mercedez. i. retributionē eēnā.

k ¶ Regnationē. vt infantium.

l ¶ Vel edificationem. vt adultoꝝ.

OSec sacrificia[a] eoꝝ panem luctus vocat nō quātum[b] ad se, sed quātū ad effectū: quod ipsemet ostendit subiungens. Quicunq; comederit ex eo, contaminabitur: quia sibi ad iudicium sumet.

Hinc etiā Augu. lib. ij. cōtra epistolam Parmeniani.

¶ Sacra q̄uis obsint indigne tractantibus: prosunt tamen digne sumentibus.

PEr Esaiā dñs dicit: faciēs ꝓfosus qui sacrificat mihi vitulū[c], quasi canē occidat: qui coquit[d] similaginem, quasi sanguinē porcinū: ⁊ qui offert thus in memoriā, quasi blasphemus. ¶ Quilibet vbi libet offert sacrificiū tali corde vel factis vt hoc[e] mereat audire[f], perniciē sibi infert: nō illis[g] bonis qui ꝑm ꝓphetam Ezechielem gemūt et merent peccata et iniq̄tates que sunt in medio eoꝝ, q̄uis inde se nō corporaliter separent. ⁊ infra.

¶ Sacrificia impioꝝ eis oberunt qui offerunt impie. namvnū atq; idem est sacrificium, ꝓpter nomen dñi quod ibi inuocatur: ⁊ semp est sanctuz: et tali cuiqz fit quali corde ad accipiendum accesserit. Qui ergo manducat ⁊ bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit: non alijs[h], sed sibi. et infra.

¶ Hoc pene in oībus talibus quēstionibus intelligēdū esse admonem⁹: quia simul oia sacramenta cum obsint indigne tractantib⁹: ꝓsunt tamē per eos digne sumētibus. et infra.

¶ Spūssanct⁹ in ecclesie ꝓpositō vel ministro sic inest, vt si fictus non est, operetur per eum: ⁊ eius mercedē[i] in salutē sempiternā, et eoꝝ etiā regenerationē[k] vel edificationem[l] qui per eū siue cōsecrant, siue euāgelizantur. Si autē fictus est, q̄m verissime scriptum est: Spiritussctūs disciplineffugiet fictū. defit quidem saluti eius: ⁊ aufert se a cogitationibus eius, que sunt sine intellectu: ministeriū tamē eius non deserit[m], quo per eum salutez operatur aliorum.

Constat ergo[n] (vt Innocentius ait) de ceteris hereticis ordinatis a simoniacis per plauam manus simoniace impositionem vulneratū hfe caput.

¶ Sed obijcitur[o] q̄ in ordinatione simoniacoꝝ hoc solum[p] reprehensibile inuenitur, q̄ gratia spiritussācti sub precio redigi putetur: aliozsum autē in oībus integra forma sacramentoꝝ seruetur. Cum ergo illicita sacramenti vsurpatio p penitētiam correcta fuerit, vtgra spiritussancti gratuita et nō venalis existimet, integer debet adesse vnctionis effectus: immo etiā si nō sequatur penitentia, licet simoniace, tñ re vera cōsecrat⁹ reputetur[q]: sicut illi qui quondam nō nullo pcio dato nec ad sacri baptismi regenerationē, nec ad sancte cōmunionis participationem admittebātur: lz simoniace, tamē nō ideo minus baptizati, vel sacre cōmunionis participes reputati sunt: sed hoc tantū sacris canonib⁹ cōstitutum est, ne decetero sacramenta xpi simoniace distribuant.

Unde Gelasius.

¶ Ab baptizādis vel cōsignādis precia non exigantur.

BAptizādis cōsignādisqz[r] fidelib⁹ sacerdotes pcia nulla ꝑfigant[s] nec illationib⁹ q̄buslibet ipositis exagitare cupiant renascentes[t]: q̄m

m ¶ Non deserit. ē. c. remissionem.

¶ Constat ergo. ¶ Caius. Superius in ca. j. ⁊ ni⁹. q. dicit Leo q̄ simoniaci nō accipiūt nisi spm̄ mēdacij, et damnatione. In ca. ferē. dicit Greg. q̄ simoniaci vulnerata habent animā ictibus vulnere. In. c. venerabilē. dt Innoc. q̄ ordinati ab hereticis vulnerata habent caput. p q̄ ca. infert Gaf. idem esse de hereticis et simoniacis: ⁊ sic conclusioni statim obijcit, dī: Sed obijcit. er ibi: Immo. Concludit ergo q̄ sacra nō debēt simoniace concedi.

n ¶ Constat. Superius introduxit magī multa capita p q̄ ostendit de hereticis et simoniacis idē esse. ex quibus infert conclusionem suā in isto .S. ⁊ sed sue cōclusioni obijcit statim dupliciter, ibi: sed obijcitur. ⁊ ibi: immo.

o ¶ Sed obijcit. ad hoc qs dixit de simoniacis locum hfe qs de alijs hereticis dicitur.

p ¶ Hoc solū. qs non est in ordinatione hereticoꝝ.

q ¶ Reputet. Verum est quātū ad characterem.

BAptizandis. ¶ Caius. Nec pro baptismo nec pro chrismate debet preciū exigi: ne ꝓpter paupertatē vel indigentiā hominesſuam negligant salutē. et qui hoc decetero fecerit, deponetur.

r ¶ Cōsignādis. id est chrismādis. idem est in quolibet sacramento. et de simo. cū i eccle.

s ¶ Prefigāt. sic. J. r. q. vlti. nec numerus. scōm quod ibi est in litera nūmus, est sile. al'as si est numerus, nō est simile.

t ¶ Renascentes. id est renasci volē-

f Ca. ca. ⁊ ca. et hoc qs le not. de hē. di. ij. ha. ptimo glo. ꝓ ferit.

Sūb. ſ. a.

Bapti gare ſm̄ mo ſe. di. ij. Archi.

Ca. ca. ⁊ ca. et hoc qs le not. de hē. di. ij. ha. ptimo glo. ꝓ ferit.

Sūb. ſ. a.

Bapti gare ſm̄ mo ſe. di. ij. Archi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tes voluntate sua vel parentum.

a ¶ Exigere. Aliquid tamen sponte oblatū recipi potest: vt. Ż. dist. xvij. de eulogijs.

b ¶ Moliātur. Sed quid si sacerdos nullo modo vult baptizare nisi ei detur pecunia? Dicunt quidā q si baptizādus est adultus, nihil ei debet dare: qt sola fides ei sufficit. de cōse. dist. iij. baptismi, vel ipsemet baptizet se. Argu. ff. de adop. si cōsul. Ar. contra est de bap. tum. Jo. Sed certe si in necessitate aliquis seipm baptizet nō est tale aliquis seipm baptizans.

Baptizare se ipm nemo ptest.

Adō hoc ad hoc dicit decretū. illa dist. baptismi. i offerēs vel parergio. posterni.

q eius effec. debitus. Ż. Si est puer, baptizet eū alia q cōmittenda simonia: potest admittat mors sine baptismo: arg. hic ¶. e. placuit. Ego tamen potius dare pecuniā ēt eum sic dimittere mori q bene: iz nō debet facere: ar. hic ¶. ea. placuit.

r ¶ Correxerint. Relinquendo honorem, et perpetue penitendo. vt J. e. q. si quis neq. Joan.

De his qui gratis debent ordinari.

DVllus. ¶ Textus. Dicitur in hoc capitu. q nullus clericus a percipiente gratiā cōmunionis precium exigere debet. quod si quis fecerit, deponetur.

b ¶ Diaconus J. de cōse. dist. ij. peruenit. contra. ibi dicitur q presbyter dare debet eucharistiam: iz hoc in necessitate. xciij. dist. diacones. q ea, presente. ij.

Jd est exigens: mendicus est in detestationem criminis. Ż. e. qui studet. de rece. arg. vi. q. i. ℣. verum. arg. xlvij. dist. quoniam. Hug.

Quicquid. ¶ Casus. Dicitur hic q pro sacramentis vel ordinibus cōferendis aliquid accipi non debet, nisi quod sponte fuerit oblatum. et clericus qui aliq̄ contra fecerit, deponetur. et si sciente episcopo et negligente corrigere aliquid fuerit exactū, duobus mensibus communione priuetur. Si vero ipso ignorante clerici aliquid acceperint: pro qualitate personarum et ordinum punientur penis hic positis: et nihilominus deponentur.

c ¶ Exigat. cum effectu. vel etiam ipse conatus punitur: vt. Ż. e. qui studet. de rece. arg. vi. q. i. ℣. verum. arg. xlvij. dist. quoniam. Hug.

d ¶ Innisibilis. Jd est sacramētum in quo gratia invisibilis continetur per significationem.

g ¶ Consolatione. Nota coniugium non esse de his sacramentis que consolationem celestis gratie tribuunt: et ideo in ipso posse preciū intervenire. xxxij. q. ij. Precisi in cōiugio pōt interuenire.

honorantur. Cetera ita sacre rei tenent significationem, vt et eius partier habeant virtutem: illud solam significationem.

Munera invisibilis gratie questib⁹ nō sunt cōparanda.

QVicq̄d invisibilis[f] gre cōsolatione[g] tribuitur nunc̄ questibus[h] vel quibuslibet premiis venundari penitus debet, dicēte dño. Quod gratis accepistis, gratis date. ℣ ideo quicūq̄ deinceps in ecclesiastico ordine ꝓstitutus aut pro baptizandis cōsignādisq̄ fidelibus pro chrysmate vel ꝓmotionib⁹ graduū precia quelibet vel ꝑmia (nisi voluntarie oblata pro hmōi ambitione susceperit: equidem si sciente loci ep̄o tale quicq̄ a subditis perpetratum fuerit, idem episcopus duobus mensibus excōmunicationi[i] subiaceat: pro eo q in conscientia mala cōterit, et correctionem necessariā nō acquisiuit. Sin autem suor quispiam eodem nesciente quicq̄ de supradictis capitulis accipiēdum sibi esse crediderit[k]: si presbyter[l] est, quatuor mensium excommunicatione[m] plectat. si diaconus, trium. subdiacon⁹ vel

Precium exigere nō debet pro sacramentis.

Et tales nō ē ordinandi.

Et tales nō ē ordinandi.

Et tales nō ē ordinandi.

Et tales nō ē ordinandi.

a quero queris: non a queror quereris.

i ¶ Excōmunicationi. id est suspensioni. xxxij. distin. eos. No. ep̄m suspendendū esse qt nō corrigit subditū.

k ¶ Crediderit. Ad hoc vt occultet illud crimen.

l ¶ Si presbyter. Hanc leuem penā antiquitus susti nuit: ex posterioribus autem decretis pro huiusmodi simonisui honoris periculo subsunt, et nota infamie pcellun tur: vt. Ż. ea. q. baptizandis. ℣. j. q. iij. ca. vlt.

m ¶ Excōmunicatiōe. Hic grauius punitur sacerdos q̄ episcop⁹: arg. cōtra. xl. dist. homo.

Sed hic presbyter in duobus delinquit: ℣ qt cōtemnit, ℣ qt simoniā cōmittit: episcopus tm̄ in negligentia.

Et qd dicit quatuor mensibus excommunicatione plectatur: hec pena tm̄ de negligente, nō de cōmittente. sed huic intellectui obuiat illud accipiēdū: et illud cupiditatibus. sed exaudi hoc per illud extra de simo. nemo. cum scilz quis celat crimen alterius pro pecunia: arg. Ż. eo. ca. ibi: contexit. Ż. Sed adhuc contradicit huic intellectui qd dicit de pena: qt minor imponit maioribus. Sed dic q maior pena est ep̄o cessare p duos menses, q̄ presbytero per quatuor. xl. dist. homo christianus.

Et tales nō ē ordinandi.

Et tales nō ē ordinandi.

Et tales nō ē ordinandi.

Et tales nō ē ordinandi.

a ¶ Clericus. q fm hoc clericus in minotibus ordinibus potꝛ ꝙ esse prelatus.

b ¶ Cõperenti pena. depositionis. J.e.q.iij.ca.vlt.

P Lacuit vt nullus. ¶ Gratus. Nullus episcop⁹ pro chrysmate remissem exigat / sicut olim episcopi clericus[a] his cupiditatib⁹ seruiẽs, pro arbitrio competẽti[b] pena et debita excommunicatione plectendus est.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

¶ Nihil a sacerdotibus exigatur pro balsamo qđ in chrismate ponitur.

P Lacuit vt nullus epoꝝ ꝑ modico balsami[c] qđ benedictũ pro baptismi sacramẽto p ecclesias datur (qꝛ singuli tremissem[d] ꝑ ipso exigere solent) aliqđ viterius exigat: ne forte qđ ꝑ salute aiaꝝ per inuocationem spũssancti cõsecratur, sicut Simon magus donum dei pecunia voluit emere: ita nos venundantes dãnabiliter venũdemur.

Item ex eodem.

¶ Non est aliquid exigendũ ab his qui infantes suos ad baptizandum adducunt.

P Lacuit vt vnusquisq epoꝝ p ecclias suas hoc faciat, vt hi qui infantes suos ad baptismũ offerũt, si qđ voluntarie pro suo voto offerũt ab eis suscipiat. si ꝙ p necessitatẽ paupertatis aliqđ non habeãt qđ offerant, nullũ eis pignus violẽter tollat a clericis. Naz multi pauperes hoc timentes, filios suos a baptismo retrahunt: qui forte dum differũtur, si sine gra baptismi de hac vita recesserint, necesse est vt ab illis eoꝝ[e] perditio[f] requiratur[g] quoꝝ spolia ptimescentes a baptismi gratia se subtraxerunt.

Item ex concilio Elibertano.

¶ Qui baptizat, nullos nũmos in cõchã mittere cogat.

Q Mẽdari placuit vt qui baptizant (vt fieri solebat) nũmos in conchã nõ mittant[h]: ne sacerdos[i] qđ gratis accepit, precio distrahere videatur. neqꝫ enim pedes eoꝝ lauandi[k] sunt a sacerdotibus vel clericis.

Item ex concilio Triburiensi.

¶ Pro perceptiõe baptismi vel chrysmatis aliquid exigi non debet.

D Ictũ est solere in quibusdã locis pro perceptione chrysmatis nũmos dari: similiter pro baptismo z cõmunione. hoc simoniace heresis detestata est sancta synodus z anathematizauit: et vt decetero nec pro ordinatiõe, nec pro chrysmate vel baptismo vel pro balsamo, nec pro sepultura vel ꝓmunione qcq exigatur, statuit: sz gratis dona Christi gratuita dispensatione donentur.

Item ex cõcil. Cabilonensi.

¶ Nec p dedicãdis basilicis vel pro sacramẽtis ecclie conferẽdis aliqđ exigi debet.

Chrismã vẽdi non põt.

Tremissis est tertia ps solidi.

Dãnum dedisse videt ꝙ occasionẽ dat, z qui damnum dedisse vi detur. J. xxiij. q. v. de occidendis. et cs. cum homo. cõtra. xxvj. qõe. vj. si pbyter. J. xxvij. q. j. si ru abstines. ẽ. dist. lv. si quis abscideritJ. xvij. qõe iij. diffinuit. ẽ. l. dist. studeat. z ca. sepe. J. xvj. qõ. j. decime. Jo. Sol. hoc intelligendũ est de causa primo: maxime cũ malo zelo causam vel occasionẽ prestant. h.

a Clericus] Argumen. non solum abstinendum esse a malo, sed etiam ab omni specie mali: argumẽ. supra. iiij. distinc. neq; in genere alio.

b Competenti] Additio ab oĩa

c Balsami] Unde sit subdole ne sacerdos u.

d Tremissem] Tremissis pueniebat ad xl. denarios.

e Perditio] Ergo

f Perditio] Nihil enim interest an occidat quis, an causam mortis prebeat. ff. ad legem cornel. de sica. nihil. vnde si prestito impunitatis sacramento seruos fugientes ad ecclesiam sacerdos non reddiderit, et postea fugerint: fuga eorum a sacerdote querẽda est: vt J. xvij. q. iij. diffinuit. qui enim occasionem damni ꝛc. ff. ad legem aquil. qui occidit. ff. viij.

g ¶ Requirat. No. pro loco z tpib⁹ illicita reddunt q̃ simpliciter licita sunt: vt. xxvj. q. j. negꝫ vidua.

h ¶ Non mittant. Pretumitur enim simonia. Similia presumpto est subdole ex tempore vel loco. J. xxxj. q. j. relatum. ẽ. dist. lxxj. in oibus. J. viij. qõ. iij. ca. j. z. ij. ẽ. dist. lvij. si quis in egritudine. J. xvij. qõe vlti. eleutherius. contra. extra de simo. cum sit romana. J. e. q. ij. placuit Solu, exaudi hoc de nũmis exactis, nam sponte oblatos accipere possum: arg. J. ca. primo. xi. Alij dicunt hoc vitãdum propter speciẽ mali: argu. extra de transact. constitutus. ff. ad legem iul. de ambitu. l. vna. vbi dicitur ꝙ accusatus non debet intrare domũ iudicis. Die argue opus per se laudabile ratione tẽporis reprobari et ne malignandi occasionem inducat. Iz enim nũmos in cõchã mittere opus pietatis sit, tempore tamẽ suscipiendi baptismi simonie suspitionez inducit, argu. est. ff. ad legez iuli. de ambitu. l. vna. in fine. adeo vt si etiam sub alio quo preterxu tempore prohibito detur, presumptio simonie non euanescat: ar. lvij. dist. si quis in egritudine. J. xvij. q. iij. c. j. Opus per se laudabile ratione tẽporis reprobatur. Ern, qõ in egritudine. J. xvij. q. iij. c. j.

i ¶ Ne sacerdos. finim.

k ¶ Lauandi sunt. Quia Mediolanẽses primo aqua spẽ consecrata puerorum pedes lauant / et postea baptizant, et non peccant: quia authoritate Ambrosij hoc Loto faciunt: quia qui est mundus totus, non indiget nisi medio vt pedes lauet. Tamen in illa authoritate intelligitur pedes id est affectus: scilicet vt habeãt cor purum: iuxta illud: Quam speciosi pedes euãgelizantium pacem ꝛc.

a Statuimus. ¶ Luminaribus. Etiã in cõficiendo chrisma necessarijs. fraudẽ remouet. Nota p tempore etiã luminũ precium interdici i extrauag. Alexan.iij. de hijs sane. Hug. satis dicitur extra de simo. non satis, ꝛ ca. cum in ecclesie.

¶ Sicut ergo. ꝛc. hec est. riij. pars huius qõnis in qua intẽdit, pbare magister q̃ si aliquis ignoranter ordinatus fuerit a simoniaco, vel etiã cõpulsue: q̃ dispensatur cum tali. Si autẽ sciẽter fuerit simoniacus vel ordinat⁹ a simoniaco, non dispẽsatur cum illo. ꝛ hoc probat p ser auctori. Joan. de San.

riij.pa

¶ Cãsus. Infert Gratian⁹ q̃ sicut hec sacramenta .s. baptisma et chrisma habẽt effectũ: licet simoniace ministrẽtur: sic ꝛ vnctio sacerdotalis. Sed est aliud in illis q̃ in istis: qr illa sunt sacramẽta necessitatis: hec vo dignitatis. Simoniaci enim habẽt caput vulneratũ, quos ignorantia vel alia causa nõ excusat. Unde Nicolaus distinguit. Alij ordinantur simoniace a simoniacis. Alij simoniace a non simoniacis. Alij non simoniace a simoniacis. que distinctio probatur persequens capi.

b ¶ Sicut. Accipit hic finez altercatio Gratiani, que quandoq; simoniacos cõparat hereticis, quandoq; nõ: vt. .S. e. .S. q: ergo. ꝛ .S. seq.

c ¶ hec sacramenta. i. baptisma ꝛ chrisma.

¶ Statuimus. ¶ Cãsus. hoc cap. dividitur in duas partes. In prima idem dicitur qõ dictũ est in distinctione Nicolai. In secũda q̃ incipit ibi, Simoniaci. dicitur q̃ simoniaci simoniace ordinati cum suis ordinatoribus debẽt deponi. Simoniaci vero simoniace a nõ simoniacis ordinati, ab officio male accepto remouebuntur: sed ordinatores nõ deponentur. Cũ non simoniace a simoniacis ordinatis poterit propter necessitatem dispensari vt in suo officio permaneant.

d ¶ Statuimus. Idem dicitur hic qõ in .S. nisi. quia subiungit quid iuris sit cum sic vel sic ordinãtur.

e ¶ Symoniacos autem non. Illi sola voce non reatus simoniaci dicuntur. extra de simo. de simoniace. scilicet propter ordinationem a simoniacis factam: sicut vsurarius quandoq; dicitur qui vsuras dat. ff. de vsuris. debitor.

f ¶ Misericorditer. Et ita dicitur hic q̃ nõ receperũt executionem.

g ¶ Permanere. in executione.

¶ Sed pone. ꝛc.

¶ Cãsus. Dicit Gratianus q̃ hoc vltimũ membrum intelligitur de illis qui ordinãtur nõ simoniace a simoniacis q̃a ignorabant esse simoniacos: quos non reatus propius facit simoniacos: ꝛ ordinatio simoniaci.

h ¶ Sed hoc respicit vltimã partem capituli precedentis: scilz ad simoniacos nõ reatu, ꝛ propter ordinationem .J. capitu. prioꝛi.

Addẽ ad hũc ter. no. in. l. ſt quẽ. C. de epi & cleri.

Si qui a simoniacis. ¶ Cãsus. Dicit hic q̃ si aliquis gratis ab eo sed a simoniaco fuerit ordinatus ꝛ probauerit illum tunc temporis ab ecclia toleratũ, ꝛ nescisse illum simoniacum fuisse, poterit cum illo miseri corditer dispensari. si vo sciverit illũ simoniacũ esse, deponi debet.

i ¶ Si qui. hũ. intelligit hoc cap. de precisis, qui tamen nesciebantur precisi esse ab ordinatis. Nam opinio eius est q̃ si occultũ est eũ ordinatorem esse simoniacũ, qr tolerat⁹: ordinatus suscipit executionem: vt. xv. q. vij. cap. vlt. nisi sit notoriũ: vt xxxij. dist. .S. verum. Uel nisi testibus hoc probari possit: vt. .S. ea. quisquis. et ideo vt locum habeat fm eũ quod hic sequit misericorditer ꝛc. necesse habet legere de precisis. Nos vo qui aliter sentimus, arg. .J. e. qui buscã. ꝛ .S. c. reperiuntur. legimus hoc capit. de occultis. nam quantũcũq; occulti sint, et etiã ignoretur: iste non consequitur executionem: et hoc in simoniaco in ordine. ꝛ licet sine culpa istius ordinari cõtingat, indiget tamen dispensatione: ꝛ hoc in detestationem criminis. et ideo dicit misericorditer / et licet hoc ignorante. secus tamen in eo qui coactus est: vt. .J. eadem. constat. Nam ille de iure admittendus est ad executionẽ: et ea

Ordinatus a simoniaco occꝛ to an recipiat ordinis executionẽ.

est rō, qr magis cōstat nobis de voluntate coacti & ignorātis. nec intelligas illud capitulū de absolute coacto: qr nō recipiet characterē. ex de bap. maiores. §. si aūt.

g ¶ Probare. per sacramētū. extra de sen. excō. si vero. Vel probat eo ipso q nō probatur. Iunz. C. qui mitt. lib. vj. Sed pone Platū meū esse simoniacum, & vult me ordinare. si probare possum, non debeo ab eo ordines recipere. si nō possum, debeo recipere ordines sm plurios doctores: exequi tn nō possum ordines sine dispensatione papę tantum secundum quosdaz, sm alios cuiuscūq superioris. Ista tamen dispēsatio debet fieri in occulto ne infamet ille pl̄atus cuius crimē occultum est, huic tamen obviat extra. e. g tuas. Jo. Hoc teneas, p certo, q si ego scio simoniacum esse aliquem, licet occultum, non debeo recipere ordines ab eo: vt in pte. decr. per tuas. & j. e. decetero. et si vellet me cogere, potius debeo pati excommunicationem: vt extra de sententia excommu. inquisitioni. Bar.

Simoniacus prelatꝰ si vult subditū inultum ordinare ḋ iuris,

Ignorantiaz allegāti eā, pōa re tenetur.

a ¶ Probare. Hinc argue q qui ignorantiam allegat eam probare debet. Per cum probato tripliciter fiat tunc scilicet directe cum probato eo ex quo id quod intendit, necessario aut verisimiliter sequitur: ignorantie tamen verisimilis probatio sufficit: quod patet ex eo quod dicitur, tunc pro catholicis habebātur. ex his quoq verbis sequentibus, si tamē eos laudabilem vitā commendat: arguit potest precedentia merita ad delicti post commissi veniam impetrandam prodesse: arg. ff. de re mili. non omnis. Jo. arguit allegantem ignorantiam debere eaz probare: vt J. ix. questio. j. ordinationes. j. xxiiij. queſt. vlt. in lectum. extra de elec. innocentius. 8. distinc. lxxxij. proposuisti. contra. J. iij. queſt. ix. in gl. in indicas. contra. B.

Cōtex. i. l. vernis. & ibi gl. et in. l. cū de debito. in gl. in verbo ignoti. ff. de proba. Sēsus hꝰ nō ē sēp, p lege sumendus.

b ¶ Et q tunc. xv. q. vlti. ca. vlt. arg. J. ix. q. j. ca. iij. contra. Sol. ibi nanq dicitur q si qui ab hereticis nominatim excommunicatis fuerint ordinati, ignorātes illos esse damnatos: eorum ordinationes rate habebuntur. hic autem dicit tunc ratas esse si eorum ordinatores p catholicis habebantur. vnde colligitur q si tunc non catholici sed damnati habebantur, talium ordinatio non toleratur. Sed sciendum est q non semper cōtrarius sensus authoritatis pro lege & certa ratione suscipiendus est: sicut in nonnullis decretorum locis diligēter lectoris inveniet. Vel dicatur strictius se habere in simoniacis propter odium ipsius horrendi criminis: et mitigantius in aliis peruersis ordinationibus: qs illo capi. demonstratur. ix. q. j. ab excommunicatis. Vel quod hic dicitur catholicis: non ad ordinantes sed ad ordinatos refertur. B.

sunt: siquidē probare[a] potuerint se cum ordinarētur nescisse eos simoniacos esse, et q tūc[b] pro catholicis habebant in ecclesia: talib⁹ ordinationes misericorditer sustinem⁹, si tamen eos laudabilis vita cōmendat: qui vero scienter se a simoniacis p̄secrari (immo execrari) p̄miserint: eoz cōsecrationē & ordinationē irrita esse decernim⁹.

Idem Nicolaus iunior Tocidē Alexādr secūdus.

¶ De eo q ordinatur ab illo quem scit simoniacum esse.

Decetero statuim⁹ vt si qs in posterum ab eo quē simoniacum esse non dubitat[c], se consecrari permiserit: & consecrator & consecrat⁹ nō disparem dānationis sententiam[d] subeant: sed vterq depositus penitentiam agat, et priuatus propria dignitate persistat. Idem.

¶ Simoniacis in dignitate seruanda nulla est impendenda misericordia.

Erga simoniacos nulla[e] miam in dignitate[f] seruāda habēdā esse decernimus: & iuxta canonū sanctionē & sctōrū patrū decreta eos oino dānam⁹, ac deponendos authoritate aplica sancimus. Subaudiēdū est, nisi violenter attracti fuerit. De his enī et a quibuslibet hereticis violenter ordinatis ait Jnno.

¶ De his qui mittit ad hereticoꝝ ordinationē trahuntur.

Constat multos vi pastos esse, atq; iuitos attractos repugnantesq; ab hereticis ordinatos: & hmōi aliquis si post ordinationē talez non interfuit cū illi conficerēt sacramēta: si cōmunioni eoꝝ participatus nō est: si statim[g] discedentib⁹ illis, pessimo cōsilio eoꝝ abrenunciauerit: si ad ecclesiā rediit[h]: talis potest habere colorem aliquē excusationis[i]. Ceterum qui

a Et q tunc. Et si quis ordinatus sit ab heretico, et postea ignorans ordinatum se esse ab heretico, ministret in ordine suo, non peccat mortaliter. Et hoc dicit Jo. de lig. in. c. ad nostram. de hereticis. Et ponit exemplum de quodam qui ordinatus fuit ab hereticis, et postea ignorans ordinatum se esse ab heretico, celebravit missam. Et dicit quod non peccavit mortaliter. Et hoc dicit Jo. de lig. in. c. ad nostram. de hereticis. Et ponit exemplum de quodam qui ordinatus fuit ab hereticis, et postea ignorans ordinatum se esse ab heretico, celebravit missam. Et dicit quod non peccavit mortaliter.

b Et q tunc. Et si quis ordinatus sit ab heretico, et postea ignorans ordinatum se esse ab heretico, ministret in ordine suo, non peccat mortaliter. Et hoc dicit Jo. de lig. in. c. ad nostram. de hereticis. Et ponit exemplum de quodam qui ordinatus fuit ab hereticis, et postea ignorans ordinatum se esse ab heretico, celebravit missam. Et dicit quod non peccavit mortaliter.

c ¶ Decetero. ¶ Nō dubitat. quia est notorius: vel per sententiam. Y. sed cōtradicit litera.

d ¶ Sententiaz subeant. Tu intelige de eo quē probare potuit simoniacum qui est ordinādus. melius intellige sm quod dixi in gl. 8. proxi. ca. in gl. per sacramētum. versꝰ. hoc teneas. B.

e Erga simoniacos. ¶ Ca. Simoniaci ad aliquam dignitatem promoti deponi debent: et nulla cū eis poterit fieri dispēsatio. Patet sequens. §. vbi excipit violenter attractos: siue a simoniacis, siue ab hereticis attracti fuerint.

f ¶ Nullam. J. e. si quis neq; J. e. q. vij. requiritis. J. e.

g Et si statim. Argu. q siqua alicui traditur inuita, et pro viribus renuens: si statim post traditionem fugerit, non tenet illud matrimonium, quod presumitur ex verbo, si statim: maxime si nūq; cōsensit. Y. cita per sequentia de prehenduntur precedentia. xxij. q. ij. qs ait. de peni. dist. iij. iudas.

h ¶ Rediit. eo animo vt iterum non redeant ad eos: sicut dicit lex q is qui fugit ab hostib⁹ eo animo vt iterum ad eos redeat, non habet postliminiuz. ff. de cap. et, postli. re. l. nihil interest. C. e. l. penul. nec enim satis est domum quem rediisse si mente alienus est: vt. ff. de offi. presi. l. diuus. & iij. q. ix. indicas.

i ¶ Excusationis. Arg. q coactio excusat in ordinib⁹ sic. l. dist. pbros. xv. q. vj. c. j. xx. q. iij. plens. Arg. cōtra. xv. q. j. merito. & J. de cōse. dist. iij. eos quos.

a ¶ Post mensem. Arg. q si aliqua alicui inuita tradita fuerit: & aliquanto tpe cum eo in domo manserit: et cum potuerit non effugerit: si poste a uiro dimissa erit poterit reuocari ab eo: qz ex tanto tpis consensu ratum fuit matrimonium: ar gu. xxxj. q. ij. de neptis. lxiij. dist. quanto. l. dis. precepta. & distinc. xlv. de iudeis. & extra de spōs. ad id quod.

b ¶ Amplius. ar gu. ad probādum consensum interfuisse mīmonio si non statim diuerterit dū poterit. xxvj. q. j. reuertimini.

c ¶ Tales. ¶ Cassio. Dicit in hoc. ff. qz tales scilicet ab hereticis violēter attracti: siue statim redierint, siue non: quādoqz de misericordia tolerantur: sed cum simoniacis nō dispensatur: nec auctēritā. i. fructuosam possunt agere penitentiā. nisi renūciauerint rei quā sunt simoniace adepti: et tunc dispensatur cū eis vt cū minoribus hereticis dispensatur. Sequen. cap. ostenditur qualiter cū heretico dispenſetur.

d ¶ Tales. Sez qui cōsenserint hereticis: vel statim recesserint, vel non statim. idem intelligo etiā post momentum si iam consensissent: et idem post centum annos si non consensissent. Nam semper accusarentur. ff. de re milita. non omnes. ff. qui captus. Factum ergo tangit hoc oleendo. ideo tamen dicit qui post mensem: qia et si intra mensem redierint / semper fuisse inuiti presumuntur, nisi contrariū probaretur: sed post mensem presumerentur consensisse / nisi contrarium probaretur. Et est ff. C. ad vell. l. si mulier perfecte.

e ¶ Murpatum est. id est cōtra rigorem factū est: ar gu. C. de iure do. vbi.

f ¶ Nouatianis. i. e. q. vij. maximū. et ca. donatum.

g ¶ Minoribus. Non enim cum maioribus hereticis dispenſatur: vt. j. q. vij. ca. j.

h ¶ Ita etiam. Cum simoniacis est dispēsandum: vt iam habebitur.

Infrā pro prez. ¶ Alioquin. q. d. & hoc facit ad dispensationem.

vrge p. ꝑ ¶ Cognoscantur. Arg. q si instrumentū sit falsum in aliqua parte, & in aliqua verū: vbi verū est, debemus illud recipere. C. de transac. si ex falsis. Argu, cōtra. ix. quest. dist. si ad sacras. & xlij. dist. c. quiescamus.

l ¶ Omnis. Habeat. si tamen iterata vnctione non fuerit maculatus: vt. j. q. vij. saluberrimum.

m ¶ Inuenitur. Si tamen illos ordines simoniace nō recipēret. & cum quibus dispensetur, & cum quib⁹ non / dicunt isti versus: Si bis ordo datur: seu baptismus repetatur. Vt subuertatur fidei status ordo petatur. Vel si prestetur q̄ vtrūq; simon operetur. Vt dispensetur, spes irrita prorsus habetur. s. e. si quis.

Ordinatiōes. ¶ False. Dicitur hic q̄ falsa iudicatur ordinatio que precio vel precibus vt obsequio confertur. Idem dicitur de ordinatione eius qui canonice non eligitur: quia aliter ordinatus nō intrat per ostium sed fur est et latro. Patet seq. ff.

n ¶ Precio. dato vel retēto vel promisso. C. de transac. transactio. nā remittere dare est extra de testi. venien. j. ff. de his que in frau. credi. si pignus. Item nunquid est simonia abtenunciare bñficio vt alij detur? Non, nisi deducatur in pactū: vt extra de prebē. Sperare tamen inde pecuniā non est simoniacum. Regnū cuniā posse emi: cum nihil sit spirituale: de penit. distin. j. medicina. & non ordo vel honor ecclesiasticus. cuniā et est ratio, quia cum vendente regnum celorum non potest esse malitia: hic secus, sed falsum est regnum dei emi, emi: sed ex misericordia meritis; precedentibus acquiritur. xiij. q. ij. anime. de peni. dist. j. medicina.

o ¶ Vel precibus. Hoc de precib⁹ pro indigno / et carnali amore impensis, vel a se porrectis, als non: vt. j. e. latorem.

o ¶ Vel precibus. Hic habes q̄ preces inducunt simoniam: vt. j. ead. sunt nonnulli. viij. questio. j. cap. Moyses. et hoc verum est si aliquis pro seipso petat. talis enim se ingerit, quod non licet: vt. viij. questio. j. in scripturis. et extra de iure patrona. per nostras. Alii dicunt q̄ aliquis pro se, si est dignus, potest petere. nam Petrus dixit. Quid ergo fiet nobis qui secuti sumus te? et ita pro seipso petit. Sed si preces porriguntur ab alio, distinguitur: vt. viij. qōne. ij. in summa. & qōe. j. capi. Moysee. Joan.

p ¶ Intentione. Ergo sine ea intentione nō est simoniaca als secus: vt no. ex de simo. nemo. h.

Preces qñq; simoniā inducūt.

Bñficētia renūcia tio vt alij deducatur nō ē sp simoniaca.

aa iij

Simo-niacus paret furi cō-parat. Papa dispēsa re pt cū simoni-ace or-dinato ꝛ ordi-nato male pto nō renun-cier. xiiij. pars.

¶ Fures. Videtur ergo cum simoniacus furi comparetur, ꝙ cum simoniaco nemo possit dispensare, nisi renunciet ordini male suscepto: vt j.e. si quis neqꝫ. ꝛ.ē. ea. ergo a ꝛ extra eo. nobis. in fi. qꝛ nec vitiū furti purgatur nisi res furtiua reddeat ꝛ potestate dñi: vt. xiij. q. vj. Sūt quidam. ꝛ ꝑm hoc posset dici ꝙ simoniacꝰ nec etiā characterem reciperet: qꝛ simoniacꝰ debet renunciare rei quam vitiose est adeptus. Constat ꝙ executioni non renūciet quia executionem nūqꝫ habuit. characteri etiam non potest renūciare. Unde satis videtur ꝙ non reciperet characterem: nisi velles dicere ꝙ recepisset possessionem characteris: sicut fur dicit habere rem furtiuam: id est possessionem rei. tamen credibilius est vt dicatur ꝙ habeat characterem et ꝙ papa possit cum eo dispensare, licet ille non renunciet. nam etiam vitium furti potest purgari re apud furem manēte. ff. de vsuca. si fur. in princi. Idem videtur in violento detētore: vt. ff. de preca. cer-te-ℌ. iulianus.

† Sub. vñ nō ē opꝰ cessione. ar. ff. de pecu. l. vsqꝫ ad-ℌ. quolibet. Joan. -ℌ. pe. l. ñ. ℌ suf-ficit fa-ctū ꝑfir-mari. ff. de succes. l. cū vir,

¶ Quia ergo. ¶ Hec est. xiij. pars questionis, in qua vult probare in quibus et quibus modis committitur simonia directe. et dicit ꝙ in tribus: scilicet in munere a manu: munere a lingua: munere ab obsequio. et hoc ꝑ vsqꝫ ad-ℌ. quolibet. Joan.

Sūt nōnulli. ¶ Casus. Ostenditur hic ꝙ non solū si pecunia accipiatur ꝓ ordinatione committitur simonia: sed si obsequiū vel fauor siue humana gratia propter hoc accipiat. ꝛ hoc probat̄ authoritate Ysaie.

b ¶ Accipiunt. ex in de ſmo. et ſi questiones.

c ¶ Describeret. Non est in Ysaia id qđ sequit, sed in psalmo Judica me dñe. ibi: In quoꝝ manibus.

d ¶ Ab obsequio. Et sic videtur ꝙ non possim seruire pro beneficio: vt hic, ꝛ .ē. capit. proxi. Argu. contra. xij. questio. ij. quicūqꝫ suffragio. et capit. charitatem. et de cleri. non resident. decetero, licite etiam potest quis sperare vel appetere dignitates: vt. lxxiij. distinct. consuluit. lxj. distin. quid proderit. ꝛ extra de pactis. ca. cum pridem. Solu. hug. dicit ſi directe habeat animum ad hoc cum seruit, est simoniacus: vt. viij. qōne. j. sunt quidam. Sed tu dic ꝙ ſi dignus est, et dignum exhibet seruitium, non est simoniacus: vt dicit extra de cleri, non resident. decetero. alias ſi indignus est, vel dignus et indigne seruit, simoniacus est. et hoc notauit cum dixit: Seruitus indebite ꝛc. et licet dignus seruire possit, non tamen hoc potest duci in pactionem. nam illud simoniacum est. extra de pact. pactiones. nullum ergo munus dabit niſi illiꝰ quod alꝰ fuisset daturus ꝓpter aliquas necessitates vt extra. e. ꝛ ſi questiones. vt niſi det xeniꝫ alꝰ quod: vt. ff. de offi. ꝛes. l. l. cio procon. l. ſolēt. quod ſi -ℌ. vlti. vel niſi re-cipiat illud ad ſti-pes templi: vt. ℌ. iſte. et ea. iudices.

e ¶ Ab omni. vt ratione omnia particularia ꝛ diuersa et singularia nō possit comprehendere. C. mā. ℌ. eccl. distinct. ſi romanorum. Similiter. j. xiij. questiōe. iij. putant. j. ea. q. iij. ſaluator. contra. xxxj. questi. j. ꝙ ſi dormierit.

f ¶ Statiam. ſupra. xxiij. distinct. quando.

g ¶ Vocatus. Et etiam ꝛ valde dignus sit, nō tamen effrenata temeritate, sed trepida deliberatione onus sacerdotij debet subire: vt. ℌ. ea. nō est putanda. ꝛ dist. xij. nerui. lxj. dist. miramur.

h ¶ Amore. Ex hoc collige oēm illum esse simoniacū qui ductus amore alicui indigno beneficium confert: arg. extra de ſmo. nemo. nā ex quo fauor tertij nimiuꝫ retardat fauoris inducit: multo magis ipſius qui odiuit. Uel expone hoc ita ꝙ cesset iſte intellectus, iniuſto cordis amore. i. cupiditate ꝛ ambitione.

i ¶ Comitatu. Id est seruitio.

k ¶ Fraudulēto. Fraudulentū est munus cū dicit ſe alꝰ voluisse hoc ei dare: vt ex eo. et ſi questiōes. Uel qñ altera pars dicit ſe expensas fecisse, et illas petit vt reddat beneficio: vt ex de pac. cum pridem.

l ¶ Nō ſpōte. Hoc idē de quolibet crimine: sed hoc ꝛt ad terroꝛē. Et no. ꝙ dicit ſponte: qꝛ ſi cogeret iuris ordinem dimittere: niſi ſponte, nō valeret ei ad ſalutem,

Gl. ? Cō. quod: vt. ff. de offi. ꝛes. l. l. cio procon. l. ſolēt. quod ſi -ℌ. vlti. vel niſi re-cipiat illud ad ſti-pes templi: vt. ℌ. iſte. et ea. iudices. l. a. pe

? Nota ꝙ dicit inde infra vi bite. nam ſi debite ꝙ idem impendatur, non esset ita fit: vt. j. ea. q. ſimpli iij. ſaluator. Et ex ꝓpter ponit Bazian⁹ in-debite, cum indebite dignꝰ, vel debite indignus seruit ꝓ beneficio: alꝰ non. arg. iuſti. de ſocietate. ℌ. de illa.

? gitio Nota ꝙ dicit inde infra vi bite. nam ſi debite ꝙ idem impendatur, non esset ita fit: vt. j. ea. q. ſimpli iij. ſaluator. Et ex ꝓpter ponit Bazian⁹ in-debite, cum indebite dignꝰ, vel debite indignus seruit ꝓ beneficio: alꝰ non. arg. iuſti. de ſocietate. ℌ. de illa.

Bilſeden-ſis Ar-arg. extra de ſmo. nemo. nā ex quo fauor tertij nimiuꝫ retardat fauoris inducit: multo magis ipſius qui odiuit. Uel expone hoc ita ꝙ cesset iſte intellectus, iniuſto cordis amore. i. cupiditate ꝛ ambitione.

Gloſſa ꝑ ſimoniā ca-ret. Mun⁹ franca lenti.

¶ Aeterna damnationē ſimoniacus incurrit qui quolibet munere ad ſacros ordines accedit.

Si qꝭs neqꝫ ſcitis pollēs moribꝰ, vel neqꝫ a clero ꝓpꝭqꝝ vocatus[g], vel pulſatione coactus, ipudēter rꝑi ſacerdotiū iā quolibet facinore pollut[h], iuſto cordis amore[h], vel ſordidis precibꝰ oris, ſiue comitatu[i], ſiue manuali ſeruitio, ſiue fraudulēto[k] munuſculo epiſcopalē ſeu ſacerdotalē, nō lucro aiaꝝ ſed inanis glorie auaritia fultꝰ dignitatem acceperit, et in vita ſua non ſpōte[l] reliquerit, eumqꝫ

Si qꝭs. ¶ Casus. Si quis per ſimoniacam prauitatem ordinem vel dignitatem eccleſiaſticam acceperit, niſi in vita relinquerit, et finaliter penituerit, in eternum peribit.

penitẽ a tia non vaz ad saluẽ, et iz nisi pse uerer vsq; in finem.

¶ Wotz. Et hoc (vt dixi) in quolibet crimine nõ valet penitentia ad salutem nisi pseueret animo vsq; ad fi. de peni. distin. j. §. his autem. §. fi. item illud Joãnes. Quo dine retẽto: vt. lxxxij. dis. presbyter. l. dist. de his. hic nõ inuenit, pculdubio in eternum peribit.

ni. et de simo. capit. tãta. vnde nõ videt q; hic locum habeat admonitio vel denunciatio. Arg. contra. j. q. vlt. ca. pater. dic vt extra de accu. super his.

Dinc idem Grego. Joanni Corinthiorum episcopo.

¶ Pro ordinationibus nihil omnino accipiatur.

Ordinatio nibus ẽ.

b ¶ Supplicationem. j. c. Iaro tem. contra: vbi papa ad supplicationez quoꝝdaz ordinat quẽdam. Sed distingue: aut aliqs petit p se: aut aliꝰ pro ipso: vt. §. e. ordinatiões. viij. qõne. j. §. his. vel dic ibi de carnali: hic de spirituali.

Ordinationib9 ẽ.

¶ Ne pro, nec pce, nec gra, nec supplicatiõe aliqui ad sacros ordines accedant.

Quibusdã c narrantib9 agnoui q; in illis partibus nullus ad sacrũ ordinem sine cõmodi datione puenit: qõ si ita est, flẽs dico, gemẽsq; denuncio: quia cum sacerdotalis ordo int9 ortus occidit, foris quoq; diu stare d non potuerit. Scimus quippe ex euãgelio quid redemptor noster per seipsum fecerit: qz ingressus templũ cathedras vẽdentium columbas euertit. Columbas enim vẽdere, est de spiritu sancto (quem deus oipotens consubstãtialem sibi per impositionẽ manuũ hominibus tribuit) cõmodũ temporale pcipere: ex quo (vt prediximus) malo laz euenire creditur, qz qui in templo dei colũbas vendere presumpserũt: eoꝝ e (iudice deo) cathedre ceciderũt. ¶ Qui videlicet error in subditis ppagat cũ augmento. Nam eoipso q; quisq; ad sacrum ordinem vel honorem perducit, iam in ipsa pueri9 sui radice vitiatus paratior f est alijs venundare qõ emit. Et vbi est qõ scriptũ est: Gratis accepistis, gratis date?

Quibusdã c narrantib9.

¶ Catus. Sacros ordines vel ecclesiasticos gradus, sm gl. nõ gratis sz cõmodi datiõe acceptos diu stare nõ posse: cũ int9 ortũ p consecrationẽ iam decidãt. Scõo: qt dñs cathedras vendẽtiũ colũbas de tẽplo euertit. Tertio: qt paratiores sunt alijs vendere qs emerũt. Quarto: qz ipsorũ heresis in primitiua ecclesia fuit dãnata. Sexta ibi: Scim9 ẽppe. Tertia ibi: Qui videlz. Quarta ibi: Et cũ primo.

Mat. xxj. b.

c ¶ Quibusdaz. Primo dicit Gre. se dolere q; in illis gnib9 nemo promouet ad sacrũ ordinem sine cõmodi datione. Scõo, pbat authoritate dñi simoniacos ipso iure esse suspẽsos. Tertio, phibet hoc decetero fieri: et statuit penam in cõmittentes.

d ¶ Stare. Quo ad id in quo nunqs steterit: scz quo ad executionem. Arg. ff. de cõsti. pecu. id quod. argu. contra. xxvij. q. ij. Moyses.

e ¶ Eoꝝ. Et ita simoniaci etiã occulti ipso iure sunt suspẽsi: nõ tñ vitandi sunt sm quosdã cum probari nõ potest eis simonia. vj. q. ij. si tantuz. sic exaudi extra de simo. tanta. et. §. e. reperiuntur.

f ¶ Paratior. Qõ noua testa capit, inueterata sapit. Quo semel est imbuta recens seruabit odorem. Testa diu. et est si. i. auf. vt iudi. sine quoꝝ suf. §. j. col. ij. vbi tz dato essi vno illicito principio necesse est eũ qui dationẽs facit, plẽs manus circuire ẽ.

Esop9. De tanto in epistu.

Nec pro, nec pce, nec gra, nec supplicatiõe aliqui ad sacros ordines accedant.

Item Symmachus.

¶ Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat.

Nullus itaq; per ambitum ad episcopalẽ honorem permittatur accedere. Nã cum hic excessus in laicali cõuersatione culpetur b: qs dubitat quin religiosis i et deo seruientibus inisciat vel incutiat opprobrium?

Item Greg.

¶ De eodem.

g ¶ Et actionis. Preces hic argue carnales preces pro dignis potrectas nõ digno facere simoniam. potrese9 in pecunia vel cte obsequio, q; loco p: cũ intercedere solent: qõ preces nõ faciũt: vt. j. e. q. v. ca. vlti. et iz pro indigno potrecte facerent simoniã: tñ propter merita digni ab hac excusãtur: vt. j. xxxij. q. ij. quicquid. Jo. sz quare minus cõmittitur simonia i precibus oblatis pro digno, qñ in pecunia? Respõdeo: ideo, qz in precib9 nihil dat de suo: et ideo ibi nul'uz intelligitur esse commerciũ. nã perdere verba leue est: et ita nihil puenit ad accipientẽ. ar. C. de donaf. inter vir. et vxo. marit9. ff. de dona. aristo. sz in alio casu dat, sed p indigno magis detestat ecclesia munerũ datiõnem qm precũ effusionem. Vel dic q; hec dictio nisi, nõ excipit a supplicatione, sed a verbo pmouere. sic ponitur. §. xxxviij. distinc. sedulo. §. sic. nouerint.

Perdere verba leue ẽ.

Infamia irrogat dignitatẽ petenti. Grad9 altior aggratiat delictum.

h ¶ Culpetur. et punitur peniam qui petierit aliquam dignitatem. ff. ad leg. iul. de ambitu. l. j. et j. q. vij. sancimus. Arg. contra. ff. de offic. pretо. barbarius. sed soluetur j. q. vj. sicut ia.

i ¶ Religiosis. i. clericis. et p hoc expone illud capit. xx. q. iij. presens. in fi. arg. gradũ altiorem grauius facere commissum: vt. j. xj. q. iij. precipue. arg. j. xxv, qõ. j. nulli, et. viij. q. ij. illud quidem.

Stote. ¶ Caus. Precipit hic Grego. vt epi promoueant mūdos corpore, z prouectiores etate, z qui sciat moribꝰ cōmendari nec potētia, nec etiā suppli catio aliqua preualeat, sed merita personarum.

a ¶ Graues. 8. xxiij. distinc. quando.

Pueri ad sacros. ¶ Caus. Pueri ad sacros ordines non sunt properopere promouendi. Ire dicitur q̄ venalitate vl̄ potentia vel supplicatione vel fauore nō dꝫ indignꝰ aliquis promoueri.

Pueri q̄ sunt.

b ¶ Pueri, pueri dicūtur. j. xiij. annū. extra de eta. et qualit. c. indecentiū. vl̄ pueri. id ē neophyti. xlviij. di. sicut neophytus.

c ¶ Ad sacros, nā minores ātē. xiij. annū bene possūt accipere, licet non oēs: z ita intelligatur. lxxvij. di. c. ij. quia nō acolythatum. lxvij. dist. in singulis. Tamen si puer ordinet in sacris ordinibus, bene recipit characterē, cū possit rectpere minores ordines: vt in dicto ca. in singulis. Sꝫ nū quid tenetur cōtinere se, si est doli capax, alias non.

Hoc bum puer, alias hꝫ significationes: vt not. lxxvij. dist. i. veteri. Puer i sacrꝫ ordinꝰ characterē recipit.

Idez tenet hꝫ 30. 5 f. z 5 hoc ex 5 cle. p sal. p mo. c. j.

Nam z voto z sacramento se obligare pōt doli capax: extra 5 delic. puer. cap. j. sed religioni non: vt not. xxvij. q. ij. §. cū ergo. xx. q. j. c. ij.

c ¶ Ad sacros, si tamen ordinētur, ordines suscipiunt sacros etiā septēnes.

d ¶ Quāto citꝰ. 8. dist. xlviij. sicut nam casum appetit. ꝛc. Serendorū enim honorum nō ꝓmiscua facultas est. nō enim prius gerere debet maiorem honorē q̄ minorē. ff. de mu.

Ordo sit i honoribꝰ gerendis.

(et ho. honor. §. gerendorum.

e ¶ Atorē, Per intercessionē, nā sepe papa ad intercessionē laicoꝝ ordinat vel dispensat vel tolerat: vt xxviij. d. de syracusane. l. d. clerico. lxiij. dist. salonitane.

f ¶ Proficere. extra de maio. z obe. per tuas. extra de (tēpo. ordi. cum in distribuendis.

Jlium. ¶ Caus. Petias abbas rogauit papam vt quendā suū clericū ꝓmoueret, et eū postea sibi trāsmitteret. Ad cuꝰ preces papa eū in diaconū ꝓmouit, sed eū sibi nō trāsmisit: quia non est consuetudo ecclesie Romane, cū sit in ea cōsecratus: z quia absentiam filius abbatis in eꝰ presentia voluit cōpensare.

g ¶ Mandastis. Et ita mandat minor maiou. sic. xj. q. iij. rogo.

h ¶ Non hꝫ. Sine licētia eiꝰ. lxiij. dist. literas. z quo ad hoc nihil ē speciale in ecclesia roma. vt. xxj. q. j. c. j. lxx. dist. sanctorū.

Sꝫ ordinari a papa licz inter alios dignī honore sint, subsūt tñ epis. et de maio. et obe. p tuas. ff. 5 albo scri. l. vl. z pferenf eis tantū q̄ sunt eius. de ordinis. ff. eod. l. j. z ab epo potest deponi ordinarꝰ a papa.

Ordinatꝰ pōt ꝓmoueri a papa. tālē de

¶ Hortatꝰ. ¶ Caus. Fanꝰ solvit hꝫ Frietarē ꝓmissorū ea. quā fecit de precibꝰ: z interserit quedaꝫ ꝓba in §. ibi, nō solū. pro pter sequens ea.

i ¶ Ordinādi. z z Lanta aliquis pōt ꝓ se dignas ꝓces offerre, qō h. nō cōcedit: in quo nō credo euz bñ dice re: qz multos cō dēnat. ar. pro Jo. h. xiij. q. v. nō sane. z. in ff. xxj. quest. j. reuer tit cum timini.

Hac sen tētia ē Joan.

k ¶ Er princi palē. Sꝫ hoc xxj. ca. habes. ix. que

litate.

l ¶ Potestatem, hoc idem potest

epos. ij. q. vij. cum §. Hoc

pastoris extra de ele. non resid. decetero.

¶ Quilibet. ¶ Hec est .xv. pars. q. in qua intendit probare q̄ sicut ordines precio non sunt dandi: ita nec precio restituēdi: et p̄ sit simoniacus (sc̄z indirecte) ꝛ sacrilegus qui promotionē vt electionem alicuius impedit, vel ecclesie consecrationē vel fūdationem. ꝛ hoc probat g̃ reg̃ auctoritates sanctor̄. ꝛ p̄ leges principū. Jo. de fan.

a ¶ Redimendi. extra de simo. quereliā. ꝛ ca. si nulli[v].

Nullus epūs. ¶ Epi[s] Episcop[us] preter tu alicuius consuetudinis clericis vel abbatib[us] grauamen aliquod non inferat, nec precio interueniente officium restituat. qō si fecerit, tanq̄ simoniacus punietur.

b ¶ Seruile seruitium. Vocat angariam vel paragariam quod lex vocat fore sordidū munus. .xvj. qōe. j. ¶ Nouarū, in l. Edde quid di placet.

c ¶ Et vsu. l. nō assuescat. vel ex vsu ipa su preter id qō hanc angarias facer dotibus non imponat. Cū enim de aliqua rerum p̄scriptione agitur, inspiciēdum est vtrū communi iure talia talibus possideri valeāt, necne. Primo casu sola longe vsurpationis detentione currit p̄scriptio: vt .xvj. q. iij. ꝛ. iiij. per totuz. saluo eo quod de limitibus dicitur ea. causa ꝛ. q. ca. licet. et cap. inter memoratos. Secundo casu non currit p̄scriptio. P̄scriptio enim ius aduocat creatum: nouum autem non creat: vt .xxviij. q. v. quod deo. ꝛ di. c. contra morem. et dist. xcij. illud autem. .xvj. q. j. c. vlti. ꝛ questio. iij. ¶ Quia restetiam. ꝛ questio. vij. decimas. ꝛ j. e. q. iij. quesitū. in his omnibus ꝛ in alijs infinitis casib[us] p̄scriptio euanescat: quia non est proditum ius cōmune scriptuz vel non scriptum quo tales talia valent possidere, Jo. hec regula fallit extra de causa poss. cuz ecclesia. ꝛ extra de p̄scrip. auditis. Joā. Sed certe non fallit: quia iura meo rporalia quasi possidentur: ꝛ interdicta ꝑ eis possessoria constituta sunt. ff. de serui. quotiens. B.

c ¶ Et vsu. Naz tempus non est modus cē. ꝛ. qō. iij. quia cognouimus. ff. de acē. ꝛ obliga. obligationum fere ¶ placet. nisi forte cuius non extat memoria. arg. ff. de aqua quoti. ꝛ esti, hoc iure. et extra de verb. significa. ca. abbate.

d ¶ Ecclesiasticam normā. Nam iusta de causa bene potest ab eis auxilium petere. extra de censi. cum apostolus. Et sic non est contra. xviij. qō. vlt. seruitium. q̄ illud intelligitur de licitis: hoc de illicitis.

e ¶ Restituat. Nec absoluere potest ꝑ precio nisi sit consuetudo. extra de simo. nemo. Item nec reconciliare. extra de simo. c. nemo. Sed nunquid ipse clericus licet redimere cū iuste suspensus est? Videtur q̄ non. ℣. ¶. proxi. in fi. extra de simo. matheus. Arg. contra scilicet q̄ possit redimere ius suum ꝛ vexationem suā. j. qō. iij. quesitū. extra de vsur. c. j. ꝛ extra de simo. dilectus. dic vt ibi: mo ꝛ si quid dederit, repetere potest. C. de condi. obtur. cau. quod eui tandi. Quidaz dicunt q̄ non potest in aliquo casu redimere. Alij cōtra sc̄z cū iuste suspēditur. hoc no. .xvj. q. vij. decimas. iij.

¶ Qui autē ¶ Anime. Dictū est supra q̄ simoniā cōmittit qui pro munere ecclesiastico conferendo pecuniam accipit. Nūc dicit Gra. q̄ etiaz ille simoniam cōmittit qui pecuniam accipit vt ordines non conferat vel munꝰ aliquod ecclesiasticum illi cui esset conferendum. ꝛ ad probandum vtrūq; induc it. ll. seq.

f ¶ Qui aūt. Tractauit magister questionē istā affirmatiue. Nūc autē vult tractare eā negatiue, sc̄z vtruz sit simonia dare pecuniaz vt nō ordinet quis. Sed q̄a nō habuit canones, induxit leges que in hoc faciūt ad propositū vbi in eis aliq̄d vt negatiue. Q̄ aūt hoc sit simoniacū, habetur extra de simonia. nemo. in fi.

g ¶ Infames. ꝛ simoniaci large. ar. est de simo. nemo. arg. C. de inoffi. test. siquando. Sed alij cōtra: propter descriptionē simonie: sed mortaliter peccant. j. e. qō. iij. vēdentes. Z. Sec certe simoniaci sunt, vt dicit illa decret. nemo. Joan.

h Unt. Sacrilegos. i. simoniacos. alꝰ non facit ad propositū Gratiani. Et q̄ sit sacrilegiuz, sic ꝓbatur. Si em̄ ille q̄ frangit immunitatē ecclesie, vel qui inde aliq̄d eripit, sacrilegꝰ iudicat: multo fortius qui facit ne ecclesie ordinentur, vel ne ordines tribuā tur, vel impediatur alicuius electio vel ꝓmotio.

Jubemus. ¶ Cius Dicitur in hac. l. q̄ si quis honorē habēs sine administratione, possessor alicuius decurio vel colonꝰ reipub. ab aliquo iudice fuerit concussus. i. gravatꝰ in pecunia: itē si iudex venalem tulit sniaz: vel p̄cio penā imposuerit vel remiserit: vt aliqua rōne improbꝰ repertꝰ fuerit: aū administrationem vel ꝛ. c. se. post poterit accusari: ꝛ si cōuictꝰ fuerit, removebit.

i ¶ Jubemus. Ad hoc introducit has leges, vt ostēdat pari pena mulctandos qui precio inducti impediunt fieri quod de iure fieri debet, ꝛ qui faciūt quod de iure fieri non deberet.

k Hortamur. Forte se rēperat, ne videat quē inde-

Vexationem redimere vtrū licitum sit. ℣ Ubi de hoc ꝛ. j. qō. iij. alias re. ibi videas Archi.

Simoniaci dñr sacrilegi. ℣ Ut ex mu. ec. inter. ꝛ ca. vlt. .xvij. q. iij. oēs Archi.

Oppo-nitio.

re accusare inuitū.C.vt nemo inuit⁹.in rubro t nigro.

a ¶ Administrante. Si is talis sit quem in ius vocari liceat. Sed contra.ff.qō.j.prohibētur. Sol. illud de maioribus magistratibus: hoc de minoribus.argu.ff. de iniur. nec magistratib⁹.z.ff.de in ius vocā.l.ij. Vel hoc de ppetuo iudice: arg.ff.de credi.presidis.z.l. precedēti. in auē. vt differētes iudices.ff.si tamē.colla.ix. z hoc ne crimen eius inultus remaneat. illō de temporali. Vt hic cū peccauit in ipsa administratione: ibi de eo qui extra administrationez cōmisit.ff.de iudi. l.ij.§.legatis. Iauthen. vt iudi. sine quoquo suffra.§. si quis aūt.col.ij.

b ¶ Reportatur⁹ Reportabit enim quadruplum.j.l.p xj.tū.q.ij.cū dēno tissimam.

Ieuz.¶ Calus. Qui pecuniam accepit vt controuersiam alicui causa calūnie faceret, vel non faceret cum iure facere tenebatur: intra annuz tenet in quadruplū, postea in simplum.

c ¶ Utilē.a principio: post cōtinuum.ff. de calum. annus.

d ¶ In quadruplum. in quo cōtinetur rei persecutio: vt tantum triplum sit pena: vt ff.e.l.in heredem. §.fina. et hoc est verum cū ipse idē dar.nam si ali⁹ daret pro eo, tunc totū quadruplū est pena: quia ille qui dedit, repetit pecuniam quā dedit ff.de calū.si quis ab aliquo. huius autē quadrupli medietas dabitur fisco: medietas spoliato.?

e ¶ Competit. Non ei qui dedit, cum turpiter dederit: sed ei ad cuius lesionem data est: vt.ff.de calum.l. generaliter.§.illud erit.

Concussionis. ¶ Calus. Dicitur hic et in legibus sequentibus q illi incurrunt crimen concussionis, et penam legis cornelie, qui aspirant in accusationem innocentium: vel qui accipiunt pecuniam pro accusando, vel eius contrario: pro testificando, vel eius contrario: pro iudicando, vel eius cōtrario: vel p quolibet officio exercendo vel non exercendo ad quod gratis tenebantur. His intellectis per re casus singulares legum singulatim ponee: in quibus quandoq; eadem repetuntur.

f ¶ Cōcussionis, Crimen cōcussionis est cū de minatur aliqu, nisi ut vt ita faciat.infra xvij. quest.j.militare. ? ff. de cōcus, l.j.z.ij. Crimē cōcussionis. De hoc ie. etno.z. q.gui. in fi.ū videas

g ¶ publicum.l. ordinarium: z hoc semper. vel nō est publicum nisi cuz quis pecuniaz extorserit.et hoc est quod sequitur, ꝛ si ideo. publicum est ad cuius accusationem quilibet de populo admittitur, nisi infamis sit: vt isti.de pub. iudic.circa principium.

h ¶ Senatusconsultis. volusiano z liboniano.ff.ad legē cor. & fal.l.j.ff. ad legez iul.de vi publi. ex senatusconsulto.

l ¶ Legis cornelie. Cuius pena in libero homine est deportatio: in seruo vltimū supplicii.ff. ad legē cor. de fal.l.j.§.vlti. Pena legi cornelie.

k ¶ Innocentiū. Secus si nocētiū. xxvj.questione.vj. sane.

l ¶ Idem lege tenet. Quia redditur quadruplum, et infamis efficitur. ff.e. eadem.§.j. hoc crimen etiam extraordinarie punit, ff.eo.l. lex iulia.§. finali.

m ¶ Legendum, id est eligendum, vt eligatur qui non debet, vel contrarium.

n ¶ Mittendū ve. Ut mittat in legationē qui non est mittendus: vel non mittatur qui mittendus est.

o ¶ Dandum. puta non ad probandes fideiussores vel loco iudicis recusati.

p ¶ Estimandam. Ne.l. estimet litē minoris vel maioris pro pecunia: quod quādoq; facere tenetur.ff.ad legem aquil. proinde.§. notandum.

? Ad hoc.C. de assess.l.iij.

Lege Julia repetūdarum tenentur qui cum aliquam potestatem haberēt pecuniam ob iudicādum vel non iudicādum decernēdum ve acceperint, vel quo magis aut minus quid ex officio suo facerent.

Idem. ¶ Deeodem.

Adez lege tenetur[i] qui ob denunciandum vel non denunciandum testimonium pecuniam, acceperit.

Lege iulia repetūdarum cauetur ne quis ob militem legendū[m] mittendū ve[n] es accipiat: neve quis ob sentētiam in senatu conciliove publico dicēdam pecuniam accipiat, vel ob accusandum vel nō accusandum. Marcellus ibidē.

Lex Julia repetundarum precipit ne quis ob iudicem arbitrumve dandum[o] vel mutandum, iubendumve vt iudicet: neve ob non dandum, vel non mutandū, vel non iubendum, neve ob litem estimandam[p], iudicium ve capitis pecunieve faciendum vel non faciendum, aliquid accipiat. Hodie ex lege iulia repetundarum extra ordinem puniuntur: z plerunq; vel exilio puniuntur, vel etiam durius, prout commiserint. Hac lege dānat⁹ testimonium publice dare, aut iudex esse, postulareve prohibetur.

¶ Questio.ij.

Ibidem lib.xl viij.titu.de lege iulia repetundarum. Marcellus. Palea.

Ibidē lib.xl vij.titulo de concussione iudicis.

Concussionis[f] iudiciū publicum[g] non est: sed si ideo pecuniaz quis accepit q crimen minatus sit: potest iudicium publicum esse ex senatusconsultis[h] quibus pena legis cornelie[i] teneri iubetur qui in accusationem innocentium[k] coterint, quive ob accusandum vel non accusanduz, denunciandum vel non denūciandum testimonium, pecuniam acceperint.

Ibidem lib.xl viij.titu.de lege iulia repetundarum. Marcellus.

Ieuz.¶ Calus. Qui pecuniam accepit vt controuersiam alicui causa calūnie faceret, vel non faceret cum iure facere tenebatur: intra annuz tenet[h] in quadruplū[d], postea in simplum.

c ¶ Utilē. a principio: post cōtinuum. ff. de calum. annus.

d ¶ In quadruplum. in quo cōtinetur rei persecutio: vt tantum triplum sit pena: vt ff.e.l.in heredem. §.fina. et hoc est verum cū ipse idē dar. nam si ali⁹ daret pro eo, tunc totū quadruplū est pena: quia ille qui dedit, repetit pecuniam quā dedit ff.de calū. si quis ab aliquo. huius autē quadrupli medietas dabitur fisco: medietas spoliato.?

e ¶ Competit. Non ei qui dedit, cum turpiter dederit: sed ei ad cuius lesionem data est: vt.ff.de calum.l. generaliter.§.illud erit.

Concussionis. ¶ Calus. Dicitur hic et in legibus sequentibus q illi incurrunt crimen concussionis, et penam legis cornelie, qui aspirant in accusationem innocentium: vel qui accipiunt pecuniam pro accusando, vel eius contrario: pro testificando, vel eius contrario: pro iudicando, vel eius cōtrario: vel p quolibet officio exercendo vel non exercendo ad quod gratis tenebantur. His intellectis per re casus singulares legum singulatim ponee: in quibus quandoq; eadem repetuntur.

f ¶ Cōcussionis, Crimen cōcussionis est cū de minatur aliqu, nisi ut vt ita faciat.infra xvij. quest.j.militare. ? ff. de cōcus, l.j.z.ij. Crimē cōcussionis. De hoc ie. etno.z. q.gui. in fi.ū videas

g ¶ publicum.l. ordinarium: z hoc semper. vel nō est publicum nisi cuz quis pecuniaz extorserit.et hoc est quod sequitur, ꝛ si ideo. publicum est ad cuius accusationem quilibet de populo admittitur, nisi infamis sit: vt isti.de pub. iudic.circa principium.

h ¶ Senatusconsultis. volusiano z liboniano.ff.ad legē cor. & fal.l.j.ff. ad legez iul.de vi publi. ex senatusconsulto.

l ¶ Legis cornelie. Cuius pena in libero homine est deportatio: in seruo vltimū supplicii.ff. ad legē cor. de fal.l.j.§.vlti. Pena legi cornelie.

k ¶ Innocentiū. Secus si nocētiū. xxvj.questione.vj. sane.

l ¶ Idem lege tenet. Quia redditur quadruplum, et infamis efficitur. ff.e. eadem.§.j. hoc crimen etiam extraordinarie punit, ff.eo.l. lex iulia.§. finali.

m ¶ Legendum, id est eligendum, vt eligatur qui non debet, vel contrarium.

n ¶ Mittendū ve. Ut mittat in legationē qui non est mittendus: vel non mittatur qui mittendus est.

o ¶ Dandum. puta non ad probandes fideiussores vel loco iudicis recusati.

p ¶ Estimandam. Ne.l. estimet litē minoris vel maioris pro pecunia: quod quādoq; facere tenetur.ff.ad legem aquil. proinde.§. notandum.

Sequitur. ¶ Hec est scd̄a.q.que diuiditur in duas partes: in quarum prima queritur vtrum pro ingressu ecclesie sit dandū aliquid. ⁊ primo dicitur ꝙ nō. Secunda ibi: Item opponitur. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur secunda questio: qua queritur an pro ingressu eccl'ie pecunia sit exigēda: vel exacta persoluēda. ⁊ certū est ꝙ non: quia simoniacum est. Et primo probat ꝑ duas historias, de anna scz ⁊ anania, ꝙ pro ingressu ecclesie pecunia sit exigēda. Sed statim respōdet Gratianus ꝙ anna nō fuit exacta, sed spōte quedam obtulit. Ananias vero nō ideo dānatus est ꝙ sua nollet cōferre: sed qr fuit mentitus.

Sequitur[a] secūda q̄stio, q̄ queritur: an ꝑ ingressu monasterij pecunia sit exigenda, vl' exacta ꝑsoluenda: Hoc vtrūq; licite fieri vtriusq; testamenti serie cōprobat. Legitur em̄ in.j.li. regū, ꝙ anna detulit secū samuelē postq̄ ablactatus fuerat, in trib⁹ vitulis, ⁊ trib⁹ modijs farine, et āphora vini ad domū dñi in sylo. ¶ In actibus vero apl'oꝝ legit ꝙ multitudinis[b] credentiū erat cor vnū, ⁊ aīa vna: nec aliq̄d eorū q̄ possidebāt, q̄sq̄ suū ꝓpriuz esse dicebat: sed erant illis oīa cōmunia: et singuli vendebāt predia sua: ⁊ ponebāt p̄cia eorū ante pedes apl'oꝝ: quoruz vnus (scz ananias) dū partem sibi reseruaret, cum vxore sua saphira sententia maledictionis accepta ante pedes apl'i cecidit mortuus. Hinc liq̄do apparet ꝙ ingressuri monasteriū sua debent offerre rectoribus: nec aliter[c] sunt recipiēdi nisi sua obtulerint. Sz aliud est sua spōte offerre: aliud est exacta ꝑsoluere. Anna mater samuelis nō exacta neq; petita, sed sponte[d] munera sacerdotibus obtulit. Credentes etiā sua sponte offerebāt apostolis: vt indigentiū necessitatibus deseruirent que instāte ꝑsecutione infidelium eis possidere non licebat. Ananias quoq; nō ideo damnatus est qr sua nollet offerre, sed quia spūi sancto mētitus, precia eorum que apostolis obtulerat ex parte[e] fraudabat. Non ergo his authoritatib⁹ permittitur rectoribus ab ingressuris aliquid exigere, sed spōte oblata suscipere: qr illd̄ dānabile est, hoc vero minime.

Unde in Bracharensi concilio legitur.

¶ Pro dedicandis ecclesijs nihil exigatur.

Placuit vt quotiēs ab aliquo fideliū ad cōsecrandas ecclesias ep̄i inuitantur, nō quasi ex debito[f] mun⁹ aliquod[g] a fundatore requirant: sed ipse fundator si quidem aliq̄d ex suo voto obtulerit, nō respuatur. Si vero aut pauꝑtas illum aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tñ vnusquisq; ep̄oꝝ meminerit, vt nō pri⁹ dedicet ecclesiā, nisi antea dotē[h] basilice et obsequiū ipsius ꝑ donationē chartule ꝯfirmatā accipiat. Nam nō leuis culpa est ista temeritas, vt sine luminarijs vel sine substātiali sustentatione eorū[i] qui ibidē[k] seruituri sunt, tanq̄ domus priuata consecretur ecclesia.

Itē Bonifacius vrbis Rome episcopus scribit om̄ibus Carolitane eccl'ie cenobitis.

¶ Ab his qui ad cōuersionē accedunt, nihil est exigendū: nec precio aliquis ad conuersionem est inuitandus.

sunt qui opes.

Placuit. ¶ Casus. Pro consecrandis ecclesijs episcopi nihil exigant a patronis, ⁊ precipue si pauperes fuerint: sponte tamen oblatum ab eis poterunt episcopi recipere. Item nullus ep̄s debet ecclesiā consecrare nisi dotez necessariā habuerit que sufficiat luminarib⁹ / ⁊ sustētationi eorum qui eidem ecclesie sūt seruituri.

f ¶ Ex debito. argu. j. q. j. placuit. j. e. q. iiij. ecclesia. s. e. qō. j. statuim⁹. j. xviij. q. ij. eleutherius. ꝯ. Sol. ibi.

g ¶ Munus aliq̄d aliud a conuiuio, vel a procuratione. in auten. de man. prin. §. illud. et in auk. vt nulli iudi. §. nulli. sz bene illā exigit. ⁊ extra de simo. cū sit. alia non debet exigere, sz spōte oblata recipere potest. Vel potest dici ꝙ et illa que consueuit percipere propter procurationē exigere pōt quasi pro labore: arg. xij q. ij. charitatē, vbi hoc diu obtinuit. xviij. q. ij. fuitiū.

h ¶ Dotem. Immo nec primariuz lapidē ponere debuit: vt. j. de consedi. j. nemo. in auk. vt deter. sit numerus. cle. §. inuestigātes igitur. col. j. j. xvj. q. vlti. pie. ⁊ ca. frigentius. sed hic omissum fuit: et ideo est restaurandum. vel iam dederat prius: sed hic debz facere instrumentum. vnde si dotem nō dedisset prius, nunc est compellendus quia ibi fecit poni primariuz lapidē: sicut in eo qui promisit reipublice pecuniam dare. ff. de pol. l. j.

i ¶ Eorū qui. Pluribus ergo sufficere debet ecclesia: vt. vij. questio. j. illud. et de cōsecratione distinctione. j. hoc quoq;.

k ¶ Ibidem. Argu. contra clericos qui alibi q̄ in ecclesia sua morantur, s. distinc. xxxvij. de quibusdā, con

Recipe lz q̄ nō lz exigere.

Et ita habes vnū casuz in q̄ mun⁹ a manu pōt recipi: scz ꝑ opi⁹ spūalib⁹ ad q̄ q̄s tenetur. Ali⁹ casus est pro opi⁹ spūalib⁹ ad q̄ q̄s nō tenetur ex officio. xij. qōe. ij. charitatē. fm Ray. et Goff.

Clerici in sua eccl'ia morari debēt.

Ad Ioa. Quicquid dicat Joan. si sic dicatur, simonia est: vt videtur expresse dicere decretalis extra de simo. quoniam simoniaca. Bar.

a ¶ Sequit. Hec questio non habet questionem. extra de simonia. cuz in ecclesie. melius extra eo. veniens. et meli⁹ extra eo. q̄m simoniaca. vñ nec ante nec post potest peti aliq̄d: vt s. e. quest. j. eos q̄. ⁊ j. ea. q. iij. si quis prebēdas. nisi forte monasteriū ita esset tenue / ꝙ non posset ꝓuidere ei. tūc enim bene posset dici ei (nec esset simonia) bene reciperemus te si haberemus ⁊ possessiones vnde possessiones sustentari: ar. j. ea. si quis ꝓpter hoc. hoc tamen videt reprobare illa constitutio quoniam simoniaca. ꝙ pretextu pauperatis possit peti pecunia. Joā. Quicquid dicat Joan. si sic dicatur, simonia est: vt videtur expresse dicere decretalis extra de simo. quoniam simoniaca. Bar.

b ¶ Multitudinis. xij. q. j. c. ij.

c ¶ Aliter. Hoc nō est verū: sed allegando dicit hoc.

d ¶ Sponte. Quod licet. xix. q. iij. si qua mulier.

e ¶ Ex parte. Argu. ꝙ non debeat quis cōmunicata reuocare. j. de peni. distin. iij. sunt plures. xvj. quest. iij.

Actu. iiij. f.

Actu. v. a.

Petendum ni hil ꝑ ingressu mōasterij.

Alis haberes. fm L.

tra.J.xvi.q.j.generaliter.J.xij.q.ij.concesso.

QUā pio. ¶ Casus. Cum quoddā monasteriū longo tempore caruisset abbate: tādem monachi sibi abbatem de alio monasterio pauperrimo elegerūt: sed ille venire recusabat, vel monachi eum non concedebāt, nisi illi monachi suo pauperi monasterio aliqua cōferrent. vnde prefati monachi cōsuluerūt papam si hoc eis liceret. quod penitus prohibet, docens exēplo apostolorū neminem ad religionez fidem/vel ecclie regimen interuentu munerū debere accedere/cum sit simoniacū q; nunq̄ a sanctis patribus talia petita fuerunt. Sed si electus ad eos spōte venerit, z omni pactione cessante: postea poterunt illi pauperi monasterio aliqua gratis offerre. ꝟ.

a ¶ Quam pio. Quidam petebāt ab aliis vt darent eis abbatem ipsorum: ſz hoc illi nolebant facere gratis/cū esset eis vtilis. z hec est cōsultatio an eis liceret aliquid dare.

†Sub. vt ipso ca. fm Jo. ō f. qui istā

b ¶ Rēsponsum. Nō dubitaut papa quid iuris esset in questione: ſz ironice hoc dicit.

gl. sed ſ

c ¶ Anxiū. quia vt iacz. dubitatis vtrū ad eat adde dei cultū quis piaz ad eam interuentu mune ter. cuz ris prouocandus gl. ſ. in ſin: sed dubitandū l. iij. ff. de iof. testa.

nō est. ex de simo. er ſi questiones.

d ¶ Interuentu. Blandi J. xxij. q. iij. debet. ri possu ſ. xlv. dist. qui syncera. cōtra. Sed nō videtur prohibemus in ri nisi pactio, nam et dando et honorando et loquendo fidelib⁹ possumus blandiri infidelib⁹ vt conuertantur. ꝟ hug. Sed tu dic simoniacū esse si pagano vel hereticodetur vt christianus fiat. ex de simo. querelam. Sed videtur cōtra: q; cum me possim pecunia redimere: vt de peni. dist. j. medicina. videtur q; z alium possim: z Syluester promisit omnibus munera qui vellent baptizari.

e ¶ Alimento. Q̄ dabant apostoli pauperibus conuersis. ſ. versus pun. questionis. ver. sed illud.

f ¶ Inconcinne. Quia non competit oppositio.

QUā pio⁸ mētis affectu fratres charissimi vre destitutioni romana cōpatiē ecclesia, vob⁹ fortassis est incognitū: sed cognitoi oim nō incognitū habeē. Dubitationi aūt vestre q̄ idoneū dem⁹ respōsum⁵, deū testificoz, ipsa q̄z me dubitatio reddit anxium[c] z ineptū. Nusq̄ em legimus dñi discipulos vl' eoꝝ ministerio quersos quēpiam ad dei cultuz aliquo muneris interuētu⁵ puocasse, nisi forte de pauperꝝ alimēto[e] q̄s incōcinne[f] ꝓponat: quoꝝ⁹ nulli cuiuscūq̄ pfessiōis esset, victualia negabātur[h]. Scimus equidē q; oīne datū optimū, z omne donū perfectū desursum est, descendēs a patre luminū: apud quem z a quo bone voluntatis donum accipit qui sancto deliberationis arbitrio gratis deo seruire disposuit. Restat ergo vt qui p aliqua ecclesie susceptiōe munus accipit, donū dei q̄ a patre luminū descēdere debuit vendat: munus aūt largiens importunus emat. Quid autem de diuini doni venditoribus vel emptoribus cōsequatur, concludi necesse non est.

¶ Cauete ergo fratres q̄ sit ambiguū q̄ petistis consiliū: q̄ quidem fm vestre volūtatis ꝓpositū nulla inuenimus ratione cōfirmatū. verūtamē si vestre necessitati adeo est opportunus quez reperistis: dum tñ ois absit pactio[i], ois cesset conuentio[k], nullaq; vestre ecclesie fiat distractio, ac cedat: gratis deo seruire incipiat: sulq; regiminis deuote gestet obsequium: z postmodum[l] vos quasi subsidij[m] gratia aliqua sue ecclesie munera largiri fratrū solatio Romana permittit ecclesia.

Unde Urbanus papa.

¶ De eodem. ¶ Palea.

NUllus abbas pciū sumere vl' exigere ab eis qui ad quersionē veniūt, aliq̄ pacti obseruatiōe vel occasione ꝑsumat. Regulaz antiquā sequēs, nulli vlq̄ de ordinationib⁹ aliq̄d oīno accipiēdū esse cōstituo, neq; ex datione pallij, neq; ex donatiōe chartaꝝ, neq; ex ea quā noua per ābitionē simulatio iuenit, appellatiōe pastelli: q; em in ordinādo epo pōtifex manū imponit: euāgelicā lectionē ministet legit: cōfirmationis aūt eius epla notarius scribit.

Item Grego. in registro.

¶ Ab ordinando nō debet aliquid exigi: sed nec voluntarie oblata recipi oportet.

SIcut epūs nō decet manū quā ipōnit vēdere: ita minister[n] vel notarius nō

g ¶ Quorum. id est quia eorum.

h ¶ Negabantur. Arg. q; anathematizato debet dari eleemosyna. ē. dist. xlij. quicscamus. xi. q. iij. quomā. xxiij. q̄. iij. debet. contra. Sed illud de iam catholico. na dnus xvj. q. j. ſi cupio. Sed contra. v. q. v. ca. ij.

i ¶ Pactio. Non omnē remouet nisi pactio inhonesta. nā to, honesta nō remouetur. argu. xxiij. dist. q̄z. ē. dist. c. in ea synodo. arg. xvij. q. ij. eleutherius. ex de prebē. significatū. xvj. q. vij. p laicos. ē. distinct. lix. hoc ad nos. vij. q. j. mutationes. hoc no. viij. q. iij. in summa.

k ¶ Conuentio. Nomē cōuētionis generale est. ff. de pac. l. j. ſ. ij.

l ¶ Postmodū. Licet Arg. q̄ licet post, post q̄ non licet ante: nō licet vt. J. viij. q̄. iij. ta- ante. lia. et. c. artald⁹.

†† Cō. Arg. q̄ nō licz an ter. li. te/nec post: vt q̄ in. ē. e. q. j. eos. ad fi. z. l. ſoꝝ. et q; licet ante, q̄ ff. ſ. hic nō post. vt. ē. dist. q̄ frā iij. in iſtis. q. q. vj. de er. quotiēs episcopi.

† Nec z. viij. q. ij. dilectis ipsoꝝ simi. ē. e. q̄. j. eos. cra. ē. cōtra. Solu. ibi ex ea. q. j. pactiōe datū fuit emēda quicqd datū fuit: ri. z si hic vero ex mera cit. viij. liberalitate vl' gra q. ij. tia subsidij conce- lectis dit. extra ō ſi. et mi, si questiones. Jo.

m ¶ Subsidij. vl' honoris vr. J. ea. q. ij. ex multis. cr. ff. mandati. si remanerandi. et certe hoc casu idem esset ante z post: sed hoc fit hic propter presumptionē vitandam. z hoc sol-

n ¶ Minister. i. archidiaconus cū examinat vocando

ordinandos.xxxiiij.dist.quando.

a ¶ Vocem.i.lectionē ecclīcam.extra de simo.c.j. et arg.in superiori pale.a.§.regulam.cc.

b ¶ Calamū.i.scripturā quā ordinatus recipit ab ordinatore,ne dubitetur de eius ordinatione: vt j.q.j. §. hoc oli. hu.

Nota a rius an p scri ptura possit ab ordinato a putari.

Uel hoc intelligit cū hz salarium de publico alias dē putatū: hoc tamen dico q̄ in collatione ordinis nō

Adde est distinguēdum ad hoc an habeat salariū no.in.l. de publico vel nō, cū multi nam dicit q̄ in collatiōe ordinis,nec

gi.c.6 pro labore,nec p pīn.a. charta dz aliq̄d re

ceperē,sī episcop⁹ iuſſ.q̄. procuret ita vt sine muneris alicuius acceptiōe scribat: nec tenetur

ter in auc.de san. epīs.§.iiij.col.ix.

c ¶ Ex ambiēt⁹. Ubi eīm causa non adest,virum non impiatur.

¶ Authoritate.

¶ Calua. Infert gratian⁹ ex hoc capitulo cū pio.q̄ sicut null⁹ est pcto inuitandus ad confessiōnē: ita nulli pēt pecuniā dando est ingressus ecclēsie. Idē pbatur per hoc cap.p̄ximū. Sed statim contra hoc opponit per authoritatem apli,z per cā sequentia per que

Os lo pbat q̄ diuites nō quē de debēt recipi nisi offa ferāt sua eccīe.

pti,nō d ¶ Conuersionem.id est fidem et cultum dei.lxj.dist.susci iiij.§.his omnibus.

pīctis. ¶ Ad opponit q̄ Hec est secūda pars.q.in qua probat q̄ sim d. diuites non debēt sumere partes de bonis ecclēsie: qō

Ut intelligik de illis q̄ corporalr nō seruiūt ecclēsijs: z hoc lxxj. pbat per.iiij.autho.sanctoꝝ patrū. Jo.de san.

dist.ca.e ¶ Opponitur. Ad id quod dixit nihil exigēdum ab pe.xxj. ingressuris.q.o.indifferenter omnes debent suscipi vt n.xxi. pascantur de rebus ecclēsie,exceptis talib⁹ de quib⁹ q.qō loquitur in cap.seq.

vñ ex pone bono opibus sustentari non possunt: vt circa pauperes plus

¶ Quas honora. ¶ Calua. Precipit hic apostol⁹ vt ecclēsia prouideat viduis illis ez que parētū

sīpib⁹ f ¶ Uiduas honora.que debent sumptibus ecclēsie sustentari. f z vidua quādoq̄ dicit que virū nondū habuit.ff.de verb.sig.malum.§.viduam.

u.Ar.g ¶ Que vere vidue sunt.i.q̄ sicut a viris,ita z a rebus z amore mundi sunt destitute.

h ¶ Non recipiantur.vt sustententur sumptibus ecclēsie nisi sua dent ecclēsie.xij.q.j. illi.§. diuites.xlij.§.j. §.dist.xlvij.sicut.

i ¶ Sufficiat. Arg.q̄ nō teneantur canonici suscipere aliquez vltra ꝯ facultates ecclēsie sufficiūt: vt de cōse.dist.j.oēs. et ex de institutio.c.j.

Susci piend⁹ non cit aliquis vltra facultates ecclēsie.

¶ Clerices aūt. ¶ Cal⁹ Clerici q̄ de bonis parentuz sustentari possunt. si aliquid accipiūt de bonis ecclīe, sacrilegiuz cōmittunt. Idē reperit in sequēti capitulo. Addit tñ q̄ pauperes accipiunt nō peccata sed alimenta: diuites vero ccontra, et hoc ca. pars est illi⁹ ca.xvj.q.j.ca. qm̄ quicquid.

k ¶ Accipiūt. Et in malos vsus conuertunt: z sic intelligesequentia capitula:cuz sez male dispensant.j.xij. q.j.illi qui.

l ¶ Sacrilegiū. est sniа Arg. q̄ stipendia ecclēsie nō fūt dāda his quib⁹ propriis sufficiunt: vt xij.q.j. illi qui. ar. extra de simonia, cū sit romana.nec vlla ecclēsiastica. Argu.contra. xij. q.ij. charitatez.ff. de regulis iurſ. sed cūctū naturā. Solutio. quod hic dicit,exhortatio est, qui occasione patrimonij ampliandi quod habent, se a diuinis subtrahunt obsequijs: quibus se absentantibus dandum nō est. ¶ Uel dic de quarta pauperib⁹ debita,que dari p̄ hibetur abundantibus. Panis enim egentium ꝛc. vt j.xiij. questio. v. capi. ij. et in summa. Si abundantes de bonis ecclēsie suscipiunt: siue absentes siue presentes sunt: licet nō dz eis denegari portio, q̄ nemo cogitur suis stipendijs militare: mo raliter tamē peccāt, presertim si ex cupiditate sua reseruant.j.eo.§. verum cum cap.sequenti.

Ar. xvj.q.j. gnat. Ista Zan. quā sequitur Jo.6 f. Ar.op. xlij. di. §.j.xi. vij.di. Dic sicut. Dic si sint tales hīmonī amplū bene dispensant dā do pauperib⁹ et alijs debent dare: tales possūt bñ habere stipendia ecclie: ar.xij. illi.

m ¶ Pauper panis egentiuz vita est pauperis est:q̄ qui fraudat illum, homo sanguinis est: vt j.xiij.q.v.c.ij.z.iij.q.j.nulli.

¶ Uerum ¶ Calua. Concludit Gratia.ex supradictis q̄ relinquentes propria pro deo, sunt recipiendi: alij vero non. sed h. intellexit de susceptis iam in ecclēsia: qui non debent alii de bonis ecclēsie si alunde habent. q.j.illi.

vnde dicit Statianum non recte procedere.

a ¶ Suscipi.i.susceptiali menti: non enim tantum de suscipiēdis loqr.

b ¶ Petr⁹. Non videtur competere exemplū de petro, qui fuit pauper piscator: et ita reliquit paupertatem tātum ꝓpter amorem dei: ⁊ sic faciunt multi templarij ⁊ hospitalarij hodie, et quasi omnes religiosi: ꝛ Petr⁹ seipsum abnegauit.

Petr⁹ ꝓpter xp̄m abnegauit seipsum.

SIquis. ¶ Cau. hoc.s. diuiditur in duas partes. In ptima reprehendit illos qui ꝓpria retinentes ideo viuunt in collegijs, vt suis sumptib⁹ parcant et vt pauperes et aduenientes nō recipiant. In secunda parte reprehēdit illos qui ideo alijs se preferunt, quia in suo ingressu monasterio pl⁹ ceteris cōtulerūt. Secūda pars incipit ibi: Qꝫ si.

c ¶ Ut quid. xij. q.j. expedit. xxij. q.vij.qs autē. xij. q.j.illi autē. ℌ.j.

d ¶ De peccatis alienis.i. de oblatis ꝓ peccatis aliorum.

e ¶ Velut ꝓ ipsa expensa sua. Ergo aliquem posse dare ecclesie de ꝓprijs ꝓ sua sustentatione. ℌ. hoc nō est verum, nisi illis fiat sine pacto: vt extra de simonia. tua. nec excusat paupertas: vt extra eo. quoniaꝫ simoniaca.

ij.ps. Eccle dare alij ꝓ sua sustentatiōe nemini licet.

f ¶ Iactātia. Nā nocet iactātia. vj. q.j. imitare.

g ¶ Perfectior.i. expeditior ad seruiendum deo est.

h ¶ Expoliat. nā tūc dicit in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist.ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

ꝓ ipsa expensa sua. Ergo aliquem posse dare ecclesie de ꝓprijs ꝓ sua sustentatione. ℌ. hoc nō est verum, nisi illis fiat sine pacto: vt extra de simonia. tua. nec excusat paupertas: vt extra eo. quoniaꝫ simoniaca.

Ecclie dare alij ꝓ sua sustentatiōe nemini licet.

f ¶ Iactātia. Nā nocet iactātia. vj. q.j. imitare.

g ¶ Perfectior. i. expeditior ad seruiendum deo est.

h ¶ Expoliat. nā tūc dicit in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist. ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

Ecclie dare alij ꝓ sua sustentatiōe nemini licet.

f ¶ Iactātia. Nā nocet iactātia. vj. q.j. imitare.

g ¶ Perfectior. i. expeditior ad seruiendum deo est.

h ¶ Expoliat. nā tūc dicit in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist. ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

Ecclie dare alij ꝓ sua sustentatiōe nemini licet.

f ¶ Iactātia. Nā nocet iactātia. vj. q.j. imitare.

g ¶ Perfectior. i. expeditior ad seruiendum deo est.

h ¶ Expoliat. nā tūc dicit in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist. ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

vnde dicit Statianum non recte procedere.

a ¶ Suscipi. i. susceptiali menti: non enim tantum de suscipiēdis loqr.

b ¶ Petr⁹. Non videtur competere exemplū de petro, qui fuit pauper piscator: et ita reliquit paupertatem tātum ꝓpter amorem dei: ⁊ sic faciunt multi templarij ⁊ hospitalarij hodie, et quasi omnes religiosi: ꝛ Petr⁹ seipsum abnegauit.

Petr⁹ ꝓpter xp̄m abnegauit seipsum.

SIquis. ¶ Cau. hoc.s. diuiditur in duas partes. In ptima reprehendit illos qui ꝓpria retinentes ideo viuunt in collegijs, vt suis sumptib⁹ parcant et vt pauperes et aduenientes nō recipiant. In secunda parte reprehēdit illos qui ideo alijs se preferunt, quia in suo ingressu monasterio pl⁹ ceteris cōtulerūt. Secūda pars incipit ibi: Qꝫ si.

c ¶ Ut quid. xij. q.j. expedit. xxij. q.vij.qs autē. xij. q.j.illi autē. ℌ.j.

d ¶ De peccatis alienis. i. de oblatis ꝓ peccatis aliorum.

e ¶ Velut ꝓ ipsa expensa sua. Ergo aliquem posse dare ecclesie de ꝓprijs ꝓ sua sustentatione. ℌ. hoc nō est verum, nisi illis fiat sine pacto: vt extra de simonia. tua. nec excusat paupertas: vt extra eo. quoniaꝫ simoniaca.

ij.ps. Eccle dare alij ꝓ sua sustentatiōe nemini licet.

f ¶ Iactātia. Nā nocet iactātia. vj. q.j. imitare.

g ¶ Perfectior. i. expeditior ad seruiendum deo est.

h ¶ Expoliat. nā tūc dicit in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist. ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

ꝓ ipsa expensa sua. Ergo aliquem posse dare ecclesie de ꝓprijs ꝓ sua sustentatione. ℌ. hoc nō est verum, nisi illis fiat sine pacto: vt extra de simonia. tua. nec excusat paupertas: vt extra eo. quoniaꝫ simoniaca.

Ecclie dare alij ꝓ sua sustentatiōe nemini licet.

f ¶ Iactātia. Nā nocet iactātia. vj. q.j. imitare.

g ¶ Perfectior. i. expeditior ad seruiendum deo est.

h ¶ Expoliat. nā tūc dicit in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist. ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

ets/cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist. ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

ets/cum voluntariam diligit paupertatem. de peni. dist. ij. querendum. diuites tamen cū bonis ꝛc. xxx. di. hoc scripsimus.

SAcerdos. ¶ Caue. Dicitur hic ꝙ clerici qui bona sua parentibus vel pauperib⁹ ecclesijs reliquerūt, vt ꝙ in tuitate sua pauperes fuerunt, viuere debent de bonis ecclesie. Et ꝓbat auctoritate apostoli dicentis. ꝙ in sacrario ꝛc. licz apostolus noluerit de euāgelio viuere: sed suis manib⁹ victum quere, vt liberi⁹ arguere posset. Sequens ca. cum ℌ. pater.

i ¶ Dispensatio nis. j. tij. quest. j. c. expedit.

k ¶ Accipit. i. accipere debet.

l ¶ Dispensat. i. dispēsare dz tā sibi ℌ alijs ꝛc.

m ¶ Pauperib⁹. Quod ei licet. xij. questione. iij. ca. i. ij. ꝛ. tij.

n ¶ Cum perfectione. id est expeditione ad seruiendum deo.

o ¶ In domib⁹. f. de consecra. distin. v. in omnib⁹. cōtra. j. xij questione. j. necessaria. cōtra. j. xij. quest. ij. nobis. Sol. hic loquitur de clericis indigentibus qui debent tenere ꝓprie sicut alijs pauperibus. isti tales denēt accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. Arg. canonicis licere beneficia diuidere vt ꝓprietatim percipiant quod in communi solitī erant habere: vt dist. xxij. si qui vero.

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

nia sua relinquunt, vel pauperibus distribuunt, vel ecclesie rebus adiungunt: et ab ecclesia laudabiliter suscipiēdi sunt ⁊ eius opib⁹ sustentandi. Unde in eodem lib. legitur.

¶ Omnia sua relinquūt, vl pauperibus distribuunt, vel ecclesie rebus adiungunt: laudabiliter ecclesiastica dispensant.

SAcerdos cui dispensationis i cura commissa est: non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit k a populo dispensanda: et fideliter dispēsat l accepta qui omnia sua aut parētibus reliquit: aut pauperibus m distribuit: aut ecclie rebus adiunxit: et se in numero pauperum paupertatis amore constituit: vt vnde pauperib⁹ subministrat, inde ⁊ ipse tanꝯ pauper voluntarius viuat. Clerici quoꝯ quos pauperes natiuitas fecit cum perfectione n virtutis: vite necessaria siue in domibus o suis, siue in congregatione viuentes accipiant: quia ad ea accipienda non eos cupiditas ducit, sed viuendi necessitas cogit. De talib⁹ dicere videtur apostolus. Qui in sacrario p operantur, que de sacrario sunt edant: ⁊ qui altario deseruiūt, de altario participēt. Qui nisi hoc de cōtemptoribus suarum facultatum vellet intelligi, nunꝯ secutus adiūgerem. Ita ⁊ deus ordinauit his qui euangelium annunciant de euangelio viuere. De euangelio viuunt qui nihil habere ꝓprium volunt: qui nec habēt, nec habere aliquid concupiscunt: non suorum, sed cōmunium possessores. Quid est aliud de euāgelio viuere, nisi laborātē inde vbi laborat ne-

Clerici indigentibus debent ꝓprie sicut alijs pauperibus.

p ¶ Sacrario. j. xij. ℌ. questio. j. ℌ. ergo. j. xvj. ℌstio. j.

ca.penulti.et vlti.
a ¶ Percipere.xij.q.j. charitatem.
b ¶ Manibus.j.r.q.iij. cauendū.j.xxj.q.j. clericus.
c ¶ Usue suz. Ne ea occasione pleudo apli acciperēt z sic in predicatione persisterent. nam ex quo videbant eum non accipere verecundabātur/ et ipsi accipere.
d ¶ Gloriā. Quā habeo apud deuz de hoc q̄ non accipio: vel si acciperē cum scandalo: vel v. tra q̄ deberem: vel si predicarē eo obtentu vt acciperem.

¶ Clerici. ¶ Deseruiunt. etiā infirmi qui seruiunt. extra de cleric. egro. ca. j. ff. de malos. sta. iuve. l. cū hērs. per pre. Scīchus. dicano f. ¶ Meritum. xij. mē. q. iij. vulterane. z c. de redditib. sed nū con. j. xvj. q. vij. ca. j. cō uerto. tra. sed ibi solutū. p. Uel meritum. i. vt p̄d̄ pter plusq̄ a. Sz liij pcipiat: vt dixit. xxiij. Solutū. di. pter hoc. in fi. hoc verum. Sed cum j. etiaz tres, probat ca. hic allegatū con. saluit. vt ibi no. are.

cessaria vite pcipere[a]: Aplus tñ q̄ sic predicauit euāgelium vt necessaria sibi suis manib[b] ministraret, de se cōfidenter loquit. Ego aut̄ nullo horū vsus sum[c]. z quare dixerit, secutus aperuit dicens. Expedit mihi mag̃ mori, q̄m vt gloriam meā quis euacuet. Eua cuari dicit gloriam[d] suam, si ab eis quibus predicabat, voluisset accipere vite temporis expēsam. Volebat quippe in presenti laboris sui fructum, sed in futuro recipere.

Item ex concilio agathensi.

¶ Iuxta meritū laboris ecclesiastici stipendia sacerdotes distribuant.

Clerici oēs qui ecclesie fidelit̄ vigilanter q̄s deseruiūt[e]: stipēdia sanctis laboribus debita fm̄ seruitij sui meritū[f] p ordinationē canonū a sacerdotib[g] cōsequant.

Item ex concilio Urbani pape habito Aluernie.

Multorū auth̄oritatib[h] luce clarius constat q̄ ab ingressuris monasteriū nō licet pecuniā exigere: ne et ille qui exigit, z ille q̄ soluit, simonie crimen incurrat.

¶ Questio. iij.

Sed adhuc[a] obiicit q̄ q̄ ingressuri monasteriū pecunias tribuunt: non proposituz religionis sed participationē stipēdiorū ecclie emūt. Tēporalia ergo nō spūalia ementes, nequaq̄ simoniaci habēdi sūt. ¶ Huic itaq̄s respondetur: non solum qui spiritualia, sed etiā q̄ temporalia eis annexa[b] precio accipiunt vel tribuūt, simoniaci iudicantur. Unde malachias loquēs ex pſona dñi, ait. Quis est inq̄t in vobis q̄ claudat ostia[i] z ic̄edat altare meū gratuito: Nō est mihi voluntas in vobis, dicit dñs exercituū: z mun[c] nō suscipiā de manu vestra. Ostia claudere nō est sacri muneris officiū, sz tm̄ sibi adiūctum. Item greg. scribit vniuersis epīs hispanis.

¶ De his qui sacros ordines munere accepriōe dispensant.

Audiuimus dilectissimi quod nos audire oportuit, sz audisse pfecto nō libuit: quosdā sc̄z esse sacrorū ordinum profess̄ores qui sub munerum datione vel acceptione dei ecclesias vel earuz sibi beneficia vsurpant: quod quidem scelus vos non iam dudum acriter coarcuisse vehementer admiramur. Juste enim vteq̄ coarctādus est, et a sancte liminibus ecclesie submouēdus: z qui pro ecclesie ambitu munera largit̄: z q̄ vt eccliaz adeat, q̄cq̄ pſumit accipe. Ille quippe donū dei emere, hic aūt pesumit vēdere. A sacrilegio[k] quoq̄s hoc tionem ecclesiasticam cum aliquod spūale habet annexum: vel talis est q̄ per clericū tantū cōsuevit exerceri, et ratione officij: quod magis credo.

Audiuim[j]. ¶ Caius. Sacrilegiū z simoniā cōmittunt qui ecclesias vel ecclesiastica beneficia pro pecunia acquirūt: z ea cōcedūt p pecunia. vnde precipitur ne deceter fiat: z q̄s factū est i pterito, irritet.

k ¶ Sacrilegio. z crimine lese maiestatis. xv, q̄oe. iij, sane. ij. q. j. in primis.

niacum est. Quandoq̄s dicūtur ipsi fructus prebende: quos emere non est simoniacū: vt extra ne pcla. vices suas. ca. vlti. nisi quis forte emeret fructū ab initio sue ordinationis vel institutiōis in ipsa ecclesia vt habeat dum vixerit. arg. j. e. si quis obiecerit. et. c. saluator. tūc em̄ ita sunt annexa vt qui primetur officio, priuetur et illis: vt. lxxxj. di. si quis sacerdotū.

h ¶ Annexa. Ar. q̄ idem iuris sit in vno coherentium z connexorum, q̄s altero. vnde qui primatur officio, z beneficio: vt. ē. di. xxviij. decernim[j]. ē. dis. lxxxj. si quis sacerdotū. z. c. eos. ē. di. l. studeat. cōtra. Ibi de gratia: hic de rigore.

i ¶ Qui claudat ostia. i. q̄ gerat officium ostiarij. Unde videtur q̄ emere huiusmodi officiū ostiarij vel pulsandi cāpanas sit simoniacū: cum illud spectet ad officiū p̄mi certij. xxv. distī. perlectis. q̄s concedo. sed emere quācūq̄s administrationem rei ecclie, puta q̄ det panē in refectorio vel vinum: vel cuiuscunq̄ alterius rei: dicit h. simoniacum esse, arg. cōtra. ē. e. q. j. sic̄s epūs. ppe fi. z. j. e. q. saluator. z dicit q̄ licite p̄t dari pecunia alicui, vt suscipiat tale officiū sed tamen ille non posset dare pecuniaz vt ei daref: potest licite quod non p̄t emi. Alij dicunt q̄ tunc est simonia emere aliquam administra

Benefi cio pri mat qui primat officio.

Simoniacū ē emere officiuz pulsandi campanas.

ratio est: qz nō presumit q̄ ira fi deliter admini stret in recōpēsatione eius q̄s dedit. arg. ff. ō. pba. cū de in debito. Jo. ō l.

a ¶ Causatur .i. in causam ducit: vel p causa sez pro acceptione vel datione pecunie fit: vel causatur .i. facit vnde causari .i. accusari debeat.

SI quis dator. ¶ Casus. Simoniacus dator z acceptor Simonis perditõe z ppetuo anathemate sit pseuerauerit dãnatur: et qõ iniuste acceptum est/restituatur.

pecunia simoniaca cui ẽ restituenda.

b ¶ Restituere. Sed cui dicet restituendã talẽ pecuniam? Videt q ei in cuỹ ignominiã data est. xvij. q. iij. si quis in atrio. xv. q. vlti. cuz multe. xxvij. q. j. si quis rapuerit. et de simo. de hoc. in aut. de san. epis. ¶ Sed nez. collat. ix. z ex de simo. audiuimus. Ecõtra videtur q illi qui dedit eã: vt ex eo veniens. Item videtur q illa pecunia nõ debz remanere penes ecclesiã, cũ petr⁹ dixerit. Pecunia tua tecũ. Item q fisco ꝑpetit persecutio eoz q̃ scelere consequista sunt. ff. de iure fisci. luci⁹. ff. de dona. inter vi. z vxo. cum hic status. ¶ fina.

† 3. e. q. j. petr⁹ z cap. q̃ studet. et act. viij. ca.

SI quis epũs. ¶ Casus. Si quis epũs dũficiuz vel dignitatem ecclesiasticam simoniace z ulerit, ab officio debz suspẽdi: q; iustũ est vt q̃ gratis acquisiuit episcopatum, minora stipẽdia gratis conferat.

c ¶ Suspendat. id est deponatur. lxxxiij. dist. c. a. j. Uel dic vt. 3. e. q. j. quicquid.

Jus idẽ est in toto titulo.

d ¶ Membra. j. iij. q. ix. pura. ars. j. xij. qõ. ij. cognouimus. 3. dist. lxij. in synodo. Argu. est hic q̃ idem iuris est in toto qõ et in parte et in maiori qõ in minori. xxij. q. v. de forma. extra de preben. maioribus. xcv. distinc. esto. ff. pro derelicto. l. iij.

Uelit⁹ est. ¶ Casus. Cum quidã monachi Francie quasdã ecclesias ab epis haberent, et in illis presbyteros seculares/totiens eas redimere cogebantur, quotiens presbyteri morte vel alia causa mutabãtur: z ideo ꝓcepit papa vt quos spatio. xxx. annorum sub hac redemptione possederũt, ammodo ea cessante quiete possideant, saluo annuo censu episcopoz quem ex eisdem ecclesiis habere consueuerunt.

e ¶ Quesitum est. Alius casus sm hug. Quidã episcopi contulerant ecclesias quasdam cum omni iure suo quibusdam locis religiosis, mortuis personis illarum ecclesiarũ collatarũ episcopi volebant in ecclesiis instituere clericos pro sua voluntate nisi abbates darent eis pecuniã, dicitur q̃ talis data pecunie simoniaca est: † argu. ad hoc. xvj. qo. ij. te capitu. j. † Erz recipi.

f ¶ Data. A ꝓte decessoribus suis nasto redemptione ria ti alarum suarum, crimen

g ¶ Xxx. ꝓpter simo. qõ credebant alios nie non quod ius acquisi: incurrere epõ: q; p. xxx. dãnos annos z vltra re- ius sui cepit huiusmodi redemptionem a dãt. fra monasteriis: sz nõ hug. est ita: q; furtiue recepit: et ideo nõ ꝓtescripsit. Item sz monachi singulis annis emerẽt ius instituẽdi, nõ tamẽ episcopis ex hoc fuit ius quesitũ instituendi. Et sz hic fuerit simonia ex parte epis- copoz, nõ tamen ex pte monachoz q; illi quod eis uz fuit redimebant: quod licite facere poterãt: vt dixi. 3. † Abb e. q. j. nullus. † sic idẽ est simonia eẽ potest etiã pro ex vna parte, z nõ honor ex altera. Simile hoc fuit in Siezi: sicut quidã etiã sponsalia pos ꝓhibi- sũt eẽ ex vna par- tu em te z non ex altera. no. dic extra de desponſ. in. j. et impube. de illis. z p. to. plura similia no- ff. ad l. iul. de ambi.

† Sub. hoc est

Redemptione. Sed nunquid est licitum redimere ius suum? Hoc not. 3. qõ. j. nullus episcopus grauet eos ꝓ men. z. xvj. q. viij. decimas. ij. Dici enim potest q̃ vbi not. 3. cũq; quis scit aduersarium suum nõ credere se ius ha- Jo. 3. j.

POSITURAS, vl̃ aliqua officia ecclesiastica venditerit, vel aliter q̃ statuta sctoz patrũ ꝓcipiũt, ordinauerit: ab officio suspendatur e. Dignũ est enim vt sicut gratis epatum accepit, ita membra eiusdem episcopatus gratis distribuat.

Item ex concilio Urbani pape habito Alwernie.

¶ Hec altaria nec prebẽdas episcopis vendere licet.

QUesitum est f de episcopis q̃ altaria monasteriis data frequenter redimi cõpellebãt pecunia: q; quidã simoniace ꝓauitatis vsus in Gallicarum partibus iam diutius inoleuit, vt eccle vel decime (que vulgari vocabulo apud eos altaria nuncupant) monasteriis date, sepius ab epis sub palliata auaritia vendantur: mortuis nimirum seu mutatis clericis quos personas vocant. Nos aut̃ authore deo venalitatem omnẽ tam ex rebus q̃ ex ministeriis ecclesiasticis ꝓpellentes, † hoc vlteri⁹ fieri authoritate apostolica ꝓhibemus: sicut etiã prebendas oẽs venundantes interdicim⁹. Porro quecunq; altaria vel decimas ab annis xxx. g z supra h sub huiuscemodi redẽptione i possedisse monasteria noscunt: quiete deinceps

† Abb

tauri. xxxij. q. v. ꝓposito. et licet episcopus peccet reci- piendo pecuniam: tamen monachi non peccãt dando: vt. xxij. q. j. quid culpatur. Cõtrarium huic signatur. j. xvj. q. iij. possessiones. sed nõ est contra: q; monachi licite quesierant ista altaria: vnde nõ habuerũt ea iure prescriptionis sed ex iusta donatione.

† Sub. hoc est

h ¶ Et supra. Hec dicto supra, ad modicum tempus verum refertur. † ff. ex qui. cau. maio. ab hostib⁹. ¶ sed quod. alias sed hõ est arg. ff. de verbo. signi. hec adiectio.

i ¶ Redemptione. Sed nunquid est licitum redimere ius suum? Hoc not. 3. qõ. j. nullus episcopus grauet eos ꝓ men. z. xvj. q. viij. decimas. ij. Dici enim potest q̃ vbi not. 3. cũq; quis scit aduersarium suum nõ credere se ius ha- Jo. 3. j.

bere/redimat vexationem suam. Sed quare nō deponuntur isti episcopi? Dic quia non agebatur ad hoc: et sententia debet dictari ſm formam petitionis. extra de accu. qualiter et quando.

a ¶ Saluo vtiq; Non enim pleno iure omnino videtur donasse ecclesias episcopis: nec potest donare sine consensu capituli. extra de dona. pastoralis.

b ¶ Aque. ꝛc. Uel promissa. Tertiū casum habes/scilicet vel retenta: vt ex de transactio. super eo. Nam remittere est dare. extra de testi. veniens. et. ff. de cassum. l. ij. Et ita in spiritualibus non potest intervenire transactio: cū hi tribus modis nō pōt tantum fiat transactio. C. de transact. l. trāfactio. ff. eo. l. ſ. Sz nec permutatio potest fieri super beneficio habito vel habendo/as bene. ad hoc extra de rerū permu. quesituz. nec etiam transactio: vt ex de transact. super eo. Argu. cōtra extra de offic. iudi. delega. ſquando. Sed ibi fuit facta transactio non super beneficio, sed super proprietate: et sic intellige extra de dec. ex multiplici. Joan. Item super re spirituali tanꝝ proprietate potest fieri permutatio. extra de rerum permuta. ad quæstiones. non tamen vt detur temporale pro spirituali. extra de rerum permuta. capi. vlti. Illud autem dubium non est quin amicabilis compositio intervenire possit. extra de transactio. ad p̄ capi. ij. Item ex authoritate iudicis potest intervenire pecunia. extra de preben. nisi. in fine. et ex de transact. statuimus. ff. de his qui no. infa. furti. Jo.

c ¶ Otum. ſ Casus. Dicitur hic q̄ nomine pecunie intelligitur quicquid ab hominibus possidetur: ſ. vi. et ideo ſi aliquid tale pro spiritualibus datur/simonia cum est.

d ¶ Totum. Probatur per hoc capi. q̄ sicut in pecunia. per simoniā committitur, ita et in alia re.

e ¶ Pecunia. Strictius accipitur ſm pro pecunia numerata. ſ. xiij. q. iij. ca. ſ. ij. ꝛ. iij.

f ¶ Pecunia. Nomen enim pecunie etiam iura continet quandoq; ff. de verborū ſignifica. pecunie. Item ff. de. quandoq; etiam ſpeciem et rem quamlibet: vt hic et ſ. l. ff. de lega. iij. quisquis. Item quandoq; ea tantum que ſtem consistunt in pondere, numero, vel mensura. ff. de legatis ga. ſ. l. talis scriptura. ¶ Precium autem non consistit cer nisi in numero rātum: vt insti. de empti. et ven. ſ. item pecunia.

SI quis obiecerit. ¶ Casus. Quidam simoniaci excusabant se dicentes se non emere prebendas, sed fructus prebendarū. sed dicit Paschalis q̄ ſi quis pro temporali fructu pecuniam offerat sine quo ecclesiasticum beneficiū esse nō potest: neutrum inuēditum derelinquit: nec solum pecuniam, ſz nec pastum vel pastellū ante vl̄ post licet offerre.

f ¶ Sed res. nō de rebus corporalibus, sed de iure spirituali cui cohæret officium intelligitur. Uel intellige de iure percipiendi res: vel de rebus ipſi officio adherentibus: vl̄ de rebus consecrationis: vt in ſindone. argu. xvij. qō. iij. ſi forte. argu. ſ. iij. qōne. vj. hec quippe. ſ. xvj. qōe. ij. ca. j. ſ. vlti. Uel intelligas de rerū administratione. ¶ Et ſit in hoc capi. de duobus mentio: ſcilicet de consecratione ꝛ administratione ex ordine proueniente. et facit ad hoc. j. qōne. vj. ſ. j. vl̄ de iure quo res ipſe percipiuntur. Uel hoc intellige de rebus ipſis secundum Hugo. et tunc quando quis pmo uendus est ad ecclesiam vel ordinem, fructus proue-nientes iure ecclesie vel ordinis non licite emit percetptos vel percipiendos. tunc enim presumitur emere ecclesiam vel ordinem. Alio autem tempore emere non est peccatum: vt extra ne prela. vi. ſu. capitu. iij. xij. qō. ij. alienationes.

Res ſpūales emi nō possūt.

¶ Sup hoc vide qō le. c no. ſ. e. ſ. his ita. Archidia. ¶ Ista expō approbat per Ber. et Uin. et testat, cōstitutus. in gl. ſi in oi. iuē finem.

g ¶ Aut ep̄s. i. dignitas episcopalis.

h ¶ Aut abbas. i. dignitas abbatialis.

i ¶ Nullo. Bene accedit ad id quod legitur in auctoritate. vt iudi. sine quoquo suffrag. ſ. cogitatio. Nam ibi dicitur q̄ fiscus abundare dicitur ſi vtatur subiectis locupletibus: vt. ſ. e. q. ij. ca. ij. cōtra. ſ. e. qō. j. eos. cōtra. Sed hoc cum ex pacto precedenti.

Fiscus interest hſe subiectos locupletes.

k ¶ Nec anima. i. ipſum collegiū. vel ad literam.

l ¶ Uiuit. exercēdo ſensus corpeos: alſo falſum est: cū antea ſit in corpe viuat. sic exaudi. xxvij. q. ij. moyses.

m ¶ Neutrum. Arg. idem iuris esse in vno conuentorum quod in reliquo. argu. ſ. distinct. viij. quo iure. iij. qōne. vj. hec quippe. ꝛ. xvj. q. ij. ca. j. et. ff. de iureiuran. eum qui. ſ. ſi libertus.

n ¶ Pastum. Argu. contra in auc. de sanc. epiſ. ſ. pro consule: ut diuinibus. colſ. ix.

o ¶ Nec postea. Arg. ff. de pact. iuris gentium. ſ. dolo. ibi, ne quid fiat ei quod ante promisit.

p ¶ Soluat. Non etiam ſub obtentu cōſuetudinis. ſ. ea. q. ca. vlti. contra. Dic vt ibi.

Saluator. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Urbanus auctoritate Christi mundi finem imminere / ex eo q̄ pseudoapostoli ⁊ pseudoprophete apparent multos seducentes: quibus a bonis fortiter est resistēdum: vt qui probati sunt, manifesti fiant. In secunda parte ostendit q̄ rem ecclesiasticam, vēdere simonia est: quod probat quinq; rationibus. Primo per damnationez Simonis donum dei emere volentis vt postea venderet: per quod res ecclesiastica intelligit. Secundo per synodum calcedonen. in qua procurator vel defensor ecclesie vel quilibet regule subiectus fieri per pecuniā prohiberur. Tertio authoritate Paschalis quā supra habuimus. Quarto authoritate Augu. qui reprehendit prepositurarum vēditiones. Quinto authoritate euangelij clamantis ptra simoniacos: Domum patris ⁊c. nec excusat siue in ecclesia siue extra ecclesiā res ecclīastica vēdatur. Sed ā ibi: Igitur quia.

Mat. xxiiij. a.

ij. Jo. xj. d. Ezec. xviij. a. Actu. viij. e. Rom. viij. d.

Actu. viij. d.

a ¶ Sed tamen portas .i. vitia et etiā hereses quibus intratur in ecclesiā.

Pro q̄ fernū: que nō prerogaualent ecclesie: dū tñ dñs semper aliqui dederit. dis. xxi. ni sunt in ecclia. ⁊ Ja. de xxiij. q. j. a recta. ⁊ pe. di. ij. ca. pudenda. si ei. ℣. De hoc no. r. q̄. ij. c. ho⁹ ibi videas. ad hoc Jc. q̄. cōcesso / pura calicem res. Arch.

b ¶ Oportet. Id est vtile est vt nos exciterent. j. xxiij. q. viij. ca. vlti.

c ¶ Ecclesiasticam. Id est ecclesiasticū beneficiū / vel aliquā rē consecratā in casu nō ⁊m quosdam. Nam ⁊ nomē rei gñale est. ff. de verb. sig. rei appellatione. et. Ja. e. questum. Vel dic ecclesiasticā rem, i. administrationem, et

Ite Urbanus epūs seruo⁹ seruorū dei dilecto filio ꝓposito ecclie sancti Vincētij salutem et apostolicā benedictionem.

¶ Quare i euāgelio phibet ne ſlitura ecclesia laicus fieri.

Saluator pdicit in euāgelio circa finem seculi pseudo apl̄os et pseudo prophetas surgere et multos seducere, ⁊ fideles suos in mundo multas habituros pssuras ſz tñ portas inferi a nō pualturas. pide (vt ait apl̄s) opz b hereses esse: vt q̄ pbati sunt, manifesti fiāt. Opz nos cum pphera et aduerso ꝓsurgere ⁊ murū opponere ꝓ domo israel: ⁊ cū apl̄o p multas tribulationes itrare in regnum dei qm̄ nō sunt cōdigne passiōes huius tpis ad futurā gloriaz que reuelabitur in nobis.

¶ Igitur quia notuisti nobis qđ tibi obiecit, verum vēdere ecclesiasticā c rem simoniacū sit: hoc simoniacū esse patenter colligit ex hoc qđ beatus apl̄us Petrus ait Simoni. Pecunia tua tecum sit in pditionē: q̄ existimasti donū dei pecunia possideri. Donū q̄pe dei est spūs sctūs: et donū d dei est res ipsi ecclesie oblata. et si bene aliaduertis, Simon magus qui ad fidē ficte accessit, nō spiritū sanctū, quo ipse erat indignus: (qm̄ vt scriptū est. Spiritussanctus discipline effugiet fictuz) sed donum dei emere voluit, vt ex venditione signoꝝ que per eūdem fierent, multiplicatā pecuniā lucraretur. Nec apl̄s emptionem spūssancti (quā bene fieri nō posse nouerat) sed ambitionem e questus talis ⁊ auaritiā (que est idolorum seruitus) in eodē Simone exhorruit, ⁊ eū maledictionis iaculo pcussit. Quisquis f igit res ecclesiasticas ⁊ dei dona q̄ a deo fidelibus, ⁊ a fidelibus deo donantur: queq; ab eodē gratis accipiunt, et ideo gratis dari debent: ꝓpter sua g lucra vendit vel emit: cū eodē Simone donum dei possideri pecunia existimat. Jdeo q̄ eas non ad hoc ad qđ institute sunt, ſz ad ꝓpria h lucra munere lingue vel indebiti obsequij vel pecunie largit vel adipiscit, simoniacus est: cū principalis intētio fuerit simonis, sola pecunie causa, auaritia videlicet. i. idololatria: vt ait apl̄s Paulus. alioquin cur sancta synodus calcedo. i cccccxxx. eporum procuratorē vel defensorem ecclie vel quemq̄ regule subiectū adeo p pecuniā ordinari prohibet, vt interuentores quoq; tanti sceleris anathematizet: nisi q̄ eosdē simoniacos iudicet? Nō si prefati milites k ecclesie ob hmōi scelus taliter pcellunt: nemo sapiens negabit nō militantes l ecclesie multo damnabiliusm ob hāc causam, id est emptionis vel vēditionis, debere pcelli. Sed btūs anteccessor noster Paschalis n lib. de cōsecratione affirmauit q̄ quisquis eoz alterz vēdiderit sine quo alterū nō ꝓuenit, neutrū non venditū derelinquit: ac p hoc eū qui res ecclesie vendit vel emit, simoniacū esse itelligit.

d ¶ Et donum. i. officium per quod datur spiritussanctus: ſz potestas faciendi miracula.

e ¶ Sed ambitionem. Arg. affectum vel conatū sine effectu puniri. arg. xxj. dist. ca. j.

f ¶ Quisqs. hic collige q̄ corpora ecclesie eme re vel vendere simonia est. Itali ea ratiōe dicunt quiz quis intrat ecclesiam: vt. ℣. e. vbi de in princip. Propter sua. hic vacat arg. a leges cōtra rationē sensu: vt cleſe. ℣. e. q. j. quos constituerit. ⁊ cap. si ep̄us. j. xxix. qō. ij. per latum.

g ¶ Propter sua. corpora

h ¶ Sed ad propria .i. precibus q̄ ꝓ se quis offerre nō pōt ſm hu. vt no. ℣. e. q. j. sūt nōnulli. sed quid teneas / ibi dixi.

i ¶ Calcedon. si illi qui emunt vel vendūt res ecclesiasticas, nō sunt simoniaci: cur ⁊c.

k ¶ Milites. clerici scilz qui tales milites sunt quorum arma lachrymē sunt. xviij. qō vlti. cōueniot. vel orationes. xviij. q. viij. ca. reprehensi. et castra eoꝝ sunt ecclesie. liij. dist. cap. nullus. Collerum Cleruum maque sunt.

l ¶ Nō militantes. Cōtra. ℣. dist. xix. nulli fas. j. viij qō. j. illud. ⁊. xxij. qō. v. qui videri. ℣. dicti. xl. homo. j. xj. q. iij. precipue. j. xxv. qōe. i. nulli fas. j. e. qō. peruenit, cōtra. Sol. potest dici q̄ ideo dicitur laicus peccare magis: q̄ peccat in duob⁹, ⁊ dā res ecclesie emit, et q̄ suo officio nō debitū. arg. ff. de reg. iur. culpa. clericus ante in vno: q̄ emit tantum.

m ¶ Dānabilius. i. dānabiliter: arg. xxvij. q. ij. conuinces. Vel hic appellat nō militantes eccīe nō laicos, ſz clericos qui ecclie nō seruiunt, illi eīm q̄ emūt ⁊ non ser-

uiunt, magis peccant: qñ in pluribus q̄ qui emunt et
seruāt: z sm hoc nō sunt ptraria que hic signant.

a ¶ Procuratoris. Generaliter sumit hic nomē ꝓ
curatoris: arg. ff. de procu. l. j.

b ¶ Prepositū. Sed quā differentiam facit inter ista
noia? Potest dici
q̄ nomen prepositi generale est, et
ptinet alia sub se:
arg. eē de ꝟbo. sig-
nifi. Uel dic
q̄ prepositꝰ z economꝰ noia diuersa sunt: sed idē significāt sicut primas et pharcha. xix. dist. cap. j. uel bene possunt esse in eadem ecclesia prepositus z economus. De vicedomino planū est q̄ ille est qui preest rebꝰ episcopi. lxxix. distin. volumus. vicedominꝰ in rebus episcopi: economꝰ in rebꝰ canonicoꝝ. z. sepe tamen unum ponitur ꝓ alio.

c ¶ Economum. Economus est cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacrosā. eccle. iubemus.

d ¶ Aduocatuz. sez q̄ preest tm̄ causis tractādis: qui alias dicitur syndicus.

e ¶ Caldum. sez qui habet curā externarū rerum: qui dicit alias maiordomin⁹. lxxxix. dist. volumus.

f ¶ Et iudicem. sicut in ecclia Bonon. Sed nonne isti tres possunt esse laici? sic. sine dubio. Qualiter ergo in istis officijs que nihil spiritualitatis habent annexum, simonia committitur? Dicit hug. q̄ in omni administratione rei ecclesiastice cōmittitur simonia si emitur: sicut notauit. S. eo. in princip. et hoc est simoniacum quia prohibitum: non ideo prohibitum, quia ex re fuit ante simoniacum. Sed alij non ita late extendunt simoniam, inherentes consuetudini generali. dicunt enim q̄ tunc tantum est simonia in empta administratione: id est dignitate, si talis est que habeat aliquod spirituale annexum sibi: alias non.

g ¶ Insubiecto vero. Nonne etiam economus clericus debet esse? uidetur q̄ sic: prout concilium Vispalen. interpretatur, xvj. qōne. vij. in nona. Dicit ergo q̄ istud vetat potius aduersatur officio q̄ ordini, nam circa alia

In nōe ꝟo procuratoris[a] intelligit prefata synodus quēlibet ecclesiasticarū rerū administratorem, vt ꝟbi gr̄a prepositū[b], economū[c], vicedominū defensoꝝ nōe aduocatū[d], siue castaldū[e], et iudicem[f]. In subiecto[g] ꝟo regule archipresbyteꝝ, archidiaconē[h], diaconum, canonicum, monachū, vel quēlibet ecclesiastico mācipatum officio. ¶ Ne ꝟo spiritum sanctū quantum in se est vendat vel emat qui prepositurā vel aliq̄d huiusmodi vēdit vel emit: audi Augu. sup Joan. ¶ quot preposituras fecerūt. Alterū prepositū habet Carthagine Primian⁹[#] alterū in mauritania Rogatus: alterū habet in numidia ille z ille, quos tam nec noiare sufficim⁹. Circuit ergo aliquis emere columbam: vnusquisq̄z laudat[i] prepositū suū q̄ vendit ꝛc. Ecce venerabilis Aug. de ꝓpositure distractione agēs, in nōe columbe sancti spiritus venditionē vel emptionē accipit, sicut z oēs huius euangelici capituli tractatores. Pensandum ꝟo est qua pena mulctētur qui tam deo et ecclesie sue oblata vendunt vel emunt, si cum flagellis a dei tēplo electi sunt qui

que deo erant offerenda, vendebāt vel emebant. Si de offerendoꝝ vēditoribꝰ vel emptoribus dictuz est. Vos fecistis domū patris mei, domū negociationis z spelūcam latronum: q̄d dicet de ecclesie tam oblatoꝝ venditoribꝰ vel emptoribus? Ut ne quis insanam obiiciat merito hoc dīm tam acerbe vindicasse, q̄ tūc illa in dei templo vendebant: ecclesiastice ꝟo res modo extra templū distrahunt: attende superi⁹ Aug. non determinante locū vēditionis vel emptionis prepositoꝝ, sz tm̄ indefinite[k] dicente. Circuit aliquis emere colūbā: vnusquisq̄z prepositū suū laudat q̄ vēdit: non adiciens in tēplo vel extra templū. Hec[l] circa venditores vel emptores rerū sacrarum sufficiant.

Item Alexan. epūs seruꝰ seruoꝝ dei Lucensis eccle clero z populo salutē perpetuā.

Ministri z seruitores ecclie absq̄ vlia venalitate ab episcopis ordinentur.

Ex mlꝭ tēporibꝰ hoc detestabile malū in vestra ecclia moleuisse cognouim⁹, vt nulli vnq̄z clerico q̄uis religioso, q̄uis scientia z moribus predito ecclīasticū bene-

consistit officium economi, z circa alia archipresbyteri et aliorū hic sequentium. Quidam aūt intelligunt hec rotum de clericis, in quibus dicunt simoniacū esse huiusmodi officia emere: z quod dicit in subiecto ꝟo ꝛc. ideo dicit, q̄ illi magis sunt subiecti regule ecclesiastice q̄uis isti: iz omnes sint clerici. nā duz illi versantur circa exteriora negocia et administratiōes, isti circa diuina officia: z ideo dicit mancipatum officio: z non dicit ordini. Ut ideo dicit in subiecto ꝛc. vt notet q̄ isti habent curā animarum annexam. et quod dicit de canonico vel monacho, non refertur ad administrationē, sed ad emptionem prebēde, vel ingressus monasterij. Uel ideo dicit in subiecto regule: q̄ eos ligat illa ꝓstitutio: Nemo militans deo.

h ¶ Archidiaconem. Hoc totum intellige de dignitatibus ipsis.

i ¶ Laudat. In eoq̄ laudat, nō cōmittit simoniā: sz in eo q̄ vendit. q̄ qō commendandi causa ōt, ꝓ non dicto habet. ff. de dolo. qō vēditor. sed hoc verum est dū commendatio cōsistit i genere. Nā vbi descendit ad specialia, teneretur ex eo q̄ commēdando plus vendidit: nisi quod commendando dicit, sit in euidenti. ff. de contrahen. emp. ea que.

k ¶ Indefinite. Nota ex indefinita colligi vniuersalem: vt. S. qōne. j. eos qui. ff. de aleato. l. j. §. quod autē. ex quo enim a canone nil excipitur, nec nos excipere debemus: vt. xxxj. qōne. j. q̄ si dormierit. J. xij. qōne. v. consuluisti. S. distin. xix. si romanorum. Argu. S. distin. lv. si euangelica. S. e. q. j. sunt nonnulli. Argu. contra. J. xxviij. q. j. idololatria.

l ¶ Hec circa. Hec particula de capitulo non est ꝛc.

Ex multis. § Caius. Alexander reprehendit Lucenses, qui non nisi per pecuniam clericis q̄uis dignis / ecclesiastica beneficia conferebant. Quod

Rei vendi nalis cōmenda tio an sit licita.

Ubi ex indefinita colligit.

Imo ex hoc ro. ar. p. ō hoc ro. ēt ō cōtra. le. pro. c. q̄

alexander detestatur: ⁊ authoritate calcedonen. cōcilij ostendit eos deponendos: et authoritate christi eos de ecclesia deijciē-
dos. ⁊ ne tantum malū de manibus alexādri requiratur: statuit⁊ decre
uit ne decetero aliquis p̄o ecclesiastico beneficio conferendo pecuniaꝫ sumat: nec aliq̄s p̄o eo habēdo cōferat: ⁊ qui contra hocfecerit, deponat⁊ ecclesia puniet: et nisi resipuerit, anathematizetur.

a ¶ Nisi ei. Simile habes. xxxij. di. inter dixit.

b ¶ Calcedonenses. ℣.e.q.j. si quis episcopus.

c ¶ Ex principalibus. Papa tamē bene potest dispēsare contra si non sit i articulis fidei. xv. dist. sicut sancti. vel de vniuersali statu ecclesie: vt no. xxv. questione. j. cap. sunt quidaꝫ. ℣. distin. xvj. sancta.

Papa ſi dispē-ſat in duob⁹ caſib⁹.

Mat. xxj.

d ¶ Inexpugnabili. ℞ruz ad ordines retinendos.

Eſaie lvj.c.

e ¶ Illos. s. emētes ecclesiasticum beneficium.

f ¶ Istos. s. emētes sacraz manus impositionem.

g ¶ Coripiendi. Ar. simoniacos sine precedenti admonitione esse puniendos: quod ℣. non concedit: qz secundū eaz etiā in accusatione necessaria est admonitio. p̄pter euangeliū. ij. q. j. si peccauerit. ⁊ Jtē vt volēs accusare si deffecerit, subeat penam quam conuictus aduersarius subiret. Jtem vt aduersarius nō grauetur in expēsis: et vt disciplina ecclesie non deseratur. xvij. q. v. excōicatorum. Arg. cōtra ℣. extra de simo. licet hely. Joan. Quicquid dicit ℣. illi decre, licet, stabitur. ℣.

Accuſatiōē admoniti⁹ p̄ceden-tis.

Ar. eā. q̄st. vij. accuſatio i fi. vbi de hoc⁊ ō hoc no. j. q. vij. req̄rit. Ar ex vt disciplina ecclesie

ficiū concederetur, nisi ei⁹ qui pphano pecunie munere illō emere studuisset: fiebatq̄ ecclesia ⁊ res ei⁹ ita venalis, velut q̄daz terrena ⁊ vilis merx a negociatorib⁹ ad vēdēdum exposita: quod malū q̄ detestabile, quātū deo scitisq̄ suis sit ⁊ rationi, ⁊ sacri canones docēt, ⁊ fere oībus manifestū existit. Jsta sententia inuenit in ij. c. calcedonē. ⁊ j. cilij. ¶ Calcedonense nāq̄ cōcilium vnum ex principalibus c, simili pena cōdēnat eos qui ecclesie beneficium interuentu pecunie acquirūt: ⁊ eos qui sacram manus impositionē (per quā spiritussanct⁹ confertur) mercari dignoscunt. vtrosq̄ em̄ authoritate inexpugnabili d, illos e a bñficio, istos f a sacro ordine iubet expelli. vnde hūani generis redēptor oēs emētes ⁊ vendentes de tēplo ejcies, cathedras vendentiū columbas euertit: nūmulariorū effudit es, p̄cepti sui authoritate denūciās et dicēs: Nolite facere domū patris mei domū negociationis. Illō quoq̄ in eodem facto solicite ꝯsiderate, q̄ per totum tertium sancti euāgelij nusq̄ reperit dominū tanta seueritate, tam districta censura iustitie peccātes coripuisse: cum nō solum eloquio increpās, verūetiam facto flagello de funiculis ℣berans oēs eliminauit de tēplo: aperte demōstrans q̄ tales negociatores nō sicut ceteri peccatores sūt coripiēdi g, sed a templo dei id est a sācta ecclesia h lōgius sunt proiciendi. Hā sicut per colūbarū venditores illi denotātur qui sacram manus impositionē vēdere conātur: sic per nūmularios ecclesiastici beneficij venditores designant: qui domū dei (teste euangelio) spelunca latronuz efficiunt. Quapropter ego Alexāder sancte romane ecclesie ⁊ apostolice sedis ep̄s (immo minister indignus) tot⁊ tanta mala in multis ecclesijs, ⁊ maxime i lucēsi eccl̄ia, ex iniqua cōcupiscentia fieri cōspiciēs: ne sanguis i iniquoū a districto iudice de manu k nostra requirat, illa ex stirpare ⁊ penit⁹ eradicare decreuimus. Constituim⁹ itaq̄ et p̄sentī decreto firmamus (sicut olim p̄decessores fecisse noscūtur) vt nullus deinceps episcop⁹ um beneficiuz ecclesie (quod quidā canoniā vel p̄bendam seu etiam ordines vocant) p̄o aliquo p̄cio vel munere clericis audeat vnq̄ cōferre l: sed oēs ministros et seruitores eccl̄ie gratis et absq̄ vlla venalitate in sancta eccl̄ia studeāt ordinare. Nec eligant in domo dñi q̄ maiores sacculos pecunie cōferant, sed eos qui moribus ⁊ disciplina atq̄ sciētia diuites p̄o officio suo ipsā valeāt sustentare ecclesiam. Constituimus ⁊ eodē modo firmamus vt nullus cuiuscunq̄ gradus clericus p̄o ecclesie beneficio aliquid audeat cōferre aut fabrice ecclesiarū, vel donarijs ecclesiarū, seu etiā quod pauperibus sit tribuendum: quia (teste scriptura m) q̄ aliq̄d male accipit vt bene dispēlet: potius grauak ꝯ iuuetur. ¶ Si aliquis diuinoū p̄ceptoū et animaꝫ salutis immemor, p̄fatum beneficium ecclesie iniqua cupiditate ducē vēdere vel emere temerario ausu p̄sumpserit: sicut in calcedonensi n concilio diffinitum est, gradus sui periculo eī subiacere decernim⁹: nec ministrare possit o eccl̄ie quaz pecunia

tur. xvij. q. v. excōicatorum. Arg. cōtra ℣. extra de simo. licet hely. Joan. Quicquid dicit ℣. illi decre, licet, stabitur. ℣.

h ¶ A sancta ecclesia. i. a cōsortio fidelium per anathema: nam ipsi fideles sunt domus dei: vt. j. de pe. dis. dei, iuj. in domo. nam al⁹ ipso iure sunt suspēsi: vt no. ℣.e. q. j. reperiūtur.

Fideles ſūt domus dei.

i ¶ Sanguis. i. vindicta vel perditio, vel peccātū. j. ix. q. iij. ep̄o.

k ¶ De manu. nota prelatum ex negligētia sua teneri. lxxxj. dis. dictū.

Prelatus ex negligē-tia ſua tenet.

l ¶ Cōferre. Jti volebāt facē fraudem legi: quia nec etiam tali pretextu debet quis aliquid accipere vel dare. eī de vsur. ca. super eo. ⁊ hoc est fraudulentum munus: vt. ℣. q. j. si quis negz. Arg. contra. ℣.e.q.j. iudices.

m ¶ Scriptura. ℣.ea.q.j. nō est putanda. xiij. quest. v. forte.

n ¶ In calcedonensi. ℣.e.q.j. si quis episcopus.

o ¶ Possit. Arg. cum simoniaco nō posse dispensari in ordine vel beneficio simoniace acquisito. arg. j.e.q.vij. requiritur. ℣.e.q.j. si quis negz. Joānes tamen cum eo qui scienter cōmittit simoniam, sol⁹ papa dispensat. xxv. q. j. his ita. versic ⁊ summe, sed si eo ignorāte simonia cōmissa sit, vel si tm̄ in animo ep̄s dispēsat: vt extra de si. de regularibus. ⁊ cap. ex institutione. ⁊ ca. fi. immo cū solo animo committitur simonia: sola penitentia sufficit. extra de si. c. fi. ⁊ ita

Diſpēſare cū ſimoniaco ep̄s poteſt.

dicit T. super decre. de simo. nobis. Joan. Uel sic. Impetratione non potest episcopus dispensare / nec in ordine per simoniam acquisito: sed in beneficio sic/ t vt innuit illa decre. nobis. B.

Cautus. Augustinus tripliciter exponit euangelij verba vbi dicitur q̄ christ⁹ eiecit de templo vendentes ⁊ emētes. Et dicit primo q̄ emētes et vendentes intelliguntur qui emūt vel vendunt spiritualia. Secundo qui contra iustitiam vendunt quod de iure facere tenētur. Tertio qui quod debent proximo / persoluere nolunt gratis.

Emētes vero in templo sunt qui dum hoc quod iustum est proximo persoluere nolunt, dūq; rem iure debitam facere contemnūt: dato patronis precio emitur peccatum.

Item Beda.

¶ Qui gratiā quā a deo accipiunt nō gratis exercent: venditores columbarum sunt.

Non solum venditores sunt columbarū, et domum dei faciunt domū negociationis qui sacros ordines largiendo preciū pecunie vel laudis vel etiā honoris inquirunt: verum hi quoq; qui gradum vel gratiā in ecclia spiritualem quam dño largienti perceperūt: nō simplici intentione, sed cuiuslibet humane causa retributionis exercent, ⁊tra illud Petri apostoli: Qui loquitur, quasi sermones dei: qui ministrat, tanq̄ ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus. Quicunq; ergo tales sunt: si nolunt veniente domino de ecclesia auferri, auferant ista de actibus suis ne faciant domū dei domum negociationis.

Item ex epla Urba. pape.

¶ Que ex cōsecratione proueniunt: in suū ius vi vel munere nemo conuertat.

Hes ecclesie q̄ ex consecratione prouenūt: in suū ius vel vi vel aliquo munere aliquem cōuertere non debere docēs sctūs Urban⁹ ait. Quisq̄s res ecclīasticas (que dona dei sunt, q̄m a deo fidelibus, ⁊ a fidelib⁹ deo donantur: que ab eodem gratis accipiuntur, ⁊ ideo gratis dari debent) propter sua lucra vendit vel emit: cum eodem Simone donum dei pecunia possideri existimat.

Item Gregorius. vij.

¶ Simoniacus est ep̄s q̄ decimas et oblationes laicis nō clericis distribuit.

Endētes ⁊ emētes de tēplo eliminauit christus: q: vel eos qui pro munere impositionem manuū tribuunt, vel eos qui domū dei emere nituntᵏ, damnat. Item in templo vendētes sunt qui hoc q̄ iure cōpetit⁹ quibusdam, ad premium largiūtur. Justitiāᵇ em̄ vendere est hāc p premiū acceptione seruare.

a ¶ Cōpetit. Argum. q̄ in transactione illicite pecunia interuenit: cum remittit alicui quod de iure erat illi remittendum.

b ¶ Justitiā. Argumen. q̄ sententia etiam iusta si per pecuniam data fuerit / nullius momenti sit, et simoniam committit: vt. xiij. qō. v. non sane. xj. q. iij. qui recte. ⁊ sed da premisit expositionem de simonia: videtur q̄ in his duob⁹ modis nō sit simonia: q̄ verum est: ita⁹ tamen graue peccatum cōmittitur: et sententia non valet. ij. q. vj. §. diffinimus. ver. venales. C. de pe. iudi. qui ma. iudic. l. j. Dicit tamen quidam q̄ si causa est ecclesiastica, qui iustitiam emit, si montam committit, nisi in matrimonio. ē. e. qō. j. q̄ite quid inuisibilis.

c ¶ Debitam. Videtur ergo q̄ Theologi ⁊ Decretiste non possint aliquid percipere ex eo q̄ docent. nam ad hoc tenentur: vt. xiij. distinct. ephesijs. xvj. qō. j. reuertimini. Argumē. contra. xxvij. qō. j. iam nunc. xj. qō. ij. charitatem. Sed dic accipi posse licite: vt ē. ea. qō. j. qui studet. super verb. sanitatis. Sed pone promissionem factam: quando tenetur sibi soluere? Dico q̄ in principio anni: argu. C. de profess. l. mediocs. libro. ⁊ Item aduocatus in principio debet salarium accipere. ⁊ ff. locati. qui operas. Argu. contra. C. de suffrag. l. vna. Salarium autem non debet excedere summam centum aureorum. ff. de var. ⁊ extraor. cog. l. j. §. si cui cautum est.

d ¶ Debitam. Jā est quam iure tenentur soluere: sz cum quis aduocato dat pecuniaz vt ipsuz defendat. sic vacat illa glo. Ut dicetur ergo.

e ¶ Largiēti. Nō dicuntur tantum simoniaci qui ordines vel beneficia ecclīastica precio largiūtur: sed etiam hi qui officium sue dignitatis, scientie, vel alterius doni nolūt exercere nisi causa retributiōis humane: quia faciūt contra authoritatem ap̄li dicentis. Qui loquitur ⁊c. Sequens ca. ptz: in quo dicitur q̄ res que intuitu cōsecrationis ecclesie prouenūt illicite alienat, simoniam cōmittit.

f ¶ Retributionis. Cum essi sint literati, ⁊ aliis donis prediti, nolūt nisi intuitu humane retributionis hec exercere in ecclesia: vt. ē. e. q. ij. q̄ pio. et extra de magistris. capi. j. ij. et. iij. nam dicit lex q̄ ciuilis iuris sapientia nō sit precio numerio dehonestāda ⁊c. ff. de vari. ⁊ extraor. di. cog. l. j. §. j. dicit tamen lex q̄ tutor pro facultate pupilli debet magistro dare. ff. de admi. tut. l. cum plures. §. si tutor.

g ¶ Dei. Jā est deo attribuit non sibi.

h ¶ Qui ministrat. i. loqui ⁊ ministrare debet.

i ¶ Es ecclesie ⁊c. ¶ Aliquem. Et ita videtur q̄ simoniacus sit violentus raptor vel detentor: sicut alias dicitur committere sacrilegium qui res ecclesie promissas non dat. Argumen. xvij. questio. iij. capitulo. ij.

k ¶ Urbanus. Hic vnus Urbanus de alio facit mentionem: ⁊ ita fuerunt duo. lxxxj. dist. si qui sant.

l fit Nisi adocatofisci: q̄ dz i me dio accipe. C. ō aduoca. di. iud. l. p hanc. Archi.

Zatus ciuilis ie.

t Et sic tāq̄ violent⁹ ter nec⁹ de vi. ⁊ ve rū est q̄ violentā committit: da non ſt⁹ accipit: et q̄ dāmō ab inuito ertor ſt. Jo. de San.

PErueniť.¶ Causa. Inter maximos hereticos debet compilatari qui laicis extraneis seruientibus vel cōsanguineis z nō sacerdotibus decimas z oblationes concedit: z qui dant z qui recipiūt, eterno incendio puniunk: quod ꝟ. videtur intelligere de iure spirituali: sed Bñ. intellegit etiam de temporali fructu.

a ¶ Peruenit.j. xvj.q.vij. puenit.

b ¶ Sinistra. nota de epis qui ola agunt sinistre: vt xxxv. dist. ecclie.

c ¶ Oblationes. x.qōne.j. quia sacerdotes.

d ¶ Laicalibus. Quod fieri nō debet: vt eē de deci. prohibemus. Unde nota q fructus bene possunt dari laico ex causa: sed ius decimale neq̄. nam aliud est ius: aliud est ipsa res: sicut dicit iurisperitus q cū dicimus vitulū esse fructū vacce: non ius, sed corpus de nō gramus. ff. de euic. vacce. possūt ergo dari decime id est res ipse i feudum: sed tamē nō transibit ad heredes, eē de deci. ad hoc. vnde forte fz q feudū ꝑtie accipit, non possunt dari in feudum. eē de deci. quāuis. ¶ Ubi ꝟ hoc. et xvj.qō. j.§. sicut ibi videas

Decimandā ꝑ dari laico.

PErueniť ad nos fama sinistra b, q ꝙdā epoꝝ nō sacerdotibus ꝑtie diocesis decimas atq; ꝛpianoꝝ oblationes c cōferāt: sed potius laicalibus d psonis, militū vcz siue seruitoꝝ, vel (quod grauius e est) cōsanguineis. vnde si quis ammodo eps inuētus fuerit huius diuini preceptī transgressor, inter maximos hereticos et antichristos non minimus habeatur: sicut Nicena synodus de simoniacis censuit: z q̄ dat eps, z qui recipiūt ab eo laici, siue precio siue beneficio: eterni incendij ignibus deputentur.

Item Paschalis. ij.

¶ Spiritū sancti vendit qui decimas ꝓo pecunia tribuit.

ATare f et decimas g q pecuniaq; dare, et spm sanctū vēdere, simoniacā heresim esse nullus fidelium ignorat. Item Innocentius. ij.

¶ Careat honore male acqsiti qui ecclīastica bñficia pro pecunia inuenire tentauerit.

SIq̄s p̄bēdas h, vel pro ratū seu decanatū aut honorē vel pmotionē aliquā ecclīasticā, seu q̄libet sacrm i ecclesiasticū, vtputa chrisma vel oleum sanctū, z consecrationes k altariū vel ecclesiarū interueniente l execrabili ardore auaritie per pecuniā acquisiuit, honore male acquisito careat: z emptor atq; vēditor z interuētor nota infamie pcellātur m: z nec ꝑ pastu, nec sub obtentu alicui ꝰ ꝙsuetudinis n ante vel post aliquid exigatur, vel ipe dare presumat: qm̄ simoniacum est: sed libere absq; diminutiōe o aliqua collata sibi dignitate atq; beneficio perfruak. ¶ De secunda et tertia questione quid sacri canones diffiniant, authoritatibus hincinde in medium deductis patefactum est.

¶ Questio. iij.

MUncergo p q̄stione est ꝓpositā, qua queritur an paternū crimē huic imputet q̄ eo ignorante cōstat in ecclie. Arg. cōtra in auk. de sanc. epis. §. pio cōsuetudinibus. colla. ix. ix. q. iij. cōquest q. ꝫ. c. dist. ca. nouit ꝫ. e. q. j. reperiuntur. ꝫ. dist. iiij. denicq. Arg. cō ra j. xxvj. q. iij. obijciunk. cōtra. ꝫ. distic. xiij. si cōsuetudine j. viij. q. ij. questa est. Jo. ꝙdie pretextu cōsuetudinis mihi peti pōt nec ante nec post: vt eē de simo. iacob. ꝫ. nisi hoc reperiak a iure permissum: vt no. ꝫ. q. ij. placuit.

a Honore vel pmotionē aliquā ecclīasticā, seu q̄libet sacrm ecclesiasticū, vtputa chrisma vel oleum sanctū, z consecrationes altariū vel ecclesiarū interueniente execrabili ardore auaritie per pecuniā acquisiuit, honore male acquisito careat: z emptor atq; vēditor z interuētor nota infamie pcellātur: z nec ꝑ pastu, nec sub obtentu alicui ꝙsuetudinis ante vel post aliquid exigatur, vel ipe dare presumat: qm̄ simoniacum est: sed libere absq; diminutiōe aliqua collata sibi dignitate atq; beneficio perfruak. De secunda et tertia questione quid sacri canones diffiniant, authoritatibus hincinde in medium deductis patefactum est.

¶ Questio. iij.

MUncergo p q̄stione est ꝓpositā, qua queritur an paternū crimē huic imputet q̄ eo ignorante cōstat in ecclie. Arg. cōtra in auk. de sanc. epis. §. pio cōsuetudinibus. colla. ix. ix. q. iij. cōquest. ꝫ. c. dist. ca. nouit ꝫ. e. q. j. reperiuntur. ꝫ. dist. iiij. denicq. Arg. cō ra j. xxvj. q. iij. obijciunk. cōtra. ꝫ. distic. xiij. si cōsuetudine j. viij. q. ij. questa est. Jo. ꝙdie pretextu cōsuetudinis mihi peti pōt nec ante nec post: vt eē de simo. iacob. ꝫ. nisi hoc reperiak a iure permissum: vt no. ꝫ. q. ij. placuit.

b ¶ Sinistra. nota de epis qui ola agunt sinistre: vt xxxv. dist. ecclie.

c ¶ Oblationes. x. qōne. j. quia sacerdotes.

d ¶ Laicalibus. Quod fieri nō debet: vt eē de deci. prohibemus. Unde nota q fructus bene possunt dari laico ex causa: sed ius decimale neq̄. nam aliud est ius: aliud est ipsa res: sicut dicit iurisperitus q cū dicimus vitulū esse fructū vacce: non ius, sed corpus de nō gramus. ff. de euic. vacce. possūt ergo dari decime id est res ipse i feudum: sed tamē nō transibit ad heredes, eē de deci. ad hoc. vnde forte fz q feudū ꝑtie accipit, non possunt dari in feudum. eē de deci. quāuis. ¶ Ubi ꝟ hoc. et xvj.qō. j.§. sicut ibi videas

e ¶ Fraulus. No. q minꝰ petiꝰ ꝑpter aduncti grauius punik. minꝰ esse petiꝰ est dare cōsanguineo q extraneo. lxxxvj. dist. nō satis. hec est ordinata charitas: sed q. puidendo cōsanguineis enormiter ledunt ecclīas, idcirco dicit q peius est dare ꝛsanguineis, i. inde grauiorem lesionē sentit ecclīa. si. j. xxxij. q. ij. latorem. Vel die grauiꝰ, i. cōmunius. xxxij. q. vij. quid in oibus. nā ceci sunt epi circa nepotes. viij. qō. ij. dilectissimi. vñ tantus imperꝰ in eos ola fundēdi fuit restringendus, vt dicit lex in alio casu. ff. ad leg. iul. de adul. nec in ea.

f ¶ Altare. i. que in altari offeruntur: vel in administratione altaris: vel in ecclesia.

g ¶ Et decimas. th si eps ab aliq̄ milite redimeret de cimas, nō est simoniacū: sed rei ecclesiastice liberatio. sed si emeret a laicis cum aliter nollent tribuere, simoniacum esset.

h ¶ Prebendas. vel bñdictiones nudentiū vel sepultu ras. eē de simo. cū in ecclesie.

i ¶ Sacrm. in q cōfert gra: alr sumi pōt pecunia. xxxij. q. j. honorā tur. ad. th ꝛnū dicit: arg. eē de offi. dele. causa. eē de spōsa duo. duob.

k ¶ Et consecrationes. Sed nunquid ꝓsecratio altaris est sacrm? Sic large sūptuꝝ cum sit sacre rei signum: vt hic, z eē de simo. cū sit romana. argu. xxiij. q. j. §. sed illud.

l ¶ Interuenie re. Militia seculares bene pōt quis emere. ff. de act. empt. creditor. §. j. c. inter venditorē. et vj. c. §. sed qō ante.

m ¶ Pcellank, scilz in perpetuū, ꝫ. e. qō. iij. si quis, et capit. saluator. ꝫ. e. qōne. j. si quis episcopus.

n ¶ Cōsuetudinis. arg. consuetudinē longā non facere ad licentiā vel excusationē simonie. eē de simo. cū

Cōsuetudo ꝓcurat simoniam.

o ¶ Diminutione. Nisi cuꝝ ex causa detinet fructus eps: vt eē vt ecclīastica bñfi. sine dimi. vt nostrum. Et ita si dignitas deferak alicui diminuta, in soldū potest eam petere: arg. extra de instit. cum venissent.

Dunc ergo. ¶ Hec questio diuidit in quatuor partes. Et querit hic vtrū teneatur filius ꝑ paterno crimine: z in hac prima ꝑte qōnis probat p. r. authori. q nō tenetur. Scōa ibi: Sed obijcitur. Tertia ibi: Ꝓio itaq;. Quarta ibi: Notandum. Jo. de fan.

¶ Causa. Hic titulak. iiij. q. qua querit ur an quis reus sit criminis qō eo ignorante pater admisit: q ignorātia eum excusat, multoꝝ authoritatibus probatur. prima ē

p ¶ De quarta. Ad intelligentiā huiꝰ questionis no. tripli-

q̃ tripler est pena, eterna, corporalis, ꝛ spualis. Eterna pena nunq̃ punit vn⁹ p alio: vt j.e.c.j. ꝛ ca. iã itaq̃. Corporalis pena dupler est: quedã circa corp⁹ ipsum, ꝛ illa sepe punit vn⁹ p alio. j.e-ℌ. itẽ peccato. quedã circa statũ rei, vt est ser uit⁹ vel infamia, ꝛ illa etiã punit si esse admissum. ℳ ignorãtia hũc excuset, multor̃ authoritatibus ꝓbat. Aut em Aug.

Un⁹ an punit p alio. pena corpoꝛa lis ꝑ. Pena spualis ẽ ꝑdurꝛ illa plet.

¶ Alienum crimẽ nescientem non maculat.

Q Ullius crimen maculat a nescientem.

Item. ¶ Eodem.

Q Uis loc⁹ innocẽtie relinquitur, si alienũ crimen maculat nescientem?

Itẽ in aphricano cõci. legit.

¶ De infantibus qui ab hereticis baptizantur.

Q Uacuit de infantib⁹ q̃ ab hereticis baptizant, neq; suo hoc fecerunt iudicio: cũ ad ecclesiã dei salubri ꝓposito fuerint reuersi, ne parentũ illos erroꝛ impediat quominus promoueant b ad sacri altaris ministerium.

Item in eodẽ. ¶ Eodem.

Q Ui apũd donatistas par vnit c baptizati sunt, nõ dum scire valentes erroꝛis sui interitũ: si postq̃ ad etatẽ rõnis capacẽ peruenũt, agnita veritate falsitatẽ eorũ abhorrẽtes, ab eccl̃ia ordine d antiq̃ per man⁹ impositionẽ recepti sunt: tales ad suscipiẽdũ munus clericat⁹ nõ dz impedire nomen erroꝛis. Itẽ Leo. iiij. Ebrunio ꝛ Adelfrido epis.

¶ Cõsanguineorum maleficia in nullo clericũ obsunt, nisi consci fuerint.

Q Uia prelatus nr̃i (q̃s bene nost⁹) magisteriũ nõ solũ de sacerdotũ, verum etiã de secularium vtilitatibus debet esse solicitum: ꝓpterea fraternitatem vestrã scire volum⁹ hũc p̃sentẽ p̃sbyterũ ad sedẽ ap̃licam venisse, nobisq; violẽtiã ꝛ excõicatiõe suã p ordinẽ retulisse: q̃ etiã sine iusto legis tramite illi sua esset ablata e ecclesia, simliter inducit: quã alius dato munere sacerdos zelo ductus inuidie vsurpare p̃sumpsit. Inde parẽtes ei⁹ magno dolore cõpulsi, p̃sbyterũ illũ q̃ suã tenebat ecclesiã, mox cõprehẽderũt, ꝛ ei oculos eruerũt: tñ ipse sepe dictus sacerdos dicit q̃ ablq; sua volũtate f ꝛ sine ei⁹ ꝓsilio hoc sit peractũ: q̃s si ita est vt ipse nobis suo ore testat⁹ est, vobis magnopere putendũ est vt si canonice ipse excõicatus non est, canonica g sup eũ fiat remissio h.

¶ Digesta titulo de penis.

Q Uãmẽ vel pena paterna nulla; macula filio infligere potest. Nam vnusquisq; ex suo admisso i sortiꝛ

a ¶ Maculat. j. Sub, xv. q.j. mulier. et ch⁹ nõ q. vlti. cũ multe. j. noꝛ et xvij. q. iiij. miroꝛ. si a paꝛ xxiij. dist. si cui⁹. rennis⁹ et. vj. quest. j-ℌ. peroffeꝛãt. rum. xxiij. q.j. non turbatur. Joan.

Ar. de pe. dist. iij. ãr, dum in supple; atur q̃s ea de: ei. j-ec

Q Uacuit. ¶ Catus. Dicitur hic q̃ illi non debent a promotione repelli qui infantes perfidia parentum ab hereticis baptizãtur si hec suo iudicio non fecerunt, nec expost facto consenserunt.

b ¶ Promoueant. ℌ.e.q.j. ventũ est. cõtra. j.e.q. vij. q̃ in qualibet. contra. Sol. illud ex nimio rigoꝛe. hoc ex dispẽsatione. Uel ibi de his q̃ postmodũ in adultis etatẽ. ℌ.e. ꝛ hereti consentiũt: vel qui adulti ab hereticis baptizãtur: hic de illis qui non acquieuerunt, vel qui pueri baptizantur ab hereticis.

c ¶ Ui apũd. ¶ Catus. Paruuli ab hereticis baptizati si tñ postq̃ ad discretionẽ puenerint, erroꝛi nõ ꝓsenserint, recepti ab eccl̃ia poterũt ꝓmoueri.

d ¶ Paruuli. i. qui nõ capaces. de ꝛc. dis. iiij. paruuli.

e ¶ Ordine. i. ꝛm antiquam regulam ecclesie.

Q Uia prelatus⁹. ¶ Catus. Quidã p̃sbyter institit sua ecclesia spoliatus, quã ali⁹ p̃sbyter simoniace acquirere nõ erubuit: vnde cõsanguinei primi p̃sbyteri doloꝛe cõmoti ꝛm p̃sbyterũ cõprehẽderũt, ei oculos eruerũt: ꝓ quo facto primus p̃sbyter fuit excõicat⁹. Sz q̃ prim⁹ sacerdos (vt dicebat) nullo modo ꝓsensit: mãdat de hoc papa inquirit: ꝛ si inculpabilis inueniatur, absoluatur.

f ¶ Ablata. Et ideo erat ei restituẽda, lz hoc expsse nõ dicat: sufficit eñ cõqueri de spoliatione, lz expresse nõ petat restitutio: vt. ij. q. j. notũ. eẽ de cã pos. cũ ecclesia. hic tñ nõ respõdet ad hoc, sed respõdet eũ innocentẽ, ergo ꝛ restituendũ: arg. C. de diuer. reseri. l. j eẽ de cõiu. lep: o. c. ij.

g ¶ Uoluntate. Arg. q̃ nuda voluntatẽ teneat q̃s purgare si suspectus habeat: et alibi nuda voluntas legit grauiter pletenda: vt j. de pe. ca. si q̃s pulsatus. et. xxxij. q. v. q̃ viderit. Arg. cõtra. de peni. dist. j. cogitatiõis. Dicas igit ꝛ ꝓ id est. Uel dic de volũtate i actũ ꝓducta, alꝰ nõ tenetur purgare eã: arg. xxiij. q. vl. ca. vlti. ꝛ est simile eẽ de homi. petrus. eẽ de testi. constitutis.

Uoluntas nuda ẽ q̃s pleneda.

h ¶ Canonica. Arg. q̃ si cõsanguinei alicuius clerici absq; eius consensu episcopũ suũ offenderent, propter hoc episcop⁹ non potest priuare clericũ beneficio: arg. xxiij. q. iij. c.j. ipse tamen episcopus non debet conqueri de cõsanguineis si credit q̃ ita acerbe eum puniant. Sed nunquid tenetur eis remittere actionem iniurie, cum sciat q̃ si nõ remiserit, interficient eñ fratres sui? Non, dum tamen ipse eis nihil dicat: sed rancorem teneatur dimittere. ꝛc. dist. si quis contristatus.

Epõs beneficio puare nõ põt clericũ cui⁹ parentes ipsũ offendeꝛunt.

i ¶ Remissio. Nullam enim penam patietur iniuste excõmunicatus: vt. xj. q. iij. nõ debet, absit enim vt iniuste eẽ. C. de pe. sancimus.

i ¶ Rimẽ. Ex suo admisso. Nõ ei dz alicuius alieno odio ꝓgrauari. C. ẽ inof. test. si q̃s i suo-ℌ. legi.

et hoc est verum in penis: secus in vsufructuariis, qr vitium transit ad heredē. ff. de acqui. pos. pomponius. Item quod hic dicitur, regulare est: vt. lvj. dist. vndecūq; & ca. nascī. & ca. facta. in casu tamē quādoq; aliter inuenitur de temporali pena: vt. vj. q. j. §. verū. & ca. ex merito. xv. q. vlti. cum multe. & xliij. q. iij. §. his ita. & q. j. ferē. viij. q. j. audacter. & distinct. xl viij. §. ecce. cum multis aliis cap.

† referi pserāt. Iudei filiosfu os ad ecc'iaz conuer sos ex hereda re non possūt. Eccli xviij. c

a Udei. ¶ Fideles. Iz nihil speciale constituitur hic circa iudeos: idem est fit in filijs aliorū dānatorum. C. de bo. dā. autenti. bona nisi in dānatis crimine lese maie. vt vj. qō. j. §. verum. Preterea si cōuertantur filij ad ecclesiā, nō possunt eos parētes exheredare. ex ō iudei. iudei. Quid iuris sit de filijs hereticorum, dixi. xxiij. q. viij. in prin. Jo.

I Am. ¶ Cas. Ex quo filiꝰ a patre suo diuisus est, & alter effectꝰ: pfis delictū filiuz non grauat si filiꝰ nō pfenserit: Iz peccatū originale filiꝰ a pfe traxit, qr tunc nō erat alter ab eo, immo vnus cū ipso, qō crimen contrahit ab adā: et sicut p alienū ofcitū qs nesciēs regeneratur, ita nesciēs petō originali coinquinat.

b ¶ Genuit eum. Siue de natiuitate in vtero, siue de † de cō fe. dist. iij. grr. & cap. si ad matrī. et hō videas nō nat. ex ō cē. or. si filiū. i gl. si. j. cē. Ar. Parꝰ cē pare vi icerū. natiuitate ex vtero, †

c ¶ Consensione. Sed nec tunc dicitur teneri peccato alterius: sed suo. f. cum consentit ad peccatum alterius. 3. dist. lvj. vndecūq; j. xv. q. viij. ca. iij. Ita. j. xxiij. q. iij. ita. & ca. si quis a catholica.

d ¶ Reatū. i. causam reatꝰ. f. originale peccatum, ex hoc. c. colligitur q aliud est in via, aliud in imo: nam non potest quis peccare per alium: licet possit saluari per alium: vt de pe. dist. j. tres. & de conse. dist. iij. queris. & bonū simile est in lege. nam dicit lex q si quis habet filium, & postea creatur decurio: iste non dicetur filius decurionis, sed illi tantū q postea genuit suum. C. de decur. l. vlti. ff. e. i. ij. §. in filijs.

e ¶ Unus. Partus ēm pars viscerū est: vt. ff. de ventripot. l. j. §. j. Iz sit arg. ctra de ose. dist. iij. si quid.

f ¶ Admissum, i, receptum.

subiscitur, nec alieni criminis successor ꝓstituitur. Jdcq; etiā diui fratres hierapolitanis responderunt. †

Item ex concilio Tole. iiij.

¶ Perfidia parētū filijs obesse non debet.

Udei baptizati si postea peuaricātes in christum qualibet pena damnati exciterint, a rebus eoruz fideles[a] filios excludi non oportebit. quia scriptum est: Filiꝰ nō portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filij.

Item Aug. ad Bonifaciū.

¶ Nō imputātur peccata parētum his qui ab eis personaliter diuisi diuantur.

Am itaq; cuz homo in seipso, ab eo qui genuit eum[b], alter est effectus: peccato alteriꝰ sine sua cōsensione[c] non tenetur obnoxiꝰ. Traxit ergo reatū[d], qr vnꝰ erat cum illo & in illo a quo traxit, quādo quod cōtraxit, admissum[f] est: non autem trahit alter ab altero quando sua vnoquoq; propria vita viuēte iam est vt vere dicatur. Anima[g] q peccauerit, ipsa morietur. Ut autem regenerari possit per officium voluntatis aliene cū offertur ꝓsecrando[h], facit hoc vnus spiritus ex quo regeneratur oblat⁹. Binc etiā Greg. in lib. xxvj. Moralium.

¶ Si qui imitatur, impietas alteriꝰ nocet.

Omini[i] qui similis tui est nocebit ipietas tua et filium hominis adiuuabit iustitia tua. Humana impietas ei nocet[k] quē peruertēdo coinquinat. et rursus. Eum adiuuat nostra iustitia quem a prauis actionib⁹ immutat: nocere enim vel adiuuare nescīt ea q[l] vel a bono corrūpere, vel a malo permutare non possunt. ¶ Econtra dīs ad Moysen. Ego sum deꝰ zelotes, q visito[m] pcā parrū in filios[n] vsqz in tertiā et quartā generationē: licet nō inequalitate iudicij, sed magnitudine clementie Aug. asserit hoc dictum, ita dicens. In tertia et quarta generatione peccatum patrum se dīs commina tur in lege filijs redditurum[o] nō inequalitate[p] iudicij vt alij peccent, et alij puniantur: sed magnitudine clementie, dum semper expectat ad penitentiam, et quod in prima gene-

g ¶ Anima. Sicut dīs per Ezechielē ait: vt. j. xxiiij. q. iij. si habes.

h ¶ Conseerandus. i. baptizandus. Jo.

i ¶ Omini. ¶ Cas. Malitia alterius non nocet alij q̄ per eam nō corrūpat, sed sua rātū. Et primo ponuntur ꝟba Job, vsqz ibi: humana. Deinde ponūtur verba Greg. exponētis ꝟba Job.

k ¶ Nocet. Exemplo.

l ¶ Ea que. Sicut sunt illa er ex ꝟēpla nō sumimus: vt venustas corpis, egritudo.

¶ Contra ij Cas. Hactenus pbauit Gratia. peccata parentum filijs nō nocere nisi pbat Gratianus ecōtra authoritate Moysi q filij p peccato pris puniEro. ex. a. tur. Sz haium fidet per Augu. dicērem hoc non cōtingere ꝓpter inequalitatem iudicij, sz ꝓpter clemētiam dei: q nō punit aliū p alio etiā corporaliter nisi tertis vel quarta generatio veniat.

m ¶ Visito. i. post ea visitādo ad penitentiam expectovsqz ad tertiū, scilz quousqz videat tertia & qrta gnatio: qd est dicere, vsqz ad finem vite. sic

n ¶ In filios. Istud potest intelligi ad literam: & hoc ideo dicit, quia homines non consueuerunt vltra viuere. Dei potest intelligi my stice: mā prima generatio dicitur primi mortus: & isti non puniuntur, de quibus dicitur est: Beatus qui allidet parvulos suos ad petrā. Secunda generatio dicitur cogitatio que non punit. de pe. dist. j. cogitationis. Tertia dicit consensus, & iste punit: nam facientem & consentientem par pena constringit. ij. q. j. notum. Quarta est opus, & ista similiter punit in filios cū sunt imitatores paterni sceleris, alsnō. 3. c. q. j. cito turpē. Aliter numerantur iste quatuor generationes. de pe. dist. j. super tribus.

Delicti enim quadruplex est genus.

o ¶ Redditurū. i. vsqz in tēpꝰ filiorꝫ, & vltra eos expectaturū ad penitentiā de peccatis suis.

p ¶ Inequalitate. vt alij peccent & alij puniant, prout sequitur: & est vna dictio inequalitate: & hec verba, ij. ps.

cet non inequalitate, sunt verba Augustini: z authoritas ista facit ad propositū S. expositio vero contra eū.
a ¶ Euenerit. i. nisi cum vitā finierit. Jo.

¶ Cum ergo. ¶ Casus. Dixit supra Gra. q̄ peccatum patris filijs imputari non debet: z q̄ per ignorantiam excusant. Sz cum Innocen. dicat q̄ baptizati ab hereticis scienter promoueri nō possūt: pz q̄ infantes ab hereticis baptizati cū ipsi iuxta africanum concilium valeant promoueri, sola ignorantia excusentur. Nam vt ait Aug. peccata parentum filijs non imputantur, nec spirituali pena propter hec puniuntur: quare ab officio et beneficio ecclesie, pter hec priuari non debēt cum sit pena spiritualis. Preterea si excusatur q̄ ignoranter a simoniaco ordinatur: ergo iste de quo dictus est in themate, excusand⁹ est, quia per ignorantiā simoniace ordinat. Innocentius. S. j. q. j. ventum est. usq; fine. Africanū cōcilium. S. e. q. placuit. Sicut Aug. xxiij. quest. iij. si habeo. Urbani. S. j. quest. j. si qui a simoniacis.

b ¶ Cū ergo. Hic ostendit q̄ ignorātia excusat infantes ab heretic⁹ ordinatos: z a filijs idē excusand⁹ cui ignorāti pater ecclesiā adepr⁹ est.

c ¶ Ignorantia. sed nō semper. de pe. dis. g. sciendū. z. j. ca. proxi. turbatur. ℣. notandum.

d ¶ Non imputantur filijs. S. e. q. placuit.

e ¶ Pena. scilz excōmunicationis. j. xxiij. quest. iij. si habes. sed alia bene. extra de filijs presby. c. j. e. q. v. c. j, z ideo sophistice, predit de vna ad alia. Argu. contra. lvj. dist. c. j.

f ¶ Item si excusatur, vt supra ea. questio. j. si qui a simoniacis.

g Excusandus. Excusanē a reatu criminis: sed nō quin priuent beneficio. j. e. q. v. c. j. z ca. presentium.

¶ Sed obiicitur. ¶ Hec est secunda pars. q. in qua p. ponit cōtrariū per tres authoritates. Jo. defat.

h Ecclesia. ¶ Pactione. j. xvij. q. ij. eleutherij. cō tra. Sol. aliud est non prius cōsecrare nisi aliquid ex pacto detur vel promittatur, quod hic penitus reprobatur: aliud est post dedicationem pactū de annuo redditu ex oblationib⁹ ecclesie suggerente episcopo et eius ecclesie preterhyeris, p futuro: quod ibi fieri permittitur. Josue vij. c. Consecratio an possit fieri iterum. Josue vj. c.

¶ Item peccato amalechitarū a dīo iussa sunt interfici: quib⁹ q; saul pepercit, audiuit a Samuele. Nescis q; peccatū hariolandi est repugnare, et quasi scelus idololatrie nolle acq̄escere? j. reg. xv. a.

¶ Item peccato Egyptiorum possessiones eorū grādini tradite, iumenta et primogenita eor̄ morte cōsumpta sunt. Exo. xi. d.

¶ Item peccato israelitarū arca dñi Philisteis tradita est. Sic ergo que sensu carēt, vt ecclesia, altare, arca domini, lapides hierico, vel execrant, vel peccatoribus traduntur, vel anathematizantur, vel grandine deuastantur: si ea q̄ vim intelligēdi non habent, vt animalia Egyptiorum z amalechitarum, peccatis hominum perdūtur morte: patet q̄ nullum excusat ignorantia criminis: maxime cū ex eo vtilitas deferatur ignoranti: veluti si quispiam de latrocinio z rapina filio suo ignoranti diuitias congreget, nō excusat filium ignorantia quin post mortem patris cogatur reddere male q̄sita k. ¶ Item pctō achor l quarto per arce captionem: quinto per prophetas p. pter peccata plebis captos. j. reg. xiij. c. Josue vij. d.

k ¶ Conquisita. Idem est in vsura. extra de vsu. cum tu. z est ratio, quia in vitium succedunt parentum. ff. de diuer. et temp. prescrip. cum heres. nam turpia lucra sunt ab heredibus extorquenda. ff. de calū. l. in heredem. Argumen. contra. C. ne ex delic. defun. l. vnica, sed de canonica equitate semper tenetur etiam si nihil ad eum peruenit ex maleficio: vt dixi. xvj. quest. vj. si episcopum.

l ¶ Achor. Et nonne iam dixit de peccato achor? sic sed̄ non de plebe.

a ¶ In manu. Ideo repetit, vt addat de populo, de quo nihil dixerat.

¶ Dicit itaq; ¶ hec est tertia pars queſt. in qua dicitur q̄ ſeptem de cauſis aliqui puniuntur propter alio-rum peccata. Joannes de fantuſtis.

¶ Dicit. Reſpõdet Gratian⁹. Q̄ſita pumꝰ vnus p alio: hoc accidit vt
j. reg. xiij. b. ex cauſa ſacramẽti, vel ex deteſtatione peccati, vel ex imperitia patrie, vel ꝓpter flagella eoꝝ q̄ delinquũt opere vel cõ
xiij. ps. ſenſu. Et ad hanc quadrimembrẽ diuiſionẽ premiſſas hiſtorias cõpetenter adaptat.

b ¶ Sacramẽti. id eſt figure.

c ¶ Vel flagello. aliter enumerat hic illos modos: & aliter exequitur in littera.

d ¶ Hierico. Hiſtoria. Legitur in libro Joſue q̄ dominus anathematizauit vrbem hierico, et omnia que in ea erant, preter metalla q̄ in primitias operuꝫ dei cõſeruabant. Capta ciuitate, achor filiꝰ charmi furatus eſt chlamydẽ coccineam, et centum ſiclos argenti, et regulam aurẽ ſiclorum: & tractus eſt dominꝰ cõtra filios Iſrael. Et cũ Joſue mitteret tria milia expugnatorum ad expugnandam ciuitatẽ Hay, ceciderunt ex eis. xxxvj. homines, & ceteri fuerũt in fugam conuerſi. Relatũq; eſt Joſue proſtrato in terram q̄ populus aliquid tulerat de anathemate, et ideo illud acciderat populo. Surrexit itaq; ex precepto domini: et conuocato populo miſit ſortes per tribus, et cecidit ſors ſuper tribum Juda. Secundo per familias, & cecidit ſors ſuper familiam Zare. Tertio ſuper domos, & cecidit ſors ſuper domum charmi. Quarto ſuper capita, & cecidit ſors ſup Achor, & dixit ei Joſue: Fili da gloriã deo, et confitẽdo quid feceris: cuiq; confiteret, iuſſit eũ lapidari a populo, & familiã eius quam habebat, comburi.

e ¶ Amalechitarũ. Hiſtoria. Legitur in primo libro Regũ q̄ cum Saul ex precepto Samuelis pugnaret contra Amalechitas: precepit ei vt homines & animalia interficeret: percuſſit ergo Saul Amalechitas, et omne vulgus interfecit, & apprehẽdit Agag regẽ pinguiſſimum, & pepercit ei et omnibus gregibus ouium et armentorum, & vniuerſis que pulchra erãt viſu, nec voluit diſperdere ea: quicquid fuit inutile & reprobũ, hoc deſtruxit & demolitꝰ eſt. Dixitq; dominus ad Samuelem. Penitet me feciſſe Saulez regẽ: venitq; Samuel ad Saulẽ, & dixit. Quenã vox eſt gregum et armẽtorum que reſonat in auribus meis? Et ait Saul. Tulit ppls oues et boues pingues ad ſacrificãdum. Dixitq; Samuel: Peccaſti, quia melior eſt obedientia q̄ victima. Et ait Saul: Peccaui, ſz hac vice ſuppoſta viij. d. peccatum meum. Redit ergo Samuel cum Saule, et iuſſit Agag adduci regẽ pinguiſſimũ, et interfecit eum, & in fruſta cõſcidit.

f ¶ Ad examinãdam, id eſt vt examinẽtur cupidi a non cupidis. Alia litera eſt ad exterminandam.

g ¶ Alalia. hic de flagello delinquentium. ſimile xvj. queſt. j. reuertimini.

h ¶ Egyptioꝝ, hiſtoria. Legitur in Exodo q̄ cum Pharao nollet dimittere populum Iſraelem exire de Egypto, percuſſit dominꝰ Egyptum. x. plagis que in Exodo exponuntur.

i ¶ Eorum. ſi. xvj. q. j. reuertimini.

k ¶ In deteſtationem. Hec eſt deteſtatio criminis.

l ¶ Eccleſia. De cõſecra. diſt. j. arrianorum, & c. eccleſias. Iſta duo. c. male inducit Gratia. quia arrianoꝝ eccleſie non conſecrantur a catholicis in deteſtationẽ criminis: ſed quia non fuerunt conſecrate in forma eccleſie, ergo melius potuiſſet inducere. ſ. c. queſt. eccleſia que pactione.

m ¶ Sanctificationem. ſ. e. q. j. qui ſtuder.

n ¶ Carebant. id eſt extra formam eccleſie conſecrabant, alꝫ falſum eſſet.

a ¶ Item populus. Hic addit quartam.
¶ Sint ei radicales. ¶ Catus. Nunc redit Statia. ad propositum, vt probet alios puniri pro peccatis aliorum. Et primo per exemplum Jone. Secundo per peccatum Dauid populum numerantis. Tertio per paruulos sodomitarum. Quarto per paruulos dathan & abyron. Quinto per chanaan, qui patre peccante factus est seruus. Sexto per successionem giezi. Septimo per reliquias iudeorum. Octauo per quatuor successores achab. nono per idumeos qui descendunt ab esau.

b ¶ Jone. Historia. Legitur in iona q̄ cū vellet dominus ionam mittere i niniue vt p̄dicaret surrexit ionas vt fugeret a facie dñi i tharsis: & descendit in ioppen, & intrauit nauem eūtē in tharsis: & descendit ad inferiora: & dormiuit sopore grauis. cui autem tempestas imineret, misserunt sortes vt sciret cur hoc accideret: et cecidit sors super ionā. Et ille dixit ad eos, mittite me i mare: quia propter me hoc accidit vobis, & miserunt: & statim cessauit tempestas.

c ¶ Pro meritis. J. vj. q. j. ex merito. J. ij. q. vij. c. j.
d ¶ Portantes. i. tolerantes.
e ¶ Dauid. Historia. Legitur in secūdo libro regum q̄ Dauid precepit Joab principi militie vt populum numeraret. Numerauit ergo et dedit numerum regi: et factus est sermo domini ad gad prophetam dicens: Vade & loquere ad dauid, hec dicit dominus. Elige vnū de tribus quod volueris: aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies inimicos tuos: aut tribus diebus erit pestilētia in terra tua. Cum autem dauid vltimum elegisset / misit dominus pestilentiam in israel a mane vsq̄ ad tempus constitutum: & mortui sunt de populo extra hierusalem. lxx. milia hominum. cumq̄ extēdisset angelus manum suam super hierusalem vt percuteret eam / aperti sunt oculi dauid: et videns angelum exclamauit dicens. Ego sum qui peccaui: conuertatur obsecro manus tua super me, et contra domum patris mei. Tunc autem pepercit el dominus: et iussit angelo vt manū suam contineret.

f ¶ In lata. hoc soluit statim.
g ¶ In diminutione, Arguit q̄ in eo punitur quis, in penam criminis, sed in experimētū et exemplū patiētie hec passi sunt. ¶ Tē pp̄le[s] qui peccato achor et filiorum hely in manibus hostiū tradit[9] est, significat subditos corporaliter flagellari vt int' ipsa flagella pctā plato[r] feriātur, sicut achor sorte deprehēsus lapidib[9] obruit[9] est. ¶ Sicut & naticula ione[b] p̄scitabat vt fugitiuus sorte deprehēsus, fluctibus imergeret. Aliq̄n p meritis[c] prelatoꝝ deprauat & dānatur vita subditorū: vt prelatis suis subditi fauētes ad malū, cū eis simul corruant: sicut filij israel diu portātes[d] peccata sacerdotū, tandē cū eis ceciderūt in manibus hostium.

h ¶ Tē dauid[e] populū numerauit: quo pctō gladi[9] dñi desēuit in pp̄lm. sed in lata[f] gente gloria regis est, in diminutione plebis contritio p̄ncipis. Qui ergo de nūerositate suę gētis supbiuit, iure in ei[9] diminutione[g] punit[9] est. ¶ Tē paruulos[b] sodomitaꝝ nō excusauit ignorātia quin pro patre quo deliquit. J. xvj. questio. iiij. frater. J. xvj. q. j. reuertimini. J. xj. questio. q. de viro. et. c. qui & humanis. S. dist. lxxxj. valet.

h ¶ Paruulos. Hic habetur alia responsio.
i ¶ Pariter. Hic habetur alia responsio.
k ¶ Flagellari. Licet etiam in eis crimen paternum non timeretur.
l ¶ Chanaan filius. Et ideo maledixit Chanaan / & nō cham, quia dominus benedixit ei: & ideo non fuit ausus ei maledicere: vel ratio in lege ē: vt. ff. q8 met. can. isti quidem.
m ¶ Etiaz reliq̄e eorū. Id est isti adducti sunt pene p̄pter mortē xp̄i.
n ¶ Addicte. J. 8 pe. dist. iij. ¶. ecce.
o ¶ Achab. Historia. Ille achab fuit rex israel maritus iezabel nequissime mulieris: cuius filiam duxit in vxorem Joram rex iuda filius Josaphat: cuius filius nepos & pronepos scilicet Ochozias Joas et Amazias (qui & ipsi succedē tes sibi inuicem reges iuda fuerūt) in generatione domini a Matheo p̄retermittuntur: sed a Joram transitum facit ad Oziam quem q (vt Malachias testatur) trāsiuit ad Jdumeos. Ex quib[9] oībus colligitur q̄ ignorātia peccati non excusat aliquem.

¶ Sed his exēplis[r] nō probant quin fuit quartus post eum: quia dictum fuit per p̄phetam in throno regni quēq̄ non esse sessurum de domo achab vsq̄ ad quartam generationē. quod intelligendum est de merito vite: quia tres precedentes fuerunt reges sed tamen mali fuerunt.

p ¶ Posteri eius. Euangelista enim transitum facit a Joram vsq̄ ad Oziam: qui fuit quartus[p] post eum: quia dictum erat per Heliam prophetam in throno regni quemq̄ non esse sessurum de domo Achab nisi in quarta generatione. tamen illi tres qui omissi fuerunt bene sederunt in throno: sed dicūtur non sedisse ex merito vite.

¶ Esau. ¶ Historia. Legitur in genesi q̄ dominus Jacob dilexit: Esau autē odio habuit. Esau autē dict[9] est Edom: vnde & Jdumei, qui ab ipso nati sunt: ad quos testante prophetā Malachia trāsiuit odium domini.

q ¶ Esau. Qui alio nomine dicitur Edom. Inde dicūtur Jdumei quasi Edomei.
¶ Secūdo. ¶ Catus. Respōdet illos p̄ petis aliorū puniri, qui sunt similes eorum in nequitie ipsorum / alias non.
r ¶ Exemplis. scilicet postremis de chā, giezi, achab, esau, Joan, de sau.

k ¶ Flagellari. Licet etiam in eis crimen paternum non timeretur. Nūe. xvj. c.
l ¶ Chanaan filius. Et ideo maledixit Chanaan / & nō cham, quia dominus benedixit ei: & ideo non fuit ausus ei maledicere: vel ratio in lege ē: vt. ff. q8 met. can. isti quidem.
m ¶ Etiaz reliq̄e eorū. Id est isti adducti sunt pene p̄pter mortē xp̄i. Gen. xx. d.
n ¶ Addicte. J. 8 pe. dist. iij. ¶. ecce. iiij. re. v. g.
o ¶ Achab. Historia. Ille achab fuit rex israel maritus iezabel nequissime mulieris: cuius filiam duxit in vxorem Joram rex iuda filius Josaphat: cuius filius nepos & pronepos scilicet Ochozias Joas et Amazias (qui & ipsi succedē tes sibi inuicem reges iuda fuerūt) in generatione domini a Matheo p̄retermittuntur: sed a Joram transitum facit ad Oziam Mat. xxvij. iij. re. xix. a. Malachie. j.
p ¶ Posteri eius. Euangelista enim transitum facit a Joram vsq̄ ad Oziam: qui fuit quartus[p] post eum: quia dictum erat per Heliam prophetam in throno regni quemq̄ non esse sessurum de domo Achab nisi in quarta generatione. tamen illi tres qui omissi fuerunt bene sederunt in throno: sed dicūtur non sedisse ex merito vite. Unde dic q̄ exclusi. i. preterm̄issi a matheo in euāgelio: vbi isti iter alios nūme rātur. Archi.
¶ Esau. ¶ Historia. Legitur in genesi q̄ dominus Jacob dilexit: Esau autē odio habuit. Esau autē dict[9] est Edom: vnde & Jdumei, qui ab ipso nati sunt: ad quos testante prophetā Malachia trāsiuit odium domini.
q ¶ Esau. Qui alio nomine dicitur Edom. Inde dicūtur Jdumei quasi Edomei.
¶ Secūdo. ¶ Catus. Respōdet illos p̄ petis aliorū puniri, qui sunt similes eorum in nequitie ipsorum / alias non.
r ¶ Exemplis. scilicet postremis de chā, giezi, achab, esau, Joan, de sau.

Turbatur nauicula. ¶ Casus. Adhuc ostendit q̄ iustus nunq̄ pro impio: vt Petrus pro Juda. sed illa turbatio nō fuit peccati coinquinatio, sz tpalis pcutio: & ita in predictis auctoritatib⁹ nō probant simoniaci pro quibus ignorantibus pecunia data sit.

a ¶ Turbatur. j. xxiij. q. j. non turbatur. j. vij. q. j. ad uersitas. j. de pse. dist. j. in sancta.

¶ Notādū. Hec est. iiij. pars. q. in qua distinguit inter ignorantiā iuris et facti. Jo. ō f.

¶ Casus. Hic innuit Stat. talem distinctionē. Ignorantia alia facti, alia iuris. Facti, qō scire non oportet: vt si apponat tibi ignoranti idolothytū ad comedendū. Facti, qō scire opz: vt eoz q̄ dicta sunt per pphetas de aduentu xpi. Ignorātia iuris: alia iurz naturalis, que oib⁹ adultis damnabilis est. Alia iuris ciuilis, que in dāno vitando nulli nocet. In tali casu scz si minor filiofamilias pecuniam dederit mutuā, repetit: sz maior nō repeteret: vel si talis casus icidit vt successionē sine iudice diuidas cum alio quem putabas coheredem, cuz non sit: vel si soluas per errorē vel pmittas pecunia in debitā iure naturali tm: vel tam iure ciuili q̄ naturali. sed in delictis ignorantia iuris nullum excusat.

illi. ps

Ignorātia ē dupler facti & iuris,

b ¶ Ois ignorantia. Est ignorantia facti: & ignorātia iuris. Ignorantia facti semper excusat, siue ignoret de alieno facto, siue de pprio, dum tn pbabilis sit. Ignorātia pprij facti excusat: vt. xxxiij. q. ij. in lectū. & j. q. j. & iuris, si qui a simoniacis magis tn excusat error in alieno facto q̄ in pprio: qt. pbabilis est ignorantia in alieno, facto: vt. ff. pro suo. l. vlti. sed nō est verisimile q̄ quis dubiret siue erret de proprio facto vel de propria re: vt. C. de rescin. ven. quisquis. Licet aūt sit ignorātia de alieno facto: dum tn nō sit pbabilis, nō excusat: vt. xij. q. ij. qui & humanis. xvj. dist. qō dicitis. ad hoc autē vt quis probabiliter dicat errare, nō requirit q̄ sit nimis scrupulosus et diligens & curiosus in inquirendo: nec q̄ sit nimis negligens et dissolutus non inquirendo: vt. ff. de iuris & facti igno. nec supina. Ignorantia iuris alia est iuris naturalis, alia iuris canonici siue ciuilis. Ignorātia iuris naturalis neminem excusat: qt. ibi nihil interest in vitio decipere, vel decipi: vt. xvj. qō. j. si cupis. et. C. de in ius vocand. l. ij. & de hac ignorantia dicitur, xxvij. di. i. sūma. Ignorās ignorabitur. xxxvij. dist. ¶ vlt. xxxviij. distinc. qui ea. † Ignorantia iuris canonici siue ciuilis neminē excusat: vt. xxxviij. dist. si in laicis, & ea, que ipsis, et hoc intellige cum iure tale est qō aliquis de facili p seipsum scire potuit vel etiā per alios: dum tn habuerit copiam iurisperitoz: vt. ff. de iur. & fac. igno. regula. c. ff. de bono. pos. in bonoz. vbi em de bona fide agitur, nō est de iuris apicib⁹ disputandū: vt. ff. manda. si fideiussor. ¶ Est enim ignorātia alia facti, alia iuris. Facti alia est et⁹ facti qō oportuit eum scire: alia qō non oportuit eū scire. Qō non oportuit eum scire, sicut aplōs ait. Si qs infideliū vocauerit vos ad cenā: quicqd vobis appositū fuerit, comedite nihil interrogantes. si qs vobis dixerit, hoc idolis immolatū est: nolite comedere. Ecce q̄ vocatum ad cenā nō oportuit scire carnes sibi appositas idolis fuisse immolatas. Quod oportuit eū scire, sicut ignorātia iudeoz & reliquorū infidelitū: q̄ ea q̄ a pphetis de christo fuerūt prenūciata, adhuc ignorant esse cōpleta, vñ a iudeis adhuc expectat ventur⁹. hec nemē excusat.

Item ignorantia iuris, alia naturalis, alia ciuilis. Naturalis, omnibus adultis damnabilis est. Jus vero ciuile, alijs permittitur ignorare, alijs vbi expresse inuenitur. sed vbi nō inuenitur expressum, nō subuenitur eis. Subuenit em eis in vellejano et in alijs casibus notatis. C. eo. l. vlti. Sed mulieribus et minoribus vbiq̄ subuenit, nisi vbi expressum inuenitur q̄ non sit subueniendum. Item ignorantia iuris ciuilis siue canonici nocet oibus in damno vitando: vt in temporalibus prescriptionibus: qt. prescriptio introducta est ad rigorem iuris conseruandum. Idem nos in constitutione, si quis in tantum. C. vnde vi. h.

c ¶ Dixerit. Ar. q̄ ad dictū vnius statim aliqs tenetur & possit credere: vt. xxij. q. iij. innocēs. De hoc nō xxij. q. iij. & magnū. c. xj. q. ij. non solum. in prin.

d ¶ Nolite comedere. Expressa ergo nocēt nō tacita: arg. ff. de cōdi. & demon. nōnūq̄. c. ff. de euic. ferui vendit. diuersa est em causa uolūtatis expresse, et eq̄ que in vti, inest. ff. de verb. oblig. eum qui certarum.

e ¶ Oportuit. Hec non excusat: cum sit iuris naturalis, xxxviij. dist. ¶ huius.

f ¶ Judeoz. Hec ignorantia iuris etiam dici potest eo q̄ ignorabant prophetas: qt si eos intelligerēt, non ignorarent facta eorum. l. christum natum.

g ¶ Manabilis. Velut de pfonis absq̄ venia impetranda in ius nō vocādis ab eoz libertis. nec em ea re parcendū est rusticitati cū naturali rōne hmōi pfonis ignoret debeatur: vt. C. de in ius vocan. l. ij.

h ¶ Alijs. Non in lucro captādo: qt in damno vitando oibus. ff. de iur. & fac. igno. l. iuris ignorantia,

Ignorantia iuris quoz nemē excusat.

Subdi. nisi tres uno mi ratio. etatis. c. ff. 6 mino. euulsi Archi.

† Subdi. debiti uroog iure: & indebi. ū g. c. † Subdi. nisi tuus g errores facti nō iurz. ff. de 2di. indebi. in diez. f. manda. da. fide iuſſor. ¶ Ignorā male. fm Jo. defan. Insti. tu. na ti. §. vl fino.

a ¶ Negocium.i.si errat in contractu.nam aliter est in maleficio, in quo nec etiam minor excusatur. ¶ C.si aduer.delic.l.j.ꝛ.ij.

b ¶ Filiofa.maiori:nam tūc potest repetere.ff.de mino.verum.in fi. Si autē filiusfamilias minor esset, non repeteret si ꝯsumpta esset vl' depdita.ff.e.ti.si minor.

c ¶ Quasi delictū est.ff.ad mace.l.ij.ꝛ bene dicit q̄si delictum: nā si vere esset delictum, nec minori subueniretur.

d ¶ Sine iudice. Secus si per iudicem.ff.famil.hercis.cum putarē.et hoc cum fidē ꝛ cōfessionē eiꝰ iudex secutꝰ est:nā alias repetere posset.C.de iur.ꝛ fac.igno. si post.

e ¶ Iure naturali. Cuz quis soluit indebitum aut indebitū est iure ciuili tantuz: quale est illud qd̄ potest per falcidiā retineri.C.ad.l.fal.error. hic si p ignorātiaz facti soluit repetit.C.d iu.ꝛ fac. igno.cuz q̄s.C.ad l.fal.error. Si per ignorantiaz iuris soluit, nō repetit: vt in legibꝰ predictis: nisi a minore vl' muliere vl' alia psona priuilegiata soluatur.ff. de proba.cuz de indebito.§.si autē.ꝛ.ff.de condi.inde.interdū. alias indebitū aut est de iure naturali tantum: quale est illud ad qd̄ per chirographuz obligamur: vt spe future numerationis. aut indebitum vtroqz iure. In his duobus casibus quacunqz ignorātia soluat repetit.ff.de condi.inde.indebitam.ꝛ.ff.de proba. cuz de indebito.aut per exceptionē tantum:ꝛ tunc si temporalis est exceptio:dū tamen sit certum debitū, nō repetit. ff.de cōdi.inde.sub conditione.ꝛ.l.nā et maritus. Si autē est perpetua ꝛ fauorabilis: hic quacūqz occasione soluit, repetit.C.ad vell.q̄uis.ff.de condi.inde.ꝛ exceptionem. Si est odiosa: vel sciens soluit, vel ignorans.si ignorans: aut ius, aut factum. his duobus casibus non repetit.ff.de condi.indebi.qui exceptionem. alias si rigore iuris conseruādi gratia est exceptio introducta: hic si sciens soluit, non repetit.ff.de condi.indebi.iulianus.si ignorans, repetit scd̄m pyleum:cum illa exceptio sit perpetua, ꝛ non odiosa. Alij vero cōtra.nā ꝛ post sententiā remanet debitū naturale: quia sententia de iure ciuili est:ꝛ ideo ea que iuris naturalis sunt, tollere non potest. ¶ quare si soluat, nō repetit: ar.ff.de condict.indebi.iulianus. Si aūt dubitatur an tēporalis an perpetua, hic repetit.ff. de condictione indebi. sufficit.

f ¶ Repetis.hoc tamen intra biennium:ꝛ hoc cū promittit spe future numerationis.

g Si quis. ¶ Poterat.ꝛ ita dupliciter eū excusat.

rare, alijs non. Iuris ciuilis ignorātia nemini obest in dāno vitādo, si negocium[a] inde cōtigerit: vt si minor pecuniā dederit filiofa.[b] repetit: in maiore vero quasi delictum[c] est. Itē si successionez etiam tibi maiori delatam cum alio sine iudice[d] diuidas, putās testamentū iure subnixū cum non esset: solidam successionē obtinebis: vel si id quod nullo iure debuisti, aut iure naturali[e] non debuisti sed ciuili tanq̄ ex chirographo soluas aut ꝓmittas, repetis[f], nō ita si delictum: nam si putat rem suaz sibi per legē licere rapere, incidit in constitutionem illam, Cod.lib.viij.titulo vnde vi.

Imperator Ualerius Augustus. Palea.

Si quis in tantam furoris audaciam peruenerit, vt possessionē reruz apud fiscum vel apud quoslibet homines constitutarū ante euētum iudicialis arbitrij violenter inuaserit: dñs quidem constitutus possessionem quam abstulit, restituat possessori, ꝛ dñium eiꝰ rei amittat. Si vero alienarū rerū possessionez inuasit: nō solū eā possidentibus reddat, verūetiā estimationē earūdē rerū restituere cōpellat. In hoc autē nō fuit ignorātia iuris sed facti, ꝛ illius qd̄ non oportuit eū scire. A reatu ergo criminis simonie eū ignorātia excusat p̄ni delicti: qd̄ etsi oportuisset euz scire, infirmitate tñ etatis deprehendere non poterat[g].

¶ Questio.v.

Quod vero[h] quinto loco querit an liceat ei esse i ecclesia, vel fungi ea ordiatiōe quā paterna pecunia est assecutꝰ, authoritate Urbani diffinit: qui scribēs de simoniacis ait inter cetera.

¶ De paruulis qui cupiditate parentū ecclesias emunt.

Quicūqz sane cupiditate parētū, cum adhuc potest ibidē manere: vt.j.ca.j.ꝛ extra de simo.de regularibus. In secunda dico q̄ si per patris pecuniā adeptus est ordinē, ita tamen q̄ simonia non fuit in ordinante: postq̄ ordini renunciat, potest eodem ordine ex misericordia fungi: vt.j.e.c.viii.si autē ipse dedit, vel simonie conscius fuerit, tunc distinguitur: aut accepit ordinē vel dignitatē aliquā, vel aliqd̄ bñficiū ecclesiasticū.si ordinē vl' prelationē, deponit, nec dz secū dispēsari: vt.s.e.q.j.erga.ꝛ ca.si q̄s neqz.ꝛ.j.q.vij. si q̄s oēz.ꝛ ca.requritis.si ꝟo ecclesiā vel prebendā vel simile beneficium, de iure deponitur: vt.s.e.q.j.presbyter. sed ex dispensatione post renunciationē potest in eodē beneficio manere: vt.j.c.proxi.Jo.

Quicūqz. ¶ Casus. hoc cap.diuiditur in tres partes. In prima dicitur q̄ quidam paruuli fuerūt quibus ignorantibus parentes emerunt ecclesias: de quibus dicit Urbanus q̄ post renunciationem possunt ex misericordia in eisdē ecclesijs tolerari: ꝛ a sacris ordinibus ꝓpter hoc nō debent repelli. In scd̄a dicit q̄ q̄ adulti sibimet emerūt ecclesias: illis repudiatis de misericordia poterūt in alijs ecclesijs in suis ordinibꝰ ministrare, q̄ si ad alias trāsire nō poterunt: in eis de mi-

Quod vero. Hec.q. diuidit in tres partes. In prima parte probatq̄ filij nō possunt tenere beneficiū emptum a patre cuz erat puer. Scd̄a ibi: hoc autez. Tertia ibi: Ex hac.Jo.d fan.

¶ Casus. Hic intitulatur quinta q̄stio, qua queritur an liceat ei esse in ecclesia, vel fungi ea ordinatiōe quā p̄na pecunia est assecutus ignorāter. De primo casu q̄d iuris sit, dicitur in primo ca. De secundo dicit in cap.presentiū.

h ¶ Quod vero. huius questionis duo sunt articuli. Primus an liceat isti esse in ecclesia quam paterna pecunia eo ignorante est assecutꝰ. Secūdus est si pater ei non emit ecclesiam, sed ordinem, an liceat ei illo ordine fungi. De p̄ma q̄stione dicas q̄ postq̄ ecclesiaz dimisit, ex gratia potest ibidē manere: vt.j.ca.j.ꝛ extra de simo.de regularibus. In secunda dico q̄ si per patris pecuniā adeptus est ordinē, ita tamen q̄ simonia non fuit in ordinante: postq̄ ordini renunciat, potest eodem ordine ex misericordia fungi: vt.j.e.c.viii.si autē ipse dedit, vel simonie conscius fuerit, tunc distinguitur: aut accepit ordinē vel dignitatē aliquā, vel aliqd̄ bñficiū ecclesiasticū.si ordinē vl' prelationē, deponit, nec dz secū dispēsari: vt.s.e.q.j.erga.ꝛ ca.si q̄s neqz.ꝛ.j.q.vij. si q̄s oēz.ꝛ ca.requritis.si ꝟo ecclesiā vel prebendā vel simile beneficium, de iure deponitur: vt.s.e.q.j.presbyter. sed ex dispensatione post renunciationē potest in eodē beneficio manere: vt.j.c.proxi.Jo.

Ecclaz a patre emptā vtrū q̄s possit retinere.

Ordie quē p̄ emit, an q̄s possit fungi.

sericordia poterunt in minoribus ordinibus ministrare: ita q̄ ad maiores nō ascendāt. In tertia dicitur q̄ si ante canonice ordinati postea ecclesias emunt: eis dimissis in eisdē poterunt de mia tolerari: sed in eis prelaturas non habebūt. Scd̄a pars incipit ibi: Illi vero. Tertia ibi: Si qui tamen.

a ¶ Paruuli. hic presumitur ꝓ etate. s. q. iiij. placuit

b ¶ Partes. i. prebendas. et sic non est contra. xxj. q. ij sicut. ex̄ de prebē. maioribus.

c ¶ Pro magna. ⁊ de iure. cum om̄ nō peccauerit isti, non sunt priuādi ordinib⁹ suis: ar. j. §. ex hac.

d ¶ Concedim⁹. vt ⁊ primū locū ibi obtinere possint: ⁊ illud ibidē non respicit nisi qd̄ sequitur in fi. ca. s̄z vnū intellectum.

e ¶ Si in alijs. h̄ presumit ꝯtra etatē: vt. j. e. q. vij. qui in qualibet. s. dis. lxxxj. valet. cōtra. s. e. q. j. si ē a pseudo. s̄z ibi illam ecclesiā licite fuerat adeptus.

f ¶ Magna mia. Nam ex rigore iuris omnino deponi deberent: vt. s. e. q. j. presbyter. et vij. q. j. presentiū. ⁊ ca. sancitū est. et vere de mia. nam de iure nō potest: et ideo hac mia digni sunt quia alieno laborant vitio. c. d̄ natu. li. l. legē

ij. ps.

g ¶ Ordines. id est ad ministeriū sacrorum ordinū quos tamen post emptionem ecclesie receperāt: ⁊ ita grauat̄ eorū pena in eccl̄iaꝝ ēptiōe.

h ¶ Salua. vt. s. papa possit dispēsare si velit: vel hāc reuocet si iterū ei videbitur expedire.

i ¶ Ante emptionē. Arg. supueniēs delictū vel nouā causā nō vitiare legitime factū. xxx. q. j. nosse. ⁊ c. dictū ⁊ s. di. lv. p̄cepta. xxxij. q. vij. hi q̄. j. e. q. vij. si q̄s oēz. ꝯ.

De[illegible] sup[illegible] uenies non vitiat legitime factū.

k ¶ Permittantur. in eadē ecclesia. hec est differētia inter istum casum ⁊ secundum.

l ¶ Nisi. Istud nisi respicit duos articulos. nā in primo casu bene potest ex dispensatione singularē locum obtinere: sed male dicit qui hoc dicit. nam cum vltimo magis dispensatur quo ad executionē ordinis, q̄ cum medio. vnde istud nisi refertur ad primū membrū ca. Ego cū hu. dico q̄ istd̄ nisi respicit oēs tres casus predictos. nā in nullo ipsorū primum vel singularem locū

paruuli[a] essent, ecclesias vl' ecclesiarū partes[b] per pecuniaꝫ adepti sunt: postq̄ eas omnino dimiserit: si canonice in eis viuere voluerint: pro magna[c] misericordia ibidē eos esse cōcedimus[d]: neq̄ pro hoc facto a sacris ordinibus illos remouemus si al's digni inueniantur. ¶ Illi vero q̄ per seipsos cū maioris etatis essent, nefāda cupiditate ducti eas emerunt: si in alijs[e] ecclesijs canonice voluerint viuere: seruat̄ ꝓprijs ordinibus pro magna mia[f] ibi eos ministrare ꝑmittimus. q̄ si ad alias fortassis trāsferri non poterūt, ⁊ in eis canonice viuere ꝑmiserit: minorib⁹ ordinib⁹ contenti ad sacros ordines[g] non ascendāt: salua[h] tamen in oīb⁹ apl̄ice sedis authoritate. ¶ Si qui tñ ante emptionē[i] catholice ordinati sunt: cū ea que emerūt dimiserint, ⁊ vitā canonicam egerint: in suis gradib⁹ ꝑmittantur[k]: nisi[l] forte hmōi ecclesia sit vbi primū locū debeant obtinere. Primū[m] em̄ vel singularē vel p̄positure locuꝫ in emptis[n] ecclesijs eos habere non patimur.

Hoc autē eum nō in preiudiciū canonū, sed ex mīe dispensatione dixisse, ex epl̄a eiusdē colligitur missa vitali presbytero in hec verba.

¶ In dignitate p̄uāda simoniacis mia potest impendi si eos vita commendat.

Eos q̄ ecclesiā emerūt si persona talis fuerit quā vita commēdet, vcꝫ vt in canonijs vel monasterijs regularit̄ viuat: in sui honoris officio misericorditer condescēdendo ministrare concedimus, absq̄ tamē[o] sctōrū canonū p̄iudicio. Ex hac itaq̄ authoritate colligit̄ q̄ ignorātia tales excusat a reatu criminis vt. s. dictū est: nō fructu ēptionis cū in ecclesijs quas parentū pecunia adepti sūt: nō nisi postq̄ eas oīno dimiserint[p] et ex mia ibidem eis esse cōceditur. ī quo ptꝫ q̄ etsi illis ignorātib⁹ simonie pctm̄ esset admissum, fructū tamē paterne emptionis reportare[q] nō p̄nt. Nō vero a crimine excusent̄, hinc patet, qr ꝓ hoc facto a sacris ordinibus nō remouent̄. Si em̄ illius criminis participes essent, ad sacros ordines ꝯscēdere nō possēt. Illud idē intelligēdū est de eo q̄ ꝑ pecuniā est adeptus sacerdotij dignitatē, non ep̄o sed cuidā ex principibus eius datā: vtroq̄ tamen, ordinatore videlicet ⁊ ordinato, hoc ignorante.

Unde Urbanus scd̄s scribit Alberto metensi episcopo.

¶ De quodā pro quo incuria parentū pecuniam dedit non episcopo, sed vni principum.

Presentium portitorez quem parentum incu-

ī empta eccl̄ia poterit obtinere: vt ī fine ca. dicitur manifeste. Phi. Additio est.

m ¶ Primū. Arg. ex̄ de simo. ex insinuatione. ⁊ intelligunt quidam hoc tantum de prelatione. h. intelligit de qualibet dignitate: quia nec archipresbyter nec decanus.

iij. ps.

n ¶ In emptis. si. xij. dist. nos cōsuetudine.

¶ Hoc aūt. ¶ hec est scd̄a pars. q. in qua dicit q̄ de rigore debent deponi simoniaci quocunq̄ modo. Joā. de fan.

o ¶ Eos qui. Absq̄ tamē. s. distin. lv. priscis. quasi non de iure comuni, s̄z ex dispensatione.

¶ Ex hac. ¶ hec ē tertia pars qō. in qua dicitur q̄ si ordinatus fuerit inuit⁹ simoniace eo ignorante, cum eo dispensatur. Joā. de fan.

¶ Casus. Infert. Gratianus ex illa authoritate q̄cunq̄, q̄ ignorātia excusat tales, cū possint ad sacros ordines ascēdere: sed a fructu emptiōis nō excusātur. Idē intelligit̄ de eo q̄ sacrū ordinē habuit per pecuniā, eo et ordinatore ignorantibus.

p ¶ Dimiserit. hoc idē habes ex̄ d̄ simo. d̄ regl̄arib⁹.

q ¶ Reportare. Nā ex alieno dolo alī⁹ lucrū reportare nō dz. ff. de eo ꝑ quē fac. erit. l. vl. j. rñ. ⁊ hoc verū est, nisi in casu. ex̄ de simo. nobis. s. ꝑ fraudē alterius.

Presentiū. ¶ Casus. Data pecunia cuidā amico vel familiari principi ep̄i quidam ordinat⁹ est pbr̄ ab ep̄o, vtroq̄ ignorāte pecuniā esse datā: qui pbr̄ ex quo factū cognouit, rogauit ep̄m vt eū deponeret. vnde papa ep̄o sup̄ hoc consulenti rescribit dicens q̄ ex miseri-

cordia (licet de rigore deberet deponi) toleretur i eodē ordine: ⁊ si ecclesia in qua deseruit, non habet penuriā sacerdotum, a sacerdotali officio cesset. Sed si vtilitas ecclesie exegerit vt locū regiminis accipiat: poterit de licentia episcopi sacerdotale officium exercere.

¶ Presētiū. Tria ꝑ isto faciunt: coactio accipiendi illum ordinem. s. sacrū: spōtanea confessio, renūciatio. Duo faciunt contra, detestatio criminis ⁊ disciplina ecclesiastica.

a ¶ Incuria. i. negligentia, vel stultitia, vel ignorantia iuris.

b ¶ Cuidā. idem si episcopo. s. e. q. j. statuimus.

c ¶ Et inuitū. id est coactū a parentibus, vel inuitū postq̄ sciuit.

d ¶ Culpā. No. sermonis ipropriatem. nā exponit culpā. i. defectuz. s. dist. lvj. c. vlt.

e ¶ Istā. Hic collige rationez cum quis obijcit aliqd esse culpam, nō ꝙ culpa sit, sed solet esse. sic. xv. qō. j. c. mulier.

f ¶ Supplicauit. Unde mitius cum eo agēdum fuit. j. xij. q. j. nō dicatis. s. dis. l. quia te. C. ne tut. vel cu. vec. ꝯducat. l. vna. Sz nonne male rogabat, cū depositum sequatur ifamia. ff. de his qui notā. infa. l. ij. §. ignominie. nec etiaz quis deponi debeat nisi pro maximo crimine. lxxxj. di. apostolus: Dic ergo rogauit vt deponeretur, id est ab executione suspenderetur.

Infamia sequit depositū.

g ¶ Fratrumq̄. ⁊ sic episcopus in tali casu dispensare non potest sine consensu et authoritate fratrum: argu. xv. quest. vij. episcopus nullus. nā in omni dispensatione cōsensus capituli requirēdus est. preterea per ca. istud not. dispensari circa simoniam commissam in ordine. nam si ipse ordinarius dedit pecuniā vel alius dum tamen det episcopo, non poterit episcopus hoc casu dispensare. et hoc notauit cum dixit: non episcopo. q. d. secus si episcopo esset data. vnde strictior erit episcopi potestas dispensandi in simonia commissa in ordine, q̄ in beneficio. s. e. q. ca. j. sed hoc non admitto. vnde dico ꝙ siue simonia fuerit commissa in ordine, siue in beneficio: dum tamen episcopo fuerit data pecunia: ꝙ episcopus non possit dispensare: sed in hoc dico esse differentiam ꝙ si episcopo data fuerit pecunia pro beneficio: tunc non episcopus, sed quilibet superior possit dispensare siue in illo beneficio siue in alio: secundū eum modum qui traditur. s. ea. c. j. sed si fuerit episcopo data pecunia ꝑ ordine, tūc nō possit secū dispensari nisi a solo papa: vt. s. qōe. j. erga. ⁊ c. si qs neq̄. et. j. q. vij. ca. si quis oēz. ⁊ ca. requiritis. Illud autem expeditum est, ꝙ episcopus vel capituluz potest dispensare cū eo qui ignoranter est adeptus beneficium etiam simoniace: vt extra de simo. ex isinuatione. Joā. Quid autez iuris hodie seruetur, dixi per decret. s. qō. iij. ex multis. i vlt. gl. B.

Quid vero. ¶ Casus. Hic intitulat. vj. questio. Sed quia hec q̄stio expedita est s. e. q. j. si qui a simoniacis. ideo ponit hic incidētem questionē: qua q̄ritur de illis q̄ dant pecuniam nō pro ordinatiōe, sed ꝑ electiōe, vel vt decretū fiat electionis, vel vt confirmetur, vel vt non resistatur electioni. Et dicit Gratianus ꝙ tales iudicādi sunt simoniaci: sicut illi qui pro consecratione pecuniam dant.

Epus an dispēsare possit i simonia ordinis vel bñficij.

†† Dicit ray. cū eo q̄ recipit simonia cū bñficium, post q̄ resignauit i executione ordinū post legitimā pniam pōt eps suus si ab illo sit pctō imunis alioqn metropolitanus debita discretiōe adhibita in penitētia iudicio dispensare. Ar.

ria[a] per pecuniā nō episcopo sed cuidam[b] principum eius datā ⁊ inuitum[c] sacerdotij dignitatem obtinuisse significasti: licet sancti canones deponendum esse testētur: tamen quia culpam[d] istam[e] nesciens et coactus cōmisit: et quia ab eodez ordine vt deponeretur supplicauit[f] vltroneus: ex cōsideratione discretionis (que mater est oīm virtutū) magis q̄ ex rigore canonum misericordie viscera adhibendo, ipsum i eodē ordine esse fraternitati tue consulimus: ita tñ, vt si ecclesia illa cui deseruit, sacerdotū penuriam nō patitur: suspēsus a sacerdotali officio permaneat. Qz si fortasse ecclesie vtilitas exegerit vt curam regiminis assumat: liceat ei ex cōcessione sui epi fratrumq̄[g] obedientia sacerdotali officio fungi.

¶ Questio.vj.

Quid vero[h] de his fieri debeat q̄ ignorāter a simoniacis ordiati sunt (qd. vj. loco quesitū est) supra primo capl'o vez vrbani, qd sic incipit: Si qui a simoniacis nō simoniace ordinati sunt, requiratur. Nūc autem[i] de illis queritur qui non pro ordinatione pecunias offerūt, sed pro electione, vel vt decretum electionis fiat, vel vt subscriptione firmetur: vel vt electioni nō resistatur, aliquibus premia largiūtur: an eoꝝ electio vitiosa sit iudicanda. Non enim videntur spūs sancti donū emere qui nō pro consecratione, sed pro electione munera largiūtur: cū nullo[k] spiritualis gratie aliquos faciat electio participes. Sz sicut ecclesiasticarum rerum[l] emptores simoniaci iudicantur, quia ecclesiasticis officijs ita adiuncte sunt, vt alterum sine altero alicui non proueniat: ita qz per electionē[l] peruenitur ad consecrationem, perinde simoniacus habetur qui pro electione[m] premia largitur, ac si pro consecratione munera dedisset.

Unde Symmachus scribit Cesario episcopo.

¶ De his qui ꝑ muneribus ordinationem faciunt.

Si quis autē episcopatum desiderat data pecunia[n], potētes personas minime suffragatrices[o] sibi adhibeat: nec ad decretum sibi faciendum, clericos vel ciues

h ¶ Quid vero. Hec questio determinata est per ca. quod Gratia. inducit supra questione. j. si qui a simoniacis.

i ¶ Nunc autem. Hic ponit incidentem questionem, que dubia non est.

k ¶ Rerum. s. q. iij. si quis obiecerit.

l ¶ Per electionem. s. di. xl. sicut viri.

m ¶ Electione. si. j. xv. q. iij. sane.

Si quis. ¶ Casus. Statuitur in hoc ca. vt nec aliquo timore nec aliquo precio nec potentiū suffragio eps confirmetur, aut electioni subscribatur.

n ¶ Pecunia. j. xviij. q. ij. ca. j.

o ¶ Suffragatrices. s. e. q. j. estote. j. xvj. q. vij. si quis episcopus. s. dist. lv. nullus.

a ¶ Ad scribēdum. scz cum patroni sunt: vel hoc cum specialiter vocant laici ad electionem. lxvij. dist. adrianus. Vel dic q̄ factū prohibet: non ideo dicit q̄ de iure subscribere debeant clues: arg. ē de elec. capi. j. Subscribere tamen debēt clues nō vt eligentes: sed vt consentientes: vt. j. vij. q. j. eps de loco.

Beneficiū q̄ timorem obtinēs peccat mortaliter. ? Idez dicit H. z B. et Joā. de fan.

b ¶ Timore. Scz nūquid timor inducit simoniam? Dico q̄ nō: ? peccat tñ mortaliter qui p timorē obtinet bñficium. arg. cōtra. j. q̄. iij. res ecclesie. z est arg. q̄ nō tantū timor mortis, vel ercia tus corporis: sed etiā timor verbor vitiat electionem: arg. xvij. q. viij. conuenior. Jo.

Ego autem. ¶ Cal[us] Qui dā nole maximus electus fuit in epi scopū: de quo papa cōsultus respōdet de super q̄ inste poterit pro nobis apud deū intercedere si nō fit simonia vel alijs criminibus detentus et obligatus: vnde de hoc inquiri desiderat.

c ¶ Maximi. de istō agitur. ij. q. v. quanto. lxiij. dist. i. salomonē.

d ¶ Requiri. tūc tenet prelatus inquirere cū ad eū pervenit clamosa relatio. extra de simo. licet hely.

e ¶ Intercessio nis. j. ij. q. vij. in gratibus. xxv. dist. ca. vlti.

Sicut is qui. ¶ Talus. Sicut is qui inuitatus renuit dignitatem est promouēdus: sic qui se ambitiose ingerit est repellendus. Unde statuit Greg. vt in sacerdotibus ordinandis et eligēdis omnis venalitas cesset, et omne suffragium venditorum.

? de hoc f vij. q. j. scias. ibi videas. z displiceat. xl. distinct. ante omnia. viij. qōne. j. in scriptu ris. et. xvj. q. j. vos autem.

f ¶ Renuit. Dum tamen nō esset perseverans: quia si semper esset inuoluntarius, non esset cogendus: vt lxxiij. distinc. vbi ista. sed faciendum est vt de nolente fiat volens. ? et sic licite ordinatur: vt. xxiij. qōne. iij. lxxiij. distinc. xl. distinct. ante omnia. viij. qōne. j. in scriptu ris. et. xvj. q. j. vos autem.

g ¶ Refugit. Sed mirum est quod hic dicitur q̄ fugere debet: cum alibi dicatur: Qui episcopatum tē. vt. j. q. ij. questio. j. qui episcopatum tē. nam si illud geritur in animo, et aliud exterius indicat, peccat. Nam ita mentiri si. xxij. qōe. v. caueret, et q̄ peccet, patet. xxij. qōne. ij. cum humilitas. Dicunt quidam q̄ istud mēdacium non est mortale, licet non sit benignitatis vel iocositatis: quia caret dolo: et ideo non est mortale. Dico q̄ iste debet esse nolens, et debet fugere id est timere ne forte non sit sufficiens: vt. xl. distinct. ante omnia, vnde metiri debet vires suas. j. qōe. j. non est putanda. Vel dic q̄ intelligitur fugere qui dignus est, si se non ingerit: qui queritur et non querit, h ¶ Vel importune. Nam eo ipso q̄ se ingerit est suspectus. ff. de procura. que omnia, idem in tutore. ff. de testamen. iure, ex sententia. Arbitrium contra. q̄ an prius quis potest petere honorem. ff. de decurionib⁹. l. eos, et pecuniam pro eo dare. ff. de offi. presi. barbarius. argu. viij. qōne. j. qui episcopatum. ff. de muneri. z honore. reus. Ad has leges respondent quidam q̄ publice peti potest, non in occulto. Alij vt p̄. dicunt q̄ meritis potest quis petere, aliās non: quia lex iulia de ambitu nō habet locum Rome. ? ff. ? Sed ad legē iuliam de ambitu. l. j. vel dic am q̄ quondā a pp̄o ierūt. potuerūt peti: mo di. p̄. do ꝯo ab impato: in gl. re. vel aliud in di: ita si gnitatib⁹ secularibus: vñ et militia secularis emi pōt. ff. de act. emp. l. creditor. ⊰ inter venditorē. Multū ? dicit solutioni huic est de simo. nobis, vbi semp nocet datio pecunie, nisi cū data est ab aduersario. Sed ideo hic excusat, q̄ nihilominꝰ erāt eū electuri. sic extra eo. z si questiones. et hoc tenet ?.

pied⁹ i epali dignitate vl nō.

¶ Questio. vij.

Nunc autem de septima ꝗstione tractādum est: an renuncians siue heresi sit recipiendus in epali dignitate.

Dunc aūt. ¶ Hec ꝗstio diuidit in. vij. ptes: in quaꝝ prima, p̄bat duab⁹ authoꝝ. q̄ nō est cū talib⁹ dispensandū. Scōa ibi: Cōueniētib⁹. Tertia ibi: Exhac. Quarta ibi: Nisi rigor. Quinta ibi: Ecce quib⁹. Sexta ibi: Breuiter. Septima ibi: Sanctimus. Jo. de fan.

¶ Talus. Dic intitulat septima qō. qua queritur an renuncians siue heresi sit recipiendus in epali dignitate. Et idē intellige de qualibz ordine. z certe de rigore iuris sunt deponendi, sed ex dispensatione tolerandi, nisi Ecclia in casibus qui cōsueuerūt notari. ix. q. j. in summa. dispen

i ¶ Recipiēdus. Non de iure, sed de dispēsatione. sic fit. xxiij. q. iij. ipsa pietas. Sunt tñ quidā casus in quibus quibus eccl̄ia non cōsueuit dispensare, quos notaui. j. ix. q. j. in casib⁹.

summa. Et determinatur hec questio. j. e. H. ex hac authoritate. Joannes.

S Jq pbr. q. Casus. Si clerici in ecclia catholica ordinati/postea hereticj facti ecclesie restituti sunt: vel apud eos promoti fuerūt: si reuertant ad ecclesiā, ad laicam tm cōmunionem admittant: z nō retineāt arma quibus cōtra nos rebellauerunt.

a Ordinatiōe. j. xviij. qō. iiij. ipsa pietas. cōtra. Si illud ex pietate matris ecclesie: istud de rigore paterne discipline. z ad hoc facit. i. dist. vt constitueretur.

b Quib⁹. Nota punirj aliquem in eo in quo delinquitur. xj. qō. ij. quicquid humanis.

c Contra. Arg. q si clericus beneficiatus est in duabus ecclesijs, non debet habere administrationē in vna quōd potest cōtra aliā facere. l. stare. arg. ff. de iudic. ius vo. questum. C. de postu. iij. q. vij. H. si conuenerit. ff. de reb. cred. l. Joan.

S Jq omnē. Et hoc capit. septem habet partes. Facit ea. In prima. vij. cā. hoc synodus precipit necessarium tradition⁹ ordinationem: ecclesiasticā scriptā vel nō scriptā obseruari. In secunda dicit q clericus cōiunctus de simonia, rite ordinatus non debet deponi ab ordine. Tertio respondet tacite obiectioni: quoniā Christus deus indulgeat peccatoribus penitentiam, non tamē restituit primā prerogatiuam. Quod pbat exemplo Dauid z Manasse z quorūdam aliorum quibus deus indulsit: z tamen non sunt postea sacerdotes facti. Quarto ostendit lapsum in fornicationem post baptismum a promotione repelli. Quinto replicat de ordinatione quam simoniacam supra diuit, vt addat de electione loci religiosi. Sexto prohibet episcopum esse percussorem. Septimo prohibet ecclesiam vel ordinem per secularem potestatem obtineri. Secunda ibi: Omnis. Tertia ibi: Sed dicunt. Quarta ibi: Et si in fornicationem. Quinta ibi: Item episcopum. Sexta ibi: Similiter percussor. Septima in fine capituli: et prima in principio.

¶ Casus. Intendit. vij. synodus, pbare q iz per penitentiā subueniatur cuilibet peccatori: tamen post penitentiam nō potest de iure promoueri. immo si post peccatum promotus est, vel post promotionem peccauit, deponendus est. Et dicit hoc regulare fuisse tam ante institutionem baptismi cristi post. z hoc probat exemplis tam veteris testamenti cristi noui. et hoc sonat litera illa: nullū th eorū qui ante baptismū ze. nā illi qui ante baptismū peccāt pro moueri possūt: vt expressum est. xxvj. dist. deinde.

d Omnē. i. aliquā de oibus. sic. xv. q. j. muliere.

e A sacerdotio. Argu. q legitime factū superuenīēte delicto irritatur. j. xxvij. qō. ij. qui dormierit. j. xxx. q. j. de eo. et ca. ad limina. contra. j. ea. qōne. v. ca. j. cōtra. j. xxxij. qōne. vij. hi qui. et ca. neqs. contra. j. distinc. xciij. si de. j. xxv. qōne. ij. si q episcopi. j. xvij. qō. iij frater. j. xij. qō. ij. q z humanis.

e A sacerdotio. i. ecclesiastica dignitate: vt. j. e. q. j. q p pecuniā.

f Indulget. de pe. dist. j. c. verbū.

g Penitentiā. Et adeo hoc verū est, q si ds etiā p uenīat ad summū malor subueniat ei p pniam: vt de pe. dis. iij. talis. nā in ḡēaḡ hora ḡsequerit pctō. ze. nec tibi dico septies ze. de peni. dis. iij. adhuc enīm.

h Et q dixerit. Et ita synodus induxit hanc authoritatem ac si primo peccasset Dauid, et postea dīs dixisset ei: Inuenj ze. qō th secus fuit: sed synodus non curauit de ordine, sed de veritate: q dīs sic ei dixit: z ille penituit: nec th post penitentiā permissus est edificare. in hoc facit ad ppositū. Vel retulit se synodus ad diuinā prescientiā, vbi iam presens erat futurum peccatum Dauid.

i Scio Manassem. Ezechie filiū: d acta pnia restitutus est ad regnū. arg. de peni. dist. ij. si cui inquit.

k Peccauit. Argu. per baptismū non aboleri infamiam: cum etiam post baptismū impediat promouendum. qō nō est verū: q oia crimina et etiā sequela peccati dimittunt in baptismo: vt. xxv. dist. primū. xxvj. distin. deinde. z sic nō est obiectio de Paulo qui ante baptismum peccauit: z qō hic dicit, refert se ad id quod tunc accidit: q tunc nō fuit visum q aliquis talis promoueretur ante baptismū. sic vacat hic, arg. notatum ab j. non aboleri infamiam per baptismum.

l Quod, Sci q fuerunt promoti.

De his ita scribit Cyprianꝰ ad Stephanum.

¶ Qui redeūtes ab hereſi in ſuis ordinibus recipiantur.

S Jq qui pbr̄i z diaconi in ecclesia catholica priꝰ ordinati fuerint, z postmodū pfidi et rebelles exiterint cōtra ecclesiā, vl̄ apō hereticos a pseudoepīs et antich: istis cōtra xpi dispositionem prophana ordinatione[a] promoti sunt: z cōtra altare atq; diuinū verbū sacrificia foris falsa z sacrilega offerre conati sūt: eos quoq; hac cōditione suscipi cōuenit cum reuertūtur, vt communicēt laicis: et satis habeant q admittunt ad pacem, qui hostes pacis extiterunt: nec debere eos reuertēntes ea apō nos ordinatiōis et honoris arma retinere, qb⁹[b] contra[c] nos rebellauerunt.

Item ex. vij. synodo.

¶ De his qui p muneribus ordinationem faciunt: et qui redeūtes ab hereſi, in ſuis ordinibus recipiuntur.

S Jquis oēm[d] traditionem ecclesiasticam scriptam vel nō scriptam violat, anathema sit. ¶ Omnis epūs vel presbyter aut diacon⁹ conuictus q p muneribus ordinationem dederit vel acceperit, a sacerdotio[e] cadat.

¶ Sed dicunt quidā q penitentiā agimus p peccato: z deus indulget[f] illud. ita et ego dico q omnē penitētiam[g] recipit deus, z indulget per penitētiam peccata que iam facta sunt. Nouj enim q Dauid fornicatorem et homicidam per penitentiā receperit deꝰ: z q dixerit[h] de eo: Inuenj virum sm cor meum. Nouj rursus eūdem audientem a deo. Nō edificabis mihi domum: quia vir sanguinum es. Scio Manassen[i] per confessionem dimissam impietatem suam. Scio meretrices et telonarios per penitētiam receptos: nullum tamen eorum qui ante baptismū peccauit[k], sacerdotibus connumeratū. Scio quosdam dum essent in mundo, in multa fornicatione mānsisse: monachos vero factos quasi luminaria mūdi resplēduisse: nullum tamen ad sacerdotium ascēdisse. Quod[l] Et ita synodus induxit hanc authoritatem ac si primo peccasset Dauid, et postea dīs dixisset ei: Inuenj ze. qō th secus fuit: sed synodus non curauit de ordine, sed de veritate: q dīs sic ei dixit: z ille penituit: nec th post penitentiā permissus est edificare. in hoc facit ad ppositū. Vel retulit se synodus ad diuinā prescientiā, vbi iam presens erat futurum peccatum Dauid.

i Scio Manassem. Ezechie filiū: d acta pnia restitutus est ad regnū. arg. de peni. dist. ij. si cui inquit.

k Peccauit. Argu. per baptismū non aboleri infamiam: cum etiam post baptismū impediat promouendum. qō nō est verū: q oia crimina et etiā sequela peccati dimittunt in baptismo: vt. xxv. dist. primū. xxvj. distin. deinde. z sic nō est obiectio de Paulo qui ante baptismum peccauit: z qō hic dicit, refert se ad id quod tunc accidit: q tunc nō fuit visum q aliquis talis promoueretur ante baptismū. sic vacat hic, arg. notatum ab j. non aboleri infamiam per baptismum.

l Quod, Sci q fuerunt promoti.

Facti legitime irritat delicto supuemente. Actu. xlij. j. Pa. xxviij. ij. Pa. xxxiij. Mat. xxj. c. David et post pniaz fuit permissus edificare templum. † vt testat de seipso. j. ad ti. j. habet act. ix.

a ¶ Raro. Sicut in Matthęo qui fuit telonarius: et tamen post fuit euangelista.

b ¶ Nulla. Arg. q̃ iꝫ aliquid in ecclesia accidat: non th̃ lex efficit. ē. dist. lxxvij. monachus. ē. dist. lv. priscis. ē. dist. lvj. cenomanensem. ē. dist. iiij̃. multos.

c ¶ Lex. i. regula: vel ius cõe. alibi dicit ꝓ suetudo: vt. ē. c. q̃. j. ventũ est. similiter dicit regula. xxxj. dist. nicena.

d ¶ Traditio. i. adinuentitia machinatio: qꝛ per simoniam sacerdotiũ obtinuit a Romanis.

e ¶ Et si in fornicationem. hoc intelligit Ē. ⁊ W. cũ ipso iure infamis est: puta de pehẽsus in adulterio ⁊ in alijs que infamãt. vj. q. j. ¶. petro. arg. xxv. dist. primũ. ⁊ hoc de rigore iuris. sed de mia secus: vt. xxxiij. dist. fraternitatis. vt ibi notat. Dicit rñ Pug. hoc esse verum q̃ dicitur hic. iꝫ duruꝫ sit. xxv. dist. c. vlt.

f ¶ Penitẽti. C. de sum. trinita. liquet igitur.

g ¶ Sacerdotio. Id est clericatui. arg. ex de cohabi. cleri. si quis ¶.

h ¶ Religiosaꝝ. et ita in hospitali cõmittit simonia.

i ¶ Orphanotrophiorum. Arg. simoniam esse dare pecuniã pro administratiõe paupeꝝ ⁊ hospitalis. j. xxiij. q. viij. ¶. ꝯ nis. in auc. de san. episco. ¶. sed neq;, colla. iꝛ.

k ¶ Timeri. ē. xlv. dist. quid aũt.

l ¶ Quip secularee. j. xvj. q̃. vj. si quis deinceps.

¶ Onuenientibus. ¶ Hec est secũda pars questionis, in qua probat q̃ tales sunt recipiendi de meretricoꝝ consuetudine canonum. Jo. de san. In prima parte huius ca. ponũtur verba notarij. In secũda dicitur q̃ sancti patres in Nicena synodo presidentes, ⁊ de futuro statu ecclesie inquirentes, decreuerũt ab hęresi reuertentes ad statũ puritatis esse reparandos: ita q̃ per scripturam abnegent hęresim, ⁊ fidem catholicã cõfiteant. illi tamen non sunt recipiendi qui sponte sunt ab hereticis ordinati: vel qui studiose ad subuersionez nostre fidei elegerũt ab hereticis ordiari. ⁊ ad robur sui propositi sancti patres in synodo residẽtes multas auctoritates sanctorum patrum induxerunt Secũda pars ibi: Dignum est.

¶ Cæsus. Conuenerunt sancti patres in septima synodo vt tractarẽt qualiter epi ab hereticis venientes recipi deberẽt. In prima parte ponũtur verba notarij. In secũda dicitur sic eos esse recipiendos sicut. vi. vniuersales synodi recepẽrit, postea authoritatibus sanctoꝝ patrũ probatur q̃ recipiendi sunt nisi vbi ab fidei subuersionem sunt ab hereticis ordinati.

m ¶ Cõuenientibus. verba notarij: quibus credẽdum est. Ar. ff. qui met. cau. metũ. ¶. sed q̃ pretor. nam ibi interlocutoria sentẽtia ius facit.

n ¶ Et ioanne. q̃ dixit esse melius iurantẽ peierare: ꝙ sacrũ in fractione sacrarũ imaginuꝫ seruare: vt. xvij. q. iiij̃. actione.

o ¶ Apochrysis. Apocrisis. apostolicus: christus. ⁊ chrysis aurum: quasi de aurati nuncij. tales hodie nõ sunt pape, sed ap-

Joã. xj. c. Actu. viij. c.

f. Ti. tij. a.

Simonia est dare pecuniaz ꝓ hospitali.

Actu. viij. c.

plumbarij.

a ¶ Orientalium. Alexandrie ⁊ antiochie et hierosolymis.

b ¶ Jtez basilij. Non videt q̄ ille basilij debebat loqui: qz erat here ticus: vt.j.per.xxij. lineas ibi: et inferius ⁊c. Sz dic q̄ loquebat vt excusaret se: vel forte adhuc de heresi non cōstabat.q.qst. iij.multi.

c ¶ Universali bus. Universales q̄ synodi dicunt qui habent interesse Roman pontifex vel eius legatj. Loca lia distinctio: synodorum alia universalis, alia local es. ⁊ est arg. q̄ aut tropolitani absq̄ presentia dñi pape, vel eius legati. hic ergo colligit ista distinctio: synodus dicit: Placet oib⁹ nobis. Et iussi sunt Basilij ēpos anchire, et Theodosius epus mitree ciuitatis, ⁊ Theodosij epos sedere in gradib⁹ et in sedibus suis. Item constantinus epus cypri dixit: Nō oportet nos q̄ epi sumus, indigere doctrina, sed aliorum esse doctores.

d ¶ Scripto. hic colligit q̄ illi q̄ ab heresi reuertūtur ad fidē catholicā, scripto debent negare heresim suā: vj.j.e.q. quotiens, ⁊ca.si quis.j. de cōse.dist.ij. ego hereticus.xxvj. q. vj. ⁊ in fo. Cōciliū epi sedebat ad eū Bonifacium consiliarū suū: et instruebat eū cōmonitoriis ꝓbis ex diuīa scriptura: ⁊ nullatenus voluit emendari. Hoc aūt faciebat vt cum reciperet in ordine suo.

e ¶ Monachi. et ita monachi interesse debēt synodo q̄s verū est in abbatibus: vt.xviij. dist. eps nō dz.

f ¶ Basilius ⁊c. illi tres reuertebatur ab heresi.

g ¶ Oportet. sed ad quid respōdet ille sic: Dic q̄ reprehendit tharasium qui dixerat, videt vobis ⁊c. et ideo statim respōderiste tharasius reprehēdendo cōstantinum.

h ¶ Sed alioīn. vt.ij.e.q.j. illustres orientalium[a], ⁊ ceteris epis, epi sicilie direrūt. Dignum est vt de futuris inquiramus.

Item basilij[b] epos anchire dixit: Constitutio ecclīastica hz canonice tradita ab ātiquo a sanctis aplis et successoribus eoīū sctis patrib⁹ nris aplicis viris ⁊ magistris, et sctis vniuersalibus[c] ser synodis, et localibus synodis orthodoxis: vt qui ab aliqua heresi reuertuntur ad orthodoxaz fidem ⁊ traditionez catholice ecclie scripto⁹ negare debeant heresim suā, ⁊ cōfiteri catholicā fidem. Item Tharasij[d] patriarcha dixit: Videt vobis vt sedes suas recipiant qui ab heresi reuertūtur? Religiosissimi monachi[e] direrūt: Sicut receperūt vniuersales. vj. synodi ab heresi reuertētes: ita et nos recipimus. Sācta synodus dixit: Placet oib⁹ nobis. Et iussi sunt Basilij[f] epos anchire, et Theodorus epus mitree ciuitatis, ⁊ Theodosij epos sedere in gradib⁹ et in sedibus suis. Item constantinus epus cypri dixit: Nō oportet[g] nos q̄ epi sumus, indigere doctrina, sed aliorum[h] esse doctores. Item Tharasij[i] epos dixit: Malorum doctorū mala est doctrina. ecclesia de malis doctoribus sacerdotes non recipit, Item Jo. apocrisarius orientalium sedīū dixit: Hereticus separat omnē hoiem ab ecclesia. Item Tharasius epus dixit: Ecce multi canonici libri et synodici ⁊ paterni lecti sunt: ⁊ ab heresi reuertētes docuerunt nos recipere si aliqua alia[j] iusta causa non est in eis. Item Petrus apocrisarij[k] pape dixit: Rome exulat⁹ est macharius[l] hereticus a sctā. vj. synodo: et quadraginta dierū inducias dedit illi pater noster Benedictus papa: ⁊ quotidie[m] mittebat[n] ad eū Bonifacium consiliarū suū: et instruebat eū cōmonitoriis ꝓbis ex diuīa scriptura: ⁊ nullatenus voluit emendari. Hoc aūt faciebat vt cum reciperet in ordine suo.

Item Tharasij[o] pīarcha dixit Quid dicit de Anatolio? nōne etiam in illi. synodo factus est princeps? ⁊ ecce ab impio dioscoro ordinat⁹ est. Et nos igitur ita recipiam⁹ eos q̄ ab hereticis ordinati sunt, sicut ⁊ Anatolius receptus est.

Item vere[p] vox dei est, qm̄ nō morīunt filij pro patrib⁹: sed vnusq̄sq; in pcō suo morietur[q]: quoniā ex deo est ordinatio[r].

Item Tharasij[s] pīarcha dixit: Audiuim⁹ paterna māda ta. Quid igitur? opz recipere ab hereticis ordinatos[t]?

Sctā synodus dixit: Audiuimus dñe: ⁊ opz nos recipere.

Tharasij[u] patriarcha dixit: Plures eoz qui in. vj. synodo cōuenerunt: a sergio, pyrrho, paulo, petro ordinati sunt: q̄ fuerunt ⁊ principes hereseos monoscelitaz: qm̄ isti ptinuatim in cōstātinopolitana sede sederunt: ⁊ ab vltimo eoz petro scz et vsq̄ ad. vj. synodum nō fuerūt plures q̄z. xij. anni.

Thomas ꝓo ⁊ Joānes ⁊ Cōstantinus ab hereticis illis archiepi facti sunt: et tamē propter hoc non sunt reprobati.

Sancta synodus dixit: Hoc manifestū est. Cōstātin⁹ epus cypri dixit: Sufficiēter ostēsum est q̄ ab hereticis venientes recipiendi sunt. Si ꝓo q̄s sponte ad hereticum vadit, et accipit ordinationē: non recipiatur[v]. Item Tharasij[w] patriarcha dixit: Et ego refuto eos qui ob huiusmodi causaz ad fidei subuersionem ordinati sunt: ⁊ maxime cum presentes essent orthodoxi episcopi a quibus poterant ordinari. sic est paternus intellectus, ⁊ est ar. ꝓ ⁊ra malos doctores: nā qui alios docere debent ⁊c. ff. de ed̄. si q̄s ex argētariis. ff. pretor.

i ¶ Si alīq̄ alia, que impediat dispēsationē. ff. q. v. ca. j. in fi.

k ¶ Rome exulatus. i. p exēcōicatiōnē exilio ꝺdēnat⁹. ff. dist. xvj. sexta.

l ¶ Macharij. pronūciatus.

m ¶ Quotidie. j. xviij. q̄e. iij. dixit apostolus.

n ¶ Mittebat. ff. distin. xix. anastasius. contra.

o ¶ Princeps. i. principalis ⁊ vel autho: canonum: vt dist. xvj. sexta. ff. quarta. Jo.

p ¶ Jtez ff. e. q. d. licet parētes. ff. epi hereticis fuerūt, nō tñ filij i hēsi susceperūt ⁊ ordinati eum ad ecclīā redierūt min⁹ recipiēdi sūt in ordinib⁹: vt. ff. di. xix. anastasij⁹.

q ¶ Morietur. q. d. tādiu morīt q̄dm penitēt iā nō agit: et sic facit ad propositum.

r ¶ Ordinatio. facta p hereticos in forma ecclie: et ideo nō est reiterāda: vt. ff. ea. q. iij. iudicij. xviij. q. iij. ⁊ ff. his ita.

s ¶ Ordinatos. Arg. pro opinione dicentiū q̄ ille qui recipit vltimā manus impositionez extra ecclesiaz ordines ꝓfert: qđ est cōtra Joā. de fan. vt dixi. ix. q. j. i fūma, nā recipiūtur hic in ordinib⁹ ordinati ab illis q̄ receperunt in hereti epalem vnctionē: vt a sergio, petro, paulo, pyrrho.

t ¶ Non recipitur. in casu sequēti, vel de iure.

¶ Hactenus. Hec est iij. pars. q. in qua dicitur q̄ simoniacus in ordine, in perpetuum est suspensus: z hoc probat per ca. leonis. Jo. de fan.

¶ Caueo. Infert Hra. ex supradictis ca. vij. synodi, et ex. j. cap. huius. q. q̄ qui sponte sunt ab hereticis ordinati, vel in subuer

iij. pars. sionez fidei nostre ab eis ordinem receperūt, vel qui in ecclia ordiati post ea eccle rebelles fuerunt, non sunt in suis ordinibus recipiendi: sed cuz simoniaci p̄dicta non faciant, videtur aliō esse de eis dicendū: infert tamen per multa capitula q̄ simoniaci reparari nō debēt. Sed dicit gratianus verum esse hoc nisi fiat ex dispēsatione: que dispēsatio, ꝓpter mltas causas h enumeratas fieri potest, sicut quādoq; dispensatū fuit vt de monachis vel laicis clerici assumantur,

? et ca. pbr si p pecuniā. z. c. qui stu det. et q. iij. si dē dator. et ca. si dē epō. ij.

a ¶ Ex hac authoritate, Cypriani. S. e. si q̄ ꝓbri.

b ¶ Si quis. S. e. q. j. si quis.?

c ¶ Et innocētij, S. ea. q. iij. ca. vi. S. ea. q. j. arrianos.

d ¶ Et aliorū. S. ea. queſt. j. si quis conſugerit. ca. qui ſtudet, z cap. ſi dē per pecuniam.

Ordinū emptores vēditores ī liter peniē dent. ? Arg. inſti. de vſuſca. ff. furtue. in fi. z no. S. e. q. j. ordinationes. Arcij.

¶ Equiritis, e ¶ Vendere. i. emere. nā veteres indifferēter vtebātur his verbis. ff. ꝺ act. emp. veteres. Nam de venditore non videtur dubiū quin remanere poſſit. vnde loquitur de emptoribus: quia agere penitentiam non poſſunt in ordine empto niſi purgetur vitium rei furtiue: id eſt niſi dimiſſo quod ſi moniace acquiſierunt: ? ſed vendentes poſſunt ſi vitium occultum eſt. Vel indifferenter de emptoribus et venditoribus intelligitur q̄ non poſſunt agere penitē tiam remanendo in ordinibus ſuis, niſi ex dispēſatione, ſi crimen ſimonie ſit notum. Loquitur enim de conuictis, et quorum crimina ſunt publica. de talibus quidem interrogatus eſt papa, et de talibus reſponder.

f ¶ Utrum poſſint. id eſt vtrum poſſint retinere ordines poſt penitentiam? z hoc notat ſequens litera, an tantummodo cē. et exaudi de cōuictis vt infra ſequit. vt ſit dignus penitentiam agere.

g ¶ In ordine. Vnde collige ſubditum poſſe accuſare prelatum de ſimonia non premiſſa priuata admonitione. Arg. contra j. ea. q. vlti. patet. et hec eſt ratio, quia in ordine alijs criminib⁹ poteſt quis penitere, z eſſe in ordinibus: vt dixi. lxxvij. diſtinc. preſbyter. de ſimonia ꝺo penitere non poteſt, niſi pri⁹ dimittat ordines. S. ea. q. j. ſi quis neg.

h ¶ Subuenire. Niſi gradibus ſuis vel dignitatib⁹ taliter adept̄ pri⁹ amiſſis: vt. S. e. q. ſi quis omnem. et S. e. q. j. ſi quis neq; j. xxvij. queſt. j. que chriſto. et ca. nec aliqua. j. xxxij. q. v. fidelis.

i ¶ Obuiare. j. xxv. q. j. ſunt quidaz. z cap. contra ſtatura.

k ¶ Si in illoū. vt. ſ. de iure deponantur: vt. S. ea. ſi quis omnem. iij. pars.

¶ Iuſti rigor.

¶ Hec eſt iij. pars qō. in qua probat per. xvij. autho. q̄ dispēſationes fiunt. vj. modis. Joan. de fan.

l ¶ Utilitatis. ſicut etiam ius cuilē quedam amittit propter vtilitatem. ff. de pigno. ff an vie.

m ¶ Ut pleriſq;. Hic incipit tractare de dispēſatione: vnde videndū eſt quid ſit dispen

ſatio: quid dispēſare: et quod ius ſit dispēſabile: et quis poſſit dispēſare. Dispēſatio eſt iuris communis relaxatio facta cum cauſe cognitione ab eo qui ius habet dispēſandi. arg. xj. queſtio. j. ℌ. ex his. Dispēſare eſt diuerſa penſare. Nam omnia hec de quib⁹ fit ſate. mētio in hoc. ℌ. penſare debet qui dispēſare vult. Scias ergo q̄ vbicunq; decoloratur ſtatus eccleſie, nō poteſt dispēſari: vt. j. e. z ſi illa. Dicit quidam inditin. q̄ nocte q̄ contra quatuor concilia non poſſit dispēſari: vt patet S. xv. diſtin. ſicut nec contra euangelium, vel preceptū apoſtoli: vt. xxv. queſtio. j. ſunt quidam. vt ibi notant. De dispēſatione epiſcopoꝝ dico q̄ vbicunq; non eſt

Dispēſatio. Dispēſare. Dispēſas. Dispēſatio. Dispēſatio. Dispēſatio

populis subsidia regēdarum deessent animarū: cōcessit de monachis[a] vel de laicis clericos assumi, ita dicens.

¶ Pro temporum necessitate apostolice sedis decreta tēperantur.

Necessaria rerum dispensatione constringimur, et apostolice sedis moderamine conuenimur sic canonum paternorum decreta librare, vt ea que presentium necessitas temporum in restaurandis ecclesijs relaxanda deposcit: diligenti consideratione (quantum potest fieri) tēperemus. Item, Priscis igitur. Require supra in tractatu ordinandorum.

Item Innocentius papa, cum pro necessitate temporis ne nimium scandalum esset i ecclesia, ordinatos a Bonoso heretico susciperet ait in decretis suis.

¶ Cessāte necessitate debet cessare quod vrgebat.

Quod pro remedio ac necessitate tēporis statutum est, constat primitus non fuisse. Quod ergo necessitas pro remedio reperit: cessante[b] vtiq; necessitate[c], debet cessare pariter quod vrgebat[d]: quia aliud est ordo legitimus, aliud quod vsurpatio[e] ad presens fieri tempus impellit. ¶ Similiter ex dispensatione etiam in Niceno concilio de Nouatianis statutum est vt ad ecclesiā redeuntes ordinentur[f].

¶ Iterum ordinentur qui ex Nouatianis ad ecclesiam redierint.

Si qui voluerint[g] ad ecclesiam venire catholicam ex Nouatianis, placet sācto concilio vt ordinentur: et sic maneāt in clero. Ante omnia autem hanc ab eis confessionem per scripturam[h] exigi oportet, vt fateantur[i] se communi ꝯsensu[k] catholice ecclesie statuta obseruaturos.

Item Grego. in registro.

¶ Iuramentum a schismate redeuntium.

Quotiens cordis oculus nube erroris obductus, superne illustratiōis lumine fit serenus: magna cautela[l] nitendum est ne latenter author schismatis irruat: et ab vnitatis radice eos qui ad eam reuersi fuerint, telo iterum erroris abscindat. Et ideo postq̄ ego N. ciuitatis illius episcopus comperto dicta fuit ex necessitate, de iure cōmuni nō fuit: vnde cessante necessitate, cessare debet dispēsatio. Aliud enim est quod legitime ⁊ de iure fit: aliud qđ dispensatiue.

b ¶ Cessante. Arg. causa sublata tolli cōstitutionem ex eadem causa ortam, cessante em̄ necessitate cessare debet id quod vrgebat: vt. s. distic. xxviij. de syracusane. s. ea. q. j. quod pro remedio. et. s. dist. lxj. §. his omnibus. ⁊ capi. neophytus. s. q. j. qđ pro necessitate. s. dist. xlviij. quoniā multa. j. ix. qō. j. ordinatiōes. et. lxiij. dist. §. verum.

c ¶ Necessitate. futura, sed non iā facta.

d ¶ Quod vrgebat. Argu. ff. de adopt. in omni fere iure. arg. ff. de statu ho. homo liber.

e ¶ Vsurpatio. Id est dispensatio vel iuris derogatio impellit vt promoueantur.

f ¶ Ordinentur. Id est vt promoueantur vel ordinentur si ante non fuerint ordinati, vel forte extra formam ecclesie.

g Si q̄ voluerit. s. e. q. j si q̄s confugerit.

h ¶ Per scripturam. j. ea. q. maximū. ⁊ ca. si q̄s ep̄s. s. e. q. cōuenientibus. arg. contra. j. de peni. dist. j. quē penitet. nā ibi dr̄ q̄ viua voce debet confiteri. Sed illud veruz est: sed nihilominus post ea per scripturam debet confiteri.

i ¶ Ut fateantur. j. xxiij. q. vlti. pessimam.

k ¶ Cōsensu. Aliud est ergo iurare stare mādatis ecclesie, aliud episcopi: ⁊ ex hoc soluit cōtrarietas illorum ca. ex̄ de appel. questioni. et capi. preterea. immo idem est. extra de senten. excō. ex tenore. Jo.

Quotiens. ¶ Casus. In hoc ca. cōtinet qualiter iurare debeant reuertentes ab heresi. Dicitur em̄ q̄ ep̄s reuertens ab heresi ad ecclesiam, iurat propter cautelam futurorum summo pōtifici pariter cum suis socijs, q̄ ab vnitate ecclesie ⁊ cōmunione Romani pontificis nunq̄ recedet: et iuramēto per manum notarij scripto, tam ille q̄ socij pro voluntate subscribant.

l ¶ Magna cautela. Arg. q̄ cū abundātiori cautela faciendū est in quo timetur regressus. s. dist. xxviij. de

Cessante cā cessat ꝯstō ex ea orta.

Qđ h̄ le. ⁊ no. ⁊ j. e. et si illa. sane intellige vt vcz cessāte necessitate similis dispēsatio non fiat. nā dispēsatio semel facta non est amplius reuocanda. ex̄ d̄ fi. pres. sicut nec i iure remissio. xxiij. q. iiij. si illic. Ar.

Cōc. tex. i. l. liberorū cū gl. ff. d̄ his q̄ no. ifa. ⁊ bart. i l. j. ff. solu. ma.

Ar. ⁊ vij. q. j. scire. et ex̄ d̄ his q̄ vi me. cā. ca. j. §. vlti. vbi de h°. ⁊ de sen. excō. ex tenore. Archi.

his.j.xx.q.ij.ca.vlti.z.q.iij.ca.j.3.dist.xxiij.ℌℌ.

a ¶ Sed ordinis. Sic̄ obligat̄ aliqs sub pena bñficij sui: vt ex̄ de elec. cū dilectus. in fi. z ex̄ de cri. fal. ca. fi.

Excōicare se ipm ne mo pt.

b ¶ Anathematis. Imprecatio est. nō em̄ quisq̄ potest se excōmunicare. Similis est imprecatio de consecrare. dist.ij.ego berengarius. et.xj.q.iij. si is qui. Nec pōt apud se aliqs obligari. ff. de fideius. si qs pro eo. ℌ.j.

c ¶ Et p te. Arg. cōtra in fi. de inuti. stipulatiōi. ℌ. si quis aliq. qi ibi dicitur q̄ alteri stipulari vel pacisci nemo potest, nisi sit seruus eius: vt ibi: vel procurator presentis. ff. ō verbo. obliga. si procurator presentis.

Papa dr fuꝰ seruoꝝ

Dic ergo ideo hō fieri: qr papa seruus est beati Petri. vnde dicit ō se nepōis suis / seruus seruorū dei. Unde ffius. Seruierant tibi roma pius domini dominorū. Seruorū serui nūc tibi sunt dñi. Uel hoc fit fauore religionis. ſz credo iure canoni

Hanc glo. dr Raph. euma. singu. ad hoc q̄ ōdēn tate canonica

co me teneri. d si ego .pmitto tibi me daturū titio. x. ar. xxij. q. v. iuramenti. maxime si interuenerit sacm̄. ar. ff. de cōsti. pecu. l. j. z l. eum qui.

d ¶ Euangelia. j. alt pos sit alteri stipulari.

Euangelia. j. xxj. q. v. quaꝺ causa. j. xxij. q. j. clericum. z ca. mouet. cōtra. Dic vt xxij. q. j. si aliqua.

e ¶ Salutem. i. per eū cuius iudicio salus dñorum meoꝝ consistit. sic ess iurando per has creaturas respectum habebat ad creatorem: z ideo non peccabat. z sic intelligit. xxij. q. j. ℌ. sic etiam. ff. de iureiuran. qui per salutem. Et q̄ dicit in manibus tē. est argu. q̄ epūs cum iurat tangere debet euangelia. z sic est cōtra. xj. q. j. nec honore. Jo. z ℌa in est expressum hodie q̄ epūs cum iurat nō debet tangere libz nō re libz: vt extra de iura. calum. ca. vlti. B.

dz tāgere libz

f ¶ Dñoꝝ. j. xxij. q. j. clericū. z ca. mouet, contra.

g ¶ Cōsulib⁹. hoc nō habet hodie locū. nā sufficit apponere nomen pape z imperatoris: vt no. ij. q. vi. c. vlt.

Ata

h ¶ Sacramento. Hec fex presbyterum faciunt iurare coactum: Ut sit recta fides: vt obediatꝫ vt bona fama. Ne verum pereat: ne res sacra: vel data damna: Jurare cognat

vel xxviij. distinc. de syracusane.

i ¶ Subscripsi. sc̄z hoc qs statuti fec̄ est in concilio Ni- ceno. ℌ. c. qō. si qui volgerint.

pbm

Et de

¶ Caꝛum. ¶ Casus. Dictuꝫ est. ℌ. ode. cū q̄ cum tales rec- pimꝰ (vt in cap. si ſis. ℌ. qui voluerint. z se iureꝫ quēti) fit ex dispē- satione: cuꝫ aliud dic vi sit de rigore canonum: vt ꝓbat per iij. dist. sequentia ca.

Ca. ma. o gebaf. Brchi

Qui in ꝑlibet ō ma. ¶ Casꝰ. Si ode. le

Qui in quacunq; etate doli capax fuerit baptizatus apō hereticos aut rebaptizatus, nūq̄ debet ad clericatum admitti: et qui talem recepit, vel iam ꝓmotum nō reiecerit, in se videtur ferre damnationez. Et eius cetꝰ. id est ex cetu hereticę prauitatis.

Qui extra ecclesiā baptizati fuerint, vel rebaptizati: ad ecclesiasticā militiam non admittantur.

Qui in qualibet etate alibi q̄ in ecclesia catholica aut baptizati aut rebaptizati sunt: ad ecclesiasticam militiam ꝓrsus nō permittātur accedere: quibus satis debet esse q̄ in catholicorum numerum sunt recepti: quoniam de suo ordine et cōmunione videbitur ferre iudicium quisquis hoc violauerit institutū: vel qui nō remouerit euꝫ quem ex eius cetu ad ministerium clericale obrepsisse cognouerit.

k ¶ In etate. discreta. et sic solui cōtrarium. ℌ. e. q. iij. qui apud. z ca pi. placuit.

l ¶ Baptizati. ℌ dispensari consuuit: sed nō in casu sequenti: cum scilz rebaptizat: vt de consē. dist. iij. qui bis. z not. ix. q. j. in summa. in prin.

m ¶ Aut rebaptizati. ℌ. e. q. j. ventū est. z. ℌ. dist. j. confirmādum. ℌ. e. q. iij. placuit. cōtra. Sol. ibi. ℌ. de cōsec. dist. iij. qui bis. ℌ. dist. ij. ca. vlti.

Pro pona°: sicut btūs Grego. scribēs January epō alt.

¶ Rigor canonū ꝓ persona aliquando dispensatur.

n ¶ Ex eius cetu. vel si in adulta eorum etate consenserint, vel fidē impugnauerint. Uel de adultis in adulta etate baptizatis loquitur.

¶ Pro pona. ¶ Casus. Intuitu persone rigor canonis temperat. Et ad hoc inducit seq. cap. cuius casus ꝓz. et que sequuntur vsq̄ ad cap. quoniam.

o ¶ Pro pona. Arg. cōtra. xxj. dist. miramur. Sed verum est q̄ ibi dicitur q̄ propter amorem tē.

o ¶ Pro persona. i. propter simplicitatem persone.

a Tanta nequitia. s. dist. lxxxvj. tanta.

b ¶ Tacemus. Arg. qui tacet, non cōsentit. ff. cōi di. sabin⁹. ver. sicut ꝓhibere ꝛc. ff. de ꝓcu. filiusfa. §. inuitum. j. de cōse. dist. iiij. cum pro paruulis.

c ¶ Pietatis. Dicit autē pietas qñq; respectu natu-

Tanta nequitia [a] in aures meas de tua senectute peruenit, vt eā (nisi adhuc humanit⁹ pensaremus) fixa iam maledictione feriremus. Et quidem pene fuerat in te sententia iaculanda: sed qm̄ simplicitatem tuā cū senectute cognouim⁹, interim tacemus [b]. Pietatis [c] intuitu, sicut de illiteratis ꝛ corpore vitiatis Gelasius ait.

¶ Canonū decreta pietatis intuitu nōnunq̄ relaxantur.

Si qui vel ꝓpria temeritate vel incuria presidētiū tales [d] suscepti sunt, nihil vltra ꝓmotionē accipiāt: satisq; habeant hoc sibi ꝓ nimia miseratione concessum.

Necessitatis [e] intuitu: sicut Hilarius pa. q̄ cū de quodam epō preter notitiā vel consensum metropolitani [f] ordinato loqueret, ne in vtroq; graue scādalū fieret, ait in epl'a sua.

¶ Necessitatis causa quedā in ecclesia tolerantur.

Quoniam quicquid ab alterutra [g] parte est iudicatum, omni videmus peruersitate confusum: temporū necessitate perspecta, hac ratione decernimus ad veniam peruenire quod gestū est, vt deinceps nullus preter notitiam vel cōsensum [h] metropolitani ordinetur antistes.

Itē Innocē. ¶ De eodem.

Quotiens a ppl'is aut a turba [i] peccat: qr in oēs propter multitudinem [k] vindicari non potest, inultum solet transire. Priora ergo dimittenda dico dei iudicio, et de reliquo [l] maxima solicitudine precauenda.

Itē ī epl'a Cyrilli missa maximo diacono Antiocheno.

¶ Ex dispensatione quedam tolerantur que canonum rigor condemnat.

Didici a diligēdo mihi paulo monacho, quia recusat pietas tua vsq; hodie cōmunionem reuerendissimi episcopi Joānis amplecti ꝓ eo q̄ q̄dam in Antiochena ecclesia male adhuc cuz Nestorio vel sentiant, vel iam senserint quidem, sed forsitan resipuerunt. Probet igitur tua modestia vtrū aliquando colligi nude ac irreuerēter cum Nestorio ꝯsentiāt, ꝛ inuicē colloquāt [m]: lz aliqū cauteriatā [n] habuerint ꝯsciētiā: colligant autē nūc acta penitētia super his ī q̄b⁹ subrepti [o] sunt: q̄uis ꝯfiteri [p] fortassis reuereantur excessum. Ut autē non estimemur amare contentionē, amplectamur epī reuerendissimi Joannis cōmunionē, indulgentes. Sed quot dicentur multi? Dic quantū ad hoc q̄ multi dicunt quo ad respectū. nā al's. xl. dicunt multi. ex de cleri. excō. latores. al's. xxiij. milia dicunt pauci. xlv. dist. disciplina preterea. Al's. cōtra ex de reg. iur. qui scādalizauerit. de peni. distin. vj. c. j. in fi. xxv. q. ij. ita nos. vbi nō ꝑcitur multitudini. Sol. videt haberi per id q̄d legitur xxiij. q. iiij. cū q̄sq; vel ꝑ fi. illi⁹. de peni. dist. vj. ca. j. vt ex tunc eis nō parcatur, cū ex authoritate volūt illud defēdere: vt. lxxxij. di. plurimos. et l. dist. dño sancto.

l ¶ Et de reliq̄. id ē decetero. xcvj dis. in scripturꝫ. ff. de leg. cū lex.

Didici. ¶ Casus. Paul⁹ monachus signifi cauit patriarche alexādrino q̄ Jo. de quo hic fit mentio, fuit epus antiochenus, q̄ in Nestorij heresim incidens, ecclesiā suā in eandē heresim induxerat. tandē Jo. redijt ab heresi, sed ppl's eccl'ie sue quē subuerterat, nō ex toto adhuc redierat, ꝛ iō Maxim⁹ diacon⁹ nolebat adhuc cōmunicare Joāni. quare Cyrill⁹ patriarcha Alexandrinus monet euz vt q̄uis aliqui de antiochena eccl'ia secuti fuerint vel adhuc sequant heresim nestorianā, nihilomin⁹ tamen amplectat cōionē Jo. Mādat tñ inquiri vtruz aliqui heresim illam sequantur, ꝛ colligantur ad vnitatem. Colligi. i. cōgregari et cōsentire. Nude. i. manifeste et publice. Irreuerēter. i. inuerecūde. Cōsentiant, nunc: alioquin non sunt vitandi.

m ¶ Colloquantur. Arg. ex collocutione presumi consensum. xxvij. q. j. nec aliqua.

n ¶ Cauteriatam. Id est vulneratam, vel adustam ignito erroris cauterio.

o ¶ Subrepti sunt. i. surrepserūt. ꝛ est antiq̄ grāmatica. Uel. i. corrupti. ff. de ser. cor. l. si quis seruum.

p ¶ Confiteri. Publice scilz. et in hoc est dispensatio. nam de iure publice debet confiteri. s. e. quotiens, de conse. dist. ij. ego berengarius.

Multi ꝛ pauci.

Multitudini est parcēdū.

a ¶ Districtius. Non vult aliquid exaggerare ꝛc. ix.xiij. dist. vbi.
b ¶ Multum. i. magnum.
c ¶ Archimādritā. Archos princeps: mādros ouis. vnde archimandrita princeps ouium.

Archimādrita.

? Erat ei princeps antiochen⁹. hu.

Dispensationes. ¶ Cas⁹. Oportet quosdaꝫ exerceari ꝛ ejici extra ecclīaꝫ, ne multitudo pereat: sicut in naufragio q̄dam merces abijciunt, vt cetera salua permaneāt.
d ¶ A debito. i. a iure communi, qō oib⁹ equaliter debetur: ꝛ ita dispensatio nō est ius: vt xxij. q. j. hac ratione. quādoq; tamē dispensatio debetur: ‡ vt. l. di. vt cō stitueretur.

‡ Ad hoc. xx. viij. di. de his. in fi.

e ¶ Eroneāt. j. xxij. q. iiij. nō solū. j. xiij. q. vi. anime. ff. si quis cau. l. iij. ff. ad legē rhodiā. qui ieu ande.
f ¶ Despicim⁹. id est omittim⁹: qz eas dem res nō habēt pro derelicto. Unde male faciūt reges hyspanie q̄ naues fractas occupant. nam dicit lex q̄ fisc⁹ non debet diuiscere calamitatibus miserorū. C. ō naufra. l. j. lib. xj. ꝑmittit etiā furtum si quis inde quid accipit, cū distinctione tamē. ff. de fur. falsus. ℌ. vltimo.

Reguz hyspanie reprehensio.

g ¶ Dispendia. Esse solēt magno damna minora bono.

Ali. ¶ Casus. Si raptor ducat raptam in quē rapta nunq̄ cōsensit, filius de tali cōtubernio natꝰ nō pōt ꝓmoueri, nisi ꝓpter necessitatē vel vtilitatem, vel ꝓpter psone ꝓrogatiuā. Uel intellige. c. loquit fm eos q̄ dicūt inter raptorē ꝛ raptā nō esse mrimoniū, sed verius est opinio q̄ inter eos sit verū matrimoniū.

Mrimoniū tenet inter raptam ꝛ raptorem.

h ¶ Tali cōiugio. Sed nōne inter raptā ꝛ raptorē tenet mrimoniū: vt. xxxvj. q. ij. tria. Quare ergo filij cum legitimi sint, repellūtur a promotione? Respō. hoc non tenet. Uel dic q̄ hic loquitur de monialib⁹ raptis, cum quibus matrimoniū non tenet. et dic coniugio. i. cōiunctione: vel cōiugio de facto: alꝰ legitimi essent, nisi forte quo ad ep̄atum. ex de elec. innotuit. Sz certe illa decretalis loquitur tantum in concubina,

¶ Hinc petrus. ¶ Hoc adaptatur ad. prime dictū: quia si diceret, nō est mirū si spurius ꝓmoueꝛ, cū deus non sit personarum acceptor.
i ¶ Hinc. scilicet vt necessitate vel vtilitate promoueantur tales.

narum deus ꝛc.

Pro euentu. etiam rei quedā in ecclesia tolerant, sicut Leo ait in decret. suis de laic. subito contra decreta canonū ordinatis episcopis.

¶ Laicis q̄ ꝓtra decreta canonū ad episcopatū ꝓmouentur, ex misericordia suscepti officium relinquitur.

Exigūt cause ᵐ vt non solū in tales presules, sed etiā in ordinatores eoꝝ competēs vltio proferat. Sed circūstat nos hinc mansuetudo mie, hic cēsura iustitie: vt credamus quedā delicta vtcūq; toleranda: quedā vero penitus amputanda. Illos ergo quoū ꝓuectio hoc tm̄ reprehēsionis incurrit, q̄ ex laicis ad ep̄ale officiū electi sunt: locum suū tenere permittimus non preiudicātes aplice sedis statutis, nec beatoꝝ patrū regulas soluentes: qz remissio peccati nō dat licentiā delinquendi, nec qō potuit aliq̄ ratione cōcedi, fas erit ampliꝰ impune cōmitti, ne qō ad tēpus pia lenitate cōcessimus, iusta postmodū vltione plectam⁹.

Idem ad mauros epos.

¶ Donatiste ꝛ Nouatiani q̄ suis reprehēsibiliꝰ ordinati: tñ ex necessitate tolerantur.

k ¶ Petr⁹ ait ꝛc. quia apud deū nō est personarū acceptio.
l ¶ Pro euentu. ꝛ hoc ad necessitatem vel vtilitatem refertur.

Exigūt. ¶ Causa. Quidaꝫ de laicis nō seruatis interstitijs promoti sunt in epos nimis precipitanter: qui debebant de iure deponi: ſz ex mia Leo dicit eos tolerandos in quib⁹ aliud reprehensibile nō inuenitur nisi q̄ nimis festinanter ꝓmoti fuerit. itaq; ex hac remissione non sumāt licētiā delinquēdi. ꝛ phiber ne decetero hoc fiat: ne cogāt iuste punire qō nūc ex mia tm̄ultū dimittitur.
m ¶ Cause. Cuz ergo hic sit rigor, ꝛ ibi mia: potiꝰ dz iudex sequi miam q̄ rigorē: ‡ vt ex fortile. ca. ij. ꝛ. C. ō iudi. placuit. ꝛ sic ibi videt q̄ dispēsatio sit debita: quia preceptū mie omnib⁹ est ꝛmune: vt lxxxvj. d. nō satis. et nia que miam ꝓpter vtilitatem ecclīe. vel nia que miam ꝓpter necessitatem fugiēda est: satis ē vr. l. di. ponderet. q̄ q̄de in fi. quod cōcedo dira. q̄ q̄ꝛ sit debita: tñ der peccaret si non dispensaret: non tamē est prodituꝫ ius per qō petatur dispēsatio: sicut ad eleemosynā tenemur pauꝑ: ‡ pauper tamen ex nullo iure petit. tamen ad petendā vt. di. dispensationem potest implorare officium iudicis: ꝛ si sic. noller eos dispensare, peteꝛ hoc a superiore. ꝛ est fl. extra de iure patro. nullus.
n ¶ Qs ex laicis. ℌ. lxxvij. di. monachos. ℌ. lix. di. si officia. cōtra. ℌ. di. lxj. dā. ꝓdeꝛit. ℌ. ℌ. di. lxj. c. j. ꝛ. ℌ. ꝓtra. Solu. ibi ius commune: hic dispensatio.
o ¶ Quia remissio. j. xxiij. quest. iiij. est iniusta. in fin. contra. ℌ. distin. xxiij. peruenit. ꝛ. xxxv. questio. ix. loci. j. xxj. q. ij. placuit. Solu. ibi factū respicit: hic ius. et expone quod sequitur.
p ¶ Non dat. i. nō dz dare, nā leges que periuria pu-

Ut si rigori anteponenda.
‡ Ad hoc. ix. dist. ita. vide de hoc videas

Dispensatio fatis ē vr. l. di. ponderet. q̄ q̄de in fi. quod cōcedo dira. q̄ q̄ꝛ sit debita: tñ der peccaret si non dispensaret: non tamē est prodituꝫ ius per qō petatur dispēsatio: sicut ad eleemosynā tenemur pauꝑ: ‡ pauper tamen ex nullo iure petit. tamen ad petendā vt. di. dispensationem potest implorare officium iudicis: ꝛ si sic. noller eos dispensare, peteꝛ hoc a superiore. ꝛ est fl. extra de iure patro. nullus.

Ut si dilm. xxxvj. q. ij. qſtio. ij.

niunt ꝛc. C. de hæ. vidu. l. ij. ar. C. vnde vi. meminerit. ſ. de confe. di. iij. quert. ar. de pe. di. iij. ℌ. ij verba. ꝛ. c. ſane. Sz aliud eſt impunitatis occaſione ampliꝰ peccādi confidentiā ſumere: qđ ibi dicitur. aliud ꝑ vno cōceſſo. reliqua ſimilia vſquequaq; cōcedere: qđ hic negatur Vel dic non dat. l. non dare debet.

Maximꝰ ¶ Ca. Maximꝰ donatiſta fuit. Sz poſtea conuerſus ad fidē et laico eſt in eōz promotus. Leo papa eum tolerat: mandat tñ ſibi vt in libello ad papā miſſo ſe eſſe catholicū manifeſtet. Sequens capater, in quo tolerat donatū cū ſua plebe conuerſum. mādat tñ ei vt mittat libellū in quo cōfiteatur fidem / ꝛ abneget hereſiz illā. et mādat Leo vt hoc decetero nō faz.

a ¶ Ex laico. iſte fuerat factus epūs nō ſeruatis interſtitijs tēporum in minoribus ordinibus: ꝛ ideo dicit bus: ꝛ ideo dicit rex. ex laico. ar. ſuperficiale ꝑ illiteratus. ℣. lxj. di. c. j. gall. ꝛ ℌ. ꝛ. iij. ꝛ. c. quid ꝑ deri. contra. Jo.

b ¶ Ab epiſcopa lij. xv. qō. vlti. inuentum.

c ¶ Quoquo. id eſt nō legitimo, ſicut illō. Quos genus q̄cunq; tyoto.

d ¶ Dignitate. Quid ſi patronus labit i hereſim an reuerſus recuperet ius patr. quod habebat ꝛ Arg. q̄ ſic, extra de elect. quia diligentia. ff. de in ius vo. l. ſz ſi ff. de do. li. l. iij ℌ. ſi deportatus. Jo. tamē ſi lata fuiſſet ſentētia cōtra eū de amiſſione iuris patronatus, ampliꝰ nō recuperat. extra de diuor. de illa. eſt de coniug. coniuga. ca. vlti. B.

e ¶ Libello. ſ. vij. q. j. ℌ. ecce. ꝛ. c. qualiter. ℣. e. q. ſi quis voluerint.

Donatū aūt. ¶ Cauſarū. Colligē ex hoc intelligentiā eius qđ dici ſoleꝛ in literis, ſalua apoſtolica authoritate.

f ¶ Antiquis. l. ſm antiquas regulas. ꝛ ita niſi expri

Maximum quoq; ex laico reprehenſibiliter ordinatū: tñ ſi donatiſta tā nō eſt, ꝛ a ſpū ſchiſmatice prauitatis alienꝰ eſt: ab ep̄alibꝰ quaz quoquo modo adeptꝰ eſt nō repellimus dignitate, ita vt ipſe libello ad nos directo catholicū ſe eſſe manifeſtet.

Idem. ¶ De eodem.

Donatū autē ſeminecēſez ex nouatiano (vt cōperimus) cum ſua plebe cōuerſum, ita dñico gregi volumus preſidere, vt libellum fidei ſue meminerit ad nos diri gēdū, q̄ ꝛ Nouatiani dogmatis dānet erroꝛē, ꝛ plenissime confiteaf catholicā veritatē. Que autē nunc certa remiſimus cōſideratione cauſarū f, antiquis[s] deinceps cuſtodiēda ſunt regulis, neq̄ ad tēpꝰ pia lenitate cōceſſimus, tuſta poſthac vltione plectamus.

Idē Januario epiſcopo aq̄legienſi.

¶ Redeuntes ab hereſi poſt publicā p̄feſſionē in ſuis ordinibus recipi poſſunt.

Sanctiſſimū eſt ꝛ ſpirituali medicine vtilitate plenissimū est, vt ſiue pbſt, ſiue diaconi, ſiue ſubdiaconi, aut cuiuſlibz ordinis clerici q̄ ſe correctos videri volūt, atq; ad catholicā fidē quā pridem amiſerāt, rurſum reuerti ambiūt: pūs errores ſuos ꝛ ipſos authores erroꝛis a ſe damnatos ſine ambiguitate fateantur: et ſenſibꝰ prauis etiā peremptis nulla deſperādi ſupſit occaſio: nec vllū mēbrū talū poſſit ſocietati violari, cuz per oia illis p̄feſſioh ꝑpria ceperit obuiare: circa quos etiā illā canonū cōſtitutionē preci pimus cuſtodiri vt in magno habeāt beneficio ſi adēpta ſibi oi ſpe ꝑmotionis, in quo ī uenīunf ordine, ſtabilitatem aneāt ꝑpetua, ſi tñ iterata vnctione non fuerint maculati[i].

k ¶ tē ex conci. Marti. pape.

¶ Ab hereſi redeuntes, hereſim et eius authores publice deteſtentur.

Si quis epūs, ſiue alicuius epi pbr aut diaconus in alicuꝰ hereſis opinione offenderit, ꝛ ob hāc cauſaz fuerit excōmunicatus: nullꝰ epūs in cōmunionē eū recipiat niſi prius in cōt cōcilio[k] poſtrecto ſue fidei libello[l] ſatiſfaciat oibus: ꝛ ita liberā teneat ſuaz purgationē[m]. Hoc idē ꝛ de fidelibus laicis ſit decretum ſi in alīq̄ hereſis opinione[n] fuerint nominati.

Ecce quibꝰ de cauſis quedā in eccleſia toleranf que eiſdez ceſſantibꝰ pia ſeueritate vindicanf. Quādo autē toleranda ſint, qñ reſecanda: Celaſiꝰ papa diſtinguit[o] dicens.

¶ Quomodo in eccleſia aliqua ſint toleranda.

Et ſi illa nonnunq̄ ſi

f ¶ Ut ſit gl. planior: ſub. ſic. dz eſſe lex eſſe ꝑpetua et cōſuetū. diſ. erit. nec ſi ex aliqua cauſa rrit. di. facta fuerit. q̄ caſu ceſſāte cā cē. Jo. d f.

g In iſtis caſibꝰ paſſibꝰ pa ſibi reſeruat diſpēſationē. ꝛ in caſu quē habes eē de apo. ca. vlti. vbi de hoc. Archi.

ctus ſit. extra de pur. ca. quotiens.

n ¶ Opinione. ℣. di. xxx. ca. vlt.

Eccepov. 4 hec eſt. v. pars. q. in q̄ querit qualr debeat diſpēſari. qđ ꝑbat p ca. ſequēs. Jo. de fan.

o ¶ Diſtinguit. ꝛ primꝰ agit de illis q̄ diſpēſari ſolent.

Et ſi illa. ¶ Cauſ. v. ſic ponit hunc caſum. Quanuis diſpenſabilia ex cauſa quandoq; relaxentur: indiſpenſabilia tamen nulla cauſa ſunt relaxanda: et ſi illa nunq̄ relaxari debēt, niſi ex magna cauſa: quā-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

to magis ista ex nulla causa sunt relaxanda.ª Beneuēta. sic ponit casum. Quāuis toleremus que per exempla nō nocent: in illis tamen dispensare non debemus que scanda'um vel deformitatem inducunt, nam si in premissis tantum pro necessitate vel vtilitate dispēsamus: ḡre his causis absentibus iura cōmunia mutilamus, que nisi p necessitate mutilari non debent.

¶ Et si illa. vt dispensabilia.

a ¶ Sinēda sunt .i. dispēsanda. † et ita ceteror impropie sumitur. ar. ff de mino. patri. ex. vj. di. deinde.

† Loqr esm in pti. de his q dispēsari pht.

b ¶ Que si ceterorū .i. que dispensari possunt.

c ¶ Illa. hoc de illis que dispensari non possunt.

d ¶ Decoloratione. puta si esset latro vel ebriosus: ‡ vt extra de regu. non est iur. estote.

‡ Subde qb⁹ non est iur. estote.

ta beni: e ¶ Et si ea ipsa. sic forma constructionē. si illa nō la-uterp=tandū: da que nō to derricuz sint manife sta. hu.

Ideo ergo dicendum est quod si ceterorū constat integritas, nocere sola non valeant: illa tamē magnopere precauēda sunt que recipi sine manifesta decoloratione non possunt: et si ea ipsa ḡ nullo detrimēto aliq̄tiēs indulgēda credūtur, vel rerū vel tēporū que cogit intuitus, vel accelerate puisionis excusat respectus: quāto magis illa nullaten sunt mutilāda, q̄ nec vlla necessitas, nec ecclīastica prius extorq̄t vtilitas? Aliquando enim p necessitate vel vtilitate ecclesie mutilantur z larḡtur precepta canonica. Breuiter ostēdimus qui reuertētes ab heresi in suis ordinibus valeant recipi, vel qui non. Nūc autem queritur de his qui ab hereticis ordinati sunt, si ad vnitatem catholice matris ecclesie redierint, vtrū in eodē ordine iterū valeant ordinari. Semel esm consecratus (vt ait beat⁹ Gregor⁹ m) iterum consecrari non debet. Item sacramenta que ab hereticis in forma ecclesie ministrātur (sicut Augu. n restatur) reiterari non debent, ne non homini sed sacramēto videatur iniuria fieri.

¶ Breuiter. ¶ Hec est. vj. pars. q. in qua queritur si ordinati ab hereticis sint iterum reordinandi. z dic q nō si fuerint ordinati in forma ecclesie. et hoc probat per tres autho. Joan. de san.

¶ Causa. Hic monet Gratia, incidentem questionem, vtrum scz ordinati ab hereticis debeant iterum ordinari. Et primo probat q non authoritate Greg. z Augu. z postea soluit et male: dicens vt circa baptizatos e in ordine sacerdotali vel episcopali inuentos sacramētum non reiteret. Ea vero que cum q̄dam distributione vasorum vel indumētorum prestā tur interueniente epali bñdictione: vt ordo leuitarū, et infra eum ordines positi, reiterari possunt cum ab hereticis conferūtur: nec dicitur aliquid iterari, cū nihil ab eis sit receptum: ad qs̄ inducit sequēs ca.

¶ Sunt autez in ecclesia alij ordines qui sine sacramentali vnctione sola episcopi benedictione cum quadam vasorum vel indumētorum distributione prestantur: vt sunt leuite et ceteri infra eos constituti. hi q̄uis ab hereticis ordinentur, tamen ad ecclesiaz redeūtes in eodem ordine (si alias digni fuerint) ab ecclesia ordinētur: nec fiet in eis reiteratio muneris, cum ab hereticis nihil doceatur eis fuisse collatum.

¶ Undevida. ij. scribit Petro pistoriensi epo, z Rustico abbati vallis vmbrose.

¶ Redeūtes ab hereticis sunt reordinandi.

Albertū a nezelone licet simoniaco nō simoniace eiusdem ꝓfessione reperim⁹ in diaconum ordinatū:

¶ Albertum. ¶ Causa. Nezelon ordinatus fuit ab hereticis in episcopum preter formam ecclesie, z sic ordinem episcopalē non recepit: qui postea Albertum preter formam ecclesie vel cum forma (non refert) in diaconem ordinauit. Sed quia illum ordinem conferre non potuit, Albertus nihil accepit ab eo: vnde Urbanus cum dispensaret cum eo, fecit illum ordinari authoritate Damasi pape z Innocentij.

¶ Albertum. per hoc ca. probat Jo. opinionem suā: scilicet q̄ baptizatus ab eo qui recepit vltimam manꝰ impositionem extra ecclesiam, nihil recipit. Nos qui dicimus contrarium, hoc intelligimus cum non ordinabat in forma ecclesie.

Istō fuit dictum Aug. z hoc tñ residet Jo. ō f.

Dispēsationes q̄dam mutilā di. i. placuit. j. vq. q. j. mutationes.

ª ¶ Precepta, quedam, non omnia, quod quidam.

o ¶ Reiterari. vt. ℣. e. q. j. yenitum.

‡ Albertum. ¶ Causa. Nezelon ordinatus fuit ab hereticis in episcopum preter formam ecclesie, z sic ordinem episcopalē non recepit: qui postea Albertum preter formam ecclesie vel cum forma (non refert) in diaconem ordinauit. Sed quia illum ordinem conferre non potuit, Albertus nihil accepit ab eo: vnde Urbanus cum dispensaret cum eo, fecit illum ordinari authoritate Damasi pape z Innocentij.

¶ Albertum. per hoc ca. probat Jo. opinionem suā: scilicet q̄ baptizatus ab eo qui recepit vltimam manꝰ impositionem extra ecclesiam, nihil recipit. Nos qui dicimus contrarium, hoc intelligimus cum non ordinabat in forma ecclesie.

m ¶ Ut ait beatus Gregorius, supra dist. lxviij. cap. j.

n ¶ Augustin⁹, supra ea. quest. j.

a ¶ Et beati. et ita cum faciat hic mentionem de illo. c.ē.j.q.j. vētum est. intelligēdum est illud sicut z istud de non ordinatio in forma ecclesie.

b ¶ Quia nihil.ē.ea.q.j. gratia.ī. de consē. di. iiij. quo modo. argu. ē.e.q̄.j. qui perfectionem.

Quinic nihil habet / nihil dare potest.

c ¶ Dare. arg. q̄ nihil habet / nihil dare potest. Arg. ptra ff de elec. suffragantis.

Item

d Et arg. q̄ pro non data de sup. to habetur q̄ data. p̄ tur ab eo qui ē iusta. ca. j. re dare non potest vide vt ff de iure pat. hoc pro quod autem. in fi. et ibi d ¶ Reiterari. q̄ vsus. ad speciē facti, nō q̄ mi rei essentiā. Nam mus plesepe quod male fit ne fit. e vel minus plene, iteran- er integro est agē dum.

et beati[a] innocētij pape sentē tia cōstat declaratum q̄ nez lon hereticus (quē constat ab hereticis ordinatum) quia nihil[b] habuit, nihil dare[c] potuit ei cui man[a] ipsuit. Nos igit tanti pōtificis authoritate firmati, et damasi pape testimonio roborati, qui ait, Reiterari[d] opz quod male actum est. dalbertū ab hereticis corpore z spiritu digressuz, atq̄ vtilitati ecclesie p̄ viribus insudātem, ex integro[e] (ecclesie necessitate ingruente) diaconē[f] cōstituimus: qō nō reiteratione existimari cēsem[g], sed tantū integrā diaconij dationez: qm̄ (vt p̄dixim[g]) qui nihil habuit, nihil dare potuit.

Item damasus papa.

¶ De eodem.

Per illicitā[g] manus impositionez vulneratū[h] caput illi qui videbātur aliq̄d accepisse, habebāt: z vbi vulnus est infirū, est necesse medicinam[i] adhiberi: qua infirma sanet macula (id est reiterare) necesse est qō legitime[l] actuz non est, aut collatum minime p̄bat. Nā quomodo[m] possit

honorē retinere qui ab illo acceperit qui potestatē dare nō habuit legitime, inuenire nō possum.

Item libro. ix. C. ti. ad legem Iuli. repetundarum.

Imperatores Theodosius et Valerius.

Sancim[n] eiusmodi viros ad p̄uincias regendas accedere, qui honoris insignia non ambitione[o] vel precio, sed p̄bate vite et amplitudinis tue[p] solent testimonio p̄moueri: ita sane, vt hi quibus honores per sedis tue vel nostrā fuerint electionem cōmissi, iurati[q] inter gesta dep̄romant se p̄ administrationib[r] sortiēdis[s] nez̄ dedisse quippiam: nez̄ daturos vnq̄ postmodū[t] foꝛe siue per se[t], siue per interpositā personam in fraudē legis sacramēti, aut donationis venditionis ve titulo, aut velamēto cuiusq̄[v] cōtractus: z ob hoc (exceptis salarijs[x]) nihil penitus tā in administratiōe positos, q̄ post depositū officium p̄ aliquo p̄stito beneficio tempoꝛe administrationis quā gra

Ades qō nor. Bart. z gl. in. l. ī cū dā. ff. de leg. ij.

vij. ps

Sancimus. hec est. vū pare. q. in qua ponitur pena simoniacorum, que est infamia z depositio, et dānatio pecuniaria. Jo. ō fā. ¶ Calius. hanc legem inducit Gratia. ad p̄bādum q̄ honores ecclesiastici p̄ pecunias dari nō debent: q̄ p̄ honoribus secularibus adipiscendis dari pecunia p̄hibet. Dicit ergo i hac. l. q̄ ad p̄uincias regendas eligi nō debēt nisi hoies, p̄bate vite: z qui p̄cio vel ambitiōe nō adipiscātur honores. q̄ cū electi fuerint: iurabūt se nihil dedisse, et q̄ non dabūt per se vel per mediam personā p̄ administratiōe si-

bi concessa vel cōmissa: z q̄ durāte administratione vel post, occasione sui officij nihil p̄ter salarium accipiēt. Et licet nullus immemor sue salutis esse credatur: tñ si quis ptra predictū sacramentū tā dator q̄ acceptor de hoc cōuictus fuerit, pena quadruplī puniatur.

Dignitates z mīmonia non debent esse venalia.

a ¶ Et beati. et ita cum faciat hic mentionem de illo. c.ē.j.q.j. vētum est. intelligēdum est illud sicut z istud de non ordinatio in forma ecclesie.

b ¶ Quia nihil.ē.ea.q.j. gratia.ī. de consē. di. iiij. quo modo. argu. ē.e.q̄.j. qui perfectionem.

c ¶ Dare. arg. q̄ nihil habet / nihil dare potest. Arg. ptra ff de elec. suffragantis.

d ¶ Reiterari. q̄ vsus. ad speciē facti, nō q̄ mi rei essentiā. Nam mus plesepe quod male fit ne fit. e vel minus plene, iteran- er integro est agē dum: sicut in satisdatione. ff. qui satisda. cog. ō die. ¶ Si seruus. z in iuramento. ff. de iure iu. qui per salutē. et libelli cōfectione. ū. q. vlti. c. vlti. ar. ff. qui satisda. cog. si ab arbitro. ¶ quod etsi. Naz in his omnib[o] non est aliquid iterandum: sed q̄ omissum est, restaurādum. extra de sacra. non ite. c. vno.

e Ades Joā. Male dicit Ioānes Jo. hic: cū quo ad Jo. dē re essentiā sit iterāda q̄ ordinatio faciē sequit. da q̄ prima ordinatio non erat in forma ecclesie. B.

f Item e ¶ Et integro. ē. ffs. ad e.q.j. si quis confitebitur q̄ gerit. ī de consē. dist. iiij. si nulla. eē de cēss. scientes.

g ¶ Diaconem. Ite daibertus extra formam ecclesie fuerat ordinatus ꝫ Nezelone.

Quo ad spē cim. Iūr ar. g ad hoc h ff. ō op. l lig. l. ij. ligatur de ordinatio in forma ecclesie.

Preter k

Quidam fuerūt ab hereticis

Pter formā ecclesie ordinati. vnde mādat papa. vt iterū tales ordinent / cū nihil acceperit ab hereticis.

¶ Per illicitam. i. non iustam.

¶ Vulneratū caput. i. mentē macula culpe infectā.

¶ Medicinā adhiberi. i. reiterari: vt ita z illud intelligatur de ordinatio in forma ecclesie.

¶ Reiterare. No. hanc expositionem ī. z hec expo ta cum sitio est subintelligenda. ē.e.q̄. j. ventum. vbi eadem non re- sunt verba.

mit diel

¶ Legitime. Ar. ex hoc loco q̄ si potestas translata cuiq̄. et in aliquē vt eligat ēpm: z ipe minus bonū eligit: ite- rum est ī possit eligere. arg. vij. q. j. facto. viij. di. que cōtra. nā si nō reprobs pecunia non liberat debitorē. ff. de pigno. act. ligit- eleganter. ¶ qui reprobos. et est argu. ad hoc extra de Mar. elec. in cuiusq̄. in fi.

Ītē

f Ades qō nor. Bart. z gl. in. l. ī cū dā. ff. de leg. ij.

g ¶ Iurat. ē. xxiij. d. ¶ ¶. ī. viij. q. iij. artald. z c. talia

h ¶ Sortiēdis. dignitates em nō debēt venales esse: sicut nec matrimonia. ff. de do. inter virū z vxo. l. ij.

i ¶ Postmodū. ē. j. q. j. eos q. ē. di. xl vj. sicut non suo.

k ¶ Per se. extra de pecul. cleri. inquirēdum, extra de senten. excom. mulieres.

l ¶ Cuiusq̄, sed videtur contra. ff. de pol. l. j. ¶. j. Sed aliud est publice p̄mittere aliq̄d rei publice: aliud occulte alicui vt eius suffragio p̄moueatur.

m ¶ Salarijs. ī. xxiij. q. j. militare, ē. distinc. lxxxvj. nō satis. Joan. de fan.

Testis a ¶ Arbitremur. Arg. pro teste presumẽdũ esse q̃ nolit peierare. ex de testi. cũ tu fili. ⁊ dicit canon, quos scimus nolle pjurare ⁊c. ff. q. v. si mala fama. Sz iz presumat, est tñ nota dignũ q̃ lex non stat huic plumptioni: imo subijcit penã in peieratione. j. e. ibi. quadrupli ⁊c.

b ¶ Publicũ crimen. j. vj. q. j. §. vlc. ¶ Cõuictus. nã post depositã administrationẽ debet esse pñs per q̃nq̃ginta dies. C. vt oẽs indices tã ciui. q̃ mil. l. j. ⁊ cõuenit sub eõ loci. in auk. vt iudi. fine quoquo suf. §. necessitatẽ. coll. ij. Sz ex Jcto nõ pot iudexpuenire post depositã administrationez/si Jctũ aliquez fecit noie ciuitatis: vt. ff. de admi. rerũ ad ciuita. p̃men. curatores. §. i eũ. ex. ff. de euic. illud. §. j. sed ꝓcurator negociorum bene cõuenit post depositũ officiũ: vt. ff. de ꝓcur. ꝓcurato. Bar.

Patet. ¶ Casus. Cuz oia crimia ad cõparationẽ simonie p̃ nihilo reputent: pz q̃ simoniaci sunt ab oĩb⁹ respuẽdi ⁊ ab exteris ptãib⁹ oppugnãdi si non resipuerint.

d ¶ Ab exteris. id est laicis, qui ex spãliter ecclesiã habẽt hãc .i. his ptãtem: vt. ẽ. dist. q̃ spãlit. xvij. nec licuit. j. xx. et sunt iij. q. v. principes, deputa e ¶ Pro nihilo. ta ⁊ de- hoc in detestatio- dicata: nẽ hui⁹ sceleris õr sez res ẽ. di. xx. neq̃. er. ẽ. ⁊ digna. q. j. cito. j. xxvij. tates ⁊ q. vij. q̃d in oĩb⁹. et sacra et ca. nõ solũ. ⁊ ex de officia simo. tanta. eccla- f ¶ Reputãtur. stica. hoc õr in detesta- Argu. tionẽ criminis / et xvij. q. ad terrorẽ: sicut il- iij. si- lud / ois pctõr ⁊c. cut q. ex de simo. tanta. xxvij. q. Vel est grauꝰ / qz facilꝰ õr hoc crimen cõmitti in desj. nupti q̃s aliud: qz donũ dei volũt emere pecunia. ẽ. j. q. j. eorum. ⁊ ideo grauꝰ õr. ar. xvij. q. iij. sicut. xvij. q. j. mouet. Ut Archi. iõ hoc õr / qz nulla certa pna p̃ hoc crimine indicit, nisi tuito meruerũt, accepturos. Et iz neminez diuini timoris cõtẽnẽdo iusiurandũ arbitremur a imemorẽ, vt saluti pꝛopꝛie vllum cõmodum antepona: tñ vt ad salutis timorẽ ex necessitate periculi subiugef: si quis ausus fuerit pꝛebita sacramẽta negligere: nõ tantũmodo aduersus accipientem, sed etiam aduersus dantem accusandi cũctis tanq̃ publicum b crimen concedimus facultatẽ: quadrupli pena eum qui convictus c fuerit, modis omnibus ferendo.

Item Paschalis papa.

¶ De eodem.

Patet simoniacos velut primos ⁊ precipuos hereticos ab oĩbus fidelibus respuendos: ⁊ si cõmoniti nõ resipuerint, ab exteris d etiam potestatib⁹ oppugnẽdos. oia etiã crimina ad cõparationez simoniace heresis quasi p̃ nihilo e reputãtur f. Dis breuiter p̃missis, ad ea veniamus que eccla seueritate discipline parata est vlcisci: ostendentes q̃b⁹ accusantib⁹ vel testificãtib⁹ q̃libet sint p̃uicẽdi. quo iudice q̃z debeat dãnari vel absolui. si causa vitiata fuit, quo remedio possit subleuari. si accusatores defecerit, an reus sit cogendus ad purgationem. Et vt facilius pateat quod dicturi sumus, exẽpluz ponatur sub oculis in quo authoritates hincinde controuersantes distinguãtur: et q̃d sanctoꝝ patrũ sentiat authoritas, liquido intimetur.

¶ Quid dicit. ¶ Casus. In supioꝛi cã actũ est de crimie simonie: cpi⁹ de eo qz Guilielmũ est: iz qz crimina sine ordine iudiciario puniri nõ debẽt: ideo cõgrue hanc causam annectit in q̃ de ordine iudiciario tractat: ostendens q̃ nemo damnandus est nisi cõuictus vt̃ confessus: ⁊ q̃ spoliatus preter iuris ordinem sit restituẽdus: et qualꝰ punit̃ur q̃ in accusatiõe defeciũt: ⁊ quot obiecta crimina nõ p̃bata purgẽtur: et qualiter sñia relegetur per appellationẽ: et vtrũ laici admittant ad accusationẽ clericorũ: et qualꝰ sit accusatio facienda. Ut aũt cõperiamus agat / pponit thema / de q̃. viij. elicit questiones.

Quid autem ¶ Hec. q. dividit in. v. pres: in quaꝝ prima, pbat p. xij. authoritates q̃ nullus sine iudice dz damnari. i. nisi canonice sit dãnatꝰ. Scda ibi: his oĩb⁹. Tertia ibi: Sed sciendum. Quarta ibi: Quãdo vo. Quinta ibi: Quãdo autem. Jo. de san.

¶ Casus. hic ponit pmã q̃: in qua ꝓbat q̃ ꝑter iuris ordinem nõ est aliq̃s ꝓdẽnãd⁹ ꝑter q̃ i notorio crimie. ¶ Qs aũt. Tu dicas q̃ in manifestis requirit ordo iuris. xj. q. iij. eoꝝ. iz nõ i notoꝛijs: vt dicã. j. ea. manifesta. est diffinitiua, quedaz interlocutoria, quedã precepti. Quelibet istarũ requirit ordinem iuris: et si diffinitiua sñia fuerit lata omisso ordine iuris / ipso iure nulla est: triplex,

¶ Causa secunda.

Quidam epus de lapsu carnis a laico impetitur. Duo monachi vnꝰ subdiaconus et duo leuite aduersus ipsum testimonium ferunt. A metropolitano suo sentit se pregrauari. In ipsa vẽtilatione cause tres ex testibus deficiunt, siue ꝓmissione decepti, siue canonica examinatione reprobati. Expoliatꝰ tñ epꝰ: qꝛ crimẽ eius notoriũ erat. Dic primũ querit an in manifestis iudiciariꝰ ordo sit reqr̃endus. Scõ an expoliatus ab aliquo sit iudicandus. Tertio q̃ pena sint ferẽdi q̃ in accusatiõe vel testificatiõe defecerũt. Quarto an duoꝝ testimonio epꝰ sit cõdẽnãdꝰ. Quinto si deficiẽtib⁹ accusatoꝛib⁹ q̃s sit cogẽdus ad purgationem. Sexto si remediũ sit dandũ ei q̃ cã dilatiõis vocem appellatiõis adhibuerit. Septimo si laici vel monachi vel quilibet inferioꝝ ordinũ in accusatione maloꝝ sint audiendi. Octauo quõ debeat fieri accusatio, an in scriptis, an sine scriptis.

¶ Questio. j.

Quod autem nullꝰ sine iudiciario ordine damnari valeat, authoritatib⁹ mꝛis ꝓbat.

De eo nãqz ait Augustinus,

⁊ habes ex de iureiu. ad nostrã. Et notandũ q̃ q̃dã sñia

Ordo iuris est iudiciorum. f. vt quis post citationes habeat inducias: et vt fiat litis contestatio, et testes recipiantur, et q sententia feratur in scriptis: si contra hunc ordinem feratur sententia, non tenet. di. §. diffinitiua. Est aliud ordo qui non est de substantia iudiciorum. f. vt sententia nō feratur sub cōditione: et nō prius pnūcietur de possessione, ꝫ de proprietate: si tamen hoc non seruatur, nihilominꝰ tenet sententia. j.e.q. vi. bidnū: et. C. de ap. l. j. Item sentētia interlocutoria, siue sit excōicationis, vel suspensionis, vel missionis in possessionem, requirit ordinem iuris. De ordine excōmunicationis sentētie habes. j.e. nemo. et. xxiiij. q. iij. de illicita. et melius extra de senten. excō. sacro. De ordine suspensionis habes. j.e. nomen. Si tamen iste ordo non fuerit seruatus, tenet excōmunicatio vel suspēsio: vt. xj. q. iij. si episcopus. Item in sentētia missionis in possessionem requiritur semiplena cause cognitio: vt extra vt lit. non contesta. quoniam frequenter. in fi.

Sitem: Et sine talis ordo fuerit seruatꝰ, sine nō: si absens potest probare se non fuisse contumacē, sentētia ralis resilit in tractatur: vt extra de sen. et re iudi. l. cū bertoldꝰ. ꝛ. ff. possessi qui. et cau. in pos. ea. fulcinius. §. quid sit autez latitatione. et. ff. de priui. cre. imperatores. Sētētia precepti est cum iudex sine cause cognitione precipit alicui vt solpienz uat alij debē que petit: si ille soluat, et pecunia illa debi cause ta est, licet iudex preceperit iniuste, tamen nō potest cognirepeti pecunia: vt. ff. quod me. cau. l. vl. Z predicta regula plerigz doctores excipiunt infamatos, circa quos

De nō requiritur ordo iuris: vt j.ea. q. v. ptesbyter. et ex de lita sen simo. quotiens. quod non admitto: vt dicemus in loco ētia ēt suo in illo cap. ptesbyter. et in illa decre. quotiens habi ēt ē ta fuit cause cognitio. Itē excipiunt dilapidatores: vt ho. fig. iij. q. ij. quia ea. quod nō est verum, quia hodie propter ex parsolam suspicionem nō remouetur quis ab administra te. in tione: vt extra de si. licet hely. Joan.

gl. vti. Nos in quēcꝫ. §. Cūctos. Nos nō debemus aliquē condēnare, vel in aliquē ferre sentētiam nisi prodeas. et bationibus vel confessione sua conuincatur.

deie. a ¶ Conuictū. Quatuor sunt modi conuincendi: aut dudū. iure, ſcz instrumētis vel testibus, aut facti euidētia: vt §. in gl. ex de coha. cleri. tua. et j.e. q. que lotharioꝰ. aut iuris interpōe. pretatione, vt sepiꝰ citatū esse reū: vt. iij. q. ix. decer. et. xj. q. nimus, aut violēta suspicione seu pesumptione. xxxij. iij. fū. q. j. dicit. et. C. de adul. authen. si quis.

ma. ar. b ¶ Confessum. habes ergo hic q sentētia ferēda est Sentē in confessum: hoc verum est etiam si aduocatus alicuius cōfitentur, nec reuocat cōfessionē suam: vt extra fessum de cen. olim. et est ferenda sentētia in confessum in cauſa ciuili: vt. ff. de confes. l. Julianꝰ. et ētiā in criminali: vt ferēda ff. de custo. et exhi. reo. si confessus. Nisi aliquis metum tormentorum aliquid confiteatur dum est in carcere, tali enim confessioni non statur: vt. ff. de questio. l. j. §. diuinus. et §. si quis vltro. nisi post tormenta in cōfessione perseueret: vt. ff. de questioni. l. j. §. questioni. Mentitur ergo lex que dicit q nulle sunt partes iudicis in facte confitentem: vt. ff. ad legē aquil. pinde. §. vl. Sz dic q nulle sunt quantū ad examinationē cause, sunt tn alique quantū ad pōlationē sententie. Vt dic q si post receptionē libelli et iducias date reꝰ confitet: tūc iudex feret sententiam, ꝫ sine omni potrē ctione libelli. Si ex abrupto confiteatur, tūc nō est ferēda sententia, sed iudex simpliciter precipiat ei vt soluat. ff. de iud. si debitoti. Que autem confessio prejudicet, his versibus collige. Maior, sponte, sciens, cōtra se, ius sit, et hostis. Nec natura neget, fauor, et lex, iusve repugnet. Maior. ff. de cōfes. certum. in fi. Spōte. xxxj. quest. ij. lotharius. Sciens. C. de iur. et fac. ig. error. Contra se. ff. de interroga. act. de ex̄te. Jus sit. extra de iudi. at si clerici. hostis. ff. de interro. act. l. vl. Nec natura neget. ff. de inter. act. confessionibus. Fauor. C. de lib. causa. interrogatam. Et lex. ff. ad legem aquil. inde neratius. §. vlt. Jusve repugnet. ff. de pactis. si vnus. §. pacta. melius. ff. de interrog. act. l. si is cuius. xxxij. quest. ij. solet queri.

c ¶ Uder criminosum. i. causam criminalem.

d ¶ Per innocentes. l. bonos.

Sicut. §. Cūctos. Sicut nō debemus aliquem sine ordine iudiciario et causa cognita condemnare: ita et sententia iuste lata contra eum statim debet execution mandari.

e ¶ Que iuste. l. secundum ordinē iuris: licz ēm sciat eam executionē iniustā quātum ad ius litigatoris, tamen eam exequitur: vt extra de offi. deleg. pastoralis. nisi sit lata per falsa instrumēta. C. si ex fal. instru. vel testi. l. iudicati. extra de re iudi. decetero. et de crimi. fal. super eo.

f ¶ Excusatione. nisi incontinēti obijciat exceptio: vt ex̄ de testi. veniēs. ij. et ex̄ de testi. spo. literas. Dicit no tamen. xj. q. iij. cū apō. ex̄ de of. deleg. querenti.

Jhil. ¶ Tacuo. Nullꝰ debet absq accusatore dānari: et hoc probatur exemplo domini, qui licz sciret Judam esse furem: tamen eum non eiecit, cum accusatus non fuisset.

Primates. ¶ Tacuo. Dicitur hic q si causa coram primatibus agitatur de crimine: non debet accusatus condemnari nisi connictus vel confessus. Q si aliter factum fuerit: sententia irritabitur et retractabitur a synodo.

g ¶ Primates. l. epi. v. q. ij. si primates.

h ¶ Sententiā. excōicationis, quam ferre possunt in epm, ſz nō dānare: vt. ij. di. xj. de his.

Cōfessio me. tu tormēto: ſi stat. nō stat.

Confessio cōstēti nō nocet, nisi inta inteneniat.

Nam quantū ad ipos litigantes ius exsnia fctm fuit post. ꝫ in rē trāsit iudicata. ex̄ ꝫ cū iter. i fi. Ar. Epm dānare qs pōt.

i in fi. j. ti. xj. q. iij. ² ake p̄ si quis epōs. j. iij. q. vj. quāuis. et ca. se, nisi sit synodꝰ cōceptio.

gregata auctoritate pape: vt.v.q.iii.ca.f.

Sntia nulla an possit retractari,

a ¶ Retractandas. Sed qualiter retractatur sententia que nulla est ipso iure? nam nec in sententia excõmunicationis necessaria est absolutio si sententia nulla est: vt extra de offi. deleg. ca. cum cõtingat. & extra de sen. quod nullum est/ rumpi non põ. ff. de inin. & rn. testa. nam & sub cõditione. & vbi nulla est obligatio ibi nulla est liberatio. ff. de verb. obli. decẽ stipulat⁹. sed hic retractat de facto: ? ? Nam sicut aliquis absolutus de facto. extra de appel. ad presentiam. sicut depositus de facto restituitur: vt. xvj. q. j. ipso iur frater nolter.

nulla & irrita ẽ nec ibi: get retractatione maiore q; nõ ts adde q; nõ. Ber. in sum. ẽ, Ar.

U Nus ex vobis. ¶ Cal⁹ hoc ca. diuidit in duas ptes. In prima parte ponunt verba dñi ad discipulos. s. Unus ex vobis me traditurus est. In secũda parte ponunt verba augustini exponẽtis verba domini quibus probat q; conuictus vel cõfessus condẽnari debet: alioquin est tolerandus. & loquitur hoc ca. de iuda/ & cap. superius / scz Nihil aẽ. Secunda incipit ibi: Bene dixit.

b ¶ Unus ex vobis. Argu. qõ de vno dicitur, de alijs negatur: vt. xlv. di. disciplina. sic. ff. de iudi. cuz preter. ẽ. xxv. dist. qualis. C. de. pen. maritus.

c ¶ Sustinete. Etiã in publica ?munione: vt eẽ de offi. ordi. si sacerdos. & vj. q. j. si tantum ẽs.

I N primis. ¶ Cal⁹. Presbyter quidaz & duo epi. s. Januarius & stephan⁹ dicebantur iniuste condẽnatt. quare dñs papa cõmittit negociũ Illud Joãni defensori eunti in hispaniaz. Diuidit in quatuor partes. In prima parte mãdat inquiri de persona presbyteri hoc modo/ vt si inuenerit eũ iniuste dãnatum/ restituatur. Si autem aliquid obiciatur cõtra euz/ cognoscat de hoc eo presente/ et pro se rationem reddente: & queratur diligenter vtrum in exilio debeat demorari vel an debeat ad suam ecclesiã reuocari. In secũda parte mãdat papa inquiri de persona ianuarij episcopi vtrũ commiserit crimen damnatione dignũ: & si non commiserit, ecclesie sue & honori suo restituatur. Episcop⁹ autem qui in loco eius substitut⁹ fuerit: ab omni honore ecclesiastico deponat: & tradatur eidẽ ianuario custodiẽdus: vel ad sedẽ apostolicã transmittatur. Si vero mortuus est/ et alius loco ei⁹ substitutus, remoueatur ab illa ecclesia: ita tamen q; in alia ecclesia possit eligi nũqz ad illã reuersurus de qua remotus est. Ipsi vero qui substitutũ ordinauerunt/ per sex menses in monasterio detrudãtur a cõtione suspẽsi, nisi in mortis articulo. Sz si metu ipsius principis se dixerint fecisse, rẽpus penitẽtie abbreuietur. Insuper cõpellatur comes aut reũ seipse cõfiteat: aut per innocẽtes & canonice examinatos regulariter testes cõuincatur: aliter irritã esse cẽsemus & iniustã episcopoz dãnationẽ, & iccirco a sctã synodo retractandã ita vt oppressis ab omnib⁹ in ciuitatis causis subueniatur. Item decreuit zepherinus papa,

¶ Multi per tolerãtiã sustẽtandi sunt, quoꝝ sententia diuini iudicij sint condẽnati.

U Nus⁵ ex vobis me traditurus est. ¶ Bene dixit ex vobis, & nõ ex nobis. Ex vobis enim est, a quibus per iudiciariam potestatẽ cõfessus aut cõuictus exclusus non est. At me vero, qui nullis indigeo argumentis, et omnia certissime nouit, separat⁹ et diuis⁹ est. Tale est ac si diceret. Et si ego eũ p occulti iudicij sententiam dãnatum habeo: vos tamen adhuc illum per tolerantiam sustinete⁶.

I tẽ Greg. Jo. defensori eũti in ?Hispaniam.

¶ Nullꝰ seruet iudicium nisi rationabiliter habitum.

I N primis⁵ requirendũ est de persona presbyteri dilectissimi ⁶ fratris & coepiscopi nr̃i Januarij: & si ita veritas se habet sicut eiusdẽ episcopi petitio cõtinet, in ecclesia atqz loco suo idem presbyter modis omnibus reuocet. Si autẽ dictũ fuerit q; cõtra ipsuz causa aliqua mota⁸ siue pbata est: subtiliter ipso psente ⁸ & p se rationem reddente querendũ est et genus cause⁹ fuerit de ecclesia sua violenter abstractus. Nam q; hoc faciunt, capite puniunt: vt probatur lege seq. si quis in hoc. Deinde multipliciter, pbat q; circa personam stephani nõ fuit ordo iudiciari⁹ obseruat⁹: q; fuit a non suo iudice cõdemnat⁹: & si metropolitanum nõ habuit erat ad sedẽ apostolicã remittẽd⁹. Itẽ q; fuit a seruis accusat⁹: qõ fieri nõ debuit etiã i crimine lese maiestatis: cũ scisz fuerit bone opinionis. & q; eo absente vilissimi testes cõtra eũ recepti sunt: nec etiã sententia lata fuit in scriptis: qõ fieri non debuit. Et hoc, pbat duabus legibus, & sequẽti ca. Scõa pars incipit ibi: De epi ipso esse etna. Tertia ibi: Quia igitur stephan⁹. Quarta ibi: De persona presbyteri.

d ¶ In primis. Arg. q; pri⁹ est causa pauperis tractanda q̃ diuitis: vt. xvj. q. vj. de lapsis. et. C. õ epi. & cleri. si quis ad declinandã. Sed dic q; hic vltimo habet tractari causa epi/ vt eo incl.⁹ memorie cõmendetur: vt. j. de cõse. dist. ij. liquido. ? Sed quare iubet inquiri. s. an ordo iuris fuerit seruat⁹, cũ ipsi deposito esset a nõ suo iudice: vñ statim deberẽt restitui? Dic q; hoc fuit propter scãdalũ comitioli. & est si. ij. q. vj. hec quippe.

e ¶ Presbyteri dilectissimi. transitiue ponitur.

f ¶ Mota siue pbata, siue p se. & tũc planũ est. nõ eñ eo solo q; ꝙs est accusat⁹. re⁹ est: vt. xv. q. vi. c. vi. Ut die mota, ita q; sit infamat⁹ / & in purgatione deficiat. hoc eñ solum sufficit ad depositionẽ: vt extra de si. de hoc et ca. insinuatum. hoc verum est quãdo crimen in quo deficit, inducit depositionem.

g ¶ Presente. & intelligẽte. als non diceretur ꝑsens. ff. de verbo. signi. coram. Joan. Quid iuris sit de hoc, habes. iij. q. ix. in sum.

h ¶ Et gen⁹ cause. scz an sit ciuilis, an criminalis: q;

¶ Ut de q; ti. de po: stulant. ¶ Ut de q; ti. de po: stulant. ¶ Ut de q; ti. de po: stulant. ¶ Ut de q; ti. de po: stulant.

alij testes admittūtur in vna cā in alia: vt. xxiij. q. ij. sup prudentia. Vel dic genus cause id est an tale sit crimē qđ inducat depositionem, vel non: quia non omne crimen inducit depositionem. dist. lxxxj. apostolus. z. v. q. iij. in loco. z vj. questio. viij. in sum.

a ¶ Modus probationis. Non intelligas vt inquiratur an ciuiliter an criminaliter agatur. nā propter crimen ciuiliter p̄ batuz remouetur de a beneficio: vt extra ō offi. custo. ca. j. extra de fide iusso. puenit. de iureiurā. querelam. Sed dic modꝰ probationis id est an excipiendo vel denunciādo vel alio modo. pbatum sit crimen: q. si excipiendo vel denunciando, non est remouendus: vt extra de accusa. sup his. Si autē directe agatur de crimine, licz ciuiliter bene remouet ab administratione: ſz nō a dignitate: vt extra de simonia. per tuas. in fi.

b ¶ Peruerse. cū iuris de hoc sit habes. iij. q. ix. in fi.

c ¶ Repellat. nisi fecisset ignoranter vt j. vij. q. j. presentiū. z. c. cū qui.

d ¶ Ab ipso. non vt ab ipso iudicet: vt. j. iij. qō. v. quia suspecti.

e ¶ Ser mesib⁹. post hoc ꝑs forte ipso iure restituuntur: argu. ff. de postulā. l. imperator. ℞. di. l. fi. lle. cōtra. sed ibi erāt detrusi in monasteriū vt ibi perpetuo essent.

f ¶ Metu. metꝰ hic attenuat petiſ: vt eē qō me. cā. sacris. cānis. qñq; penaꝰ excusat: vt. l. dist. pbos. qñq; in nullo excusat: vt. j. de cōse. di. iiij. eos. z. xj. q. iij. quisquis.

g ¶ Sua spōte. Ar. q̄ miti⁹ agitur cū spōte cōfesso, cū cum conuicto: vt. l. di. c. iij. ar. eē de elec. innotuit.

h ¶ Quia leuioris. cū eīm sit singularis successor, mala fides defuncti nō nocet successori. Secus si esset vniuersalis successor. C. de acq. pos. vitia. z. ff. de di. et rēp. preferi. l. an vitiū. z. l. cum heres. purgatur ergo hoc vitiū per successorē. sic extra de fi. pdy. ex trāmissa. vnde dicit lex q̄ nō videor vi possidere q̄ recipiā possessionem ab eo q̄ possidet, licet ille vitiose possidet: vt. ff. vti pos. si duo. et si. eē de re. spo. cū ad sedē. in fi. Jo. vbi tamē spoliat⁹ pōt eōuenire quēlibet possessorē cōdictione ex canone: vt eē de resti. spol. sepe cōtingit. Bar.

i ¶ Reuersurus. Arg. dignitas nō cōgalescit in inuasore si electus moritur: arg. j. xxj. q. j. relatio.

k ¶ Expendisse. De expēsis cōsueuit notari eē de pe. calumniā. immo meliꝰ de do. z ꝓtu. cum dilecti. sed hic aliqua adijcia. Dico ergo q̄ oēs expense soluūtur que facte sunt in eūdo z redeūdo. extra de ele. vt preterite. etiā circa aduocatum: vt. C. de iudi. sancimꝰ. et hoc obtinet cū victus succūbit victori. secus est si quis cōdemnatur pro cōtumacia. l tunc esti tantū soluit expensas factas a tēpore cōtūacie: vt eē ō do. z contu. cū dilecti. Illas tamē expensas dico deducendas quas domi cō sueuit facere: vt. ff. ad exhi. sed z si. ℞. j. z. ff. ō peti. here. sed et si. ℞. qō aūt. z. ff. de rei vendi. si res. nec illas petit que casu fortuito facte sūt vt. ff. mā. inter causas. ℞. nō omnia. Itē ille expense erūt mediocres, z nō delicate vt. ff. ō pi. ac. si ser uos. i fi. z. ff. ō dā. infect. inter quos. ℞. ij. z. l. sequē. sola enim illas prestabit que propter ipsam causam facte sūt: vt extra de eē. non vtiles prestabit: vt extra de eo qui mit. in posse. cū venissent. in fi. Illud autē nō obstat ei q̄ minores facere potuisset: vt. ff. mā. si q̄s. in pēdia. Itē inde⁹ priꝰ taxabit expēsas ꝑs. p eis iuret: vt iij. q. iij. ℞. spatiū. ℞si. qō fieri. z est istud speciale q̄ pbatur aliquid ꝓpter iuramētō: z hoc ideo est, qz res talis aliter nequit probari. sic per sacramentum suum ꝓbat se aliquis perdidisse instrumentū suum: vt. C. de fi. de instru. l. vlt. eodē modo probat sibi res aliquas mobiles esse ablatas. C. vnde vi. si quando. extra qō metꝰ can. c. vlti. Hoc tamē tenēas pro certo q̄ nullus in principali causa condēnatur in expensis postq̄ iurauit de calumnia: cum postea presumatur bona fide litigare: vt. ff. de lega. ij. qui solidum. z in hac opi. fuit Joan. cre monēsis, z alij doctores legū. vnde dixit Vulgarius, exceptionē facit ꝓtumacia absentis actoris, z iusta ignorantia. Jo. z ita seruatur de facto in hac ciuitate bononiensi. Sed in causa appellationis indulgētie quelibet condemnatur: vt. ij. q. vj. omni modo. B.

l ¶ Dato sacramento, si aliter nequit probare. C. vnde vi. siquando. Jo.

† Cōe ē in quolibet cō tumacie vt in expēsis cōdēnetur: si z vltra ille vincat i cā principali: siue succumbat. C. de iud. ꝓperādis. sinautē ex gestis nō. Innoc. ff. ii. vj. de appel. col. di. in fi. Archi.

‡ Cōtra rūm tñe nēt pe. de iud. z Cy. z bart. in. aut. generalit C. de estabit. z cle ri. z bar to. z ymo. i. l. qui soli dū. ℞. ff. de le. j. z bar. in. l. eū quē tenere. ff de iud. z in. l. j. ℞si. ca. venio. cc. ad turpil. et Joā. and. in ca. calūmiā. de pe. Idē z guil. de cu. i. l. iij. ff. de iure iurā. et bal. i di cta auten. ge-

neralis a post Old.

¶ Accusatores.i. accusator. nō em plures accusatores admittuntur: ꝙ posset esse ꝙ vnus probaret/et alter deficeret in probatione. sed si plures sunt/iudex

¶ Idez eliget magis dignum: vt.ff. de accusa. si plures. tamen ff si. et intantū preiudicabit eis/ꝙ qui semel apparuerit inter

ibi pe. p. ꝛ ꝯ. ff de bel. cā. l. si actor. C. de accusatorib⁹. C. de accusa. l. j. ff. de plures. ff. de sepul. vj. ff si quis. extra de rest. col. de. vbi de hoc. ar.

accusatores/non potest postea in illa causa testificari: vt ex de accusatorib⁹. cap. cum p.

¶ Si eo presente. Testes iurare debet ꝓsente vna ꝙ parte/vel altera per cōtumaciā absente. ex de testi. in noie dñi. sed testimoniū nō debent dicere coram partibus, ex̄plo Danielis/qui solus secrete querebat a testib⁹, j. qō ne. vij. ff. his ita. ver. item Daniel. Ego credo ꝙ que cūq; pars velit ipsorū interesse interrogationibus, ꝙ

¶ Ista ff. si cā alter. de ymo. in ista apud. colk. ij. C. de eden. et adde Anno. i ca. p tuas. de testib⁹. et Spe. in ti. de testi. ff. de iterrogato rijs.

posita testi: qr partes melius nouerūt quere oēs circūstantias. ꝛ hoc probat ff. de adulte. si postulauerit. ff. questioni. sed hoc fiant partes ꝙ quecunq; pars semel interfuit/ammodo nō pōt aliqo testes ꝓducere sup illo articulo: vt ex de testi. fraternitatis. in auc. eo. ff. qr ꝙ. colk. vij. Jo. Sed certe sicut testimonius dicit in secreto, ita ꝛ interrogatiōes fiunt in secreto: et danitur in scripꝭ: ꝛ ita seruat de facto. Bartholo. Burr.

¶ Querendū. Sed non videtur hoc modo eē querēdum: cum exceptio que testi est obiicēda, ante publicationē debeat opponi: vt extra ō testi. presentium. et quia non refert cuius opinionis testis sit, dummodo eo tempore quo tulit testimonium, nihil fuit obiectū testi: vt. C. de testi. l. j. Respon. reus bene obiecit ꝙ testes tales non essent admittendi: sed iudex ꝑ

Exceptio in testem ff est obiicienda.

dā ficta, et de falsis se capitulis accusatū, neq; aliq̄d ordinabiliter factuz: sed iniuste se asserit condemnatū: diligēter querendū est primo si iudiciū ordinabiliter est habitum. i. si alij accusatores⁹, atq; alij testes fuerunt. Deinde causarū qualitas est examinānda: si digna exilio vel depositiōe fuerit: si eo presente⁵ q̄ accusat⁹ est, sub iureiurando testimoniū ꝓtra eū dictū est: si scriptꝰ actū est: si ipse licētiā respondendi ac defendēdi se habuerit. Sed ꝛ de ꝑsonis accusantiū ac testificātium subtiliter querēdū ᶜ est cuius ꝓditionis sint, cuiusve opinionis: et ne inopis pīmonij sint: ne forte aliquas ꝓtra prefatū pastorē inimicitias⁹ habuisset. Utrū testimoniū ex auditu⁵ dixerit aut certe specialiter ᶠ se scire testati sunt. Si scriptis⁹ iudicatū est: et partib⁹ ꝑsentib⁹ sūia recitata sit. ꝙ si forte hec solenniter acta nō sunt, neq; causa ꝓbata est q̄ exilio vl̄ depositione digna sit: oibus modis in ecclesiā suā reuocetur.

Si vero q̄ cōtra dei timorē ꝛ statuta canonū eū cōdēnauerūt: excōicati i monasteriū ad agendā pniam ser mēsib⁹ mittendi sunt: ita sane, vt si cuiq̄ eoz mortis cōtigerit imminere discrimen, viatici ꝛ benedictio ei non neget. Ipse aūt qui eo viuēte locū ei⁹ temerarie ambiuit: priuatus sacerdotio, aboi ministerio ecclīastico repelat, atq; eidē dilectissimo fratri et coēpo nr̄o tradat: vt eū

ipse aut ad nos transmittat, aut apō se i custodia habeat. Ep̄i vero q̄ eū ordinare presumpserūt, vel querse ordinationi ei⁹ assensum prebuerūt: cōtione priuati sex mensib⁹ ad agēdā pniaz i monasterio deputent ⁊c. vt. ō. de cā Januris ep̄i. ꝛ. j. de eodē. Q̄ si forte aliq̄ de obiectis contra memoratū Stephanū ep̄m ꝓbata sunt, aliq̄ vero doceri minime potuerūt: cauta oīno cōsideratione pensandū est vtrū leuiora⁵ capla, an certe grauiora sunt ꝓbata: vt ex eis q̄liter diffinitionez tuā formare debeas, possis scire.

¶ Glosus vero comittiol⁹, si supradictus ep̄s innocēs esse clarueri: quicq̄d de reb⁹ et⁹ vl̄ ecclesie ip̄i⁹ fuit: et sine aliq̄ dilatiōe restituat ⁊c. vt supra i cā Januarij ep̄i. Si aūt ep̄m talem culpā, qō absit ⁊c. et. j. in cā mōachoz. De ꝑsona ꝓbri. et. j. in cā. Clericus aduersus clericū. ꝛ. j. De ꝑsona Januris ep̄i sciendū est grauiter oīno ꝛ contra leges esse actū vt violenter de eccl̄ia trahere⁊: cū si qualibet⁴ iniuriā a quocunq; eps passus fuerit in ecclesia, iniuriantem lex capitalī⁴ pena ꝓcutiat: ꝛ sicut maiestatis reū oibus det accusandi licētiam: vt huius legis series loquit. Codice libro primo, titulo de episcopis et clericis, in constitutione prima.

¶ Si qs in hoc¹ genus sacrilegij irruperit, vt in ecclesiam catholicā irruens, sacerdotibus et ministris⁽ᵐ⁾ vel ipsi cul-

d ¶ Inimicitias. capitales. vt ex de iere. de simo. per tuas. et in aute. de testi. §. si quis vero odium. insti. de excu. §. immicitie. pcura. j. tij. q. v. ca. ij.

e ¶ Ex auditu. j. tij. qō. ix. testes. tamen de auditu ꝛ de credulitate ꝙ ritur a teste. extra de testi. cum causam.

f ¶ Specialiter. id. ē assignata causa scientie: vt not. tij. q. iij. fola.

g ¶ Scripꝭ j. vj. q. j. ff quis cū clerico. cōtra. sed illud in cā ciuili, sīnd in cā criminali. Uel illud spāle in ep̄o.

h ¶ Leuiora. an grauiora. j. tij. q. x. placuit. cōtra. Sz hic non dr ꝙ sedo sint admittēdi ad accusandum.

i ¶ Quālibet iniuriā. Ergo p modica vt ꝑ magna iniuria pōt ꝙ taliter punirī argu. xvij. q. vj. c. vlt. in ꝓ modica iniuria nō excōicatur. xi. qō. iij. null⁹. ff de sen. exc. gnit. Joā. Et male dicit Joā. qr excōicat⁹ est: sed nō debet mitti ad sedez apostolicā nisi velit ep̄e: vt dicit illa decre. quenit. ℟.

k ¶ Capitali. hec sūia ꝛ est lex cornelia. sz nec ꝛ cōtra. C. de epi. et. j. sic ecle. auf. sed nouo. quem ibi em dr ꝙ talio pena verberak, ꝛ in mo. ff. naſterij mittitur. Archi. Jo. So. pōt dici ꝙ Crimē nouo iuri stabit: vel stabit huic le.

Excōicatio p modica iniuria. non est ferenda.

l ¶ Si quis in hoc⁽ˡ⁾ xvij. q. iij. §. qui aūt de ecclesia. statim

m ¶ Et ministris. No. diligēter q⁹ in hoc casu crimen qsq; sacrilegū cōparak crimini lese maiestat⁹: vt. xvij. q. iij. parati

si quis suadente ℌ que autē immo si laicus extrahat de ecclesia, tale crimen cōparatur crimini lese maiestatis: vt. C. de his qui ad ecclē confu. l. ij.

a ¶ Ad iudicium alienum. hoc ptz per verba sequentia: scilicet ab episcopis aliens, ꝛc.

b ¶ Judicari. ergo ꝓuinciales epi sūt iudices epi vi. iij. q. vj. ca. ij.

c ¶ A iudice. j. xj. q. j. x. penul. C. si a nō ꝓpe. iud. l. vlti.

d ¶ Crimine. no. q̄ ēt istis exceptꝫ criminibꝰ non ois admittit ad accusationem vel testimoniuꝫ, nisi male fame fuerit accusatus: vt hic. x. j. e. q. vij. ℌ. accusatio. x extra de testi. ne niens. Si ℌ o male fame fuerit omnes admittuntur: vt extra ō simo. tā ta. x extra de testi. qm. nisi odio venerit ad accusationē vt extra ō simo. Ihely. x ca. ꝓ tuas. Alij dicūt ſpāle eē i eſo. decret. tñ videtur dicere q̄ cōtra euz etiā q̄ fuit male fame, nō admittitur crimino: si exceptis crimi nibus cū criminaliter agit. sed vbi ciuiliter agit, tunc admittunt crimi nosi cōtra regulares ꝓlatos, sed nō cōtra seculares. ſz si sunt emēdati de crimine, tunc admittunt ꝓtra eos de equitate, nō de rigore: vt extra de simo. ꝓ tuas. Jo.

e ¶ Non exitit. extra de ꝓbꝫ. mā data. c. eo. tit. cū inuētute. ff. de ſpec. tut. l. iij. ff. ad legē iul. mate. famoſi. xxviij. dist. q̄ ſunt culpe. ff. de remiſſ. l. nō oēs.

f ¶ Corporali. j. vj. q. v. illi qui.

g ¶ Ut ſnia. Per hanc legē nō pōt Grego. ꝓbare q̄ criminaliꝫ cautel locoꝫ aliq̄d importet iniurie ꝛc. x. j. De ꝓsona epi ſtephani hoc attendendū est, q̄ nec inuitus ad iudiciū a trahi nec ab epīs alieni conciliꝫ debuit iudicari b. Contra hoc si dictū fuerit q̄ nec metropolitanū habuerunt, nec patriarcham: dicendum est q̄ a sede aplica (que oim ecclesiarū caput est) hec cā audienda fuerat, ac dirimēda: sicut x predictus epūs petisse dignoscit.

Q̄ ergo epūs alieni cōciliꝫ iudices habuit oīno suſpectos, ſnia nō a suo iudice c dicta nihil firmitatꝭ obtineat. Q̄ aūt dr a seruis suis accusatꝰ, sciendum est q̄ audiri minime debuerūt. Si ℌ o de crimie d maiestatis dr accusatꝰ: nec ipſis etiā de eo credendū fuit si vita x opinio eius talis ante nō extitit e. Q̄ aūt dicit idē epūs q̄ se absente aliq̄ vilissimi sint testes exhibiti: hoc si verū est nulliꝰ est momēti. ¶ Testes aūt quales vel cuꝰ opinionis ad testimoniū admittēdi sunt plurime leges ostendūt: q̄ pene nulli habētur incognite: q̄ etiā illū sanciūt, vt vilissimis testibꝰ sine corporali f discussione credi non debeat.

¶ Q̄ aūt dr q̄ nihil sine scriptis iudicādū est, legendū est Codice titulo. xliij. lib. vij. cōstitutiōe vltima: quia scriptis debuit iudicari. Nā ibi inter alia ꝓcipit vt ſnia q̄ sine scripto dicta fuerit nec nomē sententie habere mereatur.

Item Codice lib. vij. titulo de sententijs ex breuiculo recitandis, Impatores Valentinianus x Gratianus ꝛc.

¶ Ultima sententia debet de scripto ꝓferri.

Statutis generalibus iussimus vt vniuersi iudices quibus reddendi iuris in ꝓuinciſs pmiſimus facultatē, cognitis causis vltimas diffinitiones descripti recitatione ꝓferant. Huic adiscimꝰ sanctioni, vt ſniaᵍ q̄ dicta fuerit inscripta non esse: nec nomen quidez ſnie hꝫe mereat: nec ad rescissionez ꝓperā decretoꝝ appellationis solennitas requiratʰ. Item ex cōcilio apud sanctū Medardum viij. c. Hymarus Remoꝝ archiepūs dixit. ¶ Eodem.

Legum ecclesiasticarū authoritas talis est, vt in causis gestoꝝ semp scriptura requiratⁱ. adeo vt q̄ ad sacrū fontemʲ accedit, suū dare nomen ꝑcipiat. q̄ ad summū sacerdotiū ꝓmouendiᵏ, decretoꝝ manibꝰ olim roborato eligat. Ordinatus aūt a suis ordinatoribꝰ ſras accipere iubeˡ. qui etiā ab ecclesiastica societate quolibet excessu discindit, libelli inscriptiōe aut recipitur aut deiscit. sed et qui accusat, aut excōicatur, seu reconciliatur: ꝑ scripturā accusari vl recōciliari iubeˡ. et sic in ceteris hmōi intātū scriptura deposcit, vt sicut btūs Greg. in cōmonitorio ad Jo. defensorem ex Romanis legibus sumens scribit: Sententia q̄ sine scriptis ꝓfertur, nec nomen sententie habere mereatur.

Item Nicolaus papa Birardo Turonen. archiepō.

¶ Restituēdus est quē negs coulctum negs cōfessum constat esse electum.

Otum sit tue fraternē charitati q̄ cū iste ꝓsbyter pauper noie Christo- sis debeat interuenire scriptura: q̄ lex illa tñ de ciuilibus causis loquit. nā epūs inter subditos suos sine scriptura iudicat: vt. xj. q. j. si q̄s cū clerico. x. C. de sentē. ex breui. rei. aut. nisi. silr secularis iudex in modicis causis: vt ibi dr. x in aut. de mā. ꝓnci. ℌ. si tibi. colt. iij. et q̄ pres illud mutuo ꝛsensu ꝓsit remittere. C. de epīs et cle. aut. x ḡnalit. i ſi. x. C. de ꝓbꝫ. eoꝝ q̄ in sacro pala. cōſiſtūt. l. quotiēs. in ſi. ij. xij. Dicas cū Greg. q̄ in criminibꝰ causis reqrit scriptura. x ēt i ciuilibꝰ. ex de. ꝓba. qm ℌ. nisi i casibꝰ ſupta exceptis, x i cā dilapidationis: vt i aut. vt iij. sine quoꝫ ſuff. ℌ. necessitatē. col. ij. Jo.

h ¶ Reqrat. Tñ si appellauerit, videt q̄ debeat, pse q̄ appellatione: vt extra ō sen. x re iudi. snia. q̄a appellatio ꝓfirmat sentētiā. ff. rē ra. hab. l. iij. ℌ. fallꝰ. extra ō offi. deleg. coīā.

Palea dr esse. hug.

Egū. ¶ Cassue. Probat hic Hymarus q̄ i causis gestoꝝ interuenire dz scriptura. nā baptizādus nomē suū dz in scriptis dare: et electio et ordiatio dz fieri cū scriptura: et silr excōicatio x recōciliatio x alia silia debēt fieri cum scriptura.

Ostit i electione epi. cs. epūs. lxj dist. x. c. quāto. lxij. d. x ca. de petro. lxvij. dist.

i ¶ Fontem. j. de consē. dist. iij. baptizandi. q.

k ¶ Prouehit. z. dist. lxj. epūs dum fuerit.

l ¶ Societate. vt hereticus: vt. x. j. q. vij. quotiens.

m ¶ Excōicatur. xj. q. iij. debent. et capi. cure.

Otuz. ¶ Quidaz pbr noie Christophorus nō ꝓuictꝰ vel cōfessus de aliquo crimine iniuste fuit ab ecclesia sua expulsꝰ, x alibꝰ

loco eius substituatus: qz non potuit vel noluit dare qđ substituatus eius emulus dedit: cum trina facta fuerit cõta eũ inquisitio, nec culpabilis est inuẽtus. vnde cõquestus est Christophorus pape, quare mandat eỹ qui eũ expoliauit, vt eum restituat: nec excusat si dicat se nõ facere, eũ fieri pmittat. Nã faciẽs & cõsentiens part pena punit.

g ¶ Per tres. no. sepius posse inqri de eodẽ crimine.

b ¶ Nisi. Istud nisi, non ponit hic exceptiue.

c ¶ Monemus. Per hoc verbũ nõ precipitur. ? vt. j. xxviij. q. j. sicẽm. & ff. de leg. iij. fideicõmissa. §. hec verba. & xj. q. iij. rogo. et iij. q. ix. reuera. & ij. q. vij. sicut inquit. in glo. ij.

d ¶ Tue. Remittitur hec cã ad eũ a quo appellatuz est: nõ vt ipm iudicet, sed vt ipm restituat. & sic nõ obstat extra de app. accepta.

e ¶ Restituẽdo. Causa pus cognita: ne obstet. j. vij. q. j. presentium.

f ¶ Et cõsentiẽtem. Hoc ideo dicit, qz ipse eum nõ puniuerat, sz alij de cõsensu suo. Et hoc est notabile q põt cõueniri nõ solũ qui deiecit vel mãdauit vel ratũ habuit: sed etiã q consentit. eỹ de resti. spo. cũ ad sedẽ.

g ¶ Excõicet. Argu. q simplex sacerdos, habet potestatem excõicandi: vt eỹ de offic. ordi. cum ab ecclesiarum. & ca. si sacerdos. & de appel. reprehẽsibilis. & eỹ de co quifur. or. re. ca. j. Nam quilibet sacerdos habet hȳ ꝛ claues ligandi & absoluendi: vt. j. e. q. vij. §. Item cũ da de sanctã. & xj. q. iij. quõ. Item qz de causis possunt cognosce ep. mare: vt eỹ de iudi. ca. ij. & eỹ de immu. eccle. nõ minus. et per. §. etiã de matrimonialibꝰ causis. eỹ xj. q. ij. de senten. & re iudi. renoz. in princi. vto. in pte decisa. Cuz ergo excõmunicatio sit potius iurisdictionis q ordinis: vt eỹ de elect. transmissam. & tales minores prelati habent iurisdictionem, vt dictuz est: ergo possũt excõmunicare. Sed ꝓtra: excõmunicatio est mucro ẽpalis. xvj. q. ij. vlis. Itẽ excõmunicatio dicit maxima pena: vt. xxiij. qõ. cato & iij. corripiãt. Preterea archidiaco: pena, ni modicã habent iurisdictionem: vt eỹ de offi. archi. c. j. & viti. ergo multo fortius simplices sacerdotes. Solu. vbi cõsuetudo est, ibi bene possunt excõicare. cõsuetudo ei dat iurisdictionẽ: vt. ix. q. iij. equestuz. in fi. De hac materia luenico. xj. q. j. de pona. Jo. ꝓbabiliter põt dicq ecclesiarũ prelati de iure cõmuni possunt excommunicare: vt extra de offic. ordin.

¶ Antecq causa examinetur aliquis excõicari non debet.

QEmo epus, nemo pbr excõicet[s] aliquẽ ãteq causa probetur[h] ꝓpter quam ecclĩastici canones hoc fieri iubẽt. Si qs aũt aduersus eã cõstitutionẽ excõicauerit aliquẽ: ille qui excõicat[i] est, maioris sacerdotis authoritate ad gratiã sctẽ cõionis redeat. ille aũt qui nõ legitime eũ excõmunicauit: in tantum absteneat tps quantũ maiori sacerdoti visum fuerit: vt qđ iniuste fecit cum excõmunicando ipse iuste patiatur.

I tem Augustinus in epistola ad clerum et ad vniuersalẽ plebem Hipponeñ.

¶ Incerta et dubia iudicari non possunt.

QOmẽ pbr, ppterea nõ ausus sum de numero collegaꝝ eiꝰ vel suppumere[k] vel delere, ne diuine pietatis potestati sub cuius examine causa adhuc pẽdet, facere viderer iniuriaz si illius iudicio meo vellem iudicio preuenire: qđ nec in negocijs secularibus iudices, faciunt quando ad maiorẽ potestatem duxerint. & ca. si sacerdos. & de appel. reprehẽsibilis. & eỹ de co quifur. or. re. ca. j. Nam quilibet sacerdos habet hȳ ꝛ claues ligandi & absoluendi: vt. j. e. q. vij. §. Item cũ da de sanctã. & xj. q. iij. quõ. Item qz de causis possunt cognosce ep. mare: vt eỹ de iudi. ca. ij. & eỹ de immu. eccle. nõ minus. et per. §. etiã de matrimonialibꝰ causis. eỹ xj. q. ij. de senten. & re iudi. renoz. in princi. vto. in pte decisa. Cuz ergo excõmunicatio sit potius iurisdictionis q ordinis: vt eỹ de elect. transmissam. & tales minores prelati habent iurisdictionem, vt dictuz est: ergo possũt excõmunicare. Sed ꝓtra: excõmunicatio est mucro ẽpalis. xvj. q. ij. vlis. Itẽ excõmunicatio dicit maxima pena: vt. xxiij. qõ. cato & iij. corripiãt. Preterea archidiaco: pena, ni modicã habent iurisdictionem: vt eỹ de offi. archi. c. j. & viti. ergo multo fortius simplices sacerdotes. Solu. vbi cõsuetudo est, ibi bene possunt excõicare. cõsuetudo ei dat iurisdictionẽ: vt. ix. q. iij. equestuz. in fi. De hac materia luenico. xj. q. j. de pona. Jo. ꝓbabiliter põt dicq ecclesiarũ prelati de iure cõmuni possunt excommunicare: vt extra de offic. ordin.

I tem de lib. cõstitutionum. cum ab ecclesiarum. licet episcopi iam pscripserint contra multos prelatos. B.

h ¶ Causa probeť. j. xj. q. iij. nemo episcoporum.

i ¶ Maioris sacerdotis authoritate. cum distinctione. xj. qõ. iij. si episcopus. forte notatum ibi inuenies: et extra de sen. excom. sacro.

QOmen. ¶ Cassus Quidã pbr fuerat accusatus et etiã infamat[9]. Ut clerus illiꝰ loci rogauit Augustinũ vt eũ excõicaret vel deponeret. Rñ. Aug. dicens q nõ põt nec est ausus eũ suppmere de tabula clericorum cũ occultũ sit eiꝰ delictũ, & dei iudicio reseruet: cui faceret iniuriã si eiꝰ iudicio preuenirer. Nã & iudices seculares hoc faciunt, qui iudicio pendente nihil immutant. Et preterea in cõcilio factũ est statutũ neminẽ debere excõicari nondũ cõuictũ nisi ipse fuerit cõtumax.

k ¶ Vel suppumere. Nota excõicatoꝝ tpe excõmunicationis suppumebãtur in matricula: sed nota depositorum radebantur, sic. l. dist. contumaces.

l ¶ Ubi de eo quifur. or. re. ca. j. Nam quilibet sacerdos habet hȳ ꝛ claues ligandi & absoluendi: vt. j. e. q. vij. §. Item cũ da de sanctã. & xj. q. iij. quõ. Item qz de causis possunt cognosce ep. mare: vt eỹ de iudi. ca. ij. & eỹ de immu. eccle. nõ minus. et per. §. etiã de matrimonialibꝰ causis. eỹ xj. q. ij. de senten. & re iudi. renoz. in princi. vto. in pte decisa. Cuz ergo excõmunicatio sit potius iurisdictionis q ordinis: vt eỹ de elect. transmissam. & tales minores prelati habent iurisdictionem, vt dictuz est: ergo possũt excõmunicare. Sed ꝓtra: excõmunicatio est mucro ẽpalis. xvj. q. ij. vlis. Itẽ excõmunicatio dicit maxima pena: vt. xxiij. qõ. cato & iij. corripiãt. Preterea archidiaco: pena, ni modicã habent iurisdictionem: vt eỹ de offi. archi. c. j. & viti. ergo multo fortius simplices sacerdotes. Solu. vbi cõsuetudo est, ibi bene possunt excõicare. cõsuetudo ei dat iurisdictionẽ: vt. ix. q. iij. equestuz. in fi. De hac materia luenico. xj. q. j. de pona. Jo. ꝓbabiliter põt dicq ecclesiarũ prelati de iure cõmuni possunt excommunicare: vt extra de offic. ordin.

m ¶ Maioris sacerdotis authoritate. cum distinctione. xj. qõ. iij. si episcopus. forte notatum ibi inuenies: et extra de sen. excom. sacro.

n ¶ Omen. ¶ Cassus Quidã pbr fuerat accusatus et etiã infamat[9]. Ut clerus illiꝰ loci rogauit Augustinũ vt eũ excõicaret vel deponeret. Rñ. Aug. dicens q nõ põt nec est ausus eũ suppmere de tabula clericorum cũ occultũ sit eiꝰ delictũ, & dei iudicio reseruet: cui faceret iniuriã si eiꝰ iudicio preuenirer. Nã & iudices seculares hoc faciunt, qui iudicio pendente nihil immutant. Et preterea in cõcilio factũ est statutũ neminẽ debere excõicari nondũ cõuictũ nisi ipse fuerit cõtumax.

k ¶ Vel suppumere. Nota excõicatoꝝ tpe excõmunicationis suppumebãtur in matricula: sed nota depositorum radebantur, sic. l. dist. contumaces.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Relatione. Sile ex de offi.dele.licet. ex eo etiã q̃ iudex dicit se velle referre, non põt amplꝰ cognoscere. C.de ap.ex illo.z ex de offi.deleg.cũ sup. qõ intelligo si relatio fuerit a partibꝰ approbata: vt.C.de rela.l.ij.

b ¶ Suspendi. Nisi sit infamatus.J.e.q.v.pbr.

Primo semp. ¶ Cast. Quicũq vult sentẽtiã ferre, debet primo causam z oia diligenter inquirere: quibꝰ pactis sententiã ferre debet nõ suspitiõis arbitrio: nec alteri faciat quod sibi non vult fieri.

Suspitio ẽ triplex.

c ¶ Suspicioꝝ. Triplex est suspitio. Temeraria: de qua hic dicit: q̃ expurgationẽz nõ inducit. Probabilis: q̃ expurgationem inducit: vt J. qõ.v.pbr. Violenta: q̃ ad condemnationem sufficit: vt xxij.qõne.j. dixit dñs. ¶ Th cñz vi olenta suspitio vel psumptio nõ sufficit ad condẽnationẽ: vt ex de testi. cogẽ.preterea. ex de psump. litera. in fi. ¶

extra de pñi. cap.q. Libro hoc.ex vj.q.j. ouce. Archi. Alñs admittebant ad accusationẽ: ne ob hoc impedirẽt vitiatẽ reip. pretermittere: z p hoc quãt. Et h õñdit Fra. Aliter i accusationibꝰ otdo iudiciariꝰ sit seruãdꝰ.

Rohibẽtur, Lex incipit, q̃ accusare possũt. Cardo. hic enumerant non ẽ plone q̃ pter nouem causas ab accusatione phibent: vt mulier, pupillus, nẽ. nisi suã vl suorum iniuriã prosequatur. Et p hoc patet q̃ pluries iterum accusare licet.

d ¶ Propter sacramentũ. Qõ prestant sez se nõ enutruros mortem propter salutem reipublice. ¶ Milites ẽm nostros magis volumus scire arma q̃m leges: vt.C. de mil. delibe. l. sciatis. C. locati. milites. r

e ¶ Magistratum. Sed contra. j. qõne. j. in illa. l. iubemus. Sed illud cum delinquit iudex in administratione sua: vt tunc possit cõueniri: ¶ vt in authenti. vt iudi. sine quoquo suffragio. ff. illud. Vel hic loquitur de eo qui ante administrationẽ deliquit. Vel ibi de minoribus iudicibus, hic de maioribꝰ: vt. ff. de iniur. nec magistratibus. tamen etiam maiores iudices prestabunt cautionem standi iuri post depositam administrationem: vt. ff. de adulte. si adulterium. ff. vlti.

f ¶ Sine fraude. l. sine pena.

g ¶ Questum. Id est queritus suspitionem. Qui ẽm duos ceperit accusare: si vult tertium accusare, presumitur q̃ hoc causa questus faciat. Sed huic est cõtra bitratio refertur: vt pendente relatione a aliquid audeãt cõmutare. In episcopoz q̃z cõcilio cõstitutum est nullũ cleri cum qui nondum cõiuct⁹ est, suspẽdi b a cõmuntone debere, nisi ad causam suam examinandã se non presentauerit.

Item Melchiades papa.

¶ Nec suspitionis arbitrio, nec ante verũ et iustũ iudiciũ aliquis condemnetur.

Primo semper ante oia diligẽter inq̃rite, vt cũ iustitia z charitate diffiniat⁹: neminẽ condemnetis ante verum z iustũ iudiciũ: nullũ iudicetis suspitionis c arbitrio: sed primuz probate, et postea charitatiuam sentẽtiam proferte: et qõ vobis non vultis fieri, alteri facere nolite.

Item. ff. lib. xlviij. ti. de accusationibus z inscriptionibus.

¶ Qui ab accusatione prohibeantur, z qui recipiantur.

Prohibẽtur aliꝗ accusare, pter serũ vl etatẽ: vt mulier et pupilli d. Alij, ppter sacrm e: vt q̃ stipẽdiũ merent. Alij, pter magistratũ f z ptãtem: in qua agentes sine fraude g in ius vocari non possunt. Alij ppt delictũ ppriũ: vt infames. Alij ppt turpẽ qstũ h: vt qui duo iudicia aduersus duos reos subscripta habẽt: nũmosve i ob accusanduz vel nõ accusandũ acceperit. Alij ppter conditionẽ suam: vt filij cõtra parẽtes, z liberti contra patronos. Alij propter suspitionem calũnie: vt illi qui falsum testimonium subornauerũt. Nonnulli propter paupertatem k: vt sunt qui minus q̃ quinquaginta aureos habent. licet tamẽ oẽs si suam iniuriã exequantur, mortẽve propinquorum defendãt: ab accusatione non excludũtur. Liberi libertiq̃ nõ sunt prohibendi suarũ defendendarũ rerum gratia de facto parentum patronorũve queri: veluti si dicant se vi a possessione l ab his expulsos, sez nõ vt crimen m in eis intendant, sed vt possessionẽ recipiãt. Nam et filius non quidem prohibitus est de facto matris cõqueri si dicat suppositũ ab ea partum quo magis coheredẽ habeat, sed eam reã lege cornelia facere ei pmissum non est. Ab alio delatũ, alꝰ deferre ff. de accusa. l. hos accusare. ff. lege iulia. vbi dicitur q̃ nemo potest duos simul accusare, nisi suam vel suorũ iniuriam prosequatur. Sed dic q̃ in diuersis libellis possunt duo accusari: sed tertius non potest, nisi suam vel suorum prosequatur iniuriam: vt hic dicitur. z. C. qui accu. non pos. l. cum rationibus. sed in vno libello nõ potest duos accusare, nisi suam vel suorum iniuriaz prosequatur: vt in illa. l. hos accusare. nisi cũ crimen cõmune est: vt. ff. de adul. qui pupillam. ff. j. sed in crimine adulterij nõ possunt duo simul accusari. C. de adul. reos.

h ¶ Nũmosve. Accusatori licz nõ dies dare pecuniaz in causa sanguis: sed qui dat pecuniam z non in causa sanguine, p cõuicto habet: vt. j. q. iij. ff. prevaricatores. versi. in oibus causis. sed nõ licz accusanti recipere: vt. ẽ. j. q. i. pensiones. tñ potẽ finitam accusationez q̃z remunerator accusator: vt ff. lxxix. distic. si ds papa. et J. iij. q. v. accusatores. vj. q. i. si quis cum. ver. sane si quis.

Accusatori licz nõ dies dare pecuniaz sãguis in causa sanguis: licz pecuniã dare, non in causa sanguine.

i ¶ Qui falsum testimonium. Jsti repelluntur lz nõ sint infames: vt ẽ de ord. cog. cũ dilectus. in fine.

Pauperes repellit a testimonio.

k ¶ Paupertatem. Propter hoc repelluntur testes: vt iij. q. iij. testiũ. dũ tñ ratione paupertatis sit suspecta: vt instit. de suspec. tuto. ff. vlti. paupertas enim non est de numero malox. xv. q. j. illa. in fi.

Verũ est q̃ ẽ eos nõ dak inẽ dictum vñ vl, nisi essz vie armata: q̃ tunc dñi dak. ff. ẽ vl ar. l.

l ¶ A possessione. Non tamen ab eis possunt repete re possessionem per interdictum vnde vi. ¶ licet enim nullum interdictum infamet, tamen diminuit z frigidat opinionem eius contra quem proponitur: vt. ff. de obse. l. ij. nec etiam in integrum restitutio petitur contra parentes vel patronos: vt. C. qui z aduer. quos in integ. resti. l. vlti.

m ¶ Non vt crimen. Nisi atrocem iniuriam fecissent vel nisi nole alieno pucniantur: vt. ff. de in ius vocan. sed essi. ff. penul. z vlti. z. xij. q. ij. ff. qui manumittitur. Alꝰ nõ potest agere p iniuria contra tales personas: vt. ff. de iniur. non solum. ff. ẽ.

¶ Quo ad vltimum. Accusatus durante accusatione illa ab alio accusari non potest, nisi abolitio interueniat.

niat, vel accusator ab accusatione desistat. ⁊ hoc in prima parte. In scda parte dicitur q̄ ꝓpter vtilitatē publicā quidā admittunt ad accusationē fraudate anno ne, qui alʒ nō admitterētur: vt mulier: infames: milites: ⁊ serui. Scda pars incipit ibi: mulierum.

a ¶ Non potest.
Siue em̄ quis sit cōdemnatus siue absolutus: tñ sup eodem crimine se pius agi nō potest vt extra ō accusa. de his.

Abolitio fit tripliciter.

b ¶ Abolitiōe publica. Tripliciter fit abolitio aut publice ob diem instantem, vel ob rem prospere gestaʒ: aut priuatiʒ accusatore peretē: aut ex lege quando accusator defecit, vt mortuus est. In publica abolitiōe pōt accusator reperire reuʒ finitis ferijs intra .xxx. dies: vt ff. ad turpil. ꝑ totū. ⁊ l. seq. Sʒ in alijs duab⁹ nonnis admittitur ille q̄ defecit. Sʒ alius bene admittit intra .xxx. dies. ⁊ q̄ et tunc vlti. in fi.

Utputa nato filio ꝑn cipi: vt ff. de iniusta nupti. ⁊ ꝑ pter hꝰ ferie re petīne indicūt a plicipe ⁊ de reperi nonnis feriꝰ est tm̄ intelligēdū

c ¶ Ad annonā. Cum hoc crimen, sʒ fraudate anno ne, ponatur inter exceptacrimina: ⁊ istud crimē equiparetur criminidilapidationis: videtur q̄ ibi quilibet admittatur. Nam ⁊ femina cuiꝰ non interest, si pietate ducitur, admittit ad crimen suspecti tutoris. insti. de suspec. tuto. ℌ. consequens. Nec in hoc crimine tenet q̄s inscribere: vt in

Adde aut, vt iudi. sine quoquo suf. ℌ. necessitatē. col. ij.

ad hāc

¶ Dissolutā. Hec est scda pars questionis, in qua ꝓpositū est q̄ in notoriis nō obseruat ordo iuris, nec accusator est necessariꝰ. ⁊ hoc ꝓbat ꝑ tres auctoritates. Jo. ō fā. ℭ. Ty. ibi. C. ō

¶ Causa. Cōcludit Gra. ex supradictis q̄ in causis criminalibus semp est ordo iudiciarius obseruādus: nisi sint crimina manifesta, in quibꝰ ordo iudiciarius non seruatur. et hoc ꝓbatur tribꝰ cap. sequē. ⁊ appellat hic de gestis. Gratia, manifestum. i. notorium.

abo.

d Manifesta. ℌ De notorio loquimur, ⁊ dd̄ sit notoriū ignorantʒ. Scias ergo q̄ aliud est fama: aliud manifestū: aliud notoriū. Fama quādoq; ex scientia, q̄nq; ex suspitione ꝓcedit: q̄nq; ex certo: q̄nq; ex incerto auctore: vt de ꝓle. di. iij. scrm̄. in fi. Manifestū est

Idez Alexā. in. l. ff. ꝓ o. ℌ. q̄ d̄ fatida. cogan. et ter. l. l. ea dē.

q̄s semp̄ ex scientia ⁊ ex certo auctore procedit, ⁊ q̄ potest ꝓbari: vt ff. de testa. heredes palā. Itē etiā q̄nq; dicitur occultū q̄s pōt ꝓbari. C. de ap. eos. ℌ. ij. ⁊ occultum dicit q̄s quinq; sciunt: vt de ꝓe. dist. j. ℌ. hec aūt sē creta. Itē notoriuʒ dicitur manifestū q̄s patet vel p cōfessionē, vel p ꝓbationē, vel p euidētiā rei: vt ex de ℌb. C. ō accusa. fig. cū olim. Notoriū triplex est. est em̄ notoriū facti: notoriū iuris, ⁊ notoriū ꝑsumptionis. Notoriū facti est q̄s non potest⁹: ʒ eum qui abolitione publica ᵇ vel priuata interuenīēte aut desistēte accusatore de reis ereptus est, aliꝰ deferre non prohibetur.

¶ Mulierē propter publicā vtilitatē ad annonā ᶜ pertinētē audiri ꝑfecto annone deferentē diui Seuerus ⁊ Antoninus rescripserūt. Famosi quoq; accusantes sine vlla dubitatione admittunt. Milites quoq; ad hāc accusationē admittēdi sunt. Serui q̄q; deferentes audiendi sunt.

His omnibus auctoritatibꝰ datur intelligi q̄ nullus est cōdēnandus nisi iudicio ordinabiliter habito, aut confitēcat, aut reum seipsum cōfiteatur. Verū hec de illis intelligēda sunt quoꝝ crimina sunt occulta. Ceteruʒ q̄ manifesta sunt, iudiciarium ordinē nō requirunt. Unde Ambrosius.

¶ Sine accusatione, manifesta iudicentur.

Manifesta ᵈ accusatione non indigent.

Item Nicolaus papa Carolo regi.

¶ Ex eodem.

Que Lotharius rex nepos vester fecit, accusatione non indigent. Manifesta ᵉ em̄ sunt (teste apl̄o) opera carnis, fornicatio, immunditia ⁊c. ¶ In manifestis enim calliditate accusantiū nō opprimitur reus, nec tergiuersatione propriū crimen celatur: cum culpa sua oculis omniuʒ sponte se ingerat: atq; ideo in talibus iudiciarius ordo non requirit: qui ideo tantū institutus est, vt nec innocētia infidis pateret aduersatiū, nec culpa delinquentiū sententiā effugeret iusti examinis.

Unde stephanꝰ papa Leontio Thianensi.

¶ Ordinem iudiciarium manifesta non desiderat causa.

Que lotharij. ¶ Causa. Lotharius rex thebergā vxorē suā legitimā abiecit, ⁊ gualdradaʒ pellicē accepit, ⁊ publice tenuit. De hoc Nicolaus papa scribit Carolo regi dicēs q̄ scelus nepotis sui accusatione non indiget, cū sit manifestū: nec potest quis conqueri eum iniuste damnatum.

e ¶ Manifesta. J. ij. q. iij. eoꝝ. cōtra. Sed ibi non erat notoriū, sed manifestū: ⁊ sic non obstat. iij. q. v. quia suspecti. Etiā si sit notoriū, tamen nihilominus hec citatio forte est facienda. ℌ. e. ℌ. q̄s. xxiij. q. iij. de illicita. et. J. ea. deus omipotens. ⁊ sententia ferenda est vt extra de ap. cū sit romana. in fi. sed nec probationeꝝ purga tio est requirenda: vt. J. e. deus omnipotēs. ⁊ ex de purga. ca. cū dilectus. sit tamen probatio q̄nq; ex abūdanti. extra de elec. bone. j. ⁊. ff. de manu. causam. in ꝓin. ⁊ xxiij. q. j. pudenda. in fi. nihil em̄ tam̄ indubitatum est quin solicitā dubitationē admittat: vt in aut. de tabel. in medio. col. iij.

¶ In manifestis. ¶ Causa Crimen manifestum, dicit q̄s negari nō potest: cū se ingerat oculis oim. in quo ordo iudiciarius nō requiritur: qui inuentus est vt inno-

centia nō damnef, z delinquentis culpa puniatur.

DE manifesta.

¶ Casus. Stephan⁹ hic inducit auctoritatem Ambro. exponētis sniam apli de Corinthio formicatore/q̄ talis est q̄ iudex nō debet aliquē sine accusatore dānare. Unde dñs Judā furem nō condēnauit, q̄a accusat⁹ non fuit. Sed hoc verū est cū est occultū crimē: sed si crimen est adeo manifestum q̄ negari nō possit, q̄le fuit crimen corinthij, non est opus testib⁹ vel accusatore: z hoc ideo q̄a oēs crimē ei⁹ sciebant. Ideo apl⁹ tradidit eū absentē satane vt spūs eius saluus fiat.

a ¶ Plurimis. ergo non requiritur oim scientia. forte sufficiūt. x. vt. z. q. iij. vnio. iudici tñ dz esse notū. xxiij. q. iij. cū dūcg. Unde post ꝛingere q̄ aliēd est notorium

b ¶ Accusatore. Vide. Sine accusatore. No. q̄ nemo est condēnādus sine accusatore: vt. ff. de mu. et ho. rescripto. §. si quis accusatore. respōdet. C. de testi. null⁹. z in tutore sui pecto. ff. de suspect. tu. l. iij. §. z. iij. q. ij. q. i. ea. z quādo mari⁹ excipiēdo cōdemnat de lenocinio. ff. de adul. l. ij. §. si publico. et quādo calūniator punit. C. de calū. l. j. Addit. vj. casus quādo crimen, pbat p inquisitionē. ex de accu. qualiter z q̄n. Item. vij. cum deficit reus in purgatione. ex de simo. de hoc. viij. in notorijs: vt hic.

c ¶ Omnes. sc3 Corinthij.

d ¶ Scīebāt. Ex q̄ publice in domo sua videbāt eā. z sic extra de coha. cleri. z mul. tua. C. de iude. l. ne quis.

e ¶ Tergiuersatione. i. dissimulatione.

f ¶ Judicani. Ergo absens excōicat: vt extra de appellat. romana. in fi. z extra de si. accusatū. Sz nūqd absens absolui? Arg. q̄ sic. j. e. q. v. quāto. Arg. extra de sen. excō. a nobis. in fi. vbi certa forma absolutionis exprimitur. Nā. sic nō est absoluēdus. si tamen taliter absoluitur, tenet absolutio: vt extra de regu. iur. omnis. xxx. q. v. §. sed obijcitur.

¶ Sed scienda. §

Hec est. iij. pare. q. in qua. pbat q̄ si q̄ sunt nota tñ iudici. s. tanq̄ hoi: nō dz sine examinatione snia ferri, z hoc. pbat duobus ca. seq. Jo. de san.

¶ Casus. Ecce que sunt manifesta/alia sūt manifesta iudici tñ: alia alijs tñ: alia iudici z alijs. In his q̄ sunt nota iudici tñ, iudex accusatore esse nō dz: qz idē nō debet esse accusator et iudex.

Ulti corriguntur. ¶ Casus. Capi. diuiditur in tres partes. In prima dr q̄ multi corriguntur, z ppter scādalum multi tolerant. multi autez nesciuntur esse criminosi, q̄ diuino iudicio reseruātur. In scōa, ibi: Nos. dr q̄ nos non debem⁹ aliquez a cōione repellere, nisi sponte confessum: aut i iudicio accusatum z cōuictum. Si em (sicut dicit apl⁹) vellemus oēs occultos peccatores vitare nos oporteret de hoc mūdo exire. q̄ tales docet tolerādos vsq̄ ad vltimū ventilabrū, vt possim⁹ eos lucrifacere xp̄o: nec vitādos nisi essent p sniam notati. z sic docet eos tñ iudicio eccl̄ie cōdēnandos, non arbitrio suspicātis: sz ordine seruato. hoc idē pbat exēplo dñi: qui comedit cū publicanis z pcōib⁹, inquiens: non est medicus necessarij sanis, sed male habētib⁹. In tertia que incipit, Nō ergo. dr q̄ illi qui hortantur ad pniam nō debent gaudere eo q̄ multos habeāt socios ad supplicium, qz non minue ardebunt ꝛc.

g ¶ Non possumus. Notatim: sed in genere: vt. v. q. j. quidam. extra de offic. ordi. si sacerdos.

h ¶ Quamus. interpositio est.

i ¶ Mortalis. ante cōtemptū. xxiij. q. iij. notandum.

k ¶ Medicinalis. vt spūs eius saluus fiat: vt. xj. q. iij. audi. nisi sit incorrigibilis: vt. xj. q. iij. memo. cōtū. et. j. xxiij. q. iij. corripiantur. et ca. notandū. in fi.

l ¶ Secularī. i. de reb⁹ secularib⁹. vel loquit̄ de laico q. d. laicū conuictū cōā sc'lari, clericū cōā ecclesiastica vitare possumus: vt reddam⁹ singula singulis. z sic nō est extra de iudi. at si clericī. Arg. hui⁹ capi. videt q̄ clericus de crimine ciuili cōuict⁹ infamet p̄ sniaz iam in ipm a laico p recōuentionem: vt. vj. q. j. dūs petrus. z ca. infames. Arg. ex de testi. decetero. et. iij. q. v. de accusatorib⁹. xxxv. q. iij. siticōes. iij. q. viij. cui⁹. imo si cōā quoscūq; in modū exceptionis, pbat crimen, cogef ad pniam. nam vndecūq; claruerint crimina ꝛc. xxiij. q. iij. ecce. nā et iudicijs hereticoz certificat eccl̄ia: vt. j. xxiij. q. j. quisquis. z. c. subdiacon⁹. et in auc. de sanc. epis. §. si vo crimen. col. ix. z sniā in vno iudicio lata, fidem facit in alio. ff. de iureiur. si duo. C. de libe. cau. iubem⁹. Jo. hoc verū est inter easdē psonas: secus inter alios acta ꝛc. extra de re iudi. cūctis, cū silibus. Z. dd iij

¶ Scilz dependenti a primo: facit nisi sit plus pticule. Ar. le. Ar.

Similiter sit fides seculari in die ꝙ iudicē ecclīasticus: vt xj.q.j.statuimus. ⁊ hoc satis pōt admitti. Iudex īn ecclīasticus nō pōt clericū rōne illius ꝺne punire quasi cōuictum. si tñ infamia crebuescit, ex tali ꝺnia pōt ep̄us ip̄m cogere ad purgationē: in qua si defecerit, puniat: vt eē de si. de hoc nec testes purgationis sūt ꝛū prioribꝰ testibꝰ: qui isti iurant de credulitate, ⁊ illi de scientia. ⁊ bene pōt esse ꝙ illi credāt eum innocentem, et illi sciant eū nocentē. nec obest ei illa sētentia quo ad benefic̄iū vel quo ad ordinē. eē de excep. denicꝫ. de ord. cog. cū dilectus. in fi. Sꝫ forte potest ip̄m cogere ad penitentiā. nā etiam in causa correctionis tenuis ꝓbatio ⁊ scia sufficit: vt eē de spon. preterea. xxij. q.v. hoc videtur. immo sufficit vn⁹ testis quo ad sniam medicinalē aie: vt eē de testi. cog. pueri. de cōse. dis. iiij. cū tracꝫ. eē de cōsan. ⁊ affi. sup eo. et extra de testi. super eo.

1. Cor. v.d.

Mat. ix.b.

a ¶ Accusator et iudex. Qꝺ fieret si occultos tales accusaremus.

b ¶ Sitis. Ar. ꝙ ꝫ aliq̄d spāliter ꝺ ꝙno dicat, tñ exrē ditur ad oia sitis: vt j.ea. deus oīpotens, xxxij. qō. vij. apls. xxj. qō. iij. ꝫ. dist. lxj. miramur. et. ꝺ. di. v. ad eius. ff. de fun. instr. q̄si ꝫ. ff. de adim. leg. l. legata. ff. de all. ⁊ ci. leg. l. verba. ff. de supel. lega. l. legata. xxj. q.j. hinc etiā. arg. cōtra. C. De procu. maritus.

Deut. xxj.b.

c ¶ Cum fornicarijs. iudicis vel gētilibus.

d ¶ Fornicarijs. Sꝫ occultis: nisi in casibus. q.ꝺ. nō est aliqua pars mundi in qua nō sunt tales mali.

e ¶ Si quis autem. quasi ꝺcat, quare ꝛgic non ꝺcis de aliꝭ ꝫ de fratribus? ℟.

f ¶ Nominatur. Per sententiam.

g ¶ Quifotis. i. nō nostri iuris. xvij. q. iij. cōstituit. ℣. dist. xlv. ꝺ syncera. cōtra. ꝺc vt no. xxvij. q.j. sepe.

h ¶ Iudicare. quantū ad excōicationē: sed corporaliter possunt puniri: vt. xvij. q. iij. cōstituit. arg. q. excōicatus nō pōt iterum excōicari. De hoc cauma. inuenies. iij. q. iij. literꝭ engeltradam.

3ois ⁊ pe. sua u. rifdi.

i ¶ Suspitiōis. Subaudi temerarie si violēte/sec⁹ xxvij. q. i. dixit.

k ¶ Extraordinario. Agendo extra eē ꝺra eū denūciatiue vt proc. inquisitiue: ꝺ mo. marduos nouus est, et ch. extraordinarie ꝫ Archi. quosdaꝫ. Sed ꝺc extra. i. preter hoc vel cōtra ordinem iuris: sꝫ qz nō est de foto suo, cuꝫ sit occultꝰ. vñ sequit

Rosi. xvij. a

l ¶ Nā si noiatio. i. infamatio ℣. xxv. q. vlt. ca. vlt. xxxv. q. vj. si duo. Arg. ꝙ per famā

ſ. Cor. Fama et mult. tua. extra de eo ꝺ cog. cōsan. ver. vro. sue. super eo.

non probat aliq̄d. v. ꝺ. extra de cohs. cle. an pro

Sꝫ fama euꝫ aliꝭ adminiculis, ꝓbat iiij. qō. iij. sepe. extra de presump. ꝺ ind. de ap. ca. j.

m ¶ Peccauerit. ℣. Canus. In hoc. c. exponit auctoritas euangelica: Si peccauerit i te frater tuus ⁊c. Et diuidit i duas partes. In prima ꝺt ꝙ si frater tuus peccauerit in secreto, eum i secreto corrigere debes: alioqui nō esses corrector: sꝫ proditor, si in publico corrigeres. Et hoc ꝓbat exemplo Joseph: ꝺ cuꝫ sciret beatam virginem granidā, ad quā sciebat se non accessisse, eam noluit diuulgare, sed occulte a se ꝺmittere. quare que in secreto fiunt, corripienda sunt in secreto: que publice, coram oibus arguenda sunt. Et ita.

Mat. xviij. b

malos euitādo ab ecclia ipse discedens, eos quos fugere videtur, mittat ad gehēnam: qz ad hoc nobis in scripturis sunt exempla ꝓposita, velut in messe vt palea sufferat vsqꝫ ad vltimum ventilabrum: vel intra illa retia vbi pisces boni cum malis vsqꝫ ad separationem que futura est in litore. i. in fine seculi equo aīo tolerentur. Non em̄ cōtrarium est illud huic loco quod ꝺcit apls: Tu quis es qui iudicas alienū seruum? suo ꝺno stat, aut cadit. Noluit em̄ hoīes ab hoīe iudicari ex arbitrio suspitiōis[i] vel etiā extraordinario[k] vsurpato iudicio: sed potius ex lege dei ꝑm ordinem ecclesie, siue vltro confessum, siue accusatū atqꝫ cōuictum: alioquin illō cur ꝺcit: Si ꝙs frater noīatur aut fornicator aut idolis seruiens ⁊c. nisi ꝺa eam noiationem voluit intelligi que fit in quēꝫ quū suia ordine iudiciario atqꝫ cū integritate proferf. Nam si noiatio[l] sufficit, multi damnandi sunt inocētes: qz sepe falso in quoꝫ crimina nominantur.

¶ Nō ergo illi ꝙs monemus agere ꝓniaz, querāt sibi comites ad supplicia nec gaudeāt qz plures sueniāt sibi sikes. nā ꝓpterea nō min⁹ ardebunt quia cum multis ardebunt.

¶ Idem in eodem.

¶ Peccatum quod tantum in alium notum est, ab eo damnari non valet.

Sꝫ peccauerit in te frater tuus, corripe eum

Mat. xviij. b

concordant due authoritates que videnť cōtradicere: vna dñi. scz si peccauerit in te ↄ̄. que intelligiť de occultis: alia apli, scz: peccātē coā oib⁹ argue. cui⁹ tenor hic ponit: q̄ intelligiť de manifestis: ↄ hoc intelligēduz est non solū qñ in nos peccať ↄ nobis scientib⁹, sed etiā quando nescit nisi psumptiue. et hoc in ꝑma parte. In scōa, ibi: nescio. dicitur q̄ prelati sepe corrigunt peccatores occultos alīs nesciēt⁹: qr nolūt manifestare eor⁹ delicta: hoīes tñ credūt q̄ ipsi h⁹ non faciāt, ↄ ideo eos reprehēdūt.

Si pec cauerit te ↄ̄. de quo pot⁹ dō cere.

¶ In te. scz Iesum vel testē. Quidaz tota hanc authoritatem intelligunt de occulto pcō: et exponunt, adhibe vnuz vel duos testes, q̄ sint testes facte admonitionis: et qs sequtur, dic ecclie. i. sacerdotibus q̄ oient p ipso, vt admoneāt eū desistere a peccato, ↄ tali q̄ pōt. p desse ↄ non obesse. xvij. q. v. hoc videtur. ↄ quod sequitur, sit tibi ethnicus ↄ̄. quantum ad priuatam cōmunionem intellige, sed non in public: vt. vj. q. ij. si tantum. Sed huic opinioni contradicit. xlv. dist. sed illud. ↄ extra de iudi. nouit. xj. q. iij. precipue, vbi habea q̄ etiam in manifestis loquitur hec authoritas. Alīj intelligunt totam de manifesto: sed eis cōtradicit Augustinus, ibi: Si solus nosti. Tertij dicunt q̄ principiū de occulto, ↄ sequens de manifesto loquitur: sed eis cōtradicit quod dicit: distingue tempora, ↄ cōcordabit scriptura. Joā. intelligit de tali occulto quod scitur a malis, ↄ potest ab aliquib⁹ probari, ↄ vocātur testes vt probetur admonitio facta, quia nisi precessisset admonitio, accusare nō posset: vt. j. e. q. vij. accusato. ↄ ca. si quis ergo. nam si ad monitionem ecclesie noller penitere, isti possunt esse testes admonitionis facte. ↄ hoc innuit litera vbi dicit, forte quod tu reis, ↄ ego scio. Arg. est ad hāc solutionem extra de iudi. nouit. Sed isti opponitur: quare ergo dicit Augu. tu solus nosti: Respō. hic solus nō excludit paucos, sz multitudinē. sīle dictū. xiij. si solus. ↄ ibi: quomodo secundum fidem ciuitas, id est cū paucis. sic. xv. q. vij. §. solus. j. e. q. vij. §. de his. Nunc queritur vtrum hoc sit precipuum omnibus: videtur q̄ istud extendatur ad omnes. j. e. q. vij. qua propter. xj. q. iij. precipue. xxiij. q. iij. tamen sed dura est hec opinio, ↄ constituat omnes transgressores. Sed xp̄s dicit q̄ est mandatū ad omnes qui sunt in magistri. aut potest, sive sint clerici, sive laici. Arg. xxiij. qōne. iij. duo ista. xvij. qōne. iij. de prebyteris. nomen. ↄ alios est consilium. ↄ hoc est verum de peccato iam facto, sed de peccato adhuc faciēdo omnibus est preceptum. xxij. qōne. v. hoc videtur. xciij. distin. diaconi. extra de cogna. spiri. tua. Et intellige primam partem quando prelatus scit peccatum per se. Secundam quando et ab alio denunciatur. Quicunq; ergo habet familiam, tenetur corrigere eam. xxiij. q. iij. duo ista. ↄ qōne. v. non pures. Et q̄ teneatur preceptiue quo ad prelatos, quo ad subditos consultiue: est argu. xxiij. q. viij. ca. j. Item dubitatur an infames persone admittantur ad denunciationem et criminose: Et videtur q̄ sic: quia omnes ex precepto ad hoc tenentur. Nam et hereticus admittitur. xxiij. qōne. j. quisquis. ↄ aliene persone vlles: vt extra de sponsa. prterea. ij. ↄ vbi agitur ad correctionē non requiritur tantus rigor: vt. xxij. q. v. hoc videtur, de bona fide enim agitur: vnde non tenent de apicibus iuris disputare. ff. mandati. si fi deiussor. §. quedā. Econtra videtur, quia tantū honestiores persone admittunť. xxxv. q. vj. eps in synodo. ↄ nō infames: vt de testi. co. preterea. nā etiā ad populares actiōes nō admittunť nisi psone integri status: vt. ff. de pop. act. popularis. Ego credo quēlibet admitti, dū tñ bono zelo denūcier. et de re iudi. cū J. ↄ B. sed iz infames admittātur ↄ irregulares, nō tñ criminosi. Cū em̄ tales nō correxerint sua crimina, credendū est q̄ malo zelo denunciēt crimina alioz. iij. q. vij. §. porro. Jo. similiter est in teste qui in ciuili causa nō admittit nisi post penitētiā. extra de testi. testimonium. B.

a ¶ Sed proditor. Sed nōne dñs prodidit crimē Jude dicit. Qui intingit manū mecū in paropside. S. e. vn⁹. ↄ Paul⁹ crimē Judeoz tribuno: vt. xxiij. q. iij. maximianus? Rñ. illi quib⁹ dicebat, poterāt tñ prodesse. xxij. quest. v. hoc videtur. Item cōtra. ff. de iniur. eum qui. Sed illud intelligitur quando quis directe vult aliquem accusare.

b ¶ Suspicatus J. xxxij. q. j. dixit dominus.

c ¶ Nouerat. Unde conceperat.

d ¶ Occulte. i. nō accedere ad eā: nō tñ voluit eā a se repellere. xxvij. q. ij. primus §. Uel occulte. i. sine, ꝑbatione: qs hodie non licet. xxxv. q. vj. multorum.

e ¶ Scriptura. Euangelica cū apostolo dicēte. Peccantem coram omnibus argue.

f ¶ Et sic agendum. vj. q. ij. si tantum. xj. q. iij. sancti. extra de offi. ordi. si sacerdos.

g ¶ Qñ in nos. i. vno vel altero sciēte: iz etiā qñ nullo scit: dum tñ presumptio sit ꝓra eum qui peccat.

h ¶ Nouit episcopus. De se loquitur Augu.

i ¶ Hac authoritate. Scz euangelica. aks charitate, in originali Augu.

† Alias nescio quē homicidā nouerit ↄ̄.

† Et sic intelligo hoc, si peccauerit. ↄ̄ sed videbit scriptura. Joā. intelligit de tali occulto quod scitur a malis, ↄ potest ab aliquib⁹ probari, ↄ vocātur testes vt probetur admonitio facta, quia nisi precessisset admonitio, accusare nō posset: vt. j. e. q. vij. accusato. ↄ ca. si quis ergo. nam si ad monitionem ecclesie noller penitere, isti possunt esse testes admonitionis facte. ↄ hoc innuit litera vbi dicit, forte quod tu reis, ↄ ego scio. Arg. est ad hāc solutionem extra de iudi. nouit. Sed isti opponitur: quare ergo dicit Augu. tu solus nosti: Respō. hic solus nō excludit paucos, sz multitudinē. sīle dictū. xiij. si solus. ↄ ibi: quomodo secundum fidem ciuitas, id est cū paucis. sic. xv. q. vij. §. solus. j. e. q. vij. §. de his. Nunc queritur vtrum hoc sit precipuum omnibus: videtur q̄ istud extendatur ad omnes. j. e. q. vij. qua propter. xj. q. iij. precipue. xxiij. q. iij. tamen sed dura est hec opinio, ↄ constituat omnes transgressores. Sed xp̄s dicit q̄ est mandatū ad omnes qui sunt in magistri. aut potest, sive sint clerici, sive laici. Arg. xxiij. qōne. iij. duo ista. xvij. qōne. iij. de prebyteris. nomen. ↄ alios est consilium. ↄ hoc est verum de peccato iam facto, sed de peccato adhuc faciēdo omnibus est preceptum. xxij. qōne. v. hoc videtur. xciij. distin. diaconi. extra de cogna. spiri. tua. Et intellige primam partem quando prelatus scit peccatum per se. Secundam quando et ab alio denunciatur. Quicunq; ergo habet familiam, tenetur corrigere eam. xxiij. q. iij. duo ista. ↄ qōne. v. non pures. Et q̄ teneatur preceptiue quo ad prelatos, quo ad subditos consultiue: est argu. xxiij. q. viij. ca. j. Item dubitatur an infames persone admittantur ad denunciationem et criminose: Et videtur q̄ sic: quia omnes ex precepto ad hoc tenentur. Nam et hereticus admittitur. xxiij. qōne. j. quisquis. ↄ aliene persone vlles: vt extra de sponsa. prterea. ij. ↄ vbi agitur ad correctionē non requiritur tantus rigor: vt. xxij. q. v. hoc videtur, de bona fide enim agitur: vnde non tenent de apicibus iuris disputare. ff. mandati. si fi deiussor. §. quedā. Econtra videtur, quia tantū honestiores persone admittunť. xxxv. q. vj. eps in synodo. ↄ nō infames: vt de testi. co. preterea. nā etiā ad populares actiōes nō admittunť nisi psone integri status: vt. ff. de pop. act. popularis. Ego credo quēlibet admitti, dū tñ bono zelo denūcier. et de re iudi. cū J. ↄ B. sed iz infames admittātur ↄ irregulares, nō tñ criminosi. Cū em̄ tales nō correxerint sua crimina, credendū est q̄ malo zelo denunciēt crimina alioz. iij. q. vij. §. porro. Jo. similiter est in teste qui in ciuili causa nō admittit nisi post penitētiā. extra de testi. testimonium. B.

a ¶ Sed proditor. Sed nōne dñs prodidit crimē Jude dicit. Qui intingit manū mecū in paropside. S. e. vn⁹. ↄ Paul⁹ crimē Judeoz tribuno: vt. xxiij. q. iij. maximianus? Rñ. illi quib⁹ dicebat, poterāt tñ prodesse. xxij. quest. v. hoc videtur. Item cōtra. ff. de iniur. eum qui. Sed illud intelligitur quando quis directe vult aliquem accusare.

b ¶ Suspicatus J. xxxij. q. j. dixit dominus.

c ¶ Nouerat. Unde conceperat.

d ¶ Occulte. i. nō accedere ad eā: nō tñ voluit eā a se repellere. xxvij. q. ij. primus §. Uel occulte. i. sine, ꝑbatione: qs hodie non licet. xxxv. q. vj. multorum.

e ¶ Scriptura. Euangelica cū apostolo dicēte. Peccantem coram omnibus argue.

f ¶ Et sic agendum. vj. q. ij. si tantum. xj. q. iij. sancti. extra de offi. ordi. si sacerdos.

g ¶ Qñ in nos. i. vno vel altero sciēte: iz etiā qñ nullo scit: dum tñ presumptio sit ꝓra eum qui peccat.

h ¶ Nouit episcopus. De se loquitur Augu.

i ¶ Hac authoritate. Scz euangelica. aks charitate, in originali Augu.

† Xps nō dd reuelauit crimen Jude. De hoc le. ↄ no. de pse. di. j. cū oē in gl. cū dixit. ibi videas.

a ¶ Zelãtibus. Arg. malo zelo denũciantẽ crimen fratris audiendum. hoc est verum si ꝓsequatur suam iniuriam: vt .j. quest. vij. si quis erga.

b ¶ Non prodimus palam, ad querelam earum.

¶ Quando vero. q̃ nus, in qua vult, ꝓbare q̃ si notũ est aliqs, z non iudicialiãꝫ iudicũ, nihilominꝰ est causa examinanda. z hoc ꝓbatur per cap. sequẽ. Jo. de fan.

¶ Caius. Hic ponit Gratianus secundum membrũ siue distinctionis scz quando crimẽ est notum aliqs, et nõ iudici: z in hoc casu seruãdus est ordo iuris.

DEus omnipotẽs, ¶ Caꝰ. Sodomite erãt in notorio delicto, qz seipsis abutebantur: dominꝰ tamẽ licet manifesta essent ei facta sodomitũ, quem nil later, nolunt eos iudicare et arum: sed ipse cuz fidelibus testibus diligẽter veritatem inquisiuit anteꝫ eos iudicaret. Cuiꝰ exẽplo monemur ne precipites simꝰ in sententia ferẽda: quia si dominꝰ qui sciebat factum, veritatez diligenter inquisiuit: multo fortiꝰ homines iudicantes qui veritatem nesciũt, debemꝰ inquirere diligenter omnia, et neminem ante ꝓbationẽ condẽnare, veritate dicente. Nolite iudicare, z non iudicabimini. z apostolo dicente. Tu quis es q̃ iudicas zẽ.

iiij. ps

Heb. iij. d.

Sen. xviij. c

c ¶ Descẽdam. Angelos mittendo: vt infra sequitur.

d ¶ Sciã. Tanꝫ iudex. si habes sciã: tũc trãspone literã sic: vt sciã an nõ est ita. i. an nõ hoc sit ita: z tũc incipit versus ibi. Deꝰ omnipotẽs. si habes sciar: tũc incipies versum. An non est ita vt sciat. z leges interrogatiue vsqꝫ ad locũ illũ: non ideo hec zẽ.

e ¶ Presumat. Presumendũ est eũ quẽlibet esse bonum: vt .xj. q. iij. absit. extra de presum. dudum.

f ¶ Quam probare. i. examinare.

g ¶ Quoquo modo. i. diffinitiue vel interlocutorie.

h ¶ Audita. ẽ. di. lxxxvj. si quid vero. .j. xj. q. iij. in ecclesiis. z extra de presump. dudum.

i ¶ Inquirat. cũ istud cap. locũ habeat tantũ in causa inquisitionis vt extra de accu. Sit ter. ũ. videl q̃ tanz testes sint idi admitten di in causa inquisitionis, eo q̃ dicit fidelibus. z eadez decere. dicit de prudentia z honestis. z decere. dicit: vbi de simonia agit, propter immanitatez sceleris admittuntur crimino: z loquit ibi in cã inquisitionis: et sic videt q̃ in minoꝛib crimin nõ sint admittendi crimino si: eꝫ de simo. per tuas. Sz est ar. ꝫ eꝫ de re iudi. cũ .J. z A. Satis põt dici q̃ si extranei testes inducunt i cã inquisitionis: recipiũt q̃ nõ sint criminosi: ꝫ in illis q̃ sunt testes de ipa eccle sia, sufficit qualescũq; sint, dũmodo nõ sint inimici vel corrupti. J. Quicq̃ Joã. dicat, ego nõ credo q̃ testes criminosi admittãtur i cã inquisitionis, nisi essent de crimine emẽdati: et de testi. testimoniuz. In exceptiõibus bene admittunt criminosi, nisi sint inimici. eꝫ ō simo. per tuas. ũ. qũ intelligũt q̃dã si ille cõsa quẽ sit inquisitio, fuerat male fame: alioqn crimi nosi nõ admitterent vt innuit in illa decre. p tuas. z. B. e. in primis. ℣. de ꝑsona stephani. ibi: qũ autẽ zẽ. B.

Inquirat. Extra de accu. Sit ter. ũ. videl q̃ tanz testes sint idi admittendi in causa inquisitionis, eo q̃ dicit fidelibus. z eadez decere. dicit de praeiudicis z honestis. z decere. dicit: vbi de simonia agit, propter immanitatez sceleris admittuntur criminosi: z loquit ibi in cã inquisitionis: et sic videt q̃ in minoꝛib crimin nõ sint admittendi criminosi: eꝫ de simo. per tuas. Sz est ar. ꝫ eꝫ de re iudi. cũ .J. z A. Satis põt dici q̃ si extranei testes inducunt i cã inquisitionis: reꝛnt q̃ nõ sint criminosi: ꝫ in illis q̃ sunt testes de ipa eccle sia, sufficit qualescũq; sint, dũmodo nõ sint inimici vel corrupti. J. Quicq̃ Joã. dicat, ego nõ credo q̃ testes criminosi admittãtur i cã inquisitionis, nisi essent de crimine emẽdati: et de testi. testimoniuz. In exceptiõibus bene admittunt criminosi, nisi sint inimici. eꝫ ō simo. per tuas. ũ. qũ intelligũt q̃dã si ille cõsa quẽ sit inquisitio, fuerat male fame: alioqn criminosi nõ admitterent vt innuit in illa decre. p tuas. z. B. e. in primis. ℣. de ꝑsona stephani. ibi: qũ autẽ zẽ. B.

Mat. vij.

Luce vj. f.

Rom. xiij.

¶ Quando autem. q̃ hec est. v. pars. q. in qua dicitur q̃ si notorium est omnibus z iudici, scz per euidẽtiam facti, tunc potest iudex illum punire: z hoc probat per seq. cap. Joan. de fan.

¶ Caius. Hic ponit Gratianus tertium membrũ sue

distinctionis: scz quãdo crimen notũ est iudici ⁊ aliꝫ: et tunc subdistingunit: quia aut negat, aut ꝓfitetur: vel notorium est ita ꝙ inficiari non potest. Si negat, ordo iuris seruari debet, licet iudex ⁊ alij multi sciãt. Si ipse confitetur, vel factũ est ita notorium ꝙ inficiari nõ potest: tũc post secũdam ⁊ tertiaꝫ admonitionem, si incorrigibilis erit poterit condẽnari: et in hoc casu intelligunt. c. manifesta. q. lotharius. ⁊ ca. de manifesta.

a ¶ Judicis. Nõ sedẽtis pro tribunali: si eẽ pro tribunali sederet, et contingeret te aliqđ ibi facere, posset te statim punire, ac si ꝑ hareretur ꝙ testes coraꝫ eo: melius enim probatur aliquid per ipsum factum, qꝫ per testes. ff. de fer. l. ij. in fi. ⁊ extra de ap. dilecti. et. ff. de minor. minor. et xxvij. q. j. nec aliter. Sed pone ꝙ reus neget aliquid esse notorium: nunqđ sufficiunt duo testes ad probandũ ma per aliquid esse notorium re? Sic, sicut duo testes ꝓ: possunt ꝑ hare fabri mam: vt extra de testi. testi. tam literis. ⁊ Cõc. per duos testes ꝓ hac datur ꝙ septẽ interfuerunt. C. de in. l. j. do. poss. bonorum. ff. de et per duos ꝑ hab neger. subscriptio trium: ff. qui: vt. C. de fi. instru. ad. te. cõparationes. C. de testi. l. testium.

b ¶ Correctionẽ. C. de Argu. admonitionẽ debere ꝓcedere in notoriis: vt. j. e. q. vlt. c. vlt. xij. q. ij. indigne. Jo. Andreã.

Celus. ¶ Calvus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In ꝓma parte dicit ꝙ scelus Lotharij erat in. l. do: omnib⁹ manifestũ qꝫ ipse commisit thebergam vxorẽ suã. c. ꝑpuã dimittendo, ⁊ gualdradã superducendo. In secunda parte que incipit ibi, sed dudum: dicitur ꝙ duo pos. episcopi Teugualdi. ⁊ Buntari⁹ iniqtati ei⁹ consenserunt: ⁊ quia hoc erat oibus manifestũ, sicut fere totus Stab. Ad orbis referebat: ideo a sancta synodo depositi, ⁊ ab oi. 3. sacerdotali officio vsqꝫ in hodiernum diem excommunicati existunt.

c ¶ Si tamen. xxj. dist. cleros.

d ¶ In duabus. Scz thebergam repellendo: ⁊ gualtrada, dradam sociando sibi.

e ¶ Referebat. Vi episcopi non fuerunt depositi propter publicam famam, sed quia erant confessi crimen suum: vt. xj. q. iij. reu gualdum. sola enim fama nõ sufficit ad depositionem: vt extra de coha. cleri. tua. nec ꝓ pter famã dicitur aliquid manifestum: vt extra de cõsan. ⁊ affi. sup eo. ⁊ in fama requirit ordo iuris: vt. ff. e. de⁹. ff. quando autem.

Quod autez, ¶ Calv. Dic intitulatur secunda questio, qua q̃ritur an expoliat⁹ sit restituend⁹ antez iudicetur vel cogatur venire ad causam: ⁊ certe ꝙ restituẽd⁹ sit, multorum authoritatibus ꝓbatur, nisi in modũ exceptionis probetur spoliatio.

f ¶ Quod autẽ. Hec est differẽtia inter questionem istam ⁊ illam que est. j. iij. q. j. quia. Dic peritur restitutio in modũ exceptionis: ibi i modum actionis.

Antiquitus. ¶ Calvus. Inder possessiones ⁊ oia ablata cũ fructib⁹ ante litẽ pceptis faciet expoliato restitui q̃ ante spoliationẽ possessor extiterat.

g ¶ Fructꝫ. perceptos ⁊ percipiẽdos: vt extra de re sti. spo. grauis. et restituend⁹ est ad omnez causam in qua esset si nõ fuisset spoliatus. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. ¶ nõ solum.

Quod aũt[f] expoliat⁹ ante iudicez stare nõ possit, mltis authoritatibus probatur.

Ait enim Jo. pa.

¶ Ante litem contestatã possessori cuncta sunt restituẽda.

Antiquitus decretũ est vt omnes possessiones ⁊ oia sublata atqꝫ cũctos fructus[g] ante litem cõtestatam [h] pceptos eꝫ vel primas possessori restituat [i].

Item Nico. pa. ¶ De eodẽ.

Omnes leges tã ecclesiastice qꝫ vulgares et publice precipiunt vt omnia sibi ablata restituãtur ei qui suus est rebus expoliatus.

Item Stephanus papa.

h ¶ Ante litem contestatã. Ideo autẽ dicitur ante litem cõtestatã, qz exceptio spoliationis est dilatoria, et sic est ante litẽ contestatã ꝓponẽda: tamẽ si vult dicere agere de spoliatione, etiam post litẽ contestatã hoc potest facere: vt ex de can. pos. pastoralis.

i ¶ Restituat. Tamen si in modum exceptionis ꝓbatur spoliatio, nõ ideo fit restitutio: vt extra de ordi. cog. cum dilectus. Dico tamẽ decre. illã hic non habere locũ: quia vbi excipitur de spoliatione cõtra illũ qui crimen intẽdit, bene restituitur si spoliationẽ probat, ꝓut intelligo oia hec iura: sec⁹ vbi vtraqꝫ questio est spolia ciuilis: vt in illa decre. cũ dilectus. In hoc tamẽ caut⁹ sis. ꝙ si aduersarius tuus ꝓuenit te super re aliqua; si opꝓis dicere te spoliatũ esse eadem re: vtil⁹ est tibi vt dimittendã.

xxiij. q. iij. de licita. qꝫ admitto ꝺ notorio manente actu. Jan.

Exceptio spoliationis est dilatoria. circa tionem. Cõuentus sit coram circa

reete petas restitutionem: quia si probas spoliationez directe agendo, duo consequeris: z q̃ prius audieris, et q̃ restitueris: si prius probes restitutionem, licz aduersarius prius proposuerit actionem suam: vt extra de resti. spo. ex cõquestione. Sed si de alio agit aduersarius, et tu super alio dic̃: te spoliatum: vtilius est tibi vt in modum exceptionis, pponas spoliationẽ si ad uersari⁹ te preuenit in querela. Nã si directe velles agere, prius audiretur aduersari⁹ ẽ tus. secus si recipiẽdo: vt extra de ordi. cog. cum dilectus.

Null⁹ episcopoz. ¶ Cap⁹. Null⁹ episcop⁹ potest vel dz ab aliquo accusari, niss prius possessiones z omnia ablata quacũq; fraude ei fuerint restituta cum fructibus ante accusationem perceptis: z hec faciant primates et synodus.

a ¶ Ingenio. q̃ ergo dolo alteri⁹ renunciat, iuri suo restituẽdus est: ¶ Cum sicut si esset violẽtiam passus: qz in hoc casu vi z fraudem equiparat si. La. de di canon. xv.q.vj. q̃ no. eẽ c.j.z j.cau. pr.q.j. d emp. et vẽ. c. iij. in fi.

Nullus debet accusari dũ suis rebus fuerit spoliatus.

Nullus eẽoz dum suis fuerit rebus expoliat⁹ debet accusari prius q̃ oia ei quecũq; ablata sunt quocũq; ingenio a, legibus redintegrẽtur: ita vt omnes possessiones atq; omnes fruct⁹ ante inceptã accusationẽ primates et synod⁹ eẽo de quo agitur, funditus restituant.

Itẽ Eusebius fratrib⁹ constitutis p Alexãdriã z Egyptũ.

Nec vocari ad synodum, nec aliq̃ dz iudicari spoliat⁹.

In scripturis vris repe-rim⁹ quosdã eẽos vris in partib⁹ a ppriis ouib⁹ accusatos: aliquos vez ex suspitione, z aliquos ex certa rõne: et iccirco quosdam suis esse reb⁹ expoliatos, quosdã vero a ppria sede depulsos, quos sciatis nec ad synodũ comprouincialem, nec ad generalem posse conuocari, nec in aliquo⁹ iudicari anteq̃ cuncta que eis ablata sunt, legibus potestati eoum redintegrentur.

Itẽ Julius pa. ¶ De eodẽ.

Nullus potest cõuocari aut iudicari anteq̃ oia sibi ablata, z oia iura c ei in integrum restituãtur, quia non habet priuilegium quo possit exui iam nudatus.

Itẽ zepherin⁹ pa. De eodẽ.

Receptum ergo est in antiquis statutis, electos atq; suis rebus expoliatos ecclesias d ppias recipere: z primo sua oia eis reddi: z demũ si quis eos iuste accusare voluerit, equo periculo facere: iudices esse decernẽtes, eẽos recta sapientes, et in ecclesia conuenientes vbi testes e essent singuloz qui oppressi videbantur: nec prius eos respondere eq̃ omnia sua eis et ecclesijs eorum legibus intergerrime restituantur.

¶ Questio. iij.

Quia aũt pẽa feriẽdi sint q̃ i accusatiõe deficiũt, canonũ cẽsura diffinit: pena enim illati criminis cum dispẽdio extimationis excipient.

Unde Gelasius pa.

¶ Debis qui non probenda obijciunt.

Nec in aliquo iudicari. A spoliatore nullum potest obijci crimen spoliato. extra de resti. spolia. in literis. z ca. item cum quis. niss suam ꝓsequatur iniuriã: vel niss sit tale crimẽ ad quod quilibet admittatur: argu. ff. quest. j. in primis. Sed ab alio potest accusari de alijs crimibus, sed non de illo pro quo est spoliatus: argu. v. quest. ij. si primates. f a contrario sensu. extra de appella. ad hoc. z ca. proposuit. alioquin delictum eius maneret impunitum si de nullo crimine posset accusari ab aliquo. Jo. Ego nõ credo q̃ in aliquo spoliatus: nec tot admittat ꝑ spoliatũ, niss prius facta restitutione: vt eẽ de ordi. cog. cũ dilectus. z vt ôr in hac questione per totũ, z j. iij. q. j. c. j. z. iij. vbi ff aliter videt dici q̃ nul: emulum crimen possit spoliato obijci. Z. ff.

c Nullus potest. ¶ Omnia iura, etiã incorporalia La. vt extra vt iur. pendẽ. a memoria. Et est ratio, quia inermes non possũt resistere in inimicis: vt. j. iij. q. j. meminerit. ij. z ca. si quis. ꝓtinuo episcopus. et etiã in communio hominũ sistere. est restituenda si est iniuste excommunicatus vel suspẽsus: arg. j. q. v. sup causa. in fi. ut verbũ restituendi plenã z ꝓfectã habeat significationẽ arg. j. ca. ꝓx. z arg. extra vt lit. nõ contest. accedens. in fi. ff. ô vtur. l. vi deamus. ff. in fa tiana.

d Receptũ. Eccle sias. ff. de appell. qua fronte. j. xxiij. q. viij. quemot. ff de immuni. eccle. c. j. z ca. cũ eccla.

e ¶ Testes. Ar. ibi eam tractãdã vbi testes possunt haberi. iij. q. ix. hortamur. z ff de appel. ex parte. et extra de offi. ordi. significauit. z. xxiij. q. j. fine. Joan.

Qua aũt. Hec. q. dicitur in quinq; partes: in quaruz prima probat tribus authoritatibus q̃ accusãs cadit. Secũda ibi: Aliud. Tertia ibi: Sed aliud. Quarta ibi: Notãdũ est. Quinta ibi: Notandum quoq;. Jo. de san.

¶ Caius. Hic ponit tertia questio, qua queritur qua pena sint feriendi qui in accusatione deficiunt: z certũ est q̃ pena talionis: cũ infamia notentur: qõ probatur per sequẽtia capit. nisi errore deceptus vel temeritate vel iracundia accusauerit.

f ¶ Qua aute. Accusator in quinq; peccare potest: aut errore decipitur, aut temeritate seu calore iracundie ad accusandum ꝓuocatur, aut calumniatur, aut prevaricatur, aut tergiuersatur: sed in oibus his casibus si desistit impetrata abolitione quacũq;, nõ punit nec infamis est: vt. C. de aboli. l. i. z. ij. Itẽ si non impetrauit abolitionem, paretur ei in duobus primis casibus: vt. j. e. ꝟ. notandum. secus si est vel calũniator, vel prevaricator, vel tergiuersator. Calumniator tenetur pene ad penaz talionis: vt. j. e. c. ij. z. iij. Prevaricator postea ricatoz.

neminē potest accusare: ⁊ extra ordinē punit: vt j.e.S. norādū. in fi. Tergiuersator ¶ punitur in quinq; libris auri: vt. ff. de prēua. l. iij. in fi. Testis etiam calūniator pēnā talionis sustinet. iij. q. iv. nihilominus. xxviij. q. v. hec imago. ⁊. C. de testi. l. nullum. et hoc ſm opi. ꝟ. nos tamen dicimus q testis nullo modo sustinet vel se obligat ad penam talionis: vt no. xxviij qō. v. hec imago. Si aūt tulerit alīs falsū testimoniū / punitur extra ordinē. vj. q. j. quicūq; de teste posuit Gratianus in the mate: ꝛ h omisit.

¶ Si quis ¶ Cāsus. Si quis aliquē accusauerit, ⁊ crimen illatū non poterit probare infamis efficit: et decetero ad accusandum nō admittitur: cum contra eum de calūnia presumatur.

a ¶ Sustiere. nō tamē ipo iure: sed per sentētiam: vt ff. ex qui. cau. iroga. infa. athletae. ⁊ calūniator. ⁊ j. e. S. notandum.

¶ Alūniator.

b ¶ Cāsus. Calūniatos si in accusatione defecerit: pena talionis / id est pena simili punietur.

¶ Calūniator. Fallit in sex casibus: vt. xxviij. q. v. hec imago. et j. v. queſt. vj. c. iij. tamen satis punitur qui amittit sacerdotiū qō receptarius erat. xxij. q. uij. guillisarius. Itē falsi extra de accu. sug. his. et in pmiatis criminib⁹. ff. ad turpil. l. j. ⁊. l. in primis. et forte in denūciatione. extra de calū. cum dilectus. sed in inquisitione nō est pena ordinaria stamt. ⁊ ideo in arbitrio iudicis relinquitur. extra de offi. iudi. deleg. de causis.

c ¶ Talionem. i. aliam pēnā similem: vt j. e. c. priori. ff. de iur. delib. l. j. extra de transac. c. fi. Dic q pena que a lege statuitur, retractari non potest: q ab homine dene potest. ff. de verb. sig. l. penul.

¶ Si quis ēpm. ¶ Cāsus. Si quis ēpm vel aliū clericū falsis criminib⁹ accusauerit: si defecerit / etiam in fine non erit ei communio danda.

b ¶ Si quis ēpm. ff. de re mili. l. omne. ⁊. j. et extra de sen. excom. a nobis.

c ¶ Cōmunionē. nisi resipiscat: vt. ⁊. di. l. penitentes. contra. et. iij. q. v. eos. xxvij. q. j. virgines.

¶ Si quis. ¶ Hec est scōa pars huius. q. in qua dicitur q si aliquis iratus alo verba contumeliosa dixerit, non est habendum pro accusatione. ⁊ hoc probat per capit. sequens. Joan. de fan.

¶ Si quis circa hmōi personas nō pbāda detulerit auth horitate hui⁹ sanctionis intelligat se iacturā infamie sustinere[a]: vt dāno pudoris, ⁊ existimationis dispēdio discat sibi aliene verecundie impune insidiari saltem decetero non licere.

Item Damasus papa.

¶ Si accusator in accusatiōe defecerit. talionem recipiat.

¶ Alumniator[b] si in accusatione defecerit, talionem[c] recipiat. ¶

Item ex decreto Adriani pape. ¶ De eodem.

¶ Ui non probauerit qō obiecerit, penam quaz ipse intulerit patiatur.

Item Damasus papa.

¶ De his q falsis criminibus aliquem impetunt.

¶ Si quis ēpm[a] aut pbrm aut diaconem falsis criminibus impetierit vel accusauerit, ⁊ probare nō poterit: nec in fine dandam ei cōmunionem[b] censemus.

Aliud est accusationē nō implere, ⁊ aliud est quicū nō probare. Illud ēm nulli sine abolitione, hoc omnibus licet.

Unde Fabianus papa.

¶ Conuiciū non est pro accusatione habendum.

¶ Si quis iratus[a] crimen cuilibet temere obiecerit, conuiciū non est pro accusatione[b] habendum: sed permisso tractandi[b] spatio, si id quod iratus[c] dixit, p scripturam sese probaturū fateatur: vt si forte resipiscens que per iracundiam dixerit, iterare[b] aut inscribere noluerit: nō vt reus criminis teneatur.

Sed aliud est crimē illatum nō posse pbare, ⁊ aliō aliqua promissione accusationē deserere huic ēm qui promissione decept⁹ accusationē deserit, venia dat: illi vero qui crimen illatum probare nō valuerit, infamia irrogatur.

Unde beatus Grego. scribit Joanni epo corinthiorum.

¶ De eo qui promissione illecrus accusationē deserit.

¶ Paulum itaq; diaconū quāuis culpa sua vehemēter cōfundat: q deceptus habendum pro accusatione. ⁊ hoc probat per capit. sequens. Joan. de fan.

¶ Casus. Dictum est. ℟. q calumniose accusantes si in accusatione defecerit, sunt puniēdi. Nūc dicit Gratianus q aliud est crimen falso obiectū nō pbare: ⁊ aliud si conuiciū nō probauerit. primū sine abolitione nulli conceditur: hoc oībus licet.

Si quis iratus.

¶ Casus. Si aliquis caloze iracundie alicui cōtiū intulerit, hoc nō est habendū p accusatione. Si aūt qō iratus obiecerit / voluerit pbare: hoc faciat per scripturam, se ad penā talionis obligando. Si autem quod per iracundiam dixerit, noluerit pbare, reus obiecti crimis non habebitur.

¶ Si quis iratus. Ira rescindit contractum. ff. de public. licitatio. in prin. ⁊ minuit delictū: vt. C. de adul. graechus.

¶ Pro accusatione. Sed pro iniuria. ¶ ff. de iniu. item apud. S. j. ⁊ totū. j. ri. qō. j. si qs sacerdotū. contra. vbi deponitur et curie traditur qui dicit ēpo cōtiū. Sed ibi loqt de eo q ex deliberatione sepe loqt pticia.

¶ Tractādi. i. deliberādi. Et p hoc est ar. q ibi nō erat vbi ex deliberatiōe aliqd fit. Itē ex hoc ar. est. q ēt accusatori dāde sūt inducie: arg. j. iij. q. ij. S. spatiū. ¶

i ¶ Iratus. qō pbabit. C. de iniur. si non cōticiū animo. si. extra de presumpt. ca. j.

k ¶ Iterare. hoc ideo dicit / quia si iterauerit conticiū, non videtur ex iracūdia sed ex deliberatione dixisse. sic. ¶. ad vell. si mulier. ℟. in fi.

¶ Sed aliud est. ¶ Hec est tertia pars ℟tionis / in qua dicitur q si aliquis est deceptus, pmissione testiū, paricitur ei. si aūt pecunia defecerit / non paricitur illi. ⁊ hoc probat duabus authoritatibus. Jo. de fan.

¶ Casus. Adhuc distinguit Gra. ⁊ dicit q aliō est nō pbare crimē / qz falsū est illatū crimē: ℟ casu nō paricitur. aliō pmissiōe aliqua deserere accusatiōnē: in quo casu venia dat: qz decept⁹ fuit pmissiōe pecunie: vl qz testes ei pmiserūt se veritatē de crimine cōmisso dicturos.

Paulū. ¶ Cāsus. Paul⁹ epm suū accusabat: pmissis ne eius deceptus destitit ab accusatiōe. Dicit papa q ⅓ valde deberet puniri, ⁊ si ei pēnā remittimus.

[a] al'as pbare: qt falsū est aliō ⁊c.

Accusatori an dande sint inducie.

[a] Cū. q barē possit vel nolit: vt v. qō. j. c. j. ⁊. ij. in fi. et sic etiā intellexit h. i ca. j. alle. si qs sacerdotuz, qō dic vt nota tur. j. q. j. in sū. in fine. Archi.

[b] Adō et. S. ei autem. Sz nō obst. qz loquit hic de inducijs deliberatorijs ibi de paratorijs. ar. Adō alex, ⁊ ymo. j. l. j. C. erro. cal.

a ¶ Promissione. Nō ꝓmissione pecunie. talis esſi nō posset petere abolitionē.? nam solus ille petit qui errore vel temeritate vel calore iracūdie ad accusandū venit: vel qui suam iniuriā prosequit: vel qui suos cōsanguineos accusauerit. C. de aboli. l. ij. ideo dic promissio promissione[a] ab accusatione sui cēpt desstiterit, tamen hanc ei culpam[b] ignoscimus.

Q Uis igitur qui crimē obiicit, scribat se probaturum. Re vera ibi semper causa agak, vbi crimen admittitur: ⁊ qui non ꝓbauerit quod obiecerit: penam quam intulerit: ipse patiatur. ¶ Idem.

¶ De his qui accusationē deserunt vt ecclesiasticos ordines accipiant.

E Uphemium[z] atq; thomā qui ꝓdeserēda[c] accusatione cēpt sui sacros ordines acceperūt, eisdē ordinib⁹ priuatos esse cēsem⁹: atq; ita sicuti depositi sunt, volumus pmanere. ¶ Hinc colligit clericoꝝ infamiā[d] per Romanū pontificem aboleri posse, contra illud Gelasij. Quāq; animas per penitentiam saluare possumus, infamiam tamen abolere non possumus. contra illud Stephani: qui cum causas enumerasset et quib⁹ infamia irrogak: hos oēs (inquit) sub nota perpetue infamie ad pniam suscipim⁹. Vel non fiunt infames lege canonum omnes quos leges seculi infames pronūciant: cū Paulus diaconus qui non impetrata abolitione ab accusatione ne desstitit, hac authoritate dignitatem officij sui recuperauerit: quem senatusc̄ōsultum Turpilianū infame[e] pronunciauit. Vō etiam de ea fateri cogimur que intra tps luctus nubit: cuz matrimonia hodie regantur iure poli, nō iure fori. ⁊ iure poli mortuo viro mulier soluta est a lege viri: nubat si vult. Sed idē Stephanus ecōtra scribit dicēs: Infames dicimus quoscunq; leges seculi infames pronunciāt. Sed[f] illū Gelasij ⁊ Stephani, q̄q̄ aias ⁊c. sub nota perpetue infamie ⁊c. de illis intelligik quibus per iudicem ciuilem infamia irrogaf: quorum[g] sicut examinatio ⁊ castigatio, ita ⁊ in integrum restitutio non[h] nisi ad ciuilem iudicem spectat. De ea ꝙo que intra tēpus luctus nubit, nō est contrarium et quod Stephanus ait: Infames dicim⁹ ⁊c. cum enim leges seculi precipue in matrimonijs sacros canones sequi[i] nō dedignentur: non videntur pronunciare infamem eam que apostolica et canonica authoritate non illicite nubit.

N otandū est q̄q̄ q̄ aliud est nisi per ciuilem iudicem. Nec est contrarium quod dicitur de muliere que nubit intra tempus luctus, eiq̄ dicit Stephanus, Infames dicimus ⁊c. quia in matrimonio leges sacros canones imitantur: et ipsa mulier non est infamis, nec Paulus: cum ei nondum sit infamia per ciuilē iudicem irrogata.

d ¶ Infamiam. Non facti, / sed iuris. Sed vide: ⁊c. lin hic tur q̄ potest: vt. ⁊. lo. ff. tra. extra de simo. cā. c. j. vj. q. j. illi qui. con: to. ff. ex diligēti. j. vj. q. j. ff. pau. ⁊. j. q̄ne. j. venti. l. j. ff. contra. vel supple de ⁊. nō possumus nisi ꝑ poti, post pniaz: vt. j. p xt. q. iij. cōsanguineoz. vt nō possimus ꝑ pniam, h̄p in integrū restitutionē. Vñ bene cōcedo q̄ eps possit tollere infamiā in quoi crimine in qua pōt dispensare. nā ⁊ senat⁹ tollit infamiā: vt. ff. de post. l. j. ff. de qua. et ecclesia cōparaf senatui: vt. j. vvj. q. j. ecclesia.

e ¶ Infamē. i. infamandā p pniam nō ipso iure: vt. ff. ex qui. cau. irrog. infa. athletas. liz D. hic notauerit. Hic fateor plane ffius, te meritū ffane. qui est citra abolitionē desstit, nō infamak, sed punitur in quinq; li. auri: vt. ff. de pre. ua. l. iij. ff. vlti. sed tm̄ per pniam infamak: vt. C. ad turpil. l. j.

f ¶ Sed illū. sue

g ¶ Quoz. ex qui filij sint legi. per venerabilē. cōtra.

h ¶ Non nisi ad ciuilē. Nisi velis dicere q̄ reges iurisdictionem habeant a papa.

i ¶ Sequi. In auten. vt cleric. apud proprios episco. ff. penul. coll. vj.

¶ Notandu. p hec est. iij. pars huj⁹. q. in qua ꝓbt q̄ si penituerit aliquē accusasse, ante litis cōtestationē pōt desistere. ⁊ hoc ꝓbat p quādā legē lōbardā. Jo. de fan.

¶ Caine. Soluit quod dictum est, et alio modo: vt locum habeat lex lombarda que sequitur: et dicit Hostianus q̄ est aliud cum quis peniter aliquem innocentem criminaliter accusasse, et ab eo absolvitur: aliud est cum pecuniam accepit a nocente vt ab accusatione desistat. Et ad hoc inducit legem sequentem.

a ¶ Que sit triplex: vt no. S. e. q. j. pro ne scz testium, quibenk. Archi.

b ¶ Culpā. Sed nō infamiā: vt. j. e. indulgentia.

c ¶ Pro deserenda. Qui ex pacto desistit, fortis incidit in turpilianuz q̄ alter: qi etiā femina in hoc casu incidit / que alias nō icideret: vt. C. ad turpil. ff. femina. ff. ad turpilia. mulier.

¶ Dic colligieur.

g Talus huj⁹. ff. leponik. Dictum est. S. in illo capit. paulū. q̄ dūs papa culpam remisit: ⁊ sic per consequens videtur q̄ infamiā possit remittere. Sed contradicit Gelasius q̄ dicit q̄ q̄q̄ animas saluare ꝑ penitentiā possim⁹, infamiam tamen abolere nō possumus. Similiter Stephanus cōtradicit, qui dicit: hos sub nota infamie ꝑpetue ad penitentiam suscipim⁹. q̄s soluit statim vbi dicit / vel nō fiunt: et dicit q̄ nō omnes sunt infames fm canones quos seculi leges infames dicunt. ⁊ ita Paulus nō fuit infamis fm canones / licet secus fm leges. Et hoc ꝓbatur exemplo mulieris que nubit intra tempus luctus, que nō est infamis de iure canonū, h̄z sit secus fm leges. Sed opponit Hostianus huic solutioni. Nam dicit Stephanus: Oēs infames dicimus quos seculi leges infames pronunciant. et ita Paulus et mulier q̄ nubit intra tps ⁊c. erunt infames fm canones. Sed soluit dicēdo q̄ illud Gelasij ⁊ Stephani, q̄q̄ animas saluare ⁊c. ⁊ hoc / sub nota infamie perpetue ⁊c. intelliguntur de his quibus est infamia irrogata per ciuilem iudicem: que aboleri non potest

h ¶ Non nisi ad ciuilē. Nisi velis dicere q̄ reges iurisdictionem habeant a papa.

i ¶ Sequi. In auten. vt cleric. apud proprios episco. ff. penul. coll. vj.

¶ Notandu. p hec est. iij. pars huj⁹. q. in qua ꝓbt q̄ si penituerit aliquē accusasse, ante litis cōtestationē pōt desistere. ⁊ hoc ꝓbat p quādā legē lōbardā. Jo. de fan.

¶ Caine. Soluit quod dictum est, et alio modo: vt locum habeat lex lombarda que sequitur: et dicit Hostianus q̄ est aliud cum quis peniter aliquem innocentem criminaliter accusasse, et ab eo absolvitur: aliud est cum pecuniam accepit a nocente vt ab accusatione desistat. Et ad hoc inducit legem sequentem.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Si ab innocẽte, et volũtate iudicis: vt.C. de abo. l.j. et vltima.

Si quem penituerit. ¶ Casus. Si quẽ penituerit innocentẽ criminaliter accusasse, z cũ eo conuenerit, ad inuicẽ se absoluant. Si aũt nocentem accusabat z per obreptionẽ, deceptionẽ accepta pecunia ab accusatione desistit: statuta pena punietur.

b ¶ penituerit. Dũ tamen non accusauerit fallaciter: vt.C. de aboli. l. fallaciter.

c ¶ Et inscriptionem. Nã ante inscriptionẽ põt desistere. ff. ad turpil. questũ. z ex hoc accu. licet. in fi.

d ¶ Conuenerit, immo etiam eo inuito intra triginta dies potest: nisi reꝰ iam sit passus aliquã iniuriã: vt C. de aboli. l. fallaciter.

e ¶ Legiꝰ. Pena. lx. solidorũ: vt est in lõbardia. nã secundũ legem lõbardã qui desistit ab accusatione criminis, cõdẽnatur in. lx. solidos: sz fm legẽ romanã qui desistit ab accusatione publici criminis, punitur in. v. lib. auri. ff. ꝺ pena. l. fi. z hanc penã nemo põtat nisi qui desistit a publico crimine. ff. ad turpil. l. si quis. ¶ Stellionatus. ¶ sed qui desistit ab accusatione primi criminis, infamis est, et extra ordinem arbitrio iudicis punitur: vt. ff. ad turpil. z in priuatis. z C. e. l. fi. Sed si accusator absens est, z citatus noluerit procedere in accusatione: tũc grauiꝰ punit cꝫ pena. v. librarũ auri: vt. ff. de pe. absentẽ. ¶. fi. Joan.

¶ Quirandum. ¶ Hec est quinta pars cõnis, in qua facit differentiã inter calũniatorẽ, z tergiuersatorẽ, z prevaricatorem. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic dicit quid sit calumniator, quid prevaricator, z quid tergiuersator: z qua pena puniatur. z primo q accusator tripliciter delinquit. Aut enim calũniatur. i. falsa crimina intendit. Aut prevaricatur. i. vera crimina abscõdit. Aut tergiuersatur. i. in totũ ab accusatione desistit sine iudicis authoritate. Sed qui non ꝓbat non statim calũniari videt: immo iudex inquirere debet qua mẽte z qua intentione ad accusationẽ ꝓcessit: z si in eo iustũ errorẽ deprehenderit, absoluet eũ. si eũ in calũnia deprehenderit, condẽnabit. sed si ita ꝓnũciauerit, calũniator eo; condẽnauit eũ: etsi penã nõ dixit que legis authoritate imꝑponitur, et non arbitrio iudicantis. Si aũt ita ꝓnunciauit, non probasti, vt eũ temere accusasti: pepercit ei. temeritas em̃ cẽ.

f ¶ Calũniari. Immo sic videt q calũniet: vt. Ē. e. q. ꝓri. q nõ ꝓbauerit. Sz intellige in his, qꝫ excusat necessitas, pietatꝫ officium, z criminis enormitas, z iustꝰ dolor. C. ꝺ adul. qꝫ uis. C. q accusare nõ pos. l. ij. z. C. de fal. mone. l. j. z. C. de calũ. l. q.

g ¶ Crimina. i. ꝓbationes.

h ¶ Absoluto. i. absoluẽdo: ne sit contra. C. de calũ. l. j. Uel dic absoluto quo ad animũ: vt. ff. de verb. sig. fugitiuus. Uel dic q si iudex ex officio suo vult punire calũniantẽ, hoc faciat ante sententiã absolutiõis: vt C. ꝺ calũ. l. j. sz aliqꝫ accusante ipsũz de calũnia qñcũqꝫ potest, vel idẽ iudex, vel aliꝰ. C. de aduo. diuer. iudi. l. j. et. ff. ad turpil. l. j. in prin.

i ¶ Qua mẽte. i. q animo venit ad accusandum.

k ¶ Legis. Forte fm distinctionẽ q̃ etiã. ff. de pe. absentẽ. in fi.

l ¶ Arbitrio. i. inquisitione.

m ¶ Uolũtati. vt ff. iij. q. vij. iudicet. C. de pe. fi operis.

¶ sez q nõ ꝓtinus vident calũniari. ꝓ. ¶ alias lege Rhemia. ¶ adde qualr ꝓpter capitaꝫ hec dicio absolutꝰ z absoluo: in. l. in Zua. ff. ꝺ ꝓcu. z in. l. j. ff. ad turpil.

De eo quẽ penitet crimina liter accusasse.

Si quem penituerit ac cusasse criminaliter, et inscriptionẽ feciſſe de eo qꝺ probare non potuerit: si cum accusato innocente conuenerit, inuicem se absoluant. Si vero iudex eoz qui accusatus est, criminosum esse cognouerit: z inter reum z accusatorẽ per obreptionem conuenerit de colludio: penã accipiat legibus constituram.

Notãdum quoꝛ est qꝫ sicut dige. lib. xlviij. legitur titu. de abolitionib criminũ. ¶ Accusatorũ temeritas tribꝰ modis detegit: aut eñ calũniantur, aut ꝓuaricant, aut tergiuersant. Calumniari est falsa crimina sciẽter intẽdere. Prevaricari est ꝓa crimina absco dere. Tergiuersari est in vniuersuz ab accusatione desistere. Calũniatoribus pena legitime irrogatur. Sz nõ vtiqꝫ qui non ꝓbat qꝺ intẽdit, protinus calũniari videt. Nã eiꝰ rei inq̃sitio arbitrio cognoscẽtis cõmittitur: qui reo absolutoꝰ, de accusatoris incipit cõsilio querere, qua mẽte ductꝰ ad accusationẽ ꝓcessit: z si qꝺ iustũ eius errorẽ repererit absoluit eũ. Si vero in euidẽti calũnia eũ deprehẽderit, legitimã penaz ei irrogat: quorum alterutrũ etiã ipsis ꝓbis ꝓnũciationis manifestat: nã si quidẽ ita ꝓnũciauerit, non probasti: pepercit ei. sinautez ꝓnunciauerit, calũniatus es: condẽnauit eũ: et cuius nihil de pena subiecerit, tñ legꝫ potestas aduersus eũ exercebit. nã facti quidẽ questio in arbitrio est iudicantis: pene vero persecutio non eiꝰ volũtati mãdatur, sed legis authoritati reseruatur. Si aũt interlocuendo dixerit: Titiꝰ temere accusasse vꝫ, nõ calũniatorem ꝓnũciauit. Temeritas em̃ fa

C. ad legẽ iul. de vi. pu. seruos. in fi. z. ff. ad turpil. l. j. in prin. Sed contra. C. de infa. z si seueriori. xlv. distin. ois qui. contra. z. j. xvij. quest. v. c. j. contra. de pe. disti. j. ¶. pene. In omnibus istis contrarijs dicitur q̃ iudex potest moderari penam. Quidam dicũt istud loqui de ordinarijs penis, illud de extraordinarijs. Sz hoc nihil est: qz in illo ca. circũcelliones. xxiij. q. v. ca. j. loquit de ordinario crimine, sez homicidio. Sed dic q̃ ex causa z iudex persona z etate z ratione scandali potest iudex arcta penam re vel ampliare penam. Ex causa: vt. l. dist. vt cõstitue arctare retur. z. ff. de pe. aut facta. ¶. vlti. Et persona. xxiij. q. z ꝓpria j. qui contra. z. ff. de pe. capitalium. ¶. vlti. vbi dicit matre pos. iores puniri minori supplicio: z seuerius seruos q̃ liberos, famosos q̃ integri status. Etate. lxxxvj. distinct. tanta nequitia. Ratione scandali: vt. ¶. quest. j. in primis. Uel dic, non potest sine cause cognitione: sed cum cognitione potest. Uel dic, non potest post sententiam: sed ante potest, vel in sententia. C. de pe. l. penam. vbi dicitur, sua dicta presidi reuocare non licet. ff. de re iudi. cum quereb atur.

a ¶ Et inconsultus. Ar. non esse imputandū quod fit cū imperu mentis: vt. ff. e. si quis tratus. C. si quis imperatori maled. l. vna. 9tra. j. xvij. q. iij. sunt qui opes.

Ibi et extra de cleri. maledi. innotuit. f

exponitur reprehenditur.

¶ Prevaricator est. ¶ Calp. Prevaricator dicitur ille qui simulat diligere vnaz partem et tueri, z alteram tuuat: et dicitur p̄ fraz oēs alios obtinere qō p̄hibet. De hoc varicator. vnde si p̄ uaricatus sit, publico iudicio vt p̄ conuictus, punietur. Omnis autē prevaricator extra ordinem punit, et decetero nō accusat. fz q̄ accusatorem suum corrumpit (nisi i causa sanguinis) habetur pro cōuicto. Ponit etiam aliaz acceptionē huius nominis prevaricator, z hoc in prima parte. In scōa parte q̄ incipit ibi: Si quis autem. dicitur q̄ nullus debet cessare ab accusatiōe sine abolitione: alioq̄n punitur. Dicit etiam qualiter debeat abolitio impetrari: et q̄ ō singulis crimibus debet impetrari iudice pro tribunali sedēte.

Quinimmo dupl̄r punitur.

b ¶ Quinimmo. Correctiue ponit. sic. ff. de here. ifti. si ita fuerit scptū. alēs pro vel ponit. C. de sacrosanc. eccle. iubemus. ¶. economus. non p̄prie, sed abusiue.

c ¶ Prodiderit cām. Vel q̄ revelat secreta cause aduersario: vt. ff. de re mili. oē. ¶. exploratores.

d ¶ Sciendum. Lex secunda.

Trāsigi fz in aliq̄s criminibus.

e ¶ Accusator. Nec est lex quinta.

f ¶ In omnibus. Scias q̄ in oi crimīe capitali quod irrogat pena sanguinis, fz transigi, preterq̄ in crimine adulterij. Sed in aliis capitalibus que nō irrogant penā sanguinis, nō licet trāsigi, nisi in crimine falsi: vt C. de transact. l. transigere. sed in priuatis crimibus non inuenio, phibitū quin possit transigi. Sed videtur q̄ fm canones nō possit trāsigi sup aliquo crimine: q̄ fz canones nullum crimen irrogat penam sanguinis. xxiij. q̄. viij. his a quibus. et ita super publico crimine non licet transigi. itē nec super priuato: quia fm canones omne crimen publicum est.

Ut colligit ex canone

z In causa ciuili licet quandocūq̄ ab accusatione desistere, etiam sine iudicis authoritate: siue pecunia accepta, siue gratis: nisi sit actio famosa, vbi requiritur iudicis authoritas. ff. de his qui no. infa. furti. ¶. pactus. z. ¶. q̄ iussu. in causa criminali ante inscriptionē semper potest recedere, dūtamen gratis fiat. ff. ad turpil. mulier. z. l. questū. et de accu. licet. sed postea non lz nisi iudicis authoritate, z rei cōsensu si reus fuerit aliqua tormenta passus. sed si non fuerit aliquid passus: tūc vsq̄ ad triginta dies potest accusator eo inuito desere re accusationē C. de aboli. l. q̄. et vlti. fm canones forte non licet recedere ab accusatione p̄ pecunia: nec trāsigi: q̄ omne crimē videt fz canones esse publicum: vt hic: et extra de collu. dete. c. j. et. ij. ar. tamen est q̄ possit authoritate iudicis. v. q. ij. si p̄mates. z extra de offic. archi. ea que. i parte decisa. cōtra. ¶. re. di. dissidentes. Itē cōtra. ij. q. vij. qua p̄pter.

Indulgētia, patres p̄scripti, q̄s liberat a pena, notat m: nec infamiā criminis tollit, sed pene gratiam facit. Si autē restituo te in integrū p̄nceps dixerit, infamiaz tollit. Unde in eodem lib. legitur titu. de sententiā passis, z restituts. Cuidā deportato in insulā impe-

Iby. xxvij. tit. de p̄uari.

¶ Prevaricator est quasi varicator: q̄ diuersam partē aduuat, p̄dita causa sua: q̄ō nomē habeo a varia certatione tractū ait: nā q̄ prevaricat, ex vtraq̄z parte p̄fitit, q̄nimo ex altera. Is autē p̄uaricator p̄prie dr, q̄ publico iudicio accusauerit. Ceterum aduocatus nō p̄prie p̄uaricator dr. Quid igit de eo fiet? Siue priuato iudicio siue publico p̄uaricat fit, hoc ē p̄diderit causā suā: hic extra ordinē solet puniri.

¶ Sciēdum est q̄ hodie ils qui prevaricati sunt, pena iungitur extraordinaria. z. j.

¶ Accusator de p̄uaricatione conuict, postea non accuset ex lege. z. j. ¶ In oibus causis (preterq̄z i sanguine) q̄ delatorē corrūpit: ex senatus consulto turpiliano p̄ conuicto habetur. et. j. lib. xlviij. titu. de abolitionibus criminū.

Prevaricatorē esse eū ostendimus q̄ colludit cū reo: eo q̄ p̄pias quidē p̄bationes dis-

cilitatis venia p̄tinet: z inconsultus calor, calūnie vitio caret: z ob hoc nulla pena huic irrogari oportet.

¶ Ibia. lib. xlvij. tit. de p̄uari.

¶ Prevaricator est quasi varicator: q̄ diuersam partē aduuat, p̄dita causa sua: q̄ō nomē Labeo a varia certatione tractū ait: nā q̄ prevaricat, ex vtraq̄z parte p̄fitit, q̄nimo ex altera. Is autē p̄uaricator p̄prie dr, q̄ publico iudicio accusauerit. Ceterum aduocatus nō p̄prie p̄uaricator dr. Quid igit de eo fiet? Siue priuato iudicio siue publico p̄uaricat fit, hoc ē p̄diderit causā suā: hic extra ordinē solet puniri.

¶ Sciēdum est q̄ hodie ils qui prevaricati sunt, pena iungitur extraordinaria. z. j.

¶ Accusator de p̄uaricatione conuict, postea non accuset ex lege. z. j. ¶ In oibus causis (preterq̄z i sanguine) q̄ delatorē corrūpit: ex senatus consulto turpiliano p̄ conuicto habetur. et. j. lib. xlviij. titu. de abolitionibus criminū.

Prevaricatorē esse eū ostendimus q̄ colludit cū reo: eo q̄ p̄pias quidē p̄bationes dissimularet, falsas vero excusationes admitteret. ¶ Si q̄s autē ab accusatione citra abolitionē destiterit, punit. Abolitio priuatim a p̄sidib̄ postulari ac impetrari solet: vtez p̄ tribunali, nō de plano: nec p̄celes hanc cognitionē alteri demādare pōt. Si plura crimina idē eidē intulerit, singulōz debet abolitionē petere: alioq̄n, put q̄d admiserit, eius noīe senatusconsulti pena patietur. Et titu. eodē. ¶ Destitisse eū accepim, qui in totū animū agendi deposuit. Non qui distulerit accusationē: sed q̄ permissu imperatoris ab accusatione destitit, impunitus est. Abolitio em pena remittit, infamiam non tollit.

Unde imperatores Valentinus z Valer. ix. lib. C. e. ti. de ḡnāli abolitiōe dixisse legunt.

Indulgētia, patres p̄scripti, q̄s liberat a pena, notat: nec infamiā criminis tollit, sed pene gratiam facit. Si autē restituo te in integrū p̄nceps dixerit, infamiaz tollit. Unde in eodem lib. legitur titu. de sententiā passis, z restituts. Cuidā deportato in insulā impe-

Ibi p̄ma pars hui⁹ glose intelligit. Et dicit q̄ licet p̄mittat nō valet. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē ante sententiā: potest eā postea intentare. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē: nō videt remittere penā. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē: nō videt remittere penā. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē: nō videt remittere penā.

Quinimmo dupl̄r punitur.

Ibi p̄ma pars hui⁹ glose intelligit. Et dicit q̄ licet p̄mittat nō valet. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē ante sententiā: potest eā postea intentare. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē: nō videt remittere penā. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē: nō videt remittere penā. Et dicit q̄ ille qui remittit accusationē: nō videt remittere penā

a ¶ Et omnibus ceteris. Ar. q rescriptū principis est latissime interpretandū: vt.xij.q.j.§.qui manumittit. et extra de dona. cū dilecti. in fi. Fallit hoc, nā licet mulier restituatur fame que nubit intra tēpus luctus: tamen semissem bonorū tenetur dare filijs prioris matrimonij. C. ad tert. si qua mulier. Sz forte hoc falsū est secūdm ius canonicū: cū mulier q nubit intra tempus luctus, non noceatur aliquia infamia: et in hoc leges nō dignantur sacros canones imitari: vt extra. de secūd. nupt. c.pe. et fi. nec canō aliquā penā imponit si nubēt. Jo. z sic non punitur aliqua pena ex eo q nubit intra tempus luctus.

Deficientib⁹. Hec q̄stio dividitur in quatuor partes. In p̄ma parte .pbat q quatuor auth⁹tates sanctorū q̄ sacerdotes ex leui causa iurare non debent. Scīa ibi: Uerū. Tertia ibi: Juramēto. Quarta ibi: Sed quelibet. Joā. de fan. et potest superaddi quinta ibi: Cōtra in concilio. Archi.

¶ Talis. Hic intitulatur quinta questio, qua queritur vtrum deficiēte accusatore reus cogatur ad purgationem: z allegat p̄ vtraq̄ parte, z primo q nō: quia clerici iurare non debent. Et ponitur hic questio quinta vel vitio scriptorū, vel ex oblitione vel negligētia Gratiani, vel quia magis erat affinis tertie q̄ quarte. Dicitur ergo in hoc.§. q̄ sicut aliquis non cogitur dicere b reus non cogitur ad purgationem: quia clerici iurare non debent.

b ¶ Cogendus. Primo probat q non sit cogēdus clericus ad purgationem: quia clerici non debent iurare. Sed nota q vulgaris expurgatio prohibetur: quia fallente diabolo est inuenta: vt.j.ea.mennam. Et contraria .c. sunt abrogata, cum sint cōtra preceptum dñi. Non tentabis dñm deum tuum. Canonica purgatio inducitur cū deficiēte accusatore reus laborat infamia: vt.v.q.vj.q.v. quod autē. fama autē orta a detractorib⁹ vel malis nō inducit purgationē: vt.xj.q.iij. in cūctis. ītē nec orta ab inimicis. extra de pur. ca. c. cuz inuentute. sed sola illa que ex probabili presumptione est orta. quidam tamen dicunt q̄ vndecūq̄ sit orta, inducit purgationē: arg. extra de accu. accedens. Sequitur videre quota manu sit expurgatio facienda. episcopus. xij. sacerdotes. vij. diaconus tertia sui ordinis: p̄j.e. ij legitimi, z.c. presbyter, z.c. omnibus. Subdiaconus vel inferior potest sola manu. nam a solo episcopo iudicari potest in crimine. xv.q.vij. felix. hodie sunt arbitrarie expurgationes: vt.j.ea. omnibus. expurgatio fit publice coram omnibus si est publice infamat⁹ j.e. presbyter si a plebe. si apud clerū, tunc tantū privatim. 3. xv. quest. j. c.j. Jo.

c ¶ Nō cogitur. vt.j.vj.q.v.c.j. z vlti. nisi in casibus. v. scz cū quis possidet pro heredevel possessore: vt.C. de peti. here. l. cogi. Et etiā fundata intentione acto ris: vt.C. de pbā. sine. Et cuz aliquā possidetur contra ius cōmune. c. dis. contra morem. Et cum iam est pīsum pro cōtra eum. C. ō fur. simile. Et cū pōt probari q̄ q̄nq̄ alieno nomine possederit. extra ō p̄scrip. si diligenti. C. de p̄script. xxx. an. male. Item z in. vi. casu cū ordinat⁹ ministrat vt. ē. e.q.j. legum. z extra de ap. per sonas. als semper obtinet quod hic dicitur, z.C. de rei vend. l. vl. z. ff. vti pos. insta.

Sacramentū. ¶ Talis. Dicit se nescire sacramentum oblatum ab epo.

d ¶ Sacramentum. scz incautum.

e ¶ Dacten⁹. vt.C. de epi. z de. cū clericis. z. xxij. q. v. c. vlti. Sed forte hoc obtinet in sacramento calumnie, quod clerici per se prohibētur prestare: sed per alium possunt: vt extra de iura. ca. c.j. z.ij. sed ca. in ptractandis. contra. Jurant tamen pro recta fide pro obedientia z pro pace, z pro indemnitate ecclesie. extra de elec. significasti. vltra medium. xxviij. distinct. de syracusane. et cum quis absolvitur a excōmunicatione: vt extra de sen. excō. ca. nuper.

Sz quis. ¶ Talis. Si pbr̄ cum laico cōtroversiam habuerit, laicus iuramēto se expurget: presbyter per suam consecrationem adiuretur: quia sacerdotes qui conficiunt corpus christi, ex leui causa iurare non debent: cum gerāt vicem christi discipulorum, quibus fuit preceptum ne iurarent.

f ¶ Precipiente. Sed quare hic actor nō sequitur forū rei, contra id. xj.q.j. experiētie. z.C. de iurisdi. omn. iudi. l. iuris ordinez? Sed dic q̄ loquitur fm ea rēpora q̄ nō erat cause determinabātur ab eccl'ia: vt. xi.q.j. relatū. z q.iij. cū apud. Uel loquitur fm cōsuetudinē quorundā: extra de fo. cōpe. quod clericis, als si clericus.

g ¶ Cōsecrationē, imo sufficit sine q̄ salutē sine q aliqd

---

mulier mādes mra ie pus luctus nō famat

1 .i. si is q̄ dicit se ordinatum ministrat sz i alia q̄ ecclesia, fm Jo. de fan.

2 Cōe, ter. i. l. j.C. de vet. in. enūc. et in auc. de mona. §. j. coll'. j. Clerici q̄nq̄ licite iurant.

3 q̄n pl̄s byteri indices negociorū esse mandati sunt. xcv. di. ecce.

Obligare se pōt aliqs sub pena bñficij.

alind iuretur.xxij.q.v.c.ij.z.ff.de iureiu.non erit ratū. Sic ergo aliquis pōt se obligare sub pena ordinis sui: vt.j.q.vij.quotiēs.z etiā sub pena anathematis: vt ibi dicitur. Sed nunquid ille qui obligat se sub pena ordinis vel beneficij, est priuandus ordine vel beneficio si non sit verū illud ad qđ se obligat? Sic.ex de elect.cū dilectus.in fi.

¶ Secūdū. Nec est secūda pars cōtra i qua probat Primus eis qđ premissum est.scz q er causa iusta sacerdotes possūt iurare. Jo. de fan.z hoc pbat per.xij. authoritates sanctorū patrum. Joan.

ij.ps

¶ Contra. Per supradicta phibent sacerdotib⁹ fieri incauta iuramenta.sed si essent infamati a pplo iurare debent.

¶ Resbyter. ¶ Casus. Si pbr fuerit infamatus,et testes nō inueniunt: suo iuramēto expurget suam innocentiam.

a ¶ Justinianū. J.vj.q.vlti. c.vlti. cōtra. Sed hic qñ infamatur: ibi qñ non infamatur.

b ¶ In medio.J. xv.q.v.c.j. ℨ. Sz illud vere est cum non est publice infamatus.sic.xxij. distin.illud.

¶ Abet. ¶ Casus. Leo epūs erat infamatus:ō re papa de hoc qñ quit diligenter:z in eo crimē aliqđ nō inuenit.verūtn ne sibi aliq̄ ambiguitas remaneret,eū super corpus beati Petri fecit iurare. eo sic expurgato mandat imperatori vt habeat eum pro epō:et ei tanq̄ episcopo reuerentiam prebeat.

c ¶ Propterū. Et abūdanti fiunt aliqua ad superādā hoīm malitiā: vt.C.de ind.aut.iubemus. xj.q.iij.inter verba.ex de elec.bone.ex de dolo et cōtu.cum olim. Et que abundant,non solent vitiare cōtractū.ff.de regul. iur.non solent.z.ff.de verb.obli.que extrinsecus. Sed vt L. quare dicit ex abūdanti? Dicunt quidā q̄ ita exitis.l. leuis vel modica fuit infamia, q̄ nec erat necessaria ex

Inquisitio an possit iurare se purgare.

purgatio. Certe ℈ hoc nō debuisset facta fuisse inquisitio qñ sitio:qz inquisitio non est facienda nisi ita publica sit infamia,q̄ vlterius sine scandalo nō possit tolerari: vt ex

ui causa iurare nō debēt. Manus eīm per quā corpus z sanguis xpi ꝓficit, iuramēto polluetur? Absit,cū dñs in euangelio discipulis suis(quoz vicem nos indigni in sctā gerimus ecclīa) dicat: Nolite omnino iurare.sit autē sermo vester est est,z non non:qđ autē his abūdātius est,a malo est.

Q Verū his authoritatib⁹ non oīmoda iuramenta ꝓhibent fieri a sacerdotib⁹: sed tm incauta,z ea q̄ ꝓ qualibet causa tpali iudicio offerunt.cum autē populari infamia sacerdotes opprimunt:tunc ad innocentie sue assertionem iuramenta debent offerre.

Q Unde Gregorius papa ait.

¶ Sacerdos si a populo fuerit accusatus,iuramēto sino centiam suam affirmet.

¶ Resbyter vel q̄libet sacerdos si a pplo accusat⁹ fuerit,z certi testes inuēti nō fuerit q̄ criminis illative ritatē dicāt:iusiurādū[a] in medio faciat:et illū testē pferat de innocētie sue puritate, cui nuda z aperta sunt omnia.

Item ex registro Grego. ad Justinū imperatorē.cap.vij.

¶ De Leone epo quem beatus Gregorius purgationez ꝓbere fecit.

¶ Abet hoc ppiū[c] anti-

de accu.qualiter. Melius dicas q̄ iste non tenebat expurgare se. Nam cū inquisitio precedit expurgationē si testes per quos fit inquisitio,dicūt ipsum reum,statim punitur:nec audit expurgatio sua. sed si semiplene probant,tunc indicitur expurgatio: vt ex de purgacano.inter. Sed si per dicta testium nulla est suspitio contra ipm: tunc nō est onerandus ex purgatiōe,vt hic.

Sed qđ si infamatus vult expurgare se:inde autem vult inquirere de fama eius? Videt q̄ inde poni⁹ inquirere possit,vt hic: et ex eo.inter. Sz cōtra,illud est ordinariū q̄ infamatus se expurget: ergo beneficiū illud nō est ei auferendū. ℨ s.q.ō.j. multi. circa finez. Sed dic q̄ ēpūs ℨ vult pōt inquirere:qz crimen qñq̄ inquisitionē nō relatū:qđ p purgationē occultatur. Sol.si infamia ortā est cōtra eū, iudex inquirere pōt ex de accu. ℨliter. b ¶ Dubietas. Ergo post expurgationē nō pōt accusari ab aliq̄ sup illo crimine: vt ex de accu.de his criminib⁹. et.xxij.q. iij.ℨ.ij illic. Nec ēm sepius querēdum est de delicto eiusdē hominis:vt ff. nau.cau.sta.licet. Arg.cōtra.xxiij. qđe.ij. admonere. xxv.dist.primū.ex de accu. veniens. Inf⁹ eodē etiā post adiō lutiones cogit ad

Ibidē ad hoc vide Inf⁹ ℨ si quis in duob⁹ casib⁹.

Ibidē in.c.ij. ℨ in.c.ij.

Ibidē in.c.ij. ℨ in.c.ij.

Ibidē in.c.ij. ℨ in.c.ij

que incipit ibi, purgationem ꝛc. mandat Grego. eidem regine vt si accusatores non appareant, indicat eidem eo purgationem cum duobus sacerdotibus: purgationem tamen vulgarem non imponat.

† hoc dicebat Ian. c ‡ vel sm H. ‖ Ado: non debuit. ‖ Sylex. ‖ Ado: ad hec. ‖ Ado: ad hec not. l.i. fuũ. ff. publice. ff. de pur. c i.l. absẽ. C. de accu.

a ¶ Cessauerit. Si dicas q̃ verbum hoc cessauerit, sit † tpis: non proceditobiectio. vel ‡ m H. cũ quis expurgat nõ precedente accusatione: tunc post purgationẽ bene admittit accusator: secus si precesserit accusatio. Vel dic q̃ si accusatore absente et non citato audita est expurgatio, idem accusator poterit eũ denuo accusare: vt C. de accu. l. iij. secus si eo presente. ‖ vel loquit ‖ cum gen. alis. ‖ sequi. Vel ignorabat accusationẽ ab alio institutaz. ff. de pteu. l. iij. et ff. de accu. si cui.

b ¶ Arbitrio. de legat hic laico spirituale negociuz. sic. ẽ. xxxij. dist. ☞. verũ. Fuit tñ hic ‖ papa. ‖ dñs ni nimiuz papaliter ‖ mil pa ‖ palter expurgatus cotz ‖ dispen: papa cogit adhuc ‖ cat. cotam mulierecu ‖ la se purgare: cuz ‖ ptãs fm tñ plenissimas de ‖ Joã. q̃ beat habere vires ‖ tãtũ quod authoritate ‖ dtaz pape fit, ꝛz p se sit ‖ vt sa ‖ mas ‖ clarissi ‖ ta. ff. de iureiur. l. ij. ꝛ illud obitat oibus accusare volẽtibus ꝛ enã in publicis criminib⁹. ff. de iureiurand. eum qui. ☞. in popularib⁹. multo fortius res iudicata obitat oib⁹. Quare ergo postea admittit accusatorẽ? ‖ põt dici q̃ fuit absolutus sub conditione nisi accusator apparet: vel fuit absolutus ab instãtia iudicij: nec ideo ‖ Ado ‖ ad hoc ‖ lis perij. ff. de iudi. et post edictum.

Quanto. ¶ Calixto. Maxim⁹ epũs Salonitan⁹ dicebatur acquisiuisse p simoniã episcopatũ. Imponat ei penitentiã quã scit eũ fecisse: et quia ‖ nebat eũ ‖ ex ‖ az et q̃ fornicationẽ cõmisisset: et ideo a papa ‖ sit, et fuit excõicat⁹: nihilomin⁹ tñ excõicat⁹ celebrauit. Dñs papa volens eidem epõ gratiã facere, precepit notario suo Rauenne mortãi vt si p iuramentũ suũ de simonia ‖ se purgauerit, ꝛ de fornicatiõe ‖ aliqs q̃ sibi obijciebant ‖ rur se responderit innocentẽ: ꝛ de eo q̃ excõicatus ‖ celebrauerit, pniam egerit: reddat ei epistolã in qua ei gratiam suam reddit ꝛ absolutum ostendit. De eodem loquitur cap. lxiij. dist. salonitane.

c ¶ A nobis. Maximus salonitanus archiepõs sine licentia pape fuit cõsecratus: ꝓpter quod a papa fuit excõmunicat⁹, ꝛ postea missam celebrauit: similiter imponebatur ei simonia et fornicatio.

d ¶ Respõderit. Exilis est hec fuit infamia: ‖ vt ideo vnius iuramentum admittitur.

e ¶ Penitentiã. Sed quero an ei soli sit credẽdũ? ‖ De hoc videt q̃ sic: q̃ in nullius vergit preiudiciũ. sic J. de cõ. di. iij. placuit.

f ¶ Epistolã. ergo dõs põt absoluti per ‖ as ‖ excõica ‖ ri: ‖ vt ex de simo. accusatũ. et. ẽ. q. j. de manifesta. dõ si motereꝰ ‖ pri⁹ ‖ litere pueniẽt ad ipm: Tunc dicam eum absolutẽ dum post mortez: vt ex de sen. excõ. a nobis. ꝛ est ar. q̃ tũc demũ sit excõicatus vel absolutus ‖ is receptis: arg. iij. g. v. quisquis. et ex de appel. sup eo. in fi. ꝛ. ẽ. distic. iij. leges. Arg. cõtra. ff. si cer. petatur qui in pronũcia. ibi: status sui ignarus. Sed distingue: vt. ff. ẽ ac qui. pot. qui absenti. vbi ẽ: q̃ si quis manumittit absentem: refert an velit eum esse liberũ q̃n scribit ‖ as manumissoris, vel q̃n litere ad eũ pueniunt. probabilius est dici q̃ excõicatio non ligat nisi a tpe scientie: sicut nec ler: vt dist. iiij. leges. ꝛ. lxxvij. dist. proposuisti. nec sententia: vt. J. e. q. vj. diduũ. Joã. Sed certe si quis absens excõmunicatur, statim est excõicatus anteq̃s sciat: quia sententia excõicationis statim trahit secũ suam executionem. ex de appel. pastoralis. dũmodo sit pura, et nõ cõditionalis: veritamen nõ punitur cum ingerit se cõmunioni hominum anteq̃s sciat. ex de cleri. excõ. mi. illud. Error enim facti nemini nocet: vt. ff. de iur. et fac. igno. l. errot. ẽ.

f ¶ Epistolã. De grauibus expurgat ‖ sciuramẽto: de minoribus nuda promissione. Jo.

g ¶ Penitentibus. Simile extra de postula. prelato. ad hec. circa finem.

h ¶ Non debemus. Qui tamen de rigore esset deponendus. ẽ. distinc. i. accedens. cõtra. xj. q. iij. si quis episcopus. et ca. penul.

Que de causa. ¶ Calixto. De eodẽ Maximo scribit rauennati archiepõ: et mandat ei vt si expurgauerit se vt. ẽ. dictũ est, coãm archiepõ ꝛ notario supradicto: imponat ei pniam de eo q̃ excõicatus celebrauit: ꝛ quicquid de eo disposuerit, ratum habet.

i ¶ Que de causa. De eodẽ Maximo loquit hec ca.

‖ Ado ‖ quã ‖ nõ indi ‖ cit pur ‖ gatio: vt p ‖ eo q̃ ‖ le. ꝛ no. ‖ xxxiij. dist. ha ‖ buisse.

‖ solus ‖ viij. q̃. ‖ iij. c. vi. ‖ vbi de ‖ hoc.

a ¶ Quicquid. Arg. papā seruaturū qs legatus statuit: z idem honor ei exhibēdus est sicut pape. xciij. di. ca. vlti. et. ff. de offi. prefec. preto. l. vnica. in fi. ibi, credidit eū princeps eoe q̄ ob singularē industriā exploratā eoꝝ fidē z gr̄a ad huⁱᵒ officij magnitudinē ꝛc. Item est hic ar. q̄ ꝑsali mādato dispensatio delegat. Arg. ꝓra eē de offi. deleg. q̄ translationem. cū em dispēsatio habeat ista restitutiōis in integrū: z restitutio in integrū nō delegat ꝑ ꝑsale mandatū: vt. ff. de mi. illud. ergo nec dispensatio. Jo. Ego dico q̄ legatⁱ dñi pape ꝑsalis omnia pōt: nisi ea forte q̄ romano pōtifici sunt reſuata. eē de sen. excōi. nup. de offi. leg. q̄ trāslationem. B.

Legatus an virtute ꝑsalis mandati dispēsare posſit.

M Andastis. ¶ Papa accusabatur a quodā basso: cuiⁱ authoritate Valētinianus impator synodū congregatur: in qua sponte se purgauit: non dās formam ceteris successoribⁱᵇ suis si se purgāre nolluerit. z q̄ quidā epi querebant ꝗliter hoc negociū processisset / papa rescribit eis narrando factum.

b ¶ Mandastis. Mādat hic minor maiori. nā precarius verbū est mandato: vt. C. cōmu. de leg. l. ij. in pun. sic j. q. j. filium.

c ¶ Authoritate. xcvj. di. vbinā.

d ¶ Potuissem. Quia papa a nullo potest iudicari: vt. ix. q. iij. allorū. nec etiā ab vniuersali cōcilio: vt. xvij. distic. ℌ. hinc etiā. ff. de leg. principa. preterēa in hereti. xl. dist. si papa.

e ¶ Formam. xiij. q. v. dixit. Jo.

Super causa. ¶ Gallus Gillandus pbr infamatus fuit de morte epi sui: et propter hoc fuit ab officio et beneficio spoliatus. Cōmittit negociū dñs papa hoc modo: vt si accusatores defuerint / restituantur eis omnia ablata, prestita tamen purgatione.

? Sub. z restitutio ñ dat nisi ꝓ ablata, prestita tamen purgatione.

pereti. f ¶ Causa. Forte hic nō intentabatur possessorium: sed qr qualis de hac re fraternitatis vestre voluntas sit, magis a ꝑsentiū latore cartorio chartulario nr̄o renunciante cognouimⁱᵇ: ideo sibi de maximus coꝝ vobis z predicto chartulario nr̄o de simoniaca hereſi se sacro purgauerit: atq; de aliis ātecoipⁱᵇ scripollinaris (vt scripsimⁱᵇ) tm modo requisitⁱᵇ, liberuz se esse riderit: causam ipsius vestre fraternitatis iudicio de eo q̄ exēcōicatⁱᵇ missarū solēnia agere presumpserit, cōmittimus qua debeat pnia talis culpa purgari. Et ideo quicq̄d vobis pm deū placet, securi disponite: nec aliq̄d de nobis dubium habeatis. Nā quicquid a vobis de hac causa fuerit ordinatū: nos z graciter suscipim, z libenter admittimus.

Item Sixtus papa omnibus episcopis.

¶ Qualiter Sixtus semetipsum purgauit.

M Andastis b vt scribere vobis qualiter instans turgiū, cōtra me suscitatū sit, vel a quo: vt vr̄o adminiculo pelleref, et cā mea firmaref. Scitote me crimiari a quodā basso, et iniuste me ꝑsequi: qd audiēs Valētinianⁱᵇ augustⁱᵇ, nr̄a authoritate c synodū congregari iussit: z facto concilio cū magna examinatione satisfaciēs oibⁱᵇ: iz euadere alr̄ satis potuissem b, suspitionē tn uistis: sed qr qualis de hac re fraternitatis vestre voluntas sit, magis a ꝑsentiū latore cartorio chartulario nr̄o renunciante cognouimⁱᵇ: ideo sibi de maximus coꝝ vobis z predicto chartulario nr̄o de simoniaca hereſi se sacro purgauerit: atq; de aliis ātecoipⁱᵇ scripollinaris (vt scripsimⁱᵇ) tm modo requisitⁱᵇ, liberuz se esse riderit: causam ipsius vestre fraternitatis iudicio de eo q̄ exēcōicatⁱᵇ missarū solēnia agere presumpserit, cōmittimus qua debeat pnia talis culpa purgari. Et ideo quicq̄d vobis pm deū placet, securi disponite: nec aliq̄d de nobis dubium habeatis. Nā quicquid a vobis de hac causa fuerit ordinatū: nos z graciter suscipim, z libenter admittimus.

Item Sixtus papa omnibus episcopis.

¶ Qualiter Sixtus semetipsum purgauit.

M Andastis b vt scribere vobis qualiter instans turgiū, cōtra me suscitatū sit, vel a quo: vt vr̄o adminiculo pelleref, et cā mea firmaref. Scitote me crimiari a quodā basso, et iniuste me ꝑsequi: qd audiēs Valētinianⁱᵇ augustⁱᵇ, nr̄a authoritate c synodū congregari iussit: z facto concilio cū magna examinatione satisfaciēs oibⁱᵇ: iz euadere alr̄ satis potuissem b, suspitionē tn

alis nō obstat crimen petenti restitutionem: vt eē de resti. spo. in literis. z ca. item cū quis. nam alq̄ dicū q̄ cū spoliator obiecit exceptionem quā vult statim probare, p. ius est audiēdus ꝗ ille restituat: ar. xxxj. q. ij. lotharius. in auc. de resti. ℌ. si ꝓ quis. col. vij. z arg. eē de resti. veniens. q. sed hoc nō cōcedo: vt eē de resti. spolia, literas. in fi.

g ¶ Beneficia. Iste beneficio et officio fuit ꝓpter: quia grauiter erat infamatⁱᵇ. eē de purga. cano. inter. Et fructⁱᵇ medij tpis recuperat. ff. de remili. l. penulti. Si ꝓ iste iuste esset depositus, nō recipiet fructⁱᵇ medij tpis restitutus: nisi hoc exprimeret in ſnia: vt. C. de remili. cū allegatis, lib. xij. Jo. de fan.

Spoliatus recipiat fructⁱᵇ medij tpis

S Legitimi. ¶ Gallus Si accusatores crimē sacerdotis nō probauerint: si remāserit infamatⁱᵇ / cū septem sacerdotibus se expurget.

h ¶ Potuerint. C. de re. credi. l. in bone fidei.

i ¶ Si valet. Et si nō valet, deponitur: eē de ſmo. de hoc. Vel forte de hoc. g. q. j. sunt inimici sui. eē de pur. cano. cū in iuuentute. immo cuz femina pōt se purgare. xvij. q̄. ij. in decima. Jo.

P Resbyter. ꝛc. ¶ Gallus Si sacerdos fuerit coꝝ suo epo de crimine infamatⁱᵇ qs ꝓbare nō pōt per testes: suspēdi debet donec cum se: prima manu saltē ordinis se expurget: et postea sub officium exequatur.

? Hoc obtinet qñ fama dat minime ex ea.

k ¶ Plebe. Idem est si ab epo vel a sacerdotibⁱᵇ: vt j. ea. oibus. in fi. ē. dist. xxviij. consulendum. contra.

l ¶ Suspendatur. Forte ſm distinctionem extra de purga. cano. ca. ij. ē. xxxij. distinc. ca. vlti. contra. dic q̄ ibi fuit exilis infamia.

l ¶ Suspēdatur. Hoc est verū ſm distinctionem si fuerit notoriū vel manifestū vel famosum. eē de cohabitatione clericoꝝ extra, z ca. fi, z tunc refert si fuerit famosum sine

? Hoc debet intelligi, vt dicit Ho.

scandalo/vel cū scandalo.eſt de coha.cleri.tua.cōtra. xxviij.dist.cōſulendū. So.ibi nō imminebat scandalū hic ſic:puta ex eiꝰ celebratione.eſt de coha.cleri.tua.j. xxviij.q.j.iam nunc.z.iij.q.ij.audiuimꝰ.alr obtinet.ff. e.q.j.ca.ij. Sed nūquid a beneficio ſuſpēdit? Videt q non: qz pene ſunt molliēde:z qz creſcente cōtumacia, creſceredz z pena: vt dicti.lxxiij. notatur. Sed contra videt, qz hec duo ſunt cōtra. lxxj.dist.ſi ds ſacerdotuz.et.xxxij. dicti.ꝑter hoc. Sz dic q nō eſt priuādus beneficio niſi ſm ordinem iurſ. eſt de iudi.c.j. niſi forte ꝓpter ſcādalum.ff.e.ſup cā.et cū magna laboraꝝ infamia: vt eſt de purg.cano.inter.

Suſpēdat. Hic colligit q infamatus ſtatim dz ſuſpendi vſq ad dignā ſatiſfactionē: ar.ff.iij.q.ij.qz ea, eſt de purg.ca.inter.z eſt.e.ex tuarū. Sed ꝓtra.ff.e. q.j.nomen. Et eſt horum, de accu.qualiter.z qñ.eſt de purg.ca. ca.ij.z vlt. In his Infamatus ſuſpendi. habes q pluꝰ incūbendū eſt de crimine nō ne ꝗ ꝑuet officium ſtatui ſuꝰ. tuis:z arg.iij.q.ij. audiuimꝰ. Notādum ergo q cum clericus aliēs coram iudice ſuo eſt infamatus, ꝑſiget eps certū tēpꝰ volēbꝰ accuſare.eſt de clāde. delpō.c. vlti.z ſi accuſatores apparuerint, canonice audient. ff.e.omnibꝰ nobis. xv.q.v. ca.j.eſt de purg.ca.c.ex tuarum. Si ꝙo accuſator nō apparet, et mala fama crebeſcit: tūc eps vocatis eccīe ſenioribꝰ ꝓcedat ad inquiſitionem.eſt de accuſat. qualiter, lxxvi.dist.ſi quid ꝙo.z ipſemet eps, fidelīū in eo ſcandalū patiat. digna ꝙo ſatiſfactio eſt (ſicut a maioribus conſtitutum eſſe docetur) quando ſiue ſm canones ſiue ad arbitrium[a] epi, ſeptem ſibi collegas adūgit: et iurat in ſacroſctō euāgelio coꝝā poſito q crimen ſibi illatū nō perpetrauit:z hac ſatiſfactione purgat, ſecure deinceps ſuū exequatur officium.

Item Siluester papa.

De eodem. Palea.

Accuſatū ſimoniacum neceſſe habuimꝰ ſummopere ꝑ ſcripturaz ꝓhibere ne miſſarū ſolennia celebrare debuiſſet, donec ꝙd eſſet verius, potuiſſemꝰ cognoſcere.

Item in cōcilio Triburiēſi.

Palea.

Dubilis homō vel ingenuus ſi in ſynodo accuſat z negauerit: ſi eū ꝓſtiterit fidelē eſſe, cū xij. ingenuis ſe expurget. Si autē deprehēſus fuerit i furto, aut piurio, aut falſo teſtimonio, ad iuramentū nō admittat: ſed (ſicut qui ingenuus nō eſt) feruenti aqua, vel candēti ferro ſe expurget. Item Ymarus Remorum epꝰ. De eodem.

Si mala fama de ꝓbro exterit, et accuſatores ac teſtes legales defuerit: ne ꝓtra aplām infirmoꝝ corda de mala fama ꝓbri ꝓcutiantur, z ne vituperet miniſterīū nrm: neve ſecuriores ꝓbri exiſtentes licētius in pctm ꝓlabant, ſm decreta maiorꝝ cū denoiatis ſibi vicinis ꝓbris quos ſcimus ſe nolleᵇ peierare, ſacramento famā ſuam purget.

Item Innocentius, aquilegenſi patriarche, z mātuano epiſcopo. De eodem.

Quotiēs frater nr tridētin[us] epꝰ in nra z veſtra preſentia de ſimonia ſit ipetitus, prudētiā veſtrā lateren̄ credim[us]: cui[us] cā tandē in nra preſentia vētilata, pducti ſunt aduerſus eū accuſatores vna voce z ſcripto aſſerētes q eccleſiā ſancti Petri de pado ꝓbro Paulo dederit ꝑ ōtuor modiꝯ frumēti ꝗs ab eiuſdez eccīe laicꝯ acceperit: verū qm nec accuſatores, nec teſtes ſm formā canonū z ſanctoꝝ patrū ſtatuta in cauſa ipſa ꝓcedere potuerūt: cōmuni fratrū nroꝝ cōſilio iudicam[us] vt certia manu ſui ordinis, z ōtuor abbatum z religioſoꝝ ſacerdotum deſuꝑdicta ſimonia in veſtra preſentia ſe debeat expurgare. Porro expurgationis tenor erit huiuſmodi. Idem epiſcopus ſuper ſancta euāgelia ꝓmum iurabit q ꝓio eccleſia ſancti Petri de pado ꝓbro Paulo dāda: neq ipſe per ſe vel per ſummiſſam perſonam, neq alius ꝑ eo ſe ſciēte preciū receperit. Deinde expurgatores ſup ſancta dei euāgelia iurabūt, ſcz q ſicut ipſi credūt, verū iurauit. Nos itaq cauſe huiꝰ ſeriē cōmittētes prudētie veſtre, mādam[us] vobis vt ꝙgruo loco in vnū ꝙuentre curetis: z ita cauſam ipſaz iuxta ꝓſentiū tenorem preſtante dño reſtaurez, quatenꝰ z ois decetero huius queſtionis ſcrupul[us] auferat, et vtriq parti ſua iuſtitia conſeruet. Si qs ꝙo de vobis certa ꝓpediēte cauſa intereſſe nō poterit: vos qui adeſſe poteritis, idem iudicium terminate. Nō ſi predict[us] frater noſter A. ꝓdictā purgationē fe- inducet cōtra eū teſtes ſi alios nō apparet. xx.q.iij. precipue. in fi. eſt de accu. cū oporteat. ff.e. ꝓbr. z lit. nō conteſt. hoc facere pōt: vt eſt vt li. nō cōteſt. qm frequēter. et ſi fuerit cōuictus, canonice puniat. Si autē nō ꝙuiet, z adhuc mala fama ꝑdurat, admoneat ipſum primo ſeorſum: poſtea coꝝā teſtib[us] vt ſe corrigat. qō ſi nō fecerit, tūc demum ſuſpēdat eū vſq ad dignā ſatiſfactionez. extra de pur.cano.ca.ij. in ꝙ caſu intelligo qō hic dicit: nunqꝯ enim a principio ſuſpēdat eum niſi enormitas delicti vel ſcādali hoc expoſcat. eſt co.inter. et hec eſt digna ſatiſfactio vt purget ſe adiūcto ſibi legitimo numero, vel ad arbitrium ſui epi: vt hic, et.ff.e. omnibus. extra.e. ex tuarum. et eodem deficiente in purgatiōe puniatur:z puniat eum tanqꝯ conuictum vel confeſſum. extra de accu. cum P. extra de ſimo. inſinuatum. et de purga.ca.cum P. et ibi de hoc.

a Arbitrium. Hic not. cōpurgatores arbitrio epiſcopi ſumendos.

Si mala fama. Cai⁹. Idē dicitur in hoc cap. quod in precedentibus: eo addito q compurgatores debent eſſe tales de quibus non ſit ſuſpitio q velit peierare.

b Se nolle peierare. Bone opinionis, z qui vitaz eius nouerint et motes: vt extra.e. ca. cum dilectus. ſed non fiet rigide examinatio teſtium. extra eodē. capitu. conſtitutus. immo frater pōt purgare fratrem. extra de preſumptio. cap. literas. Joan.

Ppo premissa.

¶ Hoc allegando dicit Gratian⁹ p̄pter dicta ca. scilicz Sixti⁊ Leonis.

a ¶ Se purgare. Falsum dicit allegando.

b ¶ Sixti pape, ā.e.mādatis. Jo.

c ¶ Steōis. hoc est in seq. ca. Jo.

Auditū. ¶ Casus. Leo papa de quibusdam criminib⁹ infamatus se coram multis purgauit, non statuendo ius vt successores sui ad hoc cogantur.

Purgās se, qd̄ dz asserere.

d ¶ Iussi. Nec cōsiliū dedi, nec defensiones prestiti, nec sciente me factum est: vt extra de pur. ca. ḡtiens. l. di. si quis vidua. addāt quidā, nec volui: ? vt. 8. j. q. iij. quia pīnalit⁹. quod valde durū videtur. Sed nūc̄ qd̄ hic iurabo, qt cum sciui, phibere potui nō phibui, ⁊ hoc q̄ nō habeā ratū qō factuz est: cum etiā in maleficijs ratihabitio mādato equipare tur. ff. de vi ⁊ vi arma. l. iij. §. cū procurator. ⁊ extra de resti. spo. cū ad sedem. in fi. §. c. q. j. notum. in fi.

? Dicit Joā. de sā. hoc nō credo: cuz cōscientiā suā non teneatur qs purgare ni si vbi inuenīt expīssuz vt in casu illi⁹ leg̃. c. 8 his q̄ ad ecc. cōfu. p̄senti. cum sī. Archi.

e ¶ Cogātur, qt ab emulis hec infamia ꝓcesserat. Uel dic ceter⁹ apostolicis.

¶ Ecce. ¶ Casus. Infert ex supradictis duobus ca. q̄ purgatio voluntaria est, ⁊ nō necessaria. Sz statī dicit Iuū palia. c.

f ¶ Necessitatē. Extra de elect. innouit.

g ¶ Datur. Allegando dicit.

h ¶ In decreto Leonis j. c. proxi. ⁊ sequē. Jo.

cerit: vos ei authoritate hīa p̄dictū officium et tridentinā eccl̄iam restituite: hāc autem purgationē ante primā purificationem beate Marie virginis adimplere iubemus.

In pmissis authoritatib⁹ sub intelligit, si re⁹ se purgare⁹ voluerit: vt sacri canones modū nō necessitatē purgādi accusato iponāt: sicut apparet ex fine capituli Sixti pape⁵, ⁊au thoritate Leonis⁶ d̄ data purgatione ait de seipso.

¶ De leone qui se purgauit.

Auditū est fratres charissimi q̄liter mali homines i me grauia crimina cōfinxerūt: quamobrē ego Leo pōtifex scīē romane eccl̄ie purifico me in cōspectu vr̄o coram deo et angelis ei⁹: qz istas criminosas et sceleratas res q̄s illi mihi obiciunt, nec ꝑpetraui, nec ꝑpetrare iussi⁸. hoc autē faciēs nō legē p̄scribo ceteris qua id facere cogātur⁸.

Ecce qualiter summ⁹ pontifex semetipsum purgauit, nec ceteris necessitatē⁸ purgandi p̄scripsit: vnde daⁿ intelligi q̄ satisfactio purgationis i voluntate cōsistit accusati, non in arbitrio iudicis. Sed cū in hierdensi ꝯcilio p̄sbyter iubeat suspēdi vsq̄ ad ꝯdignā satisfactionē: cū etiā in decreto⁵ leonis i arbitrio iudicis ponat epi quota manu sacerdos purgare se debeat: ptz q̄ ad purgationē cogēd⁹ est: nec in sua volūtate, sz in arbitrio iudicis consistit.

Unde Leo papa scribēs ad Carolum regem ait,

¶ Quali sacerdotes se purgare debeant.

Omnibus vobis vīsu aut auditu⁴ notum esse non dubitam⁹ q̄ sepissime (suadēte hoste antiquo) sacerdotib⁹ crimina diuersa obiciunt. Sz qualiter ex eis ab his rationabilr examinatio et satisfactio fiat, licet bone memorie tēpore dñi genitoris vr̄i pipini, siue piscis tēporib⁹ a sctis p̄ribus⁷ relīs bone fidei ⁊ deuotionis hoīb⁹ sepissime vētilatū fuerit: tū nos pleniter inde aliq̄d definitū reperire minime quiuim⁹. Nīis q̄ppe tēporib⁹ idipsum a sctis epis ⁊ relīs quis sacerdotib⁹ ac ceteris ecclesiastice dignitat⁷ ministris vestris in regnis seu in alīs deo degētib⁹ nobisq̄ vna cum eis agētibus, sepissime ꝑpter multas ⁊ nimias reclamationes q̄ ex hoc ad nos de diuersis partib⁹ venerūt ventilatū est. Sed qualiter cōsultu dñi et patris nr̄i Leonis ap̄lici, ceteroꝝq̄ eccl̄ie Romane ep̄orū, ⁊ reliquoꝝ sacerdotū, siue oriētaliū ⁊ grecoꝝ patriarcharū, ⁊ multoꝝ sctoꝝ ep̄oꝝ ⁊ sacerdotū, necnō etiā nr̄oū Romanoꝝ, ep̄oꝝ, sacerdotū, oimq̄ ceteroꝝ, ac leuitarū authoritate ⁊ ꝯsensu, atq̄ reliq̄rum fidelīū ⁊ cūctoꝝ ꝯsiliariorum nostroꝝ cōsultu definitū est: vos omnes vtriusq̄ ordinis ministros scire volumus.

Statutū est nāq̄ rattōe ⁊ necessitate authoritate p̄dicta ⁊ etiā cōsultu oim, vt quotiēscūq̄ cuiq̄ sacerdoti crimē imponit: si ipse accusator talis fuerit, vt recipi debeat: quia quales ad accusationē sacerdotū admitti debeāt, in canonib⁹ᵏ pleniter expressum est. Si autē (vt dictū est) ille accusator q̄ canonice est recipiendus: eū cū legitimo viroꝝ numero ⁊ bonoꝝ testīū approbare in cōspectu episcopoꝝ potuerit, tūc canonice dijudicet: ⁊ si culpabilis inuēt⁹ fuerit, canonice dānetur. Si vero eum supscripto ptextu approbare ipe accusator minime poterit, ⁊ hoc canonice dijudicet. Ipe ergo sacerdos si suspitiosus aut¹ incredibilis suo episcopo

Omnibus vobis. ¶ Casus. Leo tertiꝰ interrogat⁸ fuit a Carolo rege et suis subditis qualiter sit procedēdum si crimen sacerdoti obiciat. Et respōdet Leo et dicit q̄ ista quelīo fuit sepius vētilata a tēporib⁹ multis: nōdum tamē fuit ad plenū definita: verūtamē post reclamationes multas habito ꝯcilio multoꝝ epoꝝ ⁊ aliorum prelatoꝝ ⁊ sacerdotum ⁊ aliorū multoū statuit et definiuit q̄ si legitimus apparuerit accusator, et probauerit crimen, puniatur accusatus: et si non probauerit, puniatur accusator de calūnia: tamen si sacerdos accusatus remanserit infamat⁹, indicatur ei purgatio cū. iij. v. vl. vij. manu sacerdotū, vel cum plurib⁹ se expurget si epī scopo videbit: ḡles autē testes in accusatiōib⁹ recipiātur, est in canonibus definitū.

i ¶ Auditu. Aliquid ergo scit auditu. xxij. q. v. hoc videtur.

k ¶ In canonib⁹, j. e. q. vij. testes, ⁊ ca. ipsi.

l ¶ Aut. pro ⁊ Nō ēm sufficit q̄ soli epo sit suspectus. Ꝛrg. contra: extra de offi. iudi. ordi. ex pte. ⁊. xxx. di. c. vlt. ⁊ sic non obstat. vj. qōe. ij. platuit. credo tamen q̄ si est accusatus, ⁊ epo est suspectus, q̄ potest eū cogere ad purgationem: secus si non est accusatus fm Zau.

? Glo. ē simi. in aut. ij nouo iure. C. de epi. et cle. l. ij. C. ō odie. pat. p̄ stan.

? Jlla si, ꝛ spicu punit. si. nō ꝑ ꝓcess dētia.

? alias fm ie. gra.

Accusator examinis sui cogitur se purgare.

cuit. immo inuenio q̄ ꝓpter calūniosam accusationem cogitur quis se purgare: vt eē de accu. veniene. ꝛ arg. ff. ne quis eum qui in ius vo. est. l. penul. §. j.

a ¶ Consacerdotibus. Vel etiam abbatibus. extra eo. cum in iuuentute.

Leues q̄dñr.

b ¶ Bonis. xj. q. iij. cum cūctis. hic pr̄z quō intelligit illud verbū a plebe. ꝛ ea. pbē. quia erant boni ꝛ iusti: imo nō admittūt, licz sint boni: si tñ leues fuerint. Nā leues sunt q̄ ex facili credūt q̄. pbari non possunt. xj. q. iij. in cunctis. ꝛ est expressum eē eod. cū i iuuēnte. alōs solus qui esset bonus sufficeret. eē de adulte. signifficasti. Joan.

¶ Juramento.

c Hec est. iij. pars q̄nis in qua quer̄itur si parentes debēt se purgare igne vel aqua filios nō oppressisse? Rñd. q̄ non. ꝛ hoc probat per capit. seq. Jo. de fan.

d ¶ Cal⁹. In §. isto dr̄ q̄ vulgar̄ q̄da no indici nō debz. Et hoc pbatur p sequens cap.

iij. pe.

Onsuluisti. ¶ Cal⁹. Qui das pbulos filios suos secū collocabāt i lecto, q̄b⁹ dormientib⁹ filij eorū inuenti sunt mortui. Querebatur vtrū iudicio candentis ferri vel aque feruētis se expurgare deberent: filios nō oppressisse? Rñd. Stepha. ꝛ dicit q̄ talis examinatio nō approbat in canone: sed monēdi sunt parētes vt filios suos secū nō habeāt in lecto: §3 cū occultū sit eos filios oppressisse, puniri nō debēt nisi de hoc ꝓuincant, vel fuerint spōte ꝓfessi: ꝛ tūc puniant, qr̄ūr homicide: cū homicida dicatur etiā qui cōceptū in vtero deleuerit per abortum.

Occidēs hominē q̄ lege requirit.

c ¶ Homicidiū. Qui hoiem occidit, si animū occidendi nō habuit, nō tenet. l. cōne. de sica. vr. ff. ad. l. cōne. de sica. l. j. §. diu⁹. tenet tñ. l. aq̄lia etiā §3 nocere noluerit: dū tñ fuerit in culpa §3 leuissima. ff. ad. l. aq̄l. §3 ꝛ si quēcūq; §. ū. ꝛ. l. in lege, qō nō est in. l. cōne. de sica. ff. de sica. l. lege. culpa aūt est qō a diligente potuerit puideri, ꝛ non est puisum. ff. ad. l. aq̄l. si putator. tenet etiā §tū ad deū, vt hic. l. dist. clerico. ꝛ. xxxiij. qō. ij. in lectū. non tamē punitur rōne homicidij, sed rōne negligentie: vt xv. q. j. inebriauerūt. minor etiā iniungit pena siue penitentia ab ecclesia pro negligentia: vt. l. dist. eos, ꝛ ca. si quis voluntate. et. xv. q. j. si quis non iratus.

d ¶ Supstitiosa. Utili ei ꝛ necessaria licet: vt. xxxiij. q. ij. quos deus. de cōse. dist. iij. liquido. xxviij. q. j. sic em in princi. tituli. Et est arg. aliq̄d inhibitum eo q̄ nō est cōcessum. xl. dis. si papa. et. ff. de cole. illi. l. iij. §. j. ar. eē de vo. et vo. redēp. ex multa. Cōtra eē de sen. excō. nup. j. e. monomachiā. et vbi canon non excipit / nec nos: vt. ē. dist. eij. oīa. iv. di. si euāgelica. ꝛ. xxxj. qō. j. q̄ si dormierit. C. de here. vl̄ acē. vēdi. l. vl. ff. ō publicia. ac. de pr̄cio. ff. de aleato. l. j. §. quod aūt. ff. ō ritu nup. palā. i fi. eē de dec. ad audiētiam. xxij. q. v. hoc videtur. Arg. §. xxvij. q. ij. lex diuie. Jo. Solu. oia cōcessa intelligunt de re cōi, nisi phibita in certis casib⁹ inueniant: vt innuit capi. lex diuine. et eē de sen. excō. nuper. B. er. ff. de rest. l. questiū. C. de testa. l. sancim⁹.

Concessa itelligunt q̄ phibita non sunt.

e ¶ Per abortū. Et hoc si puerperium est formatū: vt. xxxij. q. ij. moyses. ꝛ ca. quod vero. §3 licet f̄m legem mosaicā non sit homicidiū: tamen punitur lege cornelia de sica. ff. ad legē cornel⁹. de

Wasistri tñ aliqñ exponunt qō nō ē exposita. xxxvij. dis. relatū. de q̄ hē xj. qō. j. §. ex his. eē de postu. c. j.

Ad ō ad hoc ꝛ ad fi. gl. bar. et gl. j. i hic interdicta, ꝛ in aliis cōcessa. ꝛ merito dubitat: quia aliqua mulier probat se virginem per verū iudicium: si id est per aspectū corporis. Similiter in veteri testamē to. pbabatur vtrū mulier commiserit adulterium per quasdam aquas amarissimas. et statim respōdet Stā tianus in sequenti. §.

f ¶ Hoc autē. ¶ Dicitur in hoc. §. q̄ dubitari potest vtrū purgatio ferri candentis et aque feruētis sint tantum

f ¶ Hoc autem. hic. §. legitur.

g ¶ Si vir. xxxij. q. j. §. quod autem. Jo.

¶ Sed quelibet. ¶ Hec est quarta pars q̄nis, i qua querit vtrum monomachia vel alia vulgaris purgatio sit concessa: et respōdet q̄ non: z hoc, pbat p duas authoritates sanctorum patrū. Io. de fan. Flum. v.b.

¶ Talis. Dicit q̄ quelibet talis purgatio prohibetur: cū Stephanus dicat, Cōfessiōe tē.

Monomachiam. ¶ Talis Singulare certamen inter duos, p hibet: quia tales videnť deū tentare. nec est trahendum ad cōsequentiam q̄ fecit Dauid cū Golia, cum instinctu spūssancti factū fuerit.

a ¶ Monomachiam. Istos etiā ler romana cōdēnat: vt. C. de gladiatoribus. l. vna. libro xj. Eucharistia ergo non est danda talibus, cum pecēt mortaliter. de consē. dist. ij. §. sed si non. Dicūť quidam q̄ defendens potest sumere: q̄a cuilibet licitus est defendere se. Sz nōne Dauid peccauit? Non: q̄ instinctu spūssancti fecit: z Sanson et alij. xxiij. q. v. si nō licet, z ex ō diuo. gaudemus. Et est hic arg. q̄ non est arguendū ab exēplis. xxvj. q. ij. non statim. z. c. nō exēplo. xiij. q̄ōe. v. dixit. xxij. q̄. ij. si q̄s per vetus. J. de cōsē. dist. ij. liquido, ex de elec. licet. C. ō sen. z iterlo. omni. iudi. nemo.

Eucharistia gladiatoribus non est danda.

b ¶ Tētare. xxiij. q̄. viij. si nulla vxget. et. xxij. q. ij. quer ītur cur.

¶ Contra ita cōg- frigide nature esse dicit, per verum iudiciū, pbare potuerit vxorem suam nunq̄ se cognouisse: separetur ab ea.

¶ Palea.

In libro nāq̄ numeri legitur dominū pcepisse Moysi vt loqueret filijs isrl', et diceret eis: Vir cuj' vxor erauerit, maritūq̄ cōtemnens dormierit cum alio viro: et id marit' deprehēdere nequiuerit, sed latet adulteriū, z testibus arguī nō pōt: q̄ nō est inuenta in stupro: si spūs zelotypie cōcitauerit virum contra vxorē suā que vel polluta est, vel falsa suspitione appetitur: adducet eā ad sacerdotem: z offeret oblationez, p illa decimā partē sacci farrine hordeacee: non fundet sup eā oleū, nec imponet thus: q̄a sacrificium zelotypie est z oblatio inuestigās adulteriū. Offeret igit eam sacerdos et statuet coram dño: assumetq̄ aquā sanctā i vase fictili: et pusillū terre de pauimēto tabernaculi mittet i eā. Cūq̄ steterit mulier i cōspectu dñi, discooperiet caput ei': et ponet super man' eius sacrificiū recordationis, et oblationē zelotypie. Ipse autem tenebit aquas amarissimas in quib' cū execratione maledicta congessit: adiurabitq̄ eā, z dicet. Si nō dormiuit vir alien' tecum: z si nō polluta es, deserto maritj thoro: nō tenebunt te aque iste amarissime in q̄s maledicta cōgessi. Si aūt declinasti a viro tuo, atq̄ polluta es, z cōcubuisti cum alio viro: his maledictionib' subiacebis. det te dñs i maledictionem z exemplum cunctor' in populo suo: putrescere faciat femur tuū, et tumens vterus tuus dirūpatur: ingrediātur aque maledicte in ventrē tuū et vtero tumescēte putrescat femur tuū. z respondebit mulier, Amen amen. Scribetq̄ sacerdos ista maledicta in libello: z delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta cōgessit: et dabit ei bibere: quas cū exhauserit, tollet sacerdos de manu ei' sacrificiū zelotypie: z eleuabit illud coā dño: imponetq̄ illō sup altare: ita dūtaxat vt prius pugillum sacrificij tollat de eo q̄ offert: et incēdat sup altare: z sic potum det mulieri aquas amarissimas: quas cum biberit, si polluta est, z contempto viro adulterij rea est, ptrāsibūt eā aque maledictionis: z inflato vētre cōputrescet femur: erit q̄ mulier in maledictionez, et in exemplū oī pplo. Maritus ō ab culpa erit: et illa recipiet iniquitatē suam. q̄ si polluta nō fuerit: innoxia erit, et faciet liberos.

cilio. ¶ Hic allegat in contrarium eius quod premittitur, et intēdit pbare per quatuor capi. sequentia, q̄ vulgaris purgatio possit fieri: et potest dici q̄ hic icipit quita pars, Archidia.

Sepe contingit. ¶ Talis Per ista quatuor capi. probat Gratianus posse adhuc fieri purgationem vulgarē. Dicitur hic q̄ si furtum fit in monasterio, abbas debet missaz celebrare: et i fine corpus christi singulis dare, dicēs: Corpus domini Jesu christi fiat tibi hodie ad probationem.

c ¶ Sepe. Hic capit. est derogatum: quia suspectis non est danda eucharistia: vt J. de consē. distinc. ij. tribus. extra de purga. cano. cum dilectus.

a Ad hoc con cor. Io. de fan. dicens q̄ ibi. c. non te net.

Item ex decretis Nico. pape.

¶ In nouo testamento monomachia non recipitur.

Monomachiam a vero in lege non assumimus, quam preceptam fuisse non reperimus: quam licet quosdam inisse legamus, sicut Dauid sanctum et Goliam sacra prodit historia: nusq̄ tamen vt pro lege teneatur, alicubi diuina sanxit authoritas: cum hec et hmōi sectantes deum solummodo tentare videantur. J. Re. xvj.

Contra in concilio Guarmacien'.

¶ Si furta ut monasterio fiunt: iudicio monachi se expurgent. v.p.

Sepe contingit vt in monasteriis monachorum furta perpetrentur: idcirco statuimus vt quādo ipsi fratres de talibus expurgare se debent, missa ab abbate celebretur, vel ab aliquo ex presentibus fratribus: et sic expleta missa omnes communicentur in hec verba: Corpus domini sit tibi hodie ad probationem.

Item.

¶ Quicunq̄ de adulterio accusatur: probabili iudicio se expurget.

Interrogatū. ¶ Casus. Si duo adulteriū cōmiserunt: scz masculus et femina: z vnus confitetur, z alter negat: p̄sirenti penitentia imponatur: negans vo probabili iudicio se exp̄urget. l. candenti ferro vel aqua feruenti. Et ita fa cit ad ꝓpositum Gratiani.

a ¶ Inculpati. i. infamati. Nō em possunt duo accusari simul de crimine. C. de adulc. reos. simile. ff. de cr. alc. inoff. testa. nam z ymo. ff. filius.

b ¶ Profitetur. Notandū q vtroq; vnus, pdest alteri: sed ꝺcēnat. ff. de iudi. nō nocet. ff. de reiud. adulte. denūciat. de se. extra de adulc. hoc no. significasti. ff. ō inuti. q. vi. offi. testa. posthuc ꝺp. mus. ff. si quis ex pe. cit ō hui. ff. si serui. vē. pbē. diloci. ff. penit. Itez leco. in arg. q ꝓfessio vni⁹ fit. et de non nocet alteri. ff. dile. xv. qō. iij. nemini. ens. ff. Arg. cōtra. lix. di. Bryth. ordinatos. et. lxxxj. Itez dist. santis. Et est gal. ff. verū q non nocet bar. ff. in alij quantū ad cōga. l. l. demnationem: no reos. C. cet ifi quātum ad adul. presumptionē: vt ad hoc extra de adulc. sic q adulteriū significasti. cē.

¶ Tatuit. cē.

¶ Casus. Si pater duo de adulterio ꝺlibet accusauit: et negatio accusati erit ambo: si vnus fatigi q de voluntate alterius agit ad rius alterum purthoni se gatis in pbatione paratio vulgari ceciderit, nem. ambo puniūtur.

c ¶ Duo. Argu. contra. C. de adulte. reos. Sed dic q non agitur hic criminaliter: sed ad penitēnam, vel ad ꝺd. ff. thoi separationem.

q vo pt d ¶ Alter illorum. Uelut procurator. ¶ lxiij. dist. tibi et pur domino. Sed si directe ageretur: cum sit causa criminalis, non posset vnus alterum constituere procurator. fiertz rem: vt. iij. qōne. ix. absens. Nisi velis dicere q in causa vulgaris criminali vnus socius auditur z pro se et pro aliis: n. ff si vt est arg. iij. q. vj. hecquippe. z extra de dolo z contu. ductae cum dilecti. in punct. ¶

¶ Jeho. ¶ Casus. Si eo vel ꝑsbytero crimina imponātur, p singulis missam celebret, et p singulis se innocentem reddat. Sed ista ca. sunt abrogata ¶ Ubi d prout faciunt ad ꝓpositum. Et ratiani. ff. ex. ¶ Quinquēnio. Hodie deponit q in purgatione de. q. vj. si fieri: vt extra de simo. de hoc. vbi habes qd fieri debeat gl. cum volens purgare se nequit.

¶ Illud vero. ¶ Dictum est supra in capi. omnibus. et cap. ptesbyter, q clerici cōpellunt ad purgatione: sed illa duo capi. mandastis. et auditum. contradicunt ei ideo magister hoc determinat.

Quod ꝯo. ¶ Hec questio diuidit in duas partes, in quarum prima queritur an ad cōdemnationem alicui⁹ sufficiant duo legitimi testes: z respōdet q sic. Secda ibi: ex premissis. Jo. de san. ¶ Casus. In hac quarta questione querit an duo testes sufficiant ad condemnationem epi. Et, pbat Gratian⁹ q sic, authoritate dñi, et duabus authoritatibus pauli.

f ¶ Duoꝝ. Sēper duo sufficiūt. iij. qōne. iij. ¶. itez in criminali. ver. vbi numerus. nisi in casibus specialibus. Sed in isto casu vnus sufficit vt extra de testi. cogen. peruenit. z vbi nulli fit preiudicium. de consc. distinc. iiij. placuit de infantibus. et in causa denuncia tionis. extra de testib⁹. in omni. z in alio casu. extra de ꝓcura. ex insinuatione. z vbi agitur ad impediendum matrimonium. extra de spon. preterea. Itē quantū ad ꝓsumptiones faciendam. viij. q. iij. talia. ff. de dote ꝓele. theopōpus. Item plures duobus requiruntur. J. e. nullam. z cap. ꝓsul. Tres requirunt in depositione pecunie. in authen. de fide instru. ¶. si quis igitur. colla. vj. Itē ꝺnq; requiruntur dum contractus excedit libram auri in c uitate. C. si certum pet a. auf. sed nouo. z in codicillis z in donatione causa mortis similiter quinq;: vt. C. de dona. causa mor. l. vlti. quandoq;. xv. vt. C. de ꝓmiss sacro. scri. vnicuiq;. lib. xij.

Testis vn⁹ qñ q; sufficit q; ꝓbes duob⁹ reqrūt. ij. Co. xiij. a. Hcb. J. e.

g ¶ Et patris. Pater potest esse testis in causa filij in testamento: vt. ff. de testamentis. l. qui testamento, ait non: vt. iiij. q. iij. ¶. item in criminali. versicu. testis. hic autem isti mentiri non poterant. Uel dic testimonium meum, z patris mei. i. de patre meo z me dictum: scilz testimonium prophetarum.

Pater in cā filij pōt testificari.

h ¶ Uel trium. Ut comprehendat actorem. p vno teste. extra de testi. in omni. Alia tamen loquitur in causa denunciationis. Uel ideo dicit trium, quia quandoq; fm canones plures ꝫ duo requiruntur: sed nunꝫ pauciores: vt extra de testibus. licet. Unde in testamentis bene requirunt septem. C. qui testa. face. pos.

In his q̄ pietatē respiciūt: quāuis quunq; omnīo solēnis voluntas defuncti sufficiat sicut et inter liberos. C. de testa. hac ꝓsultissima. ff. ex ipfecto. Ar. ij. ꝓs.

hac cōsultissima, nisi in his que ecclesie relinquunt: vt extra de testa. cum esset. ⁊ ca. relatum. Joan. Quod dicit Joan. de testamentis, non credo verum. vnde dico cum T. decre. illas, cum esset, ⁊ relatum, in quolibet testamento loqui. B.

Q Lacuit.

¶ Cas⁹. Dicitur q̄ si aliqs accusat aliquē de fornicatiōe, pōt ꝓbare crimen duobus vel tribus testib⁹: et si non probauerit, punietur pena talionis.

a ¶ Tria. ff. distinc. xviij. qm multa.

b ¶ Excommunicationē. id est dānationem.

¶ Ex premissis.

¶ Hec est secūda pars questiōis: in qua probat cōtrarium eius qđ premissum est: et hoc ꝓbat duabus auctoritatib⁹, ꝙ non sunt contra: q̄ loquuntur specialiter de clericis Rome ecclesie. Jo. de an.

Q Resul. ¶ Cas⁹. Dicitur hic q̄t testes sufficiant ad cōdemnatiōnē episcopi, cardinalis, ꝓbr, ⁊ aliox clericox Rome ecclesie. In fine dicitur q̄ testes sine infamia debent esse.

c ¶ Presul. id est cardinalis episcopus. Sed nūquid contra papam duplicabunt testes: immo duo sufficiūt: et in hoc est deterioris ꝯditionis: quia ipse sine cōparatione aliorū creatus est maior: ⁊ ideo sine speuenie cōdemnandus est, vt diabolus. de pe. distinc. ij. principium.

Testes duo ꝙ papam sufficiant.

I tē ex conci. Bracharēsi. ij.

¶ Quot testibus quisq; clericorum conuinci debeat.

Q Lacuit vt si q̄s aliquē clericox macula fornicatiōis ipetit, ꝑm p̄ceptū pauli apli duo vel tria testimonia req̄rant ab illo. q̄ si nō potuerit dari testimonijs approbare qđ dicit, excōicatiōē accusati accusator accipiat.

Ex premissis itaq; colligitur q̄ duorū vel triū testimonio episcop⁹ ꝙuinci vel dānari potest. Porro Siluester papa in generali synodo residēs econtra dixit.

¶ Quot testib⁹ episcop⁹ vel presbyter vel reliq̄ clerici sunt conuincendi.

Q Resul⁹ nō damnet nisi cū. lxxij. testib⁹. ꝓbyter autē cardinalis nisi cuz. lxiiij. testibus non deponatur: diaconus vero cardinalis vbis Rome nisi cum. xxvij. testib⁹ non condēnabitur: subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi. vij. testib⁹ ꝙdēnabit. Testes d autem ⁊ accusatores sine aliqua sint infamia. Ite Leo. iiij.

¶ Episcopi nō nisi. lxxij. testibus condemnandi sunt.

Nulla dānatiōne e eporum vnq̄ esse censem⁹ nisi aut ante legitimū numerum eporuz f, qui sit per duodecim epos: aut certe ꝓbata sententia per. lxxij. testes idoneos, qui tales sint qui accusare possint. ¶ Et pul⁹ ad sacra chrisma q̄tuor euangelia sacramēta prestent q̄ nihil falsum⁸ deprom̄et: sicut nobis beatus Siluester tradidit, ⁊ romana sancta videt tenere ecclesia.

¶ Et si inter eos quos dānados esse dixerint hoies: fuerit eps q̄ suā causam in presentia romane sedis epi petierit audiri: nullus sup illum definitiua presumat dare sententiā, sz oino eā audiri decernimus.

Sed hoc vel speciali priuilegio de clericis Romane ecclie intelligit, vel ꝓpter improbitatē quorūdā: qui cū non sint spectate vite ⁊ sciētie, in accusatiōnē ministrox dei repēte psiliunt. Quorum vero vita adeo laudabilis est vt in oib⁹ imitāda appareat, de quoruz assertiōne nulli dubitatio nasci poterit: eorum testimonio duoz vel triū testiū qlibet iure cōuinci ⁊ dānari poterit.

Testes quinq; capla iurare debēt.

¶ Questio. vj.

Q Ritur sexta ⁊ ista, qua q̄rebat quo remedio cā vitiata subleuetur: ⁊ si remediuz illud sit dādū et q̄ cā dilatiōis vocē appellationis exhibuerit. Cā verovitiata remedio appellationis subleuari poterit.

Epis. pi ep̄m deponere non possit.

Unde Fabianus papa ait.

e ¶ Nullam damnationē episcoporum. Sed hoc nō videtur posse stare: quia nullo potest iudicare clericos Romane ecclesie, nisi sol⁹ papa. Item quia episcopi episcopum deponere non possunt: vt. xj. questio. vj. quāuis. Respōdeo q̄ loquitur in eo casu quādo papa cōmittit alīs causam suorum clericorū, ne ipse suspect⁹ habeatur, vel ne fauore ꝓ eis, vel odio cōtra eos iudicaret. ff. de iurisdic. omnīū iudi. l. ꝓtetor.

e ¶ Nullam dānationem. j. ij. qst. vj. accusatus. ⁊ ea. quāuis.

f ¶ Episcopoz. j. v. queſt. iij. duodecim.

g ¶ Falsuz. Qui q̄ capitula iurabunt testes: scz vt dicant veritatē: vt ij. q. ix. hortamur. et q̄ restentur pro vtraq; parte veritatez: vt. xiij. q. v. nō sane. q̄ nō admisceant falsitatē vt hic. q̄ nec amore, nec odio, nec ꝓpzio cōmodo testētur: vt extra de testi. quoties. Item quinto requiritur q̄ dicāt quicquid de re ipsa nouerit siue fuerint interrogati, siue nō: vt extra de accu. cuz dilectus. s. ꝙs non hoc ir credo, nisi hoc ita nō. et s quear ex forma iuramenti: vt. j. frater:

Testes ꝙ

¶ Sed hoc] Modo dicit quare de iuratore testib⁹ fuit statutum: ꝓpter sez addit priuilegium clericoz romane eccle sie. et hec solutio ē sūs, sed vera. vel propter q̄ nouitatē hereticoz fuit statutū de quibus clericis: qua festa cessāte cessabit cōstitutio. Sed verius est q̄ propter malitiā hereticoz vel malorū hominū statutū fuit de clericis romane eccle quib⁹ hoc priuilegiū datum fuit: quod nō cessat causa cessante. ⁊ hoc innuit Bes.

vt. vbi notatum

Equitur. ¶ hec questio diuidit in octo partes: in ar. iij. quarū prima probat per. ix. auctoritates sanctorum patrum q̄ quandocūq; quis grauatus fuerit ꝓ iure suo potest appellare, ⁊ eius appellatio tenebit. Secūda ibi: fallo. Cum ergo. Tertia ibi: Qui vero. Quarta ibi: post da. Tertij.

ti. Quinta ibi: Non solent. Sexta ibi: Notādū. Septima ibi: Si vero. Octaua ibi: Definitiua. Jo. de fan.

¶ Case. hic intitulatur sexta questio, in qua queritꝝ quo remedio causa vitiata subleuetur: de quo nō fecit in themate mētionē: ꝛ si remediū dandū sit ei qui causa dilatōis appellat, de quo fecit in themate mētionē. Causa autē vitiata remedio appellatōis subleuat: ꝛ hoc probat p seq. cap.

¶ Causе vitiate remediū appellationis subueniat.

LIcet appellatoꝝ vitia tā cām remedio appellationis[a] subleuare. Para.

APpellantē non debet afflictio vlla aut carceris aut retentionis iniuriare custodia. Item Anacletus papa. ¶ De eodem.

OMnis[b] oppressus libere[c] sacerdotū[a] si voluerit appellet iudiciū: et a nullo prohibeatur, sed ab his fulciatur ꝛ liberetur ꝛ audiatur. Si autē difficiles cause aut maiora negocia orta fuerit, ad maiorē sedē referantur. et si illic facile decerni non potuerint, aut iuste terminari: vbi fuerit sūmoꝝ ꝓgregatio sub metropolitano cōgregata (que per singlos annos fieri solet ꝛ debet) iuste ꝛ deo placite coram patriarcha[f] aut primate ecclesiastica negocia, ꝛ corā patritio negocia secularia[g] iudicētur in communi[h].

Item Siric[a] papa oīb[a] rectoribus ecclesie scribit dicens.

¶ Quisquis pullatus fuerit, apostolicam sedem appellet.

Appellatio[a] vel defensio. Appellatio ē prouocatio inique sententie querelā ꝓtinēs. ff. ō mino. prefecti. tamen in his q̄ extra iudiciū agunt, appellat vt in electione: vt extra de ap. cōstitutus. Quis appellet, dicetur. J. e. nō solent. ꝛ hoc in ciuili causa. In criminali autē q̄libet etiā inuito reo appellat. ff. de ap. nō tñ. ꝛ in causa liberali: vt. ff. de libe. cau. l. j. ꝛ. ij.

¶ Ad quē fit appellādō. Appellatur autē a minori ad maiorē ꝛ gradatim: vt. J. e. anteriorū. C. de ap. precipimus. excepto papa, ad quē olbus ꝓtermissis appellatur: vt. J. e. c. iij. iiij. ꝛ. v. Et hoc verū est in iudicib[b] ordinarijs. In delegatis autē distinguit: si ipsi aliis causam cōmiserint, si tota iurisdictio est delegata, appellat ad primū delegantē. ex de offi. deleg. sup questionū. ¶. porro. ff. quis ꝛ a quo ap. l. j. sed si non tota causa, est delegata. tūc appellatur ad delegantē scēm: vt. C. qui ꝑsua iurisdictione. l. j. ff. quis ꝛ a quo ap. l. ff. ꝛ extra de offi. dele. super questionum.

¶ Quomodo fit appellandū. Judice sedente pro tribunali potest viua voce appellari: sed extra iudiciū in libello tantum appellatur: ꝛ vt. J. e. ¶. iudicibus. ver. litigatoribus. ff. de ap. a sententia. ¶. viti.

Appellans a delegato ad quē appellatur.

Dicatur appellatur in iudicio fieri ꝛ obseruari qñ &c.

¶ Quando appellandū sit. Scēm leges appellat tantū post definitiuā sententiā, nisi in casib[b] notatis. J. e. nō ita. ex de ap. super eo. ij. Scēm canones ꝛ ante litē cōtesta. ꝛ post: vt extra de ap. cū sit Romana. J. ea. nō ita. licet hoc sit correctū per cōstitutionē nouā: extra eo. vt debitus. vbi dicit q̄ causa appellationis dz assignari. Item ꝑm canones appellat quoties superior iudex inuenit: vt. J. e. oēs. ꝑm leges bis tñ: vt. J. e. post secūdā. Jo. hoc ꝑ certo teneas q̄ ante sententiam potest appellari quoties pars grauat, ꝛ allegat cā: vt ex eo. vt debit[b]. Sz post definitiuā sententiā tm bis, vt dicūt leges prealegate: nec assignat ibi causa: sz dicit, appello ab iniqua sententia. Sēntia tñ in cā matrimoniū nō trāsit i rē. iudicatā: vt ex de sen. ꝛ re iudicata. ꝛ. c. ꝑsanguinei. B.

¶ Intra qs tēp[a] sit appellandū. Item appellat vsq; ad decem dies cōtinuos: vt. J. e. anteriorum.

¶ Intra qs tēp[a] dz appellatio ꝓsequi. Appellāti dat ann[o] vel biennium: vt. J. e. si dō appellat. Th. inde pōt moderari tēp[a] precis[a]. ex. e. cū sit Romana. ꝛ. c. reprehē sibilis. Item appellatione pēdente nihil innouandū est: vt. J. e. ¶. appellatione. nisi appellās suspect[a] sit, vel depopulator: vt. J. e. quoniam. ij. In causa criminali reus custodiē: vel dabit fideiussorē, si est suspect[a]. C. de ap. eos. ver. super his. Judicis officiū est libellos dimissorios dare. J. ea. post appellationē. Judex autez ad quē appellat: si appellatur a sententia, ꝑm puncta allegationes, vel infirmabit vel cōfirmabit sententiā: vt. J. ea. ¶. definitiua, i fi. potest tamen nouas allegationes audire. C. de app. eos. ¶. j. ff. de ap. l. scio questuz. in fi. extra de fi. instru. cū ioannes. Quādo autē nō est necesse appellare habes. J. ea. ¶. definitiua. Inhibet autem appellatio, q̄ a principe nō appellat. ix. quest. iij. cūcta. nec a ꝓfecto pretorio. C. de offi. ꝓfec. pto. l. j. nec a senatu: vt. ff. a q̄b[a] ap. nō licet. l. j. nec ab arbitro. C. ō ar bi. l. j. nec appellat officiat[a]. J. e. ¶. definitiua. ver. nulli. Item propter sceleris magnitudinem non appellat. C. quoꝝ ap. nō reci. l. ij. ꝛ extra de ap. cū sit romana. Item in mōētanea possessione: vt. J. e. ¶. definitiua. ? versi. de possessione. ꝑm leges. sz ꝑ canones fit: extra de testi. significauerūt. ꝛ de testi. ꝑpo. cū ad sedem. Item in re q̄ non capit dilationē. ff. de ap. re. l. vlti. et extra de rapto. in literis. Ar. J extra de ap. qua fronte. in fi. Ibi appellatio nō retardat sententiā, nisi ad tēpus. Item a sententia maioris partis capli. extra de his q̄ fiūt a maiori parte ca. c. j. Item cōtumax nō appellat: vt extiij. q. iij. de illicita. J. e. ¶. sunt etiā quoꝝ. C. de iudi. ꝑ perandū. ¶. finantē. Item ab executore nō appellat. J. e. ¶. definitiua. ver. ab executore.

Omnis. ¶ Cal[a]. Si aliqs grauet, a minori ꝓlato ad sacerdotē. i. epm dz appellare: ꝛ si ibi ꝓpter aliquā difficultatē negociū nō poterit terminari, metropolitanū appeller: ꝛ si ibi negociū nō fuerit terminatū, vt grauabit: ad ꝓcilū recurrat in quo patriarcha vel primas ꝓsidet, ꝛ in q̄ causе maiores ecclīastice tractari debēt, ꝛ corā patricio seculari iudice seculares.

b ¶ Dis. pone casum q̄ appellat a subdito epi ad epm: deide ad metrop. deide ad ꝓcilū metropolitani.

c ¶ Libere. i. siue ante sententiam, siue post.

d ¶ Sacerdotū. Ergo a seculari iudice ad papā pōt appellari: qđ verū est vacāte imperio: vt extra de foro cōpe. licet. alias nō: vt extra de ap. ¶. duobus.

e ¶ Ad maiorē. ō. xvij. di. multis-¶. j.

f ¶ Corā ꝑriarcha. q̄na dignitas ē. vt. xcix. d. ꝓcicie.

g ¶ Secularia. sz cū ambo sint laici: q̄ prelati nō debent tractare secularia iudicia. xj. q. j. te q̄dē. Uel die q̄ cum laicus under nō vult facere iustitiā, tunc appellat ad ecclīasticū vt ipsam corrigat: ꝛ si noluerit facere iustitiā, pōt ipsum excōicare: vt. xxiij. q. v. administratores. Uel die q̄ cū under secularis suspect[a] est, pōt adiri under ecclīastic[a]: ꝛ vt in auc. vt diffe. in ¶. si vero. col. ix. vel etiā si decesserit, vt ibi dicit. Uel si habeat querela ꝑ ipsum: vt in es. col. ¶. vl. sic extra de fo. cōpe. ex transmissa. ꝛ extra eo. licet.

h ¶ In communi. i. publice.

Appellatio in multis casib[b] nō admittit.

Melli[b] dicerent. ¶. ō post ses. vbi de hoc. id est a mieti plato: non tñ officiali epi: q̄ casu et ꝙsuetudo ꝛtra hoc nō valz. ex lib. vj. ō cōsue. nō putam[a]. Archi. Subqui cuz co cognoscerent: et hoc est qđ ō dicit ifra i fi. i cōi. ꝑm Jo. de fan.

SI quis vestrū. ¶ Casus. Ex his quinq; ea. colligitur q̄ appellari potest ad papam omnib⁹ medijs pretermissis. Dicit ergo hic q̄ si alijs alīq; aduersitate pulsat, ad sedē aplicā quasi ad caput appellet.

Appellat ad papam omisso medio.

a ¶ Apostolicā. Ex hoc ꝛ seq. ca. ptz q̄ ad papā alijs pretermissis appellat: sed in alijs casus est: vt .j.e. decreto. ꝛ.q.vij. metropolitanū. et .ix. q.iij. conquestus. ꝛ.xvij. dist. multi. ꝛ.xviij. dist. de rebus. Cuius ergo hoc sit priuilegium papę, ergo ad legatū nō appellat omisso epo: vt .vj.q.i. p. venit. Sed cōtra: extra de offic. leg. cum non ignoretis. Sed dicas q̄ ille non fuit tantū legat⁹, sed metropolitanus. Et si ille legatus non habuisset illud priuilegiū, inutile fuisset officiū legationis: ſz ille qui simplex legat⁹ est, nō habet illud priuilegium, nisi ei specialiter sit datū. Joan. Quicquid dicat Jo. oīb⁹ pretermissis currit ad legatū: vt dicit illa decre. ꝛ q̄s facit legatus, papa facere videt. xciij. dist. ca. j. ꝛ .ff. de admi. tu. ita autem .ff. gessisse. B.

SI quis vestruz pulsat⁹ fuerit i aliqua aduersitate, licēter hāc sacratā ꝛ apostolicā[a] sedē appellet: ꝛ ad eā quasi ad caput suū cōfugere, eamq; appellare debeat: vt inde accipiant tuitionem atq; consecrationē[b]. Quod omnib⁹ minime conuenit denegari epis: ſz absq; vlla custodia[c] aut excommunicatione[e] aut expoliatione vel dānatione libere ire concedatur.

Item Victor⁹ episcopus.

¶ Aut a papa metropolitano se grauari putauerit, maiorem sedem appellet.

SI q̄s putauerit se a papa metropolitano grauari: apō patriarchā vel primatem dioceseos, aut penes

Omnes. ¶ Cas⁹. Quotiēs epi criminal⁹ accusant ad sedē aplicā ſſi ad matrē recurrāt cū ē necesse.

b ¶ Quotiēs. Dū tn nō vltra secundā vicē, ne lites in infinitū extendant: nō em licet tertio appellare super eodē capitulo: vt .j.e. si q̄s in quacūq; .ſic exponit hec decretio quoties .ff. de leg. iij. fideicōmissa. ſi q̄s decē .ff. de eden. veluti. in fi. simile quoties habes ex de elec. quereland. in parte decisa. fm .b. exponit quoties siue ante item cōtestatā, siue post. Alij dicunt q̄ licet etiā ter appellare fm canones: vt .j.xxxj.q.ij. lotharius. .c.e. ois. sed .d. dicit q̄ licet a grauamine quādocūq; appellare, ſz bis post sentētiā fm: ꝛ exponit quoties, id est in oi grauamine, ſz nō nisi bis a sentētia: vt .j.ea. si q̄s in ſcūq; ꝛ extra de appel. directe. Gratianus dicit q̄ in illo capitulo omnis. tertio fuit relatum: ꝛ hoc non fuit per appellationem, sed per consultationem: vt .ſ. di.xviij. c.j. et extra eo. sua nobis.

Appellare tertio non licet.

AD Romanā ecclesiā. ¶ Casus Omnes episcopi q̄ volūt, vel q̄b⁹ necesse est, libere sedē apostolicam appellent absq; excōmunicatione vel impedimēto alicuius dānationis vel spoliationis vel custodie.

c ¶ Qui voluerint. Ergo frustratoria admittitur: vt extra. e. cōsuluit. ergo audiēdus est q̄ causa dilationis appellat: vt extra de ap. cū sit romana. ꝛ ca. pōnas. ſz contra, ius eū punit: vt .C. de appel. a pconsulib⁹. ꝛ .C. quoz appel. nō recī. ab executore. in fi. vbi .i. libris aut punit fruſtratorie appellans: ergo ius nō dz eā admittere: vt .xvij.q.iij. qui peccat. immo nō dz per eam negociū impedire. extra eo. pastoralis. Rñ. dubia frustratoria est admittenda, sicut occult⁹ peccator ad eucharistiam. de cōse. dist. ij. nō phibeat. Hodie autem ipso iure est inhibita appellatio ante sentētiā, nisi tam euidēs causa ꝓponatur: que si ꝓbata esset, debeat appellatio legitima reputari: vt extra eodē, vt debitus. Sed cū hodie ipso iure sit inhibita appellatio; ād prodest scribere remota appellatione? Rñ. si appellatio remouet in literis, tunc intelligit remota etiā post sentētiā. alias etiaz rationes assignari super illa cōstitutione, vt debit⁹: sed si non apponitur in literis, tantum ante sentētiā est remota. Joan. Ego credo q̄ nihil prodest remotio appellationis, nisi ad remouendam frustratoriā appellationem: vt dicit decre. ex ꝛ pte. B. hoc fcias q̄ nisi iudex euidenter pateat appellationē tenere, nunq; deferat. Sed dicas q̄ ille non fuit tantū legat⁹, sed metropolitanus. Et si ille legatus non habuisset illud priuilegiū, inutile fuisset officiū legationis: ſz ille qui simplex legat⁹ est, nō habet illud priuilegium, nisi ei specialiter sit datū. Joan. Quicquid dicat Jo. oīb⁹ pretermissis currit ad legatū: vt dicit illa decre. ꝛ q̄s facit legatus, papa facere videt. xciij. dist. ca. j. ꝛ .ff. de admi. tu. ita autem .ff. gessisse. B.

¶ Sti Gul. vt dicit decre. ex ꝛ pte. B. hoc fcias q̄ nisi iudex euidenter pateat appellationē tenere, nunq; deferat. Sed dicas q̄ ille non fuit tantū legat⁹, sed metropolitanus. Et si ille legatus non habuisset illud priuilegiū, inutile fuisset officiū legationis: ſz ille qui simplex legat⁹ est, nō habet illud priuilegium, nisi ei specialiter sit datū. Joan. Quicquid dicat Jo. oīb⁹ pretermissis currit ad legatū: vt dicit illa decre. ꝛ q̄s facit legatus, papa facere videt. xciij. dist. ca. j. ꝛ .ff. de admi. tu. ita autem .ff. gessisse. B.

Omnes. ¶ Cas⁹. Quotiēs epi criminal⁹ accusant ad sedē aplicā ſſi ad matrē recurrāt cū ē necesse.

b ¶ Quotiēs. Dū tn nō vltra secundā vicē, ne lites in infinitū extendant: nō em licet tertio appellare super eodē capitulo: vt .j.e. si q̄s in quacūq; .ſic exponit hec decretio quoties .ff. de leg. iij. fideicōmissa. ſi q̄s decē .ff. de eden. veluti. in fi. simile quoties habes ex de elec. quereland. in parte decisa. fm .b. exponit quoties siue ante item cōtestatā, siue post. Alij dicunt q̄ licet etiā ter appellare fm canones: vt .j.xxxj.q.ij. lotharius. .c.e. ois. sed .d. dicit q̄ licet a grauamine quādocūq; appellare, ſz bis post sentētiā fm: ꝛ exponit quoties, id est in oi grauamine, ſz nō nisi bis a sentētia: vt .j.ea. si q̄s in ſcūq; ꝛ extra de appel. directe. Gratianus dicit q̄ in illo capitulo omnis. tertio fuit relatum: ꝛ hoc non fuit per appellationem, sed per consultationem: vt .ſ. di.xviij. c.j. et extra eo. sua nobis.

AD Romanā ecclesiā. ¶ Casus Omnes episcopi q̄ volūt, vel q̄b⁹ necesse est, libere sedē apostolicam appellent absq; excōmunicatione vel impedimēto alicuius dānationis vel spoliationis vel custodie.

c ¶ Qui voluerint. Ergo frustratoria admittitur: vt extra. e. cōsuluit. ergo audiēdus est q̄ causa dilationis appellat: vt extra de ap. cū sit romana. ꝛ ca. pōnas. ſz contra, ius eū punit: vt .C. de appel. a pconsulib⁹. ꝛ .C. quoz appel. nō recī. ab executore. in fi. vbi .i. libris aut punit fruſtratorie appellans: ergo ius nō dz eā admittere: vt .xvij.q.iij. qui peccat. immo nō dz per eam negociū impedire. extra eo. pastoralis. Rñ. dubia frustratoria est admittenda, sicut occult⁹ peccator ad eu-

ei. vnde si non credit tenere appellationem, non defert ipsi: licet superior possit retractare quod factum est: vt extra. e. pastoralis. Sed pone q̄ iudex dubitat de appellatione, aut defert tali appellationi, aut non: ſi defert, mentitur ergo constitutio ꝛ decretalis. Nam constitutio dicit q̄ nisi talis causa sit proposita que si certo foret probata, legitima esset appellatio: non est deferendum appellationi. Item decre. pastoralis dicit q̄ in solis illis casibus deferendum est appellationi vbi nam si a iure indulgetur expresse, q̄ possit appellari. Si dubitatur de appellatione: ergo non debet cognoscere de sua mi causa, cum dubitet an sit iudex: argumen. vj. questione. iij. graue. Ad hoc dico q̄ si iudex dubitat de causa appellationis, summarim potest inquirere de causa, vel seorsum extra formam iudicij inquirendo de causa. Et si videtur causa probabilis, et preterea talis q̄ ea probata legitima iudicaretur, defert ei: vnde non sufficit appellanti proponere talem causam que si probata esset, debeat appellatio legitima iudicari: sed etiam requiritur q̄ sit probabilis, et q̄ iudici iusta videatur.

Appellare tertio non licet.

d ¶ Consecrationem. Si metropolitanus distulerit. vij.q.iij. artaldus.

e ¶ Custodia. Qui appellat: nec cogitur dare cautionem de ꝓsequenda appellatione: nec custoditi debet nisi sit causa criminalis, ꝛ suspect⁹ sit: vt .C. de appel. eos. ſ. super his.

f ¶ Excommunicatione. Pro alijs tamē bene potest excommunicari: vt extra de appellatio. ad hoc. et cap. proposuit.

SI quis putauerit. ¶ Casus Si grauatur aliquis a metropolitano suo, patriarcham appellet: deinde ad sedem apostolicam recurrat.

g ¶ Vel. pro id est,

a D romanā ecclesiam. ¶ Matrē. Nec presumitur esse mater nisi diligat filiū: vt extra de presump. afferte.

b Vacuit. ¶ Maior. ff. de appel. l. j. §. si quis. Jca, anteriorum.

I Deo huic sā cre sedi. ¶ Casus. Quereb atur quare priuilegia sedi apostolice sint cessa, cōcilia congregare: & damnatos episcopos restituere: & de summis negocijs cognoscere. Et rñdet vt omnes oppressi & iniuste dānati auxilium habeant, & q iniuste non dānentur alqui sine vltione.

c ¶ Concilijs. Ergo patet q̄ legat⁹ non potest facere concilij: vt dixi. j. distin. iij. §. porro. et di. xvij. regula. & ca. hute soli sedi.

d ¶ Acrestitutionibus. Arg. hic q̄ solus papa potest restituere clericū depositum. de penit. di. vj. qui vult. in fi. et. ff. de questio. l. j. ij fi. & de pe. l. diui. Arg. cōtra. xj. q. iij. episcopus in synodo. et. xlvj. distic. clericus maledic. Ad hoc dicas q̄ si est solenniter degradatus solus papa potest eum restituere. secus si est verbo solo depositus.

e De hoc no. l. di. cōtinuatur. Hec est secunda pars questionis. j. qua queritur an sit licitus frustratorie appellare. & vera est solutio q̄ non: & que dicit / superficialiter dicit: et ad hoc probandum inducit. viij. authoritates sanctorum patrum. Jo. de san.

¶ Casus. Quia dictum est supra per zepherinū q̄ appellare possunt maxime oppressi. in. c. ad romanam. et per marcellum dictum est. j. in. c. ad romanam. q̄ qui volūt appellare possunt: infert Gratianus q̄ siue quis grauatur siue non in accusatione, appellare potest. Quidam tamen dicunt appellandum esse frustratorie: et distinguunt ita dicentes: quod dictum est supra in capi. ad romanam. Ut volentes cē. referūr ad eos qui volunt recipere consecrationem a sede apostolica. et si ab aliquo impediantur, appellabunt. Necessitatē patientes, referūr ad oppressos et iniuste per sententiam condemnatos vt isti defendātur & illi accipiant consecrationez. Eodē modo intelligitur illū zepherini. Ez certe dicit Gratianus q̄ secundum primam interpretationē id est opinionem que est in principio. §. que dicit q̄ siue de gratia siue non, appellare licet: oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti. Sed secūdum secundam qua dictum est vt volentes ad consecrationem, necessitatem patientes ad tultionem referātur: oppressi intelligūtur per sentēriam iniuste damnati. & secundum hāc vltimam opinionez nō licet frustratorie appellare.

e ¶ Cū ergo. magister magis approbat opinionez q̄ dicit q̄ frustratoria admittitur. et probat hoc seq. iij. capi. et suspenditur constructio vsq̄ ad illū §. patet ergo. vnde i titulo cuiuslibet capi. ponitur hec dictio, cum.

D Ecreto. ¶ Casus. Aldricus cenomanēsis episcopus timebat accusari coram suo primate vel metropolitano: et timebat ne non audiretur appellans si ad sedē apostolicam appellaret. vnde Gregorius precepit q̄ si Aldricus accusatus fuerit et appellauerit, audiatur: et causa coram summo pontifice vel eius legato terminetur. interim autem contra eum nihil iudicetur: et qui contra hoc fecerit, punietur: quia alij voca-

vniuersalis aplice ecclie iudicetur sedē. I tē zepherin⁹ vr bis rome episcopus.

¶ Ad romanā ecclesiū quasi ea matrē appellet ab oibus.

A D romanā ecclesiā ab oib⁹ (maxime tñ ab oppressis) est appellandū, et concurrendū quasi ad matrē⁹: vt el⁹ vberib⁹ nutriātur: authoritate defendant: a suis oppressionibus releuētur: q̄ non potest nec d̄z mater obliuisci filiū suū. I tem Julius papa.

¶ Quoties aliqs appellauerit: audiētia sibi nō denegēt.

P Vacuit vt a quibuscūq̄ ecclesiasticis iudicibus ad alios iudices ecclesiasticos vbi est maior⁵ authoritas, prouocatū fuerit: audientia non negetur. I tem.

¶ Iniuste dānati restitutione, & oppressi auxilio a romana ecclesia debent habere.

I Deo huic sctē sedi prefata priuilegia spectaliter sunt cōcessa tam de cōgrandis cōciliis c & iudiciis, ac restitutionibus⁸ eōrum, q̄ etiam de summis ecclesiarū negocijs: vt ab ea oēs oppressi auxilium, & iniuste damnati restitutionē sumant: & talia ab impijs non presumantur absq̄ vltione, nec exerceātur absq̄ sua damnatione.

C Um ergo c zepherinus dicat ab oibus esse appellādū, maxime tamen ab oppressis. & marcellus scribat: Oēs episcopi qui voluerint, vel quib⁹ necesse fuerit, appellare debent. ptz q̄ accusato (siue grauetur siue nō) vor appellationis non est deneganda. Quidam tamen ita distinguūt, vt volētes, ad cōsecrandos: necessitatē patientes, ad oppressos referāt: vt sit sensus: Omnes q̄ voluerint a romana ecclesia consecrationem accipere, & ab aliquib⁹ impediuntur eā debēt appellare. Quibuscūq̄ in suis oppressionib⁹ necesse fuerit ad eam cōfugere, similiter vocez appellationis exhibeant: vt isti tuitionem, & illi consecrationem ab ea recipiāt. Similiter & illud zepherini distinguitur: Ab oīibus est appellandū ad romanam ecclesiam. intelligendum est, qui ab ea cōsecrationē voluerint accipere: vel qui a prelatis suis aliquā iniuriam passi fuerint, maxime tamen ab oppressis. secundum primam interpretationem oppressi intelligūtur aliqua iniuria affecti. iuxta secundum vero oppressi dicūtur a iudice iniuste condēnati. Sm hāc distinctionem qui in aliquibus negocijs nō ad releuandū sed ad differendum vocem appellationis exhibuerint: appellādi authoritatē non habēt. Sed cū Gregorius scribat omnib⁹ per diuersas prouincias.

¶ De causis appellationis cognoscere nō licz nisi ei ad quē appellatur.

D Ecreto nr̄o vestrā rogātes charitatē mandam⁹ vt si aliqs (qđ nō optamus) apostolicam appellaret. vnde Gregorius precepit q̄ si Aldricus accusatus fuerit et appellauerit, audiatur: et causa coram summo pontifice vel eius legato terminetur. interim autem contra eum nihil iudicetur: et qui contra hoc fecerit, punietur: quia alij voca-

ti sunt in partem solicitudinis, nō in plenitudinem potestatis.

a ¶ Emulor. Si emuli erant, quō admittebātur ad accusationem: cū de iure hoc sit, prohibitū: vt J.e.q. vij. si qui sunt. z. iij. qō. v. c. ij. iij. z. iiij: Rñd. oēs accusatores vulgo dicūt emuli. presumit em̄ q̄ semp̄ inuidie causa fiat accusatio. Unde canō. vocat accusationē illā audabilē intentionē: vt J.e.qō. vij. si qs eps. nā non solum videt esse discordia inter accusatorē et accusatū: sed etiā inter domesticos z amicos accusatoris z accusati: vt. ff. de lega. sciendum. m. H. ij.

Accusatio fit semp̄ inuidie cā fieri

b ¶ Auditionē. Videtur hic q̄ nō licet appellari ad apostolicū omisso metropolitano: vt J.q. vij. metropolitanū. z. J.e.a. si qs putauerit: et. ff. de appel. imperatores. Sed nō tenet hoc in foro ecclesiastico. J.e. si qs. Sed subaudi maxime.

c ¶ Legatos. ad hoc destinatos. vt dic q̄ in legato pape speciale est fm quosdam vt de crimine possit definire: vt. xvj. q. j. frater. alias secus: vt ff. de offic. procō. l. solent. et. ff. de eo cui manda. est iuridi. l. j. immo nec dico legatus pape hoc posse facere sine mādato speciali: vt eē de offic. lega. q̄ trāslationē.

d ¶ Actiōes. notandum actiones esse proponēdas. xj. q. j. experiētie. z extra de mu. pe. ca. j. extra de iud. examinata. Arg. contra extra eod. titu. dilecti. Joan. Solt. fm hoc canonicum non tenetur aliquis proponere actionem: vt extra de iudic. dilecti. Sed si proponatur inepta, cadit a causa proponens: vt extra eodem titu. examinata. B.

Actiones fm canonicum non est necessitate proponēdas.

e ¶ Submotus. Ecce pena illius qui non defert appellationi: sed fm leges punitur in. xxx. pondo auri. C. de appella. quoniam.

f ¶ De hoc latius no. vij. dist. re. divi deus.

Ulse scit. ¶ Cal⁹. Admonet prelati obedire debēt suo motui: nec molestē hoc ferre. Unde quiliber potest recipere appellationem ad sedez apostolicam faciam: cum appellationes episcopoū et magna negocia ei reseruentur: et qui contra hoc fecerit deponatur.

f ¶ Qui se scit, iij. q. vj. Huic.

Aguta ꝛc. ¶ Cal⁹. Archiepiscopus Remēsis Rotardum ad sedem apostolicam appellantem de facto deposuit, z incarcerauit. Dominus papa hoc audito eum restituit: quo restituto scribit illa archiepiscopo, z inuehitur cōtra eum, dicens q̄ ideo eum restituit, scilz episcopū, ne priuilegia sedis apostolice violentur. Cāsus sequentis capituli facilis est: et p. re ponere poteo.

g ¶ Cōtinuarim. Id est iueruz z iterum.

h ¶ Et carcerali. Quod potest fieri in causa criminali si condemnatus appellans est suspect⁹, nec potest dare fideiussorem vt. C. de ap. eos.

i ¶ Honore. Ut sicut de facto fuerat depositus: sic de facto restituatur: vt de appella. ad hec sicut. et cap. ad presentiā. J.e.q. j. primates.

Scilz Rotardū. d' ego.

k ¶ Ut scit. facit h⁹. ꝛ ad ꝓpositū: qz sic

Causa.ij. Secunda pars.

mus) suoz emulorū[a] aldricū cenomanēsis ecclesie epm̄ accusare dānabiliter tētauerit, liceat illi post auditionē[b] primatū dioceseos (si necesse fuerit) nos appellare: z nostra authoritate aut āte nos aut ante legatos[c] nostros ex latere missos iuxta patrum decreta suas exercere atq̄ definire actiones[d]: nulluſq̄ illum ante hoc iudicet aut iudicare presumat: sed si q̄d (q̄ absit) graue intolerandūq̄ ei obiectuz fuerit, nīa erit expectāda censura: vt nihil prius de eo q̄ ad sinū sctē eccl̄e romane confugit, et ei⁹ imploratā auxiliū, decernat, q̄ ab eiusdē eccl̄e authoritate fuerit preceptum: q̄ vices suas ita aliis ipertiuit ecclesiis, vt in partem sint vocate solicitudinis, nō in plenitudinē ptātis. Si autē (quod non arbitramur) a quo q̄s sec⁹ presumptum fuerit: ab officio cleri subnotus[e], authoritat̄ apostolice reus ab oībus iudicetur: ne lupi qui sub specie ouiū subintrauerunt, bestiali seuitia quosdā audeant lacerare: z q̄ sibi fieri nolūt, aliis inferre presumant.

Item cū Jul⁹ papa dicat.

¶ Judicia appellantium ab eis sunt audienda ad quos appellatur.

Ulse scit[f] aliis esse prepositū, non molestē ferat aliquē sibi esse prelatū. ipsa nāq̄ ecclia q̄ prima est, ita reliq̄s ecclesiis vices suas credidit largiēdas, vt in partem sint vocate solicitudinis, non in plenitudinem ptātis. vnde omniū appellātium apostolicam sedē epoz iudicia, z cuncta maiorū negocia causarū eidem sedi reseruata esse liquet: presertim cum in his oībus eius semper sit expectandum cōsultum, cuius tramitti si quis obuiare tentauerit, sacerdotū causas nō sine honoris sui periculo se apud eandem sedē nouerit redditurū.

Item cum Nicolaus papa in Remensem archiepiscopū inuehatur, qui Rotardū episcopum appellantem apostolicam sedem damnare ausus est ita dicens.

¶ De Remensi archiepo qui appellantem Romanā sedez iudicare est ausus.

Aguta sapientia tua (vtinam in bono) accepto fomite iudicij, materiam depositionis aduersus Rotardum assumpsit, et ab itinere apostolice sedis remouit, et continuatim[g] apostolicam sedem appellantem damnauit, et carcerali[h] custodie mācipauit. Et infra. Priuilegia tamen apostolice sedis vos obliuioni tradere nullo modo debuissetis, quibus venerandi canones iudicia totius ecclesie ad hāc deferri iubēt. Et infra. Hoc quippe nos in Rotardo idcirco nouerimus operatos, vt priuilegia sedis apostolice que male a vobis violata esse videbantur, authoritate apostolica z canonica patrū deliberatione pristino tandem ingenio z proprio decorentur honore[i].

Item Leo papa.

¶ Quis ex obedientia metropolitanis exhibeat, quā ab inferioribus desiderat.

Ut scit[k] se quibusdam ꝓpositum, nō molestē ferat aliquem sibi esse prela-

episcopus vel alius prelatus ecclesie vult deferri appellationibus ad ipsum factis, sic et ipse tenetur deferre appellationibus factis ad sedem apostolicam. et est simile bonum. C. De offi. prefec. vrb. l. j. vbi dicitur q̄ est societas muneris q̄ magistratus gradum superioris agnoscat.

a ¶ Exegerit. ff. xxxij. q. vj. c. j. et. ij. et. lxxiij. di. quotidiaz. et di. ix. necq. in fi. ff. de adult. si vxor. ff. iudex. Jo.

¶ Patet ¶ Cas⁹. Ab illo. c. Decreto, ē suspēsus ? structionis ad hūc. ff. Ex supradictis ergo infert q̄ appellari pōt etiam frustratorie: si tamen frustratorie appellauerit a iudice appellationis punitur. postea dicit q̄ appellari pōt, q̄nēs grauamē interitur.

b ¶ Condēnabitur. Si appellatio alicuius fuerit pnūciata frustratoria: tūc si prior iudex a quo est appellatum, non admittit appellationē in criminali negocio, lite perdita notarius abscedat. C. de appella. a. p consulibus. sed si prior iudex admisit appellationem pto arbitrio iudicis punitur: vt. C. eo. l. eos. ff. ne temere. Sed si in ciuili negocio per calumniā appellat, Appel: punitur in. l. libris lis per argēti. C. quotum calum: appel. nō re. ab executore. in fine. Si sine calumnia, nō nis ad punitur nisi in expensis. extra de appell. sepe. extra de dd pu- eo qui mitti. in posse. causa rei seruan. cum venissent. nitur. Item remittitur ad eum a quo appellauit. extra eo. cū ? Danc in ecclesia. Dicunt tamen quidā q̄ nisi euidens sit aliniam quem calumniose appellasse, non debet puniri in expēsegitur sis. Argumē. optimum. ff. de leg. ij. qui soliduz. ff. etiā. Sol. q̄s alioquin quilibet metu expensarū relinquerer ius suū dic vt indefensum: vt. ff. de peti. here. illud. tunc autem pzsle. no. sumitur non fieri calumniose, cum iuratum est de causa. In lumnia: vt. j. questio. vij. sancimus. sed hoc non credo: no. et immo semper in causa appellationis condēno victum: dolt. vt. C. omnino. et in cōstitu. noua Jnno. de appel. vt de de- dicitur. ? et. ff. de appella. negotiorum. in principio. et. C. ro et eō. e. q. j. in primio. Joan.

fi. fi. Quotiens. ¶ Casus. Si episcopus grauatur a synodo vel metropolitano, vel eos suspectos habuit: sedem apostolicam appellet, et non excommunicetur, nec res auferantur, vel vis fiāt ei donec negocium per sedem apostolicam terminetur. Casus sequentis capituli per se patet.

c ¶ Putauerint. licet non grauentur. et sufficit q̄ putent hoc: et sufficit probare probabilem causaz appellandi. extra de appel. bone. in fine. et ff. eo. appellāti. nisi sit remota appellatio. tūc enim requiritur q̄ sit probabilis, et q̄ sit talis qua ꝓbara legitima sit appellatio: vt extra e. vt debitus. Jo. Ego credo indistincte q̄ hodie dz esse causa probabilis et legitima: vt extra. e. vt debitus. cū intelligo ante sentētiam. Z.

d ¶ Appellēt. nota q̄ potest a iudice suspecto recedi et dup appellationē, ? pr dez. ferik. Dicit eē eo. postremo. et Jnno. ff. c. ptori. et extra Nos ñ vt lit. non contest. credi- accedens. j. et dc- mus q̄ quid sit post recu- a iudisatione, eque cas- ce delesatur sicut fieret gato vt post appellationē: ordinavt extra de eo qui rio posmit. in posse. cum sit apsicut. in fi. Refert pellari tamen cum dicit, ex ea cā recuso iudicem vt qz sususpectum: quo ca spect⁹ ē su loquitur decre. cū tunc extra de appella. habeat secundo requiris. certum Uel sic dicatur: mediū habeo iudicem suspectum: quo casu nō cogitur coram recusaarbitro probare causam suspitionis, qz potest iudicem tionis. declinare per appellationē, vt dictū est. iij. q. v.

e ¶ Audiri. Nota nihil interesse vtrum dicat quis q̄ qz suvelit causam suā audiri a papa, vel expresse ad ipsum spect. appellauerit: sicut nec refert an appellet de facto, vel Archi. verbo. extra. e. c. dilecti. in parte decisa.

f ¶ Excommunicare. Potest tamen de facto ad cautelam petere absolutionem: vt extra eodem. ad presentiam. si vero appellatio non tenet, tunc potest talis excommunicari post appellationem: argumen. extra eo. questioni. Joan.

¶ Oppressi. ¶ Casus. Oppressi dicuntur pregrauati ante sententiam, iniuste damnati post sententiam. Et ad hoc inducit sequens ca.

Tempus vero appellationis estante datā vel post datam sententiā.

Quotiens ergo quis se grauari senserit, libere potest appellare.

Unde Sixtus papa ait.

¶ Aut grauat⁹ ꝓprio metropolitano, ꝓmates aut vniuersalis ecclie sedē appeller.

Si quis putauerit se a proprio metropolitano grauari apō primates diocesēos, aut penes vniuersalis apostolice ecclesie papam iudicetur.

¶ Romanā sedē appellet q̄ iudicem suspectum habet.

Quotiēs epūs a suis cōprouincialib⁹, vel a metropolitano putauerint⁸ pregrauari, aut eos suspectos habuerint: mox Romanā appellent⁹ sedem, atq̄ eis libere ire liceat: et dum predictā Romanam ecclesiam appellauerint, aut ab ea se audiri⁶ popposcerint, nullus eos aut excōmunicare⁶, aut eorum sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquā eis vim inferre presumat ante cōs amboruz causa Romani pōtificis authoritate terminet. Ꝯ si aliter a q̄q̄ presumptū fuerit, nihil erit, hz viribus carebit.

Item Julius papa.

¶ De eodem. Palea.

Deo huic sctē sedi prefata priuilegia specialiter cōcessa sunt, vt ab ea omnes auxilium oppressi, et iniuste dānati restitutionē sumāt.

¶ Oppressi et pregrauari putantes intelligūtur ante datā sententiā, iniuste vero dānati post datam sententiam.

Unde Eutician⁹ vbis Romane episcopus scribit omnibus episcopis.

¶ Ante exitum cause per appellationem recedere licet.

Non ita in ecclesiastic⁹ agendum est negocijs tropolitano putauerint⁸ pregrauari, aut eos suspectos habuerint: mox Romanā appellent⁹ sedem, atq̄ eis libere ire liceat: et dum predictā Romanam ecclesiam appellauerint, aut ab ea se audiri⁶ popposcerint, nullus eos aut excōmunicare⁶, aut eorum sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquā eis vim inferre presumat ante cōs amboruz causa Romani pōtificis authoritate terminet. Ꝯ si aliter a q̄q̄ presumptū fuerit, nihil erit, hz viribus carebit.

Item Julius papa.

¶ De eodem. Palea.

Deo huic sctē sedi prefata priuilegia specialiter cōcessa sunt, vt ab ea omnes auxilium oppressi, et iniuste dānati restitutionē sumāt.

¶ Oppressi et pregrauari putantes intelligūtur ante datā sententiā, iniuste vero dānati post datam sententiam.

Unde Eutician⁹ vbis Romane episcopus scribit omnibus episcopis.

¶ Ante exitum cause per appellationem recedere licet.

Non ita in ecclesiastic⁹ agendum est negocijs

habeo iudicem suspectum: quo casu nō cogitur coram arbitro probare causam suspitionis, qz potest iudicem declinare per appellationē, vt dictū est.

Auditi. Nota nihil interesse vtrum dicat quis q̄ qz suvelit causam suā audiri a papa, vel expresse ad ipsum spect. appellauerit: sicut nec refert an appellet de facto, vel Archi. verbo. extra. e. c. dilecti. in parte decisa.

¶ Excommunicare. Potest tamen de facto ad cautelam petere absolutionem: vt extra eodem. ad presentiam. si vero appellatio non tenet, tunc potest talis excommunicari post appellationem: argumen. extra eo. questioni. Joan.

¶ Oppressi. ¶ Casus. Oppressi dicuntur pregrauati ante sententiam, iniuste damnati post sententiam. Et ad hoc inducit sequens ca.

Non ita. ¶ Casus. Aliud est in negocijs secularibus ꝯ in ecclesiasticis: quia in secularibus nō ap

pellatur ante sententiã: in ecclesiasticis vero quandocunq; grauatur, potest appellari.

Appellare añ sententiã vtrũ licueat.

¶ Nõ ita. Sc̃m leges ante diffinitiuã sententiã nõ appellatur: vt. C. de iudi. apertissimi. ⁊ J. e. non solent. tamen clericus ante diffinitiuã sententiam appellat: vt C. õ episcopali audi. l. ij. ⁊ cum actorum vel pronũciationis editio negatur. C. vt lite pendente. l. ij. et cũ ab iniuria appellat: vt. ff. de minorib⁹. ait prętor. ℌ. pmittit. Idem dico vbi appellatur a grauamine manifesto: vt. C. de appella. si quis ꝓuocationẽ. Item vbicũq; iudex aliqđ facit cõtra legem negando dilationem, vel quid simile: vt J. e. non solent. Hodie autem secundum ius canonicum nõ appellat ante sententiam, nisi euidens fuerit causa grauaminis: vt in cõsti. Inno. vt debitus. ⁊ sic videtur idem iuris secũdum leges ⁊ etiam secundum canones: quod falsum est, vt dicunt doctores legum. ⁊ J. e. non solent.

a ¶ Non licet. Alia est ratio negociorũ ecclesiasticoꝝ alia secularium: vt J. de cõse. dist. iij. celebritatẽ. ⁊. dist. leges. xxxiij. q. ij. admonere. arg. ꝓtra. xj. q. j. quicunq; litẽ. ℌ hoc nõ tenet: vt extra de fo. cõpe. ꝓposuisti. Quidam tamẽ dicũt q̃ vbicunq; tam ℌm leges ℌ ℌm canones põt fieri appellatio a manifesto grauamine. Alii dicunt q̃ ante sententiam ℌm leges non appellat nisi in casibus in iure expressis.

b ¶ Dicta causa. i. assignata causa appellationis: sed nõ oportet ibi probari, sed coram iudice ad quem appellat: vt. C. de ap. eos. ⁊ J. e. q. in fi. nisi i casu. C. de precib⁹ impera. of. auten. que supplicatio. ⁊ extra de his q̃ fi. a maio. par. ca. cum in cunctis. nec prius est audiendus appellans a iudice ad quem appellauit, ℌ cõstet ipsum appellasse ab aliquo grauamine. Aliter em̃ remittẽdus est ad eum a quo appellauit: vt extra de ap. cum in ecclesia. Videtur ergo q̃ quilibet tenetur assignare causam appellandi: vt hic, ⁊ extra de appel. constitutus. ij. ⁊. ff. de ap. appellanti. sicut in suspecto iudice causa est assignanda, licet alibi probanda sit: sed q̃ gnãda. non sit assignanda, probatur: quia frustratoria appellatio ℌm hec iura est admittenda. Item non videtur melius esse necessarium q̃ allegetur causa, quia potest ab ea recedi. ff. eo. scio quesitum. in fi. extra eo. titu. cõstitut⁹. e. tit. cũ Item q̃ non sit necesse causam assignare, probat extra vt lite non contesta. accedens. ij. Et dicit. l. q̃ cũ coram iudice appellatur, sufficit dicere appello: vt. ff. de ap. scio. Dicas ergo q̃ semper appellans tenetur assignare causam: vt extra. e. vt debit⁹. Tamen si causam non assignat, ⁊ postea contra iudicẽ appellationis ꝓbat iustã fuisse causam appellandi, bene excusabitur q̃ causas

Appellatiõis cã vtrũ sit assignãda.

sicut in secularib⁹: nam in secularibus postq̃ legibus vocatus quisq; venerit, ⁊ in foro decertare ceperit: non licet⁹ ei ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero dicta causa⁹ recedere licet, si necesse fuerit aut si se viderit p̃ grauari.

Qui vero ex ꝓtumacia iudicibus obtemperare noluerit, communione ꝓiuetur.

Unde in cõci. Mileuitano.

¶ Excõmunicetur qui iudicibus suis obtẽperare nõ vult.

Quisquis⁸ probatus fuerit per contumaciã nolle obtemperare iudicibus: cũ hoc ꝓtime sedis episcopo fuerit probatum⁹: det literas vt null⁹ ei cõmunicet episcopoꝝ donec obtemperet.

Itẽ q̃ post datam sententiam appellari possit, Fabian⁹ papa testatur dicens.

¶ Non denegetur appellatio ei quem in supplicium sententia destinauit.

Liceat etiã in criminalib⁹⁶ causis appellare: nec vor appellatiõis denegetur ei quẽ in supplicii sententia destinauerit.

Quod ante idem affirmat.

¶ Ante datam sententiam licet alicui appellare.

Si q̃s iudicẽ aduersum sibi senserit: vocẽ appel

iij. ps.

¶ Qui vero. ¶ Hec est tertia pars quest. in qua ꝺ. q̃ cõtumaces sunt puniẽdi ℌm maius ⁊ min⁹: tamẽ grauat⁹ semper poterit appellare: ⁊ hoc ꝓbat per tres authoritates sanctoꝝ patrũ. Jo. de fan.

¶ Casus. Dicitur hic qualiter puniri debet cõtumax: et ad hoc inducit sequens ca.

Quisquis. ¶ Casus. Si aliqs ꝓcepto vel sententie iudicis parere nõ vult, significet hoc superiori: ille excõmunicabit eum, ⁊ faciet euitari donec parcatur sententie vel ꝓcepto.

c ¶ Quisquis. Istud ca. intelligunt quidã de delegatis iudicib⁹, quoꝝ sententiã eps loci tenet mãdare executioni: vt extra de offi. delega. significasti. Alii intelligũt de iudicib⁹ datis ab ipso episcopo q̃ sua sententia nõ possunt mãdare executioni: q̃ tantũ delegati a principe possunt mandare suas sententias executioni. ff. de Dele re iudi. a diuo. sed hoc nõ est verũ, q̃ subdelegati hoc gaudẽt ꝺ poss̃t: vt extra de offi. deleg. ex literis. ⁊ extra de sententen. ⁊ re iudi. cũ bertholdus. Joã. Fere omnes dicunt suas ꝺ q̃ subdelegat⁹ nõ potest sententiã mãdare executioni tenias per legẽ. ff. de re iudi. a diuo. etsi excõmunicare possit: ꝺ ꝺ vt extra de offi. deleg. ex literis, quia habere cauere, et nõ pot, in possessionẽ mittere, magis est imperũ ℌ iurisdictio: ꝺ ꝺ nis: vt. ff. de iurisdi. om. iu. habere. B. S3 q̃ potest mittere: testeo: ꝺ tere in possess. causa rei seruãde: habetur extra de eo q̃ vel in mit. in pos. causa rei ser. ca. iij. strumi.

d ¶ Probatũ. Ergo q̃ dicit aliquẽ contumacẽ, hoc p̃: ta: vel habit: ꝺ sicut quidolũ obiecit: arg. S. q. j. c. j. ⁊ ca. nemo. citatio extra de resti. spo. audita. Arg. contra. ff. de re iudi. cõ: neo q̃ i tumacia. ⁊. lxv. dist. c. vlt. scripsi

e Liceat etiã in criminalib⁹. Immo potiꝰ in crimi redigẽ nali ℌ in ciuili: vt. ff. de appel. non tantũ. et J. e. de iu. non solẽt. ⁊ H. est autẽ quando. ver. nullus. ꝺ. q̃

Si quis. ¶ Post dat. ¶ Hec est quarta pars. q. in ba. qua querit intra qõ tẽpus sit appellãdũ: ⁊ dicit ℌ.

q̄ intra decem dies .J.e. anteriorū. Probat tamen magister in.ii. theodosianis q̄ intra triduū sit appellādum. Sz ille leges sūt correcte p̄ dictā.i. anteriorē. Jo. de f.

¶ Casus. Dicitur in hoc.ff. q̄ intra quinq̄ dies appellari debet: z intra eosdē literas dimissorias accipere, et iter arripere ad iudicem appellationis. Et ad hoc inducit leges abrogatas.

a ¶ Intra quinq̄ dies. Olim statuti fuerūt duo dies .J.e. biduū. postea theodosius dedit quinq; deinde iustinianus decem: vt .J.e. anteriorū.

b ¶ Unde i theodosianis legibus. Qui has leges allegat, falsari⁹ est: vt. C. de vete. iure. enu. i. q. ff. hec igit omnia. z. C. de no. co. confir. in fi.

¶ Ropt. ¶ Casus Si quis duxerit appellandum / intra quinq̄ dies appellet / z intra eosdē literas accipiat dimissorias, z ad iudicē ad quē appellauit p̄ueniat: z si manus spatiū ad iter fuerit necessariū / dabitur ei.

c ¶ Quo iter. Ut semp. xx. miliaria p̄ die cōputent: vt. ff. de fēr. nō. null. in glo. nūdā ē.

¶ Casus Dicitur hic q̄ litere dimissorie porrigi debēt iudici ad quē appellatur / intra. v. dies / z intra eosdē peti et accipi: et si hoc appellās non fecerit cadit a causa. et verba ista. f. ista lā: ysq; ibi: qui intra z. non sunt de lege: sed gratiani vel alterius. Superius. i. in codice theodosiano. et hoc similiter est abrogatum.

d ¶ Intra. v. hodie. xxx. vt .J.ea. q. in fi. ꝓpe.

e ¶ Statuta. Sic z hoc hodie nō tenet: vt. C. e. qm.

f ¶ Quicūq; Quod obtinet in ciuili: vt cōfessus non

¶ Casus Nō audit frustratorie appellās, vel qui in iure confessus fuit contra se.

Quicūq;. ¶ Casus Dicit hic q̄ si possessor rei immobilis confessus fuit, et cōdemnatus fuit ad restitutionem rei si appellauerit causa pēdēte fructus sunt seqstrandi: quod in petitorio ne fieri nō posset: cū nihil possideat. Sed si, ꝓpter prędia vrbana. i. domus vel mancipia vel iumēta fuerit appellatum: pensiones, mercedes, z vecture debēt seqstrari: qō intelligi debet z si ꝓpter, nauem nauium fuerit acquisitum: quod datur nautis ꝓpter aliq̄ in nauc ferenda.

g ¶ Sequestrantur. hoc nō tenet hodie: vt .J. xvj. qō. iiij. volumus. .J.ea. appellatione pendēte. z extra de sequest. ad hoc. Uel tenet in casu qui est. ff. de ap. imperatores. scilz quādo possessor dilapidat fructus: vt ibi dicitur. hoc expresse patet de sequestra. eap. pe. et fi. Uel dic q̄ si appellatur ab exeCutore, q̄ tunc sequestrantur fructus: sed nō res ipsa: vt C. quorū ap. nō re sequesti, ab exeCutore.

¶ Casus Si aliquem iniuste appellasse ꝓnunciatum fuerit / aduersario condemnabitur in expensis: non tātum in simplum: sed in quadruplum.

h ¶ Sumptus. Secundum canones punitur in expensis: vt hic, et extra eo. reprehensibilis. secundum leges punitur in ciuili causa in. l. libris argēti. C. quorum appella. non recipi. ab executore. in criminali infamis est, z litem perdit: vt. C. de appel. a proconsulibus. nisi primus iudex admisisset appellationem: quia tunc arbitrio iudicis punietur. C. de appel. eod. ꝓ. nec temere.

audiat appellans. in criminali aliud: vt .J.e. sunt quorum. nisi alia ꝓbatio iudicem instruat. ff. de questio, l. j. ꝓ. diuus. ij. Joan.

Quotiens post auditam causam. ¶ Casus Dicit hic q̄ si possessor rei immobilis confessus fuit et cōdemnatus fuit ad restitutionem rei si appellauerit causa pēdēte fructus sunt seqstrandi: quod in petitorio ne fieri nō posset: cū nihil possideat. Sed si, ꝓpter prędia vrbana. i. domus vel mancipia vel iumēta fuerit appellatum: pensiones, mercedes, z vecture debēt seqstrari: qō intelligi debet z si ꝓpter, nauem nauium fuerit acquisitum: quod datur nautis ꝓpter aliq̄ in nauc ferenda.

g ¶ Sequestrantur. hoc nō tenet hodie: vt .J. xvj. qō. iiij. volumus. .J.ea. appellatione pendēte. z extra de sequest. ad hoc. Uel tenet in casu qui est. ff. de ap. imperatores. scilz quādo possessor dilapidat fructus: vt ibi dicitur. hoc expresse patet de sequestra. eap. pe. et fi. Uel dic q̄ si appellatur ab exeCutore, q̄ tunc sequestrantur fructus: sed nō res ipsa: vt C. quorū ap. nō re sequesti, ab exeCutore.

¶ Omino ¶ Casus Si aliquem iniuste appellasse ꝓnunciatum fuerit / aduersario condemnabitur in expensis: non tātum in simplum: sed in quadruplum.

h ¶ Sumptus. Secundum canones punitur in expensis: vt hic, et extra eo. reprehensibilis. secundum leges punitur in ciuili causa in. l. libris argēti. C. quorum appella. non recipi. ab executore. in criminali infamis est, z litem perdit: vt. C. de appel. a proconsulibus. nisi primus iudex admisisset appellationem: quia tunc arbitrio iudicis punietur. C. de appel. eod. ꝓ. nec temere.

Habita dinumeratione xx. militum diurnorum per singulos dies, computetur. Item.

¶ A quo appellat, ad quem appellatum fuerit, dimissorie litere dirigantur.

A Deo a quo appellatū est, ad cū q̄ de appellatione cognitur⁹ est dimissorie litere dirigātur: q̄ vulgo apostoli appellātur: quax postulatio z acceptio intra⁹ quinq̄ dies ex officio finienda est.

Ista iam superius sub titulo de cautionib⁹ z penis appellātiū interp̄tata sunt. ¶ Qui intra statuta ᵉ tēpora dimissorias nō postulauerit vel acceperint vel reddiderit, p̄escriptione ab agēdo submouentur, z penā appellationis ferre cogantur. Idem.

¶ De his qui causa dilationis appellant.

Quicūqᶠ nō confidētia iuste cause, fz causa differēde more, ne cōtra eū sniapferat, appellauerit: vel si de facto suo cōfessus, ne abisciat appellare voluerit: hmōi appellatiōes nō recipiant. Itē.

¶ Cū possessor appellat: dū euētus cause dubi⁹ est, possessionis fructus sequestrētur.

Quotēs post auditam causaz possessor appellat: fructⁱ⁹ possessionis de qua agitur, dū sequēde audientie euēt⁹ dubi⁹ est, merito seqstrāt⁹. Nā si petitor appellauerit, hoc ab eo postulari nō potest: qz nō pōt seqstrari q̄ nō habet. Si ꝓpter prędia vrbana vel mancipia vel iumenta appellatur: possessiōes eorū, vl mercedes, vl vectura, etiā si de nauis naulo agaf, deponi solent. Idem.

¶ Iniuste appellās omnino puniendus est.

Omnino puniendus est quotiens iniusta appellatio pronūciatur. Sūptus h

Tōc. l. ij. cuz gl. z ibi Bar. C. q̄ ap. nō recl. et l. credi tot. ff. de ap pel.

Appellatio executo re, facit fructⁱ⁹ sequestrari.

Appellantis iniuste punitio.

a ¶ Quadruplos. Vodie simplos: vt. C. de frue. et lit. expen. nō ignor. at. et. l. terminato. Uel forte duplos: vt iij. q. iij. libellum. Dic vt ex de dolo. finem.

¶ Remissis ¶ Casus. Reperit supradicta Stra. vt corrigat: z ad hoc induxit seq. autenticū/anteriorū legum.

Anteriorum ¶ Casus. In lege veteri cauebatur vt q̄ ppriaz causam p se agit/ intra biduū appellet: q̄ so p. procuratorē/intra tertiuz diē. Sed quidam legū ignari ꝓpter hoc decipiebātur, putātes sibi licere semp posse itra triduū appellare: et sic a cā cadebant. quare hō corrigit imperator: et statuit: q̄ cuilibet liceat appellare a sūa intra. x. dies in quacūq; cā, et a q̄cūq; iudice: excepto pfecto ptorio.

b ¶ Anteriorum. In auc. de appel. z utra q̄ ꝑpa debeat appellari. coll. iij. in prin.

c ¶ Dierū. Sed nūqd ille dies in quo appellat, cōputabitur inter illos. x. dies? Nō videtur: qz dies ille in quo pmissio alicuius fit, nō cōputatur cū illo tpe: nisi excipiatur: vt. ff. si q̄s cau. l. j. Sed cōtra, dies in quo fit diuortiū, cōputat inter. ix. dies q̄ dātur accusatori a tē pore diuortij: vt. ff. ō adul. pater. §. i.

Item ſz dicat itra decē dies, tñ dect: Appel mus dies cōprehē latiōis ditur itra illud tē dies cō puas: vt. ff. de successorio edicto. l. j. §. quod dicim⁹. et. ff. putat i de verb. sig. si quis sic dixerit. immo idem videret si dicceret ante decē dies, q̄ adhuc in decimo die posset appellare: vt. ff. de ꝛbo. oblig. l. eum qui. §. qui ita. et facit dat ad hoc. ſ. e. ꝓpter. Rñ. q̄ si tñ supereſt de die, q̄ pōt appel: deliberare cōdemnatus: tunc ille dies computatur pro landū. vno die. Joan. Ego credo q̄ semper computetur: et ita Appel: seruatur de facto. B.

latiōis d ¶ A recitatione. Aliquid hoc tps vtile est, sicut fuit ips an rempus biduū? q̄s videtur, aliter eſſ videretur esse dilit vtile minuta beneficiū antiquitus: maxime cum lex nouā cōi nihil exprimat. De hoc ergo veteri iuri stādum est. C. nuum. de appel. l. precipimus, in fi. et q̄s non mutatur, quare quos dum sequerer aduersarius impēdit: reddere cogat, nō simplos, ſz quadruplos[a].

Remissis authoritatib⁹ intra. v. dies post datam sniam cuiq; appellare permittitur. Mō postea Justinian⁹ in cōstitutionibus suis corrigens intra decem dies appellationis remedium cuiq; dandum decreuit dicens.

Impator Justiñ. augustus.

¶ Intra decez dies remedū appellationis conceditur.

Anteriorū[b] legū acerbitati plurima remedia interponētes, et maxime hec circa appellationes facientes, in presenti ad hmōi bñficium puenire duximus esse necessarium. Antiquitati enim cautum erat vt si quis per se litē exercuerit, z fuerit cōdēnat⁹: intra duos dies tātummodo licētiā appellatiōis haberet. Sinaūt per ꝓcuratorē causa ventilata sit: in triduū primū eā extendi. Ex rerū aūt experientia inuenimus hoc satis esse damnosum: plures enim hoies ignaros legum subtilitatis, z putātes in triduū prouocationes esse porrigēdas, in promptū periculū incidisse: z biduo trāsacto causas pdidisse. Unde necessariū duximus hmōi rei competenter mederi. Et sancimus oēs appellationes, siue q̄ se, siue per procuratores, seu per defensores vel curatores z tutores ventilētur: posse intra decem dierum[c] spatiū a recitatione[d] sententie numerandorū iudicibus ab his quoz interest ferri siue magni siue minores sint: excepta videlz sublimissima pretoriana prefectura: vt liceat homini intra id spatiuz plenissime deliberare siue appellādum ei sit, siue quiescendum: ne timore instāte opus appellatoriū frequētetur: sed sit oibus inspectionis copia, que indiscussos hominum calores potest refrenare.

Ad hoc sancimus, siquando lis[e] sperat in nostrum inferri cōsistoriū: si forte cōtigerit imperatoris maiestatē occupatam publicis causis ex mūdanis pulsionibus, nō posse cōuocare patres quatenus causa agitet: nō ex hoc litem periclitari. Mō em vitium[f] est litigantiū, si culmē imperatoriū occupetur: vel quis tante est authoritatis, vt nolentē principem possit ad cōuocādū patres ceteroſq; proceres coartare? Sed si q̄d[g] tale euenerit, causa intacta permaneat donec imperator[h] sua sponte motus z conuocari proceres

¶ Ad hoc sancimus. ¶ Cal⁹. Aliquis ad principes appellauit: ſz ꝓpter occupatiōes pricipis nō potuit causam ꝓsequi intra tps concessum appellāribus a lege. dicit hic q̄ non cadit a causa ꝓpter hoc: ſz causa tractabit cum placuerit iperatori.

Null⁹ em pōt cōpellere principem vt de causa cognoscat, vel vt patres conuocet, aut proceres.

e ¶ Lis. extra. e. ex ratione.

f ¶ Vitium est. Ar. q̄ō per me nō stat, mihi non est imputandum. xliij. distinct. ephesijo. C. de conditio. insertis. l. vltima.

g ¶ Sed si quid. Unde sic non potest terminus prefigi, vt die tali sit appellans reuersurus: vt extra de appella. ex insinuatione.

h ¶ Imperator. Idem est si aliue iudex impediatur ista de: ad quem appellatur. in autenti. vt sponsa. lar. §. hoc cret. ex quoq;. collat. ix. hoc verum est in causa appellationis. rōne. et. in principali em causa secus est: quia ibi perit lis triennio. C. de iudic. properandum. Item quod dixi/est verum, si ipse appellans impediatur per causam necessariam: puta per vim stomachi, vel simile: extra de appella. ex ratione, si autem aliter impediretur eum, hoc

[a] Sed q̄ dicit: et sic intelligitur ista de: ad quem appellatur. rōne. et. in principali em causa secus est: quia ibi perit lis triennio. C. de iudic. properandum. Item quod dixi/est verum, si ipse appellans impediatur per causam necessariam: puta per vim stomachi, vel simile: extra de appella. ex ratione, si autem aliter impediretur eum, hoc

ei noceret: sed posset agere contra impedientem. ff. de dolo. l. arbitrio. §. si dolo. Sed si ille non esset soluendo tunc et lis restituitur. ff. de eo per quē factū erit. ex hoc edicto. Arg. cōtra eū de in integ. resti. et ubi ibi. ff. non datur actio cōtra decipientem: sed restituitur contra sentētiam. sed hoc fuit ḡa impedienenon poterat soluere qō peteba tur. Jo. hodie ſm canones nō perit instantia iudicij si propter ipedimentū causa intra triēnū terminari non potuit: vt ex de iudi. venerabilis. Bimm. et l. testamenta. C. de vetera. Cui⁹ etiā. ¶ Causa. Judicū quidam maximi sunt dicuntur illustres. quidā minores: et appellant clarissimi. quidā mediꝰ: et spectabiles nūcupantur. Appellabant hoies aliter ḡ antiquitus seruabatur. Nam ꝓ minimis causis / ad maximos iudices appellabant: ita vt totius litis estimatio vix ad sumptus iudiciales sufficeret. ideo statuitur hic vt in egypto et vtraq; libia vsq; ad decē libras auri nō appelletur ad vrbez regiā: sed ad prefectū augustalem qui cognoscat de causa appellatione remota. in asia vero et ponto vsq; ad p̄dictā quātitatez appelletur ad spectabiles, q̄ de causa cognoscant sine appellationis remedio. In oriente ꝰo vsq; ad p̄dictā quātitatem appelletur ad comitem orientis: virū scz spectabilē.

a ¶ Causis. Qō fieri non debet: vt in auē. vt oēs obe. iudi. §. hoc considerantes.

b ¶ Ad sumptus. Jd est ad victualia que dantur iudicibus: vt ex de vita et hone. cleri. cum ab omni.

c ¶ Ad decem libr arum. Nota decem libras auri minimum quid dicit.

Sima minima. d ¶ Auri. Hic vocat minimam summam vsq; ad decem libras auri. alibi vsq; ad viginti marcas: alibi vsq; ad duos aureos. ff. de dolo. si oleum. alibi quinquaginta solidos. C. de defen. ciui. l. j.

e ¶ Post sententiam. Nota casus in quibus secundo non auditur appellans. C. de episco. audien. auditi. si quis litigantium. C. de esserf. tol. l. j. C. de appellat. iubemus. et l. in offerendis. in auten. de sanc. episco. §. si qs vero. col. ix.

f ¶ Sacri cognitorīs. Jd est principis.

¶ Illo videlicet.

¶ Casus. Statuitur hic vt a minori iudice ad maiorem appellet. vnde a spectabilib⁹ ad spectabiles nō est appellandum in quacūq; quantitate: sed ad illustrissimam prefecturaz / que simul cum questore cognoscant: ita tamen q⁹ a ducibus vel a spectabilib⁹ qui primati sunt, id est sine administratione, ad spectabiles nō appelletur: licet habeāt administrationē, et videantur maiores non habentibus. sed vbi delegatur causa presidalis alij minori iudici non spectabili, ad spectabilem appellet. Ubi vero causa a principe delegatur illustri vel spectabili qui habet ducatum: vel spectabili qui est sub ducatu, etsi nō est dux: in regiam vrbem ad competentē iudicem appelletur. Sic michi Bartho. videtur casus ponēdus sine preiudicio hoīs prudētioris: et prudens lector: (si ei videbitur) casum in melius reformabit.

g ¶ Que vna. sci licet prefectura illustrissima.

h ¶ Utroq;. Scz pretoris et questoris. questor esti qui prefuit scriniis ipatoris / audiuit causas appellatiōis.

i ¶ Subministrante. Jd est cognoscente.

k ¶ Ita tamen. Sensus est: nō est appellandū a iudicibus qui sunt illustres, ad spectabiles qui sunt minores: nec a spectabilibus ad alios spectabiles, cum sint pares: sed a presidibus qui sunt minores, appellandū est ad spectabiles.

Appellans secundo multis l. casib⁹ non auditur.

† Dicit Zan. q⁹ ista lex corrigit p auē. ō defen. ciui. de hoc etiam no. eē ō appel. appellationib⁹. Archi.

Appellare nō licet a maiori ad minorem.

Judicij principiū nō semper cōsideraf.

a ¶ Priuati. quando delegaf eis causa: sed pendente iudicio fiunt spectabiles: vt. C. de appel. precipimus. in fi. ꝛ sic non semp considerat principiū accepti iudicij. sic ij. q. vij. §. tria. in fi. sic. ff. de pig. actio. l. si rē. §. fi. Arg. contra eē de pba. ca. post cessionem. de elec. duduum.

b ¶ Non gradatim. C. de appella. precipimus.

c ¶ Sed a presidib⁹. Qui sunt clarissimi ꝛ minores.

d ¶ Datis. Non tamen delegatis.

e ¶ Referaf. appellatio ad iudices spectabiles.

f ¶ Sub quacūq;. hoc verum est cum appellatur a spectabilib⁹: sed si a clarissimis, tunc nō appellaf ad vrbem / nisi sit supra decē li. aur: vt. §.

g ¶ Ad cōpetentes. per hoc not. appellationez ad aliū fieri cū ad deleg antē, contra id ff. quis ꝛ a quo appel. l. ij. ꝛ eē de offi. deleg. sup questionū. sic j. e. placuit vt phi.

h ¶ Que in appellationib⁹. s. ad principem: vt. C. de excu. mu. quinquaginta. ff. qñ ap. sit. l. j. §. si quis.

BIduū. ¶ Ca. Dicitur hic q̄ biduum vel triduum cōputandum sit a tpe late sentēcie ad appellandū: sed vbi sententia lata est sub cōditione, que tamen sic ferri non debet, similiter a die sentēcie et non existentis cōditionis est appellandum infra biduū vel triduū. qđ seruandū est nō solum in sententia, sed etiā eē sententiam vt pura cum quis ad tutelam vel ad alia munera nominatur. hoc etiā intelligas vt hoc tempus cōputetur a tpe sentēcie, si potuit copiā iudicis habere, vel illius a quo appellauit / vel ad quem appellauit.

† Non fit nisi euentū cōditionis: vt l. hic alie. cedere, & hō. §. e. q. v. q̄. to. et. j. e. i glos. i alijs. Vrsi,

l ¶ Sub cōditione. De futuro: tunc suspenditur sententia. ff. si cer. pet. a. rei piciendū. cōditio aūt de presenti vel de preterito nō suspendit sententiā. ff. si cer. pet. a. cum ad presens. ꝛ. l. seq. tamen sententia ex cōicationis lata sub cōditione tenet.

† xtij. distin. salonitane. eē de senten. ex cōmu. a nobis. j. ꝛ extra de appel. preterea. q̄.

uati[a] sint, impialis maiestas causas iniunxerit, appellatio ad mōoratos spectabiles iudices currat: ne causa nō gradatim[b] procedere, sed perperam videaf: sed a presidibus[c] quidez pronunciarū, ꝛ iudicibus a nobis datis[d], si nō sint spectabiles iudices, intra memoratā quātitatē referatur[e]. Si autē vel illustres sint dati a nobis iudices, quibus apices dignitatum super spectabilitatem sunt, vel duces qui olimodo spectabilitate sūt decorati: vel hi q̄ a principe sunt delegati, spectabilem habeāt dignitatem: eorum appellationes sub quacūq;[f] quātitate in hanc regiam vrbem ad competentes[g] antiquo more iudices referantur: omnibus aliis que in appellationibus[h] statuta sunt vel ab antiqua p̄ sapia, vl̄ authoritate anteriorum cōstitutionum, vel a nostra humanitate: intactis illibatisq; custodiendis.

Item. ff. titulo quādo appellandum sit.

¶ Quando appellandum sit primo vel secundo.

BIduum vel triduū appellationis ex die sententie late computandū erit.

¶ Quid ergo si sentētia fuerit sub conditione[i] dicta: vtrū ex die sentētie tempus cōputamus ad appellandū, an vero ex die quo conditio sententie extiterit? Sane quidē non est[k] sub conditione sententia[l] dicenda. Sed si sit dicta, quid fiet? Et est vtile statim[m] tempora ad appellādum computari debere.

¶ Quod aūt in sententijs receptum est, vt vel altera die vel tertia, pronuncetur: hoc etiā in ceteris obseruādum est ex quibus sentētia quidem non proferturⁿ: appellari tamen oportet et potest: vt cuꝫ quis ad tutelam vel ad alia ciuilia munera nominatur, ꝛ eius excusatio° non admittitur.

Vices aūt istos in quibus appellandum est, ad aliquid esse vtiles oratio diui Marci voluit: si forte eius a quo pronocatur, copia non fuerit vt libelli dentur. Ait enim: Is dies seruabitur quo primo facultas adeundi erit. Quare si forte post sententiam statim dictam copiam sui non fecerit is qui pronunciauit, vt fieri assolet: dicendum est nihil nocere appellatori. Nam vbi primum copiam eius habuerit, poterit pronocare.

Ergo si statim se subtraxerit similiter subuenientium est. Quid ergo si conditio hoc effecit vt se reciperet? Si forte sententia dicta sit tam super appel. cōstitutis. ꝛ ca. reprehensibilis. et eē de offic. delega. super eo. ꝛ est hic argu. q̄ a tempore electionis vsq; ad decem dies potest appellari.

i ¶ Sententia. Definitiua: sed interlocutoria sic: vt j. xvij. qō. iij. si dissuadente. et eē de ap. ptērea. §. que est huic legi Ziam. ¶ Statim. In aliis prescriptionibus nō nisi a tempore cōditionis existentis currit prescriptio. ff. quāda ac. de pecu. est annalis. l. j. §. annus. et. C. de pscri. xxx. an. cum notissimi. §. illud. Sed obijcitur. hec sentēria nō ptinet in se absolutionē vel condemnationē: ergo nulla est: vt. C. de sen. ꝛ interlo. presbr. ergo nec ab ea appellari ē necesse: vt. j. ea. §. definitiua. ver. est autem quando. Rñ. licet mō nulla sit, speratur tamen ꝛ timetur q̄ sit valitura. † nā in cōditionalibus obligationibus spes est debitum iri: vt. ff. de verb. sig. cedere diem. instit. de verb. obli. §. ex cōditionali. vnde ly appellatio non inueniat quid extinguat, † tamen cōditione existēte retro stingit extitisse vt. ff. de so. sub cōditione debitor. et effectus sententie retrahit qñq;: vt. ff. de his q̄ not. infa. furti.

Sententia absolutionez aut cōdēnationem primere debet.

† Cōtra. l. l. j. §. debitum iri. ff. q̄ sen. sit ne app, verb. obli. §. ex cōditionali, nisi.

† Nāq; appellatione exigitur pro nunciatum. ff. ad turpil. l. j. §. nisi.

n ¶ Nō pferf. vt in electiōib⁹ ꝛ presentatiōib⁹: vt eē

o ¶ Excusatio. No. q̄ quinquaginta dies dañ ad excusandū se illi q̄ vocaf ad munꝰ ciuitatis: sīr ad munꝰ tutele. sed si excusatio non fuerit admissa, tunc poterit appellare: vt insti. de excu. tuto. §. qui aūt. ff. qñ ap. sit. l. j. §. si quis tutor. C. de excu. tuto. l. quinquaginta. nec tenet tunc appellare eū noiatur tutor, sed tunc eī excusatio eius non admittit: vt ibidem dr. Sed cū aliqđ eligitur ad aliquā dignitatē, statim tenet appellare an-

tes se excuset. ff. qñ ap. sit. l. j. §. si quis tutor. nisi eligatur vt sit defensor ciuitatis. ibi non habet locū appellatio: vt in auc. de defen. ciui. §. item illud. col. iij.

Judex vsq; ad mā horam tenetur expectare partem aduersam: sicut quā ho rā expe debet. ceare debet. tio. insti. de ver. obliga. §. ij. ℣ dicit verū in ler. Audient iudi Zeno: ces vespere, mane, ℣ iudi ne, ℣ meridie: vt i ciusec. debunt. col. vj. ℣ q̄ gis: et ſ ante calēdas proof. dele. misit, idem est ac c. cōsu- si in calendis proluit. iu- misisset: vt. ff. de pta si. verb. obli. qui an ex vi li. te. Argu. cōtra. ff. nō pec. de origi. iur. l. ij. §. ij. ℣ de ℣ q̄ magistratib⁹. dolo. c. vbi dicit q̄ inconpotuit. gruum est q̄ iudi ℣ Et. ff. ces vespere presiſh ap. deant. sed distinſit. l. j. ℣ gue vt sit ex de of. ſi dice: iudi. dele. ꝓsuluit, bat sof b ¶ An imputefre. q̄ tur. Propter hoc appel. verbū dicunt quiemiſſa i dā q̄ nō possit apabsen- pellari nisi in prena iudi sentia iudicis: q̄ si cas bñ eo absente potest excusat appellari, ergo nō ſi nō ſit refert siue subtra fraudu hat se iudex, siue nō. ℣ est arg. ꝓ eis extra eo. cum sit roleuter, mana. Sed contra extra eo. suggestum. extra de alie, hoc ibe iudi. mutan. cap. j. C. quomodo ℣ quando index. ab eo, no. i ꝓ- C. de iudi. l. vlti. ℣
di. cap. c ¶ Appellauit. Jd est appellare voluit.
fugge- b ¶ Libellos daret. ibe iudex. ſ. dimissorios. vbi tellige ſſū. Ar. de libellis appellatiōis q̄s appellās vult dare iudici.
℣ Cōc. e ¶ Eum. facto enim sicut voce q̄s appellat: vt extra ter. i. l. de ap. dilecti. ℣
ſ. hil- ¶ Palam. ¶ Casus. Illa causa dicit ꝓpria alicuⁱ⁹, cuius damnū vel emolumentū principaliter ad eum ſpebi dar- ctat. Sed si sentētia cōtra absentē lata sit: non currit ei ro. ff. de rēp⁹ nisi a rēpote scītie, nisi per ꝓcuratorē fuisset deappel. fensus, q̄ tunc difficile audiretur.
℣ nō f ¶ Palam est eam. Potest em̄ damnū pertinere ad ad totā aliquē, ℣ fieri nō suo nomine. xij. q. ij. §. q̄ manumittit. cām. et xiij. q. ij. super prudentia.
ta vel- g ¶ Scit. Simile extra de appel. sup eo. ver. ff. C. quo ligā. ff. modo ℣ quando iudex. ab eo.
er ℣ h ¶ Difficile. i. non. nam alibi ponitur hec dictio diffi cauſis cile ꝓ vix. xlvij. dist. quantūlibet.
ma. as i ¶ Audiat. Nota q̄ eſi alicūs est absens post lit. cōte
ſi. vel stā. aut abest ex iusta cā aut ex iniusta. Ex iusta tripli-
bi ite- pōt abesse: q̄ aut abest ex cā necessaria ℣ ꝓbabili: aut
grū. als ex cā necessaria tm̄, aut ex ꝓbabili tm̄. Si abest ex cā
cet. ff. necessaria ℣ ꝓbabili, vt ex cā reipu. tūc si est legitie de
t. ſi ens- §. viti. sus, restituit ad appellādū: ℣ vt. ff. de in integ. resti. l. vlt. si ꝓ nullo modo est defensus, vel fuit minⁿ legiti
Trepi- me, ad totā causam restituit: vt. C. ex qui. cau. ma. l. j.

premaᵃ horā, vtiq; nō videbitur se subtraxisse.

Adeundi autē facultatē semper accipimus, si in publico sui copiam fecerit. Ceteruꝝ si nō fecerit, an imputetur ᵇ alicui q̄ ad domū eiⁱ⁹ nō venerit q̄ꝝ in ortos non accesserit, et vlterius q̄ ad villā suburbanam? Magisq; est vt non debeat iputari. Quare si in publico adeundi eius facultas nō fuit: melius dicetur facultatem non fuisse adeundi.

¶ Si quis ipsi⁹ quidē a quo appellauit ᶜ, adeundi facultatem non habuit vt ei libellos daret ᵈ: eius autē ad quem appellauit, habeat copiā: videndum est an ei ꝓscribi possit q̄ eum ᵉ non adierit. Et hoc iure vtimur, vt si alterutrius adeundi fuerit copia: locum habeat ꝓscriptio.

Palam est eam ᵏ propriā esse causam, cuius emolumētum vel damnum ad aliquem suo nomine pertinet. ¶ Si aduersus absentez fuerit pronunciatū: biduū vel triduū ex quo quis scitˢ⁹ computādum est, non ex quo pronūciatū est. Q̄ autē absentem dicitur posse ꝓuocare ex quo scit, sic accipim⁹, si non in causa per ꝓcuratorem defensus est. Nam si ille non prouocauit, difficile ᵇ est vt hic audiatur ⁱ.

Si quē ᵐ in insulam deportādum ʰ annotauerit ⁱ ꝓses pronuncie: et impator rescripserit vt deportet ᵏ: videamus quando sit appellādum: vtrū cum impator rescripsit vt deporte tur, an cuꝝ ei scribit. Et puto tunc esse appellandū, tū recipi eū ꝓses iubet. Ceterū verendum est ne sero sit vt tunc

C. de ꝓcu. qui. Si abest ex causa ꝓbabili tm̄, vt ex causa peregrinationis vel studio: tunc si est legitime defensus, ad nihilum restituitur: ℣ ita loq̄tur hec lex. ff. ex quib⁹ cau. ma. l. necnō. Si autē nō est legitime defensus, tunc si constituit, ꝓcuratorem vel potuit cōstituere, ad nihilum restituitur, nisi ille ꝓcurator quē reliqrat, mortuus sit, vel forte soluendo nō sit: vt. ff. ex qui. cau. ma. sed ℣ si. §. j. decre. tamen dicit indistincte retractandus quod factum est si ꝓbatur iusta causa absentie: vt extra de sen. ℣ re iudi cum berthold⁹. nec distinguitur an potuerit constituere ꝓcuratorē, an nō: vel an abfuerit ex ꝓbabili causa, an non. ℣ est arg. ad hoc. C. quomodo ℣ q̄n iudex. l. ab eo. ibi enim videt q̄ non sit opus restitutione, sed q̄ de iure communi possit appellare si abest ex causa necessaria tm̄: vt cum quis sit deportatus ꝓpter suum delictū: tunc st ꝓpotuit constituere ꝓcuratorem, non subuenitur ei: vt. ff. de mino. papinianus. att. sed si abest ex iniusta causa: nunq̄ audit appellans: nec subuenit ei, quia ꝓtumax non audit appellans: vt. xxiij. q. iij. de illicita. ℣ j. ea. §. sunt quoꝝ. nisi veniat iudice adhuc sedente ꝓ tribunali: vt. ff. de in integ. resti. diuus. sed si est absens ante litem contestatam, tūc vel excommunicatur, vel fit missio in pos. vt distinguit extra vt lit. non contesta. rue. ℣ ca. quoniam frequenter.

℣ Alias si q̄des in insulam,

¶ Si quem in insulam. ¶ Casus. Si ꝓses iussit aliquem deportandum, et rescripsit imperator, et imperator rescripsit vt ipse deporteretur: queritur quando appellandum sit ℣ Et certe dicitur q̄ vtroq; tempore appellandum est: scilicet cum ꝓses ꝓcipit eum recipi inter condemnatos: et cum rescribit imperator: nec appellat aduersus principem, sed aduersus calliditatem iudicis: quia forte eum mendacijs apud principem onerauit. Sed si cum imperator scriberetur, ostensum fuit exemplum literarum litiganti: si tunc non appellauit, consensisse videtur, nec postea auditur appellans.

ᵏ ¶ Deportandum. Preses em̄ deportare nō potest: vt. ff. de leg. iij. l. j. §. deportatus. Sed relegare potest. ff. de inust. rup. test. l. si quis. §. eius qui. ℣ §. seq. et. ff. de interdi. ℣ releg. l. relegatorum.

ˡ ¶ Annotauerit. Jd est iudicauerit, Arg. q̄ metropolitanus potest cognoscere de causa criminali ep̄i: et ep̄i coram ferre sententiam, iudico te esse deponendum: sicut hic ꝓses indicat deportandum,

Metropolitanus de criminali ep̄i cognoscere pōt,

Appellans a grauamine iniuste appellat.

¶ Aduersus. Ergo q̄ appellat a grauamine, iniuste appellat, licet remota sit appellatio in rescripto: quia non aduersus literas principis, sed aduersus maliciā iudicis appellat. sic extra de offi. iud. deleg. ca. sane. in fi. ff. de cultu. rectorum. l. diuus. C. de rela. l. ij.

¶ Illud quoq;

¶ Hec est vltima ser istius titu.

b ¶ Imperatori. Cōsulendo ipsum vel referēdo. Y. et tunc litigatoribus edi debet cōsultatio: vt. C. de rela. l. ij. extra de appella. intimasti.

Appellat aut iudicez recusare non semp̄ ꝫ

c ¶ Qui tūc. Pie manifeste videtur q̄ si do non appellat a suspecto iudice cum recipit literas iudicis: vel si quis non ptestatur causa suspitionis vel appellatiōis, q̄ postea non possit appellare vl recusare: vt argu. extra de senten. et re iudi. qō ad consultationem. ꝛ extra de offic. deleg. gratum. sed cōtra peritus inductus a iudice pōt ipsum recusare etiā allegata causa absentie coram eo: vt ex vt lite non contesta. accedens. immo ꝛ post prestitā cautionem standi iuri pōt appellare: vt extra de eo qui mit. in possess. cum venisset. ꝛ. iij. q. iij. ℌ. offeratur. et non videtur cōsensisse in iudicem qui postulat sibi edi genus actionis. ff. de iudi. nō videt. ꝛ post receptas literas iudicis quas remittit pape, possum iudicē recusare: vt ex de offi. deleg. cum olim. ij. itē arg. ex de resti. spo. ex cōquestione. Dic q̄ semper potest a grauamine appellari: vt extra de appel. vt debitus.

Non solent. ¶ Hec est quinta pars. q. in qua ponit sex casus diuersos. Jo. de san.

¶ Casus. potest appellare is ad quē negocium pertinet, vel verus ei⁹ ꝓcurator, vel negocioꝝ gestor. Sic mater ꝓ filio pōt appellare: nec tūc intercedere videt, licet ab initio eū defendere nō possit.

d ¶ Interest. Sic extra de of. deleg. super eo. ff. de inof. test. si suspecta. immo etiā si nō interest, dūmodo q̄ lecūq; timeat ꝓiudiciū fieri: vt. ff. e. a sententia. in pn. et extra de sen. ꝛ re iudi. cum super.

e ¶ Mor. i. intra decē dies: q. ratū debeo habere qō meo noie factū est, cū adhuc agere possim: vt. ff. rē ra. ha. l. penul. Vel dicit mor. i. modico tēporis spatio: qō magis intellectu q̄ locutione exprimi potest: vt. ff. de solu. ratū. ff. rem ra. ha. quo enim.

f ¶ Ratum. Sed nonne si aliquis appellat ꝓ altero, ille cogitur habere ratam appellationē, cum negocium eius vtiliter sit gestum: vt. ff. de neg. gest. pompo latius. Arg. extra q̄ tantum in criminib⁹ appellatur inuito condēnato: vt. ff. de appel. non tantum.

g ¶ ꝓuocauerit, ꝓ filio condemnato vel ꝓ ꝑsanguineo etiam pos: arratiare. qui: vt extra de re ꝓ. gu. iur. cum in cō- Appellatiōe. in par: latiōe decisa. melius de cr⁹ reg. cum simus. in uncto. parte decisa.

Non solēt audiri appellantes nisi hi quorum interest[h], vel quibus mandatum est, vel qui negociū alterius gerūt quod mor[e] ꝛ eus ratum[f] habeat. Sed et si mater ex pietate ꝓuocauerit[g], dicēdū est ꝛ hanc audiri debere: ꝛ si litem[h] ꝓparādam curare maluerit, intercedere non videt, licet ab initio[i] defendere non pōt. Secundo libro quarto regularum. Ante sententiam appellari potest si questionem[k] in ciuili negocio habendā iudex interlocutus est, vel in criminali si cōtra leges[l] hoc faciat. Marcell⁹ libro primo de appellationib⁹. Cuius qui[m] ideo causam agere frustratur, quia dicit se libellum principi dedisse, ꝛ sacrū rescriptum expectasse, audiri desiderū prohiberi: ꝛ si ob eam causam ꝓuocauerit, appellatio eius recipi sacris constitutionibus prohibetur.

Item Marcellus lib. v. titu. de dimissoriis libellis.

h ¶ Interē. Appellatiōis. quia si ab initio defenderet, oporteret eam fatisdare: q. i aliena re nemo idoneus est defensor sine satisdatione. ff. de ꝓcur. qui. ꝓpio. sed hoc est virile officium. C. de procu. alienam.

i ¶ Ab initio. ꝓ Mater filio nō potest ma- ꝓ filio ter agere, vel ipm agere defendere: q. hoc nō pōt. est virile officium. C. de procur. alienam. potest tamē postulare ꝓ parentibus valentudine. ff. de ꝓcura. feminas. sed aliena negocia potest mulier gerere extra iudicium. ff. de nego. gest. l. iij.

ℌ. j. Si tamen vis Cautē recipere mulieres la ad intercedentē ꝓ alt obligatione, facias eā re- damna soe

nunciare auxilio velleiani: vt. C. quando mulier tu. of. fungi. l. vltima.

¶ Ante sententiam. ¶ Hic ponit tres casus: in duob⁹ appellatio conceditur, ꝛ in tertio prohiberur.

k ¶ Si questionem. In criminibus tantū fit questio: vt. v. q. v. illi. ff. de questio. l. j. in pn. sed in pecuniariis causis non facile, nisi cum aliter veritas non potest inquiri. ff. de questio. diuus pius. liberi etiam torquentur si facto interfuerint. ff. eo. vnius ℌ. testes. als non. fit. C. de questio. decuriones. Questio in quibus causis

l ¶ Si contra leges. i. si vult torquere aliquem nulla presumptione precedēte: qō non licz: vt extra de regu. iur. cum in contemplatione.

m ¶ Ei⁹ qui. Hoc intelligunt omnes cum nunciū misit. Sz aliud est si per se in ꝓpria ꝑsona ꝛ ante citationem iter arripuit. vt extra de ap. meminim⁹. ꝛ ca. fugestum. Sed contra hanc distinctionem est arg. extra de offi. deleg. cum causa. vbi differtur causa ꝓpter missionē nunci. ꝛ est hodie expressum in decre. de appel. ad hoc. sic non obstat eo. titu. vt debit⁹ honor. illud est intelligitur quando hoc tantum dicit, ꝛ non probat: et ibi dicitur q̄ primo conuenit q̄ primo literas dedit iudici. hodie statur decre, vt debitus.

POst appellationē.¶ Casus Iudex a quo appellatur debet dare literas dimissorias appellanti ad eum ad quem appellauit, continentes qualiter appellauit: ⁊ si appellās instanter petat, licet iudex ei nō dederit, non nocebit ei.

a ¶ Post appellationem. Sic⁹ si appellationem nō recepit, debit literas appellanti, vt eas det superiori: in quib⁹ significabit ei quare appellationem nō recepit: vt.ff.de ap.rec. vel nō.sciendū.

b ¶ Tēpus.xxx. dierū.vt.J.e.H.vlt. in fi. ⁊ si ifra id tēpus nō petierit, vi detur renunciare appellatiōi: vt.J. ea.ab eo.H.ita.et C.eo.quoniaz.nec iudex ad quē appellauit, eum audiet: iudex tamen etiā nō petenti tenetur offerre apostolos: vt.C. eod. eos.in fi.

c ¶ Instanter.J. c.diff.prisca.

d ¶ Per eum stetit. Ergo si per ipsum stat, hoc ei nocebit vt iudex superior ipsum non audiat sine aplis. hoc autē hodie in paucis locis seruatur: tamen Innocen. quartus hoc idem statuit.

e ¶ Appellatione. Plan⁹ est iste casus, nec eget exposition.

f ¶ Interposita. Ita q⁹ teneat.

g ¶ Medio. Dum tamen sit recipienda.

h ¶ Nihil. nisi cū appellat ab executione: tūc siue sit mobilis res, siue imobilis, fruct⁹ seqstrant. ¶ C. quorū ap. nō rec. ab executore. Itez in alio casu cū dilapidat fructus. ff.e. imperatores. eī de seqstra. pos. c. vl. ⁊ cū appellans est in notorio crimine. eī. e. cuz sit romana. vel est inmor ecclie J.e.H. sunt etiā. Itez si heres nuncius delegato vel fideicōmisso pstādo appellat, tūc nō defertur appellatio: cauebit tamen de restituendo. ff. vt legator⁹ vel fideicō. noie caueat. L. post̄ H.i. ita etiā est in supplicatione. C. de precib⁹ ipera. offe. aut. ḡ supplicatio. Item pōt noua⁹ ꝓbationes inducere post publicationē testiū quas pri⁹ nō poterat habere. C. de tēpo. ap. ꝓ hanc. eī. de fi. instr. cū Joānes. Item de reo sit actor: ⁊ teneī. ꝓbare viet⁹ appellationē esse iustā: vt eī de ap. cū in ecclia. Cū ergo appellationi q̄libz non deferatur, ptz q⁹ differt a denūciatione nouī operis: q⁹ post illam, siue ipsa sit iusta siue iniusta, nihil est innouandum: vt extra de no. ope. nun. ca. cum ex iniuncto. Iudex ergo a quo appellat, si nō recipit, superiori mādabit opinionem suam ⁊ causam quare nō recipit appellationem: vt.ff. de appel. reci. sciendum. Jo.

¶ Si quis ex pluribus. ¶ Casus Si quis de pluribus criminibus fuerit cōdēnatus: si ꝓpter grauiora appellauerit, non est mandāda sententia tunc executioni. si ꝓpter leuiora, est mandanda executioni.

i ¶ Si qs. Hanc legem intelligunt quidā quando crimina sunt cōnexa vt.ff. de mi. etiā si. sed hoc falsum est q⁹ non potest quis simul accusari de crimnibus plurib⁹ descendentib⁹ ex eodem facto. C. de accu. qui de crimine. Verū est ab vno: secus si a diuersis. tūc si ex diuersis fact⁹: posset etiam ab vno. J. q. viij. libellorum. sed itellige quādo minor pena ꝓteritur dicat maiori. Vel dic q⁹ si maior pena icludit in se minorem, vt depositio priuationē offic̄: defertur etiam pena in minori. nā fat⁹ est si punit in maiori pena: arg. ad hoc. xxiij. qō. v. relegentes.

Accusari qs nō pōt simil de plibus crimin bus.

k ¶ Quedā. Sētentia ergo ꝓpar te tenet, ꝓ parte tenet, ꝓ parte raynutius. ⁊ capi. raynaldus, sed sententia arbitri nō potest ꝓ parte tenere ⁊ ꝓ parte non. ff. de arbitris. diem. Quidam habent qualem ꝓ lege H. sed et si. licet contrarium inueniatur extra de arbi. cum tempore. Hoc tamen sciaz q⁹ rerum plur alitas non facit plures sententias: licet secus sit quandoq⁹ in stipulationibus. ff. de verbor⁹ obliga. quod dicitur. et. l. scire. et. ff. familie herciscun. in hoc iudicio. ff. ad exhib. celsus. H. item celsus. Joannes. ꝓbabiliter potest dici q⁹ tot sunt sententie, quot sunt articuli expressi: argumen. ff. de verb. oblig. l. scire. B.

Sniatpōt pro parte tenere, et pro parte non.

l ¶ Grauiora. Quid si sunt equalia? idem credo. Et sic ptz hic q⁹ magis dignū ad se trahit minus dignum. simi. extra de cōse. eccle. vel alta. quod in dubio.

¶ Forma. ¶ Casus Libelli appellationum sic formari debent. Ego N. sancte Bononiēsi. eī. postea dicit q⁹ huiusmodi libelli fieri debent in scriptis.

¶ De dimissoriis libellis.

POst appellationē⁸ interpositā litere dande sunt ab eo a quo appellatum est, ad eū qui de appellatione cogniturus est, siue ad principem, siue ad quemlibet alium: quas literas dimissorias siue apostolos appellant. Sēus aūt literar⁹ talis est, appellasse puta luciū titiū a sniā talis iudicis q̄ interlliū ⁊ meniū dicta sit. Sufficit aūt petisse intra tp̄os⁹ dimissorias instāter⁸ et septus: et si nō accipiat, ipsum ꝓtestet. nā instantiā petentis dimissorias cōstitutiones desiderāt. Equū est igit si per eū stetit⁸ qui debeat dare literas, quo minus det: ne hoc accipienti noceat.

Vlpianus libro quarto in titulo nihil innouari appellatione interposita. Appellatione⁸ interposita⁸, siue ea recepta fuerit, siue non: medio⁵ tēpore nihil⁵ nouari oportet.

Si quis⁴ ex plurib⁹ facinoribus condēnatus, ꝓpter quedam⁸ appellauerit, ꝓpter quedā nō: vtrū sit differenda pena eius an non, querit. Et siquidem grauiora¹ sunt crimina ob que appellatio interposita est, leuius autē id ꝓpter qō quis non appellauit: recipienda est oīno appellatio, ⁊ differēda pena. Si vero grauiorē sniam meruit ex ea specie ex qua non est appellatum: oīno pena ꝓponenda est.

Forma apostoloz⁹ hec est.

Ego H. sancte Bononiēsis ecclie epūs te pbīm Rolādum capellanū sancti apollinaris ad apostolicā sedem quā appellasti, ab obseruatione nostri iudicij his apostolis dimitto. Forma ꝓ appellationis ante sentētiam hec est.

Ego Adelinus sctē Rhegine ecclie minister(⁊ indign⁹) sentiēs me grauari a domino Gualterio sancte Rauēnatis ecclie archiepō romanā sedē appello, et apostolos peto.

Si vero post datā sentētiam appellare voluerit, hic erit ei modus appellandi. Ego A. sctē Rhegi. eccle. minī. ⁊ ind. contra sententiā dñi Gualte. sctē Rauēna. ecclie archiepi iniuste in me latā pridie cal. Maij, anno dñi incarnatiōis

Decretuz fuit editum Anno Mcl. Appellatio pluriū. ¶ Alia Mcv.

a ¶ Melxj. dicit ꝺ. q̄ hic est falsa litera: qz nō sunt tot anni q̄ uber iste compositus est. fuit em̄ editus doctente Jacobo Bonoñ. in legibus, et Alexandro in theologia: qui fuit postea papa Alexan. iij. z fuit anno domini. Mcl. vt ex cronicis patet.

b ¶ Si aūt vn⁹. si plures cōdēnati sunt z volūt appellare, libell⁹ appellationis omniū noīa cōtinebit. sed si vnus est ex plurib⁹ cōdemnatus si vnū in libello nō expressit, illi nō nocebit: vt. ff. eo. scio quesitum.

Procuratores pñt esse ples.

c ¶ Syndici. pot sunt ergo esse duo syndici vel procuratores, vt hic: et ex de testi. inſuper. z ex de dolo et cōtu. cuz dilecti. z ex de sen. z re iud. cū J. et A. melior tamē erit conditio occupātis: vt. ff. de procu. plurib⁹.

§ ex de pcu. nō iniuste. vbi de h⁹. z ibi no. gof fre. q̄ il le dī oc cupare q̄ primo ad litis cōte. pertinet. ff de le. j. si plib⁹ Archi.

§ Arguit cōtra. ff. de admi. tu. decreto. in fi. z. ff. de pcu. si quis cum. Tu dicas q̄ bene possūt esse plures procuratores: iz tm̄ vnus ager causam: qz si ambo agerent, forte q̄ vnus nocederet, alter negaret. immo et si plures sunt qui agūt: oēs debent constituere vnū procuratorem: ne causa spargat in plures aduersarios: vt. ff. familie herecisc. si familie. ff. de edil. edic. q̄ si nolit. §. si plures. Melius potes distinguere. qz si plures sunt rei qui cōueniuntur, oēs tenentur dare vnū procuratorem: ne causa spargat in plures aduersarios. sed si plures sunt illi qui conueniunt aliquem: non habēt necesse dare vnū procuratorē. sic distinguit lex. ff. iudi. sol. iam tñ §. vlti. Jo. ꝺ. tamen dicit q̄ plures procuratores possunt simul agere: sicut notauit in distinctionibus suis. B.

Appellās abſēte iudice q̄d dz facere.

d ¶ In scriptis. Si coram iudice appellat / sufficit si dicat, appello. ff. eo. l. ij. sed si appellat sine iudice, tunc scribet quis et a quo z cōtra quē appeller, et a qua sententia. ff. eo. l. j. in fi. idē videtur si a grauamine appellat: immo sufficit si dicat appello. ex eo. codi.

e ¶ Fidei iudicis. Infidelib⁹ em̄ sunt interdicta officia publica, C. de iudeis. l. vlti. q. iij. constituit.

f ¶ Excōmunicet. Nisi sit sub rege infideli: vt Paulus qui appellauit ad Cesarem. xxiij. q. j. paratus. z, distin. ij. in aduersariorum. xj. q. iij. iulianus.

¶ Notanda. ij Decret. vj. pars. q. in qua. ꝺbat q̄ ab arbitris nō est appellādū. z iz verū dicat, tñ sufficialiter inducit canones: qz loquunt in iudicib⁹ ordinarijs electis a partibus ex causa, excepto cap. seq. quod intelligitur in arbitro, sm̄ Jo. de san.

¶ Calixo. Modo dicit Gra. a quibus appellari nō licet, Melxj. a† indictio. iiij. Ro. se. appello, z apostolos peto.

Si aūt vnus b vel duo p̄ pluribus appellare voluerint: sic appellabunt. Ego p. z g. syndici c canonicoꝝ. s. b. e. sentientes nos pregrauari cōtra sententiā ꝛc. Romanā sedē appellamus, z apostolos postulamus. z hmōi appellationes in scriptis d fieri debent.

Ad iudiciū autem alterius fidei, catholico appellare non licet. Unde in Carthaginēsi concilio quarto.

¶ Excommunicetur catholicus qui omittit causam suam iudicio alterius fidei.

Catholicus q̄cām suā siue iustā siue iniustaz ad iudiciū alterius fidei iudicis e p̄uocat, excōmunicet f. Notādum vero est q̄ quidā Et hoc p̄bat per sequs cap. cuius casus planus est: et intelligitur de arbitris: vt dicit sequens §.

§ Judicibus. Si p̄sensiſti in iudicem aliquē p̄ter iniquitatem p̄sone nō potes appellare: vt hic, z ex de offic. dele. sup questionū, sed ab iniqua sua potes appellare: qz licet reprobare dicta, sed non pso: nam: vt. iiij. qō. iij. si quis testib⁹. vnde appellat si vocauerit litigatores ad inhonestuz locum. ff. de arbi. si cuz dies. §. si arbiter. vel ad periculosum locus. ex de appel. ex pte. j. Dicas ergo q̄ nisi remota sit appellatio, bene appellatur a iudicibus de cōi cōsensu electis: nisi sint electi vt arbitri: vt. ff. de appel. ex cōsensu, vel etiā si sunt arbitri tales qui electi sunt ex necessitate: qz a talib⁹ appellatur: vt. C. de iudic. l. vlti. Item scias q̄ duo sunt genera arbitroū. quidam sunt arbitratores qui cōpromittitur vt eoꝝ sententie stetur. Alij sunt ordinarij et arbitrarij, alij arbitrarij tātum. Ordinarij h et arbitrarij sunt qui legitimam potestatem habent inter partes: z talium arbitrium si est iniquū, est reducendum ad arbitrium boni viri: vt. ff. pro socio. q̄ societatem. Sed arbitrium illoꝝ qui eliguntur sub pena, iz si iniquū, tamen tenet. ff. eo. diem. §. stari. sed a superiori potest retractari: vt extra de arbitris. non sine. Item si per dolum sententiā tulerint: iz non retractetur per appellationem, tamen per exceptionem retractatur. ff. eo. ti. nō distinguemus. §. cum quidam.

Appel lare a iudice cōuen tū sit.

Arbitroum duo sūt genera. Quidam sunt arbitratores qui cōpromittitur vt eoꝝ sententie stetur. Alij sunt ordinarij et arbitrarij, alij arbitrarij tātum.

h ¶ Communis cōsensus. Secus in causa criminali, vbi consensus rei sufficit. xj. q. j. c. iij.

¶ Quod de arbitris. ¶ Calixo. Nota q̄ iudicum alij sunt ordinarij: vtpote dati a principe vel a lege. Alij arbitrarij, in quos compromittitur: nullam tamen habēt potestatem. sed istorum arbitrorum alij sunt ordinarij et arbitrarij: vtpote qui legitimam potestatem habentes, ad arbitrandum eliguntur. Alij arbitrarij tantū. Ab his q̄ sunt ordinarij z arbitrarij / appellare licet ratione ordinarie potestatis z iurisdictionis. Et ad hoc inducit ca. sequentia.

i ¶ Potestatem. Eius rei de qua est ordinarius inder, potest amicabiliter componere: vt. xxiij. qō. viij. si quis membrorum. in auten. coll. ix. vt diff. in §. si vero. v. q. ij. si primates. sed nō potest in se recipere arbitriū sm̄ vnā lectur̄: vt. iij. q. vij. §. tria. circa fi. Jo.

k ¶ Ordinarij. sm̄ canones credo q̄ et ordinarius et delegatus possit esse arbiter. Q̄ possit ordinarius, est extra de arbitris. cum tempore, et extra de electio. causam. Q̄ delegatus, est extra de p̄sumpt. literas. extra de arbi. cum olim. extra de preben. nisi. Et licet non possit appellari a sententia arbitri, supplicari tamē potest. / extra de arbi. non sine.

Appel lare a iudice electo non licet.

Iudex delegatus non potest esse arbiter.

a ¶ Valebit. hoc falsum est: qz a cõpromissario nũ
f Sub. limo bñ exprimaf q eligitur vt arbiter, tenebit eius sententia de gra. vt iudicis. C. de iurisdi. om. iudi. l. j. z appellatur: vt. ff. qui satisda. cogan. l. arbitro. Jo.

SAne. ¶ Cassio. Tres iudices erant electi a partib⁹. duo illorum tertio absente, pnunciãt, z forte contradicẽte. dicit q ab illis duobus appellari potest. Uel pone q duo pnunciabant de mãdato tertij. et casus est quasi idem.

b ¶ Liceat. Licz sit remota appellatio: tamẽ qz tertius deest qui posset alios reuocare
f Sub. põt appellari. z eẽ de eo qui mitti. in possem sicut. in parte decisa. Uel intellige qñ vnus delegauit alios vices suas. tunc esset
maxie cum appellatione per
nura: dum dꝫ appellaf. eẽ de offi. deleg. sup questionum.
ciãdi. cf. arg. ff. s ad. mi. cut. q. ff. fs Lau.

PLacuit. ec. ¶ Caius. Quidam clerici conuẽti coram epõ suis iusta de causa recusabant eos. Dicitur qz vicini epi electa partib⁹ de cõsensu suoz epoꝝ cognoscãt de causa: a quib⁹ non appellaf, nisi ad aphricana cõcilia vel primates. si ad concilia trãsmarina appellauerint exõicentur. fz dicit Gra. hoc verum est, nisi ad sedem apostolicã appellauerint: vt in sequenti. ff. dicitur.

c ¶ Fuerint. Recusando eos, et intra triduum alios eligendo. iij. q. vj. offeratur.

d ¶ Vicini. Forte nõ erat metropolitan⁹. z ideo, pximiales epi suppleant defectũ metropolitani.

Suffraganei qñ: e ¶ Cõsensu. maxime. Uel ideo dicit, qz sine licẽtia ei⁹ nõ põt clericꝰ renũciare foro. eẽ de fo. cõpe. si diligẽt. fz de licẽtia epi põt adire iudicẽ eccl'asticũ: vt eẽ de fo. cõ. q sup: significasti. vel ideo dicit ex cõsensu: qz epõs delegabit ei plꝰ de causa: tñ ille nõ cogit eã re cuperc: qz par in pare nõ hz tectũ ar potestatẽ vel imperiũ. z est. ff. vj. q. iij. si ds epõs.
quepi. f ¶ Cõcilia. Casus, vbi nõ appellaf ad delegãtẽ, hoc ideo fit qz est suspect⁹. z est. ff. ẽ. eo. anteriox. in fine.

¶ Jo autẽ. ¶ Cai⁹. Dicit Gra. q appellatoꝝ nõ hz remitti ad eũ a q appellauit. Et hoc pbat sequẽ. ca.

SJ ds epõs. ¶ Casus. Aliqs episcop⁹ dãnat⁹ fuit ab epõ sue pouincie: appellatꝝ fuit ab eis ad Romanũ pontificẽ. Et certe dicit hic q si papa recepetit appellationem suã, z equũ reputauerit vt eã reuocẽt vel renouet: cõmittat causã epõ vicine, puicie q cognoscant de ea cũ aliquo legato dñi pape, si ei placuerit aliquẽ destinare: alioqn soli epi, pcedent in causa.

g ¶ Ut reuocẽt. Alia est ergo causa appellationis: ds principalis: vt vj. q. iiij. osius.

Appellatiõis cã nõ ẽ iudicem a q remittenda.
h ¶ In finitima. Nõ ergo remittit causa ad eũ a quo appellatũ est, nisi pces hoc petant: vt extra de appel. accepta. z. e. inter.
i. po. ꝓsita. ff. ij. nisi ve eẽ deferri a quo appellauit vt reuocet, nõ vt cognoscat: vt eẽ ẽ se. ex. cõ. p tuas. e. eẽ de matri. Jcto ẽ iterdictũ ecclesie. litere. z qñ frustratoria est appellatio: vt extra de ap. cũ in ecclesia.

Appellatiõ nõ ẽ ad iudicem q remittenda. i. po. ꝓsita, ff. ij. nisi pars appellata peteret q appellãs instruct⁹ et cum sutemunimẽt ad sedẽ apl'icaz accederet: vt li. vj. e. t. co. di, fm Innocen.

i ¶ Et ꝓpinqua. vt nec sit vltra duas dietas: vt extra de rescrip. nonnulli. sic. j. iij. q. vj. neminẽ. extra de off. deleg. prudẽtiã. ff. sexta. z extra ẽ ap pel. ea. vlt.

k ¶ Auctoritatem. z sic videf q epi vicine, puincie ordinario iure cognoscãt: ars. ff. ea. pri. z sic ordinar⁹ z delegat⁹ simul poterũt cognoscere de causa. Quid ergo inris est si illi dissentiant in sententia? Dic vt j. e. ff. si plures. extra de sen. z re iudi. ca. fi.

¶ Arbitrarij. ¶ Casus. Iste. ff. dividitur in duas partes. In prima dicit q arbitrarij tm sunt qui non habẽt potestatẽ a quib⁹ nõ appellaf, z imputet sibi qui tales elegit. Scõ dicit q si sentẽtia iudicũ a quib⁹ appellaf fuerit retractata: non obest eis nisi conuincantur iniustam tulisse sententiam inimicitia vel gratia deprauati. z hoc pbat per sequẽs ca.

Ls autem qui appellauerit: ad eum a quo appellauit remitti non debet.

Unde in Sardicensi conci.

¶ Eodem.

SJ ds epõs accusat⁹ fuerit: et omnes iudicauerint congregati epi regionis ipsius, z de gradu suo delecerint eum: si appellauerit cum delectus fuerit, et confugerit ad beatissimũ Romane ecclesie episcopũ, z voluerit se audiri: si iustum putauerit vt reuocetur⁵ vel renouetur examen: scribere epis dignetur epõs Romanus his qui in finitima[h] z ꝓpinqua[i] altera pouincia sunt, vt ipsi diligenter omnia requirant, z iuxta fidẽ veritatis definant. Ꝛ si is qui rogat causam suam iterũ audiri, deprecatione sua monuerit epm Romanũ vt de latere suo presbyteros mittat, erit in potestate eius quid velit z quid estimet. Et si decreuerit mittendos esse qui presentes cum epis iudicent, vt etiam habeãt auctoritatem[k] persone illius a quo destinati sunt, erit in eius arbitrio. Si ño crediderit sufficere epos comprouinciales vt negocio terminum imponant: faciat quod sapientissimo consilio suo iudicauerit. Arbitrarij tãtum sunt qui nullam legitti-

§ Arbitrarij. Hec verba habes.ff.de arbit.die-§.stari. nisi ⁊ ius sit qō ,pferī ⁊.ea-§.est aut̄ quando.

Hoc etiā. Hec est. vij. pars.q.in qua ponit,⁊.diuersos casus in.x.ca. Jo.de san.

C Casus. Dubitabatur vtrum iudices puniri debēāt quotum sententia per appellationē ⁊ fuit retractata? et statuitur in concilio q̄ propter hoc puniri non debēt, nisi ꝓiuicti fuerint odio vel gratia vl̄ pecunia sententiā protulisse.

a ¶ Obfit. Nisi quātum ad hoc q̄ in aliis causis possint suspecti recusari.extra de app. ad hec.⁊ cap.ꝓposuit.

b ¶ Si conuinci. Arg.q̄ contra aliquez ex officio suo aliquid facientem vij. ps nō sit malum ꝓsumendum nisi cō uincatur. xj.q.iij. absit.⁊.c.si ep̄s fort̄e.ix.qō.ij.lugdunēsis.extra de renūcia.i ꝑsentia.de sen.⁊ re iud.sicut. Hodie non ꝓsumitur ꝓ solo iudice nisi hoc legitimis ꝓsumit ꝓ illo qui aliquid de ꝑba. cumēnis: vt extra facit ex officio. contra falsam.

c ¶ Uel iniquo. Si iudex per suā imꝑudentiā iudicauerit male,punitur Judex male iudicans: vt.ff.qō quisq; iur.l.ij. quātū iudici videt equū.ff.de vari.⁊extraor.cog.l.vlt. sed si per imꝑudentiā assessoris,tūc assessor tantū punit̄. ? Sed si iudex per dolū vel per gratiā vel odiū vel ꝑ pecunia male iudicauerit,punit in verā lītis estimationē,⁊ etiā infamis fit.C.de pe-

? Adde na iudi.q̄ ma.iudi l.ij.⁊ insti.ō obli.que ex quasi delic. ꝑ doc.ō nasc-§.j. Si aut̄ iudex nō vult iudicare,facit lītē suā: hac materia in l.largen vt.xxiij.q.ij.dixit dñs.dic vt ibi dixi.

C Quer. § Casus. Mouet hic Sra.qō.an iudex a q̄ apellat,possit esse testis in causa ꝑpter quā est appellatum ab eo.⁊ ꝑbat q̄ non,sequenti ca.

-§.fi.cū Tatutū. C Casus. Appellatum fuit a sententia

gi.ff.de iudicis:alter litigator̄ coraꝫ iudice appellationis eden. ⁊ volebat ducere in testimonium iudicem a quo appella

q̄ no.in tum est:similiter assessor̄ vel aduocatum.querit vtrū c.j.ō re possit. Et respondet q̄ non. In fi.dicit q̄ clericus ad tes-

tu.ii.vj. timonium compelli non potest.

* iij.q.vj. d C Apostolico.i.canonico.

tij.te- e C Decisio.i.sententia.

stes. eī f C Clericorum.i.iudicum.

li.vj.de g C Displicuerit.⁊ ideo appellauerit.

test.ro- h C Preses.i.presidiū ferens.i.aduocat? vel assesmana. sor.preses em dicit defensor.xxxij.q.iiij.nemo.

q̄ est i- i C Cognitor.instrumento tamē iudicis credit super mā potestatē acceperūt:a quibus appellari non licet:q̄ eis imputandum est q̄ sibi tales elegerunt. § Si vero sententia eoꝝ a quibus appellatur,soluta fuerit per eū ad quem appellatū est:nihil eis oberit,nisi forte vel inimicitia vel pecunia deꝓrauati iniustam ꝓbentur tulisse sententiam.

C Unde in eodem conci.Carthaginensi.iij.legitur.

C Cū ꝑ appellationē sententia soluit̄,nō debet obesse et q̄ non iniquo animo iudicauit.

Hoc etiam placuit,vt a quibuscunq; iudicibus ecclesiasticis ad altos iudices ecclesiasticos,vbi est maior authoritas,fuerit ꝓuocatum: non eis obsit[a] quorum fuerit soluta sententia si conuincī[b] nō potuerint,vel iniquo[c] animo iudicasse,vel aliqua cupiditate aut gratia deꝓrauati.

Querit aut̄ de eo a quo appellatur:an sit euocād[d] in testimoniū apud eū ad quē appellatur super negocio cuius cognitionem suscepit:

Dehoc ita statutū est in carthagi.conci.v.

C Clericus nō debet̄ in testimoniū illius cause cuī[e] ꝓximum cognitionē suscepit.

Statutū[f] est vt q̄ in ecclesia quālibet causam iure aplico[g] ecclesiis impositō agere voluerit,⁊ forsan decisio [h]clericoꝝ[i] vni parti displicuerit[k]: nō liceat clericū in iudiciū ad testimoniuꝫ deuocari eū qui ꝓsens[l] vel cognitor[m] fuerit:⁊ nulla ad testimoniū[n] dicendū ecclesiastici cuiuslibet ꝑsona pulsetur[o].

A b eis quoq; ad quos ꝓuocatum fuerit(sicut in aphricano concilio legit̄) vlteri[p] ꝓuocari non licet.

C Non licet ꝓuocare ab his ad quos ꝓuocatum fuerit.

Si aut̄[q] ꝓuocatū fuerit:eligat q̄ ꝓuocauerit assess.l.j.ꝫ sit arg.q̄ possit.ff.qō[r] met[s] cau.metū-§.ij qō ꝓtor.i fi. Itē aduocar[t]⁊ executor negocij nō potest esse testis: vt.ff.de test.l.vlt.⁊.iiij.q.iij.testes quos.circa medium.sicut nec aduocar[u] iudex pōt esse,ne dū aduocationis sue memor.⁊ C.de assesso.nemo. Jo. Quidā dixerūt q̄ in ꝓncipali negocio nō admittunt he ꝑsone:sed super his q̄ acta sunt in causa,sic ex̄ de accu.cū dilect.hoc tenet ꝙ. Alij vero contra. B.

k ¶ Ad testimoniū. Regulare est q̄ in ciuilib[v] negocijs cogi potest q̄libet testificari.xj.q.iij.q̄squis metu. C.de testi.sigñ.sed clerici nō coguntur ad testimoniū,sicut nec ad alia officia publica: vt.xvj.q.j.generaliter.q̄ clerici non de facili debēt iurare.ij.q.v.si de ꝓsbyter. Sed si aliter veritas nō potest manifestari:tūc per episcopū possunt cogi clerici ad testificandū.xiij.q.ij.sp̄e. Itē ⁊ si gratia odio amore vel timore se subtrahunt.ex de testi.cog.c.j.⁊ ca.dilectorum.

l ¶ Pulsetur.i.cogatur.

C Notic. § Casus. Modo ꝑbat Sra.q̄ nō licet tertio super eodem negocio appellare.

Sciaut̄.q̄ Cas? Quesitū fuit vtrū ei q̄ bis appellauit sup eodē articlo,liceat sup illo tertio appellare. Et rādet q̄ nō:⁊ eligāt iudices de ꝑsēu ꝓtū,a dō nō ꝓuocet. Et q̄ ita intelligi debeant ca.,ꝑbat §.§.sequm. q̄ Si autem,pone casum,ℨ,c,a iudicibus,

? Statuendū est. Judex aduocat[a] assessor et executor non ꝑt esse testes l cā appellationis.

? Adde ꝓ hoc tex.ll. ꝓferre, §.ꝓdē. decernet. et ibi bar, et gl.ff. de iure fisc. no. Inno.⁊ moder. in.c.ij. de arbi.

a ¶ Ut ab ipsis. Si hec dictio vt, ponitur consecutiue vt Gra. vult, tunc intelligas prout diximus. ff. e. a iudicib⁹. sed si ponitur modaliter, nihil est hic iuris: quia taliter bene possunt eligi iudices, vt non liceat prouocari: vt. C. de temp. appel. l. vltima.

Ut dicitur ponit.

b ¶ Eademq; ar gu. cõtra aduocatos, quia eadẽ causa dicitur appellationis cum principali. sic. ff. ea. si episcopus. 7. xxvj. dist. habeo. Arg. cõtra vj. q. iiij. ofi⁹. Solu. eadẽ est causa, id est negociũ: sed non est idem iudex: quia alij sunt iudices. Jo. 7 pronunciant appellationem iustam vel iniustã: vt. j. ea. §. vl. §. in posti causa pronũciat de ipso principali. et hoc notaui in questionibus meis. B.

Appellatio est, et incipit finiri

¶ Sequis ¶ Casus. Tria dicuntur hac lege. primũ est q; in una causa 7 super eodem articulo non licet tertio prouocare. Secundũ est q; semel tia prefecti pretorio retractari non potest. Tertiũ est q; si in causa in qua secũdo appellatum est, datus fuit iudex delegatus: licet ab eo appellari non possit, recusari tamen potest ante lit. contest. et implorari audientia delegantis.

Quere. vtrũ in causa appellationis vel in diffinitiua

¶ Tertio in eadem. Ergo qui bis appellauit, nõ auditur tertio appellans. hoc ideo, quia presumitur q; tertio extra 6 tiens iuste condẽnatus sit, 7 non grauetur. vnde idem quidam potest dici fm canones extra de appel. sua nobis. Sed quid est quod dicit hic, aliquis potest recusari, non tamen appellari ab eo: cum tamen a suspecto iudice possit appellari: vt extra vt li. non contest. accedens. ij. ẽ. e. Recusa tio non impedit appellari.

quotiens. Item secundum decre. vbicũq; inhibet appellatio 7 recusatio: vt extra eo. super eo. ij. 7 ea. consuluit. Sed dic q; inhibet simplex 7 vaga recusatio vbi tamen cunq; inhibetur appellatio: tamen expresse non potest inhiberi remediuz recusationis: vt. C. de sen. 7 interlo. om. iudi. l. vlt. Potest dici q; tertio appellãs non a sententia, sed a suspecto iudice. Sed qualiter potest hec lex stare: quia si iste q; appellauit, impetrauit iudices: ipse non potest eos recusare: vt dixi. ẽ. ea. a iudicibus. si aduersarius eos impetrat: aut ante terminum appellationis, aut post terminum: si ante terminum, tunc litere non valent: vt extra de ap. oblate. 7 ea. sepe. 7 si post terminũ, stultus est impetrans si vtit literis illis, cum sententia iam teneat: vt. j. ea. et qui. Dicas 7 intelligas quando aduersarius impetrat literas, 7 ante terminũ appellationis, non ante terminũ datũ ab homine: sed ante terminum appellationis datum a lege, qũ facere potest: vt. j. ea. appellatore. Uel intelige quando idem qui appellauit, impetrauit iudicem illum: quia eũ potest recusare propter nouam causam superuenientem: vt extra de offi. deleg. insinuante.

d ¶ Super eisdem, ẽ. ea. omnes. in prin.

rit iudices, 7 cum eo ille cõtra quẽ prouocauerit: vt ab ipsis * deinceps nulli liceat prouocare. Post secundã prouocationem intelligẽdũ est. tertio eñ in vna eadẽq; b causa super eisdem capitulis prouocare non licet. Unde in. viij. lib. Cod. tit. ne liceat in vna eadẽq; causa tertio prouocare, imperator Justinianus scribit. Siquis in quacunq; lite iterum prouocauerit: non liceat ei tertio in eadem c lite super eisdem d capitulis prouocatione vti: vel sententias excellẽtissimorum prefectorũ pretorio retractare: licentia data litigatoribus arbitro e dato ipsius audientiam qui eũ f dedit, ante litis contestationem g inuocare h: et huiusmodi petitione minime prouocationis vim obtinẽte.

Cum autẽ in causa capitali vel stat⁹ interpellatum fuerit: non per procuratores, sed p seipsos appellãtes causam suã agere oportet.

Unde Adrianus papa ait.

¶ Appellationẽ in causis capitali vel status interpositam per procuratorem exequi nõ licet.

Siquando in causa capitali i vel causa status k interpellatum fuerit: non per procuratores l, sed per seipsos est agendum.

e ¶ Arbitro. i. iudice delegato.

f ¶ Qui eum dedit. Per hoc patet q; cum delegatus recusatur, 7 recusatio sit probata, statim euanescũt literę, 7 remittitur negocium ad delegantem: sed si ordinarius recusatur: tũc tenet illud qđ est in illa constitutiõe speciali. extra eo. ad hec. j. 7 j. xj. q. j. pernenit. Jo.

g ¶ Litis ?testationẽ. quia est dilatoria exceptio vt iij. qõ. vj. §. exceptio sic. iij. q. v. qz suspecti. de hoc dicem⁹ j. iij. q. iij. §. offerat. Et sic patet q; in causa appellationis est litis contestãda. extra de testamen. raynaldus. ergo 7 libellus est porrigẽdus: tamen aliter fit de consuetudine. Joã. Certe immo de consuetudi ne porrigit libellus talis: Peto sententiam cõfirmari vel infirmari latam inter me 7 talem. B.

Sub. dato ca su in q̃ scõo appellatũ est fm B.

Libellus est ĩ cã appellationis porrigẽdus.

h ¶ Inuocare, 7 istum recusare.

¶ Cum autem ¶ Casus. Dicit Gratia, q; causa status vel criminalis si appellatum fuerit, non agitur per procuratorem. Et hoc probatur sequenti cap. cuius casus planus est. Y. tamẽ intellexit idem ante appellationẽ, vt dicit in summa.

i Siquãdo in causa capitali. j. v. questio. iij. in criminalibus.

k ¶ Status. In causa stat⁹ non cõstituitur procurator nisi ille qui cõstituit sit in possessione libertatis: vt. iiij. dist. frequẽs. 7. C. de asser. tol. l. j. in prin.

l ¶ per exploratores. i. procuratores. sed in causa appellationis in his casibus admittitur procurator etiam in causa criminali, § in causa status: vt. ff. de ap. nõ tãtum. 7. ff. de libe. cau. l. j. vbi filius pro patre 7 econuerso potest appellare, etiã ipsis inuitis: qz interest filiorum parentes habere liberos, 7 econuerso: vt ibi.

§ De hoc no. ff. de accu. l. vl.

l ¶ per exploratores. Regulare est q; per procuratorem nõ agitur de crimine: sed fallit de crimine iniuriarum: vt. iij. q. ix. §. nisi. Itẽ qs se excusare potest de crimine conuentus 7 accusatus per procuratorem. v. q. iij. reos. Itẽ excipere. extra de accu. venieno. 7. c. sup his. Itẽ in leuibus criminib⁹. ff. de accusa. leuia. Itẽ si crimen non excedit penã relegationis: vt. ff. an per alium cause appellationis exerceri possint. l. j. Itẽ si agak ad pecuniariã penaz, licet infametur reus: vt in ea. l. Itẽ in crimine suspecti. ff. de procu. nõ solum. §. viri. Itez vbi quis alij vult accusare de ingratitudine. ff. de procura. sed 7 he. §. j. Itẽ in actione populari interuenit procurator ad defendendũ, sed nõ ad agendũ: vt. ff. de popularib⁹ act. qui in populari. Itẽ fm quosdam per nũcium potest agi in causa criminali: vt extra de resti. spo. literas. Itẽ cum causa nõ est pure criminalis: vt extra de pcu. tue. Itẽ per sociuz litis agitur in causa criminali:

Procurator in causis criminalib⁹ interuenit qñq;.

vtilij.q.vj.hec quippe.z extra de do.z cõtu.cũ dilecti. in princi.z.ij.q.v.statuit.

¶ Tempus. ¶ Casus. Modo ostendit q annus vel biennium datur ad prosequendam appellationem.et hoc probatur.l.sequenti.

¶ Ij qui appellat. ¶ Casus. Questus fuit intra quod tempus debeat ds appellationẽ suam prosequi.Et certe respõderat q intra annum,z iusta cã interueniente dabitur ei biẽnium. Si tñ intra hoc tẽpus suaz appellationem non fuerit prosecut⁹ sol⁹ vel cũ aduersario,rata manet sentẽtia.

a ¶ Alius. Idez beneficiũ dant antique decre. vt extra de appel.ex ratione.z.c.cũ sit romana. Similiter none extra eo.cõstitur⁹.hoc tamen tempus nudez potest arctare.extra eo.reprehẽsibilis. z.c.cum sit romana.licet sit arg.cõtra.ff.de re iudic. l.iij.§.si quis.vbi dicit q iudex beneficium legis nõ potest diminuere.

Tempus autẽ exequẽde appellationis annus est:vel si iusta causa intercesserit,biẽnũ. Unde in authenticis constitutione.xj.col.v.legitur.

¶ Eodem.

¶ Ij q appellat,impertitur annus:intra quem ẽm se cõmuniter ve litem exequatur:aut si iusta intercesserit causa,alius[a] annus[b] indulgetur:quo trãsacto lite nõ cõpleta,maneat[c] sẽtẽtia rata. Appellatore cessante cũ vn⁹ mẽsis[b] supereſt ex biẽnio:licet victor ingredi vt reus queratur:quo siue inuẽto[c] siue non suas afferat allegationes, vt vel confirmetur vel rescindat sententia:omni[c] casu absente in expẽsis condẽnando. Neutro concurrẽte post secũdum annũ fatalem permanet sententia.Cõstitutione.ij.in collatiõe.iiij. Sed iis que sperauerit.qñq statuit termin⁹ ad presentãdum se iudici appellationis:vt extra eo.cum sit.z ca.significatum.z.ij.q.v.statuit.tertius terminus est qui statuitur a lege,sez ann⁹ cum vel biennio:z intra illum debet esse finita causa appellationis:vt hic,z.C.de tẽp.ap.l.nemo.z.l.vl.circa me. Iis itidiũ:z in auten. de mil. ap.circa medium. ꝑ col.viij. Hoc autez indue sciaz q terminum si quis statutũ ad hoc nõ indicit pot altera pars ꝑ: ad quẽ uenire:vt ex eo.ꝑs appe. sed terminũ le. lauit cõ galẽ potest preue stitu⁹ nire,cũ modicũ su nõ vitupereſt de tẽpore: agere, vt hic dicit,z ex.e. nõ obligat oblate. Secundũ tur. Ut legẽ antiquã pote ch, rat z debebat elapsa medietate termini legalis victor se exhibere iudici appellationis: vt C.de temp.appel. nemo. sed tamen (vt patz ex illa decre,oblate) quandocz ante terminum potest altera pars ꝑsecz causaz appellationis,dũ tamẽ altera pars nõ ꝑuenerat diligẽtiã alterius: arg. xxvj. q. iij. placuit. ij.et extra de app. vt debitus.

e ¶ Inuẽto. hic patz q etiã in causa

Appellanti diuersa tẽpora dãt ad prosequẽdũ.

b ¶ Annus. Si appellatur ad aliũ ẽ ad principẽ,tũc videtur ser mẽses dandi. Item si appellatur a delegato qui nõ recipit appellationẽ,dantur tres menses.C. e.si appellationem.sed si a delegato principis:tũc nouem menses.C.de temp.ap.l.ij.§.q si secundũ.si a pedaneis iudicibus,tunc.ij.menses.in auten.de iu.§.audiant ergo.col.vj.

c ¶ Maneat. Quia fingitur non prouocasse: vt.C.de temp.ap.l.vlt.circa fi. Fuit tamen extincta sententia per appellationem: vt.ff.ad tur.l.j.in fi.sed ante sententiã appellans si non prosequatur appellationẽ,stabit iudicio eius a quo appellauit.extra eo.personas,nec post auditur appellans: vt extra eo.reprehẽsibilis.z.c.consuluit.z ca.personas. Jo.nisi iterum grauetur.extra.e. vt debitus,z.c.directe.B.

¶ Appellatore. ¶ Casus. Dicit in hac.l.q si appellator nõ ꝓsequat intra biennũ,victor in vltimo mẽse debet adire iudicẽ:z requisito reo,siue inueniatur siue non, ꝓcedatur in causa,absentẽ omnino in expensis condẽnando. Si vero neuter aduerit iudicẽ intra biennũ, rata manet sententia.

d ¶ Un⁹ mẽsis. Hic habes q victor pot preuenire galẽ terminũ appellationis p mẽsem: vt.C.de tẽp.ap. l.vlt.§.in his autẽ casibus.sed victa pars pot quatuor diebus preuenire: vt.e.l.§.precedẽti. Et no.q triplex est terminus appellationis.qñq statuit terminus ad iterum arripiẽdũ: vt ex de sen.z re iu.cũ ex causa,extra de appellatiõis termin⁹ tripler.

Obstat iudici appellationis: vt extra eo.cum sit.z ca.significatum.z.ij.q.v.statuit.tertius terminus est qui statuitur a lege,sez ann⁹ cum vel biennio:z intra illum debet esse finita causa appellationis:vt hic,z.C.de tẽp.ap.l.nemo.z.l.vl.circa me. Iis itidiũ:z in auten. de mil. ap.circa medium. ꝑ col.viij. Hoc autez indue sciaz q terminum si quis statutũ ad hoc nõ indicit pot altera pars ꝑ: ad quẽ uenire:vt ex eo.ꝑs appe. sed terminũ le. lauit cõ galẽ potest preue stitu⁹ nire,cũ modicũ su nõ vitupereſt de tẽpore: agere, vt hic dicit,z ex.e. nõ obligat oblate. Secundũ tur. Ut legẽ antiquã pote ch, rat z debebat elapsa medietate termini legalis victor se exhibere iudici appellationis: vt C.de temp.appel. nemo. sed tamen (vt patz ex illa decre,oblate) quandocz ante terminum potest altera pars ꝑsecz causaz appellationis,dũ tamẽ altera pars nõ ꝑuenerat diligẽtiã alterius: arg. xxvj. q. iij. placuit. ij.et extra de app. vt debitus.

e ¶ Inuẽto. hic patz q etiã in causa

Appellatio tripler.

Sed nõ ꝓsequitur.

f ¶ Omni casu.i.siue vincat,siue vincaꝝ: vt extra de appel. ap.reprehẽsibilis.z ca.sepe.z.C.de iudi.ꝑ totum. ꝑ.§.si autem.z.ij.q.iij.libellum.

¶ Statu. ¶ Casus. Vltr⁹ dicit hic.§.e.c.anteriorꝝ ad hoc potest siue appellationi renũciare:certã si libellos appellatorios receperit.z hoc ꝓbat.l.sequen.

g ¶ Penitentia. ff. de dona. q sarũ. ff. de repu. si penituit. ff. locati. l. si in lege.§. penul. ff. de in ius vo. ꝗuis. de mino. q si minor.§. secuola.

g ¶ Penitẽtia duer⁹. Intellige si penitet cũ adhuc net, et nihil interest aduersarij. ff. de odi. ob cau. si pecuniã. ꝑ: est tñ ierũ appellare. z extra de ap. directe.

h ¶ Cõmutãdi. Sic extra de appel. ea. directe. quod tamẽ verum est re adhuc integra: quia si aduersarius vi. iam recessisset, nõ posset iste mutare consilium in alterius. ff. de reg. iu. nemo.

¶ Est aut. ¶ Casus. Supra dictũ ẽ q licite ds appellat. Nũc ostẽdit in ꝺb⁹ casib⁹ nõ exigit appellatio.

¶ Nominationes. ¶ Casus. Aliqs nominat ad aliquã erat de dignitatẽ preter publicũ cõcilium, dicit hic q talis no: crei,

minatio non valet: nec ab ea necesse est appellare.

a ¶ Publicum. Et cleri et populi: vt. xxiij. distin. episcopus. etiam absentibus ad. xij. dictas vocatis: vt extra de electio. cum inter. si sine periculo possunt vocari: vt extra de elec. qđ sicut. Hodie qui non potest interesse, hoc iurabit. ?

sic potest cõmittere vices suas alicui ô ecclesia sua: vt extra de elec. q ppf. De hac materia nota. vij. q. j. fact[a] est. et vocabitur qui sunt in quinquia: vt extra eo. coram. Hodie hatur consuetudinē ô elec. in generali. Zté patet hic q̃ licet omnes canonici elegerit aliquem sed sum nõ conuocato cõcilio q̃ electio nõ valet. xij. dist. ca. j.

b ¶ Appellare, appellatio tamen tuetur electionem min[r] bene factam vt extra de elec. considerauimus.

¶ Definitiua. ¶ hoc est. viij. pare, in qua ponit. xx. casus diuersos. Jo. de san.

¶ Casus. Dicitur hic q̃ sententia que absolutionem vel condemnationem nõ cõtinet, nulla est ipso iure. Idem dicitur de sententia lata contra solitum ordinem iudicium. Idem dicitur de sententia lata contra sententiam a qua non fuit appellatum. nec in his casibus appellatio necessaria est.

Stia c duplex. ¶ Definitiua. Definitiua sententia est que finē imponit negocio. ff. de arbi. qualem. et. xj. q. iij. summopere. alia omnis est interlocutoria. sufficit tamen proferre verba que habent vim condemnationis vel absolutionis: vt extra de verbo. signifi. in his. et. ff. de arbi. cõtamen ℌ. si arbiter. Item si continet condemnationem. sed tamen incertam: non valet: vt si iudex precipiat solui debitum: vt. C. de senten. que sine certa ꝑtitate proferitur. per totum. quandoq; etiam tenet sententia licet non contineat condẽnationē vel absolutionē: vt in sententia sub conditione lata: vt. ff. ea. biduum.

b ¶ Citra solitum ordinem. ſ. generalem. nam si primum sententiarum fuerat de proprietate q̃ de possessione licet hoc fieri non debuerit, tamen nisi appellet, sententia tenet. C. de ap. l. j. T.

c ¶ Judicatas. Nisi l causa matrimoniali. xxxv. q. iv. ℌ quia ergo. Et in crimie falsi. C. de falsa. querela. Et vbi negatur iudicatum. ff. que sententia sine appel. re. l. j. in princi. Et cum dolo omisit exceptionē que competebat ex prima sententia: vt extra de sen. ꝛ re iudi. inter. que huic legi videtur cõtraria. sed dcre. ităelligo ꝛ cum aliquis ex certa scientia et ex dolo omisit exceptionem, volens decipere aduersariū: arg. ff. ad velle. si decipiē. hoc autem lex loquitur cum ex ignorantia omisit exceptionem rei iudicate: vel etiã si ex certa scientia omisit, sed ideo omisit quia non poterat eam tunc temporis probare. hoc enim non preiudicat: vt. j. e. q. vij. plenius. Item fallit. ff. de iureiur. admonendi. vbi retractatur prior sententia propter periurium. Joã. Ego in-

telligo dcre. inter. cũ prima sentẽtia nõ valebat: vt ibi dicitur; quod poterat esse ex multis causis. B.

¶ Item ii sententia. ¶ Casus. Dicitur hic q̃ si sententia lata fuerit contra ius scriptum, nulla est ipso iure: nec ab ea necesse est appellare: veluti si pronuncietur defunctum fuisse minorem. xiij. an. et rite testamentum fecisse. Si aũt fertur sententia contra ius litigatoris tũc est appellatio necessaria: veluti si pronũcietur minorẽ. xij. annum ipleuisse, ꝛ rite testamentũ fecisse.

f ¶ Contra ius. nisi iudex estimet leges illas non iuuare causas: vt. ff. de re iudic. cũ prolatis. xx. Sed hoc est falsum: quia error iudicis non debet excusare sentẽtiã: vt. ff. que sententie sine appellatione. re. l. j. in princi. et illa lex cum prolatis. loquitur quando contra ius litigatoris sententiatum fuerit. Et sic patet q̃ sententia lata contra ius litigatoris ꝺtrum ad litigatores transit in rem iudicatam: vt hic, et extra de sen. et re iudi. cum inter. in fine.

¶ Zté si plures. ¶ Casus. Si plures iudices dati sunt et vnus tantum pronunciauerit, nulla est sententia ipso iure: nec exigitur appellatio ipso iure. Item si iudex punit aliquem vltra modum sibi a lege prefixum, penam maiorem q̃ debeat irrogando: talis sentẽtia non valet: nec ab ea appellari oportet.

g ¶ Judices. Siue iudices sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri, ꝛ omnes sint presentes: quicquid maior pars statuit, illud tenet: vt. xxv. distinctio. c. j. et. ij. et. ff. de re iudica. duo ex tribus. et. ff. de arbitris. item si. ℌ. vlti. ꝛ. l. diem. ℌ. si plures. nisi in solo casu quem habes extra de rescriptis, pastoralis. Sed si in pari numero dissentiant, tunc si sint arbitri, neutra sentẽtiarum tenet: vt. ff. de arbi. diem. ℌ. si plures. et tunc iudex ordinarius coget arbitros aliquam personam eligere, cuius authoritati stetur: vt. ff. de arbit. item si. ℌ. principaliter. In delegatis autem iudicibus tenet vtriusq; sententia, sed suspenditur quousq; altera confirmetur a superiore. ff. de re iudi. duo iudices. nisi velis dicere aliud esse in delegatis a principe: ? vt. C. de appella. in offerendis. vbi dicitur q̃ si dissentiũt, eligant tertium. in ordinarijs vero si dissentiant in pari numero, tenet sententia pro reo lata nisi in causa liberali: vt extra de probat. ex literis. ff. de re iudi. inter pares. similiter tenet sentẽtia lata ꝑ testamẽto. ff. de inofficio. testa. si pars. Tertius casus ꝑ matrimonio: vt. xxxij. q. j. si quis acceperit, ꝛ extra de presump. illud. Quartus in dote. eẽ de snia et re iud. ca. fi. vnde versus. Stat testamẽtum, libertas, coniugiũ, dos. Si sint equales qui pducũtur vtrinq;. Et hec que supra dixi, vera sunt qñ omnes iudices sunt presentes. si aũt quis abest, ꝛ non per contumaciam, sentẽtia aliqz nulla est: vt hic, ꝛ. ff. de arbi. ité si. ℌ. vlt. ꝛ. l. seq. ꝛ eẽ de offi. delega. ¶ huius, et ca. cauhus eẽ. gmu. c. pe. Br.

Stia ℌ ius litigatoris lata va ler.

Judices plures si in snia discordẽt quid iuris.

? Nõ ẽ in hoc vis: vt patet i eo qđ le. ꝛ no. eẽ ô re iu. c. fi. Sed q̃ sit i hoc vis vt i eo qđ not. ℌ. lxv. di. ebe. in glo. fi. Archi.

sam. Jo.ꝛ ponit hodie decret. totam hanc distinctionē de senten.ꝛ re iudica. ca. viri. B.

a ¶ Item cum certa. Quidā em̄ iudices possunt punire vsq; ad duos aureos: quidam plus: vt. C. de mo. mulc. illustres. ꝛ. l. sequen. ꝛ tamē propter inopiā condemnati potest iudex sententiā moderari: † vt. ff. de offic. pſi. illicitas. ff. peñ, ꝛ. xxiij. qō. v. c. j. ꝛ. C. e. eos. in fi. Sed nunqd vsq; ad modum legitimū valet? nō: argu. famil. herciſc. in hoc iudicio. Argu. cōtra. C. de dona. sancimus. ꝛ ex de ꝓben. dilectus. j. ꝛ ca. nisi. ꝛ. xij. q. ij. si quos.

† Not. tñ q̄ si iudex min⁹ iudicat q̄m sit lege statutū illō q̄ē min⁹ pōt declarare ff. de iur. diuus. q; pene ꝓ secutio nō iudicis ſ legis authoritate referuat. ff. e. q. iij. ff. notandū. ff. ꝛ q̄ mius ꝛc. Archi.

¶ Uenales. ¶ Casus. Uenales sententie que a corruptis iudicib⁹ proferunt / nulle sunt ipso iure. Similiter si aliquis notatus est ad honorē decurionatus qui esse nō poterat ꝓpter infirmitatem etatis, puta q; minor erat. xv. ānis: vel forte min⁹ grāden⁹: citra appellationem si probauerit se inhabilē / excusatur.

b ¶ Uenales. Sz si arbiter tulit sententiā per gratiā, tenet: ſz datur doli exceptio. C. ō arbi. l. iij. ff. ad treb.

neat. Item cū certa[a] rōne et fine certo iudices mulctare possunt. Si vero aliter cōtra statutū legis modū, mulctāq; irrogauerint: qō ꝓtra ius gestum videt, firmitatē non tenet: et sine appellatiōe potest rescindi. Uenales[b] q̄q; sentētias que in mercedem a corruptis iudicibus proferuntur: etiā citra interpositę puocationis auxilium infirmas esse decretū est. Item si ꝓpter infirmitatem etatis ad honorem ad quem nominatus es, inhabilem te esse probaueris: pretermissa appellatione inqua nominatio remouebitur.

Sunt etiam quorū appellationes non recipiuntur. Non em̄ potest recipi eius appellatio qui per contumaciam[c] absens, cum ad agēdam causam negocio pu⁹ summatim[d] perscrutato vocatus esset, cōdemnatus est. Nullus etiam homicidarum, veneficorum[e] maleficorū, adulterorū, ītēq; eorū qui manifestam violentiam commiserunt, argumentis conuictis, testibus superatus, voce etiam ꝓpria vitium scelusq; confessus † audiatur appellās. et hoc in notoriis[f]. ¶ In occultis autem si testibus productis, instrumentis prolatis, aliisq; argumentis prestitis, sentētia contra eum lata sit: ꝛ ipse qui condemnatus est, aut minime voce sua cōfessus est, aut formidine[g] tormentorū territ⁹ aliquid contra se direxit: prouocandi licentia ei nō denegat.

Nulli quoq; officialium[h] a sententia ꝓpriſ iudicis prouocatio tribuatur: nisi in eo tantum negocio quod ipse ciuili ratione super patrimonio forte apud ꝓpium iudicem inchoauerit. Quotiēs etiam fiscalis[i] calculi[k] satiffactio postulatur: aut tributum exposcitur: aut publici[l] aut priuati[m] debiti euidentis atq; n conuicti redhibitio flagitatur: appellatione exclusa necessario in contumacem vigor iudicia rius exercetur.

Ab executore sentētie appel

¶ Nullus. ¶ Uerba sunt. l. ij. C. quoq; appel. nō rec.

e ¶ Uenefic. Idem est in alijs: vt extra de spōsa. ex literis. ij.

f ¶ Et hoc in notoriis. Illud de suo ponit Gratianus et male: i notoriis enim non est opus testibus. ff. e. qō. j. de manifesta. nec in notoriis appellari pōt: vt extra eo. cum sit. ꝛ capi. peruenit. Si ergo hec duo, conuictio et confessio cōcurrunt, non auditur appellans: qz sola confessio in crimiali nō nocet, nec etiā in ciuili ſm quosdā quin possit appellare. ff. de confes. cum fidelcommissum. sed cōtra ff. e. quicunq.

g ¶ Formidine tormentorum territus. ſ. xv. qōe. vj. capitu. j.

¶ Nulli. ¶ Casus. Officialis pſidis prouincie vel alterius presidētis in administratiōe vt officio suo deliget: de quo postea conuictus et condemnat⁹ a ꝓprio iudice volebat appellare. Queritur an possit? Et certe dicitur q̄ nō potest, si tamen condemnatus esset in causa ciuili super patrimonio suo, bene admittitur ad appellandum.

h ¶ Officialium. Ut executori vel tabellioni q̄s delinquit circa suā administrationē: qz presumit q̄ iudices offenderint: ꝛ qz nō presumit q̄ iudex iniuste contra eū aliquid faciat. Item qz nō potest abesse a curia.

¶ Quoriens. ¶ Casus. Ponunt hic quatuor casus in quibus non appellat. f. cū rario cōputationis postulatur a procuratore fisci: vel cū petitur tributū: aut cum debitū publicum. i. fisci, vel priuatum. i. cesaris, de quo aliquis est euidenter conuictus / flagitatur.

i ¶ Quoriens etiam fiscalis. i. quoriens ab aliquo ratio administrationis requiritur: ꝛ intellige q̄s euidens est tributū: alioquin secus: vt. C. de ap. q̄n nōnulli. patet ergo q̄n tributo non appellatur: ergo nec in decimis: cū decime sint tributa egentium animarū: vt. xvj. q. j. decime. ꝛ est expressum extra de decī. tua. in fi.

k ¶ Calculi. Id est computationis.

l ¶ Publici. Id est fisci.

m ¶ Priuati. i. de ꝓprio patrimonio imperatoris: qō respectu fiscalium priuatum dicitur.

n ¶ Atq;. ꝓ id est.

¶ Ab executore. ¶ Casus. Iudex mandat officiali suo

Milicio i posses si nō ñ est statim facēda.

vel alij vt mandetur sentẽtia executioni. Querit vtrũ a tali executore fit appellandum? Et certe dicit q non, nisi modum in exequẽdo excedat. Similiter si aliquis appellat ne testamentũ aperiatur, vel ne heredes scripti mittantur in possessionem, non auditur: z appellator z iudex qui recipit talem appellationem, puniuntur in.xx.libris argenti.

a ¶ Nõ potest. distingue tamen, qz Executor an possit recusare, et ab eo appellari, aut executor habz merã executionẽ, aut mixtã. Si meram, non appellatur ab eo nisi man dati fines excedat vt hic dicitur: et si suspectus est, non appellatur ab eo: vt extra de appel. nouit. nisi obiciat crimẽ falsi coram eo, tunc em̃ supersedebit executiõi: vt extra de crimine falsi. super eo. z C. si ex falsis instrumen. iudicati. z de tali executore lo. tur lex. C. de execution rei iudica. si vt gponis. z extra de senten. z re iu. decretero. Quãdoq dicit executor q̃ habet mixtam executionẽ: z talis potest recusari, propter suspitiones. extra de offi. dele. super questionũ. ℌ. si vero. de tali loquitur xxv. q. ij. z si nõ cognito, z talis executor audiet z admittet exceptiones rationabiles, quãtumcũq absolute ei scribatur: vt extra de offi. delega. ex parte. et extra de etate z qualita. cap. eam te. z extra de rescriptis. cum adeo. Item licet

† Arg. ad hoc Ext. dili. nullus innuite. circa fi. Jo. d. f.

mixtus sit executor, non potest appellari a grauamine vel iniuria: † vt. C. de appella. si quis. Item videtur q̃ differenda sit executio si incontinẽti volo probare sententiam inustam: vt extra de testi. veniens. q. z. ff. de iudi. si pretor. De hac materia plene inuenies. xxv. q. ij. z si non cognitio.

b ¶ Defuncti. Arg. contra extra de appella. qua fronte. in parte decisa, sed ibi debitum erat liquidum: vnde ibi valebat appellatio ne corpus sepeliretur ante satisfactionem.

c ¶ Paruerit. No. qõ dicit paruerit. ex hoc est arg. q̃ satis est, p illo q̃ intẽtauit possessoriũ, q̃ aliquã prestim. Appellationẽ, p se habeat, licet nõ perfecte, phet.

d ¶ Possessionem. quia ibi non auditur appellãs, vel aliqua exceptio nisi prius fiat missio in possessionẽ: vt extra. C. de edic. diui adri. tol. l. ij.

e ¶ Ignauiam. Nota, iudicem puniri qui recipit frinolas appellationes.

¶ De possessione. ¶ Casus. Si pnũciatum fuit de aliquo mittendo in possessionem causa restitutionis, vel alia de causa, appellari nõ debet: z si fuerit appellatũ, nihilominꝰ mandabit sententia executioni.

f ¶ Momento. l. de momentanea est, et quoq; prodest qui non appellauit. ¶ Si tertiꝰ autem vnꝰ extra sentẽtiã restitutionẽ impetrauerit: matori q̃ suo iurenõ appellanti, hoc rescriptum non pdest. Iudicibus autẽ non solũ suscipiẽde appellationis necessitas videtur imposita, verũetiam. xxx. dierum spatia ex die sententie definita sunt: intra que gesta vna cum relationeᵐ litigatoribus cõuenit prestariⁿ. Similiter arbiter appellationẽ suscipere z relationem dare cõpellitur si delegatus fuerit.

Possessio momentanea.

Litigatoribꝰ vero copia est etiã sine scriptis libellis illico voce appellare cum res iudicata poposcerit, tam in ciuilibus q̃ in criminalibꝰ causis. Ab eo autem qui de appellatione cognoscit, nõ potest fieri recurs ad iudicẽ a quo fuerit prouocatuꝝ. Quapropter remittendi litigatores ad pouincias remotam sibi occasionem atq; exclusam penitꝰ intelligãt: cum super omni causa interpositam prouocatio-

pellatio iusta pnũciet, victoria vnꝰ pdest oibꝰ. Si autẽ aliqs illoꝝ q̃ est minor. xxv. annis, fuerit restitutꝰ ratione minoris etatis: hoc nõ pdest matori q̃ nõ appellauit, z q̃ cũ minore simul fuerat cõdẽnatꝰ.

h ¶ Quo casu. vt in duobꝰ reis debendi.

i ¶ Ad alios. vt. ff. e. q. v. statuit. z. c. interrogatũ.

k ¶ Statis. Nisi sint cõexa. ff. de minoribꝰ. etiã. z. l. tutor. z. ff. quẽadmodũ serui. amit. si cõmune.

¶ Iudicib⁹. ¶ Casꝰ. Dicit hic q̃ officiũ est iudicis ordinarij appellationẽ recipere: z intra. xxx. dies a repore sentẽtie cõputãdos gesta cause litigatoribꝰ pbere vna cũ relatione. Idẽ dicit in iudice delegato. Et dicit relatio ipsi apostoli qbꝰ iudex eximit appellantẽ a sua iurisdictione, vel responsiones vtriusq; partis. Dicit etiã q̃ si litigator statim post sententiã voluerit appellare, hoc potest facere viua voce, z sine scriptis: z hoc tam in ciuili negocio q̃m in criminali.

l ¶ Gesta. l. allegationes. C. de rela. l. ij.

m ¶ Relatione. l. responsionibꝰ partium.

n ¶ Prestari. etiam non appetentibus. C. de ap. eos. in fi. ℌ. j.

¶ Nõ co. ¶ Casus. Dicit hic q̃ a iudice appellationis

nō debet remitti causa ad iudicem a quo fuerit appellatum: cum iudex appellationis, pnunciare debeat appellationem esse iustam vel iniustam: quod vix faceret iudex a quo appellatur.

a ¶ Pronunciare. Etiā ex prioribus instrumētis, vel etiam ex nouis: vt C. de tēpo. appel. per hanc. C. de ap. eos. ff. j. nouas em causas appellationis potest audire iudex: vt extra de appella. ꝓstitutis. in fi. ff. de appella, scio. in fi.

Iudex appellatiōis an possit de principali cognoscere.

a ¶ Pronūciare. Pone ergo q̄ alicui sit cōmissa causa ap. iudex ille, pnūciat appellationem iustā: nunqd recipiet de nouo cognoscere de principali negocio? hec videtur velle q̄ non, ſz q̄ possit: est arg. eē de rest. rayt. nuncius. in fi. et. C. de re. cre. generaliter. ff. sin autē. in iudiciū. ff. et in auē. de san. epiſc. ℌ. ſi qs cōtra aliquē. col. ix. et eē ff. de appel. vt debitus. in fi.

? Adde q̄ si ℌ habilez accusare nō opponitur, vz iudiciū. ff. hos accusare. ff. l. ſi placet. ff. de ac cusa.

Quod vero. hec. q. diſtinguitur in. vij. parres. In prima parte, pbat per. xij. autho. sanctorum patrum q̄ laici clericos accusare non possunt: et q̄ sunt minores: et q̄ ad eundē ordinē ꝓmoueri nō possunt: et q̄ eos nō recipit in sua accusatione: et (qđ est validiꝰ) q̄ oppido eis sunt infesti. Scđa ibi: his authoritatibꝰ. Tertia ibi: huic oppositiōi. Quarta ibi: De his. Quinta ibi: Itē penitētes. Sexta ibi: Itē cum balaam. Septima ibi: Item illud. Jo. de san.

¶ Cautus. hic intitulatur. vij. q. qua queritur an laici sint admittēdi ad accusationē epoꝝ, vel clerici inferiores vel monachi. et allegat ℌ. ꝓ vtraq; parte, et ꝓmo q̄ nō admittant: et postea q̄ admittant: opi. plures faciēdo, et inferendo solutiones. Quid autē iuris sit de hoc, in summa huius questionis inuenitur.

Laici an possint clericos accusare.

b ¶ Qđ vero. ꝓm Baz. laici si sunt bone fame, admittunt ad accusationē clericoꝝ: arg. j. e. clericos aut laicos. et ℌ. idē sentit. Alij dicūt q̄ laici, ꝓpriū platū, ꝓpter delictū accusare potest: q: sua interest habere prelatū bonū: vt dixi. xvij. dist. illud. Communiter est opinio q̄ non possit nisi suā iniuriā ꝓsequatur: vt. iij. q. vj. omnibus. extra de testi. decetero. ℌ. ea. q. j. prohibentur. nisi in crimine hereſis. j. ea. sacerdotes. et capi. omes. et in ſmonia. extra de ſmo. tāta. et in crimine leſe maiestatis. xv. q. vij. sane. C. de epiſc. et cle. ſi quēq̄. et crimine sacrilegij ꝓm quos dā. xvij. q. iij. ℌ. qui autē. et in crimine dilapidationis: vt. xij. q. ij. non liceat. vt dixi. xvj. q. j. constitutū. In his autē oibus ita demū admittūtur, si bono zelo denuncient crimina. extra de ſmo. licet hely. in fi. et si accusatus fuerit vite suſpecte. ℌ. e. q. j. in primis, quia si accusatꝰ est suſpecte vite, admittūtur laici male vite. si autē bone vite: tunc tantū laici bone vite. eē de ſmo. per tuas. Clerici vero cōtra clericos admittuntur, nisi sint criminoſi vel irregulares: vt j. ea. ꝓsumūt. et ca. latores. et ca. ipſi apli. taleo tamen q̄ sunt irregulares, bene admittūtur ad accusationem eorū qui sunt eiusdem odiū cum eis vel inferioris: vt j. e. ipſi apli. et. c. testes. simiꝝ monachi audiunt. eē de accu. ex parte. et. c. olim. et hec ꝓa sunt de solenni accusatione. Sz in denūciatione criminis (vt dicunt ođaz) omnes admittunt: arg. xxiij. q. j. quisqs. et q̄ cuilibet dictum est hoc, Si peccauerit in te. eē. xvij. q. v. hoc videtur. xxiij. q. iij. tam sacerdos. Arg. ꝓra. xxxv. q. vj. epo in ſynodo. et extra de accusa. cum oporteat. Quid iur? ſit de hoc, vide. ℌ. e. queſt. j. ſi peccauerit.

Clerici clericos accusare possunt.

Quod vō ob laicis in accusatione epoꝝ nō sint audiēdi, Quarto papa testat, dicens.?

¶ Laici in epoꝝ accusatione non sunt recipiendi.

Non est a plebe aut a vulgaribus hominibꝰ arguēdus vel accusandꝰ episcopus licet sit inordinatus: quia ꝓ meritis subditorum dispōntur a deo vita rectoꝝ. Ideo ista dico, q̄ insidiatoꝝ bona sepiſſime soleṫ ꝙuertere in malum, et in electis ponere maculam.

Item Syluester pa. ¶ Laicꝰ clericum non accuset.

Nullus laicꝰ audeat clericū ꝺ crimen inferre.

Item Marcellus papa.

¶ De eodem.

Laico nō liceat quemlibet clericū accusare.

Item Julius papa.

¶ Anathematizatꝰ sacerdotes accusare nō potest.

In sancta Nicena ſynodo statutum est, vt nemo anathematizatus ᵉ in nostrā ſuſcipiatur accusationē: nec illi qui nos in suam nolūt recipere accusationē, cū nos super illos ᶠ clamamus a dño cōstitutos, nō illos sup nos: et ſicut maior nō potest a minore iudicari, ita nec obligari ᵍ: q̄ rarū est omne quod magnū ʰ est. Portemus onera omniū qui grauantur. Quinimmo hec portat in nobis beatꝰ Petrus apostolꝰ: cuius vice fungimur legatione, et cuiꝰ regula informamur: quatenus eiꝰ fulti auxilio nunc et in perpetuum ab omnibꝰ tueamur aduersis. Item Eusebius.

¶ De eodem.

de hoc, not. ℌ. e. queſt. j. ſi peccauerit.

Non est, ¶ Laicꝰ. Querebat hic an laici possint accusare epm ſuū male et inordinate viuentē. Et respondet q̄ nō, duabꝰ rationibus. Una est, q̄ ꝓ meritis subditoꝝ qñq̄ dant mali prelati: et q̄ diabolꝰ qñq̄ infamat bonos, et bona cōuertit in malum.

c ¶ Pro meritis. j. viij. q. j. audacter. et. vj. q. j. ex merito.

d Nullus laicus. ¶ Clerico, vel monali, extra de accuſa. meminimus.?

In sancta. ¶ Talis. Querebat a Julio papa vtrū ? excommunicati vel laici possint clericū accusare, dicit. Et respondet q̄ non admittuntur excommunicati nec lohur laici: et hoc, pbat pluribus rationibus. Una quia nō recipiūt clericos in suam accusationē: et quia clerici sunt immediate ipſius maiores: et quia portant onera omnium, et fungūtur vice apostolorum.

e ¶ Anathematizatus. j. iij. queſt. iij. nullus. hoc. ꝓprie est. vel id est separatus a conuersatione clericoꝝ: quia laicꝰ. j. e. laici. et. xxiij. queſt. iij. certuꝝ. et. vj. queſt. j. illi qui. et ca. omnes.

f ¶ Super illos. ℌ. dist. x. certum. et ca. ſuſcipitis.

g ¶ Ita nec obligari. i. accuſari. xxj. dist. inferiores.

h ¶ Quod magnum, ℌ. dist. xcij. legimus. Jo.

LAicos. ¶ Casus Dicitur hic q̄ laici nō admittuntur ad accusationem clericorum quatuor rationibus: quia nō sunt eiusdē cōuersationis cum clericis: et q̄ sunt clericis inimici: z q̄ nolunt imitari gravitatē eor: z q̄ nolūt accipere clericos in suā accusationem.

a ¶ Laicos. Certū est q̄ laicus p̄sequēs propriam iniuriam admittitur ad accusationem clerici coram clerico iudice vel extra de testi. decet to. Nūquid ergo cōuerso clerici admittitur ad accusationem laici contra laicū indicē si p̄sequat suam iniuriam? Dicit quidam q̄ nō. nam vbi crimen irrogat penam sanguinis / cleric⁹ interesse non potest: vt. xxxiij. q. vi. his aquibus. sed si nō irrogat penā sanguinis / bene pōt. Alij dicunt q̄ in nullo crimine clericus potest accusare laicū: arg. xj. q.j. nullus. q̄ non potest in crimie testimoniū p̄stare cōtra ipsum. et sic fallit regula que est. iij. q. vj. oibus. agat ergo clericus ciuiliter de crimine.

b ¶ Nō accusasse epos. In hoc. c. assignant tres rationes quare laici nō admittunt contra clericos. quarta assignatur. ē. e. b. q.c.j. quinta est q̄ magnū est q̄ clericus accusēt ab eis: vnde debet esse rarum: vt. ē. ea. pri. ca. Jo.

c ¶ Cas Sicut clerici remouētur ab accusatione laicorū, ita z laici remoueri debent ab accusatione clericorum: quia sicut discreti z separati sunt laici a conuersatione clericorum: sic etiam debent esse clerici diuisi ab accusatione laicorum.

d ¶ Agāt. Si prelati sunt hereticī, vel excōmunicati vel non seruant canones, vel simoniaci, vel notorij fornicatores: tunc potest recedi ab eis ante sentētiam. xix. dist. nullus. vj. q. vlti. sane. xxxij. distinct. nullus. in alio crimine ante sniam nō est recedendū ab eis. viij. q. iij nonne. et. xv. q. vj. ca. vlti. Jo. hoc corrigit pro parte extra de temp. ordi. ca. fi. ℞.

Qualis cōdēnatio. ¶ Cas Dicitur q̄ filij debet debere obedire suo prelato nec ei detrahere: et hoc probat exēplo eius qui maledixit fuit quia non operuit pudenda p̄ris sui. sed multo fortius essent maledicti q̄ patribus suis spiritualibus detrahunt, et contumelias inferunt.

e ¶ Cham. xxiij. q. iij. §. sed qui.

f ¶ Ampliori. argu. q̄ in eodē gñe delicti plus peccamus erga p̄es spirituales q̄m carnales: vt. xxx. q. iij pictacium.

¶ Cas Ostē sū est supra q̄ laici nō admittūtur ad accusationē clericoz, modo oñdit q̄ clerici inferioris ordinis nō admittunt ad accusationē superioz. vsq; ad. §. his auctribus.

¶ Cas Querebatur a sylvestro vtrū minores clerici irregulares vel infames possit accusare superiores. z certe respondet q̄ nō: nec p̄tra eos testificari possunt.

g ¶ Cleric⁹. hoc capi. nō tenet. Uel loquit de his q̄ p̄pter irregularitatē nō possunt ad altiora p̄moueri, vt bigami, z corpore vitiati. alias esset p̄tra oēm rationem z vt. J. ea. lator. Et dic clericus. i. psalmista z ostiarius.

h ¶ Biotum. Hoc. c. similiter non tenet.

i ¶ Impetat. criminose / si de clericis intelligas.

k Sentētia. Cham. xi. ¶ prodūt. tales deponuntur. xl. vj. dist. accusatores.

l ¶ Ceu, id est sicut.

LAicos[a] non accusasse episcopos[b] hactenus obseruatum et constitutū est: quia nō sunt eiusdē conuersationis: z oppido eis quidā infesti existūt: quippe cū vita eorum et cōuersatio debeat esse secreta, et a laicorū actib⁹ remota: nec ab eis impeti debēt etiā qui eoz castitatē z grauitatem nolūt imitari: maxime cū eos nolunt recipere in suis accusationibus.

Item Fabianus papa.

¶ Nec clerici i accusatiōe laicorum, nec laici in accusatiōe clericorum sunt suscipiendi.

SIcut sacerdotes vel reliqui clerici a secularib⁹ laicorū excludūtur accusatione: ita illi ab istorū sunt excludendi z alienandi criminatione, z sicut illi ab istis, ita et isti ab illis non recipiuntur: quoniam sicut dñi sacerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum conuersatione, ita et litigatio: quia seruū dei non oportet litigare[c], sed mitem esse ad omnes.

Item ex conci. Maguntino.

DEcretū est vt pbr̄i suos plebeios et accusare z attestationiare possint. Si autē neglexerint, sui gradus periculo subiacebunt.

Item Clemens.

¶ Laici clericos accusare nō debent.

SAcerdotes z reliqui sacre eccl̄e ministri, oēsq; plebes episcopos suos diligere debent, z eorum preceptis obedire, etiam si ipsi aliter (qđ absit) ꝯ debent agant[d]. nisi in fide errauerint.

Item. ¶ De eodem.

QUalis cōdemnatio eis immineat qui i patres peccāt, diuina scriptura ostēdit dicēs. Si cēm cham[e] q̄ nō operuit pudenda p̄ris, maledictus est: multo amplioꝛ[f] cōdēnatione digni sunt qui patribus legatione dei fungētibus contumeliā inferunt.

Persone inferioꝛ ordinum in superioꝛ accusationem recipiende non sunt.

Unde Sylvester papa.

¶ Minores non debēt accusare maiores.

CLericus[g] aduersus exorcistam, exorcista aduersus acolythū, acolythus aduersus subdiaconū, subdiaconus aduersus diaconum, diaconus aduersus presbyterum, presbyter aduersus episcopum accusationē dare aut testimoniū ferre non valet.

Item zepherinus papa.

¶ De eodem.

MAioꝛ[h] quispiā, minoꝛū accusationibus non impetatur[i]. Item Anacletꝰ papa. ¶ De eodem.

SEntētia cham filij noe damnātur qui suorum doctorum vel prepositorum culpam produnt[k], ceu[l] cham qui verenda patris non operuit irreligiositatē nō possunt ad altiora p̄moueri / vt bigami, z corpore vitiati. alias esset p̄tra oēm rationem z vt. J. ea. lator. Et dic clericus. i. psalmista z ostiarius.

h ¶ Biotum. ¶ Hoc. c. similiter non tenet.

i ¶ Impetat. criminose / si de clericis intelligas.

k Sentētia. Cham. xi. ¶ prodūt. tales deponuntur. xl. vj. dist. accusatores.

l ¶ Ceu, id est sicut.

prelati criminosi aī sēt. ex dere. in. q. ph. r. Ita glo. reputat sing. p doc. ad hoc q̄ ab epo non seruāte canones pōt recedi vt ab excōmunicato.

peccam⁹ plꝰ erga patres spūales q̄ carnales.

Dicit lau. patres spirituales dīr sacerdotes. vj. q.j. sacerdotes. ℣. hi. q̄d. alias est, ꝯ se.

a Oues. ¶ Eum.criminose.si de clericis intelligas: dic/hoc cum prelatus eoꝝ est bone opinionis.
b ¶ Otis. Id est locutionis.
c ¶ Gladio. Id est lingua.
d ¶ Reprehendenda.i.reprehensibilia.Ita.nos. siue sit cōtra.8.xxj.distinc.nolite.Ita.vj.q.j.oues.

¶ Dis authoritatibus. ¶ Hec est.ij. pars qōnis/i qua vult ꝓbare q̄ laici si boni sunt accusāt clericos, sed hmōi allegatio superficialis est: da aliter canones intelligūtur. hoc tñ ꝓbare nitit p. ix. authorit. Io. de f.

¶ Casus. Modo concludit Gra. ex supradictis q̄ subditi laici vel clerici nō accusant suos prelatos: sed dicit G. q̄ hoc intelligēdum est de infamibus z crimiosis, q̄ parati sunt reprehendere suos ꝓlatos. et hoc ꝓbatur per sequentia.

e Alici. Nolunt imitari. Propt hoc verbū inducit G. hoc ca. Sed hic vacat arg. a Zito fin h. et Z. au. vñ subaudi maxime. Hic videas q̄ no. lxxxj. dist. ꝓbr. in glo. cū capit ꝛc. Archi.

¶ Accusatio.

¶ Casus. Questrum fuit ab Anacleto vtrū epi scopi possint accusari a malis hoib⁹ z sceleratis. Et certe rñdet q̄ nō: ita bonis et fide dignis vel fidelibus sunt pot⁹ supportandi. et hoc ꝓbat exēplo dñi: q̄ q seipsum ementes et vendētes eiecit de templo. Et exemplo etiā dñi secularis fortiter idignantis cum videt seruū suum ab aliquo alio iudicari. et hoc in prima parte. In scōa parte dr q̄ si detractores quorūcūq; grauiter puniunt, multo fortiꝰ detractores famuloꝝ dei. In tertia parte dicit q̄ apli et eoꝝ successores talia cōsiderantes statuerunt ne facile quis attenret accusare vel lacerare prelatos: z si quis eos accusare vel cōuenire voluerit, primo eos charitative admoneat: quod si non fecerit/excōmunicet. Seruda ibi: Et paulopost. Tertia ibi: hec et alia.

f ¶ Suspitionib⁹. Suspecti ab accusatiōe et testimonio repelluntur.Ita.ea. testes. iij.q.v. accusatoribus.

g ¶ Sacerdotes. Id est simoniacos.

h ¶ Aut prauevite. Argu. q̄ nec laici etiā in excepto eri etiā in me laicus prauevite est admittendus contra de duo ricum: q̄s verū est admissi primo clericus tñ ꝓ fuerit male fame clericus vel opinionis: vt.ij. e.q.j. in primis. in fi. z ēt de simo. licthely. z ca. p tuas. vt dictū est supra in summa.

i ¶ Seruū suū. Dñs est index in causa serui sui: vt hic. z hoc de ꝓsuetudine: alias falsū est: vt ēt de so. cōpe. cum cōtingat.

k ¶ Colūne. Sicut ꝓhibet lex columnas ciuilibus domus tolli: vt.ff. de lega. j.l. cetera, C. de edi. ꝓua. l. ij.

l ¶ Sed si quis. Hec pars vsq; ad finem loquitur de causis ciuilibus vel criminalibus ciuiliter ꝓpositis. nam hoc capitulum de laicis loquitur. vñ de nō potest intelligi de criminalibus causis: quia in illis nō auditur laicus contra clericū, etiam si premoneret eum. hoc ideo dico, quia nō concedo q̄ in accusatione sit premittenda admonitio: vt extra de simo. licet. et capi. per tuas. et de accusa. qualiter, sed denūciationē semper precedere debet canonica monitio: vt per eadē iura ꝓbatur. Nec obstat extra de accusa. si quis episcopus, quia illa in denūciatione loquitur. De hoc notatur. xij. qō. ij. indigne. Tamen vbi denunciatur crimen simonie, non est necessaria admonitio: vt. j. questio. j. si quis neq; et qōne. vij. requiritis. Is semper argu. contra. j. qō vltī. patet. et extra de simo. licet. cui hodie statur scilz quia moneatur vt dimittat bene-

Admonitio fit cedat denūciationi.

Add de casu in crimine hereticali et de statu. fin Z.

Cōter. i. l. quēcūq; z ibi doct. et bo. glo. C. ō epi sco. et cleri.

ij. ps.

Oues q̄ suo pastori ꝑmisse sunt, eū nec reprehendere, nisi a fide exorbitauerit, nō debent accusare.

Oues q̄ suo pastori ꝑmisse sunt, eū[a] nec reprehendere, nisi a fide exorbitauerit: nec villaten⁹ accusare possūt: quia facta pastorū eius[b] gladio[c] ferienda nō sunt: cūcq; reprehendēda[d] recte videātur.

His authoritatib⁹ ꝓbat q̄ subditi siue sint laici siue clerici, prelatos suos accusare nō possunt. Uerū de criminosis et de infamib⁹ intelligendum est: qui vitam suorū prelatorū parati sunt reprehēdere non imitari: qō ex verbis Anacleti datur intelligi, qui ait.

Quare laici in accusatiōe epiſcoꝝ non audiantur.

Alici in accusatiōe epiſcoꝝ audiendi non sunt: q̄ oppido eis quidā infesti sunt: et indignum est vt ab eis accusent[k] qui eoꝝ grauitatem nolunt imitari[e]. Idem.

Sacerdotes non nisi a viris idoneis et ꝓbatis accusari possunt.

Accusatio quoq; eorū sup qua nos cōsulere voluisti: nō nisi ab idoneis et ꝓbatissimis viris q̄ suspitionibus[f] z scelerib⁹ carent fieri debet: q̄ z dñs sacri corporis sui tractatores a vilibus ac reꝓbis et non idoneis ꝓnis infamari noluit nec calūniari sed ipse ꝓpio flagello peccantes sacerdotes[g] a templo eiecit. Unde liquet q̄ summi sacerdotes. i. epi, a deo sunt iudicādi, nō ab humanis aut prauevite[h] hoibus lacerādi: sed potius ab oibus fidelibus portandi: ipso dño exemplū dante quando per seipsum et non per alium vendentes et ementes eiecit de tēplo sacerdotes. Nullus em (vt reor) inuenit[i] inter illos qui velit seruum suū ab alio q̄s a se iudicari: quod si ꝓsumptū fuerit, aut multa indignatione ipse irascit, aut potius vindictam querit super eum. vnde z dñs ait per ꝓphetā, Qui vos tangit, me tangit: z tangit pupillā oculi mei. ¶ Et paulopost, Si detractores quorūcunq; grauiter iudicant, z in perditionis laqueū cadunt: multo magis laceratores z detractores atq; accusatores famulorum dei damnant: et in barathrū (nisi se correxerint, et per eorum satisfactionem condignam egerint penitentiā) indubitanter cadunt: z vindicibus flammis exuruntur.

¶ Hec z alia periculosa cōsiderantes apli cōstituerūt ne facile cōmoueren[k] aut lacerarētur vel accusaren[k] colūne[k] sancte ecclesie dei: que apli et successores eoꝝ non immerito dicuntur. Sed si quis[l] aduersus eos vel ecclesias eorū cōmotus fuerit, aut causam

ficium quo retẽto nõ posset penitere. Vel dicas speciale esse in eccia vt semp primo admoneat & ꝓponatur querela contra eam: siue ciuiliter siue alio mõ agatur.

a ¶ Prime.j.xxiij.q.v.ad fidem.

b ¶ Per satisfactionẽ. Quod videt esse speciale in eo qui offendit ecclesiam/vt prius satisfaciat & absolvatur: vt ex de verbo.signi.ex parte. alias sufficit q̃ uret: vt ex de sentẽ. excõ.per tuas.

c ¶ Iniuria. vnde nec clericus potest remittere iniurias factã ecclesie: vt.xxiij.q.iij. si is qui. Joan.

Si quis. ¶ Casus. Si quis vtra epm vel actores ecclesie querelam habuerit non vadat ad iudices: nisi prius epm vel oeconomos ecclie sepissime commoneat vt ab eis iniustitiã cõsequatur, et eis satisfaciãt: q̃ si cõtra fecerit, cõmunione puetur. Et intelligitur hoc ca. in causa ciuili tm, z ꝺ honestate.

d ¶ Actores. Actor constituitur a nõ dño, et authoritate iudicis, et ad ꝑsentes lites tantum. Instit. de cura. ¶. vlti. ff. qõ cuiusq̃ vniuer. item eor. ¶. actor. et hoc ideo q̃ actor cum decreto fit: et decretũ non extenditur ad futura. ff. de vsurie. l.j. Sed procurator semp a vero dño constituitur, et ab initio, et ad vnam litem et ad plures, z ad ꝑsentes et ad futuras. ff. eo. l. iij. et. C. de procura. negz. Syndicus ab vniuersitate, et ad vnam et ad plures causas cõstituitur ꝑsentes et futuras/z de authoritate epi. C. de episco. z cleri. omnes qui. ¶. et hoc nihilominus. Canon tamen oẽs administratores ecclesie vocat procuratores. j.q.iij. saluator. Fm canones prelatus z ante lit. cõtest. z post. procuratorem cõstituit: vt extra de iura. calum. ca. cum causam.

e ¶ Sepissime. Id est ter. ¶ xvj.q.vij. oẽs decime.

f ¶ Putetur. Hic videtur q̃ episcopus possit aliquẽ ꝓpter propria iniuria excõmunicare et punire: vt.xly. distin. et qui emendat. z. xxiij.q.iij. galilearius. cõtra est xxij.q.iij. inter querelas. z.q.v. de occidendis. vbi videtur q̃ iudex pro sua iniuria nõ debet reum occidere cuius iudex est. Distingue quia si iniuria tãgit specialiter prelatum, nõ potest excommunicare aliquem pro tali iniuria. si tangit ecclesiam, potest. ¶ Nam episcopus potest esse iudex in causa sue ecclesie: ¶ sicut procurator fisci est iudex in causa fisci: vt. C. vbi cause fiscales. l.j. sic imperator est iudex in causa fiscali. ¶ ff. de his que in testamen. delen. l. proxime, et tamen eo habuerit: prius[a] ad eos recurrat charitatis studio: vt familiari colloquio ea sanẽt cõmoniti que sananda sunt: z charitative emẽdẽt que iuste emendanda cognouerint. Si autẽ aliqui eos priusq̃ hoc egerit lacerare, accusare vel infestare presumpserint, excõicẽtur: et minime absoluãtur anteqũ per satisfactionem[b] (vt iam dictum est) cõdignã penitẽtiam egerint: quoniã iniuria[c] eorũ ad Christum pertinet, cuius legatione funguntur.

Item Alexander.

¶ Cõmunione priuetur qui priuatim aduersus epm conqueritur, priusq̃ familiariter eum conueniat.

Si q̃s erga epm vl actores[d] ecclesie quanlibet querelam iustã se habere crediderit: nõ prius primates aut alios adeat iudices, & ipsos a quib[9] se lesum existimat, familiariter cõueniat: nõ semel, sz sepissime[e]: vt ab eis aut suã iustitiam accipiat, aut excusationem. si aũt secus egerit, ab ipsis aut ab aliis cõmunione priuet[f] tanq̃ aplorũ patrũq̃ aliorum contemptor.

Item Euaristus papa.

¶ Nisi opinione discussa non audiant accusatores eor.

Si q̃ sunt vituperatores[g] aut accusatores eor[h] vel reliquor sacerdotum: nõ ops eos a iudicib[9] ecclie audiri anteq̃ eor discussa[k] existimationis suspitio vel opinio: qua intẽtione[i], qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conscientia[k], quove merito: si prodeo, aut p vana glia, aut p inimicitia vel odio, aut cupiditate[l] ista presumpserint.

Item Calixtus papa.

¶ Maiores natu non accuent nisi qui sint recte fidei et conuersationis.

Querendũ est[m] in iudicio cui[9] sit quer satiõis fisci imperatoris dicitur. ff. ne quid in loco publico. l.j. ¶. hoc interdum.

Si qui sunt vituperatores. ¶ Casus. Quesitũ fuit ab Euaristo vtrum clerici indistincte sint admittendi ad accusationem episcop[z] et alior clericorum. Et respõdet q̃ nõ: sed pri[9] examinari debent accusatores vtrũ sint bone fame vel nõ: et qua intentione veniant ad accusandum: vtrũ p deo: vel vana seu inani gloria: vel odio[r] vel inimicitia: vel etiam cupiditate fiat ab eis accusatio. Idem fere dicitur in sequẽti capitulo: eo tamẽ addito q̃ ignoti z viles non recipiant ad accusationem.

g ¶ Vituperatores. Id est conuiciatores: qui depositi curie tradentur. xj. qõ. j. si quis sacerdotũ, nisi fecerit ex calore iracundie: vt. ¶. e. qõ. iij. si quis iratus. Joannes. Hoc hodie † falsum est q̃ tradũtur curie seculari nisi eẽt post excõmunicationẽ cõtumax. extra de iudi. cap. cum non ab homie. fallit in casu speciali, ꝺ cri. fal. ca. ad falsariorũ. vbi depositus statim traditur curie seculari. ¶.

h ¶ Episcop. Hec duo capit. loquũtur de suspectis vel ignotis z de his qui suã iniuriã nõ prosequuntur.

i ¶ Qua intentione. An faciant alio nocendi: vt. xxiij. q.v. prodest.

k ¶ Conscientia. Si sit conscius crimmis.

l ¶ Aut cupiditate. pecunie. ¶. e. q.j. prohibentur.

m Querendum est. Hic dicitur idem qõ in precedẽti capitulo. Et dic querendum est, sez a iudice etiã si aduersarius non querat. ff. de postula. l. quos prohibet. z. xxx. qõ. v. iudicantem. z ¶. e. alieni. z arg. C. de questionibus. seruos. et loquitur hoc capi. et precedens de ignotis, vel de notis et suspectis: quia tales persone integri status esse debent. ff. de testibus. quesitum. Sed obijcio tibi: si iudex querat de conuersatione huius testis/oportet q̃ querat ab aliis. Similiter oportet q̃ querat de conuersatione illorum de quibus queritur de conuersatione istius: et sic in infinitũ procederet iudex: quod reprobatur extra de ꝛscrip. cum in multis. libro. vj. Si autem iudex ab ipso teste querat an sit fur vel homicida, stulta esset questio: cum nemo illud fateretur de se. Respondeo. si est ignotus, bene potest ab eo querere an sit liber vel seruus. Ab aliis autem notis inter quos est conuersatus, querere de fa-

Cleric[9] iniuriã ecclesie facãtem remittere nõ potest.

† Silz. de prno in l. fam[a].

Sed qui dic. ¶ de iure et facto iudicis cab eo in fi. de appel. lib. vj.

† Sub. titlo de. pxij. q. iij. lis ¶. Arc.

† Ads idem te mille Bar. et Bal. i. l. e vnica. C. ne dfi l. finãcẽ lad.

† Ar. ff. qõ. in. plane ado. in fi. vbi le doc.

† Scilz q̃ tradi tur sta ri curie de hoc le. z no. iõ. oẽe iij. clericus. Archi.

† An aueẽ te neat ri fi deF vit Hui. õ fuza. in l. testiũ C. de testi. et p bal. i. l. ij-¶. qõ obſua ri. i vlt. col. C. õ iura. ca lis. z alĩ da per bar. l. l. ſi. circa me. ff. õ hic q̃. vt indi. ſz p cõ opi. optime fa er qõ no. glo. l. l. q̃ in rasse. ¶ ſi pr l ff. acq ſiti. ff. de iure iuran.

ma istius, potest etiam iudex in genere querere sic dicendo. Es tu talis vt possis esse testis? vt.ff.de questio. l.j.§.qui questionem.

a ¶ Accusat. In accusationibus ergo nō presumitur quis dign⁹ nisi hoc proberur † i.e, criminationes. Sic in oblatione eucharistie: vt de consec. dist.ij. tribus gradibus. Et in ordinibus. xxiij. distinc. quādo. & i elecmosyna. xlij. di. quiescamus. Item excōmunicat⁹ qs credit̄ propter periculum virādum potius ēē non: vt eē de sentē. excō. per tuas. & cap. cū desideres. §. secūde questioni. sic in impetratione venie etatis tenetur impetrans probare instituta morū suorū / et testimoniū vite honestioris, & animi probitatem. i. se esse idoneum vt. C. de his qui ve. era. impe. l.ij. alias circa notos potius presumitur quis dign⁹ ēē indignus: vt eē de pl̄ump. dudū.

b ¶ Nescit. per hoc patet q̄ loquitur de ignotis.

c ¶ Maiores. i. clericos.

A ¶ Cusatio. ¶ Sal' Quesitum est a Sixto papa qualiter recipienda sit accusatio episcopoꝝ. Et respōdet dicēs q̄ nō est facile recipienda sine discussione accusatorū. Et hoc pbatur auctoritate dñi dicentis nō esse accipiēdam vocem mendacij. Et auctoritate Pauli qui dixit aduersus presbyterum inscriptionem nō esse faciēdam sine duobus vel trib⁹ testibus. multo minus ergo cōtra episcopum.

d ¶ Facile. Id est absq̄ inquisitione.

S Iquis. ¶ Sal' Quidā cōuenit episcopū vel oeconomū eccl̄esie in causa pecuniaria, quesitum fuit virū propter hoc a cōione eccl̄ie sit removēdus. Et respondet q̄ nō: si nil cōiuicij vel crimination⁹ obiecit.

e ¶ Conuicij. Non tamen ex hoc sequitur q̄ propter conuicū ipsum possit excōmunicare: vt. xxiij. qō. iij. inter querelas. & l hic nō fuit tm̄ epūs causa / sed ecclesie. vel propter hoc removēdus est a cōmunione a metropolitano, sed nō ab episcopo. Vel die si conuicū redundat tm̄ in personam epūi: q̄ dicit, tu es filius rustici: tūc non potest. sed si dicit eum simoniacū: q̄ hoc redundat in ecclesiam, bene potest.

Ejs ex cōicat ppt cōuicij si dicti sit

Cause, quare subditi prelatos suos reprehendere non possunt.

Sunt nōnulli q̄ prepositos suos querie reprehendunt si vel parū ipsis molesti extiterint.

Ex his oibus datur intelligi q̄ illi ab accusatione remouentur qui nō affectione charitatis, ꝫ prauitate sue actionis vitam eorum diffamare & reprehendere querunt.

Quod vero p̄missis authoritatibus criminosi prohibeantur ab accusatione prelatorū, testatur Augustin. in libro soliloquiorum[k] ita dicens.

¶ Non omnes subditi, ꝫ criminosi tm̄ prohibentur accusare prelatos.

Resumūt p̄lati nō debere se reprehendi vel accusari[g] pro eo q̄ canones non eos passim cōstituunt accusandos: qđ tm̄ negatur solis criminosis[h]: cum de reprehendendo[i] veritas ipsa cōstituat, Si male locutus sum testimonium[k] perhibe de malo &c. ¶ Opponitur[l] huic distinctioni. Ipsi sacri canones

Sunt nōnulli. ¶ Ex his oibus. † Infert Gratianus ex supradictis q̄ illi remouentur ab accusatione qui mala intentione veniunt ad accusandum, & non ex charitate: et q̄ criminosi simul remouētur. Et hoc probat per sequens capitulum.

f ¶ In libro soliloquiorū. i. psalmorum. i. foliis spūs sancti eloquiū: q̄ solo instinctu spūs tusscri ibi locutus est: de quo habet de pen. distinc. ij. querendum. Solus quinq̄ est psal mus.

Resumūt p̄lati. ¶ Sal' Quidā prelati dicebāt se nullo modo esse accusādos eo q̄ canones statuerūt eos nō esse passim accusādos Sed Augu. dicit hoc esse intelligendum de criminosis. Et hoc probat exēplo dñi esse verum: qui cū accusaretur, dixit. Si male locutus sum testimoniū perhibe de malo.

g ¶ Vel accusari. Arg. laicos posse accusare clericos. j. ea. clericos, et. xxiij. dist. illud, et. C. de offic. rect. puin. institissimos, sed corrigitur talium opinio ex de testi. decetero.

h ¶ Criminosis, scz clericis.

i ¶ Reprehendendo. supple, sed non debent presumere: cū de se cē.

k ¶ Testimoniū. Cum debeat exemplificare de accusatione, exēplificat de testimonio: qđ ideo facit, q̄ qui admittit ad vnum, admittitur et ad reliquum. iij. q. iij. testes. Jo.

¶ Opponitur. ¶ Cause. Dictū est supra in. §. ex his oibus. & ea. presumūt. q̄ subditi criminosi suos prelatos accusare nō possunt. Et sic videt q̄ illi qui non sunt criminosi bene possunt accusare. Sed opponit huic dist. illud ca. oues &c. vbi dicit q̄ nō admittunt subditi nisi a fide exorbitauerint prelati. et ita immit q̄ in eo solo casu admittant subditi. Sed Gratianus soluit dicens q̄ illud ca. intelligitur tm̄ de criminosis: et criminosi et infames et serui contra quemliber admittuntur in hereti. Et hoc probat per sequentia. † vt de Dictus. §. q̄ subditi criminosi et infames. ca. filius. et ca. fili. l ¶ Opponit. Dixerat in illo. §. his authoritatibus. q̄ subditi criminosi siue clerici fuerint siue laici, nō admittāt ad accusationem prelatoꝝ. vnde colligit a sno sensu q̄ alij admittant. huic distinctioni obicit: et post ea fin suam opinionē soluit: que talis est q̄ laici nō ex-

minosi possunt accusare clericos: qd falsum est: vt ex de testi. decetero. nisi suam vel suor iniuriā prosequātur, ⁊ tunc non admittuntur ad testimonium.

¶ Huic oppositioni. ¶ Hec est. iij. pars huius. q. in qua probat q mali nō possunt accusare prelatos suos: vel illi qui ad eūdem gradū peuenire nō possunt. ⁊ hoc probat p. vj. c. Jo. d. f.

A Alieni erroris. ¶ Casus. Dicitur in isto ca. q hereici, apostate ⁊ schismatici nō admittunt ad accusandū (vt Dionysius dixit) contra recte credētes et constitutionib⁹ obtēperantes. Et inducitur hoc ca. a contrario sensu: vt apparebit in §. sequenti. Et dicit hic apostata q recedit a proposito regulari vel clericali, vel a fide.

a ¶ Alieni erroris. ex tribus locis istius ca. argumētat Gra. a ⁊rio sensu in sequenti. §.

b ¶ Recedentē. id est apostatam.

c ¶ Non obediētes. i. schismaticū: vt. xix. distic. nulli. et. xxv. qōne. j. violatores.

d ¶ Nō possum⁹. Arg. q iudex pōt infamē repellere, lz reus ipsum recipiat. xlv. disti. licet. xxv. q. v. iudicantē. C. de quest. seruos. in princip.

Iudex pōt infamē repellere, lz reus ipsum recipiat.

¶ Sz ⁊ iij. q. iij. parētes. Item arg. q iudex examinabit accusatores sicut ordinandos, vt eos repellat. xxiiij. dist. quādo. ⁊ Greg. pre ha ca. Joanni vt inq̄rat de persona accusatoris. ⁊ e. q. j. rñdet. i in primis. sic. xxiij. dist. illud. ⁊ j. e. criminationes. ⁊ pre ca. Ar. ne remouer. ff. de postu. l. j. in pn. ⁊ repellit militē, licet aduersarius velit eum admittere. ff. de procu. filiusfa-

¶ Adde militas §. milites. ⁊ quos pretor prohibet, in totū ⁊ omnē hoc no prohibet, etiā si aduersarius cōsentiat: vt. ff. de postu. eq ⁊ n. pto. iudex ex officio suo exerciet: vt ex de appel. constitutis. ⁊. ff. de peti. here. l. vlti. Sed cōtra. nōne sic videtur iudicare sm conscientiam? ⁊ scis q nihil ex ingenio suo et domestice volūtatis motu facere debet: vt j. ca. priori. ⁊ iij. q. vij. iudicet? Respondeo iudicat in hoc casu ex his que percipit in exercitio cause que ante eum agitur: nam cum coram se videt infamē, potest ipsum repellere: sicut cum scit tempora appellationis elapsa

distinguunt in quo casu pastores sint accusandi a subditis, dicentes: Oues pastores suos non accusent nec reprehendant, nisi a fide exorbitauerint. Ecce in quo casu sunt accusandi a subditis, in alijs autem minime.

iij. ps.

Huic oppositioni respondet sic. Distinctio illa canonū de criminosis ⁊ infamib⁹ intelligitur. Oues ēm criminose et infames pastore suum accusare vel reprehēdere nō possunt, nisi a fide exorbitauerit. Ceterum si a fide exorbitauerit, tanta est labes hui⁹ criminis, q ad eius accusationē ⁊ serui aduersus dñm, ⁊ quilibet criminosi et infames aduersus quēlibet admittuntur.

¶ Unde Dionysius papa.

¶ Infames ⁊ heretici, homines bone fame accusare non possunt.

A Alieni erroris [a] sociuz, vel a sui volūtarie proposito tramite recedentē⁹, aut sacris patrū regulis ⁊ ꝯstitutionib⁹ nō obediētē [c] suscipere nō possumus [d] nec debemus: nec impetere recte credētes, vel sctōꝝ patrū sanctionibus obtēperātes pmittim⁹: qr infames oīes esse cēsenus qui suam fidem aut christianā legem preuaricātur, [e] aut apostolicā aut regularem libēter postponunt authoritatem.

I tem ex conci. Toleta. iiij.

¶ Christianos accusare vel in eos testificari nō possunt q fidem acceptam deseruerūt.

N On pōt erga hoīes esse fidelis q deo extiterit infidelis. Judei ergo qui dudū Christiani effecti sunt, ⁊ i Christi fide puaricati sūt [e]: ad testimoniū dicēdū admitti nō debēt, quāuis se esse xpianos annūcient: qr sicut in fide Christi suspecti sunt, ita i testimonio hūano dubij habent. Infirmari [f] oportet eoꝝ testimoniū q fide falsi docētur, nec eis est credēdū qui veritatis a se fidem abiecerunt.

I tē Cai⁹ pa. Felici coepo.

¶ Heretici, iudei, vel pagani xpianos accusare nō possunt.

P Aganī vel heretici siue iudei non possunt christianos accusare [g], aut vocē [h] infamationis [i] eis inferre.

¶ In hoc. c. decernit vt heretici nō ipetāt recte credētes, querebatur vtrūz essent admittendi ad testimoniū contra catholicos? et respondet q non, licz christianos esse se fateantur: qr sicut in fide suspecti sunt, ita in testimonio: nec potest ap⁹ bonos homines esse fidelis qui deo extitit infidelis.

e ¶ Preuaricati. Ergo si nō sunt preuaricati, videtur q sunt admittendi, nonobstante precedenti delicto: sicut ⁊ alius q fuerit i mortali: vt. iiij. qō. j. definimus. quod quidā negāt: cum nec ad ordines admittatur qui quandoqz fuit criminos⁹: vt xxv. dist. primū. et vj. q. j. qui crimen. et. ff. de ri. nup. palam. vbi dicit, turpitudo licet intermittatur, non tamen deletur. sic. ff. de fur. qui ea mente. Joan. Quid iuris sit de hoc, dicitur extra de testi. testimonium. vbi corrigitur hoc. B.

f ¶ Infirmari. supra. xix. dist. ca. fi. vel aliter arguq nō valet dictū testis si postea detegit eius infamia.

g ¶ Pagani. ¶ Accusare. Nisi suam iniuriam prequantur: vt. iiij. q. vj. omnib⁹, sed heretici non, quia excōmunicati sunt. extra de hereti. vergentis. et ca. excōmunicamus. Sed nunquid isti scz pagani ⁊ Judei audiuntur in exceptis criminibus? Dic q non, sm hug. sic. sed q Judei possunt, videtur. ex de iud. iudei. sed decre. expresse contradicit, que dicit q testis debet esse fidelis: vt extra de testibus. licet. j. et ea ratione, quia sunt in peccato mortali, et sic nō sunt audiendi. extra de testi. super eo.

h ¶ Aut vocem. Oportet tamen clericos habere testimonium bonum ab his qui forte sunt. j. viij. qō. j. licz. de conse. dist. j. iubemus.

i ¶ Infamationis. vt se expurgare debeant.

¶ In hoc cap. ¶ Casus. Dicitum est supra in ca. alieni. q hereticus non accusat catholicum: apostata non accusat illum qui non est apostata, nec schismaticus pōt

¶ Cōcitex. in aut. gazaros. C. de hereti. et. ea. cā. ⁊ q. c. bti. delis.

¶ ad hoc xxvii. q. v. precepti. vbi de hoc.

¶ Idez tenet h Jo. d. f. ad idez exe. ti. testimoniū. ff. e. ti. q̄sti. sz ꝯ hoc facit qd le. et dixi. ē. ead. §. huic oppositioi Archi.

accusare illum qui non est schismaticus. Concludit ergo Gratianus a contrario sensu, q̄ heretici admittuntur contra hereticos, schismatici contra schismaticos, apostate contra apostatas, quia equalitas fidei ⁊ conuersationis est seruanda inter accusantē ⁊ accusatū.

Et hoc innuit sequens capitulum ⁊ allegādo dicit q̄ sufficit q̄ aliqs sit bon⁹ ad hoc vt possit accusare. Item hereticus non admittitur, cū sit excommunicat⁹: vt j. ij. quest. iij. cū excommunicato.

a ¶ Equitas. falsum dicit. sufficit enim q̄ accusator sit bone fame: licz accusatus sit melioris: vt. j. e. latore.

Infamis infamē regulariter accusare nō pōt.

Item in aliqs falsuz dicit: quia nec infamis infamez, nec criminosus criminosum accusat: vt. vj. qō. j. qui crimē. ✠ nisi prius eū tolerauit sciēs eū talem. extra de accusatio. nulli. Sz potest dici hoc esse speciale in episcopo vt non possit removere ab accusatione illos q̄s pri⁹ tolerauit. Item fallit in arenario qui pōt accusare arenariū: vt. C. de inoffic. testa. in arenam. Item fallit in casibus in quibus socⁱ criminis non repellit sociuz: q̄s habes notatos. iij. q. iij. liberi. ⁊ C. de testi. quoniaz. als quilibet cuiuscunq̄ conditionis et quātūcunq̄ criminosus viles et criminosos ab accusatione vel testimonio repellit. vnde etiam socius a sua accusatione repellit socios viles ⁊ criminosos. ff. de accusa. hos accusare. ℣. si seruus. ⁊. iij. questio. iij. cap. penulti. quod falsum est in exceptis crimibus: vt supra in principio questionis notatū.

✠ vide c.

✠ Casus. hic tria dicuntur: vez q̄ si hereticus litiget cōtra hereticum, inter se admittitur testis hereticus: sed si orthodoxus contra hereticum litiget, testimoniuz hereticī pro orthodoxo valet: sed si inter se litigent orthodoxi, testis hereticus non admittitur.

b ¶ Si hereticus. hec autem. est falsa, quia nunq̄ hereticus admittitur ad accusandum: vt. j. iij. q. j. c. j. forte loquitur de minoribus hereticis qui non peccant in vnde ecōtra intelligitur q̄ heretici ab hereticis impeti possunt. Item a tramite sui propositi volūtarie recedentes non possunt impetere seruātes limitē sue professionis. Ex hoc datur intelligi q̄ recedētes a suo ꝓposito, similiter recedentes criminari possunt. Item nō obedientes sanctionib⁹ sanctorum patrū nō possunt accusare obtēperātes sacris ꝓstitutionib⁹. In quo sitr intelligit q̄ inobedientib⁹ inobedientes accusare ℣. Aliqñ aliter colligit q̄ i accusatiōe equalitas fidei ⁊ cōuersationis inter accusantē ⁊ accusatū semper cōsideranda est: vt is q̄ accusat, vel par vel superior inueniat. Item nouellarū constitutio.

¶ Hereticus hereticum accusare, ⁊ contra eum testificari potest.

S Hereticus cōtra hereticū litiget: cuiuz eorū hereticū testē adducere licet. Si autē orthodoxus cōtra hereticū litiget: ꝓ orthodoxo quidē hereticī testimoniū valeat: contra orthodoxū autem solius orthodoxi testimoniū valeat. Item m. Orthodoxis autē litigātibus ad testimonium nulli heretico patet aditus. Sed queritur⁹ si flagitiosissim⁹ catholicus possit conuenire hereticū de alio crimine q̄ de hereſi? Huic q̄stioni ita respondetur: in quo hereticus inferior est, videlicet in regula fidei: in eo a malo catholico accusari pōt. In quo autem superior fuerit, videlicet in cōuersatione vite, in eo a flagitiosissimo ꝓueniri nō potest. Item qō dicitur, pastores s. ꝓ suis actib⁹ magis sunt tolerandi q̄ corrigēdi, dupliciter intelligit: vel q̄ a criminosis tolerādi sunt, ⁊ non corrigendi: vnde ibi subinfertur, q̄ sepe ꝓ meritis subditorū deprauat vita rectoꝝ. Quorum ergo merito (deo permittente) vita rectorū deprauat, ab eis potius sunt tolerādi q̄ corrigendi: vel quia sunt quidam qui sepe deseruntur a publicis documētis: et crimē qō intendunt, ꝓbare non valent.

De quib⁹ in homilia de pententia Augustinus ait.

¶ Que publicis documētis probari non possunt, toleranda sunt.

Verūq̄ ✠ boni viri ꝓ pterea sufferunt aliorum peccata, ⁊ tacēt: quia sepe deseruntur a publicis documētis. Et ideo hic Aug. q̄ boni viri q̄q̄ possunt ea iudicibus, vnde non imputatur eis.

f ¶ Et tacēt. Dicat tamē ei qui potest prodesse, ⁊ nō tacens obesse, xxij. qō. v. hoc videtur. sed in publico non debet q̄ non dicere: vt. vj. q. j. si ola. Hec ergo taciturnitas nō obstat obstat.

precipuis articulis fidei qui non admittuntur in iudicijs. i. de his que acta sunt coā iudice: sed in aliis contractibus propter inopiā probationū admittuntur, nō tamen sine tormentis: vt. iij. q. vj. ℣. in criminali. ℣. si reo. ⁊. C. de here. l. viri. Joā. Sed certe ꝑ canones nō admittitur hereticus, cum sit excōicat⁹, et debeat statim occidi. extra ō here. excōmunicamus. ⁊ ca. pe. B.

c ¶ Cōtra hereticū. Arg. aliquid admitti ꝑ aliquo quod non admittitur ℣ se. ſi. xxxvij. distin. c. si quid veri. Ar. ⁊tra, iij. q. iij. si quis testib⁹. Secundum est regulare: primū casuale, ꝓpter odiuz hereſis.

¶ Sed queritur. ¶ Casus. Dictū est ℣. in ℣. opponitur. in ſi. q̄ quilibet criminos⁹ potest hereticum accusare: modo incidēt q̄stionez mouet, an pessimus catholicus possit accusare hereticū de alio crimine q̄ de hereſi? Hāc questionē soluit Gratian⁹ dicens q̄ in quo hereticus est inferior: scz in hereſi, pōt a flagitiosissimo catholico accusari. In quo autē hereticus est superior: scilicet in cōuersatione vite, non potest accusari a flagitiosissimo catholico. Postea dicit q̄ illud quod dixit in primo capitulo huius questionis, scz q̄ pastores sunt potius tolerandi q̄ corripiēdi a subditis, intelligitur de criminosis, vel etiam de bonis qui crimina ꝓbare non possunt: ⁊ ad hoc induxit sequens ca.

d ¶ Sed queritur. hāc soluit Urbanus. xij. q. j. fcimus. vel aliter, respicit illud qō vt. ℣. e. ℣opponit. et mouet incidentē questionē, ⁊ diuidit in duas partes.

e ¶ Pastores. in prin. q. que tamen non sunt verba illius cap. sed sensus est eius.

Verūq̄. ¶ Casus. Dicit hic Aug. q̄ boni viri q̄q̄ possint occultis petā aliorū, ⁊ th tacēt, qz ꝓbare non possunt eis iudicibus, vnde non imputatur eis.

f ¶ Et tacēt. Dicat tamē ei qui potest prodesse, ⁊ nō tacens obesse, xxij. qō. v. hoc videtur. sed in publico non debet q̄ non dicere: vt. vj. q. j. si ola. Hec ergo taciturnitas nō obstat obstat.

Tacitarnitas

el qui nō potest pbare. Item nō nocet ei qui nō pōt impedire: vt.ff.de ẏhen. emp.l.rem alienā. vel etiā erubescit loq: vt.ff.de fur.l.penul. Itē nec nocet ei q̄ scit suum ius durare.ff.qui.mo.pi. vel hypo.fol.sicut.ℌ.nō videtur.als semp obstat taciturnitas: vt ex de his q̄ ff.a prela.ca.ij.er.iiij. dist.ij seruus.

iiij.qs. a ¶ Iudicib⁹. iudici ergo faciēda est probatio, ẏ nō aduersario: vt.iiij q.iij.ℌ.item in criminali.ẏfi.sepe. ẏ c.de cōdi.ob tur. ℌ⁹.ẏ cau.i.j.Arg.cōtra ele.scri s.q.j.si quis epō. puy.ℌ. ẏ ¶ Hec dis. c nec est.iiij.qs huiꝰ q.i qua ꝓbat q̄ subditi secreto et pacifice pñt suos prelatos redarguere, ẏ aūt palā, nisi peccassent i publico. et ita oēs autho. quas induxit, debēt intelligi: ẏ hoc ꝓbat p.iij.exēpla et p.x.autho.scrō patrū. Jo.de f. ẏ Casus Qui solicit, th accusant ẏ infamāt: intelligit (vt dicit Hra., qs dicit, ℌ.ca. sentēcia de cham, qui pudēda pris non operuit: sed ridenda mōstrauit. sed hac authoritate ñ prohibent subditi ab accusatione, ẏs a proditione: sicut fecit cham: p quez intelligūtur illi q̄ soli sciūt, alios tamen infamant.

Ezo. pv.c.

Rūe. ni.a.

j.Re. xviij. e.

b ¶ De his, qui accusant prelatos de crimine qō non possunt probare.

c ¶ Anacleti. sūpta ea, sententia.

ij.Re. xvij. ẏ xxi. j.Re. xxiij. b.

¶ Item obijcitur ¶ Casus. Opponitur adhuc sez q̄ subditi etiam religiosi prelatos suos accusare ñ possunt. Et hoc ꝓbat quatuor obiectionibus. Prima est de Maria sorore Aaron: que lepra percussa est qz murmuranit in Moysem qz duxerat ethiopissam in vxorē. Secūda obiectio est de Dauid: qui cum fugeret a facie Saulis ẏ latitaret in spelunca: abscidit oram chlamydis Saulis purgantis ventrem. De quo idem Dauid seipsum postea rephēdit. Tertia est de Oza: qui cum arca dñi reduceret de gabaa in hierusalē, ẏ bobus recalcitrantibus inclinaretur, manuz apposuit. Quarta est q̄ infames efficiuntur qui accusant prelatos suos: ẏ ideo vj.a. accusare non possunt. Has obiectiones soluit, et dat cuilibet obiectioni suā solutionem Gratianus cōcludendo q̄ propter hoc non remouentur subditi ab accusatione prelatorum. Et primo soluit quod dictū est de arca: et innuit q̄ per Mariā Dauid et Ozam, et p eos q̄ reputabantur infames, intelligūtur illi qui bonam fidem et bona facta suoꝝ prelatorum reprehendunt, bonitatē eorum obfuscare volentes. Sed malos prelatos bene possunt accusare. Joā. quod ꝓbat sequēti capitulo: qz mali prelati non sunt prelati. viij.a.

ij.Re. xxiij. ẏ xxiiij.

d ¶ In Exodo. Melꝰ i libro Numeri.l. distinct.ℌ. ecomira.

e ¶ percussus. qz ea nocte non se ab vxoris amplexu abstinuerat.

f ¶ His ita. Incipit respōdere his tribus obiectionibus: ẏ primo respōdet vltime.

g ¶ Alticza docet. Arg. q̄ magister debet docere in alto.

Lo. xj. g. Gen. xxviij. Psal. xvij.

h ¶ Hos etiam. Scīs spirituales predicatores.

cumētis quib⁹ ea q̄ ipsi sciunt iudicibus⁹ pbare nō possunt.

D e his⁵ etiā illud anacleti⁶ intelligitur. Snīa Cham filij Noe dānant q̄ suoꝝ doctorū vel prepositoꝝ culpā ꝑdunt, ceu cham q̄ pris pudēda non operuit: ẏs ridēda mōstrauit. Hac em̄ authoritate subditi nō phibent ab accusatiōe, sed a ꝑditione. Aliud est em̄ ꝑdere, aliud accusare. Prodit qui nō, pbāda defert: accusat qui reo pśente crimē iudici offert probaturus quod intendit. ẏ Cham solus vidit pudenda patris: ẏ ideo per eum intelliguntur qui cū soli sunt cōsciꝫ criminū suoꝝ prelatoꝝ, atq̄z ideo accusare nō possunt: vtam tamen eorum infamādo alios ridendam offerunt.

I tem obijcit q̄ subditi etiam religiosi prelatos suos accusare nō possunt. Legit em̄ in Exodo⁵ q̄ Maria sozor Aaron que prima post trāsitum maris rubri sumpto tympano hymnum cantare meruit, postea murmurans in Moysem eo q̄ ethiopissaz duxerat in vxorē, a dño lepra percussa est. Item in lib. Regū legit q̄ cū Dauid fugeret a facie saul latuit in spelunca: in quā cum Saul diuertisset ad purgandum vētrem, Dauid precidit oram chlamydis ei⁹: qō se fecisse postea grauiter doluit, ẏ vehemēter penituit. Saul a dño erat reprobatus: ẏ ex inuidia Dauid ꝑsequebatur, vt eum morti traderet. Dauid erat vir hūilis ẏ mitis, Saul a dño substituꝰ, p Samuelem vnctus in regē: sed tñ q̄a precidit oīa chlamydis sanctis, grauiter fleuit: cū a Saule sola administratiōe vnctionis separarer. Unde datur intelligi q̄ subditi ẽq̄ religiosi sint, prelatos suos criminosos accusare non possunt. Nā per Saulem qui ventrē purgabat, prelati intelliguntꝫ: qui malitiam cordis cōceptam, in opus ꝑducūt. Item legit in libro Reg. q̄ cum arca dñi reduceretur de Babaa in Hierusalem, a bobus recalcitrantibus arca iclinata est: cui dū Oza leuita manū adhiberet vt eam erigeret, a dño percussus⁶ interiit. Per arcam prelati intelliguntꝫ: per Ozā subditi: per inclinationē arce casus intelliguntꝫ prelatoꝝ: per illum qui manū adhibuit, intelligūtur reprehendētes vel accusantes vitā doctorū: qui a domino percussi intereunt.

¶ His ita⁶ respōdet: verum est per arcam significari prelatos, et p Ozā subditos. Illud ẏo falsum est q̄ p inclinationem arce, casus significet prelatorū. Aliud est em̄ inclinari vel descendere: aliud cadere. Legitur em̄ q̄ saluatoꝛ nr̄ se iclinauerit, sicut q̄ digito scribebat in terra: ẏ de mōtib⁹ frequēter descenderit, in quos ascēdebat, vl̄ vt pnoctaret in ofone: vel vt discipulos in mōte altioꝛa⁹ doceret ꝑcepta: vl̄ vt turbas fugiēs, ex altitudine mōtis eas respicere et libere posset docere. Inclinatio vel descēsio humilitatē significat: qua spūales nōn ẽq̄ carnalib⁹ cōdescendunt, vt eoꝝ infirmitati cōpatiant: iuxta illud apostoli, Quis infirmatur, et ego non infirmoꝛ?

¶ Hos etiam⁵ significaue rūt angeli quos Jacob vidit in scala descendentes. De his per ꝓphetam dicitur, Inclinauit in Moysem et ethiopissam in vxorē.

a ¶ Petrem. In hoc tñ non peccauit: q; adhuc non erat ꝓhibitum: nec hodie ē si sub hac cōditione ducitur vt fiat fidelio. xxviij.q.j. non oportet. Jo.

b ¶ Ite. Ad hoc similit tripliciter respondet, et vltimo male.

c ¶ Per Dauid. Scōa solutio.

d ¶ Saul. Tertia responsio.

e ¶ Solus. et tñ cum socijs suis.

f ¶ Respondet. quib⁹ dicit q; subditi nō possunt accusare prelatos.

Paul⁹. ¶ Gaius Januarius epūs die dñica ante missaꝫ z etiā post exarauit messem cuiusdā laici violenter: de quo reprehēdit eū papa. Ille autē dicebat se non esse arguendum. Et hoc ꝓbat authoritate Pauli / qui dicit: Seniorē ne increpaueris. sed Ere. rñdet et dicit hoc esse seruādū cum seniores boni sūt: sed cū suo exēplo iuuenes corrūpūtur / increpādi sūt seniores. z hoc ꝓbat duab⁹ authoritatibus.

g ¶ Paulus. scz in epīa.j. ad Timotheum. v.

h ¶ Regula. ar. q; possumus interpretari et arctare generalia ꝛba a postoli: vt. xxxiij. q.ij.q⁹ de⁹ dixit. xxij.q.v. h⁹ videt. et. ff. de in ius vo. l. ꝯuis. z. ff. de testim. questum.

i ¶ Obseruāda. exempla enim prelatoꝝ z senum faciūt eccliās corrumpūt: plā alios corrūpūt, et ideo magis sūt punieda: vt. xj.q. iij. precipue. lxxx. vj. dist. tanta.

k ¶ Scriptū. scz in Esaia.

l ¶ Laqueꝰ. scz malo exemplo.

m ¶ Puer. Cānon, ꝓpter malitiā aliquoꝝ fingit ali quid eē q̄ nō est: et ecōuerso. xl. di. stinc. multi sacerdotes.

Jaco. ij. d. Eccli vij. c.

Ar. ℥ 3. ea. q. 5. ōsului. xxxj. q.j.q; si dormiet.

Prelatoꝝ exē plis alios corrūpūt.

vj. dist. tanta.

Ar. ℥ 3. ea. q. 5. ōsului. xxxj. q.j.q; si dormiet.

Prelatoꝝ exē plis alios corrūpūt.

nauit celos, et descendit. Per arcam ergo inclinatā intelliguntur prelati qui subditoū culpā misericorditer portāt: et eorū infirmitati humiliter cōpatiūtur. Unde bene dicit q; bobus recalcitrantib⁹ arca inclinata est. Boues quippe recalcitrātes, subditos significant suis doctorib⁹ nō obedientes: quib⁹ dū prelati cōpatiunt, quasi bob⁹ recalcitrātibus arca iclinat. Leuita qui manū adhibuit, significat illos qui mīe cōpassionē in prelatis suis reprehendūt: eosq; in seueritatis amaritudinem erigere volūt. vñ bene leuita iste oza dicit. Oza quippe bustus dr. Illi ei robusti dicūtur qui cū de sua iustitia presumūt, miam peccātib⁹ negādam putāt: z impēdentes reprehendūt. vñ a dño percussi intereunt: q; iudiciū sine mia erit illis q̄ nolūt facere miam delinquētib⁹. cui ꝓ Salomonem dr: Noli esse nimis iust⁹. q; est nimis iustus qui perit i iustitia sua. Sic z Moyſi illō intelligit. Per Moysem enim prelati intelliguntˢ: per ethiopissam vxorem peccatores intelligūtur. Moyses ethiopissam vxorem ducit, cū quilibet predicatoꝛ peccatorē sibi copulat, vt ex eo sobolem bonorum operum deo gignere valeat. hanc copulam dum Maria id est subditi reprehendūt lepra peccati inficiunt. Uel ꝓ Mariā synagoga itelligitur: que i Moysem id est Christū murmurauit: q; ethiopissam id est ecclesiam de gētibus sibi copulauit, quos lepra pfidie et erroris sordidos fecit. Non ergo his authoritatib⁹ subditi phibēt ab accusatiōe suoꝝ ꝓlatoꝝ: scz monēt ne reprehēdāt misericordē cōpassionē eoꝝ. Item b per Saulē prelati intelliguntˢ, et per Dauid^c subditi. Saul^b purgans ventrē eos significat qui malitiā corde conceptā, foras in opus ꝓducunt. Sed in precisione chlamydis nō significatur nisi reprehensio pcti. per chlamydē em regis ptās intelligit. Hāc precidit qui prelatū sīa dānationis ferit: qđ nulli subditoū licet. facta em pastoris, ouis gladio. i. sententia dānationis a subditis ferienda nō sunt. Hinc est qđ Hiero. ait super Marcum de pōtifice qui scidit vestimēta sua. Scissio vestis scissionem significat sacerdotij: qđ in primo erat scindendū et auferendū a iudeis. Uel ꝓ Dauid significant qui nequitiā suoꝝ prelatoꝝ vidētes, maiora eorū pcta cōtēnunt, minima vero et leuia quasi ex tremā oram chlamydis precidētes reprehendere z lacerare satagūt. Uel q; Saul solus^e diuertit in spelūcā in qua Dauid solus latebat: idem sup hoc potest intelligi qđ de Cham dictum est: qui solus vidit pudenda patris: que non cooperuit, sed ridēda mōstrauit. Hac itaq; authoritate nō inhibēt subditis accusare prelatos si accusabiles fuerint. Item probatur q; subditi prelatos suos accusare nō possunt etiā si religiosi fuerint. Infames em sunt eoipso q; suoꝝ doctoꝛuꝫ vitā reprehēdere conant. Infames em fiunt (vt canonū tradit authoritas) oēs qui in patres armant, z q̄ doctoꝝ suoꝝ vitā reprehendūt vel accusant. Nullus aūt infamis in accusatione prelatoꝛum est audiēdus, nisi forte a fide erroꝛibus fuerit: vt. ū. dictū est. Cū ergo subditi eoipso q; i accusationem prelatoꝝ ꝓsiliūt infames efficiūtur: infamibus aūt copia accusandi denegat: ptz q; subditi prelatos suos accusare non possunt.

His ita respondetur^f, Non omnes prelati pro prelatis habentur: nomen enim non facit episcopum, sed vita.

Unde Gregorius Januario epō scribit.

¶ Quem etas nō vita senioꝛem facit, grauiter est increpandus.

Paulus^g dicit, seniorem ne increpaueris. Sed hec eius regula^h tunc est obseruanda, cum culpa senioris suo exemplo non trahit ad interitum corda iuniorum. vbi autem seniores iuuenibus exemplū ad interitum prebet, ibi districta increpatione ferendus est. nam scriptū est: Laqueus^i iuuenū omnes vos. z rursus: Maledictus puer^m centum annoꝛum.

Item Hieronymus ad Heliodoꝛum.

¶ Dignitas non facit epūm, sed vita.

f. Timo. v. a.

Esaie xlij. d. Esaie lxv. d.

Non oēs epi. ¶ Cassus Heliodorus questuit a Hieronymo an prelati essent accusandi et etiendi. Et respondet q̄ boni vt Petrus ⁊ Stephanus nō sunt accusandi, sed honorādi: mali ℔o sunt accusandi ⁊ puiciendi, sicut sal infatuatum: vt Judas ⁊ Nicolaus: nec prodest ecclastica dignitas Christianū. Comelius centurio adhuc ethnicus donō sancti spūs mūdat: pbros Daniel puer iudicat. Non est facile stare loco Pauli, tenere gradū Petri, iam cum ꝓpregnantiū. Infatuatū sal ad nihilū prodest, nisi vt pjciat foras, ⁊ a porcis cōculcetur.

Unde Aug. homil. vij.

¶ Non epi nomē, sed vita reverentiam meretur.

Non ois qui dicit, pax vobis: quasi columba est audiēd. Corui de morte pascunt. Hoc colūba non habet: immo de fructib terrevit, innocens est victus eius.

Item Beda in secunda epistola Petri.

¶ Docti ab indocto, clerici a laicis quādoq̄ merito reprehenduntur.

Secuti sūt via Balaā ex bosor qui mercedē iniquitatis amauit: correptionē ℔o habuit sue vesanie subiugale murū: qui hois voce loquēs prohibuit pphete insipientiā. Plerūq̄ heretici tam stulta dogmata, tā execranda proferunt sacramenta, vt etiā hebetū sensus paganoꝝ, et q̄ ratiōe diuine agnitionis omnimodo carent, illoꝝ detestentur insaniā: ⁊ illoꝝ distorta et deo ctraria itinera sanius sapiēdo redarguant. Et (quod peius est) nonnūq̄ multi catholicoꝝ intantū mercedem amant iniquitatis, vt etiā docti ab indoctis, clerici a laicis merito redarguant: qui iure cōparātur prophete qui verbis asine contra naturam loquētis corripit: nec tñ a ꝓposito ꝓphetiē itineris retardatur quibus etiam apertissime nomen cōgruit cuitatis de qua Balaā venisse phibet. Bosor nāq̄ carneus, siue in tribulatione positus interpretatur. Neq̄ em̄ alia magis causa luxuriosis exist verbū veritatis amore pecunie vel desiderioꝝ tēporalū adulterare, q̄ quia carnis se concupiscētijs mancipaverūt. Sed ⁊ nomen ipsi Balaam, qui vanus populus siue precipitās eos interpretatur, talibus cōuenit. Qui em̄ agnitā veritatis viā sponte deserunt: quid nisi vanus popul sunt? Qui etiā in precipitiū suos mergunt auditores: quibus non salutaria que corrigāt, sed que illos delectent erronea predicant: de quibus aperte subditur. Hi sunt fontes sine aqua, et nebule turbinib eragitate, quibus caligo tenebrarum reseruatur.

Quia ergo non omnes episcopi sunt episcopi, presbyteri a Daniele puero iudicantur, sal infatuatū a porcis conculcatur: et qui dicit, Pax vobis: plerūq̄ non columba sed coruus reputatur: patet q̄ nō semper ꝓ officio vel authoritate persone ab accusatione est cessandum: immo contra prauos est agendum, cum omnis persona criminalr pccans alteretur q: et (vt ita dicam r) capite minor legib censeatur. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati tam in pena q̄ in culpa.

Unde Augustinus ait,

a ¶ Non omnes epi sunt epi. i. non oēs episcopi vocē, sunt epi re.

b ¶ Nicolaum, qui fuit vn de septem diaconibus quos apostoli instituerūt qui fuit error reprobus.

c ¶ Cornelius. q̄ primū ex gētibus nomē Jesu Christi cōfessi est secut. xxvj. distinct. deinde.

d ¶ Ethnicus. i. gentilis.

e ¶ Presbyteros. qui ꝑdēnauerunt q̄ susannā. j. e. Hebrei cum balaam.

f ¶ Infatuatum. fm sal. i. stulti prelati. Qui insipidi in predicā do, fatui in delinquendo.

g ¶ ꝓsciatur. id est deponatur.

h ¶ Et a porcis. id est demonib q̄ dominātur malis prelatis quasi pecoti suo. xvij. q. j. his authoritatibus.

¶ Omnis. ¶ Cas. Per columbā bon prelatus intelligit, q̄ est audiēdus: per corui autē malus prelat intelligit, qui est repellēd.

i ¶ Corui. Corruo eḋparat mal prelat vel pbr in nigredine vitioꝝ, et latides in raucedine voci, ⁊ i voracitate mortiferi tuoꝝ oblationū, ⁊ in ferore spūs, erant: q̄ in garrulitate, ⁊ i ad hoc furto. xxiij. q̄. iiij. tres pbōes. Jo. 6 f.

Scia. Beda ponit in hoc cap. ver

k ¶ Secuti sunt. Nūe. prelati et doctores mali. xxij.

l ¶ Balaā. Supple venientis.

m ¶ Et bosor. fba sunt petri vsq̄ ad ver, plerūq̄. vbi Beda exponens verba petri i canonica dicit q̄ hereticis gentib reprehēsi cōparatur Balaam correpto ab asina: comparant etiā ei mali prelati reprehēsi a laicis.

n ¶ Redarguantur. Nō dicit accusentur, vnde non pōt hic sumi arg. q̄ laici possunt accusare clericos: vt 8. xxj. distinc. nolite. in fi. ptra. Sol. ibi q̄ triplex est reprehēsio: quod ibi vide.

o ¶ Fontes, verba Petri.

¶ Cōtra. ¶ Cas. Cōcludit Gratianus ex supradictis capitulis q̄ mali prelati possunt accusari a subditis, nō excusante eos officio vel authoritate: quia criminaliter peccās alteratur, et capite minuitur: qd probat sequen. ca. Dañ. xliij. e. Mat. x. b.

p ¶ Quia ergo. Infert ex his tribus capitu. q̄ mali prelati cum criminaliter peccāt, possunt a subditis accusari. ⁊ ad hoc inducit capla seq.

q ¶ Alteretur. i. in alterius statū cōmutat. transit em̄ de familia dei ad familiam diaboli. xxiij. q. iij. si quis. non recto.

r ¶ Ut ita dica.

videtur etiã q infamis capite minuat.ff.de var.t extraor.cog.cognitionum .H.existimatio.

Qui nec.¶ Casus. Dicit Aug. q qui nec sua delicta nec filiorum corrigit: non est dignus episcopus, sed canis impudicus.

a ¶ Crimen. Talis enim ad accusationẽ vel ad testimoniũ non admittitur: vt.xxxvij.di. legant.J.vj.q.j.qui crimen.

¶ Quinus ergo.

¶ Casus. Concludit Bratian⁹ ex supradictis, et dicit q cum mali prelati amittant nomẽ episcoporis t colũbe: merito poterũt a subditis accusari t adnocari. Infames ergo sunt q bonos accusant: q vo malos, laudabiles fiunt. In ff. .H. exponit qs dicitur .J.e. maiorum. Et dicit q minor ibi intelligitur nõ dignitate, sed vita. Et hoc clare in sequẽti ca., pbat.

Esaie lxv. d.

b ¶ Hieronym⁹, sez in trib⁹ prt. ca.

Nomẽ auferẽ a malitia.

c ¶ Dissimulãs. Auferẽ enim alicui nomen ꝓpter suã malitiã. xxxij. q.ij. admonere. .J. xix. d.fz. t.j.q.iij. .H. tez pctõ. .J.e.q. j. scelus.

Quis.¶ Casus. Inducũtur, v. ca. ad pbãdũ q licet aliquis sit in minori dignitate alio: maior tamen est eo vita et sanctitate.

d ¶ Imparẽ. meritis, nõ tamẽ administratione. dis. lxxx. illic.

e ¶ Sciret. ex hoc pbatur q aliqs scit se habere charitatem per revelationem. Paulus alibi dicit. Scio q neq; mors, neq; vita, neq; quid aliud me poterit separare a charitate dei. Alibi tamen dicit, Nihil mihi cõscius sum &c. vt. .J. xl. dist. c. viti.

Pauli charitas magna fuit.

f ¶ Hoc nõ de officio. q nõ possit esse ipar paulo petro.

Quanꝫ.¶ Casus. Aug. hic cõmẽdat hiero. t dicit q ꝑhibo Aug. sit epõs, t hieronym⁹ pbr: tamẽ hiero. est maior Augustino vita t sanctitate.

g ¶ Scõm vocabula. Qr episcop⁹ est nomẽ dignitatis, pbr nomẽ etatis. xcij. dist. legimus.

h ¶ Augustinus. Au. forte hoc credebat. non enim licuit ei mẽtiri, p humilitate. xxij. q.q. cum humilitatis.

? Ita t cũ Hieronymus parati fuit presbyter car dinalis: pater q ꝑhibẽ. libet epõs ? maior ad hoc est presbytero car q dinali. epõs ma

Quis.¶ Casus. Cõcilia vniuersalia preferun dignitatẽ propter dignitatẽ statutis vni⁹ episcopi vel plurium specialis cõcilij: quia cu licet Cyprianus t dicit Paul⁹ sint in mar ep̃ali, tyrio Petro equales: vñ ejus: tamẽ Petrus ꝑhibẽ maior est dignitate: t statuta el⁹ fuit cerdotio magis seruãda q̃ res: ut aliorum: licet enim c.j. pot vna sit martyrum medi. corona, tñ i cathe- dris est differẽtia. et epõs

i ¶ Existã. si dicãt illam Cyprianũ in tribus oib⁹ equalem. sen ſtiã

k ¶ Cuilibet. .J. et ſtor. xxj. dist. in nouo. rio: vt xxiij. q.j. loquitur no. gl. i contra, Leõall.

l ¶ Promouet. c. Sep. Itavt i hoc videã: audiatur ipsi esse pares nõ ꝑhibẽ t etiã statutaeor. maiorẽ

m ¶ Quanto &c. dignitas Et est hic argu. q̃ recardi potẽ statur ei qñ maior a plurib⁹ q̃ qñ a q̃ epi pauciorib⁹ dicit. ſs hic t. xix. distinc. in ca mal⁹ et nonicis. ſicut ve

Quis.¶ Casus. Dicitur Bar. in hic q licet pater co l.j. ſi tam iudice cõque: qs. in.j. rat de filio, t econ col. ff. ſi uerso, filius est pa appelli. tri preferendus in facti veritate: in honore. tñ in re tamẽ pater est .J. ſi de filio preferendus: date. ſi t sic honor debit⁹ ele. lib. patri seruatur, vt vj. mo equitas non pdat q ꝑhibẽ meritum. in .J. ſi

Uerit.¶ Co inquit

Quis.¶ Casus. Dicitur Bar. in hic q licet pater co l.j. ſi tam iudice cõque: qs. in.j. rat de filio, t econ col. ff. ſi uerso, filius est pa appelli. tri preferendus in facti veritate: in honore. tñ in re tamẽ pater est .J. ſi de filio preferendus: date. ſi t sic honor debit⁹ ele. lib. patri seruatur, vt vj. mo equitas non pdat q ꝑhibẽ meritum. in .J. ſi

¶ Qui susceptũ officium nõ administrat: non est ꝓpus, sed canis impudicus.

Qui nec regiminis in se rõnẽ habuit, nec sua delicta deterſit, nec filiorum crimẽ correxit: canis impudic⁹ dicendus est magis q̃ epus.

Quibus ergo Hieronym⁹, Augustin⁹, Gre. auferũt nomen colũbe, epi, sentous: nõne t priuilegiũ est auferendũ dignitatis, vt possint a subditis reprehẽdi? Unde scriptura dissimulãs priuilegiũ prae senectutis ait. Maledictus non senior, sed puer centũ annorũ. Apparet ergo q hi ex accusatione prelatorum infames fiunt qui eorũ vitã reprehendere t lacerare conantur qui locũ sui regiminis non nomine tantũ, sed vita t moribus tenent. Alij autẽ potius laudabiles fiunt ex accusatione prelatorum suorũ q̃ infames. Item quod dicitur maiorum quispiam minorũ accusationibus non impetatur: minores intelligendi sunt non dignitate, sed vita.

Qñ Hieronym⁹ ait de Paulo super epl̃am ad Galatas.

¶ Maiores t minores no dignitate, sed vita intelligi opz.

Paulus Petrum reprehendit: quod nõ auderet, nisi se nõ imparẽ sciret.

Hoc non de officio ecclesiastice dignitatis, sed de puritate vite, t sanctitate conuersationis intelligitur. Solus ergo Petrus inter apostolos primatum gerebat.

Hinc Aug. ait ad Hieron.

¶ Non ꝑh nomen ꝫ vita maiorem facit.

Quanꝫ secũdũ vocabula que vsus obtinuit, episcopat⁹ sit presbyterio maior: Augustinus tamen Hieronymo minor est.

Idem libro secundo de vnico baptismo.

¶ Episcopi ꝫ pares sint meritis, gradu tamen differunt dignitatis.

Puto q sine vlla sui contumelia Cyprian⁹ epus Petro apostolo ꝓparat quãtum attinet ad martyrij coronam: ceterũ magis vereri debeo ne in Petrũ contumeliosus existam. Quis enim nescit illum apostolatus principatum cuilibet episcopatui preferẽdum? Sed etsi distat cathedrarũ gratia, vna tamẽ est martyrũ gloria. Item cuz Petrus a Paulo posteriore corrigatur, t pacis atq; vnitatis vinculo custodito ad martyrium promouetur: quãto facilius t fortius quod per vniuersę ecclesie statuta firmatũ est: vel vnius episcopi authoritati, vel vnius prouincie cõcilio preferendum est?

Idem.

¶ Non in honore sed in veritate filius equatur vel preponitur patri.

Queritur pater de malo filio: queritur filius de duro patre: seruamus honorificentiam patri, que debetur.

¶ Queritur. Secundũ canones ergo filius conqueritur de patre tam in ciuili q̃ in criminali negocio: sed le secundum leges non in ciuili nisi tantum in causa carẽ strenſi: vt. ff. de iu. l. lis nulla. t. ff. de fur. ſi quis vxori. j. ele. ꝓ respon. non tamen potest eam conuenire de furto, sed t vtili actione in factum: vt. C. de dolo malo, si fugitiue, emã- ili,

cipatus autē potest agere ciuiliter contra patrem,sed venia impetrata: vt.C.de in ius vo.l.vlt. Sed in criminali causa non auditur contra patrem.S.e.q.j.prohibentur,nec pater contra filium nisi iniuriam in ipsum commiserit: vt.C.de pa.po.l.ij.

a ¶ Nō equamꝰ. Sic celsꝰ corrigit dicta patris sui.ff. de cōdi. cau.da.l. dedi.§.si quis.q̄si statuliber. Item arg.q̄ aliquis pōt esse maior & minor altero diuerso respectu.S. ea. ḡb. xxv.dis. perlectis. b ¶ preponimus filium. Arg.q̄ veritas a quocūq; prolata amplecterenda est.Et est etiā arg. contra testimoniū honorabiliū personarum. simile dist.ix.ego.

Beati. ¶ Cassius. probat Ambro.in hoc ca. verū q̄ paulum fuisse eēles in passione,& fidei deuotione:quia eodem die,eodem loco,et sub eodem persecutore fuscepērūt martyrij coronaꝫ: vt vbi erat caput superstitionis,vigeret caput scelerataꝫ. c ¶ pro virtute. sꝫ vt parem virtutem & constantiā fuisse contra persecutorem ñ in passione haberi vr dubie videantur.

¶ Item presentes. Hec est.v. pars huius.q.in qua dicit:et quia sit in hac questione tenendum: et dicit q̄ tales mere i qui sacerdotes esse nō possunt:nec eos accusare,nec in verog. eos testificari possunt:red arguere tamē possunt occulte & pacifice. & hec,pbat per tria exēpla et.v.autho.sāctorum patrum. Jo.de san.

¶ Cassius. Probatū est.S.in multis ca.q̄ criminosi accusare nō possunt. Idē dicit Gra. de penitētijs & bigamis: ex ra colligit q̄ nō sunt sacerdotes nec esse pñt, in sacerdotes accusationē vel testificationē pferre nō possunt. Et hec ꝓbant duob⁹ ca. seq.

d ¶ Itē penitētes. solēniter j.vj.q.j. qui crimen.

Ipsi apostoli. ¶ Catus Quesitum fuit a Fabiano papa qui repellantur ab accusatione in testimonio sacerdotum. Et respondet q̄ illi remouentur qui non sunt sacerdotes, nec esse possunt. Intellige ratione criminis vel irregularitatis.

e ¶ Ordinis. In criminali,sꝫ in ciuili possunt omnes. extra de testibus. tam literis.

f ¶ Nec esse. Ex his duobus capit. colligitur q̄ hec ra,& ratio,accusatio,testimonium, & ordo,pari passu ambulant: vt quicūq; non admittitur ad vnum,nec ad reliquum. Sed obijcitur: quicunq; semel in peccato mortali fuerit,non admittitur ad ordines: vt.xxv.dist.primum.ergo nec ad testimonium. Item si crimen ciuiliter fuerit probatum,non admittitur ad ordines: vt distin.xxiij.qñ.extra de accusa.super his.ergo nec ad testimoniū. & secundum hoc nullus inuenitur testis: cuz nemo sine crimine viuat.xxv. dist.§. nomine autē. Tu dicas q̄ regula q̄ hic traditur, locū habet cum criminaliter agitur. Si enim ciuiliter agitur: aut crimē est occultum qō obijcitur testi,aut manifestū:si occultū, presumo eum mde egisse penitentiam: quia occultum in meliorem partem intepretamur. extra de sortile.ca.ex tuarū. & extra ō re.iu.esto te. Si autem manifestus, probabit se egisse penitētiā per sacerdotes: qō facere pōt: vt ex ō simo. nemo.l.d.in capite.q̄.q.j. si peccauerit.i fi. nisi tale sit crimen quod etiam post penitētiam irrogat infamiam: vt cum aliquis cōiugatus est de periurio: vt.iij. q.vij.§.porro. Si autem criminali: qō notter agitur: siue sit ij. siue non,repello eum: vt.vj.q.j.qui crimen. Vel ne.i fi. distingue sicut notaui super illo cap. qui crimen. Jo. & Sacerextra de testi. testimonium. vbi definitur breuiter. Sodos nō Circa hanc materiam consueuit queri: si quis vinum efficiat non potest bibere,an possit promoueri,cum ipsum ministrantem oporteat cōmunicare. de conse.distin.j.epi bibere scopus deo. & distin.ij.peracta? Dic q̄ non. Nec etiam nō pōt accusare potest ille qui casu membrū amisit.iv.dist.

Testis an sit repellēdus ꝓter crimē sibi obiectū

† Vide q̄ nota. ij. q̄ sitiam siue non,repello eum: vt.vj.q.j.qui crimen. † Vel ne.i fi. Sacerdos nō Circa hanc materiam consueuit queri: si quis vinum efficiat non potest bibere,an possit promoueri,cum ipsum ministrantem oporteat cōmunicare. de conse.distin.j.epi bibere scopus deo. & distin.ij.peracta? Dic q̄ non. Nec etiam nō pōt accusare potest ille qui casu membrū amisit.iv.dist. ‡ Hic ca.vlt.tamen inferiorem vel parem potest accusare,qz adde potest remanere in executione illius ordinis.distic.iv. qō not. precepta. nam qui est infra.xxx.an.potest accusare sa. S.e.i sūcerdotes. Item clericus bigamus non potest accusare ma. ff. clericum coniugatum qui vnicam et virginem habuit taleg. vxorem: quia clericus coniugatus gaudet priuilegio Accusa clericali.xxxij.di.si q̄ vero. Dicit q̄ sacerdos depositus alium potest accusare. Sed hoc nō placet.nam ex pōt de quo est de crimine condemnatus,statim est delictū eis crimine notorium. extra de coha.cle. vestra. Item nec ille admittitur ad accusationem cui crimē est in modum exceptionis probatum per quod est repulsus a testimo. extra. nio,licet non sit infamis: argu,extra de elec,super eo. ꝓtiis.

et.ff.q.j. prohibentur. grauata est tamen eius opinio sicut illis qui ancillas oppressit. C. de adul. l. si libidine. Nam inhonestus est tales ad ordines admitti: vt dicit lex de his q sup ponuntur fustibus ab edilibus, licet non sint infames. ff. de decurio. eos. nisi sit necessitas. ff. de muneri. t honoti. l. vt gradati. t hoc ideo, qr opinio eius in nullo vt illabit: vt. xxxiij. dist. laici. t nor. ff. ea. q.j. in primis. in fine. Jo. t ꝓbatur hodie tota hec distinctio in decre. de testibus. ca. testimonium. Quid iuris sit de ordinādo, notaui. ff. xxv. dist. primum. B.

¶ Testes. ¶ Casus. Idē querebatur in hoc ca. quod quesitū fuit in superiori. et respōdetur qr testes debēt esse sine omni macula t suspitione: qt sacerdotes criminari non possunt, nec in eos testificari: qui ad eundem honorem ꝓuehi nō possunt. et sic intelligit ff. sequens.

a ¶ Suspitione. Repellit testis ꝓpter suspitionez: ff vt. ff. e. accusatio. in prin. Ar. contra de confe. di. ij. non prohibeat.

b ¶ Sic et illud. ff. e. nullus laic⁹.

c ¶ Nō possunt. qualiter hoc intelligitur habetur. j. tit. j. q. j. ca. j.

¶ Ecce ¶ Casus. Supra probatum est qr subditi non pñt accusare prelatos: t respōsum est contrarijs authoritatib⁹. Nunc econtra ostēdit qr subditi possunt accusare prelatos: t hoc probatur exēplo domini et Petri. Nam dominꝰ pmisit Judeos extra se testificari: et ita per consequēs eum accusare potuerunt. Nam cui permittitur testificatio et accusatio. Sed ad hoc dupliciter respōdetur, Prima responsio est qr licet Christꝰ sit pastor oium, non tamen secundum legem veterē et nouam in regez vel sacerdotē iniustus erat: que vnctio prelaturā confert. Vel dicas qr dominus hoc fecit ex hūilitate, t non ō rigore iuris. Paulus similiter reprehendit Petrū, qui malot erat eo. Sz respondetur qr nō fuit mirum: quia cogebat gentes iudaizare t a fide recedere: in quo casu bene accusatur prelati a subditis. Item Petrus fuit reprehensus a fratribus, quia intrauit in domū Cornelij gētilis. Sed huic obiectioni respondet in sequenti cap.

Gals. ij.c.

d ¶ Nec in regē. Immo nec regnū eius erat de hoc mūdo. xxiij. quest. iij. ff.j.

Wat. xv. Joā. xviij. Joan. viij.

f Odū vel inimicitie vel criminis occulti ꝑm y. Ad idē ij. q. v. ꝑsl p totū. ibiyi deas. Arch.

Ostes absq vlla infamia aut suspitione a vl manifesta macula: t vere fidei plenitudine instructi esse debēt t tales quales ad sacerdotium eligi diuina iubet authoritas. ¶ Quoniā vt antiquorum tradit authoritas, sacerdotes criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundē nō debēt nec possunt, ꝓuehi honorem. ¶ Sicꝰ t illud Syluestri intelligitur, Laicꝰ non accuset clericū ꝛc. id est q in inferiori gradu ꝓstituti, ad superiorem ascendere nō possunt c, in superioribus agētes accusare non debent.

Ecce ostēsum est quid respōdeatur authoritatibꝰ t argumentis quibus subditi ab accusatione prelatorum videbātur repellendi. Nunc demonstrandū est quibꝰ rationibus ꝓbentur recipiendi: et quid contra respondeatur a prelatis. Christus qui erat pastor pastorum, ouibꝰ suis, de quibus ait: Non sum missus nisi ad oues que perierūt domus Israel ꝛc. iter opprobria t verbera que ab eis patiebat, ait. Si male locutꝰ sum, testimoniū perhibe de malo ꝛc. Itē, quis ex vobis arguet me de peccato? At quicunq ad testificandum in aliquem, vel ad arguendum admittuntur, ad eundem accusandum admitti possunt. Cuz ergo oues vt aduersus pastorē suum testimoniū ferant, et vt ipsum (si possunt) reprehendant admittant, patet qr subditi possunt accusare prelatos suos.

¶ Hiis ita respondetur. Christus cuius esset pastor suarum ouium quas verbo et exēplo pascebat, tamen quantum ad officiorum distributionem (ex qua hodie in ecclesia alii presunt aliis: vnde quidaz ꝓlati, quidā subditi vocātur) in populo suo pastorale officium nō gerebat: mystica eīn et visibili vnctione, nec in regez b, nec in sacerdotē vnctꝰ erat: que sole persone in populo illo prelature nomen sibi vendicabant.

¶ Nō ergo ex hac authoritate subditi ꝓbantur admittēdi in accusatione prelatorum: sed tantū ostēditur qr auditores eos reprehēdere possunt, et in eos testificari, qui cū officia ecclesiastica non habeant, verbo tamen t exēplo quoscūq valent lucrari deo satagūt. Respondetur t aliter. Aliud est qd de rigore cogimur seruare discipline: aliō quod admittitur ex perfectionis consideratione. Christꝰ iudeos ad se arguendum admisit perfectione humilitatis, non seueritate iuris. Si enim legis rigore essēt admissi: hac authoritate criminosi et infames in accusatione religiosoz essent recipiēdi: cū essent sceleratissimi, qui de nece xpi tractantes innocentē damnare volebāt: hoc ergo exēplo prelati nō cogunt recipere subditos in accusatione sui, sed permittunt si velint. Item. Paulus Petrū reprehendit, qui princeps apostolorum erat: vnde datur intelligi qr subditi possunt reprehēdere prelatos suos si reprehēsibiles fuerint. Sed hoc facile refellitur si vnde sit reprehendendus aduertat. Petrus cogebat gentes iudaizare, t a veritate euangelij recedere, cū iudeis gregem faciens, t a cibis gentilium latenter se subtrahēs. Par autem est in se a fide exorbitare, et alios exēplo vel verbo a fide deiscere: ergo hoc exemplo nō ꝓbantur prelati accusandi a subditꝰ, nisi forte a fide exorbitauerint vel alios exorbitare coegerint. Item. Cum Petrus intrasset ad Cornelū, conquesti fratres sunt qui erāt in Judea, t reprehenderunt eum qr ad gētilem diuertisset. Ecce qr prelati iure possunt reprehēdi a subditis. Sed huic oppositioni beatꝰ Gregorius respondet dicens.

Petrus. ¶ Ea sua. Judei reprehendebāt petrum qui intrauit domū cornelij gentilis. sed dicit Ergo. q petrus bene potest suos repellere subditos ex potestate sui officij. Et respōdit se hoc fecisse ante diuine virtutis.

a ¶ Respōdit. dicens, Eādē deus dedit gratiā eis sicut nobis qui credimus in Jesum.

¶ Petro. ¶ Tacuit. Cōcludit gratianus ex supradicto ca. dicēs q nō cogūtur prelati ex emplo petri recipere subditos ad accusationem nisi faciant hoc ex humilitate sicut fecit petrus, non coactus sed volens: vt ita intelligit sequēs ca.

Cle. Bre. Roma. in Cast. recepit. de in nō. om. iudi. in glo. ij. vbi dicit esse ire gratiā nō reuōc. Gallic. ij. c.

Nos si. ¶ Tacuit. Quidaz conquerebant de leone papa apud lodouicū de iniuria eis facta. papa committit se imperiali iurisdictioni: et rogat lodouicū imperatorē vt tales nūcios mittat ad hec inquirenda, qui deum timeant: et qui vice imperialis gloriē sic examinent et diffiniāt, vt nulla possit in posterū dubitatio remanere, etiam si maiora opponantur ei ēt ea que dicta sunt.

b ¶ Aliena. h papa se subijcit aliorum iudicio: qđ facere potest: vt ff. de iurisd. om. iudic. est receptum, non tamen eū possunt deponere. ix. q. iij. nemo. sm b. possunt, qz seipsum pōt deponere: vt xxj. distinct. nunc autem.

c ¶ Examussim, Cdetrus a fidelib⁹ interrogat⁹ cur ad gētes ītrasset, nō ex potestate rīdit, sed humiliter rationem reddidit.

Petrus potestatē regni acceperat: z tamen idē apostolorū primus querimonie cōtra eū a fidelibus facte cur ad gētes intrasset, non ex potestate officij (q̄ posset dicere. Oues pastorē suū non accusent nec reprehendāt) sz ex authoritate diuine virtutis q̄ gentiles acceperāt spūsctm̄, respondit⁹. ¶ Cū ergo petr⁹ potuit ex officio repellere q̄relas, sed noluit: non ergo hoc exemplo prelati coguntur suscipere reprehensionem subditorum. ¶ Hac etiā humilitatis dispensatione intelligitur illud Leonis quarti Lodouico augusto dictum.

C Imperiali iudicio apscas emēdare permittit si quid erga subditos iniuste p̄miserit.

Nos si incōpetēter aliquid egimus, z in subditis iuste legis tramitem nō cōseruauimus: vestro ac missorū vestrorū cūcta volumus emendare iudicio: q̄n si nos qui aliena b debemus corrigere pctā, peiora cōmittim⁹: certe non veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) erimus pre ceteris errorīs magistri. inde magnitudinis vestre magnopere clementiā imploramus vt tales ad hec que diximus perquirēda missos in his partib⁹ dirigatis, qui deū per oia timeāt: et cuncta (quē admodū si vestra presens fuisset imperialis gloria) diligenter exquirant. z nō tm̄ hec sola que superius diximus, querimus vt examussim c eragitent: sed siue minora siue etiā maiora illis sint de nobis indicata negocia: ita eorū cuncta legitimo terminentur examine, quatenus in posterum nihil sit qđ ex eis indiscussum vel indefinitum remaneat.

Ite. Cum balaam ariolus⁹ iret ad maledicendū populū, angelus dñi asine cui insidebat, in via se opposuit: euaginatoq̄ gladio eam ab itinere compescuit: quā dum ille verberibus affligeret, in vocē p̄rupit: et prophete vesaniā redarguit. Si ergo animal mutū angelica virtute prophete insipientiā reprehendit: multo magis subditi possunt accusare prelatos suos. ¶ His ita respondetur. verum est q̄ per asinā subditi significant, z per balaam plati: nō tamen hoc exēplo probantur prelati accusandi a subditis: sz subditis tātū forma datur humiliter renitendi prelatis si forte eos ad malū cogere voluerint. Balaam nāq̄ asinam vrgens vt ad maledicēdū pp̄lo dei eū veheret: significat eos qui verberibus z cruciatibus a subditis exigūt vt eis in malo fautores z coadiutores existant. sed quia angelus (quilibet videlicet predicator) euaginato gladio (aperte scilicet predicato timore et horore future vindicte) a consensu aliene malitie illos reuocat: licet eis in huiusmodi vocē cōquestionis prorūpere, et prelatis suis dicere. Cur nos verberibus affligitis? cur nobis iniuste trascimini? nūquid vobis inobedientes aliquando fuimus, nisi nunc cum ad malum cogimur? videte illū qui prohibet ab incepto. Non ergo hinc prelati probantur accusandi a subditis s. Ite. Cū Dauid adulterium z homicidium cōmisisset: missus est a deo Nathan pphēta vt eum redargueret. Ecce q̄ prelati sunt arguendi z reprehēdēdi a subditis. ¶ Sed notandū est q̄ due sunt psone quib⁹ mūdus iste regit: regalis vz, z sacerdotalis. Sicut reges p̄sūt in causis scīl, ita sacerdotes i cāis dei. Regū est cor: id est regulariter vel indubitāter vel perfecte: qz amussis est instrumentum plumbeū cuz q̄ rectificant parietes vel plūbātur.

vj. ps. Hūe. xxij. c.

C Ite en balaam. ¶ hec est vj. pars huius. q. in qua p̄bat quod probatū erat: q̄ subditi possunt prelatos reprehendere, et etiam accusare si ad eum dem ordinē venire possunt. non autem debēt eos de occultis vel pene occultis diffamare. et hoc probat p vij. exempla z per x. authoritates sāctorū patrum. Jo. de an.

C Tacuo Adhuc probat Gratia. dñs ex exemplis q̄ subditi possunt accusare prelatos. scilz exemplo Balaam qui fuit ab asina reprehensus: z exemplo Dauid qui fuit a Nathan pphēta reprehensus: et exemplo iniquorum prelatorum qui fuerunt a Daniele reprehensi: z exemplo damasi z symmachi qui fuerunt a suis subditis reprehēsi z accusati. Sed singulis obiectionib⁹ singulas ponit solutiones per ordinē respondendo.

d ¶ Ariolus. Ariolus dicitur qui circa aras idolio pxeces nepharias effundit: et fructū sibi in tristitia affert. rx vj. cōe. iij. igitur genus.

Ariol⁹ de 61.

ij. Re. xij. c.

a ¶ Trahenda. xrij.qõe.ij.si quis per vetus.

ij.Re. vj.d. b ¶ Sanguinis. xrij.qõ.viij.his a quibus.z ca.legi. et ca.occidit.et ex ne clerici vel mona.sententiam sanguinis.

¶ Iquis. ¶ Cassus Quidaz redarguedãt Greg.o.q multa faciebat cõtra rationẽ. Dicit Greg.vt veniant ad apostolicam sedem, et ibi cognoscatur: vt iusta inter eos feratur sententia.

ij.Paralip. xxvj. c ¶ Si quis. Qt actor foz rei sequi debet. ex de foro cõpe. cum sit gñale. z.C.de iurisdic. om.iudi.l.iuris ordinẽ. vel qa causa fidei est/que in ecclesia est tractanda: vt.xrij.q.viij. cõuenior. z.ẽ.e.q. ij.preceptũ.xrij. q.j.quotiens.

Foruz rei sequi debet actor. d ¶ Confessionẽ. id est scripturam. ¶ Scribi. ¶ Calix. Cõcludit Gra. ex supradictis/ Platos posse a suis subditis accusari: cum isti tres apostolici fuerint a suis subditis accusati. Sz respõdet q isti apostolici exemplo domini coegerunt alios prelatos recipere subditos in accusationẽ suam sed pmiserũt hoc fieri ex hũilitate.

Danl. xiij.e. Accusatus qñqz dat expensas accusatori. e ¶ Prelatos. et dabuntur eis expense ab episcopo quem accusant, si egent: vt extra de accusa.ca.ex parte. nam et dantur seruo agenti causam libertatis. C. de ordi.cog.l.viij. similiter ei q egit de inofficioso testamento et obtinuit/ si aduersarius appeller, ff. de inoffi.test. si institutus. ff. penul. ij.Re. xrc

Aulus. ¶ Caius. Paulus Deacline ciuitatis episcopus fuit accusatus a subditis de lapsu carnis: deinde conuictus depositus fuit episcoporum iudicio: et substitutus fuit ei postea Nemesion: quod an fuerit factum voluntate vel necessitate, sequenti capi. declaratur. Hist. xxv.c

potalem irrogare penam: sacerdotum spiritualem inferre vindictam. Dauid ergo etsi ex regali vnctione sacerdotibus et prophetis preerat in causis seculi, tamen suberat eis in causa dei. Unde reges a prophetis z a sacerdotibus vngebantur, et eorum oblatione peccata eorũ expiabantur. Sicut ergo Ozias a domino lepra percussus est quia sacerdotum officia vsurpare voluit, sic sacerdotibus z prophetis regum vsurpare officia non licuit. Nathan ergo propheta cum regem redarguit, suum est executus officium in quo erat rege superior: nõ vsurpauit regis officium, in quo erat rege inferior. monuit eum vt per penitentiam peccata sua expiaret: nõ tulit in eũ sniam qua tãq̃ adulter et homicida morti addiceret.

¶ Sic z btus Ambro. Theodosiũ, z btus Inno. impatorem Arcadium excõicauit, et ab ecclesie ingressu phibuit.

¶ Sicut eñ non sine rõne in dexter gladiũ portat: ita nõ sine causa claues ecclesie sacerdotes accipiunt. Ille portat gladium ad vindictã malefactorum, laudem vero bonoz: isti habent claues ad exclusionẽ excõicandoz, et recõciliationem penitẽtiũ. Hoc ergo exẽplo subditi probant reprehendi a prelatis, nõ prelati a subditis. Item, Daniel nulla legitima ptãte functꝰ iudices a pplo constitutos de falso testimonio cõuicit: z conuictos damnauit. Cõstat ergo q nullã ptãtem habẽtes possunt redarguere dignitatibꝰ vel potestatibus sublimatos.

¶ His ita respondeꝛ, miracula (z maxime ve.te.) sunt admiranda, non in exemplũ nostre actionis trahẽdaª. Multa eñ cõcedebant tunc, que nũc penitus phibẽt. Tũc eñ Samuel Agag pinguissimum regem Amalech in frusta diuidendo cõcidit. nunc nulli ecclesiastico iudicũ iudicium sanguinisꝰ agitare licet. Tũc Phinees iudeũ coeuntẽ cum madianita interfecit: et reputatũ est ei ad iustitiaz. Hodie sacerdotibꝰ hmõi actꝰ in pernicie sui officij verteret. Exẽplo ergo Danielis nõ solũ accusandi vel redarguendi, sed etiã iudicandi ptãtem subditi sibi in prelatos vendicarent si illud in argumentũ nre actionis liceret assumi, qꝺ nulla vnq̃ authoritate pmittit. Magis ergo ex hoc facto dar intelligi q in nouissimis tpibꝰ suscitaret deꝰ spm pueri iuniores, illiꝰ vez ꝺ q̃ p pphetã dr. Puer natꝰ est nobꝭ, et iterũ. Ecce puer meꝰ q̃ iudices iniq̃tatis/ scribas scz z phariseos/ falsis criminibꝰ Susannã. l. ecclesiã accusantes, z reã adulteriꝭ pnũciantes eo q xp̃m sequeref: cõuinceret z ꝺẽnaret. Jtẽ. Hiero. refert in libris virorꝫ illustriũ q Damasus papa a subditꝭ de adulterio accusatꝰ cũ.xlij. epis se purgauit. Jtẽ. Symmachus papa in romana synodo dignitate sua expoliatꝰ, prius statui suo reddi decreuit, vt tunc veniret ad cãm: z si ita recte videret accusantiũ ppositiõibꝰ rñderet digna res visa est maximo nũero sacerdotũ atq̃ meref effectũ: z cuz postmodũ ordinaretur quõ esset accusandus: prefatꝰ papa vt cãm diceret occurrebat. sed ab emulis est impeditus.

Item Gregorius ait de seipso.

¶ Redarguẽdi se, licẽtia btus Gre. aliys ꝑstat.

Iquisª super his nos redarguere voluerit, vel extra authoritatẽ nos facere ꝓtenderit: veniat ad sedẽ apcã, vt ibi ante confessionẽ bti Petri mecũ iuste decertetª: ãtenꝰ ibi vnꝰ ex nobis sniam suscipiat suã. Ex his oibꝰ colligitur q subditi possunt reprehendere et accusare prelatosª suos. Sed sicut de xpo dictũ est, qñ iudeis dixit. Si male locutꝰ sum ꝛc. ita de istis intelligendũ est q suo exẽplo prelatis dederũt facultatem recipiẽdi subditos in accusationẽ sui, sed non coegerunt. Item. ¶ Eeodem.

Aulus Deacline ciuitatis epꝰ accusat a subditis de lapsu carnis, conuincit, deponitur, alius loco eiꝰ substituit. Hoc an ex dispensatione accusati, an ex rigore iuris sit factum, ex registro Gregorij ad Joannem episcopum ca. ccxvj. potest perpendi, vbi ait.

Joã. xviij. d.

Vator. ¶ Calixt. Paulus episcopus depositꝰ fuit, et nemesion fuit ei substitutus: quē paulus more predonis episcopatum ingressus ab ecclesia, placuit, et ad necē fere perduxit, res ecclesie auferendo. de q̄bus omnibꝰ Nemesion cōqueritur est pape, papa mādat Joanni episcopo vt si dictꝰ Paulus res ecclie abstulit, eaꝫ reddere cōpellat. Si vero ipsi Joanni constiterit eum tantum res ꝓprias abstulisse: licet grauiter deliquerit (ne addatur afflictis afflictio) eas permittat habere, ita tamē q̄ si damnum ecclesie intulit, resarcire modis omnibus cōpellatur: et si decetero ad episcopatum aspirare tentauerit, in monasterium ad agēdā penitentiā pēnē detrudat.

¶ Paulus deacline ciuitatis epꝰ subditorū accusatione cōuictus deponitur.

Vator nemesiō ad nos veniēs iudicauit q̄ paulus deacline ciuitatis epꝰ inter alia mala in corporaliꝰ crimine lapsus, a suis clericis accusatus atq; conuictus, epali sentētia depositꝰ est: postea cū auxilio secularū veniēs epatū more p̄donis ingressus est, ablatisq; rebꝰ ecclie dilectissimū nemesionᵇ latorē p̄sentū sibi substitutū ab eo epatu pulcit, et ad summā iniuriā ac necē pene perduxit. Fraternitas itaq; vestra hec oia curet addiscere: et q̄cūq; ecclie abstulit, omni mora vel excusatiōe cessante reddere ᵇ ꝓpellat. Si vero nihil ecclesie, ſz ꝓpriū se dixerit abstulisse: q̄uis graue et iniquū fuerit vt nō a vobisᵍ vel metropolitano eiꝰ hoc petierit, sed temerario ausu agere p̄sumpserit: verūtū si q̄d ꝓpriū tulitꝰ, subfraternitatis vestre dꝫ examine constare si vex. est. Sed et illud diligēter querendū est, si quid male de rebus dilapidauit ecclesie: vt ex eo quod nūc abstulit, illud reformare, ac satisfacere modis omnibus compellatur.

Hocʰ edicto non in accusatoꝝ nullus primas, et ca. conquestus. s ¶ Tulit. Arg. cōtra, xvj. questio. vj. placuit. et ca. delapsis. vbi dicitur q̄ monasterio tradūtur res depositi. sed illud verum est quando detruditur in monasterium. sed hic non fuit depositus.

¶ Hoc edicto.

¶ Calixt. Concludit Gra. ex ca. latot. q̄ cum accusatores episcopi vel depositores nō puniant: sed ꝓtra depositū procedatur vt amplius ad episcopatū non aspiret: apparet q̄ subditi admissi sūt cōtra suū p̄latū nō ex dispēsatione ſz ex cēsura canonū. Et q̄ admitti possint, ꝓbat per sequentia ca.

h ¶ Hoc edicto. Verba sunt Gratiani vsq; ad illuꝫ locum, vt si vltra. et a loco illo ad locum illum quē ergo, sunt ꝓba Gregorij: exinde sunt verba Gratiani.

i ¶ Dispēsatiōe, id est volūtate.

¶ Subditi p̄latos suos accusare possunt.

Metropolitanū ʰ vestrū in aliquo ⁱ postponere nō p̄sumatis: excepto si (q̄d nō optam⁹) ꝓtra eūdē vos alid q̄d cause habere ꝓbigat, vt ob hoc sedis apl̄ice iudiciū petere debeatis. Item vniuersis episcopis concilij Nichaſi.

¶ Vitā p̄latorū subditi nulla dissimulatione negligant.

Sicut (inquit) laudabile discretūq; est reuerē tiam et honoꝛē exhibere ꝓioribꝰ: ita rectitudinis et dei timoris est siqua in eis sunt que indigēt correctione, nulla dissimulatione neglecta, ne dū ꝓpter timorē hominis, aut ꝓpter honorē ꝓioribꝰ exhibendū, quod nō expedit, tacendo, ipsi quoq; ꝓpter eos, quos corrigere debuerunt, ante tribunal eterni iudicis rei teneantur.

¶ Hoc edicto.

¶ Calixt. Concludit Gra. ex ca. latot. q̄ cum accusatores episcopi vel depositores nō puniant: sed ꝓtra depositū procedatur vt amplius ad episcopatū non aspiret: apparet q̄ subditi admissi sūt cōtra suū p̄latū nō ex dispēsatione ſz ex cēsura canonū. Et q̄ admitti possint, ꝓbat per sequentia ca.

h ¶ Hoc edicto. Verba sunt Gratiani vsq; ad illuꝫ locum, vt si vltra. et a loco illo ad locum illum quē ergo, sunt ꝓba Gregorij: exinde sunt verba Gratiani.

i ¶ Dispēsatiōe, id est volūtate.

¶

illis vt cum omni solicitudine ac vtilitate que dicta sunt inuestigentur: & si vera fuerint, canonice puniantur: & si quis in hoc fauore persone, gratia vel quolibet blandimento negligens fuerit, apud deum istorū criminum particeps reputabitur.

a ¶ Perlata. A subditis, et sic facit ad propositum Gratiani. ? aliter hoc ca. nihil facit ad ꝓpositū Gra. nisi velis dicere eo ipso q̄ dedit alijs licentiā iudicādi, ergo & accusandi.

? Cum isti cognoscē debeāt ex delegatione pape. Zan. Idē sēsit hic Hug. & Jo. ō f.

b ¶ Hortamur. No. q̄ per hoc verbum hortamur et monemus, mādatur iurisdictio. sic .3.e.q.j. notū. ff. de of. presi. sepe. videtur tamen ꝙ pronunciale ꝛcilij ordinario iure cōgscat de primate, si ne de metropolitano suo: nā cum cōcilij iudicet de papa in his in quib⁹ ipse potest iudicari: ergo concilium metropolitani potest iudicare de ipso. Ad h⁹ J.e. si dās. ar. cōtra. xvij. dist. multis. nā ibi appellatur a concilio ad metropolitanū ergo cum concilij sit minus metropolitano, non pōt ipm iudicare. xxj. dist. inferior. Sed pōt dici ꝙ quāuis ad sua negocia est minor metropolitanus ꝛcilio: quātum ad alioū negocia è maior. Sz in ca. multis. non appellat a concilio: sed a quadam cōgregatione episcoporuz ad metropolitanū: sed adhuc obstat. xxj. distinc. nunc autē. Sed potest dici ꝙ potest iudicare de ipso concilio: non tamen eum condemnare potest. Sed ꝙ possit iudicari a concilio, bene facit. ix. q. iij. saluo. & ca. si autem. & .lxiij. dist. salomitane. Sed est arg. contra. 3. ca. priori. Jo.

Concilij pucia le an possit ō archiepo cognosce.

simulatiōe postponere. ne totū (quod absit) corpus moꝛb⁹ inuadat, si languor non fuerit curat⁹ in capite. Quedā enim de primate vestro Clemētio ad nos perlata [a] sunt, que q̄m ita grauia sunt vt transire indiscussa nullo modo debeant, fraternitatē vr̄az hortamur [b] vt cum omni solicitudine acri uacitate mētis indagare multis modis debeatis illata: et si sunt vt audita sunt vltione canonica resecētur. ¶ dmonemus autē vt nō cuiusq̄ persone gr̄a, nō fauor, non quodlibet blādimentū quēq̄z vestrū ab his que nunciata sunt nobis, molliat, vel a veritate excutiat: sz sacerdotaliter ad inuestigandā veritatē vos pro pter deum accingite. Nā si q̄s in hoc piger aut negligens esse p̄sumpserit, dictis criminibus apud deuz se nouerit esse participē, cui⁹ zelo ad perscrutandas subtiliter nefandi facinoris causas non mouetur.

Nec si quis specialia, & ex his generalē regulam colligi non oportere cōtendit: audiat q̄d Celasius. c. xxvij. dicat omnibus clericis cuiuscunq̄ ordinis ita scribens.

¶ Cleric⁹ excessus sui episcopi aurib⁹ deferāt Romani pōtificis.

Quapropter [c] nec clerici cor quisq̄ aplice offense se confidat futurū immunē, si in his que salubriter sequēda aplica depr̄ōpsit auctoritas, siue ep̄m, siue p̄sbyterē, siue diaconū viderit excedentē, & nō ꝓtinus [d] ad aures Romani pontificis [e] deferre [f] curauerit: probationib⁹ dūtaxat competenter exhibitis, ita vt transgressionis vitio fiat ceteris interdictio [g] delinquendi: sin vero [h], modis omnibus erit vnusquisq̄ pontificum ordinis et honoris sui elisor, si cui clericoꝝ vel auditui totius ecclesie hec putauerit supprimenda [i]. Idem.

Si quid in ecclesia dāni aut in his que sunt p̄ceptionis nr̄e authoritate p̄hibita, pōtificē vestrū videritis admittere: mor nostris auctorib⁹ relatione [k] signate: vt q̄d fieri debeat, censeamus.

Item ex conci. Talce. ca. xxj.

¶ Clerici aut laici sine examinatione ad epōz accusatiōnem nō admittantur.

Clericos aut laicos [l]

? Idez vt .3.e.q.j. si peccauerit. sic extra de p. & l. simo. licet.

Accusare quis quis gitur accusare: vt j. qō. j. quisquis, et v. q. v. ca. j. extra q̄ fi. sint legiti. c. causam, & xxiij. q. iij. tam facerdotes.

?? Ad arg. contra extra īdē. cō de accu. licet. in fi. inge. & v. quest. j. si primates. dō. famam cleric⁹. & C. de epō. mon. agere. l. una. Solu. ad denūciationem quiliber tenet, de qua hic loquit: non ad tē ad accusationē vt in contrarijs.

g ¶ Interdictio. forte speciale est i dilapidatiōe vt q̄liber tenetur denunciare.

h ¶ Sin vero. si q̄ nō fecerit quod dictum est de quatuor portionibus. xij. q. vj. quatuor.

i ¶ Supprimēda. j. v. q. j. si primates. contra. sed ille. de crimine iniuriarū, de quo potest episcop⁹ cōpo nere cū clericis suis siue inter partes.

Si q̄d. ¶ Cal⁹. Precipit papa ꝙ si clerici vt sibi derint pōtificē suū dānificārē res ecclie, vt facere cōtra ꝓhibitionē: denunciēt sibi, vt puniatur.

k ¶ Relatione. ex hoc patet q̄ loquitur in denūciatione tē. sicut ca. superius. Jo.

Clericos. ¶ Casus. Clerici & laici qui proni sunt et faciles ad accusandū alios: nō debēt admitti ad accusandū eōs vel clericos, nisi prius eorū opinio vita discutiat. Ben. tamē intellexit aliter, hoc modo sz, q̄ clerici vel laici nō admittant in exceptis criminib⁹, nisi accusati sint de crimine infamati. Sz ꝓma positio magis consonat litere, & verior videtur.

l ¶ Aut laicos accusantes eos aut clericos decerni

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mus nō esse recipiēdos passim ⁊ sine probatione. Jo.

¶ Laici a pos: Eorum. i. laicorum vel clericorū si sunt ignoti: vt .E. querendū, vel eorū. i. eporum qui accusantur: qr si int cle vita eorū antea bona fuit, laici in nullo possunt eos ac cos ac cusare: vt .E. q. j. in primis, i fi. et extra de test. veniēs. cusare. si vero mali ⁊ laici e quilibet crimi: Hoc li teligē in cre: dens cr licet hely. ⁊ de sen nimꝰ tē. ⁊ re. iudi. cū Jo. Jo. f. et .A. Erex hoc lo co Baz. fundauit suam opinionem, vt dict in summa: sed intelligas loc in illo casus in q bus laici possūt ac cusare clericos.

nosū admittunt, ¶ nisi inimici et cōspiratores. ex ō si. ⁊ de si. ⁊ re. iudi. cū .A. Erex hoc loco Baz. fundauit suam opinionem, vt dict in summa: sed intelligas loc in illo casus in q bus laici possūt ac cusare clericos.

SI quis epūs aut diaconus aut q̄libet clericus apud epōs (qr alibiᵇ nō oportet) a qualibet pſona accusati fuerint: quicūq; fuerit vir ille, siue sublimis honoris, siue alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilisᶜ intentionis arripuerit, nouerit dicēda, pbationibᵍ ᵖᵒ mōſtrāda documētis se debere inferre. Item Damasus pa. ſtepha. archiepō.

¶ Caius. Dicitur hic q̄ si quis accusauerit epūm vel diaconem vel alterᵘˢ ordinis clericum, de quo vir aliquis cōmendatur accusator, cuꝫ ex odio fieri pſumatur: sciat se debere talia crimina inferre que probationibus et documentis valeat plenarie demōſtrare.

b ¶ Qr alibi. Ar. q̄ solus epūs habꝫ merū imperiuꝫ in sua dioceſi: vt. xj. q. j. de pſona. v. q. vj. delatorꝫ. hoc ei est merū imperiū: ſcz cognoscere de criminibᵍ. ff. de of ff. eius cui mā. est iurſd. l. j. ⁊ ff. de offi. pref. illicitas. ff. q̄ vniuersas. et C. de pba. sciant.

c ¶ Illaudabilis intentionis. Accusationem vocat illaudabilem intentionē: quia cause materiam criminibus creare noscuntur. C. de iudi. properandū. et pſumitur semper q̄ inuidie causa fiat accusatio: vt. vj. q. j. si omnia. ⁊ quia vix sine culpa experiri potest: ideo clericis ab ea abstinere debent: vt de pe. distin. v. qualitas. .E. q. vj. decreto. Uel dic illaudabilē quo ad vulgi opinionem. Nam pſumitur alꝫ quis bono zelo accusare: vt extra de do. ⁊ contu. veritatis. in parte decisa. Ex charitate enim debet prouenire accusatio. extra de accu, si quis epūs. ⁊ qui accusat, publice salutis custodiā gerit: vt. C. de famosis libel. l. vna.

d ¶ Probationibus. sic. C. de proba. sciant. Jo.

¶ Aliquis qui velit alios accusare, q̄ nō sunt admittendi nisi prius cōz iudice se ꝓbent irreprehensibiles esse, a nōn suspitione carere. Si intelligas ea, de notis, si per ipsos qui crimina intenduntꝫ, si tamē ipſi digni ⁊ irreprehensibiles apparuerint, ⁊ actisᶠ publicis docuerit se oi suſpitiōe carere et inimicitia, ⁊ irreprehensibilē habere fidē, ac conuersationem ducere.

¶ Colligit ita. ex his oibᵍ q̄ subditi i accusatiōe platoꝝ sunt admittēdi. ¶ Hūc videtur est an monachi in accusatione epōrum sint audiendi.

Adrianᵍ papa videt eos ab accusatiōe remouet, ita dicēs

¶ Monachi sacerdotes accusare, vel in eos testificari non possunt.

PLacuitᵍ eoꝝ accusandi sacerdotes et testificandi in eos vocem obstruere, quos non humanis ᵍ vocibus tantū, sed ⁊ diuinis mortuos esseᵇ scimus: quia funeſtāⁱ vocē potᵍ interdici q̄ audiri oportet. Item in cōcilio Calcedoñ. precipitur vt ecclesiasticas actiōes monachi attrectare non pſumant.

Item Pelagius papa.

¶ Monachi in accusatiōe nō sunt audiendi.

PUllus monachᵍ talia vſq; arripiat: nec scla riaᵏ aut ecclesiasticaˡ negocia

f ¶ Et actis. i. actionibus ⁊ vel literis episcoporꝫ suorum: vt. xix. qō. ij. cit lau. ⁊ acta publica ꝓ q̄ mantē cat eoꝝ bona publi: ca p q̄ ſte doce tur q̄ ſtis ca: rent: et illa hñt Archi, Uſi di due. et hoc si sunt ignoti. ⁊ est si. j. q. v. canonica. vel ca vo tantū valet eis re stimoniuꝫ ppi ēē: tū examinatio: vt xxiij. di. c. j. Jo. ¶ Colligit. ¶ Ca suo. Gra. ex supta dictis iferꝫ q̄ sub: diti bene possunt accusare platos. Sed postea que rit an mōachi pos: sint accusare epi: scopos: et videtur q̄ remoueanē. Et hoc, ꝑbat ꝓ seq. ca.

¶ Placuit. ¶ Ca. Hoc ca. intelligitur de monachis secūdū Gra. Questū fuit ab adriano an mo nachi vocem accusandi eos vel cōtra eos testificādi habeāt. Et rñdet q̄ nō: quia mortui sūt nō hūanis actibus: qr loquuntur vt alij homies, vt qui interſūt scribᵍ, vt ēpiscopis vel vē ditionis: sed diuinis. i. accusationibus epoꝝ, que deo timore fieri debēt. in q̄llio etiā calcedonē. ꝓcipit vt nō pſumant ecclesiasticas actiōes tractare. Quidā tamen itelligūt hoc ca. de criminosis q̄ mortui sunt nō hūanis vocibᵍ. i. malitiis, sed diuinis. i. bonis operibᵍ. vel hūanis, qr vocē habēt vt alij homines et ſm hoc non facit ad ꝓpositum. Gra.

g ¶ Placuit. hoc. c. idē adrianᵍ ⁊ itelligit de ifamibᵍ: vt. J. iij. qō. iiij. hi q̄. ⁊ J. iij. q. v. canonica. Uel intellige cū gra. de monachis. f. criminosis. nā certū est q̄ monachi accusare pñt: vt ex de accu. ex parte. ⁊ J. e. cū pastoris.

h ¶ Mortuos esse. ꝑtū ad ciuiles actus, et etiā ad diuinos: qr nō possunt baptizare, sepelire, predicare, penitentiam dare: vt. xxj. q. j. c. j. et. c. qui vere.

i ¶ Qr funeſtā. qr semp debēt fierē. xxj. q. j. placuit.

k ¶ Ullus. ¶ Caius. Nullus monachus pſumat alique accusare, vel ꝑturbare secularia negocia vel ecclesiastica: qr in talibus mortua est vox eorum.

l ¶ Nec secularia. i. tutelam ⁊ procurationem.

¶ Aut ecclesiastica. i. baptizare: quod olim non licebat eis, xxj. q. j. placuit.

ſaks ab hūanis vocibᵍ, sed diuinis ⁊c.

Idez senit h Jau. sz non vr bā ifa cū nul lū istoꝝ capitu lorū hic allega torū sit adriani vt patz ex ipoꝝ supta: scriptio ne, Ar.

¶ Sed aliud est. ¶ Casus. Solvit Gra. & dicit q̄ monachi non admittunt ad accusandū epos ex presumptione temeritatis/ sed necessitate charitatis bene admittuntur. vnde precipit vt cubicularij epi sint clerici religiosi/vel monachi: vt de eius vita testimonium dicere possint. Et q̄ possint admitti etiaz monachi, ꝓbat p sequentia ca.

¶ Ite illud. ¶ Hec est. vñ. pare. q. in qua. ꝓbat q̄ vnusquisq; tenetur obviare peccatibus/ et eos corrigere in quātū poterit salva pace: alꝫ teneat ipse. & ad hoc ꝓbādū adducit. vj. autho. Jo. de san. a

a Egligere cuz possis. vij. ps vide. Videt de prelatis tantum loqui.

b ¶ Perturbare. Malos non corrigere an sit pctm. Id est ꝓhibere, et removere a maiori et hoc cū cōmode potest illud facere alꝫ nō peccat qui sic non prohibet. xxij. q. ij. primū. et c. faciat. et sm hoc quilibet tenet ꝓhibere iniuriā a ꝓximo. xxiij. q. iij. non inferēda. Alij hoc ca. intelligunt de platis: vt. xxij. q. iij. duo ista. et ca. ita plane. & q. vlt. preterea. Uel itelige de atrocibus vt nunc quilibet teneat: argu. eẽ de sen. excō. ẽte. xxiij. q. iij. c. vlt. & de pe. di. j. periculose. Vel dic q̄ quilibet tenetur prohibere ꝓmū a pctō cōmittēdo. xxij. q. v. hoc videtur. secus in cōmisso. xxiij. dist. diaconi. Jo.

c ¶ Scrupulo. Id est suspitione.

d ¶ Quippe. i. cum simpliciter & pie vivūt, & alios nolunt increpare. Et intelligitur de prelatis qui ex officio tenentur resistere malis: & quotū taciturnitas est mortale peccatū: & magnum damnū in eccla operatur: vt xxxiij. distinc. nemo. Et est hic argu. vitam actiuā esse preferendā cōtemplatiue: vt. vij. q. j. scias. & viij. q. j. in scripturis. & habent se vt excedens & excessa. Cōtēplatiua quantū ad personā cōtēplantis magis est secura, et minus vtilis. actiua ꝙo magis laboriosa & min⁹ secura: sed magis fructuosa: vt extra de renun. nisi cum pridem. et extra de regu. licet.

e ¶ Rusticitas. Id est simplicitas.

f ¶ Nocet. Intelligē hoc negative. i. nō tantū ꝓdest edificando quantum edocendo et resistendo. Simile

perturbare presumat: q̄ mors tua est in talibus vox eorum.

¶ Sed aliud est qđ ex ꝓsumptiõe assumitur temeritatis: aliud qđ ex necessitate gerit charitatꝫ. monachi em̄ ex presumptione epos accusare nō ꝓsūt: ex charitate ꝓsūt. vñ et in canonib⁹ ꝓcipit vt cubicularij epi sint vel religiosi clerici, vel electi monachi: vt de eis⁹ vita testimoniū dicere possint.

Item illud Eleutherij pape oibus generaliter dicitur.

¶ Consentire committ, qui cum possit peruersis negligit obuiare.

Egligere cū possis[a] ꝓturbare[b] peruersos, nihil est aliud q̄ fauere. [f] nec caret scrupulo[c] societatis occulte, q̄ manifesto facinori desinit obuiare. Item hiero. tā de se q̄ de aliis monachis i primo prologo biblie scribit dicens.

¶ Quantū ex vite merito qđ ecclesiam edificat, tm̄ nocet si destruentibus non resistat.

Ancta quippe[d] rusticitas[e] solū sibi prodest: et quātū ex vite merito edificat eccliaz xpi, tm̄ nocet[f] si destruentib⁹ nō resistat. Item tē Greg.

¶ Subditi vitia prelatorum reprehendere studeant.

Admonendi[g] sunt subditi ne plus q̄ expedit sint subiecti: ne cum studentplus q̄ necesse est hoib⁹ subiti ckcōpellantur vitia eoz venerari. Idem generali sꝫnodo presidens dixit.

¶ Clerici sine electi mōachi sint cubicularij episcopi.

Um pastoris[h] vita in exēplū debeat eē discipulis: plerūq; clerici q̄lis in secreto sit vita sui pastoris, nesciūt: quā tm̄ seculares pueri[i] sciunt. de qua re ꝓsiti decreto cōstituim⁹ vt quidā[k] ex clericis vel etiā ex monachis electi in ministerio cubiculi pontificalis obsequātur: vt is q̄ in loco regiminis est, tales habeat testes[l] quiveram eius in

g ¶ Admonēdi, bonum mediocre q̄nq; dimittit ꝓpter bonū obediē tie: sed malū nūq; fieri dz: vt. xj. q. iij. quid ergo. Jo.

Um pastor. ¶ Cap. Quidam epi nō habebant clericos cubicularios secū/ sed pueros seculares: quoꝝ vita qualis esset i secreto, erat ignota clericis: secularib⁹ aūt pueris nota. ꝓcepit ergo Greg. vt epi secū habeāt clericos vel monachos cubicularios, qui possint esse testes de vita, et cōuersatione epoū in secreto: et ex sedula visione exemplūz profectus sumāt.

h ¶ Cū pastoris, id est monachi possunt accusare & epos et alios: dum tm̄ hoc faciant de licentia abbatis. xxj. q. ij. nō dicatis. xvj. q. j. monachi. Et si sum abbatez accusare vult, habebit expēsas a monasterio: vt ex de accusa. ex parte. & tunc nō est necessarius ꝓsensus abbatis, sed si aliū vult accusare/nō habebit expensas a monasterio. Si sunt in scholis, possunt agere de his tm̄ que pertinent ad studiū: vt ex de offi. deleg. ꝓterea. ff. de iudica. questum. et. ff. de iudi. longum.

i ¶ Pueri. Id est seruientes. sic. xxij. q̄ne. ij. abbatꝫ quoq; ex. ff. de verb. sig. pueri.

k ¶ Ut quidā. Duos habebit sacerdotes/et tres diaconos: vt de cōsecra. dist. j. iubemus. Sed nūquid contradicente abbate pōt sumere monachū episcopus si: bi ꝓbitin socium? Non videtur: cum hoc sit ꝓtilegium papē: vt. ix. q. vlti. per principalem. & lviij. dist. cap. j. et. ij. clarē. arg. cōtra. xvj. q. j. qui vere. Jo. Sol. credo q̄ sic: nisi monasteriū sit exemptum: cum maiora possit: vt extra de excess. ꝓl. sicut vnire. B. Sed nōne monachi nunq; q̄nt exibunt de claustro: vt. xvj. q. j. placuit? Respon. quan. do ꝓfecti sunt/ sit hoc vt exterius fructificent: vel quan do sunt episcopi: et illi cubicularij possunt esse testes nō solum de cōuersatione episcopi/sed etiam de facto eius: vt. xij. q. j. manifesta. Jo.

l ¶ Testes. Propter hoc inducit cap. q̄ qui possunt ꝓ villa testari/& accusare: nec tales epos potest ab accusatione tale repellere: vt ex de accu. nulli. et. C. qui accu. nō pos. ini. Archi.

quum: arg. contra, speciale est in episcopo. Jo.

Peruenit. ¶ Casus. Eps Massilien. pranos homines habebat in sua cōuersatione: et precipue quēdam presbyterū fornicatorem. hoc peruenit ad notitiā Grego. quare precipit Virgilio epo vt Massilien. vltione cō

pescat: et presbyterum fornicatorem cogat penitere.

a ¶ In societate. Nota q̄ p̄sumit cōtra aliquem vel p aliquo ex societate. vt. xx viij. q. j. sepe. lxxxj. dist. clericis. et. xviij. q. ij. definimus. Joan. Piscopi.

b Et ē possint. ē. di. xcij. diaconi.

¶ Item Joānes. ¶ Casus. per hūc ⁊ Gra. q̄ subditi possunt accusare prelatos: et dicit q̄ Jo. redarguebat indeos ad se venientes.

c ¶ Joānes. probatcū hic eremita accusabat q̄ monachi possunt accusare: qđ verum est si habēt speciale mandatū abbatis. xvi. q. j. que vero. nisi forte requiri non possit sine magna difficultate: arg. ff. de iur. sed si vnius. ⁊ ibi Bal. vt notauit. xij. q. j. non dicatis.

¶ Item ex ⁊ Casu. Nunc concludit Frat. ex supradictis. Dictū est supra q̄ illi possunt accusare sacerdotes qui ad eūdem gradum ascendere possunt: sed monachi possunt promoueri ad sacerdotium ergo possunt accusare sacerdotes.

De accusatiōe. ¶ hic questio dividit in duas partes: in quaꝝ prima probat q̄ accusator debet esse presens, et obligare se ꝑpria scripto ad talionem. Secunda ibi: Que vero. Jo. de san.

¶ Casus. hic ponitur. viij. q. qua querit an accusatio debeat fieri in scriptis, ⁊ ꝓbat primo q̄ sic: postea probat contrarium: ⁊ postea soluit in ⁊. sed calixtus.

d ¶ De accusatione. Circa hoc notādum est q̄ aliud est infamatio: aliud denūciatio: aliud accusatio. Infamatio ꝓhibet. ē. e. q. ꝓtori. accusatio. v. q. j. c. i. ⁊. ij. Secunda scz denunciatio ꝓcipit. ē. e. q. j. si peccauerit. ē. q. ꝓtori. quapropter. ⁊ fit sine inscriptione. iij. q̄. iij. ⁊. aliquādo. Tertia. s. accusatio ꝑmittit: et in ea inscribit et subscribit. ⁊. e. libellor. Fallit tamē hoc in sex casib⁹. Non est semp cogit quis inscribere: vt in leuib⁹ criminibus. ff. de accu. leuia. ⁊ in crimine abigeatus. ¶ C. de abigeis. l. vna. et in casu vbi mulier accusat. xv. q. iij. de crimine, ⁊ ꝑm quosdā in crimine apostatasse: et vbi ꝓianus indeū duxisse accusat. C. de aposta. apostatarū. C. de iudeis. ne quis. et vbi maritus accusat vxorem iure mariti. iij. q̄. iij. si maritus. C. de adulte. ⁊ hūc. et. l. ⁊ hūc. ⁊. l. iure. Jo. Sz hoc falsum est ꝑm iura canonicū: vt ex de ꝓcu. tue fraternitatis. Item q̄n offm denūciat crimē alicuius. C. de accu. ea q̄. iij. q. iij. ⁊ aliqñ. B. Et

cū crimē in modū exceptiōis ꝓponit ꝑm q̄ distinguit ex de accu. sup his. Nūc videndū qđ sit de his sit circa singulos modos agēdi. Et qđ denunciationē precedet admonitio. alias remouet denūcians a denūciatione: vt ex de accusat. sup his. et. ⁊. si qs epūs. et. ē. e. q. vij. accusatio. ⁊ ca. si qs ergo. Itē criminosi/ infames/ inimici, possunt a denūciatiōe repelli: vt. iij. q. vij. qui sine peccato. et. c. postulatus. ⁊. xxxv. q̄. vj. epūs i synodo. et ex de testi. cogē. preterea. ex de accus. cuz oporteat. ⁊ dictum est. ē. e. q. j. si peccauerit. ⁊ ex. e. qualiter. ij. ꝑna est. qz debet penitere de crimine: et credo eū nō esse remouendū ab ordine vel dignitate: nisi delicti qualitas aliꝰ requirat/ vt i simonia. j. q. j. si quis negz. ⁊. q. vij. requiritis. seu scandalum inde oriretur. ex de no. ope. nun. cum ex iniuncto. Si aūt agat in modum inquisitionis. sūt ter inscriptio non est necessaria, ⁊ potest procedi sine ipso qui impetrauit inquisitionē: sicut et cū ipso: sed fama dz precedere inquisitionem, nō semel sz sepius: ⁊ apud bonos et graues: vt ex de accu. qualiter. ⁊. c. cū oporteat. ⁊ de simo. licet. Citari etiā dz infamatus/ vt audiat eius exceptio: vt ci. c. habetur. ⁊ ex de sen. ⁊ re iudi. cū J. et A. Et in hoc casu possunt testes recipi lite nō pte. vt ex de vt lit. nō contest. qm frequenter. ⁊. iij. pena huius talis est. ꝓlati sunt ab administratione remouēdi, minores sunt beneficio priuandi. extra eo. qualiter. ⁊ de simo. dilectus. Sed si in modum exceptionis obijcitur crimen/ distingue vt extra. e. super his. ⁊ ex de ordi. cog. cum dilectus. ⁊ debet esse presens. ex eo. qualiter. ⁊ in hoc casu laici bone fame admittuntur ad agendum/ excipiendum/ ⁊ testificandum. extra de testi. ram literis. ex. xxij. dist. illud. Sed cum crimē obijcitur in modū accusationis, semper est necessaria inscriptio: vt ⁊. e. libellor. Fallit in sex casibus supra nota. ⁊ in septimo ꝑm quosdam cum officialis accusat. C. de accu. ea que. In hoc casu pena est depositio: vt. ē. ꝓtori. q. latores, ⁊ ex de simo. dilectus.

Questio. viij.

Dē accusatione Jo quaeritur fieri valeat, in canonibus aperte decernit. Aut cōs Calixtus papa.

¶ Accusatio semper fiat in scriptis.

Luce iij. a.

Denūciatio.

Inscripti punitio

Accusati punitio.

Accusator. ¶ Casus. Quesitum fuit a Calixto an accusatores recipi debeant sine scriptura, & accusato absente? Et certe respondetur q̄ non.

a ¶ Nec absente. C. de pe. ne dim. cōtra. Sed illud speciale est i apparitore. sic. S. e. q. vj §. sunt quor. & nota. ij. q. iij. nullius.

b ¶ Quibuslibet. j. v. q. ij. relatum. Sed cōtra. v. q. vi. epiphanium.

Siant. ¶ Casus. Accusatores accusationē suā debent deferre in publicam notionem quam possint testib⁹ et aliis probationib⁹ iudici demonstrare.

c ¶ Vel indicijs. xxij. qō. j. dixit. et xxv. q. vj. c. j. Sz cōtra. iij. q. ix. absens. Sed ibi non accusatur, sed rm libellus accusationis propositus est cōtra absentem. libellus tamē in absentia rei proponitur. ff. de adul. milites §. sexaginta.

Hoc verum est nisi absens sit per consuetudinem. vt. iij. q. ix. decernimus.

Idez tenent B. & L. ad hoc. xxiij. q. iij. c. de illicita. Brehi.

Uisqs. ¶ Casus. Hoc casu dividitur in duas partes. In prima dicitur q̄ qui vult alium accusare, in iudicium veniat, et indicet nomen rei, ad pena talionis obligand⁹: ita q̄ accusator et accusatus in custodia habeantur, considerata dignitate persone: et si accusator non probauerit, puniatur pena talionis. In secunda ibi: Qui vero. dicitur q̄ qui vadunt ad sortilegos & magos, nō admittuntur ad accusationem. Casus seq. ca. planus est.

d ¶ Quisquis. hoc ponitur. C. de accu. l. viti.

e ¶ Uinculū inscriptionis arripiat. i. obliget se ad talionem. iij. q. iij. §. inscripto. Brehi.

Dignitate p̄dit⁹, minus punit⁹ q̄ alter.

f ¶ Dignitatis. Quia pari iure censentur accusator et accusatus. iij. q. ix. c. viti. C. de exhi. re. l. viti. Tamen ratio dignitatis in hoc habet q̄ minus punit⁹ q̄ sturtus in dignitate q̄ alter. xxiij. q. j. qui cōtra. & c. quisquis.

g Similitudo. Nisi in calibus exceptis. S. e. quest. iij. §. notandum. ij.

Ui crimen. ¶ Casus. Probatur supra. Stephanus q̄ accusatio debet fieri in scriptis: modo videtur probare contrarium: et probat superficialiter.

Er scripta. ¶ Casus. Quesitum est vtrum per epistolam posse quis alium accusare? Et respondet q̄ non: sed voce propria & accusato presente: q̄ absens ab aliquo accusari non potest.

h ¶ Absens. potest enī libellus dari absente accusatore. vt. v. q. vj. epiphanii. C. de exhi. re. l. ij. et etiā die festo ab iudice. ff. de adul. miles §. sexaginta. Item de die festo ab iudice. prius tñ denūciabit eum accusatore quem vult accusare: alias nō audiet. ff. de adulte. denunciasse. et C. de accu. absentem. deinde det libellum iudici: iudex tamen nō pus libellum recipiat, nisi inscriptio sit facta, et fideiussores dederit de lite, pse quenda. C. ad iur. pil. l. j. & C. qui accusa. non pos. l. iij.

Postmodū vocandus est reus. fm legem. C. de exhi. re. l. ij. et nomē ei⁹ de cui recipietur iter nomina reor. et hoc pus. ff. fit cum lis est contestata. ff. de adult. si filiusfamilias. & ff. de ritu. nup. & Lauf. Cauallinus §. fin. de pe. Subnectitur indutias xxx. dierū ad delibe grandū, non trium tm: vt quidam dicūt: vt. ff. de pub. iudi. inter. habetur. ij. qs. ij. dit etiaz indutias xxx. dierū ad cōponēdos mestos penates: vt. C. de exhi. re. l. ij. fm canones tamen non videtur q̄ necessaria sit denunciatio vel talis solemnitas: vt extra de accusa. licet. in fine.

Item Sixtus papa.

Ui crimen obiecit, scribat se phaturū: et q̄ nō probauerit qđ obiecit, penam quam intulerit ipse patiatur. Sed Stephanus papa contra videtur scribere dicens.

¶ De eodem.

Er scripta nulli⁹ accusatio suscipiat: sed propria voce (si legitima & condigna accusatoris persona fuerit) presente videlicz eo quem accusare desiderat: quia nullus absens accusare potest, nec ab aliquo accusari.

¶ Sed Calixtus papa precepit vt accusator presente eo quem accusat, in scriptis iudici accusationē offerat, et propria voce literas sue accusationis legat. Stephanus aūt phibet ne absens aliquē per epistolam accusare audeat.

Que đo sit forma accusationis, & q̄s modus cōcipiēdi libellorū: Paulus in digestis lib. j. de publicis iudicijs, titu. de accusationib⁹ & inscriptionibus ostendit dicens.

Libellor⁹ inscriptionis consideratio: vt extra de accusa. licet. in fine.

¶ Sed Calixtus ¶ Casus. Gra. soluit cōtrarietatem hanc: q̄ qđ dicit Calixtus, intelligit q̄ accusator debet pesente accusato & in scriptis accusationē iudici offerre, sed Stepha. phibet ne alicui accuset aliū per epam.

¶ Lucius ¶ Casus. Dicit in hac. l. qualiter libellus accusationis in adulterio concipi debeat. et dz fieri hoc modo. Lucius titius tali die apud talem iudicem accusat B. mulierē de adulterio qđ dicit eā cū W. cōmisisse in tali ciuitate, mense tali, in domo tali, talibus consulibus tunc existentibus. sed diem & hoā cōmissi criminis assignare nō cōpellit. Et si libelli nō sunt legitime concepti, nomen rei abolef, & iuex poterit accusari. preterea inscribere dz accusator vel alius pro eo si ipse nescit literas. & si aliud crimen obiciat debet in libello accusationis comprehēdi. et si accusator decesserit, vel alia causa eum impedierit accusare: nomē rei abolebitur reo postulāte: & ex integro intra. xxx. dies poterit ab eo accusari. Eodem modo fm decretistas formabitur libellus: excepto eo q̄ vbi ponitur nomen imperatoris, ibi

Insig ponetur nomen pape: et vbi ponitur nomen consulis, multa ponetur nomen episcopi.

dere. a ¶ Consul ꝛ dies. instituteaccusationes, qꝫ de die cō missi criminis loquitur: nam consul ꝛ dies sunt proponendi: ho die primo ponitur imperatoris nomen, postea cōsulis: postea idictio, postea mēsis et dies. in aut. vt preponatur imperatoris nomen. colla. v.

b ¶ Catio Seio. ideo nomē exp̄mit vt fm qualitatem persone puniatur magis vel minus. Sed quid si ignoratur que sit illa persona? Videk qꝫ nihilominꝰ ipsum accusare possit: vt Adde v.q.j.c.ij.

qꝫ rō, c ¶ Neqꝫ autem qꝫ locꝰ die. cōmissi crimis aggra- nis: ſ sed nō cōce- tur res pti libelli: vt. ff. di- gestā. l. dim⁹. penitus con sen. ff. tra iij est in ciuili- ff. de bus actionib⁹: vt iur. ꝛ ff. de edē. l. j. ff. die l. aut fa autē. A restib⁹ au- ta. ff. tez querit dies: vt loc. ff. ij. q. ix. nihilomi- de pe. nus. ꝛ. xxxv. q. vj. Sub. de parentela. De nē- hoc plene dicem⁹ tes f. iij. q. ij. in resti- fudo- bus. ij. ꝛ etiā dicēt nati vt i qua parte dom⁹. deant. Fm hꝫ dies est as fm L. signanda, qꝫ nō li- Tullius cet yagari cū dis- in de- crimine alterius: ponere vt. ff. de iniur. l. ꝑ- debeat tot. Jo, Tamē dic de die. qꝫ non aliud tenek dicere restis ꝑh accusator proposuit qꝫ nō aliud iudicā dum est ꝑh in libel lo comp̄hensum sit. argu. extra de can. pos. cuz super electione. de simonia. licet hely. vi- tra medium. B.

d ¶ Se. pfessum esse. Jd est se vel le prosequi accusationem, ꝛ subiturum talionem si nō probauerit. Joan.

e ¶ Sed si aliud. Jd est eodem modo est procedendū si aliud crimen obiciat.

f ¶ Reo. hoc etiam fiat elapso biennio: vt. C. vt intra certum tempus. l. vlt.

g ¶ Videmus. ff. ad turpil. l. in senatus. ſ. vlti.

Quidā episcopꝰ. ij ¶ Calue Supra in ꝓma causa tractauit de ordine iudiciorꝫ, ꝛ de restitu, spolia, ceptio talis est. Cōsul ꝛ dies[a]. Apud illum pretorem vel cōsulē Lucius Titi⁹ pfessus est se Mutiā lege Julia de adulteriis reā deferre, qꝫ dicat eaz cū Caio Seio[b] in ciuitate illa, in domo illius, in mense illo, cōsulibus illis cōmisisse adulterium. Utiqꝫ eñ et locus designandus est in quo adulterium cōmissum est: ſ ꝛ persona cum qua admissum dicit, ꝛ mensis: hoc enim lege Julia publicorum iudiciorū cauek, et generaliter ꝓcipitur omnibus qui aliquem reum defe rūt. Neqꝫ autē diem[c] neqꝫ horam inuitus comp̄hendet. Q; si libelli inscriptionū legitime ordinati non fuerint, rei nomen aboletur, ꝛ ex integro repetendi reum potestas fiet.

I tem subscribere debebit is qui dat libellum, se ꝓfessum[d] esse: vel alius ꝓ eo, si literas nesciat: sed si aliud[e] aliqꝺ crimen obiciat, veluti qꝫ domuz suā ꝓbuit vt stupū materfamilias pateretur: qꝫ adulterum deprehensum dimiserit, qꝫ preciuz ꝓ cōperto stupro acceperit: et si quid simile, idipsum in libello cōprehēdēdū erit. Si accusator decesserit, aliave causa eum impederit quo minus accusare possit: et si qd simile est, nomen rei abo letur postulante reo[f]. Jdqꝫ ꝛ lege iulia de vi ꝛ senatusconsulto cautum est, ita vt liceat alij Sed qꝫ non ad plen⁹ direrat, ideo supponit hanc causam tertiā, in qua plenius tractat de resti. ſpo. ꝛ de inducijs dandis: ꝛ an infames sint admittendi ad accusandū, ꝛ quales testes sint admittēdi, ꝛ qualis debeat esse iudex, ꝛ de multis aliꝭ que oia vt aperti⁹ pateant thema ꝓponit, de q̄. rj. elicit cōnes.:

h ¶ Quidā epūs. hic primū agit an spoliatus sit restituēdus, sed supra causa. j. q. ij. agebatur an spoliatꝰ esset in ius vocandꝰ. Est autē regula: Spolia re qꝫ spoliatꝰ ab to est fē- alio ꝑh iudice, vel per re- etiā si a iudice est stituen spoliatꝰ sine ordi- dꝰ regu ne iuris, semp sta- lariter. tim est restituēdꝰ nō obstante exceptione alicuꝰ criminis, vel non canonice institutionis: vt eē de resti. spo. in fīs. ꝛ. c. itez cū quis. ꝛ. c. cōque rēte. ꝛ. vj. q. ij. de- nicꝫ. Fallit in casi Spolia bꝰ hic notaſ. Jn- to i mit- trusio. ſ. qñ aliꝭ tis casi occupauit sedem bꝰ dene aplicā violēter: vt gaf re ſ. e. ſ. parz, sed hoc stitutio spāle est in papa. Dilapdatio: vt ij. q. ij. qꝫ ea, ſ hodie hoc non tenet, qꝫ nō est spoliādꝰ aliꝭ, nisi probara suspitiōe: vt extra de simo. liz. Crimis enormitas: vt ij. q. v. sup eā. Jnfamia et criminis euidentia: vt. ij. q. v. pbē. ꝛ. q. j. scelꝰ. ꝛ. c. manifesta. Jtē crimē simonie. eē de simo. accusatū, ꝛ. c. tāta. Cōtumacia: vt. iij. q. ix. decernim⁹. Scandalū: vt. iij. q. vj. hec quippe. Fornicatio notoria. extra de diuor. significa

i ¶ Causa. iij.

Quidā epūs[b] a ꝓpria sede dejectꝰ est, petit restitui: post restitutionē inducitur in causam, inducias postulat: tandē ad etꝫ accusationez procedit quidam nō legitime coniunctus vꝛoꝛi, ꝛ duo infames, ꝛ tres religiosi: accusatores testes de domo sua ꝓducunt, et alios sibi inimicos extra suam ꝓuinciam: reus criminoso iudici offertur ab vno tm̄ audiendus ꝛ iudicandus: quidā de accusatoꝛib⁹ ꝛ testibus absentes q eplam illū accusare ꝛ in eū testificari contēdūt: cū multa capitula et obiscerentur, in primo accusatores deficiunt: demū accusatio in accusatoꝛem vertitur.

Hic primo querit an restitutio dāda sit quibuslibet expoliatꝰ. Secūdo de inducijs, an post restitutionē tm̄, an etiam post vocationē ad causam qbuslibet cōcedēde sint. Tertio quo spatio mensium vtriqꝫ sint concedende. Quarto an infames et non legitime ꝓiuncti ad accusationem sint admittendi. Quinto, an testi. Jtē cū reus est absens. extra de offi. iudi. dele. ꝓsultationibus. Cū inconuenēti delecit. extra de resti. spoli. olim. Item cū spoliatio est probata in modū exceptionis. extra de ordi. cogni. cum dilectus. Item fm quosdam cum incōtinenti spoliatoꝛ vult probare exceptionem. extra de restit. spo. literas. ff. ad exhibēdum. l. iij. ſ. ibidem. Jtē cum a muliere obiciꝭ sentia viri: vt extra de restitu. spo. ex tranimissa. Item in casu quem habes extra de diuor. gaudemus. in fine. Jtē exceptio

rel iudi.ff.q.vj.§.definitiua. Item exceptio iurisiurandi vel pacti ſm quosdam: vt extra de reſtitu.ſpo.acceptā.c ca.ſolicite. Item ſi ſub conditione poſſedit.extra de reſti.ſpo.alim cauſam. Item ſi ex gratia vel precario poſſedit.j.c.queſt.iij.quia cognouimus.c extra de excel.ptela.cū ad quorūdā. Item ſi poſſedit vt colon⁹. ff.de vi c vi arma. cum funduz. Hoc autē ſcias,q quatuor ſunt auxilia producta per que petitur reſtitutio: actio,interdictuz, condictio ex canone,iudicis officiū. Actione petit reſtitutio:vt actiōe quod metus cauſa datur reſtitutio contra quēlibet poſſeſſorem. ff. qō metus cauſa.l.metum.§.volēti. Itē actione de dolo petitur reſtitutio: et per illā non fit reſtitutio niſi cōtra illū qui dolum fecit.ff. de dolo.l.ſi plures. Itē p interdictū reſtitutio datur cōtra illum ſolum qui vim fecit:vt ex de reſtit. ſpo.cuz ad ſedem. in fi. Per cōdictionem ex canone datur reſtitutio contra quemlibet poſſeſſorem: vt extra de ap.bone memorie.c extra.e.c.ſepe.c.j.e.reditegrā da. Itē per iudicē officiū petitur reſtitutio cū aliquis ꝓpter abſentiam perdit rem ſuā de qua agitur.ff.ex quibus cauſis maio.l.j.c per totum.c illa poteſt agi contra quemlibet poſſeſſorem: vt.c vj.q.iij.§.porro.

Reſtitutio petit ſ. tuor auxiliꝫ.

¶ Nā p hanc actionez aduocat reſ eriā ab eo qui metum nō intulit.ff.qō me.cā. ſi cū exceptiōe §.ij.C. e.ti. nō interest Archi.

Quod reſtitutio. ¶ Caſꝰ. Hic intitulat ꝑma queſtio

Qua querit an reſtitutio ſit dāda obꝫ expoliatꝫ.

Epiſcopus. ¶ Talibo. Queſitum fuit vtrum crimē aliquod poſſit obſtei epiſcopis rebus ſuis expoliatis, vel de ſedibus ſuis electis ante reſtitutionē. Et certe reſpondet papa q non.

a ¶ Oia.etiā depoſita:vt.ff.depoſi.l.j.§.qui autem.c ff.de vi c vi ar.l.j.§.quod autem.

b ¶ Nullū crimē.a ſpoliatore: vel generaliter a nullo cum ſit inermis: vt.j.e.q.ij.oportet.

b ¶ Nullū crimē.ꝑ quo fuerūt ſpoliati ſm hug. vel nec illud nec aliud pōt obiici a ſpoliatore.ij.q.ij.in ſcripturis.c ca.nullꝰ. Sed mirū eſt ſi aliqs non pōt eū de crimine illo accuſare: vt.j.q.ij.cū eccleſie.c ca.ꝓxi.cum

ſtes de domo accuſatorū ſint producendi, vel inimicorum vor ſit audiēda. Sexto an extra prouinciā reus ſit producēdus. Septimo an ſit audiēda eiꝰ ſententia quem cum reo par iſicit malitia. Octauo an ab vno tantū epꝰ ſit audiēdꝰ vel iudicādus. Nono an accuſatores vel teſtes in abſentem vocē accuſationis vel teſtificationis exhibere valeāt. Decimo an deficientes in primo capꝭo ſint admittēdi ad ſequētia. Undecimo an accuſato liceat accuſationē in accuſatorem vertere.

¶ Queſtio.i.

Quod reſtitutio qbuslibet dāda ſit,multis authoritatibus ꝓbat.

Sit ei Caiꝰ papa.

¶ Expoliatis vel electis oia ſunt redintegranda.

Epiſcopis ſuis rebꝰ expoliatis,vel a ꝓpulſis ſedibus electis,oīa que eis ablata ſunt,legibꝰ ſunt redintegrāda:qz ꝓtinꝰ hoc factū fuerit,nullū crimenꝫ eis obiici poteſt. Itē Fabianus pa.

ſ. ſi a ꝓpulſis ſedibus aut eccleſiis ſine authoritate Roma.pō.expulſi fuerint:anteq̄ ad ſynodū vocenꝫ,ꝓtinus locꝰ et ſua oia eis reditegrāda ſunt.nulla eſt ratio ꝑmittit dū ad tēpꝰ eoz bona vel eccleſie atq; res ab emulis aut a quibuſcunq; detinētur, vt aliqd illis obſtei debeat:nec q̄cq̄ poteſt eis qlibet maiorū vel minorū obiceꝛe,dū ſuis eccleſiis vel rebus vel ptātibus carēt. Sz notandū eſt q reſtitutionis ſentētia ſola nō ſufficit,niſi ꝑſentialiter oīa iudicis officio reſtituanꝫ:vt electꝰ vel ſpoliatꝰ etiā naturalē ꝑſſionē recipiat:ſiue animo ſuo c corpore alieno,veluti ꝑ ꝓcuratorē: ſiue aīo c corꝑe ſuo: cuncta quoq; que ſibi ablata ſunt vel fuerāt:quacūq; conditione in eodē loco vnde ſurrepta fuerant,reuocanda ſunt.

¶ ſi Jo.vibis Rome epꝰ ſcribit zacharie archiepo.

¶ De eodem.

Edintegrāda ſunt oīa expoliatis vel electis epiſcopis preſentialiter ordiatione pontificū. et in eo loco

¶ De eodem.

Epiſcopi ſi a ꝓpulſis ſedibus aut eccleſiis ſine authoritate Roma.pō.expulſi fuerint:anteq̄ ad ſynodū vocenꝫ,ꝓtinus locꝰ et ſua oia eis reditegrāda ſunt.nulla eſt ratio ꝑmittit dū ad tēpꝰ eoz bona vel eccleſie atq; res ab emulis aut a quibuſcunq; detinētur, vt aliqd illis obſtei debeat:nec q̄cq̄ poteſt eis qlibet maiorū vel minorū obiceꝛe,dū ſuis eccleſiis vel rebus vel ptātibus carēt. Sz notandū eſt q reſtitutionis ſentētia ſola nō ſufficit,niſi ꝑſentialiter oīa iudicis officio reſtituanꝫ:vt electꝰ vel ſpoliatꝰ etiā naturalē ꝑſſionē recipiat:ſiue animo ſuo c corꝑe alieno,veluti ꝑ ꝓcuratorē: ſiue aīo c corꝑe ſuo: cuncta quoq; que ſibi ablata ſunt vel fuerāt:quacūq; conditione in eodē loco vnde ſurrepta fuerant,reuocanda ſunt.

¶ ſi Jo.vibis Rome epꝰ ſcribit zacharie archiepo.

¶ De eodem.

Edintegrāda ſunt oīa expoliatis vel electis epiſcopis preſentialiter ordiatione pontificū. et in eo loco

(ſaltē ciuiliter.f j.e.q.ij.audiuimus.

Epiſcopi. ¶ Caſꝰ. Nō debēt epi ad ſynodū vocari, vel eis crimen aliqđ obiici,niſi ꝓ rees.ꝓprie vt eccleie eis fuerint reſtitute,niſi ſpoliati eſſēt authoritate romani pontificis.

c ¶ Epi.ſi tñ ſpoliatus velit agere cōtra ſpoliatorem recōuenīri poteſt ab eo: vt arg.ff.de iud.l.ij.§.itez. Sz hoc verū eſt cū nō agit ō ſpoliatiōe. extra de or.cog.cū dilectꝰ.et melꝭ in c.ff.poteſt etiā cū recōuenire de alio ſpolio.extra de reſti.ſpo.c.vj.

d ¶ Obiicere.qđ ſi nunc̄ velit petere reſtitutionez vt ſic nō puniatur de crimine ꝓ quo eſt ſpoliatꝰ:cū tamen inde gratioſe penā mereturꝰ Dicē rē q i tali caſu bene poſſit accuſari ante reſtitutionē ne fraus ſit ei obiecta: ar.extra de iudi. inrelleximꝰ. et.vj.q.iij. puiuleguſ. Iz ſi minoꝛe penā de illo crimine meretur, tunc nō eſt accuſandus de illo,cū ſatis ſit ꝓnitus:arg.ij.q.vj. ſi quis ex plurib⁹. Dic tempus preſigendum: vt extra

Hoc ꝓdicit intelligēdum ne c de clara: nāe de cre.lib. vj.8 re. ſpo.frequens. §.vlt.

de reſti.ſpo.frequens.lib.vj.

¶ Sz notādū. ¶ Caſꝰ Dicit Gra. hoc §.q nō ſufficit ſi reſtitutio fiat ſolēꝫbie, vt ꝓ ſniaz, niſi ꝑ hitalꝭ clare ſtituanꝫ offō iudicꝭ: vt expulſꝰ habeat ciuilē c naturalē poſſeſſionē,ꝑ ſe,vel aio ſuo c corꝑe alieno:vt ꝑ ꝓcuratorē: c in eodē loco vñ ablata ſunt fiat reſtitutio. qđ ꝑ

Signāſtoniꝫ ꝓ cōtēplatiue.

e ¶ Naturalē.nec ſufficit dari pignota. (bal ꝑ le.ca. eſt de ſen.c re iudi.cū aliqbꝰ.ſimilꝭ in ꝓtoiū pignꝰ eſt qđ corꝑaliꝭ mittēdꝰ.ff.de pig.ac.nō eſt mirū.ſecus in cōuentionali.ff.e.l.j.c.ff.de dolo.l.ſi plures.

Edintegrāda ſunt. ¶ Caſꝰ. Queſtū fuit a Jo.pa. ꝑ zachariā qualiꝭ debeat fieri reſtitutio expoliatꝭ, epīs c electis. Et rñdet Jo.pa. q oia corꝑaliꝭ ſunt eis reſtituēda in eo loco vnde ablata ſunt,quacūq; conditione fuerint eis ablata,ſiue ꝑ dolū,ſiue per violentiā vel quacunq; alia iniuſta cauſa.

f ¶ In eo loco,etiā vltra mare:c ſunt reuocāda ſupti.

bus spoliatoris.ff.de rei ven.si vero.

a ¶ Captiuitate.j.xvj.q.iij.porro.& ca.precedenti.

a ¶ Captiuitate. Si essi p vim aliquid ab eo extortū

Spolia est vel ablatū, intra annū pōt agere cōtra delectorē in

tus pri quadruplū: post annū in simplū.ff.de vi et vi ar.l.j.Sz

vel me- si p metū est extor-

tū agit tum aliq̄d, tunc ꝫ

ad qua omnē possessorem

drupla agit intra annū in

quadruplū cū nō

vult restituere.ff.

qō met.cā. si cū ex

ceptōe.ꝫ.j.ij. & ij.

b ¶ Aut dolo. et

tunc vsq̄ ad bien-

niū pōt cōueniri q̄

Dolo- dolum ꝑmittit: vt

lius an C.de dolo.l.vlt. ſz

posit i ꝑpetuo pōt conue-

petuū niri actione in fa-

conue- cū de eoq̄ ad eū

niri. puenit, vel si dolo

fecit quomin⁹ ad

eū ꝑueniret: vt.ff.

de dolo.i heredē.

¶.l.eaten⁹.¶.l.do-

love. Cū aūt canō

equiparet dolum

metū vel violētiā:

videt q̄ condictio

ne ex hoc canone

quilibet possidēs

posset cōueniri. ar

gu.ad hoc eē ꝺ iu-

dicū.¶ eē de trāſ-

ac.veniēs.¶ eē de

emp.¶ ven.perue

nit. eē vt lite pen.

eccla.¶ eē de ap-

pel. bone mēotie.

¶ est expressum eē

de restī.spo.sepe.

b ¶ Aut dolo.ar

gu.q̄ restituēdus

sit qui dolo suo in

renunciat: vt.j.

xv.q̄s.vj.ca.j.et.j.

xxx.q.j.dictū.¶.C.

Oſee iiij.b. de inoffi.test.eum

qui.j.fiſo. eē de

bis que vi metus

ve cā fiunt.cū dile

ctus.¶ tra.¶.xx.q.

iij.cōstituit.¶ tra.

Vlli dubiuz

est. ¶ Augu-

Quiā epi iniuste

fuerūt expoliati,¶

Psal. cxxxij. a suis sedib⁹ electi

Alij epi non iuua

bant eos: imo q̄s

deterius est) ꝓpone

bant insidias dia-

bolo instigāte. quos

vnde absceſſerāt, funditus re

uocāda: ꝙcūq̄z ꝺdītione tpis,

aut captiuitate[a], aut dolo[b],

aut violētia matoꝝ,¶ p quas-

cūq̄z iiustas causas res ecclie

vel proprias.i. suas substan-

tias perdidisse noscuntur.

Item Eusebius apl̄ice sedis

episcopus olbus episcopis.

¶ De eodem.

Bēdintegrāda sunt oīa

expoliatis vel electis

epīis ꝛc. vsq̄ funditus reuo-

canda: eodē modo vt supra.

Item Alexander papa.

¶ Hō est sacerdos seū schis-

maticus, qui fratrum se sub-

trahit obsequiis.

Dubiū dubiū est q; boni

a malis semp psequū-

tur ¶ tribulanſ: ꝓpter qō nos

oportet humiliari sub potēti

manu dei: vt liberet nos in tē

pore tribulationis. Nā diabo

lus nō cessat circuire querēs

quē deuorēt: et querere quos

ex fidelib⁹ ꝓdat: ¶ maxime il-

los quos ardētiores in seruī-

tio saluatoris eiq̄z familiares

iuenerit. familiares dico eos

quos sacrari ¶ in ordine apo-

stolatus cōstitui deus voluit.

Ipsi em̄ ꝓ pplo interpellāt

et ꝑ pplī peccata comedunt: q;

suis precibus ¶ oblationibus

ea delent atq̄z cōsumunt. et.j.

Qui aūt ex vestro fuerit col-

legio, et ab auxilio[c] vestro [b] se

subtraxerit: magis schismatī-

cus q̄z sacerdos esse ꝓbabit.

Ecce (inq̄t ꝓpheta) q̄s bonū ¶

q̄z iucūdum habitare fratres

in vnū. Illi ꝺo nō habitāt in

vnū qui fratrū se solatio sub-

c ¶ Auxilio. Epi sibi inuicem debēt prestare mutuū

auxiliū: vt.x.dist.xc.precipimus.¶ ideo inducit hoc ca.

sez q̄ semper sit subueniendum spoliatis.

b ¶ Uestro. Arg.q̄ quilibet tenet patrocinū ꝓ sua

ecclesia prestare.xcvj.dist.si imperator.

trahūt: aut (qō deteri⁹ est) fra-

trib⁹ insidias aut laqueos po-

nunt. ¶.j. Dominū crucifigūt

qui eū in sacerdotib⁹ suis pse

quūtur: qui crux a cruciatu dr.

Magnum vero cruciatū susti-

net qui vim patitur.

Item Fabianus papa.

¶ Excōicent q̄ oppīobriū et

calūniā inferunt sacerdotib⁹.

Deus ergo fratres ad

hoc ꝓdinauit vos, ¶

oēs q̄ sūmo sacerdotio fungū

tur, vt iniustitias remoueat⁹,

¶ psumptiōes abscidatis, ¶ in

sacerdotio laboriātib⁹ succur-

ratis. opprobriis ¶ calamita-

tib⁹ eoꝝ locū nō prebeatis: ſz

et q̄ calūniā vel opprobriū pa

titur, adiutoriū feratis. Illū

ꝺo qui calūniā vel opprobriū

facit, abscindatis: ¶ dño i suis

sacerdotibus opem feratis.

¶ Ptz ergo q̄ expoliati pri⁹

sunt presentialiter restituēdi

anteq̄z ad causaz sint vocādi.

¶ Sed obijcit, Ubi nō fuit le

gitima institutio, ibi non po-

test esse restitutio.. Non enim

ꝓbatur destitut⁹ qui prius

nō fuit institutus: ac per hoc

nec restaurationez postulare

pōt. Illi ergo quorum electio

vitiosa est, vel qui a clero non

sunt electi, vel a pplo expetiti

vel qui per simoniam irrepse-

runt, non sunt habendi inter

episcopos: ¶ ideo si a sedibus

quas tenere videbant⁹, expul-

si fuerint: non possunt restitu

tionem petere anteq̄z vocentur

ad causam. Unde supra in

tractatu ordinandorum. Si

quis[e] pecunia vel gratia hu-

d Ecclīa suā dli-

bet de-

fēdere

tenet.

¶ Ubi

de hoc

ꝺ.j.qō,

vij.c.j,

ibi vi-

deas.

qō le.et

no. xvj.

q.j nos

autē.et

xj.q.iij,

dā ḡ.

Archi.

Deus ergo. ¶ Ptz ergo. ¶ Cō-

clusio. Cōcludit gra

tianus ex supradi

ctis q̄ expoliati nō

debent vocari ad

causam: nisi prius

fuerint corporaliter

restituti. Huic con

clusiōi obijcit hoc

modo. Nā ubi nō

fuit legitima insti

tutio, restitutio eē

se non pōt. Unde

si qui fuerit expo-

liati quia canonice

non fuerint elec

ti, vel ꝑ simoniaz

fuerit electi: restitu

tionē postulare

nō possūt. Et hoc

ꝓbat Gra. per ca.

lxxix. dist. si dās pe-

cunia. Postea sol-

uit et dicit q̄ illud

ca. intelligit tm̄ in

eo casu quo sedes

apl̄ica ꝑ violentiā

occupaf: et si talis

expellat, nō fit re-

stitutio: qi nō esset

inder supior sub

quo restituī⁹ conue-

niretur. Alij ꝺo

innuatores et iniu-

sti detentores si spo

lientur, debent re

stitui: nisi ꝓinnua-

to bello possessio

fuerit recuperata

secus si non contī-

nuato bello.

e ¶ Si quis pecuniā. ¶. distinc. lxxix. si quis pecunia.

hoc tamē ibi nō dicitur: sed melius posset induci q̄ est

xxiij. dist. in nomine. vt etiam nulla ei audiēcia detur,

De illo inuenies.xliij.q.j.in princi.in sum.

a ¶ Non cõtinuato.l.si non interponatur contrarius actus.ff.de testa.heredes palam.vel cõtinuato cũ primum poterit. ¶ ff.ad tertul.l.ij.§.confestim.

Adõ ad hoc, qõ le.z no.eẽ ꝺ restitu. spo.oli. ꝑ, ꝑsertim.et vis qõ no.eẽ ꝺ homic. signifi= casti.in glo.vl. in fi.

De inductijs. ¶ Hec.q.diuiditur in duas partes: in quarum prima ꝓbat per octo auctoritates q̃ inducie post restitutionem sunt dande spoliatꝫ z restituẽdę: vt diu gaudeãt cõmodo possessionis anteq̃s spoliatoribus respondeãt. que tñ arbitrarie sunt. Scõa ibi: Qꝺ si male. Joan.de fan.

¶ Casus. hic intitulatur.ij.qõ.qua queritur an dande sint inducie post restitutionẽ: z ꝓbat Fra.per seq. cap.q̃ sic.

Indutiarum quinq̃ sunt genera.

b ¶ De inductijs. Quinq̃ sunt gña iduciaꝝ: restitutorie, ꝑparatorie, citatorie / deliberatorie z iudicatorie sive executorie.

dicas ꝙhe appellationes magfales sũt que nõ sunt cõtẽnẽde eẽ ꝺ de ci.tua. Idem no.fm Zan.

In cã crimmali restitutorie nõ erũt mintores.vj.mẽsiꝫ nec matores anno z habent locũ ante vocationem in ius in causa criminali.j.e.electis. vt verius est q̃ sint arbitrarie: vt.j.e. si epus. Citatorie erũt vnius vel duorum vel triũ mensium: vt.iij.qõ.v. ca.j.z.v.q.iij.c.j.z habẽt locũ post citationem z ꝓtestationem. Ille aũt q̃ habent.v.q.ij.ca. presenti. sunt paternales adiectiones / de quib⁹ mentiunt quidã q̃ sint clericoũ minoũ vel laicoũ: tamen arg.est ꝓ eis.xv. q.vij.si autem. Alie sunt presbyteroꝝ vel diaconoꝝ: vt dicunt quidam. Preparatorie erũt anni et dimidij: vel vnius anni: vel sex mẽsiũ: vt.j.e.qõ.iij.de inducijs.z he dantur ante lit.contest.z post.v.q.ij.si primates. In ci mili aũt causa sunt inducie deliberatorie.xx.dierũ: vt.j. ea.q.iij.offeratur. Citatorie.xxx.dierũ.in auc.de litig. Alex.ꝺ ymo.in l.j.ff.de edẽ.p⁹ princi. §.omnem.col.ix.z per triñ edictum: vt.xxiij.q.iij.de illicita. Judicatorie quatuor mensium/que dantur iudicanti: vt extra de offic.iudi.delega.querenti. In criminali vero non dantur deliberatorie: ꝙ quia certus debet esse reus vtrum velit crimen confiteri, vel negare: cum sciat se esse reum vel non. Item nec iudicatorie dantur: quia ibi pena nõ differtur nisi in casibus: vt.xj. q.iij.cum apud.

Quanto rpe. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca.q̃ tãtum tempus dandum est expoliatis anteq̃s ad synodum vocentur / quanto tempore fuerunt expoliati: vt sub eodem tpe eis inducie dentur.

c ¶ Quanto. Id est quali, id est si lõgo tempore fuit spoliatꝰ, longo tẽpore erit restitutꝰ sic.xc.dist. si quis monachus.in fi.

Um ecclesia

¶ Casus. Dicit hic q̃ nihil potest obiici spoliato nisi ꝓmo ei omnia fuerint restituta, quibꝰ fuerat spoliatus: et nisi post restitutionem habuit tempus a patribus diffinitũ.

d ¶ Sponte. Arg.q̃ spoliatꝰ suo iuri potest renunciare. arg. contra extra de resti.spolia.solicite.

Portet rc.

e ¶ Nudi. Ecce ratio canonis quare spoliatus nõ tenetur respondere: z est forte ideo statutum, quia cum est spoliatus, non potest sufficere ad sumptꝰ iudiciales. nec inuenit homines adeo fauorabiles et per hoc videtur q̃ nec spoliatoꝝ, nec alij teneat respondere sup aliquo quod ei obijciatur: arg.ff.ead. cum ecclesie.et.ff. qõne ꝓpri.cap.ij. Item videtur q̃ si

Spoliatus non tenet. respondere.

Item Pelagius papa.

¶ Cum possessiones vel res episcopi detinentur, aliqd sibi obiici non potest.

Um ecclia alicuiꝰ epi aut possessiões vel res ab eius emulis vel a quibuscũq̃ alijs nõ sua sponteꝰ detinentur: aliquid illi non debet aut põt a quoq̃ ante redintegrationem omniũ suarum rerum obiici. Sed ꝓius illi legibus redintegrãda sunt oia z postea tpe a ꝓtribus ꝓfinito negocia sunt ventilanda.

Item Stephanus papa Girardo Jadocen.

¶ Ante litem cõtestatam violenter ablata restituantur.

Portet vt primum vos tã de invasis ciuitatibꝰ et monasterijs z mãsis, q̃ de reliquis gñaliter rebꝰ requestiri faciatꝫ: quia nec nudi cõtendere, nec inermes inimicis nos debemus opponere.

Item Eusebius papa.

¶ Deiciantur a clero, z infames fiant, qui loca expulsoꝝ adulterina feditate invaserunt.

Audiuimꝰ quosdã a vobis infamatos z dila-

modicum esset ei ablatum, q̃ tunc quilibet ex pio quasi liber causa teneatur respondere: vt extra de resti.spo. frequens.libro.vj.

Audiuimus quosdam. ¶ Casus. Quidã quosdaꝫ episcopos infamauerunt: z a propꝛijs sedibus expulerunt: et eis expulsis alios loco eorum substituerũt expulsis viuentibus. Quare Gregorius papa reprehendit eos grauiter / z mandat delectoribus vt electos restituant, et substitutos deijciãt: quos precipit infames fieri / et ab honoribus ecclesie arceri. Si autem isti delectores aliquam querelam contra eos habuerint eis restitutis apud Romanam sedem proponant.

f ¶ Infamatos. De facto, vel ab emulis. alias enim non restituerentur si essent infames de iure: vt.ij.q.v.

presbyter ſi.B.

a Quia alibi.5.lxxx.dist.episcopi.

b Habueritis. Sed quā possunt habere querelā? criminalē nō possunt, cū sint inimici.extra de restit.spo. item cum quis. nō ciuilē: q; ceciderūt a iure suo.xvj. q.vj.placuit. Forte loquitur de his q̄ suā iniuriā prosequunt: vt.iij.q.vj. omnibus.

c Jectis.xē. Annuersarie.ad plus: vel ser mensium, ad minus.

d Ejēp. Casius. Aliquis epūs erat spoliat⁹ rebus suis vel ecclesie: vel erat de eccīa ejec⁹. Quesitum fuit a Felice papa vtrū posset compelli venire ad synodum, & respondere obiectis ante restitutionē. Et respon. q; non: nisi suo statui et honori primo fuerit restitutus: nec vocari poterit nisi sponte venerit pro suis negocijs: minime tamen iudicādus cum, pter hoc non venerit: post restitutionez vo gaudebit indulgijs, prout iudices viderit expedire.

e Detentione. Si detines me ne possim intrare possessionē, comperit mihi interdictum vnde vi.ff.ne vis fiat.q. fiat ei qui in possessione.cō. mit.l.j.§. siue aūt. tenet. & ibi dd. & vide in constitutione eē hoc ti. de restit.spo. sepe.

f Cōuocari. Si quid ne quid veniet aliud pellaturus si eum grauauerit, nisi quando constat eum non esse suum iudicem. B.

g Sponte. Dic assignant quidam aliquem posse in rem suo renūciare. vij.qōe.j.cū periculosum. & C. de epis. & cleri. si quis in conscribendo. Certe contrarium innuitur ex illo verbo, minime: nec hoc refertur nisi ad illud verbum conuocari.

h Diu. Dicitur diu quod est vsq; ad quatuor menses. Sic.lxiij. distinct. lectis. sic hec dictio mox, amplia-tur.xx.q.ij.ca.j.

i Vel quinq; vel ser. ar, inducias esse arbitrarias, & rarie.

Ista decretalis nō vult habere nisi ad restitutiones: vbi nō gosq; post restitutionem hoc casu. Nam ecclia ejec⁹. Quesitum fuit a Felice papa vtrū posset compelli venire ad synodum, & respondere obiectis ante restitutionē. Et respon. q; non: nisi suo statui et honori primo fuerit restitutus: nec vocari poterit nisi sponte venerit pro suis negocijs: minime tamen iudicādus cum, pter hoc non venerit: post restitutionez vo gaudebit indulgijs, prout iudices viderit expedire.

Ita

extra de ap.cum sit romana.ff.de iudi.nonunq̃. Sed arg.contra in aut̃.de nup.§.sed hoc quidẽ.xxviij.dis. de his.in ti.x.j.e.q.iij.c.j.

[a] ¶ Ante conuocatus.q̃ possibilitas ei sit.

[b] ¶ Si iuste.i.si iustum crimen ei obijcitur.

¶ Qui male.

¶ Hec est scẽa ps q.in qua ꝓbat q̃ dilapidator remouẽdus ex sola suspitione. Sed hoc hodie correctum est per decre.extra de simo.licet hely.et de offi.delega.venerabili.quia primo ꝓbari debet, et ea probata dat illi coadiutor vsq̃ ad finẽ litis. Joan de fan.

¶ Casus Supra dictũ est generaliter expulsos esse restituendos, nec aliter ecclesie possũt respõdere. Modo excipit Fra. casuz in quo nõ videtur restituendus ante cause cognitionẽ, puta si suspectus est de dilapidatione: exemplo tutorum et curatorum. et hoc ꝓbat se.ca.

Vla ea.

¶ Casus Clerici quidã accusabant Maximiliani de dilapidatione: quare pelagius cõmisit causam petro presbytero: cui precipit vt eum ab administratione rerum ecclesie removeat donec de causa cognoscatur: quia si remaneret in administratione, non posset de facili veritas cognosci, cum multa pecuniam fiant.

[c] ¶ Quia ea. Ideo forte removet suspect[us] ab administratione, qi forte timet ne cor rũpat iudices: et ideo nec creditores ei solũtes liberant. ff. de sol. q̃ si forte.

[d] ¶ Donec causa. in crimine dilapidationis speciale est q̃ sequestrat possessio a possessore anteq̃ sit contestatus, contra id. xvj. q. iiij. volumus. nã et post appellationẽ sequestratur ab eo possessio. ff. de ap. imperatoreo. et. §. q. vj. quotiẽs. ij. q̃ cito ergo aliquis accusatur statim ab eo removeẽda est administratio: vt hic, et. C. de suspec. tuto. l. eũ. et sine accusatore potest remoueri si iudici liqueat ex apertissimis argumentis eum suspectum. ff. de suspe. tuto. l. iij. §. preterea. Suspectũ autẽ dicimus illũ qui moribus talis est vt suspectus, dici debeat: vt. ff. de suspec. tut. suspectũ. Nec audiretur talis licet vellet satisdare q̃ bene administraret: vt instit. de suspect. tuto. §. nouissime. Hodie tamẽ videt q̃ non est remouendus ab administratione nisi ꝓbet suspitio: vt ex[tra] de si. iz hely. et de offi. dele. venerabili. dic vt ibi. Itẽ ad accusationem quilibet admittitur: vt in aut. de non alienan. aut permutan. in ti. C. de suspec. tu. l. eum. et. l. pietatis. et absens potest cõdemnari: vt. C. de penis. ne diu, nec eis aliquo debet gaudere priuilegio qui suos contubernales afflixit: vt. C. vbi de ratiocinijs agi opz, l. ij. tamen probabilius videtur q̃ soli illi admittantur quorum interest: vt. xvj. q. vij. filijs. et. §. ij. q. vij. quapropter, vel saltem soli clerici: vt. xi. q. ij. nõ liceat. nam in popularibus actionibus non admittitur infames: vt. ff. de populari. actio. popularis. Itẽ nec ad accusationem talium iudex st[at]iz remouebit accusatũ ab administratione: sed summatim cognoscet an calumniose accusef, an nõ: arg. ff. de preto. stipu. l. j. §. vlti. et si sciuerint suspectũ et passi sunt eũ per aliquod tẽpus esse in administratione, non videt q̃ tales possint dicere eũ suspectũ: vt ff. de puni. credi. si creditores. et arg. extra de hijs q̃ fi. a ma. parte cap. ex ote. et arg. extra de accu. nulli. Credo verũ si scientes et negligẽtes: ꝫ scientes et querẽtes probationes bene audirent postea. ꝫ. q. vij. plerunq̃. Qui autẽ criminaliter cõuict[us] est, remouet ab ordine. si ꝑ occ. Clerici de crimine cõ nentes iuriter punit.

Suspectus qs est,

Suspectus an possit ab oĩb[us] accusari.

[e] ¶ Quod vero. hec questio loquitur de inducijs preparatorijs.

Vm accusatus. ¶ Casus Quesitum fuit a Felice papa an accusato sint preparatorie inducie de negande cum ad synodum venerit? Et respõdetur q̃ nõ, si ipse eas postulauerit, et iudices quos elegerit tribuantur sibi.

[f] ¶ A se electi, supra causa. prox. quest. vj. a iudicib[us], et. ar.

¶ Hic vt not. i ꝑdi. ca. cuz sit. ex[tra] of. deleg. q̃rẽn. ex de. pcu. ca. dilect[us], ar.

¶ Dec. q. Dilectus.

¶ Ad administratione remoueantur qui res ecclesie male viuendo dispergunt.

Vla ea[c] que de fraudibus Maximiliani ꝑbri flebili ad aures nras supplicũ relatione venerunt, non facile ẽm veritatẽ agnosci potuerũt nisi facultas ecclesie quã in vsus suos male conuertendo dispersit, ab eius potestate donec causa[b] cognoscat sequestratur: idcirco nos eum et supradicte ecclesie patrimoniorum[q] interim submouere, et in vestro discussionis ipsi[q] tempore moderamine detineri.

¶ Quesito. iij.

Quod[a] ho post vocatiõez veniẽti ad iudiciũ inducie negãde nõ sint.

Idem Felix pa. testat[ur] dicẽs. ¶ Veniẽti ad iudicium inducie non negentur.

Vm accusatus ad iudiciũ venerit: si voluerit, inducie ei petẽti a patrib[us] constitute absq̃ impedimẽto concedãtur, et iudices a se electi[f] sibi tribuantur.

¶ Quesito. iiij.

Quod[a] ho. Hec. q. diuidit in tres partes: in quarũ ꝓma ꝓbat p tres autho. q̃ inducie sũt dãde post vocationẽ ad synodũ. Scda ibi: Spatiũ vero. Tertia ibi: Offeratur. Jo. de fan.

¶ Casus Hic ponit tertia questio, in qua queritur an post vocationẽ facta restitutione sint inducie concedende. Et rñdet q̃ sic: et hoc ꝓbat per ca. seq. et agit de preparatorijs inducijs tã in criminali causa, vt in sequẽtibus ca. q̃ in ciuili: vt in. l. seq. in §. spatium.

[e] ¶ Quod vero. hec questio loquitur de inducijs preparatorijs.

Vm accusatus. ¶ Casus Quesitum fuit a Felice papa an accusato sint preparatorie inducie de negande cum ad synodum venerit? Et respõdetur q̃ nõ, si ipse eas postulauerit, et iudices quos elegerit tribuantur sibi.

[f] ¶ A se electi, supra causa prox. quest. vj. a iudicib[us], et. ar.

Dleas de ordi. cog. Wleas q̃ sit. de ordi. cog. ff. de suspe. tuto. l. iij. §. ob suspec.

Itē ex epistola Felicis pape
ij. fratribus Egyptiorum.

¶ Quot mensiū inducie epi-
copis prestande sunt.

DE inductis vero ep̄o-
rum[a] super quibus cō
sulistis, diuersas a p̄ri[b] re-
gulas cōstitutas inuenimus.
Quidā em̄ ad repellēda ipe-
ritorū machinamenta, & suas
preparandas risiones[b], & tes-
tes confirmādos[c], & cetera ep̄o-
rum atq; amicorū[d] querēda,
annū[e] & sex mēses mādauerūt
cōcedi: quidā autem annū, in
quo plurimi[f] concordant: mi-
nus vero q̄ sex[g] menses non
reperi, quia laicis hec indulta
sunt, quāto magis debent sacerdo
tib⁹ & .i. Inducie vero nō sub
angusto tēpore, sed sub longo
tēporis spatio precedende sunt
vt accusati se preparare pos-
sint: vt vniuersos communica
tores[h] in quinquis positos con
uenire, & testes preparare, atq;
contra insidiatores se plenis
ter valeant armare.

Item Eleutherius papa.

¶ De inducijs prestandis.

INducie. ¶ Casus. Qñ magne inducie dāde sunt ne inordinate aliquid fiat, quia multa fiunt per obreptionem.

i ¶ Inducie. ergo tā actori q̄ reo dāde sunt inducie. xv. quest. vij. si autē. ff. de fer. l. vlt. nisi in casu: vt. j. e. ¶ iudicantes.

INducie[j] nō modice dā-
de sunt ad inquirēdum
ne aliquid preropere agi a
quacūq; parte videatur: quia
per surreptionem[k] multa pro
ueniunt.

Item Damasus. Palea.

INducie accusat⁹ in cri-
minalib⁹ causis ser mē-
sium vel eo amplius (si necesse fue
rit) cōcedēde sunt. Spatium
vero dilationū, sicut in. iij. lib.
codicis de dilatiōib⁹ inuenit[l]
hac ratione moderādū est, vt
si ex ea[m] puincia vbi lis agit:
vel instrumenta vel persona[n]
poscūtur, nō amplius q̄ tres
mēses indulgeantur. Si vero
ex ptinentibus[o] puincijs, ser
menses custodiri iustitie est.
In trāsmarina autē dilatiōe
ix. mēses cōputari oportebit.
Judicantes autē hac ratione
nō sibi p̄cessum intelligāt dā-
de dilationis arbitriū: sed eā-
dem dilationē (si rerum vrgē-
tissima ratio flagitauerit, & ne
cessitas desiderate instructio
nis exegerit[p]) non facile am-
plius[q] q̄ semel[r] nec vlla tra-
das: & tūc demū cū necessitas exegerit, nec facile am-
plius q̄ semel, ne causa, p trahēde lit⁹ dilatio tribuat.

m ¶ Ut si ex ea. hoc nō est principium legis: q̄ lex in-
cipit, quoniam plerūq;.

n ¶ Persona. i. reūs vel aduocatus.

o ¶ Ex continentib⁹. i. que modico freto distāt: vt. ff.
de verb. sig. nonnem. ¶ j.

p ¶ Exegerit. vsq; in finem litis.

q ¶ Amplius. in causis pecuniarijs nō datur amplius dilatio q̄ semel, nisi inopinatū quid emergat, & in cri-
minalibus dantur actori due, & reo tres: vt. ff. de ser. l.
vlti. sed in crimine adulterij nulla datur dilatio. ff. de
adulte. in crimine. licet sit arg. cōtra. xxxiij. q. ij. sine de
coniugij federe.

r ¶ q̄ semel. hic habes q̄ tantū semel danda est dila-
tio. & sic est contra extra de restitutis. in causis. & cap. si-
gnificauerunt. C. de iudic. auē. iubemus. vbi habes q̄
ad testes inducendos tres dilationes sunt concedēde.
So. licet plures productiones non possint dari: tamen
sub vna dilatiōe possunt mille fieri ¶ productiones. Alij
intelligūt q̄ de iure tres possunt dari dilationes ad te-
stes producendos: & dicunt hanc legē loqui de dilatio-

DE inductis. ¶ Casus. Duo episcopi egyptiorum
quesierūt a Felice papa qualiter inducie prepa-
rande, et quales
essent epis copis cō
cedende. & respon-
det q̄ quidam con
cedunt annū & di-
midiū: quidā tan-
tum annū, alij ve-
ro sex menses: et si
he concedūtur lai
cis, multo fortius
sunt sacerdotibus
concedende. Non
enim sub angusto
tēpore sunt eis in-
ducie concedende
sed sub longo: vt
possint se prepara
re ad suos testes
producēdos, & ad
querenda amico-
rum consilia, vt re
sistere insidiatori-
bus valeant.

a ¶ Episcoporū.
eēde sunt presby-
terorū diaconorū,
subdiaconorū. xv
q. vij. si autē.

b ¶ Risiōes. id est exceptiones
quas pbare tenē-
tur. ff. de proba. in
exceptionibus.

c ¶ Confirmandos. i. cōprobando
eos honestos: q̄
forte post publica
tionem potest face
re, non q̄ eos de-
beat instruere dā
dicant, quia hoc esset subornare: vel potest confirmare
illorum testimonium qui sunt probati criminosi, addu
cendo alias presumptiones, p dictis illorum: quia essi
debilitentur dicta talium, non tamen ex toto euacuan
tur: vt extra de proba. licet, & extra de simo. per tuas, &
ca. licet hely. in fi.

d ¶ Aīq; amicorū. Non facile tamen inuenitur q̄ ob
hoc sit danda dilatio. arg. ad id ff. de vsur. sciendū. sic
in aduocato. ff. ex quibus causis maio. ait pretor. in fi.
& l. ab hostibus. in fi. extra vt li. non pnest. ca. j. ad'o pre-
sentia absentie aduocati non potest quis petere indu-
cias. extra de do. & contu. prout.

e ¶ Annū & sex menses. cōtra in auten. vt clerici apō
ppios epi. ¶ fi. tamen. col. vj.

f ¶ Plurimi. ergo illud est potius tenēdū: vt. xvj. dis.
isidorus. xix. dis. in canonicis. Sed obijcitur. reo dan
trine inducie. ff. de fer. l. vlt. ergo causa prorogatur vl
tra triennū, q̄ esse nō debet: vt. C. de iud. pperandū.
Sol. hic primo dabit annū, sed postea minus dabitur:
vel hodie sunt arbitrarie. s. e. q. ij. si epō.

g ¶ Ser. in auē. de san. epis. ¶ iij. col. ix.

h ¶ Communicatores. i. episcopos. ¶ hoc
ideo q̄ tu
nō ē sic
pcedēde
dū i cri-
minalis
b⁹ sicut
in ciuili
b⁹. arg.
ff. de q̄-
sti. l. j.
¶ diu⁹
C. de re-
q. reis.
l. j.

¶ Tan-
git sen-
tētiā il-
lorum q̄
dicunt
q̄ in ēil
ber ista
rū dila-
tionum
pñt. p-
ducie te-
stes q̄t
des vo-
luerit:
refre-
nata ēti
multi-
tudine.

Archi.

nibus que indulgentur a iudice: sed aut. ꝛ decre. de dilationibus que concedūtur a iure cōmuni. ℣. dñs meꝰ notauit super legē illā de feriis ꝙ in pecuniariis causis vna dilatio danda est tantū: sed si impedimentū interueniat, dabitur alia cū cause cognitione: ꝛ ita, ꝑpter multa ꝯ impedimēta multe inducie dāt-ur. ꝛ aut. de testi. §. qui vero. col. vij. nion est ⁊rarium: qꝛ vna dilatiōe multe possunt fieri ꝑductiones. Uel si dicas ꝓductiones .i. dilationē: dic ꝙ vltra primā nō habebit sine cause cognitione secūdam vel tertiā. Unus tamē dicit ꝙ aut. corrigit. l. vl. ℣ fer. Jo. sed certe qō dicit ꝙ nō seruatur de facto: quia plures dilatiōes dāt, ꝛ plures ℣ tres ꝑ ductiōes fiūt. B.

a ¶ Trahendi. i. differendi.

¶ Si autē. ¶ Casus. Aliquis impetrauit literas ab imperatore ad iudicē extraordiariū, postea petebat inducias. Quesitū fuit ab imperatore an debeāt ei dari. Et respondet ꝙ non. Si vero qui ad iudicū vocāt, dāde sunt ad probanda mēdacia ꝓcū, ꝛ ad proferēdos testes ꝛ instrumenta: quibus instructꝰ esse nō potuit ꝙ ꝑter spem ad iudicem trahitur alienum.

b ¶ Si autē. hoc est. C. de dilatio. si quando.

c ¶ Deneganda. nisi forte casus inopinatus emergat. ff. de iudi. interdum. ꝛ de fer. oratione.

Actori, c ¶ Deneganda. hic habes ꝙ si petit actor inducias ad inducendos testes, ꝙ nō dabuntur ei: quia hoc volūt intelligere de inducijs deliberatoijs, sed litera eis
ducie, d cōtradicit, quia loquitur de ꝓparatoijs. In hoc autem oneratur actor qui petit rescriptum ad extraordinariū iudicē. Jtē ꝛ in alio oneratur: vt. J. e. qō fieri: tñ si reus accipiat ꝛ actor replicet: bene dicerē tūc actori dāda inducias, qꝛ in tali replicatione non potuit esse instructꝰ. Jtē tertiū speciale hic est in eo ꝙ ꝑtrat rescriptū ad extraordinariū iudicē: ꝙ si ille iudex nolit, ꝓcedere tunc ordinariꝰ ꝓtest sua iurisdictione: vt extra de offi. ordi. significauit. Sed illud in speciali casu, ꝑpter periculū alie. vnde contrariū tenet in alijs.

d ¶ Deportauerit. hic adiunge illā constitutionē qō fieri non debet.

¶ Cū vo. ¶ Casus. Causa appellatiōis cōmissa fuit iudici: ꝙ plene de cā cognouit, renūciatū fuit in cā. Cū autē iudex de sententia ferēda dubitaret, ꝓsuluit imꝑatorē sup hoc imperator rescribit qualr esset sententia differēda. Quereba ꝛ vtrū inducie sint dāde iterū. Et rndet ꝙ nō: siue in ꝓmo iudicio date sunt dilationes / siue nō: qꝛ ꝛ si ꝓceps vellet ferre sententiā, nulla daret dilatio. Et fm hoc dic ad ꝓsultationē. f. appellatiōis. Jdē etiā credo esse ꝛ si in ꝓncipali cā eodē modo esset relatio facta.

e ¶ Non licebit. actori, sed reo: vt. ff. l. priori.

f ¶ In iudicijs. i. sententijs. ꝛ hoc intelligē cū ꝓmo plene fuit cognitū de causa cotā ꝑatore / ꝛ non restabat nisi ferre sententiā. alꝰ inicrate cōmer. l. ista. nā iudex appel. bene tenetur dare inducias.

¶ A iudice. ¶ Casus. Dicitur i hac lege ꝙ inducie peti nō debēt a iudice, ꝓcedente etiā si vtraq; parte ꝓsēte tribui ꝑant cū dari debēāt inducie a iudice sedēte ꝓ tribunali: et etiā cū cause cognitione: vt si dilatione petitio fuerit improbata, per sententiam iudicis dirimatur.

§ ¶ A iudice ꝓcedente. in via.

h ¶ Tribuāt. id est tribui ꝑant.

i ¶ Cause. i. dande dilationis.

k ¶ Cōsidēte. Ar gu. ꝙ ea que cause cognitionē req̄runt, debent iudice sedente ꝓ tribunali fieri: vt. ff. q. xiij. ꝓuaricatore. et. q. vj. biduum.

¶ Constitutione l. vij. in colla. viij.

Libellū m vero nō alꝰ actor dirigat, nisi ꝓꝰ etiā in ipsum quē dicit obnoxiū, ꝛ in negocij executorē exponat cautionem ꝓ se vel intra duos menses litē cōtestaturū, vel omne damnū ei qui conueniatur cōtingens restituturum, o in duplum. Jn col. vj.

Offerat ei ꝙ vocatur in iudicij, libellus: ꝛ exinde ꝓbitis

l ¶ Constitutione. hec est. C. de litis contest.

¶ Libellū. ¶ Casus. Nec aut. locū habet ante litē ꝯtestatā. Dicit hic ꝙ actor non debet per iudicē porrigere libellū reo nisi ꝓꝰ ipū, reo ꝑstiterit cautionē vel eiꝰ ꝓcuratori / vel ipsi apparitori, ꝙ litē ꝓsentabit intra duos menses: ꝛ si hoc non fecerit, omne damnum ei contingens ex hoc ei restituet.

m ¶ Libellū. libellꝰ potrigēdꝰ est iudici ordiario ꝛ delegato: vt ex de libel. obla. ignarꝰ. ꝛ ext lit. nō ꝓtest. c. j. ꝛ etiā cotā arbitro: qꝛ arbitria se habēt ad instar iudicioꝝ. ff. de arbi. l. j. licet sit ar. ꝑtra. C. de epis. ꝛ cle. auten. generaliter. in fi. libellꝰ iste tradendus est iudici, ꝙ iudex euꝫ porrigat reo: vt. C. quomodo ꝛ qñ iu. aut. qui semel. nec tenet reus hūc libellū recipere nisi actor ꝓstiterit duplicē cautionē: vnā quidē ꝙ intra duos mēses litē cōtestabit: vel ꝙ restituet reo omne damnum in duplū: vt hic dicit. Item aliā ꝓstabit ꝙ per se vel per legitimū ꝓcuratorē causam aget vsq; in finē: ꝛ si contumax fuerit inuste litē mouisse, ꝓstabit decimā ꝑtem rei petite in libello. Si autē cautionē istā dare non potest, super hoc ꝓstabit iuratoriā cautionē. hoc totum habes. C. de epis. ꝛ cle. aut. generaliter. Jo. ista hodie de cōsuetudine non seruātur. B.

n ¶ Executorē. i. iudicē vl officialē. ꝛ expone ꝛ vel: ꝛ habes hāc aut. de executorib⁹. ℋ. sancimꝰ. col. vij.

o ¶ Restituturū in duplū. ita in vt cautio nō excedat xxxvj. aureos: vt aut. de execu. in prin. col. vij.

¶ Offerat. ¶ Casus. Hec aut. loquit de inducijs deliberatoijs. Quesitum fuit a Justiniano qualiter sit ꝓcedendū in causa cū inducie deliberatorie postulātur. Et rndet ꝙ prius dari ꝺz libellus reo: deinde prebitis sportulis ꝛ data fideiussione habeat inducias. xx. die-

Actor libellus offerēs duplicē

rum/in quibus deliberet an cedat vel contĕdat/vel recuset iudicĕ suspectū: nisi ille sit quē petūt alio iam recusato: vel petat aliū sociari suspecto iudici: et cū reus ad iudiciū venerit/interrogetur an.xx.dies trāsierint qō ex eiꝰ respōsione ꝛ libelli subscriptione dignosci poterit quā reꝰ facit cū recipit libellū. aliter autē litis cōtestatio facta pro nulla habetur.

a ¶ Sportulis.i iudicibus delegatis expressū est de sportulis,scz q̄ habebunt duos aureos in principio, ꝙ duos in fine cause.l auten.coll.vj. de iudi.§.ne autē. In ordinarijs nō inuenimus nisi in clericis q̄ prestant quatuor siliquas. C.de epi.ꝛ cle.auc. sed hodie. dz autē vtraq; pars solue re officialibus pro labore. xiij.qō.v. nō sane.de hoc dic vt extra de vi.ꝛ ho. cle.cū ab omni.

b ¶ Fideiussiōe, iudicio sisti cū sit possessor rerū immobiliū.ff.qui satisd.cog.sciendū.non autem iudicatū solui:quam cautionē nemo prestat cōtentus suo nomine.instit.de satisda.§.sed hodie. Sed nunquid sufficit dare pignora?nō videtur:cū sit pretoria hec satisdatio: vt videtur.ff.de pretо.stip.pretorie. Sed nō est verum.licet em̄ non teneatur dare pignora potest tamē si vult.ff.de colla.bo.l.j.§.iubet.versi.an pignoribꝰ. immo expresse dicitur ibi de sola fideiussiōne in auten.de exhiben.reis.§.sancimus.colla.v.cū tamē hec autentica indistincte dicit dari debere fideiussorem,credo ꝙ siue sit possessor rei mobilis siue immobilis,ꝙ dabit fideiussorem. Jo.Dñs.Y.et alij doctores legū dicunt ꝙ auten.nō corrigit.legē sed distinguit.B. Itē hic habes.ꝙ lz ꝙs dedit fideiussorē stādi iuri,ꝙ ad huc pōt recusare iudicē: sicut appellare pōt lz iurauerit stare iuri: vt ex de appel.ad hec.ij.ꝛ.j. Sed quid est quod dicit ꝙ vsq; ad.xx.dies debet iudex recusari: cuz exceptio talis sit dilatoria:ꝛ sic vsq; ad lit.contesta.potest opponi: vt extra de senten.et re iudic.cū iter? Sol. quicquid ab illis cantetur, ego credo ꝙ proponēda est hec exceptio vsq; ad.xx.dies tantū.nec dicitur ideo dilatoria ꝙ vsq; ad litem contesta.possit obiici: sed ideo, q; semp ante lit.cōtesta.est obiicienda.ꝙ em̄ posset qñcūq; obiici vsq; ad lit.contesta. quare diceret lex ꝙ si iudex absens est qui est recusandus,debet reus protestari coram alijs ꝙ habet iudicē suspectum: vt.C.de iudi. cuz specialis.vnde dico ꝙ si quis omittit exceptionē de suspecto iudice,et proponat alias exceptiones:ammodo non potest reuerti ad istam.arg.oprimū.ff.de iudi. sed ꝛ si suscepерit. Itē cum multas forte recepit sententias pro se,? qualiter posset ipsum ammodo recusare: arg.ad hoc extra de offi.delega.insl̄ nuāte.§.e.qō.vj.§. exceptio. Jo.qi si probo aliquid cōtra iudicē/scilicet adversarium meum esse excōmunicatū: videor approbare iudicē:nec deceteto potero recusare euz,et ita semel tacere.respondit in scholis.B.

c ¶ Sociari,quando ordinarius recusatur.

d ¶ Nisi sit ille.xxxij.q.v.hostrēdus, simile.ff.de neg. gest.pomponius.Joan.

sportulis[a], data fideiussione[b] xx.dierum gaudeat inducijs: in quibus deliberet an cedat, an contendat: atq; alium petat iudici sociari[c]: vel eum recuset:nisi sit ille[d] quem et ipse iam alio recusato[e] petijt. dent q; presens interrogeꝛ an hoc tēpus trāsierit:qō non modo ipsius respōsione,sed etiam libelli manifesteꝛ subscriptione:quā in initio facere debet. litis vero contestatio contra hoc indultū habita, pro nihilo est[f]. ¶ Cōsti.vj.in col.viij.

Q. uod[g] fieri nō debet nisi actor satisfecerit certā promittens quātitatē se daturū si nō exequatur aut exequens non vincat causam. Si ergo post tēpus prestitutū inter.x.dies reo p̄sente nō occurrat:dimittatur reus exacto[h] eo qō promissū est ꝛ si qd circa litē plus impendisse cū taxatione iudicis iurauerit[i]. ¶ Exceptio fori dilatoria est:atq; ideo i initio litis dz opponi ꝛ pbari.per tēporias aūt exceptiōes,vt sūt p̄scriptiones lōgi tēporis: sufficit in initio litis cōtestari.

e ¶ Alio recusato petijt.si quis ergo petijt iudicē aliquē,illū non potest ammodo recusare vt hic,ꝛ extra de offi.dele.super questionuz.immo si,pcurator alicuius petijt iudices: dñs non potest illos recusare: vt extra de cau.posses. cum olim. tamen appellare pōt ab eo: vt no.ē.q.q.vj a iudicibus.

f ¶ Pro nihilo ē. Ētū ad hoc? quin possit adhuc recusari:quasi lis non sit cōtest. vt in auten.de exhib.reis. §.illud.collat.v. Reuera tamen tenet litis contesta. sic facta: vt ibi penditur. ? Adō qō le.ꝛ nota. xvij.q. iij.v. ro.

¶Questio.iiij.

Quod ?o[k] infames et non legitime cōuicti ad accusationē admitti nō debeāt: et q̄ ǵaliter ab accusatiōe remouēdi sunt:

¶Quod fieri. ¶Casus. Hec autentica continuatur ei quod dicitur.ē.ea.ei autem dilatio. vbi dicitur ꝙ quis quandoq; trahitur ad extraordinarium iudicem. Dicitur ergo hic ꝙ fieri non debet/nisi actor prius satisdederit certā promittēs quantitatē si non exequatur causam,ꝛ exequēs non vincat:et si post tempus statutum a iudice intra decem dies reo p̄sente nō occurrat/dimittatur reus exacto eo quod ꝑmissum est. Et si quid circa litem plus impenderit/cū taxatione iudicis iuramento prestito exigatur.

g ¶ Quod fieri.§.vt reus teneatur respondere coram ordinario iudice per rescriptū adeū impetratum.

h ¶ Exacto.id est reus exiget ab actore.quod tamen nunq̄ vidi. Hic not.duo specialia/vt certa q̄titas promittatur/ꝛ tamen plus exigatur:ꝛ ꝙ expectatur actor post terminum vsq; ad.x.dies.tamen coram ordinario iudice expectaretur per annū ꝛ per tres mensēs secundum quosdā: vt.C.quomodo et quando iudex,auten. qui semel.sed verius est quod hic loquitur cum absolvitur a iudicio illius iudicis:et loquitur lex ista cuz ꝙs trahitur extra,puinciam per rescriptum principis: vt in auc.col.v.de exhi.reis.in princ.sed illa aut.ꝙ semel. loquitur cum penitus absoluitur.

i ¶ Iurauerit. Nota quotiens petitur interesse ex delicto alicuius/illud declaratur per iuramentū: vt hic, et.ij.qō.j.in primis.? C.vnde vi.si quando.C.de fi.instru.l.vlt.sed si petatur interesse ex cōtractu:illud pro debito debito mō.ff.de mino.si in emptionē. ꝛ.ff.de pto. stip.l.vl.ff.de edē.l.argētarijꝰ.§.vl.isti.ō hb.obli.§.vl. ? v. glosius, vbi de hoc.

Quod vero. ¶Casꝰ. Hec est ql̄tio quarta, qua queritur an infames vel nō legitime cōuicti possint admitti ad accusationē eoꝝ,ꝛ etiā aliox. Sed ꝙ remoueri debeant multox authoritatibus probatur.

k ¶ Quod vero,maxime,nam etiam post admissum

vt.j.quest.j.qui crimen.

Alieni. ¶ Casum istum habuisti.j.q.vij.alieni. et ibi videbis plenarie.

Status. ¶ Quesitū fuit ab Anacleto vtrūz apostata sit recipiendus ad accusandū vel testificandū. Et respondet q non: immo ois apostata refutādus est ante reuersionem: qz hoc statuit Clemēs cū suis sanctis collegis.

Iquis. ¶ Dicitur hic q ois apostata infamis efficit, nec recipit ad accusandū. Secūdo dicitur q primo fides ⁊ conuersatio est pscrutanda: et si irreprehensibiles apparuerint / admittētur ad accusandum.

Infamis an possit accusare.

a ¶ Infamis, dic q infamis nō admittitur ad accusationē, nisi suam vel suoz psequat iniuriā: vt.iij.q.vj.oibus. ⁊.q.j. prohibētur, nisi in criminibus exceptis: vt.vj.q.j.§. verum nec in his, prout notaui.⁊.q.q.j. in primis. in fi. et.q.vij. in sūma.

Consanguineoꝝ. ¶ Casus. Illi qui incestuose iunguntʒ/et qui sine dotali titulo ⁊ sine benedictione sacerdotis id est occulte iunguntʒ/nō recipiuntur in accusationē vel testificationez sacerdotū vel legitime coniunctoꝝ: qz infames sunt: ⁊ non solum isti repelluntʒ/sed etiam oēs eis cōsentientes. et hoc in pma parte. In secūda dicit q raptores ⁊ qui impetunt seniores suos, repelluntur ab accusatione. cum sint infames iure canonum: ⁊ leges seculi eos interficiunt, multoz authoritatibꝰ claret.

Item Iginius papa.

¶ Infames, eos qui sunt de infame accusare nō possunt.

Alieni erroris societatem sectātem, vel a sui ppositi tramite recedentem, aut apostolice sedis iussionibus inobediētē suscipere non possumꝰ, nec impetere recte credētes, vel sctoz patrū iussiōibꝰ obtēperātes pmittimꝰ: qz inter fideles ⁊ infideles magna debet esse discretio.

Item Anacletus papa i prima decretali,

¶ Qui lege suā sponte transgrediūt: ante suā reuersionē recte agentes accusare nō pōt.

Beatꝰ pdecessoz noster Clemēs vir apūcus et spū dei plenus, vna cū reliqs sanctis collegis suis statuit dicēs. Accusandi vel testificandi licētia denegēt his q̄ xp̄iane religiōis ⁊ nois dignitatē, ⁊ sue legis vel sui ppositi normā aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores eñ spōte legis sue, eiusqz violatores, apostate noiant. ois eñ apostata refutādꝰ est ante reuersionem suā: nec in accusationē recte agētiū aut testimoniū suscipiendus est.

Item Pius papa.

¶ A suo proposito discedentes sunt infames.

Si ꝗs a vero ppositoꝝ retrorsum exorbitauerit ⁊ tussa apostolice sedis iubent transgressus fuerit, infamis efficit. Reprobari ergo oportet eoz redargutiones qui incerta fide suspecti sūt. Fides aūt ⁊ conuersatio primū scrutāda est: ⁊ deinde qui irreprehensibiles apparuerint, sunt recipiendi, et non prius.

Item Calixtus papa.

¶ Incestuosi, ⁊ non legitime coniūcti, sacerdotes et legitime coniunctos accusare non possunt.

Consanguineoꝝ ꝯiunctiones nec legitime sunt, nec manere possunt: sed sunt repellēde. Quisquis ergo nō legitime ꝯiunctus, vel absqz dotali titulo ac benedictione sacerdotis constat copulatꝰ: sacerdotes vel legitime ꝯiunctos criminari, vel in eos testificari minime potest: qm̄ ois incestus macula pollutus infamis est: et accusare supradictos nō pmittit. Non solum ergo hi sunt repellēdi, et infames efficiūtur: sed etiā omnes eis consentientes.

¶ Similiter de raptoribus, vel eis qui seniores impetūt: fieri censemus. Hos enim leges seculi interficiūt: sed nos misericordia p̄eeunte sub infamie nota ad penitentiā recipimus. Idem.

¶ Qui non sunt recipiēdi in accusatione.

Conspiratores in nullius accusatione sunt recipiēdi: nec eoz vel anathematizatorum vox vllum nocere aut ledere potest.

Item Stepha.pa. De eodē.

Nullus anathematizatoꝝ suscipiatur: nec a quoqz credatur que ab eis dicunt vel conscribunt. Hos dico anathematizatos eē ꝺs epi suis scriptis anathematizauerunt: aut eoꝝ statuta anathematizant.

Item Fabianus papa.

¶ Anathematizati, nuncios accusare non possunt.

b ¶ Dotali titulo. Pm quosdā dos adeo requiritur in matrimonio, vt sine ea matrimoniū nō teneat. arg. ad hoc. xxx.q.v. nullū. sed verius est qz teneat. C. de nupt. fin. de imperialis. §. is aūt. tñ presumit non esse matrimoniū: te xxxi vt.xxx.q.v. aliter.

c ¶ Cōsentientes, approbādo, defendēdo, patrocinium prestando: quo casu nō minꝰ peccat qꝫ faciēs. ij.q.j. non tum. immo magis peccat. xxiij.q.iij. qui aliorum.

d ¶ Sub infamie. J.xxvij.q.j. si quis rapuerit. C. de rapto. vir. l. vna. ⁊ J. xxiij.q.ij. dcūqz.

d ¶ Sub infamie, quā ꝛ sit hoc intelligendū dixi. ⁊.ij. q.iij.§. hic colligitur. J.iij.qō.j.§. De definim. Itē pīz hic q̄ ꝑm canones q ibm factū i famat. J.e.q.v. ⁊ titulum. C.de. Conspiratores. ¶ Cōspiratores et anathematizati, nō possunt aliquē accusare.

e ¶ Conspiratores. ij.q.j. ⁊ spiritionū. ⁊ c. conspirationū. nec ad denunciationē admittūt eē de acc. cū oporteat. ⁊ de si. licet.

Ullꝰ. ¶ Anathematizatꝰ nō recipit in accusatiōez. Et sic anathematizatus quē ꝑpus suus epūs anathematizat vt qui incidit in canonē late sententie.

f ¶ Credant. ar. cōtra. xxij.q.vij. vt pridem.

g ¶ Scriptis. i.g scripta nūciant vt trādos. et sic aliqs pōt absentē excōicare q scripturaz: vt.⁊.ij.q.v. quanto. et arg.ff. de testa. seruus.

h ¶ Aut eoū. ff. de sen. excō. nug.

i ¶ Anathematizant. vbi est canon late sententie.

Clericus. ¶Casus Questus fuit an clericus qui suū episcopū per calūniā accusauit vel insidiator extitit, repellatur ab accusatione. Et dicitur q̄ sic: quia infamis effectus est, et depositus tradi debet curie seruiturus.

a ¶ Accusauerit. calūnioſe, ne sit cōtra. ē. ij. q. vij. qua propter.

b ¶ Curie tradi. non statim: ꝛ tunc cū est incorrigibile: ꝛ vt ex de iudi. cum non ab homine. xj. q. j. si quis sacerdotum.

Hi qui. ¶Casus. Dicitur hic q̄ qui suos episcopos iniuste persequūtur, ꝛ per ea summā a suis sedibus remouere conātur, nō possunt suos epōs accusare, vel in eos testificari: q: infames sunt, ꝛ exilio digni iudicantur, licet a morte prohibeant dicente dño. Nolo mortē pctōis. ꝛc. Hoc autē verbum quos non humanis. ē. ē. quest. vij. fuit expositū in. c. placuit eorum.

c ¶ Vt qui. et si a morte corporali.

d ¶ Et exilio. Ergo iudex ecclesiastic⁹ potest in exilium mittere: vt. l. dist. accedēs. leiti. dist. in synodo. j. pxi. q. c. iij. in fi. vel ponitur exilium p carcere monasteriū: vt. ij. quest. j. in primis.

Detractores. ¶Casus. Dicitur hic q̄ illi qui detrahūt alijs, ꝛ q̄ inter alios discordias ponunt, remouēdi sunt ab accusatione ꝛ testimonio episcoporum.

e ¶ Detractores. j. vj. q. j. deteriores.

f ¶ Inimicorum. i. inimicitiarum.

Illi. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ nullus infamis vel sacrilegus potest religiosum vel christianum accusare, vel cōtra eū testificari: quāuis christianus ille sit vilis vel seruilis persona.

g ¶ Humilis. ergo videt si infamis vult agere ciuil'r q̄ nō audit. ꝛ ſ3 i telige vel. p. i. vl' loquit de excōicato.

h ¶ Seruilisq̄. ergo loquit de criminali causa: q: seruus in causa ciuili se defendere nō potest, ſ3 in crimina li potest: vt. ff. de accu. seruos. ꝛ. l. eos. ℣. seruos.

¶Notandū vero. ¶Casus. Supra in ca. cōspiratores, ꝛ ca. nullus. ꝛ ca. sequenti facta fuit mentio de anathemate. ideo Gratia. ponit hic hunc. ℣. vt assignet differētiam inter excommunicationem ꝛ anathema. ꝛ ad hoc

Et (inducit sequens ca.

Hgeltrudam. ¶Casus. Ad suggestionē. Engeltrude vroris Bosonis Lotharij⁹ dimisit Tebergam, et superduxit Engeltrudam. ꝓpter quod Joan. papa remouit eam, non solū a fraterna societate, i. a cōmunione sacramento ruꝫ: que minor excommunicatio dicitur: ſ3 etiā a corpore christi, id est a communione fideliū: que anathema. i. maior excōicatio dicitur.

¶ Anathemate. anathema est maior excōmunicatio xj. q. iij. nemo episcopoū. Et est hic differētia iter maiorem et minorem excommunicatiōnē: ꝛ vt. xj. q. iij. audi. v. q. ij. presenti. xvij. q. iiij. quisq̄s. Est etiaꝫ hic arg. q̄ sepius quis potest excōmunicari xj. q. iij. c. excellentissimus. ꝛ ca. ois. xij. qōe. ij. de viro. lxxvij. dist. eos q̄. extra ō postu. prela. ad hec. ꝛ in parte decisa. ꝛ ꝓfirmatus potest ampliꝰ cōfirmari. xj. q. iij. qō predecessor. et qui in sordibꝰ est, sordescat adhuc: vt. xlvij. dist. c. vlt. Sed ꝛtra. xxiij. q. j. c. j. Hez nihil ad nos de his qui fotis sunt. ij. q. j. multi. ꝛ vltra excōmunicationē ecclesia nō potest quid facere. extra de iudic. cum non ab homine. Item qui mortuꝰ est, interfici non potest, ſ3 anathema est eterna mors dānatio. xj. q. iij. nemo episcopoū. Itē qui est extra ecclesiā, non potest esse magis extra: vt. xj. q. iij. omnis. Item argu. contra ff. de verbo. obli. qui bis. item melendus dixit: qui semel est excōmunicatus, non potest amplius excōmunicari, sed denunciari potest excōmunicatus: ꝛ sic intelligit omnia iura vbi quis sepius videtur excommunicari. Sed objcitur ei q̄ ſm hoc excōmunicatus erit melioris cōditionis q̄ nō excōmunicatus: instat in iudeo, quia licet iudeus non possit excōmunicari, non tamen est melioris cōditionis q̄ christianus. Ego credo q̄ excommunicatio duos habet effectus: vnum ejiciēdi ex-

Anathema.

De his excōicationibꝰ ſ3 maiori et minori plene no. ex ō sen. excom. si quē. et xj. q. iij. si inimi cꝰ. Ar. ꝛ Idez tenet gl. not. et ibi Cyp. ꝛ Per. in l. g. C. qñ tu. vel cu. ꝛ gl. i. l. aut dānū. ℣. si noſ. ff. de pe.

Ordinatio Bonifacii papa.

OMnes quos sanctorum patrū statuta tam preteritis q̄ futuris temporibus anathematizāt: submouem⁹ ꝛ et ab oīm fidelium accusatione alienamus.

Item Stephanus papa.

¶Clericus q̄ episcopū accusauerit, infamis efficitur.

Clericꝰ ꝑo q̄ episcopū suum accusauerit⁸, aut et insidiator extiterit, nō est recipiēdus, q: infamis effectus est: et a gradu ꝺz recedere, ac curieᵇ tradi seruiturus.

Item Alexander papa.

¶Infames ꝛ exules fiat qui epos persequuntur.

Hi qui[c] epos suos persequuntur, ꝛ amouere nitūtur iniuste cōtra aplicam authoritatem: etſi a morte, prohibentur, dicente dño: Nolo mortē pctōis, sed vt cōuertatur ꝛ viuat: ppetua tñ, pculdubio notātur infamia, ꝛ exilio[d] digni iudicant finitimo, de q̄bus a tēporibꝰ aplorꝫ ꝛ infra tenem⁹ atq̄ decreta hab em⁹. Eorū accusandi epos, vel testificandi vocem obstruimus, quos non humanis sed diuinis actibus mortuos scimus.

Item zepherinus papa.

¶Detractores, et inimicorū actores, epos non accusent.

Detractores[e], q̄ diuina authoritate eradicādi sūt, ꝛ actores inimicorꝫ[f] ab epali submouem⁹ accusatione vel testionio. Item Eutician⁹ pa.

¶Infamis vel sacrileg⁹ ꝛ religiosum christianum accusare non potest.

Nulli vnq̄ infami aut sacrilego de quocunq̄ negocio liceat aduersus religiosum christianū (quis humilis[g], abiecta, seruilisq̄[h] psona sit) testimoniuꝫ dicere: nec de q̄libet rōne vel inscriptione christianum impetere.

Notandū vero est q̄ aliō sit excōmunicatio, et aliud anathematizatio. Unde Jo. papa. viij. scribit cuidam epo,

¶Aliud est excōmunicatio, aliud anathematizatio.

Engeltrudā vroē Bonifonis nouerit, non solū excōmunicatione q̄ a fraterna societate separat, sed etiaꝫ anathemate[i], qō ab ipso rpi corpore (qō est ecclia) recidit, crebro percussam esse.

Unde datur intelligi q̄ anathematizati intelligendi sunt nō simpliciter a fraterna societate, sed etiā a corpore christi (qō est ecclesia) oīno separati.

Excōi-catiōis duo sūt effect⁹. ¶ Adde no. per Bar. in l. de pupillo, §. si pluribus. ff. de ope. nūn. Bal. in l. ff. C. ō nup.

tra ecclesiam, ꝛ alium detinēdi extra. Et licet excōmunicatio non possit consequi primū effectum in excōmunicato, tamen cōsequitur secm. Itē nunquid tot erunt absolutiones, quot fuerunt excōmunicationes? ꝛ videtur ꝙ vna absolutione oēs excōmunicationes tollā-

¶ Questio. v.

QUod vo⁹ testes ō domo accusatoꝛ ꝓducēdi non sint, ꝙ ꝛ inimicoꝛ nō sit audiēda, multoꝝ authoꝛitatib⁹ ꝓbat. Ait enim Calixtus papa.

¶ Cōsanguinei ꝛ familiares aduersus extraneos testimonium non dicant.

QUod vero. ¶ In hac qstione ꝓbatur ꝙ inimici, cōsanguinei, criminosi, gratiosi, serui, liberti, familiares nō possunt esse testes, nec accusatores, nec iudices: et hoc ꝓbatur per xiij. authoꝛita. Joan. de san. ꝛ non diuiditur.

¶ Casus. Dic intitulatur quinta questio, qua queritꝝ an testes de domo accusatoꝛum ꝛ inimici sint audiendi. Et ꝓbatur per sequēria ca. ꝙ non nisi in causa matrimoniali: vt. xxxv. q. vj. c. j.

a ¶ Quod vo. Domestici sunt libertus, colonus ascriptitius. C. de his qui ad eccle. confu. l. vlt. §. sane, item mercenarius. ff. de penis, respiciendū §. furta. itē omnes q̄ sunt de familia alicuius, siue sint liberi, siue nō, domestici intelliguntur. ff. de edil. edic. ediles §. familie. Large tamen dicuntur familiares omnes qui habitāt cum aliquo. vt extra de testi. in litteris, ꝛ extra de of. deleg. insinuāre. vnde cum vꝛot dicatur de familia: vt. ff. ad syl. l. j. §. si vir. domestica est. ꝛ arg. C. de re mi. quicūq. lib. xij. ꝛ vꝛot dicitur domestica. xlvij. distin. §. necesse. arg. contra. C. de questionibus, l. iij. Item domestici sunt qui sunt in eius dē potestate: vt instit. de test. §. in testibus. item propinqui. C. de emenda. seruo. l. j. Hoc etiam norandum ꝙ amicus non potest esse testis: vt. j. proxima causa. q. iij. §. itē testium fides: nec cui imperari potest ratione patrie vel dominice potestat⁹: vt iij. q. iij. §. item in criminali. Item inimicus capitalis nunq̄ admittitur: sed si est inimicus alia de causa, admittitur: sed tempore disputationis disquiretur, an sit ei credēdū. in auten. de testi. §. si vero odiosus. col. vij. Item cōsanguinei omnes fm Alanum possunt admitti si tales appareant qui veritatem gratie preponant. iij. q. iij. §. eos testes. sed hoc non credo verū, cum etiā iudex propter hoc possit recusari. extra de app. postremo. extra de offic. iudi. dele. causam que. Sed in causa matrimonij admittuntur consanguinei. xxxv. q. vj. c. j. ꝛ ij. ꝛ arg. ff. de proba. etiam maritis. extra qui ma. accu. pos. videtur. quod verum est vbi agitur de consanguinitate probanda vel improbanda, als repellerent quasi suspecti: vt extra de testi. super eo. Jo. Sed certe male dixit Joānes, qm parentes bene admittūtur super federe matrimonij: vt in illa decre. super eo, ꝛ i decre, videtur, in fi. ꝛ ita seruatur de facto. B.

*vbi de hoc. Vide ꝙ dixi. iiij. di. ꝙ ex familiis in prin.

QOnsanguinei. ¶ Casus. Cōsanguinei accusatoꝝ, vel familiares eoꝝ, vel de domo sua ꝓdeuntes contra extraneos testificari non possunt: si tamen partes consenserint, consanguinei inter se testificentur, ꝛ non in alios.

neos testimonium non dicāt: nec familiares[b] vel de domo ꝓdeuntes[c]: sed si voluerint et inuicem consenserint, inter se parentes[d] testificētur, ꝛ nō in alios.

Item Anacletus papa.

¶ Huy inimici, accusatores vel testes esse non possunt.

ACcusatores et testes esse non possunt q̄ ante hesternū[e] diem aut nudiustertius inimici fuerūt: ne tracti nocere cupiant, ne lesi se vlcisci velint. Inoffensus igitur motis parentibus, illud de vicinis. Vel illud de collateralibus, illud de descendentibus vel ascēdentibus. Contra collateralem enim non cogitur quis testificari vsq̄ ad quartum gradum: vt. iij. q. iij. §. lege Julia. et cari 5 hoc intelligunt quidam in criminalibus causis tantū. Sed in ciuilibus (vt dicunt) licite admittitur cōtra fratrem frater, ꝛ ꝓ ipso: quia nulla lege est ꝓhibitum, et edictum de testibus est ꝓhibitorium: vt. ff. de testi. l. j. Item quia in priuatis iudiciis filius potest habere patrem iudicem: vt. j. e. q. vij. §. cognitores. ꝛ. ff. de iud. l. in priuatis. Jo. ego hoc non credo, quia propter ꝛsanguinitatē aliquis recusatur: vt extra de appel. postremo. potest tamen dici ꝙ collaterales admittūtur post tertium gradum, ea ratione quia vsq̄ ad gradum illū non cogūtur inter se dicere testimoniū. Domin⁹ Hug. dicebat ꝙ fil⁹ potest habere patrem iudicem, nisi recusetur, quia recusari potest: vt. d. c. postremo. B. Sed quid si testis est consanguineus illius pro quo inducitur, ꝛ illius contra quem inducitur? Saris videtur ꝙ tunc par affectionis causa suspitionem fraudis excludit. ff. de ri. nup. non solum. §. j. Vel videtur ꝙ in ciuili causa admittuntur consanguinei, siue propinqui, siue remoti in testimonium, licet non possint esse iudices: minor enim causa repellit iudicem q̄ testem: vt dicitur. f. e. accusatores. hoc ideo, quia facilius haberentur mille iudices q̄ vnus testis, ad hoc facit extra de appel. postremo.

b ¶ Nec familiares. ff. de verbo. significat. pnunciatio. §. j. et. l. sequen. ꝛ ff. ō fur. si libertas extra de testi. in litteris.

c ¶ Prodeūtes, tēpore iudicij: qui ex hoc suspect⁹ esset iudex. ff. ad. l. Jul. de amb. l. j. in fi. similiter qui p̄dūt de domo iudicis, non potest esse testis alterius: vt iij. q. iij. ca. vlt.

d ¶ Parentes. f. iij. q. iij. §. parentes contra. Sed illud intelligē de remotis parentibus, ꝛ illud de vicinis. Testis vsq̄ ad quartum gradum: vt. iij. q. iij. §. lege Julia. et cari 5 collate. Testis cogit. nemo

ACcusatores. ¶ Casus. Quesitū fuit ab Anacleto vtrū illi qui ante hesternum diem vel nudiustertius fuerūt inimici, sint in testimoniū admittēdi. Et rñdet ꝙ nō, ne lesi se velint vlcisci: quare queredi sunt testes inoffensi, ꝛ nō suspecti. Et dic, ante hesternū diem generaliter, ꝓ preterito tēpore ponit: nudiustertius ꝙ die tertia, l. nunc est tertius dies.

e ¶ Hesternū. arg. ꝙ repellit accusatoꝛ ꝛ testis eque cito per preteritas sicut ꝙ presentes inimicitias. sic. vj. q. j. pelli qui crimen. ꝛ hoc in memoriam priotis offense: vt. ff. de ab accedecur. l. vlt. ff. de questionib⁹. l. vnius. §. seruus. Et est cuius hic ar. ex recentia rēporis aliquid presumendū esse: vt do re xxxi. q. j. si quis viuente. l. dist. si qua femina. Sed nam quid quelibet inimicitie repellant? Videtur ꝙ tantum do. Inimi

criminales ⁊ capitales: vt extra de simo. per tuas. in fi: ne. ¶ et inst. de excu. tu. §. inimicitie. et. ff. de arbi. licet de et nam non quilibet amicus repellitur, sed solum ille qui ē ō, ac maxima familiaritate coniunctus est. ff. de verb. signi. cum late. §. amicos. Item lex dicit q̄ propter leues inimicitias non excinguitur legatū, sed propter graues: vt. ff. de admē. leg. l. iij in fi. Ecōtra videtur q̄ inimicitie nō solū capitales sed etiā alie repellant quia ab accusatione repellitur quis propter ciuilē controuersiam. extra de restit. spolia. itē cum quis. nec etiā tales inimici admittuntur ad purgādum: vt extra de purga. cano. cum in iuuentute. in fi. Tu dicas q̄ semp inimicus repellit, nisi sint leues ⁊ modice inimicitie: arg. extra de simo. licet hely. ⁊ hoc relinquitur inquisitioni iudicis quales inimicitie repellant: vt in auc. de testi. §. sivero dicatur. coll. vij. et. iij. questio. iij. §. si q̄s testib⁹. De tali inimico dicit lex q̄ nō semper repellitur quis ꝓpter inimicitias: sz iudex estimabit an ei credi debeat vel non. ff. de questionib⁹. l. j. §. questionē. in fi. Et est simile. ff. de excusa. tut. ꝓpter litem. Joan.

Accusatorib⁹ ¶ Cal⁹. Hoc capit. diuiditur in duas ptes. In pma parte dicit q̄ synodus ꝓhibuit vt accusatorib⁹ inimicis: vel qui cum inimicis moritur: vel de domo inimici prodeuntib⁹, vel suspectis nō credat volentibus accusare: ⁊ si quis ꝓhibita infringere tētauerit, si est clericus, deponat: si monach⁹ vel laicus, excōmunicetur. In scā parte dicit q̄ qui pōtificib⁹ illatas secretas vel manifestas insidias ad ecclesiasticā notitiā pertulerit puniendo et condēnando ea que huiusmodi sententia complectitur, ponatur honore. Illi vero qui aduersus eos moliuntur, deponantur, et rebus ablatis perpetuo tradantur exilio.

a ¶ Inimicis. C. de inoffi. testa. liberi. vbi filius exheredare pōt matrē si copulauerit amicitias cū suis inimicis: vt ex de accu. cū oporteat. ex de app. ex insinuatiōe. Filius matrez q̄q̄ p̄

b ¶ Pertulerit. Admonitione premissa si in modum exheredenūciationis agi dare. q̄q̄ ē

accusatorum et testium affectus querendus est, ⁊ non suspectus. Item Symmach⁹ papa.

¶ De eodem.

Accusatorib⁹ vero inimicis, vel de inimici domo prodeūtibus, vel qui cum inimicis[a] moritur, aut suspecti sunt, non credatur: ne irati nocere cupiant: ne lesi se vlcisci velint. ¶ Si quis hec que hodie in sancta synodo prohibita sunt, infringere tentauerit, aut voluntarie transgredi p̄sumpserit: si clericus est, gradu, ꝓprio penitus careat. si vero monachus aut laicus fuerit, ꝓmunioe priuetur: ⁊ si nō emēdauerit vitiū anathemate feriatur. Secretas vero insidias vel manifestas pontificib⁹ a quibuscūq̄ illatas, vel ea que hui⁹ sancte synodi sentētia ꝓiectitur, si quis ad ecclesiasticā pertulerit[b] notitiā, potiatur honore: ⁊ hi qui aduersa eis moliunt (sicut a sanctis patrib⁹ dudū statutū est, ⁊ hodie synodali ⁊ aplica authoritate firmatū) penit⁹ abijciant: ⁊ exilio (suis oibus sublatis) ꝓpetuo tradantur.

Item Pontian⁹ sancte et vniuersalis ecclesie episcopus.

¶ Qui nō possunt esse accusatores vel testes.

Suspectos aut inimicos aut facile litigātes[c], et eos qui non sunt bone cōuersationis, aut quoz vita est accusabilis, ⁊ qui rectam non tenant ⁊ docēt fidem: accusatores esse ⁊ testes, antecessores apostolici ꝓhibuerūt: ⁊ nos eorum authoritate submouemus, atq̄ temporib⁹ futuris excludimus.

Item Eusebi⁹ episcopis Galliarum.

¶ Ab accusationib⁹ clericoz repellantur quos leges seculi non admittunt.

De accusationibus clericorum super quibus mandastis, scitote a tempore apostoloz in hac sancta vbe seruatū esse, accusatores ⁊ accusationes quas exterarū[d] cōsuetudinū leges nō ascīscunt, a clericorum accusatione submotas. ⁊ j. Idcirco et nos sequentes patruz vestigia, ꝓ salutiōe seruoz dei quascunq̄ ad accusationes personas leges publice[e] nō admittunt, his impugnādi alterum ⁊ nos licētiam submouemus: et nulle accusationes audiantur a iudicibus ecclesiasticis que a legibus seculi ꝓhibentur.

Item pelagius papa.

¶ Alienigene, et quos diuine voces mortuos appellant: episcopos accusare non possunt.

Canonica sanctoz patrum statuta sequentes, atq̄ roborantes: omnes infames, cunctosq̄ suspectos vel inimicos, et eos qui non sunt eorum gentis[f], vel

c ¶ Litigantes. ꝓ totuz id est litigiosos: q̄ ff. et fm apl'm nō ꝓmo C. de actiōnes, tl vj. di. §. j. cū,

d ¶ Exterox. l. romanoz. Sz ārevo

e ¶ Publice. l. seculares.

f ¶ Gētis. de ignotis

manā legē induxit. Alia litera, exterarū cōsuetudinū. f. quoz vita ⁊ li

Canonica. ¶ Cal⁹. Hic enumerant. viij. gn̄a hoim vitas ⁊ ita tria, fides vita ⁊ libertas, ꝓ vno gn̄e ponant. nec fi

¶ Ab accusationib⁹ clericoz repellantur quos leges seculi non admittunt.

De accusationibus clericorum super quibus mandastis, scitote a tempore apostoloz in hac sancta vbe seruatū esse, accusatores ⁊ accusationes quas exterarū[d] cōsuetudinū leges nō ascīscunt, a clericorum accusatione submotas. ⁊ j. Idcirco et nos sequentes patruz vestigia, ꝓ salutiōe seruoz dei quascunq̄ ad accusationes personas leges publice[e] nō admittunt, his impugnādi alterum ⁊ nos licētiam submouemus: et nulle accusationes audiantur a iudicibus ecclesiasticis que a legibus seculi ꝓhibentur.

Item pelagius papa.

¶ Alienigene, et quos diuine voces mortuos appellant: episcopos accusare non possunt.

Canonica sanctoz patrum statuta sequentes, atq̄ roborantes: omnes infames, cunctosq̄ suspectos vel inimicos, et eos qui non sunt eorum gentis[f], vel

Aduersus eos moliuntur, deponantur, et rebus ablatis perpetuo tradantur exilio.

a ¶ Inimicis. C. de inoffi. testa. liberi. vbi filius exheredare pōt matrē si copulauerit amicitias cū suis inimicis: vt ex de accu. cū oporteat. ex de app. ex insinuatiōe. Filius matrez q̄q̄ p̄

b ¶ Pertulerit. Admonitione premissa si in modum exheredenūciationis agi dare.

Accusatorib⁹ vero inimicis, vel de inimici domo prodeūtibus, vel qui cum inimicis[a] moritur, aut suspecti sunt, non credatur: ne irati nocere cupiant: ne lesi se vlcisci velint. ¶ Si quis hec que hodie in sancta synodo prohibita sunt, infringere tentauerit, aut voluntarie transgredi p̄sumpserit: si clericus est, gradu, ꝓprio penitus careat. si vero monachus aut laicus fuerit, ꝓmunioe priuetur: ⁊ si nō emēdauerit vitiū anathemate feriatur. Secretas vero insidias vel manifestas pontificib⁹ a quibuscūq̄ illatas, vel ea que hui⁹ sancte synodi sentētia ꝓiectitur, si quis ad ecclesiasticā pertulerit[b] notitiā, potiatur honore: ⁊ hi qui aduersa eis moliunt (sicut a sanctis patrib⁹ dudū statutū est, ⁊ hodie synodali ⁊ aplica authoritate firmatū) penit⁹ abijciant: ⁊ exilio (suis oibus sublatis) ꝓpetuo tradantur.

Item Pontian⁹ sancte et vniuersalis ecclesie episcopus.

¶ Qui nō possunt esse accusatores vel testes.

Suspectos aut inimicos aut facile litigātes[c], et eos qui non sunt bone cōuersationis, aut quoz vita est accusabilis, ⁊ qui rectam non tenant ⁊ docēt fidem: accusatores esse ⁊ testes, antecessores apostolici ꝓhibuerūt: ⁊ nos eorum authoritate submouemus, atq̄ temporib⁹ futuris excludimus.

Item Eusebi⁹ episcopis Galliarum.

¶ Ab accusationib⁹ clericoz repellantur quos leges seculi non admittunt.

De accusationibus clericorum super quibus mandastis, scitote a tempore apostoloz in hac sancta vbe seruatū esse, accusatores ⁊ accusationes quas exterarū[d] cōsuetudinū leges nō ascīscunt, a clericorum accusatione submotas. ⁊ j. Idcirco et nos sequentes patruz vestigia, ꝓ salutiōe seruoz dei quascunq̄ ad accusationes personas leges publice[e] nō admittunt, his impugnādi alterum ⁊ nos licētiam submouemus: et nulle accusationes audiantur a iudicibus ecclesiasticis que a legibus seculi ꝓhibentur.

Item pelagius papa.

¶ Alienigene, et quos diuine voces mortuos appellant: episcopos accusare non possunt.

Canonica sanctoz patrum statuta sequentes, atq̄ roborantes: omnes infames, cunctosq̄ suspectos vel inimicos, et eos qui non sunt eorum gentis[f], vel

c ¶ Litigantes. ꝓ totuz id est litigiosos: q̄ ff. et fm apl'm nō ꝓmo C. de actiōnes, tl vj. di. §. j. cū,

d ¶ Exterox. l. romanoz. Sz ārevo

e ¶ Publice. l. seculares.

f ¶ Gētis. de ignotis

Canonica. ¶ Cal⁹. Hic enumerant. viij. gn̄a hoim vitas ⁊ ita tria, fides vita ⁊ libertas, ꝓ vno gn̄e ponant. nec fi

manā legē induxit. Alia litera, exterarū cōsuetudinū. f. quoz vita ⁊ li

¶ Ab accusationib⁹ clericoz repellantur quos leges seculi non admittunt.

De accusationibus clericorum super quibus mandastis, scitote a tempore apostoloz in hac sancta vbe seruatū esse, accusatores ⁊ accusationes quas exterarū[d] cōsuetudinū leges nō ascīscunt, a clericorum accusatione submotas. ⁊ j. Idcirco et nos sequentes patruz vestigia, ꝓ salutiōe seruoz dei quascunq̄ ad accusationes personas leges publice[e] nō admittunt, his impugnādi alterum ⁊ nos licētiam submouemus: et nulle accusationes audiantur a iudicibus ecclesiasticis que a legibus seculi ꝓhibentur.

Item pelagius papa.

¶ Alienigene, et quos diuine voces mortuos appellant: episcopos accusare non possunt.

Canonica sanctoz patrum statuta sequentes, atq̄ roborantes: omnes infames, cunctosq̄ suspectos vel inimicos, et eos qui non sunt eorum gentis[f], vel

c ¶ Litigantes. ꝓ totuz id est litigiosos: q̄ ff. et fm apl'm nō ꝓmo C. de actiōnes, tl vj. di. §. j. cū,

d ¶ Exterox. l. romanoz. Sz ārevo

e ¶ Publice. l. seculares.

f ¶ Gētis. de ignotis

Canonica. ¶ Cal⁹. Hic enumerant. viij. gn̄a hoim vitas ⁊ ita tria, fides vita ⁊ libertas, ꝓ vno gn̄e ponant. nec fi

manā legē induxit. Alia litera, exterarū cōsuetudinū. f. quoz vita ⁊ li

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

s ¶ Mortuos.in peccatis: vt.ij.q.vij. placuit. Jo.

ACcusationes.¶ Casus Lex diuina repellit omes accusationes et accusatores, z eoꝝ negocia: id est testimonia que seculares leges nō admittunt: et generaliter oēs laici repelluntur/cū sint inferiores, et a clericis nolūt accusari.

b ¶ Negocia. id est testimonia.

c ¶ Fūdimus. regulariter ꝓra clericos nō admittūtur laici. ē. ij. q. vij laicos. z. c. ſicut.

d ¶ Superiores id est clericos.

A ¶ Casus Omnes remouet Stephanus ab accusatiōe quos leges seculi repellunt, z apostolici, phibuerunt. z hoc in prima parte. In ſcō a q incipit ibi, Nullus. dicitur q nullus alienigena ſit episcopoꝝ accusator vt inder. z hoc probatur authoritate veteris testa. Item nullus seruus, nullus libertus, z nulla ſuſpecta vel infamis ꝑſona accuſet nros.

e ¶ Ut iudices. A dictis ergo malorum poſſumꝰ argumẽtari. xxxvij. dist. ſi quid veri.

f ¶ Aut libertꝰ. Qui nō poteſt ordinari niſi pleno iure ſit emancipatus. liij. dist. quicūq; . ergo nec testari nec accuſare vt. ij. qōne. vij. ipſi apoſtoli, z capitu. testes.

G ¶ Conſtituimꝰ ¶ Casus In hoc capitulo enumerantur. xv. genera hominū qui ab accuſatiōe vel testimonio repellantur, quia infames ſunt, et vox eorum eſt funeſta in talibꝰ. Sequēs capitulum patet, in quo enumeratur. viij. gña hominum qui ab accuſatione vel teſtimonio repelluntur, quorū fides et vita aut libertas neſcit, et qui nō ſunt bone cōuerſationis, vel quoꝝ vita eſt accuſabilis, ab oīni accuſatione eoꝝ fundit⁹ ſubmouemus. Siꝝ z oēs quos diuine leges mortuos[a] appellāt, ſub mouendos eſſe ab eadē accuſatione z publice pnie ſubmittendos iudicamus.

Itē ex ſynodo Romana habita ſub Adriano papa.

¶ A clericis repelluntur accuſationes quas leges ſeculi non aſciſcunt.

ACcuſatiōes et accuſatores atq; eorū negocia[b] q̄ ſeculares nō aſciſcūt leges: diuina ac ſynodica fundit⁹[c] a clericis repellere authoritate cēſemus: quia indignum eſt ſuperiores[b] pati ab inferioribus que iferiores ab eis pati deſpiciunt.

Item Stephanus Romane eccleſie epūs oībus epīs.

¶ Nec ſeruus, nec libertus, nec infamis epiſcopos accuſare preſumant.

ACcuſatores z accuſationes q̄s leges ſeculi non admittūt, z anteceſſores nſi, phibuerūt, z nos ſubmouemus. nullꝰ alienigena. ꝓ aut accuſator fiat eoꝝ aut inder. vnde et de Noth ſcriptuꝫ eſt. Ingreſſus es vt aduena: nūquid vt iudices ⁊? Accuſator autem noſtroꝝ nullus ſit ſeruus aut[k] libertus, nullaq; ſuſpecta aut infamis perſona.

Item Euſebius papa.

¶ Infames q̄ ad ſortilegos[a] diuinos ꝯcurrūt, nec accuſatores nec teſtes eē pñt.

C Onſtituimꝰ cū oībus qui nobiſcum ſunt epīs, vt homicide, malefici[b] fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, inceſti, venefici, ſuſpecti, criminoſi, domeſtici, periuri, z qui raptum fecerūt, vel quib⁹ falſum teſtimoniū dixerunt, ſeu q̄ ad ſortilegos diuinoſq; concurrūt: ſimileſq; eoꝝ nullatenꝰ ad accuſationem vel ad teſtimoniū ſint admittendi, q̄ infames[b] ſunt: et iuſte repellēdi q̄ funeſta eſt vox eorum.

Item Julius papa.

¶ Suſpecti aut gratioſi ad accuſationē nō admittantur.

SImilr in preſſa ſynodo eſt decretum ne ſuſpecti, aut infames, aut criminoſi, aut gratioſi[l], aut calūniatores, vl affines[m], vl ſcelerati, aut facile litigātes ſuſcipiā tur accuſatores: ſed tales q̄ oi vitio careant et ſuſpitione.

Item Felix papa.

¶ Qui inimicitijs ſtudet, vel facile litigat: nec accuſator, nec teſtis eſſe poteſt.

NUllus ſeruꝰ, nullus libertꝰ, nullus infidelis, nullus criminibꝰ irretitꝰ, nullus calūniator, nullus qui inimicitijs ſtudet, nullꝰ frequenter litigās z ad accuſandū vl detrahēdū facilis, nulla infamis ꝑſona, vel oēs quos ad accuſandū publica crimina leges publice nō admittūt, permittrant epiſcopos accuſare.

Item Calixtus papa.

¶ Familiares, ſuſpecti, ꝙ domo prodeuntes non recipiantur in accuſatione.

ACcuſatores vel teſtes ſuſpecti nō recipiant, nec familiares vel de domo familiares, vel de domo prodeuntes, vel virū conſan-

g ¶ Maleſici. Qui faciunt ne viri poſſint cognoſcere vxores ſuas: vel q̄ volunt futura ſcire. z hoc eſt crimen cōſtit. publicū. C. de paga. ſa. z tem. co. l. ij. et vlti.

h ¶ Qui falſum. Extra de ordi. cog. cum dilectus. contra. Sed ibi non fuit lata ſententia cōtra teſtem: ꝓ ſed contra reū. Si ve no. n. q. ro contra teſtem/ vi. cap. ſecus eſſet. contra pñs. teſtē enim poteſt ferri: vt. C. de teſt. nullum. in fi.

i ¶ Similesq;. Alſi additꝰ ij. vj. q. j. quicūq;. z cap. infames.

k ¶ Quia infames. hec non referas ad oia ſupiadicta: q̄ ſuſpecti z domeſtici nō ſunt ifames. Et ita eſt arg. q̄ verbum ſequens in priuilegijs non refertur ad oia ſupradicta ſic de cōſe. diſti. ij. cū omne. ꝓ ſimile ff. de in rem verſo. ſi pro patre. ¶ Idē. ff. de lega. j. l. talis ſcriptura. ¶. vlti. z l. ſi ſeruus plurib. ¶. vlti. Arg. cōtra extra de do. cū dilecti. ꝓ. ff. vlti. de ho.

l ¶ Similiter. ꝓ Aut gratioſi. id est adulatores. xlvj. diſtin. clericus. j.

l ¶ Aut gratioſi. vt. j. ea. accuſatores. C. de tranſact. preſes.

m ¶ Vel affines. j. ea. q. iv. absens. ſimile. ff. de iniur. l. lex cornelia. i ꝑn ci. tamē inter ſe bene admittent affines: q̄ affinis poteſt accuſare affinem. C. de abolit. l. vltima.

NUllus. ¶ Casus In hoc enumerant. iv. genera ꝑſonarū q̄ ab accuſatiōe eoꝝ rum repelluntur.

AC ¶ Casus. Queſtium fuit a Calixto vtrū poſſint accuſare vl teſtificari ſuſpectivl

guinei eius ad testimonium admittatur. Et respondet q non: qz ppinquitatis vel familiaritatis vel dñationis affectio veritatē impedire solet. Et carnalis amor et timor z auaritia/sensus hoim cōsueuit hebetare.

a ¶ Ac dñationis. Dñs em aduersarij non pōt esse iudex. ex de offi. deleg. cām. immo ppter dñm tota familia declinat iurisdictionē alicui⁹ vt. C. si quacunqz prędit⁹. l. j. Sciat ñ q minor causa repellit aliquem a iudicio q̄s a testimonio: nam iudex recusatur si aduocatus partis aduerse est commensalis iudicis: vt extra de appella. ex insinuatione. ¶ similiter si iudex est suffraganeus aduersarij, vel de terra aduersarij: vt ex vt lite nō ptest. accedens. ij. Item si q̄s appellastī ab eo: vt extra de appel. ad hec.

b ¶ Timor. xj. q. iij. quatuor. Jo.

Omnes. ¶ Gratia. Omnes illi q̄ aduersus patres carnales vel spirituales armāt cos calūniando, sint infames: nec recipiantur in accusatiōe eorū. Nec illi admittantur qui ex odio vel amicitia vt̄ mala suspitiōe ad accusationē ꝓdeūt.

c ¶ Armānk. cōuicīando vel infamando: vt. vj. q. j. sacerdotes. Jo.

¶ Vel no. ¶ Gratia. Reddit Grak. hic rationē quare inimici ab accusatione repelluntur: scilz qz ipsoz callidita-

Judex facili⁹ repellit ꝓtestis.

Hoc ē sillum vt ibi no. z. p. dat ex de offi. ordi.

Sub, vt̄ videndo, q cautiendo, vel calūnio sa accusando, vel ꝓ.

te innocens opprimi solet. Idem est de inimico iudice z suspecto, a quo nullus est condemnandus/quāuis crimina sint manifesta: z si cōdemnatus fuerit/debet restitui: sicut factum fuit de Anastasio qui ab inimico patriarcha depositus fuit. Et q̄ inimicus iudex esse non debeat/probatur sequēti ca.

Quod suspecti. ¶ Caius Ignatius cōstantinopolitanus patriarcha a quibusdā suffraganeis sibi suspectis z inimicis fuit depositus authoritate z fauore Michaelis imperatoris eius inimici. Sed Nicolaus papa hoc redarguens dicit ipsum Ignatium ab inimicis nō debuisse iudicari. Et hoc ꝓbat duab⁹ rōnibus/z duobus exemplis/et trib⁹ authoritatib⁹. Prima ratio est circa principiū vbi dicit. Nā quodāmodo. Primum exemplum incipit ibi: Veniam⁹. Secundum ibi: Hinc sanct⁹. Prima authoritas ē ibi: Oō prouide. Secūda ibi: Veniat. Tertia ibi: Et reuera.

d ¶ Oō suspecti. ¶ Cōc. q nō sit quis condemnādus ab inimicis vel suspectis. z ꝓbatur duab⁹ rationibus. vna est de atur in ꝑn. ca. altera in ſi. Jtē duobus exē plis. s. calcedonen sis synodi, z Joā. chrysostomi. z tribus authoritatibus ꝓstantinopo. synodi, et Gelasij pape/et Justiniani imperatoris.

e ¶ Exemplis. a quibus licet argumētari. ꝛx. distin. de quib⁹. C. de edi ſi. prius. an in totum. z. x. disti. si in aditorium.

f ¶ Nam quid. prima ratio.

g ¶ Ad impetendum. i. ad puniendū vel indicādū.

h ¶ Oō prouide. ꝑma authoritas.

i ¶ Dignoscitur hoc nescio vbi sit.

k ¶ Veniamus. Primū exemplū.

l ¶ Canonice. Forte ideo ōt canonice, qz tribus edictis cirat⁹ erat vñ debuisset mittere responsalem. Uel dic q̄ sufficit isti ꝓtestari suspitionem: et quicqd̄ post illam ꝓtestationem fit, nō tenet: sicut si post appellationem esset factum. ex de eo qui mitti. in pol. causa rei ser. cum sicut. in ſi. immo licet nō protestetur/tamen si postea probat suspitionem/cassatur quod fit contra eum: vt extra vt lite non contesta. accedens. j.

¶ De hoc no. ꝫ. e. qō. g. eps.

m ¶ Sz solū. ergo cū ordinarius recusat, nō est necesse ꝓbare causam recusationis: sicut nec causa appellationis assignat tūc: licet hoc hodie corrigatur: vt ex de ordinario appel. vt debitus. z ca. cum speciali.

Judex

n ¶ Judicabat. Arg. ordinarij iudicē recusari posse: sari ꝓ.

vt .x. j. q. vj. placuit vt pbr̃i. C. de iurisd. om. iudi. nemo. et ex de fo. cõpe. sī dicas. qđ negãt quidã, z dicũt associandum enim: vt .x. q. iij. offeratur. in aut. vt diffe. iudi. ℌ. si vero. col. ix. C. de iudi. apertissime.

a ¶ Et si manifesta. Argũ. q notoriũ crimen nõ obest petenti restitutionem. ? Ad idez ex de resti. spo. ité cũ quis. z q in notorio crimine etiam iudex recusat. ar. cõtra ex de appel. proposuit.

b ¶ Venist. Hec ē scõa authoritas

c ¶ Tunc egrotantibus. i. debilibus in fide.

d ¶ Et testes. ꝓpter hoc inducit Gra. capitulum.

e ¶ Q; si in iudicio. ꝟba Nicolai.

f ¶ Hinc Justinian⁹. Tertia authoritas.

g ¶ Inchoetur. Nõ tñ semp ante litis cõtesta. vt dixi. .x. e. q. iij. offeratur. vsq; ad triduum aut ez cogitur alios eligere. C. de iu. l. viti. Sed tñ il la ler loquit qñ eligũtur iudices ad causaz principalẽ audiendã. vñ sec⁹ videt si eligantur ad pbãdã causam recusatiõis. Quid aũt iuris sit de suspecto iudice, dixi in constitutione illa extra de appella. vt debitus. et ca. cum speciali.

h ¶ Nam quodammodo. Alia ratio.

i ¶ Hinc sanctus. Hoc est secundum exemplum.

k ¶ Intrare. Misit tamẽ excusatorem forte: vel ideo non venit, quia citatio non tenuit.

EXtra prouinciã. ℂ Hec est. vj. q. in qua ꝓbat magister q̃ vnusquisq; debet a iudice ꝑpio iudicari, nisi ex causa fuerit appellatũ. ꝓbat etiã q̃ eps nõ debz deponi nisi a solo papa. Et diuidit in tres ptes: in ꝑma qa arũ. ꝓbat g. ir. auth. q̃ vnusquisq; dz a suo iudice iudicari. Scõa ibi: Aliqñ. Tertia ibi: Eps aũt. Jo. ō f.

¶ Catus. Hic intitulat. vj. q. qua quæritur an reus sit extra prouinciã, pducẽdus vt coràm suo iudice nõ ꝓsumat sed coràm alio. Et certũ est q̃ nõ: vt ꝓbat̃ q sequẽtia, nisi in casibus qui notant in summa huius questionis.

¶ Extra prouinciã. Regulariter quilibet coram suo iudice est cõueniendus: vt .x. e. pulsatus. et .xj. q. j. experientie, alioquin pena patiatur. actor. xj. q. j. molita. et ca. placuit. z. C. de iurisd. om. iudic. l. in criminali. Sed fallit ratione possessionis. ex de foro cõpeten. sane. z. C. vbi de poss. agi oportet. l. j. et. C. de ꝓcd. minoũ. ſ ꝓcedium. Item rõne cõtractus. ff. de iudi. heres. ex de fo. cõpe. romana. ℌ. contrahentes. lib. vj. Item rõne criminis cõuenitur quis vel vbi deliquit, vel vbi inuenitur, vel vbi domicilium. ℌ haber. C. vbi de crimine agi oportet. l. j. vl cũ est questio de fide. xviij. q. j. quoniã. Tra. delinqt hic et ꝓpt loci opportunitatẽ ad alia ꝓuicia. xviij. q. ij. et insiue. Itẽ ꝓpter appellationẽ. Itẽ ꝓpt iuriõnẽ pape: vt riã fa. J. e. q. vnaquęq; z ca. peregrina. vt ptz in versibus hic ad hoc notatis. Contractus, crimen, reus, et res, religioz. alter

to ad iudiciũ reuocandũ dirigitur: et si manifesta[a] sibi officiãt crimina, tñ sue eccle reddi ꝓcipit: quãto magis Ignatius: q nõ a ꝓtarcha, z pot⁹ ipse existẽs ꝓtarcha minime debuit ecclia ꝓpria priuari, z inimicis et suspectis iudicib⁹ decernentibus expoliari.

¶ Uenitat⁹ z facundissim⁹ noster pater papa Gelasi⁹ hereticoz expugnator fortissim⁹: et qđ de cõstantinopolitanis epis more solito tũc egrotantibus[c] dixit, etiam nũc nobis edisserat. Quero (inqt) ab eis iudiciũ qđ prætẽdũt, vbi nam possit agitari: an apud ipsos, vt ijdem inimici sint z testes⁹ et iudices? Sed tali iudicio nec hũana debẽt cõmitti negocia. Oz si i iudicio[c] vbi ijdẽ sunt inimici q̃ iudices nec humana cõmitti debẽt negocia: quãto min⁹ diuina. i. eccliastica, qui sapiens est intelligat.

¶ Et reuera hinc Justinianus[k] ipator pius legibus suis ꝓmulgasse dignoscit dicẽs. Liceat ei qui suspectũ sibi iudicem putat, anteq̃ lis ichoetur[g] eũ recusare, vt ad alium recurrat. ¶ Nam quodãmodo[h] naturale est suspectoz iudicũ insidias declinare, et inimicoz iudiciũ velle refugere. ¶ Hinc[i] sanctus Joãnes os aureũ cõcilii ꝑtra se cõgregati renuit itrare[k] collegiũ. Ptz ergo q̃ et si manifesta sint crimina alicui⁹: tñ accusatiõe inimici cõdemnandus non est.

¶ Questio. vi.

EXtra prouicia[l] aũt reus nullaten⁹ est ꝓducendus.

¶ Si Fabia. papa scribit Hylario epo.

¶ Ubi crimẽ admittitur, vbi causa ventilatur.

IBim semp causa[n] agatur, vbi crimẽ admittit

iij. q. j. ſ dicle l. ¶ Extra prouinciã. Regulariter quilibet coram suo iudice est cõuenendus: vt .x. e. pulsatus. et .xj. q. j. experientie, alioquin pena patiatur. ſ actor. xj. q. j. molita. et ca. placuit. z. C. de iurisd. om. iudic. l. in criminali. Sed fallit ratione possessionis. ex de foro cõpeten. sane. z. C. vbi de poss. agi oportet. l. j. et. C. de ꝓcd. minoũ. ſ ꝓcedium. Item rõne cõtractus. ff. de iudi. heres. ex de fo. cõpe. romana. ℌ. contrahentes. lib. vj. Item rõne criminis cõuenitur quis vel vbi deliquit, vel vbi inuenitur, vel vbi domicilium. ſ haber. C. vbi de crimine agi oportet. l. j. vl cũ est questio de fide. xviij. q. j. quoniã. Tra. delinqt hic et ꝓpt loci opportunitatẽ ad alia ꝓuicia. xviij. q. ij. et insiue. Itẽ ꝓpter appellationẽ. Itẽ ꝓpt iuriõnẽ pape: vt riã fa. J. e. q. vnaquęq; z ca. peregrina. vt ptz in versibus hic ad hoc notatis. Contractus, crimen, reus, et res, religioz. alter

Uir, ratio similis, epis vel prouocat, argq; dom recusat. Excellit, cũ nõ iussus, vel si cõsen hz elicit vterq;. Cõtra: lũ cõctus. ff. de iudi. he rum res absẽs. Crimẽ: sub vt hic, et. C. vbi de rãdere crimi. agi opz. l. j. tenet: Reue: qz actor dz q; rõne fori⁹ rei sequi: vt dicat J. ea. l. neminẽ. Et sonnur res. argu. ex de fo. foriũ compe. sane. Reli: C. ō epi gioz: vt cã iuris: sc. t de patronat⁹ et deci. ri. aut. marũ. ex de iudic. clerici, quãto. z. c. decerni et sicñ nus. Uir, qz vroz no. Jnfoz viri sequitur. no. ex ff. de iurisd. om. iu. era de l. penul. Ratio si: gũ. q; milis. i. mutua re. oz, consẽtione. ex de mu. pe. et literis. Uel, puocat. J. e. pegria iudicia. Alt̃ q; recusat. ex ō fo, cõ. si dõ ℨ clerici, Excellit qz eps nõ deponit nisi a papa. J. e. ꝓuis. J. e. vnaq; ꝓuicia. z. c. vltra ꝓuinciarũ. Uel si cõ sentit vterq;. ff. de iurisd. om. iu. est receptũ. z. ij. q. vij. nos si. Itẽ in feudo. ex de iudi. ceterũ. Item si secularis iudex est negligẽs. ex de fo. cõpe. lz. Itẽ in scholaribus: vt in cõstitutione Federici. C. ne fil. ꝓo patre, aut, habita. de hoc inueniespe Azonem in summa.

IBi em. q̃ Catus. Quesiuit Pilatus eps vbi causa criminalis debet agi: z qualem pena calumniator patiat. Et rñdet papa q̃ causa semp dz agi vbi crimen cõmittit: z calũniator dz pena talionis puniri.

¶ Ibi semp. vel vbi domicilii hz, vel vbi reperit. C. vbi de cri. agi opoz. l. j. ſz si grauis ē crimẽ, remittit puniendus ad iudicẽ vbi deliqt. si est leuis, ibi pot̃ puniri: vt i auf. vt nulli in. ℌ. si ꝓo cõsciat. col. ix. z. ℌ. hz si illis. z ff. de re mi. desertore. i pn. Nec admitto illo qđ dicit q̃ semp pmo cõsciat iudex ex, pulcia de q̃ re⁹ est, an crimẽ cõmiserit: z postmodũ remittat eũ ad iudicẽ vbi deliqt: qz iudex vbi deliqt, cõgnoscit z puniet crimẽ. ff. de accu. l. vlt. pot tñ si vult trãsmittere eũ puniẽdũ cũ ipsis ad suę pulcie iudicẽ. qđ tñ nõ facit nisi ex cã. ff. de custo. z exhi. reo. nõ dubiũ. sicut Pilatus remisit Christum ad Herodem. Sed nunquid idem in clerico. vt si clericus Matinen. delinquat in diocesi Bononien. sit iudicandus et deponẽdus a Bonon. epo? Respõ. vt ex de foro cõpe. postulasti. z ca. j. ff. de custo. et exhi. re. de militibus. z. ff. de accusa. l. viti.

n. ¶ Causa. Sed quid si metropolitan⁹ vel alter epis

Crimi nosus vbi dz puniri.

Petro scopus deliquit in alterius diocesi: nunquid ab illo positus debet puniri? Ergo q nō. ix. q. iij. si autem. & in auten. de defen. ciuit. § non habente. col. iij. xxj. dist. inferior. et ca. nolite. extra de sentēn. excommu. a nobis. ff. de arbi. aliena l. iij. in fi. Sed contra. C. vbi de crimi. agi oportet. auk. diocesi qua in prouincia: an posset ibi huiusmodi honor puniri. rē excludit: vt. C. † Vide vbi sēna. vel clazi. Zue ris. l. j. in fi. & xvj. q. vltō ē iij. placuit. i fine. † Item. Item pone q sit ei. B. vt tulerit eps sententiam: Qui hoc ferat. c. j. cit, sit excōmunicatus. dicit Hug. etiam si archieps Eboracen. hoc fecit in diocesi Ebo. ff. ō episcopi, est excōmunicatus nō ab homine, sed a canone: quia sententia sequitur factū iam damnatum. xxiij. q. j. ca. j. ij. et iij. Sed contra extra de sentēn. excommu. a nobis. j. Laurentius dicit q archiepiscopus non sit de foro illius: cum ipse sit iudex ordinarius totius prouincie. ix. q. iij. ca. ij. lxxv. dist. quoniā. vnde eum non potest excommunicare: sed aliū quēlibet episcopum potest excōmunicare, nō tamē deponere. Jo. Ego credo Hug. bene dicere: quia propter crimen efficitur archiepiscopus subiectus episcopi propter rationes superius allegatas. B. ff. de off. presi. l. iij. de hoc per B. extra de sen. excōmu. a nobis. j. Jo.

Si quis episcoporum. ¶ Casus. Quesitum fuit si episcopus accusatur super aliquibus criminib⁹, coram quibus debet accusari? Et respōdet papa q coram episcopis eiusdem prouincie, & non alibi. Sequēs autem § patet.

a ¶ Ab omnib⁹. Ad minus a duodecim: vt. j. e. q. viij. suggero. xv. q. vij. felix.

b ¶ Exceptio. Exceptionū alia est dilatoria, alia perēptoria, alia media, siue mixta. Dilatoriarum, alia declinatoria iudicij, alia dilatoria solutionis. Declinatoria iudicij in principio litis est proponenda et probāda: vt extra de sententia & re iudica. inter monasterium et. C. de exceptio. l. vltima. Nisi exceptio illa de nouo ad noticiam eius peruenerit: vt extra de procura. in nostra. & extra de exceptio. pastoralis. vel nisi de nouo competere ceperit: vt extra de officio iudicis delegati, insinuante. & ff. de arbitris. non distinguemus. § cum quidam. & de talli loquitur hic. Dilatoria solutiōis debet ante litem cōtestatā obiici: sed probari debet postea fundauerit suam intētionem. C. de excep. si quidem. & C. de proba. exceptionem. † Peremptoria dicitur que potest opponi & probari quandocūq; dum tamen ante sententiam: vt. C. sententiam rescin. non posse, peremptorias. & C. de excep. prescriptionem. Media dicitur exceptio que in hoc habet similitudinem cum peremptoria q post litem cōtestatam potest obici: sed in hoc habet dissimilitudinē cū dilatoria, quia potest quandocunq; ante sentētiā obici: vt extra qui ma. sit. accusa. pos. ca. per tuas. sed in hoc habet similitudinem cum dilatoria, quia ante litē cōtestatam potest opponi: vt extra de excep. exceptionem. Sūt ad hūc alie exceptiones anomale que etiam post sententiam obiciunt vt exceptio velleiani, et macedoniani, & armate militie, de quibus agitur. ff. ad macedonianū, tametsi nō. & C. de iuris et fac. ignoran. l. j.

Quisatus, &c. ¶ Casus. Dicitur in hoc cap. q si quis coram suo iudice fuerit vocatus, debet coram eodem respondere: sed coram alieno iudice vocatus, non respondeat nisi velit, sed suum priuilegium allegabit. Appellanti vero debent inducie dari ad suā appellationem prosequendam.

c ¶ Voluerit. Non tamen a contrario sensu argumēteris: vt. xj. q. j. placuit. & j. e. neminem. sed hic loquitur de eo qui habuit p̄sensum sui epi: vt. xj. q. j. clericū. et ca. nullus. eē de fo. cōpe. significauit.

d ¶ Taceat. Sed hoc forte cum habet cōsensum sui epi: vt. xj. q. j. clericū. Nec obstat. j. e. nō liceat, eē de fo. cōpe. si diligenti. & vj. q. iij. denique.

¶ Hoc autē ¶ Casus. Iste. § respicit illud ca. vbi dī q semper causa agitur vbi crimen cōmittitur. Sed dicit Gratianus, hoc verum est cum alibi de crimine liqueret non potest: & hoc allegando dicit, vel nisi ad maiorē iudicem recurratur per appellationem vel per recusationem primi iudicis.

Ultra. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q vltra suam prouinciā reus trahi non debet vel accusari, nisi ad papam fuerit appellatum.

Accusatus. ¶ Casus. Quidam eps accusatus fuit et cōdemnatus a cōprouincialibus epis. Ille volebat appellare & retractare iudicū: querit an posset?

† Quō ē q̄ bī q̄ annua sūt ad agēdū: ppetua sūt ad excipiēdū: vt. ff. ō doli. excep. l. pure. § viti. C. ō excep. ilez sic ē exaudiēdū. f. ī excepciones ?ruo tpe ꝓ ponant ꝓ gof. qui ita no, i ꝓnō di. dec. eē ō excep. patrōt. i fine.

† Et canon licet. vj. q. iij. de nūcq. Archi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Et respondet q̄ sic: & donec iudicii eius pendet, alius nō substituat: q̄m iz epi cōprouinciales possint causaz criminalē epi examinare, non tamē possunt definire ī consulto papa.

a ¶ Loco. viij. q. iij. nonne.

b ¶ Nō tamē definire. suspendere & excommunicare pōt metropolitanus. xij. di. de his. xj. q. iij. si de epo. & ī. xviij. dist. propter. Item absoluere pōt sm plerosq; ꝑ si est innocens. C. vbi sena. vel clarif. l. iij. Jo. Ego cōtrariū credo, vt hic: & v. q̄. iiij. ca. j. & ca. ij. B. Sed obijcit. vi. q. iij. deniq; & xxj. q. v. si quis a ꝓprio, vbi dicit q̄ pmas vel concilij deponit epm. Sz illud fuit de licentia pape. Uel loquit sm ea tēpora q̄n cause epoz nō deferebantur ad sedem apostolicā, xix. di. si Romanorum.

ꝑ vt B. & hu. & tcē no. xij. dist. ca. ij.

Quid. ¶ Cassius. Questū fuit a papa virū cōprouinciales epi, vel archiepiscopi, vel pmates possent definire causas criminales episcoporum, & respondet q̄ non sine authoritate speciali pape, licz possint eas examinare. Sic statutū fuit a tēpore apl̄oz, & eoz successoribꝰ: et donec papa causas eorū definiat, alij loco eoz non ponātur. Causas ꝯo aliorū clericoz, & definire & vētilare phit.

Ulrus. ¶ Cassius. Anastasius metropolitanus Thessalonicēn. erauit quendam suū suffraganeū vt veniret ad aduersariū responsurus: ille ꝯo nō venit, infirmitatis causam prætendens. Cōsuluit Anastasius papam quid de eo faciēdū esset: sed tamē pendēte consultatione ipsum depositit, eo solo q̄ vocatus nō venit. Leo ergo commendat eū in bene factis: iz in hoc facto vehementer eū redarguit duabus rōnibus. Una est q̄ pendēte consultatione nil debuit fecisse, sed expectasse q̄d papa rīndisset. Alia est, quia & si peccauz commisisset, ꝓpter quod deponi deberet, a solo papa erat deponend⁹.

c ¶ Infirmitatz. Hec est iusta causa absentie: vt ff de. ꝓcur. querelā. quid de hoc iuris sit, dicam, v. q̄one iij. ca. j.

¶ Cōprouinciales & metropolitani episcoporū causam audire, sed definire nō possunt.

QUāuis liceat apud cōprouinciales & metropolitanos atq; primates eporum ventilare accusationes vel criminationes: non tamē licet definire sine huiꝰ sancte sedis authoritate: sicut ab apostolis, eorūq; successoribus multorū consensu eporū iam definitum est: nec in eorū ecclesijs alij aut ꝓponant aut ordinent, anteq̄ hic eorū iuste terminent negocia. Reliquoz vero clericorum causas apd cōprouinciales & metropolitanos, & primates, et ventilare, & iuste finire licet.

Item Leo epūs vbis Rome Anastasio epo Thessalonicē.

¶ Ante apostolici censuram in causis epoz non est definitiua f. renda sententia.

MUltū stupeo frater charissime, sed et plurimū doleo, q̄ in eum de quo nihil ampli⁹ iudicaueris, q̄s q̄ euocatus adesse differret, vt excusationē infirmitatis ostenderet: tam atrociter et tam vehementer potueris cōmoueri, ꝓsertim cū etiā si tale aliquid mereret, expectandū tibi fuerat q̄d ad tua ꝓsulta rescriberemus. Sed & si q̄d graue intolerandūq; cōmitteret nostra erat expectanda cēsura: vt nihil ipse ꝓtius decerneres, q̄s quid nobis placeret agnosceres: vices em̄ nras ita tue credidꝰ charitati, vt in partem sis vocatꝰ solicitudinis, nō in plenitudinem potestatis. Unde sicut multū nos ea q̄ a te pie sunt curata, letificant: ita nimiū ea que perperam sunt gesta, contristant.

Item Julius papa orientalibus episcopis.

¶ Preter cōscientiā Romani pontificis, nec ꝓcilia celebrari, nec epm damnari oportet.

DUdum a sanctis aplis successoribusq; eoz in antiquis decretū est statutis, que hactenus sctā & vniuersalis apostolica tenet ecclia, nō oportere ꝓter cōscientiā Romani pontificis ꝓcilia celebrari, vel epm dānari: q̄m sanctā romanā ecclesiā primatū oim ecclesiarū esse voluerunt⁹. Et sicut beatꝰ Petrꝰ apostolꝰ primus fuit oim apostoloꝝ, ita et ecclesia suo nōie consecrata (dño instituente) prima sit, et caput ceterarū: & ad eā quasi ad matrē atq; apicem oēs maiores ecclesie cause et iudicia eporum recurrant, et iuxta eius sententiam terminū sumant, necextra Romanū quicq̄ ex his decerni debere pontificē.

Aliquādo incōsulto Romano pontifice pleriq; eporum damnati inuenīūtur, et alij in

Udū. ¶ Cassius Otiētales epi in duobus delinquebant: scz in cōgregādis conciliis vniuersalibꝰ et deponēdis episcopis absq; licentia pape. Sed docet Julius papa q̄ hoc facere nō debent: q̄ concilia & oēs maiores cause soli romano pōtifici reseruant: q̄ vice Petri apostoli oibus ꝓsidet, & caput est oiz aliorum.

d ¶ Volverunt. Sic ergo concilia dederūt primatuz Romane ecclesie. q̄d verū est secundario, iz ipse Christus ꝓncipalr: vt xxj. distinct. Quia. xvij. distin. Hinc etiam. ī. iij. q̄. iij. Xpūs ecclie rector mancz dedit, aliorum.

¶ Quāq; ¶ Hec ē secūda pars questionis in qua dicitur q̄ quandoq; ꝓbono pacis et ꝓpto vitando scandalo sustinet papa episcoporū de-

ij. pars.

positiones: dū tamen alīs causa subsit pro qua possent deponi a papa. ꝛ hoc probatur per ca. seq. Jo. de san.

¶ Caīno. Dictum est. ē. in multis ca. q. solus papa dz episcopos deponere. alioquin quod factum erit, irritabitur. Nunc ostendit Bra. q. multotiens Romana ecclesia ab alijs depositos ꝛ alios loco eorum substitutos pro bono pacis tolerauit. qō. p batur seq. ca.

Hec quippe. ¶ Bal. Doleñ. ecclesia dixit se esse archiepiscopalem, ꝛ oēs epos Britannie suos esse suffraganeos, huius partem fouebat Salomon rex Britonū. Sed Turoneñ. ecōtra dicebat: scz omnes epos Britānie ad se spectare: cuius partem Carolus tuebatur. Contigit aūt q Doleñsis ad fauorem ꝛ metum regis Salomonis quosdā episcopos deposuit: ꝛ alios loco eorū subrogauit. Turoñ. vero questus est de hoc pape: ꝛ sup hoc ꝑuilegia ostēdebat, per que dō cebat ꝑfatos epos sibi fore subiectos ꝓcepit igitur papa Salomoni, vt oēs episcopos sui regni nō differat mittere ad Turoneñ. archiepiscopū: maxime cum videatur ad eum spectare: quatenus cōsilio ipso appareat an ipsi epi quo ad delicta et si nō q ad ordinem sint canonice deīti, ꝛ alij legitime substituti. quod si hoc nō vult, mittat Romā duos de expulsis, et duos de subrogatis cum legato ecclesie sue: vt ibi veritas super hoc negocio cognoscat: quetione tamē de sede metropolitana reseruata donec inter Salomonē et Carolum pax reformet. Verum si de hoc ipso velint cognoscī, mittant Romā quatenus apostolico libramine que sit archiepiscopalis ecclesia innotescat, vt deinceps nulla possit dubitatio remanere.

Sim. lex. p. ni. cat. nū. de. ere. a. limēta. lite. huc nō. sit ideo. ducis. cū. ōn. posit. ogīce. et. an. fi. ter. ius. Archi.

a ¶ Suffraganei. i. pro suffraganeis sunt habēdi: ḡa illefuit in possessiōe, ꝛ ita erit vsq ad finiam. xvj. q. iij. volumus. Et ita nō est hic arg. interlocutoriam nō esse. Vel dic q ideo non obest: q nō agebat ad hoc, sed de hoc solum an epi essent iuste deiecti. i. an crimen ab ipsis cōmissum esset deiectione dignū. argu. ad hoc. j. e. ca. ibi: Nihil em quero ꝛc. ꝛ q interlocutoria nō obstat, habes. ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l. penul. ꝛ et extra de ordi. cog. cum dilectus. Nō em quicquid in re an fiet, profert est habendū pro sententia: vt. C. de sentent. et interlo. om. iudi. ex stipulatione. et. C. cōminationes et epistolas. l. j. tamen per interlocutoriā bene aliquid determinatur et transit in rem iudicatam, sicut definitiua sententia: vt extra de elec. cum dilectus. in fine. et extra de testi. significauerunt. ꝛ extra de sentē. ꝛ re iudicata. cum inter. ꝛ quandoq; iuo facit: vt. ff. qō met. cau. metum. ℌ. sed qō prętor. Sic ergo semper est considerandū ad quid agatur: ꝛ an iudex incidenter, vel tacite, vel expresse, vel definiendo, vel interloquendo aliquid dicat: vt extra de presumpt. afferte. extra de testi. veniēs. C. de his qui no. infa. interlocutio. ꝛ. ij. q. iij. ℌ. notandum. ij. ꝛ. xxij. q. ij. queritur.

Deīti. Sed quare nocet sententia pro destitutis lata, ipsis substitutis: cū res inter alios acta aliis nō preiudicet: vt ex de fi. instruiter dilectos. ꝛ est contra illud quod est. ff. de adul. denunciasse. et extra de adul. significasti. sed hoc est propter causę cohērentiam. sic. vij. qō. j. presentiū. ꝛ. lxxxj. dist. tantis. in fi. ꝛ xlv. distin. disciplina. nam si pronunciatum est petrū esse virum Marie per cōsequēs probatum est Martinum nō esse. extra de spon. ex parte. videō em q causę eligētium ꝛ electi sunt cōnexe: quia lata sententia contra electores preiudicat electo, licz absenti: vt extra de elec. dudum. j. in fine. nisi appelletur ab altero illorum: vt extra de offi. iudi. delega. super eo. aliud videtur esse inter presentantem ꝛ presentatū. Nam tunc sententia lata ꝓtra vnum nō nocet alteri absenti: vt extra de elec. querelam. hoc ideo est, q illorū cause ita sibi non coherent. Vel dic q nunq̄ sententia preiudicat alij, nisi presens fuerit. arg. iij. dist. si seruus.

Sīs lata ℨ electo- res pre iudicat electo.

Arg. xlviij. di sti. ſpn cip. vbi de hoc no. ē. e. q. iij. ℌ. j. ꝛ. j. q. j. sicut christ⁹. Archi. De hꝰ no. j. e. q. viij

c ¶ Subrogati. Arg. si aliqua duo sunt connexa: ꝓ hibito vno prohibitum est et reliquum. sic. xxxj. distin. si laicus. xxvj. distinc. deinde. xxxiij. distinct. si quis vt duam. ꝛ. viij. distin. quo iure. j. qōne. iij. si quis obiecerit. extra de hereti. fraternitatis. Sic econuerso aliquid permittitur ratione connexionis: vt. lxxxj. distin. cum omnibus.

d ¶ Dixerunt. supple, nec ego dico.

e ¶ De expulsis. Sed qualiter poterit causa p. petratorem criminaliter tractari? forte q sic placuit papę. vel hic ciuiliter agebatur. nō enim aliud agebatur hic nisi an essent sīn ordinem iuris depositi. ꝛ licet fuerit ciuiliter: tamen necessarij erant duodecim episcopi. sic. xxiij. dist. illud. xxxiij. dist. quotundam. quia iz non in sum,

ij iij

fuerit causa criminalis/tamē fuit de crimine: vnde necessaria est subscriptio: vt eē de accusa. sup his. Uel dic q in causa criminali vnus consortis procurat causam alioꝝ: vt eē de dolo et cōtu. cum dilectus. c. ij. qō. v. statuit. Item hic habes q ſnia lata a non suo iudice rata

a ¶ Debeant. arg. p̄o obsequijs rpe litis nō p̄standis: vt. ij. qōne. vj. quotiens. c. xj. q. j. quia. Arg. contra xxiij. q. ij. seculares. xxv. qōe. vj. multoꝝ. ff. de operis liberto. opis. Sed hoc ideo hic fuit, q: epi p̄o liberis se gerebāt. alꝫ illi debēt obedire qui essent in possessione. vij. q. iij. nonne. extra vt lite pēdente a memoria. Nec ob. C. de agricol. et censi. litibus. lib. xj. vbi dicit q si est contentio inter colonum et dominū de fructibꝰ, q fructus sequestrantur. sed illud obtinet cū dñs est suspectus. Dicas ergo q possessor semp vtitur fructibus lite pendēte: vt. xvj. q. iij. volumus. nisi in casu: vt eē de iure pat. ex literis. q̄s intelige verum nisi de hoc ipo questio sit an possideat, vel non: vt eē de in integ. resti. cum venissent. in fi. eē de cōstitu. cum M. in fi. et. ff. de aqua quoti. et est. l. penul. vnde si post motam cōtrouersiam canonici eligāt/non ideo statim cassatur electio donec cōstet de iniusta electione: vt eē de in integ. resti. ca. ij. in fi. et eē de cau. possessio. et proprii. cum ecclesia. Idem dicerem de patrono licet non debeat poꝛ motam controuersiam presentare vel eligere.

Possessor lite pēdēte fructibus vtitur.

iij. qs.

b ¶ Incunctanter. i. decetero. et sic planum est.

¶ Ais autē. q Hec est tertia pars. q. in qua probat q̄ probatū fuit in prima parte: scilicet q vnusquisq; debet a suo iudice iudicari. Joan. de fan. et sic cōtinuatur. Dictum est supra in. f. aliquando. q p̄o bono pacis papa toleravit depositiones episcoporum ab alijs factas. Nunc ꝓ dicit Hanus q alꝫ nisi p̄o bono pacis tolerasset, irrita esset depositio: vt in seq. ca. dicitur.

papa irritam esse eoꝝ damnationem, et a synodo retractandā: vt oppressis oibus subueniatur plenarie.

c ¶ Irritam esse. Factam sine authoritate Romani pontificis.

¶ Quod autem ¶ Caius. Dictum fuit supra in ca. hec quippe. q suffraganei debēt ire ad iudiciū sui metropolitani: scilicz ad Turonensem. et ideo Gratia. vult modo oſtēdere q suffraganei iudicium sui archiepiscopi declinare nō debent, et ad alium iudicez ire. Et hoc probat per sequētia capitula.

Peregrina iudicia. ¶ Caius. Quesitū fuit a Sixto vtrum valeant ille sentēcie que a iudicibꝰ extraneis proferuntur: Et respondet q non: nisi fuerit appellatū, vel papa propria voluntate causam delegauerit: quia indignum est vt q̄ com prouinciales electos debent habere iudices, ab alienis iudicentur.

d ¶ Ab extraneis. Arg. iudicem ad quem appellatur nō esse ordinarium. e vj. qōe. iij. scuote. et sic archiepiscopus est extraneus, vt ibi videtur. et extra de neū: et offi. iudi. ordi. pa: ceē et ſtoralis. Vu. Sed q̄ potius est hic argumēnum contra: quia dicitur hic q oportet habere iudices comprouinciales: et archiepiscopus est comprouincialis. Illa ergo exceptio nisi/ad principium refertur: scilicet ad peregrina. et fuit intellectus Gratiani q si quis recusaret metropolitanum/ad comprouinciales iudices recurreret, non ad peregrinos: nisi appellaretur. et hoc est quod dicit, et cum causa extra, Puinciam commissa fuerit. i. e. non liceat.

Sed. Let. rit. ceē cō hoc ſtat cernitur mū. Fm Dyg. ¶ Jaſ gnanus h. t. l. fug. vo, i. e. nisi fuerit appellatū a melꝰ a diarius ponit ibi. Ir.

e ¶ Electos. Cum ordinarij sint suspecti. ij. q. vj. placuit. vel loquitur in causa criminali preſbyteri vel diaconi: vt. xv. q. vij. si autem.

Irritam esse. ¶ Caius. Quidam episcopi depositi fuerunt sine authoritate pape: et ideo dicit Felix

Unde Felix papa.

E Damnatio iniusta irrita est, et in synodo retractanda.

Irritā e esse eoꝝ dānationē et iniustā cēsem, et idcirco a synodo retractandā: ita vt oppressis ab oibꝰ incunctis subueniatur causis.

Q̄ autē metropolitanū suū cōtemnere, et alioꝝ iudicium alicui expetere nō liceat: Sixtus papa testatur dicens.

¶ Peregrina iudicia in omnibus sunt submouenda.

Peregrina iudicia (salua in oibꝰ authoritate aplica) gñali sanctione p̄hibemꝰ: q: indignū est vt ab extraneisᵇ iudicētur qui cōprouinciales et a se electosᶜ debent habere iudices: nisi fuerit appellatum.

Item Anacletus papa.

Leges eccle aplica firmamus authoritate: et peregrina submouemus iudicia. Unde et dñs mentionem faciens de Loth per Moysemᵏ loquitur dicens. Ingressus es quidē (inquit) vt aduena: nunquid vt iudices?

Item Innocentius papa.

¶ Nulli liceat aliarū puinciarum iudicium expetere.

Leges eccle. ¶ Caius. Anacletus in hoc ca. confirmans cōstitutiones ecclesie dicit q alienigena iudex esse non debet. Et hoc probat exemplo Loth, cui dictum fuit a Sodomitis: Ingressus et.

f ¶ Per moysem. Q: ipse Moyses loquens p spiritū dñi introduxit in Genesi Sodomitas ita loquentes.

NOn liceat cuiq̃. ¶ Casus. Questū fuit vtrū ep̃s liceat agere vel rñdere sub iudice nō suo. Et rñ. q̃ non, saltz tamen in oib⁹ Romane ecclesie reuerentia: quod si facere presumpserit, deponatur.

a ¶ Preiudicio. Hoc ideo dicit, qz spretis olbus ordinarijs ad eum potest appellari: ar. x.ij.q.vj.ca.j.ij.et iij.nam ipse est ordinarius omniū. extra de elec.cum nobis olim.

Clerici an possint ad iudicē secularē trahi.

b ¶ Expetere. hic patz q̃ clericꝰ sine cōsensu sui epi nō potest cōsentire in alium iudicē: nam sic posset enacuari iurisdictio episcopoꝝ si oēs consentirent in alium iudicem. ad idem facit. ij. q̃. vj. placuit. ij. et in auc. de sanc. episco. ℣. economos. col. ix. Argu. cōtra. x.e. pulsatus. Sed extra de foro cōpe. si diligenti. expeditius est q̃ non potest p pactū renunciare foro. De hac materia notaui. xj. q. j. molita. Joā. Oð dicit Joānes q̃ expedium est in illa decre. extra de fo. cōpeten. si diligenti, non est verū: q̃ illa decre. loquitur q̃ clericus nō potest cōsentire in laicum: sed hodie nec in clericum cōsentire potest, nisi de cōsensu sui episcopi: vt extra de foro compe. significasti. B.

¶ Reuerentia.

¶ Casus. Quia supra in cap. non liceat. mētionem fecit de reuerentia pape: ideo Gratianus dicit que sit illa reuerentia, scilz cum appellatur ad eum: vel cum ab eo iudices extranei conceduntur.

NOn liceat cuiq̃ (sine diuidicio[a] tñ Romane ecclie: cui in oibus causis reuerentia z authoritas debet) relictis his sacerdotib⁹ qui in eadem prouincia dei ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias cōuolare prouincias: vel aliarū prouinciarū episcoporum iudicia expetere[b] vel pati. qō si quis presumpserit, ab officio cleri submotus, z iniurie reus ab omnibus iudicet.

¶ Reuerētia autē q̃ apostolice debet ecclesie, z ei⁹ authoritas: intelligēda est cum vel ad ipsam appellatū fuerit, vel ab ea iudices electi concedūtur. Unde Sixtus papa cum diceret: Comprouinciales, et a se electos debent habere iudices. statim subiungit: Nisi fuerit appellatum.

Item Anacletus papa.

¶ Absq̃ apostolice sedis decreto extraneos iudices audire non possumus.

UNaquecq̃ puincia tam iuxta ecclesiasticas ꝯ iuxta seculi leges debet suos iustos et non iniquos habere iudices et non extraneos, nisi huius apostolice sedis decreuerit authoritas.

Item er synodo Romana.

¶ Super appellatione alterius puincie iudices adire nō oportet.

NEminē[c] exire de puincia ad puinciā, vel de comitatu ad comitatū opz: ni si ad relationem iudicis, ita vt actor rei forum sequat. z.j.

¶ Illa que sunt p vnāquāq̃ prouinciā, sp̃ius prouincie synodus dispenset: sicut in Niceno cōstat esse decretū concilio. Ultra prouincie terminos accusandi licētia non progrediatur: sed oēs accusatio intra prouinciā audiat, z a comprouincialib⁹ terminet, nisi[d] prelatus sit qui accusatur.

Item Sixtus. ¶ De eodem.

SI q̃s clericus super q̃buslibet criminib⁹ accusatus fuerit: in puincia in qua cōsistit ille q̃ pulsat, suas exerceat actiōes: nec existimet eū accusator su⁹ alibi, aut longi⁹ ad iudiciū p trahendum.

Item ex decreto Adriani pa.

¶ Ubi crimen admittitur, ibi causa ventilcetur.

QUi crimen obiecit, sciat se probaturum. Re vera ibi causa agatur, vbi crimē admittitur.

¶ Questio. vii.

QUod inder esse non possit quē cum reo par aut maior macula iniicit, multis authoritatibus p̃batur. Dicit enim sancta Romana synodus.

¶ Infames iudices esse non possunt.

SI q̃s clericꝰ, ¶ Casus Dicitur hic q̃ quelibet puincia propr̃ios debet habere iudices ad quos comprouinciales recurrant, nisi sedes apostolica aliter decreuerit.

NEmmem. ¶ Casus. Hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q̃ nullus debet trahi extra suam prouinciā vel comitatū, ita q̃ actor semper forum rei sequatur: nisi fuerit appellatum ad maiorem iudicem, vel nisi ad iniq̃ tonē maioris iudicis datus fuerit iudex. In secūda parte dicitur q̃ in qualibet prouincia synodus causas audire debet et terminare intra sue prouincie terminos: z oēs accusatio fiat intra prouinciā, sicut in Niceno cōcilio cōtinetur. Scōa ibi: Illa que sunt.

c ¶ Neminē. est autē hoc ideo statutū, quia alibi nō possunt habere testes vel amicos: vt xxxiij. q. j. sine. q. q. ij. preceptū. et in auc. vt oēs obe. iudi. ℣. ij. col. v. Unde dico q̃ si aliqs impetrat rescriptuz ad iudicez alteri⁹ prouincie, nō sufficit q̃ vltra duas dietas non trahat aduersariū: vt dicit illa constitutio. extra de rescript. nōnulli. Sed etiā requirit q̃ extra prouinciam[e] eum non trahat, nisi in literis fiat mentio de prouincia. Cuz enim de iure extra prouinciam nemo[f] sit trahendus, vt hic dicit: ergo nisi rescriptum principis de hoc faciat mētionem, nō potest authorizare re scripti trahi extra prouinciam, iz minus sit spatiū ad quod trahitur ꝯ due diete. Est tamen argu. contra extra de offi. iudi. ordi. significauit. Jo. certe tñ nō nocet p̃tra: iz illi p̃stitutioni nonnulli, stat. Ista opi. hodie nō hz locū, imo cōtrariū obseruat Romana curia.

d Alias nisi ad sedem aplicaz fuerit appellatum.

e Referipto nō pōt qs trahi ex suaz puiciā.

f Intelligas vt dicit vij. q. j. ℣. fatetur.

¶ Casus. Dicitur hic q̃ de quocūq̃ crimine quis accusatur, tantuz in sua prouincia respōdeat: nec accusator eum ad aliā prouinciam trahere nitatur.

QUod inder. In hac. vij. q. q̃rit vtrū criminos⁹ possit esse iudex: z inde sūpra occasione ponit tres ordines infamiū: vsq̃ ad illā. l. arcenk. Dividas ꝯ ẽthionem in tres partes. In prima parte ponit qō dictū est. Scōa ibi: Arcenk. Tertia ibi: Qui sine. Jo. de an.

¶ Casus. Hic intitulat. vij. q. qua queritur an inder

esse possit qui pari delicto cum reo vel maiori inficitur: ⁊ q̄ non possit iudicare, multis auth̄oritatibus probatur. Consueuit tamen dici q̄ donec iudex toleratur, q̄ iudicare potest ex officio suo, sed non de iure mero: vt J. e. §. viti. Mihi videtur q̄ repelli debeat si crimen fuerit contra eum p̄batum in modum exceptionis: sicut contingit de rebe qui repellitur probato crimine i modum exceptionis: ⁊ sicut de electo ad dignitatem cōtingit cum ei obijcit aliquid vt repellatur ab electione.

¶ Qñ iudex. Hic queritur an criminosi vel infames possint esse iudices. Et q̄dē si non tolerantur ab ecclesia, nō possunt: si tolerā:tur, bene possūt, ⁊ tenet eorū sententia, ‡ ipsi tamen peccant iudicando. ‡ Uel distingue an aliqs sit infamis p̄ sententiā vel ipso facto: vt tunc nō possit: an aḱs, vt tunc possit. Illud tamē certum est q̄ si infamia obijcitur alicui qui est electus in iudicem, q̄ propter hoc bene remouet, licet hucusq̄ fuerit toleratus: vt extra de rescriptis. scisciatus. ⁊ ex de excess. p̄lat. inter dilectos. ⁊ ff. ad legē Juliam de vi priuata. l. j. criminosi ergo possunt iudicare ex officio, si non ex vite merito. xv. q. vlt. ca. vlt.

¶ De hac materia tractat plene. i l. barbarius phylippus. ⁊ ibi per Bar. et alios. ff. de offi. p̄tor.

‡ Ut J. e. §. fi. i fi, & pe. di. vj. c. j. rl. dis. ca. vlti. Infamis an possit esse p̄curator

a ¶ Nfamis. Per sententiam.

b ¶ Nec procurator. i. aduocatus: vt J. proximo §. Uel intellige de p̄curatore vero, vt infamis nō possit esse procurator ‡ fm canones: vt J. v. q. iij. quia ep̄s. nec obstat infi. de excep §. vlt. quia loquitur hic de infami per sententiā, ibi de tali qui est alīs infamis: si tamen iudex toleratur in officio, eius tenet sententia. viij. q. iij. nonne sed infamis potest esse arbiter: vt J. eo. §. tria. versi. cognitores.

‡ De hoc ēt no. ex̄ iura. calū. ⁊ p̄tor.

¶ Tria sunt ¶ Casus. Dicit in hoc §. q̄ trib⁹ de causis repellitur aliquis ne iudex fiat: sc̄z natura, lege, et moribus. Natura impeditur surdus, mutus, ⁊ perpetuo furiosus ⁊ impubes. Lege, vt ille qui remouetur a senatu propter suam turpitudinem. Moribus vt mulier et seruus: non ideo quia iudicare non possunt: sed quia moribus obtentū est ne ciuilibus fungantur officijs: sed si delegatur causa seruo qui putatur liber, ei⁹ tenet sentētia.

c ¶ Tria sunt. Hoc est sumptum a lege. ff. de iudi. cū pretor. §. non autem omnes.

d ¶ Et qui perpetuo, secus si ad tempus: vt. ff. de iudicijs. cum furiosus.

e ¶ Amotus. Immo ⁊ si eius electio fuerit cassata, p̄pter eius vitium: vt extra de elec. super.

f ¶ Moribus. id est ‡ seruitudine. immo etiam lege sic̄ canone, xxxiij. q. v. mulierem. Nec obstat, xv. q̄. iij. §. j. dic vt ibi dixi.

g ¶ Judicium. i. discretionem.

h ¶ Uerūtamen. §. ⁊ verba Hra.

i ¶ Dum putaret. Ecce quātū cōmunis opinio operetur: vt extra de iure pa. consultationib⁹, extra qui filij sint legi. cū interd. ⁊ j. q. j. si qui a simoniac. C. de testa. l. j. Arg̃u. contra extra q̄ fi. sint legi. per tuas. ⁊ §. xxiij. distic. c. vlti. xxix. q. q. si ḡs ingenuus. ⁊ dis. viij. veritate. ⁊ ff. de iudi. l. ij. in pn. Sed nunquid idē est si excōicat⁹ ferat sententiā qui publice habetur, p non excōmunicato ⁊ not. extra de senē. ⁊ re iudi. ad probādū. Et est ratio quare aliud sit in seruo: qui a seruo in multis casibus habet personā standi in iudicio: vt. ij. §. fi. ⁊ ibi no. ff. de postu.

Opinio diuinus operat.

Cōtra. l. j. §. fi. ⁊ ibi no. ff. de postu.

Nfames nō p̄nt esse p̄curatores vel patroni causarū. Sunt autē tres ordines eorū qui postulare ᵏ p̄hibentur. ¶ Est autē postulare desiderium suū vel amici sui in iure apud eū qui iurisdictioni p̄est exponere, vt alteri⁹ desiderio cōtradicere. ¶ Nā (vt p̄emissimus) non postulantiū tres ordines sunt. Quidā p̄hibentur omnino¹ postulare, vel p̄opter etatē, vt minores xvij. annis: vel p̄opter casum vt surdus qui p̄ximus non audit^m. Alij p̄hibentur ne p̄o alijs postulent, vel p̄opter sexum: vt femine: vel p̄pter casum^n, vt vtroq̄ lumine orbati: ? vel p̄pter notam infamie turpitudinis vt hi qui corpore suo mulierbia passi sūt, nisi forte vi p̄redonum^o vel hostium stupr̄ati probentur. Similiter q̄ capitali crimine vel firmata esset a p̄incipe. Jo.

Postulare dicit.

Nfames. ¶ Caue. In hac lege hoc ordine p̄ocedit̄ur. Primo dicitur q̄ infames non possunt esse p̄ocuratores vel aduocati. Secundo quid sit postulare. Postulare est sc̄z desiderū suum vel amici sui in iudicio exponere. Tertio ponit tres ordines hominum q̄ aduocare non possunt. In primo ordine ponuntur illi qui nec p̄o se nec p̄o alijs possunt aduocare, vt minores xvij. annis, ⁊ illi qui nihil audiūt. In sc̄do vero ordine ponūtur illi qui possunt p̄o se postulare, sed p̄o alijs non: nisi p̄ pupillis vel adulris quorum tutelam vel curam gerūt: in quo ordine sunt quinq̄ genera hominū seu personarū, sc̄z mulieres, ⁊ vtroq̄ lumine orbati, ⁊ illi qui sponte mulierbia passi sunt, vt Sodomite: ⁊ qui de capitali crimine aut de calumnia sunt damnati: ⁊ hi qui locauerūt operas suas vt cum bestijs seu feris pugnarent in arena. In tertio autē ordine ponūtur alij infames qui p̄ se ⁊ quibusdam certis personis possunt aduocare que infra continentur: et hoc p̄pter quinq̄ causas. s. p̄opter reuerentiam, vt in parente ⁊ patrono: p̄opter consanguinitatē, p̄opter affinitatē, p̄opter misericordiā miserabiliū personarū. p̄pter tutelā vel curā eis iniunctā. Secūda pars est ibi: Est autem. Tertia ibi: Nam vt p̄emissimus.

k ¶ Postulare. Postulare est p̄o tribunali petere, et non alibi. ff. de dam. infec. dies. §. hoc autem.

Postulare.

l ¶ Omnino. etiam p̄o se.

m ¶ Non audit. Nullus em̄ adeo surdus est quin aliquid audiat: vt. C. qui rest. fa. pos. discretis.

n ¶ Uel p̄pter casum. ff. de iudi. cec⁹. J. xv. q. j. §. vlti.

o ¶ Predonū. tunc em̄ non est imputandum: vt. ff. de adul. vim passam. xxxij. q. v. ille.

a ¶ In arena. Nisi causa virtutis hoc faciant.ff.e.l. ij.§.quod si.

b ¶ Alij em. Notandū q̄ omnes qui maiori infamia sunt notati:non nisi pro se ⁊ pro his quorum sunt tutores,possunt postulare:⁊ illi sunt de secundo ordine.Sz minori infamia notati possunt pro se et pro quibusdam certis personis adnocare:et illi sunt de tertio ordine postulantium,sicz de minori.

c ¶ Infames.minori infamia.

d ¶ permittitur. vt sunt illi de secūdo ordine.

e ¶ Officio.vt tutores ⁊ curatores.

f ¶ Que quondā. ergo vno coniugū defuncto soluitur affinitas.instit.de nupt.§.affinitas'.

Sed cōtra.xxxv. q.v.ca.j.* Sed potes dicere q̄ quo ad impedimentuz matrimonij nō delet: sed quo ad alia aut quo ad beneficia huius edicti.

g ¶ prepositio.s. patribus istorum vel viris istarum. et dicit prosocer.i. pater soceri: progener.i.marit⁹ neptis:nam gener filij mei est mihi progener.

¶ Arcētur.¶ hec est.ff.pars q̄. in qua ponit.xiij. articulos legales vsq̄ ad ca.qui sine.Jo. de fan.

¶ Casus. Dicitur hic q̄ illi qui pacisc̄unt de certa parte litis cum eo cuius causam defendunt,repelluntur ab aduocando.

h ¶ partis.de parte litis nō licz pacisci:vt.ff.de pac. sumptus.⁊z super certa re licz:arg.C.de sententiā pas sio.ſ. debitor. ſ licz M. dixerit q̄ licz de aliquota re pacisci sine graui detrimēto partis:vt hic.tamē vltra centum aureos nō licz pacisci:vt.ff.de va.⁊ extraor.di.cog. l.i.§.in honorarijs.

¶ Preterea ¶ Casus. Tria phibet hic imperator:vt aduocatus rationibus pugnet,non probris:alioquin erit infamis:vt nullum pactum ineat cum eo quem in propria cura susceperit,post litem contest.quod intelligit⁹ nisi antea fecit pactū,alioquin sec⁹:⁊ vt iurgia ex industria non protrahat.

i ¶ Contractum.ex postfacto:ab initio tamē potest. xj.q.iij.nō licet.sed si non facit pactum,postea ei dabit pro modo litis,⁊ facundia aduocati/⁊ pro consuetudine regionis:vt.ff.de va.⁊ extraor.cog.l.j.§.in honorarijs. Uel loquitur de tali qui sponte se vinci sustinet in aliqua exceptione vt si asseratur se non posse fouere causam nisi augmentetur salarium:qđ fieri nō debet:arbitrio medici:vt.ff de va.⁊ extraordi. cog.medic⁹.

k ¶ Ex industria. Quod si fecerit:iſ.ps. eum iudex puniat in duabus libris auri. * C.de iudi.perandum.§. illo ꝑculdubio.

¶ Apud vrbem. ¶ Casus. Questiū fuit vtrū honorati qui rome sunt.i. qui honorem habent sine administratione / possint aduocare. Et respondet q̄ sic ꝙdiu voluntū modo tamen turpi lucro pecunie vel alicuius alterius rei non corrūpant.

l ¶ Apū vrbē.de eadē lege est.

m ¶ Etiā honoratis.etiā melioribus.

n ¶ Eligēdū. vt sunt aduocati.

o ¶ Maluerit.i. quouisq̄ tale officiū voluerint exercere.vnde non est hic argumentū q̄ aduocati tādiu audiantur/ꝙdiu volunt aliquid allegare: ⁊qr ꝙ iudex potest aduocatos remouere cuz voluerit:vt.ff.de his que in testamento delent.

p ¶ Non ad turpe.i.ad modicū ⁊ vile. Et est argumentum q̄ bona dona dāda sunt doctoribus:vt.ff.de admitt.cū plures.⁊.ff.de origi.iuris.l.ij.§. viti.

q ¶ Pecuniaq̄ modica.

¶ Si vero. ¶ Casus. Dicitur in hac lege q̄ si duo vel plures in aliquo auditorio pretoris meliores fuerint aduocati,et alter litigatorum velit habere partem bonorum aduocatorum,officio iudicis fiat equalis distributio causidicorum:et si quis aduocatus monitus noluerit obedire sine iusta excusatione,careat ipse officio aduocandi sine spe aliqua restituendi.

r ¶ Si vero.C.e.prouidendum.

Aduocato q̄ iuter fi: satisfa: cito.

Sic erit in medi: co.ff.de va.⁊ extraord. cog.me dicus.

Aduocato q̄ tādiu aduocato q̄ silen tiū imponere dū est.

⁂ Adde q̄ non debent esse ver bosi in allegā: do.l.ne sennij⁹, cuz ibi no. ff.ō nego, gest.

a ¶ Ut par. Illud olim obtinuit cum salaria habebant de publico. hodie vtraq; pars sibi debet prouidere: vt C. de iudi. l. properandum. §. illo. Tamen pueris, et debilibus, et pauperibus prætor dabit aduocatum: † vt. ff. de postu. l. j. §. ait prætor.

† De hoc le. t no. ex de offi. iud. c. j.

b ¶ Fere. ff. ō pe nūs. l. motis. §. j.

¶ Si quis autē. ¶ Casus Quæstū fuit ab imperatore si alter litigatorū subtraxerit aduersario copiā aduocatorum cotrūpēdo eos ne ipsum iuuarēt, quam penaz pati deberet. Et respōdet q̄ puniri debet extra ordinem: et ostendit se iniquam litē fouere.

c ¶ Iniquā. Sic extra de testi. c. intimauit. et extra de testibus cogendis peruenit.

¶ Quānis. ¶ Casus Quidam fuerūt aduocati fisci, postea volebāt pstare patrociniuz primatis contra fiscum. Quæritum fuit an possint. Et respōdet q̄ sic hodie: licet olim fuisset secus, dummodo declinent causam illam in qua fuerunt aduocati pro fisco.

d ¶ Quanuis. verba Gratiani.

e ¶ Tamen hodie. verba legis.

f ¶ Causam. nisi suā vel parentū suoz, vel pupillorum suoz iniuriā psequant. ff. e. l. penul. §. vl.

¶ Secūdo. ¶ Casum sic pone. Ego quondam fui aduocatus cōtra patrē Petri: cui Petro dat⁹ fuit tutor legitim⁹ datiu⁹ / vel testamētari⁹. Quærit vtrū possim defendere eandē causam Petri pupilli mei: Et respondet q̄ sic, quia olim ego fui contra patrem eius.

g ¶ Si contra patrem. male ponit literam que est. ff. eo. l. vltima.

h ¶ Tutor. ar. q̄ ratione officij licet quod alias nō liceret: vt. xcij. dist. precipimus. 2. C. de administra. tut. cum quidam. Ité arg. q̄ si iudex successit appellāti, q̄ potest propriam sententiam impugnare. ff. de iudi. Iulianus ait. Item arg. q̄ si iudex a quo appellatur, efficitur illius iurisdictionis cui⁹ est ad quem appellatur, q̄ possit cognoscere: vt. xj. q. iij. si episcop⁹. ij. quia tam videtur alia persona. ff. quādo ap. sit. l. j. §. sed 2 si pretor. Joan. Fes. Argu. contra. ff. de iurisdic. om. iudi. pretor. Joan. Solu. consueuit dici q̄ debet causam alicui delegare: vt. ff. de iurisdi. om. iudi. pretor. Unde glossatur ibi potest. i. debet: alioquin posset recusari. B.

Iudex an possit quāq; priaz sententiā impugnare.

¶ Cognitores vero. ¶ Casus. Hec sunt verba Gratiani, 2 respiciunt ad finem primi capituli huius questionis vbi dictum est q̄ infamis persona nō potest esse procurator nisi in causa propria: vel pro ascendentibus, vel descendentibus, vel vxore, vel pupillo cui⁹ tutor vel curator extitit, vel in causa ecclesie, vel miserabilium personarum, vel cognitor. Exponit primum capitulum huius questionis.

k ¶ Non ex arbitrio. ff. de arbi. pe dius.

l ¶ Filius. ff. de arbi. quinetiam.

m ¶ Et iudicem. Sed contra. ff. de iurisdi. om. iudi. qui iurisdictiōi, vbi dicitur q̄ iudex nec sibi nec liberi suis ius dicere potest. Sed illud intelligas in criminali cāsecus in ciuili: sed tamen in criminali causa † pōt vsq; ad lit; pestationēz dicere ius suis: vt ff. de offic. presi. lege senatus, tamē delegar⁹ iudex nō potest esse filio in causa patris: vt de ap. postremo.

¶ Si quis vero.

¶ Casus Dicitur hic q̄ iudex nō potest cōpellere partes in se cōpromittere de illo negocio de quo ipse est iudex: et si sententiam dixerit, pene

† Cōtra. l. j. et ibi Cy. C. de ado. no. in. l. pe. 2 ff. ō. po stu.

Iudex an possit suis dicere.

† Sub. vt collegit a Jo. rio sen su. ff. de iudi. in fine, Br.

persecutio non dabit. Item dicit hic q̄ seruus arbiter esse non potest, sed libertinus sic.

n ¶ Si qui vero. Verba huius legis sunt. ff. de arbitris. sed 2 si. §. si quis.

o ¶ Iudex. Quidā ita intelligūt vt hec duo prohibeātur hic, scz vt ordinarius vel iudex alter nō possit esse arbiter de ea re de qua iudex fuit. Item 2 hic prohibetur ne iubeat compromitti in se. Quare autem ordinarius nō potest esse arbiter, triplex assignat ratio. Una quia secundū hoc ordinari⁹ semper procuraret vt eligeretur in arbitrum, ne ab ipso posset appellari. Alia ratio est, quia ordinarius debet cogere arbitrū vt procedat, 2 debet suam sententiam mandare executioni. extra de foro compe. si quis contra. ff. de arbitris. l. iij. Sed hoc non posset esse cum idem esset ordinarius et arbiter. † Tertia ratio est, q̄ arbitria sunt ad modum ordinarie iurisdictionis: 2 sic sequeretur q̄ aliquid esset simile sibi ipsi, sicut non simul possunt cōcurrere in ra naturalia 2 iura adoptionis: vt instit. de adop. §. iij. Jo. Ego credo tamen q̄ ordinarius possit esse arbiter: ex pte. vt no. ij. q. vj. a iudicibus. nunq̄ enim precise inuenies Argu. q̄ ordinarius non possit esse arbiter. Sed vbiq; dicitur q̄ non potest cogere partes vt in se compromittāt: vnde licite compromittuntur in eum volentibus partibus: vt. ff. de tuto. 2 cura. l. iij.

Oritur Ordinarius non possit esse arbiter.

† hoc plene g bal. ff. 5 arbi.

¶ Oritur ¶ Casus. Quia dictum erat supra in ca. infamis. q̄ infamis persona non potest esse procurator vel cognitor: vel quia in multis locis fecerat Gratia. mēti

tionem de infamib⁹: ideo supponit hunc. S. in quo ostēdit q infamia quatuor modis irrogatur. Aliquando enim irrogatur infamia ex genere delicti per sententiā iudicis declarati: vt cuz pronūciat, iniuriam feciſti ⁊c. Aliquando ex genere pene: vt cum aliquis in opus publicū condēnatur: qui remanet infamis etiā finito tēpore. Aliquando etiaz genere pene ⁊ delicti declarati per sententiam vt cū dicitur ei. Sykophanteis. i. calūniator es tu. Aliquādo irrogāt ipso iure vel ipso facto: quod idez est: vt contingit cū aliquis exercet ignobilē fenus: vel cum mulier nubit itra tēpus luct⁹: vel q sciens eam accipit in vxorē. ℣. tamen dicit q scōs modi nō differt a tertio nisi in hoc q in tertio genere crimen fuit publice p̄sentiā declaratū: quod nō fuit in secundo genere.

a ¶ Infamia. Fama, opinio, et est: mationi: idē est. Fama est illese dignitatis status, modus et legibus cōprobat⁹. ff. de va. ⁊ extraordi. cog. l. pēn. §. estimatio. Fame diffinitio. Wat. vsi. a.

Infamia alia iuris, alia facti. Infamia facti est quando quis aggratur vel infamatur apō bonos ⁊ graues: de qua agitur. ff. de obsequiis a liber. l. ij. ⁊. l. licet. ⁊. vj. q. j. sūt plurimi. i. quando lesa est fama alicuius propter factū qō commisit, apud bonos ⁊ graues. Utrum autē hec infamia repellat ordinandum, dixi. ij. q. vij. ipsi apostoli. et qō. viij. in summa. Infamia est diminutio stat⁹ alicuius. hec infamia, que dicitur infamia iuris, quandoz irrogatur ipso facto ⁊ aliis modis: vt hic dicitur. Per sententiam infamatur quis cū de crimine publico conuincitur vel ciuiliter vel criminaliter: vt. ff. de public. iudi. infamē. nisi in casu: vt. ff. de pub. iudi. l. vlti. In priuatis delictis si quis criminaliter sit cōuictus ⁊ condēnatus: si sit tale crimen qō descēdit ex actione famosa, tunc infamatur: vt. ff. de his qui not. infa. quid ergo. §. vlti. sed. §. ille non bene dicit. licet hoc expresse habetur ff. de publi. iu. l. infamē. Sed si ciuiliter agatur, non. ff. de cri. stel. l. ij. nisi in casibus, scz in actione furti, vi bo. rap. iniuriarū, ⁊ doli mali: vt. ff. de his q no. infa. athletas. §. vlt. Itē fallit in crimine expilate hereditatis: vt C. de his qui no. infa. si te expilasse. et in crimine sepulcri violati: vt. ff. de sepul. violato. l. j. Et quando mulier calūniose se mitti facit in possessionem tāq̄ sit grauida: vt. ff. e. l. notatur. Sed p̄ actionibus que ex contractu descendūt nemo sit infamis, nisi in quatuor casibus: vt. ff. de ēs qui no. infa. furti. §. mandati. s. cū direcre cōuenitur actione tutele, mandati, depositi, et p tuor ex socio: vt ibi dicitur. Per sententiam arbitri nemo infamatur, ff. eo. l. quid ergo. §. ex p̄missō. sed hec distinctio nō videtur habere locum secundum canones: cuz omne mortale crimen infamet: vt. C. e. q. v. cōstituim⁹. ⁊. vj. q. j. infames, et. c. omnes. Actiones q̄ tuor ex quibus infamatur. p. xlix.

b ¶ Pene. hoc falsum est: quia sola pena nō infamat. C. e. l. nullam.

c ¶ Sicut. aliqua enidēti causa p̄cedēti: ex qua si ēt set condemnatus, infamaretur. ff. de his q no. infa. ictus fustium. sicut est in furto cum quis in mānifesto furto deprehenditur. iij. ps. Joā. viij. a.

d ¶ Qui dānant. sine spia. ⁊ sic non est hoc membrum superfluum. Judi. xx. a.

e ¶ Pustinū qui dem statum. scz libertatem.

f ¶ Declarati. qñ q̄ etiam si non declaratur: vt cū militi detrahunt insignia militie, ꝛz ñ dicaf causa: vt. ff. e. l. ij. §. j.

g ¶ Per sentētiā. Istud nō videtur differre a predictis, nisi q̄ duo membra cōungūtur in vnū: nisi velis dicere q̄ aliquid operant ista verba cuz dicitur ei, sykophanteis, id est calumniaris.

h ¶ Intra tēpus. hoc tamen nō tenet sm canones: vt extra de secun. nup. super illa.

¶ Idem. § Cains. Hoc relatiuū idem, respicit primuz cap. huius questionis. Idem, scz q̄ romana synodus. Cetera que sequuntur, plana sunt.

i ¶ Contemnatur. id est cōtemptibilis habeatur: nō tamē contēni debet: vt. j. questio. j. si fuerit. et. c. multi, et. xx. q. vlti. ca. vlt.

Qui sine pctō. § Hec est. iij. pars q̄, in qua, pbat p quinq̄ autho. q̄ criminosi iudices esse nō debēt: et q̄ sm allegata debent iudicare. Jo. de fan.

¶ Cai⁹. Probat Greg. in hoc. c. iniquū holem iudicare nō posse vel punire. ⁊ hoc ondit: duob⁹ exēplis. s. iudeorū qui cū vellēt lapidare mulierē peccatricē, a xp̄o sunt repulsi ⁊ redarguti. ⁊ pp̄t israel, ꝺ cū vellet vlcisci inquiratē quā fecerat tribus beniamin, pstratus cecidit ditis in in p̄lio prima die ⁊ scōa: tertia vero die cū iā esset pugnatiam gatus, deleuit tribum peccatricem. Judex repulsi nō exhi

k ¶ Vlcisci. Argu. q̄ si iudex non exhibet institiaz de bēs pōt aliquo subdito, ipse conueniendus sit: vt. xxiij. q. ij. dns conuenit, ⁊ in cōstitutione Federici. C. ne filius p̄ patre. auc. vlti.

habita. vbi dicitur q̄ si iudex ciuitatis debitā iustitiam non exhibet, conueniri potest.

a ¶ Pene. Quia tantū sexcenti remanserūt. & sic hec dictio pene, ad magnam quantitatem refertur. sic ponitur. xxiij. questio. v. quali.

*In p̄n ci. tñ dr q̄ hec dictio ad modicam q̄titatē refertur. et hec dictio ponit etiā vū. q. j. factus. in p̄n. Archi.

b ¶ Fundit⁹. ar. q̄ post pniam restituitur alic̄ p̄ti ori dignitati. xxvj. q. v. cūctis. & l. dño sācto. & ca. data sctitas. Sed illud intelligo quo ad iudicādū & predicandū: nō ad accusandū vel testificandū vt. vj. q. j. qui crimen.

IIudicet ille. ¶ Cal⁹. Docet Ambro. in hoc cap. q̄ null⁹ iudex nisi bonus sit, debeat alios iudicare: cū iudex nō debeat esse criminosus nec leuitate vel odio debeat ad p̄nunciandum adduci: & si rācotem vel amorē habeat aduersus alterū litigatorū: in cui⁹ parte volūtas sensualitatis declinaret, non obediat tunc, p̄prie voluntati: sed ꝑm leges & sicut audit, & natura negocij se habet, decernere dz & iudicare. De domo. i. de corde suo. c ¶ Condemnet. Id est dignū sit cōdemnatione.

d ¶ Nullo odio. xj. q. iij. quatuor.

e ¶ Voluntatis. Sed nonne iudex potest iudicare secūdū quod sibi iustum videtur: vt ff. de arbitrij. qualem. & ex sententia sui animi estimabit quid aut cre dat, aut parum esse probatū videatur: vt. iij. qōe. iij. sepe. et potius debet iudex sequi sua opinionem ꝙm opinionē ꝙm sua, & cōsiliū alioꝝ: vt ex de cōsue. ad nostram. Sed dico q̄ potē ꝙ tenetur sequi opinionē suam, sed nō volūtatem. quanquā tamen doꝝ tamen sequitur opinionem alioꝝ potius ꝙm suam: sed ꝙs. vt extra de appella. cum cessante.

f ¶ Audit. Arg. q̄ ꝑm allegata est ꝓcedēdū: vt. ff. de offi. ꝓcōs. illicitas. ℈. veritas. et. ij. q. j. deus omipotens. j. xj. q. iij. illa. & ca. sūmope. & ca. ita. & ca. tūc ha, & vj. q. ij. si tantū. & ca. placuit. Sed ℈. xxx. q. v. nullū. & ca. iudicē tem. 2tra. j. e. poltulat⁹. ℈. Sed ꝑm ꝙ delegabit cām si cōscientia nō cōcordat allegatis. ij ℈ alios pōt determinare ꝑm allegata q̄ aliō facit aliōs in eo q̄ iudex est: aliō i eo q̄ hō est: vt. xxiij. q. iij. si ecclesia. & sic iudicare pōt. ꝑm cōscientiam quā hz vt index, nō vt hō. arg. ex de offi. ord. si fa cerdos. & ex de offi. delega. pastoralis. ℈. q̄ vero. & extra de ele. q̄s sicut.

g ¶ Cain⁹. Iudex ecclesiast⁹ donec potō suo ꝑnāt subiectoū delicta nō pōt diluere. Et hⁿ. pbat. v. rōnib⁹ ꝓia ē ibi: Cūctis enī. Sēda ibi: Ultime. Tertia ibi: Hinc est. Quarta ibi: Dona. Quinta ibi: Ꝺrē longe est.

h ¶ In grauib⁹. Notādū q̄ iputatur alicui si malū nūciū vel stultū p curatorē misit: vt ff. cōmo. argentū. de mino. cū mādato. arg. ff. ē pu. cū si exhibuisset. & extra de appel. sepe. in princ.

i ¶ Pronocatur. Ex vite merito nō pōt malus sacerdos dimittere pctā: iz ex officio pōt. xv. q. vlt. ca. vl. Et est hic arg. orationes nescimaloꝝ hoīs ꝓ quibus orant nocere. cant. j. qō. j. fertur. & ca. necesse. & ca. nō nocet. lxj. dist. miramur. ℈. sicut. Sed contra. j. qō. j. ꝓphetauit.

k ¶ Quid. Quia deus nō cōsiderat ꝙd offertur, sed affectū offerētis: vt. xxiij. q. j. odit. & placet. q̄ꝫ tñ cōsiderat quid offeratur: vt. xlix. dist. c. vlt. q̄ꝫ ꝑsiderat pro quo offeratur: vt. j. q. j. dictum.

POstulatus, &c. ¶ Cain⁹. Iudei quadam mulierem

do pdidit: & tunc demū pecca tricē tribū valde fertēs pene⁸ funditus⁹ eā extinxit. Quid hoc est q̄ in vltiōe sceleris inflāmatur: & tñ prius iste ꝑsternitur: nisi q̄ prius ipsi purgādi sunt per quos alioꝝ culpe feriūtur: vt ipsi tam mūdi per vltionem veniant, qui alioꝝ vitia corrigere festinant.

Item Ambrosius sup Beati immaculati.

¶ Ille de vita alterius iudicet, qui nō habet in seipso q̄ punīat.

IUdicet ille de alter⁹ erroꝛe, qui nō habet in se ipso q̄ cōdēnet[c]. iudicet ille qui nō agit eadē q̄ in alio puta uerit puniēda: ne cū de alio iudicat, in se ferat sentētiam. Judicet ille q̄ ad p̄nūciandū nullo⁹ odio, nulla offensione, nulla leuitate ducatur. & post pauca. Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, et ꝓposito domestice volūtat⁹: iz iuxta leges & iura p̄nūciat: statutis iur⁹ obtēperat: nō idulget p̄prie volūtati: nihil ꝓparatū & meditatū de domo defert: sed sicut audit[e], ita iudicat: et sicut se habet natura, decernit: obsequit legib⁹, non aduersatur: examiat cause merita, nō mutat. Discite iudices seculi quem in iudicādo tenere debeatis affectum: quā societatem: quā sobietatē: quaz ſyn ceritatem. & paulo post. Qui iudicat, voluntati sue obtemperare non debet: sed tenere q̄s legum est. Et post pauca. In iudicando, cordi magis est custodia veritatis, ꝙm obedientia voluntatis.

Item Gregorius.

¶ Grauatus criminibus iudicare non valet.

INgraubus[g] pctis q̄s posit⁹ dū suis p̄mitur, aliena non diluit. ¶ Cunctis enim liquet q̄ cuz is displicet qui ad intercedendum mittitur: iratus animus, p̄cul dubio ad deteriora p̄uocatur[h].

¶ Scriptum quippe est: Ultime impiorum abominables deo sunt: vota iustorum placabilia: neq; enim in omni potētis dei iudicio quid[i], sed a quo datur, inspicitur.

¶ Hinc est quod scriptuz est: Respexit deus ad Abel et ad munera eius: ad Cain vo et ad munera eius nō respexit. Dicturus quippe quia dominus respexit ad munera, premisit solicite quia respexit ad Abel. Ex qua re patēter ostēditur quia nō offerens a muneribus, sed munera ab offerente placuerunt.

¶ Dona quippe iniquoꝝ nō ꝓbat altissim⁹: nec respicit in oblationibus eoꝝ: nec in multitudine sacrificioꝝ eorum p̄propitiabitur peccatis.

¶ Item: Longe est domin⁹ ab impijs, et orationes iustorum exaudiet. Idem.

¶ Primum nosmetipos, deinde proximos debemus corrigere.

POstulat⁹ iudicare dominus de peccatrice, nō statim dedit iudicium: sed prius inclinans se deorsum,

Ad ꝑm ꝛ nō est cēll. ne nerat li. j. gio. j. h. ꝛ. deo q̄s ꝛc.

Bal. vj. Joā. viij. a.

puer. xv. d.

Beri. iiij. a.

Mat. v. d.

Oratio hic arg. orationes nescimaloꝝ hoīs ꝓ quibus orant nocere. cant. j. qō. j. fertur. & ca. necesse. & ca. nō nocet. lxj. dist. miramur. ℈. sicut. Sed contra. j. qō. j. ꝓphetauit.

in adulterio deprehensa, postulauerūt a Christo vt de ea iudicaret an esset lapidanda ab eis vel nō: quos redarguere volens, & repellere ab accusando, scripsit in terra se inclinando: & quis sine peccato est, primus in illam lapidē mittat: vel terra, terrā accusat. Ipsi autem scripturā legētes confusi exierunt de rēplo vn⁹ post alium. In quo facto nos figurat⁹ docuit q̄ cuz alios accusare vel reprehendere vel iudicare volumus, ad conscientiā recurramus: et quid in ea ꝓdroti placeat examinem⁹: iuxta autoritatē apostoli dicētis. Fratres, & si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis tē.

Gal. vj. Joā. viij. a

a ¶ Scribebat. hoc .s. terra terraz accusat. vel hoc, si ds sine peto tē. et hic est arg. q̄ sufficit si sententia scribat in pariete. nā et ibi edicta prętoru olim scribebantur i albo. ff. de iurisd. om. iudi. l. si quis,

Sententia scribat in pariete fendi.

b ¶ Obnixe. i. instanter.

c ¶ Delicto. vos q̄ spūales estis, iudicate huiusmodi. l. distin. ponderet.

Mat. v.d.

d Acerdos. sic, xlij. distinc. §. j.

e ¶ Et postea. argumē. presbyterū post penitentiam posse restitui. l. distin. de his vero.

f ¶ Et nō publicare. Eā que quis ei in secreto dixerit. als deponitur. ff. de peni. disti. vj. sacerdos. hodie ponitur in arctū monasterium ad agēdam penitentiam perpetuā: vt extra de peni. & remiss. omnis. in fine.

Cōfessionē reuelans punitur. ij. Reg. xj. a.

¶ Mulier igitur. ¶ Caue. Adhuc probat Gratianus criminosum iudicem non posse iudicare, sed repellendum esse ad instar salis infatuati. Postea obiicit obstendēdo q̄ iudices licet sint criminosi, tamē iudicare possunt. Qō pbat quinq̄ exēplis, scz Saulis, Dauid, Salomonis & Achab, & pharisęoz vel scribarū: q̄ oēs licet mali essent & peccatores, tñ iudicabāt. Ad vltimū dat solutionem dicens q̄ iudicare possunt ex officio eis cōcesso, & sententie late ab eis valent donec ab ecclesia tolerantur.

digito scribebat[a] i terra: ac sic demū (qō obnixe[b] rogatur) iudicat: nos videlicet typice instituens, vt cum quelibet primorū errata cōspicimus: non hec ante reprehēdendo iudicemus, qz ad conscientiam nostrā humiliter reuersi, digito eā discretionis solerter exculpemus: & quid in ea conditori placeat quidve displiceat, examinatiōe dirimam⁹, iuxta illud apostoli: Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto [c] tē. Qui sine peccato est vestrum. i. primo vos ipsi iustitiam legis implete: et sic innocentes manib⁹ ad lapidandam ream concurrite.

Item Augustinus ad quendam comitem.

¶ Sacerdos primū sua peccata, deinde aliena detergat.

Sacerdos [b] vt sapiens medicus & perfect⁹ primum sua pcta diluere sciat, et postea [c] aliena detergere & sanare, & non publicare [d]. Item. In euāgelio sal infatuatum ad nihilū vtile esse dicitur nisi vt proiiciatur foras, et ab hominibus cōculcetur. Ex quibus oīb⁹ datur intelligi q̄ criminosus alterius criminis iudex esse non potest: & seipsum condēnat dum in alterius crimen sententiā pfert. ¶ Sed obiicitur Saul cū a dño esset reprobatus, populū dei iudicabat: et eius iudiciū vniuersus populus experebat. Itē. Dauid cū esset adulter & homicida, interrogat⁹ a pphęta sententiam in diuitē dedit q̄ ouē pauperis raputt, dicens: Judiciū mortis est viro huic. Itē. Salomon cū amore muliercule deos gentiliū coleret, tñ vniuersa plebs Jsraelitica ad ei⁹ iudicia confluebat. Sic & Achab[e] cuius coleret Baal, tñ .x. trib⁹ iudicabat: mīti etiā aliis rā in vete. testa. qz in nouo inuenimus quorū vita cū esset blasphemabilis: tamē cōz sententia q̄ ex officio seruata iudiciarij ordinis integritate processit, inuenitur seruata. Unde & dñs ait in euāgelio. Super cathedrā Moysi sederūt scribe et pharisei, tē. Hinc liquido cōstat q̄ mali pastores dum sententia iusti examinis aliorū crimina ferūt, sibi ipsis nocent, dum sine exemplo sue emēdationis aliorū vitia corrigere curāt: subditis vero pſunt, si eorū increpatione correcti, vel sententia coerciti, vitā suā in melⁱ cōmutare dicerint. Ac per hoc dū ab ecclesia tolerati fuerint, eorū iudicū subterfugere non licet.

¶ Questio. viij.

Quod autez [b] epūs ab vno tātū audiri vel iudicari nō debeat, zepherinus papa testatur dicens.

¶ Episcopus nō nisi a pluribus audiatur & iudicetur.

Accusatores epoz ōni careāt suspitione: qz

g ¶ Sic & achab. xvij. q. ij. vtilem.

Quod autez. ¶ Caue. Hic intitulat. viij. qō. iij. Requa querit an epūs possit ab vno tantū iudicari vel audiri. Et respondet q̄ in ciuili potest. & in criminali a pāpa vel ei⁹ delegato: ats non potest ab vno iudicari vt audiri. Sed in accusatione epi debēt esse .xij. episcopi preter metropolitanum: & in accusatione pbri sex: in accusatione diaconi tres: vt j. xv. q. vij. felix. & ca. si autem. Finis tñ cause criminalis episcopi summo pōtifici reseruat: vt j. c. j. & s. e. q. vj. ꝓmis. & ca. dudum.

ff. Re. qua querit an epūs possit ab vno tantū iudicari vel audiri. xj. a. iij. re. xvj. g. Mat. xviij. a

h ¶ Quod autē. Epi cā. Ab oibus epis p- a quibus uincie debet audi est auri causa epi: vt. ꝑ. dicta. e. q. vj. si quis epo- & Adrum. vel a. xij. ad idē. vj. min⁹ qs ipse me- q. iij. sci tropolitan⁹ eligit, tore. et vel ipse re⁹ si ele- q. iij. c. ctos a metropoli- j. ꝑ. iij. & tano habet suspe- iij. & ix. ctos. j. e. qō, j. c. j. et qō. iij. tales coepi nō sūt saltua. iudices, sed assesſores: sicut nec clerici sunt iudices q̄ debēt interesse cū epūs audit causam clerici. xv. qō. vij. epūs. arg. tamē est q̄ sūt ordinarij: vt vj. q. iij. scitote. & si papa delegat causam episcopi, videtur q̄ eodez modo intererūt. xij. epi, ꝑ. e. q. vj. hec quippe. & xxxiij. distinc. quorundam.

Archi. Accusatores. ¶ Caue. Hoc cap. dimiditur in quatuor partes. In prima parte dicit zepherin⁹ q̄ accusatores episcopoꝝ debēt esse bone fame & sine suspitione. In scđa parte dicit q̄ sententia a non suo iudi-

ce dicta nullū ligat. In tertia p arte ꝺr q in accusatiõe epi debẽt esse .xij. epi, q ab accusando sunt eligẽdi: z isti simul cũ archiepo causaꝫ examinabũt, ꝫ pape ipi⁹ depositio referet. In ꝟrta parte ꝺr q absẽs iudicari nõ ꝺz nisi ex cõtumacia fuerit absens. Scꝺa pars incipit ibi: Nullum nãq.

Tertia ibi: Iudices .xij. Quarta ibi: Absens.

a ¶ Nullum. magis. extra de iudi. ar si clerici.

¶ Cuius in agendo. ¶ Caius. Hec lex non est de cap. ꝫ debet legi post ea: inserta tamen fuit a Gratiano occasione illius verbi: nullum cõstringat sentẽtia a non suo iudice dicta. quod verũ est nisi recõueniatur. Nã si ego conueni aliquẽ qui nõ quẽ sub iudice suo relatio- nem conuenire cogã eo et ipse vult me re- minio, dẽ iudice, non pos ꝫ pur- suum eum recusare gatiõis in respondẽdo: cũ desinit in agẽdo elegerit esse ac- ipsum: z eius sniã cusat⁹. lata ꝫ me valet in ff. ꝺ pu. hoc casu, ꝫ non sit tu. is q. me⁹ iudex ordinar. j. c. q. rij⁹. Nã cui⁹ in agẽ ꝫ. negã do ꝛc. Arbitriũ. l. ꝺa. q. fotũ, vel examen,

¶ Ut si vel iudicium.

iudex pronũciaret tuꝑ cã

b ¶ Judicem. Ex hoc videtur q clericus possit reconueniri coram laicis etiam in spiritualibus, nisi clericus passus sit violentiam a laico: vt extra de iure patronatu. relatum. in fine. z. ff. de iudi. l. ij. §. Item si extra. Nam conuen qui aliter nõ põt esse iudex, ratione reconuẽtionis põtionis vt extra de mu. peti. prudentiã. C. de ordi. iudi. adire. si. z debe- ff. de iurisdi. oim iudi. si idẽ. j. rñso. ꝫ q nõ possit recoret pro- ueniri, est arg. extra de iudi. decernimus. z ca. quanto. nũciare Nã z quãdoq; cessat recõuẽtio: ¶ vt. C. qui legi. perso. in cã re l. vlt. Item in criminibus cessat recõuẽtio: vt j. e. quest. cõuẽtio xj. prius. Item in possessione repetenda. extra de restitu. gra tu. spolia. ex conquestione. extra de ordi. cog. ca. j. z. C. uaret, de compen. l. vlt. quod concedo, et dico q laicus etiam z posset incidenter non potest cognoscere de causa spirituali. appel- extra qui ff. sint legiti. latores. Item videtur q non tenet lari ff. sententia lata super altera questione tantum. ff. quand q sen. si. do appel. sit. l. j. in fine. de va. z extraor. cog. l. j. nam u- appel. der vna sententia vtramq; dirimet: vt extra de ordi. co l. j. §. vl. gni. cum dilectus.

ꝫ Zof. c ¶ In eodem. Sed nonne est alia causa reconuẽtiõ ꝫ sniã mis q̃ sit principale negocium? Unq; : vt extra de mu. renet peti. ca. j. z. q. Sed dicitur eadem quia ũdem sunt iudices ꝫ Uic. ces z litigatores: z quia vna sententia determinãdum pur ipe est vtrumq; : extra de ord. cogni. cum dilectus. z quia nor. eẽ si inhibetur appellatio in vna, z i alia. extra de mu. pe- de mu. ri. c ij. tamen papinianus qui hanc l. edidit, intellexit peti. c. j. quia si tu me cõuenis actione mandati, ego te possum

colũnas suas dñs firmiter stare voluit, nõ a quibuslibet agitari. ¶ Nullũ⁹ nãq; eorũ sententia a nõ suo iudice dicta constringat: quia leges seculi idipsum fieri precipiũt vt Codice lib. vij. tit. de sentẽtijs z interlocutionib⁹ oim iudicum.

¶ Ut nius in agẽdo quis obseruat arbitriũ, eum habere etiã contra se iudicem⁵ in eodem⁶ negocio non dedigneturꝫ z leges seculi idipsum fieri precipiunt. ¶ Judices. xij. quilibet episcop⁹ accusat⁹ (si necesse fuerit) eligat, a q̃b⁹ et⁹ causa iuste iudicet. Nec prius audiatur aut excõmunicetur vel iudicet, q̃s ipsi per se eligant⁸. z regulariter ad suorũ primo vocatus conuentũ episcoporũ, per eos et⁹ causa iuste audiatur, z rationabiliter decernatur: finis vero eius causa ad sedẽ apostolicã deferat, vt ibidem determinet, nec antea finiatur q̃s eius authoritate fulciatur. ¶ Absens vero nemo iudicetur⁶, nisi ex cõtumacia absens fuerit: qꝫ diuine et humane leges hoc prohibent.

Item felix epus dixit in concilio carthaginen. iij.

¶ Aꝫ quot epis audiatur epus qui in reatum inciderit.

Uggero sm statuta veterũ conciliorũ, vt si q̃s epũs (qđ non optamus) in reatum aliquẽ inciderit⁶: si et nimia necessitas fuerit non posse plurimos congregare episcopos: ne in crimine maneat a. xij. audiatur epis.

¶ Questio. ix.

E accusatoribus ⁹ ꝺo vel testibus q in absentẽ vocẽ accusationis vel testificationis exhibere nõ valeãt, multoꝫ authoritatibus comprobatur. et de hoc ꝺd iuris sit, z in quibus casibus fallat, plene notatũ inuenies in summa questionis. z ꝟ. plene de hoc tractat in summa sua in hoc loco. Primum capitulum huj⁹ questionis est planum.

g ¶ De accusatoribus. sm. ll. de crimine nunq̃ procedit Absens ditur contra absentẽ lite non contest. ff. de pe. absentẽ, termia nisi in casu contra apparitores: vt. C. de penis. ne diu. lpõr pro contumaci autẽ annotantur bona eius, z expectat bonis per annum: z si intra annum non venerit, postea bona punit, denoluntur ad fiscum, nec super bonis auditur, sed ꝫ Sed bene auditur super crimine: vt. C. de requi. reis. l. ij. §. si ꝺe autem intra annum veniat, bona recuperat si velit tu in mo- ꝺicio stare. Si autẽ lis est ꝫtest. z liquet de causa: in ma nihil de loubus criminibus nunq̃ proceditur cõtra absentem: cf. sed immo auditur quãdocũq; venerit: vt. ff. de requi. reis. ita ibi annus. ꝫ sed in minoribus que penaꝫ relegationis vel ligi q damnum existimationis continẽt, bene procedit cõtra doctũ absentem. ff. de pe. absentẽ. fallit. C. de adul. Gulo ꝛc. reg. xij

e ¶ Judicet. ꝫ propter contumaciam excommunicatur. j. e. quest. ix. absens. et cap. decernimus.

Uggero.

¶ Caius. Dicit q si episcop⁹ accusatus nõ potest cõgregare omnes episcopos de prouincia: ne in crimine id est suspitione remaneat, causa eius a. xij. epis audiatur.

f ¶ Inciderit. ꝫ si non sint tot episcopi in prouincia aduocabit vicinos vt. lxv. distinct. si forte. et. vj. quest. iij. ca. j. z. q. Alioquin metropolita nus vel episcopus non posset audire causam criminalẽ clerici, cuꝫ nõ sint tot episcopi in prouincia. xv. quest. vũ. felix.

D accusatoribus. Hec questio diuidit in quatuor partes: in quarũ prima ꝑbat per. xij. authoritates sanctoꝝ patrũ q absens nõ debet condemnari, nec absentes in eũ restificari, nec illũ accusare, nisi contumax fuerit. Scꝺa ibi: De hio. Tertia ibi: Simul autem. Quarta ibi. Nisi in crimine. Jo. de fan.

¶ Caius. Dic ponitur. ix. q. qua queritur an accusatores vel testes vocem accusationis vel testificationis in absentem valeant exhibere. Et certe q non valeant, multorum authoritatibus comprobatur. et de hoc ꝺd iuris sit, z in quibus casibus fallat, plene notatũ inuenies in summa questionis. z ꝟ. plene de hoc tractat in summa sua in hoc loco. Primum capitulum huj⁹ questionis est planum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

decernimus. Scōm canones distinguit ꝙ. an liqueat de causa, an non. Si liquet de crimine, potest condemnari absens. ¶ iij. qō. v. ca. j. et. xxiij. q. iij. de illicita. Si nō liquet, est excōmunicādus: vt. xj. q. iij. rursus. et. c. q. cūq. in hoc tamen peccat ꝙ. quia non distinguit an lis sit cōtesta. vel nō: nam fm eum non refert an lis sit cōtest. vel non. Ego tamen dico q̄ cuz lis est contest. z liquet de causa, locū habet illud ca. decernimus. Sed si lis nō est cōtest. vel est contest. sed non liquet de causa locus est illis. c. rursus. z. c. quicūq. nā ante lit. contest. nūq̄s sunt recipiēdi testes in crimine. extra vt lit. non cōtest. ad hoc dens. nisi aliquid speciale dicamus de dilapidatione, vbi publica commoda periclitant: vt. ā. e. qō. ij. quia ea. z. c. de pen. ne diu. Nullo em̄ privilegio gaudeāt debet ē male administrādo suos conturbare ales affligit: vt. C. vbi de ratiocinijs. l. fi. ¶ Idez ibi mei est in causa inquisitionis: quia testes recipiūtur lite nō contest. vt extra vt lit. nō contest. q̄m̄ frequenter. Item de do. z vbi quis infamar deficit in purgatione, punit lite non cōtest. vt extra de purga. ca. cū perrus. extra de simo. nūtia. de hoc. Itē in hereſi post mortē: vt. xxiij. q. v. sane profertur. Sed in causa ciuili nō procedit lite nō cōtest. nisi in casibus qui sunt extra vt lite nō cōtest. quoniam frequenter. Itē in causa appellatiōis: vt. C. de rēp. ap. l. viti. extra de ap. sepe. z. j. q. vj. ei qui. Item in absentia actoris: vt extra de do. z ꝓm. causam. que est hodie correcta per decre. quoniam frequenter. sicut credo. C. quomodo z quādo iudex. auf. qui semel. Item vbi agitur iudicio officio. C. si mulier ab here. absti. l. auf. ibi posita. ff. de mino. in cause-ſ. causa. Item in causa furreptionis. extra de sen. z re iudi. cum olim. Itē secundum quoddā in causa libertatis. C. de ingenu. ma. diffamari. Item in petitione legati vel fideicōmissi. Arg. C. de vsufru. lega. vel fideicom. l. j. Item in trebellianica restitutione. C. ad trebel. l. pe-ſ. cum autem. Item cū electus non cōparet. extra de elec. dudum. j. in fi. Alīs nūq̄ ferenda est sententia ante lit. cōtest. sed ꝓcedit cōtra absentem, prout tradit extra vt lit. nō contest. q̄m̄. in fi. Quod dicit de officio iudicis: hodie certū est. extra de offic. iudi. ca. viti.

a Accusatori. ¶ Quia absente. q. merita causarū ꝛc. C. si per vim vel alio modo. l. viti. nec etiaz in causa restitutionis auditur quis volēs de iure suo docere in absentia alterius partis: vt extra de offi. deleg. consultationibus.

Aueāt. ¶ Casus. Questiū fuit ab Eleutherio an iudices possint sentētiare cōtra absentē nō ex cōtumacia. Et respō det ꝙ non: z si tulerit, irrita erit sentētia ipso iure: vel per sentētiam irritabitur: et iudices penam sustinebunt: z eius qui semel calūniatus est, accusatio non audietur.

b ¶ Caueant. Arg. est hic ꝓ opinione illoꝝ qui dicūt ꝙ sententia nulla est cum perēptorium non venit ad notitiaz absentis. C. quomodo et qñ iudex. l. ea que. et ff. q̄ sentē. sine ap. rescin. l. j-ſ. cuz ex edicto. sed ibi non peruenit: quia nec propositū fuit. vnde fm plerosq̄ benē tenet sententia licet peremptorii non venerit ad notitiam rei. sed hic exponēs irrita, id est irritanda. Unde satis videt sufficere si absēs sufficienter sit requisit⁹, ad hoc vt possit ferri sententia, licet non sit inuentus: vt extra de do. et contu. causam. extra de cle. nō resi. et tue. arg. ad hoc vij. q. j. ꝓsentium. C. de iudi. ꝓperan. Snia lata ꝛ cuz ad quē cis. tatio ñ iudex. l. ea que. et ff. q̄ sentē. sine ap. rescin. l. j-ſ. cuz ex edicto. sed ibi non peruenit: quia nec propositū fuit. vnde fm plerosq̄ benē tenet sententia licet peremptorii non venerit ad notitiam rei. sed hic exponēs irrita, id est irritanda. Unde satis videt sufficere si absēs sufficienter sit requisit⁹, ad hoc vt possit ferri sententia, licet non sit inuentus: vt extra de do. et contu. causam. extra de cle. nō resi. et tue. arg. ad hoc vij. q. j. ꝓsentium. C. de iudi. ꝓperandū-ſ. z si quidem. z-ſ. finaliter. z si postea veniat assignando iustam causam absentie, retractabit q̄s factū est: vt extra de sen. et re iudi. cum Bertholdus. B. puenerit

Absente eo quē accusare voluerit quisq̄, accusatori non credatur: quia sine scripto difficile[e] est: ꝓ scriptum aūt nūq̄ recipiatur: q̄ per scripturam nullius accusari potest: sed ꝓpria voce z presente eo quem accusare voluerit, suam quisq̄ agat accusationem.

Item Cornelius papa.

¶ Que in absentes gerūtur, omnino euacuentur.

Omnia que aduersꝰ absentes[f] in oñi negocio aut loco aguntur[g] aut iudicātur, omnino euacuētur: q̄m̄ absentē nullus addicit[h], nec villa lex damnat.

Item Marcellus papa.

¶ Non iudicet qui priualiter non accusat vel conuincitur.

Absente. ¶ Aliter. Questiū fuit ab Eleutherio an absens possit accusari: z an absens possit per epistolā accusari. Et rādet ꝙ non: sed reo presente et voce propria, z in scriptis, nisi in casibus exceptis.

e ¶ Difficile. l. nō: vt. ij. q. vj. diduū. vl difficile. l. vix q̄z. ¶ casib⁹ fit accusatio sine scriptiōis vicio: vt no. ij. q. viij

Omnia. ¶ Aliter. Questiū fuit virū testes [in pn. recepti ꝛ absentē vel ſnia lata ꝛ absentem valeat. Et respon. ꝙ non: q̄ nulla lex damnat absentem.

f ¶ Absētes. nō ꝓ ptūacia, z i casib⁹ exceptis i ſima. lo.

g ¶ Agūtur. Nota etiā, ꝙ gesta que fiunt absente altero, non valent: vt. ſ. ea. charte, et, ſ, e. caueant.

h ¶ Addicit, id est punit.

¶ Ubi ō hoc. eſt ō excēs. pla. et literis. ¶ videas q̄s ibi not. ad hūc de daratiōnem. Archi. ¶ hoc tellige vt not. eſt ō do pel. sepe. et. c. ¶ tuas. et not. Hoſt. in ſūma. de iudi. ſ. idez ſ. ſi. et post. ff. ſ. ſi. Archi

NOn oportet. ¶ Cau. Nullus debet damnari nisi legitimi appareant accusatores, & presentes: et tunc locus defendendi accusato prebeat, id est inducie dentur ad defenda crimina. Idem dicitur in seq. ca.

a ¶ Locumq. id est inducias: vt. J. ca. prox.

b ¶ Abetur.

b ¶ Examinatos. hoc cū sint ignoti vel suspecti vt. ij. q. vij. grēdū.

c ¶ Inducias. Arg. sententiā nō valere nisi precesserint legitime inducie. extra de dila. dilecti. et. v. qō, ij. vocatio.

QUi accusare. ¶ Cau. Qui vult aliū accusare, debet presens hoc facere, & nō p procuratorē: vt reo reseruet copia defendendi.

d ¶ Premissa. inscriptio essi semp pcedit accusationem: vt ex de accu. qualiter. ij.

e De hoc no. ij. qōne viij. in fūma.

QUi. ¶ Cau. Nō debet aliquis accusari nisi ps̄ens fuerit accusator: qui examinari debz si est idoneus ad accusandum.

e ¶ Innocentis, sanctius est enim nocentem impunitū relinquere, q̄ innocentē cōdemnare: vt. ff. de pe. absentem.

DEcernimus ¶ Cau. Maximus Valentine ciuitatis epūs fuit de multis criminibus accusat⁹, postlitem contest. multotiens citatus nō venit: ita q̄ causa nō poterat terminari. Precipit ergo papa episcopis Gallie vt ante calēdas nouembris synodo congregata illum citent: et si venire noluerit, ferant sententiam in illum tanq̄ in contumacem: nec curent si omnia delicta non comprobentur: cum per suam contumaciam videatur de omnibus confiteri. Quidam tamen dicunt q̄ iste fuerat infamatus: et procedebatur contra eum in modum inquisitionis. Sequens ca. planum est.

f ¶ Decernimus. Quidam ponunt casum sic q̄ epūs iste fuit infamatus. et papa cōmittit istis vt in modum inquisitionis procedant: et si non venerit vt se purget, vel si defecerit in purgatione, videtur confiteri de crimine. vñ potest cōdemnari: vt ex de simo. de hoc. et ca. insinuatū. Uel intelligē q̄ hic fuit lis contest, sicut in fūma intelligi hoc ca. Uel non loquit de definitiua sententia, sed de interlocutoria, vel excōicatione, vel missione in possessionem. Uidet tamen q̄ etiā lite nō cōtest. ferri possit not. J. definitiua sententia: sed non de crimine, sed depositionis pōnia: vt videt colligi ex de do. et ptū. hūc inveritatis. Jo.

g ¶ Uoluerit. ma nimus Valentine ciuitatis epūs.

h ¶ Sentētie. ferende. cōra. ff. de pe. absentem. illō, fm leges.

i ¶ Manifestum est. presumptiue: vt. ff. de re iudi. cōtumacia. §. j. Sic xxiij. q. iij. de illicita. in fi. Sed vtdetur q̄ semper liqueat de causa: q̄ aut, pbat actor q̄ asserebat, et tunc condēnandus est reus, aut nō, pbat et tūc est absoluēdus re⁹: vt. vj. qō. vlr. actor. Rñ. illō obtinet cuz vterq̄ est ps̄ens: & preter ea q̄ re⁹ absoluit, nō, precedit ex eo q̄ de cā liqueat: sed q̄ partū iura sūt obscura: & i dubio fertur sniā p reo: vt insti. de interd. §. cōmoduz. et de fi. instru. iter. in fi. nā q̄nq̄ actor probat intētionē suā, & tamē iudici nō liquet de causa. ff. de re iudi. l. pomponius.

k ¶ Purgandi. Id est ostendendi innocentiam suam vel causam absentie.

l ¶ Non oia. Dum tamen illa que probata sunt, sufficiant ad cōdemnationem: et oia simul obficiantur: vt xxiij. dist. illud. Arg. contra J. ea. q. x. placuit.

DE cetera patriā fiat p quincte primo discussionis accusatio sine apūca preceptione, cui in oibus causis reuerentia debetur custodiri: quoniā & antiqua patrū regula hoc docet, in qua imperialia pariter statuta concinunt. Criminū (inquiunt) discussio ibi agitāda est, vbi crimen admissum est. Et in canonibus: quecūq̄ negocia in suis locis vbi oborta sunt, finiēda sunt: salua tamē in oibus apūca auctoritate. ¶ De eodem.

QUi accusare aliū elegerit, ps̄ens p se et nō per aliū accuser: inscriptiōe videlicet pmissa. Neq̄ vllus vnq̄ iudicē anteq̄ legitimos accusatores presentes habeat: locūq̄ defendēdi accipiat ad abluenda crimina.

l tem ex cōcilio Toleta. vij. ¶ De eodem.

IGnū est vt vita innocentis nulla maculē pnicie accusatoris. Ideo si q̄s a quolibet criminali: non ante accusatus supplicio detur, q̄ accusator presentetur, atq̄ legū & canonū snia exquiratur. Q. si indigna ad accusandū persona inuenit: ad eius accusationem non iudicetur.

I tē Bonifa. pa. ad Gallos. ¶ Sentētia feriatur qui cam fecisse negligit adesse.

DEcernim⁹ vestrā debere itra, pūncīā esse iudicīū, et cōgregare synodū ante die calēdarum Nouembriū: vt si adesse voluerit⁸ presens, si cōfidit, ad obiecta rñdeat. si vo adesse negexerit, dilationē snie^h de absentia nō lucret. Nā manifestū est^i cōfiteri eū de crimine q̄ indulto & totiens delegato iudicio purgandi^k se occasione nō vtitur. nihil em̄ interest vtrū in presenti examine nō oia^l que dicta sunt cōprobētur: cum ipsa quoq̄ professio ex procurata totiens constet absentia.

I tem Felix papa. ¶ Absentes nec accusari nec iudicari possunt.

ABsente aduersario nō audiat accusator: nec absente alia parte sententia a iudice dicta vllā obtineat firmitatem.

I tem Nicol. papa Gallioni archiepiscopo Senensi. ¶ Altera parte absente dell nitus non feratur sententia.

Vera. ¶ Casus. Quidã cõquestus fuit de quodã presbytero absente forte ex iusta causa coram Gallione archiepo. qui testibus receptis sniam cõtra eum absentem tulit. et qz smie parere nolebat/dictus archiepus excõicauit eum. quare sacerdos ille appellauit ad sedem apo. sed impediebatur appellationem psequi. vnde papa ipsum archiepm reprehendit: z precipit ei qz si post excõicationem suam appellationem voluerit psequi, nullus eius iter impediat.

a ¶ Monemus. id est mãdamus. q. qõ. j. notum sit. xxvij. q. j. sic em. z not. ẽ. q. qõne. vij. sicut inquit.

b ¶ Post excõicationem. No. qz excõmunicatus appellat. argu. extra de ẽ. excõ. p tuas.

Absens, &c.

c ¶ Nisi fuerit. hec verba ponuntur in auten. vt oẽs ebe. in. ℌ. fi. vero. colla. v.

d ¶ Cõtumacia. sic extra ẽ testi. in nole domini.

Indicas, &c.

e ¶ Hermannus. Iste fuit furiosus: qõ cõstabat aplico: q postea homicidiuz vel aliud scelus cõmisit: de quo cũ sepe coram Gallione archiepo accusatus fuisset, appellauit ad papam. Archiepus autẽ indignatus rogauit papam vt de crimine cognosceret, z ipsum cõdemnaret. Nicolaus vero dicit qz id non põt facere tribus rationibus/scz qz hermãnus erat absens: et quia nõ dixerat et qui fuerunt illi excessus super quibus accusabatur: nec vtrũ tẽpore delicti fuerit sane mentis vel nõ: z ideo donec ista probent, potius est sibi cõpatiendũ/ẽ sit sententia ferendus.

e ¶ Hermannũ. Iste in furore occiderat hominem.

f ¶ Quia. Prima ratio est.

g ¶ Quamus. Secunda ratio est.

h ¶ Fuerint. Et ita non tenebatur venire: vt. v. qõne. ij. ſ primates.

i ¶ Nec vtrum. Tertia ratio est.

k ¶ Ostenderis. Archiepus bene fatebatur qz quãdoz fuerat furiosus: sed tamen dixit eum modo esse sanum, et in sanitate occidisse hominem: alꝰ teneretur ille potius probare qui dicit aliquem in furore peccasse: vt extra de successio. ab intesta. cuz dilectus. et. C. de codi. l. non codicillos.

l ¶ Cõsulendũ. q. d. satis ipso furore punit. sic. ẽ. dist. v. baptizari. ff. de offi. presi. diuꝰ. iudex tñ diligẽtissime inqret an fuerit furiosus: qz multi fingunt furorẽ vt sic excusent: vt. ff. de cur. fur. obseruare, z. j. e. hortamur.

Testes. ¶ Casus. hoc ca. introducit pro alia parte cõnis: scilz qz non debet quis testificari contra absentem. Dicitur ergo hic per Bene. qz Calixtus fuit interrogatus vtrum in causa criminali testes absentes possent testificari per scripturam. Et respondet qz non: sed presentes debent dicere veritatem de his que viderunt et nouerunt, z nõ de aliis negociis nisi ẽ his que sunt acta i ea rum psentia. Posset etiã hoc intelligi in qualibet causa: qa semper debet esse presens ille cõtra quem inducuntur testes. vnde testes absentes non possunt p scripturam testificari, sed in presentia partium.

m ¶ Scripturaz. Nũquid ergo litere epoꝝ nõ valẽt? Non, in ferẽdo testimonio: qz testibus non testimoniis credendũ est: vt exẽ de coha. cle. et mulier. tua. De hoc notani. j. xj. q. iij. cure. argu. ff. de custo. reo. diuꝰ. alias extra in dictis secus est: vt. xj. q. iij. cure. lxxj. distl. extraneo.

n ¶ Sed presentes. fallit de iuretes. iuran. ad personas. extra de testi. si quis testium.

n ¶ Sz psentes. i cã criminali sẽp testes erũt psentes: sz i ciuili seruet ꝓsuetudo regionis: vt. ff. de testi. l. iij. i fi.

o ¶ Que nouerũt z viderunt. i. aliquo sensu corporeo peceperũt. Large em sumit visus: vt ibi, Gustate et videte. z legit in Exodo. Videbãt voces. i. audiebant. vnde si audiuit aliqui cõscij sunt de aliquoz fornicatione/ bene possũt de hoc testificari. extra de testi. ꝓterea. z qz de auditu recipiat testimoniũ/ptz extra de testi. cũ cã. nam sufficit qualiter cũqz aliquid sciatur. xxij. q. v. hoc videtur. Si ergo aliquis est mutus, dum tñ audiat et scribere sciat, bene testificat: vt. C. qui testa. fa. pos. diseretis. Similiter cecus testificatur si voces cõtrahentium habet notas. Nec obstat si dicas qz cecꝰ potest in voce decipi: vt. xxvij. qõne. j. nec aliqua. nã in visu possumus decipi: vt. xxxj. q. j. quomodo. et in tactu. xxxiij. quest. ij. in lectum.

o ¶ Que nouerunt. Ergo de his que pupillus vidit, non potest esse testis: quia hec etas ignorat ꝺ̃ videat. C. de falsa mo. l. j.

p ¶ Presentia. Dum tamen intelligant, nã aliter non dicunt presentes: vt. ff. de ẏbo. sig. coram. Nõ intellige presentẽ ꝓout ponit. xvj. q. iij. ℌ. potest. ſz intellige presentem siue in eadem domo, siue alibi sit: dum tñ audiri possit: vt. ff. ad ſylle. l. j. ℌ eodem tecto.

Adde qõ notat. j. q. vj. statuẽdũ. i gl. insistim. &c.

Secũdo Alex. ẽ primo. in l. bñ. ad cognitionez. coll. vj. ff. si certũ pe. Vtrꝰ autẽ surdus possunt testificari.

Sz de cõse. dis. iij. placuit de ifan tibꝰ. et ca. seq. vbi de hꝰ. xxx: vj. dis. relatũ. Archi,

¶ Dehis ¶ Casus. Supra in ca. testes. dictū est q̄ testes testificañ de his q̄ viderūt ⁊ nouerūt. Nunc autē vult ostēdere casus in q̄b⁹ etiā de auditu ferūt testimonium si vocati sunt ad hoc. sed certe si bene inspiciaſ, in lege seq. nō est testimoniū de auditu ꝓprie, sed de ꝓfessione facta in oculis eorum qui ad hoc vocantur.

Testimoniū de auditu sepe admittit.

a ¶ Audierunt. Plures possūt notari casus vbi fert testimoniū de auditu. Unus hic. Aliꝰ cū ꝓbaſ voluntas obmutescentis: vt xxvj. q. vj. qui recedūt. et ca. his qui. Alius i matrimonio: vt. xxx. q. vj. de parētela. Aliꝰ in ꝓbatiōe plurū: vt. xxij. q5. v. c. hoc videtur. Alius in mēoria facti operis: vt. ff. de ꝓbaſ. si arbiter. Aliꝰ eē de testi. preterea, ⁊ eē eo. ti. cum causam. Sed certe nō concedo q̄ alicubi sit testimoniū de auditu nisi vbi testatur ꝺs q̄ sic audiuit recitari a matotibus: vt ꝺr eē de testi. quotiens. et hoc tm̄ cōtingit in mrimonio, ⁊ in mēoria facti operis: lz hodie circa mrimoniū illud ex parte sit immūtatū. eē de testi. lz. ij. nisi quis velit dicere ibi ideo esse testimonium de auditu, q̄ melius in talib⁹ cōprehēdim⁹ p auditū q̄ p visum. Uñ si duo interessent Jctui quoꝝ vn⁹ esset surd⁹ ⁊ alter ceca: vnus audiret ꝟba Jctus, alter videret numerare pecuniā: p illos forte nō ꝓbaret Jct⁹: q̄ singulares. eē de elec. cū dilecti. Sūt tm̄ hic alia duo spālia, sc̄z q̄ valet cōfessio extra ius: sicut ⁊ alibi eē de excess. ꝓla. q̄ sit grave. ⁊ in alio casu q̄s ꝺs ſiteſ se debere pecuniā cā adiecta: vt. C. de nō nu. pecu. gñaliter, et in casu q̄ habeē de scēa cautiōe quā mulier post biēniū amisit. C. ad vell, si mulier. ⁊ gñaliter dicūt q̄ꝺ valere ꝓfessionē factā eē ius vbi testes interſunt rogati. Jtez aliud spāle est hic

Confessio eē ius q̄s valz.

Testes an debeāt eē rogati.

q̄ nō valent testes nisi sint rogati: q̄ꝺ recrunt in testamētis ⁊ i codicillis. ? C. de testi. auē. rogati. ⁊ in matrimonio: vt videē. xxx. q. v. nostrates. ⁊ in diuortio. ff. de diuor. l. nullū. aſs nō recrit q̄ testis sit rogat⁹: vt. j. Dri. cā. q. iij. ad fi. Jo. ꝓsequit gñaliter dici, ⁊ est verū q̄ cōfessio eē iudiciū nō ꝓeiudicat nisi cā adjiciaſ: vt cōfiteor me tibi debere centū ex causa mutui: vt. C. de non nu. pecu. l. gñaliter. B. Et sciaſ q̄ oēs isti testes rogati dicūtur interesse: q̄ rogati sunt audire: lz ad aliud venerint: vt. ff. de testa. heredes palā. auē. tm̄ gñaliter videtur dicere q̄ testes debeāt esse rogati: vt. C. de testa. auē. rogati. sed hoc verū est cum Jctus est in scriptis.

? hoc eē falsum vt. C. ō codicil. l. viti. §. fi.

¶ Et secūd⁹ ¶ Casus. Debebā alicui pecuniā p scripturam: tpe ꝓcedēte in ꝓsentia testiū pecuniā sibi solui, vt cōfessus fuit sibi esse solutā. quesitū fuit ab imperatore an solutionē illā vel cōfessionē possem, ꝓbare p testes q̄ interfuerūt? Et respōdet q̄ sic, si ad hoc fuerūt vocati: aliq̄n nō. Jdem est in eo casu q̄ꝺo debitor cōfitet

De his etiā que audierūt[a]: si ad hoc vocati sūt: in ciuili causa testioniū dicere possūt. vñ i autenticis col. vij. de testibus. et Codice eo. titu. legitur.

¶ Si debitū scriptū sit, ⁊ ꝓbatio solutiōis, ꝓferaſ a litigātibus per testes sine scriptura: tunc susceptibile eā apud iudicem esse volum⁹: dū ad hoc ipm̄ testes assumātur, vt ꝓbeant testimoniū ꝓ facienda solutione, aut ꝓ memoria[b] alicui iam facte solutiōis et ꝓ cōfessione[c] eius qui pecunias accepit. Hec autē inania ⁊ ex transitu perhibita testimonia: vt si ꝓpter aliud quoddā opus aduenies audiuit aliquem dicentē se accepisse ab aliquo aurū, aut debere alicui, nulla ratione valere censemus.

Simul aūt necesse est vt videant. q̄ si alius vno tempore, alius alio tempore viderit diuersitas temporum eorum testimonium non admittit.

Unde Leo papa.

¶ Nō admittunt ad testimoniū quos nō eodem tpe negocio interfuisse constiterit.

Philomin⁹ quoq; puniēdi[d] sunt testes q̄ ad calumniā aliquid testificañ: nec eorum voces tāq̄ plurū admittunt quos tēporū[e] quidem diuersitas simul[f] interfuisse, ꝓhibuit. Item Ambro. in lib. de paradiso dei.

¶ Ad ferendum gentium testis ex suo nihil adjiciat.

Philominus q̄q. ¶ Quesitū fuit a leone quar puniēdi sunt testes q̄ falsum testimoniū dicunt. Et rndet q̄ puniendi sunt sicut accusatores qui calumniātur: nec voces eoꝝ sunt audiende tāq̄ plurū qui diuersis temporibus aliquid vidisse testantur.

d ¶ Puniēdi. In crimiali punit testis capitali pena. xxxiij. q. v. hec imago. hoc ſm leges vereree. ſm canones infamis est. vj. q. j. quicūq̄. xxij. q. v. si q̄s. sed ſm legem accusaſ de crimine falsi. ff. ad. l. cor. de fal. eos qui. Non ob. ff. de his qui no. infa. lucius. eē de otd. cog. cā dilectus. q: ibi non est sententia lata cōtra testem.

e ¶ Quos tempoꝝ. Simile. iij. q. ij. in testibus. C. de codicil. l. viti. §. viti. si. C. de testa. si vnus.

f ¶ Simul. Quidā dicūt hoc tenere in his q̄ nō nisi semel cōmittunt, vt homicidiū alicui⁹. sed si sepius aliq̄ pōt ꝓmitti, ibi nō nocet tēpoꝝ diuersitas. sed eis obijcit de susanna. ij. q5. vij. §. ite daniel. sed illi rndent q̄ ideo fuerūt illi testes reprobati, q⁹ dixerūt q̄ in eadē hora ⁊ in diuersis locis ꝓmissum esset adulteriū: lz nō poterat cōmitti in eadē hora ⁊ i diuersis locis. et hoc dicūt ꝓp̄ expressaz sīrūdinē, a nō ꝓp̄ idētitatē. nā revera aliꝰ est adulteriū q̄s hodie fit, aliud q̄s cras: sed est sīle illi. q̄s non cōcedo: cū singuli sint in suis dictis singulares. Sit tm̄ aliquē actū continuū viderēt alij, lz diuersis horis, videt q̄ testioniū teneret: vt si successiue in vno foramine viderūt aliquos fornicari. ? Uel si aliqui volūt testari q̄ aliquis exōiatus celebrauit: et vnus audit eo. nit finem misse, alter principiū: hoc casu cōcedo eos bene testari de vna re ꝓpter ꝺtinationē actus: sicut ꝓpter cōtinuationē possessionis vna ꝺr ꝓscriptio. lz facta sit a diuersis personis. xvj. q. iij. §. pōt. ? ſſi. q̄ si ab eo. sicut etiā vnus ꝺr ꝓcōsulatus, lz diuerse psone ipm̄ exercuerint: vt. ff. de offi. pcō. meminisse. Itē ꝺs si conueniunt in tpe, sed discordant in officio ⁊ vnus dicit de

? Vide late de hac. q. Jaco. bar. l. fi. C. de testib. Cy. et pet. l. eo. nit. Bal. in §. fi. Inno. in c. ꝓterea. de testi. Archi.

missa, alter dicit de vesperis? Sadē est.q.si vis pbare solutionē decime: r vnus dicit frumentū solutū, r alter dicit fabā. Et rñ. q nō valet testionij: qr oēs sunt i suo testionio singl'ares: vt ex de elec.cū dilect'. dic forte nō tenet testis exprmere, ſ mēsem: vt.ē.ij.q.vij. libello.

PUra. ¶ Car. Questiū fuit ab Ambro. ſi testis admiſceat vero aliquid falſitatis, an ei' testimoniū valet? Et rñdet q non: qr pura r simpler est testimonij series intimanda.

a ¶ pura. Id est ſine dolo.

b ¶ Simpler. q̄l ter hoc intelligat, dixi.iij. q̄e.ij. in testibus.

c ¶ Aliquid. ar. vtile per inutile vitiari: vt.xij.q.j. ſi quos de ſeruis. ē. dis. xxvij. ſi quid vero. ¶ Sed cōtra ff. de exca. tut. qui testamēto. ē. dist. ix. ſi ad ſcripturas. Sol. vtile p inutile vitiat vbi in ure inuenit expreſſum: aſs nō. Arg. xv.q.ij. ¶. cū autē.

d ¶ Adiect. Vel ſubtrahit: vt.v.q. vlt. pbri. et de ſpō. ſig. forus. ¶. vl. ar. xj.q̄.ij. quiquis meru. xxv.q.j. pre ſcripthē. xxij.q.ij. cū humilitatis. C. de testi. testium.

e ¶ Addēdum. Quia nō preiudicaret hoc alicui ſi de hoc nō iuraſſet vt extra de testi. c. de testibus.

Absens. ¶ Car. Dicitur hic q̄ absens non pōt accuſare vel ac

Adde an r qñ f admit:

cuſari per procuratorē, nec testis affinis recipit.

¶ Nec affinis. ē.e.q.v. ſimiliter.

¶ Dist. ¶ Caſus. Excipit Gratian' vnū caſum in quo tantur. absens potest accuſare per procuratorem: vt illustris Bart. persona in crimine iniuriarum.

vot.i.l. s ¶ Per procuratorē. De hoc dixi. ē.ij.q.vj. ſiquādo.

greſſo. h ¶ Reo. Hec rubrica est falſa: qr nō intelligit de libel

& au. lo accuſationis, ſed de libello attestationum.

m.i.l. Quarte. ¶ Caſus. Quidā accuſatus fuit vel ꝓuen

ſtus coram Sindu a magiſtro militum dñi pape. In absentia autē rei ſunt testes recepti: reus ſtatim cū

acc. ſciuit, appellauit ad papam. Sindus ꝓ̄o miſit attesta-

vel. tiones pape per Lucidium accuſatorem vel actorem: quas cum audiuit a Lucidio fuiſſe receptas absente reo, dixit eſſe inualidas.

i ¶ Absente. ē.ij.q.j. in primis. extra de testi. in nomine domini. r ca. decetero.

Quarto. ¶ Caſus. Pelagius cōmiſit quandam cauſam decorato patricio. hortatur ergo vt ſicut cōſuetum, ita pure procedat ſup hoc negocio, r faciat a testibus qui veritatem illius cauſe nouerūt, omnē formidinem amputari: vt ter. ſo- pteſtito ſacramen let alle- to dicant testimo- gari q̄ niū veritatis, r oi- notari' bus patefacti, cau vel te- ſam decidat. ſtis nō

k ¶ Amputari. dz ap- hic est argu. q̄ in ponere dex pteſtabit con- in actu ductū r ſecuritatē ſuo, nt- teſtibus, extra vt ſi q̄ vti- lit. nō cōtest. acce- dit r no dens. r de elec. bo uit. iſtā ne memorie. extra opiñ. ꝛ de appel. ex parte. Pet. de xxxiij. q.ij. ſine. ancha.

l ¶ Presentari. i ca. fra ſic. ē. ea. testes. ternita

m ¶ Nouerūt. te tis. ex ō ſtis em pto vtraq; testi. et parte testabit. xiij Alex. ō q.v. nō ſane. r iu- ymo. in rabit q̄ mihi falſi- l. ſi ex tat' dicet. ij. q.iij. falſio. nullam. col. vlt.

Esse. ¶ Car. Ismar' C. de quesiit a Nico- ‡ Lock trāſac. lao vtrū reo abſen- i penis te ſit accuſator an inferen dicdus? Et rñ. q dus i cā nō: ꝛ vterq; dz eſſe bus de preſens: et quan- ferr. l. tecūq; authorita- di. ꝛtutis ſit aliquis, ſic macer. debet i iudicio au- ex de of diri vt alteri par- ſi. dele. ti nullum preiudi- paſtoralis. cium fiat.

n ¶ Quātacūq;. q̄ dic vt not. ſarilitas enim ſeruāda est in iudicijs. C. de proxi. ſa- extra ō crorum ſcri. in ſacris. lib. xij. ff. de arbi. ſi cum dies. ¶. ſi arbiter. Arg. cōtra extra de do. r cōtu. ex literis. ‡ est trāſac. ſimile. j.q.j. teneamus. ē. dist. ix. ego. in ſententia r in iu- c. vlt. in dicio nulli est deferendum: ſed in ſedendo, r in ſimili- glo. pe. bus. ſic. ij.q. viij. quiſquis.

o ¶ Preiudiciū. ſic. xj.q.iij. ſi dō ꝓ̄o. C. ō ſta. r ima. l. iiij. Accuſa

Quod vero testes. ¶ Caſus. hic intitulatur deci- tor defi- Quma queſtio qua queritur, an deficientes in primo cientes in capitulo ſint admittendi ad ſequentia capitula? Et vno, an reſpondetur q̄ non. Unde quidam dicunt, vt Beneuē. admit- q̄ qui deficit in maiori vel in minori, non admittitur tat ad ad ſequentia, quia preſumitur calumniator: vt Lea. alia.

cap.j.nisi in criminibus exceptis, in quibus quilibet admittitur ad accusandum. Alij vero dicũt q̃ non admittitur ad accusandũm postea ad leuiora, sed ad graviora sic. Sed primũ ca. huiꝰ questionis indistincte loquitur: vnde verius dicitur quod dicunt primi.

¶ Quod ꝙ. Ubi quis simul de pluribus criminibus accusat: si i vno deficiat, bene admittitur ad alia: vt. ℨ. q. j. in primo. Dũmodo nõ sit calũniator: vt. ij. q. iij. paulum. nam z cõdenatus, psequitur crimen de quo inscripserat pẽdẽte accusatione: vt j. ca. q. pri. negan da. q. z. ff. de pub. iud. ts qui. ℨ. illõ. Sed capitula hic posita loquuntur vbi quis de calumnia cõuictus vult accusare aliquem et deceptꝰ fuit: secus si in promissione aliqua deceptꝰ fuit: vt. q. qõne. iij. paulum. Ꝟ. et alij distinguũt virum defecerit in minori vel maiori: si in minori, admittit ad sequentia: alꝫ nõ: vt. ij. q. j. in primis. In ciuilibus autẽ causis conuictꝰ de calũnia, bene ad sequẽtia admittitur: vt. C. de inoffi. testa. enim qui. insti. de excu. tu to. ℨ. q autẽ. extra de appel. cõsuetus. ij. Quidã dicũt q̃ si quis accusauit de pluribus criminibꝰ simul, z cõtestatus est litem super oibus: licet in vno deficiat, bene tamẽ admittitur ad sequẽtia tanq̃ iam incepta. ℨ si tantũ super vno est litẽ ꝓtestatꝰ, z deficit in illo, nõ admittit ad sequẽtia, quasi suspectꝰ. ff. de accu. si cui. vj. q. j. quicũq. Tu distingue an sit calũniatꝰ, vel nõ: vt dixi. tamen si ꝙ primo egit criminaliter, siue obtinuerit, siue succubuerit, poterit postea agere ciuiliter. C. quando ciuilis actio criminali preiudicet. l. j.

Dacuit. ¶ Caius Quesitũ fuit in carthaginẽsi cõcilio si accusatores cũ obiciũt plura crimina, z in primo deficiũt, an sint admittẽdi ad sequẽtia? Et rñdetur q̃ non. Sequẽs ℨ. pater: sed sequẽs cap. non. ꝓbat bene quod dicit in ℨ. z ca. precedenti.

Quidam sic ponunt casum. Accusato te super pluribꝰ criminibus simul, z eodẽ libello: z litẽ super his oibus contestor: licet in vno deficiã, tamẽ admittor ad sequẽtia, licet iam sim infamis: z hoc est ideo, quia tempore lit. contest. fui bone fame: vt. ff. de publi. iudi. is qui. et ij. q. j. in primis. ibi, an grauiora. cc. Si autẽ te primum accuso de vno crimine, et deficio, non admittor postea ad alia. Jo. Sz certe mirũ videtur de istis opinionibꝰ: nam si litem contestatus est accusator super pluribus criminibus, publicatis attestationibus postea non admittitur ad probãdum aliud. sed si super vno tantum litem contestatus est, z non probauit, videtur calũniatus: et ita non admittitur postea ad sequentia: vt hec capitula dicunt, que in hoc casu intelliguntur. B.

ℨ. q si forte. pot esse q̃s de pluribꝰ ꝺdẽnatis simul vel absoluit. ij. q. vj. si quis ex pluribꝰ

gnẽsi septimo cõfirmatur, in quo sic statutum legitur.

¶ Qui in primo capitulo deficit, ad cetera non admittat.

Dacuit vt quotienscũq̃ clericis ab accusatoribus multa crimina obiciuntur: z vnũ ex his de quo primus egerint, probare nõ valuerint ad cetera iam nõ admittant[a].

Probatur illud idẽ authoritate Arelatẽsis concilij tertij, in quo sic definitum est.

¶ Qui falsa fratribꝰ obiciũt, vsq̃ ad exitũ nõ cõmunicẽt.

Eos qui falsa fratribus obiecisseᵇ capitula conuicti fuerint, placuit vsq̃ ad exitum non ꝓmunicare (sicut magna synodus ante constituit) nisi digna satisfactione primus penituerint.

Item Felix papa in secunda decretali epis Gallie.

¶ Aut quod obiciat, probare nõ valet: decetero ad arguendum nõ admittitur, nisi primo defecit. Unde cũ vult ꝓcedere ad alia sup ꝺbꝰ lis nõ est ꝓtestata, iuste admittit hmõi exceptio ℨ illũ. Uel dic q̃ illa exceptio de nouo cepit cõpetere: vñ pot ea vti post litẽ ꝓtestatã: vt ex de offi. deleg. insinuante.

Eos. ¶ Casus Si qui conuincantur falsa crimina aliquibus obiecisse, debent excõmunicari vsq̃ ad mortem, nisi ante resipiscant.

b ¶ Obiecisse. calumniose subaudi.

Jaccusatoꝛ. ¶ Casus Quidã reperti sunt culpabiles in accusatione eporꝫ: querit vtrũ isti sint decetero admittẽdi ad accusandũ? Et rñdet q̃ nõ, nisi in ppriis causis ciuilibꝰ: i criminalibꝰ ho veleccliastici nõ admittunt. Dicit: hoc ℨ epos: sed ℨ alios bene agẽt, ꝓpriis causas criminales vel ecclesiasticas.

c ¶ Culpabiles. i. calumniose subaudi.

d ¶ Nõ tamẽ. Suã iniuriã nõ ꝓsequẽdo, sed publico iudicio accusando: vel speciale est in calũniatore epi ne sit cõra. iij. q. vj. oibꝰ. z. ℨ. ij. q. j. prohibentur.

e ¶ Ecclesiasticas. Hoc ideo dicit, qꝛ cã ecclesiastica nõ est agẽda nisi per hominẽ bone opinionis. v. q. iij. quia.

¶ Ergo. ¶ Caius Concludit Hra. ex illo ca. eos. et ex illo, si accusatoꝛ. q̃ deficientes in primis nõ admittuntur ad sequentia.

Baccusato. Hec. q. diuidit in. iij. partes: in ꝓma quarũ, ꝓbat ꝓ tria ca. q̃ accusatꝰ accusare nõ pot

a ¶ Non admittatur. sed videtur q̃ huiusmodi exceptio nõ possit obici post litem contest. vt. ff. de adul. si maritus. ℨ. ꝓscriptiones. maxime cũ exceptio sit eo calumniatꝰ: sit dilatoria: quia tantum declinatoria est iudicij. ℨ. q. vj. ℨ. j. qs ex hoc patz: nam ab alio adhuc accusari potest. Rñdent q̃dã speciale esse in adulterio vt etiaz peremptoriam ibi aliquis non possit obijcere post lit. cõtesta. s. hãc, tu per quinquẽnium tacuisti: vt. C. ꝺ adul. Cte. adulter. sicut z i. ꝺ crimine est speciale in illa mẽ. et exceptiõe, extra ꝺ ibi. Ctma. accu. pos. cum. C. ꝺ accusa. in tua. Alij dicunt cũ. non q̃ hec exceptio, tu possit obijcere post lit. cõtest. Sz melius dic q̃ hic lis nõ fuit contestata nisi super eo in quo

¶ Questio. xi.

Baccusato vero accusatione i accusatorẽ verti, multorũ authoritatibus ꝓhibetur.

de minori vel pari priusq̃ pbauerit se innocentem: potest tamen libellum iudici porrigere. Secūda ibi: Aliquando. Tertia ibi: Causa vero. Jo. de fan.

¶ Causa, ponit hic.xj.q.qua querit an accusatus possit vertere accusationē suā in accusantem: & certū est q̃ nō in aliquo crimine si nomen accusati iam receptum sit iter reos: vt.ff. de adul. si marit⁹. §. prescriptiones. si nō est receptum non potest illū accusare nisi de maiori crimie, vel nisi suā iniuriā prosequatur. Si vero i modū exceptionis crimē obijcitur, vt repellat accusatorem ab accusādo, semp prius audit excipiens de quocūq̃ crimie: vt. C. de adul. qm̃ alexād. & .xxxij. q̃. vj. nihil iniquius.

Hit eñ Stephanus papa.

¶ Accusati, nisi prius se purgauerint, alios accusare non possunt.

Egāda⁸ est accusatiꝭ⁹ licentia criminādi⁰ priusq̃ se crimine quo premuntur exuerint: q̃ nō est credendū cōtra alios eorū cōfessioni qui criminib⁹ implicātur, nisi se prius pbauerint innocentes: quoniam periculosa est & non debet admitti rei ⁸ aduersus quencunq̃⁵ professio.

¶ Libro. ix. Codicis. titu. j. Imperatores Valētin⁹, Valerius et Gratianus.

Egāda est accusatis (nisi suas⁷ suorūq̃ iniurias prosequant) licētia criminādi in pari vel minori crimine prius q̃ se crimie quo premuntur exuerint, fm scita veterum iurisconsultorum: ita tñ vt & ipsi inscriptiones contra eos etiam pendente accusatione deponere possint.

I tē ex decreto Adriani pape ¶ De eodem.

Non est credendū contra alios eoꝝ confessioni q̃ criminibus implicant, nisi se prius probauerint innocentes: q̃ periculosa est & admitti nō debet rei aduersus quēcūq̃ professio. Hoc aūt intelligendū est in pari vel minori crimine. Ceteruz si de maiori crimine cū accusare voluerit, veluti si accusatus de fornicatione, de periurio, de homicidio, vel simonia, vel quolibet alio hmōi crimine accusatorē suum impetere voluerit: his authoritatibus nō phibetur. Aliquando enim criminalis questio preiudicat ciuili: aliquando ciuilis criminali. Unde in libro. iij. Codicis titu. de ordine iudiciorum legitur.

Cuilt questione intermissa sepe⁸ fit vt prius de crimine de pub. iud. l. is q̃. & hoc tō & q̃ parcit illi q̃ puocat⁹ vult se vlcisci. ff. de do. lib. q̃ cū maiot. §. si liberius. fm canones aūt cū q̃ est dānatus de crimine, ammodo nō pōt accusare nec sub nec extraneū accusatorē: vt. vj. qō. j. q̃ crimē. nisi suā vel suoꝝ iniuriā psequat. iij. q. vj. oib⁹.

On est credēdū. ¶ Hoc aut. ¶ Cat⁹. Exponit hic Gra. in quo casu intelligant suptadicta ca. cuz lege inserta: scz de pari vel minori crimine. & si de maiori crimie ante lit. ptest. velit accusatorē reaccusare, pōt. vbi gra accusat aliq̃s de fornicatiōe aliū: pōt accusat⁹ reaccusare illū de periurio, vel homicidio vel simonia.

¶ Simil. ¶ Canue. Supra in. l. negāda. dictū est q̃ pse cutio sue iniurie vel suoꝝ preiudicat alīs criminib⁹ vel preferr. Nūc vberius de sil⁹ iudicio psequit Gra. & dicit q̃ criminalis questio q̃nq̃ preiudicat ciuili: et q̃nq̃ ciuilis criminali. & de vtroq̃ ponit exemplum.

¶ Item. ¶ Catus. Petebā ab aliquo hereditatem ex testamento in quo cōtinebatur q̃ ego eram institutus heres: sed cum demonstraui testamentū, aduersarius dixit illud esse falsum. quesitum est ab imperatore que questio precedere debet? Respondet q̃ de crimine falsi prius est cognoscendum tanq̃ de maiori.

§ ¶ Sepe fit. Nam quādoq̃ aliter fit. ex de testi. spo. item cū quis. C. de do. inter virū & vxo. si maritus. posset tñ illud intelligi cū crimen in modū exceptionis obijcitur, vel directe fuit propositū, sed nō accepta pagina inscriptionis: vt. C. de fal. satis.

Accusatus an pdere accusatiōe posit suis accusatoꝝ recusare.

Condēnat⁹ de crimie an possit accusare.

a ff. de adul. l. si marit. §. preferi. pdes.

De maiori. et. xxxij. q̃se. vj. nihil iniquius. C. de libe. can. si filiū. et extra de ordi. cogn. cum dilectus.

Sub. & ibi. glo. frident. ff. de adul. Et ibi vide vt tenent. Innoc. in. c. qō. vj. c. j.

De homi. c. qō. vj. c. j.

kk ij

Ordo fuād⁹ t pluribꝫ qōnibꝫ

ij.ps.

? De hac ma te.not. eē ō or. eo.tuā.

PRius. ℭ Cassus. Tu accusabas me de furto: ego te de homicidio reaccusabā, querebar ab imperatore q̄ questio p̄cedere deberet: et certe questio homicidij p̄cedere debet, vtpote maior: et postea ex euentu cause apparebit vtrum ille qui primo accusabat de furto posset aduersariū reaccusare.

a ℭ Prius. No. si due sūt qōnes p̄incipales, et ambe sint ciuiles: q̄ p⁹ ꝓponit, prius est determinanda, ⁊ si sint inequales, dū modo se nō contingant ⁊ directe ꝓponātur: vt ex de ordi. cog. cum dilectus. ff. de iudic. q̄ prior. Si sint criminales ⁊ inequales ⁊ directe ꝓponantur, maior p̄ponitur. sed si altera est criminalis ? ⁊ altera ciuilis, de criminali p⁹ agitur. Si ꝙ nō sunt ambe principales sed vna incidit alteri: de incidenti p⁹ cognoscitur.

Incidit autē q̄nq; criminalis crimina liquq; ciuilis ciuiliquq; criminalis ciuili: q̄nq; ciuilis criminali. Criminalis incidit criminali: vt si accusanti de adulterio obijcit lenocinium, ⁊ ponit aliud exemplū in hac. l. prius. Ciuilis ciuili: vt si peteti hereditatem obijcitur questio status. Criminalis ciuili: vt si agenti per aliquod instrumētum obijcitur questio excipiendo de falsitate. Ciuilis criminali: vt si accusanti obijcitur questio status.

b ℭ Cause. Ut si p̄sequaris iniuriā tuā, bene potes: alꝫ nō. hoc nō placet. quare eī diceret q̄ ex euētu cause posset: nā etiā si esset ꝓdēnat⁹, bñ admitteret ad accusandū volēs p̄sequi iniuriā suā: vt. ff. de acc. & iudicio. multo magis ḡ si fuerit absolut⁹, is nō p̄sequat iniuriā suā. Uel alr, ex euētu si ꝓdēnat⁹ eo nō p̄mittit tibi, si absolut⁹ eo, bñ p̄mittit, sed p̄m hoc obstat. ff. de pub. iudi. is qui. vbi dī q̄ inchoatas accusatiōes bene pōt postea p̄sequi: vt. s. e. neg ꝫda. ij. Sed dic ichoatas ꝫ alios, nō cōtra accusatorē. Uel pone casum si cepit te aliquis accusare q̄ sibi eius seruum surripuisti tali die: tu obijcias ei q̄ ille seruū suum interfecit anteriori die: et tunc ex euentu cause patebit an possit te accusare vel non.

ij.ps. ℭ Si. ij. pars. ℭ Cassus. Supra ostēsum est q̄ criminalis q̄nq; p̄iudicat ciuili, ⁊ q̄nq; criminali. Nunc vult. Fra. ostendere q̄ ciuilis q̄nq; p̄iudicat ciuili, et quandoq; criminali. et exempla de vtroq; ponit.

ℭ Si de hereditate. ℭ Cassus. Aliqs petebat a me hereditatē: obieci sibi q̄ erat seruus meus: querit q̄ questio debeat p̄referri? Respōdetur q̄ questio libertatis, iudicet: quod vtpote maius minori merito p̄refertur.

Item libro. ix. Codicis tit. q̄ accusa. non possunt. l. j.

PRius[3] est vt tu respondeas criminibus cedis atq; vulnerū que tibi vt grauiora crimina ab aduersario tuo obiciunt: ⁊ tunc ex euentu cause[b] iudex estimabit an tibi permittēdum sit eundem accusare, tametsi prior inscriptionem deposuisti.

Aliquando ciuilis p̄iudicat ciuili, aliquādo criminali. sicut eī in. vij. lib. Codi. titu. de ordine cognitionū legitur.

Si de hereditate et libertate controuersia est, prius debet agi causa libertatis. Itē.

Si crimen aliquod inferatur ei qui ingenuus esse dī: libertatis causa suo ordine ante debet agi, cognitionē suam p̄side p̄bente: q̄m si delictum probatū fuerit, ante ea scire necesse est vtrum vt in liberū et ingenuū, an vt in seruū[c] constitui oporteat. Item. Qui cōfitetur se pati controuersiā stat⁹, frustra postulat sibi dari ptātem accusandi eum qui se suum dominū esse fatetur.

Causa⁵ ꝙ libertatis terminata, si seruus pronunciatus fuerit: dñm suum accusare nō poterit. Codice lib. ix. titu. ij.

Si quis[e] eīm ex familiaribus[f] vel seruis cuiuslibet dom⁹ cuiuscunq; criminis delator vel accusator emerserit, ei⁹ existimationem caput ⁊ fortunas[g] petiturus cuius familiaritati inheserit vel dominio: ante exhibitionē testium, ante eraminationem iudicij, in ipsa expositione criminum, ⁊ accusationis exordio, vltore gladio feriatur. Uocem eīm funestam interdici oportet potiꝫ q̄ audiri. Maiestatis autem crimen excipitur.

Similiter[h] et si liberti accusatores[i] manumissoū heredū=

(ij.ps.)

ℭ Si crimen. ℭ Cassus. Hec lex ⁊ sequēs sunt in Codice de ordine cognitionum. lib. vij. Hugolinus casum sic intellexit. Accusabā aliquē de crimie: alius dicebat eū seruū suū esse. q̄rebat que causa ꝓponi debeat? Et rñ. q̄ cā libertatis: qz primū scire opz vtrū sit liber vel seruus: vt cū crimen fuerit ꝓbatum, iudex puniat eū tanq̄ liberū vel tanq̄ seruū. Uel sic. Accusabā aliquis de crimine: ille replicauit contra me ego erā ser⁹ su⁹, querit que cā ꝓius agi debeat? rñd. q̄ causa libertat⁹: q̄m ante scire opz an ille qui accusat sit liber vel ser⁹.

c ℭ In seruum. Alik em punit seruus, aliter liber: vt. xvij. q̄e. v. qui compulsus.

ℭ Qui cōfitetur. ℭ Cassus. Petebā aliqs in seruū coram iudice: ⁊ litē pendente volebat me de crimine accusare: ⁊ bene cōfitebatur se pati cōtrouersiā seruitutis, querit vtrum danda sit ei p̄ta accusandi eu⁹ qui se suu⁹ dīm dicit? Et rñ. q̄ non, nisi prius causa liberali terminata: et si liber fuerit pro=

? j. q. a prima etate in domo fuerit. C. de ac. nō po. iniqui. 7 au.

Ego a sui familiari bus pt. accusa=

nunciatus, poterit accusare.

d ℭ Causa. Uerba sunt Gratiani, sumpta ex lege. C. eo. si status controuersiam. et. l. cum et ipse.

ℭ Si qs em. ℭ Cassus. Aliqs familiaris vel seruus accusabat dīm suū de aliquo crimine: de quo si conuinceretur dñs infamaret, vel decapitaret, vt ꝑderet bona sua, querit vtrū sit audiēdus? Et rñ. q̄ nō: sed ante lit. cōtest. dz decapitari: excepto crimine leſe maiestatis.

e ℭ Si quis. C. qui accu. nō pos. l. pe. ⁊ l. iniquum.

f ℭ Er familiaribus. i. nutricijs. ? ⁊ sic intellige si accusat dīm de crimine propter qō infamari vel interfici vel proscribi potest. ff. de bo. lib. in seruitutem. cōtra. Sed illud intelligit cum de minoribus crimib⁹ accusabat: ⁊ ideo nō sic punitur. sed hoc penitus cōtrarium est in familiaribus ep̄i. ex de accusa. nulli. sed hoc ideo est quia religiosos viros debet ep̄s tantū habere in familia: vt. ij. q. vij. cum pastoris.

g ℭ Fortunas. Id est bona.

ℭ Similiter ⁊ si liberi. ℭ Cassus. Hec lex est eo. ti. cum supradicta. Dicitur eī hic q̄ si liberti volunt accusare patronos suos vel heredes eoꝝ: eodem supplicio sunt puniendi quo serui puniuntur.

h ℭ Similiter. hoc est verbum Gratiani, ⁊ l. C.

i ℭ Liberti accusatores. Quod hic dicitur, verum est de priuatoꝝ libertis, secus est de libertis ecclesie, nam.

tales reuocanť in seruitutē: vt. xij.q.ij. episcopꝰ ꝙ mancipium. ꝛ ca. octaua discussio.

Quidam. ¶ Casus. Supra. iij.q.vij.§.tria. dictus est ꝙ quidam repellunť ab accusatione propter crimen vel infamiā. Nunc supponit Gratianus quartam causaꝫ in qua queritur an propter excōmunicationem repellatur quis ab accusatione. Addit etiaꝫ in qua etate admitti tur ꝯs vel non admittit ad testimonium: qua occasione interserit legatos tractatū de testibus: ꝛ querit an idem possit esse accusator ꝛ testis, et de inductis expeditis non etiaꝫ ꝛ de ꝙ dicit ꝛc. Tū ponit. ma proponit, de ꝙ dicit ꝛc sex elicit qōnes.

¶ Quidam vir. i. excōmunicationis. De prima questione non est dubium, ꝙ excommunicatus nō potest aliquē accusare, et resed transfert se in ꝛ.cō. ꝑ.ad questionem illam, an excōmunicatus. ff. s. catus post absolutionem nullā, nonem possit alterius accusare. Sed Hugo. excōcatus dū gl. i etiam post absolutionē fuit, nonem nō admittit. Sed hoc intelligitur ad actus legitimos. arg. xlvj. ff. de testimo. arg. xxv. dist. accusatores, ad ultē quia nemo est hoc alicui excōcandus, nisi ꝙ propter contumaciā. clam. xj. qō. iij. nemo. in mo. ca. certū. prelatorum. Item inobedientia ꝙ. grauissimū crimē est. in. vij.q.j. sciendū. ꝛ qui semel fuit criminosus, repellitur. ¶ vj.q.j. qui crimen. xxv. dist. ca. vlti. Item in verbo. ff. de testamēto punienda excōmunicatio capite. xj.q.iij. absit. ergo hodie repellit a promotione. iiij. dist. multos. ¶ Item grauissima est pena contumacie. xxiij.q.iij. cotidie ꝛc ripiant. ergo grauissimū peccatū est. ¶ xxiij.q.j. nō afferam. Dicendū. ram. Immo est crimen idololatrie inobedientia: vt. viij. q.j. sciendum. ergo maxima pena puniēdum. xxiij.q.j. iij. nō afferam. Sed hoc non credo: qz absolutio tollit qō inducit excōicatio. ij.q.iij. ¶. notandū. ex de elec. qz dilectam gentia. Jo. de fan. distinguit: si est excōmunicatus ꝑ crimine et contumacia, tunc repellitur etiam post absolutionem: secus si pro contumacia tantum. Alij autem dicunt: aut crimen pro quo est excommunicatus infamat aut non. ꝛ qō dicit ꝙ inobedientia morte punitur. ij.q. datur, hoc intelligo vbi quis erat prevaricator legis: vel cuius quis nō obediuit iudici in his que spectant ad

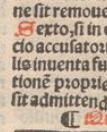

Quidam vir i excōicatiōe ꝓstituꝰ episcopum accusare disponit: adolescētem infra decimū et quartum etatis sue annum ad assertionem sue cause adducit: prohibitus ab accusatione adolescentem accusatorem, et se testem facit: adolescens personam accusatoris et testis gerere cupit: die statuta ad iudicium electorū iudicū venitur, ꝙ episcopꝰ minime occurrit, a cōmunione suspenditur: tandem reuocato iudicio accusator culpabilis in accusatiōe inuenit: demū ad assertionē ꝓprie cause ꝓcedit.

Hic primum queritur an in excommunicatione constitutus alium accusare valeat?

Secūdo, an infra decimum quartum annum in criminali causa testari quis possit?

Tertio, an ab accusatione ꝓhibitus, personam testificandi ve esse ꝓsumpserint, eodem quoq; vt serui supplicio tenebunť, iuturi penas ante prohibite delationis exordium.

¶ Causa. iiij.

Quidam vir excōicatiōe ꝓstituꝰ episcopum accusare disponit: adolescētem infra decimū et quartum etatis sue annum ad assertionem sue cause adducit: prohibitus ab accusatione adolescentem accusatorem, et se testem facit: adolescens personam accusatoris et testis gerere cupit: die statuta ad iudicium electorū iudicū venitur, ꝙ episcopꝰ minime occurrit, a cōmunione suspenditur: tandem reuocato iudicio accusator culpabilis in accusatiōe inuenit: demū ad assertionē ꝓprie cause ꝓcedit.

Hic primum queritur an in excommunicatione constitutus alium accusare valeat?

Secūdo, an infra decimum quartum annum in criminali causa testari quis possit?

Tertio, an ab accusatione ꝓhibitus, personam testificandi possit assumere?

Quarto, an idem possit esse accusator et testis?

Quinto, an die constituta non occurrens a communione sit removendus?

Sexto, si in episcoporū iudicio accusatoris ꝑsona culpabilis inuenta fuerit: an ad assertionē ꝓprie cause deceterosit admittenda?

¶ Questio. j.

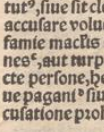

Epria ꝗstione sic statutū legitur in cōcilio Carthaginēsi septimo, cui interfuit Faustinus Romane eccle. legat⁹.

¶ Ad accusationem non admittatur qui in excommunicatione perseverat.

Definimꝰ eū rite ad accusationē nō admitti, qui posteꝗ excōicatꝰ fuerit, in ipsa adhucᵇ excōicatione ꝓstitutꝰ, siue sit cleric⁹ siue laicus, accusare voluerit: oēs etiā infamie maculis aspersi. i. histriones[c], aut turpitudinibꝰ subiecte persone, heretici etiam: siue paganiᵈ siue Judei ab accusatione prohibentur.

Excōicatꝰ an pōt recōuenire excommunicatus? Videtur ꝙ non: vt ex de he reti. vergentis. ex de senten. excom. ciperet ex per tuas. ¶ Videtur ffi ꝙ possit: qz qui alꝫ non potest accusare: si accusatus fuerit, accusat ff. de bo. lib. qui cū ex maiori. ¶ si libertꝰ. vez est Item queritur an ex ō possit excipere: vi. cep. cuz detur ꝙ sic: quia ex quo permittitur ei respondere, ergo ꝛ omnia consequētia: vt ex de offic. iudi. delega. preterea. ff. de iurisdi. om. iudi. l. ij. Ecōtra videtur ꝙ non, quia tunc cogeretur iurare: ſz non potest rāgere sacramenta, cū ea nō possit ingredi. ¶ Simile. ff. distinc. v. ad eꝰ vero. vel cui prohibent alta sacramenta, et illud: vt. xcv. dist. illud. Item queritur an cōpensare possit: videt ꝙ sic. qz licet quis non possit petere, potest tamē cōpensare vt in naturali debito. ff. de compen. l. etiā. Sed contra, per exceptionē repelleret si ageret: ergo nō posset cōpensare. ff. de cōpen. quecunq;. Sed hec questio est soluta. extra de excep. cum inter.

¶ In ꝑ. in aliis in citari ff. de hoc vez est ō ex cipere ꝛ ex cōpensare.

¶ Hoc sane intelligē: qō dicit no. j. q.j. qui studet. ꝛ. xxiij. qō. iij. vir cuz ꝓpria. Archi.

Definimus. ¶ Casus. In hoc ca. ponuntur sex genera personarū que repelluntur ab accusatione: inter quas excōicati ponūtur qui accusare nō possunt in excommunicatione perseverantes.

b ¶ Adhuc. Ergo postea restituit ad accusationē: vt vj.q.j. illi. ꝛ ca. oēs. ij.q. xxxij. q.v. preceptū. in fi. qō est ꝛ ꝛ. ſz ſm eū vacat hic arg. a cōtrario sensu.

c ¶ Histriones. j. de conse. dist. ij. pro dilectione.

d ¶ Pagani. ij.q.vij pagani

Quod autē. ¶ Casus Ignatius patriarcha cōstātinopo. anathematizauit quosdā subditos suos, qui eundē ignatium posteā accusauerunt, ad quorum accusationem depositus fuit. Sed Nicolaus probat q̄ anathematizati eū accusare non potuerūt. Et hoc ostēdit auctoritate cōcilij Cōstātinopolitani in quo statuitur q̄ hereticī, a sacramentis eiecti, anathematizati, schismatici, & illi q̄ ab aliis accusantur, nō possunt eos accusare. Et nota q̄ ibi ponūtur verba synodi: q̄ibus ꝑba nicolai, vt per te videbis.

a ¶ Uniuersalis. scz Cōstātinopolitane: vt. ē. dis. xvj. sancta. et. xxiij. q. iij. ipsa pietas.

b ¶ Si vo ecclesiasticum. vt simonia/heresis/vsura. xj. q. j. si quis cuz clerico. immo oīe crimen est ecclesiasticū: vt extra de iudi. nouit.

c ¶ Sed ne. Uerba nicolai.

d ¶ Hereticos. ꝑba synodi.

e ¶ Ab ecclesia. s. excōicati. Nota q̄ omis excōicatus dicitur hereticus: vt j. xxiij. q̄. iij. ipsa pietas.

f ¶ Laicali. Laici vo absolui possunt clericos accusare. Hz intelligē de clericis depositis ꝺ⁹ quandoq; laica cōmunio cōcedit: vt. xj. q̄. iij. teugualdum.

¶ Item Nicolaus papa.

¶ Hereticī probant qui schismate vel excōmunicatione ab ecclesia sunt separati.

Quod autē hi qui iam a prefato fratre & cōministro nostro ignatio depositi vl excōmunicati, vel anathematizati fuerant, nullā aduersus eū intorquere dānationē potuerunt: ex prefato secunde vniuersalis a synodi capitulo declaratur, cū dicitur. Si vero ecclesiasticiꝰ fuerit crimen quod eo illatum fuerit, tunc probari oportet accusantium personas: vt primo quidē hereticis nō liceat accusationes cōtra orthodoxos episcopos ꝓ ecclesiasticis facere negocijs. Sed ne b hos hereticos ꝰ esse denegem⁹, audite sequentia. Hereticos autē (inquiūt) dicimus tam eos qui olim ab ecclesia c ꝓiecti sunt: q̄ qui post hoc a nobis anathematizati sunt. Porro si adhuc nec sic creditis, audite quod subditur. Preter hos autē aiunt et eos qui fidem quidē sanam negant, vel simulāt confiteri, schismaticos esse, & eos q̄ seorsum a communicantibus nobis episcopis collectas facīūt. Deinde vero & si quidā ab ecclesia super causis quibuscuz

g ¶ Sēd autē. hic queritur an ante. xiiij. annum aliquis sit admittendus ad testimonium? Et quidē in ciuili causa post. xiiij. annos admittitur: vt j. e. c. j. sed in criminali nō ante. xx. annos: vt j. e. in. ſ. in testimoniū. Jo. hoc tñ scias q̄ puella post. xij. annum in ciuili causa recipitur ad testimonium: q̄ tñ tunc tenetur esse finita: vt inst. q̄. mo. tu. ſ. circa medium. preterea tunc nubere pōt puella: vt extra de despon. impu. c. vlt. tunc etiā potest intrare religionē: vt. xx. q. j. puella. Item post illam etatez testimonij facere potest: vt. ff. qui. test. fa. pos. qua etate. Jo. Et agere causam mōmonij: vt ē de. pen. tue. B.

h ¶ Tertia questio. Tertia q. est, an omnis q̄ repellitur ab accusatione, repellat a testimonio? Et dicendum est q̄ sic, sed non in oibus casibus in quibus quis repellitur ab accusatione, repellitur a testimonio. Nam in primis, decretis nō pōt accusare ille cui⁹ nō interest: tamē bene pōt testificari ibi. Similiter q̄ admittitur ad accusationem, admittit & ad testimoniū: sed nō vbicunq; ꝺs accusat, potest testificari: vt ē de testi. decet. Fallit tñ in pte dicta regula in mu-

Accusare potest hiuius an a testimonio repellat.

¶ Questio. ij. & iij.

Secunda autē & tertia q̄stio ꝺ eodē cōcilio vno eodēq; capitulo terminant

Illud ꝥo est huiusmodi.

¶ Qui ab accusatiōe repellū tur: aut ad annū decimūquartum nondum peruenerint, testes esse non possunt.

Testes autē ad testimoniū non admittendos esse censem⁹ qui nec ad accusationem i admitti iussi sunt: vel etiam eos quos ipse accusator de domo sua produxerit. Ad testimoniū autē k infra annū decimūquartū sue etatis cōstituti non admittātur.

reprehensi sunt & ꝓiecti, aut excōmunicati, siue ex clero, siue ex laicali k ordine: nec his licere accusare eū, cum anteq̄ ꝓprio crimine primitus eruantur. Similiter autē et eos qui sub accusatione priori existūt non ante esse acceptabiles in accusatione eī aut aliorū clericoꝝ, q̄s innorios semetipsos illaroꝝ sibi ostenderint crimium: quid autē periculi regule huius immineat cōtemptoribus non ignoratis.

liere: nā ſm legē mulier in pauc⁹ casib⁹ admittit ad accusationē: ſz in multis admittit ad testimoniū, non tñ in testamētis: vt. xx. q. iij. de crimine.

! Ité hec regula, q̄ nō admittit ad accusationē, nec ad testimoniū: intelligēda est in testimonio in criminalib⁹ causis. Sz in ciuilib⁹ causis bene admittunt testes: sicut illi q̄ sunt irregulares, nō rōne criminis vt mutilati, bigami, vel alis irregularibus, q̄ in criminalib⁹ nō testificant ꝺ tra clericos ſz in ciuilib⁹ bene, extra de testi. tam literis.

Testes. ¶ Casus Pluria ghā hoim a testimonio repellunt: scz illi q̄ ab accusatiōe repelluntur: & quos accusator de domo sua ꝓduxerit, & impuberes.

i ¶ Accusationē. nisi in casu: vt. xx. q. iij. de crimine.

k ¶ Ad testimoniū autē. Infra. xiiij. annos impubes nō

! Ita concor. dicta regula in mu- liere: nā ſm legē mulier in pauc⁹ casib⁹ admittit ad accusationē: ſz in multis admittit ad testimoniū, non tñ in testamētis: vt. xx. q. iij. de crimine.

! Ité hec regula, q̄ nō admittit ad accusationē, nec ad testimoniū: intelligēda est in testimonio in criminalib⁹ causis. Sz in ciuilib⁹ causis bene admittunt testes: sicut illi q̄ sunt irregulares, nō rōne criminis vt mutilati, bigami, vel alis irregularibus, q̄ in criminalib⁹ nō testificant ꝺ tra clericos ſz in ciuilib⁹ bene, extra de testi. tam literis.

! Ita concor. dicta regula in mu- respon dicta ꝓmū de ciū, sed illis ītē dictum admittit ad testimo Archi. Impu beres testificari nō pñt.

! Jdē not. ff. de offi. ord. c. j. in gl. canones/ ꝛc. & ff ꝺ o. ꝓcū. ñr.

! Hoc est falsum. q. vij. nullus. ꝛ. c. laicos.

recipitur ad testimonium: vt hic, ꝛ instituta. de testamē. ℣. testes. tuꝫ quia talis etas plena est periurije: vt extra de deli. puer. c. i. ꝛ quia nec iurare cogitur: vt. xxij. q. v. pueri. ꝛ ca. paruuli. ꝛ ca. honestum. Nec obstat. j. ea. ℣. in testimonium, quia illud loquitur in criminalib⁹ causis. Sed obijcitur. meli⁹ eliciuntur veritas a pueris, ꝙ a seniorib⁹, ꝛm Salomonem. Ite ꝙ pubes ferula ceditur pro veritate dicenda. ff. ad syl. li. ℣. impubes. et ab ipubere sumit initius questionis sicut a timido: vt ff. de questi. vni⁹. in pn. et impubes non iurat. ff. de li. hoc. cau. l. vlt. in fi. Respō. ideo nō iurat, quia non potest peierare: vt. ff. de iureiu. l. qui iurasse. ꝛ qr hec etas nescit quid agat. C. de fal. mo. l. j. Et obtinent predicta in contrariū allegata in exceptis crimibus, ꝛ in nece occisi dñi, ꝛ in crimine lese maiestatis: argu. vj. q. j. ℣. si quis cum.

¶ In criminali. ¶ Hec est secunda pars questionis, in qua ponit quatuor leges in quibus probatur que sint attendenda in testibus: et hoc ꝙm ad legē illā. Ite. l. Julia. Jo. de fan.

¶ Casus. Hec sunt verba Gratiani: que autem sequūtur, sunt verba legis.

a ¶ In criminali. Hoc verbū non est in lege. ff. de test. produc. Quidā sic intelligunt legē illam, ꝙ si aliquis testis inductus est semel cōtra aliquē, ammodo ille testis nec in illa causa nec in alia poterit esse testis contra illum. videt em esse suspectus, ꝛ eum odio habere qui totiens vult cōtra ipsum testificari, ꝛ hoc intelligūt in criminali causa. sic ꝛ Gratian⁹ intelligit: ꝛ est ar. ad hoc extra de ap. ad hec si in vna. Sed tu dicas: quādiu attestationes clause sunt: etiā in eadē causa ꝛ ijdē alijq; testes denuo possunt induci: ꝛ vt extra de testi. cū causam. in fi. ꝛ. C. de testi. l. vlt. sed post publicatas attestationes nō possunt induci vel ijdē vel alij super eadem causa ꝛ in eodē articulo nisi id qđ ego primo, ꝓbaui in modū exceptionis, modo velim ꝓbare directe: vt extra eo. ca. veniēs. ij. tunc autē ante publicationē testiū possum eundē iterū testē inducere, si forte ꝓmo nō habuit oia in memoria: vt in aut. eo. tit. ℣. quoniam vero multi. ff. de questio. repeti. Item idem testis potest redire ꝛ errorē suū corrigere: vt extra de testi. cogē. preterea. ꝛ. xxxv. q. vj. de parētela. ibi: discordasse. Ite si testis aliquid obscure dixit, ꝙ potest ab eo etiam post publicationē queri interpretatio: vt. ff. de testa. heredes. ℣. licet sit arg. contra extra de ꝓba. in presentia. ꝛ ibi forte ex causa omisit iudex interrogare testem in fauorē religionis. Alij exponunt reū testimoniū. i. malū testimoniū ꝛ falsum. arg. ad hoc extra de elec. sup eo. ꝛ ij. q. j. prohibētur. De hoc autē nō est dubium quin in alia causa idem testis possit induci denuo ꝛtra eundē: vt extra de testi. c. fraternitatis.

¶ Inducti. ¶ Casus. Casus iste dupliciter poni consueuit. Uno modo sic. Aliquis contra aliquem reum. i. falsum testimoniū dixit: postea in alia causa, ꝓdueba tur cōtra eū: quereb atur an recipi debeat? Et respōdetur ꝙ non. Alio modo sic. Aliquis fuit inductus in testimoniū cōtra aliquē in aliqua causa: modo queritur an possit in alia causa induci contra eū? Et respondet ꝙ non, cū videatur ex odio totiens testificari cōtra eū, et forte prima positio verior est.

¶ Ite ex cōcilio matice. c. vj.

¶ De eodem. Patea.

Placuit sancto concilio vt testes ad testimoniū dicendū precio non cōducantur: ꝛ vt quiq; optimi ꝛ fideliores in testimonium assumantur: vt is cōtra quē testimoniū ferre debent, nullā eis possit afferre calūniā, ꝛ vt nullus testimonium dicat nisi testunus. Item. ¶ In criminali [a] causa. ¶ Produci testis non potest q̄ antea in eum reū testimoniū dixerit: sicut in. xxij. lib. ff. tit. de testibus inuenit.

Item titu. eodem.

Si testes omnes ciusdē honestatis et existimationis sint, et negocij qualitas, ac iudicis mot⁹ cum his cōcurrit: sequēda sunt omnia testimonia. Si vero ex his q̄dam eorum [b] aliud dixerint, debet sequi eos q̄ verisimiliora ꝛ aptiora negocio dicūt et q̄ sunt sine omi suspitione: iꝫ sint pauciores alijs, qr nō est semper ad multitudinē recurrēdū, iꝫ ad eos q̄ syncera testimonia dicūt. Et potest hoc intelligi de testib⁹ vni⁹ partis tm̄, ꝛ de testib⁹ vtriusq; partis.

Si testes.

¶ Casus. Inducti fuerunt testes in causa aliq̄: querebat quotuꝫ testimonia iudex deberet seq̄. Et rñdet iurisc̄sultus: si oēs sint bone fame, ꝛ sine suspitione, iudex debet sequi dicta omnium si oēs concordāt, ꝛ dicunt mature negocio competētia. Si autē discordāt licet impari numero: tamē iudex debet sequi eos q̄ verisimiliora ꝛ aptiora negocio dicūt et q̄ sunt sine omi suspitione: iꝫ sint pauciores alijs, qr nō est semper ad multitudinē recurrēdū, iꝫ ad eos q̄ syncera testimonia dicūt. Et potest hoc intelligi de testib⁹ vni⁹ partis tm̄, ꝛ de testib⁹ vtriusq; partis.

b ¶ Lor. Circa ꝛtrarietatē testiū plene distinguas: Testiū vt si vn⁹ testis contradicat sibi expresse, testimoniū ei⁹ depositō valet: vt. iij. q. ix. pura. xxiij. q. vij. qō autē. extra de tiones ap. solicitudinē. C. de libe. cau. cū pticū. nisi hoc fecerit ℣ite an corrigēdo se ꝛ incōtinēti. extra de testi. cogē. preterea. fidē facit. Ite videt si qs testis, p parte inueniat falsus, q̄ tunc ciant. in nullo valet testimoniū ei⁹: vt. ℣. dist. ix. si ad scripturas. j. ea. ite q̄ falso. Si ꝙo vn⁹ testis ꝛtradicit pluribꝫ, talis ꝛtrarietas nō obstat: qr testimoniū vni⁹ nec iustificat nec cōdēnat: vt. xxxiij. q. ij. admonere. ¶ nisi ꝛtradicat pluribus testibus cum quibus ipse scripturus est ℣ testi. in aliquo instrumēto. ff. quēad. test. ape. l. j. in fi. Si vero plures testes cōtradicūt testibus ex eadē parte, ꝓducti, quia aut cōtradicunt testibus ex eadē parte ꝓducti, aut ex aduersa. Si ex eadem parte ꝓducti contradicant, nullius testimoniū valet: vt. iij. q. ix. mhilomin⁹. ꝛ videt hoc expressum extra de ꝓba. licet sicut cum diuerse scripture ex eadem parte ꝓducunt que sibi contrarie sunt, ex illis nulla valet: vt. C. de fi. instru. scripture. ꝛ extra de fi. instru. imputari. Sed si cōtradicūt testibus aduerse partis, tunc ꝓualet testimoniū plurium testimonio pauciorꝫ, nisi illi pauciores meliores sint: vel magis verisimiliter loquant, vt hic dicit. Hac distinctionē nō approbo, iꝫ eēt testes vni⁹ partis sibi cōtradicant, nō dico ꝙ in hoc casu testimonia olim succūbant, iꝫ ita sit in instrumētis qr instrumēta sua potest qs preuidere an sibi ꝛtradicāt. vnde imputet sibi si cōtraria instrumenta exhibet, iꝫ in testib⁹ nescit qđ dicturi sint. Dicas ergo q̄ si testes ꝛtradicāt testib⁹ sue ex eadē sue ex altera parte, ꝓducti: ꝓmo ꝛcordabit iudex contrarietatē illā si pōt: vt ex de testi. cū tu. Sili. j. de pe. dist. j. periculose. ex de ℣b. sig. nihil obstat. xj. q. iij. antecessor. Idē pōt dici de ꝛtrarijs instrumētis: vt ex de cōsue. cū dilect⁹. nisi manifesta sit ꝛtrarietas: vt. iij. q. ix. mhilomin⁹. xxxv. q. vj. de parentela. vbi ergo testes cōtrarij sunt, nec possunt ꝛcordari: semp testimoniū pluriū ꝓualebit, nisi ex altera parte sit tāta dignitas vt merito debeat ꝓiudicare numero: vt ex. e. in nostra. vel nisi pauciores verisimiliora loquant, vt hic: vel nu-

extra ℣ testi. veniēs. cet. j. de hoc. ij. q. iij. ℣. in pn. ar.

si per pauciores testes plura probentur ꝙ̃ per plures. verbi gratia. Plures testes probant me possedisse rem aliquã per.xl.annos: pauciores probant eandem rem te possedisse per.xl.annos: ⁊ preterea ,phant titulũ possidendi,tunc dicerẽ prevalere testimoniũ pauciorũ: vt extra de proba. licet. Et hec ita sunt vbi testes de eodẽ tẽpore inducti fũt. Si vero testes alteri⁹ partis inducuntur contra testes alterius partis: vt si mei testes ,phassent me peregrasse cuꝫ aliquo in aliquo loco: ⁊ tu induceres testes ad ,phandũ q̃ ego nõ fuissez tũc tẽporis in illo loco: hic posset videri q̃ secundo testib⁹ potiꝰ esset credẽdũ ꝙ̃ primis: vt extra eo. ex tenore. ⁊.c. series, extra ō excep. denicz. Sed hoc non credo: imo credo in tali casu q̃ si secũdi debẽt reprobare dicta priorũ, q̃ etiã plures debeãt esse testes ⁊ lõge meliores fame: vt.C. de cõtrahẽ. stip. optimã. hoc ideo, qꝛ presumit magis subornatio post publicatas attestationes/ꝙ̃ ante. Si antẽ testes ex oi parte sunt pares/⁊ in numero/⁊ in dignitate, tũc ferẽ sententia ,p reo: vt extra de ,pba. ex literis. extra de fide instru. inter dilectos. in fi. Jo. nisi in matrimonio/et in causa liberali/⁊ p testamẽto/⁊ in dote: vt extra de sen. et re iudi. c. vlt. B. Si autẽ neuter possidet/sed vterqꝫ rem ab aliquo extraneo petit: tunc si testes vtriusqꝫ partis sunt pares/res dividatur si potest: vt extra de presump. afferte. Si est res indivisibilis/põt iudex gratificari ⁊ dare cui vult. extra de paro. ca. i. vel res sorte dividatur: vt.xxvj.q.ij.c. sors. Si vero testes contradicant instrumẽto: aut cõtradicũt instrumẽto, pprio, aut extraneo. Si ,pprio, sez in quo sunt scripti, prevalẽt testes instrumẽto. extra de ,pba. tertio. extra de cõdi. appo. per tuas. ff. quẽad. test. ape. l. j. in auf. de fi. instru. ¶ Si vero. colla. vj. Si vero cõtradicãt alij instrumẽto in quo nõ sunt scripti, dixerũt quidã q̃ semper previdicat vna vox mortue: vt in auf. de fi. instru. ¶ Si ꝙ. colla. vi. Alij dicunt q̃ si factũ est remotũ ab hoim memoria, potiꝰ credit instrumẽtis ꝙ̃ testib⁹: sed si factum est recẽs, potius credit testib⁹ ꝙ̃ instrumentis: tum ideo quia memoria hoim qñqꝫ non habet vltra annũ: vt. ff. de ,pba. si arbiter. tũ ideo quia testes consueverunt fidem suã variare ex tractu tẽporis. ff. de car. edic. l. iij. ¶ Due. ff. de dã. infec. l. qui bona. ¶ vlt. Ego credo q̃ cõtra quodlibet instrumẽtũ admittunt testes, quãtumcũqꝫ sit publicũ: vt extra de prescrip. ad audientiam. C. de proba. cum precibus. non tamen concedo q̃ testimonium duorũ vel trium prevaleat instrumento. nã cum instrumentũ obtineat vicẽ duorũ testium: ⁊ preterea rabello equipolleat vel maior sit vno teste, oportet q̃ ad min⁹ per quatuor testes reprobetur instrumentũ: vt extra de fi. instru. cum Joannes. fallit tamen hoc in duob⁹ casib⁹: vbi videt q̃ cõtra instrumentũ nõ admittuntur testes: [1] sicut contra inventariũ publice confectum non admittitur testes: vt. C. de arbi. tu. l. vlt. ⁊ in cõfessione que fit a muliere in instrumẽto in quo confitetur se recepisse pecuniã ,p intercessione: vt. C. ad vell. antique. Quedaꝫ tñ sunt que melius ,phantur per instrumẽtum ꝙ̃ per testes: vt sententia lata/⁊ arbitriũ, et ,pmissio facta iudicib⁹. xcvij. dist. no. bilissimꝰ. extra de offi. deleg. cum in iure.

Testes ꝙ̃ q̃libet instrumentum admittunt

Sẽtentia pro reo ferẽda ẽ data paritate ,probatiõũ, nisi in quatuor casibus.

Testes si ꝺicũr instrumẽto, quid iuris.

Testes ꝺ̃ q̃libet instrumẽtis ad mitti possunt

licet impari⁹ numero: credendum est quod nature negocij cõuenit: ⁊ quod inimicitie aut gratie suspitione caret: confirmabitqꝫ iudex motum animi sui ex argumẽt⁹ ⁊ testimonijs que rei aptiora, ⁊ veritati ,primiora esse ,perperit. Nõ enim ad multitudinẽꝰ respici oportet: sꝫ ad syncerã testimoniorũ fidem, ⁊ testimonia quib⁹ potius lux veritatis assistit. Jtẽ.

In testibus fides, dignitas[c], mores, grauitas moderanda vel examinanda est[d]: ⁊ ideo testes qui aduersus fidẽ sue testationis vacillant[e], audiendi non sunt. Jtem.

Testium fides diligẽter examinanda est. Jdeoꝫ in persona eorum explorandaᶠ erit in primis conditio cuiusqꝫ: vtrũ qs decurio[g], an plebei⁹ sit: ⁊ an honeste ⁊ inculpate vite: an vero notatus sit quis et reprehẽsibilis, an locuples[h], an etiam egenus sit[i], vt lucri causa quid facile admittat: vl an inimicus[k] sit et aduersus quem testimoniũ fert: vel amicus eius sit pro quo testimonium dat: nam si careat suspitione testimonij, vel propter personam a qua proferꝫ, q̃ honesta sit: vel ,pter causam q̃ neqꝫ lucri, neqꝫ gratie, neqꝫ

¶ In testib⁹. ¶ Casus. In testib⁹ quatuor sunt ꝑsideranda. s. fides/dignitas/mores/⁊ grauitas: ⁊ ideo si qui eoꝝ in dictis suis vacillant, non valent.

c ¶ Dignitas. Videt ergo q̃ semper prevalet testimoniũ eoꝝ q̃ sunt in dignitate ꝑstituti: [2] vt hic. ⁊ xcvij. distic. nobilissimꝰ. ⁊ xl. dis. c. j. ⁊ xj. q. iij. ablit. ⁊. ff. de fi. instru. l. vlt. Sz ꝑra, nõ est querẽdũ qs vel qualis dicat, sed ꝙ̃ dicat: vt. xix. dis. scõm. ⁊ iij. q. ix. c. vl. ⁊. ij. q. vij. querit. ⁊. vj. q. ij. placuit. Sol. semper presumit ꝙ multitudine ꝑra dignitatẽ, nisi ex altera parte tãta sit dignitas vt merito possit preponderare: vt extra eo. in ꝑfecta. sed in electione etiã pretendicat numer⁹ dignitati. ex de elec. dudũ. j. [3] Sz hoc ideo, qꝛ inter multos presumẽdũ est aliquos esse idoneos: vt. lxj. dist. nullus.

d ¶ Examinanda. i. inquirenda.

e ¶ Vacillant. Dubitando, talis tenet crimine falsi, ff. de fal. eos ꝺ̃. ⁊ est. ſ. iij. q. ix. pura. ⁊. ff. de questio. de minore. in fi. ⁊. ⁊ l. ex libero. in prin. ⁊ extra de accu. super. extra vt ec. bene, vt nostrum.

f ¶ Testium. ¶ Caius. Nouẽ sunt in quib⁹ iudex ꝺ̃z testẽ examinare: ⁊ demũ si testis careat suspitione/vel ,pter personã a qua ,pferꝰ: vel ,pter causam, qꝛ gratia vel lucro vel odio non corrumperetur/recipiend⁹ est. ,persona suspecta, fm se. Causam, que in reb⁹ ⁊ personis consistit, fm Jsido.

f ¶ Exploranda. a iudice: vt. ꝺ̃. quest. vij. querẽdũ. xxx. q. v. iudicantem.

g ¶ Quis decurio. Arg. q̃ testimoniũ nobilis prevaleat: ar. xlj. dist. nõ cogant. similiter electio: vt in auf. de defen. civi. ſ. j. col. iij. ⁊ ar. extra de ap. cõstitutus.

h ¶ Locuples. In Salomone legit. Divitiae et paupertates ne dederis mihi, ne replemus mendax fiam, ⁊ ne pauper periurem nomen domini. sic. ꝺ̃. q. j. prohibẽtur: si tamen alꝫ caret suspitione, bene admittitur: vt insti. de suspec. tuto. ſ. vlti.

i ¶ Sit. supple talis vt ꝛc.

k ¶ Inimicꝰ. capitalis: vt extra de simo. per tuas. et

Dicit quẽdã ꝓ̃ma ipsi⁹ lẽma: tez. fm Sol.

Dives aut pauper ſterinemo appe.

Ad hoc facit qꝺ̃ leg. et no. xxiij dist. tales. Arech.

adde ad hoc gl. i. ſ. licim⁹, i gl. in ſ. ꝓ dignitate. in auf. de test. colla. vij. ⁊ in. l. ij. ff. e. ti.

Dic vt not. eo. tit. eccle. ꝺ̃. et le. eo. ti. in concilio Bre. ſ qñ. ar.

de hoc notauit. S. iij. q. v. ca. j.

a ¶ Lege iulia. Hic incipit. iij. pars huius. q. que protenditur vsq; ad. l. j. ea. qui falso. in qua ponuntur certe persone que non coguntur dicere testimoniū inuite: et quedam que accusare non possunt. Joan. de san.

¶ Casus. Hic continentur septē genera personarum que a testimonio repellūtur: que in ipsa litera sic voluere numerabis.

b ¶ Ab eo. s. reo.

c ¶ Liber auerit, xij. q. j. episcopus qui mancipium.

d ¶ Publico. Sm canonem idem est de priuato. extra de iudi. licet. e ¶ In vinculis, pro crimine q̄ p̄ deret. sententiā infamatoriā: vt. C. De infa. l. j. extra. ꝺ accu. sua. 3. ꝺ. per his. alē nomine vinculoꝝ priuata vincula intelliguntur. ff. de verbo. sig. vinculoꝝ. Hic patet q̄ sm leges repellitur criminosus etiam si nōdum in eum sit lata sentēna. et in ff. idem innuitur: vbi dicit, iudicatus ꝛc.

f ¶ Custodia ve. donec sit purgat⁹.

g ¶ Fecerit ve. z sufficit si quādoq; fecit: vt. ff. de ritu nup. palam.

¶ Lege iulia. ¶ Casus. Hic nouē species hoim cōtinentur contra quos quis inuitus testificari nō cōpellitur: sc̄z contra socerum ꝛc. vt ibi dicitur.

h ¶ Ne inuito. Volens ergo admittitur: vt. S. priori. q. v. cap. j.

¶ Ne liberto ¶ Casus. Repete semp per singulos gradus hec verba cū hoc dātuo liberto. Jtē hac lege cauetur ne denūcietur liberto ipsi⁹ sc̄z patroni accusati vel liberto liberoꝝ ei⁹ sc̄z rei accusati: vel liberto viri eius sc̄z vxoris que accusat. dicere testimoniū contra eū: vel liberto vxoris ei⁹ sc̄z viri qui accusatur, dicere testimoniū cōtra eā. z ita suppleas semp in supradictis oibus. Jtē cauetur hac. l. ne denunciet liberto patroni dicere testimoniū aduersus patronā accusatam, vel econtra. Item cauetur hac lege ne denuncietur liberto patroni dicere testimonium aduersus conlibertos suos. idē dicas de liberto patrone. Hec autē variis modis exponūtur p̄ varietate doctoriū: z hanc legē intelligunt doctores in causa criminali tātum, excepto eo q̄ libert⁹ contra patronū nō admittatur in causa ciuili. Sed huguitio z otho phagiēsis intelligūt eā in ciuili z criminali.

i ¶ Ipsius, accusati.

k ¶ Eius. s. accusati, vel liberto supple parētum rei.

inimicitie causa sit: admittendum est. Item. ¶ Lege iulia[a] de vi cauet ne hac lege in reū testimoniuꝝ dicere liceret qui se ab eo[b] parente ve eius liberauerit[c], qui ve impubes erit: qui ve iudicio publico[d] condēnatus erit: qui ve in vinculis[e] custodiave[f] publica erit: qui ve eorum in integrum restitutus non erit: qui ad bestias vt depugnaret se locauerit: qui ve palam questū facit fecerit ve[g]: qui ve ob testimonium dicendum vel non dicēdum pecuniā accepisse iudicatus vel conuictus fuerit. Item. ¶ Lege iulia publicorum iudiciorum cauet ne inuito[h] denuncietur vt testimoniū dicat aduersus socerum, generum, vitricum, priuignū, priuignam, sobrinum, sobrinam, sobrino sobrinave natum: eos ve qui in pp̄iore gradu sunt. Item. ¶ Ne liberto ipsius[i] liberoriue eius[k] z parētum viri z vxoris. Item. ¶ Ne patroni[l] z patrone aduersus libertos: neq; liberti aduersus patronos cogantur testimonium dicere.

¶ Cum autem excipitur ne gener aut socer inuitus testimonium dicere cogatur: generi appellatione sponsum quoq; filie contineri placet. Item. Socer i sponse patrē. Item. Ideo nec non videntur esse testes quibus imperari[m] potest vt testes fiant. Item. Seruiⁿ resp̄ōso tunc credendum est, cum alia[o] probatio[p] ad eruendam veritatem non est. Item.

Inuiti testimonium dicere non cogantur senes[q]: valetudinarij, vel milites: vel illi qui cū magistratu reipublice causa absunt: vel quibus venire non licet[r]. Publicani[s] etiam testimonium non dicunt inuiti. Item.

Is qui non detrectandi[t] causa testimonij aberit. Item.

Is q̄ exercitui p̄hēdā[v] conduxerit. Sed nec pupillis testimonium denūciari potest. Item. In testimoniū accusa

Liber⁹ p̄ patronū nō testificat.

p̄cedere. nō em̄ a tormētis est incipiēdū: vt ex de reg. iu. cū in cōtēplatione. z intellige cū de suo facto interrogatur seruꝰ: vt. J. e. serui. et illud ꝺ rāsum, nō testimoniū: ta, nec credit ei tunc sine tormētis: vt. v. q. v. illi qui.

¶ Inuiti ¶ Casus. Hic ponunt nouē species hoim q̄ ad testimoniū dicēdū ꝓpelli nō debēt: iter q̄s ē ille q̄ abest nō causa detrectādi testimonij: z ille q̄ cōduxit annonā exercitui: z etiā pupillus qui testis esse non potest.

q ¶ Senes. maiores. lxx. an. ff. de excu. tut. l. ij. in p̄n, sed ad domū eorū est mittēdū. extra eo. si qui testium.

r ¶ Non licet. Propter turpitudinem: quibus interdictum est certo loco.

s ¶ Publicani. i. telonarij.

t ¶ Non detrectādi. i. eundādi: vt ille qui est in aliena p̄uincia: vt extra de fideiuſ. cōstituras. et. C. de fide instru. iudices. nā ad tales est mittendum. Uel intellige quando iā per. xv. dies fuerunt cotā iudice, tunc em̄ licite recedunt: vt. C. de testi. si quando.

v ¶ Prebenda conduxerit. vehenda.

¶ In testimonium. ¶ Casus. Ego accusabā aliquē: z ipz inducebā cōdemnatū in publico iudicio ad testimoniū, quereba⁊ an possū? Et rñdet q̄ nō: neq; minoꝝ, xx. an. possum contra eū inducere, In seq. l. ꝺ q̄ condēnatus

Prestō p̄cedat tormenta,

in famoso crimine est intestabilis, id est nec testis esse pote st, nec facere testamentum.

a ¶ Reus. Id est accusatus. sic. lxxxj. dist. tantis.

b ¶ Ob carmen famosum. ff. de iniur. lex cornelia. nec ipse potest esse testis, nec testamētum facere: nec aliter pro ipso est testis in testamento. ff. qui testamē. face. pos. cum lege.

¶ Strees ¶ Cals. Dicitur in hac lege q; si res exegerit: nō solū priuati sed etiā magistratus possunt testificari. Preterea etiam in causa adulterij testificari pōt. Si aūt ea sit conditio cause, vt turpis psona sit inducēda in testem: vputa in excepto crimine: ei nō creditur sine tormentis.

c ¶ Magistratus. Qualiter iudex possit esse testis, dixi. ij. qōne. vj. statuendum.

* Arasincipit, statutū

d ¶ Cōditio. scz in exceptis criminibus.

e ¶ Arenarium. Qui pugnauit in arena, vel in loco tali.

f ¶ Sine tormento. v. q. v. illi qui.

¶ Strees ¶ Cals. Tria gña psonaꝝ enumerātur hic q a testimonio repelluntur: scz domestici, aduocati, et iudices i causis in q̄b⁹ fuerūt aduocati ꝛ iudices. Uel intellige executores fm q̄scdā. i. apparatores. Sz partib⁹ volentib⁹ testes admitti possunt: vt i aut. de testi. §. qm̄ vo.

g ¶ Patroni. Qui nō possunt simul esse testes iuris et facti: vt. C. de assess. l. nemo. possunt tn̄ testari de transactione facta pro causa sua. ex de transac. ex literis.

* Adō ad hāc glo. qō no. bar. in. l. de ferr. §. ijdē de creuefft. ff. de iure fisci.

h ¶ Patrocinium. De hoc dixi. ij. q. vj. statuendum.

i ¶ In executorib⁹. i. procuratorib⁹ ꝛ curatoribus.

¶ In executorib⁹. Sed nonne executor iudicis pōt esse testis? quare em̄ deberet a iudice, si nō crederet dicto suo? nā ꝛ nūcio creditur? vt ex de ap. cū parati. ff. de rebus eoꝝ qui sub tu. l. magis. §. illud. lxv. dist. ca. penul. in fi. nec de illotū actibus dubitādum est qui ad officium tale admittunt: vt. xciij. dist. valde. ff. de offi. pref. preto. l. j. qualiter em̄ probaret quis se non citatum: vt ex de elec. bone? Rnd. credit eis donec ꝓbetur contrariū, saltem per suū iuramentū: argu. lxxxij. dist. proposuisti. ff. de custo. et exhi. reo. l. diuus.

* Idez no. lxxxij. dist. proposuisti in gl. ex hoc, ar.

¶ Matheus. Hec est. iij. pars qō, in qua ponit quasdam leges quibus probatur quales testes faciunt fidem, et quales non. Jo. de san.

k ¶ Varie. Similiter ex vt eccle. bene, vt nostrum, ex de concess. preben. post electionem.

l ¶ Prodiderunt. Dicta.

¶ Hermaphroditus. ¶ Quesitū fuit vtrū hermaphroditus, id est qui habet sexum maris ꝛ femine possit esse testis in testamento? Et respondet q; si magis apparet ea que viri sunt, potest: alꝫ non. Que autem sequūtur plana sunt vsq; ibi: In testibus.

¶ In potestate eius est. Item. Duo fratres qui in eiusdem patris potestate sunt, testes vtriq; in eodem testamento esse, vel in eodem negocio possunt fieri: quoniam nihil nocet ex vna domo plures testes alieno negocio adhiberi. Item. Hermaphroditus an ad testimoniū adhiberi possit, qualitas sexus incalescentis ostendit. Item. ¶ Testis idone⁹ pater filio aut filius patri non est. Item. Nullus idoneus testis in re sua intelligitur. Item. Ad fidem rei geste faciendam etiam nō rogatus testis intelligit. Item. Ubi numerus testiū non adiscitur, etiam duo sufficiunt. pluralis em̄ locutio, duorum numero contenta est. Item. In testibus cōsiderandū est qui simpliciter testimonium dicāt: vtrū vnum eūdēq; meditatum sermonem afferant: an ad ea que interrogantur, in castrensi autē peculio si filius ante missionem testamētum fecerit, pater potest testis ei adhiberi. ff. de testa. qui testamento. sed postq̄ missus est, non. instit. de testa. §. in testibus.

m ¶ Ad testimoniū. scz in testamento, vbi mulier non pōt esse testis fm legem: vt instit. de testa. §. testes. i iudicio aūt esse pōt. xv. q. iij. de crimine. Sed q̄d si in oibus est parilitas? Item nunquid talis pōt ordinari? Item an cōtrahet cū viro, an cū muliere: et si primo cū viro contraxit, an possit eo mortuo cū muliere here, Jo. sed certe in oibus his respici dz sexus q̄ magis incalescit. De monstro pōt fieri mōstruose qōnes. ij.

n ¶ Filio. ff. de pba. etiā. cōtra. vbi dicit q̄ mater pōt testari, p filio: sed illud intellige q̄ potest, p etate vel ēt pto cognatione filij testari. Item pater testat pro filio in causa religiōis, xx. q. iij. presens.

n ¶ Filio. Siue emancipato vel nō,

* Quia tunc re

o ¶ Sua. Scz propria, item nec in cōmuni: q; q̄b⁹ com mune est, vtriusq; est. ff. de ritu nupt. illud. nisi indirecte: vt in testamēto: vbi quilibet legatariorū testis est. insti. de testa. §. legatarijs.

o ¶ Sua. Cōtra. j. xiiij. q. ij. sup. sed illa non est sua: vt xij. q. ij. §. qui manumittitur. Res em̄ sua est cuius cōmodum vel emolumentū spectat ad aliquem suo nole: vt. ij. q. vj. biduū. in ver. palam. Sed contra. ff. ff. reg. l. penul. vbi venditor potest esse testis pro emptore.

p ¶ Ad fidē. Nisi i casib⁹ notarius. §. iij. q. iv. si debitū.

q ¶ Duo. Si. de cōse. dist. j. hoc quoq; §. ff. de manu. testa. libertas. §. vlt. arg. contra. ff. de op. le. l. j.

¶ In testibus ¶ Talus In testib⁹ inder debet considerare vtrū sine fraude testimonii dicant: vel vtrum vi deatur meditatus sermo quem proferūt: ꝛ vtrū ex tempore verisimilia respondeant: scz q; dixerunt de nocte et non est verisimile q̄ factum sit de nocte, vel ex tempore id est statim respondeant, id est sine deliberatione: quibus tanta fides non adhibetur.

r ¶ Simplr. i. sine adiectione cause, vel simplr. i. non obscure: vt, iij. q. ix. pura. sic. §. dist. iij. erit. xxij. distin.

Testis quia ego.nam obscur⁹ testis est suspect⁹: vt.ff.de iure fis.non intelligitur.ꝛ obscure dictū pro non dicto habetur: vt extra de pba.i ꝑsentia.ff.de inter.acti.de erate. arg.extra de accu.cum dilecti.ꝛ obscure scriptū ꝓ non scripto habet: vt.ff.de his que ꝓ non scrip.ha.l.ij.

Testes sunt interrogādi de tēpore: vt infra eo.ti.cū causam.iij.q.ix.nihilomin⁹.sed non est verū: vt.ff.de pba.si arbiter.ij.q.vi.libellorum.nisi testes essent suspect: tūc em̄ posset queri de qualitate temporis ꝛ ve stium: ꝛ quocunqz modo posset iudex inuestigare veritatem: vt.C.de edē. is apū quem.xxx. qū.v.iudicantem. Uel ex tempore.i. ex mora: quia prius cogitabit qualiter respōdeat: vt.l.diffin. ponderet. nā testimoniū repentinum nō valet: vt v.q.v.ſ.ſz aliud.

Ergo videtur q̄ testes sunt interrogādi de tēpore: vt infra eo.ti.cū causam.iij.q.ix. nihilominꝰ.sed non est verū: vt.ff.de pba.si arbiter.ij.q.vi.libellorum. nisi testes essent suspect: tūc em̄ posset queri de qualitate temporis ꝛ ve stium: ꝛ quocunqz modo posset iudex inuestigare veritatem: vt.C.de edē. is apū quem.xxx. qū.v.iudicantem. Uel ex tempore.i. ex mora: quia prius cogitabit qualiter respōdeat: vt.l.diffin. ponderet. nā testimoniū repentinum nō valet: vt v.q.v.ſ.ſz aliud.

a ¶ Ex tempore.

b ¶ Respōdeāt. Sponte. nō enim de hac sunt interrogāti: vt dixi. Joan. sed certe de tēpore in quo res ḡsta facta, bene interrogant: vt ex eo.cū causam.ſz de q̄litate tēporis nō, nisi sint suspecti.B.

c ¶ Sepe. ¶ Cāsus Querebatur vtrum veritas in causis sine instrumentis possit deprehendi. Et respondet q̄ sic quatuor modis: scz numero testū, dignitate: authoritate, ꝛ fama perpetua.

c ¶ Sepe. Judici em̄ faciēda est fides: vt.ij.q.vij.plerig.ꝛ.C.de condi.ob tur.cau.l.j.

d ¶ Fama. ergo per famā aliq̄d ꝓbat: vt.ff.ij.q.v.si mala fama. ma rimoniū em̄ ꝓbat per famā. ex de prescrip. sāp. illō. xxxij.q.iij. dicat. Ar.ff.xxxv.q.vj.si duo. ex de eo q̄ cog. ꝓsan. vxo. sue. sup eo. Uerū est q̄ fama p se nihil ꝓbat: ſz si adesset testimoniū vni⁹ cū fama, p illō ꝓbari pōt: arg.ex de pba. sicut.C.de re.credi.in bone. fi. ꝛ si iudex dubitat de fama, querat a vicinis.ff.de matri. ꝛ gl. conue.l.j.ſ.si presses. ꝛ magis valet fama cū vno testimonio: vt ex de ꝓsang. ꝛ affi. super eo. potest autē fama, ꝓbari per duos testes: vt ex eo. tam literis.

e ¶ Unā ꝓbationis extra de sen. ꝛ re iudi. causam.

¶ Alia ¶ Cāsus Aliqui testificabant per scripturā sine iuramento, vel sine causa ꝛ circūstantijs, cum de hoc essent interrogati: querebat vtrum eis esset fides adhibēda? Et respondet q̄ non, qz alias est fides testū que valet: alia testimonioꝝ, que non valet.

f ¶ Alia. hoc est expositum supra causa prox. q.ix. ca. testes.

g ¶ Alia. extra de coha cleri. tua.

¶ Sed ¶ Cāsus Querebatur vtrū solummodo testes sufficiant ad ꝓbationē ingenuitatis. Et respondet q̄ non: immo etiam instrumenta sufficiunt, ꝛ exponе solū.t. solo modo, vel ꝓpone negationem non solū ꝛc. ꝛ verba que posuit ibi Gratia. nisi instrumentis. ꝛc. non sunt de lege codicis. Unde Gra. nō intellexit illam: vt intelligunt eam doctores legum.

h ¶ Instrumēt⁹. ꝟba sunt G. ꝛ male intelligit. hoc est vult lex dicere q̄ non tātum per instrumēta, sed etiā per testes pōt ꝓbari libertas.

i ¶ Domestici. Fallit. C. de repu. l. cōsensu. circa fi. ex de testi. veniēs. ij. in fi. extra q̄ ma. ac. pos. videtur.

¶ Solum ¶ Cāsus Quidam sine iuramento vel sine iudice testificati sunt, vel non allegauerūt causaz dicti sui: cū de hoc essent interrogati querebat vtrū eorū testimoniū valeret. Et rñdet imperator q̄ nō.

k ¶ Solā. i. sine adiectione cause.

k ¶ Solum. Aliter ponitur. ff. de. viij. si solus.

l ¶ Attestationez. Causa a teste inquirēda est: vt extra. e. cū causam. si tamē non fuerit questa, ꝛ testis de causa nihil dixerit, nō ideo minꝰ valet testimoniū: qz dixit oia que nouit: licet non causam oim: arg. ad hoc. ff. de nouī ope. nū. de pupillo. ſ. q̄ opꝰ. Arg. extra de sen. ꝛ re iudi. sicut.

m ¶ Judiciarie. i. iudici. No. q̄ sufficit si iudici fit probatū: vt extra de relig. inter. ſ. ea. sepe.

n ¶ Necvolētes. Cōtra. ſ. iij. q. v. ca. j. sed hic vocant parētes accedētes ꝛ discedentes, nō collaterales, put ꝓsumitur. ff. de in ius vocan. l. iij. ſ. j.

¶ Quidam ¶ Cāsus Quidā petebat ab aduersario suo vt demōstraret sibi instrumēta sua p q̄ suā intentionē fundaret: nunc querit vtrū sit audiēd⁹? Et rñdet q̄ nō: sed suas debet habere, ꝓbationes paratas.

o ¶ Aduersariū. Actor nō pōt petere vt reꝰ exhibeat sibi instrumēta sua: vt.vj.q.vi.c.vi. ex de pba. ex epla. nisi reꝰ sit eis vsurꝰ: vt extra de fi. instru. ꝓpngit. Itē cū instrumēta sint cōmunia: vt.C.de edē. pcuratoꝝ.

¶ Serui ¶ Cāsus Ratio serui nō est credēdi, neq̄ p dño, neq̄ ꝓ dñm: sed de facto suo potest interrogari cum per eū res sunt deposite, vel cōmodate alijs.

p ¶ Serui, nisi in casu: vt.xij.q.ij.ſ. in patronos.

q ¶ Sed ꝓ facto suo. Quādo per eū dicitur aliq̄d cōmodatū vel depositū: vt.C.de questi. interrogati. ff. de edil. edi. quero, ꝛ sic ꝓz q̄ viles persone recipiunt vbi de ipsarū facto agit. sic extra de elec. per inquisitionē, ꝛ extra de sen. ꝛ re iudi. cum J. ꝛ A.

¶ Interrogati ¶ Cāsus Tria hic dicuntur: scz q̄ testes ꝓnūciēt antez testimoniū dicāt: ꝛ q̄ potius fi-

Testis an teneat dicē cām sue depositionis.

Arg. J. xxiij q.iij.c.ꝓ ꝟ.ſz forte. vbi de hoc.

Reꝰ in duobꝰ casibꝰ tenet edere instrumēta.

des honestioribus testib⁹ adhibeat ℟ alijs: item q̄ vni testi nō credit, etsi presidali honore prefulgeat.

Curiositrādi. Sic.iij.q.ix. hortamur. misi remittatur a parte: vt extra de testi. tuis.

Testi soli q̄s creditur.

a ¶ Unus. xj.q.j. quicūq̄. cōtra. sed illud non tenet. ꝫ fallit hoc extra de testi. cog. peruenit. j. Item vni creditur: vt. C. de falsi quis decurio. ff. de do. prelegata. theopompus. ꝫ generaliter creditur vni ā ad presumptionem: sed dictū vnius non iustificat, neq̄ condemnat: vt. xxxiij. q̄e ij. admonere.

† Cōter. i. l. oib⁹. C. de test. et in. l. nullus. ff. eo.

b ¶ Omnibus in re propria. Argu. contra. C. de fideicō. l. vlt. Sz ibi impropie ponit inder ꝫ testis.

¶ Liberti. Tal⁹. Dicitur hic q̄ si aliquez accusam⁹ de crimie, liberos debemus inducere testes cōtra eū si socij non sunt et criminis principes: sed causa et ratio facti debet ab eis queri. Uel hic vult dicere q̄ ipsi debent subijci tormentis ad veritatem eruendam: ꝫ quicunq̄ testes postmodum inducti, eis sumptus necessarios exhibebit: siue in causa criminali, siue in ciuili introducantur.

Socij i crimine non sēp repellit a testimonio.

c ¶ Si socij. Sed fallit. ℣. lxxix. dist. si quis papa. Itē fallit in crimine lese maiestatis. xv. q. iij. nemini. ꝫ i crimine simonie. extra de simo. Huius. Sz obstat extra de testi. veniēs. j. Solu. socius criminis ꝫ muneris repellitur: sed non criminis tantum.

d ¶ Sed fides. i. causa.

e ¶ Uēturis. De hoc notaui quid iudici vel testi dandum sit. xj. q. iij. non licet. videbatur q̄ vtraq̄ pars debet prouidere testibus, q: pro vtraq̄ testant. xiij. q. v. non sane. sed secus est, vt dicit ℟.

¶ Liberti. Tal⁹. Dicit hic q̄ liberti ꝓtra patronos sponte testificari nō debēt, nec debēt ad hoc cōpelli: ꝫ si vocati fuerint, non debent cogi venire.

¶ Si quis. Talis. Induxi testes contra aliquē in aliqua causa: contra me ijdem inducebātur, volebam eos repellere: queritur an possum? Et respondetur q̄ non, nisi probem postea capitales inimicitias interuenisse inter me ꝫ illos: arguere tamen potero eorū testimonia ex dictis eorū si cōtradicāt sibi: vel si probauero eos corruptos ꝑmissione vel etiā datione pecunie.

Q̄d approbo, non reprobo.

f ¶ Producantur. Testē inductū pro me teneor recipere cōtra me: vt hic. Similiter illū qui fuit inductus pro me, teneor recipere contra me: vt. iij. q. viij. cui⁹ in agendo.

† Cōter. i. l. pomponius. ff. ō nego. gest.

Ité allegatione vel ratione pro me inductam, recipiam cōtra me. ℣. xix. dist. si Romanor⁹. Similiter instrumentū. extra de cēsi. cum olim. Item iuramētum. C. de re. cre. generaliter. Arg. contra ista. ij. q. vij. si hereticus. xxxvij. dist⁹. si quid veri, Sol. ista sunt specialia fauore fidei.

g ¶ Arguere. Sz hoc nō potest fieri nisi per alios testes: ergo visis attestationib⁹ possunt induci alij testes q̄d est contra id extra. e. fraternitatis. Cōsuetur respōderi q̄ directe nō possunt induci testes cōtra testes: ꝫ indirecte, vel probando corruptionē: vt extra eo. series. extra de proba. licet. Uel pōdo testes aut personas fuisse i alio loco tūc temporis, extra. e. ex tenore. Sed cōtra. hec est cā ḡre non admittantur testes post publicationes, q: timetur subornatio: sed subornari possunt, licz testes indirecte inducantur. Item si testes aduersarij volunt probare de alio tē pore: ergo ego inducā testes ad pbādum de eodem tēpore, iniquū esset q̄ aliq̄d permitteretur impugnanti, ꝫ non permitteretur defendēti. ff. de reg. iur.

Liberti aduersus patronos sponte procedere nō audeāt: sed nec vocati quidem in iudicio venire cogantur. Item.

Si quis testibus vsus fuerit, isdēq̄ testes aduersus eum in alia lite ꝓducantur⁶: non licebit ei in eorū psonas excipere nisi ostēderit inimicitias inter se ꝫ illos postea emersas fuisse, quibus testes repelli leges precipiūt: non adimēda sc̄z ei licētia ex ipsis depositionib⁹ testimonium eorūz arguere⁸. Sed si liquidis ꝓbationibus datione vel promissione pecuniarū eos corruptos esse ostēderit⁹: eā etiā allegationē integram ei seruari oportet.

Sed obijcit illud beati ducij, non debet. cum dicta meorū testiū possim confirmare: vt dixi. ℣. iij. q. ij. de inducijs. Ad hoc potest dici q̄ speciale est in causa matrimonij vt inducant testes quādocūq̄, etiā post sententiā: q: ibi nō transit sententia in rem indicatā: vt extra de sentē. ꝫ re iudi. latore. ꝫ ca. cōsanguinei. Uel ideo mulier fuit admissa in illa decre. ex tenore, quia ignorauit de quo die testes vellēt testari, sed si quis scit de quo die velit quis probare: et ante publicationē non protestatur q̄ die illo non fuerat in loco tali, post publicationem eum nō admitterez. ꝫ q̄d hic dicitur q̄ potest obijci in dicta, verum est ostendendo eos esse contrarios sibi.

Dicta vera est: ꝫ habet ex text. cū dicit ex ipsis depositionib⁹ ꝫ. non dicit aliemis depositionib⁹ ipsis. Bricē.

† Item instrumētum inducī potest post publicationē: vt extra de fi. instru. cū dilectus. Si queritur quare visis instrumento inducī possunt testes: vt. C. de contrahen. stipu. optimam. et non visis attestationibus? Rn. ideo quia si vn⁹ vult impotare instrumētū per testes, reliquus potest per testes instrumento fidem facere: q̄d non est in testibus. Joā. Ego credo q̄ publicatis attestationib⁹ super nouo articulo, sicut dicit ℣.) possunt induci testes: licet legiste dicāt contrariū. ꝫ hoc non solū est in causa matrimonij sed etiā in alia causa: vt extra de fi. instru. cū Joānes. ꝫ extra de testi. ex tenore. ꝫ. c. veniēs. ij. In causa appellationis inducunt testes super nouis articulis pēdentibus ex veteribus. extra. e. fraternitatis. Legitur sm opi. Jo. inducunt super nouis ꝫ super veteribus articulis. C. de appel. l. eos. ℬ.

h ¶ Ostēderit. Uel etiam infamiā postea contractā: vt extra de testi. cogen. p̄terea. simile. ℣. dist. xix. si romanorum. extra de accu. nulli.

Es obijcit. Tal⁹. Dictū est supra in. c. testes autē, q̄ infra. xiij. annū non possunt aliqui testificari. sed cōtra hoc obijcit ℣. de puero. xxx. dierū. Nā cū de fornica

tione accusaretur beatus Bicius, & diceretur filiū genuisse .xxx. dierū: in medio populi pfessus est ille puer Bicium suum patrem non esse. Sed soluitur hoc, q miracula diuina non sunt trahenda ad consequentiā, nec in exemplum actionis humane.

QUESTIO QUARTA.

QUarta vero. ¶ hec q̄stio diuidit in tres partes: in quarū prima probat duab⁹ auctoritatibus q̄ nullus debet esse accusator & iudex & testis. Secūda ibi, Inscriptio. Tertia ibi, De domo. Jo. de fan.

¶ Quarta. Hic intitulatur quarta q̄stio, qua queritur an idem possit esse accusator et testis: Et respondetur q̄ non: vt .J.c.j. & .ij. nisi forte in cā matrimonij vbi dicunt quidā q̄ idez potest esse accusator et testis: argu. xxxv.q.vj.c.j. & .ij. & in summa ibi notauit Hug. & Joānes hoc dicit.

a ¶ De quarta. hic querit an aliquis simul possit esse testis et accusator: Et dicendū q̄ non: vt .J.e.c.j. et ij.q.j. multi. nec em̄ simul debet quis fungi pluribus officijs. vt. xvj.q.j. presbyteros. & .lxxix. dist. singula. In matrimonio est specialis vt idem sit accusator et testis: vt not. xxxv.q.vj.c.j. tamen improprie dicitur in matrimonio accusatio. nam mixta dicitur inter ciuilem & criminalem: vt extra de procu. tue. In denūciatione autē idem est denunciator & testis: vt extra de testi. in omni negocio. & extra de simo. licet. sed ex quo semel quis apparuit iter accusatores, ammodo nō potest esse testis: vt extra de accu. cum .P. manconella.

Nullus. ¶ Casus Nullus debet simul accusator esse & testis vel iudex: q̄m in omni iudicio quatuor debēt esse diuersitates personarū: scz accusatores, rei, iudices, & testes. & ostenditur quod sit officium cuiuslibet eorum: quod in litera patet.

b Accusator. Nisi in cā matrimonij: vt. xxxv.q.vj.c.j.

c Quatuor. Extra de verb. signi. fotus. cōtra. Sed dic q̄ quatuor sunt persone. i. quatuor genera personarū. Vel dic q̄ appellat ibi tres testes. i. tria genera probationū: scz instrumentorū, testiū, & fame. Sed obijcitur de crimine notorio: vt extra de elect. venerabilē. §. hoc igitur. & vbi quis confitetur aliquid, & vbi iudex ex officio procedit, in his em̄ nō est accusator. Sed loquit. hic cū ordinario iure, pceditur: scz in forma iudicij.

d ¶ Equitate. C. de iudi. placuit. xiv. dist. omnis qui.

e ¶ Ad minuendā. Non tamē vt falso inducat aliquē. Sed nunquid tenetur aduersario dicere iura que ipse facit: nō, tamen in corporali bello licitū est decipere hostē: vt. xxij.q.ij. vtilem. & .xvij.q.ij. dñe.

Nullus. ¶ Casus Judex in iudicio non debet vti acceptione personarū inter accusatorem et reum: sed equaliter audiat vtrūq. & q̄ per se debet esse accusator: per se reus: p se iudex: p se testis. et vnusquisq; debet esse in suo officio.

f ¶ Personaliter id est cū acceptione persone: vt. ij. q. ix. ca. vlti. qz honor vnius persone nō debet obesse alij: vt. C. & dig. l. ij lib. xij. xj. qōe. iij. si de vero. C. de ista. & ima. l. iiij. Judex tamen magis dignū potest honorare: vt. ij. q. vij. q. ritur. & .q. viij. quisq̄. nō tamen sedebit cū iudice cū agitur causa: vt. C. & offi. ciui. iudi. l. j.

Personarū acceptio / non dz esse i iudicio.

¶ Inscriptio. Hec est secunda pars hui⁹ questionis, in q̄ ponit gratian⁹ quatuor casus in quibus non est inscribi necesse Jo. de fan.

ij.ps.

¶ Cas⁹. Dicit gratian⁹ q̄ inscriptio semper in accusatione debz fieri: vt accusator obliget se ad penam talionis: vt habetur. ix. libro Codicis de accusationibus &c. Hug. tamē videt velle q̄ omnia suprā dicta verba sunt de precedenti capitulo, vscz ibi: Ut codice. postea sunt verba Gra. Idem videtur velle Benedictus in casibus suis. sed ego habeo §. ibi, Inscriptio &c.

g ¶ Inscriptio. Et si nō fuerit facta, nihil valet quod actum est. ij. quest. j. in primis. ibi, q̄ si forte hec solēniter. Sed an obligabit se accusās ad talionē? Ar. q̄ sic / extra de accu. super his. C. de fi. instru. l. ij. cōtra. C. de adno. diuer. iudi. l. j. Dico q̄ sic, licet quidam legiste secus dicant.

Adā an & qñ debent se inscribere: not. cy. & doct. i l. q̄ crimē. C. q̄ accusa. nō pos.

h ¶ Semper fiat. Nisi in casibus notatis. ij. quest. vij. in summa.

i ¶ Ut codice. Illud vt respicit verba sequentia.

¶ Quinq̄as. ¶ Casus. Dictum est supra in §. Gratiani, vel in ca. secundū quod supra not. q̄ in accusatione est inscriptio facienda semper. Nūc autem ponit Gratia. quatuor speciales casus in quibus inscriptio non exigitur. Primus est quando per officiales nunciatur presidibus aliorum delicta. Secūdus quando vir vult accusare vxorē suā de adulterio iure marini intra sexaginta dies vtiles computandos a tēpore diuortij. Tertius est qñ quis de abigeatu accusat. Quartus est in crimine iniuriarū. In aliis vero criminibus semp debent fieri inscriptiones que crimen & tēpus designent: vt alterutra partiū legis authoritas terrere possit. scz in quibusdam male dicit Gratia. hic, vt dicit .H. in summa, & vt Joan. notauit in hoc loco.

Officia ales solū accusatio: notoria denunciare debēt. Maritus duplicium pōt vxorez accusare.

a ¶ Per officiales. Hoc exemplū nō valet: qz ibi nō fit accusatio: loquit eñ in notorio crimine vbi lex qs soluz officiati denūciant. si eñ denunciat officialis aliud crimen, et nō creditur, nisi probet legitime: vt. C. de accu. ea que. C. de curiosis. l. curiosi. lib. xij.

b ¶ Sexagita dies. A tpe diuortij cōputādos: vt. ff. de adul. l. is cuius ope. §. penulti. sed iure extranei pōt eaz accusare post hos dies etiā, duz tamen causa non excesserit quiquēniū: vt. ff. eo. titu. mariti. ſz ad thori separationē etiaz post septenniū potest: vt. xxxiij. q. ij. admonere. Constit aūt ius mariti in hoc qz ex suspitione violenta facit vxorē reā: et qz prefert alijs accusatoribus: et qz nō inscribit, et qz non punitur quasi calūniator ſm quosdam nisi euidens sit calūnia: vt. C. ō adul. iure mariti. ff. eo. is cuius. Jure tamen nouo tenetur ¶ vir inscribere: vt in auten. vt li. ma. z aute. §. causas. col. ix. z ff de procur. tue. ſm canones nō videt qd sustineat penaz talionis: vt. xxxiij. qō. v. hec imago. Sed hoc est verū cū agitur ad thori separationem: secus si agat ad penam legalē: vt extra de procu. tue.

¶ imo z lex antiq. dicit qd solennia accusationis implere dz. ff. de adul. l. milites. §. qdā pīm z.

accusatio fieri pōt. Ea ei que per officiales[a] presidib[b] nunciantur, etiā citra solennia accusationū posse ppendi incognitum non est. Jtem codice de adulteriis. ¶ maritus iure mariti, hoc est itra seragintā[b] dies vtiles adulteriū vxoris sue accusare voluerit, quā ex suspitione[c] sola ream facere valet: non continetur vinculo inscriptionis. Jtem.

¶ bacti[d] animalis accusatio nō solum cū inscriptionibus[e], sed etiam sine ea obseruatione[f] proponitur. Jtem.

¶ si quis[g] seinturiā ab aliquo passum putauerit, et querelā deferre voluerit: nō ad stationarios[h] recurrat, sed presidalem adeat ptātē, aut libellos[i] offerens, aut querelas[k] suas apud acta deponens.

¶ In alijs[l] aūt criminalibus causis dignū est vt inscriptiones ꝓponātur: que magnitudinē videlicet criminis, tempusqz designent: vt alterutrā partē digna legū terrere possit authoritas. Inscriptio ꝓo semp fiat, vt talionē calūniator recipiat: qz ante inscriptionem nemo debet iudicari vel damnari: cuz seculi leges hec

sabatur quidam de domo imperiali: z pdicebat accusator et testis cui poterat imperari. Sed Nicolaus reprehendit hoc dicens hoc esse contra legem: z ex hoc iudices suspecti fiunt.

m ¶ Leges. Extra de offi. iudi. dele. causam. ij. ff. de iurisdi. om. iudi. qui iurisdictioni.

n ¶ De imperia: Terribus editibus, i. de est pro domo cuiuslibz in hoc l. dicis. ¶ De hoc di. ff. xl. iij. qō, v. accusa Bal. tores. iudex tamē suos domesticos nō potest cogit recipere con dū q tra se: vt. C. de al: nullus sesso. si post. sit iu-

E quinta ye dex ro. ¶ Causa cā vbi hic intitulat quin qō ō de ta ꝗstio, qua que. mo sua ritur an sit excom ē actor municādus accu: re⁹ vel satus si die statu: testis; ta non veniat ad qz vr ē causam. Et certū suspe: est qz sic, si ex cōtu cr⁹ fi⁹ macia abest. z agi ꝓtigat, tur hic de iudice delegē citatorijs siue ex: cā. ſm pectatorijs. D. z. o ¶ De quinta. De iure ter est ci: Citatādus quiliber: vt tio ō in xxiij. q. iij. de illicitis dz ca. si tamen ad pu trina. nam citatione nō venerit, delinquit qz spernit mandatum iudicis: z punitur. ff. si quis in ius voc. nō ie. l. ff. si qs in ius di. non obtem. l. vnica. et prestabit sumptūs de illa factos vt. C. de iudi. sancimus. Et agitur hic de iudicio citatorijs siue expectatorijs que dantur episcopis: z eedem dātur presbyteris z diaconibus: vt. xv. qō. vij. si autem. z dictum est de his. ff. iij. q. ij. in summa.

Ultimo z lex antiq. dicit qd solennia accusationis implere dz. ff. de adul. l. milites. §. qdā pīm z.

c ¶ Quam ex suspitione. xxxij. q. j. ca. j. et. ij.
d ¶ Bacti. i. cū quis gregē abigit, vel partē gregis.
e ¶ Inscriptionibus. i. cū agitur criminaliter.
f ¶ Obseruatione. i. cum agitur ciuiliter.
g ¶ Si quis. C. de accu. si quis se.
h ¶ Non ad stationarios. i. nō pedaneos iudices.
i ¶ Aut libellos. Cum criminaliter.
k ¶ Aut querelas. Cum ciuiliter.
l ¶ In alijs. Male exemplificat magister vbi non cogitur quis inscribere. ſz veros casus posui. ff. iij. q. iij. §. notandum. et. q. vlti. in summa.

¶ De domo. ¶ Causa. Ite. §. respicit illa duo ca. supra posita, nullus. et nullus. vbi dictum est qd nō debet esse idem accusator et testis et iudex. Nunc vero dicit qd de domo iudicis non debet produci actor vel testis, ne iudex habeatur suspectus.

¶ Contra ritum. ¶ Causa. Coram imperatore accu

eadem retineant.

De domo etiam iudicis accusator vel testis produci nō debet: ne in causam suspitionis incidat iudex.

Unde Nicolaus papa.

¶ Suspitionis incidet crimē iudex de cui⁹ domo vel accusator vel testis producitur.

Contra ritū ecclesiasticū cōtraqs venerādas leges[m] pducit accusator vel testis de iperialibus[n] edictis, z cui imperari pōt. Cum ad falsum testimoniū dicendū quis adhibetur: fiunt suspecti iudices, et lupi custodes.

¶ Maiestio. v.

Equita ño questione in cōcilio Carthaginēsi qr to sic inuenit definitum.

¶ Non est a communione suspendendus qui die statuta ad causam venire non potuit.

Quisqs epoz accusak, ad primates pueie ipsius eius cām deferat accusator: nec a cōtione suspēdak cui crimē intēdit, nisi ad causam suā dicendā electoz iudicum

¶ Quisquis. ¶ Causa. Statutū fuit in concilio Carthaginensi vt epi apud primates prouincie accusentur. Et si epus qui accusabak vocatus ad causam die statuta hoc est intra mensem cōputādū a die receptionis literarū nō venerit, debet excōmunicari: z si postea venerit allegaturus causas quare non venerit, dabit ei spatiū alterius mēsis. sed remanebit excōicatus donec probet iustū impedimētum: ita qd nec suus nec alienis cōicet interim. si nō venerit finito secūdo mēse condemnabit. Si vo accusator die statuta nō venerit, excommunicetur reo vel epo presente cōtoni reconciliato. Si tamen postea iustū impedimentū habuerit, absoluatur: z causam agere ꝓmittatur. z expone post secundum mensem, i. post principium secūdi mēsis. Expone

hic fm hug. post mensem secundum id est post principium secundi mensis.

¶ Primus casus. Aliquis vult accusare eꝝm: vadit ad primatem: vocatur eps: eligit iudices eps: deinde vocatur ab eis vt sit tali die coram eis: & si tunc non venerit, suspendat. Si aũ miserit nũciũ qui alleget iustaz causam absentie, vel aliam iustam excusationem, datur ei alius mensis: & si in fine secũdi mensis nõ venerit, tunc excõicat. et sm hoc expone post secundũ mensem. i. post finẽ secundi mẽsis. et sic nõ obstat. j. causa ptoxi. q. iij. si egrotans. qz ibi datur tertius mensis ad conuincendã malitiã. eꝝ de dolo et cõtu. cum olim.

a ¶ Occurrerit. Spone q̃ iudex ita dixerit: si nõ veneris die illa, sic excõicatus: & ille nõ venit, qz nõ potest venire: nunqd erit excõmunicatus? Videtur q̃ nõ. nam et auditur hic causa absentie: et probata causa nõ absolvitur. nec ẽm extat cõditio: qz nõ dicetur nõ venisse, ex quo casu non venit: vt. ff. de cõdi. & demon. l. ij. nec proposuit iudex excõicare ipsum in omni casu: sed in casu primacie rñ. arg. ad hoc. ff. de solu. si seruus. & in ff. & cũ non sit contumax: pena cõtumacie nõ patitur si nõ venit: vt. ff. de re iud. primacia. Jo. Solu. excõicatus est, sed absolvitur sine expensis: qz excõmunicatio tenet nisi in duobꝰ casibus: vt extra de senten. excom. per tuas. B.

b ¶ Mensis. Vel trium mensiũ: vt. j. ptoxi. q. iij. ca. j. & cõne. ij. ca. ij. contra.

c ¶ Ex ea. Nota q̃ computãdum est semper tempus a receptione literarum: vt hic: et. xvj. q. iij. placuit. ij. eꝝ de appel. super eo. ij. & C. de excu. mrorum. l. quinquaginta. nec computabitur dies in quo recepit literas: vt ff. si quis cau. l. j.

d ¶ Alterum. Sed obijcitur: aut primus mensis fuit peremptorius, aut non. si non, quare excõicatur: cõtra illud. xxiij. q. ij. de illicita? Si fuit, quare dat ei alius mensis postea? Item qualiter fuit hic missum peremptorium prima vice: contra illud extra de dila. ca. dilecti. Si vis tenere casum hugo. dic q̃ hic ex causa fuit primo missum peremptorium: vt extra de in integ. restitu. tum ex literis. in fine, & ff. de iudi. nonnunq̃. & sequens peremptorium datur ad conuincendam malitiam. sic. j. v. q. iij. c. j. Scõm alium casum non est primꝰ mensis peremptorius. Fm hoc dic q̃ non punitur hic sententia excõmunicationis, sed suspensionis vel alia. nam bene punitur quis in citatione non peremptoria: vt. v. cõe. ij. presentes. C. de iudi. sancimus. ff. si q̃s. in ius voc. non ierit. l. ij.

e ¶ Non communicet. In sacramentis,

f ¶ Damnationis sententiam. Cum lis est contestata: vt dixi. iij. q. ix. decernimus. vel legitur de sententia excommunicationis.

g ¶ Communicet. Arg. q̃ qui est suspẽsus in vna ecclesia, & in altera: quia cum sit tantum vna ecclesia, nõ potest esse partim suspensus in intra, & partim extra vna ecclesiam: vt dicta ẽ l xxiij. qõe. j. loquitur. et. vij. qõe. j. si pẽsus. quis pterbyter. arg. cõtra. lviij. dis. cuz hoc si q̃ de alterius. Cõc. text. et gu. Suspẽsus in vna gl. Sed quare cogitur iste accusare, et ibi Bar. ff. contra illam regulam. C. vt nemo in de accusare? Accusa Item none primo re cogi accusatos esse ad tur admonendus: vt. C. quis qui accu. non pos. qui crimen. Forte hoc est speciale in ẽpo, sicut aliud. j. causa ptoxi. qõ. ij. capi. iij. & hoc obti net cum ex accusatione orta est infa mia contra episcopum: et ideo cogitur accusator procedere: vt fuit extra de accusa. licet. in fine. Si autem nec accusator nec accusatus venit: tunc neuter est puniendus. ff. si quis in ius vo. non ierit. l. ij. ℌ. vlt. Item habes hic q̃ si accusator non probat iustam causam absentie, am modo non auditur de illo crimine: vt extra de accusa. licet. C. qui accusa. non possunt. l. iij. Idem forte vbi de crimine agitur etiam ciuiliter. ff. de iure fisci. l. ij. ℌ. fe natus, Idem vbi accusatur instrumentum falsum: vt extra de fide instru. accepimus. et ca. contingit. Idem vbi accusatur matrimonium: vt extra qui ma. accusa. possunt. per tuas. Idem vbi prefigitur terminꝰ ad inducendos testes: vt extra de. pba. licet. Idem vbi proponitur terminus ad exceptiones proponendas: vt extra de exceptio. pastoralis. Idem vbi imperitur si status alicuius: vt. C. de ingenu. manumiss. diffamari. Secus autem in ciuilibus negocijs, vbi per triennij expectatur: vt. C. de iudi. properandum.

h ¶ Adimatur. Ut. C. qui accusare non possunt. ff. ea. et. l. qui crimen.

i ¶ Probauerit. Sunm sacramentum sufficit in hoc casu. vt. xxij. qõne. j. cap. j. C. de reb. credit. in bone. c. di de. pcu. stin. optatum. & extra de procura. ex insinuatione. non enim requiritur q̃ plene, pbetur causa absentie: vt extra de senten. & re iudica. cum Bertholdus. arg contra extra de in integ. resti. ex literis.

Extra fo. ℌ. Dic ponitur sexta questio, qua queritur an illi qui in accusatione episcopum culpabiles inueniuntur, possint decetero admitti ad hoc. et sui vel suorum cause prosecutionem. Et respondet q̃ sic, si suam velint prosequi iniuriam vel suorum ciuiliter & non criminaliter: nec in causis ecclesiasticis. Canonica,

Suspẽ sus in vna ecclesia vt dicta ẽ l xxiij. qõe. j. loquitur. et. vij. qõe. j. si pẽsus. quis pterbyter. arg. cõtra. lviij. dis. cuz hoc si q̃ de alterius. text. et gl. in eũ. Bar. ff. de acc. nitus agere vel ac cusare ꝓpellatur? Accusa tur iste accusare, et ibi Bar. ff. contra illam regulam. C. vt nemo in de acc. qui crimen. Forte hoc est speciale in ẽpo, sicut aliud. j. causa ptoxi. qõ. ij. capi. iij. & hoc obtinet cum ex accusatione orta est infamia contra episcopum: et ideo cogitur accusator procedere: vt fuit extra de accusa. licet. in fine. Si autem nec accusator nec accusatus venit: tunc neuter est puniendus. ff. si quis in ius vo. non ierit. l. ij. ℌ. vlt. Item habes hic q̃ si accusator non probat iustam causam absentie, am modo non auditur de illo crimine: vt extra de accusa. licet. C. qui accusa. non possunt. l. iij. Idem forte vbi de crimine agitur etiam ciuiliter. ff. de iure fisci. l. ij. ℌ. fe natus, Idem vbi accusatur instrumentum falsum: vt extra de fide instru. accepimus. et ca. contingit. Idem vbi accusatur matrimonium: vt extra qui ma. accusa. possunt. per tuas. Idem vbi prefigitur terminꝰ ad inducendos testes: vt extra de. pba. licet. Idem vbi proponitur terminus ad exceptiones proponendas: vt extra de exceptio. pastoralis. Idem vbi imperitur si status alicuius: vt. C. de ingenu. manumiss. diffamari. Secus autem in ciuilibus negocijs, vbi per triennij expectatur: vt. C. de iudi. properandum.

sum vero illoꝝ ca. illud. et si accusatoꝝ. inueniet. ℣. iij. q. r. si accusatorum. Aliud ca. planum est.

a ILlud. ¶ Nō admittat. Istud est expositū. ℣. iij. q. r. si accusatorum. ⁊ ca. j. ⁊. q.

a ¶ Non admittat. Quidā dicunt q̄ in nullo crimine admittatur cōtra episcopum.

b OMnib⁹ exceptiunt excōicati: vt. ℣. e. q. j. ca. j. Itē seruit ⁊ impuberes: vt. ℣. iij. q. vij. ℣. tria. in pn̄cī. ⁊ mīores: vt. C. de auc. prestan. l. clarum. et in casu quē habes ex quinta. accu. pos. cum in rē. Item fallit in vsurario: vt ex ℣ vsur. q̄ frustra. Item fallit in libertis ⁊ parentib⁹: vt ij. q. j. prohibēt̄ur. Item in muliere: vt. extrū. q. j. ℣. hoc in mulieribus.

Accusare phibentur aliqui.

I Nfamiaz. ¶ Casus. Supra dictū est ℣ his qui manifeste accusant. Nunc supponit quintā causam i qua tractat de his qui occulte accusant: scz per libellum famosum quē clanculo scribunt in aliqui⁹ infamiā. Interserit etiā Gra. de inducijs: ⁊ qualiter q̄s sit vocād⁹ ad causam: ⁊ an cā criminalis possit p̄ procuratorē experiri sine expedit̄i: ⁊ quō epōtū iudicū debeat ventilari: et quō illi qui aliorū crimina detegunt culpandi sunt vel laudandi. In fine repetit de pena calūniatoꝝ. Ut autē hec et alia faciat, premittit thema / de q̄ ser elicit questiones.

D Epria questione. ¶ Casus. Hic intitulat primā questiō, qua querit qua pena debeat puniri qui famosum libellum in alterius iniuriā scribit. Et rādet si apparet ⁊ nō probauerit q̄s conscripsit, ℈m canones verberat: vt. ℣. e. ca. j. ℈m leges decapitatur: vt. ℣. e. si q̄s famosum. Si ℣o nō apparet, debz moneri vt appareat

ILlud ℣o placuit, vt cū agere ceperit in epōtū iudicio: si fuerit accusatoris psona dānabilis, decetero ad arguendū nō admittatur: nisi p̄priās causas, nō tamen ecclesiasticas vel criminales asserere voluerit.

Itē ex cōci. Carthagiñ. viij.

¶ Propriā causam agere, vel cui accusare non licet.

OMnibus⁹ quib⁹ accusatio denegat̄, in propriis causis accusandi licentia non est deneganda.

Itē Felix papa oibus epīs.

¶ In accusatione episcoporum deficiēs ciuiliter tantum experiri poterit.

SI accusatorū psone in iudicio epōꝝ culpabiles apparuerint: ad arguēdū nō admittant nisi ꝓprias causas asserere, nō tñ criminales vel ecclesiasticas, voluerint.

Item Adrianus papa.

¶ De eodem.

QUod si accusatorꝝ psone in iudicio epōꝝ culpabiles apparuerint: ad arguendum nō admittātur, nisi ꝓprias causas asserere: vt supra eisdem verbis.

¶ Causa. v.

AD infamiam cuiusdaz epī chartula accusatōis occulte conscribitur: tādem accusator procedit in publicū. Epūs autē semel literis, euocat⁹, causę sue die statuta adesse nō valēs, p̄curatorē iudici se representauit. absqz synodali audientia dānat. Demū iudicio per appellationē reuocato, de accusatoris inimicitia epūs conquerit. tandē in ipsa p̄batiōe deficit accusator. Quio q̄rit qua pena sit feriēdus q̄ famosum libellū cālculo scribēs, p̄bare negligit q̄ltis mādauit. Scdo quoties sit vocād⁹ ad causaz anteqꝫ sniam dānationis accipiat. Tertio an p̄ procuratorē causaz suā agere valeat qui p̄ seipm causę sue ad esse nō pōt. Quarto an absqz synodali audientia sit dānandus. Quinto an ideo aliquis habendus sit inimicus, q̄ crimen alterius indicat. Sexto qua pena sit plectendus q̄ q̄s intulit, p̄bare non valet.

¶ Questio. i.

EPrima⁹ q̄stiōe Adrianus pa. scribit dicens.

¶ Flagelletur qui scripta alteri⁹ famam neglexerit probare.

QUi in alteri⁹ famā publice⁹ scriptura aut verba ꝓtumeliosa cōscripserit, ⁊ repert⁹ scriptura nō p̄bauerit, flagellet⁹: ⁊ qui⁹ eā pu⁹ inuenerit, rūpat: si nō vult authoris facti causam incurrere⁵.

Item Grego. ¶ De eodem.

QUidā maligni spūs cōsilio repleꝫ, cōtra Castorium notariū ac responsatem tamen probare crimen si vult. ff. de iniurijs. eū qui. Joannes.

Libellum famosum vel falsum cōponit occulte / ⁊ p̄bare non curat / q̄s scripsit. ⁊ distinguit: aut certū est q̄s cōposuit, aut nō. Si certū est: aut est cōuictus, aut sponte confessus. Si cōuictus, q̄ actorum leges decapitant: vt. ℣. e. i. si q̄s. nitur, et sit inestabilis. ℣. cā. pri. q̄. iij. ℣. ob carmen. ℈m canones ℣o subijcit verberib⁹: vt. ℣. e. ca. j. ¶ Si ℣o spōte confiteatur cū nō potest p̄bare, mitius cū eo agitur: vt. ℣. e. ca. ij. in fi. Si nō est certū, debet admoneri vt. p̄dca: publicū, et probet q̄s scripsit. q̄s si non fecerit / primo puabitur sacramētis: postea excōicabitur. et est hoc cū innocens aliquis infamatur: secus si reus fuerit qui accusat: q̄a expedit pcā nocentū esse nota. ff. de iur. eū qui, in prin. Jo.

Vide nota.

Ui in alteri⁹ famā publice⁹ scriptura aut verba ꝓtumeliosa cōscripserit, ⁊ repert⁹ scriptura nō p̄bauerit, flagellet⁹: ⁊ qui⁹ eā pu⁹ inuenerit, rūpat: si nō vult authoris facti causam incurrere⁵.

Item Grego. ¶ De eodem.

QUidā maligni spūs cōsilio repleꝫ, cōtra Castorium notariū ac responsatem tamen probare crimen si vult. ff. de iniurijs. eū qui. Joannes.

QUidam. ¶ Casus. Greg. nitebatur quandā sedare discordiā per quendā notariū suū nom̄e Castorium. Sed quidā maligni spiritus scripsit libellum in-

c ¶ De prima. Hic querit qua pena puniat qui famosum libellum vel falsum cōposuit occulte / ⁊ p̄bare non curat q̄s scripsit. ⁊ distinguit: aut certū est q̄s cōposuit, aut nō. Si certū est: aut est cōuictus, aut sponte confessus. Si cōuictus, q̄ actorum leges decapitant: vt. ℣. e. i. si q̄s. nitur, et sit inestabilis. ℣. cā. pri. q̄. iij. ℣. ob carmen. ℈m canones ℣o subijcit verberib⁹: vt. ℣. e. ca. j. ¶ Si ℣o spōte confiteatur cū nō potest p̄bare, mitius cū eo agitur: vt. ℣. e. ca. ij. in fi. Si nō est certū, debet admoneri vt. p̄dca: publicū, et probet q̄s scripsit. q̄s si non fecerit / primo puabitur sacramētis: postea excōicabitur. et est hoc cū innocens aliquis infamatur: secus si reus fuerit qui accusat: q̄a expedit pcā nocentū esse nota. ff. de iur. eū qui, in prin. Jo.

Vide nota.

Qui in alteri⁹ famā publice⁹ scriptura aut verba ꝓtumeliosa cōscripserit, ⁊ repert⁹ scriptura nō p̄bauerit, flagellet⁹: ⁊ qui⁹ eā pu⁹ inuenerit, rūpat: si nō vult authoris facti causam incurrere⁵.

Item Grego. ¶ De eodem.

QUidā maligni spūs cōsilio repleꝫ, cōtra Castorium notariū ac responsatem tamen probare crimen si vult. ff. de iniurijs. eū qui. Joannes.

QUidam. ¶ Casus. Greg. nitebatur quandā sedare discordiā per quendā notariū suū nom̄e Castorium. Sed quidā maligni spiritus scripsit libellum in-

b ¶ Publice. i. in publico loco.

e ¶ Flagelletur. ℈z leges capite punitur. ℣. e. ca. si quis. ℈o. penas corporales ifligi ℈m canones: vt. ℣. xlv. dist. cum beatus.

f ¶ Et qui. Sic C. de fur. cuiile.

g ¶ Incurrere.

iniuriam Castorij: et eum nocte posuit in loco publico ciuitatis: in quo cõtinebat q pape significabat q Castorius nolebat controuersiã terminare. Dicit Grego. q si ille nõ vult exire, sit a corpore Christi remot⁹. Si vo adhuc latere presumpserit, anathema sit. Si vo vult exire, q qõ dixit probare, vel publice ꝓfiteri erroꝛe suũ: non sit suspẽsus a corpe xpi, vel anathematizatus.

a ¶ Non exierit. Nõne debuit admonitio precedere excõicationem: vt.xij.q.ij. idigne. sed forte hic processit: q qz illud tẽpus hic nõ adijcit vsqz ad qõ temp⁹ teneat exire, statim tenet exire: qõ si non fecerit ex q̃ est i mora, statim incidit in excõicationem: argu. ij.q.vij. quaptopter. j.q.j. ꝓstat. ff. de manumiss. testa. libertas. Sed videt q quãdiu põt exire, nõ sit excõicatus. ff. de verb. obli. ita stipulat⁹. ¶ j. Pe. trus hispanus dicit expectãdũ vsqz ad. xl. dies. extra de purg. cano. ca. vl. hec tñ veritas est q cõditio affirmatiua aliter exponitur qz negatiua, cum tñ dicit: si intraueris capitolium: exponitur sic. i. si cũ primum poteris intrare, in Cõdit. affirmat. negat. Qñ tres: vt. ff. de ꝛdi. nõ. de. et demon. cõditio. ff. de ꝛditio negatiuum: ua sic exponitur: si nõ intraueris. i. dũ tñ nõ intraueris. i. cum primum desinis posse intrare: ꝓbat: vt. ff. de verb. obli. ita stipulat⁹. ¶ j. nisi in hoc casu hic in fano posito, q in casu libertatis: vt. ff. de manumiss. testamẽ. rẽinfa. libertas. ¶ j.

b ¶ Publice. Cõtra j. de pen. dist. j. ¶ his authoritatibus. vbi penitẽti dr: nõ nisi dico vt te pdas. sed istud ꝓbat. est q detestatione criminis. Vel ibi loquit de occulto crimine: sed hic de manifesto, qz ꝓsona sit ignota.

c ¶ Ad disciplinam. i. correctionem.

d ¶ Poterit. Sed nonne reus hunc accusatorẽ posset de cõde remouere q eum non premonuit: vel (qõ verius est) q ꝓ suspectus est. vj.q.j. qui crimen. sed forte de innocentia fuit confitebatur, sed certe licet iste sit infamis ipso facto q per sententiã, tamẽ in odium suũ q in fauorem

lem nostrum nocturno silẽtio in publico ciuitatis loco contestationem posuit in eius crimine loquẽtem: mihiqz etiam asserebat eũ de facienda pace callide contradicentem: qui si nõ exterit[a], neqz publice[b] confessus fuerit: quisquis ille sit q̃ hoc agere ꝓsumpserit, vel consensum tante iniquitatis cõsilio prebuerit: ex dei et dñi nri Jesu Christi spũ definim⁹ vt sancti ei⁹ corporis q sanguinis participatione priuat⁹ sit. Si vo (qz latet, q qm nescit) tenerit ad disciplinam[c] non valet, si tanti mali conscius, q phibit⁹ corpus ac sanguinẽ dñi percipere presumpserit: anathematis vltione percutiat: q vt fallax ac pestifer a sancte eccl'sie corpoꝛe sit diuisus. Sinautez in eadem ciuitate ingress⁹ publice poterit⁹ docere que direxit: vel forte sciens se non posse q̃ scripsit ostendere, erroꝛe[e] suum fuerit aperte confessus, dominici corporis ac sanguinis participatione non sit priuat⁹, neqz a sancte eccl'ie corpoꝛe alienus exist at.

Idem in cõcilio Elibertano.

¶ Anathematizent q̃ famosos libellos in eccl'ia ponunt.

Si q̃ inuẽti fuerit famosos libellos in eccl'esia ponere, anathematizentur.

Item Codi. ll. ix. ti. de famosis libellis, imperatores Valẽtinianus q Valerius.

Si q̃s famosum libellum, siue domi, siue i publico, siue in q̃cũqz loco ignarus repererit: aut corrũpat ꝓuisq̃ alter inueniat, aut nulli ꝓficiat inuẽtum. Si vo non statim easdẽ chartulas, vel corruperit, vel igne cõbusserit, sed vim earũ dolose manifestauerit: sciat se quasi authorem hmõi delicti capitali[f] sententie subiugandum. Hmõi autẽ libellum alterius opinionem non ledat.

¶ Questio. ij.

Vocatio autẽ eius qui impetit: non semel, z bis et tertio per cõgruũ spatiuz rationabilibus scriptis debet fieri. Unde Dama. papa scribit dicẽs.

¶ Uocatio ad synodum eius qui impetit, q in script⁹, q per spatium fiat congruum.

Uocatio[g] ad synodum iuxta decreta patrum canonica ei⁹ q̃ impetit, rationabilib⁹ script⁹ per spatiũ debet fieri congruum atqz canonicum: qz nisi canonice vocatus fuerit suo tẽpoꝛe, et canonica ordinatione: licet venerei admittitur ad accusationem: vt sic clarear de innocentia rei: q vt accusator non probãs puniat de calumnia. Et sic est hic speciale q aliquis criminosus admittitur ad accusationem, licet nõ prosequatur suam vel suorum iniuriam.

Crimi. nosus q̃qz po

e ¶ Errorem. ẽ. test ac. dist. viij. ꝓsentẽ. cusare, do. ẽ. ij. q. iij. ¶. notandum.

Si q̃. ¶ Si dẽ.

¶ Casꝰ. Quesitum fuit ab imperatore quid fieri debet de libello famoso, quẽ quis in aliquo loco reperit? Et rñdet q qui eũ inuenit, statim destruere debet et nulli ipsum manifestare. Si vo nõ destruxit, z alij euz dolose reuelauerit, decapitari debet sicut author ipsius libelli: ne talis libelli⁹ ledat opinionem ei⁹ contra quem factus est.

f ¶ Capitali. Si capitale fuit crimen conscriptum, alꝫ non: vt. ẽ. causa ꝓori. q. iij. ¶. ob carmen.

¶ Uocatio asit.

¶ Casꝰ. hic ponitur scẽa questio qua queritur quotiens aliquis sit vocãd⁹ ad causam: et certum est q semel, secundo, q tertio, vel vno ꝓ omnibus peremptorie: vt. xxiij. q. iij. de illicitis. q ꝙcunqz quid de citationibus dicatur. j. ca. j. q. ij. hodie inducie citatorie arbitrio iudicis relinquuntur: vt. j. ea.

Uocatio. ¶ Casus. Quesitũ fuit a Damaso qualiter debeat ad causam vocari qui accusat? Et respondet q debet citari ꝓ scriptura per spatiũ ꝓgruũ et canonicum: et si ad synodum venerit propter alia negocia nõ citatus: nullo modo compellitur suis infidiatoribus respondere nisi velit.

g ¶ Uocatio. si ter citetur quis, licet nõ dicat peremptorie sit tamen sufficit hoc vt peremptorie sit citatus: vt citans C. quũ q qñ index. l. ꝓsentaneũ. q. l. tres denũciationes. et. q. l. cessante. illis tamẽ apponere debet iudex q peremptorie citet. q debet ꝓminari parti si nõ venerit q̃ ꝓcedet, ff. de iudi. in peremptorio. q vel in prima, vel scda, exprime.

Judex hoc dz

vel tertia citatione pōt citare peremptorie: vt eē de in integ. restit. tū ex iſtis. in fi. c. ff. de iudi. nōnunq; dū modo nō maturet peremptoriū nimis: vt eē de dila. dilecti.

a ¶ Venerit. Si aliquis inuenit Rome p̄ sua necessitate, vel ex causa delegationis vel appellationis, non cogitur ibidem respondere, sed potest domū reuocare: vt. ff. 6 iud. l. ij. §. ea quoq; ff. q̄bus ex cau. in pos. ea. l. ad cognitionem, & in autē. de sanc. epis. §. si vero episcopi. col. iij. sec⁹ est si sit ibi ex voluntate: vt in autenti. eo. §. si quis eps aut clericus. C. de epi. & cle. omnes. §. in hac. Nā Roma communis patria est: vt. ff. ad muni. Roma. naz cū epi facilit conciliabule respondere, extra de libel. ob. c. j. naz illuc q̄libet generali citatione citatur: vt di stin. xvij. p totum. Quare ergo dicit hic q̄ nō teneātur respondere coram synodo? Dicq̄ appellat hic synodū aliquē conuētum episcoporū qui p̄pter necessitatem aliquā fit: non tamen synodi causa conueniant. Uel dic q̄ speciale est i accusatione vt accusatus nō teneatur rndere coā synodo, nisi habeat inducias. sec⁹ in ciuilib⁹ causis.

Excepcio reuocādi domū.

Presenti. decreto censemus vt ipsimis paternaliter vocētur, et per septem dies expectētur, nullius ecclesiastice rei interdicta licentia. Huic vero expectationi iterū addank. vij. dies: interdicta ecclesiā intrādi licētia, & oia diuina officia audiēdi. Post q̄o addātur c. ij. dies q̄b⁹ a pace & cōlone⁵ sctē eccle sint suspēsi. Deinde vero iterū aliis duobus diebꝰ sub eadem expectatione expectent: q̄bus vno die supaddito, oi expectatione veluti tam desperata reus mox anathematis gladio feriak.

Item Damasus papa.

¶ Nullius accusatio per scripta suscipiatur.

Relatū est ad sedē apostolicam vos accusatiōnes fratrum per scripta[e] suscipere absq; legitimo accusatore: qō deinceps in oi orbe terrarū fieri aplica authoritate phibemꝰ: et qō nup factū est, absq; vlla retardatione corrigere curamus: nec vnq̄ prius per scripta eorū qui accusank causas discutere, q̄ p querelā tū institutionē vocati canonice ad synodū veniant, & p̄sens per p̄sentē agnoscat veracter & intelligat ea q̄ ei obiciūtur. Leges em̄ sect accusatores p̄sentes exigūt, & nō p scripta absentes. Ūn canonica patrū instituta nō semel ꝛ sepissime clamāt: nec accusationes, nec testimoniū[f] vllū p scripta posse pferri: nec de aliis negociis q̄cūq; testimoniū dicant, nisi de his q̄ sub eoꝝ p̄sentia acta esse noscunt. Sitr & q̄ accusare aliū elegerit, p̄sens p se nō p aliū accuset, inscriptione vcz p̄missa. Hecq; vlꝰ vnq̄ iudex anteq̄ legitimos accusatores p̄sentes habeat, & loco defēdēdi accipiat ad abluēda crimina. Curandū q̄q; est ne ira[g] cuiq̄ surrepat: faciatq; citꝰ omne qō nō licet.

Item Felix papa Anastasio, & oibus orientalibus epis.

¶ Ut aut rimore electi, aut suis reb⁹ expoliati, ad synodū non vocentur.

Sacerdotes accusatores epoꝝ cū eis pacificare[h] debent. Si vero ad ipsos accusatores ipsi primates accusatorie venire noluerint, tunc demum ad synodum vocentur, si tamen ipsi primates accusati ad synodum venire voluerint. Si vero ipsi primates accusati venire noluerint, nec ipsi ad synodum vocentur. Si vero ipsi primates accusati ad synodum venire voluerint, tunc demum ipsi accusatores ad synodum vocentur. Si vero ipsi primates accusati ad synodum venire noluerint, nec ipsi ad synodum vocentur. Si vero ipsi primates accusati ad synodum venire voluerint, tunc demum ipsi accusatores ad synodum vocentur.

[e] hanc sniam teneas ꝛ lau. Nā ille lud in. vij. tra vt ecclesiam non ingrediantur ad officia diuina audienda: postea per duos/pace & communione ecclesie eis interdicta: postea per alios duos dies sub eadem pena: deinde expectentur per vnū diē: quo elapso ergo ta anathematizētur. Hodie tamen quicquid hic dicatur, inducie iudicis arbitrio relinquuntur.

[f] Testimoniū. iudiciale. nā p̄ alīs pōt aliqs phibere testimoniū fame sue: vt. lxxj. di. extraneo. & c. hoc tamur. & de p̄se. di. j. inbem⁹. Sed iudiciale non.

[g] Ira. quia rēpore ire nō discernit homo qō iusta est: vt. xj. q. iij. illa.

[h] Pacificare. Pōt ergo iudex p̄ponere inter partes vt. xc. dist. studendum. & xxiij. quest. vlti. si quis membrorum, & q. iij. si illic. ff. de no. ope. nunci. l. j. §. potest, re,

Testimoniū per fāam pōt exhiberi.

Iudex an possit inter partes ꝓponere

b ¶ Cōmunione. Sed nōne est eadem hec pena cuz prima? naz cui interdicitur ecclesia interdicta sunt sacramēta ēcclesie: vt. xij. q. ij. de viro. & xxiij. q. ij. latorem. Item non potest intelligi de cōmunione fidelium: quia de illa loquitur in fine. Sz dic q̄ loquitur de cōmunione fratrū. i. q̄ non communicabit aliis fratribus/vel in choro/vel in mēsa/vel in dormitorio.

Relatū. ¶ Cassus. Quidam iudices ecclesiastici accusationes et testes recipiebant in causa criminali epistolas: qō dicit Damasus non esse faciendum in futuro: quod nūquam per factum est debere emēdari. Nā accusat⁹ legitime citat⁹ accusatorē & testes debet habere p̄sentes/& locum defendendi/vel ad ablueda crimina: nec inde extracūdia damnet delinquentem.

c ¶ Scripta. Sic. 8. ij. q. viij. per scripta.

d ¶ Addantur. Simile. C. de in. auten. iubemus. extra de dolo & contu. cum olim.

e ¶ Iura. quia rēpore ire nō discernit homo qō iusta est: vt. xj. q. iij. illa.

et est simile.ff.de vsur.equissimum. Sed hoc verum est in crimine qō non inducit depositionem: qz in alijs licet cōparatur, potest iudex ex officio suo de crimine inquirere: vt extra de col.dete.ca.j.z.q.j.C.de abo.l.q. Similiter in denunciatione nō admittitur compositio: vt.ff. q.qō.vij. quapropter. ¶ Vel intelligitur cū non accusatur de iniuria facta ecclie/sed pso ne.xxiij.q.iij.si is qui.et sic nō ob.q. qō.vij. quapropt. Vel melius ibi loquitur in denūciatione,ad quā quilibet tenetur. De hoc no.ff.q.qō.iij. ff.notādū.q.in fi.

a ¶ Quid eis.sic iij.q.iv.indicas.ex de dilat.preterea. extra de appel.significantibus.

Ppo. ¶ Casus. Cōcludit Hra. ex suptadictis ca. dicens q nisi qs ca nonice fuerit vocatus:z si propter alia negocia ad synodū venerit/non tenetur respondere. Que aūt sit canonica vocatio dictū est.ff.in ca.presenti.qō est sylnestri.z p ca.felicis, dicitur q accusato debet significari quod ei obijcit ab accusatore.

Quod autem. ¶ Casus. Hec est questio.iij.in qua queritur an aliquis possit per ꝓcuratorem causam suam agere. Et certum est q nō in causa criminali: vt.j.ca.in crimin alibus. nisi in quatuor casibus: vt in crimine iniuriarū, in quo illustris ꝑsona agit per ꝓcuratorem: vt.iij.q.iv.ff.nisi.z in crimine suspecti tutoris: vt.ff.de procur.nō solum.ff.vlti. Item ad allegandum causas absentie: vt.j.ca.j.z.q. Item in minoribus criminibus: vt no. Jo. in hoc loco. vt.ff.an p aliū cau.app.l.j. qz in leuibus criminibus non fit inscriptio: vt.ff.de accusa. leuia. In ciuili pōt/nisi in casibus aliquib⁹: vt in accusatione populari/in qua actor nō agit per ꝓcuratorem: vt.ff.de ꝓcur.licet.z in causa status: vt.C.de asser.tol. l.j. Quidam etiam coguntur dare ꝓcuratorem: vt episcopi.z sacerdotes: vt.j.e.qz episcopus.et illustres ꝑsone: vt.C.de ꝓcu.l.penul. De hoc plenius inuenies.ff. q.q.vj.si quando.

b ¶ Quod aūt. In causa iniuriarū datur ꝓcurator. Item in crimine suspecti: vt.ff.de ꝓcu.nō solū.ff.vlt.et in minoribus criminibus.ff.an per alium cau.ap.l.j.qz hoc ē in leuibus criminib⁹ non fit inscriptio.ff.de ac.leuia. et ideo ad allegādum causas absentie in ciuili dari pōt procurator/sed in actione populari nō potest ꝓcurator dari.ff.de procura.licet.et in causa statue: vt.C.de asser. tollen.l.j.quidam etiam coguntur dare ꝓcuratorem, vt episcopi: z vt.j.quia episcopus.et illustres ꝑsone: vt.C.de procurato.l.vlti. De hoc plenius inuenies.ff. q.q.vj.si quando.

familiariter minime potuerit tunc ꝑ legitimo eos ad synodum canonice antea cōuocatā,nō intra angusta tpa canonice cōuocent: z non prius eis per scripta significent quid eis[a] opponitur: vt ad responsionem ꝓparati adueniant. Nā si aut vi aut timore electi,aut suis rebus expoliati fuerint:nec canonice ad synodū vocari possunt: nec respōdere emulis debēt antecz canonice restituantur, et oia sua legaliter eis reddantur.

His auctoritatib⁹ euidētissime datur intelligi q nisi quis canonice vocatus fuerit:etiā si aliqua occasione ad synodum veniat: suis nullatenus cogitur respōdere insidiatoribus. Canonica aūt vocatio est qñ seruato dierum interstitio fm auctoritatem bti Syluestri cause sue literis adesse iubetur: quibus quid et obijciatur auctoritate Felicis pape significari oportet.

¶ Questio.iij.

Quod aut[b] ꝑ ꝓcuratorem causam suam agere valeat qui impedit⁹ cause sue ad esse nō valet, auctoritate romane synodi q tempore Adriani pape celebrata est, probari videtur: in qua sic statutum legitur.

¶ Pro se legatū ad synodum mittat quem grauis necessitas premit.

Si egrotās fuerit ep̄s, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatum[c] ad synodum mittat: nec a cōione suspendatur cui ꝓnunt causa dictauerit,citatus per contumaciā non venerit, debet excōmunicari, nisi aliqua grauis eum necessitas ꝓoccupauerit.

c ¶ Legatū. Sed nūquid tenet infirmus vel absens ex iusta causa/ex necessitate ꝓcuratorē mittere responsurum noie absentis/nō videtur.ex de ꝓcu.querelam. nam si contra absentem feratur sna/et ipse postmodū probet iustā causam absentie/retractatur sna:licet nō miserit procuratorem: vt ex de sen. et re indi.cum Bertoldus.z.vij.q.j.presentium. immo z si sub pena ꝓmisisset aliquis stare iudicio ad certam diem : si probaret iustam causam absentie,subuenitur ei: vt.ff.de arbit. si cum dies.ff.si quis ex litigatorib⁹. Nam egritudo iudicis vel partis ꝓrogat diem.ff.de re iudi.questum. immo etiam si ꝓbabili causa absit,nō ꝓcedit cōtra eū: vt ex de offic.deleg.cōsultationibus. Item fm hoc non esset melior conditio illius qui abest ex iusta causa, ꝙ illius qui abest ex iniusta causa:quia qui non vult interesse,sufficit ei si mittat ꝓcuratorem: vt.ff.de ꝓcu.l.j.et generaliter tradit ꝓ regula,quotiēscunq quis abest ex necessitate/nō ex uolūtate,subuenit ei: siue habeat procuratorem siue nō: vt.ff.ex qui.cau.ma.sed et ff.vlti. Iteꝝ sufficere debet talis q alleget cām absentie: vt lxv.dist.si ꝺo. Ecōtra ꝓbat q nō sufficit mittere ꝓcuratorē qui alleget cām absentie,nisi alleget causam cause.vt.xvij.dist.epōs. nā sicut quis pōt mittere nūcium, sic z ꝓcuratorem: vt ex de ap.cōstitutus.nec excusatur quis ꝓiustā absentiā quin fiat missio in possessionē bonorū suoꝝ si nō sit qui defendat eū: vt ex de eo q mit.in

Procuratorez nō tenetur mittere habēs iustā cām absentie.

pos.ca.vlti.nec eruli subuenit si nō reliquit ꝓcuratorē: vt.ff.de mino.papinian⁹. nec ei qui appellationis causam ꝓsequit: vt.ff.eū qui ap.in ꝓincia debere defendi.l.j.ꝛ.ĝ.nec subuenit absenti causa reipublice: vt.C. de in integ.restit.ignorare. Ad hoc dicū quidā ꝙ actor semp tenet mittere suū procuratorem, siue possit siue nō possit venire, ꝙd qđ legitur ff.de diuer.et tēp.prescript.l.j. reus aūt nō tenet. Melius pōt dici ꝙ siue sit reus, siue sit actor: si habet iustā causam absentie, nō tenet mittere: nisi sub hac forma sit citatus / vt veniat vel procuratorē mittat: vt probatur eē de dolo ꝛ cōtu. cum dilecti.in fin. alioquin sufficeret talē mittere ꝙ alleget causam absētie. xvij. dist. placuit. et eē de sen. ꝛ re iud. tenor tamen si diuturno ipedimento ꝙs est derētus: si tale sit negociū quod possit expediri per procuratorem: ita vt plene iudex possit instrui ꝑ procuratorem sicut per dñm: bene tenet mittere procuratorē talem sufficiēter instructū. Et ego credo ꝙ decre. querelam. tales causas appellat graues, que ita intricate sunt et insolute / ꝙ non de facili per procuratorem possunt expediri: ꝛ ista tamē nō nego quin semp possit actor mittere in possessionem rerum absentis ex quacunq; causa reus abest, vbi actio est tempore peritura. Jo.

crimen intendit, nisi [a] ad cām suā dicēdā venire elector⁹ iudicū die statuta ſris euocat⁹ non occurrerit: hoc est nisi eū aliena⁹ ꝓoccupauerit necessitas, intra spatiū duor⁹ vel triū mēsiū, vel eo amplit⁹: put causa dictauerit. Codi.li.ix.ti.de accusationib⁹ et inscriptiōib⁹ impator Alexāder Auguſt⁹.

¶ Reos capitaliū criminū absentes etiā ꝑ ꝓcuratores defendi [c], leges publicoꝝ iudiciorū ꝓmittunt. ¶ cce ꝙ eos ipedit⁹ ꝛ cause sue adesse non valens, legatum ꝑ se iubetur ad synodū mittere: sed legat⁹ iste nō ad cām agendā, sed ad necessitatē ꝑ presentiā suā sy-

Quia eps. ¶ Casus. Unusquisq; eps vel sacerdos in ciuili causa ꝓpria vel ecclesiastica debet habere ꝓcuratorem bone fame, et vite laudabilis. in causa vero criminali non nisi per se agat vel respondeat.

e ¶ Quia eps. Sed quid si ita pauper est sacerdos, ꝙ non possit constituere ꝓcuratorē? Tūc per se litigabit / sicut illustres pauperes: vt i aut. de illustri. et qui superillustres sunt. colr. v. Ideo aūt iubētur sacerdotes constituere ꝓcuratores / ꝙ nō expedit suos dei litigiosos esse: vt ff. de syndico. ca. vno. ꝛ. ĝ. qō. vij. si cut. ꝛ ne cogantur recedere a diuinis obsequijs: vt. C. epi. ꝛ cle. oēs. tum etiā ꝙ cause materiaꝝ criminibus creare noscuntur: vt. C. de iudi. ꝓperandū. in pūc. habebit ergo quelibet ecclesia economum: vt. lxxx. ir. distinct. quia. et. ir. qōne. ij. cum scimus. xvj. qō. vj. quoniam in quibusdam. ꝛ ille constituetur authoritate episcopi: vt. C. de episco. ꝛ cleri. omnes. ¶. hoc nihilominus. Sed quid si canonici aliqui contra episcopum volunt agere? Tunc a superiore ꝑ bandus est procurator ad litem: sicut cum pupillus agit cōtra tutorem. C. de in li. dando tuto. vel curato. l. ĝ. et vlti. Sed sēm iura nostra canonici per se sine episcopo ꝓstituent ꝓcūm curatorem. Joan. Sed certe procuratorem ad agendum contra alium ab episcopo non possunt constituere sine authoritate episcopi: nec esse in iudicio: vt extra de iudi. causam. ꝛ extra de procura. cap. j. B. Item habes hic ꝙ procurator non potest esse infamis: vt dixi tū. qōne. vij. ca. j. Item habes hic ꝙ episcopus ꝛ sacerdos semper debent litigare per procuratores. Et sic patet ꝙ ante litis contestationem et post potest clericus cām suā constituere procuratorem, et per non de ipsum iurare de calumnia: vt probatur extra de iuramen. calum. cum causam: nisi velis exponere ibi procuratorem id est economum, extra de iuramen. calum. in mirti ē pertractandis. Et lex dicit ꝙ vbi conuenitur monasterium vel ecclesiasticus persona, possunt cōstituere procuratorem. vt in autentic. de sanctiſſi. episco. ¶. si vero episcopi. colla. ir. Alij vero comparant prelatos tutoribus. ꝛ dicunt ꝙ sicut tutor vel curator non potest ante diē litis contestationem constituere procuratorem: vt. C. de procurator. neq; sic neq; prelatus. quod non concedo. Nulla est enim comparatio inter tutores et prelatos: quia tutor est temporalis: prelatus est perpetuus. Tutor non vtitur bonis pupilli, sicut prelatus bonis ecclesie. Tutela est onus: sed prelatura est honor. Item prelatus habet liberam et generalem administrationem in bonis ecclesie, et dare potest bona aliqua si hoc habeat consuetudo ecclesie: sed tutor non, extra de dona. ca. ceterum.

Vel dic, put in ipsa decret. relaz. no. gof. fred. ꝙ cām grationes impetrare nō possit. est ne accusatur, pōt se excusare per procuratorem qui impedimentum alleget absentis.

a ¶ Nisi. Id est si non.

b ¶ Aliena. Vel ꝙ vocat a rege: vt. xvij. dist. si eps. tamen canon alia tria excipit: etatem, et egritudinē, et gratiosē necessitatē: vt. xvij. dist. placuit. Itē si ad testimoniū dicendū, vel ad municipales necessitates vocetur. ff. si dā cau. l. ĝ. in pūn. Itē si occupatio ꝓpriorū negocior⁹ eum vrgeat: vt. ff. de re iudi. contumacia.

c ¶ Reos. ¶ Casus. Dicitur ꝙ si quis de capitali crimine pōt, est ne accusatur, pōt se excusare per procuratorem qui impedimentum alleget absentis.

d ¶ Defendi. Scz ad excusationes, ꝓponēdas: et etiā ad exceptiones obijciendas: vt eē de accu. veniēs. ꝛ ca. sup his. Melius est em qualēcūq; ꝓcuratorem admitti ꝙ absentem. ff. de ꝓcu. seruū. ¶. publice. C. de ꝓcu. exigendi. lz Ŵ. dicat per legē istā ꝙ post lit. cōtest. pōt intervenire procurator ad defendendū in crimine.

¶ Sicc. ¶ Casus. Cōcludit Gratianus ex supradictis ꝙ in causa criminali pōt quis ꝓcuratorē mittere, si est impeditus: nō vt causam agat principalem, sed vt excusetur si cuset absentem. Causam em̄ criminalē nullus per ꝓcūdos ꝓcuratorem agere pōt, sed per seipsum: vt. ĵ. ca. j.

In criminalibus. ¶ Casus. Adrianus fuit interrogatus an per procuratorē quis accusare possit vel respondere in causa criminali? Et respon. ꝙ nō: sed in propria persona sit accusator, ꝛ etiam accusatus.

b ¶ In crimlalib⁹. Nisi in casib⁹ notatis. ij. q. vj. si qñ.

Archi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dem dei,bonorumq; operum actiones cõstituunt: dz vnusquisq; eorũ tam p ecclasticis q; etiã p suis actionib⁹ (excepto publico⁹ videlicz crimine) habere aduocatũ⁹ nõ male fame suspectũ, sed bone opinionis ⁊ laudabilis artis inuentum: ne dũ humana lucra attẽdũt, eterna premia perdãt.

¶ Questio.iiii.

Quod autem[c] absq; synodali audientia damnari non debeat, authoritate Julij pape probatur, qui ait.

¶ Nisi legitima synodo eps iudicari vel audiri nõ debet.

Nullus epõs nisi in legitima synodo ⁊ suo tẽpore aplica authoritate[d] vocata, super quibuslã criminationibus pulsatus audiak, vel iudicetur, vel damnet. Sinautẽ aliter a quibuslã presumptus fuerit, in vanum deducak q; egerit: nec inter statuta ecclesiastica vllo modo reputetur.

Item zepherinus vibis Rome archiepõs oibus epis.

¶ Epõs accusat⁹ a duodecim audiak: cause ꝯo finis ad sedẽ apostolicam deferatur

Duodecim iudices q; libet accusat⁹ epõs (si necesse fuerit) eligat, a quib⁹ et⁹ causa iudicetur: nec prius audiatur aut excõmunicetur vel iudicetur, q; ipsi[e] per se eligãtur ⁊ regulariter vocatus ad suorum primo cõuentum episcoporum per eos causa eius iuste audiatur, et rationabiliter decernatur. Finis ꝯo cause sue ad apostolicam sedẽ deferatur, vt ibi determinet: nec antea finiatur, q; eius authoritate fulciatur

Q; vero absq; synodali audiẽtia episcop⁹ dãnari prohibetur, sine preiudicio Romane sedis oportz intelligi: q; sua authoritate quosq; valet dãnare, vel dãnatos absoluere.

Vñ Gelasi⁹ papa: Ipsi sunt canones ꝛc̃. f. causa. tr. Sententia excõicationis notatus.

Item Adrianus. Saluo Romane ecclesie in oibus primatu, manifestuz est q; illa q; sunt per vnãquãq; prouinciã, ipsi⁹ prouincie synodus dispenset: sicut in Niceno[f] decretum cõstat esse concilio.

Cum ꝯo accusat⁹ ad cõcilii venerit: quicq; considentium cõsultationib⁹ agitur: aut q; ab accusantiũ parte proponitur: non cõtentiosis vocibus, sed mitissima verboꝝ relatione pferatur. Unde in Toletano concilio. xj. legitur.

¶ In cognitione causarũ cõtentiosi locum non habeant.

In loco benedictionis[g] considẽres dñi sacerdotes nullus debet aut indiscretis voc⁹ perstrepere, aut q; buslibet tumultib⁹ pturbare: null⁹ etiam fabulis vanis vel risibus agit: ⁊ (q; est deterius) obstinatis disceptationib⁹ tumultuosas voces effundere. Si quis enim (vt aplis ait) putat se religiosum esse nõ refrenans linguam suam, sed seducẽs cor suũ: huius vana est religio: cultum eñ suum iustitia perdit quãdo silẽtia iudicioꝝ obstrepentiũ turbo cõfundit, dicente ppheta: Erit cult⁹ iustitie silentium. Debet ergo quicquid aut considentiũ consultationibus agitur, aut ab accusantiuz parte ꝓponit: sic mitissima[h] relatione verboꝝ pferri, vt nec ꝓtentiosis vocibus sensus audientiũ perturbent, nec iudicij vigorem tumultu eneruent. Quicq; ergo in conuẽtu ꝓcilij hec q; premissa sunt violanda crediderit: et contra hec interdicta

e ¶ Ipsi. J. tr. q. iij. cuncta. ⁊. c. ipsi. ⁊ ca. saluo.

¶ Nota. Dictũ est. ꝛ. in ca. nullus. q; eps ꝓdẽnari nõ dz nisi synodo congregata: q; intelligi debet absq; ꝓiudicio romane sedis. Nam Ro. põtifex quosli bet põt absoluere ⁊ condẽnare absq; synodo congregata: q; duab⁹ authoritatib⁹ ꝓbat Fra. scz Gelasij ⁊ Adriani: ⁊ sequẽti. ꝛ. dr q; in synodo vbi eps accusat, nõ dz aliqs facere strepitum vel tumultũ, vel aliq; simile.

f ¶ Sicut in Niceno. ꝛ. iij. q. vj. nemine. ⁊ Sic scripsit⁹ D. Al. ⁊ L. ad idẽ. tr. q. j. nõ iuriari. fm. D.

Ino loco. q; Cardinalis In synodo vbi eps accusatur, vel cause difficiles tractant: nullus dz facere strepitũ vel tumultũ: nec ꝓtẽtiosis vocibus acclamare: et hoc ꝓbat authoritate aplã ⁊ Esaie p phete: sed ola debẽt humiliter ꝓferri ne ꝓtẽtiosis vocibus sensus turbet auditorũ, et vigor iudiciarij enervet ꝓpter tumultuz: et si qs fecerit strepitũ vel tumultũ, ejiciak velut irritor authoritate salomonis dicentis: Ejice derisorẽ ꝛc̃. ⁊ sentẽtiã excõicationis per triduuz ꝓpatietur. Jac. j. Esaie xxxvj.

g ¶ In loco benedictionis. id est synodi.

h ¶ Mitissima. vt. C. de obseq. patro. ꝓe. l. si manumissori. ⁊. ꝛ. iij. qõ. vñ. ff. si qs adeo. lex punit talem vltimo supplicio: vt C. de his qui ad ecclesiam cõfug. denunciamus.

a ¶ Publico. publicũ vocat hic crimen de quo solẽniter et publice põt quis accusari. idẽ eñ est in priuatis criminibus: vt. C. de inar. l. vlti. q; nec in illis interuenit procurator: vt hoc ff. e. i criminalibus. et ign b ¶ Aduocatũ. i. ꝓcuratorem.

c ¶ Quod aũt. ¶ Cas. Dic intitulak. iiij. q; sitio q; querit, an eps sit damnand⁹ sine synodali authoritate? Sz hec q; tracta fuit ff. iij. q. viij. sed hoc solui adꝺatur hic q; Romanus pontifex potest episcopum sine ꝓcilio dãnare: vt J. ea. ff. q; vero.

d ¶ Authoritate. generali. auditi eñ potest causa epi⁹ ed nõ põt terminari sine speciali mãdato apostolice sedis, iz absoluti posset: vt. iij. q. vj. Huius. ⁊ ca. dudum. tamẽ hoc nõ credo: vt dixi. iij. q. vj. accusat⁹. Et arg. j. c. pri. in fi.

e ¶ Duodecim iudices. q; Cardinalis. Dicit hic q; si necesse fuerit, eps accusatus duodecim habeat iudices a se electos q; crimẽ examinabũt epi⁹ papa sniam dabit si necesse fuerit: q; est si metropoli. nõ eligit, vel suspectos eligit.

a ¶ Tumultu. sic presumitur de iniusta electione illius q̄ per clamorem est electus. extra de elect. Sicut vii. quest. j. si ergo. Et est simile de consecra. distinc. iij. tr religiosa.

b ¶ Excōmunicationis. a consortio fratrū. † sic. 3. dis. xly. neminem.

† Sub. sed non sacramētorū vt dicit 3. e. q. q̄ p̄senti. ibi videas. Archi.

Nunc autem. † Hic intitulat. v. questio qua querit an aliqs sit maleuol⁹ iudicandus, qn indicat crimē alteri⁹. Et certe si bono zelo hoc faciat p̄milla admonitione, non d̄z maleuolus iudicari: vt. ij. q. j. si peccauerit. dū tamen iudicet tali q̄ possit prodesse, z non obesse: vt. xxj. q. v. hoc videtur. Item si crimen quod p̄ponitur, vult probare, si ex charitate hoc facit, audiatur: vt. j. c. j. Si ex odio hoc facit, repellit: vt. 3. ij. q. vij. si qui sunt.

Crimē indicāsō nō sēp. d̄z maleuol⁹.

c ¶ Nūc autem. Si bono zelo quis indicat crimen illi q̄ potest prodesse z non obesse, nō est maleuol⁹. xxij. q. v. hoc videt. z si premonuerit eum quē accusat. ij. q. j. si peccauerit. Uel si crimen p̄positū vult probare.

† In hac casu si facit ex charitate auditur j. e. ca. j. Si ex odio hoc facit: repellit. ij. q. vij. si q̄ fūr. Archi. † Cōtr. i. l. late culpe. S. amicos. cum ibi not. ff. de ꝟbo. sig. facit. l. ☞ borum. eo. titu.

On vos. ¶ Cal⁹ Quidam se putabant peccare cum indicabant crimen alterius: sed Augu. dicit q̄ non peccāt si hoc bona fide facūt: immo magis delinquunt si tacent permittendo perire quos corrigere possunt. Et hoc probatur similitudine morbi corporalis vel alterius.

d ¶ Non vos. hoc cap. loquitur de denunciatione, et de secreta correctione. Et est arg. hic q̄ quilibet ad denunciationem tenetur. †

e ¶ Indicaris. illis qui possunt prodesse. † Arg. xxij. q. v. non pueo. vel de hoc. 3. j. q. j. ☞ de. 3. q. q. vij. illegalis ad fidē quā cur. z. q. ☞ propter dam. de quo Uincentius conquerebatur. Aug. vero sacerdicit q̄ cogi potest dotes, quia errantibus z malis non est parcendum: sed corrigēdi sunt: z q̄ correctores sunt meliores ☞ alij: z hoc ꝓbat quintꝰ exēplis: scilz amici, et dispēsatoris, medici, dei, et pastoris. primū exemplum est in principio. Scōm est ibi: Utilius. Tertium ibi: Et qui phrenetici. Quartus ibi: Quis potest noc. Quintꝰ ibi: Noueris aliquando.

f ¶ Fac. Uide. xxiij. q. iij. c. Si quis. Et est arg. q̄ si quis sit in peccato mortali, et non habeat cui confiteatur, q̄ debet confiteri proximo suo. Et est arg. q̄ quilibet tenetur corrigere proximum suum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare eleemosynam. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare consilium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare auxilium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare consolationem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare exemplum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare doctrinam. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare correctionem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare reprehensionem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare laudem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vituperium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare gloriam. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare honorem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare pacem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare bellum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare victoriam. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare triumphum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare mortem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vitam. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare resurrectionem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare ascensionem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare descensionem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare adventum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare discessum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare ingressum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare egressum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare introitum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare exitum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare principium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare finem. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare medium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare extremum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare primum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare secundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare decimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare undecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare duodecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tertiumdecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quartumdecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quintumdecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sextumdecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septimumdecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octavumdecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonumdecimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare vicesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare tricesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quadragesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare quinquagesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare sexagesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare septuagesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare octogesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumprimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumsecundum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumtertium. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumquartum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumquintum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumsextum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumseptimum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumoctavum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare nonagesimumnonum. Et est arg. q̄ quilibet tenetur dare centesimum.

Tumultum[a], aut cōtumelijs vel risibus concilij perturbauerit, iuxta diuine legis edictū quo precipitur: Elsce derisorem, z exibit cū eo iurgiū: cū omni dedecore de cōfessione abstract⁹ a cōmuni cetu secedat, z triū dierū excōicationis[b] sententiam ferat.

¶ Questio. v.

Tunc aūt q̄rit an sit aliquis iudicā dus maleuol⁹ qn crimēal teri⁹ idicat. De hoc scribit beat⁹ Augustin⁹ dicens.

¶ Magis nocet q̄ crimen celat, cū q̄ amicabiliter indicat.

Non vos iudicetis esse maleuolos quādo crimē alteri⁹ indicat[c]: magis q̄ppe nocētes estis nō indicādo crimen, cū si fratres vestros quos indicando corrigere potestis, tacendo[e] perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habeat i corpore q̄s vult occultari cū timet secari: nonne crudeliter a te fileł, ac misericoditer indicał: quāto ergo potius debes manifestare crimē, ne deteri⁹ putrescat in corde. Idem ad Uincētium donatistam z rogatistam.

¶ Hec q̄ parcit, est amic⁹: nec q̄ verberat, est inimicus.

Non ois q̄ parcit, amicus est: nec ois q̄ verberat, inimic⁹ est: meliora eñ sunt vulnera amici, cū volūtaria oscula inimici: melius est enim cum seueritate diligere, cū lenitate decipe. ¶ Utilius esurienti panis tollitur[g] si de cibo securus iustitiā negligat: cū esurienti panis frangatur, vt iniustitie seductus acquiescat. ¶ Et qui phrenetic̄um ligat: z q̄ lethargicū excitat, ambob⁹ molestus ambos amat. ¶ Quis pōt nos āpli⁹ amare cū deus: et tñ nos non solum docere suauiter, verum etiā salubriter terrere non cessat: fomentis lenibus quibus de⁹ omnes cōsolat, sepe etiam mordacissimū medicamētum tribulationis adiungit. Exercet fame patriarchas[h] etiam pios z religiosos: populū contumacem penis grauioribus agitat: nō aufert ab apostolo stimulum carnis tertio rogatus, vt virtutē in infirmitate ꝓficiat. et j. ¶ Noueris aliqn furē auertēdis pecoribus pabulū spargere, et pastorem aliquando flagello[i] ad gregē pecora errantia reuocare.

Item ex sermone Ambro. q̄ sic incipit. Fortasse amarior.

¶ Nō odio habet: sed diligit qui castigatur z corripitur.

Non osculatur semper pater filium, sed aliqn castigat: ergo quādo castigat q̄diligitur, tūc circa eū pietas exercetur: habet enim z amor plagas suas, q̄ dulciores sunt cū amatis amarissime[k] inferūtur: dulcior enim est religiosa castigatio, cū blanda remissio. Unde ait propheta: Dulciora sunt vulnera amici, cū volūtaria oscula inimici. ¶ Ex his verbis datur intelligi q̄ maquētes corrigant, bonū est. Et hoc ꝓbat auctoritate Salomonis dicētis. Dulciora sunt ꝛc.

Non omnis. ¶ Cal⁹. Uincentius hereticus cōpellebatur fugellis ad fidē quā susceperat retinēdam. de quo Uincentius conquerebatur. Aug. vero sacerdicit q̄ cogi potest quia errantibus z malis non est parcendum: sed corrigēdi sunt: z q̄ correctores sunt meliores ☞ alij: z hoc ꝓbat quintꝰ exēplis: scilz amici, et dispēsatoris, medici, dei, et pastoris. primū exemplum est in principio. Scōm est ibi: Utilius. Tertium ibi: Et qui phrenetic̄i. Quartus ibi: Quis potest noc. Quintꝰ ibi: Noueris aliquando.

g ¶ Tollitur. nō ob. lxxxvj. distinc. pasce. quia illis de eo qui ad mortem esurit. sic. xj. q. iij. quoniam multos. Et est hic argu. q̄ excōicato nō est dāda eleemosyna. de hoc dixi. xiij. dist. quiescamus.

h ¶ Patriarchas. Jacob et filios ei⁹ q̄ p famem coacti iuerūt in egyptū.

i ¶ Flagello. no. voluntate potius spectā dā q̄ factū: vt. xxiij. q. j. paratus. di. v. ad ei⁹ vero. z q̄ ita se facti ex psona faciētis ꝓbatur. xxiij. qōe. iij. ea vindicta.

On osculat. ¶ Cal⁹ Probat h Ambro. q̄ si ex charitate delinquētes corrigant, bonū est. Et hoc ꝓbat ex exēplo ꝓphe auctoritate Salomonis dicētis. Dulciora sunt ꝛc.

k ¶ Amarissime, i. amare.

¶ Ex his ¶ Cal⁹. Concludit Gratianus ex supradi

etis cap. q melius est aliorum crimina ex charitate indicare/ꝙ celare. Sed Eusebius videtur dicere cōtrarium, qui sponte aliorum crimina confitentes repellit ab accusatione episcoporum. Et ad hoc induxit seq. ca.

Illi qui. ¶ Item. In hoc ca. continētur tria genera personarū que repellūtur ab accusatione eporꝫ, scz in fide catholica suspecti z inimici, z illi qui sponte aliorū crimina cōfitent publice, scz detractores: quos si contingat recipi in exercito crimine in accusationē vel testimoniū contra eos: quia rales ꝑ=tis veritatē sciāt, non est eis tamen sponte confitentibus credēdum: scz electa est ab eis veritas per tormēta a iudice ecclie: episcopo cum reliquis episcopis, vt de suis latebris veritas eruatur.

a ¶ Spōte. i. detractores. iij. qst. iij. detractores. et xj. dist. accusatores. Uel aliter. i. sine discretione.

b ¶ Et ideo repliēda est. id est sepius querēda contra omes supradictos, ꝑm quosdaz: qs non placet: sed contra confitētes tantū: quia inimici z infideles nūqz admittuntur.

c ¶ Religiosus. scz qui r exercet religiosus vir causam sanguinis, contra illud. xxiij. q. viij. his a quibus? Sed dic q ecclesiastic⁹ iudex potest virga punire: vt. xxiij. q. v. c. j. z hoc non est iudiciū sanguinis: sed hic facit questiones in causa ciuili: quod fieri licet in defectum probationū. ff. de questi. diuus. z etiam in ecclesiastica criminali. ij. q. j. in primis. in fi. Quidam etiam ex hoc loco dicunt viles contra clericos generaliter admitti cum tormentis: sed hoc falsum est: qz tm in exceptis criminibus admittuntur viles: vt. v. iij. q. iij. ℈ si autem ea conditio.

c ¶ Religiosus. Istud obtinet in exceptis criminibus vt in crimine lese maiestatis, vbi accusator torquet: vt vj. q. j. ℈. verum. C. ad legē Jul. ma. nullus. in fi. scz in ciuili causa nunqz torquetur aliquis nisi in defectū probationum: vt in aut. de testi. ℈. sancim⁹. coll. vij. Uel dic q prima pars loquitur de accusatore: secūda de reste. viles testes possunt inuiti.

Ad accusationem non admittuntur aliorū crimina sponte confitentes.

Illi qui aut in fide catholica, aut in inimicitia suspecti sunt: ad pulsationem eorum non admittant, nec illi q aliorū crimina sponte confitentur. Et ideo repliēda est ᵇ solicite veritas: quā spōte plata in illis vox habere non pōt: hanc diuersis cruciatib⁹ e latebris suis religiosus ᶜ tortor exigere ᵈ debet, vt dū ᵉ penis corpora subiciunt: que gesta sunt, fideliter et veraciter exquirantur.

Item in prouerbiis. Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autē fidelis est, celat amici cōmissum. Item. ī. Que viderunt oculi tui, ne proferas in turgio cito: ne postea emēdare non possis cum dehonestaris a quibusdam. Item Aug. in psal. xxxiij. Si aliquā do humana īfirmitate pedes nostri in aliquod peccatū mouentur, insurgunt lingue iniquissimorum inimicorū: cum fuisset miserendū: irridēt impij, vnde dolent pij.

d ¶ Exigere. Non per se, sed per alios: vt. lxxxvj. dist. non liceat. per clericos autē, non p laicos. extra de sen. excō. vniuersitat. habes ergo hic q prelat⁹ potest subditos corpotaliter punire: vt. xlv. dist. cū beatus.

e ¶ Ut dum. hoc nō refertur ad oia predicta, sed tātū ad illos qui sponte confitentur: inimicus em̄ non potest esse testis i aliquo crimine. extra de simo. licz hely. pōt in dici q inimicus torqueri quādoqꝫ pōt: z estimabit iudex an adhibebit ei fidem, vel nō: vt. ff. de quest. l. j. ℈. questioni. in fi. Sed verum clerici debeant subdi verberib⁹ ꝑ testimonio dicēdo, dubitatur: qō vide: tādū est, ꝙ vt hic, et. ī. se q cle e. q. ꝓpri. quia. er rici spōc. pbri. z. xlv. dist. te alioqui beat⁹. Dicit tamen quidā minima notes clericos posse cōfitentes torqueri, sed nō tes in maiores. Alij differēcūt oēs suspectos ter subposse torqueri, nā ꝛciunk z liberi vacillātes verbe torquentur: vt ex ribus ſtra de accu. ℈ sup res extis. ff. de quest. de gat tamquā minote. et ecclesta les rei virgꝫ pōt aliquos pt in tes corrigere: vt. xxiij. stimo. q. v. c. j. hoc certuz niū: vt est q minores clehoc ca. rici indistincte pro illi q. et ſlibet crimine ver ita ipse beribus subjciun no. xlv. tur: vt. xxxv. dist. disti. in Archi. alꝫ de pe.

† Dicit ꝺ. nobitatur: qō vide: tādū est, ꝙ vt hic, et. ī. se q cle e. q. ꝓpri. quia. er rici spōc. pbri. z. xlv. dist. te alioqui beat⁹. Dicit rū crimina notes clericos posse cōfitentes torqueri, sed nō tes in maiores. Alij differēcūt oēs suspectos ter subposse torqueri, nā ꝛciunk z liberi vacillātes verbe torquentur: vt ex ribus ſtra de accu. ℈ sup res extis. ff. de quest. de gat tamquā minote. et ecclesta les rei virgꝫ pōt aliquos pt in testes corrigere: vt. xxiij. stimo. q. v. c. j. hoc certuz niū: vt est q minores clehoc ca. rici indistincte pro illi q. et ſlibet crimine ver ita ipse beribus subjciun no. xlv. tur: vt. xxxv. dist. disti. in Archi. alꝫ de pe.

‡ Uel dic q ꝫ repetit res exiſtis. ff. de quest. de gat tamquā minote. et ecclesta les rei virgꝫ pōt aliquos pt in testes corrigere: vt. xxiij. stimo. q. v. c. j. hoc certuz niū: vt est q minores clehoc ca. rici indistincte pro illi q. et ſlibet crimine ver ita ipse beribus subjciun no. xlv. tur: vt. xxxv. dist. disti. in Archi. alꝫ de pe.

Qui ambulat frau. ¶ Sed aliud est ¶ Cau⁹ Solvit modo Gratianus dictam obiectionem dicēs questio q accusare aliquem ex charitate ad hoc vt corrigatur nem vt a iudice: officium est pietatis, z ad bonos pertinet: sed demon falsa accusare, vel falsa crimina alicui obijcere, officiū stret q est impiorum, et ad malos pertinet. Et hanc solutionē in calū probat ex authoritatibus: quarum quinqꝫ sunt de p= nia tore nerbijs Salomonis. pōt esse

f ¶ Repentinus. Quale ergo erit responsum testis? nam si cito respondet, videtur mendax: si in mora, videtur dubius: vt quinquagesima distinctione, ponderet. ‡

pene cō mita= tio, ſm Zan,

QUi autē. ¶ Hec questio dividit in tres partes: in quarū prima phaſ q̄ q̄ calūniaſ, tenet ad talionis penā: z hoc pbat per tres authoritates. Scda ibi: pbri. Tertia ibi: Epiphanium. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic intitulaſ sexta questio, qua querit qua pena sit puniend⁹ qui deficit in pbatione crimīs qō obiecit. Sed questio tractata est. 3. q. iij. Sed Gratianus eā repetit, vt addat quedam ca. de hac materia loquentia: vt addat de cōmutatione z recompensatione pene: vt qui non potest pati penam legitimā, patiaſ aliā loco eius. ¶ Qui autem. Hec questio expedita est. ij. q. iij.

a QUestio. VI.

QUi aūt⁹ qō irrulit, pbare nō valet, punied⁹ est.

Ñ Adrian⁹ papa ait.

¶ Puniaſ q̄ aliis falsa intulerit.

b OMnis q̄ aliis falsa intulerit, puniaſ, z pro falsitate ferat infamiā. Itē Grego. papa. ¶ De eodem.

QUi calūniā illatam non pbat: penā debet incurrere, quā (si pbasset) reus vtiq; sustineret.

Item in registro.

¶ Qua pena feriatur qui crimen illatum non pbat.

QUia iurta patrū sentētias canonicas qui calumniam illatam non pbat, penaz debet incurrere: ac per hoc quia subdiaconus crimē diacono pbare non potuit quoniā impositionē manus c (qua carere potuisset) non habuit: non solum sacerdotio d, sed officio caruit z tanq̄ reverā infamis meruit verberibus castigari e. Nā cui cum tribus testibus veluti f laico crimen quodlibet approbatur: nō est mirū qō obiecit dum pbare non sufficit, si corporali infamie quē admodū laicus ex iuris similitudine subiugaſ: qō em̄ esset diacono gradū omittere, hoc fuit subdiacono fame plenitudie caruisse. ¶ Lo dice lib. j. titu. de episco. z clericis, Imperator Theodosi⁹. Presbyteri⁸ citra iniuriā q̄stionū testimoniuz dicant: ita tamen, vt falsa non simulent. Ceteri vero clerici qui eōdem gradum vel ordinem sequūtur, si ad testimoniū dicēdum petiti fuerint, prout leges h precipiunt audiātur: falsa tamen sit litigatoribus falsi accusatio, i si forte presbyteri qui suo⁵ noie superioris loci testimoniū dicere citra aliquā corporalē iniuriā sunt p̄cepti, hoc ipso q̄ nihil metuūt vera suppresserint: multo magis etenim pena sunt digni q̄bus q̄plurimum honoris per nostram tussionē delatum est, si occulto inueniuntur in crimine. k Itē constitutione. iij. col. ix. Presbyteri⁹ seu diaconi si falsū testimoniū direrit, si q̄dē in re pecuniaria, diuino ministerio dūtaxat p tres annos separati monasterio tradank: si i criminali, clericat⁹ honore nudati legitimis penis l laico: vel nō credo tenere qō hic dicitur.

a ¶ Questio. VI.

b ¶ Puniaſ q̄. Si cōictus fuerit de calumnia: vt. ij. quest. iij. ℌ. notandum. ij.

c ¶ Manus. Presbytero em̄ et diacono tātum man⁹ imponitur: vt. xxiij. dist. pbr. z. c. diaconus. Sed cōtra. ibi. dist. c. j. vbi z clerico iubetur manus imponi. sed illud de manu benedictionis, hoc de manu consecrationis. Uel dic q̄ tempore Grego. subdiaconatus nō erat sacer ordo. xxxj. dist. ca. j.

d ¶ Sacerdotio. Qō habitur⁹ erat. arg. q̄ qō dicit p xxiij. q. dere qō nunq̄ habuit. xx. q. j. puelle. xvij. dist. concilia. j. c. quo xxiij. q. iij. guillisarius. xxvij. q. ij. ℌ. ex his.

e ¶ Castigari. Hic vna pena cōmutaſ in aliam penā vbi de corporalē. sic. xij. q. ij. ℌ. liber⁹. z. lxxxij. dist. pbr. xiij. q. hac ſi. vlt. c. j. ſi. ff. de accu. hoc ℌ. omnibus. in ſi.

f ¶ Veluti. hic vult dicere q̄ subdiacon⁹ conuincitur veluti laic⁹ quantū ad hoc. ſ. q̄ sicut causa laici ab epō vno audiri potest, sic causa subdiaconi: vt. xv. q. vij. felix. secus est in diacono. quidā etiā referūt hoc ad qualitatē testiū: vt sicut bigami admittuntur cōtra laicū: sic cōtra subdiaconū: qz possūt ex dispēsatiōe fieri subdiaconi: vt. xxxiij. dist. lector. sed eadē ratione homicida admittiť cōtra sacerdotē: cum secū dispensari possit a papa.

g ¶ Presbyteri. ¶ Casus. Questiū fuit ab aliquibus an pbyteri cū ferunt testi de homicidiū sint verbe- ribus subiciendi. cui dicit rñ. q̄ nō ꝓpter ꝓrogatiuā sacer dotij: hac tamē cōditiōe, vt falsa nō dicant: ceteri vero clerici ꝓut leges precipiunt, audiātur: sed si pbri falsitatē dixerint licētiā habeāt litigatores de falso eos redarguere: et q̄to in maiori honore sunt positi, tanto maiori pena debent affici si in crimine reperiantur falsitatis: et illud pbū, vt leges precipiūt. i. forte in q̄bus casib⁹ laici torquentur z ipsi torquentur.

h ¶ Leges. Circa laicos infames.

i ¶ Qui suo. i. propter suum honorem.

k ¶ Pbri. ¶ Casꝰ. Questiū fuit a Justiniano q̄ pena debēt puniri pbri z diaconi si de falso testimonio conincantur. Et rñdet, si in ciuili causa falsum dixerint testimoniū: separati a ministerio dūtaxat p tres annos detrudank in monasteriū. Si in criminali pmū degradent: deinde penis legitimis subiciant. Ceteri ꝫo clerici sine delectu cause legales penas patiantur.

l ¶ Pbri. Qual⁹ statuit hic imperator aliqd de reb⁹ ecclīasticis, ꝫ tra id. xcvj. di. bene qdē. nisi hoc fecerit authoritate aplica. xcvij. di. ecclie. z. c. victor. Si h̄ istruit iudicē ecclīasticū qd facere debeat. sic. j. e. delatori.

l ¶ Legitimis penis. Que sunt. ff. de fal. l. j. ℌ. vlt. vbi

Crimē falsi q̄ pena punit.

dicitur q̄ pro crimine falsi si est liber deportatur, t omnia eius bona publicantur: si est seruus, patiatur vltimū supplicii. Uel intellige de penis canonicis, put dicitur dist.i.l.si episcopus. Uel dic cū iudex ex offō suo punit testē: fm suum arbitrium punit eū: vt.C.de test.nullum. secus si directe accusat testis: ? vt l.dicti. si epūs.t.ff.ō fal.l. j-ſ.viti.

? Et videas q̄s not. q̄.iij. in sum. in fi.et q̄le.t not.xxiij.q.v. rec.ōj. t.xxiij. q̄e.v. hec i-magofa.ar.

Epiphanius. ¶ hec ē.iij. pars.q.i qua vult ꝓbare q̄ iuste sunt puniendi qui non probāt q̄s obiciūt et ad hoc ponit.ij. ca.Jo.de fan.

¶ Casus Quidā absentes libellum accusatiōis vt epiphanium infamarent miserunt epō suo/scz Januario: qui cum libello accusationis predicti epiphaniū ad papā mīsit. tūc papa examinata causa, t cognita innocentia epiphanij, eū absoluit: t mandat epō vt illos accusatores excōmunicaret nisi venirent t ꝓbarent crimen quod obiecerant, ita hug.

? myſterij.

a ¶ Epiphanij. de eo agitur extra de testi.q̄m.

b ¶ Literis. Sed qualiter hoc fecerit, cum non sit admittenda accusatio per literas: vt ij.q̄.viij. per scripta. t.iij.q.ix. absē te: sed hic non plene examinauit cāz.

c ¶ Accusatus, i. infamatus.

d ¶ Discutientes. de plano, nō in forma iudicij. ex ō accu. olim.

e ¶ Absoluimus. ab obseruatiōe iudicij. vnde postea admittitur accusatio.

subiſciantur. Ceteri vero clerici communi iure officio ecclesiastico pulsi, sine delectu cause legitime coerceantur.

Idem Januario epō.

¶ Qui sancte cōmunionis ministeriū nō accedat qui crimē illatum non probat.

Epiphanium[a] presbyterum quorundam sacerdotū literis[b] criminaliter accusatum[c], eius nos (vt voluimus) causas discutientes[d], nihilq̄ in eo obiectorū reperientes: vt ad locum suum reuerteretur absoluim[e] crimini ergo authores volum[s] te per scrutari: et nisi is qui eandem transmisit epistolā, paratus[f] fuerit hoc quod obiecit, canonicis atq̄ districtissimis ꝓbationibus edocere: nullatenus ad sancte ꝯmunionis ministerium ? accedat.

Idē ex decreto Adriani pa.

¶ Qua pena delatores ſit feriendus.

Delatoris[g] autē lingua[h] capuletur: aut conuicto caput amputetur.

Delatores autez sunt qui inuidia produnt alios.

Item ex conci. Elibertano.

¶ Eodem. ¶ Palea.

Delator si q̄s extiterit fidelis, et p delationez eius aliquis fidelū fuerit proscriptus vel interfectus: placuit non nisi in fine accipere communionem. si leuior causa fuerit, infra quinquennium accipere poterit communionem. si catechuminus fuerit, post quinquēnū admittit ad baptismum.

Item ex octaua synodo.

¶ Qui innocentē falso crimine maculauerit, sacerdos arbitrio penitētie diuturna pur[i]etur. ¶ Palea.

Si quis falsum dixerit: vel personam innocentis falso crimine maculauerit: iuxta sacerdotis arbitriū diuturna penitentia expurgetur.

Item ex conci. Agatheñ.

¶ A cōmunione coerceatur vel secularis vel laicus qui ecclesiam vel clericū per calumniam fatigauerit.

Si q̄s vero secularū p calūniā ecclesiā aut clericū fatigare presumpserit, et ꝓuictus fuerit: ab ecclesie sue liminibus, et a catholicorum communione (nisi digne penituerit) coerceatur.

¶ Causa.vj.

Duo fornicatores t infamia notati, quendam religiosum episcopum de simonia accusare nituntur: reus alteri[s] prouincie archiepiscopi iudiciuz expetit: tandem in probatione deficit accusator: t reus cogitur ad sue innocentie assertionem.

Queritur primo an crimine irretiti, vel infamia notati ad huius accusationem sint admittendi?

Secūdo, si episcopus in eos accusationē vertere voluerit: an simplici assertioni sue sit fides adhibenda?

Tertio, si liceat sibi expetere iudiciuz archiepiscopi alteri[s] prouincie?

Quarto, cuius iudicium sibi sit expetendum: si circa suam sententiam episcopos sue prouincie discordare contigerit?

Quinto, si in probatiōe deficit accusator: an reus sit cogēdus ad probationem sue innocentie?

¶ Quēstio.j.

f ¶ paratus. Nonne potuit accusator penitere, t dicere se errasse: vt.ſ.e.q.j. quidā. et ante lit. contest. pōt ꝓsistere accusator vt extra de accu. licet? in fi. ſz istud est speciale i accusatione epi: vel cū orta est infamia: vt dixi.ſ.iij. quest.v. quisquis.

g Delatoris. Confesso.

h ¶ Lingua. Sz qualiter dat papa iura de pena sanguinis, cōtra illos. xxiij.q.viij. his a q̄ bus. sed hic docet q̄d facere debeat iudex secularis, sic. xxvij. qō.j. si quis rapuerit. Joānes de fan.

Duo fornicatores. ¶ Casus Supra in.iij. t iiij. causis in multis capitulis docuit Gratian[s] q̄ criminosi et infames repelluntur ab accusatione t testimonio: sed q̄ quedaz sūt crimia exceptа in q̄bus criminosi vel infames admittunt, ideo āncepit hāc causā: vt ostēdat q̄ in crimine excepto criminosi t infames admittunt. Ostēdit etiā q̄ simplici assertioni epi nō credit cū vult aliū accusare t q̄ eps accusatus ad aliū archiepm ire nō dz: et vt hec et alia faciat, ꝓponit thema, de q̄ quinq̄ elicit questiones. Sūt autē crimia excepta (vt dicit ?) crimen lese maiestatis: crimē perduellionis, q̄s est species criminis lese maiestatis: crimen hereseos: crimen simonie: crimen sacrilegij: crimē fraudati census vel annone. Inter hec est crimē simonie: q̄s magis in ecclesia frequentatur.

? Accusator an t q̄n pōt desistere.

? Q̄s cōiter no. oēs doctores in ista decre. lz. contra solutionē que ꝓmo sequitur: vñ de ea non cures. Archi.

Quod aūt. ¶ Hec questio dividit in quatuor ptes. In prima probat per.xvj. authoritates sanctorū q infames, excommunicati, et inimici nō possunt alios accusare. Secunda ibi, Cū itaq. Tertia ibi, Quieūq. Quarta ibi, Verum, Joan. de san.

¶ Casus. Hic intitulat prima q̄stio/ qua querit an criminosi et infames repellant ab accusatione? Et certū est q̄ sic: vt. ū. q. j. in p̄mis. nisi in crimine excepto: vt lxxxix. dist. si quis papa. et. xv. qō. iij. sane. ꝛ p̄cedit hoc ordine Gra. in hac questione. Primo probat q̄ criminosi et infames non debēt admitti ad accusandum, vsq̄ ad. ℌ. ℌ licet. Post ea dicit q̄ in crimine excepto ꝛ in crimine simonie bene admittūtur testes isti ꝛ similes. a ¶ Qō aūté. In simonia dūbet an ditur accusans cō tra laicū: etiā meretrix: vt. lxxix. di. si quis papa. et ē de simo. tanta. ꝛ hoc ideo q̄ oīa crimina nulla reputantur respectu istiꝰ: vt. j. q. vlt. pater. secus si accusatus sit clericus ꝛ bone fame: vt. ij. q. j. in p̄mis. in fi. immo eadem est distinctio in laico/an prius fuerit bone fame an non: vt. ff. ad legem iul. maiesta. famosi. Z licet aūté in exceptis criminibus admittantur criminosi, non tamen sine tormento: vt. iij. q. ij. si ea. Si ergo clericꝰ est bone fame nullo crimine suspectus/nō auditur contra ipsum: vt ex de testi. veniens. Si est male, quilibet admittitur ad accusandū et testificandum: vt ex de simo. per tuas. Quidam tamen dicunt q̄ licet viles admittantur ad accusationem, nō tamen ad testimonium: q̄ tota vis negocij pendet ex testimonio, sed nō ex accusatione. Vel dic vt dixi. ij. q. j. in p̄mis. in fi.

Criminosi in exceptis criminibus testificari possūt.

Si sacerdos. ¶ Casus. Quesitum est ab Anadeto an criminosi possint accusare sacerdotes? Et respondet q̄ nō: quia cum ab apostolo p̄cipiatur sacerdotem sine crimine eligi/nunq̄ debēt a criminosis accusari, sꝫ ab illis tm̄ q̄ possunt ad sacerdotiū p̄moueri.

* Et sic p̄z p̄cepti esse apli ordinādū eē sine crimie. fm̄ v. et Z.

b ¶ p̄cipitur. Ab apostolo: ꝰ vt. xxv. dist. primum. si tale est crimen qō est accusatione et damnatione dignissimum: vt. lxxxvj. dist. apostolus.

Omnes. ¶ Casus. Dicit Adrianus papa q̄ omnes dicuntur esse infames quos leges seculi infames appellant: et isti tales ꝛ alij qui suis culpis non possunt ad sacerdotium promoueri/repelluntur ab accusatione: quia sicut maior a minori iudicari nō potest/ita nec accusari.

c ¶ Leges. Sꝫ ꝛ alios dicimꝰ infames fm̄ canones q̄ non sunt infames fm̄ leges: vt bigamos, et corpore vitiatos: sicut nec oēs dicimus infames fm̄ canones qui fm̄ leges sunt infames: vt mulier que nubit intra tempus luctus. Joan. Sed certe bigami et corpore vitiati non sunt infames/et si sint irregulares, cum non deliquerint. B. Dicunt tamen q̄ infamia que est irrogata per sententiam/vel que contrahitur ipso facto, vt cum aliqua deprehenditur in adulterio, vel cum alicō contrahit binas nuptias: de qua agitur. ff. de his q̄ notantur infa. quid ergo. infamia hec non purgatur per quantūcūq̄ penitentiam: ꝰ vt. ij. q. iij. ℌ. hinc colligit. ꝰ Quia nisi restitutus sit ab illo qui potest vt not. restituere: vt a pri. v. q. v. cipe, vel a senatu: vt. ij. q. iij. ℌ. notā. ℌ. in fine. ff. de postu. l. j. ℌ. de qua. Alia est infamia facti, de qua agitur. j. e. sūt plurimi. ꝛ hec melius dicitur infamatio que inducit purgatiōē: ꝛ illa aboletur purgatiōe p̄stita. vt. xv. q. v. de crimine. Est etiam quedā infamia canonica que irrogatur ex quolibet peccato mortali, vt hic: ꝛ. xxxij. qōne. v. preceptum. in fine. et abolet̄ per penitentiam: vt. j. ea. Illi qui. tamen (vt dicunt quidam) talis non admitteretur ad accusationem vel promotionē: quia non sufficit q̄ modo non sit infamis: sed q̄ nunq̄ fuerit infamis. j. eadē. qui crimen. ꝰ Item infamia contracta ex sententia excommunicationis tollitur per absolutionem: vt. iij. qōne. j. capi. j. sicut finito tempore relegationis tollitur infamia orta ex sentētia. ff. ad muni. ordine.

Infamia an possit q̄ pniam purgari.

Galat. v. d.

Hoc determinat. ext. de. ord. ca. viti.

d ¶ Maiores a minoribus. honestate morum: id est criminosis: ne sit contra. ij. questione. vij. presumunt. et capitu. latot.

Illi qui. ¶ Casus. Hoc capitulum dividitur in duas partes. Prima loquitur de peccatoribus non excommunicatis. Secunda de anathematizatis. In prima ergo parte dicitur q̄ illi qui mortalia peccata committunt, non debent recipi ad accusandum: quia infames sunt, et in barathrum delabuntur: nisi eis a sacerdotibus sit subueniendum. vnde sunt ad penitētiam compellendi. In secunda parte dicitur q̄ anathematizati repelluntur similiter ab accusatione: quia infames sunt: nec possunt cōmunicare nobiscum, nisi absoluantur. Secunda pars incipit ibi: Similiter. Sequens capitulum patet.

e ¶ Illi qui. Secundum quosdam prima pars loquitur de criminosis non excommunicatis: secunda de excōmunicatis. Scōm alios loquitur prima pars de occultis: secunda de manifestis criminosis.

f ¶ Compellendi sunt. Argumentum existentem in mortali peccato cogendum esse ad penitentiam. xxij. q. j. predicandum. xxiij. qōne. iij. nam sacerdos. Argum. contra. ij. q. j. multi.

a ¶ Nisi eis. Ar g. tolli infamiam per satisfactionē ecclesie: vt.xxxij.q.v. preceptum. xxxv.q.vj. si duo. Arg. contra. iij.q.iij. consanguineorum. & ca. hi qui. Lea. dcunq; & xxij.q.v. paruuli. Sz dic q canonica infamia per penitētiam tollitur: sed non illa que irrogatur ipso facto, vel per sententiā. Jo. de ipso occulto crimie tollitur per penitentiam, ¶ sed non de manifesto: vt ex ō tempo. otdi. ca. vl. et penul.

Infamia canonica tollitur pniā.

b ¶ Huiusmodi. Sz excōicatis.

c ¶ Omnes. Ante satisfactionē vel iuramentū. extra de senten. excōmuni. per tuas.

¶ Beatus. ¶ Catus. Jacob⁹ episcop⁹ Hierosolymitanus quesiit a Clemēte qui sint repellendi ab accusatiōe episcoporum. Et respondet q quatuor genera hominuz ab eorum accusatiōe debent repelli, sicut docuit beatus Petrus: scz criminosi & irregulares scz qui ad eūdem ordinem non possunt promoueri, & infames, et laici omnes q̄ debēt sacerdotibus subesse: quia non debēt maiores a minoribus iudicari vl accusari. Ab humanodie, id est carnali sensu.

Ide hoc no. g.e. ca. libro. vicesimo.

Scop. p.d.

Spe. s. et ij.

d ¶ Dicente. Cū dixit: Qui sine peccato &c. iij.q.vij. qui sine.

e ¶ Rogabat .i. precipiebat, sic. xxj. q.iij. rogo.

f ¶ Qm̄ p minimo. Sic ꝓtinua: qm̄ & si boni sum⁹.

g ¶ Ut a talib⁹. scz illis qui semper parati sunt reprehendere: de quibus ait. xj.q.iij. senti. sed alioz reprehensione attendende sunt. qui licet mali non sint, tamen ideo reprehendunt, quia eos maios esse credunt.

Diāa. in fi. h

xj.q.iij. non sunt. xij.q.j. nolo.

h ¶ Ab humano die. i. qui tantum humana; non diuina querunt. viij.q.j. sunt in ecclesia.

Qui crimen. ¶ Catus. Quesitus fuit ab Adriano qui repellantur ab accusatione & testimonio? Et respondet q̄ a tempore baptismi fuit criminosus, repulsus. ar. pellitur ab accusatione: quia vox malorum non est admittenda. Infames autē omnes a testimonio repelluntur: & qui non habent filios & vxorē fideles, habentes, id est si habuerint, habeant tales.

i ¶ Qui crimen. Si vis dicere q̄ qui peccauit post baptisma, potest promoueri si egerit penitentiā: tunc dicas illum hic appellari criminosum qui per sententiā conuictus est. Vel de enormibus crimib⁹ intelligas que irrogant infamiaz ipso iure: vel de illo intelligē q̄ pendente accusatione q̄ et ipse fuit accusat⁹, voluit accusare alū: quod non licet. iij.q.vlt. neganda. Baz. an tē facit vim in hoc verbo criminosus scz plen⁹ vitijs: sicut ille q̄ est periurus: vt. J. ea. quicunq; & licet quilibet criminos⁹ etiā non conuictus repelliatur: vt extra de testi. sup eo. tamē si, pbat se egisse penitētiam, bene recipitur, maxime in ciuili: arg. l. diſti. ferrum. & ff. de edil. edic. quod ita. licet sit. arg. cōtra extra de simo. per tuas. vbi dicit q̄ in exceptis criminibus licet ciuiliter agat, potius admittat de equitate q̄ de rigore. Jo, Tu dicas bene q̄ si pbatur crimē q̄ aliquē: ipse per repellit in causa criminali: vt. ꝛ. J ipsuz, j.q. vij. querēdū. et ex de testi. testimoniū. nisi ī exceptis criminib⁹, pm distinctionē plurium dictā superi⁹. B.

Ad hoc facit qō cit. iij.q.ir.c.q mia; ipso iure: vel de illo intelligē q̄ pendente accusatione q̄ et ipse fuit accusat⁹, voluit accusare alū: quod non licet. iij.q.vlt. neganda. Baz. an tē facit vim in hoc verbo criminosus scz plen⁹ vitijs: sicut ille q̄ est periurus: vt. J. ea. quicunq; & licet quilibet criminos⁹ etiā non conuictus repelliatur: vt extra de testi. sup eo. tamē si, pbat se egisse penitētiam, bene recipitur, maxime in ciuili: arg. l. diſti. ferrum. & ff. de edil. edic. quod ita. licet sit. arg. cōtra extra de simo. per tuas. vbi dicit q̄ in exceptis criminibus licet ciuiliter agat, potius admittat de equitate q̄ de rigore. Jo, Tu dicas bene q̄ si pbatur crimē q̄ aliquē: ipse per repellit in causa criminali: vt. ꝛ. J ipsuz, j.q. vij. querēdū. et ex de testi. testimoniū. nisi ī exceptis criminib⁹, pm distinctionē plurium dictā superi⁹. B.

in gl. in fi. Testis repellit pbato crimine

k ¶ Si ipse ante. Licet de illo nō sit condēnat⁹: ar. ex de testi. super eo. Et est hic arg. q̄ post penitētiā accusat de de crimine. xxxiij.q.ij. admonere. j.q.vij. si quis omnē. i. dist. peruenit. xlviij. dist. qm̄ multa,

l ¶ Rei. i. accusati.

m ¶ Christū. Nō tamē obest eis si eos instruxerint, xlvij. dist. quātūlibet. & xlij. dist. ephesijs. Aliud si neglexerint eos corrigere: vt. xxxvij. dist. legant.

n Cōc. ter. in. l. qui ea mente.

Omnia. ¶ Catus. Hoc. c. loquit de occultis peccatis, que soli deo punienda relinquūtur. Quidā cum ibi emuli accusabāt prelatos suos de occultis criminibus, nō. ff. que nullo modo probare poterant: & dicebāt se ꝓ bo: de fur,

no hoc facere: scz vt prelati sui fierent meliores: questum fuit ab Anacleto an bene facerent? Et respondet q̄ non, quia si omnia delicta occulta z manifesta accusarētur z vindicarentur in hoc seculo, in futuro nil deo reseruaretur: cui soli occulta relinquuntur: z illi qui talia dicunt, inuanū laborant, qui deū volunt adiuuare: z pl⁹ stimulis inuidie, q̄s amore charitatis agitantur.

¶ Si omnia. De occultis loquit, que soli deo reseruāntur. xxxij. distinguebescant.

a ¶ Inuidie. Hic canon pſumit potius accusationez fieri causa inuidie q̄s charitat⁊: vt di. xl. ij. qō. vij. si quis episcopus.

Sacerdotes. ¶ Cas⁹. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima parte dicit q̄ populus id est laici nō sunt admittēdi ad accusationē sacerdotū: quia subesse debent eis/et non preesse. In secunda parte dicitur q̄ accusatores nō sūt recipiendi nisi sint idonei: z omnes illi qui armātur cōtra patres spirituales accusando eos calūniose, sunt infames. Secūda pars incipit ibi: Pl qui non sunt.

Luce vj. f.

Oues. ¶ Cas⁹. Quidam laici vel clerici criminosi accusabant z reprehēdebāt epi

b Dic q̄ hec pſūptio est inualida z repellit i ture: in nullo essi oz mouere aim iudicāt. c

scopos ex suspitione: qđ dicit pl⁹ papa non esse faciendum. Et hoc probat tribus rationibus. Prima est q̄ non debet esse discipul⁹ supra magistrū. Secūda, q̄ epi a deo sunt iudicādi. Tertia, q̄ laici vel subditi a prelatis talia pati nolunt.

b ¶ Oues. Sic. ij. q. vij. oues.

c ¶ Suspitio. Sic. ij. quest. j. ca. j. Suspitioni temera rie non creditur. xj. questio. iij. in cunctis. probabilis inducit pſumptionem. ff. quod me. cau. l. vlt. vij. questio. v. presbyter. violenta condemnationem. xxxij. q. j. dixit. et. C. de adul. Quis. licet sit argu. contra extra de pſump. literas.

¶ Ipsa autem. ¶ Cāsus. Quia supra ca. oues. z ca. sacerdotes. z ca. si omnia. facta est mētio de detractione: ideo subiungit. S. istum, vt ostendat q̄ Quis detractio in se mala sit: tamen iusto dei iudicio permittitur: vt q̄ nimis de se pſumūt propter bonum quod habent, et aliorum laudibus extolluntur in altuz, per detractionem inuidoū humilient. Qđ pbat per duo capitula sequentia.

d ¶ Domestica, id est propria vel domesticoū persona.

Imitare. ¶ Cāsus. Quidaz iactabant se de bonis que faciebant et putabant se cadere nō posse. Sz Ambrosius ostendit q̄ nemo de se pſumere debet, nec multū per iactantiam eleuari. Et hoc pbat duobus exemplis, scilicet petri z Dauid, qui nimis de se pſumentes ceciderunt. Uel sic: Nemo debet se iactare de bonis, ne cadat: vt petrus et Dauid.

e ¶ Tertio. Hic videtur q̄ totiens penitētiam faciā, quotiens cōmitto fornicationez etā cum eadem mulie re: et q̄ quasi pro diuersis deliet; sit mihi penitētia indicenda: vt de pe. xxj. d. dist. v. considerat. et de pe. distinc. j. mensurā. f Item ¶ Cōfi post primam fornicationem ds pe niret iniungitur ei c. penitentia. si scdo in. de ui accedit ad eandē, pub. et scdo iniungit ei pe nitētia. talis ergo de epi. ert melioris con ditionis si nō poeniteat a p̄cipio, q̄s si peniteat postea. g Arg. Joā. xxj. d. Delinquens pies, pliens iterū.

Ité Pius papa. ¶ Decodē. Oues⁹ pastorē suum non reprehēdant: plebs episcopū nō accuset: nec vulgus eum arguat: quia nō est discipulus super magistrum. Epi enim a deo sunt iudicādi, qui eos sibi oculos elegit. Nam a subditis aut praue vite hoib⁹ nō sunt accusandi aut arguēdi, aut lacerādi. z. j. Nemo bonum facies, alteri vbo aut facto nocere vult: quāto minus in suspitione debet venire fidelis homo vt dicat aut faciat ea que pati non vult: q̄ omnis suspitio e potius est repellenda q̄s approbanda vel recipiēda. Ipsa autē detractio licet ex vitio detrahentiū sit: tamē iusto dei iudicio nonnunq̄s ad uersus bonos excitat: vt quos vel domestica d pſumptio, vel alioz fauor in altū extulerat, detractio humiliet.

Unde Ambrosius.

¶ He quis de se pſumat, lingue malorum et dei precepto contra eum excitantur.

Imitare petrū tertio dicentē. Dñe tu scis quia amo te. Etem quia tertio f negauerat, tertio confitetur: sed negauit in nocte, cōfitetur in die. Hec autē ideo dicta sunt vt sciam⁹ neminem iactare se debere: nam si Petr⁹ f lapsus est, quia dixit: Et si alij scādalizati fuerint in te, sed ego nō: quis ali⁹ iure de se pſumat:

Joā. xxj. d. pe. dist. v. considerat. et de pe. distinc. j. Cōfi post primam fornicationem ds pe niret iniungitur ei c. penitentia. si scdo in. de ui accedit ad eandē, pub. et scdo iniungit ei pe nitētia. talis ergo de epi. ert melioris con ditionis si nō poeniteat a p̄cipio, q̄s si peniteat postea. g Arg. Joā. xxj. d. pe. dist. v. considerat. et de pe. distinc. j. mensurā. f Item ¶

a ¶ In abundantia.l.cōfidētia bonitatis mee.

Sunt. ¶ Cas⁹. Dicit Greg. q deus permittit bonos a malis infamari z reprehēdi: vt si qua nascit elatio in corde bonorum ab ore laudantiū, per os vituperantiū suffocetur. Et hoc probat exēplo pauli, qui dicit: Apud q̄s dā habiti sum⁹ vt seductores: apud quosdā habiti sumus veraces.

b ¶ Laudāt. hoc est veniale peccatū. xxv. dis. crimis. ſz q̄ cōmendāt mortalia vitia mortaliter peccant. xl vj. dist. sunt nōnulli.

c ¶ Inter infamiā .i. quidā desipientes dicebāt eos veraces: quidā non. li. d. q̄ dicit dñs.

¶ Verū ¶ Cas⁹. Dicostendit Gra. q illud ca. s. oues. loquitur de malis z criminosis q̄ bonos prelatos accusare non debēt vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante: vt per tales reprehēsiones prelatis lāguescētibus corruant ipse plebes in ima: z sic periclitentur: z ostēditur q̄ detractiones deteri⁹ deliquūt, q̄ illi qui bona rapiunt tēporalia: q̄ detractores rapiūt bonos mores et virtutes, que sūt irriseca. illi aūt rapiūt extrinseca. In eo. c. j. inferioi parte eiusdem ca. Scriptū ē .i. esaia.

d ¶ Verū hac authoritate. ſcz. .x. c. oues. hec sunt verba eiusdē ph̄e cōtinuāt illi. c. oues.

e ¶ Sicut scriptū est. in esaia.

Quescite. Denīq̄ z dauid quia dixerat, Ego dixi in abūdantia⁸ mea, nō mouebor in eternū. eā sibi iactantiā obfuisse confitet dicēs. Auertisti faciē tuā a me: et factus sum conturbatus.

Item Grego.

¶ Ut boni salubriter humiliētur, ingue malorū cōtra eos insurgunt.

Sunt plurimi q̄ vitā bonoꝝ forte assimplⁱ q̄s debēt laudāre: z nequa elatio de laude surrepat, pmittit oī potēs de⁹ malos in obtrectationē et obiurgationē prorūpere: vt si q̄ culpa ab ore laudantium in corde nascitur, ab ore vituperātium suffocetur. Hinc est q̄ doctor gentiū se in predicatione currere testatur inter infamiā z bonā famā: qui etiā dicit. Ut seductores z veraces. Verum hac authoritate⁹ phibentur spirituales a carnalibus accusari, nō carnales a spūalib⁹. quod ex verbis eiusdē datur intelligi, quibus in eodem capitulo sublūxit dicens. Capite lāguescente facili⁹ reliqua corporis mēbra infīciunt: sicut scriptum⁶ est. Omne caput languidū: z omne cor merens: a plāta pedis vsq̄ ad verticem nō est in eo sanitas. Quapropter manifestum est diabolum (qui sicut leo rugiēs circuit querēs quē devoret) cordibus plebiū suadere vt doctorib⁹ atq̄ pastoribus suis detractiones irrogēt, vel eos accusēt, vt plebes languescētes nō tenētib⁹ pastoribus frena eorum lasciuiant, atq̄ in ima ruāt: vt saltē sic periclitari possint. Multū vero distāt damna morū a dānis rerū tēporaliū: cuz ista extra nos sint: illa vero in nobis. z. j. Peius malū fore non existimo, q̄ christianos suis inuidere sacerdotibus.

Hinc etiam Felix secundus ait.

¶ Deo recte famulātes persequi non licet.

Quescite (inq̄t sācta synodus nicena) z nolite persequi eos q̄ recte deo famulantur, z syncera volūtate superna dei mādata custodiūt, et nostris legib⁹ subiugātur: quia nō decet vt carnales spirituales persequantur.

Item Gregorius.

¶ Subditi prelatos suos accusare non debent.

Quæ merito plebis nōnūq̄ epi deprauāt⁷, quatenus peiiuius cadāt⁸ qui sequuntur. Capite languescente cetera corporis membra inficiūtur. Deteriores sunt qui vitā moresq̄ bonorū corrumpunt, his qui substātias aliorū predandoq̄ diripiūt. Caueat itaq̄ vnusquisq̄ ne aut aures habeat pruriētes: idest ne aut ipse alijs detrahat, aut alios detrahentes audiat⁹. Sedēs (inquit pphēta) aduersus fratrē tuū loquebaris detrahendo: et aduersus filium matris tue ponebas scādalū tē. Parcāt singuli detractioni lingue custodiantq̄ sermones suos: et sciant q̄ cuncti qui de alijs loquūtur, sua sentētia iudicabūtur. Nemo inuito auditori libenter refert. Officiū singulorū sit, dilectissimi, nō solū oculos castos seruare, sed et linguā: nec quid i cuiusq̄ domo agat, alia domus vnq̄ⁱ p eos nouerit. Habeant oēs simplicitatē columbe: nec cuiq̄ machinētur dolos z serpentis astutiam: ne aliorum supplantentur insidijs.

Item Lucius papa.

¶ Bonus nocere non cupit.

Sapiens non est omnis qui nocet.

Item Anacletus papa.

¶ Aprorū⁹ deteriores sunt episcoporum detractores.

¶ Cas⁹. Docet Felix papa in hoc capitu. q̄ boni prelati nō sunt arguēdi: hoc probat authoritate Nicene synodi. Quescite a veratione z persecutione bonorū prelatorum.

Ex merito.

¶ Dal⁹. Omnes homines debent seruare aures z oculos et linguā sine macula z vitio: z simplicitatē colūbe hñe: nec debent alios z maxie prelatos infamare. z hoc probat auctē dauid pphete dicēs. Sedēs inqt z cōtra fr̄m, propter mala merita plebis pmittit de⁹ prelatos dānari: z deprauari: vt qui sequūtur, peiiuius corruāt: z vt capite lāguescēte cetera mēbra languescāt. Seq. ca. ptz.

f ¶ Deprauāt .i. praui epi pstituū- p. xlix. tur. non em, propter aliorū merita efficiunt mali, ſz mali ppt malorū merita prelati fiunt: vt viū. q. j. audacter.

g ¶ Cadāt. q. cō Reges imitant ponit orbis regis ad erēplū. Ar. xj. tur sub q. iij. precipue. diti.

h ¶ Audiat. sic ſ. xj. q. iij. nō solum.

i ¶ Unq̄. ſ. p detractorē: me sit ſ. .s. v. q. v. non vos. Uel dic p eos .i. p curiosos: vñ Iuuenalis. Scire volūt secreta domⁿ, atq̄ versus inde timeri.

Sapiens. Ita otdia literā. Ois q̄ nocet nō est sapiēs .i. nullⁿ q̄ nocet ē sapiēs: sapiētia frutſ .i. sapore frutis. Sz forte ē sapiēs sapiētia scientie. id est sciēs. sic ei z mali sūt sapientes: ſz soli boni sūt sapientes sapore frutſ q̄ sapiētia dā-

Et taliter ille q̃ nocet nõ est sapiẽs. Nec innocens dicit qui ignorat quid noceat. xxij.q.iij.innocens. ¶

Deteriores. ¶ Causa. Hic detractores reprehẽdũtur q̃ suos doctores ⁊ prelatos infamant, et ꝺ q̃ sunt deteriores ꝓ illi q̃ bona rapiunt ꝓalia, q̃ raptores auferunt ea q̃ extra nos sunt: detractores ho corrũpũt bonos mores nr̃os: ⁊ ideo merito sunt infames.

a ¶ Deteriores, peius est psuadere q̃ facere: vt. ff. de ser. cor. l. j. §. psuadere. ⁊. l. vt tãtum. et. lxxv. vj. distin. tanta.

Summa. ⁊c. b ¶ Detrahere. ℟. distinct. xl vj. accusatores.

c ¶ Et accusare. ℟. j. q̃. vij. si quis eps. de pen. dis. j. homicidiorum.

Contra. ¶ Pars. Cõcludit Gra. ex supradictis dicẽs q̃ carnales ⁊ petõres nõ possunt accusare spũales. Et q̃ facta est mẽtio de infamibus q̃ ab accusatione repelluũt: ideo ostẽdit q̃ ꝑm canones infames appellentur.

Contra. ¶ Hec est scꝺa ꝑs huius q. in qua enumerat oẽs infames q̃ accusare nõ possunt. ⁊ hoc ꝓbat ꝑ ca. seqũẽ. Jo. de fan.

Infames. ⁊c. ¶ Pars. Que fuit Hilarius eps a Stepha. pa. q̃ ꝓne sint infames ꝑm canones. Papa ho Stepha. rescribit a signans, xx. spes infamiũ ꝓsonarũ: ⁊ quasdã alias ꝑsonas q̃ ꝓpter irregularitatẽ vel alias causas nec ad sacros ordies ascẽdere, nec summos sacerdotes accusare possunt.

d ¶ Cõtenũt. sic. xix. dist. nulli.

Deteriores[a] sunt q̃ doctor vitã moresq̃ corrũpunt, his qui substãtias alior ꝓdiaq; dirripiunt. ipsi em ea q̃ extra nos sunt, ꝛs nostra sint, auferũt: nostri quoq; detractores ⁊ mor corruptores nostror: siue q̃ aduersus nos armant, ꝓprie nosipsos decipiũt: ⁊ ideo iuste infames sunt: ⁊ merito ab ecclia ertores fiunt. pro meritis ergo plebis sepe pastores depꝛauãtur ecclesie: vt ꝓcliui[9] corruãt q̃ sequuntur. Item Alexander papa. ¶ De eodem.

Summa iniq̃tas est fratres detrahere[b] ⁊ accusare[c]. vnde scriptũ est. Dis q̃ detrahit fratri suo, homicida est: ⁊ omnis homicida nõ habet partem in regno dei.

Patet ergo (vt ꝓmissum est) q̃ carnales, ꝓhibenꝺ ab accusatiõne spũaliũ, non spirituales ab accusatione carnaliũ.

Cum itaq; criminosi et infames ab accusatiõib[9] ꝓhibenꝺ videndum est q̃s canonũ sacra authoritas infames appellet.

De his Stephanus romane ecclesie episcop[9] scribit Hilario dicens.

¶ Que persone infames habeantur.

Infames esse eas ꝓsonas dicim[9], q̃ ꝓ aliqua culpa notanꝺ infamia. i. oẽs q̃ xp̃iane legis normã abiciũt, et statuta ecclastica ꝓtenũt[k]: siliter fures[s] et sacrilegos, et oẽs capitalib[9] criminib[9] irretitos: sepulchror quoq; violatores: ⁊ oẽs q̃ aduersus patres armãtur, qui in oi mũdo infamia notanꝺ: siliter ⁊ incestuosos, homicidas, piuros, raptores, maleficos, venefi cos, adulteros, de bellis publicis[f] fugientes, et qui indigna sibi petunt[g] loca tenere, aut facultates eccle auferũt iniuste: ⁊ q̃ fratres calũniantꝺ aut accusant, ⁊ nõ ꝓbant: et q̃ cõtra innocentes principum animũ ad tracundiã[h] ꝓuocãt[i]: ⁊ oẽs anathematizatos[k] vel ꝓ suis scelerib[9] ab ecclesia repulsos: ⁊ oẽs quos ecclesiastice leges vel seculi infames ꝓnũciãt. Hi nimirũ oẽs nec serui ante legitimã[l] libertatẽ: nec penitẽtes, nec bigami, nec illi q̃ curie[m] deseruiũt vel non sunt integri corꝑe, aut sanã nõ habẽt mentẽ[n] vel intellectũ, aut q̃ inobedientes sanctor patrum decretis existũt: aut q̃ furiosi manifestantur[o]: hi oẽs inquam nec ad sacros gradus debẽt ꝓmoueri: nec iſti: nec suspecti: nec liberti: nec rectã fidẽ vel dignã cõuersationẽ non habẽtes summos sacerdotes possunt accusare: nec ad accusationem seu ad testimoniuz vllatenus iuste possunt recipi.

Item Fabianus papa. ¶ Infamis efficit̃ qui sciens peierare ꝓsumit.

Quicũq; sciens se periurare[p]. xl. dies in pane et aqua, ⁊ septem[q] sequentes annos penitеat: et nunq̃ sit sine penitentia[r]: ⁊ nunq̃ in testimoniũ[r] recipiatur[s]. communionẽ tamen post hoc percipiat.

Item Eusebius papa.

Alibi dicitur q̃ iuramẽtum solũ deum habet vltorem: vt. C. de re. credi. l. ij. nõ ergo incurrit infamiam. Item alibi legitur q̃ periurio continetur sub crimine stellio-

f ¶ De bellis publicis. Tales sunt rei lese maiestatis: vt. ff. ad. l. iul. ma. l. iij. et capite puniũt: misi qñ ꝺñm defendere nõ potuerint. ff. de re mili. oẽ. §. q̃ in acie.

g ¶ Petunt. Ambitiose: vt. ℟. j. q. vj. sicut.

h ¶ Ad iracũdiã. ex de ho. sicut dignũ. §. illi vero.

i ¶ Prouocãt. i. delatores: vt. v. q. vlti. delatoti.

k ¶ Anathematizatos. ℟. iij. qõe. v. constituimus.

l ¶ Legitimã. i. plenã. aliter enim non promouẽtur, nec aliquẽ possũt accusare: vt. j. sed̃tur.

m ¶ Curie. xiij. dist. ca. j. ⁊. ij.

n ¶ Mentem. vt furiosi.

o ¶ Manifestantur. ℟. xxxij. dicti, marium.

Quicũq; ⁊c. p ¶ Hec ẽ tertia pars, i qua ponit pena periuro: et specificat de infamib[9]. Jo. ꝺ fan.

¶ Causa. Quesitum fuit quam pena debeat pati q̃ sciens ꝓmittit periurium. Et respondetur q̃ debet penitere per. xl. dies in pane et aqua et septem sequentes annos: et in testimonium nunq̃ recipiatur: ꝓmissionem tñ post penitentiã recipiat.

p ¶ Periurauerit. ℟. iij. q. v. cõstituimus.

q ¶ Septem. xxxij. qõe. iij. qui sacramento, contra. Solu. ibi.

r ¶ Sine penitẽtia. Interiori. sic. l. diss. clerico. iij. ꝑs.

s ¶ Testimoniũ. Etiã post penitentiam peractã: vt. j. ℟ de xxij. q. v. paruuli. ep. qõs. Et hoc est verũ in ni ibi vt testib[9]. ꝛ secus vi. deas. ꝺ detur in accusato rc: vt. xxij. qõ. v. si quis conuictus. ſſum. Fas. et de par.

t ¶ Recipiatur. ex. j. ℟ 6 testimoniũ. Arch.

Crimẽ e ¶ Fures. Ex hoc ca. ꝑz q̃ oẽ crimen infamat ꝑm ca q̃libet noues. ⁊ ca. oẽs. et ca. seq. Item ex hoc ca, videt q̃ oẽ ifamat crimen sit publicum ꝑm canones.

natus: vt.ff.de crimine stel.l.ij.sed crimen stellionatus non infamat: vt.ff.de crimi.stellio.l.ij.ergo nec periurium. Solu. vbi iuramentum non cedit in preiudicium alicuius/solum deum habet vltorem. Dicunt autem quidam q̄ si iuramētum est de futuro semper infamat quia ibi frangitur fides deo ꝛ homini: secus si est de p̄senti vel de p̄terito: vt.C.de transactio. si quis maiot. Alij dicunt q̄ iuramētum quod interuenit in contractibus nō infamat: secus in iuramento quod fit in iudicijs: hoc ē certum q̄ omne iuramentum infamat canonica infamia. Utrū autem temerarium iuramētum repellit a legitimis actibus dixi.lxxxv.distin. florentinum. ꝛ extra de testa. causam que.

Cum ista glo. concordat. p̄ glo.i.l. lucius. ff.de in fam. et Ber. ō rmo.in l.si ex falso. C.de trāsac.

Jurameñtū vtrū infamet.

Acc̄satores.

¶ Os sequentes patrum vestigia p̄o salutiē seruoꝝ dei, quascunq; ad accusatiōes p̄sonas leges publice nō admittunt, his impugnandi alterū et nos licētiam submouemus: ꝛ nulle accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis que legibus seculi p̄hibentur.

Sed licet[a] infames ab accusatione eꝑoꝝ p̄hibeantur, nō tamen isti ab hmōi[b] accusatione p̄hibēdi sunt. hereticos nāq; accusare infamib⁹ nō ꝓhibetur: vt supra patuit in eadem causa vbi de accusatione minoꝝ aduersus maiores[c] disputatum est.

Idem. ¶ De eodem.

Quā maiores sciētia et moꝝ[b] a minoꝝ[b] accusari p̄hibeant: non equales ab equalib⁹, vel minores a maioꝝ[b] ab accusatione huiusmodi sunt p̄hibēdi: cum hereticꝰ catholico minor sit. Sed hoc an generaliter accipiendum est, Augustinus nō definit dicens.

¶ Dubium est an sciens auarus, an nesciens hereticꝰ grauius peccet.

Uero ergo q̄s peccet grauius: an q̄ nesciēs[d] heresim incurrerit, an q̄ sciēs ab auaritia id est ab idololatria nō recesserit? Scōm illā[e] regulā qua peccata sciētium peccatis ignoratiū p̄ponuntur, auarū cōsciētia vincit[f] in scelere. Sed si forte hoc faciat in heresi ipsi⁹ sceleris magnitudo, quod facit in auaritia scientis admissio: hereticus nesciēs auaro scienti coequatur. Item vtrum catholicum pessimis moribus, alicui heretico in cuius vita p̄ter id q̄ hereticus est, nō inuenit homines q̄ reprehendant, p̄ponere debeamus: nō audeo precipitare[g] sententiam.

Uerum hoc Augustini, ꝛ illud de infamium accusatiōe, de his intelligēdum est quos constat[h] esse hereticos: nō de his qui se negant in heresim lapsos. Hic autē in omnibus miam questionez determinat supra.ij.questione.vij.§. sed queritur.

d ¶ Qui nesciens. Ille est ignoranter hereticus/qui sequitur opinionem quam putat veriorem: ꝛvt.xxiij. questione.iij.heresis.

e ¶ Secundū illam.de peni.distinc.ij.sciendum.

f ¶ Uincit in scelere. Uide quaster argumētatur. licet enim peccatum sit maius peccato: quia hic sciētia p̄ponit ignorantie: tamen facta compensatione possit equiparari ignoratēr peccanti. Similis cōpensatio est.xix.distinc.i canonicis. Quam autem minus sit peccatum ignorātie q̄ scientie, habes.xxxij.qōe.vij. quemadmodum.

g ¶ Precipitare. Gratianus tamen in simili questione precipitat sententiam: vt.ij.qō. ne.vij.§.sed queritur. et Urbanus eandē videtur soluere.xij.qōe.j.scimus.

¶ Uerum hoc ē.

¶ Hec est quarta p̄pare questionis, in qua queritur vtrum infamis possit episcopum accusare de simonia, cum esset bone fame. ꝛ primū dicit q̄ non: ꝛ hec est vera solutio: sed postea impugnat quod dixerat. Jo. de fan.

¶ Cause. Iste.§. respicit quod dictum est.ē.ca.quero. in fine ca.et.ē.e.§. licet, vbi videtur probatum q̄ infames contra hereticos et simoniacos admittuntur. Et dicit Gra. q̄ de illis loquuntur quos constat esse hereticos per p̄sumptionem. ꝛ ideo quilibet criminosi ꝛ infames contra eos admittunt. Hic autem eōs de quo in themate agit, in oibus religiosus apparet: ꝛ ideo infames ab eius accusatione repelluntur.

¶ Uerum. Gratianus respondet illi capi.quero.et illi §.sed licet. in quibus probauerat infames admitteri contra hereticos: et ita contra simoniacum: et eius solutio durat vsq; ad §. hec licet ratione. et ibi incipit suam solutionem impugnare.

h ¶ Cōstat. Si cōstat, ergo nō est necessari⁹ accusator. expone ergo cōstat. i. tale est crimen q̄s constat esse heresim. Uel dic q̄ cōstat q̄ famā, qi sunt male fame.

Cā gl̄ in ca. ij. de p̄sumpt. Archi.

Accusationes.

Ut ħ loqr̄ de illo qui putabat illū credi ab ecclia q̄s ipse crederet: nihilominꝰ peccat. xvj qōe. j. si cupis.

Petr̄ ītrāsmin⁹ ē ps scientia.

iij.ps.

ij.q.j. de maꝝ nifesta. ēt ō ac cu. eius dentia.

a ¶ Apparens. Hec solutio est canonica: qz concordat cum Grego. ū. qō. j. in primis. et impugnatio quā ponit in sequenti §. allegando ponitur.

¶ Nec licet ¶ Cetus. Obijcit modo Gra. contra supradicta: z dicit qz licet videant que dicuntur in §. ratione niti: tamen exēplo criminis lese maiestatis falsa intelligūtur: in quo nō queritur an cogitare cōtra animaz principis sit maiestatem ledere: sed an de eis nece tractauerit. eadē ratione non dz queri an simonia sit hereſis, sed an cōmiserit simoniaz iste epūs. z ad hoc induxit legē sequentē.

b ¶ Tractauerit. Sic supple i simonia nō est querendus an simonia sit hereſis, iste enim epūs negauit simoniaz esse hereſim, z male: vt. j. q. vij. patet. et sic concludit in fine.

¶ Si quis. § C. lxij. Statuerunt imperatores honorius z Arcadius qz si quis contra principez fecerit cōiurationem, vel dederit vel susceperit sacramētū de morte non solū imperatoris, ꝫ etiaz virorū illustriū et senatoꝝ. vel ō morte cuiuslibet militis qui militat imperatori cogitauerit, sacramēta dādo vel recipiendo vel etiam aliud faciendo, gladio feriatur, oibus suis bonis confiscatis.

Filij vo eius (quibus vita miseric⁹ditер reseruat) sint remoti a consanguineoꝝ. et etiā extraneoꝝ successione: sint etiā perpetuo infames, z illi qui pro his interceduntnec vllos habeant honores: nec ad sacramenta pueniant militaria. Et si qs de iuratoribus in initio, pdiderit factionē, premiū habeat z honorē. si vero fero, veniā habeat.

c ¶ Priuatis. Nota milites non dici priuatos: vt. xxiij. q. j. qui contra.

d ¶ Voluntatem. Nota qꝫ punitur hic sola voluntas: vt. xxv. distīm. nulli. xxij. distinct. omnes. quia in maleficijs voluntas spectatur, non exitus. ff. ad legem corneliam de sica. diuus. Brgu. contra, xxij. distinc. erubescant. de peniten. dist. j. cogitationis. xxxij. qōne. v. chri-

stiana. Solu. regulariter voluntas nō punitur, nisi ad aliquem actum procedat.

e ¶ Fisco. Idem est in crimine hereſis: vt ex de here. vergentis. Vbi bona damnatoꝝ regulariter reseruantur filijs: vt. C. de bo. dam. auten. bona.

f ¶ Filij vero. In potestate constituti, si enim eos post ea emancipasset, non valet: vt. C. e. l. perpenditur. ar gu. ff. de bo. dā. l. vltima. §. ex lege. filij. itaz emancipati non patiuntur hāc penā. Dicunt tamen quidā qꝫ hec pena spectat ad filios post ea natos, non tamen natos sed ifa eis contradicit.

g ¶ Vertuntur. iuxta illud: Sepe soler similis filius esse patri. Et sequitur leuiter filia matris iter. lvj distin. si gens. vnde qui emit mancipia de genere eorum querit: vt. ff. de edili. edict. qꝫ si nolit. §. qui mancipia.

h ¶ Et vita. §. lxx. iij. distinc. quotidiam.

i ¶ Internere. Sic. §. l. distīm. miror. Et nota qꝫ quandoqꝫ prohibet supplicari pro aliquo. de peni. distin. j. prediximus. et ex de hereti. ad abolendam. et. C. de transactio. sicha maior.

¶ Porro ¶ Cal⁹. Supra in §. hec licet. posuit propositionem: in hoc §. ponit assumptionem argumenti. Simaniace ordinatoꝝ odia sui conuenire nequit.

¶ Porro. Hic ponit assumptionem argumenti sui. premisit enim primo propositionem.

¶ Pena. In crimine enim simonie committus deponitur: vt. xv. qōe. iij. sane. sed hic capite punitur. Quaeritur vt. xv. qōe. iij. sane. z ca. nemini. Sed nunquid ordinatus simoniace potest ordinatorem suum conuenire de hoc: cum accusatores con

Et hꝰ sequūtur premiū: Non credo: ꝙ iꝫ dicatur hic ꝙ oēs accusatores admittantur.

Nullus. ¶ Tasso. Iudex in causa criminali volebat militem vel nobilem aliquem, vel in dignitate constitutū verberibus subūcere. Quesitū fuit ab imperatore an posset se tueri ratiōe militie vl generꝭ vel dignitatis? Et respondet ꝙ sic: non tamen in crimine lese maiestatis, in quo oibꝰ equa est conditio.

a ¶ Fidicularū. Id est chordarū q̄ ligant circa frontem hois, et stringit caput per eas: et est fidis idez qꝫ chorda: vt ibi. 2De fide pficꝰ troie munitor amauit.

b ¶ Militie. C. de questi. milites.

c ¶ Vel generis. C. de penis. l. decurionum.

d ¶ Aut dignitatis. C. de questio. decuriones.

e ¶ Excepta. vbi nullus pōt se excusare aliquo priuilegio, tenet lex. xj. q. j. quicūq;.

¶ Sed cum. ¶ Tasso. Concludit ex supradictis ꝙ cuꝫ simonia et crimen lese maiestatis paria sint i accusatione: ergo sicut in crimine lese maiestatis nō dubitat aliquis crimē lese maiestatꝭ, sed an cōmiserit illud: sic in crimine simonie non dubitat simoniā esse heresim, sed an cōmiserit simoniam, iꝫ neget heresim esse. Sed not. ꝙ Gratia. bene soluit in illo. ℣. verum. et illa solutio cōcordat cum Greg. ij. q. j. in primis. et. q. vij. accusatio. et que postea dicuntur in sequentibus. ℣. sunt allegationes. Hoc dicit Io. et etiā Bene. Hug. tamen et cardinalis nō excusant eum, sed dicūt eum male dixisse nisi in illo. ℣. verum. posset etiā dici ꝙ epꝰ iste de quo agit in principio rhematis, infamatus erat, licet religiosus appareret: ideo nō prodest ei si neget simoniā esse heresim, sed an cōmiserit: vnde infames bene admittuntur contra ipsum: et ita ꝛm hoc bene dixit Gratianus per totum ℣. nisi in illo. ℣. verum. vbi loquitur allegando ꝛm hūc intellectum.

Quod autē. ¶ Tasso. Hic ponit sex̄a questio qua querit si episcopꝰ accusatus vertat accusationem suam in accusatorem: an sit sue simplici assertioni credendum, scilicet sine testibus? Et respondetur ꝙ non: vt. j. e. ca. j. ¶. et. iij.

f ¶ Qđ autē. Nunq̄ soli epo credit. iij. q. ij. iurisiurandi. nec tenet lex. xj. q. j. quicunq;.

Episcopus. ¶ Tasso. Dicit hic ꝙ si epꝰ imposuerit crimen aliquod alicui clerico vel laico, probare debet illud in synodo et coniuctu clericoꝝ. Et qđ dicitur de laico, intelligas de crimine ecclesiastico: vt est crimen vsurarū, hereseos, simonie, adulterij &c. iꝫ quo ad thori separationem: et cimne crimen quo ad denunciationem ad penitentiam.

Unde impatores Valeriꝰ et Gratianus lib. ix. Codicis ti. ad legē Iuliam maiestatis.

Nullꝰ omnino cui inconsultis ac nescientibꝰ nobis fidicularū tormenta offeruntur, militie vel generis aut dignitatis defensione vti prohibeatur: excepta tamen maiestatis causa, in qua solis oibus equa conditio est.

Sed cū oēs illi assumātur in hac accusatione simonie qui possunt accusare de crimine maiestatis: constat ꝙ sicut ibi nō dubitat de crimine maiestatis: sed an reus cōmiserit illud: sic et hic nō denegat heresis, sed impetitur accusatꝰ an commiserit heresim.

¶ Quest ij. Quod autē ꝙrit si epꝰ accusatꝰ i accusatiōē accusationē ꝛtere voluerit, an sue simplici assertiōi fides sit adhibēda: facile soluitur si sanctoꝝ patrū authoritas diligenter inspiciatur: vt enim sancti patres definiunt, nullius persone quantūlibet exercitate confessioni fides est adhibenda, nisi cōpetentes probationes adhibeat.

Item in Carthaginensi concilio quarto legitur.

¶ Epꝰ alicui crimē obiectēs, in synodo phet qđ obiecit.

Episcopus si clerico vel laicoꝰ crimen imposuerit, deducatur ad probationē in synodum.

Sed obijcit: si solū alieni scelerꝭ cōscium nouerit, ꝓbare illud testibꝰ nō valet: quid ergo tunc sibi faciendum sit?

Ar. pcl. Varēsi sic definitur.

¶ Episcopus non pferat qđ probare non potest.

Si tm̄ epꝰ alieni scelerꝭ se cōscium nouerit, quādiu ꝓbare nō potest, nihil

§ ¶ Laico. Sed huic ca. est contra xj. q. j. experientie et ca. si de cū clerico. Sed qđ hic dicitur, itelligas de ecclīasticis criminibꝰ. Potest tñ clericus iudicare de oi crimine quantū ad iniungendā penitentiā. ℣. ea. q. j. illi qui. et. xxij. q. j. predicandū. et ex de iudic. nouit. ¶ Et

Vel loquit ꝛm tēpora aplōꝝ quando oēs cause deferebant ad eccliā: vt. xj. q. j. relatū. ¶ Synodū. i. cōuentū clericoꝝ, qui conciliū appellatur. xij. q. ij. placuit. et ca. epus. ij. ¶ Sententia non dꝫ causas audire. xv. qō. vij. epus nullius. et hoc intelligo de criminali negotio, sed in ciuili causa eliguntur arbitri: vt. xj. qōne. j. si clericus.

¶ Sed obijcitur. ¶ Tasso. Dictum est supra in. ℣. qđ autē. ꝙ soli episcopo nō est fides adhibēda. Nūc vero obijcit. i. incidēter querit đd sit faciēdum cum episcopꝰ scit alicuiꝰ delictū, sed testibꝰ ꝓbare non potest. et de hoc respondet per seq. ca.

Iurantum. ¶ Tasso. Quidam episcopus solꝰ nouit crimen sui parochiani: vel quia solus vidit eū peccantem: vel quia peccator sibi dixit, nolebat corrigi: episcopus eum volebat remouere a communione aliorum: quesitum fuit in. concilio Varensi quid iuris sit? Et respondet ꝙ epꝰ debet eum secreto monere vt resipiscat: sed non debet publicare crimen eius, cū probare non possit. Si autē ille factꝰ pertinacior se ingeret publice cōmunioni: quādiu epꝰ ꝓbare nō potest, indēnis erit quo ad epm: sed stabit in cōmunione olim nisi in cōmunione epi, supple priuata: vel si voluerit epꝰ, tamē nō vitabit eū in publico, sed in secreto. Quicā tamen vt Bene. intelligūt hoc ca. de excōicato quem epꝰ nō potest ꝓbare fuisse excōicatū: ideoꝝ publice cōmunicabit ei: secreto autē vitabit illum.

i ¶ Si tantū. Hec duo ca. intelligit ꝙ de occulto peccatore: et dicit ꝙ si scio aliquē esse in mortali peccato, iꝫ vitat si occultum, debeo ipsum vitare occulte, sed nō publice: nec possum eum de hoc accusare, cum non habeam scientibꝰ testes: sed illud est perdurum, vt omnē quē sciam peccatorem, debeā euitare. et est illud contra. ij. q. j. multi. se tale.

Clericꝰ an ꝺ oi crimine possit iudicare. Et optime exꝑt ec. dñ. c. j. notari ꝑ B. et Inn. exꝑ de pur. ca. nos et hoc intelligo inter. Crimi- nos? occultus an deatore vitat a ce ipm ef-

fuit ca-
sus hñ.
q cōpto
bat per
decret.
de sen.
excō.cū
non ab
Gra. i:
telleꝛit
hoc ca.
si tm.ō
excōica
to nō p
sniam:
vt.xj.q.
iij.§. e:
uiden
ter.i fi.
Archi.

Ista
sūt ca.
loquit
de tali
delicto
ppter
quō deli
quēs i:
cidit in
canonē
late sē
tentie.
als essz
ʒ.ij.q.j.
multi.
qꝛ oēs
petōres
nō pos
sum⁹ vi
tare: vt
fim de.
Vel dic
q loqt
de eo
quem
epūs nul
la ma:
nifesta
cā nec
ordina:
rio iudi
cio ha:
bito a
cōtone
aliorū
p̄cepit
separa:
ri, fm
Z. q ita
no. in
di.ca. q
p⁹. Ar.

a ¶ Proferat. ac
cusando publice.
b ¶ Indēnatus.
Sic ordina litera:
lis ille tamen indēna
tus.i. non dānat⁹
in cōmunione oim
permanebit.
c ¶ Quis. i. quātū
ad eos⁹ nihil sciūt
de excōmunicatio
ne illius vel de cri
mine ei⁹: vt extra
de sentē. excōmu.
cum illorum.
d ¶ Ad tēpus. i.
dū est in peccato.
e ¶ Jubeat. Jus
bere enim pōt pre
latus aliquem vt
abstineat a sua p̄
uata cōmunione:
vel etiā a ꝓmuno
ne sacramētoꝝ:
quia in secreto po
test p̄cipere talia
hominibus peccā:
tib⁹. xxxiij. distinc.
habuisse. tamen p
sententiā non pōt
aliquis aliquē se
creto separare a
participatione sa
cramētoꝝ, vt etiā
suspēdere: potest
etiā quis cum scit
aliquem crimino:
sum, suo ꝓlato di:
cere vt ipsum cor:
rigat: vt. xxij. q. v.
hoc videtur. Vel expone: iubeatur, id est moneatur. sic
xxxj. q. j. hac ratione. secundum p̄missa patet q̄ non
obstat. j. de consecra. dist. ij. non prohibeat. xciij. dist. si
inimicus. vij. q. j. scire. ꝛ. xj. q. iij. quibus episcopi, vbi di
citur, quibus episcopi non communicant, nec nos com
municare debemus. quia illa ca. de publice excommu
nicatis intelliguntur.

Dicit hic ca-
sus ponas ca sum sic. Episcopus aliquis solus scit
aliquē in canonē incidisse. f debet eū corrigere priua:
te: ꝛ si incorrigibilis sit, priuate vitabit eum, nō publi:
ce, ne sit prodito⁹ criminis: vt extra de senten. excom:
muni. cum non ab homine. in princi.

Lacuit. ¶ Casus. Beñ. sic ponit hic casum. Quī
dam confessus est suum delictum soli epō velut
homini: postea cū suuz delictū corrigere nollet, epūs ex:
communicauit illū, nec ei cōmunicare volebat: ille con
questus est in Aphricano cōcilio: epūs replicabat q̄ ille
fuerat sibi confessus crimen, sed non poterat testibus
ꝓbare: quesitū est quid super hoc sit faciēdū. Et respō
sum est in concilio Carthaginensi q̄ epūs ex quo nō po:
test crimen ꝓbare, non doleat si ei non credat: ꝛ quā:
diu non vult cōmunicare illi in publico, tādiu non com
municetur sibi ab aliis episcopis. Ego autem sic pono
casum. aliquis confessus fuit soli epō crimen suum: p̄
ter quod inciderat in excōmunicationē: epūs vitabat
eum in publico: questum fuit in concilio Carthaginē
sī, si an bene faceret epō? Et respondet q̄ non, nec putet
ꝓferat⁹: sed cum ipso ad cōpūctionē ei⁹ secretꝫ correctio
nib⁹ elaboret. Si forte correctus pertinacior fuerit: et se
cōtont publice ingesserit: etiā
si epūs in redarguēdo illū quē
reū iudicat, in ꝓbatione defi
ciat: indēnat⁹ b licet his c q̄ nī
hil sciuerūt, secedere ad tēp⁹ d
pro persone maioris authori
tate iubeat e. Ille tamē quādiu
nihil ꝓbare potest, in commu
nione oim ꝓterꝫ ei⁹ q̄ eum
reū iudicat permanebit.

Ite ex concilio Aphricano.

De epo qui sibi soli dicit aliquē crimē sūū fuisse ꝓfessum.

Dicit vt signi epūs di
cit aliquē sibi soli f ꝓ
prium crimē fuisse ꝓfessum, atqꝫ
ille neget: nō putet ad iniuriā
suā epūs pertinere q̄ illi soli nō
credit: ꝛ si scrupulo ꝓprie con
sciētie se dicit negāti nolle cō
municare, q̄diu excōmunica
to⁸ non cōicauerit su⁹ epūs, tā:
diu eidē epō ab aliis nō cōmu
nicet epīs: vt magis caueat h
epūs ne dicat in quēꝫ qō aliis
documētis cōuincere nō pōt.

f ¶ Sibi soli. Non tanꝫ deo: ne sit contra de peni. di
stinc. vj. sacerdos. j. xj. q. j. quicunqꝫ. contra. Sz illīs nō
tenet. sic ergo dicto solius epi scopi nō credit: nec etiā
scripto nisi assit sub
scriptio: vt ex de
testi. cum a nobis.
nisi hoc habeat cō
stitutudo: vt extra
de fi. instru. cū dile
ct⁹. nā literis suis
credit quib⁹ signi:
ficat se aliquē ex
communicasse: vt
xj. q. iij. cure.
g ¶ Excōmunica
to. i. quem dicit ex:
communicatum.
h ¶ Caueat. Ec
ce pena illius q̄ in:
iuste vitat aliquē
vel iudicat. sic. ij.
q. j. nemo.

Questio. iij.

Judicū i vero archiepi
scopi alteri⁹ ꝓuincie ali
cui expetere
non licet.

Unde Gre
gorius ait.

Alterius parochianum alicui iudicare non licet.

Scriptū est in lege. Per
alienā messem trāsiens
falcē mittere k non debes: sed
manu spicas conterere ꝛ man
ducare. Falcem enim iudicis
mittere non potes nec debes
in eā segetē que alteri videtur
esse cōmissa: sed per effectum
boni operis fruméta dñica vi
tiorū suoꝝ expoliare paleis:
et in ecclesie corpus admonēdo
et persuadēdo ꝛ quasi man
dendo cōuertere. Ite pelagius papa oibus epīs.

Quot ciuitates vnaquēq; ꝓuincia habeat.

Scitote certā esse, puin:
cia que habet. x. aut. xj.

Udicū ¶ Ca
sus. Hic ponī
tur tertia questio
in qua querit an
liceat sibi expete:
re iudicū alterius
metropolita. ꝛ re
spondet q̄ non: vt
j. e. c. j. ij. ꝛ. iij. nisi
de licentia sui me
tropolitani: vt. ij.
q. vj. placuit. et. xj.
q. j. clericorum.
i ¶ Judicū. Nul
li licet habere in
dicem alteri⁹ ꝓ
uincie nisi per ap
pellationē: vt. iij.
q. j. nemo.

Criptū est. ¶ Casus. Docet hic Greg. q̄ iudex iudi
care nō dz alteri⁹ parochianū: ꝛ hoc ꝓbat authori
tate leḡ Mosaice. l. in Deutero. vbi precipit q̄ trāsiēs
per messem alienā falcē unmittere nō dz, sz ꝓterre spi
cas manib⁹ potest ꝛ comedere. hāc aut̄ holitatē expo
nit Greg. dicēs q̄ in alienā messem. i. in alienū iudicū
non debes manum extēdere: sed predicatione ꝛ bonis
operibus debes homines a vitiis separare.

Criptū est. ¶ Casus. Docet hic Greg. q̄ iudex iudi
care nō dz alteri⁹ parochianū: ꝛ hoc ꝓbat authori
tate leḡ Mosaice. l. in Deutero. vbi precipit q̄ trāsiēs
per messem alienā falcē unmittere nō dz, sz ꝓterre spi
cas manib⁹ potest ꝛ comedere. hāc aut̄ holitatē expo
nit Greg. dicēs q̄ in alienā messem. i. in alienū iudicū
non debes manum extēdere: sed predicatione ꝛ bonis
operibus debes homines a vitiis separare.

k ¶ Mittere. Nec ordinare, nec aliq̄ sacramēta dare
pōt in alteri⁹ epatu. ix. q. ij. c. j. ꝛ. ij. sec⁹ de ꝓconsulib⁹ q̄
insignia sua extra ꝓuinciā ferūt, ꝛ volūtariā exercent
iurisdictionē. ff. de offi. procon. l. j, ꝛ. ij.
l ¶ Admonēdo. Non tñ publice eis predicādo tanꝫ
ius in eis habēs. lxxj. dis. hortamur, ꝛ. ix. q. ij. epm. arg.
xxij. q. j. c. j. xvj. q. j. interdicim⁹. sz sine solēnitate ad do:
nū monēdo: ꝛ qō q̄libet pōt facere, ꝛ etiā monach⁹. xvj.
q. j. ca. j. ꝛ. c. qz iurta. fm alios pōt predicare, nō tñ cōci
tādo turbā. xvj. q. iij. placuit. ij. qz illīs nō cōstitit in cō
tentiosa iurisdictione. Nec refert quis predicet, sed q̄d
predicet. xix. dist. fm Joan.

l ¶ Quidam dicit hoc si manifeste. vel vt ꝓpri. vbi de q. j. epi.

Citote certam esse. ¶ Casus. Docet hic pelagi⁹ que hoc at,

dicatur certa prouincia: scilicet que habet .x. vel .xj. ciuitates, et vnum regem &c. et q̄ ad iudicium comprouinciales omnes cause episcoporum et reliquorum sacerdotum debent referri: vt ab eis voce cōsona discernantur: nisi appellatum fuerit ad maiorem.

s ¶ Epos. hoc ī̄ est statutū, qz causa epi cotā .xij. epīs est tractāda. xv q. vij. li do rumid⁹.

b ¶ Oēs. Ar. archidiaconos nō esse iudices.

c ¶ Scōm ordines. Ergo medio pretermisso nō est ad superiorē cundum. vt. ij. q. vj. c. anteriorē. ver. illo videlz. z ca. decreto. z. q. vij. metropolitanum. Et sic est argu. q̄ omisso archidiacono non tur ad epm: vt ex de offi. archi. c. j. z xvij. q. ij. cognouimus. z ar. ī̄ ex de prebē. referente.

Appellādum non est omisso medio.

d ¶ Ab extraneis. Ergo metropolitanus est extraneus iudex. nō est ergo iudex. puncie. Quid iuris sit de hoc, quere. ix. q. iij. ca. ij. Jo.

Enicq. ¶ Ca. Suffredus epūs sentiēs se criminosū, vel infirmitate grauatum q̄ nō poterat pdesse subiectis: adiuit primatē nō suū vel epos alterius puincie: et cōtra eis volebat renunciare episcopatui. Illi autē epi vel primas crimen eius examinauerūt, et renūciationem receperunt. Oō q̄ male actū erat nec debuit fieri sine authoritate pape ideo papa cuidā cōmittit vt Suffredum restituat, et si postea quid fuerit corrigendum, ab eo definatur: vel ita restituatur, et postea de causa cognoscatur.

Renūciatio facta a metu.

e ¶ Vel infirmitate. Vel malitia plebis, vel defectu facūle, vel irregularitate: vt ex de renū. nisi cū pridem.

f ¶ Restituat. Sed nōne debuit perdere locū suū: q̄ spontanee resp̄debat cotā extraneo iudice. xj. q. j. placuit. z. iij. q. vj. nō licet? Sz dic q̄ papa pepercit ei. Et est h̄ ar. de illicita renūciatione q̄ nō teneat si fiat ignorante prelato suo: vel si fiat in manu alterius. z vij. q. ij. gonsaldus. ex de renū. admonet. ff. de offi. pfi. legatus. Sed cōtra: qz etiā tacite quis renunciat iuri suo. ex de hiis que fi. a ma. par. ca. ex ore. z. vij. q. j. eos. et ex de renūn. qō in dubijs. z. xxxij. qō. j. de benedicto. vij. qō. j. ēs periculosum. Dico q̄ ipse nō potest repetere: qz renunciatio tenet quantū ad ipm: sed ecclesia potest eum repetere: vt vij. q. j. non oportet. et ca. eos. vel dic q̄ renūciare pōt his q̄ spectant ad onus: sz nō his q̄ spectāt ad honorē. nō ēm subdit⁹ pōt abdicare a se iurisdictionem sui epi. ex de so. cōpe. si diligenti. Jo.

¶ Est tamen. ¶ Casus. Supra in ca. scriptū. dictum est q̄ aliquis nō debz mittere manuz in messem alienā. sz qz casus est i quo pōt quis alienū iudicare parochianum, ideo Sra. ponit istū casum. vt illum ostendat casum.

† Dic hoc ex verū in platurꝫ et bñficia sz sec⁹ i ac q̄rēdis: vt i pd. decret. ex ote. sz gof.

Q Lacuit. &c. ¶ Ego. Nullus epūs doleat si eius parochianus excōicetur ab alio epo, pter predaz quam fecit in suo episcopatu.

Exēpti delinquētes in diocesi epi an possint ab eo puniri.

g ¶ Parochianū. Sed nōne epūs potest punire exemptos q̄ delinquūt in sua diocesi? Videtur q̄ sic per ca. istud. z. ē. iij. q. vj. ca. j. z ex de hereticis. ad abolendā. in fine. vbi dr q̄ nullū priuilegiuz iuuat. et ex de priui. tuarum. in fi. Itē negligentiā alterius potest supplere vt extra ō sup. neg. prela. sicut. ex de priui. cū z plantare. z excessus eoz punire: vt ex de priuil. parētib⁹. Item ratione delicti perditur priuilegiuz. xj. q. iij. priuilegium. Item q̄ reatus oēm honorem. Item qz reatus oēm honorem excludit: vt. C. vbi se. vel cla. l. j. Item qz in prouincia quis deliquit, illic iuri subiaceat: nulle⁹ excusaturus priuilegio. C. vbi de cri. agi opor. aut. qua in prouincia. nō est preterea priuilegū concessi, flagitioz crescet authoritas: vt. C. de priui. scho. l. ij. lib. xij. ad idem in auten. de manda. prin. ¶. q̄ si delinquētes inueneris. coll. iij. vbi dr: nō ḡmittas nocētes aliquib⁹ vt priuilegūs. Econtra probatur q̄ nō possunt: puniri: vt extra de priuile. sane. et ca. cum capella. xvj. q. j. frater noster. z expresse dicitur extra de supplen. negli. prela. sicut. si essent tales possent puniri sicut et alij, inutile esset eoz priuilegium. Item proconsul non potest se intromittere de causis fiscalibus. sic nec episcopi de istis; quidam modo fiscales facti sunt per priuilegium. ff. de offi. proconsul. si in aliqua. ¶. j. Solu. quidam dicunt q̄ pro occulto delicto a solo Romano pontifice possunt puniri: sed pro notorio possunt puniri ab epo loci, per id quod legitur extra de priuile. tuarū. Melius dicas q̄ si priuilegiatus delinquit circa rem nō exemptā, vt in contra-

ctu, vel in maleficio occidendo hominē vel adulterando cum aliqua: tale delictū potest punire episcopus loci: q̄ etsi sit persona exēpta, tamen res in quā delinquitur nō est exēpta. Si vero deliquit circa rē exemptam, puta male gerendo se in officio suo/vel alienando res ecclesie sue: in his solo papa punit̄ vbi ergo factū exēpti preiudiciū affert nō exemptis/bene eius loci punit in his in quib⁹ delinquens cōtingit suā iurisdictionem: secus si nō afferat alicui preiudiciū. ꝛ hec distinctio ꝓbatur et de priuil. cum capella. Et dicit q̄ cum delictum eorū publicum est, potest puniri ab epo: vt .j. dictum est, et vt dicit decre. parentibus. ꝛ ca. tuzrū. et de priuilegijs.

a ¶ Illis ꝛc. Rapinā. q̄ ad res mobiles.

b ¶ Depredationes. quo ad res se mouentes, vt animalia.

c ¶ Excōmunicet̄ tur. cuiꝫ ab ipsius loci epo: vel in cuius iurisdictione deliquerūt. Arch.

Quo. ¶ Casus. Hic intitulatur ꝥra questio: scz cuius iudicium sit exequendum si cōprouinciales iudices inter se discordāt in causa vel sententia epi. Et certe cōsuetur distinguendū sint iudices delegati vel ordinarij vel arbitri. et hec distinctio. ꝛ fuerit notari. ij. q. vj. ⁊. definitiua. ⁊ si. si plures. ꝛ in pluribus aliꝫ locis, legibus scz ꝛ decretis ꝛ decretalibus.

d ¶ Porro. hec questio expedita est. ij. q. vj. ⁊. definitiua. ver si. item si plures.

Si quis. ¶ Casus. Epi. xij. examinabāt causam criminalem epi. Sex dicebant eū absoluendū: alij dicebant eū condemnandū: ꝛ sic dicebant eū remittendū ad papam, diuersas sententias inter se. i. opiniones habentes. Questū fuit in Laodicensi cōci. quid sit in tanta discordia faciendū. Et respōsum fuit q̄ archiepūs vicine prouincie eū aliquot epīs vocari debet: qui pariter residentes dirimant questionē/vt eū absoluant, vel iudicent cōdemnandū: ꝛ vt negociū ad apostolicā sedem transmittatur. Idem est casus ca. sequentis. sed in eo non fit mentio de epīs vicine ꝓuincie. Et intelliguntur ista duo ca. de iudicibus ordinarijs ⁊m Beñ.

¶ Si quis. Istud ca. videtur cōtinere iniquitatē, tum ex eo q̄ non statur hic iudicio maioris partis: ⁊ tum ex eo q̄ alienus iudex iudicat ñ suū subditū: ſz exponit h notant. Jo.

Contrarium ff. de re iu. duo.

e ¶ Epos ꝓuincie. in pari nūero.

Facit ad hoc tert. l. i. ibi gl. et dec. ff. ⁊ vi. et ecton. eos.

f ¶ Sniaꝫ. i. opiniones: ḡbus dā. ſ. volentib⁹ eū absoluere: ḡbus dā volētib⁹ reseruare sententiam pape.

g ¶ Pronūciare. Nō sentēdo: ſz opinionē suā reādo: ꝛ ideo sic exponē: ne sit .j. ff. de re iud. duo. ꝛ .l. inter pares. et .ij. q. vj. itez si ptes. vbi q̄ si discordant delegati, ad delegātē ē recurrēdū.

h ¶ Aduocari. pape rescriptuꝫ. i. papa cōmittat metropolitanis ꝛ epi scopis vicine ꝓuincie negociū illud, sic exponit ſm illos q̄ de iudicib⁹ a papa delegat⁹ intelligūt. vel etiā de epīs ipsis q̄ sui iudices sunt/intelligas: ꝛ ſm hoc est speciale q̄ par pari pōt causam delegare. Nam q̄libz in defectū iudicis ordinarij par ipsum habet imperium: vt. lxv. dist. ca. viti. ſic. ij. q. vj. placuit. ij. vel forte hoc fit de cōsensu partiū. arg. xj. qōe. j. iudices. est etiā hic aliud spe

par pari pōt cām de legare.

De eodem. ¶ Gales.

Illis aūt q̄ intra parochiā būficiū aut hereditatē habēt, ꝛ alterius epi parochiani sunt, ꝛ de loco ad locū iter faciūt, ꝛ rapinam[a] et depredationes[b] peragūt: placuit vt excōicentur[c]: nec ante ex parochia exeāt, ḡ̃ que patrarūt digne emendent: quorum excōicatio sentiat eorū et ꝓpio epo significanda est: ne eos recipiat anteq̄ illuc rediant vbi rapinam fecerūt: ꝛ ibi omnia pleniter emendent.

¶ Questio.xiij.

Quoꝛ[d] cuius iudicium sibi exequendum sit si iudices electi inter se discordare cognoscerit, i Laodicensi concilio sic inuenitur definitum.

¶ A quo sit ferenda sententia quando comprouinciales episcopi discordant.

Si ḡs epūs criminaliter in iudicio epōrū fuerit accusatus: cōtingat aūt epos prouincie[e] qui cōuenerint, diuersas habere sniaꝫ[f]: et alios quidem innocētem eū pnunciare[g], alios reū: ꝓpter hmōi cōtrouersiam amputandam placuit sancte synodo metropolitanū epm alterius ꝓuincie vicine aduocari[h], ⁊ aliquantos cum eo episcopos alios: qui pariter residētes quicūq; fuerint, dirimāt questionem: propter hoc vt sit firmū iudicium q̄ ab vni⁹ ꝓuincie epīs fuerit promulgatum.

Item ex pci. Martini pape.

¶ Quando iudices electi de snia inter se discordes exiterint: de vicina ꝓuincia archiepiscopus aduocetur.

Si quis epūs in aliquib⁹ iudicatur: ꝛ viderit ipsos episcopos qui in prouincia sua sunt, iter se iudicio discrepare, ita vt alij videantur eum qui iudicatur iustificare alij condemnare: pro definitione huius dissensionis hoc placuit sancte synodo, vt de prouincia vicina alter metropolitan⁹ vocetur episcopus, vt per eum cōfirmetur quod secundum rectum placuerit canonem.

¶ Nisi eadem prouincia primatem habuerit ad quem negocia que per metropolitanum terminari non valent, referenda sint.

Vnde Bonifacius papa populis Galie.

¶ Primati deferuntur negocia que metropolitan⁹ explicare non valet.

ciale q̄ si discordant iudices, nō obtinet sententia plurimorum. sic. C. de appella. iubemus. in fine. ꝛ extra de rescript. pastoralis. alias secus. lxv. distinct. sane. Uel forte hoc tenet cum pares sunt hinc inde iudices: sed contrarium est. xxj. distinc. capi. submittitur. vbi dicitur q̄ ad maiorem iudicem est eundem: sed hoc fit (vt dixi) de consensu partium. Uel dic q̄ omnia ista spectalia sunt in causa episcopi: vbi omnes debent concordare in sententia: vt .j. ea. ca. iiij. Joan.

¶ Uel eadem. ¶ Casus. Dictum est supra q̄ archiepūs scopus vicine prouincie debet vocari: sed dicit Gratianus hoc esse verum nisi eadem ꝓuincia primatem habeat, ad quem recurrendum est: vt seq. cap. patet.

SI inter epos. ¶ Caius. Hoc capitulū loquitur in causa ciuili, Et est casus talis. Cōtrouersia mota est inter duos epos eiusdem prouincie de rebus spiritualibus vel alijs negocijs: quesitum est quis debeat negocium terminare? Et respondetur q̄ metropolitanus eoꝝ cum quibusdam episcopis debet negocia terminare: ꝛ si alterutra partiū nō pareat sententie, deferatur causa per appellationem ad primatem: vt per eum negocium determinatur: cuius sententie nullus valebit contradicere.

a ¶ Negocijs. Nota pro ciuilib⁹ negocijs posse celebrari synodum: vt. 3. distinc. xviij. propter.

b ¶ Tūc pmas. Arg. q̄ maiora negocia prouincie non licet facere metropolitano, sine authoritate primatis. sic. lxv. dist. de plo na. ꝛ. xcix. distinc. c. j. ꝛ. xvj. q. vj. placuit. sed illud intellige si appellatur ad ipsum: vt. xviij. dist. c. j. ꝛ. ix. q. iij. conquestus.

c ¶ Contradicere. Ecce casus vbi nullus auditur secundo appellans: vt est ꝫ dict. q. q. vj. antepenultimum. ꝛ

SI metropolitan⁹ a q̄ cūq; cōprouinciali cpo in causa ꝓpria appellat⁹ eum audire distulerit, in prima synodo negocij sui habeat licentiā exercēdi: ꝛ quicquid p iustitiā a cōprouincialib⁹ fuerit statutū, debet custodiri.

¶ Sed si oim comprouincialium cōcordi sententia fuerit damnat⁹, manebit erga eum immobilis censura.

Unde in Antiocheno concilio legitur.

¶ Episcopus qui ab epīis sue prouincie cōsonā sententiam reportauerit ab alijs iudicari non poterit.

SI aliq̄s epūs criminaliter accusatus ab oibus⁹ q̄ sunt intra prouinciā epīis, acceperit vnā consonāq; sententiam: ab alijs vlterius iudicari non poterit: sed manere circa eā oportet tanq̄ cōuentem que ab oibus prolata est firmam ratāq; sententiam.

¶ Subintelligēdū ꝫo est nisi ad iudicē maioris authoritatis fuerit ꝓuocatū: tunc em̄ p appellationem soluta sententia firmitatem non obtinet.

Unde Nicolaus papa ait.

¶ Semel definitum retractari non licet, nisi vbi maior authoritas fuerit.

QUod bene semel definitum est [c], ꝛ interpositis iuramentis deliberatū: nulla debet iteratione (nisi forte assistio vbi fuerit maior[f] authoritas) retractari.

Item ex cōcilio Sardicensi.

¶ In renouatiōe iudicij, beati petri memoria est habēda.

OSius epūs[g] dixit q̄ si aliquis episcop⁹ adiudicatus fuerit in aliq̄ causa, ꝛ putet se bonā causam habere, alterū iudicū renouet. Si vobis placet, sancti Petri apli memoriā honoremus: vt scribatur vel ab his[h] q̄ examinauerunt: vel etiā ab alijs epīis q̄ in prouincia proxima morantur, Romano epo. ꝛ Et si iudicauerit renouandū esse iudiciū, renouet: et det iudices. Si aut̄ ꝓbauerit talē causaz, vt ea nō refricent q̄ acta sunt: q̄ decreuerit roman⁹ epūs ꝓfirmata erunt. Si hoc ergo placet oibus, statuatur. Synod⁹ respondit, Placet.

¶ Questio. v.

SI quis episcopus. ¶ Caius. Hoc ca. de delegatis iudicibus loquitur: vt dicunt Bene. ꝛ Hug. et dicit fuit etiam Hug. q̄ prima duo capi. possunt similiter de delegatis iudicibus intelligi: possunt etiam intelligi illa de his qui bene habent priuilegium deponēdi episcopū ꝫ pos suos. Sit ergo casus huius ca. Aliquis episcopus ꝫ per, accusatus fuit ꝛ depositus cōcorditer ab episcopis ꝓpriq̄, uncie. Dicitur hic q̄ decetero ab alijs iudicari non potest: sed sententia firma permanebit, nisi appellet ut vt. ſ. ꝫ. proximo. cuius casus planus est.

b ¶ Ab oib⁹. Per hoc videt q̄ speciale sit in epo vt ab oibus debeat absolui vel condēnari.

QUod bene, ¶ Caius. Quesitum fuit a Nico. vtrū sententia semel bene lata iuramētis etiam interpositis possit retractari. Et respondetur q̄ nō: nisi ad maiorē fuerit appellatū.

e ¶ Definitū est. A iudice pnīam: vel etiā a q̄cunq;. Et intellige de iuramento q̄ iudex parti defert: nōq; pars defert parti: q̄ illud nō pōt retractari: vt. C. de rebus credi. generaliter. ꝛ. ff. de iureiu. admonendi. Itē arg. q̄ iurat stare vel parere snie vel mandato alicuius q̄ pōt appellare. ff. rem ratam haberi. l. iij. ꝫ falsus. ff. iudic. sol. cū apud. eū de appel. ad hec. ꝫ. et ca. preterea, ꝛ ca. questioni.

f ¶ Maior. eū de iureiu. veniētes.

OSius epūs.

¶ Caſ⁹ Osi⁹ in cōci. Sardicensi surrexit dicens: si aliquis epūs fuit odemnatus: si putat se bonā causaz habere, appellet ad papā: ꝛ hoc significet pape: vel ab his epīis qui eū examinauerūt: vt ab epīis vicine prouincie: ꝛ si placuerit ei, renouet iudicium, aut sententia ꝓfirmetur. Responderūt oēs, placet. Casus tamen non facit mētionem de appellatione condemnati. ꝛ dicit Hug. male iudicatus.

g ¶ Osius epūs. Arg. aliā esse causam appellationis a principali. Arg. contra. xxxj. q. j. Lotharius. ꝛ nota. ut. ꝫ. q. vj. ſi episcopus. ꝛ ꝫ. post secundam.

h ¶ Vel ab his. Ille em̄ iudex qui tulit sententiam: si nō deferat appellationi, referibet ei ad quem appellatur opinionem suam: ꝛ quare nō deferat appellationi: vt. ff. de appel. reci. vel non. l. scendum.

Jurāmentū an possit retractari.

¶ Adde q̄ hic agit an aduocat⁹ ꝓme cauſe teneat ꝓ eodem salario defēdere in cā ap. ō q̄ dic vt p gl. in. l. ita dētū. C. de ꝓcu.

Judex a q̄ rescribēdz iudici ad quem,

QUod autē. ¶ Casus. Hec est quinta questio qua queritur an deficiente accusatore reus sit cogendus ad purgationē: & quidem si ꝓpter hoc laboret infama, cogitur ad purgationem: alꝰ non: vt. ē. ij. q. v. presbyter. & cap. si mala fama. Eadem questio tractat ē. ij. q. v. vbi ō hac materia satis dictum. Et nota q̄ sequentia duo capitula intelliguntur de illis q̄ non sunt de crimie infamati: & ideo non cogūtur ad purgationem.

a ¶ Quod autē. Reus non est cogendus ad purgationē nisi laboret infamia: vt. j. ea6. quod aūt. & j. q. v. presbyter. vbi plene de hoc inuenies. Jo. de fan.

QUod autez. ¶ Casus. Maximus dū accusaretur a quibusdā, supplicauit Greg. vt mitteret aliquem cardinalem vel legatū ad eū vt coram eo ꝓbaret se innocētem. Rñ. Greg. hoc vtiq̄ esset excusabile si ratio vlla cogeret reum ostendere se innocentē: sed quia hoc onus accusatoribus incumbit, ideo mādat ei vt ad eum veniat sine mora forte se defensurus.

b ¶ Qua. i. per quā. ‡ sic. ē. ij. q. ij. qui intēdit. & extra de presump. cum in inuentute.

ACcusator. ¶ Casus. Ad hoc vt lex faciat ad ꝓpositum Gratiani, debet hic esse accusator: vt videt dicere Benenen. licz in. l. C. sit actor. & fm hoc sic ponēs casum. Quidā ꝓsiebatur coꝝ iudice se non posse ꝓbare crimē qđ obijciebat: sed postulabat vt reus cogeretur, ꝓbare contrariū. Quesitū fuit ab imperatore qđ iuris esset? Et respōdet q̄ per rerum naturā nulla est probatio illius qui factum negat: vnde reus ad hoc cogi non debet. Et si sit ibi actor, idem est casus: sed intelligitur in causa ciuili.

c ¶ Accusator. Ex hac. l. due habentur regule. Una, q̄ nisi actor, ꝓbet quod intēdit, reus absoluitur. ‡ Secunda est q̄ negantis factū nulla est ꝓbatio. Prior regula recipit exceptiones. Nam ratione presumptionis transfertur probatio ad reum: ‡ v. extra vt ecclie. deneſi. vt nostruz. & extra de procu. ex insinuatione. in ff. & ff. de dona. inter vi. & vxo. Quintuo. Item cum actor intentionē suā fundauit iure cōmuni: vt. C. de ꝓba. si ne. rr. viij. dist. quia sunt culpe. & c. dist. contra morem. Jtē cum reus ꝓponit assumit sibi onus probandi: vt. ff. de ꝓba. circa. Jtē in cōibus iudicijs vtriusq̄ ꝓbatio auditur: vt ex de ꝓba. ex literis. Jtē cū ꝓtra contēdit nō posse: reū necessitate monstrandi contrariū non astrinxit: cum per rerum naturam d factū negantis e probatio nulla sit. Hoc autē obseruādum est quando reum publica fama nō verat: tūc eī authoritate eiusdē Gregorij ꝓpter scādalū remouendū famā suā reum purgare oportet.

¶ Causa. vii.

QUidā epūs lōga tinalitudine grauatus, alīū sibi substitui rogauit: cuius precib⁹ summus pontifex annuit: & quod rogauerat, ei cōcessit. Postea vero conualuit idem episcopus: & quod prius fecerat, cupit rescindi: hic aduersus eum qui sibi accesserat, questionez mouet: suāq̄ cathedrā tanq̄ sibi debitā repoſcit. Dic primū querik vtrum viuente epō potest ꝓbari: licet contrariū innuatur extra de elect. bone. sed illud nō est propter vim negationis, sed potiꝰ singularitatis. Quandoq̄ tamen negatiua ꝓbatur sine determinatione tēporis: vt extra de ꝓba. tertio. Sz illa potius est presumptiua probatio q̄ violenta. Et sic intelligitur qđ est extra de testi. tā literis. in fi. Jtē negatiua facti probat cum habet implicitā affirmatiuā: vt extra de renū. super hoc. Jtē negatiua iuris bene ꝓbatur: vt. ff. de ꝓba. ab ea parte. qz qui negat aliquid iuste factū, dicit illud iniuste factū: & quia presumitur aliquid potius iuste q̄ iniuste factum, ideo illud tenet ꝓbare. ‡ Negatiua forme siue qualitatis dicit ista. Jte nō est idoneꝰ, nō est legitimꝰ, nō est soluēdo. & talis est ꝓbanda ‡ ab eo qui eam ꝓponit: vt extra de presump. dudū. & ff. de lega. ij. cum quidā. & l. cū pater. ‡ rogo. & eo qđ eā C. de inoffi. test. omni modo.

d ¶ per rerū naturā. i. ꝓ suetudinē causarū. Jtē iste fm D. intellect⁹ perpēdit qđ qō legit. xxx. q. v. c. vlt. in fi. sic qō dicē de fi. instru. inter dilectos. & ex de cau. posses. & ꝓpe. vt not. cum ecclesia. & extra de fide instru. ca. ū.

e ¶ Negatiū. Sic extra de can. pos. & ꝓprie. cū eccla. le. bone et extra de ꝓbationib⁹. quoniam.

QUidam epūs. ¶ Casus. Supra. vj. q. iij. cap. deni: magnq̄. facta fuit mētio de renunciatione episcopatꝰ, inēlle. Unde Gratianus nactus occasionem subjicit causam istam in qua tractat de renunciatione: & an prelato vi-

Vel die. i. coram q̄. i. i. ꝑsentia eiꝰ fm Zan.

Cōe. l. q accusare. C. ō edē. & l. actor qō asseuerat. C. de ꝓba.

Negatiua est triplex.

obijcit.

ēpo vi aūt an posse aiꝰ sub rogari.

nente alius sit ei substituendus: & de mutatione sedis, et quibusdam aliis: que omnia vt competentius agat, thema proponit, duas inde elicies questiones. Ad preces cuiusdam egrotantis episcopi papa loco eius alii substituit: postea cum conualuisset, volebat repetere cathedram cui renũciauerat.

Quod autem viuente.

Hec questio diuidit in .iij. partes. In prima probat .xv. auctoritatib⁹ q̃ nullus dz prima iure suo sine culpa sua: nec etiã p infirmitate, nisi ipse renũciauit: nec alius potest eligi altero non renunciante, nisi de pape licentia speciali. Secũda ibi: Ne autez. Tertia ibi: Ecce q̃. Quarta ibi: Ambitiõis. & nota ibi: Quod vero. Sexta ibi: Hoc nõ solũ. Septima ibi: Ecce in dñ⁹. Octaua ibi: Iré cum aliis. Nona ibi: Hoc etiã tunc obseruãdum. Jo. de fan.

Caius. Hic intitulat j. questio in qua querit an viuente epõ alius possit loco eius substituere: & respondet q̃ non, nisi in casibus, scz nisi deponat: vt l. dist. postq̃, & nisi renũciet: vt j.e.q. qualiter. & nisi mutetur sedes de licẽtia pape: vt j.e. mutationes. & nisi per ambitionem transtulerit se ad aliam ecclesiam: quo casu carebit vtraq; habita scz et ambita: vt j.e. si quis epõs. ad instar innasoris, qui amittit rem innasaz, & aliud tãtundẽ: vt. C. vnde vi. si quis in tantã. vel nisi intrauerit monasteriũ vel canonicã regulã de licentia pape: vt j.ea. hoc nequaq̃. Probat ergo primo per conciliũ apud Aruerniã celebratũ q̃ epõ viuenti alius substitui non debet, nisi depositus sit.

a Quod autem viuente. Dicendũ est q̃ non, nisi sit depositus. l. dist. postq̃. vel nisi renunciauerit de licentia pape: vt j.e.c. mutationes. vel nisi per ambitionẽ se transtulerit ad aliã: quo casu carebit habita & ambita. j.ea. si q̃s epõs. ad instar innasoris, q̃ amittit rem innasam, & aliud tantũdem: vt. C. vnde vi. si quis in tantam. In egrotante autem distinguunt quidam si egritudo est incurabilis, vt tũc alter substituatur: vel etiã si nimis senex est, ad instar iudicis. ff. de iudi. si longi⁹. C. de officio prefec. otien. l. si quos. Sed hoc non admittitur nisi in leproso, qui a dignitate remouetur, propter scandalum. extra de cle. egrotan. tua. Hoc etiam scias q̃ epileptici & alij diuturno morbo laborantes nõ promouentur: vt. xxxiij. dist. cõiter. & extra de elec. cum inter. sed promotũ morbus nõ deijcit: vt hic, & j.ea. ij. sed datur ei coadiutor: vt j.ea. j. scz ex dispẽsatione magna quãdoq; viuenti epõ alter adiungitur: vt j.e. nõ autẽ.

Questio.j.

Quod autẽ viuẽte[a] epõ alius supponi aut suprordinari non possit: ex cõcilio apõd Aruerniã celebrato definitũ est: in q̃ legit vt null⁹ viuẽte epõ alius supponat aut superordinetur epõ, nisi forsitã in ei⁹ locũ quẽ capitalis culpa deiecerit.

Iré ex registro Gregorij pape ad Anatolium Constãtinopolitanum diaconem.

Prio molestia corporis suo honore non priuetur epõs.

Scripsit mihi dilectio tua: me reuerẽdissimo fratri meo Joãni primeb Justiniane sedis epõ q̃ egritudine capit, quã patit, epm̃ precipere succedere: ne forte dum episcopi iura eadem ciuitas nõ habeat (quod absit) ab hoste depereat. Et q̃dẽ nullis canones precipiunt vt pro egritudine episcopi episcop⁹ succedat: & ideo minus[c] est vt si molestia corporis irruat, honore suo priuetur egrot⁹. Sz suggerendũ est vt si quis in regimine egrotat, dispẽsator[d] illi tali requirat, qui possit eius curam omnem[e] agere: & locum illi⁹ in regimine ecclesie (ipso non deposito) conseruare: vt nec̃ ciuitas neglecta esse inueniatur.

Idẽ in epla ad Candidum.

Flagellatus a domino, afflictio addi non debet.

Cum percussio corporalis imminet: vtrum pro

b Primeb. i. Salonitane: quia ibi Justinian⁹ primo resedit. Alij dicũt Rauennã, & non Salonitanam esse primam Justiniani sedem.

c Et ideo minus. Preesse em̃ intelligitur, licet sit infirmus: sicut seruus seruire intelligitur, licet sit infirmus. ff. de sta. libe. cum heres.

d Dispensator. Simile. ff. de tute. solet etiam, vbi dicitur q̃ si tutor propter longam egritudinem nõ potest adesse, dabitur ei curator: qui potius dicitur administrator.

e Curam omnem. i. res eius administrare. sed que spectant ad pontificale officiũ, vicini episcopi suppleburt. j.e. pontificeo. Et est hic argu. q̃ coadiutor et administratores vel visitatores debeant habere liberã & ãa ad generalẽ administrationẽ: vt j.ea. quãuis. & extra de minis. cum nobis olim. in fi. & xxj. q. j. relatio. Sed quid si stratiste nolit habere coadiutorem? Dico eum cogendum, per superiorẽ. extra de censi. romana. versi. si vero. lib. vj. & arg. ff. de mino. l. ait Ꝟ. j. multa em̃ bona prestant to fortuitis: vt. xlv. dist. qui emendat.

Cum percussio. Ꝟ Caius. Calũniosus clericus eos obtinet potalem patiebatur percussionez: cuius occasione dimisit ne Cãdidus episcopus de vibe veteri ipsum beneficio spoliaret ecclesie spoliauit. super quo cum Greg. querela pulsaretur, precepit Candido quaten⁹ omnia sibi restituat: verũ vt quia si pro egritudine ecclesia priuaretur, & de⁹ offenderetur, & alij non inuenirẽtur, hoc exemplo deterriti q. ij. c. qui vellent ecclesie militare. Et ibe casus colligit extra vi. Ar-

f Dicit q̃ dãtis ordinis die sertio vtato vt ex ẽ ac. ad petitionẽ. i fi. vbi ẽ hoc. ap probat post. ij. B. ibi alios impedire videat p.e.t.c. ꝗliter. ij. in fi.

de cleri.egro.cum percussio.

a ¶ Purgatione.i.probatione.T.ea.aduersitas.

b ¶ Flagellatis.sufficienter.sed non sufficienter afflictis addi potest:vt.xxj.q.v.si quis a proprio.et ca.seq. et est arg.q̃ post Penitentiã non potest quis accusari de crimine: similiter nec duplici dãno debet quis puniri.ff.de iu.do.et ff.de cõdi.ob cau. si pecuniam.§.vl. similiter pena nõ debet verti in culpam:vt.d.dist.v. baptizari.et ca.ad eius vero.

c ¶ Afflictio.d. ist.q.ix.indicas.et ex de iudi.at si clerici.et.d.dist.v.ca.j.

¶Resentium. ¶ Casus.

Adeodat⁹ presbyter accepit a Quintiano epõ suo licentiã vt ad certũ tẽpus abesset ab ecclesia sua p̃o quibusdã suis negocijs ordinandis:ꝙ cum propter egritudinẽ iteriisset vltra tempus prefixum ei,episcopus eius ꝛc̃ Quintianus aliuꝫ sibi instituit. Gregorius autem cum ex hoc querelam suscepisset:scribit Clemẽtino primati ipsi⁹ Quintiani vt inq̃rat veritatem huius rei:et si inuenerit q̃ egritudinis causa p duos menses abfuisset,resti tuat eũ in loco suo: substitutum vero presbyterum si non per simoniam fuit ibi presbyter ordinatus,in alia quacunq; vacante ecclesia instituat.si vero per simoniam degradetur.

d ¶ Per duos. Idem forte si per vnum: vt.T.e.si dõ in clero: hic sumit argumen.xD.q̃ si episcopus indeterminate licentiauit clericum, non videtur eum licentiasse vltra duos menses:sed tamen hoc est referendũ ad arbitrium boni viri considerato negocio: argumẽ. ff.de verb.obli.continuus. Ad hoc cap. bene facit.ff.de Archi. re multa.qui commeatus.nam ibi dicitur q̃ si aliquis abest vltra statutum tempus, p̃o desertore habetur. Adde q̃ talis simile bonum argumen.xxj.q.ij.placuit.potest tamen sua nõ per modicum tempus purgare mora.lxxxviij.distinctio.peruatum. Non enim festinabit iudex ad sententiã vbi quis iusta causa abfuerit: vt.ff.de damno infecto.§.finita.si forte.etiam licet ad prefixum termi num res non veniat:sed habebitur ratio viarum,temporis,temporis,et egritudinis,et alterius impedimenti: vt.ff.de purgatione⁸,an p̃o vindicta contingat,dei iudicium in hoc ignoratur,et ideo non debet a nobis addi flagellatis b afflictio⁶: ne nos culpe(q̃d absit) offensa respiciat.

Ite Gregorius Clemẽtino epõ primati Bizanceno.

¶Infirmitas causa loco suo quis priuari non debet.

¶Resentiũ lator⁷ Adeodati querelã,q̃ se p̃sbyteratus sui loco incongrue dicit expulsum:licet subdite tibi textus petitionis explanet:tamen paulo iudicatum⁹ apertius retexendam:asserit nãq; a Quintiano fratre et coep̃o nostro in loco suo quibusdam se suis ordinandis negocijs relaxatũ: egritudinisq; causa p duorum b mensium spatiũ sue ecclesie defuisse:cui⁹ rei occasionẽ captãtem predictum fratrẽ nostrũ,aliũ loco ei⁹ illic presbyterũ ordinasse.Hortamur itaq; fraternitatem tuaꝫ vt causaꝫ ei⁹ solicite districteq; perq̃ras:et si manifeste egritudinis (sicut dicit) causa ecclesie sue defuisse eum reperis,nullũ ei ex ordinatione alteri⁹ p̃sbyteri permittas pũ dicti generari:sed in loco suo sine aliqua eum fac dubietate restitui:et.T.Illud autem charitatem tuã specialiter admonemus,vt si vera fuerit hui⁹ suggestio,atq; in suo ordine fuerit restitutus:de presbytero qui in loco ei⁹ ordinat⁹ est, subtilr districteq; debeas esse solicit⁹:et si quidem sine dationẽ aliqua ad eundẽ ordinẽ p̃uenerit,vt in simoniacã hereſim non potuisset incidere:in altã⁸ quãcunq; vacantẽ ecclesiam eum volumus ordinari. Si autẽ in eũ quippiã (quod auertat dñs) tale fuerit repertũ:ipso etiã presbyterat⁹ ordine priuet:quẽ nõ causa replẽde necessitatis ecclesie,sed sola cõprobat ambitione suscepisse. Ite Nicola⁹ papa Alnino Januensi archiepo.

¶P̃o infirmitate vel egritudine epõrum nõ sunt abdicẽdi: nec i eoꝝ locũ alii substituẽdi.

¶Ontifices q̃ aliqua occupant infirmitate vel egritudine, abiiciẽdi nõ sunt, nec alii in loco eorũ cõsecrãdi sũt,nisi ex hac fuerit luce subtracti.q̃ si ẽ ministerio sibi cõcesso cõquerunt:q̃ licita sunt vaca.mu.tempus.ff.qui.ex cau.ma.si cui.§.pẽ enim absens iustam habere excusationem:vt extra vt lit.nõ contest.quoniam frequenter.Ex dicit q̃ si quis per licentiam abest:si vlq; ad quinquẽnium non reuertitur punitur:vt.C.de aduo.di.iu.l.vlt.Jo.

e ¶ In alia. Argu.q̃ si cõcedo alicui ecclesiã que ab eo euincitur,teneor ei aliam concedere:vt extra de pre ben. inter cetera. q̃ iuuari nos beneficijs nõ decipi oportet:vt.ff.commo.l.in commodato.§.penul.T.e.omnis.et ca.pastoralis.et est ꝛa id q̃d dicit lex q̃ donator nõ tenetur de euictione:vt.C.de edi.edic.ad res donatas.sed hic non dicitur episcopus donare: q̃ habet necesse concedere ecclesiam,et in necessitatibus nemo liberalis existit.ff. de admen.lega.l. rem legatam. Tamẽ de dolo possuꝫ agere cõtra donatorem si mihi sciẽter dereꝛ aliena: vt.ff. de dona. Arist.§.vltimo. Itez si quis per violentiam expellitur de ecclesia,nõ habet recursuꝫ ad episcopum,sicut nec emptor ad venditorẽ in hoc casu: vt.C. de act.emp.et vẽ. l.expulsos.Et no, q̃ hoc cap.semper consuevit ad hoc induci, f q̃ spoliat⁹ a iudice nõ possit petere restitutionem:vt.q̃.que stione.j.notuꝫ. Judex enim non dicitur facere violentiam: vt.xvij.questione.q̃. capitulo.j.ff. quod metus cau.l.ij. Sen per enim p̃o suo facto putat sumitur,nisi possit de dolo argui: vt.q̃.questio.vj.hoc etiam.Joan.

¶Onnifices. ¶ Casus. Aluinus archiepiscopus duas fecit questiones pape Nicolao.prima fuit vtrum propter egritudinem pontifices sint abdicendi a dignitate. Et respondet q̃ non,nec alij debent loco eorum subrogari,nisi prius de hoc seculo migrauerint:et presbyteri eorum defectum suppliere debẽt:et in quibus suppliere non valent,suppleant vicini episcopi qui debent eum caute vocari.ne ecclesie preiudicium fiat. Secũda questio fuit vtrum episcopi gregeꝫ suos dimittere possint.et respondet q̃ non.

f ¶ Que licita sunt. Ut missam canere et ꝑdicare: vt xcv.dist.ecce.

Ecclesia cuicunq; an possit agi ꝛ cpm qui illã tenuit.

g Ad hoc facit q̃d cap. q̃ modo cõgnoscit vt ibi patet.

a ¶ Sacerdotes.l.archidiaconi vel decani:qui vicarij sunt epi:vt.xxv.dist.perlectis.
b ¶ Non licet. In his que spectant ad officium episcopale,quod est.lx viij.dist.Huius.
c ¶ Vicinorum. Sic.lxv.distin.si forte.
d ¶ Usqz. Sic.C. de cura.furio. cuz aliis.
e ¶ Cum caute.i.prestabit cautionē de bonis ecclesie nō vsurpandis.Joan.
e ¶ Cum caute.i.prestabit cautionem q ex hoc sibi nullum ius vendicabit. et arg.est q quis p possessore habeť ex eo q habeť ex eo q fuit i possessione: nisi prestatio ptesserit: vt hic, z.ē xviij.dis.presbyteri. et extra de iure pat.consultationibus. Arg. contra extra de restī.spolia.olim.iij. z.r.q. iij.quia.z extra de offic.deleg.consultationibus. Jo.
¶ Actus ¶ Casus hec qui q cap.loquuntur de novatiano papa schismatico/eiusqz cōplicibus. Est ergo casus hic capi.z sequentis.Defuncto papa Fabiano/electus est Corne. vre ab omnib9 cardinalibus, scilicet xvj.habito suffragio plebis,z antiquorum sacerdotum et bonorū virorū cōsensu. postea Novatian9 electus est a paucis: q sic intrusus Cornelij molestando cepit orbem peragrare, et catholicos deponere episcopos z alios substituere. Scribit ergo Cyprianus martyr omnib9 christianis q solus Cornelius est verus papa: sed Novatianus papa qui post illum Cornelij est electus/pro- Absens- phanus est et malus: nec dicitur secundus, immo potius nullus.z hortatur christianos ne recipiant illum: q licet nunc in initio ferueat/diu tamē durare nō pōt. ¶ Que tunc. Dic videtur q absentes nō sunt vocandi ad electionem: vt.x.qō.ij.hoc ius.et extra de sententiis, et re iudi.cum olim, maxime si sint remoti: vt extra de elec.cum inter.immo z si in ortis sunt, non videtur vocandi: vt.ij.qō.vj.§.biduum.sufficit em ad citationem pulsatio campane: vt extra de offi.custo.ca.j.z.ij et extra de elec.in causis.z extra de postula.prelato. z.c.pe. z antepenul.z lex dicit illos solos vocandos qui sunt in vrbe: vt.C.de legatio.l.viti.lib.x. Q; autē vocandi sint absentes,probat. lxiij.dist.Hinc. alio quin pl9 nocet contēptus vni9/q cōtradictio pluriuz: vt extra de electio. q sicut.z c.cū nobis olim. Nam remoti sunt vocandi vbi tractatur publica vtilitas: vt C.de decurioī.curiales.ij.lib.x.Solu. Sēper.vocandi sunt vbi cōmode vocari possunt: vt extra de elect. q sicut.sed si absentes nō possunt interesse,relicq possunt eligere: vt ibidem dicitur.ramē si aliquis non potest interesse:si suo iuramento fidem de hoc fecerit/per mittitur ei per ,pcuratorem eligere qui sit de collegio: vt extra de electi. quia propter. extra prouinciam tamen non sunt vocandi: vt extra de elec.cozā. quia potest absens habere iustam excusationez: vt extra vt lit.nō cōtesta.quoniam frequenter. Hodie autē sperista vocatione sufficit cōsuetudo ecclesiarū,per decretalē extra de elec. in genesi. ? Hoc tñ nō ē verū:et id est canonice spāle ē sumpto. in eo qz h ¶ Cōfirmato. cū eligitur confirmanda. l ¶ Ordinationem. Argumē. q que ab intruso fiunt firmant: non tenent: vt.xij.questio.ij.alienationes.ix.questio.j. z cōfirmando ordinationes. k ¶ Sed nullius. Arg. q nullus est q malo9 est.simi.ex eligit: de trāslatiōi.inter corporalia.sic.ij.q.vij. nō oēs.et.xix. vt.xvij dist.fm. Arg. contra.j.q.j.quod quidam. l ¶ Quartanus. ¶ Divisa.xxiij.q.j.loquitur, m ¶ humanā.i.non spiritualem.

sacerdotes[a] expleant. In his vero que his presumere non licet[b], vicinorum[c] vsq3[d] ad recipiendam sanitatem episcoporum auxilia subrogētur: et hoc cum cautele[e] studio peragant: ne per necessitatis occasionem, presumptionis pullulet ambitio. Episcopos vero qui dominici gregis suscipiunt curam atqz solicitudinem, ab administratione eoz discedere nō oportet: vt accepti talenti pulchritudo nō deleatur: sed certamen eorum salubriter augeatur, z triplicetur fructus.

Item ex epistola cypriani episcopi et martyris.

¶ Absente episcopo alius sibi succedere non valet.

Hact9 est Cornelij9 episcopus de dei z xpi ei9 iudicio: de clericoz pene omniū testimonio: de plebis que tūc[f] affuit suffragio: de sacerdotum antiquoz z bonorum virorum consensu: cum nemo ante se factus esset cū Fabiani locus.i, cum locus Petri, z gradus cathedre sacerdotalis vacaret: quo occupato[g], et de dei voluntate, atqz omniū nostrū consensione confirmato[h]: quisquis tam eps fieri voluerit foris fiat necesse est: nec habeat ecclesiasticam ordinationem[i] qui ecclesie non tenet vnitatē. quisqs ille fuerit: licet de se multū iactās, z plurimū sibi vendicās, pphan9 est: alienus est: foris est: z cū post primū esse non possit quisqs qui post vnū qui solus esse debet, factus est: tam non secundus ille, sed nullus[k] est.

Item eiusdem.

¶ Non est epūs qui in locum viuentis irrepserit.

Quatian9 epūs nō est, qui Cornelio epō in ecclesia a.xvj. coepis facto, adulter atqz extrane9 epūs fieri a desertoz[l] per ambitū nititur. Et cū sit a Christo vna ecclesia per totū mundū in multa membra diuisa[m], itē episcopatus vnus multorū epoz concordi numerositate diffusus: ille post dei traditionem, post cōnexam z vbiqz coniunctam catholice ecclesie vnitatē, humanam[m] conatur ecclesiā facere: et p plurimas ciuitates nouos suos apostolos mittit vt quedam recētia institutionis sue fundamēta cōstituat. Cūqz iampudem per omnes prouincias z per vrbes singulas ordinati sint episcopi in etate antiqui: in fide integri: in pressura probati: in persecutione proscripti: ille super eos creare alios pseudoepiscopos audet: quasi possit aut totum orbem noui conatus obstinatione peragrare: aut ecclesiastici ordinis compagem discordie sue seminatiōe rescidere: nesciēs schismaticos sē-

Ergo electio pape est confirmanda.

a ¶ Initia. Argu. contra nouitios magistros qui primo feruent, et postea deficiunt. xxiij. q̃. iiij. dispicer. et ca. nõ inuenitur, et ca. si ecclesia. imo a minimis est incipiendum: vt. xl. viij. distin. sicut.

¶ Cire debes. Si pinianum q̃ follis Corneli⁹ est epõs: et obedientes sunt in ecclia. Nouatianus vero q̃ cũ sacerdotib⁹ dei pacem nõ habent et p̃ obreptionem dignitatem arripuit, nõ sunt in ecclesia: que tñ vna est, nec potest esse diuisa. Cum episcopo nõ sit: scz in cõione epi.

b ¶ In ecclesia. vj. q. ij. si tantum. cõtra, sed ibi solutũ est. hic dicitur ecclesia epõs: alibi est idem q̃ ecclesiastici viri: vt. ij. xxiij. distin. capi. j. alibi ponitur pro maiori parte: vt. ij. xxj. dist. apostolica. quãdoq̃ pro cõgregatione fidelium. j. de cõsecra. distin. j. ecclesia. Et dic per exẽpla varias significationes vt ex de testa. relatũ. et extra de verbo. signi. cum clerici. et de vsu pal. c. j.

Ecclia multipliciter dicit.

Qũ periculosum. ij. ¶ Cornelius papa volebat renunciare papatui propter tribulatiões quas a Nouatiano sustinebat: sed Cyprian⁹ dehortatur eum, et dicit hoc non esse et faciendum: q̃ sibi esset periculosum si in tanta tribulatione ecclesiam dimitteret: et preterea si modo renunciaret, deceterο repetere non posset. Et hoc probat exemplo Esau, qui tus primogeniture cui renunciauit / repetere non potuit.

Fine. Besi. xxv. d.

c ¶ Quam periculosum. Argumen. q̃ qui iuri suo renunciat, illud repetere non potest. j. ea. eos. xxiij. q̃. iiij. si illic. ff. de succes. edict. l. j. §. qui semel. et. C. de pactis. illud repetere non potest. hoc nequaq̃. et. ff. de edili. edic. queritur. §. si vendidit. vbi dicitur q̃ remittentibus actiones suas non est dandus regressus ad eas. xcij. distinctio. siquis

Iuri suo renũciãs

Laine. Scribit Cyprianus ad papa per inter initia⁹ feruere, incremẽta ꝛo habere nõ posse: nec augere q̃ illicite ceperint, scz statim cum prãua sua emulatione deficere. et infra.

¶ Qui ergo nec vnitatem spiritus, nec coniunctionem pacis obseruat, et se ab ecclesie vinculo, et sacerdotum collegio separat: episcopi nec potestatem põt habere nec honorem: q̃ episcoparus nec vnitatem voluit habere, nec pacẽ.

Item ad Papinianum.

¶ Non est in ecclesia qui cũ episcopo pacem non habet.

Cire debes epm in ecclesia⁹ esse, et ecclesiã in epõ: et si quis cũ epo nõ sit, in ecclesia non esse: et frustra sibi blandiri eos qui pacem cum sacerdotibus dei non habentes obtinent: et latẽter apud quosdam se cõmunicare credunt: quando ecclesia que catholica vna est, scissa non sit neq̃ diuisa. Idem.

¶ Suo iuri q̃s cedere nõ d̃r.

Quam periculosum c sit in diuinis⁹ rebus vt q̃s cedat iuri suo et potestati, scriptura sacra declarat: cũ Esau primatus⁶ suos inde p̃didit: nec recipere postmodum potuit quod semel cessit.

Idem.

¶ Perditionẽ sibi acquirunt qui ab episcopis recedentes vnitatem ecclesie scindunt.

Deniq̃ q̃ sit inseparabile vnitatis sacrm: et q̃ sine spe sint, et ꝑditionẽ sibi maximã de indignatione dei acquirant qui schisma facit et relicto epo alium sibi fouis pseudoepm cõstituunt: declarat scriptura diuina in libris Regum: vbi a tribu Juda et Beniamin decẽ tribus scisse sunt: et relicto rege suo⁶, alterum sibi fozis constituerunt. Et indignat⁹ est (inquit) dñs omni semini Jsrael: et demoliuit eos: et dedit eos in direptionem donec abisceret eos a facie sua: q̃ dissipatus est israel a domo Dauid: et constituerũt sibi regem Hieroboã filium Nabath. Jndignatus esse dixit dñs, et eos in perditionẽ dedisse: quia ab vnitate dissipati alterũ sibi regem cõstituissent. Tanta indignatio dñi extitit aduersus illos qui schisma fecerũt, vt ertã cũ homo dei ad Hieroboã missus esset qui ei pctã sua exprobraret, atq̃ vltionẽ futurã p̃diceret: panẽ apud illos edere, et aquã bibere vetaret: q̃ cũ nõ custodisset, et cõtra p̃ceptum dñi p̃adisset: statim diuina censura percussus est, vt inde regrediens, impetu ac morsu leonis in itinere necaretur. Sed adhuc in euangelio suo dñs maiorem intelligentie sue lucem manifestat:

Fine.

episcopus. xvij. questione vlti. dudum. et notaui. vj. q. iij. deniq.

d ¶ In diuinis. Tpe pericli: vt. j. ea. suggestum.

e ¶ Primatus. Jus ergo primogeniture (vt dicunt) est dignitas talis, quia p̃mogeniti p̃ alijs in festis sacrificia offerebãt, et q̃ sedebant ad dexterã patris: et q̃ cibos duplicatos recipiebãt. Et dicit Hãdulphus Esau cõmisisse simoniã: quia illud ius spirituale fuerat q̃s vendidit. sed est contra eũ. j. q. ij. qui studet. vbi dicit q̃ Siezi fuit primꝰ qui cõmisit simoniã. Sz nunquid peccauit Jacob emẽdo, nõ: q̃ gratis hoc fuisset daturus: vt q̃s redemit id q̃s sibi diminutus erat debitz. ex de dimo. gaudemus.

Jus primogeniture an sit spuale.

Dicit. d. doce. ee falsũ q̃ nullũ spũale leuẽdũ: sed q̃ tale vẽdito ne peccaueris vel eos q̃s le. et not. de pe. dist. ij. in. das. Dic. z. q̃ in eo solo peccant, q̃ vilẽ cibũ ex arist. xij. mist. cisse. et idẽ d.

Deniq̃. ¶ Fine hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Cyprianus schismaticos graui pena esse puniẽdos. Et hoc probat tribus exẽplis: scilz exemplo decem tribuũ quas dñs captiuauit et retruſit vltra mõtes Caspios: quia segregato Roboã filio Salomonis fecerũt sibi regẽ Hieroboã filium Nabath, et exẽplo Abdo prophete q̃ necat⁹ est a leone: q̃ cõedit panẽ et bibit aquã in terra decem tribuũ cõtra dñi p̃hibitionẽ. Et exẽplo Samaritanoꝝ q̃s dñs voluit dimitti et preteriri: quia ibi erant schismatici. In secunda parte dicitur q̃ non prodest Nouatianis adorare vnum et eũdem deũ quem Cornelius adorat: q̃ Chore et Dathã et Abyron adorabant eũdem deum cum Moyse et Aaron: tamen sunt pcussi. ꝓpter schisma q̃s fecerunt: et thuribula eorum cõsiata in signum perpetuũ affixa sunt altaribus. Secunda ibi: Qui vero.

f ¶ Rege suo. Scilz filio Salomonis. Et est hic arg. q̃ filij regum de iure debent esse reges. Argum. cõtra viij. q. j. moyses. et. xcij. dist. legimus.

Regũ filij debẽt esse reges.

s ¶ Q; ide qui. Arg. q ide est populus qui fuit ante mille annos. † Se.xxj.distinc. habeo.z.ff.de iud. p ponebat. Sed contra, isti fuerūt ante rēp⁹ Christi vltra Caspios montes translati. Sed dic q adhuc multi sequebātur eos in vitijs suis: vnde illi idē dicebāt esse cum eis. j. q.j.cuo.

b ¶ Adequari. xxiij.q.j. nō affert⁹ ram⁹. cōtra. vbi dicit⁹ christiana esse grauius peccatum: sed expone grauius, id est periculosius. xxij.q.iij.nemo.

c ¶ Memoriale, hec que generāt materiā mali, iubentur publice exponi vt aliis terrori incutiatur: vt hic, z.xix.questione.iij. mādamus, quandoq; inuenitur delitui, ne restricti facti memoriā.xv.questiōe.j. mulier. Jo.

d ¶ Schisma. ita magnū vt isti nouatiani nouā fecerint ecclesiam.

Non furem.

¶ Cap⁹. Uerno dux britānie, p̄ter munera defendebat Gillandū q̄ sedem Nannetica vsurpauerat viuēte pelato. vñ. Leo monet ipsum ducē ne decetero gillandū defendat.

e ¶ Non furē. i. nō inuasorē. furtū em̄ non p̄mittitur in re immobili: vt infra. de vsur. §. q̄ autem. †

Sicut. ¶ Capitulū. hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte narrat similitudo inter matrimoniū spirituale, et carnale: qz sicut q̄ ipsē qui⁹ tunc se a tribu Juda et Beniamin sciderant, et Hierosolymis relictis in Samariam secesserāt, inter pseudoprophetas z gētiles cōputarentur. Nam cum primū discipulos in ministeriū salutis mitteret, mādauit z dixit. In viam gentium ne abieritis, et in ciuitatem Samaritanorū ne intraueritis. Et ad Judeos prius mittens, gentiles ad huc preterire iubet. Addēdo autem z ciuitatem Samaritanorū debere omitti, vbi erant schismatici: ostendit schismaticos gentilibus adequari⁹. et post pauca. ¶ Q; vero eundem quem nos deum patrez, eundem filium, eundem spiritum sanctum nosse dicuntur: nec hoc adiuuare tales pōt. Nam etiam Chore, Dathā, z Abyron cū sacerdote Aaron et Moyse eundem deū nouerant, pari lege et religione viuentes: vnum z verum deum qui colēdus atq; inuocandus fuerat, inuocabant: tamen q̄ loci sui ministerium trāsgressi z cōtra Aaron sacerdotē, qui sacerdotiū legitimum dignatione dei atq; ordinatiōe perfecerat, sacrificandi sibi licentiam vendicauerunt: diuinit⁹ percussi, penas statim p̄ illicitis conatibus penderūt: nec potuerunt rata esse z proficere sacrificia irreligiose z illicite, z contra ius diuine dispositionis oblata. Thuribula q̄q; ipsam quibus incensum illicite fuerat oblatum (ne in vsum decetero essent sacerdotibus: sed potius indignationis z vltionis diuine memoriā coarguendi posteris exhiberēt) iussu dñi p̄flata atq; in igne purgata, in lamīnas ductiles p̄o ducūtur, z affiguntur altari, sm̄ qđ loquitur scriptura diuina. Memoriale[e] (inquit) filijs Jsrael vt nō accedat q̄lēz alienigena qui nō est ex semine Aaron, imponere incēsum ante deū, vt non sit sicut Chore. Et tamen illi schisma[a] non fecerant, nec foras egressi cōtra dñi sacerdotes impudenter atq; hostiliter rebellauerant: quod nunc hi ecclesiam scindentes, et cōtra pacē atq; vnitatem Christi rebellēs, cathedrā sibi constituere, et primatum assumere, z baptizandi atq; offerendi licētiā vendicare conātur. Item Leo. iij. Uernoni duci Britannie.

¶ Nō est defendendus qui vsurpatis locum inuadit.

Non furē[e] et latronem, qualē Gillandum esse sentim⁹ in nannetica sede: qui viuētis (qđ non licuit) locū nō timuit vsurpare: p̄o cuius cūctis muner⁹ donis vltra debes defensare.

Item Euarist⁹ papa omnibus episcopis.

¶ Q̄o licet episcopo ecclesiaz suam dimittere.

Sicut vir nō d̄z adulterare[f] vxorem suam: ita nec ep̄s ecclesiam suam. i. vt illam dimittat ad quam fuit sacratus, absq; inevitabili necessitate, aut apostolica vel regulari mutatiōe, vt alteri se ambitus causa coniungat. Et sicut vxor non licet dimittere virum suum vt alteri se (viuente eo) matrimonio socier, aut eum adulteret[g], licet fornicatus[h] sit vir eius: sed iuxta apostolū aut viro suo debet recōciliari, aut manere inupta: ita ecclesie nō licet dimittere episcopū suuz, aut se ab eo segregare, vt alterum viuēte eo accipiat: sed aut ipsum habeat, aut innupta maneat. i. alterū ep̄m suo viuente non accipiat: ne aut fornicationis, aut adulterij crimē incurrat. Si vero adulterata[i] fuerit. i. si se alteri iūxerit, aut sup se alterū ep̄m vir non debet vxorem suam dimittere: ita nec ep̄us ecclesiam suā absq; inevitabili necessitate, vel apostolica mutatione: et sicut vxor nō licet dimittere virum, et adherere alij, licet fuerit fornicatus, sed aut ei reconciliari, aut innupta remanere: sic ecclesia suū nō d̄z dimittere ep̄m: et si dimiserit, aut sibi reconcilietur: aut innupta permaneat. Jn scđa parte dicit q̄ ep̄s d̄z docere et amare ecclesiam suaz, z conuerso ecclesia ep̄m suum. Secūda pars incipit ibi: ep̄m vero.

f ¶ Adulterare, id est dimittere vt adulterer cū alia.

g ¶ Adulteret. i. dimittat fornicantem.

h ¶ Fornicatus. Uxor potest dimittere virum ob fornicationē sicut vir vxorem: quia non parat ad imparia iudicā Gestur. xxxij.q.j. si qs vxorē. sed non potest eaz dimittere vt alij adhereat. vniuersitas

i ¶ Adulterata. Ergo ecclesia pōt deliq̄re delinquere, z etiā potest. vniuersitas: ar. ff. † Ad de origi. iur. l. ij. §. hoc fallud. z est cōtra il cit qđ lud. ff. ō dolo. si ex le. z no. dolo. vbi dicitur q̄ ō. ea. q. municeps non po deniq̄. test facere dolum, z habes supple ō facili. Sz de hoc nunqđ pōt eccl̄a plures vel ciuitas ex com 2cor. eē municari⁹ dico q̄ de iure non: vt. xxiij.q.iij. pa. qm̄ si habes. Sed ma in quiotes de ecclesia, † busdā. possūt excōicari: vt in glo. extra de simo. ve. j. ¶. itez nisi. z. ff. de con. z dd si. demon. municipi. 2c. z de bus. z. xlviij. di. co. 2se. di. j. missationes. Di. ō fabrisco enim q̄ si eccle. ca. Ar.

ssa vel ciuitas posset excõmunicari, sequeretur absurditas: nam omniũ illis mortuis z aliis substitutis est eadẽ ecclesia: ergo adhuc esset excommunicata si priores canonici nõ pertissent absolutionem adhuc. de hoc notaui. xij. q. j. episcopus qui. j.

a ¶ Ut legatum dei. Episcopus dicitur legatus dei: z tamen est iudex ordinarius: vnde patet q̃ legat⁹ pape est iudex ordinarius, vt procedit.

¶ Secce. ¶ Cassus. Cõcludit Gratia. ex supradictis: z bene soluit dicens q̃ propter egritudinem nõ debet alij⁹ episcopo substitui nisi ipse infirmus singl'riter hoc postularet: z tunc licite fieri potest / si hoc in scriptis postulauerit. Et hoc probatur per cap. ℈.e. scripsit. et ad hoc induxit exemplum de Aug. qui postulante Valerio senectute grauato fact⁹ est epõs: vt in eo. cap. no. ℈. Sz in originali qõ sequit, postea planum est.

b ¶ Sed illõ Gregorij. ℈.e. cap. scripsit.

c ¶ Si vero. hoc habet in originali vnde hoc extractum est.

d ¶ Petierit. Ergo nulli infirmo dãdus est coadiutor nisi hoc petat. ℈.e. qualiter. z cap. ℈tus. z ca. scripsit. Argu. contra extra de ecclesiis edifi. ad audientiam.

Non autẽ ¶ Cassus. Paulus significauit Romano q̃ Valerio epõ Hyponi. ecclesie viuo z incolumi postulãte coepũ fact⁹ est et Aug. de cui⁹ promotione z electione nõ solũ letat⁹ est, sz etiã letak q̃ Aphricana ecclesia talem meruit habere pastorem.

e ¶ Nouo more. Sed ꝓtra. in nulli⁹ psona est omittẽdum qõ statutis generalib⁹ cõtinet. lxj. dist. miramur. Sed illõ nõ fit, ppter vtilitatẽ persone, ℈ ecclesie.

Episcopi duo quãdoq̃ ꝑfint esse.

f ¶ Ut nõ succederet. Sic ergo vterq̃ insolidum est epũs. si. xxj. q. j. relatio. z vterq̃ potest hominẽ per se solu ere z ligare. ff. de admi. tut. si plures. ff. de exer. l. j. ℈. si plures. z. ff. de offi. procon. l. j. Sed nunquid quẽ vn⁹ ligat, potest alter absoluere? z videtur q̃ non, quia pares sunt: vnde videtur q̃ sententia ꝓ reo teneat. ff. de re iu. inter pares. Item si simul ferant contrarias sententias, cuius sententia tenebit? Videtur q̃ mutuo se addurerit, aut esse fecerit, vel desiderauerit: per acerrimam penitentiã, aut suo reconciliet⁹ episcopo, aut innupta p̃maneat. ¶ Episcopum vero oportet opportune et importune atq̃ sine intermissione ecclesiã docere, eãq̃ prudenter regere et amare, vt a vitijs se abstineat, et salutem consequi possit eternam: z illa cum tanta reuerentia eius doctrinam suscipere debet: eũq̃ amare et diligere vt legatũ dei, et preconẽ veritatis. ¶ Ecce his authoritatibus patenter ostenditur q̃ episcopo viuẽte alius sp̃er ordinari non potest: nec etiam ꝓ eius egritudine: sed illud Gregorij⁹ intelligẽdum est quando ille qui egrotat, alium sibi substitui non rogat. Ceterũ quãdo aliquis vel senectute vel infirmitate grauatus, susceptum officium ministrare nõ ualer: si alitũ sibi substitui petierit, rationabiliter fieri potest. Unde in eodẽ capitulo sequitur. Si vero⁹ idez Joannes fortasse ꝓ molestia sua petierit⁹ vt ab epi honore debeat vacare: eo petitionem scripto dãte ꝓcedendũ est: alitẽr id facere nõ valem⁹. Hinc etiã beatus Augustinus epõ suo nondum defuncto, sed senectute grauato cathedram episcopalem suscepit.

¶ Unde i epistola Paulini ad Romanum legitur.

¶ Augustinus non tam successit q̃ successit.

Non aũt hoc tm̃ scripsimus gratulãdũ, q̃ episcopatũ Augustinus accepit, sed q̃ hanc curam dei gratia meruerit aphricana ecclesia, vt ꝑ hãc ecclesiã Augustini oratione perciperet, q̃ ad maiorẽ dñici muneris gratiam nouo⁹ more prouectus ita consecratus est, vt nõ succederet⁹ in cathedrã episcopo, sed accederet⁹. Nam incolumi Valerio Hyponensis ecclesie epõ coepũs Augustinus est. Hoc idẽ ꝓbatur authoritate beati Gregorij qui Arimĩnẽsi epõ dolore capitis laboranti alterũ subrogauit: ita scribẽs in registro suo. ca. cccxxxviij.

¶ Epo grauato infirmitate alius subrogari potest.

Qualiter ordinati a nobis sacerdotes corporis (q̃ id notũ est) impedimẽte mo-

Bigamus dicit q̃ tenet ẽ ecclia ꝓ reo i Lõdi. ꝓ reo pdicare, ad instar plurium iudicum sm̃ vt. ij. qõ. vj. ℈. diffinitiua. ver. si plures. extra de of. de gl. tale. ℈tuo. z. c. cãm, et si nisi alit fuerit eis iud. ꝓcessum a papa: si cut quandoq̃ fuit in duobus legatis Alemanie: sed ibi ex hoc posset oriri discordia: vt quez vn⁹ cõdẽnaret, alẽ absolueret. Item nunquid eodẽ modo possit esse duo aplici? arg. q̃ nõ. ℈.e. factus. et dñs tantũ vnum cõstituit. xxiij. qõ. j. ita loquit. z. c. quicũq̃. quidã cõtra q̃ dispensari nõ põt. xxv. q. j. sunt quidam. Preterea quia vna est ecclesia catholica, et vnũ caput: et tamen plures ꝑatores fuisse legimus. xxj. di. nunc autẽ. sed hoc nõ est ura, q̃ offenderetur illa regula, vnam sanctam catholicã. tc. xxiij. dist. qui epõs. Item nũquid papa põt renũciare? Utiq; nam Marcell⁹ renunciauit. xxj. dis.

Bigamus dicit q̃ tenet ẽ ecclia ꝓ reo i Lõdi. ꝓ reo pdicare, ad instar plurium iudicum sm̃ vt. ij. qõ. vj. ℈. diffinitiua. ver. si plures. extra de of. de gl. tale. ℈tuo. z. c. cãm, et si nisi alit fuerit eis iud. ꝓcessum a papa: si cut quandoq̃ fuit in duobus legatis Alemanie: sed ibi ex hoc posset oriri discordia: vt quez vn⁹ cõdẽnaret, alẽ absolueret. Item nunquid eodẽ modo possit esse duo aplici? arg. q̃ nõ. ℈.e. factus. et dñs tantũ vnum cõstituit. xxiij. qõ. j. ita loquit. z. c. quicũq̃. quidã cõtra q̃ dispensari nõ põt. xxv. q. j. sunt quidam. Preterea quia vna est ecclesia catholica, et vnũ caput: et tamen plures ꝑatores fuisse legimus. xxj. di. nunc autẽ. sed hoc nõ est ura, q̃ offenderetur illa regula, vnam sanctam catholicã. tc. xxiij. dist. qui epõs. Item nũquid papa põt renũciare? Utiq; nam Marcell⁹ renunciauit. xxj. dis.

Papa duo nõ possunt esse.

nunc autẽ. z Clemẽs papa: sed post Linũ z Cletũ iterũ recepit cathedram. viij. q. j. si petrus.

g ¶ Accederet. videtur tamen q̃ Augustinus in administratione fuit minor. xl. dist. ante oia. in fi, q̃ vt dicit, in casu necessitatis erit vnus episcopus vicarius alterius, ne sit ibi monstrũ habẽs duo capita. extra de offi. iud. ordi. quoniam in plerisq̃.

¶ Hoc afferit: ut dicebat L. dicens, q̃ ipse Augustino dat est locus a valerio

¶ Idem. ¶ Cassus. Supra in ℈. ecce. in. c. nõ autẽ. dictum est q̃ viuo episcopo postulanti potest alij⁹ substitui. Nũc vero ꝓbat idẽ authoritate Greg. qui Arimineñ. epõ rogante alitũ sibi substituit.

Qualiter. ¶ Cassus. Ariminensis epũs molestia capitis oppressus, Romam iuit vt ibi liberaretur: quẽ cũ Grego. ad preces Ariminensiũ hortaret vt si se melioratũ sentiret, ad ecclesiã suã reuerteret: ipse supplicauit vt quadriennio expectaret, z dare sunt ei indicie quadriẽnũ: si elapso quadriẽnio cũ non conualesceret: z Greg. ad ꝑces clericoꝝ z ciuiũ ipm instanter hor-

taretur vt rediret, renitens supplicauit pape quatenus ibi alium ordinaret. Scripsit ergo Grego. visitatori bus illius ecclesie tota serie rei geste et sic admonuit clerum populum vt dignum eligerent: et precepit eis vt illum examinet que omnes elegerit: ficat etiam ipsi postulauerit: et si inuenerint eum dignum mittant eum Roma cuius decreto electionis ad ordine suscipiet dum, et ibi incipit constructio: Dudum vestra fraternitas cognouit quiter Arminensis ecclesia pastorali hacten[9] ac sacerdotali sit regimine destituta impedietes molestia corporis sacerdotis. i. epi ordinari a nobis.

a ¶ Quadriento. Quadriennium enim datur vt possit abesse causa curationis: sed annus datur et tantum ad experiendum si possit celebrare. 3. xxviij dist. coiter. vel etiam. xxx. dies: vt. j. q. j. ca. vltimo. potius debuisset iste ep̃s fugisse Romam pro sanitate recuperanda: sicut communis fil[9]: vt. xxiij. dist. cõis. et est hic argu. q̃ Rome sanum motari. Jo.

b ¶ Datis. Ergo inscriptus faciẽda est renunciatio: alias nõ tenet. 3. e. q. ij. ecce. Jo3. q̃s falsum est, cum etiã solo facto post aliqs renunciare: vt et de ap. solicitudine. et ex de his q̃ fi. a maio. par. ca. ex oue. et ex solis verbis: vt. C. de pac. post̃s. 3.

c ¶ Cõpulsi. Absolute ponitur ille nominatiu[9]: et nõ habet verbum.

d ¶ Heptateuchi Heptateuchus ab hepta id, q̃s est septẽ: et teuchos, q̃s est volumẽ. vnde heptateuchũ. i. volumẽ septẽ librorũ. 3. di. xlix. h etei. sũt q̃nq̃ libri Moysi, et liber Josue, et liber Judicum: qui ibi continentur.

e ¶ Decreti. in q̃bus restet de examinatione et vita electi. lxi. dist. catinẽsis. et ca. eẽm.

Q Uanuis sit triste. ¶ Tamen. Quidam ep̃s tanta passione capitis icurrit q̃ factus erat mẽtis alienate. Ne ẽ grex illius ecclesie ledere, scripsit Greg. Eleutherio ep̃o, et dicit q̃ ex quo infirmitas est in cã, et nõ crimen: nõ potest ibi ali[9] ep̃s superordiari, nisi eo sponte renũciãte. et mandat ei vt vadat illuc: et si habeat lucida interualla, moneat eum vt renunciet. et si renũciauerit, alius loco ei[9] substituatur: ita tñ, vt eo donec vixerit debiti sumpt[9] et eadẽ eccl'a ministret. Si vo ad sanã mentẽ nõ redierit, eligat ibi ali[9]: et cõmittat ei ois cura eccl'ie: si nõ forsitan recreet eo viuente: sed eo mortuo.

f ¶ Triste. Data petitione tpe infirmitat' nõ tpe furoris: nã tũc nõ teneret renũciatio. x. vij q. ij. Gonsaldus.

g ¶ Fateak. Iste ep̃s tate suadẽte, ipsius deficiat. cogit renũciare: † cũ alijs i hoc, psit, et si sibi nõ noceat: ar. ff. de aq̃ plu. arce. i. fũma. ℣. idẽ Ua[9]. et ff. loca. si q̃s domũ.

h ¶ Ministrenk. Si p̃ crimine remoto nõ ministrãtur sumpt[9]: qui male meriti publica debẽt egestate laborare: vt. ff. depositi. bona fides.

† cõtra vt dicã. j. ea. ℣. ecce q̃s in ℣ho. senectute.

Male meriti debent egere.

a ¶ Eligenda. Arg. cõtra. ꝫ. distin. lxxiv. si quis papa. ⁊ eẽ de pac. accepim⁹. ⁊ eẽ de pcess. preben. ⁊ eccl. nõ va. nulla. sed oia illa ptinent ius cõe. Uel dic q̃ ille fuit electus sub tali cõditione, nisi supstes cõualuerit: ⁊ tũc eo conualescẽte irritat electio: eo mortuo, deinde cõfirmatur: arg. j. e. pastoralis. lxj. dist. studij. eẽ de elec. cum terra. lxxxv. di. Florentinũ. ⁊ est. ſ. C. de cur. fu. cũ aliꝫ. Quidam dicũt q̃ modo tanꝫ admistrator eligit: ꝫ eo mortuo iẽpm.

¶ Deficit. Hec ẽ scda pars. q. i qua dr q̃ vbi fuerit copia sacerdotũ, sẽper debẽt esse duo ita vt si vn⁹ cecidit, alius teneat incipiat vbi alter dimisit / et finiat. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra in ca. Huius facta ẽ mentio de mentis alienatione. Sz q̃ hec alienatio in officio sepe contingit, ideo cõstitutũ est vt vnusquisq̃ presbyter alios secũ habeat q̃ ministeria inchoata pficere valeant.

Illud diuini. ¶ Cap. Constitutũ fuit in concilio Toletano vt vbi loci vel temporis vel cleri copia suffragatur / quilibet sacerdos habeat coadiutorem secũ: qui si bũ officium celebrat / casus inopinat⁹ euenerit qui corp⁹ obrui faciat, mẽtem alienet, vel terrore cõfundat: ei⁹ vices exequat. Copia ꝓpis. i. oppotunitas. Nam si guerra esset, non posset vel nõ auderet alium secum habere. Loci, vt si locus sit diues. Cleri, quia fortee est ibi copia clericoum.

Ecclꝫ iiij. c.

b ¶ Adiutorẽ. j. xxj. q. ij. sicut. cõtra. Sed dicas talem coadiutorem vel sociũ, nõ prelatũ. vel loquitur de ecclesijs conuẽtualibus / vel quãdo sufficiunt facultates. sic xcviij. distin. diaconi. ij. ⁊ de pcra. dist. j. ca. hoc quoq. et ca. episcopus deo.

c ¶ Elisus. Per hoc dicunt quidam loqui de infirmo: quod falsum est: quia infirmus nisi conualuerit non celebrabit. Jea. qõ. ij. in literis.

ij. ꝑs.

probabilis vite est eligẽda[a], q̃ ad regimẽ ecclie idonea possit existere: atq̃ de aliaꝫ vtilitate cogitare: iquietos sub disciplineꝫ vinculo constringere: ecclesiasticaꝫ rerũ curã gerere et maturũ atq̃ efficacem se in oibus exhibere: qui etiaꝫ epo qui nũc egrotat, supstes loco eius debeat consecrari. De autem huiuscemodi passionibus sacerdotibus subito occupatis, ceptum officiũ inexpletum remaneat: institutum est vt sacerdos siue psallens siue sacrificans alios secũ habeat: qui si huiusmodi casus iterueniat, ichoata ministeria perficere valeant.

Unde in Toleta. concil. xj.

¶ Quisq̃ sacrificãs sacerdotem sibi vicinũ habeat: qui cepta sacramẽta expleat si ei aliq̃ necessitas ingruerit:

Illud diuini oraculi mẽte singuli precauentes quo scribit: De soli: q̃ cũ ceciderit nõ habet subleuantẽ se. summopere nobis verendum est et cauendum ne horis illis atq̃ tpibus in quib⁹ dño psallitur vel sacrificatur, vniculq̃ diuinis singulariter officijs insistenti, permitlosa passio vel corporis quelibet inualitudo occurrat: que aut corpus subito obrui faciat, aut mentem alienatione vel terrore confundat. Hmõi ergo casibus precauentes, necessarium duximus instituere vt vbi tpis ⁊ loci siue cleri copia suffragatur, habeat quisquis illic canens deo atq̃ sacrificãs post se vicini solamînis adiutorẽ[b]: vt si aliquo casu ille qui impleturus officia accedit turbat⁹ fuerit, vel ad terram elisus[c]: a tergo semp habeat qui ei⁹ vicem exequat intrepidus. Sz si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimode ab oblatione prohibeatur.

Item ex concl. Toleta. vij.

¶ Si sacerdos necessitate ꝓ occupatus fuerit: cepta sacra per alium expleantur.

Nihil cõtra ordinis statutũ temeritatis ausu presumat: neq̃ illa q̃ summa veneratione censẽt, vlla presumptione soluãtur[d]: cum ad hoc tantum iussa fieri sunt, vt nõ interrupta noscant: ne ianuoris prouentu roboꝛe salutis natura priuetur. Nõ ergo solum fragilitati consulit humane, sed etiã sacris ministerioꝫ dei puidetur solicitudine. Censuimus igit cõuenire debere, vt cum a sacerdotib⁹ missarum tpe sacra mysteria consecrant, si egritudinis accidat cuiuslibet euentus quo ceptum nequeat consecrationis explere mysteriũ: sit liberum epo vel presbytero[e] alterũ consecrationem exequi cepti officij. nõ ẽm aliud ad supplemẽtum initiatis mysteriis incipiat: quia hec sunt sacramenta vnitatis. De ordinatione idem credo. xxij. dist. quoꝛũdã. Similiter inder incipiet vbi alter terminatur. ff. de iudic. edictum. Sed nunqd prãsus potest supplere id quod alter inchoauit: non. Item vsq̃ ad nonam rãtum sit hec suppletio. Sed mãtinis ⁊ vespis nõ expletis vsq̃ ad qs tempus possit fieri suppletio, dubitat. Sed dic q̃ quãdocũq̃ expleri possunt ab alio. De sacerdote quid dicas qui dum venit ad consecrationem, memor est mor-

d ¶ Soluantur, id est ne inexpleta remaneant.

e ¶ Uel presbyter. Presbyter ergo pt supplere missam ab epo inchoatam: arg. hic. et xxv. dist. ca. j. vbi dicit q̃ archipbr supplet defectum absentis epi in cãtando. Sed cõtra j. de cõse. dist. q. c. vlti. ¶ Sed dic q̃ nõ q̃ missam non potest incipere: ꝫ priotem posset cõsumare. Incipiat cum ergo vnus vbi alius desinit, nisi sit oratio dnica cepta: tunc eam alter repetat incipiat. Similiter vbi defecit in se cepta: alter eã i pn̄ tas. cipio incipiat. Idẽ dici baptismo: vt alter ẽ nouo id re-

Uide
inchoata, an
possit q̃
alter
terminabi
nari.

Nam
obstat
ibi loq̃
pleta
fuit mi
sa ab
epo re
incipiat
similiter
vbi
necessa
alter ea
cipio

tallis peccati? Dico q̄ perficere debet, lz peccet cōficiendo. extra de celebra. missa. de homine. Item est hic argu. q̄ duo imperfecta faciūt vnū perfectū. sic. liij. q. iij. item in criminali. ℣. sepe. de pen. distī. j. tres sunt. C. de dona. sancimus. in fine. xvj. q. iij. ℣. potest. Arg. contra

Impfecta duo faciunt vnū pfectū.

Ter. est pro hoc l. l. cū sylleianū. Cad fyll. et l. j. ff. de in ius vocan.

cōuenit, ℈ vt aut incipientis aut subsequentis bñdictione sint cōpleta sacerdotis: q̄ nec pfecta videri possunt nisi pfectionis ordine cōpleantur.

a Compleant. Arg. nihil credas actum ꝛc. si. xxxviij. dis. que ipsis. xviij. distin. quorūdam. Item ex eo q̄ dicit ordine/est arg. q̄ ordo turbatus irritat factum: vt. lxj. distin. miramur. ꝛ. lxviij. dist. ficat. quod verum est de ordine d̄ esse de substantia rei.

Celebrare pansso non licet.

Qñ. xxv. distī. quod a pbis. ℣. glo. dd.

b Minimum. pansso nō licet celebrare missam: vt hic. ℣ de ẽse. distin. ℣. liquido. nec baptizare: nec signare. de cōse. distinc. v. vt ieiunī. ꝛ ca. sequen. sed est forte abrogatū id q̄ est. j. de cōsecr. distī. j. sacramēta. vbi dicitur q̄ in cena domini pāsso potest celebrare. ꝛ intellige si eodem die pansus est: vt dies a media nocte incipiat: et etiā si ante meridiē nocte comederet, et adhuc sētiret eructationes: q̄ nondum est cibus digest⁹: et ℈ diu sentiet cibum, abstinebit. j. de cōsecra. distinc. ℣. tribus. medicinā forte potest sumere: quia illa non connumeratur inter alimēta: vt. ff. de penu lega. l. non omne. quod non credo: sed nec aquā calidam potest sumere: vt extra de celebratiōe missa. ex parte.

Celebrare nullus dj ante digesti: onem.

Certe v. hec est tertia pars huius questionis in qua dicitur q̄ propter senectutē vel simplicitatem datur coadiutor: quod ꝓbatur per duo capitula. Jo. de an.

Cōtra Supra in cap. scripsit. et ca. ℣nis. dictum est q̄ infirmitate grauato, nisi voluerit, alius subuegari non debet: sed ei coadiutor dabitur. similiter senectute grauato dabitur coadiutor. et hoc probatur per sequens ca.

Quinquies. Quæstio vj.

Certe id q̄ se quit ex rer. nō hꝰ: ex q̄ ꝺt ista pſertiꝭ cunctis ꝛc. ꝛ nihil ꝺt ꝺ ꝑsensu, vel sic cōtinebat in forma gratie. Archi.

Mulier. Cōtra. Mulier. xxxiij. q. v. ad hec. Ad hec. xxxiij. q. iij. Ad hec. xxxiij. q. iij. Ad hec. xxxiij. q. iij

di.ordi.quoniam in plerisq;.

QUia frater. ¶ Calus. Joan.epūs Narniēn.eccle-
sie adeo simplex erat, q̄ res ecclesie ministrare
nesciebat. vnde petit a Pelagio quēdam presbyterum
nomine Constitutū in adiutorem. precepit ergo pela-
gius clero illi⁹ ec-
clesie quatenꝰ pri-
cipalit Joanni epi
scopo, secundario
so illi Constituto
obedientiā pbeāt
cōpetentem: ita vt
in nullo eiꝰ dispo-
sitionibus contra
dicant: r eis cōsue
ta stipendia minis-
trētur. Et suspen
ditur constructio
usq; ibi: Constitu-
ti presbyteri.

a ¶ Simplicita-
te. s. distinc. xxxix.
Petrus. q̄stra. sed
illud. de ordinan-
do. tamen iste affe
ctare nō debuit id
in quo sciuit aut
scire potuit infir-
mitatez suam alij
damnosam. ff. ad
legem aquil. idem
iuris. in fine.

b ¶ Constituti,
Proprium nomen.

c ¶ Primo. s. di-
stin. viij. que con-
tra. Uel alr, huic
obediunt in spiri-
tualibus: coadiu-
tori in temporalibus. viij. qōne. j. si
Petrus.

d ¶ Obedientiā.
Arg. q̄ si epūs pre-
cipit alicui pro vti
litate ecclie ire ro-
mam: q̄ illō tene-
tur facere xvj. q. j
Uos autem.

† Arg. xxiij. q. j. c. vlt. i fi. vbi de hoc.

e ¶ Repetendis. Ergo qui administrat res ecclesie/ potest agere r cōuenīri: vt extra de rescrip. edocet.

¶ Illud ¶ Calus. Supra in ca. Huius. r ca. qualiter. di
cium est q̄ epō viuenti alter potest subsitui. Sed quia
duo ca. superius posita videbantur contraria, scilz ca.
factus est. r ca. sicut vir. in quibus videbatur dicere q̄
non posset fieri subsitutio: ideo Gratianus ea exponit,
et dicit q̄ illud capi. factus. intelligitur de hereticis, id
est schismaticis qui ecclesias vsurpant. sed illud ca. si-
cut vir. intelligitur de illo qui causa ambitionis suam
valt ecclesiam deserere, et non causa religionis vel re-
gularis mutationis: qō probat per literam eius dē cap.
quam Gratianus de illo ca. subtraxit.

f ¶ Illud vero Cypriani. Supra ea. factus. et capi.
Nouatianus.

g ¶ Euaristi. s. e. sicut vir.

¶ Ambitionis. ¶ Hec est quarta pars huius questio-
nis, in qua probat per. xv. authoritates q̄ nullus sine

¶ Non successor sed coadiutor viuenti episcopo datur.

QUia frater r coepō nō-
ster Joannes ecclīastī
ce vtilitatis studio suadēte, r
nature sue simplicitate [a] laū-
dabili cōsideratione tractata
ob hoc q̄ se in gerenda patri-
moniꝫ gubernādi cura, vel in
disciplina ecclesiastica conser
uanda minime fateť idoneū:
¶ Cōstituti[b] pbīt ad hec explē-
da sibi exposcit adhiberi pso-
nā: vt ea que sunt necessaria,
cōpetenti eo disponente soli-
citudine nihil indecens fieri
vel inutile p̄mittatur. Ideo-
q̄ presenti vobis iussione pre
cipimus vt seruata primo[c] lo
co epo memorato reuerentia
quā vos cōuenit inculpabil-
ter exhibere in omnibus que
ad diuini cultus obsequium
pertinent, vel que ecclesiasti-
ce vtilitatis pagere cura sua-
serit: prebeatis obedientiam[b]
¶ Cōstituto cōpetētem: in nul
lo dispositionibus eius spiri-
tu contumaci resultantes: im
mo competenti vigilantie ve-
stre studio que pro ecclesiasti
ca vtilitate gerēda ille ¶ Cōsti-
tutus monuerit adimplētes:
Uos autem.†

vt his ita dispositis, r consue
ta vobis stipendia ministrentur, et quecūq; in pfate eccle-
sie patrimonio vel dereb⁹ ad
eam pertinētibus repetēdis[e]
sunt necessaria, cōpleantur.

¶ Illud vero Cypriani[f] de he
reticis intelligendum est, qui
catholicoꝫ ecclesias sibi vsur
pare contendunt.

¶ Illud vero Euaristi[g] pape
tunc intelligendum est quan
do nec ieuitabilis necessitas,
psecutoꝫ videlz, nec apostō-
lica aut regularis mutatio, sz
ambitio sola epūm de ecclesia
ad ecclesiam transire cogit.

¶ Unde cum in principio sui
capituli diceret: Episcopꝰ nō
debet dimittere ecclesiā suā:
subsequenter adiunxit: absq;
ineuitabili necessitate, aut a-
postolica vel regulari muta-
tione: et alteri se ambitus cau
sa coniungere.

¶ Ambitionis[h] eīm causa qui-
cūq; ecclesie sue mediocrita-
te despecta ad maiorem eccle
siam transire voluerit: debet
reuocari ad propriam.† Qz
si redire contempserit, careat
aliena et propria.

¶ Finis Niceno cōcilio legit.

Ecclesia.

¶ Calus. Dicit
Gratia. q̄ si quis
transit causa am-
bitionis ad aliam
ecclesiā: debet re-
uocari ad suam ec
clesiam. r si redire
contemnit, aliena
carebit r propria. et
ad hoc induxit se-
quentia ca.

h ¶ Ambitionis. Adhuc enumerat
Grat. causas pro-
pter quas fiūt mu
tationes: et quare
clericꝰ amittit ec-
clesiam suā. Sūt
autē quinq; cause
mutationum: scilz
causa leuitatis, cu-
piditatis, necessi-
tatis,† vtilitatis,
r humilitatis. Cā
causa necessitatis
transit, necessita-
te cessante recipe
rat ecclesiam: vt. j.
ea. pastoralis. Cā
causa cupiditatis
transit, tūc vtraq;
caret: vt. j. e. c. eos.
r ca. si dō epūs. sed
tamē ecclesia pōt
eū repetere vt. j. e.
cap. j. r cogit tunc
redire: vt. j. ea. si q̄
fo. In causa leui-
tatis est via aliquā
ta, h. dicit q̄ idem
sit in cā leuitatis
qō in cā ambitio-
nis, q̄ sez sine ad-
monitione pōt pu
nari si ex cā leuitatis adheserit alij: nisi prior eccīa ve-
lit eū repetere. si aūt nō adheserit alij: aut eccīa hz eū
pro derelicto, aut nō. si hz: puta si contrahat matrimo-
niū, vel fit miles: tūc pōt priuari. Item fm h. si defue-
rit q̄ tres septimanas vel duos menses, et sine iusta cā
r absq; licētia prelati est in studio vel in peregrinatio-
ne. In his oibus sine admonitione pōt puari, vt dicit,
honestū tñ est vt admoneat: vt. j. e. si quis pbr. r cap. si
quis in clero. r ex de cohā. cle. r mu. ca. si quisq;. verius
credo q̄ semp primo admonendus est. vt ex de appel.
quenit. ij. Et rer admonendus est: vt ex de sen. excō. in
audientia. Item arg. ad hoc. j. e. peruenit. ex de cle. non
resi. ex pte. r ex eo. ex tue. Nec eīm de facili credēdū est
aliquem habere ecclesiā suā pro derelicto. ex de renū.
sup hoc. nec eīm ex sola absentia presumit habere eccle
siam pro derelicto, cum pōt quis ex iusta causa abesse:
vt ex vt lite nō cōtest. qm frequenter. si aūt nō inuenit:
fiat pront dicitur in illa decre. ex tue. De vtilitate pzi:

Clericus ecclesiaz mutare quingq; cāusis.

† Ostē cā. qui pfecutionem. xxxiij. q. iij. ff. de curiēl. ff. eo titulo.

† Nō hoc text. j. ut ex de. s. si de cle. non resi. ex pte.

qꝛ causa vtilitatis transire pōt ad aliā ecclesiā authoritate maioris: vt.j.e.mutationes. Item si causa humilitatis transit ad monasteriū, nō potest eam repetere: vt.j.e.hoc nequaq̄. Alio modo etiā cōsueuerūt quidā distinguere: vt inuenies in ista glo.cum quis.

¶ Ambitionis.cū quis sine licentia prelati recedit de ecclesia: si quidez ex causa necessitatis, adhuc eā retinet: vt.s.e. presentiū. si ex causa voluntaria, ꝑdit eā. xxj.q.ij. si q̄s iam translatus. si autē ex vtili causa recedat, nō perdit eā: sed punit alio modo a iudice. de cōse.dist.v.nō oportet.ij. ꝛ.xcj.distin. clericus. Sz si accedat ad aliā ecclesiam, videtur renunciare prime: vt ex de prebē.de multa.de concess. preben.literas. in fi.populus tamen eum si vult, repetere potest.j.e. nō oportet. Si autez prelatus per tres septimanas abest per triēniū suspenditur.j.e.si quis in clero. Si per duos menses, priuatur ecclesia.s.ea. presentiū. Si ꝑ q̄nq̄ annos, deponit: ex de cleri.nō resi. ca.ij.prelat⁹ vo si dieb⁹ solēnib⁹ defuerit ab ecclesia, punitur.j.e.si q̄s in clero.immo ꝛ cleric⁹ si vna hora defuerit.xc ij.dist.c.vlti.vbi deponitur.

¶ Episcopus vel quilibet clericus relicta sua ecclia nō debet ad aliam transire.

Non[a] opz ep̄m vel reliquos ordines de ciuitate ad ciuitatē migrare: non ep̄s, nō pbr̄, nō diacon⁹ transeat. Si quis autē post definitionem sancti et magni concilij tale quid agere tentauerit, et se huiusmodi negocio māci pauerit: hoc factū prorsus in irritū ducatur: et ecclesie restituatur[b] cuius sit ep̄s aut pbr̄ aut diaconus ordinatus.

Item Gregori⁹ Anthemio subdiacono.

¶ In monasterium deputetur episcopus qui in ecclesia sua residere contemnit.

Peruenit ad nos Pigmeniū Amalphicane ciuitatis ep̄m[c] in ecclia residere nō esse cōtentū: sz foris per diuersa loca vagari. Idcirco hac tibi authoritate p̄cipim⁹ quaten⁹ hoc decetero facere nō p̄sumat: sed in ecclia sua sacerdotali more resideat: quez si forte nō emendari post tuā interminationē[d] cognoueris: in monasteriū eū deputare[e], et nobis modis oīb⁹ curabis indicare: vt quid facere[f] debeas, nostra iterū preceptione cognoscas.

Item ex ꝯci. Carthaginē.v.

¶ Ep̄o nulli ꝯcedit principalem cathedram relinquere, et ad aliā ecclesiā se transferre.

Placuit vt nemini sit facultas relicta[g] principali cathedra ad aliquā ecclesiam in diocesi[h] cōstitutam se cōferre, vel in re propria diutius q̄ oportet constitutū curam vel frequētationem proprie[i] cathedre negligere.

Item ex eodem.

¶ Intercessori cathedrā cui datus est tenere non licet.

Constitutū[k] est vt nulli intercessori sit licitū cathedrā cui intercessor dat⁹ est quibuslibet populoꝝ studijs ꝛ seditionib⁹ retinere: sed dare

sic.lxxiiij.dist.honoratus.hoc etiam laic⁹ posset.xxxij. dist.§.verū.ꝛ femina.vt.ij.q.v.mennam. Sed certe in hoc non erat subdit⁹: quia faciebat hoc ex delegatione domini pape. Idem est de alijs.

f ¶ Facere. Arg.q̄ si papa mandat alicui vt excōmunicet aliquē, idem nō potest eū absoluere: vt arg.xxvij. q.j.si homo. Sed hoc verū est cum hoc alicui specialiter demandatur: si autē mādat decisio cause alicui⁹ iudici, et alteram partē excōicet, potest illā absoluere.

Placuit. ꝛc.

¶ Cas⁹. Statuitur in hoc cap. vt nullus prelat⁹ relicta cathedra principali ad aliā diocesim se presumat cōferre, ne ꝓpter propriam vtilitatem suam, curam ecclesie posset negligere.

g ¶ Relicta. Cleric⁹ incōsulto episcopo nō potest dimittere ecclesiam suam. ex de renū. admonet. ꝛ si trāsit de vna ecclesia ad aliam de eodez episcopatu, ibi sufficit tacitus cōsensus ep̄i: qꝛ tacitus dissensus dissoluit matrimoniū carnale: vt.xxxiij.q.v.qui vxorem. Sed si transfert se ad aliam diocesim, tunc quasi liberatur a patria potestate: quod non potest fieri nisi expresso consensu episcopi. C. de emanci. lib.l.iij. ꝛ expresse dicitur.lxxj.dist.ca.j.ꝛ.xix.q.ij.cap.j. ꝛ.xxj.q.ij.ca.j.

h ¶ In diocesi. Nisi causa visitandi: vt.x.q.j.placuit. seruato q̄d dicit.j.de cōse.dist.iij.episcopus.

i ¶ Proprie cathedre. Nota q̄ prelat⁹ nō debet preponere suam vtilitatē vtilitati ecclesie: et si in hoc passa sit ecclesia damnum, illud de proprio resarciet.xij. q.iiij.quicunq̄.

Constitutū est. ¶ Casus Quidā intercessores vel visitatores vacantiū ecclesiarū nitebant retinere illas ecclesias studijs populoꝝ vel seditionibus. Facta est ergo cōstitutio vt hoc decetero non fiat: sed det operā intercessor quatenus intra annū episcopus eligatur. Si vero neglexerit, anno elapso remoueatur, et alius intercessor detur.

k ¶ Constitutū. Curam debet habere visitator in electione: ꝛ ideo prohibetur eligi, ne possit malignari: sicut tutor prohibetur ducere pupillam ante reddita ratiocinia, ne possit malignari. C. de interdic.ma.si tutor. sic nec creditori licet sibi pignus addicere. C. qui bo.cede.possunt.l.iiij. Item visitator nō debet sibi ho-

ditur a subdito suo.

Ambitionis.cū quis sine licentia prelati recedit de ecclesia: si quidez ex causa necessitatis, adhuc eā retinet: vt.s.e. presentiū. si ex causa voluntaria, ꝑdit eā. xxj.q.ij. si q̄s iam translatus. si autē ex vtili causa recedat, nō perdit eā: sed punit alio modo a iudice. de cōse.dist.v.nō oportet.ij. ꝛ.xcj.distin. clericus. Sz si accedat ad aliā ecclesiam, videtur renunciare prime: vt ex de prebē.de multa.de concess. preben.literas. in fi.populus tamen eum si vult, repetere potest.j.e. nō oportet. Si autez prelatus per tres septimanas abest per triēniū suspenditur.j.e.si quis in clero. Si per duos menses, priuatur ecclesia.s.ea. presentiū. Si ꝑ q̄nq̄ annos, deponit: ex de cleri.nō resi. ca.ij.prelat⁹ vo si dieb⁹ solēnib⁹ defuerit ab ecclesia, punitur.j.e.si q̄s in clero.immo ꝛ cleric⁹ si vna hora defuerit.xc ij.dist.c.vlti.vbi deponitur.

Non oportet. ¶ Casus Oīa sequentia ca.loquuntur de trāseuntib⁹ ambitiose: q̄d ab initio semper presumitur cum sua authoritate hoc faciunt. Dicitur ergo hic q̄ nec episcop⁹ nec presbyter nec diacon⁹ debet de ciuitate ad ciuitatē transire: ꝛ si quis presumpserit, ecclesie sue restituatur.

a ¶ Non oportet. Hoc ca respicit primā partem.

b ¶ Restituat. Ecclesie, si ecclia eū repetit. j.e.si q̄s ep̄s. ꝛ tunc cogit redire: vt.j.e.si qui vero.

Peruenit. ¶ Casus Pigmenius Amalphicane ciuitatis ep̄s nō residebat in ecclia sua, sed foris ꝑ diuersa loca vagabat. Precepit ergo Gregorius Anthemio subdiacono vt illum admoneat ad ecclesiam suam redire: ꝛ si cōtemnat, detrudat eum in monasterium: ꝛ hoc pape significet: vt quid sit postea factur⁹, agnoscat.

c ¶ Ep̄m. ep̄s ad plus ꝑm iura canonica ꝑ sex mēses aberit: vt ex de cleri.nō resi.ex tue. aut. tñ dat annū: vt in aut. q̄uo opor. ep̄os.§.illud.colla.j.

d ¶ Interminationem. Ergo admonendus est.

e ¶ Deputare. Hic subditus suspendit suū prelatū.

de h⁹ no.lxxj. di.c.iij. ꝛ.xxj.q. ij.c.j. et hāc sententiā sequitur Uin. et Tā. in pdi. ca. admonet.

ꝛ etiā eliget ꝑm h. Alij ꝯ. de hoc not.lxj. dis.obitū. Ar.

Officiū qñq; est dānosū

nodem assumere. viij. q. j. in scripturis. & sic ratione officij aliquid prohibetur: vt. x. q. j. hoc ius potectum. in fi. & ff. de contrahen. emptio. si in emptione. & tutor. et est contra regulam illam q̄ nulli debet suū officiū esse damnosum. extra de fideiusso. peruenit. ff. de fur. si seruus furtiuus.

Ite visitator monitio episcopo constituitur: & ille dz admonerē clericos vt eligant futurum episcopum: vt. lxj. distin. obitum. & capi. Catinenſis. & si plures eligantur, potest examinare quis sit melior: vt lx. v. di. florentinū.

Ité custodit redit⁹ ecclie: vt. lxj. di. qñ. Quę in reditus ecclie custodiunt ab economis. si eos habeat eccl̄ia: vt. lxv. dis. qñ quidā.

a ¶ Ut intra annū. X. lxiij. d. obeūtib⁹.

SI qui vero.

¶ Canō Dicitur hic q̄ nullus cleric⁹ relicta sua eccl̄ia dz recipi in aliena eccl̄ia, sz cogi dz redire: quod si non fecerit, excōmunicetur.

b ¶ Cogātur. ff. ff. de decu. l. j.

c ¶ Ut redeāt. si ecclesia vult eum repetere, ipse tamen nō potest. extra de renū. q̄ in dubijs. xxxij. q̄. j. de Benedicto. sic xxxij. q. v. mulier. Sed nonne hodie ipso iure pdit porem ecclesiam: vt extra de prebē. de multa? Respō. pdit quātum ad se, sed non quantum ad priorē prelatū.

? Non ſi cogitur j. e. si quis pbr̄. et c. ſi ḡs eps. ex hys.

SI quis presbyter. ¶ Casus. Quesitū fuit in concilio Antiocheno quā penam debet pati clericus ille qui sua authoritate ad alienam transiit ecclesiam. Et respondet q̄ si monitus ab episcopo suo non redierit, debet suspendi: et si postea cōtumax fuerit, debet deponi sine spe restitutionis: episcopus autē qui depositum receperit, a coepiscopis increpabitur.

d ¶ Spem. ergo restituī non potest clericus depositꝰ ab episcopo. & hoc verum cū pro crimine deponit: secus si pro contumacia. i. dist. contumaces.

e ¶ Alius episcopus. Si ab vno episcopo quis suspēditur, vbiq; habendus est suspensus: vt hic, & xiij. q. v. quisquis. qz quantum ad officiū sentētia iuste facta. Secus si est suspēsus a beneficio: sed in excōmunicato idē est: quia cū sit extra ecclesiaz, nihil pōt possidere nomine ecclie. xxij. qō. vij. ca. j. & xij. & vij. dist. quo iure. et argu. xj. q. iij. si quis a prepuo. & lxx. dist. sanctoū. et extra de appel. pastoralis. in fi.

Excōicat⁹ nihil pōt possidere nomine ecclie.

f ¶ Ubi hoc in gl. q̄ ei, ibi vide. a. j. xxij. q. v. pcurationem. Et qri,

Episcopum. ¶ Canō Dicitur q̄ nullus episcopus sua authoritate ad alienam migret ecclesiam, etiam si a populis fuerit violēter attractus, vel ei ab episcopis suadet: sed in sua permaneat.

f ¶ Lacuit. xiij. q. j. c. j.

Episcopus. ¶ Canō Statuitur hic q̄ nullꝰ episcopꝰ debet in aliena dioceſi clericos ordinare, vl altaria cōsecrare: quod si fecerit, cleric deponent: sed altaria manebit consecrata: & ordinatos epe vno anno cessabit a missarum celebratione.

g ¶ Amos. j. xvj. q. v. c. j. & x. q. ij. iuxta dunensis. contra. Sed ibi nō ite alterius consecrauit, & ille ratū habuit: hic nomine ppio, vt. xiij. q. j. c. j. Uel ibi dominus ratū habuit ordinationem.

Res iudicata pro veritate habetur.

h ¶ Altar. si reo alata fuerit cōsecrata, dño nō restituit: vt. xiij. q. vj. cōperim⁹. sec⁹ in re animata. liij. dist. frequēs. q̄ animata delinquere potest, sed inanimata nō.

i ¶ Uno anno. ar. q. ij. nullū. contra. vbi pro tali culpa deponitur. Sed istud est ex dispensatione.

Si quis. ¶ Casus. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̄ si clericus in minoribus ordinibus cōstitutus nō ex iusta causa in diebus solennibus defuerit a sua ecclesia, scilz in natiuitate dñi, epiphania, pascha, ⁊ pentecoste: triennio ab officio suspendatur. In secūda parte dicitur q̄ si presbyter vel diaconus p tres hebdomadas defuerit ab ecclesia sua: eandem penā patiat. Secunda ibi: Similiter.

a ¶ In clero. maxime, qr laicis nō licet. j. de cōsecrat. dist. j. si quis. ⁊ distin. iij. ca. nulli.

b ¶ Solēnibus. immo nullo tēpore deerit: vt. xcj. distin. eleutherius. ⁊ ca. clericꝰ. ⁊. xcij. dist. c. vlt. Sed q̄d si plures habet ecclesias vel prebendas? Tunc dicas ecclesiā secū dispēsasse vt ad istd nō cogatur.

c ¶ Per tres. s. e. presentiū. contra. ibi dicitur de duobus mēsibꝰ. Sed ibi factum narrat hic ius commune. Uel idē est in vtroq̄. dum tamen absit de licētia superioris.

Remoto. ¶ Casus. Ireneus episcopus per seditionem volebat Barchinoneñ. ecclesiā retinere: sed Hilariꝰ papa precepit Asconio archiepo vt inde illum remoueat: et ad suam faciat reuerti ecclesiā: et in eccl̄ia Barchinonensi talem faciat eligi, qualē deceat illum consecrare: ne si aliter fiat, penam patiat, q̄d in iniuriā dei factuz fuerit. Retūdat. i. puniat ⁊ emendet vel corrigat.

d ¶ Remoto. Ab officio visitationis; ⁊ vel etiam ab ipso episcopatu quem occupauerat.

Si quis. ¶ Casus. Anastasius Thessalonicensis episcopus quesiuit a Leone quam penam pati debeat episcopus, qui minore ciuitate deserta se transfert ad maiorem ambitiose? Et respondet q̄ et suam perdere debet, ⁊ illam quam per ambitionem concupiuit. Idem est casus sequentis capituli.

e ¶ Ad maiorem. Multo fortius si ad parem: quia facilius dispensatur in maiori q̄ in pari. extra de transla. licet. ad minorem etiam difficilius q̄ ad parem. extra de transla. cum ex illo. Et est hic presumptio canonis: quia eo ipso q̄ trāsit ad maiorem presumitur esse ambitio potius q̄ leuitas: q̄a nullus transit ad minorez. extra de cleri. non residentibus. ca. j.

¶ Qui vero. ¶ Casus. Dictum est supra de ambientibus: nunc vero dicit de his q̄ precio vacantem ecclesiam ingrediūtur, qui sunt deponendi.

Sancituz est. ¶ Casus. Statutum fuit in Rothomagensi concilio, vt quicunq̄ pecuniam dederit vel aliud munus clerico vel laico pro aliqua ecclesia vacante: ab officio suo repellatur.

f ¶ Aut aliam pecuniā. Aliam bene dicit: quia quicquid habēt homines, pecunie noīe censetur. j. qōe. iij. per totum.

¶ Quod vero ⁊c.

¶ Hec est quinta pars qōnis, i qua probare intēdit q̄ de licētia pape ex iusta causa bene possunt fieri mutationes: et q̄ vnꝰ debet esse prelatꝰ in vna ecclesia. et hoc probat per sex autho. Jo. de fan. v. ps.

¶ Casus. Iste §. respicit illum §. supra ea. illud vero Cypriani. vbi facta est mētio de mutatione eporum q̄ posset fieri authoritate populi, ⁊ cōmuni cōcilio eporū. probat hoc vsq̄ ad §. hoc non solum.

Si q̄s in clero[a] constitutus, ab ecclesia sua diebus solennibꝰ[b] defuerit, id est natiuitate dñi, epiphania, pascha, vel pētecoste: dū potius secularibꝰ lucris studet q̄ seruitio dei parere, puenit vt triennio a cōione suspendatur.

¶ Similiter diaconꝰ vel presbyter si p tres[c] hebdomadas ab ecclesia sua defuerit, huic damnationi succumbat.

Item Hilarius papa.

¶ Remouendus est epus ab eccl̄ia cui irrepserit, et ad suā cogendus est redire.

Remoto[d] ab eccl̄ia barchinonensi atq̄ ad suā remisso Ireneo epo: sedatis per sacerdotalē modestiā voluntatibus que per ignorantiam ecclesiasticarū legū desiderant q̄d non licet obtinere: talis protinus de clero pprio et Barchinonēsibus ordinet epus, qualē te precipue frater Asconi oporteat eligere, ⁊ deceat consecrare: ne si forte aliter factum sit, non sine obiurgatione maxīe in tui nominis retundat nr̄a preceptio q̄d in iniuriā dei (a quo spāliter sacerdotaliū est gratia dignitatum) didicerimus admissum.

Item Leo episcopus vrbis Rome Anastasio Thessalonicensi episcopo.

¶ Qui alienam cathedrā appetit: ab ea expulsus, etiā propria careat.

Si q̄s epus sue ciuitatis mediocritate despecta administrationez celebrioris loci ambierit: et ad maiorem[e] plebē se quacūq̄ rōne trāstulerit: a cathedra quidē pellatur aliena: carebit etiā ppria: vt nec illis p̄sideat quos per auaritiam cōcupiuit: nec illis quos p supbiaz spreuit. Suis igit̄ terminis contētus quisq̄ sit: nec supra mensuras iuris sui affectet augeri.

Item ex concilio Weldensi.

¶ Utraq̄ careat ecclesia qui cōtemptu minoris, ad maiorem aspirat.

Si q̄s de ordīe sacerdotali cōtemptu minoris eccl̄ie ambitiose et īprobe ad potiorem aspirauerit, canonica erga eū definitio cōseruet: hoc est vt vtraq̄ careat.

Qui vero p̄cio ecclesiā vacantem īgressus fuerit, ab officio suo deponendus est: sicut in Rothomageñ. cōcilio legit.

¶ Deijciat a clero q̄ muneribus ecclesiā acq̄rere tentat.

Sancitū est atq̄ oībus modis prohibitū, vt si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico vel laico munera dare vel dedisse, aut aliam[f] pecuniā tribuere vt alterius presbyteri ecclesiam vacantē precio redimat: p hac cupiditate seu rapina seu presumptione turpis lucri gratia deijciatur a clero, et alienꝰ existat a regula.

Quod vero cōi concilio atq̄ oīm alioꝝ vtilitate mutationes eporꝝ fieri possint, ⁊ in ecclesijs a quibus recesserit eis viuentibꝰ alij substitui valeāt: Anterius papa demonstrat, scribens oībus episcopis.

Mutationes. ¶ Caus. Docet Anterius papa i hoc capit. q̄ mutationes episcoporum possunt fieri pro cōmuni utilitate vel necessitate/et authoritate sedis apostolice. et hoc probat tribus exemplis: scilz Petri/Eusebij/z Felicis: qui de minoribus locis ad maiora sunt translati: nec dicuntur ibi trāsire, vel sedem mutare: cum hoc nō faciunt per ambitionē, sed inspecta cōmuni utilitate vel necessitate hoc faciunt.

a ¶ Petrus. xvij. dist. sacrosancta.

b ¶ Parua. Scz vercellina. z regulare est vt a minori ꝓmoueatur ad maius: vt. xciij. distin. legimus. in fine. ff. de muneri. z honori. vt gradatim. sed non econuerso.

c ¶ Nec transferatur. Presumit essi canon locū nō mutari, cum animus non sit mutatus: sicut virgo censetur, cum nō sit animus corruptus: licet corpus sit corruptū. xxxij. qō. v. ita ne. sic propter animū bonum indicat canon etiam iniustum factū bonum. xvij. qō. viij. occidit. z. q. vij. qō autem. et. xxxij. q. v. ꝓposito.

Virgo dici pōt ēt corrupta.

Scias. ¶ Cassi. Quidaz dicebāt q̄ nec causa vtilitatis nec cā necessitatis poterant episcopi mutare sedes. quare Benignus archiepiscop⁹ quesiuit a Pelagio vtrum bene dicerent. Et respondet q̄ non: q̄ plurimoꝝ vtilitas preferēda est vtilitati vel voluntati. Nec dicuntur isti transire vel mutare, qui hoc nō faciunt per ambitionem. sed potius mutari. Unde male dicebant illi qui asserebant episcopos nō posse sedes mutare causa necessitatis vel vtilitatis.

d ¶ Plurimoꝝ. Illuc potis accedat prelatus vbi plus lucri pōt facere/ſz maior sit ibi pena sua: vt. ſ. ea. ca. j. et hic apparet rō quare epūs nō debeat fieri monachus mutato papa: q̄ ibi ꝓfuit ꝓprie vtilitati tm: vt. ij. q. vij. sancta. sed hic cōmuni z ꝓprie, que duo sunt preferenda ꝓprie tantum: vt. ij. q. vij. sancta.

e ¶ Preferēda est. Nā cū quis vocat ad prelaturam, nō ꝑponet primatū cōmodū cōi, vt hic: et. viij. q. j. in ferijs primis. z. xvj. q. j. vos aūt. Et hoc intelligas cū ꝑ publicū nō impedit primatū. alias em̄ sua utilitatē pōt ꝑferre. ff. de indi. si lon gius. ff. de arbi. ſz aūt. ff. ad. l. aquil. si quis furno. ff. de ꝑscrip. ver. l. q̄ seruandarū. aliud tñ videt i prelato: vt ille semper teneat ꝑponere utilitatē ecclie sue ꝑpe utilitati: vt. xij. q. iij. quicūq̄s. ¶ Cū ergo detrimentū q̄ ꝑpatur pro publica utilitate, pōt suaz ꝑponere utilitatē, vt. xix. qō. ij. due. xiij. distī. qō aut. dā ordinata charitas a se icipit. xxiij. q. v. si nō licz. de pe. di. vj. q̄ vult. Uel dic q̄ qñ primata utilitas includitur in cōi, tunc preponit cōi: vt est i prelatura: vt arg. ff. ꝑ so. l. actione. ¶. laboreo. vel distingue an utilitas in accrendo cōsistit/aut in damno vitādo: tūc secus: vel econuerso.

Utilitas ꝑpria ꝑponit cōi. ff. de ꝓ ferre publice.

de hꝰ le. cano. z. e. ca. placuit

Cōcer. cuy glo. i. eo ꝑ. i. l. actione. ¶. laboreo. ff. ꝑ so. et gl. in. l. et ibi he. et Cy. et Bar. ff. sol. ma.

f ¶ Aliud. vt. ā. dist. vj. testamētū. et extra qō metus causa. erroris.

Omnis. ¶ Cōme. Quidaz dicebant epos expulsos a ciuitatibus non esse recipiendos z in alijs ecclesijs collocandos. Item asserebant q̄ cā utilitatis non debebant mutari de minori ciuitate ad maiorē. z qui cōtradicunt, miam negāt: ſz qui nolunt mutare. i. mutando tradere epūm causa utilitatis vel necessitatis vel delectum recipere.

g ¶ Sciret. Arg. q̄ eoipso vī aliq̄d bonū et iustū, q̄ a bono factū ē. xxxvij. di. q̄ de mēsa. z. ix. q. ij. lagduneſis

¶ Necessitatis vel vtilitatis causa episcoporum mutationes fieri possunt.

Mutationes epoꝝ scito te cōi vtilitate atq̄z necessitate fieri licere: ſz nō ꝓpria cuiusq̄z volūtate aut dominatiōe. Petrus[a] sctūs magister nr̄ et princeps apl̄oꝝ de Antiochena ciuitate vtilitat̄ causa est trāslatus Romā: vt ibidē potius proficere posset. Eusebi[b] q̄q̄z de q̄dā parua[b] ciuitate apl̄ica auctē mutat⁹ est in Alexandriā. Sic̄ Felix de ciuitate in qua ordinatus erat: electiōe ciuiū ꝑpter doctrinā vitāq̄z bonā quā habebat, authoritate huius sctē sedis, z cōi epoꝝ z reliquoꝝ sacerdotū ac ꝓl̄oꝝ cōsilio trāslatus est Ephesum. Nō enim trāsit de ciuitate ad ciuitatē, nec trāsferēs[c] de minori ad maiorem, qui hoc nō ambitu nec ꝑpria volūtate facit: ſz aut vi a ꝑpria sede depulsus, aut necessitate coact⁹, aut vtilitate loci vel populi, non supbe sed humiliter ab aliis translatus est. Nam sicut epi habent potestatem regulariter ordinare epos et reliquos sacerdotes: sic quotiens vtilitas aut necessitas coegerit, supradicto modo z mutare z intronizare ptātem habent: non tamen sine sacrosancte Romane sedis authoritate z licētia. Alia etem̄ est causa vtilitatis alia anaritie z presumptiōis, ac ꝓprie voluntatis.

Item Pelagius papa Benigno archiepiscopo.

¶ Causa necessitatis mutationes epoꝝ fieri possunt.

Scias frā[e] dilectissime aliud esse cām necessitatis z vtilitatis: aliud presumptionis ac ꝓprie voluntatis. Nō ergo mutat sedem qui nō mutat mentē. i. qui non auarītie causa, aut dñationis, aut ꝓprie voluntatis vel delectationis sue migrat de ciuitate ad ciuitatē: sed cā necessitatis z vtilitatis mutat. Nā pluri moꝝ vtilitas, vnius vtilitati vel volūtati preferenda est[e]. Aliud[e] est ei mutare, et aliud mutari. Nam aliud est sponte trāsire, aliū coacte aut necessitate venire. Unde non isti mutāt ciuitatē, ſz mutātur: q̄ nō spōte ſz coacte hoc agūt. Nō ergo bñ itelligūt ecclīasticas regulas q̄ hoc negāt cā necessitatis vel vtilitatis fieri posse quotiens cōmunis necessitas aut vtilitas persuaserit.

Item ad eundem.

¶ Christū negare punitur qui necessitatē patiētibus minister eo tēpore non impendit.

Omnis q̄ gemebat z verabat a Saul: fugiebat z veniebat ad Dauid. Sic rex pissim⁹ atq̄z iustissim⁹ Dauid sciret⁸ pctm̄ esse fugiētes ꝓsecutionē, z transeūtes de loco rem. Sed docet Pelagius exemplo Dauid eos esse recipiendos: qui si scisset esse pctm̄, expulsos a Saule nō recepisset, nō em̄ peccant expulsi: sed potius qui cogūt eos fugere. Sic̄ causa vtilitat̄ licite fit mutatio de minori ad maiorē: z qui cōtradicunt, miam negāt: ſz qui nolunt mutare. i. mutando tradere epūm causa vtilitatis vel necessitatis vel delectum recipere.

g ¶ Sciret. Arg. q̄ eoipso vī aliq̄d bonū et iustū, q̄ a bono factū ē. xxxvij. di. q̄ de mēsa. z. ix. q. ij. lagduneſis

a ¶ Coacte. Precibus superiorū. sic. s. e. qualiter. videt enim q̄ nō possit cogi: vt. lxxiiij. distinc. vbi. Vel dic q̄ potest quis cogi, vt de nolēte fiat volens: ‡ vt. xxiij. q. iiij. displicet. ⁊. lxxiiij. dist. placuit. Papa tamē absolute potest aliquē cogere: vt. ix. q. iij. per principalē.

b ¶ Minor. Sed nūquid tenet minor populus suuz ep̄m maiori concedere: cū nemo cogatur de suo beneficiū facere. x. q. ij. precarie? Respon. sic, si alium potest habere eque idoneum: ‡ vel loquitur in eo casu cum ibi magis vtilis erit: vt. ff. locati. si domo.

c ¶ Doctiorem. Omnia comparatiua positiue hic ponuntur.

d ¶ Et vtiliorez. Scilicet illis.

Episcopus.

¶ Cas. Constituit Carthaginen. cōciliū q̄ nec ep̄us nec clericus inferioris ordinis transeat de loco ignobili ad nobilem p ambitionē: sed si vtilitas exegerit, ep̄s trāseat authoritate pape et in presentia synodi decreto clericorū et laicorū porrecto ep̄is pro eo q̄ debet trāsferri. Alij ꝟo clerici trāsferunt de voluntate suorū ep̄orū.

e ¶ Gradus. qd̄ verū est de his q̄ subsūt ep̄is nullo mediante: vt. lxxj. dist. clericos. et ex de renū. admonet. sz si alijs subsunt, vt abbatibus vel alijs: eorū ꝯsensus requirendus est: vt liij. dis. ca. j. ⁊. ij. et ix. q. iij. cōquest⁹. ⁊ lxiiij. dist. q̄to. q̄d si clericus nō vult trāsire de minori ad maiorē? Dico q̄ non pōt cogi ab ep̄o: q̄ nemo crescere cogit inuitus. lxxiiij. distic. gesta. ⁊. lxiij. dist. quanto. hoc autē papa pōt. Sed si ad aliū episcopatum vocatus est ep̄s, necessarius est cōsensus ep̄i. lxxj. dist. p totū. ⁊. lxxxv. dist. florētinū. Jo. Ego credo ‡ q̄ ep̄s pōt cogere clericū vt trāseat ad maiorē locum, cū maiora facere possit: vt ex de exces. prela. sicut. et ad hoc facit ex de eta. ⁊ quali. queris. B.

f ¶ Episcopi. ¶ In gradu. i. honore.

g ¶ Inuitētur. Alis nō licet. ix. q. ij. nullus. ⁊. vj. q. iij. scriptum.

Sicut alteri⁹ vxor. ¶ Casus. Hoc. c. diuidit in tres partes. In p̄ma dicit q̄ sicut vxor alicui⁹ nō dz cognosci vel disponi nisi a ꝓprio viro: ita eccl̄ia vl̄ parochia ep̄i non dz iudicari vel disponi nisi a ꝓpio ep̄o: et sicut vxor (vt dr apl̄s) mortuo viro suo pōt nubere cui vult: ita defuncto ep̄o eccl̄ia pōt alteri concedi. In scda dr q̄ si ep̄s nō pōt ꝑmanere i sua ecclesia, fugiat ad aliā: ⁊ hoc ꝓbat authoritate Christi. In tertia dicit q̄ ep̄s causa vtilitatis ⁊ fratrib⁹ inuitantib⁹ pōt mutari: sz hoc cū authoritate sedis apl̄ice fiat. Scda ibi: Si vos ꝑsecuti. Tertia ibi: Si autem vtilitatis.

h ¶ Iudicari. ff. de iuris. om. iud. q̄ iurisdictioni. contra. vbi dr q̄ null⁹ sibi vel suis ius dicere potest. Rñ. iudicare potest marit⁹ vxorē corrigēdo eaz. xxiij. q. iiij. duo ista. sz nō verberando eā: vt. C. de repu. ꝯsensu. q̄ aliena sunt ab ingenuis: vt ibi dicitur: sed tēperate pōt eaz castigare: quia est de familia sua. xxxiij. q. v. hec imago. sicut dñs seruū. insti. de his qui sui vel alie. iuris sunt. §. fi. ⁊ etiā mercenariū suuz. ff. de pe. respiciendum. nō autē in forma iudicij potest eā iudicare.

i ¶ Regulariter. Id est homini sue ꝓfessionis. xxviij. quest. j. caue. Vel sine suspitiōe turpitudinis. xxxij. q. j. si quis vxorem.

‡ Marit⁹ vxorē castigare potest. Rom. vij. a.

‡ ⁊ male i predi. c. gesta. fm H. ⁊ L. sz ꝯpelli pōt a papa solū: vt s. dr fm L. ⁊ H.

ad locū, et de ciuitate ad ciuitatez, recipere: tales nequaq̄ recipere, nec secum teneret, neq̄ in alijs ciuitatib⁹ eos collocaret. Qui enim ꝑsequūtur dñi ep̄os, eosq̄ de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt: nō eos tantū ꝑsequūtur, quantū dñm nostrum Jesum Christū, cui⁹ legatione fungūtur: nec ipsi in hoc peccāt ep̄i, qm̄ nō sponte sed coacte[a] hoc agūt, sz ipsi q̄ eos ꝑsequūtur: nec ipsis ep̄is hoc iputari potest, sz illis q̄ eos hoc agere cogunt. Qui autē negāt mīam faciendā fugientib⁹, ⁊ necessitatē patiētib⁹, ipsum Christū negāt, q̄ est misericordia ⁊ veritas. Negāt autē mīam necessitatē patiētibus, qui populis indigentibus diuinis ministerijs ⁊ nō habētib⁹ propriū episcopū qui eos instruat, causa necessitatis atq̄ vtilitatis, ex alia ciuitate (licet minor[b] sit) in eaz que nō habet episcopū doctiorem[c] vel potiorem et vtiliorem[d] meliori cōsilio nō sponte transeuntem, sed in maiorum exhortatione mutare negant: aut ep̄m deiectū et persecutionem patientē causa vtilitatis aut necessitatis nolunt inthronizare.

Item ex concilio Carthaginensi tertio.

¶ Nō ambitione sz synodali authoritate de ecclesia ad ecclesiam episcopus transeat.

Episcopus de loco ignobili ad nobilē per ambitionē non transeat: nec quisq̄ inferioris ordinis cleric⁹. Sane si vtilitas ecclesie poposcerit, decreto pro eo clericorū et laicorū ep̄is porrecto in presentia synodali transferatur: nihilominus alio in locum eius episcopo subrogato. Inferioris ꝟo grad⁹[e] sacerdotes vel alij clerici concessione suorum episcoporum possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Item ex eodem.

¶ In proprio gradu episcopi vel presbyteri in aliena suscipiantur ecclesia.

Episcopi vel presbyteri si causa visitandi ad ecclesiam alterius ep̄i venerint in gradu[f] suo suscipiantur: et tam ad verbum faciendum q̄ ad oblationem cōsecrandam inuitentur[g]. Item Calixtus papa omnibus episcopis.

¶ Ecclesia vnius ep̄i ab alio disponi non debet.

Sicut alterius vxor nec adulterari ab aliquo vl̄ iudicari[h] aut disponi nisi a ꝓprio viro eo viuente ꝑmittit: sic nec vxor ep̄i ipsius (q̄ eius eccl̄ia vel parochia indubitāter intelligit) eo viuente absq̄ eius cōsilio ⁊ voluntate alteri iudicari vel disponi, aut eius concubitu. i. ordinatione frui cōceditur. Unde ait apl̄s. Alligata est vxor lege viri q̄diu vir eius viuit: eo ꝟo defuncto soluta est a lege viri. Similiter sponsa episcopi: quia sponsa vxorq̄ eius dicitur ecclesia: illo viuente, illi alligata est: eo defuncto, soluta est: et cui voluerit nubat, tantum in domino, id est regulariter[i].

¶ Hoc non solum. Hec est.vj.pars.q.in qua reprehẽdit eos qui occupant locum viuentis:cũ duo simul esse non possint. Jo. de san.

¶ Casus Dictum est supra in cap.sicut.q episcopo viuente sua ecclesia non debet alteri nubere. Nunc dicit idem esse intelligendum de quibuslibet ministris ecclie:sicut de archidiacono: vt in cap.proti.

Mat. x.c.

Cum qui contra. ¶ Casus Natalis epus Salonitan⁹ iniuste repulit honoratum ab archidiaconatu,z viuente alterum sibi substituit.Sz Greg.deposuit illum subitutiõi:z si presumeret in eodem loco vlteri⁹ ministrare,sacra cõmunione se nouerit esse priuatum,

vj.qs.

a ¶ Archidiaconatum. Sed nonne iste debuit deponi: vt.iij.q.q. audiuimus.cr.ij q.j. in primis? Sz iste excusabat authoritate maioris, q hoc fecerat.xliij.q. v.dixit dom⁹.et xxviij.di.diaconi.

Vhanrõnez hz probat hugo. dicens. q iõ excusat z dispẽsatur cuz eo.et idẽ Z.

In apibus.

¶ Casus Hieronym⁹ pbat hic ex similitudinib⁹ plures platos nõ debere esse in eadem ecclesia:hz singuli prelati debẽt esse in singulis ecclesijs.

b ¶ Imperator. Arg.q omnes reges coronabit impator: vt dixi.i.xij. dist. Adrianus.ij.

* Dic cũ plures sunt reges: vt.vj.q.iij.ca. ij.Jo.

Dic q nõ ẽ verus nec vnis' uersal' imperator fm Alex.l. q.vltimo. col. v. ff.de offi.eius cui mã. iurisd.

c ¶ Unus. tamẽ quandoq fuerũt duo imperatores de facto: vt.xxj.dist.nunc autẽ. Quid ergo dicemus de greculo⁹? videtur q iste sit imperator,quia Constãtinus illuc trãstulit imperiũ: vt.xcvj. dist.cõstãtin⁹.z imperator appellatur: vt extra de maio.z obe.c.solite.sed non est ita,quia Romana ecclesia trãstulit imperium ad Alemanos ab oriente.extra de elect.ca.venerabilem.Jo.

d ¶ Judex vnus. sed immo decẽ sunt iudices prouincie: vt.vj.queri.iij.scitote.sed hic appellat iudicẽ regẽ: alibi tamen videtur q vnus sit iudex prouincie preter regem: vt.xxiij.q.iij.duo ista.

e ¶ Roma. ff.de rerum diuisione.l.vlti.contra.ibi dicitur q ideo Romulus interfecit Remũ,quia muros transiliit.Respondeo. Nam potuit hoc idem fecisse ex inuidia.

f ¶ parricidio. large sumpto nomine: vt.ff.ad legẽ pompeiam de parricidio.l.j.

g ¶ Archidiaconi.id est in quoli: bet archidiaconatu erit vnus archidiaconus:non autem prohibet quin in vna ecclesia possint esse plures archidiacõi: vt.xciij. dist.diaconi.

¶ Ecce in quibus. Hec est.vij.pars quest.in qua.pbat de mutatione causa necessitatis z le uitatis, Jo. de san.

¶ Casus Ostẽdit supra Gratianus in quibus casibus viuenti prelato alius potest subsitui. Nunc ostẽdit q si veritatem inspiciam⁹:in supradictis casibus nõ succedit q̃s viuo, sed mortuo.Nam ex quo quis renũciat ecclie,vt trãsfertur in aliam ciuitatẽ, quodãmodo dicit esse mortuus quo ad ecclesiam primã: quia in ea desinit esse prelat⁹. Jdeoq̃ q̃ succedit huic,non dicit succedere viuo, sed defuncto. Et ostendit differentiã inter istum qui necessitate hoc fecit,et illum qui vtilitate trãsfertur:quoniã qui in hoc vtilitate trãsfertur: hoc vtilitatis, et illum qui vtilitate trãsfertur:quoniã qui in hoc vtilitate trãsfertur: hoc vtilitatis est seruus vtilitatis.

h ¶ Desinit.xxij.q.ij.si quis iam translatus.

i ¶ Defuncto. Cũ em loco ei⁹ succedit,p mortuo habẽt.ff.p so.actione.¶.publicatione.

Pastoralis officij. ¶ Casus Joannes Lesmiane ciuitatis episcop⁹ ab hostibus est repulsus: z ideo Gregorius dedit ecclesiam Squillitanam ei hac conditione, vt cessante hostilitate ad suam ecclesiã reuer-

Yhanrõnez hz probat hugo. dicens. q iõ excusat z dispẽsatur cuz eo.et idẽ Z.

Napibus.

¶ Casus Hieronym⁹ pbat hic ex similitudinib⁹ plures platos nõ debere esse in eadem ecclesia:hz singuli prelati debẽt esse in singulis ecclesijs.

b ¶ Imperator. Arg.q omnes reges coronabit impator: vt dixi.i.xij. dist. Adrianus.ij.

* Dic cũ plures sunt reges: vt.vj.q.iij.ca. ij.Jo.

Dic q nõ ẽ verus nec vnis' uersal' imperator fm Alex.l. q.vltimo. col. v. ff.de offi.eius cui mã. iurisd.

c ¶ Unus. tamẽ quandoq fuerũt duo imperatores de facto: vt.xxj.dist.nunc autẽ. Quid ergo dicemus de greculo⁹? videtur q iste sit imperator,quia Constãtinus illuc trãstulit imperiũ: vt.xcvj. dist.cõstãtin⁹.z imperator appellatur: vt extra de maio.z obe.c.solite.sed non est ita,quia Romana ecclesia trãstulit imperium ad Alemanos ab oriente.extra de elect.ca.venerabilem.Jo.

d ¶ Judex vnus. sed immo decẽ sunt iudices prouincie: vt.vj.queri.iij.scitote.sed hic appellat iudicẽ regẽ:

Si enim eo viuente alij nupserit, adultera iudicabitur. Similiter et ille si aliã sponte duxerit: adulter existimabit, et cõione priuabit. Si autem persecut⁹ fuerit i sua ecclesia, fugiẽdum est illi ad alterã ecclesiã: eiq̃ est sociãdus, dicẽte dño: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliaz.

¶ Si autẽ vtilitatz causa fuerit mutandus, non per se hoc agat: sed fratrib⁹ inuitatibus cum authoritate hui⁹ sancte sedis faciat. Non tamen ambitus causa: sed aut vtilitate, aut necessitate (vt dictum est) faciendum est. Hoc nõ solum de episcopis, verumetiam de quibuslibet ecclesie ministris intelligitur: ne videlicet in locum viuẽtis alter obrepat.

Unde beatus Grego. scribit Salonitano epo de eo q̃ in archidiaconatũ alteri⁹ se pmoueri consenserat.

¶ Deponatur qui locũ alterius muadere non timet.

Eum q̃ cõtra iustitie regulam in archidiaconatum⁹ alteri⁹ se prouehi consensit, ab eiusdez archidiaconat⁹ honore deponimus: qui si viterí⁹ in loco eodem ministrare presumpserit, se participatione sacre cõmunionis nouerit esse priuatũ. Ire Hieroñ. ad Rusticũ monachũ.

¶ In vna ecclesia duo prelati esse non debent.

Napid⁹ princeps vnus est: z grues vnã sequuntur ordine literato. Imperator⁹ vnus⁶. Judex⁹ vnus prouincie. ¶ Roma⁶ vt cõdita est duos fratres simul reges habere non potuit, z parricidio⁶ dedicatur. In Rebecce vero vtero Esau z Jacob bella gesserunt. Singuli ecclesiarũ episcopi, singuli archiepiscopi, singuli archidiaconi⁸: et omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititur. Ecce in quibus casibus episcopo viuẽte alius potest ei substitui: cõtra fm rei veritatem non viuenti epo talis probetur succedere. Trãslatus enim ab vna ciuitate ad aliam, desinit⁵ esse episcop⁹ illi⁹ ciuitatis a qua transfertur: atq̃ ideo qui huic succedit: nõ viuẽti, sed defuncto¹ quodam modo epo probatur substitui. Sed inter eum qui hostilitatis necessitate, z eũ qui vtilitatis causa transfertur, hoc interest: q̃ ille qui metu hostilitatis ad aliã trãsit: si priorem contigerit aliquando ab hostibus liberã fieri, ad eandẽ illũ redire oportet.

Unde Gregor⁹ papa scribit Joanni epo Squillitano. lib. ij. epist⁹. cap. xxv.

¶ Aut metu hostilitatis ad aliũ locũ transierit: postea ad suam ecclesiã redire oportet.

Pastoralis officij cura nos admonet destitut⁹ recedente redit ad ecclesiam suam quam dimisit: sec⁹ si vtilitate.

h ¶ Desinit.xxij.q.ij.si quis iam translatus.

i ¶ Defuncto. Cũ em loco ei⁹ succedit,p mortuo habẽt.ff.p so.actione.¶.publicatione.

Pastoralis officij. ¶ Casus Joannes Lesmiane ciuitatis episcop⁹ ab hostibus est repulsus: z ideo Gregorius dedit ecclesiam Squillitanam ei hac conditione, vt cessante hostilitate ad suam ecclesiã reuer-

f ¶ parricidio. large sumpto nomine: vt.ff.ad legẽ pompeiam de parricidio.l.j.

g ¶ Archidiaconi. id est in quoli: bet archidiaconatu erit vnus archidiaconus:non autem prohibet quin in vna ecclesia possint esse plures archidiacõi: vt.xciij. dist.diaconi.

¶ Ecce in quibus. Hec est.vij.pars quest.in qua.pbat de mutatione causa necessitatis z le uitatz, Jo. de san.

¶ Casus Ostẽdit supra Gratianus in quibus casibus viuenti prelato alius potest subsitui. Nunc ostẽdit q si veritatem inspiciam⁹:in supradictis casibus nõ succedit q̃s viuo, sed mortuo.Nam ex quo quis renũciat ecclie,vt trãsfertur in aliam ciuitatẽ, quodãmodo dicit esse mortuus quo ad ecclesiam primã: quia in ea desinit esse prelat⁹. Jdeoq̃ q̃ succedit huic,non dicit succedere viuo, sed defuncto. Et ostendit differentiã inter istum qui necessitate hoc fecit,et illum qui vtilitate trãsfertur:quoniã qui in hoc vtilitate trãsfertur: hoc vtilitatis est seruus vtilitatis.

h ¶ Desinit.xxij.q.ij.si quis iam translatus.

i ¶ Defuncto. Cũ em loco ei⁹ succedit,p mortuo habẽt.ff.p so.actione.¶.publicatione.

Pastoralis officij. ¶ Casus Joannes Lesmiane ciuitatis episcop⁹ ab hostibus est repulsus: z ideo Gregorius dedit ecclesiam Squillitanam ei hac conditione, vt cessante hostilitate ad suam ecclesiã reuer-

tatur. Si vero cōtinua premeretur captiuitate, perpetuo ibi permaneret.

s ¶ Subernare. videtur q̄ iste episcopus sub cōditione vel ad certum temp⁹ fuerit institutus: sed beneficia sub conditione non dantur. j. q. ij. ℌ pio. nec ad tempus: vt. ℌ. e. ℌ huius. ℣. lxx. dis. sanctor. nec conuenit moribus nostris tēporales filios habere. ff. de adoptionibus. quesitū. sic. ff. de reg. iur. actus. sicut nec libertas ad tempus datur. ff. de manu. testa. libertas. nec hereditas: institu. de here. institu. ℌ. heres. nec matrimonium. xxxij. q. ij. solet. potest dici puram esse institutionem: ℨ sub conditione resolutur: vt ff. de in diē addic. l. ij. simile extra de si. pr̄scrip. veniēs. ℨ iste est de pignoribus. ca. illo. vt dicq̄ iure postliminij restituitur ei prior episcopat⁹. sic. xvj. q̄one. ij. prima. nō enim potest dici q̄ maneat episcop⁹ prioris eccl̄ie. Sic enim esset episcopus vtriusq̄: contra illud quod est. xxj. q. j. relatio. ℨ est simile. C. de cur. fur. cum alijs. tūc dices q̄ prioris loc⁹ desinit esse religiosus: vt. ff. de relig. cum loca. sed postea eam reperit ure postliminij: vt. xxiij. quest. j. cum per bellicam. Uel dic q̄ papa sub conditione vel ad certum tempus potest aliquem instituere prelatum: sicut miles sub cōditione ℨ ad certum tempus instituit heredem. ff. de mili. testa. in fraudez. ℌ miles. Jo.

b ¶ Reuocari. Argu. q̄ restituta re in pristinum statum, omnia iura restituuntur: ℌ vt extra de elect. quia diligēta. xvj. q. ij. prima. ℨ si quis peruenerit ad meliorem fortunam, tenetur ad pristinam obligationem. xvj. q. vij. ad infirmis. ff. quēadmo. ser. amit. si locus. et. C. qui bo. cedere pos. l. ij.

c ¶ Reuertaris. Cum ergo teneatur redire: nō ergo desinit esse epūs prime ecclesie: ℨ sic episcopus est duarū ecclesiarū, contra illud. xvj. q. j. relatio. Bas. vero dixit q̄ est episcopus vtriusq̄: sicut in matrimonio carnali dixit q̄ aliquis potest esse maritus duarum si vxor intrat religionem. Sed contra. nam ille locus desijt esse ecclesia per captiuitatem: vt. ff. de reli. cum loca. Sed non est ita: quia ipsa sacramenta ecclesie vera dicimus esse apud hostes: vt. j. q. j. quod quidam. et quod dicit lex q̄ desinit esse sacer locus, intellige quia viduatus est sacris mysterijs. Ciuitas autem desinit esse inducione arratri. ff. qui. mo. vsufruc. amit. l. si vsufructu⁹. et collegium trāslatio personis. ff. de colle. illicitis. l. ij.

Sed pone econuerso q̄ episcopus sit captus, ℨ non ciuitas: tunc bene constituetur alius, vt dicūt quidam: quia si tutor est captus ab hostibus, alius datur: et tamē si captus redierit, omnia recuperat iure postliminij, et ille alij⁹ desinit esse tutor: vt instit. de attilia. tutor. ℌ. ab hostib⁹, quod nō cōcedo: ℌ quia sic offendere tur illa regl̄a. xvj. q. vij. inuentū.

¶ Quivero. ¶ Ca. Dicitur est supra quid iuris sit si causa necessitatis transferr. Nūc vero ostendit q̄ si causa vtilitat⁹ trāsfertur, non potest ad priorē ecclesiaz redire. Est etiā alius casus in quo vi uēte epō substituitur aliꝰ. s. cum ecclia sua derelicta est causa ambitionis, ℨ sua authoritate trānsit ad aliā quo casu licet non desinat esse prelatus prioris ecclesie, tñ substitutus eam habebit.

¶ De sacerdotes. ¶ Cal⁹. Dicitur in hoc ca. q̄ sacerdotes authoritate ꝑpa de ecclesia sua migrātes ad aliam, tandiu a communione remoueant, q̄diu ad suas redierint ciuitates: sed si alij⁹ iam est ibi substitut⁹: tādiu vacet q̄ deseruit suā ciuitatē, donec substitut⁹ quiescat in dño.

d ¶ Ordinatus. Arg. q̄ re integra potest repeti ecclesia que habita est pro derelicto: nā si cessit quis bonis, rebus nondū distractis potest eas repetere: vt arg. C. de repu. here. l. viti. ℨ arg. ff. de cess. bono. is qui. simile. ff. de decu. qui ad tempus. Sed quero, cum iste substituebatur: aut vacabat episcopatus, aut non: si non vacabat: qualiter successit in locum viuentis? ℌ arg. ff. de verbo. obliga. l. j. Non potest etiam dici q̄ vacabat: q̄ non fuit ecclesia abiudicata: maxime cū dicatur q̄ non ipso recessu perdat quis ecclesiam. ℌ Sed breuiter potest dici q̄ ille fuit admonit⁹: ℨ per sententiā fuit ecclesia abiudicata. Uel dic q̄ cum de iure debuit vacare: ilz super hoc non esset lata sentētia, potest alij adiudicari: vt extra de renun. ex transmissa. extra de cōcess. preben, ℨ eccle. non vacan. cap. literas.

e ¶ Tādiu vacet, ℨ sic videtur q̄ eo mortuo possit repetere ecclesiam, sed nō est verū: sic ergo quod hic dicitur, in fauorem ecclesie dicitur, quia eum non vult repetere. Uel ideo quia ecclesia post mortem huius eum potest repetere. Sed pone, moritur substitutus, ecclesia reperit primum, ille non vult redire: potest ne compelli? Non videtur: videtur enim ecclesia renunciasse iuri suo non repetendo cum potuit eum repetere ℨ noluit, sed alium preelegit: immo videtur q̄ ipse repete-

ℌ Uerū iure repotaret sic loq̄t cap. q̄ pio. et et de pac. ca. ℌ. cū ℌ milib⁹. ℌ dicaūt loquit q̄ ℌ ta. cōditio a ureim. data. ℌ Alij. tine. ℌ Scilanna.

ℌ Similis.

ℌ Et hō vt fari colligit ex lib. vj. de sup. negli. plā. ℌ epūs. Archi.

Eccl̄ia ꝑ derelicto habita an possit repeti re integra.

ℌ Sub. ℨ id. ℌ. e. ℌ. eū q̄. ℌ. eū silib⁹. Ar.

ℌ De hoc no. ℌ. ea. ℌ. abditio. nis. xvj. de qō no. xcij. dist. ℌ q̄ epi. in gl. j. q̄. Archi.

re possit ecclesiam viuo secundo: et si obsecitur ei q̄ habuerit ecclesiam p̄o derelicto, replicabit q̄ illa alij adhesit: vt extra de diuor. significasti. quod non credo: vt xxxij. questione. vj. nihil. ff. ne quid in loco publico. l. ij. ¶ Idem ait Joannes.

¶ Episcopalium.

¶ Casus. Supra ostendit Gratian⁹ de mutatione episcopoꝝ. Nūc vult ostendere q̄ ecclesia epalis mutari potest hostilitatis metu. z hoc p̄bat sequenti ca.

¶ Emporis.

¶ Casus. Ciuitas Bellitrensis mꝛas patiebatur angustias a barbar⁹: z ideo Greg. papa p̄cepit Joanni epo vt sedē epalem trāsferret ad sanctum Andreā apostolum: vt barbaricum periculuꝫ facilius posset declinari: z diuina officia celebrarentur festiue.

a ¶ Transponere. j. de cōse. disti. j. tribus j. xvj. q. vlt. si quis. z. q. j. z rēpor⁹. vbi de hoc notauī plene.

viij. pars ¶ Item. ¶ Hec est viij. pars ḡt. i qua quēritur de illis q̄ causa penitētie relinquūt episcopatum: vtruꝫ possint fieri epi. Quid uris sit: habes ex 5 rem. post translationem. Dicas tamen breuius q̄ si fuerint postulati, poterunt fieri epi: nisi p̄ crimine dimiserint epatū. Et hoc probat per. v. ca. Jo. de fan.

¶ Casus. Ostendit Gratian⁹ aliū casum in quo viuē te prelato pōt alius substitui episcopus, scilicet quando ingreditur monasterium causa humilitatis de licentia pape: quia decetero nō potest ad episcopatum resurgere. z ad hoc inducit sequens cap.

Hoc nequaq̄. ¶ Casus. Statutum fuit in synodo Constantinopolitana vt quicunq̄ episcopus descenderit ad vitam monachorum, decetero non possit ad pontificatum reuerti, quia monach⁹ discere debet et non docere. Sed credo q̄ Gratianus melius dixisset si dixisset propter conscientiam criminis ad agēdam penitentiam, vbi dixit causa humilitatis, quia tunc resurgere posset. Sed si vis eum saluare, dicas q̄ causa humilitatis transiuit: z ideo non potest redire ad episcopatum per se, sed de licentia pape. Idem est casus sequentis ca. hoc scilicz ingredi monasteriū, quibusdam cōceditur ad agendam penitentiā, sed nō ad quietem seruandam.

Episcopaliū etiā sediū mutationes metu hostilitat⁹ interuenīte nōnunq̄ fieri solēt.

Unde Gregor⁹ scribit Joāni epo Bellitrano.

¶ Necessitate rēporis episcopalium sediū mutationes fieri possunt.

Empor⁹ qualitas nos admonet epoꝝ sedes antiquitus certis ciuitatibus constitutas, ad alia que securiora putam⁹ ciuitē diocesis loca trāsponere a: quo z habitatores securi valeāt degere: z barbaricū possint periculuꝫ facilius declinare: ꝓpterea te Joannē fratrem et coep̄m nostrū Bellitrensis ciuitatis, sedēq̄ tuā in loco quondā Arenatarū ad sanctuꝫ Andream apostolū p̄cipimus transmigrare: quatenꝰ ab hostilitatis incursu liberior existere valeas: et illic consuetudinē solennium festiue disponas. Item cuꝫ aliquis causa humilitatis apostolica cōcessione de epali sede ad monachalem descēderit subiectionē, aliꝰ loco eiꝰ subrogari poterit: ille vero ad pontificatū resurgere nequaq̄ vlteriꝰ valebit. Unde in q̄nta actione Cōstantinopolitane ciuitat⁹ synodo. cccl xxiij. patrum sub octauo Joanne papa cui p̄fuit Petr⁹ presbyter cardinalis, et Paul⁹ Anconetanus epūs, et Eugenius Ostiensis episcopus, apocrisarij pape dixerunt.

¶ Epo qui causa humilitatis monachus efficitur: ad pōtificatum redire non valet.

Hoc nequaq̄ apud nos habeatur: vt q̄cunq̄ de pontificali ordine z habitu ad monachoꝝ descēderit vitam, vlterius b possit in episcopatū reuerti. Item p̄cepit sancta synodus vt quicunq̄ de pontificali dignitate habituq̄ ad monachoꝝ vitam, z penitentie descenderit locū: nequaq̄ ad pontificatū resurgat. Monachoꝝ enim vita, subiectionis habet verbū z discipulat⁹ non docēdi vel p̄sidendi vel pascendi alios.

Hoc ad penitentiā agēdam, nō ad quietē seruandam quibusdam conceditur.

Unde Liberius papa scribit omnibus episcopis.

¶ Pro infestationibus malorum non licet episcopo gregē relinquere.

Suggestum est nobis q̄ p̄o preteritis laborib⁹ z infestationibus nonnulli vestrum assignatas sibimet et a deo cōmissas reliquerint plebes: et in futurū plures relinquere velint eas q̄s tueri debent ecclesias: z p̄o oīb⁹ sibi p̄missis laborare negligant, et monasteriorū se q̄ri tradere festinēt: z vacationē ab epal⁹ laborib⁹ eligere, et silētio atq̄ ocio vitā ducere magis appetunt. Sed vt scis, nunquid talis potest esse abbas: nō videtur: quia maiorib⁹ honorib⁹ functo nō licz inferiores recipere: vt. c. de his q̄ ad ciuilia munera vocant. l. malorib⁹. lib. x. Sec⁹ tamē credo: q̄ etiā pōt esse pleban⁹: vt ex de renun. ad supplicationē. z. xvj. q. j. si quos. z ca. in parochia. Jo.

Suggestū. ¶ Casus. Multi episcopi, p̄pter tribulationes extrinsecas monasteriū quietē appetentes, greges sibi cōmissos relinquebant, z plures in futuro relinquere volebant: quod cum audisset Liber⁹ papa, scribit olim⁹ epis hortās eos ne greges sibi cō-

a Sub. vt extra de renun. vñ re: post translationē. pelit si. Uel intellige de eo cui ḡt. d̄ humilitatis causa bet pe: sa transiuit. z de li nitē. j. entia pape: et ta: di. si il: lis per se non po: le, atq̄ teſt redire ad epā sec⁹: vt rum, sed de licen: ē rē. tia superioris. Sz vt scis, videtur: quia ma: toribus honorib⁹

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

missos derelinquãt propter laborẽ vitãdum, z quietem appetendã: sed potius perseuerent humiliter tribulationes sustinendo. Et hoc probat duabus auctoritatibus scz dñi et Pauli: z exemplo Christi, qui pro nobis redimendis passionem sustinuit in crucc.

a ¶ Decipiat. argu. q si quis dolo renunciet, q̃ tenet renunciatio: quod non est verum: vt iij. quest. j. redintegranda.

Mat. xc.

Siscitaris. ¶ Latus. Dumfridus epus expellebatur a Normannis a suo epatu. Ideoq; vt tribulationes declinaret, volebat in monasterio cõuerfari. et interrogauit Nicolaum papam vtrũ hoc facere posset. Et respondet q non, qt periculosum est in tribulationib⁹ gregẽ desererc: sicut periculosum est nauita nauẽ in fluctib⁹ derelinquat. sed dicit ei q fugiat persecutorũ insidias, et maxime paganorũ: exemplo apostolorum, prophetarũ, z xpi: z reddita trãquillitate gregem requirat z colligat i vnum: z doceat vt ẽtius bona temporalia perdãt tamẽ sperẽt gaudia pcipere sempiterna.

b ¶ Proiectã. Id est rectorẽ nauis: a proa que est anterior pars nauis.

c ¶ Ubi. i. q̃ exẽplo nõ dicim⁹ ꝛc.

d ¶ Non fugiamus. id est fugere debeamus.

e ¶ Diuitis⁹. deppter peccata hominum mittit flagella z persecutiones. xvj. distinct. Sigenes. xvj. qõ. j. reuertimini. z xxiij. q. iij. siquos. z fm quosdã potestatẽ nocendi dat deus quando permittit quosdam nocere eoipso q̃ se non obũcit. fm alios proprie dat potestatem: sed ipse ex se habet potestatem nocendi, vnde Satane potestas nocẽdi Job data fuit. Omnia enim que fiunt in ciuitate: aut iusto dei iudicio, aut eo permittente fiunt: vt. xxvj. q. j. nec mirum. Jo.

f ¶ Prodire. Pugnãdo cũ eis: quod in nullo casu possunt clerici si alias possunt euadere. l. di. de hijs clericis. Sed possunt alios hortari ad pugnã iustam, et etiam interesse: vt. xxiij. q. viij. igitur. z ca. vt pridem.

g ¶ Arietes. Alibi dicuntur epi canes. xj. q. vij. qui nec regiminis.

ad hoc xxxiij. di. nõ.

Auersitas. ¶ Calix. Gregorius docet q in tribulationib⁹ nõ debet quis perturbari: quia ipsa tribulatio est probatio virtutis, z non est iudicium reprobationis. z q quis non debeat perturbari ꝑpter aduersitatem, probatur exẽplo Pauli: qui cũ veniebat i Italiam, naufragium passus est: z tamẽ in corde nõ fuerat turbatus.

h ¶ Bonis votis id est propositis.

i ¶ Probatio. s, e. cũ percussio. Et dic probatio. i. examinatio z experimentum virtutis. i. constantie. Uel probatio virtutis scz vt pbatiõe meliot quis efficiat: z ita appareat: vt in pdicti. c. cũ percussio. fm hug.

k ¶ Nauis cordis. Id est cõstantia fidei.

l Sub. in qua q̃ p quã trãsire debem⁹ tribulationes z pcuta huius seculi si cut i naui mare trãsimus ad litora: iuxta illud hoc mare magnum et spatiosum. et sedẽt ibi naues prãsibunt. ꝑ. cit. Archi.

Sub, z re: lit & r per ro. fo. alas p: vt se. seff.

¶ Postea nauis ruinã.

perse: cutiones p ꝑ nitũr.

Siscitaris itaq; p Buldaguariũ pbẽm vtrum cũ a Normãnis de episcopio depellaris, debeas decetero i monasterio quiescere. In quo scias charissime frater q si pniciosum est proiectã in tranquillitate nauim deserere: q̃sto magis in fluctib⁹? Ubi nõ dicimus q̃ persecutor nõ fugiamus (maximeq; paganorum) insidias, cuius ad tempus semitũ, z ob multitudinẽ delictorũ nostrorũ nocendi facultatem diuinitus assequũtur, presertim cũ eis ꝑdire vltro nõ debeamus: z multos prophetas z aplos, ipsum quoq; dominum huiusmodi fugisse insecutores luce clari⁹ cõstet: sed q̃ precipue nos qui tanq̃ arietes ducatũ gregib⁹ prebemus, immo q̃ z hoc pastores sum⁹: deo auctore cui⁹ eis in periculis pro viribus persistere ꝑ certo cõueniat: z cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, sopitaq; furentiũ infestatio, mox gregẽ perquirere et in vnũ colligere, et eius alios celestis patrie pace ac potissimũ securitate ꝑdicata sursuz erigere debem⁹. Et tandiu sup eorũ cautela oportet nos esse solicitos, vt si dei iudicio ꝑsentis tpis cõmoda fortassis amittũt: future vite se sperent gaudia absq; ambiguitate pcipere sempiterna.

Item Gregorius.

¶ Non est reprobando, sed virtutis probatio, bonorum aduersitas.

Auersitas que bonis votis obiicitur, probatio virtutis est, nõ iudicii reprobatiõis. Quis eñ nesciat q̃ pspeꝛ fuit q̃ beat⁹ Paul⁹ apostolus ꝑdicatur⁹ ad Italiam veniebat, z tamẽ veniẽs naufragiũ pertulit: sed tamẽ nauis cordis in maris fluctibus integra stetit? Nocetiã dicimus q̃ persecutor nõ fugiamus (maximeq; paganorum) insidias, cuius ad tempus semitũ, z ob multitudinẽ delictorũ nostrorũ nocendi facultatem diuinitus assequũtur, presertim cũ eis ꝑdire vltro nõ debeamus: z multos prophetas z aplos, ipsum quoq; dominum huiusmodi fugisse insecutores luce clari⁹ cõstet: sed q̃ precipue nos qui tanq̃ arietes ducatũ gregib⁹ prebemus, immo q̃ z hoc pastores sum⁹: deo auctore cui⁹ eis in periculis pro viribus persistere ꝑ certo cõueniat: z cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, sopitaq; furentiũ infestatio, mox gregẽ perquirere et in vnũ colligere, et eius alios celestis patrie pace ac potissimũ securitate ꝑdicata sursuz erigere debem⁹. Et tandiu sup eorũ cautela oportet nos esse solicitos, vt si dei iudicio ꝑsentis tpis cõmoda fortassis amittũt: future vite se sperent gaudia absq; ambiguitate pcipere sempiterna.

Item Gregorius.

¶ Non est reprobando, sed virtutis probatio, bonorum aduersitas.

Auersitas que bonis votis obiicitur, probatio virtutis est, nõ iudicii reprobatiõis. Quis eñ nesciat q̃ pspeꝛ fuit q̃ beat⁹ Paul⁹ apostolus ꝑdicatur⁹ ad Italiam veniebat, z tamẽ veniẽs naufragiũ pertulit: sed tamẽ nauis cordis in maris fluctibus integra stetit? Nocetiã

¶ Socetiã. ¶ Dictum est. s. in ca. suggestũ. z c. scisitaris, q̃ prelatus persequi debet cum subditis in tpe tribulationis, scz possit quandoq; recedere ad tẽp⁹ z fugere ad tẽp⁹ z pugnare. Nunc vero ostendit tempus seruandũ esse quando inter subditos aliq̃ boni reperiũtur, z prelatus non ẽrit specialiter, nec p alios est tuta sal⁹ eccl̃ie: in q̃ casu si gregẽ sibi ꝑmissũ deserat, dicet mercenari⁹. Si vero

persona prelati specialiter queritur, ꝛ salus ecclesie tuta est per alios: fugiat tūc prelatus. Et hoc probat duobus exemplis: scz Christi ꝛ Pauli: ꝛ tribus auctoritatibus, scz Augustini, Christi, ꝛ Dauid. Cum aūt queritur nō solum prelatus, sed tota ecclesia: tunc non debet recedere, scz opponere se debet p pplo suo, ꝛ animā suā ponere p ouibus suis: ꝛ hoc de extrinseca persecutione. Est ꝛ alia p̄secutio intrinseca que fit a subditis in occulto, quādo p̄latus p alia debet pro peccatis aliorum, ꝛ hoc probat quatuor auctoritatibus.

Joā. x.b.

¶ Hinc etiā. scz q̄ prelatꝰ maneat cū subditis suis.

Mat. ij. Actu. ix.c. Persecutiō ē dupler

¶ Hinc Augustinus. In hoc .S. distinguitur quid iuris sit i extrinseca siue i trinseca persecutione. Extrinseca eſt p̄secutio consistit in manifestis inimicis ecclesie. intrinseca in eis q̄ adhuc nō sunt precisi. In exteriori p̄secutione distinguit: aut solus prelatus queritur, aut totꝰ clerus. Si solus prelatus: aut eo recedente tuta est tota ecclesia: ꝛ tunc nō debet recedere, fugiet. ꝛ hoc probat exēplo Christi, et Pauli: ꝛ tribꝰ auctoritatibus: Augustini, dñi, ꝛ Dauid. Si nō est tuta: tunc ponet animā suā p ouibus suis. Si totus clerus querit, distincte se p eis hostibus opponet: vt xlij. dis. sit rector. sed si alꝰ p̄t consuli ecclesie: totus clerus fugiat cū prelato. Si non p̄t remanēat cū prelato: vel oēs vel quidā ex eis. Si est altercatio inter eos de remanentis, res forte dirimatur. xxvj. q. ij. fors. Circa intrisecā distinguitur sic. aut oēs sunt mali, aut quidaꝫ. Si boni sunt cōmixti malis, eos nō deseret. xxiij. qō. iij. tu bonus. Si oēs mali sunt: aut spes est de correctione, aut non. Si est, nō sunt deserendi. Si nō est spes, tunc sunt deserendi: vt .j. ea. cap. vlti. Et nota. q̄ loquitur de extrinseca persecutione, vsq; ibi: Est et aliud genus. abinde mixtim de extrinseca et intrinseca, vsq; ibi: Cum autem a vitijs, et abinde tātum

tunc obseruandū intelligitur quando inter subditos aliqui inueniūtur quibus prelatorū vita p̄ficiat, quando nec specialiter p̄latus q̄ritur: nec per alios tuta p̄t esse ecclesie salus: ne si deserere incipiat quibus p̄odesse p̄t, dicaſ de eo: Mercenarius aūt ꝛ q̄ non est pastor, cuius nō sunt oues p̄prie: videt lupum venientē, ꝛ deserit oues, ꝛ fugit. Cuz ꝥo specialiter querik, fugiat exēplo Christi: qui a facie Herodis fugit in Egyptū. Fugiat exēplo Pauli: q̄ a fratribꝰ per murū submissus est i sporta.

Unde Augustinus ait: Fugiat minister xp̄i sicut xp̄s in egyptū fugit. Fugiat qui specialiter querik: dum per alios est firma salus ecclesie.

Hinc etiam ait dñs discipulis. Si vos p̄secuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliam. Hinc etiam idem abscondit se et eruit de templo, quādo iu dei lapides tulerunt vt facerent in eum. Hinc etiam Augustinus ait de eodem in psalmo .lviij. Ecce elōgaui fugiēs: illud tangit q̄ vitabat persequētes: vt occasionē ire demeret. et manebat in desertis orans. in quo docebat nos in secreto conscientie quiescere cum a malis premimur.

¶ ū ꝥo nō p̄latoꝝ tm̄, sed totius ecclesie salus [c] querik, fides [d] impugnaf: necesse est vt ex aduerso accedant: et in die belli seipsos vt murum opponant p domo dñi: ꝛ alias suas ponant pro ouib⁹ suis: vt exēplo sue passionis accendāt q̄s sermone doctrine diutius cōfirmare nō valent. ꝛ hoc quidem de manifestis persecutionibus. ¶ Est ꝛ aliud genꝰ persecutionis [e] in quo apostolus laborabat dicens: Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego nō vror? ꝛc.

Hinc Augustinꝰ in psalmo [g] cf. ossa, id est fortes: quoꝝ frigorum sunt qui scandalizantur. tātum enim frigitur [h] bonus, quantum amat.

Hinc idem in psalmo. xxx. [i] Jrascitur iustus peccatis pallearum [k], nō tñ odit [l]: i quo extinguitur oculus [m] et venter [n] pro intertoribus [o] que turbantur: q̄n nec corripi possunt impij: quibus nō clamat [p]: q̄ defecit [q] in dolore vita vides nō proficere quod predicat.

Hinc idem ait in psalmo .lxx. [r] vtrumq; genus persecutionis distinguens, vox contribulatorum [r] Christo, id est martyrum inter passiones pericitantium: sed de capite [t] p̄sumentium [v] cum illis [x]. vox omnis iusti cui ex cha-

a ¶ In psalmo. Exaudi deus oationem.

b ¶ Ut occasionem. Et ira peccat quis eo q̄ dat alijs occasionem peccandi: vt .lv. distin. si euangelica. ꝛ xxij. quelio. iij. inter.

c ¶ Salus. ergo videtur q̄ pro rebus temporalibꝰ non debeat p̄latus mori: vt .xxiij. q. v. nō est nfm.

d ¶ Fides. per heresim aliquā.

e ¶ persecutionis .i. cōpassionis.

f ¶ Non vror. cō patiendo.

g ¶ In psalmo. Dñe exaudi. ibi: Qz defecerunt sicut fumꝰ dies mei et ossa ꝛ mea sicut i frixorio ꝛ fixa sūt.

h ¶ Frigit. id est fortes cōstigitur .i. tantū et dolet de malorum ruinis, quātū amat eoꝝ diligit.

i ¶ xxx. In te domine speraui. vsq; Miserere mei deus qñ tribulor et cōturbatus est oculus meus in ira. oculꝰ meus ꝥa mea et venter meus: qñ ōfecit ꝛc.

k ¶ Palearū. id est malorū q̄ sunt sine fructu.

l ¶ Odit. supple id: in quo scz odio extingueret vocis rōnis si haberet illud odiū. Vel dic nō odit holeas, sed peccata eoū. xxxvj. dist. odio.

m ¶ Oculus. id est intellectus.

n ¶ Uter. i. prelatꝰ, qui quādoq; ventrosus est.

o ¶ pro interioribus, i. subditis.

p ¶ Nō clamat, alte: sed intus ingemiscendo.

q ¶ Defecit. Dicēs supple: quia oīnō conturbatus est oculus meus: q̄ defecit in dolore vita mea ex magna iniquitate malorū. Et quare dicat hoc, occulte subdit: videns non posse proficere ꝛc.

r ¶ Jrix. scz Deus in adiutorū meum intende.

s ¶ Contribulatorū. i. illa vox, Deus in adiutorium meum: est vox martyrum in manifesta p̄secutione. ꝛ etiam vox iustorum in occulta ꝛ intrinseca.

t ¶ Sed de capite. id est Christo.

v ¶ Presumentium. id est confidentium.

x ¶ Cū illis. i. martyribꝰ, ꝛ ꝥ inuik intrinseca p̄secutio,

De hac materie not. Jnn. xl. ꝛ renū. nisi cuꝑ pdē ꝛ). vbi posita est ista glos. sic hacten et multa addit. ꝛ ibi de hoc per hoſt.

¶ dic. l. fortes: et eroſtes cōfrigitur. l. rantū et eroſ dolet de ruinis inter tu. quātū ſa lutes eoꝝ diligit. de diſſ oſſa: de potiū carnes .l. infir.

¶ scz g motus. lepti .l. ſi odi ter pa .l. xxxvj. dist. odio. leas .l. malos ingruꝫ ſūt. fm p.

lapsum cum voce confusa, et spume iactatione: eum celebrare prohibeant. si autem hoc inueniri non potest: precipit Rustico vt faciat eum carnibus vti. xxx. diebus indifferenter.

a ¶ Segnius. No. q in magnis rebus diligentior inquisitio est facienda: vt. xlij. di. quiescamus. & lxj. dist. mittamur. Et ideo hic actore non probante, reo indicit purgatio: vt extra de causa possessionis & proprietatis. cū ecclesia. in fi.

b ¶ xxx. contra. xxiij. dist. cōmuniter. Sed ibi certū fuit eū esse demoniacū: sed hic dubiū. et oēs cibos ī lubetur comedere ne morb⁹ possit occultari: quod physicum est. vnde signatur contrariū. f. de cōse. distin. v. contraria. ¶ Ideo aūt hic dātur omnes carnes isti preter pedimas, q̄ ptoocāt demones.

Q Uidā epūs. (Cast.) Qr in superiori causa illo. c. petisti. fuit concessum priatie gium maguntino de eligēdo, sibi successorē: ne aliqs dubitaret hoc esse licitū de iure communi. ideo Frati. hanc. viij. causam supponit. in q̄ ostēdit q̄ nulli licet eligere successorē: et q̄ amicoū patrocinia in electionibus connalescere non debēt: et q̄ nō est simoniac⁹ qui post electionē prestat canonicis iuramētū de indēnitate eccle: alia plura. que ola vt plen⁹ elucescant, ponit thema, de quo quinq̄ elicit questiones.

Q Uod aūt. ¶ Nec. q. diuidit in quatuor partes: in quarū prima. pbat magister per. xlij. autho. sanctoū patrū q̄ potest epūs seu prelatus sibi eligere successorē: et hoc vsq̄ ad. ¶. his oibus. vbi dat solutionem. postea quedam adiungit ad electionē pertinentia. Secunda ibi: Olim. Tertia ibi: Oportet eum. Quarta ibi: Audacter. Jo. de fan.

¶ Causa. Hec est. j. q. qua querit an liceat epō sibi eligere successorē: et certū est q̄ non, nisi per priuilegium hoc habeat. Primo tamen pbat Gra. q̄ sic, exēplo Magūtini & authoritate Symmachi a contrario sensu, & exēplo Petri. Postea pbat contrariū in ¶. sed in antiocheno. & in ¶. his oibus authoritatibus. dat solutionem.

c ¶ Quod aūt. Certū est q̄ nō licet quāta fieri pōt examinatione queratur. qō tamen siue non possit aliquoūm factū testificatione firmari. siue nūq̄ contigisse dicatur: nō putādum est posse sufficere, sed certū manifestūq̄ documētū: qr de tanta re nō segnia agēdū est: faciat rē tua dilectio frater Rustice sui mōtis, & aptā magno pōtifici: vt eū vel. xxx.b dieb⁹ tecū esse cōstituas: eūq̄ carnibus indifferenter necessaria, pbatione compellas vti.

¶ Causa. viii.

Quidam epūs agens in extremis successorē sibi ex testamēto instituit. inde suorum amicorum patrocinio in eundem epatum eligitur. post electionem p indēnitate ecclesie canonicis iuramētum prebuit. accusat de simonia, tanq̄ munus ab obsequio p̄stiterit. ante tp̄s sententie a clericis suis relinquit. sine lris aplicis ad ecclīaz suā reuertit epūs. D ic primū querit an liceat epo sibi successorē īstituere? S cdo an amicoū patrocinia in electione debeant cōualescere? T ertio, an sit habēdus simoniacus q̄ post electionē hmōi iuramētū canonicis prestat? Q uarto an liceat clericis ante mie tp̄s ab epo suo discedere? Q uito, an sine lris aplicis de beat redire ad ppriā eccliaz?

¶ Questio. i.

Quod autem epo successorē sibi īstituere liceat, ex hoc zacharie pape cōiicit: qb⁹ epo Magūtino pmīsit adiutorē sibi statuere: qui ei defuncto in plenitudinē potestatis succederet. Item ex verbis Symmachi pape dicētis. Si trāsitus pape inopinatus euenerit, vt de sui electiōe successoris nō possit ante decernere: apparet q epi successores sibi īstituere possunt.

I tē exēplo beati Petri illud idē pbatur, q̄ beatū Clementem sibi successorē īstituit.

V ñ Joannes tertius scribit epūs Germanie & Gallie.

¶ Petrus Linū & Cletum adiutores sibi ascīuit.

Si Petrus princeps apostoloū adiutores sibi ascīuit Linum et Cletum: non tamen potestatem pontificij, aut soluendi aut ligandi nō mam eis tradidit, sed successoui suo Clemēti: qui sedē apostolicā post eū, & potestatem pontificalē, tradēte sibi beato Petro, tenere pmeruit Linus vero & Cletus ministrabant exteriora: princeps aūt apostoloū Petrus verbo et oratoni instabat. Palea.

Sed nisi cui hoc specialiter pmittitur: vt magūtino. vij. q. j. petisti. nec obstat. lxxix. dist. si transitus. vbi inuitur q̄ papę licet sibi īstituere successorē. ¶ Decernere. i. deliberare.

Sanctus petrus apls cum instare vellet verbo predicationis & oratiōi, in tēporalibus Linū et Cletū prefecit: sed solū Clemētem sibi successorē elegit: cui potestatē tradidit ligādi et soluendi.

e ¶ Si petrus. ſi. id est ſuis.

f ¶ Aut ligandi. Nō itelligo q̄ isti pu⁹ nō habuerint potestatē ligandi: ſz hoc vult dicere, q̄ isti nō vedit papa plenā potestatē: ne sit contra. ij. q. j. nēo. xxiij. q. j. quodcūq̄. vbi dicitur q̄ oēs pbi hāc habent potestatē. habuert ergo primus hāc ptātē, ſz nō ātā. Isti aūt duo tēporalia pauperibus erogabāt: ad qō officiū apli dicones elegerāt. xc iij. dist. legim⁹. qō hodie habet camerarius pape. & ptz q̄ Linus et Cletus non fuerūt aplici. & hoc est verū q̄ post Petrū statim nō fuerūt aplici, sed Clemēs fuit post eū apticus. vidēs aūt Clemēs q̄ hoc esset pniciosum exēplo, q̄ aliquis sibi eligeret successorē renūciauit papatui: & tūc electus fuit Linus. eo mortuo electus fuit Cletus: quo mortuo denuo fuit Clemēs electus. & sic Clemens ſm vnā cōputationē fuit secundus: & ſm aliam fuit quartus. vnde versus.

Disputat hic mundus: quartus fuerit ve secundus.

g ¶ Tradente. Ad hoc inducitur capitulum.

¶ Sed ſ videt exīsse. xxj. qō. vlt. ca. vlti.

¶ Successor sibi īstituere nullū iz. ¶ Sub. qō aliqs est ñs ſi sibi successorē eligere nā illō est licitum: vt ibi. illō ſo illicitū: vt ħ. nā ōs libera re licet cuilibet Plato ō suo successore cum vi det sibi mortē i minere vñ ibi ōr decernef. l. deliberare non eligere. ſm ¶.

clemēs noluit esse papa stari post petrū. ſſus.

a ¶ Vel a leone. id est a diabolo apte seniendo.

b ¶ Diacone. i. a diabolo occulte persequendo, vel a fallis fratribꝰ.

c ¶ Oēs. i. tam illi qui extrinsecam q̄ qui intrinsecaꝫ persecutionem patiuntur.

¶ Ca. autē ¶ Capitulo Supra i. §. primo tractatuꝫ est qualiter fiat persecutio intrinseca. s. a subditis malis, et per cōpassionē. Nunc vero distinguitur sic. Aut inter subiectos sunt aliq̄ boni: aut sunt oēs mali z obstinati. Si sunt ibi aliq̄ boni, nō debet prelatus deserere bonos ꝓpter malos, sed tolerare debet patienter: z hoc ꝓbat tuo authoritatibus. Si autez oēs sunt mali z obstinati: tunc ꝫ prelato ab eis recedere, exemplo beati Benedicti, q̄ monachos suos deseruit: q̄ cōspirauerāt in necē eius.

d ¶ Cū autē. Hic ⸗ loquit de intrinseca persecutione.

e ¶ Vincamus. i. magis simus digni gehenna q̄s hi quos fugimus.

f ¶ Abel. i. similis Abel in patientia nō vult esse qui non potest tolerare consortiū malorum: nā quisquis malos nō tolerat, ipse sibi per intolerantiam reatis est q̄ bonꝰ nō est: vt j. xviij. qō. iij. hec autē. z ca. tu bonꝰ.

g ¶ Cain. i. fratris Abel.

h ¶ Nō exercet. id est malos nō allicit: significat vt illos corrigat.

i ¶ Lima. i. persentio.

ritate abundās iniq̄tas Christianorum passio est: vt Loth corporalē persecutionē a nullo in Sodomis sustinuit: sed a malis eorū cum quibꝰ habitabat. Est ergo pśecutio iusti vt a leone[a] ⁊ impetu, vel a diacone[b] in insidijs: vnde oēs [c] clament. Deus in adiutoriū meū intende. Quāt[d]a vitiꝰ subditoꝝ prelatꝰ affligit: aliquādo omnium est vna z insattabilis obstinatio: aliquando mali inueniunt[e] bonis admixti. Quādo boni simul cum malis habitāt, nō sunt deserendi ꝓpter malos: ne puerse malos euitādo vincamꝰ [f] q̄s fugimꝰ ad gehēnam: sed potius mali tolerētur ꝓpter bonos. Vnde Grego. Abel [g] esse renuit, quem Cain[h] malitia nō exercebꝫ. Ferrū q̄ppe nr̄e mentis ad acumē nō pōt peruenire veritatē, nisi hoc alterꝰ eraserit lima[i] prauitatis. Hinc etiam Augustinus: Tu bonus[k] tolera malū ⁊c. Infra de tolerādis malis in prima causa hereticorum idem ait. Malus malum in separatione bonorum[l] cōmittimus, q̄s in conunctione[m] malorū fugiamꝰ: tali non imputat deus sua peccata, q̄ non fecit: non aliena, q̄ nō approbauit: non negligētiam, q̄ non tacuit: non superbiā, q̄ in vnitate permansit. Hinc idē in psalmo. liiij. Quis dabit mihi pēnas sicut colūbe: non aut sicut corvo. Columba vero a molestijs querit auolare: sed non dilectionem amittit, semperq̄ gemit. Sic bonus vult se separare corpore non amore ab his quibus nō potest ꝓdesse: sed si aliquando ligatur non visco cupiditatis, sed cura z officio vt deserere nō possitꝰ, tūc dicat: Cupio dissolui z esse cū xpō: sed manere i carne necesse est ꝓpter vos: et sic est meritum ex desiderio.

Ecce elōgauī fugiēs: non loco, ne rūpatur charitas bonorum: ne perdat exercitū malorum quos deꝰ admiscet, vt Judam apostolis: quē q̄uis sciret furem esse, tamē ad prędicandum misit, z ei eucharistiam dedit: doces in ecclesia tolerari malos, nec obesse bonis malorum cōsortia. Quādiu vero omniū subditoꝝ est obstinata malitia: nec prodest eis prelatorum presentia: tūc etiam corpore licet ab eis recedere, ne illoꝝ nequitia semper in deteriꝰ proficiat: et isti quidem fructum amittāt quē de aliorum profectu possent inuentre. Sic beatus Benedictꝰ deseruisse legitur, quos in necem suam vnanimiter viderat conspirasse. †

Hinc etiā beatus Greg. Petro diacono interrogāti an liceat plato gregē semel suscepta deserere, lib. ij. dialogorum respondit dicens.

¶ Quando liceat prelatꝰ subditos deserere, vel non.

Ibi adunati quanimiter portādi sūt mali vbi inueniuntur aliqui quibꝰ adiuuentur boni. Hā vbi omnino fructus de bonis deest, fit aliquando de malis labor superuacuꝰ: maxime si e vicino cause suppetant que fructum deo valeāt ferre meliorē. Sepe agitur in animo perfectorum qđ silentio pretereūdum non est: quia cū laborē [o] suum sine fructu esse cōsiderāt, in loco alio ad laborez cum fructu migrāt. Unde quoq̄ ille egregius predicatoꝝ q̄ dissolui cupiebat, z cum Christo esse: cui Christus est viuere z mori lucrum: qui certamina passionū nō solum ipse appetiit, sed ad toleranda hec etiā alios accēdit: Damasci pśecutionē passus: vt potuisset euadere, murū, funez, sportāq̄ ꝗsiuit, seq̄

h ¶ Tu bonꝰ. j. xviij. Questiōe. iij. hec autem. z. c. tu bonus.

l ¶ Bonorū. Argu. q̄ si per aliquē non stat quo minꝰ faciat, idem est ac si fecisset. xiij. dis. Ephesijs.

m ¶ Cōiunctiōe, fugimꝰ eū malus in hoc q̄ non ꝓiungimur malis: q̄ si essemus cum eis, possemus corrumpi cū eis: tamē malus malum cōmittimus ex hoc q̄ separamur a bonis: q̄ separando nos a bonis committimus schisma: qđ facere maximum malū est: vt. xxiij. quest. j. non affe-ramus. Schisma cōmittit q̄ se a bonis separat.

n ¶ Nō possit. i. non debeat ꝓpter hos quibꝰ potest ꝓficere. Jo. † Vnde hitorie fit mētio. j. §. ecce in tolera. xviij. q. ij.

Ibi adunati. ¶ Petrꝰ diacon⁹ quest. Gregorio an liceat prelato deserere gregem semel susceptū: q̄ respondit dicēs q̄ si subditi sunt boni malis admixti, tolerandi sunt mali ꝓpter bonos: si vero oēs sunt mali z incorrigibiles, recedere potest ꝓlatus ad alium locum, exēplo Pauli, q̄ de Damasco fugit vt alibi magis ꝓficeret. Sequēs §. paret.

o ¶ Laborē. not. q̄ labor non debet esse sine mercede: vt. xij. q. ij. chartatem. z in auten. de iudi. §. ne autē. colē. vj. vbi dicitur q̄ labor non debet esse sine fructu. vn de versus. Cū labor in damno est, crescit mortalis egestas: iurta illō: Optat premia q̄s q̄ labor. Labor est remunerādus. Phil. j. c. Lo. ij. g. Actu. ix. e.

a ¶Alibi. Idem fecit Cyprianus: vt. xxiij. q. j. aduocatis. §. multorum.

Quod autem. ¶ Casus. Hec est qō. q. qua queritur. Verū recuperata sanitate possit quis repetere cathedram cui renunciauit? Et respōdet q̄ non: et transfert se. G. ad aliam questiōnē incidentem: scz vtrū sacerdos qui dimisit celebrationē misse, propter morbū caducū: recuperata sanitate possit celebrare. Et respondet cum distinctione: scz vtrū quis vertetur morbo epileptico vel caduco frequēter, aut raro: si frequēter, omno debet cessare a celebratione missarum: vt. j. e. ca. j. Si vero raro: aut vexatur cū spume iactatione, et vocis confuse emissione: et tūc nullo modo celebrare pōt: vt j. e. c. q. aut vexatur sine spume iactatione, et sine vocis cōfuse emissione: et tunc celebrare pōt: ita tñ vt habeat iuxta se vicinū solamus ad hoc: vt. x. e. q. j. illud. si plene est liberatus, nō est q̄stio quin possit celebrare.

b ¶Quod autē. Si quis de licētia pape renūciauit, et ad preces eius alter substituit, est certū est q̄ ille nō potest repetere ex licet conualescat: vt. x. e. q. j. hoc nequaq̄. Et ideo magister aliā questionem tractat: vtrū ille q̄ abstinuerit a missa pro egritudine, recuperata sanitate possit celebrare? Et certum est q̄ potest j. e. c. j. dūmodo certū sit eum esse sanatum. Si autem fuit demoniacus vel epilepticus, debet prius per annū esse liberatus. xxvij. distin. cōmuniter. Iv. di. precepta. et argu. ff. de redhibitoria ac. qs ita. In egritudine ꝓstituti missas celebrare possunt. x. e. q. j. c. illud. nisi ita debiles sint q̄ ceptū officiū nequeant adsubnec distinguē dū est q̄ facerit egritudo dūm ꝛc. vt seq̄t.

latenter deponi voluit. Nunquid Paulum mortē timuisse dicim⁹, quā seipsum pro amore Jesu testat appetere? Scz cum in eo loco minorē sibi fructum adesse ꝓspiceret, ad graue laborē se alibi[a] cum fructu seruauit: fortis etenim pretiator dei teneri ītra claustra noluit, sed certaminis campū quesiuit. Multorū authoritatibus apparet quādo viuentibus episcopis alij possunt substitui, et quando non.

¶ Questio. ij.

Quod autem[b] iste valetudine recepta suam repetit cathedram, nulla authoritate ratum habetur. Celebrationem vero sacrificiorum quam infirmitatis causa dimiserit, valitudine recuperata exeq̄ non prohibetur.

Unde Alexander. ij. scribit Gebonardo Uiuariēsi archiepiscopo.

¶ De quodā pbro qui caduco morbo laborabat.

Literis tuis cōtinebatur sic: hic clericus ordinē habet presbyterij: sed q̄ caduco morbo laboraat, et ipsi impresentiarū hoc agnouimus: non ausi fuimus cōcedere sibi vt offerret vel missam celebraret: q̄ vero languor in culpa nō est: super hac re authoritatis nostre decreto consulēdo deliberauimus. Cōsultimus itaq̄ vt si frequēter[c] hoc morbo tangit: ab oblatione et missarum celebratione oībus modis phibeatur. Indecens enim est et periculosum vt in cōsecratione eucharistie morbo victus epileptico cadat. Si vero dei misericordia conualuerit (quando quidē non culpa, sed infirmitas est in causa) eum sacrificare tam nō interdicimus[d].

Item Gelasi⁹ Rustico et Fortunato episcopis.

¶ A regimine suspēdatur ecclesie qui in terram frequenter eluitur.

Super Forojopulēsis ecclesie clericiuna cum Sabino epo et Pelagio et laicis propria suggestione referūt presulē suū graui quadā necessitate vexari: cui⁹ eum dicerēt incursione frequēter elisum: q̄s ne scandalum fidelibus videretur ingerere, et ecclesiam dei vbiq̄ positam hac offensione turbare: precipue cū eodē ipso volēte huc se perrisse firmarēt: ad dilectionē vestrā scripta direxim⁹, vt ecclesie cui⁹ rector talī casu tenetur astrict⁹, visitationē congruā reddatis: verū quia nūc idem ipse venit huc pontifex: falsaq̄ oia de se iactata disseminat: sub diuini contemplatione iudicij vestreq̄ conscientie existimationisq̄ respectu, rerū fide solertissime perquisita, si aliquando scz vel in domo vel in pcessione, vel in alio quocūq̄ loco, pbatur repente collapsus, voceisq̄ dedisse cōfusas, et spumas ore iactasse: dedit visitatores. s. Rusticum et Fortunatum: ꝛs quia idem epūs postea Romam pergens dixit oia que de eo dicta fuerunt, falsa esse: ideo papa precipit eisdem visitatoribus narrando predicta vt veritatē perquirant: et si predictum episcopum inuenerint fuisse repente ꝓ-

plere, et nisi habeant morbū caducū. xxxij. distin. cōmuniter. tamen cū distinctione an morbus iste sit cum spuma et clamore, vt tunc non possint: vel sine spuma et clamore, et tunc possint, vt ibi notaui: sed quidā indistincte dicunt q̄ non debent celebrare infirmi. a Ut Ray.

Literie.

¶ Cas⁹. Quidā presbyter morbū patiebatur caducū: quare Sebonard⁹ Uiuariēn. archiepūs ei celebrationē misse interdixit: et per illū pbyterū cōsuluit Alexādrum dictus archiepūs an iste pbr posset missarū solēnia celebrare. Nunc papa rescribit dicens, quomodo ei ꝓstitit q̄ iste cadebat: vnde mādat ei q̄ si iste presbyter frequēter cadit et vexetur morbo caduco: non dz celebrare: si autez conualuerit, nō prohibeatur.

c ¶Frequenter. Ideo quidā ꝓdicunt q̄ si raro accidit, potest celebrare, dummodo habeat sociū. x. e. q. j. c. illud. vel supple maxime: vel distingue vt. xxxij. dist. cōmuniter. 2 ad.

d ¶Interdicim⁹. Sic ergo propter infirmitatē nō remittas pellit quis ab officio non recio diuino, vel a ꝓpelli ceptione sacramē ab officio: vt. x. di. iiij. v. diuino, ad eius vero. Infirmitatē

¶ Super foro. ¶ Cas⁹ Clerici Forojopulenses ecclesie vna cū Sabino et Pelagio et laicis Romā venerūt, et dixerunt Gelasio q̄ epūs eor. ledebat morbo caduco frequenter, asserētes se de eius voluntate venisse: ꝛe papa illi eccle duos

lapsum cum voce confusa, et spume iactatione: eum celebrare prohibeant. si autem hoc inueniri non potest: precipit Rustico vt faciat eum carnibus vti. xxx. diebus indifferenter.

a ¶ Segnius. No. q in magnis rebus diligentior inquisitio est facienda: vt. xlij. di. quiescamus. & lxj. dist. mittamur. Et ideo hic actore non probante, reo indicit purgatio: vt extra de causa possessionis & proprietatis. cū ecclesia. in fi.

b ¶ xxx. contra. xxiij. dist. cōmuniter. Sed ibi certū fuit eū esse demoniacū: sed hic dubiū. et oēs cibos ī lubetur comedere ne morb⁹ possit occultari: quod physicum est. vnde signatur contrariū. f. de cōse. distin. v. contraria. ¶ Ideo aūt hic dātur omnes carnes isti preter pedimas, q̄ ptoocāt demones.

Q Uidā epūs. (Cast.) Qr in superiori causa illo. c. petisti. fuit concessum priatie gium maguntino de eligēdo, sibi successorē: ne aliqs dubitaret hoc esse licitū de iure communi. ideo Frati. hanc. viij. causam supponit. in q̄ ostēdit q̄ nulli licet eligere successorē: et q̄ amicoū patrocinia in electionibus connalescere non debēt: et q̄ nō est simoniac⁹ qui post electionē prestat canonicis iuramētū de indēnitate eccle: alia plura. que ola vt plen⁹ elucescant, ponit thema, de quo quinq̄ elicit questiones.

Q Uod aūt. ¶ Nec. q. diuidit in quatuor partes: in quarū prima. pbat magister per. xlij. autho. sanctoū patrū q̄ potest epūs seu prelatus sibi eligere successorē: et hoc vsq̄ ad. ¶. his oibus. vbi dat solutionem. postea quedam adiungit ad electionē pertinentia. Secunda ibi: Olim. Tertia ibi: Oportet eum. Quarta ibi: Audacter. Jo. de fan.

¶ Causa. Hec est. j. q. qua querit an liceat epō sibi eligere successorē: et certū est q̄ non, nisi per priuilegium hoc habeat. Primo tamen pbat Gra. q̄ sic, exēplo Magūtini & authoritate Symmachi a contrario sensu, & exēplo Petri. Postea pbat contrariū in ¶. sed in antiocheno. & in ¶. his oibus authoritatibus. dat solutionem.

c ¶ Quod aūt. Certū est q̄ nō licet quāta fieri pōt examinatione queratur. qō tamen siue non possit aliquoūm factū testificatione firmari. siue nūq̄ contigisse dicatur: nō putādum est posse sufficere, sed certū manifestūq̄ documētū: qr de tanta re nō segnia agēdū est: faciat rē tua dilectio frater Rustice sui mōtis, & aptā magno pōtifici: vt eū vel. xxx.b dieb⁹ tecū esse cōstituas: eūq̄ carnibus indifferenter necessaria, pbatione compellas vti.

¶ Causa. viii.

Quidam epūs agens in extremis successorē sibi ex testamēto instituit. inde suorum amicorum patrocinio in eundem epatum eligitur. post electionem p indēnitate ecclesie canonicis iuramētum prebuit. accusat de simonia, tanq̄ munus ab obsequio p̄stiterit. ante tp̄s sententie a clericis suis relinquit. sine lris aplicis ad ecclīaz suā reuertit epūs. D ic primū querit an liceat epo sibi successorē īstituere? S cdo an amicoū patrocinia in electione debeant cōualescere? T ertio, an sit habēdus simoniacus q̄ post electionē hmōi iuramētū canonicis prestat? Q uarto an liceat clericis ante mie tp̄s ab epo suo discedere? Q uito, an sine lris aplicis de beat redire ad ppriā eccliaz?

¶ Questio. i.

Quod autem epo successorē sibi īstituere liceat, ex hoc zacharie pape cōiicit: qb⁹ epo Magūtino pmīsit adiutorē sibi statuere: qui ei defuncto in plenitudinē potestatis succederet. Item ex verbis Symmachi pape dicētis. Si trāsitus pape inopinatus euenerit, vt de sui electiōe successoris nō possit ante decernere: apparet q epi successores sibi īstituere possunt.

I tē exēplo beati Petri illud idē pbatur, q̄ beatū Clementem sibi successorē īstituit.

V ñ Joannes tertius scribit epūs Germanie & Gallie.

¶ Petrus Linū & Cletum adiutores sibi ascīuit.

Si Petrus princeps apostoloū adiutores sibi ascīuit Linum et Cletum: non tamen potestatem pontificij, aut soluendi aut ligandi nō mam eis tradidit, sed successoui suo Clemēti: qui sedē apostolicā post eū, & potestatem pontificalē, tradēte sibi beato Petro, tenere pmeruit Linus vero & Cletus ministrabant exteriora: princeps aūt apostoloū Petrus verbo et oratoni instabat. Palea.

Sed nisi cui hoc specialiter pmittitur: vt magūtino. vij. q. j. petisti. nec obstat. lxxix. dist. si transitus. vbi inuitur q̄ papę licet sibi īstituere successorē. ¶ Decernere. i. deliberare.

Sanctus petrus apls cum instare vellet verbo predicationis & oratiōi, in tēporalibus Linū et Cletū prefecit: sed solū Clemētem sibi successorē elegit: cui potestatē tradidit ligādi et soluendi.

e ¶ Si petrus. ſi. id est ſuis.

f ¶ Aut ligandi. Nō itelligo q̄ isti pu⁹ nō habuerint potestatē ligandi: ſz hoc vult dicere, q̄ isti nō vedit papa plenā potestatē: ne sit contra. ij. q. j. nēo. xxiij. q. j. quodcūq̄. vbi dicitur q̄ oēs pbi hāc habent potestatē. habuert ergo primus hāc ptātē, ſz nō ātā. Isti aūt duo tēporalia pauperibus erogabāt: ad qō officiū apli dicones elegerāt. xc iij. dist. legim⁹. qō hodie habet camerarius pape. & ptz q̄ Linus et Cletus non fuerūt aplici. & hoc est verū q̄ post Petrū statim nō fuerūt aplici, sed Clemēs fuit post eū apticus. vidēs aūt Clemēs q̄ hoc esset pniciosum exēplo, q̄ aliquis sibi eligeret successorē renūciauit papatui: & tūc electus fuit Linus. eo mortuo electus fuit Cletus: quo mortuo denuo fuit Clemēs electus. & sic Clemens ſm vnā cōputationē fuit secundus: & ſm aliam fuit quartus. vnde versus.

Disputat hic mundus: quartus fuerit ve secundus.

g ¶ Tradente. Ad hoc inducitur capitulum.

¶ Sed ſ videt exīsse. xxj. qō. vlt. ca. vlti.

¶ Successor sibi īstituere nullū iz. ¶ Sub. qō aliqs est ñs ſi sibi successorē eligere nā illō est licitum: vt ibi. illō ſo illicitū: vt ħ. nā ōs libera re licet cuilibet Plato ō suo successore cum vi det sibi mortē i minere vñ ibi ōr decernef. l. deliberare non eligere. ſm ¶.

clemēs noluit esse papa stari post petrū. ſſus.

Unde. ¶ Sed in antiocheno ¶ Casus hucusq; p̄bauit Frat. superficialiter epō licere sibi eligere successorem: nunc autem probat contrarium.

Episcopo. ¶ Casus. Statutū fuit i Antiocheno cōcilio vt nullus eligat sibi successorē: z si factū fuerit, irritū sit: iz nō eligatur a clericis epoz iudicio. Jdē est casus seq. ca.

a ¶ Successorē. Uerū est q̄ nō potest de iure cōmuni, sed dispensatione pape. viij. q. j. petisti. nec ob. xx. qōne. iij. presens. vbi pat volebat q̄ eo mortuo filiꝰ eius fieret monachus. sed ibi nō erat successio iuris.

b ¶ Episcopo. ¶ Episcoporū. Hoc requiritur in ordinatōe: sed non in electione. lxiij. distinct. p totum.

Periꝝ. xc. ¶ Casus. Quidam epūs in mortis articulo cōstituti, designabāt sibi nominatim successores: vt non legitima electio expectaretur. sed hoc phibet Hilariꝰ papa i synodo: q̄ iuxta spiritu alia non possunt aliquo hereditario iure concedi.

c ¶ Acclamatū. Ab vniuersis.

d ¶ Que dei sūt. vt ecclesiastice dignitates: vt. xvj q. j. in canonibus. et. xxiij. q. viij. contenio. Joan.

f vij. q. j. remoto. in fi.

Oyses ¶ Casus. Hieronymus reprehendit ħ illos epos q̄ istituebāt sibi successores cōsanguineos vel amicos, vel illos qui vt clerici fierent, muneribus ipetrabant: et docet hoc nō esse faciendum/exemplo Moysi: qui filios potuit instituere successores in principatu: sed noluit: immo extraneum et de alia tribu elegit/scilz Jesum/qui Josue et Jesus Naue dictus est.

e ¶ Facie. Jd. est familiariter.

Unde ipse Clemens in epla ad Jacobū Hierosolymitanū missa inter cetera scribit q̄ Petrus adhuc viuēs Clemētē i epm elegit.

¶ Simon petrus in ipsis diebus quibꝰ vite finē sibi presensit: z apprehēsa manu mea in auribꝰ totiꝰ ecclie hec ꝓtulit ꝛba. Clemētē hūc vobis ordino epm: cui soli mee ꝓdicatiōis z doctrine cathedrā trado: quē pre ceteris expertus sum deum colentē, hoies diligentem, discēdi studiis deditum, sobriū, benignū, iustum, patientem, scientē nōnullos ferre etiam ex his que verbo dei instituuntur iniurias.

Sed in Antiocheno concilio hoc olim fieri prohibetur: in quo sic statutum legitur.

¶ Epō successorem sibi constituere non licet.

Episcopo nō liceat ꝓprio arterū successorez[a] sibi ꝓstituere, iz ad exitū vite peruenerit. Qz si tale aliqd factū fuerit, irritū sit hmōi constitutum. Seruet aūt ius ecclīastic cū id ꝓtinēs nō aliter oportere fieri, nisi cū synodo et iudicio epoz, et electione clericonū: qui post obitū quiescentis ptātē habēt eū qui dignꝰ extiterit eligere z promouere.

Item ex cōcilio Martini pape. ¶ Eodem.

Episcopo nō liceat ante finē vite alterū i loco suo constituere successorē. Si qs aūt hoc vsurpare tentauerit, talis cōstitutio irrita erit. Nō ergo aliter fieri opz, nisi cum concilio et iudicio epoz[b] qui post exitū predecessoris potestatē habent dignū eligere.

Item Hilarius papa. ¶ Eodem.

Periꝝ facerdotes in mortis cōfinio cōstituti, in locū suū ferunt alios designatis nominibꝰ subrogare: vt scz nō legitima expectetur electio: sed defuncti gratificatio ꝓ populi habeat assensu. quod q̄ graue sit, estimate. Ab vniuersis acclamatum est[c], Nec presumptio nunq̄ fiat. Que deiꝰ sunt, ab homine dari non possunt.

Item Hiero. ad Titū. cap. j. ¶ De eodem.

Oyses amicꝰ dei, cui facieꝰ ad faciē locutus est deus[e]: potuitꝰ vtiq; successores principatus filios suos facere, z posteris ꝓuidere relinquere dignitatē: sed extraneꝰ de alia tribu[h] eligitur Jesus (id est Josue) vt sciremꝰ principatū in pplos nō sanguini[i] deferēdum esse, sed viteꝰ. At nunc cernimꝰ plurimos hanc rem beneficium facere: vt nō querant eos in ecclīa columnas erigere, quos plꝰ cognoscant ecclesie prodesse: sed q̄s vel ipsi amant: vel quoꝝ sunt obsequijs deliniti: vel ꝓ quibus malorum quilꝑam rogauerit[l]: z (vt deteriora[m] taceā) qui vt clerici fierent, muneribus impetrarunt.

Item Innocentius papa. iij. ¶ Eodem.

f ¶ Locutus est deus. Jm quoscdā apparuerat per angelum in specie visibili: sicut dicit descendisse per angelos. ij. q. j. deꝰ. Jo. aūt dicit in canonica epistola: Deum nemo vidit vnq̄. tamē ex eo quod dicitur Moysem vidisse posteriora dei: dicunt quidā eum vidisse in specie visibili. Deum nemo vidit vnq̄.

g ¶ Potuit. Qz adhuc nō erat ꝓhibitū hoc. simile xxxij. qōne. iij. obiciuntur.

h ¶ De alia tribu. Moyses enim erat de tribu Leui: Jesus Naue si ue Josue fuit de tribu Effraim. de his tribubꝰ habes vij. q. j. denicq̄. Moyses fuit de tribu Leui.

i ¶ Non sanguini. Arguꝰ q̄ reges debent fieri p electionem, xciij. dist. legimus. et j. ca. si ergo. nisi habeant ex priuilegio cōstituere successorem sibi: vt. lxiij. distic. in synodo. alr enim de iure oēs seculares ptātes nō debent succedere: vt C. vt oēs tam ciuiles q̄m mili. iudi. l. vnica. i fine. q̄ aūt David in vita sua Salomonem sibi successorē instituit, instinctu spūs scti factū est. Br. nō q̄ vij. q. j. denicq̄. Reges eligēdi sunt,

k ¶ Sed vite. s. xl. dist. noe qui.

l ¶ Rogauerit. Ergo videt q̄ preces inducāt simoniā, vt hic: z. j. q. j. dicūtur nōnulli. Et dici ꝓuenit q̄ si preces fiunt p digno, non inducūt simoniā: vt. j. q. j. ꝓnūciā. in fi. hoc verū est si nō sint cōsanguinei sui: vt ex deta. z quali. tuā. in fi. Jo. Non credo q̄ preces ꝛsanguineoꝝ inducant simoniā si fiant ꝓ digno: vt. j. q. j. latorem. et maxime cum quis possit ꝓ se rogare si dignus est: vt extra de simonia. tua. nec illa decreta. tuam. contradicit si bene inspiciatur. B. Preces inducant simoniā.

m ¶ Ut deteriora. Color est rhetoricus quando dicit quod dicit se velle tacere: et dicitur preoccupatio.

Apostolica. ¶ Casus. Statuit hic ne quis iure hereditario sibi vēdicet vel postulet ecclesias/prebendas/preposituras, capellanias, vel aliq̄ ecclīastica officia: qō si q̄s presumpserit, careat eisdē in pperuū.

a ¶ Prebēdas. Ppo nō licet filios instituere in paternis ecclesijs. ex de fil. pbr. presentiū. nisi p̄ media persona: vt extra e. ex trāsmissa. prebendā autē pōt habere in eadē eccl̄ia si est legitim⁹. ex e. ti. ad hec. sed iz sit legitimus, benefi ciū tn̄ paternū nō pōt habere: sicut hic dicit. sed illegitimus in eadē ecclesia seculari esse nō pōt canonicus: vt ex eo. ti. ad abolendū. tn̄ p illā cōstitutionē videt q̄ etiā legitimus nō possit habere beneficiū cum patre et hoc intelligas de oībus descendentibus. ar. ex de in re pa. consuluit.

Filius sacerdotis ecclesiaz patrāz bñe nō potest.

Applica auctate phibemus ne q̄s ecclesias et prebēdas a, preposituras, capellanias, aut reliqua ecclīastica officia hereditario iure valeat vēdicare, aut expostulare p̄sumat: qō si q̄s improbus aut ābitiōis re⁹ attētare p̄sumpserit, debita pena multabit, et postulatis carebit.

Dis oīb⁹ authoritatib⁹ phibentur epi successores sibi instituere. Sed aliud est de sui successoris electōe cū fratribus deliberare: aliud ex testamēto tanq̄ sue dignitatis hered̄e sibi querere. Illud fieri pmittit: hoc aūt penitus phibetur. Illud aūt beati Petri apli ab illis valet in argumentum assumi, q̄ tales sibi substituūt, qualem sibi successorem dñus⁹ petrus quesiuit. Uerū qz officiū non vite, sed sanguini cepit deferri, atq̄ ad epatū tales q̄sq̄ sibi successores querere cepit, qui vel odiosi populis, vel a plebe docendi inueniūtur: idcirco sacris canonibus statutum est ne quisq̄ sibi sui officij querat successorem: sz ppīi electione querat qui eoz vtilitati digne deseruiat, q̄ illoz vtilitatē, non sua lucra querat: q̄ xp̄o semen velit suscitare, non sibi diuitias congregare: qō q̄ facere ptēplesecclesie: vt. xxv. qōne. f. que ad perpetuam. et quis statutum facit in id tempus in quo nō est futurus inder. ff. de iurisdi. om. iudi. eum qui.

Lim. ¶ Hec est secunda pars qōnis/in qua redarguit electos et dignos qui nolunt recipere prelationez: et hoc facit p quatuor authoritates. Jo de fā.

¶ Casus Inveri lege precipiebatur q̄ frater duceret vxorez fratris sui defuncti, vt ei sobolē suscitaret: que soboles defūcti fratris diceret. qō si recusabat, in facie eius cōspuebatur/z discalceabatur vno pede. Exinde dom⁹ eius vocabat dom⁹ discalceati. Sic vnus quisq̄ predicator debet Christo qui p nobis mortuus est/filios suscitare: qui christiani a Christo vocētur. Q̄ si recuset, respuitur ab ecclīa, tāq̄ vno pede discalceatus: z portabit opprobriū illiꝰ nō figuratum, sed figurās: qz hoc significat opprobrium illius. Qui ꝓo hoc adiplet, vtroq̄ pede dicit calceatus.

Ist. ix. Deut. xxv. b. Rom. x. c.

c ¶ Sobolē. Tamen istiꝰ erat carnalis filiꝰ: sz erat filius mortui legalis: vt. lvj. di. ifmahel. z Matthe⁹ ponit carnales ꝓfes vbi dicit, qui genuit. et Lucas ponit legales: cū dicit: qui fuit. Dnoq̄ enim habebat patres huiusmodi filios carnalem et legalem.

Christi patres fuerūt duplices.

d ¶ Nomine. Id est filium mortui.

e ¶ Utroq̄ pede. qz z de se curat, z de proximo.

f ¶ Nō figuratū. Sz etiā signū z figurā: hoc est dicere: factum istius, signū est z figure z figurati. Uel hoc vult dicere, q̄ factū istius nō significat factū illius: sed factum istius significauit factum illius. Uel ideo dicit hoc, quia in facto istius completur illa figura.

Sub. qz ferūistiꝰ est res z signatuz fctm illiꝰ figura et signās z factum istiꝰ vt sect.

Ubi sm verē cōpilatiōnē erat illō verbū potius q̄ hodie est subiatum. Archi.

Ubis oībus. Casus Solut Gra. dictā cōtrarietatē dicens q̄ tractare cū fratribus de electione successoris licet: sed eligere nō licet. Exemplū ꝓ Petri non debet trahi ad cōsequentiā: nisi ab his qui talem vellent eligere successorem, qualis fuit Clemens. Verum q̄ cōsueuerant eligere cōsanguineos z malos, cōstitutū est vt clerici vel patroni eligant prelatos tales qui deo digne seruire valeant. quod si facere recusauerint, iure ab ecclesia repudientur. quod probat per seq. cap.

b ¶ Beatus. Sed nunquid adhuc papa posset facere sibi successorem? Nō: q̄ hoc esset immutare statutum

Non scripturis vīs vos magnope requīē quesisse narratis: sed p̄ hoc ad pa

¶ Scripturis. Quidā cum eligebantur ad prelaturas/recusabant eas: dicentes se velle esse in cōtēplatione. Sed Gregorius dicit q̄ ex hoc se magis esse dignos ostendunt: q̄ sicut ambientib⁹ magis est dignitas denegāda: sic est renuentibus concedenda.

Qui sibi z ecclesie prodest vtroq̄ pede calceat⁹ intelligit.

Olim iussus est frāt pre mortui fratrī vxorē ducere: vt nō sibi, sed illi suscitaret sobolem c: eiusq̄ nole d vocaret quod ide nasceret: qō si recusaret, discalceat⁹ vno pede de conspui solebat in faciem. Hunc euangelij quisq̄ predicator ita dz in eccl̄ia laborare vt defuncto fratri. i. xp̄o suscitet semen, qui p̄o nobis mortuus est. et qō suscitatū fuerit et⁹ nomē accipit. At ꝓo q̄ electus ab eccl̄ia ministeriū euāgelizādi z baptizādi renuerit ab eccl̄ia ipsa digne merito q̄ cōtēnit. q̄ em̄ z sibi ꝓdest z ecclesie, bñ intelligit vtroq̄ pede e calceatus vñ illud: cū ꝓcioſi pedes euāgelizantiū pacem euāgelizātiū bona. q̄ em̄ lucrandoz curā refugit aliorum: discalceati illius nō figuratī f significauit, sed in se implētū portauit opprobrium.

Item Grego. in registro.

Locus reginitis sicut de iuderātib⁹ est denegāduș: ita fugientibus est offerendus.

In scripturis vīs vos magnope requīē quesisse narratis: sed p̄ hoc ad pa

¶ Scripturis. Quidā cum eligebantur ad prelaturas/recusabant eas: dicentes se velle esse in cōtēplatione. Sed Gregorius dicit q̄ ex hoc se magis esse dignos ostendunt: q̄ sicut ambientib⁹ magis est dignitas denegāda: sic est renuentibus conce

denda. Et docet q̄ qui eligunt ad dignitates ⁊ ad officium predicandi nō debent renuere si digni sunt. Ō tribus rationibus vel authoritatib⁹ ꝓbat: ⁊ hoc in prima parte. In secūda ostendit q̄ quietem cōtemplationis debemus desiderare. sed cū necesse est, postponenda est, ꝓpter multorū vtilitatē. Ō ꝓbat duob⁹ exēplis: scilz exemplo Hieremie: qui cū inuitarē ad predicandum, dixit.

Hec. v. Hum. xxv.

A, a, a, dñe, nescio loqui: q̄ puer ego sum. Et exemplo Esaie, qui de contemplatione obtulit se dicens: Ecce ego, mitte me. Sz itē cōz ⁊ sciendū q̄ isti non fuerūt cōtrarij: q̄ Hieremias non ex toto recusauit: sed timuit subire officium predicandi. Nec Esaias ante missus est q̄ se p altaris calculum purgatū vidit. i. p carbonē sumptū de altari vbi erat ignis ꝑpetuus ad op⁹ sacrificij. Prima authoritas vt ratio est ibi: Et sicut scriptū est cē. Scda ibi: Et rursus. Tertia ibi: et pastori. Secunda pars incipit ibi: Quies itaq̄ cē.

¶ Cōtra. xi. di. Si quem. ⁊ C. de epi. ⁊ cle. si quemq̄. et. S. xxiij. dist. epo. cōtra. Sed illud de penitus inuito. sz ad initio aliqs debet cogi vt consentiat. nā nullius est ⁊ spūs sanctus ⁊ ego. Ergo ⁊ nos. Ergo ⁊ ecclia. Ergo ⁊ ois fidelis. Ergo ⁊ ois homo. Ergo ⁊ ois creatura. Ergo ⁊ ois res. Ergo ⁊ ois ens. Ergo ⁊ ois non ens. Ergo ⁊ ois cogitatio. Ergo ⁊ ois imaginatio. Ergo ⁊ ois intellectus. Ergo ⁊ ois voluntas. Ergo ⁊ ois memoria. Ergo ⁊ ois sensus. Ergo ⁊ ois corpus. Ergo ⁊ ois anima. Ergo ⁊ ois spūs. Ergo ⁊ ois deus. Ergo ⁊ ois trinitas. Ergo ⁊ ois vnitas. Ergo ⁊ ois essentia. Ergo ⁊ ois substantia. Ergo ⁊ ois accidens. Ergo ⁊ ois qualitas. Ergo ⁊ ois quantitas. Ergo ⁊ ois relatio. Ergo ⁊ ois actio. Ergo ⁊ ois passio. Ergo ⁊ ois habitus. Ergo ⁊ ois situs. Ergo ⁊ ois tempus. Ergo ⁊ ois locus. Ergo ⁊ ois ꝓpositio. Ergo ⁊ ois ꝓpositum. Ergo ⁊ ois ꝓpositionis. Ergo ⁊ ois ꝓpositionis. Ergo ⁊ ois ꝓpositionis

lolatrie comparando. Scda ibi: Et paulo superius.

a ¶ Si de suo.i.ex ambitione.ponitur enim in mala significatione: vt.iij.q.ix.pura.

b ¶ Non habuerit. De propria voluntate.

c ¶ Proprie. Hic ptz ratio quare epo inuito nō potest clericus eius vocari ad episcopatū: vt.lxiij. disti.lr̄as. inuito eo fit monachus.xix. qōne.ij. due.qt iste presumit facere ex ambitione/ꝛ facit ad suū commodum: ille nequaq̄.

Clericus inuito epo nō fit epus, sz bene monachus.

d ¶ Inuitus.ar. q remunerari nō debemus de eo qd inuiti facimus: vt xiij.q.ij.q̄ preposterū.xxv.q.j.illd. et.xxxij.q.v.ille.

e ¶ Inobedientia. In hoc patz q inobediētia eq̄parat heresi: vt dixi liij.q.j.in summa.

f ¶ Ex aduerso. Id est ex eo q vnū cōtrarium cōmendatur/aliud vituperat: vt.j.de peni.dist.ij.§.ecōtrario.ꝛ no.h q optima est probatio q̄ fit p suū cōtrariū: vt hic, et.j.q.j.c.j. et.xiij.qō.ij.aie.et ff.de offic.eius cui man.est iu.l.j.

Probatio q̄ fit p suū cōtrariū est optia.

g ¶ Sola est. Id est necessaria.sic.s dist.viij.c.si sol⁹.

Qui episcopatū. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur l duas partes. In prima ponit Augu.literaz apl'i dicentis. Qui epatū desiderat ꝛc.ꝛ dicit q episcopatus est nomen laboris et nō honoris tm̄: vt ille qui preficitur pro subiectis debeat laborare: et si preesse voluerit ꝛ non prodesse, episcopum se putare non debet. In secunda parte dicitur q ocium contemplationis est desiderandum: dignitas autem non est petenda: sed si propter necessitatem imponitur, est suscipienda pro plurimorū vtilitate: ita tamen vt ex toto cōtemplatio nō deseratur. Secunda ibi: Itaq̄ a studio.

Ist. Tit. iij.a.

h ¶ Qui episcopatum. Id est episcopari, id est preesse vt prosit, nō vt presit: vt.xl.distinc.multi, sperare ergo et desiderare possum⁹ episcopatum: vt.lix.distinct. si officia.lxxij.distinct. in singulis.et questio.j.non est putanda.

Epatū desiderare possumus.

i ¶ Itaq̄. Dixit q quis potest desiderare episcopatum: modo dicit qualiter, scz vt nō ingerat se.ff.de pcu. l.que omnia.

k ¶ Appetitur. Argu. q aliquis seipsum nō debet eligere si potestas in eum sit translata.s.e.in scripturis.et.xvj.q.j.vos autem.quia inter conferentē et eum cui confertur, erit distantia: vt extra de bapt.debitum. simile extra de iure patro. per nostras. et extra de institu.cum ad nostram. tamen potest se coeligere: vt extra de elect. cum in iure.

Eligere seipz nemo potest.

l ¶ Suauitas.cōtemplationis.

m ¶ Et opprimatur. Id est vt contemplatio eū penitus nō impediat, q̄ forte nimis vult esse intentus contemplationi.

Oportet eum. Hec est tertia pars questionis, in qua ostendit maguter quales debēt esse qui eliguntur vt presint alijs, scilz tales q ad eoꝝ comparationem ceteri grex dicantur: ꝛ hoc probat per sex authoritates. Jo. de fan.

iij. ps.

¶ Casus. Petrus elegit Clementez sibi successorem: ꝛ docuit q prelatus debet esse doctus et irreprehensibilis ad instar Clemētis, vt aias rudes docendo pro capacitate audiētium possit instruere. Sequentia dno ca.plana sunt.

n ¶ Pro ingenio. Simile xliij.dist.sit rector.

o ¶ Apprime.id est valde.

p ¶ Et doctus. Que sacerdotes vel episcopi scire debeant, habes.xxxviij.dist.nulli.ꝛ ca.seq.sufficit tamen mediocris scientia: vt extra de elec nobis.

q ¶ Pauidus. Id est timens peccare.

r ¶ Fore. Id est futurum esse.

si de suo[a] aliq̄d habuerit, nulla est: aliqn̄ si de suo aliq̄d non habuerit[b], minima est. Nā cū hui⁹ mūdi successus precipit, cū locus supior imperat: is q̄ ad percipiēda hec obedit, obedientie sibi virtutē euacuat si ad hec ex ꝓprio anhelat: neq̄ em̄ se sub obediētia dirigit q̄ ad ꝑcipiēda hui⁹ vite ꝓspera libidini ꝓprie[c] ambitiōis seruit. Rursus cū mūdi despectus precipit, cū probra adipisci ꝛ cōtumelie iubent: nisi ex semetipso anim⁹ appetat, obediētie sibi meritū minuit: qꝛ ad ea que in hac vita despecta sunt, inuit⁹[d] nolēsq̄ descēdit. Et paulo superius. Obedientia victimis iure preponitur: qꝛ ꝑ victimas aliena caro, ꝑ obedientiā ꝟo ꝓpria voluntas mactat: quod contra ariolandi peccatū inobedientia esse[e] monstrat. Ex aduerso[f] ergo meli⁹ ostendit qd de eius laude sentiat. Si em̄ q̄si pctm̄ ariolandi est repugnare, ꝛ q̄si scel⁹ idololatrie nolle acq̄escere: sola est[g] q̄ fidei meritū possidet obedientia: sine qua q̄sq̄ infidelis conuincit, etiā si fidelis esse videatur.

Item Augustinus.

¶ Qui preesse ꝛ non ꝓdesse desiderat epari non debet.

Qui[h] epatum desiderat, bonū opus desiderat. Exponere voluit q̄d sit epat⁹: qꝛ nomē est opis, nō honoris: grecū est em̄, atq̄ inde dictū vocabulū, q ille qui preficit, illis quib⁹ ꝑficit supintendit curaz eoꝝ.s.gerens. Scopos q̄ppe intentio est. Ergo epos si velim⁹ latine supintēdētes possum⁹ dicere: vt intelligat non se esse epm̄ q̄ preesse dilexerit nō prodesse. ¶ Itaq̄[i] a studio cognoscende veritatis nemo ꝓhibetur: qd ad laudabile ꝑtinet ociū: locus ꝟo superior, sine quo regi ppl's non pōt: et si ita teneat atq̄ ministretur vt decet, tamē non decenter appetit[k] q̄obrem ociū sanctū querit charitas veritatis: negociū iustū suscipit necessitas charitatis: quā sarcinam si nullus imponit, percipiende atq̄ intuende vacandum est veritati. Si autē imponitur, suscipiēda est ꝓpter charitatis necessitatē: sz nec sic oīmodo veritatis delectatio desiderāda est: ne subtrahatur illa suauitas[l] et opprimatur[m] iusta necessitas.

Item Petrus.

¶ Pro ingenio discentiū doctor moderet verba doctrine.

Oportet eū qui docet et instruit aias rudes, esse talem vt pro ingenio[n] discentium semetipsum possit aptare: ꝛ verbi ordinem pro audiētis capacitate dirigere. Debet ergo apprime[o] esse eruditus ꝛ doctus[p], irreprehensibilis, maturus, pauidus[q], sicut ipsi probastis fore[r] Clementem hunc post me.

a ℂ Zemēs. ℂ Juua.largus enim erit.lxxxvj.distinc.fratrem.

b ℂ Relena. Arg.iudicē potius debere seruare misericordiā ℌ rigorē: vt.xly.dist.licet.ꝛ.l.dist.ponderet. in fi.qz statim non debet punire:sed tenetur sepius remittere: vt.xly.di. licet.ꝛ.xxvj.q.vj. alligant.

¶ Ad hoc facit qđ le.ꝛ no. j.xxij. q.iij.i nocēs.i fi,

Item eiusdem.

ℂ Not oīb⁹ pceſt: singulos releuare contendat.

ℂ Zemēs si tanꝯ oībus pꝛeesse volueris:singulos (put poteris)iuua a:et singulos releua b:q̄ et singulorū onus ac solicitudinē portas.

Item Hiero.ad Titu.ca.j.

ℂ Cōtra Chriſtū facit qui gratia non meritis gradū ecclesiasticū tribuunt.

Luc. x.c.

Quos spernit,me spernit. Ex quo manifestuz est eos q̄ apl̄i lege cōtempta, ecclesiasticū gradū non meritis voluerint alicui conferre, sed gra:ꝓtra Chriſtū facere:q̄ qualis in ecclesia pꝛesbyter cō stituēdus sit,per apl̄m suū in sequentibus executus est.

Item Hieron⁹.in lib.Leui.

ℂ Ad sacerdotiū nō eligatur niſi q̄ ceteris et sanctior et doctior habetur.

¶ Ubi ō hoc et xxj.dist. nullꝰ. i gi.q.j. in fi.ꝛ.xxij.q.iiij. inocēs. in fi.

Licet ergo dñs de constituēdo pꝛincipe pꝛecepisset et elegisset:tñ conuocatis omnibus ad quos pertinebat electio,da.diuus. Alij dicunt melioꝛē semper esse pꝛeferendū: vnde si pauciores volunt eligere optimū, maior pars minus bonum: si minor pars appellat, tenet tota eorum appellatio:nam iustam causam assignāt: vt extra de hiis que fi.a maio.par.ca.cū in cunctis:sed si illi ibi: ego elegerint, cassan- magis da est eoꝝ electio ꝛc. cum semper optimū debuerunt eligere: vt.lxiij.dist. metropolitano.lxj dist.nec emeritis. lxxv. diſtin.c.vlti. lxxiij.dist.eoꝝ. non obstat. xvj.q. vlt.monasterium. vbi dicit sufficit q̄ non sit malus: qz illud intelligit cū alij ibi melioꝛ non est: i monachꝰ etiā j. Ti. obtinet q̄ semper iij.d. melioꝛ est eligendus.in autenti.de mona.ℌ.vlt.col.j. ego magis adhereo opinioni ꝟ. nā cum nō sit vitium in eligētibus, nec i electo: quare erit electio cassanda? nā appellatio non debet cassare, niſi ea que iniuste facta sunt.ex de restit.spo. audita.et extra de ele.cū nobis. Item si bonus iuste potest eligi, ergo contra illius electionem nō admittitur appellatio: quia contra eas admittitur appellatio.ff.de appel.reci. vel non.l.penult. et vlti.non enim est querendum de meritis persone, cum maioꝛ sit numerꝰ ex vna parte ℌ ex altera: vt extra de electio.dudum.sic videꝰ in simili.nam semper de eadem ecclesia debet pꝛelatꝰ eligi: si tamen maioꝛ pars eligat de ecclesia aliena, licet post appellationem pꝛeualet electio maioꝛis partis cum altera pars neminem eligit: vt extra de elec.cum inter ℟.immo ex aliorum opinione sequeretur q̄ quilibet peccaret benefaciendo, quia bene posset meliorem rem facere: et magister peccat in legendo, quia posset melius facere, scilicet orare.

Princ- pis mā dato ℨ dicere licet.

c ℂ Precepisset. Arg.q̄ quādoq̄ licet iudici recedere a fines mādati: dum tamen ale sententia nihil contineat iniqui: arg.extra de sen.ꝛ re iudi.causam. Nā qui dat ad eligendum, pōt postulare: vt ex de elec.in causis. et de renū. post trāslationē.in prin. Et procurator datus ad rē vēdicandā, potest agere ad exhibendū.ff.de ꝓcur.ad rē mobilē. sufficit em qđ fiat id qđ est vtilium mādato licet ipsum non sit mandatū: vt.ff.iudi.so.iam tamē ℌ.vlti.ff.mandati.l.vlti. Itē arg.q̄ licet contradicere referipto vel mandato principis quandoq̄.extra de offi.deleg.ex parte.quia licet mandet soli epo q̄ det alicui prebendā, tamen non faciet hoc sine consensu canonicorum: vt nor.vij.q.j.periſti.

Electio facta ō bono an valeat vbi melioꝛ est.

d ℂ Etiā populi.ℨ.di.lxiij. plebs diotrēſ.ꝛ.c.nosse.et c.vlti.ℨ.j.q.j.ordinationes.

e ℂ Qui pꝛestantior. Hic comparatiū temperat ꝟ. fm eum sufficit q̄ bonus eligatur.est autē aliquis bonus eo ipso q̄ non est malus: vt extra de ꝓsump.dudum.ꝛ.ff.de leg.ij.cū pater.ℌ.rogo.nec enim maioꝛ bonitas vnius alĳ debet facere pꝛeiudicium: vt.iij.q.ix. necesse.ꝛ.j.q.j. teneamus.ꝛ.C.de ſta.ꝛ ima.l.vlti. Si autem aliquis de alia ecclesia eligitur, ipse debet optimus esse: sicut si tutoꝛ de eadē ciuitate sumitur, sans eit si est bonꝰ: ill de alia: tunc erit optimus.ff.de tutio.et

f ℂ Populo. Ergo in his que publice facta sunt, non potest contradici.iiij. distinctio. nulli.lxxxvij. distinct. si expositus.xvj.distinct.quod dicitis.ꝛ cum in pncipio electionis quia consensit: postea non auditur contradicens.supra distinctio.iiij.in istis, et ℨ.e.questio.ij. dilectissimi.

g ℂ Retractatio. Per hoc videtur q̄ populꝰ possit retractare electionē que fit in eius absentia,cū excipere ni possit contra electū: vt.xxiij.dist.illud.cū eis inuitis non possit dandus epūs: vt.lxiij.dist.ca.vlti. Sed hoc non concedo: vt dixi.lxij.dist.ca.j. pōs ℨ dicere.

a ¶ Pontifex. Vel eius officiū. xxxvj. dist. si ḡs vult.
b ¶ Quid indumenta. xlij. dist. sit rector discretus.

Sergo. ¶ Casus. Probat Hieronym. in hoc capi. q̄ nulli licet sibi eligere successorem, argumento a minori: q̄ nō licuit Moysi, qui tantus erat: multo minus licebit alijs: nisi de⁹ aliquid aliud reuelaret: sicut fecit Moysi: q̄ de p̄cepto dñi Josue coram populo sibi successorē elegit. Et hoc in prima parte. In scōa parte dicit q̄ gubernatio ppli tali debet concedi qui spiritū dei in se habeat, et p̄cepta dei in cōspectu suo, et qui sit notus et familiaris Moysi. i. deo, et instructus in lege dei. Scōa ibi Gubernatio ppli.

c ¶ Quis erit. argu. q̄ non licet minoti qō maioti nō licet. xxxij. qō. v. si paulus.

d ¶ Clamoribus. Sic ergo electio q̄ fit ad clamorē populi, non valet: vt hic et ē de electi. ossius. et est simile. C. de pe. l. decurio nus. sic. xxij. q. iij. vnusquisq;.

Electio ad clamorem ppli nō ḡz fieri

Ibi ḡ hoc: et xvij. q. iij. fūr. q apes. in prin. ibi vi deas.

e ¶ Qui idoneum. Argu. q̄ nullus potest se eligere. Ş. ea. in scripturis.

f ¶ Acclamatio. Ş. c. proxi. cōtra. Sed ibi bonū testimonium populi auditur / hic vero strepitus negatur. v. qōne. iij. in loco.

Dic nouum. ¶ Casus. Neapolitani nō solum discordabant in electione archiepiscopi; sed etiā eligebant aliquos non considerata bonitate, sed potius amore et consanguinitate. quare Gregorius scribit eis dicens non esse nouum nec reprehensibile vota eligentium se in duas partes dividere: sed tunc est reprehensibile cū electio nō p̄uenit ex iudicio, sed ex fauore.

g ¶ Nec nouum. Simile. Ş. xxij. distinc. nosse. q̄ quot sunt homines, tot sunt sentētie: quot sunt scie, tot sunt opiniones. Ş. de cōsecra. distin. iij. sicut in sacramentis. et. ff. de recep. arbit. si vnus. Ş. principaliter.

h ¶ Nec reprehensibile. Si nō est reprehensibile, quare ergo cessat electio que fit in schismate, vt extra de elec. quia.

¶ Cum autē. ¶ Casus. Supra i hoc ca. si ergo dictum est q̄ gubernatio populi traditur illi quem deus elegit, de quo colligitur a sensu cōtrario q̄ aliquando traditur dignitas illis quos non elegit deus: vi. Ş. cap. proxi.

Vdacter. Hec est ārta pars gōnis, in qua dicit q̄ quandoq; dat deus malos prelatos propter peccata ppli: et hoc, ꝓbat p cap. istud et sequens. Joan. de fan.

¶ Casus. Hieronymus hic docet q̄ prelatus ecclie quandoq; dat deus, quādoq; mālus ꝓ meritis subditorū. Et hoc probat exemplo Saulis, qui nō fuit electus deo iubente: sed ꝓut mala merita populi exigebant fuit electus deo permittente. Elegerat. permittendo: et elegerat per Samuelē ad instantiā ppli petentis. Fieri iusserat, non fm voluntatem dei spontaneam, sed extortam.

Hic q̄ tunc non est reprehensibile cuz vtrag; pe moueat dominō zelorio. xlv. dist. ca. j. xlv. dist. si duo. Archi.

Scz oēz ptā tem: qz aliq; est mala, fz tñ p̄mittit deꝰ regnare eā ꝓpt peccata ppli. vñ Iob. Facit deꝰ regnare hypocritā ꝓpter pctā pplī. Subtelligitur puniendā vel vidicādā. fm D. et Z.

i ¶ Arbitrium. Approbatum: ne sit contra Ş. xxiij. q. j. quid culpatur. vbi dicitur q̄ non est potestas nisi a deo iubente vel sinente. xxxj. q. v. nec mirū. sed non approbat / sed permittit eos regnare. Simile. vj. qōe. j. ex merito.

k ¶ Et non per me. Comprobantem, sed tamē iubentem. Et ita est argu. q̄ quandoq; aliquid iubemur qđ non approbamus. et est argu. contra ea que per impiorum obtinentur / q̄ illa dicuntur fieri inuito deo.

Gubernatio ppli illi tradi tur quem deus elegit: homini scilz tali q̄ habet (sicut scriptū audistis) spiritū dei in semetipso, et p̄cepta dei in conspectu eius sunt: et q̄ Moysi valde notꝰ et familiaris fit: id est in quo sit claritas eius legis et scientia: vt possint eum audire filij israel. Ite Gregorius ciuibus Neapolitanis.

¶ Non ex fauore sed iudicio debet venire electio.

Dec nouūs nec reprehensibile est in eligendo epō ppli se vota in duas partes dividere: sed graue est qñ in hmōi cā nō ex iudicio ſz ex solo fauore venit electio.

Cum aūt gubernatio populi et traditubet quē deꝰ elegit, daf intelligi q̄ aliqñ q̄busdaz tradit quos deus non elegit.

Unde Hieronymus.

¶ Nō ex arbitrio dei aliquādo datur princeps ecclesie.

Audacter fortasse aliquid dicimꝰ, tñ qđ scriptū est dicimꝰ. Nō semp princeps pplo, et iudex eccle ꝓ dei arbitriū datur: sed ꝓut merita nra depoſcūt. Si mali sunt actus nostri, et opamur maligna in cōspectu dei: datur nobis princeps fm cor nostruz. et hoc tibi de scripturis scriis ꝓbabo. Audi nāq; quid dñs dicat. Fecerunt sibi regem, et non ꝓ me: principē, et nō per

te: vt extra de rescript. si quando. et. C. de pe. bo. subla. l. j. et. vij. q. [illegible]cias. vbi habes q̄ qui inuitus aliq̄d facit potius dicit̄ pati q̄ facere: vt. s. dist. vj. testamentum.

a ¶ Per consilium. Id est approbationem.

Sunt in ecclesia. ¶ Casus Augustin⁹ dicit q̄ quidam prelati sunt i ecclesia: qui seruiunt deo, non propter deum: sed propter temporalia commoda: qui magis dicēdi sunt mercenarij q̄ prelati. Et ita datur intelligi q̄ deo tātū permittente tales eliguntur. Sequens. §. p se ptz.

b ¶ Propter hec. Argu. pro re tpali nō esse seruiēdum alicui nisi secūdario: vt. lxxv. dist. c. vlti. z. lxj. disti. q̄d proderit. z. lxxiiij. dist. ꝯsuluit. z. lix. dist. ca. si officia.

Illud. ¶ Casus. Quidaz putabāt se esse vel effici meliores eo ipso q̄ eligebātur ad episcopatū: sed Hieronymus dicit q̄ propter hoc nō sunt meliores. Et ostēdit q̄ si q̄s scit se esse indignū nō debet recipere dignitatem: quia quanto potentior est, tāto magis punietur. Et q̄ indignus dignitatem recipere nō debeat, ꝓbatur exemplo patris qui propter delicta filioꝝ repellitur a dignitate.

c ¶ Meliores. argu. q̄ nō plus debet pro aliquo presumi ideo quia habet dignitatez. xl. disti. nō loca. z ca. multi. z. ij. qō. vij. queritur. z distin. ix. ego solus. Argumen. contra. xj. questi. iij. absit. et ꝑtm̄ ꝓ lxj. distinct. miramur. in fine.

d ¶ Prohibent. Propter negligentiam: vt. s. xvij. dist. §. necesse.

Qualis. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ non solum episcopi, presbyteri, z diaconi, sed etiam quilibet clericus inferioris ordinis debet precellere laicos in sermone, z vite cōuersatione: q̄r vbi laici sunt meliores, nulla potest esse edificatio.

e ¶ Maiorem. Sic. s. xcvj. distinc. quis dubitet. s. distinct. lxj. statuimus, et capit. quid proderit. vnde quidam discipuli in hoc decepti nimis festināt ad cathedram: z dum delectātur in loco glorie fiunt alijs authores ruine: vt xlviij. distin. quoniam cum magister faciat cathedram, non cathedra magistruz: vt xl. distinct. ca. vlt. Magistri em̄ moribus z scientia et facundia debent alios precedere: vt. C. de profes. et medi. magistros. libro. x. et erit talis magister, cui⁹ comparatione sui discipuli palee dicātur: vt. xxxv. distin. §. criminis.

Cathedra nō facit magistrum.

f ¶ Meliores. id est clericos esse deteriores q̄ laicos. sufficit enim clerico si est bonus.

Vereor ne. ¶ Casus. Dicit hieronym⁹ se timere ne plures laicorum iudicēt episcopos male sua officia exercentes per comparationem melioris vite: sicut regina Austri que venit de finibus terre audire sapientiam Salomonis iudicatura est homines sui temporis in die iudicij, comparatione melioris vite: et Niniuite cōuersi ad predicationez Jone, iudicaturi sūt illos iudeos qui Christum maiorem Jona contempserunt.

g ¶ Vereor. Id est verecundor.

h ¶ Judicatura. Non potestate iudicij: quia illud femine non habēt. iij. q. vij. §. tria. ff. de regu. iur. l. ij.

i ¶ Condemnabunt. Melius viuendo.

consilium⁹ meū. Et hoc dictū videtur de Saule illo, quem vtiq̄ ipe dn̄s elegerat, z regē sibi fieri iusserat: sz qm̄ nō s̄m dei volūtatem, sed s̄m peccatoris ppl̄i meritum fuerat electus, negat eum cū sua voluntate vel cōsilio cōstitutū. Tale ergo aliq̄d intelligam⁹ etiā in ecclesijs fieri, q̄ ꝑ meritis aut in verbo et opere potens a deo tribuitur rector eccl̄ie: aut si malignū faciat ppl̄s in cōspectu dn̄i, z tales perseuerent: talis eccl̄ie iudex datur sub quo famē z sitim ppl̄s patiatur: nō famem panis, neq̄ sitim aque: sed famē audiendi verbum dei.

Item Augustinus.

¶ Nō sunt filij sz mercenarij q̄ honorē ab hoīb⁹ appetunt.

Sunt in eccl̄ia q̄dā prepositi de quibus apl̄us Paulus dicit: Sua querētes non q̄ Jesu xp̄i. Quid est sua querentes? Non xp̄m gratis diligentes, sed deum nō propter deū querētes: tpalia cōmoda sequētes: lucris inhiantes: honorem ab hoībus appetentes. hec quando amantur a preposito, et ꝓpter hec⁹ seruit̄ deo: quisquis talis est, mercenarius est: z iter filios eius se non computet.

¶ Non ergo qui preficiūtur, semper ceteris meliores intelligunt̄. Unde Hieronymus ad Titum. ca. j.

¶ Ex electione nō preficiūtur episcopi: sed comprobantur.

Illud inserēdū est aduersus eos q̄ de ep̄atu intumescunt, z putant se non dispēsationē xp̄i, sed imperiū cōsecutos: q̄r nō statim oībus his meliores⁶ sunt q̄cunq̄ ep̄i nō fuerint ordinati: et ex eo q̄ ep̄i electi sunt, ipse se magis existiment cōprobatos: sed intelligāt ꝓpterea quosdā a sacerdotio remotos, q̄r eos vitia liberoruz impedierint. Si aūt pctā filioꝝ iustum ab episcopatu prohibent⁹: quanto magis se vnusquisq̄ considerans z sciens q̄r potentes potenter tormēta patientur: retrahit se ab hoc non tam honore q̄ onere: et aliorū locum qui magis digni sunt, non ambit occupare.

Item eiusdem ad Tit. ca. j.

¶ Pro gradu sui officij quēq̄ meliorem esse oportet.

Qualis em̄ erit edificatio discipuli, si intelligat magistro se esse maiorē⁶? Unde nō solum ep̄i, presbyteri, et diacones debēt magnopere ꝓuidere vt cunctū ppl̄m cui presidēt, cōuersatione, sermone ac sciētia preeant: verū etiā z inferior gradus, exorciste, lectores, custodes edium acolyti, et oēs oīno q̄ domui dei deseruiūt: q̄r vehementer eccl̄iaz dei destruit meliores⁶ laicos esse q̄ clericos.

Idem ad Titum. ca. j.

¶ Populus iudicabit ep̄m, iua officia non agentem.

Vereor⁸ ne quomō regina Austri veniēs a finib⁹ terre audire sapiētiam Salomonis, iudicatura⁹ est hoīes tpis sui: z viri Niniuite acta penitentia ad predicationem Jone cōdemnabunt⁶

† Sub. q̄ facit pctm̄ ꝓ prium: ar. vij. q. j. §. cū aūt. ꝑ. tali.

† dicas iudicaturā in die iudicij cōparatione melioris vite.

a ¶ Eos. Scilicet Judeos.
b ¶ Judicēt. s. dist. xxviij. ca. vlt. cōtra. s. dist. xxj. nolite. ꝯtra. vj. q. j. oues cōtra. s. sz nō dicunt subditi corrigere siue iudicare prelatos potestate officij, sed vite comparatione: vt. j. q. j. nonne.

Quid autem. ¶ Casu. Ambrosius cum increparet ppl'm delinquentem, dixit q̄ popul⁹ poterat eū cōuincere vno sermone, ⁊ sibi pudorem inferre, cū clericos habeat incorrigibiles, q̄s emendare nō possit, nec eos vult nominare, cuz peccata eorum sint latentia: sed vnusquisq; cōsulat suam cōsciētiam.

c ¶ Cōuincere. ⁊ ruborem incutere ex hoc q̄ laici meliores sunt clericis. nō enim posset ob hoc reprehēdi. xl. vij. dis. qd ad nos. qr nō criminis relatione, sed innocētia reus purgatur. ff. de publ. iudi. is qui.

Reus innocētia purgat

d ¶ Cuz fratres. Alis socij dicūtur. x. q. iij. cauēdū.

e ¶ Succenseaz. id est irascar.

f ¶ Neminē. contra. s. v. qō. v. non vos. sed hic loquitur quando crimē nō potest probari: ibi quādo potest: occulta em̄ crimina nō habēt vindictam. vj. q. j. si omnia. xxxij. dist. erubescant.

Nec sufficere. ¶ Casu. Quidam prelati putabāt sufficere si adequarent laicis et negligētibus in fide vel in operib⁹: sed dicit Beda hoc nō sufficere, nisi precellāt eos scientia et doctrina.

g ¶ Credēdi. Quātū ad articulos fidei. laicis tn̄ sufficit pictura ꝑ doctrina. de ꝯse. dist. iij. perlatum.

¶ Ne ergo. ¶ Casus. Cōcludit Gratia. ex supradictis dicēs: ne p̄lati malos sibi eligerēt successores: ideo statutum est vt nemo sibi eligat successorem.

Quod autē. ¶ Casus. Hic ponit scd̄a questio vbi q̄rit an amicoꝝ patrocinia conualescere debeant in electione aliquoꝝ. Et certe si cōsistāt in pecunia vel obsequio, simonia est: vt. s. j. q. j. sunt nōnulli. In precibus distinguit: aut em̄ sunt carnales, aut spirituales. Carnales ꝑ digno nō inducunt simoniā: vt. j. q. j. quibusdā. pro indigno sic: vt. j. q. j. de ordinationib⁹. Spirituales vero valēt: nec ꝑ eas inducit simonia: vt. j. qō. j. latorem. In obsequio etiā cōsueuit distingui, vtrū sit honestū vel nō: et si honestū, vtrum exprimat vl' deducat in pactū q̄ seruiat vt prebēda sibi conferatur.

h ¶ Patrocinia. Patrocinia auiez consistunt in pecunia vel obsequio: et tūc fit simonia: aut in precibus: et tunc aut sunt carnales, aut spūales: si spirituales, valēt, nec per eas simonia committitur: vt. j. qō. j. latorē. carnales etiā pro digno sunt recipiende: vt. j. q. j. quibusdā. in fi. sed de hoc preces carnales ꝑ indigno facte, inducunt simoniaz. j. q. j. de ordinationibus. et dic vt. s. ea. moyses.

Simonia inducat ꝑ amicoꝝ patrocinia.

Ad idem. l. di. clerico. vbi de hoc

Illud. ¶ Casus. Precipit Gregorius Antonio subdiacono cū quedam episcopalis ecclesia vacaret, vt nullā personam eligi permittat per pecuniaz, vel per preces carnales amicorum: qr q̄ taliter sublimantur, illis compelluntur obedire quorum preces vel pecunia interuenerūt: et sic per eos res ecclesie dilapidātur. Talis ergo in illa ecclesia eligatur persona q̄ sit vita ⁊ moribus decorata, ⁊ tanto ordine digna.

i ¶ Patrocinia. Nisi dign⁹ sit ille ꝑ quo petit: vt. s. j. q. j. null⁹ itaq;. ⁊ ca. pueri. ⁊ ca. quibusdā. in fi.

k ¶ Patrocinio. Sed nonne suffragiū patris prodest filio. ff. quod cuiusq; vniuersi. l. illud. Sed illud quantum ad numerum eligentium.

l ¶ Cōpellit. Quia ad antidota tenetur: vt. ff. de peti. heredi. sed ⁊ si. §. cōsuluit. ⁊. lxxxiij. dist. nihil. ⁊ extra

eos[a] qui maiorem etiam Jona saluatorem ꝯtēpserunt: sic plurimi in populis ep̄os iudicent[b], subtrahētes se ab ecclesiastico gradu, ⁊ ea q̄ episcopo cōueniunt nō exercentes.

Item Ambrosius in increpatione ad populum.

¶ Qui clericos suos nō corrigit: ppl'm corrigere nō valet.

Quid autem ego vos arguo, cū possitis me vno sermone ꝯuincere[c]? cōuincor em̄ ego cum in hac parte clericos vobis magis video negligētes: quō em̄ possuz corrigere filios, cū fratres[d] emēdare non possim? aut q̄ fiducia succenseā[e] laicis, cuz a ꝯsortibus pudoris verecundia ꝯticescā? Ego autē fratres nō de oib⁹ loquor: sunt certe quidā deuoti, sunt ⁊ alij negligētes. Ego neminē[f] nomino: conscientia sua vnūquēq; conueniat.

Item Beda sup Mattheū.

¶ Episcopo ad salutem non sufficit moribus et vita populo adequari.

Nec sufficere nobis ad salutem arbitremur, si turbis negligētiū vel quorūlibet indoctorū fide vel actibus adequemur: quib⁹ sacris literis vnica est credendi[g] pariter et viuendi regula prescripta.

¶ Ne ergo (vt supra dictum est) tales sui officij successores aliq̄s sibi quereret, prohibentur ep̄i alterum pro se successorem sibi statuere, ac designatis nominib⁹ in locū suum alium sibi subrogare.

¶ Questio.ij.

Quod aūt amicoꝝ patrocinia[h] in aliquorū electiōe cōualescere nō debeant authoritate beati Greg. pape ꝓbat: q̄ in. iij. libro registri scribit Antonio subdiacono dicens.

¶ In electione ep̄i nō munerum datio, nec aliquorum patrocinia conualescant.

Illud quidē pre oībus cure tibi sit, vt in hac electione nec datio q̄buscunq; modis interueniat premiorū: nec quarūlibet personarū patrocinia[i] conualescant. Nam si quorundā patrocinio[k] quisq̄ fuerit electus: voluntatib⁹ eorū cuz fuerit ordinatus, reuerētia exigēte obedire compellitur[l]: sicq; fit vt res illius diminuantur ecclesie, et ordo ecclesiastic⁹ nō seruetur. Talem ergo te admonēte debent sibi personam eligere, que nullius incongrue voluntati deseruiat: sed vita et morib⁹ decorata, tanto ordine digna valeat inueniri.

Itē ad clerū Mediolanēsē.

¶ In electione antistitis cōmuni vtilitati nō suo lucro q̄sq; prospiciat.

Benefi cij collatori reuerẽ tia debetur.

de testa.cũ in officijs:humanũ em̃ est vt quis exhibeat ei reuerẽtiã a quo percepit bñficiũ: vt.xvj.q.q. viij.s.

Dilectissimi. ¶ Casus Vacante ecclesia Mediolanẽ. vnusquisq; clericoꝝ nitebatur amicum suum p̃ficere, inspecta tantũ vtilitate propria, et neglecta cõi. sed docet Gregorius vt hoc non faciãt: ne frivola estimatione frauden tur, sine fallãtur: quia mens quam cupiditas ligat, pſonã p̃ferendas nõ examinat iudicio recto: ꝛ̃e precipit vt ãte electionem subtiliter iudicantes talem eligãt, cui debeãt sẽper obedire: quia post electionẽ non poterunt iudicare de ipso.

a ¶ Libero. Sic lxxviij. distinct. nihil. sic. xj. q. iij. ẽtiam. Et ca. pauper. per que iura, ꝛ hic habes argu. q̃ iudex pecunia vel alia affectione corrupt̃ nõ potest recte iudicare, ſm̃ ꝝ.

Electꝰ semel approbatus, an possit postea reprobari.

b ¶ Judicari. argu. q̃ electũ quem semel cõprobasti, nõ potes postea reprobare: vt.j.xxx ij. q. v. hortẽdus. arg. extra de his q̃ fi. a ma. par. ca. ex ore. in fi. ẽ. dist. iiij. erit. et ca. in istis. e. ẽ. q. pri. ca. licet ff. ō decur. l. pe. in fi. ꝛ ar. ff. de pa. dota. cõuenire. ff. de neg. gest. põponi. Arg. ff. C. de lib. causa nõ iccireo. et. l. nõ mutat. ꝛ. C. de pfect. ꝛ medi. l. grãmaticos. lib. x. ex de elec. cum dilectus. cõtra. vbi patiẽtia nõ equiualet electioni, cõtra id qđ est. ff. de pu. si ego. ff. Sol. electꝰ semel approbatꝰ nõ potest amplꝰ reprobari ab electꝛibꝰ nisi ex causa noua vel de nouo ad eoꝝ notitiam veniẽte. tũc em̃ bene põt ab eis reprobari: vt ex de offi. dele. insinuãte. ꝛ ex de excep. pastoralis. ꝛ. ff. de mu. et ho. vt gradatim. ff. reprobari. ꝛ ita intelligitur illa decre, ꝛ illa lex grammaticos.

Arg. ad hoc ex ō despõ. impub. de iuris. j. ff. vbi hoc est ex de regu. ad nfam. ibi videas glo. j.

Ad idẽ est ii. de ele. nulu. Ar.

Quod autẽ. pic intitulatur. iij. questio qua queritur vtrũ sit simoniacum prestare canonicis iuramentũ post electionẽ p indẽnitate rerũ ecclesie. Et respondet q̃ nõ: nisi ante electionẽ pepigit q̃ post electionem prestaret iuramentũ: vt.j.e. ar taldus. Si vo ante electionẽ iuret, vel pactũ faciat: simonia est: vt.j.e. ca lia. ꝛ hec vera sunt cũ minoribꝰ ꝛ subiectis prestat iuramẽtũ. Prestare autẽ superiori ante electionẽ nõ videt simonia: argu. ff. c. dist. optatum.

c ¶ Qđ autẽ. Et ante ꝛ post electionẽ licite ſm quosdam petitur cautio que habetur ex iure vel consuetudine. ixiij. dist. quia. j. q. iij. questium. extra de preben. significatũ. ¶ superiore vero quelibet cautio peri potest. xxviij. dist de syracusane. x. q. iij. ca. viti. xvij. q. vj. eleutherius. c. dist. optatũ. ꝛ ca. contra morẽ. Quidã tamen dicunt q̃ ante electionem nulla cautio potest peti: ꝛ si petatur, simonia est: quia videtur eam facere vt eligatur. j. e. c. j. Idem est si p̃mittat ante electionẽ se iuraturum post electionẽ: vt. j. q. j. ff. pio. sed post electionem bene potest, quia tũc nihil iperat ab eo: sed a superiore, vt dixi, potest peti et ei prestari tale iuramentũ, siue ante electionẽ, siue post. c. distic. opta: ipsi pñtũ. xxviij. distic. de syracusane. ꝛ. xx. iij. dist. ẽ. tamẽ id quod prius dixi, verius videtur maxime si dubet ꝰ siue canonicoꝝ ita iurat. Ego iuro q̃ si fuero factꝰ episcopus, nihil alienabo de rebus ecclesie; quia tutor eligitur sub tali condicione, si satisfecerit: vt. ff. de tut. muto. ¶. j. extra ō elect. significasti. nec tamẽ videtur esse cõditio, ſ̃ potius admonitio q̃dã: vt dicit illa lex

Cautio iuratoria an possit peri ab eligẽte vel electo.

Secꝰ ꝑstari iuramẽtũ subdit̃ nec peꝛtũc peꝛ cat, nec ꝛ. c. distic. opta: ꝛ pñtũ. xxviij. distic. de syracusane. ꝛ. xx. iij. dist. ẽ. tamẽ id quod prius dixi, verius videtur maxime si dubet ꝰ siue canonicoꝝ ita iurat. Ego iuro q̃ si fuero factꝰ episcopus, nihil alienabo de rebus eccle; quia tutor eligitur sub tali condicione, si satisfecerit: vt. ff. de tut. muto. ¶. j. extra ō elect. significasti. nec tamẽ videtur esse cõditio, ſ̃ potius admonitio q̃dã: vt dicit illa lex

ꝑtrale ctione, ꝛ affirmã ꝛ siue ꝛ. B. et. l. ex ō ele. pu blicato. Archi.

Questio.iij.

Quod autem q̃ritur an simoniacus habendus non sit qui post electionẽ pro indemnitate ecclesie iuramentum prestiterit, facile probatur. Aliud est enim ante electionem iuramento facturum petere, vel se pacisci facturum ad hoc vt eligatur: aliud est nulla precedẽte cõuentione post electionẽ huiusmodi iuramẽtũ offerre. Illõ ab officio tanq̃ munus impẽsum deiecit: hoc aũt ꝓsecrãdo, nullũ impedimẽtũ generat.

De priori casu scribit Pelagius clero Latinensi.

¶ Qui in eꝑm eligitur: de rebus ecclesiasticis aliquã securitatem nullã faciat.

Alia quidez tãdudum ad fratrẽ ꝛ coeꝑm nostrũ Eucarpiũ de visitatione Latinẽsis ecclesie scripta direximus vt in eis iudiciũ nostrũ potuisset̃ agnoscere: verũtamen q; quosdã ibi non sana intẽtione, ſ̃ prauis studijs dissentiones iuscitare vra etiã relatione cognouim̃, q̃ scientes se ad epatus, nec etate, nec scientia, nec vite meritis posse perduci: ad hoc tãtummodo inquietare ecclesiam voluerũt, vt sibi de his q̃ ex ipsa pſũpta fũt ipunitatẽ futurus p̃mittat eps: ꝛ fiat rapine securitas epat̃ ambitio. Hoc etiã muto: tamẽ ex persona cõtrahẽtiũ presumi debet pactũ siue p̃missionẽ esse simoniacã, vel nõ: sicut ꝛ presumit circa vsurariũ pactũ ex persona contrahẽtis: vt extra de pignoribus. c. illo. in fi.

Alia. ¶ Cum Pelagiꝰ fecit Eucarpum visitatorem Latinensis ecclesie: et ei significauit qđ deberet fieri circa electionẽ episcopi: ſ̃ postea Elpidiꝰ diconꝰ electꝰ est fere ab oibꝰ: pauci tamẽ ei electioni ꝓsentiebãt nisi iurares se illis prestare impunitatẽ de rebꝰ ecclesie quas vsurpauerant; qđ totũ cũ audisset papa relatione clericoꝝ ꝛ Leonis viri magnifici, de cuius prestmonio non erat dubitandum: precepit Pelagius clericis Latinensibus vt Elpidium diaconem cum decreto electionis, ꝛ cum visitatoris epistola Romam perducant: ꝛ monet eum vt clericis resistentibus sibi nec iuramentum, nec promissionem faciat aliquam; quia si fecerit, rancq̃ indignus repellietur.

d ¶ Impunitatẽ. Ut remuneret eis ea q̃ abstulerãt: illud em̃ est simonia. remittere enim est dare: vt ex de testi. veniens. j. ff. de calum. quinetiam.

a ¶ Viri. Argu. testimonio vnius credi: vt. ff. de dote prele. theopō⁹. ℞. xcvij. dist. nobilissim⁹. ℞. dist. lxxxvj. tanta. ℣. xxiij. q. iij. inter querelas. xx. q. iij. presens. Argu. cōtra. xxxiij. q. ij. admonere. ⁊

b ¶ Judicij. i. qō circa eū fecimus, nos mutauimus. vos duximus cōmonēdos, vt decretū in Elpidiū diaconem factū, ⁊ subscriptum ab oibus quos vra relatio designauit, ad nos cū predicti visitatoris epistola, et cum eode diacono maturetis deo ꝓpitiāte pducere. ⁊ post pauca. Cū igit hic filiꝰ noster magnificꝰ vir Leo ꝓtor venisset, retulit nobis de singlis q̄ ibi mota sunt: et quō vota ꝓpe totius ciuitatis in Elpidio diacone cōcordarēt: vnde q̄ de memorati viri testimonio dubitare oīno nō possumꝰ: iccirco (sicut dictum est) Elpidiuꝫ diaconē ad nos facite pperare: nec expectetis viterius vt admonitio ad euꝫ nostra debeat destinari: ⁊ quē tamē per vestrā dilectionē in hac presenti iussione specialiter admonemꝰ ne cuiq̄ se aliq̄d dare vel daturū se esse ꝓmittat: sed neq; de ecclesiasticis preteritis caulis aliquam securitatē cuiq̄ audeat facere siue ꝓmittere: aut quasi factꝰ eꝑs ea q̄ direpta sunt, ꝓmanē libere patiat: sciēs q̄ si tale aliq̄d fecerit vel fecit, nec a nobis oino permittit valere ipsa ꝓmissio: et cū iudicij b nri qō de seipso habuimꝰ dānoc, pastoralis ꝓsecratiōis ordinē ꝓmereri non poterit. De scdo ꝺo casu in gestis Urbani. ij. legit.

¶ Post electionē pro indemnitate ecclesie licet electo iuramentum prestare.

ARtaldꝰ arelatenſ. eꝑus Narbonēſis eccle suffraganeꝰ Romā cōsecrandus ad dñm papā Urbanū venit: suus q̄ppe archieꝑs eū consecrare nolebat: qm̄ post electionem suaꝫ ꝓpter bona ecclesie ꝓseruanda canonicis iurauit: cōsecratꝰ itaq; est a dño papa Urbano, ante purgatꝰ hmōi iuramēto b. De iuramento qō canonicis nostre ecclesie feci post electionē: nullā cōuentionē ante vt eligerer c feci. Narbonensisꝺo ecclesie archiepiscopus nullius d preter id crimins causa ꝓsecrationē omisit me scīēte e: neq; mihi crimins cōscius sum, ꝓpter qō a sacerdotio me repellat.

¶ Auctio. iuſ.

QUod aūt b clericꝰ ante tēpꝰ sententie ab eꝑo suo discedere non liceat: ꝓbatur auth̄ outate Symmachi pape dicentis.

¶ Ante tēpꝰ sententie nō ꝫ clericis ab eꝑo suo discedere.

ONne directa ⁊ fūtverba decreti: si q̄s clericorū ab eꝑo suo ante sniē tēpus ꝓ dubia suspitione decesserit: manifestā in eū manere cēsutepenul. Jo. Ego credo q̄ pēdente appellatione clerici debeant ei obedire: cū pēdente appellatione vel lite nihil sit innouandū: vt. ℞. ij. q. vj. appellatione interposita. ⁊ extra vt lite pen. nihil innouetur. per totum. ff. ad turpil. l. j. in fi. et excōmunicatio tenet, cum statim trahat secum suam executionem: vt extra de appella. pastoralis. Bar.

ONne. ¶ Casus Symmachꝰ papa docet in hoc ca. q̄ nullus clericus debet deserere suum prelatum ante sententiam ꝑ eius sit accusatus: et qui contra fecerit, penam patietur.

i ¶ Sententie, Sola ergo accusatio non cōstituit aliquē. ℞. q. iij. ñ quis suadente.

h ¶ Quod aūt. Clerici ante suspensionē vel depositionē prelati non negabit ei obedientiā. xvj. q. iij. vos iuimus. xv. q. vj. ca. vlti. nec obstat. xxxij. distin. nullus. lxxxj. dist. si quis. ⁊ xvj. q. vlti. sane, quia ibi de suspensis a canone loquitur: nā in illis tribus crimnib⁹ est speciale. s. in simonia, ⁊ i hereſi, ⁊ in notorio fornicatore: ⁊ ſ3 de simonia occulta videt cōtrariū. extra ō tēp. or. ca. vlt. Sed nūq̄d statim post sententiam recedent ab ipso, cuꝫ adhuc possit appellare, ⁊ appellatio extinguit, ꝓnūciatū: itē quia sententia nō est statiꝫ executioni mandanda: vt extra ō sentē. ⁊ retu. quod ad consultationem. Ecōtra videtur q̄ statim per sentēiā amittit dignitatem. ff. de pe. qui vlti. ⁊. l. qō ad statum. Itē q̄d si pendente appellatione excommunicat subditꝰ suuꝫ: an est ille excōmunicat⁹? ⁊ Distingue: quia si est ꝓsecutus appellationē suā, tūc licet appellatio sit pronūciata iniusta, excōmunicatio tenet quā fecit: ſ3 si tēpora appellationis sunt lapsa, et nō est, ꝓsecut⁹ appellationē: idē est ac si nō appellasset: ⁊ fm hoc nō est excōicat⁹: vt distinguit. ff. de his qui no. infa. furti. ℞. j. ⁊. ff. de iniusto rupto tes. si q̄s. ℞. antepenul. Jo. Ego credo q̄ pēdente appellatione clerici debeant ei obedire: cū pēdente appellatione vel lite nihil sit innouandū: vt. ℞. ij. q. vj. appellatione interposita. ⁊ extra vt lite pen. nihil innouetur. per totum. ff. ad turpil. l. j. in fi. et excōmunicatio tenet, cum statim trahat secum suam executionem: vt extra de appella. pastoralis. Bar.

ONne. ¶ Casus Symmachꝰ papa docet in hoc ca. q̄ nullus clericus debet deserere suum prelatum ante sententiam ꝑ eius sit accusatus: et qui contra fecerit, penam patietur.

i ¶ Sententie, Sola ergo accusatio non cōstituit ali-

Obtinet vbi aliter nō agit fm ℣. Aut dic vt ibi no. ℞. gl. vbi non tenet. ff. ℞. ℣. d. placuit. c. iiij. ℣. ista Archi.

Ista n.

Prelatꝰ sniā liter de posit⁹ ſit appellauit an iteri possit subditꝰ excōl care.

⁊ dicta

Solui pōt reo accusato.

quē reū vel crimino sum: vt. xv. q. vlt. c. vlt. vnde reo accusato potest solui id quod ei debet: vt. ff. de solu. reo. sola enim nominatio non sufficit: vt. ij. q. j. multi. et lex dicit q̄ si condēnatus appellauit, status eius integer est. ff. nil. inno. pē. appel. l. vnica. nec inter infames interim est habend⁹ ff. de his qui not. infa. fartī. ipedit tamen interim ab honorib⁹: vt. lxxj. dist. tantus.

a Adde ad hoc gl. op. l. §. si quis autē. in gl. j. in. ñ. ō sup. tu.

a ¶ Prius q̄ꝫ. Sic ex vt lit. pen. ca. ij. ff. xxiij. q. ij. seculares: z. xxxv. q. vj. multoruz: z. xv. q. vlti. c. vlti.

¶ Ine. § Cas⁹. Hic ponitur v. questio q̄ quer: tur vtrū episcop⁹ accusatus vocat⁹ ad sedem apostolicam si sententia, peo feratur, debeat ad ecclesiam suaz sine pape iuerſ reuerti. Et respōdetur q̄ nō: vt. j. c. sequenti.

Quilibet. ¶ Casus. Si episcopus accusatur coram papa: si non potest sibi crimen probari, non debet ad ecclesiaz suā reuerti sine literis apostolicis, in quibus cōtinetur qualiter suam causam finierit vt post reuersionem suā vicini episcopi hoc cōgiscere, possint: quoniam epī sicut ab apostolis sunt instituti dño disponēte: ita a sācta sede apostolica debent defendi: dispositioni cuius omnia maiora sunt iudicia reservata.

b ¶ Representauerit. Clericus etiam se nō representabit pape sine literis sui epī: vt. C. de epis. z cle. si quaper calumniam. z in auc. quomodo oportet episcopos. §. non aliter, col. j.

c ¶ Ambiguitate. Sl. extra de offi. or. ex parte. extra de fide instru. quod super.

d ¶ Eorum. i. apostolorum.

Sententia excōicationis. ¶ Casus. Supra in. viij. causa ostēsum est de ēpo q̄ vsurpauit sibi eligere successores. Hūc ño vult tractare de epīs excōicatis q̄ presumūt clericos ordinare: z de archiepis q̄ dānāt clericos sui suffraganei illo inconsulto: q̄ oia vt cōperētur ram: lex eīm ecclīastica pōtificem ab aliis accusatū priusq̄ sub luce obiectra constiterint, exigit non relinqui.

¶ Questio. v.

Sine lris apli cis epūs accusat⁹ z a sancta sede vocatus ad suā nō reuertat ecclesiam.

Unde Sixtus papa ait.

¶ A sede apostolica vocatus epūs ad domum non reuertatur: nisi purgatus, z apostolicis literis instructus.

Quilibet fratrū pulsat⁹ atq̄ ab hac sancta sede vocat⁹: cū se nobis representauerit b, non prius reuertat, q̄ꝫ hinc lris apli cis vel formatis pleniter instruct⁹ atq̄ purgatus sit, si fuerit vnde: vt post q̄ꝫ domū reuers fuerit, recognoscant vicini sui q̄liter suā aliorūq̄ causam hic finierit: quatenus illam absq̄ ambiguitate c vlla nūciare et predicare oib⁹ possit: ab hac eīm sctā fide a sācts apls tueri, defendi z liberari epī iussi sunt: z sicut eoz d dispositione ordināte dño primitus sunt constituti: sic huius sancte sedis (cui⁹ dispositioni eoz causas z iudicia seruare oſtēdat, thema ꝓponit: z tres inde elicit questiones.

e ¶ Sētia excōicatiōis. In supiori causa dictū est q̄ epi q̄nq̄ vsurpāt sibi aliēd de iure suoz clericoz, q̄nq̄ sibi ꝓstituūt successorē: hic agit q̄liter vsurpāt quādoq̄ de iure vicinoz epoz: z ostendit hic q̄ nemo ordinabit clericos alteri⁹ epī eo non requisito, nec etiam iudicabit: z q̄ metropolitanus clericos sui suffraganei nō pōt iudicare et vt hec et alia tē.

Quod ordinatio. ¶ Cas⁹. Hic intitulat prima questio q̄ quer: tur, vtrū ordinatio facta ab excōicat⁹ possit rata haberi: certe de hoc ita dicit ꝙ q̄libet epūs siue excōicatus siue nō, siue catholic⁹, siue nō siue vltimā man⁹ impositionē recepit in ecclesia, siue extra, ordinem cōfert: z ordinati ab eo ordines recipiunt, dummodo in forma ecclesie hoc fiat: et si illi alios ordinauerint, ordinati erunt: z sic in infinitū: vt. j. qō. j. qō quidā. z. j. c. ordinationes. idem dicit de corpe xpi: arg. de pse. dis. iij. ostēditur. sicut in sacramēto. i. q. j. dominus declarauit. Sed in hoc est differētia: qr ordinati ab eo q̄ recepit vltimā man⁹ ipositionē i eccla: siue scienter, siue ignoranter: si digni sunt, tolerātur ex mia: vt. j. c. q. j. q. iij.

f ¶ Quod ordinatio. Hic queritur an ordinatio facta ꝑ ferre, nisi in quatuor casib⁹ notatis in apparatu. Sed si ab eo q̄ nō recepit in ecclesia: si sciēter, nō tolerant: si ignoranter, z hoc ꝓbauerint, tolerant: vt. j. eo. ordinationes. Rufinus tñ z Jo. fauētin⁹ dicebāt q̄ episcop⁹ q̄ recepit vltimā man⁹ ipositionē extra ecclesiā. i. ordinē epālē: qi post illū null⁹ est ordo, ordinē conferre nō potest: z q̄ ordinat a tali, nihil recipit: sec⁹ si intra ecclesiā recipiat vltimā man⁹ impositionē. De corpore Christi dicebāt q̄ null⁹ extra ecclesiā ꝓficiebat. arg. xxiij. q. j. Erōi schisma. z forte Gra. fuit huius opinionis: vt. j. e. §. j. excōmunicati. z. j. q. j. ſ opponit. Ibi tñ post hāc opinionē ponit Gra. catholicā veritatē. Et videt hic primo ꝓ posse dare Gra. q̄ talis ordinatio non valet.

Causa.ix.

¶ Sētia excōicationis notat⁹ quidā archiepūs alt⁹q̄t clericos alterius metropolitani ordinauit. quēdam capellanuz sui suffraganei illo inconsulto deposuit, atq̄ aliū in loco ei⁹ ordinauit. Hic primū querit an ordinatio que ab excōicat⁹ facta est, aliquo modo possit rata haberi: Secdo, an liceat episcopo, archiepō, primatiꝰ ꝑ triarche clericos alteri⁹ puincie sine ꝓpuls lris ordinare: Tertio, an archiepūs clericos suffraganei sui illo inconsulto damnare valeat, vel damnatos absoluere:

¶ Questio. i.

Quod ordinatio f q̄ ab excōicat⁹ celebrat, nullas omino vires obtineat: nec etiā cōsecratio appellanda sit: testat Gre

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ab excōmunicato sit rata. excommunicatus hic dicitur precisus ab ecclesia ꝓpter heresim vel schisma, vel alia aliā causam. Dicit Jo.fa. ⁊ Rufinus q̄ qui recipit vltimā manus impositionē, i. ordinem ẽpalem in ecclesia/ordines confert/sed nō executionē ordinis. Si autem extra, nihil cōfert: nec ordinem nec executionē: eō rales nihil habeāt ar. j. q. vij. daibertum. xix. di. c. ꝓpter. j. qō. j. si quis cōfugerit. sed hec opinio reprobat. j. q. vij. cōuenientibus, j. e. ordinationes. Dicae ergo q̄ sine quis recipiat vltimā manus impositionē in ecclesia sine eā, duz tamē forma ecclesie seruetur i ordinando: semper ordinem cōfert: sed non semp executionem: et hoc sive scienter sive ignoranter ordinet ab eo. Sed in hoc solo est differentia, q̄ ordinari ab episcopis qui recipiunt vltimā manꝰ impositionē in ecclesia: sive ignoāter sive scienter: si alias digni fuerint possūt tolerari: vt j. e. c. ij. ⁊ iij. nisi in quatuor casibus. Si sunt maculati ulterata vnctiōe: vt. j. q. vij. saluberrimū. in fi. Uel si fuerint ordinati simoniace a simoniaco: vt j. e. ab excōmunicatis. Uel si sunt rebaptizati: vt de ꝓse. distin. iij. eos. Uel si ad subuersionē fidei adheserint hereticis, ⁊ in contēptū ecclesie voluerint ordinari ab eis. vt. j. q. vij. conuenientibꝰ. Si autē sunt ordinati ab ẽpo qui extra ecclesiā recepit manꝰ impositionē: si sciēter, nūq̄ tolerantur si ignoāter, ⁊ hoc ꝓbauerint/tolerant: vt j. e. ordinationes. Hec ergo sit fides tua, q̄ hereticī et excōicati et depositi vera sacramenta cōferūt/⁊ verū corpus xpi conficiunt: vt no. j. qō. j. dñs declarauit. Jo. Quod Jo. dicit de depositis, non credo esse verum: vt. i. distinc. ca. accedens. B.

¶ Nō obstante appellari cōsecratiōe q̄ fit ab excōmunicatis.

NOs ꝓsecrationē dicere nullo mō possumus q̄ ab excōicatis hoibꝰ est illicite celebrata. Dalea. tē.

EXcōicati illicite manꝰ ponūt: q̄ ptātē ordinādi non habēt. vbi autē illicita est manꝰ impositio, vulnꝰ infigitur. vnde reiterari necesse est quod minime ꝓbatur esse collatū. Unde damasus papa ait. Dalea.

PEr illicitā manꝰ impositionē vulneratum caput illi q̄ videbant aliq̄d accepisse, habebāt: et vbi vulnꝰ ifixū est, necesse ē medicinā adhibere: qua fixa sanet macka. Jtē reiterari necesse est q̄ legitime actū aut collatū minime ꝓbat. Nā quō possit honorē retinere q̄ ab illo accepit q̄ ptātē dare non habuit legitie inuenire nō possū. ¶ Sed excoicati hic ītelliguñ q̄ in ipsa sua ordinatiōe penā excōicatiōis ꝓtraxerūt: q̄ nūq̄ in numero catholicoꝝ fuerūt. Ceterū qui inter catholicos ꝓmꝰ deputati sunt: si postea excōmunicationis sñia notati fuerint: ordinationes tamen eorū ab ecclesia misericorditer tolerantur. Unde Urbanus ij. scribit dicens.

¶ Ordinationes ab excōmunicatis nō simoniace facte ex misericordia tolerantur.

AB excōicatis, quōdāmodo catholicis, epīs ordinatos, si q̄dē nō simoniace ordines ipsos acceperūt: ⁊ si ipsos epos simōiacos nō fuisse ꝓstiterit: ad hoc si eoꝝ religiosa vita ⁊ doctrie ꝓgratia visa fuerit ꝓmereri: pnīa indicta quā ꝓgruā duxeris i ipsis quos acceperūt ordinibꝰ permanere ꝓmittas: ad supiores aūt cōscēdere nō cōcedimus: nisi necessitas ⁊ vtilitas manifesta flagitauerit: et ipsoꝝ sctā conuersatio ꝓmeruerit. ¶ Sz ⁊ illō Greg. de notati excōicatis intelligīt: quoꝝ ordinationes sunt irrite si eoꝝ dānatio nō erat ordinādis incognita. eorum hoc dictum est sicut ecclesia per pactionem consecrata potius dicitur execrata q̄s consecrata: vt. j. qō iij. ecclesia. xxiij. q. j. pudenda.

¶ Sed circa hoc ¶ Casus Videtur hic Gratia. ponere opinionē Ruff. ⁊ Jo. fauē. dicens q̄ ordinationes eorū q̄ nunq̄ fuerūt catholici, irrite sunt sz ordinatiōes eorū qui fuerunt epi catholici: sz postea fuerint excōicati, misericorditer ab ecclesia tolerāt. et ad hoc inducit sequens ca.

AB excōicatis, ¶ Casus Qui dā catholici epi excōicati fuerūt: ⁊ tē pore sue excōicatiōis quosdā clericos ordinauerūt. Questium fuit ab Urbano vtrū possent in suis ordinibus tolerari Et respōdet q̄ sic, si sint bone vite/⁊ nō sūt ordinati simoniace, vel non constat epos esse simoniacos: sz decetero nō ascēdāt ad ordines superiores, nisi necessitas vl vtilitas exegerit.

d ¶ Quādā. hic habuit Joā. fa. fomentū sui erroris ⁊ ꝓse induxit. j. q. j. sicḍ inḍt. ⁊ j. q. vij daibertū. et ex hoc ideo vr: q̄ fa. schisma. c. j. ⁊ ij. sz hoc ideo vr: q̄ facili⁹ dispensat cuz ordinatis a talibꝰ q̄ vltimā manꝰ impositionē recepērūt in eccl'ia, ⁊ capitula q̄ inducit/intelligo cum nō fuit forma seruata: ⁊ sz eū expresse est. J. de cōse. di. iij. ostendit. ⁊. c. quō. ⁊. j. q. j. qō q̄dā. Videt aūt hic q̄ sive scienter sive ignoranter ordinet q̄s ab heretico precise et simoniaco/nō debeat cū eo dispēsari: qō verū est: nec obstat. j. qō. j. si q̄ a simoniacis. vbi innititur si ignoāter a talibꝰ q̄s ordinat, q̄ possit secū dispēsari. sz illud intelligiꝰ cū G. de prelato tolerato ab ecclesia: hic de precto. vel ibi nō fuit simoniacꝰ et hereticꝰ: hic aūt simoniacus ⁊ hereticus. Si quis ergo est ordinatus a simoniaco etiā ignoranter, executionē non recipit: cū simoniacus sit suspensus ipso iure: vt. j. q. j. reperiunt. extra de simo. tanta. Sed quid faciendū est huic si suus episcopus q̄d scit esse simoniacū, vult ipsum promouere? Ꝺ. dicit q̄ qui ꝓmouetur a simoniaco prelato suo adhuc tolerato, non peccat: et libere potest suū officiū exequi. sed cōtrarium legitur extra de simo. per tuas. De hoc dri. Ꝺ. j. q. j. si qui a simoniacis.

¶ Secundo ¶ Casus Supra in G. sed excommunicati dicit q̄ illō ca. nos cōsecrationē. intelligit de his qui nūq̄ fuerūt de numero catholicorū. Nūc vero ondit q̄

e Uñ dixit Ꝺ. q̄ illud quōdā, ⁊c. addit potius vt ostēdatur differētia i dispositione, nā cum ordinatis sciēter ab illis q̄ nunq̄ fuerūt catholici epi nō dispensant: vt J. ca. pri. fm Ꝺ.

potest intelligi de nominatim excommunicatis: quorum ordinationes scienter recepte non tolerantur quo ad executionem.

ORdinationes. ¶ Casus. Hoc cap. dividit in duas partes. In prima parte dr q illi qui receperūt ordines ab epīs ordinatis in heresi, vel ab intrusis, nō tolerant in suis ordinib⁹ quo ad executionē: nisi ꝓbēt se nescisse in rpe ordinationis eos fuisse damnatos. In scda dr q illi q̄ receperūt ordines a schismaticis quorum dam tñ catholicis epīs: ex mīa i suis ordinib⁹ tolerant si boni sūt ꝓpter necessitatē: sz cessante necessitate, sacri canones ꝓpriū robur obtinēāt. scda ibi: Qui vero.

a ¶ Heresiarchis id est precisis ab ecclia, qui nunq̄ catholici epi fuerunt. De aliis habes. 8. ca. primo.

b ¶ Nisi ꝓbare. Istī forte erāt pueri cū illi erāt precisi. Uel forte Rome a papa fuerāt precisi: z anteq̄ fama crebresceret / fuerūt aliqui ordinati ab eis: alīs i his que publice fiunt non pōt quis ignorantiam allegare xxj. dis. qō dicitis. Et est hic arg. q̄ qui allegat ignorantiā, ipsam probabit. iij. q. ix. indi cas. j. q. j. si qui a simoniacis. ex de elect. innotuit. lxxxij. dist. proposuisti. et hic manifeste reprobatur distinctio Joā. et Ru. hic em̄ distinguit inter ordinatos ab illis q̄ receperunt ultimā manus impositionem in ecclesia, et ordinatos ab illis qui receperunt ultimā manus impositionē extra ecclesiā: et tam hi q̄m illi recipiūt ordinem, sz characterem: sed non executionem.

c ¶ Nescisse. ff. de proba. veritas. cōtra. Sed hic presumebātur eos scire. sic. lxxxij. proposuisti. in fi.

d ¶ Multorum. Simile. 8. xlviij. dist. comessationes. z 8. distin. l. constitueretur.

¶ Electio. ¶ Casus. Dictū est. 8. q̄ ordinatio hereticorum irrita est. Nunc dicit Gratianus q̄ electio facta a non catholicis, irrita est: sicut habetur in sequenti cap. cuius casus planus est.

e ¶ Os. Sl. xviij. q. j. aperte. z ca. miramur.

f ¶ Eligitur. Cōstat q̄ suspensus nō pōt eligere vt ex de cōsue. cum dilectus, et ex de ets. z qualit. cū bone. Sed quid si maior pars fuerit excōicata, an possint alij eligere sine ea? arg. q̄ nō. ex de cōcel. preb. ecc. nova. qt diuersitatē. Item q̄d si vn⁹ est excōicat⁹, z eligit cum aliis: an tota electio vitiet? nō, nisi ipsi ꝓmunicent cōsentiendo. ex de sen. z re iudi. ad ꝓbandū. vbi cassat snia iudicū qt vn⁹ iudicū fuit excōicatus. Et arg. ad hoc ex de offi. dele ga. cū super. et. ff. de recep. arbi. pedius. Item arg. cōtra ff. qō cū tal. tu. l. j. §. j. vbi dr q̄ non obest si tutor falsus interponit authoritatē suā cum tutore vero: q̄ tenet qō actum est, suspensus aūt hodie eligit: vt extra de cleri. excō. mi. si celebrat.

¶ Cle. xxxi. libe. rū. cap gi. ff. de his qui no. ifa. z xxv. in l. j. §. fi. C. de ca du. tol.

Unde idem Urbanus ait.

¶ Qui nominatim excōicati sunt, z q̄ alior⁹ sedes inuadūt, alios ordinare non possunt.

ORdinatiōes q̄ ab heresiarchis⁸ noiatim excōicatis facte sunt, et ab eis q̄ catholicor⁹ adhuc viuētiū epōrum sedes inuaserunt: irritas esse iudicam⁹: nisi ꝓbare⁹ valuerint se cum ordinarentur eos nescisse^c damnatos.

¶ Qui vero ab epīs quondā q̄dē catholice ordinat⁹, sed in schismate a Romana ecclesia separatis consecrati sunt: eos nimirū cū ad eccle vnitatē redierint, fuatis ꝓpriis ordinibus misericorditer suscipi iubemus: si vita z scientia eos cōmendāt. Ammodo ꝰo q̄cūq̄ a predictis schismaticis sanctor⁹ romane eccle aduersaris se ordiari ꝓmiserit, nullaten⁹ hac venia dign⁹ habeat. Quāuis aūt mie intuitu, magnaq̄ necessitate cogēte hāc in sacris ordinib⁹ dispēsationem ꝓstituerim⁹: nullū tñ preiudiciū sacris canonibus fieri volumus: sed obtineāt ꝓpriū robur: z cessante necessitate z illud q̄z cesset qō factū est propter necessitate. ꝓ vbi em̄ multor⁹ strages facet: subtrahendum est aliquid seueritati.

¶ Electio q̄q̄ nisi a catholicis facta fuerit, irrita esse ꝓbat.

Unde Gregori⁹ scribit Mediolanensibus.

¶ Irrita sit electio que nō a catholicis facta probatur.

Os[e] in hoc em̄ q̄ non a catholicis eligit[f], nulla prebemus rōne cōsensum: nec si alicui⁹ vsurpatione factū fuerit, in locū vel ordinez illum sacerdotis suscipimus.

¶ Questio. 4.

QUod autez[g] epūs vel quilibet superior⁹ clericos alterius sine pprijs litis ordinare nō debeat: Calix. pa. scribit dicēs.

¶ Alteri⁹ ecclie parochianū nullus iudicare ꝓsumat.

NUllus alteri⁹ termios vsurpet: nec alteri⁹ parochianū iudicare[h] vel ordinare aut excōicare ꝓsumat: q̄ talis iudicatio vel ordinatio aut excōicatio vel damnatio nec rata[i] erit, nec vires vllas habebit ordinare vel recipere clericos alterius episcopi sine literis sui episcopi: vt. lxxj. distin. per totum. nec sufficiunt ad hoc litere archidiaconi: vt extra de offi. archidiaco. significasti.

Ignorātiam allegāti illā, ꝓbare dr

¶ Cle. xxxi. Epūs clericū alteri⁹ epi non ordinet

NUllus epūs debet terminos alterius vsurpare, vel alterius parochianū ordinare, damnare, vel excōmunicare: q̄ talis ordinatio, damnatio, et excōicatio irrita erit: z hoc fieri non debeat, ꝓbatur authoritate euangelij dicentis: Ne transgrediaris &c.

¶ Ullius. ¶ Casus. Calixtus papa docet hic q̄ nullus epūs debet terminos alterius vsurpare, vel alterius parochianū ordinare, damnare, vel excōmunicare: q̄ talis ordinatio, damnatio, et excōicatio irrita erit: z hoc fieri non debeat, ꝓbatur authoritate euangelij dicentis: Ne transgrediaris &c.

h ¶ Judicare vel ordinare. Nisi in casibus: vt de peni. distin. vj. placuit. 8. vj. qōe. iij. ca. vlti. 8. iij. qō. vj. peregrina. et cap. j. z. x. qōne. iij. nec numerus. q. qōne. v. mennā. z. v. q. vij. nos si incōpetēter. z in casib⁹ vbi ds fortitur fotū: z cū quis negligit suū locū querere ad fidem. xvj. q. iij. placuit. ij. z cum epus solus est in vna prouincia: vt. lxv. dist. si forte. in fine.

¶ Cle. xxxi. Aut epi. q. vj. in fi.

i ¶ Rata. Sz querit q̄ vn⁹ iudex sniam excōicationis pri-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

lata ab alio ratã habere possit. arg. q; sic. T. e. lugdunen. q. iij. q. vj. hec quippe. lxiij. distinct. salonitane. nã factũ falsi ꝓcuratoris possum ratũ habere. extra de offi. dele. cum olim. ff. de iudi. licet. et electionẽ que nulla est possuꝫ ratã habere. extra de elec. q; sicut. Itẽ adoptio iniusta potest confirmari. ff. de adoptio. Item sententia femine et ser ui confirmat: licet nulla sit: vt. iij. q. vj. tria in princ. et ff. de offi. pret. barbari⁹. extra de arbi. dilecti. ꝛ est ar. ad hoc insti. de testa mili. §. fꝫ si quis. nã et per appellationem potest confirmari quod nullum est. ff. rem. rat. hab. l. iij. §. falsue. Sed contra extra de ꝓsue. ad nostrã Itẽ quod meo nomine gestum non est, ratum habere non possum: vt. ff. de neg. gest. si pupilli. §. sed ꝛ si ego Itẽ cuius ꝓsentia desideratur, eius ratihabitione non potest confirmari vt insti. de autho. tu. in. fi. Itẽ si sententia excõicationis cõfirmaretur, retro esset quis excõmunicat⁹: qõ est absonum. Dicas ergo q; sententia q̃ nulla est: non potest ratihabitione cõfirmari: quia sententia plus habet iuris q̃ facti. ꝛ in illa. l. ff. rẽ rata. fuit sententia lata a suo iudice: fꝫ contra ius. ꝛ sufficit q; litigator credat se condemnatum, ad hoc vt teneat iudicium. ff. fa. her. cum putarem. solus tamen ꝓceps potest sententiã, que nulla est, confirmare: vt. ij. q. j. in primis. et iij. q. vj. hec quippe. quia et ipse mutat substantialia rei. C. de rei vxo. acti. in prin. sic intellige. iij. q. vj. hec quippe. Alia autem que plus habent facti q̃ iuris, vt emptio, locatio, ꝛ traditio: possunt ꝓfirmari. ff. ꝺ cur. fur concilio. §. vlt. vnde donationem factam a laico et non nomine episcopi potest episcopus confirmare: vt xvj. questione. j. ca. vlti. ꝛ extra de iure pa. cura pasto ralis. Si autem aliquis ordinat clericos alterius credens suum episcopum ratum habiturum, tunc potest talis ordinatio confirmari per ratihabitionem: vt. T. e. lugdunen. secus si non poneret spem in ratihabitione illius: vt. ff. de so. si quis offerenti. In sententia aũt dicit potest q; si aliquis nomine alterius tulit sententiã q; tunc possit ratificari. Joã. Quid iuris sit de hoc, et de sentẽ. excõ. notanti in questionibus. B.

Nullus primas ¶ Gallus. Celestinus prohibet in hoc ca. q; nullus ꝓtiarcha vt archiepiscopus vel episcopus iudicet vel ordinet vel disponat aliqd in parochia alterius nisi fuerit iuratus. Si vero ꝓsumpserit, dãnabitur cũ cooperantibus et consentientib⁹ ei. Nã si ordinare nõ poterit, nec iudicare poterit. idẽ dicit de episcopo in duobus sequentibus ca. s. q; irritauerit talis ordiatio et ipse dãnabitur. a ¶ Metropolitanus. Si metropolitan⁹ nõ põt itrare diocesim suffraganei sui nisi vocatus, vt hic &c. q̃d ergo visitat diocesim, ꝛ recipit ibi ꝓcurationes: vt exẽ de cẽ. sopite. exẽ de prescrip. cũ ex officio. Sz illis intelligo in eo casu qñ ꝓ negligentiam deuoluit ius ad metropolitanum, vel ẽt ꝓ appellationẽ.

b ¶ Ordinare. ar. Wal⁹ gu. ex quo minus nõ licet non ꝭ, nec malus: cui non vt. xliij. dist. nulli. ꝭ min⁹ xvj. q. j. visis. ꝛ fꝫ hoc min⁹ est ordinare q̃ iudicare: et qt sol⁹ põt ordinare, sed non solus iudicare ad depositionem. T. xv. q. vij. si autem. et. c. felix. ꝛ. c. vlti.

c ¶ Judicabit. Sepe tamẽ iudicat qui non potest ordinare: vt archidiacon⁹. vt. xxv. dist. perlectis. ꝛ exẽ de tempo. ordi. cum in distribuendis.

d Nullũ. ¶ A metropolitano hoc intelligas in arduis negocijs: ꝛ aliter sufficit voluntas episcopi: vt. B. c. priori.

e ¶ Vacuꝫ, quãtũ ad executionẽ altaris: tñ cõsecratio

Et tota ꝓma cã ꝓmi⁹ vt dixi

manebit: vt. vij. q. j. episcopus in diocesi.

a ¶ Episcopū. ¶ Ordinandum. si tamen suū subdi tū alibi excōmunicaret, videt q̄ tenet. xj. q. iij. si episcopus. sicut Paulus absens excōmunicauit Corinthiū. ꝛ facit ad hoc. vij. q. j. si quia presbyter. ꝛ c. si q̄ so. sine respectu tamen pro tribunali non potest ibi ferre sententiam: vt argu. extra de offi. le. nouit. ff. de offi. pre. l. iij. de iuris. om. iu. l. vlti. ff. de offi. pcō. ꝛ le. l. ij. De hoc plenius dixi extra de offic. leg. nouit.

b ¶ Ex testimonio. Nunquid hoc testimoniū sufficit isti vt non iterum examinetur ab illo episcopo? Arg. q̄ sic. xix. q. ij. due. xlvij. dis. de petro. et. xxj. q. ij. si quis episcopoꝝ, sicut rutori dato l testamento, sufficit testimoniuꝫ p̄hs: vt tenet Sa Insti. de satisd. tutilsdare -S. j. argu. contra. lxiij. dist. sanctissimo. sed ibi de collocādo in ecclesia secunda. Item nūquid sufficiunt litere archidiacōi? nō: vt extra de offi. archi. significastis. sed hoc verum est vbi non est consuetudo p̄scripta. J. ea. queli. iij. consuestus.

Tutor testamenti non tenet satisdare

¶ Episcopi. ¶ Lau. Statuitur in hoc ca. q̄ quilibet epi suas regāt ecclias vl̄ parochias, ꝛ ad alienas nō accedāt, sz q̄libet in sua, puincia disponat q̄ disponēda sunt.

c ¶ Diocesim. id est pouinciam siue regionē: sic ecōtra nomen regionis pro diocesi ponit. x. c. proxi. sic ꝛ j. proxi. q. per singulas. ij. valet hoc considerare ad instrumēta ꝛ diuisiones puinciarū: vt. vj. q. iij. scitote.

Dioces pro regione ponit, ꝛ ecōtra.

¶ On inuitati. ¶ Calix. Dicit in hoc ca. q̄ epi non debent ire ad alienas p̄ parochias sup ordinandis aliquibus vel disponēdis ecclesiasticis causis: sz vnaquaq̄ synod⁹ ordinet intra suā puinciā que disponēda sunt, sicut in cōcilio Niceno statutū est.

¶ Dis. Hec est secūda pars distinc. 8m Jo. de san.

¶ Calix. Concludit Gratia. ex supradictis q̄ nullus epūs clericos alterius ordinare debet: et querit incidenter si cōtingat clericos ordinari ab epo nō suo: an possint in suis ordinib⁹ tolerari a suis episcopis. Et rīdet q̄ sic: vt dicit in proxi. c.

¶ Ugdunēsis. ¶ Lau⁹ Lugduneñ. archiepūs quesiuit ab Urbano vtrū in suis ordinibus possit tolerare quosdā clericos suos ab alijs episcopis ordinatos, cum eis dispē sando. Et respondet q̄ sic ex misericordia si bone vite sint: et sine pcuitate fuerint ordinati inūcta eis penitentia competēti. Et hoc probat exēplo Joā. Chrys. o. q̄ clericos suos ordinatos a sancto Epiphanio toleraui, ꝛ in suis ordinib⁹ recepit: qs nō fecisset si sciret eos non recepisse ordines.

(ij. q. 6.)

b ¶ Poterit. Arg. q̄ sequēs ratihabitio confirmat qō primo fuit inutile: vt. lxiij. distinc. salonitane. et. xxj. q. j. ea. vlt.

c ¶ Os sanctus vir. sic. x. xxvij. distinct. qui de mensa. vij. questione. j. omnis. Sed non ne iste episcop⁹ de: licet ordinādo clerices alteri⁹ quo: modo ergo sanct⁹ fuit? Omissis mal⁹ ois. ꝛ c. solumodo dic recte q̄ excusatur ideo de quo vtiliter gessit: et quia credebat hoc Joan. placere deo.

qs no. x. c. j. in fi. ¶ Ides Bar. l. l. iter. ois. ꝛ c. gio. cas nota, in da. ca. de elect.

¶ Clerici ab epo alteri⁹ parochie ordinati, a proprio in suis ordinibus recipi nō possunt.

Ugdunensis parochie clericos quos cōtra statuta canonū ab alterius parochie epi ordinatos literaruꝫ tuarū significatione monstrasti: cum graduū suoū honore recipe, religiōis tue prudētia poterit⁹: si eos alias canonice ꝛ sine pcuitate aliqua ordinatos cōstiterit: si tñ eoꝝ probabile vitā id indulgentie pspexeris, pmereri. Legim⁹ quippe sanctū Epiphaniū epm ex dioceſi sancti Joānis Chrisostomi q̄sdā clericos ordinasse quod sanctus⁹ vir oīno nō fecisset, si et detrimētū foꝛe perdo dioceſim ptinēt, gubernēt. Ponti autē epi pōtine tñmō dioceſis habeāt curā. Thracie vo ipsius tñmō Thracie.

Item.

¶ De eodem.

On inuitati epi vltra dioceſim accedere non debēt super ordinādis aliqb⁹ vel quibuscūq̄ disponēdis ecclesiasticis causis seruata regla q̄ supascripta est de vnaquaq̄ dioceſi. Manifestū nāq̄ est q̄ singulas quasq̄ pouincias, quicūq̄ synod⁹ administrare, gubernare oīa debeat 8m ea q̄ sunt in nicena synodo definita. His authoritatibus phibenꝫ q̄libet epi clericos alteri⁹ ordinare. Sz q̄rit si contingat eos aliqb⁹ sacros ordines distribuere: an ordiati ab epis suis i ꝓpijs ordinib⁹ recipi possint? De hiſta scribit Urban⁹ pa. Jhu. Lugduneñ. archiepiscopo.

¶ Clerici ad epos alteri⁹ paroch ordinati, a proprio in suis ordinibus recipi nō possunt.

Ugdunensis parochie clericos quos cōtra statuta canonū ab alterius parochie epis ordinatos literaruꝫ tuarū significatione monstrasti: cum graduū suoū honore recipe, religiōis tue prudētia poterit⁹: si eos alias canonice ꝛ sine pcuitate aliqua ordinatos cōstiterit: si tñ eoꝝ probabile vitā id indulgentie pspexeris, pmereri. Legim⁹ quippe sanctū Epiphaniū epm ex dioceſi sancti Joānis Chrisostomi q̄sdā clericos ordinasse quod sanctus⁹ vir oīno nō fecisset, si et detrimētū foꝛe pervenit, sicut non facit furtum qui credit hoc placere domino: vt inſtit. de ob. que ex qua. de. lic. nascuntur -S. j.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Moderatio tua. permittitur hic epō dispensatio canonis vel criminis penalis. ſi. eſt. Ē. ſ. qō. v. ca. vlti. in fi. ſed nō pmitteret ſi ſimoniace fuiſſent ordinati. ſ. q. ſ. ergo. de penitētialib⁹ nō eſt dubiū: qr hoc pōt quilibet facerdos: vt. xxvj. q. vij. tempora penitudinis.

Quod autez. ¶ Caſu⁹ hic intitulatur. iij. qō. qua querit an archiepus poſſit abſoluere vel dānare clericos ſui ſuffraganei illo incōſulto: ⁊ certuz eſt q̄ non, niſi cū appellatur ad eū. vt habetur de cōſuetudine: vel ſi epūs decederet: ⁊ res arbitrio archiepi diſpenſari voluerint clerici: vt. ſ. e. conqueſt⁹. vel niſi epiſcop⁹ ſit negligēs: vt. ſ. e. cum ſimus. vel niſi controuerſia ſit inter epm ⁊ ſuum clericū: vt. ſ. xj. q. j. ſi clericus. vel niſi diſſētio eſt de electiōe epi: vt Ē. lxiij. dif. ſi forte. Sz hoc hodie corrigitur per conſtitutionē Innocentij pape Sed quia cōmunia negocia prouincie: vt ſynodum congregare, epm examinare, poteſt facere: non tamen ſine conſenſu aliox: vt. ſ. c. ſ. ij. et. iiij. ⁊. v. Et procedit hoc ordine, primo prob at ſuffic ha officialiſ q̄ archiepiſcop⁹ poteſt abſolueſ ⁊ dānare parochianos ſui ſuffraganei illo incōſulto/vſq; ad .H. ſed contra. deinde, pbat contrariū vſq; ad .H. ſola. in quo tractat de excellentia pape: ⁊ hoc vſq; ad .H. vltimū. in q̄ ſoluit contrarietatē. Dicit ergo q̄ ſicut ecclie totiꝰ epatus ſunt in poteſtate epi, ſic eccleſie totiꝰ archiepatus ſunt in ptāte archiepi: ita q̄ epō non licet aliq̄d agere ſine cōſilio metropolitani: ſz ītelligē in hīs q̄ pīnēt ad generalē ſtatū pūncie totius epatus.

b ¶ Quod autē. Metropolitan⁹ epō incōſulto nō pōt iudicare clericos ſuos/niſi in caſib⁹ ſpecialibus. ſ. quā. quæſtus. vel niſi cauſa ſit inter epm ⁊ clericū: vt. xj. q. j. ſi clericus. Itē cū diſſentio eſt de electione epi: vt. lxiij. diſt. c. vlti. hoc vero non tenet hodie per id qđ eſt extra. de elec. q̄ propter. ¶ Item cum ſuffraganeus eſt negligens: vt. ſ. e. cum ſimus. Itē ola male acta poteſt punire et retractare: vt. xxvj. q. v. quicūq; ⁊. xij. dist. de his. Item ſi de cōſuetudine aliquid obtinuit: aut ſi epūs deceſſit: vt. ſ. ea. conqueſtus. Aliter de ſpecialib⁹ negocijs

penderet. Quos igit recipiēdos moderatio a tua arbitrata fuerit: inſuncta ſatiſfactiōis gratia, ꝓpter eccleſiā quā offenderūt cognita pnīa miſerationis tuitu in ſuo quoq; honore recipies: ſalua tñ in oib⁹ ſanctoꝝ canonū diſciplina.

¶ Quæſtio. iii.

Quod aūt b archiepūs clericos ſui ſuffraganei illo incōſulto dānare valeat, vt abſoluere ſic videtur poſſe, pbari: ſicut totius epatus eccleſie in poteſtate ſūt epi, ſic ⁊ eccleſie totius archiepat⁹ ad dioceſim pertinent archiepi. Uocātur enim epi a metropolitano in partē ſolicitudinis, nō in plenitudinē poteſtat⁹. Sic quippe vices ſuas eis impertitur, vt poteſtatē ſuā ſibi non adimat: vnde ⁊ ſine eī⁹ cōſilio nihil eis agere licet.

Sicut in cōcilio Martini pape legitur.

¶ Nec epi ſine metropolitani cōſenſu, nec ille ſine eorum cōſenſu aliquid agere debet.

Per ſingulas pūncias opz epos cognoſcere c metropolitanū ſuū: ⁊ ihm pri matus ſui curam ſuſcipere: nihil autē opz agere reliquos epos pter eū, ſm q̄ antiquitus a patribus nris conſtitutū in canone ꝛtinetur: ꝓpter quod ⁊ metropolitanus nihil ꝑſumptiue aſſumat abſq; conſilio ceteroꝝ.

Ite ex cōcilio Antiocheno.

¶ Sine metropolitani licētia extra ſuam dioceſim nihil agat epiſcopus.

Per ſingulas d pūcias epos ſingulos ſcire oportet epm metropolitanū q̄ eis ꝓeſt, curā ⁊ ſolicitudinē toti⁹ f pūncie ſuſcepiſſe: ꝓpt qđ ad metropolitanā ciuitatē ab his q̄ cauſas hīt, cōcurrat. quapropter placuit eū et honore ꝓcellere, ⁊ nihil vltra ſine ipo reliquos epos agere ſm ātiquū patrū nroꝝ canonē: niſi hoc tñ qđ vniuſq; eccleſie p ſuā dioceſim cōpetit. Unūquēq; em̄ oportet epum habere ſue dioceſis poteſtatē: vt regat ⁊ gubernet ſecundum ſe nō poteſt metropolitan⁹ intromittere: ſed cōmunia negocia que non magis pertinēt ad vnum q̄ ad aliū: ſed ad ſtatū totius pūncie: vt ꝓgregare ſynodū: examinare epm: ⁊ ordinare: hoc pōt: nō tñ ſine cōſilio aliorum epiſcoporꝝ: vt. ſ. e. ca. j. ⁊. ij. ⁊. iiij. et. v.

Per ſingulas ¶ Cau⁹ Dicit hic q̄ epi in ſingulis pūncijs debent recognoſcere ſuuz metropolitanum, ſibi obedientes: ⁊ nihil agere cōmunibus negocijs ſine metropolitani conſilio. Similiter nec metropolitano licet ſine conſilio epiſcoporum aliquid facere de negocijs cōmunibus.

c ¶ Cognoſcere. i. reuereri. i. diligere: vt ibi. Nō nouit vos. vij. qō. j. ſicut vir. in fine.

d ¶ Agere. quod ad ſtatum cōmunē pertinet: vt. ſ. e. archiepiſcop⁹. ſic. Ē. lxxx. dist. nō debere.

Per ſingulas ¶ Coſtas. In niceno cōcilio fuit ſtatutum vt archiepūs per ſingulas prouincias curam gereret, et ad archiepiſcopū appelletur: ſine cui⁹ conſilio epi nihil agere poſſunt, niſi de his q̄ ad proprias eorum parochias ſpectant: et econuerſo metropolitanus ſine conſilio epiſcoporꝝ nil agere poteſt.

e ¶ Per ſingulas. ſi. ij. q. vij. metropolitanum.

f ¶ Totius. pūcie. hic videtur q̄ archiepūs eſt iudex ordinari⁹ toti⁹ pūncie. ꝓ hz ꝓcuratione ⁊ viſitationē totius dioceſis: vt ex de pueris. cū ex officij. ⁊ qr vn⁹ eſt iudex pūncie: vt. vij. q. j. in apib⁹. ex quo em̄ archiepūs eſt iudex epiſcopi ergo eſt iudex dioceſis ſue: arg. ff. de pecu. ſer. ſi ſeru⁹ me⁹. Nā ex eo q̄ vicari⁹ eſt in peculio ordinarij, ergo ⁊ peculiū vicarij: vt ibi dicit et preterea hic dicit q̄ oēs q̄ cās hīt, cōcurrant ad metropolitanū. Itē qr determinat cauſas delatas ad ihm p ąrelam: vt. ſ. q. iij. quia cognouimus. Sed licet poſſet dici q̄ ſit ordinarius, ſe tamen nō pōt intromittere de cauſis ſubditoꝝ/niſi in caſibus exceptis: vt ex de offi. ordi. paſtoralis. in pn. ſi tñ ferat ſniam aliquā in ſubditos ſuffraganei ſui, bene tenet: cū ſit iudex ipſoꝝ. arg. in antenē. de defen. ciui. .H. et iudicare. et .H. ſeq. vbi dicitur q̄ preſes vel maiores iudices nō poſſūt ferre ſentētiam vltra ſummā, ccc. aureoꝝ, ſi tñ tulerit, tenet: vt ibi innuit, ꝑ. Archiepūs an ſit iudex ordinarius totius prouincie. ¶ Hoc vex eſt ꝛz. a. vt not. iij. q. vi c. j. ſi gl. ij. vbi diri de hoc, ar.

dicit non tenere talem sniam quã metropolitanus fert in subditos suffraganei: qr metropolitanus in dec alienus est respectu subditor suffraganeorũ: vt. vj. qõ. iij. scitote. et. iij. q. vj. pegrina. sicut absoluere non põt nisi appellet ad eũ. et de sen. exc. p tuas. et de of. deleg. cũ ꝓringat. Itẽ q: si quicqd fecerit, irritũ est: vt. j. e. nullus. Hoc scias q õ causis epi põt p solam ꝙrelã cognoscere. vj. q. j. si clericus aduersus Jo. qõ dicit v. verum est: vt et de of. ordi. pastoralis. B.

a ¶ Singulis. potest ergo anathematizare aliquez inconsulto metropolitano: immo et quilibet sacerdos inscio suo epo: vt et de offi. ordi. cuz ab ecclesiarũ. nec tenet qõ legit. vj. q. iij. nemo epor.

¶ Nutfou ¶ Calus. Dictuz est. s. q archiepo nihil agere licet sine cõsilio eporũ. qõ verum est, nisi epi post annunciationem ꝓpserint in suis ecclesijs economos ordinare: vt ꝓbat seq. ca.

Cum simus. ¶ Calv. Statutũ fuit in synodo Cõstantinopolitana vt oẽs regule sanctorũ patrũ custodiant et precipue illa q̃ precipit economos debere esse i vnaqua q ecclesia. q si metropolitan⁹ facere neglexerit, licẽtiã habeãt epi in sua ecclesia economũ ordinare: z eoꝝ uersõ. Jdẽ seruãdum est i monasterijs.

s. Lo. v. b.

b ¶ Economos. Economus si cui res ecclesie gubernanda mãdatur: vt. C. de sacrosanc. eccle. iubemus.

Econom⁹ qd.

c ¶ Economũ. Qui clericus erit: et de ꝓprio clero dz esse. lxxxix. distin. ca. quia. z. xvj. q. vij. in nona actione. De hoc notaui. xvj. q. vij. quoniam.

d ¶ Epis. Ergo sicut superiores inferiorꝝ, sic inferiores superiorꝝ suppleant defectũ: vt et de cõe⁹. preben. et eccle. non vacan. nulla. z. lxxxix. dist. volumus.

¶ Dubitatur. ¶ Calus. Adhuc ꝓbat q archiepõs incon dum cõpetẽtem singulis[a] reuerentiã: z prouidentiã gerat oĩs regiõis que sub ipsius est ciuitate: ita vt ordinare et presbyteros z diacones probabili iudicio liceat: z de singulis ipsius regiõis causis cũ moderatione et põdere discepterare, vltra aũt nihil agere ꝓmittat citra metropolitani epi cõsciẽtiam: nec metropolitanus sine ceteroꝝ aliquid gerat consilio sacerdotum.

Nisi forte episcopi ipsi economos in ecclesia sua ordinare contempserint.

Unde in. viij. synodo legit.

¶ Metropolitan⁹ constituat economos quos episcop⁹ habere neglexerit.

Cum simus debitores, oẽs sacras regias custodire, et eã q̃ dicit in vnaq̃q ecclesia economos[b] esse debere modis oĩbus inuiolabilem cõseruare debem⁹. Et si q̃dẽ vnusquisq metropolitan⁹ in sua ecclesia cõstituerit economũ[c], bene vtiq est. sinautẽ ex authoritate ꝓpria ꝓstantinopoleos epis[d] licẽtia est ꝓponendi economos in eius ecclesijs. Jdipsum aũt seruãdũ est etiã in monasterijs.

Probatur illud idem exẽplo apostoli qui fornicatorẽ Corinthium[e] impenitẽtem satadum ne tradidit: postea penitẽtem ecclesie reconciliauit: hoc tm scribens Corinthijs in prima et secunda epla, vt excõicato nõ ꝓmunicarẽt: et recõciliato socia charitate copularẽtur.

Sed contra probatur authoritate multoꝝ. Ait enim Jgnius papa.

¶ Metropolitan⁹ sine eporũ ꝓsensu vel presentia alicuius eoꝝ non audiat causas.

Sanctuo[f] in oĩb⁹ Romane ecclesie ꝓuilegio, nullus metropolitanus absq ceteroꝝ oĩm ꝓuincialium eporꝝ instantia[g] aliquoꝝ[h] audiat causas[i]: qr irrite erũt aliter acte, cũ in cõspectu eoꝝ oĩm ventilate: z ipse si fecerit, coerceatur a fratribus.

Item Anicius papa.

¶ De eodem.

Archiepõs[k] nihil de episcopoꝝ causis aut aliꝰ cõmunib⁹ iuxta statuta apl̃oꝝ absq cũctoꝝ illoꝝ agat cõsilio: nec illi assumãt nisi quantuz ad suas ptinet parochias sine suo ꝓsensu: qm̃ tali cõcordia gaudet altissimus, et gloriatur in membris suis.

Idem. De eodem.

Jaũt aliq⁹ metropolitanoꝝ inflatus fuerit, et sine oĩm compꝛouincialiuꝝ presentia vel consilio eporum vel causas eoꝝ aut alias causas (nisi eas tm que ad ppriã suam pertinẽt parochiã) agestud. xvij. di. c. j. z. x. q. iij. qr. We hoc dixt. vj. q. ij. epos.

Archiepõs. ¶ Calus. Anicius papa statuit vt archiepõs de causis eporꝝ aut cõib⁹. s. criminalib⁹ nihil agat sine consilio suorum suffraganeorum: nec episcopi sine consensu archiepiscopi aliquid agant, nisi quantum ad suas parochias pertinet.

k ¶ Archiepiscopus. Hoc cap. exponit premissa.

Jaũt. ¶ Calus. Quesitũ fuit si archiepõs superbe vult de causis criminalib⁹ vel ciuilibus eporꝝ ca-

sulto suffraganeo suuz possit parochianum absoluere/ exẽplo Pauli metropolitani Corinthiorꝝ: q Corinthijs fornicatorẽ tradidit satanæ: z postea reconciliauit.

e ¶ Corinthium. Et in hoc suppleuit negligentiam Apollo: vt. j. e. capi. viti.

¶ Sed contra ꝛc.

¶ Nũc ꝓbat Gratianus Zinum. s. q metropolitan⁹ nõ põt disponere de negocijs eporũ sine consensu ipsoꝝ z oia capi, vsq ad ¶. sola intelliguntur de cõibus negocijs vel de specialibus cũ epi nõ sunt negligentes/ sed diligẽter agũt que debent. v.

Aluo. ¶ Calus. Quesitũ fuit ab eugenio vtrũ archiepõs possit cognoscere de causis criminalibus eporũ sine cõsensu aliorꝝ epoꝝ. Et respõdetur q nõ saluo Romane ecclesie ꝓuilegio.

f ¶ Saluo. Debet quis ius suuz protestari, ne fiat ei ꝓiudicium. sic xxvij. distl. diaconi. z. vij. q. j. põtifices. ff. qui. mo. pi. vel hypo. fol. si debito. ff. si in vendi tione.

g ¶ Instantia. i. presentia.

h ¶ Aliquoꝝ sez episcoporum.

i ¶ Causas. scilz criminales: vt. iij. qõe. viij. suggero. Et no. q cũ causa est inter clericũ et epm q metropolitan⁹ in synodo cõ ꝓuinciali tractabit causam. xj. q. j. si clericus. nisi velis dicere q hodie solus metropolitanus obtinet vicez synodi quantũ ad

Causa inter clericũ et epm et clericũ coraz q dz ita clari.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gnoscere sine eoꝝ volūtate: vel eos in aliquo grauare: quid sit faciendū? Et rñ. q' corrigi dz a suffraganeis: et si fuerit incorrigibilis, significetur pape, quatenus per ipsum puniatur vt ceteri timorem habeant.

Metropolitan⁹ a suffraganeis pōt prehendi.

a ¶ Inobediens. Hic habemus q' metropolitan⁹ pōt coerceri a suffraganeis. sic. 3. e. sal uo. in fi. sic. lxiij. distinct. salomitane. Sed qualiter inducti possunt eū coercere? Rñ. reprehendere possunt ex charitate. ij. q. vij. presumit. ¶. c. secuti. Ite ante q̄ defert querelā ad metropolitanū, si ne appellatiōe patiatur dispēdium litis. argu. in aut. col. iij. de defen. ciui. circa medi. Sz nō habēte. in fine. hoc ideo, q: traxit aduersariū suum ad alienū iudicē: vt. xj. qōne. j. inolita, Joannes.

Dic q' irrepiens presumit. ¶. c. secuti. Ite ante q̄ defert querelā ad metropolitanū, si ne appellatiōe patiatur dispēdium litis. argu. in aut. col. iij. de defen. ciui. circa medi. Sz nō habēte. in fine. hoc ideo, q: traxit aduersariū suum ad alienū iudicē: vt. xj. qōne. j. inolita, Joannes.

Nullus. ¶ Casus. Hoc ca. dividitur in duas ptes. Prima pars loquit de specialibus negocijs suffraganeoꝝ. Secūda de cōmunib⁹. Dicitur ergo in prima q' nullus primas vel metropolitanus dz se intromittere de specialibus negocijs sui suffraganei absq; eius licētia vel voluntate: qō si fecerit, irritū erit quic quid fiet: ¶ ipse deponetur. In scōa parte dr q' primas vel metropolitanus nō debet agere causas criminales vel communia negocia sine cōsensu eporꝝ: nec ipsi sine cōsensu metropolitani vel primatis debent aliquid agere, nisi de his que pertinent ad propriam parochiā: vt oia cōcorditer fiant. Secunda ibi, Sed quicquid.

Si vincē te, vincō te, frāgis fallit.

b ¶ Aliquem. Licet non possit iudicare de ecclesia suffraganei, pōt tamen de eo iudicare. xj. q. j. si clericus. Et sic fallit illa regula: Si vinco vincentē te, multo fortius vinco te. ff. de diuer. et tēpo. pre. de accessionibus. Sj. Item fallit. ff. qui po. in pig. ha. claudius. et liberius liberti mei non est libertus meus: vt. ff. de verbo. sign. Modestinus. ¶ non oēs qui sunt cum sorore mea, sorores mee sunt. lxxxj. dist. legitur.

c ¶ Aliquid ve. Ergo nec absoluere potest excōmunicatum a suffraganeo suo. ex de sentē. excom. per mas. eps tamē absoluere pōt excōicatum ab archidiacono: q: archidiaconus est vicarius epi: vt ex de offi. archi. c. j. sed episcopus nō est vicarius archiepiscopi. Quid de hoc iuris sit, dist. xxv. distin. perlectis.

Excem municatum ab epo nō absoluit archiepus.

d ¶ Irritum. Jd est irritandū. si dicat q' habet iurisdictionem ordinariā prouincie. sed si sitet propriæ ¶ tūc erit hic argumentum q' metropolitan⁹ non habet iurisdictionem ordinariā totius prouincie. Quid iuris sit de hoc/notaui ꝫ. capi. ij.

Mat. xx. d. Ibid. xxiij. b

Onquest⁹ est. ¶ Calixtus Archiepus Narbonensis cōquerebatur de Rodulpho patriarcha Bituricēn. qui erat suus patriarcha, q' ipse cōpellebat clericos suos eo inuito ad suū iudiciuz venire: ¶ res ad suam ecclesiā ptinētes eo icōsulto disponebat. Precipit ergo sibi Nicolaus vt decetero h⁹ nō faciat, nisi fuerit ad ipsum appellatum: vel nisi motuo epo clerici voluerit res ecclesie dispensari p ipm: qt pmates nil priuilegij super eos habent. nisi quantum canones cōcedunt, vel cōsuetudo antiqua: vel nisi romana ecclesia aliquem voluerit suo priuilegio decorare. Epo scribit. hec sunt verba Bede. Et angelo

Jn suffraganei parochia nihil absq; eius cōsilio metropolitanus agat.

Onquest⁹ est apostolatui nostro frater noster Sigedodus archiepus e Narbonēsis, q' clericos suos eo inuito ad iudiciū tuū venire cōpellas: ¶ de reb⁹ ad ecclesiam suā ptinētibus eo inconsulto q̄si iure patriarchat⁹ tui disponas: cū hoc nec antiquitas (cui scti patres sanxerunt reuerētiā) habeat: ¶ auctoritas sctoꝝ canonū penitus interdicat: nisi forte pro causis que apud se terminari nō possunt, ad te quasi ad patriarcham suū ꝓuocauerint e per appellatiōes: vl si epus suus decesserit, res ecclesie sue tuę epheſi tē. sunt ꝑba Joānis. Unde melius esset in principiū capituli: vt dicit hug. Dicit ergo Beda exponens verba Joannis, ¶ dicit q' Joannes scribit illi epo de cui⁹ manu Joannes requirebat peccata subditoꝝ eius: vt esset diligens: ne sine eius cōsilio de suis subditis indicaret, nisi esset negligens.

Archiepus de causis subditoꝝ epoꝝ nisi per cōsuetudinem.

e ¶ Archiepiscopus. Hic patet q' archiepiscopi subsunt primatibus et patriarchis: vt. xxj. dist. ca. j. ¶. lxv. dist. de persona. xvij. dist. multis.

f ¶ Prouocauerint. Hic patet q' nec archiepus nec primas pōt cognoscere de causis subditoꝝ epoꝝ nisi per cōsuetudinem. Jdem dico in legato potest, ex de offic. leg. cum non ignoretis. Jdem dico in legato potest,

pape: vt dixi. ij. q. vj. capi. iij. preter hos casus est alter. rū. dist. de his. Item cum ? absolutus ab archiepo nō vult parere epō: eī de offi. ordi. ad reptimēdam. Item cum est causa inter epm̄ z clericum. xj. q. j. si clericus. z ꝫ. vj. q ij. ca. ij. z hoc cum epus est reus, sed si est actor, nō videt q archiepus sit iudex rei: vt eī de offic. ordi. pastoralis. Item cum epo non vult absoluere excommunicatum: vt eī de appel. qua frōte. Item cū archiepo provinciā visitat. eī de prescriptum ex officij. sed illud non dico esse generale, nisi vt dixi. ꝫ. c. q. ij. nullus primas. Item cui dēs est sententiam epi iniusta esse. eī ō appel. solicitudinem.

? Istud item respicit ter. naz in isto casu et sequēti bus archiepo ē iudex competens.

a ¶ Judicio tuo. Aliter enī non potest. xij. qōne. ij. nō licebat.

b ¶ Canones. sic xvij. qōne. ij. hoc tantum.

Cōsuetudo multa tribuit.

c ¶ Cōsuetudo. Ergo rōne consuetudinis potest aliquid peti: vt. xvij. q. ij. seruitū. ff. de publi. et vec. licitatio. ff. earū. ff. communia predi. venditor. Arg. contra x. q. iij. quia. Item ratione diuturnitatis probat negatiua: q; aliter nō probatur. ff. de pbat. si arbiter. Itē diuturnitas cōstituit ius. ff. de aq. quot. zest. l. hoc iure. ff. ductus aque. z eī de his que fiunt a pcla. sine consen. capi. ea nō scitur. z arguit. iij. q. vj. hoc quippe. Item consuetudo dat iurisdictiones: vt. C. de eman. libe. l. viti. z eī de arbi. dileeti. Item consuetudo dat priuilegium: vt hic: z. lxiij. dist. quia. Arg. contra xciij. distin. illud. c. dist. contra morem. hoc ꝑsequitur sum. ꝫ. dist. viij. frustra.

? Mas ꝯsuetudo participatur priuilegio. eī de iud. nouit. vbi de hoc.

d ¶ Speciali. Ergo papa in totum potest auferre priuilegium vni ecclesie, et alij concedere: vt. xvj. qōne. j. frater noster.

e ¶ Et angelo. hec sunt verba Joannis in Apoca, et deberet esse initium capituli.

f ¶ Piscopo. hec sunt verba Bede.

¶ Sola. ¶. Casus Hactenus ostensum est q archiepiscopi z primates subiectos suffraganeos suos iudicare nō possunt illis inconsultis, nisi in casibus concessis, ne autē ei edat idem esse in papa, dicit nūc aliud esse i eo. Sola enī Romana eccle. potest de oibus iudicare: ꝫ nullus de ea pōt iudicare. et ad hoc inducūtur capitula seq.

¶ Atet. ¶ Casus Dicit in hoc cap. q nullus dz tractare vel iudicare de iudicio sedis apost. qz firmū dz esse qō ipsa iudicat. Et hoc p̄bat Nicolaus duobus exemplis: scz Jnno. z Celasij. ¶ Ptz. Ab hoc loco vsq; ad finem agitur de excellentia pape. z oia ca. quasi idē dicunt.

b ¶ Judicare. nā talis crimen sacrilegij incurrit: vt xvij. qō. iij. ¶ qui autem.

i ¶ Innocētius. Familiaris est hec probatio q vnus papa inducit alium in testem: sed hoc ideo, qz de ipsoz testimonio non est dubitādū: ? sicut dñs mala Sodome p angelos probauit. ij. q. j. de.

Papa papam inducit in testē

† ad hoc vide. iij. tale.

k ¶ Innulit. Quia manus inulit pposito, vel contumax est erga ducē vel p̄sidē, capite punit. ff. de re mili. l. omne. ¶. j. z. q. irreuerens miles z cōtumelia parētis capite punitur. lxxxvj. distin. non satis, in fine.

¶ Uit. ¶ Casus Sēp fuit licentia sedi aplice iniuste dānatos vel excōicatos restituere, z eos q iniuste damnant vel excōicant punire.

l ¶ Iniuste. et iuste. xxxv. q. ix. Gregorius.

¶ Antiquis. ¶ Casus In regulis antiquis fuit cōstitutū vt siue in puincia remota, siue in vicina qs appellet in causa ciuili vel criminali, nihil debeat innouari antēq causa ad apostolicū deferatur: vt per ipm sententia confirmetur vel infirmetur.

m ¶ Ut quicquid. Jd est vt si appellatur Romā vel a

remotis vel a vicinis partibus, nil attentaret ante sententiam pape. ℣. dist. ꝛ vij. mulier.

a ¶ Nemo. nisi se aliqui⁹ iudicio submittat: vt. ij. q. vij. nos si. et i causa hereseos. xj. distin. si papa. ꝛ cū submittit se confessori suo, tenet ei parere: et ligabit eum sententia illius. Arg. cōtra est qđ dicit de dedicatione ecclesiarum: extra de pe. et remi. quod autem. Item cuꝫ papa peccat, pōt ei⁹ peccatū etiam ecclesie denūciari ꝫ admonitionē euāgelī: vt. ℣. ij. q. j. si peccauerit. hoc determinaui. xj. dist. si papa.

Papa pfessori suo parere dꝫ.

b ¶ Nec ab omni clero. Arg. q⁹ cōcilium nō potest papā iudicare: vt ex de elect. significasti. vnde si tot⁹ mund⁹ sententiaret in aliquo negocio contra papaꝫ, videt q⁹ sententie pape nō aduꝫ esset: vt. xxiij. qōe. j. hec est fides. Arg. cōtra: qt orbis maior est vrbe. xxij. dist. legimus.

Papa an possit a cōcilio iudicari.

Mat. xvj. c.

Hoc. ¶ Caꝰ. Questum fuit a Symmacho, vtrū causa sedis aplice possit ab hoie iudicari: Qui rādet, dicens q⁹ deus alioꝝ causas voluit per homies terminari: ꝫ Romanuꝫ pontificē suo examini reseruauit: apud quem nō habet aliquis de allegatiōis nitore subsidiū: quia idem, s. deus erit iudex et testis: ꝫ alij omnes a papa iudicātur: cui per petrū date sunt claues eligꝫ di ꝛ soluendi: cum ipse sit caput oim, ꝛ auxilium oim: vt

Esaie. x. a.

dicit per Esaiā pphetā. Sequētia duo ca. plana sunt.

c ¶ Formidinem. Immo sine venia dꝫ puniri, sicut diabolus, qui maxime cōparatione alioꝝ creatꝰ est: vt. j. de peni. disti. ij. principio.

Papa delinquens dꝫ sine venia puniri.

d ¶ Replicabo. hoc est dicere, cuꝫ ipse sit maior oib⁹ grauius punit cū peccat. xj. qōne. iij. precipue.

e ¶ Sanctorū. i. in sanctis cōciliꝭ confirmatur.

f ¶ Prophetam. Esaiam.

g ¶ Si hec humiliatur. de arca federis loquit. pphe ta quā Judei ferebant ad bella.

h ¶ Acta. ꝛc. ¶ Coꝛ. q punt. ℣. vj. qō. j. ex merito. et ca. deteriores.

De ista hꝫ ℣. xxxij. di. ℍ. ecce. ij. q. pō. ℍ. hoc etiā xxxiij. q. j. qt i q ſignatur se des Romana.

i ¶ Psi sunt canones. sicut imperator est lex aiata in terris: vt in auc. de ꝓsulib⁹. in ff. col. iij.

¶ Uncta. ¶ Caꝰ. Hoc ca. diuidit i duas partes. In ꝓma parte dꝫ q⁹ eccl̄ia Roma. de oibus iudicat: ipsa ꝯo a nemine iudicat. Ite q⁹ ad pa. de oi parte mūdi appellat, ab eo ꝯo null⁹ appellat. In scōa, q⁹ eccle. Ro. sēp habuit ptātē, ꝛ habebit ꝙs libet absolutē ꝛ dānare nulla synodo cōgregata. Scōa ibi: Sꝫ nec illa.

k ¶ De ālibꝫ. ℟ a legato appellat: vt ex ō se. ꝛ re. iu. c. vl. ꝛ ex ō of. leg. iij. Sꝫ nunqđ a laico appellat ad papā? Non, nisi in his q̄ spectāt ad iurisdictionē eccl̄ie: vt ex de ap. si duob⁹.

l ¶ Nemo. a principe eccl̄ie ꝛ a senatu appellari nō valꝫ: vt. ff. a quib⁹ app. non licet. i. j.

Fratres. ¶ Casus Episcopi hispanie authoritate regum quosdam iniuste damnauerant: quos Sixtus papa restituit, et precepit episcopis vt omnia eis integre reddant: nisi ipsi et principes eorum velint ab ecclesia separari.

Hunc vero. ¶ Cal' Gualbert⁹ patriarcha antistitē Cumensis ecclesie ꝓfecrare nolebat: ꝛ Stephanus scripsit ei vt eum cōsecraret et quia eu adhuc nō cōsecrabat: iterum scribit et precipiēo vt eum debeat ꝓfecrare: ꝛ q si non fecerit, dicit q si Rom⁹ venerit cōsecrabit eū.

a ¶ Priuilegiū, Rescriptū apostolicum sic interpretaberis: vt nulli afferat preiudiciū: vt hic, ꝛ eē de consue. cuz olim. in fi, lxiij. distic. ⁊to sic. xcix. dis. ecce. C. de eman. nec anus. ⁊

Ad idem lxxv. dis. c.j. i fi. vbi ō hoc. et xxv. q. ij. seruatz, in ꝓn. ibi vide.

Per principalem. ¶ Cal' Apostolic⁹ habet potestatē de qualibet ꝓte mundi monachos vel clericos sec'ares ad se vocare, ꝛ opportunitatibus exigentibus inuitare ad ordinem vel dignitatem vel officium aliquod.

b ¶ per principalem. hoc cap. est. ⁊. j. q. j. ca. per principalem. post principium.

c ¶ Ad nos. Sicut papa ꝓnat alicuē clericō suo, ea de⁹ ratione potest imperator aliquē ꝓnare seruo suo. C. quib⁹ ex causis ferui ꝓ ꝓte. liber. accipi. l. j. Itez alicui potest rem suā auferre: vt. C. de quadri. ꝓe. bene. Similr auferre potest ꝛ papa beneficiū. xix. dist. i memoriā. Itē potest alicui auferre ius presentandi etiam legat⁹ pape: vt extra de offi. leg. dilectus. ꝛ eē de cōcess. prebē. ꝛ ec. nō va. qz diuersitatē. ꝛ eꝝ deponere. Sed nunquid oēs simul? Nō: qz sic vniuersale ecclesiā turbaret: qō esse non debet. j. q. vij. ꝛ fi illa.

Beneficiū pōt auferre papa.

¶ Sed aliud. ¶ Casus Supra ꝓbauit Gra. q archiepc pōt iudicare parochianū sui suffraganei eo inscio sui to⁹ postea ꝓbauit Zuin. Nūc autē soluit dicens q q̄n suffraganei fauēt subditis suis ad malū, ꝛ circa eos sunt negligētes in corrigēdo: pōt tunc archiepc⁹ soluere vel ligare inuitis suffraganeis: quādo vero sunt solicti circa subiectos, nō potest tūc eis inscijs. Et hāc solutionem ꝓbat authoritate Martini et duobus exemplis scz Pauli ꝛ Jo.

Fratres, qs timore terreno iniuste dānastis: scitote a nobis iuste esse restitutos qb⁹ ex aplica authoritate beati Petri oia q eis ablata sunt, integerrime reddi precipim⁹ si nō vultz, ꝛ vos ꝛ principes vestri a collegio nostro ꝛa mēbris ecclesie separari.

Itē Stephan⁹ episcop⁹ gualberto patriarche.

¶ Cuiuslibet eccle clericos papa valet ordinare.

Nunc vero iterato tibi scribimus, nolētes alicuius ecclesie priuilegiū a infringere, scz aplica prerogatiua possimus de qualibet ecclesia clericū ordinare: desine scz cuiusplā zelo Cumensis ecclesie antistitem protelare: quia si protelaueris, et eum consecrare iam totiens monit⁹ non maturaueris: procul dubio ad nos veniēs ꝓsecrat⁹ abibit.

Item Nicola⁹ papa Michaeli imperatori.

¶ De eodem.

Per principalē b igit apostolorū Petri et Pauli derterā, quam supra exposui mus, ꝛ ptārē ꝛ ius habuimus nō solum in monachos, verū etiam in quoslibet clericos de q̄cunq; dioceſi cū necesse fuerit ad nos c cōuocare, atq; ecclesiasticis exigētib⁹ opportunitatib⁹ inuitare. ¶ Sz aliud est qō ex temeritate assumit presumptionis: aliud quod ex necessitate geritur charitatz. Cū suffraganei archiepiscoporum subditis suis ad malū fauere ceperint: atq; circa eorum correctiōes negligētes extiterint, tunc licet metropolitanis ꝓeter illorum voluntatem ꝛ ligādos dānare, et recōciliandos absoluere. Cū vero episcopi zelo diuine charitatis accēsi, bonos verbo ꝛ exēplo edificāt, et malorum vitia aspera increpatione redarguūt: absq; talū ꝓsilio nō licz metropolitanis in eorū parochia aliquid agere vel disponere. Vñ in fine capituli Martini pape nō simpliciter dictū est, Nihil agat: scz cū determinatione nil presumptiue assumat absq; eorū consilio: vt vitiū presumptionis videat improbatū nō officiū charitatz. Sic ꝛ apostolus, quia Corinthios vidit negligentes circa correctionē fornicatoris, sua authoritate illum damnauit. Joannes vero q eꝝ Ephesiorum vidit paratū ad corrigenda vitia subditoꝝ, sine ei⁹ authoritate illos corrigere nouit: scz illū tantū de eoꝝ correctione admonuit.

¶ Causa.x. Uidaz laic⁹ basilicaz a se factam a diocesana lege segregare q̄rit: eps eccle

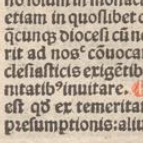

do: potest enim cōferre sacramēta, coercere delicta, de causis cognoscere. Quādoq; lex dioceſana cōprehendit etiam legem iurisdictionis: vt extra de prescrip. audiuimus: quātum ad legē iurisdictionis subsunt epō⁹ ecclesie ꝛ monasteria omnia. xvij. q. ij. hoc tantū. ꝛ. c. monasteria. ꝛ. c. cognouim⁹. ꝛ. xvj. q. j. inter dilectos. quātū ad legē dioceſanā sole seculares: vt. j. e. de his. ꝛ. c. ant quos. xij. q. ij. statuimus. sed regulares ecclesie vel monasteria non: vt hic. c. j, ꝛ. xvj. queſt. j. cum ꝓ vtilitate.

Ad hoc. j. Causa dictū est ꝙd iuris hz archiepus Aposug suffraganeis suis. Nūc ꝓpono. x. causaz: in qua ostēdit Gratian⁹ ꝙd iuris habeat epus in eccle sijs sui ꝑatus. Et vt hoc cōpertius agat, ꝓponit thema, de q tres elicit questiones.

v.a. ij.a.

e ¶ Quidā laic⁹. Lex dio. Lex dioceſana cō: ceſana sistit in recipiēdo, ꝛ iurisdictionis vel cathedratici, dicitur vel tertiam partē mo i decimarū, vel ōr: bus ꝑ tam, vel hospitū. stunt. Lex iurisdictionis cōsistit in conferendo: potest enim cōferre sacramēta, coercere delicta, de causis cognoscere. Quādoq; lex dioceſana cōprehendit etiam legem iurisdictionis: vt extra de prescrip. audiuimus: quātum ad legē iurisdictionis subsunt epō⁹ ecclesie ꝛ monasteria omnia. xvij. q. ij. hoc tantū. ꝛ. c. monasteria. ꝛ. c. cognouim⁹. ꝛ. xvj. q. j. inter dilectos. quātū ad legē dioceſanā sole seculares: vt. j. e. de his. ꝛ. c. ant quos. xij. q. ij. statuimus. sed regulares ecclesie vel monasteria non: vt hic. c. j, ꝛ. xvj. queſt. j. cum ꝓ vtilitate.

et.xvij.q.ij. ꝫ sit necessariū. cathedraticū esū nō solutū j.e.q.iij. inter cetera. nec partem decimaꝝ. xvj.q.j. cum ꝓ vtilitate. ea. questi. ꝛ ca. decimas. nec eꝑm ad missas publicas recipiūt. xviij.q.ij. luminoso. ꝛ ca. dudum. prestat tamen seruitium eꝑo vel ex prima institutione: vt xviij.q.ij. eleutherius. vel etiā rōne visitationis: vt eē de prescript. cū ex officij. vel quod debetur ex cōsuetudine: vt. xviij.q.ij. seruitiuꝫ. Capelle vero monachoruꝫ subsunt eꝑo quantum ad virāgs legē. xvj.qō.j. sane. et eē de ꝓmiss. cū et plātare. ¶ in ecclesijs. nisi pleno iure fuerint monasteriꝫ collate. sed de hoc dicem⁹. xvj q.j. in ꝓn.

Dē ꝓma que stiōe. ¶ hec questio diuiditur in iij. ptes: in quarum prima ꝓbat magister p.r. authoꝝ. q⁹ eccl'ia cuꝫ oībus suis rebus debet esse sub potestate eꝑi: ꝛ de rebus ecclesie. s. decimis, primitijs, ꝛ de talibus dr eꝑo habere tertiā vel quartā vel mediā ſm diuersas consuetudines. Scda ibi: Si aūt. Tertia ibi: Visitantes. Quarta ibi: Qz sacer dotes. Jo. de san.

¶ Casus. Hic intitulat prima questio: in qua queritur an ecclesia cuꝫ omni dote sua ptineat ad dispositionem eꝑi. Et dicendum q⁹ oēs ecclesie ꝓter monasteria sub sunt eꝑo quo ad legem diocesanam, ꝛ quo ad legem iurisdictionis: vt. j. ea. q. fere per totum. ꝛ xvj. qō. vij. oēs basilice. sed monasteria exempta sunt a lege diocesana vt. j. e. ca. j. ꝛ. q. iij. inter. ꝛ. xvj. q. j. cū ꝓ vtilitate. ꝛ hoc in fauorem religionis. sed non sunt exēpta a lege iurisdictionis: vt. xvj. q. j. interdicimus. Idem est de capellis monasteriorꝫ. Est aūt lex diocesana qua eꝑo recipit cathedraticū, ꝛ tertiā scilz vel quartam partē decimatum ſm diuersas consuetudines: ꝛ qua vocat clericos ad synodum vel exequias. Lex iurisdictionis est qua eꝑo potest clericos ordinare, altaria ꝛ ecclesias ꝛ virgines cōsecrare, corrigere, suspēdere, cognoscere de causis ciuilibus ꝛ criminalibus: ꝛ generaliter ad suam iurisdictionem pertinet omnia sacramenta conferre.

Jer laicis. ¶ Casus. Quidā laicus capellā quandam construxit: ꝛ cum peteret eam cōsecrari, volebat eam nō subesse eꝑo quantum ad legem diocesanam: sicut nec monasteria. Questum fuit in concilio Viterdensi an hoc fieri posset. Et respondetur q⁹ non: sine voluntate episcopi.

a ¶ Sub monasterij. Jd est quasi ibi velit monasterium construere.

b ¶ Ubi cōgregatio. Sed quot homines faciunt collegium? Rñd. duo vel tres: vt eē de elec. cap. j. ſm leges tres. ff. de verb. signi. neratius. Sed decē homines faciunt populū: vt. x. q. iij. ynio. ff. vi bo. rapt. l. pretor. ¶ j. ꝛ decem oues gregem: lz quatuor vel quinq; potci gregem faciant. ff. de abigeis. oues. Sed duo non faciunt familiam: vt. ff. de verb. signi. si dete statio. in fine.

Collegiū, ponunt ꝛ grex ex ij fiūt.

Jer laicis quilꝓtā a se factam basilicam consecrari desiderat: nequaq; eā sub monasterij⁸ specie vbi cōgregatio ᵇ colligit: a diocesana lege audeat segregare.

Jtē ex cōcilio Toletano. iij.

¶ Ecclesie cū dotibus suis in episcopi potestate cōsistunt.

Jc quidā ꝓtra omnem auctoritatez ecclesias quas edificauerūt postulant consecrari: vt dotem quā eidem ecclesie contulerint, censeant ad episcopi ordinationē non ptinere ᶜ. qō factū taliter in ꝑterito corrigat, vt ꝛ in futuro ne fiat prohibeatur: ꝫ et omnia ſm constitutionē anti quam ad episcopi ᵇ ordinationem ꝛ potestatē pertineant.

Jtem ex concilio secūdo Calbilonensi.

¶ Ecclesie et omnia iura earum ad ordinationem episcopi pertinent.

Decretū est vt oēs ecclesiam. j. si quis basilicam. Sed obijcitur: nōne quilibet in traditione rei sue potest ponere legem quā vult etiam cum tradit rem ecclesie: vt eē de cōdi. appo. verū. xvij. q. ij. eleutherius. Jtē laicus pōt prediū dare ecclesie, ꝛ in eo censum retinere. xj. q. j. si tributum. xvij. q. vlt. tributum. Similiter patronus pōt petere seruitiū qō instituit ecclesiam. Et de iure patro. ca. ꝓterea. Quidā dicunt q⁹ hic loquit in eo ca su quādo primo dedit pure: sed postea voluit adiicere cōditionem: qō nō licet: qz pfecta donatio nō recipit cōditionē: vt. C. de dona. que sub modo. l. pfecta. ꝛ xxxij. q. vlti. capi. vnico. in fi. Alij dicūt q⁹ dos ecclesie spectat ad ius publicum: vt. ff. diſt. j. ius publicū. sed ius publicum extra de foro cōpe. si diligenti. Tu breuiter dicas q⁹ illud pactum est cōtra naturam illius cōtractus et est cōtra leges. nam ſm iura ree omnes ecclesiastice ad ordinationem eꝑi spectant: vt. j. eo. nouerunt. ale si q̄ lecē non obstat honestati vel iuri, licite potest pactuꝫ quod ꝓbatū est ꝓmissis canonibus apponi: vt in ſmis casibus. nam quilibet in traditiōe rei sue pōt apponere legem quam vult. ff. de pac. l. in traditionibus.

d ¶ Ad eꝑi. Jn ecclesijs aūt monachoꝝ abbati pbr̄ respondebit in ꝑalibus: eꝑo in spūalibus: vt xvj. q. j. sane. ꝛ extra de capel. mona. in ecclesijs.

Decretum. ¶ Casus. Hoc ca. cum tribus sequēt: duos fere eundem habent casum: sez q⁹ ecclesie cū omnibus suis rebus debent esse in ꝑte eꝑi, vt de eis

Ex isto ter. ꝓt iferi ꝓtō nem ad ꝓteritꝫ trahi. ꝓcot. te xt⁹ in. l. legeꝫ. ꝛ Bar. C. de legi. melioꝝ gl. iurꝫ in cle. vnica. ō testa.

Ecclie ꝓcedēs aliquid an posſit illud ab eꝑi admini stratione erīpere.

Sub. ꝛ sic nō ob. lex ꝑdi. in tradi tiōib⁹. p pa cū iuri publi co non derogatur. ar. ff. de pa cē. iurisgentiū. Archi.

disponat et ordinet sm q fuerit disponendū z ordinandum, visitando eas tempore opportuno.

a ¶ Cum dotibus. Nihil tñ de eis disponet citra consensum prelati: vt extra de off. ordina. cum ab ecclesiarum, et .j. questione. ij. cap. penultimo.

Quecunq; b ¶ Anime xij. q. j. percipimus.

Querint. c ¶ Nullā .j. xvij. q. iij. sūt qui. .j. xvj. q. vij. decernimus. ⁊tra. Sed vbi habēt potestatem tm defendendi ecclesias?

Sub. h" autē dicit q nō hūt ptātem dilapidatiōis sm L. ⁊ h ad: de qō no. xvj. qō. vij. pie mētis. i gl. vi. ō cō. dist. j. sī qs basilicam.

Dicit h q omnia bona ecclesiarū mobilia ⁊ immobilia in eōrum potestate ēsse sīunt: ita q tertia pars oblationum episcopo reseruet. Quid aūt iurē sit de hoc, in apparatu dicetur.

d ¶ Tertia. Alibi dicit q nihil habeat ⁊ preter cathedraticū: vt .j. e. q. iij. ca. j. alias de mediet. ate: vt .j. c. priori. No. ergo q ipe primitiuo cuz pauper essent epi cū olim statūrū fuit vt epi vbi de epalibus ecclesiis ⁊ oibus bonis ecclesie sumerent mediet. atem: vt in hac sententia: et ca. seq. sed in oib" parochialib" ecclesiis tertiā. xvj. q. j. cōstitutū. pceden. ꝛ ipe ex parochialibus tm tertiam oblationū et decimarū haberēt: vt sensit .l. c. decreuim". postmodū quartā xij. q. ij. vobis. ⁊. c. cōcesso. et ca. quatuor. hodie autez nec tertiā partem parochialiū habebunt nisi ad fabricam reparandā: nec illā habebunt nisi velint fabricam reparare: vt .j. q. iij. ca. j. ij. ⁊ iij. Uel dic q sm cōsuetudinem ista dātur: vt ex de sepul. certificari. hodie autem cum sint diuites, nihil habebunt preter cathedraticū: vt .j. q. iij. ca. j. Jo. Sed certe quicquid dicat Joan. parochialis ecclesia tm habet quartā decimarum, ⁊ episcopus aliam pro se: aliās quartas duas retinet epūs pro fabrica ⁊ pauperibus: vt xij. q. ij. concesso. et ca. seq. de aliis redditibus nihil habet de consuetudine generali ⁊ prescripta epōrum: ⁊ ita dicta cap. ⁊ alia videantur dicere contraria: ⁊ ita fuit sententiatū p episcopo Bononiensi contra ecclesiam sancti Joan. in persiceto. ⁊ hoc videtur expressum. xij. q. ij. vobis. B.

De his. ¶ Cap. i.

Dicit Gl. q omnia bona ecclesiarū mobilia ⁊ immobilia in eōrum potestate ēsse sīunt: ita q tertia pars oblationum episcopo reseruet. Quid aūt iurē sit de hoc, in apparatu dicetur.

d ¶ Tertia. Alibi dicit q nihil habeat ⁊ preter cathedraticū: vt .j. e. q. iij. ca. j. alias de mediet. ate: vt .j. c. priori. No. ergo q ipe primitiuo cuz pauperes essent epi cū olim statūrū fuit vt epi vbi de epalibus ecclesiis ⁊ oibus bonis ecclesie sumerent mediet. atem: vt in hac sententia: et ca. seq. sed in oib" parochialib" ecclesiis tertiā. xvj. q. j. cōstitutū. pceden. ꝛ ipe ex parochialibus tm tertiam oblationū et decimarū haberēt: vt sensit .l. c. decreuim". postmodū quartā xij. q. ij. vobis. ⁊. c. cōcesso. et ca. quatuor. hodie autez nec tertiā partem parochialiū habebunt nisi ad fabricam reparandā: nec illā habebunt nisi velint fabricam reparare: vt .j. q. iij. ca. j. ij. ⁊ iij. Uel dic q sm cōsuetudinem ista dātur: vt ex de sepul. certificari. hodie autem cum sint diuites, nihil habebunt preter cathedraticū: vt .j. q. iij. ca. j. Jo. Sed certe quicquid dicat Joan. parochialis ecclesia tm habet quartā decimarum, ⁊ episcopus aliam pro se: aliās quartas duas retinet epūs pro fabrica ⁊ pauperibus: vt xij. q. ij. concesso. et ca. seq. de aliis redditibus nihil habet de consuetudine generali ⁊ prescripta epōrum: ⁊ ita dicta cap. ⁊ alia videantur dicere contraria: ⁊ ita fuit sententiatū p episcopo Bononiensi

Cenaq; parochia episcopi prouisione regatur.

Egenda est vnaq; parochia sub puisione ac tuitione epi p sacerdotes vel ceteros clericos quos ipse cū dei timore preuiderit: cui iure pertinere videtur ⁊ circuire, vt sibi necessarium visum fuerit ecclesiastica authoritate cogente.

Item ex cōcilio Antiocheno.

Iudicio ⁊ ptāte epi res ecclesiastice gubernentur.

Decūq; res ecclesiastice sunt, conuenit cū omni diligētia et bona fide que deo debēt, qui oia puider, ⁊ cūcta iudicat: gubernari et dispēsari cum iudicio et ptāte epi: cui totius plebis anime" videtur esse commisse.

Item ex cōci. Toletano. iiij.

Basilicarū cōditores in rebus ecclesiaz nullam ptātem se habere cognoscant.

Querint cōditores basilicarū in rebus quas eisdē ecclesiis cōferūt, nullā se potestatē habere: sed iuxta canonum instituta sicut ecclesiam ita ⁊ dotem eius ad ordinationem epi pertinere.

Item ex concilio Aurelia.

De eodem.

Ehis q parochiis interris, in vineis, mācipiis, atq; peculiis q̄cūq; fideles obtulerit, antiquoz canonū statuta seruent: vt in eōrum ptāte cōsistant. de his tñ que altario accesserit, tertia" pars fideliter epis deferat.

Item ex eodem.

De his q altario offerūtur, mediet atē sibi vēdicet epūs.

Aliquos canones relegētes, priora statuta credimus renouāda: vt de iis que altario oblatione fidelū cōferūtur, mediet atē sibi epūs vēdicet: ⁊ mediet atē[c] sibi dispensandā secundi gradus clerus accipiat tam de propriis prediis q̄ de omni commoditate in episcoporum potestate durantibus.

Item ex concilio Toletano.

De epis q̄ diocesim suā vtitare cōtēnūt, ⁊ ad redimendas mansiones q̄ visitātibus debentur, clericos cogunt.

Data est cora sēta synodo grimonia plebium q sint quidā epi nolentes ad predicādū vel ad cōfirmā duz suas per annū parochias circuire: qui tamen exigunt vt mānsiones quib" in pfectione vti debuerāt, aliquo pcio[f] redimank" qui parare[h] debeant per partē itelligit retinuisse totū. Unde q sic .j. de pen. distī. j. vulgario. ff. quemadmodum serui. amit. si stillicidū. §. vlti. et .l. seq. vbi dicitur q per partem retinere totum videtur. ff. de ser. rusti. predio. vna est via. Argu. cōtra. extra de prescrip. auditis. extra de capellmona. dilectus. Breuiter respondeas q in procuratione nulla currit prescriptio. ex de prescrip. cuz ex officii. Unde siue partem solueris siue nihil, semper pōt petere procurationem: vt no. in predi. ca. cum ex officii.

g ¶ Redimantur. Tamen redimi potest procuratio: vt .l. ea. q. iij. relatum.

h ¶ Parare. Uel preparare.

Aliquos. ¶ Cap. ij.

Statutū fuit in Aurelianēsi cōcilio vt epūs habeat mediet atem oblationū matricis ecclesie: ⁊ clerici eiusdē ecclesie alia mediet atem habebunt. Idem est de fructib" predioz, ⁊ de oi vtilitate ecclesie, ita q predia ⁊ bona ecclesie in epi potestate consistant.

e ¶ Mediet atē, sm distī. decre. ex de testa. resistī.

Data. ¶ Cap. iij.

Quidaz epi negligebāt suas parochias visitare singulis annis ad predicādū, vt confirmandos pueros: pcurationes tamen exigebāt ac si ecclesias visitarēt: quod ex auaritia et negligentia procedebat. et ideo statutū fuit in cōcilio Toletano vt hoc decetero nō faciant epi, sed solicite et diligenter suos greges visitent: cupiditatem vitantes, et negligentiā dimittentes.

f ¶ Aliquo pcio. Si isti parochiales ita soluerunt aliquos denarios aliquot annis nūdū epūs post ea ft ad pcurationē petēdā redire? arg. q sic: ex de cē. olim. Ar. .ff. quē admo. ser. amit. si cōes. vbi di q qui vna fruitus vtit, p alia, pdit primas. Sed dd si partē, p curationis recipit aliquos annis, nū

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decernim⁹. ¶ Casus. Statuit hic vt epi singulis annis suas ecclesias visitēt: z si qua basilica fuerit destructa, precipitatur ordinatori suo vt eaz debeat reparare: de oib⁹ autē redditib⁹ epis tertiā tollat.

a ¶ Ordinatori. i. sacerdoti. z hoc verū est si partē faducie recepit. j. ea. q. iij. vnio. alr non tenetur: sed th cōferre debz cuz aliis: vt. xvj. qōe. j. si monachus. ex de ecc.

¶ De edic. de hijs. ¶ hoc no. c. ti. c. j. ¶ Statuit. Hec est scōa pars. q. in. x. ij. q. ij. Hujus. qua dicit vt hic, et in seq. ca. cōtinet. Jo. de fan.

¶ Casus Supta in ca. decreuim⁹. z decer: ca. relata. dictū est nimus q⁹ episcopi debent suas parochias visitare: sz nūc Gratian⁹ dicit q⁹ si est valetudine impeditus, officium visitationis alijs injungat.

Episcopum.

¶ Casus Statutū fuit in cōcilio Toletano vt epi ij. pa. scopi suas parochias visitēt: qō si nō possunt, plbyteros bonos vel diacones mittant qui oia diligēter inquirāt, sez basilicaruz reparationē, z vitam sacerdotum.

tisita: b Annos. Cū no quo necessaria eā subnis fie: est: tunc singulis nos. annis pōt visitare vt hic, z. j. ea. q. iij. cauendum. immo tunc quandocūq; et quotēscūq; opⁿ est, pōt omnes ecclesias visitare: vt ex de offi. archi. mandam⁹. sed si nō est necessitas, de triēnio in triēnium visitabit: vt ex de offi. archi. vt archi-

¶ Jsta diaconus. vel hoc die bis in anno: vt ⁹ mē- esset extra de censi. cuz si. ipse venerabilis. Sed signata qualiter ⁊ stō mā sup hō, dak alijs, cū istud poros. sit officium archidiaconi: vt. xxv. dist. perlectis. Sed lo tra eā quit de ea visitatione quā habet epūs in re sua: vel sm ponit. consuetudinem loci dicitur. Jo. de f.

¶ Visitātes. Hec est tertia pars questionis, in qua dicitur: vt hic, z in seq. ca. continetur. Jo. de fan.

¶ Casus Dictū est supra q⁹ episcopi debent ecclesias visitare. Nunc autem dicit Gratian⁹ quid episcopi debent docere: z quid a presbyteris requirere cū suas parochias visitant.

Quacunq; tē. ¶ Casus hoc ca. diuidit i duas partes. In prima parte dicit q⁹ epi suas parochias vi sitantes, p̄ma die debent a clericis exigere qualr baptisma, z missam, et ceteros officia pagant: z si bene inuenerit, deo gras agāt: z si aliqn ignaros instruant. Ordinent etiam vt catechumini ātē. xx. dies baptismi ad purgationē exorcismi veniant in qbus discant Credo in deū. In scōa die debent docere laicos vt fugiant idololatriā, et oia mortalia crimina: z qō sibi nolūt fieri, alijs ne faciāt, vt fidē rectam teneant: et hoc facto, ad alium locum pergant.

c ¶ Ignaros. ar. Jllos q statim suspendūt simplices sacerdotes: vt. xxxvij. di. sedulo. et ca. qñ. Itē ar. p illo q cōsecutus est prebendā duz finxit se scīolū. i. simulatorē scientie.

d ¶ Dies. pasche. e ¶ purgationē. non th statim purgank vitia: sz sunt signa future purgationis. J. de cōse. dist. iij. sicut.

f ¶ Alia die. J. e. q. iij. cōtra inter cetera. in fi. vbi dr q⁹ tm̄ pernā die morabitur: z qualibet basilica. sed dic q⁹ vno die erit cū sacerdote, altero cū populo.

Quia hec est quarta pars. q. in qua dicit z. pbat q⁹ laici non debēt accipere oblationes de altaribus vel crucib⁹ que deferunt sacerdotib⁹ ratione officij, cum laici pro se vix orare possint. Jo. de fan.

Ad idē. xxv q. j. in gallicanis mā- gis ens monendo cō minandum. xc. xlv. dis. lz. j. z. ij. z. xliij. dist. cōmessationes, xxvij. q. j. de viduis. Archi.

¶ Casus. Laici in ciuitate Romana auferebāt oblationes de altaribꝰ, & comedebant: quare Damasus papa quesiuit a Hieronymo quid de his deberet fieri. Et respondet q̄ debent excōmunicari, vt ceteri metu terreantur: quia cū non orent ꝓ populo, oblationes populi comedere nō debent.

a ¶ Comedere. Habes decias appellarunō solū ipa iura, sed etiā ipios pueriꝰ: & q̄ etiā ꝓ uetꝰ nō possunt cōcedi laicis. Arg. cōtra ex ne prela. vices suas. c. vlt. Sz dic vt tit. j. q. iij. si dās obiecerit. q̄ ad tēpꝰ potest decima laicis ꝓcedi nō tñ in perpetuum.

Sz Casus. Caliꝰ papa duo in hoc. c. phibet. s. ne laici de altari aliquiꝰ ecclesie oblationes auferant: & vt ecclesie a laicis nō incastellentur, vel in seruitutem redigantur.

b ¶ Oblationes. Laici ergo possūt cogi ad oblationes. xvj. q. j. statuimꝰ. sicut ad decimas & primitias. xvj. q. j. reuertimini.

c ¶ Et sub districtione. de hoc dic vt. lxiij. dist. saloniane.

d ¶ Incastellari. vt inde fiant ppugnacula.

Hanc consuetudinē. Sz Casus Damasus ꝓhibet in hoc ca. ne Romani auferāt oblationes de altaribus et comedāt: sed solū sacerdotibus relinquant, q̄ quotidie ꝓ nobis otāt. & hoc probat exēplo veteris testamenti, vbi solū sacerdotibꝰ ꝓmittebatur panes ꝓpositionis comedere. Sic̄ꝫ vero cōtra constitutū. ccc. patrū Niceni concilij venerit, anathematis vinculo

i. reg. xxj. c.

eleemosynas et oblatiōes accipiunt qua fronte presumūt laicis oblationes quas xpiani ꝓ peccatꝫ suis offerūt, vel ipsi comedere[e]: vel alijs ꝓcedere: cum ipsi non debeāt ex officio suo ꝓ populo orare? Ob hoc papa gloriose mittere te oportet illos ꝓsumptores in excōcationē perpetuā: vt & ceteri metū habeant, & amplius hec in ecclesia non fiant.

Item Caliꝰtus papa.

¶ Minime auferant a laicis oblationes altaribus vel crucibus facte.

Sanctoꝝ patrū canonibus consona sanciētes, oblationesᵇ de sacratissimo et reuerēdissimo altari beati Petri, & saluatoris, et sancte marie rotūde, aut aliꝰ ecclesiarū altaribus siue crucibus a laicis auferri penitus interdicimus: et sub districtione [c] anathematis ꝓhibemus: et ecclesias a laicis incastellari [d], aut in seruitutē redigi, authoritate aplica ꝓhibemus.

Item Damasus papa.

¶ Ecclie oblatiōes sub laicoꝝ dominio nō detineātur.

Hanc ꝓsuetudinē q̄ contra sanctā ecclesiam catholicā augeri videt, oīno interdicim⁹, vt nullo mō vnq̄ vllo tēpore oblatiōes q̄ sitra sanctā ecclesiā offerunt, sub dñio laicoꝝ detineant: sed tñmō sacerdotibus q̄ quotidie dño seruire videnᵗ, illis solis liceat comedere[e] & bibere: quia in veteri testamēto ꝓhibuit dñs panes sctōs comedere filijs Jsrl, nisi tñmodo Aaron[f] & filijs eius: qui panes longe erāt ab istis panibꝰ qui nunc in sancta ecclia offerūtur: q̄ illi sub vmbra legis erant: q̄ vero modo sub gra sunt spūssancti toto mūdo euāgelio coruscāte, lucidiores esse videnᵗ. Quā fronte aut q̄ ꝓscientia oblationes vultꝫ accipere, q̄ vix valeāꝫ ꝓ vobis, fidū, p alijs deo preces offerre? q̄ ꝓ nauū est, & cōtra dñicū ꝓceptū: & de timētū aie sue infert q̄ illō agere conaᵗ qō ei nulla ratione cōcedi tur. Quia oībꝰ sanctꝫ patribꝰ nostrisq̄ ꝓdecessoribꝰ placuit hāc sanctionē fieri: & nos similiter in eisdē persistere volumꝰ, vt nullꝰ audeat irritū facere hoc q̄ ꝓstitutū est, si in perpetua dānatiōe noluerit persistere. Si q̄sꝺ o ꝓtra hāc regulā nostrā, & cōtra regulā sctoꝝ. ccc. patrū q̄ in Niceno cōcilio hoc cōstituerūt: temerariꝰ presumptor fuerit, et vltrꝰ oblationes de sacris ecclesijs auferre molitꝰ fuerit: sub anathematꝫ vinculo sit colligatꝰ & ꝺēnatus. Respōderūt oēs. Fiat, fiat. Premissis authoritatibus ecclesie cum oībꝰ rebꝰ suis ad episcopi ordinatiōnē ptinere monstrank: et tā ecclesie q̄ oblatiōes vel facultates earū a laicoꝝ dispositione ꝓbātur esse immunes.

¶ Questio. ij.

Sed cūꝫ ieporuꝫ ptāte facultates ecclesie cōstitute esse dicāt: ptās dispensandi intelligēda est, nō distrahēdi vel dilapidādi. Unde in Agatensi concilio legitur.

¶ Res ecclesie aliquo modo nō sis alienare nō licet.

Asellas vel mācipiola

e ¶ Comedere. Arg. q̄ clerici cōcubinariꝰ non debent comedere bona ecclesie. xxxij. dist. preter hoc. Arg. contra. xxxij. dist. si qui vero. & xxxj. dist. omnino.

f ¶ Aaron. illi ꝺo sacerdotes semper comedebāt panē durū: qz quotidie sabbato ponebantur eis illi, xij. panes q̄ fuerūt dicti panes propositionis. Sz nunqd de illo pane poterant pascere familiam suā, vel etiaꝫ canes suos? Non, sed tantū in necessitatibus poterāt, qz tūc etiam alijs licebat comedere eos, vnde Dauid & Abimelech excusant: vt. xxv. q. j. Si ergo. & ¶. his ita respondeatur. Panes ꝓpositionis.

¶ Premissis q̄ Casus. Infert Gratianus ex supradictis, q̄ ecclie & oblationes et res ecclesie in epi potestate consistunt.

Sed cū in eporum. ¶ Hec q. dividitur in iij. partes: in quarū prima ꝓbat q̄ res ecclie nō sunt alienāde nisi in casibꝰ quos ponit. Secūda ibi, perpetua. Tertia ibi: Sine habeat. Quarta ibi: Sicut. Jo. 8 fā.

¶ Casus. Dicit intitulatur sēda questio qua querit an episcopo liceat auferre, distrahere, vt dilapidare res ecclie, & certe dilapidare nō pōt nec etiā alienare, nisi in casibus cōcessis a iure. & hoc ꝓbat per sequētia cap.

g ¶ Sz cū. queritur an liceat epo vsurpare res ecclesie. Hec questio nō habet dubitationem: quia constat q̄ non potest vsurpare.

Asellas.

¶ Casus. Hoc ca. dividit in duas partes. In prima.

dicitur q̄ omnia bona ecclesiarū mobilia et immobilia debēt esse in potestate episcopor:ita vt nō liceat eis vēdere directa vēditione vel indirecta:nisi imminēte necessitate vel vtilitate ecclesie,qua primitus cōprobata fiat venditio coīā duobus vel tribus vicinis episcopis subscribētibus vēditioni cū alijs clericis. Si vero aliter fiat,irrita erit venditio. In secūda parte dr q̄ eps potest peregrinis vel clericis concedere in vsum possessiones min⁹ vtiles saluo iure ecclesie. Scōa pars ibi:Min⁹ vero vtiles. Indirecta est quādo solus vsufruct⁹ alienatur. Et scias q̄ hodie coram propio episcopo pōt fieri alienatio.

a ¶ Pauper. Qr dequid habet ecclesia,pauper est xvj.qō.j.quoniam quicquid.

b ¶ Excepta.xij. q.ij.sacrorum.

Eam. ¶ Casus. Lex ista loquitur tantū de possessionibus ecclesie Cōstantinopolitane:cuius possessiones habite vel habēde debēt intacte custodiri sicut ppria ecclesia.

¶ Hoc ius. ¶ Casus. Supra l.l.antiq̄ iubem⁹,cuius pars hic ponit:scz ea eam:dictum fuit q̄ possessiones Cōstantinopolitane ecclesie alienari nō possunt. Sed Justinianus hoc ius extendit ad omnem locum venerabilem super rebus immobilib⁹ donatis ab imperatore loco venerabili,q̄ nullo modo possunt alienari. In alijs autem rebus hec forma seruetur,vt si debitum viget, vendantur primo mobilia:scilicet granum,et huiusmodi deinde vasa non consecrata:postea consecrata vēdantur locis venerabilib⁹,vel conflata cuilibet,gestis omnib⁹ habitis coram episcopo:aliter autem facta vēditio irrita erit. Si vero de rebus mobilibus debitum solui non potest:obligetur res immobilis pignori credi tori qui reputet fructus tam in sortes q̄m in vsuras vsq̄ ad quartam centesime:quod si creditor nolit recipere, intrabit economus coram episcopo et maiori parte cleri eorum ibi seruientium cōsentiente q̄ debitum ex mobilibus solui non potest:postea per viginti dies predicti exponatur venale:et si nullus emere velit,detur creditori in solutū re districte estimata addita in precio decima parte totius estimationis,et hoc fiat cum consensu episcopi et maioris partis capituli. Istud autē predium sit mediocre:et creditor sit talis qui probare possit pecuniam esse versam in vtilitatem ecclesie:et aliter vēditio facta non tenet neq̄ valet. Sed hodie ex toto hoc non seruatur de consuetudine.

ecclie epi(sicut prisca sanctor canonū precepit auctoritas) vel vasa monasterij quasi cōmendata fideli prepositō:integro ecclie iure possideant.i. vt epi neq̄ vendere,neq̄ per quoscūq̄ cōtractus res vnde pauperes ª viuunt, alienare presumant.C.lib.j.ti.de sacrosanctis ecclesijs. Imperator Justinianus. Excepta[b] causa videlicet captiuitatis.

Imperato. Leo.et Anto.

Eodem.

Quia enim que ad beatissime ecclesie iura pertinent,vel posthac peruenerint tanq̄m ipsam sacrosanctā et religiosam ecclesiā intacta conuenit inuiolabilr custodiri. Constitutio noua. Hoc ius [c]porrectū est ad oēm locū venerabilē,omneq̄ collegiū qō actio pia constituit:vt nec res eorū pignorentur,et hoc perpetuo seruetur in ijs rebus immobilibus [b] que ab iperiali [e] domo predictis locis applicantur. In ceteris[d] autem excipitur,si debitū viget. Preterea si habet superflua vasa,nec aliūde soluere valet:ne q̄d immobile

c ¶ Hoc ius. Qō est.C.de sacrosan.eccle.iubemus.qō loquitur tantū de constātinopolitana ecclesia.

d ¶ Immobilib⁹. Cōsensu tamē imperatoris possunt alienari.i.e. precarie.in auē.de alie. zemphy.§.sanctissimas.colla.ix.

e ¶ Ab imperiali. Ecce casus vn⁹ in quo in nullo casu possunt alienari res:item in alio casu non possunt alienari ob aliquā causam,scilz cum sub ea conditione date essēt ecclesie vt non alienētur: in auē.de alie.et emphy.§.sanctissimas.colla.ix.et ex de condi.appo. ca.verum.sed hoc non est verum.nō enim valet hoc pactum cum sit ꝓra legem ª dei:vt.xij. q.ij.aurum.

Ecclie res aliqn nullo mō pñt alienari.

ª Subaquata dispositio: vt ex de test.resistit.

f ¶ Cōflata. Qr ad,pphanos vsus non debēt red:gi: vt.j.de cōse.distin. j.i sancta.et.xij.q. ij.aurū.ñ in necessitate potest obligari ad tabernam et sub eadē forma:

vt extra de pig.c.j. Dicunt tamen quidam q̄ nec vēdi nec obligari possunt,cum sint res sacre.C.que res pig. ob.non pos.l.ij.et dicūt ibi non esse nexum pignoris:sed solum detentionē habet quousq̄ reddatur ei sua pecunia:sicut alias pignus detineri potest ꝓ ea pecunia ꝓ qua nō est obligatum: vt.C.etiam ob chirographariā pec.l.vnica. Idem potest dici de libero homine qui obligatur:vt no.xxij.q.vlt.vt pridem.

g ¶ Conflata.extra de pigno.nullus.j.xij.q.ij.aurū.

h ¶ In sortē. Ultere est pte posteratio. plus enim cōputat in vsurā q̄m in sortē:vt.ff de solu.in his.§.vlt.nisi dicas q̄ hoc aliter fit in fauorem ecclesie.

Centesime. Usura dicitur centesima que equiparatur sorti in anno.

i ¶ Abisq̄ dispēdio.i.q̄ ecclesia nil dat tabellioni:sed solus emptor,sicut est in contractu dementis et furiosi. C.de epis.audi.l.penul.

Usura centesima.

k ¶ Seruientium. Arg. contra.xxiij.dist.§.to.

l ¶ Ut plus. Quid si offerat plus q̄m valet? tūc tantū

instum precium recipiet: licz lex dicat q̄ contrahentes possunt se inuicem fallere. ff. de mino. in cause, sed ecclia in suis cōtractibus non debet dolum facere: vt extra de dona. per tuas.

a ¶ Districte. scz vt considerek quantū inde posset colligi in. xxv. annis: et pro tanto vēdatur: vt i auk. de ec. rit. coll'. ix. §. sin autem heres.

Creditor aliqā onerat.

b ¶ In solutum. Dic inuito creditore aliud, p alio solui: contra id. ff. si cer. per. l. ij. Itez dak et res mediocris in solutū cum optima dari debeat. C. de sol. auk. nisi. Itē q̄ tenetur probare pecuniaz versam esse in vtilitatem ecclesie: et sic in trib⁹ onerak creditorē: et ideo ei addit decia pars licet hoc aliter alij intelligāt: vt si res valebat. x. q̄ ei vēdenda sit pro. xj.

c ¶ Addita. hoc est fauore eccle: sicut ak's fauore libertatis quis cogitur rem suam vendere. liij. dist. fraternitatem.

d ¶ Probat. Sz nunquid creditor ita curiosus erit vt semper teneak scire ad quem vsum cōuertatur hec pecunia? sed fin hoc nullus inueniretur qui eis ecclesia cōtraheret: vt. ff. de mino. verūz §. si locupleti. x. l. q̄ si minor. Sz dic q̄ sufficit p̄bare q̄ ecclesia tūc tēporis egebat pecunia: vt sentit h ff. de exerci. luci⁹. ne si nimis subtilitate circa res ecclesiam nari non debent: ne ea prohibetur ne sterilis possessio sit tributaria ecclesie tribuatur.

Idez sentit f

e ¶ Processisse. ff. extra de positi. grauis.

f ¶ Onerosa. Que pl⁹ hz incōmodi q̄ commodi, res vt si eis transferk cū onere suo: vt. xvj. q. j. §. dis laicus.

g ¶ Recte. Si predium vnius alij est vicinum: vt in auk. de eccle. rit. §. sin autē. coll'. ix. x extra de rerū permu. ad questiones.

¶ Sicut. Dicitur hic q̄ sicut res ecclie alienari non debent: ita nec eis prohibetur ne sterilis possessio sit tributaria ecclesie tribuatur.

¶ Onerosa. Que pl⁹ hz incōmodi q̄ commodi, res vt si eis transferk cū onere suo: vt. xvj. q. j. §. dis laicus.

¶ Decimis. ¶ Cas⁹. Dicitur hic q̄ si ecclesia hz predia inutile propter onus fiscaliū: poterit illud alienare habitis gestis vt supra dictum est, scilz prestito iuramēto de. l. j. ne si nimia. tē.

¶ Sed x permutare. ¶ Cas⁹. Dicit hic q̄ ecclesia potest permutare cū principe p̄ re maiori vel equali, imperiali referipto super hoc precedente. Idē potest x cum alia ecclesia cum vtriusq̄ indēnitate, habito consensu

districte[k] detur creditori in solutum[b]: addita[c] in precio decima parte vniuerse estimationis: x accedente cōsensu ordinatoris, et maioris partis ibidem seruientium: sit tamen ea res mediocris inter ceteras, inspecta p̄ps[d] qualitate x quātitate x onere. Is creditor hic intelligatur: qui quod creditit, probat[k] in vtilitatem religiose domus processisse[e].

Sicut autem alienatio rerū ecclesie interdicitur, ita p̄hibetur ne qua sterilis ei detur possessio, aut alias onerosa[f], veluti nomine fiscalium.

Item. Predium p̄pter onꝰ fiscaliuz inutile alienetur: gestis vt supra cōficiendis, x eodē iuramēto prestito: id est q̄ alia de causa non alienek, nisi vt immunitas eiusdem venerande domus seruetur.

Sed x permutare principes possunt p̄ re maiori vel equali, si res publica hoc exposcit: pragmatica forma super hoc p̄cedēte. Itē. Sbi inuicē re-

ctes[g] permutāt cuz vtriusq̄ indēnitate, eorū scilicet consensu qui x supra referuntur.

Perpetua[h] q̄z emphyteosis in his rebus[i] permittitur si res in eorū geratur p̄sentia quibus hoc assignatur lege, iurātibus his quoz interest, ex eo cōtractu nihil ad lesionē diuine domus effici: solito reditu ipsius rei qui fuit, cum diuino iuri dedicaretur, nō imminuendo[k] nisi in sextā[l] partē: aut si ob cladē diminuta fuerit, tūc p̄ constāte nunc pēsione[m] in emphyteosim detur. Si res preciosa q̄dē est, parū tñ aut nihil p̄stat pēsionis: res subtiliter[n] estimanda est, vt ex hac estimatione iusta pensio cōstituak. Ea tamē solā dētur in emphyteosim que ad hoc vidētur congrua economo x aliis gubernatorib⁹.

Qui rem huiusmodi cōducta, vel in emphyteosim acceptā fecerit deteriorē: aut canonē per biēnīū[o] non soluerit, repelli potest: vt tamē soluat

ac. in punc. vel ppetua. l. q̄diu vixit. ff. p̄ socio. l. j. x. j. e. p̄carie. vel ppetua. l. q̄diu pēsio soluit: vt insti. locati. §. adeo. sicut excōmunicatio. ꝺ. ppetua. l. quousq̄ peniteat: vt. ꝺ. e. q. j. q. x. x. xvj. q̄. j. de viduis. vel vsq̄ ad tertiā generationē: vt in auk. de nō alie. aut permu. §. emphyteosim. x §. q: vero leonis. coll'. ij.

i ¶ In his rebus. i. in rebus non multū vtilibus.

k ¶ Nō imminēdo. i. si est minuēda, nō ē pl⁹ minuēda.

l ¶ Sextam. non remouet quin plus possit dari.

m ¶ Nunc pensione. i. extra pēsionē que possit haberi.

n ¶ Subtiliter. i. vt consideretur p̄ctū in. xx. annis. in de colligatur: vt in auten. de non alie. aut permu. §. q: vero Leonis. coll'. ij.

¶ Quarem. ¶ Cas⁹. Aliquis rem ecclesiasticam con vel pensionem per biennium non soluit: queredat quā pena pati debeat. Et respondet q̄ expelli potest de possessione, ita q̄ soluat totius preteriti temporis pēsionē et damnū rei restituat: non periturus si quid impende rit nomine meliorationis.

o ¶ Per biennū. Hoc est enim priuilegiū ecclesie, vt statim expellat colonum non solventē pensionē: vt argu. extra de iureiuran. peruenit, x. c. quereliam. idē est

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in colono ffisci.ff.de pub.⁊ vec.l.vectigalia.inter priuatos requiritur triennium C.de iure emphy.l.ij.in loca-
De hac ma- tione biennium: vt.ff.loca.quero.§.inter.
te. plene not. et ide di- a Tēporis. preterit, ſm alios futurū in odiū ſtitus. b Impenderit.
la. ffe.⁊ dele.et c. ōduc. pmitt. ⁊de re- ll.do.cō mala fide.xij.q. ſtitus. Sed huic obſtat. liij.di. generaliter extra de in integ. reſti.c.j.ſed ibi bo- nafide fecit ſupra. ij.q.ca. vulterane.

Si quis. Ecclesia domos habet ruinosas: quas quidā i ēphyteosim vult recipe. Querit ꝑ quāta pēſione debeant dari. Et reſpō. ꝙ ſi ꝛductor. vult vti materia deſtructe domus, ſcz lapidibus ⁊ lignis: pēſio nō debet minui niſi in tertiaz partem ab ea que extātibus adhuc habitationibus haberi poterat. Si ꝛo vult domos reedificare/dabitur ea pensio que inde poterat haberi ante reedificationez: ⁊ ex eo ꝙ modo plꝰ inde haberi pōt ꝙ antiq⁹/dabit medietatem arbitrio boni viri. ita videtur ſentire ff. ⁊ etiam Beſi.

c Ex additꝭ. de nouo.i. medietas que accreſcit dabitur cū antiqua pēſione. Alij dicūt ꝙ medietas antique et medietas none dabitur.

d Medietas.eius que accreſcit.

Qui vero. Caſus. Hic tractatur de.iiij. generibus hominum recipiētium res eccleſie citra legis formam: ſcilicet de emptore, donatario, creditore, et emphyteota: qui omnes debent res reſtituere cū omni incremento medij tēporis: ⁊ precium quod dedit, ab eccleſia nō repetet: ſed ab eo qui alienauit. Donatarius autē rem cum omni cauſa reſtituet: ⁊ aliud tantundem, creditorem reſtituet, ⁊ pecuniam ſuam non recuperabit. Emphyteota vero cadit a re cōducta: nec quod dedit repetet: ⁊ ſoluet penſionē temporis preteriti, ⁊ quod ſoluere in preſenti tenebatur ac ſi iure contraxiſſet.

Sed melius ac. Hec verba non ſunt de authoritate ſed Guarneriꝰ apposuit ea de lege. C. de ſacroſanctꝭ eccleſijs. ſancimꝰ nemini. Et hoc corrigit hodie p ca. xij. q.ij. vulterane, ⁊ in auꝭ. De nō alie. §. qz ſꝛo Zenone, col.ij

totiꝰ tpis⁹ pēſionē: ⁊ id in quo rē leſit, reſarciat: nō repetitur⁹ ſi quid impēderit⁹ nomine melioratiōnis. Si quas vero ruinas habēt mēorate domus, quas reedificare non valēt: in emphyteoſim denꝭ perpetuā, emphyteota auſuro materia depoſite habitatiōis domus, vt pēſio minuaꝭ in tertiā partē ab ea que ſtantibus adhuc habitationibꝰ colligebaꝭ: aut eo ꝓtius reedificante ex additisᶜ illic p eſtimationē pēſionibus medietasᵈ detur religioſe domui. nā ꝓiore caſu ab initio emphyteoſis pſtāda eſt pēſio. Qui vero res tā dictas nō gratuitoᵉ alienationis titulo citra formā legꝭ accipit: rē quidē cū omni incrēmētoᶠ medij tēporis reſtituat: eius autē quod dedit, nullam aduerſus venerabileᵍ domū, ſed aduerſus eū qui alienauit habeat actionem. donatariꝰ autʒ ⁊ rē cum omni cauſa reſtituat: ⁊ aliudʰ tātūdē. creditor ꝙz reſtituta re pignorata crediti actionē ꝓtra ſolū pignoris datoriē nō eccleſiā habet. Emphyteoſis acceptor ab ea cadat: nec qō dedit, repetat: imo ſtatim ſoluat qō ſoluturꝰ eſſet ſi iure cōtraxiſſet. Sed melius ⁊ ōr oīno denegandas actiones eſſe hmōi acceptor.ī. Itē codice lib.j.ti.de ſacroſanctis eccleſijs. Impera tor Leo. Si economꝰ eccleſie proſpererit expedire vt cuiꝫ deſiderantiꝫ certarū poſſeſſionū atqz prediorū vrbanorū et ruſticorū ad ius eccleſiaſticū pertinētiū tpalis vſuſfructus poſſeſſio ꝓ petitiōe ipſiꝰ pſtetur ʰ: eiꝰ tpis qō inter vtroſqz cōuenerit, ſiue in diē vite ſue: ſi ab eo q̄ deſiderat poſtulet, pacta cū eo q̄ hoc elegerit ineat economus, atqz cōſcribat per que ⁊ tpōe intra quod hoc prēſtari placuerit ſtatuatur: ⁊ manifeſtum ſit quod quiſqz accepit adinuicem.

Huiusmodi bñficij gratia prēſtādo q̄dē eccleſiaſtici prediꝭ vſufructu: poſt ſtatutū autē tēpus et placitū reditū ipſorum ꝓprietate ad ius ⁊ dñium eccl̄aſticū reuertente firmit̄: ita vt ſiue cōpleto ſpatio quod inter eos fuerit cōſtitutum: ſeu mortis ſue tēpore/ſi hoc quoqz cōuenerit/is q̄ eccleſiaſticā poſſeſſionē et ceteroz reditū vſūfructū habendi gratia pacto qui alienauit: vt. xij. q.ij. vulterane. melius eſt vt dicas ſiue bona fide ſiue mala contraxerit/ſemp habet actionem aduerſus alienantem.

Si economꝰ. §. Caſus. Aliqs volebat habere vſumfructum in domo vel agro eccleſie vt ad certū tempus vel toto tpe vite ſue: querebat qualiter hoc fieri deberet. Et reſpondet, ſi economus hoc viderit expedire eccleſie, pacta cuꝫ eo ineat virtū ad certū tpm vel toto tpe vite ſue rem eccleſie veli: habere: et hoc rediget in ſcripturā. ⁊ ſm ꝙ conuenerit dabit ſibi economus rem eccleſie. ⁊ ille qui accepit rem eccleſie/ꝺz facere pactū vt finito tēpore reſtituat eccl̄ie qō accepit ab ea: ⁊ tantundem de ſuo eiuſdē bonitatis ⁊ reditꝰ cuꝫ eo qō accepit: ⁊ cū totidē mācipijs ⁊ colonis, qō ꝓpterea penes eccl̄iaz remanebit. Si vero aliter fiat, irritum erit.

h Prēſtetur. ſi. extra de hiis que ſi. a prela. ſine ꝓſenſa, cum apoſtolica. ⁊ ca. ſeq. ibi, perpetua firmitate,

e Non gratuito. vt emptor.

f Incremento.i. omnes fructus ꝓceptos medio tēpore. xij.q.ij. non liceat.

g Venerabilem. vt. xij.q.ij. diaconi. ⁊.c. ſi quis. ⁊.c. quicquid. C. de rei ven. ſi mancipium.

h Aliud. cōtra xij. qō. ij. diaconi. vbi ſufficit ꝙ tantūdem reſtituat, ſz ibi loquitur de alienatore: hic de eo cui ē alienatū.

i Sed melius hoc apposuit Guarnerius de lege q̄ eſt. C. de ſa. ſā. ecc. ſancimus nemini. ſed corrigitur in auc. coll'. ij. de non alie. §. qz vero Zenonis. ⁊ per canonē xij. q.ij. vulterane vnde ſiue bona ſiue mala accepit, habet regreſſum ad authorem ſuū: vt extra de rebus eccle. nō alie. ad audientiā. Ut cet ſit arg. contra. C. de euic. ſi fūdū. in hoc vbi dicitur ꝙ malefidei poſſeſſor ſi ſecus aliter habz regreſſum ad ſuum auctorem/ niſi ſit ſibi cautum de euictione. Dicunt tamen quidam ꝙ ſi eſt male fidei poſſeſſor ille qui recipit/tūc nec aduersus eccleſiam nec aduersus alienantez habet actionē. vt. xvj. qō. iij. vniuersas. ſi eſt bone fidei poſſeſſor, habet actionem aduersus euz tātum qui alienauit. vt. xij. q.ij. vulterane.

Idem ſentit B. in ca ſu et p eadē in ra h.j. pri. alle. arc.

B. in Inmen quidam ꝙ ſi no. qui eſt male fidei poſſeſſor ille qui recipit/tūc nec aduersus eccleſiam nec aduersus alienantez habet actionē. vt. xvj. qō. iij. vniuersas. ſi eſt bone fidei poſſeſſor, habet actionem aduersus euz tātum qui alienauit: vt. xij. q.ij. vulterane. melius eſt vt dicas ſiue bona fide ſiue mala contraxerit/ſemp habet actionem aduersus alienantem.

Si economꝰ. §. Caſus. Aliqs volebat habere vſumfructum in domo vel agro eccleſie vt ad certū tempus vel toto tpe vite ſue: querebat qualiter hoc fieri deberet. Et reſpondet, ſi economus hoc viderit expedire eccleſie, pacta cuꝫ eo ineat virtū ad certū tpm vel toto tpe vite ſue rem eccleſie veli: habere: et hoc rediget in ſcripturā. ⁊ ſm ꝙ conuenerit dabit ſibi economus rem eccleſie. ⁊ ille qui accepit rem eccleſie/ꝺz facere pactū vt finito tēpore reſtituat eccl̄ie qō accepit ab ea: ⁊ tantundem de ſuo eiuſdē bonitatis ⁊ reditꝰ cuꝫ eo qō accepit: ⁊ cū totidē mācipijs ⁊ colonis, qō ꝓpterea penes eccl̄iaz remanebit. Si vero aliter fiat, irritum erit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Nam hec vsus. ¶ Casus. In hac aut. dicitur q precaria de qua fit mētio. s. e. si economus, pōt fieri a qualibet ecclesia: ita vt tpe finito res vtraq; pueniat ad ecclesiā pleno iure: z res que datur inuicē, non debet esse grauata tributis maioribus: quā precariā economus nō potest facere sibi nec consanguineis suis.

a ¶ Cognatis, et sic damnosum est alicui officiū suū: vt. vij. qōne. j. constituzum.

Ēpi cōsensus cū canonicis sufficit in rei alienatione.

b ¶ Duos. Hodie sufficit solꝰ cōsensus epi cum canonicis. xij. q. ij. sine. z si res venalis est in parochia alterius, ille interponet decretū: vt. C. de prediis et aliis rebꝰ minor. l. si prędium, z ex de foro cōpe. sane. Io. qō nō credo verū: cuz sufficiat cōsensus epi cum capitulo. xij. qō. ij. sine exceptione. B.

c ¶ Vel transactio. i. ꝓmutatio.

d ¶ Nō valebit. Arg. nō valere cōtractum nisi assit subscriptio. ex de his q fi. a pla. ca. j. rcvj. dis. bene quidem. xij. qō. ij. sine exceptione.

e ¶ Saluo iure. id est vt nō intelligatur esse ꝑpetua donatio, sed tpalis: ¶ vt no. xvj. q. j. possessiones. sed si ecclie dare, tūc intelligeretur esse perpetua: vt ex de his q fi. a pla. sine ꝑsen. ca. cū aplica. in fi. z ca. seq.

¶ vt sez cessāte inopia ad ecclesiam reuertat: vt dixi xvj. q. j. possessiones.

Precarie ꝛc. ¶ Est hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dī q precarie debēt fieri hoc modo. Si rusticꝰ dat ꝓprietatē sui fundi tantū, z retinet vsumfructuz sibi accipiat ab ecclia vsūfructuz duorū fundorū suo nomine tantū, z nō filiorꝫ. Si ꝙ dat ecclesie interueniente susceperit: nonminus q̄ alterius tātę quantitatis quāte acceperat, reditus cū ipsoꝝ prediorꝫ dñio, et rebus immobilibus eorumq; colonis et mancipiis ecclesie derelinquat. nisi cm̄ hac conditione pacta inita fuerint, ea quoq; decernim⁹ non valere. Nam hec vsus prestatio locum hz in omni domo religiosa. quo finito res vtraq; pleno iure pueniat in domū iam dictā: nec tributis quidē grauata sit maioꝛib⁹ ea res q̄ datur adinuicem. Mutuscunq; modis aliis permittit: interdicitur tamē certis psonis rem eiusmodi accipere: vt economo, eiusq; cognatis ª.

Q̄ si necessitas cōpulerit vt ꝓ ecclie necessitate aut vtilitate vel in vsufructu vel indirecta vēditione aliq̄ distrahatur: apꝰ duosᵇ vel tres cōprouinciales aut vicinos epos causa qua necesse fuerit vendi, primitus comprobetur: vt habita discussione sacerdotali, eoꝝ subscriptione que facta fuerit venditio vel transactio ᶜ corroboret. aliter facta venditio vel transactio nō valebit ᵇ. Minꝰ vero vtiles possessiones peregrinis vel clericis saluo iureᵉ ecclesie in vsum prestari ꝑmittimus. Item ex concilio Mediomatricis.

¶ Ecclesiasticarū rez precarie qualiter fieri debeant.

Precarieᵏ a nemine de rebus ecclīasticis fieri presumant: nisi tantū quantū de qualitate cōuenīēri datur ex ꝓprio, duplū⁹ accipiant ex rebus ecclie in suo tm̄ qui dederunt nolle, si res ꝓprias z ecclīasticas fructuario vsu tenere voluerint si aūt res ꝓprias ad psens dimiserint, ex rebus ecclīasticis triplum fructuario vsu suo tm̄ q̄s nomine sumat: q; sic eas quēq; tractare vt rerū ecclīasticarū dispensatorem conuenit, non vt ꝓpriarum largitorem.

¶ Decreuit etiā sancta synodus, z ip̄alis authoritas denunciauit, vt a nulla ptāte q̄s cogaᵏ facere precariam de rebus deo et sanctis etꝰ dicatis: cum ratio z vsus obtineat neminem qui nō vult, cōtra vtilitatem et rationem cogiᵇ de ꝓprio facere beneficium.

¶ Nec cōmutatiōes rerum vel mācipioꝝ ecclīasticoꝝ q̄libet ꝑsona sine licentia z regio consensu facere ꝑesumat.

Item ex cōcilio Beluacēsi.

¶ De eodem. Palea.

Precarie de quīquēnio in quīquēniū ꝑm antiquā cōsuetudinē renouētur.

Item ex conci. Carthaginēsi.

¶ De eodem. Palea.

Epcariss q̄ a rectoꝛibꝰ eccliaꝝ irrationabiliᵏ fiebāt, et se suoq; successores pena graui obligabāt, vt facta ipsoꝝ nequissent dissoluere: ꝑcipim⁹ vt nemo successoꝛ in antecessoris sui pena sit obligatus: sed sue, putēte sit cōcessum vt si antecessoꝛ eius res ecclie irrationabiliter distribuit, ab eo ad ius ecclesie eiusdem revocentur.

Item ex ꝓcilio Martini pape.

¶ Epus ecclie dispensandi potestatem habeat episcopus.

Episcopꝰ habeat. ¶ hec est tertia pars huius questionis.

¶ Casus. Statutum fuit in cōcilio Martini pape q̄ ꝓprietatem statim pleno iure acciꝑat ab ecclia vsumfructū trium fundoꝝ nō sue tm̄ z non filioꝝ. In secūda parte dī q̄ nulla ꝓās debet cogere ecclesiā precariam facere: cum nemo debeat cogi de suo facere beneficium. In tertia parte dī q̄ sine licētia regis nō debet fieri cōmutatio rerū vel seruoꝝ ecclesie. Sēd a ibi: Decreuit. Tertia ibi: Cōmutationes.

f ¶ Precarie. Precarie hic dicuntur quedā ꝓstationes vsufructuᵃ in recōpensationem eius ꝓprietatis q̄ datur ecclie. Preterea precaria est quidā cōtractꝰ affinis emphyteosi: ꝛ in hoc differt q̄ ꝙnquēnio in quinquēnii renouat, vt in pallea seq. z ex de precā. capi. j. q̄s est precariū q̄s precibus adtrendū alicui datur: et illud renouari pōt q̄libet, non obstāte aliquo pacto: vt. ff. ō precā. cū ꝑcario. z ex eo. ca. viti.

g ¶ Duplū. videtur Ydicere illi. s. e. si economꝰ, vbi dicit q̄ tantūdem dari dz: sed lex illa benignior est canone: ¶ vel canon loquitur in eo casu cū senex est vel debilis qui recipit rē ecclesie.

¶ Vel dic q̄ la quit q̄s ecclesia dat et q̄s pōt facere duplū: z nō vtra: ibi q̄s ipse dat ecclesie vbi nō cogit vtra tantūdem ita cānon benignior est. Vel dic vt se quitur in glo. Fm Io. de san.

h ¶ Cogi. Sz fallit: vt. vij. q. j. oiꝛ. et vbi aliqs aliq̄ ꝑdest, z sibi non nocet: vt. ff. de aqua plu. ar. in summa. ¶ item varus, et lxxvj. dist. pacem. ¶ Nec cōmutationes. hoc intelligas de rebus ecclīasticis de rebus ecclie abimperatore: vt. C. ea. hoc ius. in princi. vel loquitur sēm̄ sua tempora.

episcop⁹ debet dispensare res ecclesie cum reuerẽtia ⁊ timore: ⁊ inde suscipiat quãtum sibi ⁊ suis fuerit necessariũ: si ẽ res ecclesie vsurpauerit, vel consanguineis dederit, eas pauperibus subtrahendo, sit obnoxius concilio, et corrigatur.

a ¶ Indiguerit. No. qualiter exponitur hoc verbum indiguerint: vt arceatur tantũ ad victũ et vestitũ: ⁊ argu. cõtra extra de preben. de monachis.

b ¶ Uetu. qui tamen melior vel peior dandus est ſm qualitatẽ ꝓsonarũ. vt. xij. dist. non cogãtur. Et nomine cibariorum nõ intelliguntur vestimẽta: sed nomine alimẽtorum intelligũtur vestes. ⁊ habitatio: vt. ff. de alimen. le. l. vlti. et l. antepe.

c ¶ Aut fratrib⁹. Presumit enim ꝙ hoc carnali amore faciat: vt. lxxxix. dist. decenter. sicut. ẽ. nam hec ysus. sic extra de ap. postremo. sic eõuerso cõsanguinitas quãdoq; eludit suspitiones: vt extra de coha. cle. ⁊ mu. a nobis.

d ¶ Pbſi. Eque puniuntur illi qui non resistunt scilz officiari, sicut ipse epus: vt. C. de ap. quoniã. ⁊. xj. q. vj. quapropter.

e ¶ Si ẽ. quarta pars in qua dicit vt in ca. seq. cõtinet. Jo. de fan.

Si quis epus. ¶ Casus. Quesitũ fuit quã penã debeat pati epus qui alienat rem ecclesie nulla necessitate cogẽte, vel ꝙ alienat res vacãtis ecclesie: qũ intelligit hũg. nulla necessitate cogẽte. Et rñdet ꝙ cõuict⁹ debet rem restituere, ⁊ postea deponi.

f ¶ Non est. quia forte mortu⁹ est: quia sede vacãte non potest alienari res ecclesiastica. ita. xij. q. j. si q̃ de reb⁹. ⁊ melius extra ne se. va. nouit. ⁊ tñ ꝺ. dicit ꝙ sede vacãte non potest alienari res ecclesiastica, ita, xij. q. j. si q̃ de reb⁹, ⁊ melius extra ne se. va. nouit. ⁊ tñ ꝺ. dicit ꝙ sede vacãte de sacerdotali vacãte auctoritate epi põt fieri alienatio: vt. lxxj. dist. fraternitatem. ⁊. ẽ. e. q. j. decretũ. et est arg. ꝑ ipso. C. q̃ admit. ad bo. pos. honoꝝ. Sed ecclesia episcopali vacãte cleri nihil possunt alienare. Item ꝑs hic ꝙ epus nihil potest alienare sine ꝑsensu sacerdotis. xij. q. j. placuit. ⁊. c. abbatibus.

g ¶ Honore. pena enim alienatoris indebite, est depositio. xij. q. j. vulterane, ⁊ cap. abbatib⁹, ⁊ cap. apticos. xvij. q. iij. nullus.

Quid vero. Hec qõ diuiditur in duas partes. In prima ponit. v. auctoritates per quas ꝓbat de cathedratico ⁊ de alijs. Secũda ibi: Cathedraticũ. Jo. de fan. ¶ Casus. Hic ponitur. iij. q. qua queritur quid epus exigere debeat nomine cathedratici, ⁊ respondet ꝙ duos solidos. vt. J. ea. illud preterq̃ a monasterio: vt. J. ea. iter cetera. hi aũt duo solidi erunt illius monete q̃ frequentat in regione: vt ff. de lega. iij. nummis. Item procurationes potest petere tẽpore visitationis: vt. ẽ. e. q. j. relata. Itẽ collectas imponere: vt extra ẽ cen. cum apostol⁹. Itez preter cathedraticũ medietatẽ vel tertiã partẽ oblationũ: vt. J. ea. ℌ cathedraticũ.

h ¶ Quid vero. Duos solidos a q̃libet eccl'ia potest epus petere i nolle cathedratici preterq̃ a monasterio vt J. e. inter. põt tñ in necessitate a clericis collectã petere extra de cen. cum apostol⁹. appellatur etiaz quãdoq; synodaticũ: vt eẽ de cẽ. olim. quoniã frequẽter in synodo dantur. isti autem denarij erunt ſm cõmunem mꝫnetaz regionis: vt ff. de le. iij. nũmis. ⁊ si plures monete sũt forte, meliores dabunt. eẽ de iureiur. ẽro. in fi.

Cathedratici noie ꝺ exigendũ est. ꝺe hoc no. eẽ ẽ of. ot. cõ quere = re. ibi vt deas.

Quid ſo ᵇ nomine cathedratici epus exigere debeat, in scõo cõcilio brachareñsi legitur.

¶ Preter honorẽ cathedratici nihil episcopus per dioceses exigat.

Placuit vt nullus eporum per suaz diocesim preter honorẽ cathedre sue. l. duos solidos ⁱ, aliud aliquid per eccl'ias tollat: neq; tertiã ᵏ partem ex quacunq; oblatione populi ecclesiis parochialibus facta sibi vsurpet, sed ecclesie reparationi seruetur: et singlis annis epiſcopo ratio ˡ fiat: nam si tertiam partem ilꝫ vel saltẽ mediocres: vt extra de cen. cum cathedraticum potest epiſcopus petere moderatã ꝓcurationem: vt. J. e. inter.

Placuit. ¶ Cas⁹. Tria ꝓhibent̃ in hoc cap. scz ꝙ epus nihil debet tollere a parochialibus ecclesijs preter duos solidos nole cathedratici: neq; tertiã partẽ oblationũ tollat: ꝫ reseruetur reparationi eccl'ie: neq; cogat clericos sibi in aliquib⁹ operibus seruili more seruire: quia legitur in epistola petri prima, neq; vt dominantes cẽ.

i ¶ Duos solidos. ad plus: ꝫ min⁹ enim quãdoq; datur: vt extra de cen. olim. ⁊. J. e. nec numer⁹. Et forte solidus hic appellatur aure⁹: vt. C. de sportu. l. q. ⁊ insti. de pe. teme. litigan. in fi.

k ¶ Tertiã. ẽ. ea. q. j. de his. ⁊. c. decreuimus. cõtra. J. xij. q. iij. ca. vlt. ⁊. J. e. vnio. Solu. tertiã habet cum vult hoc onus fabrice subire.

l ¶ Epiſcopo ratio fiat. ꝙ archidiaconũ de reditibus

ꝫ J. e. inter cetera. sic eẽ ẽ of. ot. cõq̃rẽte vbi no. q̃re dicak cathedratic cũ ⁊re synodaticum,

et possessionibus ecclesie: vt. xxv. dist. perlectis.

PRiscis. ¶ Casus. Antiquitus epi tollebat tertiã de parochianis ecclesiis: cui etiaz sua plenissime sufficiebant. z ideo statutũ fuit in cõcilio merechẽ. vt nullus epus lusitane puincie cui sua sufficiant, illã tertiaz auferre presumat: ꝫ relinquat reparatiõi ecclie.

a ¶ Tertiã. Potest hoc intelligi de tertia q̃ debet ipsi fabrice. Alij dicũt de tertia illa q̃ debet ipsi epo, vt illam nõ debeat habere, ex quo abundat: nisi velit onus fabrice subire.

QUio. ¶ Casus. Hoc ca. dividit in tres partes. In prima parte dicit q̃ si epi volũt recipere tertiã partẽ oblationum vel decimationũ a parochianis suis, subire debent onꝰ fabrice reparande: si vero eas relinquant ecclesiis solicitudine episcoporum reparẽtur basilice a presbyteris: si aũt ecclesie nulla indigent reparatione: acciplant epi illas tertias si volunt, sed vltra nihil. In secunda parte dicit q̃ plures eccle nõ committantur vni presbytero. In tertia parte dicitur q̃ ecclesia q̃ habet. x. parochianos, habeat proprium sacerdotez: illa vero que minus habet, aliis coniungatur ecclesiis: z qui hãc cõstitutionem desperarit, per duos mẽses excommunicentur. Secunda pars icipit ibi: sed z hoc necessarium. Tertia ibi: ea scilicet ratione.

b ¶ Tertias. Ꝟ. intelligit hoc de tertia oblationũ, nõ de tertia decimationũ. sed cõtra eũ est tex. extra de pe scrip. de quarta. Alij dicunt q̃ epus hodie nullam habet tertiam nisi in duobꝰ casibꝰ: vnus, si vult reparare ecclesiam: z alius, si incũbit onus regale: vt hic dicitur. Sed verius est q̃ epus ad suũ cõmodũ habet vnã tertiã per se: z aliã qua põt tenere si vult subire onus fabrice habebit preterea partẽ oblationum tẽpore dedicationis: vt. j. e. nec numer. z. xvij. q. ij. eleutherius. Sz dã si episcopus partẽ fabrice recipit: deinde cũ eguerit ecclesia reparatiõe, velit eccle cedere tertiã illã: dico q̃ nõ potest. ꝟ Joã. sicut nec vsufructuarius potest in talibus vsufructui cedere. ff. de vsufru. sed cũ vsufructuarius. et. l. seq. ff. de aqua plu. arcen. is cum quo. Male dicit Joan. q̃m reparare debet epus ecclesiam posq̃ ꝫ quartã fabrice, qz res transit cũ onere suo: vt. xvj. q. j. si quis laicus.

c ¶ Omnimoda. Dic apparet q̃ illam tertiã põt epi scopꝰ in suos vsus cõvertere cum ecclesia non egeat reparatione. sed forte contrarium est. xij. qõe. iij. vobis. vbi dicit q̃ annuatim reseruabitur. Solu. ibi loquitur de illa parteꝫ q̃ pertinet ad reparationez episcopalis ecclesie: hic vero de tertia parochialis ecclesie.

d ¶ Pro regijs. arg. q̃ pro itinere ad papã vel ad regem. non possunt epi vltra statutuz petere: vt extra de cẽsi. cũ apl'e. z. xvj. q. j. ℌ placet.

e ¶ Cõmittant. Dic est casus vbi aliquis potest habere plures ecclesias. Alij casꝰ sunt notati. xxj. qõ. j. in summa questiõis. z ca. relatio.

f ¶ Mãcipia. Cũ ergo decem faciãt plebem, patet intellectus illius ca. Ꝟ. q. v. presbyter si a plebe.

Sub. sedebis cõpelli bz repo rare: vt in. l. hic alle. ꝫ Z. nisi forte necessitate cõstruisset. ff. de acq plu. ar. eius.

Tertia oblatio an ptineat ad epꝫ.

Item ex concilio Toletano.

¶ Non accipiãt epi cõpt tertiam partẽ nisi diruras ecclesias reparare voluerint.

QUio nostre congregationis decreuit atq̃ instituit vt tertias quas antiq̃ canones de parochijs suis habere epos cẽsuerũt: si eas exigendas crediderint, ab ipsis epis dirute ecclesie reparent: si vero eas maluerint cedere ecclesie: ab earũ cultoribꝰ sub cura z solicitudine sui pontificis reparatio eisdem est adhibenda basilicis. Ꝙ si oẽs ecclesie aut incolumes fuerint: aut que dirute erãt, reparate extiterint: ℌm antiquoz canonũ instituta si tertias sibi debitas vnusq̃sq̃ epus assequi voluerit, facultas illi oĩmoda' erit: ita vcz, vt citra ipsas tertias nullꝰ episcopoz quippiã p regijs ꝰ inq̃sitiõibꝰ a parochianis ecclesijs exigat: nihilq̃ de predijs ipsarũ ecclesiaz cuiq̃ causa stipẽdij dare presumat.

¶ Sed z hoc necessariũ instituere duximus, vt plures ecclesie vni nequaq̃ cõmittant presbytero: qz solus per totas ecclesias nec officiũ valet persoluere, nec rebus earũ necessariam curam impendere.

¶ Eadem scilz ratione precipimus vt ecclesia que vsq̃ ad. x. habuerit mãcipia f, super se habeat sacerdotem: que vero minus, aliis coniungat ecclesiis. Si quis sane episcopoz̃ hanc nostram cõstitutionem parupenderit: duoz̃ mensiũ spatio se nouerit excõmunicatione mulctari.

Item Pelagius Crescento illustri. ¶ De eodem.

LLud te volumꝰ modis oĩbus custodire, ne qui epoꝝ Sicilie de parochijs ad se pertinentibꝰ noie cathedratici amplius q̃ duos solidos presumant accipere: neq̃ cõpellere pbros aut clerũ parochiaz suarum supra vires g suas eis conuiuia preparare.

Item Gelasius papa Fabiano episcopo.

LLud. ¶ Casus. Precepit Pelagius Crescento petere a parochijs siue diocesibꝰ vltra. q̃. solidos nolle cathedratici: nec quinis nimis magna sibi p eos fieri.

g ¶ Supra vires. Ne vicium longi temporis breuis hora cõsumat. extra de cen. cũ apostolus. z ℌm quosdam a pauperibus nil petet: vt. j. q. ij. placuit. arg. l. e. cauendũ. sed hoc non est verum: quia si aliquis vltra vires fuerit grauatus, fiet collectio ab alijs vicinis ecclesijs: vt extra de censi. cũ ecclesia, z ca. procurationes.

non autem debit episcopo nisi lac ad bibēdum: ne leui
ēpo vi stranti dādi ē lac ad bibēdū
niorū doctrinā rubentibus buccis predicet: vt.xxxv. di
stinc. sexto. ¶.c. ecclesie. Nec bibet vltra tertiā vicem: vt
xliij. dist. in illa palea, quādo presbyter. ¶ comedet lar
dum vel carnes vaccinas vel veruecinas cuz aceto: vt
C. de ero. mili. an.
l. j. lib. xij. ar. ꝫ. xlj.
dist. non cogant. ¶
ca. ēpo.

¶ Baptizandis numer⁹ non imponatur: nec cathedraticū vltra vetustū morē exigatur.

QEc numer⁹ᵃ baptizandis iuste creditur imponēdus: cū quanti petierint vel ad regenerationē festinauerint, non sint ꝓ alterius voluntate repellēdi. Et ideo frater charissime huiusmodi superfluā constitutionē modis omnib⁹ remouebis, vt vnusquisq; aut in vicina sibi ecclesia, aut in electa ᵇ pro suę mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiā non amplius q̄ vetusti moris extiterit, ab eⁱ⁹ loci pbro noueris exigēdum: et de his q̄ die dedicationis fuerint offerentiū deuotione collata, consuetudinē ᶜ que generaliter oībus ecclesijs est prescripta, seruabis. ¶ Cathedraticū quod his authoritatibus epis permittitur exigere: preter medietatē vel tertiā partē oblationū, que etiā pro varia ecclesiarū cōsuetudine ex premissis authoritatibus ēpo debetur intelligēdū est: nec illa pars oblationū oim generaliter intelligēda est: sed vel anniuersarie dedicatiōis: vel quorūdam etiā solenniū dierum: prout inter ēpm ¶ sacerdotem tempore dedicationis conuenerit. ¶ De his vero epis qui ꝓ parochias suas crudeliter deseruiunt: sic est statutū in tertio concilio Toletano.

¶ Vltra morem antiquum a parochianis presbyteris episcopi nil exigant.

QVlā cognouim⁹ epos per parochias suas nō sacerdotaliter sed crudeliter deseuire: ¶ dū scriptū sit. Forma estote gregi, nō vt dominantes in clerum: qui exactiones diocesi sue vel dāna infligunt: ideo censemus (excepto q̄ veterū ᵇ cōstitutiones a parochijs hfe iubēt epos) vt alla q̄ illis hucusq; ꝓsūpta ᶜ sūt

Quia. ¶ Cartha. Quidam episcopi visitando parochias suas in clericos crudeliter seuiebāt, eos angarijs ¶ indictionibus fatigando. super hoc vero facta querimonia in concilio Toletano constitutum est vt de cetero talia nō faciāt: ¶ que hactenus presumpta sunt, in futurum denegētur. Si vero contra hoc venire presumpserint, apud metropolitanū clerici conquerātur: qui sine mora presumptiones debet remouere. Angarie sūt onera que psonis imponuntur: parangarie possessionibus. Indictionibus/id est illicitis exactionib⁹ vel cōditionibus.

ᵇ ¶ Quod verū. nihil ergo pōt epe petere ab aliq̄ nisi ostendat p canones illū sibi debitum: ꝫ vt.ix.qō. ꝫ iij. cōquestus. xiij. ad hoc q.ij.ca.j. Ar. ꝫ xxv.q.ij e. ¶ Presumpta. āputa. No. q̄ longinqua to. Ar. vsurpatio non facit ius: vt. xciij. di. xvj. q.j. stin. illud. c. distin. nulli e contra morē. xxiij. pisco q.j. schisma. extra rū. vbi de simo. cum in ec de hoc. clesia. et. c. non sa. Archi. tis. j. qōe. j. nullus epōs. extra de pre. Sub. scrip. causam. Itē cū aliq̄ de iure non presitit, licet illud diu soluerit: vt. C. de agri. ¶ cen. litibus. lib. xj. tempus enim non inducit obligationē. extra de censi. peruenit. ff. de ac. et obli. obliga. ēt de prōtionum fere. ℌ. placet. pretot enim nō tuetur iniquam scrip. ſt possessionem. ff. de publicia. cum sponsus. ℌ. si res. non diligēti enim sufficit possedisse nisi causam possessionis probet. in gl. ex extra de prescrip. si diligenti. ff. de iti. actu q̄ priua. l. vl. hᵒ videti. licet enim longissimo tempore aliquid gratis prestitum sit, in hoc non currit prescriptio: vt. xvj. questio. iij. clerici. ¶. c. si episcop⁹. C. de prescrip. xxx. vel. xl. an. male. Argumen. cōtra. xvij. questione. ij. seruitium. nam sio siue libertas non dandi decimā prescribitur. ꝫ extra de prescrip. de quarta. Item argu. contra. j. questio. iij. questum. nec cogitur quis causam possessionis probare. ff. si ser. ven. si quis diuturno. Sol. nec in lōga nec in longissima prescriptione sufficit allegare diuturnam possessionem, nisi aliquam causam possidēdi alleget. Sed allegata causa cum de tempore cōstet, presumitur esse ꝫ debitū. argu. xij. distinctio. illa. tamen non tenetur pro matebare causam siue titulum possidendi: quia potest esse ria no. q̄ non habet de hōc instrumenta nec testes: nec est hoc ēt. xvj. in memoria hominum: vt. iij. questi. vj. hec quippe. Jo. q. iij. dit, dicit cōtra: quia sufficit si dicat prescripsi: misi presum ptio sit contra eum. ꝫ

Archi.

Diocesa fue runt a Dionys sio diffi cile.

¶ Ad hoc q̄s ni glo. c ¶ xxv. di. j.

ij. qō.

a ¶ Nec numer⁹ fuit ꝫsuetudo fuerat q̄ ēm nūerū baptizandoꝝ tantum, vel plus recipiebatur: qō erat iniquum: vt. j. q. j. baptizandis. et. c. placuit. Jo.

b ¶ Aut in electa. cōtrariū est. j. xiij. q. j. c. j. vbi dicitur q̄ ideo parochie sunt distincte, ne aliquis iura alterius vsurpet. Ad hoc dicunt quidā q̄ hoc capitulum loquitur ēm eā tēpora quando nondū parochie erant distincte. sed hoc stare non potest: ꝫ quia Dionysius q̄ distinxit diocesses, diu precessit Selasium cuius istud ca. est. Dicas ergo q̄ loquitur de indeis ¶ paganis ¶ trāseuntibus ¶ talibus qui non habēt certū domicilium. q̄ enim hic de pueris non loquat, patet ex eo qō dicitur/aut in electa. ipsi enim non possunt eligere.

c ¶ Consuetudinē. ēm qō cōuenit cum ēpo tēpore dedicationis. xvij. q. ij. eleutherius.

¶ Cathedraticū. ¶ Hec est scōa pars qō. in qua loquit de curationibus ¶ de exactionibus. et dicitur q̄ procuratio vna sola dicitur esse in anno: ¶ exactio nulla nisi a iure permissa. extra de censi. cū apostolus. ¶ hoc ꝓbat per. ¶. authoritates. Jo. de san.

¶ Cathedraticū. Episcopus accipit cathedraticum ¶ preter medietatē vel tertiā partē oblationū que offerūtur in die anniuersarie dedicatiōis vel alteriⁱ⁹ solēnitatis, prout conuenerit inter episcopum ¶ sacerdotem.

¶ Et q̄ a vero. ¶ Dictum est. ꝫ. de visitatione epōrum. Sed qr quidā crudeliter seuiēdo parochias visitabāt: ideo nunc ostēdit Gra. quid super hoc tenendum sit.

Cauendum. ¶ Cause. Quidã epi dum visitarent ecclesias suas sine parochias pro confirmandis pueris/ z pro delictis corrigendis: intendebant potius dominationi z spoliationi ꝯ lucris aiarũ: z in stipẽdiis exigendis sacerdotes scandalizabant. quare Sabilonense concilio statuit vt ceterorum epi nõ faciãt hoc: sz si ppriis sumptib⁹ desint eis, a clericis cũ charitate accipiant: nec grauẽt aliquẽ vel scãdalizẽt, z hoc pbat auctoritate apli.

a ¶ Subditos. s. laicos.

b ¶ Socios. Hic dicunt clerici socij epi. alibi fratres: vt. xcv. dist. olim. et. viij. q. j. dd aũt.

c ¶ Scãdalizẽt. Exigendo vltra licitum: vt. xj. q. iij. nolite.

d ¶ Sũptus. Videtur ergo q̃ sibi sumptꝰ vnde possit expendere, non debẽt alios grauare. Nam potiꝰ videntur hec peti ex gratia ꝯ de iure: vt ex de cen. cum apl's. et ea q̃ domi cõsueuit expendere, debet expendere cui⁹ est in via: ? vt in auc. de man. prin. ¶ Illud. colla. iij. et in auc. vt iudi. sine quoꝯ suffr. ¶ nulli. colla. ij. sz nõ est ita: vt ex de simo. cũ sit romana. i. parte decisa.

? Sed Goffre. putat sz: qz i ciuitate manens et visitãs põt exigere. p: curationes: ex de cẽs. venerabili. ar.

Inter cetera. ¶ Cal⁹. Episcopi Gallie cum visitabant parochias suas, seuas rapacitates in suos subditos exercebãt, centum vel ducentas equitaturas secũ ducendo: et ab eis vltra duos solidos pro cathedratico / et prãdia nimis magna exigebant: et in ecclesia per duos vel per plures dies morabantur ita q̃ ecclesias vsq̃ ad exinanitionem perducebant. Et ideo statuit concilium Toletanum ne vltra duos solidos exigant pro cathedratico, a quo monasteria sunt exempta. z vltra quinquaginta equitaturas non ducant: nec amplius ꝯ vna die in basilica morentur. Episcopus vero qui contra hoc fecerit, correctioni canonum subiacebit.

f. thes. tij. b.

denegetur: hoc est neq; angariis pbr̃i aut diacones, neq; aliquib⁹ fatigent indictionib⁹: ne videamur i ecclia dei exactores poti⁹ q̃ pontifices noiari. Hi vero clerici, tam locales q̃ diocesani qui se ab epo grauari cognouerint, querelas suas ad metropolitanum deferre nõ differant: z metropolitanus nõ moretur hmõi pre sumptiones auertere.

Item ex cõcilio Babilonẽsi.

Ut parochiãlis stipẽdia nõ nisi cũ charitate epi exigant.

Cauendũ est sane ne cur epi p parochias suas pagrãt: quandã nõ solũ erga subditos[a] sed erga socios[b] tyrannidẽ exerceant: ne (qd̃ absit) nõ cũ charitate, sz cũ quadam iactãtie temeritate: nec cũ gratiarũ actione, sz cũ quadam iudiciaria inuentione stipẽdia ab eis exigant. Obseruandũ modis oib⁹ est vt si qñ eis pagrãde parochie necessitas incumbit: in cõfirmandis hoĩbus, in inquirẽdis rebus emẽdatiõe dignis, in predicatiõe ꝟbi dei, in lucris aiarũ potius q̃ depredãdis z spoliandis hoĩb⁹, z scãdalizãdis fratribus operam dẽt: z si qñ ad peragẽdũ ministeriũ suum a subditis aut fratrib⁹ aliquid accipiendũ est: hoc summopere obseruare debẽt, ne quem scandalizẽt[c] aut grauẽt. Tanta ergo discretio in hac re tenenda est, vt verbi dei predicator vbi ppriis sumptꝰ[d] desunt, a fratrib⁹ accipiat: z isdẽ fratres illius potẽtia nõ grauentur exemplo apli Pauli: qui ne quem grauaret, arte z manibus victum querebat.

Item ex cõcilio Toleta. iiij.

Vltra duos solidos a parochianis ecclesiis episcop⁹ non presumat accipere.

Inter ceta denicq; q̃ cõsensu cõiter nos conferre cõpetenter oportuit: querimonias etiam parochialium pbr̃oꝝ Gallie, pudicie solertissime decernere decuit: q̃s cõtra pontificũ suoꝝ rapacitates necessitas (vt cõperimus) tandẽ cõpulit in publicũ examẽ deferri. hi ei pontifices (vt eorundẽ euidẽs inq̃sitio patefecit) indiscreto moderamine parochianas ecclias pgrauãtes: dũ in exactiõib⁹ supfluis frequentes existũt, pene vsq̃ ad exinanitionẽ extreme virtutis quasdã basilicas perduxisse probant. ne ergo fiat deinceps qd̃ cõstat hactenꝰ inordinate psumptũ: nõ amplius ꝯ duos solidos vnusquisq; epoꝝ prefate prouincie p singulas dioceses vel basilicas iuxta synodũ Bracharensem annua illatiõe sibi exposcat inferri: monasteriorũ[e] tñ basilicis ab hac solutionis[f] expensione seiunctis. Cum ꝟo epus diocesim visitat nulli pre multitudine onerosus existat: nec vnq̃ quinquagenariũ[g] numerum euectionis excedat: aut amplius ꝯ vna die per vnãquãq; basilicam remorandi licentiam habeat. Mutiq; ꝟo pontificũ eorundem aliter ꝯ decreuimus agẽdum presumpserit: correctioni pculdubio canonũ subiacebit tanq̃ constitutionũ synodalium transgressor, z piscoꝝ patrum edictorum corruptor.

Item Grego. epis Sicilie.

Sacerdotes ab epis suis vltra modũ non grauentur.

e ¶ Monasteriorum. J. xvj. q. j. c. j. z. j. contra J. xvj. q. j. cum pro vtilitate. re. J. xvij. qõne. ij. q̃ sit. et cap. seruitium. contra.

f ¶ Solutionis. Ipsa em monasteria a lege diocesana sunt exempta: sit exi vt hic: z xvj. qõ. j. ptã cum pro vtilitate. ge dio. et. x vij. q. ij. q̃ sit. cesana, sed eorum capelle nõ, vt extra de capel. mona. ca. vlti. et penulti. z extra de preben. de monachis.

Monasteria

g ¶ Quinquagenarium. Hodie numerus singulorũ sit ten in euectionib⁹ est taxatus: vt extra cri⁹ de censi. cum apo a iure stolus. nec nume: taxat, rus ibi taxatus recipiendus est si ecclesia grauetur vt ibidem dicitur. et extra de excef. pla. cum ad quotũdam. ex. de penis. ca. penul. illeo ergo qui superflui sunt, potest remouere sacerdos: ? qz si habes seruitutem adaquandi certum numerũ pecorũ: si plus ducis ad aquã q̃ debeas, supflua possunt a dño remoueri: vt. ff. ũ aqua quot. et est. l. j. ¶ trebatius. Item si causa propria commodi venit ad ecclesiam. de ppria viuat: vt. c. de sta tu. et imagi. l. vlti. Dec allegatio forte hodie nõ tenet: quia si aliquis fuerit supra vires grauatus, alij vicini sacerdotes tenentur conferre: vt di

? Stilla et cõm pot re mouere. arg. ff. de aq quot. et est. l. j. ¶ Item queri, Archi.

xj.X.e.illud.& extra de censs.procurationes.

Relatum. ¶ Casus Episcopi Sicilie graues & one-rosi erant ecclesijs suis cum eas visitabant. tandem mediante legato antecessoris Gregorij qui in Sicilia ecclesiasticum patrimonium gubernabat, facta est cōpositio inter episcopos et clericos vt certa ſima daretur eis quolibet anno cum ecclesias visitarent: quā quia episcopi non seruabāt, prece pit Greg. vt ola seruentur: nec sub lectis suis graues in aliquo exhibāt.

a ¶ Summa. X. e.q.j. relata. Arg. q̄ pactio interuenire potest in spiritualibus: & vt hic & .xvij. qō. ij. eleutherius. xij. q. ij. c. quicūq;. extra de deci. ex multiplici. quandoq; enim prohibetur transigi vel pacisci. si tamen fiat authoritate iudicis tenet vt extra de prebē. nisi. ff. de his q̄ notan. infa. furti. §. pactus. ff. de trāsact. cū hi. §. si cui. Sed quare recipitur pecunia p actu cōsecrandi? vt hic dicitur, & ē de simo. cū sit romana. & non pro actu baptizandi? ideo dico, ne aliqui pter paupertatē vel auaritiam se subtrahant a baptismo: vt. j. qō. j. baptizandis.

b ¶ Pro labore. X. j. qō. ij. ca. vlti. j. xij. q. ij. charitatē.

c ¶ Clericorum. qui laborant cum epō in visitatione.

Illud. ¶ Casus. Syracusane ciuitatis episcopus cum a papa ordinabatur, sub interpositione legitime pene promisit specialiter q̄ ab aliquo clerico sue diocesis vltra duos solidos pro cathedratico nil esset petiturus. Precepit ergo Gregorius Trescontio illustri vt faciat hoc obseruari nō solum ab episcopo Syracusane ciuitatis: sed etiam ab oibus alijs Sicilie episcopis: nec ipsa prandia enormia fieri sinat: sed cōm mediocritatem cuiuscunq; loci visitanti episcopo ea faciat preparari: ne sub hoc pretextu damna pauperibus inferantur.

d ¶ pene. Nota q̄ aliquis sub pena potest obligari in spiritualibus: vt. xxij. dist. ḡḡ. xvj. q. j. statuimus.

Clericus. ¶ Casus. In superioti causa ostensum est q̄ ecclesie cum omnibus suis possessionibus ad dispositionem pertinent episcoporum sed quia posset aliquis dubitare sub quo iudice clerici debeant conueniri: sub ecclesiastico scilz, an sub seculari: ideo Gratian⁹ hanc. xj. causam subnectit: in qua ostendit clericos sub ecclesiastico iudice esse conueniendos: quod vt competentius ostēdat, thema p ponit: de quo tres elicit questiones.

¶ Causa.xj.

Clericus aduersus clericū questionē de p̄dijs agitauit: quē ad ciuilem iudicem produce re voluit. reus nō nisi ante iudicē ecclesiasticū stare volebat. Actor vero potētia ciuilis iudicis illū a possessione sua deiecit. quo audito epūs eū ab officio suo suspendit: ille cōtempta epi sua, officiū suū ministrauit. hoc pro epo sine spe restitutiōis in eū sniam dedit. Hic primū q̄rit vtrū clericus an ciuilē iudicē sit p̄ducēd⁹? Secō, si p̄ducēdus nō est: an hec culpa sit digna suspēsiōe. Tertio, si digna nō fuerit, an cōtēptor epi sue sui epi irreparabiliter oporteat deponi?

¶ Questio.j.

Quod clericus apud seculares iudices accusandus non sit, Cai⁹ papa scribit dicens.

¶ Apud secularē iudicē nullus clericus conueniatur.

Quod clericus in tres partes diuidit. In prima probat per. xxiij. authoritas. q̄ epi scopus et quilibet clericus per clericos est iudicādus et non per laicos: nisi forsan esset incorrigibilis: quia actor debet sequi forū rei. Secunda ibi: Dis ita. Tertia ibi: Econtra. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic intrat lak prima questio qua queritur an clericus āte ciuilem iudicem sit producendus. Et distinguas q̄ causarum alia est criminalis: alia ciuilis: alia spiritualis. Crimialis est vbi de crimine agitur. Ciuilis vbi de possessionibus et pecunia agitur. Spiritualis, vbi tractatur de rebus spiritualibus, scilz de electione: de decimis et primitijs et de iure patronatus: & de vsuris. In quib⁹ oibus causis nunq̄ clericus debet conueniri sub iudice nisi sub iudice ecclesiastico: vt. j. eo. nullus episcopus. et ca. clericum. nisi in causa fendi: vt extra de iudi. ceterum. & nisi sit incorrigibilis: vt dist. xvij. non licuit. & in causa reconuentionis: vt. X. ij. qō. viij. cuius in agendo. et nisi papa delegaret causam spiritualem vel aliam laico:

vt.J.r.qō.iij.illud. Laicus vero sub iudice seculari debet conueniri: vt.J.eo.experientie. nisi in ser casibus: vt si conueniat episcopum super rebus spiritualibus: vt extra de deci. quoniam.et.xxxv.q.vj.episcopus. Uel si conueniatur laicus de crimine ecclesiastico: vt.J.eod.si quis cum clerico. r.vj.q.j.ca.j. Uel nisi sint rustice ecclesie: vt.lxxxix.distin.indicatū. Uel si iudex secularis est negligens: vt xxiij.q.v. administratores. r.qō.ij. dñs noster. Uel ni si sit raptor reruz ecclesie: vt extra d foro compe.cuz sit generale. Uel si suspectus fuerit iudex secularis. Uel si habetur querela ptra epm: vt in auē. vt diffe. iudi. in colla. vt.H.i.r.i. Et predit hoc ordine in hac qōne. Primo probat q clerici nō sunt conuenīdi coram iudice seculari, vsqz ad.H.cū ergo his. Deinde probat contrarium: scilicet q in ciuili causa coram seculari iudice sunt cōueniendi: in criminali coram ecclesiastico: quod allegando dicit. Tandem dat solutionem in.H.quia ergo in fi. Primum ergo ca. huius qōnis planum est.

Causa est duplex.

Causa secularis est duplex.

Laicus nō potest coram iudice ecclesiastico in ciuilibus.

¶ Iudex clericus Causarū alia ecclesiastica, alia secularis. Ecclesiasticarū alia spiritualis/alia criminalis, alia ciuilis. Spiritualis est vbi agitur de decimis vel matrimonijs. Criminalis vbi agitur de crimine ecclesiastico scz hereseos vel vsurarum: cui⁹ examinatio spectat ad iudicem ecclesiasticum: vt.J.eo.si quis cum clerico.et.vj.q.j.ca.j. Alia est ciuilis siue pecuniaria vbi agitur de rebus temporalibus. arg.ad hāc di.xvj.q.j. frater. Iterū seculariū alia est ciuilis, alia criminalis. In his omnibus nunqz conuenitur clericus nisi sub ecclesiastico iudice: vt.J.eod. nullus episcopus nisi in tribus casibus: vt in causa feudi: vt extra de iudic.cererum.et nisi sit incorrigibilis: vt.xvij.disti. nec licuit. Item et in causa reconuentionis.iij.q.viij.cujus in agendo. Alios casus posui.J.e.clericum nullus. Similiter nec laicus potest conueniri sub ecclesiastico iudice nisi in casibus quinqz: vt si conueniat ipsum super rebus spiritualib⁹: vt extra de iudi.ca.ij.et.iij. Uel nisi rustice ecclesie conueniantur: vt.lxxix.distin.iudicatum.extra de appel. si duobus. Uel vbi aliquis rapuerit res ecclesie: tunc potius ex consuetudine q̄ de iure conuenitur sub clerico.extra de foro compe.cum sit.et ca.si clericus. Item si iudex laicus est negligēs.extra de foro competen. ex transmissa.r.xxiij.qō.v.administratores. Uel si suspectus fuerit iudex secularis. Uel si haberetur querela contra ipsum, potest adiri ecclesiasticus iudex: vt in auten. vt dif.iudi.colla.ix.H.i.et.ij.r.H.penul. Non tamē propter negligentiam ecclesiastici iudicis clericus potest conueniri coram laico iudice: vt extra de iudi.qualiter.in fine.

¶ Emo vnq̄ episcopuz aut reliquos clericos apud iudicem secularem accusare presumat.

¶ Palea.

¶ Nullus iudicum, neqz presbyterum neqz diaconem aut clericū vllum aut ecclesie iuniores sine licentia pontificis per se distringat, aut condemnare presumat. quod si fecerit: ab ecclesia cui iniuriaz irrogare dignoscitur tandiu sit sequestratus, quousqz reatum suum agnoscat et emendet.

¶ Item Marcellus papa.

¶ De eodem.

¶ Clericum[a] cuiuslibz ordinis ablqz pontificis[b] Clericum. ¶ Casus. Duo in hoc capitulo prohibentur: scilicet vt nullus clericum ad iudicem secularem trahat: maxime sine cōsensu sui episcopi. Item q̄ nulli laico liceat clericum accusare.

a ¶ Clericum. Etiam depositum[c] vt.lxxxj.distin.diuersi. Nec etiam cōiugatum.xxxij. distin. si qui vero. Nec ob.extra de apostata. ca.j. quia ibi loquitur cū ratio non vult gaudere priuilegio clericali: quia forte sit maritus viduam tunc pōt priuilegiuz: vt.lxxxiij.distī. quisquis clericus. Idem dico de seruientib⁹[d] et mancipijs clericorum: vt.lxxxix. distin.indicatum. z idē priuilegium habet familia qs dñs: vt extra de iudeis. ad liberandam. quia libertatis forum patroni sequitur. ff. ad muni. assumptio. xij.qōe.ij. ecclesiarum seruos. Item extra de iudeis. ad liberandam. quia libertatis forum patroni sequitur. ff. ad muni. assumptio. xij.qōe.ij. ecclesiarum seruos. Item

sui permissu nullus presumat ad secularem iudicem attrahere: nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

¶ Item ex Niceno concilio.

¶ Ab eis quisqz iudicandus est quos sibi iudices elegerit.

¶ Iudices autem esse nō debent nisi quos ipse qui impetitur[e] elegerit: aut quos suo consensu hec sancta sedes aut eius primates[f] authoritate huius sancte sedis delegauerint.

¶ Item Valēti. Theodosius, et Archadius imperatores.

¶ Ad secularia iudicia nulli[g] clericus est pertrahendus.

¶ Ontinua lege sanctimus vt nullus episcoporum clericorum: quia fortitur forum ex persona viri: vt.ff.de iurisdi. om. iudi. cum quedā. et eodem gaudet priuilegio vxor et filius quo clericus: vt.C.de epis. et cleri.i.j.et.ij. sed illa que non est legitima vxor, non fortitur forum a persona viri.ff.ad muni.de iure.H.viti. Jo.qō dicit de coniugato, falsum est: vt extra de cleri.coniuga. Joannes. r forte idem est in deposito, cum sit exauthoratus: vt.i.dist.accedens. B.

b ¶ Ablqz pontificis. Hodie nec consensu episcopi potest: vt extra de foro compe. si diligenti. alias ab officio suspenditur: vt.iij.qōe.vj. non liceat preterea causam perdit: vt.J.eo.inolita. r ca.placuit.

¶ Iudices. ¶ Casus. Reus et actor contendebant de iudicibus eligendis, quesitum est in Niceno cōcilio ad cuius petitionem debeant dari? Et respon. q̄ illi iudices debēt dari quos reus elegerit: supple cum consensu alterius partis: vel illi quos sedes apostolica vel eius primates delegauerint.

c ¶ Qui impetitur. Argu. iudices esse dandos ad arbitrium rei: vt hic, r.xv.q.vij. si autē.et.iij.qō.vj. peregrina. r.iij.qō.v. quisquis. Sed contra.ff.de iudic.observandum. vbi dicitur q̄ ille iudex non est dandus quem altera pars nominatim petit. Sed potes ibi illud altera intelligere de actore /non de reo. Uel dic, si nō possunt concordare actor et reus, tunc dabuntur p̄m petitionem rei: vel supple in omnibus istis istud/a actoris. Uel dic q̄ hoc ca. loquitur in criminali causa. tunc enim ex pluribus epis potest eligere reus quem vult. vt.iij.q.viij. accusatores.

d ¶ Primates. Id est episcopi qui concilium celebrāt authoritate pape.

¶ Ontinua. ¶ Casus. Valētinianus, Theodosius, et Archadi⁹ cōstituerūt hac lege presente vt nec epūs nec clericus ptrahat ad iudicem secularē ordinā-

Com adiuuat Palea cap. ca. xxx. q.j.q.vij. iacet.

Idē fere cuius fuerit pōt priuilegiū: z hr memoria canone eodē. indicatum.

Vtrū se quis fa rū vir.

Vide ob.ei cuz R.

Vide solutionē

Unde ligat

Vide

Nec

Vel

Roma

rium vel delegatum. Similiter Constantinus imperator presidēs in Nicena synodo: cum quidam coram eo de clericis conquereretur, ait clericos a nullo laico, sed ab ecclesia iudicandos.

a ¶ Ordinarioꝝ. id est ad ordinarios vel delegatos ab imperatore.

b ¶ Cū legib⁹. q̄ dicūt clericū posse trahi ad ciuilē iudicem: vt.j.e.si q̄s cum clerico.

c ¶ Qr ad dei.i. clericoꝝ, q̄ dij appellantur: vt.j.eo. sacerdotibus.

Nullus ep̄us. ¶ Casus. Statuit Bonifa. papa vt nullus ep̄s ꝓducat in ciuili vel criminali cā ad ciuilem iudicem vel militarē. Si ꝟo iudex hoc iubere audeat, amittat oīa bona sua: et a dignitate repellet̄ sine deponet̄. Que autē sequūt̄ plana sunt vsq; ibi: ep̄us nō flagitetur. Honore.i. iure pretorio: vel honore iudicis vel litigatoris. Excepta.i. priuilegiata, vel excepta ab hac necessitate per leges.

d ¶ Vel exhibeatur. Sed nūquid tenet̄ venire et allegare forū: vt ex̄ de appel. cum parati. nō, qr citatio nulla est. Nā vbi quis citari nō pōt, vel ratione ꝑsone, vel ratione tēporis vel cause, non tenet̄ venire: vt notaui.iij.q.ij.si ep̄s. et.q.j.ca.ij.ꝛ.ff.de feriis.l.j.

Citatio nulla non arrat cita tum.

e ¶ Cinguli. Nota ꝙ ecclesiastic⁹ iudex priuat etiaꝫ laicū sua dignitate: vt.xxxij.q.v.ꝑceptum.in fi.

f ¶ Testimoniū ¶ Recipiat. In causa criminali: vt extra de testi. decetero.

g ¶ In publico.s. forō ¶ seculari: ne sit ꝯtra dist.xxiij.c.illud.j.xv.q.v.c.j.

h ¶ Nec honore.i. iure pretorio.

i ¶ Ad testimonium. A iudice seculari.

k ¶ Excepta. Ab hac necessitate.

l ¶ Iureiurando. Hec sunt verba Gratiani: nec dicit verum. nam ep̄i bene tenent̄ iurare: vt.ij.qō.iiij. nullā. et.iij.qō.ix. hortamur. sꝫ hoc est priuilegiū ei⁹, ꝙ non tangit euāgelium, sed tātum a lōge manus eleuat versus ipsum, videtur tamen ꝙ ſm canones tenetur tangere euangeliū: vt.j.qō.vij. quotiens. Jo. Qꝫ non debeat tangere, hodie determinatur extra de iura.calū.ca.vl.B.

¶ Episcopus non flagitet̄. ¶ Casus. Statuit Justinianus in hoc cap. vt iudex mittat aliquem de suis ministris ad episcopum: vt ꝓpositis sacrosanctis euangeliis dicat veritatem ꝓut nouerit, ſm ꝙ decet sacerdotes. Et a principio vsq; ibi: sed iudex. ꝟba sunt Gratiani: qui credidit ꝙ ep̄s nō debet iurare: sed certe iurat: sed librum nō tangit manibus: sed manibus extēsis super librū iurat, sicut fecit fieri in causa patriarche Grādeñ. ꝛ ep̄i Venetorū: qui iurauerūt de veritate dicenda, in qua assessor fui.

m ¶ Iudex mittat. ex̄ de testi. si q̄ testiū. ff. de iureiu. ad personas.

Placuit. ꝛc. ¶ Casus. Si aliq̄s ingredit̄ ad imꝑatorē vt ibi cōtra aliquē clericū causaꝫ tractet criminalē, deponi debet. si vero rogat

Preeipue cū ista ca. de se ex purgāte loquant̄: hec aūt de teste loquūt̄. Archi. Ep̄s iurās nō tenetur sacra tāgere.

ꝑorum vel eorum qui ecclesie necessitatibus seruiunt, ad iudicia siue ordinariorum[a] siue extraordinariorum iudicum protrahatur: habent enim illi suos iudices, nec quicq̄ his publicis est cōe cū legibus[b].

Item Constantinus imperator presidens in sancta synodo que apud Niceam congregata est: cuꝫ querelā quorundam clericorum conspiceret coram se deferendam, ait: Vos a nemine dijudicari potestis: quia ad dei[c] solius iudicium reseruamini.

Itē ex conci. Matineñ. c.ix.

¶ De eodem. Palea.

Nullus cleric⁹ alium clericum ad iudicem secularem accusare, aut ad causaꝫ dicendam trahere quocunq; modo presumat: sꝫ omne negocium clericorum, aut in ep̄i sui, aut presbyterorū cum archidiaconi presentia finiatur. ꝙ si quis cleric⁹ hoc adimplere distulerit: si minor fuerit, vnomin⁹ de.xl.ictib⁹ accipiat. si ꝟo honoratior.xxx. dierum cōclusione mulctetur.

Itē Bonifaci⁹ ad episcopos Gallie. Palea.

Quecūq; contentiones inter christianos oriuntur, ad ecclesiam deferantur, ꝛ ab ecclesiasticis viris terminentur: ꝛ si obedire noluerint quousq; obediant a liminibus ecclesie excludantur.

Item Marcellus papa.

¶ Neq; pro causa ciuili, neq; ꝑ criminali ep̄us apud ciuilē iudicem producatur.

Nullus ep̄s neq; pro ciuili neq; pro criminali causa apud quemuis iudicem siue ciuilem siue militarē producatur vel exhibeatur[d]. magistratus enim qui hoc iubere ausus fuerit, amissione rerum et cinguli[e] condemnatione plectetur.

Item Siluester papa.

¶ Quilibet clericus nō est in publico examinandus.

Testimoniū clerici aduersus laicū nemo recipiat[f]: nemo clericum quēlibet in publico[g] examinare presumat, nisi in ecclesia.

Item Codice libro.j.titu. de episcopis ꝛ clericis imperator Theodosius.

Nec honore[h] nec legib⁹ ep̄s ad testimoniū flagitet̄. Item.

Episcopuꝫ ad testimonium[i] dicendum admitti non decet: nam et persona inhonoratur, et dignitas sacerdotis excepta[k] confunditur.

¶ Nouella constitutio.

Episcopus nō flagitetur ad testimoniū iureiurando[l]: sed euangeliis tantum coram positis. Item. Sed iudex[m] mittat ad eum ex suis ministris, vt ꝓpositis sacrosanctis euangeliis ſm ꝙ decet sacerdotes dicat que nouerit. Idem.

¶ Clericus ad ciuilem iudicem clericum perducēs, anathema sit.

Si quis clericus accusans clericum in curiā introierit, anathema sit: subaudiendum est, si plurimoruꝫ iudiciorum cognitionem petierit: episcopale nanq; iudicium nihil obest ab imperatore postulare.

Unde in Carthaginensi concilio octauo legitur.

¶ Proprio priuetur honore publici iudicij cognitionē ab imperatore postulans.

Placuit vt q̄cūq; ab ipe ratore cognitionez pu-

imperatorem vt scribat episcopo q̄ sibi iustitiam ser-
uet, non punitur.

a ¶ Petierit. ergo ex sola prorectione libelli perdit ꝺa
causam. † sic est contra. ff. de in ius voc. si libertus. & ff.
rē ra. ha. l. amplius. vbi habes q̄ non incidit in penam

† Qꝺ p-
cedit ſi
ꝺñ colli
git ex
textu:
ſz dicat
q̄ puer
honore
et ꝓ hꝰ
non ob.
qꝺ ſeq.
Judice
eccliaſtico ne
gligente non
recurritur ad
ſeculaꝛem.

blicoꝝ iudiciorum petierit [s], honore ꝓprio priuetur: si autem ꝑalēs iudiciū ab imperatore postulauerit, nihil ei obsit. Sic & sequentes [c] authoritates intelligēde sunt quibus clericoꝝ causas non nisi clerici cognoscere iubentur.

Unde Gelasius papa scribit Ezechie comiti.

¶ A seculari iudice clericus non est audiendus.

¶ Justinianis gratū semper ꝺz esse qꝺ ab eoꝛz poscitur dignitate ꝓtestandū, quia deo seruiēt [b] beneficiuz negare non conuenit. Siluester atq; Faustinianus qui se a cunabulis clericos confitentur, a Theodora se oppressi p violētiā querunt: quia dicūt se ingenuos, atq; deo authore pristine ꝺditionis nexibus absolutos, in sortē deterrime iterū seruitutis addict: et per authoritatē regiā ⁊tra leges publicas cuz clericali cingulo olim tenerent astricti, per archidiaconū vrbis grumētine esse cōuētos: cū cōstet euz qui celestē [b] militē pulsat, non nisi eꝰ foꝛ debere sectari. Et ideo dilecte fili depēse salutationis affatu supradictos clericos tibi cōmendo: vt si ad delegatorū iudicū eoꝝ aduersarij venire contēpserint [c], sublimitatis tue tuitione vallent: ne ꝺd illis aut surreptio aut inimica legibus violentia necessitatis imponat: q; qui iudiciuz refugit [f], apparet eum de iustitia

¶ Cap.

Hoc ea. q̄ sequēs de ea-
dē materia loquū-
tur. Quidā manu-
misit duos seruos
scz Faustinianū &
Siluestrū in pue-
ritia sua: & eo mu-
te facti sunt cleri-
ci post. morte cuiꝰ
manumissoꝝ scz Theo-
dora et filij sui co-
nabāt̄ trahere illo e ante iudicem secularem per ar-
chidiaconū Grumētinū, qui hoc a rege impetrauerat,
vt in seruitutē redigerent: super quo cū conqueſti fuis-
sent, ꝓcepit papa Ezechie comiti in hoc ca. ꝑlanis. vt
si aduersarij eoꝝ ad iudices delegatos a papa venire
contēpserint, eos a violētia arceat. Deꝑte. l. transmis-

se. In ea. sequenti delegat causam Crispino & Sabino
epis: narrādo eis totū factū: & ꝓcipit eis vt citent ad
suū iudiciū ꝺs quos voluerit cōuenire. per eoꝝ ab-
sentiam. l. duz essent absentes. Moderatoris. l. iudicis
secularis. ꝓmisit iste archidiaconus q̄ ipsi starēt iudi-
cio seculari. Calca-
tis, id est spreto in
re ecclesiastico et
humano.

d ¶ Celestē mili-
tem. Clerici enim
militeꝭ xpi sunt.

¶ Non nisi ad episcopoꝝ iudicium clericus vocetur.

Siluester et Faustinia-
nus ecclie Grumētine
clerici lachrymosa nobis insinuatione cōquesti sunt libertatem sibi ꝺtā sui benignitate concessam, heredū et eiꝰ oppressione pulsari: sibiq; in clericatus officio pene ac cunabulis seruiētibus, etiā manumissoꝛe viuēte [b] in eodē actu nihilominus constitutis, diuinis ministeriis impēdere seruitium nō licere: cū (si petitionē veritas subsequat) ꝺtra patrie [b] et authoris sui factū veniētibus vt indignis hereditas legiꝰ auferat: nec eis liceat hereditatē capiētibus cōtra authoris sui ꝑsilire iudiciū. Et ideo fratres charissimi q̄m seetiam ab archidiacono ꝺcte ecclesie querunt oppressos, q̄ p eoꝝ absentiā moderatoris iudiciū ꝓmisit eos esse secururos calcatis oiꝰ rationiꝰ contra leges diuinas & publicas pulsar; fozū suū putauit auferri: in vestro [i] iudicio quisquis ille est qui clericū lacesserit adueniat: vt ecclesie tura quevetusti principes assidua sanctione firmauerūt, impetrī; clericis nō negētur. I tē Alexander oibus orthodoxis per diuersas ꝓuincias Christo dño famulantibus.

¶ Ante iudicē ciuilem sacerdotes non accusentur.

¶ Siluester. hoc multū facit ꝓ eis, cuz pater eos non reuocauit, vt filij non possint reuocare: vt. ff. de ꝓba. ꝓcula.

h ¶ Patris. fm legē antiquam heres qui non adimplebat volūtatem defuncti, omni successione priuabat. C. de fideicō. l. vlt. hodie aut̄ hoc tenet in extraneo herede. sed si filiꝰ in-
stituitur heres nō nō adimpleꝛ voluntatē defuncti ꝓmittur defuncti, cui volū-
tatē filij ter pa-
rent.

† Qui sed iudex audiuit bꝰ ꝓ-
bationibus suis parent nō pronūciabit eū inge-
liberū: sed seruum suum. ff. illius non esse: nisi de li. cā euidentissimas ꝓ: ordina-
tiones habeat: ta. fm. vt. ff. ō lib. cau. di. 7.

† Uel ecche. l. diuic. clericis.

i ¶ In vestro. Auctoritate eiꝰ ꝓpi volūtas defuncto-

¶ vbi ꝰ rum mandatur executioni. ex de re testa. ¶ si heredes.

hoc est intelligunt q̃ dã hoc sacerdotes tũ i licꝫ ad pias cãs: vt ptz ex eo q̃ le. ex e. tit. c. tua. x. eũ igit. c. c. nos q̃dẽ. in fi. Ere.

RElatum. ¶ Casus. Apls precepit causas xpianorum ad ecclesias deferri: sed vt relatũ fuit ad apostolicam sedem, quidã emuli xpi ⁊ insidiatores ecclesie stolicam sedem, quidã emuli xpi ⁊ insidiatores ecclesie sacerdotes apud seculares iudices accusabant: quare etiã papa scripsit oibus xpianis q̃ tales accusatores prevaricantur in deũ, et nõ obedit preceptis eius.

a ¶ Christianorum. hoc obtinuit fm primitiuũ statum ecclesie: vt. ij. q. v. ſi quis presbyter. ⁊. xcv. di. ecce. Unde adhuc ſcdz legem ſi iudex secularis est suspectus, ẽpe ei adiungit: vel causa trãsfertur ad iudicem ecclesiasticũ: vt in auten. vt diffe. iudi. ¶ ſi tamen. col. ix. In criminalibꝰ cauſis tamen ſcilz ſanguinis nõ sunt clerici iudices. xxiij. q. vi. his a qbꝰ.

EXperientie. ¶ Casus. Dicitur hic q̃ ſi aliqs clericus vult laicũ cõuenire, apud iudicẽ pũncie seculares suas accusationes ꝓponat. ⁊ ſi laicus vult clericũ conuenire ad eẽm ꝓpriũ recurrat, vt ad synodũ epi vel ꝓtoꝝ cõſtituta vbi quelibet ſtio vertitur. i. vbi est res de qua agitur: vel vbi crimẽ qđ intendit, est cõmiſſum. Idem dicitur in ſeq. cap. in quo ſupradicta ꝓbãtur q̃ regulam legis ꝓcipientis actorem ſequi forum rei.

! Ter. ! ꝓ hoc l. j. ⁊. l. in crimia: li. c. de qđ inrisdi. om. iu. ⁊. l. fin. c. vbi l rẽ act. nõ de.

b ¶ Presbyterorꝝ hoc intelligit ꝙ. cũ causa his delegatur ab eẽo: alꝫ eẽp solus iudex est ordinarius: vt. ⁊. e. de persona. Uel expone vel ꝓ eo et: vt. xv. qõ. vij. episcopꝰ. Uel dic q̃ prelatus quilibet qui ex electione habet prelaturam, habet eriam iurisdictionem: vt ex de offic. ordi. cum ab ecclesiarum. extra de elec. ca. j. ſed qui non est electus ab vniuersitate vel collegio, non est iudex ordinarius. iudicẽ eſſe facit aut conſenſus ppli, vt. xcvij. di. legimus. in ſi. ⁊ in aut. de defen. clui. ¶ interim, col. iij. aut cõſuetudo, vt. ix. q. iij. conqueſtus. c. de eman. l. j. ⁊. l. ſi.

Judicẽ vniuersitate vel collegio, non est iudex ordinarius. iudicẽ eſſe facit aut conſenſus ppli, vt. xcvij. di. legimus. in ſi. ⁊ in aut. de defen. clui. ¶ interim, col. iij. aut cõſuetudo, vt. ix. q. iij. conqueſtus. c. de eman. l. j. ⁊. l. ſi.

c ¶ Iquiſq̃. ¶ Regula. ¶ eſt. ſ. iij. q. vj. neminẽ. c. de iuriſdi. om. iud. iuris ordinem.

CLericum. ¶ Casus. Statutũ fuit in cõcilio Agathenſi vt nullus conueniat clericũ apud iudicem secularem: ⁊ ſi cõuentus fuerit, nõ reſpõdeat: vt ꝓponat excipiendo nec cauſam criminalem ter agendo coram iudice ſeculari ꝓponat clericus.

b ¶ Secularem. Clicus coꝝ ſeculari q̃ꝫ cõuenit. Niſi in caſib⁹ exceptis i ſumma. Itẽ excipitur ſi papa delegat laico cauſam ſpiritualẽ: vt x. q. iij. illud. Item fm quoſdã cum tenetur de euictiõe, ſequitur forum emptoris. ff. de iudic. venditor. ſed hoc nõ est verũ: q⁹ per hoc nõ fit de foro illius: lz preſtet et authoritatem.

e ¶ Uel ꝓponat, id est excipiat.

SI quis ſacerdotũ. ¶ Casus. Quia fecit ſupra mẽtionem de clerico nõ cõueniẽdo coꝝ iudice ſeculari: ideo Graf. ponit caſum i his trib⁹ capitulis in quib⁹ põt a laico iudicari: ſcz cũ eſt incorrigibilis. Qui q̃ maleficia enumerat papa i hoc ca. ſup quib⁹ ſi ſacerdos vel clericus conuictus fuerit, deponi dz, ⁊ curie tradi. i. a ſeculari ptãre capi g̃ mittit vt recipiat penaz ꝓut miq̃ geſſit.

! Ext̃s de hoc no. ħ. q.

Antiquus.

RElatũ est ad huius ſãctam et aplicam ſedis apicem (cui ſummaruz diſpoſitiones cauſarũ, ⁊ oĩm negocia eccliarũ ab ipſo dño tradita ſũt q̃ſi ad caput ipſo dicente: Tu es petrus: ⁊ ſup hanc petrã edificabo eccleſiã meã) q̃ quidaz emuli xpi eiusdẽq; ſctẽ eccliæ inſidiatores, ſacerdotes dei ad iudices publicos accuſare preſumant: cum magis alꝫ chriſtianoꝝ cauſas ad eccleſias deferri: et ibidẽ terminari preciplat: quoniam taliter prevaricantes prevaricaue-runt in deum ſuum, ⁊ nõ obedierunt preceptis eius.

Item Pelagius Benegeſto defenſori.

¶ Actor ſuũ rei ſequatur.

APerietie tue preſenti authoritate mandam⁹ vt in cauſis in quib⁹ quelibet eccliaſtici officij perſona loco petitoris exiſtit, quem q̃ laicum pulſatura apud ſue prouincie iudicem ſuas propone re actiones non deſerat. ! In his vero negociis in quib⁹ ec cleſiaſtici officij ꝑſona pulſatur: totius ſubmoto pulſationis obſtaculo, ad iudicium epi vel ꝓfoꝝ i loco vbi queſtio vertitur cõſtituꝝ occurrat indifferenter examen.

Item Sergio Cancellario.

¶ De eodem.

SI q̃ſq̃ clericꝰ ſiue inferioris ſiue potioꝝ gradus petitor exiſtat, ⁊ ꝑtra laicam perſonaz ſuas dirigat actiones: iſte modis oibus nõ alibi q̃ apud pũncie iudicez negociũ ſuũ dictur⁹ occurrat. Si quis aũt laicus clericũ cuiuſcunq; gradus duxerit eſſe pulſandũ: ad eꝓtũ iudicium in eadẽ ciuitate vel territorio cõſtitutoꝝ ꝓponat eas quas ſe habere exiſtimat actiones. quẽ ordinẽ legib⁹ ꝓ oia cõuenientem atq; cõſentaneũ demonſtrari illa regula manifeſtat que preciꝑit actorẽ rei foũ ſemp ſequi pulſati. Clericis vero pulſatis in eꝑali iudicio foꝝm competere, principalium quoq; ſanctionũ deſignat authoritas.

Item in concilio Agathenſi legitur.

¶ Eꝓo nõ permittẽte apud ſecularẽ iudicẽ clericus pulſari non debet.

CLericũ null⁹ ꝓſumat apud ſecularẽ iudicẽ eꝓo nõ pmittente pulſare, ſed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat vel ꝓponat: nec audeat criminale negociũ in ſeculari iudicio proponere.

Item Pius papa.

¶ Clericꝰ ſuo inobedies eꝓo depoſitus curie tradatur.

SI q̃s ſacerdotũ vel reliquorum clericoꝝ ſuo eꝓo inobediens fuerit: aut ſi ei inſidias parauerit: aut cõtumeliam aut calumniam aut conuitia intulerit: et conuinci potuerit: moꝝ depoſitus cuſtodiatur.

f ¶ Si quis. In his tribus ca. ponit q̃ clericus a laico poteſt iudicari cum eſt incorrigibilis.

g ¶ Contumeliã. Si illa nõ fm eẽm, ſed etiam eccleſiam eius tangat: alꝫ non poſſet cum ꝓ ſua cõtumelia excommunicare. ! xvij. q. iij. inter.

h ¶ Moꝝ depoſitus. Si fit de notio cõtumax: vt ex de vij. ſi iud. cũ nõ ab hoſte. Uel dic q̃ iſte caſus eſt ſpecialis vbi de ab aliquis ſtatim tradit curie, ſicut eſt in falſario: vt ex de eꝓo.

Cleric⁹ statim tradit curie se culari i alicui⁹ casu⁹.

cri.fal.ad falsarios. Ut die tradit curie.i. mittit tradita q ecclia nō tenet eū defendere. Item in tertio casu traditur curie: scz in crimine hereseos: vt in cōstitutione Innocentij /excōmunicamus. Qualiter hoc verbū exponatur, habes extra de verb.signifi.nouimus.

¶ Etim⁹ ¶ Cauſa Guidaz epūs multotiēs monitus nolebat reddere plebē quam inuaserat, quare quidā epi petebāt in cōcilio Carthaginensi vt per rectorem prouincie expellatur. Et respōdet Aurelius epūs Nulla fit ei iniuria si per secularē potestatem expellatur, ex quo admonitus non desistit. Postea Honoratus z Urbanus epi dixerunt: hoc oibus placet. Fiduciam.i. licentiā z authoritatē. Appetitus .i. iniuste expulsus. vel appetitus nomen.i. cupiditas nocēdi. a ¶ Fiduciam.i. authoritatem. b ¶ Excludatur. Arg. q si quis authoritate iudicis mittitur in possessionem: z aduersarius eum non admittat, qui nec attendit excōicationem: videt q manu militari ei possit auferri res: vt xxiij.q.v. principes xxiij.q.iij. de illicita. xvij. dist. nec licuit. et est expressum. ff. ne vis fiat ei qui in poss. si ds missus. ff. de reiuē di. qui restituere. hodie tamen talis efficitur possessor post annum: vt ff. de dolo z cōtu. cōtingit. et cōcordat legi. ff. 6 bo. auth. iudi. pos. ¶ Iuxta. c ¶ Appetitus. Id est iniuria lacessitus.

Militan manu pōt q̄q̄z alicui res auferri.

¶ Stud. q ¶ Cauſa Mediolanen. et Aquilegien. olim se adinuicem cōsecrabāt: ita q ordinator semp deberet ire ad ecclesiam ordinādi, et ibi eum ordinare. et cum vter q esset schismaticus, Mediolanensis Aquilegien. ordinauit contra consuetudinē antiquā et cōprobatā a papa: quia eū ad se vocauit. quare Grego. precepit cuidā nobili vt vtrūq illotum capiat: ad pīssimū principez sub digna custodia dirigat puniēdos.

d ¶ Ilt⁹ est. Casum hui⁹ ca. etiaz habes. xxiij. q.j. pudenda.

¶ Stud. Sed ¶ Cauſa Honorius. Item ex concilio Carthaginensi tertio.

¶ Principali cogatur authoritate qui plebē innasam non vult deserere.

¶ Petimus vt dignemini dare fiduciā a qua necessitate ipsa cogēte liberū nobis sit rectorem prouincie ꝑm statuta gl̄iosissimorū principū aduersus illū adire qui plebē quā inuaserat, vsq̄ hodie cōmonitus (ꝑm q̄ statutū fuerat) relinquere cōtēnit: vt qui miti admonitioni sanctitatis vestre acquiescere noluerit, z emēdare illicitum: authoritate iudiciaria ꝓtinus excludatur b. Aurelius epūs dixit. Seruata forma disciplinę nō extimabitur appetitus c, si vīa charitate modeste quent⁹ recedere detractauerit: cū fuerit suo cōtēptu et cōtumacia faciente iudiciaria potestate conuentus. Honorat⁹ et Urbanus episcopi dixerūt: Hoc ergo omnibus placet.

Item Gregorius papa.

¶ A principib⁹ corrigant q̄s ecclesia corrigere nō valet.

¶ Stud est a qō a vobis poposcim⁹, z nūc iterū postulam⁹: vt Paulinū Aquilegiensem pseudo epm, et illū Mediolanensem epm ad clementissimū principem sub digna custodia dirigatis: vt et iste qui eos esse nullaten⁹ pōt q̄ contra cōem canonicā consuetudinem factus est, alios vltra nō perdat: z ille qui contra morem antiquum eum ordinare presumpserit canonicę vindicte subiaceat.

Item ex cōcilio Calcedon.

¶ Propriam gradum amittant clerici cōiurātes vel conspirantes.

¶ Onīurationū e z conspirationū crimen (qō apud grecos ꝺr phratria f) publicis etiam legibus certum est penitus inhiberi. hoc multo magis in sctā dei ecclia ne fiat ꝓuenit abdicari. Si q̄ ꝺo clerici seu monachi inuēti fuerint ꝓiuratores aut ꝓspiratores, aut phratrias vel factiones cōponētes aliquas suis epīs aut alijs, omnino cedant de proprio gradu.

Item Calixtus papa.

¶ Clerici cōspirantes ꝓprio gradu amisso retrudāt in carcerem: ceteri excōmunicent.

¶ Onspirationū crimina vestris in partibus vigere audiuimus: et plebes contra episcopos suos conspirare nobis mandatum est: cuius criminis astutia nō solum inter christianos abominabilis est, sed etiam inter ethnicos, z ab exteris legibus prohibita: z idcirco huius criminis reos non solum ecclesiastice, sed etiā seculi damnant leges: z non solum conspirantes, sed etiam consentientes eis. Antecessores ꝺo nr̄i cum turba plurima eoꝝ: quicūq eoꝝ i sacerdotali honore sunt positi, aut existunt clerici, honore quo vtunt, carere precepūt: ceteros ꝺo cōione priuari, z ab ecclia extores fieri iusserūt: oēsq̄ simul vtriusq ordinis viros infames esse censuerūt: et nō solum facientes, sed etiam consentientes.

Item ex cōcilio Calcedon.

¶ Clerici aut monachi cōiurates ꝓprio priuent honore.

¶ Iltē est. Casum hui⁹ ca. etiaz habes. xxiij. q.j. pudenda.

¶ Onīuratio nū. ¶ Cauſa. In hoc ca. phibet p leges sectares z multo forti⁹ p ecclesiasticas ne iuratio vel ꝓspiratio fiat ꝓtra suos ꝓlatos vl alios: z si fecerit, si clericus est, deponatur.

e ¶ Coniurationū. hec ꝺuoꝝ ca. idē dicūt q̄ iuratores deponunt si clerici sunt: si laici excōmunicantur.

f ¶ Phratria. Pharos q̄ est diuisio: inde pharisei. ꝺ. xlvj. di. seditionarios. et. ꝺ. iij. q.iij. ꝓspiratores, z. vij. q.j. denicq.

¶ Onspirationū. ¶ Cauſa Cōspirationes abominabiles sunt: nō solū inter xpianos, sed etiā inter ethnicos: quas leges seculi z ecclia stice dānant, z eis cōsentiētes. Secꝝ. ca. planū est. Sic illud ca. si qui clericorum, de eadem materia loquitur et ꝓt videbis casum q̄ planus est. Et eādem penam imponit Beneuentanus etiā in istis quatuor capitulis vnum ꝓ omnibus: z bremem ponit casum. Labatur: id est eliḋatur vel inuita relinquatur. Supra sceras leges: id est contra sacras.

Si qui clericoꝝ. ¶ Aut sacramenta cōiuratiōnes que fiūt super licita re, licite sunt ad ꝓbandum malū ꝛ illicitū: vt. xvj.q.vj. sane. j.q.j. confessio. ꝛ. nis. xxj.q.j.c.j. ꝛ sup re illicita nō tenēt: ꝛ vt hic. Quidam dā tn dicunt ꝙ ois cōiuratio si est occulta, est illicita. ‡ Si qui clericiv̄el monachi reperti fuerint cōspiratores, aut insidias ponētes epis aut clericis, gradu suo proꝓrio pen̄tus abiciantur.

Item ex cōcilio Toletano.

¶ De eodem.

Si clerici aut monachi inuenti fuerint cōspiratores, aut per cōiurationē calumniam machinātes episcopis vel clericis: ꝓꝓrium amittant gradum.

Item ex cōcilio Aurelian̄.

¶ De eodem.

Si q̄ clericoꝝ (vt nuper in multis locis ꝑ superbiam diabolo instigante actū fuisse perpatuit) rebellī autho ritate sc̄i in vnū ꝓiuratione intercedēte collegerint: aut sacramenta a inter se data, aut chartulā conscriptā futilis patuerit: nullis exc̄usationibus ꝓsumptiob clabak: sed re detecta, cū in synodū ventū fuerit, in ꝓsumptores iuxta ꝓsonarum ꝙ ordinum qualitatē a pontificib ꝙ tunc in vnum collecti fuerint vindicēt: ꝙ sicut charitas ex ꝓceptis diuinis coꝛde, nō chartule conscriptione vel ꝓiuratione est exhibenda: ita q̄ supia sacras admittūtur scripturas, authoritate et districtione pontificali sunt reꝓmenda.

Item Innocentius papa.

¶ Inter clericos ꝛ laicos cause exorte ab epis audiant.

Si que cause vel contēciones inter clericos et laicos tā superioris ordinis q̄ etiā inferioris fuerint exorte: placuit vt fm Nicenā synodū cōgregatis oib eiusdē ꝓuincie epis iudiciū terminetur.

Cum ergo his oib authoritatib clerici antecitulē iudicē denegent ꝓducendi: cum (nisi ꝓius depositi vel nudati fuerint) curie nō sint representādi: patz q̄ ad secularia iudicia clerici nō sunt ꝓtrahēdi.

His ita rūdet: clerici ex officio epō sunt suppositi: ex possessionib predioꝝ imperatoꝝ sunt obnoxij. ab epō vnctionē decimas ꝛ ꝓmitias accipiūt, ab imperatore vero predioꝝ possessiones nanciscūtur. vnde Aug. ait super Joā. Quo iure villas defendis? diuino, an humano? ꝛc. reꝛe in ꝓncipio vbi differentia signatur inter ius naturale ꝛ ius cōstitutionis. Quia ergo vt predia possideant imperiali lege factū est: patz q̄ clerici ex predioꝝ possessionibus imperatoꝝ sunt obnoxij.

Item Amb. ꝓtra Aurentiū.

¶ Imperatori tributū ecclesia denegare non debet.

Si tributū petit ipator non ei negamus: agri ecc̄le soluāt tributū. si agros desiderat imperator, potestatē hz vēdicandoꝝ: tollat eos si libitū est. imperatoꝝ nō dono, sed nō nego g. Idem.

¶ Potestatibus tributa non sunt denegāda.

Magnū quidē est et speciale documētum quo

Agnum. ¶ Cetus. Ambrosius in hoc ca. ostēdit ꝙ tributum est soluendum sublimioribus potestatibus exemplo Christi, ꝛ duabus authoritatibus: vna sc̄z apostoli, ꝛ alia petri.

Coniu: a ratio an sit li cita. ‡ Adde dā tn dicunt ꝙ ois cōiuratio si est occulta, est illicita. ‡ an ꝛ q̄: phibent ergo fraternitates q̄ sunt rationes ad malū. sic. C. de ꝙsp: monopo. l. vnica, rationes sed bone fraternitates admittunt. tur. no. xlij. distinc. si quis in. l. nō despicit. duobꝰ. b ¶ Presumptio. ff. b cap. Id est temeritas, ꝛ in. l. j. Quidā tn hic scribit. b col. pterūt ꝙ hec presumptio sit iuris: Bar. in cōtra quā non admittitur probatio. hac- dicali. sec⁹ si presumptio sit facti. -nē- ticula. b pa. re. col. ir. ista vertuntur inter latos actores, ꝛ clericos reos recurrēdū est ad synodū. vt ibi terminet: sicut synodus Nicena determinat. ꝛ hoc intelligas nisi ge cum cause sint ꝛ ver difficiles, vel intelligere hoc de causis dicte. spiritualibus, vel Archi. ¶ Si qua causa. Hoc cap. loquit de crimine ecc̄lastico: vbi quilibet debet cōueniri coram iudice ecclesiastico tantum. ¶ Si qua causa. Hoc cap. loquit de crimine ecc̄lastico, vel de rebus spiritualib, et de causis generalib ad totā ꝓuinciam pertinentibus. ‡ ix. q. iij. ar- cipiēs. ‡ ¶ Tum ergo his. cū cap. seq. ¶ Cetus. Usq; ad locum istū probat ꝙ clerici sūt cōuenienti sub iudice ecc̄lastico: nūc ſo cōcludit ꝙ clerici ad sec̄laria iudicia nō sunt ꝓtrahendi: cū predicte authoritates negent eos ante ciuilem iudicem cōueniendos: nec sunt tradendi curie, nisi depositi sint ꝓmo. Postea respondet sophistice: scilicz ꝙ clerici qui ex possessionibus sunt imperatoꝝ subiecti, ex spiritualib debēt epō respondere. ꝛ ad hoc probandum induxit authoritatem Augustini, et ad hoc etiam induxit sequentia capitula.

Quinta. ¶ Hec est scda pars questionis in qua ꝓbat magister superficialiter, sc̄z allegando ꝙ in spiritualibus causis debet rantū clericus cotā clerico respondere: in alijs autē ciuilibus cotā iudice seculari. ꝛ hoc ꝓbare videtur per q̄nq canones. Jo. de fan. d ¶ Clerici. Allegando hoc dicit. e ¶ Si tributū. xxiij. q. vlti. scōm. cōtra. Sed ibi loquitur de predijs in quibus fundata est ecc̄lia vel officine eiꝰ, q̄ debent esse libere: vt ex ꝺ cen. sancitum. f ¶ Potestatez. de facto, nō de iure, nam si sine authoritate ꝓncipis vel alterius quis detineat res ecclesie, sacrilegus est nisi restituat. xij. q.j. q. si quis. xvj. q. j. in canonib. Ecclie ꝑ ꝺcta de agri ecc̄lie non solꝫ tributum, ꝙ dutum possit ipator vēdi: non solꝫ care agros illos: nit, an vt hic: ꝛ. C. de epis. possint ꝛ cleri. de his. naz omnia bona illorum qui tenentur alicui soluere tributum, sunt illi ire pignotis obligata. C. in quibus cau. pig. ta. cōtra. l.j. ‡ Sed istud nō est verum: qt tantum intelligit de ꝓpriis predijs ꝑsonalibus aliquorum vel clericorum, vel laicoꝝ. Licet enim predia ecclesie cessent a tributo, non ideo possunt vendicari: vt. xvj. qōe. j. §. nouarum. g ¶ Non nego. corpozalr me opponēdo: quia ꝓ rē poralib, me mouri opponere nō deb. ‡ Etvideasqꝫ dicā in ꝓpriis predijs ꝑsonalibus. l. xvj. q. j. placet. Archi.

a ¶ Subiecti.tributum est probatio subiectionis.extra de censi.c.q. Sed argu.cõtra extra de priuile.recepimus.verum est q̃ est signum subiectionis: licet non plena probatio.

b ¶ Solute. Non ex debito,sed ne sẽdalizaret alios: vt. xxviij.q.j. iam nunc.

Christ⁹ nemini fuit subiectus.

c ¶ Ois anima. Subdita peccato: Christ⁹ enim nec unquã fuit subiect⁹. xxiij.q.iij.in pn.

d ¶ Sive regi. hec ꝑba interpretatur Innocẽtius extra de maiori.et obe.solite.

Mat. xvij. Rom. xiij.a. j. Pet. ij.

e ¶ Epistola Clemẽtis.i.missa Clementi a petro: sicut dicit instrumẽtũ meũ quod mei causa factum est.ff.de eden.prestor.§.j.& dicit etiã epistola illius cui est missa,tamẽ cũ distinctione.ff. de fur.eũ qui.§.viti.

f q̃ sic debeat exponi.patz ex seq.ca. vbi petr⁹ loqt clemẽti.et est de eadẽ epl̃a fm. h.

¶ Equidem.

¶ Cor. Cassum hunc sic intelligit hug. Petrus misit epistolaz ad Clemẽtem in qua docet eum vt irreprehensibiliter viuat: et vt secularia negocia viret,non fideiussor, nõ iudex aduocatus,nõ iudex seculariũ negotiorum fiat,sed tantũ insistat verbo dei: laici vero secularia negocia tractent. vnde ꝑ sic exponit illõ verbũ ex epistola Clementis.i.missa ad Clementẽ. Alij dicunt q̃ missa fuit ad aliquẽ epm.

Clericus an possit fideiubere.

f ¶ Ne fideiussor. Clerici⁹ regulariter nõ debet fideiubere: vt hic,& extra de fideiuss.clericus. nisi necessitas sit.tũc em̃ ex pietate tenet subuenire alij: vt.lxxxvj.dist.non satis. Itez clerici possunt fideiubere ꝑ ecclesijs suis: vt in aut.de sanc.episco.§.aliũ autẽ.col.ix. Itẽ inter se mutuo fideiubent cũ ꝓueniunt: vt.C.de epis.l.oẽs.§.in hac. Item nec ad strict⁹ curie potest fideiubere.C.loca.curialis.& si clericus fideiuberet, potest dici q̃ non tenet fideiusso nisi tali priuilegio suo renũciet.nã fideiussor ꝑ non dato habet,nisi priuilegio suo renunciet: vt.ff.si quis in ius vo.non ierit,l.j. Vel dic q̃ licet nos debeat fideiubere.si tamẽ fideiusserit,tenet obligatio: vt cẽ de fideiuss.c.peruenit.& ca.constitutus.

g ¶ Ne aduocatus. Qõ prohibet sacerdotibus: vt.j. xiij.q.v.denicq.& xv.q.j.ca.j.

h ¶ Judicẽ. Cõtra.j.xciij.q.vlt.c.sepe.& c.his a quibus.sed dic q̃ possunt tractare de illis rẽporalib⁹ q̃ spectãt ad ecclesiã.

xp̃iani viri sublimioribus potestatibus docenꝫ debere esse subiecti⁸:ne ꝗs cõstitutionem terrent regis putet esse soluẽdã. Si em̃ census fili⁹ dei soluit ᵇ:quis tu tant⁹ es q̃ putas esse non soluendũ? Itẽ Apl̃s. Omnis aia⁸ sublimioribꝰ potestatibꝰ subdita sit. Item Petrus apl̃s generaliter oibus fidelibus scribit: Estote subditi dominis vestris:siue regi⁹ quasi precellẽti,siue ducib⁹ tanq̃ ab eo missis ad vindictã malefactoꝝ,laudem vero bonoꝝ.

Itẽ ex epistola[e] Clementis.

De secularibus negocijs eps cognoscere non debet.

Equidẽ oportet irreprehensibiliter viuere et summo studio nitiꝫ oẽs vite huj⁹ occupatiões abiscias: ne fideiussor[f] eristas, ne aduocatus[g] litiũ fias, neve in vila aliqua occupatiõe prioꝝ inuenias, mũdialis officij occasione perplex⁹. neq̃ em̃ iudicẽ[h] neq̃ cognitorẽ secularium negociorũ hodie te ordinare vult xp̃s, ne prefocat⁹ presentib⁹ hoim curis nõ possis verbo dei vacare. hec ꝛo opera que tibi cõgruere minus dixi mus, exhibeãt tibi inuicẽ vacãtes laici:& te nemo occupet ab his studijs per q̃s sal⁹ hominib⁹ datur. Item ex eodẽ.

In his que ad cõmunis vitę usum pertinẽt, laici sibi inuicem operari debent.

Sicut em̃ impietat⁹ crimen est tibi. Si clemẽs neglectis verbi dei studijs solicitudines seculares suscipere:ita vniuersi laicoꝝ peccatũ est nisi inuicẽ sibi etiã in his q̃ ad cõis usum[i] vite pertinent operã fideliter dederint. te vero securũ facere ex his[k] quib⁹ non debes instare[l] oẽs cõtra elaborẽt. Si si forte a semetipsis hoc laici nõ intelligunt, per diacones[m] edocẽdi sunt, vt tibi solius ecclesie solicitudines relinquant. & x his oẽbus datur intelligi q̃ in ciuili causa clericus ante ciuilẽ iudicem cõueniẽdus est. Sicut em̃ ecclesiasticarũ legũ ecclesiasticus iudex est administrator,ita & ciuilium non nisi ciuilis dz esse executor. Sicut em̃ ille solus[n] habet ius interpretandi canones,q̃ habet potestatẽ condendi eos:ita ille solus ciuiliũ legũ dz esse interpres,q̃ eis ius et authoritatẽ impertitur. In criminali vero causa non nisi ante eꝑm est clericꝰ examinãd⁹.& hoc est illud qõ legibus et canonib⁹ supra definitũ est: vt in criminali vez causa ante ciuilẽ iudicem nullus clericus ꝓducat nisi forte cũ ꝑsensu epi sui: veluti quando incorrigibiles inueniuntur: tũc detracto eis officio, curie tradendi sunt.

g Fortẽ nõ est verũ in seruos: nõ pot esse arbiter vt ij.oõ. vñ ſdm vero.et idẽ fortẽ mouebit laicꝰ exponere et instruere modum viuendi. xxv.dist.audire.

¶ Ex his omnib⁹. ¶ Colue. Concludit Gratian⁹ ex su pradictis q̃ clericus in ciuili causa cotã seculari iudice est ꝓueniẽdus, q̃ sicut iudex ecclesiasticꝰ legũ ecclesiasticarum est executor,& eas solus facit,condit,& interpretat: sic iudex ciuilis leges ciuiles exequit,et eas solꝰ facit,& interpretat. In criminali vero causa clericus apud ecclesiasticũ iudicem est tantũ conueniendus: nisi de cõsensu episcopi sui ad secularẽ iudicẽ pertrahatur cũ incorrigibilis reperit.& hoc allegando dicit Gra. nisi forte hoc vltimum,ad qđ inducit sequens cap.

n ¶ Sicut em̃ ille solꝰ. Nã vnde ius ꝓdũt,ab eo interpretatio requirit: vt cẽ de sen.excõ.inter. Quandoq̃ tamẽ legat⁹ pape interpretat rescriptũ pape cẽ de postu.prela.ad hec. vltra mediũ.& extra de sequestra.ad hoc. iudex etiã interpretat legẽ.ff.de legi.nam vt alij

sed non potest interpretari sententiã suam nisi sit presbyter provincie.ff.de ap.ab executore.similiter cõsuetudo interpretatur legem: vt extra de verbo.signific.ab-
Interpretatio est triplex, bate Interpretatio quedã est probabilis ⁊ non necessaria: vt magistri: vt.C.de profes.qui in vbe Constãtino.l.vnica. Quedã est necessaria, sed non generalis vt iudicio: vt.ff.de legi.nam vt ait.q̃dam est probabilis necessaria ⁊ generalis, sed nõ est in scriptis redigẽda: vt consuetudinis: vt.ff.de legi.si de interpretatiõe. ⁊ extra de verb.sig. abbate. Quedã probabilis necessaria ⁊ in scriptis redigẽda: vt principis: vt.C.de legi. l.j.⁊.l.vlt.

Unde Fabianus papa ait.

¶ Qui epõ insidiatur, removetur a clero curie tradatur.

STatuim⁹ vt si q̃s clericorũ suis epis infestus aut insidiator exiterit: mox ante⁹ examinatũ iudiciũ submot⁹ a clero curie tradat: cuius vite sue oibus diebus seruiat et infamis absq; vlla spe restitutionis permaneat.

Quia ergo iste nõ in criminali sed in ciuili causa clericũ ante ciuilẽ iudicẽ produxit, non est iudicãdus transgressor canonũ: nec est dicẽd⁹ pertraxisse reũ ad iudicẽ non suũ: quia de ciuili causa nõ nisi iudex ciuilis cognoscere debet.

Ecõtra ea que in actoris defensione dicta sunt, verisimilia quidem videntur, sed ponderare carent. Sacris enim canonibus et forẽsibus legibus tã in ciuili q̃s in criminali causa clericus ad ciuilem iudicem protrahendus negatur.

Unde in epistola Clementis legitur.

¶ Fratres apũd presbyteros iudicentur.

SJ qui ex fratrib⁹ negocia habẽt inter se: apud cognitores seculi non iudicentur, sed apud pbros ecclie eq̃ quid illud est diriminatur.

Item Silvester papa.

¶ Nullus cleric⁹ propter aliquã causam intret curiam.

QUllus clericus vel diaconus vel presbyter, propter quamlibet causam intret in curiã: nec ante ciuilẽ iudicẽ suã presumat dicere causam.

Item Leo papa.

¶ Ecclesiasticũ nõ forẽse iudicium penitens expetat.

ALiud quidem est debita iuste reposcere: aliud pprie perfectionis amore cõtemnere: sed illicitorum ventã postulãtem[b] oportet etiam a multis licitis abstinere, dicente apostolo: Omnia mihi licent[c]: sed nõ omnia expediũt. Unde si quis penitens[b] habet causam quam negligere forte non debeat: melius est illi vt expetat ecclesiasticum [q̃s forense iudicium.

Non ait, propter criminalẽ causam tantũ: sed generaliter, propter quãlibet[f] causam tã ciuilez q̃s criminalẽ intelligẽs.

Unde Theodo. imperator.

¶ Uicuiq; lis sacrosctẽ sedis antistitis iudicii eligat.

QUicuiq; litẽ habẽs siue

¶ Ecõtra. ¶ Hec est tertia pars quest. in qua pbat q̃ in omni causa, siue ciuili, siue criminali per pprium episcopũ clericus iudicet. ⁊ hoc pbat per.xiij.c. in quib⁹ put
S it etiã contẽptores. Jo. de fan.

J qui ex fratrib⁹. Fratres hic vocat clericos vel etiam omnes christianos: ⁊ loquitur ſcdm antiqua tempora: vt.S.eo. relatum. ⁊ J.e.q. iij.ad mẽsas.

ALiud quidẽ. ¶ Cas⁹. Quidam laicus solenniter penitẽs causam habebat cum alio laico. Quesitũ est a Leone papa vtrum petere debet iudicem ecclesiasticũ, vel secularẽ? Et respondet, qui vult de illicito veniam postulare: vt sit pfectus, debet a multis illicitis abstinere: veruntamen si causam nõ vult negligere, melius recurret ad ecclesiasticum iudicem q̃s forensem. Intellige si reus ꝛsentit: vel intellige cũ penitẽs soleniter cõueniebatur. ſ. coꝛ. vſ.c.

b ¶ Postulantẽ. penitentes enim sub regula ecclãstica viuere debẽt: vt hic, ⁊ J.eo. de psona. ⁊ infra de penitẽ. distinctio. v. contrarium. et ca. falsas.

c ¶ Omnia mihi Oia licẽt. Tunc nõ exẽt, sed pedit id quod licẽt non extũ est, quãdo vsus pedit, ipsi⁹ alijs affert i-
ſ Sic sumit ſ. pedimentũ: vt.xxviij.q.j. sic enim. Licet q̃ fidelis discedat ab infideli, sed non expedit: vt ibi dicit. Uel aliter, mihi licet mea repetere, sed non expedit ad vitam consequendam: quia scandalizantur illi a quibus repetũtur. ⁊ Uel sic. Omnes sibi liciti sunt sed non expediũt, propter infirmos fratres qui tunc quosdam cibos reprobabãt. Uel sic. Licitum est predicatori sumere sumptus ab illis quibus predicat: sed non expedit propter Corinthios qui auari erant. ar.ad hoc xiij.q. j.§.j.

d ¶ Penitens. sẽz solenniter. ⁊ loquitur de actore penitente: ⁊ cum est de voluntate rei. vel loquitur cum ipse penitens conuenitur.

e ¶ Ecclesiasticum. Supple vel reus: quia de actore minus videbatur.

f ¶ Quãlibet. Supra in cap. nullus episcopus.

QUicunq; ¶ Cas⁹. Hec lex diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur q̃ quicũq; litem ha-

bet, sine actor, sive reus, potest appellare a iudice secularj ad episcopum ante litem cõtestatã vel post sententiam, etiam aduersario refragante: cui debent apostoli dari cum gestis cause. In scõa parte dicitur q̃ cause terminate p episcopos, retractari non debẽt. In tertia parte dicit q̃ vbi vnus solus episcopus fert testimonium, alius cõtra ipsum non audiatur: sed habeatur firmum & incorruptum quod per os episcopale profertur. Scõa pars incipit ibi: Oẽs. Tertia ibi: Testimoniũ. Et nota q̃ hec lex est tota abrogata, nec habet locum hodie.

¶ Quicunq;. In hac lege ꝯnãtur nocentur. Primũ q̃ a iudice secularj appellatur ad episcopum. Scõm q̃ ante sententiã appellatur. Tertiũ, q̃ ab episcorum sententia nõ appellatur. Quartũ, q̃ vnius episcopi testimonio fides adhibetur. Quintũ, q̃ alij nõ audiuntur post testimonium episcopi. prima parsotilk per id: extra de appell. si duobus. Scõa per id. ꝯ. q. vj. non ita. Tertia per id. ꝯ. q. vj. ois oppressus. Quarta per id. vj. q. ꝯ. si tantum. & ca. placuit. Quinta per id q̃ testimonium solius episcopi nõ valet. iiij. q. iij. ꝯ. iusiurandi. Et ij hec lex sit abrogata, tamen Innocentius argumẽtatur ex ea extra de iudi. nouit. nõ vt confirmet eam: sed vt ostẽdat quanta affectione imperatores habuerunt erga sacerdotium.

? Sub. ante cõclusionẽ fin Inno. Uel aſſi defint: tuã sententiaz q̃cũq; fm v.

a ¶ Decursis. i. post litem contestatam. †

b ¶ Cum sermone. i. allegationibus.

Omnes itaq;. ¶ Hec itaq;. ¶ Carl⁹. Ne forte aliquis opponeret Gratiano dicens supradicta esse antiquata: ideo Gratianus respondet dicens q̃ Carolus ea per legem sequentem confirmauit: in qua precepit Romanis & Francis & omnibus hominibus sui imperij vt legem illam teneant quã ad interrogata Blatinj ducis ille & omnibus transmisit, extractam de. xvij. Theodosij imperatoris libro: hanc inquam sententiã, Quicunq; litem habens &c. Et nota q̃ talis confirmatio nulla est, cum per legem istam Longobardam que est inualida, aliam confirmet inualidam, vnum enim petitor fuerit vel in initio litis vel decursis[a] temporum curriculis: siue cum negocij peroratur, siue cũ iam ceperit p̃mi sententia, si iudicij elegerit sacrosancte sedis antistes: illico sine aliqua dubitatione, etiam si alia pars refragatur, ad episcopor̃ iudicium cum [b] sermone litigantium dirigat.

Idem.

Omnes itaq; cause q̃ pretorio vel ciuili iure tractantur, episcopor̃ sententijs terminate, perpetuo stabilitatis iure firmẽt: nec vlteri⁹ liceat retractari negocij quod episcopor̃ sentẽtia decidit.

¶ Testimonium etiã ab vno licet epo perhibitum, oẽs iudices indubitãter accipiant: nec alius audiatur cum testimoniũ episcopi a qualibet parte fuerit repromissum. illud em̃ veritat̃ authoritate firmatũ illud incorruptum habeatur qđ a sacrosancto homine fm scientiã mentis illibate fuerit prolatum. hoc nos edicto firmamus salubri, & perpetua lege tenendum esse cẽsemus.

Hec si quis antiquata contẽdat, qz in Justiniano Codice non inueniunt̃ tra inserta: per Carolũ renouata cognoscat qui in suis capitularibus[c] ait inter cetera.

Olumus atq; precipimus vt oẽs nostre ditioni subiecti, tam Romani q̃ Frãci, Alemani, bauari, Burgũdiones, Saxones, Turingi, frisones, Galli, Britones, Lõgobardi, Guascones, Beneuẽtani, Goti, Hyspani, cetericq; oẽs subiecti nobis, q̃cũq; legis vinculo videant̃ astricti, vel consuetudinario [d] annexi more, hãc sententiã quam ex rvij. Theodosij imperatoris li. c. vcz. xj. ad interrogata Blatij ducis quam illi et omnib⁹ per scripturã misim⁹, et inter nostra capitula pro lege tenẽdam consulto oim fidelitũ nostrorũz posuimus, lege cuncti perpetua teneant. i. quicunq; litem habens, siue petitor fuerit &c. vt supra.

Itẽ Greg. Jo. defensori eũ in Hyspaniã monẽdo dicit.

¶ Presbyter apud epm̃ tantum iudicari debet.

Oẽ psona [e] pbr̃i hoc attendendũ est: si quam causam habuit, nõ ab alio[f] teneri, sed epm̃ ipsius adire debuit: sicut nouellarũ constitutio legitur: cuius verba infra ponuntur.

d ¶ Olumus. ¶ Uel consuetudinario. extra de eo qui mit. in poſſ. ca. ij.

Oẽ persona. ¶ Carl⁹. Quidã pbyter hyspanus accusat⁹ fuit cõram iudice secularj: & conuict⁹ ab aduersario, expulsus est ab ecclesia sua, & in exiliũ missus. quod cum significatũ esset Gregorio. delegauit hãc causam Jo. defensori eunti in hyspaniam, docẽs q̃ nõ debuit accusari nisi coram episcopo suo. & ad hoc probãdum induxit legem Justiniani, in qua cauet q̃ quecunq; sit persona ecclesiastica, non nisi sub pprio episcopo debet conueniri. cuius sententie si altera partiũ nõ acquiescat, iudex secularis eam dz executioni mandare. & si quis obũciat q̃ lex hec loqtur de clerico & nõ de pbytero sciat q̃ nomine clericorũ pbyteri et diaconi continentur: sicut superi⁹ in eadem constitutione legitur: cuius verba infra ponuntur. ? Si ꝯ xvj. q. ij. vilicum fine. qđ dic vt pie. no. Inno. ex. & of. & pro. et de pbẽ. i. lateranẽsi. & no. q̃ B. ex de pul. cum et plamas re. ꝯ. in ecclie.

e ¶ De persona. De hac habes. ij. q. j. in primis.

f ¶ Non ab alio. id est non a cõtrario. quandoq; em̃ ab inferiori põt iudicari. † Hug. th huic litere adhesit: qui dixit solum episcopum esse ordinarium iudicem clerici: & per hoc quod dicit doceat primus &c. Sed tu dicas q̃ prelati ecclesie collegiate habent iurisdictionem: vt xv. q. iij. c. j. extra de immu. eccle. non minus. ex de iudi. c. ij. C. de iurisd. om. iu. l. viti. extra de offi. ordi. cũ ab ecclesiarũ. sed quod hic dicitur primus doceat &c. dicas primus ꝯ secularẽ. q. tamẽ dixit solum epm̃ habere potestatẽ excõmunicandi: vt. xvj. q. ij. visis. in fi. vbi dicit q̃ excõicatio sit mucro episcopalis: & q̃ solꝰ epꝰ debeat de causis matrimonialib⁹ cognoscere. xxxv. q. vj. multor. et melius dicit nona ? stitutio ex de excess. prela. accedentibus. consuetudo tamen in talibus dat iurisdictionẽ: vt. ix. q. iij. conquestus. C. de eman. li. l. j.

a ¶ Aut monachũ. conuẽtum nomine monasterij ratione alicuius successionis que obuenit monasterio per eũ. alias non competit actio contra monachũ, cum nihil habeat. vel intellige q̃ fideiussit de mandato ecclesie sue: vel etiam sine mandato/sed pecunia est conuersa in vtilitatem ecclesie: vt noua constituto dicit, qõ ẽ dubdam. extra de fideiuss. Si autem monachus contra aliquem deliquit/ipse monachus cõ ueniẽdus est, non ecclesia: vt xvij. qõ.ij. hoc tantũ. si aut seruus conuenitur qui deliquit nõ eius dñs. C. de serũ. cũ dilecta, in fi. Primo autem loco castigatio monachi spectat ad abbatem: vt. xviij. q.iij. corripiantur & extra de off. ord. quãto. extra ẽ appel. reprehensibilis. vbi autẽ procedendũ est ſm ordinem iuris: tunc solus epõs est iudex, ſm V. vt hic dicit. Alij dicunt q̃ abbas habet ordinariã iurisdictionem sup monachos suos, & excõmunicare eos potest: vt extra de ma. et obe. cum in ecclesijs.

b ¶ Aut ascetriã. inclusam, q̃ semper assidue moratur ibi.

c ¶ Doceat. id est adeat.

d ¶ Judicẽ. si ipsemet non potest. & est ſtre. C. ẽ epi. audi. episcopale.

e ¶ Ne vero. hec fiũt originaliter per Gregoriũ.

PEruenit. ¶ Casus. In Sicilia erat quidã defensor pape nomine Romanꝰ, qui despectis epis cõpellebat clericos in suo iudicio laicis respondere. quod cũ Grego. audiuit, precepit ei ne de cetero hoc faceret: sed sub proprio epo cõueniantur: vt vel ipse cognoscat: vel per iudices delegatos: vel per executorẽ ipsiꝰ partes arbitros eligere compellãtur, si alicui partiũ epus fuerit suspectꝰ. Si vero laicus vel clericus contra epm causã habuerit, tũc se interponere debet ille Romanꝰ vt, vel ipse cognoscat, vel eo admonente iudices eligãtur, & si aliter fiat, ordo ecclesiasticus cõfunditur.

f ¶ Aut si forte. ex de foro cõpe. si quis contra.

g ¶ Executio. Id est executor ad hoc deputatus: scilicet archidiaconꝰ: vt. xxv. dist. perlectis. & extra de foro cõpe. nullus.

h ¶ Cũ autẽ iudex recusatur in optione actoris erat an vellet q̃ recusatꝰ delegaret cãm alijs/vel q̃ partes cogerentur ad eligẽdos iudices: vt extra de foro cõpe. licet: & cap. si quis. Hodie autẽ si iudex recusatꝰ fuerit, & probata fuerit causa recusationis: ad ar bitriũ recusatoris remoto ipse q̃ recusatꝰ fuerat: & fuerit, dabit iudices/ it in pri vel transmittet ne ma cõgocij ad superiorem: vt in cõstitu. ne: et ecum speciali. ex ẽ rat se appel. Sed quero cunda an iudices delegati ab decret. ti ab episcopo posint eiusdẽ sint partes punire si non venirent ti. & est palea. ad iudicem? Non ẽ. e. nul videtur: quia solꝰ lus delegatus a principe potest citare: Deleret in autenk. de ligatus tig. ¶. oẽm. col. viij epi, an nec alij possunt suas sententias mandare executiõi, q̃ ordinarij vel delegati a principe: vt C. de bo. autho. iudic. poss. auten. et qui iurat. ff. de re iudi. a diuo. & solꝰ delegatus a principe potest mittere i possessionẽ. ff. de iurisd. om. iud. habere. Potest tamen dici q̃ ſm iura nostra subdelegatus habet coercionem: quia potest interdicere ecclesiã: vt extra de off. delega. ex literis. in fi. et secũdũ legem modicã saltem habebunt coercionem subdelegati. C. de spor. l. ũ. er. ff. de offi. eiꝰ cui man. est iurisdi. l. vlti. in fine.

h ¶ Interponere. hoc verum est in modicis vel minimis causis. nã maiores cause episcopoꝝ ad metropolitanum deferũtur: vt. vj. q. iij. si inter. ix. q. iij. conquestus. et. lxx. distin. ca. j.

HAtris. ¶ Casus. Januarius episcopus Carolitanus intantũ erat simplex, q̃ clerici sui eum despiciebant: & sacerdotes in Sardinia a secularibus iudicibus opprimebantur. Quod cũ Gregorius audiuisset per episcopum Felicem et Ciriacum abbatem precepit ei vt hoc fieri nõ permittat: ne dũ simplicitati studet/disciplina negligatur.

i ¶ Simplicitati. Supra. xxxix. dist. Petrus.

Adde ad istũ cap. an episcopi sint illiterati: & dicq̃ sunt similes illustribus: vt pbat i l. ad sitũdinẽ et ibi Bal. C. de epis. & de. p pue. ẽ sit speciabilis ſm Alexã. 6 tymo. in glos. rub. col. 1. ff. de iurisdi. om. iudi.

Ædem sentit Innoc. ex de p ui. cum olim. p pter. in gl. ama le. et in tall ca. su mõa chus ẽ pitulũ t peura: tote: vt ipse no. ex 6 re scrp. cũ dilecta, in glo.

Sacerdotibus. ¶ Casus. Mauricius impator cōpelleb at clericos sub se respōdere: et eis debitam reuerētiam non impendebat. quare Gregorius scribit cōtra ipsum, docens q̄ oēs sacerdotes debet generaliter honorare: cū nesciat qualis quisq̄ sit futurus in futuro iudicio. Et q̄ ipos debeat honorare, pbat vna ratione: scz q̄: deꝰ vocauit eos deos: et Malachias pphēta ipsos angelos appellauit. ꝛ duobus exemplis, scz Constantini, ꝛ paganoꝝ imperatorum qui sacerdotibus sui tpis reuerentiā exhibuerūt. Ratio incipit ibi: Nā in diuinis eloquijs. Explicit cōstātini ibi: Ecclesiastica quoq;. Explicit paganoꝝ ibi: Ante eum.

Exo. xxij.b. Ibidē. Mal. ij.b.

a ¶ Custodiāt. i. custodire debent: vt j.e.q.iij. nolite.

b ¶ Appellat. ergo ex sola appellatione nois aliquis cōsequit ius. ꝛ sic xxxij.qō.iij. dicat. C. de lat. lib. tol. ℌ. penulti. et de psumpt. illud. inſti. de adop. ℌ. vlt. ar. xxxa. ij.q.j. multi. in fi. vbi dicit q̄ sola notatio nō sufficit. C. de pbis. non epistolis. ꝛ. l. fi.

ꝛArg. ad hoc xxiij. qō. iij. dicat. C. de lat. lib. tol. ℌ. penulti. et de psumpt. illud inſti. de adop. ℌ. vlt. ar. xxxa. ij.q.j. multi. in fi. vbi dicit q̄ sola notatio nō sufficit. C. de pbis. non epistolis. ꝛ. l. fi.

c ¶ Incendit. hic vides q̄ iudex debet destruere libellum qui non est legitime cōpositus: vt. ij.q.vlti. c. vlti.

d ¶ Specialiter. pro bonis, sed etiā generaliter ꝓ bonis et malis: ꝛ vel non tantū pro presentibus qui nunc accusant ꝛ nō conuincūtur, sed etiā pro omnibꝰ aliis. xiij. qō. ij. non estimemus.

ꝛ Iz. D. dā iudicet autoritas apostoli: sz qō se quitur fuit sententia. W. ad vl. fin Zan.

Nolita. ¶ Casus. Relatū fuit in Mileuitano concilio q̄ clerici clericos suis episcopis relictis ad secularem iudicem traherent: quare statuit cōcilium vt hoc decetero non fiat: et si quis decetero presumat, super hoc conuictus causam perdat: et etiam a communione repellatur. Inolita. i. consueta. Et loquitur hoc capitulum de actore: sequens de reo.

¶ Inolita. hoc capitulum de actore, et sequens de reo loquitur. Et nota q̄ si actor traxerit reum ad iudicem nō suum, perdit causam. sed si reus traxerit actorem, pro contuncto habetur: vt. C. de iurisdic. om. iudi. reū ad. in criminali. hoc tamen intelligas ante litis contestata: quia iudices si ante litis contestationem desistit trahentem non incidit in pe. tia. nam: ꝛ vt j.e.o. ca. ꝛ Iste prori. ꝛ. ff. rem ra. tam ha. amplius. Bald. er. ff. de in ius vo. can. ℌ. huius. licet sit Cy. argumentum con Paul. tra. C. de transac. ca. i. d. si quis maior. ℌ. e. l. in cri. placuit. Et q̄ dicit minali q̄ causam perdit, in glo, dicunt quidam ip allegato iure: verius credo. q̄ per sententiam: ꝛ hoc innuit hoc verbum conuentus.

Barth. Ange. Ange. Cy. Clerici an possint adire aliud iudicem, siue in ciuili, siue in criminali negocio: laici autem sine cōsensu ordinarij eligūt alium iudicem in ciuili negocio: vt ff. de iudi. l. j. C. de iurisdict. omnium iudi. l. j. sed non in criminali: vt. C. de iurisdict. omnium iudi. in criminali. j.e. ca. si quis cuz clerico. sed in clerico requiritur consensus episcopi: et etiā propinc consensus. argu. hic, ꝛ, ix. qōne. ij. ca. j. ℌ. e. clericum. xca. nullus. ꝛ ca. inolita. ꝛ. vj. qō. iij. denicz. et. iij. qōe. vj. nō liceat. extra de foro competen. significasti. Et est triplex ratio quare laicus potest, ꝛ non clericus: quia laicus potest iurare sine licentia sui iudicis: sed clericus non: vt extra de iuramento calum. inhereneo. Sed non posset coram laico litigare, nisi ibi iuraret. Item ab alio episcopo non potest ordines accipere: ergo nec iudicium: quod maius est: vt. ix. questio. ij. nullus primas. Item nō potest ab alio ℌ a suo prelato petere iudicium alicq̄ est occultū: ergo multo fortius nec manifestum: vt

honorandi, non iudicandi.

Sacerdotibꝰ aūt nō est terrena ptāte dñs nr̄ ctius indignet: sed excellēti cōsideratione ꝓpter eū cuiꝰ serui sunt, eis ita dñetur, vt etiā debitā reuerentiā impendat. Nā in diuinis eloquijs sacerdotes aliq̄n dij, aliq̄n angeli vocant. Nā ꝛ ad Moysem de eo qui ad iuramentū deducēdus est dicit: Applica illū ad deos. i. ad sacerdotes. Et rursus scriptū est: Dijs nō detrahes. i. sacerdotibus. Et propheta ait. Labia sacerdotis custodiunt ª scientiam. i. iustitiam: et legē exquirunt ex ore eius: q̄ angelꝰ dñi exercituū est. Quid igitur mirum si illos vestra pietas dignē honorare, quibus in suo eloquio honorem tribuēs eos aut angelos aut deos ipse etiam appellatꝰ deus? Ecclastica q̄q̄ historia testat: q̄ cuz pie memorie Constātino principi in scripto oblate accusatiōes cōtra eōs fuissent: libellos q̄dē accusatiōis accepit: ꝛ eosdē q̄ accusati fuerāt eōs ꝙuocās in eoꝝ cōspectu libellos quos accepat incēdit ᵇ, dicēs. Vos dij estis a vero deo constituti: ite, et iter vos causas vestras discutite: q̄ dignum nō est vt nos iudicemꝰ deos. In qua sententia sibi magis ex humilitate ℌ illis aliquid prestitit ex reuerentia impensa.

¶ Ante eū quippe pagani in re publica principes fuerunt qui verum deum nescientes, deos ligneos ꝛ lapideos colebāt: et nō eoꝝ sacerdotibꝰ honorem maximum tribuebāt. Quid ergo mirū si christianꝰ impator veri dei sacerdotes dignaē honorare, dum pagani (vt prediximus) principes honorē impendere sacerdotibus nouerūt qui dijs ligneis ꝛ lapideis seruiebāt? Hec ergo nō tantū specialiter ª quātum generaliter ꝓ oibus asserimus sacerdotibꝰ: quoniam adhuc nescimus quis in terribili iudicio dei qualis futurus sit. etenim Paulus egregius predicator dicit: Nolite ante tempus iudicare: quoadusq̄ veniat dñs: ꝛ reliqua. Nam sunt multa que de iudicio illius hoies ignorāt: quia fortasse que vos laudatis, ille reprehendet: ꝛ que vos reprehenditis, ille laudabit.

Ite ex cōcilio Mileuitano.

¶ Qua pena feriatur clericꝰ clericum ad seculares iudicia pertrahens.

Nolitaᵉ ꝓsumptio vsq̄ adeo illicitis ausibus aditū patefecit, vt clerici clericos (suo relicto pontifice ᶠ) ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus vt hoc decetero nō presumatur. Si quis hoc presumpserit facere: cōuentus ꝛ causam perdat, et a communione efficiatur extraneus.

Item ex concilio Carthaginensi tertio.

e ¶ Pontifice. Hic manifeste habes q̄ in causa ecclesiastica neuter potest adire aliuz iudicem, siue in ciuili, siue in criminali negocio: laici autem sine cōsensu ordinarij eligūt alium iudicem in ciuili negocio: vt ff. de iudi. l. j. C. de iurisdict. omnium iudi. l. j. sed non in criminali: vt. C. de iurisdict. omnium iudi. in criminali. j.e. ca. si quis cuz clerico. sed in clerico requiritur consensus episcopi: et etiā propinc consensus. argu. hic, ꝛ, ix. qōne. ij. ca. j. ℌ. e. clericum. xca. nullus. ꝛ ca. inolita. ꝛ. vj. qō. iij. denicz. et. iij. qōe. vj. nō liceat. extra de foro competen. significasti. Et est triplex ratio quare laicus potest, ꝛ non clericus: quia laicus potest iurare sine licentia sui iudicis: sed clericus non: vt extra de iuramento calum. inhereneo. Sed non posset coram laico litigare, nisi ibi iuraret. Item ab alio episcopo non potest ordines accipere: ergo nec iudicium: quod maius est: vt. ix. questio. ij. nullus primas. Item nō potest ab alio ℌ a suo prelato petere iudicium alicq̄ est occultū: ergo multo fortius nec manifestum: vt

de pe.distinc.vj.placuit. Jtē inconueniens iam esset q̄ vnus episcopus iudicaret clericos alterius epi: quod esse non debet: vt.ix.q.j. per totum. ⁊ sic omnes de vno episcopatu possent sibi aliū epm eligere in iudicem, nec renūciare posset clericus huic iuri. extra de foro cōpe. si diligenti. credo tamen q̄ licet non possint renūciare expresse, q̄ tamen spōte id est tacite possunt ꝓsentire in

¶ Clericus apud ciuilē iudicem iudicari non debet.

PLacuit vt q̄sq̄is epōrum pbr̄oꝝ ⁊ diaconorum seu clericoꝝ cum in ecclesia ei crimē fuerit intentatū [a] vel ciuilis causa fuerit cōmota: si derelicto ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari [b] voluerit: etiā si, ipso lata fuerit sentētia, locū [c] suū amittat: ⁊ hoc in criminali actione. in ciuili vero perdat quod euicit si locū suū obtinere maluerit. si quidē ad eligēdos iudices inique [d] de ecclesie consortio iudicat, qui de vniuersa ecclesia male sentiendo, de iudicio seculari poscit auxiliū: cuꝝ priuatorum etiam causas apostol[s] ad ecclesiam deferri, atq̄ ibidē determinari p̄cipiat.

Item ex eodem.

¶ Clericus nō accusetur nisi ante ecclesiasticum iudicem.

DE diuersis ordinibus ecclesie seruientibus si q̄s in causam criminis incurrerit: ⁊ abnuerit iudiciū ecclesiasticum, debet pericitari [e].

Item consti.lxxiiij.c.j.

¶ Sit cū clerico litigium h̄z episcopum ipsius adeat.

SJ quis cum clerico litigium habuerit: si quidē de causa pecuniaria: adeat primus episcopum cuius iudicio clericus suppositus est: ille autē sine damno [f] ⁊ sine dilatione cōpetentē finem litt imposituꝝ est: si autem nolue rit [g] episcopus litem dirimere, tunc ad ciuilem iudicem discep tatio cause p̄uenīat: vbi autem dirimere episcopus vult causam, sine scriptura [h] omnia p̄cedāt: ⁊ definitiua sententia ab eo sine script̄ ferat. ¶ Qs si de criminali causa litigium emerserit: tunc cōpetentes iudices in hac ciuitate vel in p̄uincijs interpellati, consentaneū legib[s] terminū cause imponant: ita tamē vt discep tatio litis duoꝝ [i] mensium spatium nō excedat a litis contestatione numerandū. Jtem.

In criminalibus vero causis nunq̄ sine scriptura procedere d̄z. Nō autē aliter puniat [k] cleric[s] nisi obnoxius repertus sacerdotio nudatus fuerit ab

infra duos menses a tempore litis contestate causam criminalem decidant: nō tamen clericum puniant, nisi prius ab episcopo suo fuerit degradat[s]: ⁊ hec particula non tenet. p̄o crimine vero ecclesiastico tantū ad iudicem ecclesiasticum recurratur. Secūda pars incipit ibi: Qs si de criminali.

a ¶ Intentatū. i. obiectū. Et sic loquit cū lis sit contestata. Sic etiā intelligunt Hug. B. ⁊ Lau. Sed Bar. b ¶ purgari. Per hoc patet q̄ loquit de reo: sed q̄ dicit postea euicit, intelligit id in quo est absoluturus. c ¶ Locum suum amittat. i. deponatur. d ¶ Jnique. Cō tumeliam enim facit iudici qui eo relicto vadit ad alterū: vt.ff. de arbi. l. litigatores. similiter si quis rem deducit coram vno iudice, ⁊ deducit postea coram alio, perdit litem. C. de ass. tol. l. j. in fi. e ¶ pericitari. i. deponi. f ¶ Damno. Spōtularum, ad quas clerici non tenētur: vt in auc. de sanc. epis. §. sportularum. coll. ix. ergo nec aduersarij ipsoꝝ teneri debent: vt. C. de fru. ⁊ liti. expen. l. viti. g ¶ Noluerit. Illud nō tenet. Vel dic noluerit. i. non potuerit: qr forte talē causam nō potest audire. h ¶ Sine scriptura. Sine scriptura p̄edit epūs cū iudicat inter suos clericos. Similiter in modicis causis nō requirit scriptura: vt in auc. de man. prin. §. sit tibi. col. iij. Nō obstat. ē. ij. q. j. in primis. vbi dicit sententia nulla que sine scripto p̄fert: illud em̄ tantū tenet in criminalibus ⁊ maioribus negocijs. i ¶ Duoꝝ. Hoc nō tenet: vt. iij. q. iij. §. spatium. k ¶ Puniatur. Nec illud tenet: vt extra de iudi. cum

Hoc nō pu- arbitrū sponte eli- to verū gūt et iudicē dele- ꝫ goff. garū: ⁊ loquin ex- vt. iij. sufflatū erit primi- q. vj. nō legū clericoꝝ q̄ licet clericus potest eli- ibi dici. gere coram q̄ iudice Brch. velit litigare. in cō sti. fede. auc. habi- ta. C. ne filius pro patre. Jteꝝ multa possum facere spō te, ad que non pos suꝫ me pacto astri gere: nā possuꝫ in- stituere aliquē he redē: non tā pacto ad hoc me astrin- gere possuꝫ: vt. C. de pac. l. vlt. Jtem tacite possum re- nunciare foro, licꝫ non expresse: sicut tacite papa renun ciat p̄uilegio suo: vt. ij. q. vj. nos si, et. q. v. mādastis, Sicut tacite pos- sum renūciare ex- ceptioni, procura- rie contra militeꝫ, sed non expresse: vt. ff. de p̄cu. filiusfamilias. §. vete- rani. similiter taci te possum renūciare iuramēto calūnie, sed nō expresse. C. de iur. calū. l. q. in fi. ⁊ q̄ sponte possit respondere, ha bes. iij. q. vj. pulsatus. Joā. Quicquid dicat Joan. hoc tene q̄ in laicū nullo modo cōsensit clericus: vt ex de fo ro cōp. si diligēti. nec in clericū sine cōsensu epi: vt ex de foro compe. significasti. B.

PLacuit. ¶ Causa. Alijs clericus accusabatur de crimine, vel conueniebat ciuiliter coram iudice ecclesiastico. lite contestata maluit accusari vel cōueniri coram iudice seculari. queredat in cōcilio Carthaginen. quā penā pati debeat. Respondet q̄ in criminali causa sine fuerit condēnatus sine absolutus, locū suū amittat. i. deponat. Jn ciuili vo causa perdat q̄ euicit. i. id in quo fuit absolut[s], perdat, qr male de ecclesia sentit qui de seculari iudicio auxiliū poscit. Et nota q̄ H. ⁊ B. ⁊ Jo. intelligūt hoc ca. cū lis erat cōtestata coram eccl'iastico iudice. Sed certe ego credo q̄ posset intelligi cum nondum erat lis contestata coram eo.

ad co. vj.

Jdē tenent Sul. ō cu. in. l. nemo. post gl. C. de in ti. olim iudi. et Ang. i l. cū p̄ curatores §. one. ff. de ope. no. no. ⁊. i. §mo. ō dā. illec.

¶ Ut pꝫ ex de in di. q̄r. i fi. Sꝫ ⁊ in auc. de san. epis. §. si qs au tē, p̄ pecunia. vbi de. hoc.

tion ab homine.

Si clericus. ¶ Casus. Quatuor articuli cõtinẽtur in hoc ca. Primus est q̃ si clericus litẽ habeat aduersus clericũ, coã suo episcopo cõqueraf. Scõs est, q̃ si episcopus litem habeat ꝓtra suum clericũ, coã arbitr̃ abstrahaf parte electi negociũ terminetur. Tertius est q̃ si clericꝰ habeat causam aduersꝰ suũ aut aliũ epm, recurrat ad synodum prouincie. Quartꝰ est q̃ si epõ vel clericus litem habeat contra metropolitanũ, pergat ad primatem vel ad vrbem Constantinopolitanã. Scõs articulus incipit ibi: Vel certe. Tertiꝰ incipit ibi: Et si clericꝰ. Quartus ibi: Si ro contra ipsiꝰ prouincie.

a ¶ Arbitros. et hec est ratio: quia metropolitanꝰ nõ est iudex clerici: vnde sub eo nõ debet conuenire: nec coaz episcopo debet conueniri, cuz nõ possit esse actor et iudex: vt ex de restit. spo. cõquerẽte. et extra de constit. ꝓbẽt. z eccle. non vacã, post electionẽ. in fi. Sz q̃o coget eum eligere arbitros? Respondetur. episcopus, licz sit ei suspectꝰ: vt extra de appell. scõs requiritis. Itẽ in alio casu cogit ipsum eligere arbitros, scz cum recusat eum vel delegatũ ab eo: vt. ff. eo. peruenit.

Arbitros eligere q̃n q̃ cogũtur litigãtes.

b ¶ Audiatur. ff. vj. q. ij. c. episcopꝰ. contra. sed ibi solutur.

c ¶ Synodi. Ergo si haberur ciuilis causa ꝓtra episcopum: solus metropolitanus nõ põt audire: vt hic, z. vj. q. iij. si inter. sed forte hoc nõ teneꝛ in maioribus epõ suo, vel clericatus honore. Si autẽ crimen ecclesiasticũ est: tũc ꝑm canones ab episcopo suo cause examinatio et pena ꝓcedãt: nullã cõmunionem aliꝭ iudicibꝰ in huiusmodi casibus habentibus.

Itẽ ex cõci. Calcedonẽsi.

¶ Clericus aduersus clericũ negociũ habens, secularia iudicia non exerceat.

Si clericꝰ aduersus clericũ habet negociũ, nõ relinquat suũ epm: et ad seculꝛia iudicia nõ cõcurrat, sed prius negociũ agitetur apud ppũ episcopũ. ¶ Vel certe si fuerit negocium ipsiꝰ episcopi, apõ arbitrosᵇ ex vtraq; parte electos audiaturᵇ negociũ. si quis vero ꝓtra hoc fecerit, canonũ correctionibus subiaceat. ¶ Et si clericꝰ aduersus suum vel aliũ episcopũ habeat causam: apud audientiã synodi[c] ꝓuincie conqueraf. ¶ Si vero cõtra ipsius ꝓuincie metropolitanũ epm epõ siue clericus habeat controuersiam, pergãt ad ipsius diocesis primates, aut certe ad Constantinopolitane regie ciuitatis sedem: vt eoꝝ ibi negocium terminef. Item ex cõcilio Agathensi.

Palea.

Clericum nullus ꝓesumat apud seculare iudicem epõ nõ permittẽte pulsare: sed si pulsatus fuerit, non respõdeat, nec proponat, nec audeat criminale negociũ iudicio seculari proponere.

Ex his oibus datur intelligi q̃ clericus ad publica iudicia, nec i ciuili nec i criminali causa est producendus: nisi forte ciuilem causam epõ decidere noluerit, vel in criminali causa nõ sui honoris cingulo eum denudauerit. ¶ Illud autem q̃ in epistola Clementis dictũ est, non cognitorẽ secularium negociorꝝ re vult deꝰ esse, ex epali vnctione intelligẽdum est. non eñ in epm vngitur vt cognitor seculariũ iudicioũ resideat, sed vt procurator aiarum, et distributor spiritualiũ existat. ꝓhibetur ergo secularib⁹ negocijs occupari, nõ ad tempꝰ sequester fieri: vel secularia iudicia nõ de rebus secularibus, sed seculariũ virorꝝ intelligẽda sunt. Iudicia de rebus secularibus secularia appellanf, iuxta illũ apostoli: Secularia igit iudicia si habueritis, cõtemptibiles qui sunt in ecclesia, cõstituite. Iudicia vero seculariũ secularia appellãtur: iuxta illud apli in epistola Clemẽtis: q̃ ex subsequẽtibus datur intelligi cũ dicit: Hec opera q̃ tibi minus cõgruere diximus, exhibeant sibi inuicẽ vacãtes laici. Prohibenf ergo clerici a cognitione negociorꝝ secularium virorum, nõ secularium causarũ. Negocia quippe clericoꝝ siue criminalia siue ciuilia fuerint, nõ nisi apud ecclesiasticũ iudicem ventilanda sunt.

Unde Adrianus papa ait.

¶ Non nisi in foro suo audiatur clericus.

Clericus siue laicus si crimine aut lite pulsatus fuerit: non alibi q̃ in foro suo prouocatus audiatur.

Idem. ¶ De eodem. Si clericoꝝ causa huiusmodi forma fuer, vt nequaq̃ eoꝝ sentẽtia a nõ suo iudice dicta cõfringat. Res vero in litigio posita ante lecauſis: vel loquitur ꝑm antiqua tempora, quando pro singulis cauſis fiebat concilium: vt. j. ea. questione. iij. cap. ij. et. iij.

¶ Ex his oibus ¶ Casus. Iste. ff. diuidit in duas partes. In prima parte ꝓcidit ex suꝑadictis dicẽs q̃ ad secularem iudicez nec in ciuili nec in criminali causa est clericꝰ ꝓducendꝰ: nisi epõ ciuile causaz decidere nolit vel nisi in crimina li clericꝰ prius ab epõ fuerit degradatus. sz male excipit Gra. nisi dicat allegando. In scõa parte respicit illud. c. te quidez, z exponit duobus modis illud ꝓbũ, scz nõ cognitorem secularium negociorꝝ te vult deus, et primo sic: nõ vult deꝰ te ordinare cognitorez seculariũ negociorum. i. non vult te inungi in epm ad hoc tantũ vt sis cognitor seculariũ: sed vt potiꝰ animarum iudex intrẽdas. Non tamẽ prohibẽt ad tẽpus negocia secularia termiare. Secundo exponit ita vt secularia negocia intelligãtur secularium virorum, que vacantes laici sibi debẽt ad inuicẽ exhibere: negocia vero secularia de rebus secularibus eccleſie et clericoꝝ, siue sint criminalia siue ciuilia, nõ nisi apud episcopũ sunt ventilanda. Secunda pars incipit ibi: Illud autẽ. Sequentia duo ca. patẽt.

d ¶ Nullus clericoꝝ. Supra q. j. in primis. in fi. ex. de iudi. at si.

¶ Regula ¶ Casus. Quia supra ꝑmultis. c. facta est mẽtio de rebus litigiosis: ideo Gratianus nunc docet q̃ res litigiosa nõ debet trãsferri ad

f. coꝝ. vj. a.

aliquam personam ante sententiam definitiuam.

Q Uia res. ¶ Casus iste dupliciter poni solitus est. Et primo sic. Reus possidebat rē litigiosā. que fuit a Gelasio vtrum actor possit exigere pensiones. Et respondetur q̄ non ante legitime cognitionis euentum: sed res debet apud reum permanere donec apparuerit cui res potius debeatur: ⁊ si quid factū fuerit lite pendēte in preiudicium alterius partis / nihil valeat. ⁊ ꝯ hoc exponē. Nō sinatur supple nisi sit possessor.

a ¶ Qres. Nec etiam actionē potest quis cedere aliq̄ positꝫ res ē deducta in litigium: vt. C. e. l. q̄. nec valet priuilegiū impetratū rēpote litis: vt extra de testi. causa. xxj. q. vj placuit. C. vnde vi authoritatē. C. de fundis et saltibus reipubli. lib. xj. l. si qua. nec res litigiosa potest dedicari. ff. de liti. l. vlti. q̄ autem rem litigiosam alienat: ⁊ alienatio nulla est: et preterea punitur venditor ⁊ emptor si sciunt rē litigiosam: vt extra vt lit. penden. ecclesia. C. e. l. vlti. In casibus tamē licite alienatur res litigiosa: scz ex causa dotis / vel transactionis, vel donationis propter nuptias vel ex causa legati, vel diuisionis rerū hereditariarū: vt. C. de litig. l. vlti. Item licite alienatur res litigiosa q̄ seruari non potest. ff. famil. herciſc. alienationes. ⁊. ff. de peti. here. diuus.

b ¶ In litigio. Reo dicitur litigiosa de cuius dñio vel quasi causa vertitur inter petitorem et possessorem vel iudiciaria conuentione, vel precibus principi oblatis, et per eum aduersario cognitis: vt in auten. de litig. in princ. col. vij.

c ¶ Exigere. Hoc intellige cuz possessor est suspectus: alꝫ possessor semp vtitur fructibꝰ pendente lite: vt. xvj. q. iij. volumus. extra vt lit. penden. a memoria.

Q Uod vero culpa. ¶ Casus. Hic inituluf secunda questio qua queritur an hec culpa q̄ clericus clericum aliquē inuitū trahit ad iudicē secularem / digna sit suspensione. Et respōdetur q̄ sic. nam si dignus est priuari communione: vt. ꝫ. e. q. j. inolita. multo magis dignus est suspensione.

d ¶ Quod vero. Et est certum q̄ sic. ꝫ. e. inolita.

S Ed ponatur. Hec. q. diuiditur in. x. partes: in quarum prima probat per. xx. c. q̄ sententia pastoris siue iusta siue iniusta timenda est. Secunda ibi, Verū hoc, Tertia ibi, Sed hoc. Quarta ibi, De hiis. Quinta ibi, Si ergo. Sexta ibi, Cum ergo. Septima ibi, Idem est. Octaua ibi, Quod autē. Nona ibi, Excōmunicationis. Decima ibi, Presbyteris. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur terna questio vbi queritur si hec culpa digna nō sit suspensione. s. q̄ ꝓpter hoc non debeat suspēdi / q̄ traxit clericuz ad iudicē secularem: si tamen suspēsus fuit propter hoc: ⁊ post suspensionez diuina celebrauit virū debeat deponi. Et respōdet q̄ sic. vt. J. e. sicḡ presbyter. ⁊ ca. si quis epūs. Et procedit hoc ordine Frati. in hac questione. Primo pbat q̄ sētētie episcopali parendū est: siue iusta / siue iniusta: et hoc ꝓseqūs ad. ℣. premissis. Deinde ꝓbat cōtrariū. ⁊ respondet allegatis tandem dat solutionem.

e ¶ Sed ponat. Hic queritur an ille sit dignus depositione qui excommunicatꝰ vel suspensꝰ celebrat: Et certe sic: vt J. eo. sicḡ presbyter. ⁊ extra ꝫ cle. ex. mi. c. j. ℣. ⁊. iij. ⁊ beneficio poterit ꝑuari eo. titu. ca. fraternita

Q Uia[a] res in litigio[b] posita, in nullam trāsferri potest oīno personam donec legitime cognitionis euentu cui potius debeatur, iudiciaria disceptatione possit agnosci: ex eadē re quispiā nō sinatur exigere[c] pensiones: sed in eodē statu re eadez positā in quo videl. sicut dictū est) ante ꝓstitutā litē quisq̄s sibi putat quippiā posse cōpetere, in dicto pulset examie: preiudicijs oīb⁹ ide submotis.

¶ Quest. ij

Quod ꝺo⁹ culpa illa suspēsione digna sit, ex capitu

In nulla transferat persona res in litigio posita āte cognitionis euentum.

¶ Questio. iij.

Sed ponatur q̄[c] hec culpa suspēsione digna non fuerit: queritur virū sit depo nēdus q̄ officium cōtra prohibitionē episcopi celebrare ausus est. Sz q̄ sentētia episcopi siue iusta siue iniusta fuerit, timēda sit: Gregorius testatur dicens.

¶ Timenda est sententia pastoris.

Sententia pastoris siue iusta siue iniusta fuerit timenda est[f].

ti. nisi dispenset cū eo: vt. lxij. dis. salonitane. Magister tamen ꝓsequitur aliā questionē. s. virū snia teneat / siue iusta, siue iniusta. Tribus autē modis ꝺr snia iusta siue iniusta: vt. J. e. ℣. si ergo. s. ex animo: cū malo vel dono zelo sentētiat. Et cā. s. cū certa causa subest vel non subest. Et ordine cū seruaf vel pretermittit ordo iuris. Snia ꝺr iusta vel iniusta tripl⁹.

Ité snia alia est cōdēnationis, alia excōmunicationis: alia suspēsionis: alia precepti: que tamen impropie dicitur sententia. Sententiā cōdēnationis semper tenet nisi sit iniusta ex ordine: tunc non valet: vt. ij. q̄. vj. definitiua. ⁊ alꝫ semp tenet, nisi appellatur ab ea. Item sententia excōmunicationis ordinē requirit, et etiā cause cognitionē: vt. ij. q̄. j. nemo episcopus. extra de ap. reprehensibilis. extra de sentē. excō. sacro. siue tamen sit iniusta ex causa vel ex animo vellet ordine / semp tenet vt. J. e. si epūs. forte nec releuatur per appellationē nisi quo ad cognitionem: vt extra de sentē. excō. per tuas. Sententia autē mandati vel precepti non ligat nisi id quod precipit spectet ad officium precipientis. vij. q. j. quia frater noster. Primo aūt ꝓbat ℣. vsq̄ ad ℣. premissis. q̄ sententie epi etiam iniuste sit parendum: deinde ꝓbat eā quēcḡ apud deū non ligare. de hac materia plenius habetur. ij. q. j. in summa.

Snia ē multiplex. Sub. excepcḡ etiā causis ꝺr⁹ positis sub ℣. de finitiua.

f Sententia. ¶ Timenda est. Nisi in duobus casibus: scz cū sentētia est post appellationē lata nō ē timenda. Nisi forte intolerabilē errorē. ex de sen. ex. q̄ tuas. tertiū mēda,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

casam apponūt quidā/cū ꝓ indebitis exactionibus ali quis excōicat: vt ex̄ de excess. prela. cū a quorundā.

Hanc sniam sequit Gof. in hac decre. cuz ad q̄ūdam. dicēs ꝙ h̄ est casꝰ spālis i q̄ nō tz snia a suo iudice lata. Sz b.b.ibi not. ꝯ: intelligēs cuz Ala. ꝙ illa decre. ꝯtinet indulgentiam.

Cōc. text. i. l. moris. §. iste fere. ff. de pe. ꝛ in. l. nemo. C. d sum. trini.

Hic dt Joā. de. f. ꝙ ex ista lr̄a dat̄ intelligi ꝙ vbi dictū ē si peccaue. i te fra. tu. ꝛc. dictū esse de notoriis. nā ꝓut ipse not. ij. q. j. si peccauerit. delictū istius erat notoriuz: vt. e. q. q̄ lothariꝰ. ar.

Si quis a proprio. ¶ Casus. Quesitū fuit in concilio Niceno vtrum clerico a proprio ep̄o excommunicato sit ab alijs cōmunicandū? Et respon. ꝙ non: nisi a proprio ep̄o fuerit absolutus, vel nisi in synodo satisfaciēs fuerit recōciliatus: qd̄ non solū circa clericos sed etiā circa laicos est obseruandum.

a ¶ Ab alijs. Similiter qui suspēsus est ab vno, suspensus est quātū ad omnes: vt. vij. q. j. si quis presbyter. et. iiij. qōne. v. quisquis.

b ¶ Concilio. Hodie solus metropolitanus cognoscit de causa excōmunicationis: vt extra de sentē. excōmu. per tuas.

c ¶ Quod statuerit. Scilicet synodus.

Recipue ꝛc. ¶ Casꝰ. Lotharius dimissa Teberga vxore legitima/Gualdradā superduxit: quā legitimam esse dicebat vxorē. sed lata snia diuortij inter eos/cū Gualdrada nollet sentētie parere, fuit excōicata. Post quam excommunicationez, ferebatur Lotharius ei occulte communicare. scribit ergo Nicolaus et monet Lotharium, vt eius communionem declinet. quod si non fecerit, duobus vel tribus testibꝰ adhibitis, cum ea pari mucrone sententie percelletur et ꝙ debeat abstinere/probat: quia fortius puniūtur prelati q̄ alij: quia grauius peccant: quia per eorum delicta exempla perditionis magis transmittūtur ad subditos q̄ per alios.

d ¶ Puniuntur. j. xv. q. j. nulli phas.

e ¶ Duos. Ergo in causa denūciationis idē pōt esse iudex accusator ꝛ testis. ex̄ de simo. lz. Item est hic ar. ꝙ euāgelica admonitio nō solū habet locū in occultis, sed etiam in manifestis. ij. q. j. si peccauerit.

Item ex concilio Antiocheno.

¶ A suo ep̄o excōicatus non est ab alio recipiendus.

Si quis a proprio ep̄o excōicatus est: nec euz prius ab alijs[a] debere suscipi, nisi aut a suo fuerit receptus ep̄o, aut ꝯcilio[b] facto ep̄is occurrat ꝛ respōdeat: ꝛ synodo satisfecerit qd̄ statuerit[c] sub alia eum sentētia recipi: qd̄ et circa laicos, ꝛ pbr̄os, ꝛ diacones, ꝛ om̄es qui in clero sunt, conuenit obseruari.

Item Nicolaus ad Lotharium regem.

¶ Excommunicationis meretur sententiam qui excōmunicatis communicat.

Recipue Gualdrade pellicis tue, et dudū a te repudiate cōionē declina, excōicata est enim, et vsq̄ ad presentiā nostrā ab omni contubernio christianorū sequestrata. quāobrem cauendum est ne cū ea pari mucrone percellaris sentētie: ac pro vnius muliercule passione vinctus et obligatus, ad perenne traharis exitium. deterius quippe in ppl̄is prelati delinquūt, ac ꝑ hoc ipsi crudelius q̄ ceteri puniuntur[d]: vt ait btūs Greg. Scire prelati debēt ꝙ si peruersa vnq̄ ꝑpetrāt: tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos ꝑditionis exēpla transmittūt. vnde necesse est vt tāto se cautius a culpa custodiant, q̄to ꝑ praua que faciūt nō soli moriuntur. et. j. Ceterū precaue ne q̄n nobis s̄m dn̄i preceptum duos[e] aut tres testes adhibeamus: immo ꝟo hoc sancte ecclesie dicamus: ꝛ (qd̄ nō optamus) de cetero fias cūctis sicut ethnicus ꝛ publicanus.

Item ex cōcilio Sardicensi. cap. xvij.

De eodem.

Si ep̄s forte iracūdus[f] (qd̄ esse non dz) cito[g] et aspere[h] ꝯmouetur aduersus presbyterū siue diaconē, ꝛ eū de eccl̄ia exterminare voluerit: ꝓuidendū est ne innocens damnet̄, aut perdat ꝯmunionem: et ideo habet potestatē[i] is qui est abiectus, vt ep̄os finitimos interpellet[k] et causa eius audiatur, ac diligentius ꝑtractetur. Ille ꝟo episcopꝰ qui iuste vel iniuste eum abiecit, patiēter accipiat vt negocium discutiatur, vel ꝓbetur eius sententia a plurimis, vel emēdetur: tamen priusq̄ omnia diligēter ac fideliter examinentur, eū qui fuerat communione priuatꝰ, ante cognitionem nullus debet presumere vt communioni societ.

Item ex concilio Carthaginensi.

De eodem.

Si ep̄s forte iracūdus[f] (qd̄ esse non dz) cito[g] et aspere[h] ꝯmouetur aduersus presbyterū siue diaconē, ꝛ eū de eccl̄ia exterminare voluerit: ꝓuidendū est ne innocens damnet̄, aut perdat ꝯmunionem: et ideo habet potestatē[i] is qui est abiectus, vt ep̄os finitimos interpellet[k] et causa eius audiatur, ac diligentius ꝑtractetur. Ille ꝟo episcopꝰ qui iuste vel iniuste eum abiecit, patiēter accipiat vt negocium discutiatur, vel ꝓbetur eius sententia a plurimis, vel emēdetur: tamen priusq̄ omnia diligēter ac fideliter examinentur, eū qui fuerat communione priuatꝰ, ante cognitionem nullus debet presumere vt communioni societ.

Item ex concilio Carthaginensi.

De eodem.

Sed anteq̄ causa diligenter examinetur, nullus excōmunicato communicet. Hoc aūt hodie ꝑ nouas cōstitutiones corrigitur: qz excōmunicatus statim absoluit̄ per metropolitanū, ꝛ nō recurritur ad synodum/sed ad metropolitanum.

f ¶ Iracundus. Id est vt ex alo fit iniusta.

g ¶ Cito. Id est non seruato ordine iuris.

h ¶ Et aspe. Qz non adsit causa.

i ¶ Potestatem. Authoritate huiꝰ canonis.

k ¶ Interpellet. Scd̄m hec iura q̄libet excōicatꝰ audiebatur qui volebat se ꝓbare iniuste excōmunicatū hodie secꝰ, nisi sit post appellationē excōicatus: vel nisi dicat errorē expressum in sententia: vt ex̄ eo. ti. per tuas. Si quis ergo conquerit metropolitano de iniusta excōmunicatione: aut appellauit ad eū: aut nō. Si appellauit primo prestabit cautionem absoluendus ꝙ stabit iuri deinde in optione habet an velit eū absoluere, vl̄ remittere absoluendum ei a q̄ appellauit: vt ex̄ de sen. excō. ꝑ tuas. Si nō appellauit ad eū: s̄m priora iura debet remittere absoluendū. ꝛ si ille noluerit absoluere, tunc metropolitanꝰ poterit eū absoluere: vt ex̄ de offi. ordi. ad reprimēdā. si tn̄ viderit sententiā excōicationis euidēter iniustā, pōt ꝓnūciare ipsam iniustā, lz nō sit appellatū ad eū: vt ex̄ de appel. solicitudinē. Itē econuerso si est appellatū ad eū, ꝛ viderit iustā esse causam excōicationis, tenet̄ eū remittere absoluēdū: vt ex̄ de sen. excō. ꝑ tuas. in fi. hodie aūt lz non appellet̄ ad superiorem: si tn̄ est periculū in mora poteit eum statim absoluere: vt extra eo. sacro.

Excōicatꝰ cōquerēs metropolitano, an possit ab eo absolui

Si quis presbyter. ¶ Casus. Quidã epūs suspendit quendã suũ presbyterũ ab officio ⁊ sacramento. questũ fuit qualiter sup hoc sit procedẽdum? Et rñ. q̃ suspensus apud vicinos epōs cōqueri debet: vt per eos suo epō reconciliet̃. Si vero inflãmatus schisma faciẽs diuina contra suspensionẽ p̃sumpserit celebrare/anathematizef, ⁊ post ea deponat̃.

a ¶ Correctus. i. suspensus vel excōmunicatus minori excōicatione: vt p̃z per id quod sequit̃ anathematizet̃.

Si quis epūs. ¶ Casv. Dicitur hic q̃ si epūs, pbr̃, vel diaconus fuerint excōicati: nō audeãt in excōmunicatione manentes diuina officia celebrare: qđ si p̃sumpserit, spem restitutionis non habeant: cōicãtes ꝺo cũ eis scienter, debent ab ecclesia separari. Idez est casus sequẽtis ca. sed in eo addit q̃ si talis incorrigibilis manserit ecclesiã concitando, expellit dz p̃ secularẽ p̃tem ⁊ cũ sedi tionaris ab ol plebe: ⁊ intellige maxime. i. tantum.

b ¶ In alta. Ergo epi nō possunt dispensare cũ talibus qui post excō municationẽ celebrant: cũ nec concilii hoc posset. Ar. cōtra. ij. qō. v. que de causa. posset ñi dici q̃ epūs cum talibus posset dispẽsare: et expone q̃ spem cē. i. ipsi sic delinquentes non debeant hr̃e spem restitutiōis: q̃ sibi inclusserunt. sic vij. q. j. si de pbyter. Ś. lxxxij. dist. plurimos. in fi. cōstat tamen q̃ ipse potest in casibus talibus dispensare.

c ¶ Maxime. Id est tantũ. sic. xij. dist. illud. xviij. dist. peruenit. xvj. q. iij. per singulas.

d Si quis. Videtur q̃ isti clerici qui communicant excōmunicato in diuinis officijs/pari excōmunicatione ligentur: vt ex de sen. excō. significauit.

e ¶ Per fornicem. Id est manu laicali. Simile. Ś. xvij. distin. nec licuit.

Episcopi si sacerdotali. ¶ Casus. Quidam episcopi quosdam innocentes vel pro minimis causis culpabiles excōmunicauerũt: ⁊ ad baptismũ festinantes recipere negle xerunt. quesitum fuit quam penam ꝑpter hoc patien tur? Et respondet q̃ si a vicinis epīs commoniti parere noluerit, ab alioꝝ epiſcopoꝝ cōmunõe vsq; ad tempus synodi separẽtur: ⁊ nō maioti rpe: me in excō municatione diu manentes, morte preueniãtur. Sequens ca. p̃z.

f ¶ Minimis. ergo pro minoribus causis nō est quis excōicãdus: qđ verum est: vt J. e. nullus. Sed ꝯtra: nõne pro sola ꝓtumacia est quis excōicandus? vt J. e. cer tũ. ergo siue crimen sit magnũ, siue paruum, nũq̃ est excōicãdus aliquis nisi sit contumax. Ad hoc dicit quidaz q̃ ab hoc nõ sit aliquis excō municandus nisi pro ꝓtumacia: sed a canone bene: vt xvij. qō. iiij. si quis suadente. hoc non est verũ: q̃ quandoq̃ excōicat aliquis pro cõtumacia: qñq̃ pro crimine: vt ex de verb. sig. ex parte. Joã. Sed certe illa decre. dicit q̃ pro offensa sit alicui excōmunicandus cũ non vult satisfacere: ⁊ ita pro contumacia. quare alia distinctio est melior. B.

Excōicatio an pro sola cōtumacia fertur.

† Et. Ś. v. q. ij. c. ij. sed forte hoc de excōicatione q̃ pro dimittendis causis infert. ar. lxxx vj. dist. tanta.

g ¶ Peccatũ. Ar. ꝯ + ne peccatum cō rum augeatur. xxiij. qō. iij. ea vindicta. et tollit bonos ne malitia malorum immuter intellectũ eorum. de pe. nt. distin. iij. si ex bono.

Moritur bõi ⁊ mali. ‡ d. de hac vsq; xxiij qō. iij. hec aũt vita.

h Pacauit. ¶ Neglectu. videtur ergo q̃ pro negligentia aliquis excōicetur: sicut pro negligẽtia

† sic ne aliquis deponitur: † vt.lxxxj.dist.dictum est.

electꝰ culpaꝫ gemiat xxvij.q j.si cuꝰ stos,in fine.

¶ Eugualdū. ¶ Causa inter Lotharium et Thebergam ꝛ Gualdradam Teugualdo ꝛ Gūthario archiepis: qui amore Lotharij corupti Gualdradam pellicē adiudicauerūt legitimam vxorem eius esse, ꝛa petitione Theberge eūdem Lotharium absoluerunt: ꝛ Engeltrudam excōicatā qꝫ fauebat Gualdradē cōtra Thebergā, iniuste absoluerunt. Postea cūcitati a papa Romā venissent, hec oīa proprio ore coram synodo fūt cōfessi: ꝛ quia Nicolaus papa dictos archiepos inuenit in hoc ꝛ i alijs pluribꝰ excessisse: ideo eos ab episcopali depositit officio: ita tñ qꝫ eis liceat ecclesiā ingredi, ꝛ cōmunicare sicut laici: sed nō liceat eis ecclesiā pturbare: et debeo sic ordinare constructionem. Nos iudicamꝰ Teugualdū et Gunthariū archiepos ⁊c.

a ¶ Judicauerit. Sic patꝫ qꝫ punit iudex qui male iudicat: vt dixi.ij.q. vj.hoc etiam.

b ¶ Utilitates. Quod nulli prohibeatur: vt iij.q̄ne vj.omnibus.

Sj aūt. ¶ Casus Docet ħ Clemēs qꝫ omnes clerici ꝛ principes et ppli si epis non obediāt, infames Impatoꝛ ab eccla repelluntur. Sepo exeq̄ens ca. pater. cōcari- ¶ Principes, er pot est. go iperatores sub Ad 5. sunt episcopis, et ar. 3. 8. ab eis possunt exc.q.pci- cōmunicari. xcvj. pue. ℣. distic. duo. minus deter- tñ eum eis † agen xxv.q.j dum est q̄ eum a nulli. lijs: vt.xq̄.q.ij.de

¶ Casus. Nicolaus papa deleg aūt ꝛ Gūthario archiepis: qui amonis ante audientiam cōicare presumpserit: ipse in se dānatiōis sniam iudicet ꝓtulisse.

Item Nicolaus papa.

¶ Deponant epi qui excommunicatis communicant.

¶ Eugualdū Treuerēsem, ꝛ primatē belgice puincie, ꝛ Gūtharij Agrippine colonie archiepiscopos nūc coram nobis ꝛ sancta synodo sub gestorū insinuatione qualiter causam Lotharij regis, et duarū mulierū eius, Theberge scz ꝛ Gualdrade, recognouerit et iudicauerit ª scriptū sup hoc propriis manibus roboratū offerētes, nihil se plus vel minus aut alter egisse ore proprio multis coꝝ positis testibus affirmātes: et sententiam quam a sede apostolica in Engeltrudam vxorē Bosonis sanctissimus frater noster Mediolanensis archiepiscopus Thado, ꝛ ceteri coepi nostri petiuerant emittendā, et nos diuino succensi zelo sub anathematis attestatione canonice ꝓtulerāmus, publice se vna voce violasse cōfitentes: in quibꝰ oibꝰ inuenimus eos aplicas atq̄ canonicas sanctiōes in pluribus excessisse, et eqtatis normā nequiter remerasse: ab oī iudicamus sacerdotij officio manere penitꝰ alienos: ꝛ ideo scti spūs iudicio, et bti Petri p nos auctoritate epatꝰ eruitos regimine ꝓsistere definiētes: predictis aūt depositis licentiā cōcedimus ecclesiā ingrediendi, ꝛ cōmunicandi sicut laicis, ꝛ loquēdi suas vtilitatesᵇ: nō autē turbas cōcitandi, vel scandalū solicitandi illis tribuimꝰ facultatem. quantum aūt ad epale ministeriū specialiter ptinet, etiaꝫ nulla eis sit licentia cōtingendi: sicut nos cum sancta synodo iam decreuisse constat.

Item Clemens.

¶ Clerici et laici q̄ ñ obediūt epis, infames efficiuntur.

Sj aūt vobis epis non obedierint oēs pbr̄, et reliqui clerici, oēsq̄ principes ᶜ tā maioris ordinis q̄ inferioris, atq̄ reliqui ppli: non solū infames, sed etiam extores a regno dei ꝛ consortio fideliū, et a liminibꝰ sancte dei ecclesie alienerunt.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

¶ In christū peccat qui veritatis doctoꝛem contristat.

Q Uicūq̄ contristauerit doctoꝛē veritatis, peccat in xpm: ꝛ patrem oīm exacerbat deum: propter quod ꝛ vita carebit eterna.

Item Amb. in lib. de officijs.

¶ Simulata ꝛrutū affectiōe obedientia epo non denegef.

Sj quis epo nō obediat epo sese extollere atq̄ exaltare desideras: querens etiā obumbrare merita epi simulata affectione doctrine, aut humilitatis, aut mie: is a vero deuius supbit: quoniaꝫ veritatis ea regula est, vt nihil facias commendandi ª tui causa † quo minoꝰ alius fiat: neq̄ si q̄d boni opis habeas, id ad deformationē alterius et vituperationem exerceas.

¶ Non defendas improbū: ꝛ sancta indigno cōmittēda nō arbitreris. ¶ Neq̄ iterū ᶠ arguas et impugnes cuius crimen non deprehenderis.

Item Antherius papa.

¶ Episcopo nō obedies, demonum oꝛe discerpitur.

† Cōcess hoc ter. iun cta gl. j. l. nā h° ff. de eō dī. ide. ꝛ.l. nec au°. C. de mā. libe.

a Cōmendandi. Nam aliorum honores alijs non debent esse occasio nocendi: vt.C. de stat. et imagi. l. vl. nec aliquis debet illud appetere per quod honoꝛ aliorū minuatur: vt.xcix. distin. nullus nec tibi debes consulere cum alterius iniuria. xxij.q̄.ē.ij.primum. nec aliquid facias in domo tua quod vicino noceat: vt ff. de regu. iur. domum. si tamen facias aliquid eo ꝓposito vt tibi prosit, licet alij noceat: non peccas. arg. ff. de aqua pluui. arcen. l. j. ℌ. de nioꝝ. ff. de dam. infecto. fluminuꝫ ℌ. vlti. ꝛ.l. seq.

b ¶ Ad deformationē. C. de sta. ꝛ ima. l. vlti.

c ¶ Item. Jd est multotiens.

ABsit.¶ Casus. Quidā subditi ꝓpter suspitionē delictoꝝ suis epis non obediebant. vnde questū fuit ab Antherio papa quā penā pati deberent. Et rñsum est q̄ in veteri lege tales lapidabant vel decapitabant: ꝛ in nouo testamēto debēt anathematizari.

a ¶ Sinistrum. hoc est verū in his que possunt trahi ad bonū ꝛ ad malū: vbi semper in meliorē partez est interpretandū: vt xlj.dis.ca.j.ꝛ ex de reg.iur.estote. Si ergo clericus amplectitur mulierē interpretabitur q̄ causa benedicēdi eam hoc faciat: vt xcvj.dis.in scriptu rīs.tñ q̄q̄ canon solam ꝓfabulationez interpretatur in deteriorem partem: vt.xxvij.q.j. nec aliqua.

Clericꝰ amplectēs mulierē, ꝓsumit bene agere,

Inobedientia an sit capite punienda,

b ¶ Aut gladio. Dic habes q̄ olim inobedientia capite puniebat: ergo ꝛ hodie repellere et a pmotione.xiij.dist.in.multos.nō tñ quelibet inobedientia capite puniebatur: sed sola illa que schisma inducebat: vt. vij. q.j. denicq. in fi.et de hoc notani.xiij.q.j. in prin.

c ¶ Demonum. hoc olim fiebat ad literam, ꝓ hodie tamē sathane traditur vt citius conuertatur: vt.j.ca.audi.in princ.ꝛ ca. omnis christianus.

† vt.xl. v.di. ꝟ. solūmō

SInimicus.¶ Casus. Dicit hic q̄ si papa est alicui inimicꝰ, omnes debēt eū vitare, nec debēt expectare vt ipsi moneant a papa. hoc ca. pleniꝰ habet.ꝟ. xciij.dist.si inimicus.

Excōicatio duas hꝫ spēs

d ¶ Si inimicꝰ. Ad hoc loco incipit tractare de duplici excōicatione. Et nota q̄ quedā excōicatio est simplex siue minor: q̄ separat a sacramētis, ꝛ ab ingressu ecclesie. Alia solēnis que ꝓprie dicit anathema, que separat etiā a cōmunione fideliū. De vtraq̄ vsarū habes xlj.q.xiij.engeltrudā. Maior excōicatio imponit: vel ꝓ maiori crimine vel ꝓ cōtumacia. Minor instigit ꝓ quolibet mortali: vt.j.e.audi.ꝛ imponit siue penitēti, siue

† vt de pe. di.j. pouro. als incipit facit ꝟ.j.e. ꝟ. euitatē. Archi.

nō penitēti: vel a seipso, † vel a suo sacerdote loco pene. penitēs tamē melius facit si auctoritate sacerdotis abstinet a sacramētis: vt de pen. dist.j. in actione. Impenitenti autē imponit q̄q̄ a deo, sez q̄n est in mortali peccato. tunc em̄ quantū ad deū priuatus est sacramēte: vt.j.e.audi.q̄q̄ a seipso, ꝛ male: sez cum non vult penitere, ꝛ cessat a sacramētis: q: hoc sibi putat sufficere ad penam sine penitentia: vt de pen. dist.m.j. sunt q̄ arbitrantur. sed si nō putat sibi sufficere, sed abstinet quia putat se indignum, bene facit: vt de cōsecra. dist. ij. qui scelerate. quādoq̄ instigik a sacerdote loco pene cum vult penitere: quādoq̄ a canone, sez cum de cōmunicat excōicato. in his duobꝰ casib⁹ est necessaria reconciliatio: vt.j.e. excellētissimus. l. dist. in capite. Si ergo quis sit excōicatꝰ, semper a suo excōicatore est absolnē duo: nisi vel sit appellatū ab eo: vel ipse sit negligens: vt dixi.ꝟ.e. si epꝰ foute. Sed si a canone est excōicatus, pōt absolui a suo sacerdote, ꝓm distinctionē extra de sentē. excō. nuper. Nec autē pena est nō seruātis excōicationē: si clericus est, deponit: vt.ꝟ.e. si epꝰ ꝓsbyter. si laicus tardius absoluit.j.e., qui inbente.

Excōicatꝰ a q̄ cardo absolui debet.

† auertendo.

SIcut apostoli.¶ Casus. In hoc ca. et tribꝰ sequētibꝰ fere idez dicitur: sez q̄ cum excōmunicatꝰ sciēter nō cōmunicet. si q̄s ꝓ eis cōmunicauerit, vel palā vel occulte: si clericꝰ est, deponat: si laicꝰ est, excōmunicetur.

e ¶ Sicut apli. Paulꝰ statuit.ꝟ.q. j.mirti.ꝛ Jo.xxiij. q.j.omnis.

f ¶ Auersando. Id est ꝓtemnēdo.

g ¶ Saltem. Nedum alibi.

h ¶ Domo. Id est sub eodem tecto: vt.xxxv.q.vj.episcopus in synodo. Largius sumitur domus.ff.ad syl. l.j.ꝟ.eodem.

Excōicatꝰ nō intret ecclīam.

i ¶ Uel orauerit. Si ergo excōmunicatꝰ intrat ecclesiam, omnes exibunt: vt.xxiij.q.j. omnis qui. sacerdos tamē si incipit missam, nō exibit: q: nō relinquet officiū ecclīe inexpletum: vt.vij.q.j.mihi.

k ¶ Cōmunione. Sez maiori: q: iam inciderat in minorem, ꝟ.e.q.si quis presbyter.

l EXcōmunicatos. ¶ Utriusq̄. Scilz excommunicantis, ꝛ excommunicati. Per hoc ca. dixerunt quidam q: ignorante aduersario non posset excommunicatus absolui: ꝟ quod falsum est: vt extra de appella. qua fronte. nisi pro crimine sit excommunicatꝰ. tunc enim oportet vt primo ei satisfaciat: vt extra de verbo. rum significa. ex parte.j. in fi. Uel dic. si iudex ad querelam alicuius excommunicauit aliquem, tunc nō absoluet eum anteq̄ ab aduersario intelligatur an sit ꝓ manifesto delicto excommunicatus, vel non: vt.j.eo.ser. quetur. si autem iudex non ad alicuius querelam excommunicauit aliquem, tunc superior ipsum statim potest absoluere: vt in constitu. Innocentij extra de appella. cum specialis.

† Arg. ad hoc Roma. nā.ꝟ.ē. q: meri ta causa ꝛc. ꝟ. ō in tū ex literis. Archi.

m ¶ Nec aue.xxiij.q.j.omnis qui recedit.

a. QUm excõicato. ¶ Statim ergo est canon iste late sententie minoris excommunicationis. † pretere a si non corrigit se, excõmunicatur per sententiam: vt j.e.ca. proxi.

† sic j. e. si qs frater. Archi.

b QUi cõmunicauerit. ¶ Excõicat. si cõmunicat in crimine & criminoso, erit pari excõmunicatione cum ipso ligat: nec pot absolui nisi ab excõmunicatore: sed si cõmunicat ei, si nõ in crimine, tũc potest a solo sacerdote absolui. ex. e. nuper.

QUre. ¶ Casus. Dicit hic q episcopi noia excõmunicatorum debent tã vicinis episcopis q̃ suis parochianis indicare, vt eis non communicent. debent etiã ea pre foribus eccl'ie ponere, vt nec sui parochiani nec extranei possint aliquo modo prętẽdere ignorãtiam: & excõmunicatis eccl'iasticꝰ aditꝰ excludat.

Liter' epi an sit credẽdũ.

c ¶ Episcopis. h habes q̃ liter' episcopi credi. i: & habes exp'lisse extra de proba. post est sionẽ. & instrumẽtis aliorum principũ creditur, ñ consuetudo regionis hoc h: vt extra fide instru. cuz dilectus. Sed obijcitur: cũ vna vox potior sit q̃ mortua: quare nõ credit verbo epi in talibus: vt. vj. q. j. si tñ. et ca. placuit. nec papa epõ credit qui dicit se excõmunicasse alũ: vt ex de testi. cũ tu fili. q̃q̃ em elogia ex mala fide scribunt: vt. ff. de cust. & exhi. re. diuus. nec scripture tabellionis credit nisi habeat testiũ subscriptionẽ: vt in aut. de here. & fal. ¶ sancimus. col. j. nec instrumento procuratoris. extra de. pcu. c. j. nec instrumẽto iudicis: vt extra de testi. cũ a nobis.

Excõicat. si cõmunicat

Item Isidorus. Decodẽ.

QUm excõmunicato neq̃ orare, neq̃ loq (nisi que ad eandẽ excõmunicationẽ pertinẽt) nec vesci licet. Si quis em cum eo aut pala aut absconse locutꝰ fuerit: statim cũ eo cõmunẽ excõmunicationis contrahet penam.

Item ex concilio Carthaginensi. ¶ De eodem

QUi cõmunicauerit vel orauerit cũ excõmunicato: si laicꝰ est, excõmunicet. si clericus deponat. Item ex decreto Honorij pape.

¶ Excõmunicatorũ nomina vicinis omnibus palam & publice annunciẽtur.

QUre sit eis̃ epis̃ excõicatorũ oĩa nomina tã epis vicinis q̃ suis parochianis pariter indicare, ea q̃ in celebri loco posita pre foribus eccl'ie cũctis cõuenientibus inculcare: quatenus in vtraq̃ diligẽtia excõmunicatis vbiq̃ eccl'iasticꝰ aditꝰ excludatur: et excusationis causa omnibus auferatur.

Uerũ hoc nõ statim de excõicatis intelligit: excõicationis em pena dupliciter subimus, et dũ reatũ incurrimus, et dũ sententia notamur.

Unde Hiero. in lib. Judicũ. ¶ Duobus modis aliquis traditur Sathane.

AUdeniq̃ apl'us dicẽtem de eo qui peccauerat. Traditi (inq̃t) huiusmodi hominẽ sathane in interitũ carnis: vt saluus fiat spiritus eius in die dñi. Uides ergo q̃ et modo, non solum per apostolos suos tradidit deus delinquẽtes in manus inimicorum, sed etiam per eos qui eccl'ie p̃sident, & potestatem habent non solũ soluendi, sed etiam ligãdi. Traduntur autẽ peccatores in interitũ carnis, cũ p̃ delictis suis a Chr'isti corpore separantur. Et (vt mihi videtur) dupliciter etiaz nunc traduntur homines de eccl'esia in potestatem zabuli hoc modo quo supertus diximus, cum delictũ eius manifestũ sit eccl'esie, et de eccl'esia per sacerdotẽ pellit, vt notatus ab oibus erubescat: & conuerso eueniat ei illũ q̃ sequitur: vt spũs saluus fiat in die dñi nostri Jesu Chr'isti. Alio ñ o modo q̃s traditꝰ est zabulo, cũ peccatũ eius nõ est manifestuz hominibꝰ: deus autẽ qui videt in abscondito, perspiciens eius mentẽ & animũ eiꝰ vitijs ac passionibus seruientem, & in corde eiꝰ nõ se diligi, sed aut auaritiã, aut libidinẽ, aut iactãtiã, vel alia huiusmodi: istum talem dñs tradit sathanę. Quomodo aũt tradit quod probat per sequens cap.

AUdeniq̃. ¶ Casus. Ostẽdit hic. in hoc ca. q̃ dupliciter dicit q̃s excõicari, & tradi sathane. Primo q̃n q̃s anathematizat: sicut fecit Paulꝰ de fornicatore Corinthio, quẽ tradidit sathane in interitũ carnis vt spũs eius in die iudicij saluaret: q̃s nõ solũ per apostolos, sz per eos q̃ in eccl'esia p̃sidẽt, fit quotidie: & dicunt hoies tradi sathane cum a tota eccl'ia separant. Scdo modo excõicat q̃s vel tradit diabolo cũ per occultum peccatũ q̃s solꝰ deꝰ in abscondito videt, separatur a deo. Uacuam, a gratia dei.

Sathane, Sathane dicit tradi, quia diabolus in

f. cor. que publice facta sunt, nemo postmodũ audiẽdꝰ est: vt. viij. q̃. j. licet, liij. dist. nulli. xvj. distinc. quod dicitis. xij. q. ij. q̃ & humanis. Arg. contra. lxxxij. dist. proposuisti. in fi.

v.b.

¶ Uerum. hec est secũda pars. q. in qua vult, p̃bare q̃ non tenemur vitare oẽs excõicatos: sz illos solos q̃ sunt excõmunicati nominatim. et ponit multos modos excõmunicatiõis: et hoc p̃bat per. vij. auctoritates sanctorum patrũ. Jo. de san.

¶ Casus. Dicit q̃ est. ij. q̃ excõmunicatis non est communicandũ. Ubi vero dicit hoc esse intelligẽdũ de nominatim excõmunicatis, quibꝰ non est cõmunicandũ. Et ostendit Gratianus q̃ dupliciter q̃s excõicatus sit: scz a cõmunione fidelium: cui nũ q̃ est cõmunicandum. et a corpore Chr'isti, pter mortale peccatũ quod egit: et quãdiu tolleratur sine peccato cõmunicamus:

eo habz potestatē ḡsi i pecore suo: vt xxiij.q.j.§.his au thoritatib⁹.in fi.

¶ Cū ergo §. Cassiod. Cōcludit Hr. ex supradictis ca. q cū noiatim excō municato cōicare nō debem⁹.qđ p̄bat duab⁹ author. scilz euangelij, et Pauli apli. cuz eo vero ḡ ꝓpter mor tale delictū qđ cōmisit est excōicat⁹ possum⁹ cōicare: z hoc probat authoritate Urbani.

Mat. xviij.c

j.Co. v.d.

e ¶ Quidā J. xxiij.q.ij.ca.iij.

Nolite recedere. ¶ Cassiod. hiero. ostendit in hoc ca. q pctōres occultos nō possumus euitare: z p̄bat hoc authorita te veteris testamēti, vbi legit q filij Juda nō potuer̄ ejicere hiebuseos de hierl̄m siue de terra promissōis vsq; ad hodiernū diez: qui spūaliter significant malos xp̄ianos dh⁹ eccl'a cōicat. Et authoritate euangelij vbi dicit q zizania nō sunt eradicāda vt eruēda a frumento: ne simul eradicetur z triticū: p quā zizaniaz designat q occulti pctōres debēt ab eccl'a tolerari: de quib⁹ dr. Nolite mittere sanctū canibus / neq; margaritas ante porcos. Manifesti autē pctōres si incorrigibiles sunt / nō debēt in eccl'a tolerari. Patiamini. tolerando malos manifestos. faciatis, ejiciēdo malos occultos. Beneuentā. tñ dixit i casu suo q occulti et manifesti pctōres sunt tolerādi: sed litera contradicit Beneuentano,

Mat. xviij.d.

Mat. xiij.d.

Josue xv.g.

eum satane? Discedit a mēte ei⁹, z auertit se z refugit a cogitationib⁹ eius malis, z desideriis ei⁹ indignis: et reintrat domū cordis eius vacuam.

¶ Cū ergo p̄sniam ḡs noiatus fuerit, cum eo cōicare nō debemus. Cū aūt solo reatu occulte excōicationis cōtraxerit penā: nō est ab ei⁹ cōmunione cessandū. Unde dñs in euāgelio tunc demū peccatorem dixit habēdū sicut ethni cum et publicanū, cū ecclesiā audire ꝓtempserit. Apls ḡz non ait: Si ḡs frater est fornicator: sed si ḡs frater noiatur fornicator. ꝛc. snie noiationē intelligens. Hinc etiā Urbanus Bullimundo epō. Sane quod sup Richardo. Require in causa: Quidam⁹ episcopus in hereſim lapsus.

¶ Hinc etiā Chrust⁹ in euangelio zizania dixit esse toleranda vsq; ad Messem

Hinc etiam Hieronymus in eodem libro iudicum.

¶ Mali a bonis penit⁹ separari non possunt.

Nolite recedere a dño vsq; in hodiernuz diē: hoc est donec scīm stat. Ostēdat[b] ergo mihi quō Hiebusēus donec seculum stat, habiter cū filijs Juda in Hierl̄m: quippe cū nec ipsi quidez filij Juda habitēt in hierl̄m. ideo ergo nec istud verū esse poterit q Hiebusei cum iudeis in hierl̄z habitēt: qñ nec ipi q̄dē habitāt in ea. Sed nos intelligimus hoc spūaliter, assumētes euāgelij parabolā q̄ dicit de zizaniis[c]: Sinite vtraq; crescere: ne forte volētes eradicare zizania, eradicetis simul cum ipsis z triticū[c]. z j. Audi ergo scriptura dicentē qz nō potuerunt filij Juda dispdere hiebuseos, sz habitauerūt cū ipsis vsq; in hodiernū diē in hierl̄m. Añ deprecor vos qui fideles estis, vt ita vitā vram et p̄uersationē seruetis, ne in aliquo vel ipsi scādalū patiamini, vel alijs scandalū faciatis: sed sit vobis summi studij summeq; cautele ne ḡs i hāc scrōz congregationē pollut⁹ introeat: ne qs hiebuseus habitet in vobis. Videsne enim qz dicit scriptura qnō potuerūt ejicere filij Juda hiebuseos de hierusalē. Hiebuseus aūt interp̄etat cōculcatio. Esto ergo: qz nō possumus ejicere istos q̄ nos cōculcant: eos ḡs saltē possum⁹, quoz pctā manifesta sunt, ejiciam⁹. Ubi enī peccatū manifestū nō est, ejicere de ecclesia neminē possumus: ne forte eradicātes zizania, eradicem⁹ cū illis et triticū. Monet tñ me qđ dixit, qa nō potuerūt ejicere hiebuseos. i. eos q̄ interp̄etat cōculcatio: et ideo videam⁹ q̄ sunt in eccl'a cōculcantes: illi sine dubio de quib⁹ dñs dicebat i euāgelio: Nolite mittere sanctū canib⁹, neq; margaritas ante porcos: ne forte ꝓculcēt eas pedib⁹ suis: et cōuersi dirūpant vos. Iste est ergo hiebuseus. i. cōculcatio, qui indigne audiūt verbū dei: z cū audierint: neq; vt ifideles discedūt, neq; pmanēt vt fideles: sz ꝓcepta mysterioz notitia, et fidei nostre secretioib⁹ p̄scrutatis, cōuersi postmoduz impugnāt nos: z cōtradictionibus suis cordia nostra dirūpunt, cōculcātes verbi dñici margaritas z ornamēta fidei maculantes. De istis ergo dr qz nō potuerūt filij Juda ejicere hiebuseū de hierl̄m vsq; in hodiernum diem.

Item idem super duodecim prophetas.

¶ Porcis z canib⁹ sancta nō sunt committenda.

Quando⁹ ergo vir ecclesiastic⁹ z prudens atq;

b ¶ Ostendat. Supple ḡ hoc ad literam vult intelligere.

c ¶ De zizaniis. Id est de occultis peccatoribus.

d ¶ Utraq; crescere. i. malos esse cum bonis.

e ¶ Triticū. Ar. ad questionez vbi vnus interfectus est ab vno de trib⁹ si dubitaf a quo: q̄ ratione dubitationis oēs debeāt promoueri: qz ratione dubitatiōis vitiosa et supflua tolerant. xiij.q.j. nō extimemus. et de sepul. sacris. similē. xiij.q.v. deuicq. et sanct⁹ est impunitū ꝛc. ff. de penis. absentem. Arg. cōtra de pe. dist. v. si qui ꝙo. ff. ad legē aquil. ita vulnerat⁹. vj.q.j. si tantū. et ca. placuit. Item est hic argu. qr rōne cōfessionis ꝓmittit qđ aliās non licet. sic lxxxj. distin. tāris. z ca. cum olim. z ff. ō mino. deniq;. et. l. verū. z. l. etiā. z quid iuris sit de hoc / in questionibus notani. B. Josue xv.g. Dubitatio facit vitiosa tolerari. Mat. vij.a.

f ¶ Neq; margaritas. S. xiij. dist. in mandatis.

Quādo. ¶ Casiue. Docet hiero. I hoc ca. qñ multitudo est i scelere, ita vt etiā iudices ꝓ ꝑcio iudicēt: z pauper vitent, z audire ꝓtēnant qr nō hñt dā offerāt taceat: tūc ꝓlatus, ne det scīm canib⁹ / z mittat margaritas ante porcos: sed imitetur pat⁹ hiere. dicentē: Solue fe debā: qt amaritudine repler⁹ erā.

g ¶ Quādo. Ar. ex hoc ca. q nō nocet taciturnitas /

qđ nō ꝓdest. cōtradictio: vt notaui. xxviij. dist. diaconi. a ¶ Accipiant. ꝛ. xlvij. distin. in mandatis.

AD mensam.

¶ Caſus Johannes chrysostomus ostēdit hic qꝫ cū paganis, ꝫ sint peccatores ꝛ a deo separati, comedere possum⁹. ꝛ alias cōicare: ꝫ cū christianis anathema tizatis non possumus. ꝛ hoc vtrūq; probat auctoritate apli. O quanta ironice loquitur.

b ¶ Permittim⁹. Ad hoc vt eos lucremur. xxiij. qō iij. infideles. cum iudeis tñ nō possumus comedere: vt xxviij. q. j. omnes. sed nec hodie cum paganis licitū est comedere: cū ꝛ ipi discernāt cibos sicut iudei. Hec ergo est causa quare nō possumus excō municare paganis, ꝛ non excōicatis: cum tamen et illi ¶ sint membrū diaboli, vt eos lucrifaciam⁹: tamen ideo qꝛ non multū curarent: ꝫ eos vitaremus: ꝫ excōicati erubescunt si non cōmunicatur eis: vt. ꝟ. e. ca. audi deniqꝫ.

¶ Quidēter itaqꝫ. ¶ Caſus. Concludit hra. ex supradictis qꝫ eorū peccatoꝝ communionē vitare non cogimur, qui non sunt sententia notati. Et ostēdit qꝫ notatio trib⁹ modis intelligit. primus modus est quādo aliquis cōmittit mortale delictū ꝓpter quod sentit se idignū cōione corporis ꝛ sanguis xpi. iste notatus est cōscientia teste. Secūdus modus est qñ iniungit alicui penitenti: vt vsqꝫ ad certuz tēpus a intelligens multas impietates i ea que vocat dom⁹ dei, esse cognouerit: et non solum multas, ꝫ etiā fortes et q̄ opprimere possint iustitiā: et intantū doctoꝝ rabiem, ꝓcessisse vt accipiāt ª pretium in iudicio, ꝛ oia ꝓ mūerib⁹ faciāt: pauperes deuitent in portis et audire ꝓtemnant: taceat in illo tpe, ne det sanctū canib⁹ ꝛ ne mittat margaritas ante porcos, qui cōuersi cōculcent eas: ꝛ timitet Hieremiā dicentem: Solus sedebam: qꝛ amaritudine repletus eram.

Item Joā. Chrysostomus in epistola ad Hebreos.

¶ Cū pagano comedere, sed cū excōicato minime licet.

AD mēsam quippe paganoꝝ si volueris ire, sine vlla prohibitione ꝓmittimus b. Si em̄ qs frater noīat inter vos: fratres in hoc loco oēm fidelē simpliciter intellige nō monachū tm̄: quid aūt est qꝫ fraternitatez vocat, nisi lauacrū regenerationis, qđ facit posse vocari deū patrem? Si quis (inqt) noiatus fuerit frater fornicator, aut auar⁹, aut ebriosus: cū hmōi neqz cibū sumere debetis. Cū autez de paganis ageret, nō ita, sed si quis vos vocauerit ex infidelibus (paganos significās) et vultis ire, omne qđ apponitur vobis comedite: si quis frater nominat ebriosus ꝛc. O quāta ¢ integritas: nos nō solum non fugimus ebriosos sed etiam imus ad eos, participantes cum eis.

Quidēter itaqꝫ ex ꝓmissis apparet qꝫ eoꝝ cōionē vitare nō cogimur, q̄ sñia notati nō sūt sed ipsi⁹ sñie notatio multiplr itelligit. ¶ Aliqñ ei arcet qs a liminibus eccl̄ie, et a cōione corpis ꝛ sāguis xpi vel testeꝝ sciētia: iuxta illd apli: Probet se homo: et sic de pane illo edat ꝛ de calice bibat: qui q̄ indigne mādūcat et bibit, iudiciū sibi mādūcat et bibit. Itē illud ꝓsperi: Facili⁹ deū sibi placabūt ꝛc. reqre. j. cā. xxxiij. maleficis ipedit⁹. qōe⁸ pria d pnia⁸, vel sñia ecclīastica: sicut penitentes quib⁹ tpe prefinito ᶠ beneficiū recōciliationis ꝓpendit: hec sñia ᵍ excōmunicatio vocat: qꝛ a cōione corporis et sanguinis xpi notatū ꝓhibet: sicut ꝛ Adam ab esu ligni vite excōicat⁹ est dominō dicēte: Videte ne forte sumat ʃ de ligno vite. qua sñia nō separat quis a consortio fidelū. Est ꝛ alia sñia q̄ anathema vocat: qua q̄ꝫ separat a ꝓsortio fidelū: de qua. ꝟ. Cū excōicat ʃ nolite cōmunicare.

¶ Hanc distinctionē ꝫ cuiqz aduertere ex auctoritate Johannis pape: Engeltrudam ʰ vxorem Bosonis ꝛc. require supra in causa, quidam eps a propria sede deiectus.

Item ex auctoritate Sylue stri pape: presenti decreto cēsem⁹ ꝛc. require supra in causa: In infamia cuiusdam epi. Juxta igit hanc distinctionē intelligenda est illa auctoritas Innocentij: Si quis suadēte diabolo ꝛc. vt. j. in causa quidā ꝓsbyter. vt iuxta etymologiam vocabuli anathemati id est separationi subiaceat, qui in edictum illud inciderit: qui a corpore ꝛ sāguine xpi, et ab ingressu ᵏ eccl̄ie se alienum facit: qui impias manus in clericū iniscere ausus fuerit: qui etiam a nullo corpore xpi abstineat, vt post ea reconciliet̄r: ꝛ cū istis duobus generibus hoim possumus cōicare. Tertius modus est qñ aliquis anathematizat cum quo nō est cōmunicandū. et ad hanc triplicem sententiā excōmunicationis ſ ne notationis probandam inducūt quedaz capīa que iam habuimus: et quedā q̄ infra habentur. Si autem ab oibus excōicatis abstineamus: tā esset falsum qđ dicitur. ꝟ. vj. qō. ij. ca. si tantū. ꝛ capi. placuit. prim⁹ incipit ibi: Aliquando esñ. Secūdus ibi: Vel sñia. Tertius ibi: Est ꝛ alia.

c ¶ Vel teste. Ergo aliquis contra seipm̄ ferz sñiam: vt. xxj. di. nūc aūt. Arg. contra: qꝛ nemo sibi impare potest: vt. ff. de arbi. l. penul. melius tñ est si hoc faciat auctoritate superioris ꝛ. de peni. distin. j. in actione. ℞.

d ¶ Questione. i. distinctione. nam tractatus de peñ. per distinctiones diuiditur.

e ¶ De pnia. ꝛ. de penitē. distinc. j. ¶ Item sicut.

f ¶ Tpe prefinito. in cena dñi.

g ¶ Sentētia. sicut dex lex ꝛ. pōt aliquē excōicare. i. a legitimis actib⁹ prohibere: vt. ff. ꝟ pe. l. minoris.

h ¶ Engeltrudā. Supra. xij. qō. iij. ca. vlti.

i ¶ Si ꝙs domū. xvij. q. iij. ¶ Si quis. ¶ Si quis domuz. ꝟ. v. q. ij. c. ij. Jo.

k ¶ Ab ingressu. Frā. videtur hic sentire qꝫ qui clericum verberat, tñ est separatus a sacramētis, ꝛ ab ingressu ecclesie, nec

Hier. xv. d.

Excōicat ʃ cōicare nō possumus, ꝫ bñ paganis.

¶ Scilz paganis.

j. Co. v. d.

ꝫ Vle admiratiue ꝛ ironice locūt ꝫ Arc. ꝫu. ꝛ ō tur. creatz.

j. Co. xj. b.

Excōi.

Impune ēo sibi pt.

obstat ille canon si quis suadēte.xvij.q.iiij.qr anathema: ibi est idem qd separatio: hoc tamē non tenet ecclesia: ⁊ ꝯtra eum est extra de appel. peruenit. ¶ Jo. fauētin⁹ voluit eum corrigere, ⁊ dixit talē esse excōicatum, sed nō vitandā antequā denūcietur. sed expresse contra eum est ex̄ de senten. excō. cum non ab homine.

a ¶ Urbani.j.eo. quibus epi.

b ¶ Ceterū.q.d. bene distinguo inter excōicatos simpliciter, ⁊ anathematizatos: vt scilicet illi sint vitandi: isti non.

c ¶ Si tātum.s. vj.q.ij.placuit.ca. ij. ⁊ vlti.

d ¶ Item Gregorius. Cōtra id qd dixerat simplr̄ excōicatos nō esse vitādos: modo ostēdit oēs excōicatos esse vitandos.

¶ Ubi Ul. idē not. qd hic dr.

Rogo. ¶ Casu. Maxim⁹ nominatim excōicatus erat, sicut dicitur.lxiij. dist. salonitane. ⁊ xciij. dis. ca. mirat⁹. sz qdaz presbyteri ei ꝯmunicabāt. Precepit ergo Grego. clero ⁊ populo salonitano vt illis sacerdotib⁹ nō cōmunicēt: ⁊ intellige q̄ cōicabant ei in crimine, vel erat excōicat⁹ cuz omnibus suis fautorib⁹ iste Maximus.

e ¶ Rogo. Verbum rogandi hic preceptiue ponitur. monemus em̄ quos habemus charos: vt.xxviij.q.j. sic em̄. ⁊ alibi rogo nō ponit depcatiue. ff. de neg. gest. si serui mei rogatu. sed ponitur rogare pro mandare, sic ponit mādare pro rogare. xxiij.q.iiij. guilisarius.

f ¶ Cōmunicanti. In sacris s̄m h. Uel dic q̄ Maximus fuit excōicatus cū omnib⁹ suis authorib⁹. Uel isti cōmunicabant ei in crimine: al's excōicatio non descenderet vsq̄ ad tertiam personam. j.e. quoniam multos. nec ob. xix. distin. anastasius. quia ibi communicabant ei in crimine heresis.

¶ et ita ponit ꝯ ꝓpriaz signio: nē ipsi⁹ ꝑbi sic al's ex eq̄lita: te ꝯct⁹ ꝑba ac: cipiunt ꝯ ꝓpriā signio: nē. ff. d euic. lu: ci⁹. i fi. ff. loca. et cō. l. ex ꝯdu: cto ꝯ. papinia n⁹. vbi de hoc. Archi.

Si quis laicus. ¶ Casus. Statutū fuit in concilio Toletano q̄ siue clericus, siue laicus sit anathematizatus, nullus ei cōmunicare presumat si ꝑo contrafecerit, etiā ipse excōmunicetur. et hoc verum est de presentibus, vel etiā de absentibus qui nouerunt clericum vel laicum anathematizatum. Excommunicetur: id est pro excommunicato habeatur quo ad sacramenta ecclesie.

g ¶ Epi. Isti em̄ non poterant ignorare sententiam sui episcopi: vt.xij.q.ij. qui ⁊ humanis.

h ¶ Cōmoniti. Arg. q̄ sufficit si alicui dictū est de excōmunicatione alicui⁹ vt ipsum teneat vitare: vt extra de elec. venerabilem. vltra mediū. in parte decisa. et de postu. prela. ad hec. Argu. ꝯtra ex̄ de cleri. excō. mi. illud: Rñ. ꝑma sentētia vera est quādo excōicatio alicuius peruenit ad alium per famam publicam: al's forte secus esset, vt in contrario.

¶ Sed hoc. ¶ Hec est tertia pars q̄st. in qua dicit q̄ hec regula de vitādis excōmunicatis habet locum in excōmunicatis nominatim: ⁊ ad hoc ꝓbandū inducit. ix. ca. Jo. de fan.

iij. ps.

¶ Casus. Supra dictū est in ca. rogo. q̄ clericus salonitanus nō cōmunicaret sacerdotibus cōmunicantibus Maximo nominatim excōmunicato: propter qd videt vt etiam ab illis qui non sunt noiatim excōicati sit abstinēdū. Soluit autē hoc Gra. ⁊ dicit q̄ illi sacerdotes fuerūt noiatim excōicati cum Maximo. ita dicit h. Gra. sentire. vl' s̄m Beñ. illud ca. rogo. intelligit de illis sacerdotib⁹ q̄ lz nō fuerint noiatim excōicati: fuerunt tñ anathematizati pariter cū Maximo noiatim excōicato. sic em̄ dixit Greg. excōico Maximū cū oibus sibi fauētibus. ⁊ ad hanc solutionē ꝓbandum inducit duas cōcordātias. Sequētia duo capi. plana sunt. Excommunicationis. i. suspensionis a sacramentis et ingressu ecclesie. ita dicit hug.

i ¶ Sed hoc. Uult dicere q̄ Maximus fuit excōmunicatus cum omnibus suis fautoribus. Nec obstat. j. xxiiij.q.ij.ca.iij. ⁊ j.eo. excellentissimus.

k ¶ Lapsus. xxiiij.q.ij.ca.iij.

l ¶ Excellentissimus. j.e. excellentissimus.

m ¶ Quib⁹ epi. ¶ Non ꝯiectꝫ. si. vij.q.j. scire debes. xciij. dis. c. j. Nec ob. vj.q.ij. si tm̄. qr hic loq̄tur cum cōstat sentētia: ¶ sed scitur eam esse iniustā.

n ¶ Liget. Dum tāmē error non sit expressus in sententia. extra. e. per tuas.

Excōicat⁹ vitād⁹ est

¶ Sub. q̄ est iusta ex ordīe iudiciario.

QUi merito. ¶ Casus. Quesitū fuit in cōcilio Carthagineñ. quam penam pati debeat episcopus, presbyter vel clericus si scienter communicet excommunicato. Et respondetur q̄ pari crimine obnoxius teneri debet qs intelligit p̄. quo ad sacramenta, et ingressum ecclesie.

Excōicato nō cōicāo: a q̄ absolui ḃz.

a ¶ Pari. Quid ergo si epūs communicat alicui excōmunicato a simplici sacerdote tā ligatus est a canone. Sed a quo absoluetur? Decre. dicit q̄ ꝓmunicās excōicato, a suo p̄lato est absoluendus. extra de pe. ⁊ re. quod autem. ⁊ ita a metropolitano. Sed dicas q̄ a simplici sacerdote potest absolui nisi ꝓmunicet ei in crimine: vt extra eo. nuper. in fin. videtur tamen q̄ sicut in suspenso a iure post penitentiā non requirit aliqua absolutio: sic nec in excōmunicato a canone: quod nō est verum: vt in. c. nuper. in fin. Sed q̄d si papa cōmunicet excōmunicato? ille non est ligatus: quia non ligat ipsum canō. xx v. q. i. §. his ita.

ḃ ¶ Refugiēs. i. contemnens.

c ¶ Leric⁹. Intellectum huius ca. habes. ℣. e. q. si episcopus forte.

f. coz. v. b.

d ¶ Emo. ¶ Sz p̄s Ex hoc. c. dicit p̄. hispanus haberi causam quare nō possit appellari a sententia excōmunicationis: cū christus eū liget: a cuius sententia non p̄t appellari. Alia est rō: quia nemo excommunicatur nisi pro contumacia. ⁊ Ie. nemo. et non auditur cōtumax appellans: vt. ij. q. vj. §. est autem quādo. ver. sunt etiam quoꝫ. Quidam autem illam assignant rationem, quia excommunicatio secum trahit executionem sui am. extra de ap. pastoralis. vnde sicut ab executore non appellatur nec ab hac sententia. Sed hoc non valet: quia quandoq; appellat ab executore, cum sz excedit modum: ⁊ sententia qua quis absoluitur ab alio, secum trahit executionem: tamen appellatur ab ea: extra de appel. qua fronte.

Appellari nō p̄t ab excōicatione,

Dehoc no. ℣. e. epi q.

Omis. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q̄ omis qui excōmunicatur, sathane traditur: q̄ sicut extra ecclīz est diabol⁹, ita in ecclesia Christus, vnde q̄ ab ecclesia remouet, ꝑsi diabolo traditur: et sic exponit ecclesia de traditis sathane ab ap̄lo.

e ¶ Sathane. dū tamē iusta de causa excommunicet: vt. xxi q. iij. si de⁹ non recto.

Rom. Mat. xvj. c.

f ¶ Extra eccles. ſ. Arg. q̄ qui semel excōicat⁹ est, amplius excōmunicari non po. est: quia qui extra ecclesiam est, nō potest magis esse extra eā. Arg. contra. ij. q. iij. angel trādā. De hoc ibi notant.

Jhūl. ¶ Casus. Dicit hic augu. q̄ Christian⁹ nihil debet magis timere q̄ separari a corpore Christi, qs est eccla: qui ab eo separatur: nō est membū ei⁹, nec ab eo vegetat.

Et hoc p̄bat duabus auctoritatib⁹ Pauli sez ⁊ Hieronymi. Sic. i. trā.

g ¶ q̄s separari. Juste. alꝫ nō obest: vt extra. e. a nobis. ℣. e. quid obest, tamen si cōtemnitur, statim incipit ligare. xxiij. q. iij

h Adnotandū. in fi. sed hoc ℣. e. ideo maxime est timenda, quia maxima est pena: vt xxiij. q. iij. corripiantur.

Si quis frater aut palā aut abscōse cū excōicato fuerit locut⁹, aut iunct⁹ cōmuntione: statim cuz eo excōticationis cōtrahit penā. I tez ex pcl. Carthagi. ij. De eodē.

QUi merito facinorum suoruz ab ecclesia pulsi sunt: si ab aliquo epō vel pbro vel clerico fuerit in cōmuntone susceptus: etiā ipse pari⁸ cuz eis crimine teneatur obnoxi⁹ refugiēs⁵ sui epi regulare iudiciū. I tem ex conci. Carthagineñ. quarto.

¶ Qui sententiā epi putat esse iniustā, recurrat ad synodū.

CLericus ᶜ q̄ epi districtionem circa se putat iniustaz, recurrat ad synodū. I tē Joānes Chrysostomus super epistolā ad Hebreos.

¶ Uincula ecclesiastica non sunt contemnenda.

NEmo ꝫtēnat ecclīastica vincula. nō em̄ hō est q̄ ligat, sz Christ⁹ qui hāc potestatē dedit, ⁊ dños fecit homines tanti honoris.

I tem Augustin⁹ de verbis apostoli sermone. lxvij.

¶ Sathane tradit qui ab ecclesia excōmunicatur.

OMnis christian⁹ dilectissimi q̄ a sacerdotib⁹ excōicatur sathane⁶ tradit. quomodo: q̄ sez extra ecclesiam⁶ diabolus est, sicut in ecclesia Christ⁹: ac p hoc quasi diabolo tradit q̄ ab ecclesiastica cōmunione remouet. Añ illos quos tunc apostolus sathane esse traditos p̄dicat: excōticatos a se esse demonstrat.

I dē super Joan. De eodē.

QJhūl sic debet formida re christianus cs̄ separari ᵍ a corpore Christi. si em̄ separat a corpore Christi, nō est membū eius. sinō est membū eius, non vegetatur spiritu eius. Quisquis autē (inq̄t ap̄ls) spiritum dei non habet: hic non est eius.

I tē Hiero. Quoruꝫ dimiseritis peccata ꝛc. i. quib⁹ ecclesiā interdixeritis: nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis tanna regni celestis clausa erit. I tem ex concilio Mileuitano.

¶ Uicini episcopi audiāt eos qui de iudiciis episcopoꝝ suorum querunt. Palea.

PResbyteri⁸, diaconi, vl ceteri inferiores clerici si in causis cs̄ habuerint, de iudicijs suoꝝ epoꝝ conquesti fuerint: vicini eos epi audiāt: et inter eos quicquid est definiāt, adhibiti ab eis ex cōsensu suoꝝ epoꝝ. q̄ si ab eis prouocandū putauerint: nō prouocent nisi ad Aphricana cōcilia, vel ad primates suarū p̄uinciaꝝ. Ad trāsmarina aut̄ qui putauerint appellandū: a nullo intra Aphricā in cōmuntione suscipiātur. I tē ex conci. Carthaginensi quarto.

¶ Iniusta epoꝝ dānatio, irrita esse censetur.

IRritā esse et iniustam⁵ episcopoꝝ dānationez ¶ Casus. Require casum huius ca. ℣. ij. q. vj. placuit. Sequens capitulū planum est. Irrita, id est irritanda de facto si est ipso iure irrita. sed nō facit hoc ca. directe ad propositum Gratiani.

h ¶ Presbyteri. hoc ca. habet. ij. q. vj. placuit.

Irrita, ¶ Inuitā. i. irritādam. Uel p̄sens sonat.

a ¶ Retractandam. De facto si est ipso iure irrita: vt extra de appel. ad presentiam.

Bursuo. ¶ Casus. Quidam clerici fuerunt de quibusdam criminibus accusati citati noluerūt venire: propter quod fuerunt excōmunicati. quesitum fuit in cōcilio Carthaginēsi qualiter vlterius sit procedēdum? Et respōdetur q̄ huius contumacia faciēte sint convicti vel confessi: tamē vt eorum parcatur verecundie, ad euitādam eruitationē hereticōr vel gētilium intra annum expectant̄ur: intra quē si venerint: causaz suam defendat. si vero non venerint intra annum, postea nullo modo audiātur. Idē sentit Hu. et Joan. quia q̄ stat in excōmunicatione per annū: iuris interpretatione pro convicto habetur de crimine super quo accusatur: nec de eo auditur vlterius: sed de excōmunicatione vel contumacia quandocūq̄ voluerit satisfacere, audit: iuxta illud. In quacūq̄ hora peccator. &c. xxvj. q. vj. c. agnoscimus. Purgare, id est venire ad iudicū vt de causa cognoscatur: vt sic purget vel condēnetur. Quidaz tñ intelligunt hoc ca. de clericis infamatis qui se purgare contēnunt.

b ¶ Rursus. i. post alia statuta. Sic pone casuz. Quidam accusatus de crimine, legitime fuit citat⁹: monuit venire: excōicat̄ p̄ p̄tumacia, si intra annū venerit, audit sup crimine: postea nō: q̄ habet p̄ cōuicto vel cōfesso iuris interpretatione. nā q̄ excōicat⁹ est, p̄ sui petitione hereſis, post annū p̄ heretico habet: vt ex de here. excōmunicam⁹, circa p̄in. non ob. iij. q. iv. decreuimus. q̄ ibi loquit cū lis est cōtestata. Uel ibi nō punit de crimine? sed p̄ cōtumacia. Sed p̄. Hispanus, p̄pter hoc verbum purgare, intelleꝛit hoc ca. de clerico infamato: q̄ si citat⁹ vt se purget, & contumax fuerit, iuris interpretatione p̄ cōuicto habet. xxiij. q. iij. de illicita. Uel dic q̄ temperat rigorē illoꝝ canonū q̄ dicebant q̄ si clericus cōpsi. x. iij. tēnu excōicatione, statim deponēd⁹ est. ff. e. si dē pbyter. & ca. sequē. sed hic, p̄pter insultationē hereticōr dat̄ur ei ann⁹ ad p̄bādum innocentiā suam. sed si per annū steterit excōmunicat⁹, fit primo deponit. Uel dic q̄ etiam post annum potest audiri de crimine quantū ad hoc vt ostendat innocentiā suā: sed non quātū ad hoc vt recuperet bona sua: vt. C. de requiren. reis. l. ij. qs tamē hic dicitur de anno, videtur correctum: extra de cleri. non resi. ex tue. Sed dic q̄ non habet p̄ conuicto spatio minori ij anno: vt hic dicitur: sed tamē in minori spatio potest p̄uari beneficijs: vt ibi. Et no. q̄ seq. c. loquit de ciuilibus negocio et criminalib⁹ hoc autē in criminali tantum.

Ursuus. ¶ Casus. Qui cūq̄ fuerint excōicati p̄pter ciuilē vt criminalē causam si intra annuz causam nō peregerit coꝝ suis excōmunicatoribus: postea non audiātur. si vero in excōmunicatione fuerint mortui, iuxta sententiā Leonis eis mortuis p̄municare nō debemus: sicut eis viuis nō cōmunicauim⁹: sed diuino iudicio reseruentur.

c ¶ Siue publice. i. siue criminaliter.

d ¶ Excōmunicatoribus. Excōmunicandus est reus cuz talis est causa q̄ actor nō potest mitti in possessionē: vt extra vt lit. nō cōtest. tue.

e ¶ Clausisse. Ex tū ad causam possessionis, sed nō p̄ possessionis, sed nō p̄ vt dictū est. ff. c. p̄ri. vi ex vt lit. nō test. qm̄ frequēter. Uel loquit de actore p̄ra quē bene p̄cedit ite nō cōtestata: vt extra de do. & contu. causam.

f ¶ Leonis. xxiij. q. v. sane. & ca. de cōmunione.

g ¶ Item ex concilio. He sunt palee. B.

h Ut iuuēte. ¶ Tardi⁹. Hoc in laico, clericus enim deponit. ff. e. si dē ps & inde potest alicui negare iusticiā p̄pter delictū suū: vt. ff. ex qui. cau. ma. ſ. cessi. ſ. actio. immo quādoq̄ duplicat alicui pena p̄pter p̄tumaciā suā: vt. ff. de pe. aut damnū. ſ. quisquis. & est simile. ff. xvij. dist. si quis autem.

¶ Sed queritur. ¶ Casus. Supra in ca. quicunq̄ dictū est q̄ mortui in excōicatione soli deo reseruant. Nunc p̄o queritur si dē eps excōicator p̄mo moriat, dē debeat absolui excōicatū? Et respondet q̄ successor: qō proxi-

i bat sequē. ca. cuius casus patet.

Si eps. ¶ Successor. Hoc est. ff. de iudi. mot-

a ¶ Retractandam. De facto si est ipso iure irrita: vt extra de appel. ad presentiam.

Bursuo. ¶ Casus. Quidam clerici fuerunt de quibusdam criminibus accusati citati noluerūt venire: propter quod fuerunt excōmunicati. quesitum fuit in cōcilio Carthaginēsi qualiter vlterius sit procedēdum? Et respōdetur q̄ huius contumacia faciēte sint convicti vel confessi: tamē vt eorum parcatur verecundie, ad euitādam eruitationē hereticōr vel gētilium intra annum expectant̄ur: intra quē si venerint: causaz suam defendat. si vero non venerint intra annum, postea nullo modo audiātur. Idē sentit Hu. et Joan. quia q̄ stat in excōmunicatione per annū: iuris interpretatione pro convicto habetur de crimine super quo accusatur: nec de eo auditur vlterius: sed de excōmunicatione vel contumacia quandocūq̄ voluerit satisfacere, audit: iuxta illud. In quacūq̄ hora peccator. &c. xxvj. q. vj. c. agnoscimus. Purgare, id est venire ad iudicū vt de causa cognoscatur: vt sic purget vel condēnetur. Quidaz tñ intelligunt hoc ca. de clericis infamatis qui se purgare contēnunt.

b ¶ Rursus. i. post alia statuta. Sic pone casuz. Quidam accusatus de crimine, legitime fuit citat⁹: monuit venire: excōicat̄ p̄ p̄tumacia, si intra annū venerit, audit sup crimine: postea nō: q̄ habet p̄ cōuicto vel cōfesso iuris interpretatione. nā q̄ excōicat⁹ est, p̄ sui petitione hereſis, post annū p̄ heretico habet: vt ex de here. excōmunicam⁹, circa p̄in. non ob. iij. q. iv. decreuimus. q̄ ibi loquit cū lis est cōtestata. Uel ibi nō punit de crimine? sed p̄ cōtumacia. Sed p̄. Hispanus, p̄pter hoc verbum purgare, intelleꝛit hoc ca. de clerico infamato: q̄ si citat⁹ vt se purget, & contumax fuerit, iuris interpretatione p̄ cōuicto habet. xxiij. q. iij. de illicita. Uel dic q̄ temperat rigorē illoꝝ canonū q̄ dicebant q̄ si clericus cōpsi. x. iij. tēnu excōicatione, statim deponēd⁹ est. ff. e. si dē ps & inde potest alicui negare iusticiā p̄pter delictū suū: vt. ff. ex qui. cau. ma. ſ. cessi. ſ. actio. immo quādoq̄ duplicat alicui pena p̄pter p̄tumaciā suā: vt. ff. de pe. aut damnū. ſ. quisquis. & est simile. ff. xvij. dist. si quis autem.

¶ Sed queritur. ¶ Casus. Supra in ca. quicunq̄ dictū est q̄ mortui in excōicatione soli deo reseruant. Nunc p̄o queritur si dē eps excōicator p̄mo moriat, dē debeat absolui excōicatū? Et respondet q̄ successor: qō proxi-

i bat sequē. ca. cuius casus patet.

Si eps. ¶ Successor. Hoc est. ff. de iudi. mot-

Successor tuo. Est ergo hic argu. q̄ successor potest corrigere, et facti anteccessoris ꝓfirmare teneꝫ.

tenetur confirmare factum anteccessoris sui. xxxv. q. ix. quod dō. extra de precar. c. ij. t. xvj. q. vj. illud. xij. q. ij. quicunq; et in aut. vt nulli iu. ℌ. et hoc vero iubemus. successor autem delegari non potest absoluere vel restituere possessionez adiudicatam, nisi succedat in honore t onere: ex de offi. ordi. pastoralis. ℌ preterea.

¶ Premissis. ¶ Catho. Hactenus ꝓbauit q̄ sententie excōmunicationis siue iuste vel iniuste parendum est. Modo allegat cōtrariū: t respōdet illis duob⁹ ca. sententia pastoris. t. c. dō epi non cōmunicant. t dicit q̄ loquuntur de sententia iniusta que nō est seruāda, sed timēda: qō allegando dicit. Alia vero ca. intelligūtur de cōtumacib⁹ et negligētib⁹: qui licet peccata de dō⁹ um petunt nō cōmiserint, tamē excōmunicationis sententis licite feriūtur. hos solos scilicet contemptores vel negligentes.

a ¶ Sic et vbanus. Supta. e. dūs episcopi.

Premissis authoritatib⁹ dō⁹ iniuste sententie q̄ ad examinationē vtriusq; partis parere iubemur, ita rñdetur. Grego. nō dicit sententia iniuste latam esse seruādā, sed timēdā. sic t Urban⁹ a⁹. Timēda est ergo. i. nō ex superbia ptenēda. Reliquevero authoritates de excōicatis loquunt q̄ vel vocati ad synodū venire contēpserūt, vel calliditatib⁹ aduersantiū occurrere nescientes, iniustā sententiā a iudice reportauerunt: vel q̄ neglectu sue vite sinistrā de se opinionē nasci ꝓmittentes sententiā in se excepe rūt. ℌos siqdē solos excōicationis sententia ferire licet.

Vnde in Weldensi concilio.

¶ Quibus culpis exigentib⁹ aliquis sit cōione priuandus.

Demo epō quemlibet sine certa et manifesta pcti causa cōione b priuet ecclesiastica. sub anathemate autē sine ꝓscientia c archiepi aut coepō⁹ nullū presumat ponere, nisi vnde canonica docet authoritas: q̄ anathema eterne est mortis d dānatio, t nō nisi ꝓ mortali dz iponi crimie, t illis q̄ aliter non potuerūt corrigi.

Item ex conci. Aluernensi.

¶ Pro paruis t leuibus cause nullus cōione priuetur.

Null⁹ sacerdotū quēcūq; recte fidei hominē pro paruis t leuibus e causis t cōmunione suspēdat: preter eas culpas ꝓ quibus antiqui patres arceri f ab eccl̄ia iusserūt committentes.

Item ex cōcilio Triburiēsi.

¶ Pro his trib⁹ criminib⁹ q̄ debet cōione priuetur.

Certū est ꝓ his tribus g criminib⁹ aliquē excōmunicari debere: cū ad synodū canonice vocat⁹ venire cōtēnit: aut si postēa illuc venerit, sacerdotalib⁹ respuit obedire preceptis: aut si ante finitā h causa sue examinationē a synodo abire presumit.

De his⁹ inq̄ t hmōi premisse authoritates loquunt: non de iniuste suspensis. Ꝫ autē iniuste sententie parēdū nō sit, multis authoritatibus ꝓbat: quarū prima est illa ℍiero. super Matthēū. lib. iij.

¶ Sententia pastoris rēh vel innocētē nō ꝓstituit vel facit.

Quomodo i sacerdos mū dū leprosum non facit, cū ipe Gratia. q̄ de talibus contumacibus loquuntur supradicte authoritates quib⁹ non est cōmunicandū: sed nō loquunt de iniuste suspensis: cui iniuste sententie ꝓbat sophistice non esse parendum multis authoritatibus: quarum prima est ꝛc.

t ¶ De his. i. de contumacibus.

Quomodo. ¶ Calv. Ostēdit hic ℍiero. q̄ sicut sacerdos veteris testa. mundū non faciebat leprosum: sic hodie prelatus non ligat per suam sententiam insontes, nec solvit noxios: sed ex officio suo scire debet quis ligandus sit, t quis soluendus.

k ¶ Quomodo. Si quis em dicebatur leprosus, ducebatur ad sacerdotem: et si ille iudicabat illum leprosum vel mūdum, ita habebatur: vt J. de peni. dist. ℌ. ex his itaq;. Et sic patet q̄ sententia non dat nouum iure, sed vetus declarat: vt. ff. si ser. ven. secuti. ℌ. ij. tñ si sententia fuerit lata ꝓ reo, per hoc nō tollit obligatio: vt. ff. de cōdi. inde. Julianus, sed si ꝓ actore feraf, dat ei no-

Sententia non dat nouum iure,

a Ad hoc. ℌ. e. q̄ merito, de ꝓse. dis, ij. si nō sunt. ibi de hoc, t no. ℌ. e. epi si. t. ℌ. e. excōicatos, et xxij. q. iij. de pbꝫ. Arcq̄, e

b ¶ Cōmunione. Sacramentorum.

c ¶ Sine conscientia. Hoc est verū cum illud delictū tangit totam ꝓuinciam: alꝫ non tenet: vt. ix. q. iij. c. ij. t ca. archiepiscopus.

d ¶ Mortis. Sed cū sit perpetua dānatio, qualiter dicit medicinalis? vt. ij. q. j. multis Respon. cū cōtēnit, est dānatio alꝫ non: vt. xxiij. q. iij. notandum. in fi. Itē videt hic q̄ nemo sit excōmunicandus nisi pro contumacia: vt. xl. v. dist. sed illud. t. xxiij. q. iij. tā sacerdos. t. c. ecclesie. sed hoc nō est verū: t vt extra de verb. signi. ex parte. Vel dic q̄ tunc demum quis potest excōmunicari ꝓ crimine cum est incorrigibilis, cum aliter non potest corrigi. xxiij. q. iij. forte. Jo.

Vllus. ¶ Et leuibus. Simile. ℌ. eo. epi, Vel intellige de venialibus: vt J. de consc. dist. ij. quotidie. et ca. panem de altari.

f ¶ Arceri. i. excōmunicari. Baz. tamē intellexit q̄ cunq; est in mortali peccato non debet ingredi ecclesiā per id quod est. xxiij. q. iij. vir cum ꝓpria. sed nō est verum vt ibi dixi. et J. de peni. dist. v. falsas. t. j. q. j. qui studet. Jo.

Certū. ¶ Catho. Quidaz clerici vocati ad synodum venire cōtenebant: aut si veniebant, non obediebant: vel si obediebant ad tēpus ante finez cause a synodo recedebāt questum fuit de istis vtrum ꝓ his tribus criminibus sint excōicādi: Et respon. q̄ sic.

g ¶ Tribus. i. ꝓ cōtumacia istorū. idē est de quolibet alio crimine.

h ¶ Ante finem. sic J. de consc. dis. j. missas.

¶ De his. ¶ Hec est ꝛta para. q. in qua ꝓbare intēdit magister supra dicta liter q̄ sententie iniuste non sit parendū: sez q̄ neminem ligat apud deum, sup. nisi cōtēnatur: alꝫ cōtra xxiij. q. iij. notandū. Hoc tamen intēdit ꝓbare per xix. c. que aliter intelligunt q̄ in sententia excōmunicationis. Jo. de f.

¶ Cause. Nūc dicit de his⁹ inq̄ t hmōi premisse authoritates loquunt: non de iniuste suspensis. Ꝫ autē iniuste sententie parēdū nō sit, multis authoritatibus ꝓbat: quarū prima est illa ℍiero. super Matthēū. lib. iij.

¶ Sententia pastoris rēh vel innocētē nō ꝓstituit vel facit.

Quomodo i sacerdos mū dū leprosum non facit,

Colo iij. d.

nam actionem: vt.C.de re.credi.actori.

a ¶ Nō alligat. ēptū ad deū, sed ēptū ad ecclesiam: vt xxiij.q.iij.si quis non recto.

b ¶ Nec soluit noxios. Talis absolutio non prodest ēptum ad eum qui querit indiscretū sacerdotē vt eum per imperitiā absoluat: vt.j.de pe.ni.di.vj. qui vult.

c ¶ Scit. id est scire debet vt iudex. Jo.de san.

Gl. ¶ Cassus Dioscor⁹ hereticus alexandrinus pſiarcha ēſdā excōmunicauit qui eius sententia credebāt se esse ligatos. queritur a gelasio vtrū a tali sententia sint ligati: z respōdet q̄ nō nec indigent absolutione: sed deponant illam opinionem: z erit sententia nulla.

d ¶ Illata. a dioscoro hereticoꝝ: cuius sentētia nulla fuit. Sz q̄d si aliā tulisset sentētiā in suos subditos? Dico q̄ tenet: quia illi qui sunt extra ecclesiam, bene habent iurisdictionē vt xxiij.q.v.si propterea. z.iij.q.vij. c.vlti. Alij contra sentiunt vt xxiij. q.i. audiuimus. Sz illud non tenet cū excōmunicat⁹ est: vt extra de sentē. re iudic. ad probandum.

Secundum.

¶ Cassi Nature dei sez hominī nō potest aliqs iniuste nocere: nec ipsa potest iniuste et sine causa nocere: quia deus non patitur quēq̄ iniuste noceri. Sequūtia capitula plana sunt vsq̄ ad capi. in cunctis. Colo. iij.d.

e ¶ Nec dei. i. deo

f ¶ Nec nocere quin puniat malefactorem: vt xxxij. questio. iij. nemo.

g Epistl. ¶ Dirūpit. vt.xv.q.vj. authoritatem.

h ¶ Solueris. q.d. si iuste ligas, erit ligat⁹ i celo

i ¶ Per conuersō: vt de pe. dist.j. quem penitet.

Timerarij. ¶ Plerūq̄. Nocet em̄ si cōtemnat, k ¶ Ut noceat. Quis si per imperitiam iudicat, facit litem suā: vt insti. de obli. que ex quasi deli. nasc. §.j. sed si per dolum, incurrit infamiā: z preterea punitur in totam litis estimationē. ¶ C. de pe. iu. qui male iu. l.ij. eodem modo ad interesse punitur qui iniuste excōmunicauit aliquem, nisi errauerit ex causa probabili: vt extra de sentē. excō. sacro.

Iudex male iudicans qualit punit. ¶ De hoc no. ij.q. vj. hoc ēt. et ē li. vj. de re iud. cuz etern. q̄ est in nor. iij.

l Quid obest. ¶ Tabula. ij.q.j.c. nomen. in Senti. j. e. nō fūr cōtra. xij. q̄one. j. nolo. de cōse. distin. j. inhem⁹ in illis ca. dicitur q̄ non sufficit conscientia, sed requirit bona fama quantū ad alios. sed illa cap. loquūtur quādo sumus inter tales q̄ parati sunt imitari, z non reprehendere: vnde ne tales cotrūpam⁹ exemplo / niti debemus vt fama nra luceat cotam eis, sed hic loquit cum sumus inter tales qui non curāt imitari, sed reprehendere: tunc sufficit nobis quātum ad eos sciētia bona.

Fama bona cū conscientia reqrit.

¶ Celsus Cōstātinus archiepūs mediolanēn. infamatus erat a quibusdaz maledicis super quibusdam criminib⁹: et ideo corrigēs subiectos ptermittebat: nec etiaz predicabat: qz credebat q̄ papa crederet ꝙa esse que dicta fūt de eo. Papa vero scribit ei vt ꝓpter hoc non dimittat vtilitatem subditoꝝ: sed solā cōscientiā mūdam retineat apūd deū. z dicit se talia nūq̄z credidisse: cum sacri eloquij testimonia dicant mala nō esse credenda nisi probentur.

Gl. ¶ Ecclesiā. Nō alligat eos q̄ insontes sunt: nec soluit⁵ noxios: sed ꝓ officio suo cū peccatorum varietates audierit scit⁶ qui ligandus sit: qui soluendus. Item Augu. super Mattheum. Palea.

Iditculū est vt eū mundū esse dicam⁹ q̄ vinculis pctōr⁹ suoꝝ ligat⁹ est ꝓpter hoc solū q̄ eps dicit habere hmōi potestatē, vt soluti ab eo, soluti sint in celo: z ligati in ēris, ligati sint in celo. Sit ergo irreprehensibilis q̄ alterū ligat aut soluit. Item Gelasius papa epūs oriētalibus de damnatione dioscori.

¶ Non est petēda absolutio cum iniuste fertur sentētia.

Qui est illata⁹ iniā: deponat errorē, z vacua est. Iz si iniusta est: tāto curare eam non debet, q̄to apud deū z el⁹ ecclesiā nemīnē pōt grauare iniqua iniā. ita ergo ea se non absolui desideret, q̄ se nullaten⁹ ꝓpicit obligatū. Item Augu. de summo bono.

¶ Deus nō nocet, nec noceri patitur aliquem iniuste.

Ecūdū catholicā fidē nec del⁷ nature nocere quisq̄ pōt, nec natura dei iniuste nocere cuiq̄ pōt: nec nocere⁷ iuste patit quēq̄. q̄ em̄ nocz (vt aplūs ait) recipiet hoc q̄ nocuit. Item de ꝑbis dñi.

¶ Iniusta vincula ditrumpet iustitia.

Epistl habere fratrez tuū tanq̄ publicanū. m ¶ Ut noceat. Quis si per imperitiam iudicat, facit litem suā: vt insti. de obli. que ex quasi deli. nasc. §.j. sed si per dolum, incurrit infamiā: z preterea punitur in totam litis estimationē. ¶ C. de pe. iu. qui male iu. l.ij. eodem modo ad interesse punitur qui iniuste excōmunicauit aliquem, nisi errauerit ex causa probabili: vt extra de sentē. excō. sacro.

Gl. ¶ Temeritas iudicādi nō el qui iudicat sed iudici nocet.

Timerarij⁸ nihil nocet et de quo temere iudicat. et autem qui temere iudicat, ipsa temeritas necesse est vt noceat⁹.

Item ad clerū Hispoñ.

¶ Nō obest boi iniusta iniā.

Quid obest homini q̄ er illa tabula⁴ vult euz delere humana ignorantia, si de libro viuētium non deleat iniqua conscientia?

Idem ad Secundinū manicheum. De eodem.

Enti⁹ de Augustino quicq̄d libet: sola me in oculis dei sciētia nō accuset.

Item Greg. Constantino me diolanensi archiepo.

¶ Quos cōsciētia iustificat, alioꝝ maledicta nō timeant.

In cūctis que in hac vita aduersa puenīūt: sola est (sicut nostis) oipotentis dei districtio pensanda: atq̄z ad eoꝝ proprij semp recurrēdū: vt nullius ibi lingua⁰ ꝓlicet vbi conscientia nō accusat. quē em̄ cōscientia defendit, liber est inter accusatiōes: et liber sine accusatiōe⁰ eē nō pōt si sola q̄ interi⁹ addicit⁹ cōsciētia accuset. De vita igit scrutate absit a christianoꝝ iudicio n ¶ Lingua. ablatiui casus: sez vt propter nulli⁹ linguam credat se aliquis implicitum et reum,

o ¶ Accusatione, interiori.

p ¶ Addicit, id est condemnat,

a ¶ Maledicoꝝ. Arg. q infamia orta ab inimicis nō inducit purgationem. ex de purg. ca. cum in inuentute. x. q. q. v. oibus.

b ¶ Nisi probata. j. xxx. q. nullum ante.

c ¶ Probata. al's p̄bata.

d ¶ Uicisci. i. puniri q̄ ciuius fieri potest: vt. xxij. q. iij. cum quisq̄.

e ¶ Cyprianum. martyrem.

f ¶ Sella. Id est sedes iudicis.

g ¶ Coronā. Si sententiam patienter ferat: vt j. ea. q̄ iustus.

h ¶ Custodi. qz corpori vis potest fieri: non animę: xxij. q. v. §. j. xxiij. q. vj. in pnci. Jo. de fant.

i ¶ Nter verba. hoc ca. diuidit i duas partes. In prima dicitur q̄ siue laudamur siue vituperamur, semper est ad mentem recurrendū. x si bonū q̄ ōz nō est in nobis, tristari debemus. Si ꝯo malū q̄ hoies de nobis loquūtur nō est in nobis, multū gaudere debem⁹. nā iꝫ mala de nobis dicantur, cōscientia tñ apud deū nos liberos esse demonstrat. qđ ꝓbat duab⁹ auth⁹, scz Pauli e: Job. Stulti vero bonis detrahentes, puluerē petri in oculos suos sufflant: qz magis sibi nocēt q̄ alijs: sicut in puluerem sufflans magis nocet sibi q̄ alij. Jn scđa pte ōz q̄ infamantibus est satisfaciēdū si parati sunt recipere satisfactionez: ne forte scandalizētur. qđ probat exēplo xp̄i qui ne iudei scandalizarentur, solsuit tributū. Si aūt nolunt satisfactionem recipere, de ipsoꝝ scandalo nō est curandum. Et hoc probat duab⁹ ii. Corinth. j. c. auctoritatib⁹: scz exēplo xp̄i, qui cū audisset pharisęos scandalizatos eo q̄ docebat cibos nō discernendos: nō curauit, iꝫ ait. Sinite illos, quia cęci sunt, et duces cecoꝝ. Et auctoritate Pauli, qui p̄cepit romanis vt quātum in eis esset, cū oibus hominibus pacē haberent, iꝫ scandalizati sint de hoc. Secunda ibi: Uocandi tamen. Job xvj. d.

k ¶ Uerbo. Non quod intrat in os, sed qđ procedit ex ore coinquinat hominem. tunc discipuli. scis quia pharisei audito hoc ꝙ̄bo scandalizati sunt: ꝙ̄bus est. Sed ille: Sinite illos: ceci sunt, et duces cecoꝝ. Paul⁹ quoq; ap̄s admonet dicens: Si fieri pōt, qđ ex vobis est, cum oibus hominib⁹ pacē hābētes. dicturus cum oibus pacem habeamus: hoc difficile esse perspiciens, premisit⁽ᵐ⁾, si fieri potest: et subiunxit quod fieri potest, cum dicit quod ex vob⁹ est: qz si nos in mente charitatem erga odientes seruare cupimus: et si illi nobiscum pacem non habent, nos tamen cum illis ⁿ si

l ¶ Scandalizati. id est indignati

m ¶ Premisit. Arg. ex ordine verboꝝ argumentādū. arg. xliij. dist. ca. j. in fi. ēt de rescrip. cum dilecta.

n ¶ Cum illis. Arg. q̄ fides est illi seruāda qui eā nō

a ¶ Maledicoꝝ. Arg. q̄ infamia orta ab inimicis nō inducit purgationem. ex de purg. ca. cum in iuuentute. x. q. q. v. oibus.

b ¶ Nisi probata. j. xxx. q. nullum ante.

c ¶ Probata. al's p̄bata.

d ¶ Uicisci. i. puniri q̄ ciuius fieri potest: vt. xxij. q. iij. cum quisq̄.

e ¶ Cyprianum. martyrem.

f ¶ Sella. Id est sedes iudicis.

g ¶ Coronā. Si sententiam patienter ferat: vt j. ea. q̄ iustus.

h ¶ Custodi. qz corpori vis potest fieri: non animę: xxij. q. v. §. j. xxiij. q. vj. in pnci. Jo. de fant.

i ¶ Nter verba. hoc ca. diuidit i duas partes. In prima dicitur q̄ siue laudamur siue vituperamur, semper est ad mentem recurrendū. x si bonū q̄ ōz nō est in nobis, tristari debemus. Si ꝯo malū q̄ hoies de nobis loquūtur nō est in nobis, multū gaudere debem⁹. nā iꝫ mala de nobis dicantur, cōscientia tñ apud deū nos liberos esse demonstrat. qđ ꝓbat duab⁹ auth⁹, scz Pauli e: Job. Stulti vero bonis detrahentes, puluerē petri in oculos suos sufflant: qz magis sibi nocēt q̄ alijs: sicut in puluerem sufflans magis nocet sibi q̄ alij. Jn scđa pte ōz q̄ infamantibus est satisfaciēdū si parati sunt recipere satisfactionez: ne forte scandalizētur. qđ probat exēplo xp̄i qui ne iudei scandalizarentur, solsuit tributū. Si aūt nolunt satisfactionem recipere, de ipsoꝝ scandalo nō est curandum. Et hoc probat duab⁹ ii. Corinth. j. c. auctoritatib⁹: scz exēplo xp̄i, qui cū audisset pharisęos scandalizatos eo q̄ docebat cibos nō discernendos: nō curauit, iꝫ ait. Sinite illos, quia cęci sunt, et duces cecoꝝ. Et auctoritate Pauli, qui p̄cepit romanis vt quātum in eis esset, cū oibus hominibus pacē haberent, iꝫ scandalizati sint de hoc. Secunda ibi: Uocandi tamen. Job xvj. d.

k ¶ Uerbo. Non quod intrat in os, sed qđ procedit ex ore coinquinat hominem. tunc discipuli. scis quia pharisei audito hoc ꝙ̄bo scandalizati sunt: ꝙ̄bus est. Sed ille: Sinite illos: ceci sunt, et duces cecoꝝ. Paul⁹ quoq; ap̄s admonet dicens: Si fieri pōt, qđ ex vobis est, cum oibus hominib⁹ pacē hābētes. dicturus cum oibus pacem habeamus: hoc difficile esse perspiciens, premisit⁽ᵐ⁾, si fieri potest: et subiunxit quod fieri potest, cum dicit quod ex vob⁹ est: qz si nos in mente charitatem erga odientes seruare cupimus: et si illi nobiscum pacem non habent, nos tamen cum illis ⁿ si

l ¶ Scandalizati. id est indignati

m ¶ Premisit. Arg. ex ordine verboꝝ argumentādū. arg. xliij. dist. ca. j. in fi. ēt de rescrip. cum dilecta.

n ¶ Cum illis. Arg. q̄ fides est illi seruāda qui eā nō

† vbi ō hoc videas xxij. q. iij. non luemk. iuē si. Archi.

† qđ est itelligēdum q̄ nemo pt̄ iferre violētiam aie sed corpori inē illō mat. x. Nolite timere eos qui occidūt corpa, alaz ⁊c

† Forte melꝰ diceret dignati ſm id qđ ic. et no. xiv. dist. ea instituta Archi.

ad vult seruare.xxxiij.q.v.quod deo.xxij.q.iij.innocens. idē.xcv contra.arg.extra de immu. peruenit.in fi. & est huic dis.cito ff.ff.de arbi.celsus.§.idem.

vbi de hoc.

¶ Hoc inter eos ¶ Tanas Dictū est.ꝫ.in ca.inter verba.q dimittēdi sunt stulti fatui loquūtur nec est curandū de detractionibus malorū. Sed dicit Hra.q hoc intelligēdum est de illis qui parati sunt reprehendere,et nō imitari apō quos sola cōscientia sufficit:apud vero illos q parati sunt audire, cōscientia & fama est necessaria: quod probat seq.cap.

Non sunt audiēdi. ¶ Cassus Quidā sancti viri vel femine cū infamarent a quibusdam,nō curabant,dicentes sola cōscientiā mūdam sibi sufficere apud deū.questiū fuit ab au.vtrū debeāt dicere,et rñ. q nō:qz cōscientia nra nobis est necessaria:alijs vo fama nra. Uel etiaz cum excusatione, vbi gratia. Uidebant mali iustū ex causa infirmitatis frangere ieiunia: q nesciēres causaz reprehēdebāt. vñ Aug. in qua dr debet hoc facere in publico. Uel vt vitent q parochianū,propter scādalū tolerat in peto:qō alij nesciēt vel qui tes reprehēdūt:et ideo cā dz eis dici. a ¶ Non sunt.j. q.4.j.nolo. b ¶ Cū occidāt, exēplo: vt.ij.q.vij. Paulus. c ¶ Uiam dei. id est christianam religionem. d ¶ Cū excusatione, vt si viderēt aliquē soluere ieiunium iusta de causa ipsi idē facūt exēplo eoz:eū tamē ignorēt causam qua re ille faceret,& sic se excusant per aliam.

Non sunt audiēdi siue viri sācti siue femine q qñ reprehēdunt in aliq negligētia,p quā fit vt in malā veniāt suspitionē,vnde suā vitā longe abesse sciunt:dicūt coram deo sufficere sibi ꝓsciētiā: existimationē hoim nō solū ipudēter verūetiā crudeliter contenētes:cū occidāt alios aliorū siue blasphemātiū viā dei: quib ꝓm suā suspitionē quasi turpis q casta est displicet vita sanctoz:vel etiā cū excusatione imitantiū nō qō videt, sed qō putāt. Proinde q̄squis a criminib flagitioū atq facinoꝝ vitā suaz custodit,sibi benefacit:quisquis autē etiaz famā,& in alijs est misericors: nobis enim necessaria est vita nostra,alijs fama nostra.

Ite Hieronym sup epistolam Pauli ad Philemonē.

¶ Apud deū maledicit q moribus dissonā pfert sententiā.

Si quis dixerit iustū iniustū, & iniustū iustū: abominabilis est vterq apō deū. similiter qui sanctū dicit nō sanctū:et rursus nō sanctū asserit sanctū: abominabilis est apud deum. Idem.

¶ Christū violat qui sanctū nō sanctum, vel non sanctum sanctum esse crediderit.

Si q̄s hominē q sanct nō est,sanctū esse crediderit & dei eū iunxerit societati: Christū violat: cui membria sum. ꝛ. ſ. Sēs credentes (fm apm) Christi corp effici mur. q in Christi corpore errat & ladit, asserēs mēbrū ei esse sctm,cū nō sit: vel non esse sanctū,cū sit: vide q̄li crimine obnoxi fiat. Esaias em dicit: Ue his q dicūt dulce amarū: et amarū dulce:ponētes tenebrias lucē,et lucem tenebras. Dulce puto esse sanctimoniā: amarū qō sanctimonie cōtrarium est. Item Esaias.

¶ Eternū ve maledictionis inuenient qui bonos malos, et malos bonos dixerit.

Ue qui dicitis bonum malum,et malū bonū: ponentes tenebras lucē, & lucē tenebras. propterea captiuus duct est populus meus quia non habuit scientiam: et nobiles eius interierunt fame,et multitudo eius siti exaruit. propterea dilatauit infern animaz suam:et aperuit os suum absq vllo termino:& descenderūt fortes eius et populus eius & sublimes gloriosiq eius ad euz:et incuruabit homo et humiliabitur vir:et oculi sublimiū deprimētur: et

Errat qñq ē pctm mortale.

Rom. xij.b.

Esaie v.d.

Esaie v.c.

g ¶ Iustum absoluendo.

h ¶ Abominabilis. qz mortaliter peccat: & cōsonat ei qō dicit Aug.sup primā epistolā ad Corin.q errare in reb, est mortale pctm.ſ.cū putat qs id opus esse bonū qō est malū: vel ecōuerso. nam quilibet adult tenetur scire hoc esse bonū & illō malū. Ut dicit dixerit .i. firmiter asseuauerit,cuz non sit certus.

Si quis homine. ¶ Cassus. Redit S.ad ꝓpositū suū.ſ.ad pbādū im:quā sententiaz nocere ei qui eā tulit:et non illi ꝓra quē lata est: & ita nō esse ei parcēdū. Est ergo cassus hui ca. Quidā dicebant iustū hominē esse iniustū:alij dicebāt iustū esse iustum. quesitū fuit a ꝓtro. vtrum isti sint mali. & rñdet q sic & hoc ꝓbat auctoritate Esaie dicētis: Ue his q dicūt dulce amarū.

i ¶ Crediderit.i, asseuauerit.

k ¶ Errat.nō opinando, sed stulte asserendo.

Ue q dicitis. ¶ Cassus Esaias docet in hoc ca. q qui dicit malus esse bonum, & ecōuerso: habebit penam tēpotalē et eternam. & hoc ꝓbat exēplo Israelitici populi,qui nō solū captiuus ductus est in Babylonem,sed etiam infern dilatauit animam suam vt eos reciperet: & os suū absq termino aperuit: qz in hoc descēderūt. Ad cū.i. ad infernū. Et post sunt hec duo cā. intelligiō solus de personis, sz etiam de rebus, sez de vitijs & virtutibus: vt si aliqs dicat vitiū esse virtutē, vel ecōuerso.

l ¶ Eius.i.hierusalem.

m ¶ Dilatauit. Loquitur humano more.

n ¶ Homo.i.minor.

n ¶ Homo.i.superbus.

o ¶ Uir.i.maior.

o ¶ Uir.i.superbus.

a ¶ Exaltabitur.i.altus apparebit.
b ¶ Sanctificabitur.i.sanctus apparebit: vt ibi,sanctificetur nomen tuum.

† Idez c facit.propter qđ dz puari.7 est si.lv. di stin.pe. nitētes in fine. xxxij. dis. plus. iurta si. q.v. dīcto.

Ipse. ¶ Priuat.i.meretur puari.† sic.xij.q.ij. sepe fit.vel propie,quia priuilegium non concedit ad abusum.

Iudicare. d ¶ Sua:vt j.e.quatuor.

Unc fa est. ¶ Casus. In ducit hoc ca. Fratianus q etiā iniusta absolutio nō p dest:7 a contrario sensu nec iusta cōdēnatio.Ostendit Gratianus q prelatus nō debet absoluere delinquentē nisi pus videat a dño peccatū sibi esse remissum. Et hoc pbat exemplo Lazari mortui ꝫ triduani:quem discipuli non absoluerūt pus viderūt ipsum a Christo iustificatum,

e ¶ Interni.i.cōscientie vel dei.

f ¶ Judicī.i.dei hic vult dicere q facere dos neminez absoluet nisi pceſſerit absoluto dei id est contritio.

Priuilegiū. Hec est parisli. s. distic. xxiij. vbi ista.7.c.gesta.

g ¶ Priuilegiū. Perditur priuilegiū ꝓpter abusuz vt hic. † Propter delictum. xxv.q.j. ita nos. Itē ꝓpter cōtrariū factū. ex de priuile.si de terra 7 extra de ꝓsti. cū accessissent. Itē propter negligentiā. ff. de nundinis.l.j. Item propter enorme damnū superueniēs. extra de dec. suggestū. Sed nūquid ecclesia perdit priuilegiū si delinquāt canonici vel monachi? Videt q sic:q7 ciuitas perdit si deliquerint ciues. xxv.q.j. ita nos. Itē nauis ecclesie publicat ꝓpter delictū. C. de sacrosanc. eccle. iubem. arg. extra de priui. cum 7 plantare. in fi. Sed dicas q non: arg. extra de arbi. cum tempore.

† Conc. ter. i. l. liberā. ff. de pe cu. 7 in l. q sine ff. ō ne. gest.

Excōicat iniuste celebrāsō an sit punienduſ.

h On debet. ¶ Penam. si ergo constet tibi q sententia iudicis est iniqua, potes iudici violenter resistere. extra de appel. significauerunt. lxj. distin. ca. nullus inuitis. Est ergo hic argu. q si quis celebrat post excommunicationem iniuste latam, q non debet sustinere aliquam penam: quia qui probat sententiam excōmunicationis esse iniustam, non est cogendus ad aliquam satisfactionē. extra de offi. ordi. ad reprimendam: argu. ō. e. cui est. sed hoc non est verum: vt. ō. e. st episcopus forte, 7 ca. sequen.

¶ Et his ¶ Casus. Cōcludit Gratianus ex supradictis q iniusta sentencia nec apud deū nec apud eccleſiam quēcq ligare potest. Et ad hoc probandum sophistice inducit. c. Se intellasij pape. ō. e. cui est illata. 7 ideo dicit q nō est ab eius cōmunione nō esse absolutum. Sed post ea huic solutioni data a obicit duo cap. scz nō suo Carthaginēsis cō iudice: ellij er Aphricani. qz ab ō. ca. clericos. 7 cap. hereticos placuit. obiicit etiā co dam cap. Magunt̄inē. nato. h. concilij: vt. j. e. ca. proxi.

† Sed hoc sophisticē: quia potest. Et ad hoc probandum sophi cui est, stice inducit. c. Se intellasij pape. ō. e. cui gis de est illata. 7 ideo dicit q est ab eius cōmunione nō esse absolutum. Sed post ea huic solutioni data a obicit duo cap. scz nō suo Carthaginēsis cō iudice: ellij er Aphricani. qz ab ō. ca. clericos. 7 cap. hereticos placuit. obiicit etiā co dam cap. Magunt̄inē. nato. h. concilij: vt. j. e. ca. proxi.

† Conc. l. ꝓpia nos. C. e. cui est. de pa ga. sac. et tem. et. l. liberā. ff. de pecu.

i ¶ Er Selasij. ō. e. cui est.
k ¶ Carthaginē. sie. ō. e. st epo.
l ¶ Et Aphricani. ō. e. placuit.

Episcopus.

¶ Casus. Quidaz episcopus vel presbyter vel diacon⁹ iniuste fuit degradat⁹. questuz fuit in cōcilio Magunt̄inē. vtrū possit exercere officiū suū sicut prius faciebat? Et respondet q non, nisi insignia graduū recipiat coraz altari de manu eporum sicut prius amiserat. Idē est de reliquis clericis. hodie solus papa restituit depositos: vt. ō. ij. qō. vj. ideo q. Unde hoc ca. est correctum. Uel loquitur secundum antiqua tempora: vel de delegatis a domino papa.

Eſpus deponitur 7 restituit a solo papa.

m ¶ Synodo. Hodie concilium non deponit episcopum sed solus papa: nec concilium restituit episcopū, sed solus papa: vt. ij. q. vj. ideo. Et hic est argu. q episcopus potest restituere clericum depositum; quod verum est cum dicit depositionem nullam: quia per falsos testes vel per allegationes est pnictus: licet sit argumentum contra. ff. de questionibus. l. j. in fine. Ubi habetur q preses prouincie illum quem damnauit, restituere non potest: sed illud intellige cum petitur restitutio officio iudicis. secus vbi ture actionis, Archidiacono.

n ¶ Otarium.i.stolam.
o ¶ planetam.i.casulam.

a ¶ Reliqui. Hic patet q̃ eque deponit aliquis a minoribus ordinibus, sicut a maioribus: vt. xxiij. distinc. ca. viti. z. xxvij. q. j. si quis episcopus. licet sit argu. contra. xxv. distin. episcopus.

¶ Stergo. ¶ Hec est. v. pars i qua facit distinctionē. xc. Joan. de san.

¶ Tatuo. Concludit Gratianus ex cap. j. proximo dicēs q̃ si iniuste degradati nō possūt esse quod fuerunt nisi de manib⁹ episcopoꝝ recipiant quod iniuste amiserunt, apparet q̃ iniqua sentētia excōmunicationis ligat. Sz statim respondēdo facit trimembrem diuisionem iniuste sentētie dicēs q̃ sententia quandoq; iniusta est tātū ex animo: quādoq; tantū ex ordine: quandoq; tantū ex causa. Et ad probandū istam diuisionem sequentia capi. inducit: et dicit q̃ in omnibus casibus istis est parendū sententie.

b ¶ Ex causa. ff. de lib. z posthum. sed z si. z. l. si postumus. §. vltimo z. l. idē. z. ff. de condi. et demon. cū tale. §. falsuz. z. §. sequēti. z. l. falsa.

¶ Ira. ¶ Tatuo. Quidā seruato ordine iudiciario quē Jacobi. dam delinquentē ex odio cōdemnauit. questum fuit an recte iudicauerit. Et respondet q̃ sic ꝯtum ad cōdemnatuz: sed tamen condemnās dei iustitiā nō imitabatur, in quem non cadit perturbatio: cum hoc ex odio fecerit.

c ¶ Quantū ad se. Nota. sententiā quo ad vnū tenere, quo ad aliū non: vt. xxiij. q. v. milex. z. c. cū minister. sic xlix. distin. capi. viti.

¶ Ti recte. ¶ Tatuo. Quidam index ordine iudiciario seruato iustam tulit sententiam: pto prezio tamen, questum fuit a Grego. vtrum talis iudex debeat dici bonus: Et rādet q̃ non: q̃ nō amore iustitie sed pecunia illum ad veritatem pronocauit: cui si spes nummi non aderit, a iustitie tramite deuiabit. sed bonus iudex ab omni munere excutit manꝰ suas: qui pro recto iudicio vitam accipiet sempiternam.

d ¶ Expectat. Argu. q̃ licet nō intercessit pactio, peccat tamen qui expectat remunerationem: sicut fenerator: vt. xliij. qō. iij. c. j. Sed nunquid peccat qui iudici dat pecuniam vt iuste iudicet? Dicunt quidā: si dās hoc exprimit q̃ ideo det pecuniā vt pro eo ferat sententiā: turpiter facit: nec tunc repetet quod dedit. sed si simpliciter det et ei vt iuste iudicet, vel vt iuste tulerit, non peccat: z tunc repetet quod dedit. ¶ xliij. quest. v. non sane. Plerique. doctores legum dicūt: quas literesq; det, non repetit: q̃ voluit corrumpere iudicem: vt. ff. de condi. ob tur. causam l. j. z venales sentētie nulle sunt. ij. q. vj. §. venales.

Judici dās pecuniaz vt iuste iudicet an peccet?

¶ Ad hoc. ff. de con. ob tur. cau. l. iij. z. l. si ob turpē. Archi.

e ¶ Ab omni. z. j. quest. j. sunt non nulli.

¶ Ira. ¶ Calv. Mauricius imperator furiose deinquentes feriebat quādoq; quare Greg. ex hoc eū redarguit: q̃ tempore cōmotionis index putat esse iustum quod facit: z tamen est iniustū. vñ iudex iudicare nō debet nisi mente tota tranquilla et pacifica.

f ¶ Cōmotionis. Judex ergo cū offenditur debet dare inducias: arg. dis. ius xxiij. q. v. c. ij. z. v. natura questio. ij. relatū. le. et sic in fi. z. q. v. qui am hoc verbulat.

vt. z. j. dō apls est cōsilium sed subtilis⁹ vf

¶ Sententia iustitie non est pro premio ferenda.

Q Ui recte iudicat, z premiū remunerationis expectat, fraudē i deū ppetrat q̃ iustitiā quā gratis imptiri debuit, acceptiōe pecunie vēdidit. bonis male vtitur q̃ p tpali lucro iuste iudicāt tales quippe ad vitatē non iustitie defensio, sed amor ꝑmisꝑ puocat: qbꝰ si spes nūmi subtrahitur cōfestim a iustitie ꝓfessione recedunt. Acceptio nūmorū, prevaricatio veritatis est. vnde et ꝑiusto dicit. Qui excutit manꝰ suas ab oīe munere, iste in excelsis habitabit.

I dē Mauricio impatori.

¶ In prepositoꝝ opibus sibi totum ratio vendicet.

I Lla prepositorū solicitudo vtilis est, illa est cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, z furor sibi nihil vēdicat. Restringēda subratione potestas est: nec quid agendū ꝑius q̃ cōcitata ad tranquillitatē mēs redeat. nā cōmotionis tēpore iustū putat omne quod fecerit.

Itē Ambr. de sctō Joseph.

¶ Grauiter delinquit qui ex ira sententiam profert.

I Ra sepe etiā inocētes ad crimē adducit: quia dū iusto amplꝰ irascimur, et volumꝰ aliena coercereꝰ peccata: grauiora cōmittimꝰ. ſō apls ait. Nō vos vindicātesʰ charissimi, sed date locuz ire.

I Ra. ¶ Tatuo Docet hic Ambr. q̃ ꝑlatus i corrigēdo delinquētes, iram debet a se remouere. Et hoc ſū sed probat duabus auctoritatibus. s. christi z pauli.

g ¶ Coercere. Judex nō dz plꝰ iusto incā descere i eos intuēti quos malos putat. ff. de offi. ꝑsid. obseruandum.

h ¶ Vindicantes. Repercutiendo. xxiij. qōe. j. §. alꝰ esse pce possumus vim vi repellere. ff. de iusti. et iur. vt vim, et ꝑū fm

C, vnde vi. l. j. §.

Zan.

Cum apud. ¶ Caius. Quidā miles impetu furentis populi apud Thessalonicam fuit interfectus: quo audito Theodosius imperator atrocitate sceleris cōmotus, ad iudos circenses iussit pp̄m̄ conuocari: et precepit militib⁹ vt pp̄m̄ indifferēter obtrucarēt. Super quo facto cum ab episcopis italie redargueretur, in cōspectu ecclie indumētis regalib⁹ depositis publicā penitentiam egit: et statuit vt finem principum sup capitali causa prolate / ab executoribus ps̄cōs ad dies triginta differrētur: vt locus esset mitem si videretur expedire / vel equitatem ꝓsonare.

Snia i a fra qs tps mā dat exe curiōi.

¶ Viaduersio ne. In ciuilib⁹ causilos si actio est ꝓsodet exonalis, vsq; ad quatuor mēses nō mādatur snia executionis: et de offi. de leg. querēti. si est realis, statim mādatur executioni vt inst. de offic. iudi. §. j. Sed si snia sit lata sup crimine, statim mandatur executioni: vt ff. q. j. sicut. C. ō penis. cū reis. nisi in casibus. s. cū puncto ex ira cuncta tulit snīam: vt hic et C. de pe. si vindicari. Item cū snia lata est cōtra mulierem pregnantē differt executio vsq; ad ipsius partus. ff. de pe. pregnantis. Item si est lata in seruū, differtur executio q̄usq; dño reddiderit rationia. C. de bo. proscrip. l. j. Item differtur quando insula assignanda est a principe. ff. q. vj. diduū. §. si quidē. Item differt cū quis est confessus de crimine ꝓ donec appareat an velit in cōfessione ꝓsenerare. C. de custo. re. l. ij. Hec habentur in his versibus.

Snia suꝑ crimine lata statī mādat executioni ꝑ tertiū in casu⁹ quīq;.

In personali post menses quatuor, in re.
Prorsus est omnis sententia perficienda.
Sic in criminibus: sed casus excipe quinq;.
Confessus, pregnans, iratus, r insula, seruus.

¶ Ammopere. ¶ Caius. Quidā rectores ecclesie vt seculares iudices ex leuitate vel, furore sententias proferebant. Sed Grego. docet hec non esse faciēdum sed re pleniter inuestigata / sine acceptiōe ꝓsonarū ꝑm leges r canones dicit esse definiēdū: r hoc ꝓbat exemplo Moysi, qui querelas pp̄l'i ad deum referens iuxta dñi preceptū iudicabat: nos instruens vt non ex corde nostro / sed ex precepto dei cōdemnationis r absolutionis sententiā ꝓferamus. Seq. duo ca. plana sunt.

b ¶ Qui publica. Id est seculária.

hoc est declinem⁹ eā, ne nos si la corripiat. vnde dñs iesus mittēs ad euāgelizandū discipulos, misit eos sine auro, sine argento, sine pecunia, sine virga: vt incentiua litis, et instrumenta eriperet vitionis.

Item ex li. ecclīastice historie.

¶ Ratio dz corrigere qđ furore ꝓmulgatum est.

Cum apud thessalonicā seditio esset exorta: et quidā vir ex militarib⁹ ipetu fuisset pp̄li furētis extinctus: Theodosius repētini nunci atrocitate succēsus, ad iudos circenses inuitari pp̄m, eosq; ex ipromptu circūfūdi milites atq; obtrucare passim ꝓcut q̄sq; occurrisset gladio iubet: r vindictā dare nō crimini: sz furori. Ob hoc cū a sacerdotibus italie redargueret, agnouit delictū: culpāq; cū lachrymis ꝓfessus, publicaz pniam in totius ecclie cōspectu egit: et in hoc sibi tēpus ascripruz ablq; regali fastigio patiēter implenit: quib⁹ oīb⁹ illud q̄z mirabiliter adiecit, leges sanxit in posterū vt snie principū sup animaduersione[a] plate, in diem .xxx. ab executoribus differrētur: quo locus misericordie, vel (si res tulisset) penitentie non periret.

Item Gregorius.

¶ In dictādis sententiis rectores nullo furore ducātur.

Summopere pcauēdus est ne rectores eccl'ie et q̄ publica[b] iudicia exercent: in dictādis sentētiis nullatenus leuitate aut furore[c] ducti sint ꝓcipites: sz cautis pu⁹ diligēter vēritatis, cū res q̄ ignorabāt ad notitiā plenit venerit tūc diuina: r huiana lex resoluatur[d]: r tunc ꝑm[e] q̄s ibi cōstitutū est: remota ꝓsonaz acceptiōe definitiua ꝓferat snīa. Hinc est q̄ Moyses querelas pp̄li semp ad dñm tabernaculum ingressus referebat: r iuxta q̄s dñs iperabat, iudicia proponebat: nimirum nos instruens, vt non ex corde nro, sed ex precepto diuino condēnationis r iustificationis sententiam proferamus.

Item Augu. ad macedoniū.

¶ Iustū iudicū vēdi nō pōt.

Non licet iudici vendere iustū[f] iudiciū: et si licet aduocato vendere iustū patrocinium, et iurisconsulto rectum consilium.

Item Isidorus.

¶ De eodem.

Quod dū nō habz qđ offerat in iudicio: nō solum audiri cōtemnit, sed etiā contra veritatē opprimit. Cito violatur auro iustitia: nullo labore possunt dare cōsiliū non reuoluendo libros, nec laborādo in plegendis allegationib⁹: tūc gratis tenentur subuenire. De iudice delegato dicas q̄nihil potest petere nisi expēsas, ex de vita r ho. cle. cū ab omni. modica tamen xenia potest petere vel accipere: dū tamen talia sint que iudicātis animū nō immutent. arg. ff. de simo. r si questiones. qz illa nō cōputant inter lucra. ff. de offi. pcōsu. l. solet. §. ulti. nec hmōi xenia debēt erede re in anno centū aureos. ff. ad legē iul. repe. l. eadez. in fi. testis etiam sumptus petit: vt. iij. q̄. vj. venturis. Ordinarius aūt iudex non pōt expensas petere cum ei

c ¶ Aut furore. ¶ q̄one. j. deus oipotens. j. xxx. q. v. iudicantem.

d ¶ Resoluat. i, aperiatur.

e ¶ Et tunc ꝑm, tamen bene tenet iudex iudicare ꝑz q̄s sibi videtur: vt in aut. iusiurā: q̄s prestat ab his. §. ij. col. ij. ff. de arbi. qualem. Et est argu. q̄ ꝑm allegationes port⁹ ꝑz ꝑm cōscientiā sit ꝓcedendū: vt. iij. q. vij. iudicet.

f ¶ Non licet, ¶ Iustū, Multo magis iniustum. xiij. q̄one v. nō sane. Sanxit q̄ aduocatus vel iurisperit⁹ nō debet vendere vel cōsilium vel patrocinium q̄ si causa est iniusta non debet eā iudex assumere: immo semp acceptā vel assumptam deserere debet. C. de ind. rem non nouā. si est iusta / grat z tenetur cōsulere vel patrocinari. r dicit Augustinum hic loqui secūdū leges. Sz tu dicas q̄ tales operas bene pōt locare quis. nemo enim de suo cogitur facere beneficiū. x. questione. §. fearie. Tamen dico q̄ si sine

Aduocat⁹ an possit operas suas locare.

Adde an q̄s adoocat⁹ possit pacisci salario. gl. ff. in l. super. ff. de pa. r. l. fi. aduocatos. et ibi Cy. C. de post. si vis de ista materia plenius hre notitiā vide q̄s not. in ipe. li. j de fala rūe. §. j. de alisci. §. g larū.

† Hoc tō q̄ nō stat cōfessioni si pōtes ꝓsequeret. ff. de q̄stio. l. j. §. diuꝰ et. §. si quis vltro, ar.

a ¶ Existimat. Simile.l.dist.si lapsis.

¶ Huic itaq; ¶ Casus. Concludit Grat. ex supradictis ca. dicēs q̄ q̄uis sententia non feratur amore iustitie: tamen ei humiliter est obediendum.

Seruetur. ¶ Casus. Quesitū fuit in Niceno concilio vtrum illi qui sunt excommunicati ab ep̄is suis, sint ab alijs ep̄is recipiēdi? Et respondet q̄ non: sed requirendum est vtrum iuste vel iniuste sint excommunicati: vt si iniuste fuerint excōmunicati, absoluātur. Illi vero q̄ iuste fuerint excommunicati, a ceteris ep̄is habeātur excōicati quousq; resipiscant.

b ¶ Ab alijs. Licet etiā priuilegiati sint aliq̄: tamen tenētur vitare excommunicatos.

c ¶ Episcopi. ex de sen. excō. nulli.

d ¶ Abstēti sunt. Id est excōmunicati sunt.

e ¶ Episcoporū. Ergo si ex iusta cā ep̄s aliquē excommunicauit, supior nō debet absoluere eū: sed debet eū remittere absoluēdum ad ep̄m, etiā si appellatū sit ad ep̄m: q̄d veruz est cū euidens est ipsam sententiā esse iustā. ex de sentē. excō. ca. per tuas. in fine. alioquin secus: vt eadem decreta. s. e. si episcopus forte.

¶ Item sentētia.

¶ Casus. Hic Gratianus ostēdit secundū membrum distinctionis. s. q̄ sentētia tūc est iniusta ex ordine, quādo iudiciario ordine non seruato aliquis propter culpā suam cōdemnatur: q̄d non est faciendum: et hoc probat per sequentia ca. Duo seq. ca. plana sunt.

f Graue. s. dist. xxxiij. ca. vlt. de hoc notatū est. sed vbi ius dubiū est, bene fertur snia certa. xxx. qōne. iij. ca. vlti. q̄nq; etiam in dubio facto certum ius statuitur, extra de spon. iuuenis.

g Quāuis. ¶ Iudici. Arg. q̄ iudicandū est s̄m allegata, et non s̄m opinionem iudicis.

Eorum. ¶ Casus. Quesitū fuit a Damaso papa vtrum crimina aliquorū sint examinanda vel punienda anteq̄ canonice vocent ad synodū? Et respon. q̄ non: q̄d probat authoritate Salomonis: et q̄uis obiecta crimina sint manifesta, non tamen iudici tanq̄ iudici: et ideo semper est examinatio facienda.

h ¶ Intelligat. Nam nisi intelligat, non dicit fieri eo presente. ff. de verbo. signi. coram.

i ¶ Intellige. Alis dicitur: sicut praue intellexisti, sic praue respondes. de consecrat. dist. ij. prima.

k ¶ Aptissima. i. aperta et manifesta: nō tamē vt iudici notoria. Vel intellige cum iudici est manifesta.

l ¶ Cōtrariorū. i. aduersariorum.

m Non solum. s. lxxxvj. dist. si quid. s. e. q. ca. in cūctis. et ca. si quis dixerit. iij. Re. iij. c.

¶ Cū ergo ¶ hec est. vj. pars. q. in q̄ probat q̄ si snia ex cōicationis ex ordine nulla fuerit, tamē seruāda est: etiā si sit ex causa iniusta: q̄ ligatur propter ꝯtemptū. et hoc ꝓbat p. xxij. autho. Jo. de fan. Eccli. xix. c.

¶ Casus. Concludit Gra. ex supradictis q̄ lz snia sit iniusta ex ordine: ei tñ est obediēdū. et allegando quandam falsam rationē assignat dicēs aliquādo cōtingere q̄ aliquis ligatus est apud deuz pro aliquo reatu: et tamē pro reatu alio quē non fecit cōdēnatur: velut si adulter d̄ crimine sacrilegij quod nō fecit, nō seruato ordine iudiciario condemnatur: que tamen sentētia tenet non sacrilegij ratione q̄d nō fecit, sed rōne adulterij pro quo iādiu apud deum fuerat excōicatus. Et ad hoc probādum inducit ca. Grego. s. e. sentētia. et exponit ca. illud qualiter intelligi debeat. vj. ps.

n ¶ Pro sacrilegio. Gratianus male intelligit illud ca. s. eo. c. j. innuit em̄ hic q̄ etiā est tunc timenda sententia pastoris quādo vel illud crimen pro quo est excommunicatus, vel aliud est in eo. alias si nullum est in eo crimen, nulla est, vel non est timenda sententia. et fuit deceptus ex illo verbo, siue ex alia culpa mereatur. sed Gregorius vocat aliam culpam quam de nouo que-

lāq; reus ꝑtimescit culpā quā redimere nūmis existimat[a].

Huic itaq; sententie que non amore iustitie: sed ex alia qualibet causa fertur in quemq̄, humiliter obediendū est.

Unde in Niceno concilio.

¶ Non recipiantur ab alijs, qui suorum episcoporū cōtrahunt offensam.

Seruet ista snia, vt hi q̄ ab alijs excōicātur: ab alijs[b] ad cōionem nō recipiātur. Requirat sane ne forte q̄ ex aliqua indignatiōe animi, aut cōtēptione: aut qualibet tali cōmotione stomachi ep̄i[c] sui abstenti[d] sunt: vt ita demū hi qui ob culpas suas ep̄orū[e] suorū merito ꝯtraxerūt offensas: digne etiam a ceteris excōicati sic habeātur quousq; ep̄o suo visuz fuerit humaniorem circa eos ferre sentētiā.

Item, Sententia est iniusta ex ordine: quādo non seruato iudiciali ordine q̄libet pro sua culpa damnatur.

Unde Grego. scribit Cōstātino Mediolanensi ep̄o.

¶ Res dubia non definiatur certa sententia.

Graue[f] satis est et indecens vt in re dubia certa detur sententia.

Item Augu. in lib. de pnia.

¶ Non credant que certis indicijs non demonstrantur.

Quāuis vera sint, q̄dam tamen iudici[g] non sunt credenda nisi certis indicijs demonstrentur.

Item Damasus papa.

¶ Anteq̄ examinent aliqui non iudicentur.

Eorum q̄ accusant causas discutere non licet priusq̄ canonice vocati ad synodū veniant: et p̄sens p p̄sentem agnoscat veritatē: et intelligat[h] q̄ ei obijciunt: q̄d et per sapiētiā Salomonis d̄r: Anteq̄ scruteris nō reprehēdas Intellige[i] pri⁹ et tūc increpa. Anteq̄ audias nō reprehendas. Et lz apertissima[k] sit cōtrariorum[l] reprehensio: verū tamen oportet ab his qui dati sunt ad eorum examinationem ordinem seruari.

Item ex. viij. synodo.

¶ Qui falsum de alio ꝓfert, et is qui crimina credit: vterq; reus est.

Non solum[m] ille reus est qui falsum de alio profert: sed etiā is qui aurem cito criminibus prebet.

Cum ergo snia ex ordine iniusta est, nec tūc ab ea recedēdum est: quia etiā anteq̄ snia daret in eū, pro qualitate sui reatus ligat⁹ apud deū tenebatur. Cōtingit aliquādo vt adulter sententiā pro sacrilegio[n] reportet, cuius reatum

ꝛ hoc rit: contemnendo scilz excōicationem. ꝫ Vel dicas eum ptz i fi. -ſ.ibi fiat cul pa q̄ nō erat. ꝫ Ad hoc dicū facit .ſ.e. -ſ.hec eſt ꝛc. vbi ptz q̄ ita intelligere rit vt di cū eſt. Archi. allegando t hoc dicere.

a ¶ Non habet. Sic. xxiij.q.iij.notādum. in fine: vbi dicit q̄ iniusta excōmunicatio nō nocet niſi contemnatur. ſic eſt de ſenten. excom. per tuas. ſic nec denūciatio iniuſta eſt cōtemnenda. eſt de openun. ca. cum ex iniuncto.

¶ Aliqñ ¶ Caſe. Hic proſequit tertium membrū: ſcz quādo ſnia eſt iniuſta ex cauſa: ſcz quādo nullum crimē ſubeſt, ſz odio iudicis vel machinatione aduerſariorum ſeruato ordine iudiciario cōdemnat. qđ pbat ſequenti ca.

Q Uatuor. ꝛc. ¶ Caſe. Docet hic Gregorius q̄ ꝛuor ſunt quibus humana iudicia peruertunt: ſcilz timor, cupiditas, odium, ꝛ amor: et de quolibet ponit exemplum.

b ¶ Quatuor. eſt ꝛ quintus modus quādo iudex pauperib⁹ miſeretur: vt. xxiij. qō. iij. eſt iniuſta. ꝛ ca. ne amiſſo. Item ſunt alij duo modi: nimia ſeueritas, et nimia remiſſio: vt xlv. diſ. diſciplina. non em̄ eſt cōſtās iudex cui⁹ animi motū vultus detegit. ff. de offic. preſi. obſeruandum. Itē eſt ꝛ alius modus quando p imprudentiam male iudicat. inſtitu. de obli. q̄ ex quaſi delic. naſcun. -ſ.j.

c ¶ Timore. ſed nūquid tener ſnia quā iudex p merū tulit? Sic: ſed elidi poteſt per exceptionem. ꝫ xxv. q. j. omne. ff. de furt.

t Sub. ꝛ ſic dz iteliigi .ſ.e. iniuſtū. vbi de hoc ſm Jo. de ſan.

in cōſcientia non habet a, hec ſnia etſi iniuſta ſit, q: non eſt in eo crimen ſuper qō lata eſt ſnia: tamen iuſte ab eo reportata eſt: quia ex reatu adulterij tam diu apud deum excōicatus fuerat. Et in hoc caſu intelligēdum eſt illa authoritas Gregorij. S nia paſtoris ꝛc. Juſtā ſententiam vocat qñ crimē ſubeſt ſup quod fertur: iniuſtā quādo illud nō ſubeſt que tamen timēda vel ſeruanda eſt: q: ex alio tādudū damnandus erat. vnde cū premiſiſſet Grego. vtrū iuſte an iniuſte obliget paſtor, paſtoris tamen ſnia gregi timenda eſt ſubſecutus adiecit: He is qui ſubeſt, ꝛ cū iniuſte forſitan ligatur: ipſam obligationis ſue ſententiā ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere indiſcrete timeat, vel ligare. Jo autē qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel iniuſte: nec paſtoris ſui iudiciū temere reprehendat: ne etſi iniuſte ligatus eſt, ex ipſa tumide reprehēſionis ſuperbia culpa que non erat, fiat.

Aliqñ nullum ſubeſt crimē: et tamen vel odio iudicis vel factione inimicorum oppoſitam ſibi ſententiam damnationis in ſe excipit.

Unde Gregorius ait.

¶ Quot modis humanū iudicium peruertitur.

Q Uatuor b modis humanum iudiciū peruertitur: timore c, dum metu poteſtatis alicuius veritatē loqui pertimeſcim⁹, cupiditate, dū premio alicui⁹ animū corripimus. odio, dū cōtra quēlibet aduerſariū molimur. amore, dum amico⁹ vel ꝓpinquo cōtendimus preſtare auxilium. Quā vero graue ſit vel odio vel amicitia vel metu vel munere vel quolibet modo iudicium peruertere, Auguſtin⁹ teſtatur dicens.

¶ De his q̄ aliquo modo iudicium peruertunt.

Q Uicūq; aut conſanguinitate aut amicitia ſeu hoſtili odio vel inimicitijs⁶ in iudicando ducitur: peruertit iudiciū Chriſti, q̄ eſt iuſtitia: et fructū illius vertit in dānationis amaritudinem.

Idem ad Caſulanum.

¶ De his qui metu poteſtatis veritatem occultant.

Q Uiſquis metu cuiuſlibet pt̄atis veritatē occultat f, iram dei ſup ſe prouocat: q: magis timet hoiem q̄ deum. et poſt pauca. Uterq; reus eſt: ꝛ qui veritatē occultat g: et qui mendacium dicit: quia et ille prodeſſe h nō vult: et iſte nocere deſiderat.

Idem in eodē. De eodem.

Q Emo peritorum, aut prudentiū putet q̄ minus ſit periculum in verbis lingua i mentiendo, q̄ manibus ſanguinem fundēdo. melius k eſt autem pro veritate pati ſupplicium, q̄ pro adulatione beneficium.

Item Pelagius Benigno archiepiſcopo. De eodem.

d ¶ Dum amico. De hac amicitia vel inimicitia notā. iij. q̄ne. v. capi. j.

e Q Uicūq; ¶ Inimicitijs. Videtur q̄ iudex eque poſſit recuſari propter non capitales ſicut propter capitales inimicitias: vt. iij. q. vij. iudicet. extra de appel. ad hoc. vnde patet q̄ ꝓ minori cauſa recuſatur iudex q̄ teſtis: vt dixi. iij. q. v. accuſatores. ſz ideo q: facilius habentur mille iudices, q̄ vnus teſtis. extra de ap. poſtremo.

Recuſatur iudex ſicut teſtis.

Q Uiſquis ꝛē. ¶ Caſe. Docet Augu. q̄ excuſari nō debet qui metu alicuius poteſtatis celat in iudicio veritatē; q: vter q̄ reus eſt, et qui veritatem occultat, et qui mendacium dicit: q: ille ꝓdeſſe non vult et iſte nocere deſiderat.

f ¶ Occultat. Tunc ſcz cum inducitur in teſtem: alꝛ bene poteſt et etiam debet q̄libet quis occultare veritatē: vt. xxij. q. ij. primū. ver. ſeptimū. et ca. ne quis. ꝛ. xlij. diſt. in mādatis. et cuz a ꝛpo quereret quid eſt veritas, nō reſpōdit. ꝫ

g ¶ Occultat. ff. de falſa, ſi quis ob repſerit.

h ¶ Prodeſſe. aliquis ergo cogitur aliū prodeſſe, cum ſibi nō obeſt. ff. de aqua plu. arcen. l. ij. -ſ. Item Varus.

Emo. ¶ Cauſe Querit quis magis peccet, an qui mentit an qui ſanguinem effundit? Et rñ. q̄ equaliter peccant vnde nō debet aliquis mentiri: ſed melius eſt ꝓ veritate pati ſuppliciū, q̄ ꝓ mendacio beneficium. Melius, electiue ponitur.

i ¶ Lingua. mentiendo de aliquo: propter quod ipſe perdit vitam. talis enim dicitur homicida. ff. de peni. diſtin. j. periculoſe. l. diſt. ſi quis vidua.

k ¶ Melꝰ, electiue: vt .ſ.e. iniuſtū. xxij. q. j. conſiderat.

Adde hic qđ dicam xxij. q. ij. ſ. qđ ſi. Archi.

a ¶ Nicuiqꝫ. ¶ Nec quisq; ¶ Caue. Dictū est.ꝫ. in precedēti cap. q; q imiuste aliquē condēnat, deum negat. Dicit enim Gratia. q; sic deū negat qui veritatem occultat pro pecunia, vel falsum testimoniū dicit. qđ probat per seq. ca.

¶ Bij. Judas. ¶ Caue. Beda in hoc cap. primo ponit ꝟba marci ēvāgeliste: q̄ dixit vsq; ibi: Mul

b Alias ti. postea dicit q; sic q̄q. mihi hodie abhorrent scelus Jude, qui deum ꝓ pecunia vendidit: ꝛ tamen idem commisit. Nam qui dicit falsum testimonium ꝓ pecunia, deū negat, qui est veritas. Similiter qui fraternam societatez discordiat et cōmaculat, deū qui charitas est, ꝓdit: maxime cum non ex infirmitate vel ignoātia hoc facit, immo faciendi opportunitatez querit.

Mat. xxvj. a

Deus vendi no pōt. Joā. viij. a

b ¶ Uēdūt. quātum in se est. nam ipse vendi non potest. j. q̄. ij. saluator. Vel vēdunt. i. a se separāt. sicut venditor rem vendūdā a se separat ꝛ alienat precio accepto: ita isti deuz a se alienant precio accepto. ꝛ sic dicitur per similitudinem.

j. Joā. iij. c.

¶ Nicuiqꝫ prouidenduz est ne aliquem iniuste prosequatur, iudicet, vel puniat: ne Jesum a persequaḃ.

Dic ꝓ quoq; qui veritatē pro pecunia negat, vel falsuz testimoniū cōtra aliquē dicit: deū negare vel vendere probaḃ.

Unde Beda super Marcū.

¶ Qui falsum testimoniū dicit, ꝛ veritatē pecunia negat: sceleris Jude particeps fiāt.

Abiit Judas ad summos sacerdotes: ꝛ ait illis: quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? At illi constituerūt ei pecuniā se daturos.

¶ Multi hodie scelus Jude qui deum ac magistrū dominūq; suum pecunia vendidit, velut immane ꝛ nefarium exhorrēt, nec tamen cauent. nā cum ꝓ muneribus falsum contra aliquem testimonium dicunt, ꝓfecto quia veritatem, ꝓ pecunia negant, deum pecunia vendunt b. ipse enim dixit. Ego sum veritas. Cum societatē fraternitatz aliqua discordia peste cōmaculāt, deum ꝓdunt: quia deus charitas est. Qui ergo charitatis et veritatis iuria spernunt, deū vtiq; qui charitas est et veritas, ꝓdunt: maxime cū non infirmitate c vel ignoātia peccāt, sed in similitudinē Jude opportunitatē querūt qualiter arbitris d absentib⁹ mēdacio veritatē ꝛ virtutē crimine mutēt.

Item Hieronymus.

¶ Christū negat qui peruersis se socium facit.

Aestimāt quidam in eo tātum deum negari, si in persecutione quis a gētib⁹ cōpellēs se cōfiteri renuerit esse Christianū. Ecce apostol⁹ in oib⁹ que peruersa sunt factis e deum asserit negari. Christus sapiētia est, iustitia, fortitas, scitas, fortitudo. Negat ꝙ per insipiētia sapiētia: per iniqtatē iustitia: per mēdaciū veritas: per turpitudinē sanctitas: per imbecillitatē animi fortitudo. quotiēscunq; vincimur a vitiis atq; peccatis totiēs deū negam⁹: ꝛ ecōtrario q̄tiēs bonū qđ agim⁹, deū ꝓfitemur. Nec arbitrandū est in die iudicij illos tm̄ a dei filio esse denegandos, q̄ in martyrio Christū negauerūt, ſꝫ ꝛ illos oēs quoq; operevel sermone vel cogitatione Christ⁹ negat⁹ negat f, vel ꝓfessus ꝓfitetur. de hac puto cōfessione de q̄ discipulis precepit dicens: Eritis mihi testes in hierlm, ꝛ in omni Judea ꝛ Samaria, et vsq; ad vltimum terre.

Item Augustinus.

¶ Qui Christianuz se negat Christū negare cōuincit.

Non solū abnegat xp̄m q̄ dicit eū nō esse Christū, ſꝫ ille etiā q̄ (cū sit) negat se esse Christianū. Dis em̄ non ait s Petro: Discipulū meum te esse negabis. negauit ergo Christū cū se negauit esse eius discipulū. qđ autē aḃ isto modo q̄ se negauit esse xp̄ianū: Jdē. Timendo mortē carnis tue, mortē dabis aie tue. quāta em̄ vita est ꝓfiteri Christū, tanta mors est negare h Christū. An apostol⁹ Petr⁹ (sicut eū q̄dā fauore peruerso excusare nituntꝫ) Christū nō negauit, q; interrogat⁹ ab ancilla hominē se nescire respōdit.

Item Jo. Chrisostomus.

¶ Ueritatem pdit, nō solum qui pro veritate mendacium loquitur, sed etiam qui veritatem non libere predicat.

Christus ihesus se cōfiteri renuerit esse Christianū. Ecce apostol⁹ in oib⁹ que peruersa sunt factis e deum asserit negari, sed etiam pauis factis: sicut etiam bonis factis deum confitemur. Et ostendit q; non solum illi sunt a deo reprobandi qui in martyrio ipsum negant, sed ꝛ illi quorum sermone, opere ꝛ cogitatione Christus negatur. ꝛ omnes illos confitebitur Christ⁹ coram patre, quorū opere bono et sermone Christ⁹ est cōfessus. Passiue ponitur hec dictio confessus, ꝛ vel ponitur ꝓ id est. potest etiam proprie poni.

e ¶ Factis. Nota ꝙ ipso facto negamus Christuz: vt h. ¶ Ipso facto mentimur. xxij. q. v. canete. Ipso facto appellam⁹. extra de appella. dilecti. Ipso facto habem⁹ ratum. ff. de q̄ quis inofficioso testa. si oppōnas. ff. j. ff. rez habe. l. v. quis. cō Ipso facto eligi- fiet, ḃmus. extra de his dicat. que fiunt a maio. par. ca. ex ore.

Ipso facto hic ar. xxij. q. v. caue.

f ¶ Negat. Quidam habēt, negatus negat: vt hic.

Non solum.

¶ Caue Que annis. Archi. Luce xxij. d.

g ¶ Non sit. Argu. hic ꝛ ex pcedēti cap. q; quivnum dicit, et omne id quod sequit ex illo dicit: vt. ꝫ. dist. viij. quo iure. extra de dolo ꝛ contu. cum dilecti. in fi. ex de offic. dele. cuz super. ff. quod met. cau. l. j.

h ¶ Negare xp̄z,

Sed quid si aliquis coact⁹ negat Christū ore, sed corde nō negat? non videtur peccare. nam ex corde procedūt vitia. xv. qō. vj. c. j. ⁊ deus cor interrogat. xiiij. q. v. si quid tamē dico ꝙ mortaliter peccat: quia nulla cōditione debet ad hoc adduci. xxij. q. ij. primū. Nā etsi non vult negare Christū: vult tñ istud ꝓpter qd negat: scilz vitam. xv. q. j. merito.

Christū negans etiā solo ore, peccat. Mat. x. c.

Nolite timere eos. ¶ Cas⁹. Hoc cap. diuidit in duas partes In prima dicitur ꝙ timore mortis nō debet aliquis veritatem tacere. In secūda parte tractatur de tribus ꝓditorib⁹ veritatis scz de eo qui ꝓ veritate mēdaciū loquitur: ⁊ de eo q̄ per timorem negligit veritatem predicare ⁊ de eo q̄ veritatez auditā nō defendit. nā sicut sacerdos veritatē quaz audiuit a deo dz libere predicare: sic laic⁹ veritatē quā audiuit a sacerdotibus dz libere defendere.

Rom. x. b. Mortē timere naturale est.

a ¶ Nolite timere. Non remouet naturalē timorem mort⁹, naturale ei est quēlibet timere et horrere mortem. vnde Jes⁹ eā timuit, sicut legit. Cepit Jes⁹ pauere ⁊ tedere. ⁊ alibi. Pater si possibile est trāseat a me calix iste. sed dicit ne in tātū timeamus eā vt per ei⁹ timorem aliquid cōtra iustitiaz agamus vel quod nobis per scripturā vel magistros vel per reuelationem diuinā reuelatū est, sustineam⁹: vnde subdit quasi exponendo, ne forte ⁊c.

Prodi-tor.

b ¶ Proditor. Proditor est q̄ loquitur mendaciū: vel non libere pronunciat veritatem: vt hic, qui sibi crimē cognitum malitiose publicat. ij. questio. j. si peccauerit qui alium circumuenit, et eū in periculum trahit. xxiiij. q. iij. transferunt. qui res vel munitiones hostibus tradunt. xxij. q. v. de forma. qui secreta sibi commissa reuelat. de pe. di. vj. sacerdos.

¶ Hec ista. ¶ Cas⁹. Supra in §. aliquādo, dictum est ꝙ iudex quandoq̄ ex odio condēnat non delinquentē. Nūc vero dicit Gra. ꝙ talis sententia potius iudicē ledit q̄ condemnatū: quod probat sequenti capl'o.

Nolite timere[a] eos qui occidūt corp⁹ ne forte ꝓpter timorē mortis non libere dicatis qd audistis, nec fiducialiter predicetis oib⁹ qd in aure soli audistis. Sicut em̄ ex his verbis ostendit, non solum ille ꝓditor[b] est veritatis qui trāsgrediēs veritatē, palam ꝓveritate mendaciū loq̄tur: sed etiā ille qui non libere veritatē ꝓnunciat, quā libere ꝓnūciare oportet: aut non libere veritatē defendit, quā libere defendere conuenit, ꝓditor est veritatis. Nam sicut sacerdos debitor est vt veritatē quā audiuit a deo, libere predicet: sic laicus debitor est vt veritatem quam audiuit a sacerdotibus, probatā quidem in scripturis defendat fiducialiter: quod si nō fecerit, prodit veritatez. Corde enim credit ad iustitiam, ore autē confessio fit ad salutem. ¶ Hec sentētia potius iudicem ledit, q̄ eum in quē temere fertur.

Vnde August. ait.

¶ Iniuste aliquē anathematizans, sibi non aliis nocet.

Illud plane nō temere dixerim, ꝙ si q̄sq̄ fidelium fuerit anathematizatus iniuste potius ei oberit qui facit, q̄ qui hanc patit iniuriā[c] spūs em̄ sanct⁹ habitās in sanct⁹, per quē quisq̄ ligatur aut soluit, immeritam[d] nulli ingerit penā: per eū quippe diffunditur charitas in cordibus nostris: que non agit perperam. pax[e] ecclie dimittit peccata: ⁊ et ab ecclesie pace alienus tenet pctā, nō ꝑm arbitrium hominū: sed ꝑm arbitriū dei. petra[f] tenet, petra dimittit, colūba[g] tenet, columba dimittit. Itē Salomon: Sicut auis in incertū volans[h]: ⁊ passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum venit super eum qui misit illud.

Item Greg. in Homil. xxvj.

¶ Cuius vita officio non cōgruit, alios ligatus soluit.

Plerūq̄ cōtingit vt iudicis locuz teneat, cui⁹ ad locū vita minime ꝯcordat: ac sepe agit vt vel dānet immeritos, vel alios ipse ligat⁹ soluat: sepe in soluendis ac ligādis subditis sue voluntatis mot⁹, nō autē causarū merita sequit. vnde fit vt ipse[i] ligādi aut soluēdi ptāte se priuet. et j. Sepe fit vt erga quemlibet proximū odio vel gratia moueatur pastor. iudicare autez digne de subditis ⁊c. vnde recte per ꝓphetā[k] dicit. Mortificabāt aīas que non moriunt ple reuertitur quandoq̄.

Plerūq̄. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte reprehendit Greg. illos prelatos qui iniuste vel indiscrete subiectos ligant vel absoluunt. In scda parte ostendit ꝙ prelat⁹ debet causas cōsiderare quibus peccator sit ligādus vel absoluēd⁹. Vnde si viderit peccatorē interius. i. in mēte a dño viuificatū, absoluat eum exterius. qd ꝓbat exēplo Lazari. Si vero viderit illū impenitentē: nō absoluat eū, nec remedium ei cōferat. Scda pars incipit ibi: Cause ergo. Hec solutionis verba sunt Greg. ⁊ non Gra.

i ¶ Vt ipse. repetit hic tenorē illorum. c. s. e. ipse. ⁊ c. iudicare. ⁊ c. tunc vera.

k ¶ Per prophetam, Ezechielem. xiij. cap.

Illud. ¶ Cas⁹. Quidam prelatus iniuste quēdam suum parochianū excōicauit, quesitū fuit ab Augustino cui talis sententia potius obsit. Et respōdet ꝙ prelato. Et hoc probatur vna ratione, scz quia spiritus sanctus nulli ingerit penam immeritā: ⁊ peccata tenet vel dimittit ꝑm arbitrium dei, ⁊ non hominū Similiter probat vna similitudine Salomonis dicentis ꝙ sicut passer vel auis alia redit illuc vnde volauit sic maledictū iniuste prolatū reuertitur super maledicētem. Et expone: tenet, id est nō dimittit.

c ¶ Iniuriā. Potest ergo agere cōtra excōmunicatorem actione iniuriarum: quod verum est cū dolo excōmunicauit, al's non. ff. vi bo. rapt. l. ij. §. si publican⁹. Lau. Immo semper potest eū cōuenire ad interesse, nisi iudex probabiliter errauerit: et etiam agere vt al's puniatur. extra de sen. excom. sacro. ij. q. j. nemo. Et si temerarie excommunicat, punit. s. e. temerarium.

d ¶ Immeritaz. id est sine causa. sine culpa sepe aliquis punitur temporaliter. xlv. dist. sed illud.

e ¶ Pax. i. spiritus sanctus.

f ¶ Petra. id est Christus.

g ¶ Columba. i. ecclesia.

h ¶ Volans. sup prin.

¶ Ad idez de ꝯse. di. j. in sctā. vbi de hoc. s. j. q. iiij. in

INiustum. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima ꝓ ponit sniam latam per merū regis vel alterius, non valere. In scōa parte ꝓ: ꝙ parū est religioso homini inimicitias non exercere, nisi eas extinguere conetur. In tertia parte ꝓ: ꝙ melius est mala humiliter confiteri, q̄m de bonis supbe gloriari Scōa ibi: homini religioso. Tertia ibi: Melior est in malis factis. Sequens capitu. per se patet.

a ¶ Non valeat. Arg. ꝙ sententia per merū latam, nulla a est ipso iure: vt h: t. xxxj. q. ij. lo charius. xxv. qō. j. omne. Sed dic ꝙ tenet nisi elidat p exceptionem.

b ¶ Parum esse. id est nō sufficit ei ꝙ ipse nō sit immicus, vel non generet alijs inimicitias, nisi studeat i alijs eas extinguere. xxij. qōne. v. de forma.

QUi iust⁹ ē. ¶ Premium. in hoc ꝙ patienter sustinet.

Dicit. ¶ Cal⁹ Dictum est. ē. in duobus membris distinctionis sententie excōmunicatiōis esse parendum. Nunc dicit Gra. ꝙ etiam sententie excōmunicationis est parēdū ſm tertiū mēbrū: scz quando apud deum ligatus nō erat: ne ex supbia sua ligandus videat. Postea ostēdit ꝙ si pl⁹ᵃ precipiat aliquid mali subdit⁹ suis, subdi et obedire nō debent. qō probat per sequē. ca. vsq; ad ℣. cum ergo.

Idcirco. ℣ Hec est. vij. pars qō. in qua intendit probare p. xxij. auctori. ꝙ i malis nō est obediendū pl⁹is scz vbi iussio eorū continet errorem intolerabilem, extra de offic. delega. cum contingat. t extra de senten. excom. per tuas. que

¶ Premium meretur qui iniuste maledicitur.

QUi iustus est, et iniuste maledicitur: premiu⁹ᶜ illi redditur. Hic etsi, vt dictū est, nō teneat ligat⁹ apud deum, sñe tamen parere debet: ne ex supbia ligetur, qui purus ex puritate conscientie absolutus tenebatur.

IDem est quādo cōtra equitatem⁵ sententia fertur: veluti quādo subditi nō possunt cogi ad malū, scientes obedientiam non esse seruandā prelatis in rebus illicitis.

Unde etiam Euticianus papa ait.

¶ Non est obediendum episcopo qui p hereticis missam canere iubet.

SI quis epūs aut abbas pbr̄o aut monacho suo iusserit missas pro hereticis[e] cantare, nō licet: nō enim expedit obedire eis.

Item Augustinus.

¶ Preceptis nō obedire multotiens expedit.

SAn semp malū est nō obedire preceptō[f]. cuz dñs iubet ea q̄ sunt contraria deo, tūc et obediendū nō est.

Item Hiero. in epistola ad Ephesios. De eodem.

SI dñs[g] ea iubet q̄ non sunt aduersa sctis scripturis, subiciat dño seruus. Si dō contraria precipit, magis obediat spūs q̄ corporis dño. et. j. Si bonum est quod precipit imperator, subditis exequere volūtatē. si malum responde: oportet deo magis obedire q̄ hominibus.

¶ Hoc ipm t de seruis apud de hoc loco tracte sunt. Joan. de fan.

d ¶ Equitatem. Ab hoc loco ostēdit quid iuris sit de sententia precepti, t dicas ꝙ semper parendū est iudicii in rebus licitis: dum tñ illa spectent ad officium eius precipere: vt. vij. q. j. quia. et. ff. de regu. iur. factum. t si dubium est an sit licitum, parēdum est ei. xxiij. qō. j. dd culpatur.

SI ¶ Cal⁹. Quesitum fuit ab Euticiano si epūs aut abbas pcipiat presbytero vel monacho missam ꝓ hereticꝰ cātare, vtrū ei sit obediēdum. Et rñdet ꝙ non.

e ¶ Pro hereticis. Mortuis: qō nō licet spāli oratione: vt. xiij. q. ij. nonne. sed ꝓ viuis hereticis et alijs malis etiā specialī oratiōe licitum est orare. vt xiij. q. ij. ꝓ obeuntibus. sed generali oratione pro oībus defunctis licitum est orare: vt de peni. dist. v. kalas. t. xxiij. qō. iij. corripiantur.

QUi semp. f ¶ Precepto. non solū iniusto, sed etiā inhonesto. vel etiā si a iudice precipit aliquid qō sit inhonestum, vel incōmodū: vt. ff. de recep. si cuz dies. ff. compromisso. t. ij. q. ij. preceptuz. et. ff. de iudi. si longius. et iij. q. ix. hortamur

SI dñs. ¶ Cal⁹ Dicitur hic ꝙ si dñs precipiat ea que bona sunt, et est obediēdum. si vero mala precipiat, deo celi potius q̄ terreno est obediendum. Idem dicitur de seruis, vxoribus, et filijs, qui in bonis tantum debēt obedire. Sequentia duo capitula

viij. ps

Ofone spāli ꝓ hereticis ora re nō lz

plana sunt, et per te videbis.

s ¶ Si dominus. ff. de re iudi. ad ea que.

Uxtum a vxore pōt maritꝰ ipe dire.

¶ De vxoribus. xxxiij.q.v. manifestum. contra. vbi dicit̄ q̄ vir precipiat vxori q̄ nō seruet votū: ⁊ ipse pecce: ipsa tamen tenetur ei obedire. Sed dic q̄ ꝛ vir precipiendo peccat: nō tamē precipit id qđ est peccatū: qz preceptū dñi est vt in tali casu obediat vxor viro: vt xxxiij.q.v. nolulit. Item adhuc obijcitur q̄ seruꝰ quo ad dā q̄rio excusat ꝓpter mādatum dñi. xxij.q.v. qui ꝓpulsus. ⁊ ca. si dā coactus. Rñ. tñ excusat a pena ꝓ parte: sed non a peccato. ⁊. dicti. iij. denig.

Excōicatio dñi non liberat vasallū a sacra.

Sub. ideo et obediebatur. arg. iij. q. vij. c. vi. in fi. xvij.q. iiij. ⁊. vij. ar.

¶ Vltanus. b ¶ Obediebāt. j. xv. q. vj. nos sctōꝝ. ⁊ c. iuratos cōtra. ibi em dicit q̄ ſ dñs est notatim excōicatus vt hereticus, statim vasallus eiꝰ absolutus est a sacramento. Rñ. Julius adhuc tolerabat ab eccl̄ia: ne ſusciteret scādalū aduersus ꝛpianos. ⁊ hoc autē verū est: quia excōicatio nō tollit obligationē qua est vasallus obligatus dño: ſz tm effectū obligationis, vnde dño absoluto statim tenetur et obedire: vt. xv. qōe. vj. nos sanctorum.

¶ Ta corporis q̄ Cal⁹. Nicolaus papa in hoc ca. redarguit Lotharij regem qui fornicabatur cum Gualdrada: ⁊ subiectis pbebat exēpla filia faciēd: et quod ipse deliquerat in hoc, probat q̄ Teugualdū et Guntharij epos, qui depositi sunt, quia crimē ipſius approbauerunt / ei obedientes in malo.

c ¶ probat. Argū. q̄ sententia lata contra vnum preiudicat alij. ſic. iij. qō. vj. hec quippe. l. xxij. distin. fantis. extra de senten. ⁊ re iudica. cum super. vbi aliter appellās cogitur probare causam appellationis.

dños, ⁊ de vxoribus[a] apud viros ⁊ de filijs apud patres: q̄ in illis tm̄ debeāt dñis ⁊ viris parētibusq̄ esse subiecti, q̄ cōtra dei mandata non sunt.

Item Ambrosius.

¶ Non sunt audiendi q̄ contra deum aliquid iubent.

Vltan⁹ impator q̄uis esset apostata, habuit tamen sub se ꝛpianos milites quibus cū dicebat: Producite aciem pro defensione reipublice: obediebant[b] ei. cum autem diceret eis: Producite arma in ꝛpianos: tunc cognoscebant imperatorem celi.

Item Fabianus papa.

¶ Non iuber aliquid iniustū, qui deum timere probatur.

Qui oꝑotentē deū metuit: nec cōtra euangelium, nec cōtra apl̄os, nec cōtra pphetas vel sctōꝝ patrū institura agere aliq̄d vllo modo cōsentit. Item Nicolaus papa Lotharto regi.

¶ Et q̄ peccat, ⁊ q̄ peccāti cōsentit, vterq; reus est.

Ta corpis tui cedere motib⁹ consensisti: ⁊ relaxatis voluptatum habenis temetipm̄ in lacū miserie ⁊ inluti fecis prohibitū delecisti: vt qui posit⁹ fueras in gubernatione populoꝝ effectus sis ruina multoꝝ. probat[c] hoc Teugualdi et Gūtarij dudū eoꝝ legitim⁹ casus: q̄ pro eo q̄ te minime cōpetenter erudierūt: quinimmo q̄ puaricationē tuā tegere argumentis suis, ⁊ sub quadā iustitie specie fucatis quibusdā exquisitis adinuētiōib⁹ equitatē obruere studuerūt: nostra sunt aplica depositi authoritate, et ab omni epatus regimine regulariter sequestrati.

Item Augusti. De eodem.

Qui resistit prāti[d] dei ordinationi resistit. Sed q̄d si illud iubeat qđ nō debeas facere: hic sane cōtēne potestatē. ipsos humanaꝝ legū gradus aduerte: si aliq̄d iusserit curator, faciendū est: nō tm̄ si cōtra pcōsul[e] iubeat. Nō vtiq; cōtēnis prātem, sed eligis maiori fure. nec hinc debet minor trasci, si maior platus est. Rursus si ipse consul aliquid iubeat, ⁊ aliud iubeat imperator: vel si aliud iubeat imperator, ⁊ aliud deus: quid iudicatis? Maior ptās deus: da venīā o imperator: tu carcerem, ille gehennā minatur. hiciam tibi assumenda est fides tua tanq̄ scutum: in quo possis omnia ignea iacula inimici extinguere.

Item Donatistis. De eodē.

Imperatores si in errore essent (qđ absit) et ꝓ errore suo cōtra veritatem leges darēt, per quas iusti probarentur ⁊ coronarent: nō tamen faciendū est qđ illi iubēt q̄ deus prohibet: sicut iusserat Nabuchodonosor vt aurea statua adoraretur: qđ qui facere noluerūt ideo talia ꝓhibenti placuerūt. Quando aūt imperatores veritatē renent: ⁊ pro ipsa contra errorē iubent: q̄ quisq; cōtempserit ipse sibi iudiciū acquirit. nam

¶ Casus. Donatiste dicebāt q̄ cum imperatores christiani iubebant aliquid cōtra eos: subditi obedire non debebant. sed Aug⁹. scribit contra eos: docens q̄ si imperatores in errore esset, et iuberēt iustos affligi, non

¶ Casus. Dicit hic Augusti. q̄ si aliquis nō obedit potestati in bonis, deo resistit. Si vero potestas malum iubeat, potius est obediendū domino celi q̄ dño terreno. ⁊ hoc probat exemplo secularium potestatum: in quibus si maior ꝓcipiat ꝓra minorem, maiori est obediendum.

d ¶ Potestati. Hec regula vbiq; fallit. nam potius tenemur obedire epo q̄ metropolitano: vt. ix. q. iij. ꝓtorū. Item et monachus potiꝰ obedit abbati[f] q̄ episcopo: vt. lviij. dist. ca. j. ⁊. q̄. et potius statur excōicationi prelati, q̄ absolutioni epi. extra de offic. ordi. cum ab eccl̄iarū. nisi intelligas in eo casu loqui quando minor habet iurisdictionem a maiore: fm̄ q̄ loquitur lex. ff. de iud., iudicū. Vel loquitur in eo casu cum appellatur ad maiorem: tunc potius maiori q̄ minori parēdū est. Item adhuc obijcitur q̄ episcopo q̄ potius obedit regi q̄ suo metropolitano. xviij. distin. si quis epō. sed ibi loquitur cum preueniti mandatur regis. Item obijcitur de vxore que potius obedit viro q̄ deo vt. xxxiij.q.v. manifestū. sed solutū est. ⁊. c. si dñs.

e ¶ Proconsul. Si. distic. viij. que cōtra mores. ⁊ loquitur hic in eo casu quādo in eadē ciuitate sunt plures iudices quoꝝ vn⁹ maior est alijs vbi maior inter potest punire minorem: vt. c. de offici. recto. prouin.

[potioris. ⁊.

Imperatores

[a] Monach⁹ abbati pariter q̄ epo obedire debet.

[b] Nam potiꝰ ⁊ monach⁹ subditꝰ abbati q̄ vxor viro: vt no. xxxiij. q. v. nolulit. Ergo.

[c] Dañ. su quādo in eadē ciuitate iij. a.

[d] f. D. q. a.

esset eis obediendū: qz deus hoc prohibet. z hoc probat exemplo Nabuchodonosor: qui cum preciperet aureā statuā adorari: qui non obedierunt, placuerūt deo. Si vero imperatores cōtra hereses z cōtra hereticos p veritate aliquid iubent: qui nō obedierit, peccat: z hoc probatur exēplo Nabuchodonosor qui precepit vt quicūqz blasphemaret deū, Sidrac, Misac, z Abdenago, iret in interitum, domꝰ eius iret in peditionē. Post miracula precepit Nabuchodonosor, vt Sidrac, Misac, et Abdenago adorarēt statuā auream et qz facere noluerunt, precepit eos mitti in fornacem ardētem: sed quia ignis nō nocuit eis ideo postea precepit vt nullus deū eorū blasphemaret. Exsufflari: z a vobis z ab illis qs rebaptizatis.

a ¶ Exsufflari. si: cut em nfi sacerdotes exsufflāt in baptismo diabolū, sic sacerdotes hereticoꝝ Christuz: vt. xxiij. q. iij. qñ. z de cōsecra. distinc. iij. postea.

¶ Iulianꝰ. ¶ Iulianus Julianus imperator z apostata habebat sub se milites xpianos: q̄ si ꝓcipiebat eis vt idola colerent, vel alia mala facerēt non obediebāt ei. sivero precipiebat eis vt cōtra hostes pro re publica dimicarent, obediebant ei.

Quid ergo. ¶ Casꝰ Docet hic Greg. qꝫ homo peccatoꝝ i hac vita ꝓsenti debet suo prelato in bonis obedire. z hoc probatur exemplo Christi, qui vsqz ad mortem patri obediuit. Docet etiam qꝫ bonum mediocre debet subditus propter obedientiam dimittere. quod probat exemplo Ade, cui domꝰ precepit vt ab esu arboris paradisi abstineret: nō quia arbor mala esset, sed vt a bono mediocri prohibitus, per obedientie meritum crescceret. Si vero prelatꝰ malum precipiat nunqz est ei obediendum.

inter homines penas luit, et apud deum frontem non habebit: qz hoc facere noluit qđ ei per cor regis ipsa veritas iussit: sicut et ipse Nabuchodonosor post miracula salutis trium puerorum cōmotus atqz mutatus, p veritate contra errorem edictum proposuit, vt quicunqz blasphemarent deum Sidrac, Misac, et Abdenago, in interitū irent: et domus eorum in dispersionem. Et non vultis q̄ aliquid tale iubeant contra vos imperatores Christiani cum sciāt a vobis in illis quos rebaptizatis, Christum exsufflari[a].

Idem in psalmis. Julianus extitit infidelis impator, nonne extitit apostata iniquus et idololatra: Milites Christiani seruierunt imperatori infideli. vbi veniebant ad causam Christi, non agnoscebant nisi illum qui in celo erat. quando volebat vt idola colerent, et thurificarent, preponebant illi deum. Quando autem dicebat: Producite aciem, ite contra illam gentē: statim obtemperabant: z distinguebant dominū eternū a dño tēporali.

Item Gregorius.

¶ Per obediētiā bonū deserere, malū vo nūqz facere is.

Quid ergo mirum si peccator homo obedientie presentis vite brevitatē se subiecit, qñ hanc mediator dei et hoim tenuit, z tenendā precepit: z cū obedientes remunerat, nō relinqt. Sciēdū tñ est nunqz p obediētiā malū fieri: aliqñ autē p obediētiā debet bonū qđ agit itermitti[e]. Neqz enim in paradiso arbor mala extitit quā deꝰ homini ne ꝓtingeret interdixit: sed vt melius per obedientie meritū homo bene cōditus crescceret, dignū fuerat vt etiam a bono ꝓhiberet: quatenꝰ tanto verius hoc qđ ageret virtꝰ esset, q̄nto z a bono cessās authori suo se subditū z humilem exhiberet.

Item Isidorus.

¶ Apud deum maledictꝰ qui peccantibus consentit.

Qui consentitꝰ peccantibus, et defendit alium delinquentē: maledictus erit apud deū z hoīes: z corripietur increpatione seuerissima. Hinc etiā quidā sanctissimus pater ait. ¶ Si qs peccātem defendit: acriusꝰ cū ille q̄ peccauit coerceat. Hinc et alius pater ait: Si qs alteriꝰ errori consentit: sciat se cū illo simili modo culpabilē iudicandū.

Item Isidorus.

¶ Non est obediēdum quod contra deum precipitur.

Si is q̄ pest, fecerit, aut cuicūqz qđ a dño prohibitum est, facere iusserit: vel qđ ꝓceptū est ꝓterierit, aut preterire mandauerit: scti Pauli apostoli sentētia ei ingerēda est dicētis: Etiam si nosᶠ aut angelus de celo euāgelizaue

b ¶ Brevitate. Breue enim dicitur tempus vite huius. xxiij. qōne. iij. ipsa pietas. z de penitē. distinct. v. considereret.

c ¶ Intermitti. Nota pro obedientia omitti bonum: vt hic. z. xxj. dist. denicq. z. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. z xvj. quest. j. monachi. Item pro obedientia bonuz est pati etiā quod iniustum est. si. c. distin. cōtra motem. et licet iste iniuste facit precipiendo, iste tamen iuste facit parēdo. xxiij. q. j. quid culpatur. in fi. z adimplere tenemur preceptuz licz vir tolerabile. xix. dist. in memoriam. Sed quid si episcopꝰ precipiat alicui vt eat Romā: et ille se excusat ideo qz aliꝫ inueniuntur meliores? hec excusatio nō valet: qz i legationibus ordo non est seruādus: vt. ff. ō leg. sciēdū. §. penul. z est hic arg. q̄ si clericus voverit iter pegrinationis, q̄ nō potest ire inuito epo. de consecra. distinc. v. non oportet.

Obediēntia ē summe necessaria.

Ad idez qō le. z no. xxiij. q. j. c. vlti. vbi de hoc vide. z qō le. z no. xvj. q. j. nos aūt Archi.

Qui. ¶ Casus In hoc capi. tractatur de duobus generibus cōsensus in malum: scilicet de consensu cooperationis, z de consensu illiꝰ qui hominez in malo defendit. primus cō sensus pariter cū faciente punitur: secundus magis. Et hoc ꝓbat duabus authoritatibus sanctoꝝ patrū, que sunt in libro, quem dicunt vitas patrū.

Vide. xix. q.

Gala. j. a.

d ¶ Qui consentit. Per cooperationem z authoritatem: vt. q. q. j. notā sit. in fine.

e ¶ Acrius. I. xxiij. q. iij. q̄ alioz. S. lxxxvj. dist. tanta.

f ¶ Si nos. ¶ Casus. Dicitur hic qꝫ nullꝰ ex precepto prelati debeat aliquid facere qđ sit ꝓtra dominū. z hoc ꝓbat authoritate pauli dictis, etiam si nos ꝛc. Sequentia duo ca. plana sunt.

Si nos. Ergo aliquis seipsum vel sibi parē excō-

Excōicare seipm nemo pōt

municare potest: vt hic, ⁊ xij. q. ij. non liceat. xxj. distin. nunc autem. Sed contra: par in parem non habet imperium: vt. xxj. dist. inferior. extra de elec. inno: uit. nec aliquis in seipsum habet imperium: vt. ff. de arbi. l. penul. Sed dic ꝙ per hec verba nō anathematizauit, sed tantum dixit eum esse anathematizatū. i. separatum ab eis, vt ei non esset credēdum: vel ostēdit ꝑ hec verba quid fieri debeat. Et est simile ꝙ nō semp est credendum viro sancto. l. distic. si quis prepostera.

¶ Cū ergo ¶ Casus. Cōcludit Gratia. ex supradictis ca. dicens ꝙ si subditi excommunicētur a prelato, quia non obediunt ei in malo, tali sentētie nō est obediendū: quia iniqua sentētia nō grauat quēq̄ apud deum. Et ostendit ꝙ supradicta cap. in quib⁹ cōmunicantes excōmunicatis ab ecclesia separari iubentur, nō intelliguntur de quibuslibet cōmunicantibus, qđ ꝓbat sequentibus ca. Sētētie. excōmunicationis vt ob hoc faciat malum quod precipit: ei tamen est obediēdum: qꝛ se debet gerere ꝑ excommunicato, ⁊ petere absolutionem. vel sententie interruptionē.

viij. ps

† Ignaro.

Excōico te, et absoluo te: an liget vel soluat? ‡ Sub. ⁊ sic habet pro absoluto: ⁊ cū absolutio vltima fuerit: sm P. ⁊ idē sentit. Jo. ꝺ f.

a ¶ Cogi nō possunt. Quid si eps dicat, excōmunico te, ⁊ absoluo te: an potius sit excōmunicatus q̄ absolutus? Due hic sententie videntur, sicut plura sunt precepta iudicū: vt extra de do ⁊ contu. cum dilecti, sicut plures sunt stipulationes cum promittitur hoc ⁊ illud. ff. de verbo. obliga. scire debemus. ⁊ l. quod dicitur. ‡ Dic ꝙ nulla est excōmunicatio, propter sui contrarietatem. Si autem diuerse sentētie ex interuallo proferuntur, valet vtraq̄. Item quid dices si dicat, excommunico te vel absoluo? Dic ꝙ si ante non erat excommunicatus, modo est excōmunicatus. sed si fuit ante excommunicatus, modo est absolutus. Jo. Ego dico ꝙ talis prelatus presumitur fatuus: ⁊ pro eodem habetur ac si nō tulisset sententiam: vt extra de succe. ab inte. cū dilectus. B. Item pone, mandatū est duobus vt excommunicent aliquē: et vnus dixit, excōmunico te si ille nō excōmunicat te. Dic ꝙ si ambo illa verba ꝓferunt: non est excommunicatus. Jo. contrarium credo. B. Itē quid si indeterminate dico, excōmunico altetum illorum: nunquid ambo sunt vitādi? videt ꝙ sic: quia in genere potest ferri excōmunicatio. extra de offic. ordi. si sacerdos.

rit vobis preterq̄ quod vobis euangelizauimus, anathema sit. Itē. Si quis prohibet vobis quod a domino preceptū est, vel rursus iperat fieri qđ domin⁹ prohibet: execrabilis sit omnib⁹ qui diligunt deum. Idē. Is qui preest, si preter voluntatē, vel preter quod in sanctꝫ scripturis euidēter precipit, vel dicit aliqd vel imperat: tāq̄ falsus testꝫ dei aut sacrileg⁹ habeatur. Cum ergo subditi excōmunicantur, ideo qꝛ ad malū cogi nō possunt [a], tunc sententie non est obediēdum: quia iuxta illđ Gelasij. Nec apud deum nec apud ecclesiam eius quēq̄ grauat iniqua sententia.

Quod autē supra cōmunicātes excommunicatis de ecclesia abijci iubentur: nō de quolibet modo communicātibus intelligendum est.

Vnde Nicolaus papa scribit Ignaro † Remoꝝ archiepo.

¶ De his qui cum excomunicatis communicant.

Excellētissim⁹ rex Carolus apostolatū nostruz cōsuluit qđ agendū sit de his qui cōmunicant [b] cum his qui cuz Engeltruda sepe dānata cōicant femina: qm̄ eam cum cōmunicatoribus suis ⁊ fautorib⁹ pari vinculo anathematis ꝯstat esse astrictam. Quapropt nūc btitudini tue iniūgim⁹ vt sup hoc nr̄a authoritate fret⁹, curā de his sumere studeas: et quia docta diuinitus sanctitas tua valde nouit aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorātia atq̄ aliud qđ de studio delinquit, istud que posterius duobus prioribus strictius esse puniendū: idcirco solerter inuigilet, ⁊ cauta districtione singuloꝝ modos dijudicet: quaten⁹ q̄ ex necessitate aut ignorātia delinquunt, authoritate nr̄a ꝑ te absoluant [c]: si tamen ipsa eorū ignorantia vel necessitas vera ⁊ nō simulata, vel nō ex volūtate [d] ꝓcesserit: qꝛ (vt bene nosti) sunt plerique qui possunt quidē, sed nolunt recta noscere. vnde Psalmista de hmōi ait: Noluerunt qđē itelligere vt bene agerēt. Illos autez q̄ studio suo obligantur, ⁊ contemptu interdicta nostra postponūt: non nisi digna satisfactione preueniēte volum⁹ a te ꝓrsus absolui.

Item Gregorius. vij.

¶ De his q̄ sine culpa cū excōmunicatis cōmunicant.

Quoniaz multos peccatis nostris exigentib⁹ ꝑ causa excōicatiōis perire quo

Ad autē. ¶ hec est. viij. pars. q. in qua excipit quasdaz personas que nō sunt excommunicare q̄q̄ excommunicat, cōmunicēt, duz tamē in crimine non cōmunicent eis, ⁊ hoc ꝓbat ꝑ quatuor autho. Jo. de fan.

Excellentissimus. ¶ Cas⁹ Engeltruda fuit excōmunicata cuz omnib⁹ suis cōmunicatoribus ⁊ fautoribus: cum quibus fautorib⁹ quidaz cōmunicabāt ex necessitate: quidam ex ignorātia, quidam ex voluntate. vnde Carol⁹ quesiuit a Nicolao qđ de his faciēdum sit. Nicola⁹ vero scribit nō Carolo sz Ignaro remorum archiepo, ⁊ precipit vt cōmunicantes ex necessitate vel ignorantia absoluat authoritate apostolica, nisi ignorātia illa vel necessitas ex volūtate vel ex simulatione processerit. spōte vero cōmunicātes nō absoluat: nisi digna satisfactiōe interueniente absoluātur de facto: qꝛ re vera excōicati non sunt: vt. j. cap. pri. Vel potest dici ꝙ antiquo iure excōicati erant: sed hoc corrigitur per ca. proxi. qm̄ multos.

Psal. xxxv.

† Sub. qꝛ re vera excōmunicati nō sunt: vt j. c. pr. vel pot dici ꝙ antiquo iure excōicati erāt. sz corrigitur per c. j. pri. qm̄. sm. Bern.

b ¶ Qui cōmunicant. Non intelligas ꝙ hec excōmunicatio transit in tertiam personā: qꝛ ipsa cum suis cōmunicatoribus omnibus fuit excōmunicata. vnde illi cōmunicātes intelligunt nominatim excōmunicati: vt ex de senten. excō. quod in dubijs.

c ¶ Absoluantur. i. absoluti iudicētur. † sic. xxiiij. q. j. audiuimus.

d ¶ Vel nō ex volūtate. sic. ff. qđ me. cau. si mulier.

Quoniā multos. ¶ Cas⁹ Quidā cōicabāt excōicatis tēpore Greg. vij. vel ignorātia iurꝫ: vel ꝓpter nimiā simplicitatē: quidā timore vel necessitate: nec cu

rabant postea petere absolutionē. quos cū videret Greg. sine absolutione decedere, antiquū rigorē excōicationis tēperauit: excipiēs ab hac excōicatione quasdā personas, sc3 vxores ⁊ filios, seruos ⁊ ancillas, mancipia, rusticos ⁊ seruiētes excōicator⁹ ⁊ eor⁹ curiales, dūmodo supradictorū ?filio sceleranō perpetrētur. excipit etiaz qui ignorantia facti participant excōicatis: ⁊ eos q̄ transeūt p terrā excōicatorū. In fine dicit q̄ nō phibetur aliquid dari excōicato intuitu pietatis. Bene. sic ait. Ad rem puo. i. ppter tēp⁹ futurū, vel ppter defectū nr̄i tēpor⁹.

¶ Quonia. Quidam sic ponūt hūc casum. Aliquis pter enorme crimē fuit excōicat⁹: ⁊ ppter enormitatē criminis, phibebat tēpore Gregorij q̄ nec filius nec vxor nec alijs de familia ei cōmunicaret: et hoc licite potuit fieri, vt dicunt, per id qđ est. xxiij. q. iij. si habes ibi niſi grauissime cōmouerer. sed cum Gregorius videret eos cōtinere talē excōmunicationē, tēperauit sentētiā circa familiā. ⁊ ſm hoc expone perire ppter conceptū, quia non petebant absolutionem.

a ¶ Ignorantia facti crassa ⁊ supina.

b ¶ Simplicitate. turis erroꝛe.

c ¶ Ex necessitate. que vitari poterat, vel etiā ineuitabili. Sz certe Inno. ponit hanc quēstionē, ⁊ eam non soluit, sc3 vtrū p enormi delicto tota familia sit vitāda. extra de sen. excō. inter alia. in fi. ⁊ preterea hoc statutū nō esset generale, ſ3 tantū in vno casu quādo dō cōmitteret crimē enorme. Alij sic ponūt casum. Apls ait: si qui fratres nominant, cū his nec cibū sumere licet. et illa sententia ad oēs fideles extēdebat: vt. ś. eo. ad mēsam. vnde vsq̄ ad tēp⁹ Gregorij tenebat q̄ familia excōicator⁹ vitabat ſaltē in sacramētis. hunc nimiū rigorem tēperat hic Greg. nec em̄ q̄ ad ecclesiā trūphantē ligate erāt tales pſone, nec etiā credendū est apostolū voluisse vxorē separādam esse a viro. ⁊ ſm hoc expone: perire. i. puniri ab ecclesia in sacramentis. Tertius casus melior videt. ante tēp⁹ Gregorij oēs qui in hoc casu continentur, ipſo iure erant exēpti ab excōicatione, licz communicarēt excōmunicatis: sed quidā simplices credebāt se excōicatos ſi cōmunicarent dñis suis, vel vxoribus maritis: nec tamen petebant absolutionē: ⁊ sic peccabant mortaliter propter conſcientiā lesam: quia omne quod fit contra conſcientiam, edificat ad gehennā. xxviij. q. i. ſ. ex his. ⁊ melius extra de simonia. cap. pertuas. ij. Dat ergo hic Greg. constitutionē q̄ tales non sunt excōmunicati. habēdi: ⁊ expone perire propter cōſcientiā ignorantia. i. ignorauerunt eos fuisse excōicatos: ⁊ tamē eis ignoranter cōicauerunt, ⁊ credebant se teneri, nec petebant absolutionem.

d ¶ Anathemat⁹. ipropē ponit. i. simplicē excōicatiōis.

e ¶ Ad tempus. ſ. futurum.

f ¶ Tēperam⁹. i. tēperata esse ostendimus. Est ergo hoc verum q̄ nunq̄ familia excōicāda est propter delictum dñi niſi forte vt dixi propter enormitatē sceleris: vt. xxiij. q. iij. si habes. vbi dicit Augusti. Niſi grauissime cōmouerer; nunq̄ excōmunicarē filiū pro delicto patris. Sz nōne tota familia bonifacij fuit pro eo excōicata, q̄ oblationes familie sue non recipiebātur: vt. xvij. q. iij. muror? Sed dic q̄ tūm in ruboꝛē dñi non recipiebātur oblatiōes familie: sicut non recipiuntur oblationes ratpoꝛ ⁊ discordantium ⁊ impenitentiū, licet nō sint excōmunicati: vt. xc. dist. obiationes.

Familia pro dñi delicto nō ē excōicāda.

g ¶ Vxores. Sz niſquid vir excommunicat⁹ pōt petere debitum ab vxore? dicit h. q̄ non: sed ipse tenet reddere. quod cōcedo. Sed ſi petat vir mulierē in iudicio, ⁊ ipſa obijcit ei excōmunicationē: iudex tenetur ex ſuo officio restituere ei mulierē: cum in hoc casu possit ei excōicare. vñ credo q̄ tenet ei debitū reddere. hoc iñ scias q̄ ſi filius⁹ est excōicat⁹ vel seruꝰ nō dz pater vel dñs excōicare ei: vt. xxvij. q. j. de filia. ſi filius⁹ sit in potestate pris, tenet filius⁹ cohabitare ei. Sz ſi est emancipat⁹, tūc tenet filius⁹ vitare patrē. huic oppone iñ obstat. xxij. q. vlt. de forma. vbi eadē fide est ſupior⁹ re inferior⁹ astrict⁹, ⁊ econtrario. Ea tñ q̄ hic dicunt, non tenēt in clerici: qs semper debēt vitare ſuū epm excōicatum: vt. xciij. dist. miratus. quia nō sunt ita astricti epo vinculo nature sicut filius patri.

Excōicatione oppone re vxor nō potest.

h ¶ Scelera. i. ſi tales sunt q̄ nō seruiūt ei i crimine: in q̄ nec filius⁹ nec vxor excusat: vt ex de sen. excō. inter alia.

i ¶ Sine peregrinus. extra eo. ſi vere.

k ¶ Dare. Dūmodo nō ſit ecclīasticū ſtipēdiū: vt ex de cle. ex. mi. postulasti. ⁊ est ſi. xiij. dist. quiescamus. qz eleemoſyna nulli est denegāda. lxxxvj. dist. pasche.

No. ꝫ id qđ not. B. compostel. ex de elec. quod ſi cut.

Nec. ſſor. ¶ Cal⁹. Greg. misit Bonifa. martyrē ad p̄dicādū ⁊ bū dei Germanicis gēnib⁹, ſz eū sacramēto astrinxit vt ⁊ bo ⁊ facto bonis sacerdotib⁹ cōicaret, falſos ⁊ hypocritas vel corrigeret, vel declinaret: qs ex parte ſuā ſuit, ⁊ ex parte ſua re non potuit. nā cū venisset in Frāciā, nō potuit facere q̄n excōicat⁹ cōicaret necessitate cogēte: nō tñ i sctā cōione corpis xp̄i illis cōicauit. de q̄ cū putaret se obligatū, ?soluit papāza charlā, zachariaſ ⁊ rescribit sibi sequēs ca. qđ p̄decessor. in q̄ ſuprādicta narrat, dicēs q̄ ex tali cōione necessitatis nullū cōtraxit detrimētū: ex quo alia ei? ſilio vel cōsensu inictatis eoꝝ non est cōinquinata.

l ¶ Sacramēto. Sacramentū forte ideo redſuit ab eo q̄ habuit eum ſuspectum, vel ad cautelam.

m ¶ Astipulator. i. confirmator.

a ¶ Sed z spiritualiter. Arg. q̄ sufficit q̄ quis non faciat contra mētem rescripti, licet faciat cōtra verba. sic xxij.q.ij.ne quis. z q.v. humane. ff. de iniu. yo. quāuis. hic em̄ verboten⁹ excessit fines mandati. et habemus hic q̄ iuramentum pro parte valet, z p̄ parte non. xxij. q.iij. inter. hic donatio. xij. quest. q. si quos.

Referiptū ē tum ad verba q̄ñz ñ seruat.

b ¶ Quod. Supple scripsisti nobis.

Perfectiū ampli⁹ pōt fieri.

c ¶ Perfectos. h̄ habes q̄ perfectiū ampli⁹ potest p̄fici. vnde licet matrimoniū dicat̄ p̄fici per carnis copulam: non ideo pri⁹ fuit imperfectus. Et ex hoc est ar. q̄ excōmunicatus ampli⁹ pōt excommunicari.

d ¶ Anima tua. sufficit ergo mentaliter aliquid impleri, etiam si non corporaliter adimpleſ: vt. xxiij.q.iij. recedite. Item argu. q̄ in obligationib⁹ pone fidei pl⁹ est intelligendum q̄ verbis exprimatur. xxij.q.v. si nō liez. xxij.q.iij. meretrices. Item argu. q̄ si iurauit am modo non accedere ad concubinaz meā, q̄ per hoc nō excludit mihi licitus matrimonialis coitus. ar. xxxij. q.j. illō. nā si libertā iurauit non nubere, de illicitz nuptijs intelligitur, ff. de iure pat. adigere. S. viti.

¶ Excōmunicatio. ¶ Hec est nona parequest. in q̄ queritq̄ qualr quis debet anathematizari z absolui: et de hoc ponit q̄tuor ca. Jo. de san.

¶ Cauſa. Supz z facta est mētio de excōmunicatione: que q̄ indiget reconciliatione: ideo Gra. ostēdit q̄ sit forma vel modꝰ reconciliationis: priꝰ ñ ostēdit q̄ sit in forma excōicationis.

Ebent. ¶ Sanctus. Dicitur hic q̄ quādo episcopꝰ facit solēnem excōmunicationē, duodecim sacerdotes debent episcopū circumstare tenentes candelas ardētes in manibꝰ suis: z in fine anathematis eas debent proiecere/z pedibꝰ conculcare: z postea epistola q̄ parochias debet mitti continens nomina excōmunicatorum, z causam excōmunicationis.

e ¶ Debent. Sed cū dicit, excōmunico te: videt q̄ de minori sit intelligēdū. arg. extra ō cen. ex parte. ff. de leg. iij. nūmis. z ff. de reg. iur. semp i obscuris. ff. de penis. si presbes. Naz maior semper specificanda est. arg. iij.q.iij. Engeltrudam. Jo. sed certe a verbis nō est recedēdum: vt. ff. de leg. iij. nō aliter.

f ¶ Conculcare. Nec postea sumē ſt. potest ad aliquē vsū, sed foras proiciēt̄: vt sal infatuatum. ij.q.v. vij. nonomnes.

¶ Anonica. ¶ Hic docet Pelliuz Aurasicū qualr episcopus sententiam excōicationis formare debeat et proferre. s. hoc modo: Tales violatores ecclesiarū authoritate dei et iudicio sācte synodi a gremio scie matris ecclesie, z a cōsortio totiꝰ xpianitat̄ excludim⁹ donec resipiscāt, et ecclesie satisfaciāt. et dicit V. z Beñ. q̄ sacrilegi non sunt ipso iure excōmunicati. arg. xij.q.ij. indigne. xvij.q.iij. dīquis. Sz tūc rēporis erāt q̄dā sacrilegi et violatores ecclesiarū quos cō ad hoc cilū excōicauit. xij.q.ij

g ¶ Violatores. clerici. Videt hic q̄ omes Archi, sacrilegi sint ipso iure excōmunicati: hoc nō: vt extra de sen. xij.q.ij. excō. cum p cā. sm̄ cū dean hoc est cōtra. xvij. iiſſimāt q.iij. dīcis. xij.q.ij. z extra q.iij. oēs. z hic de illis loquitur.

h ¶ Um aliqs. ¶ Er. xij. Arg. q̄ in restitutiōe epi- deus. copi vel clerici tot intererūt epi, quot fuerunt Archi.

in depositione. De hoc.xxxv.q.ij. veniam.

g ¶ Et de futuris. ſi. extra de ſen. excō. ex tenore.

b ¶ Cautelā. Similiter ab heretico reuertēte requiritur iuramentum q̄ decetero non labetur: vt.j.q.vij. quotiens. ⁊ ab incendiario: vt.xxij.q.viij. peſſimā. ſitr

cū eo, q̄ eū hinc ⁊ inde circunſtare debent: ⁊ ſi ille terre proſtrat⁹ veniā poſtulat, et de futuris⁸ cautelam⁵ ſpōdet tunc eōs appꝛehēſa manu eius de xtera: in eccl̄ia illū introducat et cōtoni xp̄iane reddat: et ſepē̄ pſalmos penitētiales decantet: ⁊ cū iſtis p̄cibus: kyrie eleiſon: p̄r nr̄: Saluū fac ſuū tuū: ofo. Preſta queſum⁹ dñe huic famulo tuo dignū penitētie fructū: vt eccl̄ie tue ſctē, a cui⁹ integritate deuiauerat peccādo, admiſſoꝝ veniā p̄ſequendo reddatur innoxius. Per. ⁊c. Q̄ bñs vero q̄ excōmunicati ſacrum miniſterium cōtingere p̄ſumunt: que penitētia ſit iponēda: Joannes viij. clero et ordini Salonitano ſcribens definit dicens.

¶ Que ſit penitētia ſacerdotum q̄ excōicati ſacrū miniſterium cōtingere p̄ſumunt.

Q Eſi illis p̄bris q̄ tēpoꝛe ſanctiſſimi p̄decceſſoris nr̄i dñi pape Nicolai excōmunicati ſacrū miniſteriū cōtingere p̄ſūpſerūt, t̄pi in ſe dānationis (ſicut canōes ſtatuerūt[c]) ſentētiā intulerūt. tñ q̄ miſeratio aplica venias ſolet p̄ſtare correct⁹: ob multitudinē mie illius hāc indulgētiā exhibem⁹, vt ſancta cōione ſaginati[d] ſtudeāt trib⁹ annis cōtinuis p hebdomadā oi

ex ignorantia vel timore, neceſſitate vel volūtate. qua re queſuit Benebaldus epūs Conſtantien. ab Urbano ſcdo qualiter puniri debeant: vel ad ſatiſfactionē recipi. Et reſpōdet q̄ ſi non reſipiſcāt, anathematizari debent. Si vero ſatiſfacere velint: illi qui ignorātia, timore vel neceſſitate excōicatio partici pauerunt, ſub mi nori penitētia ſūt recipiēdi. Qui vero volūtate vel negligentia cōicauerunt, ita diſtricte ſunt recipiēdi / vt ceteris metus incutiatur.

e ¶ Ignorantia. craſſa: q̄ vere ignorās nō eſſet excōmunicatus. vnde lex dicit. Scientiā nō ignorātiam volum⁹ obligari.

f ¶ Timore. extra q̄s met. cau. ſacris.

g ¶ Aut negligē ter. No. negligentiam cōparari voluntati. ff. de reg. iur. l. late culpe.

h ¶ Coercione. S̄z pone q̄ alīqs laic⁹ iurauit ſe alī laico ſatiſfacere. poſt abſolutionez vult et ſatiſfacere coꝝ ſcl'ari iudice. nūq̄d iudex eccl'ia ſtic⁹ p̄t cognoſcere de iſta ſatiſfactiōe cū illa ſit cā ciuil⁹? ſic, ar. ex de doñ. inter vi. ⁊ vro. ō prudentia. eē de cōiu. ſer. c. ij. vbi iudex eccl'iaſtic⁹ de liber tate ſiue de hēditate cognoſcit ⁊ p nūciat: ⁊ iudex eccleſiaſtic⁹ de cā naturali⁹ cognoſcit. extra qui ſi. ſint le

gi. c. latoꝝ.

Q Uidā clerici p̄pria[i] relinquere volūt, de ſuis et eccleſie reb⁹ teſtamentū cōficiūt. ō reb⁹ eccleſie nonnulla largiuntur.

hebdomada in ſeclida ⁊ quarta et ſexta feria a vino ⁊ a carnibus ieiunent, ⁊ vltra iugēda nequaq̄ p̄mittere. Q ui autē excōicatis cōmunicāt: p modo peccati penitentie modum accipiant.

Unde Urban⁹. iij. Benebaldo Conſtantien. epō.

¶ Qđo modo peccati puniantur qui excōicatis cōicant.

Sanctis quippe canonibus cautū conſtat vt q̄ cū excōicat⁹ cōmunicauerit, excōmunicet. ipſius tamē penitētie at q̄ abſolutionis modos eo moderamine decernimus, vt quicūq̄ ſeu ignorantia[e] ſeu timore[f] ſeu neceſſitate cuiuſcq̄ negocij marimi et maxime neceſſarij eoꝝ ſe cōiunctu et ſalutatiōe, oratione, oſculatiōe cōtaminauerit: cū minoris penitētie medicina, ſocietatis noſtre participationem ſortiātur. Eos vero qui aut ſpōtanee aut negligēter[g] inciderint: ſub ea volumus diſcipline coercitiōe[h] ſuſcipi, vt ceteris metus incutiatur.

¶ Cauſa.xij.

Cauſa. Jn.xj. cauſa. q.j. c. inolita. ⁊ c. placuit. introduxit mgr̄ Gra. clericos litigātes de reb⁹ p̄priis. Sed q̄ poſſet dubitari an clerici debeāt habere p̄pria, q̄ p̄deceſſores eoꝝ oia habebāt cōia: de q̄b⁹ dr: Multitudinis credentiū erat cor vnū, ⁊ ala vna: nec quiq̄ eoꝝ aliq̄d ſuū eſſe dicebat, ſz erāt eis oia cōia: ideo ſupponit hāc xij. cauſam, in qua oſtdit an clerici poſſint p̄pria habere, ⁊ annecti de alienatione rerū eccleſie: ⁊ vtrū clericis liceat cōdere teſtamēta. Ut autē hec oia meli⁹ pareāt, proponit thema de quo quinq̄ elicit queſtiones, in hūc modum dicens: Quidam clerici ⁊c.

i ¶ Propria. ō. p̄ri. cauſa. q̄. j. in illo ca, inolita, et ca.

Excōicare an cato. Sed c in ho die ſimplici verbo poſſit abſolui? Hoc ſane intelligēne ꝺđ: quia omnis res p quaſcunq̄ cauſas contrahit, per eas excō. cū dē diſſoluit: vt extra de reg. iur. omnis res.

¶ Poſſit. ¶ Hec ē p. pare. q̄ō. in qua ponitur que penitentia debet imponi illis qui excōicati celebrauerunt. Jo. de fan.

D Eillis. ¶ Cautelā. Tēpoꝛe Nicolai q̄d̄ā p̄ſbyteri duz eſſent excōicati p̄ſumpſerunt diuina officia celebrāre: quo mortuo cū ipſi penitētiā agere vellent: q̄ſiuit clerus ſalonitanus a papa Joāne que penitētia ſit illis ſacerdotib⁹ imponēda. Et reſpōdet q̄ ō iure deberēt deponi: de mia tamē ſedis aplice in ſancta cōmunione p̄mittunt: ita vt tribus continuis annis in vnaquaq̄ hebdomada in ſeclida ⁊ quarta et ſexta feria a vino ⁊ a carnibus ieiunent, ⁊ vltra iugenda non committant.

Sub. non ab alio. q. quāto. in fine. xvij. q. iuſta. Lan.

c ¶ Statuerunt. ō. eo. ſi quis epūs. cōtra. vbi eis negatur ſpes reſtitutionis: ſed non negatur quin a papa poſſint reſtitui.

d ¶ Saginati. pingue verbū de pingui intellectu p̄ſſ. ceſſit. xliij. diſt. ℈. fi.

e ¶ Qui autē ¶ Cauſa. hic docet Gra. q̄ cōicantes excōicatis p̄ modo peccati maioris vel minoris debent

S penitere: quoꝝ p̄obat ſequenti ca.

Anctis. ¶ Cauſa. Quidā cōicauerūt excōicatio

placuit. S. induxit clericos litigantes de proprijs reb⁹. Sed quia dubitari posset an possint clerici habere proprias: ideo ponit hanc causam: in qua querit an clerici possint proprias possidere: & an possint res ecclesie alienare: & an possint condere testamentū. & vt hec & alia tr̃. a ¶ An vtrū a. ecclie & sacerdoti.

QClericos. tr̃. Hec. q. diuiditur in duas partes. In prima probat magister per xvij. auctho. q̃ nullus clericus debet habere ꝓpriū: q̃ th̃ de regularibus intelligit, qui proprijs renunciauerūt. Sed a tribus his obijcit. Jo. de san. ¶ Caius Nic intitulat prima questio qua queritur an clericus liceat habere ꝓpriū. et hoc ordine ꝓcedit Gra. Primo ꝓbat q̃ clerici nō debēt habere ꝓpriū. Postea ꝓbat cōtrariū. Et ideo q̃ clerici qui nō abrenūciāt proprijs, possūt habere proprias. J. ea. q. epi. manuelita. sunt manifeste. Si vero abrenūciauerunt tacite vel expresse, nō possunt habere ꝓpria. tacite. xix. q. iij. nunc aūt. expresse, cum vna voce hoc exprimunt. & hoc teneas, quicq̃d Gratianus dicat. Tu autem ne dū leerot candide ex superioris dispēsatione nisi aliter fiat.

Modo primū queritur vtrū liceat clericis ꝓpriū habere: Secōo, an res ecclie q̃ ab eis date sunt, possint cōstare aliq̃ firmitate eis q̃ eas acceperit: Tertio, si ante ꝓmotionis sue ordinationis debantur: & post ordinationē aliqua inuenisse noscūtur: an possint ea relinquere quibus voluerint, an non: Quarto, si de suis & ecclesie rebus aliq̃ acquisisse noscunt: an vtriq; ꝑmuniter, an singulariter ecclesie vel sacerdotij iure proueniant: Quinto, si testamēta liceat eis conficere:

¶ Questio. i.

Clericos [b] nihil possidere debere, multis authorit. iuberur. Aitem Toletanū cōciliū.

¶ Impuberes & adolescētes in vno cōclaui manētes pbatissimo seniori deputentur.

Omnis etas ab adolescētia [c] in malum ꝓna est. nihil incertius ẽ vita adolescentium. [†] ob hoc cōstituere oportuit vt si q̃ ipuberes aut adolescētes in clero existunt, oēs in vno cōclaui cōmaneāt vt lubrice etatis annos nō in luxuria, & in disciplinis ecclesiasticis agāt, deputati pbatissimo [b] seniori: quem & magistrū [c] doctrine, & testē vite habeant. ¶ Q̃ si aliq̃ er his pupilli [f] existūt, sacerdotali tute la foueant: vt & vita eoꝝ a criminibus intacta sit: & res eoꝝ ab iniuria impiorū. Qui aūt his preceptis resultauerint, ministerio deputent: vt vagātes anime & superbe seuerioꝝ regula distringantur.

Item Clemens in epla. iiij.

¶ Omnibus clericis cōmunis est vita seruanda.

Dilectissimis fratrib⁹ & condiscipulis hierosolymis cum chartissimo fratre Jacobo & coepo habitantib⁹ Clemēs eps. Cōmunis vita oibus fratres necessaria est, & maxime his qui deo irreprehensibiliter militare cupiunt et vitā apostolorū eorū. ꝑ discipulorum imitari volunt.

† Cte. glo. i. ff. auerte his igitur, als his ꝓag. in fin. & iust. et iure. Pupillus vbi ꝺ educari.

d ¶ Probatissimo. Pupillus em apud tales educari debet qui nō insidient eius pudicitie: vt. ff. vbi pupillus. de. l. pen. Uel die senioni. i. pbo, lxxxiij. di. porro.

e ¶ Magistrum. Nota q̃ magister ꝓbere debet testimonium de vita discipuli, similiter de eius doctrina: vt. C. de adue. diuer. iudic. l. nemini. sic domestica testimonia quandoq; admittūtur. sic et pater perhibet testimonium de filio. xx. q. iij. Piens. sic & alꝫ. q̃. vj. cum pastoris. et J. ea. q. manifeste. & q. j. deus oiporēo.

f ¶ Pupilli. hic de laicis loquitur qui sunt commendati ecclesie.

† Ides Alex. ꝺ pmo. i. l. j. ff. de iur. om. iu. coll. j. vbi ꝺ q̃ ꝓ mi serabili bus ꝓpositis iudex pōt interponere officium. erā nō ipsa tū p. l. j. C. eā is pe. iter pup. et mid.

b ¶ Clericos. In hac prima q̃one, scitz an clerici possint ꝓpria habere: Gra. allegat pro & cōtra: deinde solvit in illo. ¶ cum ergo. & male. Hic ergo q̃ possunt habere ꝓpria nisi renūciauerint † ꝓprijs. J. ea. q. j. sint manifeste. Sed hoc nota q̃ in primitiua eccla omnes credentes siue clerici siue laici nihil proprij possidebant: sed communia erāt oia: ꝓm q̃s loquit. J. e. ca. ij. et si qua capitula contrariū dicant, loquuntur de ꝑsilio, vel ꝓm tempus primitiue ecclesie, vel de his qui tacite vel expresse renunciauerunt proprijs.

† Scitz tacite vel expresse: tacite, vt. xix. q̃o. iij. nūc aūt. expēsciendis: quoꝝ vita q̃ semp ad malū prona est: ideo se, cū vi in vno cōclaui oēs manere debent: deputati probatissimo seniori qui magister sit doctrine, & testis vite eoꝝ. In secūda parte loquit de laicis pupillis eccle cōmendatis, quos prelatus ecclesie debet in oibus custodire. Si aūt aliquis eoꝝ cum adulti fuerint, luxuriose vivere voluerint: si aliter cōrigi noluerint, ponātur in monasterijs, vt ibi districtius viuant. Secunda pars incipit ibi, Q̃ si aliqui. Et nota q̃ omnia cap. que dicunt q̃ clerici non possunt habere ꝓpria, intelligūtur de illis qui renunciant proprijs tacite aut expresse.

c ¶ Ab adolescentia. In clericis expectantur. xvij. anni: et tūc queritur an velint in seculo perseuerare: vt S. distin. lxxviij. & his. In monachis xvij. vt. j. xx. q̃o. j. illud.

Probatissimo. Pupillus em apud tales educari debet qui nō insidient eius pudicitie: vt. ff. vbi pupillus. de. l. pen. Uel die senioni. i. pbo, lxxxiij. di. porro.

Magistrum. Nota q̃ magister ꝓbere debet testimonium de vita discipuli, similiter de eius doctrina: vt. C. de adue. diuer. iudic. l. nemini. sic domestica testimonia quandoq; admittūtur. sic et pater perhibet testimonium de filio. xx. q. iij. Piens. sic & alꝫ. q̃. vj. cum pastoris. et J. ea. q. manifeste. & q. j. deus oiporēo.

Pupilli. hic de laicis loquitur qui sunt commendati ecclesie.

Pupilli. Pupilli, orphani, viduę, liberti, miserabiles ꝑsōe † spectant ad iudicium ecclesiasticū: vt. lxxxvij. dist. ca. j. & q. et. C. quando impe. inter pup. & vid. l. unica. ¶ si pupilli. & xvj. q. j. generaliter. que hic ꝓ contrario signant. Sed dic tutela id est protectione. Jo. Credo q̃ sint de foro vtriusq;. B. vnde ecclesia tales tueri id est nutrire non tenetur, sed tueri id est protegere tenetur.

† Idest Alexā. ꝺ pmo. i. l. j. ff. de iur. om. iu. coll. j. vbi ꝺ q̃ ꝓ mi serabili bus ꝓpositis iudex pōt interponere officium. erā nō ipsa tū p. l. j. C. eā is pe. iter pup. et mid.

Dilectissimis. ¶ Caius. Hierosolymis erāt quidā qui proprijs renūciauerūt cū ipsis apōlis: sed non bene seruabāt. & ideo Clemens papa scribit Jacobo et eccli habitantibus: & primo salutās eos docet q̃ omnia debēt esse cōmunia. Et hoc ꝓbat sex rōnibus. Prima est q̃ de iure naturali a principio omnia fuerunt communia: sed per iniquitatem est proprietas inducta: vt dicatur, hoc est meū: illud tuum. Secūdo authoritate Platonis dictis oia debere esse cōia, etiā proteo. Tertio authoritate prophete. Quarto exemplo apostolorum. Quinto exemplo christianoꝝ primitiue ecclesie, qui vendebant agros, et precia eorum dabant apostolis. Sexto exēplo Ananie et Sapphire qui mortui sūt ante pedes Petri: quia mentiri sunt de precio agro-

rum. In ff. hortatur eos vt ab apostolicis regulis nō recedant. Prima ratio incipit ibi: Communis enim vsus Secunda ibi: Deniq; Tertia ibi: Ecce q̄ bonū. Quarta ibi: Istius enim. Quinta ibi: Oēs vero. Sexta ibi: Ananias. Et ieui⁹ repete, probat sex rationib⁹ q̄ omnia debēt esse cōmunia.

¶ Dilectissimo. Sex rationibus p̄bat ossua esse communia. Et nota q̄ papa hic se postponit. sic postponit. Z. xcvij. dist. victor.

a ¶ Olim. Unde Tullius. Dulcissima rerū possessio cōmunis est. t dicit Philosophus, Quterissime viuerent homes in hoc mūdo si de medio sublata essent duo ꝓba. s. meū t tuū.

Meū & tuū tollūt humanū ocium.

b ¶ Sed per iniq̄tatē. i. per consuetudinem iurisgentium equitati naturali cōtrariam: ne sit contra. Z. distin. viij. c. i. Uel p iniquitatē. i. per solicitudinem vt ibi: Facite vobis amicos de mammona iniq̄tatis. i. de pecunia q̄ per solicitudinē est questita. qd xvij. q. v. §. sed hoc multipliciter.

Psal. cxxxij. Amicos facere de mām. iniq̄tatis qd est.

c ¶ Et coniuges. non quo ad vsum carnis: sed quo ad vsum obsequij vel quo ad dilectionē.

Conc. xxxj. dist. omnino. ff. l. j. §. C. q̄ vers. Et est argu. q̄ vers. bū generale generaliter intelligendū est. xix. distin. si Romanor. t in. l. j. §. fi. vt d bem. ff. de offic. pfe. vi. Actu. v. a.

¶ Cōis enī vsus oīm a q̄ sunt in hoc mūdo, oibus esse hoibus debuit: ſz per iniquitatē b alius hoc dixit esse suum: t alius illud: t sic inter mortales facta est diuisio. ¶ Deniq; q̄dam grecorū sapientissimus hec ita sciens esse cōia debere ait amicorū esse cōmunia oia. in oibus aūt sunt sine dubio t ziuges c. t sicut (inquit) nō pōt diuidi aer d, neq; splendor solis: ita nec reliqua q̄ cōiter oibus data sunt ad habēdū, diuidi non debere, sed habenda esse cōmunia. vnde et dns per prophetā loquit dicēs: Ecce q̄ bonum et q̄ iocundū. ꝛc.

¶ Istius enim cōsuetudinis moꝛe retento, etiā apli eoꝝq; discipuli (vt predictū est) vna nobiscū t vobiscū ꝛmunem vitam duxerūt: vt em̄ bene nostis, erat multitudinis eoꝝ cor vnū t aīa vna e: nec quisq̄ eorū aut nostrū de his q̄ possidebant f aliq̄d suū esse dicebat sed oia nobis t illis erāt cōia: nec quisq̄ egēs erat iter eos.

¶ Oēs vero q̄ domos vel agros possidebant, vendebant eos: t precia eorū, t reliquas res quas habebāt, offerebāt, ponētes ante pedes aplorꝝ: sicut nobiscū quidā vestruꝝ cognouerit t videri: t diuidebat singulis, put cuiq; opus erat.

¶ Ananias aūt vir austerus et sapphira g vxor eius q̄ mētiti sunt aplis de precio agrorum suorū quos vendiderāt, nobis p̄sentibus in conspectu oīm circūstantiū a conspectu aplorꝝ propter peccatū h eorū

Arg. ff. de p̄scrip. causam. Sed dic possidebant. i. detinebant sicut seruꝰ dicitur possidere. ff. de acqui. pos. q̄s seruus.

g ¶ Et Sapphira. ſ. xxiij. q. viij. legi. t. c. Petrus.

h ¶ Propter peccatū. propter peccatum mouitur d̄s citꝰ: vt. xxiij. q. iij. ea vindicta.

Petrꝰ vitā ab breuiat

i ¶ Recordatiōe. aſs retractatione.

k ¶ Precipimus. id est monemꝰ. similē. xxviij. q. j. sic em̄. videt tamē q̄ hoc fuit p̄ceptū

†† Contra hoc ecclia hoc potuit p̄ facit licere: sicut contra cōnētiam. sed si hoc filiū. et hodie preciperet, ca. horz defomaret statū tamur. ecclesie vniuersalis: nē. ſz sed pe q̄ p̄ ber esse. ſ. q. vi. t si cepit cōilla. Uel dic q̄ pre- sulunt, ceptū erat eis qui t monētūc renūciauerāt tur vt i proprijs, nō alijs, p̄di. ca. xvij. q. i. c. j. sicem. nē.

Necessaria. ¶ Cas⁹. hic reprehēdunt quidā regulares q̄ cō muniter viuere nolebāt, nec volebāt habere platos. p̄tiunt ergo duo papa ſz Eugenius t leo q̄ cōiter viuāt t ptelatos habeāt tales qui eos exortnent: et non dehonestēt. Ministri. i. plebani vel archipresbyteri, vel economi, vel himōi.

l ¶ Necessaria. i. vtilis t honesta.

m ¶ Claustra. idē dicitur de ꝑse. dist. v. in oīmb⁹. Z. dist. xxxij. preter.

n ¶ Officine. Z. dist. xxxij. si qui vero. cōtra. Z. j. q. ij. sacerdos. ꝓtra. ſ. e. quia tua. ſz ibi loquitur de ecclesijs collegiatis hic nō. vel consuetudo diuersarū ecclesiarū soluit contrariū.

o ¶ Ulla. ¶ Atrio. i. cemiterio, quod habebit. xl. passus in circuitu ecclesie maiozis, capelle vel minoꝝ eccliē. xxx. vi. ſ. xvij. q. iij. sicut est antiquissimus. sic palatiū imperatoris nō est primatorum parietibus coarctandum. C. de ope. pu. quicunq;

Atriuꝝ mite- rium.

¶ Nec in atrio ecclesie nisi clericorum edificia ponant.

Nulla edificia in atrio o ecclesie ponantur, nisi tantum clericorum.

¶ Item Hiero. ad Nepotianū.

¶ Clericꝰ nihil seculare possideat.

p ¶ Possidebant. Ergo aliquis potest possidere rē cu-

Clericus. ¶ Casus. Nepotian[us] rogauit Hiero. vt dictaret sibi libellū de clericorum vita, quod Hiero. fecit. hoc ergo cap. qō est pars illius libri, qria ostendit, sc3 q̄ clericus debet nomē suū interpretari, z iuxta interpretationem viuere. Secūdo ostendit q̄ clericus non debet habere diuitias: quia cū his qui talia possident, dominus est de designatur: nec vult fieri pars eorum. Tertio ostēdit q̄ clericis de decimis z oblationibus viuere debet, z relinquere hereditatem parētib[us]. Hoc vltimū est de pcilio quod datur perfectis. Uel ſm vetus testamentū quando leuite decimis z oblationibus pstenti erant, sicut dicit H. cum hodie etiaz monachi ab hereditate paterna vl̄ materna nō excludant: vt. xvij. q. j. statutū. z. xix. queſt. iij. psens.

Psal. xv.

a ¶ Nitaſ. Arg. a nominis interpretatiōe. xvj. q. j. si cupis. nola ēſ debēt esse consonantes. insti. de donaſ. est z aliud.

Diuitias habere, pcīm nō est.

b ¶ Si aurū. nō ſm est peccatū habere diuitias si ad sint bona opa: vt xxx. dist. hec autē scripsimus, sz tūc est pcīm si ꝓpter eas iustitia deseritur. ſ. eo. habebat. vel cum homo in eis spem suam ponit: vt. xij. q. j. sunt in ecclesia.

Funiculus q̄d sit.

c ¶ Et funicul[us] Funiculus hic dicitur mensura quedā qua diuidebatur hereditas post funus defuncti, ſm illud. Funes ceciderūt mihi in preclaris. z dicitur a funere.

d ¶ Nō accipio. Monachus tamen succedit in hereditatē: vt. xix. qō. iij. non liceat. z ecclesia nomine eius recipit: vt. xvij. questio. j. ca. j. Unde Ouidius. Alteri[us] vi. es subtrahit alter amor.

e ¶ Inter ceteras. Sed ſingulariter, z est ar. q̄ clerici non debent partiri hereditatē cum fratribus.

Uel. ¶ Casus Quidam rogauit Ambro. vt scribe ret sibi qualiter posset seculū fugere, z deo seruire: cui Ambro. rescribit dicens q̄ seculum duobus modis fugitur, scilicet renūciādo rebus propriis, z seculariibus curis: z abdicando se a domesticis personis z cōsanguineis: vt suis se abneget, q̄ deo seruire eligit.

f ¶ Necessitatis. i. solicitudinis.

g ¶ Officia. icz secularia.

h ¶ Decerpitur. i. subtrahitur. sic. xcix. dist. ecce.

i ¶ Abdicatio. q̄ ad carnalē affectū vel copulā.

Quo. ¶ Casus. Quidā leuita rogauit Hiero. vt assignaret sibi differentiam inter clericos z laicos: z quod esset officium vnuscuiusq; Hiero. ergo rescribit ei assignādo duo genera hoim. ſ. clericos et laicos. clericorum est officium diuina ꝓtemplari orationib[us] et diuinis officijs insistēdo, z ab omni strepitu tēporaliū cessare. isti dicuntur reges, q̄ se z alios regere in virtutibus debent. z in signum hui[us] rei gestant coronam in vertice. Laicorum vero officiū est ducere vxorē, terram colere, z ea que ꝓtinent in ſ. ca. z ostēdit qualiter vtrisq; interpretent.

k ¶ Cōuersi. cōuersi oēs dicūtur ecclesiastice persone: vt. xvij. q. iij. quisquis. z verberans talem incidit in canonem. extra de sentē. excōmu. non dubium. z habebūt habitum illorum cum quib[us] cōuersant: vt. xxj. questio. vij. in nona. z licet conuersi hic dicant deo deseruire, non tamen tenētur continere. nam quidam talium ꝓfitentur, quidam nō: vt. xxvij. questione. j. vt lex. nazaroi. Hi sunt ecclesiastice persone, et tamen non tenētur cōtinere: vt. xxj. dist. in. ſi quis eorum. quia possunt contrahere matrimoniū legitimum. Item licet rēplarij sint ecclesiastice persone, tamē possūt mouere arma ex permissione ecclesie.

Cōuersi suzuerberans incidit in canonem.

l ¶ Depositio. Sic. ſ. distinc. xxiij. prohibite. z capilli qui remanēt, designat q̄ aliqua debemus retinere ad sustentationem.

m ¶ Proprietatem. rerum ecclesiasticarum. tamē bene concedendum est q̄ clericus sit dominus fructuum collectorum, sed licet proprietas fructuum sua sit, ta-

Clericus q̄ Christi seruit ecclesie, interpretetur primū vocabulū suū: z nominis definitione prolata nitatur[a] esse q̄d dicit. si enim cleros grece, latine sors appellatur: propterea clerici dicūtur quia de sorte domini sunt: vel quia ipse dominus sors id est pars clericorum est: z quia vel ipse pars dñi est, vel dominū partez habet: talē se exhibere debet, vt ipse possideat dñm: et ipe possideatur a dño. Qui dñm possidet, z cum prophe ta dicit. Pars mea dñs: nihil extra dominū habere potest. q̄ si quippiam aliud habuerit pꝛeter dñm, pars eius nō erit domin[i]. verbi gratia si aurū[b], si argentum seu possessiones, si varia supellectilem: cum istis partib[us] nō dignatur dominus fieri pars eius. Si autem ego pars domini sum, et funiculus[c] hereditatis eius: non accipio[d] partes inter ceteras[e] trib[us]: sed quasi leuita z sacerdos viuo de decimis: et altari seruiēs, altaris oblatione sustētor. habēs victū z vestitū, his contentus ero: z nudam crucem nudus sequor.

Ite Ambro. de fuga seculi.

¶ Nihil pter deū debz curare q̄ in eius sorte eligatur.

Qui portio de[us] est, nihil debet curare nisi deū: ne alterius impediatur necessitatis[f] munere. Nō em̄ ad alia officia[g] confertur, hoc religionis cultui atq; huic nostro officio decerpit[h] hec em̄ vera est sacerdotis fuga, abdicatio[i] domesticoꝝ, et quedā alienatio charissimoꝝ: vt suis se abneget, q̄ seruire deo elegerit.

Ite Hiero. ad quēdā suū leuitam de duob[us] generib[us] hoim.

¶ Clericis z deo deuotis nec causas agere, nec aliquid pro pulum habere licet.

Duo sunt genera xp̄ianoꝝ. est aūt vnum genus qō mancipatū diuino officio, z deditū cōtēplationi et orationi, ab omni strepitu tēporalium cessare conuenit: vt sunt clerici z deo deuoti videlicet quersi[k], cleros em̄ grece latine sors. inde hm̄oi hoies vocanē clerici, id est sorte electi. oēs enim deus in suos elegit. hi nanq; sunt reges, id est se z alios in virtutib[us] regētes et ita in deo regnum habēt. et hoc designat corona i capite. hāc coronā habent ab institutione Romane eccle in signū regni qō in xp̄o expectāt. Ratio vero capitis est tpaliū oīm depositio[l]. Illi em̄ victu z vestitu cōtēti, nullā inter se proprietatē[m] habētes: debēt habere quid tamen, nō tamen tenētur continere. nam quidam talium ꝓfitentur, quidam nō: vt. xxvij. questione. j. vt lex. nazaroi. Hi sunt ecclesiastice persone, et tamen non tenētur cōtinere: vt. xxj. dist. in. ſi quis eorum. quia possunt contrahere matrimoniū legitimum. Item licet rēplarij sint ecclesiastice persone, tamē possūt mouere arma ex permissione ecclesie.

men non potest eam in morte eius alicui largiri ratione testamẽti, sed intuitu eleemosyne sic: vt extra de testamen. ad hec. sicut heres licet sit dñs rerum quas tenetur per fideicommissum restituere alĩ: tamen nihil potest ide alienare. ff. ad trebel. deducta. ℣. vlt. ℣. l. quidam. ℣. si quis.

a ¶ Ad vsũ. prohibetur etiam laicis ne seruent pecuniã: vt. xl. vij. distinct. sicut hi. hoc ideo ne ꝯs in auaritiam incidat ar's bene licet: quia nõ debet quis omnia bona sua stati effundere: vt. lxxxv distinc. non satis. ℣ dic nõ nisi ad vsũ est nõ ad abusũ bene enim possũt habere ꝓprium.

Pecuniã seruare virũ licitũ sit,

b ¶ Oblationes. Immo precipitur eis oblationes dare: vt. xvj. q. j. statuimus. ℣. de consecra. distinc. ℣. omnis christianus. x. q. j. quia sacerdotes.

Q Uia tua. ¶ Cassio.

Tres qõnes fecit Augustin⁹ Gregorio: quib⁹ questionibus Greg. tres dat responsiones. Prima fuit an clerici Anglorum debeant ꝓpr̃ias renunciare, et cõmuniter viuere. ℣ respõdet q̃ sic: vt habetur in principio ca. Secunda fuit an clerici coniugati ℣ in minorib⁹ ordinibus constituti debeant habere stipendia ecclesiastica. Et respondetur q̃ sic, sicut est a patrib⁹ scriptuz q̃ diuidebãt ꝛc. qui sub regula ecclesiastica sunt tenendi. Tertia fuit si quid supereſt cõmuniter viuentibus de annuo reditu, quid debeat inde fieri. Et respondet q̃ debet pauperibus erogari: et hoc probat authoritate Christi dicentis. Quod superest ꝛc. Secunda pars ibi, Si qui vero sunt. Tertia ibi, Communiter autem viuentibus.

ꝑ hec ẽ vera sẽ tẽtia ꝑs tim. et Ioan. ℣ q̃ ꝯs ẽ est ius verꝫ: et ſtatur hodie ei quod tin de c. hic habere ꝓpriũ sed si hereditas aliqua deuoluitur ad alle. de eum erit ecclesie: vt post. xviij. q. j. c. j. in fi.

c ¶ Seorsum. Ergo monachus eps factus nõ potest de. con d. u. ca. j. cnit. hoc hodie non tenet, ℣ extra de cleri. cõiuga. Joan Andr. neg. et. c. j.

e ¶ Uxores. si sint clerici: nũquid ergo dotmiunt cum aliis: vt. ℣. e. necessaria. non, quia esset inhonestum in vxorato. Item cantabunt ne cum clericis? quo ℣ videtur: q: non aliter perciperẽt stipẽdia ℣ qõ hic dicit, speciale est in Anglicis. nec enim simul habebit quis ecclesiasticum beneficiũ et vxorẽ. extra de cle. coniuga. diuersis. ℣ ca. Joã.

f ¶ Sub ecclesiastica regula. Hic patet q̃ si aliquis in minoribus ordinibus cõstitutus dicat vxorẽ, non tamen põt more laicorum viuere: nec potest cõueniri coram seculari iudice: nec verberari sine sacrilegio vt. xx qõ. iij. eos. ℣. lxxxj. distinct. dictũ. Jo. qõ falsuz est: vt extra de cle. cõiuga. Joannes B.

Lu. xj

g ¶ Portionibus. l. dãdis decimis. monachi ẽm communiter viuentes nõ dant decimas: vt. ℣. xvj. qõ. j. decimas. et ꝺ deci. fraternitatem.

Monachi non tenẽt ad decimas.

h ¶ Quod superest. Uidetur ergo q̃ si aliqs ita pauper est q̃ ei nõ sufficiãt sua, videtur q̃ non teneat dare decimas: q: nullo precepto sibi alicui tenetur subtrahẽ necessaria: vt. lxxxvj. distinct. nõ satis in fi. qõ non est verum.

Decimas soluere pauper non tenetur.

Actu. iiij. ſ.

S Cim⁹. ¶ Cassio. Quidaz clerici catholici voluerant se nihil ꝓprium velle habere: quod votũ male seruabant. hortatur ergo papa Urbanus illos omnes ad communem vitam habendã, exemplo apostolorum, quibus erant omnia communia: et vt votum quod fecerunt dño, fideliter custodiant, ne damnationem sed ꝓmium sibi acquirant: quoniam melius est non vouere, q̃ votum ꝓtout melius potest non adimplere. grauius ẽm puniuntur qui votũ vel fidem non seruauerunt, q̃ illi qui nunq̃ votum fecerũt, et semper sine fide fuerunt.

Eccls v. a.

Pollicitatio nulla

i ¶ Pollicitationem. Nota q̃ ex nuda pollicitatione quam quis facit deo, potest conueniri. xxij. q. v. cap. iuramenti. sic ex nuda pollicitatione facta reipublice: vt q̃ꝫ ꝺ ff. de polli. l. j. obligat.

Clerici nĩhil ꝓprium possideant.

Q Uia tua frat̃nitas monasterij regulis erudita, seorsum non debet fieri a clericis suis in eccl̃ia Anglorum que (authore deo) nuper ad fidẽ perducta est, hanc debet instituere conseruationẽ, que in ꝓncio fuit patribus nostris: in quib⁹ nullus eoruz ex his q̃ possidebat, ꝓpriũ habebat: sed erãt illis oia cõmunia.

¶ Si q̃ vero sunt clerici extra sacros ordines constituti qui senõ possunt ꝓtinere, sortiri vxores debẽt: et stipẽdia sua accipere exterius: quia et de eisdẽ patribus nouim⁹ scriptum q̃ diuidebãt ꝓout cuiq̃ opus erat. De eoruz quoq̃ stipendio cogitandũ atq̃ prouidendũ est, ℣ sub ecclesiastica regula sunt tenendi, vt bonis moribus viuant: ℣ canendis psalmis inuigilent, et ab oibus cor et linguã illicitis et corp⁹ deo authore cõseruent. Cõiter aũt viuẽtib⁹ ĩã de faciẽdis portionib⁹, vl̃ exhibẽda hospitalitate, ℣ adiplenda mia a nobis q̃d erit loquẽdũ: cũ omne quod superest necessitatibus, in causis pijs ac religiosis erogandũ est: dño magistro oib⁹ dicẽte. Q̃d superest date eleemosynam: ℣ oia mũda sunt vobis.

¶ tẽ Sre. Aug. Anglor ep̃o

¶ tẽ Urba nus papa oibus catholicis.

¶ Clericis oia cõia ee debẽt.

S Imus vos nõ ignoraregꝫ hactenus vita cõmunis inter omnes christianos viguit: et adhuc gr̃a dei viget: ℣ maxime inter eos qui in sortem dñi sunt electi. i. clericos: sicut in actibus apostolorũ legit. Multitudinis autem credẽtium erat cor vnũ, ℣ aĩa vna: nec quisq̃ eorũ que possidebat aliquid suũ esse dicebat: sed erant illis oia communia. ℣. j. Quicunq̃ vestrũ cõmunẽ vitã susceptã habet, ℣ vouit se nihil ꝓpriũ habere videat ne pollicitationẽ suam irritã faciat: sed hoc quod dño est pollicit⁹, fideliter custodiat: ne dãnationẽ sed premiũ sibi acquirat: quoniã melius est nõ vouere, q̃ votũ ꝓut melius põt nõ pficere. Ba-

a ¶ Aut fidem, hic videtur Urbanus soluere questionem Aug. vi.q.j.quero. in fi. Dicit ibi quidam magis puniendum esse illū qui semp fuit infidelis: q̄ illum qui aliq̄n fuit bonus. nam istius opera quandoq; viua fuerunt. tamen hec litera contradicit eis.

† Ar. in aut. de iur. ff. no ap̄ in fine. Archi.

Nolo. ¶ Casu. Ad euidētiā huius. c. no. q̄ Aug. fecit tres ꝓstitutiones. Primo cōstituit nullū ordinare clericū nisi ꝓprijs renūciet. sed quidā vt clerici fierent, ꝓprijs renūciabāt: q̄ postea male seruabant. quare Aug. videns hoc esse multis occasionē peccandi, primā ꝓstitutionē retractauit: vt j.c. certe. volēs potꝰ habere clandos q̄ mortuos. Tertio, iuxta volūtatē suorū clericoꝝ primā cōstitutionē cōfirmauit: sicut ꝓtinetur in hoc ca. in q̄ statuit vt nullꝰ clericus habeat ꝓprium. Q̄ multiplr ostendit, rationes plures assignādo. & si habuit, nō pōt facere testamētū: immo deponet. facit etiā mētionem de prima ꝓstōne & eius retractatiōe, j.ca. certe.

Rom. xij. d. ij. Lo. viij. d.

b ¶ Nolo. Aug. fecerat tres ꝓstitutiones. prima fuit q̄ clerici nō possēt hr̄e ꝓpria: sed illa male seruabāt: et plurimi erāt trāsgressores. ideo secūdo reuocauit eā vt j.eo. certe. Tertio de ꝓsensu suoꝝ clericoꝝ confirmauit primā cōstitutionē: vt in hoc ca.

c ¶ Necessaria, xj.q.iij. senti. ꝓtra. hoc ibi solutū est.

d ¶ Aurū. lxxxvj dist. fratrē. q̄ loq̄tur de illis q̄ ante retractationem renunciauerant propr̄ijs: et tamen volunt habere proprium.

e ¶ Dixeram, in secunda constitutione quā feceram.

f ¶ Non tollerem. Id est non precluderem eos fieri clericos.

uius em̄ puntunk qui votū fecerūt, aut fidem[a] p̄ceperūt, et votū non p̄fecerūt, aut in malis vitā finierūt: q̄ illi qui sine voto aut fide mortui sūt, & tamen bona egerunt opera.

Item Augu. in sermo. de cōi vita clericoꝝ. De eodem.

Nolo[b] vt aliquis de vobis iuentat male viuēdi occasionē. Prouidem[a] em̄ bona (vt ait apls) non solū coram deo, sed etiā coīā hoīb[9]. Propter nos ꝓscientia nr̄a nobis necessaria est: ꝓpter vos fama nr̄a nō pollui, sed pollere dz in vobis. Due res sunt cōscientia et fama. cōscientia necessaria[c] est tibi: fama ꝓximo tuo. Qui cōfidens ꝓscientie negligit famā, crudelis est & j. Nulli liceat i societate nostra habere aliq̄d proprium: sed si forte aliqui habent, nulli liceat: & q̄ habuerint, faciunt q̄ non licet. Et post pauca. Enthecā habere nō licet. Nō est eꝑ seruare aurū[e], & a se reuocare mēdicātis manū. quotidie tā multi petūt, tā multi gemunt, tā multi inopes nos interpellāt, vt plures tristes relinquam[9]: q̄ q̄ dare oīb[9] possum[9], nō habem[9]. Nō habeamus ergo enthecam. et. j. Qui habuerit ꝓprium, vel hr̄e voluerit, & de ꝓprio viuere, & ꝓtra ꝓcepta ista facere: parū est vt dicā nō mecū manebit: sed nec cleric[9] erit. dixerā[c] em̄ et scio me dixisse, vt si nollent suscipere etiā socialē vitā mecū, illis nō tollerē[f] clericatū, sed seo: sum manerēt: seo: sum viuerēt. Malui em̄ habere ecos vel claudos[g], q̄ plangere mortuos[h]. Qui em̄ hypocrita est, mortu[9] est. Quō ergo quicūq; voluisset extra manere, et de suo viuere, nō tollerē clericatū ei: ita mō q̄ placuit eis deo ꝓprio hec socialis vita: quisquis cuꝫ hypocrisi vixerit: quisq̄s inuentus fuerit habēs ꝓprium: nō illi pmitto vt inde faciat testm̄: ꝫ delebo eū de tabula clericoꝝ. Item. Qui non vult mecū manere & in cōmuni viuere, habeat libertatem: sed videat vtrum habere possit felicitatis hereditatem. Idem.

¶ Non licet habere ꝓprium his qui suis renūciant, & communiter viuere spondent.

Non dicatis[i] vos aliq̄d habere ꝓprium: sed sint vobis oīa cōia. et. j. Quicūq; autē in tantū ꝓgressus fuerit malum, vt occulte literas ab aliquo vel quodlibet munus accipiat. si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur ꝓ eo. si autē deprehenditur atq; conuincit[r]: ꝑm arbitrium pbr̄i vel ꝓpositi graui[9] emendetur. & j. Cum huius nostre cōgregationis fratres non solum facultatib[9], sed volūtatibus ꝓprijs in ipsa ordinis suscepiōe renūciauerint: & semper ꝓmissam obedientiā pentus alioꝝ ptāti et imperijs in xp̄o & ꝓpo subdiderint: certum est eos nihil habere, possidere[k], dare, vl accipere sine

g ¶ Claudos. q: adhuc tpalibus nō renūciauerant.

h ¶ Mortuos. i, qui renunciauerūt propr̄ijs, & tamen volunt habere proprium.

i On dicatis. ¶ Casus. Qui renūciauerūt mundo, ꝓpriū habere nō possunt: & si literas vel munus aliq̄s occulte receperit: si sponte cōfiteanr, parcet illis. si aūt de hoc cōuicti fuerit, ꝑm arbitriū sui ꝓpositi vel pbr̄i punientur. Tales em̄ nihil possunt habere vl possidere vel dare vel accipere sine licētia superioris. et si de eius licentia aliquid receperunt: de acceꝓ fiat q̄s superiori placuerit.

l ¶ Nō dicatis, ex de accu. ex pte. ex ne cleri. vl mo. nō magnopere.

k ¶ Possidere. Nūquid pauperi fame morienti retinentur subuenire sine licentia? ita: nec obstat. j. q̄s. j. nō est putanda. q̄ in hoc casu quilibet ei subuenire, res em̄ que nobis supabūdant, pauperū sunt: vt. xlvij distin. sicut hi. Si aūt sunt in scholis de licentia agere pōt & mutuare: sicut filiusfamilias vt. C. ad maced. l. vlt. ff. de iudi. si lōgius. ff. filiusfamilias. arg. ex de offi. iudi. deleg. preterea. ff. de iurisd. om. iudi. l. ij. Sed nūquid vestis est Religiosa quam habet? ossa & vel nunquid dicit investe possidere res ꝓpr̄ie? proprie vel vestē? non tamē nō videtur: q̄ vestis habet, qua semp vitur seruus, de peculio dñi est. ff. de peculio. id vestimentū. sed seruus nō possidet ea que sunt in peculio: vt. ff. de acquiren. posse. quod seruus. Item qui ab alio possidetur, ipse nihil possidet: vt. ff. de adulte. l. ste eueniet. Sed dicas q̄ ex permissione prelati sui possunt possidere: vt extra de statu mona. ca. monachi. Et nota q̄ monachus ratione contractus nec agere po

† eẽ ō si test nec cōueniri: † sicut ille qui cessit bonis: vt.ff. de arbi. item si vnus. in prin. Sed hoc notaui. xj.q.j. de ꝓcōna. Item cū monachus dicat seruus: vt. liij. dist. multos. ergo nō habet liberū arbitriū: vt. xxxij. q. iij. c. vnico. nec eñ velle videt qui ex necessitate obtemperat. ff. de regu. iur. l. velle. Item agere nō pōt de iniuria sibi illata: sed tamen eius prelatus pōt agere: † nisi prelatus abiit, nec relinquit pcuratorē, ad instar filiifamilias. ff. de iniurijs, sed si vnus. ℌ. ait prētor.

† Qō dic vt no. eẽ ō sen. ex. cō. parochianis.

a ¶ Sine supioris. eẽ de offi. ordi. quanto. habet tamen ius eligẽdi et ius accusandi suum prelatū siue abbatē: ⁊ illud potest facere sine licentia abbatis: qt hoc a iure eis concedit. extra de accu. ex parte.

† vt eẽ ō resc. cū dilecta. de ꝓbe. cū dilect. Brehi.

Exemplum. ¶ ℭ. ℌ. Dictum est. ℌ. q clerici non debẽt habere ꝓpria. Sz qꝝ posset aliquis dicere q ecclesia nō debet habere ꝓpria eadē rōne: qr si haberent clerici nō possent ea possidere: ideo ℣ra. ab hoc loco vsqꝫ ad ℌ. his oibus, probat q ecclesia pōt habere ꝓpria et possessiones, et q clerici nomie ecclesie possidere possunt. et si nolie suo nihil possideant. Probatur ergo in hoc ca. q ecclia loculos et possessiones habere pōt: et hoc probat exēplo dñi q loculos habuit. et qui furem admisit: vt ostenderet q quando ecclesia persecutionem patitur a furibus. i. malis, patienter ferat. B.

b ¶ Exemplum. Ab hinc ostendit q ecclesia possit habere ꝓpriū: et hoc vsqꝫ ad ℌ. econtra.

c ¶ Fures. Id est occultos peccatores. ll. xxij. q. iij. tu bonus. extra de tempo. ordi. ca. viri.

Expedit. ¶ Cāus. In hoc cap. ostendit ꝓsper q ecclesia pōt habere possessiones. ⁊ hoc ꝓbat duobus exēplis: scilz Paulini, qui sua pauperib⁹ erogauit: superioris[a] licentia debere. q si ꝓpinquus vel amic⁹ vel qui libet fratrū cuiqꝫ aliqd offerre voluerit, primo qdē ꝓtori insinuet: et sic suscipiat si ipse mandauerit. de q tñ nihil fiat aliud nisi qō ꝓtori placuerit.

Idem. He eodem.

Exēplū[b] dñi accipite cōuersantis i terra. Mare habuit loculos cui angeli ministrabāt: nisi q ecclia ipi⁹ loculos habitura erat: Mare furē admisit, nisi vt eius ecclesia fures[c] cū patiꝫ, toleret.

Item Prosper.

¶ Eccliæ prepositi rerū dispensatores efficiunt earum.

Expedit facultates ecclesie possideri: ⁊ ꝓpriꝫ pfectionis amore contēni. nō eñ ꝓprie sunt sed cōes[b] eccle facultates: ⁊ ideo quisquis oibus que habuit dimissis aut venditis fit rei sue cōemptor: cū ꝓpositus[c] factus fuerit ecclie, oim que habz ecclesia, efficit dispensator. Denicꝫ sanct⁹ Paulinus (vt ipsi melius nostis) ingētia predia que fuerunt sua: vendita pauperibus erogauit: sed cum factus esset epūs: non cōtempsit ecclesie facultates, sed fidelissime dispensauit. Quo facto satis ostendit ⁊ ꝓpria debere ꝓpter perfectionē cōtemni et sine impedimēto pfectiōis posse ecclesie facultates (que sunt profecto ꝓmunes) possideri. Quid sanct⁹ Hilarius? nōne ipse oia sua aut parentibus reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tamē cum merito sue pfectionis fieret ecclie Arelatēn. epūs: que illa tunc habebat ecclesia, nō solū possidebat, sed etiā (acceptis fidelibus numerosis hereditatibus) ampliauit. Itaqꝫ hoies tam secularium q̄ diuinarum literarū sine ambiguitate doctissimi si scirent[c] res ecclesie debere cōtemni: nūqꝫ eas debuerant suscipere qui omnia reliquerant.

Item Gregorius Felici epo de Acropoli.

¶ Diaconi vel quelibet religiose ꝑsone regularem vitam ducere cogantur.

Quonia velina[a], vir rēti, ⁊ blandina ecclie tibi in vicino sunt ꝓstitute[b]: ꝓterea frāternitati tue earū solenniter operā visitatiōis iniungimus: illud prē oibus cōmonētes, vt vbicūqꝫ prefatarum ecclesiarū siue diocesum vel diaconi vel religiose ꝑsone inuente fuerint districte ac canonice viuant.

Item Welchiades[i] papa.

¶ Quare in priminua ecclesia predia vendebantur.

Vturam ecclesiā aplī in gentib⁹ prenidebāt idcirco predia in iudea minime sunt adepti: ⁊ predia tantūmodo ad fouēdos egētes. nihilominus tamen factus epūs possessiones ecclie possedit ⁊ dispensauit. Et pilarū qui oia reliquit pauperibus: qui factus epūs non solum res ecclesie possedit, sed etiā acquisitis innumerosis hereditatibus fidelium possessiones ecclesie augmentauit. qui epi si scirent esse peccatū ecclesiam habere possessiones: nunqꝫ eas dispensandas suscepissent.

d ¶ Cōes. Queritur quis sit dñs rerū ecclesiasticarum, nūquid parentes dicūtur esse domini? arg. q̄ sic xvj. q̄. j. quoniam quicquid. Pōt dici q ecclesia sit domina: vt. xvj. q. iij. inter memoratos, sicut hereditas est dña: vt. ff. de acq. rerū do. hēditas. Alij dicunt q ipse deus: † vt. j. e. q. ij. qui rpi. et cap. qui abstulit. Vel dic dominiū esse apūd clericos, sicut dominiū rei vniuersitatis apūd ciues. institu. de re. di. ℌ. vniuersitatis. dicitur etiā pauperes dñi, quia inde sustentantur.

† Eccliæ sticarū rerū dominus apud quē est

e ¶ Cum prepositus. ⁊ cōfirmatus nam ante non pōt administrare, nisi sit valde remotus vt eẽ de elec. q̄ sicut. ⁊ ca. nihil.

† Et cū oia ei⁹ sint: hoc ꝑ ifi specialius ℌ. j. q. iij tot. ℌ. disc. c. res q̄. xvj. q. j. in canonib⁹. ℌ. si dc. et hoc verū sm Ray. ⁊ Vincē. Brehi.

f ¶ Si scirent. simile. vij. q. j. ois q̄. arg. bonū pro illis qui suis renunciauerūt, q semp pre sumitur illos instam causam et item fouere. Et est bonus sim. extra de no. ope. nū. c. j.

g Quonia velina. Nor. plurium ecclesiarum visitationem statuitur cōtra ius. sic eẽ de postu. ad hoc. ⁊ sic ratione remotionis. lxiij. dist. cum longe.

h ¶ Cōstitute. vij. q. j. cōstitutū. ⁊. ℌ. lxi. dist. obitum.

i ¶ Welchiades. Falsus est titulus: qr Welchiades fuit prorimus ante Sylnestrū, ⁊ eius ꝓpe est Cōstantinus cōuersus. xcvj. dist. in illa palea, Cōstātinus.

Vturam. ℌ Cāus. Dicebant quidam q ecclesia non debeat recipere predia: ⁊ hoc probant exem

plo apostolor, qui in Judea predia non recipiebāt: sed precia predior: vt pauperes sustentarent, quib⁹ Melchiades papa respondet dicens q̄ ideo aplī in Judea predia nō recipiebāt: qr preuidebāt ecclesiā ad gentes eransferr̄. qō cum factū esset, principes Romanor̄ fa-
cti sunt christiani:
de quib⁹ Cōstanti
nus fuit vnus, qui
legē dedit vt quis-
cunq; vellet fieri
xp̄ian⁹, z ecclesias
fabricaret: et pre-
dia eccle donaret
et ipsemet multa
donauit: z ecclesiā
beati Petri institu-
it: z sedem impe-
rialem ei reliquit.
et ab illo tpe cepit
ecclesia possessio-
nes habere: z chri
stiani ceperunt ec
clesias edificare z
seipsos cōserare.
a ¶ Romani. Er
go imperator est do
minus totius mūdi. 8. vij. qōne. j. in
apibus.
b ¶ Prime. Videtur ergo q̄ ecclia
bri Petri sit prior
ecclesia bri Joan-
nis apostoli late-
ranen. z 2. q. j. san
2 Ad hoc fa- ctor. ꝯ exponit̄ pri
cit exp̄s me beati Petri. i. se. 8. iij. apostoli: vel prī
qōe. vj. me. i. apostolice.
diuduz. c ¶ Concederet. ergo imperiuz est
vbi L. appro- apud ecclesiā Ro
bat istā manā: vt. xcvj. di
sniam. stinc. in illa pale
Alij ꝯ: constantinus.
q: eccle d ¶ Synodo, nā
lia late ante eū nō fuerūt
rañ. est gener ales synodi
p̄iar- cōgregate: vt. xv.
chalis: distin. ca. j.
ꝯ eccl'a e ¶ Basilicas. de
bri Pe- cōse. dist j. nemo,
tri non nec etiā
ep̄alis: ca. dixit in qua-
ꝯ est ō stuor ptes. In pri
ep̄atu ma parte ostendi-
portuz tur ratio quare ec
st. et iō clesia habet possef
expo- siones: scz q̄ plus
nunt vt vtilitatis conferr
sequit. ecclesie de possef-
hoc re sionibus q̄s de pre
uet q, cio: cū ex his plu
ra possint fidelib⁹
ministrari. In secunda parte dicitur q̄ res ecclesie de-
bent esse in potestate ep̄or: ex quib⁹ debent ꝯmuniter

At ꝯo cū inter turbines z ad
uersa mūdi succresceret eccle
sia, ad hoc vsq; puenit, vt non
solū gētes, sed etiā Romani a
principes, q̄ totus orbis mo-
narchiā tenebant: ad fidē xp̄i
et baptismi sacra cōcurrerēt.
e quib⁹ vir religiosissim⁹. Cō
stantinus primus fidē veritatis
patēter adeptus, dedit licen-
tiā per vniuersum orbem suo
degētib⁹ imperio nō solū fie-
ri xp̄ianos, sed etiā fabricādi
ecclesias: z predia ꝓstituit tri
buenda. Denīq; idem prefa-
tus princeps donaria immen
sa cōtulit: z fabricā templi pri
mi⁹ sedis bri Petri instituit:
adeo vt sedē imperialē relin-
queret, z beato Petro succes-
soribusq; suis ꝓpturā conce
deret c. Idē ꝯo p̄sidens san
cte synodo d que apud Nicē-
nam cōgregata est: cū querē-
lam quor̄dā clericor̄ conspi
ceret coram se deferendā, ait.
Vos a nemine iudicari pote-
stis: q: solius dei iudicio reser
uamini: dignū etenī vocati estis:
z idcirco non potestis ab ho-
minib⁹ iudicari. Ab illo etenī
tpe et deinceps viri religiosi
nō solum possessiones et pre-
dia que possidebāt, sed etiam
semetipsos domino consecra
runt: edificātes basilicas e in
suis fundis in honorē sctōr̄
martyrū per ciuitates ac mo
nasteria inumera: in quib⁹ ce
tus dño seruientiū ꝓueniret.

Item Urbanus papa.

¶ Quare predia fidelium hodie ab ecclesia nō alienentur.

Idēres aūt summi sa
cerdotes z alij atq; le-
uite z reliqui fideles plus vti
uentibus necessaria ministrare. In tertia parte dici-
tur quo noie censēatur res ecclesie. s. hoc nois oblatio-
nes. In quarta parte continetur pena vsurpantis res
ecclesie. Secunda pars incipit ibi: Ipse vero. Tertia
ibi: Ipse enim. Quarta ibi: Ideo.

f ¶ Matricibus. Videt ergo q̄ tūc matrices eccle sie olim habuer̄ predia z possessiones vnde videt q̄ illa solennitas que in alienatione rer̄z ecc'ie seruari pre-
cipitur. x. qō. ij. ca sellas. aks hoc ius tantū de ma'oib⁹ ecclesijs intelligatur. cū enī olim ec clesie erāt tenues: maior erat inquisitio adhibēda in alienatiōe. sed cuz hodie augmentate sunt possessiōes ecclesie, sufficit cōsensus capituli ec clesie ad alienatio nem faciēdam: vt j. e. q. ij. fine.
Ecclesiastice res faciliꝰ p̄nt alienari hodie q̄s olim.

g ¶ Apostolorū. Ep̄i tenent locum apostolor̄, vt hic: scilz quo ad dignitatē monachiquo ad renūciationem propriorum, et eōem vitam. xvj. q. iij. ex authoritate. offis sacerdotes q̄ ad sacramēt̄or̄ dispē sationē. xj. q. iij. ab sit. xxj. di. in nouo. lx vij. disti. quorū vices.
Apostoloꝝ loci tenēt virecclesiastici diuersimodo.

h ¶ Ab ep̄o. ex ō pręden. ca. ep̄s.

Habebat ꝛc. ¶ Casu. Probatur in hoc etem plo dñi q̄ ecclesia pōt habere possessiones: qr dñs loculos habuit. z q̄ dixit nō est cogitādum de crastino, nō ita intelligēdū est vt nihil habeamus, sed ne deo, p̄ter mūdana seruiatur. Sequens. S. patet.
i ¶ Indigentib⁹. Arg. de eleemosyna fier. eleemosy

k. ¶ Cogitandū. 8. j. q. vij. cōuenientibus, contra, vbi

dicitur/de futuris inquiramus:¶ futuris cassb debemus occurrere:vt.xxiij.dist.in nole. Sol.cautela non prohibet:sed solicitudo nimia/per quã cultus diuinus minuatur.xlvij.dist.ca.oēs huius.¶ ca.sicut hi.

Solicitudo nimia ē p hibita.

C His omnibus.¶ Hec est.q.pars.q.in qua probat q̃ possunt habere ppriũ tam clerici q̃ epi ¶ ecclie.et hoc ꝓbat p.xj.authoritates.Jo.de fan.

ij.ps.

Certe.¶ Cassius.Aug.fecerat cõstitutionẽ quãdã:sz q̃ nullum ordinaret clericũ nisi cõiter viueret/¶ ꝓpriis renunciaret.et si inueniret transgressor/deponeretur. Postea clerici renunciabant/et fiebant transgressores. Quare Aug. cõuocatis oib⁹ clericis suis mutauit constitutionẽ quã fecerat,volẽs potius habere claudos.i.propria habẽtes,q̃ hypocritas.i.transgressores:q̃ si habet ꝓpria,dimidium cadit.i.imperfectus est.sed si renũciat propriis,et habet postea propria:totus cadit,q̃ perfectionem nõ seruat exterius nec interius in anima.

a Recedere.i. non assumere propositũ renunciandi/vt ibi cadent a latere tuo.

b Tollerem.i. non admitterem.

Facto ꝓprio pot̃ quenire,

c Ecce. Argu. aliquẽ venire contra factũ suũ.xvij. qõ.ij gonsaldus. xxxv.q.ix. qõ ds. xvij.q.iij.in malis.¶ ca.iurauit.lv.dist.penitentes.ff. de his quib⁹ vt indig. tutorem. Contra.xxxij.q.v. horrẽdus. Arg.contra.vij.q.j.q̃ periculosum.viij.q.ij.dilectissimi.xvij.q.iij.sunt qui opes.C.de transact.ex causa.C de cap.¶ postli.reuer.nec nos.C.de remissio.pig. debitũ.ff.de acquiren.here.qui superstitis.ff.de adop. post mortem.ꝓtra.ff.de serui.rust.pred.per fundũ. Jo. So.libet poꝛest venire ꝓtra factũ suũ,vbi est expressum in iure:alꝫ nõ.lv.dist.penitentes.B.

hypocrita pl⁹peccat q̃ manifestus delinquens.

d Malum.i.occasio mali:q̃ rei familiaris cura,sine petõ vix põt exerceri.xxv.dist.q̃lis. Uel intellige,ꝓprie,peius est em̃ p hypocrisim peccare,q̃ manifeste: vt ex de here.cum ex iniuncto,ff.de ritu nup.palam.¶ fuisse preceptũ vt nihil pecunie seruet¶ sctis:sz ne deo ꝓpter ista seruiat,¶ ꝓpter inopie timorẽ iustitia deseratur.

His oib⁹ authoritatibus claret q̃ clerici nullo modo ꝛ habere q̃d proprii:q̃ si habuerint,nõ clerici erũt:non tamẽ clericatus eis tollendus est.

Unde Augustinus ait in eodem sermone.

C Clericatus nõ tollat eis q̃ volũt habere aliq̃d ppriũ.

Certe ego suz q̃ statuerã nullũ ordinare clericum nisi q̃ mecũ vellet manere:aut si vellet a ꝓposito recedere[a],recte illi clericatũ tollerem[b].ecce[c] in conspectu dei et vestro muto consiliũ:q̃ volũt habere aliq̃d ppriũ,q̃b⁹ nõ sufficit de⁹ ¶ ecclia ei⁹:maneant vbi volũt ¶ vbi possunt:nõ eis aufero clericatũ.nolo habere hypocritas.malũ[d] em̃ esse q̃s nesciat:malũ est cadere[e] a ꝓposito:sed peius est simulare ꝓpositũ.¶ post pauca. Si non seruat sanctitatẽ[g] foris,dimidius cecidit:si vero intus habuerit simulationem totus cecidit,nolo vt habeat necessitatem simulandi.scio quomodo homines amãt clericatũ:nemini cum tollo nolenti mecuz communiter viuere.

Econtra sunt alie authoritates q̃b⁹ cõcedit ꝓpria habere non solũ aliꝭ,sed etiã epis.

Unde in concilio Agathensi legitur.

C De rebus ppriis vel acquisitis episcopi heredibus suis derelinquant.

Episcopi de rebus propriis vel acquisitis,[h] vel quicquid de proprio habent[i] heredibus suis (si voluerint) derelinquant. quicquid vero de pussione[k] sue ecclesie fuerit,siue de agris,siue de fructibus[l],siue de oblationibus: omnia in iure ecclesie reseruare censuimus.

Item ex cõci.Martini pape.

C De eodem.

Manifesta[m] autẽ debẽt esse q̃ ad ecclesiaz pertinent,his qui circa[n] episcopos sunt presbyteris et diaconibus:vt si episcopo contigerit inopinatus transitus,res ecclie nullo modo possint minui ¶ perire:neq̃ res proprie episcopi importunitatẽ patiãtur,ꝓ rebus ecclesie:vt nec ecclesia damnum incurrat,nec episcopus in suis rebus ꝓ rebus ecclesie proscribatur.

Idem statutum est in canonibus apostolor̃,vbi legitur.

C De eodem.

Sint manifeste res propie epi (si tamen habeant.si vsufructuarie[o].in fi.imo etiã de pcepti[s] non possunt cõdere testamẽtũ.ex de testa.q̃ nos admonet.

Manifesta.¶ Cas[p] Manifestũ dz ex his q̃ circa epos morant q̃ sũt res ecclie,¶ q̃ sũt res ꝓprie epor̃:ne si trãsitu[q] inopinat[q] emergat,ꝓpter ꝛfusionẽ res epi,ꝓ rebus ecclie vel cõuersio detrimentũ patiãtur.

m Manifesta.faciat ergo inuentariũ: vt.xxviij.dist. de ꝛtacusane.

n Qui q̃ circa.i.vicedomini:vt.lxxxix.dist.in. volumus.¶ ca.seq.q̃ erit testis administratiõis sue.alq̃ erũt testes vite sue.¶ ij.q.vij.cum pastoris.

Sint manifeste.¶ Cas[p] Res ꝓprie epi ¶ res ecclesie debẽt esse separate:vt epus in obitu suo sine in-

g Sanctitatẽ. Jd est minus periculum est esse manifestũ q̃ occultũ. et sic nõ est cõtra. xxxij.q.iij. nemo. vbi dicit q̃ tolerabilior est culpa si lateat.

C Econtra.¶ Cas[p] Amodo vnte ꝛra.q̃ clerici possint habere ꝓpria q̃ verũ est de his qui renũciauerũt ꝓpriis:in quo casu loquit vsq̃ ad ¶.de rebus.

Episcopi.¶ Cas[p] Statuitur in hoc ca.q̃ si epi habent aliquid de rebus ꝓpriis,possunt relinquere cui velint. Sed quicquid de reb⁹ ecclie habuerint,eorum ecclesie reseruetur.

h Acquisitis. de ꝓprio. Uel dic acquisitis nõ occasione ecclie:vt ex de testa.q̃ nos.

i Habent. De hoc dicemus.J.ea. q.iij.ca.j.

k De pussiõe. Clerici de rebus mobilib⁹ nihil in vltima voluntate possunt dare, nisi talis sit ecclesie cõsuetudo:vt ex de testa.ad hec.¶ ca. relatũ.¶ licet.

Clerici nihil ꝓnt dare i vltima voluntate.

l De fructib⁹. nõdũ percept⁹.ar. ff.quẽad.vsufru.

m Manifesta.¶ Cas[p] Manifestũ dz ex his q̃ circa epos morant q̃ sũt res ecclie,¶ q̃ sũt res ꝓprie epor̃:ne si trãsitu[q] inopinat[q] emergat,ꝓpter ꝛfusionẽ res epi,ꝓ rebus ecclie vel cõuersio detrimentũ patiãtur.

n Manifesta.faciat ergo inuentariũ: vt.xxviij.dist. de ꝛtacusane.

n Qui q̃ circa.i.vicedomini:vt.lxxxix.dist.in. volumus.¶ ca.seq.q̃ erit testis administratiõis sue.alq̃ erũt testes vite sue.¶ ij.q.vij.cum pastoris.

Sint manifeste.¶ Cas[p] Res ꝓprie epi ¶ res ecclesie debẽt esse separate:vt epus in obitu suo sine in-

terdictione vel contradictione quibus voluerit ppria relinquere possit.iustum em̄ est vt nec ecclesia nec propinq̄ episcopi detrimētū patiant̄,z in causas incidat vl lites. Sequens ca. planū est,z inducit a ꝓrario sensu: quasi si non sufficiant et sua propria.

¶ Sunt manifeste .i.distincte.

a ¶ Dñice,id est ecclesie.

b ¶ Probant.ex hoc ca.z in auten. de eccle.tit.§.interdictimus. col.ix. ff. de dona.inter vi.z vxo.quatus mutuus. C.eo.tit. etiā videtur q̄ semper res acquisite presumuntur esse de bonis ecclesie,nisi probetur contrarium. Argu. contra C.arbi.tute.si defunctus.ubi em̄ dicit q̄ tutor q̄ nihil ante habebat, postea p̄ industriā suā multa potuit facere iuerat⁹. vnde pupillus cogit̄ ꝓbare illas suas esse. Tu dicas q̄ si episcopus vel alꝰ prelatꝰ permixtim vtuntur rebus suis et ecclesie:cum nō sit facta distinctio: cogentur heredes episcopi ꝓbare illas res non esse ecclesie:sicut vxor cogitur probare res proprias aliēs non esse mariti, q̄ promiscue vtuntur rebus mariti vt suis. Uel aliter distinguas. Si certū est q̄ episcopus ante episcopatuz habuit ꝓpriū: tunc incumbit ecclesie onus ꝓbādi res acquisitas esse tantum de rebus ecclesie: argu.j.q. clericos iij.c.j.z.ij. Uel dic q̄ si post mortem episcopi ecclesia inuenit in possessione rerū,tūc hereditarū. Sz si heredes sunt in possessione, tunc ecclesia ꝓbabit: vt j.e.q.v.c.j.in fi.

c ¶ Aut filios.ℨ.xxvij. distinc.de sytacusane.contra. Sed hoc permittebatur tempore apostolorū,quoꝝ canon iste est.

d ¶ Aut seruos.quos p̄t facere heredes z liberos.

e ¶ In causis incidant.i.litigare cogantur.

f Archi.

beat res ꝓprias)et manifeste dūce⁹ vt potestatē habeat de propriis rebus epūs mouens sicut voluerit z quibus voluerit derelinquere:ne sub occasione ecclasticaruz rerū ea q̄ epi esse ꝓbant ᵇ,interdicant. Fortassis em̄ aut vxorem h̄z, aut filios[c],aut ꝓpinquos,aut seruos ᵈ.et iustū est hoc apud deuz z hoies,vt nec ecclia patiat detrimētū ignorantia rerū pōtificis:nec epūs vel eiꝰ ꝓpinq̄ sub obtentu ecclie ꝓscribant:et in cautis[e] incidat qui ad eum pertinēt,mortisq̄ eiꝰ iniurijs infamentur.

Item in eisdem canonibus.

¶ Ex rebꝰ ecclie epūs indiget sibi et suis necessaria sumat.

EX his autē quibus epūs indiget[f],si tamen indiget:suas necessitates z peregrinoꝝ fratrū vsus z ipse percipiat:vt nihil ei omnino possit deesse.lex enim dei precipit vt q̄ altario deseruiūt,pascantur de ipso. Item ex concilio Antiocheno.c.xxxv.

¶ Res ecclesiasticas episcopus dispenset.

EPiscopꝰ ecclesiasticarū rerū habeat potestatē ad dispensandū ergo oēs q̄ indigent,cum summa reuerētia z timore dei:participet autem z ipse quib⁹ indiget,si tamē indiget,tā in suis q̄ in fratrum qui ab eo recipiūtur necessarijs vsibus[h] pfuturis:ita vt nulla q̄libet occasione fraudentur:iuxta sanctum apostolum sic dicentē:Habentes victum z vestitū,his cōtenti simus. Si cōtentus his minime fuerit,quertat autem res ecclie in suos domesticos vsꝰ, et eiꝰ commoda,vel agrorum fructus[i] nō cum presbyteroꝝ diaconorūq̄ conscientia[k] pertractet,sed hoꝝ potestatē domesticis aut ꝓpinq̄s[l] aut fratribꝰ filijsq̄ suis cōmittat,vt p huiusmodi personas occulte res ledant ecclie:synodo prouincie penas iste p̄soluat. Si autē z alter accusāt epūs aut pbri qui cum ipso sunt:q̄ ea q̄ pertinent ad ecclesiam vel ex agris,vel ex alia qualibet ecclasticafacultatesibimet vsurpēt,ita vt ex hoc pauperes affligant:criminationib⁹ vero z blasphemijs tam sermo predicationis,q̄m hi q̄ dispēsant,taliter exponant:et hoc oportet corrigi:sctā synodo id q̄d̄ decet comprobante.

Item in canonibus apl̄oꝝ.

¶ Res ecclesie sunt in episcopi potestate.

PRecipim⁹ vt in potestate sua res ecclie episcopus habeat.si em̄ anime hoīs pciosiores [m] illi credite sunt, multo magis [n] opz eū curā de pecuniis agē:ita vt ptāte eiꝰ indigentib⁹ oia dispēsent per

l. ¶ Ꝓpinquis.ℨ.lxxxix.dist.decenter.

PRecipim⁹.ℨ Caue. Quesitū fuit an epi debent habere potestatē de reꝰ ecclesie? Et r̄ndetur q̄ sic ad dispēsandū eas p pbros z diacones cū timore et solicitudine. Et hoc,pbat argumēto a maiori: q̄ anime hoim multo preciosiores reb⁹ sunt illis cōmissis.

m ¶ Preciosiores.sic.j.xvj.q.vij.c.j.

n ¶ Multo magis. Simile quod ostendit ins. ex quo mulier, credit se viro de corpore:dignum est vt credat de dote restituēda,vnde non tenetur vir dare fidei-

i. Tl. q̄ ꝺdā ex eis pau- vl.b. peribus alimoniā subtrahebant. vn de sermo predicationis: z hi qui res ecclesie dispensabant, infamabantur: quare statutū fuit in cōcilio Antiocheno vt episcopi habeant rerum ecclesiasticarū potestatē ad suiz fratrum suoū victuz et vestitum,si indigent.si vero superdictis quatuor accusati et cōicti fuerint,penas sustineant.

g ¶ Episcopus. Hoc cap. habes.x.q.ij.epūs.

h ¶ Usibus. Hic ostēditur qua necessitate clerici debent esse contenti: scz vt habeant victum et vestitū: et ita refertur hic necessitas ad naturā necessitatem.z est argu.cōtra illos q̄ dicūt se ꝓpter necessitatē hñe plures ecclesias.

i ¶ Fructꝰ.ergo res mobiles nō potest dare sine conscientia cleri sui, ex de do.ca.ij.

k ¶ Cōscientia.ℨ. e.q.ij.sine.z.c.alie nationes.

Hoc non videt̄ rū ex ꝺo.cete ruz.vbi de hoc, vi.xvj. q.j.pos sessiones fine. Archi.

forem de dote restituenda: nisi vir laberet in facultatibus: vt ex de dona. inter vi. et vxo. per vestras. et. C. ne fideiusso. do. den. l. j.

a presbyteros. d. lxxxix. dist. ca. volumus.

¶ Cū ergo ¶ Falso. Concludit Grat. ex ca. epi. manifeste. et cap. epōs. q epīs licz habere propria: iz ex hoc moueat quandam qōnem: cum epōs habeat ppria quare dicitur d. in ca. nolo. q clerici habēs propria nō erit clericus? cui questioni respondet Gratian? pro suo arbitrio dicēs quosdā episcopos in oriente hīe vxores z filios: z quosdam clericos in occidente in minoribus ordinibus habere vxores z filios: quib? licet habere propria: aliis vo clericis qui ab infantia clerici facti sunt, non licet habere propria nisi retinendo sua a sumptibus ecclesie abstineant. et ad hoc inducit sequens ca.

b ¶ Cum ergo in cōcilio. Concludit q clerici possūt habere propria.

c ¶ Quomodo ergo. Modo querit de cōtrarietate illorum. c. d. e. nolo. z. d. e. expedit.

d ¶ Sed notandum est. Male solui tur. ¶ Sed dicit vt dicit. d. e. in pain nullis rō ci. questionis.

ne, nulla fuit ¶ Cassio. Quidaz clerici propitiū renunciare voledāt. quesitū est a Prospero an sine pctō possint hoc facere Et respōdet q sic, si prebendā dispēsatoi relinquant: q quodāmō sua relinquūt qñ cōtenti rebus propīis nihil de rebus ecclesie accipiunt.

e ¶ Infirmi. Scilicet animo.

f ¶ Dispensatori. Scilicet suo: vel dispensatoris id est episcopo.

presbyteros[a] z diaconos: z cū timore z offi solicitudine ministrentur. ex his autem quibus indiget cc. vt supra.

¶ Cū ergo[b] in cōci. Agathen. z Martini pape z canonibus apostolor dicat, sint manifeste res propie epi: cum in eisdem canonibus et in concilio Antiocheno precipiat vt epi scopus participet res eccle, si tamen indiget: nōne patenter ostēditur q epōs habeat libere propria. Dicēdo enim, si indiget rebus eccle: notat eū habere ppria, que forte suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo[c] clericus si propriū habere voluerit, clericus nō erit: z epōs habēs propria nō solum nō desinit esse epōs: verūetiam cūctas ecclesiasticas facultates in sua iubetur habere potestate.

¶ Sed notandum est[d] epōs oriētales vxores habere z filios: quosdā aūt ex nīis partibus cū in laicatu siue in minoribus ordinib? cōstituti habeant vxores z filios: siue morte vxoris interueniēte, siue continētia pari voto seruata, ad sacros ordines accedere: his oībus concedit habere ppria ad suos et suorum vsus. Qui autē ab infantia sacre militie traditi sunt, nullo modo eis pmittit hīe ppria: q nulla est eis excusatio ppietatis: nisi forte retinendo sua, a sumptibus eccle abstineant: qō fieri posse Prosper testat dicēs,

¶ De his q tā infirmi sunt vt suis reb? renūciare ñ possint.

¶ Nil habentibus. f. pauperibus. xvj. q. j. ca. fi.

h ¶ Sine peccato. Hic pt̄z q si clerico sufficiant propria, nō habebit ecclesiastica: vt. xvj. q. j. qñ quicquid j. q. ij. clericos. z ca. pastor. z. j. e. si primatum. x. q. iij. ca. uendum. Sed contra, nemo suis stipendiis cogit militare. ex de simo. cum sit romana. z qui altario deseruit cc. vt. ē. eo. ex his. Solu. hoc ca. de consilio loquit/ vel de clericis vagabundis: vel loquitur de oblationibus que illis nō sunt cōmunicādet vel possunt habere bona ecclesiastica nō vt sibi reseruent, sed vt distribuāt pauperib?. xvj. q. j. ca. fi.

¶ De reb? q Cassius. Hic Gratianus mouet quandam questionem incidentē, an possessiōes ecclie possint diuidi per prebendas. Et primo probat q non, exēplo apostolorum: et duobus capitulis sequentibus.

Bes eccleste

t ¶ proprie. Si ergo de rebus ecclie emisti equū vel aliud, illud nō est tuum: iz dicas q illud solum clericorum est quod probabili rōne cōsumunt: vt. ē. e. expedit. z. j. e. si pnatum. et. j. e. q. ij. sine exceptione. Quicquid em habes supra illis qb sufficit tibi, illud violenter detines vt. ē. distinc. xlvij. sicut.

Clerici q bona habēt.

¶ Ad hoc facit qd le. z not. xli. dist. in prin. ff. li facerdos z. xlvij. di. c. licet hi. ff. ppū z. ē. eo. epi. ff. q̄dā. vbi de hoc. Archi.

Ulli q Cass. Precepit eu genius in synodo habita Rome, vt nulli? epōs res mobiles vel immobiles de ecclesijs sibi subiectis in proprios vs? assumat ne maiores ecclie

Ulli aūt q tam infirmi sūt, vt possessiōib? suis renūciare non possint: si ea q accepturi erant, dispēsatori relinquūt, qñ ppriis pcēti rebus, nihil eor q̄ labori vel ordini suo deberi arbitrāt accipiunt. De rebus ?o ecclesie querit an liceat eas p prebendas diuidi: vt annuos reditus quilcz sibi spāliter vendicet: Hoc nō posse fieri argumento z authoritate probat.

Clerici successores eorū sunt de quib? dicit: Multitudinis el credētiū erat cor vnū z alia vna. Necesse est ergo vt eorū sequātur vitā, quor in ecclesia gradū administrant. Non ergo aliqd propriū sibi vendicabūt, sed erūt eis oia cōia.

Item Urbanus papa ait.

Res ecclesie quasi communes epōs dispenset.

Bes eccle nō quasi propriei sed vt cōes z dño oblate cū summo timore non in alios q̄ in pfatos vsus sunt fideliter dispensande.

Item ex synodo habita Rome ab Eugenio papa,

¶ Nō liceat epo res ecclie alienare in proprios vsus cōuertere.

Olli epōrum liceat res mobiles aut imobiles de subiect? plebib? aliisq̄ pijs locis i. ppios vsus hīe: ne maiores enormiter[k] locupletent et minores tali facto pauperes iuentiāt. cōtra agēs canonica authoritate coarctat? existat.

locupletentur, z minores pauperes fiant. z qui contra hoc fecerit, canonica sententia feriatur.

k ¶ Enormiter. Arg. q epōs de iure vnius ecclesie potest detrahere z alij conferre: dūmodo alij ecclesie gra

uia damna nō infligat: vt J.e.q.ij.bone. Quid iuris sit dicemus ibi, t.xvj.q.j.§.quod autem.

¶ Ergo ¶ Casus Si res ecclesie sint habēde tanq̄ pprie, et nō tanq̄ proprie: cum de cōmuni nullus dicat, hoc est meum: ergo de rebus ecclesie nō poterit quis dicere, hec est mea:

q: si diceret, nō videret imitari apostolos, quibus nil pprij erat. sed oia cōuer possidebāt.

Postea huic ꝛcōiectioni respondet dicēs q̄ sicut possessiones diuise sunt per vniuersum orbem, t alie sunt assignate vni ecclesie, t alie alij: ita q̄ bus licet res ecclesie debent esse cōmunes oibus, dispensator tñ ecclie sibi et suis primo necessaria ministrabit: et reliqua que supsunt, fidelibus ministrent: ita t prebende t predia ecclīarū inter canonicos diuidi possunt, vt ex his nō tāq̄ pprijs, sz cōibus primo sibi necessaria percipiāt et residua in communes vsus ecclesie expendant.

a ¶ Hoc meū est.

Falsum dicit. nam res que cōis est aliquib⁹, oim illoꝝ est: ? vt.ff. de riu nup. illud, vnde hoc verbū suū, ambiguū est pro toto, t pro parte. t qui utrat suū non esse, iurabit erit sibi cōmune nō esse. ff. de verb. sig. pupill⁹. §. viti. t cū quis legat seruos suos: tam illi qui ex toro sui sunt, q̄ q̄ pro parte intelliguntr legati: vt.ff. de lega. ij. si quis seruos. Si aut̄ est aliquid vniuersitatis vel ciuitatis, illud nō est cuiuslibet. J.e.q.ij.q.j manumittitur.

b ¶ Expendat. Mirū est quare Gra. nō inducit ca. q̄ possessiones ecclesie possint diuidi: que longe melius facilit ad propositum: vt J.q.ij. quisquis. et ca. sepe fit. x.q.ij. casellas. i fi. t.xvj.q.j. possessiones. et.q.iij. clerici. Argu. contra J.q.ij. vobis. x.q.iij. vnio. t.ē.e. quia tua. et ca. necessaria.

c Sz priuatū. Potest intelligi si. i. Fulo. priuatum. i. separatim aliq̄d ecclesiasticū possidemus: nō tñ illud est nostrū: quoꝝ procurationē. i. q: tñ illius procuratio nobis est cōmissa. Vel dic priuatū. i. proprium.

d ¶ Nō illa nra sunt. i. a nobis recipienda t retinēda.

e ¶ Procurationē. Ergo prelati dicunt procuratores rerū ecclesiasticaꝝ: vt hic, t.xiij.q.j.§.j. q̄nq̄ dñi dicuntur. xvj.q.j. et tpis. q̄nq̄ defensores. xvj.q.j. in canonibus. q̄nq̄ patres: vt.lx viij. dist. quoꝝ vices. non tñ habent liberam et gñalē administrationē sicut procuratores Cesaris: vt.ff. de offi. procu. cesa. i. j. modicū tamen donare possunt. extra de dona. ceterū. tamen loco dñi habentur cum bene administrant: loco predonis cum male: vt.ff. pro emp. qui fundum. §. si ruior.

? ar. ex de vsufruct. c. j. t ō prebē. pro illoꝝ. i. princi. t de priui. pastoral. in prin. ar. ff. ō Zpēda emp. q̄ tanus. las. ar.

Relatio dicit pcura toreꝝ ecclesiasticaꝝ rum.

Sī ergo res ecclie non quasi pprie, sed quasi cōes habēde sunt: cum de cōi nullus dicat, hoc meū est nec de reb⁹ ecclesie, hec est mea, pōt aliq̄s dicere: ne videak nō imitari charitatē illoꝝ in q̄ nulli aliq̄d erat proprij, sz erāt illis oia cōia.

Dicitur ita respondet: sicut pfectione charitatis manēte, sm discretionē ecclesiarū: distributio fit ecclesiasticarū facultatuz, dum alijs possessiones huius ecclie ad dispēsandum cōmittunt: ex quib⁹ iz res ecclesie oibus debeāt esse communes: primū tñ sibi t sue ecclesie deseruiētib⁹ necessaria eps subministret: reliqua que supersunt, fidelib⁹ vsibus ministraturus: ita t prebēde ecclesiaz eadē charitate manēte pie et religiose possint distribui: nec tunc reb⁹ ecclie vt pprijs, iz vt cōib⁹ vtilitatib⁹ deseruituris: vt ex his que sibi assignata sunt, primum sibi necessaria percipiat. si qua vero suis necessitatibus supersunt: in cōmunes vsus ecclesie expendat.

Unde Aug. ad Bonifacium.

¶ De eodem.

Sī priuatū possidem⁹ qđ nobis sufficiat: non illa nra sunt quoꝝ procurationem quodāmodo gerimus: nō proprietatē nobis vsurpatiōe damnabili vendicemus.

Ostensum est quō liceat clericis habere proprium, t quō non. Item quō res ecclie per prebendas diuidi possint.

¶ Questio.ij.

Nunc queritur si sacerdotes aliqua de rebus ecclesie dedisse noscuntur, an his qui eas acceperunt, aliqua nec alienate possideri / vsq̄ ad.§. his oibus auctoritatibus. postea supponit quosdā casus speciales in quibus licite res ecclesie alienantur.

f ¶ Nunc queritur. Alienatio est ois Zctus p quē dñiū transfert: vt.C. de fun. do. l.j. iz hic largius sumit alienatio: q: nec obligari possunt res eccl'e. Quid aut̄ sub Alienatione cōtineat hoc nomen alienatio, vt ex de reb. eccle. non tio q̄dalie. ca. nulli. in auc. de nō alienā. vel permutan. col. ij. §. cōpertum igitur. prohibent res ecclie alienari: vt J. eod. fine. hēdit. x.q.ij. hoc ius. et res cesaris. ff. de lega. j. apud iulianū. §. vlt. Sed excipiunt quatuor casus. Causa necessitatis: vt si debitū viget: vt in illa. l. hoc ius. Causa pietatis, pro redēptione captiuoꝝ, vel alimonia pauperuz: vt J.e. aurum. Causa necessitatis vel vtilitatis: vt J.e. sine exceptione. Causa incōmoditatis vel minoris vtilitatis: vt J.e. terrulas. Alie cause possunt assignari, iz ad has possūt oēs canones reduci: res tñ ecclie q̄ nādo seruari non possunt: citra aliquā solennitatem alienantur: vt.C. de admini. rū. l. lex que. §. vlt. C. quando decre. non est opus. l. viti. t.xcvj. distin. bene. Sed alie Ecclie res ecclesie cum solennitate alienāde sunt. t olim quidē duo de vicinis episcopis intererāt: t de causa alienationis cognoscebant, et subscribebant: vt.x.q.ij. ca. sellas. in fi. J.e. quicūq̄ suffragio. et.xvij. qō. iij. nullus. sed hodie sufficit pſensus capituli et epi: vt J.e. ca. fine. et si res sit modica, t necessitas magna: non est necessa rius consensus capituli: vt J.e. terrulas. In rebus monasteriorum alienandis requiritur cōsensus abbatis

Ecclia stice res in quas tuor casib⁹ licite alienant.

et capituli ꝛ epi.j.e.abbatibus.xvij.q.iij.in venditionibus. Idē in ecclesijs parochialibus, vbi etiam cōsensus sacerdotis requirit.j.e.placuit.x.q.ij.si quis epus. Facta alienatio ꝓra dictā formā,est nulla:ideꝫ sit in casu licito: vt.j.e.fine.sed cum prescripta forma facta,et ētā in casu nō consesso,tenet ipso iure:argu.eē de his que ff.a præla.sine cōsensu ca.cū nos. eē de emp.et ven. cum dilecti. sed si dānosa fuerit, ecclesie restituitur, extra de restitu.in integ.ca.j.

a Qui Christi pecunias. Large sumitur: vt.j.q.j.per totum.

b ¶ Fraudat.occulte.

c ¶ Et rapit. vi.

d ¶ homicida. Ētā est sacrileg⁹: vt.j.ca.pri. ꝛ.xvj. q.j. decimas.

Augustino.

¶ Gal⁹. Hostilius episcop⁹ significauit Augustino notario pape q̄ quidā clerici sui distraxerant illicite multa sacraria suarū ecclesiarum: propter que renouanda cupiebat authoritate apostolica cōmuniri. Augustin⁹ ho illiud pape significauit, quo audito Pelagius scripsit Hostilio episcopo vt apostolica functus authoritate, sine mora omnia reuocet ad vsus ecclesiarum: q̄ quēcūq; clericum fuerint alienata.

¶ Augustino. aꝰ incipit, Notario, nostre sedis Augustino suggerente ꝛc.

e ¶ Communiri. Cum ramen et illud de iure communi posset facere. ꝛ et sic est contra id quod dicit lex, superfluum est postulare quod lex induisit. C. de thesaur. l.j. sed sit ideo, quia plus timetur quod singulariter pollicetur, q̄ quod generaliter ponitur: vt.xxiij. distinct. quanq;.

Sil'e huic. eē d⁹ ofotdi.ij. et cap. graue. xj. di. c. fi. in fi. Archi.

Qui licet. ¶ Casus. Docet Bonifacius papa in hoc ca. q̄ quicquid fuerit semel ecclesie oblatum domini est: et ad ius pertinet sacerdotum. vnde quicunq; illud inuaserit vel vsurpauerit, sacrilegium cōmittit: et si non emendauerit, debet excommunicari, firmitate constabunt ? cum res ecclesie nullo modo distrahi possint, ꝛ distracte possideri multis authoritatibus prohibeantur.

Item Stephanus papa.

¶ Ecclesie pecuniā auferēs velut homicida damnatur.

Qui Christi pecunias[a] ꝛ ecclie aufert, fraudat[b] ꝛ rapit[c]: vt homicida[d] in ꝺspectu iudicis deputabitur.

Item Pelagius Hostilio epo.

¶ Quicquid de sacratis vasis vel ministeriis a quolibet clerico vsurpatum fuerit, ecclesie restituatur.

Augustino nre sedis notario suggerente didicim⁹ q̄ et dilectio tua directis apicib⁹ indicasset quosdā de clero suo ꝛ maxime parochiarum ad te pertinētiū nō pauca sacrata vasa vel ministeria distraxisse: ꝛ aliqua hmōi perpetrasse que a religioso aliena sunt propositio. charitatē ꝛ vero tuā (vt hoc cōpetēti solicitudine debeat insequi vel vlcisci) nostre preceptionis authoritate volum⁹ cōmuniri[e]: qua de re presentibus mandamus affatibus vt cōpetēti vindicatis instantia quicquid de sacratis vasis vel ministeriis a quolibet clericoꝝ vsurpatū vel distractū fuisse cōperis, sine cuiuscūq; more inter-

Cōsecrat.i.dat/vel deputat/vel offert. Sanctū.i.ecclesie deputatū erit. Sanctoꝝ.i.sacerdotū. ꝛ dño.i.ad honorem dñi. Sic cōstrue q̄ omne sanctū q̄s consecretur dño, erit sanctorum.

f ¶ Nulli. quod semel est consecratū deo/etiā licꝫ sit alienū, postea nō fiet prophanum: vt.j.xvij. q. iij. questi. ff. de re. diui. imantū. Ar. ꝓra. ē. dis. iiij. ex antiqs, ꝛ ca. frequens.

g ¶ Cōsecrat. i. datur.

h ¶ Sine animal. aliud ab hoie, aliꝰ sequeret q̄ homo nō esset animal.

i ¶ Sācti sanctorum. i. ad vsuꝫ sanctorum sacerdotū pertinet.

k ¶ Inuadit. ergo q̄ seruū ecclesie inuadit, sacrileg⁹ est: ideꝫ forte nō est: sed reputatur. i. ꝛe ē. eo. ca. j.

l ¶ Excōicet. ergo nō ois sacrilegus ipso iure est excōicatus: vt.j.c. ꝓxi. De hoc dixi xj.q.iij. canonica.

Quicunq;.

¶ Gal⁹. In hoc ca. dī q̄ dēcq; prædia ecclesiastica a rege vel ab alio ꝓncipe seculari susceperit: nisi restituat, dꝫ excommunicari. Idē statuitur de eo q̄ ab inuitis prelatis bona eccīe susceperit vt inuaserit, vt de cōsensu eorum retinuerit.

m ¶ A quocūq;. ille ergo cōueniēdus est q̄ rē ecclie qualēcūq; detinet ideꝫ exhibeat authorem suū: vt.j.xvj. q.j. in canonib⁹. Sꝫ distingue an rem mobilē detineat vel immobilē: vt.C. vbi in rem ac.l.ij. eē vt lit. nō ꝓtest. qm̄ ꝛ hoc intelligas quā do ds suo nolie aliq̄ possidet, vt tūc semper possessor sit cōuenēdus: ꝛ tūc non est necesse vocare illū cui⁹ authoritate possidet sec⁹ si alieno eccīe sit nolie: vt eē vt lit. nō cōtest. qm̄. Itē hoc scias q̄ ideꝫ cōuenue suo tus rei vendicatione posset dñm nolare: non tamen cōuentus possessorio iudicio: vt hic,

Possit dēs rez sive alieno nolie an sempsit

n ¶ Seu abbatibus. inuitis,

o ¶ Rectoribus. inuitis.

p ¶ Cōsensu. cōsensue eīs prelati nō obstat clericꝫ repetentibus eo eccīe: vt.j.eo. non liceat. Sed quare dus.

Possidēs ab imperatore non est sēp tutus.

non est ille tut⁹ qui ab imperatore possidet. C. de quad. prescrip. bene. cū iuste possidet q̄ authore pretore possidet: vt. ff. de acqui. poss. iuste? Sed dicas istud obtinere in reb⁹ priuatoꝝ: quia nec ecclesia tuta est si rē recipit ab imperatore, nisi eam prescripserit: vt. xvj. q. iij. placuit. j.

Predia. ¶ Casus. Significatum fuit Pio pape q̄ quidam predia eccl̄iarū vsurpant / et deo cui tradita sunt, subtrahūt. q̄re Pius papa statuit vt q̄cūq; hoc p̄sumpserit, debeat vt sacrilegus iudicari.

a ¶ Secretoꝝ celestiū. i. ecclesie.

b ¶ Uexētur. iniuste. nam ad tributa et seruitia tenētur. xj. q. j. si tributuz. vel expone vt ibi dixi.

c ¶ Sacrilegus. alia pena sacrilegij est s̄m. l. ff. ad l. iul. pecu. sacrilegij. Alia est s̄m canones. xvij. q. iiij. per totum.

Cōc. Alexā. d̄ ymo. in. l. cuz alienā. C. de lega.

Qui abstulit. ¶ Cas⁹. De⁹ est pater noster, ⁊ ecclesia mater: et ideo q̄ dei et ecclesie pecuniam aufert vsurpat ⁊ fraudat / homicida est: sicut ille qui patri vel matri carnali abstulit aliq̄d iniuste, d̄r homicida.

Luce xix. b.

d ¶ Patri. homicida enim est q̄ nō pascit patrem vel matrem: ⁊ vt. xxij. quest. iiij. inter cetera. ⁊ lxxxvj. dist. non satis. in fine.

Ar. ⁊ ista. s. xciij. di. diaconi sunt. in p̄n. sed ibi alit̄ expōit̄. ⁊ Et ca. lz. vbi de hoc. xiiij. q. j. q̄d de bet. in p̄n. vbi de hoc. Archi.

Predia diuinis vsibus tradita quidam humanis vsibus applicāt: ⁊ deo nostro cui tradita sunt, ea subtrahūt, vt sibi inseruiāt. quapropter ab omnibus illius vsurpationis cōtumelia depellenda est: ne predia vsibus secretorum[a] celestiuz dicata, a quibusdā irruētib⁹ vexentur[b]. q̄d si quis presumpserit, vt sacrilegus[c] iudicetur. Item Anacletus papa. ¶ De eodē.

Qui abstulerit p̄ri[d] aut matri aliquid, dicetq; hoc peccatū non esse: homicidij particeps est. pater noster sine dubio de⁹ est, q̄ nos creauit: ⁊ mater vero nostra eccl̄ia est, q̄ nos in baptismo regenerauit. ergo q̄ xp̄i pecunias et eccl̄ie rapit vel fraudat: homicida est. Item Jo. pa. iij.

¶ Quadruplū restituat qui res ecclesie inuadit.

In antiq̄s ecclesie statutis decretū est vt q̄ aliena inuadit, non exeat impunitus: sed cuz multiplicatione[e] oīa restituat. Unde in euangelio scriptū est. Q̄ si aliq̄d defraudaui, reddo quadruplū. et in legibus seculi cautū habetur. Qui rem surripit alienam ⁊c̄. vt. j. in authoritate[f] Eusebij. Item Greg. ad cōstantiam reginam Gallie.

¶ Pro tenore secularium legū puniantur inuasores rerū ecclesiasticarum.

Cum deuotissimā[g] dominā sciā de celesti vita atq; remedio aīe sue sedulo cogitare: culpā me cōmitte reuehementer existimo si ea q̄ p timore dei oīpotentis sunt suggerēda siluero: ⁊ te sctissimā de eccl̄iastica pace sedulo non cōmonuero. nimis me Juliani fratris ⁊ coep̄i nr̄i p̄clamatio nuper ꝯtristauit: maxime cū ville sue. i. eccl̄ie a neq̄ssimis p̄donib⁹ sunt depredate, atq; nocturnis īcēdijs more furū cōbuste: et dū idē maligni iuxta nr̄i p̄decessoris Bonifacij decreta p̄violata[h] emunitate illud emendare noluerūt: dū ⁊ seculi leges[i] hec eadē ita se habere voluerunt: lege vulgari[k] teste in qua sic scribit. Si q̄s manu armata vsq; ad quatuor homines in vicuz alterius ad malefaciendū venerit: ille q̄ prior est[l], p̄illicita p̄sumptiōe cōponat[m] solidos nongētos: sequaces vero ei⁹ unusq̄sq; solidos. lxxx. si vero emendare noluerūt. Scribit ergo papa Constātie regine Gallie: ⁊ ei primo applaudit cōmendando ipsam, et hoc in prima parte. In secūda parte ostendit q̄ dānum illud debēt cum multiplicatione pene restituere. et hoc p̄bat per legem Lombardam et per exemplum Zachei dicentis in presentia Christi se velle restituere quadruplū si aliquē defraudauit: vt continet in euāgelio secundū Lucam. In tertia parte insinuat ei q̄ in mēse Nouembris presentis anni mittet in Galliam Petrum episcopū. et monet ipsam reginam vt cum eo et cuz alijs episcopis eiusdem p̄uincie congregatis sic faciat damnū emendari / vt ceteri terreant. Scd̄a pars incipit ibi: Dum ⁊ seculi. Tertia ibi: Eapropter.

g ¶ Cuz deuotissimaz. Intercedit papa pro ecclesia apud reginam sicut alibi apd̄ principē: vt. xvij. dis. ecclesie.

Emunitas ecclesie q̄ est.

h ¶ Pro violata emunitate. Et dicit emunitas priuilegiū quo gaudet eccl̄ia vt in ambitu suo nō fiat pugna vel insult⁹ vel rapina per. xl. vel xxx. pass⁹: vt. xvij. q. iiij. sicut antiquitus. Que autē pena pro emunitate ecclesie lesa, sit soluēda: habes. xvij. quest. iiij. si quis contumax.

i ¶ Leges. scz Lombarde.

k ¶ Uulgari. s. Lombarda. xxiij. q. viij. si quis mēbrorum. ⁊ ca. pessimam.

l ¶ Qui prior est. Nā tot sunt iniurie, quot sunt iniuriātes: vt. ff. de iniur. si plures. ⁊ ideo pena vni⁹ nō liberat alios. ff. ad legē aq̄l. itē mela. §. sz si plures.

m ¶ Componat. instit. de act. §. omnes contra. vbi dicitur q̄ nulla pena debet excedere quadruplum. Sol. quidā dicunt q̄ pena legalis non potest excedere quadruplum, sed cōuentionalis potest. melius dicas q̄ legalis ⁊ conuentionalis in infinitum potest extendi s̄m qualitatē negocij vel delicti. sed si habetur respectus pure ad rem ipsam, tunc sufficit pena quadrupli: arg. C. de ser. fu. quicunq; ⁊ l. si quis seruum. ⁊ licet hec lex non teneat: tamen ex ea argumentatur. Hec Greg. sic extra de iudi. nouit.

Pena an possit excedere q̄druplū.

Incendiarius est ipso iure excommunicatus

a ¶ Si vero incendium. incẽdiarius est ipso iure excõmunicatus: nec prius absoluitur ꝙ satisfaciat et iuret, se amodo non facturũ. xxiij. q. viij. si quis membrorũ. & ca. pessimã. & si fuerit denũciatus, ammodo nõ potest absolui nisi a papa: vt extra de senten. excom.

Luce xx. b.

tua. Sm leges capite punit. ff. ô pe. capitalium. ℌ non nunc. ꝰ. vbi dicitur ꝙ si ꝙs intra oppidum vel ꝓpter immicitias vel ob ꝓdam aliquid exusserit, igne cremat sed si villam combusserit: tenetur punit. ff. de incẽ. rui. nau. qui edes. Jo. non inuenio q' incẽdiarius sit ipso iure excommunicatus nisi incẽdiarius ecclesie: vt extra de rap. cap. in literis.

b ¶ Justitiam colere. instit. de iustit. et in ℌ ꝓcepta iuris.

c ¶ Regia. Ergo femina potest esse rex: vt hic, et xxiij. q. viij. si quos. & xv. q. iij. ℌ. j. Argu. cõtra. xxxij. q. vlt. mulierem. C. de arbit. l. vlt. Sed dic vbi consuetudo est, bene possũt iudicare. extra de arbit. dilecti.

I Nlegibus. ¶ Cass. Questum fuit ab Eusebio quãram penã debeat pati raptor rerum ecclesiarum. Et respõdet ꝙ sm leges seculi, scz Gothicã et Salicam in decuplum debet emendare. dicit enim in fine ca. vt sacrilegus iudicetur, et quadruplum restituat, et canonice ꝓpenitentie subiaciatur.

Deu. xxvij.

d ¶ In legib⁹ seculi. In Lombarda, & Gothica, & Salica, non in Romana.

e ¶ Terminos. Sm leges punit talis pena. l. aureoz: vt. ff. de termino amoto. l. j. & ij.

f ¶ Quadruplum. Ut in illo quadruplo rei persecutio computetur: vt instit. vi. bo. rap. in ꝓn. scz in furto est rei persecutio ꝓter penã furti: vt instit. de obli. que ex delic. in fi. & est. si. xxxix. dist. decenter.

¶ Contra Greg. & Cassio. Supra in quibusdã ca. dicitur incendiũ fecerint: sibi nonnulli cõponãt. si vo predã fecerint: in quadruplũ restituãt.

Idem. ¶ Decogemi.

SI secũ leges talẽ iustitiam habere voluerũt: lex diuina cur inferior esse debebit: cũ in ipsis veritatis ꝓsentia a zacheo collaudatum sit, vt si aliq̃d defraudaret, in quadruplũ restitueret. Et q̃ summũ in reb⁹ bonũ est iustitiam colere, ac sua cuiq; iura seruare: & in subiectos nõ sine re qd̃ potestatis est fieri: scz qd̃ equum est custodire (qd̃ & vos diligere, & oĩno cõfidim⁹ studere) eapropter excellẽtie vestre mẽse Nouẽbrio pñti anni scda indictione Petrũ fratrẽ & coepm nostrũ a gremio sancte Romane eccl̃ie trãsmittimus: vt fratrib⁹ eiusdẽ ꝓuincie in vnũ ꝓgregati, emunitas violata ꝓsumptio & sacrilegiũ canonica authoritate vt vra regia⁹ dignitate talẽ terminũ accipiãt ne posthac mẽbra diaboli filij nequã in sctã eccl̃ia (tetiã tbi regnãte) talia ꝓsumãt.

Item Eusebius papa.

¶ Eccl̃ie res surripies in decuplũ restituat qd̃ abstulit.

IN legib⁹ scis cautũ habeb. Qui rem surripit alienã: illi cui res direpta est, in decuplum q̃ sublata sunt restituat. & in lege diuina legit: Maledict⁹ ois q̃ trãsfert termios[e] ꝓximi sui. Talia ergo nõ ꝓsumant absq; vltiõe: nõ hec exerceant absq; dãnatiõe. Proinde si ꝙs eccl̃iasticas oblatiões & qd̃ deo ꝓsecratũ ẽ rapuerit, vl ꝓsenserit faciẽtib⁹: vt sacrileg⁹ dijudicet, & dãnũ in q̃druplũ[f] restituat, & canonice peniteat. ¶ Contra, Grego. scribit Aug. anglozũ epõ de his q̃ furtim auferũt aliq̃d de eccl̃ia.

¶ Sine augmẽto sibi ablata eccl̃iam recipere oportet.

HAternitas tua ex ꝓsona furis pẽsare pot qualiter valeat corrigi. Sunt em̃ quidã q̃ habẽtes subsidia furtũ perpetrant. & sunt alij q̃ hac in re ex inopia[g] deliquũt. vñ necesse est vt qdam dãnis: quidã vero verberibus[h] corrigant. & cũ paulo districti⁹ agitur, ex charitate agẽdũ est, et nõ ex furore: qt ipsi hoc ꝓstatur qui corrigitur, ne gehẽne ignib⁹ tradat. ¶ Addis etiã quo augmẽto ea q̃furto de eccl̃esijs abstulerũt, reddere debeant. sed absit vt eccl̃ia cum augmẽto[i] recipiat qd̃ de terrenis reb⁹ videt amittere, & lucra dãnis querere. Verũ illũd Eusebij de legum seueritate: istũ Gregorij de eccl̃iastica mãsuetudine dictũ intelligit.

Item deus dedit episcopo Mediolanensi.

¶ Non sunt alienãda in episcopatu acquisita.

Aternitas tua. ¶ Cassio. Aug. anglozũ episcopue de duobus quesiuit a Grego. primo qua pena sit puniendus fur. Et respondet dicẽs ꝙ quidã furantur ꝓpter cupiditatẽ, quidam ꝓpter inopiam: et ideo qui cupiditate furantur, dãnis: q̃ inopia, verberibus sunt corrigẽdi: & cum districtius agit, in verberibus ex charitate agendus est. Secũdo quesiuit sub quo augmento eccl̃ia suũ debeat recipere. Et respõdet: sub nullo augmento. Secũda ibi: Addis.

g ¶ Ex inopia. In hac inopia: vt hic, & xxxij. q. iij. sicut xv. ff. de rit. nup. l. palã. xxxij. q. v. ita ne. xxij. q. ij. faciat. Argu. contra de cõse. di. v. discipulos. & distin. j. ſ. cut ꝑra. extra de fur. ſ. quis per necessitatem. Quidã dicũt ꝙ potꝰ debet homo mori ꝙs furari. Humanius est dicere ꝙ sũma necessitas excusat extra de re. iur. c. quod nõ est. vnde hic non fuit tanta necessitas que posset excusare.

Panis datus indelicts non excusat inopia. vt ff. de rit. nup. l. palã.

h ¶ Verberibus, hoc generale est, vt verberibus castigentur qui sunt inopes: vt. ff. ô in. om. iud. si quis id. ℌ. in fuos. & ff. de in ius vo. l. viti. ſ. e. q. ℌ. libertus. xiij. q. vj. si res aliena. Alio etiam modo puniunt nobiles ꝙ ignobiles: vt. xxiij. q. j. d cõtra.

i ¶ Cum augmento. ſ. innaturali & illegitimo: ne sit contra. ff. distinct. lxxxix. decenter. xvij. q. iij. quisquis. j. e. q. v. c. pe. & ff. e. q. j. in antiquis. Ad hoc respondet quidam: si vult libere fur vel predo restituere rem antẽ ꝙ conueniatur, penam euitat. hoc falsum est: qt non sufficit raptori restituere rem ad euitandam penam: vt. ff. vi bo. rapto. l. non prodest. Vel dic ꝙ eccl̃esia non peret penam, sed iudex ex officio suo eam infliget & dabit eccl̃esie, cui sanctitas ignoscendi gloriã dereliquit.

Eccl̃ia an possit petere rem suaz cũ augmẽto.

C.de epis.& cle.si ḡs.& est ad hoc bonū arg.xxiij.q.iij.§.
j.in fi. Vel dic q potest petere naturale augmentū.i.
interesse:sed nō naturale nō potest. Vel dic q nō potest
petere interesse qđ est extra rē.vel si forte occasione rei
sublate familia vel pecoꝝ mortua sunt, illud nō potest
petere, sicut nec
emptor: vt.ff. de
act.empt.& ven.si
sterilis.§.cū q ven
ditoꝛ. Uel ponas
casum sic. Quesi-
tum fuit si aliquis
¶ Ista Pesulus fuit se fur
gl. dixit tum fecisse sacer-
isse in- doti suo: an in pe-
gu. alie- nitētia debet ei in-
xan. de iungi vt illam rem
ymo.in restituat cum pe-
l.in pe- nam? ¶ Respōdeo q
ne.ff.de non: & sic cōtraria
condi. nō rangūt casum.
inde. ¶ Uerum. § Ca-
¶ Cum- sius. Determinat
lia gre- Gratianus in hoc
ce ide- .§.quatuor intelli-
fantioi guntur duo priori
cunur ma precedēta ca-
opes, dicens q primum
pecu- ex rigore, secundū
nie re- ex mansuetudine
ponite, intelligitur.
instru- a Ecclesiis. ¶ Acq-
menta sitas, occa-
precio- sione ecclesie: vt.j.
sa, au- e.q.v.§.fixum.
rea va- A ¶ Postolicos.
sa, cli- ¶ Cauē. Hoc
nodia. ca. dividit in duas
inde ei- partes. In prima
mittar: parte statuitur q
ciꝝ.C. si qs clericus alie-
ō agri. nat quocunq; titu-
ei cē.l. lo alienatōis pos-
litioue. sessiones, vel redi-
xj. tus, vel vasa eccle
sie in casu nō con-
cesso, deponi debz
alienatione rescis-
sa: sive sit facta in
scriptis/sive nō: & emptor debet rem restituere & char
tam ad incidendū: qđ si non fecerit, excommunicet. In
¶ Et.c. secūda parte dicit q si episcopus cōstruxerit monaste-
diaco- rium de reditibus ecclesie, eidē ecclesie monasterium
ni.xvij. subjiciat. Sēda pars incipit ibi: Si autē epūs. Salaria,
qō.iij. id est reditꝰ. Iterū.i. vt eccla ter ū habeat sicut prius
pōr in habebat. Et interserit Gra. tria sequē.ca. preter princi
epūs dis- pale, ppositū vt ostendat casum in quo licite res eccle
pētare possunt alienari: quoꝝ primum patet.
cū pla- b ¶ Et. pro id est.
to sibi c ¶ Uasa. r.q.ij. hoc ius. contra.
subdito d ¶ Captiuorum. Et alijs causis.
vt non e ¶ Deponāt. hec est pena male alienantis res eccle
depona sie: vt.j.e. quisquis. et ca. non liceat. & cap. statuimus.
tur: vt Sed contra extra de re. ec. non alie. si quis prebytero
l.dist. ff rum. extra de elec. q sicut. in fi. ff. de ali. iu. mu. cā. l. ex
ḡs pōf. hoc edicto.§. si quis alienauerit. Ex quibus omnibus
Argūt. habes q sufficit si statim reddat ecclesiam indemnē.

BEsi epatu acquisitas[a] sacerdotibus nulla est
alienandi licentia.

¶ Uasa sacra (nisi p redēptio
ne captiuoꝝ) nō sūt alienāda.

APostolicos et[b] pater-
nos canones renouās
hec sancta & venerabilis syno
dus definit neminem prioꝝ
epm vendere vel vt cunq; alie-
nare ciuilia[c] et vasa[c] sacrata
excepta cā olim ab antiqs ca-
nonib⁹ ordinata, vcz p redēp-
tione captiuoꝝ[b]: sed non tra
dere salaria eccl'ar in emphy
teotica pacta: nec alias rusti-
cas possessiones venūdare: ac
per hoc ecclīasticos redit⁹ le-
dere quos ad ppiū vtilitatez
& ob escā pauperū, & peregri-
noꝝ sustētationē esse decerni
mus. et paulopost. Quisquis
autē post hāc definitionē no-
strā ptrarū qđ huic sancte se-
dī ac vniuersali synodo agere
tētauerit, deponat[e] vt puarica-
tor: diuinarū rerū & pceptō
rū, cassata vcz oīno q̄ facta est
in scriptis vel sine scriptis ab
epō vēditiōe vel emphyteotī-
ca traditiōe, vl alia q̄libet alie
natione cimiliorū et salariorū
locorū. Qui vero ceperit aut
emerit aliqđ ex pdictis cimiliter
vel salarijs, & nō restituerit ec
clesie, itez q̄ eccle sunt: vl nō
reddiderit ad incidēdū char-
tā vēditionis vel emphyteo-
seos: sit anathema vlq; dū fe-
cerit qđ ab hac sancta & vni-
uersali synodo cōfirmatū est.

¶ Si autē epūs cōiuct⁹ fuerit
cōstruxisse[f] monasteriū de ec-
clesiasticis reditib⁹: tradat[g] ei-
dē eccle et ipsum monasteriū.

Itē Gre. dño epō messano.

¶ Pro redēptione captiuoꝝ
sacra vasa nō phibēt alienari.

ET sacroꝝ canonū & le-
galia statuta pmittunt
ministerta eccle p captiuoꝝ
esse redēptione vēdenda.

Idē Demetrio et Ualeriano
clericis Firmianis.

¶ Res eccle licite ḡpendunt
p redēptione captiuoꝝ.

SAcroꝝ canonū statu-
ta & legalis pmittit au-
thoritas licite res ecclesiasti-
cas in redēptionē captiuoꝝ
impēdi. & ideo q; edocti a vo-
bis sum⁹, ante annos.f.xviij.
Sauū[h] epz eccle Firmiane[h]
xj. libras argēti de cadē eccle-
sia p redēptōe vestra, ac pa-
rem eccleſie solum edificio cedere.
hoc est speciale in ecclesia q si res
comparatur de bo-
nis eccleſie, statim est facta eccleſie: vt hic. et extra de
pecu. cle. c. j. & c. si quis. Idē est in milite. C. de rei ven.
si vt ꝑponis. & in pupillo. C. arbi. tu. l. iij. & in vroꝛe. ff.
de dona. inter vi. & vxo. vroꝛ.
g ¶ Tradat. i. subjiciat. j. xiij. q. vj. cōperimus. xvij.
q. iij. questi. contra vbi habes q res cōsecrata non de-
beat restitui, sed supple laicis, & ad prophanos vsus. et
licet hic dicat q debet subjici prioꝛi ecclesie: nihilomin⁹
tamē epūs potest vnā eccleſiā alij subjicere cui vult: ar-
gu. extra de excess. prela. sicut vnire.

SAcroꝝ. § Causa. Faustus firmiane civitatis
episcopus dedit. xj. libras argenti de sua eccleſia
pro redemptione quatuor personarum scilicz passi, tunc clerici, & vxoris, & duorum suoꝝ filiorum, scilicet Demetrij & Ualeriani: quo prefato episcopo mor-
tuo Passiuus factus est episcopus, post cuius obitum

[a] Firmi margo.
[a] ecclesia bus, alias fanis.
[b] Firmiane. Edi. de re. dini. intrā. cuiꝰ de pecu-
[c] nia ecclesie
[d] ecclesia
[e] cuiꝰ an
[f] acquiā
[g] ipa ecclesie,

ſtiꝰ timebant ne ille.xi.libre argenti ab eis vel heredibus eorum repeterentur:et ideo a papa ſuper hoc poſtulauerunt ſecuritatem. Papa igitur eis plenam ſecuritatem cõcedit ita vt decetero ſuper hoc nulla queſtio eis moueatur.

a ¶ Repetitõis.

Quia qõ er cauſa pie:atis impenditur: nõ repetitur. C. de nego. geſtis. alimenta. niſi forte fuerit proteſtatus. ff. de reli. ſi qs. §. hec actio. z i alio caſu. C. ꝺ nupt. patrem. hic tamẽ nõ valet proteſtatio:qz eccla tenetur redimere: vt. ſ. ca. pꝛi. ſi vero pꝛi uatus redemiſſet: pretium datuꝫ repeteret ſine diſtinctione, ſm quoſdã

Redẽptꝰ ab eccla ſili ſeruiat p quiquẽ annum.

Et hic redemptꝰ opas pꝛeſtabit eccleſie p quinquennũ, ſi nõ poſſit ſoluere. C. de cap. l. ij z vltima. Itẽ nunquid hoc de quolibet capto verꝫ eſt? ita. Sed nunquid de capto in maleſi cijs? quod videt: lxxxvi. diſtin. non ſatſ. xxiij. q. v. c. j. z cap. reos. z. xxiij. qõ. vj. ſi reos. Arg. contra. j. q. j. iubemus. Tamẽ ſi pꝛiuatꝰ det pecuniaꝫ p redẽptione alicuius, bene eã reperit: vt. C. de ca. l. viii.

b Sicut. ¶ Suis. ſuis potius q̃ alienis ſubueniat: ſubueniat tamẽ z extraneis. lxxxvj. diſt. non ſatis. xlij. diſt. quieſcamus. Sed qui dicuntur hic capti?

Redẽpto qñ ẽ neceſſaria.

Dic q̃ ſi ab hereticis vel gentilibus capti ſunt, vt a talibꝰ vbi tuneſtatur periculum cor

ꝫ id eſt potius? vel anime: mota: tales tenetur redi vt. ſ. et mere eccla, z etiã nat. ſ. e. quilibet pꝛiuatus: vt. lxxxvj. diſtin. nõ ſatis. ſ. e. aurum xxiij. q. iij. non inferenda.

aurum ſili. cur tur. ar.

¶ Que vero. ¶ Hec eſt ſcda pars. q. in qua ponit penã ſacrilegij: et hoc per ca. ſeq. Jo. de ſan.

¶ Caſus. Supra facta eſt mentio de inuaſoribus rerum eccleſie. Nunc vero docet Gratianus que penitẽtia ſit huiuſmodi inuaſoribus imponẽda qui ſacra vaſa et alia deo dedicata pollutis manibus quaſi pphana rapiunt et contrectant.

Ditto. ¶ Caſus. Frontarius Burdegalẽſi archiepiſcopꝰ cum vellet bti Petri limina viſitare z in quadam villa ſue eccle celebraret diuina, z populum ſaluberrimis dogmatibus eruditet: quidã nomine Burgandꝰ vir nephãdus inſidiantes ei cuz complicibus ſuis malitie venit ad villã pꝛe fatam: z ſacra vaſa dñici corporis, z ſanctuz chriſma pollutis manibus accipere pꝛeſumpſit. quare dictus Frontarius queſiuit a Nicolao ſi aliquo tẽpore ad gremiũ matris eccleſie redierint, q̃ penitẽtia ſit eis iniucenda. Qui reſpõdet dicẽs q̃ pꝛimo debent iurare q̃ ralia nõ faciant decetero: z poſtea penitẽat iuxta modũ in ca. expreſſũ.

c ¶ Et compita. Cõpituz eſt locus vbi plures vie cõcurrunt. xlviij. diſtinc ſicut.

Compitum.

d ¶ Conſulit. q̃ ſit pena taliuz qui inferũt iniuriã clericis dũ inſiſtũt diuinis officijs z obſeqijs, habes. xvij. q. iij. §. qui aũt. et ca. ſi quis ſuadente. C. de epiſc. z cle. ſi ꝺo in hoc gen⁹.

e ¶ Ante fores. Sed nonne in pꝛimo anno eſt extra eccleſiã? Sed dic q̃ in pꝛimo anno ſtet extra cemiterium quod violauit: et ſecundo anno iuxta fores eccleſie.

f ¶ Audiẽtes. nõ cõicantes: vt. xxxiij. q. ij. latorem.

g ¶ Spondẽtes. ſacrilegos argue promittere cogendos ſe nunq̃ ſimile facturos, ſic. xxiij. q. viij. peſſimam.

et ca. si quis membrorū: vt dixi. xj.q.iij. cum aliquis.

Monemus. ¶ Hec est. iij. pars. q. in qua reuertitur ad principale: et probat p. v. ca. q̄ res ecclesie non sunt alienande in casu non concesso. Jo. de fan.

¶ Casus. Questū fuit a Leone papa quam penā patri debeat eps vel sacerdos qui causa amicitie, timoris, vel muneris rem sue ecclesie vel salarīū a christianis oblatū auferre vl̄ vsurpare p̄sumit? Et rn. q̄ debet deponi: et q̄s iniuste abstulit, reddere cōpellatur: et pro his nullas deinceps vires habeat ad litigādum vel possidendum.

xiij. ps.

a ¶ Rem tituli. i. spectantem ad ecclesiā suam nō auferet illi ꝓpria autoritate.

¶ Nā p kali excessu vl̄ deponē duo L.

¶ Nam et tutor et curator punitur q̄ auferet alij rē pupilli sui: vt. C. vnde vi. meminerint. in fi.

b ¶ Reddere. ipse ergo qui alienauit pōt conueniri: vt hic, z. j. e. statuimus. z duob⁹ cap. sequētibus. Item et possessor pōt cōueniri: vt. ē. eo. augustino. z nota. ē. eo. quicūq. z. ē. e. apostolicos. cum enim ecclesia habeat in optiōe quez velit conuenire: si primo cepit vnum conuenire, z postea velit alium cōuenire, non fiet ei p̄iudiciū aliqđ p electionem: vt. C. si tu. vel cu. L. vlti. Sed quid si eccla est cōsecuta ius suū a possessore, nunqđ adhuc pōt conuenire ipsum qui alienauit? nō videtur: q: bona fides nō patitur vt bis idem exigatur. ff. de reg. iur. bona fides. Q̄ aūt posset ipsum cōuenire. ad hoc est arg. j. eo. vulterane. z ca. statuimus. z ca. quicunq. z. ff. de peti. here. nec vilam. ē. vlti. Respon. aut ecclesia agit ad penam, aut ad interesse. si ad penaz, potest agere adhuc contra alienantem: quia pena vnius non liberat alū: vt. ē. eo. cum deuotissimam. si agit ad interesse, non potest. ¶ Item queritur si ecclesia consecuta est suum ius a possessore, an teneatur cedere actionem quam habet cōtra alienantem? Respon. q̄ nō: q: qua fronte potest petere cessionem qui ex contumacia sua condemnatur vt. ff. de administra. tuto. si plures. z. ff. de tu. z ra. dist. l. j. ¶. piures. l. j. ¶. nunc tractemus.

Ecclia li ad vno suoz ius ꝓsecuta ē, an possit aliū cōuenire.

¶ Hoc nō q̄ iā suū ꝓsecut⁹ est z ita interesse desijt. ff. de eo p quez factum est. l. j. ¶. piures.

c ¶ Litigandum. Argu. est hic q̄ qui male alienauit

corpus et sanguinem dominī suscipere mereātur: z vsq̄ ad septimū annū trib⁹ in hebdomada diebus sine esu carniū et vini potatione maneāt penitentes.

Item in cōcilio Leonis pape quarto.

¶ Res eccle episcopus vsurpare vel alienare nō p̄sumat.

Monemus z irrefragabiliter affirmamus vt nullus episcoporum vel sacerdotum rem tituli[a] sui vsurpare p̄esumat: sed neq; salarius a christianis sanctis locis oblatum causa amicitie vl̄ timoris aut muneris pertētet auferre: ne ecclesia dei ad nihilum redigatur. Quod qui facere p̄esumpserit episcopus vel sacerdos, canonicam line dubio subeat vltionē: z quod ecclesie iniuste ablatū est, reddere[b] compellatur: ita vt deinceps nullas vires ꝓ his ad litigandum[c] vel possidendum habere possit.

Item ex historia Eusebij episcopi Celarīensis. ca. xij.

¶ Episcopo vel abbati res ecclesie alienare non licet.

Quisquis episcopus vel abbas de salarijs episcopi vel monasterij transferre quicq̄ in principū manus, vel etiam alij persone cōferre voluerit: irritū sit quod datū esse cōstiterit, fm canonē sanctorum apostoloū: qui dicit. Oim ecclīasticarū rerū episcopus habeat solicitudinez, z dispēset eas, tanq̄ deo contemplante. Non liceat aūt et fraudare quicq̄ ex illis: vel cognatis[a] ꝓprijs dare que dei sunt. Oz si pauperes fuerint, vt pauperib⁹ largiatur sed non sub horum occasione que sunt eccle defraudētur.

¶ Oz si calliditate vsus excusatione p̄tēderit eps dānū facere: z nihil ad p̄fectū agrū vel locū existere: nec sic principibus tribuat ager vel locus sed clericis vel agricultorib⁹.

¶ Oz si calliditate vsus fuerit p̄ceps, z vel a colono[c] vel a clero agrū emerit: sit irrita vēditio: z restituatur epō vel monasterio. Ēps vel abbas hoc faciens abijciatur[d] tanq̄ qui dispersit q̄ non collegit.

Item Symmachus papa.

¶ Predia ecclesie nō licet pape alienare.

Non liceat pape[e] p̄dīū ecclie alienare aliquo

quiren. posset. l. vltima.

f ¶ Abijciatur. Vltius cum eo agitur. j. e. si ꝑ quālibet. z. q. v. si episcopus.

¶ Non liceat pape. ¶ Casus. Symmach⁹ papa statuit in hoc cap. vt pape non liceat p̄dia ecclesie. ē. e. alienare quo ad ꝓprietatem vel vsum fructum, nisi tantum domos que in vrbibus modica impensa non sustentantur: sub qua lege omnes p̄lati ecclesiarum constringantur. Contra quam constitutionem si aliquid fuerit alienatum, donator vel venditor et media cū actū tot deponantur. Subscribentes sint anathematizati cum eo qui dedit, et cum eo qui recipit: nisi restituat quod alienatum est. Sit licentia cuilibet ecclesiastice p̄sone contradicendi, z reposcere cum fructibus alienata. Hoc intellige nisi alienatio facta esset in casu licito et concesso.

g ¶ Pape. Hic Symmachus papa successori suo legē

[a] de bo. le. z no. ꝓpicoꝝ. fm D. ligatur fuit ab initio clerop. ecclie. Ergo.

imponit, vt imperatore suo. C. xvj. q. j. quia iuxta. Sed papaz qualiter hoc potuit, cum nullius mortalium papā possit iudicare. extra de elect. innotuit. xl. dist. si papa. nec mortalis inferior superiorem. xxj. dist. inferior. sed certe licet sit sibi iudicare poteit, solutus legibus, tamen sm leges viuere debet. ff. de legi. princeps.

a ¶ Quousliber. Videt ergo q ad hāc acculationem quilibet admittatur: extra de re. eccle. nō alie. si dō. et auten. de non alienā. aut permutā. in fi. coll. iij. et no. xvj. q. vij. iuijs. et questione. j. consilium.

b ¶ Et cum fructib. Hic aduerte q fructꝰ possūt peti. Sciēdum est q si agitur per interdictuz aliquod ad petēdum rem cū fructibus: tunc restituent omnes fructus percepti a tēpore eo quo est propositum interdictum, nisi in interdicto vnde vi: in quo veniunt fructus omnes percepti a tempore deiectionis: vt. ff. de interdi. l. interdictꝫ. ff. de vi z vi ar. l. j. §. ex die. Si autē agitur rei vēdica. aut possessor fuit bone fidei, aut male. Si bone, restituet omnes fructꝰ perceptos a tēpore litis contesta. vel qui culpa sua non sunt percepti: sed ante litem cōtesta tam perceptos nō tenetur restituere sed tantum extantes: vt. C. de rei ven. certū est. instit. de offi. iudi. §. post inchoatā. Si fuerit possessor male fidei: tam perceptos q̄ quos percipere potuit, tenetur restituere: vt extra de restitu. spo. gratuis. z. ff. de rei ven. si nauis. §. generaliter. z. C. de rei vendica. certū est. Si male vero fidei tenēā possessor titulum habuit, tunc excusatur a percipiendis propter titulum: vt. C. de rei vendi. si fundum. nisi ita sit q̄ ille titulus habeatur pro non titulo: vt cum quis emit. extra interdicta legite: vt. C. de agrico. z cen. & his q̄ quēadmodū iud. xj. z alios casus habes notatos. ff. eō infrau. met. cau. sed z partus. ff. de ac. ait §. Indigne. ¶ Casus. Hic notantur tria genera hominum qui contrectant res ecclesiarū: scilicet iniuasores z iniuste possidentes sua authoritate z qui iniuste possidet authoritate alterius, z isti omnes nisi citius

modo p aliq̄ necessitate: nec i vsum fructū rura dare, nisi tm modo domos q̄ i q̄buslibet vrbib⁹ nō modica ipsa sustētantur q̄ lege oēs custodes adstringāt, vt donatoꝛ, accensatoꝛ, vēditoꝛ, honoꝛē pdar: z q̄ subscripserit, anathema sit cuz eo q̄ dedit vel q̄ recepit, nisi restituat. Liceat etiā q̄buslibet ecclesiasticis psonis ꝛtraditare, et cū fructib⁹ alienata reposcere. qō nō solūmodo in apostolica cōseruādū est ecclesia: verumetiā vniuersis ecclesijs per puincias q̄dē dicit id conuenire. Item.

¶ Qui res ecclesiasticas vēdit ad altare nō audeat accedere.

Indigne ad altare c dñi pperare pmittitur qui res ecclesiasticas audet inuadere, aut iniuste possidere: aut iniq̄ vel iniusta defensione in eis perdurare: de q̄buz esse tanta pulsio, vt vindictaz admonitio⁹ pcedat: z res vsurpatas iniuste q̄ abstulit, aut iniuste ablatas qui retinet: equitate patrocinante legibus restituat. Qō si neglexerit z necessitas cōpleuerit: demū predonē sacerdotalis districtio maturata c pellat. Valde em̄ iniquum et ingens sacrilegiū est se correxerint male ablata restituendo, debēt anathematizari etiam cum admonitione. Valde em̄ iniquum est vt ab aliquo maxime christiano vsurpetur qō ecclesie relinquitur vel confertur.

c ¶ Ad altare. q. nec oblatio ei⁹ recipit: vt. C. e. de viro. z etiā a sacramēt⁹ ecclie suspēs⁹ est: vt. xvij. q. iij. q̄sde. d ¶ Admonitio. Argumētū q̄ admonitio semp pcedat vindictā: vt hic. z. ij. q. vij. accusatio. z ca. sequēti. xj. q. j. perim⁹. Sz verus est cum agitur ad penam excōicationis: q̄ nemo excommunicādus est nisi precedat admonitio trina: ꝛ vt. xvj. q. vij. omnes decime. et xvij. q. iij. de p̄bꝫ terorum. et extra de senten. excō. ca. sacro. Item z in illis criminib⁹ pcedet admonitio vbi ad brachium secu lare est recurrendum: vt. j. q. vij. pater. Item vbicūq̄ non agitur ad depositionē. Et gñaliter vbicūq̄ agit ad denūciationez: vt ex de simo. lz heli. Sz vbicūq̄ agit ad depositionē: nō pcedet admonitio. ex de accu. qualr. ad quid em̄ admoneret tunc, cū sufficit ad depositionē q̄ homo semel deliquerit. xxv. dist. primum. Non ob. extra de accusa. si quis. quia loquit ibi in denūciatione. Item nō ob. §. hoc caulis q̄ nō induciat. Admonitio spūalis pcedat.

¶ Sz ꝛ xxiij. q. j. c. sane. §. perinz. vbi de hoc in glo. sed dic cē.

e ¶ Maturata. l. maturē plata. j. xvj. q. j. in canonib⁹. eo q̄ dicit text.

f ¶ Et instituere. l. destinate a talibus.

¶ Excōicent q̄ principū authoritate res inuadūt ecclie.

De reb⁹ q̄ semel deo cōtribute atq̄ dicate sūt z postea sub occasione concessionis principū a q̄busdā inuaduntur atq̄ diripiuntur: sancim⁹ vt prius⁹ consulatis principem ad resecādam tam pre-

q. vij. si q̄s erga. qui loquit ibi de alijs cauis q̄ dep̄ositionē: vt. v. q. iij. in loco.

De rebus. ¶ Casus. Quidam inuadebant vel rapiebant res ecclesiarum, z dicebant se habere a cepe sit principibus concessionem: quare Adon Uienēn. archi⁹ episcopus quesiuit a Nicolao quid esset super hoc faciendum. qui respondet q̄ si princeps concessit, redarguendus. q. d. nō quat super hoc. Si autē inuasor sua authoritate facerille qui re pre sumpserit: excōicet donec resipiscat. ei⁹ auctoritas Excusat. xx vij. distinct. diacom. z. lxij. distinct. sa: te acceleratne. sed non est hoc verum: vt. S. eo. quicunq̄. z ibi p̄m cer hic dicatur q̄ princeps sit redarguendus, bene ta: hu,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

men potest excõmunicari.vi.q.iij.Si autem nobis. Sed qualiter agi potest contra illũ q̃ recipit possessionẽ vel a principe vel ab alio:cum scriptum sit in lege, Nonvidetis vt possidere si recipio possessionem ab illo quem scio esse in possessione.ff.vti possi.si duo.§.non videor. et arg.extra de restitu.spolia.cũ ad sedem:Sed hec q̃stio hodie exstincta est per id quod est hodie:extra de restitu.spo.sepe contingit.

Obis. Hec est.iij.pars quest.in qua.pbat q̃ ecclesie facultates debent diuidi in q̃tuor partes.z hoc pbat p.ix.autho.Jo.de fan.

¶ Casus. Quidã episcop⁹ suspectus remot⁹ fuit ab administratione rez ecclesie:remansit tamen in officio et administratiõe spiritualium. cõmittit ergo Celasius curam rerũ ecclesiasticaruz duob⁹ sez Archidiacono, Justino,z Faustino defensori, vt sequestrãdo de

[xvi. pa

¶ Herch⁹ ecclesienõ est aliquid alienandum.

Obis enim z fame vestre cõsulẽdũ duximꝰ: vt pontificis[a] vestri loco vobiscum ab eodẽ [b] aliqs subrogek qui eius nole pariter vniuersa disponat:quatenꝰ oia predia ad vestrũ reuocet⁹ studiũ,nec cuiqz clerico p̃o portione sua aliqd̃ solũ ecclesie putetis esse deputãdũ:ne per incuriam et negligẽtiã minuak:sz omnẽ pẽsionis summã ex oibus predis rusticis, vbanisqz collectã ad antistitẽ deferatis.ex qua tamen collectione habeak ratio quid ad causas[c] vel expensas accedẽtium necessitatum opꝰ esse perspicit vt de medio sequestrek:et quatuoꝛ portiones[b], vez vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis oibus pẽsione:ita vt vnã sibi tollat antistes:aliã clericis p̃ suo sumptiuã factionez:z cognoscendũ vtrum illius sit concessio,an inuasoris p̃sumptio, q̃ si principis inordinata fuerit largitio:z ipse princeps sit p̃ emẽdatiõe redarguẽdꝰ. Si autẽ inuasoris declarak p̃sumptio:vsqz ad emẽdationẽ excommunicationis sit vindicta coercendus.

Itẽ Celasi⁹ Justino archidiacono,z Faustino defẽsori,

¶ Herch⁹ ecclesienõ est aliquid alienandum.

Obis enim z fame vestre cõsulẽdũ duximꝰ: vt pontificis[a] vestri loco vobiscum ab eodẽ [b] aliqs subrogek qui eius nole pariter vniuersa disponat:quatenꝰ oia predia ad vestrũ reuocet⁹ studiũ,nec cuiqz clerico p̃o portione sua aliqd̃ solũ ecclesie putetis esse deputãdũ:ne per incuriam et negligẽtiã minuak:sz omnẽ pẽsionis summã ex oibus predis rusticis, vbanisqz collectã ad antistitẽ deferatis.ex qua tamen collectione habeak ratio quid ad causas[c] vel expensas accedẽtium necessitatum opꝰ esse perspicit vt de medio sequestrek:et quatuoꝛ portiones[b], vez vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis oibus pẽsione:ita vt vnã sibi tollat antistes:aliã clericis p̃ suo iudicio z electione dispartiat: tertiã pauperꝰ sub oi sciẽtia faciat erogari:fabricẽ vo q̃rtã que cõpetit ad ordinationem pontificis,erogationeve fa decernimꝰ esse pensandam.si qd forte sub annua remanebit expẽsa:electo idoneo ab vtraqz parte custode tradakentheez: vt si maioꝛ[e] emerserit fabrica, sit subsidio,qd̃ ex diuersi tẽporis diligẽtia potuerit custodiri:aut certe emak possessio q̃ vtilitates respiciat cões.

Idem Maiorico, Sereno,z Joanni episcopis.

¶ Diuini muneris participatione priuetur qui ecclesiastica priuilegia calcat.

Qui z diuinis z humanis legib⁹ inciuili[f] damnatione calcatis,z reuerentia religionis abiecta, vel ecclesiastica priuilegia calcare contẽdũt, vel vbilibet in pauperũ p̃iudicio vsurpare dispẽdiũ:nec hmõi saltẽ cõmoniti conuictiqz nequitiã sopire cõsentiũt,atqz illata sacris reb⁹ detrimẽta resarcire: merito diuini muner⁹ participatione sunt priuãdi:et hui⁹ p̃ceptione careãt qd̃ sacrilegis ausib⁹ habuere despectui. Celestin⁹ vo presbyter fratris et coepiscopi nostri sereni,q̃ contra pontificale iudiciũ z traqz aplice sedis mãdatũ, pũpenes diuinis z humanis legib⁹ ecclesiastica priuilegia deprimebant siue destruebant,pauperes opprimentes:nec cõmonitis res ecclesie ablatas restituere volebãt:quos a cõmunione corporis Christi suspẽderat,propter hoc q̃dus supradictis Celestin⁹ presbyter z interdictũ,p̃ptũ epi sacram prebuit cõmunionẽ. Cõmisit ergo Celasi⁹ maiorico z Sere.z Jo.episcopis mãdans eis vt illos vsurpatores participatione Christi priuẽt. Celestinus vo presbyter q̃ sententiã sui episcopi nec debuit nec potuit ignorare,ab ecclesiastico repellak officio,vt ceter imetum habeant. Inciuili.id est non ciuili,sed prãua et incongrua.

f ¶ Inciuili.i.impia.

¶ Quid ad causas.sez vt expense p̃ius deducãtur que facte sunt in colligẽdis fructibus:quod ius de ductionis nullius cause potest impedire.ff.fami.her.fundus.ff.de petit.here,ii a dño.§.fructus.in decimis sez vt ex de deci. cum homines.sed cum distinct.quez habes extra de de ci.pastoralis.

[c] Expẽse sũ sunt deducende,

d ¶ Portiões.argumentum q̃ predia ecclesiarũ non debent diuidi per prebendas: vt nota.x.q.ptoꝛi.§.vl. hoc non est verum hic autẽ prohibentur diuidi ideo q̃ clerici fuerunt suspecti.

[d] Hoc colligit ex illa q̃ infra eo incurrãt.xc, vbi inuidet a Jtio q̃ distinct.§. necesse est.x.c. quando.z ch⁹ quarta pars de.l.vlt.lib.x.

e ¶ Ut sit maioꝛ. Optimũ argumẽtum contra prelatos ecclesiaruz,vt non possint allegare sterilitatẽ temporis, vt incursu hostiũ,si precedẽtib⁹ annis fuerũt vberes anni:sicut nec colonus. ff.ff. loca.ex conducto. §.fi vno. huic contrarium signatur. x.q.iij. vnio. sz ibi soluitur.

[e] Si fit maioꝛ, ꝑ illa cessares sez q̃ essent diligẽtes clerici: q̃ ꝑhibuidi fm v. z. al's.q̃ hũanio.

Qui et diuinis.§ Cas⁹. Seren⁹ epꝰ q̃stus est de quibusdam qui cõtẽptis p̃ceptis meditio quo ad causas z expensas superuenientium necessitatum esse opus prospicitur: de reliquo et de fidelium oblatione quatuoꝛ inde fiãt portiones. Primam habebit epꝰ. Secũdã canonici. Tertiã pauperes. De quarta ecclesie fabrica reparek:z si aliquid fuerit residuus vel inde in futuro fabrica reparek,vel emak inde possessio pro vtilitate communi. Ad nostrum studium,id est per nostrum studium.

[f] Inteligẽ nõ est hoc colligit ex q̃ ꝑ ibi ꝓ q̃ habebit epꝰ. Secũdã canonici. Tertiã pauperes. De quarta ecclesie fabrica reparek:z si aliquid fuerit residuus vel inde in futuro fabrica reparek,vel emak inde possessio pro vtilitate communi. Ad nostrum studium,id est per nostrum studium.

deferri a ¶ pontificis vestri. Epꝰ iste remotꝰ fuit ab administratione ꝓpositi.sed non spiritu alium.

vel ab eo dimi: di. Zr. ne reseruatur,vt ipsius authoritate administratores

b ¶ Ab eodem. Jsto enim remoto ab administratione

a ¶ Ignotare. sic. X. xvj. dist. quod dicitis. X. j. q. j. si de simoniacis. c. xxxvj. q. ij. nullus. X. distinc. xx. si decreta. X. lxxxvij. dist. c. vlt. c. xvij. q. ij. ca. vlt. audiretur tamen ille si velle: probare se ignotasse. lxxxij. dicti. proposuisti. i fi. et. 1. q. j. si quis a simoniacis. c extra de elec. innotuit. in fi. Sz

Ignotare probabit se ignotasse? Respondeo: probabit p spōdeo: probabit quia fuit in alia puricia: vt extra de rescri. et tenore. et. C. de cōtrahen. stip. optimā. vel etiam proprio iuramēto vt. xxxiij. qō. ij. in lectum.

Ulterane.

¶ Cas post damnationez episcopi eucharisti & tū ad administrationē tēporalium, qui patrimonium ecclesie vulterane dissipauerat: cōmisit papa quibusdā epīs vt reuocēt p̄dia & mācipia male alienata, similiter et possessiones quas Eumancius & Opilio epī vel ceteri quocunq; modo detinent, reuocēt: & emptores recursū habeant ad vēditores. Possessiones vero vel obliationes deferāt ad epm: de quib⁹ fiāt quatuor portiōes vt dictus est in ca. supradicto, vobis

b ¶ Reuocētur. C. si tu. vel cur. inter. l. viti.

c ¶ Emptorib⁹. X. e. qōe. ij. hoc ius porrectū. in fi. ij. & vero reo. Sed cōtra. xvi. q. iij. vniuersas. C. de euic. si fūdus. Sol. hoc c. loquit de possessore bone fidei: cōtraria de possessore male fidei: iz ad hoc obiicitur: male fidei & q̄ cōtra legū int dicta mercatur. C. de agri. & cen. quēadmodū. lib. xj. Respondeo. & tū ad hoc ē male fidei possessor, qr nō vsucapit: iz & tū ad hoc est bone fidei possessor, & hz recursum cōtra suū venditorem, supradictis ꝓmunionē sacrā ministrare p̄sūpsit: cū non potuerit ignorare[a] sniam ppij sacerdotis, ab officio ptinus ecclesiastico repellat: vt nullus eccl̄ie ministroz ꝓtra pōtificalia instituta venire cōtēdat. ¶ De eisdē. ¶ De eodem

Ulterane eccl̄e actus vel patrimoniū quod hacten⁹ ꝓperim⁹ destitutū, & post dānationez eucharisti q̄ fuerat depauāte dispsuz, cure vse decreuim⁹ esse delegādū: vt diligētia (q̄ vos & vtilitatibus eccl̄ie existimam⁹ esse vigilāres) p̄dia culture restituatis antiq̄: & reuocetis siqua sunt vēdita aut donata mācipia. possessiones etiā quas ab eumācio & opilioe epīs vel ceteris quoulis iure videritis teneri (quia ꝓtra ꝓstituta synodi ab epīs p̄dia alienari nullo potuerūt cōmento) nihilominus reuocēt[b]. sit emptorib⁹[c] ad eum recursus qui p̄sumpsit aliq̄d de eccl̄ie rebus illicita vēditioe distrahere: ita, vt pēsiones annuas ad pōtificem deferatis: cui priuilegia sua integra ꝓuenit omni rone seruari: vt ei⁹ dispēsatioe portiones ꝓueniant cōsuete: ita, vt portionem quartā que ad eos ptinet, sua pontifex ordinatione distribuat, put cuiusq̄ locum & meritumq̄ cognoscit. Pariter etiā ex fidelium oblatione faciēdū est, vt clericis quartā partē eroget & cōsideratione sue electionis antistes. fabricarū etiam portio epō sciēte et disponēte vestra erogatione pēdat: quatenus nihil penit⁹ in detrimentū alicui⁹ rei patiamini generari.

Idem clero & ordini & plebi Wunduſij.

Reditus et oblationes due portiones clericis ꝓmittant.

Concesso vobis quem petistis antistite fratre & coepo meo Juliano: necessariū fuit (eodem ad ecclesiam suā mox remisso) ad vos nr̄a scripta pariter destinari quib⁹ agnoscerētis eidē fuisse p̄ceptū ne vnq̄ ordinationes p̄fumat illicitas. et. j. Reditus et oblationes fideliū in quatuor partes diuidat: quarum vnā epūs sibi ipsi retineat: alteram clericis ꝓ officioū suoz sedulitate[e] distribuat: fabricis tertiā: quartam pauperib⁹ & peregrinis habeat fideliter erogādam: quarū rationem diuino est rediturus examini. Idem.

De oblationibus fidelium quot portiones fiāt, & que cuiq; ꝓueniat.

Quatuor autē tā de reditu q̄ de oblatione fideliū ꝓunt cuiuslibz ecclesie facultas admittit (sicut dudū rationabiliter est decretū) cōuenit fieri portiones: quaruz vna sit pōtificis, altera clericoz, tertia pauperz: quarta ē fabricis applicanda. de quib⁹ sicut sacerdotis intererit integrā ministris ecclesie memoratā dispendere quātitatem: sic cleric⁹ vltra delegatā sibi summā nihil ꝛ soleter nouerit exp̄etēdū. Si vero que ecclīa sticis restaurādis edificijs attributa sūt, huic operi veraciter ꝓrogata locoū doceat[f] īstauratio sctoz manifesta: qr

d ¶ Loco. Argu. q̄ fm ꝓiorē locum & maius meritū, conferende sunt dignitates: vt X. c. ꝓpos. i. X. dist. j. inus di. c. vlt. & ille gradus longiora & labor, plus ꝓior fecerūt anteire: vt. C. de offi. ma. offi. l. nemo. lxj. distinc. c. j. & c. mirāmur. & stipendioz ratio habenda est vt. ff. de re mi. l. nō oēs. in princ. Arg. contra. xvj. q. vij. oēs decime. et. c. j. in fi. & extra de cōsti. cum oēs.

Dignitates cēō ferātur fm me rita. al'as lxxiij.

Concesso.

¶ Cas. Clerus & popul⁹ Brūdusij petierūt a gelasio ꝑum Julianum, quē eis concessit: & cū eum illis destinaret, signi ficauit eis per scripta sua q̄ duo sibi ꝓceperat. s. q̄ nunq̄ faceret illicitas ordinatiōes: & reditus & oblatiōes in quatuor diuiderer portiones. Pma habaret antistes: secunda cleri ci: tertiaz fabricar: quarta pauperū.

e ¶ Sedulitate. Ar. cōtra clericos existētes i scholis vt nō debeant peti pere ecclesiastica stipendia: vt. xvj. q. j. generaliter. et X. e. charitatē. Argu. cōtra. xxxij. di. si qui vero.

Ubi & hoc: ēt pleni⁹ extra ō ma. et obe. statuim⁹. Archi.

Quatuor.

¶ Cas. Statuitur vt de reditibus & oblationibus ecclesie quatuor fiant portiones: quarum vna sit epi: secūda clericoū: tertia pauperū: quarta vero est fabrice applicāda: ita q̄ clerici vltra quartā nō exp̄etant et manifestuz sit ꝯliter due quarte fint in vsū pauperum & in vsum fabrice cōuerse: vt de hoc bona fama inter homines oriatur.

f ¶ Doceat. arg. per vnū factū, ꝓbari aliud: & causam probari per effectū: qr per reparationē fabrice ꝓbat:

Clerici soli ad reparationem fabrice cōpellāntur.

† Arg. q̄ etiaz pnceps teneat ad hoc xcvj. di. Si t. c. vltī. L. Mat. v.b.

q̄ bene sit expensa quarta fabrice: z sic. xviij. dist. puenit. sic. C. de admi. tu. l. lex que. in fi. Item ex oibus his capitulis colligē laicos nō esse cōpellendos ad reparationē fabrice: sed tm̄ clericos. † x.q.j. decernimus.

a ¶ Testificatione. Ar. q̄ res semper sunt gerende in illorum presentia quoz interest: vt. viij. q.j. licet.

De redditibus. ¶ Cassye. Gaudentius epūs nō diuidebat reditus et oblationes i quatuor portiones: sed eas sibi vendicabat ex toto. quare Simplicius papa precepit Florētino et Equitio epīs, vt vnam tantūmodo portionem de reditibus z oblationibus concedant epō: alia diuidāt clericis p̄o meritis singuloz: reliquis duab⁹ fabricis et pauperibus profuturis. z compellant ipm̄ Gaudētium ut tas tres portiones restituere: quas q̄ tres annos sibi tantū illicite z indebite vēdicauit.

b ¶ Triēnio. Licet iste epūs q̄ triennū possederit res ecclie mobiles, nō tamē vsucapiebat eas: q̄ furtū commisit in eis: vt. x. q.ij. ca. vltī.

Ognouim⁹. ¶ Casy. Quidam epūs faciebāt quatuor ptes tm̄ de antiquis reditib⁹: iz nouos oēs sibi retinebāt. precepit Greg. Maximiano epō Syracusano vt tam de antiquis reditibus q̄ de nouis, quatuor faciat fieri portiones: cum antiqui z noui nō debeāt diuerso iure censeri: q: incōgruū est eandem substantiam ecclie duplici quodā nefas est si sacris edib⁹ destructis, in lucrū suum presul impēdia his sacris edib⁹ deputata puertat. ipsam nihilominus ascriptā pauperib⁹ portionem q̄z diuinis rōnibus se dispensasse mōstratur⁹ esse videatur: tamē iuxta hoc qđ scriptū est: Ut videāt opa vestra bona, z glorificent patrē vestrū qui i celis est: oportet etiā p̄senti testificatione⁹ pdicari, cōmendari, z bone fame p̄conisse nō taceri. quapropt nec clericoz quispiam z̄.

Item Simplicius papa Florentino et Equitio epīs.

¶ De rēditibus oblationū et reditū ecclie. iiij. portiones pbro dispensande credant.

De reditibus ecclie vel oblatione fideliū sola epīs ex his vna portio remittat. due ecclesiasticis fabricis z erogationi pauperū profuture a pbro sub periculo sui ordinis ministrentur. vltima clericis p̄o singuloz meritis diuidatur. z. j. Cui. i. Gaudētio epō specialiter hoc precipimus, vt tres illas portiones quas triennio⁹ sibi tātum dicitur vendicasse, restituat.

Itē Grego. Maximiano epi scopo Syracusano.

¶ De reditibus ecclesie etiā nouiter quesitis quarta pars clericis erogetur.

Ognouimus de reditib⁹ ecclie nouiter acquisitis, ad canonicā dispositionem quartaz minime puenire: sed episcopos locoz distribuere tantūmodo quartā antiquoz reditum: nunc vero quesita suis vsibus retinere: quā rem p̄uauā, subintroductāq̄z consuetudinē fraternitas tua viuaciter emēdare festinet: vt siue de preteritis reditibus, siue de his que obuenient, vel obuenientib⁹, quarte fm̄ distributionē canonicā dispēsentur. Incōgruū nāq̄z est vnā eādemq̄z ecclesie substantiam duplicia⁹ quodāmodo iure censeri.

Idem Aug. epō Anglioz.

¶ De stipendio ecclesie quatuor debent fieri portiones.

Mos est aplice sedis ordinato epō p̄cepta tradere vt de omni stipendio qđ accedit, q̄tuor debeant fieri portiones: vna videl⁹ epō z familie ei⁹ ppter hospitalitatem atq̄z susceptionē: alia clero: tertia p̄o pauperib⁹: quarta ecclesiis reparandis.

Item ex cōcilio Toletano.

¶ De eodem. Palea.

Sancimus oibus epīs curam laicoz eis instare: vt si quos in fide xp̄i inuenerint nimio affectu diligāt: et insup cōfirmamus vt si aliqua ab ipsis accipiant dona⁶, statim i quatuor diuidāt partes: ita vt prima pars fiz apostoloū p̄cepta tituloz⁶ nec non cemitterioz restaurationibus diligēter attribuat: secunda clericis: tertia cunctis pauperib⁹: quarta p̄o aduentis.

Item ex cōcilio Agathensi.

¶ Omnes presbyteri p̄uisionem episcopi res ecclesie dispensare studeant.

Statuim⁹ qđ episcopi oēs iubēt) vt ciuitatēses siue diocesani presbyteri, vel clerici rem ecclesie salua ture ecclesie (sicut p̄miserint episcopi) teneāt: vendere aūt aut donare penitus nō p̄sumant. Qđ si fecerint: et facta vēditio nō valebit: et de facultatib⁹, si quas habēt, ppias

d ¶ Duplici. Nota duplicitatem a canone reprobari xvj. q. vij. i nouo, z xviij. qō. ij. in nullo. sic. ff. de vsuca. eū qui edes. Item arg. q̄ idem iuris est in veteribus qđ in nouis. extra de cen. cū olim. et ca. cū in ecclesiis. Ar, cōtra de deci. tua. nā lx veteres decime sint cēsse laico, non ideo nouē vt ibi dicit. q̄nz tamen eadem res duplici iure censetur. ex de reli. do. quia. z. ff. de pecu. hinc queritur. q.j. vbi habes q̄ pecunia quādoq̄z duplici iure cēsetur. sed isti sunt casus speciales. †

Duplicē causē probāt

† qđ aūt hic dicit, regulare est. de hoc ē no. extra de deci. cū in tua, in fi.

e ¶ Ancimus. ¶ Dona. fm̄ distinctionē. ex de resta. reddi.

f ¶ Titulorū. i. ecclesiaz ad quas initiati sunt.

Statuimus. ¶ Hec est. v. pare. q. in qua magister reuertit et probat p. xx. ca. q̄ res ecclie nō sunt alienāde nisi in casu p̄cesso: alīs alienatio non tenet: et alienatores quocunq̄z casu debent puniri. Jo. de fan.

¶ Cauē. Relatū fuit in Agathē. cōcilio q̄ clerici existentes in ciuitate vel extra res ecclesiarū suarū nō gubernabāt fm̄ epōrum suoz dispositionem: sed vendicabant vel donabant sicut eis placebat. quare conciliū statuit vt hoc decetero nō faciāt et si fecerit, irritet z de ꝓpio si quod habent, ecclesiam

reddant indemnem, ⁊ communione priuentur.

s ¶ Indemnem. De hoc dixi. s.e. monemus.

Si quis. ¶ Casus. Quidā clerici abscondebant vel denegabant instrumenta ecclesiarum: aut ea aduersarijs dabant. quesitū fuit quā penā pati debeant. Et rñ. q oē dānuz ecclie illatū p absentiā instrumentorū, debent restituere de ppriis facultatib⁹ ⁊ cōione priuent. Qui vero talia documēta recipiūt / eadē pena debent puniri.

b ¶ Documēta. Idē esset si testes aliqs ipediret dicere veritatem: vt extra de testibus cog. peruenit.

c ¶ Supprimere. qr crimen falsi incurrūt. ff. de fal. l. j. §. his qui deposita.

d ¶ Quicqd. Ar. q ecclia pōt petere interesse qd est extra rem. ¶ sed illud nō est extra rē qr instrumēto tradito possessiōis, et ex de in iur. in nra. de sen. excom. sacro. in glos. j. Archi.

¶ Idez Lau. et idē no. qr instrumēto tradito possessiōis, et possessio tradi videt: vt. C. d do. l. j.

E Piscopus. ¶ Casus. Statutū fuit in concil. Agatheñ. vt eps q non hz filios vel nepotes, non instituat aliū heredez q̄ ecclesiā suaz. si vero illicite de reb⁹ ecclie aliquid alienauerit, alienatio talis irrita habeatur. ⁊ ad ecclesiaz qd alienatū est reuocetur. si vero filios habet quib⁹ sua bona reliquit, de bonis illis indemnitati ecclesie consulatur.

e ¶ Alium. hoc est consiliū: qr etiā vxorē et seruū suū posset instituere heredem: vt. s.e. q. j. sint manifeste.

f ¶ Ab heredibus. Hic duo ꝯtraria dici videntur: scz q ecclesia debeat esse heres defuncti: ⁊ q ecclesia possit conuenire filiū defuncti de eo qd male alienauit defunctus. nā si eccl'a est heres defuncti, etiam si defunctus aliquid indebite alienauit / illud nō pōt reuocare ecclesia: vt. C. de reb. alienis non alie. l. ij. ⁊. C. de lib. cau. l. si ab eo. C. de rei ven. cū a matre. tenet em sequi volūtatē defuncti: vt. xj. q. j. syluester. ideo sic exponas: ecclesiam sibi relinquat heredem. sed si ecclesiā nō instituit heredem / supple tūc si quid eccl'a ⁊c. Generaliter em oīs heres tenetur ad oīa onera defuncti / nisi fecerit inuentariū: vt. C. de iure delibe. sancimus. hoc tñ teneas

heres onera defuncti sustineat.

indemnem[a] ecclesiā reddant, et communione priuentur.

Item ex eodem concilio.

¶ De clericis qui documēta ecclie supprimunt, aut aduersarijs impendunt.

Si qs de clericis documenta[b] quib⁹ ecclesie possessio firmatur, aut supprimere[c] aut negare aut aduersarijs fortasse tradere dānanda ⁊ puniēda obstinatiōe presumpserit: quicqd[d] per absentiā documētorū damni ecclie illatum est, de ppriis facultatib⁹ reddat, ⁊ cōmunione priuetur. Hi aūt qui in dāno ecclesie impie solicitati a traditorib⁹ aliqd susceperint: superiori sententia teneantur.

Item ex eodem.

¶ Episcopus heredē nō habens, non alium q̄ ecclesiam heredem instituat.

Episcopus q̄ filios aut nepotes nō habuerit. aliū[e] q̄ ecclesiā nō relinquat heredē. si qd de ecclia non in ecclesie causa aut necessitate p̄sumpserit: qd distraxit aut donauit, irrituz habeat. q̄ vero filios hz, de bonis q̄ reliquit, ab heredibus[f] eius indēnitatibus ecclesie consulatur.

Item ex eodem.

¶ Qui in clero cōstituti sunt de rebus ecclesie nihil alienare presumant.

Diaconi vel pbri in parochia cōstituti, de rebus ecclesie sibi creditis nihil audeāt ꝯmutare, vēdere, vel donare: qr res ecclie sacrate deo esse noscunt. Silr ⁊ sacerdotes nihil de reb⁹ ecclie sibi cōmisse (vt superi⁹ cōprehensum est) alienare p̄sumant: qd si fecerit[g], ꝯuicti i ꝯcilio, et ab honore depositi, de suo proprio alid[h] tātū restituāt quantum visi fuerint p̄sumpsisse.

¶ Libertos etiā quos sacerdotes vel diacones de ecclia Christi sibi cōmissa facere volunt, actus[i] ecclesie ꝓsequi iubemus: quod si facere ꝯtēpserint, placuit eos ad proprium reuerti seruitium.

Item ex eodem.

¶ De possessiōe ecclasticī iuris quicqd a pbro distrahit, inane habeatur ⁊ vacuum.

Quicquid parochiaruz presbyter de ecclasticī iuris possessione distraxerit: inane habeatur ⁊ vacuū vendicatione[k] comparantis, et actione vendentis.

Item Urbanus papa.

¶ Alienatiōes facte ab intru

q̄ sm canones in cōtractibus et in delictis siue aliquid peruenerit ad heredem, siue nō: siue lis sit cōtestata cū defuncto, siue nō: heres semp tenet insolidū: vt. xvj. q. vj. si epm. ¶ in fi. extra de rap. in literis.

Diaconi. ¶ Casus. hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q diaconi pbri vel epi de rebus ecclie nil debent illicite alienare. qd si fecerint, de hoc conuicti deponātur: et de suo proprio tantundē restituant. In secunda parte dicit q liberti ecclie negocia ecclie prosequi debēt. qd si cōtempserint, in seruitutē reducētur. Secunda ibi: Libertos etiam.

g ¶ Fecerit. estimatione seruoruz reddita de ꝓprio: alioquin reuocarentur: vt. j. e. et si illi. nisi sint bene meriti: vt. j. e. si qs de seruis. Et est i hoc dura conditio libertorū ecclesie, q propter operas nō prestitas reuocantur in seruitutem: aliud in liberto p̄uati: vt. C. de libe. cau. solo obsequij. qd est hic spāle. Itē aliud spāle q filij istoꝝ libertorū sunt obnoxij ecclie. j. e. de libertis. secus in alijs: vt. C. de lib. ⁊ eorū liber. l. j. ⁊. ij. Itez alid spāle q liberti tenētur seruire ecclie nulla eis opera imposita: vt hic, et. j. eo. liberti, hodie tñ distinguitur: vt ex de ser. nō or. eo libentius.

h ¶ Aliud. i. ipsaz rem restituet, ⁊ alius tm de suo. sic lxxxix. dist. decenter. ⁊. x. q. ij. hoc ius. ver. qui vero res.

i ¶ Actus. Id est negocia.

Quicquid. ¶ Casus. Dicit hic q si pbr illicite alienet aliquā possessionē ecclie, irrita sit talis alienatio: ita vt emptor nullam habeat actionem ad possessionem petendā: nec venditor ad precium habendum.

k ¶ Vēdicatione. In emptorē em nō trāsferr dñium. vñ nō pōt rē vendicare. hz tñ cōtra vēditorē actionē ex emptor vt. s. e. vulterane. in aut. de nō alie. aut pmu. §. qr vero leonis. col. ij. Sed nonne vēditor pōt petere p̄ciū re nondū euicta? qr venditor nō ad aliud tenet, nisi vt faciat emptorē hr̄e rē. nō em tenet rē ei⁹ facere: vt. ff. de ac. em. seruus quē. §. si sciēs. sed hic ꝯtractus est nullus.

¶ vbi de hoc. et s. j. qōe iij. §. itē peccato ciuium. ⁊ ibi satis dixi. Archi.

Liberti ecclie differūt a libertis priuatoꝝ.

Alienationes. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q̄ alienationes que fiunt ab epīs vel abbatib⁹ intruſis vel canonice electis ſimiliter ordinationes facte ſine cōſenſu clericorum, vel per ſimoniā, irrite ſunt. In ſcā parte dicit q̄ ſi dēs clericꝰ ſuā prebendā alienare pſumpſerit olim, vel mō pſumat alienare: irritum ſit, et canonice ſubiacebit vltioni. Secūda ibi: Si nihil ē. Iudicium.

Et ex hoc habetur q̄ ſi dēs clericꝰ ſuā prebendā alienare pſumpſerit olim, vel mō pſumat alienare: irritum ſit, et canonice ſubiacebit vltioni de elec. ni. Secūda ibi: Si nihil ē. Iudicium.

Et ex hoc habetur q̄ ſi dēs clericꝰ ſuā prebendā alienare pſumpſerit olim, vel mō pſumat alienare: irritum ſit, et canonice ſubiacebit vltioni de elec. ni. Secūda ibi: Si nihil ē. Iudicium.

in gl. in a duobꝰ caſibꝰ ē. ibi videas tici nec etiā cū con Sz per ſenſu capituli poſ hereti= ſunt aliquid alie cum bñ nare. i. c. precarie. acq̄rit eā de ſchiſma. qō loco re= a predeceſſore. ligioſo vij. q. j. facto⁹. xxv. ſiue ec= q. j. omne. ff. de re cle. ar. bus eoz q̄ ſub tu. xxxij. q. quicūq;. iij. re= Arg. cōtra. i. de cō currat. ſe. diſtin. ij. q. j. dixit. ℣. quō ſ. q. j. ſi dēs. a ſimo= ℣. vbi nizetis. iij. qōe. vij. de hoc. tria. in prin.

Arcq;. b ¶ Conſecrandus. i. bñdicēdus.

Abbas nō cōſe crat. Abbas eſt nō conſecratur niſi cū ordinat in ſacerdotem: ſed tñ dicit q̄ ei manus imponitur ab epō. lxix. diſtin. quoniā videmus. vnde abbas ſine benedictione pōt monachos benedicere. extra de ſup. negligen. prela. ſtatuimus.

c ¶ Ordinatiōes. hoc nō pōt facere ſine cōſenſu capituli ſui: vt. xxiij. di. ca. vlt. ℣ peñ.

Bñficiū fructꝰ vendi poſſūt. d ¶ Prebēdam. Fructus pōt, extra ne pla. vices ſuas. ca. vlt. ad inſtar fructuarij. ff. de vſufruc. arboribus. ſicut fructus decimarū et oblationum poſſunt vendi, licet hoc nō ſit honeſtū: q. phibitū nō inuenitur: ſed tñ cū conſenſu epi. ex de reb. eccle. nō alie. nulli. niſi ad modicū tpūs: arg. ex de cen. preterea. et ea. ℣ ex de tranſ. decetero. Sed q̄d ſi obligauit ad quinquennū: nunquid ſtabit ſucceſſor cōtractui? ita, ſi noie eccle cōtraxit, ℣ cum epi authoritate. ex de ſolu. ca. j. ſe bentur iſta ver ba hic poſita p Jo. cus ſi noie ſuo. ff. de pigno. l. lex vectigali. ff. quib⁹ mo. pig. vel hypp. ſol. ſi res diſtracta. ff. loca. ſi quis domū. ℣. hic ſubiungi ſoler. Joan. Sed certe quicquid dicat Jo. ego credo q̄ ſicut clericus poteſt vendere fructum prebēde ſue ſine cōſenſu epiſcopi, ita obligare, maxime ad modicū tempus, ſicut tutor vendit fructus ſine authoritate iudicis: vt. C. de admini. tuto. lex que. nec aliqua decre. contradicit. l. B.

Alienationes ſine cōſenſu clericorum, irrite ſunt.

Alienatiōes[a] olim p̄ intruſionē ſeu canonice electorū ſub epi noie aut abbatis, q̄ p̄m eccl̄ie ſue vſuz cōſecrādus[b] eſt: alienationes dico quocūq; mō factas, necnō ℣ ordinationes[c] perſonaꝝ ab eiſdē ſine cōi p̄ſenſu clericorū eccl̄ie, ſiue p̄ ſimoniaz ītidem factas, irritas iudicamus.

¶ Illud etiā p̄cipimus interdicimus, vt nullus clericꝰ prebēdam[d] ſuā ſeu bñficiū aliq̄d eccleſiaſticū aliquo mō alienare p̄ſumat. quod ſi p̄ſumptum olim fuit, vel aliquādo fuerit: irritū erit, ℣ vltioni canonice ſubiacebit.

Item ex cōcilio Hilerdenſi.

¶ Epō defunctoꝝ adhuc in ſupremis agēte, de rebus eccleſie nihil eſt vſurpandum.

Hec huiꝰ[e] placiti[f] cōſtitutiōe iter nos cēſura placuit cuſtodiri, vt defuncto antiſtite, vel etiā adhuc i ſupremis agēte, nullus clericoꝝ cuiuslibz ordīs officij gradusve ſit, quicq̄ de domo eiꝰ p̄ſumat vel de vtilitate q̄ inſtrumenti domꝰ eſſe noſcit. i. mobilis ℣ immobilis rei eccl̄aſtice conet inuadere: nihil furto nihil dolo ſuppriměs, auferens atq̄ abſcōdēs. Sz is cui domus cōmiſſa eſt, ſubiectis ſibi vno vel duobꝰ fidelibus oia vſq̄ ad tp̄s ſubſtituendi pōtificis dz cōſeruare[g]: ℣ his qui in domo inueniunt clericis ꝑſuetā alimoniā miniſtrare. Subſtitutus aūt antiſtes ſuſcepte ſedis commoda ordinabit velut deꝰ imperabit: vt eis vti cū his debeat, quos cognouerit diſcipline ℣ charitati p̄deceſſoris ſui fideliter paruiſſe. Nz ſi q̄ſq̄ poſt hec cuiuslibet ordinis (vt ſuperiꝰ dictū eſt) clericus quācūq; occaſione vel de oī facultate quip̄piā p̄bat[h] fuerit abſtuliſſe: vel fraudulētā dolo aliquo ſuppoſuiſſe re[i] ſacrilegij, plurioꝝ anathemate condēnet: ℣ virb⁹ ei peregrina cōmunio p̄cedatur: qa durū eſt vt hi quos conſtat in ſeruitio dñi cū p̄ie ſedis antiſtite deſudaſſe, ab his q̄ ſuarū rerū incubatoꝝe, vel vtilitatibus ſeruientes atq; vacantes fuiſſe noſcuntur: deſpecti aliquatenus crucientur.

Item ex cōci. Toletano. iiij.

¶ Epi q̄ nihil eccl̄e ꝑferūt: famulos et libertate nō donēt.

Et ſi illi q̄ nulla ex reb⁹ ſuis pauperib⁹ Chriſti diſtribuūt[k], eterni iudicis voce cōdēnabūt in futuro: quāto magis[l] hi qui auferūt pauperib⁹ q̄d nō dederūt? Quaeſtū illi. ¶ Caſus. Queſtū fuit in concilio Toletano an ſucceſſor poſſit renocare in ſeruitutē illos quos anteceſſor manumiſit, qui nihil de rebus ſuis eccleſie contulerat. Et tñdet q̄ ſic, ℣ ideo qui hoc faciunt, in futuro damnabūtur, ℣ hoc probat vna rōne: q̄z ſi illi qui nihil pauperibus erogant, in futuro dānabuntur: multo magis illi qui pauperib⁹ auferunt q̄d non dederunt: cum iniquū ſit vt illi qui nihil eccleſie cōtulerunt ius eccleſie alienare contendant.

a ¶ Alienatiōes. hoc ad canonice electos referas: q̄z intruſi vel ſchiſmatici nec etiā cū conſenſu capituli poſſunt aliquid alienare. ſ. c. precarie. ex de ſchiſma. q̄ loco a predeceſſore. vij. q. j. facto⁹. xxv. q. j. omne. ff. de reb⁹ eoz q̄ ſub tu. Arg. cōtra. i. de cō ſe. diſtin. ij. q. j. dixit. ſ. q. j. ſi dēs. a ſimoniazetis. iij. qōe. vij. de hoc. tria. in prin.

b ¶ Conſecrandus. i. bñdicēdus.

c ¶ Ordinatiōes. hoc nō pōt facere ſine cōſenſu capituli ſui: vt. xxiij. di. ca. vlt. ℣ peñ.

d ¶ Prebēdam. Fructus pōt, extra ne pla. vices ſuas. ca. vlt. ad inſtar fructuarij. ff. de vſufruc. arboribus. ſicut fructus decimarū et oblationum poſſunt vendi, licet hoc nō ſit honeſtū: q̄z phibitū nō inuenitur: ſed tñ cū conſenſu epi. ex de reb. eccle. nō alie. nulli. niſi ad modicū tpūs: arg. ex de cen. preterea. et ea. ℣ ex de tranſ. decetero. Sed q̄d ſi obligauit ad quinquennū: nunquid ſtabit ſucceſſor cōtractui? ita, ſi noie eccl̄ie cōtraxit, ℣ cum epi authoritate. ex de ſolu. ca. j. ſe bentur iſta verba hic poſita p Jo. cus ſi noie ſuo. ff. de pigno. l. lex vectigali. ff. quib⁹ mo. pig. vel hypp. ſol. ſi res diſtracta. ff. loca. ſi quis domū. ℣. hic ſubiungi ſoler. Joan. Sed certe quicquid dicat Jo. ego credo q̄ ſicut clericus poteſt vendere fructum prebēde ſue ſine cōſenſu epiſcopi, ita obligare, maxime ad modicū tempus, ſicut tutor vendit fructus ſine authoritate iudicis: vt. C. de admini. tuto. lex que. nec aliqua decre. contradicit. l. B.

e ¶ Hec huiꝰ. Sic conſtrue. hec cēſura placuit cuſtodiri placiti conſtitutione. et cōmhoc verbū placuit eſt ꝑſonale verbū.

f ¶ Placiti. Id eſt decreti.

g ¶ Conſeruare. Arg. ſucceſſori ola ſeruanda a morte predeceſſoris. extra de offi. ℣ po. iudi. ord. cū vos plerūq; ℣ ex de teſta. relatū. Item arg. q̄ mobilia predeceſſoris p̄tinēt ad ſucceſſorem: vt. ſ. e. de laicis.

h ¶ Et vix. Qō vix ſit, tñ ſit. ſ. dis. xix. in memoriam. Argu. cōtra. ff. ad vell. tutor. in pñ.

i ¶ Quia. hoc refertur ad id qō ſupra dixit.

k ¶ Diſtribuunt. Neceſſitatis articulo. Me hoc notatur. xlvij. diſt. ſicut hi.

l ¶ Quanto magis. Innuitur hic q̄ magis ſit auferre q̄ non dare: cum tamen quandoq; equiparentur. et

sic est contra.xlvij.distinc.sicut.

a ¶ Non cōtulerit. Sic videt q si res suas contulerit ecclesie, q tūc alienare possit: arg.ff.e. si quis qualibet. ex de reb.eccl.nō alie.epi. Ad hoc dicūt quidā q nullo casu potest alienare: nisi cōmuni ꝓsensu canonicoꝝ. sed hoc nihil est: quia si habet cōsensum cleri, quare restituet tantūdem de suo: cum nec alienare posset ꝛ adesset omniū ꝓsensus nisi esset cōmunis vtilitas ecclie: vt ff.e.fine. Sed intelige cuz ille manumissus nō erat bene meritꝰ ꝛ sic erat male fidei possessor, aꝛ posset prescribere libertatē: vt.C.de prescript. long.xēp.l.j.

Epōser eccle an possit manumittere.

b ¶ Successor. vt ipsemet.xxxv. ḡff. ix. quod quis. ꝛ est arg.q successor revocat male factuz sui antecessoris: vt.xvj.qōe.iij. si sacerdotes. extra de ꝓbenda. ca.ij.

Dum in tolerat ad ministratione. aꝛ sec: vt ff.e.mo bertate. ff. qui et a nem. ꝛ de hoc aristo. sic ergo restituit cōtra libertatē eccl̄ie: qs non est in minore. nisi ex magna causa: vt. ff. de mino. si ex causa. in fi.

c ¶ Revocabit. Nisi per decez annos steterint in libertate. ff. qui et a quibꝰ ma. sicut. ff. de hoc aristo. sic ergo restituit cōtra libertatē eccl̄ie: qs non est in minore. nisi ex magna causa: vt. ff. de mino. si ex causa. in fi.

Sed hoc nihil est: quia si habet cōsensum cleri, quare restituet tantūdem de suo: cum nec alienare posset ꝛ adesset omniū ꝓsensus nisi esset cōmunis vtilitas ecclie: vt ff.e.fine. Sed intelige cuz ille manumissus nō erat bene meritꝰ ꝛ sic erat male fidei possessor, aꝛ posset prescribere libertatē: vt.C.de prescript. long.xēp.l.j.

Ꝑ ꝗs de clericis. ¶ Casum istum habes. ff.e. in ca. si quis de clericis. ꝛ ideo ibi vide bis.

Abbatibus. ¶ Cass. Cōstitutū est in cōcilio Aurelian. vt abbates, pbri, vel alij prelati nil de rebꝰ suarū ecclesiarū alienare ꝓsumant sine licētia ꝛ subscriptiōe epi. ꝛ q hoc ꝓsumpserit, deponat: ꝛ qs temere alienatū est, ꝓ ēpm revocet.

Abbas d an possit donare.

d ¶ Subscriptione epi. Licet abbas nō posset sine cōsensu epi alienare rem eccl̄ie, vt hic: ꝛ j. xvij. q. iij. in vendicionibus. ꝛ ex de reb.eccle.non alie. nullū. tamē si cōsuetudo loci habet, bene pōt dare modicū. ex de do. ca. ij. ꝛ ibi. ꝛ infeudare pōt. ex de reb.ecci.nō alie. ad nostram. ꝛ hoc pōt epūs vel abbas sine cōsensu capituli si subest necessitas, ꝛ res est modica. ff.e.ca.terrulas. Jo. qs falsum est nisi in paruis rebus.

Ꝑ ꝗua de rebꝰ. ¶ Cass. Vacante epāli eccl̄ia q̄dā ꝓsbyter vēdidit ecclāstica possessionē, cēpore ꝓcedente epūs est substitutus, quelitum est in synodo Anchiritana vtrū talis venditio possit rescindi? Et respōdet q sic: in arbitrio tñ epi erit vtrū preciū recipiat vel recuperet possessionē: qt quandoqꝫ magis expedit habere precium q possessionem.

e ¶ Presbyteri. Id est canonici.

Ꝑ ꝗs de rebus ecclie. ¶ Res ecclesie q̄ absente episcopo distrahuntur, ad ius ecclesiasticum revocentur.

Ꝑ ꝗs de rebus ecclie cū epūs nō adest, presbyteri [e] vendiderint: placuit (rescisso [f] cōtractu) ad ius ecclesiasticum revocari. in iudicio autē erit episcopi cōstitutū si preciū debeat recipi [g], necne: propter quod [h] sepe contingit distractarum rerum reditus ampliorem summā ꝓ accepto precio reddi.

Item ex cōcilio Calcedon.

¶ Post mortē epi res ad ecz pertinētes clerici nō rapiāt.

Q Mortē [i] episcopi sui rapere [k] res pertinētes ad eum: sicuti precedētib⁹ regulis ꝓsti tutum habeꝫ. si vero hoc fecerint, pericitari se nouerint a proꝓio gradu.

Item ex cōci. Mediomatricis.

¶ Rescidant pcarie ꝛ cōmutationes abinnasonib⁹ facte.

Q Recarie [l] ꝛ mutationes tpe viduatarū eccl̄iarū facte ab his q̄ loca epōꝝ occu

f ¶ Rescisso. hic ꝓꝫ q̄ sede vacāte clerici nihil dispōnere possūt de rebus eccl̄ie: vt.x.q.j. si epūs. ꝛ.lxxv. dist. qm. imo potꝰ sede vacāte nō possunt imutare statū eiꝰ. ex ne. se vacan. nouit. tñ si esset magna necessitas cleric̄i possunt aliq̄ alienare fm Ḃ. vt dixi. lxxj. dist. fraternitatē. ꝛ arg. ff. e. precarie. tamen de auctoritate superioris. Nā ꝛ iudex ꝓstat auctoritatē facto minoris eo tpe cū nō habet curatorem: vt C.q admit. ad bono. pos. l bonoruz. Item in minoꝝ eccl̄iis pōt epūs aliq̄ alienare mortuo sacerdote [j] tēpore necessitatꝫ: vt x.q.j. si quis epiꝰ. ꝛ nota q cōtractꝰ ipso iure tenet quē facit clerici mortuo epōꝫ restituit eccl̄ie si ꝓbat se lesam: sicut est in ꝫcto minoꝝ q nō hꝫ curatorez: vt.C. de in integ. resti. si curatorez. et ideo bene dicit hic, rescisso cōtractu. ff. per in integ. restitutionē.

[j] Uꝫ ex ff. ij. vj. de reb. ec. non alie. da dū. sed pōt intelligi qs ibi dicit cuz hac determinatione. ꝛ ita hoc nō corrigetur. ad hoc ff.e. pcarie. Bricti.

g ¶ Recipi. Ab emptore.

h ¶ Propter qs. i. qt sepe ꝓtigit ꝙplorē summā reditꝰ distractaꝝ rez reddi. ff. emptori ꝑcio accepto: hoc ē dicē q emptor amplꝰ sepe ꝓcipit de reditibꝰ. q̄ fit ꝓcio qs dedit, vel q̄ eccl̄ia inueniat ꝓ ꝑcio qs accepit: ꝛ ideo magis expedit epō repetē fructꝰ ꝓceptos, q̄ retinere ꝑcio.

i ¶ On liceat. q̄ Post mortē. Narrat qs ꝓngere solet. vnde sub. maxime. ff.e. hec huius.

k ¶ Rapere. Utrum. no. ff.e. de laicis. ꝛ ca. illud. ea. q. v. sicubi. hug.

l ¶ Precarie. Cass. Statuit hic vt pcarie ꝛ cōmutationes q̄ facte sunt ab intrusis vacātibꝰ eccl̄esijs, rescindant: ꝛ si expediat, fiāt fm canones vl fm leges.

l ¶ Precarie. Ergo clerici possunt alienare eccl̄ia vacante: qt capitulū supplet defectum epi. ex de here. ad abolendā. Jo. qs falsum est: vt ex ne sede va. ca. j. B.

a ¶ Uel ciuili. ℣. xxvj. dist. bene. in fi. Uel dic ciuili, id est principis: cuius authoritas requiritur in rebus ab ipso collatis. ℣. q. ij. precarie.

QHaritatez. ¶ Casus. Hoc ca. duas habet partes. In pma precipit Greg. Maximiano episcopo Syracusano quez fecerat in Sicilia legarum, vt si quis episcop⁹ inquietatur vel deponatur, cõuenãt economus et clerici ecclesie et prelati: et in presentia ei⁹ de re. ec. faciant inuentariũ: p q̃ neq; species neq; precia aliud scripturi tribuat. In secunda parte iubet: Uisitatores: principi et vt cum vilitatores: ecclesiarum vacantium ecclesiarum vilitant eo disponente ipii et clerici eorum qui cum eis vilitant, aliquid emoliuntur propter suum lucrum labores percipiant, vt illi consequantur stipendiuz ꝛc. Subsidij Dicit h. q̃ nomine subsidij intelligitur procuratio tantum: licet posset etiam aliter intelligi.

b ¶ Pro faciẽdi. Hoc intellige cum habet talariuz de publico: vt. xxiij. q. j. militare. in fi. et j. q. iij. si q̃s episcopus. alꝫ secus. ℣. q. ij. precarie.

c ¶ Stipendiuz. Argu. q̃ ad quem on⁹ spectat, ꝛ emolumentũ. ℣. e. cum q̃s. vij. q. j. pontifices. xvj. q. vj. de lapsis. Iteꝝ est hic argu. q̃ iudices licite possunt petere sumptus a partib⁹: vt dixi. xj. q. iij. nõ iz. ꝛ est fi. q̃s 6t alibi q̃ labor nõ dz esse sine fructu vt. vij. q. j. ibi.

QE laicis. ¶ Casus. Hoc ca. diuidit in duas partes. In pma parte dicit q̃ in alturnia erat quedaz prauã cõsuetudo. s. q̃ morientib⁹ epis siue aliis clericis laici res defunctorum inuadebãt. Statuit ergo Urbanus papa in conci. Alturnie congregato vt si quis decetero talia presumpserit, excommunicetur donec resipiscat. In sc̃da parte dicit q̃ res epoꝝ defunctoꝝ p archidiaconos archipresbyteros ꝰm defunctoꝝ iudiciuz pauperib⁹ erogẽtur, aut successori reseruent. Idẽ etiã seruari debet de rebus aliorum clericorum defunctoꝝ: pauerant, rescindant: ꝛ cũ authoritate ecclesiastica vel ciuili⁴, si faciẽde sunt, fiant.

Item Gregorius Maximiano Syracusano episcopo.

¶ Pro labore inuẽtarij nihil accipiãt economi de rebus ecclesie.

QHaritatẽ tuã cõmonere curauim⁹ vt si q̃spiã epoꝝ de hac luce migrauerit vel (qđ absit) p suas fuerit remot⁹ excessib⁹ q̃uentẽtib⁹ economis, cũctisq; clericis priorib⁹, atq; in sui pñtia inuẽtariũ eccle rerũ faciẽtib⁹: oia q̃ recepta fuerit subtilr describantur: nec (sicut antea fieri dicebaꝫ) species q̃dã aut aliꝫ q̃libet de reb⁹ q̃ũ p faciẽdi inuẽtarij labore tollat. ¶ Uisitatores ecclesiarũ, clericiq; eoꝝ q̃ cũ ipsis nõ p sue ciuitatis paro chias fatigant: aliq̃d laboris sui capiãt re disponẽte subsidij. Justũ nãq; est vt illi conseq̃uant stipendiũ⁵, qui p tẽpore suum commodare reperiũ tur obsequium.

Item ex cõcilio Urbani pape Aluernie celebrato.

¶ Excõicent laici q̃ morientiũ clericoꝝ audẽt hõa diripere.

QE laicis q̃stio facta est q̃ morientib⁹ epis siue aliis clericis, res defunctoꝝ inuasas eccle pauperibusq; iurri puit. ꝛ tra q̃s cõmunet roꝝ cõ cilij anathema platũ est, ipso papa hmõi sententiã pmulgãte. Si q̃s post interdicti pientis cognitionẽ⁶ episcopoꝝ seu presbyteroꝝ aut aliorũ clericoꝝ reo⁶ inuaserit: vsq; ad satisfactionẽ excõmunicentur.

¶ Epoꝝ vero deficiẽtiũ res per archipresbyteroꝝ⁴ seu archidiaconoꝝ manus, aut ꝰm mortuoꝝ iudiciũ ⁹ pro ipsoꝝ salute in eleemosynas dispensẽt: aut successori q̃ futurus est reseruentur. Jdipsum de presbyteroꝝ seu clericoꝝ aliorũ reb⁹ p episcopũ vel supradictas personas, aut cui deficiẽtes cõmiserunt, fiat. Si q̃s autẽ aduersus ista presumpserit, anathema sit.

Item Innocentius papa. ij.

¶ Eodem.

Illud qđ in sacro Calcedonẽsi cõcilio institutũ est irrefragabilr obseruari precipimus: vt vcz decedentium bona episcopoꝝ a nullo omnino hominũ diripiantur: sed ad opus ecclesie et successoris⁵ sui in libera economi⁴ ꝛ clericoꝝ pmaneãt potestate. Si q̃s aũt ammodo hoc attẽtare psumpserit: excõmunicationi subiaceat. Quiverò morientiũ episcopoꝝ presbyteroꝝ vel clericoꝝ bona rapuerint, simili sententie subiaceant. ¶ Hoc non solũ de laicis sed etiã contra fecerit, anathema sit. Secunda pars incipit ibi: Episcoporum vero.

b ¶ Cognitionẽ. nõ ligat ꝓstitutio nisi a tẽpore sciẽtie. lxxxij. dist. ꝓposuisti. in fi. ff. de decre. ab ordi. fa. l. vlt.

e ¶ Res propias. s. quia de reb⁹ ecclesie non possunt testari: vt extra de testa. quia. sed morientes possunt aliqua dare si hoc habet ecclesie consuetudo. extra de testa. ad hec.

f ¶ Per archipbyteroꝝ. si defunctus nihil de his disposuit: tũc si habet heredẽ, ei tradet, si nõ habet, ecclesia succedit: sicut collegium succedit in hereditatem decurionis. C. de here. decur. l. q. ij. ℣. e. q. v. c. vl. ℣. ẽ. e. epo qui.

g ¶ Judiciũ. Po spensatest etiaz moriens suam voluntatẽ cõmittere iudicio alterius: vt extra de testa. cum tibi.

Illud quod.

¶ Casus. In cõcilio Calcedon. statutũ fuit vt nullus rapiat bõa defunctoꝝ episcoporum vel aliorũ clericorũ: sed omnia per economos ad op⁹ ecclesie ꝛ successoris referent. Innocentius vero modo cõfirmat ut: ipsi ecclesie subrahant et seruent q̃ si ipsi⁹ ecclesie. h Successoris. Hoc teneas q̃ mo riente episcopo vel sacerdote successo ri ei⁹ reseruantur bona ei⁹: vt hic dicitur. ꝛ. ẽ. e. hec nr. Innocentius. ij. morientes clericos. hui⁹ cõcilij. i ¶ Economi. si ecclesia habet economũ, in potestate ei⁹ erunt res ecclesie decedentium episcoporũ: vt hic. et. lxxv. dist. quoniam quidem. si non habet, erũt in potestate maioris ecclesie: vt. ℣. ca. priori. si illi nõ sunt idonei, tunc erunt in potestate aliorum clericorum: vt ℣. e. priori. omnibus deficientibus erũt in potestate metropolitani: vt ℣. e. non liceat. nisi ibi visitator sit: quia tũc ille custodiet eas. lxj. dist. obitum.

¶ Hoc nõ solũ. ¶ Casus. Supra dictũ est q̃ laici bona clericoꝝ defunctoꝝ inuadere non presumãt: nunc vero

1. dis. s ¶ Judiciũ. Po spensatest etiaz moriens tionẽ re suam voluntatẽ ꝛ rũ sua: cõmittere iudicio rũ ꝰm alterius: vt extra de testa. cum tibi. Innoc z Posf.

Quis quid dicat hic glo. dicit q̃ ecclesie nom⁹ et clerici cathedr per economos ad dralis op⁹ ecclesie ꝛ successoris referent. ecclesie guber. nabũt bona. ipsi⁹ ecclesie. quis cõtra hoc fecerit, excõicet. vt ℣. e. charita tez. cui stan tes. ca. ẽ fz dũ ẽ fz Innoc. et. hic. vt pz ex tione. fz morẽte ca. ter. hui⁹ ins. ca. cũi stã.

docet idem Gratia. de metropolitanis ⁊ de quibuslibet aliqs clericis: ⁊ ad hoc inducit sequens ca.

Non liceat. ¶ Casus. Constitutū est in sexta synodo vt moriēte epo res illius vel eccl̄ie sue non presumentur auferre metropol. sed seruent a clericis eiusdem ecclesie. si vero clerici non sunt ibi idonei, metropolitanus futuro epo oia illibata reseruet. Seq. §. cū ca. seq. per se patet.

a Sicut eccle. ¶ Alienas. rem alienaz semp tenetur restituere nisi illa iam sit cōsecrata: vt. xvij. q. iij. questi. qz nihil ⁊c. liij. dist. generalis. ⁊. xiiij. q. vlt. comperimus.

¶ Hic oib⁹. ¶ Casus. Infert Grat. ex oib⁹ fere supradictis ca. q̄ prelati res eccl̄iasticas alienare nō debēt et si alienate sunt restitui debēt: qd verum est si illicite alienētur. Nūc vero dicit q̄ ex causa necessitatis vel vtilitatis licite possūt res eccl̄ie alienare. De necessitate probat p duo ca. prima. De vtilitate pbat p tria sequē. ca. s. sine exceptione. item domus. et terrulas. Sequens ca. ptz. Ut meliora. i. vt causa vtilitatis.

b ¶ Sed notandum. Nūc incipit ostendere quādo pñt alienari res ecclesie.

c Non habēti ¶ Sui tituli. i. ecclesie. vel sui tituli. i. ad suū commodum: vt. s. e. monemus.

d ¶ Vsurpare. i. alienare. ⁊ ponitur in mala significatione cum non subest necessitas.

Placuit. ¶ Casus. Hic statuit vt sine consensu episcopoꝝ presbyteri nō vendāt res ecclesiarū: sicut nec episcopi vendere possunt predia ecclesiaꝝ incōsulto cōcilio. ⁊ inducit hoc ca. a cōtrario sensu. Cōcilio. hoc quo ad res matricis ecclesie. Vel cuncto p̄sbyterio. hoc quo ad res aliarū ecclesiaꝝ quaꝝ predia alienantur. ⁊ sic cōcilium dicitur collegium matricis ecclesie: presbyterium dicitur collegium aliarum ecclesiarum.

e ¶ Concilio. Scilicet clericorum: vt. s. ca. proxi.

cis, verūetiā de metropolitanis ⁊ quibuslibz aliis clericis intelligendū est: sicut in sexta synodo legitur.

¶ Res epi morientis metropolitano nō liceat inuadere.

Non liceat alicui metropolitano moriente epo q̄ sub eo est, aut res suas, aut eccl̄ie sue offerre: sed sint sub custodia clericoꝝ ecclesie defuncti epi vsq; dū ali⁹ ordinet epus. Si vero clerici i eccl̄ia nō fuerit: tūc metropolitan⁹ illibata oia epo q̄ ibi ordinabitur, reddat. ¶ Sicut aūt res eccl̄ie nulli vsurpare licet: ita eccl̄ie aliena inuadere nō permittitur. Unde Grego.

¶ Alienam ecclesiam non licet inuadere.

Sicut eccl̄ia ꝓprias res amittere nō dz: ita etiā rapacitatis ardore alienas[a] inuadere nō opz. ¶ His oibus authoritatib⁹ pspicue mōstratur q̄ nulli sacerdotū res ecclesiasticas alicui tradere licz ⁊ ille qui de manu sacerdotis facultates eccl̄ie accepit, nulloiure eas vēdicare poterit: sed potius cogetur restituere etiam quod illicite accepit.

¶ Sz notādū[b] est q̄ q̄busdā causis exigentibus res eccl̄ie distrahi possūt: causa eīm necessitatis cum cōsilio clericorū vel vt meliora prospiciāt, res ecclesie a sacerdotibus distrahi possunt. Unde in Aphricano concilio legitur.

¶ Nisi cā necessitatis nec epo liceat rē eccl̄ie sue vsurpare.

Non habenti necessitatem nec epo licet matricis eccl̄ie rem sui tituli[c] rapere vel vsurpare[d].

Item ex cōcilio Carthagiñ.

¶ Nec p̄sbyteri ignorantib⁹ epis, nec epi ignorante concilio rem ecclesie vendant.

Placuit vt pbr̄i nō vendant rem ecclesie vbi sunt cōstituti, nesciētib⁹ epis suis: quomodo nec epis liceat vendere predia ecclesie incōsulto cōcilio[e] vel cūcto presbyterio[f] sine vlla necessitate[g].

Itē ex epl̄a Leonis pa. vniuersis epis p Siciliā ꝯstitutis.

¶ Nisi vt meliora pspiciat, rē eccl̄ie nō licet distrahere epo.

Sine exceptiōe[h] decernimus ne quis epus de rebus eccl̄ie sue quicq̄ donare[i] vel commutare vel vēdere[k] audeat, nisi forte aliq̄d horum faciat vt meliora prospiciat: et cū totius[l] cleri tractatu[m] atq; cōsensu id eligat, qd nō sit dubiū profuturū[n] ecclesie: ⁊. j. Episcopus reb⁹ ecclesie tanq̄ cōmēdatis nō tanq̄ propriis vtatur. Irrita enim epoꝝ vēditio et commutatio rei ecclesiastice erit absq; oīm

f ¶ Presbyterio. Hic habes q̄ epus reqret ꝯsensum sacerdotum in alienatione: vt. x. q. ij. si quis episcopus.

g ¶ Necessitate. Ergo in necessitate possunt eis inconsultis: vt. j. e. terrulas.

Sine exceptiōe. ¶ Casus. Leo papa precepit epis Sicilie vt res suarum ecclesiaꝝ aliquo modo nō alienēt: nisi causa vtilitatis hoc faciāt, et cū tractatu ⁊ cōsensu totius capituli ⁊ subscriptione. ⁊ si aliter facta fuerit alienatio, irrita erit ⁊ vacua.

h ¶ Sine exceptione. Et tñ possunt aliqui casus excipi. et sic est ar. q̄ lz papa p̄cipiat nullam audiendā exceptionez, tamē est admittēda: vt ex de offi. deleg. ex pte. ⁊ ex de rescri. si qñ. ⁊. c. cū adeo.

i ¶ Quicq̄ donare. Nisi modicum. extra de dona. ceterum.

k ¶ Vendere. vel obligare: vt ex de re. ec. nō ali. nulli.

l ¶ Totius. lxv. dist. sane.

m ¶ Tractatu. q̄s debeat esse tractatus habes. x. q. ij. hoc ius.

n ¶ Profuturū. Sed nō sufficit q̄ vtiliter ceptū est, licet nō sit inde secutus effectus: vt ff. de neg. gest. sed an vltro? Rñdeo q̄ nō: qz cum ecclesiā cōparemus pupillo, non sufficit vtiliter ceptū, nisi eccl̄ia sit facta locupletior: vt. ff. de neg. gest. si pupilli. in princi. nisi ita sit q̄ res illa naturaliter vl terremotu perierit: vt. ff. de mino. verum. §. si locupleti. Sz q̄d si eccl̄ia ex illo ꝯctu nō est locupletata vel dānificata? Tūc dicā ꝯctum tenere: qz sufficit q̄ nihil ad lesionē diuine domus sit factum: vt. x. q. ij. hoc ius. nā eo ipso q̄ nō est pauperior facta, itelligit locupletior. ff. de sol. l. pupilla. hoc scias q̄ licet oēs clerici ꝯsentiāt: si tñ nō obseruat forma alienationis, alienatio nulla est: ‡ vt. C. de sac. sanc. ec. iubemus. in fi. ⁊ hic idem dz. Itē si fiat alienatio in casu nō concesso: dūmō seruet forma alienationis, tenet alienatio: vt ex de his q̄ fi. a prela. cū nos. ⁊ ex de emp. ⁊ vē. cū dilecti. ⁊. c. cū causa. sed restituit eccl̄ia si pbat se lesam.

‡ Dic q̄ si tāta imineat necessitas q̄ cōcilium canonicorū expectari n̄ possit: tūc epus alienare poterit. ar. ff. de ad mi. tut. §. j. ff. de pet. here. l. diuus. dūmō id gerat qd de iure reprobari nō debeat ar. ff. de ri. nup. si filiꝰ.

‡ Intelligo ex cā: vt. j. sequit. arg. §. xliij. dist. i pn ci. arc.

Alienatio fctā ab ecclesia qñq; tenet qñq; non.

‡ Add Bal. et Alex. de ymo. in l. cū alienā. C. de leg.

s ¶ Conniuētia. sufficit tamē cōz taciturnitas. ex de his que fi. a prela. cōtinebatur. z est hic arg. q nulla sit alienatio nisi ad sit subscriptio: vt. xx vj. di. bene quidē.

Errulas. ¶ Hec est. vj. pars. q. in qua ꝓponit seu proponere intendit casus in quibus possit alienatio fieri capto inconsulto: credo tamē q nō in oi casu capitulū sit cōsulendus. ex de his que fi. a ma. par. ca. p totū. Jo. de fā. sed hic contradicit.

b ¶ Exiguas. fortē exiguas vocat non valētes vltra xx. solidos: ? vt. J. eo. si quos. varīe essi modis sit aliquid esse modicū: vt dixi. ij. q. vj. anteriozē. vbi dr q si ne decreto nō possunt alienari res exigue: vt. ff. de rebus eo. q sub tu. l. vlt. in pun. xvij. q. iij. ḋcunq; z. ff. de transac. cū hi. si in annos singulos. qō zcedo: dum tñ sint viles, nec interest necessitas vt alienentur: alꝰ secus. et hoc verum est nisi cōsuetudo sit contraria. Arg. cōtra extra. de dona. ceterum.

? Ista fuit sententia Z. vel dic melius fm Jo. cōsuetudinem terre, z facultates ecclesie z vēdite vl date facultatē attendā, vt in decre. hic in fi. gl. alleg. i hoc ipe Jo. no. in sum. de hijs q fi. a pze la. ℣ vlti. ℣ pn. et hoc etiā tz Sof. vt not. in sum. e. ti. ℣ in summa notādū est ꝛc. Archi-

Ugitiui. ꝛc. ¶ Caſu Quidam serui ecclesiarum fugitiui erāt et si reuocent siue vocabant, non poterāt teneri. Statuit ergo cōcilium vt ab epīs si voluerint distrahant tales fugitiui. Idez poterunt epi facere si illi serui meruerint a dño. Uel forte de alijs seruis z nō fugitiuis loquitur quod dicit ca. in fine.

c ¶ Fugitiui. Sed ḋcīn est in fuga, vendi nō potest. C. ad legem fal. ut am de pla. in fuga. Itē pōt fugitiuus vēdi sub cōditione, si appzehēdat. ff. e. l. ij. ideo aūt, phibet vendi seruos fugitiuos, qz fuga est quedā species libertatis. ff. de edil. edic. ḋcīt fugitiuus. ℣ idē recte.

d ¶ Meruerint. In alio.

Iniustū. ¶ Item. ¶ Hec est. vij. pars. q. in qua dicit q si alienator redd at ecclesiā indemnē, scz spōte: et adet depositionem. Jo. de fan.

¶ Casus. Ponit quartū casum Hra. in quo possūt prelati ecclesie res alienare licite, scilicet si tātūdem petunt de propꝛijs facultatibus recompensare: quod ꝑbat sequenti ca. cuius casus patet. Qualiter tamen illud ca. intelligatur, melius dicitur in apparatu.

e Si quis. ¶ Cōtulerit. Ergo si de suo tantū ecclesie dedit, z nō addit penā depositiōis, z sic est ꝓtra ℣ e. monem. et. c. statutum. z ca. diaconi. vbi non enadit penam depositionis lz tātum de suo det. sed hic loquitur in eo casu qñ plus habitus est tractatus cum clericis q de suo tā tum vellet dare vt posset rē illā alienare, et clerici hoc permiserūt. ? Uel dic q si epūs primo aliquid dedit aliquid addit ecclie, sed postea tātūdē alienat ab ecclia: hoc intelligitur fecisse ex voluntate ecclie. ar. ff. so. ma. dotem.

? Ad hoc fuit fnia Z. qui refert ꝓsensū fuisse generaliter in genere clericorum in qua ponit ḋd iuris sit de libertis ecclesie: z fnia hec est fnia q fertur benemeriti possunt manumitti: z de reb⁹ ecclie habere vnde viuant ꝛc. Jo. de fan. vlt.

Seruos. ¶ Hec est. viij. pars. Ponit ḣ Hra. quintū casum in quo prelat⁹ potest aliqd de reb⁹ ecclie alienare. nā cū manumittit seruū, ꝓt ei dare vsq; ad. xx. solid. z non vltra. z ad hoc inducit sequēs ca.

Si quis. ¶ Casus Quidam epūs quosdā suos ecclie bñmeritos manumisit: et eisdā de reb⁹ ecclie donauit. ḋ successor eis⁹ voluit in libertatē cōtu

Libertate. ꝛc. ¶ Si illi. ar. ff. si ḋd i frau. pa. vnic.

De proprijs facultatibus recompensare quod ꝑbat sequenti ca. cuius casus patet. Qualiter tamen illud ca. intelligatur, melius dicitur in apparatu.

De eodem.

De eodem.

Tatus. Ponit ḣ Hra. quintū casum in quo prelat⁹ potest aliqd de reb⁹ ecclie alienare. nā cū manumittit seruū, ꝓt ei dare vsq; ad. xx. solid. z non vltra. z ad hoc inducit sequēs ca.

rari. ¶ Bñmeritos. Sed q dicunt bñmeriti? Sūt tales q aliqō insigne fruitū fecerūt ecclie. z ponas exēplū. xxix. di. si ḋs papa. Nā p pmio remunerā d⁹ est fnus libertate: vt. J. e. ℣ in criminali. z. C. de ser. q ꝓ pte. lib. acq. per totū, large tñ benemeritus ꝺr quicunq; non demeruerit: vt. ff. de ma. testa. suos. sic quilibet dicit, dignus qui non est indignus: vt ex de ꝓsump. dudam.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

g ¶ Ampli⁹. Et ita donatio pro parte valet, & pro parte nō. Item est hic argu. q̄ vnle non virtat per inutile. vt. C. de dona. sanctimus. j. de ꝓse. dist. iij. si non sanctificat. j. vij. q. iij. questi. ij. j. e. q. v. qu. Joan.

b ¶ Post manumissoris. Et ante posset: ſz postea magis cōmode revocare posset.

¶ Sed notandū. ¶ Casus. Supra dictū est q̄ serui ecclesiarum possunt manumitti q̄cūq. Nunc ꝓ̄o docet q̄ ipsa manumissio nō est facienda nisi retēto ꝓcinio: ni si manumissor recōpēser ecclie aliū suū eiusdē meriti & eiusdē peculij. ñ dicit. c. de duob⁹.

Episcop⁹ qui. ¶ Casus. Qui dā ep̄s quēdā seruū ecclesie sue manumittere desiderabat nullo patrocinio in ipso retento. quesitū fuit in concilio Tolerano qualiter hoc fieri posset. Et rñ. q̄ si manumissor cōferat ecclie duos seruos eiusdē meriti et eiusdem peculij de cōsensu canonicorū subscribentiū in cōmutatiōe, rata erit cōmutatio & manumissio talis: qz quē ep̄s manumisit, iam iuri p̄prio acq̄erat: ita ñ vt ꝓ̄fat⁹ libert⁹ nō habeat licentiā accusandi vel testificādi ꝓtra eccles̄iā. qō si ꝓsumpserit, cōmutatiōe manēte revocabit in seruitutē

Patrocinii a libertis debiti an possint remitti.

c ¶ Patrocinio. Tali. s. qō cōsistit in faciendo. s. in seruiendo: sed patrocinii qō consistit in nō faciendo: ſz q̄ eum nō vocet in ius, illud nō potest remittere: vt ꝓ̄z per id qō sequitur. Utrū autē patron⁹ ex toto possit remittere ius patronat⁹, notaui. iij. dist. quicūq. Sed queritur quare ꝓ vno seruo dantur duo serui, & nō ꝓ vna re ecclesie dant due res: vt. ff. e. si qs. Respondeo: qz si seru⁹ est bonus, diligēter gerit res ecclesie & negocia, & non permittit fieri fraudē. si est mal⁹, per eum potest extorqueri veritas. Vāc rationē assignat lex. C. de admini. tu. lex que. in princi.

d ¶ Definitio. Id est voluntas.

e ¶ Juri. ꝓpio. i. seru⁹ ipse, ꝓpriū iuris est fact⁹.

f ¶ Accusandi. Ergo videtur q̄ alter ꝑ libert⁹ possit accusare eccles̄iā: vt si accusatur q̄ simoniace elegit aliquem: vt ex de simo. veniēs. vel q̄ metū intulit alicui: vt. ff. qō met. cau. metū. ¶. ij. Sed cōtra: vniuersitas nō potest dolū cōmittere: vt. ff. de dolo. ſz si ex dolo. sic nec dicitur aliquid possidere. ff. de acq̄r. pos. l. j. ¶. vlti. Nec ciuitas pōt excōicari: vt. xxiij. q. iij. si habes. Itē vniuersitas p actorē vel ꝓcuratorē suū dz se defendere. ſz in crimine nō interuenit, ꝓcurator. ergo vniuersitas nō potest de crimine conueniri, quod verum est. Dicas er

Vniuersitas an possit accusari.

go hic poni verbū accusandi ꝓ verbo agēdi. † Uel intellige cum episcop⁹ accusatur de crimine quod cōmittit de cōsilio vniuersitatis: ‡ vt. xvj. q. vj. placuit. Item per modū inquisitionis potest agi contra vniuersitatē ꝓ̄tout legitur extra de simo. veniens. ij. Uel dic q̄ non conceditur contra vniuersitatē; sed potius contra singulos. Jo. ergo cedo q̄ vniuersitas (nisi sint infantes vel similes persone) accusari potest: q̄ dolus committere & no. ꝑ. vij. q. iij. sicut ex dolo. quia q̄ō ibi dicitur, non potest cōmittere dolus: supple de facil. videmus q̄ sepe capitulus accusatur, & excōmunicat cōcilij vniuersitatis. Et delictū q̄ō maiores de vniuersitate ꝓmittūt ad oēs referri. ff. de re. u. l. aliud. ℬ.

† Idez q̄ō no. C. ō inof. re. ꝓtout legitur extra de simo. veniens. ij. Uel dic q̄ non l. ū. ff. e. ‡ Que delinq̄ (nisi sint infantes vel similes persone) cut & ecclia: vt dolus committere & no. ꝑ. vij. q. j. sicut si ex dolo. quia q̄ō ibi dicitur, non potest cōmittere dolus: supple de facil. videmus q̄ sepe capitulus accusatur, & excōmunicat cōcilij vniuersitatis. Et delictū q̄ō maiores de vniuersitate ꝓmittūt ad oēs referri. ff. de re. u. l. aliud. ℬ.

Archi.

Seepo q̄ non retēto ꝓcinio suos eccle manumittit.

Episcopus qui mancipiū iuris eccles̄ie nō retēto eccles̄iastico patrocinio c manumitti desiderat: duo meriti eiusdē et peculij corā concilio eccles̄ie cui ꝓeminet p cōmutationē subscribentibus sacerdotibus offerat: vt rata et iusta inueniat definitio⁹ cōmutantis. tunc ēm liberā manumissionē sine patrocinio eccles̄ie cōcedere poterit: qz eum quem libertati tradere dispoſuerit, iaz iuri ꝓprio⁹ acq̄sierit. Ip̄mō autē liberto aduersus eccles̄iā cui⁹ iur̄ extitit, accusandi f ac testificandi denegek licentia. Q̄d si ꝓsumpserit: placet vt stante⁸ cōmutatione in seruitutem ꝓprie eccles̄ie revocek cui nocere conatur.

Libertus ēm nisi venia h impetrata patronum in ius vocare nō permittit. Unde in secundo lib. Digestorū titu. de in ius vocando.

Si sine venia edicti ꝑtrata libert⁹ patronū in ius vocauerit: ex querela patroni vel supradictā penā. t. l. aureos i det vel a ꝓfecto vbis quasi inofficiosus k castigetur, si inopia l dignoscitur laborare.

Si vero a collegio q̄ō manumissus fuerit: nō singulis, sed vniuersitati reuerētiā debet. Unde in eodē lib. titu. eodem.

Idem. Qui manumittitur a quo libertatem accipit, eius familie fit libertus. Et ideo si ab vniuersitate manumissus sit, omnium libertus intelligitur. Et ideo si quis ex his decesserit sine testamento, bona eius ad vniuersitatem pertinent. Et ideo si quis ex his decesserit sine testamento, bona eius ad vniuersitatem pertinent. Et ideo si quis ex his decesserit sine testamento, bona eius ad vniuersitatem pertinent.

de do. erce. apud ¶. labeo. extra de pe. suam.

¶ Libertus. ¶ Casus. Supra dictū est q̄ libertus suū patronū accusare nō potest, vel contra ipsum testificari. Nunc vero docet Hra. q̄ in ciuili causa nō pōt eū in ius vocare nisi venia impetrata a maiori.

h ¶ Nisi venia. Id est licentia agendi.

¶ Sine. ¶ Casus. Quidā libert⁹ licētia nō impetrata patronū suū in ciuili causa in ius vocauit. ꝙsitū fuit quā penā libert⁹ ille pati debeat? Et rñ. q̄ si patron⁹ cō querit, punit⁹ libert⁹ pena aureoꝝ. l. si fuerit dives. si fuerit pauper, rāc̄ inofficiosus ꝺ libert⁹ castigabit.

i ¶ L. aureos. Nisi peniteat ante litis cōtest. vt. ff. de in ius vo. ℬ.

k ¶ Inofficiosus. Id est impius.

l ¶ Si inopia. Pauperes enim semper puniunt verberibus. ¶. eo. fraternitas.

¶ Si vero. ¶ Casus. Supra dictū est quid iuris sit cuz seru⁹ ab vno manumittit: nūc vero docet Hra. q̄d iur̄ sit cum manumittit a collegio: qz tūc non singulis, sed vniuersitati reuerentiam debet.

¶ Qui manumittit. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ si q̄s manumittitur a corpore aliquo. l. societate cerdonum vel pelliparioum, vel a collegio clericoū, vel a ciuitate: singulos de vniuersitate in ius vocabit sine venia impetrata: qz non est libertus singuloū, ſz vniuersitatis tantū. sed si aduersus ciuitatē vel vniuersitatem aliā cuius est libertus, habeat actionem: non potest in ius

vocare rectores vel actores ipsius ciuitatis vel vniuersitatis nisi venia impetrata. Sed si princeps aliquē faciat ingenuum, nulla reuerētiam debet patrono. Corpus dicitur societas hominum non habentium simul. Collegiū vero simul habentium dicit.

a ¶ Singulos. ꝫ communis liber⁹ vnorum neutrum potest in ius vocare. ff. de in ius vo. cōmunis liberrus. quia res cōmunis omniū est. ff. de ri, quip. ulpia.

b ¶ Actore. Hoc fauerunt aute ꝺ̄ dam, hec in ꝓpria causa, nō in causa vniuersitatis hec glossa falsa est: q; bene potest conuenīri, ꝑcurator ꝓpatroni, licꝫ non ipse patronus: vt. ff. de obse. l. licet. ff. de in ius vo. ꝫ. ſi. §. vlt. sed ipse patronus, siue suo, siue alieno nōe agat non potest conuenīri a liberto: vt ꝑ eandē legē ꝓbat. sed cōuerso est in liberto: quia licꝫ liberꝰ suo nomine non possit conuenīre patronū, tamē nomine alteriꝰ potest: vt. ff. e. quest. tum.

c ¶ Ingenuū restituēdo eū natalibꝰ: vt. ff. de natalibꝰ resti. l. ij.

¶ In ciuilibꝰ.

¶ Cātuo. Dictuꝫ est. §. in. l. ſi ſine. quid iuris ſit cum liberꝰ vocat patronum in ius ſine venia in causa ciuili. Nunc vero docet Fra. q; ſi vult patronū accuſare de crimine de quo patronus caput ꝫ dimitias perderet ſi probaretur, ante litis conteſt. debet decapitari liberꝰ, niſi in crimine leſe maieſtatis: ꝫ niſi patrona cū ſeruo ſuo cōcubuerit: quo caſu cum munere libertatis ſeruo permittit accuſare, et ad hoc inducit. l. ſequen.

¶ Siqua cum ſeruo. ¶ Caſuo. Quedam mulier cū ſeruo ſuo concubuit. queſtū fuit quā penam debeat pati vterq;. Et reſpondet q femina debet decapitari: ſeruꝰ aute comburi debet: ꝫ datur licētia oibꝰ accuſandi de hoc crimine, ꝫ officialibꝰ copia nunciandi. Seruus etiā poterit de hoc crimine accuſare: ꝫ ſi crimē ꝓbauerit ꝑ munere libertatem habebit.

Dña adultera an poſſit a ſeruo ſuo accuſari.

d ¶ Capitali. Hodie adultera verberat ꝫ detruditur in monaſterium: vt. C. de adul. aute. ſed hodie. Uel dic q auc. intelligit q̄n nō adulterat cū ꝓpio ſeruo. Sed nūquid ſeruus pōt accuſare dñam ſuā ſi cū alio ſeruo adulterat? Reſpō. q; nō: q; hic loquitur de ꝓprio tm̄ ſeruo. ſic nec dña a vxrū ſuū pōt accuſare ſi cū ancilla ſua

iacet vel eū aliena, ꝫ eū hoc cautū nō inuenio. hoc ideo q; de eſtabiliꝰ eſt hoc crimen in muliere q̄m in viro. Jo. Male dicit Joā. quia accuſari poteſt mulier, ꝫ vir ſi cū ancilla ſua fornicetur: aut femina ſi adulterium cōmittat: vt extra de diuor. ex literis. B.

e ¶ Verberone, id eſt ſeruo q̄ poſt verbera cōburit.

¶ In pōnos etiā teſtificari nō pōt, niſi i q̄buſdā caſibꝰ: i q̄bus etiā ſerui in dños torqueri, liberti in patronos iubent. Unde in li. eo. Codi. ti. de q̄ſtionibꝰ. Imperatores Antoninꝰ ꝫ Seuerꝰ. ¶ Secundē.

Queſtionē de ſeruis contra dños haberi non opoꝫ, except; adulterij criminibus. Ite fraudati cēſus accuſatiōibꝰ, ꝫ crimine maieſtatis q̄ ad ſalutē principis ptinet. ¶ In ceteris aūt q̄q̄ fm ea q̄ſeruꝰ cōtra dñm dixerit, iudicaturi ſententiam formare nō debeāt: tñ ſi aliisꝰ q̄q̄ ꝓbationibꝰ fidem ꝓbitaꝫ inueſtigetur, ꝓſcriptionisᵇ inuidia euaneſcit. ¶ In pecuniarijs vero cauſis ex inopia probationuꝫ ſeruos contra dñm poſſe interrogari manifeſtum eſt.

Idem.

Ipolitū eſt ꝫ graue erē plo audiri ſeruos aduerſꝰ tutores vel matrē dñorum ſuoꝝ: niſi vbi tutele agat. Sīvo libertꝰ ſua authoritate a pōcinio eccīe receſſerit: ſi

Adde q̄ nota. bar. pet. et Cy. l.l. j. C. de nd. ſpe. in ti. de adult. ſi. ſi nā quid.

¶ Caſuo. Supia dictū eſt q̄ liberti pōnos ſuos accuſare non poſſunt. Nūc vero dicit q̄ cōtra eos teſtificari nō poſſūt niſi in caſibꝰ quibuſdā in quibꝰ ſerui cōtra dños, ꝫ liberti cōtra patronos ſuos patronos ꝫ liberi admittuntur.

¶ Queſtionem. ¶ Caſuo. Lex iſta diuidit in tres partes. In prima dicit q̄ ſerui cōtra dños in crimibꝰ non admittunt ſine indiciis aliis: niſi in exceptis criminibꝰ in quibꝰ ſeruis cōtra dños torquet etiam ſoli, etſi alia indicia nō precedāt. In ſcōa dicitur q̄ in certis criminibus nō creditur ſolis ſeruis cōtra dños: ſed eis fides cum aliis ꝓbationibus adhibet. In tertia dicitur q̄ in pecuniaria cauſa, nec ſolis nec cū aliis ꝓbationibꝰ contra dños admittunt. Secūda ibi: In ceteris aute. Tertia ibi: In pecuniarijs.

Dicit q̄dā q̄ de fuēcidit ſ. q̄ foſſeo fuerunt, q̄ ſufficiēter fuit alis ꝓbatū, vnde ſi nec cū aliis ꝓba dños dicat non debere torqri ſeruū ꝑ eū, ꝫ ve rum dicat: nō tñ ꝑ hoc abſolutur cuz alis ſufficiēter ſit ꝓbatū, ſ. ſic ꝺ̄i exceptio nulla ē. ar. ff. de re iudi. cū J. cō

f ¶ Cenſus. Reipub. vel etiā eccleſie: q; eccleſia cōparat reipu. vt. C. de ſac. ſan. ec. l. vt inter diuinū.

g ¶ Si aliis. dicit q̄dā q̄ nec l exceptꝰ criminibꝰ ſeruꝰ ꝑ dñm admittit: niſi aliq̄ ꝓpter hoc ꝓcedat. nā fuit ꝫ viles ꝑſone ſemp q̄ſtiōibꝰ ſubdunt: vt. iū. q. iū. ſi aute ea regula ſit. Sꝫ a q̄ſtiōibꝰ nūq̄ eſt recipiēdū, niſi ꝓcedat indicia: vt ex de reg. iur. cū i ꝓcedentiē. ſꝫ iſta iſta hoc nō patit. Dico ꝫ hoc ſpeciale vt minū ſumat a tormēt. ſicut cū marituꝰ vxorē occidiſſe. C. ad. l. cor. de ſic. l. vlt. ꝫ cū agit de occiſo dño. ff. ad ſyl. ꝫ ſi certꝰ ſit percuſſor.

h ¶ Preſcriptionis. i. exceptionis ſalio. ſ. iſte eſt ſeruꝰ me⁹: ꝫ ideo non audietur contra me.

i ¶ Interrogari. Niſi cum de facto ſuo interrogat: vt. iū. q. iū. item ſeruꝰ.

k ¶ Uolitū. ¶ Matrē. Nā mater q̄q̄ gerit tutelā filioꝝ: vt. C. q̄ mu. tu. of. fungi. l. ij. ꝫ ſuiꝰ tutela pōt agi ꝑ eos, q̄nō habent loco dñoꝝ cū pupillam ſpoliāt. ff. de vſuca. ꝓ emptore q̄ fundū. §. ſi tutor.

¶ Sīvo. ¶ Caſuo. Dictū eſt. ꝑ. in. c. eos qui. q̄ liberꝰ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a patrocinio ecclesie recedere potest si episcopus duos seruos eiusdem meriti ꝛ peculij, p eo dederit. Nunc vero dicit Gratia. q̄ si sua authoritate a patrocinio ecclesie recedat: nisi admonitus resipiscat/reuocetur in seruitutem. ꝛ hoc probat per seq. ca.

Liberti. ¶ Caius. Cōstitutū fuit in Toletano cōcī. vt si liberti eccl'ie ab ei⁹ patrocinio discesserit si cōmoniti ad ecclesiam non redierint, reuocētur in seruitutē. Ingrati actione. i. actiōe inētata a, ppter ingratitudinem sc̄z actione in factū.

a ¶ Redire. Sz quare cogunt illi redire, cum nulle opere sint eis impositre? liberi⁹ enī nō tenentur prestare operas nisi sint ei ipositre. C. ō ope. lib. i. j. licet honorē eis exhibere teneantur. et etiam alere ipsum: vt. C. de ope. lib. i. j. ꝛ. l. mater. Sed dicas aliud esse in libertis ecclesie: vt. ff. e. diaconi. tamē licet liberti ecclesie teneātur et prestare operas, nō tamen tales quales seruī. aliqua enī debet esse differētia: vt. ff. de ope. lib. ii libertus.

b ¶ Ingrati actione. i. actione in factū, que datur propter ingratitudinē. nō enī est hoc, ppriū nomē actionis. sic dicit actio oneris aduersi. i. que dat, ppter onꝰ aduersum: vt. ff. locati, in naue.

Octana. ¶ Caius. Eliseph seruꝰ agabinten. ecclesie statim cum fuit ab epo manumissus, nō solum voluit ipsum epm interficere, sz etiā patronā ecclesiam in quadā causa ciuili vbi arbiter residebat, iniuste dānauit: vel ei⁹ bona per rapinā vsurpauit. quare quesitū fuit de isto in Hispalēsi cōcilio in octaua die ipsi⁹ concilij quā penā debeat pati iste liberꝰ. Et rndet q̄ dz in seruitutē reuocari: vt cui⁹ libertas erat perniciosa, sit seruꝰ salutifera: ꝛ q̄ adepta libertate voluit superbire, discat obedire subiect⁹. ꝛ dicit d. dāmnauit. i. dānificauit, vel ad dānificandū ecclesiā alios instigauit/vocādo ecclesiam in ius sine venia.

Liberos p. c ¶ Discussio. i. questio.

ter in- d ¶ Predānauit. i. valde dānificauit.

gratitu e ¶ Reuocet. Hic habes q̄ ppter ingratitudinē reuocāt libert⁹ in seruitutē. ꝛ intelligas ingratitudinē grauem i uē offensam: qr nō nisi p graui offensa reuocat liberꝰ seruū. in seruitutē/ꝛ ppter ealdē causas ppter quas reuocatur donatio, in aut, vt iube, decetero, colī, vī. H. illō, fm leges veteres sufficit lenis offensa. C. de lib. ꝛ eoꝝ li. i. q̄. Ite hic habes q̄ siue p mittat liberꝰ eccl'ie ingratitudinē p̄ra ecclesiā siue p̄ra epm, reuocet i seruitutē. secꝰ si p̄ra aliū de ecclesia. ff. e. d manumittitur.

f ¶ Proditi. i. de inobedientia conuicti.

Obertis. ¶ Caius. Hoc ca. diuidit i duas partes. In prima dicitur q̄ si liberti eccl'iarū facti sunt pbi vel diaconi iuxta modū quē canones antiqui docent, sint liberi: tamen a patrocinio eccl'ie, nec ipsi nec eoꝝ filij recedere debēt. In secūda ibi. Ab aliis quoq; dicitur q̄ libertos ecclesie commēdatos debet epūs tueri: nec pōt epūs impetrare a pncipe vt eos alicui doner q̄ intelligit p. si manumissi faerant pleno iure vt quo ad onꝰ indebitum vel in casu nō concesso. Sed ego intelligo sicut litera sonat: qr iꝫ sint ecclesie commēdati, nō tñ sunt liberti eccl'ie: ꝛ ideo eos episcopus donare non potest.

g ¶ Ab eis pgeniti. ergo filij libertorum debent obedientiam prestare eccl'ie patrone sue sicut et patres eorum: vt hic, ꝛ C. de lib. ꝛ eoꝝ li. libertine. Sed contra. q̄s ex liberta nascitur, ingenuus est: vt. C. de ope. li. quod ex liberta. So. quidā intelligūt. i. illā libertine, de filiꝫ manumissis cū patre, ꝛ ante manumissionem natis. leges contrarias intelligūt de natis post manumissionem. sed hoc stare non potest: quia hic dicit: tam ipsi q̄s ab eis pgenit. Ite ex sequē. ca. j. e. liberti. patet q̄ intelligitur de filiꝫ natis post manumissionem: vbi dicit de futura, scilicet q̄ ab ecclesie patrocinio se nō potest subtrahere. Ideo q̄dā dixerunt istud speciale esse in libertis ecclesie: vt filij nati post manumissionē patrum suorum sint liberti ecclesie. Tu dicas q̄ filij nati post manumissionē sunt ingenui: sunt tamē obnoxij ecclesie quo ad quasdā operas/que consistunt in honore, in assurgēdo, ꝛ in salutādo: itē q̄ nō vocabūt eam in ius. alias reuocantur in seruitutem: vt in cap. sequen. Joannes.

Liberti ecclesie sūt obnoxij

h ¶ Non recedant. Hic habet locum distinctio decretra de ser. non ordi. eo libentius. Est tamen hoc speciale in libertis ecclesie q̄ etiam licet facti sint sacerdotes, q̄ propter ingratitudinem reuocantur in seruitutem: vt. xiiij. distinct. qui ex familie. secus tamen in familijs principum.

¶ Ne vero. ¶ Calv. Supra dictum est q liberti eccle sarum non debent ab eorũ patrocinio recedere: sed q factũ sepe lõginquitate temporis obscuratur, ideo hic docetur vt liberti rẽpore sue manumissionis scribant profession̄em qua cõfiteantur se esse libertos ecclesie: e

No ẽro longinqtate tẽporis obscuretur conditio originis: tẽpore sue manumissionis scribant liberti profession̄e qua se pfiteant de familia esse ecclesie, z ab ei⁹ obsequio se nunq̃ recessuros.

Unde in eodẽ cõcil. legitur.

¶ Profession̄em sue conditionis liberti ecclesie faciant.

Longinqtate[a] sepe fit tẽporis, vt non pateat additio originis. vnde iam decretũ est in anteriorib⁹ vniuersalis concilij canone, vt pfession̄e suam liberti ecclesie debeant facere, qua pfiteantur se et de familia ecclesie esse, et ei⁹ obsequiũ nũq̃ relicturos. vnde his quoq; nos adiscim⁹ vt quotiẽs cursum vite sacerdos impleuerit, z de hac vita migrauerit: mor cũ successor eius aduenerit, oẽs liberti ecclesie vel ab eis pgeniti chartulas suas in cõspectu omniũ debeãt ipsi q̃ subst̃ituit pontifici publicare, et pfession̄e in conspectu ecclesie renouare: quatenus stat⁹ sui vigorẽ z illi obtineant, z obedientia eorũ ecclia nõ careat. Si autẽ scripturas libertat̃ sue intra ann̄ ordinationis noui sui pontificis manifestare contẽpserint, aut profession̄es renouare noluerint: vacue et inanes chartule ipse remaneant, z illi origini sue redditi sint perpetuo serui.

Item ex eodem.

¶ Nec liberti nec eor̄ posteri a patrocinio discedãt ecclie.

Liberti ecclie (q nunq̃ eorũ mort̃ patrona) a patrocinio ecclesie nunq̃ discedant, nec posteritas quidẽ eorum: sicut priores canones decreuerunt: ac ne forte libertas eor̄ in futura prole nõ pateat, ipsaq; posteritas sese ab ecclesie patrocinio nõ subtrahat: necesse est vt tã is dẽ liberti q̃ ab eis genit[c] pfessionem eẽdem faciãt, per quã ex familia ecclesie libertos se esse fateantur: cuius patrocinium nõ relinquant, sed iurta virtutem suam obsequium et vel obedientiam prebeant.

Pro remuneratione impensi obsequij res ecclesiastice vtiliter possunt donari.

Unde in Toletano concilio legitur.

¶ Ne de rebus eccle in remunerationẽ obsequij prestãtur, rata permaneant.

Quicunq; suffragio[e] cuiuslibet aliqd ecclesiastice vtilitatis pronideri[nt][f], z pro eo quodcunq; commodũ in remunerationẽ pmiserint[g]: promissi solutione eos absolu ere oportebit: ita vt ad concilium cõprouinciale deferatur si aliquid illis pro remuneratione sez vel aliquid aliud. postea nolebat soluere pmissum, vnde quesitum fuit in concilio Toletano virũ ad hoc possit cõpelli de iure? Et respondetur q sic: z hoc probatur authoritate Paulitra tamen vt illa remuneratio per concilium prouinciale confirmetur.

No, q hic excurs⁹ anni pot aliquẽ libertate, sicut excursus anni, pbat crimẽ. xj. q. iij. ru sus. sic. xx. q. ij. puella, sic ẽ de of. ordi. pastoralis. sic. liiij. dis. si ser⁹.

Anni excurs⁹ aliqua fant.

Liberti. ¶ Calv. Statuit in ca. isto q liberti eccle. sie a patrocinio ecclesie nunq̃ recedant: q eorũ patrona. s. ecclesia nũq̃ moritur: nec posteritas eor̄: sicut antiqui canones decreuerũt. et hoc in pma parte. In secunda parte dr q liberti z eorũ filij faciant profession̄em qua profiteãtur se esse libertos ecclesie: eq ab ei⁹ patrocinio non recedent: ne libertas in futura prole non pateat: z ipsa posteritas a patrocinio ecclesie se non subtrahat.

¶ Inno gi. sedf alex. de ymo. in l. pactũ qd. col. ij. C. de pact. et idẽ ale xã. in l. exneg. col. iij. ẽ here. isti. vbi vide cõ cor.

d ¶ Mort. Ecclesia enim nõ potest esse nulla: t xxiij. q. j. pudẽda.

e ¶ Genit. Propter hoc dixerunt quidam q̃ specialle esset in ecclia q filij libertorũ ecclesie sint liberti ecclesie: quod nõ est verum: sed tamen quo ad quid sunt astricti ecclie, vt ei assurgant, vt eam nõ accusent. ff. co. eẽs qui. cũ. §. seq.

¶ Pro remuneratione. ¶ Calv. Ponit Gratia. sexus casum in q̃ res ecclesiarũ licite possunt alienari: scilz p remuneratione facienda.

Quicunq;. ¶ Calv. Aliqui sustinuerũt laborez pro ecclesia aliqua. prelatus illius ecclesie pmisit laboris sui terram

f ¶ Suffragio. i. quia suffragium prestitit ecclesie cõcillo vel auxilio.

g ¶ Pronideri[nt]. alieni.

h ¶ Promiserint. Videtur q aliquis obligẽ nudis verbis, licz non intercesserit stipulatio: vt extra de testa. indicante. xxij. q. v. iuramenti, z j. ea. q. v. qt̃ ioãnes. qõ

hoc fi
hz locū
apō ca-
thela-
nos a-
pud q̄s
nō dat
actio ex
pmisso
teneri
ñ dz ca
thela-
nas q̄
vanis
pmissi-
onib⁹ et
inutili-
b⁹ uita
tionib⁹
detinet
uiatoꝛē
falte de
dolo.ff.
si quis
cau.si
actio.
fm Ul.
quinta
no.ex i
prohe
rer pa-
rificia.
Arch.

verū est. Et pōt dici q̄ ꝓpetit actio ex nuda ꝓmissione ? scz condictio ex canone illo.T.xxij.q.v.iuramenti.

¶ Ecclesiasticis. ¶ Casus. Theodorus vir eloquentissimus consiliarius romane sedis seruo aliquo indigebat: et ideo Greg. tradidit ei Acosinum seruum natiōe siculū: z vt hec donatio nullo tempoꝛe valeat re tractari, ad cautelam futuri tempoꝛis sibi fecit publicum instrumē. qō Greg. subscriptione sua roboꝛauit, huius, scilicet largitatis. Futuri. s. temporis.

a ¶ Voluntarijs, Voluntarium vocat, z tamē ipse dicit esse necessitatem quia ab initio fuit voluntarius: sed postea illō incepit; tenetur illud consummare. vt. C. de act. et oblig. sicut. Et habes hic q̄ ecclesia tenet ad antidoꝛa. ex de testa. cum in officijs.

b ¶ Testimonio. Id est instrumēto suo, qō fuit ei testimonij profuturi.

¶ Miserationis. ¶ Casus: ponit hystoriā. vñ. casum in quo serui ecclesiaꝛ miserationis iuuitu libertati donari possunt: et sic quodammodo alienantur.

¶ Um redemptoꝛ noster. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q̄ Greg. intuitu pietatis duos seruos romane ecclesie, scz montanū z thomā manumisit, et eis omne peculiū qō habebant, relaxauit, et hoc fecit ad instar Jesu Christi q̄ venit in mūdū vt vinculū diabolice seruitutis rumperet quo tenebamur astricti. vnde precipit paterio notario vt scriberet instrumētum, cui Greg. pa. propria manu subscripsit cū tribꝰ ꝓsbyteris z tribus diaconibus.

c ¶ Cum redemptoꝛ. Hic habes forma sub qua fiunt manumissiones: z planum est.

d ¶ Jus gentiū. Alibi dī q̄ iure diuino esti inducta seruitus. Sed de hoc dixi, 3, dist. j. ius gentium.

e ¶ Relaxamus. Sed nonne eo ipso q̄ aliquis inter vinos manumittitur, videtur ei peculium datum, nisi exꝓsse hoc adimatur. C. de pecu. eiuo qui li. meruit l. vnica? Sed dicas q̄ aliud est in libertis ecclesie, nam eis in manumissione non licet dare vltra summā. xx. solidoꝝ. vt. 3. e. si quos.

f ¶ Cum tribus. Ergo non requiritur consensus omnium vbi libertas datur: ? z hoc ita nocē libertatis fit vt. C. de communi suo ma. l. j. Arg. contra. iuꝰ. distin. c. j. 3. e. ꝓpō q̄. Jtē videt hic q̄ sigillum ꝓpe nō facit chartā autenticā nisi adsit subscriptio. Jo.

? Scz a papa: vt hic fuit qō nō obstet in aliis ꝓhibitis fm L. z ff.

? Circa ista materiam an notarius possit omittere in instrumētis suis solituꝫ signū z apponere aliud de q̄ vide p. arch. hic cui adde 5. de cu. in. l. ꝓparationes. et ibi Bal. in vlt. col. C. de fi. instru. et per Bal. in pnc. C. colū. q̄. z Ang. in aut. de instrum. cau. et fi. i pn.

¶ Jrrefragabile. ¶ Casus. Dicitur hic ca. q̄ Greg. fecit quoddam instrumentum de libertate cuiusdam ancille dei, et illud fecit roborari per testes, et postea illud instrumentum fecit roborari per subscriptionem suam, et per subscriptionem tribꝰ ꝓsbyterorum et tribꝰ diaconorum. Et dicit hic q̄ illud instrumentum fuit irrefragabile, id est irrefragabiliter roboratum.

¶ Seruitutis. ¶ Casus. Ponit hic Gratianus vñ. casum in quo seruus ecclesie fit liber

pro alimonia pauperū, & redemptione captiuorū. Et ad hec sequentia ca. inducūtur vsq; ad .§. Item largitate.

AUrum. § Caius. Benenē. hunc casum sic posuit. Ambro. in hoc ca. ponit tria genera largitionis. Primū est cū res ecclie pauperib⁹ vel captiuis largiuntur. Scōm est cuz alienātur p̄ rēplo edificādo. Tertiū est cum largiūtur p̄ cemiterio emendādo vel ampliando. In istis tribus generib⁹ docet arū & pecuniā ecclesie nō esse seruādā sed erogandā tpe necessitatis: qō si prelatus non fecerit, asportabit hostis: sicut Assyrij aurū & argentum de rēplo dñi sustulerūt. Et hoc p̄mo dz fieri de auro et argēto qō nō consistit in vasis diuino officio deputatis. Si vō sunt vasa diuinis officijs deputata, p̄mo nō cōsecrata iunt largiēda: deinde etiā ea q̄ sunt consecrata, i pios vsus fūt expendēda: ita tñ vt forma calicis non sua forma non remaneat, nisi alij ecclesie distrahat laicis vo cōfracta & cōflata. V. hunc casum sic ponit.

Ambrosius intendit ostēdere q̄ res ecclīastice debent dari & alienari tēpore necessitatis; Et ponit quinq; casus q̄b⁹ licite alienant res ecclie scz pro alimonia pauperū: p̄ redēptione captiuorū: p̄ loco religioso edificando, pro cemiterijs ampliandis: pro sepulturis mortuoꝝ extruendis. In his quidem vasa preciosa & sacrata debēt alienari alij ecclesie in eadem forma: laicis cōfracta & conflata. Trib⁹. Quinq; posuit: modo dicit tribus: sed duos primos ponit sub vno membro: et duos vltimos sub alio: medium vero sub tertio.

a ¶ Assyrij. Id est Babylonij: qui cum Nabuchodonosor ceperunt Hierusalem, & abstulerūt vasa de tēplo dñi. .j. de consec. dist. j. vestimenta.

b ¶ Ministrasseo. Id est ministrare debuisseo.

c ¶ Occisi sunt. Ergo tūc demū cum timetur mors, reduni debent captiui: vt no. .j.e. sicut omnino.

† Scilz corpis. Ite vbi timet mors ier: vt .j.e.ca. .v. & ibi velut nō cogere tur ad dotare idola. xxij. q. iij. ipa pueraō. Item L. & ca. dis placet. & xxiij q. ij. si habes. Item v.

res sacras distrahi licet.

Vñ Amb. in lib. de officijs.

¶ Res sacre quibus ex causis alienari debeant.

AUrum ecclīa hz: nō vt seruet: sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid est op⁹ custodire q̄n nihil adiuuat: An ignoramus q̄tū auri atq; argenti de tēplo dñi assyrij[a] sustulerūt: Nōne melt⁹ p̄flat sacerdos p̄ alimonia pauperuz, si alīq; subsidia desunt: q̄z si sacrileg⁹ cōtaminat et asportat hostis: Nōne dicturus est dñs, Cur passus es tot iopes fame mori: Certe habebas aurz vñ ministrasses[b] alimoniā. Cur tot captiui in captiuitatē ducti, nec redempti ab hoste occisi sunt[c]: melt⁹ fuerat vt vasa viuentiū fuares q̄z metalloū. hīs non potes rñsum referre. q̄d d⁹ eñ dices: Timui[e] ne templo deo ornat⁹ deesset: Rīdet: Aurū sacra nō q̄runt: neq; auro placent q̄ auro nō emunt. Ornatus sacroꝝ redēptio captiuorū est. Et .p. e illa sunt vasa preciosa q̄ redimūt alias a morte: ille verus thesaur⁹ est dñi qui ogat q̄ sanguis ei⁹ opat⁹ est. Et post pauca. Nemo p̄t dicere, cur paup viuit: nemo p̄t queri, q̄ captiui redēpti sūt: nemo p̄t accusare, q̄ templū dei est edificatū nemo p̄t in dignari, q̄ humandis fidelīū reliquiis spatia[f] laxata sunt. nemo p̄t dolere q̄ in sepulchris xp̄ianoꝝ reqes defunctoꝝ est. in his tribus[g] gñib⁹ vasa ecclie etiā initiata p̄fringere, p̄flare, vēdere lz. Quis est vt de ecclīa mystici[h] poculi forma nō ereat: nec ad vsus nepharios sacri calicis ministerū trāsferat. Ideo primū intra ecclesiā q̄sita sunt vasa q̄ initiata nō essent: deide cōminuta: postremo p̄flata per minutas erogationes dispēsata egentib⁹ captiuorūq; precijs profecerunt. Q̄z si desunt nouā, & que nequaq̄ initiata videantur: et in hmōi quos supra dixi vsus omnia arbitrio pie posse conuerti.

Item Hiero. ad Nepotianum.

¶ Non parietes temptorum ornare, sed pauperibus prouidere gloria episcopi est.

QUoria epi est pauperuz opibus prouidere: ignominia sacerdotis est propriis studere diuitijs. Nat⁹ in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio et cibario[k] pane rugientem[l] ventrem saturare poterat: nūc similam et mella fastidio.

Item eiusdem. Multi edificant parietes[l] & colūnas[m] ecclesie subtrahunt[n]: marmora nitent: auro laquearia splendā subtrahere, predonis superat crudelitatē. In quarta parte inuitat nos ad cōtemptum diuitiarum, exemplo Cratis, qui cū Athenas pergeret ad philosophandum, aurū proiecit q̄ portabat: cū nō crederet se posse virtutes simul et diuitias possidere. Secunda pars incipit ibi: Multi edificant. Tertia ibi: Amico rapere. Quarta ibi: Crates ille.

d ¶ Quid. Id est simile illi.

e ¶ Timui. Sic forte se excusabat.

f ¶ Spatia laxata. Id est ampliata.

g ¶ In his tribus. In alimonia pauperum, in redemptione captiuoꝝ, in edificatione tēpli, vel augmētatione cemiterij.

h ¶ Mystici. Id est in forma calicis in quo mystīcū poculū sanguinis xp̄i conficit. Et q̄ dixi de ecclīa, intelligūt quidā de ecclesia i qua est: q̄ cū sit res sacra, nō p̄t vendi etiā alij ecclesie. Et de hoc no. .x.q.ij. hoc ius.

Coria epi.

¶ Cesse. Hoc ca. diuidit in quatuor ptes. in quarum prima Hieronym⁹ reprehendit epos qui cuz pauperes erant vilicho libenter reficiebantur. cū vero sancti sūt diuites, vel delicijs incubētes cibos delicatos abhorrēt, & vt eos liberius redarguat semetipm talibus cōnumerat. In secūda pte reprehēdit epos q̄ ornant templū gemmis & lapidib⁹ ad instar sacerdotū veteris testamēti: sed clericis & pauperibus quos ecclesia gubernatur nullā curā habēt. Et dicit q̄ in veteri testamēto fact⁹ fuit ex precepto dñi in templo. In tertia parte dicit q̄ amico aliquid rapere, furtū est: ecclesiā vero fraudare, sacrilegiū est: & de his que pauperibus sunt erogā-

† Scilz eoe pio monendo ad bāficia ēt de p̄ dē. gra ne. .x.q. sup in ordina ta. Ar.

s ¶ Opponat. Ar. ab exēplis nō esse argumentandū.
d ¶ Hec probabantur. Sed nōne hec hodie probant a dño J. de conse. dist. j. ꝛ calix ꝛ ita, sed nō in superabundantiam vt non habeatur delectus personarū. lxxxvj. distin. non satis. xlvij. distin. sicut.
c ¶ Petēꝫ. venialiū quia cerimonialia tollebāt rātum venialia peccata: sicut hodie aq̄ benedicta: vt J. dō cōse. dist. iij. aqua.
d ¶ Crucē. sultinnēdo cōtumelias.
e ¶ Uel cautum. Cuj ideo fit q̄ expectatur maior necessitas.
f ¶ Timidū. Si ideo facit, q̄ timet ne sibi deficiat.
g ¶ Diuitias. nā vere philosophantes contēnūt, ꝛ pecuniā. ff. de vacā. mu. l. in honorib⁹. ſ. penul.
h ¶ Aliena. id est rēs ecclesie.
i ¶ Plenus ventur. id est prelat⁹ plenus diuitijs.
k ¶ Nō hierosolymis. Id est non tantū esse prelatū: sed opera prelati facere laudabile est, penult. Archi.
l ¶ Obsistat. De facto: nō de iure: vt. J. e. lōgi q̄tate.
m ¶ Cuiuscūq; epi. J. xvj. q. iij. si epūs. ꝛ c. clerici.
n ¶ Largitate. Sz quomodo est largitas si dicit prēcaria: cum de precaria certa pensio statuatur. x. q. ij. precarie. Respon. non est precaria: sed donatio gratuita quo ad vsum fructum: ꝛ ideo dicit q̄ interueniet scriptura, ne possit allegare prescriptionem. nam per quās cūq; temp⁹ possideret, nunq̄ prescriberet: vt. xxvj. q. iij. clerici. Fructuarij⁹ enim non pōt prescribere. instit. per quas pſonas prescribitur. acc. ſ. Fructus. nec ille q̄ alieno nomine possidet: vt extra de prescrip. si diligēti. C. de presc. trigita annorum. male.
o ¶ Sub pcarie. id est sicut soler fieri in precaria, non essi est hic ptract⁹ precarie: sed donatio vsusfructus epi. xvj. q. iij. si epūs. et ca. clerici.
p ¶ Laborare. i. colere.
q ¶ Priuare. Argu. clericū posse removeri ab ecclia si negligit agros vel alias vtilitates eccle. sic. ff. de pe. here. ei q̄ partes. ſ. cū predia. ꝛ c. loca. l. iij. nā pter negligētiā aliquis deponit: vt lxxxj. dis. dictū.
¶ Religionis.
¶ Casus. Ponit Gra. decimū casū in q̄ potest epūs aliquid alienare de rebus eccle sue, tradendo eas monasterijs causa religionis: dummodo ecclesiam suā non ledat enormiter. Et ad hoc inducit sequentia cap.
r ¶ Si epūs. Dic habes q̄ de seculari ecclesia potest fieri ab epo monasteriū: vt extra de eccle. edi. ad audiē. sed econuerso non potest: vt. xix. q. iij. que semel. extra de reli. do. inter q̄tuor. nisi fiat authoritate pape: vt extra de cen. cū venerabilis. ꝛ extra ne cleri, vel mona,

1 Non ponunt amores sine amicis. ſ. penul.

dēt, gēmis altare distinguit: et ministrorū xpi nulla est electio. Hecq̄ vero mihi aliquis opponat' diues in Judea tēpli, mēsas, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortariola, ꝛ cetera ex auro fabricata. tunc hec pbabant b a dño qō sacerdotes hostias imolabāt, ꝛ sanguis pecudū erat remissio pctōꝝ c: quāq̄ hec oia pcesserint in figura. Scriptū est autē propter nos, in quos fines seculoꝝ deuenerūt. nūc vero cum paupertatē domus sue paup dño dedicauit, portemus crucem d, ꝛ delicias lutum putemus. ¶ tem eiusdē.

Amico rapere quippiā, furtū est. ecclesiā fraudare, sacrilegiū est. accepisse pauperib⁹ erogandū ꝛ esurientibus plurimis: illud reseruare, vel cautū e, vel timidū f est: aut, quod apertissimi sceleris est: exinde aliquid subtrahere, omnium predonū crudelitatē superat.

¶ tē eiusdē ad Paulinū. Crates ille thebanus homo quondam ditissimus cum ad philosophandū athenas pergeret: magnū auri pōd⁹ abiecit: neq̄ putauit se posse ꝛ virtutes et diuitias g simul possidere. Nos suffarcinati auro Christū paupere seq̄mur: ꝛ sub pretextu eleemosyne pristinis opibus incubantes, quomodo possumus alienas h fideliter distribuere, q̄ nfa timide reseruamus? Plenus vēter i facile de ieiunijs disputat. Non hierosolymis k fuisse, sed hierosolymis bene vtilisse laudandus est. ¶ tē largitate etiā epi stipendiū de rebus ecclesie clericis dare licet: cui⁹ pfessio sub precarie noie fieri dz. Unde in cōcilio Toletano legitur.

¶ Qui beneficium ab ecclesia accepit: eius professionem nomine precarie faciat.

Sepe fit vt proprietati originis obsistat l lōginquitas tēporis: q̄ propter pudēdū decernim⁹, vt si q̄s clericoꝝ stipendiū de reb⁹ ecclie cuiuscunq; epi m percepit largitate n, sub precarie noie debeat, pfessionē scribere: ne per retentionē diuturnā preiudiciū afferat ecclie: ꝛ quecūq; in vsu percepit, debet vtiliter laborare o: vt nec res diuini iuris videant q aliqua occasione negligi, et subsidiū ab ecclia cui deseruiūt, pcipere possint clerici: qō si quis eoꝝ cōtēpserit facere, ipse se stipendio suo videbitur priuare p. Negligiōs quoq; intuitu ea in quibus ecclesia detrimentum nō patit, monasterijs tradi possunt.

Unde in Toletano concilio legitur.

¶ Nec religionis intuitu res ecclesie alienare.

Sepe r vnam de parochianis ecclesijs suis in mōasteriū dedicare voluerit, Ecclia sel'aris pōt conuerti in monasteriuz: sed non ecōtra.

Fructus ari⁹ nō pōt prescribere. instit. ari⁹ nō prescribitur. acc. ſ. Fructus bit.

lis ecclesie ei conferre volebat. Unde quesitū fuit in cōcilio Toletano vtrum hoc facere posset. Et respondet q̄ sic, dummodo de cōsensu capituli hoc faciat, ꝛ ecclesie sue detrimentum non exhibeat.

ca.relatū,vel vbi aliter nō possit locus reformari nisi p canonicos seculares: vt ex eis in eadē decre. inter q̄uos.

a ¶ Verimētū. Graue. si eis lederet ecclīa grauiter, posset renocari: vt. ij. e. apl̄icos. in fi. & j. c., pri.

Epūs cōuertēs ecclesiās sēcularē i regularē q̄ius clericorū psens req̄rere debeat.

b ¶ Consensum. Quero de quorū clericorū consensu hoc intelligas: an de clericis episcopalis eccl̄ie, an de clericis parochialibus? Respon. de clericis eccl̄ie cathedralis. Nā consensus clericorū eccl̄ie cathedralis requirit circa ordinationem & depositionē clericorum: vt. xxiij. dist. epūs. xlvij. dist. reliqui. S. e. alienationes. Sau. tamen et V. intelligunt etiā requirendum cōsensum clericorum parochialis eccl̄esie. Nam isti sine culpa non debent priuari suis stipēdiis xvj. q. vj. muetū. videt tamē sufficere si epūs eis p̄uideat necessaria vt ici vel alibi: vt extra de eccle. edi. ad audientiā. & sic videtur q̄ eis inuitis possit hoc facere. arg. extra de excess. pla. sicut ynre.

† Allegando dic q̄ non est verū p̄z. j. vin. Hos. et S. vt ipli no. ex de re. ec. non alt. possessiões de hoc no. i decre. ad audientiā. alt. in glo. Archi.

Bone rei. ¶ Cas. Quidam epūs volebat edificare monasterium in parochia sua, vel aliquā ecclesiā secularē magnificare apd quā forte sepelirī volebat: & desiderabat ditare monasteriū vel ecclesiā de rebus ec. l. e sue. q̄stū est in ꝓcllo. Tolet. anno quātū monasterio vel eccl̄ie dare posset? Et respondet q̄ monasterio debit quinquagesimā partē de rebus eccl̄esie sue dummodo ei damna grauia nō infligat: eccl̄esie vero seculari non amplius q̄ centesimam debit partē. et in arbitrio epī erit vt vel monasteriū tantū vel eccl̄esiā tantum debeat de rebus eccl̄esie ditare.

Epūs potest dare ōnē centesimā vel ducentesimā.

¶ Quinquagesimam. Sed nūquid episcopus potest dare centesimam vel quinquagesimā sine consensu canonicorū? Videtur q̄ sic: extra de his que fi. a prela. sicut. nemo enim potest accusare episcopum q̄ templū dei edificat: vt. ij. ea. aurum. Item quia sufficit semel a iure esse concessum: vnde non est necesse requirere nouum consensum. ff. de condi. insti. que sub cōditione. ij. vlti. Sed contra extra de do. pastoralis. extra de his que fi. a prela. cum vos. Tu dicas q̄ licet a iure permittatur ei talis donatio, tamen facit eandem de cōsensu clericorum: vt. ij. e. ea. ptori. S. e. apostolicos. vehementer tamen obuiat illa decre. pastoralis: nisi vis fiat iure. Unde dic, illis decretalibus stando est. Sed quid si episcopus plures donationes faciat q̄ esses simul excedāt quinquagesimam: an dices vltimas renocari, vel omnes? Videt q̄ tātum vltimas: quia sola illis fuit vitiosa: vt. ij. eo. si quos. & xxij. q. iij. questi. Econtra videtur q̄ de qualibet donatione est detrahendū: vt. C. de inoffi. do. si totas. ff. ad legē fal. penales. ℍ. annua. hec questio soluitur extra de dona. apostolice. Joan. Quid iuris sit de hoc, i questionib⁹ notaui. B. Quesio singularis.

d ¶ Cēsus. Propter hoc verbū cēsus dicit L. & D. q̄ de cēsu posset epūs dare partē, sed nō de possessionibus eccl̄esie: alias renocaretur vel eo viuo, vel post mortē suam: vt. xxj. q. iij. si sacerdotes. Sz hoc falsum est: qz decre. dicit etiam de possessionibus. extra de dona. apostolice.

Religiosam vitā eligentib⁹ ꝓgrua nos oportet cōsideratione p̄spicere, ne cuiusq̄ necessitas occasio aut desides faciat, aut robur (q̄ absit) p̄uersationis infringat, idcirco tibi authoritate p̄senti p̄cipimus quatenus domū positā in hac vrbe regione quarta iuxta locū q̄ appellat gallinas albas: vel ortū iuris sancte Romane eccl̄ie cui authore deo p̄sidemus: in qua campana quondā vrsi patricij mānsse dignoscitur: simul & ortum atq̄ hospitia que intra eandē domum ianua conclusit: eidē debeas tradere ꝓpietatis iure, p̄culdubio possidēdam: in qua domo monasteriū (vbi cum cōgregatione tua habitare possit) ex⁹ adiuuante construere: et tam ipsa q̄ que in eius loco honorē successerit, p̄dictā domum et ortū cū oibus ad se pertinētibus (sicut dixim⁹) quieto & incōcusso iure a nobis pietatis consideratione concessam valeat possidere. ¶ Cce ostensum est quomodo res eccl̄esie sine culpa dari possint, & constare his quibus date fuerint.

Religiosam. ¶ Cas⁹. Quedam abbatissa postulauit a Grego. vt quēdam locum sibi concederet in quo volebat construere monasterium: que forte expulsa erat de suo monasterio sua ꝓgregatione. quare Grego. precib⁹ suis annuit. Unde mandat cuidā (forte suo ꝓcuratori) vt tradat sibi & successorib⁹ suis iure perpetuo possidendam quādam domum et ortum & hospitia que intra eandem domū ianua cōcludit: vt ipsa abbatissa sibi monasterium construat: vt ibi cum sua habiter congregatione.

e ¶ Religiosam. Ergo qui dat domum vel aliam rē, non videtur dedisse ea que sunt annexa ei, nisi expressa fuerint. sic. lxiij. dist. ego Lodouicus. Arg. contra. ff. si

Questio.iii.

TAnte tēpus sue ordinationis nihil habere vide bant: qd debeat q̄ post ordinationē suam inuenisse noscuntur.

De his tra statutū est in concilio Cartha.iij.

¶ De his qui primū nihil habētes, tēpore sue administrationis aliqua acquirunt.

PLacuit vt epi, pbri, diaconi, vel q̄cūq; clerici q̄ nihil habēres ordinantur: et tpe epatus vel clericat⁹ sui agros ⁊ quecunq; p̄dia nomine suo[c] cōparāt, tanq̄ rerum dñicaruꝫ inuasionis crimine teneātur: nisi admonit ecclesie eadē contulerint. si aūt ipsis ꝓprie aliquid liberalitate alicui⁹, vel successione cognationis[b] euenerit: faciant inde qđ eorū ꝓposito cōgruerit. Ꝙ si a suo ꝓposito retrosū ero rbitauerint: honore ecclesiastico indigni tanq̄ reprobi iudicentur.

Item ex concilio Toleta.xj.

¶ De ministris qui nullā ex

ecclesie occasione, sui vtilitate aliqua acquirunt.

QUicūq; de sacerdotib⁹ vel ministris ꝓ sua vtilitate atq; amicitia quocunq; modo, aut p̄ scripture sertem aliqđ meruerint ab aliquo p̄cipere, ⁊ in rebus ecclesie nō poterit nūerari: sed qđ exide voluerint facere, ipsoꝝ voluntatis arbitrio subiacebit. q̄ si hoc post eoꝝ morte inordinatū forsasse remāserit: ecclesia cui p̄fuit, vel minister extitit hoc sibi in perpetuū vendicabit[e]. Ecce q̄ illa q̄ nō ex officio ecclesiastico, sed ex aliqua prestatiōe sue vtilitatiꝫ lucratus est: pōt dare quib⁹ voluerit. Sed queritur de his que sibi cōiter cū eccl̄a, vel sequestratim ꝓ remedio aie offerūtur: vt de tertia parte quā de reb⁹ parochialiū eccl̄aꝝ sibi debitā accipit: si ea poterit dimittere qb⁹ voluerit. De his ita definit in cōci. Agathēsi.

¶ De pōtificib⁹ qb⁹ ab extraneis vel cū ecclesia vel sequestratim aliquid dimittitur.

POntifices[f] quibus in summo sacerdotio ꝓsit tutis ab extraneis[g] aliq̄d aut cū ecclesia, aut seq̄stratim dicūt eccl̄a vel seq̄stratim ꝓ remedio alia, vel tertiā partē quā accepit de parochianis ecclesijs, possit relinq̄re cui velit. Et de hoc qđ iuris sit, in ca. seq̄ntib⁹ definit.

POntifices. ¶ Casus. Hoc ca. diuidit i duas ptes. In prima parte dr q̄ si aliq̄s relinq̄t aliquid pōtifici cū ecclesia vel separatim ꝓ redēptione aie sue: totū inter ecclesie facultates cōputabit. In scda parte dr q̄ si aliq̄d relinq̄t ecclie vl sacerdoti alq̄ restituēdū, nō dr inter facultates eccl̄ie cōputari. Scīa ibi, Sane q̄cūq.

f ¶ Pontifices. Idem in alijs.

g ¶ Ab extraneis. Si aliquid datur tātum ep̄o, illud non tenetur dividere cum ecclesia. sed licet aliquid detur tantū ecclesie, illud dividēdū est cū ep̄o: et distingue an a propinquo vel extraneo sit relictum ep̄o: vt habes distinctum extra de testa. requisisti. Si autem simpliciter canonico aliquid est relictum, illud non tenetur dividere cū ecclesia: semper em̄ ꝓsumitur q̄ id qđ datum

er cler. aut. licentiam. Vel vsq; ad. vij. defertur successio. Arg. contra. xxxv. q. ij. c. j.

QUicunq; ¶ Casus. Quidam sacerdotes aliquid acquisierūt ex artificio suo, vel ex donatione amicorum, vel ex institutione facta in testamento. quesitū est in concilio Toleta. vtrum ecclesie sue relinquere teneant. Et respōdet q̄ non, sed debūt cui voluerint. si vero post mortē suā remanserit in ordinatū, ecclesia sua in perpetuum vēdicabit sue vtilitati. id est suo vtili officio.

e ¶ Vendicabit. id est defendet. qñ ecclesia inuenitur in possessione. sed si heredes essēt in possessione, oport. eos restituere ecclesiā, pbare ꝺ iure suo: vt j. e. q. v. c. j. in fine. sicut notaui. ℨ. e. q. ꝙ sint manifeste. vt intellige qđ hic dicit, cū nō habet sacerdos hēdes. in auten. de ecc. ti. ℌ. si quis autē ep̄s. col. vlti. ⁊ j. qōe. v. ca. vlti.

¶ Ecce ¶ Casus. Cōcludit Gratianus ex supradictis q̄ ea que dant clerici i tuitu persone dare possūt cui volunt.

¶ Sed queritur. ¶ Hec est. ij. pars hui⁹. q. Jo. de fān. Et mouet ℌ. incidentem questionē vtrum ea que dātur ep̄o ꝓ uniter ꝓ tuitu ecclie dentur ep̄o ꝓ uniter ꝓ tuitu ecclie vel ꝓ tuitu ep̄i.

Ecclie data cū ep̄o diuidunt.

Adde Ber. ꝺ ymo. in l. cū fūdus. ff. si certū pet. circa finē ꝺ. ℌ.

ij. qs.

a ¶ Nunc queritur. habeas ꝓ suma questionis qđ dicitur in. c. j.

PLacuit. ¶ Casus. Statutū fuit Nellio Carthaginē. vt epi pbyteri, diaconi, et alij clerici q̄ nihil habebāt ārēq̄ ordinarētur, ⁊ postea de rebus ecclesie tātū suo nomine possessiones cōparauerūt: puniātur tanq̄ inuasores reruꝫ dñicarū nisi sue ecclesie cōmoniti eas restituant. Si aūt aliq̄d acquisierint intuitu persone. i. ex donatione amicorū, vel successione ex testamento vel ab intestato, possunt de hoc facere quicquid volunt, dūmodo a suo ꝓpositonon recedant, sez tali pecunia abutēdo, vt negociando vel fenerando: quod si fecerint, indigni honore ecclesiastico iudicentur in eum.

b ¶ Habentes. Ergo ꝓpter paupertatē nec impeditur nec excusatur etiā quis a prelatura. secus est in tuitore: vt infra. de excusa. tut. ℌ. sed ⁊ ꝓpter pauperatē.

c ¶ Suo. Hoc speciale est in ecclesia q̄ ꝓ sacerdos aliquid suo emat nomie de pecunia ecclesie, q̄ res illa statim facta est ecclesie. aliud est in reb⁹ p̄natoꝝ: vt. C. de rei vendi. si vt proponis. ⁊ de hoc notaui. ℨ. e. q. ij. apostolicos. idem qđ hic dicitur, habes extra de pecul. cleri. c. j. ⁊. c. inquirendū. ⁊ ca. si quis. Utrū aūt ꝓsumat de rebus ecclesie vel de rebus suis comparasse, dicitur ℨ. e. q. j. sint manifeste.

d ¶ Cognationis. Usq; ad quartū gradū. ¶ C. de epis.

est prelato, ſſt tuitiu ecclie datum. et est ſ. ff. de annu. leg. annua. in ℌ. ff. de re. du. cimbus, hoc tamen ſcias q̄ aliud est dicere, relinquo hoc canonicis istis: t aliud relinquo hoc ecclesie isti. In priori casu relictū intelligo eis, t nō ecclesie. In ſecūdo casu ecclie t ad vsum eoꝝ: iz ſſt arg. cōra. ff. de reb. du. cimb.

a ¶ Habet. quo ad vsum.

b ¶ Habeat, quo ad proprietatem.

c ¶ Nō poterit. Tamen ſi est hęta eccl'e res instituta, t rogata restituere alſint deteri hereditarę ilfalcari. lam, poteſt deſtrahere quartā: vt in ſſt. de fideicō. hęſ. ℌz qt. Sed ſi ecclesie legarę aliquid vt illud ecclesie reſtituat, de hō dubitari cōſueuit an tunc poſſit partē de tali legato retinere: vr. C. cōia de leg. l. j. rñ. j.

¶ Epiſcopus. Caſus. Dicitur hic q̄ epūs potest dare tertiam partē quā recipit de parochianis ecclesiȝ irrenocabiliter vel ecclesie a qua recipiebat, vl alteri eccle cui voluerit. quod intelligit hug. ſi velit ſubire onus fabrice reparande.

b ¶ Irrenocabile. cū de ꝓſensu canonicoꝝ hoc facit: al's ſucceſſor pōt illud renocare: vt xvj. qō. j. poſſeſſiones. t hic est arg. q̄ ſi epūs ſimpliciter dedit aliquid ecclie, intelligitur illud perpetuo dediſſe: vt. xvj. qō. j. quoniam quicquid. Arg. contra. xvj. q. j. poſſeſſiones. t dixi. x. q. ij. hoc ius. in fine.

Quod autē. Caſus. Hic ponit. iiij. q. in qua quęritur cui debeāt dari res acquiſite cōiter ex rebus prelati et ecclie, t qualr debeāt diuidi. Et rñ. q̄ pro rata precij dati debēt diuidi inter ecclesiā t heredes plati.

e ¶ Qō aūt. Si de virtuſq; hōio empta est res, pro rata precij diuidēda est inter ecclesiā et heredes prelati: vt j. e. ca. j. ver. hi vero. Joan.

Sacerdotes. ¶ Caſus. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima parte loquit de rebus quas prelati emunt t de pecunia ecclesie, t rāsū suo nomine: in quo casu ſi de rebus proprijs aliquid vile vel charꝝ habuerint, curent conficere inſtrumenta noie ecclesie cui presunt. In ſcōa parte loquit de rebus emptis cōmuniter ex pecunia prelati t ecclesie, que debent equaliter diuidi inter ecclesiam t decedētis heredes ſi se vtriuſq; rei quātitas exequauerit. Secūdo ibi: Si hō. Vile vel charum ideo dicit, q̄ ſi cōſtaret eos nihil hꝫe ſiue ſuo nomine ſiue noie ecclesie emerint, totum ecclesia vēdicabit. Et ℥z ca. videatur loqui i prelato tantū, ſſi ego Bar. Buix. idē intelligo in quolibet clerico: vt. ℌ. e. qō ne. iij. c. placuit.

f ¶ Procurēt. vt ſciant quantū habent de rebꝰ ecclesie: t quantum de propꝛijs rebus.

g ¶ In alieno. i. in rebus propꝛijs ipſius ſacerdotis: que ſunt aliene ecclesie: vel ꝓprie intelligas poni.

h ¶ Et in ſuo. i. in rebus ecclesie.

i ¶ Cōpenſatione. i. cōputatione: vel cōparatiōe: vl collatiōe, hoc vult dicere q̄ computabit quārū de ſuis rebus t quārū de rebus ecclie dedit ꝓ re empta: vt ℌz hoc diuidat inter ecclesiā t heredes defuncti. ℌz pone poſtq̄ adepꝰ est ecclesiā nullos ſumptꝰ voluit facere de pꝛimonio ꝓprio: ſed quicq̄d emit, emit de pꝛimonio ꝓprio tm: t ſolus reditibus ecclesie fuit vſꝰ. Ubi dek q̄ computādi ſunt illi ſumptus quos facere cōſueuit: vel quos facturus fuiſſet de propꝛio pꝛimonio, ac ſi nō haberet ecclesiā: vt. ff. de pe. here. ſed t ſi. ℌ. adeo aūt. in fi. Et ſic ꝓprie ponit hoc vbū cōpenſationē. Itē nō debent negligere lucrū ecclie propter lucrū ſuum: vt j. e. ca. priori. Uel intellige qō hic dicit quādo dubiū est an de rebꝰ ecclie, an de ſuo pꝛimonio emerit. nam tunc diuidi deberet ſm quantitatem ſui patrimonij, t rerum ecclesie.

k ¶ Conquiſitio. i. conquiſitū. ſic. C. cōi diuid. ad officium. ff. de vſufru. ſed t ſi quis. ℌ. interdum.

¶ Sicute. ¶ Caſus. Supra oſtēſum est quid iuris ſit de rebus ꝓprijs clericoꝝ, t de rebus ecclesie. ſed q̄ occaſione rerum ecclesiaſticarū clerici in rebus ꝓprijs

¶ De his qui de ſuis t ecclie rebꝰ aliqua acq̄ſiſſe noſcunt.

Sacerdotes vel quilibꝫ quibꝰ ecclīaſticaꝝ rex cura cōmiſſa est: quecūq; adminiſtratiōis ſue tpe emerit: ſi de rebus ꝓprijs vel vile vel charū habuerint, ad ecclesie nomen cui preſunt, chartarū cōficere inſtrumēta ꝓcurēt. non em̄ iuſtum est vt ecclesia que ſuſcepit extraneum, efficiat in alienō diuitē, t in ſuō retineat fraudatorem.

¶ Si hō q̄ ſuarū rerū noſcitur hꝫe compēdiū: ex omni re quā poſt ordinationis ſue diē viſi ſunt cōquiſiſſe: ſiue nulla ſiue aliqua ſint inſtrumēta cōfecta: compenſatione tam ſuturis q̄m ecclīaſticarū rerū habita, ſi ſe vtriuſq; rei quantitas exequauerit, inter ecclesiam et decedētis heredes eq̄ iure conquiſitiō pertinebit.

Si qs vero ꝓ cōpēdio ſuarū rex ecclie rebꝰ detrimētū intulerit, vel ſi occaſiōe rex ecclesiaſticaꝝ in rebꝰ ꝓprijs detrimentū paſſus fuerit: viciſſim q̄ lucrū ſentiūt, detrimentum patiētibus reſarcient.

Unde in concilio Biacaren ſi legitur.

¶ Reſarcianꝫ detrimenta ſacerdoti vel ecclesie q̄ alterius occaſione alter ſenſerit.

Decretum.iiij.

Quod autem q̄rit ſi de ſuis t ecclie rebus aliq̄ acq̄ſiſſe noſcuntur, cui pertinēat: ita definitur in eodem concilio.

Epiſcopꝰ ſi tertiā partē quā de rebꝰ parochialiū ecclesiaꝝ ſibi debitā nouit eccle cuiꝰ res esse patebit, aut alteri ecclie cōferre decreuerit: licitū maneat, t irrenocabile robur eius ſnia ferat.

¶ Epūs tertiā partē ſibi debitā ecclie relinquere poterit.

Item ex cōcilio Toletano.

Acceſſata bonis ecclie t bonis clericoꝝ ad q̄ pertinebit. Et q̄ pꝰ dedit, magis quā pē habebit. ff. ſi vir fru. ſi t ſi q̄s. ℌ. iterdū. ſm I.

patiuntur detrimentū, vel ecōuerso: ideo dicit Gratianus q̄ vicissim debent sibi restituere detrimentum. et ad hoc induxit sequens ca.

Uicūq. ¶ Caius. Docet in hoc ca. cōciliū Biacharense q̄ si prelat⁹ res ppias augmētādo, aliq̄s detrimētū vel dānū rebus eccl'iasticis intulerit: totū debet eccl'ie refarcire. Si ho aliq̄d de reb⁹ ppriis pro vtilitatibus eccl'asticis expenderit, vel occasiōe eccl'ie in reb⁹ ppriis passus est detrimētū: si hoc pbare poterit, totū sibi de rebus eccl'ie restituatur.

a ¶ Neglectu. i. q̄ negligit res eccl'ie aut ędificia sua.

b ¶ Laborare. id est periclitari: vel colere.

c ¶ Propie aurit. i. in rebus ppriis completatus est.

d ¶ Aut neglectū dic habes q̄ si p̄latus aliquid negligit acq̄rere eccl'ie sue cū posset et maluit sibi acq̄rere: q̄ hoc ipse acceperit hoc tenet, ad instar tutoris: vt. C. arbi. tut. q̄d. i. nec em̄ ꝓponere debz vtilitatem suā vtilitati eccl'esie, sicut nec tutor vtilitatē suā vtilitati pupilli. ff. de admi. tu. tutor. §. j. ff. cōmo. si vt certo. §. cōmodatū. in fi. et. vti. q. j. presentiū. et ca. placuit.

e ¶ Pro cui⁹. sic extra de procu. cū pro causa.

Q Uicūq; sub hoc neglectu[a] res diuinas laborare[b] distulerit, spāli placito districtē dus est: vt si de reb⁹ vel augmēt⁹ eccl'ie q̄stū laboribus suis ꝓprie[c] aurit: et hoc eccl'iasticis reb⁹ aut neglectū laboris exhibuit, aut minoratione vel ꝓditione idurit: q̄d i reb⁹ eccl'ie minuit, ille restituat: ex cui⁹ reb⁹ atq; suffragiis suos ꝓuict⁹ fuerit ꝑfecisse labores. Si aliq̄d ꝓ vtilitatib⁹ eccl'ie aut substātie expēdit, aut dispēdii vel ꝓditionis q̄ptā prulerit: si hoc ꝓpiobare potuerit, totū illi a reb⁹ eccl'ie eiusdē reformabit, pro cuius[e] vtilitate id expendisse pbat. Si ho de reb⁹ eccl'ie tāmodo aliqua acquisisse noscuntur, et ad nomē eccl'ie instrumēta debēt ꝓponere: nec aliqbus poterūt illa donare.

¶ fū in Agatheñ. cōcil. legit.

¶ De his q̄ sacerdotes emūt ad eccl'ie nomē scripturā faciāt

Presbyt̄ cū diocesim tz de his q̄ emerit ad eccl'ie nomē scripturam faciat: aut ab ei⁹ quā tz eccl'ie ordinatiōe discedat. ¶ Questio. v.

Testamenta[f] ho nō tz ꝑficere nisi ō ppriis reb⁹.

¶ fū Greg. scribit Lucidio epo.

Ullī dubiū. ¶ Caius. Lucidus epus q̄ queste est Greg. q̄ Cōstantin⁹ suus antecessor reliquit Luminose ancille et fratrib⁹ suis in testamēto, et nole[g] aliqua dare: vt extra de testa. ad hec. et ca. quia.

Ullī dubiū. ¶ Caius. Lucidus epus q̄ queste est Greg. q̄ Cōstantin⁹ suus antecessor reliquit Luminose ancille et fratrib⁹ suis in testamēto, et nole[g] aliquā dare: vt extra de testa. ad hec. et ca. quia.

¶ Quomō de rebus eccl'ie liceat testari sacerdotibus.

Ullī dubiū est q̄ sicut sacerdotib⁹ res in epatu acq̄sitas nulla est alienādi licentia: ita de his quas ātea habuerūt, q̄cūq; iudicare voluerint nō verēt. Itaq; fraternitatē tuā tpe q̄ ad nos fuit, cōquestā esse recolim⁹ q̄ quedā mobilia q̄ Cōstātin⁹ decessor vester Luminose ancille dei et fratrib⁹ suis testamēti serie legati titulo dereliquit, iam epus acquisisset: decreuisse[q] nos vt si hoc[h] cōstaret, nullū ex his eccl'ia vsa iuditiū pateret: quod et vos oportet recolere: et molestiā aliquā predicte ancille dei non facere: nec ei sine cognitione de his que possidet quicq̄ auferre.

Idem. Eodem.

Obitum Theodori epi dilectionē tuā credim⁹ cognouisse: sed q̄ testamētū ei⁹ condidisse: subtiliter te (ne q̄d de reb⁹ eccl'ie sue ꝓsumpsisse) oꝑz inquirere: et si quidē eū exinde aliquid incongrue minuisse dicit, ita age, vt res ab eo cuius interest[b] modis omnibus reparentur.

Item Gregorius Mariano archiepiscopo Rauennati.

¶ Que monasteriis ab epo cōferunt reuocari nō debēt.

Ulta Joānes quondā predecessor tu⁹ sepius

Obitum. ¶ Caius. Significatū fuit Fre. q̄ Theodorus epus in obitu suo de rebus eccl'ie testamētū condiderat. quare papa precepit cuidā vt subtiliter inquirat an de rebus ecclesie testamentum condiderit: quod si inuenerit, omnia de reb⁹ ecclesie alijs relicta, modis omnibus restituantur ecclesie.

h ¶ Interest. Scilicet vt heres vniuersa restituat, vt xvj. q. vj. si epm. et. ff. de. q. ij. episcopus.

Ulta Joannes. ¶ Caius Joannes archiepus Rauennas quoddā monasteriū construxerat iuxta

[f] Idez bal. i. l. ex testō l. vij. co ꝑ. in ff. j. C. de iuris col. facē q̄s nor. Bar. in l. si inf. ff. ō re. dub. et Jo. an. i addi. in ti. de ꝓba. in. ff. j. ꝙd si dubita tur. et moderni legiste in. l. cū fundus. §. fuß. circa fi. ff. si certū pe-

ecclesiã sancti Apollinaris in ciuitate Rauenne: & supplicauit Greg. vt bona que illi monasterio contulerat, cõfirmaret. Postea in morte articulo ꝓstitutis testamentũ cõdidit de rebus ecclesie: & precepit in testamento vt que prefato monasterio contulerat, irrenocabiliter apud ipsũ remanerent. ꝙ mortuo, successor eius Marianus volebat oia renocare. Sed cũ fuisset significatũ Gregõ. cõfirmauit ea que illi mõasterio fuerant per Joãnem collata: nõ ꝙ eius sequatur vltimaꝫ volũtatem: sed ꝙ promiserat hoc sibi viuenti. vñ Gregõ. mandat Mariano archiepiscopo, vt oia illa firma studeat stabilitate seruare: sed oia illa que ratione testamẽti sunt data vel facta in damnum ecclesie sue, nullã habeãt firmitatem.

a ¶ Suptemam. Nota ꝙ ꝫ sit magn⁹ fauor vltime volũtatis: tamen potius sequit hic voluntatẽ viuentis ꝙ morientis.

Item arg. ꝙ licet aliqua voluntas non valeat tanq̃ testamentum, valet tamẽ tãq̃ simplex donatio: qđ est contra. l. ff. de iure codi. l. j. Sed videt ꝙ post mortem episcopi non possit rata haberi donatio facta ab ipso: quia oportet scilꝫ ꝙ eo tempore rata habeat, quo potest donatio fieri: vt. ff. de acquirenda hereditã. si quis alicui. ff. de bono. possess. l. iq. ¶. acquirere. et. l. vltima. sed secus est: quia nec mors nec furor, nec petentis penitentia impedit ratihabitionem: vt. ff. rem ratam habe. bonorum.

b ¶ Monasterio. Sed nonne canon permittit ei legitimam portionem dare monasterio ad construendum monasterium ẽ sis, sed non ad dandum. Vel fuit hic vsitra legitimam portionem datum. supra. ea. qõne. ij. bone. et ca. si quos.

Hinc abhinc. ¶ Causa. Quesitum fuit in concilio hispalensi, cui debeat episcopus relinquere res quas ante episcopatum vel postea acquisiuit hereditaria successione? Responderur ꝙ potest relinquere cui vult. illa ꝫo que de rebꝰ ecclesie suo nomine vel alterius comparauit, in iura sue ecclesie tantum deuenant.

c ¶ In episcopatu. Contra in auten. de eccle. tit. ¶. interdicim⁹. colla. vi. vbi dicit: Quocũq̃ modo res aliquas acquisiuit post episcopatum nisi iure cognationis ad eũ peruenerint, nõ potest eas relinquere alij q̃ ecclesie: sed illud non tenet.

Si episcopꝰ. d ¶ Legauerit. Licet enim heredem habeat rem legatam a defuncto, vel dare eius estimationem: vt insti. de legã. ¶. nõ solum. secus in ẽ cum legatur res ecclie. ¶ Vide vt extra de testamen. filius. e ¶ Nisi tantum: idem. vt. 8. e. q. 8. ij. quis qualiber. ¶ Sed hoc est sẽda pars huius. q. 3o. de fan.

¶ Cui. Dicit est. ꝙ epus vel clericus res, pprias potest reliquere cui vult. Nũc ꝫo ostẽdit Gra. ꝙ si epus vel clericꝰ ab intestato decedat, nec aliq̃s habeat consanguineos qui ei succedant, sua ecclia oia vẽdicabit: vt. j. ca. j. ¶. q.

Jcubi. ¶ Ca

Hoc ideo qꝛ ipa vltima voluntas fuit ille ultima ars nihil est qđ ita debeat ꝛc. C. de sac. sãc. eccl. l. j. ſm L. qđ ꝛ hec voluntas ẽ deãbulatoria sicut et circa de postũ. if. depo. ij. l. j. ¶. Sz ar. ¶. ff. de leg. iij. si qꝭ in ꝓn. Vide

Jtem ex cõcilio Hispalẽsi.

¶ Que ante suã ordinationẽ vel post, hereditaria successione acquisiuit episcopus, cui vult derelinquat.

Jtũ abhinc & ꝓpetuo mansurũ esse decernimus, vt epus res sui iuris q̃s ante epatũ, aut certe ꝫ epatu hereditaria successione acq̃siuit: ſm authoritatẽ canonicã cui vult ꝓferat: & quicq̃d vult de eis faciat. Postq̃ aũt eps factus est: quascũq̃ res de facultatibus ecclie aut suo aut alterius nomine comparauerit, decernimus vt non in propinquorum suoꝝ, sed ecclesie cui ꝓest iura deuenant.

¶ De rebus vero ecclesiasticis restari licet epo si tantũdẽ de propriis restituat.

Unde in Agathensi concilio statutum est.

¶ Quomodo possunt esse rata que de ecclesie proprietate testamento legantur.

Sepus condito testamẽto aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legauerit⁹ aliter nõ valebit, nisi tãtũdem⁶ de propriis iuris facultate suppleuerit.

Sed ꝫ epus vel dibet er gradu ecclesiastico intestatus defunctus fuerit: nec aliqui inuenti fuerint qui iure cognationis ei succedant: ecclesia sua ei succedat in integrum: nec licebit alicui aliqua ex rebus eius presumere.

Unde in Terraconensi concilio statutum est.

¶ Episcopo intestato ecclia succedat ex integro.

Sicubi defunctꝰ fuerit epus intestatꝰ, post hãc definitionẽ a pbris eius & diaconibꝰ de rebus ipsi⁹ breuis cõscriptio fiat a minimo vsq̃ ad maximũ. i. de vtẽsilibꝰ & oi supellectili: ita tamen vt si q̃s exinde vel presumpsisse aliquid, vel occulte tulisse fuerit conuictus, ſm furti tenorem restituat vniuersa.

Item ex cõci. Triburiensi.

Si episcopꝰ dꝰ Legauerit. ij. ꝙs.

Vide Bal. et Alex. ẽ vmo. in j. cũ ali enã. C. de lega.

Jcubi. ¶ Ca

suo. In conci. Terraconen. statutũ fuit vt si epus decesserit ab intestato, pbri et diaconꝰ ipsi⁹ eccle de rebus ipsius faciant inuentarium a minimo vsq̃ ad maximũ: ita vt si q̃s aliquid de illis fuerit furatus, & de hoc conuictus, ſm tenorem furti restitutionem faciat.

Uicūq; ¶ Casus. Dicitur q̄ si quis clericus sine cognatione et intestat⁹ decesserit: hereditas ei⁹ denoluatur ad ecclesiam.

a ¶ Denoluatur. Ecclesia esñ est ei primus heres: vt ex de pe. pbēr. t̄ ? trariū ñ elt huic ex de suc. ab intes. Arg. de sta. ca. j. x. ij. sed ibi hoc fuit locale. Ut hyeron. illud intelligit sm illud.

b ¶ De sanctimonialibus. Arg. est dā hic pro sanctimonialibus q̄ si ab ordine hyeronime intestate possunt habere decē pptas: qz vestē reddit religiosam. pōt quis vxorez: habere in domo. q̄ vxor pta. xxvij. q. j. de nō prouidus. Ad id facit ec. cle. xxvij. q. j. si dō clericus: sed rapuerit. ñ tamen ar. ff. c. montaliū vita cōdemnat. xxvij. q. ij. cleri. si pernicios am. Jo. dō pbr.

c Jocesani cuiusdā. ¶ Casus! Supra dictum fuit in. xij. causa q̄ quidam clerici nō debent habere pprias. Sed ne alios quereret vnde viuere debent, ottēdit Gra. q̄ de decimis ? oblationib⁹ viuere debēt. ſz qz de decimis ? oblationib⁹ ? sepulturis sepe oritur ptētio inter clericos ? laicos: ideo Gra. subnectit hāc. xij. causam, in q̄ ostendit q̄d de decimis et oblationib⁹ ? sepulturis sit obseruandū. Et vt comperētius agat, p̄ponit thema de q̄ duas elicit q̄nes. Est ergo casꝰ thematis talis. Quidā laici hostili metu cōpulsi, in aliā diocesim domicilia trāstulerāt: antiqua t̄n predia semper colebāt, quoruz decimationes per. l. annos soluerūt illi ecclie ad quam trāsierūt, ? apō eā sibi sepulturas elegerūt, elapsis. l. annis clerici q̄b⁹ quondā soluerāt, ? a q̄o⁹ trāsierāt, ceperunt mouere questionem.

Quod pōi. ¶ hec. q. diuidit i tres partes: in p̄ma quarū, p̄dak q̄ positq̄ ecclie sunt limitate nō debēt decime ad alios vsus trāsire, nec mutari de parochia. ? hoc, pſequit vſq̄ ad. ¶. illū, his itaq̄ ?c. Secūda ibi: Iis itaq̄: Tertia ibi: Ad hec. Jo. de fan.

¶ Casus. Dic intitulat p̄ma questio q̄ querit cui ecclie sint persoluēde decime. Et certū est q̄ decime p̄diales sunt p̄soluēde illi ecclie intra cui⁹ terminos p̄dia sita reperiunt: vt. xvj. q. j. si dō laicus, ? ca. de decimis, nisi p̄scriptis ſpediat. Personales ſo vtputa de artificio vel negociatione, sunt p̄soluēde illi ecclie vbi p torū circuitū anni audit diuina: vt. xvj. d. j. q̄sti. Et p̄cedit hoc ordine Gra. p̄tio, p̄bat q̄ decime sunt p̄soluēde p̄tiori ecclie, ponit ea, p̄bat q̄ sunt p̄soluēde illi ecclie ad quā se trāstulerūt inducēs actores ? reos allegantes, ? vicissim sibi respōdentes.

c ¶ Qz pōi. hic ponit primū. q. an decime sint dāde illi ecclie a qua se transferūt: vel ad quā se trāstulerūt Distingue ergo, aut decie sunt p̄diales, aut p̄sonales. Si p̄diales, semp dāe sunt illi ecclesie vbi p̄dia sunt sita: vt. xvj. q. j. si dō laic⁹. Si p̄sonales sunt, q̄ puenīt ex artificio vt negociatiōe, tunc sūt dāde illi ecclie vbi recipiūt sacrā vt xvj. q. j. q̄sti. sicut illi ciuitati est tributū soluēdum vbi agri sūt: vt. ff. de cē. forma. ? Et hec distinctio, p̄dak ex de decī. ad apl̄i ce. ñ p̄diales decime dant ſm ꝓsuetudinez loci, ex de decī. cū sint holer. ? hec ſa sunt circa veteres decimas: et dicēdū est circa nouas vt semp dā de sint illi ecclie in cui⁹ parochia sita sunt p̄dia. ſz si parochia nō est limitata, l arbitrio est epi cui ecclesie dētur noualiū decime: vt ex eo. q̄m. Decie cui ecclie sūt dāde. ¶. ſi ſo ds. ff. de cu. bo. dā. l. ij. ¶. ſ. arg. bonū. C. ō mul. i q̄ lo. mul. ſex. con gru. l. vna. in fi. li. xj. in aut. de eccl. ti. ¶. ad q̄. Ar.

Secundo, an prescriptione cēpotis, ius percipiendi decimas ? funerandi tollatur.

¶ Questio. j.

Quod pōi ? ecclie hec oia iure persoluēda sint, actores hic argumentis p̄bare contendunt. Constat vnamquamq̄ baptismalem ecclesiam habere diocesim sibi legitime assignatam: sicut et parochiales ecclesie habēt parochias sibi distributas.

Unde Dion⁹ ius epūs Seuero episcopo.

¶ Singū sacerdotes ppias debent habere ecclesias.

Ecclias singulas singulis pbīs decim⁹: parochias et cemiteria eis diuisimus⁹: et vnicuiq̄ ius ppium habere statuimus: ita vt, nulli⁹ alterius parochie terminos⁹ aut ius inuadat. Sit vnusquisq̄ terminis suis cōtētus: et taliter ecclesiā et plebē sibi commissam custodiat, vt ante tribunal eterni iudicis ex oībus sibi cōmissis ratione reddat: ? nō iudicis, sed gloriam p̄ suis actibus percip̄iat.

Item in dubio ecclesie matricis⁹ pot⁹ ? capellis dabuntur decime: vt ex. e. nūcios. in parte remota. ? in dubio. ibi potius dabunt vbi audiunt frequentius diuina: vt extra eo. ad apostolice.

Ecclesias. ¶ Casus. Seuer⁹ ꝓsuluit Dion⁹. q̄d tenēdū sit de diuisione parochiarū. ? Dio. rescribit ei dicēs q̄ ipse diuisit parochias ? cemiteria eccl̄arū vt null⁹ alteri⁹ parochie terminos vel ius inuadat: ſz vnusq̄sq̄ plebē sibi cōmissaz intra terminos suos ita custodiat, vt p̄ suis actib⁹ gloriā dño perciplat.

d ¶ Diuisim⁹. Iste Dion⁹. diuisit vel distinxit terminos eccl̄iarū. ſz nō terminos episcopatuū: qz in gētilitate fuerūt distincti: vt. lxxx. dist. ca. j. Sīc̄ terminī p̄uinciarū sunt distincti ante tēp⁹ Christi: vt. xcix. dist. c. j.

e ¶ Terminos. ꝓpter hoc inducitur ca.

¶ In diocesi ¶ Calixtus. Cõcludunt actores ex supradicto ca. q decime illi ecclesie sunt persolvẽde intra eius terminos reperiuntur predia de quib⁹ decime debent persolui: & ideo cõcludunt decimas istorũ predio-
rum de quibus cõtingit vertitur sue ecclesie esse persolvẽdas: cum intra terminos eiusdẽ ꝑdia ipsa colant.

¶ Hic itaq; respõdetur. ¶ Hec est secunda pars. qõ. in qua probat cõtra, sicq; ibi debẽt dare decias vbi percipiunt baptismã. Jo. de kan.

ij. ꝑs.

¶ Calixtus. Nũc rei respõdent allegationibus suprad̃ictis ostẽdẽtes decimas istas nõ actoribus, sed sibi tantum persolvẽdas: cum ipsi eis spiritualia ꝯtidie ministrent. et hoc probant. xvj. auctoritatib⁹, quas legẽdo literam per te videbis si diligenter inspexeris: & q̃ satis sunt faciles.

Nũc. xviij. c

primitie vt de cime sol uende sunt.

¶ Et primitias. Primitie ergo decime. xvj. qõ. j. reuertimini. Quitas primitiarũ non est determinata. ſz q̃ plus dabat, quadragesimã dabat parte qui minus/ sexagesimaz: et sic licitũ erat dare inter. lx. & xl. quãtuz ꝙſq; volebat. hoc erat in aridis et liquidis. Sed q̃ dabat primitias animaliũ/dabat vnũ de ducentis: vt ait Piero. super Ezechie. & extra de decimis, ca. j.

Deut. xviij. a

Deut. xij. b

¶ Manuũ vestrarũ. Arg. q nõ excusantur monachi qui ꝓpꝛijs manib⁹ colunt agros quin teneãtur dare decimas: cuz illud sit ꝓceptum domini. sed illi legislatori nemo potest contradicere:

? Vtrũ Monachi teneãt ad decimas.

Deut. xij. c.

vt. xxvij. q. ij. sunt q̃ dicũt. nec licet dispẽsare ꝑtra ꝓceptũ dñi vel apostoli. xxv. q. j. sunt q̃da. De hoc dicem⁹ xvj. q. j. Decimas. & ca. reuertimini.

c ¶ Seruus. Videt hic q̃ laici cum clericis debeant vti decimis. et sic est contra. xvj. q. vij. c. j. Sed prout dicit Hyero. testatur in veteri testamẽto quatuor modis dabantur decime.

Decẽ olim dabant ꝙ. ratione d ꝙ.

Primo de omnib⁹ bonis q̃ habebat populus / decimã dabat Leuitis. Secundo de residuis nouẽ portionibus sumebant decimã et de hac terciam ano cũ ascendebãt in templum/ pascebãt se & leuitas. de illa hic loquit. Jtẽ de residuis portionib⁹ sumebant decimam, & reseruabant ad vsus pauperũ et pupillorũ. Jtẽ decimabãt residuas partes et ipsaz deferebãt in templum: de qua hic dicit. Adhuc dabat quarta decima. nam de illa decima quam populus offerebat leuitis/sumebãt leuite partem decimam, & offerebãt eam summo sacerdoti: & inde fiebãt panes propositionis.

ꝓ. cliij.

Gala. vj. b.

j. Cor. ix. b.

? Hodie nec vna bene datur: & ideo fame & penuria: aliãs pensi maledicti sum⁹. xvj. q. j. reuertimini.

? Hec dicebat decima decime hec ſigebat carnẽ ꝓpꝛij sacrificiuz est oblata: sicut illa offerebat illis ꝓpꝛijs qui fiebant ex illa ꝙ.

d ¶ Fenum. i. tẽporalia.

e ¶ Seruitib⁹. id est ꝓdicatorib⁹ seruitib⁹ aliꝯ.

f ¶ Jtẽ apl⁹us. Ad Galatas. v.

g ¶ Qui catechizat. i. instruit.

h ¶ Metam⁹. q. d. nõ. j. q. j. nosti.

i ¶ Potestatis. Sed ſ ista potestatiue vtunt⁹ alij vestris sicut vos ipsi: cur nõ magis etiã nos d̃ inrendimus saluti vestre?

? Vt. xxvij. q. ij. sunt q̃ dicũt. nec licet dispẽsare ꝑtra ꝓceptũ dñi vel apostoli. xxv. q. j. sunt q̃da. De hoc dicem⁹ xvj. q. j. Decimas. & ca. reuertimini.

c ¶ Seruus. Videt hic q̃ laici cum clericis debeant vti decimis. et sic est contra. xvj. q. vij. c. j. Sed prout dicit Hyero. testatur in veteri testamẽto quatuor modis dabantur decime.

Decẽ olim dabant ꝙ. ratione d ꝙ.

Primo de omnib⁹ bonis q̃ habebat populus / decimã dabat Leuitis. Secundo de residuis nouẽ portionibus sumebant decimã et de hac terciam ano cũ ascendebãt in templum/ pascebãt se & leuitas. de illa hic loquit. Jtẽ de residuis portionib⁹ sumebant decimam, & reseruabant ad vsus pauperũ et pupillorũ. Jtẽ decimabãt residuas partes et ipsaz deferebãt in templum: de qua hic dicit. Adhuc dabat quarta decima. nam de illa decima quam populus offerebat leuitis/sumebãt leuite partem decimam, & offerebãt eam summo sacerdoti: & inde fiebãt panes propositionis.

ꝓ. cliij.

Gala. vj. b.

j. Cor. ix. b.

? Hodie nec vna bene datur: & ideo fame & penuria: aliãs pensi maledicti sum⁹. xvj. q. j. reuertimini.

? Hec dicebat decima decime hec ſigebat carnẽ ꝓpꝛij sacrificiuz est oblata: sicut illa offerebat illis ꝓpꝛijs qui fiebant ex illa ꝙ.

In diocesi autẽ designata q̃cunq; predia colũtur: puẽtus decimationum baptismali ecclesie designatus debet solui. Quia ergo predia hec intra terminos nostre diocesis continẽtur: & puẽtus decimationũ nobis legitime assignatus nostre ecclesie persolvẽa⁹ est.

His itaq; respondetur. decime a deo ꝓstitute sunt ꝓ moysen, vt persolverent̃ a populo filijs Leui ꝓ ministerio in quo deseruiebant et in tabernaculo. Non accipiebant filij Leui decimas nisi ab eis pro quib⁹ offerebãt ꝓces & sacrificia. Quia ergo nos seruim⁹ dño in tabernaculo, offeredo ꝓ nõbis ꝓces & sacrificia: ipsi debent nobis persolvere decimas & primitias[a].

Jtẽ cũ decime darent̃ filijs Leui: nõ electione offerẽt̃, persoluebant, vt cõtempto leuita qui secum erat: ipse eligeret cui vellet decimas dare. nã dictũ est: Leuita qui tecũ morat̃, & intra muros tuos habitat, comedet eas. Jdeo etiã ex singulis tribub⁹ ciuitates ad habitandũ acceperũt, vt vnaquaq; trib⁹ illis persolueret decimas q̃ secũ erãt. nã Moyses ꝓcepit filijs israel: (sicut legit in Deuteronomio) Jn loco quem elegerit dñs de⁹ vester vt sit nomen eius in eo: illuc oĩa q̃ ꝓcipio cõferetis, hostias, holocausta & decimas ac primitias manuũ vestrarũ: & q̃cq̃d ꝓcipuũ est in muneribus iustis q̃ vouistis dño. ibi epulabimini cora dño deo vestro, vos et filij & filie, famuli & famule vestre: atq; leuita q̃ in vrbib⁹ vestris cõmorat̃. neq; em̃ hz aliã partẽ atq; possessionem inter vos. & j. Decimã frumẽti, vini, & olei, & primogenita armẽtoꝝ & pecoꝝ, & oĩa q̃ vouerit, et spõte offerre voluerit: & primitias manuũ tuarũ coram deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dñs deus tuꝰ, tu & filius tuus, & filia tua: seruus & ancilla tua: atq; leuita qui manet in vrbibus tuis.

Quia ergo nos intra muros vrbis istoꝝ sedem⁹ & eis habitatiõe iuncti sum⁹: rite ab eis decimas accipim⁹. Jtẽ ait ꝓpheta: Producẽs fenũ[d] iumẽtis, & herbã seruituti hominũ. Fenũ & herba ex terra ꝓducit ſz qb⁹? iumẽtis, irrigãtib⁹ eã. i. hominib⁹ colẽtib⁹ eã, & in hoc seruiẽtib⁹ ipsi. Jtẽ apls[e]: Cõmunicet autẽ is q̃ catheciz̃at[g] verbo, ei q̃ se catheciz̃at, in oĩbus bonis. hoc Galat. j. Corinthijs autẽ ꝓbat specialiter sibi deberi sumptus, q̃ eis spualia ministrauit, dicẽs: Si seminauim⁹ vobis spualia, magnum est si carnalia vra metamus[h]? Jtẽ: Si alij participes vestre potestatis[i] facti sunt: cur non magis & nos? Jtẽ: Quis plãtat vineã, & de fructu eius nõ edit? Nos plãtauim⁹ vineã, et vos vultis fructus ei⁹ edere? Jtẽ ꝓcepit dñs per Moysen vt nemo mittat falcem in alienã messem. Hec messis nostra est: & vos vultis falcem in eam mittere? Jtẽ: Nõ alligabis os bouis triturãtis. Nos sumus boues triturãtes: vos vultis alligare os nostrum: et de nostra tritura victũ vobis querit̃? Jtẽ apostol⁹: Qui altario seruiũt, de altario viuãt: ſz nunq̃d de eo cui nõ seruiũt? Jtẽ: q̃ in sacrario operant̃, cũ sacrario participãt: ſz nũq̃d cũ illo in quo non operant̃? Nos seruim⁹ altario: vos et partici

a ¶ Nec vltimum. Quandoq; tamen dicitur primus non respectu vltimi: vt extra de verb. signi. ioseph.

b ¶ Pascit. Arg. bonū q; ibi dande sunt decime d̄ grege vbi grex pasc⁹ est: ⁊ vbi concepit, non vbi morat. nā ⁊ boues dicuntur esse de illo fundo vbi laborant: non vbi morant: vt. ff. de fundo instru. l. cū quidā. nam seruitus pascendi pecora est predialis seruitus, cuz vsus tm̄ predij consistit ipastu pecoris: vt ff. de ser. rust. predi. pecoris. ⁊ q; sit de foro illius vbi grex suas pascit, ꝓbatur: qz ibi pōt constituere tugurium vel officinā: vt. ff. de ser. rustic. predi. veluti. sz ratione tugurij vel officine fit quis de foro alteri⁹: vt. ff. de iud. heres. §. ij. hoc dicto sequitur incōueniēs: qz eadem rōne dabunt decie vbi grex parturit, et vbi fetus pasciuntur. preterea coloni nō dant decimas vbi laborāt dominis suis, sed vbi recipiūt sacramenta: vt. xvj. q. j. questi.

Decie pecorū vbi sūt dande.

j. Co. ix. a.

Mat. x. b.

Scilz personales.

c ¶ Sapere. ironice loquit, quasi dicat. magna sapientia est velle illd̄ qd̄ nō potes: scz de alieno viuere.

Psal. lxxx.

d ¶ Psalmū. Id est spiritualia.

e ¶ Tympanuz. Id est tēporalia.

f ¶ De decimis. j. xvj. qōe. j. de decimis.

g ¶ Vultis sinere. Sponte.

h ¶ Vel. Id est saltem.

i ¶ Patiamini. Scz coacte.

k ¶ Audiatis. Verbum est Terentij: Qui dicit quod vult, audiet pare vultis: nos ꝟo vacuos ⁊ inanes dimittere q̄ritis? Itē apl's Laborātē agricolā pri⁹ opz suscipere de fructib⁹ suis vos aūt ecōuerso q̄ritis. Nos sum⁹ agricole laborātes: vos primū vultis ꝑcipere de fructibus nr̄is: immo nō primū: qz nec vltimū[a] nob⁹ relinquere vultis. A priorib⁹ em̄ incipientes paulatim serpitis, et totū vsurpare cōtenditis: vt pro vobis videat dictū: Frustatim lupus comedit agnū. Itē. Quis vnq̄ militat stipēdijs suis? q̄s pascit[b] gregem, et de lacte eius nō edit? Nos militamus: ⁊ vos stipēdia nostre militie vobis q̄ritis. Nos gregem pascimus: et vos lac eius et lanam accipere vobis vultis. Sapere[c] est de alieno labore victū querere: si sapere est velle quod non possis.

Item dn̄s dixit discipulis suis: In quācūq; domū ītraueritis, in eadē manete: edentes et bibētes que apud illos sunt. Cum aūt intraueritis, primum dicite: Pax huic domui. Nos domū hanc ingressi sumus, et ei pacē obtulim⁹: vos aūt q̄si ociosi alieno cibo pasci gaudetis. Videte ne in vos vertat illud: Vide quid faciat ociū et alienus cibus.

Item ꝓpheta Sumite psalmū[d], ⁊ date tympanū. Isti a nobis sumūt psalmum: ⁊ vos ab eis queritis tympanum[e].

Item Leo. iiij. De decimis[f] nō tm̄ nobis, sed etiā maioribus nostris iusto ordine visum est plebibus tantum vbi sacrosancta baptismata dantur, debere dari.

Quibus aūt plebibus debētur? an illis a quib⁹ baptisma accipiunt: an ab alijs? Nos eos baptizam⁹, et vos ab eis decimas sumitis. Honesta interpretatio est: vtinam inueniatis q̄ sic ꝓ vobis interpretentur. Quia ergo nos rigamus populū hūc, hymbrem doctrine ei ministrātes, q̄ colimus cū vomere p̄dicatiōis, corda ei⁹ ad fidē aperiētes si nō vultis sinere[g], vel[h] patiamini[i] nobis cū fructificare: et qualia vobis fieri non vultis nobis inferre cauete: ne si ꝑgitis dicere que vultis, audiatis[k] que non vultis.

Ad hec callida et multiplici argumentatione iura nostra auferre cōtenditis: ita vt si fides ꝟbis adhiberet, non ꝟba pro verbis, sed res pro verbis reportaretis: sed deo propitio si ꝟba[l] dedistis, verba recipietis. ¶ Arguit⁹ nos q; ea que vobis debētur, surripere querimus: qz nostra ꝓsequimur. Sapienti[m] quidē ⁊ philosophico ore prolata sententia suū prosequi, est ne aliena rapere: vnde ad vos hec sententia manauit, nisi qz tanto ardore nostra concupiscitis, vt vr̄a putetis vobis auferri, cum nos nostra ꝯsequimur? vnde cū causa nostra debituz finem sortita fuerit, exclamabitis. Ah miser, crucior tantū bolum esse ereptum ex faucibus meis. Sed videte ne dānum effusi vnguenti in vobis recompensare[n] queratis. Cōstituistis vos plantatores vinearum fossores agrorū, trituratores arearum, rigatores camporum: et multa alia huiusmodi officia vobis assumpsistis: ⁊ debita vobis obsequia a nobis subtrahi conquesti estis. sz nō negam⁹ qd̄ vestrū est. boui trituranti palee ⁊ tegumenta seruant. sint hec vobis: ⁊ grana nobis reliquite. Pastinatores[o] vineaꝝ fossores agroꝝ, rigatores cā quod non vult.

¶ Ad hec callida. ¶ Hec est tertia pars questionis, in qua inducit plura argumenta, et finaliter cōcludit. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic respondent actores supradictis allegationibus, rationes pro se multiplices inducendo et in summa concludunt q; oblationes quotidiane debent persolui illi ecclesie vbi quotidiana officia percipiuntur: decime vero prediorum priori ecclesie persoluantur: comparantes ipsos reos muri, igni, et serpenti. et ad probādum decimas priori ecclesie fore persoluendas inducunt ca. xvj. qōne. j. si quis laicus.

iij. ps.

l ¶ Verba. Res dare pro rebus, ꝓ verbis verba solemus.

m ¶ Sapiēti. ironice loquitur.

n ¶ Recōpēsare. Hoc est dicere: videte ne ita ꝯtristemini de illa amissione, q; ꝓpter hec deteriora cōmittatis. s. suspendatis vos: sicut fecit Judas qui ita tristabatur de effusione vnguenti, de quo proposuerat decimam partē furari: sicut de alijs rebus consueuerat. vnde vt recōpēsaret illud damnū, vendidit dn̄m pro xxx. que sunt decima pars trecentorum. tanti em̄ potuisset vēdi vnguētū. ⁊ ad sil'itudinē Jude camerarij semꝑ furant decimā partē illorū q̄ dant dn̄is suis.

Judas q̄re se suspendit.

o ¶ Pastiatores. Pastinare idē est qd̄ colere. sic poni

Ad idē qd̄ le. ⁊ no. j. qō. j. xp̄us. Archi.

tur.ff.quod vi aut clam.l.semper.§.j.

a ¶ Recepta.l.ſi deberetis recipere aliquid,deberetis tm̃ mercedem recipere:vnde nō cōſiterentur q̃ aliquid recipere deberent.eẽ de teſti.ex tenore.

b ¶ In ſinu. Vide ſ̃ba habes eẽ de iude.z ſi iudeos.

c ¶ Vobis. Sic xxv.q.j.ſic decet, ſimile.xj.q.iij.pri-uilegiũ,z eẽ de ſimo.quia.in ſi.

d ¶ Laicus. Ut xvj.q.j.ſi q̃s laic⁹.

AD hec decimationes.

¶ Hec.q.diuidit in xũ.ptes. In pma querit vtrũ ſcriptione tollant decime:z pbat q̃ ſic q̃ca.ſeq. Scda ibi Nũc autẽ. Tertia ibi:Unaq̃q̃. quarta ibi:Qđ de libero. Quinta ibi: Ergo. Sexta ibi: Oblationes. Septima ibi:Item q̃rit. Octaua ibi: Quib⁹ pct̃. Nona ibi: De obſeruatione. Decia ibi: Lugere. Undecima ibi: De mortuis. Duodecia ibi:De his aũt. Jo.de fan.

¶ Talis. Hic intitulat.ij.q.qua q̃rit an ſcriptione tpis ius capiendi decimas,z ius funerãdi tollat.z rñdet q̃ ſic q̃dragenaria ſcriptione vt J.xvj.q.iij. nolumus.olim tamẽ preſcriptio currebat tricẽnalis: vt J.c.j.z cõtinet hec qđ̃ duos articlos. Primus eſt circa ius decimãdi:vt i hoc.§.Sed circa ius funerãdi:vt J. eo.§.quo. Rñdẽt ergo rei in hoc primo articulo q̃ iure territorij prio-ri eccleſie decime ſint perſolue de,rñ a ſua actione excludit prior eccleſia tricenaria vel quadragenaria preſcriptione,et ad hoc inducit ſeq.ca. Ad hec.i.contra hec:vel preter hec.

e ¶ Ut aſſerius. Hic de vna exceptione tranſitur ad aliam. Si q̃s em̃ ſuccubuerit in vna exceptiõe,trãſire ad aliã pot:et etiã ad cõtrariã trãſire pot:vt eẽ de preſcrip.auditis.ff.de excep.nemo.ſiꝛ de vna actione pot tranſire ad contrariã qui in vna ſuccubuit:vt eẽ de iudi.examinata,z.C,de inoffici.teſt.cõtra maiores,z.ff.de pos-,trituratores areaꝝ diurna mercede accepta,pueniẽtes fructꝰ dñis reliquũt. Vos ergo recepta mercede veſtri opis in quotidianis oblatiõibus et aliis obſequiis que pro ſpũalib⁹ q̃ a vobis accipiunt, quotidie deferunt:pueni-entes fructꝰ decimationũ z pũmittarum nobis relinquite.

Itẽ p̃cepit dñs diſcipulis ſuis vt comederent z biberẽt ea q̃ apd̃ auditores ſuos erãt ſz nõ iuſſit eis vt dños de domib⁹ ſuis eiſcerẽt,z reb⁹ ſuis ſpoliarẽt.nõ facile inuenietis q̃ tales hoſpites libẽter ſuſcipiat. Mus in pera,ignis in ſinu⁹,ſerpẽs i gremio,male ſuos remunerant hoſpites. Aſi in puerbijs dr. Qui ſerpẽtẽ i ſinu ſuo nutrit,pcutiet ab eo.

puer. vj.b.

Tales iuentaſ vobis hoſpites,q̃les nobis eẽ vultis. Nõ ſufficit vobis edere z bibere q̃ in domo nſa ſũt,dũ quotidianos fructꝰ oblationũ pcipiſ er q̃b⁹ victũ z veſtitũ habeat,ſ q̃b⁹ cũ apſo debetis eẽ cõtẽti ſz nõ vultis,q; el⁹ imitatores nõ eſtis:ſz poti⁹ nos ẽ domo nſa expellere,z reb⁹ nſtis nos penit⁹ expoliare p̃ditis,dũ nec etiã eoꝝ decimationes nobis relinq̃re vultꝭ. Ut aũt vniuerſaliꝰ oia colligank,cũcta q̃ p vobis ſducta ſũt,ſiue de labo-rante agricola,ſiue de eo q̃ ſuis ſtipendijs nõ militat,ad hũc articulũ deferim⁹,vt fru-ctũ vr̃i opis quẽ a deo recipe cõtenditis,in oblationibus z q̃tidianis obſequiſ iſtorũ recipiatꝭ:decimationes ẽ eoꝝ q̃ nob⁹ debẽt,tractas nob⁹ relinq̃re:ne dũ q̃ritis vſurpare qđ vr̃z nõ ẽ,iuſta aladuerſiõe etiã illud cogamini amittẽ qđ vobis aliũ mõ videbat ꝑpetẽ.

¶ Ne aũt he dcimatiões nullo iure vob⁹ debeanꝭ,facile p babim⁹. Dr ei i q̃dã cõcilio. Si q̃s laic⁹ vl̃ cleric⁹ ſiue vtriuſq̃ ſex⁹ ꝑſona ꝓprietaꝭ ſue loca z̃. ſicut i eodẽ cap.i cã monachoꝝ notata iuenitur. Si ergo laic⁹ vel cleric⁹ vel q̃libet ꝑſona loca ſue ꝓprietatis vẽdens aut donãs,puẽtũ decimationũ ab eccl̃ia cui legitie aſſignat⁹ eſt,nullo mõ poteſt abſtrahere:nec iſti de dioceſi ad dioceſim trãſeuntes,decimas ſuoꝝ pdioꝝ,q̃ intra terminos nr̃e parochie ꝙtinent, nobis auferre poſſunt. Quãtum em̃ ad ius percipiẽdarũ decimarum attinet,idem eſt poſſeſſor̃em de dioceſi ad dioceſim trãſire,quod poſſeſſionem de dioceſano ad dioceſanum tranſferre.

¶ Queſtio.ij.

AD hec decimationes iſte etſi iure vobis debẽtur (vt aſſeritꝭ) tñ tricennalis objectio exceptione tranſit ad Jriam.ſic,exliij.q.j.quiſquis,eẽ de teſti.ex tenore.Hic excepcio tricẽnalis. Hic tacite annectit ſeſũdã q̃nẽ:ſcz an ius decimarũ,vel etiã ius funerandi poſſit ꝓſcribi. Et ẽ expedũ q̃ ius,i.libertas nõ dãdi decimas a clero noie eccl̃ie ſue pot preſcribi:vt J ẽpm:vt eẽ de preſcrip.de quarta. Itẽ vna eccl̃ia pot ꝓſcribere decimas intra parochiã alterius eccl̃ie:vt eẽ de preſcrip.ad aures,ſiꝛ ius funerãdi ꝓſcribitur ẽm leges:vt.C.de reli-xum:vt inſtitu.de excu.tu.§.qui autem. Ad hoc dico q̃ ſi alicui cõpeterent plures exceptiones q̃ nõ ſunt ẽtrarie:in eo caſu ſi intra preſcũ terminum nõ ꝓponit oẽs exceptiões:ſi in vna ſuccubuit, nõ audit in altera et ſic intelligit inſtit.de excu.tu.§. qui aũt.z eẽ de excep.paſtoralis. ſi aũt ſunt ẽtrie/vt ſi primo dixit ſe exẽptũ:tunc ſz ſuccubuerit,nihilominus poſt tps preſcxum pot aliã ꝓponere:vt.C.de inoffici.teſta.l.ẽtra maiores. Sz in actionibus ita eſt dicẽdũ,q̃ ſi alicui competebãt plures actiones,z poterat eligere qua vellet agere:eligẽdo vnam ſi i illa ſuccubuerit,nõ poterit trãſire ad aliã: vt.ff.de tribu.qđ ſit in heredẽ.§.eligere. Itẽ q̃ negat ſe aliq̃d debere:ſi vicat/poteſt adhuc edita,z alia exceptiõe vti/ niſi in caſib⁹ a iure expreſſis: vt.ff. de regu.iur.nemo ex his. Nã ſi quis neget nũerata pecunias ſibi, ſi poſt modũ cõuict⁹ eſt/ z velit dicere ſe ſolũ biaſſe,non audiet: vt.C.de nõ nu.pecu.in auk.cõtra q̃. ſi ita nõ eſt inconueniens ſi de vna exceptione tranſit ad aliam,ſic de vna actione excludit prior eccleſia ad hec inducit ſeq.ca. Ad hec.i.contra hec:vel preter hec.

Actionibus neplures hãbẽ,an vna eligere cta per dar a-liaꝭ.

Ad̃s an hoc vt.ff.de tribu. qđ ſit indistincte. verũ p Cy.i.l. ibi etiã Bal.C. de eđ. de regu.iur. Ad̃s q̃ heneger nũerata pecunias ſibi dicto ad hec, aduerſ. priuata: nif. idẽ i.j.§. ad hec c.6 ans ns. eſt ep. Dele an poſſint ꝓſcrib.

monumẽtoꝝ. ſiñr alia ſacra eccl̃aſtica preſcribunt: vt eẽ de reli. do. ꝓhibitu⁹. Si ꝙras qualr̃ ꝓſcribunt decime cũ nõ ꝓtinue dent: ſeruitutes ꝓſcribi nõ poſſunt, cũ nõ ꝓtinuo poſſideant: vt. ff. de ſer. ruſtic. Rñ. liꝫ ꝓceptio decimarũ nõ ſit ꝓtinua, tñ ius ꝓcipiẽdi eſt ꝓtinuũ. Uel aſſr: liꝫ ꝓceptio non ſit ꝓtinua: tñ cauſa ꝓcipiẽdi. ſ. ꝓceptũ dñi qũ ꝓpetuũ et cõtinuũ eſt) ꝓpetua eſt ⁊ naturalis: et hoc ſufficit ad preſcriptionem ꝙ cã ſit ꝓpetua et naturalis: vt. ff. ꝺ ſer. vr. prꝺi. fotamẽ. ibi eñ ꝺr, ſi cauſam a celoꝫ, ꝓtinuũ ꝺr.

Facultates.

¶ Cal⁹. Quidam epi poſſeſſiones aliarũ eccl̃iarũ ſiñr et dioceſes aliotũ epoꝝ. xxx. annis poſſederũt. Queſitũ fuit a Gelaſio vtrũ ſint tuti vel ſecuri tanti tẽporis ꝓſcriptione. Et rñdet ꝙ ſic, qꝛ principũ ita emanauit authoritas, vt poſt. xxx. annos nulli ſuper his liceat iudiceꝫ interpellare. Cõcludit, id eſt acq̃ſiuit. Excluſit, illas poſſeſſiones ab epis q̃ tenebant.

a ¶ Facultates. Sic cõſtrue, facultates eccleſie q̃ ab aliq⁹ epis poſſidẽt, ſupple ipſi epi ture ſibi vẽdicẽt. i. defendãt.

b ¶ Qꝛ. Id eſt qꝛ: tricẽnalis lex concluſit. i. acquiſiuit illas poſſeſſiones eis. Uel pone caſum ꝙ ille epiſcopus qui preſcripſerat res alterius, eccidit a poſſeſſione illarum rerum. tunc enim licite poſſet eas vẽdicare a poſſeſſore: vt. xvj. q. iij. §. poteſt.

! Arg. c ¶ xxx. Cum eccleſia preſcribit cõtra priuatũ. ⁊ ſꝫ ſi ad hoc eccleſia preſcribit ꝓtra eccleſiã, ⁊ priuat⁹ ꝓtra eccleſiã, eſt de ꝓ. requirunt. xl. anni: vt. xvj. q. iij. poteſt. in fi. ſcri. in-

d ¶ Appellare. Id eſt interpellare. ind. vbi

¶ Stau. ¶ Caſuo. Per ca. ſupradictum videbat imde hoc. poni ſilentium actoribus, ⁊ ideo actores eccleſie nitun Archi. tur claudere os reis eiuſdem Gelaſij authoritate que eſt. xvj. q. iij. liꝫ in regulis. vbi ꝺr ꝙ ſtat⁹ parochiarũ tẽporali ſcriptiõe diuelli nõ põt. ⁊ ideo decimatiões pari eccleſie aſſignatas null⁹ ſibi debet vſurpare.

e ¶ Nulla. j. xvj. q. iij. licet in regulis.

f ¶ Uindicabili. Id eſt iniuſta. Jo. de fan.

¶ Ciuo. ¶ Caſuo. Non ſoluit hic Gra. cõtrarietatem duoũ premiſſoũ ca. Gelaſij: ſed ſeruat reſolutionem. j. xvj. q. iij. Poſtea autẽ annectit ſecundũ articulũ huius queſtionis, ſcz vtrum ius funerandi preſcriptione vobis ſilẽtiũ iponit. Dis eñ poſſeſſio tricẽnaria ꝓſcriptione tollit, vel q̃dragenaria, ſicut poſſeſſiões religioſarũ domoꝝ: vel cẽtenaria, ſicut prꝺia ſcte Romane eccleſie.

Unde Gelaſius papa ait.

¶ Que. xxx. ãnis ab epis poſſidenꝫ, iure eis vendicanꝫ.

Facultates⁹ eccl̃ie nec nõ ⁊ dioceſes q̃ ab aliq⁹ poſſidenꝫ epis, iure ſibi vendicent qđ⁹ tricennalis lex cõcluſit: qꝛ ⁊ filioꝝ noſtroꝝ principum ita emanauit authoritas vt vltra. xxx.ᶜ annos nulli liceat pio eo appellare ᵇ qđ legum tempus excluſit.

Ut illi cõtra: cuius authoritate nobis ſilentiũ impoſitis eiuſdẽ authoritate veſtra oꝛa claudimus. Ait eñ idẽ Gelaſius: Nullaᵉ ꝓſumptione ſtatum parochiarũ ⁊c. Si ergo tẽporalis obiectio dioceſim ſemel ꝓſtituta diuellere nõ põt: ptꝫ ꝙ nec vobis patrocinabitur vt ſtatum parochie noſtre mutantes, decimationes nobis quondã legitime aſſignatas, vindicabili ᶠ vſurpatione vobis vendicetis.

Quomodo autẽ diſtinguẽde ſunt he authoritates, in cauſa monachoꝝ inuenitur.

Dunc autẽ⁹ queritur de iure funerandi: que harũ eccleſiaruꝫ habeat ius tumulandi iſtos. Sicut Hieronym⁹ ſcribit, cõiugati in vno ſepulchro videntur eſſe ponendi.

Ait enim.

¶ In ſepulchro patrum ſuorum ſui ſunt collocandi.

Ebron dicit eſſe ciuitas triũ virorũ, qꝛ in ea ſepulti ſunt tres patriarche in ſpelũca ᵇ duplici cũ trib⁹ vxoꝝ ſuis. i. Abrahã et Sara, Iſaac et Rebecca, Jacob et Lya: preterⁱ ipſum Adam, et Euam vxorem ſuam. Thobias dicit ad filium ſuum: Cũ acceperit deus animã meam corp⁹ meũ ſepelies, et honorẽ habebis matri tue oĩbus diebus vite eius. Et cum ipſa cõpleuerit tempus ſuum, ſepelias eam iuxta me in vno ſepulchro. Idem.

tollatur. ⁊ certum eſt ꝙ ſic, cum quadragenaria preſcriptione omne ius et omnis actio tollatur. Procedit Gra. ſic in hoc articulo. primo inducit actores allegãtes. Secundo reos reſpondentes. Probant ergo actores ꝙ ius funerandi ad ſuam eccleſiam debet pertinere: qꝛ vxores ⁊ filij in ſepulchro viroꝝ et parentum ſunt collocandi: qđ probatur. ix. authoritatibus ⁊ exemplis.

¶ Hũc aũt. ¶ Dec. eſt. ij. pars. q. in q̃ probat per ca. Hieron. (ſuperficialiter tamẽ) ꝙ oĩnes ꝓſanguinei debẽt ſimul ſepeliri. Jo. de fan. ij. ꝑs.

g ¶ Nunc autẽ. Hic explicat aliter articulus ꝓme q̃ſtionis: ſcilicet vbi iſti ſint ſepeliendi. De hac materia loquunt varie infra. Hug. dicit ꝙ q̃libet poteſt ſepeliri in ſua eccl̃ia vbi audiuit diuinum officium: vt extra de ſepul. i noſtra, niſi in tribus caſibus. ſi velit tranſire ad ꝓpriã eccleſiam: vt. j. e. vbicũq;. vel ſi eligit ſepulturam in loco magis religioſo: vt extra de ſepul. fraternitatẽ. vel ſi velit ſepeliri in ſepulchris parentũ ſuoꝝ: vt infra eadem placuit. Ego credo ꝙ libere poteſt quis eligere ſepulturã vbicunq; voluerit: ! vt extra eo. cum ſit liberum. dum tamen legitimam portionem relinquat ꝓtori eccleſie: vt eo. tit. nos inſtituxa. etiam apud locum minus religioſum: vt extra eo. in noſtra. ⁊ omnia cõtraria intelligas quando eſt illecitus, vel quando ex cõtemptu vel temeritate deſerit ſuam eccleſiaꝫ, vel quãdo legitimã portionẽ nõ vult relinquere eccleſie ꝓtori. parẽtes tamẽ nõ poſſunt filiis intra annos diſcretionis eligere ſepulturaꝫ, niſi hoc habeat ꝓſuetudo: vt eẽ de ſepul. de vxore. ⁊ eẽ eo. ti. in noſtra. in fi. ſi ds autẽ in caſu nõ ꝓceſſo receperit corpus alienũ, etiã ſepultũ reddere cogẽt cũ oĩnibus que occaſione ipſius receperat: vt extra. e. fraternitatem. in fi. et extra. e. ca. i. Sepulture electio vniq;q; libera ẽ.

! Dum mõ hoc non faciat ex odio vt temeritate. J. e. pla. ⁊ cuit. ſꝫ L. ⁊ B.

Ebron. ¶ Caſu⁹. Dicit in hoc ca. Hiero. vxores eſſe ſepeliẽdas in ſepulchris viroꝝ ſuoꝝ, ⁊ hoc ꝓbat exẽplo q̃ndã viroꝝ. ſ. Abrahe, Iſaac, ⁊ Jacob, Ade, et Thobie. Sequentia duo ca. patent per ſe.

h ¶ In ſpelũca duplici. i. qꝛ duo receptacula habuit. in vno recipiebantur maſculi, in alio femine.

i ¶ Preter. Hec dictio preter, hic ponit incluſiue, ſic ẽtiam. xxxv. q. iij. pouro. ff. de pigno. ac. l. j in fi. ! Sed excluſiue ponit. xvj. q. j. ad Archi.

a ¶ Quos ziunxit. Largime hic interpretatur hieronymus auctoritate dñi ꝙ in euangelio Matthei intelligatur. ⁊ est. xxviij. q. j. idolojatria.

Naqueꝝ. hoc est. iij. pars. q. in qua ꝓbat ꝙ oēs non possunt simul sepeliri. Jo. de san.

b ¶ Sequat. nūquid ergo tenetur sequi virū vagantem? Videt ꝙ nō: vt. xxxij. qōne. ij. si quis. sic nec libertus tenet sequi patronū vagantem: vt. ff. de ope. li. q6 nisi. arg. ff. de pcu. sed et he. ꝯ. nō soluz. ff. de an. leg. l. meuia. ꝯ. j. Sz contra, quia etiā tenetur sequi sepulcrum. extra de coiug. leprō. c. ij. et. ij. Credo ꝙ si sciret eum esse histrionez, teneretur eum sequi, alꝫ non. ꝙ. tamen dicit ꝙ semper dz ipsum sequi: ⁊ dicit ꝙ illud ca. si dō est abrogatū. similiter dicit ꝙ debet ipsum sequi etiā si mittatur in carceres, vel si cogatur ire in exercitū. Sz eadē ratiōe debet ipsum sequi quotiēs dñs petit a viro q̄ est seruus, vt seruiat sibi. lex tamē dicit ꝙ postq̄ liberta nupsit voluntate patroni, ꝙ ammodo non debet seruire patrono, propter suspitionem sed patrone sue potest honeste seruire: vt. ff. ō ope. li. sicut.

Uxor q̄ plures viros habuit quō sepelietur.

c ¶ In morte. hoc est consiliū, vt extra de eo. titu. de vxore. Querit ꝙ pone ꝙ mulier plures viros habuit: quē illoꝝ debeat sequi in sepultura sua tibi eligēda ꝑmittere? Jo. nō est queribo, quia potest eligere sepulturā vbi voluerit. ꝙ. dicit ꝙ ymo. in tenet vltimū sequi: sicut vltima ecclesia succedit clerici. cuz q̄ co. xviij. q. j. c. vno. sicut vltimum virū sequit in domicilā. col. iij. ⁊ honore. ff. ad muni. filij. ꝯ. j.

Uxor an teneat sequi virū vagātē Mat. xix. d. uj. ꝓs.

Beſi. l. d.

iij. re. xlij. d.

Alex. ō

ymo. in

d ¶ Visitationis. i. cū deus eos visitaret et educeret eos de terra egypti. i. de egyptiaca seruitute: ⁊ hoc petijt, quia ignominiosum erat tūc q̄ aliquis nō sepelirētur in sepulchro patrum suoꝝ, vt statim sequitur. vel q̄ in spū viderat q̄ dñs resurgere deberet ibi, et prediderat mꝛtes resurrecturos ibi cū illo, et ipse forte erat vn⁹ ex illis.

Joseph in sepulchro maiorū sepult⁹ fuit cū patrōe

e ¶ Prophete. abdo, ſ sez hāc historiam habes. j. q. j. ſi quis inquit.

ſ aliās gad.

f ¶ In nouo testamento. i. rēpore noui testamēti. nō fuit iste philippus apl⁹, sed vnus de septē diaconibus.

¶ Dic oib⁹ ¶ Cōtra. Concludunt actores ex supradictis. ꝛ. auctoritatibus vel exemplis q̄ isti parochiani q̄ supersūt apud ecclesiā suā cū parētibus sunt tumulandi, q̄ parentes apud illas sepulti fuerunt.

Beſi. xxv. Beſi. xlix. d. Beſi. l. d. Beſi. xxv. c

¶ Scōtra ¶ Cōtra. Nunc respondent rei ꝙ vxores vel filij non cogūtur virorum suoꝝ vel parentū sepultura as sequi: ſ ybi cūqꝫ voluerint suo corpori sepulturā possunt querere ꝙ locorum ⁊ temporum opportunitate. hoc probāt tribus exemplis vnā rone, ⁊ vna auctoritate.

g ¶ Scōtra. Respōnsio defensoꝝ.

h ¶ Arbee. id est Ebron.

i ¶ De Cethura, que etiā Agar dicitur.

k ¶ Rachel. vxor Jacob.

l ¶ Arbitrio. sic extra de of. deleg. de cauſe.

m ¶ Ltia. Ultima voluntas defuncti modis oib⁹ seruanda est. vt in autenti. de nup. ꝯ. disponat. col. iij. ⁊ si quis eam non seruat, hoc ipsum quod ei est relictum, ab eo aufertur: vt ci vo. xj. q. j. filiaester. ⁊ hoc intelligas cum voluntas est rationabilis. nam si moriens exheredare vult filium sine causa, hec voluntas non est seruāda: vt Je. si quis. per similiter si ꝺo precipiat corpus suū iactari in mare: vt nāda.

Defuncti voluntas an ſit ſeruāda

Sotus ¶ Catus ꝓbat ꝯ. in hoc ca. ꝙ oēs de eadē parochia parentela ⁊ cōiugati ibi sunt in eadē sepulchro ponendi. Ju. dicit hoc probat exemplis quinq̄ ex authoritatibus.

Quos cōiunxit[a] vnum coniugium, coniungat vnum sepulchrum: quia vna caro sunt. Et quos deus coniunxit, homo non separet.

Item Augustinus.

Uaqueꝝ mulier sequatur[b] virū suū, siue in vita, siue in morte[c]. Itē Greg. Sozon. dū Benedicti sepulta est in sepulchro quod ipse sibi preparauerat: vt quoꝝ mens vna fuit semper in dño, eoruꝫ quoꝝ corpora sepultura non separaret. Item. Joseph moriens in Egypto, rogauit fratres suos vt tēpore visitationis[d] sue ossa sua secū deferrēt: ⁊ in sepulchro patrū suoꝝ ea collocarent. Item. Dictum est prophete[e] domini qui contra preceptū domini comederat in Bethel: Non inferetur cadauer tuū in sepulchrū patrū tuoꝝ. Itē. Ne nōnullis legitur in libro Regū: Obijt, ⁊ appositus[g] est ad patres suos: hoc est in sepulchro patrū suorū. Itē. In nouo[f] testamento beatus Philippus legitur edificasse sibi sepulchrum, in quo ipse ⁊ filij eiꝰ quieuerunt. Itē. Beatus Seuerus Rauennarū archiepūs tumulum fieri iussit, in quo se vxorem et filiam collocauit. ¶ His omnibus exēplis colligitur ꝙ in sepulchris parentum corpora filiorum collocanda sunt. Qui ergo parētes istoꝝ apud priores ecclesias sepulti sunt: et hi apud eāsdem debent tumulari. Scōtra[g] Adā (vt asseritis) in ciuitate Arbee[h] tumulatus est. sed nunquid oēs filij eius sepulti sunt ibi: tāta multitudo humani gēris traz brevi tumulo non tam facile posset includi. Itē Abraham ibi sepultus est: sed nunquid Ismael et Madai et alij quos de Cethura[i] genuit, ibi sepulti sūt: Itē Isaac ibi sepultus est: ſz nunqd Esau cuz eo tumulatus[g] est: Itē Jacob ibi collocatus est: sed nunquid aliquis filiorum eiꝰ preter Joseph ibi sepultus[g] est: Rachel[k] quoꝝ non in Ebrō, sed iuxta Bethel tumulata legitur. Exemplo igitur istoꝝ liquet ꝙ liberum est filijs sepeliri in sepulchris patrum suoꝝ, ⁊ liberū est eis alibi p locoꝝ ⁊ tēpoꝝ opportunitate corpori suo hospitium inuenire. Non ergo hoc exēplo ſsti coguntur sepeliri in sepulchris patruz suoꝝ. Item que legib⁹ definita sunt, mutari non licet. Que autē legibus expressa nō sūt, arbitriū[l] sequuntur humane voluntatis. At legibus definitum est quibus decime sunt persoluēde: et ideo danti mutare non licet. Ubi autem quisq̄ tumulandus sit, legibus expressum non est: ⁊ ideo in voluntate tumulandi consistit.

Unde beatus Grego. ait.

¶ Ultima voluntas defuncti seruari debet.

Ultima[m] voluntas defuncti modis oib⁹ seruanda est, vt in autenti. de nup. ꝯ. disponat. col. iij. ⁊ si quis eam non seruat, hoc ipsum quod ei est relictum, ab eo aufertur: vt ci vo. xj. q. j. filiaester. ⁊ hoc intelligas cum voluntas est rationabilis. nam si moriens exheredare vult filium sine causa, hec voluntas non est seruāda: vt Je. si quis. per similiter si ꝺo precipiat corpus suū iactari in mare: vt nāda.

ff.de condi.inst.quidam.sed ipse morie̅s bene potest mutare voluntatem suam.nam ambulatoria est voluntas defuncti: vt.ff.de adimen.lega.l.ij. Sed pone q̃ quis iurauit q̃ non veniret contra voluntatē suam: nunquid potest venire cōtra? Videt q̃ non: quia hoc iuramentū nō vergit in interitum salutis eterne, ergo est seruandum: vt extra de iureiur. si vo. Sed cōtra. nemo pōt sibi indicere legē vt non liceat sibi recedere a priori voluntate vt.ff.de lega.ij. si quis.in princi. & libertatem suprema indictū nemo pōt cōstringere: vt.ff. p̃so.cuz duob⁹.¶. papinianus. in fi. arg. contra eū de iureiur.cum cōtingat. Jo. hoc plene notaui in questionibus. B.

¶ Qō de libero.

¶ Hec est.iij. pars q̃. in qua probat cōtra. s. q̃ seru⁹ nō potest facere testamentū. & hoc probat per cap. seq. Je. de fan.

¶ Cōtra. Dictuz est supra q̃ vltima volūtas defuncti modis oib⁹ est seruanda. Hic vero dicit Gra. q̃ hoc intelligēdu est de voluntate liberi hominis, & non serui. seruus enim testamentū cōdere nō potest. & ad hoc inducit sequēs ca. et non facit iste. ¶. ad principale propositum Gra.

Illud etiā. ¶. ¶. Ampliat⁹ seru⁹ Romane ecclesie cōduxerat quedā predia, de q̃b⁹ tertiam partē vel quartā iurta Sicilie, pulcie morē pape reddebat q̃ cū egrotaret cōdidit testamētum. precepit ergo Celasius Honorio epō vt omne peculiū & omnē substātiam ei⁹ filijs ei⁹ sub fideli descriptiōe faciat tradi: vt per eos ecclīs reddat indēnis. sic posuit Beñ. hūc casum. D. vero ponit sic. Ampliat⁹ iste seru⁹ erat ecclesie Romane, et cuiusdā patrimonij ecclīastici, pcurationem gesserat cū quibusdā filijs suis: ex qua administratione adhuc nō reddiderat rationem. Testamentū tamē licet esset seruus, facere volebat. Scribit ergo Celasius Honorio epō mandans ei vt nō permittat illum facere testamentū: & si contigerit eū mori, totū patrimoniū ecclesie sibi cōmissum faciat describi, & intactū apud filios seruari donec ipsi p̃ tēpore rationem reddāt, & ecclesiam seruent indēnem. Sed certe ego Bartholomeus Brixiensis magis approbo casum,

a ¶ Cōductor. i. propie vt seru⁹ conductor. Nā nec seruus aliq̃d dz, nec aliq̃d ei debet: & potiꝰ p talia ꝓba respicit facti cū ēm ius: vt.ff.de pecu. nec seruus.

b ¶ Obstrictū. nō intellige obstrictū. i. obligatū: q̃ cū peculiū q̃s seru⁹ habet, sit vñi: vñon nō potest res suas obligare: vt.ff.de reg.iu. neq̃.

c ¶ Cōtradicat. nō tanq̃ heredi: b⁹ q̃ seru⁹ nō potest habere heredē: vt C. 9mu. de inc. ser. nuus. sed consuetudo est plurīū locorum q̃ filijs relinquat peculiuz q̃s pater habuit.

Seruꝰ heredē habere nō pōt. v. ps.

¶ Quergo. ¶ Hec est.v. pars.q. in q̃ dicitur q̃ nullꝰ q̃ne causa dz dimittere sepulturā patrum, et hoc pbat per tres auctorita. Jo. de fan.

¶ Cōtra. Hic refertur Gra. ad principale ꝓpositum, & cōcludit ex illo ca. Greg. s. vltima voluntas. q̃ quilibet pōt sibi eligere sepulturā pro arbitrio suo, & non pro arbitrio prioris ecclesie. & ad hoc pbādum inducit sequens ca.

Ubicunq̃ temporū vel locoz facultas tulerit apud matorē ecclesiam vbi sedes est epī, sepulture celebretur. si autē ꝓpter tēporis vl̃ loci asperitatē hoc difficile fuerit visuz: apud ecclesiā in qua religiosorum canonicoruz vel monachoz, vel sanctimonialium religiosa cōgregatio cōmuniter degerit, sepeliatur. Si autem et hoc ineptum visum fuerit: vbi quis decimas persoluebat vinus, ibi sepeliatur et moriuus.

¶ Tribuēn. cōciliū statuit q̃ si quis potest, debet sepeliri apud epālē ecclesiā. sinautez apud aliquod monasterium vel ecclesiaz regulares. Sed si hoc apte fieri nō pōt, sepeliat apō illā ecclesiā vbi decimas magis persoluebat. Et dicit D. q̃ illud q̃s dicitur de epali ecclesia, intelligit de illis q̃ habent antiquā sepulturā in epali ecclesia, q̃ de oib⁹ ciuib⁹ nō posset intelligi, q̃ nō ipediunt rōne loci vel tēporis: nec de illis qui sunt in epatu, cū ratio & consuetudo nō obtineat. nec de peregrinis pōt intelligi, cū eis ca. ? tradicat: q̃ tales decimas non persoluunt.

d ¶ Ubicūq̃. sed nōne quilibet sepeliēdus est vbi recepit sacramēta ecclesiastica? vt. ij. c. ꝓori. & ex eo. titu. in nostra. Ad q̃d ergo diuisa essent cemiteria. 3. eo. c. Rñ. verū est. Sed istud ca. instruit q̃ si quis vult eligere aliā sepulturā, q̃ hunc seruabit ordinem in eligendo. potius enim eliget epalem ecclesiam ēm alteram. si tamē alio modo eligit, standū est voluntati sue: dum tamen habeat iustam causam eligēdi. epo autē non ꝓsigitur talis doctrina, nā pōt eligere sepulturā in minoti ecclesia: vt. xij. q. ij. bone. et intelligo q̃ semper ex temeritate vel cōtētu vel ex electione mutat sepultu-

Sepulturam an possit sibi eligere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ra, nisi appareat certa causa mutationis: vel nisi seruet huc ordinē q̄ hic statuit in eligēdo sepulturā.

¶ Quia ergo. ¶ Casus. Cōcludunt rei q̄ apud suam ecclesiam isti parochiani sunt tumulandi, duabus rationib⁹. Prima ex fine precedentis ca. s. qz viri episcopo ecclie decimas p̄soluerūt: ergo ibi sepeliēdi sunt. Secunda ratio: quia postq̄ quis trāsit de prouincia in p̄uinciam, liber factus est a iurisdictione prioris iudicis: z subdit̄ illi in cuius p̄uincia sedē collocauit, vnde isti subdicūtur iurisdictioni eccīe de ecclesie, et apō eam debent sepeliri.

a ¶ Decimā. personalem.

b ¶ Liber fact⁹. hoc est verū quādo plene se trāstulit: vt. xxi. q. ij. si ds iam trāslatus. secus si trāsferret se ad secundum locū non tamen alo relinquēdi primum locum. tunc enim retinet primum locum et scōm: vt. ff. ad municipa. si ds instructus. Et qō ferūz hic dicitur, intelligere q̄ quis potest mutare an alicui liceat.

? Item in vno loco est contunc diuentue: licet trāscas eūz eat ad aliud foū, de iurisdictiōe tamen in priori foro respondebit: vt scōi cuz ff. de iurisdi. om. in. eo alo l. penul. Itē et hic larē mu scias q̄ sola habitat vt ibi persone esse de iurisdictione alicui⁹, nisi mane = ar. C. de per. r. annos steterit ibi: icol. ci = ad hoc q̄ ibi respondebit: ues. ℔ ¶ Sed ouiam. ¶ Casus. Adhuc obiciunt actores contra reos, z inducunt sequens capitulum: sed per illud non respondent vltime allegationi reorum, sed solum illie quas collegerunt ex illo ca. vltima voluntas.

? Scilz rōne ℨ cius: z in alijs casib⁹ notat⁹. ij. q. vj.

Jo. 8 f. c

Quia ergo decimā[a] nobis p̄soluebat viu⁹: z apud nos sepeliendus est mortuus. Item si quis de p̄uincia ad p̄uinciā trāsiret, et ibi domicilium sibi collocaret: liber[b] fact⁹ a ditione prioris iudicis, iurisdictioni illi⁹ iudicis subiscerek in cuius p̄uincia sedē sibi eligeret. Quia ergo isti a vestra diocesi in nostrā transierunt, liberi a vestra ditione, nr̄o iuri subiiciūtur. nostrū est ergo eos funerandi eos.

Sed obiicik illud Melchiadis pape.

¶ Propria temeritate sepulturā parētū relinquere nō ls.

Placuit per ola magno cōcilio vt nullus p̄sbr arbitriū temeritate[c] aliā ecclesiā (nisi cui⁹ vsus antiquoz parentum canonica institutione subiacere perhibet) sepulture causa adire p̄curet: nisi infirmitatis[d] causa p̄epedit⁹ i alia fuerit regionem quolibet negocio p̄gressus. Ad hec si ds p̄lat⁹ contra hoc agere sategerit, ecclesiastico vinculo se subdi cognoscat. Sed aliud[e] est ex temeritatis supbia vsuz antiquoz parentum nō sequi: atq̄ aliud rationabili occasione nouā sibi sepulturam eligere. Contra Melchiadis pape auth̄oritatē nititur qui superbia vel odio ductus, siue vanis p̄suasionib⁹ aut varijs munusculis illectus, sepulturam parentū suoz sequi cōtēnit. Sm Grego. autem liberaz habeat voluntatem qui certerationis causa nouū suo corpori querit hospitium.

¶ Uel[f] (vt quidā distinguūt) libera est vltima voluntas cuiusq̄ non in sepultura sibi eligenda, sed in testamēto conficiēdo. vnde z testamentū appellat, qz eo ds̄q̄ libere testat q̄ post suū decessum de p̄priis rebus fieri voluit.

¶ Sed nō videt[g] libera testatoris volūtas, cum Sm Augustinū p̄numero filioz debeat fieri testamētaria distributio facultatum, veluti si quis habet vnū filium, Christū putet alterū: sivero duos, Christuz faciat tertiū: et sic p ordinē: et Sm Leonē quisq̄ medietatē[h] eoz que Christo testatur, ecclesie iubet relinquere apud quā fidei sacramēta suscepit. Sed illud Augu. non est inbentis, sed dehortantis ne ds̄ tratus filium suum exheredaret, atq̄ totum Christo relinqueret.

Ait enim in sermone. ij. de vita clericorum.

¶ Pro numero filiorum pars hereditatis deo offeratur.

Placuit. ¶ Casus. Quesitū fuit a Melchiade papa vtrum aliquis posset sepulturam nouam p̄pria temeritate eligere, z antiquam parentum suoz ℨ deserere? Et respondet q̄ non. si quis prelatus contra in sum. fecerit, debet excommunicari.

¶ Temeritate. Istud verbū soluit contraria. nam alo potest ds̄ sibi eligere sepulturā: vt extra. e. c. j. z. c. cum sit liberum. z. c. in nostra.

d ¶ Nisi infirmitatis. hoc est cōtra p. qui dicit q̄ in tribus casibus potest mutari sepultura: vt dixi in summa. hic habet locum distinct. decre. ex. e. ti. de hijs.

¶ Statim. ¶ Casus. Iste. S. diuidi tur in. iij. partes. In p̄ma parte ponit S. quādam solutionem pro reis dicens q̄ aliquis ex temeritate. s. superbia, vel odio, vel vanis persuasionibus, vel munerib⁹ illectus nō debz eligere sepulturam nouam, et contenere sepulturam parētum suorum, sed rationabili causa et iusta nouam eligere potest Nec obstat qō dicit Grego. q̄ vltima voluntas libera debet esse, qz libera est cum ds̄ certa ratione ductus nouā sibi queritsepulturaz. In secunda parte ponit quandam solutionem aliorū que videtur facere cōtra reos, dicentiū q̄ libera est voluntas vltima cuiusq̄ nō in sepultura sibi eligenda sed in testamento conficiendo. Unde testamentū dicit, quia eo quisq̄ libere testatur. In tertia parte obiicit Gratianus q̄ etiam in testamento non videtur libera voluntas. Et hoc p̄ duabus auth̄oritatib⁹: vna Augustini dicentis q̄ pro numero filiorum debet fieri distributio facultatum. Et alia Leonis dicentis q̄ libet dz medietatem eorum que testatur ecclesie sue relinquere. Tandem dicit q̄ Augustinus loquitur exhortative vel de concilio, ne pater iratus filium exheredet. Secunda pars incipit ibi: Uel vt quidam. Tertia ibi: sed non videtur libera.

e ¶ Sed aliud. S. hic ponit duas solutiones.

f ¶ Uel vt quidam. Secunda solutio.

g ¶ Sed videt. Nunc obiicit solutioni sue.

h ¶ Secundū Leonē quisq̄ medietatē. quādoq̄ tertiam Sm cōsuetudines diuersas, vt extra eodem titulo, certificari.

SI quis. ¶ Casus Quidam clerici parati erant totam hereditatem recipere cū pater filiū suū exheredabat: quos reprehēdit Augu. cum potius debeant patri filium reconciliare, ꝙ hereditatē apperere. Unde docet q̄ si pater vult tantū relinquere christo ꝯtum vni filioꝫ, paratꝰ est suscipe. Num eum i. nonne. ꝓponitur interrogatiue, ꝛ litera sequēs similiter ponit interrogatiue.

a ¶ Irascitur. hodie em̄ non potest quis exheredare, filium suū nisi habeat iustā causam exheredationis, ꝛ illa debet scribi in testamento: vt. C. de libe. ꝓtet. aut. non licet. tamē extraiudicialia ei sua dare potest ecclesie: dū tamē relinquat legitimam filiis: vt. xvij. q. iij. sunt qui opes. Itē

pater sine cā filiū exheredā non potest.

b Et. c. si quis relinqt bona sua ecclesie ꝓpter defectū filiorum, honestius est ꝙ ecclesia restituat ei bona si ceperit habere filios: vt. xvij. q. iij. c. vl. ¶ Appeto. sic xvij. q. ij. nō enim. ¶ hac nimirum

filios ꝓhibeꝫ trāscendere ex calore iracundie ex odio. vel phibet. i. suadet. ¶ Casus Ponit h Gratianus quandam solutionē falsam, dicens ꝙ Augustinus non ꝓcipit testatori vt tantū ex ꝓte reliqueret filiis ꝓ reliquertum vni filiorū: sed ꝓhibet ne plus Christo relinquat ꝛ salik ꝯ vni filiorum: qđ vt nō falsum est, cū pater filios suos vltra tertiam si sunt quatuor vel pauciores: vel medietatē si sunt sex, ꝛ vltra reliquat filios, vt. C. de inof. test. aut. nouissima.

¶ Sī ꝙs irascit[a] filio suo, ꝛ moriēs exheredat eū si viueret, nōne cum placaremus: num ei filiū recōciliare deberemus: quō ergo cum filio suo volo vt habeat pacem cui[b] appeto[b] hereditatē: Sz plane sic faciat qđ sepe hortatus sum. qui vnū filiū hz, puret xp̄m alterꝫ. si duos habet: puret xp̄m tertiū. si decem hz vndecimū christū faciat, ꝛ suscipio. Hac nimirū authoritate mensura testatori ꝓfigit, non quam cogatur exoluere, sed quā ꝓhibetur[c] transcendere. Oblatiōes ergo defunctorum qui reddere noluerit: excommunicetur.

Unde in Carthag. cōci. iiij. ¶ Excōicent qui defunctoꝝ oblationes ecclesiis negant.

QUi oblationes[d] defunctoꝝ aut negant[e] ecclesiis aut difficulter reddūt: tāq̄ egētiū[f] necatores excōicēt

Item ex concilio Aurensi. ¶ Et infideles eiciant ab ecclesiis qui defunctorum oblationes retinent.

QUi oblatiōes defunctorū retinent, et ecclesiis tradere demoiant: vt infideles ab eccl̄a sunt abiscēdi: qz

e ¶ Negant ecclesiis. si autē confitentur q̄ debeant, sed exceptionē aliquam ꝓponunt quare dare nō debent, audiendi sunt, vt. ff. de leg. j. si domus. ℔. qui confitentur. extra de offi. dele. ex parte. q̄.

f ¶ Egentium. vt. lxxxvj. di. pasce. ꝛ. xvj. q. j. decime, ꝛ extra de rescrip. ca. siquando.

Ui oblationes. ¶ Hoc ca. diuiditur in duas partes, in prima dicit q̄ excōmunicandi sunt qui tradere nolūt ecclesiis oblatiōes defunctorum. Et hoc probat tribus rationib⁹. prima est qr infideles reputantur. Secunda quia voluntatem defunctorum non seruant. Tertiz quia pauperibus necessaria subtrahunt. In secunda parte dicitur q̄ tales sacrilegium cōmittūt. Secunda pars incipit ibi, Unde ꝛ quidam.

g ¶ Et quidā. sez hieronymus, vt xij. q. ij. gloria ꝑpl.

h ¶ Sacrilegiū. alibi dicitur talis homicida: vt. xij. questione. ij. q̄ abstulerit.

¶ Clerici. q ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q̄ clerici vel laici sunt excōicandi qui nolūt restituere oblationes quas parētes dederunt in vita, vel reliquerunt in testamento, vel qui volūt auferre ecclesie id qđ ipsi donauerūt. Jn secūda pte dr q̄ clerico furtū facienti pegrina cōmunio tribuat. Peregrina ꝯmunio. i. viaticū in morte, cū incipiūt peregrinari. i. recedere de hac vita. Secunda pars incipit ibi, Si quis autem.

vis. ps

i ¶ Uel seculares. i. laici.

k ¶ Excludāt. ar. q̄ sacrilegi nō sūt ipso iure excōicati.

l ¶ Peregrina. i. cōmotabit inter laicos. vel pegrina id est cum recedit vel peregrinatur de hoc mundo.

¶ Item queritꝰ. ¶ Nec est. vij. pars. q. i qua ꝓhibet ne ꝓ sepultura aliqđ exigat, nisi detur spōtanea voluntate ꝛ hoc probat per. iij. c. Jo. de fan.

¶ Queritꝰ hic Gra. incidēter an ꝓ sepultura mortuoꝝ sit aliqđ exigendū. Et certe sepultura ꝗdruplicit dr, sez terra nōdū dedicata, hec vēdi pōt: vt ar. xij. q. ij. aurū. Item dicitur sepultura officium sepeliendi. istud sine simonia vendi non pōt: vt. j. q. j. dictū. Tertio dicit

Sepultura an possit vēdi

terra dedicata Quarto ius sepeliendi: hec vendi non debent: vt.j.e.in ecclesiastico.

a Item quer. Hic ponit incidenter q̄nem an sepultura possit vendi. Hug. ponit quatuor significationes huius nois sepultura. Quandoq; dicitur sepultura locus vbi quis sepelitur, talis locus li

Hoc lō qz sua fecerat mentionem de sepultura reddi ẽm L.

cite vendit si non est sacer, vel religiosus. i. qui non sit in cemiterio alicuius: qz licite venditur ad ecclesiaz edificandā vel ad cemiteriū ampliandum: vt.xij.q̄.ij. aurū. Secūdo modo dicit sepultura ipsa sepultura iā facta, z hec vendi non potest specialiter si locus est sacer. Tertio modo dicit ius inferēdi in sepulchrum,

Sess. xxiij.

nec pro hoc aliqd recipi pōt. Quarto dicit ipse actus vel officiū sepeliēdi, et illud non possunt vendere clerici qui ex officio suo ad hec tenent vt.j.e. precipiēdū. et.j.q.j. dictū. z ex de simo. nō satis.

Alias a filijs eius hoc est ephron filio seor.

Questa est. ℣ Cas. Nereida cōquesta est Greg. de episcopo Januario qui pro sepultura filie sue solidos certū ab ea exigebat. Grego. vo rescribēs ei, dicit q̄ hoc vitiū de ecclesia sua remoueret. Unde precipit sibi ne deceteto hāc cupiditatē exerceat, z hoc probat exēplo ephron, qui ab Abraham pro sepultura Sare preciū recipere noluit. Unde si paganus ille pro sepultura nil accipere voluit, multo fortius sacerdotes nil accipere debēt. Sponte n̄ oblata respui nō debēt. Iste Ephron primo accipere noluit. vnde de hoc commendatur. sed postea victus precibus preciū pro sepultura accepit. z de hoc reprehendit in sequenti ca. et iste Ephron fuit filius Seor. Renuit, scilz Ephron. cē. Is supra dixerat de filijs Seor in plurali, dicit tamen postea in singulari de Ephron q̄ ipse renuit.

e ℣ Seor. Seor fuit pater Ephron, z ab eo nominati sunt descendentes ab eo propter famam ipsius.

b ℣ Renuit. Primo ern cōmendatur in hoc ca. postea tamen cōtictus precib⁹ sumpsit quadringentos siclos

De his ita scribit Greg. i regestro Januario cēpo Sardinie.

℣ Pro sepultura nihil muneris exigendum est.

Questa est nobis Nereida femina clarissima q̄ ab ea centū solidos p filie sue sepultura fraternitas vsa velit exigere. hoc autē vitium z nos postq̄ deo auctore adepti sumus honorē accessimus de ecclesia nra oīno vetuimus: z p prauā denuo cōsuetudinē nequaq̄ vsurpari penitus: memores q̄ dū Abrahā a filijs Ephron hoc est a filijs Seor sepulchrū pcto ad humandum corpus iugis postularet, premiū accipere renuit: ne cōmodum de cadauere videret, sicut. Si ergo tante cōsideratiōis pagan⁹ vir fuit: quantomagis nos q̄ sacerdotes dicimur, hoc facere nō debem⁹? Uā ne hoc auaritie vitiū in alienis denuo tētari presumat, admoneo: sed siqñ aliquē in eccl̄a vra sepeltri cōcedi tis: si quidē parētes ipi⁹ p̄rimi vel heredes p̄luminaribus spōte quid offerre voluerint, accipi nō vetamus. Petti vero aliqd aut exigi oīno phibemus: ne (qđ valde irreligiosum est) aut venalis fortasse (qđ absit) dicat ecclia aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, si ex eorū cadaueribus studeatis querere quolibet modo cōpendium.

Item Hiero. sup Genesim.

℣ Etiam coacti de sepultura precium nō debem⁹ accipere.

Postq̄ precio victus est Ephron vt sepulchrum venderet, et acciperet argentum, scz cogente Abrahā: vanū litera que apud illos pro o le gitur, ablata de eius nomine est: et pro Ephron appellatus est Ephran: significante scriptura nō eum fuisse consummate perfectes virtutis qui potuerit vendere memoriam mortuorum.

Sciāt igitur qui sepulchra vendūt voluntarie, nec cogun tur vt accipiant precium, sed a volentib⁹ quicq̄ extorquent, mutari nomē suum: et pertre quidam de merito eorū: cum etiam ille reprehendat occulte, qui inuitus accepit.

Item ex cōcilio Triburiēsi.

℣ De eodem.

In ecclesiastico nanq̄ libro scriptum est: Mortuo nō phibeas gratiā: sciēs q̄m oēs morietur. z itē. Sicque de terra orta sunt, in terram cōuertentur. Quid terra terram vendis? memento q̄ terra es, z in terrā reuerteris. (et alibi de hoc dictum

Sess. xxiij. c

c ℣ Cogēte. per preces ppli. z scz cōtractus factus ad clamorem ppli teneat nō tñ electio vt ex de elec. ossi. et. lxj. distin. miramur. in princip. et vij. q.j. si ergo.

d ℣ Pro o. O est victima sīa grecoꝝ et a prima. z designat o cōsummationē et perfectionē. a initiū et imperfectionem. z debuerunt ponūt vas p o in ista dictiōe ephrō que ablata est z. z videt hoc Hiero. velle q̄ ephrō peccauit. Sed nūquid Abrahā peccauit q̄ coegit ipm vēdere locū talem maxime quia locꝰ ille iam deputatus erat sepulture. erant em ibi sepulti Adam et Eua. dicit tñ Petr⁹ mā ducator q̄ neuter peccauit. Sz īre prehendit hic a

O quid significet.

Ecclī. vij. d.

Ecclī. xl. b.

Sess. iij. d.

Ecclī. xvij. a

Quo hac patentes licuit supposititiis puto: qz antiquis nostris exemplaribus nō habet.

Ephron. Id est perfectus.

f ℣ Ephran. Id est imperfectus.

In ecclesiastico. ℣ Caius. Quesitum fuit in concilio Triburiensi virum terra cemiteriata vendi possit pro sepultura: et respondetur q̄ non: et hoc probatur duabus authoritatib⁹: vna Salomonis: et alia Dauid: z vna ratione. sponte tamen oblata recipi possunt. Ratio incipit ibi: Si terram vendis. Quare iterdictum sit. i. interdicatur, vel quare. i. ergo.

g ℣ In ecclesiastico. id est in ecclesiaste, z ille liber est

Eccls. Ecclesiasticus. Salomonis.q incipit: Uanitas. Est alter qui dicit Ecclesiasticus, qui incipit: Omnis sapiētia a dño.q ille liber est Jesu filij Syrach.

a ¶ Si terrā. Sacram vel religiosam,q dico q terra fit sacra vel religiosa auctoritate pontificis: non ex eo q̄ mortuus inferat ad locum: vt extra de religi.domi. ad hoc. Sed ſm legē sec⁹ est.nā si transfertur corpus ad alium locum,desinit locus esse religiosus:vel etiaz si capit ab hostib⁹: vt.ff.de reli.cuz in diuersis.q.i.cū loca. Et no.q̄ quicquid est sacrū,est religiosum:sed nō cōuertit. vbi enim mortuus infertur fit religiosus, ꝑ ſz non facer: vt.ff.de re. di. intrārum .S. facere. Itez dicitur loc⁹ religiosus vbi corpus eo proposito ponit, vt ibi perpetuo remaneat: alias remaneret ꝓphan⁹: vt.ff.de reli.si quis eo aio.et remoueri pōt quā docūq placuerit: vt.C.eo.tit.si necdum. Et licet partes hois in diuersis sepulchris sepeliant, non ideo omnia loca fiūt religiosa:sed tantuz vbi caput ē sepultum: vt.ff.eo.cū in diuersis. Itez nec exhe⁹ tor⁹ loc⁹ deputat⁹ dre ho- sepulture fit religi- dici giosus,ſz ille in q̄ pit loci corpus est humaq̄ per- tum: vt.ff.e.l.q̄.S. fitilis sepulchū.

Psal. xxiij.

ꝑ Hoc nō ve- rum i nunc ei fere- cōcar⁹ t nasci- tū Sol- et ō se- pul.sa- cris.et ibi ō hꝰ q̄ der.

Recipiēdū. ¶ Cal⁹. Hoc canon: cap⁹ aut mona- ca. dividit i duas chor.i. partes. In prima clauſtri parte dicitur q̄ ꝓ vulgo sepultura.i. ꝓ hocapſa minibus sepeliendicunt. dis clerici nihil exigent nisi in duobus casibus.s.si defuncti⁹ iussit aliquid ecclesie dari,z nūl vinentes sponte ei ideo,phibet fieri sepultura i ecclia,qr loc⁹ ille sp̄ecialiter deo dedicat⁹ est:nemi mors vltra nō dnabit.

Quib⁹ pctā. ꝑ Hec est.viij.pars.q.in qua dicit q̄ nullus debeat sepeliri in eccl̄ia nisi sit sanct⁹ nisi in atrio vel in exhedris:z ponit etiam q̄ prohibet mortuos cemiteria z ꝯ liter,et vbi animę sunt defunctorum. et hoc ꝓbat per vitā.aug̃ini. Joā. de fan.

¶ Cause. Dicitur in hoc ca. q̄ nō ꝓdebēt decedentib⁹ in mortali delicto si i sacris locis sepeliāv.iij.ps tur: immo si ibi ifaciant sepeliri,de sua presumptione damnant,quia loca sacra eos non liberāt,sed temeritas accusat eos, d ¶ A sacr̄ loc̄,i. ab oratorib⁹ que in eis fiūt. vel ad literam intelligas, q̄ locus nō sanctificat hoiem: vt.xl. dist.non loca.

Item Augustinus.

¶ A sacris locis non iuuant post mortem quibus peccata non sunt dimissa.

Quib⁹ peccata dimissa non sunt,a sacris⁹ locis post mortē adiuuari non possunt:quia quos peccata grauiora deprimūt:si in sacris locis se sepeliri faciūt,restat vt de sua presumptione iudicentur:quia eos sacra loca non liberāt,sed de culpa temeritatis accusant.

Item Gregorius.

¶ Quibus prosit in ecclesia, sepultura.

Cum grauia pctā non deprimūt, tūc prodest mortuis si in ecclesia sepeliantur: qr eoz proximi quotiens ad eadem sacra loca veniunt, suoruq̄ sepultrā aspiciūt,recordantur:z ꝓ eis dño preces fundunt. nā quos peccata grauia deprimunt,ad maiorē cumulū damnationis pot⁹ ꝑ ducūtur. Sed ꝓ eis nō ꝓdest a dsolutionem eoz corpora in ecclesijs ponuntur.

Item ex conci. Magūcien.

¶ Qui sepeliant in ecclesia.

Nullus mortuus intra ecclesias sepeliat, nisi epūs aut abbates,aut digni ꝑsbyteri vel fideles ꝛ laici.

Quid ꝓ mortuis prosit iuxta ecclesiam sepeliri: quid vel ꝓ hoc ꝓbat a spiritib⁹im sentētis

Cum grauia. ¶ Cal⁹. Que sit⁹ fuit a Gregorio virū ,plus mortuis i cemiterio sepeliri. Et rñdet q̄ sic:si cū mortali delicto nō decesserit: qr proximi eoz sepulturas aspicientes,peis orant ad dñm.si ꝓ eo cū mortali decesserint: potiꝰ obest ꝙ ꝓdest.

e ¶ Sepeliātur. Ecce ratio vna ꝙre peliēdi apꝰ ecclesias ꝙ alib⁹. Sc̄ā aut ratio, qr specialr cōmēdant patroni ꝙs scriꝓ illoꝝ in quoꝝ nole dedicata est eccl̄ia illa: vt J.e.nō estimem⁹. in fi. Tertia ratio est,qr minꝰ ibi ꝓsunt a fideles ꝛ laici. Fidelis. vocant laici hic fideles a fidei virtute,ita vt faciāt miracula. ꝑ Alij intel. hāc. Sepelianur corpora i eccl̄ijs aut cemiteriis. ꝑ Hec tria. Z. ꝑ.ij

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ligunt a fide baptismi. Fm hoc intellige. C. de sa. san. ec. l. ij. Uel dic q olis Christian⁹ potest sepeliri in ecclesia: sed non gētilis, vt. j. de consē. dist. j. ecclesiam. ꝛ hoc intelligas nisi alias in mortali decesserit vel impenitens, vel nisi ecclesia interdicta sit, vel nisi sint torneamenta rū, quibus ꝓpter terrorē interdictur ecclesiastica sepultura: extra de tornea. c. j. ꝛ ex de rap. super eo.

NOn estiem⁹. ¶ Hic⁹ hoc capitulū diuidit i ētenor partes. In prima parte dicit q tria bona viuorū ꝓsunt defunctis, scz sacrificiū, oso, ꝛ eleemosyna: que defuncti in presenti vita egerunt vt eis ꝓdessent. et qꝛ nescit qui sint, ꝓ oibus regenerat⁹ generaliter orare debemus. In secūda parte ibi q⁹ specialius ꝛ cum maiori diligentia orare debemus pro consanguineis nris. In tertia parte ibi q⁹ scripsimus ꝓ eis qui ꝓ defuncto non prodest defuncto, sed est solatium vivorum: qꝛ cum illi qui resurrectionē nō credūt, hoc faciant: multo fortiꝰ nos hoc facere debemus. In quarta parte ibi q⁹ si defuer⁹ sepeliat⁹ apꝰ ecclesias martyrū ꝓdest eis: qꝛ patrocinio martyrū cōmendatur. Secūda pars incipit ibi: Diligēti⁹. Tertia ibi: Corpori. Quarta ibi, Q⁹ vero.

Addeq⁹ huiꝰ materiale cōprehendit i. l. a. ꝛ. C. mādā.

a ¶ Sacrificiū, aut eleemosynā pariter: vt. j. e. c. aie.

b ¶ Qi nō discernimus, arg. q⁹ rōne dubitatiōis melius est totū ꝛ supflua facere, q̄m nihil facere, vel etiā aliq̄d omittere. sic. xlij. dist. quiescamus. xxiij. q. iij. corripiant. Item ratione dubitationis fiunt que alⁱs essent illicita: vt ex de sepul. sacris. extra de sepul. in ciuitate. xj. q. iij. nolite. ꝛ ratione dubitationis possum vendicare incertā partē vel rem. ff. de rei vendi. l. q̄ de tota. ꝛ nūmos meos nō possum vēdicare si sint

Dubitatiōis ratione fiūt aliqua.

ad eos peruenīat Augustin⁹ in libro de agenda cura ꝓ mortuis ostēdit dicēs,

¶ Quare mortui iuxta ecclesiam sepeliantur.

QUem estimem⁹ ad mortuos ꝓ quib⁹ curam gerim⁹, peruenire: nisi qꝫ eis siue altaris, siue orationū, siue eleemosynarū sacrificiis solēniter supplicamus. Quis em̄ nō ꝓ quibus fiūt, oibus ꝓsint: sed his tantū ꝓ quibus dum viuunt cooperant vt ꝓsint: sed qꝛ nō discernim⁹ b qui sint: opz ea ꝓ regeneratis oībus c facere: ꝛ vt nullus eoꝝ pretermittatur ad quod hec beneficia possint ꝛ debeāt puenire. Quis⁹ em̄ supererūt ista his quib⁹ nec obsunt nec ꝓsunt, qꝫ eis deerūt quib⁹ ꝓsunt. ¶ Diligēti⁹ tū facit hoc quisq⁹ ꝓ necessariis suis, quo ꝓ illo fiat similiter a suis.

¶ Corpori aut̄ humano ꝗcquid impēditur, non est pretiuz salutis, sed humanitatis officiū, ꝑm effectuz quo nemo vnq̄ carnē suā odio habuit. vnde oportet vt quā potest ꝓ carne primi curā gerat: cū ille inde recesserit qui gerebat. Et si hec faciūt qui carnis resurrectionē nō credūt, quāto magis debent facere qui credunt: vt corpori, sed tamen vt resurrecturo, et in eternitate māsuro, impensum eiusmodi officiuz sit etiam quod dāmodo eiusdem fidei testimonium.

¶ Q⁹ vero quis apud memorias martyrū sepelit, hoc tū videtur mihi ꝓdesse defuncto, vt cōmēdās eū etiā martyrū patrocinio affectus ꝓ illo supplicationis augeatur.

a contra⁹ Hieron⁹.

¶ Posse mortuos ofones viuentiū mortuis dānat⁹ nō ꝓsunt.

IN ꝓsenti seculo scim⁹ siue ofonib⁹ siue cōsiliis inuicē posse nos adiuuari. cū aut̄ ante tribunal Christi venerimus: nec Job d, nec Daniel e, nec Noe f rogare posse ꝓ quoq̄, sed vnūquēq̄ portare onus suū. Uerū hoc de impenitentibus accipiendum est: de quibus ꝓpheta dicit: Non dabit deo placationem suam, nec preciuz redemptionis aie sue: et ideo frater non redimet eum, sed laborabit g in eternum, ꝛ viuet adhuc in finem. De aliis autem intelligi non potest.

Unde Grego. papa Bonifacio archiepiscopo,

¶ In penitētia defunctis bona ꝓsunt viuentium.

PRo obeuntibus quippe cōsuluisse cognoueris, si liceat ꝓ eis oblatiōes offerri. sancta sic tenet eccl̄ia, vt q̄sq̄ ꝓ mortuis vere xp̄ianis offerat oblationēs, atq̄ ꝑsbyteroꝝ faciat memoriā. ꝛ cū ꝗs peccatis oēs subiaceam⁹, cōgruit vt sacerdos ꝓ mortuis catholicꝭ memoriā faciat et intercedat: nō tū ꝓ ipis (qꝫ nuls christiani fuerint) tale q̄d agere elicebit. Idem.

Ecclia an possit ꝓ oīb⁹ orare.

a Beh⁹ etiā no. xj. q. iij. si quis. et ibi dic. Archi. ꝓ. xxiij.

b Cum ille, scz spiritus.

c Ut resurrecturos speraret ꝛc. ꝛ est ergo hoc signum q⁹ credamus futurā resurrectionē: vt. j. e. habent.

d ¶ Scēdum, ꝓ mortuis q⁹ dicit q⁹ possu⁹ mus orare ꝓ mortuis. Jo.

e Psenti. Job. l. cō ingant.

f Daniel. l. viri gines vt ꝓtinētes. Noe. l. rectores ecclesiarum. ꝛ hoc intellige si decesserint in mortali. sic. xxv. dis. Sile.

g ¶ Sed laborabit. l. punient eternaliter.

PRo obeuntib⁹ ¶ Hic⁹ Bonifac⁹ archiepūs ītimat⁹ ꝓ defunctis celebrare diuina ꝛ oblationes offerre. Et rndet q⁹ ꝓ catholicis ītimatis ꝓ impīs autē spialr⁹ hoc fieri non licebat.

l ¶ ꝓ impīs. Sz nunqd ecclesia orabit, ꝓ illis quos cōstat decessisse in mortali? Uidet q⁹ sic: quia eis viuus cōicauit: ergo et mortuus: vt. xxiij. q. ij. sane, arg⁹. con-

Ecclia ꝓ oīb⁹ orat.

Fuit ista glo.

Ordīatur. Sup. fluū videret ꝛ vanum orare ꝓ mortuis ꝛ hoc cōtinetur sub isto Lau. cuius fuit ista glo.

Ordīatur. ne est ꝓ hic ꝗm mortuis ꝓcessit decesse runt.

tra.xxj.qō.iij.cyprianus? Rñ.ſi euidens eſt aliquē deceſſiſſe in mortali, vt cum quis ſuſpendit ſe vel precipitat, aut alio modo ſe interficit, pro illo nō eſt orandum, vt.xxiij.q.v.placuit.t.qō.viij.quicūq; clericus. ſecus ſi eſt dubium. vnde ſi aliquis occiſus eſt in obſtinate, nō oratur pro illo: vt extra de relig. ſanct. xxiij.q.v.placuit.

Anime.¶Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q̄ quatuor ſunt defunctis. ſcz oblatio ſacerdotū, pces sanctorū, amicorū elemoſyne, t ieiunia cognatorū. In ſecunda parte dr q̄ illa obſequia que fiunt circa corpus mortui, magis ſūt ſolatia viuorū, q̄ defunctorum ſubſidia: non tñ ideo corpora defunctorum t maxime iuſtorū. vbi illud etiā ſalubriter diſcit, quāta poſſit eſſe remuneratio p elemoſynis q̄s viuētib⁹ t ſentiētibus exhibemus: ſi neq; hoc apud deū perit quod eranimis [b] hominū mēbris officij diligentia perſoluitur.

Item Aug. in Enchiridio.

Aute die iudicij ſacrificiis t elemoſynis mortui iuuāt.

Empus quod iter hominis mortē t vltimā reſurrectionē interpoſitū eſt animas [c] abditis⁹ receptaculis cōtinet ſicut queq; digna eſt vel requie vel erūna p eo quod ſortita eſt in carne, duz viueret. ¶ Neq; negandū eſt defunctorū eias pietate ſuorum viuentiū releuari cū pro illis ſacrificiū mediatoris offertur, vel elemoſyne fiūt in eccleſia. ſed hec eis proſunt q̄ cū viuerēt (hec ſibi vt poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt. ¶ Eſt etem quida viuēdi modus nec tā bonus vt nō requirat iſta poſt mortē: nec tā malus vt ei iſta poſt mortem nō proſint. eſt vero talis in bono vt hec non requirat: t eſt rurſus talis i malo vt nec his valeat cū hec vita trāſierit, adiuuari. quocirca oīne hic meritū comparatur quo poſſit poſt vitā releuari quiſpiā vel grauari. ¶ Et poſt pauca. Cū ſacrificia altaris, ſiue quarūcūq; elemoſynar pro baptizatis [e] oibus offerunt: p valde bonis gratiarū actiones ſūt: p nō valde malis, ppitiationes [f] ſūt: p valde [g] malis etſi nulla ſūt adiumēta mortuor, tñ viuorū conſolationes ſunt. quibus autē proſunt, aut ad hoc proſunt, vt ſit plena remiſſio aut certe vt tolerabilior fiat ipſa damnatio.

Anime mortuor quatuor modis ſoluuntur.

Anime [a] defunctorum quatuor modis ſoluūtur, aut oblationib⁹ ſacerdotū, aut precib⁹ ſcrōr, aut charor elemoſynis, aut ieiunio cognator. ¶ Curatio ſo funeris, cōditio ſepulture, pompa exequar, magis ſūt viuorū ſolatia, q̄ ſubſidia mortuor. Si aliq̄d prodeſt impio ſepultura pretioſa: oberit pio vilis aut nulla. Nō ideo tamē cōtēnēda aut abiſciēda ſunt corpora defunctorū, maximeq; iuſtorū. vbi illud etiā ſalubriter diſcit, quāta poſſit eſſe remuneratio p elemoſynis q̄s viuētib⁹ t ſentiētibus exhibemus: ſi neq; hoc apud deū perit quod eranimis [b] hominuz mēbris officij diligentia perſoluitur.

Item Aug. in Enchiridio.

Aute die iudicij ſacrificiis t elemoſynis mortui iuuāt.

Empus quod iter hominis mortē t vltimā reſurrectionē interpoſitū eſt animas [c] abditis⁹ receptaculis cōtinet ſicut queq; digna eſt vel requie vel erūna p eo quod ſortita eſt in carne, duz viueret. ¶ Neq; negandū eſt defunctorū eias pietate ſuorum viuentiū releuari cū pro illis ſacrificiū mediatoris offertur, vel elemoſyne fiūt in eccleſia. ſed hec eis proſunt q̄ cū viuerēt (hec ſibi vt poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt. ¶ Eſt etem quida viuēdi modus nec tā bonus vt nō requirat iſta poſt mortē: nec tā malus vt ei iſta poſt mortem nō proſint. eſt vero talis in bono vt hec non requirat: t eſt rurſus talis i malo vt nec his valeat cū hec vita trāſierit, adiuuari. quocirca oīne hic meritū comparatur quo poſſit poſt vitā releuari quiſpiā vel grauari. ¶ Et poſt pauca. Cū ſacrificia altaris, ſiue quarūcūq; elemoſynar pro baptizatis [e] oibus offerunt: p valde bonis gratiarū actiones ſūt: p nō valde malis, ppitiationes [f] ſūt: p valde [g] malis etſi nulla ſūt adiumēta mortuor, tñ viuorū conſolationes ſunt. quibus autē proſunt, aut ad hoc proſunt, vt ſit plena remiſſio aut certe vt tolerabilior fiat ipſa damnatio.

Ieiunium pro defunctis.

Empus.¶Caſus. Licet Beñ. diuiſerit hoc ca. in duas partes, ego tñ Barth. B. hoc cap. diuido in quatuor partes. In p̄ma parte dr q̄ inter mortem hominis t iudiciū futurū, aie morantur in locis nobis occultis, prout queq; digna eſt requie vel erūna. In ſcda parte dr q̄ beneficia viuor ſunt defunctis q̄ in preſenti vita egerūt vt ſibi pdeſſent. In tertia parte dicit q̄ hec beneficia nō ſunt ſumme bonis, vel ſume malis, ſed mediocriter bonis, t mediocriter malis. In ḡrta parte dicitur q̄ p ſumme bonis fiūt gratiarū actiones, ſed pro nō valde malis propiationes: ſed valde malis beneficia nō proſunt, ſed ſunt ſolationes viuorū: ſed in mediocriter bonis operantur plenā remiſſionē, in mediocriter vero malis mitioꝛē dānationē. Se-

cūda pars incipit ibi, neq; negādum eſt. Tertia ibi, eſt enim. Quarta ibi, et poſt pauca.

c ¶ Animas. nō ſumme bonas. nā tales credo ſtatim ad celos volare, iuxta illud / Gaudent in celis anime ſanctorum. xxv. diſtinc. ſanctorum.

d ¶ Abditis. i. locis bonis occultis Ex his verbis videtur q̄ Auguſtinus dubitabat ſ̄ anime defunctor recedant, cū infernus ſit ſub terra, t celum ſit ſupra: vt.xxiij.q.iij. hec autem.

e ¶ Pro baptizatis. Tantū. pſunt orationes cuilibet ſi fiant generaliter p oibus, ſicut ſi fierēt ſpāliter. p quolibet: vt.j. ō. ſe. di. v. nō mediocriter.

f ¶ ppitiationes. i. vt deus pro pitius ſit eis.

g ¶ pro valde. ō Augu. diſtinguit quatuor gña hominū, ſcz valde bonos, et valde malos, mediocrit bonos: mediocriter malos. pro valde bonis nō eſt orandū. iniuriam eſſ facit martyri qui orat pro martyre, vt ex de cele. miſſ. cū marthe. ſ. vlti. Iſē nec valde malis, pſunt, ſed mediocriter bonis, pſunt vt citius liberētur ab igne purgatorū. mediocri- ter malis proſunt ad hoc vt minꝰ pu etiā ptz q̄ oratione ma elemoſyna ſolata per vnā da non eſt ſublata. ſecū ne. ſecū dum eſt. ſ. e. p ob- ſtinatos. Sz pone q̄ aliquis dat elemoſynā p eo qui in cēte deceſſit in mortali peccato, qui eſt mediocriter malus. ſimā to elemoſyne vel orationes pſunt talibus ad mitioꝛem tiuo pe nā: vt hic dicit: ergo aliq̄tulū de pena ſublatū eſt. ? Honamus q̄ centeſima pars pene ſit ſublata per vnā elemoſynā. ſi ergo dētur centū elemoſyne: tota pena totiꝰ cē erit remiſſa. ergo iſte liberabit: quod hic negatur. Ad teſimā hoc dico q̄ ſi p̄ma elemoſyna tollit centeſimam partem pene, ſecūda elemoſyna etiā tollit tantā penam, duū. et ſed nō tantam in ẽtitate, ſed tantā in ꝓportione, et ſic de ſemp aliq̄d remanet de pena: t ſic ſoluo illud q̄ obijcit alīs. et de indulgentijs. q̄ ſi ꝓpter oblationem vnius denarij ſic ēt in tollit quarta pars pctoꝝ mortaliū vl̄ venialiū, p oblatio- teiligit nē ſcōi denarij tollit tñ in ꝓportione, nō tñ in ẽtitate q̄s ifra et ſemp aliq̄d remanet, ſz oē argentum effunderetur. vi. arc.

¶ De obseruatione. Hec est. ix. paro. q. in qua continetur quod in sequenti ca. declaratur. Jo. de an.

¶ Causa. Dictum est. 3. q. sacrificia vel eleemosyne et hmõi fiunt pro mortuis. sed qr hec obseruant circa diuersos dies: ideo vnde sumpsit initiũ talis obseruatio videam⁹: r ppter hoc inducit seq. c.

ix. ps.

Quia. ¶ Ca. Quesitum fuit ab Amb. vnde sumpsit initiũ obseruatio tertij. vij. r. xxx. r. xl. dieꝝ i officijs mortuoꝝ. Et rñdet q a veteri testamento: r hoc pbat authoritate Genesis r Deutero. Nã ioseph seruauerut eũ aromatib⁹ cõditũ in Egypto xl. dieb⁹: et cũ portarent eũ sepelien-

Ge. l. dũ in spelunca duplici, luxerũt eum septez dieb⁹. Sic̃ legit q filij israel luxerũt Moysem xxx. dieb⁹. De initio tertij diei nõ dic aliqđ in hoc. c. a. ¶ Lectio. Scz Genesis. l. ca.

Deut. xxxiij c. ¶ Lugere. ¶ Hic incipit. r. pars. q. in qua. pbat q. alij. ca. q nõ debemus plãgere mortuos ex diffidentia tanꝯ non debeant resurgere. Jo.

r. ps. ¶ Calus. Supra facta est mẽtio de luctu, r ideo ponit hic Gratian⁹ qualiter sit lugẽdũ et q lugere nimiũ ex desperatiõe future resurrectionis nõ licet, sed inuitu pietatꝭ licet: vt j. e. habent.

Quam prepostez. ¶ Casus. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte ostẽdit q sicut fuit rebelles a dominis suis non remuneratꝰ: sic nos celestib⁹ premijs nõ honoramur: cũ quotidie dicam⁹: Fiat voluntas tua sicut in celo r in terra: r tamen dolentes et inuiti de hoc seculo recedimus quando vocamur a dño. In secunda parte dicit Cyprianus q deus multotiens sibi reuelauit vt inter homines predicaret mortuos nõ esse lugendos: qr nõ amittuntꝰ sed premittuntur in patriam vite ad instar proficiscentiũ r nauigantium. Secunda pars incipit ibi: Idem nobis. Efficiatur, id est debitum officiũ funeris impleatur.

b ¶ Postulem⁹, cum dicimus, fiat volũtas tua. et est arg. q opere id cõplere debem⁹ qs voce ꝓtestamur. di. xvij. psalmista. c ¶ Inuiti. Sic. xxiij. q. v. ad fidẽ. et sic est arg. q nõ debem⁹ ꝓsequi cõmodũ et eo qõ inuiti facim⁹: vt ff. ad trebel. si patroni. C. ij. sic. xvij. q. iij. sunt qui opes. viij. q. j. sciendũ.

d Bicũq. Ita habera fortuna mors est: capit oia tell⁹ Que genuit: celo tegitur qui nõ hz vnam. Ar. H. Mollius ossa cubant manib⁹ tumulata suoꝝ. Psal. xxiij.

¶ Hoc aũt. ¶ Casus. Nunc soluit ꝙ. thes. Gratia. dicẽs non esse lugẽdũ ex desperatione future resurrectionis: et hoc probat authoritate Pauli: sed propter pietatẽ lugere non prohibemur, sicut multos sciõ legim⁹ fecisse. r ad hoc iduxit duo sequẽtia ca. iiij. c.

Habẽt. ¶ Casus. Nõ est mirum si pagani lugẽt mortuos suos, qr excusationẽ habẽt, cum de alia vita non confidãt. Sed nos christiani nimiũ cõtristari de obeuntibus nõ debemus, ne quodammodo diffidere videamur: et hoc pbat exẽplo apli dicentis: Nolum⁹ vos ignorare ꝛc. Aplꝰ

De obseruatione aũt tertij, septimi, triceſimi, vel quadragesimi dici queritur vnde exordium sumpserit. Ambrosi⁹ in libro de obitu Theodosij imperatoris dicit.

¶ Luare certi dies mortuorum cõmemoratiõe seruent.

Quia alij tertiũ dicẽ, alij triceſimũ, alij septimũ, alij q̃dragesimũ obꝑuare cõsueuerũt i officijs mortuoꝝ: q̃d doceat lectio⁹ ꝓsiderem⁹. Defuncto inq̃t Jacob ꝓcepit Joseph pueris suis sepultoribus vt sepelirẽt eũ. r sepelierũt sepultores isrl̃: r cõpleti sunt xl. dies. sic eñ diñurabãt dies sepulture. r luxit eũ isrl̃. vij. dieb⁹. hec ergo seq̃nda solẽnitas est quã pscribit lectio. sic etiã i Deuteronomio scriptũ est: qr planxerũt filij isrl̃ moysem. xxx. dies: r ꝓsummati sũt dies luct⁹. vtraq; ergo obseruatio hz authoritatẽ q̃ necessariũ pietatis implẽt officiũ.

Lugere aũt r tristari tã pro nostra q̃ pallor̃ morte Cyprianus prohibet dicens.

¶ Nec ꝓ nostra nec pallorũ morte tristari debemus.

Quã preposterz est q̃q; puersum, vt cũ dei voluntatẽ fieri postulemus[b]: qñ euocat nos de⁹ et accersit de hoc mũdo, nõ stati volũtatis ei⁹ ipto paream⁹. obnitimur r reluctamur: r perunicacium more suoꝝ ad ꝓspectũ dñi cũ tristitia et meroꝛe ꝓducimur exeũtes istinc necessitatꝫ viculo, nõ volũtatꝫ obsequio: r volumus ab eo ꝓmiſis celestib⁹ honorari, ad quẽ venim⁹ inuiti[c].

¶ Idem, Nobis q̃z ipsis miniꝰ dolentibus et extremis q̃tẽs reuelatũ est, q̃q; frequẽter atq; manifeste de dei dignatiõe preceptũ est vt cõtestarer assidue, vt publice ꝓdicarẽ fratres nõ esse lugẽdos accersiõe dñica de scło liberatos: cũ sciamus nõ amitti, sz ꝓmitti recedẽtes: precedere, vt ꝓficiscẽtes et nauigantes solent.

Ite Joan. Chrysosto. in epistola ad Hebreos.

¶ Ex pusillanimitate mortuos lugere contingit.

Vicũq⁹ sepeliamur: dñi est terra r plenitudo ei⁹: sm q opz fieri efficiak. lugere aũt r deplorare r lamẽtari eos q ab hac vita ꝺcedũt, ex pusillanimitate contingit.

Hoc aũt ex desperatione future resurrectionis intelligit. Unde et apls non simplr ait: Nolum⁹ vos ignorare de dormiẽtib⁹, vt nõ ꝛtristemini: sz addidit, sicut et ceteri q̃ spem nõ habẽt. Pietatis nãq; affectu r hũanitatis intuitu mortuos lugere nõ ꝓhibemur: sicut nõnullos sanctorũ aliorũ exequijs pias lachrymas impendisse legimus.

Hinc etiã Anastasius papa.

¶ Qui spem future resurrectionis habẽt de mortuis tristari non debent.

Habẽt fortitan illi iustã lõgi doloris excusationem, q̃ vitã alterã nescirũt[e]: q̃ de hoc seculo ad melius esse trãsitũ non confidunt. Nos aũt qui hoc credimus r docemus, tristari nimiũ de obeuntibus non debemus: ne quod apud alios pietatꝭ tenet speciem, hoc magis nobis in cul-

alios: id est laicos aut idiotas.

e ¶ Nesciunt. Jd est non credunt.

QUi diuina. ¶ Caꝰ Que stiū fuit in concilio Tole. vtrum mortui sepeliēdi sunt cū psalmodia ⁊ lucern. Et rñdet q̄ cū psalmodijs sic: et lugere nō debemꝰ q̄ probat authoritate apl̄i dicētis De dormiētibꝰ autem nō ⁊c. et hoc quilibet epūs parochianis suis ꝓhibeat religiosis tamē hō specialiter prohibetur.

a ¶ Religiosis. Illi enī magis tenentur abstinere ab hmōi q̄ laici.

¶ De mortuis.

¶ hec est. xj. ps. q. fm Jo. de fan.

¶ Caꝰ Facit S. quandā incidentē questionem vtruꝝ defuncti sciāt que in mūdo gerunt a viuis. ⁊ rñ. q̄ nō: ⁊ hoc ꝓbat authoritate Esaie.

b ¶ Sciant. Mali nesciunt nisi q̄s eis scire ꝓmittit. Sīr nec boni qui adhuc sūt in igne purgatorio: q̄ ad hoc nō fruunt visione dei: vt J.e. fatendū. sed boni q̄ fruunt visione dei sciunt q̄dā agak hic intra illud Greg. Quid est quod nescianꝫ qui videnꝫ omia videt. Et alij dicūt q̄ boni dicitur scire oia q̄ sunt eis necessaria.

c ¶ Nescivit. dānondū erat hostia oblata per quam aperta fuit ianua paradisi: vt ex de bap. maiores. Jo.

¶ Caꝰ Que stium est ab Aug. vtrū mortui sciāt quid in hoc mūdo agatur a viuis: et respondet q̄ non, donec aliq̄d agit hic, sed postea per mortuos qui vadunt ad eos scilīt nō oia, sed q̄ illi ꝓmittunt audire ⁊ que istos recordari liceat: aut per angelos q̄ presentes sunt rebus que in mūdo aguntꝫ, aut per ipsos qui q̄q̄ ad nos venire creduntur, sicut ecōtrario Paulus vidit se esse raptꝰ in paradisum.

d ¶ Credunt. Et male: q̄ sunt phā tasmata: vt. xxvj. q. v. episcopi.

¶ De his autem.

¶ hec ē. xij. pars q. fm Jo. de fan.

¶ Caꝰ Querit an holea qui suspendūtur in patibulis sint sepelienda in cemiterio ⁊ rñdetur q̄ sic, si ipsi penituerint.

QUesitus est. ¶ Caꝰ Quidam quesierunt in cōcilio Magunt. vtrū corpora illoꝝ qui in patibulis suspenduntur, sint ad ecclesias deferenda, et diuina ꝓ eis fiant celebrāda? Et rñ. q̄ sic: si digne penituerint: q̄ sicut cōmunio sacroꝝ eis in fine nō denegatur, ita cōlo corporis Christi vel sepultura eis denegari nō d3: q̄ scriptū est: Nō iudicabit deꝰ bis i idipz.

e ¶ In patibulis. Licite ergo sepeliunt suspensi ⁊ cōcremati: dūmodo hoc fiat authoritate p̄cipis: vt ff. de cadaueri. l. j. et non est contra. xxiij. q. v. placuit. Queri consuevit, quare liberek ille qui fugit ad ecclesiā ⁊ nō ille q̄ rapit corpus xp̄i, cuꝫ corpus xp̄i maius sit oibus: vt de cōse. distinc. ij. mihi? Rñ. q̄ corpus xp̄i

Ecclia ꝓ nō corpus xp̄i ꝓregit malefactoꝝ m.

Nau. ꝓ 3 alīā literā.

Sepeliri p̄nt suspēsi.

ij. Co. xij. a. xlj. ps

vbi. ē. Joā. xj. c. 1 Dicit qui dam q̄ aie imediateri dent in specula trinitatis sicut āgeli. vnde Beda sup. 2. ca. eiā gelio: dō qui dā erat dies ⁊c. vbi ꝓbatur q̄ videt clarita tē, nihil est i creatura q̄ videre non possint sub. sez ꝑtū p. mittit divina potēcia fm Jo. de hoc fatꝰ no. ar. j. p. ca.

j. thes. iij. c.

Augustinus quoꝝ in lib. de agenda cura ꝓ mortuis illud idem testatur dicens.

¶ Moriatur se nescire quid hic a viuis geratur.

HAtēdū est nescire q̄dē mortuos q̄d hic agak dū hic agit: postea ꝙ audire ab eis q̄ hinc ad eos morīēdo pergūt: nō quidē oia, sed que sinunk etiā isti meminisse: et q̄ illos quibus hec indicantur, oportet audire. possunt et ab angelis q̄ rebus q̄ hic agūtur p̄sto sunt, audire aliq̄d mortui, q̄ nunc quemq̄ illoꝝ audire debere iudicat cui cūcta subiecta fūt. Multi quoq̄ adhuc viuos aliquos ex mortuis venire credunt: sicut ecōtrario Paulum ex vivis in paradisum raptum esse divina scriptura testatur.

De his autem qui in patibulis suspendūtur, querit an iuxta ecclesias sint sepeliendi?

De quibus etiā in Magunt. concilio statutum est.

¶ Nō est denegāda cōio his qui in patibulis suspēdūtur.

QUesitū est ab aliquibꝰ fratribꝰ de his q̄ in patibulis suspēdunk ꝓ suis sceleribꝰ post ꝓfessionē deo peractā, vtrū cadauera eoꝝ ad ecclias deferenda sint, ⁊ oblationes ꝓ eis offerēde, ⁊ misse celebrāde an nō? Quibꝰ rñdemus: si de oibꝰ pctis suis purā ꝓfessionē agētibꝰ, et digne penitētibꝰ cōio in fine fm p̄cepta canonū dāda est: cur canones cōionem vl sepulturā eis interdicūt q̄ ꝓ pctis suis penā extremā ꝓsoluūt, ⁊ cōfitentur vel cōfiteri desiderāt? Scriptum est enim: Nō iudicat deus bis in idipsum.

¶ Palea.

FUres et latrones si in furādo aut deprehendo occidank, visum est q̄ ꝓ eis nō est orandū: sed si cōprehensi aut vulnerati pbrō aut diacono cōfessi fuerint, cōfessionem eis non negamus.

¶ De eodem.

SI fur aut latro captus fuerit, et ablaq̄ occisiōe pōt cōprehēdi, ⁊ tñ interficit (q̄ ad imaginē dei creati, ⁊ baptizati sunt noīe eius) interfectores eoꝝ. xl. diebꝰ penitētie subiaceant: intrent in ecclesiā veste induti: ab escis ⁊ potibꝰ interdicti sint: a thoro et gladio et equitatu abstineant: in tertia et quinta feria ⁊ sabbato aliquo genere leguminū et olerū, pomis et paruis piscibus

est cibus ale ꝛ nō corporis: ergo alam liberat ꝛ non corpus. Uel dic ꝙ primilegiū ecclie est: ꝛ nō debet trahi ad cōsequētiā: ¶ vt j.xvij.q.iij. sicut. nec aliqs primilegiuz trahēdū est ad ꝓsequētiā. vij.q.j. petisti. ꝛ xvj.q.j. hic.

¶ Ad idē ex de pñt. sane. verūtñ qui tali fugit: uo deferet ret: ſz ñ est ſtatutū ſz Ui. Si tu deſe das ꝙ talis ē ꝙ ecclie ſiā deſe dēdus: q: corpi xpi aliq̄ res ātē poni nō dz j.q.j ca. multi. xcv. di. ecce. de ꝛſec. diſti. v. nihil. Arch.

Clerici an poſſint ſua repetere.

¶ Anonici cuiuſdā. ¶ Talis. Supra in prima cauſa clerici introducunt litigantes de ſpūalibus. Nunc aūt ſubnecit Gra. hāc. xiiij. cauſaz, in qua introducunt litigantes de tēporalib⁹, oſtendēs qualiter clerici liceat repetere ſua, et an domeſtici teſtes ſint admittendi vl aſſumēdi. Adūc etiā de vſuris, ꝛ de rupti queſtu cleri cis interdicto, ꝛ vtrum eleemoſyne fieri poſſunt de male acquiſitis. et vt hec oia facili⁹ pateant, ꝓponit thema, de quo ſex elicit queſtiones.

a ¶ Sua repetere. Oēs clerici qui habent ꝓpriū vel hꝛe poſſunt / poſſunt repetere ſua, ſi nō habēt ꝓpriū, nō poſſunt: ſed bona eccl̄ie ſue repetere poſſunt ſi ſūt prelati: vel ſi prelati nō ſūt, de mādato ſupioris poſſunt ea repetere: vt. xvj.q.j. monachi. ij. Item oīnes clerici poſſūt agere pro miſerabilibus pſonis de mādato ſupioris: vt lxxxvj. diſ. quenit.

Quod autez. ¶ Talis. hic intitulatur prima queſtio, qua queritur an clericis liceat repetere ſua: et certum eſt ꝙ omnes renūciauerūt ꝓpriis, et cū nihil habeant, ſua repetere non poſſunt, nomine tñ eccleſie ſue de mandato ſui ſuperioris exꝑiri poſſunt, et eſſe in iudicio: vt. xvj.q.j. monachi. Clerici vero ſeculares ꝛ oēs ꝙ non renunciauerūt ꝓpriis, ſua repetere poſſunt: qz neqz lege neqz canone ꝓhibent. Et procedit hoc ordine Gra. in hac queſtione. Primo probat quiqz authoritatibus ꝙ clericis ſua repetere nō licet. et hoc duabꝰ dñi, ꝛ alia apli, quarta Greg. quinta Carthagineñ. cōcil. tandem alleg. atis rñdet dupliceꝫ adhibēdo ſolutionem. ꝛ ita omnia plana ſunt vſqz ad §. quia ergo.

b ¶ Perfectus. Id eſt ſine mortali peccato, ꝛ ſine venialī. nam curam propriorum nō poſſumus habere ſine peccato: vt. xxv. diſt. qualis.

¶ Poſſideri. ſi. eſt. iij. q. j. §. patet. vnde hereticus nō pōt petere reſtitutionē aliquoꝝ, qz nihil propriū poteſt poſſidere: vt. ē. diſt. viij. quo iure. ꝛ xvij. q. vij. c. j. et. §. nec laicus pōt repetere decimas, qz eas nō pōt poſſidere / vt ex de preſcrip. cauſam. Ad hoc erñ vt de poſſit aliquid repetere, requirit vt fuerit in poſſeſſiōe iuris vl facti: vt ex ē de reſtitu. ſpoli. ex parte. vnde nō ſufficit ꝓbare ſpoliationez niſi ꝓbauerit ꝙ poſſederit: vt ex ē offi. deleg. cōſultationib⁹. vnde pauz ꝙ quilibet ſpoliatus habet reſtitūtiōis beneficiū. ex de appel. ſignifica uerūt. ꝛ ex ē reſtitu. ſpol. oli. Innenio tamē ꝙ ds poteſt petere reſtitutionem, ꝺ de iure poſſidere non pōt. nā petitur reſtitutio cōſanguinee cum qua de iure ds nō pōt commiſceri vt ex de reſtitu. ſpo. literas. Item ſeruꝰ petit reſtitutionē rerum dñi abſentis quas de iure non pōt poſſidere: vt C. ſi p vim vl alio modo. l. j. ſiſt vxor pōt petere res auiro ſibi datas ſi ſpoliata eſt: quaz rerum dominiū non pōt hꝛe. ff. de vi et vi ar. l. j. §. deijcit. Item habens plura ſt: pendia petit reſtitutionē alicuius: cuz tñ de iure nō poſſit illud poſſidere cū alio: vt ex de ꝓben. referēte. Jo. Ego credo ſaltu meliori cōſilio ꝙ laicus ſpoliatus decimis poteſt petere reſtitutionem, cum latro reſtituatur: vt ex de re ſtitu. ſpo. in literis. cum laici quotidie poſſideāt decimas ex tolerantia prelatorum. ſecus in heretico, cū ſit excōicatus: vt ex de here. excōicamus. ꝛ decre. illa cauſam, dicit detinere / et non poſſidere.

Wat. tit. c. Lu. ꝛ vtil. d. War. ꝛ. c. Wat. v. f. Reſtitutionē añs petit ꝺ poſſidere nequit. Zalꝰ pt decimas petere ꝺ ſpoliatꝰ eſt. Deſacto: nō dic vt no. xvj. q. vij. c. j. Arc.

d ¶ Habueritis. Injuriose: ita vt ſcandelizemini propter hoc.

e ¶ Sub nullius. i. ſub rei tēporalis poteſtate nolo re digi in tantum vt aliquem offendam: ꝙ ꝓ ita illud. Et mihi res / non me rebus ſubmittere conor: vt extra de verbo. ſignifi. intelligentia.

f Epiſcopus. ¶ pronocatus. i. in iudiciū vocatus. debet enī per aliū litigare: vt no. v. q. iij. ca. vl. ꝛ ſi mala eſt cā eccl̄ie, nō dz eā fouere, ſicut nec turot pu-

¶ Queſtio.j.

Quod autem ſua repetere nō poſſint facile videt ꝓbari. Ait enī dñs in euangelio. Si vis perfectus eſſe, vade et vēde oia que habes, ꝛ da pauperibus. Si ergo iſti iter perfectionis arripiūt, non licet eis ſua habere. multo ergo min⁹ licet eis repetere: qz nō dz repeti quod poſſideri e nō licet.

Item. Si qs voluerit tibi tunicam tollere, ꝛ in iudicio tecum contendere: dimitte ei et pallium. Item aplus in epla ad Corinthios. Secularia igitur iudicia ſi habueritis b: oīno peccatum eſt in vobis.

Item Gregorius exponens Oia mihi licent, ſed ego ſub nulli⁹ c redigar poteſtate: inquit. Cum mens cōcepta deſideria ſequitur: ſeruire rebus conuincitur, quarū amore ſuperatur.

Item ex concilio Carthaginenſi quarto.

¶ Pro rebus trāſitoriis epūs pronocatus non litiget.

Epiſcopus nec ꝓuocatus f ꝓ reb⁹ trāſitoriis

pilli.vt.ff.de admi.tu.l.quotiens-§.sicut autem.
a ¶ Quia ergo. Require.s.j.q.ij.sacerdos.
¶ Sicut ergo ¶ Casus Cõcludit hra.ex supradictis q̃ clericis sua repetere nõ licet.postea respõdet dupliciter allegatis. Et primo sic:scz q̃ perfecti nõ debẽt cõtendere in iudicio captando lucrũ: sed vitando damnũ possunt esse in iudicio. Sc̃o dicit q̃ licz clerici regulares sua repetere non possint / eũ nihil habeant: tamẽ res ecclesiasticas tanq̃ cõmunes quarũ procuratione gerũt,repetere nõ phibent:q̃ in iudicio cõtẽdere possunt, nõ sibi sed alijs,scz pauperib9:sicut multi sancti fecerunt.
b ¶ Sanctoꝝ.s. xij.q.j.expedit.
¶ Jus. ¶ Casus. Nũc respõdet authoritati euãgelij si quis tẽ.r dicit q̃ cõsilium dñi est:et nõ preceptũ:et ad hoc inducit seq.c.
¶ Quod debet. ¶ Casus. Quæritur fuit ab Aug.vtrũ sit peccatũ repetere sua. Et respõdet q̃ nõ: licet possint benigne remitti.scz illi peccant qui vltra debitũ exigũt:contra quos lex penã talionis instituit, sed qui nullo modo petunt,remoti sunt a pctõ r pena iniuste petẽdi. Eo, De id est intrãtũ. Quo hoc no. id est inquãtũ. xij.q.ij. c ¶ Qõ debet. ex frater: alijs maleficio. vel nitas. intelligẽ ex quolibet debito. as.r fa d ¶ Ultra. Videt ad ergo q̃ nõ possit li hoc ex cite peti pena dude sen. pli vel quadrupli a fure; vt not.xij.q.ij.in antiquis.qõ excõ. ẽ cõcedit hug.sed non est ita:quia hoc habetur ex canonis.r.c. ne q̃ peti possit.xij.q.ij.in legibus.
ea no- e ¶ Talionis. Contra delinquentẽ.f. vt tanta satisfa scitur, ctio petat ab eo,quanta iniuria precessit: vt.xxij.q.ij. vbi ple ser differẽtie. vel loquitur de pena talionis infligenda ne ꝺ ꝺ actori q̃ iniuste litigat:r quia calũnioſe agendo punit in no. per sumptibꝰ iuris: vt cẽ de pe. calumniam.
Post. f ¶ Nullũ.i,quo ipse teneatur alio, vel aliter.i,nullí vult soluere penam pro peccato debitam.
g ¶ Debitũ.i.penã debitã ex peccato.
h ¶ Sic et. hic est-§.
i ¶ Cetera.i.q̃ oĩa sunt pñtiũ:sicut illud:Qui percusserit te in vnam maxillam tẽ.

QUod debetur[c] etsi benigne remittit,non tamen inique repetitur.peccat autẽ qui exigit vltra[d] debitum ideoq̃ lex modum figens,penam talionis[e] instituit.sed tu eo longe es a peccato iniusti exactoris,quo omnino nõ exigis debitum:ideoq̃ bon9 magister ait: Qui te percutit in vnam maxillam,præbe et r alteram.præsertim ne cogamur et ipsi reddere debitum ab eo qui nullũ[f] habet debitum[g].
¶ Sic[h] et cetera[i] accipias.
¶ Idem Augustin9 de sermone domini in monte.

¶ De eodem.

QUisquis preceptis non obtemperat,reus est r debitor pene. Et paulopost. Precepto domini non obedire,peccatum est.et consilio si vti nolueris,minus boni adipisceris: nõ mali aliquid perpetrabis. ¶ Item Gregorius in epistola ad Joannianum. Quod precipitur, imperat[k]: quod imperatur , necesse est fieri: si non fiat , penam habet. Vbi consilium datur,offerentis arbitrũ est. Vbi preceptũ necessitas est, seruiẽtis

vt obediat, vel imperantis vt ei obediatur.

Questio.ij.

QEo ait qõ queritur, an

Quisq̃. ¶ Casus. In hoc ca.et sequẽti assignatur differẽtia inter preceptũ cõ silij:q̃ peccatum est nõ obedire precepto.r penam sustinet qui non obseruat.cõsilio vero nõ obedire,peccatũ nõ est: sed q̃ nõ obedit,minus boni adipiscitur.
k ¶ Qõ precipit iperat. hic Greg. innuit differentiã inter pcipere r imperare. ¶ naz aĝs Augu. dicit quod Cesar pcipit facẽdum est:qõ imperat,tolerãdus est: vt.xxij.q.j. militare. Itẽ inter mandatũ r preceptum videt esse differentia: quia finitur mandatus morte mãdatoris: vt extra de offi.delega. relatus.sed preceptum nõ: vt in antenti. vt nulli iudi.§.r hoc vero in demus. collat.ix. Item quãdoq̃ ea que sunt precepti/ pſulunt: vt.xxviij. q.j. sic eñ. quandoq̃ etiã que sunt mandata precipimus: vt sic edpatur hereditas ad fi.j. r mandatũ: vt. C. de act.r obliga.ſſ quidem. Itẽ quãdoq̃ verbum rogandi pro verbo precipiendi ponit: vt.xj.q.iij. rogo. ¶ Ope

DEo autez. ¶ Casꝰ. Hic intitulatur secunda questio qua queritur, an fratres vel domestici testes sint audiendi? Et certum est q̃ in causa criminali non admittuntur: vt.iij.questione.v. causa.j. nisi quando clerici accusant suum prelatum: vt.ij. q.vij.latores. r cum accusatur matrimonium propter cõsanguinitatem: vt.xxxv. quæst.vj.cap.j. Similiter in causa ciuili domestici testes non admittuntur: vt.iij. q.iij. etiam in re propria clerici tamen tam pro sua ecclesia ꝙ ꝙ aliena bene admittunt: vt.j.e.c.j.r ca.ꝙ ꝙ. Archi.

Preci pere et iperare differt. Ita9 gl.approbat et ꝺ reã verã et tra de notabi: lẽ Bleptum ran. de tenti. vt nulli iudi. ymo.in l.mote. col.x.ff. om. iu. Spec.l ti.ꝺ iu. dele -§- restat. colũ.r i ti.de le. -§.finiſ ne de fa cto.

Ope ptiõis: vt dicã xviij.q. ij.ducẽs ibi vi: ciꝑa in iij.di. ſi.in ſi.

Et procedit hoc ordine. Primo probat q̄ fratres et domestici testes non sunt admittendi. postea dat solutionem. Dicit ergo q̄ tam leges q̄ canones ꝓhibent domesticos testes aduersus extraneum assumi. Nam ꝓ se quis testificari nō potest: sed contra se fic. r ideo cum isti ferunt testimonium super rebus ecclie sue que spectant ad suam vtilitatē, nō sunt audiendi. Postea solui dicēs q̄ in causa criminali est hoc seruandum: sed in causa eccle bene admittūtur domestici testes: vt in seq̄. ca. patet.

a ¶ Aliꝰ suis fratribꝰ. In causa criminali nunq̄ admittuntur domestici: vt. iij. q. v. c. j. nisi in duobus casibꝰ: scz cum canonici accusant prelatū suū: vt. ij. q. vij. latoꝛ. r cum accusatur matrimonium ꝓpter cōsanguinitatē: vt. xxxv q. vj. ca. j. similiter in causa ciuili non admittitur domesticꝰ. iij. q. iij. etiaz ciuili iure. Itē etiā nisi in causa ecclie sue: vt. j. e. c. j. r extra de testi. insuper. Sīr ad ꝓbādum consanguinitatem admittitur domesticꝰ. vt. xxxv q. vj. c. j. sīue agatur ad contrahendum, sīue ad dirimēdum matrimonium: vt extra qui matri. ac. pos. vide

Testificari ꝓt q̄s q̄ domestici.

tur. Sed pro alio impedimento matrimonij domestici non admittunt, etiam si velint probare affinitatem: vt extra de testi. in ſſis. Jo. Sz ꝛtra videt dicere decre. eꝛ de testi. super eo. r ſſc de facto seruat: r in illa decre. in literis, suspitio erat ꝛtra eū: qs sheterat cum vxore per septē annos: r etiā ibi super affinitate inducebant domestici. ꝓterea vt notauit ibi T. familiares sui erant vel domestici, q̄ꝰ imperare pōt rōne ꝺñice vel patrie potest: az, als domestici bene admittunt. ꝛ B.

9 Aliꝰ ij. q. iij. etiā ciuili ture. nam merces non sunt de testi. ff. ō pe. respicie Jus. F. furti. C. ō his q̄ ad eccl. confu. pñt. Archi.

Super prudentia. q̄ Cæsus. Guido archiepiscopꝰ Ueneñ. apostolice sedis legatꝰ in causa que verſabat inter canonicos scti Stephani, r canonicos sancti Joānis: canonicos sancti Stepphani ad perhibēdū testimonium veritati recipere nolebat, quia domestici erant: quare paschalis secundꝰ scribit sibi r docet q̄ in causa criminali testes domestici nō assumantur: sed in ciuili ecclesiastica potius ipsi q̄ alij recipiātur: ꝓcipit ergo sibi vt a testimonio ferēdo nullo modo repellat clericos sancti Stephani, dūmodo idonei videāntur. Illis literis, quibꝰ causam illam commiserat sibi: vel alijs literis super testibꝰ recipiēdis sibi missis primo.

b ¶ Stephani. vnꝰ canonicus potest inducere in testimonium suum concanonicū cōtra eiusdē ecclesie canonicos, quia nō est magis domesticꝰ alterius q̄ alij: r par affectionis causa sū: spitionē excludit: vt. ff. de ri. nup. nō solum. ff. i. sicut et potest ipsum inducere cōtra suū prelatū: vt. ij. q. vij. latoꝛ. Sed nunquid potest eius inducere cōtra canonicū alt criꝰ ecclesie? ꝛ dicit q̄ nō. Tu potes dicere q̄ sic, q̄ nō est domesticus istius, sed ecclesie tantū, sīr prelatꝰ iste pōt induci in testez pro ecclesia sua: dū tamē alius ꝓstruatur qui nomine ecclie agat: vt extra ō testi. insuper. ꝛ nec dicun

Canonicꝰ pro canonicꝰ testimonij. potest.

tur isti ferre testi: monium in ꝓpria causa, q̄ causa ecclesie nō est causa C. de singulorum: vt. xij. q. ij. qui manumiſſi tantur. sic legatariꝰ fert testimoniū in q̄ causa testamēti in cuius quo aliquid eiꝛ negotium est, vt instr. de testa. Sed nōne ta libus imperat ab ecclesia? ergo, non possunt esse testes ꝓ illa: vt. iij. q. iij. Idoneis? Sed istud est in fauorem religionis. nam cōtra rationem ꝓ religione iudicat: vt. ff. de relig. r sump. sunt persone. sed licet dicā q̄ vnꝰ canonicꝰ potest esse testis in causa sui cō canonici, nō tamē dico q̄ possit esse iudex suus ꝓpria extraneū: q̄ minor causa repellit aliquē a iudicio q̄ a testimonio: vt extra de offi. deleg. cum R.

Adde. ff. ō. fig. ꝓceps C. de dignitatibus: vt. xij. gnitus senatoꝛ. sic rū. ij ꝛ exercuius testamēti in curiose negotium, vt instr. cloth et administratoꝛ. ꝛ eiꝰ dem negocio testes esse nō pñt. ff. de test. mandatio. Ar.

c ¶ Tractauerūt. quia ea que in capitulo gesta sunt, melius possunt ꝓbari per canonicos q̄ per alios: vt extra de testi. veniens. in fi. ij. lex dicat als inter domesticos facile quid confingi posse pro negocij qualitate: vt C. de dona. data.

d ¶ Et vsu. ij. q. ix. testes.

¶ poteſt. ¶ Iste. ſ. diuiditur in duas partes. In ꝑma ſoluit aliter quam superius dixerat, dicēs q̄ domestici ad testimoniū non admittūtur pro eo cuius sunt domestici. supradicti autē clerici nō ꝓ domesticis admittuntur, ſed ꝓ ecclesia que mater est oim. In ſcda parte dicit q̄ ꝓbri in cōtractibꝰ secularibꝰ nō debēt ad testimo-

niū vocari.si tamen casu interfuerint /iubēte episcopo testimonium ferre possunt: vt in seq.ca.docetur.

QUāq̄. ¶Casus Questū fuit ab Eugenio vtrum sacerdotes sint vocandi ad testimoniū super ꝓficiendis instrumentis in negocijs secularibus? Et rñ.q̄ nō.si tñ casu interfuerint, vbi laici nō inueniunt idonei/ iubēte epō possūt dicere testimoniū ne ꝓbitas occultet.

a ¶ Non rogent. an possit clericꝰ cogi/notaui.ij.q.vj. statuendum.

b ¶ Euētu.ſ.iiij. q.iij.ad fidem.

c ¶ Vel audierit Et hoc est in illis casib⁹ vbi testimonium valet de auditu: vt.iij.q.ix.ſ debitum.

d ¶ Occultetur. Istud est regulare q̄ i defectū pbationū quilibet possit cogi: vt eē de testi.cogen. puenit. immo talis admittitur qui alꝰ non est idoneus: vt.iiij.q.iij.item serui respondeo. Simile est.ly.dist.prīcipio, & de consecr.dist.iij.in necessitate.q.C.de hereti.l.vlti.

e ¶ Coā se. Sed qualiter testat clericus coā epō cū causa versatur coram laico iudice, cum cōtrārta causę diuidi non debeat: vt extra de seḡſt. ad hec. Rñ. hoc est priuilegium clericoꝝ q̄ nō cogunt coā quolibet iudice testari: sicut egregie psone nō cogunt coā quolibet iudice testari: vt.ff.de iureitur.ad personas.

f ¶ Competentibus. sez iudicibus ecclesiasticis.

g ¶ Aut aliter. Id est vt committat epō aliquib⁹ qui recipiant testimonia ipsorum.

QUod aūt. ¶Casus. Hic intitulat.iij.q. in qua q̄ritur vtrū sit vsura si aliquid preter sortē exigat. Et certū est q̄ sic: nisi cū ecclesia mutuat pecuniā laico ad hoc vt predictū ecclesiasticus de manu laici redimat: quo casu fructꝰ ecclesiasticī fundi preter sortem retinere dit. vt dicit Inno.iij. in prima decre. de fen. & Alexā. de vsu. in prima decre. in fi. Sil'r non licet aliquid expectare preter sortē: vt.j.e.ca.j. Spes enim facit vsurarium sicut simoniacum. arg.j.q.iij. non solum.

h ¶ Qō autē. Hic querit an vsura sit vltra sortē aliq̄d recipere? Et certe sic: nisi in.v. casibus. Primo i casu facto.vlt.c. vtore ecclie, eē de vsur.c.j. & ca. cōquestus. Scōo: cum vlt. fm fideiussor soluit sortem & vsuras/pōt vsuras petere: vt Jo.6.ff. de fideiuss. constitutus. Tertio: & cū pena petit preter sortē: vt.xij.qō.ij. in legibus. Quarto, & cū petitur vsura tanq̄ interesse: vt dicā.j.e.q.iiij.qm̄ multi. & ff. ꝓ socio.l.socius qui. Quinto, & cum recipitur aliq̄d pro re q̄ nō cōsistit in pondere, numero, vl' mēsura: sicut in locatione. Iē in sexto casu rōne incertitudinis: vt extra de vsur. in civitate, & nō solū qbūq̄ lucrū, sz etiā ipa spes facit hoiem vsurariū: vt.j.e.ca.j. sicut spes facit hoiem Cōtra- simoniacū: vt.j.q.iij. non solū. Ad intelligētiā aūt huiꝰ ctꝰ duo q̄nis scias q̄ duo sunt ꝛtractus qui de natura sui gra fūt gratuiti sunt: vt mutuū et cōmodatū. In mutuo certus est et requirit q̄ sit gratuitū: alioquin est vsura. Iē si cōmodatū non est gratuitū: non quidē est vsura. sed tñ si aliquid recipit pro cōmodato, statim desinit esse cōmodatum: qz aut recipitur aliquid pro re ipsa, aut pro vsu rei. Si pro re ipsa aliquid recipit, aut est pecunia, aut alia res. si pecunia/est emptio seu venditio. si alia res/erit ꝛtractus permutationis. Si ꝓ vsu rei accipit pecunia/erit Jctꝰ locatiōis. si res alia erit cōtractus inoiatꝰ: do vt des vel do vt facias. oēs isti cōtractus sūt liciti laicis etiā causa negociationis: vt.lxxxviij.di. fornicari. Clerici tñ inquātum possunt debent abstinere ab emptione et vēditione: qz illud nō facile fit sine peccato: vt.j.de peni.dist.v.quantas. tamen in causa necessitatis permissuz est clericis negociari: vt eē nec. vel mo. ca.j. Licitum tñ est clericis emere aliquam rudem materiā, & inde aliq̄s artificium facere si ḡs sua non sufficiunt: vt xxj.dist.clericus victū. & xxj.q.j.c.j. de cōse.dist.v.nūq̄. et runc nō acquirit lucrū ex negociatiōe, sz ex artificio. talia em̄ lucra licita erant apostolis: vt.xxj.q.j.ca.j.

Clerici an possint emere et vēdere

Arg. ff.de in reiurā.

SI fenueris. ¶Casus. Aliquis dedit pecuniā mutuā, & preter sortem aliquid expectabat. quesitum fuit ab Aug. vtrum sit vsurarius? Et rñ. q̄ sic.

i ¶ plus q̄. Supple quod cōsistit in pondere, numero, & mensura. Sed in equo & domo aliud est, qz ibi licitum est recipere sortem et lucrum. et est ea ratio: qz in predictis que consistunt in pondere, numero, & mensura, transfertur dominium, cū illud sit mutuum. Unde res illa statim est periculo illius q̄ recipit eam. vnde in conueniens esset vt nomine illius rei magis grauaretur: sed domus & equus non sunt periculo sui. vnde non est inconueniens si alꝰ grauaretur pro re tali dando aliquid. ad hoc facit. ff. de iureiuran. eum qui. Sed contra hoc obiicitur. Pone q̄ aliquis vendat vsum pecunie: et recipiat in se periculum pecunie. talis contractus non est vitiosus: quia cū vsus sit illius qui vendidit: licite potest eum vēdere. & sic habes q̄ aliquis pro pecunia potest recipere pecuniam & aliud in hoc casu: alꝰ non. & hoc ideo: qz pecunia non deteriorat̄ur: sed alie res deteriorant̄ur. Item nōne si creditor alicui gratis mutuat pecuniam: venditor tenetur et antidota: vt extra de testa. cum in officijs. & ff. de peti. here. sed etsi. ff. consulnit. et naturaliter est ei obligatus ad aliam. quare ergo illam naturalem obligationē nō pōt deducere in ciuilem. scilz vt pactū fiat pro illa dāda: ad quā tamen tenetur: cum etiam talia pacta interueniant in spūalibus ad que alꝰ quis tenetur. eē de preben. significatum. & extra de elec. significasti.

k ¶ Expectes. Ex pacto fm quosdam: vel etiā sine pacto: qz sola spes facit vsurarium: vt hic. Sed dd si mutuet eo pacto vt sibi etiaz remutuet cū opus habuerit? Non credo q̄ illud posset deducere in pactuz: & ita hic

¶ Jsta3 naturalis obligatio non potest deduci in pactum. ¶ Sniaz3 Sof. eē ō vsur. 2 sulnit sz gl. p= cedens vī inue rīū. gñaliter ōr pecun. item nonne, vt. f. q. iij. torum. Archi.

Putant. ¶ Casus. Quidā pecunia mutuata pecuniam p3o vsura recipere nolebant: sed munuscula, quod dicebāt nō esse vsurā. sed hiero. dicit q' quicquid vltra sortem recipitur, vsura reputatur.

a ¶ Pecunia. strictē sumitur hic nomē pecunia. nam re īriū. gñaliter ōr pecunia quicqd habes vt. f. q. iij. torum.

Periꝛ. ¶ Casus. Quidā cum pecuniā mutuassent negociatoribus / de lucro mercium partē recipiebant. questū fuit ab Amb. vtrū hoc debeat reputari vsura: Et respondet q' sic, nō solum hoc: sz etiaz quicquid vltra sortem exigitur, quo cūqꝫ nole censeat, dicitur vsura: et ad hoc probandū authoritatē legi mo saice inducit.

b ¶ Precepta. nolunt quidā facere cōtra legē, sed faciunt fraudem legi. Jste vero facit fraudē legi qui observat ꝓba legis / sed mentē eius circūuenient: vt. ff. de legib⁹. fraus. Fit fraus legi quatuor modis. De re ad rem. l. quando in fraudem datur aliqua res: vt hic: 2. f. q. j. sunt nōnulli. talis est fraus Macedoniani. ff. ad maced. l. sed iulianus. ℌ. mutui. Jtē de persona ad personā: vt cuz ꝺs sub persona alterius exerceat vsurā. vt. xl vj. disti. sicut non suo. 2 cum maritus nō pōt aliquid dare vxori, supponit aliā personā cui det: vt. ff. de dona. inter virum 2 vxo. hec ratio. ℌ. vlti. Jtē de vno cōtractu ad alium cōtractum fit fraus: vt cuz mulier nō possit dare aliquid viro, fingit se vēdere ei: vt. ff. de dona. inter vi. 2 vxo, si spōsus. ℌ. circa. sic, xvj. q. iij. si sacerdotes. Jtem de vno contractu ad alium fit fraus, sed alio modo: vt cuz mulier non possit fideiubere, constituit se principalem debitricem. vt. ff. ad velle. ℌuis. xxxij. q. v. mulierem.

c ¶ Legis. Jd est canonis legitime agentis: scilicet legis prophetice dicentis: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram 2c.

¶ Jsta3 naturalis obligatio non potest deduci in pactum. ¶ Sniaz3 Sof. eē ō vsur. 2 sulnit sz gl. p= cedens vī inue rīū. gñaliter ōr pecunia quicqd habes vt. f. q. iij. torum. Archi.

Periꝛ. ¶ Casus. Quidā cum pecuniā mutuassent negociatoribus / de lucro mercium partē recipiebant. questū fuit ab Amb. vtrū hoc debeat reputari vsura: Et respondet q' sic, nō solum hoc: sz etiaz quicquid vltra sortem exigitur, quo cūqꝫ nole censeat, dicitur vsura: et ad hoc probandū authoritatē legi mo saice inducit.

b ¶ Precepta. nolunt quidā facere cōtra legē, sed faciunt fraudem legi. Jste vero facit fraudē legi qui observat ꝓba legis / sed mentē eius circūuenient: vt. ff. de legib⁹. fraus. Fit fraus legi quatuor modis. De re ad rem. l. quando in fraudem datur aliqua res: vt hic: 2. f. q. j. sunt nōnulli. talis est fraus Macedoniani. ff. ad maced. l. sed iulianus. ℌ. mutui. Jtē de persona ad personā: vt cuz ꝺs sub persona alterius exerceat vsurā. vt. xl vj. disti. sicut non suo. 2 cum maritus nō pōt aliquid dare vxori, supponit aliā personā cui det: vt. ff. de dona. inter virum 2 vxo. hec ratio. ℌ. vlti. Jtē de vno cōtractu ad alium cōtractum fit fraus: vt cuz mulier nō possit dare aliquid viro, fingit se vēdere ei: vt. ff. de dona. inter vi. 2 vxo, si spōsus. ℌ. circa. sic, xvj. q. iij. si sacerdotes. Jtem de vno contractu ad alium fit fraus, sed alio modo: vt cuz mulier non possit fideiubere, constituit se principalem debitricem. vt. ff. ad velle. ℌuis. xxxij. q. v. mulierem.

c ¶ Legis. Jd est canonis legitime agentis: scilicet legis prophetice dicentis: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram 2c.

Legisit fraus ꝙdraplicit.

‡ Adō ad hoc plene no. per Jaso. i l. cunctos. col. xij. C. ō sū. trini.

‡ De hac materia plene not. eē ō pri at. ℌto ibi vīō. i sūma host. ō ℌend. emp. ℌ vlti.

generatores, et in hoc improbandus: non laudandus.

Item Hieronym⁹ sup Ezechielem libro. vj.

¶ Quicquid supra datū exigitur, vsura est.

Putant q̄dā vsuras tm̄ eē in pecunia[a]: qō, quidens divina scriptura ois retinet aufert supabūdātiā, vt pl⁹ nō recipias q̄ dediſti. ‡ Jtē alis p pecunia fenerata solēt munuscula diuersi gēris accipe, 2 nō intelligūt scripturā vsurā appellare 2 supabūdātiā q̄cquid illud est si ab eo qō dederint plus reacceperint.

Item Ambro. de Thobia.

¶ Quicqd sorti accedit vsura est.

Periꝛ refugiētes precepta[b] legis[c] cū dederint pecuniā negociatorib⁹[d] non in pecunia vsuras exigūt sz de mercib⁹ eoꝝ tanq̄ vsurā emolumēta pcipiunt. ideo audiant q̄d lex[e] dicat. ‡ Neq; inquit vsurā escarū accipies, neq; oim rerū. Jtē: Esca vsura est: 2 vestis vsura est: 2 qō cūqꝫ accedit[f] sorti, vsura est: et qō velis nomē ei imponas vsura est. Jtem si quis instaurandū ꝓuinū putat, ad negociatorē[g] mittit vt absinthiaci cupellam deferat sibi gratis. ad cauponem dirigit vt piceum vinum aut tyriacum requirat. ad lanium, vt hyllam sibi ꝓcuret. ad alium, vt sibi poma[h] adoꝛnet.

Item ex cōcilio Agathensi.

¶ Quādo amplius q̄ debet exigitur, vsura accipitur.

Usura est vbi amplius requirit q̄ qō datur: ꝙbi gr̄a, si solidos decē dederis 2 amplius quesieris: vel si dederis frumēti modiū vnū, et super aliquid exegeris.

Ece euidēter ostenditur q̄ quicquid vltra sortem exigit, vsura est.

¶ Questio. iiij.

Quod ꝙ[i] nec clerici nec laicis liceat vsuras exigere, ꝓbat authoritate Gelasij 2 alioꝝ.

Jt em̄ Gelasius papa scribens clericis per Lucaniam et Siciliam.

¶ A questib⁹ negociationis clerici abstineant.

Clerici ab ītignis[k] q̄stib⁹ nouerint abstinēdum, 2 ab oi cuiuslibet negociationis ingenio vel cupiditate cessandū. in quocūqꝫ ꝓgradu sint, si cessare[l] noluerint mox a clericalib⁹ officijs abstinere cogantur.

Item ex concilio Arelatensi primo, quod confirmauit papa

d ¶ Negociatoribus. Uidetur q' si quis pecuniā suaz dedit negociatori vt inde emat merces, et det sibi partem lucri: q' illud sit licitum. quod non concedo si periculum speciet ad recipientē, vt sit inter eos contractus mutui. sed si per illa verba societatem contrahunt: et tūc periculum spectat ad vtrūqꝫ, tūc bene licitum est q' vnus soci⁹ det pecuniā, 2 alter suppleat laboꝛes qui deest in pecunia: vt. ff. p socio. l. v.

e ¶ Lex. mosaica.

f ¶ Accedit. Ex pacto.

g ¶ Ad negociatorem. Cui creditur pecuniam.

h ¶ Poma. Uidetur ergo q' vsura differat i hoc a crimine simonie, da crimē simonie nō cōmittitur in modico: vt eē ō simo, et si questiones. ſz nō est ita. 2 ca. 2 si questiones. intelligas q' non presumitur i modico cōmitti simonia ratione persone.

Simonia an modico cōmittatur.

Quod ꝙ nec ¶ Cas. Dic intitulatur quarta ītio, qua queritur vtrum laicis vel clericis liceat vsuras accipere? Et certū est q' nō: nisi in casibus notatis supza in ꝓxima questione: et in apparatu: et in summa illius questionis.

i ¶ Quod vero. Nulli licitum est vsuras sumē: nec etiam iudeo: vt extra ō vsur. post miserabilem. videtur tamen q' in casu licituz sit etiam christiano sumere vsuram: vt J. e. ca. vlt. tamen licitum est aliquando vltra sortem aliquid recipere: vt notauit in ꝓxi. q. ō. in summa.

Clerici. ¶ Casus. Precipit Gelasius in hoc ca. vt clerici ab omni illicita cupiditate cuiuslibet negociationis se abstineant. alioquin in quocūqꝫ gradu fuerint, deponentur. Sequens ca. patet.

k ¶ Jnsignis. Licitas enim negociationes possunt clerici facere: vt extra ne cleri. vel mo. cap. j. 2 hoc cum ea sua non sufficiunt: vt. xcj. dist. clericus.

l ¶ Si cessare. Non ergo statim deponēdus est clericus ꝓpter vsuras. xlvij. dist. ca. j. Arg. cōtra. xlvij. dist.

ca.§. Sol. statim deponendus est: & quod hic dicit, refertur ad facultatem dispensandi.

Ministri.

Anonum. § Cæsar. Quidam clerici emebant vt vilius vt carius venderent: & hoc faciebant studiosa cupiditate lucrandi. Ideo statutum fuit in concilio Terraconen. si vt decetero hoc non faciat: alioquin deponentur. Stultorum est studiosa cupiditate.

Et vēdendi. In eadē forma: ſz rudi materia possunt emere cotinz et chartas, et inde facere sotulares & libros: vt. xxj. q. j. ca. j. & xcj. dis. clericꝰ nec est negociatio, ſz artificiū.

Si ḟs obliti⁹. § Cæs⁹. Quidaz clerici vsuras centesimas exigebant, vel aliquid aliud preter sortē: et vilius emebant vt carius alijs venderent. ḟre ꝓstitutum fuit a Martino papa vt q decetero talia fecerint deponant. Idē est casus seq. ca.

Ex quolibet. xxj. q. iij. placuit.

Si quis clericus. § Cæs⁹. Quidam clericus mutuauit certam quātitatem pecunie alicui certo tēpore soluendam. quesitū est in Niceno cōcilio si tempore statuto ad solutionē faciendaz velit recipere frumentum vel aliaz speciem loco pecunie sub quo precio debeat eaz recipere. Et respōdet q sub eo precio quo vendi potest tēpore solutionis faciēdi: & tantum recipiat sub eo precio donec perueniat ad summam quā mutauit. Si vero non vult speciem sed pecuniā: recipiat eam sine augmento. Ita videtur mihi questio hui⁹ capi. formanda: licet Benenen, aliter eā formauerit: nec

Mercādi. ſ deberent vendi.

Tēpore statuto. l. solutiōis tē tempore.

Decreti. Iudice vel ab alio: ſz hoc vult dicere q̄ creditor frumētum ꝓ tanta pecunia debet recipere quātum valuit tēpore solutiōis: & ita ꝓsiderādum est tempꝰ solutionis. ſz si nō est ꝓfixum: tunc estimatur quātum valet tēpore quo res petitur: vt. ff. si certū pe. l. vinum.

Nota intelligas q̄ ḃ imponiat necessitas vēditori aliud q̄ debeat accipiendi: ſz plus non exigendi. aliō em̄ Ꝑ alio nō pōt solui in uito. ff. ḃ sol. si q̄s. C. e. tit. cum alit. fm B. vſ. Archi.

Usure cā dāni vitandi possunt peti.

Que sint actiones ex bone fidei negotijs. Actiō⁹ bone fidei hꝫ dī, ab eo possūt repeti vsure, nō tāḡ vsure, ſz tanḡ interesse: vt. ff. ꝑ soc. & no. ex socius qui. & tunc ḃ exercetur vsure iudicis officio, nō in re actionis. licite enim potest quis agere ad hoc vt red datur indemnis: vt ex de fideiuſ. peruenit. c. xij. q. ij. si q̄tū. quis, de clericis, vbi agitur ad interesse.

Sed hic dic quod turpilucra hoc intelligē ſz in sacra vsura fm Ł. de hoc. & no. extra ḃ vsur. ꝑ. tera. ibi videas. Archi.

Ex cōmunicentur ministri alcarie qui fenerantur.

Ministri qui fenerātur placuit iuxta formam diuinitus daram[a] eos a communione abstinere.

Item ex cōci. Terraconēsi.

Qui volūt esse i clero, a studio negociationis abstineāt.

Anonū statutis firmatum est vt q̄cūq; in clero esse voluerit, emendi vilius et vēdendi[b] carius studio non vtatur. qḋ si exercere voluerit cohibeatur a clero.

Item ex ꝓci. Martini pape.

Alienek a clero vsuras aut superabundantiā exigens.

Si quis oblit⁹ timorem dñi & sctā ꝫ scripturarū que dicunt: Qui pecuniā suā non dedit ad vsurā: post hanc cognitionē magni ꝓcilii fenerauerit, vel centesimā exegerit, aut ex quolibet [c] negocio turpis lucri quesierit, aut per diuersas species vini vel frugis vel cuiuslibet rei emendo vel vēdēdo aliqua incremēta susceperit: de gradu suo detectus, alienus habeat a clero.

Item ex eodem.

Pro pecunia quā clericus mutuo dedit, iusto precio species accipere potest.

Si q̄s clericꝰ i necessitate solidum [d] ꝓstiterit hoc[e] de vino vel frumēto accipiat, qḋ mercādi[s] causa tpe[b] statuto decretū [f] fuerit venundari. ceterꝫ si speciē nō habuit necessariā: ipsuz qḋ dedit, sine vllo augmento reciptat.

Item ex cōci. Agathensi. iij.

Clericus nō accipiat plus ḋ̄ commodauit.

Ullꝰ clericoꝝ amplius accipiat ḋ̄ ꝓmodauit. si pecuniā, pecunia accipiat. si speciē, eandē quā dedit accipiat. & quicquid aliud, tantuz quantum dedit accipiat.

Item Leo papa.

Etiam laicis vsura damnabilis est.

Dēc hoc ꝑtereūduz q̄ꝺ durim⁹ esse, quosdā lucri turpis cupiditate captos q̄ vsurariā exercere pecuniaz et fenore volunt diteſcere: qꝺ nos vt nō tm̄ dicam⁹ in eos q̄ sunt in clericali ordine ꝓstituti: sed etiam in laicos cadere, qui christianos se dici cupiūt cōdolem⁹: qꝺ vindicari acri⁹ in eos qui fuerint confutati, decernim⁹: vt omnis peccādi opportunitas adimatur.

Item ex Niceno cōcilio.

Eiciātur a clero turpis lucra sectantes.

Quoniā mlti clerici aut rītle causa turpia lucra sectātes, obliti sunt diuini precepti quo dictū est. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā: statuit hoc sctm̄ ꝓcilium vt si q̄s inuentus fuerit post hanc diffinitionem vsuras accipere, vel ex q̄libet tali negocio turpia lucra sectari, vel etiaz species frumentoz ad sescuplū dare omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad questū[h], deiſciatur a clero: & alien⁹ habeatur ab eccleſiastico gradu.

Item Julius papa.

Turpe lucrū sequit qui minus emit vt plus vendat.

a Solidum. ſ. pecuniam numeratam.
b Hoc. l. tantum.
c Quod. l. quantum.

Usura q̃nq̃ nō fit lz ꝑ q̃tuor q̃nq̃ soluant.

Quicunq̃. ¶ Casus. Aliqui tempore messium vel vindemiarum non necessitate sed ꝓpter lucri cupiditatem emunt vinum vel annonam ꝓ duobus denarijs hac intentione vt seruent, postea donec ꝓ quatuor vendant vel ꝓ pluribus. Quesitum est a Iulio papa vtrum̃ hoc sit turpe lucrum? Et respondet q̃ sic. et dicit. ꝟ. q̃ hoc caloquitur generaliter tam de clerico q̃ de laico.

a ¶ Modium. Si aliq̃s vendat merces que modo valent quatuor, et facit pactū vt ei dentur quinq̃ ad terminū ꝓfixum: illud non est vsura si dubiū est quātū possint valere merces ille ad terminum ꝓfixum: vt extra de vsu. in ciuitate. licet si venderet longe cariori foro q̃s modo valeant, tūc esset vsura: vt extra eo tit. cōsuluit. Joan. Et q̃ dicitur de venditione mercium, intelligitur si tempore cōtractus nō fuerat vēditurus, alioquin esset vsura: vt extra eo. tit. ca. vlti. B.

Quicunq̃ tēpore messis vel vindemie nō necessitate sed ꝓpter cupiditatē cōparat annonā vel vinuz, verbi gr̃a de duob⁹ nūmis cōparat modiū⁹ vnū: et seruat vsq̃ duz vendat denarijs quatuor aut amplius: hoc turpe lucrū dicimus. Item Ambrosius in libro de bono mortis.

¶ Rapinam facit qui vsuraz accipit.

Si quis vsuram accipit rapinā ᵇ facit: vita non viuit.

Item Aug. ad Macedoniū.

¶ Nō minus crudelis est qui paupertē trucidat fenore, q̃s q̃ diuiti aliqua rapit.

Quid dicā de vsuris q̃s etiam ipse leges et iudices reddiᶜ iubent: An crudelior est qui subtrahit aliq̃d vel eripit diuiti q̃s q̃ trucidat pauperem fenore: Hec vtiq̃ atq̃ huiusmodi male vtiq̃ possidentur, et vellē vt restituerentur: sed non est quo iudice reperantur. Jam vero prudenter intueamur, quod scriptuz estᵈ: Fideli homini totusᵉ mūdus diuitie sunt: infideli autē nec obolusᶠ. Nōne oēs qui sibi videnᵏ gaudere cōquisitis, eisq̃ vti nesciūt, alienūᵍ possidere cōuincimᵒ? Hoc em̃ certe alienū nō est q̃ iure possidetur. hoc autē iure possidet q̃ iuste: et hoc iuste, q̃ bene. Omne igit̃ quod male possidetur, alienuz est. male autem possidet q̃ male vtitur. Oro a quo vsure exigende sint, Ambrosius testatur dicens.

¶ Ab illo exigere vsurā possumus cui iure nocemus.

A Billo exige vsuram cuiʰ merito nocere desideras: cui iure inferūtur arma. huic legitime auferuntur vsure, quem bello vincere non potes. ab hoc vsurā exige quē non sit crimen occidere. sine ferro dimicat qui vsuras flagitat. sine gladio se de hoste vlciscitur qui fuerit vsurarius exactor inimici. Ergo vbi iusⁱ est belli, ibi ius vsure.

¶ Questio.v.

Quod nō eleemosyne non sint facienda ex fenore vel vsurīs, nec q̃libet male acquisito Aug. testatur in libro de verbis domini tractatu. xxxv.

¶ De vsuris elecmosyne ne fieri non possunt.

Dñiuz b ferak in vsurarium.

b Spinaz. Sic ergo vsurarius est raptor. ergo in eū nō transfertur dominiū, sicut nec in simoniacū. potest tamen concedi q̃ transfertur dominum in eum. Jtē cum vsurarius nō audiatur nisi restituat vsuras quas ab aliquo receperit, ergo nec raptor, vt videtur, q̃ nō admitto. et rapina large sumit ꝓ qualibet iniusta vsurpatione: vt. xxxij. q. iij. meretrices.

Quid dicā. ¶ Casus. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima parte dicit q̃ crudelis est qui vsuram exercet, sicut ille qui facit rapinam: quia vsura restituī debet si fit sub quo iudice reperi possit. In secunda parte inuehitur cōtra auaritiam et cupiditatē vsurarū, que satiari nō potest. Et ostendit q̃ vsurarius cū peccato possidet vsuram, q̃ alienū est, et ideo restituendum q̃ iniuste possidet, et eo male vtitur.

Usure ertiā ꝙz leges nō sunt dande.

c ¶ Reddi. id est dari: quia verbum reddendi ponit ꝓ verbo dandi. ff. de verb. signi. verbū reddendi. Potest tamē dici q̃ ꝑm leges non sunt dāde vsure, tum q̃ sacre leges non dedignant imitari sacros canones, vt q. q̃ne. lij. ¶ notandum. tum quia imperator iubet seruari ea que statuta sunt in Niceno concilio: vt in auc. de eccle. tit. in prin. colᵏ. ix. sed Nicenum concilium, ꝓhibet vsuras: vt. xlvij. dist. quoniam. et. S. eo. quoniā. cum ergo imperator ꝓstitutione sua cōfirmauit statuta Nicēni concilij: patet q̃ voluit derogare omnibus legibus que loquuntur de vsurīs. Vel dicit di xi. ꝓ. dist. lege.

d ¶ Scriptū est. in ꝓlogo biblie.

e ¶ Totus mundᵒ. i. quelibet pars mundi.

f ¶ Nec obolᵒ. supple est totᵒ mūdus.

g ¶ Alienū. Cauet non fingit rē alienam illam q̃s cūm male vrīt, vt hic. et tota. xlvij. di. sicut hi. mundᵒ et extra de ꝛb. sig. ca. ius dicitur.

¶ Notro. ¶ Casᵘ. Supra dictuz est q̃ vsure nō debēt exigi. nūc ponit casum in q̃ possunt exigi, et ad hoc inducit seq. ca.

A Billo. ¶ Casᵘ. Questuz fuit ab Ambrosio a quo vsure exigi sine pcō vel recipi possint. Et respondet q̃ ab illo cui nocere meritō desideramᵒ, et contra quē bellum iuste mouemus, sed bello vincere non valemus. Hoc ca. intelligit hug. generaliᵗ de Judeo pagano, hereticō, et christiano quolibet cōtra quē bellū iuste mouet.

h ¶ Cui. Sicut nulli nocere debes, sic a nullo debes petere vsuras: vt ca. intelligaᵗ negatiue. et sic planum est. Alij dicunt q̃ ab hostibᵘ licitum est petere vsuras, nam et omnia eorum licite possumᵘ auferre: vt. xxiij. q. vij. c. j. ꝙ. et quibuscunq̃ infidēs possumᵘ nocere ei⁹: vt. xxiij. q. ij. dominus.

i ¶ Ubi ius. Justum bellum est quod geritur ex edicto principis: vt. xxiij. q. ij. iustum. Joan.

Quod vero. ¶ Hec questio diuidit in quatuor partes: in prima quarū probat per nouem auctoritates q̃ de vsuris et rebᵘ male acquisitis de quibus dominium non transfert, non possunt fieri elecmosyne. Secunda ibi: Ecōtra, Tertia ibi: Jtē obijcitur, Quarta ibi: Sed Aug. Jo.

¶ Casus. Hic intitulat quinta questio, vbi queritur an ex vsuris & rebus male acquisitis possint eleemosyne fieri. Et certe quidā dicunt q̄ ex nulla re illicite acquisita potest eleemosyna fieri: vt .j. eleemosyna. et .j. q. j. non est putāda. vbi dicitur: honora dominum de tuis iustis laboribus. & in Deute. Non accipies mercedē p̄stibuli. Alij distinguunt vtrum trāsferatur dominium vel nō. Vbi nō trāsfertur dominium, de rebus illis eleemosyna fieri non pōt, vt de rapina & furto. Vel vbi trāsfert, sed dat repetitio: similiter eleemosyna fieri non pōt, vt in vsura et re per metum extorta, & etiam in simonia. Vbi autē transfertur dominium, & nō competit repetitio, eleemosyna fieri pōt: vt de re per meretricū acquisita, et de re que datur histrioni: vt .j. c. q̄ habet. & ca. nō sane.

Ecclī. xxxiij. c.

Facit ad hāc .l. cū tibi. cum tibi not. ff. de trāsact.

Q̄ dicitur: non accipies mercedē p̄stibuli: non obstat q̄ oblatio licet de ea fieri non possit: nō p̄hibet q̄n eleemosyna fieri possit. & quod dicitur: honora dñm de iustis laboribus, non prohibet quin idem de alijs.

Eleemosyna pōt fieri possit & illicite acq̄sit.

¶ Quod vero quidam generaliter dicūt q̄ de nullo illicite acquisito potest fieri eleemosyna, nec de meretricio, nec de vsura, nec de alea, nec de histrionatu, nec de simonia. Scriptū est enim: honora abis dominū deum tuum ex iustis tuis laborib⁹. j. q. j. non est putāda. & in Deut. dicit. Nō accipies mercedē p̄stibuli. & est arg. ad hoc .j. e. eleemosyna. & .xxxij. q. iij. sicut nō sunt. nam illicite acquisita nō sunt in bonis nostris, nec nostra: vt ff. pro sol. cū duobus. §. vlti. Alij dicūt q̄ si de illicite acquisitis non transfertur dominiū: vel etiam trāsfertur sed cōperit repetitio: nō potest tamē fieri eleemosyna: vt in vsura: argu. ex de vsuris. debitores. & si simonia: vt extra de simo. veniēs. Sed si nō dat repetitio & trāsfertur dominiū, bene fit inde eleemosyna: vt si aliquid datur meretrici, illud nō potest repeti: vt. ff. de cōdi. ob tur. cau. idē & si. §. q̄dā. vnde de tali pōt meretrix facere eleemosynā. Idez de eo est quod datur hystrioni: et de eo quod extorquetur ratione officij alicui⁹: vt .j. e. non sane. Q̄ autem dicitur q̄ sacerdos nō potest percipere mercedē p̄stibuli: potest dici q̄ non debet recipi oblatio meretricis: licet eleemosyna possit inde fieri. et hec est ratio: vt propter rubotem citius cōuertatur: vt .xc. dist. oblationes. & .xvij. quest. iij. miror. Sed de illis que sunt extorta per violentiā: nō ratione officij alicuius vt de rapina & de furto: nō potest fieri eleemosyna. Dicit tamē quidā q̄ si res furtiua vēdatur: de nummis illis pōt fieri eleemosyna: qz nō sunt nummi furtivi qui dātur pro re furtiua: vt. ff. de fur. qui vas. §. vlt. quod non credo: vt extra de vsu, cum tu. in fi.

De hoc no. cē ō de ci. ex transmissa.

¶ Nolite vsur. s. Hic inculcatio verborum est: et fēr dicitur vsura vsurarum. vnde Ca nanus. hinc vsura vocat, auldūq̄ in tempore fenus.

¶ Nolite velle eleemosynas facere de fenore et vsuris[a]. Item Augustinus.

¶ Oblatio de rapina reprobatur.

Immolās ex iniq̄, oblatio est maculata. Dona iniquoz non p̄bat altissimus: nec respicit in oblationibus iniquor[b]: nec in multitudine sacrificioz eoz p̄pitiabitur p̄ctis. Qui offert sacrificiū de substātia pauperis, q̄si qui victimat filium in ꝓspectu patris sui. Panis egētiū, vita pauper est, q̄ defraudat illū homo sanguinis[c] est. q̄ effūdit sanguinē, & q̄ fraudē facit, necessariō fratres sunt.

Item Augustin. in homilia.

¶ Nō est aliq̄d rapiendū diuitibus vt detur egenis.

Hoc alios cogitat et dicit: multi sunt rpiani diuites auari cupidi: non habebo p̄ctm si suū illis abstulero & pauperib⁹ dedero. vñ em

Immolās. j. q. j. nulli⁹. & ca. non est putāda.

c ¶ Nec in multitudine. sed in meritis: vt .xxiij. q. j. odi.

d ¶ Sanguinis.

illi nil boni agūt, mercedē habere potero. sed hmōi cogitatio et diaboli calliditate suggeritur. nam si totum tribuat pauperib⁹ q̄d abstulerat: addit potius p̄ctm q̄ minuat.

Item Hieron.

¶ De eodem. Palea.

Demo q̄ rapit, motiens li hz vnde reddat saluatur. Si eos quoz fuit, inuenire nō poterit: ecclesie vel pauperibus tribuat.

Item Ambro.

¶ De eodem. Palea.

Bapinā emere nō lz, nisi ea intētione vt cui est ablata restituat. Item Aug.

¶ Furtum cōmittit qui inuētum non reddit.

Si q̄d inueniſti[d], et non reddidisti, rapuisti: cōtuz potuisti, fecisti. q̄ plus nō inueniſti, ideo pl⁹ nō rapuisti q̄ alienū negat: si posset, & tolleret. de⁹ cor interrogat, non manum. Item Grego.

supra. lxxxvj. distinct. pasce.

e ¶ Fratres. i. pares sine similes in peccato. j. e. c. multi. & de pe. dist. j. homicidiorum.

Hoc. ¶ Cas⁹. Quidā putāt se nō peccare si auferāt auaro & diuiti vt pauperib⁹ largiant. hz dicit Augu. q̄ tales diabolica suggestione mouent: qz q̄ talia faciunt, addant iniq̄tate iniq̄tati.

f ¶ Nō habebo. nec em ꝓpter bonū est faciēdū malū: vt .xxx. q. j. nosse. xxxij. q. iij. sicut nō sunt. § nō videt tn q̄ talis furtū cōmittat: qz furtū nō fit nisi adsit animus lucrādi: vt. ff. de fur. l. j. §z nō est ita: qz species lucri est ex alieno largiri: vt. ff. de fur. si pignore. §. j.

Malus ꝓpter bonū n est faciēdū.

Si q̄d inueniſti. q̄ Cas⁹. Dicit Aug. in hoc ca. q̄ si aliq̄s inuenit aliq̄d, & animo lucrādi retinuit. talis dicit raptor. nam qui alienū negat: si inueniret alienum tolleret, & dolet q̄ plus nō inuenit. deus enim respicit cor, & non manum.

Ad hoc ple ne ex ne cle. vel mo na. c. iij. Furari q̄ inrēdēs

g ¶ Si quid inueniſti. Hic notabis q̄ si inueni rem alicuam habitā, p derelicto: licet intendā eam furari: nō tn cōmitto furtū. Item si nō habeā p derelicto, credo tn cōmitto furtū. Item si nō habeā p derelicto: illr nō cōmitto furtū. si autē nō habetur, p derelicto, nec credas q̄ habeat: si eo alo accepisti, vt dño restituas: nō cōmittis furtū: hoc tn in li bello debes ptestari. hoc totū habes. ff. de fur. fallsus. §. qui alienū. Item & hoc scias q̄ si q̄s inuenit thesaurum in fundo alterius vt de rapina & furto: nō potest fieri eleemosyna. Dicit tamē quidā q̄ si res furtiua vēdatur: de nummis illis pōt fieri eleemosyna: qz nō sunt nummi furtivi qui dātur pro re furtiua: vt. ff. de fur. qui vas. §. vlt. quod non credo: vt extra de vsu, cum tu. in fi.

furtū q̄ inuenit. ff. de fur. l. j. §. fi. & ff. de acq. rer. dom. l. j. §. fi. & ff. de fur. l. j. §. fi. & ff. de fur. l. j. §. fi. & ff. de fur

Thesaurus inuētꝰ cuiꝰ est.

rū in loco pprio, statim inuētoris est. si autē in loco alieno, z casu fortuito eū inuenerit, dimidiꝰ sit inuētoris, z dimidius sit dñi loci. si vero studiose quesiuit, z inuenit eū in loco alteriꝰ, totus erit dñi loci. si vero in sacro vel religioso loco casu fortuito inuenit thesaurum, totꝰ est inuētoris: vt inst. de re. dui. §. thesaurꝰ. z. C. de thesau. l. nēo. li. x. Jo.

a ¶ Ulti Dicunt. Isti male dicūt: qz oēs scire debēt qđ suū nō est ad alios pti nere: vt. C. vnde vi conqueredat.

¶ Eqz, §. Cal⁹. In hoc capi, ostēdit Aug. qꝛ malū pcedēs (vt rapina vel inuasio) nō excusatur propter bonum sequens. z hoc pbatur duobꝰ exēplis: sc̄z primo z tertio. Et econuerso bonum precedēs nō vitiatur malo sequēti. z hoc pbat duobꝰ exemplis. s. secdo z quarto. Et not. qꝛ prima duo exēpla opponūtur sibi: et sequētia duo similiter. Sēm exemplum est ibi: Neqz si alꝰ. Tertiū ibi: Nec tyrannice ḡrtum ibi: Nec vitupereꝫ ordo.

b ¶ Justificat. argu. qꝛ bonum non imptobat propter malū cohereꝫ: nec malū apptobatur pꝓter bonū cohereꝫ: vt. l. vj. dist. xxj. qō. vndecūqz. et. xxiij. vj. plue a. v. relegētes. Artudo. gu. cōtra. xxij. q. v. xxij. q. ij. q. ielibet.

c ¶ Laudabilis. ita. z. c. id est iꝫ iniuste eḡcād. xj. cꝰ bene vtaꝫ digni q. iij. q tate, per hoc nō cōtrarie. ualescit dignitas: Arg. 3 vt. j. q. j. principatus. hoc tamē falso. v. fūc lit: vt extra de rescalabi nun. nisi.

d ¶ Injusta. i. iniuste acḡsita. Omnis em potestas a deo est. arg. xxiij. q. j. quid culpatur.

¶ Emqz, §. Cal⁹. Quesitum est ab Ambro. vtrū in causa pecuniaria que vertitur inter aliquos, possit sacerdos pro altero licite postulare? Et respō. qꝛ non: quia cōmodius est vt neuter iuuetur q̄ grauetur alter: quia ad officium sacerdotis spectat vt nemi no ceat, sed pꝓsit omnibꝰ. z facit principium. c. ad propositum Gratiani: sc̄z vt alienū nō auferam vt alteri subueniam, pecuniariter maxime.

e ¶ Demqz. Sic. xj. q. iij. nolite. cum suis cōcor. z. xiij. quest. ij. non est memus.

f ¶ Neutrū. Arg. qꝛ nulli subueniēdum est cum iniuria alteriꝰ: vt. xxij. q. ij. primū. † z caūēdum est ne pretextu nocentis innocens puniat. C. de his q̄ latro. oc. l. ij. in fi. qꝛ sanctiꝰ est. z. C. ff. de pe. absentē et pena suos tenebit auctores. C. de pe. sanctimꝰ. extra de his q̄ fiūt a malo. parte. ca. quesiuit. nec debet alteri per alterum iniqua condicio afferri: vt. ff. de re. iur. nō dz.

† punīri non dz alter p altero.

† Arg. xxij. q. iij. licut non fūt. xxij dist. qđ ait. C. ō sta. et ima l. ylri.

g ¶ Nō est sacerdotale. Arg. qꝛ sacerdotes non possunt aduocare in causis. vt h. t. lxxx viij. dist. perlatū. Arg. ctra. xv. q. ij. observandū. Sol. cōtra secularī iudice nō possunt allegare nisi pꝓ certis personis: vt extra de postu. c. j. iꝫ cōtra ecclesiastico de ne. Joā. Hodie sacerdos non potest postulare nisi pro se z ecclia sua: vel pꝓ pinctis z miserabilibꝰ personis: vt ex. e. c. vlt. B.

Puer. xv. b.

Beſſ. iij. c.

Puer. xv. d.

Ecclē. xxxiij.

Cripū. ¶ Cui soe. Quesitū fuit a Greg. an de illicite acḡsitꝫ possint facere peccatores sacrificia vel oblationes. Et respondet qꝛ non: et hoc probat exemplo Cain ad cuius munera vel personam dñs nō respexit, cum malus esset z impius: sed ad Abel z ad munera eius respexit. Dona enim iniquorum non pbat altissimus, sed bonorum.

† Also of oones iniustō erato dict.

h ¶ Scriptum. Hoc ca. expositū est. §. iij. q. vij. in gratiis. §. ecce.

¶ Contra. ¶ Dec est. ij. pō. q. §3 Jo. 6 fā. §. Cal⁹. Supra

probatū est q̄ de furto vel rapina vel cōsimilibus elee-mosyne vel oblationes fieri non debēt. Nūc ꝓbat con-tra exemplo in deo ꝛ, q̄ de vasis que mutuo acceperunt ab egyptijs, edificauerūt postea tabernaculum domi-no. Sed huic obiectioni respondet Grat. per seq. ca.

Oritur. ¶ Tanta Questi-um fuit ab Aug. vrū exemplo in-deoꝝ qui egyptios expoliauerunt auro ꝛ argēto, pos-sit quis suum pro-ximū spoliare? Et respondet q̄ non. nec iudei furtū fe-cerunt: sed precep-tū dñi seruauerūt a ¶ Sumendum exemplū. Arg. ab exemplis non esse argumentandum xij.q.ij.glia. ꝛ. ne q̄ vero. Arg. con-tra.xxxvij.dist. quit de mensa.

Exo. iij.g.

iij.pa.

b ¶ Furtū. Arg. q̄ hostes possum⁹ decipere, ꝛ eis sua auferre vt.xlij. di stin. in mandatis. xxij.q.vij.c.j.ꝛ.ij. ꝛ. dist.viij. quo iu re.ꝛ.C. De pmer. ꝛ merca.l.ij. hic tamen ideo excusan tur, quia malotis authoritate hoc fe cerunt. ꝛ ita est ar gu. hic q̄ authori-tas in malos excu-sat in illicitis: vt xlij. distin. salonitane, et de consec. dist. v. discipulos. xxij. questio. j. dd culpak. sic Abra-ham et Sampson et alij multi fue-runt excusati au-thoritate domini: vt.xxij.q.v. si nō licet. argu. contra xvj. questio. i. i ca-nonibus, et. xij. questio. ij. quicunq.

Dellicta excusant authoritate malo-rum.

Obijcitur. ¶ Hec est. ij. para. q. in qua queritur vtrum rapina in decalogo inueniatur prohibita. et probat q̄ sic per ca. seq. Jo. de san.

Ca⁹. Adhuc ꝓbat Grat. q̄ ex illicite acq̄sito velut ex rapina possūt eleemosyne fieri, nā rapina nullo dei mandato videtur esse prohibita. sed respondet q̄ cum furtum sit prohibitum, omnis illicita vsurpatio intelli-gitur esse prohibita: vt probatur.

Penale. ij. ¶ Cassus. Docet hic Aug. q̄ mal⁹ est pcīm rapere manifeste, q̄ occulte furari: ꝛ q̄ nolē fura ri in lege veteri rapina ꝛ ois illicita vsurpatio intelligi-tur, ꝛ parte eīm totū significat. A parte. Furtū ꝓm q̄

Nō tollat aliena rapere exemplo israelitaꝝ spoliātū egyptios

Oritur dñs ad Moysē. Petat vir a primo, et mulier a proxima vasa argen tea ꝛ aurea, ꝛ vestē. Non hinc quisq̄ sumēdum[a] exemplum putare debet ad expoliādum isto modo proximum. hoc eīm dñs iussit q̄ nouerat q̄d quē-q̄ pati oporteat. nec israelite furtū[b] fecerūt: sed deo iubente ministeriū prebuerūt. Jtē. Obijcitur. Aliena rapere nō est cōtra preceptū. nullo siquidē dei mandato rapina videt prohibita. Sed nomine furti ois illicita vsurpatio rei alie-ne intelligitur.

Unde Aug. in eodē lib.

Malotis pnie est violēter aliquid eripere q̄ furari.

Penale[c] est occulte au-ferre: multo malotis[d] pene est visibiliter eripere. Au-ferre ergo nolēti siue occulte siue palā hz p̄ceptū suū. Furti eīm nole bene intelligit ois illicita vsurpatio rei aliene. nō eīm rapiuā pmisit q̄ furtū pro hibuit. hz vtiq̄ furti nole in le ge veteri testamēti ꝛ rapinā[e] intelligi voluit. a parte eīm[f] to tū significauit q̄cūd illicite re rū primi aufert. His author itatibus ꝓbat q̄ neq̄ ex re-bus inuētis, neq̄ ex male con-quisitis eleemosynam quisq̄ facere potest. Sed Aug. con tra testatur dicens.

De male acquisitis bonus fieri potest.

Quī habetis aliquid de malo, facite ide bonū: q̄ non habetis de malo[g]. Esto tu bo nus q̄ bonus facis de malo: et cum ceperis aliquid boni fa cere de malo, noli remanere tu malus. nūm tui quoq̄ fiunt in bonū: ꝛ tu remanes mal⁹? Sed hoc multipl⁹ intelligit: Facit eīm de malo bonum qui reddit[h] q̄d illicite abstulit. no mine etiā mali cura ꝛ solicitu do mortaliū exprimit. de ma lo ergo bonū facit qui paupe ribus dispēsat q̄d ēm labore et solicitudine acquisiuit: iuxta illud euangelij. Facite vobis amicos de māmona[i] iniq̄tat̄ Vel ex malo acquiritur q̄d ex turpi causa possidetur: veluti cuz mathematic⁹ ex arte quā docet, vel ex futuris que pre-nūciat, nōnulla lucrat. Que vero de malo sic acquirūtur in bonum possunt cōuerti. de peccato etiam aliqua nōnun-q̄ acquirunt, que pauperib⁹ iuste erogantur.

Unde Aug. ad Macedo.

Que male acquirūtur, aliq̄ quādo bene possunt expēdi.

¶ De malo. Gra. trib⁹ modis exponit illud verbū, facite de malo bonum, ꝛ bene ꝛc.

¶ Sed hoc multipliciter. ¶ Cas⁹. Exponit Gra. hic q̄d dictū est supra in precedēti ca. vbi dz q̄ de malo pōt q̄s facere bonuz, ꝛ exponit illa verba tripliciter. Primo dz de malo facere bonū cū reddit ō illicite abstulit. Scōo q̄ pauperib⁹ dispēsat ea q̄ cuz malo. i. cura ꝛ solicitudine acq̄siuit. ꝛ hoc ꝓbat authoritate euāgelij dicētis. Facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis. Tertio, cū bonū quis expendit. i. q̄s ex arte mathematica acquisiuit.

h ¶ Reddit. vt in furto ꝛ rapina ꝛ in alijs⁹ oibus vbi non transfertur dñium, nec datur repetitio.

i ¶ De māmona. Māmon dz demon, q̄ est diuitie.

Luce xvj.c.

[a] Non mitz: cū p̄cedat culpa: q̄ put dz Aug. pl⁹ fraudā tur ledē tur dāno inocēte q̄ alij⁹ dāno pecunie. Pet.

DOn sane. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit q̄ psone possint vendere suum patrocinij vel laborem: vt medici, operarij, aduocati, z officiales. sz officiales ab vtraq̄ parte recipiūt: alij vero tm̄ ab vna. Sūt et alie psone que vēdere nō possunt: vt iudices z testes, qui magis peccant si pecuniā p̄o falsis et iniquis iudicijs z testimonijs accipiūt, q̄m̄ si accipiūt p̄o veris. In scōa parte ōt q̄ illō qō officiales acq̄runt rōne officij etiam cū peccato possūt pauperib⁹ erogare. que ḡo furto vl' rapina vel iniuste acquirunt, non sunt pauperibus erogāda. Secūda ibi: Isti si viā. Et scias q̄ hn. intelligit illud verbū: isti si viā. de oibus supradictis: scilz iudice, aduocato, teste, officiali, et iurisperito.

a ¶ Aufert. Per iudicem.

b ¶ Nec medico. p̄mittit enīz hic medicos quasi dignores, cū tamen medica nō sint maioris valoris q̄m̄ obstetrices, vt. C. cōmu. de leg. si duobus. j. respon.

c ¶ Patrocinij. hoc est ira Gra. qui dicit nihil posse recipi p̄o iusto patrocinio: vt no. xj. q. iij. nō licet.

d ¶ Ille. arg. cōtra illos qui dicūt si dedi tibi pecuniā vt p̄o me iudicares in iusta causa q̄ non possum repetere pecuniā datā: vt. ff. de cōdi. obtur. cau. l. ij. vbi ōt q̄ talis litē pdit, qz videt velle iudicem corrūpere. Ego credo q̄ possit talis repetere pecuniā si nō eo alio dat vt iudicē corrūpat: nā si dat eo ajo vtius z quietem sibi p̄seruet: tūc pōt repetere: vt pbat ex de sim. dilect⁹. sz ibi dicit q̄ repetit si nō seruat pactū.

e ¶ Accipiunt. Sportulas.

f ¶ Amouetur. Videtur distinguere iter perpetuos et temporales officiales. Temporalem vocat eum qui amouetur: perpetuum vocat eum cui perpetuo admoneturid est traditur tale officium.

g ¶ Repeti. De facto.

h ¶ Magisq̄. Hic vult dicere q̄ officiati reprehēduntur nō er eo q̄ aliqua extorquent, sed qz ea immoderate exquirūt. vnde talia non repetuntur ab eis, nisi certum sit eis salariū constitutū: tūc enim si aliquid vltra

¶ Cōc. l. diuº. cū not. ff. de re iudi. et bal. i. l. cōparationes. C. de fi. instru.

¶ Adde qui dixit recipe: no. glo. et Cy. i l. j. C. ō suff.

DOn sane quicquid abiuito sumitur, iniuriose aufertur[a]. nam plerīq̄ nec medico[b] volūt reddere honorem suū, nec operario mercedem: nec tamē hec que ab inuito accipiūtur, per iniuriam accipiūtur: que potius p̄ iniuriā non darent. Sed nō ideo debet iudex vendere iustū iudicium, aut testis testimoniū verū, qz vēdit aduocat⁹ iustū patrocinij[c], iurisperitus verū cōsiliū. Illi em̄ inter vtrāq̄ partē ad examen adhibētur: isti ex vna parte cōsistunt. Cū autē iudicia et testimonia ¶ q̄ nec iusta nec vera vendenda sunt, iniqua et falsa vendunt: multo sceleratius vtīq̄ pecunia sumit, qz scelerate etiā q̄m̄ a volentibus datur. Ille[d] tm̄ solet male sibi ablatam pecuniā repetere, qui iustū iudicium emit: q̄m̄ venale esse nō debuit. Qui vero p̄ iniquo iudicio dedit: vellet quidē repetere, nisi timeret vel puderet emisse. Sūt alie persone inferiorīs loci que ab vtraq̄ parte nō insolenter accipiunt[e], sicut officialis et q̄ amouet[f], et cui admouet officium: ab his ex to: ta p̄ immoderatā impro hoc petierint, crimine concussionis tenent: vt. xxiij. q. j. militare. z soluent quadruplum. z viij. dist. quoniam.

i ¶ Necessarie persone. ad officium tale.

k ¶ Tanq̄ sua. Argu. q̄ de rebus illicite acquisitis, dum tm̄ transferat dominiū in accipientem, fit eleemosyna: vt. S. eo. qui habetis.

l ¶ Monanda, pauperibus.

m ¶ Zacchei publicani. qui dixit: Si quem defraudaui, reddo quadruplū. z sic p̄z q̄ licite quadruplz vl' duplū peti pōt vt. xij. q. j. cum de uotissimam.

Quod vero. ¶ Hec. q. diuiditur i quatuor partes: in prima quarū probat per ca. Aug. q̄ nō agitur pnia digna si res non restituit. Scōa ibi: Si ḡo. Tertia ibi: p̄o malꝰ. Quarta ibi: Furtum autem. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic intitulat. vj. q. in qua quēritur vtrū ḡo penitere possit nisi reddat aliena? Et respon. q̄ non, si pōt reddere ea vel eorum estimationem.

n ¶ Quod ḡo. si ne sint raptores si ne fures, verā penitētiā nō possunt agere, i. fructū vere penitētie nō cōsequuntur: vt. j. e. ca. j. tamen admitti debent ad penitentiā: vt ex de pe niten. et remissio. quod quidam. z. j. de peniten. dist. iij. ¶ Hyeron. viri. z distin. v. falsas.

¶ Cōc. ter. l. j. ¶ Ē em ff. ō va. et ēor. cog.

¶ Questio. vj.

QUod vero[n] penitentia agi non possit nisi res aliena reddatur, testatur Augusti. in epistola ad Macedonium.

¶ Penitentia non agitur si aliena res non restituatur.

SI res aliena ppt̄ quā pctm̄ est, reddi possit z nō redditur, pnia nō agitur, nisi res aliena reddatur.

SI res aliena. ¶ Casus. Macedonius de quatuor questuit ab Augustino. Primo, an dimittat peccatum nisi restituatur ablatum? Et respondet q̄ non, si potest restitui. Secundo, an fur possit verberari cuz se negat habere quod reddat: putatur tamen habere. Et respon. q̄ sic. Tertio, an ecclesia p̄o talib⁹ verberatis possit intercedere. z rñ. q̄ sic, non vt ablata nō reddantur: qz sic socia criminis videretur. Quarto, an clerici debeant tales verberare, vel verberandos iudici tradere seculari. z rñ. q̄ nō: sed minari sibi humanum iudiciū aliquādo: diuinū ḡo semp: quādoq̄ clam: q̄nq̄ manifeste: prout peccatū est occultū vel manifestū: vel prout exigit diuersitas psonarū. Scōa respōsio est ibi: huic certe non. Tertia ibi: Sed nō in humanū. Quarta ibi: Sed nunquid. Nos supple clerici.

preseri a ¶ Nisi restituatur. videt hic q̄ quantocūq; tēpore quis alienam rem possederit, q̄ non currit in ea prescriptione prio: vt. xxxiij. q. ij. si virgo. nā diuturnitas tēporis nō minuit sed auget peccatū & aggrauat: ? vt. xxiij. q. j. super schisma. vnde in prescriptione rēdit bona fides a principio. ¶ Exigere. i. penas corporales infligere. Sz nonne clerici possunt vel ecclesia pōt penas corporales infligere: vt. v. q. v. illi q. 2. xxiij. q. v. circuncelliones? Respondeo, potest vel possunt, sed nō tātas quātas secularis iudex, non enim potest punire quantū ad mēbri mutilationem: vt extra de rapto. in archi: episcopatu. k ¶ Tradere. Si ergo clericus cepit furem in domo, non tradet ipsum iudici. sed si iudex furē captū ei abstulerit vi, non imputat clerico. alioq̄n licite auferrentur clerici sua: vt. xxiij. q. v. vnum solum. Item nec clericus deposītum tradet eps iudici. extra ō iud. at si clerici. Vt dic q̄ clerici tales maleficos possunt tradere curie: non vt puniantur ad sanguinis effusionem, sed alio modo: vt extra de in: ij. ps. de. ita quorūdā. et xj. q. j. si quis sacerdotum. ? ? De l ¶ Clam. si est oc hoc etiā cultū. ij. q. j. si peccauerit. no. xxiij. q. vj. m ¶ Palā. Si est manifestū. vj. q. j. mianus, si omnia. ibi vi. n ¶ Diuersitas. deas. 2 argu. q̄ sm diuersitatē personaruz laicos, diuerse pene statuunt: vt. xj. q. ij. fraternitas. xxiij. q. iij. corripiant. ¶ Si vero rē alienā. Vbi ō hoc ibi dicit. Nunc vero ponit Hra. casum in quo non ipsa sed loco ei⁹ estimatio est restituēda, puta cū res aliena fuerit cōsecrata. ob hoc inducit sequens ca.

ta. vel. te prescriptionis habuit bonā fidē: tūc nō. si res illa facta ē sua eccle. de beneficio iuris. ēt ō ex vnde tunc non est q̄ dux. i dicendū q̄ habeat ma. cuz cōscientiā rei alienē: licz post tēpus prescriptionis inciat scire rem alienam fuisse: nisi velis intelligere. i. rei q̄ fuit aliena. Qui ? Ut dam ? tamē dicit ala. q̄ si aliquis rē prescriptā haberet ex dic vt no. ēt ō ēs lucrativa, tenetur ipsam restituere si remorder ipse cōscientia: quia nihil deperire credimus ecclesie vtilitatibus si ea que sunt aliena reddātur: vt. liij. dist. generalis. sed si eam habet ex causa nō lucrativa, non tenetur: vt. ff. de his que fraudem. qui autē. ¶. si quid cuz pupillo.

sed simulat. si autez veraciter agitur, nō remittit peccatum nisi restituat[a] ablatū: si (vt dixi) restituī pōt. plerūq; em̄ qui aufert, amittit siue patiendo[b] malos, siue ipse male viuendo nec aliud hz vnde restituat.

¶ Huic certe non possum⁹ dicere, redde[c] q̄ abstulisti: nisi cū habere credim⁹, et negare. verū quidē si aliquos sustineret cruciari⁹[d] repēre dū existimatur habere q̄ reddat, non est iniq̄tas: q̄ si non est vnde reddat ablatā pecuniā: tū duz eā per molestias corporales redderе cōpellit: pcti[e] q̄ male ablata est, penas luit. ¶ Sed nō inhumanū est etiā p talib⁹ intercederet[f], nō ad hoc vt minime restituant aliena: sz ne frustra homo in hominē seuiat. 2 paulopost. Illud ꝯo fidētissime dicerī, eū q̄ p hoc ad hoc interuenit, ne male ablata restituat: et q̄ ad se cōfugientem (quātū honeste pōt) ad reddē dū nō cōpellit: sociū esse fraudis et criminis. nā misericordi⁹ opē nostrā talib⁹ subtrahimus[g] q̄s impēdimus. Nō em̄ opē fert q̄ ad peccandū adiuuat: ac nō pot⁹ adiuuat[h], sed obuiat subuertēdo atq; opprimēdo. Sed nūquid nos ideo aut exigere[i] aut exigendū tradere[k] vel possumus vel debemus? Agim⁹ quātū ē p alis facultas dat: 2 humanū q̄dē nō nūq̄, sz maxime ac semp diuinū iudiciū cōminātes. Nolentes autē reddere q̄s nouimus et male abstulisse, 2 vnde reddāt hre: arguim⁹, increpam⁹, obtestamur, quosdā clā[l] quosdam palā[m]: sicut diuersitas[n] psonarū diuersam videt posse vel velle accipere medicinam. Si vero rē alienā q̄s cōsecrauerit: nō eandē, sed estimationem eius restituere debet.

Unde Grego.

¶ Aut rē alienā cōsecrat, eiꝰ estimationē restituat.

Imperim⁹ nullā extitisse causaz p q̄ res eorū potuissent rōnabiliter a te occupari, atq; eas inconsulte ac temere consecrari. idcirco experiētie tue precipimus vt quia q̄ semel cōsecratum est eis° non valet vltra restitui: nam. ¶ Hec est secunda pars. Jo. de san. ¶ Casus. Dictū est supra q̄ res aliena dño restitui debet. Nunc vero ponit Hra. casum in quo non ipsa sed loco ei⁹ estimatio est restituēda, puta cū res aliena fuerit cōsecrata. ob hoc inducit sequens ca.

Imperimus. ¶ Casus. Aliquis rapuit argentū vel aurum. eps hoc sciēs, calices inde factos remisit 2 inconsulte cōsecrauit. Precepit ergo Gregorius structo cuidam vt cōpellat episcopum ad estimationē rei ablate q̄ dz te, 2 non ad rem ipsam cōsecratam. Et dicit Beneuē. 2 reddita Hugo. hoc innuit, q̄ episcopus qui consecrauit, ra ipsi eprotfuit illius argenti 2 auri. clue sm o ¶ Eis. i. laicis: quia res semel consecrata non debet L. 2 h⁹ ammodo ad prophanos vsus redigi: vt. xij. q. ij. aurū. etiā no. et. j. de consē. dist. j. ligna. Si autē res illa fuisset alicui⁹ Ray. in ius ecclesie illi bene esset restituenda: vt. xij. q. ij. apostolicos. ¶ 2 xvij. q. iij. questi. aliud tamen est in re animata. Nam si seruus alicui⁹ fuit consecratus, bene re: ¶. item stituitur dño suo: vt. liij. dist. ex antiquis. sed hoc ideo pone. est, q̄ tunc seruus fit res alata, delinquit permittendo se Archi.

l ¶ Exigere. i. penas corporales infligere. Sz nonne clerici possunt vel ecclesia pōt penas corporales infligere: vt. v. q. v. illi q. 2. xxiij. q. v. circuncelliones? Respondeo, potest vel possunt, sed nō tātas quātas secularis iudex, non enim potest punire quantū ad mēbri mutilationem: vt extra de rapto. in archiepiscopatu. k ¶ Tradere. Si ergo clericus cepit furem in domo, non tradet ipsum iudici. sed si iudex furē captū ei abstulerit vi, non imputat clerico. alioq̄n licite auferrentur clerici sua: vt. xxiij. q. v. vnum solum. Item nec clericus deposītum tradet eps iudici. extra ō iud. at si clerici. Vt dic q̄ clerici tales maleficos possunt tradere curie: non vt puniantur ad sanguinis effusionem, sed alio modo: vt extra de in: ij. ps. de. ita quorūdā. et xj. q. j. si quis sacerdotum. ? ? De l ¶ Clam. si est oc hoc etiā cultū. ij. q. j. si peccauerit. no. xxiij. q. vj. m ¶ Palā. Si est manifestū. vj. q. j. mianus, si omnia. ibi vi. n ¶ Diuersitas. deas. 2 argu. q̄ sm diuersitatē personaruz laicos, diuerse pene statuunt: vt. xj. q. ij. fraternitas. xxiij. q. iij. corripiant. ¶ Si vero rē aliena. Vbi ō hoc ibi dicit. Nunc vero ponit Hra. casum in quo non ipsa sed loco ei⁹ estimatio est restituēda, puta cū res aliena fuerit cōsecrata. ob hoc inducit sequens ca.

d ¶ Cruciatus. Arg. q̄ qui pauperes sunt, 2 nō sunt soluēdo, semper verberādi sunt pro debito: vt. xij. q. ij. fraternitas. et in. l. libertus. et hoc est verum vbi cōueniuntur ex maleficio. sed si cōueniuntur ratione cōtractus alicuius, tūc sufficit cedere bonis: vt. C. qui bo. cedere. pos. l. vlt.

e ¶ Peccati. ergo adhuc non est liberat⁹ a debito, sed tantū a pena. vnde si postea peruenerit ad pinguiorē fortunā, eque pōt reuenire sicut ille q̄ ex aliquo ꝯtractu est obligat⁹. inst. de ac. ¶. vlt. 2 ēt de sol. odoardus.

f ¶ Intercedere. vt. xxiij. q. v. reos. xvij. q. iij. reū. 2 est hic arg. q̄ clerici⁹ in foro seculari pōt aliquē defendere in causa sanguinis: vt. xxiij. q. v. c. j. ¶. 2. ij.

g ¶ Subtrahim⁹. Arg. ff. v. q. v. non omnis.

h ¶ Adiuuat. Arguit q̄ nō debem⁹ dños nostros iuuare in illicitis. xj. q. iij. si dños. 2 ca. nō semper.

ordinari.sz res inanimata in nullo delinquit, vt vlcē in simili. vij.q.j. episcop⁹ in diocesi. Eandem rationem assignat lex q si nescio vbi sit seruus me⁹, nō ideo possessionem ipsi⁹ perdidi. sed aliud est in his que anima carent: vt. ff. de acquir. pos. si rem mobilem. z l. pomponius. in prin.

iij. ps. Ex isto ter. iterq aliquē ds rem suā vendere cogit. con cor. ter. i. l. ii. ff. ad legē tu. dan. no. dat. in. l. an nonaz. ff. de na. et ex. cri.

¶ Quo malis affert. ¶ Hec est. iij. pars quest. Jo. de san.

¶ Casus. Adhuc pbat Gratian⁹ q ecclesia pro malis intercedere potest et non eos temere defendere. z ad hoc inducit seq. ca.

HIj qui in furtis. ¶ Casus. Quidā noie Roman⁹ Romane ecclesie defensor latrones remere defendebat. gre Grego. scipit ei ne fures iniuste defendat, ne ex hoc ipsa infametur eccl'ia, sed monendo z intercedendo opem ferat inquātū decet ecclesiam.

iiij. ps. Ecclie immunitate nō oēs malefactores ponunt. a alias furtū.

a ¶ Iniuste. i. nimis improbe z importune. et hoc verum est cū scit aut credit eos iuste cōdemnatos. Si autez fugerint ad ecclesiam, tūc omnibus modis quib⁹ potest tenetur eos defendere, nisi sit public⁹ latro / vel nocturn⁹ depopulator agrorum: vt xvij.q.iij. reum. z ca. sicut. z extra de immu. eccle. inter alia. Si autez fuerit iniuste cōdemnatus: tunc ecclesia tenetur eū modis oībus iuuare. vnde ifud est preceptū: Eripe eum qui ducit ad mortem: vt. xxiij.q.iij. non inferenda,

¶ Furtum quē. ¶ Hec est. iij. pars. q. fm Jo. de san.

¶ Casus. Quia supra facta est mētio de furto: ideo nūc ostendit Gratian⁹ q furtum magis consideratur in affectu furantis, q̄ in quantitate exteriori. z ad hoc inducit sequens cap.

HUr autem. ¶ Casus. Ostēdit hieronymus in hoc cap. q furtū ita committitur in re parua sicut in re magna: vbi magis attēditur mens furātis, q̄ quātitas rei ablate. Et hoc pbat ad instar fornicationis, studij tui sit vt ipse eps debeat precū dare. ¶ Quo malis autē apō principes eccl'ia ds intercedere, non eos temerario ausu defendere.

Si fūr Gre. Roma. defensoril.

¶ Ecclesia p malis intercedat, non eos temerario ausu defendat.

HIj q in furtis publicis implicati sunt, a nobis non videantur iniuste defendi: ne opinionem male agentiuz ex indiscrete defensionis ausu in nos vllo modo transferamus: sed quantū decet ecclesiā, admonēdo, z verbū intercessionis adhibendo, q̄bus valetis succurrite vt aliis opē feratis, et opinionē sancte ecclesie nō inquietis. Hurtuz autē non tam in quātitate rei q̄ in affectu furantis considēratur. Vnde ihieron⁹. in epistola ad Titum.

¶ Nō solū in maioribus furtus cōmittit. q̄ etiā in minoribus.

HUr q autē nō solū in maioribus sz in minoribus etiā iudicatur. non em qđ furto⁹ ablatū est, sz mēs furantis attēdit. Q̄o in fornicatiōe nō idcirco diuersa sit fornicatio si mulier sit pchia aut deformis, ancilla aut ingenua, paupcula aut opulēta: sz qualiscūq illa fuerit, vna est fornicatio: ita in furto q̄tūcūq ds abstulerit, furti crimē icurrit.

¶ Causa. xv.

Quidā sacerdos crimie carnis lapsus esse perhibetur antq̄ sacerdotalem benedictionem cōsequeretur. postq̄ vero sacerdotium adeptus est, in furorem versus quendam interfecit. recuperata vero sanitate, apud episcopū accusat ab eo cum qua lapsus esse dicitur. eps autē die dñico causam examinat. sacerdos inficiatur crimen sibi illatū. quorūdam clericorū sibi patrocinia querit. illi ro non sine precio sibi patrocinantur. tandē eps confessionē questionibus extorquet. demuz sol⁹ z absq synodali audiētia illum sentētia ferit. Querit autē an ea q̄ mēte alienata fiunt, sint imputanda? Si cōo: an p impensis patrocinijs liceat clericis munera exigere? Tertio: an ex mulieris cōfessione iste sit cōdemnand⁹? Quarto: an die dñico eius causa sit ventilanda? Quinto: an sibi neganti purgatio sit deferenda? Sexto: an eius confessio cruciatibus sit extorquenda? Septimo: an absq synodali audientia episcopus valeat sacerdotem dānare? Octauo: si sponte cōfessus est aut ab aliis conuict⁹ fuerit q ante ordinatiōnē peccauerit: an suscepti ordinis officiuz exeq̄ sibi liceat?

b ¶ Quod furto. huic obuiat quod dicit. ff. de abig. l. j. vbi perpenditur q magis quis punit pro bone q̄ pro one: qz p bone dat v. bones pro one iiij. Sz dicas q ibi dicit q dabit. iiij. ones: intelligē preter illā quā abstulit. Item est contra extra de si. z si questiones. vbi nō cōmittit simonia in modico sicut in magno. sed intelligē q ita nō presumitur cōmitti in modico sicut in magno. quandoq; tñ p modico nec magis nec minus: vt de conse. dist. ij. reuera. in princi. vbi dicit q oēs in deserto mortui sunt: et tamē duo ex eis non fuerunt mortui: scilz Caleph z Josue. lxxvj. dist. leiunium. sic ergo pro minima re potest agi q furtū sit mortale. z instit. de re. di. ij. gallinarū. Licet actio ō dolo nō det p minima re vt. ff. de dolo. l. ē.

Simonia nō fit modico.

Furti pro modico agit.

c ¶ Fornicatiōe. ij. dixit magis peccari cū pulchra q̄ cuz deformi: quia magis volupt⁹ cognoscit pulchrā. sz in deformi q̄tūpōt, absoluit se. Baz. dixit magis peccari cum deformi: da plura sunt que suadent commisceri pulchre q̄ deformi, scilicz pulchritudo eius et libido.

Quidā sacerdos. ¶ Casus. Supra in prima causa tractatum est de auaritia que obumbrat mentem clericorum. sed quia incontinentia idem facit, idcō subnectit. xv. causam, in qua de incontinētia tractat et de his que fiunt mente alienata, z de aliis malis. que vt melius pateant, thema proponit de quo octo elicit questiones. ¶ Casus thematis talis est. Quidam cuz esset clericus, fornicationem commisit: postea sacerdos factus furiosus quēdam hominem interfecit. recuperata sanitate mulier quā cognouit, ipsum apud episco-

pū accusat. Dle vero dominico episcopus causam examinat: sacerdos crimen negans acquirit patronos pro precio: tandem episcopus ille confessionem verberibus extorquens, absq; synodo episcopotum & cōcilio illum condemnauit.

Quod autem hec questio diuidit in duas partes: in quarum prima probatur q; ignorantes et pueri nō peccāt si ignorātia est inuincibilis, s. cū nullo modo potuit scire q̄uis daret operam. Si autē scire potuit, et nō dedit operā, non excusatur a toto: sed a tā to. i. in parte. ita intelligenda est litera vsq; ad. c. merito queritur. Secūdo ibi / De furiosis. Jo. de san.

Gallus. Hic intitulatur p̄ma questio, vbi querit an ea que fiunt mēte alienata / debeant imputari? Et rñ. q; non: vt. J. ea. aliquos. 7. c. illa. 7. ō. ill. q ir. indicas. et procedit hec ordinē. Primo. pbat q; ea que fiunt in alienatione mentis / nō imputātur: postea. pbat cōtrariū: 7 respōdet allegatie: tandē dat veram solutionē: vt J. e. H. vlt. Ostēdit ergo p̄mo. ō. q; siue peccata procedant ex voluntate, siue ex carnis infirmitate, semper imputantur ad penam: qō probat quatuor authoritatibus. postea. pbat cōtrariū: cū peccatū sm Aug. sit adeo voluntariū, vt nullo modo sit peccatum nisi de voluntate procedat.

a Quod autē. Nota q; si quis est ita alienat⁹ mente q; nescit quid faciat, nec discernit, nec intelligit, non imputatur ei quod facit. J. eo. aliquod. et. c. illa. et. xvij. questio. ij. gonsaldus. 7. iij. questi. ix. indicas. Quidam tamen distinguunt q; si sua culpa incidit q̄s in alienationem mentis, imputatur ei: si sine culpa, non vt. J. e. si quis insaniens. quam distinctionem nō admitto. ō. allegat pro et cōtra. Et ad intelligētiam eius quod dixi, not. q; infirmitas alia est animę: alia est carnis. Infirmitas animę duplex est: vna dicitur ira vel odium / vel delectatio: 7 hec est peccatum: 7 que ex tali infirmitate fiunt / imputantur. Alia est pena: vt est oblivio / ignorantia: et que ex hac fiunt / quandoq; imputantur / quandoq; non. Similiter infirmitas carnis duplex est. Una est fomes peccati: scilicet originale peccatum: et que ex hac causa fiunt, imputantur. Alia est pena peccati vt febris, 7 furor: 7 que ex hac causa fiunt / nō imputantur si non discernit quid agat.

Mente alienato an sit imputādum q̄ facit. Alie infirmitas est duplex

Questio.i.

Quod autē[a] q̄ alienata mēte fiunt, non sint[b] imputāda: facile videt posse p̄bari. Peccata nāq; alia penes voluntatē animi, alia circa nature infirmitatē videt p̄sistere. Est aūt volūtas (vt Aug. ait i lib. j. retractationū) animi motus ad aliq̄d imitādū, vel nō imitandū[c], vel adipiscendū[d]. q̄ō propterea[e] dictū est, vt hac definitione volēs a nolēte discerneretur. Ex voluntate itaq; pcta procedūt que libero mētis arbitrio, et delinquēdi p̄posito committuntur. Porro infirmitas alia est animi, alia carnis. Infirmitas animi, est ignorātia. Carnis ifirmitas est eius concupiscentia[f]. Ex vtraq; autez infirmitate que procedunt imputantur ad penā[g]. Unde de quibusdā ignorantib⁹ dictū est. Si q̄s ignorat[h], ignorabitur. Tales illi erāt de quibus Christus ait apostolis. Extra synagogaz facient vos: qz arbitrabuntur obsequiū se prestare deo. De eisdē etiaz apls scribit in epla ad Romanos. Testimoniū illis perhibeo qz zelum[i] dei habent, sed non secundum scientiam. Nullū tamen eoz in p̄fidia sua p̄severātem hec ignorantia excusat. Ex carnis ifirmitate procedūt que naturalīguore fiūt: que nisi imputarent ad penā, nequaq̄ aplus lege carnis grauar⁹ diceret: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore[k] mortis huius: 7c. Siue ergo penes voluntatē, siue penes infirmitatem peccata p̄sistāt: semp[l] imputant ad penā. Cui[m] snile illud Augustini de vera religione cōtrariū videt: Usq; adeo peccatū voluntariū malū est, vt nisi sit voluntarium, nullo modo peccatū sit 7 hoc quidē adeo manifestum est, vt nulla huic doctorum paucitas, nulla indoctoz turba dissentiat. Quare aut negandū est peccatū cōmitti: aut fatēdum est cum voluntate committi.

a Quod. Nota q; si quis est ita alienat⁹ mente q; nescit quid faciat, nec discernit, nec intelligit, non imputatur ei quod facit. J. eo. aliquod. et. c. illa. et. xvij. questio. ij. gonsaldus. 7. iij. questi. ix. indicas. Quidam tamen distinguunt q; si sua culpa incidit q̄s in alienationem mentis, imputatur ei: si sine culpa, non vt. J. e. si quis insaniens. quam distinctionem nō admitto. ō. allegat pro et cōtra. Et ad intelligētiam eius quod dixi, not. q; infirmitas alia est animę: alia est carnis. Infirmitas animę duplex est: vna dicitur ira vel odium / vel delectatio: 7 hec est peccatum: 7 que ex tali infirmitate fiunt / imputantur. Alia est pena: vt est oblivio / ignorantia: et que ex hac fiunt / quandoq; imputantur / quandoq; non. Similiter infirmitas carnis duplex est. Una est fomes peccati: scilicet originale peccatum: et que ex hac causa fiunt, imputantur. Alia est pena peccati

b Non sint. Melius esset sine non: qz primo probat q; imputantur.

c Non imitandum. id est non faciendum.

d Uel adipiscēdū. i. faciendum.

e Quod, propterea. id est in definitione voluntatis / ideo ponitur affirmatio et negatio, vt ostēdatur qua voluntate quis dicatur velle: 7 qua volūtate dicatur nolens. nā voluntate ad aliq̄d faciendū dicitur q̄s velle: 7 voluntate ad aliquid non faciendū dicit q̄s nolle: 7 sic omnis nolens dicitur velēs: 7 eadem qualitas dici pōt volūtas 7 nolūtas. Nā nolle facere idem est quod non velle facere. vnde lapis non dicitur nolens, cum non habeat voluntatem non faciendi. nam sm regulam iuris ei⁹ est nolle cuius ē velle: vt. ff. de regu. iur. l. ei⁹. Hinc patz q; Aug. vult q; eadem vis anime sit vis concupiscibilis: 7 vis ira scibilis. Nam per vim concupiscibilem apperim⁹ aliquid: 7 p vim irascibilem detestamur aliquid.

f Concupiscentia. i. fomes originalis peccati.

g Ad penam. Sed nō semp puniūtur peccata que proueniunt ex ignorantia. xxviij. q. ij. in lectum.

h Ignorat. Id est qui appetit ignorare: vel qui contēnit scire: vel negligit scire, cum possit querere a peritioribus. Unde quedā ignorātia est ex simplicitate: vt illoz qui ad literam aliquid intelligūt. quedam ex culpa: quedā ex negligētia: 7 sm hoc magis vel minus punitur. xj. q. iij. excellentissimus. c. qm. 7. c. fina.

i Zelū. Quidā ex iudeis bono zelo mouebātur contra discipulos dñi 7 ipsum dñm: 7 ipse dñs in cruce pro illis oravit cum dixit: Pater dimitte illis: quia nō. 7. uce. xxiij. Isti habebant zelum: sed non sm scientiā. i. sm fidem: quia erroneā habuerunt cōscientiā. alij autem scienter deliquerunt. xxiij. q. j. paratus.

k De corpore. i. de dñio carnis, in qua motus est. ō. di. iiij. v. sed pensandum. palea est.

l Semper, allegando dicit.

m Cui. hic allegat in ꝓriū q; ea q̄ mēte alienata fiūt nō imputant, vnde hic ponebāt antiq̄ notulā defensor.

Ignorātia ē triplex. Isti erant simplices: ceterabant nō i motu ad seruiendū. sed i modo seruiendi. Z.

ii. cor. xiii. g. Joā. xvi. a. Rō. x. 8.

Rom. vii. d.

Alie vis est duplex.

¶ Sed hoc. ¶ Casus. Superius dictū est q̄ peccatum vsq; adeo est volūtariū, vt nullo mō sit pctm̄ nisi sit voluntariū. sed qz multū facere videbatur pro defensione sacerdotis furiosi, ideo eius impugnator dicit q̄ auctoritas illa Aug. intelligitur de eo qđ est tantūmodo peccatū: z nō de eo qđ est pena pcti: z ad hoc probandū inducit duas auctoritates Aug. q̄rum quodāmō volūtaria peccata dici possint que a nescientib⁹ z coactis ppetrant. Nō immerito: ſz merito. Non oīmodo non volūtaria dici, sed quodāmodo volūtaria dici possunt.

a ¶ Sed hoc. est notabile impugnatoris.

b ¶ Nullo modo Quedā dicuntur simpliciter peccatum, z nō pena. et quedā pena pcti, z non pctm̄. pena peccati, sicut ignorātia, infirmitas, et obliuio. Illud aūt dr simpliciter pctm̄ qđ ex libera voluntate pceditPctm̄ z pcti pena diuersa sunt.

Sed hoc⁹ nō ḡaliter ꝺ oīb⁹ pctis intelligēdum esse idem Aug. in lib. j. retractationum ostēdit dicēs. Vsq; adeo peccatū volūtariū malum est, vt nullo modo⁹ pctm̄ sit si nō sit volūtarium. Pōt videri falsa hec definitio: ſz si diligēter excutiaſ, iueniē verissima. Peccatū illud q̄ppe cogitandū est qđ tm̄modo pctm̄ est: nō aūt qđ est etiā pena pcti: cuius et illa q̄ nō immerito nō voluntaria pctā dicunt, qz vel a nescientibus, vel a coactis ppetrātur: nō oīmodo possint nō voluntaria dici. Idem in eodem.

Definitio pcti quā diximus, Pctm̄ est voluntas retinendi vel cōsequendi qđ iustitia vetat, vnde liberū est abstinere: propterea vera est, qz id definitum est qđ tantūmodo peccatū est: nō qđ etiā pena pcti.

Item in li⁹. questionum.

¶ Non sunt peccata nolētiū, nisi nescientium.

Merito q̄rit q̄ sunt pctā nolētium, vtrū q̄ a nescientib⁹ cōmittunt: an etiā recte possit dici pctm̄ esse nolentis qđ facere ꝓpellitur⁶. nā et hoc cōtra volūtatē dici solet. sed vtiq; vult⁵ id, ꝓpter qđ facit: tanq; si peierare nolit: qđ tñ facit, cū vult viuere si quis q̄ nisi fecerit, mortem minet. vult⁶ ergo facere, qz vult viuere: z ideo nō p seipsum appetit vt falsum iuret, sed vt falsum iurando viuat. Nō si ita est, nescio vtrum possint ista dici peccata nolētium, qualiē hic dicuntur peccata exptanda. Nam si diligēter inspiciatur, forte ipm̄ peccare nemo⁶ velit, sed propter aliud quod vult peccat. Omnes quippe homines qui scientes faciunt quod non licet, vellent licere facere. vsq; adeo ipsum peccare nemo appetit propter hoc ipsum, sed propter illud quod ex eo consequitur. hec si ita se habēt: nō sunt peccata nolentium, nisi nescientiū⁸ que discernuntur a peccatis volentium. ff. titu. de iniurijs.

Illud relatuz pereque est, eos qui iniuriā pati possunt, z facere posse. Sacerdotes aūt quidam qui facere nō possunt, z pati iniuriā, nō sunt sacerdotes. Et ideo ꝓpter hoc nō est verū: vt ex de spon. vemēs. z ca. cum locuz. z xxxj. q. ij. c. j. z. ij. Itē sicut coacta volūtas est volūtas, sic decepta voluntas dr volūtas, vt. xx. q. iij. cōstituit. z ex qđ met⁹ cā. cū dilectus. z ex de consuet. Dic. ex parte. Arg. ꝓra. ff. de li. ho. ex. l. iij. §. q̄ qđ volētem. tñ. coacta licētia nō est licentia, vt ar. xxxiij. q. v. notificasti.

e ¶ Vult. Certe argumētatio hec nō valet, volo hoc ergo volo oē qđ se quit ex illo: vt iste vult fornicari, ergo vult dānari: nisi intelligas inducere, et p cōsequētiā: vt distinc. viij. quo iure.

f ¶ Nemo. Vnde Seneca. Et ſi ce dicā scirē deos ignoscituros, homines autē nescituros: adhuc dedignarer peccare.

g ¶ Nescientiū. Sic nesciens non peccat. Et sic est. xxxij. q. vij. quēadmodū. So. variis modis dr dā nescire. Dicitur enī nescire qui nō scit. qđ facit esse pctm̄, vel nō scit tantum esse pctm̄ quātum est. z talis nescies punit, ſz non adeo grauiter: vt. viij. dist. cōsuetudo. et pone exēplū de tali. xiij. q. v. forte. Item dr nescire q̄ scit factū, ſz nescit qualitatē facti. talis q̄q; punitur si Nescire dicit de malo ꝓpter.

¶ ſz q̄ aio violentia non infert: vt. xxxij. q. v. ſ. qđ aūt. in princi. Dic vt ibi not.

Merito. Casus. Due sunt hic q̄nes: quarū prima elt, an pctā nescientiū dicank pctā nolentium? Et rñ. q̄ sic, z ista rñsio est i ſi. ca. Sed a est an pctm̄ qđ ꝺ p metū facit, dicak esse pctm̄ volentis, vel nolentis? Et rñ. q̄ volētis qz ſz qđ nollet directe ipm̄ pctm̄ ad qđ cōpellit, indirecte tñ vult illud p aliud qđ hꝺ nō pōt sine illo pctō. Et ad hoc ꝓbandū inducit exēplū de peierāte. Nec si ita se habēt: ſz q̄ pctā coactiua sunt volētium.

c ¶ Cōpellitur. Refert qualis sit coactio, z an absoluta, vel conditionalis: vt ex qđ metus cau. facris.

ꝺ ¶ Vult. Arg. q̄ coacta volūtas est voluntas: vt hic z. xxiij. q. iij. displicet. z. q. vj. vides. z. lxxiij. dist. consuluit. z. ff. qđ met. cau. si mulier. §. vlti. Est ergo i istis casibus arg. q̄ tenet matrimonium ſz coactio interueniat nō ſz, vt. xxij. q. iij. inter cetera. et. ff. de rit. nup. si patre. Sed hoc nō est verū: vt ex de spon. vemēs. z ca. cum locuz. z xxxj. q. ij. c. j. z. ij. Itē sicut coacta volūtas est volūtas, sic decepta voluntas dr volūtas, vt. xx. q. iij. cōstituit. z ex qđ met⁹ cā. cū dilectus. z ex de consuet. Dic. ex parte. Arg. ꝓra. ff. de li. ho. ex. l. iij. §. q̄ qđ volētem. tñ. coacta licētia nō est licentia, vt ar. xxxiij. q. v. notificasti.

e ¶ Vult. Certe argumētatio hec nō valet, volo hoc ergo volo oē qđ se quit ex illo: vt iste vult fornicari, ergo vult dānari: nisi intelligas inducere, et p cōsequētiā: vt distinc. viij. quo iure.

f ¶ Nemo. Vnde Seneca. Et ſi ce dicā scirē deos ignoscituros, homines autē nescituros: adhuc dedignarer peccare.

g ¶ Nescientiū. Sic nesciens non peccat. Et sic est. xxxij. q. vij. quēadmodū. So. variis modis dr dā nescire. Dicitur enī nescire qui nō scit. qđ facit esse pctm̄, vel nō scit tantum esse pctm̄ quātum est. z talis nescies punit, ſz non adeo grauiter: vt. viij. dist. cōsuetudo. et pone exēplū de tali. xiij. q. v. forte. Item dr nescire q̄ scit factū, ſz nescit qualitatē facti. talis q̄q; punitur si Nescire dicit de malo ꝓpter.

Illud. ¶ Casus. Redit nūc Hra. ad principale ꝓpositum, z inducit legē ibi ad ꝓbandū q̄ ea q̄ fiunt ex ignorantia vel mente alienata non imputātur. Casus ergo sic ponit. Quesitū fuit a iurisperito vtrū quicūq; pōt pati iniuriā, possit facere iniuriā? Et rñ. q̄ sic nisi sit furiosus vel impubes q̄ non est doli capax. nam isti iniuriā pati possunt, facere ꝛo nunq̄: cū iniuria nō procedat nisi ex voluntate. z probat duobus exemplis ſz exemplo iocose alium petentis, et ꝺñi interficientis liberum hoiem qđ putat esse seruum suum. Et nota q̄ lex illa (vt dicit Hug. z Io. Bā.) male ponit hic, cū inducatur ꝓ defensione ad ostendendū q̄ ea q̄ fiunt

mente alienata/nō imputant.sed deberet legi post-ℱ sequēte, vel in sequē-ℱ-post illud verbū, nō ꝓcesserit.

a ¶ Furiosus. No.qō furiosus facit:idem est ac si casu accidisset: vt.ff.de admi.tuto.l.viti.in fi.

b ¶ Qui doli capax. si em est doli capax,bene punit: vt extra de delic. pue.capit.j.ℨ de cōse.disti.iij. eos. sed in impubere mitiorē distinguit an delinquat ex astutia: an ex culpa: vt.C.si aduer.delictum.l.j.ℨ.ij.

c ¶ Per locum. Dum tamē locus ille nō sit noxius: vt ex ꝓsumptca.j.nā ludus noxius est in culpa: vt.ff.ad.l.aquilnam ludo.

d ¶ Seruū suum. Secus si alienum seruū vel etiā aliquem liberum homine voluit perdere/ℨ peussit aliū qr tūc tenet actione iniuriarū illi q̄ percutit: vt.ff.de iniur. eum qui.ℨ si iniuria. ℨ hoc ideo qr hic oībus modis intendit nocere, etsi non illi cui nocet:sed secus in casu prioꝛi. Et est arg.q̄ si aliq̄s credit solutū cognoscere/et cognoscit vꝛo:tuncataz: videtur q̄ nō puniat quasi adulter.

¶ Iste fuit sententia dñi pilei.l.q̄ non punit. pro hoc facit q̄ nō ꝓmittit adulteriū sine dolo.ff. ꝺ adul. l.pe.ad idē facit.ff.ꝺ iniur. ut apꝺ Iadeonē. ℨ.si ꝺs Archi.

possunt: vtputa furiosus[a], et impubes qui doli capax[b] nō est.nāq; hi pati iniuriā solent nō facere. Cum enim iniuria ex affectu facientis consistat, cōsequens erit dicere hos siue pulsent, siue conuitium dicant: iniuriā feciſſe nō videri. Itaq; pati quis iniuriā etiaz si nō sentiat, pōt: facere ꝺo nemo, nisi qui scit se iniuriā facere, etiam si nesciat cui faciat. Quare si quis ꝓ locum[c] alius percutiat, aut dum certat: iniuriarum non tenek. Si quis liberum hominē ceciderit dū putat seruū suum[d]: in ea causa est ne iniuriarū teneatur.

Itaq; (vt ex premissis appaꝛet) siue voluntate siue ex infirmitate pcā ꝓcedant: palā est illa imputari. Sed carnis infirmitas duplr intelligit. Est em lāguoꝛ nature, qui carnis ꝓcupiscētia appellak: q̄ vertꝰ aīe ifirmitas dici pōt. Iz ideo carnis infirmitas ꝺr, qr accidit aie ex cōiuncte carnis coꝛruptione. Poꝛro alia est infirmitas q̄ ꝓprie carnis ꝺr: qua (elemētoꝝ seu humanoꝝ concoꝛdia turbata) ipsa caro afficit ℨ tādē dissoluit. Sīr animi ifirmitas duplex est. Una que vitiū appellak, qua aīa a deo separak: vt est ira, odiū et alia hmōi. Alia ifirmitas animi, q̄ cū ipsa nō sit pctm: est tm pena et cā pcti: vt ē oblivio et ignoꝛātia. Furoꝛ aūt cū nō sit pctm, est tm pena peccati: vt febris ℨ cetere passiones quas ꝓprie carnis dicimus esse: quarum motus: id est ea que

vel ignoꝛātis/que nō imputant, cum sint pena peccati. Sed postea obiicitur de Lamech, quem nō excusauit infirmitas cecitatis cum Cain interfecit sagittando. Et tandem soluit dicens q̄ cecitas et ignoꝛantia similes sunt. Nam ex vtraq; quedā fiunt que imputantur/ℨ quedā q̄ nō imputantur.nam si secus cognoscat aliquā quā putat esse suā vꝛoꝛē, nō est reus adulteriū Bes. iiij. Si vero cecus aliquem, perimat tacētādo/reus est homicidij: qr officiuz alienum vsurpat. Sed furiosus cuz nō sit cōpos mentis in occidēdo nō peccat, qr deliberare nō potest. vn de pupillo ℨ furioso i maleficijs subuenit. Et ad hoc inducit legē illam ſez illud.que debeꝛet hic legi.ℨ ca.seq̄.f.firmissime.

e ¶ Nō est reus. vt.xxxiij.qō.ij. in lectum.

f ¶ Penitus. cū em insistit ꝺs operi illiciꝛo: tūc nō excusat casus: secꝰ si licito: qr tunc excusat: vt.l.di.sepe.

Itaq; (vt ex premissis appaꝛet) siue voluntate siue ex infirmitate pcā ꝓcedant: palā est illa imputari. Sed carnis infirmitas duplr intelligit. Est em lāguoꝛ nature, qui carnis ꝓcupiscētia appellak: q̄ vertꝰ aīe ifirmitas dici pōt. Iz ideo carnis infirmitas ꝺr, qr accidit aie ex cōiuncte carnis coꝛruptione. Poꝛro alia est infirmitas q̄ ꝓprie carnis ꝺr: qua (elemētoꝝ seu humanoꝝ concoꝛdia turbata) ipsa caro afficit ℨ tādē dissoluit. Sīr animi ifirmitas duplex est. Una que vitiū appellak, qua aīa a deo separak: vt est ira, odiū et alia hmōi. Alia ifirmitas animi, q̄ cū ipsa nō sit pctm: est tm pena peccati: vt febris ℨ cetere passiones quas ꝓprie carnis dicimus esse: quarum motus: id est ea que

¶ Sz obiicitur de Lamech, qui cum cecus esset, Cain interfecit: nec eum excusauit cecitatis infirmitas. vñ dictum est. Septuplū vltio ꝺabit de Cain. de Lamech ꝺo septuagiessepties. Sz cecitas ignoꝛātie silis est. ¶ Ex vtraq; ei quedā fiūt q̄ imputātur: quedā ꝺo q̄ minime. Cecus nāq; si debitū sue vꝛoꝛi credēs reddere, alienā polluit: nō est reus[e] adulterij. Si aūt ex ludo vel exercitatione vtriū vel venatione iaculū mittēs aliquē perimat: quia ab eo penitus[f] hoc debet esse alienū, homicidij reus habek. Wēs ꝺo alienata furoꝛe cū sui cōpos non sit, eoꝝ q̄ admittit reatū non cōtrahit: qr facultatē deliberandi nō habuit. Unde pupilloꝝ furioso in maleficijs subuenik, vt nō eis imputētur ad penā que ex mentis deliberatione nō ꝓcesserūt. ff.ti. de iuriſs. illō relatū. req̄re.ś.qō nō solū hūanis, sed etiā diuinis legibꝰ noscik approbatū. Sit em Augu. de paruulis ad Petrum diaconem.

Hirmissime tene et nullatenus ꝺubites (exceptis illis qui ꝓ noie xpi[g] suo sanguine baptizātur) nullum holem accepturū vitā eternā qui non hic a malis fuerit perpniam fidēq; cōuersus, ℨ per sacm fidei et pnie. i. ꝓ baptismū[h] liberatus. Et maioꝛibꝰ quidē necessariū esse ℨ pniam de malis suis agere, ℨ fidē catholicam patri martyrium: vt. xc. dist. in. neq;.

¶ Sz obiicitur de Lamech, qui cum cecus esset, Cain interfecit: nec eum excusauit cecitatis infirmitas cum Cain interfecit sagittando. Et tandem soluit dicens q̄ cecitas et ignoꝛantia similes sunt. Nam ex vtraq; quedā fiunt que imputantur/ℨ quedā q̄ nō imputantur.nam si secus cognoscat aliquā quā putat esse suā vꝛoꝛē, nō est reus adulteriū Bes. iiij. Si vero cecus aliquem, perimat tacētādo/reus est homicidij: qr officiuz alienum vsurpat. Sed furiosus cuz nō sit cōpos mentis in occidēdo nō peccat, qr deliberare nō potest. vn de pupillo ℨ furioso i maleficijs subuenik. Et ad hoc inducit legē illam ſez illud.que debeꝛet hic legi.ℨ ca.seq̄.f.firmissime.

e ¶ Nō est reus. vt.xxxiij.qō.ij. in lectum.

f ¶ Penitus. cū em insistit ꝺs operi illiciꝛo: tūc nō excusat casus: secꝰ si licito: qr tunc excusat: vt.l.di.sepe.

Hirmissime. ¶ Casꝰ. Petrus quesiuit ab Augu. vtrū quilibet sit acceptuꝰ vitam eternā nisi fuerit baptizatus et pniam egerit. ℨ rñdet q̄ non, nisi fuerit baptizatus sanguie suo/vl in aqua: vel nisi habuerit coꝛdis contritionē. ℨ docet q̄ baptismus ℨ pnia adulti; sit necessaria, paruulis vero baptismus solum modo sufficit ꝺs=dim rationē vti nō possunt.

g ¶ Pro nomine. christi. Dum tamen adsit charitas. aliter nō sufficit alicui ad salutem

h ¶ Per baptismum. Deberet addere tertium mem Baptis
drum, scilz baptismum contritionis. Est em triplex ba- mꝰ tri
ptismus, fluminis, flaminis, ℨ sanguinis. i. aque, ℨ san- plex.

guinis,z contritionis: vt de consecra.distin.iiij.ca.baptismi vicem.

¶ Ex eo aūt. ¶ Casus. Cōcludit Gra. ex fine superioris ca. scz q nec adulto nec paruulo post baptismū peccatum imputatur, nisi vtatur ratione, sicut nec brutis animalibus aliqd imputatur. Et ad hoc probandū inducit authoritatē Aug. Reperitur tamen in scriptura aialia esse interfecta non ratione delicti, sed qz facti memoriā refricāt vt.j.sequenti ca.

a ¶ De bobus.s. quo ad vitā eternam: sz quo ad vitam talem bene: iuxta illud: Homines z iumenta saluabis dñe: scz pro salute tali prouidendo eis necessaria: nūc illud: Oia expectant a te domine: vt des illis escam in tempore opportuno.

Mulier. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima ponit authoritas Leuitici in qua dicitur q mulier q accesserit ad aliquod pecus, debz interfici: et pecus similiter. In scda parte ponunt verba Aug. exponētis illam authoritatē: z dicit q animalia iubētur interfici nō qz peccauerunt, sed qz refricāt memoriam facti. Scda pars incipit ibi: Queritur quomodo.

b ¶ Ad omne. id est ad aliquod eorum, sicut est.j.q. vlt. si quis oēm.

Leui. xx.c. c ¶ Memoriam. Simile est. lxxxj. distic. valet. Alibi tamen reseruant thuribula laminarum, z publice exponuntur: vt. vij. q.j. denicz. z de cōsecra. distinc. ij. et dixit, sed illud ad terrorem fit zc.

¶ De furiosis. ¶ Hec est scda pars.q. in qua intēdit probare q ignorātes ex toto, furiosi z ebrij non peccant in illo actu, sed peccant se inebriādo: z hoc probat per nouem authoritates. Jo. de fan.

¶ Casus. Qz facta est superi⁹ mentio de furiosis: ideo nūc euidēter ostēdit Gra. q ea q fiūt tpe furoris nō imputātur. z ad hoc inducit seq. ca.

Aliquos scim⁹. ¶ Casꝰ. Quidā furiosi ꝯfidā interfecerunt, ꝙsitū fuit ab Aug. vtrū eis iputeť: et rñ. q nō: qz non ex volūtate feceť, sz impellēte furore: z nescientes fecerūt.

b ¶ Et iudicijs, id est iudicibus.

e ¶ Reos.i. condemnatos.

f ¶ Ui. Jd est furore.

g ¶ Qui nescit. h manifestevidesq ea q a furiosis fiūt nō iputant: vt.j. ca. pxi. et. iij. q.ij. indicas. sz ibi dā dicāt q si culpa sua ds incidat in furorē, iputaf ei. Je. si quis insanierit.

Ita cauēda. ¶ Casꝰ. Que sitū fuit ab Amb. que sunt illa q imputant alicui, z q nō. Et rñ. q pecca que pcedūt ex volūtate, imputā tur: z etiā que pcedunt ex imperitia. In his tamen locus erat refugū i veteri testamēto: qđ probat authoritate legis Mosaice: sz egritudo, paupias, mors, z ignobilitas, cū nō sint mala, non imputantur.

h ¶ Domini. Jd est authoris.

i ¶ Eorum. Jd est vitiorum.

k ¶ Principia. i. causas.

l ¶ Extrinsecus. Jd est alijs nō imputemus.

m ¶ Agnoscam⁹. Jd est nobis attribuamus ea.

n ¶ Voluntarios. Quia vasis ire zc: vt. xxiij. qō. iij. Nabuchodonosor.

Aliquos scim⁹. ¶ Casꝰ. Quidā furiosi ꝯfidā interfecerunt, ꝙsitū fuit ab Aug. vtrū eis imputeť: et rñ. q nō: qz non ex volūtate feceť, sz impellēte furore: z nescientes fecerūt. ij. ps.

b ¶ Et iudicijs, id est iudicibus.

e ¶ Reos.i. condemnatos.

f ¶ Ui. Jd est furore.

g ¶ Qui nescit. h manifestevidesq ea q a furiosis fiūt nō iputant: vt.j. ca. pxi. et. iij. q.ij. indicas. sz ibi dā dicāt q si culpa sua ds incidat in furorē, iputaf ei. Je. si quis insanierit. ¶ Anfu rios⁹ vt pdis⁹ alienare posse interdictiones vt post sibi facta: no, ff.6 ca. fur. l.j. et facit ff. de re sta. ia cui.

Ita cauēda. ¶ Casꝰ. Que sitū fuit ab Amb. que sunt illa q imputant alicui, z q nō. Et rñ. q pecca que pcedūt ex volūtate, imputā tur: z etiā que pcedunt ex imperitia. In his tamen locus erat refugū i veteri testamēto: qđ probat authoritate legis Mosaice: sz egritudo, paupias, mors, z ignobilitas, cū nō sint mala, non imputantur.

h ¶ Domini. Jd est authoris.

i ¶ Eorum. Jd est vitiorum.

k ¶ Principia. i. causas.

l ¶ Extrinsecus. Jd est alijs nō imputemus.

m ¶ Agnoscam⁹. Jd est nobis attribuamus ea.

n ¶ Voluntarios. Quia vasis ire zc: vt. xxiij. qō. iij. Nabuchodonosor.

Causa. xxv. Secunda pars.

Culpa non necessitate, sed voluntate reum cōstringit.

Aliquos scim⁹ subito demētes factos ferro fuste, lapidib⁹, morsibus multis nocuisse: quos dā etiā occidisse: captos aūt industria, et iudicijs⁹ oblatos, minime reos⁶ factos: eo q nō volūtate, sed impellente vi⁶ nescio qua hec gesserint nescientes. Quomodo enim reus cōstituitur qui nescit⁸ quod fecerit?

Item Ambro. i hexameron in tractatu primi diei.

Reus volūtate nō necessitate constringitur.

Ulla cauenda sunt q ex nostra volūtate pdeūt delicta inuenīt⁹, z irrationabiles corpis passiones. Quorum igitur nos sum⁹ dñi⁹, eorū¹ principia⁴ extrinsecus¹ non requiramus: nec deriuemus in alios: sz agnoscamus⁽ᵐ⁾ ea propria q nra sunt. qđ em possumus nō facere si volumus: huius electionē mali nobis potius debemus ascribere q alijs. Ideo etiā in iudicijs istiusmodi voluntarios⁽ⁿ⁾ reos non necessitate compulsos culpa constringit: pena cōdemnat. neqz enim si per furorem aliquis innocētem perimat, obnoxius morti est: quin etiam

Ciuitates refugii erant tres.

¶ Legis mosaice. Tagit qđ legit in Exodo r Deuteronomio, q tres erant ciuitates refugii vltra Iordanem: † r tres citra: † quarum talis erat vsus, q si quis hoiem nolēs occidisset, r fugiebat ad vnā illarum: ibi de cōsanguineis occisi erat tutus. Sed si anteq̄s illuc

† Nolapuenisset inuētus fuisset, ille q̄ poterat esse vltor sanguinis effusi, ipsi ne occidebat eum sed postq̄s illuc venerat: si ꝓpinquior, occisi volebant eū

† Scz cōuincere q̄ spontaneus occidisset eū, et hoc probabant coram ciuibus vbi illum tradebat illis ad occidendū. erat aūt vbi fugitiuus vsq̄ ad reconciliationem cū propinquis occisi, vel vsq̄ ad mortē summi pontificis, in q̄ omnes fugitiui secure redibant ad propria.

b ¶ Hoc igitur. i. primo dictum.

Sane. ¶ Casus. Ostēdit Ambro. i. hoc ca. ebrietatem esse vitandam, per quam si qua mala faciunt ebrij, apud sapientes ipunita relinquūtur, r donant venia: r de hoc dānantur quis faciles fuerūt ad dibēdum vltra modū.

† Vide de hoc late p Bar. in c. l. aspiciendā. ff. de pe. quant.

c ¶ Venia. id est minoris pena q̄s si ex certa scientia fecissent. †

d ¶ Damnātur. Et etiā redarguunt eos qui sunt nimis faciles ad inebriādū se. Alij intelligunt q̄ non punitur de eo qđ ebrius fecit: sz tm pro eo q̄ leuis erat ad inebriandum se.

† Ad hoc. ff. de re mili. ofñe delictū ꝑ. ff. de ꝑ.

Sī cōcupiscentia. ¶ Casus. Ostendit hic Augu. q̄ si homo vigilās ex mentē positus aliqđ p concupiscentiā vel inobedientiā faciat, non cōmittit mortale peccatū, et hoc instat dormiētio, in quo cōcupiscentia sine culpa sua lege mouetur.

e ¶ Si concupiscentia. i. fomes originalis peccati.

f ¶ Vel inobedientia. Id est originale peccatum: qđ ex inobedientia processit.

g ¶ Habitat. Nō em̄ tollit penit⁹ originale in baptismo q̄ ad sui essentiā, sz eius effectū mitigat baptismus: ne per illud damnemur: vt de conse. dist. iiij. ca. ij.

ipsius diuine legis [a] oraculo si qs per imprudentiā intulerit necem: accipit impunitatis spem, r refugij facultatē: vt possit euadere. hoc igitur de eo qđ ꝓprie malū videt, dictum sit. mala em̄ nō sunt nisi que crimine mētē implicāt, et ꝓsciētiā ligāt. Ceterū paupertatē r ignobilitatē, egritudinem et mortem nemo sapiēs mala dixerit, nec in malorum sorte numerauit: quia necessaria ista in bonis habētur maximis: quorum nobis alia ex natura, alia ex commoditate accidere videntur.

Idem in lib. de patriarchis.

¶ Nemo igitur peccat qui ignorans ebrius cōmittit.

Sane diximus vitandā ebrietatē: p quā crimina cauere nō possumus. Nā q̄ sobrius cauemus, p ebrietatē ignorātes cōmittim⁹. nesciūt quid loquant qui nimio vino ídulgēt, iacēt sepulti. Ideoq̄ si qui per vinū deliquerūt, apud sapiētes iudices venia [c] quidē facta donant: sz leuitatis damnantur [d] authores.

Ite Aug. lib. j. de ciui. dei.

¶ Inobedientia vel concupiscētia nō habet culpā in corpore non consentientis.

Sī cōcupiscētia [e] vel inobedientia [f] q̄ adhuc in mēbris morbidis habitat [g],

h ¶ Dormientis. De hoc dictū est an dormiens peccet. 8. dist. vj. testamentum. 30.

Inebriauerūt. ¶ Casus. Hoc ca. dividit in duas partes. In prima parte ponunt verba Gene. In ebriauerūt ꝛc. In scōa parte ꝓba Aug. exponētis ꝓba illa. Dicit em̄ q̄ ꝓpter incestū Loth puniri non dz: sed q̄ nimis fuit facilis ad inebriādū. Scōa pars est ibi Quapropter. Ita videt casus ponēdus ad hoc vt faciat ad propositū Gratiani. glose in diuersimode verba illa exponunt.

† Addeq̄ hec dictio absq̄, ponit h exclusiue con cor. l. minime. et ibi glo. C. ō appella.

i ¶ Culpād⁹ est. Videt ergo q̄ peccat qui nesciēs in ebrietate aliqđ facit: vt hic: r. xxxv. dist. sexto die. Sz dic hic q̄ non erat Loth nesciens. natura em̄ nō patit q̄ aliquis nesciēs coeat: sed ꝺ nesciens, q̄ nesciebat eē filias suas. credebat em̄ esse ꝓrem suam.

† Loth etiam ebrius peccasit.

k ¶ Quantū. tripliciter exponitur hoc. Quidā sic exponunt q̄ punit ꝓ incestu et ꝓ ebrietate. vel aliter: nō punit quantū incestus meret, scilz si esset ꝓmissus ex deliberatiōe. Alij dicūt q̄ nullo modo punit pro incestu, sed tantū pro ebrietate: q̄ ebrietas tantum est venialle peccatū: vt xxxv. distinc. ℌ. crimīnis. Aug.

¶ Non est. ¶ Casus. Quidaz peccata que committebāt in alios, derivabāt: sed ꝑdat Amb. q̄ crimina ex ꝓpria volūtate cōmittunt, per que quis se diabolo subijcit: sicut q̄s ex propria voluntate miles Christi efficitur.

l ¶ Erumnam. i. penam vel culpam.

m ¶ Reluctātibus. i. ex toto dissentientibus: scilz cū est absoluta coactio. i. dist. presbiteros.

n ¶ Inuidia. Id est pena.

o ¶ In alias derivamus. i. alijs exemplū damus.

p ¶ Auctiōat. i. emit. vt auctiōat. i. per auctionē petit.

q ¶ Peccatorū ere. Id est peccatis delectantibus. nam id ipsum peccatum dat nobis diabolus ꝓ precio vt nos demus ei ius ad occidendum nos.

Nec is. ¶ Cas⁹. Hocca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q̄ si q̄s casu interfecerit aliquē, minister dei est: qđ ꝓbat authoritate Deutero. sicut lenita minister est remissionis. In scđa parte dicit q̄ cum interficitur[r] aliqs impius, Christus diffunditur per odez. Et hoc ꝓbat authoritate dñi dicēt̄ in Exodo: In ea die &c. Scđa pars incipit ibi: Illud q̄q. In man⁹ ei⁹, id est occidentis casu.

a ¶ Inuit⁹. Hoc vult dicere, q̄ cuz aliquis casu aliter occidit hoiem, nō peccat: vt. xxiij. q. v. si homicidiū.

b ¶ Eius. scz occidentis.

c ¶ Leuita. i. sacerdos.

d ¶ Remissionis, peccatorum.

e ¶ Christus. i. gratia Christi.

Exo. xliij. a. f ¶ Infunditur. aliqs. aliꝫ em ꝓ hoc emendant.

g ¶ Vbi abominatio. i. ꝑsona abominabilis.

h ¶ Cōsecrat. in aliqs.

i ¶ Primogenitū. Totū hoc mystice pōt legi: et sic appellant primogenita Egypti, vitia q̄ hodie facim⁹ ꝓmogenita Israel virtutes.

k ¶ Non adynū. Ecce qualiter indefinita expōitur vniuersaliꝫ. sic. j. q. iij. saluator. circa fi. xxviij. q. j. idolatria.

¶ Cū itaq; ¶ Cas⁹. Cōcludit Gratia. ex supradictis q̄ sacerdos iste nō est reꝰ homicidiū, et ideo sacerdotio priuari non debet. sed cōtra hoc statim obijcit sequens.

l ¶ Sed qđ. ¶ Ponit̄ Istis ꝓponit penitētia: et tñ nō deliquerūt. scz hoc fit ad cautelā: vt. l. dis. pīa. byteros. et. xxxiij. q. ij. in lectū. et ne disciplina ecclie deseraī: vt. xxij. q. v. excōicator. Io. de san.

¶ Si hoc. ¶ Cas⁹. Nō soluit supradictū ca. S. et dicit q̄ potest de eo intelligi q̄ sua culpa incidit in furorem. Postea obijcit cōtra hoc, et dicit q̄ quedā sunt que non deḡūt ꝓmotū, nec imputant ad penaz, sed impediunt executionē. Unde sicut parentū ambitio impedit promouendū, etsi ad penā filio nō imputet̄ ita ea que fūt mēte alienata, nō imputant ad penā, etsi executionem impediant. et ad hoc inducit sequens ca.

m ¶ Propria. Hec opinio non est approbāda: quia factis ipso furore punit̄ur: vt. iij. quest. ix. indicas. ff. de offic. ꝓcōs. l. diuus.

Nec is qui inuitus[s] aliquod homicidiū fecerit, extra ministeriū dei est. sicđēler ait de eo: Quia deꝰ dedit eū in manu eius[b]. manus ergo eiꝰ instrumenti modo diuine virtuti ministertū ꝓbuerūt. leuita[c] igit̄ minister remissionis[d] est: ꝓcussor aūt q̄ nō ex dispositiōe, sz ꝓpter volūtatē fecerit homicidiū, diuineminister est vltiōis. ¶ Illō q̄q; spectat. q. cū interficit impi⁹, rps[e] infundit[f]: et vbi abominatio[g] abolet, sctificatio ꝙsecrat[h]: q. dicit dñs: In ea die q̄ interfecero oē primogenitū Egypti sctificabo mihi oīe primogenitū[i] Israel. qđ nō ad vnū[k] diē afflictionis refert Egypti, sz ad oē rēp⁹. ¶ Cum itaq; q̄ inuitus hoiem interfecerit, minister dei sit: cū innocentē furore perimēs morti nequaq; obnoxius sit: cū subito demētes eoꝝ q̄ fecerūt reatū minime gesserit: patet hūc sacerdotem homicidij reum nō esse: vnde nec sacerdotio priuari debet.

Obijcit aūt illud qđ inuenit in penitentiali Theodo.

¶ In se reuerꝰ pniam agat q̄ insaniēs aliquē occidit.

Si quis insaniēs aliquē occiderit: si ad sanā mētē puenerit, leuior ei pnia[l] ponenda est. Sed hoc forte de eo intelligitur quem ꝓpria[m] culpa ad furorem perduxit.

Ite obijcit: sunt quedaz que etsi non imputent̄ ad penā: tñ impediūt sacramēti signaculū. Ambitio nāq; parētū filio non imputat̄ ad penaz: cui tñ obest[n] ad ecclesie munus accipiendū. sic que mēte alienata fiunt, etsi nō imputent̄ ad penam: tñ sacri muner⁹ executionem impediunt.

Unde Hieronym. ait.

¶ Innocēs est qui nō tractus sed ꝓpter disciplinam casu aliquem interfecit.

Si q̄s nō iratꝰ, sz ꝓpter disciplinā[o] aliquem ꝛ̄ habuerit, vel palmaz alicui dederit, et casu occiderit: sicut fieri solet: ḡtū ad gratiā innocēs est: qz volūtatē nō opꝰ requirit. quātū aūt ad legē reꝰ est: qz opa lex querit. Ite si in ꝓsecutione ꝛ̄go fuerit oppressa, repellit legē[q] qz opa inspicit, nō voluntatē[r]. In gratia autem quasi virgo suscipit: qz nō opera querit, sed voluntatem.

Sicut ergo q̄ ꝓpter disciplinā casu homicidiū facit, ḡtuz ad legē reꝰ est: quātū ad gratiam[s] innocēs est: sic iste sacerdos q̄ furore homicidiū fecit, quātū ad culpā innocens est: quātū ad suscepti muner⁹ executionem reus probatur.

Ita ita respōdetur: non oīa que ordinandum impediunt, consecrari: vt. xxxij. q. v. ille.

r ¶ Voluntatem. Sic. S. xiij. q. v. si quid inueniſti. S. e. q. vj. in fine.

¶ Sicut. ¶ Cas⁹. Infert S. ex supradicto ca. dicēs q̄ iste sacerdos innocēs est quo ad deū: sed quātū ad executionem officij reus habetur.

s ¶ Ad gratiam. scz dei.

¶ Dicitur. ¶ Cas⁹. Modo ponit hic Gratianus veraz solutionē dicēs q̄ multa impediunt promouendū, que non deḡūt iam promotū. vnde sacerdos iste etsi ꝓmoueri nō possit, non carebit sacerdotio iam suscepto, nisi forte nunq̄ ad sanam mentem rediret, et ad hoc in

n ¶ Obest. vt. j. q. v. ca. j. Io. de san.

Si quis. ¶ Cō. Dicit in hoc ca. q̄ si q̄s corrigendo discipulū suum casu eum occiderit: non iputatur ei quo ad deū, qui volūtatem respicit, et non factū: sed quātū ad legē ꝓmotionis est reꝰ in qua opꝰ requiritur, et non voluntas. et hoc probat Hiero. exēplo virginis oppresse: q̄ si nō peccauerit inter ꝛ̄ginez, tñ ꝙsecrari nō potest.

o ¶ Propter disciplinā. Lewis autē castigatio permittitur magistro: vt ff. ad legē aq̄l. sz et si. ff. vlti.

p ¶ Quātū autē ad legē. Mosaycam: q̄ ꝓmittebat q̄ si q̄s casu occiſſet hominez, dū tñ modo nō inueniret intra ciuitates refugij, poterant parētes occisi interficere occisoꝛez sm ḡsās: similiter sm. l. canonum impeditur a ꝓmotione: sm quosdā ꝓpter quod non cōcedo: vt dixi. l. distin. de cā discipli. Vel intellige q̄ hic dicit, quando excessit moduz in corrigēdo.

q ¶ Lege. Canonica: quia non potest inter virgines

Qz tamen nō inuenire poterit refugiū, poterant nō quia parētes occisi interficere occisoꝛez sm ḡsās: similiter sm. l. canonum impeditur a ꝓmotione: sm quosdā ꝓpter quod non cōcedo: vt dixi. l. distin. de cā disciplinā. Vel intellige q̄ hic dicit, quando excessit moduz in corrigēdo. credit q̄ iste non debeat repelli a ꝓmotiōe: sz dedd q̄ dicat, dic q̄ dñ ꝓ eū. distin. Gratia.

fuerit ca.3.vij.q.j.quamuis sit triste.

a ¶ Desciũr. Ut.lxviij.dist.sicut.xxxix.dist.petrus.& turpius ejicitur &c.l.dist.quicunq;.§.& extra de iureiuran.quemadmodum.

b ¶ Quamuis. Scilicet.3.vij.qõne.j.quamuis.

PRo impẽsis.

¶ Cas⁹ hic initialat.§.q. vbi queritur an clerici pro impẽsis pro cingẽs salaria pete re possint? Et vñ. Clerici aut sũt religiosi, aut sunt secalares. Religiosi exigere nõ possũt: vt.j.e.§.viti.qz postulare nõ possũt nisi i causa monasterij sui/& de abbatis licentia: vt xvj.q.j. monachi. Si vo sunt secalares, coram seculari iudice postulare nõ possũt si sũt in sacris ordinib⁹ cõstituti: vel in minoribus si habeãt beneficiũ vnde viuant: nisi in ppria causa vel ecclesie sue, vel miserabilium psonarũ: vt dicebat in cõcilio Lateranẽsi. de postulãdo. Clerici i criminali causa coram seculari iudice non possunt ad uocare: vt.ij.dist. aliquãtos. sed cõtra ecclesiastico adũocabunt: episcopi tamen et sacerdotes aduocare non possunt: vt.v.q.iij.quia episcopus.

c ¶ pro impẽsis. Hic querit an clericis liceat recipere munera pro aduocationib⁹. Primo ergo scias q⁹ clericus in causa criminali coram seculari iudice non potest allegare: vt.ij.dist.aliquantos.& xxiij.q.viij.his a quibus. nisi ad hoc vt supplicet pro eis: vt.xliij.q.vj.si res. et.xxiij.q.v.ca.j.§.j.& ca.reos. Item in ciuili causa coram seculari iudice non aduocabit nisi pro se & ecclesia sua, & pro miserabilibus psonis: & hoc siue sint in sacris siue in minoribus ordinibus constituti: dũmodo bñficiũ ecclesiasticis sustententẽ: & si nõ habent beneficiũ, tunc si sunt in minoribus ordinibus possunt: vt eẽ de postula. clerici. eẽi gilt et sacerdotes non debent indifferẽter aduocare: ne vilescant dignitates ipoz: vt.lxxxviij.distin. periarũ. et.xliij.q.v.dericiq;. sed coram ecclesiastico iudice licite possunt oẽs aduocare: sed nõ possunt petere salarium si sunt in sacris ordinibus: vt.j.e.c.j. Hero gatum tñ est huic canoni p cõtrariã consuetudinẽ. nemo eñ cogit facere de suo beneficiũ: vt.x.q.j. precarie. Itẽ dignũ est eũ recipere emolumẽtũ qui prestat obsequiũ: vt.xij.q.j. characterẽ. Itẽ nemo cogit suis stipẽdijs militare: vt eẽ de simo. cũ sit. in parte decisa. imino est expressum eẽ de preseri. cuz ex officij. Religiosi vero ordinatũ desciũt. nõ esñ põt ad sacerdotiuz pueht q aliqñ insanuit. + verũtñ si post sacerdotiũ furere incepit, nõ põ sacerdotio carebit: nisi forte nũq̃ ad sane mẽtis offiñ illũ redire cõtingat. ¶ Sicut de quodã epõ Gregorius scribit in registro ad Eleutherium epm. Quãuis⁹ triste sit nobis &c. vt.3.in causa. ¶ Longa infirmitudine grauatus est.

¶ Questio.ij.

DO impẽsis⁹ vero patrocinijs in Terraconẽsi concilio clerici exigere munera phibentur: in quo sic statutũ legitur.

¶ Pro patrocinijs impensis clericus munera exigere non debet.

OBseruandũ q̃z decernimus ne q̃s sacerdotum vel clericoz more secularium iudicum⁹ pro impẽsis patrocinijs muneris audeat accipere: + nisi i eccl̃a gratuito oblata: q̃ nõ fauore muneris videtur accepta: z collatiõe deuotiõis illata. Oz si q̃s ita pbat accipere: veluti exactor fenoris aut vsurarũ possessor, sm statuta patrum se nouerit degradandũ. Hoc autẽ de illis intelligendũ est qui canonicã vitã profess̃i, regulariter se victuros pfessi sũt. q̃ finali nãq̃ eccl̃e cõsuetudine receptum est, & moribus approbatũ, vt clerici more aduocatorũ patrocinia impẽdãt, & p impendendis munera exigãt, & pro impensis suscipiant.

¶ Questio.iij.

TErtio⁹ q̃rit, an ex mulieris pfessione iste sit ordinãdus. In quo pio videndũ est an mulier sacerdotẽ accusare valeat: q̃ sacris canonib⁹ oino videt eẽ e monachi vel regulares nõ nisi pro sua ecclesia debẽt aduocare: & abbate suo precipiente. xvj.qõ.j.monachi. Joan. quod dicit de sacerdote, hodie corrigit. vt extra de postula.ca.viti.B.

Obseruãdũ. ¶ Casus. Questiũ fuit in Terraconẽ. cõci. vtrum clerici more secularium ad uocatorũ pro patrociniũ munera exigere possent: & vñ. q̃ nõ sed sponte oblata possunt recipere: & si q̃s cõtra fecerit, tanq̃ vsurarij⁹ deponat⁹. ¶ Judicũ. i. aduocatorũ. Vel dic istũ esse tenorẽ can. q̃ licet pro secularibus honore aliquid dari: vt.ff.de pollicitũ. et.l.ij de ob honorẽ, non th pro ecclesiastico aliquid põt peti. Itẽ no. q̃ liz pro secularibus honore aliquid possit p̃mitti, non tamen pro secularibus administratione: vt.j.q.vij.sanctimus. + Jo.

¶ Doc. ¶ Casus. Dicit Gra. q̃ hoc ca. de regularib⁹ loquitur. sed tamen pro clerici de p̃fectione ecclie pro impensis patrocinijs munera exigere possunt.

TErtio. ¶ Casus. Hic potest esse cõtinue de crimine: tum qz mulier non est nec potest esse eiusdem ordinis: vt.q.vij.ipsi apostoli. & ca. testes. tum qz ipsa que cõfitetur propriũ delictum, non potest testificari de alterius delicto: vt.j.e. neminĩ. & regulariter cõfessio vnius alteri nõ preiudicat: vt.ij.q.v. interrogatum. admittitur tamẽ mulier cum agitur de

+ Addeq̃ doctor sacerdos põt dare consiliũ i camera, nec ibi aduocatus. no. bar to. l l.j.§.aduocatos. ff. de var, & extor. cog. et i l.j.§.postulare ff. de postula.

+ Videq̃ not. ij.j.qõe tij.§.j. i glo.ij.

Clerici an possint aduocare

Mulier an possit testificari in crimie ꝯ clericum.

crimine in modum denunciationis vel inquisitionis: vt extra de testi. quoniam. vel cum agitur in modum exceptionis: vt extra de testi. tam literis.

a ¶ Prohibitum. vt. j. xxxiij. questione. v. mulierem. & extra de verbo. significa. forum.

b ¶ Generaliter excipit.

c ¶ Legib⁹. ff. de reg. iur. femine. & ij. q. vij. ¶. ria.

d ¶ Contra. Intendit.

e ¶ Mulieres. Femina de iure non pōt esse iudex: vt xxxiij. q. v. mulierem. & iij. q. vij. ¶. ria. ff. de reg. iur. femine. nisi ei ꝓcepo⁹ scienter deleget causam: vt. ij. q. v. mēnā. & xxiij. q. iij. si ꝙs. & ij. q. vij. cū deuotissimam. Vel nisi ex prescripta consuetudine hoc habeat: vt ex de arbi. dilecti. ite nec docere pōt: vt xxiij. dist. mulier.

Femia an possit esse iudex.

f ¶ Judicū. Ibi em legit ꝙ Delbora prophetissa potuit retorsit suū in mōte effraim sub arbore palme q̄ dicebat palma Delbore: et ibi iudicabat pp̄m israel.

Judd. iij. a.

¶ Ephitaq; ¶ Casus. Rūdet Frat. obiectioni supradicte/dicens q̄ ꝛ in veteri testamento populū iudicasset hodie tn̄ nō pmittitur: ꝛ pot⁹ ꝓpter pm̄ qō induerit mulier/ dz verecūdari & viro subijci: in cui⁹ signū iubet hr̄e caput velatū. Postea ꝓbat ꝙ in dubiā cāsib⁹ mulier admittitur ad accusandū. & ꝓbatur p. ij. sequētes.

Eph. v. c.

g ¶ Judicij. vt. j. xxxiij. q. v. mlierē.

De crimine.

¶ Casus. Quesitum est ab imperatore vtrū mulier in publico iudicio quēcūq; valeat accusare. Et respōdetur ꝙ non/nisi suam vel suoꝝ iniuriam ꝓsequat: et nisi in criminibus in quibus est ei specialiter cōcessum accusare sine inscriptione: et ideo diceretur iudex examinabit vtrum ꝛ tale. Et crimen ad cuius accusationem possit admitti.

prohibitū[a]. ꝓhaliter[b] em̄ statutū est ex decretis Fabiani pape, vt sacerdotes dñi non accusent nec in eos testificentur ꝙ sui ordinis non sunt nec esse possunt. Mulieres autez nō solū ad sacerdotiū, sed nec etiā ad diaconatum ꝓuehi possunt: vñ nec sacerdotes accusare, nec ꝛ eos testificari valēt. Legibus[c] q̄z cautū est vt ob verecundiā mulier[e] mulier apud pretorē ꝓ alio nō intercedat, nisi forte suas vel suoꝝ iniurias ꝓsequi voluerit. Hec aūt que nec suas nec suoꝝ iniurias ꝓsequit: ad hanc accusationē admitti non debet.

Ex cōtra[a] ꝙ iudicis ꝓsonā gerere valet, ab accusatoris officio non removet[e]. Mulieres[e] aūt in veteri testamēto ꝑpm̄ iudicasse q̄cūq; libr⁹ iudicū[f] legerit, ignorare nō pōt. Nō itaq; ab accusatione removeri possunt quas etiam iudicis personam frequenter gessisse cōstat: nec vlla serie diuinarū scripturarum ab accusatione ꝓhibent. His itaq; respondet. In veteri lege multa permittebant que hodie ꝓfectione gr̄e abolita sunt. Cum em̄ mulierib⁹ pmitteret ꝑpm̄ iudicare, hodie ꝓ pctō qō mulier introduxit, ab apl̄o eis indicitur[g] verecūdari: viro subditas esse: in signū subiectionis velatū caput habere. quae ergo in his oibus viro subiecta esse ostendit: cui ꝓ alio potestatem nō ꝓcedit: ad accusationem admittēda nō videt.

Ex cōtra q̄cūq; passim ꝛ indifferēter ad accusationē mulier non admittat, sunt tn̄ quedā crimina quorū accusationem mulier subire nō ꝓhibetur. Unde in libro Codicis. ix. imperator Diocletianus. j. tit. u. scribit dicens.

De crimine qō publicorum[h] fuerit iudicior⁹, mulieri accusare nō pmittit, nisi certis ex causis. t. si suam suorūq; iniuriā ꝓsequat: ꝑm antiqui[i] iuris statuta tātum, de quibus ei specialiter cōcessum est, nō exacta subscriptione. vnde aditus ꝓsesꝰ puncie in primis examinabit an tale sit crimē cuius accusationē mulier subire non ꝓhibeat.

Item in lib. Digestor⁹. Paulus lib. ij. de adulteriis.

Ex eo q̄ ꝓhibet lex Iulia de adulteriis testimoniū dicere ꝓdemnata mulierem: colligitur[k] etiā mulierem testimoniū[l] in iudicio dicendi ius habere.

Item Digestis titu. de accusationib⁹ ꝛ inscriptionib⁹ li. ij.

Non est permissum mulieri publico iudicio quēcūq; reum facere: nisi sc̄z parentum liberorūq; ꝛ patroni ꝛ patrone ꝛ eorum filij filieve, nepotis neptisve mortem exequatur.

Paulus libro. v. li. vij. Digestorum titu. de accusationibus.

Certis de causis cōcessa est mulieribus publica accusatio: veluti si mortis de publicor⁹. j. xxxij. qōe. j. publico. que sint publica/ habes insti. de pub. iudi. in prin. ꝛ per totum.

h ¶ Publicor⁹. j. xxxij. qōe. j. publico. que sint publica/ habes insti. de pub. iudi. in prin. ꝛ per totum.

i ¶ Antiqui iuris. Hoc vult dicere ꝙ in quibus casibus antiqua iura pmittunt ꝙ possit fieri accusatio sine inscriptione, in illis femina non tenet inscribere.

Alle pōt ꝛ, et si ꝙ aliqua statuta fuerit q̄ femie i cert⁹ crimib⁹ sine inscriptione accusare pmiserit, illa statuta nō habent in iure nr̄o: forte ap̄s grecos habēt: forte cōtinebāt ꝛ crimine lese maiest. ꝛ de crimie abigeatus iij. qōe iij. ¶. aliqn. fs

Ter, est pro hoc i. l. cū lex. ff. de legi. et i. l. cū pretor. cus pcor. ff. de iud.

k ¶ Colligit. ar. qō de vno negat, de aliis oibus concedit. Iterar. ꝙ possum⁹ argumentari p argu. a fris: vt hic, ꝛ xxv. dist. ōia. ꝛ xlv. dist. disciplina. et xxxij. qō. iij. questu. Et lex dicit ꝙ fortissimum est argumētum a frio sensu: vt. ff. ꝛ offi. eius cui manda. est iuris. i. j.

l ¶ Testimoniuz, ꝑm leges mulier i ol causa pōt testificari, sine sit ciuilis, sue criminalis nisi tn̄ in vltimis volitatib⁹, ꝑm canones ꝛo mulier in nullo crimie potest testificari nisi in exceptis: sed in ciuilib⁹ pōt testificari. Nec ob. xxxiij. q. v. mulierē. et ex de ꝛbo. sig. for⁹, vbi dicit ꝙ mulier nō potest esse testis: sed intelligas de criminalibus causis, & vltimis voluntatib⁹.

Quidā tamen dicunt ꝙ mulier non pōt esse testis in causis matrimonialibus, quia ꝛ ipsa est pars matrimonii. Et ita dicit Hostien. in summa. Quidā tn̄ dicūt ex hac. l. ꝙ femia in nullo casu tenet inscribere.

Ex eo. ¶ Casus. Lex iulia de adulte. ꝓhibet mulierem cōdemnatā testificari: ergo a contrario sensu nō cōdemnata ad testimoniū potest admitti.

k ¶ Colligit. ar. qō de vno negat, de aliis oibus conceditur. Iterar. ꝙ possum⁹ argumentari p argu. a fris: vt hic, ꝛ xxv. dist. ōia. ꝛ xlv. dist. disciplina. et xxxij. qō. iij. questuz. Et lex dicit ꝙ fortissimum est argumētum a frio sensu: vt. ff. ꝛ offi. eius cui manda. est iuris. i. j.

l ¶ Testimoniuz, ꝑm leges mulier i ol causa pōt testificari, sine sit ciuilis, sue criminalis nisi tn̄ in vltimis volitatib⁹, ꝑm canones ꝛo mulier in nullo crimie potest testificari nisi in exceptis: sed in ciuilib⁹ pōt testificari. Nec ob. xxxiij. q. v. mulierē. et ex de ꝛbo. sig. for⁹, vbi dicit ꝙ mulier nō potest esse testis: sed intelligas de criminalibus causis, & vltimis voluntatib⁹.

Quidā tamen dicunt ꝙ mulier non pōt esse testis in causis matrimonialibus, quia ꝛ ipsa est pars matrimonii. Et ita dicit Hostien. in summa. Quidā tn̄ dicūt ex hac. l. ꝙ femia in nullo casu tenet inscribere.

Certis de causis. ¶ Casus. Mulier non pōt quēcūq; in iudicio publico accusare: nisi suam vel suoꝝ ꝓsequatur iniuriam.

Certis de causis. ¶ Casus. Dicitur in hac lege ꝙ permissum est mulieribus accusare/ si suam vel

suorum iniuriā prosequantur: cōtra quos non cogunt inuite dicere testimoniū. Similiter si volunt dicere testimoniū suoꝝ cōsanguineoꝝ vt liberti paterni vel materni esse falsum, admittunt ad accusandū. pupillus vero vel pupilla mortē patris vel aut exequi potest aut hortarē tutoris: similiter de testamento patris potest experiri.

a ¶ Iquire, quedam enim persone sunt: ptra q̄s nō cogitur alicūs testificari: vt. iij. q. iij. item. l. iulia.

b ¶ Testamētaria. Ut mulier possit accusare testamētū falsum, si testamētū ad se vel ad suos pmeat.

c ¶ Paterni. Ut filij patronoꝝ, et etiā hi qui ex trāsuersō veniunt vsqꝫ ad quintū graduꝫ vocātur ad successionem liberti: vt instit. de succes. liber. §. si autem sine liberis.

Minor d ¶ Pupillis. regere et gḡare est q̄ minor cōueni annis sine curatore non vel curatore nec pōt nisi agere potest, nec in cerꝫ cōuenire: vt. C. de cassīb. antho. §stā. l. clarissimi. §cq̄s sententia lata ptra ipsū nulla est: si tñ lata fuerit p ipso: tenet: vt C. de ꝓcura. nō eo minus. §cq̄s tñ agit vel ꝓuenit sine tutore vel curatore vt in casibus hīs positis. Itē si imperrauit veniam etatis: vt. C. de his q̄ ve. eta. impe. l. iij. Itez si agat de libero hoie exhibendo: vbi etiā pupilli admittitur: vt. ff. de libe. ho. exhi. l. iij. §. pe. Itē si agat de recuperāda possessione, vbi etiā impubes sine tutore audit: vt. C. d legi. perso. l. vl. Itē minor pōt agere de thoro suo violato: vt. ff. de adul. si mariꝫ. §. lex Julia. Iz autē minor p se nō possit agere: p alijs tñ pōt si habet mandatū: vt. ff. de mino. cum mādato. et. ff. de ꝓcu. filiusfamilias. in fi. Utrū autē in causis spūalib⁹, vt in matrimonio, vel p ecclesia possit minor litigare p se? Dicunt quidā q̄ sic: q̄z in his censet maior. sed certe cum ibi maiꝫ periculū vertitur, magis esset ibi consulendū minoribꝫ: vt. ff. ad carbo. l. j. §. iij. nam circa maiora maius periculū vertitur: vt. xlij. dist. quiescam⁹. Item video q̄ in matrimonio locū hz in integrū restitutio: vt ex de in integ. rest. ex his. sītr in aliis causis spūalib⁹. §. in religione assumēda. xx. q. j. illiꝰ in ordine sacro. lxxvij. dist. c. j. et ca. §. Itē cum filius agit cōtra patrem ſm canones. §. q. vij. querif. in matrimonio certū est q̄ minor p se admittit ad agendū: vt ex de resti. spo. ex parte. Iz de hoc posset dubitari vtrū ibi locū habeat restitutio. Iz de hoc dixi super illa decre, ex parte. §. de resti. spo.

e ¶ Testamentaria. l. lege cornelia de falsis.

f ¶ per interdictū, seꝫ per interdictū de tabulis exhibendis: quo experitur omnis ille cuiꝰ interest: vt. ff. de tabu. exhiben. locum.

¶ In questionib⁹. ¶ Cal⁹. Dicit hic q̄ in crimine lese maiestatis mulier pōt accusare: q̄s ꝓbat explo mulier fuisse cōtra Catilinā iuranté Marco Tullio detexerit. ¶ Quecheq; ¶ Calius Dicitur est §. q̄ mulier admittit tur in publico crimine. et in crimine lese maiestatis ad accusandū. Nūc ꝓbat q̄ admittit in crimine simonie, cū admittitur in publico crimine. et in crimine lese maiestatis. et ad hoc inducit legem sequentē. § ¶ Quecūq; hoc nō facit ad ꝓpositū: §z hoc ponit vt inducat seq. ca.

Sane dicto. ¶ Cal⁹ Statuit Leo impator in hac l. vt si quis Romanā sede per pecuniā acquisierit, vel alii per pecuniam ordinatus erit vel elegerit: ad instar criminis lese maiestatis accusatus. et convictus deponatur et perpetuo infamet, cum ipsi sint in crimine pares.

h ¶ Sane quisquis. Hec lex est pars illiꝰ. C. de epis. et cleri. si quē §.

i ¶ Ad instar. Non tamē est ibi omnimoda similitudo inter crimen simoniacum, et crimen lese maiestatis. quia p crimine simonie imponitur pena depositionis: sed p crimine lese maiestatis imponitur pena mortis: vt. vj. quest. j. §. verum. sed quo ad accusationem et testimonium pficiari vident: vt quicunq; admittatur accusator vel reūs in vno et in reliquo: vt extra de simo. licet hely. in fine. et ca. tanta. lxxix. distinct. si quis papa. Item simonia est maius crimen §z hereſis: vt. j. quest. j. eos. immo est maius crimen §z aliquod aliud crimen: vt. j. quest. vlti. pater. sed in hereſi quilibet admittitur: ergo multo fortius in simonia. argu. tamen contra est extra de resti. veniens. j. vbi dicitur q̄ in simonia socij criminis non admittuntur: sed in crimine lese maiestatis audiuntur: vt. vj. q. j. §. verum. et §. porro. Sed dic q̄ non admittuntur socij criminis cum accusatus est bone fame, alꝫ quilibet auditur. Uel dic vt dixi. ij. q. j. in primis. in fine. ¶ Uel dic q̄ admittitur ij⁹. §. j. quilibet ad accusandum in hīs criminibus, sed non ad testificandum: quia tota vis consistit in testimonio, sed non in accusatione.

Sub. §. 2dē: natio. i cui⁹ tñ locū succedit hodie actio in factū vt testim exhibeatur. ff. de aut. presta. l. iij. ff. de tab. exhib. locum. Zan.

Adde ō q̄s p̄t admitti. no. in l. si familia. ff ō iurisdom. ut. et i. l. ne mo. C. de epis. au.

Simonia et crimen lese maiestatis non cōe no nunt.

¶ mes. ij⁹. §. j. §. cps. ibi videas.

a Quos. Non intellige q eandem penam patiatur convictus de simonia, quã convict⁹ de lesa maiestate. Sed hoc vult dicere q eãdem penam patit tam dans ꝙ accipiẽs pecuniã. + Uel dic eadẽ pena.l. cõsimili. nã .j. q. j. pena depositionis similis est depositioni siue decapitationi: vt. v. q. vj. delatori.

¶ Cũ autẽ ¶ Caius. Iste .ꝟ. dividitur i duas partes. In ꝓma parte cõcludit Gratianus ex supradictis dicẽs q canones nõ recipiũt accusationes quas leges seculi repellunt. ergo a contrario sensu p canones sunt admittẽdi qui per leges nõ prohibẽtur. Postea respondet huic cõclusioni dicẽs q non bene infertur, qz leges prohibẽt oẽs clericos nuptias contrahere, ꝺ per canones prohibent: nõ tamẽ leges admittunt copulam oim clericorũ qui per canones nõ ꝓhibẽtur. Et de hoc ponit exemplum. Et ita ꝟ̃ canones non admittũt accusatiões quas admittunt leges: nõ tamẽ recipiũt oẽs ꝟ̃ leges admittunt. In secunda parte dicit q in negocijs ecclasticis rũ legibus est vtendũ cum canonibus non contradicũt. Ut̃ cum ꝙ leges mulier in crimine lese maiestatis, + simonie admittit ad accusandum, et per canones est admittenda: vel obtẽdat canon per quem repellatur. Et si quis dicere velit q mulier alios de simonia, + non sacerdotes possit accusare: tunc el⁹ distinctio locũ non habebit, nisi specialiter hoc aliqua lege inueniatur esse prohibitũ, cũ legib⁹ generaliter ei permissum videat. postea huic questioni respondet dicens q specialia sunt crimina in quibus mulieri permittit accusare inter que cũ fornicatio nõ cõnumeretur de qua mulier prelyterũ accusat: patz q ꝓpter hoc mulier ſit repellẽda. + etiã ꝓpter aliud, quia dũ se confiteꝛ cõtra sacerdotẽ, ei credi nõ dz: vt .j. sequẽti ca. Hĉ a pars incipit ibi: Sed sicut ⁊c.

b Legibus. 8. .ꝟ. dist. lege imperatorum.

ut quos[a] facinus par coinquinat + equat, vtroſcz similis pena comitet. ¶ Cum autẽ sacrꝭ canonib⁹ accusationes omnino submoueãtur quas leges seculi nõ assiscũt: reduersio vident admittẽde q legib⁹ secuti nõ ꝓhibent. verum hoc non inferꝛ. quicũcz em̃ clericoꝝ sacris canonib⁹ nuptias ꝓtrahere ꝓhibent, etiã legib⁹ imperatoꝝ. nõ autẽ consequẽter oim copulã leges admittũt, quorum coniunctionẽ sacri canones nõ ꝓhibẽt. legib⁹ enim solli cantores + lectores: canonibus autẽ etiã acolyti vtores ducere possunt. ꝙ uis igit̃ sacris canonibus submoueant accusationes quas leges secuti non assiscũt: non ideo conseq̃ter recipiũtur quascunq; principum leges admittunt.

¶ Sz (sicut circa hui⁹ operis initiũ ꝓmissum est) totiẽs legib⁹ imperatoꝝ in ecclesiasticis negocijs vtẽdũ est, q̃tiens sacrꝭ canonib⁹ obuiare nõ inueniunt. ¶ Unde aut̃ specialiter sacris canonibus mulier ab accusatione lese maiestatꝭ et simonie ostẽdatur prohibita: aut ꝓmissis rationib⁹ ad hmõi accusationẽ admittenda ꝓbet: nec quisq̃ distinguere querat ad altorum non ad sacerdotum accusationem in hoc casu simonie mulieres esse admittendas. + Cũ em̃ generaliter[a] legib⁹ hoc eis permissum inueniat, nisi ꝙs specialiter aliqua lege hoc prohibitum ostẽderit: el⁹ distinctio locum nõ habebit. Uerũ cũ cõtra generales regulas quedã crimina specialiter excepta sunt, in quib⁹ mulier accusare permittit, inter que fornicatio nõ numerat: patet q hmõi accusatio dupliciter infirmatur: + qz fornicationis crimẽ intẽdit: + qz dũ de se cõfitet, sup alienũ crimẽ ei credi nõ opz. Unde Iul⁹ papa scribit dicẽs.

¶ Aei ꝓfessio aduersus quẽlibet admitti non debet.

Nemini (ꝓterq̃ de crimine lese maiestatis [e]) de se cõfesso, super alienũ crimen credi [f] opz qm̃ eius atq; ois ret ꝓfessio periculosa est, et admitti aduersus quẽlibet nõ debet. Quia ergo ista de se confitetur, super alienũ crimen ei credi non oportet: sed contra eam sua cõfessio interpretanda est.

¶ Questio.iiii.

Quod ꝟo die dñico nec episcopo nec ꝓsbytero cãzali quã ventilare liceat, i Terraconẽsi cõcilio ꝓhibet: in q̃ sic statutũ est. [g] Credi. ꝓtiu dicatur tamen alteri ex tali ꝓfessione, intãtum q ei indicetur purgatio: vt extra de adul. significasti. q̃s verũ est si laboret infamia, alꝭ nõ: vt extra de purg. ca. nos inter alios. + ex de confes. cum monasterium.

Quod vero die. ¶ Caius. Hic intitulatur quarta questio qua queritur vtrum die dñico liceat causas vẽtilare? Et respondet q nec die dñico nec aliꝭ diebus feriatꝭ: vt .j. ea. c. j. ꝙ. 16. nisi tractet de pace: vt .j. xxii. q. v. decreuit. + nisi partes in hoc spõte cõsentiãt: vt. ff. de feri. l. j. Itẽ si res sit tempore periture, agitur diebus feriatis. Liberalia quoq; iudicia dieb⁹ illis tractantur: + de amonẽdis officiatꝭ, + de alimẽtis, + atro-

c Initium .8. dist. x. ca. j.

d Generaliter. Sic ergo argumẽtatur: cum nullꝰ inueniatur prohibitum: ergo non debet prohiberi: vt xxvii. q. ij. lex diuine. simile. xxxj. q. j. ꝙ si doumeru. et iv. distinc. si euangelica.

[e] Cõcilium .i. quidã. C. de epis. et cle.

[f] Iste fuit sententia .B. vt. q dicebat q nullꝰ valz confessio sui ꝛ sociũ nisi alius sit ꝓsputio .j. ꝓ. ꝙ. Bz. Et sp valet, nisi expressum inueniret. ar.

cibus iniurijs: vt aliquis in possessionem causa rei seruande mittatur, agitur diebus istis: vt. ff. e. l. j. & .iij. cō tra insignes latrones agit diebus feriatis: vt. C. e. l., pūnciarū. & eo. titu. & in summa huius questionis.

Feriatis diebus an possit litigari.

¶ Quod vero dies feriatis cause non sunt tractande: vt. C. j. & vlt. nisi tantus de pace: vt. xxij. q. v. decernit. agit tñ in quibusdā casibus, sez cum actio est repere primra. Itē cū agitur de turbādis, & de amonendis officialib⁹, et de alimentis, et de atrocibus iniurijs, et de liberalibus causis: vt. ff. de fer. l. j. ĝ. et. iij. Itē pīra insignes latrones agit: vt C. de fer. puniciaꝝ. Itē si partes sponte velint litigare feriatis diebus possunt: alīs nō tenet sententia: vt. ff. e. l. j. libell⁹ autem pōt porrigi die feriato: vt. ff. ō adul. milēs-S. sexagita. Joan. quod tamē dixit q̄ partes mutuo consensu possunt litigare dieb⁹ feriatis: hoc tantū intelligēdū est de ferijs messium vel vindemiarū alioquin consensus earum non sufficeret vt litigent aliquo solēnissimo die: vt extra. e. c. vlt. B. Itē satis videtur q̄ cause matrimoniales possunt tractari diebus feriatis cū ibi sit periculū adulteriū, vel incestⁱ, similiter vbi agitur de electione epi vel prelati, pter periculum more: quia non debet ecclesia vacare vltra tres mēses. vt. l. dist. post cū. & qz in his casib⁹ multa sunt specialia: vt ex vt li. non contest. quoniam. Jo.

Nullus episcopoꝝ. ¶ Casus. Statutum fuit in cōcilio Terraconēsi vt in diebus dñicis vel alijs solēnibus diebus epi vel alij clerici causas vētilare non audeāt: sz in alijs dieb⁹ possunt, excepta causa crimina li vbi agitur ad sanguinis effusionem.

a ¶ Criminali. sez cū agit de effusione sanguinis, tūc clerici nō possunt esse iudices: vt. xxiij. q. viij. hūs a dñ⁹. delegari tñ pōt clerico criminalis causa, vt tñ pncepturet de impunitate rei: vt. xxiij. q. viij. sepe.

Placita. ¶ Casus. Hoc. c. dividit in duas partes. In prima dicit q̄ in dieb⁹ dñicis et precipuis festi uitatibus vel in legitimis ieiunijs secularia placita nō tractentⁱ. In sēcā parte dicit q̄ in septē dieb⁹ ante natiuitatē dñi vsq; ad octauā Epiphanie, & a quinquagesima vsq; ad octauā Pasche, & septē dieb⁹ ante festum sci Joānis baptiste non liceat iudici ad placitū aliquē vocare. Secunda pars incipit ibi: Insuper.

b ¶ A quīquagesima. alibi dr a septuagesima: vt. xxij. q. v. decreuit. hoc tñ hodie nō seruat Romana curia. Jo.

c ¶ Orationibusq; vacādi. Ratio sēcā est ob reuerentiam dierū: & tertia fauore partiū: vt sic partes a litib⁹ respirent: vt. C. de feri. dies. Quarta ratio est, qz: tales dies nō prestat iuramentū nisi p pace: vt. xxij. q. v. decreuit. & sic non posset pstari sacramentū calūnie: sz etiā dep̄one q̄ papa p̄mi legar⁹ sit alicui q̄ intra die xxx. dies termina- rit causaz aliquā cedere et illi dies incidāt non dz, intra dies quadragesimales videtur q̄ cū res sit periturā tepore, q̄ iudex inuitis partib⁹ p- cedere possit. qđ quidā concedunt: sed non est verum hoc: quia iz litere pereant, lis tñ salua manet coram alio. Sz pone q̄ iudex citet aliquem die feriato: nunqd tenet citat⁹ venire & allegare primle- giū suū? Videt q̄ sic: qz si post appellationem citat aliquē, tenet venire & allegare primlegiū suū: vt ex ō appel. si duob⁹. & ca. cū parati. Itē etsi

Judex non potest pro- rogare diem ad ter- minum.

Citat⁹ die feriato an, debeat, cō parere.

Ministri ecclesie die dñico causas vētilare nō debēt.

Nullꝰ epoꝝ aut presbyteroꝝ vel clericoꝝ die dñico proposituꝫ cuiuscunq; cause negocium audeat ventilare: nisi hoc tātum, vt deo statuta solēnia peragant: ceteris vero diebus conuenientibus personis illa q̄ iuxta sunt habent licentiā iudicandi, excepto criminali⁹. Item ex concil. apud ephesum habito presente rege Henrico.

Solēnibus diebus & legitimorum ieiuniorum, secularia placita non agātur.

Placita seclaria dñicis dieb⁹ vel alijs pcipuis festis seu etiā in his diebus in qb⁹ legitima ieiunia celebrantur, sm canonicam cōstitutionem minime fieri decernim⁹.

¶ Insup etiā sancta synod⁹ decreuit vt nulla iudiciaria potestas licentiā habeat sua authoritate christianos ad placitū bānire in supradictis diebus. t. septē diebus ante natalem dñi vsq; in octauas Epiphanie: et a quinquagesima b vsq; ad octauas Pasche, & septem diebus ante natiuitatez sancti Joannis baptiste: quatenꝰ adeundi ecclesiā, orationibusq; c vacandi liberius habeatur facultas.

Item Adrianus papa.

¶ De eodem.

Nullus episcopꝰ vel infra positꝰ die dominico causas iudicare psumat.

¶ Questio. v.

Nargationem⁹ vero negantie esse prestādā Stephan⁹ scribit Leoni episcopo Theanensi.

¶ Diaconus si de crimine cō uinci non poterit: apud episcopum seipsum secreto purificet.

De crimie sibi illato diaconus tuus verissime fatebatur se esse immunē: veruntamen si suspitio habetur nō teneat ḡs rñdere die illa, tñ pōt ad hoc citari vt libellus ei det: vt. ff. de adul. milēs-S. sexagita. Itē dā si sub hac forma fiat citatio, mādo tibi vt hicvsq; ad die dñi cam hic? pareat: vt ex de do. & stu. cū dilectꝰ. Rñdeo, si citat vt cōparest die feriato, bene tenet citatio. Sz si citat vt rñdeat, nō tenet: qz talis citatio nulla est. † vt. ff. de fer. l. j. & vbi citatio nulla est, & hoc liquet q̄ est nulla nō tenet venire ad allegādū priuilegiū suū. sz vbi dubiū est an teneat, tenet venire: vt. iij. q. ij. si epūs. Jo.

† Cōe. Alexā. ō ymo. in. l. ex ḡcūq;. col. ij. ff. si ḡs in ius vo. non ie. et Cy. in. l. dies. ff. ō fer. & p bar. i. l. j-S. nūciatio., de ope. no. nū.

Purgationē. ¶ Casus. Hic inquirit. v. q. ij querit an negāti sit purgatio indicēda? Et resp̄ondet q̄ non, si de crimine non est infamatⁿ: vt. vj. q. v ca. ynocentius. Si autem est infamatus de crimine, indicitur ei purgatio: vt. j. eo. ca. j.

d ¶ Purgationē. hic querit an negāti sit indicenda purgatio. Et est dicēdū q̄ nō, nisi laboret infamia. vj. q. v. qđ autē. hec ḡstio dicta est. S. ij. q. v. p totū. Jo.

De crimine. ¶ Casus. Alberic⁹ diacon⁹ habebat suspect⁹ de quodā crimine, & ideo q̄ ipsum Albericū Wenēs. epūs voluit Stephanū papā qualiter super hec esset p̄cedendū? Et respōdet, si accusatores et testes idonei reperiunt, coram certo numero epoꝝ accusetur ipse Alberic⁹: & si cōfessus fuerit, vel legitimis testib⁹ conuictus canonica sententia feriat. Si vero crimē

non confiteatur, nec testib⁹ potest ꝓbari, et infamatus est de crimine nō in publico, sed cōtā te ⁊ aliquot testibus, ꝓbris, ⁊ diaconibus, secreto se purget ꝓtestito iuramēto: ⁊ deinde cōmoneat clericos ne ꝓfatuꝫ diaconū infamare ꝓsumāt, exēplo Cham, q̄ maledict⁹ fuit in filiꝫ, qr verēda patris derisit.

a ¶ Numero.j.e. q.vij. felix.

b ¶ Accusatores. id est accusatores.

c ¶ Publico. ij. q. v. presbyter. xxij. dist. illud. contra. Sed ibi loquit cū publice ds est infamatus: ꝫ hic cum clāculo vel a clero est infamatus.

d ¶ Ne sacerdotem. hic sacerdotē vocat diaconū, sic extra de coha. clericoꝝ et mu. si ꝙspiam.

e ¶ Cham. ij. q. vij. sentēt̄ia. Jo. Resbyter.

¶ Can. Quidā epūs scies petīm cuiusdā ꝓbri ⁊ diaconi sui: (qō petīs sibi notū erat p eorū ꝓfessionē sibi ex iudiciū factā) compellebat eos publice ꝓfiteri: qō cū facere nollent, sed se sacro defēdere vellēt, ab officio utrūq; suspēdit. super hoc Solon Cōstātien. epūs quesiuit a Nicolao de duobus: ꝓmo utrū per solaꝫ pniam possit pbr vel diaconus ad offm reparari, cū epūs sit notū scelus esse ꝑpetratū? Et rndet q̄ nō. Secundo utrū, ꝓpter confessionē extra iudiciū factā possit ꝙs suspēdi vel dānari? Et rndet q̄ nō, sed p testiū approbationē, vel spōtaneā confessionē in iudicio factam. ita ponit Beñ. hūc casum. ꝟ. vero sic. Quidā epūs dicebat se scire crimē cuiusdam presbyteri, ⁊ cuiusdā diaconi: ⁊ ideo noluit purgationē eoꝝ recipere: ⁊ ꝙstatim eos deposuit. tandē delata fuit causa ad Solonē epm per delegationē dñi pape, vel per appellationē: qr forte metropol. eorum erat qui dum veller de causa cognoscere, epūs instabat ⁊ dicebat ne reciperet purgationē eoꝝ: qr eos iuste dānauerat. Dubitabat ergo Solon: ⁊ in hoc articulo dñm papā cōsuluit: cui nūc papa rescribit ostendēs qualiter in causa debeat ꝓcedere. Si em legitime sunt cōuicti, vel ꝓfessi in iure, remanēāt sic deposīti. si vo nec in iure sint confessi, nec legitimis testib⁹ cōtā suo epō conuicti: et accusatores idonei reperiū tur, et tales testes quales sacri canones sanciūt: accito te cū certo eporum numero⁹ veniant accusatores⁹: vocetur ⁊ ipse Aldericus diaconus: et si negauerit, ventiletur causa canonice: ⁊ si vel sponte cōfessus, vel legitimis testibus fuerit approbatus, canonica feriat sentētia: qui si nec sponte confitetur, nec accusatores et testes legitimi reperti fuerint ⁊ mala fama crebrescerit: non in publico⁶ examine, sed cozaz te et aliquantis reuerendissimis ꝓsbyteris ⁊ diaconibus tue ecclesie secreto iuramēto se purificet: et deinceps boni testimonij cum annuncia: et compesce et commone ecclesie tue filios ne sacerdotem ⁹ dei vlterius infamare ꝓsumant, timētes q̄ Cham⁶ maledictus est qui patris verenda derisit.

Item argu. ꝟ vj. q. j. tellm. ibi sol.

Gen. vij. d.

Itē Nicolaus Solonti Constantiensi episcopo

¶ Nō est spoliād⁹ pbr vel diacon⁹ nisi sponte ꝓfessus, vel legitime cōuict⁹ fuerit.

Presbyter aut diacon⁹ quē asser⁷ crimina nolle publice ꝓfiteri, sed velle cuz sacramēto⁶ defendere se: et ī tamē notum sit episcopo scelus ipsius esse perpetratum, non potest per aliquam pententiā⁸ sacerdotali vel diaconali officio potiri. Sed mirandum est ᵇ si ipse confessus non fuerit, quomodo notū potest esse epō scelus ab ipso perpetratum, nisi accusatore forte idoneo ⁊ testes idoneos approbāte. Uñ si examināte episcopo causam ꝓsbyteri vel diaconi, nisi fuerit per testiū approbationē presbyter vel diaconus forte cōuictus, non est scelus episcopo legitime manifestū, nisi sua sponte ipsum confiteatur: quod nisi fecerit interim non videmus suo debere presbyterū vel diaconuz officio priuari. Sola ergo spōtanea confessio, et canonicus numerus, vel qualitas testiū (decernentibus episcopis, et accusatore qō obiecerat comprobante) clericū priuat proprio gradu.

¶ Questio. vi.

Quod ꝟo cōfessio cruciatib⁹ extoꝛtā nō sit: alexander papa testatur scribens omnipristino statui sine honoꝛi restituantur.

f ¶ Sacramento. Hic consuenit queri si episcop⁹ sit Espan clericū infamatū esse reum, an debeat eius purgatio: possit nem audire, vel etiam cōpellere eū ad purgationē? Et videt ꝙ sic: qr generaliter traditū in canone ꝙ clericus infamatus⁸ debeat cogi se purgare. ij. q. v. reddite. per totū. Itē qr sa cerdos tenet̄ cōtinere, et eucharistiaz cōficere. de cōse. dist. ij. non prohibeat. Itē cū eps iure suo utat: si ꝙd mali inde accidit, nō ⁊st ei imputādū: vt. xxiij. q. v. de occidēdis. ibi qui ere. Itē nō potes dicere: ge pere ꝙ eū eps cogat mitteꝛe ad periculū: ꝙ po: te fit. tio⁹ canō cogit ipsuz. C. de aiurare: vt. xxxiij. q. ij. hac ꝟ. ille. Itē qui per: mittit aliū fallum xxiij. q. iurare cum possit iij. qui prohibere peccat: peccat. xxij. q. v. hoc ꝟ. dicit. in dēf. ꝟ. dicit ꝙ eps pūm. secreto debet et cōsulere vt potius cōfiteat publice crimen, ꝙs vt fiat periculo⁹. Sz si ad hoc nō potest eū inducere, dicet populo: absit vt quicq̄ simistri de hoc clerico suspicemur: vt. xj. q. iij. absit. Alij dicunt ꝙ delegabit purgationē. Tertij dicūt ꝙ nō peccat audiēdo purgationē: qr auctoritate canonis facit. xxij. q. iij. ꝙ peccat.

Hoc q. v. de occidēdis, ibi qui ere. Itē nō potes dicere: ge pere ꝙ eū eps cogat mitteꝛe ad periculū: ꝙ po: te fit. tio⁹ canō cogit ipsuz. C. de aiurare: vt. xxxiij. q. ij. hac ꝟ. ille. Itē qui per: mittit aliū fallum xxiij. q. iurare cum possit iij. qui prohibere peccat: peccat. xxij. q. v. hoc ꝟ. dicit. in dēf. ꝟ. dicit ꝙ eps pūm. secreto debet et cōsulere vt potius cōfiteat publice crimen, ꝙs vt fiat periculo⁹. Sz si ad hoc nō potest eū inducere, dicet populo: absit vt quicq̄ simistri de hoc clerico suspicemur: vt. xj. q. iij. absit. Alij dicunt ꝙ delegabit purgationē. Tertij dicūt ꝙ nō peccat audiēdo purgationē: qr auctoritate canonis facit. xxij. q. iij. ꝙ peccat.

g ¶ Penitentiā. Quia penitēta nō restituit aliquem dignitati, sed gratie tantū: vt. j. de peni. dist. v. qui vult, nisi quandoq̄: vt quādo crimen occultum est: vt. l. dist. dño sancto. ⁊ ca. quia tua. sed per restitutionem in integrum vel dispensationem.

Adde an ⁊ qñ sit ꝙs cōscientia iudicā: tis. ter. in. l. illi: citas.

h ¶ Sed mirandū est. Arg. ꝙ non ſm conscientiā iudicandum sit: vt. iij. q. vij. iudicet. per hoc decretū intelligo illud. xxxij. dist. nulli⁹. intelligo em illud de scientiis iuris nō facit: licet al's verbū sciēdi large sumatur: vt. xxij. q. v. hoc videtur.

Quod ꝟo. ¶ hec. q. dividit in duas partes: in quarum prima dicit ꝙ ꝓfessio extorta nō ꝓiudicat. Secunda ibi: A fidelitatis. Jo. de san.

¶ Cauſa. Hic intitulatur. vj. q. qua queritur an ꝓfes: ſ. d. ſc.

sio sit cruciatibus extorquēda. Et respondetur q̄ vile testes possunt cruciari: vt. v.q.vj. presbyteri. z. ij.q.j. in primis. accusator vero non est cruciandus a iudice nisi in crimine excepto propter inopiam probationū: vel ne fallstratē dicat. C. ad leg. iul. lese maiestatis. si quis. vbi quilibet accusator et reus z testis torquetur: alias a reo veritas nō est cruciatibus eruenda vt. j. e. c. j. nisi sit p̄sumptio cōtra eū: vt. xxiij. qō. v. c. j. De hoc satis notatur in summa huius questionis.

¶ Quod vero. ab aduersario nunq̄ est extorquēda cōfessio cruciatibus vt. j. e. ca. j. z. ij. sed a iudice licite extorquetur cōfessio tormētis z questionibus. Nam a iudice quandoq; torquet testis: quandoq; reus: quādoq; accusator. Testis torquet tā in ciuili q̄ in crimiali: vt si est seruus: vel vilis persona: vel etiā si sit liber: z sit criminosus et infamis: vel obscurus vel ignot⁹. tales enim non recipiūtur ad testimoniū sine questionibus: licet sint cleri ci: vt. iij. qō. iij. si res. z. v.q.v. illi qui. z.q.vj. presbyteri. z. ij.q.j. in ōmis. z in auten. de testi. ¶. nos igitur. z ¶. licet. colr. vij. et. C. de fal. si quis decurio. Torquetur etiaz libera persona licet non sit vilis: dum tamen vacillet in testimonio: vt ff. de questi. ex libero. extra de penis: super his. Item reus quandoq; torquetur, licet raro/scilicet cum est suspectus/z non potest als res probari, maxime si est vilis persona, et hoc in ciuili causa: vt. xiij. questiō. vj. si res aliena. similiter in criminali torquet: vt. xxiij. questione. v. c. j. Actor vero in ciuili causa nūq̄ torquetur/ sed accusator in criminali causa quandoq; torquetur, vt in crimine lese maiestatis cum criminaliter non potest probari: vt. C. ad leg. iul. ma. si quis. ibi enim qualicūq; dignitate sit predītus, nullo priuilegio se potest tueri, siue sit accusator, siue reus vel testis: vt. vj. qō. j. ¶. porro. z. l. dist. nullus omnino. Jo.

Totū: re pōt inder aliā p sonas.

! Ad lāē ar. C. de te. nullus. et. iij. q. ij. falso. Idē vr et si nō vacillet. ff. ꝫ quest. l. vnu. ¶. testes. ꝫ Jo. de f.

Si quandoq; a sacerdotibus. ¶ Casus. Significatum fuit Alexandro pape q̄ quidam capiebant episcopos vel sacerdotes vel authores ecclesiarum: vel ab eis per metum, vel fraudem, aut per vim confessiones extorquebant in scriptis vt sic suis bonis eos spoliarent, vel vt suas causas nō requirerent, vel vt se de secta eorum esse confiterētur, z hoc coram populis eos confiteri faciebant. quare statuit papa Alexander vt propter hoc nullam infamiam vel calumniam vel preiudicium aliquod patiantur: quia deus respicit potius ad cogitationes et voluntates hominum, ꝫ ad actus qui per simplicitatem vel necessitatem fiunt. nam in talibus non extorta sed spontanea confessio est exigēda. Fides non est, id est non facit fidem.

bus orthodoxis.

¶ Ministrorū cōfessio nō sit extorta: sed spontanea.

Si q̄nq; a sacerdotib⁹ z authoribus ecclie quedā scripture quoquo modo p̄ metuz[a] aut fraudē aut p̄ vim extorte fuerit, vl̄ vt se liberare possint q̄cūq; ab eis cōscripte aut roborate fuerint ingenio: ad nullū eis p̄iudiciuz[b] vel nocumentū valere censemus: nec p̄ vllā eos infamiam vl̄ calumniā, aut a suis sequestratione bonis vnq̄ deo authore et sanctis apīis eorūq; successoribus sustinere p̄mittimus. cōfessio em̄ in talibus non cōpulsa, sed spōtanea fieri dz. ois em̄ p̄fessio que fit ex necessitate, fides nō est. Confessio ergo in talibus nō debz extorqueri, sed spōte profiteri. pessimū em̄ est de suspitione aut extorta p̄fessiōe quēq; iudicare: cum magis sit inspector cordis dūs q̄ operis. nō

a ¶ Per metum. Dūmodo talis sit met⁹ qui cadit in constantem virū: vt extra qō met⁹ cā. ad audiētiam. Si queris qualis metus debeat cadere in cōstantem virum: dico q̄ qui cōtinet mortis/vel cruciatum corporis: vt extra eo. tit. cū dilectus. Coactio autē verborum nō sufficit, etiam si rex sit qui minetur: vt extra qui cle. vel vo. insinuāte. C. de trāsac. iterpositas. ibi melius dicitur, licet sit argumē. cōtra. xxxj. questi. ij. Lotharius. z. ꝫ. distinc. vij. fuerunt. ff. de acquir. here. l. vj. ¶. viti. vbi dicitur q̄ non fit heres qui pter metum verborū adit hereditatē. Et nota q̄ canō hic triplicat, vim/metum, et fraudem: vt. iij. questione. j. redintegrāda. me

Met⁹ cadēs i cōstātē virū q̄lis est.

tus tamen pro reuerentia a lege accipitur. z hec excusat. ff. quarum rerum actio non datur. l. j. ¶. que onerande.

b ¶ Preiudicium. Bene sit preiudicium ei quantum ad hoc q̄ ille cui per metum traditur res, dominus fit rei, sed quantū ad hoc non fit ei preiudiciū quin detur ei actio q̄ metus causa ad repetendum si tradidit, vel exceptio si non tradidit: vt. ff. eo. metum. ij. ¶. sed quod pretor. z. ¶. ex hoc edicto. si tamen primo coactus promisit/et postea spontanee tradidit: nō excusat coactio: vt. C. quod me. causa. l. ij. et extra qui cleri. vel vo. insinuante. ibi, patiētia rēpotis rē. et est si. extra de eo qui duxit in matrimo. significauit.

c ¶ Literae. in quibus fatentur aliqua se debere.

d ¶ Requisitione. l. confiteanꝫ q̄ absoluerūt aliquos a debito in quo illi tenebantur.

e ¶ Errore. Jd est qui cōfitentur se tenere aliquam heresim. Sed nonne peccat mortaliter ille qui confitetur hoc? Respond. sic: nec excusat eum aliqua coactio: quia talis coactio non est absoluta: et coactio conditionalis neminem excusat: vt. l. d. presbyteros. z de consecra. distinc. iij. eos. potius enim debet quis pati mortē ꝫ malo consentire: vt. xxxij. q. v. ita ne. et occisores corporis non sunt contra institutam timendi: vt. xj. questione. iij. non solum. et ca. nolite. xxxj. qōne. ij. lotharius.

Coactio est duplex:

Solu. hic nō excusantur tales a toto, sed a tōto. metus em̄ vel coactio cōditionalis nō excusat peccatū, sed attenuat: vt ex qō metus cau. factio. Et no. hic q̄ contra ea que publice facta sunt / admittitur probatio in contrariū. iic. xxxj. q. ij. lotharius. ex qō metus cau. perlatum. qō est contra regulā generalē. vij. q. j. licet.

a ¶ Que fiūt. potius respicienda est causa facti q̄ ipm factum: vt. xxiij. qō. viij. occidit. de pen. distinc. j. aut facta.

Uthoritatē. ¶ Archiepiscopus Trenerensis z prepositus eius z multi alij clerici capti fuerunt a quibusdā predonibus: z coacti fuerūt ab eis se obligare iuramento, z alijs obligationibus: occasione quarū obligationū res ecclesiasticas perdiderunt: quare Nicolaus scribēs episcopis Gallie absoluit eos ab omni vinculo iuramēti z obligationis: et dicit q̄ propter hmōi iuramētū z obligationes nullam infamiam vel calūniā aut suoꝝ bonoꝝ amissionez illos habere pmitteret. Sed p̄cepit prefato archiepō et defensoribꝰ Trenerēsi. ecclesie vt spūali z materiali gladio tandiu malignos illos persequātur, donec oblata reddātur.

b ¶ Absoluimus. Hic cōuenit dubitari circa duo: scilicet an iuramentū per vim extortum obliget. Item an papa possit dispensare in illicito iuramento. Et q̄ non obliget tale iuramentū, videtur hic: q̄ dicit hic q̄ non debet esse vinculū iniquitatis: vt. xxij. q. iij. inter. et ex de iureiuran. verum. z ex de resti. spol. soluite. et ex qō metus cau. perlatum. Item q̄ inconuenies esset q̄ malefactor ex improbitate sua cōsequeretur actionem: vt ff. de fur. ita q̄ fullo. preterea si malefactor petit rē, potest se reus tueri exceptione quod metus cau. cum illa exceptio per iuramētum non sit sublata. preterea non obstante tali iuramēto potest petere rem si eam tradidit, cum illud nō iuraverit: vt extra de iureiuran. debitores. z ex qō metus cau. ad audientiā. Ergo cum potest rem petere, multo fortius potest se tueri exceptione: q̄ cui damus actionem, multo fortius exceptionē. ff. de superfi. l. j. extra de iureiurā. quemadmodum. Et econtra, pbatur q̄ obliget: q̄ licet fuerit coactus tamē voluit: q̄ coacta voluntas est voluntas: vt. ff. e. qōne. j. merito. Item q̄ non vergit in interitum salutis eterne: est ergo obseruandū: vt extra de iureiuran. si vero. nec prodest q̄ compulsus fuit. xxij. q. v. qui cōpulsus. z ca. si quis coactus. Solu. quidā dicunt q̄ si talis fuit metus qui cadit in constantem virum, q̄ iuramentum ob talem metum factū non obliget. ? z fm eos exponitur hic hoc verbum absoluimus, id est absolutos ostendimus. Alij dicunt q̄ qualiscunq; sit metus, tenetur seruare iuramentum factum de rebus propriis: sed nullum iuramentum adstringit ipsum pro rebus ecclesie non repetendis: quia istud est illicitum. et hoc magis homicidia, adulteria: et cetera q̄ sunt ad hec pertinentia.

Nec tm̄ attendēda sunt que fiūt, quātū quo ad̄ fiāt. amplius em̄ respicit deꝰ ad cogitationes z spontaneas voluntates, q̄ ad actus q̄ p simplicitatem aut necessitatē fiunt.

Itē Hico. pa. epūs Gallie.

¶ Apostolica authoritas penitus illicita in irritum deducit iuramenta.

Authoritatē venerabilū pdecessoꝝ nr̄oꝝ secuti, et nolentes dūtissimi pape z martyris Alexādri quinti a bt̄ō Petro: ab oibꝰ iuramētis z cuiuscūq; modi obligationibus q̄bꝰ illi se se coacti violentia ipiorū obligauerāt, absoluimusᵇ: z ne illa seruent, vetuimusᵇ tā pfatū archiepm̄ treuerēsem, q̄ etᵇ pposituꝫ z oēs q̄ tunc tpis capti fuerūt quoq; mō obligauerit: neq; ullā eos ipotinde infamiā vel calūniaz aut a suis bonis sequestrationem vnq̄ authoritate dei z scrīs apīs z nr̄is pdecessoribꝰ iusserit nere pmittimus: sicut per pheram dñs dicit. Dissolue colligationes impietatis z̄. Quinetiam prefato fratri nostro filiisq; Treuerēsis ecclesie illiusq; defensoribus hec in mandatis damus, vt spiritualiter a quolibet exigi faciat ipsum a iuramēto: vt extra de iureiuran. et administrationis. sed si ad hoc induci nō potest, soluat: et postea repetat. Si autem iuraverit se non repetere, ille denunciet ecclesie factum illius. si autem iuravit q̄ nō denunciet, illud iuramentum non est obseruādum: vt extra. e. quemadmodū. in fine. quia ex precepto ad hoc tenet. ij. q. j. si peccauerit. Jo. Tu utiliter dicas q̄ iuramentum super re illicita, ipso iure non obligat, sine quis faciat sponte, sine coactus: vt si iuram̄ hominem innocentem interficere. z hoc probatur. xxij. qōe. iij. in malis. z ea. seq. z ea. q̄ Dauid. Juramētum tamen super re licita metu extortuz, ipso iure obligat, sed datur exceptio quod metus cau. ad rescindēdum: vt. ff. quod metus cau. per totum. z. C. eo. titu. l. j. z. iij. nisi in casu vt. ff. eo. l. si mulier. ℌ si dos. Itē in matrimonio. extra de spōsa. cum locum. Item in voto. extra quod metus causa. perlatum. B. Utrum autem in iuramēto papa possit dispensare, queritur: ? hoc capi. videtur dicere q̄ sic, per predictas decretales, vt extra de voto z voti redem. magne. immo in omni iuramento est excepta authoritas maioris: vt extra de iureiuran. venientes. z extra de rescrip. cōstitutus. Item imperator dispensat in eo. ff. ad municip. imperatores. Item videtur q̄ nō: q̄ iuramētum est de iure naturali: vt. xxij. questione. iij. si ad peccatū. sed in talibus papa non potest dispensare: vt. xxv. questione. j. sunt quidam. Item argumē. ad hoc extra de statu monacho. cuz ad monasteriū. Hugo. dicit q̄ in nullo iuramento licito potest papa dispensare, nisi ad hoc solū q̄ non habeatur infamie qui transgreditur illud. et hos nō absoluit, sed absolutos denūciat: quoniā iuraverant de rebus ecclesie non repetendis, vt dicit. Tu dicas q̄ in voluntarijs iuramentis non dispensat sed in coactis bene. si tamen absoluit aliquē tenet absolutio. Dico tamen q̄ cōtra iuo naturale potest dispensare: dum tamen non cōtra euangelium vel contra articulos fidei. tamen cōtra apostolum dispensat. xxxiij. distin. lector. ixxxij. distin. predyrer. Joan.

Juramētū p vim ex tortum virū ob liget.

? Dūmō sit tale qō possit vsuari sine iteri tu ate: alias se cus: vt le. z no. eō iureiurā. si vero.

Papa an possit in iuramento dispensare.

Papa Papa dispensat.

Belluz pōt indicta a iudice ecclesia stico,

a ¶ Materiali. Arg.q̄ iudex ecclesiasticus bene potest indicere bellum/ꝛ in bello insequi hostes: vt.xxiij. q.viij.iguur. et ca.hortatu.ꝛ ca.vt pridem.ꝛ.xxiij.dist. adrianus. Item argu.q̄ iudex ecclesiasticus potest precipere iudici seculari vt puniat maleficos: vt.xxiij. q.iij. si quos.ꝛ.q. v.relegentes.ꝛ.q. viij. vt pridē. Arcōtra.xxiij.q. viti. his a quibus.

¶ Audeat aliq. ¶ Hec est secūda pars.q.in q̄ ꝓbat q̄ laicus incorrigibilis per ecclesiaz possit deponi a sua dignitate.ꝛ hoc ꝓbat per tria cap. Jo.de san.

¶ Catho. Supra in duobus priorimis capi. absoluit papa ab obligationibus ꝛ iuramentis coactis. Nunc vero vult ostendere fra.q̄ idē possit facere de iuramento fidelitatis cuz aliquos a suis dignitatib⁹ deponit.

Alius. ¶ Cathus Gelasius papa scribens contra Anastasiū imperatorem dicit q̄ potest eū deponere ꝓpter malitiaz suam. Et hoc ꝓbabat exēplo zacharie pape, qui regē Francorum deposuit,non tantū ꝓpter sua delicta,q̄ eum ꝓ eo q̄ inutilis erat: ꝛ loco ei⁹ Pipinū patrē Caroli posuit:ꝛ oēs frācigenas a fidelitate ei⁹ absoluit:ꝛ milites a vinculo iuramēti in depositionib⁹ eoz. Aliꝫ habēt ꝛba ista vita. p.S. Gratia. qui sic incipit.quod exfrequenti.

b ¶ Alius. Quia de alio papa precesserat sermo, qui dem fecerat.

c ¶ Inutilis. Nō intelligas inutilis.i.insufficiēs.tunc enī debuisset ei dari coadiutor: vt.vij.q.j.ꝫnus.ꝛ.c. petisti.ꝫ dissoluꝰ erat cū mulieribꝰ ꝛ effeminatꝰ.

Impator pōt xcvj. dist. duo. a papa riū: vt ex de elec. venerabilē. Arg.ꝫ.xciij. dist. legimus. deponi in fi.ꝛ.xcvj. dist. cū ad verū. Solu. dicit deposuisse qui Adde deponentibus consensit.

liez re- e ¶ Juramēto. Supple rōne dignitatis prestito: non nuisse ratione persone. Jo. de san.

bal. l.l. nō amdelitatis quibusdam excōmunicatis erant astrigit.ff.ct. quereb atur vtrū tempore excommunicationis de legi, berent eis seruire? Et respondetur q̄ non, nisi satisfaciant prius,ꝛ absoluantur ab excommunicatione: aut sacramento.i.sacramento fidelitatis: et etiam sine iuramento faciunt quidam fidelitatem alijs,ꝛ ideo hec diuersificare potes.

f ¶ Fidelitate.xj.q.iij.quoniam multos contra. sed ibi est solutū. Itez cōtra arg.xj.q.iij. Julian⁹. ſ ibi est solutum.

g ¶ Cōstricti sūt. Sed quid dices si iurauit me solutu rum alicui pecuniā, vel sub pena promisi:ꝛ ille excō municat: nūquid teneor ei soluere? Videtur q̄ non: quia qualitercunq̄ possumus debemus vexare malos vt cessent a malo: vt.xxiij.q.vj.tā vero ꝛ vltius esu rieti ꝛc. vt.v.q.v. non ois.ꝛ excōmunicatis in nullo cāsu cōmunicabim⁹ nisi in his que spectant ad correctionē eoz: vt.xj.q.iij. cū excōmunicato. Item q̄ intelligor iurasse sub hac cōditione,si res i eodem statu permanet: vt.xxij.q.ij. nequis.in fi.ff.de solu. cum quis. Itez vbi nulla est petitio,ibi nulla ē mora: vt.ff.de verbo. obliga. si pupill⁹. Itē quia male meriti publica egestate labotare debēt vt.ff.depoſl. bona fides. De hoc autem non est dubium quin debitū possit peti.ab excommunicato: vt extra de senten. excommunica. si vere. Solu. pecunia illa non reddatur etiſed deponatur in edem sacram. Verius credo q̄ licet ille non habeat ius petendi,tamen debet ei solui. sic extra de iureiur. debitores. et probatur hoc extra de senten. excommunica. si vere, vnde licet excommunicatio tollat obligationem quo ad fidelitatem, non tamen quo ad alios contractus: vt videtur Jo. probabiliter dici potest q̄ excommunicato non sit soluendum, cum nemo debeat participare cum eo: vj.xj.q.iij. cum excommunicato, nisi in casibus; vt.ꝫ.xj.q.iij. quoniam multos. Nec obstat illa decre. si vere, quia illud factū fuit de necessitate. B.

Excōlcato an debeat fieri solutio.

h Et verū ē fm B.q̄ sic nor. ex ō here. ca.vl. ꝛ ibi etiā no. Innoc. et ō Acel. ꝓbē. cum nīris. vbi ō t q̄ excōlcato nil dz solui

Juratos milites. ¶ Cath. Hugo comes excommunicatus erat: propter quod scribit Urban⁹ secundus quidam episcopo vt prohibeat ne milites ratione fidelitatis seruiant ipsi comiti ꝯdiu fuerit excommunicatus: quia magis oportet deo seruire, ꝯ comiti ecclesie aduersanti,

Excōlcatis vinculo fidelitatis nō tenemur obnoxii.

Nos sanctoz predecessoꝝ, nostroꝝz statuta tenētes eos q̄ excōlcatis a fidelitate[f] aut sacramēto cōstricti sunt[g], aplica authoritate a iuramēto absoluimus:ꝛ ne sibi fidelitatez obseruēt, omnibus modis ꝓhibemus: quoscz ipsi ad satisfactionem veniant.

Item Urbanus.ij. episcopo Uapicensi.

Excōlcatis vinculo fidelitatis nō tenemur obnoxii.

Nos sanctoz predecessoꝝ, nostroꝝz statuta tenētes eos q̄ excōlcatis a fidelitate[f] aut sacramēto cōstricti sunt[g], aplica authoritate a iuramēto absoluimus:ꝛ ne sibi fidelitatez obseruēt, omnibus modis ꝓhibemus: quoscz ipsi ad satisfactionem veniant.

Item Urbanus.ij. episcopo Uapicensi.

Excōlcatis vinculo fidelitatis nō tenemur obnoxii.

Nos sanctoz predecessoꝝ, nostroꝝz statuta tenētes eos q̄ excōlcatis a fidelitate[f] aut sacramēto cōstricti sunt[g], aplica authoritate a iuramēto absoluimus:ꝛ ne sibi fidelitatez obseruēt, omnibus modis ꝓhibemus: quoscz ipsi ad satisfactionem veniant.

Item Urbanus.ij. episcopo Uapicensi.

Excōlcatis vinculo fidelitatis nō tenemur obnoxii.

Nos sanctoz predecessoꝝ, nostroꝝz statuta tenētes eos q̄ excōlcatis a fidelitate[f] aut sacramēto cōstricti sunt[g], aplica authoritate a iuramēto absoluimus:ꝛ ne sibi fidelitatez obseruēt, omnibus modis ꝓhibemus: quoscz ipsi ad satisfactionem veniant.

Item Urbanus.ij. episcopo Uapicensi.

Antecz excōlcētur, fidelitatem excōmunicatis null⁹ seruare cogitur.

Juratos milites Hugoni comiti ne ipsi ꝯdiu excōlcat⁹ est fuiāt, ꝓhibeo: qui si sacramēta pretenderint, moneātur oportere deo magis seruire ꝯ hoib⁹. fidelitatem enim quaz christiano pincipi iurarunt, deo eiusdcz sanctis aduersanti ꝛ eoz precepta calcāti nulla cohibētur authoritate persoluere.

Antecz excōlcētur, fidelitatem excōmunicatis null⁹ seruare cogitur.

Juratos milites Hugoni comiti ne ipsi ꝯdiu excōlcat⁹ est fuiāt, ꝓhibeo: qui si sacramēta pretenderint, moneātur oportere deo magis seruire ꝯ hoib⁹. fidelitatem enim quaz christiano pincipi iurarunt, deo eiusdcz sanctis aduersanti ꝛ eoz precepta calcāti nulla cohibētur authoritate persoluere.

Antecz excōlcētur, fidelitatem excōmunicatis null⁹ seruare cogitur.

Juratos milites Hugoni comiti ne ipsi ꝯdiu excōlcat⁹ est fuiāt, ꝓhibeo: qui si sacramēta pretenderint, moneātur oportere deo magis seruire ꝯ hoib⁹. fidelitatem enim quaz christiano pincipi iurarunt, deo eiusdcz sanctis aduersanti ꝛ eoz precepta calcāti nulla cohibētur authoritate persoluere.

Antecz excōlcētur, fidelitatem excōmunicatis null⁹ seruare cogitur.

Juratos milites Hugoni comiti ne ipsi ꝯdiu excōlcat⁹ est fuiāt, ꝓhibeo: qui si sacramēta pretenderint, moneātur oportere deo magis seruire ꝯ hoib⁹. fidelitatem enim quaz christiano pincipi iurarunt, deo eiusdcz sanctis aduersanti ꝛ eoz precepta calcāti nulla cohibētur authoritate persoluere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Absq; synodali ¶ hec.q.diuidit in duas partes in quarum prima ꝓbat per quinq; cap. q̄ solus episcopus non potest deponere presbyterum. Secunda ibi: Solus. Jo.

¶ Casus. Dic mutuliak. vij.q. vbi queritur an epūs sacerdotem cōdemnare valeat absq; synodali audientia? Et respondet q̄ solus epūs ꝓbm suspēdere potest: vt j.e.q. vlt. hi q. et in cā simili inter suos clericos cognoscere: vt .x. r. q.iij.qt. Deponere vero non potest presbyterum nisi cum sex epīs, diaconem cū tribus: reliquos vero clericos solus deponere potest: vt j.e. q.felix. & ca. si aūt. episcopū vero solꝰ papa deponere potest. .x.iij.q.vj. duā. De hoc notat in summa huius questionis.

Clerico crimi noso q̄s penitē tiā ponit.

a ¶ Absq; Si igitur contra clericū de crimine criminaliter necessaria est penitentia episcopum, ꝑm q̄ traditur j.eo. si quis. & ca. felix. Distinguitur tamē, quia si agatur de crimine ad depositionē ordinis, tūc habet locum cap. felix. & ca. si quis. Si aūt agatur ad depositionem beneficij, tunc solus episcopus potest cognoscere cum clericis suis: vt .x.viij.q.ij. si quis abbas. et xxj.q.vij. inuentū. et extra de iudi. at si clerici. & xj.q.iij. Si quis episcopus damnatꝰ. & ex de coha.cle. & mulie. c. sicut. & ca. de sacerdotibꝰ. Item si agat de crimine i modum exceptionis, solꝰ potest cognoscere. ex de accu. sup his. ꝛ̄ sit arg. .x.xviij. dist. illis. Th quoq; modo agat de crimine, semper accusator punit vt calūnia

Sor. vt ex de accu. sup his. & ca. cū dilectꝰ. Jo.

¶ Questio.vii.

Absq; a synodali vero audientia sacerdotez damnari in hispalensi cōcilio cui Isidoro. iterfuit sic prohibetur.

¶ Sine cōcilij examinatione ꝓbr vel diacon⁹ nō deijciat.

Sexta actiōe cōperimꝰ flagitanū cordubē. ecclesie presbyterū iniuste olim a pontifice suo delectū, & innocētē exilio ꝺdenatū: quē ursus ordini suo ꝓstitutū esse cōperimꝰ. id denuo aduersꝰ presumptionē vestrā decreuimꝰ vt iuxta sctōz patrū synodalē sententiā nullꝰ vestrū sine cōcilijꝰ examie quēlibet pbrm vel diaconum deijciēdum putet. nā multi sunt qui indiscussos potestate tyrānica nō authoritate canonica dānant. Et si cut nonnullos gratia fauoris sublimant: ita quosdā odio inuidiaq; humiliant: et leui opinionis aura condēnant, quorū crimē non approbāt. Epūs eīm sacerdotibus ac ministris solusc honorē dare potest, solus auferre non pōt. si eīm hi q̄ hoc seculo a dīis suis in honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis nexū nō reuoluunt nisi publice apud pretores ac presides in tribunali foro fuerint accusati: ēgo magis hi q̄ diuinis altaribus consecrati, honore ecclesiastico decorantur: qui profecto nec vno dānante nec vno iudicante potecclesie presbyter iniuste a suo epō depositus, in exilij est cōdemnatus. Tādem ab eodē epō vel synodo fuit restitutus: ꝓpter quā presumptionē remouendā statuit hispalen. concilij vt absq; synodali presentia nullus epūs presbyterū deponat vel diaconem: & hoc ꝓbat ad instar libertoꝝ qui licz fiāt ingrati: nō tamē authoritate dominoꝝ, sed in tribunali foro apud iudicē accusati et cōuicti in seruitutē renocantur. Casum sequētis capi. inuenies. lxxxvj. dist. si quid vero.

b ¶ Concilij. Ergo tres epī facīe concilij: quia tres episcopi examināt causaz diaconi: vt j.e. si quis.

c ¶ Solꝰ. Incōpotalis eīm facilꝰ cōstruitur & destruitur. extra de transla. inter. Hec est vna ratio quare in ꝓmotione clericorum nō requirūtur plures epī, & in remotiōe sic. Itē quia sepiꝰ ordinātur clerici & deponuntur vnde grauē esset toties vocare tot epos. Item qz depositio frequēter fit causa odij: sed ordinatio causa electionis solꝰ aūt ꝓfert dignitatem: si hoc ꝫ ex cōsuetudine: vt ex de his q̄ fi. a prela. ea nosc̄itur.

Ordinatio clerici cap. facilis & depositio.

Sic tumidꝰ ¶ Cas⁹. Dicitur in hoc ca. q̄ in causa criminali vbi agitur ad depositionē diaconi, debēt tres epī interesse: in causa vo epi. xij. d causam debēt diligenter examinare.

b ¶ Naru. quātū ad ordines.

e ¶ Pro pfonis. i. ꝓ̄t persone sunt

¶ Questio.viij.

Sic tumidus vel contumelioſus extiterit in maiorē natu ꝑ vel aliquā causam habuerit: a tribus vicinis epīs, si diaconus est q̄ arguit, si pbr, a.vj. si epūs, a.xij. sacerdotibus audiat. Aduersi episcopi dixerint. Contūdi debet cōtumacia: et superbia omnibus frāgi. Cause vero ꝓ personis ab his statuto numero audiantur.

Itē ex 2ci. Carthagi. ij.

¶ De eodem.

Elix epūs Selencitan⁹ dixit etiā hec additio ꝑm statuta veterū conciliorꝝ, vt si qs epūs (qđ non optamus fieri) reatū aliquē incurrerit: et si fuerit ei inimia necessitas nō posse plurimos ꝙgregare episcopos: ne in crimine maneat a.xij. epīs audiat: & a.vj. presconstitute in sacris ordinibus.

f ¶ Ab his. i. ab episcopis.

Elix. ¶ Cas⁹. In hoc cap. dz q̄ causa criminalis epi a.xij. epis audiri dz, causa pbri a sex, causa

vero diaconi a tribus cum propio episcopo,
a ¶ Cum ꝓpio. i. preter propiū epm. ꝯ. q. v. pbr.

Sed aūt. ¶ Cajus. Dicit in hoc. c. ꝙ si pbr accusat, ser epi debent interesse: si diacon⁹, tres: cetero⁹ vero clericoꝝ causas criminales sol⁹ epūs pōt tractare.
b ¶ Si aūt. hoc ca. est pare illius. iiij. q. v. quisquis.
c ¶ Ad ꝓmuniōe. .i. eedē dilationes dantur accusatori que et reo: ꝛ eque excōicabitur accusator si non venerit sicut reꝰ: vt. iiij. q. v. quisquis.
d ¶ Solus. i. sine alijs epis: non tñ sine clericis suis: vt. j. e. c. pxi. Jo.
¶ Solus. ꝙ hec ē ꝯ. pare qō. in qua ōt ꝙ causas aliorum electorum a sacerdote ꝛ diacono ꝛca. suo potest epūs definire, supple excepto subdiacono: ꝙ hodie cū diacono pari passu ambulat: extra de seruis nō ordi. miramur. Jo. ō f.
¶ Cajus. Dictum Johan est ꝙ solus epūs potest tractare causas criminales clinquēricorum: ꝛ ne alius ꝙdēquis putaret ꝙ alij clerici nō deberēt interesse, ideo dicit Grati. ꝙ hec dictio solus, nō excludit clericos: ꝛ alios epos.
¶ Piscopus. e ¶ Suoꝝ. Sufficit tamē maior pars si absentes prebeāt assensum: vt. lxiij. di. ca. j. ꝛ. ¶. Sed nunquid ꝛ isti clerici sunt iudices istius. Non videtur, cum quilibet eoꝝ sit forte minor eo. Quidā dicunt ꝙ ipsum cōcilium siue capꝫm habet iurisdictionē ordinariā: nullus tamen per se est iudex. Alij dicūt ꝙ sunt assessores epi: ꝛ snia sine talibus assessoribus lata nulla est: sicut snia nulla est que fert contra fiscū absente aduocato fisci: vt. ff. de iure fisci, ſ. fiscus. sicut videt dicere lex: vt snia que fertur officio iudicis ipso absēte, ꝙ nulla sit: vt. C. de sen. ꝛ iter. om. in. cū snia. Qꝫ tamen clerici sint iudices, est arg. vj. q. iij. scitote.
¶ Piscopus. ¶ Cal⁹. Dicit in hoc. c. ꝙ epūs solus dare honorē potest, quē solus auferre nō potest. Si enī libertus in seruitutē revocari non pōt nisi apud iudices legitime fuerit convictus: ꝯto magis diuinis altaribus cōsecratus, ab vno solo nō poterit damnari.
De vltima. ¶ Cajus. Dic infra iulak. viij. q. vbi ōtrik si aliquis spōte confitet vel convincitur peccasse ante ordinationē, ⁊trū possit officio suo frui: Et resp̄ō. ꝙ si in penitētia ꝓfiteak, non abstineat: vt. l. dist. de his vero. in fi. ſ. extra ius, non prohibicat sibi: vt. ō. e. q. v. pbr. Si vero in iure confiteak, ⁊ timore ꝓbationū deponitur: siue ante ordinationē siue post cōmiserit illud vt. xxiij. dist. c. vlt. ſ. si sponte confiteatur, removetur ab executiōe sacerdotij. Cū alijs tñ ordinibus dispēsatiue remanebit: vt. j. e. c. ſ. Si vero ꝓfitet crimen qō fecit post ordinationē, acta penitētia dispēsatiue in suo ordine remanebit vt. j. ca. ij. ⁊ in vtroꝝ istoꝝ casuū de rigore iuris esset deponendus. ⁊ hoc est, cū magnis criminibus que inducit depositionē. Sed ꝓ parvo crimine acta pnia stat in ordine suo: vt. v. q. iiij. in loco. et de consc. di. ij. relatū et hoc innenies in summa huiꝰ questionis planius.
f ¶ De vltima vero. Hic queritur si aliquis cōfitet crimen qō fecit ante ordinationē suā, vel convincit peccasse ante ordinationē suā, an possit frui officio suo: Distinguas ergo: ꝙ aut est tale crimen qō inducit depositionē, aut nō. si nō inducit, acta penitētia remanet in ordine suo: vt. lx viij. dist. sicut. Item si inducit depositionē, tūc si cōfitet illud in penitētia, nō abstinebit ab officio: vt. l. dist. de his vero. in fi. sitr si cōfitetur illud extra ius, ꝙ talis ꝓfessio et nō ꝓiudicat, vt. ō. ea. q. v. ꝓsbyter. licet sit arg. cōtra extra de excess. ꝓlat. cū sit grauc. ? Si nō cōfitet in iure crimen suū cōmissum ante ordinationem suā, deponitur ab officio sacerdotali, retinebit tamē nomē pbri, ⁊ omne inferius offm: vt. j. e. c. j. ⁊. c. si quis pbr. ⁊ hoc cū spōte illud cōfitet. Si vero confiteatur illud timore ꝓbationū, tūc siue ante siue post ordinationē suā illud cōmisit, deponitur, irreparabiliter: vt. xxiij. dist. ca. vlti. l. dist. ex penitētib⁹. lxxx ſ. dist. si quis sine examinatione. ⁊. c. si quis epūs. Si ergo de sponte cōfitetur crimen cōmissum post ordinationē, ad tps dz suspendi ad agendā pniam, sed postea restituit ex dispēsatione: vt. j. e. ca. ij. Si queras que crimina inducit depositionē, dico ꝙ nō est a canone expressū. videm⁹ enī ꝙ quedā nō inducit. nā clericus tumultū faciēs in synodo nō deponit: vt. v. q. iiij. in loco. Item ꝙ cantat duas missas sub vno canone: vt de ꝓse. di. ij. relatū.

¶ Nisi in synodo canonice vocati sacerdotes damnari non possunt.

Episcopus sacerdotib⁹ ac ministris sol⁹ honorē dare pōt: ſz sol⁹ auferre nō pōt. Si enī hi ꝙ in hoc seculo a dñis suis honorē libertatis adepti sūt, in seruitutis iugū nō revocanꝫ nisi publice apō pretores ac presides in tribunali foro fuerint accusati: ꝯto magis hi qui diuinis altaribus cōsecrati, honore ecclesiastico decorantur: qui ꝓfecto nec ab vno damnari, nec vno iudicāte poterunt honoris sui priuilegio exui: sed presente synodali iudicio ꝙd canon de illis preceperit oportet definiri.

¶ Questio. viij.

Est vltima vero f questiōe sic statutū ē in ꝓcilio neocesariensi.

¶ Presbyt qui ate ordinationem cōfitetur se corporaliter lapsum: postea non offerat.

Crimē ante ordinationē commissum an impediat frui officio.
? Non ſdicit: qm̄ ibi accidit ꝓpter accidēs sc⁊ ꝓpt scandalū ⁊ ifamiā nō ꝓpter ꝓfessionem: vt ibi not. p Uin. et B. ſz de hac materia dicit vt plene not. Innoc. B. Cō. et D. ex de elec. p inſtitionē,

Item si ep̃s citatus nō venit ad synodū. xviij. dis. si ep̃s autē. & ca. decernimus. & ñ quodlibet tale est mortale. Sitr̃ pro temerario iuramento non deponit aliquis: vt ex̃ de iureiur. sicut. Tradunt autē quidā pro regula q̃ omne crimen inducit depositionem: nisi specialiter a canone excipiat.

Alij dicūt q̃ nullū crimen inducit depositionē, nisi specialiter a canone excipiat. ? et hec opinio maioꝝ ẽ̃tati innitit: quare tenēda est. Joan. Sed hec materia est hodie determinata ex̃ de tempo. ord. ca. vlti. B.

? Idez tz Alexan. de ymo. in l. scim⁹ circa pn. C. ẽ tur. de lib. per ter. i. ẽ. cū igit. in aut. de non eligen. eo nu ben.

? De hoc ẽ tur nota. lxxxj. d. c. j. ex̃ ẽ rēp. or. ex zeno re. & ca. vlt. & in p̃dt. de cre. sic. ut. et q̃ ista sententia rāñ ve rior sit tenēda hic not. Nu.

Qui admisit corporale[a] pctm̃, et hic postea pbr̃ ordinat⁹ est: si cōfess⁹ fuerit[b] q̃ ante ordinationē suam peccauerit, nō q̃dē offerat[c]: maneat aūt i aliis officijs ꝓpter eius studiū vtilitatē. Cetera[c] ꝙ peccata censuerunt plurimi etiam ordinatiōe priuari. Q̃ si de his nō fuerit ꝓfessus nec ab aliquib⁹ manifeste potest cōuinci: huicipsi de se potestas[f] est cōmittenda. Silr̃ et diaconus si in eodem culpe genere fuerit inuolutus: sese a ministerio[g] cohibebit.

Item ex cōcilio Hyrlerdensi.

¶ Deseruientes altario si carnis fragilitate deliquerit, epi arbitrio subiaceant.

Hi qui[h] altario deseruiunt si subito in fēda carnis fragilitate corruerint & deo respiciente digne penituerint, ita vt mortificato corpore cordis cōtriti sacrificiuꝫ deo offerant: maneat in potestate[k] pontificis vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesie corpore segregare: ita tamen vt sic officioꝝ suorum loca recipiāt: ne possint ad altiora viterius promoueri. Q̃ si iterato[l] velut canes ad vomitum reuersi fuerint: non solum dignitate officij careāt, sed etiam sanctam communionez nisi in exitu nō percipiant.

Ite ex conci. Toletano. ix.

¶ Ex ministris ecclesie geniti, in seruitutem deuocentur eiusdem.

Cum multe super innocentia ordinis clericorum hactenus emanauerint sententie patrum: et nullatenus ipsoruꝫ firmari correctio motū quiuerit: vsq̃ adeo sententiā iudicantiū protrahere cōmissa culparū, vt nō tantū inferrē vltio in authores sceIerum, verūetiam in pgenie damnatoū. Ideoq̃ quilibet ab ep̃o vsq̃ ad subdiaconem deinceps vel ex ancille[m] vel ex ingenue[n] detestando connubio[o] in honore constituti filios ꝓcreauerint: illi quidem ex quibus geniti probabītur canonica censura damnētur. proles autem aliena pollutione nata, non solū hereditat[p] Dignitas aggrauat pctm.

a ¶ Corporale peccatum. Id est fornicationem.
b ¶ Si cōfessus fuerit. Sponte, nō metu, p̃bationū.
c ¶ Offerat. Id est officiet: al's conficiet.
d ¶ Studij. q. studiose ꝓfessus est: vel q. vtilis est ecclesie. cū tali em̃ dispensat: vt. l. dist. studeat.
e Cetera. i. ceteros pctōres qui nolūt sponte ꝓfitegādi sibi. Vel dic, ꝓprie alia pctā a fornicatione. Et sic est arg. non est q̃ minus punitur aliquis ꝓpter fornicationem q̃ ꝓpter aliud crimē: hoc ideo, quia pauci sine illo crimine inueniunt: vt. l. distin. q. tua. et ad idem est arg. lxxxij. si eit eo distin. ꝓesbyter. lxxxj. dist. si qui clerici. Ergo contra. xxxiij. dist. ca. vlti.
f ¶ Potestas. cōstendi.
g Ministerio. diaconali sed nō subdiaconali.
h ¶ Si qui. hoc ca. ponit. ē. dist. l. hi qui. ij.
i ¶ Corruerint. Loquit ergo de eo qui post ordinationem deliquit. Sed nōne magis delinquit ille qui delinquit in dignitate, q̃s qui extra dignitatem delinquit: vt. xl. di. homo ꝙdam. & xxv. q. j. nu. l. ? Respon. sic. sed ideo magis punitur, quia scies se permisit ordinari. l. distin. ex penitentibus.
k ¶ In ptāte. Sic intelligas hoc ca. de clerico deposito, tunc est hic argu. q̃ epus potest restituere clericū depositū. Si aūt de suspenso, tunc ptz q̃ relinquitur arbitrio episcopi, an velit suspenso reddere officiū suum. Sed cum iste clericus rōne criminis nō possit ꝓmoueri ad sublimiorem gradum: quomō ergo pōt ip̃m restituere fame: cum per penitentiam non tollatur infamia: vt. q. q. iij. ẽ. hinc aūt. potest dici q̃ ex quo papa dat potestatem dispēsandi: ergo per consequens restituēdi fame.
l ¶ Iterato. Arg. grauiꝰ punirit iteratum delictū: vt xxv. qō. ij. ita nos. extra de coha. cleri. clericos. & de heret. ad abolendā. Jo. de fan.
m ¶ Ex ancille. Sed quare punit dñs ancille illius? Respon. in fauorem ecclesie: vel ideo quia ratione criminis illa facta est de suo foro.
n ¶ Ingenue. Specialis est iste casus, vbi filius conditionem matris libere non sequitur, contra id q̃ est. xxxij. q. iij. liberi.
o ¶ Cōnubio. Ergo ptz q̃ loquit de sacerdotibus qui legitime ducūt vxores. tales em̃ grauius puniunt: vt xxxij. dist. eos. lxxxj. dist. quidam. & xxviij. dist. ꝓesbyter. Quicquid tñ hic dicatur: cū ecclesia non sit vsa, ꝓdit ius illud: sicut et illud q̃ possit exigere penam sacrilegij: vt. xvij. q. iij. quisquis.
p ¶ Hereditatem. Sez paternā. nam matri etiā succedit spurius filius: & testamētū matris pōt dici inoffi- Spurius succedit matri.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ciosum: vt.ff.de inoffi.test.si suspecti.§.j.Jo.hodie spu rij oi bñficio excludunt: vt.C.de natu.lib.aut.licet.B.

Si quis presbyter. ¶ Casus Dicitur in hoc ca.q si quis presbyter confessus fuerit sponte ante ordinationem fecisse fornicationē, nō habebit executionem sacerdotij: qr non celebrabit/sed tm̄ nomen sacerdotis habebit. Si autez non fuerit sponte confessus/sed ab alio cōuictus: tūc nec nomen sacerdotij habebit. Idē est de diacono qd dictum est de sacerdote.

a ¶ Nomen. Si queris quid ei valeat retinere nomen p̄sbyteri? Dico q in omnib⁹ retinet priuilegium presbyteri in loco subscriptiōis et in alijs: preter hoc solum q non potest missam celebrare: vt.s.e.q.vij.felix.

Sciscitātib⁹. ¶ Casus Bulgari quesierunt a Nicolao vtrum a sacerdote in adulterio deprehenso, vel tātum de hoc infamato debeamus ꝯmunionem recipe? Et respondet q sic quousq; episcoporum iudicio reprobetur: qr nō potest aliquis quantūcūq; pollutus diuina polluere sacramēta. Et q recipere debeamus, tribus rationibus probat. Prima est: qr sicut cereus accensus seipsum cōsumit, alijs ꝟo lumen prebet: sic p̄sbyt̄ peccando nocet sibi: alijs ꝟo ex officio prodest. Secūda est: qr sacramēta non habēt effectū s̄m merita dantis sz accipiētis. Tertia est: qr ante examinationem ꝛ criminis probationem nullus est a communione suspendendus. Prima ratio est ibi: Qm̄ mali. Scd̄a ibi: Sumite. Tertia ibi: Qui rursus.

b ¶ Sciscitantibus. Supra distin.xxxij.nullus.contra.Joan. Sed ibi loquitur de crimine quod est notorium per sententiam: ¶ quod falsum est: vt extra de cohabi.cleri.vestra.ꝛ capi.sequen.ꝛ capi.vlti.vbi dicitur q sufficit si est notorium rei euidētia. B. Sed nonne eo ipso q quis comprehensus est in adulterio infamis est: licet nondum sit damnatus: vt.ff.de ritu nuptia.palam? Respondetur: Talis infamia non sufficit ad hoc vt abstinendum sit a sacramētis suis, nisi infametur per sententiam: vt dixi.xxxij.distinctio.§.verum.requiritur enim q sit deprehensus et conuictus: vt extra d̄ iudic.cum non ab homine.tamē bene concedo q ois sacerdos in mortali existēs est suspensus quo ad se: vt.j.qōne.j.sacerdotes. sed nō quo ad alios: nisi sit precisus, vel nisi sit notorius fornicator, vel simoniacus: vt.xxxij.dist.§.verum.

c ¶ In fide Christi. Id est per fidē Christi.

d ¶ Mūdum. id est amorem et delectationem mundanorum.

e ¶ Sed accipiētis. Id est recipitur s̄m meritum recipiētis: sed non s̄m meritum dantis.de cōsecra.dis.ij.vtrum.

f ¶ Qui accusatur. Simile.viij.questione.iiij.nōne.xxxv.qōne.vj.multoruz.et.xj.q.iij.eorum.extra vt lite pendē.laudabilem.Jo.

Quidam abbas. ¶ Casus Magister hactenus de statu ecclesiarum egit et secularium clericorum. Sed quia religiōe monachorum multum decoratur status ecclesiarum: ideo in sex sequentibus causis tractat de statu monasteriorum et monachorum. In hac ergo prima causa agit de officio monachorum / ostendens an valeant officia celebrare: ꝛ eorum capelle debeāt per eos institui,

nunq̄ accipiet: sed etiā in seruitute eius ecclesie (de cui⁹ sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt) iure perēni manebūt. Item ex cōcilio Martini pape.

¶ Qui ꝯfitet̄ se ante ordinationē peccasse, non sacrificet: conuictus autē deponatur.

Si q̄s pbr̄ ante ordinationē peccauerit, nō offerat: sed tm̄ pro religione nomen[a] pbr̄i portet. Si aūt non ipse cōfessus fuerit, sz ab alio publice ꝯuictus: nec hoc ip̄m habeat vt nomē p̄sbyteri portet. Similiter et de diaconib⁹ obseruandū est: vt si ipsi confessi fuerint: ordinem subdiaconi accipiant.

Item Nicolaus ad consultationem Bulgarorum.

¶ De manu sacerdotis q̄ ab ecclesia toleratur, licite sacramenta sumuntur.

Sciscitātibus[b] vobis si a sacerdote qui fuerit cōprehensus in adulterio, siue de hoc sola fama respers⁹ est: debeatis cōionē recipere, necne: rñdemus: non pōt aliquis quātūcūq; pollutus sit, sacr̄a diuina polluere, q̄ purgatoria cūctaꝝ ꝯtagionū existunt. qualiscūq; em̄ sacerdos sit: q̄ sctā sunt, coinquinari nō possūt. idcirco ab eo (quousq; iudicio ep̄orū reprobet̄) cōio ꝑcipiēda est. ¶ Qm̄ mali bona administrādo se tm̄ mō ledūt ꝛc̄. Fax accēsa sibi quidē detrimētū p̄stat: alijs vero lumen in tenebris administrat, ꝛ vñ alijs cōmodum exhibet, inde sibi dispendium prebet.

¶ Sumite ergo ab om̄i sacerdote intrepidi xp̄i mysteria: qr oīa in fide xp̄i[c] purgantur. Fides est em̄ q̄ hunc mundū[d] vincit: ꝛ qr nō dantis, sed accipientis[e] fit: dicēte btō Hiero. Ad credēdū oī aīe baptism⁹ est ꝑfectus ꝛ in omni sacerdote corpus christi est ꝑfectum.

¶ Qui rurs⁹ sacre scripture ꝯcordās ait: Priusq̄ audias ne iudicaueris quēq̄: atq; ante ꝓbationē accusatiōis illate neminem a tua communione suspendas: quia nō statim qui accusatur[f], reus est: sed q̄ conuincitur criminosus.

¶ Causa.xvi.

Quidā abbas habebat parochialē ecclesiā. instituit ibi monachū vt officiū celebraret ppl̄o: possedit eā ꝑ.xl.annos sine aliq̄ interpellatione. tādē q̄rela aduersus abbatē mouet̄ a clericis baptismalis eccl̄ie in cui⁹ diocesi parochiana ecclesia illa consistebat.

Hic primū q̄rit̄ vtrū monachis liceat officia ppl̄is celebrare, pniaz dare ꝛ baptizar̄?

Scd̄o, si cōtigerit eos capellas hr̄e ep̄ali beneficio: an ab eis sint istituēde, an ab ep̄is?

Tertio, an iura ecclesiarum prescriptione tollantur?

Quarto, si ecclesia aduersus ecclesiaz prescribat: an etiam

¶ Hic arg. de occulto vel alis manifesto. s̄m hug. Infamis ne est i adulterio deprehēsus.

Annecte etiã generaliter de prescriptione tam ecclesiarũ q̃ monasteriorũ: & q̃ nullus authoritate sua rem quã ad se credit ptinere, valeat vsurpare. Addit etiã q̃ laici nullam habẽt in ecclesijs potestatẽ. Et vt hoc & alia multa melius faciat/premittit thema: de quo sequens elicit gões.

Casus thematis planus est.

Quod monachi q̃ hec.q. diuidit in.vij. partes: in quaꝝ pma ꝓbat q̃ monachi debẽt eẽ in monasterio, et fieri sua et aliorꝝ pcã. Secunda ibi: Qñ ño. Tertia ibi: his autem oibus. Quarta ibi: De his ño. Quinta ibi: Quod autem. Sexta ibi: Jus ergo. Septima ibi: Quã vero. Jo. de fan.

¶ Casus. Vicinitulatur prima qõ, qua querit vtrum liceat mõachis officia celebrare populis? Et rñ. q̃ in monasterijs suis possunt celebrare vt J. xvij. q. ij. et J. ea. placuit. & in capellis monasteriũ pleno iure possessis: vt J. ea. q. ij. vi sto. sit/ si cõmittit eis regimen parochialium ecclesiarũ: vt J. e. in parochia. de Inia th abbatis: vt. ẽ. lviij. disti. ca. j. & ij. olim th nõ eligebãtur in secularibus ecclesijs nisi propter necessitatem: vt. lv. dis. priscis. Sed hodie vtilitate thi inspecta eliguntur: vt J. ea. cum pro vtilitate. & si eliguñt, soli motari nõ debẽt: vt in conci. Lateranen. de statu monachorũ. monachi. Et credo q̃ iure cõmuni possunt eligi si socios secũ habeant monachos. Et procedit hoc ordine Gra. Primo ꝓbat q̃ monachis non licet ppõ officia celebrare: vsq̃ ad .§. his ita. Postea allegat pro cõtraria parte respondendo allegatis. B.

Monachi vtũ possit ꝑ

a ¶ Qñ monachi. De hac materia canones varie loquuntur. Dicas ergo q̃ si regimen populi cõmittitur monacho ab epõ cum abbatis licentia: tunc potest celebrare officiũ. lviij. dist. ca. j. J. e. doctos. et ca. moderamine. & ca. ex authoritate. Sed an ipso iure possit committi/ vel tantũ ex dispensatione: de hoc dubitatur. Dicunt quidã q̃ hodie iure cõmuni, sed olim ex dispensatione tantũ. lv. dist. priscis. Alij dicunt q̃ nec hodie nisi ex dispensatione. ex de capel. mona. in ecclesijs. & extra de statu mo. ca. ij. Satis põt admitti q̃ ẽm antiqua iura monachi nõ poterãt preesse parochialibus ecclesijs nisi ex necessitate: vt. lv. distic. priscis. hodie ño possunt vtilitate etiam suadente: qz magis ꝓbati sunt q̃ secularis: sic magis sunt vtiles: vt J. e. cum pro vtilitate. et xi viij. di. item. quantumlibet. et hoc si assit cõsensus epi et abbatis, sed si monasteriũ habet ecclesiã aliquã pleno iure, sufficit consensus abbatis: & vt J. ea. q. ij. visis. De regularibus canonicis nõ est dubiũ quin licite possunt ẽt ꝓfici ecclesijs: sed in hoc est dria, q̃ monachus secum sine suo debet habere socios sui ordinis: sed regularis nõ tenet cõẽm nisi commode possit: vt ex de sta. mona. q̃ del rimorem. vt ex li. Joã. et ita de iure vj. de cõmuni põt ꝓfi: elect. si ci monachꝰ eccle religio: parochiali si põt sua. ij. habere sociũ secũ de hoc sui ordinis: vt ex de sta. mo. c. ij. B. dix. vij

Placuit oñt: Casꝰ

¶ Monachos monasterium aduersus ecclesiam prescribere possit?

Quinto, si capellã in suo territorio edificatam iure territorij sibi vendicare valeat?

Sexto, si archipresbyter vel epꝰ sua authoritate non iudiciaria sua capellã illam irrepserit: an cadat a causa vt ecclesia cui ꝓsidet, non vltra habeat ius reposcẽdi quod suus pastor illicite vsurpauit?

Septimo queritur si laici capellam tenebãt (vt quibusdã mortis est) & in manibus abbatis eam refutauerint, et ordinandam tradiderint: an consensu episcopi et clericorꝝ abbas possit eam tenere?

Questio. j.

Quod monachi[a] officia populis celebrare nõ possint multis auctoritatibus probatur: quaꝝ prima est illa sctẽ Nicene synodi, qua dr.

¶ Monachorꝝ cõuersatio ab oibus debet esse discreta.

Placuit[b] oibus residentibus in sancta Nicena synodo vt monachorũ cõuersatio & vita sm etymologiam nois ab oibus discrepet. Monachus eñ grece, latine singularis dicitur. vnde monachum ꝓ oia singulariter[c] agere oportet. quãobrẽ firmiter et indissolubiliter oẽ ꝑcipimus vt aliqs monachꝰ pniaz nemini tribuat nisi sibi inuicẽ vt iustum est. mortuũ non sepeliat[d] nisi monachũ[e] in monasterio secũ cõmorãtem: vel si fortuitu quẽq̃ aduenientiũ fratrum ibi mori contigerit.

Item Grego. Joanni Ravennati archiepiscopo.

¶ Monasterij districtionẽ et ecclesiasticũ ministeriũ quilibet simul tenere non potest.

Dic

Pniaz dare pt laic[s] in necessitate.

Delinquẽs alterꝰ territorio non tenet ibi ꝛtem cõferi.

cunt quidam q̃ nullus sacerdos siue monachus siue alter potest iniungere penitentiã: nisi ab episcopo sit commissa ei cura animarum: vt J. e. peruenit. & ca. cunctis. nisi in casu necessitatis: vbi etiam laicus potest penitentiam dare. J. de consecra. distin. iij. sanctum. de penitẽ. distin. j. quem penitet. vnde qui ab eis recipiunt penitentiam, nec quantum ad deum, nec quantum ad ecclesiam sunt absoluti. Alij dicunt q̃ quilibet sacerdos potest hoc facere. nam eo ipso q̃ aliquis submittit se sue iurisdictioni, habet potestatem ipsum absoluendi et ligandi, cum sit sacerdos J. eo. §. hoc idem. tamen certum est q̃ nullus suum sacerdotem potest dimittere sine causa. J. de peniten. distinct. vj. placuit. hodie ex peditum est q̃ nulla est talis absolutio quam consequitur ab alio sacerdote: vt extra de peniten. et remiss. omnis. Sed quid si parochianus alicuius deliquit in alterius episcopatu vel territorio? Videtur q̃ confiteatur sacerdoti parochie illius in cuius territorio deliquit: quia ratione criminis factus est de foro suo. Item alia ratione, quia per confessionem pena eterna commutatur in penam temporalem: sed penã talem nunc̃ extraneus iudex potest remittere. Dic q̃ propius sacerdos est iudex illius criminis quo ad vnam penam: ille vbi deliquit, quo ad aliam penam.

b ¶ Placuit. hoc cap. loquit de monasterijs nõ habẽtibus populum.

c ¶ Singulariter. Id est nõ seculariter viuere. Nã singulariter. i. solitarie viuere nõ dz J. e. si clericat[s]. in fi.

d ¶ Sepeliat. di

e ¶ Nisi monachum. Argu. q̃ est licitum aliquid in hoiem sue professionis, qõ non est licitũ in aliũ. ij. q. vij. si hereticus. & xxviij. q. j. caue.

DEmo pōt ecclesiasticis. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q̄ nemo pōt ecclesiasticis officijs deseruire, et districtionē monasticam seruare: qz districtionem monasterij tenere non potest q̄ in ecclesiastico ministerio quotidie cogit permanere. Licet Gra. hoc ca. inducat ad suū propositū: nō tamē intelligitur de monachis: sed de clericis secularibus qui volebant presse monasterijs: sed nec habitum recipere nec priores ecclesias volebāt relinquere: vt dicit ca. cui⁹ pars est istud xviij. q. ij. puenit. in fine. puenit.

a ¶ Nemo. distinctione. hoc ca. est pars illius. xviij. q. ij. peruenit. ij. Et nō loquitur de monachis, sz de secularib⁹ clericis qui volebant monasteriū presse: et dicit q̄ nō pōt fieri. Et vis hoc. c. de monachis intelligere, tunc dicas q̄ cuz monachus preficitur ecclesie nō tenetur seruare districtiorem regulam vt prius, scilz in ieiunijs et orationib⁹ et vigilijs.

DE monachis. ¶ Casus. Statuit Innocentius in hoc ca. vt q̄dam monachi ad seculares ecclesias eligantur, a monachali tamē ꝓposito non discedant.

b ¶ Discedere. Quātum ad ea que sunt de substātia monachatus: vt de habitu seruādo, et cōtinentia, et de nō habendo ꝓpria. in his em nō absoluitur licet trāseat ad ecclesiam secularē: sed in ieunio, silētio, et vigilijs absoluitur: vt. Ē. ca. ꝓpter. Distinguit tñ: qz si monachus trāsit ad episcopatū, ex toto absoluit a iurisdictione abbatis: vt. xviij. q. j. ca. vnico. Si vero trāsfert ad ecclesiā secularē que nō est subiecta abbati suo, vel in spūalib⁹ vel tēporalib⁹, ex toto exuit a iurisdictione abbatis: vt. Ī. e. in parochia. Si ꝼo ecclesia subest abbati suo quo ad tēporalia, respondebit abbati suo: sed quo ad spūalia eximit ab obedientia abbatis: vt. Ī. q. ij. villis. et ca. sane. et extra de capel. mona. in ecclesijs. Si ꝼo ecclesia illa ex toto est subiecta abbati quo ad oia, tunc remanet obedies abbati nisi in ieunijs et in alijs, vt dicit. vnde non debet regere ecclesiā illam ꝑm officiū monachale. nā ad quācunq; ecclesiā veneris, illius cōsuetudinem seruabis. xij. dist. illa. xij. distinc. quisquis. Sed nunquid in comestione carnium eximitur a regula monachalis? non videt: quia canon tantū infirmitatis causam excipit in monachis: vt. Ī. de cōsecra. dist. v. carnem. tamen potest satis dici q̄ sic, ne in alijs sit scandalum: vt. xli. dist. quisquis.

¶ Ergo. ¶ Casus. Cōcludit Gratia. ex⁹ suptadictis duob⁹ ca. ꝓxt. q̄ monachi parochialib⁹ ecclesijs preficī non possunt: quod ipse allegando dicit.

c ¶ Monach⁹. Ē. viij. q. j. precepit. et ca. hoc nequaq̄.

d ¶ Habet officiū. non habēs curam animarū.

e ¶ Lugeat. Se vel mundū. i. peccata sua vel alioꝝ qui in mūdo sunt lugeat.

f vt. j. de pe. dist. j. q̄ sancti⁹.

¶ Si cupis. ꝛc. ¶ Casus. Beneuenta. Se ponit hunc casum. Hieron. de quatuor reprehēdit Paulinū. primo qz libēter morabat in vribus. Secūdo quia ꝓpter simplicitatē suam alioꝝ supplantabat inīq̄tās. Tertio, qz loquentem de pecunia libēter audiebat. Quarto, quia truphatoribus⁹ malis monasterij bona donabat.

f ¶ Dicerīs. ar. a nominis interpretatiōe, noia esse debēt esse cōsona rebus. instītu. de dona. ¶. est et aliud. et ff. de tu. l. j. xxj. dis. cleroꝝ. et xij. q. j. cleric⁹. xxiij. q. j. pu

DEmo⁸ pōt ecclesiasticis officijs deseruire: et in monastica regula ordinate ꝑsistere: vt ipse districtionē monasterij teneat q̄ quotidie in ministerio ecclesiastico cogit⁹ permanere.

Item Innocentius.

¶ Monachi qui ad clericatū promouenī, a ꝓpositi ꝓposito discedere non debent.

DE monach⁹ q̄ diu morantes in monasterijs si postea ad clericatus ordinē pervenerint: statuim⁹ nō debere eos a ꝓpositi ꝓposito discedere⁹. Ergo (sicut Innocentius definiuit) a suo ꝓposito eis discedere non licet: et sicut Grego. testatur, in monastica regula deuore persistere, et ecclesiasticis obsequijs simul deseruire nō possunt: ptz q̄ parochianis ecclesijs monachi ꝓficī non possunt.

Item Hieronymus ad Ripartium et Desiderium.

¶ Monachus non hȝ officiū docētis, sed plāgētis.

MOnachus⁸ non docendo. in aut. de defen. ciui. col. iij. in prin.

g ¶ Solorum. i. solitarioꝝ: ne sit ꝓra. Ī. e. si clericat⁹. Et est arg. q̄ monasteria nō sunt cōstructa in vtilitat⁹: vt. Ī. de cōse. dist. v. nunc̄.

h ¶ Simplicitatem. Duplex est simplicitas. quedaz contraria dolositati: et illa est bona. quedam contraria discretioni: et hec est mala. xxxix. dist. ca. petr⁹. et. xxxvj. dist. in princi.

Simplicitas est duplex

i ¶ Non multum. Tamē quandoq; minus est falli q̄ fallere: vt. xxij. q. ij. in ipsarum. est ergo vitiū falli. i. facilem esse ad faliendum. Intelligunt tamen quidaz hoc de exceptione fidei. in cōtractib⁹ autē decipi nō est peccatum. xxij. q. iij. innocens.

Fallivitiū est.

k ¶ Que indifferēter. Scriptū est em: Omni petēti te tribue: etiā excōicato. xj. q. iij. qm̄ multos. j. q. j. q̄. ꝑ pios. xxiij. q. iij. ita plane. et. c. duo ista. xiij. q. ij. nō estimem⁹. Sz ꝑ: desuder eleemosyna i manu tua donec inuenias iustū. ꝛc. et ar. lxxxvj. dist. nō satis. Ī. e. ca. vlt. et arg. v. q. v. nō ois. De hoc notaui. Ē. xliij. dist. quiescamus.

Ad hoc ar. xliij. dis. ignū. ¶ſſi. yñ.

l ¶ Institorem. i. negociatorem.

m ¶ Ne filiorum. i. paupertum.

n ¶ Canes. i. histriones et meretrices et leccatores.

Alia. ¶ Gallus. Heliodorus episcopus questus a Hieronymo quis sit maior: clericalis ordo, an monachalis. Et respondet q clericalis: & hoc pbat quatuor rationib⁹. Prima est: quia monachi a clericis sacramenta suscipiunt. Secūda est, q monachi mortui sunt mundo, clerici vero de altari viuunt. Tertia est: q a monacho ante presbyterum sedere nō licet, nisi munus deferat ad altare. Quarta est, q monachi a clericis excommunicātur. Ubi autem rationes incipiāt, facile est videre. & potes ibi finire casus vt dixi: & hoc probat quatuor rationibus: & nō procedes amplius.

a. ¶ Ego pascor. a sacramentis ipsorum.

b. ¶ Securis. q successus est mundo. i. placuit.

c. ¶ Si mun⁹. Sz vnde faciet monachus eleemosynā vel oblationē, qui nihil habet ppriū, nec ei preter necessaria licet aliquid recipere: argumē. hic. et corpori suo non debet subtrahere necessaria. 6 consecra. distin. v. non mediocriter. Quidam dicūt q nomine monasteriū offeret: arg. liij distin. abbati. & hoc si habet ad ministrationez. Uel dic munus. i. decimam.

d. ¶ Si peccauero. Ergo secularis prelat⁹ potest excōmunicare monachū. Et est arg. q si monasteriū aliquod est intra terminos alicuius archidiaconatus, q archidiacon⁹ habet iurisdictionē in ipsum monasteriū. ad idem facit. i. ca. ptori. & xciij. dist. a subdiacono. & ex de offi. archidi. cap. vlt. ecclesia enim que est intra territorium alicuius, sub illi⁹ est iurisdictione: vt. i. q. vij. oēs. ar. contra. xviij. q. ij. peruenit. ij. & ca. dudum. & ex de capel. mo. dilectus.

Monasteriuz pōt esse sub iurisdictiōe archidiaconi.

Celesia. ¶ Gallus. Rusticus monachus erat: nolebat tamen acquiescere consilio presbyterorū. de hoc hiero. eum reprehēdit: quia ecclesia habet senatū suum: sine ch⁹ monachis nihil agere liceret. vnde dicit eum puniendum. & hoc probat exemplo Roboam filij Salomonis qui perdidit regnum: quia noluit audire presbyteros suos.

e. ¶ Presbyterorū. Si intelligas de illis personis que sunt prelati monachorū, planum est.

f. ¶ Senatū, & sic capitulū dicit senat⁹: & senat⁹ restituit hominē fame: vt. ff. de postulan. l. j. ¶ de qua. ergo & capitulū. nā & capitulū quandoq; dispensat: vt extra de simo. ex insinuatione. & arguē. extra de preben. cum non ignotes. Iteē in hoc cōparatur capitulū senatui. nā sicut a sententia senatus non appellat: vt. ff. a qui. ap. nō licet. l. j. ita nec a capitulo: vt ex de his q fi. a ma. par. ca. cum in cūctis. Unde dico q capitulū eligendo indignū dispensat cuz ipso: nisi sit talis dispēsatio que phibita sit ei: quē admodum dico in episcopo.

Quia monachi sine eis nihil agūt vt. i. e. monachi.

Cōm e. eligendo indignū q dispē sat.

Alia causa est mōachi: alia clerici. Clerici omnes pascūt: ego pascor [a]. illi de altari viuūt mihi securis [b] q̄si ad radicē infructuose arbouis ponit. Si [c] munus ad altare nō defero, mihi ante presbyterū sedere nō licet. Illi, si peccauero [d], licet me tradere sathane in interitū carnis, vt spiritus sit saluus in die dñi.

Idem ad rusticum.

¶ Non licet aliqd monachis agere sine pbor⁹ cōsilio.

Ecclesia hz senatū cetū pbror⁹ [e]: sine quorū cōsilio nihil monachis agere licz. Roboā filī⁹ Salomonis ideo pdidit regnū, q audire noluit pbros suos. Senatū [f] q̄q; Romani habebāt: cui⁹ consilio cuncta agebant: & nos habem⁹ senatū nostrū cetū pbrorum.

Item Eugenius papa.

¶ Secunda etymologia nominis solitariam vitam ducat monachus.

Placuit⁹ cōi nro cōcilio vt null⁹ monachor⁹ p lucro terreno de monasterio exire nefandissimo ausu presumat. ¶ Neq; penitētiā dare: neq; filiū [h] de baptismo accipere: neq; baptizare: neq; infirmū visitare: neq; mortuū sepelire: neq; ad ecclesiaz secularē trāsire: neq; aliqs q̄libuscūq; negociis [i] sese iplicare. sit claustro suo contentus: q sicut pisces sine aqua caret vita, ita sine monasterio monach⁹. Sedeat itaq; solitarius & taceat, quia mūdo mortuus [k] est: deo autem viuit. ¶ Agnoscat nomen suum. monos enim grece, latine est vnus. achos grece, latine est tristis. vnde dicitur monachus. i. vnus tristis. Sedeat ergo tristis, & officio suo vacet.

Item Paschalis secūdus, Victori Bononiensi epō.

¶ Absq; episcoporum cōsensu episcopalia iura monachi non vsurpent.

Peruenit ad nos (vnde valde mirамur) q̄ quidam monachi & abbates in parochia vestra contra sanctor⁹ decreta, episcopalia iura [l] & officia ibi: neq; penitentiam. Tertia ibi, agnoscat.

Placuit. hic loq̄t de monachis nō habētib⁹ pp̄riū.

Neq; filiū. Non est licitū sibi facere commatres: vt. xviij. q. ij. peruenit.

Negocijs. Nisi inbeatur. i. e. qui vere.

Mortuus. hic vides q ingressus religionis ecclesiastici mortui naturali. vnde q̄ iuris est circa dotē vel donationē, ppter nuptias in morte naturali, idē est in hac morte. i. in ingressu religionis: vt. C. de epis. & cle. l. vl. & sicut donatio causa mortis firmat morte naturali, ita similiter cōfirmat morte ciuili: vt. C. de dona. inter vi. & vxo. res vxoris. Jo. & hoc teneas p regula, q in solis illis casib⁹ ciuilis mors equiparatur morti naturali, vbi hoc in iure cautum inuenitur. B.

Religiōis ingressus mortī equiparatur.

Peruenit. ¶ Sal⁹. Monachi in epatu Bon⁹. ep̄alia iura & alia officia clericor⁹ superbe sibi vēdicabāt sine proprij epi vel apostolice sedis authoritate. Unde paschalis papa precipit Victori Bon⁹. epō vt sicut hoc phibitū est in Calcedon⁹. cōcilio: ita phibeat suis monachis vt decetero talia non presumant.

Abbates ep̄alia non exercēt.

Iura. ergo abbates non debēt exercere episcopalia iura, nec de causis matrimonialibus cognoscere: vt ca.

extra de excess.prela. accedentibus, nisi episcopalia iura prescripserint: vt extra de prescrip. auditis.

a ¶ Vel apostolice. Arg. extra extra de ꝓbr. viii. vt in:

! Non utili. porrecta. ! Sed dic q̄ non possunt cōfirmari quo ad hoc quin possit remoueri cum opus fuerit. ex de sta tu mona. ca. ij.

! Non est ꝑ q̄ nō tangit ca. fm Jo. c

b ¶ In calcedonensi. j. e. q. vere.

c ¶ Et sub anathemate. j. istigēdi.

Interdicim⁹. ¶ Caſus. Hic octo interdicūtur monachis a papa Calixto i quibus transgrediebātur ante prohibitionē istam.

d ¶ Publicas penitentias. hoc em ad eos pertinet: vt. l. dist. i capite.

e ¶ Et missas. quas nec alij debent in monasterijs publice cantare ppō, nisi fuerit inuitati: vt. xviij. q. ij. duduum. et ca. luminoso. et capi. abbatem.

f ¶ Oleum. infirmoꝝ: vel catechumenorum.

! de hoc habeꝫ g ¶ Ab ep̄is. Sz cum hoc ca. loquitur de nō habentibus ppīm, quare recipiunt oleū vel chrisma: cū ppīm non habeant? Respond. hoc precipitur ad cautelā ne aliquem ibi nō baptizatum contingat mori.

! de hoc xcv. di. ¶ oleo

Iurta. ¶ Caſus. Monachi quidaꝫ per castella et ciuitates peragrabant officium predicādi siue predicationis vsurpantes sibi. Precipit ergo Alexander vt extra claustrum nō egrediantur: sicut statuit concilium Calcedon. et vt a populorum predicatione penitus cesset: nisi intra claustrum aliquis eos cōsuleret de salute anime sue vt eorum habitum sumat.

Qui vere. ¶ Caſus. Hoc ca. diuidit in ꝑtes. In prima parte dicitur q̄ illi qui solitariā vitam eligunt, sez eremite, digni sunt cōuenienti honore. In secunda dicitur q̄ monachi subiecti debent esse ep̄o loci, et in suis monasterijs permanere: neq; ecclesiasticas vel seculares actiones audeant tractare nisi propter necessitates a ciuitatis ep̄o iubeantur. In tertia parte iubetur ne seruū aliquem recipiant sine domini voluntate: et qui contra fecerit excōmunicet. In quarta parte dicitur q̄ ep̄o ciuitatis monasterijs curam et solicitudinē exhibeat cōperētem. Scōa ibi: Ego vero. Tertia ibi: Et neminem. Quarta ibi: Conuenit.

h ¶ Solitariam. Id est eremiticam.

i ¶ Eos. qui scilicet digni sint honore.

k ¶ Vero. Id est tamē Et aduersatione ista, et ex eo q̄ dicit subiectos, videtur q̄ eremite nō subsunt ep̄is qō quidam concedunt: q. sunt loci ste que non habēt regē. ! Sed nos cōtra. ‡ vt. xciij. di sit. nulla rōne. xj. q. iij. sit autem. hic etiam nota q̄ eremita potest vocari ad prelaturam: vt extra ō elec. cū monasterij. Quilem autem vitam habere debeant, non reperi: tamen priuilegiū clericorum habēt: vt hic apparet. Sed si queras quomodo eremita possit eligi ad prelaturam cum de magis stricta ad minus stri-ctam vitam transire non est licitum xix. questione. j. ca pie. vno. Respondeo. vita mōachorū est magis stricta quo ad hoc q̄ renūciant ꝓpriis et ponunt hominē supra se: iz eremite non renūciant propriis: vt. xix. q. iij. ℣. econtra.

! Eremite subsit et ep̄is et ꝑtī ad plaꝝ vocari.

‡ Tangit dictū Salomōis dicētis locuta regē nō habet.

l ¶ Ieiunia. Sz quid si prius tenebatur aliquis aliquos dies ieiunare? argu. q̄ non. xxxiij. q. v. nolnit. de peni. dist. j. ℣. his authoritatibus.

m ¶ Curam. xviij. qōne. ij. monasteria. et ca. abbates. et ca. cognouimus.

Edicta. ¶ Caſus. Dictum est supra in ca. huius qōnis q̄ monachus mortuum sepelire non debet. Nunc vero dicit Gratia. q̄ illud ca. intelligitur de monachis qui more secularium cōsuebāt per capellas ad sepulturas mortuorum celebrandas. sed in monasterio non prohibentur mortuos sepelire qui ibi elegerunt sepulturam. et ad hoc inducit hoc ca.

n ¶ Nicene. Supra eo. ca. j.

Abapitus abbas. ¶ Cassae Joan. eps prohibebat Abapitū sub pena missas celebrare/et mortuos sepelire. sup quo cū Grego. cōquereref precepit Greg. prefato Jo. ne hoc decetero phiberet. Que aūt sequūtur plana sūt vsq; ad ca. quidam monachi.

a ¶ Missas. Publicas. Sed nōne hō licite phibuit: vt. ℣. eo. inter dicimus. Sz dic q̄ loquitur hic de monasterio habente populum.

b ¶ Suspendi. i. abstinere. Jo. ō. f.

c ¶ Admonere. ¶ Ne pie. secus si sunt inimicte. xvij. q. iij. quicūq; ff. de relig. et si dā ff. hec actio. xij. q. viii. qt. ff. de cōdi. instit. quidā. immo ad eōm spectat exequi voluntates defūctor: vt extra de testa. q. j. fyi. si heredes.

Idez nor. xj. vbi pie dicit. ℣ qō ōt gi. fatz pbat p tūdō ca. t seqn. sua ℣.

d ¶ Licuit. Legit. ℣. xiij. q. ij. vbicūq; t qō ōt e ¶ Improbitatem. Immo q; nō habēt populum.

Quidā monachi. ¶ Cal⁹. Monachi quidaz sine inita epoz suoꝝ vel abbatū interdū extā excōicati ciuitatē Cōstantinopolitanam intrabāt: errores ibi et discordias seminantes. quare statuit concilū Calcedon. vt nisi monachi illi cōmoniti ad sua loca redeant inuiti p defensorem ciuitatis expellant. Iniunctū id est preceptum.

Monachi sub ergo epūs monasterii epo eho precipere, t l- ‡ videt iūgere ‡ et aliquā tū q̄ hō legationē: vt. ℣. e. nō pote q̄ vere. sīr abbas rit monachi. vt. J. e. monachi. nachō g ¶ Excōmunicatus nisi per n. Ergo monachi missiōe possunt excōicari abbatis ab epo: vt. xviij. q. xvij. q. ij. abbates. t ab abbe. in ſ. lijs prelatis: vt. ℣. ad hoc ea. alia.

riis exire, t p capellas sepulturas mortuoꝝ celebrare: cōstituere videtz more clericoruz ad cuiuslibet exeqas celebrandas. ceterū si apud monasteriū aliqs semetipm tumulari voluerit: non est phibendus. Unde Grego. scribit Joan. episcopo de vibe veteri.

¶ Misse celebrari, et mortui sepelīri in monasterio nō prohibentur.

Abapit⁹ abbas monasterij scti Grego. insinuauit nobis plurima se a vestra sctitate grauamina sustinere: q̄ in eodem monasterio missas a prohibeas celebrari: mortuos etiā interdicas sepeliri: a qua inhumanitate vos hortamur suspēdi b, t sepeliri ibidem mortuos, missas celebrari nulla vlter⁹ habita contradictione permittas.

Idem Carolitano episcopo Venerio.

¶ Non sunt cassande pie voluntates defunctorum.

Admonere te volumus ne pie c defunctoꝝ voluntates (qō abſit) remissione cassent. I tē Gelasius papa.

¶ Testatoris arbitrium seruari oportet.

Consideratio ecclīastice vtilitatis hoc postulat, ex iusta dispositione testatoris seruandū arbitriū esse.

Item ex cōcilio Triburien.

¶ De eodem.

Uicūq; facultates rerū t opportunitas tēporuz suppetit tē. sicut in eodem ca. supra legitur d in causa eorū qui de dioceſi ad dioceſim transierunt.

Ecce his authoritatibus ptz q̄ si quis apud monasterium h ¶ Inuitos. per brachiū seculare est inobediēs coercendus: vt. ℣. dist. xvij. nec licuit. t. xj. q. j. placuit.

i ¶ Ut ad sua loca redeant. Uel in exilium mittant: vt infra ca. proximo.

k ¶ Ad sua loca. Hoc est regulare, vt semp primo cogantur redire ad monasteriū suum vt. xxvij. qō. j. nec aliqua. in fine. et ca. impudicas. et cap. peruenit. nisi sepius delinquāt: vel primū monasterium sit nimis dissolutum: vt. xxvij. q. j. si qua. t. c. si quis rapuerit.

fac qō nc. viij. dis. ō ℣. in glo. vl. t. xj. q. iij. ō resistit. Arch.

Robinum, ¶ Cal⁹. Paulinus solitarij⁹ supplicauit pape / vt in insulam Reatinam quosdaz monachos relegaret ecclesiā offendentes: scilicet Probinum sabarie, Milianum, atq; Probinianum: t alios quosdā falsos monachos. Precepit ergo Pelagi⁹ Joanni defensori vt eos detineat, t ad curiam mittat, si de sua contentione aliquam volūt allegare rationē: alioquin in Reatinam insulam eos faciet exulare.

l ¶ Detinere. nec ralis detentor: inducit in canonem: ex de senten. excom. vt fame.

Ab sabarie al'as sabarie.

l ¶ Ad nos. Nā cum de fide dubitatur, Romana ecclesia est consulenda: vt. xxiij. qō. v. de ligneribus.

m ¶ Insula. Nota penam canonicam esse exilium. l. distin. accedens. et dixi. iij. qōe. iij. hi qui episcopos. Joannes.

Discimus illud. ¶ Cal⁹. Monachi quidaz non existentes in ordine sacerdotij imprōbe assumebant officium predicandi. Hoc fuit

significatum Leoni pape: quare statuit vt nullus monachꝰ vel laicꝰ preter sacerdotē vel eoꝝ licētiā audeat predicare: vt de sua sciētia gloriet̄r. Regionis.i. paro chialis. al'as litera habet religionis. ⁊ fm hoc dicas q̄ abbati loquit̄r vel episcopo vel monacho.

a ¶ Sacerdotes. Vel per licentiam sacerdotum. Nec obstat. xxv. distin. periculis. vbi dicit̄r q̄ diaconꝰ potest predicare. sic xcij. dist. in sancta. vel ibi predicare ponit̄r pro legere. Similiter laici

Mulieres pte dicare possūt.

predicāt ⁊ mulieres de licentia sacerdotis: vt. ē. distinc. xxiij. mulier. in fi. Sed nūquid subdiaconus potest predicare: ita quia prelationē et curā animarū habere potest: vt ex de eta. ⁊ q̄ li preter ea. predicat ergo ratione prelationis, ꝫ non ratione ordinis: quia locū sacerdos obtinet: vt. xcij. dist. precipimus. Templariꝰ autē ⁊ hospitalariꝰ ideo p̄dicant: quia habēt de hoc priuilegium. Sed quid si aliqui sunt falsi predicatores et aliqua lucrent: nunquid restituēt illi ecclesie? Vide ⁊ q̄ nō: quia non refert quis vel qualis predicet, ꝫ que predicet. xix. distī. secūdum. Et apostolus dicit in epistola ad Philippē ses. Siue per veritatem siue per falsitatem Christus annunciatur, in hoc gaudeo ⁊ gaudebo. Dic q̄ apostolus gaudebat de conuersis, nō de predicātibus. Argu. ramen q̄ ecclesie acquiritur ⁊ ff. de inoffi. testa. l. posthumus. ff. si quis. ᵉ vbi dicitur q̄ si extraneus erpugnauit testamentum: hoc ei non prodest, sed legitimis. Joan.

predicāt ⁊ veri ⁊ falsi p̄dicatores.

ᵉ hoc ē vez fm Zan.

¶ Ecce in hoc ca. et vitium est expressum, ⁊ generali constitutione euacuatū. q̄ vero penitentiā dare prohibēt̄r, inde est q̄ nulli sacerdoti ᵇ licet alterius parochianū ligare vel soluere. Monachi autem etsi in dedicatione sui presbyteratus (sicut ⁊ ceteri sacerdotes) baptizādi, predicandi, penitētiā dādi, peccata remittē di, beneficiis ecclīasticis perfruendi rite potestatem accipiūt: vt amplius et perfectius agant ea que sacerdotalis officij esse, sanctoꝝ patrū cōstitutionibus cōprobant: tamē executionem sue potestat̄ nō habēt nisi a populo fuerit electi, ⁊ ab episcopo cū ꝫsensu abbatis ordinati. Ecclesiasticas vero atq; seculares actiones attrectare phibentur: vt non presumāt sibi patrocinia causarum, nisi ab episcopo commonti fuerint: nec secularibus causis occupentur, vt rē-

Ad idez. ff. de leg. ij. si seruus plurū. ff.

¶ Ecce in hoc. ¶ Casus. Dicit Gratianꝰ q̄ causa est expressa supra in proximo ca. quare monachi predicare non debeant scilicz improbitas eoꝝ. quod autem dicit est supra in ca. placuit. q̄ monachi penitētias dare ⁊ similia facere non possunt: hoc ideo statutum fuit quia nullus parochianum alterius soluere potest vel ligare. Et licet monachi in tempore sue ordinationis sumant potestatem predicandi, et alia officia faciendi sicut ceteri sacerdotes: tamen executionem illius potestatis non habent nisi a populo eligantur, ⁊ cum cōsensu abbatis ab episcopo loci ad hoc fuerint instituti. Similiter negocia ecclesiastica ⁊ secularia tractare nō possunt vt patroni causarū vel cognitores, nisi ab episcopo loci commoneant: quod probat seq. ca.

sideant cognitores dirimendarum litium.

Unde Pelagius scribit Antonine patritie ⁊ decie.

¶ Monachus defensor fieri non debet.

Dē presentiū portitore q̄ defensorᵉ factus nō est, nulla vobis animi molestia sit: q̄ satis valde amarissimum habeo de isto proposito ad illud officiū hoies deduci in quo nullo modo que a monachis deo promissa sunt valeant adimpleri. omnimoda enim est illius habitꝰ et istius officij diuersitas. illic em̄ ꝺeoratio, labor manuum: at hic causarum cognitio, cōuentiones, actus, publica litigia, et quecūq; vel ecclesiastica instituta, vel supplicantium necessitas poscit. faciat autez deus vt tales sint hi vel qui a nobis in isto habitu nutriuntur, vel in monasteriis crescunt: vt prouecta etate et vita probata non ad litigiorum officia, sed ad sacerdotū valeant promouēri.

¶ Celasius tamen, sicut in tractatu de promotionibꝰ clericoꝝ inuenit in capitulo illo, Monachus nouitius ⁊c. permittit illos ex dispensatione fie-

b ¶ parochianū. .f. de peni. dist. vj. placuit.

Dē presentiū portitore.

¶ Casᵘ. Antonina patritia supplicauit pape Pelagio vt concederet sibi quendam monachum quem in suis negocijs defensorē habere volebat. Pelagiꝰ vero eum sibi nō cōcessit: quia monachi secularibꝰ negocijsoccupari nō debent: nec de proposito monachali ad officium illud descendere, quod probat multipliciter.

c ¶ Defensor. i. iudex vel aduocatus vel procurator negociorum secularium. sic .j. q. ij. saluator. et extra ne cle. vel mona. sed nec. Nō potest ergo sine superioris licentia esse iudex vel aduocatus

Monachꝰ an possit esse iudex vel aduocatꝰ.

ᵈ vel arbiter. ꝫ abbas potest hoc facere sine licentia alicuius. nā abbas monachos habet in potestate: vt. xij. qō. i. non dicatis. vnde ipse non est sub potestate alicuius. ff. de adulte. sic euenit. ⁊ q̄ possit abbas esse procurator, habes extra de tranſ. contingit. seculares ergo causas etiam iubentibus episcopis non possunt agere: vt hic, ⁊ extra ne cleri. vel mona. relatum. nisi miserabilium personarū: vt lxxxvj. dist. ca. vlt. ⁊ xv. q. ij. ca. vnico. vbi plene de hoc. Jtē nec syndicus potest cōstitui in ꝓpria ecclesia: vt ex de syndi. sicut. nec procurator: vt in auc. de sanc. epis. ꝫ alibi. nisi alius nō sit eque idoneꝰ: tūc pōt de licētia abbatis: vt ex de testi. insuper. ⁊ .j. e. monachi. iudex tamē cōstituit monachꝰ a superiore: vt ex de priui. cum olim. Et nota q̄ si quam causam monēt monachi, presumit semper q̄ bono zelo eam moueant: vt ex de no. ope. nū. cum ex iniuncto. Jo. de fan.

ᵈ Cōc. rex. i. i. repertam. C. de epis. et cleri. et text. in auc. de san. epis. ꝫ deo notabis. col. la. ij.

¶ Celasius tamē. ¶ Casᵘ. Supra ca. proxi. dictū est q̄ papa noluit cōcedere q̄ monachus fieret defensor.

Sed cōtrarium videtur.ꝟ.lxxvij.dist.monachus nouitius.sed quia vile fuit cōtrariū,nō curauit Hra.soluere.nam ibi sumitur defensor.i.exorcista.vel defensor.i. ostiarius qui defendit inimicos ab ingressu ecclesie, postea transfert se ad.pbādū q monachi officia clerico⁹ possunt exercere.quod probat p sequētia ca.vsq; ad.ℊ.his omnib⁹. que omnia loquūtur de monachis quib⁹ animarum cura cōmittit.

a ¶ Defensores. ꝟ.dist.lxxvij.c.vi. contra. Ille est illud cōtrariū:quia ibi defensor ponit̄ p ostiario,et ideo magister illis noluit soluere.

¶ Ro vero. ¶ hec est secūda pars.q. in qua probat q; si monachus habet populū de licentia epi vel pape,q; potest ei officia celebrare sue ministrare sicut clerici secularis. Jo.de fan.

Octos ac probos. ¶ Calv. Ambro.fuit interrogatus an monachi possent predicare,z cetera cleri cōtum officia exercere, z vti beneficijs.scz decimis et oblationibus. Et respōdet q sic:cuz ipsi conficiant corpus Christi sicut ceteri sacerdotes.

Si monachus. ¶ Calv. Quidam nō plene dabant annonā z decimas monachis quibus animarum cura cōmittebatur.quare Innocēt⁹ precipit vt oia eis sine diminutione cōferant:vt in tēpore necessitatissimo nachi illi possint ecclesiam restaurare.

b ¶ Minoratiōe.ff.j.q.iij.c.vlt.z est ar.ex quo ḡs est elect⁹ canonicus,statim habebit fruct⁹ prebende plene vt alīs extra de prebē.relatum.fallit hoc ex vt ec.bñ.vt nostrū.in fi.z de instī.cū venissent.in fi.

c ¶ Restauraudam.arg.q; habens ecclesiam debet reparare eam:vt extra de ec.edi.de his.z ca.vi.hoc verum est si habet tertiam que debetur fabrice:vt.x.q.j. decreuimus.z.q.iij.vnlo.

Moderamine. ¶ Calv. Monachi qui sacerdotes erant,in istis quatuor erāt deteriores ḡ ceteri sacerdotes,scz in decimis,primitijs,oblationib⁹,z donationib⁹ viuor̄ z mortuor̄.ideo precipit Greg.vt monachi in oibus istis nō minus sibi vēdicēt ḡ ceteri sacerdotes ad suam proximorum; vtilitatem.

d ¶ Proximorūq;.ar.q; de bonis ecclesiarū possum⁹ subuenire consanguineis:vt.lxxvj.dist.non sanis.sed proximos hic appellat fideles.

ij.pe.

j.cor. ix.b.

ꝟ ¶ Sibi vendicēt.cum ergo ecclesia possit vēdicare decimas,patet q dominiū decimarum est penes ecclesiam + licet decima nondum sit tradita ei.decime enim sunt dei:vt.j.e.reuertimini. Unde etiā quelibet possessores ecclesie consentit super decimis:vt.j.eo.decime. hoc em est pmille: simus ecclesie:q re nondū tradita facta est domina rei: vt ex de consue.c. ℊ.in fi.z.C.de sac. san.ec.vt inter diuinum. Quidā tamen dicūt q eccle sia non possit vendicare decimā nisi segregata sit:quia qui vendicat,specificare eaz debet vt extra de ap.significantibus,sed hoc nihil est,quia incertā partem bene possum vendicare:vt.ff.ō reivē. que de tota.z.l.ex diuerso.z.l.viti.ſz ad hunc alia ratio: ne videtur q ecclesia non potest decimam vendicare qz nisi decima sit segregata ab alīs bonis,non desinit esse prioris domini.ff.de poll.l.ℊ.ℊ. viri. Sed illud est quādo decima debetur ex voto:alīs quādo ex iure. Dicas ergo q liz decima nondū sit segregata, q tamē est ecclesie. Uel dicas q totum illud frumentum est commune:quia cum frumentum volitate dominorum commisceatur,fit commune:z quodlibet granū fit commune.tunc detur actio communi dividendo vt dividatur. Sed si sine voluntate dñoz est commixtum,tunc non fit commune:sed vendicare pōt vter⁹q; partē suā.ff. de rei vēdi.ℊ frumētum.z instī.de re.di.ℊ.si duo⁹.sed nec illud videt posse stare: q cum semen non fuit commune,ergo nec frumētū. Uel dicat q decime petunt per actionem confessoriam,quia ius prestandi decimam est seruitus quedam. Uel verū dicas q petunt condictione ‡ ex canone,vel iudicis officio:vt.ff. de condi.ex lege.l.vnica.

+ Bias vēdicare non posse. ff. ō rei vē.l.in rem. in pu. z.l. solū.ℊ. j. &c.

‡ Que semper maior ꝑsumit mona chis ℊ in alīs ℊ ꝟ. ō tur. cre.per tex.i.c. ℊ.filii ber.xlvij.dist.

Ex authoritate huius decreti(qō aplico moderamine z pietatis officio a nobis est cōstitutum) sacerdotibus monachis aplor̄ figuram tenētib⁹ liceat predicare, baptizare,cōmunionē dare,p pctōrib⁹ orare,penitētiā ipōnere,atq; peccata soluere.

Ite ex decreto Bonifacij papa.

Ex authoritate. ¶ Casus Quidā dicebant q monachi ḡ sacerdotes erāt,nō poterāt exercere officia sicut ceteri sacerdotes. Unde Greg.super hoc consul⁹ dicit q cum ipsi teneant figurā apostolor̄,ita liz eis exercere officium vel officia diuina sicut apostolis licuit,z sicut ceteris sacerdotib⁹ licet.

f ¶ Apostolorum.scz septuaginta duorum discipulorum.xx.dist.in nouo.episcopi enim tenēt locum ipsor̄. lxvij.dist.quorum vices. Uel ꝓpue,scz quo ad ꝓpriorum renunciationem.

Decla rū dñis est pe nes ecclesiā, ꝟ.l.in pu. z.l. solū.ℊ. j. &c.

‡ Que libet cō dictio ex lege vel ca none, z alia cō dictio ℊ actio ne pti posſit,

‡ Que libet cō dictio ex lege vel ca none, z alia cō dictio ℊ actio in pſonā. instī. de act.ℊ. sic ita ℊ. ℣.

SUnt nonnulli. ¶ Casus. Bonifacius in hoc ca. redarguit quoldam zelo amaritudinis inflamatos qui nitebant monachos presbyteros ab executione sacerdotalis officij removere. & q hoc facere non debeant, probat exemplo beati Benedicti & aliorū patrum qui hoc monachis nō interdixerūt. Precipit ergo vt ab huiusmodi ausibus in posterū reprimantur. nā quanto q̄s melior est, tāto in illis officijs erit aptior & habilior.

a ¶ Benedictus. arg. q omnia que nō prohibuit sanctus Benedictus, sunt concessa monachis. sic. xxviij. q.j. iam nūc. xxx. q. iij. illud.

b ¶ Canonicis. regularibus. immo omnibus, vt videtur: ar. lxxxviij. di. ea.j. & eius per totum. xj. q.j. re quidē. xiij. q. iij. ca. ij. & xv. q. ij. c. j. xxiij. q. vi. dis a quib⁹. extra de postu. de ri. & extra ne cleri. vel mo. multa.

¶ Casus. Conclu dit Fra. ex suprā dictis q monachi sacerdotalia officia possunt administrare si ad hoc eliguntur a populo de consensu abbatis, epō eos instituente. quod p̄bat per sequentia ca. & primum cap. q te videre potes: quia planum est.

SIc viue.

c ¶ Multo tēpore. i. vsq; ad decrepitam etatē vt. xxxviij. distinc. nullus. vel multo. i. per quinquennū: vt in proemio digestorum. ff. de separa. l.j. §. quod dictum. Vel rrienSab. nū. C. de fideic. l. vlg de: j. vel p biennū: ? cennū. vt instit. de lite ob. §. qui & §. multum. argu. a q.l. §. hic contra momēneum §. taneos magistros. lix. dist. si officia. quia non mediocri auctō, ter errat qui min⁹ bonū prefert &c. vt j. de cōse. dist. v.

nō mediocriter. & arg. q̄ potius seniores magistri sunt audiendi: vt. xx. distin. de quibus. / argu. contra. ff. de edil. edic. precipiunt. † Vide qō leg.

SJ clericatus. ¶ Casus. Rusticus rogauit Hiero. et nor. vt scriberet sibi qualiter aliquis debeat ascendere ad militiam cle xxiij. q. j. cū brisricalem: et verum simus. fit meli⁹ esse in ere mo q̄ in monasterio cum fratrib⁹. Scribit ergo Hieron⁹. sibi dicēs sine docens q̄ si dignitatem ecclesiasticam desiderat, multa ipse prius discat vnde posse alios edocē. et hoc in prima parte. In secūda parte dicit q̄ non spectat ad suam paruitatem vel prelationē rep̄hēdere ceteros monachos. i. clericos. habent enim illi ordinem suum quez qualiter debeant seruare, liber ad nepotianū factus plene docebit. In tertia parte dicit q̄ tuⁿ est esse in monasterio cum fratribus: q̄ solū in eremo. Secūda pars incipit ibi: Noēt. Tertia ibi: Nunc monachi.

d ¶ Titillat. i. delectat.

e ¶ Humilitatis. id est paruitatis.

f ¶ Cōtubernū. arg. extra de stat. mo. monachi. & xx. questione vlti. ca. vlti.

f ¶ Cōtubernū. Eremi: argu. q̄ pl⁹ valet ta licite vita cōmunis q̄ vi transita eremitica. Unde ad modo ab eremitica vi nachata licite transit ad tum. monachatum: vt dixi. s. eo. qui vere. sed a monachali ad eremiticam non potest nisi de abbatis licētia fiat ratione debilitatis: vt. xx. questione quarta. monachum.

? Et. j. q. j qui busdā,

Monachi presbyteri honore decoriati potestatem habēt ligādi & soluendi.

SUnt nōnulli nullo dogmate fulti, audacissimo quidem zelo magis amaritudinis q̄ dilectionis inflamati, asserentes monachos q̄ mundo mortui sunt, et deo viuunt, sacerdotalis officij potētia indignos: neq; penitētia neq; christianitatē largiri, neq; absoluere posse p̄ sacerdotalis officij diuinit⁹ sibi iniunctam potestatē: sed oino labūtur. neq; eñ beat⁹ Bñdictus monachorū preceptor almificus hui⁹ rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos secularium negotiorū edixit exptes fore tantūmodo. qō quidē aptis documētis, & oim sanctor patrū institutis: nō solum monachis, sed etiam canonicis⁹ magnopere imperat. Nemo eñ militās deo, implicat se negociis secularibus. Tantor igit patrū institutis exēplis (quib⁹ periculosissimū est refragari) credim⁹ a sacerdotib⁹ monachis ligādi soluēdiq; officium deo operāte digne administrari, si eos digne contigerit hoc ministerio sublimari. Decertātes igit monastici pfessiōis pbros sacerdotalis potentie arcere officio, omni modo precipim⁹ vt ab huiusmodi ausibus reprimātur in posterū: q̄ quāto quisq; est celsior, tāto & illis erit potentior.

His omnibus authoritatib⁹ perspicue monstratur monachos posse penitentiam dare, baptizare, & cetera sacerdotalia officia licite administrare.

Digne i monasterio viuēs per pplī electionē ad clericatum poterit promoueri.

SJe viue in monasterio vt clericus esse merearis: multo⁹ tempore disce que post modū doceas: et inter bonos semper sectare meliores. ¶ Si populus vel episcopus te in clericum elegerit, age ea que clerici sunt.

¶ dem ad eundem.

Ad ordinē clericat⁹ promoti monachi possunt.

SJ clericat⁹ titillat⁹ desiderium, discas q̄ posis docere: & rationabiles deo offeras hostiam. ne sis miles prius q̄ tyro: ne prius magister sis q̄ discipulus.

¶ Non est humilitatis e mee neq; mensure iudicare de ceteris, & de ministris ecclesiarū siniſtrum quippiā dicere. habēt illi ordinē suū & gradum: quē si tenueris: quomodo tibi in eo viuēdū sit, edit⁹ ad nepotianū liber te docere poterit.

¶ Hunc monachi cunabula morieq; discutim⁹: & eius monachi q̄ liberalib⁹ studijs eruditus, in adolescentia iugum Christi collo suo iposuit. Primūq; tractādū est vtrū sol⁹ an cū aliis in monasterio viuere debeas. Mihi placet vt habeas sanctor ytuberniū f: nec ipse te doceas, et ablq; doctore g ingrediaris viā quā nunq;

g ¶ Et ablq; doctore, Simile. xxxvij. distinctione relatum. ?

SIquis monach⁹.§ Cetus. Querebatur a Belasio qualiter aliquis monachus debeat prefici ecclesie seculari. Et respondet q̄ si dignus videatur sacerdotio, debet eligi ab eo ad quez electio spectat, z demum presentante abbate debet ordinari ab episcopo et institui. Benetuen. vero sic ponit casum. Quesitum est a pelagio vtrū monachus curaz populi possit exercere? Et respōdet q̄ sic si a ppō eligatur, ab episcopo inuestiatur, ab bate nihilominus offerente ipsum.

a ¶ Petierit. alias nō posset, vt .i. vij. dist. ca. j. z. q. j. z. j. e. monachi.

b ¶ Dei populi. populi nō est eligere, ⁊ sed testimoniū dare electo: vt xxiij. dis. c. j. ⁊ epūs vel archidiacon⁹, vel archipresbyter eligit ꝑm ꝓximitudinē loci: vt extra de offi. dele. super eo. Io.

? Sed notare ꝑm D. vt dicit ꝑm eū. S. e. sic vsus. Unde Sof. docebat h̄ q̄ illud vel qō ponit i textu, nō dicit ⁊ sz ꝓbigit: vt dicatur vel pro er. Archi.

MOnachos quoq; ꝯs morum grauitas, et vite ac fidei institutio sancta cōmendat, clericoū officiis aggregari et optamus et volumus: ita vt q̄ intra tricesimum etatis annum sunt digni minorib⁹, per gradus singulos crescētes tēpore ꝓmoueātur ordinib⁹: et sic ad diaconatus vel presbyteri insignia matura etatis consecratione perueniāt: nec saltu[c] ad ēpatus[d] culmen ascendant, nisi in his eadem que in singulis dignitatibus, vt superius[e] prefiximus, fuerint tempora custodita.

Item Augustinus ad Eudoxium.

¶ Ecclesiastica officia nec ordo electiōe mōachi suscipiāt, nec blādiēte desidia respuāt.

VOs aūt fratres erhortamur in dño vt ꝓpositum vestrū in dño custodiatis et vsq; ad finē vite perseueretis: ac siqua opera[f] vestra mater ecclesia desiderauerit: nec elatione autida suscipiatis[g], nec blādiente desidia respuatis: sed miti corde obtemperetis deo, cū mansuetudine portantes eū q̄ nos regit: qui nos dirigit mites in iudicio: q̄ docet mansuetos vias suas. nec otium vestrum necessitatib⁹[h] ecclesie ꝓponatis: ⁊ cui paruerīti si nullo boni ministrare vellent, quomodo nascereminī non inuenirētis.

Item Pelagi. pa. Bono. epi scopo Sauinati.

¶ Gelasius quendā ruffinū monachū iubet sacerdotē fieri, z in ꝙdā basilica ordinari.

IN parochia tua basilica sancti Laurētij que in possessione[i] filij et consiliarij nostri viri magnifici Theodori fundata est, officiū presbyteri deesse cognouim⁹: z q̄ prefat⁹ filius noster nobis retulit se inuenisse ruffinū quēdam monachum olim sibi vita religione et moribus comprobatum, z hunc postulat ibi presbyteruz consecrari quod subito[k] fieri nos prorogata[l] obseruātia nō acquieuimus: ideo dilectio tua his literis acceptis sabbato veniēte faciat ingressus es. Item gelasi⁹ pa.

¶ In loco quo abbas iudicauerit monach⁹ eligat, z ab ēpo sacerdos ordinetur.

SIquis monachus fuerit qui venerabilis vite merito sacerdotio dignus videatur, z abbas sub cuius imperio regi Christo militat, illū fieri pbām petierit[a]: ab ēpo debet eligi, z in loco quo iudicauerit ordinari: ōia que ad sacerdotis officiū pertinent, vel populi[b] vel epi electione pudeac iuste acturus.

Item Siricius papa.

¶ Tēpore maturitatis ecclesiasticis monachi promoueantur ordinibus.

MOnachos quoq; ꝯs morum grauitas, et vite ac fidei institutio sancta cōmendat, clericoū officiis aggregari et optamus et volumus: ita vt q̄ intra tricesimum etatis annum sunt digni minorib⁹, per gradus singulos crescētes tēpore ꝓmoueātur ordinib⁹: et sic ad diaconatus vel presbyteri insignia matura etatis consecratione perueniāt: nec saltu[c] ad ēpatus[d] culmen ascendant, nisi in his eadem que in singulis dignitatibus, vt superius[e] prefiximus, fuerint tempora custodita. Tēpore, a canonibus prefixo: quare ꝑm tempus determinatum a iure. Dignitatibus. i. ordinibus alijs.

c ¶ Nec saltu. i. ꝑtermissis ordinib⁹: vt. lij. dist. solicitudo. Uel. i. nō seruatis interstitijs: vt. lxxvij. dist. in singulis. sed est contra. lxxvij. dist. ca. vlt. vbi dicit q̄ monach⁹ omnes ordines intra annum potest recipere. sed illud er dispensatione: quod hic dicit, est ius commune.

d ¶ Ad ēpatus. vt si sit presbyter, post decem annos potest episcop⁹ fieri: vt. lxxvij. dist. quicunq.

e ¶ Superius. ꝫ. lxxvij. dist. c. j. ⁊. ij. Io.

OS aūt.§ Cet⁹. Quidā erāt monachi vel canonici regulares, qui q̄n eligebant ad dignitates, respuebant omnino: qō dicit Augustinō esse faciendum: sed aūde dignitates appetere non debēt, nec eas respuere cū necesse est: sed miti corde obtēperare: q̄n si octū necessitatib⁹ ecclesie semper preponeret, nullus inueniret per quem renasceret ecclia.

f ¶ Opera. arg. q̄ si cleric⁹ sit operas aliquas, illas tenet prestare ecclesie. extra de postu. ca. fi. sed cui⁹ expensis prestabit eas? videtur q̄ expensis ecclesie: vt arg. xij. q. j. charitate. maxime si nō habet ꝓprium de quo hic loquitur. Secus tamen est in liberto qui prestabit opas ꝓprijs sumptib⁹ patrono suo, nisi paup sit: vt. ff. de ope. libe. suo. hic tñ non loquitur de talib⁹ operibus, sed tātum de postulatione vt ꝓ: latione recipēda. Item arg. q̄ si alicui de ecclesia iungitur aliqua legatio, tenetur eaz recipere: vt. iij. q. j. cap. nulli.

g ¶ Suscipiat. si. viij. qō. j. in scripturis.

h ¶ Necessitatib⁹. z. vij. q. j. scias.

IN parochia.

¶ Cet⁹. Theodorus illustris ꝓ pape petijt a papa ruffinū monachū in pbyterū ordinari in basilica sancti Laurentij: quā quōdā in sua possessione fundauerat, et in parochia boni epi Sauinati. vñ. papa ꝓcipit Bono. episcopo vt in primo sabbato faciat eū dia

conum, z in media hebdomada papa eū in pbyterum ordinabit, vt in prefata basilica sacra ministeria in paschali festiuitate valeant adimpleri.

i ¶ In possessione. i. que fuit eius. ⁊. xviij. q. ij. abbatē. cū eīs fundata est ecclesia, nullā habet ibi potestatem: vt. x. q. j. nouerint.

k ¶ Quod subito. tempore egemus vt aliquid maturius agamus. i. dist. ponderet.

l ¶ Prorogata. i. dilata.

Liber: tue p: ptūs ꝓbi⁹p: tiareꝰ operas pbono.

? Cōc. i. vnica C. de ca du. tol. ⁊. ff. et C. de ope. pu, l. fisc. ? cessa.

? Et. c. scēdū. t. c. qui epatū, sicut ip fm L.

a ¶ Eum diaconum. Ergo subdiaconus erat iste qui fuit electus ad regimen parochialis ecclesie. Subdiaconus enim ad hoc licite eligitur: vt extra de etate et qualitate, preterea immo etiam ad episcopatū: vt extra eo.titu. a multis. Item aliud notabile est hic/q si

Monachum a prono presentatū ds eps isti tuere,

patronus presentat episcopo mōachum aliquem, q tenetur episcop eum instituere. et dicunt quidam q et hic tenetur episcopus eū recipere cum subest necessitas vel vtilitas: vt.j.e.cū.p vtilitate. z.lv.di.prīcipio. et id quod legitur extra de sta.mo.monachi.z.c. qs dei. intelligunt q non debent prefici parochialibus ecclesijs nisi subsit necessitas vel vtilitas. Jo. Sed certe idē est de ill̄i debet alio clerico. B. Mediana. Cū cātatur/stientes.

b ¶ Mediana. ē. lxxvij. dis. in singulis. Dic clarius c media: alium. quē em̄ pa na.i. in pa in diaconem or dinat, ā modo non to qs p̄ pōt recedē ab ipa cedit curia romana: vt dñicaz j.q.j. filium. de pas-

Sfius. Quidaz cātāt si clerici feti sūt monachi. questū est hic em̄ a Greg. vtrum de celebra monachali ꝓ posturge- to possint eligi ad

eum diaconum[a]: z si deus voluerit, z viverimus mediana[b] hebdomada presbyterum faciemus[c]: quatenus superueniente paschali festiuitate sacra ministeria i memorata basilica a persona cōpetenti valeant adimpleri.

Item Grego. in registro.

¶ Qui de clerico monachus efficit: ꝓ illo eps ordinare poterit eligi z consecrari.

SI quem a clericatu in monasticam[a] cōtigerit venire cōuersationem: si talis vite monachus fuerit, vt eps cui ante militauerat, eum dignum sacerdotio preuideat: in loco quo iudicauerit eligi poterit et ordinari.

Item ex conci. Agathensi.

¶ Sine testimonio abbatis ad clericatus officium monachi non eligantur.

MOnachi vagantes ad officiū[c] clericatus (nisi eis testimoniū abbas su[o] dederit) nec in parochijs nec in ciuitatibus[d] ordinentur. Si enim necesse fuerit clericū de monachis ordinari: cum consensu[e] z volūtate abbatis prefumat episcopus.

¶ Item ex cōci. Hilerdensi.

¶ Cū abbatis volūtate monachi ordinent quos ꝓ vtilitate eccle eps ordinare voluerit.

QUm ꝓ vtilitate[b] ecclesie aliquos monachorū in clericat[o] officio eps prouiderit promouēdos: cū abbatis[f] volūtate debēt ordinari. Ea vero que in iure monasterij de facultatibus offeruntur, in nullo diocesana[k] lege ab epīs contingantur.

Item ex conci. Terraconensi.

¶ Sine abbatis imperio ad clericatus officium monachi non eligantur.

MOnachi a monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum[l] p̄sumant agere prohibemus, nisi forte cum abbatis imperio. Similiter vt nullus eorum, id est monachorū: forensis negocij susceptor vel executor existat, sibi id quod monasterij exposcit vtilitas[m] abbate[n] sibi nihilominus imperante.

S ¶ Cōsensu. hoc est. ē. lviij. di. ca. j. et. ij. Joan.

QUm pro vtilitate. ¶ Cause. Duo ꝓhibentur contra iustitiā faciebant. nam sine cōsensu abbatū monachos ordinabāt, et a monasterijs tertiā vel quartā decimarū z cathedraticū exigebāt: et ideo repte[h]dūtur in concilio hilerden. z ꝓhibet concilij. ne decere ro talia fiant.

h ¶ Pro vtilitate Vel pro necessitate. ē. c. prox. et. lv. dist. p̄ncipis. sed. ē. eo. ca. in parochia. indistincte loquit.

i ¶ Cū abbatis. Videt ergo q epi scopus inuito abbate nō possit monachū p̄ficere ecclesie alicui, vel facere ipsum clericū suum: vt hic, et. ē. ca. pri. z. lviij. dis. c. j. z. ij. Sed cōtra ē. eo. qui vere. z. ij. qōne. vij. cum pastoris.

k ¶ Diocesana. i. nec tertiam nec quartam dabunt episcopo. ſz de hoc

notatum est. x. questione. j. in summa.

MOnachi. ¶ Latus. Duo prohibentur in hoc cap. Primum est ne monachi sine abbatis imperio ecclesiasticum assumant officium. Secundum est vt non sint aduocati vel iudices vel procuratores, nisi pro vtilitate monasterij, z abbate imperante.

l ¶ Ecclesiasticum. officiando ecclesiā. sed primatum possunt celebrare.

m ¶ Utilitas. ergo licet aliquid bonū z vtile sit, nō tamen est agēdū nisi eo modo quo fieri debet, vt. xj. q. iij. quid ergo. xij. q. ij. quatuor. z. j. de cōse. dist. v. non oportet. z. ff. de re milita. l. iij. ff. in bello.

n ¶ Abbate. Potest ergo monachus esse procurator ecclesie sue de licentia sui abbatis, et etiam aliorum. ē. eo. qui vere. z. lxxvj. distinc. peruenit. z dixi. ē. eo. de presentium. videtur etiam q sine mandato: vt. C. de p cu. exigendi. sicut miles procurat causam sui numeri: qui alias non potest esse procurator: vt. ff. de procuratoribus. filiusfamilias. Sed hec ratio non habet hic locum: quia monachus nec cauere potest de rato: nec p̄stare

Sed epi etiā soli[o] sine abbate vbi est vtilitas monasterij vt in. c. ħ alleg. vere. ſz nō sine mādato epi vel abbatis ſz Innocent. et ho. quia nor. ex ō re ind. cū j. z A. Monach[o] pōs esse p̄curatores.

cautionem iudicatū solui: ad que tenetur procurator qui sine mandato interuenit. si tamen gessit vtiliter, et eccles̄ia habet ratum: non propter hoc potest irritari quod factum est: vt. C. de procura. non eo minus. arg. contra. xcvj. distin. bene. in fine.

LEgi. ¶ Casv. Donatus et frater eius monachi erant in parochia Augustini: q̄ cōtra voluntatem eius egressi de monasterio / reuersi sunt in regionem suā: vbi p̄sidebat Aurelianus epūs: a quo petierūt ad clericale officiū p̄moueri: asserētes se de volūtate Augustini venisse, vt poti⁹ essent vtiles suis q̄s alienis. Is Aurelian⁹ de hoc dubitans, consulit Augustinum si de volūtate eī⁹ recesserunt: an velit vt p̄moueātur ad ordinē vel p̄lationē clericalē. Nunc August. rescribit ei dicens q̄ eo renuente recesserunt, et dicit q̄ p̄moueri nō debēt. Et hoc p̄bat quatuor rōnibus. P̄ma est, p̄pter malū exemplū: q̄ si isti fugitiui ordinārentur / putabūt alij facilius se p̄mouēri si eodem modo fugiāt. Secunda est: q̄ iniuria fit ordini clericorum si tales eligantur / cū de monasterijs ñ soleāt eligi vel assumi ad clerum nisi meliores et p̄bationes. Tertia ratio est: q̄ laici nos deridebunt dicentes q̄ mal⁹ monachus, bon⁹ clericus est.

Item Aug. ad Aurelianū.

¶ Ad clericatus militiam nō eligantur desertores monasteriorum.

LEgi epl̄am benignitatis tue de Donato et fratre eī⁹: et q̄d respōderē diu fluctuaui: sed tū etiā atq; etiā cogitāti q̄d sit vtile saluti eorum quib⁹ nutriēdis in xp̄o seruiui⁹: nihil aliud mihi occurrere potuit, nisi non esse viam dandā seruis dīi vt se facili⁹ putēt eligi ad aliquid melius si facti fuerint deteriores[a] et eēm ipsis facilior lapsus, et ordini clericor̄ fit indignissima iniuria, si desertores monasteriorum ad militiā clericatus eligātur: cū ex his qui in monasterio p̄manēt, nō tū nisi p̄obatiores atq; meliores in clerum assumere soleamus: nisi forte (sicut vulgares dicunt) malus choraula[b], bon⁹ symphoniacus est: ita ipsi vulgares de nobis locabunt dicentes: mal⁹ monachus, bonus clericus est. Nimis dolēdum est si ad tam ruinosam superbiā monachos subegimus et tam grauī cōtumelia clericos dignos putamus, in quorū numero sum⁹: cū aliquando bonus etiā monachus vir bonū[c] clericū faciat, si adsit ei sufficiens cōtinentia: et tamen desit istructio[d] necessaria, aut persone regularis integritas. Sed de istis credo q̄ arbitrata sit beatitudo tua q̄ nostra voluntate (vt suis potius corregionalibus vtiles essent) de monasterio recessissent: Is falsum est. sponte abierunt: sponte deseruerunt nobis quantum potuimus p̄o eorum salute renitentibus.

His autē oīb⁹ auctoritatibus monstrat q̄ monachi qui sunt a p̄po electi, et ab ipsis epis cum cōsensu sui abbatis sunt ordinati: legitime p̄tātez suaz exequi valēt. Illud vero Gregorij[e]: Nemo potest obsequijs ecclīasticis deseruire cē. de illis intelligēdū est q̄ in numero cardinaliū vel epor̄ ordinati, monasterij sui dispēsationē sibi reseruare p̄tendunt.

¶ Unde idē Greg. scribit Viriano epo Rauenne.

¶ Pro abbatis vel monachi promotione nullo modo grauentur monasteria.

NE p̄ cuiuslibet monachi aut abbatis p̄motione onus fortasse aliq̄ monasteria sustineant, studendū est nobis vt si quispiam monachorum ex quocūq; monasterio ad clericatus officium vel sacrum[f] ordinem accesserit[g]: non ibi aliquam vltra habeat potestatem.

Idem Maximiano Syracusano episcopo.

¶ Qui ecclesijs quoquo modo militāt, abbates monasteriorum esse non possunt.

a ¶ Deteriores. Nam nemo ex deteriori suo facit cōditionem suam meliorē. sic. xcj. distin. nos cōsuetudinem. ff. de dona. inter vir. et vxorem. l. iij. §. j. et ff. quod vi aut clam. seruius. sic extra de simo. sicut in fine. et extra de senten. excom. si vere. Et econuerso ex merite non debet quis cōsequi penam. extra de fideius. peruenit. extra de dona. inter vir. et vxo. et si necesse.

b ¶ Malus choraula. Qui incipit cantum in choro / vel qui choreas ducit.

c ¶ Bonum. Id est perfectum. † sunt tamen monachi meliores. i. perfectiores clericis. et sic non obstat contra. xvij. distin. quantunliber.

d ¶ Instructio. sufficit monacho q̄ tantū bonus sit. Is sit illiteratus vel irregularis: q̄ duo nocent clerico p̄o mouendo. lv. dist. ca. j. et. xxxvj. distī. illiteratos.

¶ Vbi autem omnibus. ¶ Hec est tertia pars quēstionis in qua p̄obat quod dicitur q̄ nullus debz tenere locum in monasterijs si ecclesijs secularib⁹. Joan. de fan.

¶ Casus. Concludit Gratianus ex supradictis capit. dicens q̄ si monachi a populo eligūtur, ab episcopis cum consensu abbatis possunt ad militiam ecclesiasticam ordinari. Sed quia Gregorius videtur dicere contrarium: vt. 8. e. q. nemo. ideo dicit illis ca. intelligi de illis qui ordinati in numero episcopor̄ vel cardinaliū instituti ecclesiasticam militiam et monasteriorū dispensationem sibi reseruare contendunt: q̄s fieri non debet: vt probatur per duo sequentia ca.

e ¶ Illis vo Gregorij. vt. 8. e. ca. ij.

NE p̄o cuiuslibet, q̄ Casv In archiepatu ravēne cū monachi vel abbates ad ecclesiasticū offīū p̄mouerent, in monasterijs p̄tē sibi reseruare volebāt. p̄cepit ergo Grego. Viriano epo Rauennati ne hoc deceter fieri patiatur.

f ¶ Sacrum. Id est episcopatum.

g ¶ Accesserit. Bene dicit accesserit: sez cum effectu. non enim desinit esse prioris ecclesie prelatus nisi habeat corporalem possessionem secunde: vt. I. xxj. qōe. ij. si quis iam. et extra de elect. cum in cunctis. sed de hoc dicitur. xcij. dist. si qui episcopi. Joan.

† Sez ad istructionem integritatem regularis plene: vt monachi sint magis illiterati quam. Zan. ubi. ps.

† de hoc xvij. q. j. ilium.

Presbyteros. ¶ Casus. In epatu syracusano quidam volebant dignitatem ecclesiasticā gubernare, in monasterijs esse abbates, vel econuerso. ere prepit Greg. Maximiano epo vt hoc fieri nō permittat. nam cū vnū officiū ꝓpter sui magnitudinē aliquis diligenter non possit adimplere, incongruū est vt videatur ad vtrūq; idoneus. Clerici seculares nō eligunt in abbates, cuz hoc sit phibitum: vt extra de elec. cū causam. & melius e. tit. cum in magistrum. & e. ti. cū ad nostrā. Respō. nō eliguntur, sed postulātur. sic. lxi. dist. Ostiū. Si forte cum prius erāt monachi, fuerunt assumpti ad parochiales ecclesias, & postmodū cū electi essent in abbates, voluerunt retinere ecclias prioratus, et ex hoc vidētur esse melior cōditio monachorum q̄ clericorū si erāt tituli: et hanc electionē habebis. i. e. superiori q̄.

a ¶ Abbates. Si quomodo poterāt clerici secl'ares eligi in abbates, cuz hoc sit phibitum: vt extra de elec. cū causam. & melius e. tit. cum in magistrum. & e. ti. cū ad nostrā. Respō. nō eliguntur, sed postulātur. sic. lxi. dist. Ostiū. Si forte cum prius erāt monachi, fuerunt assumpti ad parochiales ecclesias, & postmodū cū electi essent in abbates, voluerunt retinere ecclias prioratus, et ex hoc vidētur esse melior cōditio monachorum q̄ clericorū si erāt tituli: et hanc electionē habebis. i. e. superiori q̄.

Clerici seculares prelaturas: & clerici non possunt eligi ad monachorū prelaturas: cum sit arg. ij. q. vij. sicut. j. xxvij. q. j. oēs. Sed quero ratione illius diuersitatis. Si dicas ideo quia clericus non est peritus in regula monachali: eadez ratione nec monachus potest eligi in epm si nō est peritus in regula clericali: vt. s. ca. sic vive. & ca. seq. qō cōcedo. Sed quid si clericus sit peritus in regula monachali, nunquid tūc pōt eligi in abbatē, cum ratio cōstitutionis cesset in eo: vt. lxi. dist. ¶ his omnibus. ver. sed sciendum? Dico q̄ non: qz licet sciat regulā: non tamen ꝓbatus est in ea: & graue est inexpertos cē. vt. xix. q. ij. monasterijs. quia nec ipse est ꝓbat⁹ in habitu: nec ipse, ꝓbauit habitū: in q̄ maxima vis ordinis consistit.

b ¶ Amissa. ergo delinquēti dak electio. sic eē de iur. ¶ alto ō pa. ea te. arg. ꝓtra. ff. de pe. he. si rē & preciū.

c ¶ Ad vtrūq; simi. lxx. dist. sanctoꝝ. & C. de assesso. l. vlt. s. lxxxix. dist. singula.

¶ Hoc vel generaliter. ¶ Casus. Dictū est. s. q̄ abbas electus in secularē prelatū nō debet ipse abbas remanere: vel etiā alicui electo secularis prelatus in abbatē non permittit habere militiā clericalē. Nūc ꝙro dicit q̄ hoc pōt intelligi generaliter de oib⁹, vel specialiter de quibusdā. qō ꝓbat per seq. ca. Sed predictū primū ca. intelligit quādo simul volebāt habere vtrūq;, s ad alterū potest eligi. vnde videt mihi sine preiudicio melioris intellect⁹ q̄ Gra. male cōtinuauerit. B.

Hinc est etiā. ¶ Casus. Beneuē. sic ponit hunc casum. De quodaz monasterio Frācie abbates in epos eligi consueuerant: de quoruz electione monasterio grauabatur: & postea per seditiones & ambitiones abbates nō canonice substituebant. Dedit ergo Gre. speciale priuilegiū & regi Fran coꝝ, & ipsi monasterio. Regi vt deberet electioni abbatis interesse, ne aliqua seditio oriretur. Monasterio, ne decetero abbas inde ad epatum eligeretur. Quod priuilegiuz ita est speciale illius regis & illius monasterij, vt ad cōsequentiam aliorum trahi non debeat.

d ¶ Nūq̄. s nō ne potest esse oppositū ꝺ priuilegiū q̄ abbas in epm eligi, phibet? Rn. dicit in hoc est priuilegiū q̄ ecclesia nō cogit dare abbatem si eligit in episcopum.

e ¶ Detrimenti. solet em abbates electi in epos dispgere res ecclie sue cum se recessuros sperāt, qz nō pariet pplis regimen breue. argu. ff. de exer. l. j. circa pn. de pe. dist. ij. inter hec hircum.

f ¶ Sigillatim. arg. q̄ priuilegiuz concessum vni non extendit ad alios, s. c. di. contra morem. vij. q. j. petis. tamen ius vni concessum extenditur ad alios. s. dist. v. ad eius vero. Item quod primatibus cōceditur, videtur cōcessum & illis qui subsunt eis: vt. C. de aduo. diuer. iudi. l. restitue. Itē licet personalia iura nō extēdant ad alios, tamē quādoq; possunt ꝓcedi alijs. nā minor cedit alijs beneficiū restitutionis: vt. ff. e. l. q̄ si minor. in pin. licet sit arg. cōtra. vt. ff. de admini. tu. licet ex pluribus. & ff. de reg. iur. l. in omnibus.

¶ Superiori. ¶ Casus. Frat. hic aliter interpretatur illud ca. presbyteros. s in superiori. s. et melius. Dicit ergo iste. s. in tres partes. In pma parte vult q̄ p istud ca. presbyteros & diaconos, nō prohibētur abbates fieri sacerdotes, cū beat⁹ Benedict⁹ preceperit abbates dare benedictionē suis fratrib⁹, qō officium non est nisi sacerdotū: & euangeliū legere, quod est sacerdotum officiū. sed prohibent tales fieri sacerdotes & diaconi qui in clericali militia coguntur iugiter permanere retinendo abbatias, vel econuerso. In scōa parte respōdet quibusdam obiectionibus supradictis in quib⁹ dicitur q̄ officium monachi non est docere, sed plāgere, et q̄ sine concilio presbyterorum eis nil agere licet, & si milia. & dicit non esse ita intelligendum vt monachus non liceat docere, quia s̄m hoc negaremus Gregorū et beatum Martinum et alios multos habuisse officiū predicandi. sed sic sunt supradicte obiectiones intelligende, vt ex eo q̄ quis monachus est, non doceat sed sua et aliorum peccata plangat. et ex eo q̄ ad clericatum eligitur, officium habeat docendi. In tertia parte ponit aliam solutionē, dicens q̄ omnia supradicta ca. que prohibent monachis officia clericorum exercere, loquuntur de quibusdam monachis laicis. et ad hoc probandum, induxit authoritatem. Hieron. et le.

Abbas in epm q̄ nō eligit. i. non pōt cogi ali q̄ ali um a papa.

Priuilegium vni ad alteruz nō extēditur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gem sequentē. Secūda pars incipit: Item illud. Tertia ibi: Monachos vero.

¶ Superiori auctoritate. s. pbros. a ¶ Abbates. id est sacerdotes nō prohibentur fieri abbates.

b ¶ Nisi sacerdotū. vt. xxv. dis. per: lectis.

c ¶ Lectionē. hoc melius intelligūt illi qui nouerūt regulā bti Benedicti.

d ¶ Fieri, supple abbates.

e ¶ Testatur. ℨ. eo. de monachis.

f ¶ Ex eo. sic aliō facit quis in eo q̄ homo, z aliō in eo q̄ pctōr: vt. xvij. q. iij. duo ista.

g ¶ Monachos. alia solutio.

Generaliter.

¶ Calixt. In hac. l. ponunt q̄sq; gñā personaꝝ, scz epi, pbri, diaconi, subdiaconi, et monachi licet non sint clerici: quib⁹ omnib⁹ Leo imperator concedit priuilegiuꝫ vt donec sacrosanctis ecclesijs z oipotēti deo seruiunt, sint immunes ab omni tutela z cura cuiuscūq; generis z cuiuscunq; persone. Si vero diuagantes officijs non intersint, istam non habeāt immunitatē: qđ precipit obseruari: nō solū in Roma na ciuitate sed etiā in Cōstātinopolitana z in omni terra in qua nomē Christi colitur.

Epi et monachi non incurrūt cura et pūr: esse tutores

h ¶ Monachos. Epīs z monachis interdicit cura et tutela: vt. lxxxvij. dis. epīs. z. ℨ. eo. de presentiū. et. c. monachi a monasterio. nisi forte miserabilium personarum: vt. lxxxvj. dica. vlt. alij vero clerici sponte possunt prohibētur abbates[a] sacerdotes fieri: cum beatus Benedictus iubeat abbatē fratribus egredientibus z regredientibus benedictionē dare: quod nō nisi sacerdotum[b] est. lectionem[c] quoq; euangelij similiter abbati ad legendū tribuit quam subsequēti oratione legere similiter sacerdotalis officij est. sed tales sacerdotes vel diaconos fieri[b] prohibet, q̄ in ecclesiastica militia cogātur iugiter permanere. Item illud Hieronymi[f] ad ripariū z desideriū. Monach⁹ non doctoris, sed plangentis habet officium. Et ad Heliodoꝝ. Alia causa est monachi, alia clerici. Et ad Rust.

Sine consilio prebyterorum monachis nihil agere licet: nō ita generaliter intelligendum est, vt nulli monachorum liceat docendi officium assumere. ne beatum Greg. aut Augu. Anglorum episcopū beatū quoq; Martinū, innumeros etiam quos de monastica cōuersatione ad summum sacerdotij gradum scriptura testatur[k] esse promotos, cogamur negare officium docendi habuisse, aut in die consecrationis sue asseramus eos a priori proposito discessisse: qđ (vt Innocētius testat) nulli facere lz. Voluit ergo Hieronym⁹ distinguere inter personā monachi z clerici: ostendens q̄d cuiq; ex proprio officio conueniat.

Aliud enim cōuenit cuiq; ex eo[l] q̄ monachus est: aliud ex eo q̄ clericus est. Ex eo q̄ monachus est, sua z aliorum peccata deflendi habet officium: ex eo q̄ clericus, docēdi z pascendi populum.

Monachos[g] vero vsq; ad tēpus Eusebij, Zozimi z Siricij susciperē: vt. lxxxvj. dist. peruenit. Est ergo priuilegiū clerici q̄ non tenetur recipere tutelā alicuius: cū tamē velit z possit succedere ab intestato. quod est contra legem illaz. insti. de le. pa. tu. ℨ. q̄ plerūq; z. ℨ. lxxxvj. distin. peruenit. vbi habes de hac materia.

i ¶ Nō diuagantes ar. k q̄ scholares in scholis non debēt petere stipēdia: vt. xij. q. ij. concesso.

l ¶ Nō diuagātes. arg. causa cessante cessat priuilegium. lxxxiij. dist. quisquis. extra de cle. non resi. quia nonnulli. extra de decl. suggestuz. C. de resi. mi. l. vl. instit. de excu. tut. ℨ. itē hi qui. reipubli ce em causa absēs excusatur a tutela sed si ante fuit tutor, similr refutat onus tutele. ff. de iudi. l. ij. ℨ. elegan ter. in fi. ff. pro socio. l. actione. ℨ. itē vnde si aliqs priuilegiū dati est religiosis, cessante religione cessat priuilegium: vt. xxv. q. ij. c. vlt. z extra de verbo. signi. abbate. in fi.

¶ Nouerū q̄ Calix. In superiori. l. datū est priuilegiū clericis vt a tutela et a cura sint imunes. nūc ostendit Hra. q̄ z aliud priuilegiū habēt, scz ne collationes z sordida munera pstare cogāt. z ad hoc probādum inducit pstātini. l. cuius cal⁹ prz. z etiā legem honorij.

k ¶ Sordidoꝝ. vt calcis coquēde: arene fodiende.

l ¶ Mancipia vestra. similter vrosrea: vt. C. de epis. et cle. l. ij. z eoum colōi: vt. lxxxix. di.

f Vt arg. nō colligas ex hac ifa cz hic loq̄tur de absenti bus ex inhone sta cā. hic no. verbuz diuagā tes. ar. ℨ. e. mo nachi vagan tes. ar.

sduer sus Ulgtārū ad ripariū pter byterꝝ.

iudicatum.z eorum familia: vt.xij.q.j. ecclesiarum.

s ¶ Nouis.z.q.iij. vnio. et cap. quia cognouimus. extra de cen. cum apostolus.

b ¶ Collationib⁹. extraordinarijs vel superindictis: vt.j.l. pxi. soluāt tamen tributū: vt.xj.q.j. si tributum xxxiij. q. viij. tributū. z.c. 3 epis. z cleri. 3 his. iz nouas collatiões nō possūt laici ab eis petere. ppt aliquas necessitates, vt h dicitur, z extra de immu. ec. non minus. sed eps tēpore necessitatis cuz charitate aliquid moderate pōt ab eis petere: vt extra de cen. cuz apls.

† Adiecē 3 non ergo tenet lex immu. ec cle. dā plerisq. arg. opt. ff. de lib. exhib. si ds ex liber.

non nouis[a] collationibus[b] obligabit: sed vacatiõe gaudebitis.

Item imperato. Honorius et Theodosius. Placet rationabilis concilij tenore perpenso districta moderatiõe perscribere a quibus specialiter necessitatibus ecclesie vbiũ singulaꝛ habeantur immunes. Prima quippe illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne predia vsibus celestium[c] secretoꝝ dedicata, sordidoꝝ munerũ fece vexentur: nihil extraordinariũ[a] ab hinc superindictum ve flagitetur: nulla solicitudo trãslationis[e] signetur: postremo nihil preter canonicam illationem, nisi quam si aduentitie necessitatis[f] sarcina repẽtina poposcerit, eius functionibus ascribatur. Si quis cõtravenerit: post debite vltionis acrimoniam[g] que erga sacrilegos iuri promenda est, exilio perpetue deportatiõis multetur.

Hoc idem datur intelligi[h] de verbis beati Syluestri: q̃ obedientiam minoꝝ erga maiores assignans ait[i]. Abbas ostiario, monachus abbati sit subditus. supra in tractatu ordinandoꝝ.

Ostendit ergo Hiero. q̃ simpliciter monachis nihil liceat agere sine cõsilio presbyteroꝝ. Nec officium docendi sibi assumere liceat sine authoritate clericoꝝ, nisi forte diuina gratia intuẽ monit: sicut beat⁹ Greg. refert in dialogo de bn̄o Bñdicto: q̃ hoies mõtis Cassini ad fidẽ adduxit: z aram apollinis que erat ibi erecta, subuertit: z de quodã eq̃tio cui angelus in somnis apparuit, z eũ ad predicandum misit: qui cum de vitio linguę cõquereretur, angelus phlebotomo linguã eius tetigit, z totũ illud vitium curauit. Sz vero Hiero. seipsum talib⁹ cõnumerat[k], tale est quale illud apli ad Philippenses. Quicunq; impfecti sum⁹, hoc sentiamus. seipsum imperfectis connumerans. Hinc idẽ Hiero. alibi ait[l]: Natus in paupere domo z tugurio rusticano. et. j. Nos suffarcinati auro. se famelicum fastidientib⁹ melꝛa, pauperem diuitibus connumerans: supra vbi agitur de clericis qui propria relinquere nolunt. c. gloria eps.

Sufficienter monstratũ est q̃ monachis pbyteri honore decoratis, a populo electis, ab episcopo institutis eadem liceant que z alijs sacerdotibus. probatur hoc etiam ex similitudine cõsecrationis non eẽs in consecratione eoꝝ aliud dicitur, z aliud in consecratione aliorum.

Triſq; enim in commune a domino benedictionẽ infundi eps obnixe deposcit. Et

s ¶ Acrimoniã. l. penã que traditur. ff. ad. l. iul. pe. sacrileg. et. xvij. q. iij. per totum.

¶ Hoc idem. ¶ Casus. Supra in. S. illo supioti authoritate, z i illa. l. generaliter, ostẽdit Gratianus q̃ monachi quondã nõ erant clerici. nunc idem vult probare p̃ authoritatez beati Syluestri q̃ habet. S. xciij. distin. a subdiacono quibus monachi ſm Hiero. pdicare nõ licet sine clericoꝝ authoritate nisi sancto spiritu reuelante. qõ probat exemplo beati Bñdicti, z exemplo equitis. Sz da hec solutio videbat falsa, cũ Hiero. sacerdos se talib⁹ ꝓnumerasset: vt. S. ea. alia. ideo respondet Grati. et dicit Hiero. hoc fecisse vt alios monachos licẽti⁹ redargueret. Et ad hoc ꝓbãdũ iducit duas authoritates. s. Pauli z Pie

h ¶ Datur [ro. intelligi q̃ monachi laici erant.

i ¶ Alr. S. di. xciij a subdiacono.

k ¶ Cõnumerat. S. e. alia. Hz ipse eẽt pbr cardinalis.

l ¶ Alibi ait. S. xij. q. ij. gloria.

¶ Ecce. ¶ Casus. Cõcludit Grat. ex supradictis ca. q̃ monachis electis a pplo z ab eõ institutis, si pbri fuerint, eadẽ liceãt q̃ z alijs sacerdotibus. Nunc vero hoc idẽ probat ratione cõsecratiõis: qz sic benedicit̃ur monachi cũ ordinantur, sicut z alij pbri seculares, z eisdẽ verbis. Igitur cum cõmunis sit benedictio, ita videntur habere potestatem predicandi isti sicut alij. z sicut alijs sacerdotibus sine licentia episcoporum non licet suum officium exercere: ita etiam nec monachis, z hoc probatur sequenti capitu.

† Intelige vt habet. e. ti. ad uersus z eo. ti. lib. vj. qm̃ nõnulli. z c. clerico. de hoc etiam no. xvij. q. vij. tributũ. I gl. j. ibi videas Archi.

Phil. iij. c.

Unctis. ¶ Casus. Statuitur in hoc ca. vt nullus fidelis ꝛ precipue presbyter vel alius cleric⁹ absq; proprijs episcopi licentia aliquid agat. nullus presbyter absq; eius licentia missas celebret vel baptizet. Licentia, generali. Jussu, generali.

a ¶ Proprij. Alias si iniretur ab alio p̄s̄bytero. tunc em̄ potest sine licētia episcopi: vt. vij. q. j. epi. ꝛ. ix. q. j. nullus primas. ꝓprie autem enā possūt celebrare: vt ex de cle. peregri. ca. ij.

b ¶ Licentia. generali.

c ¶ Missas. publice.

¶ De bis vero.

¶ Hec est quarta pars gōnis, i qua probatur p. vj. capi. q; monachi tenentur ad solutionem decimarum. Jo. de fan.

¶ Casus. Facit h̄ Gratia. incidenter questionē. vtrum monachi quib⁹ cura animarū nō cōmittitur, debeant decimas dare, vel accipe. Et de hoc ita distiguit Gratia. vt de predijs que proprijs sumptibus colunt monachi, decimas sibi retineāt. quod probat exemplo filiorum Leui, qui decimas a popl̄o percipiebant pro ministerio qō faciebant. Et ita pr̄z q; monachi nō magis q̄ alij sacerdotes decimas solvere coguntur. Sed postea probat contrarium, dicēs q; si predia cū onere decimarū ꝛ primitiarum ad monachos transiuerint: inde antiquis ecclesijs illas denegare nō possunt, cum suo iure priuari nō debeant. et hoc probat per sequentia ca. Quid iuris de hoc sit: notatū in decretalibus in ti. de decimis.

d ¶ De his. Hic incidenter queritur an monachi debeant dare decimas de agris suis ꝛ Pro regula ergo teneas q; quilibet tenetur dare decimas, nisi ostendat se exemptum esse: vt extra de decimis. a nobis. et p̄m hoc. erna iura etiam Cistercienses et alij regulares tenentur dare decimas de omnibus predijs suis que de nouo acquirunt, siue ea manibus proprijs colant, siue non: extra de decimis. nuper, sed p̄m vetera iura ita tenebatur q; omnibus religiosis concessum erat non dare decimas de nutrimentis animalium suorum, et de ortis, ꝛ de noualibus que proprijs manibus ꝛ sumptibus excolebant. monachis vero Cistercienſis ordinis et templarijs et hospitalarijs concessum erat non dare decimas, nec etiam de alijs predijs que proprijs manibus et sumptibus excolebāt: vt extra eo. ex parte. ꝛ ca. ad audientiam. et ca. statuimus. De clericis secularibus dicit quidam q; teneantur, siue sint predia ecclesie sue. siue ꝓpria. Alij fauorabilius dicebāt eos non teneri dare decimas de predijs ecclie sue, sed de ꝓprijs bene tenentur dare: vt. J. ea. gōne. ca. decimas. et extra eod. nouum. in fine, le prosi autem non sunt exempti a decimis, nisi tantūmodo in ortis ꝛ in animalibus suis: vt extra de eccle. edifi. ca. ij.

Monachi an teneāt ad decimas de agris suis.

Jlle canon, nullus. ꝛ ca. precedēs hic allegat. s. epi. nō vident ꝓbare ꝓpositū allegantis q̄m in epis loquant: nā autē canō. s. cūctis. loq̄t in simplici facere parochiale: vt p̄z ex text. dicebat Jo. ō f. q; cas⁹ huius. c. cūctis. ē q; clerici nihil debent facere sine licētia epi. ar.

¶ Sacerdotalia officia sine p̄missu epi nō agant pbri.

Unctis fidelib⁹ ꝛ sumopere oibus pbris ꝛ diaconibus et reliquis clericis attendendum est vt nihil absq; epi proprij a licentia b agant: nō vtiq; missas c sine ei⁹ iussu quisq; p̄sbyterorum in sua parochia agat: non baptizet: nec quicq̄ absq; eius permissu faciat.

De his d ꝛo q̄ intra monasteriȝ claustra cōsistunt, quibus ppls ad regendū nō cōmittitur: querit vtrū dare vel accipere decimas debeāt. Jn quibus hec discretio seruāda est, vt de agris ꝛ vineis q̄ ad proprium stipendiū colunt, decimas sibi retineant. Si em̄ decime a populo filijs Leui reddebantur pro ministerio quo dño deseruiebant in tabernaculo offerēdo sacrificia et holocausta pro populo: patet q; monachi de proprijs predijs non magis q̄ alij sacerdotes decimas solvere coguntur. Sed dicit, predia monachorum siue precio sint empta, siue pro salute animarū oblata anteq̄ in ius eorum venirent, baptismalibus ecclesijs siue quibuslibet alijs: primitias ꝛ decimas persolvebant: ille autē eccl̄ie suo iure priuari nō possunt. Unde in Magūtinensi cōci. statutū inuenit.

¶ Qui res suas alicui dare delegauerit: decimationum prouentum prioti ecclesie auferre non poterit.

Si q̄s laic⁹ vel clericus e vel vtriusq; sexus ꝓna ꝓuietatis sue loca vel res alicubi dare delegauerit: decimationū prouentum prioti ecclesie legitime assignatum inde abstrahere f nullam habeat potestatem. quod si facere tentauerit, talis traditio irrita g prorsus dicitur: ꝛ ip̄e ad emendationem ecclesiastica coerceatur censura.

Item ex pcilio Cabilonēsi.

¶ Antiquiores ecclesie nec decimis nec villa possessione priuentur.

Si q̄s laicus.

¶ Casus. Quidam laici vel clerici vendebant predia sua vel donabant: et decimas prioribus ecclesijs subtrahebāt. quare statutum est in concilio Magūtinō. vt nullo modo faciant. et si quis contra fecerit, irrita erit talis traditio: ꝛ vsq; ad emēdationem excommunicabitur.

e ¶ Vel clericus. Clericꝰ ergo dat decimā: quod verum est de ꝓprijs predijs.

f ¶ Inde abstrahere. Ree em̄ transit cum onere suo: vt ex de dec. cum nō sit in homine. ꝛ ff. de cōrahen. emp. alienatio. ff. de dona. ad eum. §. j. et. ff. de reg. iur. de pig. nemo. ff. de distrac. pig. si creditor. Et ex ſic, et ſic.

g ¶ Irrita. Pactū illud nō obstat quin ab ecclesia vel ſi. vbi alio possessore possit peti decima: vt ex. e. pastoralis. ff. de hoc, de pac. inter. ꝛ si possessor partem fructuū, et ille a quo causam habuit, eiā parte fructuū p̄cepit, vter q; cōuenitur est: vt ex eo. ti. a nobis. ꝛ ca. tua nobis. §. Nūquid pactū istud tenet q̄tū ad ꝫhēres? Videt q; sic: vt ff. de pac. epla. §. pactū. sed cōtra ex de pac. plerig.

Ecclesie. ¶ Casus. Statutū fuit in cōci. Cabilonē. vt antique ecclesie decimis et possessionibus suis non priuentur ad hoc vt nouis ecclesijs tribuantur.

a ¶ Ut nouis. Quidam hoc intelligūt in eo casu cum prior ecclesia enormiter lēditur, alias ēpus bene auferre de iure vni⁹ z dare alij: vt.xij.q.ij. bone rei. z.j.q.j. nulli ēpor. et ex de ex cess. prelato. sicut vnire. j. de ꝓsecra. dist. j. c.ij. hug. tamen scribit q ēpo nō potest auferre vni ecclesie z dare alij inuito sacerdote. nā quod semel est cōsecratū alienari nō potest. xij. q.ij. nulli. et ca. sine exceptiōe. Itez quia sacerdos iste nō cogitur de suo facere beneficium vt. x. qō. ij. ꝓcarie. Item quia priuilegiū soli⁹ pape est vni auferre et alij dare vt. ix. q. iij. cō questus. z. c. nunc ro. z. c. per principalem. Itez quia nulli consulēdum est cum alteri⁹ iactura. xj. qōe. iij. si quis ro. xiij. q. v. benigne. z. xij. q. ij. primū. Item arg. est ꝓ ipso. j. e. multis. sed cōtra eum est ex de ecclē. edi. ad audientiā. melius ex eo. tit. tua. vbi nō obstat ei iuramētum qō fecit de rebus eccle. nō alie. vñ hoc non videtur esse alienatio: vt ibi perpenditur. Idem auferendo vni et dando alij ecclesie sibi subiecte, non videt alienare: sicut dando sotori non videtur alienare. C. de fideicō. voluntas. et est. ſ. C. de edi. prin. a. si quis post. et. ff. de leg. ij. vnū ex familia. z. l. peto. §. fratre. ſ. ex de hijs que ſ. a ꝓla. ſine consen. ca. cum apostolica. Jo. de fan.

Decime sūt solūmodo ecclesiarū vt ex de reli. do. ca. j.

Uicūq. ¶ Casus. Questum fuit in conci. Guarmacien. vtrum quilibet in suo predio possit ecclesiam edificare? Et rñd. q sic, dūmodo hoc faciat de licentia epi in cuius parochia est: ita tamen vt antiquiores ecclesie sue iustitiā vel decimas non amittant.

b ¶ Consensum. Infra de consē. distin. j. nemo. z ca. si quis etiam.

c ¶ Ad antiquiores. Arg. q vbi contenditur pro iure duarum ecclesiarū, semper standum est antiquiori: vt ex de reli. do. ca. j. Item argu. q semper baptismalibus ecclesijs soluende sunt decime, non capellis: vt. j. ca. priori. et ca. questi. et ca. statuimus. et ca. in sacris. z ectra eod. titu. nuncios. et scōm hoc episcopus non debet habere decimas baptismalis plebis a rurialis ecclesie, sed tantum episcopalis plebis, de illis enim loquitur ca. xij. q. ij. vobis. z. c. vt iterane. z. c. concesso. et ca. quatuor. † Tamen dico q quelibet rurialis ecclesia etiam debet suas decimas in quatuor partes diuidere: vt vna sit baptismalis ecclesie: alia pauperum: tertia fabrice: quarta capellanoꝝ: licet hodie episcopi ista occupēt, aliter nota. ē. x. qō. j. nouerint. et contra Jo. est ex de deci. quoniam. z ca. cū contingat. B.

† Ad idē dicūt VI. z B. ex ō recita. requisi. in prin.

¶ Sicego. ¶ Casus. Cōcludit gratianus ex supradictis cap. si quis. et ca. quicūq. et ca. de decimis. q monachi de propriis ꝓdijs decimas dare tenentur. Post ea respōdet illi. c. si quis laicus. dicēs q vēditor vel donator authoritate sua decimas non potest subtrahere priori ecclie: sz monachi nō retinēt decimas authoritate sua, sed authoritate Magūtinen. concilij. e Paschalis secūdi, quibus dicitur q monachi nō solnant decimas de ꝓprijs predijs. et ad hoc induxit sequens ca.

‡ Magūtinensi.

d ¶ Paschalis. sz q̄o paschalis potuit dare hoc priuilegium monachis, cum sit contra preceptū diuinū: vt. j. eod. ca. decime. et ca. quātū. et ca. reuertimini. contra qs non potest dispensari. xxv. q. j. sunt quidam. z. ē. distin. v. ca. j. ē. distin. viij. que contra? Sed forte non est absurdum q priuilegium concedatur ēt̄ sit contra ius diuinum. sed si contraria constitutione illud rolleretur, non posset fieri. Sed nūnquid laico posset dare tale priuilegium? Dic q sic. Joan.

Priuilegium ius diuinū cōcedi potest.

Ecclesie antiq̄tus cōstitute, nec decimis nec vlla possessiōe priuētur ita vt nouis[a] oratorijs tribuantur.

Item ex cōci. Suarmaciēsi.

¶ Antiquiores eccle. ꝓpter nouas iustitiā suā nō perdāt.

Quicūq; voluerit in sua ꝓprietate ecclesiā edificare, z ꝓsensum[b] z volūtatē epi habuerit in cui⁹ parochia est: licitū sit. verūtū sine⁹ pui dēdum est epo vt alie ecclesie antiquiores ꝓpter nouā suaz iustitiā atq; decimā nō pdant sz semper ad antiquiores[c] ecclesias persoluantur.

Decimas aut̄ baptismalib⁹ ecclesijs psoluendas Leo papa quartus affirmat dicens.

¶ Baptismalib⁹ ecclesijs decime dari debent.

De decimis iusto ordine nō tm nobis sz etiā maioribus visum est plebibus tantū vbi sacrosancta baptismata dantur, debere dari.

Si ergo nulli licet decimationum prouētum a priori ecclesia cui assignatus fuerat, abstrahere: si ius antiquioris ecclesie nouis tribuendū nō est: si decime tātūmō baptismalibus ecclesijs dāde sunt: patet q monachi ex propriis ꝓdijs decimas dare cogūtur. Sed et illa authoritas magocien. sis[e] cōcilij de vēditore vel donatore loquit, definiens q ille q vēdit aut donat, non pōt prouentum decimationū illi ecclie detrahere, cui prius legitime fuerat assignatus. monachi aūt decias et primitias non authoritate vendētis vel donātis, sed authoritate eiusdem cōcilij et Paschalis[d] pape detinēt: a q̄bus definitum est vt monachi de ꝓprijs predijs decimas non persoluāt.

Sic enim in Magociēsi[f] cōcilio statutum est.

¶ Non persoluant de ꝓprijs ꝓdijs abbates z ebi decimas.

Questi sunt ꝑterea q̄dā fratres q essent aliqui epi z abbates q decimas non sinerēt dari ad ecclesiā vbi illoꝝ colon⁹ missam audiunt. ꝓinde decreuit iste facer consulegis: vt. j. eod. ca. decime. et ca. reuertimini. contra qs non potest dispensari. xxv. q. j. sunt quidam. z. ē. distin. v. ca. j. ē. distin. viij. que contra?

‡ Magūtinensi.

Questi sunt ꝑterea q̄dā fratres q essent aliqui epi z abbates q decimas non sinerēt dari ad ecclesiā vbi illoꝝ colon[e] missam audiunt. ꝓinde decreuit iste facer consulegis: vt. j. eod. ca. decime. et ca. reuertimini. contra qs non potest dispensari. xxv. q. j. sunt quidam. z. ē. distin. v. ca. j. ē. distin. viij. que contra? Sed forte non est absurdum q priuilegium concedatur ēt̄ sit contra ius diuinum. sed si contraria constitutione illud rolleretur, non posset fieri. Sed nūnquid laico posset dare tale priuilegium? Dic q sic. Joan.

Priuilegium ius diuinū cōcedi potest.

Questi sunt. ¶ Casus. Quidam clerici conquesti sunt de epis et abbatibus qui decimas dari non permittebāt ecclesijs vbi coloni eoꝝ epoꝝ vel abbatū missas audiebant z baptizabātur eoꝝ filij. et ideo statuit concilium Maguntinen. vt epi et abbates de predijs que ꝓprijs colunt stipendijs, decimas sibi retineāt: coloni ro ibi dent decimas vbi filij eoꝝ baptizantur: et vbi per totum circulum anni audiunt diuina.

Decime sūt a colonis parochialis dande.

e ¶ Coloni. Partiarij: qui partem fructuum pcipiūt. tales em̄ pro ea portione quā ipsi pcipiūt, tenentur dare decimas: et dñi eoꝝ pro ea quā ipsi pcipiūt: vt extra eo. qm̄. et ca. a nobis. et ca. tua nobis. imo et in pensionario colono idē iuris est, siue ipse pro pēsione seruiat, siue dño det certā pēsionem: quia ante ēt̄ aliqua pensio detur, est decimāda: vt extra eo. titu. cum hom̄ines.

a ¶ Ut epi. patet hic q clerici non debūt decimas de bonis ecclesie: vt ex eo.fraternitatem. et.c.disti.nouit. et.j.ca. pri.licet .b. contradixerit, qui dixit esse speciale in epo. sed ob, extra eo.quoniam.§.viti.

b ¶ Ad ecclesias suas deferri. propriis sumptibus.

c ¶ Decimas. si predia sint in episcopor parochia. Vel loquit de decimis p̃onaliū q̃ dāde sunt vbi sacramenta percipiuntur: vt ex eo. ad apostolice.

d Iste intellect ap. probat .l.e. ca. ibi ratio. Inno. Fasi. q. et in sum. ibi videas.

Ecias. ¶ Catuo. Quesitū fuit a Paschali vtrū monachi vel clerici cōmuniter viuentes decimas debeant dare? Et respōdet, sacerdotes et leuite a populo decimas percipere debēt. Sed a monachis et clericis cōmuniter viuentib⁹ nullus de p̃diis q̃ suis sumptibus colunt, et nutrimentis propriis decimas audeat extorquere, Et ad hoc probandū inducit authoritatem Gregorij. d. ¶ A monachis duplici ratione: tū quia non habēt populū: tum quia non ministrāt eis spiritualia.

e ¶ Cōiter viuentib⁹. ecce q aliud habent priuilegiū clerici cōiter viuētes /q̃ separatum: et q idem habent q monachi, similiter in absolutione petēda habent idē priuilegiū cum monachis: vt extra de vi. et honest. clerici. q̃n. in fi. et extra qui cle. vel vo. ca. j. et extra de sentē. excō. monachi. et ca. ex tenore. in fi. contra extra de sen. excom. cum non ab homine.

Vuce vi. f. Clerici cōiūct viuentes tmonachi hñt idē priuilegiū.

f ¶ Milites. An milites possint habere decimas, dicetur .j.q.vū.ca.j.

¶ Is aut. ¶ Hec est. v. pars. q. in qua probat Gratia. q̃ papa pōt episcopatus diuidere et vnire, et quosdam eximere archiepiscopis suis inconsultis. Joan.

¶ Cuius. Dictum est. .ß. in ca. ecclesie. et ca. quicunq̃. q̃ antiquiores ecclie ꝓpter nouas ecclias suo iure priuari nō debēt. Nūc vero dicit Grat. q̃ hoc non ita stricte est intelligendū q̃ ex eo nō liceat vni⁹ ecclie possessionem vel decimas alij tribuere: q̃ sicut papa pōt duos episcopatus redigere in vnū, ita vnū in duos dividere: maxime eo consentiente. et quelibet ecclesia ab aplico eximi pōt etiam inuito metropolitano. ita scilicet eius ꝓfit vtilis ecclesie possessionem ꝛc. Sed certe male argumentat Gra. de apostolico ad eum /cū apostolic⁹ habeat plenitudinem potestatis, quā nullus alius habet. et q̃ authoritate pape duo epatus in vnum redigi possint /probatur per duo sequentia capi.

Tremporis. ¶ Calue. Cumana ciuitas pastore carebat /q̃ vicina erat ciuitati Musitane: sed q̃ pauci erant ibi hoies, ideo papa Benenato epo Musitano vtrāq̃ ecclesiā gubernandā commisit, ita vt habitet vbi vtilius et cōmodius habitare ꝓpexerit: dū tamē in illa ecclesia in qua corporaliter non erit, ministeria diuina solēniter peragātur. Cumani castri, id est modice vrbis, Sacerdos. i. epus.

v. qu.

g ¶ Et vicinitas. Arg. q̃ propter remotionem vel incōmoditatē multa fiunt licite que alꝫ non licerēt: vt .j.ea.q.vij. si quis vult. .lxiij. dist. cuz lōge. xiij. q. ij. vbi cunq̃. ex de ecclesiis. dist. ad audiēdā. .ß. vij. q. j. ꝛ̄pone.

h ¶ Unire. sicut papa potest vnire plures episcopatꝰ sic epus plures ecclesias: vt ex de excess. ꝓla. sicut vnire. Si ꝛ̄as apud quā istaꝝ ecclesia rēsideat dignitas epalis, vel an vtreq̃ retineat dignitatem priorem? Dico q̃ varijs modis possunt vniri ecclesie: vel hoc modo vt vna subsistat alteri: et sēm hoc dignitas episcopalis erit in vna tantum. Uel hoc modo possunt vniri vt ex duabus dignitatib⁹ vna fiat dignitas: et sēm hoc non dicētur esse due ecclesie sed vna tantum. et sm hoc illi qui sunt canonici in vna, erunt canonici in altera. et tam isti q̃ illi canonici intererunt electioni episcopi et alijs communibus negocijs. In tali vnione distinguendum credo q̃ aut ecclesie simul vniuntur, aut vna earum vnitur reliquę: que duo sunt penitus diuersa. Si vna vnit alteri /secundū hoc illius naturam et consuetudinem et priuilegium assumit cui vnitur: et peribunt intra illius ecclesie que vnitur: vt extra de statu mona. recolētes. circa finem. Si autem neutra alteri vnitur, sed ille simul vniuntur: tunc dico q̃ consuetudines vel priuilegia que meliora sunt et humaniora, retinent illud vnitum: nam cum malum et bonum associantur, malum recipit naturam boni. xxxij. q. j, non est culpandus. et argumen. C. de rei.

Ecclie varijs modis vniunt.

vro.act.in princi.z.C.cõmunia de leg.l.ij.circa finem. Tertio modo possunt vnirt eccleſie: puta q vtraq; remaneat episcopalis. z ꝑm hoc remanent duo episcopatus, licet idem ſit episcopus vtriuſq; eccleſie: z ꝑm hoc ſi primo ſubeant iſte eccleſie diuerſis metropolitanis propter illã vnionẽ neuter metropolitanus perdit ius ſuum: vt eẽ de relig.do.ca. quia. z episcopus iſte erit ſub duob⁹ metropolitanis. In ꝓmo caſu erit ſub illo cui pape placuerit, vel erit ſub metropolitano illius eccĺie cui vnita eſt altera. illius eñ naturã aſſumpſit. Et ſic imperator quandoq; vnit duas dignitates i ynam: vt in autẽ. vt iudices ſine q̃. quo ſuffragio. ℌ. illud. colla.ij.

f.i. epiſcopos ꝑm V. arch. et de tur. z text. i c. olim. xcv. di.

a ¶ Expleuit. ergo ſi eſſet viuus, non vniretur: vt. j. ea. multis. z eẽ de eccle. edifi. ad audientiã. immo potius eo mortuo nõ debent vniri, vt eẽ ne ſede va. ca. j.

b ¶ Utrarũq; in vtraq; ergo erit ſedes epalis: vt. xxj. qõe. j. relato. Uel forte vbi ipſe elegerit habitare: et alia erit ſibi ſubiecta.

Poſtq; ¶ Caſus Multe ciuitates: inter q̃s erat Treuerenſis ciuitas, in tantum erant populis deſolate, q̃ propios ꝓlatos habere nõ poterant, nec erat ſpes illas eccĺias reparandi, immo timebatur ne illarum eccleſiarũ reliquie aſportarentur. et ideo Joanni epiſcopo Treuerenſem ciuitatẽ committit eaz ſue eccleſie vniendo. z dat ſibi liberã poteſtatẽ quatenus ꝓout melio⁹ viſum fuerit ſibi, vigilãti cura cuncta diſponat.

Hlix epiſcopus. ¶ Caſus. In concilio Carthagi-

Commoti.

nenſi Felix epiſcop⁹ Seleucian⁹ dixit vt in illis plebibus ponant epi vbi quondã fuerũt, in aliis ño nõ: cui⁹ dictum concilium approbauit.

c ¶ Ut dioceſes. d. diſt. lxxx. epi. z ea. illud.

d ¶ Non habeãt. Niſi in caſu: vt. j. e. precipim⁹. xcix. diſt. nulli.

e ¶ Habeat ꝓpriũ. Niſi in duobus caſibus. d. eo. er tempore. xxv. queſt. ij. ita nos. licet ergo ciuitas g mille annos ſine epiſcopo fuerit, dũtamen epiſcopalis timeo poſſit probari, non obſtat preſcriptio. j. queſt. iij. licet.

Multis concilijs. ¶ Caſus. Queſtum fuit in cõcilio Aphricano an plebes que fũt in epiſcopatu alicuius, poſſint habere ꝓprios epiſcopos, que ſcilicz nũq̃ epiſcopos habuerunt. Et reſpõdet q non ſine voluntate illius epiſcopi a quo retinẽtur. Et ſciasq; hec duo ca. inducunt ad probandum q̃ vnus epiſcopatus poteſt in duos diuidi eꝓ cõſentiente, aliter non licz. quod non eſt verũ quantũ ad papã. ſz ꝓ̃ dicti q̃ quedam concilia impetrauerant primilegium a papa diuidendi vnum epiſcopatum in duos de conſenſu tamẽ epiſcopi cui⁹ erat epiſcopatus.

f ¶ Rectores. i. epiſcopos. Uidetur ergo q papa non poſſit inuito epiſcopo nouũz facere epiſcopatum in dioceſi alterius: vt no⁹ ſupra eo. tempore. Hug. dicit hũc eſſe tenorem huius capituli q̃ nullus epiſcopus poteſt inſtitui ſine voluntate dioceſani epiſcopi.

Eꝓ intur ergo q papa nito an non poſſit inuito poſſit i epiſcopo nouũz fa ſua dio cere epiſcopatum ceſi no in⁹ dioceſi ſua: vt n⁹ epa ſupra eo. z tempo: t⁹ fieri. rio. Hug. dicit hũc eſſe tenorem huius capituli q̃ nullus epiſcopus poteſt inſtitui ſine volun-

Poſtq; hoſtilis ſpletas diuerſarũ ciuitatuz ita (peccatis faciẽtib⁹) deſolauit eccĺias, vt reparãdi eas ſpes nullo modo populo deficiẽte remanſerit: maiori valde cura cõſtringimur, ne defunctis earũ ſacerdotib⁹ reliquie plebis nullo paſtoris moderamine gubernãte, per inuia fidei hoſtis callidi rapiantur (quod abſit) inſidijs. Hujus ergo rei ſolicitudine ſepe commoniti, hoc noſtro ſedit cordi conſiliũ vt vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoq; fraternitati tue curã gubernationemq; Treuerẽſium eccleſie prenidim⁹ committẽdam: quam tue eccleſie aggregari vnitiq; neceſſe eſt: quatenus vtrarũq; eccleſiarũ ſacerdos recte (Chriſto adiuuãte) poſſis exiſtere: z que tibi de eius patrimonio vel cleri ordinatione ſeu promotione vigilanti ac canonica cura viſa fuerint diſpone. quippe vt pontifex propitius liberam habeas ex ꝑſenti noſtra permiſſione licentiam.

Item ex conci. Carthagi. ij.

¶ Non habeãt eꝑm dioceſes que nunq̃ habuerunt.

Hlix epiſcop⁹ Seleucitanus dixit: etiam ſi hoc placz ſanctitati veſtre, inſinuo vt dioceſes[c] que nunq̃ epiſcopos habuerunt, nõ habeant[b]: z illa dioceſis que aliquando habuit, habeat ꝓpriũ[c]. ꝑm hanc perſecutionem ſanctitatis veſtre eſt eſtimare q̃d fieri debeat. Ab vniuerſis dictum eſt, Placet.

Item ex Aphricano concilio tertio.

¶ Niſi cũ voluntate eꝑi dioceſes que ab eo retinentur, non recipiant ꝓprios epos.

Multis cõciliis hoc ſtatutũ eſt a cetu ſacerdotalis vt plebes que in dioceſib⁹ ab epis retinenf, q̃ epos nũq̃ habuerũt: nõ niſi cũ voluntate eius eꝑi a quo tenenf, ꝓprios accipiant rectores[f].

Item Gregorius Joãni epiſcopo⁹ Lauſeo.

¶ Apoſtolica authoritas a iuriſdictione archiepi epiſcopos valet eximere.

Hlix epiſcopus. ¶ Caſus. In concilio Carthagi-

g ¶ Joãni epiſcopo. ſupple z Joãni patriarche: q̃ archiepiſcopo Lauſeo ſcribit ꝑ Adriano.

HRater noster. ¶ Casus. Antecessor Greg. exemerat Adriano episcopū Thebane ciuitatis a iurisdictione Lauſei archiepiscopi, z Joannis patriarche prime Justiniane: postquam exemptionem prefatt archiepiscopus z patriarcha eum grauiter et iniuste in quibusdaz causis condemnauerūt. Nam archiepiscopus in causis pecuniariis eum iniuste spoliauit, patriarcha vo in cā criminali ipsuz iniuste deposuit. Super quo cum querelam apud Gregoriū deposuit honoris suo z loco est restitutus, et precipit Lauſeo archiepo vt decetero nihil iuris super eo vel eius ecclesia preſumeret vsurpare, sz si qua causa fidei vel criminalis vel pecuniaria inter eos verſtur, per delegatos domini pape si mediocris est, vel per sedem apostolicam si ardua est decidat: contra quod si fecerit, sciat se communione priuatū. Itez precipit ei vt sine dilatione omnes res sacras vel alias mobiles vel immobiles ei restituat. de quibus si questio vertit inter eos: in regia vrbe coram rispōsali ventiletur.

a ¶ Nenon. a Joāne. sub q̄ erat Lauſe⁹ metropolitanus de cui⁹ diocesi fuit Adrian⁹, sed fuit exempt⁹.

b ¶ Eius. scilicet Joannis.

c ¶ Depositus. etiam de facto. sic xxiij. q. j. audiuimus.

d ¶ Aliqd. Arg. ex eo q̄ do eximit, videt exēpt⁹ vniuersaliter etiā cum suis ecclesiis. in auten. vt eccle. ra. cē. an. gau. prescrip. in princ. col. ij. quia beneficia principum large sunt interpretāda: vt. ff. de constitu. prin. beneficiū. extra de dona. cum dilectus. xij. q. ij. qui manumittit. z. xxiij. q. j. rogamus. z in auten. vt liberti dececero. ſi q̄s. colſ. vj. ea. q. ij. visio. arg. contra extra de relig. do. cōstitutus. in fi. extra de dona. pastoralis. ēt de priui. ex ore in fi. z. c. cū capella. ff. de fun. instru. l. questū. ¶. vlt. Jo. Quid iuris sit de hoc, in questionib⁹ notaui diligēter. B.

Exemptio simpliciter an extimat vniuersaliter

e ¶ Nostri. Videtur q̄ per legatū vel etiam delegatum questio fidei sit tractanda: cum tantum ad petrū sit referenda questio fidei. xxiij. q. j. quotiēs. Sz dic q̄ mediocres causae possunt episcopi tractare: vt extra de here. ad abolendā. sed magnas non: vt extra de here. cum Christus.

Causas mediocres tractāt epi.

f ¶ Si mediocr. Videt ergo q̄ delegat⁹ criminales causas possit audire: vt. ij. q. vj. decreto. C. de offi. p̄con. l. j. Argu. contra. ff. de offic. p̄con. folent. extra de offi. lega. quod translationē. Sed dic q̄ mediocres causas appellat cum tale est crimen quod non induxit depositionē: in quo potest interuenire curator: vt. ff. an p aliū cause appell. red. poſſ. l. j. z vbi not est op⁹ inscriptione: vt. ff. de accu. leuia. Vel dic q̄ cognoscere potest legatus de crimine episcopi, sed non deponere. Vl dic q̄ potest pronunciare aliquem deponendum, sz nz condemnare non potest. sic. ij. questione. vj. biduuz. ver. si quem enim in insulam.

Delegatus p̄tum crimiales causas audire possit.

g ¶ Vel hoc. Vide argūe legatū non posse ola que delegans: quod verum est, nisi ei specialiter aliqd fuerit permissum: vt xxv. questione. ij.

HRater noster adrianꝰ thebane ciuitatis epūs ad Romanā vrbē veniens lachrymabiliter est conquestus de q̄busdā se capitulis a fraternitate tua, necnō⁸a Joāne prime iustinianevrbis antistite iniuste condemnatū. Benequissimo autē dānādoq̄ eiꝰ b iudicio als sumꝰ (iuuāte dño) tractaturi. Adrianū vero epiſcopū reperimus, z tuo cōtra sacerdotales mores odio laborasse: z nullo iure pecuniariis in causis eum fraternitatis tue fuisse cōdēnatū sententia. Quia igit et ab antefato Joanne prime iustiniane vrbis epō contra ius canonesq̄ depositus c, honoris sui gradu carere nō potuit: in sua cū reformari ecclesia, atq̄ in p̄prie dignitatis ordine decreuimus reuocari. Et cū oportuisset te ex eo dñici corporis communione priuari, q̄ post admonitionem sancte memorie decessoris nostri contēptā (per quaz eum ecclesiāq̄ eius de tue iurisdictione potestaz exemit) rursus in eis aliquid d tibi iurisdictiōis seruare presumpseris: tamen nos humanius decernentes, cōmunionisq̄ tibi sacramentū interim conseruantes, decernimus vt fraternitas tua ab eo ecclesia q̄ eiꝰ omnem antehabite sue potestatē iurisdictionis abstineat: z secundū scripta decessoris nostri e, siqua causa vel fidei vel criminis vel pecuniaria aduersus prefatū Adrianum cōsacerdotē nostrum potuerit euenire: per eos q̄ nostri sunt vel fuerint in vbe regia responsales, si mediocris f est questio, cognoscatur: vel huc⁸ ad apostolicam sedem (si est ardua) deducatur: quatenus nostre audientie sententia decidatur. Ꝙ si cōtra hec que statuimus, quolibet tēpore qualibet occasione vel surreptione venire tēptaueris: sacra scias te cōmunione priuatum: nec eam te (excepto vltimo vite tue tēpore) nisi cū cōcessa Romani pōtificis decernimus tussione percipere: res autē siue sacras siue alias mobiles immobilesq̄ eius ecclesie quas hactenus diceris retinere (quarū notitiam nobis oblatam presentibus annecti mus literis) sine aliqua ei fraternitas tua dilatione restituat de q̄b⁹ siqua inter vos q̄stio vertit, volumus vt apud responsalem nostrum in vbe regia ventiletur. Si autem necdū in diocesi alicuius epiſcopi illa loca assignata fuerint: ex vigore apostolice sedis, p̄riū epiſcopū accipiāt.

Unde Grego. iunio scribit Bonifacio episcopo.

¶ Ubi multitudo fidelium excreuit: ibi epi sunt ordinandi.

Recipim⁹ h vt iuxta canonū statuta vbi multitudo excreuerit fidelium, ex vigore apīce sedis debeas i ordinare episcopos: pia tamen in galliarum.

h ¶ Recipim⁹. Arg. q̄ sine authoritate pape epūs nō fiūt. z arg. vij. q. j. mutationes.

i ¶ Debeas. Ut tamē habeatur consensus episcopi regio illa esset intra diocesim alicuius episcopi: quia quicquid excrescit, spectat ad episcopū: vt extra de elec. quoniam. Joannes.

¶ Sicut duo episcopatus. ¶ Casus. Supra dictum est in ca. ⁊ temporis qualitas. et.c. postq̄. et.c. felix. ꝙ duo episcopatus in vnū redigi possunt: ⁊ vnus in duos potest diuidi. Nunc dicit Gratianus ꝙ ep̄s potest similiter vnam ecclesiam sibi subiectam in duas diuidere et ecōuerso cum consensu suorum clericorū: et facta diuisione / noua ecclesia soluta erit a iure prioris ecclesie: et nisi hoc fieret, multitudo ecclesiarū ad paucitatem reducere tur: plures tamen baptismales ecclesias in vna terminatione facere nō potest episcopus.

Plures ¶ Casus. Statutum est in concilio Toletano vt ītra vnam terminationem non sint plures ecclesie baptismales: ⁊ si cōtētio fuerit de terminatione duarum matricū ecclesiarum, populi vtrarunq; amicabiliter cōponāt: sinaūt / lis dei iudicio discernet.

a ¶ In vna. ⁊ intra eosdē limites.

b ¶ Nō possunt. Ita ꝙ habeāt eosdē limites. ex quo em̄ sunt baptismales, debēt habere limites distictos: vt. xiij. q. j. c. j. vn⁹ enim tantum debet esse princeps. vij. q. j. in apibus.

c ¶ Plebes vtrarūq; Arg. ꝙ qui rem meli⁹ nouerūt siue sint domestici siue extranei / potius debent esse testes q̄ alij / licet sint domestici vel consanguinei: vt ex̄ q̄ ma. accu. pos. videtur. in fi. et extra de testi. veniens. in fi. C. de repud. consensu.

d ¶ Discernant. Vel per arbitrium vel per amicabilem compositionem. superioris tamen authoritas est necessaria, extra de transac. decetero. et ca. statuimus. et extra de arbi. per tuas. alis laicus non posset esse iudex in spiritualibus vt extra de iudi. decernimus. et. c. seq. et in constitu. Innocen. contingit. que est de arbi. Et est hic arg. ꝙ spiritualis causa laico potest committi. xxxij. dist. §. verum.

e ¶ Iudicio. Id est iuramento: vel etiam sortibus: quibus dei volūtas ostenditur. xxvj. q. ij. §. j. ⁊ ca. sors. Vel dei iudicio. i. ecclesiastico. iij. q. v. qr suspecti. versi. veniat. xij. q. j. futuram.

¶ Ius ergo. ¶ Hec est sexta pars q̄stionis, in qua probare intendit ꝙ oēs ecclesie cum rebus suis sint in ep̄i potestate: nec decime sine eius licentia alibi possint dari: et ꝙ ep̄s debet illas dispensare s̄m deum prout sibi videbitur melius expedire. Jo. de fan.

contemplatione, vt non vilescat dignitas episcopatus.

Sicut duo ep̄atus suprascripto modo in vnū possunt redigi, ⁊ vnus in duos valet diuidi: sic etiā ep̄s de baptismalibus ⁊ parochianis ecclesijs facere pōt cum cōsensu suorū clericorū. qd̄ cuz factū fuerit, illa pars populi que nouis ecclesijs supponitur, a iure prioris ecclie absoluit hoc nisi fieri posset, multitudo ecclesiarum ad paucitatē redigeret.

Plures autem baptismales ecclesias in vna terminatione facere non potest. Unde in Toletano cōcilio legitur.

¶ In vna terminatione plures baptismales ecclesie esse non possunt.

Plures baptismales ecclesie in vna[a] terminatione esse nō possunt[b], sz vna tātūmodo cum capellis suis: et si contētio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes[c] vtrarūq; discernāt[d]. et si non conuenerint, lis dei iudicio[e] discernatur.

Ius ergo ecclesiarum ita interpretandum est, vt nisi episcopo disponente alijs ecclesijs fuerit assignatuz: in nullo priorum redituum diminutionem patiantur.

Unde Anastasius ep̄s.

¶ Cōione priuetur qui decimas vel oblationes extra ep̄i conscientiā tenere voluerit.

Statuimus vt si quis oblationes[f] ecclie vel decimas quas pplus dare debet, tenere cōtenderit: vel extra baptismalem[g] ecclesiā dare voluerit preter cōsciētiam ep̄i vel eius cui huiuscemodi officia cōmissa sunt, nec cum eorum voluerit agere cōsilio: bānum[h] nostrum componat, et communione priuetur.

Cum addit, extra conscientiam episcopi: intelligendum relinquit ꝙ episcopo consentiente alijs ecclesijs dari possunt. Idem.

¶ Iuxta dispositionem episcopi decime distribuentur.

¶ Casus. In ca. supra quicūq; dictum est vt antiquiores ecclesie ius suum non perdant ꝓpter nouas: quod verum est (sicut Gratianus hic interpretatur) nisi authoritate episcopi alijs ecclesijs fuerit assignatum: et ad hoc inducit sequens capi. Et hoc intelligit Hug. de ecclesijs q̄ tantuz ad episcopum spectant. de alijs non potest sine consensu clericorum.

Statuimus. ¶ Casus. Statuitur in hoc cap. ꝙ si quis sua authoritate dcimas vel oblationes q̄s debet populus dare, contēderit retinere: vel extra baptismalem ecclesiam p̄ter cōscientiam episcopi vel eius cui huiusmodi officia sunt commissa / decimas dare voluerit: pena pecuniaria ⁊ excōmunicatione puniatur. Oblationes in testamento relictas. Vel pōt dici ꝙ oblationes debite sunt, et homines ad hoc cōpelluntur: vt. j. ea. q. in canonibus.

f ¶ Oblationes, argu. ꝙ excōicari possunt laici q̄ nō dāt sacerdotibus oblationes (scz debitas) vt. j. de cōse. dist. j. oīs christianus. qd̄ Hug. intelligit etiam de gratuitis oblationibus si clericus nō habet vnde sustentetur. arg. extra de simo. cum sit. argu. contra. xcj. dist. clericus. xij. q. ij. charitatem.

g ¶ Baptismalem ecclesiam. Decime ergo soluende sunt baptismalibus ecclesijs. Argu. s̄. ea. de decimis. et. j. eod. in sacris. quod verum est de predialibus: sed personales debentur parochialibus ecclesijs: vt. s̄. ea. questi. et dixi. s̄. ea. quicunq;. Item patet ꝙ episcopus potest auferre decimas vni ecclesie ⁊ dare alteri: vt dixi. s̄. e. ecclesie.

Decie cui ecclesie sunt solūde.

h ¶ Bannum nostrum. Sexaginta solidoꝝ: vt in Lōbarda cōtinetur. et sic semper intelligitur vbi non determinatur. Et est hic argum̄. penam pecuniariam ab ecclesia posse infligi. xviij. dist. qm̄. extra de rap. in archiepiscopatu. argu. xxiij. q. v. quid ergo. Argum̄. contra extra de penis. licet. Item argu. ꝙ iudex potest aliquem contumacem excommunicare, et aliter punire: quod non est verū: vt extra vt lite non contestata. quoniam. in fine.

Ecclia pōt penā pecuniariā infligere.

¶ Cum addit. ¶ Casus. Dictum est. s̄. ꝙ preter conscientiam episcopi decime alijs dari non debent. Nunc vero a sensu cōtrario (vt dicit Gratianus) datur intelligi ꝙ ep̄o consentiente alijs dari possunt.

IN sacris. ¶ Cap. Conquesti sunt quidā archipresbyteri de quibusdā laicis qui decimas ecclesiis baptismalibus subtrahentes epi dispositione contempta, dabant eas illis ecclesijs quas edificauerant in propijs predijs vel in feudis, vel alijs ecclesijs. et ideo phibet Anastasius ne hoc deceteto fiat.

a ¶ In beneficijs id est feudo. et est arg. ius patronatus cū feudo trāsire, nisi fuerit exceptum: vt extra de iur. patro. ex literis. arg. cōtra. J. e. q. vij. nemini.

¶ Cap. Dictū est. .x. in ca. ptori. q reprehendūtur qui cōtēpta epi dispositiōe decias alijs ecclesijs tribuūt. Hic vero a sensu contrario colligit Statianus, q si eo disponente hoc facūt, irreprehensibiles inueniūtur.

IN canonib⁹. ¶ Cap. Hoc capi. diuiditur in tres ptes. In prima parte anathematizatur q̄cunq; oblationes alteri⁹ ecclesie vel accipere vel alteri dare volunt preter consensum epi vel alterius ad quē huiusmodi spectant officia: cū iniquus sit ab alijs⁹ vsurpari quod relictū est p remedio animarum, et maxime a christianis et principib⁹, a quibus res ecclesiasticas cōuenit custodiri. In secda dicit q̄ q̄cunq; res ecclie sue authoritate vl authoritate principis inuaserit: nisi cōmonitus resipiscat, debet excōicari. In tertia parte ostēdit holem inobedientē excommunicandū. et hoc probat authoritate dñi. Secda para incipit ibi: Generaliter, tertia ibi: Similiter et illi. Et nota q̄ in principio sunt verba Symmachi, ibi: Si quis oblationes: sunt verba concilij. et caute considera que sunt verba concilij legendo. Et loquitur istud cap. de immunitate rerum ecclesie: seqns vero capi. de immunitate rerum clericorum.

z illō vez est singr. sed cuz vniuersitate bñ. ff. de contrahē. emp. in modicis. §m Z.

a al'as scilio.

IN sacris canonib⁹ prefixum est vt decime iusta epi dispositionem distribuant. Mutdā aūt laici q̄ vel in ppijs vel in bñficijs⁹ suas habēt basilicas: contēpta epi dispōne, non ad ecclesias vbi baptismum et predicationem et manus impositionē et alia xpi sacramēta pcipiunt, decimas suas dant: sed ppijs basilicis vel alijs ecclesijs p suo libitu tribuunt: qō oibus modis diuine legi et sacris canonibus cōstat esse cōrarium. vnde vestram potestatem vt eos corrigatis expetimus.

Cum aūt reprehendūtur q̄ cōtēpta epi dispositione hoc faciunt: intelligitur q̄ si epo disponente hoc fecerint, irreprehensibiles inueniantur.

Item Symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis Rome dixit.

¶ Anathema sit qui preter epi cōscientiā decimas et oblationes dispensare voluerit.

IN canonibus in Gangrēsi eccliā aplica authoritate cōditis de fructuz oblationib⁹ que ministris ecclesie debentur, et de his que in vsus pauperū cōferuntur, scriptū habet. Si q̄s oblationes ecclesie accipere vel dare voluerit preter epi cōscientiā vel eius cui huiuscemodi sunt officia cōmissa, nec cum eius voluerit agere consilio: anathema sit. Et iterz in eodē cōcilio Gangrensi. Si q̄s oblata deo dederit alteri, vel acceperit preter epi vel eius consensum qui ab eo institut⁹ est ad dispensandum misericordiam pauperibus: et qui dat et qui accipit, anathema sit.

Nalde ergo iniquū et ingens sacrilegium est, quecunq; vel p remedio pcōz, vel p salute aiaz suaz aut requietionis q̄s venerabili ecclie cōtulerit aut certe reliquerit: ab his a q̄b⁹ maxime⁹ seruari conuenit xpianis et deū timētibus hoib⁹, et sup oia a principibus⁶ et primis regionum in aliud transferri et conuerti. et J.

¶ Sīliter ho q̄cunq; res ecclesie cōfiscare⁸ aut cōpetere vel peruadere periculosa sua infestatione presumpserit: sīr et hi q̄ res ecclie iussu vel largitione principū vel quorūdā potētū⁵, aut quadā inuasione vel tyrānica ptāte tenuerint, et filijs et heredibus suis (vt a q̄busdā lā factū audiuim⁹) quasi hereditarias reliq̄rint nisi cito f res dei admoniti a pontifice agnita veritate reddiderint: ppetuo anathemate feriant. Iniquū em̄ esse cēsemus vt port⁹ custodes chartaz⁸ q̄s defensores rerū creditaz (vt preceptum est) iudicemur. et J. Ferro em̄ abscindēda sunt vulnera que fomenta nō sentiūt. ¶ Sīr et illi ex tores debent fieri ab eccl'a q̄ sacerdotali admonitiōe nō corrigūtur, dicēte dño: Auferte malum ex vobis. Vniuersa synodus surgens acclamauit: Ut ita fiat, rogamus. Dictuz est octies: Exaudi xpe. Symmacho pape vita sit: dictum est duodecies. Idem.

¶ Eadem plectuntur pena, qui ecclesie res et bona episcoporum vsurpauerint.

SImiliter et hoc ad oīm ecclesiaz notitiam vestra cetero⁹q̄z exhortatione et indicio cēsemus peruenire

b ¶ Maxime. quē quis tenetur defendere contra alios: multo fortiꝰ contra se. ff. si seruendi. altius. xix. dist. nulli fas J. eo. nulli episcopoū. extra de nat. ex li. ven. c. vnico.

c ¶ A principib⁹. Quib⁹ Christus ecclesiam commisit, xxiij. q. v. principes.

d ¶ Confiscare. sīm leges veteres bona damnatoū confiscabātur. hodie secus: vt. C. de bonis damna. authentic. bona. Res autem ecclesie nō possunt confiscari: vt. S. eo. placet. arg. contra extra de prescrip. si diligenti. Ecclie res cōfiscari nō pñt.

e ¶ Potentum. Nota authoritatem maiotis in illicitis non excusare. xij. q̄. ij. q̄cunq; et ca. de rebus. xj. q. iij. si dñe. et J. e. q. vij. decias. xxv. q. j. ofne q̄. xxxvj q. ij. nullus. argu. cōtra. lxiij. dist. inc. salonitane. xiij. q. v. dixit.

f ¶ Nisi cito. primo th videtur citādo princeps cui⁹ authoritate res ecclesiastica tenetur vt. xij. q. ij. ō reb⁹. sed illud ob scādalum principis. sed non est ita. J. Lo. v. d.

g ¶ Chartarū. l. libroz: q̄ epūs non debet semp libris ifistere: vt. lxxxvj. dist. frattrem.

¶ Cap. In hoc cap. dicitur q̄ res ecclesiarum patrimoniales esse ecclesie nō dubitantur: et ideo sīr de-

bēt gulegio gaudere. vñ si ḋs eas inuaserit nisi admonit⁹ resipiscat, sicuti, ꝓpter res ecclie, ita ꝓpter res epo⁹ excōicari dz. Et nota qs dicit de reb⁹ epo⁹, est intelligendū de reb⁹ omniū clericoꝝ.

Ecclie & cleri- coꝝ bo- na eodē modo dent priuilegio q̄ res ecclie. xij. q. ij. ecclias. & .lxxxvij. dist. eos. vnde videtur q̄ eque cōmittat: sacrilegiū in rebus clericoꝝ sicut in reb⁹ ecclesie. Vel dic q̄ sunt res ecclie quo ad defensionez: qz ecclesia dz eas defēdere sicut suas. xij. q. ij. de laicis. & lxxvij. distic. eos. Vel dicunt ecclie quo ad hoc: ḋa si dānificat ecclesiā epi, ecclia habet recursum ad res suas: vt. xij. q. iij. quicunq;. vnde dico q̄ oēs res clerici sūt obligate sue ecclie, sicut res mariti vxori: vt ex de pig. ex literis. C. ḋ po. in pig. l. viri. sicut et res tutoris pupilli. vnde qui minor est. xxv. annis, non debet esse prelatus, cum res ipsius non possint obligari ecclie: vt C. de legi. tut. l. vlti. Nec obstāt contraria hic signata. ℣. xij. q. iij. epus. & qō. ij. sint manifeste. vbi dicitur q̄ alie sunt res ecclesie, alie episcopi: et hoc fateor. sed dicuntur esse ecclesie quo ad ea que dicit. xij. q. v. si episcopus.

b Simili. quā premisim⁹ circa res ecclasticas.

Q Uia iuxta. ij. Cāpe. Lodouic⁹ et Carol⁹ legem sanxerūt in perpetuum valituram: vt quia res ecclesie sunt vota fidelium, et precia peccatoꝝ, ac patrimonia pauperū, nulli liceat eas ab ecclesia remouere sub pena excommunicationis.

c Diuidendis. id est separandis ab ecclesia, consueuit tamen hoc capi. induci ad probandum q̄ res ecclesiarū non possunt diuidi per prebendas: vt dicit. xij. q. j. cap. primo.

Contrario stando d Necꝫ filioꝝ. Arg. aliquē suo successori legē posse eligi: nō indicere: vt. xij. q. ij. nō liceat. lxiij. dist. ego. arg. contra. et ḋ ij. q. v. mandastis. vbi de hoc.

ut deo dispensante, e Cum ergo. ij Capo. Dictū est supra q̄ cum episcopi cōsensu oblationes vni⁹ ecclesie alijs distribui possunt: vt innuitur a cōrario sensu: sed Gratianus nunc vult probare contrarium.

Q Onstitutum. ij Capo. Episcopi res ecclesiarum auferebant: et ideo constitutum fuit in concilio Toletano vt nihil de rebus earum presumant auferre, tertiam tamen partem de ecclesiarum obuentionibus consequātur: et si contra hoc fecerint, per concilū restaurent conditoribus ecclesiarum vel eorum heredib⁹ sup hoc appellantibus.

e Auferre. Nisi in casibus. xij. q. ij. bone rei. & .x. q. ij. hoc ius. extra de ecclē. edifican. ad audientiam.

f Tertiū. Alibi dicitur q̄ quartam. xij. q. ij. concesso. alibi q̄ medietatem. x. qō. j. antiquos. sed loci consuetudo est obseruanda: vt dicit Gratian⁹ in sequēti. Et. x. q. iij. & Cathedraticuz. ibi vel dic diuersitas temporū soluit cōtrarium. ij. q. j. si peccauerit.

g Qs si amplius. Et si fecerint, quasi cōcussores sunt in quadruplū puniendi: arg. xvij. distinct. quoniam quidem, xxij. q. j. militare de assel. lib.

h Conditoribus. id est patronis, q̄ possunt male alienata repetere ꝓpria ecclesie ꝓprio iure: vt. j. ea. q̄. vij. filijs. immo quilibet de populo hic admittitur. xij. qōne. ij. non liceat. Sed nunquid patronus laicus potest criminaliter clericum accusare de dilapidatione, cum suam iniuriam persequatur? arg. ij. q. vij. filijs. & arg. xxij. distinc. illud. Nam ipsoꝝ interest: vt. j. ea. q. vij. quicunq;. Simili ratione videtur q̄ quilibet de populo: q̄ reipublice interest ne res ecclesie male tractentur: vt. ij. qōne. j. prohibētur. in fine. sed tamen secus est: vt notaui. ij. q. vij. in summa. & cap. presumunt. Et est argumen. ad hoc. xxviij. dist. consulendum.

Fons laic⁹ an possit clericū de dilapidatione criminal⁹ accusare.

i Propinqs. Jus est patronat⁹ trāsit ad filios: vt. j. ea. q. vij. filijs etiā ꝑsule heredes nō sint: arg. ff. de iure pa. filij. ff. de reli. qō pater. & ad heredes extraneos: vt j. q. vij. si plures. ff. de ope. li. fabriles. & arg. cōtra. ff. e. si operarum. & .c. e. liberti. Jo.

k Ossessiones. ij Capo. Episcopi alienabant possessiones ecclesiarū ḋs ḋs dederat in vita, vel in morte reliḡrat. ḣs papa Symmach⁹, ꝓhibuit vt hoc nullo

modo fiat nisi in tribus casibus, scz clericis bene meritis, vel monasteriis religionis intuitu, vel peregrinis si largiri necessitas suaserit: z hoc faciant non perpetuo, sed ad tempus.

a ¶ Non perpetuo. Hoc verbum perpetuo spectat tantum ad clericos sm q exponit S.J. eo-H. illud. Sz hec veritas est q monasteriis z piis locis potest dari aliquid perpetuo: vt J.e.qõe.ij. vlis. et xij.q.ij. si quos. et cap. ecclesiasticis. Si autē simpliciter datur aliquid persone, intelligo psonaliter esse datum. S.r.qõ.ij. hoc ius. si ecclesie datur, intelligo donationem esse perpetuam: vt J.e.ca. vlti. extra de insti. cū venissent. nam cū res intelligat data vsqz ad mortez hominis, et ecclesia non possit mori. xij. q. ij. liberti. semper intelligit perpetuo esse datum quod ecclesie datur. Sz si quis dederit ecclesie tantum vsum rei: non ppietatē, in hoc casu vitur ecclesia re illa vsqz ad certū annos: qz hec etas longeui hominis est. ff. ō vsufru. an vsusfructus, et. C. de sacrosanc. ec. l. vt inter. Sed nunquid eps sine canonicis temporalem donationem facere potest? Dico q sic: quia tantum perpetue cōcessiones spectāt ad alienationē: vt ex de his q fi. a prela. sine consen. c. tua. xij. q. ij. bone. secus sit in cōcessionib⁹ ecclesiarū: q̄ licet tēporales sunt, tamē solus non cōcedet nisi hoc habuerit ex consuetudine: vt extra de his que fi. a prela. ea noscit. arg. tamē contra. xij. q. j. eps vbi nec fructus potest eps dare sine cōsciencia cleri sui. Jo.

Ususfructus ecclie relict⁹ durat centuz anis.

f Ad idez ex li. vj. de re. ec. fi alle. ou dū vbi de hoc,

¶ Sed illud. ¶ Casus. Quia, J. in ca. cōstituti facta est mentio de tertia quā eps debet percipere de rebus ecclesiarū: ideo idem nūc ostēdit z de quarta: scz vt epi preter tertiā vel quartā sm diuersas cōsuetudines nihil audere presumant.

Nulli episcoporum. ¶ Casus. Quidā episcopi vltra q̄z eis a canone p̄mittebat clericos sibi subiectos multis angariis fatigabāt exactiones plurimas faciendo in eos: z ideo statuit Leo vt hoc decetero non faciant: sed proprias oues alant tanq̄z boni pastores. et hoc probat authoritate domini, qui nos docuit parcere et docere.

b ¶ Statuta. Si ergo episcopus aliquid exigit a subdito suo, negari potest ei, nisi ostendat hoc a canone ei concessum esse: vt. xviij. quest. ij. hoc tantum. ix. questione. ij. conquestus. †

Adhoc locoruz gradus rationis ordo distixit, et iudicia e esse p̄stituit, vt nec prepositi in opprimendos se frustra valeant occupare subiectos: nec subiectis iterū contra suos prepositos effrenata sit resultandi licentia. Volumus igitur vt quicquid ecclesie tue ex reditu vel quolibet k alio titulo fortassis accesserit, quartam exinde portionē sine diminutione aliq̄ debeas segregare, atq̄ eam secūdum domini timorem presbyteris, diaconibus, ac clero (vt tibi visum l fuerit) discrete dividere.

c ¶ Necessitatibus. A pauperib⁹ enim nihil petet: vt. j. qē. ij. placuit. sic dicit lex q si patria tenuis est, potius est inuāda q̄ spoliāda: vt. C. de nouā vect. insti. non pos. l. j. † et ar. x.q.ij. quia cū enor. mi⁹ vl de hoc. † et de pensio. ij. ho⁹. in gl. per. minuz. ac.

Item Grego. Leoni episcopo Carthaginensi.

¶ De reditibus ecclesie ītra pars clerici est distribuēda.

d ¶ Ad hoc. si. C. de iude. nullus.

e ¶ Et iudicia. J. lxxxix. di. ad hoc.

f ¶ Vel quolibet. Ergo non solū de decimis z oblationibus fiant ītuor portiones, sed etiā de pensionibus et

Item ex sexta synodo.

¶ Episcop⁹ turpis lucri gfa nihil a monachis vel clericis suis exigere debet.

Redicator⁹ ecclie paulus diuinus ap̄ls ac si canonem ponēs Ephesiozuz

aliis reditibus. xij. q. ij. quatuor.

g ¶ Usum. Ergo eps p arbitrio suo potest bona ecclesie dimidere. xij. q. ij. vnusquisque. J. e. q. vij. decimas cōtra. Sed ibi soluitur. hoc ca. loquitur quando bona nō sunt separata: alias contra. xij. q. j. S. viti. quod potius concordat.

Redicator. ¶ Casus. Quidā episcopi turpis lucri gratia a subiectis suis iniuste pecuniam exigebant: sed sexta synod⁹ ostēdit q hoc facere nō debēt: qz nō debēt res subditoz iniuste desiderare. Sz potiꝰ illos alere. Et hoc p̄bat trib⁹ authoritatib⁹. s. duab⁹ pauli, et tertia petri.

h ¶ Predicator. Probat sexta synodus authoritate petri et pauli q̄ prelatus a subditis non debet exigere aurum vel argentum: sed potius eos erudire. nam beatius est dare q̄ accipere. extra de celeb. missa. cum marthe.

i ¶ Diminus. Quandoq̄ ponitur in mala significatione: vt. j. q. j. nunq̄.

a ¶ Immo vero. si iudex dicit, cōdēno te: imo absoluo ⁊ Arg. re: vltimo ꝟbo stādū est. ⁊ de pe. dist. ij. si enim.
ad hoc. b ¶ Multitudini. Argu. vbi precipitur, ad omnes ex- ff. d matenditur. lxi. distinc. miramur. xviij. distin. ignorantia, nu. tes. et. s. distinc. v. ad eius vero.
stich⁹. c ¶ Aurum. ver- ff. d he- ba Pauli.
re. insti. d ¶ Existimans. si ita Verba synodi: im scriptū. mo verba fuerunt Act. xx. b. domini: vt extra d celebra. miss. cum marthe.
e ¶ Ait em. in secunda epistola ad Corinthios.
f ¶ Thesaurizare. Supficialis est ista argumētatio: quia ⁊ filij thesaurizant parētibus: quia parētes succedunt eis si quid habent: vt supra iij. q. iiij. hi qui. ⁊ j. xxxv. q. viij. hoc sa- ij. cor. xij. e. j. Pet. v. a. lubriter. Non est superficialis: quia non succedunt parentes filijs nisi in defectu aliorū.
g ¶ Parētibus. Etiam spiritualibus. ⁊ respexit apostolus naturaz et votum parentuz prout voto parentuz hereditas filijs debetur: sed filiorum hereditas sola pietatis causa parentibus debetur: vt. ff. vn de lib. scripto herede. §. vlt. ⁊. ff. de inoffic. testa. nam et si. iuxta illd. Ordine turbato succedis Bulgare nato. Item dicit lex q omnia que nostra sunt ex voto filijs paramus: vt. ff. de bo. li. l. pe. j. respon. ⁊ hereditas parentum quasi debita obuenit nobis: vt. ff. p socio. l. et quia. ⁊ filij pene ad propria bona veniunt. ff. de suc. edi. l. j. §. pe. Et dicit imperator, cogitare debēt parentes ⁊ q ipsi fuerunt filij: ⁊ ea que a suis parentib⁹ sperabant, suis filijs facere debent. in aut. vt cum de ap. cognosci. §. considerare. col. viij.
Hereditas parētū debetur filijs.
h ¶ Non coacte. i. pro lucro terreno.
¶ Illud autem. ¶ Casus. Iste §. respicit illud ca. possessiones. ⁊ dicit q illud verbū temporaliter perfruantur, non refert ad monachos q perpetuo possessiones illas poterāt possidere: sz refert tantū ad clericos pauperes. postea pbat q graue peccatū est decimas ⁊ primitias ⁊ oblationes nō reddere. ⁊ ad hoc inducit seq. c.
i ¶ Capituli. s. ea. possessiones.
¶ Ꝙ vero. ¶ Hec est. vij. pars. q. in qua probat magister q decime sunt dande clericis p labore suo: et q ea non dat, peccat mortaliter: clerici autē debēt eas diuidere iusto modo cū pauperib⁹ ⁊ religiosis ⁊ hospitib⁹: ⁊ hoc pbat per quatuor ca. Jo. de fan.

presbyter⁹, immo ꝟbo[a] ⁊ omni sacrate multitudini[b] ac plenitudini, ita fiducialiter perhibuit: argētū aut aurū[c] aut vestē nullius cōcupiui: ipsi scit⁹: quoniā ea q̄ mihi opus erant, ⁊ his q̄ mecum sunt, ministrauit man⁹ ista. oīa ostēdi vobis qm̄ sic laborātes oportet suscipere infirmos. beatius existimans[d] dare q̄ accipere propter qd et nos docti ab eo definimus nullatenus ep̄m turpis lucri gr̄a excogitare ad excusandas excusationes in peccatis, expetere aurū vel argētū, aut aliā speciē a pbr̄is vel clericis vel monachis q̄ sub ipso sunt. ait em̄[e] apostol⁹. Nō debent filij thesaurizare[f] parentibus[g], sed parentes filijs. et apl̄s Petrus: Pascite q̄ in vobis est gregē dei: non coacte[h] sz sponte ꝑm deū: non turpis lucri gr̄a: neq; vt dominātes in clero: sz forma facti gregis ex animo: et cum apparuerit princeps pastorū, percipietis immarcescibilis glorie coronā. Illd autē qd in fine capituli[i] symmachi ponitur: hec ipsa nō perpetuo, sed tēporaliter perfruātur: ad personales tantum possessiones clericorum videlicet ⁊ pauperum non ad monasteriales referēdum est. ¶ Qꝫ vero sit graue apud deuz decimas ⁊ oblationes ac primitias sacerdotibus non soluere, authoritate Hierony. et Augusti. apparet,

Ait namq; Hierony. super Malachiam.

¶ Reus apud deuz habetur q̄ sacerdotibus decimas non soluerit.

Reuertimini[k] ad me, et ego reuertar ad vos dicit dominus exercituum. ⁊ dixistis: In quo reuertemur[l]? Si affligit homo deum: quia vos confligitis me. ⁊ dixistis: In q̄ confligimus te? In decimis[m] et primitijs: et ideo in penuria vos maledicti estis: et me confligitis tota gens[n]. Nunc sequamur ordinē prophete. Quia mihi non reddidistis decimas ⁊ primitias, idcirco in penuria ⁊ fame maledicti estis: et me vos supplantastis[o] siue defraudastis ecce annus expletus est[p], et nihil in meos thesauros, sed in vestra horrea comportastis: et

Casum hunc sic attende. Iudei decimas sacerdotib⁹ et leuitis non tribuebāt: propter quod penuria et sterilitate sūt puniti. nā in penam eorū cataracte celi clause sunt: nec pluuias effundebant: ⁊ locuste, bruc⁹, ⁊ erugo labores suos deuastabāt. Hortatur itaq; Malachias propheta iudeos vt reuertant ad dn̄z: quia si soluāt decimas ⁊ primitias, cataracte celi aperientur, et vsq; ad abundantiā benedictio sup eos effundet. Procedit ergo Hiero. hoc ordine in hoc cap. Primo ponit ꝟba Malachie pphete, vsq; ad locum illū. Verbum effusionis. ꝟba tamen interponunt que sunt Hierony mi. s. nunc sequamur ordinem prophete. deinde exponit verba pphete ꝑm literam vsq; ad illud verbum. Si quis doctus. exinde ea moraliter exponit vsq; ad finem ca.
vij. ps
mala. iij. b.
k ¶ Reuertimini. In p̄ma parte ponit Hierony. verba pphete vsq; ad illud verbum effusionis. In scda parte exponit ea ad literā vsq; ad illud si q̄s doct⁹. Abinde mystice siue moraliter.
l ¶ Reuertemur. Quasi dicant, non discessimus. immo in hoc recessistis quia conflixistis me: hac tamē cōditione, si homo affligit. i. potest affligere deū: et ideo dicit. c. si affligeret. quia nature dei nihil nocere pōt. xj. q. iij. ꝑm catholicaz. quia impassibilis est. xxij. q. iiij. incommutabilis.
Deo nihil nocet.
m ¶ In decimis. Nota deū dici affligi cum eius subditi affliguntur. ⁊ si. ij. quest. v habet hoc proprium. ⁊ iij. q. j. nulli. in fi.
⁊ ar. ex d pba. lz. in fi.
n ¶ In decimis. scz non solutis.
⁊ Ad hoc. s. j. q. j. qd q̄dā iuxta fi. ⁊ ca. multi. circa fi.
o ¶ Supplātastis. arg. ꝯ. j. de ꝯse. dis. ij. panē. sz intellige quātum in vobis est. ⁊ xj. q. iij. inter ꝟba. Vel ita defraudāt subtrahēdo ista pauperib⁹.
p ¶ Annus expletus est. Nō tamē finis anni spectā-

decie q̃ tpe sūt dāde.

dus est vt tunc decime prestentur: sed prestande sunt cum fructus colligunt. extra de deci. cuz homines. immo si ager bis in anno det fructus, totiens dande sunt decime: vt extra. e. ex parte. ij. hic ergo suggillauit eos qui tā tarde dederūt. In personalib⁹ tñ decimis posset dici q̃ in fine dande sunt propter lucra minima. Incōueniēs em esset q̃ scriptor vl aliquis negociator singulis diebꝰ deberet decimam partem lucri dare ecclesie. argu. ad hoc tale quale extra de pigno. ex literis. ibi propter possessionū minutias. et qualis solutio incōmoditatem haberet: vt. ff. fami. herc. plane. Idem dicendum de caseo lacte. Joan.

a ¶ Perdidistis. argu. aliquem debere puniri i eo in q̃ deliquit. xij. q. ij. qui z humanis. et q̃ negat qđ debet, negare ei debet qđ sibi debetur. extra de usur. quia frustra. C. de fideico. li. i. si quis in suo. xcv. dist. cetꝫ.

b ¶ In horrea. argu. q̃ ipsi rustici debent deferre in horrea decias ad ipsas ecclesias: argu. j. q. vij. decias. C. ō annonis z tribu. i. p locis. lib. x. nō ergo a clericis vel eoruz nunciis sunt colligende in agris.

c ¶ Ad abundātiam j. quest. vij. maiores.

d ¶ Uerbuz. hec sunt verba hieronymi.

e ¶ Ostendit hic, z. C. de inoffi. dona. i. ij. Qñq̃ etiam notat vtrum. xij. dist. sepe.

f ¶ Aut erugo. Erugo em est ros q̃ cadit sup teneras spicas: z ppter hoc sole veniēte marcescunt. Eruca est vermis q̃ ibi nascit. ff. loca. ex conducto.

g ¶ Extra dei. Nō em ppter pctā sua affligit: vt. vij. q. j. scisciteris. lvj. dist. si gēs. j. xxiij. q. iij. si quos.

h ¶ Suas. si ergo sue sunt, reiv̄dicatio inter̄ habitur. p eis. C. de sacrosan. eccle. vt inter.

i ¶ Interpretari. i. moraliter exponere.

k ¶ A dñō. arg. q̃ discipuli debēt referre gr̃as magistro, nō tm̃ vbis sz etiā reb⁹: vt, xciv. dist. ecce.

p decimis et primitijs, q̃ parua erāt vt avob⁹ darent, vber tatē possessionū vestrarum, z omnē frugū abūdātiā perdidistis [a]. Ut autē sciat⁹ hoc me trascente perfectū, qz fraudastis me parte mea: horteor vos atq̃ cōmoneo vt inferatis decimas in horrea[b] mea, hoc est in thesauros tēpli: vt habeant sacerdotes z leuite q̃ mihi ministrant cibos: et ꝓbate me si non tantas pluuias effudero, vt cataracte celi apte esse credātur: et effundā benedictionē meā vobis vsq̃ ad abūdantiā[c]. Uerbum[d] effusionis, nomen largitatis ostendit[e]: sed fieri potest vt agros irrigantibus pluuijs sit quidez fertilitas: verū aut locusta veniat, aut bruc⁹, aut erugo[f], aut eruca, z labores holm vastabunt: ꝓpterea adiungit z dicit. Et increpabo ꝓ vobis devorantes, locustas vcz, et reliqua q̃ prediximus: z non corrūpent fructum terre vestre. Si quādo fames et penuria et rerum omniū egestas opprimit mundum, sciamus hoc ex ira dei[g] descendere: qui se in pauperibus si non accipiant eleemosynam fraudari loquitur: et suas[h] possessiones possumus decimas et primitias interpretari[i].

¶ Si quis doctꝰ z eruditus in lege domini potest alios erudire, nō debet sue assignare prudentie ingenioq̃ quod possidet: sed gratias agat primum dño qui cuncta largitur deinde sacerdotibus eius ac ministris a quibus[k] doctꝰ est: si enim non egerit gratias, sed scientiam vendicauerit[l] sibi, in penuria maledicetur. q̃ si intelligens largitorem deum z agens his gratias per quos a deo eruditꝰ est, humiliauerit se, z in horreum dei intulerit cibos: hoc est scripture alimēta in ecclesijs populis ministrauerit: statim aperientur super eum cataracte[m] celi: et effundet[k] pluuia spiritualis et mandabit nubibus[n] suis vt pluant super eum imbrem[o]: z abundantia rerum omnium perfruetur.

Item Augustinus.

Decime sacerdotibus sunt tradende.

Decime tributa[p] sunt egentium animarū. q̃ si decimam dederis: non solum abundantiam fructuum recipies, sed etiam sanitatem corporis z anime cōsequeris. non igitur dñs deus premiū[q] postulat, sed honorem. Deus enim noster qui dignatus est totum dare, decimam a nobis dignatus est recipere: nō sibi sed nobis sine dubio profutu-

l ¶ Uendicauerit. i. sibi ascripserit.

m ¶ Cataracte. i. fenestre.

n ¶ Nubibus. i. predicatoribus.

o ¶ Imbrem. gratie z sciētie, que in eo augebitur. de pe. dist. iij. si sermo. Joannes.

Decime. ¶ Causa. hoc ca. dividitur in duas partes. In prima parte docet Aug. decias esse tribuēdas de militia, negocio, et artificio, et sine tarditate: z ostendit ex hoc illicem sequi cōmoditatem: scz abundantiam fructuū, corporis sanitatē, et pmij celestis retributionez: quas si quis non dederit ad decimā partem revocabitur: et qđ Christus nō accepit, impis⁹ miles vsurpabit. In secūda parte dicitur q̃ decie ex debito requirūtur: et q̃ eas non dederit, tot homicidiorum in die iudicij reꝰ apparebit: ut pauperes in locis illis fame perierūt. quoz pena si vult euitare, decimam reddat: z de nouē partibus faciat eleemosynā.

p ¶ Tributa. i. debita animabus egentibus q̃ dant ecclesiis, non tamē ideo minus dande sunt essi dicas q̃ dant egētibus clericis, non intuitu personarū dantur ecclesijs. Si ergo decime sunt tributa, ergo nō possunt preferri

q ¶ Premium. i. gratis vult beneficium suum concedere, nō ꝓ precio: sed tamē honorē vult habere: argu. ff. mān. si remunerādi. z est. ij. j. q. j. iudices. vbi dicit q̃ nō sunt dicēda munera, sz sumptꝰ, z facit ad hoc qđ dicit. xxxij. q. ij. honorantur.

Scōz hoc accipim⁹ egētiū alias vt sonat ad hoc. s. e. q. i canonibus. Uel dic egētiuz filiorum leui q̃ partez pos. cuz ceteris nō accepit: nā cieri ci sunt de ñiero pauperū: vt xxij. q. vij. qđ aūt. s. j. q. q. sacerdos. Zrūh.

a ¶ De militia.licita.ergo ꝛ clerici si militent.xxiij.q.j,militare.tenentur dare decimas.

Negotiatio vir pōt esse sine pctō.

b ¶ Negocio.dummodo licita sit negociatio: vt extra e.ex transmissa. et tñ vix aliqua negociatio sine peccato potest expediri: vt de peni.distin.v. qualitas dicitur tamē licita quoad laicos ī quibusdā rebus vt.lxxxviij. di.fornicari. Sed

Decem sint de illicite acqsitis debeāt dari de.

nunquid de illicite acqsitis debeāt dare decimas:notatur.xliij.qō.v. in fin. Sed nūquid de furto vel latrocinio dāde sunt decime? Dicunt quidā q sic: ne quid eos ita remaneāt. argu.ad hoc.xxij.q.j.considera. alīq negāt: ne ecclesia videat approbare delictum. Sed dico q a fure vl a raptore bene percipitur decima,nō ratione negociationis sue,cuz illa sit reprobata:sz quia inuenitur ī possessione:qz decima sequitur quenlibet possessorē sine indeum sue excommunicatum: vt extra de deci.de terris.eē de vsu.quā to.eē de sen.ereō. si ꝑe. alioqn esset predo melioris cōditionis qz bone fidei possessor: quod esse non debet: vt ff. de peti.hered.si a dño.ff.vlt. Item nunqd indei psonales decimas debent? Videtur q sic: vt eē de vsu.quāto.circa fi.de deci.ad audiētiam. qz dī ibi q de oibꝰ prouētibꝰ debunt. qō concedo. Tau.tamen et B. narrāt contrarium per decre.illam.extra eo.titu.de terris. et per decre.extra de vsur.Ito.qō concedo. Item ex oibꝰ que ex lucrariuā causa habētur,debuntur decime: vt de dona.ex lega.vel si extraneus instituitur ex testamēto. aliud est si quis ab intestato succedit: quia tali debita est hereditas iure nature: vnde potius debitum est qz lucrum: vt.ff. vñ liberi.scripto.ff. vlti. idem dico per quascunq; manus ambulauerit,q quilibet teneatur ad decimas de lucro suo. ¶ Sed nūquid doctor de collecta, vel advocatus de patrocinio, vel mercenarius de eo quod meretur,debit decimam? Non videtur,cum illud nō sit lucrum sed debitum. Credo tamen q sic:quia scriptum est: Honora tuis dominū deū tuum de tuis iustis laboribus. vt.j.q.j.non est putanda. Item quia hic dicitur,de omni artificio dande sunt decime: vt extra.e. Jo.ē in fine: ꝛ non est in potestate.

Judei tenent ad decimas personales.

Alij ꝛ melius Ro. put no ta.eē de deci.pa storal. q sniat cōiter appto: bat:sed dictum Jo.ē in tibi not. Ro:

c ¶ Tu ad decimam.i.tñ decima remanebit tibi: vel demonibꝰ sociaberis,q sunt decima pars angelorꝰ.

d ¶ Prohibetur.J.de pe.dis.j.si agamus.supra.lxxvj. dist.ieiunium.

e ¶ Ex debito. Ergo videtur q actio personalis competat pro decimis petendis.

f ¶ Alienas.ḡ ante separationē sunt ecclie: vt not.ff. e.q.moderamine.

g ¶ Inuadūt.no. q idem est iniuste detinere,qō rapere: vt hic.et extra de resti.spo. sepe. Et idem est auferre quod non dare. xlvij.distinc.sicut. et.xij.q.ij. Idigne.

h ¶ Homicidioꝝ. ff.xj.q.iij. Pcipue. et.ff.lxxxvj.distin. pasce.

i ¶ Premium.J. xxvij.q.ij.sunt q.

k ¶ Necessarijs.i.in victu et vestitu: vt.x.q.ij. eps.Jo.

¶ Cas ante. ¶ Casus. Supra dictū est in ff. ex his.monachos de ppriis pdijs que ad proprium vsum colūt nō debere decias dare:nunc ostēdit Gra.q eis cōsentientibꝰ recipe pñt.

Q Uoniā quicquid ¶ Casus. Doccapi.diuiditur in tres partes. In prima parte quesiuit Damasus a Jheron.an clerici in suitu pietatis partem decimaꝝ suaꝝ et oblationū possint cōcedere cenobijs ꝛ xenodochijs ad sui sustētationem: et an possessiones aliquas suas dñium eoū transferri possint? Et rñ.q sic. In scda parte q̄siuit vtrū laici possint vsum decimaruz et oblationū hre? Et rñd.q non.sed si aliqñ decime abeis fuerūt detēte:et cōsentiēte epo loci trāslerūt ī vsum monachoū:constabūt eis firmitate ppetua. In tertia parte quesiuit q̄ clerici de bonis eccīe sint sustentādi? Et rñ.q pauperes,et q̄ parētū opibꝰ sustētari nō pñt. si ꝙ fūt diuites,q qō pauperū est accipiunt,sacrilegiū cōmittūt ꝛ q abusum taliū bonoꝝ iudiciū sibi mādūcāt et dibūt. Scōa ps ibi: Qs aūt. Tertia ibi: Clericos.

l ¶ Quicqd. res eccīe sunt pauperū: vt.xxiij.q.vij.qō aūt. Sīr res clericoū sunt pauperum: vt.xxiij.q.vij. Eccleēueniot. Et dñr esse pauperū: qz tpe necessitatis sunt eis communicande: vt.xlvij.dist. sicut hi. siasticē res sūt pauperum.

m ¶ Oibꝰ. No.q eccīa dicat sufficiēs ad hoc vt qō debeat esse cōtēꝰ.vna.i.q posset oēs recipere: vt.xlij.dist. quiescamus.eē de preben.de monachis.arg.contra.x. q.ij.eps.vbi dī q erit contentus victu ꝛ vestitu.

n ¶ Cōcedere.cū sēciu epi.alia si plat? prer aūctē epi recederet, pꝰ eiꝰ morīē revocaret.eē de trāsac.decreto.

Decie an possint cõcedi laicis.

¶ Non licere. Hoc est certũ q̃ ius decimarũ laicus possidere non potest cũ sit spũale: vt extra de prescrip. cassam. ex̃ de deci. phibemus. Sed nunquid fructus decimarũ possunt concedi laicis sic ad rẽpus: vt extra ne pte. vi. su. querelã. et vsq; ad finẽ vite ipsoꝝ: ‡ arg. ex̃ de his que fi. a prela. cũ aplica. in fi. arg. extra. x. q. j. hanc.

‡ Ad hoc facit qõ not. j. e. q. iij. ℣. sic etiã. et. ẽ. j. q. iij. q. uenit ad nos, ex̃ ℣ de ci. quãnis. ibi videas et. j. e. q. vij. ca. j. in prin.

¶ Diuinis. no. generalem sermonem non generaliter intelligẽdum. lxxxviij. dist. forni cari. lxx. di. q̃ die. lxxvj. distin. scire. lxxv. distl. ca. j. j. e. q. iij. dilectio. et. q. vij. decimas deo. xij. qõ. iij. sine. xiij. q. q. sup. de consecr. dist. q̃. revera. dist. xcv. ecce. arg. xix. dist. ca. j. cõtra. di. xvij. propter. j.

¶ Epo. Et sufficit authoritas solius epi ad talem alienationẽ: vt ex̃ de his q̃ fi. a pla. cũ apostolica. contra. xij. qõ. ij. sine. non em̃ videtur q̃ solus epus possit cõcedere sine capitulo. Sed hoc solum ex̃ de his q̃ fi. a pla. cuꝫ aplica. Hic ergo laicus qui capax nõ est, facit locum capaci. arg. C. de natu. libe. aut. licet. ff. de iniusto rup. testa. l. pe. et q̃ nullus religiosus debeat recipere ecclesiam de manu laici est expressum extra de priuil. cum et plantare. x. j. q. vij. si quis.

Ecclia de manu laici nõ põt recipi.

‡ Ad hoc. xxx. v. q. ij. ca. j. de pse. dis. ij. tũc.

¶ Cõsensum. arg. q̃ ratihabitio epi retrotrahitur: et confirmat illud quod per se inualidum erat. ‡ arg. extra de iure pat. cura pastoralis. j. e. qõ. vij. decimas. arg. contra extra de elec. auditis.

¶ Bonis. Supra. j. q. ij. clericos. et ca. pastor eccle. et ca. sacerdos.

¶ Parentum. Videtur loqui de illis clericis q̃ eccle non seruiunt. ℣. x. q. iij. cauendum. ℣. xij. q. j. illi aũt. j. xxxj. q. j. quomodo.

De capellis. ¶ Hec q̃stio diuidit in duas partes. In prima ꝓbat per ca. seq. q̃ si monachi habent ecclias pleno iure, possunt i eis capellanos instituere et destituere. Scõ à ibi: hac authoritate. Jo. de fan.

¶ Talmo. Hic intitulatur scõa questio, qua queritur an capelle que cõceduntur monachis ab epis sint permonachos instituẽde. Et respõdetur, si pleno iure sciz̃ utrum ad rẽpotalia et spũalia capelle ptinẽt ad monachos, per ipsos sunt instituende: vt j. ca. visis. Si vero ad ipsos pleno iure non pertinent, sed tãtum quãtum ad tempotalia, per epos sunt instituende: ita tamẽ vt monachis respondeant in temporalibus, epo vero in spiritualibus: vt j. eo. sane. De hoc plenius notatur in summa huius questionis.

in dñium illoꝝ et vsum transferre: nec tam in pauperibus paupertatẽ q̃ religionem attendere. Q̃ aũt b̃titudo tua quesiuit vtrũ vsus decimarũ t oblationũ secularibus puenire possit, nouit vestra sanctitas omnino non licere: ꝓtestatibus hoc diuinis authoritatibus paternorũ canonũ. quãobrem si aliq̃n fuerint ab his male detenta que diuini iuris esse noscũtur, et in vsum transierint monachorũ et seruorũ dei, epo tamẽ loci illius prebente consensum: constabunt eis omnia perpetua firmitate et stabilitate subnixa.

¶ Clericos autẽ illos contingit ecclesie stipendijs sustentari, quib̃ parẽtum t amicorum nulla suffragãtur stipendia. Qui autẽ bonis parentum et opib̃ sustentari possunt: si q̃s pauperum est accipiunt, sacrilegium profecto incurrũt et committũt: et per abusionem talium, iudicium sibi manducant et bibunt.

De predijs autẽ que a colonis eoꝝ coluntur, sic definitũ est in Waguntiensi concilio. Questi sunt preterea ꝛc.

¶ Questio. ij.

De capellis vero que ab eis possidentur q̃ per eorum institutionem a sacerdotibus sint gubernãde, Joannes papa probat scribẽs Isaac Syracusano episcopo.

¶ Ꝑbri monasterioꝝ ecclesijs per abbates instituãtur.

Visis literis charitatis vestre, ꝺbus satis perpenditur quanto studio huic sancte sedi reuerentiam exhibetis: non modice gauisi sumus. Hũc itaq; super ea que habetur ex̃ de dona. pastoralis. Si vero patronus concessit capellam domui religiose, non pluris iuris habet acceptor q̃ dator. arg. ℣. ea. qõ. j. si quis laicus. extra de dona. inter vi. et vxo. nuper. ff. de reg. iur. nemo pl⁹. nisi hoc factũ sit de consensu diocesani epi: in quo casu cedit in dominium religiosorũ. extra de iure patro. qõ autem. extra de dona. pastoralis. Que autẽ dicta sunt intelligas de monasteriis exẽptis. in exẽptis em̃ et eorum capellis quod principi placet legis habet vigorẽ. Et nota q̃ Joan. fa. dixit q̃ si ecclesia nondum est consecrata, tantam in ea habet patronus potestatem q̃ preter epi licẽtiam potest religioso loco concedere non solum ius patronatus, sed etiam ipsam ecclesiã. arg. j. ea. q. vlt. nemini. sed hec opinio corrigenda est, cũ religioso locus iam sit: maxime propter solennitates que ibi fiunt ab epo. de consec. dist. j. nemo. Et q̃ religiosus sit, habes extra de relig. domi. ad hec. vnde iam in epi potestate cõsistit: cum lapis benedictus ibi iam sit positus. j. ea. q. vij. omnes. nam nec a laico potest aliquis institui. j. ea. q. vlt. si plures. multo minus supponi potest loco religioso per laicum: cum institutio sit temporalis: suppositio vero perpetua. Item est cõtra eum. x. q. j. nonerint. vbi dicitur q̃ postq̃ deo dederit, q̃ nihil habet iuris in re illa patronus. Jo.

Wonta chi di ha ben in capellis.

‡ Intelligit j. cui⁹ fundata gi, q̃ epo seruat cura animaꝝ vt sacerdos ibi istituẽdus cum ab eo recipiat animaꝝ et hoc casu cõ vt sessã fonte nõ sine causa. Jo. hoc remouit, ar.

Ysis literis. ¶ Talmo. Beneuentanus hic casum sic ponit, et bene. Quidam episcopus pleno iure quo ad spũalia et rẽpotalia monachis dedit quasdam

capellas: postea instigante diabolo humani generis inimico, inter monachos et clericos est orta seditio, propter inuestituras illarum ecclesiarum: et ad suggestionem clericorum episcopi nitebatur inuestituras reuocare. Propter hanc ergo altercationem Isaac Syracusanus episcopus statuit papam Jo. vtrum precarie capelle in choro debeam, ubernari per presbyteros a monachis inuestitos. et respondet q sic. et hoc probatur quatuor rationibus: quarum prima est: quia diuine legis et secularis precipitur vt cuius possessio est ei fiat institutio. Secunda est: quia sicut charitas episcopotum fuit facilis in dando quod maius est, sic possessiones: sic et facilior erit in concedendo quod minus est, scilicet inuestituras. Tertia est, quia sua iura vel tributa monasterio non redderent si inuestitura per alterum daretur. Quarta est: quia episcopi priuantur mercede quam fuerat consecuturus: ex quo facta charitate vult reuocare quod dederat: monachi tñ si ea q sunt episcopotum, vsurpare presumpserint episcopotum felici mucrone punitur. Institui. i. regi. Instituantur. i. regant et gubernentur. Uel potest dici q Isaac querebat (vt dicit) vtrum capelle rales debeāt institui per monachos.

cōsuluistis, vt charissimo fratri benigne discretū cōsilium damus. delegauit [a] em̄ nobis pia mānuetudo vestra vtrum ecclesie p quiete [b] monachorū a sanctis catholicis epīs eis tradite, per sacerdotes ab eis ordiatos et inuestitos debeāt institui: addidit quoq; fraternitas tua, litē et seditionē inter clericos monachosq; ex hac causa nō modicā esse ortā: qđ instigatione versutie hostis nemo fieri ambigat. hȝ em̄ mille nocendi modos, nec ignoramus astutiā ei⁹. conatur nāq; a principio ruine sue vnitatez ecclesie rescindere, charitatez vulnerare, sanctoꝝ operū dulcedinē inuidie felle inficere, et omnib⁹ modis humanū gen⁹ euertere et perturbare. dolet em̄ satis et erubescit: charitatē quā in celo nequiuit habere, hoīes ȳstātes [c] ex lutea materia tenere in terra. vnde oportet (quātū fragilitati nostre cōcedit) vt omnes aditus nocendi eius versutie muniamus: ne mors ingrediatur per portas nras. Cōsilio itaq; multorum fratrum diligēter exquisito decernimus: vt ammodo ecclie monachis tradite [e] per suos [f] sacerdotes instituātur. Diuine enim leges habēt et seculares, et cui⁹ est possessio [g], eius fiat institutio [h]: et si in dando quod maius est [i], facilis fuit charitas: sit facilior in cōcedendo quod minus est sancta largitas. maius enim fuit possessionem dare, ḡ sit inuestituram cōcedere [k]. Quomodo possessoris iura cognoscentur: et suarum rerum sibi tributa reddentur vbi qđ suū est, per alterum datur, et cum voluerit, aufertur? Humani moris [l] est illum vereri, cuius iudicio [m] et voluntate nunc eligitur, nunc deprimitur. Unde fit vt in partem episcopi ad seruiendum sacerdos proclivior fiat: et sic episcopus quod sancte et religiose dederat, q̄dā simulata authoritate ad se trahat [n], sic itaq; priuat mercede quā consecutus fuerat, tum quia ficta charitate aufert quod dederat: tum quia prauorum sacerdotum discordias et scissuras amantium verbis nimis fact⁹ credulus [o], et quod prius fucate molie batur lucrari, post detecta beret ex priuilegio siquo: vt J. in fi. c. Sed numqd episcopus ita posset eximere ecclesiā aliquā q̄ nihil reti neat in ea? Dico q̄ nō, quia episcopus nō posset aliam iudicē facere ordinariū in dioceſi sua: nec ita plene posset episcopus remittere ius episcopale: vt hic in fine. quia sic posset a se eximere iurisdictionem epīscopalem, nā quantūcūq; generaliter episcop⁹ eximat aliquā ecclesiā, semper retinet correctionez et visitationem, procurationem, et cathedraticū: vt extra de censi. cū venerabilis, et de bona. pastoralie. nec etiā in preiudiciuz archidiaconi pōt episcopus aliqua iura remittere ecclesie: vt extra de excess. prela. ca. j. et. ij. Si obiecis id quod est extra de reli. do. constitut⁹ vbi dicitur q̄ episcopus possit plene eximere aliquā ecclesiaz, dicas q̄ illa exemptio fuit confirmata a papa: sicut patron⁹ quantūcūq; generaliter remittat ius patronatus, tamē quedam iura retinet i liberto. C. de bo. li. i. fi.

[1] Licet epīs cōcedare stituraz: nō ti correctionē. ar. ff. ō ser. vt. pte. l. si dom⁹. fm Z.

a ¶ Delegauit. i. insinuauit. Ut dic meli⁹. i. questuit.
b ¶ Pto ḡete. a cur. tēporalib⁹: vt. ē. e. q. j. de pscriptiō.
c ¶ Constātes. j. de pe. dist. ij. pncipiū. ℣. si ℣o. j. xxvij. q. ij. ℣. ex his oib⁹. ℣. Sz dic q̄ nō potuit habere charitatē perseuerātē: ar. extra de ℣b. sig. nā et ego.
d ¶ Per portas. i. per sensus corporeos, quib⁹ media tibus peccatum transit ad nos.
e ¶ Tradite. pleno iure. Idē intelligūt q̄dā vbi epūs simpliciter ꝛcedit: arg. ff. de ser. si cui. et. ff. de vsu et habi. si ita. Sz cōtra ex de do. pastoralis. et. j. q. j. sunt nonnulli. cū autē monasterio priuilegiato cum capellis suis habit⁹ et habēdis ꝛcedit epūs ecclesiā, etiam plenissimo iure ēm plerosq; peruenit ad monasteriū, etiā quo ad correctionē excessuum. sed tamē abbas ille non deponet aliquem nec suspendet in perpetuum, nisi hoc ha-

h ¶ Institutio. i. ordinatio. nam cuius est res sua cōmittenda. C. de iude. i. nemo.
i ¶ Qđ maius est. arg. q̄ cui conceditur maius et minus: vt. xij. quest. j. precipimus. et extra de deci. ex parte. Item cui prohibetur maius et minus: vt. xiij. quest. v. pensale. et. xiiij. distinct. nulli. et. ℣. ea. q. j. et temporis. et ca. post ḡ. ff. de adulte. nec in ea maius enim est dare id ad qđ quis non tenetur, ḡ permittere vti datis: ad quod quilibet tenetur.
k ¶ Cōcedere. i. permittere concessa vti.
l ¶ Moris. ar. ex eo q̄ aliquid solet fieri: vt. xxviij. di. de Syracusane.
m ¶ Judicio. ℣. viij. q. ij. c. j.
n ¶ Ad se trahat. ℣. j. q. iij. questū. ℣. xij. q. ij. sacroꝝ. sic. C. de dona. si quis argentū. ℣. vlt.
o ¶ Credulus. arg. q̄ imputat alicui q̄ nimis est credulus. xj. q. iij. nō solū. lxxxvj. dist. si q̄d. et. xxiij. q. iij. ḡ magnum, arg. cōtra. xij. q. iij. innocens.

a ¶ Fraude. Immo donator cauere debet donatori de dolo: ne res donata benigne, fraudis consilio reuocetur. ff. de edil. edic. l. ad res.

¶ Hac authoritate. ¶ Hec est sc̃s a pars. q. in qua dicit quod in .H. ecce vrbanus, qui sequit, continet: z probatur per ca. seq. 30. de fan.

¶ Cessus. Dictus est supra in precedenti ca. q̃ inuestitura suarũ capellaruz pertinet ad monachos. Nunc Grat. vult probare contrarium: sz q̃ capelle mõachoruz per epos sunt instituende.

Sane q. ¶ Cessus. Quidaz monachi vsurpabãt: inuestituras ecclesiarũ que ad eos pleno iure nõ pertinebãt: z ideo quidã episcopi de hoc conquesti fuerũt pape vrbano, quare vrban⁹ statuit vt ecclesie monachorum que ad eos pleno iure nõ spectant, cũ abbatũ cõsensu per episcopos instituant: ij. pos. Sz ecr sed instituti, abbace mõachꝰ de temporalibus respondeant: dificat epis vero respondeãt de cura aiarum suarũ sor. rũ. et de eadẽ materia loq̃t seq. ca. dotat, d ¶ Epoz. 3. e. q. dotat j. peruenit.

tñ ad a: c ¶ Tẽporalibꝰ, lio. ha: si queras in q̃ sadebit cerdos teneat rñne monastemonachis de temporalibus, diriũ prã: co in hoc q̃ si eccle tẽ ibi q̃ ste monachorũ nõ ad oia sit aliquis census tpalia: impositus, eũ posnõ hu, sunt monachi ipoj. q. p: nere. sed si est imri. i. fu. positꝰ ab antiquo zi ibi ipsi eũ nõ possunt q̃ sic. et augere: vt extra ȝ rõẽ: q. censi. prohibemꝰ, d: dũ tle: Item nõ solũ moii eccle nachi sacerdos recõferr: spondebit in repodat: er ralibus, ꝛ sed enã monaepo si ecclesia illa sterio: ab antiquo presbm eũ: tit censum epo: vt dr arc. j. qõ. ij. quelitum.

fraudeª conatur quadã vsurpatione ex toto auferre: quorũ aduertentes calliditates, z hostis versuti suasiones, monachis denceps oino licẽtiaz damus suarũ ecclesiarũ inuestitores fieri: ita tamẽ, vt iudicio synodi si cõtra sacerdotũ agere psumpserint, mulctent et felici mucrone epi sacerdotum piacula resecentur.

Hac authoritate monachis conceditur inuestitura suarũ ecclesiarum. sed videtur contraire Urbanꝰ papa. ij. dicẽs.

¶ Palea.

Admonemus atq̃ precipimꝰ vt decimas oino dare deo non negligant, quas ipse deus dare cõstituit quia timendũ est, qui deo suũ debitum subtrahit, ne ei auferat necessaria.

Item Nicolaus papa.

¶ De eodem. Palea.

Precipimꝰ vt et decime et primitie seu quecũq̃ oblationes viuoꝝ z mortuoꝝ ecclesijs dei fideliꝫ reddant a laicis: z vt in dispositiõe epoꝝ sint ꝑm canones distribuẽde. q̃s q̃ tenuerit, a sancta cõmunione priuet aut separet.

Item Leo papa.

¶ De eodem. Palea.

Vllus decimas ad aliũ pertinentes accipiat.

Item Ambrosius.

Am q̃ deo nõ vult reddere decimas quas tenuit: z hoi nõ studet reddere qõ iniuste abstulit: non timet adhuc deũ, z ignorat q̃ sit ꝺa penitẽtia, ꝺaq̃ ꝓfessio. iste talis nõ põt verã facere eleemosynã. Item Urbanus.

¶ Abbates absq̃ epi consilio in parochialibꝰ ecclesijs presbyteros non ordinent.

Sane q. monachoruz q̃dã epis ius suũ auferre cõtẽdũt, statuimꝰ ne in parochialibus ecclesijs quas tenẽt, absq̃ epoꝝ consilio presbyteros collocẽt: sz epi parochie curã cũ abbatis consensu sacerdoti committant: vt eiusmodi sacerdotes de populi q̃dẽ cura epis rationẽ reddãt: abbati vero ꝓ rebꝰ temporalibusᶜ ad monasteriũ pertinẽtibꝰ debitã subiectionem exhibeant: z sic sua cuiq̃ᵃ iura seruent. Idẽ: In parochialibus ecclesijs presbyteri per episcopos instituãtur, qui eis respõdeant de animarũ cura, z his que ad epm pertinent.

Item ex concilio apud Fauentiam habito.

¶ Quotũcũq̃ monachoꝝ ecclesie epoꝝ subdãt regimini.

Statuendum nobis est quatenꝰ ecclesie quorũcunq̃ monachoꝝ in singulis parochijs site, eporum (vt decet) diuinitus subdantur regimini[e] eisq̃ debita obsequia[f] exhibeãt. ¶ Ecce Urbanus papa prohibet inuestituraᵍ parochialiũ ecclesiarum per monachos fieri: quas Joannes papa eis ꝺcessit. Sed illudʰ Joannis pape intelligendum est de illis capellis q̃ cum omni iure suo ab epis monachis concedũtur. Illud autẽ vrbani intelligit de illis q̃s abbates in propꝛijs predijs edificantᵇ, in villis vel i castellis suis.

¶ Nuncⁱ. v. Ales z si ius territorii habeant, tamen potestatẽ gu

byteros non ordinent.

Sane q. monachoruz q̃dã epis ius suũ auferre cõtẽdũt, statuimꝰ ne in parochialibus ecclesijs quas tenẽt, absq̃ epoꝝ consilio presbyteros collocẽt: sz epi parochie curã cũ abbatis consensu sacerdoti committant: vt eiusmodi sacerdotes de populi q̃dẽ cura epis rationẽ reddãt: abbati vero ꝓ rebꝰ temporalibusᶜ ad monasteriũ pertinẽtibꝰ debitã subiectionem exhibeant: z sic sua cuiq̃ᵃ iura seruent. Idẽ: In parochialibus ecclesijs presbyteri per episcopos instituãtur, qui eis respõdeant de animarũ cura, z his que ad epm pertinent.

Item ex concilio apud Fauentiam habito.

¶ Quotũcũq̃ monachoꝝ ecclesie epoꝝ subdãt regimini.

Statuendum nobis est quatenꝰ ecclesie quorũcunq̃ monachoꝝ in singulis parochijs site, eporum (vt decet) diuinitus subdantur regimini[e] eisq̃ debita obsequia[f] exhibeãt. ¶ Ecce Urbanus papa prohibet inuestituraᵍ parochialiũ ecclesiarum per monachos fieri: quas Joannes papa eis ꝺcessit. Sed illudʰ Joannis pape intelligendum est de illis capellis q̃ cum omni iure suo ab epis monachis conceduntur. Illud autẽ vrbani intelligit de illis q̃s abbates in propꝛijs predijs edificantᵇ, in villis vel i castellis suis.

¶ Nuncⁱ. v. Ales z si ius territorii habeant, tamen potestatẽ gu

Tamẽ dñi. e ¶ Regimini. Abbates enim corrigũtur ab episcopis: vt. j. xvij. q. j. abbates.

f ¶ Obsequia. ſic. j. q. iij. quesitum. et xviij. q. ij. ca. vlt. z pe. Joan.

f ¶ Obsequia. i. vt in cathedratico et synodatico, et i anno cẽsu nõ qua solita sunt ꝓstare, vel sic̃ alis seruitijs consueuerunt eis exhibere: vt in cõcor. hic alle. fm ꝺu.

¶ Ecce vrbanus.

¶ Cessꝰ Solvit nũc Gratianus ꝓpriam cõtra rietatem, dicẽs q̃ illud ca. visio, intelligit de illis capellis monachoꝝ que pleno iure tẽporali sez et spirituali sunt eis ꝺcesse. Capitula vero cõtraria loquũtur de illis in quibꝰ abbates habẽt tẽporalia tantum.

g ¶ Sed illud. supra. e. visio.

h ¶ Edificant. z ita pinguiꝰ ius habẽt monachi in ecclesijs fundatis in solo suo, q̃s laici in ecclesijs fundatis in suo.

¶ Ales. ¶ Cessus. Hic intitulatur. v. qõ qua queritur an abbates ecclias in suo territorio edifica-

tas iure territorij sibi valeant vendicare? Et respondetur q̄ non quo ad spiritualia: vt J.e. possessio. Idem est intelligēdum de episcopo q̄ in aliena diocesi ecclesiam edificat, sed in fundo suo.

a ¶ De episcopo. Sz qui edificat ecclesias in alienis diocesib⁹ /et i proprijs p̄dijs. Et dā continuat hec materia cū precedenti: ideo tractat hic questio quita. Sz quare nō ita fecit magister i themate? quia forte non ita cōperenter posset poni thēa. No. ergo q̄ si epūs fundat ecclesiā in suo ꝓprio solo. i. in patrimoniali loco, et in alterius diocesi nō habet ibi potestatez nec quo ad tēporalia, nec quo ad spiritualia. Si vero in solo ecclesie cui preest ret in alteri⁹ diocesi, habet potestatez ibi quo ad tēporalia, nō autem quo ad spiritualia: sicut q̄ monachi: licet quidam hoc negēt/dicentes ēpm vel clericos non habere nisi iuspatronat⁹ in ecclesia quā fūdant in predio ꝓprie ecclie: z i alienā diocesi. Si ergo legatur hoc ca. de eccl'a fundata in proprio predio: verbū illud circa finem: scilz ois gubernatio: intelligit quo ad tēporalia et spūalia. Si vo de ecclesia fundata in fundo ecclesie, et in alio ep̄atu: dic omnis gubernatio quo ad spūalia tm. nam qua ratione concederetur hoc monachis in predijs monasteriū, ea ratione et episcopis et clericis in predijs ecclesie sue, et hoc modo intelligitur extra de iurepa. significasti.

Epūs ad iurisdictionē ecclesiā quam fundauit.

Sicut epor. ¶ Episcopus Bononien. villā habebat in diocesi Mutinen. in qua ecclesiam volebat edificare: querebatur vtrū dedicatio illius ecclesie et alia iura ad ip̄m debeant spectare? Et respondet q̄ non: sed hoc de gratia sibi tanq̄ patrono reservatur vt possit ibidem clericos ynducunq̄ voluerit representare. Jnuestitura autē et dedicatio et oia iura spūalia ad ēpm pertinebunt in cuius diocesi est ecclesia illa. Territorij. i. diocesis episcopalis, vel iurisdictio: et ita sumas semper in hoc ca.

b ¶ Territorio. Id est diocesi. Q̄nq̄ accipitur p ipsa terra et possessione et proprietate: vt. ff. ptori. ff. j. et J. q. iij. licet. Quid autem sit territorium /habes. ff. de verbor. signi. pupillus. ff. territorium. Territorium enim est vniuersitas agrorum intra fines cuiusq̄ ciuitatis: vt ibi dicitur.

Territorium q̄d sit.

c ¶ Desiderat. Et dicit v. q̄ priuilegiū est ēpi vt vndecūq̄ velit, possit clericū presentare: cōtra illud. lxxij. dist. hortamur. Dic tamen non dicitur hoc.

d ¶ Clericos. Arg. q̄ plures potest presentare patronus ad vnā ecclesiam. arg. lxiij. dist. ca. de principali.

e ¶ Ordinet. i. instituat. Si autez sunt ordinati: quid iuris sit, sequitur in litera.

ad episcopum pertinēt cuius conuentus esse constiterit.

Possessio[f] territorij cōuentum[g] non admittit: ideoq̄ nouę basilice que condite fuerint, ad eum ꝓculdubio pertinebunt[h] episcopum cuius conuentus esse constiterit.

Idem Grego.

¶ Edificatori epō in diocesi alterius ecclesiam cōsecrare non licet.

Lator p̄sentium[i] Ioannes frater et coepiscopus noster iudicauit nobis q̄ Eruperātius episcopus ausu temerario in diocesi ipsius oratorium cōstruxit: ipsumq̄ sine precepti authoritate contra morem p̄sumpserit dedicare[k]: missasq̄ illic celebrare non metuit. quam rem cum summa celeritate ac districtione conuenit emendare[l]: nec vlterius tale aliquid attentare permittas.

e ¶ Ordinet. etiā sine examinatiōe: quia sufficit testimonium episcopi presentantis. vij. q. j. epūs de loco. sicet in monacho abbatis. ē. eo. q. j. monachi. si tamē sit de suo episcopatu cui testimoniū fert. Jo.

Possessio territorij. ¶ Casus. Statuitur in hoc ca. per cōciliū Toleta. q̄ si quis epūs habet villam in epatu alterius in qua ecclesiā de nouo edificauerit licet popul⁹ illius loci illuc ad officiū vadat, propter hoc nec populum nec ecclesiam quo ad spiritualia edificator episcop⁹ sibi poterit vēdicare, quia ꝓprietas territorij non admittit populum a iurisdictione episcopi in cuius diocesi est ecclesia. Tunc tamē casum v. sic breuiter ponit. Episcopus Bononien. edificauit ecclesiam in episcopatu Mutinen. populus illius loci illuc ad officium vadit. epūs Bononien. vult sibi vendicare populum illum. Dicitur q̄ non potest.

f ¶ Possessio. id est predij proprietas. arg. ff. de ꝛbo. signi. interdum.

g ¶ Conuentum. i. populum vel iurisdictionem: z ita populus facit conuentum.

h ¶ Pertinebunt. J. eo. q. vij. omnes.

Lator presentium. ¶ Casus. Eruperantius epūs temere construxit oratorium in episcopatu Joā. episcopi: et ipsum cum misse celebratione dedicauit: super quo cū Joannes episcopus cōquereretur, precepit Gregorius quidam vt faceret illum pleniter emendare, nec vlterius quid tale fieri permittat. Sub. sed erit

i ¶ Lator presentium J. de consecr. dist. j. ꝓcepta. ē. vij. trāseū. q. j. epūs in diocesi. duz ad

k ¶ Dedicare. Sed nunquid fecit locum religiosum interdi dedicādo ecclesiā sine cōsensu ꝓprij ēpi? Videt q̄ non. cū, qđ argu. instit. de re. diui. ¶. sacre. de consecr. distin. j. nemo. vi aut Credo tñ contrarium: vt. vij. q. j. epūs in diocesi. elā: vt

l ¶ Emēdare. nō dicit qualiter. Sed nūquid destrui ff. de no facier ecclesiā? Non. arg. xvij. q. iij. ¶. sti. xiij. q. vj. com⁹ ui operimus. ē. vij. q. j. epūs in diocesi. arg. contra. ex de no. nū. l. j. ope. nun. cū ex iniūcto. Dico q̄ si denūciatio p̄cessit, destrui debet illud qđ factū est: alr nō: vt in ca. predicto. ¶ de sen.

¶ Qđ de iure ¶ Casus Dictum est.3.in trib⁹.pxi.ca. q ecclia edificata fuisse debet epo in cuius dioces est edificata: nūc ꝙ dicit Gra. hoc esse intelligendum quo ad spiritualia tm: & ideo siue abbas siue epc in suo castello vel villa ecclesiā edificauerit, non poterit eā subtrahere epo in cuius dioces est. vñ sacerdotes iuxta Urbanum & Nicolaum nō poterunt ibi ordinari & iuestiri, nisi per epm cuius est dioces cū consensu tm edificatoris.

a ¶ Qđ de iure. Respicit ca. possessio. 3. eo.

Quod autez, q ¶ Casus. Hec ōstio diuidit in de cē partes: in quarū prima probat p quatuor auctori. q̄ p̄scriptio tricēnalis currit aduersus ecclias, qđ hodie correctuz est. 3. eo. quas actiones. Secūda ibi: Ecce his. tertia ibi: posset etiam aliter.

Quarta ibi: Itē si de rebus. Quinta ibi: Item ea que. Sexta ibi: pro qua. Septima ibi: Tollitur. Octaua, ibi: p̄scriptionum. Nona ibi: De p̄scriptionibus, Decima ibi: Sed sola. Joan. de fan.

¶ Casus Hic mirulatur. itē. q. qua queritur an oīa iura ecclīastica tpis p̄scriptione tollantur? Et rñ. q̄ sic quadragenaria: vt. 3. eo. quas actiones. nisi in his que sunt in limite, vel limiti coherent: vt. 3. eo. memoratos. antiquitus tm currebat p̄scriptio tricennalis: vt. 3. eo. ca. j. ij. iij. & iiij. que capitula sunt abrogata.

b ¶ Qđ aūt p̄scriptione. hic describitur. itē. q. an oīa iura p̄scriptione tollātur. Ad euidētiam ꝙ dicendū videndū est prius de vsucapionib⁹, post de p̄scriptione. Udēdū ergo qđ sit vsucapio: et qđ in ea exigatur: et que res possit vsucapi. Usucapio est acquisitio dominij per continuam possessionem temporis lege definiti. Arg. ff. de vsucap. l. iij. Exigūtur aut̄ in ea quinq; bona fides ab vtraq; parte. arg. ff. pro emp. l. ij. §. si eam. C. de p̄scriptio. long. tēp. autent. male fidei possessor. Item iustus titulus / et continua possessio, et ꝙ res sit inobilis, et ꝙ non sit vitiosa. & qđ dixi ab vtraq; parte, verū est quo ad initium cōtractus, non quo ad contractuz medū tpis. 3. eod. §. potest. sm canones tm exigitur bona fides cōtinua. eē de p̄scrip. vigilanti. et ca. vlti. Titulus autem est iusta causa possidendi qđ nostrum non est: et exigitur titulus: vt. C. de vsucap. pro empt. l. vlt. et eē de p̄scrip. si diligēti. qñq; tm vsucapio procedit sine titulo iusto errore intercueniente. C. de vsucap. pro do. l. j. pro empt. quod vulgo. ff. pro legato. l. iij. et vlti. Juris tamen error non prodest in vsucapionibus. ff. de iur. et fac. ignō. l. iuris. ff. de vsucap. nunq̄. j. rñ. Exigitur etiā cōtinua possessio. hoc planū est. Et ꝙ res sit mobilis: qz in immobilibus non habet locum vsucapio. Que aūt res vitiosa dicatur / habes instit. de vsucap. §. j. et. ij. ff. de acquirere. do. bone fidei. Item vsucapio nō interrumpitur lite contestata. ff. de rei vendi. si qs post acceptū. & ff. pro emp. l. ij. §. rem alienā. Argu. C. de anna. excep. vt perfectius. 3. eo. §. tollitur. Illi tm quatuor casus sunt speciales. vnde vsus. Non vsucapies nisi sint tibi talia quinq;. Recta fides: iustus titulus: res non vitiosa. Qz res tradat possessio cōtinuet.

Usucapio qđ sit, & qt ea exigant.

Quod de iure[a] ordinādi nō possidendi intelligendū est.

His authoritatib⁹ facile pēdi pōt ꝙ siue abbates siue epi in suis castellis vel villis ecclias edificauerint: nō ideo epo in cuius dioces fuerint, cōuētus adimit: et ideo sacerdotes iuxta illud Urbani et Nicolai in eis non nisi epos cū consensu tm & electione edificantium ordinari possunt.

¶ Questio. iij.

Quod aūt p̄scriptiō[b] tēporis olim iura[c] tollātur, ꝓbat authoritate Calce-

donensis concilij, et Gelasij pape, & Toletani cōciliꝫ. Prima hec est.

¶ Rusticane parochie apud epos qui eas possident. xxx. annis sine violentia, permaneant immobiles.

Per singulas ecclesias parochias rusticanas permanere immobiles apud eos qui eas tenent episcopos decernim⁹: et maxime[e] si eas sine violentia per. xxx. annos gubernauerunt. Si vero intra. xxx.[c] annos facta fuerit de his dubitatio[f]: liceat eis qui se detrerint lesos, propterea mouere apud synodū p̄uincie certamen.

p̄scri. ꝙ dicit contra ꝓtes spaꝫ tio. x. annorū, con- nec ē tra absentes spa- p eccle tio. xx. annoꝝ com sia. ar. plet. C. de p̄scri. j. e. plā x. vel. xx. an. l. vlti. cuit:

nec currit nisi cum bona fide. Alia est longiss̄mi tp̄is. l. ibi de xxx. vel. xl. an. in qua fm leges non exigitur bona fides hoc in vel titul⁹. C. de anna. excep. l. j. Sēm canones hec nō glo. ar, p̄dit nisi qs bonā fidē habuit. eē de p̄scrip. vigilan- ꝙ cē, ti. et in cōti. Inno. qñ omne. & xxxiij. q. ij. si virgo. nec etiā illa que est. xxx. an. currit cōtra ecclīā, sed rñ. xl. j. eo. quas actiones. Itē fm canones titulus requiritur in lōgissima p̄scriptione: vt eē de p̄script. si diligēti. Jo. qđ T. negat nisi rōne ꝓsumptionis. B. qñq; tamen minus iust⁹ titul⁹ parit cām ꝓscribēti: vt eē de empt. et ven. quenit. & eē de iur. pat. cura. Interrūpitur autem p̄scri naturaliter & ciuiliter. Si naturaliter interrumpitur, ꝓ do ,p̄dest olbus ius habētib⁹ in re. ff. de vsuca. l. naturali: p̄ riter ter. Si ciuiliter, p̄dest interrūpēti tm, et ei⁹ heredi: vt rūpit. eē de diuer. et tēp. p̄scri. inter quatuor. Est aūt effectus eius vt acq̄rat tm exceptio fm Jo. nō dñium nisi vile: p̄scri vt. 3. eo. q̄cūq; fm B. et alios etiā directū dñium acqui- ptionis ritur: vt est expressum. C. de bo. ma. aut. nisi. et. 3. eo. in- effect⁹, ter memoratos. ibi: sit eternum dominium.

c ¶ Jura. Hoc nō est verū: qz nec oia iura nec a q̄cūq; p̄scribi possunt. ꝙ nō omnia, habes. 3. eo. licet. et. C. de p̄scrip. xxx. an. cōperit. ꝙ non a q̄cūq;, eē de p̄scrip, cum ex officij. et ca. causam. Jo.

Per singulas. ¶ Casus Quidā epi tenuerūt paro chias aliorū epōrū per. xxx. annos quiete et sine violētia: ōsitū est in Tolet. conci. vtrū sint tuti. Et rñd. ꝙ sic. si vero intra. xxx. an. ōstio sup hoc fuerit mota, liceat sup his parochijs mouere certamen vel litigium.

d ¶ Maxime. i. tm. sic. xj. q. iij. si dās epūs, nā violentus detentor non p̄scribit. eē de p̄scrip. ca. vlt.

e ¶ xxx. hodie non statur huic numero, eē de p̄scrip. de quarta. 3. eo. quas actiones.

f ¶ Dubitatio. per lit. ꝓtest. si em̄ res efficitur dubia arg. eē de offi. dele. relatū. C. quibus ad lib. pcla. l. iij. vel per libellum oblatum principi secuta conuentione:

vt.C.de prescrip.xxx.an.l.iij. vel per synodale ꝓclamationem.et de prescrip.sciõz.nam simplex denunciatio habet ꝙ lit.cõtest. vt et vt lit.test.qñ. in fi.& dico q̃ ex quo semel facta est lit.test.post ſm canones nõ currit ꝓscriptio:q; ꝓsumit possidẽs tã hñe malã fidẽ:& de iure suo tam ritubare.

C.de aqr.pos. nemo. vſ nõ ꝓscribit vſq; ad mille annos: vt extra de ꝓscp.qñ. ſz leges ꝙ nõ curãt de mala fide dicũt.xl.annos exigendos.

vt.C. de an. except. l.j.C.de anna.except. l.j.Joan.

Questum. ¶ Casꝰ. Hoc cap.diuidit in duas partes. In prima vic epi habẽt prãtẽ regẽdi eccle sie facultates: ita vt de duab9 ptib9 quidẽãt clericis & pauperib9, reliqs vo duas ptes pro se & captiuis & peregrinis. In scã parte dr q epi iure sibi vendicent possessiones vel parochias ꝙ. xxx.an. pacifice posse defi: qi sic placuit legibus imperatoꝝ. Scõa ibi: Illis er.

Item Gelasius.

¶ Triginta annis ab episcopis possesse, immobiles pmaneant dioceses.

Questum nostroꝝ authoritas emanauit vt facultates eccle episcopi ad regendum[a] habeãt potestatem: ita tamen vt viduarum & pupillorum atq; pauperum necnon et clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc eis etiã statuimus dari quod hactenus decretum est[b]: reliquum sibi episcopi vendicẽt: vt (sicut antea diximus) peregrinorum atq; captiuorum largitores esse possint.

Item Gelasi9. iij. Illud etiaz annecti placuit, vt si (quod absit) facultates[c] ecclesie necnõ dioceses ab aliq̃b9 possidẽtur epis, iure sibi vẽdicent qõ tri-

ennalis lex concludit: qz & filiorum nostroꝝ principũ ita emanauit authoritas.

Item ex concilio Toletano quarto.

¶ Territorij possessio cõuentum non adimit.

Sicut dioceſim[d] alienã tricẽnalis possessio tollit, ita territorij possessio conuentum[e] non adimit[f].

Item ex eodem.

¶ Tricẽnalis possessio intra vnã prouinciã seruari debet.

Quicunq; episcopus alterí epi dioceſim per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit: cũis ſm ius legis[g] eius non videatur esse dioceſis, admittendus tamen est contra eum actio reposcendi. Sed hoc intra vnam prouinciam[h]: exprescriptio, ne dominia rerum semper sint in incerto. ff. de vſucap.l.j. Uel dic ſm ius legis ciuilis. et hoc ſm opinionem dicentium (prescriptionẽ dñium nõ acquiri, sed tñ exceptione. sed contra eos est.j.e. clerici. in fine. C. de do.ma.auc.nisi. et res prescriptiõe epis mutãt dominiũ. ff. 6 vſuca. eum qui edes. ſſi. eo. in vniuersitas. ¶ prouinciaz. Id est dioceſim, quãdoq; enim p: uincia sumitur p dioceſi: vt.l. distic. studeat, quãdoq; ecõuerso: vt.ix.q. j. epi. Quidam tamen in loco isto dixerũt q̃ intra aliã prouinciã nõ posset prescribi: ſz intra aliã dioceſim possit. Quid autẽ prescribi possit in di dioceſi alteri9, va potest rie a vargs est no alteri9 tatum. et celebris dioceſi, fuit hec sententia q̃ quicq̃d est intra termios alterius dioceſis, prescribi potest: dummodo nõ sit in limite vel cõiunctum limiti: vt ex de parochijs fiũ eo. non tñ quo ad epalem iurisdictionem, sed tãtũ quo ad proprietatem, vt dicunt: et hoc dum constat de limitibus. Sed ſi de limitibus non cõstat: tunc quo ad proprietatẽ et quo ad episcopalia iura res alterius epi prescribitur: vt.j.e. licet. extra de decl. cũ sint homines. Sed illis vehemẽter obstat extra de ꝓscrip. ad aures. et ca. auditis. & ca. cum ex officij. et de relig. do. cap. j. in quibus non solum res, sed iura epalia prescribuntur. Sic̃ hic distingui potest inter iura parochialia et iura epalia: vt iura parochialia possint prescribi siue dioceses sint limitate, siue nõ: vt ius decimarũ, vt baptismata, oblationes & ꝓcurationes: dũmõ res ille nõ sint cõiuncte limiti: sed iura epalia non: vt consecratio: immo vlterius ꝓcedi põt q̃ sic̃ iura epalia que consistunt in lege iurisdictiõis epalis, prescribi possunt ab alio epo: quia taliter prescribitur exemptio: nõ tñ vnus intrabit terminos alterius: sed intra terminos proprios ꝓcurature illo: nisi in casu. vt.j.e. placuit. Sed tñ dicũt quidã q̃ quodlibet ius epale põt prescribi: dũmodo non sit vicinum limiti. Sed quãtum ad proprietatẽ satis videt q̃ sine sit in limite sine alꝫ, q̃ res alterius prescribi possit: vt extra de ꝓba. ex literis. Si cõras quare limes nõ possit prescribi: dico ideo, ne cõfundantur termini prouinciarum: vel ideo qz limes communis est: vt probatur. ff. de acquiren. rerũ do. adeo. ſſ. vlti. & l. sequen. sed scripti ſi rem que mihi est communis cum alio. ille possederit: ego per ipsam retineo possessionem: vt. ff. quemadmo. ser. amit. ſi cõmunem. Uel ideo nõ prescribitur, qz non presumitur q̃ aliquis communi re vitiose vtatur: vt. ff. pro socio, merito. & sic presumitur q̃ quantocunq; tempore alter possideat: q̃ non tantũ nomine suo, sed nõe

Limes

¶ Quis

prescri ptio ad q̃d est inuẽta.

ſſi nor. ff. eo. in ſum. de h' etiã not. j. e. ſſ. põt. q. in gl. ar. pro.

¶ Ad regendũ. Ar. ff. ꝙ emp. qui fundũ. ſſ. si tutor.

a ¶ Decretũ est. Ab eodẽ Gelasio. xij. q. ij. quatuor.

b ¶ Facultates. Hoc habes. xij. q. ij. facultates.

Sicut dioceſim. ¶ Casus. Ego Bartho. Brix. hunc casum sic intelligo. Dicit enim q̃ ſz epus prescribat alterius epi ecclesiã vel ppm p. xxx. annos, nõ tñ acquirit populũ vel iurisdictionem in eo quo ad spũalia, etsi prescribat terram aliquã. Tu tñ prudens lector si melius intelligeris, me de insufficientia excusabis. Hug. tamen et glosse hanc literam sic intelligũt: licet aliquis prescribat ecclesiam quo ad temporalia & parochialia iura, non tamen prescribit ius episcopale.

c ¶ Facultates. Hoc habes. xij. q. ij. facultates.

d ¶ Sicut dioceſim. i. ecclesiã dioceſis. Et dic sicut. i.

e ¶ Conuentũ. Id est ius episcopale. [Quis.

f ¶ Non adimit. Id est non ideo adimit.

Quicunq;. ¶ Casus. Quidã epus possedit dioceſim alterius epi sine interpellatione per. xxx. annos. quesitum fuit in cõcilio Toletano vtrum ſt tutus aduersus alium epm? & respondet, ſi est intra eandẽ prouinciam vel epatum. i. in interiori parte prouincie vel episcopus, ſz ſm ius legis naturalis eius non videatur dioceſis esse, tamen contra eum actio nõ est admittenda. Si vo est extra prouinciã vel episcopatũ. i. in exteriori parte prouincie vel episcopatus. i. in limite vel iuxta, nõ est tutus prescriptione, ne prouinciarum vel episcopatuum termini confundantur.

g ¶ Legis naturalis. nam de iure naturali non sunt prescriptiões inducte. nam iure naturali iniquum est aliquem ditari cum aliena iactura: vt extra de penis. ſiam. & ff. de cõdi. inde. nam hoc. Sed ideo inuenta est

meo possederit. Sed certe hec ratio nō videt sufficiēs: quia eadē rōne nec fines predior̄ possent prescribi: qđ falsum est: vt .j.e.q.iij. volumus. ⁊ ex de pscrip. qt. ⁊ .C. fi. regū. l. vl. Alij dicunt q̄ limes bene pōt prescribi: sed non manēs limes: quia q̄ cito est prescriptus, desinit esse limes.

a ¶ Extra vero. quantū ad oia epi scopalia iura.

¶ Ecce his. ¶ Hec est secūda para q. in qua probat per tria ca. q̄ limites et ei adherēta nō pscribunt. Jo. 8. f.

¶ Cassus. Concludit fra. ex supradictis ca. q̄ ecclesiastica iura pscriptione tolluntur: postea probat contra p ca. sequēta.

Licet in regulis. ¶ Cassus. Beneuētanus ponit casum istum. Anconitan⁹ epūs habebat quasdaz villas intra terminos episcopat⁹ camisani epi. occasione possessionuz et villarum inuasit sibi spiritualia Super hoc cū episcopus Camisan⁹ cōquereretur, decreuit Celasi⁹ inuasa restitui Camisano episcopo: et precepit Marzimo ⁊ Eusebio epi scopis vt ipim mitterent in possessionem. Nug. Fo hūc casum sic ponit, cuius positionē magis approbo. Inter Anconitanum episcopū ⁊ Constārinū Camisane ciuitatis episcopum controuersia erat de quadam ecclesia posita in limite alterius, puta Constantij. alter scilz Anconitanus episcopus oim possederat eam: de qua conueniens coram Celasio, per nuncios respondebat. quam controuersiam sic decidit Celastus, vt ecclesia restitueretur petenti episcopo: quia limites nulla ratione possunt prescribi: sicut et in antiquis regulis et in suis asserit contineri decretis. Quapropter scribit Marzimo et Eusebio episcopis, vt hanc sententiam mandent executioni. Et similem formam in omnibus similibus castibus dicit fore seruandam.

Camisane.

b ¶ Parochias. i. intra limitem vnius dioceſis.

c ¶ Dispositione. i. terminatione. ff. xlij. q. j. ca. j.

d ¶ Exempli. Supra distinc. xcvj. bene quidem, ff. j. q. j. principatus.

e ¶ Inuasa. Nam inuasores nō prescribūt. C. de prescrip. xxx. an. si quis emptionis. ⁊ xciij. dist. illud.

f ¶ Putat. Nā diuturnitas tpis ꝛc. ex de si. nō satis.

g ¶ Formā. Argu. q̄ certis personis mandatur, ad alios extendi: et quod in vno negocio statuitur, ad ola similia extendi. ff. q. j. multi. xiij. q. j. super. xxxij. qōne. vij. apostolus. argu. dist. lxj. miramur. dist. xxxvij. ignorātia. extra de iudi. in causis.

h ¶ Cōuenit. pone q̄ aliquis episcopus possideat ecclesiā intra dioceſim alterius epi scopi remotā a limite: ⁊ fluuius quidā erat limes: sed fluuius paulatim accedit ad illā ecclesiam, ita q̄ efficitur vicina limiti Dic q̄ interrumpitur pscriptio naturaliter, nec prescribitur. Vel dic q̄ nihilominꝰ procedit prescriptio: nec termini episcopales variant propter hoc: vt. ff. de cōtrahen. emp. rutilia polla. Quid dices de ecclia sita in limite, et in vtraq; dioceſi habet parochianos? Dic q̄ erit cōis, et quo ad parochias: sicut et arbor i confinio posita. ff. com. diui. arbor. ⁊ insula in confinio posita. insti. de rerz diuiſ. ff. insula. Insolidum aūt habebunt episcopalia. si discordāt in ecclesie dispositione, superioris erit officiū in hac parte. extra de in. pa.

Ecclia i limite dioceſ posita, cui? est.

Pōt dici q̄ ecclia erit illius soli? in cuius limite cā pus posit? est. ar. ff ac qui. re. domi. adeo. ff. vti. fm L.

Licet regulis vel canonibus specialibus certa loca certis personis sint determinata, tamen ex rationabili causa mutari possunt, et in alios extendi.

Licet regulis. ¶ Cassus. Hec rubrica ponit duas regulas. Prima est, q̄ licet certis personis certa loca determinata sint, tamen ex rationabili causa mutari possunt. Secunda est, q̄ quod in vno negocio statuitur, ad alia similia extenditur. Ad primam ponit casum. Ecce his authoritatib⁹ pbatur q̄ possessionis ⁊ guberna tionis iura prescriptione tolluntur. Sed idem Celastus cōtra testatur scribēs Maximo et Eusebio episcopis.

Status parochiarum nec presumptione, nec tpis pscriptione mutari potest.

Licet antiquis, parochias vniuscuiuscq; ecclie pristina dispositione deputatas nulla posse rōne cōuelli: ne p̄ assuetudinem pessimā exēpli⁹ malis temeritate crescente, vniuersalis confusio nascereꝛ: tū etiā decretis nostris ante nō multuz tpis destinatis ola iussimus q̄ taliter fuerāt inuasa restitui: sed q̄ temeritas quadētium legem sibi posse putat generari si sceleri suo pertinaciā retentionis adiūgat: ea que inter fratrem ⁊ coep̄m nostrū Cōstantinū Anuscane ecclesie sacerdotem, et inter nuncios directos ab Anconitano pontifice decreuim⁹, per vos impleri cupimus: tunc formam in ceteris cognitionibus que sit sequēda pscripsimus. Nulla igitur presumptione statū parochiarū qui ꝓpetue etat̄ firmitate durauit, patimur mutari: quia nec negligentia pontificis, nec ꝓualis obiectio (que per incuriā forte generatur) neq; ignauia faciēte consensus adhibitus, nec subiecte supplicatiōe preceptio diuellere potest semel dioceſim cōstitutā, ex qua semper ad regenerationem at̄q; cōsignationem epi plebs deuota conuenit⁹. territoriū etiā non facere dioceſim olim noscitur ordinatum. ¶ Hoc multipliciter distinguitur. Sunt quedam dioceses que certis limitibus distincte sunt: he nullo modo prescribi possunt. Alie vero que non sunt certis limitibus distincte, ⁊ de quib⁹ certa definitio nō olim precessit prescriptione tolluntur.

Limitis possessio prescribi non potest.

Inde Innocentius papa. ¶ Inter memoratos fratres nostros Fulgentium Astigitanum, et Honorium Cordubensem episcopos, vt alternis ānis disponāt. ff. de vsufru. quotiēs.

f ¶ Hoc multipliciter. ¶ Cassus. Exponit Gratia. supradictum ca. dicens illud loqui de dioceſibus que certis limitib⁹ sunt distincte, que nullo modo in limite vel circa limitem prescribi possunt. Alie vero que certos limites non habent, prescriptione tolluntur.

Inter memoratos. ¶ Cassus. In extremis finibus episcopatus Astigitan⁹. erat Cellanen⁹. ecclesia. in finibus vero episcopat⁹ Cordube erat ecclia Regines. que plebes erāt inter quas est quedam basilica super qua Cellanen⁹. ecclesia ⁊ Regines⁹. cōtēdebant. occasione quarum ecclesiarū inter epos predictarū ciuitatum erat contentio. quare Innocentius delegat causam iudicibus, mandans eis vt terminos videant: et ostendit eis sub qua forma procedent: vt si inuenerint ecclesiā illam intra terminos possidentis, adiudicent eam sibi perpetuo. si vero extra terminos, et pscribit, similiter adiudicēt eam sibi. si vero nondū prescri-

bit,restituent eā epo q̄ appellauit ꝛ repetijt.et iste cal⁹ ver⁹ est:ꝛ si bene inspexeris,de litera elicit.

a ¶ Discussio.i.questio discutiendi.

b ¶ Alter Cellanēsem.q̄ ecclesia erat subiecta sibi.

c ¶ Nullum.Arg.q̄ limitis manifestatio rem iudicata revocet: ꝛ ar. ff.e.q.j.felix.

d ¶ Sententis. Quam super hoc sentimus.

e ¶ Mittendos. Ubi em̄ agitur de finibus agri: oculis sunt ipsa loca p̄sideranda.ex de prescrip. qt.ff.fin. regū.l.si irruptione.ꝛ vtriusq; partis testes audiuntur:vt ex de pba. ex literis.

f ¶ Ita vt diocesis. Sic cōstrue.i. vt eternus dñium diocesis.s. de qua est cōtrouersia,sit possidentis ecclesie,cui⁹ est ius retentionis.

g ¶ Ius retentionis.i.que est i possessione.

h ¶ Q; si limes. Potest esse sent⁹.i. si limes ipsi⁹ possidētis eam nō p̄cludit, ꝛ tamen ipse p̄scripsit, habeat ecclesiā. Uel aliter si diocesis non est limitata,ꝛ eā p̄scribit:habeat eā.

i ¶ Appellatio.i. interpellatio.

k ¶ Presentis.i. petentis.

l ¶ Extra alienos.i. illius cōtra quem ius prescribitur. Jo.

¶ Dlectio tua. ¶ Gaius. Inter quosdam epos erat cōtentio de limitibus episcopatū.delegat ergo Gelasi⁹ Justo epo causaꝫ sub hac forma, vt si aliqua certa diuisio de limitib⁹ quondā inter eos,p̄esserit,intemerata seruet. Si vo nihil fuerit terminatū,recipiat testes ꝛ sacramētū partis q̄ de prescriptione p̄fidit:ꝛ etiā alteri⁹ partis si vult exceptionē suā p̄bare. Si qua pars cōfidit.s.que agit.

m ¶ De spatijs. Predioꝝ,non limitum.j.q.iij.ca.ij. Uel intellige de limitibus.

n ¶ Intemerata.ē.vj.q.iij.q̄ dñ.j.xviij.q.ij.eleutero.

o ¶ Sacramentū.scz testiū per quos p̄bat [rius.

pos discussio⁸ agitata est propter parochiā Basilice cuiusdam quā horū alter Cellanēsem⁹ alter Reginē asseruit.et q̄ inter vtrasq; partes hactenus limitis actio vētilata est: cuius q̄uis sit vetusta retentio,nullū⁶ tamen iuris p̄iudicū affert:ideo ne in dubiū vltra inter eos nīa deuocaret sentētia⁹ placz canonib⁹ synodalia decreta plecta sunt:q̄rū authoritas p̄monet ita oportere inhiberi cupiditatem, ne quis terminos alienos vsurpet. Ob hoc placuit inter alternas partes inspectores viros mittēdos⁶:ita vt diocesis⁶ possidēt, si tamē basilicā ver; signis limes ꝓlixus monstrauerit,ecclie cui⁹ est ius retentionis ⁸,sit eternū dominium. Q; si limes⁵ legitim⁵ eandem basilicā nō cōcludit,ꝛ tā longi tēporis ꝓbak obiecta prescriptio:appellatio ⁱ presenz ᵏ eḡi nō valebit:q; illi tricēnalis obiectio silētiū iponit.hoc etiā ꝛ secularīū principū edicta p̄cipiūt,ꝛ presulū Romanoꝝ decreuit authoritas. ¶ Sive ro intra metas tricēnalis temporis extra¹ alienos terminos basilice iniusta retētio reperitur:repetētis episcopi iuri sine mora restituetur.

Item Gelasius papa Justo episcopo.

¶ Spatia q̄ definita fuerint, tēpore prescribi nō possunt.

¶ Dlectio tua studeat (lquisita oim fidei⁷ rex ritate) vt si de spatijs⁷ de q̄bus memoratur orta cōtētio, definitio dudū certa processerit,intemerata⁷ seruetur: aliquin si nihil vnq̄ ꝓstiterit terminatū,tunc de prescriptione temporum si qua pars confidit prebeat sacramentum⁶:vt tamen que hactenus possedisse probabitur, iusiurandum sinatur offerre⁹.

Potest etiam aliter distingui. Que quisq; sua authoritate vsurpat: quia nullo titulo possidere incipit,prescribere non potest. Et in hoc casu intelligenda est illa authoritas Gelasij: Temporalis obiectio que per incuriam forte generatur, non potest diuellere diocesim semel constitutam.intelligendum est si nullo titulo, sed sola vsurpatione eam possidere cepit. Sivero iudicis authoritate et priuilegiorum longa consuetudine possidere cepit: tunc temporalis obiectio actori silētiū imponit.

Unde Gelasius papa ait.

¶ Debent priuilegia triginta annis possessa immobiliter obseruari.

Placuit huicsancte magneq synodo, vt res vel priuilegia q̄ que dei ecclesijs ex longa consuetudine r pertinent, etiam siue a diuecclie ab iperatorib⁹ vel alīs,ꝛ ab ecclia p.xxx.annos possessa:ꝛ ideo precipit Gela. vt ola sint in ptāte epoꝝ, nec ab ei⁹ subtrahant ptāte:ꝛ q̄cūq; laic⁹ vel cleric⁹ contrafecerit,dz anathematizari donec resipiscat.

q ¶ ⁱPriuilegia.j.xxv.q.ij.ca.j.ꝛ.ij.

q ¶ Priuilegia.id est chartas eccleste.xij.q.ij.si quis. de clericis.

r ¶ Consuetudine. Ergo consuetudo dat priuilegiū. ix.q.iij.conquestus.

prescriptionem.sic.xxxj.q.ij.si verum.

p ¶ Offerre. Alteri parti. Uel dic q̄ illi parti q̄ pbauit prescriptionē,si nō potest ꝓbare titulū ꝛ bonā fidē permittē dū est ei iurare q̄ bona fide possederit rem illam,ꝛ q̄ iusto titulo habuerat eam. non tamen dico q̄ cogitur probare titulum:sed si probat cursuz tēporis et allegat titulum presumo rōne tēporis ipsum habere titulū:vt.xij.di. illa.ff.de vsur.cuz de in rem verso. Nec ob.q̄ dicitur ex de prescrip.si diligenti.ꝛ ex de proba.licet.vbi videk dici q̄ debeat constare de titulo. Intelligo em̄ tunc q̄n est presumptio cōtra eū,vt ibi fuit.ꝛ sic intelligo quod est ex de dec.dudum.ꝛ fatuus est qui allegat titulū quem probare nō potest.ꝛ dicat prescripsi.,ꝛ

¶ Dēt. ¶ Hec est iij. pars.q.in q̄ ꝛ q̄ res vi possessa non prescribitur. Jo.de fan.

¶ Cal⁹. Scio mo do exponit illis cā. licet.vt nō intelligatur de limitib⁹: sed de rebus inuasis q̄ nullo titulo possident:ꝛ he prescribi nō possunt. si ꝛo possidenk iudicis authoritate, vel lōga ꝓsuetudine priuilegiorum: tunc prescriptione tolluntur.

Placuit ꝛc. ¶ Cal⁹. Quidā laici p potentiā seculare conabantur auferre res vl priuilegia q̄ ad ecclesiā ex lōga ꝓsuetudine p̄tinebāt vl q̄ donata fuerant

iij. ps. De hoc no. x.q.iij. quia cognouimus.

a ¶ Imperatoribus. hic canonemendat. l. que loquetur de quadriennij prescriptione in rebus donatis ab imperatore.

b ¶ Annos. xxx. ar. q; prescriptio decennij vel vicennij nō habet locū in ecclia, vt ipsam rē priuati tali prescriptione possit retinere. Alij dicūt cōtra. Sed nōne cōtrarijs est. C. 6. hā. prescript. l. bene a zenone. nā ibi dicitur q; si iperator rem priuati contulerat alij, tutus est donatarius. et hic dicitur necessariā esse prescriptionē. Sed dic maxime. vel dic et ꝑ vel. C. de verb. sig. l. pen. vt dic q; sicut ecclia noluit hoc recipere ꝑtra se: vt. xij. q. ij. quicunq; mittum. ita nec ꝑ se. Vel ibi loquit cuz dedit impator rez alienaz tanq; alienam: hic cuz tanq; suam. Vel hoc qō dicit de. xxx. annis referūr ad proximum. s. ad altos, z non ad imperatorē: vt extra de sen. et re iudi. cum inter. in fi.

Ecclia ḡto tēpore potest rez priuati prescribere.

c ¶ Inter cetera. Uerba sunt Gratiani.

d Post ḡngē tos. ¶ Cōstituta Christi. id est ecclesie alicuius.

recordationis imperatoruḇ siue ab aliis dei cultoribus inscriptis donata, z ab eis ꝑ annos trigita ᵇ possessa sunt, nequaq; a potestate presulū eorum quecunq; persona secularis per potestatē subtrahat aut per argumenta quelibet auferat: sed sint omnia in potestate ac iussu presulis ecclesie quecūq; intra. xxx. annoū spatia ab ecclesijs possessa fuisse noscuntur. Quisquis ergo clericorum vel secularium cōtra presentem definitionem egerit, tanq; sacrilegus iudicetur: z donec se correxerit, et ecclesie propria priuilegia seu res restituerit, anathema sit.

I dez episcopis dardanie inter cetera inquit.

¶ Repeti non possunt que triginta annis quiete possidentur.

Post quingẽtos annos cōstituta ¶ hristi quod dā audio velle subuertere: cū

e ¶ Lex. l. prescriptio a lege introducta: lex est, pcessu tēporis nō pōt cōfirmari: qz si est iusta, statim valet z cō firmat. ? si est iniusta nunq; valet. 8. dist. iij. erū autē lex. videt tamē q; cōtra legē potest prescribi spatio. xx. annoz: vt. ff. de origi. iu. l. ij. §. exactis.

? S3 z. iij. dist. i iſtis. et §. seq.

¶ Ité si de rebus. ? Dec est. iij. pars. q. in qua dicitur q; tēpore prelati male alienātis non currit prescriptio, sed post eius mortē incipit currere. z hoc ꝑbat per ca. sequens. Joan. de fan.

¶ Talis. Si super reb⁹ ecclesie mota sit cōtrouersia, et iniusta sit definitio subsecuta: ille q; ceperit possidere authoritate definientis poterit prescribere. xxx. annis. sed hec prescriptio non incipit nisi a decessu male definientis. Et nota q; defuntio tripliciter pōt hic sumi: vel pro alienatione, vel transactione, vel definitiua sententia. vnde iuxta hanc triplicem significationē tripliciter potest poni casus seq. ca.

f ¶ Authoritate. Nā iuste possidet q; authore bone possidet. xiij. q. v. dicit. eē q; ff. sin; legi. cū inter. ff. de ac quir. pos. iuste. Ar. ꝑtra de pe. dist. ij. si do semel.

g ¶ Tricēnalis. Immo pscriptio. x. diez; rūc sufficeret nā pl⁹ facit sentētia iz iniusta q; aliqs priuilegiū: vt eē 6 sen. z re iudi. cū inter. in fi. Jo. S3 nō loquit de tali sententia, sed de cōcordia que definitio vocatur.

Sacerdotes. ¶ Cal⁹ Quidā prelati iniuste alienauerūt possessiones ecclesiarū: in vita prelatoū, receptores retinuerūt possessiones illarū ꝑ. xxx. annos quesitū fuit in ꝯcilio Toletano vtrū detēctores tuti sint prescriptione illa. Et rñdetur q; non: qz prescriptio nō currit in vita prelati male alienantis, sz post mortē: qz cōtractꝰ nō sum pſit initiū ab origine equitatis.

iiij. ps

h ¶ Si sacerdotes. Triplex casꝰ solet hic poni. Primus sic: ecce epūs alienauit res ecclesie in casu illicito. dicit hic q; viuēte epō nulla prescriptio currit contra ecclesiā in rebus illis: sz eo mortuo incipit currere. z sm hoc expōe definitē. t. sua definitiōe z authoritate alienasse. arg. xx. q. ij. epūs q; mācipia. et dic scribēdo decreuerunt. i. decreto scripture interposito alienauerunt. Vel sm alium casum expōe scripto decreuerūt. i. scripto trāsegerunt: z in fraudē. cuz esset non poterat dare neposꝰ suis, fingebat se habere illē cuz eis de illo: z trāsigebat cū eis.

Casus tripl. ponit.

? Adde q; a pone hic per. si. simile in l. j. §. adeo. ff. de acq. re. do.

Sacerdotes ᵈ vel ministri dū gubernacula ecclesiarū administrare vident: contra patrū sanctissimas sanctiones de rebus ecclesie desinisse aliqua dignoscuntur: nō ex die quo talia scribendo decreuerūt, sed ex quo talia moriendo ᵏ definita reliquerunt

Tertiꝰ casꝰ est: epūs tulit definitiuā sentētiā z aliquā ecclesiā suā sup aliā possessione eccle: z ꝫ mo scriptū ? vt ? patz ipso viuēte nō currit ꝑtra eā prescriptio. S3 cum ista sentētia lata fuerit ꝫ leges scriptas, vt hic innuit: z ita nulla actio vel exceptio ex ea ꝑ peritꝰ vt ar. §. q. vj. §. definitiua. §. si. ité si sententia. qualiter etiā iste poterit prescribere post mortē? Dico q; iste nō, sz eiꝰ successor. z sic intelligit eē de iure pa. cura pastoralis. Vel dic q; epūs iste bona fide possedit: qz ignorauit illā sentētiā nō tenere: z sic sentētia ā nulla est, dat alicui causam prescribēdi: sicut titulꝰ q; nō valet, dat causam prescribēdi: vt eē de emp. quenit. ff. ꝑ empto. qō vulgo. ff. ꝑ lega. l. iij. z. iij. nec ꝑtradicit extra de his q; ff. a ꝑla. c. ij. qz ibi scite capitulo alienatio fuit facta possessionū: vñ ibi possessor statim cuꝰ est. sed hic capitulo cōtradicēte. vel forte iste nō erat male fidei possessor: qz ignorabat sententiā iniquā. videt ff q; de illicite alienatis nō possit currere prescriptio. C. de bo. mater. l. j. z in hoc est deteriꝰ ꝙditionis ecclesiā q; minoꝝ siue filiusfamilias: quia non ꝑius ꝑtra eū prescribit q; sue potestatis esse incipiat: vt. C. de bo. que lib. quecunq.

? intelle ? ꝑtz ex ? ꝑtz ex eo ppe dit: q; dicit ? patruꝰ ? sancto nes. ff. ij.

i ¶ Nō ex die. Si. extra de trāsac. decetero. extra de censi. preterea. ff. rej. q. ij. si quos. ff. de diuer. z temp. prescrip. cum heres. in fi.

k ¶ Moriendo. Ideo qz iz quilibet possit male alienate

revocare: vt.xij.q.ij. nō liceat. nō tñ ita de facili ad̄mitteretur, cum eps semp cōtradiceret, et literas de rato denegaret: arg. de anna. excep. l. ij. §. vlt. C. de bo. que lib. l. vij. extra de iudi. causam.

s ¶ Supputationis. Id est reputationis.

d ¶ Subsistabit. i. incipiet nūerari.

c ¶ Cōtractū. i. Zet[9] quē fecit eps nō hz institū initiū. hoc ideo dico: qr prescriptio nō est contractus.

d ¶ Ab origine. ar. initiū spectādū vt. xxj. disti. miramur. j. q. j. principatus. et de elec. duā. ff. p emp. et fūdū. et ff. de diuer. et tēpo. preseri. cum heres. in fine.

v.ps. ¶ Item ea. ¶ Hec est. v. ps. q. in qua si eps ꝓcedit alicui clerico vineas vl terras ecclesie, tñ non preseribit eas possessoꝛe hoc pbat per duo ca. Jo. de fan.

¶ Casus. Supta ostēsum est q res inuase et q̄ sūt in limitib[9] pscribi non pñt. Idē dicit nūc Bra. de bñficijs et de reb[9] p metū possessis, q̄ pscribi nō pñt. Bñficia. i. rebus quaꝛ vsus cōcedit: vel q̄ gratis ꝓcedunt. De bñficijs pbat per duo pma ca. De metu hostilitatis pbat per ca. pma actione. et per ca. porro.

Clerici. ¶ Casus. Quidā clerici possidebāt quedā bñficia ab ecclesijs sibi cōcessa per. xxx. an. qsitū fuit in cōcilio Agathen. vtrū rōne prescriptionis clerici ꝓprietatē illoꝛ bñficioꝛ possūt sibi vēdicare. Et rñ. q̄ nō. dūmodo res pstet fuisse ecclie. et hoc pbat duab[9] rōnibus. Prima est: qr si pscribi possent nec eps nec alij prelati hcarias facere deberent: et qr prelati ꝑm hoc in reb[9] ecclie diu rerētis ꝓprietatē sibi possent vēdicare.

e ¶ In ins. ppū. Hic ꝓz et in seq. c. q̄ coloni et precario possidētes nullo tpe pscribūt: et vt. x. q. iij. qr cognoscere nō possunt: aliquē ultimus. ex de postu. bone. ij. Ita nec aliqs q̄ alieno noie possidet: vt ex de pscrip. ij. diligēti. Itē nec vsufructuarius: vt in sti. p q̄s pso. no. acq. §. fructuarij[9]. Itē nec creditoꝛ. ff. de vsuc. nō solum §. qui pignoꝛi. et hoc ideo qr oēs isti alieno noie possidēt. vñ illi tñ dicunt possidere quoꝛ noie possidēt: vt extra de rest. spo. cū veniss̄et. Si ergo vsq; ad cētū an. posses. pbare intitū possessionis. i. q̄. q. ij. P tuo noie possessum est, non obstat tibi aliq̄ pscriptio: vt hic ꝓz: et. C. de pig. ac. nec creditores. et. C. de pscrip. xxx. an. male. et hoc verū est, nisi velis dicere q̄ per longam oblionem aliquis perdat possessionem: per id

supputationis[s] ordo subsistabit[d]. nusq; etēm poterit ad trecentū tpis pertinere vita iurite iudicantis: qr status contractus[c] non sumpsit initium ab origine[b] equitatis.

Item ea q̄ in beneficijs possidentur, siue que metu hostilitatis interueniente diutius possessa fuerint: prescribi non possunt. Unde in Agathensi concilio definitum est.

¶ Que in beneficijs possidētur, prescribi non possunt.

Clerici quilibet quātacūq; diuturnitate temporis de ecclie remuneratione aliqua possederit, in tus ꝓpium[e] prescriptione cētenis nō revocentur[f], dūmodo pateat ecclesie rem fuisse: ne videantur etiam ẽpi tpe administratiōis prolixe aut precarias cū ordinati sint facere nō debuisse[g]: aut diu retentas facultates in tus siue ꝓpietatis posse transcribere.

Item ex cōci. Aurelianensi.

¶ Que humanitatis intuitu aliquibus prestantur, preseribi non possunt.

Si episcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vl terrulas clericis aut monachis vel quibuslibet prestiterit excolendas[h], vel tpe tenēdas: etiā si longa transisse annoꝛ spatia cōprobētur, nullis eccla preiudiciū patiat: nec secularis legis prescriptio que ecclesiā aliquam impediat, opponatur.

Item ex cōcilio Hispalensi, cui interfuit Jsidoꝛus.

¶ Temporis prescriptio nō obsistit vbi hostilitatis metus interuenerit.

Prima actione[i] Theodulphi Malechitane ecclesie antistitis, ad nos oblata precatio est asserentis anti quam eiusdem vibis parochi am militaris quondam hostilitatis discrimine fuisse decisam: et ex parte aliqua ab ecclesijs Astigitane, Elibertane atq; Egabiensis vbium esse retentam. Pro qua re pla

f ¶ Nō revocent. Arg. q̄ q̄ de libertate ab aliq̄ facta sunt, et preiudiciū non faciunt. ē. j. q. ij. nullus eps. §.

g ¶ Nō debuisse. Si eīm prescriberēt clerici, retardarentur eps ad conferenda bñficia: vt. C. de bo. q̄ libe. l. j.

Si eps. ¶ Casus. Aliqs eps pietatē intuitu possessiones vel mācipia toto tpe vite sue vel ad certū tpus q̄ndā clericis vel laicis: vt ex eis vsufructū haberent: q̄ post longa tpa dicebāt ad se pinere. quare statutū fuit in cōcilio Aurelianen. vt etiā post multa tpa prescriptio legis secularis non possit opponi.

h ¶ Excolendas. Supra ea. q. j. possessiones.

Ria. ¶ Hec est. vj. ps. q. iij. i q̄ pbat q̄ tpe hostilitatis nō currit pscriptio. et hoc pbat p duo ca. Jo. 8 f.

¶ Casus. Theodulph[9] Malechitane ecclie eps de suo eps atu p saracenos est expulsus vl captiuat[9]: cui[9] eps atus parochiā Astigitan[9] et Elibertan[9] et Egabien. eps. interse diuiserūt. cū ꝛo redūsset hostilitate repulsa, intra sua sibi reddere ꝛdicebāt. statuit ergo ꝓci. Hispalē. vt ois sibi reddant iure postliminij: sicut p legē ciuilē restituunt vniuersa de captiuitate reuersis. Hās nō est obtēnēda pscriptio vbi necessitas iterfuit hostilitatis.

i ¶ Prima actione. Id est in tractatu prime dietipsi[9]

Postlimi nij desinit.

concilij.3.dist.j.ius gentium.et.xxiij.q.j.ca.j.

a ¶ Postliminio. Postliminiū est ius amisse rei recuperande ab extraneo, et in statum pristinum restituende.ff.de capti.et postlimi.reuer. postliminium.datur autem ſm leges postliminio reuertentibus restitutio ira quadriēnium. instituē. de actio.§.rursus.C. de in integ.restit. l.viri. si tamē non potuerit agere in hoc quadriennio per aliquos dies, restituitur ad eos ff.ex quibus can. manumitt.sed et si per preterotem.§.si ferie.secūdum canones cum nō curret in hoc casu prescriptio:non dabitur restitutio.Hic est ergo vn⁹ casus scilicet hostilitas, in quo non currit prescriptio. Alius duo viuit iniquus alienator.ī.e.si sacerdotes. Tertius cum vacat ecclesia.extra de prescriptio. de quarta.Vel cum quasi vacat ecclesia,prelato scilicet lapso in heresim. extra de prescrip.cap.j. Alius est in pupillari etate.C.quibus ex cau.in integrum rest.non est necess.l.vlt. Alius est cum quis est in potestate patris: vt.C.de do.que libe.quecunq;. Alius est cum mulier est in matrimonio quo ad dotem.C.de iure dotium.in rebus. quia non prescribitur cōtra mulierem in dote repetenda nisi soluto matrimonio: vt ibi dicitur. Septimus cū quid debetur ad diem vel sub cōditione. tunc enim non currit prescriptio nisi a tempore diei vel existentis conditionis.C.de prescrip.xxx.anno.cum notissimi.§.illud. Item a tempore excommunicationis non currit prescriptio.extra de concess.preben.et eccle.non vacan.quia diuersitatem. Item et in tempore illo quo quis impeditus est iusto impedimēto,nō pōt agere: vt extra de elect.ne pro defectu.a extra de appel.ex ratione.a.C.de mossi.testa.contra maiores. a.ff.ex qui.causa.l.quod quidem.a.l.non enim.

b ¶ Reuertentibus. Supra.iij.qōne.j.redintegranda.supra.vij.qōne.j.pastoralis.C.de postlimi.reuer.l.ab hostibus.

c ¶ Ecclesia receptura. Nam Jus redit vt prius: cum reddatur status idem.vt extra de electio.quia diligentia.ff.si ser.vendi.a si fuerit.j.fi.ff.de seruit.rustic.prae.d.l.et articulus.

cuit vt omnis parochia quaz antiqua ditione ante militarem hostilitatē retinuisse ecclesiam suam quisq; comprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut enim per legem mundialē his quos barbarica seueritas captiua necessitate transuerit, postliminio[a] reuertētibus[b] redditur antiqua possessio: non aliter et ecclesia receptura[c] est parochiam quā ante tenuit cuz rebus suis, siue ab aliis ecclesiis possideat, siue in cuiuslibet possessionem trāsfusa fuerit.nō em̄ erit obiscienda prescriptio temporis, vbi necessitas[a] intererit hostilitatis.

Item Joan.papa Paulino episcopo fungenti legatione in Germania a Pannonia.

¶ Temporis non currit prescriptio vbi furor hostilitatis incumbit.

Piro si de annorū numero forte ḡs causaf, sciat quia inter christianos et eos qui vnius fidei sunt, numerus certe affirmus est: ceterum vbi paganoz a increduloz furor in causa[e] est: quantalibet pretereāt tempora, iuri nō preiudicāt ecclesiarum: que corporalia nescientes arma[f], solum deū et propugnatorem suum quando et placuerit misereri patienter expectant. Verum si annorum prolixitas in talib⁹ impediat, deus ipse reprehēdēdus est: qui post quadringentos a triginta annos filios Jsrael de durissima seruitute[g] Pharaonis et fornace ferrea liberauit: sed ipse per se redemptor noster humanum genus post annorū milia de inferni claustris eripuit.

¶ olluntur etiā prescriptione ille dioceses quas propriis episcopis negligentibus alij ab heresi ad fidei integritatem reuocauerunt.

Unde in.ix.Aphricano concilio legitur.

¶ Si qui episcopi dioceses suas lucrari deo negligunt: post triēnium eis constabunt episcopis quoruz studio fides sunt reconciliate.

Placuit vt quicūq; episcopi

b ¶ Necessitas. Arḡ.q; non preiudicat patrono inuestitura a tempore hostilitatis facta. xxxiij.q.j.cum per bellicam.ī.vij.q.j. pontifices.

Piro si de annorum. ¶ Casus. In Germania et Pannonia hostilitate saracenorum intercedente per centum vel forte plures annos aliqui possessiones ecclesiarum detinuerūt: quas cuz prelati reddita tranquillitate repeterent, tutos se prescriptiōe dicebant. Misit ergo Joannes papa Paulinum qui legatus erat in partibus illis, vt de causis istis cognoscat:instruēs eum q; inter Christianos certus annorum numerus est prefixus ad prescribendū. si vero furor interuenit paganoz, nulla tempora currunt. vnde omnia prefatis ecclesijs sunt restituenda: a hoc probat duobus exemplis domini: qui post quadringentos a triginta annos iudeos de seruitute pharaonis liberauit: a genus humanum de inferni claustris post annorum milia redemit.

vij.pe.

e ¶ In causa est. Secus si manueti sunt Judei vel Saraceni: tales

Nam nō ligā tur canonib⁹. xxxv.q. j.§.j. porro. vbi de hoc.et extra 6 dinos. gandemus.

bene prescriberent: argumen. xxiij.questi.vlt.dispar. Quidam tamen dicūt esse ecclesie priuilegiū q; etiam domini non possunt prescribere: cum nec lege ecclesiastica regantur: a licet possint rem priuati prescribere: dummodo legibus Romanis regantur.

f ¶ Nescientes arma. Argumen. clericos non debere mouere arma corporalia etiam contra hostes: arg. xxiij.q.viij.quicunq;.nam lachrymę et orationes sunt arma clericorum: vt.xxiij.q.viij. conueniot.

g ¶ Seruiture. Argumen. contra libertatem nō prescribi.ī.e.§.potest.

¶ Tollantur. § Nec est septima pars que tollit in qua probatur q; si aliquis negligit loca sua, a alius episcopus ea liberat ab heretica feditate, post triennij prescribit: a hoc probat cap.sequen. Joan. de fan.

¶ Casus. Ponit adhuc Graf. alium casum in quo res ecclesie prescriptione tollitur: scz cū aliquis epūs negligit pplm̄ suū ab heresi reuocare, et alius epūs eū reuocat, prescriptione contra alium currus erit.

Placuit vt quicunq;. ¶ Casus. Quidam episcopi

intra suas dioceses parochias hereticorum conuertere negligebant. vnde quesitū fuit in concilio Aphricano quid esset de hoc faciendum. Et responsum fuit vt a vicinis episcopis commoneantur: et si intra sex menses a die cōmonitionis non effecerint, perueniant ad ipsius qui eas lucrari poterit; ita tamen vt si episcopus in cuius erant dioceſi, probare potuerit suam diligentiam fuisse preuenientiam/ et alterius negligentiam electam vt apud alium impune remanerent sue cathedre loca restituantur.

a Negligūt loca. Argumē. q̄ delictum persone q̄ est in omittendo, redundat in damnum ecclesie. Illud autē quod cōsistit in faciendo, nō nocet ecclesie:

scopi negligūt [a] loca ad suam cathedram pertinentia in catholica vnitate lucrari conueniantur [b] a diligentibus vicinis episcopis, vt id agere non morentur. Quod si intra sex menses [c] a die conuentionis non effecerint: qui potuerit eas lucrari, ad ipsum pertineant [d]: ita sane, vt si ille ad quem pertinuisse videbantur, probare potuerit [e] magis illius electā negligentiā ab hereticis, vt impune ibi sint, et suam diligentiā [f] fuisse preuentam, vt eo modo eius cura solicitio vitaret: cum hoc iudices episcopi cognouerint, sue cathedre loca restituantur.

Potest etiam aliter intelligi prescriptio illa longi temporis qua Gelasius negat statū parochiarum posse mutari. Longum enim tempus (sicut ex legibus habetur) decennium [g] et vicennium intelligitur. Huius ergo longi temporis prescriptio authoritate Gelasi q̄ secularium legum ecclesiis obsici non potest [h].

per decennium, absentis vero per vicennium tenuerit tutus est aduersus omnes: q̄ si in aliquo casu rem amiserit, potest eam ab omnibus vendicare. Idem erit si per triginta annos rem alterius sine titulo, bona tamen fide possederit: quā bonam fidem in initio sufficit habuisse. Prescriptio vero. xxx. annor̄ cum quis mala fide possidet, introducta est tantum in odium negligentium. Unde si quis mala fide rem alterius. xxx. annis possederit, tut⁹ est aduersus eum: q̄ si aliquo casu male fidei possessor rem illā amiserit, repetere non potest: nisi per violentiam inde expellatur. Et si ad dominū vel creditorem sine violentia peruenerit, tuti sunt aduersus male fidei possessorem. Si vero peruenerit ad alios, dominus vel creditor aduersus eum habet actionem. In secūda parte dicitur q̄ ea que dicta sunt de prescriptione. x. vel. xx. annorum, vera sunt si sine interruptione possideantur: sed si possessio naturaliter interrūpatur nouī. xxx. anni in omnibus prescriptionibus numerantur a die recuperate possessionis. Si vero possessio per litis contestationem interrumpatur, ab vltimo die litis. xl. anni computabūtur. Si vero ille cuius res prescribitur, non potest litem contestari propter absentiam, vel furorem, vel infantiam, vel potestatem aduersarij: intra tempora prescriptionis adeat presidez quem si adire non potest, vadat ad episcopum loci, vel consulem ciuitatis, vel potestatem. qui si defuerint adeat domum aduersarij: et in presentia tabellionis, vel cum subscriptione trium testium si tabellionem habere non potest, suum ius protestetur: et hoc modo interrumpet omnem prescriptionem. In tertia parte dicitur q̄ supradicta vera sunt inter laicos. sed aduersus ecclesias non currit prescriptio nisi quadragenaria. et ad hoc probandum inducit duas autenticas J. ea. quas actiones. et in nouellis autenti. nec̄ vicennij. Sed si laicus decimas vel primitias, siue cūm titulo, siue sine titulo possederit, nunq̄ prescriptione tut⁹ erit. Quod enim ab initio de iure non habet effectum, tractu temporis non conualescit. et hoc probatur ad instar liberi hominis: qui si pro seruo detinetur etiam quadraginta annis, sibi non obest. nam primitie z decimationes prescribi non possunt, sicut nec ciuiles functiones, quarum instar obtinent, sicut ecclesia obtinet ad instar reipublice. Secunda pars incipit ibi: Hec de prescriptionibus decennū. Tertia pars ibi: Hec de prescriptionibus inter priuatos. Libellum, conuentionalem. Quod dicitur, in canonibus antiquis: q̄ secus hodie.

1 Ad hec ō pra. e. licet. 3. distinct. xxxv. ecclesie. Sed ibi nocet delictum quod consistit in omittendo. Argumē. contra. C. de acqui. posse. l. vlti. ibi enim non nocet delictū etiam quod consistit in faciendo.

2 Hec ē exposita hac rubrica: z extra de prescrip. ca. j. vnde illud triennium est hic intelligendum: sicut ibi intelligendi sunt isti sex mēses qui dantur ad admonitionem faciēdam. dicit tamen hug. q̄ perueniant statim: tamen vsq̄ ad triennium potest episcopus suus locum illius repetere: vt extra de prescrip. ca. j. et est hic speciale fauore fidei vt per triennium contra ecclesiam prescribatur ius episcopale z etiam limes: z excusatur prescribens hic authoritate canonis, licz habeat conscientiam rei aliene. arg. ff. de nox. z generaliter. z si rem pro derelicto habitam mihi vendas: licet sciam eam in bonis tuis non fuisse: ipsam vindicapio. ff. pro derelicto. l. vlti. argu. ff. de fundo do. l. j. Sed nunquid ecclesia lesa in hoc casu potest petere in integrum restitutionē? Pōt dici q̄ sic nisi fuerint negligentes clerici z episcop⁹. arg. ff. de mino. verum. S. Item querit. vel si vult ipsum negligētē conueniat. xi. q. ij. monemus. z consequit ab eo indēnitatem. C. arbi. tu. q̄cquid. alienauit enim vsucapere permisit. ff. de verb. sig. alienationis.

Prescribit q̄s triennio turi epali.

a Potuerit. J. xxx. annos a sententia.

b Diligentiam. scz dñi. ff. ad sena. cō. tertul. l. ij. S. si mater. z extra de appel. oblate.

¶ Potest etiā aliter. ¶ Cau. Iste. S. diuiditur in tres partes. In prima parte exponit Gratianus tertio modo illud ca. licet in regulis. dicens ipsum posse intelligi de prescriptione longi temporis: scz x. vel. xx. annorū que ecclesijs obsici non potest. Postea ponit distinctionem de prescriptione, dicens q̄ prescriptio decennū vel vicennū introducta est odio petentis z fauore possidentis. vnde si quis rem presentis bona fide z iusto titulo

g Decēnij. C. de prescrip. x. vel xx. an. l. vlt. Jo.

h Nō pōt. Post hoc statim lege illū. S. ij sola. cū ca. seq. nemo ad hoc postea reuersur⁹. dicit em q̄ dñs Jacobus inter posuit istas leges: q̄s etiā cōuincit ex eo q̄ ille concordantie dis ponuntur.

¶ Prescriptionū. Hec est. viij. pars. q. in q̄ ponit mēs legum de prescriptionibus: quas tamē ecclesia nō recipit contra se. Jo. de san.

Pñs et absens q̄ dār. viij. ps

a ¶ Presentis. Presens dicitur qui in eadem, puincia est. Absens qui in alia. C. de prescrip. x. vel. xx. an. l. vlt. tamen absens dicitur qñq; qui in re non apparet. ff. de dā. infec. l. iij. Habesse. presens etiā dicit qñq; q̄ in otio est. ff. de pcu. presens.

b ¶ Per decēniū. fit etiam alio modo interruptio: vt ff. de vsucap. et a q̄. ff. de dona. qui pro donato. x. C. vbi in rem ac. l. vlt. et. C. de prescript. xxx. an. cū notissimi.

c ¶ Perpetua exceptione. Hoc habes. C. de prescrip. xxx. an. si quis emptionis.

d ¶ Creditores. Hoc si fuerit alius a debitore, aut eius herede: vt de secūdo vinente debitore. debitor enī vel eius heredes non possunt se defendere ctra creditorē nisi. xl. an. vt. C. si aduer. credi. l. j. x. C. de prescrip. xxx. an. cum notissimi.

Vsucapio non currit ℣ creditores.

Vsucapio autem nunq̄ currit cōtra creditorez: qz causa dñij semota est a questione pignoris. C. de pig. vsucapio.

e ¶ Utiliter. Arpto Jo. x alīs qui dicunt q̄ per prescriptionē acquiritur dñium. fm D. directe potest vendicare: quia fm eū dominium acquirit prescriptione. vnde illud aduerbiū vtiliter, non est de textu. vel si est de textu, expone vtiliter. i. indubitanter vel efficaciter.

f ¶ Initio. hoc nō tenet fm canones: qz opz ex oi parte prescriptiōis habere bonā fidē: vt ex de prescrip. qm.

g ¶ Negligētes. Vigilantib⁹ enim nō dormientib⁹ subueniunt iura: vt. ff. ex qui. cau. ma. l. nō enim. ff. de his q̄ in frau. credi. l. pupillus.

h ¶ Cōmodum. Quia ab eo rē illā nō poterit euocare qui mala fide eam possedit.

i ¶ Cōmodū. No. q̄ violento detētori vel male fidei possessori res violēter auferēda non est, nisi incontinenti. ar. ff. q. l. §. vlt. nec ei tūc dicit interrūpi prescriptio.

Prescriptionum alie sunt introducte odio petentis, et fauore possidentis: alie tantum odio petentis. qui enim bona fide et iusto titulo rem possidet[1] per decennium[b], absentis vero per vicennium tenuerit: perpetua[c] exceptione tutus erit: non solūz aduersus alios sed etiam aduersus creditores[d] quibus res ipsa obligata fuerat: etiam aduersus verum dominū. Si vero aliquo casu a possessione ceciderit, etiam aduersus verum dominum vtiliter[e] rem vēdicare potest. Si autem nullo titulo, bona tamen fide per tricennium rem alicui[g] possederit, simili gaudebit presidio. bona vero fides nō ad tractum medii temporis, sed ad initium possessionis refertur. Sufficit enim in initio[f] cuiq; bona fide possidere cepisse, etiam si medio tempore conscientiam rei alterne habuerit.

¶ Hę prescriptiōes introducte sunt fauore possidentis, et odio petentis: quia lex fauet his qui bona fide x iusto titulo, vel bona fide tantum possident. odit autez x punit circa rē suā negligētes[g] et desides.

¶ Si mala fide rem alienā quis possidere cepit post. xxx. annos aduersus omnem petentem exceptione tutus erit. Si vero aliquo casu a possessione ceciderit, actionem non habet: quia hec prescriptio nō fauore male fidei possessoris, sed odio tantum rem suam prosequi negligentis introducta est. Si autem res ad creditorem suum vel ad dominū peruenerit, detentionis commodum[h] habebit. Si vero ad alium, creditor vel alius domin⁹ aduersus eū experiri poterit: nec sibi pderit exceptio medii temporis possessoris: quia nō ab eo habuit causam possidendi. Si violēter possessio ad eos peruenerit: male fidei possessor indistincte possessionis[i] commodum recipiet.

Hec de prescriptionibus decennij vel vicennij vel tricennij intelligēda sunt, si sine interruptione possessa probentur. Si per naturalem detētionem possessio interrupta[k] fuerit: a die recuperate possessionis noui. xxx.[l] anni in omnibus prescriptionibus numerabuntur. Si per litis contestationem, ab vltimo die litis gil. xl. anni computabuntur. Si ab eo qui in causa prescribendi erat, possessionē aliquis nanciscatur: tempus precedens cum sue possessionis

ff. de vi x vi ar. qui possessionem.

i ¶ Possessionis. Ar. aliqua ex quo cōiunguntur valida esse, quorum quodlibet per se separatim inualiduz est, vt fama x testimonium vnius testis: arg. contra xxiij. distinct. quotundam.

k ¶ Interrupta. Fit autē interruptio dupliciter: naturaliter et ciuiliter. Naturaliter ergo. in fit occupatiōe aq̄ fine. et alīs modis: vt ff. de acquirē. pos. qui vniuersa. §. j. x. q. Item si lon ibi bargo tēpore omittit ff. § pte possessio. ff. de vsuca, furtū. Item p eos ē simi. l porale cōpulsionē. §. inter et hoc nocet vel. §. ruptio. dest omnib⁹. ff. de in. c. il. vsuc. naturaliter. ind. de Ciuiliter fit libel. §scrip. lio oblatione: x hoc habet locum in actionib⁹ tantū: que interruptione tali perpetuā tnr. C. qñ libellus pn. i. q. Item fit per litis cōte. que locū habet in ppetuis actionib⁹. C. de §scrip. xxx. an. sicut in rē. x hoc pdest tm ei qui eā facit: x obest illi: tantū ℣ quē fit: vt. ff. de diuer. x tēpo. §scrip. inter ℣uos. et tamen tātum pdest qui eo alo cōtestatur litez: vt ducat causam ad finē, ℣ impedit ppter fortuitos casus alios nō pdest: ar. a sensu contrario. C. de §scrip. xxx. an. l. vlt. et in auten. de litig. §. omnes. circa fi. coll. ix. Item litis cōtestatio tunc tm interrūpit, cum fit

Ad hoc. xvi. q. j. nil. vbi de hoc iuraliter et ciuiliter. gl. pbt fine.

Cōc. l. naturaliter. ff. de §scrip. ind. de §scrip.

coꝝ iudice suo: alias nō: vt. C. ne de sta. defun. l. pe. Interrūpit etiā §scriptio synodali pclamatione: vt ex de prescri. sanctor. Item cū exponit seqa cautio: vt. C. de §scri. xxx. an. cū notissimi. §. sed x si de. Item cum dos soluit vsuras. C. de prescrip. xxx. an. l. pe. Item alīs habes. j. e. q. versi. is autē cui⁹ res. x extra de of. ot. pastoralis. Item x alīs casum habes extra vt lit. nō cōte. qm. in fi. Quādoq; autem non interrumpit prescriptio: ℣ dormitat, vacante ℣ ecclesia: x in pupillari etate, x in alīs casibus quos dixi. §. e. puma actione.

l ¶ Triginta. Ergo naturalis interruptio non valet Actio tantū quantum litis contestatio: quia litis cōtestatio: petuat ne perpetuatur actio vsq; ad. xl. an. vt. C. de prescript. iuz. pe.

xxx.an.l.viti.sed in naturali interruptione non: vt hic. Similiter dico q̄ nec illa conuentio que fit per exercitorem, perpetuat ad.xl.an.cuz generaliter dicat q̄ omnes tuz a ois actio tollit spatio.xxx.an.nisi vbi speciale aliquid reperit: vt.C.de prescrip.xxx.an.cū notissimi.

s ¶ Cōtinuare. Licet re vera alio tempore intermedio vacet possessio tamē fingit eā continuatim peruenire ad alīm locum: vt.ff.ex q̄ cau.maiuz miles.z est.ff.de acquir.here. placet.z sic tēpus precedens dicitur cōtinuari tempori sequenti quo alter incipit possidere. ¶ sed cōtra est quod legitur.ff. de acq. pos. pōnit⁹.§.vl. vbi dicit q̄ vitiosa possessio non continuatur non vitiose: sed illud verum est in lōga prescriptione: secus in lōgissima.

t ¶ Item contestari.C.6 anna.excep.vt pfecti⁹.

u ¶ Vel propter aduersarij. hoc dicitur extra de offi.ordi.pastoralis.

x ¶ Vel quia. 3. q.j. prohibētur. C.de episco.audi. l.viti.

y ¶ Domicilium. Domicilium large dicitur quandoq̄ habitatio.ff.6 da. infec.l. iij.§. preterea.argu.ff.de lib. agno.l.j.in prin.et est.ff.extra de cleri.nō resi.ex tue.

z ¶ Subscriptione. Arg.q̄ instrumento habēti subscriptionē triū testium stādum est, etiam si per tabellionem confectum non sit: arg.C.qui po.in pi.ha.l.pen. Testes duo ed. pollent tabellioni. Hodie autē duo testes eāpollent tabellioni: vt ex̄ de p̄ba.qm̄ ꝓtra. De hac materia nota.xj.q.iij.cure.

a ¶ Neq̄ decennij.j.ea.q.iij.neq̄.

b ¶ Triginta annis. Hoc hodie nō tenet: vt extra de prescrip.de quarta.

c ¶ permittitur.j.e.q.iij. possessiones.

d ¶ Priuatno. vt extra de prescrip.causam.

e ¶ Non conualescunt. Sic.j.q.j principatus. Arg. contra extra de ma.contrac.cōtra interdi.eccle.ca.vlt. z extra de conuer.coniu.placet.

f ¶ Etiam.ff.xl.C.de long.temp.prescrip.l.vlt.C.de prescrip.xxx.vel.xl.an.comperit.

g ¶ Mutilabunt. Nec cōfessio ei preiudicaret si cōiteretur se seruū, nisi in instrumēto hoc fecerit: vt.C.de agri.z cē.cū scim⁹.

h ¶ Functiones. id est pensiones agrorum, ¶ Sez ꝑ deuenit reipublī. ꝙ.

Habem⁹.¶ Casus. Quidaz rusticī possederūt quasdaz possessiones sine legitima interpellatiōe per xl.an.de quib⁹ possessionib⁹ neq̄ functiones, neq̄ ciuilem canonem, neq̄ publicam collationem persoluūt. quesitū est vtrum sint tuti p̄scriptione.z respondetur q̄ sic ꝯtum ad dominū vel possessionem predioz: ita q̄ ad functiones vel ciuilē canonez vel publicā collationē non sunt tuti.

p ¶ Possederūt. C.de prescrip.xxx. vel.xl.an.cōperit.

q ¶ Parti.C.de fun.patri.l.vlt.cōtra. sed ibi priuilegiū habuit ab imperatore: z preterea per.xl. an. non soluit. inde tur⁹ est p̄ illa duo.3.e. ꝛ. q̄ si ab eo.

¶ Sic etiā ꝓdia. ¶ Caleat. Supra fuit assumptio vbi dixit potro. h̄ est modo cōclusio. Dictum est supra in illa.l.habemus. q̄ predia tollūtur prescriptiōe.xl.annoꝝ, sed functiones non. Nunc dicit Gratia. q̄ eodem modo predia ecclesiarum vel priuatorum prescriptione tollūtur, sed decime vel primitie non prescribuntur etiam si a summo pōtifice rescriptum super hoc impetretur. Et hoc probatur duabus rationibus. Prima est, quia rescripta cōtra ius non valent nisi talia sint que alicui prosint, z nulli obsint. Secunda ratio est, quia contra dīi mandatū esset, qui nō

Addē q̄ ille si absens q̄ nō est i patria. l. si sens ff. de p. et.l.ff. C. de p. scri. lō. tēpo.

Et sic habes q̄ quis pōt vti accessione tpis auctoris sui q̄si cū sua cā sua iuncta vti tuō. ff. de acq. poss. l. pomponi⁹. §. cū quis §m̄ Z.

i ¶ Permittitur. Ita.q.iij. possessiones.

k ¶ Priuatno. vt extra de prescrip. causam.

l ¶ Non conualescunt. Sic.j.q.j principatus. Arg. contra extra de ma.contrac.cōtra interdi.eccle.ca.vlt. z extra de conuer.coniu.placet.

m ¶ Etiam.ff.xl.C.de long.temp.prescrip.l.vlt.C.de prescrip.xxx.vel.xl.an.comperit.

n ¶ Mutilabunt. Nec cōfessio ei preiudicaret si cōiteretur se seruū, nisi in instrumēto hoc fecerit: vt.C.de agri.z cē.cū scim⁹.

o ¶ Functiones. id est pensiones agrorum, ¶ Sez ꝑ deuenit reipublī. ꝙ.

Habem⁹.¶ Casus. Quidaz rusticī possederūt quasdaz possessiones sine legitima interpellatiōe per xl.an.de quib⁹ possessionib⁹ neq̄ functiones, neq̄ ciuilem canonem, neq̄ publicam collationem persoluūt. quesitū est vtrum sint tuti p̄scriptione.z respondetur q̄ sic ꝯtum ad dominū vel possessionem predioz: ita q̄ ad functiones vel ciuilē canonez vel publicā collationē non sunt tuti.

p ¶ Possederūt. C.de prescrip.xxx. vel.xl.an.cōperit.

q ¶ Parti.C.de fun.patri.l.vlt.cōtra. sed ibi priuilegiū habuit ab imperatore: z preterea per.xl. an. non soluit. inde tur⁹ est p̄ illa duo.3.e. ꝛ. q̄ si ab eo.

¶ Sic etiā ꝓdia. ¶ Caleat. Supra fuit assumptio vbi dixit potro. h̄ est modo cōclusio. Dictum est supra in illa.l.habemus. q̄ predia tollūtur prescriptiōe.xl.annoꝝ, sed functiones non. Nunc dicit Gratia. q̄ eodem modo predia ecclesiarum vel priuatorum prescriptione tollūtur, sed decime vel primitie non prescribuntur etiam si a summo pōtifice rescriptum super hoc impetretur. Et hoc probatur duabus rationibus. Prima est, quia rescripta cōtra ius non valent nisi talia sint que alicui prosint, z nulli obsint. Secunda ratio est, quia contra dīi mandatū esset, qui nō

laicis, ꝛ leuitis decimas dari precepit: ꝛ ita laicis nullo priuilegio concedi possunt, ne preceptis dei preiudicium fiat.

Decie an pūt pscribi per latcos.

¶ Qō sicum ad rēpus. die vt not. Ś. e.q.j.c. ō de eccl. ꝛ ci. Huius rest. j.q.iij. peruē. Ś. j.q.ij. nit. ꝛ finitos plapuemt. nō est. Aliꝰ dicunt ¶ Cōc. q cum sic cōcedūter. C. ō tur laico ab epō, iurisdi. laicꝰ habet ius pōm. in. stidendi. sed illud l. pua- toy. ꝛ l. le: nec ratione illꝰ nec ex turis posset pscriptois, bere: qꝛ alieno noet. l. ne- mine possidet si ve gꝰ pi- ro vellet interuerg. Ś. pusto- tam inciperet esse rū. ff. de male fidei: extra ō reg. iu.

a ¶ Decimationum. Uidetur q laicꝰ possit decimas prescribere. nam ius habet percipiendi ꝛ petendi eas: quo et cōceditur ab epō puta in feudum vel benefidum vel beneficium. ¶ Ad hoc dicit quidam q laicus nullum ius habet in decimis: nec habere potest. ¶ Sed sicum ad rēpus

a ¶ Preiudicantur.ff.xl.dist.c.j.
b ¶ Principum.ff.xj.q.iij.imperatores.
c ¶ Per centum annos. Similiter vsusfructus ciuitati relictus spatio centū annorū perditur.ff.de vsufruc. an vsusfructus. Per prescriptio centū annorū olim locū habebat i qualibet ecclesia.C.ō sa.san.eccle. vt inter. sed hodie tantum romane ecclesie approbata est. in auten. hec constitutio inuat cōstitutionē. col. viij extra de pscri. cuz nobis. Joan.

ususfructus ecclesie relictus durat centuz annis.

OStēsum est. ¶ Casus. Dic proponit. iij. questio, vbi querit an monasterium prescribit aduersus ecclesiā spatio. xxx. annorū. Et respō. q nō: vt j.e.ca.j.ſz spatio.xl.annorum sic: vt j.e.volum. nā monasteriuz et ecclesia fm noua iura non ad imparia indicantur.

b ¶ Ostēsum est. Hec questio quarta pater p ea que dicta sunt de prescriptione.dictum est em q a monasteriū cōtra ecclesiam, a ecclesia cōtra monasterium, xxx.annis nō prescribit. quo ad hoc em non ad imparia iudicantur:sed fm antiquos canones monasteriū a ecclesia ad imparia indicātur in prescriptione cōtra alios vel ab alijs:nā ecclesia contra ecclesiam, vel contra laicū. xxx. annis prescribebat: a eandem prescriptionē ab eis patiebatur; sed monasteriuz non: vt j.e.c.j.innuitur.

c ¶ Ossessiones ¶ Epor. Res ergo epi gaudēt eodē priuilegio quo a res ecclesie:arg.ff.e.j.qō.j. prescri stur. qs nō credo. rē em clerici vel epi pscribūt laici. xxx. an. vt extra eo.sanctorum. Sed res ecclesie nō j.e. neq; hoc ergo intelligo de rebus ecclesie: que epi sunt.

pti pōt tes epi.

f ¶ Abbates. Id est eos esse prescriptione triēnij tutos: sed q possederūt rē alicuius ecclesie vel episcopi. xxx.annis.hoc enim expeditum est hodie q non. Item in ecclesijs locū non habet prescriptio nisi, xl.an. vt extra de prescrip.de quarta. Jo.

VOlumus. ¶ Casus. Quoddā monasteriū Sicilie sancti Theodori possederat quasdā possessiones spatio.xl.annorū: quas papa primo dederat cuidā ecclesie que erat in partibus illis: super quibus cū inter monasteriū a ecclesiā questio moueret, precepit Greg. Petro subdiacono vt iret ad Panormitanā ciuit. rē a possessionibus remanentibus apud monasteriū si posset ,pbare illas.xl.annis incōcusse possedisse, monasterio adiudicaret. Si vero syndici ecclesie, pbauerint intra.xl.annos sup illis questionē motā fuisse.electis arbitris legaliter questio sopiat. Arbitris.i.inspectoribus qui debent locū videre. Vel arbitris electis si iudicem habent suspectū. vel arbitris.i.iudicibus delegatis qui de interruptione cognoscant. a ita continētia cause diuiditur:quia sic placuit pape.

g ¶ Dominio.i.possessione, sicut alias possessio p dñio ponitur.ff.e.qō.q. visis.ff. de verbo, sig. interdū. Jo.

h ¶ Possessū. Sic patz q ille qui est in possessione, vsq; ad finem cause manebit in possessione. vt. viij. qō. ne. iiij. nonne. ff. q. vj. quotiens. ff. cōtra. sed ibi erat persona suspecta: argu. ff. d satisda. cogā. si fideiussor. ff. vlti. vnde tunc fructus sequestrari debēt: vt. ff. de ap. imperator. in fine ff. q. vj. appellatiōe. alias res ante sententiā nō est auferenda possessori: vt. xj. quest. j. quia res.

Hoc relitse fm determinationē eius qō hf ex lib. vj. de p ulie. cū pone. ff. vlti. nā vbi qs fundat suā intētionē ō iure cōi, sec' vt. vt ibi.

i ¶ Fines. Predictum, non pariarū. Illi em nō prescribūtur. ff.e. q.iij. licz. a c. inter meliorat os.

k ¶ Eccleſie. ff.e. q.iij. nemo. cōtra. ſz hic mōachi possederunt tantū ius emphyteoticariū: a prescripserunt ius quod clerici cōpetebat: qr erant emphyteote romane eccleſie. Vel dic q ſz ius romane eccleſie nō posſit p̄ se prescribi: prescribet rñ cū vniuerſitate. ar. ex de iure pa. ex literis. ff. de cōtrahē. emp. in modicis. Vel ſz cōfirmet hec ſnia quo ad ipſos litigātes, nō ideo preiudicabit rōane eccl'ie cū voluerit ius ſuū, p̄ſcribere. ex de causa. dilect'. ar. ex de ſen. a re iud. cū ſup controuerſia. a ca. ſubdita. vñ nō eſt inconueniēs q ꝺ eccl'ias ſubiectas ſoli pape prescribat in reb' aliq̄b'. qr hoc nō fit in preiudiciū romane eccl'ie qr eodē iure tenet nūc illa roma ne eccl'ie, quo prius tenebat. Et ſi vere velim' loq; : nec romana eccl'ia aliq̄d prescribit nec aliquis ꝓtra eā prescribit: qr romana eccl'ia cū aliq̄d cōtra aliā prescribit, nō plus iuris ,ppter hoc hz q̄ pri' habuit: qr illa prius fuit ei ſubiecta: cū ipſa in oibus eccleſijs habeat plenitudinē poteſtatis: vt. ij. q. vj. decreto.

Preſcriptio rū poſſit curere cōtra Romanaz eccliaz.

l ¶ Incōcuſſā. Ecce q̄ obſcit interruptionē, eā pbare dz. ſic q̄ obſcit p̄ſcriptionē, eā probare tenet. vt. j.e. q.iij. inter. a c. dilectio. ſimiliter a qui obſcit malam fidē, eā pbabit. a ſi vn' obſcit p̄ſcriptionē, a alter interruptionē: vtriuſq; teſtes audiunt: vt ex de p̄ſcrip. illud ,pbans Sz ſi iā lata eſt ſnia ſup p̄ſcriptione ,poſtea nō admittit reliquus ad aliq̄d pbādū. ex de p̄ſcrip. ſcōz. hic rñ at doceſ Iriū inuenit. Sz nūq̄d ille q̄ ,pbat p̄ſcriptionē, tenetur re ꝺ cōpbare ſe continue poſſediſſe? hoc certe eſt impoſſibile rinua pbare: ſz ſufficit ,pbare q̄ a principio poſſedit: a in fine er poſſeſſ qſq; i medio, nā extrema ptz ſūt q̄ſq; p̄ſiderāda in pte ſione.

Preſcriptio ſ. triēnij.

Hoc relitse fm determinationē eius qō hf ex lib. vj. de p ulie. cū pone. ff. vlti. nā vbi qs fundat suā intētionē ō iure cōi, sec' vt. vt ibi.

scriptione: vt.C.de sta.defun.si mater.t.C.de apo.pu-
bli.quicūq.lib.x. Arg.cōtra.ff.de distra.pig.t si is.
a ¶ Arbitris. Si te habuerūt suspectū.xi.q.j.puenit.
a ¶ Arbitris.inspectoribus vel mensoribus: vt.ff.si
men.fal.mo.dixe.l.ij.ff.fi.regū. si irruptione.E.e.q.iij.
inter. Alius ergo cognoscit hic de p̄scriptione,t alius
de interruptione. nam t ita cōtinentia cause diuidit,
cōtra illū extra de sequestra.ad hoc.
ꝫ hoc fit hic quis sub ea forma dispa.delegauit cau
sam.sic.j.q.vj. placuit.et extra de re
udi.decetero.

Decēnij. ¶ Casus Dicit hic q̄ xl.annorū p̄scriptio cur
rit aduersus eccl̄ias nō solū in possessionib⁹ propriis
et diu habitis/sed etiam in legatis t hereditatibus sibi
relictis:ꝫ p̄scriptio decēnij vel vicennij vel.xxx.an
norum non opponitur eccl̄iis.
b ¶ xl. Sic extra de p̄scrip.de quarta. Sed nōne con-
tra Cisterciēsium
eccl̄iam,que val
de est priuilegiata,

Prescriptio an currat contra Cisterciēs.

prescribit p̄scriptio.xxx.an.vt extra
de prim.si de terra.

Decēnij neq; vicē
nij vel.xxx.annoꝝ p̄-
scriptio:sed sola.xl.b an.curri-
cula religiosis domib⁹ opponant nō solū in ceter⁹ reb⁹,ꝫ
etiā in legatis t hereditatib⁹.
Sicut ergo religiosis domi-
bus ex lege nō nisi q̄dragena
ria est obiicēda p̄scriptio,ita
et authoritate Grego.aduer
sus alias eccl̄ias p̄scribere
possunt eodē spatio tp̄is.

¶ Questio.vj.

Quod autem[c]
ea que eccl̄ie
debentur, re
ctores eiusdē
sua authori-
tate iudicib⁹
pretermissis
questionem eorūdem finium
electis arbitris[a] tranquille et
legaliter sopiatur.

I tē ex nouellis Justinianī.

¶ Eeodem.

Sol.in actionib⁹ vel exceptionib⁹
que cōmuniure cōperunt,tenet q̄ hic dr:sed in actio-
nibus vel exceptionibus q̄ cōtra ius indulgent,citius
p̄scribitur: vt p̄z extra de p̄sti.cum accessissent. in fi.
et hec est ratio: q̄z nō videtur deterioris cōditionis esse
si reuertunt ad suū pristinū statum: vt.xxv. distin. ab
exordio. sicut vides q̄ ꝫ cōditio dotis per pactū nō pos
sit fieri deterior,tamē si primo fecit mulier pactum q̄
hodie redderet ei dos, deinde facit pactū q̄ vsq; ad an
num: ex quo modo cōditio dotis reuersa est ad suā na-
turam,nō dicit deterior facta: vt.ff.de pac.si vnus-§.
q̄ t in specie. t est §.C.de testa.hac consultissima-§.si
quis aūt. Uel dic q̄ ibi nō rōne p̄scriptionis p̄iudi-
catur eis/sed ratione taciti consensus. ¶ Uel dic q̄ licet
exceptio ppetua sit, et actio t talis: vt.ff.de except. doli,
pure-§. viri. tamen facilius perditur exceptio q̄m actio.
nam actio non q̄dk nisi vsq; ad.xl.an.sed exceptio vno
actu perditur: vt extra de p̄sti.cum accessissent. t extra
de p̄ben.pto illoꝝ.in fi.t.C.de iure do.impe.l.q.et.ff.
de procura.pomponius-§.rari.

¶ hic videas q̄ nota. j.q̄c.j. nullus ēpo. iij. q.vj.q
j.ca.j.

Quod autem. ¶ Hec questio diuiditur in tres par
tes. In prima dicitur q̄ nemo debet ponere ve-
xilla in rebus suis. Secunda incipit ibi: Quod autem.
Tertia ibi: Econtra. Joan. de san.

¶ Casus. Hic ponitur sexta questio,que duos habet
articulos. Primus est an prelati eccl̄iarum authori-
tate propria res eccl̄iarū repetere possint sine iudice
Et respondetur q̄ nō: vt J.eo.ca.j. Secūdus est virum
cadant a iure suo si sua authoritate vsurpent que sibi
debita putant.t respondet q̄ in causa eccl̄iastica nō
cadūt a iure suo: vt.J.eo.si epis.opū. sed in propria cau
sa sic vt.C. vnde vi.l.si quis in tantam.

repetere nō valeant, beatus
Grego. testatur dicens.

¶ Judicio non manibus res eccl̄ie defendantur.

Onsuetudo noua in
hac eccl̄ia[a] t valde re-
prehensibilis erupit, vt cū rec-
tores et⁹ patrimonij vbana
vel rusticana p̄dia turi illius
cōpetere posse suspicantur,si
scali more titulos[c] imprimāt:
at q̄ cōpetere paupib⁹ exi
stimant: nō iudicio, sed manibus[d] defendāt[e]. Et q̄ cū p̄e-
dicatores suos veritas nihil
per cōtentionem agere preci
piat,etiā ipsum litigiose con-
tentionis malum transcendi-
tur: et res quelibet cū estima-
tur eccl̄ie posse competere,
per vim tenetur: p̄oinde p̄e
senti decreto cōstituo vt si q̄s
eccl̄iasticorum vnq̄ titulos
ponere, siue in rusticano, si-
ue vbano predio sua sponte[h]

c ¶ Quod aut̄, Hec questio habꝫ
duos articulos. Primus est:an pre-
lati eccl̄ie authoritate sua res ec-
cl̄ie repetere valeant absq; iudice
et quidem non: vt
J.e.ca.j. Secundus est vtrum cadāt a
causa si sua authoritate vsurpent q̄
ad se ptinere putant. et quidem in
causa eccl̄iastica licet vsurpent
sua authoritate, non cadunt a cau
sa.J.e. si episcopū. in causa ppria sic.
C. vnde vi. si quis in tantam. et J.eo.
placuit. nisi in casibus no.C. quando liceat vnicuiq;
sine iudice se vindicare.l.j.

Onsuetudo ¶ Casus. Hoc
capit. diuiditur in
duas ptes. In pri
ma parte Grego.
reprehendit con-
suetudinem cuiusdam eccl̄ie vbi rectores statim cuꝫ
putabāt vbana vel rustica predia ad eccl̄iam suam
pertinere/more fisci signa imprimebant: et violenter
sine iudicio possidentibus auferebant. Precipit ergo
Grego. vt quicūq; deceter o talia fecerit, anathemati
zetur. In secūda parte dicitur q̄ si prelatus eccl̄ie hoc
fieri preceperit, vel ab alio facta nō punierit: anathe-
ma sit. Secunda ibi: Jo autem.

d ¶ Eccl̄ia. Jd est Romana. prohibet th t in alijs J.
eo.ca. Et ita est hic arg. q̄ si papa cum aliquo causam
habet, nō debet ipse esse iudex, t rem occupare: sed ar-
bitros eligere: arg. ij.q.q.vij. nos ff. aliquin cadet a re:
vt in auf. de man. prin. col. iij. §. viri. C. vt nemini liceat
in fine iu.l. vna. C. vt nemo priua. tir. l.j. C. de his qui pe-
nomine. l.j. tamē si vult esse iudex in causa eccl̄iastica, po-
test esse: vt dixi. ij.q.vij. si qui sunt.

papa iudex esse nō debz in causa ppria.

e ¶ Titulos. l. vexilla vel alia signa. hoc em̄ soli p̄ncipi est p̄missum: vt.C. vt nemo p̄ua. ti. l. ij. t q̄ signa ipsi-
mit reb⁹ ppriis authoritate: si est de plebe / decapital,
si nobilis, proscribitur. C. vt nemo priua. titu. l. ij.

f ¶ Sed manib⁹ J. xxiij. q. viij. quentor. t ca. quicūq;
§. xv. q. vi. authoritate. cōtra. §. lxij. dist. adrianus. cō-
tra J. xxij. q. viij. occidit. Sol. ibi dicitur de materiali et
spirituali gladio/sed singula singulis referuntur. Dic
enim non possidet/sed alij auferre conatur. Uel secus
cum possessor non vult stare iuri.

g ¶ Defendant. Jd est petant: vt dist. viij. quo iure.

h ¶ Sponte. Jd est sua authoritate. Joan.

¶ Qd autē ¶ hec est scda pars.q.in qua dicit q̄ nullus sine iudice dz aggredi rem ab altero possessaz quā credit ad se pertinere. Jo. de san.

¶ Calūp. Hic est secūd⁹ articul⁹ huj⁹ questionis: in q̄ hoc ordine pcedit. Primo probat q̄ si prelatus sua auctoritate vsurpat rē quā putat ad ecclīā primere, cadat a causa. Postea probat cōtrariū, tandē dat solutionem J.e.¶.si ergo. Et no. q̄ quidā habent hic. vj. quest. in precedenti articulo. v. ℨ hug. z Ben. Archidia. et gl. ordinaria sic ſignauerūt eas. Et re vera ita debent distingui.

Condi: a ¶ Quod autē. cio.l.si dicit scds articulus huius questiōis: non nis. Dicas ergo, i dz locū reb⁹ ecclesie nō dz in reb⁹ locum constitutio ecclie, si quis in tantam. C. vnde vi. quia delictum prelati. cē. vt. J.e. si episcopum. z prelat⁹ potest facere meliorē conditionem eccle sie, non deteriorē: vt ex de in integ. resti. requisistis. sicut nec inuasio tutoris vel violentia preiudicat pupillo: vt. C. vnde vi, meminerint.

Ilj.ps.

Placuit. ¶ Cas⁹. Quidā epi cū putarēt quasdā ecclesias vel plebes ad suā cathedrā ptinere, sine iudicē authoritate inuaserūt eas: z sup ecclesijs vel plebib⁹ inuasis cōfirmationē impetrauerūt. questū est in Wilenitano cōcilio q̄d sit sup hoc faciendū, z quā penaz pati debeat inuasor. Rndet q̄ inuasor pati dz detrimentum cause sue: siue volētib⁹ siue nolētib⁹ plebib⁹ hoc fecerit: z reo inuasas dz restituere spoliato: z ipas cōfirmationis ei tribuere. Facta aūt restitutione si de ꝓprietate questio vertit, per iudices delegatos decidat. Detrimentū patiat. i. deponat: z ita nō poterit postea agere. Uel cause sue cē. i. in causa sua. i. re ꝓpria, vel pecunia ꝓpria si dz: q̄ puniri dz litis estimatione. vel cause sue detrimētū cē. quātū ad possessionē. q̄ decetero nō audiet nisi de ꝓprietate. habeat, inuasor. Conueniat, illeq⁹ fiat. Cū. i. inuasorē. Tenuisse, aliquando.

b ¶ Placuit placuit ar. q̄ illicite cōsensus nō habet p cōsensu. xcij. dist. si ds epa. ex de elec. Ossi. xviij. q. ij. si ds abbas. C. de salgamo hospitib⁹ nō plebēdo. l. j. lib. xij. z C. de rap. vir. l. vna. Ar. J. xxviij. dist. diaconi.

c ¶ Cause. quantū ad possessoriū iudiciū ei⁹, q̄ puniri dz in litis estimatione si dz ꝓpria, ad similitudinē ei⁹ q̄ de tutore dicit. C. de admi. tut. nō est ignotum. z C. vnde vi, meminerint. vt sicut factū tutoris nō redūdat in pupilli damnū, ita nec hoc delictū persone redundabit in damnum ecclesie,

d ¶ Detrimētū patiant. q̄ deponit: z sic nō ager. xij. q. ij. monem⁹. aliter exponit J.e. q. ¶. vlt. ꝑ punitur publicatione bonoꝝ: arg. C. vnde vi, meminerint. et in expēsis. C. de admi. tut. nō est ignotū. ℨ ꝑra. ij. q. vij. latoz. sed q̄ ibi nō punit raptor, ex mia facti est: ℨ ad hoc est J. xviij. q. ij. pbē cuiusdam epi spoliauit monachos ꝓprie epi cōseruādo: ℨ tamen non dz ibi q̄ manduerit hoc eſus. Sed videtur q̄ si eps occupet hmōi rem cōsensu canonicoꝝ, q̄ preiudicet ecclesie: arg. C. de sac. san. eccle. in bemus. xxv. q. ij. ita. sed hoc non cōcedo: arg. xij. q. ij. sine exceptione, et argu. xviij. q. ij. si quis abbas.

Uil'dic vt no. ex d̄o do. c j. de hoc etiā no. j. ca. ꝑri.

e ¶ Literas. confirmationis: q̄ non valent in reviolenter possessa. C. vnde vi, authoritatē sicut nec priuilegiū super re litigiosa: vt ex de testi. causam. sic ex de ꝓbr. vti, exanimata.

f ¶ Ut eū appareat. nō autē auferat ei pervim. Uel dicit vt eū appareat detentorē primū,

lij.ps.

g ¶ Pacifice. id est iure cē.

h ¶ Retulerit. forte excipiēdo q̄ nō invasit, z ita referat questionē de electione ante restitutionē. vel reperēdo, volēs reperere q̄s invasit, z ita referat q̄nē ex sententia vel ex limite vel ex aliquo iure. z hoc intellige dū tolerat. ex de reb. ec. nō alie. si ds ꝓbr. xij. q. j. precipimus. ar. C. de sac. san. ec. iubem⁹. Jo. ℨ si in modū exceptiōis aliqd ꝓponit: quare idē iudex nō cognoscit de exceptione: vel si in modū reconuentionis ꝓponat: ideo nō intelligas de exceptione vel reconuētione: ℨ hoc vult dicere q̄ facta restitutione pōt agi de ꝓprietate cōā iudicib⁹ electis cū suspectū habēt primatē: ar. xj. q. j. per- Priuile
uenit. Sit autē ar. ex eo q̄ dicit ℨ ab impetrauit q̄ priuilegiū pōt mas pōt recedere priuilegiū. ex de his que fi. a pla. quā- recedi a to. sicr archiepe: vt. ix. q. iij. per singulas. ℨ nō in dioceſi primate. suffraganei. ex de excel. prela. sicut vnire. nisi hic fieret de ꝑsensu olim episcopoz: vt. ix. q. iij. archiepiscop⁹. Iré per tale priuilegium non cōfirmat nisi qō ab⁹ est legitimū. nā sol⁹ papa id qō nullū est, facit ratū authoritate sua si ex certa sciētia hoc faciat. ar. J.e. si ꝑm. ℨ alias confirmari non dicat nisi qō ante firmū erat. extra de fide instru. c. inter dilectos.

¶ Econtra. ¶ hec est tertia pars. q. in qua ꝓbat p sex authoꝝ. q̄ delictū persone in dānū ecclīe redūdare non dz: immo persona tm puniat. Jo. de san.

¶ Calūp. Probatū est. ℨ. q̄ prelat⁹ invasor patiat sue cause detrimentū. nūc ꝓbat cōtrarium.

S Jepiscopū. ¶ Calu. Quidā epūs Hispanie nole Stephanus fuit depositus a iudicibus non suis. precipit ergo papa Joāni defensori eūm in Hispaniā vt ꝓpter scandalū eius depositionem cōfirmet si inuenerit eum cōmisisse culpā dignā depositione: z comitiolū q illi⁹ eccl̄iā spoliauit, vel ei⁹ here dē cōpellat ad res eccl̄ie restituendas: qz delictū ꝓ tē in damnum eccl̄ie non est conuertendum.

a ¶ Depositio. licet mala fuerit: et hoc ꝓpter scandalum. ꝑ sic. iij. q. vj. hoc quippe.

b ¶ Delictum. sic xvij. q. q. eleutherius. contra.

c ¶ Persone .j. xxv. q. ij. ita nos. cōtra. ſ3 ibi potius puniti sunt delinquentes ꝙ eccl̄ia. vel bene punit eccl̄ia non in honore, sed in facultatibus ob delictū ꝑsonarū. ℣. e. q. iij. placuit.

b ¶ In damnū eccl̄ie. xxv. q. ij. ita nos. contra. sed ibi potiꝰ puniunt delinquētes ꝙ eccl̄ia. ℣tē cōtra. ℣. e. q. iij. placuit. ſ3 delictum quod consistit in omittendo, bene iudicat eccl̄ie: sed qō in faciēdo, nequa ℞: alienare tamē dicitur qui ꝛsucapere permittit. ff. de verbo. sig. alienationis. ℣tē contra. ℣. liij. dist. si seruus. ibi dicit q ꝓ no seruo epūs duos debet recōpensare dño. sed intelligēdū est illum debere restituere duos nō de rebus eccl̄ie, ſ3 de rebus propriis si quas habeat.

e ¶ Reddant. l3 ad eū nō puenerit, tenet ex maleficio defuncti, ſm canones ex de pig. c. iij. xij. q. q. epūs q filios. ar. xxvi. dist. bene quidē, ex de rap. in literis. ꝓsicut heres defuncti tenet condictione furtiua. ff. de condi. furti. si ꝓ to fure. ℞. cōdictio. ff. vi bo. rap. l. ij. ℞. vl. qz illa oritur ex maleficio, etiā si lis cū defuncto cōtestata nō sit: immo ꝓsumit̄ puenisse ad eū, ex quo in vniuersuꝫ successit: arg. ex deyſur. tua. sed hoc ideo, qz ibi defunctus fuit obligat⁹ ex quasi ꝓtractu ꝓpter indebitū solutū: z bene ꝓuenit heres l3 ad eū nihil puenerit. ℣ obijcit: si ꝙ ꝓsur⁊ repetēdis agit actiōe ex ꝙsi ꝓtractu, q̄d ad eccl̄iā si agit ex ꝓtractib⁹ rōne pacti: ergo heres non est ℣tē. z cōueniēd⁹? ℞ Rñdeo: l3 ex ꝓtractu agat, ſn versat ibi delictū: vnde heres pōt ꝓueniri: vt. ff. de ac. z ob. l. ex contractu. ſm legē autē nō tenet ex delicto defuncti nisi lite contestata. C. ne ex delic. defun. l. j.

Q Ognouim⁹. ¶ Calu. Quidā clerici delinquebāt: cepit tamen non ipsos puniebāt, sed eorū eccl̄ias suis bonis spoliabāt, quare ꝑcepit Greg. vt clerici delinquentes personaliter puniantur, sed a reb⁹ eccl̄ie abstineat. A cōmunione ei⁹. i. a cōmunione rerū eccl̄ie que dicunt eius, qz sunt ei cōmisse. In eius substantiā id est ei cōmissā, vel cōmunione. i. participatione rerū ei⁹ nō cōmunicem⁹ nobis res ei⁹, sed ipsi puniant.

S Jēm (quod absit) talem culpā cōmisisse cōstiterit, vt constet eū non irrationabiliter esse depositū: eadem ei⁹ depositio⁹ cōfirmet: z oēs res sue eccl̄ie que ablate fuerūt restituāt̄: quia delictū ꝑsone⁹ in damnum⁹ eccl̄ie nō est cōuertendū. si autē (vt dicit) qz comitiol⁹ defunctus est: ab herede ei⁹ que iniuste ab illo ablata sunt, sine excusatione reddant̄ᵉ.

Idem Petro subdiacono.

¶ In personam delinquētis non in facultates eius vltio procedat.

Q Ognouim⁹ ꝙ si quis ex familia culpam fecerit eccl̄ie: non in ipsum ᶠ, sed in eius substantiā vindicetur. De qua re precipim⁹ vt quisquis culpā fecerit: in ipsum q̄dem (vt dignū est) vindicetur a cōmunione⁸ autē eius oīno abstineatur. Idem.

¶ Res eorum qui ex clero laborant: simul cum ipsis monasterio tradantur.

D Elapsis sacerdotibus vel quolibet ex clero obseruare te volum⁹ vt in rebus eoꝝ nulla contaminatione misceatis: sed pauperrima regkaria monasteria require, que secundum deum viuere sciūt: et in eisdem monasteriis ad penitentiā lapsos trade: et res lapsoꝝ in eo loco proficiant in quo agere penitentiā tradūtur: quatenꝰ ipsi ex rebus eorum subsidiū⁰ habeant qui de correctione eorum solicitudinem gerunt. Si vero parentes habent, res eorū legitimis parentib⁹ dentur: ita autem vt eorum stipēdia qui in penitentiā dati fuerint eos sufficienter debeant procurare. ¶ Si qui vero ex familia eccl̄iastica sacerdotes vel leuite vel monachi vel clerici vel quilibet alij lapsi fuerint, dari eos in penitentiā volumus, ſer. non ordi. ca. iij. vnde ne propter eorum delicta dānificetur eccl̄ia, statuitur hic vt puniant in persona, z non in rebus. Res em̄ eccl̄ie non possunt cōfiscari: vt. ℣. e. q. j. in canonibus. z ℞. nouarum.

D Elapsis. ¶ Calu. Diuidit in duas partes. In prima parte loquitur de secularibus, quos precipit Greg. in pauperib⁹ monasterijs si deliquerint detrudi ad penitentiā agendam: z vt res eorū eisdem monasterijs tradantur: vt monachi subsidium habeāt de rebus eoꝝ, cum onus accipiant personarū. si vero parentes habēt, res eoꝝ parēntibus tradātur: ita tamen vt prouideant in necessarijs clericis retrusis ad penitētiam. In secūda parte loquitur de clericis regularib⁹ qui cum delinquunt, in alijs locis religiosis debent ad penitentiam redigi: sed res eoꝝ ꝓ utilitas eccl̄esijs nō subtrahant: ita tamen vt priores eccl̄ie in necessarijs eis subueniant: ne locis in quib⁹ positi fuerint, sint onerosi. Secunda pars incipit ibi: si qui vero. hug. tamen dicit q̄ secunda pars intelligit de illis clericis q̄ fuerūt serui eccl̄ie alicuius: quorum res debent dimitti illi eccl̄ie cuius prius fuerant serui.

S Jepiscopū. ¶ Calu. Quidā epūs Hispanie nole Stephanus fuit depositus a iudicibus non suis. precipit ergo papa Joāni defensori eūm in Hispaniā vt ꝓpter scandalū eius depositionem cōfirmet si inuenerit eum cōmisisse culpā dignā depositione: z comitiolū q illi⁹ eccl̄iā spoliauit, vel ei⁹ here dē cōpellat ad res eccl̄ie restituendas: qz delictū ꝓ tē in damnum eccl̄ie non est conuertendum.

a ¶ Depositio. licet mala fuerit: et hoc ꝓpter scandalum. ꝑ sic. iij. q. vj. hoc quippe.

b ¶ Delictum. sic xvij. q. q. eleutherius. contra.

c ¶ Persone .j. xxv. q. ij. ita nos. cōtra. ſ3 ibi potius puniti sunt delinquentes ꝙ eccl̄ia. vel bene punit eccl̄ia non in honore, sed in facultatibus ob delictū ꝑsonarū. ℣. e. q. iij. placuit.

b ¶ In damnū eccl̄ie. xxv. q. ij. ita nos. contra. sed ibi potiꝰ puniunt delinquētes ꝙ eccl̄ia. ℣tē cōtra. ℣. e. q. iij. placuit. ſ3 delictum quod consistit in omittendo, bene iudicat eccl̄ie: sed qō in faciēdo, nequa ℞: alienare tamē dicitur qui ꝛsucapere permittit. ff. de verbo. sig. alienationis. ℣tē contra. ℣. liij. dist. si seruus. ibi dicit q ꝓ no seruo epūs duos debet recōpensare dño. sed intelligēdū est illum debere restituere duos nō de rebus eccl̄ie, ſ3 de rebus propriis si quas habeat.

e ¶ Reddant. l3 ad eū nō puenerit, tenet ex maleficio defuncti, ſm canones ex de pig. c. iij. xij. q. q. epūs q filios. ar. xxvi. dist. bene quidē, ex de rap. in literis. ꝓsicut heres defuncti tenet condictione furtiua. ff. de condi. furti. si ꝓ to fure. ℞. cōdictio. ff. vi bo. rap. l. ij. ℞. vl. qz illa oritur ex maleficio, etiā si lis cū defuncto cōtestata nō sit: immo ꝓsumit̄ puenisse ad eū, ex quo in vniuersuꝫ successit: arg. ex deyſur. tua. sed hoc ideo, qz ibi defunctus fuit obligat⁹ ex quasi ꝓtractu ꝓpter indebitū solutū: z bene ꝓuenit heres l3 ad eū nihil puenerit. ℣ obijcit: si ꝙ ꝓsur⁊ repetēdis agit actiōe ex ꝙsi ꝓtractu, q̄d ad eccl̄iā si agit ex ꝓtractib⁹ rōne pacti: ergo heres non est ℣tē. z cōueniēd⁹? ℞ Rñdeo: l3 ex ꝓtractu agat, ſn versat ibi delictū: vnde heres pōt ꝓueniri: vt. ff. de ac. z ob. l. ex contractu. ſm legē autē nō tenet ex delicto defuncti nisi lite contestata. C. ne ex delic. defun. l. j.

Q Ognouim⁹. ¶ Calu. Quidā clerici delinquebāt: cepit tamen non ipsos puniebāt, sed eorū eccl̄ias suis bonis spoliabāt, quare ꝑcepit Greg. vt clerici delinquentes personaliter puniantur, sed a reb⁹ eccl̄ie abstineat. A cōmunione ei⁹. i. a cōmunione rerū eccl̄ie que dicunt eius, qz sunt ei cōmisse. In eius substantiā id est ei cōmissā, vel cōmunione. i. participatione rerū ei⁹ nō cōmunicem⁹ nobis res ei⁹, sed ipsi puniant.

S Jēm (quod absit) talem culpā cōmisisse cōstiterit, vt constet eū non irrationabiliter esse depositū: eadem ei⁹ depositio⁹ cōfirmet: z oēs res sue eccl̄ie que ablate fuerūt restituāt̄: quia delictū ꝑsone⁹ in damnum⁹ eccl̄ie nō est cōuertendū. si autē (vt dicit) qz comitiol⁹ defunctus est: ab herede ei⁹ que iniuste ab illo ablata sunt, sine excusatione reddant̄ᵉ.

Idem Petro subdiacono.

¶ In personam delinquētis non in facultates eius vltio procedat.

Q Ognouim⁹ ꝙ si quis ex familia culpam fecerit eccl̄ie: non in ipsum ᶠ, sed in eius substantiā vindicetur. De qua re precipim⁹ vt quisquis culpā fecerit: in ipsum q̄dem (vt dignū est) vindicetur a cōmunione⁸ autē eius oīno abstineatur. Idem.

¶ Res eorum qui ex clero laborant: simul cum ipsis monasterio tradantur.

D Elapsis sacerdotibus vel quolibet ex clero obseruare te volum⁹ vt in rebus eoꝝ nulla contaminatione misceatis: sed pauperrima regkaria monasteria require, que secundum deum viuere sciūt: et in eisdem monasteriis ad penitentiā lapsos trade: et res lapsoꝝ in eo loco proficiant in quo agere penitentiā tradūtur: quatenꝰ ipsi ex rebus eorum subsidiū⁰ habeant qui de correctione eorum solicitudinem gerunt. Si vero parentes habent, res eorū legitimis parentib⁹ dentur: ita autem vt eorum stipēdia qui in penitentiā dati fuerint eos sufficienter debeant procurare. ¶ Si qui vero ex familia eccl̄iastica sacerdotes vel leuite vel monachi vel clerici vel quilibet alij lapsi fuerint, dari eos in penitentiā volumus, ſer. non ordi. ca. iij. vnde ne propter eorum delicta dānificetur eccl̄ia, statuitur hic vt puniant in persona, z non in rebus. Res em̄ eccl̄ie non possunt cōfiscari: vt. ℣. e. q. j. in canonibus. z ℞. nouarum.

D Elapsis. ¶ Calu. Diuidit in duas partes. In prima parte loquitur de secularibus, quos precipit Greg. in pauperib⁹ monasterijs si deliquerint detrudi ad penitentiā agendam: z vt res eorū eisdem monasterijs tradantur: vt monachi subsidium habeāt de rebus eoꝝ, cum onus accipiant personarū. si vero parentes habēt, res eoꝝ parēntibus tradātur: ita tamen vt prouideant in necessarijs clericis retrusis ad penitētiam. In secūda parte loquitur de clericis regularib⁹ qui cum delinquunt, in alijs locis religiosis debent ad penitentiam redigi: sed res eoꝝ ꝓ utilitas eccl̄esijs nō subtrahant: ita tamen vt priores eccl̄ie in necessarijs eis subueniant: ne locis in quib⁹ positi fuerint, sint onerosi. Secunda pars incipit ibi: si qui vero. hug. tamen dicit q̄ secunda pars intelligit de illis clericis q̄ fuerūt serui eccl̄ie alicuius: quorum res debent dimitti illi eccl̄ie cuius prius fuerant serui.

f ¶ Nō in ipsuꝫ, id est nō ꝓpria, ſ3 eccl̄ie. ꝓpōt em̄ in ꝓpria puniri. xxj. q. vlt. si quis cuiuslibet. si illā penam plus timeat.

g ¶ A cōione. ſ3 rerum eius. i. non cōmunicemus facultates ei⁹ nobis ſ3 loc⁹ in quo actarus est penitentiā, deputetur: vt ſ. e. de lapsis. Uel cōmunione rerum eccl̄ie sibi cōmisse. nō em̄ propter hoc res sunt eccl̄ie auferende, licꝫ hoc quotidie fiat ab epis: z forte nō min⁹ iniuste, cū pena pecuniaria magis timeat ꝙ corpus: z ideo iuste videtur posse fieri arg. xxiij. q. iij. ea vindicta. extra vt lit. non contestata qm̄. in fi. Et intelligunt quidā hoc tā esse de liberis eccl̄ie ꝓmotis ꝙ omnia que acquirūt, ipsi eccl̄ie acquirūt: vt extra

h ¶ Subsidiū. Arg. ad quē spectat onus ꝛc. xij. q. ij. charitatē. xxvij. q. j. si de rapuerit. ℣. i. dist. si de epūs. ℣. xij. q. v. c. vl. ff. de. reg. iur. ſm naturā. Nā naturale est cōmoda cum sequi. ꝛc. C. de fur. z ser. cor. l. fi. ℞. sed cū.

ꝓsti. Gra.

ꝓmu⁊ se, et sic facta ad

ꝓmitti hoc factum fuit, ſ3 q̄ depositio fuit cōfirmata: arg. ℣. e. q. j. frater.

heres an teneat ex maleficio defuncti.

Cōc. ter. i. l. vtere⁊. C. de ℣tē. z cō met. ſtitu. z in l. vnica C. trac. ab he. z ℣here.

Elecke res nō ꝓfisal.

a ¶ Sed res eorū. Videtur hic q̄ si clericus remoneatur ab ecclesia sua/q̄ omnia sua ei reddantur: vt extra de cle.pīu. qñ a te.ℨ extra de renū.c.iij.ℨ.xxvij.q.j. sicḡ rapuerit. sed hoc nō cōcedo.xij.q.ij. non liceat. sed dico q̄ tantū vsusfructus illorum debet habere tempore vite sue. ℨ sic intellige quod hic dicit.

b ¶ Si fortassis. ¶ Nō inutilis. propter hoc q̄ prelat⁹ inutilis factus est: quasi diceret, inutilitas p̄lati non debet redundare ꝛc.

¶ Episcopo. ¶ Subtrahat. cū coepiscopꝰ vel fm Hug. solus hoc faciat. ℨ J.xviij. qō.ij. si q̄s abbas. Arg. ep̄m posse deponere abbatem: ℨ hoc verū est ad honore, non fm̄ hu. ℨ hic vi monacho dicitur. ℨ.lxxj. dist. valet. qs le. ℨ ℨ.j.q.v.c.j.

magū c tinen.

sine alīs co epis. ſz nō sine suis canonicis fm̄ hu. ℨ hic vi deas qs le. ℨ no.xxj. di. subtrahit. in fi.

¶ Laud. ¶ Cano. Quidaz episcopi concesserunt quibusdaz ecclesie sue invsu, vel de rebus proprijs in proprietate ℨ nomine ecclesiarum in quibus ipsi clerici ministrabāt. subsequentes vero pontifices cū videbāt eos delinquere/ecclesiis eorū auferebāt res quas dederāt predecessores statuit ergo Gelasius vt p̄sone delinquētes puniantur: sed ecclesie suis bonis non spolientur.

d ¶ In vsum. qñq; tñ res ecclesie dantur in proprietatē. xij.q.ij. bone. sed cū dant intuitu officij, nō: vt hic.

e ¶ Auferre. J.e.q. vlt. inuentū. cōtra. Ē. dist. lxxiij. gesta. Arg. Ē.e.q.j. possessiones. ℨ ira. Sed dic nullatenꝰ/id est vsq; ad tempus prestitum.

f ¶ Pro qualitate. vide meliorē cōditionē clericorum percipientiū aliquid in ecclesia propter obsequium aliquod vel extrinsecam p̄bitatē, ℨ canonicorū: quia obdelictū non amittunt illud, sed habent vsq; ad obitum suū. ar. hic, ℨ.xij.q.ij. sepe. Vel dic auferre p̄sumant, non dico ei, sed ecclesie. ℨ sic facit ad propositū Ś. q̄ delictum persone non redundat ꝛc.

¶ Ergo. ¶ Tasso Concludit Gra. ex supradictis q̄ propter delictū prelati ecclesia pati damnū non debet: quia procurator est, ℨ non dñs. vnde non potest conditionem ecclesie facere deteriorē. ℨ solvit superiorē contrarietatē: scilicet quia inuasor detrimētū cause sue sic patitur, vt clericis stātibus coram iudice p̄o re ecclesiastica repetenda eps propter inuasionem sileat, et in proprijs si que habeat, puniatur.

g ¶ Meliorem. extra de in integ. resti. requisuit. ℨ hoc verū est in acquisitis: secus in acquirēdis. C. de acquir. pos. ex liberis. sed si propria habet prelatus, agat contra eum. C. arbitr. tu. quicquid. ℨ xij. questione. ij. monemus.

Quod autem ¶ Hec. q. diuiditur in. vj. partes: in quarū prima dicitur q̄ omnes decime et eccle debēt esse in p̄te episcopi loci: et debet illas canonice dividere, et dare ecclesias et bñficia canonice: ℨ sine illo nullꝰ potest ecclesias vel decias conferre. Secūda ibi: Quoniā in quibusdā. Tertia ibi Die mētis. Quarta ibi: Ut Ś. Quinta ibi: Si qs vult. Sexta ibi: Constituit. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic ponitur septima questio, vbi queritur an laici ecclesias mōachꝭ dare possint de ꝑsensu episcopi ℨ clericorum. Et hāc questionē extēdit Gratianꝰ ad decimas ℨ primitias, ℨ etiaz ad alias res ecclesiasticas. Et p̄mo in hoc Ś. ostendit q̄ laici nec ecclesias nec decimas possunt possidere, nec potestatem habent disponendi res ecclesiasticas. Unde nec monachis nec alijs eas dare possunt. si tamen interueniat consensus episcopi, valet donatio: vt infra ea. Ś. sicut ergo. et capit. sequen. sed sua authoritate non possunt: vt infra ea. nullus. ius autem patronatus (vt dicunt quidam) etiam sine authoritate episcopi conferre possunt loco religioso: vt dicebatur in extrauagāti. de iure patronatus. quāuis. et capit. consultationibus. Postea ostendit quid iuris sit in ecclesijs ab eis fundatis, vtrū sibi possunt vendicare.

h ¶ Ecclesias. Hec est. vij. questio. sez an abbas possit retinere ecclesiam quam accepit de manu laici interueniente postmodum consensu episcopi? Et dic q̄ sic: vt J.e. nullus. et cap. decimas. Et extendit eam magister etiā ad decimas et omnes res ecclesiasticas. et in hunc modū eam tractat. Primo ostēdit q̄ laici ecclesias vel decias nec etiā ep̄oz authoritate habere vel possidere p̄sit. ergo nec alicui eas conferre possunt: si tamen post ꝑsensus episcopi interueniat, tenet donatio. J.e. Ś. sicut

Laici ecclias aut decimas hꝫ nō possit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ergo. ⁊ ca. decimas. ius aūt patronatus etiam sine authoritate ipsius conferre possunt loco religioso. ex̄ de iure pa. illud. et ca. consultationibus. Ostendit postea Graf. quid iuris in ecclesijs ab eis fundatis laici sibi valeant vendicare. Dic ergo ꝙ qui ecclesiā cōsequit a laico, ipso iure suspensus est. Arg. j. e. decimas. ⁊ ca. cōstitutiones. ⁊ ca. si quis deinceps. nisi authoritate pape habeat laicꝰ inuestituras, sicut rex Apulie: tunc pōt dare cui vult preter authoritatē epi. j. e. nemini.

Scilz j. e. ca. pie mētis. cuz ca. seq.

a ¶ Laicorꝫ. Supra lxiij. di. adrianus. ij cōtra. sed illud cap. abrogatū est: vt distin. ea. §. verum. Jo.

Eclas. ¶ Casus. hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit ꝙ laici decimas possidere nō possunt: et si receptas a q̄buscūq; ꝑsonis eccl'ie cui competūt non reddiderint, penā eterne damnationis incurrent: ⁊ ꝙ clerici tantū decimas ⁊ p̄mitias habere debeāt, ꝓbatur authoritate ꝓphete dicētis: Inferte ⁊c̄. In scda parte dicit ꝙ decime debent esse in potestate epi / ita vt oībꝰ clericis fideliter distribuat nec quicq̄ alicui ꝑsone exhibeat ne alij ꝓpt hoc scrupulos corde moueant / vel possint pati detrimētum. In horreū. i. ecclesiā. Scds ꝑs incipit ibi: Has vero.

Mal. iij. a.

b ¶ Quas. Uidetur ergo ex hoc capi. ⁊ ex̄ de deci. ca. q̄uis. ⁊ ca. ꝓhibemus. et ex̄ de p̄scri. causam. ꝙ laici peccent si decimas possideant. Hug. dicit ꝙ ep̄s bene potest conferre laico decimas, sicut etiā posset pignori supponere vel vendere: vt ex̄ de pig. c. j. sed ius spirituale nō potest conferre. Alij vero dicūt ꝙ quocūq; modo accipiunt, peccant: per predicta ca. ⁊ ex̄ de deci. ad hec. qꝛ etiam fructibus vti prohibentur: vt x. q. j. hanc cōsuetudinem. Ego credo ꝙ tpalia non pōt habere laicus iure feudi vt ad heredes descendant vt

Laici an possint sine pctō decias ꝑcipe.

manu laicorū[a] nec abbati nec alicui accipere liceat, oīm canonū testat authoritas. Generaliter em̄ tam eccl'ie q̄ res ecclesiaꝝ in ptāte epi ꝯsistūt. Laici autē nec sua nec ep̄orū authoritate decimas vl' ecclesias possidere possunt. vnde epi siue bn̄ficio siue p̄cio ecclesias vel decimas laicis dederint: domū oronis domū negociationis ⁊ speluncā latronum faciunt. vnde post euersionem cathedre a cetu fidelium segregati, eterno verbere a dn̄o flagellabuntur.

Unde Gregorius. vij. ait.

¶ Decime a laicis non possideantur.

Decimas quas[b] in vsū pietatis cōcessas esse canonica authoritas demonstrat, a laicis possideri apl'ica authoritate ꝓhibemus. siue em̄ ab ep̄is vel regibꝰ vel quibuslibet personis eas acceperint: nisi ecclesie reddiderint, sciant se sacrilegij crimē committere, et eterne dānationis periculū incurrere. Oportet aūt cōgruētius nos decimas et primitias quas iure sacerdotū esse sancimꝰ, ab oī ppl'o accipe: quas fideles dn̄o precipiente offerunt, iuxta illud vaticiniū Malachie ꝓphete: Inferte oēm decimationē in horreum[c] meum: vt sit cibus in domo mea. Has vero decimas sub manu episcopi[d] fore censemus: vt ille qui ceteris preest, oībus iuste distribuat: nec cuiq̄ personis honorabilius[e] exhibeat vnde alij scrupuloso corde moueantur: sed sint oīa cōmunia: qꝛ inhonestum videt vt alij sacerdotes habeāt, alij vero detrimētum patiantur: sed sicut vna est fides catholica, ita necesse est vt ille q̄ ꝓuisor est loci, quāuis multe[f] sint ecclesie, oībus[g] tamen fideliter distribuat.

Unde Urbanus secundus.

¶ De eodem. Palea.

Congregato apud clarimonteñ. vrbem multorum coepiscoporꝫ synodali conuētu, proposita nobis est a quibusdam eorū questio de ecclesijs vel de ecclesiasticis possessionibus a clericis vel monachis vsq; in presentiarū inconsultis ep̄is acquisitis. nos autem vsi sanctori consilio eorūdē episcoporꝫ, cōdescendentes pro tpe prouidentesq; ecclesiastice paci, vel qꝛ aliter absq; ineuitabilis scandali periculo huiusmodi questio nō poterat ꝓcedere: apostolica authoritate decreuimꝰ vt ea que a clericis vel monachis a quibuscunq; personis prout potuerint, vsq; hodie fuerint acquisita, rata perenniter et inconcussa permaneant: hoc tñ tenore ne in posterū inconsultis ep̄is talia presumant.

Item Gregorius. Palea.

extra de deci. ad hec. qꝛ ius spirituale qd̄ residet apud ecclesiā sine tpali cōsistere nō potest / sicut corpus sine anima: vt. j. q. iij. si quis. Item qꝛ inutile esset illud ius ecclesie: vt dicit lex de vsufru. vt institu. de vsufru. §. ij. Nec obstat ex̄ de his que fi. a prela. cum apostolica. q̄a ibi potius factum q̄ ius tāgit. extra de appella. ad penitentiam.

c ¶ In horreum. Arg. ꝙ nō solum dare / sed etiaz ad domū deferre decimā debent. arg. §. ea. qōne. j. reuertimini.

d ¶ Sub manu epi. j. e. q. nemini. cōtra. sed ibi de iure patronatꝰ agitur, qd̄ laicꝰ p̄t dare, et ab eo recipi. §. distin. xxxij. preter. §. x. q. j. decretum est.

e ¶ Honorabilius. §. e. qōne. j. ad hoc. Cōtra. §. lxxiiij. distin. ꝯsuluit. §. j. q. ij. ca. vlti. §. xij. qōe. ij. vultera ne. in illis oībꝰ dicitur ꝙ ꝑm merita personaruz potest res ecclesiasticas diuidere. Sol. hoc ca. loquitur de illis clericis quoruz prebende nō sunt distincte. Uel dic ꝙ loquit de decimis ⁊ oblationibꝰ que equaliter sūt diuidēde. Pares ergo erunt reditus oīm qui sunt in eadem ecclesia quo ad prebendā vt extra de consti. cum omnes. et ca. cum M. ⁊ extra de prebē. relatuz. sed ꝑm Apl'm vnꝰ non debet esurire, ⁊ alius ebrius esse: et quorūdam remissio alijs non debet esse tribulatio: vt xxv. q. j. §. his ita. in fi. sicut iniquum est inter socios ꝙ vnus cōsequat plus q̄ alter. vt. ff. pro socio. verum §. si cum tres. Uel dic ꝙ non negatur hic quin ꝑm merita personarum possit diuidere res: sed ꝑm carnalem affectum non debet eas diuidere. Joan.

Redit' eorum q̄ sunt in eadē ecclia debēt esse pares.

f ¶ Multe. quo ad membra. qꝛ ipsa ecclesia est vna: vt. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. loquitur.

g ¶ Oībꝰ. Arg. pro capellis vt cōicent eis decime: vt lxx. dist. sctōrū. §. e. q. j. ca. decimas. §. xij. q. j. videntes.

PEruenit.¶ Casus. Quidam epi decimas & oblationes nō dabāt sacerdotib⁹, sed potius militib⁹ vel seruitotib⁹ vel cōsanguineis: quod cū significatum fuisset Gregorio, statuit vt epus qui talia fecerit, inter maximos hereticos & antichristos cōputaretur: et eps datot & laicus receptor deputētur penis eternis.

Uicunq; &c.

Q¶ Casus. Statuit in hoc ca. q si ep̄s cognouerit se decimas nō fideliter persoluisse modo solnat ad plenum, scz de oibus fructib⁹ & feribus & de negocio & etiā de venatione sua. a ¶ Quod minꝰ fecit. Sed pone q aliqs diu non soluit decimas: nec modo possit soluere nisi vēderet ola que habet: nunqd tenetur ea vendere? Sic. sed ecclesia debet ei dimittere vnde viuat: cuius hoc idem esset ei datura. reo essi eccleſie oib⁹ sunt cōmunicande. argu. ff. ea. q. j. quoniam quicqd. nec essi ita auare sunt ola exigenda. q habēda est ei⁹ ratio, ne egeat. argu. ff. de re iudi. in ter. ℈. vl. Item pa tet hic q sicut laicus nō potest prescribere decimis sic nec in ffritate decimarū: licet sit arg. contra ex de deci. in aliquib⁹, vbi dicitur q decime quedā ex longa psuetudine debentur: sed illud potest intelligi sm decre. extra eo. ad apostolice. Uel loquitur de decimis personalibus que reddi debent ecclesie in qua recipit sacramentum. sed certe iste & ille silr lege diuina debentur: vt. xxiij. q. v. dicat. Et nota q licet non currat prescriptio in quantitate decime, tamen currit in quantitate cathedratici: vt extra de censi. olim. quod mirum videtur: cum clericus possit prescribere in decimis et non in cathedratico: & cum cathedraticum possit episcopus a se abdicare: vt extra de dona. pastoralis.

Decimarū ffritas vt hic.

¶ Hoc vt Innoc. tenere: q̄ dicit plene not. ℈ deci. sup rubicā.

¶ Ar. ℈ xiij. q. ij in pu.

b ¶ De negocio. De hoc dixi. ℈. c. q. j. ca. reuertimini.

c ¶ Aut de ipsa. Supra. lxxxvj. dist. esau. cōtra. et ca. qui venatoribus. ℈. distin. xxxiij. quorundam. contra. Solu. ibi de arenaria venatione que prohibita est: hic de saltuosa que quibusdā est concessa: de qua decimatio dari precipitur. arg. xxxij. q. j. nisi bella. & ca. noli.

PRuenit ad nos fama sinistra q quidam episcopꝰ non sacerdotib⁹ proprie diocesis decimas atq; christianoꝝ oblationes conferūt, ſ potius laicalib⁹ personis: militū videlicet, siue seruitoꝝ, vel (qđ graui⁹ est) etiaz consanguineis. vnde si quis ammodo eps inuētus fuerit huius precepti diuini transgressor: inter maximos hereticos et antichristos non minimus habeatur: et sicut Nicena synodus de simoniacis censuit: et qui recipiunt ab eo laici et qui dat eps siue precio siue beneficio, eterni incendij ignibus deputentur.

Item Ambrosius in sermone quadragesime.

¶ Fideliter decimas dat qui olim suoꝝ decimas soluit.

QUicūq; recognouerit in se q fideliter nō dederit decimas suas, modo emēdet qđ minus⁸ fecit. quid est fideliter dare nisi vt nec pe ius nec minus aliquando offerat de grano, aut de vino, aut de fructibus arboꝝ, aut de pecoribus, aut de orto, aut de negocio⁵, aut de ipsa ᶜ venatione sua? Item ex concilio Rothomagensi.

¶ Excommunicētur qui decimas sacerdotibus dare nolunt. Palea.

OMnes decime terre, siue de frugibus, siue de pomis arboꝝ, ſ sunt, et illi sanctificanᵗ. Boues et oues et capre que sub virga pastoris transeunt, quicquid decimū euenerit, sanctificabit domino: nō eligatur neq; bonū neq; malum: nec in alterū cōmutabitur. Si quis mutauerit: et quod mutat & qđ mutatum fuerit, dño sanctificabitur: & non redimetur. Sed q modo multi inueniūtur decimas dare nolētes: statuimus vt ℈ dñi preceptum admoneāturᵉ semel & secūdo et tertio. Qui si non emēdauerint anathematis vinculo feriant vsq; ad satisfactionem & emēdationem congruam.

Item ex cōci. Magotiensi.ᶠ

¶ Cęterum exemplo decime soluantur.

DEcimas deo et sacerdotibus dei dandas, Abrahamᵍ factis, et Jacobʰ promissis insinuat: & oēs sancti doctores cōmemorant.

Non autem decime sunt redimēde a populo, si aliter dare eas noluerit. Unde in eodem concilio legitur.

¶ Decime non sunt a populo redimende.

DEcimasᵇ quas populus dare non vult nisi quolibet munere ab eo redimantur, ab episcopis prohibendum est ne fiat⁴.

Item Augustinus.

¶ Decimas decime deo nō red-

Omnes decime. ¶ Casus. Statuit cōcilium Rothomagen. vt omnes decime siue de fructibus siue de pomis arboruz, sacerdotibus dentur: et si quis tertio cōmonitus eas dare noluerit donec satisfaciat anathematizet.

b ¶ Sanctificantur. id est ministerio sanctis. i. sancte dei ecclesie scilicet deputatis cōferūtur: vt. xij. q. ij. nullus. ℈. c. q. j. reuertimini.

c ¶ Admoneantur. Trina essi admonitio ꝺz precedere vindictam. argu. xij. q. ij. indigne. ℈. v. q. ij. presenti. j. pri. qō. iij. de presbyteroꝝ.

f Waguntinensi.

DEcimas. Abrahā. vt. xxiij. q. v. dicat.

g ¶ Jacob. Cum iret in Mesopotamiam dixit q si et bene succederet, decimas deo daret.

h DEcimas. Ex hoc capi. et illo. j. q. j. nullus. & vij. q. j. sanctum. dicunt quidā q non licet mihi ius meū spūale redimere. & exponūt finem huiᵘ ca. prohibendum est scz epis ne fiat ab eis scz vt redimāt quia simonia est. arg. ex de si. matheus. et ca. querelam. Alij dicunt q si iniuste vexor in iure spirituali quod ad me pertinet, vexationem meam redimere possum: vt si timeo iniuste deponi. arg. extra de si. nobis. & ca. dilectus. j. et. j. qō. iij. questum. et iudicium iniustum emere possum. arg. xxiij. qō. v. non sane. C. de adul. ferū. Joan. Consuenit dici q si sum in possessione, possum redimere: alꝰ non: vt extra eo. dilectus.

Ius spūale an possit redimi.

i ¶ Ne fiat. Supple redēptio decimarum &c. sicut dicit lex q faber non potest dare pecuniam pro specie:

vt.C.de fabri.l.j.lib.xi. Arg.contra.xiij.qō.vj.cōperis mus ubi precium recipitur pro re spirituali.

Non da ibi laicus non debebat priuilegio ri tuo ꝛ ita aliud est pa tres iā cōfecta potest ipse laico reddi. Archi.

a Aliores. ¶ Abundabant. ℣.e.q.j.decime.

b ¶ Cesari. ℣.xj.q.j.si tributum.j.xxiij.q.viij.con uenior.

c ¶ Partiri.i.decimā partez dare. ꝛ ita aliud est partiri, et aliud partē dare.ff.de vsufru.etiam partis. ff.de ꝟbo.sig.l.no men.ℌ.portionis.

Esaie lvi.c. Mat. xxj.b.

¶ Hoc dixi mus. ¶ Tasso. Hoc cap. diuiditur in quatuor partes. In prima parte exponit Origenes literam illam euāgelij: Intrauit Jesus in tēplum, et eiecit oēs vēdētes ꝛ emētes de tēplo, et ostendit q templum dicrum est illud qđ fecit Salomon de lapidibus insensatis, de quo visibiliter eiecit Jesus vēdentes ꝛ emētes: qi fecerūt ipm domum negociationis ꝛ spelūcam latronum. In secunda parte ꝙ ꝓpter hoc fecit in figurā spūalium actuum ne sez populus cū debebat facere festiuitates ad honorem dei, et orationibus vacare: intenderet mūdanis negociationibus In tertia parte ostēdit q iuxta tropologiam templum dei ꝺr ecclesia vel cōgregatio fidelium: vbi vendentes ꝛ ementes sunt mali prelati: q spūalia ꝓ pecunia donāt, et ostēdit q xps dolet de pctis eorū: et hoc

iij.par. ij.a. Esdr. j.a. iiij. re. xxv.a.

probat duabus authoritatibus, sez Osee et euangelij. In quarta parte ostendit q per venditores columbarum intelliguntur prelati qui ordinant indignos et irreligiosos episcopos vel presbyteros ad prelaturā ecclesiarum, qui deo nesciut reuerētiam exhibere. quod probat authoritate ꝺieremie. Scōm simplicem, id est literalem. ꝓo mundanis, negociationibus. Secunda ibi: Hoc ergo facto. Tertia ibi: Nunc autem arbitror, Quarta ibi: Et arbitror conuenire.

dūtur, indictio fisci accesceit.

Aiores nostri ideo cōpsis oib⁹ abūdabant a qz decimas deo dabāt, et cesarib⁹ cēsum reddebāt. Modo autē qz discessit deuotio dei, accessit indictio fisci. Nolum⁹ partiri b cuz deo decimas modo tollitur totum. Hoc tollit fiscus qđ nō accipit christus.

Item Origenes.

¶ Columbas vendit qui ecclesiam indisciplinatis cōmittit.

Et hoc dixim⁹ ſm simplicem intellectum. iuxta moralem autem talia dicemus: et primo quidē de templo de quo per prophetam dixit deus: Domus mea dom⁹ orationis vocabitur. ergo ſm corporalem circūcisionē carnis, et ſm corporalis legis festiuitates et sacrificia et alia corporalia consequētur, et tēplum det estimabitur qđ in lapidib⁹ insensatis erat cōstructum: primū quidem a Salomone c: deinde reparatum ab Esdra d: postea ꝟo post Christi aduētum a Romanis e destructum. et illa dom⁹ est domus orationis: qua destructa f necesse est vt iudei q̄si iam nō habentes domum orationis, iam nō habeant priuilegium speculationis h dei: nec possint ſm legem i deo seruire.

¶ Hoc ergo facto oia Christus eiecit k in ministerio spiritualium actuum suoꝝ: ꝛ tunc quod fecit, visibiliter egit eiciēs vēdētes ꝛ emētes de tēplo: ꝛ mensas nummulariorū euertens. cathedras vendentium columbas dissipauit ad correctionem ppli: vt nō pro mūdanis festiuitates l in nose dei celebrent: nec emptionib⁹ et venditionib⁹ vacēt in loco nō cōperēti: in quo nō debēt emere et vēdere, sed oīonib⁹ tantū vacare, atq cōgregari quasi in domo orationis.

¶ Nūc aūt arbitror tēplum dei ex lapidibus viuis cōstructum esse ecclesiam xpi. Sūt aūt multi in ea non sicut decet spūaliter viuentes, sed ſm carnem militantes: qui et domum orationis de lapidibus viuis constructā faciunt esse speluncam latronum actibus suis: non ecclesia dei digni, sed spelūca latronum. Qui em̄ considerat in multis ecclesiis talium christianorū peccata inueniet, arbitrātes questum esse pietatem m: et cum deberent de euangelio viuere ſm q viuere decet seruos dei, hoc non faciunt: sed diuitias et multas possessiones acquirunt. Nonne dices speluncam latronum factam esse sub illis ecclesiam? vt recte dicat Christus ad eos ꝓpter dissipationem ecclesie sue: Que vtilitas n in sanguine meo, dum descēdo o in corruptionem?

¶ Et hoc dixim⁹. ¶ Tasso. Ponit Origenes authoritatē illā: Intrauit Jesus in tēplū eiciēs vēdētes ꝛ, dupl⁹ eā exponēs ad literā vsq ad locū illū: Nūc aūt. Deinde moral⁹ vsq in fi. Sic ꝙ ordina literam: incipe ibi, et primū. et cū veneris ad illū locū: Nūc autē. repetas principium: et hoc dixim⁹ ſm simplicem intellectū. Juxta moralē autem alia dicem⁹.

d ¶ Salomone. j. de cōse. dist. j. ca. j. Mat. xxj.b.

e ¶ Ab Esdra. reuerso a captiuitate babylonica: qz Nabuchodonosor destruxerat templum.

f ¶ A romanis. i. a Tito et Uespasiano. xxiij.q.v.ℌ. hinc. lxxvj. dist. ieiunium.

g ¶ Destructa. argu. q ecclesia destructa non remanet locus priuilegiatus. ar. ad hoc ē de ꝟb. sig. abbas te. i fi. ℣.ea q.j. generaliter. Arg. cōtra. xix. qō. iij. ℌ. semel. ff. de ꝟsufr. emp. l. edem. Sed dicimus hoc verū esse cū superioris authoritate ecclesia destruitur. Argu. cōtra de conse. dist. j. placuit.

h ¶ Speculationis. i. cognitionis et culture vni⁹ dei sicut olim dictum est: ? Notus in iudea de⁹. ¶. nā modo vbiq colitur.

Idē Z. cuius

i ¶ Scōm legem. fuit hec eam sequendo ad glo. ꝛ literam quo ad ce idē Jo. rimonialia: vt ē de fan. de cōsti. trāslatio.

k ¶ Eiecit. i. ostēdit officia turpia ꝛ immunda esse ejicienda.

l ¶ Festiuitates. Nō ideo reprehēdunt qz ad festiuitates veniāt: sed qz non diuinis insistūt officijs sed turpib⁹ cantilenis. de cōse. dist. iij. ca. ℌ.

m ¶ Pietatem. ℣.iij.q.v. accusatores.

n. ¶ Que vtilitas. Cum videt q non potest proficere in eis, dicit: quare fundo sanguinē meum? vnde dicit in sanguine meo effuso ꝓpter peccata redimenda.

o. ¶ Dum descendo. Per eos in corruptionem. i. sit iterum corrūpitur ecclesia. nec em̄ dabis sanctum tuum id est Christum videre corruptionem: sez quantum ad

membra:q; oēs corrumpuntur ꝛ inficiuntur peccatis. Uel in corruptionem. i. putrefactionem scz corporis: vt detineret in morte sicut ceteri. q. d. nulla, si hoc est: q; nulli annunciabo, nullum lucrabor.

¶ Dum descendo. Per varios gradus tormentoꝝ scz vulnerationē, verberationem, collaphizationē.

Mic. vij. a.

a ¶ Per osee. In lib. xij. prophetarū, quorū primus est Osee. nam hoc in Michea. vij. ca. dicitur.

b ¶ Fact⁹. id est paup ꝛ inope, pauc os acquirēs. s. ad modū istoꝝ q̄ pauca colligūt.

c ¶ Si cognouisses. supple fleres, vel puerja ꝛ esses ad fidem per prędicationem, et est ibi defectus locutionis. Et est arg. q; nec testes nec instrumenta vtiantur propter defectum locutionis, ff. j. q. iij. saluator. et ff. de heredi. instit. l. j. in fine.

Sub. sicut aliq; supplēt cōuersa. ꝛc.

d ¶ Qui tradūt. Non ergo tātum simoniacis, et est

Ad argu. q; vbi cōmunē ēt ō nis est causa, non ap. ca. refert cuius nomē pe. C. ō exprimatur. C. de naru. li diuer. rescript. l. j. de. aug. arg. lxj. dist. mirat. ſi q̄s mur.

ꝛ Auctoritas enim premissa simoniacos dicē de simoniaco loq̄tis ad monitionē scripturarū: ꝛ tradunt eas talibus prepositis ad quos recte dicitur a domino per Hieremiam prophetam. Principes populi mei nō me cognouerunt. filij eēm sunt insipientes et non intelligentes, sapientes sunt vt faciant mala: bene autem facere nesciunt. ¶ Cum ergo ecclesie et oblationes earum non consistant nisi in potestate episcoporum: patet profecto q; non sunt ab alio recipiende q̄s de manu eorum.

Hier. iij. e.

e ¶ Quar. ꝛ. dis. lxxv. florentinus. ¶ Ch ergo. ¶ Cassue. cōcludit Gr. ex supradictis dicens q; cum ecclie et oblationes sint i potestate episcoporum, tantuz de manu eoꝝ sunt recipiende. q̄s ꝑdat per sequētia ca.

f ¶ Omnes ꝛc. ¶ Potestate. ꝛ. dist. lxj. obiectū. ꝛ. q. j. ca. iij. ꝛ. ea. q. ij. ca. j. ꝛ. ij. ꝛ. ꝛ. ix. q. iij. ca. iij. ꝛ. ea. q. j. qui vere. ꝛ. q. ij. epiſcopus. nisi in aliquo speciali priuilegio ab eius iurisdictione sunt exempte. extra de priuile. cum ꝛ plant. re.

Nullus. ¶ Cassus Dicitur in hoc ca. q; nullus clericus in quacūq; dignitate constitutus debet tribuere curā animarū vel prebendas alicui sine authoritate epi: cum ista in epi potestate consistant: ꝛ si quis contra fecerit debet excommunicari.

g ¶ Archipresbyter. ex ō of. archi. cū satis. arg. dist. lxiij. si in plebib⁹. Arg. ꝑtra. xxv. dist. ca. j. Illud ca. multum facit cōtra archidiaconuz. Sed illi qui dicūt q; archidiacon⁹ vel alij pliati ex officio suo possunt dare prebendas ꝛc. intelligunt hoc sine licētia generali. Qui dicunt contra per hoc cā. intelligunt illud si in plebib⁹: de speciali licētia q̄ñ scz epūs specialiter ei concedit vt aliquem instituat de cōcef. prebē. cōstitutus. hoc enim delegari pōt: vt ex de preben. cū sim. nisi hoc habeat ex generali cōsuetudine vel speciali, dum esset prescripta. arg. tamen p eis. ex de elec. cuz in cūctis. extra de offi. delega. super eo. Sed illud ca. ſi in plebibus. intelligit de custodia: vt extra de appella. bone.

Archidiaconus an possit instituere.

h ¶ Epi. Uel capituli, cum eccl̄ia vacat. argu. extra de here. ad abolēdā. immo vniuersitas bene pōt conferre curā animarum. arg. extra de concessio. preben. nulla.

i ¶ Item Greg. Hic mutat Grat. materiam.

Si q̄s deinceps. ¶ Cassus precepit Gregorius in hoc cap. vt nullus clericus recipiat inuestituram epatus vel alicui⁹ ecclesiastice dignitatis de manu laici. ꝛ si fecerit, inuestitura nō valeat: nec ei audiēta prebeat si causam aliquā voluerit pretendere, vel si voluerit appellare: sed introitus ecclesie et interdictum epatus vel alicui⁹ ecclesiastice dignitatis de manu laici. ꝛ si fecerit, inuestitura nō valeat: nec ei audiēta prebeat si causam aliquā voluerit pretendere, vel si voluerit appellare: sed introitus ecclesie et inter-

dicatur donec deserat quod male accepit. Laicus vero in quacūq; dignitate posit⁹ q̄ presumpserit hoc, simili sententia puniatur.

¶ Deinceps. 8. dist. xiij. ſ. per ordinationē.

a ¶ Audiētia. Hic excōicato non datur audientia. sic 8. vj. q. j. ſ. verū. & xxiij. q. v. non vos. 8. dist. xxiij. in nomine. j. xxiij. q. iij. de illicita. Jo. hec glo. per hoc ca. nō probatur. B.

Ecclias recipiēs a laico vtrū sit suspēs⁹

b ¶ Interdicim⁹. Et hoc videtur q̄ tales ipso iure sūt suspensi. Sed contra videtur extra de iure pa. preterea. j. vbi dicit q̄ tales sunt excōmunicandi. Ad hoc q̄dam dicūt q̄ non sunt suspēsi, sed sunt suspēdēdi. et exponunt interdicim⁹. i. interdicendo. lxix. dū dicim⁹. Tu potes dicere q̄ sunt suspensi a canone tales ipso iure sunt excōmunicati. Ad hoc q̄dam dicūt q̄ non sunt suspēsi, sed sunt suspēdēdi. et exponunt interdicim⁹. i. interdicendo. lxix. dū dicim⁹. Tu potes dicere q̄ sunt suspensi a canone tales ipso iure sunt excōmunicati. Ad hoc q̄dam dicūt q̄ non sunt suspēsi, sed sunt suspēdēdi. et exponunt interdicim⁹. i. interdicendo. lxix. dū dicim⁹. Tu potes dicere q̄ sunt suspensi a canone tales ipso iure sunt excōmunicati. Ad hoc q̄dam dicūt q̄ non sunt suspēsi, sed sunt suspēdēdi. et exponunt interdicim⁹. i. interdicendo. lxix. dū dicim⁹. Tu potes dicere q̄ sunt suspensi a canone tales ipso iure sunt excōmunicati. Ad hoc q̄dam dicūt q̄ non sunt suspēsi, sed sunt suspēdēdi. et exponunt interdicim⁹. i. interdicendo. lxix. dū dicim⁹. Tu potes dicere q̄ sunt suspensi a canone

Sez a sacramētis, ſz id quod

ordinationem, essic suspēs⁹ a suo prelato potest absolui: eū ꝙ ditor canonis sibi non reseruauerit absolutionē. extra de sent. excō. nuper. Si autē aliq̄s sub tali cōditione suspēditur, donec poeniteat. tūc cū cito poeniteat, statim ē absolut⁹: vt. xv. q. vj. nos sctō. lxxxj. distinct. ſ quis amodo. Ꝟ. tamē excipit duos casꝰ in quib⁹ talis qui recepit eccliā a laico, non est ipso iure priuatus. ſ. cui accedit postea cōsensus epi: vt. 8. e. q. j. qñ. & cum clericus ꝓscripsit: vt extra de iure pat. cura pastoralis. melius pōt dici q̄ tunc demū est priuatus quādo recipit eccliam tanq̄ volens esse prelatus. sed ſ recipit eam qua ſi proprietatem aliquam, non vt ibi ſit prelatus: tunc non est suspensus ipso iure. et sic loquitur illud cap. cura pastoralis. hodie tamen non videtur q̄ talis possit absolui ab episcopo: quia intelligibilis facta est: vt extra de elec. quis quis.

c ¶ Inuestituras. Sed nunquid per inuestituram receptam a laico facta est quis possessor? Arg. ꝙ non extra de dona. per tuas. & extra de his que fi. a malo, parte ca. ex ore. & extra de senten. & re iudi. cum aliquibus. Arg. contra extra de cōsue. ca. ij. in fi. & extra de suc. ab intesta. cum dilectus. ff. de contraben. emp. clausibus. et J. e. contra. in fine.

¶ De hoc in gl. vlti. & reuō. sane. et vt. iij. per. glo. ꝙ ipso ci.

¶ Casus. Significatum fuit. Greg. q̄ quidam clerici recipiebāt de manu laicorum inuestituras & dignitates vt ecclesiarū. quare precepit Greg. ne hoc decetero fiat. et si quis presumpserit, nec inuestitura valebit: & ipse vsq̄ ad dignas satisfactionem subiacebit excommunicationi.

d ¶ Vel femine. arg. ꝙ ad presentationē femine potest quis inuestituram cōsequi: vt extra de iure pat. ex literis.

Sine Thessalonicēses

¶ Casus. hoc ca. dividitur in duas partes. In prima parte dicit q̄ thessalonicēn. episcopi metu Anastasij imperatoris consenserunt Timotheo heretico patriarche Constantinopolit. qui cōcilium Calcedo. anathematizauerat. sed xl. episcopi illyrici et Grecie facta p̄fessione in scriptis discedentes ab eo adheserunt pape. In scōa parte dicit q̄ Dioscor⁹ minor per manū regis factus est episcopus: & ideo populi ab eo discesserūt. Impositionē, id est ? firmationē Sequētia tria ca.

Quoniā inuestituras cōtra sanctor⁹ patrum authoritatē a laicis in multis partib⁹ cognouimus fieri: & ex eo plurimas pturbationes in ecclesie (immo ruinā sancte religionis) oriri, ex quibus christiane cēsure religio cōturbatur: decernimus vt null⁹ clericorum inuestituras episcopat⁹ vel abbatie vel ecclesie de manu imperatoris vel regis vel alicuius laice persone viri vel femine⁹ suscipiat. Sō si presumpserit, recognoscat inuestituram illā aplica authoritate irritam esse: & se vsq̄ ad dignam satisfactionem excōmunicationi subiacere.

Item ex canone apostolor⁹.

¶ De eodem.

Si q̄s episcop⁹ secularibus potestatib⁹ vl⁹ ecclesiā p ipsos obtineat: deponatur, & segregetur: omnesq̄ qui illi communicant.

Itē ex chronica Anastasij.

¶ De eodem.

Sine Thessalonicēses epi ob metū imperatoris Anastasij Timotheo Constātinopolitano episcopo consenserūt: quē cōcilium Calcedonense anathematizauerat. Et, ꝙ epi illyrici & grecie conuenientes in vnū, per confessionē in scriptis factā a p̄decessore Timotheo patriarche Constantinopolit. qui cōcilium Calcedo. anathematizauerat. sed xl. episcopi illyrici et Grecie facta p̄fessione in scriptis discedentes ab eo adheserunt pape. In scōa parte dicit q̄ Dioscor⁹ minor per manū regis factus est episcopus: & ideo populi ab eo discesserūt. Impositionē, id est ? firmationē Sequētia tria ca.

¶ Excōmunicet qui per laicos ecclesias obtinet.

Si quis clericus abbas vel monachus per laicos ecclias obtinuerit: ſm sanctorum apostolorum canones

e ¶ Discesserunt. 8. viij. quest. iij. nonne contra. Soluste inciderat in heresim iam damnatam: & sic sententia canonis erat lata in ipsum. vt. xxxiij. q. j. achatius. item talis coniuratio non fuit vitiosa: et sic non obstat. xj. q. j. si quis clericorum.

f ¶ Principes. ergo canonici possunt recedere ab eo qui rex inuestiuit. lxxix. dist. si ds per pecuniam.

plana sunt.

Sicut dñi. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ sicut vestimentum dñi non fuit diuisum: ita eccl'ia scindi non debet, q̄ tota est in vnitate et ptāte epi a quo eccl'ie debent ordinari. et si cōtra fiat, clerici z eccl'esie interdicātur.

a ¶ Scindi. Diuidi tñ potest eccl'esia: vt de vna fiant due: sed non ita dividit vna permaneat. ē. ea. q. j. plures. Idē est in prebenda: vt extra de prāben. maiorib⁹. similiter in prouinc̄ie: vt. c. dist. ca. j. ff. de offi. assessō. si eadem.

b ¶ Et eccl'ie. sic ergo propter delictum vnius hominis subijcitur tota terra iterdicto: vt extra de spon. non est vobis.

Er laicos. ¶ Cal. Tria phibet in hoc ca. Alex ād̄r. primū est vt nullus clericus retineat eccl'esiam p laicos pretio vel gratis. Secūdum: vt nullus fiat monach⁹ sub hac spe vt ipse abbas fiat. Tertium est vt nullus pb'ter duas habeat eccl'esias.

c ¶ Spem. hoc capit intelligit h. nisi aliqua p̄missio preuenerit spē sumam: alias (vt dicit) possūt monachi cōuenire in aliquem et dicere ei, sumas habitum, volum⁹ te eligere in abbatem cum fueris factus monachus. z q̄ talis possint conuenire in aliquem, est arg. lxj. dist. ca. bene. nam et laicus sic potest postulari in epm: vt. lxj. distin. ofius. licite enim potest quis habere spem de dignitate: vt. lxj. distin. quid prōderit. lxxiij. distin. consulitur. viij. q. j. qui episcopatum. lxxvij. distinc. ca. ij. lix. distin. si officia. Joan. Sed hoc non credo: quia neophitus non potest esse abbas: vt extra de elect. cum causam. et melius extra de elec. officij. et ca. cum ad nostram.

Laicus in epm postulatur.

d ¶ Duas. intitulatas, nisi sint pauperes: vt extra de eta. et quali. eam te. et. r. q. ij. vnio. †

† Addem. q. s. et. c. relato. h.

Quoniam. Hec est scā pars questiōis in qua dicit q̄ nullus epūs gubernare debet res eccl'ie sine economo. i. clerico. et hoc probat per. y. ca. Jo. de fan.

¶ Casus. Dictū fuit in Calcedon. conci. q̄ epi sine economis facultates eccl'ie gubernabant: z ideo statutum fuit vt omnis epūs de proprio clero habeat economum, et Antiocheni cōcilij capitulum excommunicationi subiaceat.

Idem.

¶ Qui p laicos eccl'ias obtinet: et qui manus imponit, cōmunione priuetur.

Constitutiones sctōrū canonū sequentes statuimus vt quicunq̄ clericus ab hac hora inuestituram eccl'esie vel eccl'esiastice dignitatis de manu laici acceperit: et qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiaceat, et communione priuetur.

Idem. De eodem.

Nullus laicor⁹ eccl'esias vel eccl'esiarū bona occupet vel disponat. Qui vero secus egerit, iuxta beati Alexandri capitulum ab eccl'esie luminibus arceatur.

Idem. De eodem.

Sicut dñi testimentum scissum nō est, sed de eo sortiti sunt: ita nec eccl'esia scindi[a] debet: quia in vnitate tota consistit. In potestatem ergo proprij episcopi eccl'esie reducantur: et ab ipso (sicut in sacris canonibus cautum est) ordinentur. alioquin z eccl'esie[b] ipse et clerici earundem diuinis destituantur officijs.

Item Alexander papa. ij.

¶ Nullus clericus per laicos eccl'esiam obtineat.

Per laicos nullo modo quilibet cleric⁹ vel pr'sbyter obtineat eccl'esiam: nec gratis nec pretio vllus habitum monachi suscipiat, spem[c] aut promissionem habens vt abbas fiat. Nullus pr'sbyter duas[d] habeat eccl'esias.

Item ex cōcil. Calcedonen.

¶ Singuli episcopi suos habeant economos.

Quoniam in quibusdam eccl'esijs (vt rumore[e] cōperimus) pter economos epi facultates eccl'esie tractāt: placuit omnem eccl'esiam habentem epm[f] habere economum de clero[g] ppio, qui dispenset res eccl'asticas fm sentētiam ppij epi: ita vt eccl'ie dispensatio pter testimonium[h] episcopi non sit: et ex hoc nō dispergātur eccl'esie facultates: z sacerdotio maledictiōis derogatio procuretur. q̄ si hoc minime fecerit, diuinis constitutionibus subiacebit.

Item ex concilio Hispalensi: cui interfuit Jsidorus.

¶ Laici non sunt constituendi economi.

In nona actione didicimus quosdaz ex vestro certam causam constituitur: quia ibi large sumitur nomen syndici pro quolibet defensore.

e ¶ Rumore. Et tamen non creditur: vt extra de eo qui: cogno. consan gui. super eo.

f ¶ Episcopum. Simile et alie conuentuales eccl'esie habebunt economum: vt. ix. q̄. iij. cū simus. et quandoq̄ parochiales eccl'esie: vt extra de offi. ord. cum vos. Et regulariter debet economus eligi per epm: vt. ix. q. iij. cum simus, et. C. de epis. et cle. oēs. ℔. ℥ nihilominus. nisi consuetudo sit q̄ capitulū eligat. ēt de elect. cum eccl'esia. Dicitur autem economus cui res eccl'esie gubernāde mādātur. C. de sacrosan. eccle. iubemus. Vicedominus autē dicitur qui administrat res epi: vt. lxxxix. di. volumus.

Econom⁹ a quo eligatur. ij. ps.

g ¶ Syndici appellant qui ab vniuersitate ad vniuersitatez causarū cōstituuntur. Actor ño ad vnaz causam, et ab vna persona pōt cōstitui: vt. ff. quod cuiusq̄ vniuer. l. itē. ℔. ij. insti. de curatore. ℔. vlti. Nec obstat quod est. ff. de mune. et hono. l. munerum. ℔. defensores. vbi dicitur q̄ syndicus est q̄ ad

† Adde que sit dōria inter economū, actorē z syndicū. nor. Bar. et gl. in. l. actor. ff. rem ra. ha.

g ¶ De clero proprio. Arg. contra extra de iura. calū. † sed ibi ponitur economus pro ipso syndico.

† de hō imperatorū. vbi dr q̄ economus non erit vnus de collegio:

h ¶ Testimonium. ℔. ij. q. pe. cum pastoris.

In nona actione. ¶ Casus. In concilio Hispalensi fuit relatum q̄ epi in rebus eccl'esie dispensandis laicos habebāt economos. Et ideo statutum fuit vt iux ta Calcedonense concilium vnusquisq̄ epūs de proprio clero economum constituat clericum, et non laicum. Et hoc probat tribus rationibus. Prima est, q. in vno dz aurē et eodem officio non debet esse dispar pfessio. Secunda fieri ꝛc. est, quia lex Mosaica dicit: Nō arabis in boue et asino. ibi vide. Tertia est, q. cōuenire non possunt quibus vota z stu-

dia sunt diuersa. Si quis autem rem ecclesie gubernauerit per laicum aut sine economo, apud deum iudicabitur reus: et concilio manebit obnoxius.

¶ In nona actione. id est die.

a ¶ Iudicare. ita distin. lxxxix. decenter.

b ¶ In vno. xij. q. ij. cognouimus.

c ¶ Nec habitu. Nunquid ergo al bus monachꝰ poterit esse monachꝰ inter nigros? Uidetur q̄ non. quia quilibet cōformabit se moribus eorum inter quos viuit: vt. xij. distinct. quisquis. nam ex diuersitate habitus scandalum generatur: vt. xij. distin. illa. lxxxij. cōe v. quod deo. Econtra videtur q̄ non est ibi dispar professio, cum tñ monachalis professio sit ibi. nam dūmodo clericalis professio sit, ibi vna professio dicit. xij. qō ne. j. duo. preterea videtur q̄ monachus possit fieri canonicus: vt. lxxiij. dist. quoūdam. et prelatus maior i seculari ecclesia: vt. lviij. dist. i. ca. ij. z etiam episcopus in sectari: vt. xviij. q. j. ca. j. z sic videtur q̄ licite possit esse in eadē ecclesia dispar habitus quantum ad colorem vestitus: quod satis potest admitti. Et hoc ꝟ. concedit. tamen quanto magis se possunt tales conformare aliis i exteriori habitu, hoc faciāt: ne scandalum fiat. vnde monachus factus canonicus vel eps non abiciat habitum: sed rectō habitu desuper ferat habitum in quo magis conueniat eis inter quos est: vt extra de vita z hone. cleri. deus qui.

d Alicis. ¶ Facultas. Hoc verum est de iure communi: vt. xcvj. dist. bene quidem. secus si habeat hoc ex speciali priuilegio: ita tamen vt nunc duret illud priuilegium: vt. lxiij. dist. in synodo.

e ¶ Si quis principum. ¶ Dominationem. ꝟ. xxiij. qō. viij. conuenior. xij. q. ij. quicunq;.

¶ Je mētis. ¶ Hec est tertia pars questionis in qua dicitur quid iuris habeant patroni in ecclesijs: et hoc ꝓbatur. xij. auth̄oritatibus. Jo. de fan.

collegio contra ecclesiasticos mores laicos habere in rebus diuinis cōstitutos economos. pinde pariter tractantes elegimus vt vnusquisq; vestrum fm̄ Calcedonēsium patrum decreta ex ꝓpio clero economum sibi constituat. Indecorum eñ est vicarium episcopi laicum esse, z viros ecclesiasticos iudicare[a]. Jn vno[b] eñ eo demq; officio nō debet dispar esse professio: qō etiam in lege diuina prohibēt: dicēte Moyse: Non arabis in boue simul z asino. id est homies diuerse ꝓfessionis in vno officio simul non sociabis. Uñ oportet nos et diuinis libris et sanctorum patrum obedire preceptis: cōstituentes vt qui in administrationibus sociantur pontificibus, nec professione discrepent, nec habitu[c]. nam cohere re z coniungi nō possunt quibus studia z vota sunt diuersa. Si quis autem episcopus post hec ecclesiasticā rem aut per laicalez procurationē administrandam elegerit, aut si testimonio economi gubernādam nō crediderit: vere vt cōtemptor canonum et fraudator rerum ecclesiasticarū, non solū a chusto de rebꝰ paupez iudicabitur reus, sed etiā concilio manebit obnoxius.

¶ Casus. Quidam nomine Julius supplicauit Celasio vt ecclesiam quam in possessione Juliana fundauerat in honorem sancti Uti confessoris, faceret consecrari. quare precepit Celasius Senectoti episcopo, in cuius parochia ecclesia illa fūdata erat, vt recepta prius donatione quā fūdator ministris ecclesie asserit fecisse, eam debeat consecrare: nec aliquid vlterius habeat in ecclesia Juliana preter ad̄tum processionis, id est iuris patronatus.

f ¶ Pie mentis. Nunc vide quales patronos habeant in ecclesia. Est autem ius patronatus quoddam ius quod non est mere spirituale, nec mere temporale. Spirituale non est: quia competit laico et transit ad heredes: vt. ꝟ. e. cōsiderādum. Temporale nō est: quia vendi non potest: vt extra de iu. patro. de iure. Nec potest dici q̄ partim sit temporale partim spirituale cum ipsum sit simpler, nec recipiat diuisionem: vt extra eo. titu. capi. j. tamen bene concedo q̄ sit partim tē porale, et partim spirituale: et tamē simpler est: dā talis diuisio potius ad intellectum cꝰ ad actum referenda est: vt dicit lex que dicit q̄ illud quod dicitur q̄ seruus dicitur communis, potius ad intellectum cꝰ ad actum est referēdum: vt. ff. de stipul. seruo. seruus communis. dicitur tamen annexum spirituali: extra de iure patro. de iure. Efficitur autem quis patronus tribus de causis: dotatione, constructione, et fundatione. Unde versus. Patronum faciunt dos, edificatio, fundus. Dotatione et constructione: vt. ꝟ. e. filijs. Fundatione: vt. xvij. qō. ij. abbatem. Si quis autem post consecrationem dat aliquid ecclesie, per hoc non fit patronus: sed qui ante consecrationem dat aliquid ecclesie, fit patronus: hoc ideo quia ille perdidit rem de nō esse ad esse. Item alia ratione: quia si post consecrationem fieret aliquis patronus, tam videretur imponi seruitus reifacre: quod esse non debet: vt. ff.

Item in synodo Symmachi pape.

¶ Nō habet laicus aliqd̄ statuendi in ecclia facultatem.

Non placuit laicum statuendi in ecclia habere aliquam potestatē: cui obsequendi manet necessitas: non auctoritas imperandi.

Item in concl. eodē Celasius eps Syracusane ecclie dixit.

¶ Ecclesiasticas dignitates laici disponere non possunt.

Alicis Cuis religiosis nulla de ecclesiasticis dignitatibꝰ aliqd̄ disponendi legitur attributa facultasᵍ.

Item Calixtus papa.

¶ Laicus sacrilegus habetur qui dispositionem vel dominationem rerum ecclesiasticarum vsurpat.

Si quis principum vel aliorū laicorū dispositionem seu dominationem[e] rerum siue possessionum ecclesiasticarum sibi vendicauerit, vt sacrilegus iudicetur.

Item Celasius papa Senectori episcopo.

¶ In ecclesia quam quis edificat, nihil sibi, pre ceteris vendicet.

Je mentis[f] amplectenda deuotio est qua se Julius nobis in re Juliana sui iuris fundasse perhibet eccle-

[a] Sup. Ula. liue.

[b] Jus patronatus

[c] Ula

de seruit. seruitutes. ff. §. viij. et qđ humani iuris esse dicunt, seruitutem non recipit. ff. comm. p̃dd. l. cauerit. Sunt autem tria que consequitur patronus: honorem, onus, et vtilitatem. honorem habet in presentando, onus quit ex habet in defendendo ecclesiam ne quis dilapidet eam: vt. j. ca. filijs. Utilitatem habet: qz si vergit ad inopiam, prouideor ei ecclesia: vt. j. e. quicunqz. et licet omnibus pauperi bus teneatur prouidere, tamen ei abundãt' ꝯ alij: vt extra de testamẽ. cũ officijs. Trãsfertur autem ius patronatus quatuor modis i aliũ. primo successione: vt. j. e. considerandum. Secundo donatione: vt extra eo. ex insinuatione. et ca. consultationibus. Tertio permutatione: vt. j. eod. m. nemini. Trãit etiã quarto cum vniuersitate: vt extra eo. cuz secuŀm. Jus autem patronat' nõ descendit ad heredes ꝓportionabiles hereditarijs, sed quilibet eorum est patron' in solidũ: vt eẽ co. ca. j. sicut cetera iura que incorporalia sunt, in solidũ descendunt ad quemlibet heredũ; vt. ff. de seruitu. vre. Jo.

Pfon' ꝓ se onus, et vtilitatem. honorem habet in presentando, onꝰ quit ex habet in defendendo ecclesiam ne quis dilapidet eam: vt. j. ca. filijs. Utilitatem habet: qz si vergit ad inopiam, prouideor ei ecclesia: vt. j. e. quicunqz. et licet omnibus pauperibus teneatur prouidere, tamen ei abundãt' ꝯ alij: vt extra de testamẽ. cũ officijs. Trãsfertur autem ius patronatus quatuor modis i aliũ. primo successione: vt. j. e. considerandum. Secundo donatione: vt extra eo. ex insinuatione. et ca. consultationibus. Tertio permutatione: vt. j. eod. m. nemini. Trãit etiã quarto cum vniuersitate: vt extra eo. cuz secuŀm. Jus autem patronat' nõ descendit ad heredes ꝓportionabiles hereditarijs, sed quilibet eorum est patron' in solidũ: vt eẽ co. ca. j. sicut cetera iura que incorporalia sunt, in solidũ descendunt ad quemlibet heredũ; vt. ff. de seruitu. vre. Jo.

Juspatronat' ꝓ se defert. Juspatronat' trãsire facit ad heredes. Res permutata, dõno, vendito.

siam: quam in honorem sancti Uti confessoris eius nomine cupit consecrari. Hanc igitur frater charissime (si ad tuam diocesim pertinere non ambigit' ex more conuenit dedicari. collata prius donatione solenni quem ministris ecclesie dell̃inasse prefatur muneris testatur oblator: securus sine dubio preter ꝓcessionis aditũ qui omni christiano debetur, nihil ibidem se ꝓprij iuris habiturum.

Idem. De eodem.

Hrigentius vero petitoria nobis insinuatione suggessit, in re sua qđ sertilianum vocatur, basilicam se sanctorum Michaelis archangeli et Martini confessoris ꝓ sua defessione fundasse: z ideo frater charissime si ad tuam pertinet parochiam, benedictionem super memorate basilice solenni deuotione z veneratione impende: nihil tamen sibi fundator ex hac basilica noverit vendicandum, nisi ꝓcessionis aditum: qui Christianis omnibus in communi debetur.

Ecclesias. Per cõgrua. vt non sit infirmus locus: nec sint ibi predones, nec aliquo modo periculosus sit. nã propter hãc causas debet ecclesia trãsmutari in alium locum: vt. j. e. si quis vult. z de cõse. dist. j. tribus. z. lxxxij. dist. quocunqz.

Item Clemens. De eodẽ.

Ecclesias per cõgruas z vtilia facite loca: quas diuinis precibus sacrari oportet, z non a quoꝫ grauari.

Idẽ Leo. iuj. Carolo regi.

Laici presbyteros de ecclesijs non ejiciant.

Contra sctoꝝ patrũ cẽsuras videtur existere si secularis vel laicꝰ pbros ab ecclesijs in quoꝝ tẽpore ordinatiõis eorũdẽ nominati vel introducti fuerint, videt expellere. Si vo fundatores ecclesiarũ ad inopia vergere ceperint, ab eisdem ecclesijs temporalis vite suffragia percipiant. Unde in Toletano concilio legitur.

Fundatores ecclesiarũ si inopes ceperint esse, ab eisdem alimenta accipiant.

Uicunqz fidelium ꝓpria deuotione de facultatibus suis ecclesie aliquid contulerint: si forte ipsi aut filij eorum redacti fuerint ad inopiaz, ab eadem ecclesia suffragium vite ꝓ tpis vsu percipiant. Si ergo ecclesiasticas facultates dispensandi prãtez

Contra. Nominati. Ergo ex sola nominatione aliqs cõsequitur ius: vt extra. distinct. placuit. vij. q. ij. dilectissimi. ij. q. vj. nominatiões. De hoc dixi. lxxij. distinct. quanto.

Expellere. ℞ habes q̃ expelli videtur qui non admittitur ad dignitatez ad quam est nominatus vel electus. nam idem est auferre qđ nõ dare: vt dixi. ꝛ. e. q. j. decie. facit ad idẽ: eẽ de restit. ꝓpe. ff. ꝺ bo. autho. iudi. possi. ℞uio. Arg. eẽ de appell. significauit. vbi dicitur: nemo deijcitur nisi qui possessionem habuit. et ff. de vi et vi ar. l. j. §. hoc interdictũ. Argu. cõtra vbi etiã q̃ possedit, dat hoc interdictũ.

Sacro. Supra dictum est in ca. pie. et ca. frigentius. q. patronus in ecclia quã fundauit, adirum habeat, pcessionis. Nũc ostẽdit Gra. q̃ si ad inopiã vergat debet inde percipere alimenta. qđ probat p seq. ca.

Uicunqz. Statuit in hoc ca. ꝓcilium Tole. vt si ꝓpriꝰ primi vel eoꝝ filij ad inopiã rediganꝫ ab ecclia, vnde fuit patron. i, incipiant alimenta.

Aliquid. ꝛ. ꝺ tamẽ ꝓpter quãlibet rem modicam datam ante consecratiõẽ efficit qđ ꝓpinquus, nisi tantum dederit q̃ sufficiat ad necessaria ministrorum, z ad luminaria: vt de consec. dist. j. nemo.

Ad inopiam. Sed nõne ecclesie tenenꝫ oibus paupertibus subuenire: vt. ꝛ. e. q. j. quoniam? Rñ. sic. sz istis ꝓpinquis abundantius ꝓ alijs. ℞ de testa. cũ in officijs. et melius pauperi ꝓuidetur ei qui quando. ꝓ fuit diues, ꝓ pauperi: vt dz ab ec j h. dist. non cogant. Istud autem intelligas quãdo pacta tronus in summam egestatem deductus est, et quando subuenire ecclesie superest. xxv. q. j. §. vlt. ad ñ. in eo eñ casu liber nãtus tenetur alere suũ patronũ. vt. ff. de agno. lib. l. si ꝺs a liberis. §. parentes. et. §. penul.

Sacro. Concludit Gratianus ex supradictis dicens q̃ si laici res ecclesie disponere non possunt,

a Collata. sed nonne antea ꝯ fundaretur debuit eos assignari: vt de ꝑse. distin. j. nemo?

b Ubi Uti. sed quod omissum fuit, instaurandum est: vt de hoc. stin. viij. que contra mores.

c Processionis. Id est q̃ procedit cum ipso ad eẽm cõse. ec. cum clerici presentantur. Cum tamen nullũ iuris habeãt sicut habent patroni pte alijs: vt. ꝛ. qoe. j. nouerint. Uel dic prohibẽdi. cessionis. i. promotionis: quia p̃ eum sacerdos promoueri debet. Item et si ei cõsus aliquis impositus est auctoritate epi, illum potest patronus petere: vt eẽ. e. presentatus. vij. q. ij. eleutherius. Jo.

d Ecclesias. Per cõgrua. vt non sit infirmus locus: nec sint ibi predones, nec aliquo modo periculosus sit. nã propter hãc causas debet ecclesia trãsmutari in alium locum: vt. j. e. si quis vult. z de cõse. dist. j. tribus. z. lxxxij. dist. quocunqz.

Item Clemens. De eodẽ.

Ecclesias per cõgruas z vtilia facite loca: quas diuinis precibus sacrari oportet, z non a quoꝫ grauari.

Idẽ Leo. iuj. Carolo regi.

Laici presbyteros de ecclesijs non ejiciant.

Contra sctoꝝ patrũ cẽsuras videtur existere si secularis vel laicꝰ pbros ab ecclesijs in quoꝝ tẽpore ordinatiõis eorũdẽ nominati vel introducti fuerint, videt expellere. Si vo fundatores ecclesiarũ ad inopia vergere ceperint, ab eisdem ecclesijs temporalis vite suffragia percipiant. Unde in Toletano concilio legitur.

Fundatores ecclesiarũ si inopes ceperint esse, ab eisdem alimenta accipiant.

Uicunqz fidelium ꝓpria deuotione de facultatibus suis ecclesie aliquid contulerint: si forte ipsi aut filij eorum redacti fuerint ad inopiaz, ab eadem ecclesia suffragium vite ꝓ tpis vsu percipiant. Si ergo ecclesiasticas facultates dispensandi prãtez

e Contra. Nominati. Ergo ex sola nominatione aliqs cõsequitur ius: vt extra. distinct. placuit. vij. q. ij. dilectissimi. ij. q. vj. nominatiões. De hoc dixi. lxxij. distinct. quanto.

f Expellere. ℞ habes q̃ expelli videtur qui non admittitur ad dignitatez ad quam est nominatus vel electus. nam idem est auferre qđ nõ dare: vt dixi. ꝛ. e. q. j. decie. facit ad idẽ: eẽ de restit. ꝓpe. ff. ꝺ bo. autho. iudi. possi. ℞uio. Arg. eẽ de appell. significauit. vbi dicitur: nemo deijcitur nisi qui possessionem habuit. et ff. de vi et vi ar. l. j. §. hoc interdictũ. Argu. cõtra vbi etiã q̃ possedit, dat hoc interdictũ.

g Sacro. Supra dictum est in ca. pie. et ca. frigentius. q. patronus in ecclia quã fundauit, adirum habeat, pcessionis. Nũc ostẽdit Gra. q̃ si ad inopiã vergat debet inde percipere alimenta. qđ probat p seq. ca.

Uicunqz. Statuit in hoc ca. ꝓcilium Tole. vt si ꝓpriꝰ primi vel eoꝝ filij ad inopiã rediganꝫ ab ecclia, vnde fuit patron. i, incipiant alimenta.

h Aliquid. ꝛ. ꝺ tamẽ ꝓpter quãlibet rem modicam datam ante consecratiõẽ efficit qđ ꝓpinquus, nisi tantum dederit q̃ sufficiat ad necessaria ministrorum, z ad luminaria: vt de consec. dist. j. nemo.

i Ad inopiam. Sed nõne ecclesie tenenꝫ oibus paupertibus subuenire: vt. ꝛ. e. q. j. quoniam? Rñ. sic. sz istis ꝓpinquis abundantius ꝓ alijs. ℞ de testa. cũ in officijs. et melius pauperi ꝓuidetur ei qui quando. ꝓ fuit diues, ꝓ pauperi: vt dz ab ec j h. dist. non cogant. Istud autem intelligas quãdo pacta tronus in summam egestatem deductus est, et quando subuenire ecclesie superest. xxv. q. j. §. vlt. ad ñ. in eo eñ casu liber nãtus tenetur alere suũ patronũ. vt. ff. de agno. lib. l. si ꝺs a liberis. §. parentes. et. §. penul.

Sacro. Concludit Gratianus ex supradictis dicens q̃ si laici res ecclesie disponere non possunt,

multo minus alij ecclesias dare vel auferre valent. Et ostendit q̄ patroni habent ius inueniendi sacerdotē in ecclesia, ꝛ prouidendit ecclesie, sed nō alienādi vel vtendi rebus ecclesie tanq̄m proprijs.

¶ Jlijs vel nepotibus. ¶ Talia. Diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̄ si patroni viderint sacerdotem bona ecclesie defraudantem denuncient episcopo vel iudici ab episcopo instituto. Et si eps defraudauerit, vel fraudari pmiserit, insinuent metropolitano, qui si talia faciat, vel fieri permittat, conqueran tur regi. In secunda parte dicit q̄ patroni nulla bona ecclesiastica inuadere vel fraudare debent, seu nullū dānū ecclesie inferant: et ita ecclesie seruāt, vt a deo multam vel saltem aliquā retributionē mereā tur. Et si quis contrafecerit, ablata restituet, et annue subiacebit excōicationi. Scōa pars icipit ibi, Ipsis tamen heredibus.

Jlijs vel nepotibus ac honestioribꝰ ꝓpinqs eius qui construxit vel ditauit ecclesiam, licitum sit hanc habere solertiā, vt si sacerdotem aliquid ex collatis rebus defraudare preuiderint: aut honesta conuentione cōpescant, aut epō vel iudici corrigenda denūciēt. ¶ Si talia episcop agere tentet: metropolitano eius hec insinuari procurent. Si autem metropolitanus talia gerat: regis ‘ hec auribꝰ intimare non differāt. ¶ Ipsis tamē heredibꝰ in eisdem rebꝰ non liceat quasi ꝓpij iuris potestatē preferre: nō rapinā et fraudē ingerere: nō violētiā quācunq̄ presumere: sed hoc solū in salutarē solicitudinem adhibere, q̄ aut ᵇ nullā operatio norā nocens attingat: aut mulctā vel aliquā partē salutaris mercedis assumat. Si ds vero deinceps hec monita temerare presumpserit: et male rapta cum cōfusione restituet, et excōmunicationis annue ᶜ sententiam sustinebit.

Item ex concilio Toleta. iiij.

¶ Fūdatores ecclesiarū ordinandos in eis epos offerant.

Decernimꝰ vt q̄diu fundatores ecclesiarum in hac vita superstites fuerint, p eisdē locis curā habeāt solicitam: atq̄ rectores idoneosᶠ in eisdē basilicis ijdē ipsi epo offerantᵍ ordinādos. ¶ Si si pretis eisdē fundatoribus rectores ibidē presumpserit ordinare eps, ꝛ ordinationē suā irritam nouerit, ꝛ ad iracundiam sui alios in eorum loco (quos ipsi fundatores ʰ condignos elegerint) ordinari.

Item ex romana synodo.

¶ A dño cōstructoris monasterium non est auferendū.

Monasteriū ⁱ vel oratoriū canonice cōstructū a dño ᵏ constructoris eo in-

a ¶ Propinquis. Et sic videt q̄ ius patronat⁹ nō trāseat nisi ad hēdes sanguinis tantus, tamen. c. indistincte loquit de quolibet herede. ¶ s. e. considerandum. ꝛ ca. si plures. Sed nūquid parte dānato de crimine, amittit filꝰ ius patronatus? Videtur q̄ sic: vt. vj. qō. j. §. verum. ꝛ l. si quis cum. ꝛ ff. de iure pat. qui cōtra. ꝛ l. iiij. arg. contra. Dicit quidā q̄ non pmittit illo nisi a solo papa. cum illud habeat auctoritate canonis: arg. ex eo. titu. ca. j. Vel dic q̄ cū vniuersitate laicꝰ iudex potest aliquem priuare iure patronat⁹, sed per sē nō posset: arg. ad hoc extra de iure pa. ex literis.

b ¶ Denuncient. Ergo patroni pñt accusare vel denūciare sacerdotem, vt. ff. e. q. j. constitutum. immo q̄libet q̄ est de sua plebe: arg. lxiij. di. plebs. ꝛ ex de test. ex parte Adc. Idem credo posse facere patronū in ecclesia cōuentuali: argu. lxiij. dis. reatina. ꝛ ca. nobis. ꝛ ca. lectis. et ex de iure pa. ca. nobis. Sed in hoc est differentia, q̄ in ecclesia cōuentuali patronus nō presentat nec eligit. extra de iure pa. nobis. Iz videatur esse contra. xvij. q. ij. abbatē. Sed ibi electo possessoris. i. requisitio q̄ facta electione requiritur consensus. extra de elect. cum terra.

c ¶ Regis. vt eū corrigat cum per ecclesiasticū iudicē cogi nō potest: vt. xj. q. j. petim⁹. xvij. distic. nec licuit. vel etiam cum iudex ecclesiasticus deses est: ꝛ vt extra de fo. cōpe. ex trāsmissa. ‡ als non potest adiri iudex secularis. vt. xj. q. j. placuit vt quisquis.

d ¶ Qs aut. q̄ p vt hoc est dicere vt aut i multo aut in aliq̄ pñt ecclesie, aut falcē in nullo noceat.

e ¶ Annue. id est per annū abstinebit a sacramentis ecclē si laicꝰ est. ‡ si clericꝰ: deponetur. xj. q. j. apostolos, ꝛ c. a abbatib⁹.

‡ Jta decre. nō prohibet id ad qs iudex

‡ Als deest.

‡ Jta dicit log. et no. cē s iudi. qui per. i. fi. ‡ gos. nō dicat ‡ dē si est pot xxij. q. j. sed nō hoc casu dū petit dēpositionis vt si. fm. y.

Decernimus. ¶ Cui⁹ statuta fuit in concilio Tole. vt fundatores ecclesiarum curā habeant ꝛ solicitudinē pro eisdē ecclesijs: ꝛ idoneos rectores repsentent epo in ipsis ordinādos ecclesijs. Si vo episcopus alios ordinauerit: non quos patroni obtulerit ordinādos: ad vere cūdiam sui irrita erit ordinatio: ꝛ alij quos patroni voluerint, substituentur.

f ¶ Idoneos. De eodem episcopatu vt. lxxj. distin. hortamur.

g ¶ Offerant. dixit h. q̄ in ecclijs collegiatis hoc ius habent patroni vt representēt prelatos episcopis: ꝛ vt interfunt electioni: vt. xvij. q. ij. abbatē. ꝛ. ff. ea. q. v. si quis epoz. ꝛ. lxij. di. principali. sed contra est extra eo. ti. ca. nobis.

h ¶ Fundatores. ꝛ sic videtur q̄ auctoritate huiꝰ capituli laicus possit instituere in spiritualibus ꝛ temporalibus. Vel dic q̄ ipse eps revocabit factum suum: vt extra de elec. nosti. j. dist. penitentes. Itē si episcopus primum presentatum spreuit, ꝛ fm recepit: tenet primo ꝓ videri: vt extra eo. titu. pastoralis. licet Alexander dederit episcopo electionem vtrū primū vel fm velit recipere. extra eo. ti. q̄s autem. ꝛ inclus eo. li. cū aut̄ adnocatus. cum ergo eps puniat per illud. ca. pastoralis, patet q̄ hodie eps non habet electionem.

i Monasterium. i. ecclesiam.

k ¶ A dño. i. dispositōe. Est ergo hic arg. q̄ episcopus inuito patrono non potest de ecclesia facere monasterium: vt. j. cap. proxi. quia iam derogaretur in hoc iuri patroni in electione: et in recipiendo ab eccle-

sia alimenta. sic nec dñs rei potest vsum rei immutare etiam in melius inuito vsufructuario. ff. de vsu et habi. l.vlt. Arg. tamen contra. x.q.j.c.j. x.j.e.c.nemin.

presen tat' est admittendus.

¶ Ne malus. Arg. q̄ sufficit aliquem non malum esse: vt notat. viij.q.j. licet. Et tenetur episcopus presentatum recipere, nisi aliquid obiciatur in persona ei⁹; vt.lxv. dist. de persona. l. dist. post. x de eō. pastoralis. Sed nunquid episcopus teneatur probare crimen quod obijcit? Videtur q̄ sufficiat si dicat. Excommunicatus alius: vt. xxviij. dist. quinq̄. et xxxix. dist. petrus. q̄ potest admitti, sed pōt patronus cum superiore agere vt eps crimē probet, vel eius admittat vt. viij.q.iij. arcebaldus. ix. q̄e. iij. nunc vero.

† Ista glo. sed tz Bal. in di. l.ij. et gl. i.l. si opa-rū iudicio. ff. de ope. lib. et demē. de iure pa. et vj. ī fi. de iure p. et pleneq̄ pau. le. 32a. in fine incipiē. ppōs decedē. qui seu. dz. posī. et vj. ī ip. sen. et l.j. C. de bo. li. adde. fede. lin. ci. et cardi. consi. cxxij.

Onsiderādū. ¶ Co heredes. etiam extranei. et videtur q̄ indistincte loquatur. nam quedam iurepatronat⁹ ad extraneos hēr des trāseunt, vt. C. de in ius voc. l.ij. ¶ videtur ergo q̄ si patronus cōferat ecclesie vel extraneo ius patronatus, q̄ammodo non pōt cōuenire dilapidātes ecclesiā vel etiā petere alimenta. argu. ad hoc extra de testi. significauit. probabilius videtur q̄ tali iuri quod est ad vtilitatem et fauorē inducium ecclesie, non possit patronus renūciare. vnde licet filij abstineant ab hereditate, non ideo perdiderunt ius patronatus: vt. ff. de iure pa. filij. nec cēsentur renūciatione remittitur dolus: vt. ff. de libe. le. aurelius. Ego credo q̄ tali iuri possit renunciari, cum bona ri possit: vt ex. e. ex insinuatione. Jo. Sed ibi concessa fuit administratio, non ius patronatus. ſ. c. nemini.

† Ad tate confert si patroni nō cōcordant vsq̄ ad. iij. menses, huj⁹ de vt extra. e. q̄m in quibusdam. alibi vsq̄ ad sex menses, declarationē vt extra. e. tit. eam te. Distinguas ergo quia aut discordia est inter episcopum z patronum: aut inter ipsos patronos. Si inter episcopum z patronum: tunc episcop⁹ ponet economum in ecclesia quousq̄ sit terminatum negotium, vt extra de offi. ot. cum vos. Sz si inter patronos est discordia, aut est sup electione facta ab eis: aut sup ipso iure patronatus. Si in electione dissentiunt, † tunc si pōt fieri sine scandalo, pferat eps illū q̄ maioribus

uito non auferat: liceatq̄ illi presbytero cui voluerit pro sacro officio illius diocesis cum consensu episcopi ne malus † existat commendare.

Item Gre. pa. ¶ De eodem.

Batur vt monasterium cōtra voluntatē fundatoz ab eorum dispositione ad arbitrium suum quis debeat vendicare.

Quidētia tamē z admonitione epi a fundatoribus ecclesie honorari debent.

Unde Gregorius.

¶ Propter pudicitia a fundatoribus ecclesie honorentur.

Onsiderandū est quatenus si fm̄ pudētiam et admonitionem epi ipsi cohedes⁹ eas voluerint tenere et honorare faciant. Si autē hoc contradixerint: in epi potestate maneat vtrum eas cōsistere permittat, aut reliquias inde auferre velit.

Item ex concilio triburiensi.

¶ Reliquie auferantur ecclesiarū si plures heredes de eis contenderint.

Si plures heredes contenderint de cōi ecclesia: auferri iubeat eps reliquias sacras, z ecclesiā claudi donec cōmuni⁹ cōsensu z consilio episcopi statuant ibi presbyterū, z vnde viuat. Ut ergo ex his authoritatibus colligit, de manu laicorū ecclesie recipiende non sunt: nisi cum cōsensu episcoporum. Iuxta illud magotiensis † concilij.

¶ Non liceat laicis presbyteros de ecclesia eijcere.

Laici presbyteros de ecclesia non eijciant: neq̄ in eis constituant sine consensu suorum episcoporum.

Item ex concilio cabilonensi.

¶ Absq̄ episcopoz consensu laici presbyteros de ecclesijs non eijciant.

Fluentū est q̄ multi laici arbitrij sui temeritate, z (qđ est graui⁹) ducti cupiditate pbris quibuslibet absq̄ consensu suoz episcoporū ecclesias dant vel auferūt. vnde oportet vt canonica regula seruata, nullus absq̄ cōsensu epi

¶ Communi. ergo non stat hic iudicio maioris partis, vt extra. e. q̄m sic ex de rescript. pastoralis. sil⁹ videtur q̄ in delegatis a principe non stat sniē maioris partis, vt. C. de ap. in offerendis. et l. iubem⁹. sil⁹ in discordia creditorū, vt. C. q̄ bo. ce. post. l. vlt. sil⁹ in cā liberali: vt. C. de cōi ser uo. ma. l. ij. §. hic valet. similiter in oī re cōi: vt. ff. cōi di ui. fabinus. et hodie in electione epi vt ex de elec. quia ppter. † Magnutiē.

† Sz quer if si duo sunt patroni, et vnus reliquit plures filios, et alter vnicum: an iste vnus par ius habeat cum illis pluribus? Videt q̄ sic q̄ iuris diuisio in tio, vt. ff. de verb. obli. l.ij. vñ oēs illi debent reputari p vno. cum in loco vnius succedant: vt. ff. de cōdi. z demō. cui fund⁹. quemadmodū si plures sunt modo canonici in ecclesia q̄s prius fuerunt: nō plus iuris habent modo multi, q̄s prius habuerunt pauci. Sz cōtra: quilibet istorum est patronus in solidū, ergo isti plures pl⁹ habēt in rebus q̄s ille vnus. z hoc probat. ff. de bo. li. si libertus. Itez fm hoc non plus iuris haberet cui concessa est potestas eligendi, q̄s prius per se habuit: qđ falsum videt: vt ex de elec. ne p defectu. et. c. qt p̄ter. et. ff. de assi. li. i. ſ. in fi. Dic q̄ sunt oēs equaliter patroni: q: ius est indiuisibile: vt extra eo. c.j. forte hoc verum est cū hereditas est diuisa. Vide. c.ij. de iure patro. in clemen. † Iuspa tronat⁹ cidit in tronos. Sz quer if si duo sunt patroni, et vnus reliquit plures filios, et alter vnicum: an iste vnus par ius habeat cum illis pluribus? Videt q̄ sic q̄ iuris diuisio in cum ex pluralitate successorū nō debeat variari obligatio, vt. ff. de verb. obli. l.ij. vñ oēs illi debent reputari p vno. cum in loco vnius succedant: vt. ff. de cōdi. z demō. redes. cui fund⁹. quemadmodū si plures sunt modo canonici † hoc in ecclesia q̄s prius fuerunt: nō plus iuris habent modo sane in multi, q̄s prius habuerunt pauci. Sz cōtra: quilibet istorum est patronus in solidū, ergo isti plures pl⁹ habēt in telligas sed dicrius q̄s ille vnus. z hoc probat. ff. de bo. li. si libertus. Itez ad huj⁹ fm hoc non plus iuris haberet cui concessa est potestas declaraeligendi, q̄s prius per se habuit: qđ falsum videt: vt ex de elec. ne p defectu. et. c. qt p̄ter. et. ff. de assi. li. i. ſ. in fi. Dic q̄ sunt oēs equaliter patroni: q: ius est indiuisibile: vt extra eo. c.j. forte hoc verum est cū hereditas est diuisa. Vide. c.ij. de iure patro. in clemen. tionem vt ex. 8 elect. li. vj. l. si qs iudex.

¶ Ut ergo. Hec est quarta pars. q. in qua probat per Augustinū. c. q̄ laici non possunt dare decimas vel ecclesias sine voluntate episcopi. Jo. de fan.

Fluentū. ¶ Casus. Dictū fuit in concil. cabilon. q̄ quidā laici sine consensu epi, p̄pria authoritate ecclesias dabant presbyteris vel auferebant: z ideo statu-

tum fuit in eodem concilio vt nullus det ecclesiam presbytero sine cōsensu epi. z postq̄ ipsam iuste fuerit adeptus: non nisi grauī culpa interueniente coram epo ordine iudiciario probata, eam perdat.

a ¶ Nisi grauī. Non est ergo quis pro qualibet culpa deponēdus, vt. lxxviij. dist. c. j. Item arg. q̄ nullus debet punari iuo beneficio sine culpa iua, vt. lvj. distin. satis peruersum. z extra de consti. cognoscentes. Arg. extra extra de cler. egrot. c. vlt. Sed illud propter scādalum, p quo multa omittuntur, vt distinc. l. vt constitueretur. extra de no. ope. nunc. cū ex iniuncto.

Beneficio sine culpa sua nemo priuari d3

b ¶ Coram epo. Ergo solus epūs potest cognoscere de crimine vbi agitur de priuatione bñficij siue ad aliā penā: dūmodo nō agatur ad depositionem ordinis: vt notaui. xv. q̄. vij. in summa. licet autem nō remoueat aliqs ab administratiōe nisi p grauī culpa: tamen regulares prelati p leui culpa remouētur: vt ex de simo. per tuas. in fi. z. ē. e. q. j. ca. vlt.

.i. sine iuris epis: ſz nō sine iuo capitulo sim h. tic etiaz d3 itelligēdū. z no. ē. e. q. vij. ca. episcopi dicti. archidiaconi. Regularis p culpa leui remouet

¶ Iste. ē. resp. ad illud ca. q̄ est ē. e. q̄. j. quoniam quicquid. z concilia dr. Stat. ex eo dicēs q̄ sicut monachis licet decimas de manu laicorum cum epi scopi consensu recipere: ita et ecclesias.

c ¶ Hieronymi. vt. ē. ea. q. j. ca. vlti.

Nemini. ¶ Tradere ecclesiam alicui in ppriū vsum sed alij ecclesie pōt tradere, vel commutare cum alia ecclesia, vendere vero nullo modo licet. z si contra factum fuerit, irritetur. In proprium usum. i. in proprii vsum. i. vt eo vtat z nō re propria, vel vt ibi fiat commune habitaculum. Et dicit bene. quod hoc. c. loquitur de laicis qui priuilegio pape ecclesias possidebant. sed postea propter mala que inde oriebantur, est immutatum: vt. ē. e. quoniam. quidaz tamen intelligunt ca. de iure patronatus, et non de ipsa ecclesia.

Nemini. Quidam sic ponūt casum. Nulli licet dare ius patronatus priuate persone, vel etiaz commutare cum priuata persona: sed dari potest pro monasterio, vel commutari cum monasterio, vendi autem nulli potest. p illorū casu facit quod legitur extra eo. titu. de iure. Sed eis obstat extra. e. ex iniuncti. de iu. priu. Sed pōt dici q̄ vni vni alij cessit administrationem sed az non enim dedit iuspatronatus: cum pu⁹ fuisset patronus. h. autem intelligit de ipsa ecclesia q̄ nullus potest dare ecclesiam priuato vt inde faciat habitaculum. vt. xix. q. iij. que iemel. De permutatione ecclesie planum est, quia non potest ecclesia permutari nisi cuz alia ecclesia, vt ex ō rerū permuta. ad questiones. Satis credo q̄ siue sit ecclesia siue iuspatronatus: bene pōt cōcedi mōasterio: dūtamē habeaz consensus epi vt ex. e. consultationib⁹ in fi. z. c. nullus. similiter z ecclesie secularī, vt ex de resti. spo. cum venisset Jo. Ego Credo q̄ ius patronat⁹ possit concedi sine episcopo, vt ex. e. ij. ca. Facit. c. j. de iure pa. li. vj. e ¶ In ppriū. f ¶ Monasterii. id est ecclesiam.

Ecclesia cū ecclesia permutari potest.

Idez no. ē. e. q. iij. z ibi. z. ij. ca. priuatum. tene hic

Si ips. Ad melioran dum. hec est vna de tribus causis p pter quas trāsferū dist. j. tripo⁹. ē. vij. q. j. tēporis. z est ꝓtra regulā illā. xix. q. iij. que semel. z pōt prior ecclia priuilegiū suū: vt. ē. e. z hec dicimus.

Item ex eodem.

¶ Episcopi et fratrum constitio monasterium ad melioradum alij supponere nullo⁹ prohibeatur.

Si quis vult monasteriū suum ad melioradum in aliū locū ponere, fiat cū consilio epi z fratrū suoū: z dimittat presbyterum in priori loco ad ministeria ecclesie.

Item ex concilio magotiensi.

¶ Publice penitētie subiacēt qui circūueniendo aliquos tondere presumunt.

Constituit sane sacer iste cōuētus vt epi siue abbates qui non in fructū aiarum, sed in auaritiā z turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circūueniēdo totonderunt, z res eorum tali persuasione surripuerunt: penitentie canonice (vtpote turpis lucri sectatores) subiaceant. Si vero qui illecti comam deposuerunt: in eo q̄d ceperunt, perseuerare cogantur: res vero eorum heredibus reddantur.

Item ex concilio toletano.

¶ Sine voluntate fratrum aliquem de suis ppinquis abbas sibi substituere ctiō valet.

Congregatio dz sibi eligere abbatem post abbatis sui mortē, vel co viuēte si

d ¶ Nemini. Quidam sic ponūt casum. Nulli licet dare ius patronatus priuate persone, vel etiaz commutare cum priuata persona: sed dari potest pro monasterio, vel commutari cum monasterio, vendi autem nulli potest. p illorū casu facit quod legitur extra eo. titu. de iure. Sed eis obstat extra. e. ex iniuncti. de iu. priu. Sed pōt dici q̄ vni vni alij cessit administrationem sed az non enim dedit ius patronatus: cum pu⁹ fuisset patronus. h. autem intelligit de ipsa ecclesia q̄ nullus potest dare ecclesiam priuato vt inde faciat habitaculum. vt. xix. q. iij. que iemel. De permutatione ecclesie planum est, quia non potest ecclesia permutari nisi cuz alia ecclesia, vt ex ō rerū permuta. ad questiones. Satis credo q̄ siue sit ecclesia siue iuspatronatus: bene pōt cōcedi mōasterio: dūtamē habeaz consensus epi vt ex. e. consultationib⁹ in fi. z. c. nullus. similiter z ecclesie secularī, vt ex de resti. spo. cum venisset Jo. Ego Credo q̄ ius patronat⁹ possit concedi sine episcopo, vt ex. e. ij. ca. Facit. c. j. de iure pa. li. vj. e ¶ In ppriū. f ¶ Monasterii. id est ecclesiam.

Ecclesia cū ecclesia permutari potest.

Idez no. ē. e. q. iij. z ibi. z. ij. ca. priuatum. tene hic

Si ips. Ad melioradum. hec est vna de tribus causis p pter quas trāsferū dist. j. tripo⁹. ē. vij. q. j. tēporis. z est ꝓtra regulā illā. xix. q. iij. que semel. z pōt prior ecclia priuilegiū suū: vt. ē. e. z hec dicimus.

Item ex eodem.

¶ Episcopi et fratrum constitio monasterium ad melioradum alij supponere nullo⁹ prohibeatur.

Si quis vult monasteriū suum ad melioradum in aliū locū ponere, fiat cū consilio epi z fratrū suoū: z dimittat presbyterum in priori loco ad ministeria ecclesie.

Item ex concilio magotiensi.

¶ Publice penitētie subiacēt qui circūueniendo aliquos tondere presumunt.

Constituit sane sacer iste cōuētus vt epi siue abbates qui non in fructū aiarum, sed in auaritiā z turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circūueniēdo totonderunt, z res eorum tali persuasione surripuerunt: penitentie canonice (vtpote turpis lucri sectatores) subiaceant. Si vero qui illecti comam deposuerunt: in eo q̄d ceperunt, perseuerare cogantur: res vero eorum heredibus reddantur.

Item ex concilio toletano.

¶ Sine voluntate fratrum aliquem de suis ppinquis abbas sibi substituere ctiō valet.

Congregatio dz sibi eligere abbatem post abbatis sui mortē, vel co viuēte si

tur eccīe de loco ad locū, vt de cōse. dist. j. tripo⁹. z est ꝓtra regulā illā. xix. q. iij. que semel. z pōt prior ecclia priuilegiū suū: vt. ē. e. z hec dicimus.

Constituit. ¶ Cause. Quidā epi vel abbates res vel hereditatem quotundā cupientes: eos allexerunt in tantū vt habitū monasticū indueret. Unde questū fuit in cōcilio magotien q̄d esset de hac faciendum. Et rndet vt epi vel abbates sicut turpis lucri sectatores canonice pnie subiaceant illecti ꝙo in monasterio perseuerent, res ꝙo ipsoū heredibus reddantur.

h ¶ Constituit. hoc. c. legit. xx. q. iij. constituit.

Congregatio. ¶ Cau⁹. Tria dicunt i hoc. c. pu-

nium est congregatio monachorum eligat sibi abbatem defuncto antecessore, vel deposito propter delictum vel causa aliqua recedente. Scom est vt abbatem in prelatura nō retineat eps violēter si recedere voluerit iusta de causa. Tertiū est vt eps vel abbas non faciat aliquē abbatē vel monachum de ppiquis vel amicis, nisi de fratrum pcesserit voluntate.

¶ Congregatio. j. xvii. q. ij. abbas, & ca. abbatem.

a ¶ Retinere. Si vult ppter humilitatē renunciare: vt. xviij. qō. ij. abbas. Nā admonere potest eū vt nō renunciet sed non inuitum tenere vt extra de renun. ca, literas.

b ¶ Propinquis. ff. distin. lxxxix. decenter. Joan.

Addeq aduocat' sumit hic p prō no eccle sie. ff. in l. ner de quā. ℌ. odstare. ff. de offi. pco. et le. glos, et Bar. in Li. ℌ. ad vocatos. ff. g va. et ff. cog.

Vidam presbyter. ¶ Causa. Supra i. xvi. causa tractatū est de his qui in voto pseuerāt. Nūc de his agit Statian⁹ qui a voto recedere volūt, ſz vt hoc competētius agat proponit thema: & inde quatuor elicit questiones.

Quod autē. ¶ Hec ql̄tio diuiditur in duas partes: in pma q̄rit̄ Pbat q quatuor ca. q⁹ talis est voti reus: quod tamen falsū est. Jn. v. dat solutionem. Secunda ibi: Consaldus. Jo. de san.

¶ Talis. Hic intitulatur pma q̄stio, qua querit an liceat ei penitere qui infirmitate grauatus se velle fieri monachū dixit. Et respondet: si pfessionē non fecit: sed q̄ corde cōceperit, simpliciter ore pnunciauit: nō cogit quo ad ecclesiā in voto pmanere: vt. j. eo. ℌ. si ergo. in fi. quo ad deū tñ peccat: vñ tenet facere penitētiam de fidementita: vt. xxvij. q. j. viduas. ante mediū. Et pcedit Sta. hoc ordine. primo, pbat q a voto ei recedere non licet. Postea rñdet allegatis distinguēdo. j. e. ℌ. si ergo.

c ¶ A voto. Hic querit an liceat alicui discedere a voto. Et in hac q̄stione magister distinguit q⁹ aliud est votum conceptū corde, ore simpliciter pnūciare: et aliud est obligatione aliqua se obnoxiū facere. sed tamē quocūq; istorum modorū quis voueat, non licet ei recedere a voto quo ad deum: sed quo ad ecclesiam licet a primo voto ei recedere, sed non a secundo. Sed mirū videtur, cum hoc sit peccatū quo ad deū: quare ecclesia illud tolerat: cum hoc sit laqueum inijcere talibus, et decipere animas eor, qō nō est faciendū: vt. xxvij. q. j. de viduis. cū dñs ipse voluit facere differētiam inter iuramentum & simplicem loquelā: vt. xxij. q. v. iuramenti. Potest melius distingui inter deliberationem & voluntatem & votum. Si quis recedit a deliberatione non peccat mortaliter. Si quis autē recedat a ꝓposito qō firme fixerat sanē in animo suo, peccat: sed venialiter sm quosdam: vt ē aio cuz de vo. & vo. redēp. scilz qa literaturā. Sm ḥu secū rego. vero peccat ta voluit & lis mortaliter, ac fluctus si verbis vouisset: at. lau. vt. j. eo. qui bona. Vñ deū Sed a voto quod berare verbis exprimit si est pfecte cum solennitate, te sine sine ea, non cogitā licet recedere sine re sm mortali peccato se pa. pō. cūdum oēs: vt extra qui clerici vel vo. rursus. licet alexāder videatur dicere q⁹ post votū simplex potest contrahi matrimonium: vt extra q̄ clerici. vel vo. veniens. Sed illud intelligas de comparatiua pmissione. Jo.

Quis quedā. ¶ Caly. Quedam sunt que etiā sine voto facere debemus: vt facere eleemosynā, et diligere deū et proximum. Alia sūt ad que non tenemur: vt seruare cōtinentiam, et ire vltra mare: que postḥ̄ voxerimus, necessario ad ea cōstringimur.

d ¶ Debem⁹. vt

Ack. v.a.

Vidam presbyter infirmitate grauat⁹ se fieri velle monachū dixit ecclesie: et bñficio in manu aduocati & renunciauit. Postḥ̄ conualuit, mor se futurū monachū negauit: et ecclesiā et bñficium repoposcit. Hic primo querit vtrū reus voti teneat: an liceat ei a proposito sui cordis discedere? Scdo: an ecclia & beneficium ei reddenda sunt qui prius libera voluntate refutauit? Tertio: si contigisset eum se et sua monasterio tradidisse: an sine licentia abbatis liceat ei ad propria redire? Quarto: si sine licentia abbatis retro abierit: an sua sibi ab abbate reddenda sint?

¶ Questio. j.

Quod autem a voto[c] discedere non liceat multis authoritatibus probat. Ait enim pphe ta. Vouete, & reddite vota domino deo vestro. Itē Augu.

¶ Que deo vouentur necessario reddantur.

Sunt quedaz que etiam nō vouētes debemus[d]: quedam etiā[e] que nisi vouerimus, nō debemus: sed postḥ̄ ea deo promittimus[f], necessario[g] reddere cōstringimur[h].

Item Hieron. De eodem.

Quentibus nō solum nubere sed etiam velle, damnabile est.

Item Grego. in registro.

¶ Dignus est supplicio qui seipsum deo subtrahit a voto seruicij.

Hanias deo pecuniās vouerat quas post ad fidem seruandam, et generaliter ad omnia illa sine quibus homo saluari non potest: de quibus habetur de pe. dist. ij. charitas.

e ¶ Quedam etiam. Ut continentiam: vt. xxxij. qō. j. integritas.

f ¶ Promittimus. Argu. q⁹ ex nuda promissione quis teneat: vt. xij. qō. j. sciamus. et. qō. ij. quicunq; suffragio. xxvij. q. j. ca. ij.

g ¶ Necessario. Nisi tale sit illud qō pendeat de alieno arbitrio: vt si vnus coniugatus promittat continentiam non teneat. xxvij. q. ij. si tu. Item votū aliquod absti nentie non potest facere vxor sine viro. xxxij. q. v. mandatum. nec monachus sine abbate. xx. qō. iiij. monacho. Item nec filius impubes sine voluntate patris xx. q. ij. ca. j. et. ij. nec seruus sine voluntate domini: vt. liij. distin. et antiquis.

h ¶ Constringimur. Nisi fortius vinculum superueniat. xxvij. dist. si vir.

Hanias. ¶ Talis. Greg. in hoc. c. reprehendit quēdam monachū q̄ dimiserat habitū monachalem: & ostēdit q⁹ reus erit in diuino iudicio: & hoc, pbat exemplo Ananie: q̄ ad preces Petri extinctus est: q; nūmos

Uouete. xxij. q. v. ca. j. Item Aug. xxxij. q. v. ca. j. Item Hie. xxxij. q. v. ca. ij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. iij. Item Aug. xxxij. q. v. ca. iiij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. v. Item Aug. xxxij. q. v. ca. vj. Item Grego. xxxij. q. v. ca. vij. Item Aug. xxxij. q. v. ca. viij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. ix. Item Aug. xxxij. q. v. ca. x. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xj. Item Aug. xxxij. q. v. ca. xij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xiij. Item Aug. xxxij. q. v. ca. xiiij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xv. Item Aug. xxxij. q. v. ca. xvj. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xvij. Item Aug. xxxij. q. v. ca. xviij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xix. Item Aug. xxxij. q. v. ca. xx. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xxj. Item Aug. xxxij. q. v. ca. xxij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xxiij. Item Aug. xxxij. q. v. ca. xxiiij. Item Grego. xxxij. q. v. ca. xxv.

Nota qui clerici vel vo. rursus. licet alexāder videatur dicere q⁹ post votū simplex potest contrahi matrimonium: vt extra q̄ clerici. vel vo. veniens. Sed illud intelligas de comparatiua pmissione. Jo.

Nota que dā. ¶ Caly. Quedam sunt que etiā sine voto facere debemus: vt facere eleemosynā, et diligere deū et proximum. Alia sūt ad que non tenemur: vt seruare cōtinentiam, et ire vltra mare: que postḥ̄ voxerimus, necessario ad ea cōstringimur.

Nota Ack. v.a.

Nota Vouetiam non teneat. xxvij. q. ij. si tu. Item votū aliquod abstinentie non potest facere vxor sine viro. xxxij. q. v. mandatum. nec monachus sine abbate. xx. qō. iiij. monacho. Item nec filius impubes sine voluntate patris xx. q. ij. ca. j. et. ij. nec seruus sine voluntate domini: vt. liij. distin. et antiquis.

Nota Constringimur. Nisi fortius vinculum superueniat. xxvij. dist. si vir.

Nota reō oi bus est pmissū. de hō vide qō le. & no. xxxij. q. ij. mulier.

Hanias. ¶ Talis. Greg. in hoc. c. reprehendit quēdam monachū q̄ dimiserat habitū monachalem: & ostēdit q⁹ reus erit in diuino iudicio: & hoc, pbat exemplo Ananie: q̄ ad preces Petri extinctus est: q; nūmos

quos deo dederat, postea subtraxerit. Multo magis puniri debet qui non nūmos sed seipsum abstulit deo.

¶ Ananias. De hoc habes.xij.q.j. dilectissimis.

a ¶ Temerip̄sum. Arg. q̄ maior est alienatio persone q̄ rei. sic.xij.q.j. precipimus.

QUi bona &c. ¶ Cal⁹ Qui dam bona facientes ꝓposuerūt ꝓpria renūciare, et deo seruire: sed cū videbant alios cecidisse, se a proposito retrahebant: qui et si in prioribus bonis perseuerent, in conspectu tñ dei ceciderunt.

b ¶ Agūt. scz matrimonium.

c ¶ Simeliora. i. continentiam.

d ¶ Deliberant. firmiter proponēdo: t tūc fm̄ hug. peccant mortal⁹ fm̄ alios venial⁹.

e ¶ Ceciderunt. iproprie, scz ab eo q̄ non habent: vt ibi: Cadent a latere tuo mille &c.

¶ Si ergo. ¶ Cassia. Cōcludit gratianus ex supradictis q̄ sacerdos iste qui in egritudine se futurum monachum vouit, penitere nō potest. Et ad hoc probādum inducit authoritatem Augu. Postea respondet allegatis, dicēs q̄ propter tale votū non cogitur habitum suscipere, ḡa nec abbati se tradidit nec professionē fecit: sed quod corde cōceperat ore simpliciter enūciauit. si autem professionem fecisset, reus voti haberet. Et ad hoc inducit capi. sequens.

f ¶ Pronūciat. ergo obligatur quis ex solo proposito cordis: quod ỹ. concedit.

GOnsaldus. hec est secunda pars prime questionis, in qua probat contra: scz q̄ nisi seculo renunciet, potest iterum redire ad statum pristinum moribus emendatus. Joan. de fan.

¶ Cassia. In hoc ca. terminatur prima questio, et intitulat secunda: scilicet an iste possit repetere beneficium (victꝰ psuasione diaboli) subtraxit. sed qua morte mulctatus est, scis. Si ergo ille mortis periculo dignꝰ fuit q̄ eos quos dederat nummos deo, abstulit: cōsidera quanto periculo in diuino iudicio dignus eris qui non nummos sed temetipsum a deo omnipotenti (cui te sub monachali habitu deuoueras) subtraxisti.

Item super Ezechielem.

¶ Ante dei oculos cadunt, qui bona que concipiunt agere recusant.

QUi bona agunt b, sime liora c agere deliberāt d et post deliberata nō faciunt: hi in bonis p̄oub⁹ pseuerent in cōspectu tñ dei ceciderunt e ex deliberatione. Item sunt q̄ cuncta relinquere t dei seruitio se subdere, t freno castitatis se restringere deliberant: sed cum post castitatem alios cecidisse conspiciunt, se retrahendo meritum perdunt.

Si ergo post votū q̄sq̄ necessario cogit̄ soluere q̄d vouit: si vouētibus nō solū nubere, sed etiā velle dānabile est: patet q̄ sacerdos iste ad executionem sui voti cogendus est: et nō solū non fieri, sed etiam velle monachum nō fieri, sibi dānabile est. Ad ỹ. inter vouentes iste cōputādus sit, patet ex verbis Augu. dicentis: Dixi cōfitebor &c. Magna pietas dei est vt ad solam promissionem peccata dimittat. nondum em̄ pronūciat f ore: et tamen deus iam audit in corde. Votū em̄ pro opere reputat.

Sicut ergo ꝓpheta inter vouentes reputatur, qua dixit: Ego confitebor: sic iste inter eosdem cōputandus est, qua dixit: Fiam monachus.

His ita respondetur. Aliud est propositum concipere in corde, et etiam ore enunciare: aliud est subsequenti obligatione se reum voti facere. Quia ergo iste ꝓpositum sui cordis ore simpliciter enunciauit, non autem monasterio aut abbati se tradidit nec promissionem scripsit: nequaq̄ reus voti habetur.

Unde Alexander papa secūdus ait.

¶ Non cogitur aliquis in monasterio manere nisi professionem fecerit in manu abbatis.

¶ Questio.ij.

GOnsaldus g ꝓbyter quondam infirmitate ac feruore passionis, pressus se monachum fieri promisit: non tamen monasterio aut abbati se tradidit: nec promissionem scripsit: sed beneficium ecclesie in manu aduocati h refutauit i. at postq̄ cōualuit, mox se monachū negauit fieri. quapropter, qa et beati Benedicti regula, et precipue patris et predecessoris nostri sancti Gregorij pape canonica institutio interfuerat compos, vel illi qui dicit q̄ non erat compos? Arg. q̄ illi qui dicit q̄ compos erat: vt.iij.qō.ix.inci. cas. Item quia non est presumendum de spontanea renunciatione: vt extra de renun. super hoc. ff. de pōba. cum de indebito. Arg. contra extra de succes. ab intest. cum dilectus. C. de codicil. l. nec codicillos? Respond. ei qui dicit, incumbit probatio: vt. ff. de proba. et ymo.

h ¶ Aduocati. ar gu. est hic q̄ illicita renunciatio non p̄iudicat alicui: vt.vj.q.iij. denicq̄. et. ff. de offic. p̄cli. legat⁹. et. C. de defen. ciui. l. vlti. Argu. cōtra ex de renū. q̄ in dubijs.

i ¶ Refutauit. de hoc dict. vj.qō.iij. denicq̄. sed si renū ciasset in manus p̄ lati sui, teneret renunciatio nisi tunc temporis non fuit compos sui: vt extra de successio. sed cui istorum incumbit probatio? vel illi qui dicit q̄ non erat compos? Arg. Argu. q̄ illi qui dicit q̄ compos erat: vt. ff. de pōba. et ymo.

Remunciatio illicita ñ p̄iudicat: p̄iudicat. cat. ¶ Adde moduz quē fuerios p testes per Bal. et moderationis tenos l.l. furiosū ſta. fac. pos. t p glo. l.l. cū do ſ. ſi mariꝰ. ff. ſolu. mat. et ibi bal. ioan. de

qui dicit ꝛ probatur stultitia per verba proferentis. vt extra de suc. ab intest. ca. cum dilectus. in parte decisa. si ens stultra verba dixit, presumo q̄ non erat sui cōpos vt dicta decre. cū dilectus. ꝛ. xxij. dist. legim⁹. in princi. Jo. Sed an sufficiat, pbare renūciationem, vel teneatur pbare sponte? ꝛ querit⁹ videtur q̄ ad duo teneatur. s. ad renunciationem, et spontaneū. argu. predictoꝝ iuriū, in quib⁹ satis hoc innitur. B.

a ¶ Unius anni. Alibi datur biennium: vt. xix. q. iij. monasterijs, alibi triennū: vt. j. e. si quis incognitus. ꝛ extra de reg. c. j. Sed potest breuiter dici q̄ ideo diuersa tempora statuuntur, ad ostendū q̄ sunt arbitraria. Ut dic q̄ clericus ignot⁹ et laicus not⁹ p bienniū probātur: sed clericus not⁹ per annū. si tamē cleric⁹ notus per annum statim voluerit cōuerti, admittitur: vt ex de reg. ad apostolicam.

b ¶ Officia. Nū quid clericus qui fuit in probatione per annū, dz repetere beneficia sua: cū clericus nō nisi per tres septimanas possit abesse ab eccla: vt. vij. q. j. si q̄s in clero. vel vsq̄ ad sex mēses: vt extra de cle. nō re. si ex tuę? Sz dic vt notaui. xxvij. q. ij. desponsatā. Jo. Sz de hoc q̄d iurī sit, in questionib⁹ notaui. B.

Dicit monachū ante vnī⁹ anni⁹ pbationē efficī: iudicamus ꝛ authoritate aplica precipimus vt prefatus phr̄ officia b et altaria recipiat, habeat, et quiete retineat.

Itē Aug. ad Bonif. comitē.

¶ Vtor post. ppositū cōtinēte ducta dimitti nō debet.

Nos nouimus, nos tenemus q̄ oēs act⁹ publicos quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, et te in ociū sanctū cōferre, atq̄ in ea vita viuere in qua seruiebāt monachi viuebāt. cū ergo te esse in hoc pposito gauderem⁹, nauigasti c. i. vtore duristi. si coniugē non haberes: dicerem tibi quod et tubanis dixim⁹, vt in castitate ꝓtinenter viueres: sed vt te ad sic am vitā non exhorter, cōiunx est impedimento: sine cuius consensu continenter viuere tibi non licet: q̄ etsi tu eā post illa verba tubanensia ducere non debueras: illa tamen nihil eorum sciens⁸ innocenter tibi et simpliciter nupsit.

Accelste corde ꝓcepit se monachū fieri, et ore ꝓnunciauit se velle in ocium sanctum conuerti, admittitur: vt ex de reg. ad apostolicam.

b ¶ Officia. Nū quid clericus qui fuit in probatione per annū, dz repetere beneficia sua: cū clericus nō nisi per tres septimanas possit abesse ab eccla: vt. vij. q. j. si q̄s in clero. vel vsq̄ ad sex mēses: vt extra de cle. nō re. si ex tuę? Sz dic vt notaui. xxvij. q. ij. desponsatā. Jo. Sz de hoc q̄d iurī sit, in questionib⁹ notaui. B.

Nos nouim⁹. ¶ Caius Bonifacius comes ꝓmisit se monachū fieri, postea duxit vxorē. vnde quesiuit ab August. vtrū ratione prioris voti vxorē nō obstāte possit cōtinere. Et rñdet Aug. q̄ nō, q̄ vxor innocēs que sine fraude nupsit, est impedimento.

c ¶ Nauigasti. Sicut nauigās subdit se varijs periculis, nec ꝓpria motu regit, ita vēris: sic habēs vxorē.

d ¶ Sciēs. ergo si sciuisset q̄ votū simplex fecerat, peccasset ipsa mortaliter: qđ verū est, sicut ꝛ alter q̄ impediuisset votū illi⁹: vt. xxxij. q. ij. hoc sanctū. ꝛ est simile ex de eo qui du. in ma. propositum.

¶ Sed ¶ Caius Concludit Hra. ex suptadicto ca. dicens q̄ licet iste comes ore ꝓnunciasset se velle monachum fieri, non tamen est coactus postea suscipere qđ corde concepit. Postea dicit q̄ intra beatum Grego. et Benedictum annus indulgetur notis ad pbationē, ignotis vero triennū. ꝛ ad hoc inducit sequēs ca. ꝛ respicit hoc finem illius ca. gonsaldus.

Si quis incognitus. ¶ Caius Quesitū fuit in concilio Toletano si aliquis incognitus vult ingredi monasteriū, per quot annos debeat esse in pbatione. Et respondet per tres. sed si seruus vt liber curie astrictus vel ascript⁹ a dño suo infra triēnū queratur, reddatur ei talis cū omnibus que attulit in monast. erio, accepto prius iuramento de impunitate persone si vero intra triēnum non requiratur a dño, postea nō audiet⁹ dñs, nisi sit tam longe q̄ inueniri non possit.

e ¶ Habitus. ergo tēpore pbationis erit in habitu prioꝝ: vt. liij. dist. legem. ꝛ. liij. dist. multos. et extra q̄ cle. vel. vo. sup eo. probabil⁹ tamen videtur q̄ in habitu monachali debeat esse: cum non aliter possit experiri asperitatē ordinis, nisi induat habitum. et q̄ dicit hic non prestatur: intelligē cum effectu, et vt cū nō possit rejicere.

Religio iā habitus pbari debet.

f ¶ Aut liber. p istō ca. videt soluta questio, si vxor tua se ꝛ sua tradidit religioni sine licētia vxoris: ꝛ postea repetit ab vxore an postea sint ei res sue restituēde. hic dz q̄ sic. Uel intelligit de tali liberto q̄ est astrict⁹ alicui curie.

Ista fuit opinio b. d̄ dixit q̄ hoc est in fauorē religionis. vide supra per hoc illū. H. i. auc. de monia. H. ō sin gulis.

g ¶ Intra triennū. Sz cū iste seru⁹ fecerit furtū sui corporis: quomodo rē furtiuā vsucapit triēnio, cū nec spatio lōgi tēporis possit seru⁹ fugitiu⁹ p̄scribi: vt. C. ō ser. fugi. l. j. Rñ. in hoc est fauor ecclie. posset tñ dici q̄ ecclesia dz recōpēsare damnū dño. xiij. q. vj. cōperim⁹. cōsimilis fauor est. j. e. q. iij. questi.

h ¶ Longe. ex hoc videt q̄ tantū curratistud triēnū a tēpore scientie. Alij dicūt q̄ currit a tēpore pbationis: vt dixi. liij. dist. si seruus.

Quod autē. ¶ Caius Hic ponit tertia. q. qua queritur an liceat monacho redire ad ꝓpria cū abbatis licētia? Et rñdet q̄ nō: q̄ ipse mortaliter peccaret ei licentiā dādo: quare abbati nō lz licētiā dare, nec ei lz retrotrahere: q̄ ex q̄ se abbati subiecit, sine ei⁹ permissu nihil agere potest si mente sana hoc fecit.

i ¶ Quod autem. Hic queritur an monacho recedenti

ti reddenda sunt que sua fuerūt, z dicendū est q̄ non. xix. q. iij. quia ingredientibus. z. ℈. pri. q. vj. de lapsis. et in auc. de monachis. ℌ. sivero relinquens. col. j. si tamen timetur de eius semitis, possunt monachi permittere vt sua tollat: vt. j. e. q. iij. ℌ. vlti.

Sed quest. dividitur in. vij. partes: in quarū prima, pbat per. iij. cap. q̄ illis qui recedūt a mōasterio suo, nō sunt eis sua reddēda. sc̄da ibi: Sicut antiquitus. tertia ibi: Qui aūt. quarta ibi: Verum ne. quinta ibi: Occasione. Sexta ibi: Etiā si epō. septima ibi: Sed notāduz. Jo. defan.

¶ Cel'. Nec est iuj. questio qua q̄rit an abbas reddere vbeat alicui monacho receden ti ea que monasterio dedit. Et respōdet q̄ nō. xix. q. iij. quia ingredientibus. z. ℈. pri. q. vj. de lapsis. z in auc. de mona. ℌ. sivero relinquens. q. abbati nō licet alienare possessiōes et res ecclesie traditas nec etiā alicui alteri licz. si tamē de eius semitis timeat, possunt abbas z monachi pmittere vt sua tollat: vt. j. e. ℌ. vlt.

Vicunq; q̄ Cel'. Qui dā epi vel alū prelati iniuste alienabāt res mobiles z imobiles ecclesie sue. z ideo statutū fuit vt q̄ talia faciūt, deponant. Jncōstitutū. i. cōtra cōstitutionē talia prohibentem.

a ¶ Jncōstitutū. i. ꝯtra hoc statutū. vel ponit ꝑ incidit em in penā: iz si statim restitueret ecclesie, pena effugeret. extra de re. ec. nō alie. si dō presbyterorum. z xij. q. ij. non liceat. ℌ. vlti.

b ¶ Vel exiguū. ergo ꝑ alienatione rei modice deponit alios. z sic est arg. ꝯtra xij. q. ij. terrulas. z eē de do. ca. iij. Sz intelligas hoc tale exiguū qō in vtile est ecclesie. Jtē in huiusmodi alienationib⁹ valde attēdēda est ꝛsuetudo z lex municipalis. eē de do. c. iij. z. ff. qō vi aut cās. l. ꝓhibere. ℌ. non tantum.

c ¶ Honoris. ecce pena alienātis. xij. q. ij. quisquis.

Sunt qui opes. ¶ Cel'. Quidā res quas cū quodā mētis impulsu ecclesie contulerunt, revocare volebāt. Alij erāt qui dolebant res suas pauperibus diutulisse. De primis dicitur q̄ donatio non fuit eis fruenim redire criminosum est. qui autem manifesto facinori desinit obuiare cū potest, consentit. Hic autē non solū non obuiat, sz etiā permittēdo fautor existit. Non ergo licz abbati dare licētiam alicui retro abeundi, nec illi vtiq; licz retrorsum abire: q̄ ex quo semel se abbati subiecit, absq; eius permissione nihil agere potest.

¶ Questio. iiij.

Sed aūt sine licētia abbatis de monasterio discesserit q̄rit vtrū sua sint et reddēda, an nō: sed res et possessiones ecclie traditas quolibet modo alienare nec abbati nec alicui licz. Unde Symma. pa. Possessiones quas vnusq̄sq; ꝛc. z ter.

E Honore priuetur q̄ de iure ecclie aliq̄d alienauerit.

Quicunq; episcoporum presbyterorū, diaconorum oblitus dei, z decreti huius immemor, inconstitutus committens, prædium ecclesie magnum vel exiguum vel quicq̄ de iure ecclesie alienare tētauerit: z donatoꝛ z alienatoꝛ, z venditoꝛ honoris sui amissione mulctetur.

Jtē Gregorius Anthemio subdiacono. Dalca.

Ratio nulla pmittit vt ppriis cuiusq̄ vsibus applicet q̄ cōmuni vtilitate datū esse cognoscit.

Jtē Ambro. in lib. de pnia.

¶ Qui reuocādum putat q̄ ecclesie cōtulit, sacrilegij, crimen incurrit.

Sunt qui opes suas tu multuario mētis ipetu nō iudicio ppetuo, vbi ecclesie cōtulerint, postea reuocandas putauerūt: quib⁹ nec prima merces grata est, nec scda: q̄ nec prima iudicii habuit, z secunda habuit sacrilegii. Sunt quos penitet opes suas diutulisse pauperib⁹. sic eos q̄ penitētiā agūt, hoc solū timere oportet, ne ipsi⁹ penitentie agāt penitentiā.

Jtē Grego. Sabino subdia.

¶ Qui sacris locis deretica rettinere contenderit, sacrilegium committit.

Sacrilegiū z contra legē est si q̄s q̄ venerabilibus locis relinquit, prave etuosa: qui iudiciū nō habuerūt, z postea sacrilegiū iuferēdo cōmittūt. De scīs vt q̄ penitere nō debēt: nec opz eos agere penitētiā: q̄s esset eis periculosum.

d ¶ Nō iudicio ppetuo. q. d. nō iudicio discretiōis, q̄ illis esset perpetuū. nā nisi sit perpetuū, nullū dicitur. de pe. dist. j. dinoscitis. z. ff. de reg. iu. q̄cq̄d. et. xxiij. q. j. parat⁹. Et est hic Ioānes ar. q̄ si aliq̄s emit eminētiā tat votum ꝑptio an sēp quodam impulsu teneat, animi q̄ teneatur illis seu illis obseruare. Sz uare. si alide ꝑpter alio: † Cic. rū ipulsum vel dā ter. l. l. morē aliq̄s emisit inrāū, tunc secus est: vt ℌ. j. ff. xxij. q. iij. vnusq̄sq. ℌ. re. q̄. nā electio facta z l. j. ℌ. ad alioꝛ impulsū v. ff. de non valet: vt. vij. au. car. q̄. j. licet. er. si er: le, go, sic nec libertas. ff. qui z a qui. ma. libe. non fi. l. si primatus.

e ¶ Nec prima. l. primum factuz ex quo debuit mereri mercedem.

f ¶ Nec scda. scz revocatio.

g ¶ Agū t. l. penitent q̄ dederūt.

h ¶ Penitētiā. q̄ penitēt z dolēt q̄ dederūt pauperibus: z de illo dolore siue penitentia agāt penitētiā. † Sed t Sacrilegiū. nūqd ē Qt hic fit mentio de sacrilegio: quid sit sacrilegiū vt, legium videam⁹: q̄ dr Sacrilegiū magistraliter varijemo xxij. q. dis describit. Uno v. c. q. † Sacrilegiū z contra legē est si q̄s q̄ venerabilibus locis relinquit, ꝓpter modo sic: Sacrilegiū est sacre rei violatio, siue in se sit sacra, siue ipsa psona eccl'iastica. † alio mō describit sic. Sacrilegiū est publici iuris trāsgressio. dā autē sit ius publicū, habes. ℈. j. dis. ius publicū. Jargi⁹ñ q̄s dicit cōmittere sacrilegiū q̄ disputat de iudicio ꝑcipis: vel cū dies solēnis violat, vel cū legib⁹ sive canonib⁹ renitēria nō impēdit. Cōmittitur aūt trib⁹ modis sacrilegiū: vel cū sacrū de sacro, vel sacrū de nō sacro, vel non cōmittit sacrū de sacro auferēt: vt. j. e. quisq̄s. Jmponit aūt ꝓ sacrilegio q̄nq; spūalis pena: vt si cōmittat in persona Sacrī ecclesiastica, q̄ talis est excōicatus ipso iure: vt. j. eo. si legūpe quis suadēte. sed si in re ecclie fit sacrilegiū, tunc post ua, trinā admonitionē excōicādus est: vt. j. e. c̄sc̄s. ℌ. tē si q̄s domū. Jtē imponit pena pecuniaria quādoq; maiorē q̄nq; maiorē: vt. j. e. c̄sc̄s. z ca. si q̄s tumat. Jm leges burioꝛ pena iponit ꝑ sacrilegio. ff. ad. l. iul. pec. sacrilegū. Sed si quer as cui dāda sit pena q̄ debet ꝑ sacrile-

gio: dicas q̄ si persone facta est iniuria, ipsi psone prestanda est: vt ex de sen.excō. parochianos. & ca. grauē. si rei facta est iniuria, tūc ipsi rei prestanda est: vt. j.e. si quis in atrio. et extra de simo. de hoc autem.

OWnes eccle. ¶ Caius. Lucius papa statuit & decreuit vt raptores rez ecclasticar tāq̄ sacrilegi sint anathematizādi cū oib⁹ sibi consentiētib⁹ q̄ pari pena sūt puniēdi. Consentientes sez defensione vel cooperatione.

a ¶ Anathematizamus. Videt hic legi an q̄ oēs sacrilegi et simpo dilapidatores ecclesie ex clesiar sunt ipo incōicati, re excōicati. xj. qō. ij. canonica. extra de sen. excō. cōque sti arg. contra. j.e. cūcta. et ca. seq. vbi dr q̄ sunt excōicādi nisi respiscant. Rñ. violatores ecclesiar sunt ipo incurre excōicati, ſ nō alq. Uel dic q̄ si in cōsecratiōe vel cū datur res ecclesie fert epūs sententiā excōmunicatiōis, q̄ dcūq̄ violētiam fecerit in re tali sit excōicatus: tūc dicerē q̄ statim est excōicatus sacrilegus. nō rōne sacrilegij, sed rōne sentētie dudum late. xvij. q. j. ca. j. et. ij. et extra de sen. excō. a nobis. Uel dic q̄ refert an papa hec ꝟba pferat in cōstituēdo vel sententiādo. si pferat ea cōstituēdo, tunc nō est excōicatus q̄ rapit res ecclesie. si aūt sentētiando profert talia ꝟba, tūc est excōicatus. vel dic q̄ si consuetudo loci habet q̄ tales sunt excōmunicati, tūc ita seruāda est: qz consuetudo est optima iuris interpres. extra de verb. sig. abbate.

b ¶ Consentiūt. cooperādo: vt ex de sen. excō. nuper. Sed pone q̄ aliqs percussit clericū: et ego ratū habeo nūq̄d sum excōicatus? Uidetur q̄ sic: qz non solū in contractibus, sed etiā in maleficijs ratihabitio mādato cōparatur: vt ex de resti. spo. cū ad sedē. in fi. ff. de vi et vi ar. l. j. ſ. sed et si cū quis. nam nō solū de cōsilio, sed etiā de voluntate aliqs tenet. j. qō. iij. qz presultus. immo q̄ pōt resistere & nō resistit, excōicatus est: vt ex de sen. excō. quante. Rñ. si nolle meo de pcutiat alium, ibi ratihabitio mādato cōparatur. alr non. ff. de nego. gest. si pupilli. ſ. item queritur. extra de sen. excō. mulieres.

Clericus pcussio ne ratificans an sit excōicatus.

SIcut antiqui tus. Hec est secūda pars questionis in qua probat magister per. xx. capit. q̄ sacrilegiū committitur pluribus modis. Jo. de san.

¶ Caius. In hoc ca. statuit Nicolaus papa (sicut antiquitus a sctis patrib⁹ fuerat cōstitutū) vt maior eccla voluntatis studijs tentauerit suis compendijs retinere.

Item Lucius epūs oib⁹ epis.

¶ Sacrilegi iudicantur q̄ ecclesie facultates alienant.

OWnes eccle raptores atq̄ suarū facultatum alienatores a liminibus eiusdem matris ecclesie anathematizamus[a], aplica aūthoritate pellimus, damnam⁹, atq̄ sacrilegos esse iudicamus: et non solū eos sed omnes cōsentiētes eis: quia non solum q̄ faciūt rei iudicātur, sed etiā qui faciētibus consentiunt[b]. par eñ pena & agentes & consentientes comprehendit.

Item Nicolaus pa. oib⁹ epis.

¶ Excōmunicetur q̄ cōstituta ecclesie frangere tentauerit.

SIcut antiqtus a sanctis patribus statutum est, statuimus vt maior ecclesia per circuitum. xl. passus[c] habeat: capelle vero vel minores ecclesie. xxx. Qui autem confinia eorum confringere tentauerit, aut personam hominis vel bona eius inde subtraxerit: nisi[b] publicus latro erit, quousq̄ emendet: et nisi qd rapuerit reddat excōicet.

Item ex cōci. Triburiensi.

¶ Soluat altario quod pro emunitate emēdatur eccle.

SI q̄s in atrio ecclie pugnam cōmittit, aut homicidium fecerit: quicq̄d pro emunitate violata emendandum est, altario[c] soluatur cuiuscunq̄ fuerit illa ecclesia.

Item Augustin. ad Bonifa.

¶ Non licet alicui hominem vel aliquid de ecclia rapere.

MIror quomodo tā subito fidei murū aries[f] ruperit inimici. nouī eñ qua religione semper sis veneratus ecclesiam. quo instigante facinore hominem de ecclesia rapuisti? tu⁹ si de tuo amico forte presumeret fugitiu⁹ posset proculdubio itercessoris causa veniam promereri. ergo si amicus intendit[g], cur deus offenditur? Sed & si de potestate presumitur, Nabumo. de hoc. et Innocen. dicit q̄ cū pena dupli reddet: vt ex de simo. audiuimus. et in auc. de san. epis. ſ. sed neq̄. & ff. de calū. l. et generaliter. ſ. illud. argu. contra de simo. veniens. Sed illud est dispensatio.

c ¶ Passus. passus (vt ait Isido.) est mensura quinq̄ pedū. Pes est spatiū. xv. digitorum. Istud tamē non tenet in capellis que sunt intra ambitum castellorū, vbi ppter loci angustiam nō potest istud obseruari. vt. j. c. quisquis. et ca. questi.

d ¶ Nisi public⁹. Et nocturnus depopulator agrorū. hi soli excipiuntur fm̄ ius canonicū: licet leges plures psonas excipiant: vt ex de immu. eccle. iter. leges eñ excipiunt homicidas: adulteros raptores virginum; ſ fm̄ canones raptores virginū nō sunt in ecclesia: vt. xxxvj. q. j. ō raptoribus.

Ecclie imunitare mīt nō uan tur.

e SI q̄s in atrio. Ultrio, ꝫ habes q̄ pecunia restituit illi loco in cuius ignominiam data est[e] xxvij. q. j. si q̄s rapuerit. et ex de simo. audiuimus. et in auc. de san. epis. ſ. sed neq̄. & ff. de calū. l. et generaliter. ſ. illud. argu. contra de simo. veniens. Sed illud est dispensatio.

Idez Bar. in l. iij. ff. de bo. signi. & Alexā. ō ymo. in. d. j. ſ q̄ cau.

e de hō no. ꝫ. e. sacrilegium. & ꝫ. j. qō. iij. ſ q̄s dator.

f Aries. i. impetus diabolice suggestionis, ad similitudinem arietis instrumenti quo frangit murus.

g ¶ Intenditur, id est exaudiur.

a ¶ In bonem.l.in bonam mentem: vt.xxiij.q.iij. nabuthodonosor.

b ¶ Oblatio. Hoc est in detestationez criminis ipsius q̄ non solum ipse,sed etiā familia eius,phibetur a sacramentis.lic.pr.de.iiij.tin.oblationes. et.xij.q.ij. de viro. et ex de spon.non est vobis. Jo.

Dasi. titj.f.

¶ Eum. ¶ Statutum fuit in hoc capi. vt prelatus defendat reū ad ecclesiam cōfugientem a pena corporali: tñ q̄ abstinat cum pena pecuniaria reddat.

Ecclia fugientes ad se tutatur.

c ¶ Vel ad mortem. Sed nūquid poterit postea accusari iste de illo crimine?si non potest,ergo crimina remanebūt impunita:q̄ esse nō debet: vt ex de sentē. excom. vt fame. et sic priuilegium ecclesie erit multis occasio delinquendi.propter hoc dicunt quidem q̄ a quolibz potest accusari postea ꝑ terrz ab illo q̄ prius militit impunitatē. sed qui sic respondet / nititur cōtra priuilegium ecclesiarum: q̄s est iustum vel hereticum: vt.xxij. dist. omnes. ad q̄d cū impetraret ecclesia ei vitam si prosecus si eodē crimine postea decapitaretur. Dicas q̄ hoc est priuilegium ecclesie,q̄ talis ammodo nec vitam nec membra perdat:sed q̄ eas pecuniarie satisfaciat. Ut si hoc non potest, seruiat ei perpetuo quem lesit: vt xxxvj.q.de raptoribus.

Hec fuit sententia Lau. q̄ dixit q̄ de ne pōt accusari post exitū et pterz ꝛc. vt se quitur. Sz hunc dicto ob. xxiij. q. iij. ii. lic. xxxvj.q.j. de raptoribus vñ dicit sed.

Rex.

H Rater ¶ Cetus Epiphanius epūs ecōmunicauit Benenatū z Maurum ciues Benenētane ciuitatis: q: quēdam suū cetriale ad ecclesiam fugientem in absentia sacerdotis de ipsa ecclesia violenter extraxerant, q̄s cum significatum fuisset Gelasio,excōicationem illam confirmauit: et precepit vj.epīs vt ū illi excōicati peruenerint ad suos episcopatus,interdicant eis introitum ecclesiarum: vt istius vitiōis timore alij a tali psumptione reuocentur.

d ¶ Nec ei.ex de vsu.q: frustra.

e ¶ Ab omnib⁹. Argu.q̄ sacrileg⁹ in nulla eccl̄ia tutus erit.cū i ecclesiam deliquat: vt J.ca. priori. q̄s quidam cōcedūt. Unde si aliēs furtum vel sacrilegium fecerit in ecclesia,illum nō debet tueri ecclesia: cum in ecclesiam deliquerit: vt.J.ca. priori. tamen decreta,ex de immu. eccl. inter rñ duas personas excipit.

f ¶ Authoritate. Sed quid operatur h authoritas vel cōfirmatio pape,cū illud per se facere potuerint? Rñd.confirmatio operat. Primo statat em ipsi facto maiorem authoritatem: vt.xj. dist. ds nesciat. Itez si q̄d est invalidum supplet eius defectum cōfirmatio: vt ex de transact. ca.j. Item q̄ sine ei⁹ licētia non pōt retractari illō q̄ ipse cōfirmauit. ex de ꝓfir. vti. vel inuti.ca.ū. Jo. Confirmatio pape tria operatur.

Jcūt. ¶ Cetus. Hoc ca. dividitur in duas partes. In prima parte vt q̄sdam dicatur sacrileg⁹ qui bona ecclesie rapit vel invadit: sic censetur sacrilegus q̄ dei sacerdotes insequitur. Insecūda vt q̄ dicat de⁹ est maior hoc sic:sacrilegiū quod in deū committitur,maior est fornicatione que

¶ Ecclesiam non est dignus ingressu qui eas violat.

H Eos cunctos diremus tussionē, vt eos qui ecclesias violasse perhibentur,accessu earū iudicent esse indignos.

Item Pius papa.

¶ Qui ecclesiam dei vastat, et eius sacerdotē insequitur, sacrilegus iudicatur.

Sicut q̄ ecclam dei devastat et ei⁹ ꝓdia z donaria spoliat z invadit fit sacrilegus:sic ille q̄ ei⁹ sacerdotes insequit, sacrilegus iudicat.

¶ Ab ecclesie arcēat ingressu qui aliquem de ecclesia violenter rapuerit.

H Rater z coepūs noster Epiphani⁹ sua nobis relatiōe suggessit Benenatū et Maurū Beneuētane municipes ciuitatis in ꝓtumeliā religiōis acerba animis et plectibili contumacia psiluisse:q̄ confugiētē ad ecclie septa curialē suū nec illic q̄dē turū de iniuria sua securū esse dimiserunt:ausi irruptione temeraria mētis admittere quod nec potestatibus quidē vel principib⁹ vnq̄ licuit ꝓpetrare, vt hoiem in sanctuarijs cōstitutū(captata sacerdotis absentia) reluctantē reclamantēq̄ violenter abstraherēt. quos (q̄tuz sua nobis suggestione patefecit)merito idignos esse sacra cōmunione iudicauit.et si revera tāti facinoris cōstat admissum,nr̄a etiam authoritas i hac pte ꝓsentit.nec em⁹ iure ad supplicādū debet admitti q̄ admittere sacrilegiū non dubitauit.null⁹ em̄ inter lumina tante veneratiōi deputata vtrūq̄ sibi licere existimet pro sue volūtatis arbitrio vt z humanitatē sibi vēdicet z furorē. Et ideo fres charissimi supradictos si manifesta reos facit conquestio ab oībus⁹ epatuū et parochiaz vraz ecclesijs nr̄e ꝓceptionis authoritate⁹ phibete: vt non solū hi q̄ in iniuriā sanctoz locoū ꝓsiluisse pbāntur,merito cōsequātur ꝓ facti sui qualitate vindictā: verūetiā ceteri a tali presumptione vitionis istius timore revocentur.

Idem Epiphanio epo.

¶ Ecclesiaz non est dignus ingressu qui eas violat.

H Eos cunctos diremus tussionē, vt eos qui ecclesias violasse perhibentur,accessu earū iudicent esse indignos.

Item Pius papa.

¶ Qui ecclesiam dei vastat, et eius sacerdotē insequitur, sacrilegus iudicatur.

Sicut q̄ ecclam dei devastat et ei⁹ ꝓdia z donaria spoliat z invadit fit sacrilegus:sic ille q̄ ei⁹ sacerdotes insequit, sacrilegus iudicat.

committetur in hominem.

a ¶ Gratian. hic videt q̄ maius sit pctm̄ sacrilegium q̄ adulteriū: & sic est cōtra.xxxij.q.vij.quid in oibus.sed ibi solutū est. Item nonne homicidium maius sacrilegio est? Sic: sed intelligas q̄ hic ꝺr in eadē specie facti. nam homicidium q̄ fit in clerico maꝰ est q̄ illud quod fit in laico: q; vnū est sacrilegiū, aliud nō. similiꝫ quod fit in fœminali est maius q̄ illō quod fit in alia muliere.

homicidiū clerici est grauiꝰ q̄ laici.

b ¶ Maius. Sic xxij.q̄oe.j.omne.et ca.mouet.

Non ergo grauius[a] peccatuz est fornicatio q̄ sacrilegium. Et sicut maius[b] peccatum est qđ in deum cōmittitur q̄ qđ in hominē, sic grauius est sacrilegium agere, q̄ fornicari.

Item Urbanus.

¶ Qua pena feriatur qui ecclesie vsibus dedicata predia vexare tentauerit.

ATtendēdū est oibꝰ ne pdia vsibꝰ secretoꝝ ecclesiū dedicata, a quibuscūq; irruētibus vexenť: qđ si qs fecerit, post debite[c] vltionis acrimoniā (q̄ erga sacrilegos iure promenda est) perpetua damnetur infamia, & carceri[b] tradatur: aut exilio perpetuo deportationis seruetur.

Item Iginius papa. Palea.

SI quis ecclesiā igne cō bufferit, quindecim annis penitеat: et eam sedule restituat: et preciuz pauperibus restituat.

Item Clemens.

¶ Iude similis, pbať qui ornamenta surripuit ecclesie.

SI forte quispiā pbr̄ siue diacon⁹ sacrarij sindonem vel veluz subtractum[e] vendiderit Iude iscariotis similis estimabitur. qui propter cupiditatez fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iude penam[f] suscepturum.

Item ex pnia Theodori.

¶ De eodem. Palea.

PEcunia ecclāstica furata vel rapta reddať in quadruplū: ppli vero dupli meo pāt absolui ab eo: vt ex de vi. & ho. cle. qm̄. & ex qui decret. ij. l. cū pater. ff. diuersis. vñ abūdātius est illis prouidendū: q; vbi periculū maius est, magis est cōsulendū: vt. ff. de carbo. edic. l. j. ff. sed et si quis.

Non ergo grauius[a] peccatuz est fornicatio q̄ sacrilegium. Et sicut maius[b] peccatum est qđ in deum cōmittitur q̄ qđ in hominē, sic grauius est sacrilegium agere, q̄ fornicari.

Item Urbanus.

¶ Qua pena feriatur qui ecclesie vsibus dedicata predia vexare tentauerit.

ATtendēdū est oibꝰ ne pdia vsibꝰ secretoꝝ ecclesiū dedicata, a quibuscūq; irruētibus vexenť: qđ si qs fecerit, post debite[c] vltionis acrimoniā (q̄ erga sacrilegos iure promenda est) perpetua damnetur infamia, & carceri[b] tradatur: aut exilio perpetuo deportationis seruetur.

Item Iginius papa. Palea.

SI quis ecclesiā igne cō bufferit, quindecim annis penitеat: et eam sedule restituat: et preciuz pauperibus restituat.

Item Clemens.

¶ Iude similis, pbať qui ornamenta surripuit ecclesie.

SI forte quispiā pbr̄ siue diacon⁹ sacrarij sindonem vel veluz subtractum[e] vendiderit Iude iscariotis similis estimabitur. qui propter cupiditatez fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iude penam[f] suscepturum.

Item ex pnia Theodori.

¶ De eodem. Palea.

PEcunia ecclāstica furata vel rapta reddať in quadruplū: ppli vero dupli meo pāt absolui ab eo: vt ex de vi. & ho. cle. qm̄. & ex qui decret. ij. l. cū pater. ff. diuersis. vñ abūdātius est illis prouidendū: q; vbi periculū maius est, magis est cōsulendū: vt. ff. de carbo. edic. l. j. ff. sed et si quis.

Item Anacletus.

¶ Sacrilegium facit qui pecuniam ecclesie rapit.

QUi rapit pecuniā prioꝝ mi sui, iniquitatē operatur. Qui autē pecuniā aut res ecclesie abstulerit, sacrilegium[g] facit.

Item ex cōcilio Hilerdensi.

¶ Segregeť ab ecclia clericꝰ qui seruū vel discipulū suū ad eā fugientē verberare psumit.

NUllus clericoꝝ seruum vel discipulū suum fugientem ad ecclesiā extrahere audeat, vel flagellare[h] presumat. Quod si fecerit, donec digne penitеat, a loco cui honorem non dederit, segregetur.

¶ Si q̄ vero clerici in mutuā cedē prouperint: prout dignitas[h] officioꝝ in tali excessu cō rumeliā pertulerit, a pontifice districtius vindicentur.

¶ Si q̄ vero clerici in mutuā cedē prouperint: prout dignitas[h] officioꝝ in tali excessu cō rumeliā pertulerit, a pontifice districtius vindicentur.

DUllus clericoꝝ. ¶ Gaius. Hoc capi. diuidit in duas partes. In prima ꝺr q̄ clericus qui seruū vel discipulum suum ad ecclesiā fugientē inde extrahere vel flagellare presumpserit, donec penitеat excōicet. In scōa ꝺr q̄ clerici se mutuo verberātes: put dignitatz rōne vel officioꝝ iniuria maioꝝ fuerit, ab eo puniantur. Scōa ibi: Si qui vero.

h ¶ Vel flagellare. possunt in magistri et parētes et epi moderate[†] castigare: vt. xxiij.q.v.c.j. in fi. similiter vir vxorē: vt nota. vij.qō.j. sicut alterius. ‡ et prelatus subditus: vt. xxiij.q.iiij. forte. ꝯ ds hꝫ in seruo plenissime coercionem vsufructuariꝰ modicā: vt. ff. de vsufru. locū. et. l. fed & sicuti. in fi. patronus aūt in libertū hꝫ leuem coercionem. vt. ff. de injur. et pter. ꝺ. pteterea. Sed nonne magister vel epus intra ecclesiā pōt verberare clericum, cuz epus iudicet intra ecclesiā: vt. ij. q. j. preceptū. & in iudicijs eoꝝ interueniunt verbera: vt xxiij.q.v.ca.j.in fi. Sed dic q̄ causa odij nō debet eum expellere de ecclesia: ꝺa si magister nō peatur discipulum ex odio, nō iudicat in canone: vt ex de sen. exc. sup eo. i ¶ In mutuam. hodie tales mittēdi sunt ad curiā: nisi sint ipuberes[‡] vel regulares: vt ex e. ti. sup eo. Ut loquitur de cōiter viuēntibus: q̄ cū modū nō baſ per excedunt, iudicio predic. qm̄.

[†] Sed imoderate nō [‡] hec sententia Soffr. appotobus: [‡] Ad idē not. xliij. dis. [‡] esca- mus.

a ¶ Gratian. hic videť q̄ maius sit pctm̄ sacrilegium q̄ adulteriū: & sic est cōtra.xxxij.q.vij.quid in oibus.sed ibi solutū est. Item nonne homicidium maius sacrilegio est? Sic: sed intelligas q̄ hic ꝺr in eadē specie facti. nam homicidium q̄ fit in clerico maꝰ est q̄ illud quod fit in laico: q; vnū est sacrilegiū, aliud nō. similiꝫ quod fit in fœminali est maius q̄ illō quod fit in alia muliere.

homicidiū clerici est grauiꝰ q̄ laici.

b ¶ Maius. Sic xxij.q̄oe.j.omne.et ca.mouet.

c ¶ Post debite. hec verba sumpta sunt a lege que est xvj. q.j. ꝯ nouarū.

d ¶ Et carceri. ergo ecclesia habet carcerem, & insligit penam relegationis. † ¶.q.j. in primis. Idē habes hic q̄ diuersē pene insligunt alicui ꝓ eodez delicto: vt. xxj. q.v.ca.iij. & xvj.q.j. statuimus. et ea. q.vij. cōstitutiones. contra illud qđ est extra de iudi. at si clerici. et ex hꝫ lite nō cōtesta. qm̄ frequenter. in fi. et ꝺa lex dicit q̄ vnū delictū non debet variis estimationibꝰ coerceri. ff. de pe. sancto.

Ecclia hꝫ carcerem.

† Vide qs le. et not. iiij. qōe. iiij. hi qui.

e ¶ Subtractum. Tamen episcopus cum tali potest dispensare. ꝺ. dist. l. si quis presbyter.

f ¶ Penam. Scilicet eternam.

g ¶ Ut rapit. ¶ Sacrilegium, alibi ꝺr q̄ facit homicidium: vt. xij.q.ij. qui Christi. & ca. qui abstulerit.

h ¶ Dignitas. Quia ꝑm dignitatem puniuntur aliquis:

vt.xlv.distin.cum beatus.

SIquis contumax. ¶ Casus. Questū fuit in conci. Tribur iensi quā penam pati deberet qui seruū fugientem vel alium quē persequebat, de atrio vel de porticibus ecclesie cemiterio deputatis violēter extraxerit. Et respondetur q̄ eo debet nongentos solidos soluere, p cemiterio q̄s fregit: z p pctō publice penitebit.

a ¶ Adherētib⁹. eodē gaudent priuilegio cuz sacris: vt.ff.de rei vendi. que religiosis. Et est sic.xlvij.distic. .§.j.Joan.

b ¶ Cōponat.s. eō. si quis in atrio dicit q̄ ecclesie dabit. Sed dic q̄ satis dicitur ecclesie dari cū datur prelato eccle. alie pene statuūtur.§.eo. quisquis. Sed dic q̄ pene sunt arbitrarie. Uel fm consuetudinem locorum loquūtur. vel dic et melius q̄ si quis violat emunitatē nullū damnum faciendo, soluat solidos nōgentos: sed si damnuz aliquod fecerit, soluet triplū pro emunitate, z damnum nouies: vt.§.eo. q̄squis. in fine.

Ecclie emunitatē violātis q̄r punit.

¶ Sacrilegium.

¶ Casus. Quia.s. facta est mēto de sacrilegio: iō nunc ostendit Stata. q̄ sacrilegiuz fit cum aliquis rē sacram violat: et hoc fit q̄tuor modis: vel auferēdo sacrū de sacro: vel sacrum de nō sacro: vel nō sacrum de sacro; vel si quis iniecerit violentas manus in clericū. Ostēdit etiam q̄ sacrilegiū duplicem cōtinet penam: scilz pecuniariā, z excōicationis. pecuniaria persoluend a est illis apud quos querimonia deponitur.

Quisquis. ¶ Casus. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima dicit q̄ sacrilegus. xxx. libras argēti dz prestare epīs vel abbatibus vel alijs psonis ad q̄s querimonia sacrilegij pertinet. In scā dz dt q̄ ecclie debēt habere. xxx. passus pro cemiterio in circuitu, nisi sint capelle castellorz: intra quos. xxx. passus si quis iniuriam fecerit in psonis, vel inde aliq̄d auferendo, sacrilegiū cōmittit. Similiter cōmittitur sacrilegiū auferēdo sacrū de sacro: vel nō sacrū de sacro: vel sacrū de nō sacro. Secunda ibi: Sacrilegium committitur.

Item ex cōcilio Triburien.

¶ Qui de atrio vel porticib⁹ ecclesie fugientem abstrahit, excommunicetur.

SIq̄s cōtumax vel superbus timorem dei, vel reuerentiā scrārz ecclesiarū non habuerit: et fugiētē seruū suū vel quē ipse psecut⁹ fuerit, de atrio ecclesie, vl̄ de porticibus ecclie q̄libet mō adherētib⁹ [a] p vim abstraxerit, p emunitate nōgētos solidos epō cōponat⁵: et ipse publica pnia iusto iudicio episcopi mulctetur.

Sacrilegiū ergo est quoties quis sacrū violat vel auferendo sacruz de sacro, vel sacrum de nō sacro, vel nō sacrum de sacro. Dicit etiam sacrilegium cōmittere qui violentas z impias manus in clericum iniecerit. Porro ipm sacrilegiū duplicem ptinet penam: pecuniariam videlz, et excōicationis. pecuniaria eis persoluēda est ad quos querimonia sacrilegij pertinet. Unde Joan. papa. viij. scribit oībus epīs.

¶ De multiplici genere sacrilegij, et pena eiusdem.

QUisquis inuent⁹ fuerit reus sacrilegij: epīs vel abbatibus, siue psonis ad q̄s [c] q̄rimonia sacrilegij iuste pertinuerit. xxx. libras examiati argenti purissimi componat.

¶ Sacrilegium cōmittitur si quis infregerit ecclesiam, vel triginta ecclesiasticos passus qui in circuitu ecclesie sunt: vl̄ domos [b] que intra predictos passus fuerint, aliq̄d inde diripiēdo vel auferendo, seu qui iniuriam vel ablationem rerū intulerit clericis arma [e] nō deferentibus, vel monachis, siue deo deuotis, omnibusq̄ ecclesiasticis [f] personis. capelle que sunt intra ambitum murorum castellorum, nō ponuntur in hac. xxx. passuum obseruatiōe. Similiter sacrilegium cōmittitur auferendo sacrum de sacro, vel nō sacrum [g] de sacro, siue sacrum de non sacro.

Idem. Si quis domum dei violauerit, z aliqua sine licentia illius cui commissa esse dinoscitur inde abstulerit: vel ecclesiasticis psonis iniuriam fecerit: donec in cōuentu admonitus legitime satisfaciat, sciat se cōmunione priuatum. si vero post secūdam et tertiā conuentionem coram epō satisfacere detrectauerit, sacrilegij periculo ab oīnibus obnoxius teneat: ita vt fm ap̄lm nemini fideliū misceatur.

Idem. Si qui monasteria z loca deo dedicata et ecclesias infringunt, et deposita vel alia quelibet exinde abstrahunt, damnū. ¶ Non sacrū. Lex tamen dicit q̄ in hoc casu nō committitur sacrilegium, sed tantum furtū: vt.ff.ad leg.iul. pecu. l. diuus. sed illud non tenet.

¶ Si quis domum. ¶ Casus. hic.§. duas hz partes. In prima parte dt q̄ si q̄s sine licentia prelati aliq̄d de ecclesia extraxerit, vel alicui ecclīastice persone iniuriā fecerit: sciat se cōtione dīi priuatum donec satisfaciat. si vero post tertiā cōmonitionē coram epō satisfacere noluerit [d] anathematizatus ab oībus euitet. In secunda parte dt q̄ illi qui ecclesias frangunt inde aliq̄d extrahentes, penitentiam triplicē patientur: q̄ rem subtractā restituent ei cuius erat, z damnū nouies: ecclie vero triplū rei subtracte: z preterea pena corporali punient: quā habes.§.

a ¶ Adherētib⁹. Clerici armati rēs, amittūt.

b ¶ Uel domos. scilz clericorū. nam alie domus nō debent esse intra ambitū ecclesie: vt.xij. q.j. nulla.

c ¶ Ad quas. id est quibus competit querela. z loquitur de ipīs iudicibus: z dicit q̄ iudicius istius querele tantū sint soluēda. xxx. pro emunitate violata. nā aliam penam prestabit iniuriam passo.§.ca. proxi.

d ¶ Uel domos. scilz clericorū. nam alie domus nō debent esse intra ambitū ecclesie: vt.xij. q.j. nulla.

e ¶ Arma. ergo si clericus arma ferens ꝓberetur, nō incidit in canonem ꝓberās. ex de sen. exc. cū nō ab hoie. et ca. vt fame. xxj. q̄s.j. ḡnāliʳ. hoc tñ nō est vez nisi post trinam admonitionem reuerti noluerit ad clerum: vt ex de sen. ex. si ꝓ aliquis. z.c. in audientia. q: nec clericus pōt ōfficio illi⁹ canonis si q̄s suadente, renūciare: vt ex de sen. exc. ꝓtingit. hoc tñ itelligo q̄n ex causa leuitatis induit arma, vel abūcit habitū clericalem: vt tunc non statim pdat priuilegiū. aliō est si penitus apostataret vt fiat miles: vel dicas si vxorē ducat: tūc q̄z redico eum ipso facto incipiat perdere priuilegiū: militiaz vt.lxxxiij. distinct. dūmō quisquis. nō erer

Clerici armati rēs, amittūt priuilegium.

f ¶ Ecclīasticis. ceat sc. vt sunt conuersi et ita pōt penitētes templarij et hospitalarij: q̄ gaudēt priuilegio clericali. xxvij. q.j. vt lex. xj. q.j. aliud. extra de sent. excō. parochianos. z xij q.j. duo sunt.

Innoc. ricalib⁹ ta. ex ō aposta, c.j. z fac hoc iij. cit ad

g ¶ Non sacrū. Lex tamen dicit q̄ in hoc casu nō committitur sacrilegium, sed tantum furtū: vt.ff.ad leg.iul. pecu. l. diuus. sed illud non tenet.

¶ Si quis domum. ¶ Casus. hic.§. duas hz partes. In prima parte dt q̄ si q̄s sine licentia prelati aliq̄d de ecclesia extraxerit, vel alicui ecclīastice persone iniuriā fecerit: sciat se cōtione dīi priuatum donec satisfaciat. si vero post tertiā cōmonitionē coram epō satisfacere noluerit [d] anathematizatus ab oībus euitet. In secunda parte dt q̄ illi qui ecclesias frangunt inde aliq̄d extrahentes, penitentiam triplicē patientur: q̄ rem subtractā restituent ei cuius erat, z damnū nouies: ecclie vero triplū rei subtracte: z preterea pena corporali punient: quā habes.§. dist.ca.j. et no.ij. distin. si post tertiā cōmonitionē coram epō satisfacere noluerit q̄s post anathematizatus ab oībus euitet.

eo attendendū. vel excōmunicabunt. Scōa ibi: Idem.

a ¶ Nouies. Quid est ergo quod dicitur inst. de act. §. oēs. vbi dr q nulla pena debet excedere penam quadrupli. Respon. non debet iudex excedere penaz quadrupli nisi vbi in iure inuenitur q possit excedere: qz qñqz exte-

penaz ḡdrupli p̄pōt iudex qñqz excedere.

num nouies a componant, et emunitatem tripliciter b, z velut sacrilegi canonice sententie subigantur.

Item Alexander papa. ij.

¶ Nisi canonice iudicatū episcopum qui cōprehenderit laicus excommunicetur.

SI quis deinceps priorum c aut cuiuscunq; dignitatis, vel cuiuscunq; ordinis laicoz eōm comprehenderit, percusserit, aut aliqua vi, a propria sede expulerit, nisi forte iudicatū d canonice: authores et cooperatores tanti sceleris anathematizent, et bona eoz ecclesie ipsius iuri perpetuo tradant e. ¶ Si vero in presbyterū, vel in quēcūq; inferiorum graduum clericū hec eadem p̄sumpserit, canonice penitētie atq; depositioni f subiacebit: si contumax fuerit, excommunicetur.

Item Nicolaus papa Thadoni archiepo Mediolanen.

¶ Flagellatores clericoz post tertiā admonitionē si non resipuerint, excōmunicentur.

DE presbyteroz flagellatoribus et occisoribus, predonibus scz q sec'ares brachio minime coercentur: iuxta preceptum domini placet vt fraterno amore conueniantur secundo ac tertio: qui requisiti si te non audierint, cōuenīte ecclesia eos sacra cōmunione priuare, atq; (si in sua obstinatione pmanētes sacerdotalia monita forte contēpserint) ab ecclie compage sub anathematis interdictione resecare licentiam tribuimus. ¶ Quos etiā resipiscentes tandē digna satisfactione premissa b in gremium sancte matris ecclesie reuocari nouerit posse.

Item ex cōcilio Magūtinen. cap. xxiij. Palea.

QUi pbr̄m occiderit. xx. annoū pena fm canones imponat. si autē negauerit: si liber est, cum septuaginta duobus iuret: si autē seruus super. xij. vomeres feruentes se expurget: conuictus nota, vsq; ad vltimū vite tēpus multetur cingulo careat, et absq; spe coniugij maneat.

Item ex cōcilio Triburiensi.

¶ Palea.

UT presbyteri nō vadāt nisi stola aut orario indut. Et si in itinere spoliantur, aut vulnerant, vel occidūtur: non stola vestiti, simplici emēdatione absoluant: si autē cum stola, triplici.

Item ex eodem cap. v.

¶ Palea.

OMnes presbyteri interfectores cōpositione epi ad cuy parochiā pertinēt, soluant: ita videlicet vt medietatem Renaldus epūs ei⁹ vtilitati eccl'ie cui p̄fuerit, tribuat: et alteram medietatem in elee mosynam eius iuste dispartiatur: quia nullus nobis eius heres proximor videtur, q̄s ille q ipsum domino sociauit.

Item ex libro. v. capitularū.

f ¶ Atq; depositioni. Argu. q ecclesia pōt deponere laicū: vt. xj. q. j. nullus epūs. z. xxxij. q. v. preceptū. Jo.

DE presbyterorū. ¶ Calius. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima dicit q Theodorus archiepūs Mediolanen. q̄situr a Nicolao quid fieri debeat de his qui pbr̄os flagellāt et occidunt vel depredātur: nec secularibus brachio possit coerceri. et respondet q primo conueniri debent fcōo et tertio. q si delictum nō emendauerint, a corpore sacre cōmunionis priuent. tandem debēt anathematizari in contumacia permanētes. In scōa dicit q si ipsi resipiscāt recōciliari debent ecclesie, digna tamē satisfactione p̄missa. Scōa ibi: Quos etiam.

g ¶ Qui seculari. Ergo secularis iudex in his enormibus criminib⁹ primo habz coercionem, h z deinde ecclesiastic⁹ iudex: vt xxiij. qōc. v. sunt q̄dam. Jo. q̄ falsuz est: vt ex de iudi. cū non ab homine. Z. Item hic ptz q̄ secularis potestas et ecclesiastica debēt sibi mutuū p̄stare auxiliū: vt. xcvj. distin. cū ad veruz, et. xxxij. distinc. eos qui. et distinc. xvij. non licuit.

h ¶ Premissa. argu. q excōminicatus pr⁹ debeat satisfacere cōi absoluatur: vt hic: et. xj. q. iij. excellēntissim⁹. in fi. et. xxiij. q. viij. si quis membroū. et ca. pessimā. ex de iur. pa. relatū. arg. cōtra ex de sen. excom. per tuas. Sol. aut excōicat q̄ p contumacia, aut pro delicto. Si pro contumacia, tunc p̄stita cautione absoluetur. Si pro delicto, et illud est euidens: nō prius absoluetur cōi satisfecerit. Sic distinguitur ex de verbo. sig. ex parte. Joan. Certe semper excommunicat quis p contumacia: sed illa quandoq; prouenit ex delicto: vt innuit illa decre. ex parte. nisi ipso iure incidat in canonē late sententie: vt. j. ea. q. iij. si quis suadente. Z.

Scilz ab honore et cingulo dignitatis si quā hz fm Ḡ.

Ad hoc facit qđ nota. ſ. xc. dist. placuit.

Excōicat⁹ an possit absolui nō priemissa satisfactione.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a Qui subdiaconū. ¶ Presbyterum. Quid de hac pena fieri debeat, habes extra de pe. ca. ij.

b ¶ Publicam. Sed quid spectat ad imperatorem imponere alicui publicā penitentiā? Dic q̄ imperator instituit quid iudex ecclesiasticus facturus sit: sicut econuerso: vt. v. quest. vlti. delatori.

Si quis. ¶ Casus. Statuit Inno. in hoc ca. q̄ si q̄s iniecerit violentas man⁹ in clericū vel etiā in monachum, statim sit anathematis vinculo innodat⁹ ⁊ nullus episcopus eū quouis modo p̄sumat absoluere donec apostolico se p̄sentet, ⁊ eius mandatū suscipiat: nisi sit in mortis articulo constitutus.

c ¶ Si quis. hoc nomine si q̄s, etiaz femine continent: vt. ff. de verbo. sig. l. j. femina enim bene incidit in canonem hūc: vt extra de senten. excom. mulieres.

d ¶ In clericum. etiā psalmistā. qui clericus dicit. xxj. dist. cleros. et etiaz in alias ecclesiasticas p̄sonas: vt no. s̄. e. quisquis.

e ¶ Violētas. ab hac regula multi casus excipiunt: † vt impuberes: et q̄ iocosa leuitate se p̄cutiunt: ⁊ cum magister discipulū p̄cutit: vt extra. e. ca. j. quia nō sunt hui⁹ manus violente. Item cum claustrales percutiunt se: vt extra. e. cum illorum. Item cum ostiarius ratione officij sui aliquem verberat. Vel cum aliquis officialis arcet aliquem a turba. Vel eū aliquis defendendo se percutit clericum. Vel cum inuenit clericum cum vxore sua, matre, sorore, filia. hos casus habes extra. e. si vero. Item mulieres ⁊ debiles persone excipiūtur: vt extra. e. mulieres. Item ipsi prelati licet percutiūt clericos suos: vel alij clerici de mandato ipsorum: vt extra. e. ex tenore. Item q̄dīu habes inimicitias: vt extra. e. decetero. Item excipiuntur illi qui leuem iniuriam fecerint clerico: vt extra. e. peruenit.

Clericū p̄cutiēs nō semp̄ incurrit excōicationem.

† Scz ab itinere non a sniā excōicationis.

† De hoc no. de pen. di. j. si q̄s pulsat⁹. ibi videas

f ¶ Man⁹. idē si pedes: vel si spuat vel perfundat eū aqua. aliud dico si rumpat vestimenta sua. sed idem credo ⁊ tunc: quia violentia fit persone: ‡ quia que religiosis ⁊c̄. ff. de rei ven. l. que religiosis.

g ¶ Subiaceat. iste canon est late sententie, et ille extra de falsa. ad falsariorū. ex̄ de loca. ex rescripto. ⁊ vbicunq̄ quis ipso facto incidit in sententiam vt. xxiiij. quest. j. ca. j. ⁊. ij. Joan.

¶ Qui autem. ¶ Hec est tertia pars questionis in qua ponit diuersos modos sacrilegij. Jo. de fan.

¶ Casus. In hoc. §. ostendit Gra. que sit pena sacrilegij s̄m legem secularem: et dicit q̄ si aliquis sacrilegiū ꝯmiserit: ad instar publici criminis accusat⁹ et conuictus ⁊ confessus capitali sentētia ferietur, et ad hoc probandum inducit duas ll. et hoc in prima parte. In secunda parte dicitur q̄ sacrilegium cōmittitur trib⁹ modis s̄z legem. Primo, quādo aliquis vel nesciendo vel negligēdo legē violat. Secundo cum aliquis disputat an dign⁹ vel indign⁹ sit quē princeps elegerit. tertio quando aliquis in p̄uincia dignitatem gerende administratiōis acquirit per ambitionem. Idem dicitur si aliquis disputat de iudicio summi pōtificis. Et ad hoc inducit sequēs ca. Secunda pars incipit ibi: Committunt.

h ¶ Repetundarum. magister errauit in nomine huius tit. sed illud inuenitur. ff. ad. l. iul. pecu. sacrilegij.

i ¶ Nesciēdo. q̄ iuris ignorantia diuini vel naturalis non excusat.

k ¶ Dignus. Quem princeps iudicat dignum, et nos iudicabimus. si. xciij. distinctio. ca. j. ff. de re iudic. quidam. C. de aduo. di. iudi. restituende. in fi. argu. contra: quia possum appellare a iudice quē ipse ex certa scientia dedit. † extra de offic. deleg. cum olim. j. extra de ap. nouit. extra de sen. ⁊ re iudi. cum causa.

l ¶ Qui intra prouinciam. Pretor tamen eligendus est vbi larem fouet: vt. C. de offic. preto. tres. similiter defensor de ipsa ciuitate eligendus est in auten. de defen. ciui. §. j. et vlti. et prelatus potius de gremio proprio q̄ de alieno: vt. lxj. distinc. nullus. et sacerdos de propria diocesi. lxxj. distin. hortamur.

Nemini. ¶ Casus. Precipit Nico. in hoc cap. omnibus episcopis vt nullus eorum de iudicio sedis apostolice iudicet, vel eius sententiam vel iudicium retractet: eo q̄ ecclesia illa primatum habet et prerogatiuam inter omnes alias ecclesias.

† Et hoc iō q̄ appellatio nis remediū oībus est cōe. in aut. de iudi. §. pe. Joan.

¶ Pro graduū varietate multi creantur qui clericos occidunt.

Qui subdiaconū occiderit. ccc. sol. componat. q̄ diaconū. cccc. qui presbyterū [a] dc. qui episcopū. dcccc. qui monachum. cccc.

Item ex eodem lib. vj. ca.

¶ De eodem.

Qui occiderit clericū aut monachum, arma relinquat, ⁊ deo in monasterio seruiat cunctis diebus vite sue, nunq̄z ad seculum reuersurus, et. vij. annis publicam [b] penitētiam agat.

Item Innocētius papa. ij.

¶ Qui clericū percusserit, excomunicet: ⁊ nō nisi a Romano pontifice absoluatur.

Si q̄s [c] suadente diabolo huius sacrilegij vitium vel crimen incurrerit, q̄ in clericum [d] vel monachum violentas [e] manus [f] iniecerit, anathematis vinculo subiaceat [g]: et null⁹ ep̄oꝝ illū presumat absoluere, nisi mort⁹ vrgēte periculo, donec apl̄ico cōspectui presentet, ⁊ eius mādatum suscipiat. Qui autē de eccl̄ia vi aliquē exemerit, vel i ipsa eccl̄ia, vel loco, vel cultui, sacerdotib⁹ et ministris aliquid iniurie importauerit: ad instar publici criminis ⁊ lese maiestatis accusabitur: et conuictus seu confessus, capitali sentētia a rectoribus prouincie feriet: sicut in. j. lib. codicis legitur titu. de ep̄is ⁊ clericis. l. Si q̄s in hoc genus sacrilegij proruperit. ⁊ in digestis ad legem Juliam repetundarū [h]. l. vltima. Committūt etiam sacrilegiū qui contra diuine legis sanctitatem, aut nesciendo [i] cōmittunt, aut negligendo violāt et offendunt, aut qui de principali iudicio disputant dubitantes an is dignus [k] sit quem princeps elegerit: vel qui intra prouinciā [l] in qua p̄uinciales ⁊ ciues habentur, officium gerende ac suscipiende administrationis desiderant: vt Codice lib. ix. titu. de crimine sacrilegij.

Similr̄ de iudicio summi pontificis alicui disputare nō licet.

Unde Nicolaus pa. omnib⁹ episcopis.

¶ Nemini est permissuz de eo q̄d papa statuit iudicare, vel eius sententiam retractare.

Nemini est de sedis apostolice iudicio iudicare

a ¶ Retractare. sed ipsemet vel eius successor pōt eam revocare: vt. xxxv. q. ix. sententiam.

¶ Sacrilegij. § Dictū est. ē. q̄ sacrilegiū. vj. modis committit. Nuncvero dicit hīa. q̄ sīr p̄mittit q̄s sacrilegiū, cum iudeis publica officia committit: et ad hoc inducit sequens cap.

QOnstituit.

¶ Casꝰ. In hispania publica officia cōmittebantur iudeis: z ꝓpter hoc christiani a iudeis recedebant. z iō statutū fuit in con cil. Tole. ne rectores puniant: cum epīs deceterō hoc p̄mittāt. z si q̄s fieri p̄miserit, velut sacrilegus anathematizet: et iudeus publicis cedit[b] deputeť. Cum sacerdotib[o]. i. epīs. Eorū. i. iudeorū. Obreptiones. i. administrationes. Relictas. i. p̄essas per obreptionem. Suspēdāt, id est removeant et auferant ipsis iudeis.

b ¶ Qui ex iudeis. i. ex familia ipsorum: vel loquit de iudeis de nouo ad hdem conuersis.

c ¶ Officia. ē. di. liij. nulla officia.

d ¶ Cedit[b]. No. q̄ eccha iudicat de his q̄ fotis sunt, ē id q̄ ē. ij. q. j. multi. hoc in pena tpali siue in pecuniaria, sīr in spūali: sed idirecte: vt ex de vsur. post miserabilem. et est sīle xxviij. q. j. sepe.

¶ Vero. § hoc est liij. pars. q. in qua queril q̄d iuris sit de fuis fugientib[o] ad eccliaz. Jo. ō. f.

¶ Casus. Dictū est. ē. in ca. sicut antiq̄tus. z in ca. mirot. z ca. reū. q̄ nullus extrahi dz de ecclesia. sed q̄ serui sub hac occasione ad ecclesias fugiētes dīos suo iure priuabant: ideo statutum fuit vt recepto sacro de impunitate serui etiā inuiti dīis suis reddant: q̄s ꝓbat p̄ seq. ca.

MEtuentes. ¶ Casus. Seruus petri viri spectabilis fugit ad ecclesiā sancti Clemētis: cui cum petrus per procuratorē suum sacm de impunitate persone prestare vellet, egredi nō nolebat. Super quo cū prefatus petrus ꝓcureret Celastio, p̄cepit idē Cela. Bonifacio epō vt cū illo, procuratore illius suū nūciū debeat destinare et si post sacm p̄stitū de ipunitate seruꝰ ad dīm redire noluerit, sibi reddat inuitus. De presenti. i. in p̄senti.

e ¶ Tarditatis. Jd est retentionis.

f ¶ De presenti. i. in presenti. Dīo iste poterat p alium iurare: vt hic pīz. z. c. dist. optatum. et scias q̄ procurator debet iurare in animam dīi: vt. lxiij. dist. tibi dño sancto. Procurator in animaz dīi iurare debet.

ℌz syndici siue economi in propriam animā: vt ex de iuramē. calū. in pertractandis.

g ¶ Sacra. Hoc intellige cū non est tanta seuitia dīi, quin suo sacramēto possit credi vt di xi. xxxij. q̄. j. de benedicto. Joan.

Uoz felicis.

¶ Casꝰ. Quidā noie Felix seruus erat villicus vel procurator Othasij: cuius res male z fraudulēt administrauit. Iste Felix cū dīus eum ipeteret, ad ecclesiam confugit barbaroz: quē cum dictus Othasiꝰ. de ecclesia extrahere vellet, p̄cepit Celasius vt p̄staret sacm de ipunitate: quod cuz facere vellet, noluit Felix recipe sacz, dicēs se iustā causaz habere: vnde et nolebat reddere rōnē. quare papa p̄cipit illū sub hac conditione egredi, vt si rationabiliter aliquid allegaret, nihil durū pateret. Egressus autez se tueri non potuit: z sic missus est in carcerē. Vxor autem sua et filie sue Romā venerūt, z supplicauerunt pape pro felice. et rndet papa: q̄ Felix reuocauit sacramento impunitatis quod pro se fuerat introductum, et vera fuerunt que sibi obiciebantur, imputet sibi q̄ tenetur incarceratus. quod totuz significat papa Joanni episcopo Tienen. Et nota q̄ in hac parte ca. non dicit papa quid fieri debeat de Felice, sed in sequenti. Vel forte per hoc quod dicit imputet sibi, innuit q̄ non eum vult tueri.

Beneficiū iurz synens sibi dz

h ¶ Barbaroz. ppriū est nomen: sicut Carbonēssium.

i ¶ Sibimet. q̄ non petijt cautionem de impunitate.

k ¶ Imputaret. Nota argu. q̄ imputet sibi qui de iure suo confisus noluit vti beneficio canonis. vnde si quis impune iure suo confisus uncontinenti litem contestetur non

Ecclia de his q̄ fotis sunt q̄s iudicat.

liij. pa.

Autem illius sentētiam retractare[a] p̄missum: videlz ꝓpter romane ecclesie primatum Christi munere in bto Petro apostolo diuinitus collatum.

Sacrilegij quoq̄ reatum incurrit qui iudeis publica officia cōmittit. Unde in Toletano concilio ca. ij. legitur.

¶ Sacrilegiū faciunt q̄ iudeis publica officia committunt.

QOnstituit sanctū concilium vt iudei, aut hi qui ex iudeis[b] sunt, officia[c] publica nullatenus appetant: q̄ sub hac occasione christianis iniuriam faciunt. Jdeoq̄ iudices puinciarum cum sacerdotibus eoum surreptiones fraudulenter relictas suspendāt: z officia publica eos agere nō p̄mittāt. Si q̄s autē hoc p̄miserit, velut in sacrileguz excōicatio proferať: et ts q̄ surrepserit, publicis cedibus[b] deputeť. Uerū ne reuerētia religionis dīos suo iure fraudaret si famuli ad ecclesie septa cōfugiētes inde neq̄q̄ abstrahanť: sacris canonib[o] est institutum, vt p̄stito a dño sacramēto impunitatis, et etiā reddanť inuiti. Unde Celasius papa scribit Bonifacio epō.

¶ Post p̄stitā securitatem seruꝰ restituitur dominis qui ad ecclesiā cōfugiunt.

MEtuentes dīos famulos fugit ad ecclesiā sancti Clemētis: cui cum petrus per procuratorē suum sacm de impunitate persone prestare vellet, egredi tñ nolebat. Super quo cū prefatus petrus ꝓcureret Celastio, p̄cepit idē Cela. Bonifacio epō vt cū illo, procuratore illius suū nūciū debeat destinare et si post sacm p̄stitū de ipunitate seruꝰ ad dīm redire

Idem Alex. ō in pmo. in l.j.ff.de ecē. ca pñ. Ñ. fecūdo no. Videt q bene fcēm id qđ not. ij.q.j.in fūma.

peritis inducijs, bene preiudicat sibi: licet quidam hoc negent: quia lex dicit q̄ lite contestata contra hoc impmo. in dubium habita pro nihilo habenda est: vt.iij.qōe.iij.offeratur. Item habes hic q̄ aliquis potest renunciare priuilegio quod ad honorem celestem inductum est, contra illud extra de foro compe. si diligenti. simile huic dicit lex, imputet sibi qui pro nouo beneficio verus elegit grauamen. C. de iure delibe. l. vltima. ¶ penul.

Judas. ¶ Ca. Judeus quidā nomine Judas cōquestus est pape Joā. de quodam suo seruo qui fugerat ad ecclesiam Uenefranz. quez ante paucos annos se cōparasse dicebat. Seruꝰ replicabatq̄ a puericia fuerat christianus: et nuper a pfato domino signaculum circumcisionis recepit. quare papa cōmittit causam Syracusano et Constantino et Laurentio episcopis vt veritatē diligēter inuestigēt: quatenus ne religio christiana temerata videat impune, nec seruꝰ forte meritus iura domini declinare contendat.

a ¶ Ante paucos annos. ℟. distī. liiij. ca. mancipia. et ca. nulli. et ca. fraternitatem. cōtra. sed aliud est dicere se velle fieri christianum, fm qđ illud capitulū loquitur aliud est dicere se esse christianum et mentiri vt sic possit recedere a domino suo, fcēm qđ loquitur hic.

Definiuit. ¶ Ca. Statutum fuit in cōcilio Toletano vt nullꝰ audeat facere violētiam in rebus vel personis fugientium ad ecclesiam intra triginta passus ecclesie: nec etiam extra triginta passus, cum ad requisite nature vsus necessarios ire compellantur: ita q̄ ad receptacula superueniente filio nostro viro spectabili Orthasio sic est ad singula queq̄ conuictus, vt os aperire nō posset: et vera esse que huic obijcerentur, voce propria fateretur: ideoq̄ tenet in custodia mācipatus.

Idem Syracusano et Constantino et Laurentio epīs.

¶ Eripiatur in libertatem seruus cui christiano iudeꝰ signaculum circūcisionis impressit. alioquin ab ecclia domino suo reddatur inuitus.

Judas qui iudaice professionis extitit, mancipium sui iuris quod ante paucos[a] annos se asserit comparasse, nunc ad ecclesiam Uenefranam confugisse suggessit: sicut petitoꝝ tenor annexus ostendit: eo q̄ dicat sibi ab infantia christiano nuper a pfato domino signaculum circuncisionis infixum. quapropter vestra diligenter inter vtrūq̄ solicita cura rerū fideliter examinet veritatem: quatenus nec religio temerata videaꝫ: nec seruus hac obiectione mentitus competentis iura dūi declinare contendat.

Item ex cōcil. Toletano. xij. ¶ De atrio eccle(quod. xxx. passibus clauditur) nisi prius data securitate fugiens non abstrahatur.

Definiuit sanctum concilij vt nullus audeat confugientes ad ecclesiam vel residentes inde vi abstrahere: aut quodcunq̄ nocibilitatis vel damni seu spolij residentibus in loco sancto inferre: sed esse potius his ipsis qui ecclesias petunt, per omnia licitum in. xxx. passus ab ecclesie tanuis progredi: in quibus triginta passibus vniuscuiusq̄ ecclesie in toto circuitu reuerentia defendatur[b]: sic tamen vt hi qui ad eam confugiunt, in extraneis vel longe separatis ab ecclesia domibus nullo modo abscedant: sed in hoc triginta passū numero absq̄ domorum extranearum receptaculo pgredientes aditum obtinebunt qualiter ad requisite nature vsum debitis exeāt locis: et nullo teneātur euentu necessitudinis qui dominicis se defendendos commiserint claustris. Si quis autem hoc decretum violare tentauerit: et ecclesiastice excommunicationi subiaceat, et seueritatis regie feriatur sententia. Ipsos autem qui ad ecclesiam confugium fecerūt: si iurta puiscoꝝ canonum instituta hi qui eos repetūt, sacramenta reddiderint: et sacerdos ipsius ecclesie ab ecclesie foribus nō abstraxerit: aut fuga talium si euenerit, sacerdoti querenda est: aut damnoꝝ sententia secundū electionem principis[c] huiusmodi sacerdotibus irroganda est.

Item ex conci. Aurelianen. ¶ Ante securitatē acceptam de atrio ecclesie fugitiuus nō cogatur exire.

Constituimus obseruandum quod ecclesiastici canones decreuerunt, et lex Romana constituit: vt ab extranearum domorū. i. positarum extra supradictum spatium non progrediantur. Si quis vero cōtrafecerit, excommunicatus regia sententia feriatur. Si vero dato sacramento de impunitate personarum sacerdos fugientes non reddiderit: et postea tales fugerint: aut sacerdos eos querere debet, aut fz electionem principis damnum emēder. Absq̄ exclusiue ponitur. Qualiter id est vt fm electionē principis, id est fm q̄ voluerit dānum arbitrari.

b ¶ Defēdatur. Sed quis prouidebit istis interim in expensis? Rñdeo: ecclia: vt. C. de his qui ad ecclē. cōfu. l. presenti. in fi. sicut custos carcer prouidebit captiuis. C. de epīsc. audi. vt iudices.

c ¶ Principis. i. iudicis ecclīastici: vel pricipalis pone, sez actoris. et sic non obstat. xcvj. dist. denig. *Papeꝫ vt no. ō se. dist. j. cōpa Archi.

Constituimus. ¶ Ca. hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̄ si debitor cōfugerit ad ecclesiam, fm leges et canones nō debet petenti restitui nisi dato sacramento de indemnitate persone: ita q̄ post ea debitor ille satisfaciat et cui[b] est debitor. si ho post datum sacrm debitorem in persona offenderit, debet anathematizari. Si autem creditor petat et exigat a debitore vltra qđ debeat, et ppter hoc debitor ab ecclesia cōfugerit: sibi imputet creditor q̄ plus exigebat. In secunda parte dicitur q̄ si seruꝰ ppter culpam aliquam ad

Expositio textualis.

uitus a dño occupetur. Ita vt ei cui reus.i.conuentus vl liberator. Criminosus.i.obnoxius propter furtũ vel rapinam vel mutuum qđ reddere nolebat, vel qđ negabat Cui reus.i.debitor.cõponi.i.damnum resarciri vel debitum reddi. Intentione.i. amplificatione vel augmento pene vl pecunie faciente: q̃ non opponeret nisi pl⁹ daret.

a ¶ Vel domo. q̃ dom⁹ erat infra.xl. passus: vt.xlj.dist. eps vilem. ⁊ de con se.dist.iij.eps. Idẽ tamen priuilegiuz hz si est extra istos passus. Jo.

b ¶ Cõsignare.i. tradere.

c ¶ Ut ei.i.cũ eo.

d ¶ Criminosus. id est obnoxius.

e ¶ Conuiuio. i. consortio.

f ¶ Intentione.i. pl⁹ debito req̃rit.

g ¶ Occupari. Authoritate propria: vt videtur extra de immu.ec.inter.lz sit arg.ꝯ.s.e. ca.pxi.in fi.⁊.C.de his qui ad ec. confu.l.iij.Jo.

¶ Occasiõe. ¶ hec est.v.pars.q.i qua probat q̃ seru⁹ occasione religionis non debet dominũ carnalem fugere. ⁊ hoc facit per duo ca.Jo.de fan.

¶ Cas⁹. Dictũ est s.in.§.verũ.q̃ serui occasiõe religionis dños fraudabãt iure suo: nunc ꝟo ostẽdit hoc non esse faciendum.

Si q̃s seruuz. ¶ Casus. Dicitur in hoc capi. si quis occasione religionis docet seruum dñm suũ contemnere, ⁊ ab eius seruitio recedere, anathema sit. idez dicit in seq.ca. cui⁹ casus patet.

v.ps.

Nullus. ¶ Casus. Facta interpositione de sacrilegio, redit magister ad principale propositum, scilz ad tractatum proposite questionis: scilicz q̃ res ecclesie nõ sunt alienande. Est ergo casus talis. Statutum fuit in Cartaginensi concilio vt nullus res ecclesie distrahat. si autem necessitas immineat debiti, ⁊ ecclesia nõ habeat reditus vnde soluat: tunc fieri potest alienatio possessionis: sed fiat hoc cum consensu primatis, et cum statuto numero eꝑorum. si vero tanta sit necessitas, vt super hoc p̃mas.i. patriarcha consuli non valeat, fiat alienatio coram duobus vel trib⁹ vicinis episcopis: et postea in concilio patriarche significet. si q̃s vero cõtrafecerit, deponat. hoc hodie locũ non hz: q̃ episcopus tantũ de cõsensu canonicorum põt alienare: vt. xij. questio.ij. sine exceptione.

ecclesie atrijs, vel domo[a] epi eos abstrahere omnino non liceat: sed nec alteri consignare[b] nisi ad euangelia datis sacramentis, de morte et debilitate et omni penarum genere sint securi: ita vt ei[c] cui reus fuerit criminosus[d], de satisfactione conueniat: qui si sacramẽta sua conuictus fuerit violasse reus periurij: non solum a cõmunione eccl̃ie vel omniũ clericoꝝ, verumetiam a catholicorum ꝯuiuio[e] separetur. q̃ si is cui reus est voluerit sibi intentione[f] faciente componi, et ipse reus actus timore de ecclesia discesserit, ab eccl̃ie clericis nõ queratur. seruus etiam qui ad ecclesiam cõfugerit pro qualibet culpa: si a dño pro admissa culpa sacramẽtum susceperit, statim ad seruitium dñi sui redire cogatur: ⁊ postq̃ꝫ dato sacramento dño suo fuerit consignatus, si aliquid pene ꝓ eadem culpa qua excusatur ꝓbatus fuerit pertulisse: et pro contemptu ecclesie, et preuaricatione fidei a communione et conuiuio catholicorum extraneus habeatur. si vero seruus pro culpa sua ab ecclesia defensatus sacramenta domini clericis exigentibus de impunitate perceperit, exire nolẽtem a dño liceat occupari[g].

Occasione nãq̃ religionis seruus dominum suum contemnere, et eius ministerium destituere non debet.

Unde in Gangrensi concilio legitur.

¶ Religionis occasione dominum suum non audeat contemnere seruus.

Si q̃s seruũ alienũ occasione religionis docet dñm suum cõtẽnere, ⁊ eius ministeriũ destituere, ac non potius docuerit eum suo dño bona fide ⁊ cũ omni honorificentia deseruire, anathema sit.

Item ex cõcilio Martini pa.

¶ Corripiatur durissime qui causa religionis docet seruum dñm suum contemnere.

Si q̃s seruũ alienum causa religionis doceat cõtemnere dñm suũ, ⁊ recedere a seruitio ei⁹, durissime in oib⁹ arguat. Item ex concilio Carthagineñ.cap.xxxj.

¶ Primati insinuetur necessitas que res ecclesie distrahere compellit.

Nullus res eccl̃ie distrahat. q̃ si reditus[h] non habet, et aliquando nimia necessitas cogit: hanc insinuandam esse primati ipsi⁹ ꝓuincie censem⁹, vt cũ statuto[i] numero episcopoꝝ vtrũ faciẽdũ sit, arbitret: ⁊ si tanta vrget necessitas ecclesie, vt nõ possit[k] ante primatem consulere: saltem vicinos cõuocet episcopos curans ad concilium referre omnem ecclesie necessitatem. Qđ si nõ fecerit, reus deo ⁊ sancto concilio venditor honore amisso teneatur.

Item ex concilio Agathensi.

¶ Sine licentia episcopi quicquid abbas vendiderit, in irritum deducatur.

In venditionibus quas abbates facere presumunt, hec forma seruet: vt q̃cquid sine episcopi licentia venditũ fuerit, ad potestatem episcopi[l] reuocetur. ¶ Mãcipia

h ¶ Reditus.i. mobilia bona que sufficiũt ad soluendum debitum.

i ¶ Ut cum statuto. illud hodie non requirit: q̃ hodie sufficit ꝯsensus epi et capi.xij.questio. ij.sine exceptione. ⁊ ex de his que fin. a prela.q̃sto.et ca. cũ apostolica.

k ¶ Nõ possit. argu.est hic q̃ si propter periculuz more non possunt absẽtes vocari ad electionem, q̃ eis absentibus ⁊ non vocatis põt fieri electio: vt.xcvj.dist. ca.j.ꝟsi.eulalius. ⁊ xxvj.q̃oe.vj. aurelius. Joan.

In venditionibus. ¶ Cas⁹. hoc capitulũ diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̃ si abbas aliquid alienauerit sine licentia episcopi, per episcopum debet reuocari. In secunda parte dicitur q̃ abbas mãcipia mõasterio donata manumittere non debet: vt ipsi ocio potiantur libertatis, et monachi rurali opere fatigentur. Secunda pars incipit ibi: Mancipia.

l ¶ Episcopi. Quidã dicunt id qđ hic dicit: et.xij.q.ij.

† De hoc etiã not. xij. q.j.ca.j. ꝟ.q̃ si necessitas.

‡ Ad idem est de elec. q̃ sicut et ca.cũ iter vniuersas. de hac materia not. vij. q.j. factus. Archi.

abbatibus. hodie non tenere, per id q̃ est. j. pri. gõe. ij. nullam. vñ dicitur q̃ tota dispositio monasterij ad abbatem pertiñet. sed eis obuiat quod est extra de reb. eccle.

Predia mõasterij inconsulto epõ non pñt alienari.

non alie. c. j. hoc sciãs q̃ nullum predium potest alienari inconsulto episcopo diui: vt. C. de predi. mino. si predium. & extra de fo. compe. ca. fane.

a ¶ Manumitti. Qt q̃ manumittit mancipiũ ecclesie, duo dabit ecclesie pro illo: vt. xij. q. ij. vj. ps. episcopus qui. sed cũ abbas nihil habeat, ergo nihil potest dare: vt. liij. d. abbati. Joan.

¶ Sta. ¶ Hec est vj. pars. qõ. in qua dicit q̃ non potest abbas etiã episcopo dare loca aliqua in damnũ monasterij. Jo. de fan.

¶ Tas⁹. Nũc ostẽdit Sta. q̃ etiã consentiẽte epõ abbas sine consensu monachorum vel etiã cum consensu, si ecclesia ledatur, dederit possessiones: q̃ non valet donatio nisi in fabricam ecclesie erigendã: quo casu valet donatio quantum ecclesie parietes concludunt. qõ ꝓbat sequenti cap.

Dicq̃ nõ suffi cit ꝓsentis epi scõ nisi consentiat ẽ rebus ecclesie. non alie. c. j. in fin. et ex hijs q̃ fiũt a pla. c. ij. et ca. ea noscit. de re. eccl. nõ alie. c. ad nostrã. se cũdum. vo. quita no. i ꝓdi. c. j. de reb⁹ ecc⁹ non alie. Archi.

b ¶ Episcopo cõsentiente. Non dicit bene: q̃ bñ potest authoritate ecclesie ꝓpria abbas alij dare ecclesiam: sed ideo reprobatur donatio facta ab abbate cum consensu epi in sequenti capi. quia ipsi episcopo debit abbas et ipse epõs non potuit confirmare donationẽ sibi factaz: quia nemo potest ꝓestare authoritatem rei propie: vt ex de institu. cũ ad nostram. et. ff. de autho. tuto. l. j.

Questi sunt. ¶ Tas⁹ Monachi cuiusdam monasterij sunt conquesti q̃ abbas eorũ donauerat terram sexcentorum pedũ in castro tranquillitano sub pretertu ecclesie fabricãde. quare papa precepit epõ vt omnes possessiones extra muros ecclesie ad vsum monasterij reuocentur: q̃ secũdum. ll. & canones res monasterij non possunt ab ecclesie dominio separari.

Ꝺo monachis donata, ab abbate manumitti[a] non licet. Iniustum enim putamus vt monachis quotidianum rurale op⁹ facientibus, serui eorum libertatis otio potiantur.

Etiã si epõ cõsentiente[b] monasterij possessio ab abbate data fuerit nullius momenti erit donatio: nisi forte in ecclesie fabricam erigendam donatio ꝓcesserit: quo casu tantum et donare licet, quantum ecclesie parietes concludunt.

Unde Gregorius scribit.

¶ Nullo titulo res monasterij valẽt ab eius iure segregari.

Questi sunt nobis prediᵭi monasterij monachi abbatẽ suũ in tranquillitanum castrũ terram que in. dc. pedes extẽdit, sub pretextu fabricande ecclesie fraternitati tue donationis titulo ꝓcessisse. Ideo volumus quantũ parietes possunt edificate ecclie circundare, iure ecclesie vẽdicare[c]. quicquid vero extra parietes eiusdem ecclesie esse potuerit, in iure monasterij sine difficultate aliq̃ reuertat[d]: q̃ nec mundanarũ legũ, nec sacroũ canonũ statuta permittũt res monasterij ab eiusdẽ iure quolibet titulo segregari. eapropter donatione eiusdẽ terre q̃ contra rationem facta est, sine aliqua dilatione restitue. Balea.

Hanc ergo scipturarum nostrarũ paginã omni futuro in tempore ab omnib⁹ episcopis firmam statuimus illibatamq̃ seruari: vt et sue ecclesie (iuuante domino) tantũmodo sint iure cõtẽti: & monasteria ecclesiasticis cõditionib⁹, seu angariis, seu quibuslibet obsequijs secularib⁹ nullo modo subiaceant: canonicis nullis iuribus deseruiant: sed remotis vexationibus diuinum op⁹ cum summa deuotione perficiant.

Sed notãdum est q̃ aliud est in suos vel propinquoũ vsus res ecclesie conuertere (quam perniciosam cupiditatem sacri canones vbiq̃ prohibent, et damnabilẽ ostẽdunt) aliud est quod ex dispẽsatione charitatis humane infirmitati consulitur, vt quondã illi sua reddãtur qui in sacro proposito manere cõtemnit. quod non tam iure fou, q̃ iure poli nonnullos sanctoum fecisse legim⁹. Beatus eñ Joannes euãgelista duobus [e] iuuenibus quos penituerat oĩa sua pro christo reliquisse, et pauperibus erogasse: aurum et gẽmas reddidit, vt cuncta que vendiderãt, sibi redimerent.

Sed objcitur, beatus Joannes non oblata reddidit, que pauperibus iam erogata fuerant: sed alia recompensauit, que in pauperum vel ecclesiarum facultatibus nunq̃ computata fuerant. Similiter si pauperibus erogasse. Postea objcit contra hanc solutionem: et dicit q̃ Joannes euangelista non reddidit erogata iam pauperibus, sed alia. sic et abbas que sunt inter facultates ecclesiasticas deputata, non redder recedẽti, sed alia. Postea supponit exemplũ aurelij quod magis videtur efficax ẽ supra dictum est.

e ¶ Uendicare. Tamen hec ecclesia erit sub alio monasterio de cuius rebus constructa est: vt. xij. queisto. ij. apostolicos.

d ¶ Reuertatur. Arg. q̃ donatio pro parte est valida et pro parte non: vt. xij. q. ij. si quos. Sed nonne ista ecclesia habebit viam qua ibit ad ipsas? nas qui habet hanstum, iter debet habere: vt. ff. de ser. rustico. prędi. item sic. §. q̃ habet hanstum. Respond. sic habebit: sed monachi non cogent gratis eam dare: cogẽtur tamen viam vẽdere iusto pretio: vt. ff. de reli. si quis sepulchrum.

¶ Sed notandũ est. ¶ Hec est. vij. pars questionis, in qua soluit questionem principalẽ, scz vtrum abbas debeat conuerio apostate restituere sua et dicitur q̃ non debent reddi, sed sinere q̃ recipiat. et hoc probat per eqtatem canonicam. Jo. de fan. vij. ps

¶ Cãus. Hic determinat Sta. an abbas debeat reddere sua monacho retro abeunti, et dicit q̃ cõuertere res monasterij in suos vel propinquoum vsus, est perniciosum: sed ex dispẽsatione charitatis consulitur infirmitati humane si quõdam sua reddãtur monacho retro abeunti: quod magis fit iure poli, q̃ iure fou. Etq̃ hoc fieri possit, probat exemplo Joãnis euãgeliste: q̃ duob⁹ iuuenibus cũcta reddidit quos penituerat sua pro christo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

clesie ad quam se transtulit. Sed dic q̄ adhuc non pervenerat res ad ecclesiam illam. Uel dic q̄ de virgis fecit illud argentum quod dedit.

a ¶ Si abbas. sophistice et male respondet: q̄s ẽ cito ? Et ꝺ abbas habet aliquid, tam cito fit ecclesie. ?

querit hic ꝺ. Iuter abbas possit ese tam: cum ola que ad eum ptinẽt, mõaste rij sint. sse mueñt liij.di. er anti quis ꝛ hug.

Quicunq; ¶ Cal⁹ Qui dam clerici cum patres iuuste filios exheredabant, tota tam hereditatẽ filiabi relictam recipiebant, et filijs repetentibus nihil restituebant: quos August. redarguit in sermone suo: ⁊ docet hoc non esse faciendum, exemplo huius aurelij carthaginen. epi, qui reddidit hereditatẽ tam susceptã filijs postea natis.

b ¶ Nõ reddere. simile. xiij. qõe. vj. comperimus. Sed nonne filius natus iure communi potest revocare legitimam portionẽ suã si pater omnia bona sua donauit: vt C. de inoffi. dona. si totas: nam si alicui liberto suo dedit dona sua, cum crederet se non habiturum filios: nunquid filius postea natꝰ non solũ partem: sed etiã totũ revocabit: vt. C. de revo. dona. si nunq̄? Respon. verũ est: ⁊ quod hic dicitur, intelligendum est q̄ ecclesia nõ cogitur totum reddere, sed tantum legitimam portionem. vel canon corrigit legem.

Filiꝰ ꝓpie pot donato nẽ ꝑns revocare.

c ¶ Iure fori. quasi dicat ad hoc non cogebatur iure actionis, sed quadã naturali equitate tenebatur ad hoc ij. questio. iij. Hinc colligitur.

d ¶ Non iure poli. i. quadam naturali equitate.

¶ Scr. ¶ Calixt. Concludit Stat. ex supradictis. c. q̄ monacho recedenti sua reddenda sunt: sed postea dicit hanc nõ esse veram solutionem: sed aliam veraꝫ subdit, dicens q̄ licet aurelius illi rustico qui proprijs non renunciauit, nec habitum mutauit, sua laudabiliter abbas [a] vel episcopus aliqua habuerit q̄ in ecclesiasticis facultatibus nondum sunt annumerata, exemplo beati Joannis det illa recedenti, oblata vero ecclesie retineat.

Sequitur ergo aliud exẽplũ quo eadẽ que oblata sunt, laudabiliter reddenda monstrentur. Ait enim August. in sermone de vita clericoum.

¶ Non ꝺꝫ ecclesia suscipere q̄ filio exheredato sibi offerunt.

Quicunq; vult exheredato filio heredem facere ecclesiã, querat alterũ qui suscipiat: non Augustinum, immo deo ꝓpitio neminem inueniat. q̄s laudabile factũ sancti Aurelij Carthaginen. epi. Quidã enim cum filios non haberet nec speraret, res suas oẽs (retento sibi vsufructu) donauit eccle: nati sunt ei filij nec opinanti: reddidit episcopus ea q̄ donauerat: in potestate habebat episcopꝰ nõ reddere [b], sed iure fouit [c], non iure polit [d].

Ecce q̄ aliquando oblata iure et laudabiliter redduntur. verũtamen non hoc exemplo recedenti sua reddenda monstrantur. aliud est enim in ꝓfessione sue vite persistere, aliud a proposito sui ordinis discedere. Si sanctus Aurelius degenti in laicali habitu oblata reddidit, quia post oblationẽ filios accepit: non ideo in apostasiam euntibus sua reddenda sunt: quibꝰ vtilius [e] necessaria subtraherent, vt coacti redirẽt ad ordinẽ a quo recesserãt. Sed sicut inimicis ⁊ persecutoribus iubemur necessaria subministrare: sicut ab apostolo monemur tempꝰ redimere vt expeditius oratioñi vacemus: sic ne ecclesia scandalum patiatur, ne discedens in deteriora precipitet, ne in pernicie monachoꝝ, aut incendiũ monasterij occasione suorũ exardescat: laudabilꝰ sibi suaꝫ non dico reddunt: sed auferri simũtur, q̄s ab illo ista inferant.

¶ Causa.xviij.

Quidaꝫ abbas cõsecratus in episcopũ, pius monasterio multa cõtulit: postea in episcopatu plura acquisiuit: cui dũ fratres successorẽ quererent, episcopꝰ loci semet electioni volebat inserere, vt per ipsum abbas in monasterio ordinaret, fratres renituñt. Q uerit primo an monasteriũ possit petere que ab epo acqsita sunt: an epalis ecclesia possit sibi vẽdicare q̄ monasterio fuerant tradita? Scdo an per episcopũ abbas sit eligẽdus et ordinandus: an tantũmodo a proprijs fratribus sit instituendus?

¶ Questio.j.

Prima questio [f] terminatur in cõcilio habito apud altetũ, in quo sic statutũ legitur.

e ¶ Utilius. vt. ẽ. j. coꝛ. v. q. v. non omne. vij. a.

Quidam abbas. ¶ Casus Supra in. xvj. causa dictum est q̄ ecclesie et res ecclesiarũ sunt in potestate epi. ⁊ in prima causa superiori. q. iiij. in illo. ca. in venditionibus, dictum est q̄ abbates non possunt sine licentia episcopi res ecclesie alienare: ſz ne ꝓpter hoc viderent monasteria subiecta ex toto episcopis sicut alie ecclesie seculares, ideo magister annectit hanc. xvij. causã, vt ostendat in quibus monasteria a iurisdictione episcoporum sunt exempta: quod vt cõpetentius ostendat ꝓponit themata duas inde eliciens questiones.

Prima q̄stio. ¶ Calus. hic intitulat. j. qõ. qua queritur an monasterium possit petere que episcopus post consecrationẽ suam acquisiuit: et an episcopalis ecclesia possit vendicare sibi que ipse episcopus prius donauerat monasterio? ⁊ vtraq; questione certuꝫ est q̄ non vt infra probatur ca. vno.

f ¶ Prima questio. Certum est vt q̄diu est abbas vel Abbas monachus in monasterio, ipsi acquirit: sed quicquid factus acquirit factus episcopus, acquirit episcopali ecclesie: epo cui vt. j. e. ca. j. et hoc forte obtinet cum est translatus perfecte ad ecclesiam episcopalem: vt. j. xxj. questio. ij. si quis acquiratꝫ iam translatus. Sed quid si tantum est confirmatus,

adhuc tamen non est translatus? Videtur velle literis illa ex eo quod dicitur: absoluit ꝛc. q̄ acquirit ecclesie episcopali. sed illa litera postꝫ ꝛc. videtur velle q̄ priori. potest dici cum Hugo. q̄ non prius acquirat secunde ecclesie ꝙ sit adeptus corporalem possessionē: vt. ℨ. xcij. di stin. si quis episcopus. ꝛ extra de ele. cum in cūctis. sicut nec miles qui transit de vno numero ad alium, non pu⁹ dicitur esse de secūdo numero anteqū pertineat ad eum vt. ff. de mili. testa. ex eo rēpore. Joā nes de fan.

† Ad hūc materiam facit q̄ legi. et no. est ꝺ priuil. q̄dam. et xvj. q. j. ne ꝑ cui iusliꝺ.

¶ Tatutum.

¶ Cat⁹ Quesitum fuit in concilio apud Altei qđ debeat fieri de rebus quas episcop⁹ cū adhuc esset monach⁹ monasterio donauit: et quid de hereditate paterna quaz acquisiuit postꝫ factus est episcopus. Et rñ. ea que donauerat monasterio relinquantur arbitrio abbatis disponenda: hereditatem vero paternam quam acq̄siuit post consecrationem episcopalē, habeat episcopalis ecclesia.

¶ Qui de monacho episcopus ordinatur: quod ante consecrationem habuit, monasterio: quod vero post cōsecrationem acquisiuit, propie ecclesie derelinquat.

STatutū est, et rationabilē �means sanctos patres a synodo confirmatum est: vt monachus quem electio canonica a iugo regule monastice professionis absoluit [a]: et sacra ordinatio de monacho episcopum fecit, velut legitimus [b] heres paternam sibi hereditatē postea iure vendicandi potestatem habeat: sed quicquid acq̄sierat vel vsus fuerat habere, monasterio relinquat: et abbatis sui qui fuerat, �means regulam sancti Benedicti arbitrio. Postꝫ enim episcopus ordinatur, ad altare ad quod sanctificatur et intitulatur, ꝺm sacros canones quod acquirere poterit, restituat [c].

¶ Questio.ij.

a ¶ Absoluit. ab obedientia quā fecit abbati. Absoluitur enim ab obedientia sua, cum sit factus de filio pater. Item a monachali regula in ieiunijs, vigilijs, et modo cantandi. silentio enim non potest ammodo vacare, cuz debeat habere tubā preconis: vt. xlij. dist. sit rector. Item potest sibi facere commatres, quod prius non licuit, exemplo Greg. qui prius monachus factus est: postea cum esset diaconus cardinalis, compater mauricij imperatoris factus est. De hac materia plene inuenies. xvj. q. j. c. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ. q. vij. in noua.

b ¶ Legitimus. Immo etiam monachus existens legitimus, heres est etiam in eo casu in quo alius non posset esse heres: vt. xix. q. vi. si qua mulier. C. de epi. ꝛ cleri. deo nobis. Sed obijcitur: si hereditatem vendicat: ergo potest habere propium cum tamen remaneat monachus: quod esse non debet: vt extra de sta. mo. cuz ad monasterium. in fi. sed dic sibi. i. ecclesie sue.

Monach⁹ nus succedē di non dat monasterio,

c ¶ Restituat. Sed qualiter hoc stare potest? cuz enim aliquis factus est monachus: omnia que habebat, dedit monasterio: vt. xix. questio. viti. nunc autem. ergo et ius succedēdi. qui enim dat omnia bona sua, dat et spem future actionis: vt. C. de dona. l. iij. ergo videtur q̄ prius succedit monasterium. Sed dic q̄ ius succedendi nō cōpetit nisi post mortem defuncti. vnde illud ius non dedit monasterio, sed tantum solaz spem. sed illa spes euanescere debet ex quo illa persona desinit esse filius illius monasterij: † vt insti. de acqui. p arroga. ℌ. mortuo. Jo. † Qđ

SEcundam vero. ¶ questionez terminat authoritas toletani concilij, dicens.

¶ Abbates ꝛ alia officia per episcopos debent instituj.

HOc tantū [e] sibi in monasterijs vendicent sacerdotes qđ precipiūt canones. i. monachos ad cōuersationem sanctam promouere, abbates aliaq̄ officia instituere [f], atq̄ extra regulā acta corrigere [g]. Q̄si aliq̄d in monachos canonibus interdictum presumpserint, aut vsurpare q̄q̄ de monasterij rebus tentauerint, nō decerit ab eis sententia excommunicationis.

¶ cōtra Gregorij⁹ scribit Castoto Ariminensi episcopo.

¶ Congregatio monasterij, nō episcop⁹ aut aliquis extraneorum abbatem instituat.

SEcundam vero. ¶ hec. q. diuiditur in. xij. partes, accidit in quarum prima continetur quod in ca. seq. dicitur. Secunda ibi: Econtra. Tertia ibi: Ecce in toleta. lateranēno. Quarta ibi: Hinc etiam. Quinta ibi: Item sunt. Sexta ibi: Abbates, siam se. Septima ibi: Pro cularez huiusmodi. Octa: vel alia na ibi: Non solum plane. Nona ibi: Proin. nē. xvj. bētur. Decima ibi: q. j. ne. Item sunt. Undecima ibi: Uisitan. Duodecima ibi: ele. con. Pro talibus. Joā. stitui. de fan. Arch.

¶ Casus. Dic intitulaꝭ secunda. q. in qua querit an abbas sit eligendus: inuestiendus a episcopum, an per monachos? Et certuz est q̄ p monachos est eligendus vt. j. e. abbatē. per episcopum vero instituendus. vt. j. e. c. j. excipiuntur monasteria priuilegiata vbi abbates p monachos eliguntur et instituuntur vt. j. ea. abbas. vel potius per apostol. cum si immediate subiecta vel per alium abbatez cui immediate subiectum est monasterium, instituitur abbas. ij. pa.

d ¶ Secundā vero. Questio sc̄ā non est dubia: q. tantum monachi eligent: vt. j. e. abbatem. Jo.

HOc tantum. ¶ Casus. Quidam epi vendicabāt in monasterio plus ꝺm canones concedebant: et ideo in conci. tole. statutum fuit vt decetero non vendicent in monasterijs epi nisi quod canones sibi concedūt: sez monachos promouere, ꝛ bonum abbatem ꝛ alios prelatos inuestire: et male facta contra regulam corrigere. si vero vltra presumpserint, excommunicentur.

e ¶ Hoc tantū. Arg. q̄ non potest epꝰ plus ab ecclesijs petere ꝺm qđ ex canonib⁹ sibi deberi, ꝑbat: vt. ix. q. iij. consuetus. ꝛ. ꝛ. q. iij. quia cognouimus.

f ¶ Instituere. i. confirmare. Uel dic ꝓprie q̄ instituit cum sint negligentes: vt. ix. q̄e. iij. cum scimus. Uel tunc etiā potest aliū instituere cum monachi minus idoneum volunt eligere: vt. j. e. q. si quis abbas.

g ¶ Corrigere. ergo coercitio monachorū ad epm̄ spectat: vt. l. di. accedēs. j. eo. si q̄s abbas. et. c. abbates. et. c. cognouim⁹. Dicit quidā q̄ in minimis excessib⁹ ab abbate vel priore sunt punēdi: sed in maioribus ab epo: vt et ℌ. de sen. exc. monachi. ꝛ. xc. di. si q̄s monachus. ꝛ. xj. q. j. nō oportet dicatis. Sz melius dicaꝭ q̄ si ordine iuris agit ℨ monachū, ad quē q̄ cōsā epo sit agendū: vt. xj. q. j. de persona. sec⁹ si non in specie forma iuris. et de appel. reprehensibilis. Joan.

¶ Econtra. ¶ Hec est sc̄da pars. q. in qua ꝑbaꝭ ꝓ. vij. c.

q̄ de iure cōmuni ad monachos tantum spectat electio abbatis ⁊ si populum non habent, non subsunt epō lege diocesana, sed tantum lege iurisdictionis. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra in cap. hoc tñ, dictū est q̄ epi aliquid iuris sibi possint vendicare. Nūc Stratanus vult ostendere cōtrarium: et ad hoc inducit sequentia ca.

Abbas. ¶ Casus. Dicit in hoc capl. q̄ abbas in monasterio ordinari debet per monachos, et non per epm: nec ibi missa per epm celebret: ne per hoc ostendat aliqu esse subiectum. Idem vere dicit in duobus sequēnb⁹ cap. cuj⁹ casus patēt, et per te poterunt. Aliquid tamen plus addit in tertio ca. Et nota q̄ hoc q̄ ibi dicitur, intelligitur de monasterijs exemptis.

a ¶ Ordinetur. i. eligatur.

b ¶ Missa. publica, conuocato populo: nisi sit de voluntate fratrum: vt. j. e. luminoso.

c ¶ Subijciatur. quo ad legem diocesanaz: † vt. xvj. q. j. cum pro vtilitate. nisi in casu: vt xij. qō. ij. apricos. eoipso ergo q̄ epūs in aliquo loco celebrat, presumit locus ei subiect⁹, argu. vij. qō. j. pontifices. Doc tñ scias q̄ epūs pōt subijcere vnā ecclesiā alij vt extra de excess. prela. sicut. et etiā aliqua ecclesia potest se subijcere alij hoc tñ nō preiudicat epō. eē d dona. inter dilectos.

† Secundo quo ad legē iurisdictionis xvj. q. j. interdicim⁹ j. e. si qs abbas, et ca. se. de hoc not. r. qō. j. in summa.

Abbatem. d ¶ Publicas. quibus populus non interest nisi inuitetur ab abbate: vt. j. e. q. diudum. Jo.

Electio principi spectat. e Abbatem. ¶ Dñs. argu. est hic q̄ electio maxime prelati spectat etiā ad patronum: vt. xvj. qō. v. si quis epōrū. ⁊. q. vij. decernimus. et. lxij. distin. principalis. ⁊ j. e. q. ij. eleutherius. sed non est ita: vt extra de iure pa. nobis. ⁊ j. c. ptori. Sed solennis electio presentanda est principi vel patrono: vt eē de elec. cū terra, ⁊ melius

Abbas i monasterio nō per epm aut per aliquē extraneorum ordinetur[a]: neq; ab epo missa[b] ibi celebretur: vt nulli ecclesie subijciatur[c].

Idem Castorio episcopo.

¶ De eodem.

Abbatē cuilibet monasterio nō aliū, sed quē dignū moribꝰ atq; actibꝰ monastice discipline cōmuni consensu congregatio poposcerit, ordinari volumus: missas autem publicas[d] per epōs vel clericos in monasterio omino celebrari prohibemus.

Item Pelagius papa Wellito subdiacono.

¶ Ille dr abbas istitui quem sua cōgregatio et possessionis dñs ordinari poposcerit.

Abbatem in monasterio illum volumus ordinari quem sibi de sua cōgregatione et monachorum electio et possessionis dominus[e], et (quod magis obseruandum est) ordo vite ac meritū poposcerit ordinari.

Item Gregorius omnibus epīs.

¶ De libertate monachorū.

Quam sit necessariū monasteriorū quieti prospicere ꝛc. et. j. Interdicim⁹ igitur in nomine dñi nostri Jesu chri, et ex authoritate bti Petri apłorū principis (cuius vice huic romane ecclie presidemus) vt nullus epōr aut secularū vltra presumat de reditib⁹ vel chartis monasteriorū eo. ti. sacrosctā. ⁊ ca. q̄ sicut. ⁊. lxiij. di. reatina. ⁊. c. lectis.

Quam sit. ¶ Casus. Dicit q̄ nulli epōr vel laicor decetero preiudicant aliq̄d auferre de reb⁹ monasteriorū ⁊ suarū ecclesiarū vel villarū, vel fraudes aliquas eis facere. In scōa parte dicit q̄ ille abbas eligatur quem monachi de sua congregatione elegerint, si in ea idoneꝰ inuenatur. In tertia parte dicitur q̄ preter voluntatez abbatis monachi non debent de monasterio suo ad alia mōasteria trāsire, vel ad sacros ordines vel ad aliq̄ officiū ecclesiasticuz ordinari. In quarta parte dicit q̄ statutū illō debet ab olbus epīs obseruari. s. vt monasteria nullis canonicis turibꝰ deseruiāt quibus deseruiunt ecclesie seculares: ⁊ epi suis ecclesijs sint contenti. Scōa pars ibi, Defūcto ꝛo. Tertia ibi, Pariter autem. Quarta ibi, Hanc ergo.

Ad ordinādū. si tñ monachꝰ sit necessariꝰ, per supe chus fa riotē cogāt ipm dare: vt eē de iure pa. nullus. Sed q̄d si ctus pa monachꝰ sit factꝰ papa iuito abbate, dr ne redire? Sic: pa sine et ipsemet cōpellet se redire: q: cum teneat de alijs iusti licentia nā facere, multo fortꝰ de seipso. ff. si serui. vēdi. l. altius. abbatz, m ¶ Juribus. quantū ad legē diocesanā: vt. xvj. q. j. cū redire pro vtilitate, vt not. r. q. j. in summa.

Ecclesiis. f ¶ Vel cellulis. arg. q̄ capelle parochiales habent idē priuilegiū cum mōasterijs. r. q. iij. inter cetera. sed nō est ita: vt eē de preben. de monachis nisi monasteria essent exēpta tam in capite q̄s i mēbris xvj. q. j. in summa.

Decimas. g ¶ Vel immissiones. i. exactiones.

Ecclesias. h ¶ Nisi de eadē ē. di. lxj. nullꝰ inuitis. et. c. obitū. et. c. obitum victoris.

Clericis. i ¶ Cōcors. ⁊ canonica: vt. lxij. dis. ca. j. et. j. e. si qs abbas.

Abbatibus. k ¶ De alijs. etiā

Debet. l ¶ Juribus. quantū ad legē diocesanā: vt. xvj. q. j. cū redire

Luminoso abbate. ¶ Casus. Luminosus abbas conquestus est de episcopis Ariminensibus, q̄ suo monasterio et alijs multa preiudicia et grauamina inferebant: et preter voluntatem monachorum missas publicas in monasterijs cantabant. Precepit ergo Gregorius Castorio Ariminensi episcopo: vt in monasterio. Luminosi abbatis et alijs nullam potestatem exerceat imperandi: nec aliquam ordinationem etiam leuissimam ibi faciat, nisi ab abbate fuerit rogatus. Et intelligitur hoc cap. de monasterijs exemptis. Vel si intelligatur de non exemptis, intelligitur de ordinatione officialiū quos instituit abbas, ⁊ nō episcopus: vt dicit Hugo.

a ¶ Luminoso. Hoc capitulum loquitur de monasterijs exēptis vel priuilegiatis.

b ¶ Publicas. in quibus est concursus populorū, qui fiunt in hora tertia. j. de cōsecra. distin. j. ⁊ hoc. sed publicas, id est solennes bene cantant.

c ¶ Recessibus. Potius ergo erūt monasteria in solitudine q̄ in vrbe. xvj. q. j. si cupis †.

d ¶ Collocare. vt ibi exerceat iudicia.

e ¶ Ordinationem. j. eod. cognouimus. contra. sed hic loquitur de exemptis, ibi non. vel si hic loquitur de non exemptis, tunc dic q̄ episcopus hoc facere potest: nisi abbas negligens sit in ordinatiōibus. i. dispositionibus: vt. ix. q. iij. cum scimus.

† Scdz hāc gl. expone recessibus. i. locis solitarijs: vel dic i. monasterijs ad que monachi veniūt de secl'ari ꝯuersatiōe recedentes.

¶ Missas publicas ī cenobio epi non celebrent: nec aliquod eis grauamen inferant.

Luminoso[a] abbate referente plurimis in monasterijs multa a presulibus p̄iudicia atq; grauamina monachos ꝑtulisse cognouimus. Oportet ergo vt tue fraternitatis prouisio de futura quiete eorū salubri disponat ordinatione: quatenus conuersantes in illis in dei seruitio gratia illis suffragante, mente libera pseuerent: missas quoq; publicas[b] in cenobio fieri omnimodo ꝓhibemus: ne in dei seruorū recessibus[c] et eorū receptaculis vlla popularis prebeatur occasio conuentus: q̄ nō expedit animabus eorum: nec audeat illic episcopus cathedram collocare[d]: vel quanlibet potestatem exercere imperandi: nec aliquam ordinationem[e] q̄uis leuissimā faciēdi, nisi ab abbate[f] fuerit rogatus: quatenus monachi semper maneāt in abbatū suorum potestate: vt remotis vexationibus ac cunctis grauaminibus diuinū opus cum summa deuotione animi perficiant.

Item Gelasius papa.

¶ Baptisterium in monasterio non permittitur fieri.

Pridem precepimus vt de monasterio[g] sancti Andree quod est super mascalas, baptisterium propter monachorum molestias debuisset auferri: atq; in eodem loco quo fontes sunt, altare[h] fundari: cuius rei perfectio hactenus est protracta. Admonemus igitur fraternitatē tuaz, nullam iam moram post susceptas[i] literas nostras inserere: sed repleto loco ipsorum fontium, altare illic sine dilatione aliqua fundetur: quatenus et predictis monachis opus dei secure liceat celebrare: et non de negligentia tua contra fraternitatem tuaz noster animꝰ excitetur.

Item ex cōcilio Magūtino.

¶ Cum permissiōe epi abbas locum suum deserere potest.

Abbas pro humiliatione, et cū permissione[k] episcopi locum suum potest relinquere: tamen eligāt sibi fratres abbatē de ipsis, si habēt: sinautem de extraneis.

Ecce in Toletano concilio[l] dicitur q̄ sacerdotes abbates et alia officia instituere debeant: Beatus Gregorius[m] et Pelagius prohibent, dicētes abbatem a fratribus sue congregationis eligēdum ⁊ ordinādum. Quomodo ergo hec tāta diuersitas ad cōcordiam reuocabitur? Sed sciendum[n] est quosdam monachos esse indomite ceruicis, et effrenate superbie: quos dum abbates ad religionem cogere voluerint, in eorꝫ deiectionē conspirant: et alium moribus suis cōueniētem sibi preficere contendunt: quales erant illi qui in necem beati Benedicti conspirasse leguntur. pro huiusce modi cōstitutum est vt abbas remoueret: et loco eius altare fundaret. qd̄ q̄ prima vice facere distulit, precipit nunc sibi vt siue mora literis susceptis hoc exequat: ne de sua negligentia moueatur contra eum. Sequens cap. planum est: ⁊ per se patet.

g ¶ Monasterio. eps ibi fecerat baptisterium.

h ¶ Altare. hoc ideo, q̄ locus fontium non debet pedibus conculcari: vt. j. eo. de cōsecra. distinc. j. altaris. et hoc cōmodius non pōt fieri q̄ si ibi altare edificetur.

i ¶ Post susceptas. sic ex̄ de ap. super eo. in fi.

k ¶ Abbas. ⁊c. Cū permissione. Nō enim potest sine licentia prelati suā deserere ecclesiam: vt ex̄ de renū. admonet. xvj. q. vlti. ca. vlti. lxxj. dis. ca. j. et. ij. ⁊ xix. q. ij. due. Jo.

¶ Ecce. ¶ Hec est tertia pars questionis: in qua dicitur q̄ monachi nō possunt abbatem deponere sine superiore. Jo. de fan.

¶ Casꝰ. Nūc Gratia. repetit supradictam contrarietatē, ⁊ dicit q̄ in quibusdam capi. dicit vt abbates et alia officia per epos instituant: et in quibusdā dr̄ cōtrariū. Sz soluit nūc Gratia. et dicit q̄ illud qd̄ dictū est in hoc capi. hoc tantū, scz q̄ eps habet institutionē abbatū et aliorꝫ officiorꝫ: statutum fuit ꝓpter q̄sdam monachos indomite ceruicis, qui deponebāt suos abbates, eos corrigebant, et alios pro suo arbitrio eligebant: quales fuerunt monachi beati Benedicti: qui in mortem eius conspirasse leguntur: et ad hoc inducit sequens capitulum.

iij. ps.

† Vñ dicebat Lau. q̄ Gratia. vult ponere ꝯrietatē vbi non est. vñ licz ista ca. oia sic idu- cat: tñ totū ꝯtrariū est dicēdū scz q̄ loquatur de iure cōi. fm Lau.

l ¶ In Toletano concilio. s. ca. primo.

m ¶ Beatus Gregorius. s. eo. abbatem. j.

n ¶ Sed sciendum. Magister intelligit q̄ cap. supradicta ex causa data sunt. Joan.

f ¶ Abbate. s. x. qōne. iij. inter cetera.

Pridem precepimus. ¶ Casus. In monasterio sancti Andree erat baptisterium, cuius occasione monachi patiebātur molestias et incursionem populorum. Quare precepit Gelasius epo loci vt baptisterium inde

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nullam potestatē. ¶ Casus. Quidā monachi pro suo arbitrio deponere volebant abbates, et alios quandoq; malos sicut volebant ordinabant. Quare papa Pelagius precepit Opilioni defensori vt decetero monachos talem licentiam habere non permittat: sed tota potestas et solicitudo monachorum et monasteriȝ ad abbatem pertinebit.

a ¶ Alios ordinare. i. eligere.

b ¶ Auctoritas. humanum enim moris est illum timere cuius iudicio nunc erigitur, nunc deprimitur. xvj. q̄. ij. visis. Nec superiores debent inferioribus nimis familiares esse. nam ex familiari cōuersatione equali nascitur contemptus dignitatis. ff. de offi. presi. observandum. nec etiaz debent subditi plꝰ esse subditi ꝯz expediat. ij. q. vij. ad monendi. Jo.

c ¶ Tota. Ergo episcopus nullam habet iurisdictionē in monasteriȝ. et sic est contra. xvij. q̄õe. viij. in venditionibus. xij. q̄. ij. abbatibus. ꝯz istud verbū tota, nō excludit episcopū sed ipsos monachos: id est ita pertinet ad abbatem, q nō ad monachos.

¶ Nec etia. ¶ Hec est quarta pars q̄stionis: in qua probat q̄ omnes monachi pertinent ad p̄ouisionem et correctionem episcopi. et hoc ꝓbat per quinq; capi. Joan. de fan.

¶ Casus. Non solum constitutuz est vt ꝓpter malitiam monachorū episcopi institutionez habeant in monasteriȝ, sed etiam vt clerici singulorum monasteriorum intantum sint sub potestate episcoporum, ne alicui eorum liceat absq; conscientia episcopi monasteria edificare, quod probatur per sequentia capitu.

d ¶ Constitutū est. i. ꝓpter causam. ꝫ Intelligit enim hec omnia hec cap. ex causa fuisse statuta.

Tales et alia officia per sacerdotes et alia officia per sacerdotes instituantur.

Unde Pelagiꝰ papa scribit Opilioni defensori, dicens.

¶ Non licet monachis abbates pro suo arbitrio expellere, aut alios ordinare.

Nullam potestatē decetero, nullam licentiam monachis relinquimus pro arbitrio suo, aut abbates expellere, aut sibimet altos ordinareª: quia nulla authoritas b remanebit abbati si monachorū potestati ceperit subiacere: vt decetero fideliter et studiose vniuersa que vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem monasteriȝ pertinent, abbatis solicitudo ad quem potestas tota c pertinere cōuenit, debeat adimplere.

Hinc etiam constitutū estᵈ vt clerici singulorum monasteriorū sint in potestate episcoporum: nec alicui liceat extra eoꝝ conscientiā monasteria edificare.

Unde in Calcedonensi concilio legitur.

¶ Sine cōscientia episcopi monasterii nullus edificet.

Quidā monachorū habitu vtentes indifferēter per ciuitates incedūt: necnon et monasteria et seipsos presumptione propria commendantᵉ. Placuit igit neminem aut edificare, aut construere monasteria, aut oratoriȝᶠ domū sine cōscientia ipsiꝰ ciuitatis episcopi.

¶ Item clerici in parochijs, monasterijs, aut martyrijs cōstituti, sub potestate sint eius q̄ in ea ciuitate est episcopꝰ, ſm traditionem sanctoꝝ patrum, neq; per presumptionem recedant a suo episcopo.

¶ Eos vero qui ausi fuerint rescindere huiusmodi institutionem quocunq; modo: vel si noluerint subiacere propio epō: siquidem fuerint clerici, ſm personarum ordinationem subiaceant cōdemnationibus canonum. Si vero laici vel monachi ᵍ fuerint, communione priuentur. Item clerici ʰ qui pauperū dispositioni, vel monasterioꝝ, vel martyrioꝝ presunt: sub potestate singularum ciuitatum episcopoꝝ ſm canonum traditionem perdurent: neq; per suam temeritatē episcopi sui moderationem declinent. Qui autem huiusmodi dispositionem quolibet modo subuertere ausi fuerint, et epō suo nō obedierint: siquidē clerici fuerint, canonice damnationi subiaceant: si autem monachi vel laici sunt, a cōmunione suspendantur.

Ite ex concilio Carthagi. iiij.

¶ Examinet ab epō q̄ religiosis feminis preponēdus est.

Ut religiosis feminis pponendus est, ab episcopis comprobetur ʲ.

Monasteriū quoq; absq; episcopi permissione nulli incipere aut fundare licet.

Unde in Agathensi concilio legitur.

¶ Sine permissione episcopi die est remota. Item nec in oratorijs licitū est ponere campanas: vt ex de priuile. patentibus. Joan.

g ¶ Uel monachi. Loquitur ꝯz ea tempora cum monachi fuerunt laici. xvj. q. j. generaliter.

h ¶ Clerici. i. prelati.

i ¶ Ut religiosis. ¶ Cōprobetur ne sit nimiū iuuenis: ꝫ xxxiij. di. quoniā, et. c. fraternitatis.

Quidam monachorū. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur q̄ narratū fuit in concilio Calcedonen. q̄ quidam monachi multum de se presumentes indifferenter ibāt per ciuitates: et monasteria authoritate sua edificabant. et ideo statutum fuit in cōcilio vt hoc decetero nō faciāt sine licentia episcopi. In secunda parte dicitur q̄ omnes clerici etiam in locis regularibus cōstituti, in episcoporum potestate consistant ſm traditionem sanctorum patrū. In tertia parte dicitur q̄ omnes debent hanc constitutionem seruare: et qui eam seruare noluerint, vel episcopis ꝑpijs obedire: si clerici fuerint, ſm ordinem et dignitatē personarum puniantur. si laici vel monachi fuerint, communione priuetur. Secūda pars incipit ibi Itē clerici. Tertia ibi: Eos vero.

e ¶ Cōmendant. Sz nemo debet se cōmendare. ij. questio. iij. siquis vero. Argu. contra. ff. de offic. proconsul. observare ſ. anteq̄. vero.

f ¶ Aut oratorij, quibus tēpotibus in oratorijs sit missa audiēda, habes. J. de conse. dist. j. si quis etiā. et non solum oratorium, sed nec etiaz hospitale potest sine licentia epi construi: vt ex de relig. domi. ad hec. sed si oratoriū non est sine licentia epi construendum, tāmen simpler hospitale pōt cōstrui sine licentia epi. extra de ecc. edifi. si hospitale. que hospitale sine licentia epi construi nō potest.

Itē q̄ non sit monachus.

xvj. q. j. de presentiū ſm J.

a De monachis. ¶ Nouum. Nouū dicitur cui⁹ facies immutatur: vt.ff.de noui.ope.nuncia.l.j.§. opus nouum si ergo totum monasterium sit destructū, requiritur cōsensus episcopi in cōstructione, sed in reparatione non requiritur: vt, xvj.q.vlti. siquis vult. extra de iude.iudei.c. C. de op.publi.l.ij. et iij.argu.

b ¶ Aut probante Ex postfacto: qr ratihabitione potest confirmare vt xvj.q.j.ca.vlti.

c ¶ Cellulas. ¶ Aut cōgregantium. Nouā collegia non potest q̄s facere, nec etiam nouas regulas vel nouaz vitā. extra de relig. do. ne nimia.ff.ō colle. illi.l.iij.

d ¶ Cellus. ¶ Ambitionis. Infirmitaz enim causa potest abbas permittere mōacho facere cellulam ſ specialem vt xx.q.iij.c.vl.

¶ Tē sunt et alij. ¶ hec est.v. pars quest. in q̄ dicitur q̄ malꝰ abbas non retineatur etiam si velint monachi. Jo annes de fan. v. ps.

¶ Casus. Superius in ca. nullam dictuz est q̄ monachi abbates deponebant: z pro arbitrio eligebāt. Nūc vero dicit q̄ aliqui erant monachi qui indifferenter quoslibet abbates malos et lasciuos admittebant: vt religionis quietē dissoluerent, z causas ecclesiasticas tractare valerent et etiam seculares.

Si quis abbas cautus. ¶ Casus. Statutum fuit in triburiensi concilio q̄ ſ aliquis abbas malꝰ fuerit et inutilis, et precepta dei verbis et exemplis non custodierit, a proprio epō z a vicinis abbatibꝰ z ceteris deū timentibus deponatur, etiam si omnis congregatio negligens monachorum velit eum habere abbatem.

e ¶ Cautus. Ergo videtur q̄ aliqs potest deponi propter simplicitatem, vt hic, z.lxxiij. dist. episcopoū. Sed dicas q̄ hic vocat ſ cautum incautum qui negligēs est. nam propter negligentiam deponitur ab quis vt.lxxj. distin. abbatia dictum. Vel dic q̄ abbates propter modicas causas pōt fol? sunt remoueri: vt ē de fimo. per tuas.

f ¶ Arceatur. hic patet q̄ episcopus etiam sine numero episcoporum abbatem potest deponere a dignitate abbatie. Sed non potest solus ab ordine deponere: vt xvj.quest.vij. inuentum. et nota.xv.qō.vij.in summa.et hoc ideo quia causa illa non est criminalis.extra de accu. super his.et de fimo.c.per tuas.

Abbates. ¶ Hec est sexta pars questionis: in qua probat q̄ oēs monachi debēt episcopo obedire: z venire ad ſynodum, et debet requirere fugitiuos.z hoc,pbat p quatuor capitula. Jo.de fan.

¶ Casus. Hoc ca, diuidit in tres partes. In prima dicitur q̄ abbates sub esse debent episcopis: et ſ in aliquo deliquerint, debēt ab eis corrigi: z semel in anno cū episcopus eos vocauerit, ad ſynodum vadant. vj.ps. In secunda parte dicitur q̄ monachi debent abbatibus subesse, z eis obedientiā prestare. et ſ quis eorum inobediens reperit euagari, vel peculium habere, tollz peculiū eis abbates auferatur ad vsum monasteriorum. Monachꝰ vero vagabūdus cuz auxilio episcopi reuocetur. In tertia parte dicitur q̄ abbas qui tales non punierit, vel monachos susceperit a alienos, reum se futurum cognoscat. Secunda pars incipit ibi, Monachi autem. Tertia ibi, Et reum se.

g ¶ In episcoporum. Ad epm ēt pertinet oīs cura diocesis tam in monasterijs q̄ in alijs ecclesijs, vt.ix.q.iij.c.ij. z.xciij. distin. nulla. Jo.

h ¶ Vocatione. Si necessitas magna fuerit, alias abbates non debent vocari ad ſynodum: vt.xviij. distinct. episcopus.ij.

i ¶ Aut peculiare. Nisi ab abbate ei concessa sit administratio, vt extra de sta.mo, monachi.

k ¶ Que acquisierit. Ergo fugitiui et vagabundi acquirunt ecclesie sue quicquid acquirunt, vt hic, et.C. de epis. z cleri. deo nobis.§.hocetiam. sicut seruus fugitiꝰ domino acquirit. ff. de acquir. pos. l.j.§. per seruū. Sed ponamus q̄ aliquis sepius delinquit, propter quod monasteriū noluit ipsum recipere. ? quero si id quod postea acquirit, priori monasterio acquirat, vel sequenti. Videtur q̄ sequenti, quia cum pro derelicto habitus est, ad hoc dicendum vide qs le. z no, xxvij. q.j. nec aliquis versi. q̄ ſ. in ſi. z.c. per uenit.

nullꝰ monasterium presumat incipere aut fundare.

De monachis monasterium nouum a (nisi epō prmittēte aut pbāte b) nullꝰ inci pere aut fundare presumat.

Item ex eodem.

¶ De eodem.

Cellulas nouas, aut cōgregātiū c ecclias monachoū absq̄ epi notitia prohibemus institui.

Item ex concilio Aurelianen.

¶ Absq̄ epi vel abbatis voluntate, nullus monachoū cellulam construere presumat.

Nullus monachus congregatione monasteriū derelicta, ambitionisᵈ z varietatis impulsu cellulā cōstruere sine epi permissione vel abbatis sui voluntate presumat.

Item ex concilio Aurelianen. ¶ Abbas qui cautus in regimine non fuerit, a ppuo episcopo z a vicinis abbatibus a suo arceatur honore.

Si quis abbas cautꝰ e in regimie, humilis, castꝰ, misericors, discretꝰ, sobriusq̄ non fuerit: ac diuina precepta verbis z exēplis non ostenderit ab episcopo in cuiꝰ territorio consistit, z a vicinis abbatibus, z ceteris deū timentibꝰ a suo arceaturᶠ honore, etiam si omnis congregatio vitijs suis consentiens, eum abbatem habere voluerit.

Item ex cōcilio Aurelianen. ¶ In episcoporum potestate abbates consistant.

Abbates p humilitate religionis in episcoporumᵍ potestate ꝓsistant: z si q̄d extra regulā fecerint, ab epīs corrigātur: qui semel in anno in loco vbi epūs elegerit, acceptа vocationeʰ conueniant.

¶ Monachi autem abbatibꝰ omni obedientia et deuotione subiaceant. q̄ si quis per contumaciam exiterit indeuotꝰ: aut per loca aliqua vagari, aut peculiareⁱ aliquid habere presumpserit: oīa que acq̄sierit ᵏ, ab abbatibus auferantur ſm regulam monasterio profutura. Ipsi autem qui fuerāt peruagari: vbi inuēti fuerint, cum auxilio episcopi tanq̄ fugaces sub custodia reuocentur.

¶ Et reum scille abbas futurum esse cognoscat, qui in hui⁹modi personas nō regulari-

non debet priori acquirere, sicut nec seruus habitus pro derelicto, vt.ff. de stipula. seruorum. quod seruus. et argumen. r vj. questione. j. de lapsis. c. de lati. liber. rollen. sed scimus. Joannes. Sed hanc questionem plene notaui inter dominicales questiones. B.

a ¶ Susceperit, sine consensu abbatis: vt. xx. q. iij. monachum. Jo.

b ¶ Abbatibus. ¶ Cal⁹. Paschalis papa statuit vt nullus episcopus episcopū episcopalia administret abbatib⁹ qui sub nullo volunt esse prelato. Nam cuz sub nullo episcoporuz se esse cōsteantur nullus episcoporū eꝑ alia iura eis debet administrare.

b ¶ Abbatibus. .R. xciij. distin. nulla ratione.

c ¶ Episcopalia. Licet abbas sit exemptus: tamē primo debz petere intra episcopalia ab episcopo loci, nisi ipse malitiose deneget ea.

¶ Hoc quinquiesmo. ¶ Calus. Ōclusit Statianus ex supradictis q⁹ prouidis abbatib⁹ et monachis statutū est vt monasteria per episcopos disponantur.

Q Gnouim⁹. ¶ Calus. In Sardinia quidam pro voluntate sua sēz abbates vl alij monastici monachorum vel monacharū monasteria turbabant. quare precepit Greg. Vitali defensori sardinie ne hoc decetero permittat: sed oia mōasteria sint in potestate episcopi loci: vt per episcopū cause et vtilitates monachorum et monialium disponātur. inconguum enim est vt per alios disponātur ꝙ per eum qui pro eis redditurus est rationem.

d ¶ Ut omisso. Arg. q⁹ omisso eꝑo non potest appellari ad metropolitanum: vt. vj. q. iij. scitote. Jo.

ter animaduerterit, vel q̄ monachū susceperit[a] alienum.

Item ex concilio Arelatensi.

Monasteria vel monachorū disciplina ad eū pertineāt episcopum in cuius sunt territorio constituta.

Item Paschalis papa. ij.

¶ Nullus ministret abbatib⁹ episcopalia qui alicui eꝑorum nolunt subesse.

Abbatibus[b] q̄ neqz sub episcopo, neqz sub metropolitano, neqz sub primate neqz sub patriarcha sunt, nullus prorsus eꝑorum episcopalia[c] quelibet administret. cum esse nulli eꝑo omnino subesse profiteanť, cōsequens est vt nullus eꝑorū que sua sunt eis tanq̄ extraneis largiať. Ꝙ ro huiuscemodi ergo statutū est vt cause z vtilitates monasteriorum per eꝑos disponātur. Unde Grego. scribit Vitali defensori sardinie.

¶ Utilitates monasterij a p̄lato eꝑo debent disponi.

Q Gnouimus q⁹ monasteria seruorum dei vel feminarum pro suo quisq̄ libitu et diuersarum causarum executione perturbet: qō omnino non grate suscipimus. Tuāq̄ ex hoc experientiā cōmonem⁹ vt nequaq̄ hoc vsurpari denuō accepta nostra authoritate permittas: sed episcopo loci illius sub cuius moderamine degūt, cure sit causas eorum vtilitatesq̄ disponere. valde enim est indecens vt omisso[d] eo alius quilibet se illorum cauſis admisceat: sed

e ¶ Animabus. Arg. cui mains committitur, z minus: vt. xij. q. j. precipimus.

¶ Ꝙ ro huiusmodi. ¶ Hec est. viij. pars. qō. in qua monachi prohibentur habere commatres. Jo. de fan.

¶ Calus. Dictum est. .R. in ca. cognouimus. q⁹ quidam abbates vl monachi, clerici vel laici monasteria pro solo libitu perturbabant: nunc vult ostendere Gratian⁹ q⁹ propter huiusmodi perturbationes mulieres inducferenter ad monasteria nō accedāt: nec fiant monachorum commatres. z ad hoc inducit sequens cap. viij. ps

Q Eruenit. ¶ Cal⁹. Uasentin⁹ abbas permittebat indistincte mulieres ad suum monasterium accedere, z monachos mulieres sibi facere commatres z propter hoc Grego. sibi precepit vt hoc decetero fieri nō permittat. quod si fecerit euz puniet vt eius pena ceteri terreantur.

f ¶ Commatres. Sed nōne per baptisimum contrahitur cōpaternitas? Sic, vt. xxx. q̄stione. j. omnes. ſz monachi possunt baptizare: vt. xvj. q̄. j. doctos. ergo possunt esse cōpatres. Respōd. possunt fieri compatres baptizando, sed non leuādo: qt in illo maior cōtrahitur familiaritas Joannes. Monachi leuādo ppatres fieri nō pnt ſz bene baptizādo.

¶ Nō solū. ¶ Hec est. viij. pars questionis: in qua mādatur q⁹ monasteria monachoū et monialium nō sint duplicia: z hoc probatur per quatuor ca. Jo. de fan. viij. ps

¶ Calus. In superioti capitu. prohibiti sunt monachi a communione mulierum secularium: nunc prohibentur a communione et cohabitatione monialium. z ad hoc inducit sequentia ca. Gratianus.

DEfinimus. ¶ Casus. hunc casum sic ponit Bart. et Ben. Antiquitus duplicia erant monasteria, in quibus monachi ⁊ monache simul vel alternatim conuenieb̃t in eodem choro ad officium faciendum. sed quia poterat hoc multis esse occasio fornicãdi, ideo statutum est in serta synodo vt decetero duplicia monasteria nõ faciant: et que hactenus fuerint duplicia, diuidantur: ita scilicet vt monachi a monialib⁹ diuidantur. Et quãdo aliqui cum consanguineis conuersari voluerit, viri vadant ad monasteria virorum: femine vero ad monasteria monacharum: et quando a parte monachorũ ad monniales cibaria deferũtur, suscipiat hec abbatissa extra portã cum quadã vetula moniali. Et si propinque sue monach⁹ loqui voluerit, in presentia abbatisse loquatur: et hoc cito. Cum cognatis. hug. hanc literam sic intelligit. Abrenunciare voluerunt reb⁹ scz cognatis, id est reb⁹ et cognatis. quod facere dz quicũq; transit ad religionem: vt. xij. q. j. cui portio. Intercipit id est arripitur et inuadit. Cohabitationem, id est cohabitantes. Si est in litera cohabitatio, tunc dic intercipit, id est incurrit adulterium.

a ¶ Dupler. In quo sunt monachi et monache.

b ¶ Cognat'. nã q̃ sc̃o vult ⁊ rebus renunciare, renunciabit et cognatis. xij. q. j. cui portio.

c ¶ Monachi. immo nec clerici⁹ nec laicus debet visitare monasterium monialium: vt extra de vita ⁊ hone. cleri. monasteria.

d ¶ Intercipit. i. intercipere solet, quia ex cohabitatione presumitur accessus. xxvij. qõne. j. nec aliqua. ⁊. lxxxj. dist. clericus. ⁊ ca. in olb⁹. ⁊. xxxv. q. vj. ab isto. Et est arg. hic q⁹ cũ petit restitutio consanguinee, q⁹ nõ solum cõmixtionis, imo nec cohabitationis faciẽdã est restitutio.

e ¶ Et in breui. hic manifeste perꝑditur q⁹ presumit varijs modis contra aliquam et pro aliqua ex cohabitatione, ex loco, ex singularitate, ex societate, ⁊ breuitate itinerum: que omnia inducer discretus considerabit: vt. xxij. qõe. viij. occidit. et lxxxj. dist. in olb⁹. j. de pe. dist. j. aut facta. extra de testi. cum causam. presumptio. contra aliquẽ ex aliꝗ multis sumit.

DEfinimus minime duplex[a] monasteriũ fieri: q; scãdalum id et offendiculũ multꝫ efficitur. Si vero aliqui cũ cognatis[b] mundo abrenunciare et monasticã vitã sectari voluerint, debẽt quidem viri viror̃ adire cenobiuꝫ: femine vero mulierum ingredi monasteriũ. In hoc enim placatur deus. Que aũt hactenus fuerũt dupla, ꝑm regulam sancti patris Basilij ⁊ ꝑm preceptionem eius ita fo;mentur. Non habitẽt in vno monasterio monachi[c] et monache. adulterium enim intercipit[d] cohabitatio si habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum secreto singulariter ad collocutionem. Non cubet monachus in mulierbi monasterio: neq; singulariter cuꝫ monacha cõmanetur. ⁊ quãdo necessaria vite a parte viroũ ad regulares deferunt monachas, extra portam hec suscipiat abbatissa in monasteriuꝫ feminar̃ cum quadam vetula monacha. Porro si contigerit vt aliquã ꝓpinquam suam videre voluerit monach⁹: in presentia abbatisse huic confabuletur per modica ⁊ cõpẽdiosa ꝛba: ⁊ i breui[e] ab ea discedat.

Item in registro Gregorij.

¶ Monachi ⁊ monache nullo simul cohabitent loco.

IN nullo loco mõachos et monachas permittimus in vnum[f] monasteriũ habitare, sed nec ea que duplicia monasteria vocãtur. et si quid tale est, religiosus episcopus mulieres quidem in suo loco manere studeat: monachos autem aliud monasteriũ edificare cogat. Si aũtez plurima sint talia monasteria, separent in alys monasterijs monache et in alijs monachi. res aũt ꝗs habẽt cões, ꝑm iura[g] eis competentia distribuantur.

Item ex cõcilio Agathensi.

¶ A monasterio monachor̃ longius construantur monasteria puellarum.

MOnasteria puellarum longius a monasterio monachorũ aut ꝓpter insidias diaboli, aut ꝓpter obloctionem hominũ collocẽtur.

Item ex cõcilio Hyspalensi.

¶ Puellarũ monasteria, monachorum presidio ⁊ ministerio regantur.

IN decima actiõe cõsensu cõi decreuim⁹ vt monasteria virginum in ꝓuincia Bethilica[h] monachor̃ admi nistratione ac presidio gubernẽtur. tunc em̃ salubria Christo dicatis virginibus ꝓbamus, [i] quando eis ꝑes spũales eligimus quor̃ nõ solũ gubernaculis tueri, ꝙ etiã doctrinis edificari possint: ea tñ circa monachos cautela seruata vt remoti ab earum familiaritate, nec vsq; ad vestibulũ habeant accedẽdi familiare permissum. sed neq; abbatẽ vl' eũ qui ꝑficitur, extra eam[h] que ꝑest loqui virginib⁹ Christi aliquid quod ad institutionez vel administrationem earum pertinet, licebit: nec cum ea sola que ꝑest, frequenter eos loqui oportet: sed sub testimonio duarum[i] vel trium soror̃: et hoc etiam raro fiat: ⁊ si talis locutio breuis.

a ¶ Dupler. In nullo loco. ¶ In vnum. Fere eãdem verba ponitur in antiꝯ. de sanc. epis. ⁊ si quis autẽ ad monasticã vitam. colla. ix.

g ¶ Iura. Forte pro numero personarũ. cum em̃ collegium separatur pro numero personarũ diuidant bona: vt. ff. de colle. illi. l. j. in fine. Vel forte ꝑm q⁹ quilibet dedit monasterio: argumen. xij. q. iij. ca. j.

In decima. ¶ Cal⁹ Statutum fuit in concilio hyspalẽ. vt monasteria monialiũ in ꝓuincia Bethilica per monachos gubernent. hac tñ cautela ꝓuata, vt monachi cum monialibus familiari tatem nõ habeant nec abbas vel ali⁹ qui in monasterio ꝓficiat, loquat cũ aliqua earum sine speciali cõscientia abbatisse. ⁊ si velit dicere aliq̃d quod ad istitutionẽ eat ꝓtinet, nec etiã cuꝫ sola abbatissa frequẽter loquat: sed sub testimonio duarum vl' triũ soror̃. et hoc etiam raro fiat: ⁊ si talis locutio breuis.

h ¶ Extra eam. id est ꝓter conscientiam abbatisse.

i ¶ Duarum. hic patet q⁹ si clericus accusetur qui vellquerit cum monali vel cum alia, ꝓterit se expur-

Monialles visitare nõ licet.

Wllegare cum mulieribus. ad quid enim vocarentur iste si re & p non possent esse testes? Cum enim clericus repellatur a clerico dignitate obtinenda propter testimonium mulierum: vt & ꝫ cle extra de testi. tam literis, multo potius per eas expurgaricū pos re se potest. vnde satis admitti potest q̄ si clericus non sunt te- potest habere allstificari os compurgatores clericos, q̄ per honestos laicos potest se purgare: vt ij. q. v. ca. oīb⁹. in fine. lxxij. dist. clerici. et sic. xij. q̄. j. capi. j. et in aut. de monachis. § cogitandum. coll. j.

ix. ps.

Vbi ō hō⁹: & ex ꝫ presum. cū inuēture. in fi. ibi vt deas. Archi.

¶ Prohibentur. Hec est nona pars q. fm Jo. de fan.

¶ Causa. Non solum prohibent moniales esse cuz monachis, sed etiā ꝓhibentur, ꝓpria receptacula habere.

Erniciosam. ¶ Ratio. Hoc capit. diuiditur in duas ptes. In prima parte dicit q̄ quedam moniales propria habent receptacula et propias cameras in quibus sub specie hospitalitatis recipiebant hospites minus honestos, quare Innocētius secūdus eas reprehendit: & prohibet ne hoc decetero faciant: sed in eodem refectorio & dormitorio communiter viuant. In secūda parte dicit q̄ moniales simul cum monachis et canonicis i choro simul nō veniāt ad psallendum. Secunda ibi: Sili modo.

a ¶ Cōmuniter, ideo communiter oia faciunt vt sibi inuicem sint testes et honestatis & caritatis: vt in aut. de mona. §. cogitandum. colla. j.

Nisi

ita vt rara sit accessio & breuis omnino locutio. Prohibētur etiam sanctimoniales propria receptacula habere.

Unde Innocentius. ij.

¶ Sanctimonialib⁹ receptacula seu domicilia priuata habere non licet.

Perniciosam & detestabilē consuetudinē quarundā mulier/q̄ licet neq; ꝺm regulā beati Benedicti, neq; Basilij, aut Augustini viuāt sctimoniales tñ vulgo censeri desiderāt) aboleri decernim⁹. Cum enim iuxta regulam sancti Benedicti degentes in cenobijs tā in ecclesia q̄ in refectorio atq; dormitorio cōmuniter[a] esse debeāt, propria sibi edificāt receptacula et priuata domicilia, in q̄b⁹ sub hospitalitatis velamine passim hospites minus religiosos cōtra sacros & bonos mores suscipere nullatenus erubescūt. quia ergo omnis q̄ male agit, odit lucē, ac per hoc ipse absconditē in inuisoū tabernaculo se opinantur posse latere oculos iudicis cuncta conspicientis: hoc tam inhonestū detestandūq; flagitium ne vlteri⁹ fiat oīno prohibemus, et sub pena anathematis interdicimus.

¶ Sili modo prohibemus ne sctimoniales simul cum canonicis et monachis in eccl̄ia in vno choro cōueniant ad psallendum. Item sunt alij quos ēpi prægrauātes, salutem ipsa

rum alarū negligūt: quibuslibet occasionibus bona monasterioū distrahere cupiunt. tales erāt quidā clerici Rauen. eccl̄ie: qui simulata religione monasterijs cupiebant prefici non transeūtes ad monasticū habitum, neq; renūciantes ecclesiastice militie. De quibus Gregor⁹ scribit Joanni Rauennati archiepiscopo.

¶ Monasteria, clericorum, aut laicorum habitacula fieri non debent.

Peruenit ad me q̄ in ecclesijs fraternitat⁹ tue aliqua loca dudum monasterijs cōsecrata, nunc habitacula clericoz aut etiā laicoū facta sunt: dūq; hi q̄ sūt in ecclesijs fingunt⁵ se religiose viuere, monasterijs preponi⁶ cupiunt: et per eorum vitas monasteria destruuntur. Nemo em̄ pōt ecclasticis officijs &c. infra. Proinde fraternitas tua si hoc quolibet in loco factū est, emendare festinet: q̄ ego nullo modo patiar vt sacra loca, p clericoz ambitu destruātur[d].

Idem Martiano archiepiscopo Rauennati.

¶ Qui in sacro sūt ordine cōstituti, in monasterijs nullam habeant potestatem.

Dudum ad nos multorum relatione peruenerat monasteria in Rauennatū partibus constituta, omnino clericoum vestroz dūio prægrauari: ita vt occasione

nachorite. et ita excusa cumaldulesi. sed ⁊ q̄ nō dīt iter se⁊ares &c. quia ve soli. &c. ex ⁊ sta. monacha. monachi. fm L.

¶ Item fuit. v. Hec est decima pars questionis in qua dā a cō probatur q̄ clerici seculares non debent esse abbates mūdē in monasterijs. & hoc probatur per duo ca. Jo. de fan.

¶ Causa. Hactenus probauit Statianus q̄ quedam oia erē monasteria sunt in potestate episcoporum, ꝓpter dissolutionem et malitiam monachorum. Modo probat contrarium, scilicet q̄ quedam sunt exempta propter auari

cia eꝓoz: qui salutem alarum negligēteo, monasteria suis bonis spoliant. et tales erant clerici Rauennatis ecclesie: qui monasterijs prefici cupientes, in ecclesiastica

(militia remanere volebant: vt. J. ca. j. & ij.

Eruenit &c. ¶ Causa. Benegnitatius sic ponit causam. Significatuz fuit Greg. q̄ in archiepiscopatu Rauennatis quidam clerici monasterijs ꝓponebantur quorum occasione monasteria fiebāt habitacula laicorum. quare ꝓcepit Gregorius Joanni archiepiscopo Rauēnati vt hoc emendare festinet. Hugo. ꝙo hunc casum sic ponit. Erāt quidam clerici Rauēnates qui sub obtētu religionis monasterijs ꝑesse volebant: sed primas ecclesias nō dimittentes monasteria vltra modum grauabant & ea quasi communia habitacula habebant etiam laicorum. propter quod Gregorius scribit archiepiscopo Rauēnati vt talia ꝓhibeat et decetero fieri nō permittat.

b ¶ Fingūt. Tales sunt cogēdi vt vel veri clerici, vel veri monachi sint vt extra de regu. vt clerici.

c ¶ Preponi. De talib⁹ habuisti. xvj. q. vlt. ca. ij.

d ¶ Destruātur. Id est cōuertātur in aliam formam: vt. J. causa proxi. q. iij. §. queritur.

Dudū. ¶ Causa. Gregorius precepit Joāni rauennati archiepiscopo vt clericos seculares qui monasterijs preficiebantur, quorum occasione monastica regula dissoluebatur, et monasteria grauabantur, ab ipsis monasterijs remoueret. quod q̄ morte preuentus facere non potuit: ideo idem Gregorius precepit Martiano cuius successori vt hec adimpleret. Qui cum in hoc negligens extitisset, scripsit ei Gregorius secundo mandans ei vt omni mora omniq; excusatione remota ita studeat monasteria releuare a grauamine clericorum,

vt deceteto in eis nullam habeant licentiam accedendi, nisi causa predicandi, vel nisi a monachis fuerint inuitati: ne si aliter fiat, compellatur Gregorius aliter monasterijs prouidere, cum diu hocpati non velit. Ab illo tamen loco, ne si aliter fiat: sic posuit Beneuentanus casum, id est ne si aliter fiat in se patiatur districtionem hortandi, id est admonendi vel predicandi. Alia ifa habet orandi.

a ¶ Fraternitati. Sed nonne cum aliquid precipitur alicui, sufficit q̄ preceptum sit predecessori ad hoc vt successor teneatur vt in auten. vt nulli iudi. ff. et hoc vero iubemus. collatione. licet aliud sit in mādato: quia illud extinguitur morte: vt extra de offi. deleg. gratā. Dicunt quidā: siue sit preceptum siue mandatum, dummodo expressis nominibꝰ scribatur, semper expirat morte: vt extra de offic. dele. quoniam abbas. Alij dicunt aliud esse in precepto ꝯ in mandato.

Precepta ante morte expirat

b ¶ Hortandi. id est predicandi.

c ¶ Inuitati. ā. e. luminoso. Jo.

d ¶ Sxne. xvi. q. vj. ne p̄ quislibet.

e ¶ Quoniens. cū vtilitas vel necessitas exigit: alias semel tantū in anno veniet episcopꝰ vt notaui. r. qōne j. decernimus. videtur tamen q̄ hodie bis in anno possit ex officio suo visitare: vt extra de censi. cum venerabilis. in fine.

f ¶ Ut grauamē. id est vt nō exigat enormem r immoderatam procurationem: vt. r. q. iij. illud. sed secundum q̄ taxatur extra de censi. cū apostolus. et hoc intelligas cum episcopus accedit ad ecclesiam propter vtilitatem regiminis ea quidem (quod dici graue est) velut in propietate possideant: quibus non modicum condolentes, predecessori vestro literas misimus vt hoc emendare debuisset: sed quoniam vite est termino citius occupatꝰ, ne hoc onus monasterijs remaneat fraternitati vestre nos eadez scripsisse recolimus: et quia (vt comperimus) in huius rei hactenus correctione cessatum est: hec audientes ad vos iterum preuidimus scripta dirigere. hortamur ergo vt omni mora omniq̄ excusatione summota ita monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis grauamine releuare, quatenus nullam deinceps in eis clericī vel qui sunt in sacro ordine constituti, ob aliud (nisi hortand.b tantummodo causa) accedendi habeant licentiam: aut si forte ad peragenda sacra missarum fuerint inuitati mysteria: sed ne c pro cuiuslibet monachi aut abbatis promotione ꝛc. et infra. Hec illic vlterius habeat potestatem aliquā: ne monasteria huius occasionis velamine ea q̄ prohibemus simul cum canonicis et monachis in ecclesia sustinere onera compellātur. Hec itaq̄ omnia vigilanti cura emendare iam secūdo commonita sanctitas vestra non differat: ne si post hec negligentes vos esse (quod nō credimus) senserimus, aliter monasterioum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis sit q̄ tāte necessitati seruorum dei cōgregationē subiacere non patiemur.

Idem.

¶ Gratia visitādi r exhortandi monasterij episcopus adire potest.

Gratia visitādi exhortandiq̄ ad monasteriū quotiens e placuerit ab antistite ciuitatis accedatur: sed sic charitatis officium illic impleat episcopus, vt grauamē aliquod monasterium non incurrat.

Item ex cōcil. Aurelianensi.

¶ Frequenter episcopi monasteria visitent: et que corrigenda sunt corrigant.

Non semel, sed sepius in anno episcopi visitēt monasteria monachorum. r si aliquid corrigendū fuerit, corrigatur. Pro talibus g qui animarum curam non habentes bona tamē monasteriorum in suos vsus conuertere cupiebant, statutum est vt monasteria cum suis rebus penitus sint libera a potestate r dominio episcopoum. Ex autem nullis canonicis iurib⁹ monasteria dicūtur esse subiecta: nō ita intelligendum est quin ipsi episcopo aliquid nomine eulogie vel in die dedicationis vel in natali sanctorum quox nomine ipsum monasterium dedicatum est, debeat offerri. Unde Gelasius papa ait.

¶ Non debet episcopus aliquid a monasterio exigere preter conditiones quas dedicationis tempore constituerit.

Eleutherij frater et cōepus noster queritur q dicare quoddam monasterium quod in diocesi sua in casa que dicitur castellum: et tēpore dedicationis conuentio facta est inter episcopum et ipsam.

h ministeria.

i Additez. xij, j. qō. j. ꝯ periculosum. fm L.

g ¶ Pro talibus. hec est. xij. pars questionis in qua probat q̄ licet monasteria lege diocesana non subsint episcopo si non habēt populum: tamē in fundatione siue dedicatione monasterij ponitur aliquid de pensione quod exigi potest. Joan. de fan.

Pro talibus.

¶ Calos. Concludit Gratian⁹ ex supradictis, dicēs q̄ pro talibus episcopis qui curam animarum negligentes monasteria suis bonis spoliabāt: et ea in vsus suos conuertebant: statutum fuit vt monasteria sint libera a dominio et potestate episcopoum. r postea ostēdit q̄ licet dicat. ā. in eodem capi. ꝯ sit. vt monasteria nullis xij. ps. canonicis iuribus sint subiecta, non ita tamē intelligendum est vt monasteria non debeant aliquid dare episcopo in signum subiectionis alij die statuta. Eulogie. Eulogia dicit id quod solet assignari epo tempore consecrationis: a illud q̄s ei offert in synodo: et ppie q̄s ei gratis datur. aliter tamē hic accipitur.

xij. ps.

Eleutherius fm L.

¶ Calos. Mater Eleutherij episcopi fecit Cardellum episcopum de

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vt de oblationibus que offerũtur in die dedicationis vel in die natalis martyrũ quorũ ibi sunt reliquie, medietatem haberet monasterii: ⁊ medietatem aliam eps haberet: contra quam conuentionem Marius presbyter sciẽte eo vel fortsitam nesciente veniebat. et monachis vel presbytero qui ex eis erat, molestias et grauamina inferebat: ⁊ fere pbr̃m nomine Gaudentiũ verberauit: nec eum ibi missas celebrare permittebat nisi aliquid vltra conuentionem predictã redderet nomine pẽtionis ipsi episcopo dandum. Sed cum episcop⁹ Eleutherius vice matris super hoc cõquereretur, Gelasius papa cõmisit causam cuidam, et mãdat ei vt si inuenerit q̃ ita facta fuerit conuentio rẽ pore dedicationis, illam faciat obseruari. Si vero nulla cõuentio facta fuerit, eo mediante inter eũm ⁊ monachos faciat aliquid assignari ipsi epo in signum subiectionis: eo saluo, vt pbyter Gaudẽti⁹ in monasterio missas celebrare a nullo p̃hibeatur.

mater eius in casa q̃ castellum dicitur, oratoriũ cõstruxerit ac dedicauerit: et in eodem loco monachos cõstituerit, ex quibus vn⁹ est presbyter. hoc autẽ tẽpore dedicationis inter eũm Cardellum (cuius ipsa diocesis est) ⁊ matrẽ suã asserit conuenisse [a], vt quicquid dedicationis vel natalis martyrum die quorũ in eodem monasterio reliquie sunt, per fidelium oblationes intrauerit: medietatem quidem habeat ipsum monasterium: medietas autẽ episcopo offeratur: cõtra quã cõuentionẽ Marium presbyterũ (siue sciente, siue nesciente episcopo) monachis ipsis, vel presbytero qui ex eis est vim dicitur intulisse, et frequenter molestias generare: ita vt medietatum presbyterum propececiderit, et missas eum facere nullo modo permittat, dicens: vt quasi pensionis [b] nomine aliquid statuere debeat. Hec igitur omnia diligenter te examinare iubemus: et si apud te euidenti ratione constiterit: quia tempore quo dedicatum est ipsum monasterium, conditiones superius posite cõuenerint: seruari eas ex nostra authoritate precipim⁹: nec aliquid amplius exinde ab aliquo exigatur. sin vero nil tale inter eos constiterit, mediãte te quid episcopo nomine eulogie [c] offerri debeat [d], inter ipsos monachos et presbyterum volumus definiri: saluo tamen eo, vt presbyter Gaudentius, qui etiam monachus est, missas in monasterio suo (sicut consuerit) facere a nullo vlterius debeat prohiberi.

Item Urbanus secundus.

¶ Consueta seruitia epis pijs monasteria exhibeant.

Seruitium [e] quod monasteria aut eorum ecclesie a tempore Gregorij septimi vsq̃ ad hoc tempus [f] fecerunt, ⁊ nos concedimus.

eligendi. extra de consuetu. cum dilectus. in fine. Item et inducit seruitutem. ff. de aqua plu. arcen. l. j. ⁊ l. ij. et. ff. communia predi. vẽditor. Ite ⁊ cõsuetudo obligat sicut ius scriptum. vt. rj. dist. ecclesiasticarum. Ergo ex tẽpore aliquid presumitur debitum, sunt arg. multa. ff. de vsur. cuz de in rem ver. ⁊ l. q̃ semisses. et. l. cuz quidã. ff. et. C. de fideic. libe. l. j. Argumen. contra ista ex de vsue. capi. j. et ex de cens. scientes. et capi. peruenit. et. j. qõ. ij. nullus. et. x. qo. iij. qz cognouimus. et ff. de oper. libe. operis. et. C. de pac. si certis et extra de causa poss. cum ecclesia. Item qz ex cursu tẽporis nulla oritur obligatio, cum nec tollatur tẽpore: vt. ff. de act. de oblig. obligationus. ff. placet. Sed varij varijs modis diuerũt de hac materia. sed omissis illis dico q̃ nunq̃ ex consuetudine sola (licet esset prescripta) ius aliq̃s sit questium: [g] nisi forte sit cuius memoria non esset: vt ff. de aqua quotidi. hoc iure. ff. ductus aque. ci. ff. de aqua plu. arcen. l. j. ff. vltimo. sed sollummodo commodum et ius possessionis questium est ex consuetudine. possessor enim nihil tenetur probare de iure suo: sed aduersarius probare debet esse indebitum, vnde tẽpus est questio an talis presta tio sit debita, semper erit possessor in possessione: vt. xxj. questio. iij. volumus. et extra vt lit. penden. a memoria. et. ff. de aqua quoti. l. pen. et hoc est verum cum allegat aliquam consuetudinis causam: et tunc causa allegata, et consuetudine longissima probata, debitum presumit, adeo vt non admittatur probatio in contrarium. et fm hoc nulla est differentia inter consuetudinem prescriptã et prescriptionem. Quidam tamen assignant hanc differentiam inter prescriptam consuetudinem, et prescriptionem: quia contra prescriptionem non admittitur probatio: licet causa prescriptionis appareat iniusta: vt extra de prescrip. de quarta. sed contra consuetudinẽ prescriptam bene: vt licet probetur indebitum: licet allegetur debitum precessisse: vt. C. de agricol. et censi. litibus lib. xo. rj. Tutius credo prescriptionem allegandam q̃ consuetudinem prescriptam: quia ad probandam consuetudinem multa requiruntur: vt dixi. ẽ. distinctione. viij. frustra. Et hec vera sunt q̃ consuetudo semper tuetur possessorem, donec probetur contrarium: nisi vi vel clam vel precario possederit. tunc enim ille qui dedit, sua authoritate potest negare. x. questione. iij.

prestationes inducere.

[f] Ar. ff. de peric. ad audientiam. in fin. ff. arg. q̃ rõne consuetudinis debet cẽsus et ali⁹ tributum non probet fm̃ ho.

Cõsuetudo et prescriptio differunt.

a ¶ Conuenisse. Arg. q̃ pactio potest interuenire in spiritualibus: vt. x. q. iij. c. vlt. ⁊ ca. nec numer⁹. ⁊. j. q. iij. questiũ. vt not. viij. q. ij. in summa. sed huic ca. obstat. j. q. ij. ca. j. ⁊. j. q. j. statuimus. ⁊. q. iiij. eccle sia. ⁊ J. de cõsecra. dist. j. si quis basilicã. Sed dicas q̃ hic pactio in spũa lib⁹ an interuenire pos sit.

non vere dicitur pactum: qz ⁊ sine pacto tenetur ecclesia

[f] Etiã hic videas not. xvj. q. ij. c. q. in glos. si fecit

aliquid dare epo in signum subiectionis: vt hic dicitur in fi. Item ⁊ authoritate epi potest aliquid constitui patro: vt extra de iure pa. preterea.

b ¶ Pensionis. vltra id qd cõuenit in principio.

c ¶ Nomine eulogie. i. in signum predicationis quam tempore consecrationis.

d ¶ Debeat. considerata consuetudine aliorum monasteriorum: vt extra de censi. super eo. x. qõne. iij. nec numerus. in fin. Ex hoc ca. patet q̃ monasteria non sunt a penitus exempta a lege dioc̃esana. tenentur enim et ad eulogias: sicut hic dicitur. Item tenentur ad procuratiõnem que debetur ratione visitationis: vt extra de prescrip. cum ex officij. Item si aliquid ex consuetudine debetur: vt J. eo. ca. proximo.

e Seruitium. Et tamen vix fuerunt. xxv. anni a tẽpore Gregorij vsq̃ ad tempus Urbani.

f ¶ Vsq̃ ad hoc tempus. Ergo cõsuetudo inducit annuas prestationes. nam et dat iurisdictionem et dat primas vilegium: vt not. ix. quest. iij. conquestus. in fi. et dat ius

qz cognouimus. Joan. Quicquid dicat Jo. ego credo q̄ ex consuetudine pscripta spatio quadraginta annorum et bona fide usa z possessio acquiratur: vt extra de consue.c.vlti.in fi.z.ff.de legi.diuturna.B.

¶ Concha ¶ Calde. Concludit Sta. ex supradictis diuersis q̄ canonica iura a quibus monasteria sunt libera, sunt synodales exactiones, angarie, crebre receptiões, et annales exactiones, et indictiones penarum.

Duo clerici.

¶ Calde. Dicitur est.ꝫ. in causa .primi.qō.ij.ca. abbates. i fi. q̄ nullus abbas dz recipere monachū alterius. sed qz forte idē putaretur de clericis secularib⁹ z canonicis regularib⁹ ideo supponit hic xix. causa in qua q̄ritur an clerici seculares et canonici regulares inuitis prelat' suis possint ad regulam arctiorem transire: quod vt melius pateat, thema proponit: de quo tres elicit questiones.

Quod epūs.

¶ Calde. Hic ponitur prima.qō. qua querit an episcopus debeat dare licentiam clerico suo volenti ad religionem transire. et certum est q̄ sic vt.j.ca.j.

a ¶ Quod epūs. Dubitatio harum trium questionum ab eodē fōte procedit vnde vna solutione terminatur. Pu. dicit q̄ clericus secular' inuito epō possit transire ad monasterium: vt.j.e. ca.j.t.j.e.q.ij. due.

Sed nec monachus nec regularis canonicus potest inuito abbate transire ad locum alium: vt.j.e.qō.iij.ca.j.et Transi ca. statuimus. sed eius opinio corrigitur extra de regu. tus ad et transeū. ad reli. licet. vbi habes q̄ quilibet potest trā religio- ire ad arctiorem religionem, petita tamen licentia licer nem ar- non obtenta: sed ad parem religionem nemo potest tran ctiorem sire: vt extra de regu. sane. Jo.

pmus? Clerici. ¶ Calde. Statuit in hoc ca. vt epi debeant est. licentiam dare clericis volentibus ad monasteria

Canonica ergo iura quibus monasteria subiecta non sunt, synodales exactiones intelligūtur. non enim cogēdus est abbas (sicut in turonico concilio statuitur) ad synodū ire, nisi aliqua rationabilis causa existat. sunt enim quedam seruitutis officia: vt angarie operum, crebre receptiões, annue exactiones, multatationes peccantum, a quib⁹ omnib⁹ monasteria libera sunt.

¶ Causa.xix.

Duo clerici ad mōasteriū trāsire volūt vter q̄z licētiam ab episcopo suo petijt, vnus relicta ecclesia propria eo inuito, alter dimissa regulari canonica cenobio se contulit.

Modo queritur si episcopus debeat permittere vt relicta p̄pria ecclesia clericus monasterium ingrediatur.

Secundo queritur si episcopus licentiam dare noluerit: an eo inuito monasterium possit adire.

Tertio queritur, si contigerit ipsos regulares canonicos fuisse: vtrum cōcedendus esset eis monasterij ingressus.

¶ Quest.j.

Quod epūs[a] licentiam clericis adeundi monasterium dare debeat, in Toletano concilio p̄cepit, in quo sic statutum legitur.

¶ Nō debet negari ingressus clericis qui monachoz̄ propositum apperunt.

Clerici q̄ monachorum propositū appetunt (q̄ melioꝛ[b] vitā sequi cupiunt) liberos eis ab epīs in monasterijs largiri oportet ingressus: nec interdici, ppositum eorum qui ad cōtemplationis desiderium transire nituntur.

¶ Questio.ij.

Nuito vero episcopo clericū ei⁹ a nullo esse suscipiendū Leo epūs testatur scribēs Rustico Harbonensi episcopo.

¶ Inuito episcopo ei⁹ clericū nemo suscipiat.

Alienū clericum[c] inuito episcopo ipsi⁹ nemo suscipiat. Sed subaudiēdū est, nisi ad ppositum melioris vite transire voluerit. tuncem liberū est illi etiā epō contradicente monasterium ingredi.

Unde Urbanus papa in capitulo sancti Ruffini.

¶ Qui monachorum propositū appetit: etiā inuito episcopo suscipiendus est.

Due sunt (inquit) leges, vna publica, altera p̄-

b ¶ Melioꝛem. Nec causa est sufficiens q̄ de minori ad maius transeundum est. xcij. dist. legimus. in fi. sed non ad parem. extra de regu. sane. z tamen dicit. c. sic viue in monasterio vt clericus esse mereaꝛis. xvj. quest. j. sic viue. Joan.

Inuito. ¶ Calde. Hic titulat' secūda questio qua queritur, an clericus secularis inuito episcopo suo possit ad religionē transire? Et respōdetur q̄ sic vt.j.e.c. due. Statianus tamen primo probat q̄ non: postea probat contrarium.

c Alienū clericum. Imo nec etiā laicum alienū: vt.lxxj. dist. primarius. ſi ergo clericus huius episcopatus eligitur ad aliquē dignitatē, in alio epātu sine licētia hui⁹ epi nō potest eum recipere: vt.lxx vj. dist. ca. vlti. et.lxiij. dist. literas. et.lxxxv. distin. ca. archidiaconum. Jo.

Due sūt. ¶ Calde. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q̄ quidam clerici seculares inuitis episcopis suis monasteriū habitum vel regulariū canonicoū assumere volebant: quare questum fuit ab Urbano papa i ca. sancti Ruffini quid in his sit de hoc? qui respondet duas esse leges, distinguēdo publicam scz et priuatam. publica fa cta est ppt̄ trāsgressores: qui cum

in suis episcopatibus celebrare non possent, ibant ad alios: et ideo ne criminosi et infames reciperentur, statutum fuit vt nullus episcopus clericū alienū suscipiat sine literis commēdatitijs sui epī. In secunda parte dicitur q̄ lex priuata est que instinctu spiritus sancti scribitur in corde alicuius: secundum quam clerici seculares libere, etiam suis episcopis inuitis trāsire possunt ad monasterium vel canonicam regulā vel regularem. Et hoc probatur authoritate apostoli: z preterea quia lex non

est posita iusto ad coercendū eum a bono. Secunda ibi: Lex vero priuata. et est interpositio ab illo loco, digniores. vsq; ibi: quisquis igitur.

a ¶ Priuata. vt charitas, de qua dicitur: habe charitatem ⁊ fac quicquid vis: vt de pen. dist. ij. radicata.

b ¶ Sine cōmendatitijs. Sed quare creditur cōmendatitijs literis, cuz quilibet possit commendare rem etiā vitiosam. Nā que commendandi animo dicuntur, nemi nem obligāt: vt. ff. de cōrahen. emp. ea que. Sed dicas q si quis cōmēdat rem in genere non obligatur: sed si in specie obligat. ff. ō edil. edic. sciēdum. ſ. nec in gñe licitū est commēdare ex certa scientia rem vitiosam: vt extra de scru. cap. vnico. alioquin de dolo tenetur: vt. ff. de dolo. qō venditor.

Obligatur ne q̄ rē vitiosam cōmendat.

c ¶ Propter criminosos. Licet propter crimīosos fuerit cōstitutio data, tamen extenditur etiam ad nō criminosos: qz nullus recipitur sine cōmendatitijs literis sui epi. vbi eñ aliquid statuitur propter impulsiuā causam causa cessante non ideo cessat constitutio: sed vbi aliquid propter finalē causam est statutum: ibi si cessat causa, cessat cōstitutio. sic distinguitur. ff. de dona. l. ij. ſ. vlt.

Hebd. viij. d. Ro. ij.

Alias qui eñ lege.

d ¶ In suo. ſ. vij. q. j. si dꝫ ꝑbyter.

e ¶ Si quis hoz. maxime quia idem est in aljs. lxj. dist. ſ. his omnibus.

f ¶ Si afflatus. Sed qualiter potest aliquis clericus inuito episcopo transire ad religionem, cum ei forte iuratus sit, ⁊ obediens suus sit: et crimen idolatrie sit nolle obedire: vt. viij. q. j. sciendum. et video q̄ peregrinari non potest sine licentia epi: ꝫ vt de cōſe. dist. v. non oportet. et sepe bonum omittēdum est propter meritum obedientie: vt. xj. qō. ij. quid ergo. cum eiā obediendū sit licet iniuste aliquid precipiatur: vt. xxiij. qō. j. quid culpatur. Item cum clericus non possit alienare res ecclesie sue, ergo multo potius seipsum nō potest alienare, cum persone dignior ⁊ sint rebus: vt. xij. qō. j. precipimus. et maior est alienatio persone ꝙ rei: vt. xvij. q. j. ca. iij. Sed

Obedientie cōmendatio.

Nota.

uata[a]. Publica lex est q̄ a sanctis patribus scriptis est confirmata: vt est lex canonū: que quidem propter transgressiones est tradita, verbi gratia. Decretū est in canonibus clericum non debere de suo episcopatu ad alium transire sine commēdatitijs[b] literis sui epi: quod ꝓpter criminosos[c] constitutum est: ne videlicet infames ab aliquo episcopo suscipiantur persone. solebāt enim officia sua cum non poterāt in suo[d] epatu, i alieno celebrare: quod iure preceptis ⁊ scriptis detestatū est. ¶ Lex vero priuata est que instinctu sci spiritus in corde scribitur: sicut de quibusdā dicit apostol[e]. Qui habent legem dei scriptam in cordibus suis. et alibi. Cū gentes legem nō habeant, si naturaliter que legis sunt faciunt, ipsi sibi sunt lex. Si quis hoz[f] in ecclesia sua sub episcopo populum retinet, ⁊ secularitet viuit: si afflatus[g] spiritu sancto in aliquo monasterio vel regulari canonia saluare se voluerit: quia lege[h] priuata ducitur, nulla ratio exigit vt lege publica cōstringat: (digniores[i] est enim lex priuata ꝙ publica. Spiritus quidē dei lex est: et qui spiritu dei agūtur, lege dei ducuntur: et quis est qui spiritui sancto possit digne resistere?) Quisquis igitur hoc spiritu ducitur, etiam episcopo suo contradicente eat liber nostra authoritate. Justo enim lex non est posita: sed vbi spiritus dei, ibi libertas: et si spiritu dei ducimini, non estis sub lege.

¶ Questio. iij.

Canonicos autem regulares ad monasteriuz transire multis authoritatibus prohibetur.

Unde in concilio Educensi congregato sub Gregorio septimo legitur.

¶ Regulares canonici, monachi fieri non debent.

Nullus abbas vel monachus[k] canonicos regulares[l] a proposito professionis canonice reuocare, et ad monasticum habitum trahendo suscipere audeat, vt monachi fiant, quandiu ordinis[k] sue ecclesiā inuenire quierint: in qua canonice viuendo, deo seruire, et animam suam saluare possint. Et si temerario ausu id agere tentauerint, anathematis vinculo obligentur.

Item Urbanus papa. ij.

De eodem.

Nullus. ¶ Casus. Quidam abbates vel monachi suis suggestionibus ad monasteria canonicos regulares pertrahebant: et ideo statuit Grego. septimus q̄ qui decetero talia temere attentauerit, excōicetur.

g ¶ Dignior. Th in tribus casibus preiudicat priuata lex publice. nam mulier iz ducat lege dei, non pōt inuito viro intrare religionē. xxvij. q. ij. si quis cōiugū. nec impubes inuito pre. xx. q. ij. puella. nec epūs inuito papa. ex de reg. ca. licet. nō fallit regula intelligentes. Jo.

h ¶ Monachus. vt priores qui presunt monasterijs extra de sta. mona. monachi.

i ¶ Regulares. similiter clericus in qua ecclesia est semel intitulatus, in ea perpetuo pseueret: vt. lxx. distinc. sanctorum. ⁊. lxxj. distin. clericos. vt enim ait Apostolus. In ea vocatione in qua quis vocatus est, in ea permaneat: vt. xxj. q. j. cap. j.

k ¶ Ordinis sui ecclesiam. similiter extra de vi. ⁊ honeste. deus. extra de reli. do. inter quatuor. in fi.

Canonicos. ¶ Dec. q. diuiditur in quatuor partes: i prima quarum ꝓbatur q̄ canonicus regularis pōsit ad monasteriuz transire? Et rñ. Q̄ sic de licentia prioris: vt. j. ea. statuimus. idē est in monacho: vt. j. xx. qō iij. monachuz. sed eis inuitis non: vt j. e. j. et. ij. quilibet tamen sm iura hodierna pōt ad regulā arctiorē trāsire petita licētia a suo superiore, et etiā si nō habeat licentiaz ab eo: vt ex de regu. iz. Et ꝓcedit hoc ordine Gratia. Prio ꝓbat q̄ canonici regulares ad monasteriū transire non pōsit: postea ꝓbat cōtrarium.

j. Th. j. D. ij. Lo. iij. D.

Mandamus. ¶ Casus. Statuit Urbanus in hoc ca. vt canonicus regularis monachus non fiat nisi publice delinquat. si vero contra fecerit, ad canoniam redeat, et vltimus memorialem cuculla deferat.

a ¶ Lapsus. tunc enim posset, immo cogeretur: vt. xx. q. j. sicut. Joan.

b ¶ Monachus. hoc cōsueuit intelligi cum causa leuitatis transit ad asperiorem vitam. tamē bene cogitur ibi stare: vt extra de regu. licet. Sz manifeste obstat extra de statu mona. cum nobis. sed hec est remota. vnde satis credo q si nō potuit licentiam, cogit redire: nec obstat ex eo. sane. q. ibi dicit pmittas: r sic est dispēsatio.

c ¶ Memorialē. Non q sit monachus: sed ratione p̄ctis malefici: vt. x. xciij. distin. precipimus. sed maritus qui transiuit ad religionē reuocatus ab vxore sua, non fert cuculla: vt xxiij. q. v. nō deo. et sic quandoq; potest esse dispar hab⁹ in eodē choro.

¶ Subaudiendū. ¶ Casus. Est probatum. i. q canonicus regularis ad monasteriū transire nō potest: nunc dicit Gra. q est intelligendum nisi de sui superioris licentia hoc faciat. r ad hoc inducitur sequens cap.

Statuimus. ¶ Casus. Abbas sancti Ruffini queritur ab Urbano vtrum monachi possint recipere canonicos regulares sine permissione et licentia prioris et fratrum? Et respondetur q causa leuitatis vel causa arctioris religionis non debet canonicus regularis de canonia sua recedere, nec aliquis debet eum recipere sine literis capituli sui.

b ¶ Vel districtioris. i. xx. q. iiij. virgines. cōtra extra de regu. ca. j. sed hec dictio leuitatis, soluit contrarium. tē. simile. C. de offi. ma. mil. l. penul.

¶ Queritur. Hec est. ij. pars q̄nis, in qua queritur si monasteria possint redire ad humanos vsus. Dicitur q non. et hoc probat per duo capi. Joan. de fau.

¶ Casus. hic mouet Gratia. quādam incidentem questionem: scilicet vtrū monasteria possint fieri clericorum vel laicorū habitacula? Et respondetur q non. ad quod inducit sequentia capi.

e ¶ Queritur. Incidentem questionē ponit magister: et illa dupliciter potest intelligi. Uno modo sic: an de monasterio possit fieri secularis ecclesia? Uel sic: an monasteriis possint prefici seculares clerici? Dicas ergo q de

Mandamus vniuersaliter interdicim⁹ ne q̄s canonic⁹ regulariter pfessus: nisi (q̄ absit) publice lapsus[a] fuerit, monachus[b] efficiatur. quod si decreto nostro cōtraire p̄sumens agere tētauerit, ad ordinem canonicū precipimus vt redeat: et de ceps memorialem[c] cuculla deferat, et vltimus in choro maneat.

Subaudiēdum vero est: nisi cum patris sui licentia religionis propositum induerit.

Unde Urbanus papa. ij. scribit abbati sancti Ruffini.

¶ Patris sui concessione regulares canonici monachi fieri possunt.

Statuim⁹ ne pfessionis canonice q̄spiaz postq̄ dei vice supia caput sibi homi nem imposuit, alicuius leuitatis instinctu, vel districtionis[b] religionis obtentu ex eodem claustro audeat sine patris et totius cōgregationis permissione recedere: discedente vero nullus abbatū vel eōrum

nullus monachorū sine cōi literarum cautione suscipiat.

Queritur[c] si monasteria q̄ semel dedicata sūt, possint trāsire in clericorum vel secularū habitacula: quod in Calcedonensi cōcilio oibus modis prohibetur capitulo. xxiij.

¶ Que semel sunt dedicata monasteria, semper monasteria perseuerent.

Que semel sunt dedicata monasteria concilio eōr, maneāt[f] perpetuo monasteria: et res que ad ea pertinent, monasteriis reseruari oportet: nec posse ea vltra fieri secularia habitacula. qui vero pmiserint hoc fieri, subiaceāt his condēnationibus que per canones constitute sunt.

Item in synodo. vij. c. xxiij.

¶ Quiloca sacra cōla diuersoria fecerit, clericus deponatur, laicus excōmunicetur.

Quoniam a quibusdam viris quedā venerabiles domus surripiuntur[g]: tam videlz episcopia q̄ monaste-

sunt mancipia ecclesie. extra de rerū pmu. mancipia. dari tamen possunt primato: vt. xij. q. ij. eccles asticis. sic domus imperatoris non potest conuerti ad alios vsus. C. de pala. et do. l. j. Sed quid si monasterium destruitur, nunquid potest locus ille vel edificia monasterij ad alū vsum conuerti? sic. possunt enim de lignis bene cōstrue- destrue dormitorium vel alium honestum locum: vel etiam cō pōt possunt ea in coquina sua comburere, de consse. distin. j. li licite ligna. sed ad priuatos vsus non possunt cōuerti. locus au gna cō tem remanet sacer, licet dirutum sit edificium. ff. de combusti, trahen. emp. ede sacra. Joan.

Quoniam a quibusdam. ¶ Casus. Quidam prauj homines per violentiam inuaserunt episcopia vel monasteria: et fecerunt ea communia diuersoria. Quare statutum fuit in septima synodo vt si inuasores voluerint ea restituere, in antiquum statum reformentur: alioquin si clerici sint, deponantur: si laici vel monachi, excommunicentur: cum ipsi adversentur deo dicenti: Nolite facere domum patris mei, scilicet templum edificatum nomini eius: domum negociationis.

g ¶ Surripiuntur. id est inuadūtur: nam furtum non fit in immobili. insti. de vsuca. §. abolita.

[f] Inho ca. not. Ala. Tan. t B. q⁹ si ita sit q alr non pōt⁹ posit reformari lo aūte cus ille q̄s per ca. ppīs nonicos: vt extra et idē de statu mona. cuz sētie in nobis. q̄ est remo- Gof. de ta. Econtra videt hoc emi q eps licite posit not. ij. de seculari ecclesia q. ij. ca. facere regularem: si eps. vt extra de ecclē. sed Jo. edific. ad audien- de fan. tiam. et. xvj. q. vij. hic sētie si quis vult. cū Jo. etiam

¶ Casus. In hac idē concilio Calcedonen. fuit statutum vt monasteria semel dedicata, ppetuo sint monasteria, et in suo statu permaneāt, et non fiāt habitacula secularia: nec res eorū inde remouean tur. si q̄s aut hoc fieri permiserit, canonice puniet⁹.

f ¶ Maneant. similiter nec hospitale potest conuerti ad alium vsum: vt extra de relig. domib. ad hec. sed nec pmutari pos- pmu. mancipia. da-

a ¶ Deponi. Et hoc cum pena incipit a crimine: secus si a contumacia: quia tunc primo esset suspendendus: vt xxxj. distin. dictum Joan.

¶ Quæritur. ¶ Hec est tertia pars questionis fm Jo. de San. et est questio incidens.

¶ Caius. Hic mouet Strat. incidentē questionē: scz quo tēpore debeant tōsurari qui cōuertūtur ad religionem? Et respōdet q̄ post biennīū: vt probat sequēti ca.

Monasterijs. ¶ Car⁹. Hec ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dr Greg. q̄ si aliqs vult monachus fieri q̄ non debet nisi post biennium tonsurari vt hoc tēpore discutiatur vtrum sit bon⁹ vel mal⁹. Nā cum graue sit inexpertos hoiz obsequijs sociari: multo grauius est improbos ad dei seruitiu applicare. In secunda parte precipit vt nullus sine licentia sua suscipiat militem ad monachatum. Scōa ibi: Miles vero.

iij.ps.

b ¶ Biennium. die vt. S. xvij. q. ij. gonsaldus. et ca. si qs incognitus.

c ¶ Aut non sit. Simile. lxj. distinc. miramur. in fin. ff. nau. cau. sta. l. viti. ¶ hac autem.

d ¶ Miles. Hoc loquitur de militibus Apulie, que tota est patrimonium beati Petri: vt. xciij. distin. valde. et. x. q̄. iij. relatus. Vel de illis qui facti fuerant irregulares. sic. lij. distin. legem. Jo.

Apulia est patrimoniū beati Petri.

¶ Quæritur. ¶ Hec est quarta pars questionis, in qua queritur si monachus possit condere testamentum? et dicit q̄ non, si iam professus est. eremita tamē potest. et sic intelligas sequentia. Jo. de San.

¶ Caius. Adhuc mouet Stratianus quandam incidentem questionem, vtrum liceat monachis condere testamentum? Primo probat q̄ non: postea probat contrarium: et soluit. J. eo. econtra.

Quia ingredientibus. ¶ Caius. Januarius Caralitanus episcopus quesiuit a Gregorio vtrum monacho liceat condere testamentum de rebus quas monasterio dedit? Et respondet q̄ non.

e ¶ Conuertendi gratia. Dupliciter enim potest aliquis intrare religionem. Potest enim intrare vel causa pbandi, vel causa conuertendi. et protestari debet q̄liter intret: vt extra de regulari. cōsuluit Lumus. et ca. postulasti.

Religio intrat dupl⁹.

iij.ps.

f ¶ Testandi licentia. Qui enim in potestate alterius est, nō potest testari. insti. quib. nō est permis. fa. test. in prin. donare tamen potest mortis causa de cōsensu patris. ff. de dona. filiusfamilias. et etiam inter viuos: vt. ff. e. si cum filius. clericus tamen in potestate constitut⁹ potest testari. C. 5 epi sco. et cleri. auten. presbyteros.

Filiusfamilias testari non potest.

g ¶ Eiusdem. Cū habeat filios: vt. J. eo. si qua.

h ¶ Decretū est. C. de episco. et cle. auf. ingressi.

Perlatum est. ¶ Car⁹. Mulier quedā nomine Petronella exhortatione Agnelli epi facta est monialis et tacto ipso ingressus oēs res sue monasterio compererēt, eas tamen speciali titulo donationis monasterio contulit. quam donationem Greg. habuit ratam.

i ¶ Per exhortationem. non tamen illectā: vt. xx. q̄. iij. constituit.

k ¶ Omnes. Distinguitur tamē an sana, an infirma

Questio.iij.

Quia ingredientibus. ¶ Caius. Januarius Caralitanus episcopus quesiuit a Gregorio vtrum monacho liceat condere testamentum de rebus quas monasterio dedit? Et respondet q̄ non.

e ¶ Conuertendi gratia. Dupliciter enim potest aliquis intrare religionem. Potest enim intrare vel causa pbandi, vel causa conuertendi. et protestari debet q̄liter intret: vt extra de regulari. cōsuluit Lumus. et ca. postulasti.

Religio intrat dupl⁹.

iij.ps.

f ¶ Testandi licentia. Qui enim in potestate alterius est, nō potest testari. insti. quib. nō est permis. fa. test. in prin. donare tamen potest mortis causa de cōsensu patris. ff. de dona. filiusfamilias. et etiam inter viuos: vt. ff. e. si cum filius. clericus tamen in potestate constitut⁹ potest testari. C. 5 epi sco. et cleri. auten. presbyteros.

Filiusfamilias testari non potest.

g ¶ Eiusdem. Cū habeat filios: vt. J. eo. si qua.

h ¶ Decretū est. C. de episco. et cle. auf. ingressi.

Perlatum est. ¶ Car⁹. Mulier quedā nomine Petronella exhortatione Agnelli epi facta est monialis et tacto ipso ingressus oēs res sue monasterio compererēt, eas tamen speciali titulo donationis monasterio contulit. quam donationem Greg. habuit ratam.

i ¶ Per exhortationem. non tamen illectā: vt. xx. q̄. iij. constituit.

k ¶ Omnes. Distinguitur tamē an sana, an infirma

Monasterijs oībus fraternitas vestra district⁹ interdicat vt eos q̄s ad conuersionem susceperint, p⁹ q̄ biennium⁹ in conuersione compleuerint, nullo modo audeāt tonsurare: sed hoc spatio vita moresq̄ eorum solicite cōprobentur: ne q̄s eor⁹ aut non sit c contētus eo q̄ voluit, aut ratum nō habeat quod elegerit. nam cuz graue sit inexpertos hominū obsequijs sociari, quis possit dicere quanto sit grauius ad dei seruitium improbos applicare? Miles d vero ria, z facta sunt cōmunia diuersoua: si quidē voluerint hi qui hec retinent, reddere ea vt fm antiquitatem restaurētur, bene et optime est: alioquin etsi de sacro catalogo fuerint, hos deponi a precipim⁹: si vero laici vel monachi, excommunicari: quos nimirum constat z condemnatos esse a patre et filio et spiritu sancto: z deputabuntur vbi vermis eor⁹ non moritur, et ignis non extinguet, q̄deo aduersant: qui dicit: Nolite facere domum patris mei, domum negociationis.

Queritur de his qui ad conuersionē venūt, quo tempore debeant tonsurari. De his ita scribit Greg. papa Fortunato episcopo Neapolitano.

¶ Antecq̄ biennū in conuersione compleuerit, aliquis tonsurari non debet.

Monasterijs oībus fraternitas vestra district⁹ interdicat vt eos q̄s ad conuersionem susceperint, p⁹ q̄ biennium⁹ in conuersione compleuerint, nullo modo audeāt tonsurare: sed hoc spatio vita moresq̄ eorum solicite cōprobentur: ne q̄s eor⁹ aut non sit c contētus eo q̄ voluit, aut ratum nō habeat quod elegerit. nam cuz graue sit inexpertos hominū obsequijs sociari, quis possit dicere quanto sit grauius ad dei seruitium improbos applicare? Miles d vero

iij.ps.

b ¶ Biennium. die vt. S. xvij. q. ij. gonsaldus. et ca. si qs incognitus.

c ¶ Aut non sit. Simile. lxj. distinc. miramur. in fin. ff. nau. cau. sta. l. viti. ¶ hac autem.

d ¶ Miles. Hoc loquitur de militibus Apulie, que tota est patrimonium beati Petri: vt. xciij. distin. valde. et. x. q̄. iij. relatus. Vel de illis qui facti fuerant irregulares. sic. lij. distin. legem. Jo.

Apulia est patrimoniū beati Petri.

¶ Quæritur. ¶ Hec est quarta pars questionis, in qua queritur si monachus possit condere testamentum? et dicit q̄ non, si iam professus est. eremita tamē potest. et sic intelligas sequentia. Jo. de San.

¶ Caius. Adhuc mouet Stratianus quandam incidentem questionem, vtrum liceat monachis condere testamentum? Primo probat q̄ non: postea probat contrarium: et soluit. J. eo. econtra.

Quia ingredientibus. ¶ Caius. Januarius Caralitanus episcopus quesiuit a Gregorio vtrum monacho liceat condere testamentum de rebus quas monasterio dedit? Et respondet q̄ non.

e ¶ Conuertendi gratia. Dupliciter enim potest aliquis intrare religionem. Potest enim intrare vel causa pbandi, vel causa conuertendi. et protestari debet q̄liter intret: vt extra de regulari. cōsuluit Lumus. et ca. postulasti.

Religio intrat dupl⁹.

iij.ps.

f ¶ Testandi licentia. Qui enim in potestate alterius est, nō potest testari. insti. quib. nō est permis. fa. test. in prin. donare tamen potest mortis causa de cōsensu patris. ff. de dona. filiusfamilias. et etiam inter viuos: vt. ff. e. si cum filius. clericus tamen in potestate constitut⁹ potest testari. C. 5 epi sco. et cleri. auten. presbyteros.

Filiusfamilias testari non potest.

g ¶ Eiusdem. Cū habeat filios: vt. J. eo. si qua.

h ¶ Decretū est. C. de episco. et cle. auf. ingressi.

Perlatum est. ¶ Car⁹. Mulier quedā nomine Petronella exhortatione Agnelli epi facta est monialis et tacto ipso ingressus oēs res sue monasterio compererēt, eas tamen speciali titulo donationis monasterio contulit. quam donationem Greg. habuit ratam.

i ¶ Per exhortationem. non tamen illectā: vt. xx. q̄. iij. constituit.

k ¶ Omnes. Distinguitur tamē an sana, an infirma

Questio.iij.

Quia ingredientibus. ¶ Caius. Januarius Caralitanus episcopus quesiuit a Gregorio vtrum monacho liceat condere testamentum de rebus quas monasterio dedit? Et respondet q̄ non.

e ¶ Conuertendi gratia. Dupliciter enim potest aliquis intrare religionem. Potest enim intrare vel causa pbandi, vel causa conuertendi. et protestari debet q̄liter intret: vt extra de regulari. cōsuluit Lumus. et ca. postulasti.

Religio intrat dupl⁹.

iij.ps.

f ¶ Testandi licentia. Qui enim in potestate alterius est, nō potest testari. insti. quib. nō est permis. fa. test. in prin. donare tamen potest mortis causa de cōsensu patris. ff. de dona. filiusfamilias. et etiam inter viuos: vt. ff. e. si cum filius. clericus tamen in potestate constitut⁹ potest testari. C. 5 epi sco. et cleri. auten. presbyteros.

Filiusfamilias testari non potest.

g ¶ Eiusdem. Cū habeat filios: vt. J. eo. si qua.

h ¶ Decretū est. C. de episco. et cle. auf. ingressi.

Perlatum est. ¶ Car⁹. Mulier quedā nomine Petronella exhortatione Agnelli epi facta est monialis et tacto ipso ingressus oēs res sue monasterio compererēt, eas tamen speciali titulo donationis monasterio contulit. quam donationem Greg. habuit ratam.

i ¶ Per exhortationem. non tamen illectā: vt. xx. q̄. iij. constituit.

k ¶ Omnes. Distinguitur tamē an sana, an infirma

det: vt extra de sepultu. de his.

¶ Econtra. ¶ Caius. Nunc probat Gratia. contrariū, q̄ monacho licz condere testamentum: qō probat exemplo Pauli eremite: qui colobium. i. dalmaticam z tunicaz in testamento reliquit. Postea soluit dicens q̄ licet Paulus fuerit eremita, non tamen fuit monachus et ideo potuit condere testamentum.

l ¶ Eremita. Eremite ergo habent propria: quod valet ad ea que notan. xvj. q. j. qui vere.

SJ qua mulier. ¶ Casus. Lex ista diuidit in quatuor partes. In prima parte dr q si aliqua mulier sine liberis monasterium intrauerit: ois res eius statim in ipso ingressu competit monasterio. In scda parte dicitur q si liberos habet, et monasterium ingreditur, liceat eis postea res suas inter liberos diuidere: legitima nulli diminuta: et qd eis non dederit totu penes monasteriu remanebit. In tertia parte dicit q si omnes res suas voluerit inter filios diuidere, tantum remaneat pro monasterio q̃tum dederit cuilibet filiorum. In quarta dicitur q si moriat post ingressum antecp̃ inter filios diuidat, filij habebut tantu legitimā reli qua substantia ad monasteriu ptinete. Scda pars incipit ibi. Sed si pso na. Terna ibi: Sz si omnem. Quarta ibi. Sed si post.

a ¶ Non extantibus. Sed qd si habet ascēdētes? idez videtur qua eque succedunt ascēdentes, licz ordine turbato. ff. de inof. testa. nam z si. z quia ascendentem non potest quis exheredare nisi commiserit causam ingratitudinis: vt in auc. vt cum de ap. cog. col. viij. §. ij. ad idē. C. de epi. z cle. auc. presbyteros in fi. sed aliud est hic ratione monachat⁹, z fauore religionis. Itē adhuc huic obstat in auc. col. ix. vt nul. iudi. §. pe. vbi pater hz tertiam partem bonorum filie que detrudit in monasterium: sed hoc ideo est q; ibi illo inuito fuit mona cha. Sed quid si primo facit testm? Videt q per ingressum monasterij rumpitur, quasi per posthumi agnationem. ecclesia enim comparatur posthumo: vt extra de p ba. in presentia. in auc. de san. epis. §. sed z hoc presenti addimus sanctio. ff. de iniust. rup. test. filio. Item per capitis diminutionem rumpitur testm. instit. qui. mo. rūpitur test. §. ij. Item iste diminuit capitē: q; transit in alteritas potestatē. ? Scontra videt q teneat testamentū: q; pro mortuo habetur: sed in morte confirmatur testm. Itē legatum non perit per capitis diminutionē: vt. ff. de ca. dimi. legatū. Ad hoc dico q rumpitur testamentum nisi prius aliquid reliquerit monasterio. si ergo instituerit monasteriu ante ingressum monasterij in vno denario: postea non rumpitur testm. ?. tamen z Jo. contrarium dicunt. Sed nunquid monasterium ipso ingresso adeptum est possessionem rerum illi? Videtur q sic quēadmodum adoptans adipiscit possessionem adoptati. ff. de preca. si adoptauero. quod concedo. Sed quid si ingrediens monasteriū habuit vsumfructū bonoū: nunquid monasterium pōt vti fructibus illo viuente? Videt q nō: tum ideo q; morte extinguitur vsusfructus: tum an tolla quia vsusfructus alij concedi non potest nisi diceres q tur per ius vtendi remaneret apud istum, et vtilitas apud monasterium. Sed cō sum tra: si aliquod esset ligamius penes eum, in vel an ipso ingressu esset querat factuz monasterij. mona- Dico ergo vsufru- sterio. ctum non remanere apō illū. Alij cōtradicūt. arg. C. de vsufru. l. vlti.

Testm vtrū p ingressū mōasterij rūpat.

? De hoc no. §. e. qō. statuimus. et instit. de capi. dimi.

b ¶ Diuidere. sed qualiter testat⁹ vel disponit ista persona de reb⁹ alienis contra illud insti. q̃ bus nō est permis. face. testa. in princ. Sed dic q hoc ex quadam benignitate permittitur a iure, ne ecclesia videatur aliquē velle circūuenire propter res suas. preterea video q quādoq; aliquis disponit de reb⁹ alienis, vt mater que trāsit ad secundas nuptias, testari pōt de rebus puoium filiorū, z disponere inter ipsos: vt. C. de secun. nup. femine. §. vlti.

c ¶ Legitia. portione. id est tertia vel medietate sm numerū filioz. C. de inof. test. auc. nouissima.

d ¶ Competere. ne sit onerosus monasterio. xvj. q. vj. de lapsis.

JJ Jtē si post ingressum moriatur anteq̃ inter eos diuidat, filij legitimā portionem percipiāt: reliqua substantia monasterio competente. In auc. de monachis consti. v. in colla. j.

Nunc autē cū monachus fact⁹ esset, hoc ipso res suas omnes obtulisse videatur, si prius testatus non sit: extinde iudicio eius cessante c lege disponitur, vt si liberos haberet in quos aut nihil, aut min⁹ legitima portione quoquo modo donandi titulo ꝛtulerit, eatenus substantie monasterio destinate detrahat, ne quid contingat circa liberos iniquum.

Item ex nouella.

DOn liceat parentibus liberos, vel liberis parētes ab hereditate sua repellere monachos factos: q̃ius dum laici fuerāt, in causam ingratitudinis d inciderunt.

Jtē non liceat parentibus liberos suos ad solitariā vitam transeūtes abstrahere de monasterio.

¶ Causa.xx.

¶ Nunc autē ¶ Casus. Loipso q aliquis efficitur monachus, res suas monasterio confert, si ipse non fecit testamentum prius: z ideo cessante postea iudicio eius testamentario, si filijs nihil vel minus legitima contulerit, legitima eis per leges supplebitur, ne quid circa eos contingat iniquum.

e ¶ Cessante. i. si cessauerit iudicium: q; morte prenentus est: z sic non obstat. §. e. l. pri. quidā tñ intellexerunt qō hic dr, cū vere factus esset monachus: primā legem intelliguint cum adhuc est in probatione. Jo.

DOn liceat. ¶ Cas⁹ Hec cōstitutio diuiditur in duas partes. In prima dr q parentes non possunt exheredare filios ingratos si post ingratitudinem monachi fiant. Jdēiuris est de filijs contra parētes. In scda parte dr q parētes non debēt filios reuocare ad monasterium transeuntes. Scda pars incipit ibi. Item non liceat.

f ¶ Jngratitudinis. Ecce q ingratitudo abolet p ingressum monasterij: sitr irregularitas: vt. lvj. dist. c. j. cū fuerit alias monachus sit perfect⁹, nō requirit in eo omni modo regularitas: vt. xvj. qō. §. legi. monachatus enim omnem maculam abstergit. in auten. de mona. in princi. chara.

Irregularitas tollit p

col.j.arg.tamen est q non tollatur irregularitas.lv.dist. ¶ Dic de hoc vt plene nor. et de apost. c.ij. in glos. ex hoc vr q fuit glo.Z. pulsus.j.q.vij.c.ij. Joan. ¶

Duo pueritie. ¶ Casus. Supra ostensum est quid iuris sit de adultis monachis factis. nūc vero supponit causam vigesimā Statianus, vbi tractat de impuberib⁹: de quib⁹ vt melius pareat qd iuris sit: ꝓponit thema, de quo ꝙtuor elicit ꝙstiones.

Quod itra annos. Hec ꝙstio diuiditur in .v. partes. In prima ꝓbat sufficialiter per quinq; ca. q si puer a patre traditur monasterio, cogitur ibi semp esse: qō tamē non est verū nisi vsq; ad etatē legitimā. Sc̄da ibi, Et his authoritatib⁹. Tertia ibi, Uelamen. Quarta ibi, Tēpus quoq;. Quinta ibi, Q̄rto. Jo.de fan.

¶ Cas⁹. Hic ponit ꝓma ꝙstio, in qua q̄rit vtrū pueri traditi monasteriis a parētib⁹ ab annis pueritie, cogant in monasteriis ꝓmanere. Et certū est q vsq; ad annos pubertat⁹ in monasteriis sēp manere cogunt: sed cū peruenerint ad etatē legitimaz, si ibi permanere nolnerint, recedere possūt: vt j.e.qō.illud. ad instar sponsaliū, vbi maior tenet⁹ expectare minorē vsq; ad legitimam etatem: vt extra de despon.impub.de illis. Hug. tamen dicit q si sint doli capaces, cōpellunt ibi morari si non contradicunt. Alij vo contra. ꝛ procedit hoc ordine Statianus. primo ꝓbat q in arbitrio puerorū est recedere vel stare cum ad annos pubertatis peruenerint. postea probat contra. sed tu stabis illi ca. illud.

Monasterū ingressus a pfectā etatem an possit postea exire. ¶ Qō intra annos. Aut est adultus q̄ intrat monasterium: aut impubes. Si adult⁹ est, ꝛ spōte intrat, exire non potest: vt j.e.qō.j. puelle. ꝛ qōe.ij.c.j.er.ij. si inuitus intrat, exire pōt: vt j.q.j. sicut. nisi propter aliquam culpam inuitus intret: vt l. distinc. si ille. er. xxj. qōne.ij. placuit. Si impubes intrat: aut ab alio ponitur in monasterio, aut per se intrat. si ab alio ponitur in monasterio, et ipse non consentit: potest egredi quando voluerit: vt j.e. ¶ De hoc j.e. q.puelle.et.q.iij. presens. si vero consentit cuz ab alio ponitur in monasterio, tenet: licet consensus ille qui fit ante annos discretionis, non teneat. inde tamen exire non potest ꝓuisq; veniat ad legitimam etatem, ¶ ad instar carnalis matrimonij: vt extra de despon.impu. de illis. et j. c.quest.illud, sed q̄ cito peruenerit ad perfectam etatē, potest egredi. vt j.e.qō.iij. presens. et extra de regu. cum simus. licet quidam dixerint q in impubere sufficiat sola parentis oblatio ad hoc vt monachus sit: argu. eius qō est extra de regu.ca. significarum. et j.e.c.j.ꝛ.q. Sed contra eos est expresse extra de reg. cum virum. ꝛ.c. cum simus. Si vo impubes propria authoritate itrat, potest extrahi a patre vel tutore: vt j.e.qō.ij. puella. Hoc tamen scias q fm Hug. si doli capax ē ingressus monasteriū siue per se, siue per voluntatē patris: dummodo non fuerit coactus, immo do nō pōt exire, licz non peruenerit ad annos pubertatis, q̄ cuz doli capaces se possint obligare diabolo: vt extra de delic.pu.capitu. puer⁹. multo fortiꝰ deo. Item cum in matrimonio carnali malitia suppleat etatem. vt extra de despon.impu. de illis. ergo et in spirituali. Greg. refert in dialogo de quo dam puero nouen ni qui nutricē suaz nimis nugauit. Alij dicunt q̄ nemo obligatur voto ante legitimam etatem: nec est simile de matrimonio carnali: quia ibi obligatur tantum homini: et illud vinculum dissoluitur saltē mortē: sed vinculum spirituale morte non dissoluitur: argu. xxxij.qō.vij. licite. sed hodie preualet opinio Hug. vt extra de regu. postulasti. Jo. sed certe particula que hoc docebat, est subtracta. Bar. Puer nouen nis nugauit. Aliꝰ dicit gauit.

Quod itra annos ª pueritie traditi cū adulti fuerit liberum ha- transire.

¶ Quest.j. Quod itra annos ª pueritie traditi cū adulti fuerit liberum ha-

beant arbitrium manendi vel discedendi: probatur authoritate. tx. Synodi, in qua sic statutum est.

¶ Virginitatis professio quo tempore firma esse incipit.

Firma autē tūc erit ꝓfessio virginitatis, ex quo adulta tam etas esse ceperit b, et q̄ solet apta nuptijs deputari ac perfecta.

Si virginitatis professio tunc incipit esse firma, cum etas ceperit esse adulta: et religionis professio tunc demū debet esse firma, cum ad adultam etatē peruentum fuerit: sed dic de illa professione agere que in annis pueritie propio arbitrio deo offertur, quam non confirmat parentum consensus. ¶ Ceterum que a parētibus deo offertur professio, inuiolata seruari oportet.

Unde Greg. scribit ad Augustinum anglorum episcopum.

¶ Hōlicz de monasterio egredi quem pater vel mater intra annos infantie fecit oddi- (stari.

Audistis adhuc q si

Firma autem. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ professio virginitatis tunc erit firma, cum etas ceperit esse adulta. id est cum perfecta erit etas nuptijs deputata. Et, pro id est.

b ¶ Ceperit. Non intelligas cum ceperit attingere. xiij. annum masculus, vel femina. xij. annum: sed cum iam est in fine. xiij. annorum vel. xij.

¶ Si virginitatis. ¶ Casus. Dicit hic Sta. q̄ ca. firma. intelligitur de illa professione que propio fit arbitrio a puero vel puella sine patris vel matris authoritate: que cum peruenerit ad pubertatem, exire valet: secus si a parente offeratur monasterio: quia tunc exire non valet. et ad hoc inducit sequentia capitula.

Audistis. ¶ Casus. Quesitū fuit a Greg. vtruz possunt exire de monasterio ꝛ matrimonio copulati pueri cum ad pubertatis annos peruenerint qui a parentibus in infantie annis monasterio traduntur? Et

respondet q̄ non: q̄ nephas est vt voluntatis frena relaxentur filijs qui deo a parentibus offeruntur.

f Scilz istō ca. et duo sequen. Mater non pōt filiū religioni tradere,

g Addidistis. hec tria cap. intelligas de illis qui post adultam etatem consensum accommodauerint: sed hu. intelligit de doli capacibus.

g Mater. videtur ergo q̄ mater possit tradere filiū suum religioni: vt j.e. quicūq; quod non videtur, cum non habeat ipsum in potestate: vt infra. de adopt. §. femine. legas ergo vel pro et.

b Infante. id est pueritie.

c Pubertatis. §. xxviij. distinc. de his. contra. sed loquitur de secularibus

d Denitamus. Et his ca. sumunt quidaz schisma erroris sui: et dicunt sufficere solā oblationem patris ad hoc vt quis monachus fiat: vt extra de reg. significatuz et. c. ad hec. sed eis obuiat. j.e. illud. et extra. e. cū simus. sed intelligas ista ca. quando in adulta etate consenserūt: et sic interpretat ca. celestin⁹. extra. e. cum virū.

e Monachuz. Deuotio. z filij potanea ꝓfessio supple.

f Professio. ꝓ se.

Quicūq; Casus Quicunq; fuerit a parentibus monasterio deputat⁹, ppetuo debet ibi morari: et hoc ꝓbat exemplo Samuelis, qui oblat⁹ ab anna cuz iam esset ablactatus a matre, in seruitio dei permansit. Et intelligitur hoc ca. de illis qui post legitimam etatem consenserunt: vel qui tēpore oblationis erant doli capaces.

g Ablactatum. i. sola oblatio non suffecisset, nisi ipse postea ratum habuisset. Sed quare in baptismo cogitur seruare factum parentum, et non in voto? Respon. Obligatio ibi recipit sacramentum: vnde illud cogitur seruare: vt. xl. distinctio. de iudeis. Item quia in baptismo rētus potest puer per alium obligari: vt de consecra. distinctio. baptismi. j. baptismi vicem.

Quem progenitores non in voto.

h Cepit. arg. q̄ ꝓiudicat alicui ꝓfactum sicut q̄ dictum: et q̄ non refert an factis vel dictis declaret quis voluntatem suaz: vt extra de ap. dilecti. et. xvij. q. v. ca uete. sic extra de regu. vidua. z. xxvij. distin. quod interrogasti.

i Vide §. Et his. Cū hec q̄dle. et ij. pars. q̄. in qua not. ꝓbat magister q̄ vij. q. j. nō cōpellitur puer c. j. e. ca, remanere nisi velit vidua in etate legitima: z ibi vi hoc ꝓbat per tria. deas. c. Jo. de fan.

Casus. Concludit §. ex supradictis q̄ pueri ex oblatione paterna in tm̄ sunt obligati, ij. ps. q̄ a monasterio recedere nō possunt. Sed huic conclusioni obijcit per sequens ca.

Quelle. Casus Puelle q̄dam nō coacte adeorū parētibus, sz sponte habitū monachalem suscepe rūt: postea matrimonia cōtraxerūt Quesitū fuit a leone papa vtrum cōtra ꝓfessionē suaz possunt venire: et respondet q̄ non, etiā si nondum velum cōsecrationis susceperit. Et hoc ꝓbat exemplo contrahentiū qui contra sua pacta ipuneuenire non permittuntur.

i Puelle. Adulre. Sed fm̄ h. dosli capaces. celestinus tamen videtur intelligere hoc ca. de adultio. ex-

Quia ꝓgenitoribus monasterio traditus est, de eo egredi non licet.

Quem progenitores ad monasterium tradiderunt, z in eccl̄ia cepit h canere z legere: nec vxorem ducere, nec monasteriū deserere poterit: sz si discesserit, reducatur: si tonsurā dimiserit, rursus tondeatur: vxorem si vsurpauerit, dimittere compellatur.

Item ex penitentiali Theodori. Palea.

Infans ꝓ infante potest dari i monasterio, quāuis alter vocatus sit. Tamen melius est votū soluere. Similiter et pecora equali precio (si necesse est) sunt redimenda.

Et r his authoritatibus colligit q̄ paterna ꝓfessio pueros tenet obligatos: nec licebit eis a ꝓposito discedere quod paterna deuotione in puerilibus annis susceperunt.

Sed obijcit illud Nicenis pa.

Non licet puellis nuptias eligere que spontanee voluntate virginitatis susceperunt propositum.

Puelle i que non parentum coacte imperio, sed spontaneo iudicio virginitatis ꝓpositum atq; habitum susceperint: si postea nuptias elegerint, preuaricātur, etiam si nondum eis consecratio accesserit: cui⁹ vtiq; non fraudarentur munere si in proposito permanerēt. ambigi vero non potest crimen magnum admitti vbi et ꝓpositum deseritur. et cōsecratio violatur. Nam si humana pacta non possunt impune calcari k: quid de eis ma-

tra de regu. cum virum.

k Calcari. §. xxvij. q. j. c. ij.

¶ Cum ergo in pcedicto ¶ Casus Concludit hic Statianus ex suprdicto ca. a contrario sensu q̃ si a parentibus coacte fuerant habitum recipere, ipsum deserere possunt. Postea solvit dicens q̃ ca. illud puelle, loquitur de puella nubili que post. xij. annum a patre cogi nõ potest monasterium ingredi: et si coacta fuerit, habitū servare non cogitur. et ad hoc iducit sequens capit. sed si esset innubilis fec? esset: sed hec est allegatio.

Sicut. ¶ Casus Sicut illi qui sponte ingrediuntur monasterium recedere non possunt: ita hi qui sunt inuiti missi sine iuste offensiõis causa permittuntur abire: quia timẽdum esset vt tales magis peccata cõmitterẽt q̃ plangerẽt: sicut probatur per decretum Leonis. Maxime id est magis.

Monasteriuz cogitur ẽ cogitur q̃s intrare monasteriũ: re. ppter delictũ. a ¶ Offensionis. Propter delictum eñ cogitur q̃s intrare monasteriũ: vt. xvj. q. vj. de labelicti. pñs. l. distin. si ille. et. lxxj. dist. dictũ. et. c. si q̃s clericus. et. xxviij. qõ. ij. admonere. Et si certũ tps ei non pfigitur, nũquid ppetuo ibi manebit? Videtur q̃ sic: vt lxxj. dist. si quis clericus. et seruus qui sine prefinitione temporis in vinculis ponitur, perpetuo ibi esse videtur: vbi vt. c. de pe. seruus. Arg. contra. ij. q. j. in primis.

nota. ẽ. lxxj. di stin. di: ca. firma. Statuit Martinus papa vt si filij infra puberem. z tatis annos a parentibus offeruntur monasterijs, z tonsurã vel velamen susceperunt in. xv. anno: ab abbatibus vel alijs prelatis debent inquiri verum velint in dño habitu perm uere: et si consenserint, vltra non erit ei licitũ. penitentie locus. si autẽ negauerint, poterũt ad seculares. c. rem vitam redire: q̃ coacta seruitia deus non diligit.

j. arch. b ¶ xv. Videtur ergo q̃ habeat. xv. annum pro deliberatione an velit remanere, an recedere. Nã ante non fit tẽ potuit deliberare, cum nec ante habuit discretionem. vias. xij. deretur enim ecclesia circũuenire homines si aliquis coannos, geretur manere cum ea qui nunq̃ deliberauit. nã etiam an fuerit in illicitis datur alicui dilatio mensis: vt. j. q. j. constat. deposit ob creatis tamen videtur eis dare triduum: vt extra. e. ad liget. nostram. Vel saltem cõmunes inducie deberent eis dari ad loquendum cum amicis, et componendas sarcinulas: vt. ff. ex qui. cau. m3. ab hostibus. S. viti. Econtra vi

detur q̃ nihil temporis habebit. nam canon cõparat contractum quo quis obligatur homini obligationi diuine: vt. xxvij. q. j. ca. ij. sed in contractu humano non licet etiã incontinenti resilire: vt. C. de transac. quannuis. ergo nec in hoc. Ad hoc dicunt quidam q̃ si ante. xiiij. annos fecit professionem, statim cum pervinum dis fuerit post annos. xiiij. in monasterio, est ei factus preindicius: secus si non fecit: per id quod est extra de regu. ad nostram. Veli? ? credo esse dicendum q̃ si ante annos puberta tis habuit discretionem tãtam vt per se vel per alios sciuisset, q̃ statim esset obligat?, vt tũc statim post annos xiiij. sit obligat? si nõ peradicat. Sed si nec p se nec per alios potuit scire aliquid de obligatiõe ista, tũc in. xv. anno sit inquirendum ab ipso an velit stare, an non. ab alijs enim non est hoc inquirendum nisi ab illis qui per se non possunt hoc scire: nec ab alijs hoc didicerũt. Jẽ nunquid potest ali quis petere in integrum restitutionẽ qui in. xv. anno intrauit religionem? Arg. q̃ sic. extra de reg. ad nostrã.

? Quicdã h di cãt, hodie teneas vt dicit eẽ lib. vj. de reg. iu. is q. ca. soluz. c. cõstitutionem. et de hoc Innoc. not. sat eẽ e. tit. ca. j.

Aliqñ inuenit velũ cõuersionis: vt. j. xxvij q. j. viduas q̃ ibi not. qñ sit illud velũ: et q̃ sit dẽ iter velũ puer sionis z pfessionis: notare vt Jos. in glo. ibi in fine. Archi.

Respon. non. q̃ non est deceptus qui christo se cõiunxit. prererea quia in talibus censetur maior: similiter in matrimonio. extra de resti. spo. ex parte.

¶ Velamen. Hec est. iij. pars. q. in qua querit quando sunt velande virgines. Et est dicendum q̃ in. xxv. anno. et hoc probat per cap. seq. Jo. de fan.

¶ Casus Supra in precedenti capi. facta est mẽtio de sacro velamine: nunc ostendit Statia. q̃ sacrũ velamen non est imponẽdum virginibus nisi certis diebus: quod probat per sequens capi.

c ¶ Velamen. Hic agitur quo tempore virgines sunt velande vel cõsecrande. Est autem quadruplex velum: scilicet velum professionis, consecrationis, ordinationis, prelationis. Velum professionis imponitur tam virgini q̃ vidue, dum tamen sit. xij. annorum: vt. j. q. j. puella. Velum consecrationis est quod tantũ virginibus imponitur in. xxv. anno: vt. j. e. q. placuit. et. lxxvij. dist. placuit. Velũ ordinationis est quod olim imponebatur diaconissis in. xl. anno: vt. j. e. sanctimoniales. Velum prelationis est quod in. lx. anno datur abbatisse: vt. j. e. inuenculas. xxxj. q. j. quomodo virginibus. et per hanc distinc, multa sedantur contraria. Jo.

iij. ps.

DEuotis. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur q̄ sacrum velamē nō debet virginibus imponi nisi in die Epiphaniarum, vel in alijs paschalibus, et in natalib⁹ apostolorum: vel nisi essent in articulo mortis: sicut de baptismo contingit: ne sine hoc munere recedāt a seculo. In secunda parte dicitur q̄ epi viduas velare nō debent. Sed ubi: Uiduas autem. Et intelligitur hoc de velo cōsecrationis, quod tm virginibus datur: vt. xxvj. di. acutius. Quod autē sequit vsq; ad finem huius. planum est: et satis patet.

Uelum q̄b⁹ die bus imponi d3

a ¶ Epiphaniar. honestum est q̄ in talibus solemnitatibus tantum imponatur: potest tamē quolibet die dominico imponi: ex de temp. ordi. ca. j.

b ¶ In albis. i. in tota septimana paschali.

c ¶ Pontificum nullus. Sed ipsamet ab altari recipiat: vt. xxvij. q̄e j. viduas que. Uel recipiat a sacerdote: vt j. ea. vidua. Quidam tamē ex hoc capi. dicebant q̄ nec epūs nec presbyter potest imponere velum vidue. Nec obstat extra q̄ metus cau. per latum. nam ibi non dicitur q̄ velū imposuit, sed q̄ imponere simulauit: similiter non ob. extra qui de. vel vouen. consuluit. nam intelligunt illud de velo, id est de veste: q̄s ex hoc apparet quod dicitur in eadem decreta. q̄ non fuerit professa: cum tamen per illud velum intelligatur quis profiteri, cum sit velum professionis. Joan.

Abbatissa d3 eē seragenaria.

d ¶ Uiduas dicit: Uidua non eligatur minor seraginta annorum. xxxj. questione. j. quomodo. Potest tamē hoc intelligi q̄ sit seragenaria, non etate sed perfectione continentie. ij. questione. vij. paulus. ideo autem est virgo q̄ aliter non posset esse hortatrix virginitatis: vt. xxvj. distin. vna.

DEuotis virginibus nisi aut in epiphaniarū a die, aut in albis b paschalibus, aut in apostolorum natalibus sacrum velamen minime imponatur: nisi forsan (sicut de baptismo dictū est) graui languore coreptis. Ne autē sine hoc munere de seculo exeant, implorantibus non negetur.

¶ Uiduas autem velare pontificum c nullus attentet.

Tempus quoq; consecrationis eaz similiter obseruatur.

Unde Grego. in Registro.

¶ Ante sexagesimum etatis sue annum virgines non consecrentur.

IUenculas fieri abbatissas vehementissime prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua nisi sexagenariam d virginem cui⁹ vita atq; mores hoc exegerint, velari permittat.

Item ex concilio Carthaginensi tertio.

SAnctimoniales ãte annum quadragesimum non velentur e.

Item ex concilio Aphricano quarto.

¶ Ante. xxv. annuz virgines non consecrentur.

PLacuit vt ante viginti quinq; annos nec diacones ordinentur, nec virgines consecrentur: et vt lectores populum non salutent f.

Item Pius papa.

e SAnctimoniales ¶ Non velētur. velo ordinationis vt sit diaconissa: nō ad ordinē, sed ad quoddā ministeriū eius gelii in matutinis lectionib⁹ nūciādi. Jo.

f PLacuit. ¶ Non salutent. Soleniter dicendo: dominus vobiscum. Jo.

UIrgines.

¶ Uidue. ¶ Deceat. v. ps q̄. in qua dr q̄ vidua licet velari non debeat, tñ debet habere quādā vestē religiosam. et hoc ꝓbat per cap. seq. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra in ca. deuotis. ꝓbat episcopo velare viduas. Nūcye v. ps. ro ostendit. Ita. q̄ professio est facienda ab eis i scriptis: et q̄ vestis religionis est eis tradenda a sacerdote vel diacono: qđ ꝓbat sequens cap.

UIdua. ¶ Casus. Aliqua vidua monasticuz habitū recipe volebat. quesitum fuit in concilio Toleta. qualiter sit. procedēdum in hoc facto. Et rñdet q̄ si ipsa iuerit ad sacerdotē vel diaconē, vel aliq̄s eorū ad eam puenerit, professionem faciat in scriptis a se notatā signo sigillari, si literas nescit vel subscriptiōe si subscribere sciat: in qua ꝓmittat religiōs ꝓpositū firmiter obseruare: et veste professionis quam a pbro vt diacono receperit, vbiq; vtatur: que neq; diuersi colotis sit, neq; suspecta.

§ ¶ Uel ministro. Arg. q̄ votū solens ne potest fieri cōtra ꝓmissam ꝓsonā: sed ꝓmissa ꝓsona: sed ad qđ facit mulier ꝓfessionē facere dot: ꝓtius esti deberet facere abbatisse. Sed hoc ideo fit q̄ femine nō licet imponere velum alicui: vt. j. e. q. ij. statuimus.

Uotum solenne pōt fieri cōtra ꝓmissam ꝓsonā. ¶ Uel dic q̄ hȳ dr vt faciat ꝓmissam iuer eas q̄ hȝ sigilli, et eā q̄ nō hȝ. l.

h ¶ Scptis. Nō q̄ sit necessaria scptura, sz vt scptura ꝓpria obtiuer ei q̄ suent: vt. x. j. q. vij. saluberrimum.

i ¶ Aut signo. Cum nescit scribere.

k ¶ Aut subscriptione. Cum scit scribere.

l ¶ Ueste. Sed velum accipiet ab altari: vt. xxvij. q. j. viduas. et ca. vidue que.

De his fo. hec questio diuiditur in tres partes: in quarum prima probatur q̄ pater potest filiū parvulū de monasterio extrahere si est minor.xiij.annis: et filiā si est minor.xij.annis: alīs nō. Scōa ibi velamē. Tertia ibi: hac authoritate. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic ponitur scōa questio qua querit̄ si puer vl̄ puella p̄ter voluntatē parentum monasticū habitū induerit, an possit a parētibus reuocari vel tutore? Et respondetur, quādo puer vel puella habitum suscipit: si pater vel tutor est p̄sens, z non contradicit, consentire videtur: vt.liij.di. si seruꝰ. si autē contradicit, vl̄ absens est, vsq; ad annuz et diem poterit reuocare: nisi velit ratum habere quod factum est: et curit hoc tempꝰ a tē̄pore scientie: vt.j.e.c.j. Istud tamen tempus includitur intra etatem.xij. vl̄ xiij. annoum: nec peccat pater reuocando filiū, vel tutor pupillā: nec filiꝰ vel pupillꝰ peccat obediendo patri vl̄ tutori: quia hoc faciunt authoritate canonis.

Si in qualibet. ¶ Casꝰ. Hoc ca. diuidit̄ in duas partes. In prima parte dr q̄ parentes filiū vel filiā in minori etate possunt a monasterio reuocare: nisi in duobus casib⁹: quoz primus est q̄n ambo parentes vel vnꝰ eoz filiū vel filiā monasterijs obtulerit. Scōs est quādo eis nolentibus vel nescientibus habitum susceperunt: et statim cum sciuerint, non reclamauerunt. vnde si tales filij postea habitū deseruerint, super hoc cōmoniti debent ad monasteriū reuocari. In scōa parte dicitur q̄ parentibus non lz filios monasterijs tradere nisi vsq; ad. xiij. annum: exinde si ipsi ponte intrauerint, z postea habitū dimiserint, per excommunicationem redire compellantur. Secunda pars incipit ibi, Parentibus. Et nota q̄ si sola mater superest, in eius potestate est ꝯ̄tum ad oblationem: vt dicit Hugo. vt.ē.e. questio.j. quicunq; z secus si vter z parens supꝛest.

Dhis[a] vero q̄ p̄ter voluntatē parētū tōsuram vel religiosa z vestem susceperunt, sic definitur in.x. conci. Tole.

¶ Tōsura vel vestis religiosa in minori etate suscepta, a parentibꝰ rita fieri potest.

Si in ⁊libet minori etate vel religionis[b] debitā vestē vel tonsurā[c] in vtroq; sexu filijs, aut vnus[d], aut ambo parentes dederint forte[e], aut nolentibus[f], aut nescientibus hese suscepta nō mor[g] visam in filijs abdicauerint: sed vel coram se, vel corā episcopo, palamq; in cōuētu eosdem filios talia habere permiserint: ad secularem reuerti habitum filijs ipsis quandoq; penit⁹ non licebit: sed conuicti q̄ tonsuram aut religiosam vestem aliquādo habuerint, mor ad religionis cultum habitūq; reuocenf: et sub strenua districtione huiusmodi obseruātie inseruire cogant. ¶ Parētibus sane filios suos religioni tradere non amplꝰ q̄z vsq; ad quartūdecimū[h] eoū etatis annum licentia poterit esse: postea vero an cum voluntate parentū an si sue deuotionis sit solitarium votū, erit filijs licitū religionis assumere cultum. quisquis autē vel abolitione tonsure, vel secularis vestis assumptione detectus fuerit attigisse transgressionem: et excōicationis censurā accipiat, et religioni semper inhereat.

Ite ex concilio Triburien.

¶ Usq; ad annos.xij. paterne voluntatis puella subiaceat arbitrio.

Puella[i] si ante.xij. annos etatis spōte sua sacrum sibi velamen assumpserit: possunt statim parentes eius vel tutores id factum irritum facere, si voluerint: at si annum[k] et diem dissimulādo consenserint vsq; ad triduū: vt.xxij. dist.c.j. circa prin. et.lxxix. di. nullus. Item quandoq; ponit pro quandocunq; vt.ff.si l.qñ cer. pecā.l.j. ¶ Nec mireris si hec dictio mor, quandoq; nōnulli. ampliatur: quia hec dictio diu, quandoq; restringitur: vt.xxij. dist. lectis. z.lxv. di. de persona.

¶ Ad quartūdecimum. Et sic soluit̄ patria ptās post eūdem quartūdecimū annū ꝯtū ad religionis ingressū. Jo.

Puella. ¶ Casus. Hoc ca. diuidit̄ in duas partes. In prima parte dr q̄ si puella intra duodecimum annū sine parentū vel tutoris authoritate sacrū velamē susceperit, possunt statim parētes vel tutor eā reuocare. Si vo per annum z die dissimulādo tacuerint, vlteriꝰ non ipsi nec ipsa prius assumptū ꝓpositū poterit mutare: quod intelligitur de puella post duodecimum annū. In scōa parte dr q̄ si puer vel puella post annos pubertatis habitum susceperint, nō possunt a parentibus reuocari. Scōa pars incipit ibi, Si vero.

¶ Puella. nondum doli capax scōm ꝟ.

¶ At si annū. Nisi ita longe sit monasteriū, vt intra hoc tēpus nō possit inueniri: tunc mains spatium habebit: argu. xxij. qōe.ij. si quis incognitus. ℣. tamen dicit q̄ hoc factum narratur qō potest accidere. et sicut pater re duoz uocat votū filie, sic z iuramentum reuocat, xxij. qōe.ij. tio. ff. fo mulier. decretalis n̄ dat annum: vt extra de regu. si qō. in. mat.

a ¶ De his. Hic queritur si pater vel tutor possit reuocare filium qui ingressus est religionē? Dic ergo: aut pater est p̄sens, aut absens. Si p̄sens, postea non potest contradicere: arg. iiij. dis. si seruus. Si absens est, vsq; ad annum et diem eum reuocare potest. j.e.c.ij. ita tamē vt iste annus includatur intra legitimam etatem.xij. vel xiij. annorum. nec peccat pater reuocando filium: nec filius peccat obediendo magis patri q̄z deo: quia hoc facit authoritate canonis.

Filium religionem ingressum an possit pater reuocare.

b ¶ Religionis debitā vestē. Hoc ꝯtum ad feminā.

c ¶ Vel tonsuram. Hoc ꝯtum ad filium.

d ¶ Aut vnus. Cū vnū tantū habet. Sed numquid si vnus parentū obtulit, alter potest eū reuocare? Argu. q̄ sic: qz q̄ omnes tangit tē. C. de autho. p̄c. l. vlt. z. lxvj. di. ca. j. Dici tñ potest q̄ si pater cōsensit, q̄ mater nō potest eum reuoca re: nisi velis dicere q̄ eque sit in potestat. matris vt pa tris ꝯz ad hunc a p̄ casum: vt. ē. e. que oblatū, stione. j. c. ij.

e ¶ Forte. Supple z filij ꝓsenserūt post adultā etatē.

f ¶ Aut nolentibus. Supple aut si volentibus tē.

g ¶ Non mor. i. intra annū z die: vt j.e. primo. Ultmor .i. ꝯs cito pōt. sic exponit. ff. ad tertul. l. ij. §. cōfestim. Uel mor. i. intra mēsem vt. j. q. j. cōstat. Uel die mor. i. ꝯs cito. sic xxvij. qō. ij. mulier. C. quomodo et qñ iudex. ab eo. Itē alī quādo vsq; ad decem dies. ij. q. vj. q. tiens. z ca. anteris. rum. Alter mor. i. mor. ad duos mēses. ff. adde de re im. a duo. Itē p̄scꝛa aliquando extendi no. per Bar. in nullus. Item quandoq; ponit pro quandocunq; vt. ff. si l. qñ cer. pecā. l. j. ¶ Nec mireris si hec dictio mor, quandoq; nōnulli. ampliatur: quia hec dictio diu, quandoq; restringitur: C. de ap pel. z p vt.xxij. dist. lectis. z.lxv. di. de persona.

Mor varia tpa con plectit. De ista distinctione. Alter mor. i. mor. ad duos mēses. ff. adde de re im. a duo. Itē p̄scꝛa aliquando extendi no. per Bar. in l. qñ quis. Bal. i. l. hoc tēpus nō possit inueniri: tunc mains spatium habebit: argu. xxij. qōe. ij. si quis incognitus. ℣. tamen dicit q̄ hoc factum narratur qō potest accidere. et sicut pater re duoz uocat votū filie, sic z iuramentum reuocat, xxij. qōe. ij. tio. ff. fo mulier. decretalis n̄ dat annum: vt extra de regu. si qō. in. mat.

h ¶ Ad quartūdecimum. Et sic soluit̄ patria ptās post eūdem quartūdecimū annū ꝯtū ad religionis ingressū. Jo. Bā. i. l. si quis C. de sacrosanc. ecclē. Bar. in l. impe. ratoz. ff. ō in. Bal. i. l. hoc tēpus nō possit inueniri: tunc mains spatium habebit: argu. xxij. qōe. ij. si quis incognitus. ℣. tamen dicit q̄ hoc factum narratur qō potest accidere. et sicut pater re duoz uocat votū filie, sic z iuramentum reuocat, xxij. qōe. ij. tio. ff. fo mulier. decretalis n̄ dat annum: vt extra de regu. si qō. in. mat.

Annus Sed a quo tēpore currit annus iste? Videtur q̄ a tempore q̄ pater potest scientie: vt.ij.q.vj.§. dicimus. Vel a tempore admonitionis: vt extra de conuers. preben. et eccle. non vacan. religiōe quia diuersitatem. Vel nunquid erit continuum, ita q̄ cedat ignorantia. ff. de his qui nota. inf. a. genero: credo q̄ incipiat a tempore scientie: argu. xvij. pit currere. qōe.ij. si quis incognitus.

a ¶ Nec ipsa. Ut q̄quo peruenerit ad legitimā etatē: vt extra de despo. impub. de illis.

ij.ps. b ¶ In fortiori etate. i. post annos pubertatis.

Statuimus. ¶ Hec autē ratione. ¶ Hec est ij. pars. q. fi Jo. b fa. ¶ Causa. Concludit nunc. S. ex illo ca. si in qualibet. q̄ si filij parentibus fuerint oblati, vel si preter voluntatem parentum habituꝫ susceperint, nec statim fuerint reuocati: q̄ oblatione paterna ꝛ p̄posito spontē suscepto tenent astricti. postea dicit q̄ paruuli sub multorum testimonio sunt offerendi: ad q̄s inducit sequēs ca. cuius casus patet per se.

iij.ps. c ¶ Predicta. supra eo. si in qualibet.

d Oportet. ¶ Plurimor. Hoc ideo fit, quia que fiunt publice, non de facili admittunt contradictionem postea: vt. viij. q.j. licz. Jo. de fan.

e ¶ Maledicti. i. maledicendi.

Quod autem. Hec questio diuiditur in tres partes. In pma parte, pbat magister per tres authoritates q̄ sicut voluntarij professi non possunt exire monasterium, sic inuiti non debent teneri, quia nō vult deꝰ coacta seruitia. Secunda ibi: Cum dicitur. Tertia ibi: Si vero. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic proponitur tertia questio qua queritur, an puer vel puella qui vel que cogitur suscipere habitum compellatur illum obseruare? ꝛ certum est q̄ non. Idem est de quolibet alio, nisi propter delictum cogatur intrare religionem: vt. lxxj. distinctio. dictum. et. l. distinctio. si ille.

rint, vlteriꝰ nec ipsi nec ipsa [a] mutare poterunt.

¶ Si vero in fortiori [b] etate adolescētula, vel adolescēs seruire deo elegerit: non est potestas parētibus p̄hibēdi.

Velamē autē nulli sanctimoniali alteri imponere licet.

Unde Euticianus papa ait.

¶ Abbatissa p̄sumēs velare virginē vel viduā excōicet.

Statuimꝰ vt si abbatissa aut quelibet sanctimonialis post hanc definitionē intantā audaciā p̄ruperit vt viduā aut puellā virginē velare p̄sumat, iudicio canonico vsq̄ ad satisfactionē subdat.

Hac authoritate predicta [c] et paterna, p̄fessione doceꝫ astringi quilibet in puerilibꝰ annis: ꝛ p̄ter voluntatē eoꝝ p̄positō susceptō perhibetur teneri, nisi tonsurā vel religiosam vestem parentes mox visam abdicauerint. paruuli vero dū offerunt, non nisi sub multorum testimonio suscipiendi sunt.

Unde in. ix. synodo legitur.

¶ Infantes oblati a parentibus sub plurimorum testimonio suscipiantur.

Oportet infantes cum voluntate ꝛ cōsensu parentum, immo ab ipsis parētibus oblatos, sub testimonio plurimoꝝ [d] suscipi: vt omnis occasio maledicti [e], gratia excludatur hominum pessimorum.

¶ Questio.iij.

Quod autē [f] q̄ inuitꝰ p̄positū religionis susceperit, nō sit cogēdꝰ ad inuiti p̄positi obseruationem, testat Leo papa, dicēs.

¶ Non potest deseri p̄positū monachi sponte susceptum.

Propositū monachi ꝑ p̄prio arbitrio ꝛ voluntate susceptū deseri nō p̄t absq̄ peccato. q̄d esti q̄s vouet deo, dz reddere. vñ q̄ relicta singularitatꝫ p̄fessione ad militiam, vel ad nuptias deuolutus est, publice penitētie [g] satisfactione purgād [g] est: q̄ etsi innocēs militia [h] est, ꝛ honestū p̄t esse coniugiū: electionē tñ melioꝝ [i] deseruisse, transgressio est.

Item ex cōcilio Toleta. vij.

¶ Qui religiosum habitū ipō te susceptū deserere voluerit, ad ipsum redire cogatur.

Rocliuus [k] autē cursus est ad voluptatē: ꝛ imitatrix natura vitioꝝ, quā obrē quisquis virorū vel mulierum habitū semel [l] induerit spontanee religiosum: aut si vir deditus ecclie, vel femia fuerit delegata puellarum monasterio in vtroq̄ seru p̄uaricator: inuitus reuerti cogat: vt vir de-

f ¶ Quod autē. Certū est q̄ qui coactus intrat religionem, non obligatur. ff. e. q.j.c. sicut. dūmodo talis sit coactio que cadat in constantē virū: vt extra qō me. cau. cuꝫ dilectus. nec etiam conditionalis coactio obligat aliquē? vt extra qō metus cau. perlatum. qō verum est nisi aliq̄s ex timore intraret religionem p̄pter maleficiuꝫ q̄ fecat. Joan. Coactio ipedit obligationē

Q Roposito monachi ¶ Casus. Quidā monachi vt moniales virgines vel viduę habitū eoꝝ spōte susceptū deserebāt: de quo cū quesitū esset in cōcilio toletano, statuit p̄cilij vt inuiti per excōmunicationē ad monasterium redire cogātur.

k ¶ Rocliuus. Quia omnis etas ab adolescentia ff. xij. questio. j. ca. j.

l ¶ Semel. Propter hoc verbum semel, dicit hug. nō esse decre. extra de regu. ad nostrā. vbi q̄s ad triduum datur licentia eundi. sed certe illud ideo fuit, q̄ adhuc erat vicinus annis pueritie: et quia non fuerat in probatione: et quia illectus erat. Et habes hic argu. q̄ sufficit aliquem semel consensisse: vt. viij. qō. ij. dilectissimi. et ex

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tra de despō. impu. de illis. extra qui matri. accu. pos. insuper. ff. de aqua plu. arcen. in diem.

Eos qui semel. ¶ Casus. Statuit concilium Calcedonense q clerici vel monachi qui ad militiam vel honores seculares redierunt, nisi redierint ad clericatū vel ad monachatum, anathemātizentur.

a ¶ In clero. Ergo qui recipit simplicem tonsuram, eam nō deserit: cū talis dicatur clericus. xxi. dis. cleros. et. iiij. dist. ex antiquis. Nunquid ergo clericus vxoratus feret tonsurā? Argu. q sic. xxxij. dist. si quid vero. extra de vit. et ho. cle. clericus. vj. q. j. quia. nā etiā depositus eam feret: vt lxxi. dist. dictum. qō credo verū esse si vult vti priuilegio clericali. alioquin secus est. Secus tamen videtur si clericus sumit vxorem. lxxxiij. dist. quisquis. hodie clericus vxoratus non tenetur ferre tonsuram. ex de cleric. coniuga. ca. Joannes.

Clerici coniugati anteneat ferre tonsuram.

b ¶ Ad militiam. vt. xxiij. qō. vlt. qui cunq.

ij. ps.

c ¶ Ad honores seculares. in quibus exercetur iudicium sanguinis: vt. xxij. qō. vlt. his a dbus. Vel in quibus turpia lucra exercētur: z q ipse in pā psona vult exercere. Alīs aūt licitum est epis et clericis habere seculares principatus, dum tamen exerceant per alium causam sanguinis: vt. lxxxvij. distin. epis gubernationem. z. v. q. iij. quia. Joan.

Clerici seculares principatus hñe phīt.

¶ Cum dicitur. ¶ Hec est secunda pars qstionis, in qua probat magister a contrario sensu q si inuitus intrauit, potest exire. et hoc probat per ca. Nicolai. Jo. de san.

¶ Casus. Dictum est. s. in ca. propositum. et. c. seq. q habitus sponte susceptus deseri non potest sine peccato. Nunc vero argumētatur Gratianus a contrario sensu: sci q si quis inuitus habitum susciperit, seruare non cogitur. quod probat sequenti capi.

q Dicit ex lib. vj. ne clerici vel monachi ēpos.

Presens clericus. ¶ Casus. Artho clericus quondam comes duo monasteria in propriis predijs edificauit: qui cupiens Lambertum filiū suum post decessum suum in loco sibi succedere, in nono anno ipsum tondeatur: z puella ad monasterium regrediatur. Si autē quolibet patrocinio deserto, res pmanere voluerint, sacerdotali sententia a christianoꝝ cetu habeant extores: vt nec locus eis vllus sit communionis. Vidue quoq (sicut tandudum vniuersalis statuit synodus) pfessionum vel habitus sui desertrices supioi sententia condemnētur.

Item ex conci. Calcedonēsi.

¶ Semel in clero tarati, vel monasteriis deputati, ad militiam non redeant.

Eos q semel in clero[a] tarati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuim⁹ neq ad militiam[b] neq ad honores seclares[c] ventre. eos autem q hoc ausi fuerint facere, z nō el⁹ rei penitere maluerint vt ad hoc idē reuertant quod ante obtētu dei sibi proposuerūt, cōuenit anathematizari.

a Tarati

Cum dicit ppositum monachi ppio arbitrio et volūtate susceptū, intelligitur q si propria volūtate susceptū nō fuerit, obseruari non cogitur.

Unde Nicolaus papa scribit oīb⁹ epis in regno Lodouici.

¶ Monasterialibus disciplinis nullus inuit⁹ subiugetur.

Presens clericus nomine Lābertus vna cum patre suo noie Artho, quondam vc̄ comite[d] nūc autē clerico, ad limina apl̄oꝝ pperās adijt presentiam nostram, asserens qualiter idem pater eius in laicali adhuc ordine in predijs propriis edificasset duo monasteria, volūtatem gerēs vt post suuꝝ decessum presens eius filius Lambertus in locum[e] ei⁹ succederet: quem infra teneram etatem inter octauum[f] et decimū annū cōstitutum memoratus pater ppio arbitrio absq regulari institutione extra omnē illius voluntatez cucullam induit. Igitur post quoddam ipsius tēpous spatiū (vt ipse dicit) Salomon epūs cum quibusdā alijs absq patris oblatione vel abbatis pcepta bñdictiōe eīdē Lambertum monasticū habitū induere fecit (vt ferūt) inuitum: et sub hac occasione paterna seu materna hereditate a fratribus suis priuatum esse: atq cōtra oēm (vt dictū est) volūtatē suā quasi regulare illum monachum pmanere volunt. Sup qua re diligēti cura inuestigātes etiā sub adiuratione pfem⁹ ipsi⁹ sive z diceret iterum cucullam induit: postq aliquantulum temporis Salomon episcopus cum quibusdam alijs monasticum habitum pfatum Lambertum induere fecit, tum (vt idem Artho referebat) z propter hoc fratres eū priuabāt paterna hereditate vel materna. Super quo facto cū dictus Artho apud Nicolaū querelā deposuisset, Nicolaus papa a dicto Arthone veritatē sub iureiurando inuestigauit: qui cōfessus est q filius semper fuit inuit⁹ nec vnq regulam aliquā p̄ misit: et si scisset regulā monasticā esse tā durā, nūq eū coegisset portare cucullā. Scribit ergo Nicolaus oībus epis de regno Lodouici: qb⁹ narrata supradicta et mādat eis vt veritatē hanc diligenter inuestigent: et si vera inuenerint que dicuntur, nec ad habitū cōpellatur inuit⁹: nec hac occasione paterna vel materna hereditate priuetur: cū nullū donū sit nisi voluntarium. sed tamen inter religiosos clericos cōmoret donec deus forte dederit sibi voluntatē monasticū habitū spiritualiter assumendi.

Monachi sunt ad successionē admittendi.

d ¶ Comite. Argu. q statim desinit quis eē comes q̄n cito fuerit factus clericus. xxvij. q. ij. scripsit. Item habes hic q miles potest esse clericus.

Nec obstat. lj. distinc. si ds post acceptum. quia loquitur de illis qui facti sunt irregulares. liij. dist. curiales.

e ¶ In locum. i. in administratione: vt fieret postea administrator loci illius: nec fuit hoc peccatum sic cōcipere in animo, dūmodo nō ducat in pactū. ex vt ec. ben. vt nostrum. in fi. licet sit arg. cōtra. j. q. j. si quis epūs. z ca. q̄ studet. et ex de simo. tue. et in auē. de sanc. epis. §. generaliter. col. ir. Uel loquit de successione alterius cuiuscunq rei. Et loquitur hoc cap. fm quorūdam priuatam consuetudinem qui monachos non admittunt ad successionem quod esse nō debet: vt. s. causa. pri. q. vlt. non liceat.

f ¶ Inter octauū. Id est in nono anno, qui est medius inter. x. et. xij.

g ¶ Patrem. Argu. q vnius testimonium admittitur. lxxxvj. distinc. tanta, sed forte hic aliquē presumptionē.

Testes precesserunt. Uel dic q̄ ideo additur: vt postea possit melius liquere de veritate. vnde in fine dicitur: si ita est vt isti dicunt. Et secundū hoc est arg. q̄ post apertas attestationes admittuntur alij testes i super eodem capitulo quando aliquid diminute p̄batum est: vt ex de cōsan. et affini. ex literis. De hoc dixi. xij. q. iij. §. j. et est si. q. q. v. nemnam. Item habes hic q̄ testimonium patris auditur p̄ filio ad dirimendū matrimonium spūale: vt ex qui ma. accu. possit videtur. Item habes hic q̄ timor patris impedit matrimoniuz spūale: sz secus videtur in matrimonio carnali: vt. ff. de rit. nup. si p̄e cogēte. Sed intellige de leui coactione.

a ¶ Qs nunq̄. sz qualiter de hac negatiua potuit instrumentū p̄estare cū negatiua etiam probari non possit: vt ex de. p̄ba. q̄n. et ex de elect. bone mēorie. circa fine? Nā anceps est peritum quod fit de alieno facto: vt. ff. de in lit. iur. videamus. Rn. sic. p̄bari potest, q̄ q̄cūq; voluit illum fieri monachum, ille nolunt. et hoc sufficit ad probandam negatiuam: vt ex de proba tertio.

b ¶ Nullum g̃ bonum. Ute eterne remuneratorium. xlv. dist. qui syncera. et sic nō est contra. j. xxiij. qō. v. ad fidem. et. q. vj. ca. j. contra. j. xxij. qō. j. paratus. contra. g̃ xlv. dis. et qui. que sunt contra.

c ¶ Religiosos. i. regulares canonicos. z scōm hoc est consilium. Uel dic q̄ ex quo semel apparuit in veste religiōis, debet semper religiose viuere, id est non penitus seculariter, scōm q̄ intelligitur extra de regu. consuln. in fine. Dicuntur enim non solum monachi vel regulares religiosi, sed etiam clerici: vt. j. q. j. nullus itaq̄. et etiā laici: vt. xxviij. dist. si qua vidua. Joan. de san.

¶ Silvo. Hec est tertia para q̄stiōis in qua dicit q̄ puniūtur monachi q̄ causa cupiditatis alicuius hominis. Joan. de san.

¶ Gallus. Supra dictuz est quid iuris sit de coactis ad habitum suscipiēdum. Nūc ostēdit. Gaf. quid iuris sit de illectis ab episcopis vel abbatibus ad religiōis habitum suscipiendum: et dicit q̄ debēt in religione p̄seuerare: res vero eorum heredib⁹ restituantur.

¶ Onstituit. ¶ Gal. Qui dā episcopi vel abbates quotidam hereditatē cupientes, eos illexerunt vt monasticum habitum induerent: quare quesitū fuit in Magontiensi concilio quid sit de his faciendum. Et respōdetur q̄ epi vel abbates sicut turpis lucri sectatores canonice penitētie subjciantur: illecti vero i monasterio p̄seuerēt. sed hereditates eorū heredibus reddātur.

d ¶ Perseuerare. Nō vi: sed in alio monasterio: vt extra de simo. veniens. Joan. e ¶ Cogātur. sed quare hoc est, cum ecclesia nō debeat fraudem facere in suis contractibus: vt ex de dona. per tuas. Et p̄tractus dolo intus nullus est ipo iure: vt. xv. q. vj. c. j. et. ff. de dolo. et elegāter? Sz dic q̄ licet hic dolus dederit causaz contractui, ipse ratione, id est non penitus seculariter, scōm q̄ intelligitur extra de regu. consuln. in fine. Dicuntur enim non solum monachi vel regulares religiosi, sed etiam clerici: vt. j. q. j. nullus itaq̄. et etiā laici: vt. xxviij. dist. si qua vidua. Joan. de san.

¶ Silvo. Hec est tertia para q̄stiōis in qua dicit q̄ puniūtur monachi q̄ causa cupiditatis alicuius hominis. Joan. de san.

¶ Gallus. Supra dictuz est quid iuris sit de coactis ad habitum suscipiēdum. Nūc ostēdit. Gaf. quid iuris sit de illectis ab episcopis vel abbatibus ad religiōis habitum suscipiendum: et dicit q̄ debēt in religione p̄seuerare: res vero eorum heredib⁹ restituantur.

¶ Onstituit. ¶ Gal. Qui dā episcopi vel abbates quotidam hereditatē cupientes, eos illexerunt vt monasticum habitum induerent: quare quesitū fuit in Magontiensi concilio quid sit de his faciendum. Et respōdetur q̄ epi vel abbates sicut turpis lucri sectatores canonice penitētie subjciantur: illecti vero i monasterio p̄seuerēt. sed hereditates eorū heredibus reddātur.

d ¶ Perseuerare. Nō vi: sed in alio monasterio: vt extra de simo. veniens. Joan. e ¶ Cogātur. sed quare hoc est, cum ecclesia nō debeat fraudem facere in suis contractibus: vt ex de dona. per tuas. Et p̄tractus dolo intus nullus est ipo iure: vt. xv. q. vj. c. j. et. ff. de dolo. et elegāter? Sz dic q̄ licet hic dolus dederit causaz contractui, ipse ratione

Jstaz gl. sed? bar. i. l. ad inuidiaz. C. qō ine. cā. idez z ymola i cap. causam fūnonij. 6 offi. dele. sz dic q̄ requiritur q̄ p̄cedant mine apte: vt p bart. i l. iterpositas. C de trāsac. z no. cy. abaldus i. l. j. C. de bo. mater. Itē p cūdez bal. i. c. j. §. itez sacrā. 6 pa. iur. fir. er. i. si sine. i pnci. C. ad vell. p anto. 6bu. in ca. cū virū. et ibi text. i materia sin. ex de regu. per bar. i. l. trāsactiōne. C. de trāsact. per do. Abbaz. i. ca. nōne. 6 pūp.

rogauimus: sed idē pater Artho respondit se talem habuisse et habere voluntatem vt filius suus ver⁹ monachus fieret et in locū ei succederet. sub testificatione aut̄ iureiurando firmauit q̄ quādo p̄mitt⁹ ei cucullā induit, idem Lambertus semper restitit, et nūq̄ se fieri monachū consensit: sed demum ab insequēt⁹ monastico habitu violēter est indutus: asserēs q̄ nunq̄ᵃ regulā aliquam promisit. neq̄ ego pater eius pallio altaris indutū illum obtuli: neq̄ a quocunq̄ sacerdote vel abbate (vt mos poscit) benedictione percepta regule vnq̄ se fieri monachuz subiectū futuz promisit. Sup his oīb⁹ p̄estatus est p̄fatus Artho: q̄ si eo tp̄e tam dure obseruātie monasticam intellexisset regulā, nunq̄ eūdē filium Lambertum coegisset portare cucullā. Quapropter consulte psalmographi verba recolētes quibus volūtarie se deo sctificare pronūciat, et voluntaria ouis sui bōplacita fieri in conspectu dei obsecrat: p̄sentē (vt dictū est) clericum noīe Lambertum minime debere etistimauim⁹ sub tali violentia fieri monachuz. Quod enim quis nō eligit nec optat, profecto nō diligit. q̄ aūt nō diligit, facile contēnit. nullum ergo bonū⁵ nisi voluntarium. Jdcirco dñs nō ferēdā in via virgā, per quā violēta vlī inferatur, precepit. quapropter cōsultius agit̄ si pijs suasionibus cōtēptū mūdi et amorem dei p̄dicando q̄ violentiam inferendo, ad celestē amorem illum accēderetis. Unde oīm vestrum charitati hanc nostri apostolatus mandare decreuimus epistolam, monentes atq̄ p̄cipientes quatenus si ita verū est vt isti dicunt: nullus episcop⁹ vel abbas seu monachorum reliquorum cōuentus monasticis illum regulis inuitum subiacere compellat: neq̄ vllo modo fratres eius per hanc occasionem licētiam habeant paterna seu materna illum hereditate priuare: sed vsq̄ dum diuina inspiratione compunctus propria voluntate regule se subdat, liceat eum a mūdanis z laicalibus remotum vagationibus vel negocijs iter religiosoᶜ et ecclīastcos viros in canonica degere vita. nō enim putamus (quod ablit) canonicos religiosos a sanctoz monachoz consortio seiunctos: quia vnusquisq̄ sm Apostolū propriā mercedem accipiet scōm laborem suum.

¶ Si vero epi vel abbatis illecti p̄missionib⁹ aliqui tonsuram vel religiōis vestē susceperit, ipsi quidem in eo qō ceperunt permaneant: res vero eoz hē redibus suis restituantur.

¶ Unde in Magontiensi cōcilio legitur.

¶ Restituant heredibus res coz qui ab epis vel abbatibus decepti comas deposuerunt.

¶ Onstituit sane sacer iste cōuētus vt epi siue abbates, q̄ non in fructū aīaz sed in auaritiā et turpe lucruz inhiantes quoslibet hoies circūueniēdo totonderūt, et res eorum tali persuasione surripuerunt: penitentie canonice (vtpote turpis lucri sectatores) subiacent. Illi vero q̄ illecti comam deposuerunt, in eo quod acceperūt, perseuerare cogantur: res vero eorum heredibus reddantur.

ij. pō.

f hoc nō fi momas cum ha buit ins gressū. Unde dic p̄se uerare sz in p̄ positio nō ea dē mo nasterio.

men non est deceptus qui se Christo cōiunxit. Uel dic ꝙ hoc potius est imputandum fatuitati sue, q̄ꝫ dolo illius: vt ex̄ quod met.cau.cum dilectus. similiter cōtractū matrimonij nō rescindit dolus. Et est simile extra de ꝯuer. cōiuga.ex parte.ꝛ cap.veniens.in fine. vbi propter deceptionem nō retractat̄ ingressus. Et est mirū ꝙ in spiritualibus cōtract⁹ dolo initus tenet: sed cōtractus metu initus nō tenet cum ſm leges penitus cōtrariū sit. nam ſm leges contract⁹ dolo initus nullus est: sed contractus metu initus tenet: lꝫ rescindatur per actionē qd̄ metus cā.ff.qd̄ me.cau.per totū.

Quod vero. ¶ Hec questio diuidit̄ in duas partes. In prima d̄r ꝙ de minori regula possit quis transire ad maiorem. Scd̄a ibi: Sꝫ obijcit̄. Jo.de fan.

¶ Casus. Hic proponit̄ quarta questio, in qua querit̄ vtrum ab vno monasterio in aliud districtius liceat monacho trāsire? Et respondetur ꝙ sic. Gra.tamen hoc ordine procedit. Primo probat ꝙ pōt: postea probat contrariū. Hoc tamen est hodie ſm moderna iura definitū: vt extra de regula.licet.

a ¶ Quod vero. Hec questio determinat̄.s̄.xix.qōe.j. in summa.

Virgines sacre. ¶ Casꝰ. Quesitū est in concilio Triburiensi vtrum sacre virgines possunt transire de suis monasteriis ad alia monasteria? Et respōdetur ꝙ propter districtiorem vitam possunt: propter vero fugam discipline non possunt.

¶ Virgines. Loquitur de virginibus talibus que habent vitam canonicorum: de quibus agitur.xij.qōe.vlt. ca.vlt. Sed alie virgines debent petita licentia recedere ad districtiorem religionem, ꝛ non causa leuitatis vt extra de regula.licet. Joan.de fan.

¶ Quod autem. ¶ Casus. Dicit Grat̄.in hoc.§.ꝙ illud quod dictū est de virginibus, etiam de monachis ꝛ quibusdam clericis est intelligendum. Postea probat contrarium Grat̄. Sequens vero ca.planum est.

¶ Sed obijcitur. ¶ Hec est secunda pars qōnis, in qua probat ꝙ monachi non possunt votum facere in monasterio sine consensu abbatis. Jo.de fan.

b Monacho. ¶ Uouerit. Uel etiam si facit votum priusq̄ꝫ intret monasteriū: arg.xxxiij. quest.v.noluit. et intelligas de voto abstinentie, per quod alij scandalizentur.

¶ Quesitio.iiij.

Quod vero[a] ab vno monasterio in aliud districtius transire mōachis liberū sit, ex concilio Triburiensi habetur, in quo sic statutum est.

¶ Nō sunt ꝓhibēde virgines sacre q̄ causa religionis aliud monasteriū adire desiderant.

Virgines sacre si ꝓ lucro aīe sue propter districtiorem vitā ad aliud monasterium pergere disposuerint, ibidēq̄ cōmanere decreuerint: synodus concedit. Si vero fuga discipline aliū locū quesierint, redire cogantur.

Quod autem de virginibus sacris hoc capitulo statuitur de monachis etiā consequenter intelligitur, et de quolibet etiam clerico.

Sed obijcitur illud Basilij.

¶ Vota monachi sine cōsensu abbatis sui irrita sunt.

Monacho non licet vota vouere sine consensu abbatis sui: si autem vouerit[b], frangendum erit.

Item illud Agatheñ.cōcilij.

¶ Monachum nullus suscipiat aut ordinet absq̄ꝫ abbatis sui permissu.

Monachū nisi abbatis sui permissu aut volūtate ad alterū monasterium[c] commigrātem nullus abbas suscipere aut retinere presumat: sed vbicūq̄ꝫ fuerit, abbati suo authoritate canonū reuocetur. Item clericis[d] sine commēdatitijs literis epi sui licentia non pateat euagādi.

In monachis quoq̄ꝫ presentis sententie forma seruet̄: q̄s si verboꝝ increpatio nō emendauerit, etiā verberibus[e] statuimus coerceri. ¶ Seruandum quoq̄ꝫ de monachis statuimus ne eis ad solitariā cellulam liceat a congregatione discedere: nisi forte probatis post emeritos labores, aut ꝓpter infirmitatis necessitatez asperior abbatis licētia regula remittatur[f]: qd̄ ita demum fiat, vt intra eadē monasterij septa manētes, tamen sub abbatis potestate, separatas habere cellulas ꝑmittātur. Abbati quoq̄ꝫ singl̄as diuersasq̄ꝫ cellulas habere aut plura monasteria nō liceat: nisi tm̄ propter incursum hostilitatis intra ciuitatis muros receptacula collocare. Verum hoc intelligendū est de monachis religiose viuentibus: quibus vota specialis abstinentie vel alicuius districtionis, que generalem consuetudinem suorum fratruꝫ excedat, sine abbatis consensu vouere non licitus: vel si est strictius, forte trāsiuit causa leuitatis: vt xix.q.iij.statuimus.

ij.ps.

¶ Arg. xlj.dist. cap.j.et sic etiaꝫ not.de vxore. xxxiij.q v.manifestum. qd̄ ꝑ d̄t frāgendū dic ſm H. si abbas voluerit: vel iter fratres scādalū generet, al's non si de rebus monacho licit ſm H.

Monachum. ¶ Casꝰ. Hoc ca.diuidit̄ in quatuor ꝑtes. In prima d̄r ꝙ nullus recipiat monachum alterius sine abbatis sui permissiōe: et si receptus fuerit, reuocetur. In secūda parte d̄r ꝙ nec clerico nec monacho ad aliū episcopū licet diuagari sine cōmendatitijs literis sui episcopi: qui si verborum increpatione non poterūt corrigi, debent verberibus castigari. In tertia ꝑte d̄r ꝙ monachus solitariam cellam habere non debet, nisi abbas ei ꝑmittat vel propter infirmitatem vel propter emeritos labores intra septa monasterij. In quarta ꝑte d̄r ꝙ abbas nō debet hr̄e diuersas cellulas vl' plura monasteria, nisi propter incursum hostilitatis. Secūda ibi: Item clericis. Tertia ibi: Seruādū. Quarta ibi: Abbati quoq̄ꝫ.

c ¶ Monasteriū. Quod non est strictius: vel si est strictius, forte trāsiuit causa leuitatis: vt xix.q.iij.statuimus.

d ¶ Item clericis. Secunda pars.

e ¶ Verberibus. Moderate tm̄.xlv.dist.cum beatus.

f ¶ Remittatur. Ergo abbas pōt dispensare in remittenda regula: vt hic: ꝛ de conse.distin.v.carnem. nam et dispensare potest circa ordines vt extra de eo qui fur.ordi.rece.cum H.lator.et circa canonem late sententie: vt extra de sen.excōmu.cum illorum. Jo.de fan.

Abbas in aliq̄bus dispensat.

¶ Verum. ¶ Casus. Modo soluit Gra.dicens ꝙ premissa duo ca.intelliguntur de illis qui inter fratres volunt regulam districtiorē abstinentie seruare: de quo fratres

scandalizantur. Vel dicitur q̄ in his duobus ca. statutū est propter illos qui votum peregrinationis assumunt causa vagandi, regulam disciplinamq; fugientes: quod nec clerico nec monacho licet.

Archipresbyter. ¶ Casus. Supra facta inter positiõe in quinq; causis de statu monachoꝝ: reuertitur hic. ad tractatū de statu clericoꝝ continuans suū tractatū ex fine vltimi capituli vigesime cāe: vbi dictū est q̄ abbas non debet habere plures ecclias, siue plura monasteria: sed q̄ idem est seruādum in clericis, scz q̄ nō debēt habere plures ecclesias: ideo hanc xxi.ā causam subnexuit: in qua ostēdit q̄ clerici nō debēt habere plures ecclesias nisi in casibus receptis. Tractat etiā de procurationibus secularium negociorum: z de fulgidis vestibus: et ne clerici sua authoritate ad alias ecclesias trāseant, que vt melius pateant, thema proponit: de quo q̄nq; elicit questiones.

In duab⁹ ecclesijs. ¶ Casus. Hic intitulatur prima questio vbi queritur an clericus possit intitulari in duabus ecclesijs? Et respondet q̄ nō, nisi in sex casibus. Vnus est cū ecclesie pauperes sunt: vt.x.qō.iij.vnio. Secundus est propter dispensationem episcopi: vt.lxx.dist.sanctorum. Tertius est propter paucitatem clericorum: vt.j.eo.ca. j.in fi. Quartus est cum habet vnam intitulatā clericus et aliam commendatam.j.ea.qui plures. Quintus est si papa hoc concedit: vt.j.ea.relatio. Sextus est cum vna adheret alteri, vel dependet ex altera: vt in secundo Lateranensi concilio: extirpande.

¶ In duabus. De iure communi nullus potest habere plures ecclesias nisi in sex casibus: scilz quando ecclesie tenues sunt: vt.x.q.iij.vnio. Et si vna pendet ex altera: vt extra de ea.z quali. eā te. Et si habet vnam intitulatam z aliam cōmendatam: vt.j.eo.qui plures. eē de elec. dubū. Et si episcopus dispensat cum aliquo: vt.lxx. dist.in.sanctorum. Et vbi paucitas est hominum, scilz extra ciuitatem: vt.j.ea.ca.j.in fine. Item si ecclesia adhēret, ret prebende: vt extra de prebendis. extirpande. Joan. Unde hostiensis dat tales versus.

Ecclesias plures nullus de iure tenebit.
Dependens, tenuis, rarus, vel gratia pape,
Utilitas vrgens, et con.mendatio iusta,
Plures ecclesias permittunt ista teneri.

Archipresbyter cuiusdaz ecclesie prepositur: alterius accepit: nec priorem vult relinquere: secularium quoq; negociorum procurator efficit: q̄ claris et fulgidis vestib⁹ se exornans, ab epo suo corrigit: relicto officio suo ad secularē iudicem habet confugium.

Primum queritur, an clericus in duabus ecclesijs possit conscribi?

Secundo, si vnam voluerit relinquere, an liceat ei ad aliā transire?

Tertio, an procurationes secularium negociorum clericis liceat suscipere?

Quarto, an claris z fulgidis vestibus eis ornari expediat?

Quinto, an ab episcopo correcti suum officiū relinquere, et ad secularem iudicem confugere valeant?

¶ Questio.i.

Un duabus ecclesijs aliquē cōnumerari posse septima synodus phibet, dicens.

¶ In duab⁹ ecclesijs clericus conscribi nullo modo debet.

Clericus ab instāti tpe nō cōnumerēt⁹ in duabus ecclesijs. ¶ Negociationis em̄ hoc est et turpis lucri propriū cōmodū, et ab ecclie consuetudine penitus alienū.

¶ Audiuimus em̄ ex ipsa dominica voce q̄ nemo pōt duobus dñis[c] seruire, aut em̄ vnū odio habebit, et alterū diliget aut vnū sustinebit, et alterum contemnet. vnusquisq; enim (sm̄ apostolicā vocem in quo vocatus est, in hoc debet manere: et in vna locari ecclesia. Que em̄ propter turpe lucrū in ecclesiasticis reb⁹ efficiuntur, aliena cōstitunt a deo. ad vitevero huius necessitatem[d] studia sūt diuersa. Ex his eronicus: vt extra de magist. capi. quia nonnulli. Et licet tales prebendam teneat corporaliter, tamen dicitur vacare de iure: vt extra de concess. preben. et eccle. non vacan. cum nostris. et cap. literas.

c ¶ Dominio. Sibi cōtrarijs. als bene potest: vt.ff.de ope. libe. diuorum.

d ¶ Necessitatem. Quasi dicat: quid facier ergo clericus si habeat pauperem ecclesiam? Respondeo: querat victum artificio honesto: vt. xcj. distinct. clericus. Sed nonne si ecclesia pauper est, debet vniri alij: vt.x. qōne. iij. vnio? sic, nisi iste sciens a principio recepit pauperem: vnde imputet sibi, nisi quia forte postea est depauperata. Sed quero quam ecclesiam dicas pauperem? munquid illam que valet decem marchas auri: vt pauperi. qōne. vj. anteriorum? Dico illam pauperem que non rē quaz potest aliquem honeste et sufficienter procurare: et predicem terea non potest hospites superuenientes recipere: vt esse.

Clericus ab instān. ¶ Casus. Significatum fuit in septima synodo q̄ vnus clericus in duabus ecclesijs intitulabatur: quare septima synodus statuit q̄ in ciuitatibus decetero hoc non fiat: et q̄ non sit faciēdum, quatuor rationib⁹ probat: sed i villis inopia clericoꝝ hoc facere potest. Prima ratio est ibi: Negociationis. Secunda est ibi: Audiuimus. Tertia ibi: Unusquisq;. Quarta ibi: Que enim.

b ¶ Non connumeretur. id est nō intituletur: q̄ non debet connumerari inter clericos eiusdem ecclesie, nisi sit intitulatus: nec habet vocez in electione eiz alijs, licet percipiat fructus illius ecclesie: q̄ bene potest episcopus vel ecclesia cōcedere alicui beneficium alicuius ecclesie: nō tamen debet ibi canonicus: dz pāt vt.xvj.qō.j. possessiones. quandoq; et nō etiam habet ꝑbendā et erit eadem, et non est canonicus.

Mat. vj.c.

j.Cor. vij.d.

extra de prebend. de monachis. immo depositio tantum relinquitur q̄ sufficiat sibi et suis: vt.l.distinct. studeat. sed cum omnes hospites indistincte teneantur recipere, vt. xlij distinct. quiescamus. domus clericorum omnibus debet esse communis: vt. xvj. q.j. quoniaz quicquid ergo requiritur q̄

Divitie boe sūt, sit diuissima. nā divitie bone sūt, dūmodo fiat ex iemi sericordia. xxx. dist. hoc scripsimus.

Expedit enim episcopis habere diuites subiectos. nam imperium abūdat si habeat subditos locupletes. in autē. colla. ij. vt iudi. ſine quoquo suffrāgio. §.j. et potius eligendi sunt diuites q̄ pauperes. in auten. de defen. ciuitatum. §. quibus. Econtra videt sufficere q̄ tātum necessaria habeat: et illa necessitas arctatur ad victum et vestitum tātum: vt. xij. questio. j. episcopus. Sed hoc obtinuit ſm illa tēpora. xlj. distinctio. episcopus vilē. hodie vero creuit decus ecclesie: creuitq̄ deus ecclesias: vt de consecra. distinctio. j. vasa. Dico hec omnia considerāda ſm qualitatem persone, et

ª Ob dic vt no. ex hoc referi. cum sit alīq̄ vni quod non sufficit alteri: vt. xlj. distin. adeo. in glo. ij.

quid enim sufficit non cogantur. et minus sufficit manenti extra vias communes ēp̄ in vīs: et consuetudo prouincie in hoc seruāda est: vt. §. distinc. iiij. erit. et. xix. distī. sciendum.

a ¶ In villis. potest autem aliquis extra ciuitatem habere plures ecclesias: et hoc ideo, q̄ extra ciuitatem sunt pauci clerici: et p̄pter paucitatē cleri extra ciuitatē eorum multa permittunt: vt. lv. dist. piscis. Item ea ratione, q̄ qui sunt extra ciuitatem, non ita cito inueniunt illos quibus sua artificiola vendant: nec ita conuenienti foro habent ola sicut illi q̄ sunt in ciuitate.

Divitie facilē ī ciuitate ēp̄ extra congregant,

¶ Sed dus ¶ Calū. Magister soluit, put vult: tu autē intelligas sicut dictum est in principio questionis. Que autem sequuntur plana sunt vsq̄ ad §. potest.

go q̄ voluerit acquirat corpori opportuna. ait enī apl̄s: Ad ea que mihi opus erant, et his qui mecū sunt, ministrauerūt manus iste. et hoc quidē in hac vrbe seruandum: ceterū in villis[a] que foris sunt, propter inopiā hominum indulgeatur.

Sed due ecclesie intelligūtur ecclesie duarū ciuitatū, in quibus nullus debet conscribi.

Unde in Calcedonēſi. concilio statutū est. De eodem.

Vetitū in duarū ecclesiis ciuitatum conscribi non oportet. Sed ecōtra nōnunq̄ ēps ciuitatis vnius efficitur archiēps alteri⁹ ciuitatis: nec tamē prior ecclesia deserit, sed prior ecclesia quasi commendata relinquitur: secunda quasi intitulata habetur.

Unde Leo. iiij. scribit.

¶ In vna ecclesia titulatus, alteram sibi commēdatam potest habere.

Ut plures ecclesias retinet: vnam quidem titulatam, aliam vero sub commēdatione[b] retinere debet.

Sic et illud Agatheñ. concilij intelligendum est.

¶ Duobus monasterijs vnus abbas preesse non potest.

Utrum abbatē duobus[c] monasterijs p̄sidere interdicim⁹. Potest etiā vtriq̄ tanq̄ titulato preesse: sed iure speciali, non communi.

Unde Gregorius.

b Qui plures. ¶ Sub cōmendatione, et illius ecclesie non est prelatus, sed potius procurator: vt lxj. dist. obitum. et ca. catinensis. et qui cōmendanti potest reuocare quando vult. Nam cōmendare nihil aliud est q̄ deponere: vt. ff. depositi. lucius. ff. de verbo. signi. commēdare. Die vt de elec. nemo de ceps. lib. vj.

Cōmēdare est deponere.

c Num abbatē duobus. §. pria causa. 1. q. vlt. ca. vlt. Jo.

¶ Potest. ¶ Calū. Ponit. Sta. hic casum in quo aliq̄s duab⁹ ecclesijs intitulari potest vel prefici. ad hoc inducit sequens ca. Dicunt tamen q̄dam q̄ cap. loquit de vna cōmēdata et alia intitulata.

Elatio. ¶ Catus Clerus et popul⁹ Terracoñ. eccle defuncto pastore ēpo suo postulauerunt a Grego. in suum pontificem ēpm Fundēſis ecclesie. Grego. vero annuens postulationi eorum, rogat eū vt fideliter terraconensem ecclesiam regat: quā ita sibi committit, vt Fundēſis ecclesie ēpus esse non desinat: ſz vtriusq̄ episcopatus curā habeat et liberā in oibus facultatē.

d ¶ Cardinalē. i. ppūs episcopū.

e ¶ Canonice. Nūquid talis forma erit in literis p curatorē, vt sic scribat. quicqd canonice vel legitime per eum fuerit ordinatum, ratū habeo? Certe nō: vt. ff. de procu. si procurator totem. ex de cōstit. cū olim. Jo. Certe talis procuratio non valet: et

f Cum ista glo. concor. Bal. et Sal. i. l. si pcurator. C. de pcu. dū ad gl. et Paul. de leaza. in clemē. §. et idem bar. in. l. que plane. cum. l. seq. ff. eo. et in Bal. in rub. C. de exer. ci. i. ij. colū. et l. cū mādati. C. mādat. ex ſſe p Spec. ti. de p. cu. in §. autē. §. itē exci. pitur.

q̄ semp dicere tur dñs illum nō esse legitimū actū: et vidi per dñm Hugo. talem procuratorem in concilio reprobari. B.

f Illud quoq. ¶ Desinas. §. distinc. lxxxix. cap. j. cōtra Joan. Sed illud est ius commune: hoc speciale. vij. q. j. petisti. B.

g ¶ Subtraham⁹. Nisi illud apponeret statim ēp̄ cito si illegitime aliq̄d fecerit pcurator, non rescindit ſnia: vt C. de pcu. si pcurator. ex de offi. iudi. deleg. cū olim. Jo.

confirmasset eum in scõo episcopatu, vacaret prim⁹. extra de electio. cum in cunctis. ℣. e. q. ij. si quis tam translatus. secus tamen in alijs beneficijs est. nã ibi in recipiendo vnum non videtur renunciare alij. extra de testa. offi cij. ❡ Nam esti vro non ideo renunciat dori. C. de rei vro. ac. l. vnica. §. scien dum. Jo. de fan.

¶ Ubi ẽ hoc ℣. ℣. e. q. ij. si qs tam. ibi videas.

¶ Qñ enim. ¶ Casus. Ille. §. loquitur sm opinionem illoꝝ qui dicebant q̃ hoc cap. relatio, intelligitur de eo q̃ habet vnam ecclesiam intitulatã, et aliã commendatã. vel respicit ca. illõ. ℣. e. qui plures.

Qui vero relicta. Hec q̃stio dividit in quatuor partes. In prima probatur q̃ nemo sine literis commendatitijs episcopi sui potest transire ad aliã ecclesiã. et hoc ꝓbat per capi. seq. Scõa ibi: Si qs iam. Tertia ibi: Sicut autem. Quarta ibi: Cõdu citijs. Jo. de fan.

¶ Casus. Hec est secunda questio, in qua queritur si clericus suam ecclesiam relinquere velit, an possit ad aliã transire sine literis dimissorijs sui episcopi? Et respõdetur q̃ non, nisi velit ad religionez transire: vt supra xix. q. ij. due. alioquin poterit reuocari: vt ℣. e. q. placuit.

Epscle a clericũ alienũ recipiẽs est puniendus.

¶ Qui vero. Hec questio terminatur. lxxj. dis. c. j. ij. et iij. Sed quid si quis episcopus receperit clericũ alienũ? De hoc varie pene statuunt. Quidam canones dicunt vtrũq; esse excõmunicandũ quouisq; clericus reuertat: vt. lxxj. dist. clericos. Sed dicit hic in cap. j. q̃ vterq; sit deponendus. In secundo cap. dicitur q̃ est remouẽdus ad tempus ab officio. Unde cum diuerse pene sint statute, iudex potest infligere quam magis viderit expedire. extra vt lit. non contest. quoniam. §. si vero. extra de offi. deleg. de causis. Jo. de fan.

Quoniã diuersarũ. ¶ Casus. Relatũ fuit in septima synodo q̃ clerici quidam suis episcopis ignorantibus in alienis ecclesijs instituebantur: quare sexta synodus statuit vt hoc deceter o non fiat sine literis dimissorijs sui episcopi. si vero contra factum fuerit, episcopus ℣ clericus deponantur.

b ¶ Dimissorijs. Paret enim q̃ non sufficit in tali translatione tacitus consensus episcopi: vt. lxxj. distin. ca. j. sed

Non enim potest vtriq; prodesse tanq̃ titulate: sz vni tãq̃ commendate, alteri vero tanq̃ titulate prodesse valet.

¶ Questio. ij.

Qui vero[a] relicta sua ecclesia ad aliam trãsire voluerit, nequaq̃ sine dimissorijs literis sui episcopi suscipiatur.

Unde in. vij. synodo legitur.

¶ Sine dimissorijs lris in alienã eccliã clericus non ordinet.

Quoniã diuersarũ ecclesiarũ clerici suas in quibus ordinati sunt ecclesias relinquẽtes, ad alios concurrũt epos: et ignorãte epo propio in alienis constituuntur ecclesijs, vbi contingit eos sine sui examinatiõe permanere: precipim⁹ ammodo vt nullus clericoꝝ oĩno in quocunq; gradu sit, licẽtiam habeat sine dimissorijs[b] lris sui epi[c] in altera constitui ecclesia. Qui vero hoc ammodo non obseruauerit: ad opprobrium[d] eius qui ordinauerit eũ, deponatur, tam ipse, q̃ eũ sine ratione susceperit.

Item ex conci. Hispalensi.

¶ Ad aliã ecclesiã trãsire clerico nõ licet si ppijs ministerijs sua fuerit destituta.

Qui vero[e] cum ministerijs ecclesie propijs destitutis ad aliã trãsitũ fecerit: cõpellente ad quem confugerit sacerdote ad ecclesiam quã prius incoluerat reuertatur. Qui vero eum susceperit, nec sine vllo statim nisu exceptionis[f] ad propriam ecclesiam remittendum elegerit: quãdiu eum restituat[g], communione se priuatum cognoscat. desertorẽ autẽ clericũ cingulo[h] honoris atq; ordinis sui erutum aliquo tempore monasterio relegari cõuenit: sicq; postea in ministerium ecclesiastici ordinis reuocari[i], Nam non poterit in talibus ꝓpagationis[k] aboleri licentia, nisi fuerit in eis per correctionẽ disciplineq; subsecuta correctio.

Dicitur autem illud Calcedo. concil.

¶ Nihil commune habeat cũ ecclesia priori q̃ de via ad aliã translatus est.

Quacunq; ¶ Casus. Statutum fuit in concilio Hispalẽsi, vt si aliquis clericus ad alienum episcopũ ꝑfugerit, statim episcopus ad quẽ confugit, ad priorem ecclesiam eum remittat, et donec ꝓprie ecclesie eũ nõ restituat, sciat se communione priuatũ: clericus vero ab exercitiõe sui officij re

Benefi. ciat⁹ in dioces. duoꝝ eporum ab vtroq; iudicat.

Stud. vel repugnãtia: vt no. lxx. dis. scõ rũ. et ea q̃ ꝑmissa sunt fuerũt etiã vbi tu. q̃ hoc ꝓbet ne not. ℣. e. q. j. in ꝓn.

motus per aliquod tempus in monasterium relegetur, et postea ad ecclesiasticum ministerium poterit reuocari. Propagationis. i. promotionis ad majores ordines, vel restitutionis ad eosdem. Aboliri. i. nasci nisi fuerit re. aliter est in litera aboleri. i. deleri ℣ distingui. Et secundum hoc dicit licentia. i. impunitas propagationis. i. propagationis: vel huius male consuetudinis que propagatur, nisi corrigatur.

e ¶ Exceptionis. i. excusationis.

f ¶ Restituat. Et sic potest peti restitutio clericoꝝ.

g ¶ Cingulo. in executione. nõ est deponi, vt sequit.

h ¶ Reuocari. ipso iure, sicut ille cui ad tempus interdictum est postulare. ff. de postu. imperatores.

i ¶ Propagationis. Propagatur enim vitiũ per malũ exemplum. xi. q. iij. precipue.

k ¶ Licentia. id est impunitas.

¶ Dicitur. ¶ Casus. Supra ostẽsum est q̃ ad aliam ecclesiam transiens reuocatur. Nunc vero probat ẽa. contra: ℣ ad hoc inducit sequens ca.

Sj ꝙs iam. Hec est scda pars. q. ſm Jo. de fan. ¶ Casus. Quidam clerici postꝫ translati erant de suis ecclesijs ad alias, volebant prioribus presidere sicut prius. statutū est ergo in concilio Calcedonen. vt hoc de cetero non fiat: cū mi postea habeant cōmune cum priorib⁹ vel ecclesijs vel domibus sub eis cōstitutis. et si quis cōtra fecerit: deponatur. Negocijs. i. in causis vel rebus eoꝝ: scilicet martyriorum, parochiarū, xenodochiorum.

ij. ps.

Sj quis iam trāslatus[a] est ab vna ecclia i aliā, nihil habeat cōmune cū priori siue sub ecclesia[b] cōstitutis martyrib⁹, siue in parochijs, siue xenodochijs, aut eoꝝ negocijs. Eos ꝯo q̄ ausi fuerint post ordinationez huius magne vniuersalis synodi agere que prohibita sunt: statuit sancta synodus cadere de prio gradu. ¶ Aliud est trāsferri, atq; aliud, ꝓpria temeritate transire. illud apostolica authoritate fieri licet: hoc ꝯo oibus modis prohibetur.

a ¶ Translatus. Trāslatū eū intelligo cū est ꝑfirmatus et adeptꝰ possessionem vt extra de elect. cū in cunctis. sed ꝓpter soꝫ iam confirmationē nō ꝑdit ius qō habuit in priori ecclesia, nisi adeptus sit possessionem: vt. xcij. di. si qui epi. Et intelligo quando est translatus de authoritate epi sui: in eo casu pōt intelligi extra de concess. preben. et ec. non va. literas. z extra de preben. de multa. alioquin si fine licentia episcopi transit: non ipso iure: vacat prior ecclesia immo prior eps pōt eū repetere: vt. vij. q. j. non oportet. et. c. si q̄ vero. Uel dic q̄ vacat quātum ad ipsum. Joan. Ego credo q̄ prior ecclesia eum possit repetere: cū eo sit spoliata: vt extra de resti. spo. per totum. B. Item si aliquis recepit beneficium simplex in alia ecclesia: nō ideo perdit priorē ecclesiā vel prebēdam: dūmodo nō sumat illam pro titulo. Possunt enim canonici dare simplex beneficiū non canonico. vt extra de magis. q̄ nonnullis. et xvj. qō. j. possessiones. Sed nunquid epi possunt dispensare circa pluralitatē beneficioꝝ: cum dicaf in illa constitutione de multa q̄ per sedem aplicam potest dispensari? Et ꝓbo q̄ possunt: qz a canone permittit eis dispensatio. lxxj. dist. sanctorū. et sicut habet papa potestatem dispensare circa ep̄atus: sic epi circa ecclesias. extra de excessi. prelato. sicut vnire. Item quia legislator sibi non seruauit specialiter dispensationem cum dixit romanum pontificem posse dispēsare: ergo alijs permisit. vt extra de sententen. et communi. nuper. non enim dicitur in constitutione solum papam posse dispensare. sed aliud est dicere solum papam: et aliud papā: vt extra de testa. requisisti. Non enim credendum est papam velle iura alioꝝ diminuere. vt. xcix. distin. ecce. et. c. nullus. Et quicquid fa cit: intelligendum est sine ꝓiudicio aliorum episcoporum facere: vt. ix. q. iij. nunc vero. C. de cruan. nec alius. nec inde nasci debet iniuriarum occasio. vnde iura ꝓ dicerunt: vt extra de accu. qualitur. et. C. vnde vi meminerint. Nec dicitur in cōstitutione q̄ romanus pontifex debet dispensare: sed q̄ potest dispensare. Sed per hoc verbum potest, non imponitur necessitas. ff. de offi. ꝓcōsi. sepe. et. l. sequen. z licet de Romana sede dicatur: non ideo excluditur de alijs: argu. ij. qō. vj. ad romanam. Et nisi expresse corrigatur: vetus ius manebit simul cum nouo: vt. C. de appel. precipimus. in fine. et quotiens nouo actio vel nouum ius indulgetur: vetus non tollitur, nisi hoc expresse dicatur. ff. de actio. et obliga. quotiens. et. xxv. qō. iij. de incestis. in fi. et adde rationes quas dixi. lxx. distin. sanctorum. Econtra videtur q̄ non possunt

Beneficiatus trāsfert de vna ecclesia in aliaz an stati perdat primā.

Una ecclesia duobus sacerdotibus diuidi non potest.

Sicut in vnaquaq; ecclesia vnus presbyter debet esse: ita ipsa que sponsa, vel vxor eius dicitur, non potest[c] diuidi inter plures

iij. ps.

quia etiam iure antiquo priuabatur episcopus iure dandi plura beneficia. Uel ex gratia quadam poterat ille qui habuit plures ecclesias, eligere vnam quam volebat. extra de preben. quia. et. c. referente. Item cum hic papa tantum exprimatur, ergo alij non possunt. xcv. distinctio. illud. nam quod de vno dicit de alio negat. xxij. q. iij. forte. xxv. distinc. qualis, sic argumentatur Innocentius extra de his que fi. a prela. cum apostolica. et ca. tua. et que titio nubere inhibet: omnibus alijs nubere phibetur. ff. de condi. et demon. cū ita. Ad hoc potest dici q̄ solus papa potest dispensare, q̄ aliquis sit intrusus[d] in diuersis ecclesijs diuersoꝝ

Respō sio scde questionis.

episcoporum. Nam in hoc casu videtur sequi impossibilitas iuris: quia qua ratione debet recipere ordines ab vno: et ab alio: et sibi mandato vnius et alterius: cum tamen mandata illorum possent esse contraria: et ille iurauit obedire vtrisq;. Item quia nemo debet ordinare clericum alterius diocesis vel recipere sine dimissorijs literis per quas sit absolutus a priori. Et quia nemo potest duobus dominis seruire: hanc impossibilitatem iuris solus papa potest temperare. Uel facias vim in eo quod dicit maioribus. † vt solus papa possit dispensare de maioribus, episcopi autem de minoribus. Item in eo fac vim cum dicit. cum ratio postulat, id est talis est casus q̄ episcopus non potest dispensare. Item non dico cum statim priuatum priori ecclesia: nisi quando de licentia episcopi transit. hoc enim non potest fieri sine dimissorijs literis. B. eo. quoniam. Nam si sine licentia transit: potest reuocari a priori: vt. vij. q. j. non oportet. et. c. si qui vero. Uel ad cautelam episcopus cōmendet ei secūdam ecclesiam: vel det ei sub conditione si poterit obtinere dispensationem, et adde quod dixi. lxx. distin. sanctorum.

† Scilz decret. de multa. ſz aliud est trāsferri authoritate superioris, bene et canonice solu nit: nō hec sentētia in uenit i canonib⁹. vij q. j. mutatiōes

b ¶ Siue sub ecclesia. id est siue prior ecclia fuerit monasteriū: siue parochia ꝛc. nil se intromittat ammodo de negocijs prioris ecclesie.

¶ Alius ¶ Casus. Soluit Statianus predictam contrarietatem: dicens q̄ aliud est transferre authoritate prelati: z aliud propria temeritate transire. primum permittitur: secundum prohibetur. Postea ostendit q̄ sicut duabus ecclesijs vnus preponi non debet: ita vna ecclesia duos prelatos habere non debet. et ad hoc inducit sequens capi.

¶ Sicut. ¶ Hec est. iij. pars questionis ſm Jo. de fan.

Jcut. ¶ Casus. Quedam ecclesie duos habebant prelatos: quod cum relatum esset in Remēsi concilio: statuit concilium vt hoc decetero non fiat: sed vna quecq; propriū habeat prelatum: quia si aliter fiat, ecclesia nō reputabit sponsa vel vxor: sed potius scortum: que sponsa est ante corporalem administrationem: vxor vero post administrationem, eius scilz presbyteri. Que aūt postea vsq; ad ḡstionē sequūtur: plana sunt per se.

c ¶ Non potest. Supra. xvj. qō. j. ne pro cuiuslibet. extra de si. presbyt. proposuit. contra. vij. q. j. illud. Sed plu

res possunt esse in eadem ecclesia: sed tantum erit vnus prelatus.

Ecclia abundans pōm in plures diuidi potest.

¶ Diuidere. ita q̄ vna maneat. Sed si est ecclesia vel prebenda abūdans: de ea bene potest episcopus facere plures ecclesias vel prebendas: dum tamen ecclesie non sint sub eadem limitatiōe: vt xvj.q.j. plures. sicut de vna prouincia fiūt plures: vt x. distinc. ler imperatorū. et .cj. distinguunt. et de diab⁹ ecclesijs fit vna vt extra de excess. prela. sicut. ecōtra de vna due. vt extra de eccl. edi. ad audientiam. Jo.

iij.ps. b ¶ Cōductitijs. iij. para. q. fm Jo. de san.

pbri cōductitij q̄ dicūt

¶ Recipim⁹. ¶ Cōductitijs. Conductitios appellat eos q̄bus pro certo precio cōmittitur cura animar. hoc enim est iniquum: vt extra ne pre. quoniam. alʒ si prelatus aliquis alicui⁹ ecclesie habeat secū sacerdotem sub annuo censu. non est iniquum: et si peregre vadit: et pro certo ꝑcio interim aliquē cōducit. potest ergo quis cōducere operas sacerdotis alicuius, etiā vsq; ad septēniū. extra ne prelices suas. querelam. sed non regimen animar: ¶ vt extra eo. titu. quoniā. Vel dic conductitios pbros appellari vicarios: qui per vicarios nō dʒ q̄s regere ecclesiam: vt ex de cle. non residen. q̄ nonnulli.

¶ Vide q̄s not. ā. j. q̄e iij. i pn. ¶ his ita.

Quod autem. ¶ Cas⁹. Hic intitulatur tertia questio, qua queritur an clerici possint esse procuratores negociorū secularium? et dr q̄ nō: vt ꝑbatur per sequētia. negocia tñ miserabiliū personarū gerere pñt: vt. lxxxviij. distin. c. j.

d ¶ Quod autē. hec questio expedita est supra. xv. q. j. in summa. Dicitur enim quis exercere secularia negocia tribus modis. Uno modo si aliquid emat vt carius vendatur: et hoc non licet. De hoc tractat. lxxxvij. distin. per totum. Quandoq; idem est q̄ exercere causas seculares: et illud etiam nō licet clericis nisi pro certis personis. extra de postu. ca. j. Quandoq; idem est q̄ exercere procuratoris secularium si re, nue administrator: nec illud licet clericis. extra ne clerici. vel mona. ca. ij. et ca. ſz nec. Quando ſz idē est quod conducere possessiones a laicis. hoc nō est interdictum eis quando indigent: q̄ hoc etiam licet monachis: vt extra de decī. dilecti.

Clerici an possint negocia secularia exercere.

presbyteros: sed vnum tantūmodo habebit sacerdotem: qui eaʒ caste et syncere regat. Unde interdicimus vt nullus presumat ecclesiā inter duos vel plures diuidere[e]: quia ecclesia Thesu vxor t sponsa debet esse, nō scortum: sicut Calixtus papa testatur.

¶ Conductitijs pbris ecclesia non committatur.

Conductitijs[f] quoq; presbyteris ecclesia committi nō debet. Unde Innocen. iij.

Q Onductitijs pbris ecclesia non committatur.

Recipimus etiam ne conductitijs[f] presbyteris ecclesia committatur: sed vnaquæq; ecclesia cui facultas suppetit, ꝑpuum habeat sacerdotem.

¶ Questio. iij.

Quod autē[g] clerici secularium negociorū procuratores esse non valeāt authoritate Carthaginen. concilij primi probatur: in quo Nicolaus papa episcopis castilianis dirisse legitur. Palea.

Eruenit in sanctam synodum, quia de eis qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam maiorum possessionum cōductiones t seculares causas suscipiant: et seipsos quidem a ministerijs sanctis per desidiam separent: ad domos autem secularium cōcurrant: et subtantiarum eorum gubernationes auaritie causa suscipiant. Decreuit igitur sancta synodus neminē deinceps eoʒ: hoc est nō ēpm siue clericū aut monachū cōducere possessiones: aut miscere secularib⁹ ꝓcurationib⁹, nisi forte q̄ legib⁹ ad minoū eratum tutelas siue ꝓcurationes inexcusabiles attrahantur: aut cui ipsius cuitatis epūs ecclesiasticarū rerum cōmiserit gubernacula: vel orphanoʒ aut viduarū q̄ indefense sunt: aut earū personarū q̄ maxime ecclesiastico indigent adminiculo propter timoʒem dei. Si q̄s vero transgressus fuerit hec statuta correctioni ecclesiastice subiaceat. Item ex cōcilio Carthagin. primo Nicolaus episcopus castilianis ꝑ dixit.

¶ Qui clero annexi sunt, secularium possessionum procuratores non fiant.

Redo placere suggestionem meam sanctitati vestre: et displicere vobis vt qui seruiunt deo: et annexi sunt clero, accedant ad actiones[e] seu administratiōes[f] vel ad procurationes domoꝝ[g] seculariū. Gratianus episcopus dixit: apostolorū statuta sunt que dicunt. Nemo militans deo: implicat se negocijs secularibus. proinde aut clerici sint sine actionibus domorum: aut[h] actores sine officio clericoū. Uniuersi dixerunt: Hoc obseruemus.

Item ex concilio Carthaginen. iij. ¶ De eodem.

Lacuit vt epi, pbyteri et diaconi: vel quicūq; clerici nō sint ꝓductores[i] aut

[1] Aas litana deo tē. Ad cuiusdā actiones, causarū. nus, Aut, pro et: et sic vtrobiq; exponas.

e ¶ Ad actiones, ſz causarum.

f ¶ Seu administrationes. scilicet rerū secularium.

g ¶ Domoꝝ. id est familias laicorum: vt procurent laicoruʒ familiam in victu.

h ¶ Aut. Nō itel ligas q̄ eis detur ij. Ti. optio: ſz ipsud aut, ij. a. ponitur cōminative. sic ponit. lxxxvij. distinct. consequens. et. xlv. dist. disciplina. Joā. de san.

Lacuit. ¶ Cas⁹. Statuitur in ca. isto vt clerici non sint conductores vectigaliū: nec procuratores domorum secularium: nec aliquo modo turpi lucro inhereant. Et hoc probatur authoritate Pauli dicentis: Nemo militans tē.

i ¶ Conductores. fisci scilicet: vt ipsi prestent tributum et vectigal. ecclesia enim non debet recipere pos-

sessiones grauatas tribuit: immo si habet, deseret eas: vt.x.q.ij. hoc ius-§. item predium. Uel appellat hos conductores qui aliquid conducunt vt aliqs carius locent. Et est si. C. locati. milites.

a ¶ Inhonesto. quia honesto possunt: vt.xcj. distinc. clericus victum.

Cyprianus.

¶ Carus.

Apud furnensem ecclesiam laici morientes in testamēto suo sacerdotes, et diaconos ⁊ alios clericos nominabāt tutores vel curatores filiorum suorum. quare Cyprianus scribit clero et populo illius ciuitatis: dicens hoc esse contra statuta sanctorū patrum: et contra ea que in concilio episcoporum statuta fuerunt. vnde precipit Cyprianus vt hoc decetero non fiat. si vero quis fecerit: pro eius dormitione sacrificium non celebrēt. Que autem sequuntur vsq; ad questionē plana sunt.

b ¶ Tutore. Tutelam testamentariam non recipient clerici: sed legitimam possunt si volunt, sed non cogūtur recipere eam. De hoc notaui. xvj qōe. j. generaliter, et. lxxxvj. distinct. peruenit.

Clerici non possunt esse tutores. ij. Ti. ij.a.

c ¶ Probauit, id est deuouit.

d ¶ Pro dormitione. Id est morte. Numquid ergo talis est excommunicatus? non: sed ideo fit: qr impenitens decedit. Dicunt tamen quidā hoc esse dictum ad terrorem: vt extra de rap. super eo. et de tornea. c. j.

e Mollitijs. id est delitijs.

f Hj qui. Unde tūc nō possunt vocari in ius. ff. de in ius voc. l. ij.

g ¶ Sed die. Hoc tamen interpolatio. sic sumitur. lxxvj. distinct. si quis vult. et. ff. de con. et de. si quis ita, procuratores: neq; vllo turpi vel inhonesto negocio victū querant, quia respicere debent scriptum esse: Nemo militans deo, implicat se negocijs secularibus.

Item ex epistola Cypriani ad presbyteros, et diaconos, ⁊ plebem furnensem.

¶ Secularium negotiorum procurationem clerici non suscipiant.

Cyprianus presbyteris ⁊ diaconibus plebi furnensi consistentibus salutem. Jampudem concilio episcoporum est statutum ne quis de clericis et dei ministris tutorem b ac curatorem testamēto suo nominauerit: quandoquidem singuli diuino sacerdotio honorati, et in clericorū ministerio constituti, non nisi altari et sacrificijs deseruire, ⁊ precib⁹ atq; orationib⁹ vacare debeāt. Scriptum est em: Nemo militans deo, implicat se negocijs secularibus, vt possit placere ei cui se probauit c, qō epi ⁊ antecessores nostri religiose cōsiderantes, ⁊ salubriter prouidentes cēsuerunt ne quis decedens ad tutelam vel curā clericum nominaret: ac si quis hoc fecisset, non offerret pro eo, nec sacrificium pro dormitione d eius celebraret: neq; enum ante altare dei merentur nominari in sacerdotum precē qui ab altari sacerdotes et ministros volunt auocare.

Item ex eadem.

¶ Non licet clericis mollitijs et secularibus rebus obligari.

Mollitijs e ⁊ secularibus rebus, laqueisq; obligari non debent qui diuinis rebus et spiritualibus occupati sunt, nec ad terrenos ⁊ seculares actus vacare.

Item ex eadem.

¶ Secularibus negotijs clerici non alligentur.

Hj qui f in ecclesia dñi ad ordinationē clericorum promouentur, in nullo ab administratione diuina auocentur, nec molestijs et secularibus negotijs alligentur: nec ab altaribus et sacrificijs recedant: sed die⁸ nocteq; celestibus rebus et spiritualibus seruiant.

Item vt supra Cyprianus.

¶ De eodem.

Sacerdotium h religiose decretum et necessarie factum seruetur i a nobis: simul et ceteris fratribus detur exemplum ne quis sacerdotes ⁊ ministros dei altari et ecclesie vacantes, ad seculares molestias deuocet. Obseruari decetero poterit ne qs vltra hoc faciat circa personam clericorum: si quod factum est, fuerit vindicatum.

¶ Questio. iiij.

Quod vero k fulgidis, et claris vestibus eis ornari non liceat: in. vij. synodo iubet, in qua sic statutum est.

¶ Corripiatur clerici qui vnguentis ⁊ claris vestib⁹ et fulgidis lasciuiunt.

Mollitijs c ⁊ secularibus rebus, laqueisq; obligari non debent qui diuinis rebus et spiritualibus occupati sunt, nec ad terrenos ⁊ seculares actus vacare.

Item ex eadem.

¶ Secularibus negotijs clerici non alligentur.

Hj qui f in ecclesia dñi ad ordinationē clericorum promouentur, in nullo ab administratione diuina auocentur, nec molestijs et secularibus negotijs alligentur: nec ab altaribus et sacrificijs recedant: sed die⁸ nocteq; celestibus rebus et spiritualibus seruiant.

Item vt supra Cyprianus.

¶ De eodem.

Sacerdotium h religiose decretum et necessarie factum seruetur i a nobis: simul et ceteris fratribus detur exemplum ne quis sacerdotes ⁊ ministros dei altari et ecclesie vacantes, ad seculares molestias deuocet. Obseruari decetero poterit ne qs vltra hoc faciat circa personam clericorum: si quod factum est, fuerit vindicatum.

¶ Questio. iiij.

Quod vero k fulgidis, et claris vestibus eis ornari non liceat: in. vij. synodo iubet, in qua sic statutum est.

¶ Corripiatur clerici qui vnguentis ⁊ claris vestib⁹ et fulgidis lasciuiunt.

Mollitijs c ⁊ secularibus rebus, laqueisq; obligari non debent qui diuinis rebus et spiritualibus occupati sunt, nec ad terrenos ⁊ seculares actus vacare.

Item ex eadem.

¶ Secularibus negotijs clerici non alligentur.

Hj qui f in ecclesia dñi ad ordinationē clericorum promouentur, in nullo ab administratione diuina auocentur, nec molestijs et secularibus negotijs alligentur: nec ab altaribus et sacrificijs recedant: sed die⁸ nocteq; celestibus rebus et spiritualibus seruiant.

Item vt supra Cyprianus.

¶ De eodem.

Sacerdotium h religiose decretum et necessarie factum seruetur i a nobis: simul et ceteris fratribus detur exemplum ne quis sacerdotes ⁊ ministros dei altari et ecclesie vacantes, ad seculares molestias deuocet. Obseruari decetero poterit ne qs vltra hoc faciat circa personam clericorum: si quod factum est, fuerit vindicatum.

¶ Questio. iiij.

Quod vero k fulgidis, et claris vestibus eis ornari non liceat: in. vij. synodo iubet, in qua sic statutum est.

¶ Corripiatur clerici qui vnguentis ⁊ claris vestib⁹ et fulgidis lasciuiunt.

vbi dicit q⁹ si alicui taliter legatum est vt cū filijs habuerit non requirit q⁹ in quolibet momento fiat cum eis. Ad idē ff. de an. leg. l. mevia. in prin. ⁊ §. j. ⁊ sic etiam no. xxxj. dist. sacrosctā. vñ ⁊ si p quatuor mēses seruat tot⁹ annū redditus cōsequi videt ar. ff. de an. leg. a nobis. Jo. de fan.

h Sacerdotiū. id est ⁊stitutio de sacerdotib⁹.

i ¶ Seruet. Hec sunt verba constitutionis vsq; ad illum locum: obseruari.

Quod fo ful.

¶ Cāl⁹. hic intitulat. iiij. questio: vbi querit an liceat clericis fulgidis vestibus ornari? Et respondet q⁹ non ad tactantiam: et ad laudem humanam: vt infra. ca. j. sed si preter corporis voluptatem clerici pulchrum habeant indumentum: dum modo sit honestū: non reprobatur: vt supra. xlj. distinc. c. parsimoniam. In talibus enim non vsus sed libido est in culpa: vt. §. xlj. distin. quisquis.

k ¶ Quod vero. No. q⁹ vsus vestiū non despicitur sed abusus: scilicet lasciuia ⁊ voluptas: qr in victu non refert quis, vel quid vt Chrys comedat: dūmodo non gulose sumat: vt. xlj. distin. quisquis. et. c. delicie. idem dico in veste: vt. xlj. distin. parsimoniam. et hic in cap. j. possunt ergo clerici secundum consuetudinem regionis p̄ciosis vestibus vti vt cōformēt se moribus eorum inter quos viuunt: et ne vilescat dignitas clericalis: argumē. lxxx. distinctio. episcopi. sed rubeis et viridibus pannis non vtentur: omnea desuper habebunt clausas vestes. extra de vita et hone. cleri. clerici. purpuram ⁊ cendatum possunt ferre. Nam vestis domini purpurea fuit: nec tenet illud quod

Vestes ferant sim regionis consuetudinē.

legitur extra de vita et hone. cleri. statuimus. quia non fuit per vsum vtentium approbatū: sicut nec illud Grego. vij. extra de appel. meminimus. Greg. tamen dicit q̄ si cultus pretiosarum vestium non esset in culpa, sermo dei non tam manifeste exprimeret q̄ diues indutus purpura & byisso descē dit ad inferos. de pe. distin. iij. cauendum. sed illud non obstat: q̄ sine charitate erat nam, propter diuinas quis non damnaretur. xxx. distin. hec scripsimus.

Omnis iactura ¶ Caius. hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima dicitur q̄ clerici fulgidis vestibus se ornantes, et qui vnguentis vnguñt, epitimio tradantur. In secunda parte dicitur q̄ quidam erant heretici qui deridebant eos qui vilibus vestib⁹ induebantur: dicentes q̄ homines debebāt ornari, & non ecclesie. quorum heresim si quis sequit, per epitimiū corrigāt. In tertia parte dicit q̄ antiqui homines vtebātur mediocribus vestibus: sed nō sericis vel ornamentis variorū colorum. q̄ iuxta Basilium ex elatione mentis videtur puenire. Secunda pars incipit ibi Quoniam vero. Tertia ibi, Pulsę. Hi, supple ideo. Hanc, id est heresim vel contaminationem.

Omnis [a] iactura ¶ [a] Ornatura. q̄ fit causa voluptatis. alias secus: vt xlj. di. parsimoniaz et. c. delicie.

[b] ¶ Epitimio. id est suspēsioni vni⁹ septimane: vt. j. ca. pri. Vel epitimiuz dicitur increpatio vel est gen⁹ pene.

[c] ¶ Qui vnguentis. Non propter egritudinem, sed vt mulieres redoleant propter voluptatem: quod non licet. xcij. dist. cantantes, & de consc. dist. iij. peruenit.

[d] ¶ Imaginarias. In quibus imaginamur et respicimus conditionem nostram.

[e] ¶ Necessitatem. i. commoditatem & honestatem.

[f] ¶ In summitate. i. limbo.

Ulius. ¶ Caius. Statuitur in hoc ca. vt nullus clericus veste vtatur indecenti: siue moretur, siue vadat: sed vtatur stolis. i. vestibus vel cappis que sūt concesse clericis. et qui contra fecerit, per hebdomadam suspenditur.

Item zacharias papa.

¶ Non secularibus vestibus, sed ordini suo conuenientibus clerici vtantur.

Episcopi, pbri, diaconi secularib⁹ indumentis non vtantur, nisi (vt condecet) tunica sacerdotali [h]: sed neqs dum ambulauerit in ciuitate, aut in via, aut in plateis sine operimēto [i] presumant ambulare, preterq̄ si in itinere longo tepore ambulauerint: q̄ sicut mulier oās in ecclesijs nō velato capite deturpat caput suū, iurta apostolicā vocē: ita sacerdos sine operimento deturpat sacerdotium suum. q̄ si temere presumpserit cōtra statuta agere, communione priuetur donec que statuta sunt adimplere maturet.

Item Leo papa.

¶ Extra domos sine propio ornatu, sacerdotes non appareant.

Sine ornatu sacerdotali extra domos sacerdotes apparere nullo modo conuenit, ne vt aliqs secularium [m] iniurias patiantur. cōtrarius deniq̄ inuentus aut desinat, aut canonice subiaceat disciplinę.

Item Innocen. papa. ij.

¶ Careant beneficijs ecclesiasticis qui corrigi ab episcopis contemnunt.

[d] ¶ Imaginarias. In quibus imaginamur et respicimus conditionem nostram.

[e] ¶ Necessitatem. i. commoditatem & honestatem.

[f] ¶ In summitate. i. limbo.

Ulius. ¶ Caius. Statuitur in hoc ca. vt nullus clericus veste vtatur indecenti: siue moretur, siue vadat: sed vtatur stolis. i. vestibus vel cappis que sūt concesse clericis. et qui contra fecerit, per hebdomadam suspenditur.

[g] ¶ In itinere. nisi fuerit iusta causa timoris. extra de vi. & ho. cle. cleri.

[h] ¶ Stolis. i. veste talari superpelicio vel cappa.

[i] ¶ Per vnā. Nota de suspensione vni⁹ septimane. sic de cōse. dist. ij. si ds per ebrietatē. et. v. q. ij. presenti.

Episcopi. ¶ Caius. Quidam clerici laicalibus indumēnis vtebantur: & sacerdotes sine pallio i publico apparebant quare statuit sancta vt hoc de cetero non faciant nisi itinere lōgoam bulauerint: quia sicut mulier oans non velato capite, deturpat caput suum. id est virum, ita sacerdos sine operimento deturpat sacerdotiuz suum. Si quis vero contra hec statuta fecerit, communione priuetur. Sacerdotali. id est talari. Seq. cap. placuum est.

[k] ¶ Sacerdotali .i. talari. vt. xxij. distin. non liceat.

[l] ¶ Operimento. id est sine cappa vel pallio.

Sine ornatu ¶ Secularium. Ergo videtur q̄ qui verbe rat tales non sit excommunicatus. extra de sentē. excommu. in audientia. sed hoc non est verum: vt notaui. xxij. q. iij. quisquis. Jo. de san.

[†] Vbi dicit, nā si solū necessitatē attendas pelio capna sufficere: qō non est ver. xxj. dis. parsimoni. & vide fm. Jo. de san.

Puer. xv.

Mat. xj. a.

Epitimiū id sgnifi cat.

Precipimus. ¶ Casus. Precipit Innocentius vt clerici tam honeste in habitu corporis ⁊ in moribus se habeāt vt aspectum laicorū, quorum forma esse debent, non offendāt. Si quis vero contra fecerit: nisi admonit⁹ resipiscat, beneficio careat ecclesiastico.

Suum vero. ¶ Cas⁹. Hic proponitur quinta questio: qua queritur an clerici ab episcopo suo correcti officiū relinquētes ad secularē iudicē cōfugere possint? Et respondet ꝙ non.

a ¶ Suum vero. Hec questio determinatur. xj. qōe. j. placuit vt quicūq;. et. c. inolita.

Placuit. ¶ Casus. Statutum fuit in concilio Agathensi ꝙ si quis clericus propter correctionem episcopi vitandam relicto suo officio ad secularem iudicem confugerit: et is ad quem confugerit, opem ei defensionis prebuerit: vterq; de communiōe ecclesie repellatur.

Si quis a proprio. ¶ Cas⁹. Statutū fuit in cōcilio antiocheno vt clericus ab episcopo suo deposit⁹ vel episcop⁹ a synodo degradatus ad imperatorem non recurrat, sꝫ recurrat ad synodum: ⁊ ibi alleget que sibi ꝓfutura putabit. ꝙ si hoc facere contēnat, spē restitutionis in futurum nō habebit.

Iudiciorum publicorū cognitio ab imperatore peti non potest.

b ¶ Imperialib⁹. Ab imperatore nō potest peti cognitio publicorum iudiciorum: sed episcopale iudiciū pōt peti ab eo. xj. que-

Precipimus vt tam epi q̄ clerici in statu mentis, in habitu corporis deo et hominibus placere studeant, et nec in superfluitate scissure aut colore vestium, nec in tonsura, intuentium (quorum forma ⁊ exemplum esse debent) offendant aspectū: sed potius qd̄ eorum deceat sanctitatē: quod si moniti ab eis emendare noluerint, ecclesiasticis careāt beneficijs.

¶ Questio.v.

Suum vero [a] episcopū relinquere, ⁊ ab officio suo discedere, atq; ad secularem iudicē confugere nulli licet.

Unde in Agathēsi ꝯcil. legit.

¶ Clericus ad iudicem secularem confugiēs de cōmunione ecclesie depellatur.

Placuit vt cleric⁹ si relicto officio ꝓpter districtionē ad secularē iudicem fortasse cōfugerit: ⁊ is ad quē recurrit, solatium ei defensionis impenderit: cum eo de ecclesie communione pellatur.

Itē ex cōci. Antiocheno.

¶ Presbyter vel diaconus ab episcopo depositus imperatorem non adeat.

Si quis a ꝓprio epō deposit⁹ presbyter vel diaconus, aut etiā a synodo quilibet eps fuerit exauthoratus: molestiam imperialibus [b] auribus inferre nō presumat, sed ad maiorū episcoporū synodū sese conuertat: et que se putat habere iusta, in eorum concilio alleget, atq; ab his de se expectet que fuerit deprompta sententia. ꝙ si deficiens pusillanimitate hoc noluerit facere, sed importun⁹ fuerit imperatori: huiusmodi nullam veniam [c] habere, nec locum vllius assertionis sue, nec spem recipiēdi gradus habeat in futurum.

Item ex conci. Cartha. v.

¶ Nō defenset ab aliquo qui episcoporū iudicio dānat.

Si quis cuiuslibet honoris clericus iudicio episcoporū pro quocunq; crimine fuerit dānatus, nō liceat eū siue ab ecclesijs quibus prefuit, siue a quolibet hoīe defensari interposita pena [d] damni, pecunie, atq; honoris: quo nec etatem [e] nec sexum excusandum esse precipimus.

Item ex conci. Arelateñ.

¶ Cōmunione priuet qui ecclesiastice discipline regulā fugientē defensare presumit.

Si forte aliquis clericorū regulā discipline ecclesiastice subterfugiēs fuerit euagatus: quicunq; eum susceperit [f], ⁊ illum pontifici suo nō reconciliauerit, sed magis defensare presumpserit, eccl'ie cōmunione priuetur.

Itē ex cōci. Martini pape.

¶ Spe recōciliationis careat qui ab episcopis cōdēnat⁹ imperatorem adierit.

Si q̄s eps, pbr̄, aut diaconus excōicat⁹ in cōcilio iniuste se querit cōdēnatū, ad maiorū episcoporū ꝯciliū reuertat: vt eorū inq̄sitionē ⁊ iudiciū expectās, si quas se iustas causas habere putat, illis exponat. si autem contempserit, et importans se palatio [g] aures principū inquietare voluerit: hic ad nullā veniā poterit peruenire, neq; spem future recōciliationis habebit.

Itē Gre. Cōstātino augusto.

¶ Episcoporū cause corā principib⁹ examinari nō debēt.

Si episcoporū cause mihi commissorū apud pijssi-

stione. j. placuit vt quicunq;.

c ¶ Nullam veniam. Idem est in eo qui excōmunicat⁹ celebrat. xj. qō. iij. si quis eps. idē in eo qui transit ad aliaꝫ ecclesiā authoritate propria. vij. q. j. si quis presbyter.

Si quis cuiuslibet. ¶ Cas⁹. Statutū fuit in cōcilio Carthaginēsi ꝙ si aliq̄s episcop⁹ iudicio episcoporū fuerit dānatus, nō debet a sua ecclesia vel ab aliq̄ homine defensari: et qui eum defenderit, pena pecunie ⁊ amissione sui honoris puniet: a q̄ pena, nec sexus, nec etas excusat.

d ¶ Pena. Ar. penam pecuniariam posse infligi ab ecclesia. xxiij. distinc. q̄q̄. xviij. dist. qm̄ quidē. xvj. q. j. statuimus. ⁊. q. vj. cognouim⁹. ⁊. xxiij. q. v. de liguribus.

e ¶ Nec etatem. dūmodo sit capax doli: vt de cōse. dis. iiij. eos. ex de delic. pu. ca. j. B.

f Si forte. ¶ Susceperit. ad defendēdū.

Si q̄s episcopus. ¶ Cas⁹. Statuit Martin⁹ papa in hoc ca. ꝙ si eps vel ali⁹ cleric⁹ cōquerit se iniuste dānatuꝫ, recurrat ad cōcilium eporū: ⁊ ibi si quas habet innocentie causas alleget. si autē voluerit ad principē recurrere, nullam spem future reconciliatiōis habebit.

g ¶ Palatio. nullus em eps vel p̄sbyter sine conscientia aliorū episcoporū ibit ad imperatorē. xxiij. q. viij. si quis episcopus.

Si episcoporū. ¶ Cas⁹. Quidam episcopi cum suas causas coraꝫ

a postolico tractare deberent, refugium habebant ad iudices seculares. quod Grego. suis peccatis deputat. De hoc tamen referendo gratias deo, scribit constantino imperatori, dicens q̄ nisi episcopi cito ad eum venerint, canonicam districtionem in eos exercebit.

Tribulat⁹ agere debz gratias deo.

a ¶ Gratias ago. Non de facto ipsorū: q̄ ipsi peccant: sed pro pena quaz ego sustineo, sicut Job egit gras deo pro sua pena: nō p̄ persecutione maloruz cū sic dixit. Sit nomen domini benedictum.

Quid ēpus.

¶ Cau⁹. In superiori causa tractū est de obedientia clericoruz erga suos episcopos. Sz q̄ quandoq; quis iurat se suo prelato nō obedire ideo Gratia. hanc. xxij. causam subnectit: in qua de iuramento tractat, z de mādato: z quot comites iuramentū habeat. que vt melius appareant, proponit themata: de quo quinq; elicit questiones.

b Quod iuramentum.

¶ Hec.q. diuiditur in. v. partes: i quarum prima probatur per. r.c. q̄ possum⁹ iurare pro re licita et ex causa: alias non. Secunda ibi: Queritur ds. Tertia ibi: Ejus. Quarta: ibi Sed queritur. Quinta ibi: Periurij. Jo. de fan.

¶ Cautus. Hic proponitur prima questio, in qua queritur an iuramentū sit prestandum ab aliquo, vel non. Et certum est q̄ sic in casibus istis, scilicet pro pace seruāda inter aliquos: vt.j.e.omne. Pro fama: scilicet ei aliquis est infamatus: vt.v.q.v. presbyter. Item pro fide catholica seruanda: vt.j.q.vj. quotiens de conse.dist.iij. ego berengarius. Et pro fidelitate seruanda: vt.viij.xxiij. distinctio. ēpē.j.e.q.v. de forma. Et pro cautione damni non faciēdi: vt.xxviij. dist. de ſyracusane. Et pro defectu veri, sciz ne veritas occulteſ: vt.xxiij.q.ij. ēpē. Quid autem sit iuramentum, et quot habeāt comites, consueuit in summa huius questionis notari. Et preedit hoc ordine Gratia. in hac questione. Primo probat q̄ iuramentum non sit prestandum, duabus authoritatibus. s. euangelij, et Jacobi. Postea soluit dicens q̄ sponte iurare quis non debet, sed propter necessitatem potest: vt pro innocentia sua purganda: et pro pace facienda: aut propter incredulitatem aliquorum,

mos dños aliorum patrocinio disponuntur: infelix ego in ista ecclesia quid facio? sed vt epi mei me despiciant, z cōtra me refugium ad seculares iudices habeant: omnipotenti deo gratias a ago, peccatis meis deputo: hoc tamen suggero breuiter q̄ aliquantulū expecto: z si ad me venire distulerint, exercere in eos districtionem canonicā nullo modo cessabo.

¶ Causa.xxij.

Quidā episcop⁹ iurauit falsum q̄ putabat verū: quo comperto archidiaconus ei⁹ iurauit se nunq̄ prestaturum ei obedientiaz. Cōpellitur archidiacon⁹ ab ēpo ad exhibendā sibi consuetam reuerentiā. accusatur ēpus de duplici periurio: et de eo q̄ falsum iurauit, z quia archidiaconum ad peierandum compulit. Primo queritur an iuramentum sit prestandū, an non? Secdo, si sit periurus qui iurat falsum quod putabat verū? Tertio, si licuit archidiacono denegare ēpo consuetaz obedientiā? Quarto, si constiterit esse illicitum quod iurauit archidiaconus: an sit seruandum: Quinto, si constiterit illud seruandum esse: an episcopus sit reus periurij qui cōtra iuramentū archidiaconū suum ire compellit?

¶ Questio.j.

Quod iuramētū b prestandū nō sit, authoritate canonice scripture ꝓbāt. Ait em̄ xp̄us in euāgelio discipulis. Sit sermo vester, est est: non non c. qd̄ autem amplius est, a malo d est. Item Jacobus in epistola ait. Ante omnia fratres mei nolite e iurare omnino. vtraq; authoritate iuramentum prohibemur prestare. Sed aliud est ad iuramentum sponte accedere: aliud vel ad asserendam innocentiam suam, vel ad federa pacis conseruanda, vel ad persuadendum auditoribus quando pigrisunt credere qd̄ eis vtile est, iuramentum ofmittitur ecclesia iurabatur, testis est mihi dominus: testis est mihi conscientia: hoc dico coram deo: vt.j.eod. si peccatum. Hodie iuratur, per deum: et sic me deus adiuuet: vt.xxxv. questio.vj. de parentela. Pena periurij est sicut de alijs mortalibus: vt.j.e.questio.capi.vlt. z sit intestabilis: vt.j.ea. questio.v. paruuli. huic autem questioni proposite breuis datur solutio: quia iuramentum non est prestandum nisi in dubijs et necessarijs, cum pigrisint homines ad credendum: vt infra.eo. ita. et ca.si peccatum est.

Jurare q̄d sit.

Jurare est aliquid deo teste dicere. Juramētum est vox ipsius iurantis, vel actus ipse, vel ipsum quod iuratur. Causa institutionis vnius mētum est ꝓpter infirmitatem hominū de causa ē facili dubitatiū. cum enim volum⁹ aliquibus persuadere quod eis vtile est: z non credūt simplici verbo, per mittatur nobis iurare: vt.j.e. nō est. z ca. ita ergo. et ca. si peccatum. Alia causa est propter idololatriam. sicut enim cōcessum fuit vt ostias deo immolarent ne eas offerēt demonibus: sic potius permissum fuit vt per deum iurarent, q̄m per creaturas ne inciderēt in crimen idolola: Mat. trie: vt.j.eo. cōsidera. Forma autem iuramenti alia sit solo sermone: alia sit interiꝰ et aliquis rei sacre. Alia q̄ solo sermone fit, ma. sim tria rēpora triplex inuenitur. Aliter enim iurabant in veteri lege: aliter in primitiua ecclesia: aliter hodie. In veteri lege iurabatur, Viuit dominꝰ: viuit anima mea: hec addat mihi dominꝰ: vt.j.eo. et iurabūt. In primitiua ecclesia iurabatur, testis est mihi dominus: testis est mihi conscientia: hoc dico coram deo: vt.j.eod. si peccatum. Hodie iuratur, per deum: et sic me deus adiuuet: vt.xxxv. questio.vj. de parentela. Pena periurij est sicut de alijs mortalibus: vt.j.e.questio.capi.vlt. z sit intestabilis: vt.j.ea. questio.v. paruuli. huic autem questioni proposite breuis datur solutio: quia iuramentum non est prestandum nisi in dubijs et necessarijs, cum pigrisint homines ad credendum: vt infra.eo. ita. et ca.si peccatum est.

Jurare

Jacob. v.c.

Jura men for

c ¶ Est est, non non. Ideo sit geminatio, vt referatur ad os, et ad cor: vt ex dē ineiur. et si Christus. z negatio duplex hic non inducit affirmationem: licet sit argu. contra. ff. de verb. sig. duobus verbis.

d ¶ A malo. ab incredulitate scilz illius cui iuratur: vt extra de elec. significasti.

e ¶ Nolite. sic tantū remouet indiscretum iuramentū vel vult dicere q̄ non pro qualibet re sit iurādum: quia non pro vili: vt.vj.q.v. si quis. Jo.

OMne. ¶ Casus. Statuit concilium Toletanum in hoc ca. q̄ pro tribus causis potest quis licite iurare, scilicet pro pace facienda vel consolidanda: et cum in iudicio per testes veritas comprobat: et cum quis suam innocentiam purgat.

a ¶ Omne quod. Item quatuor hic ponit casus in quibus p̄ potest iurari. sūt .x. alij quos habebo. ij. q. vi. can. primo. xx vij. dist. de sacrificijs. et extra de iur. calū. c. j. extra de elect. significasti.

b ¶ Deficiat. supple et reus sit infamat⁹. alis deficiente accusatore non cogitur se reus expurgare, nisi fuerit infamatus: vt vj. q. viij. qō autē. licet quidā voluerint dicere contra. C. de re. credi. i bone. et hec dictio sola, excludit hic vult̄ gārē probationē ꝫ nō excludit nūerum cōpurgatorū. ¶ Taxatio. i. imposito iudicis. est em taxare modus iurādi. ex ō purg. ca. cū i iuuētute. io.

¶ Casus. Quidā dicebant q̄ nullo modo erat iurādū: et hoc p̄babant auctoritate domini dicēt̄, sit sermo vester: est est ꝛc. Augustin. vero ostendit q̄ iurare nō est peccatū. qō p̄bat exemplo apostoli, q̄ iurauit his verbis: per gloriā vestrā quotidie morior. quam locutionē exēplaria greca iurationem esse ostendunt siue demonstrant. et docēt q̄ dominus nō prohibuit iuramenta nisi que fiūt ex cupiditate et dilectione iurandi.

c ¶ Audiendi sunt. immo eo ipso q̄ nolunt iurare sunt nolens, habendi hereticī. extra de hęre. excommunicamus. et ca. ad abolendam. ¶ Si qui quidam enim nimis fideles sunt ad iurandū: quidā merū diuini nominis vsū ad superstitionē peruenīt: vt. ff. de cō. instit. q̄ sub cōditione. Jo.

Omne quod. Item quatuor hic ponit casus in quibus p̄ potest iurari. sūt .x. alij quos habebo. ij. q. iij. in cōci. Tole. viij. legit.

¶ Juramentū pro fœdere pacis est faciendum.

OMne[a] qō in federa pacis venit, tunc solidius consistit cū iuramenti hoc interpositio roborat. sed et omne qō amicoꝝ aios conciliat, tūc fideli⁹ durat cū eos sacramēti vincula ligāt. omne em qō testib⁹ astipulat, verū⁹ constat cum id iurationis adiectio affirmat. q̄ ꝛ si testis deficiat⁵ innocētis fidē sola iurisiurandi taxatio⁶ manifestat.

Item Augustin⁹ super epistolam ad Galatas.

¶ Juratio nō est prohibēda, nec tanq̄ bonū appetenda.

DOn est ꝑcepti dei iuratio: que a malo non iurantis est, sed incredulitate quo iurare cogitur. Nam hic intelligitur ita dñm prohibuisse a iuramento, vt quantū in ipso est[d] quisq̄ nō iuret: qō multi faciunt, in oꝛe habētes iurationem tanq̄ magnum ꝛ suaue aliquid. Nā vtiq̄ apostolus nouit ꝑceptuꝫ dñi, et tamen iurauit. Nō em audiendi sunt[e] qui has iurationes esse non putant. quid enim faciunt de illa iuratione, Quotidie morior. per vestrā gloriam fratres, quā habeo i Christo Jesu dño nostro: quam greca exēplaria manifestissimam iurationē esse ostendūt. Prohibemur ergo iurare cupiditate aut dilectione iurādi. quanuis enim iuramentū amplius sit q̄ est est, vel nō nō, et ideo a malo sit: non tū a malo tuo, sed infirmitatis aut incredulitatis eorum qui nō aliter mouentur ad fidem.

Item August. in epistola ad Publicolam.

¶ Peierare peccatū est, non iurare.

IN nouo testamento dictum est ne omnino iuremus: quod mihi quidē propterea dictū esse videtur, non quia iurare peccatū est, sed q̄ peierare[f] immane peccatum est: a quo lōge nos esse voluit qui omnino ne iuremus commonuit.

Idem.

¶ In necessarijs verum iurare peccatum non est.

NOueritis verum iurare nō esse peccatum inuenimus et apostolū Paulum iurasse: Quotidie morior per vestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Jesu dño nostro. Per gloriam vestram, iuratio est. non enim sicait, per vestram gloriam morior, quasi vestra gloria me fecit mori: quomodo si diceret, per venenum, per gladiū, per bestiam, per inimicū moꝛtuus est, intelligeretur faciente inimico, faciente gladio, faciente veneno moꝛtuus est.

Idem de sermone domini.

¶ Nec tanq̄ bonū appetendum, nec tanq̄ malū iuramētum est euitandum.

ITa ergo ꝑcepisse dominū intelligit, ne iuraretur, ne quisq̄ sicut bonum[g] appetat iusiurandū ꝛ assiduitate iurādi ad piurium q̄ cōsuetudinē[h] dilabat. quapropter qui intelligit non in bonis, sed a malo.

IN nouo. ¶ Casus. Prohibitū est ne oino iuremus: non q̄ iurare sit ꝑcm: sed q̄ peierare ꝑcm est. ad qō p iuramētū ꝓuenit.

f ¶ Sz q̄ peierare. arg. q̄ q̄nq̄ ꝑhibet aliq̄d nō ꝓpter se, sed ꝓpter aliud qō ide sequi pōt. ‡ xj. q. iij. nolite. et. xxxvij. dist. iō. instit. vi do. rap. §. sed ne dū talia. xij. dist. q̄sds. vij. qō. j. habebat. ij. qō. vij. ꝓsumit. xxiiij. q. iij. de⁹. vbi aliq̄d ꝑhibet ꝓpter suū contrariū, sicut hic.

¶ Casus. Jurare nō ē ꝑcm. qō ꝑbat exēplo apli: q̄ iurauit hoc mō: p gloriā vestrā ꝛc. Et q̄ ista ꝛba sint iuramētū, ꝓz. non em sic intelligitur vt gl'a illoꝝ faceret apm mori sicut p venenū vel p gladiū mouit hoiem.

Tag. ¶ Casus. Quedā sūt apperēda p se: vt ꝛba. qdā ꝛo apperēda sunt ꝓpter necessitatē: vt iusiurādum. vñ aliqs iurare non dz nisi necessitas eum cogat: scz cū videt pigros homes ad credēdū, q̄ non crederet nisi iureꝫ. cū vero nō adest necessitas, sit ꝛmo vester est est, nō nō. Si āt apli⁹ fuerit. s. iuramētū in ꝛpe necessitat̄: nō ē t a malo iurātis, sed a malo. i. infirmitate rectipietis: a qua infirmitate q̄tidie deprecamur liberari.

g ¶ Bonū. arg. q̄ bonū ꝓhibet ꝓpt ꝛsequens malū: vt xxj. dist. deni. ꝛ. vitia em vicina sunt virtutibus: vt. xlj. dist. sepe.

h ¶ Cōsuetudinē. assiduitas em facit aliq̄d esse ꝑcm, q̄ alis non esset: vt. xxv. dist. crimenis appellatio.

‡ Ar. ꝫ xxiij. q. v. de occidēdis

j. Cor xv. d.

Que alienabis esse a sacro ordine. ij. qō. v. monomachiā. Z.

j. Cor xv. d.

Mat. v. f.

Jurare e nolens, habendi hereticī

a ¶ Non dixit. Uim ergo debemus facere in verbis ſm ius: vt. viij. diſt. ſi cōſuetudinem. & ff. de verb. oblig. ſi q̄s ſtipulatus.

Iurare ꝓpter vtilitatem.

b ¶ U maluz. ¶ Q̄s vtiliter. Et ſi propter vtilitatez alterius poſſū iurare, multo magis, propter meā: vt. xxiij. q̄. v. ſi non licet.

Mat. iij. f.

Θ ¶ Iurabunt. ¶ Caſus. In veteri teſtamento iurabāt Iudei per idola: poſtea dominus ad condemnationem idolorum, & vt dñs per os hominū ꝓmendaret, docuit per prophetas vt Iudei per dñm iurarent. Et hoc probatur diuinis authoritatib⁹.

Mat. vj. b.

et ſic aliquis nō poteſt dicere q̄ euangelium in omni caſu nos iurare phibeat. Pria authoritas eſt in principio. Secūda ibi: Uiuit dominus.

c ¶ Sed hic iuramentum &c. prima ratio.

d ¶ Pro cōfeſſione. iurādo em̄ per deum, confitemur ipſum.

e ¶ Offendicula. Id eſt idola q̄ iurabant.

†Sub. q̄ p hoc damnabāt et cōtēpti bileshabebant quia nō credebat poſſe ipſos hre aliquid in ſe ſibāt: & q̄ melⁱ eſt cut pius iurabat per ipſos.

f ¶ Mortuoꝝ. ſ. deoꝝ. Jo. † Onſidera.

Jurare ꝓ creaturas nō lz.

g ¶ Sed p celuz. Licet p creaturas non poſſumⁱ iurare, iuramus tamē per euangeliū, q̄s in neceſſarijs iurationē habēdā: refrenat ſe quātum poteſt vt nō ea vtatur niſi neceſſitas cogat: videlicet cum videt pigros eſſe hoies ad credēdum quod eis vtile eſt credere, niſi iuratione firmetur. Ad hoc vtiq̄ ptinet quod ſic dicitur: Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt: nō, non. hoc bonū eſt & appetendum. quod autem amplius eſt: a malo eſt, id eſt ſi iurare cogeris: ſcias de neceſſitate venire infirmitatis eoꝝ quib⁹ aliquid ſuades: que infirmitas vtiq̄ malum eſt: vnde nos quotidie liberari ꝓcamur, cū dicimus: Libera nos a malo. Itaq̄ nō dixitᵃ: quod autem amplius eſt: maluz eſt. tu enim malum non facis: qui bene vteris iuratione.

Item Auguſtinus in ſermone domini in monte. lib. j.

¶ Jurare non eſt peccatum.

U malū non facis: qui bene vteris iuratione: que etſi non bona tamen neceſſaria eſt vt alteri ꝑſuadeas quod vtiliterᵇ perſuades. ſed a malo eſt illius cuius ifirmitate iurare cogeris.

Item Hieronymus ſup Hiezemiam.

¶ Per deum iurare permittitur: ne per idola iuretur.

Θ ¶ Iurabunt viuit dñs: in veritate et in iudicio et in iuſtitia: & benedicēt eum gentes: ipſumq̄ laudabunt. Quomodo ergo euāgelium iurare nos ꝓhibet? Sed ‘hic iuramētum ꝓ confeſſione’ dicitur: & ad condēnationem idolorum per que iurabat iſrael. deniq̄ offendiculaᶜ auferuntur: et iuratur per dominum deum: quodq̄ dicitur: viuit dominus: in teſtamēto veteri: iuſiurandū eſt ad condēnationē mortuoꝝᵈ: per quos iurauit omnis idololatra.

Item Hieronymus ſup Matheum libro primo.

¶ Infirmis iurare cōceditᵉ.

Onſidera q̄ ſaluator nō per deū iurare phibuit ſed per celumᵍ & terram: et per hieroſolymā: et per caput tuum. & hoc quaſi paruulis fuerat lege conceſſum: vt quomodo victimas deo īmolabant: ne eas immolarēt idolis: ſic et iurare permitterētur per deum, non q̄ recte hoc facerent, ſed q̄ melius eſt ʰ deo id exhibere q̄s demonijs.

Item ex concilio Carthaginenſi quarto.

¶ Excōmunicet clericus per creaturas ꝓtinaciter iurans.

Clericū per creaturas iurantēⁱ acerrime eſſe obiurgandum: ſi perſtiterit in vitio, excōmunicādum: interpulasᵏ vero cantantem, ſuprадicte ſententie ſeueritate coercendum decernimus.

Item Plus papa.

¶ Clericus deponatur, laicuˢ anathematizetur per capillū vel caput dei iurans.

Si quis per capillū[l] dei vel caput iurauerit, vel alio modo blaſphemia contra deū vſus fuerit: ſi in eccleſiaſtico ordine eſt, & deponatur: ſi laicus, anathematizetur.

¶ Et ſi q̄s p creaturas iurauerit, acerrime caſtigetur: et iuxta id q̄d ſynodus diiudicauerit, peniteat. ¶ Si q̄s autē talem hoiem nō manifeſtauerit[m], nō eſt dubium quin diuina cōdēnatione coerceaᵗ. ſed ſi eps iſta emendare neglexerit, acerrime coripiatur.

Queritur quis magis tenetur, an ille qui p deum, an ille qui ſuper ſacra euangelia iurat: Hiuic queſtiōi Jo. Chryſoſtomus reſpondet dicens.

Wat. v. ſ.

i ¶ Clericum. ¶ Jurantem. ſine ſolemnitate. tunc em̄ depoſitionem inducit q̄s ad ſolēnitatem iurat: argu. xxvij. diſtin. ſ. vlt.

k ¶ Inter epulas. de conſecra. diſtin. v. nullus.

Et ſto ter. ſfertur q̄ digniſtas aggrauat delictū & p̄ pena: nor. l. l. pbſio. C. ō epi ſc. & cle. cy. in. l. nemo. C. ō ſū. trini.

Leui. xix. b.

Leui. xix. Mat. v.

Jurās per deū an plus obligeſ ꝙ iurās per ea, grauiū.

S ¶ Si q̄s p capillū. ¶ Caſus. † hoc cap. diuidit in tres ptes. In pma dr q̄ ſi q̄s iurat p capilluz vel caput dei: ſi clericus eſt, deponat: ſi laicus anathematizetur. In ſecunda parte dicit q̄ ſi quis per creaturas propinquas iurauerit: dr acerrime caſtigari & penitere ſm q̄ ſy nodⁿ iudicabit. In tertia dr q̄ ſi quis taliter iurantē non manifeſtauerit, a deo cōdemnabit: & epiſcopⁿ qui talia nō emendat, acerrime coripiat. Secūda ibi: Et ſi q̄s. Tertia ibi: Si q̄s autem.

† hoc ſtelligē ſi teſtibuspōt eū puin cef: alꝰ dr tacere: & eū latēter coripe ꝙ. q. j. ſi peccauerit. vt ſalte dicere tali ꝑſone q̄ poſſit ꝓdeſſe ſi obeſſe. ſ. q. v. hoc vt. ſm v. Accuſare an quis ꝙ gatur.

l ¶ Per capillū. ſm leges q̄ ſic iurat, vltimo ſupplicio punitur. in autenti. vt non iurarient contra naturam, circa medū.

m ¶ Non manifeſtauerit. Argu. q̄ aliquis cogit accuſare: † vt. j. q. vij. quaptopter. xxiij. q̄ōne. iij. tam ſacerdos. j. queſtione. j. quiſquis. Sed contra nemo inuitus accuſare cogitur. C. vt nemo inuitus agere vel accuſa-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

re compellatur.l.j.et furem nemo cogitur indicare vel accusare.ff. de prescrip. ver. solent. Sed potest dici q̄ in dictis officio cogi potest, sed non iure actionis. illud tamē credo q̄ denūciare cogitur aliquis fm cōmunem opinionem: quod notaui. ij. q. j. si peccauerit.

¶ Querit. ¶ Hec est secūda pars questionis, in qua querit vtrū sit maius peccatū iurare per deū, q̄ per euāgelia. ⁊ hoc ꝓbat per duo ca. q̄ plus est iurare per deum. Joan. de san.

¶ Casus. Hic mouet Gratianꝰ quādā incidentē questionē. s. quis magis teneat: an ille q̄ iurat per deum, an qui iurat per sacra euangelia. huic q̄stioni respondet ꝓ seq. ca.

Leui. xix. b.

¶ Non est maius per euangelium. q̄ per deum iurare.

SI aliqua causa fuerit, modicūᵃ videt facere q̄ iuratper deum. qui autem per euangelium, maiusᵇ aliquid fecisse videtur: quibus dicēdum est: Stulti, scripture, ꝓpter deū facte sunt, non deus ꝓpter scripturasᶜ.

Item Hieronymus.

¶ Non solum in altari vel reliquijs. sed etiam in communi loquela periurium caueatur.

HAbemus in lege dei scriptum. Nō peierabis in nomine meo: nec pollues nomē dei tui in vanum. Ideo admonēdi sunt oēs vt diligenter caueāt periuriū: nō solū in altari seu sanctorū reliquijs, sed etiā in cōmuni loquela.

Ite Isidorꝰ sentētiarū lib. ij.

¶ Non prohibet deus iurare, sed peierare.

NOn est cōtra dei preceptū iurare: sed dū iurādi vsum facimus, periurij crimen incurrimus.

Item Augu. de verbis apostoli sermone. xxviij.

¶ Iuratio non est peccatum.

SI peccatū esset iuratio, nec in veteri lege diceretur: Non peierabis: reddas autem dño iuramēta tua. Nō enim peccatum nobis precipere retur ᵈ. Itē nō vobis dicimus nos, non iurare. Si eñ hoc dicim⁹, mētimur: quantū ad meᵉ pertinet, iuro: sed quantū mihi videtur magna necessitate compulsus, cum videro mihi non credi nisi facia: ⁊ ei qui mihi non credit, non expedire q̄ō non credit. hac perpensa ratione, et consideratione libra-ta, cum magno timore dico, coram deo: aut, testis est mihi deus: aut, scit Christꝰ q̄ sic est in animo meo: et video q̄ plus est. i. q̄ amplꝰ est, q̄ō est est, nō nō. sed hoc quod amplius est, a malo est non iurātis, sed non credentis. ⁊ premissis colligitur q̄ iurare non est peccatum: non tamen tanq̄ bonum est appetendum, ne consuetudine iurandi labamur in periurium. sed cum dicatur procedere a malo non credentis, videt q̄ etsi iurare peccatū nō sit, iuramentum tamē recipere malum sit. sed nomine mali nō malitia, sz peccati pena intelligit. ex penali eñ infirmitate incredulitas illa ꝓcessit qua ad iurādum cōpellimur. ipsum autem iurare sicut peccatū nō est: ita iuramētum ab aliquo recipere

Habemus.

¶ Casus. Quidam transgredie-bantur sacramēta que faciebāt in cōmuni loquela. s. cū simpliciter per deū iurabāt. Sed ostēdit hic. q̄ non solum illa que fiunt in altari seu in sanctorū reliquijs, sūt a periurijs precapēda: sed etiam illa que fiunt in communi loq̄la. ⁊ hoc ꝓbat authoritate veteris testamenti dicentis: Non peierabis ⁊c.

NOn est. ¶ Casus. Reuertitur nunc Grat. ad principale propositum, ad ostendendum q̄ licitū est iurare. et dicit hic q̄ non est cōtra preceptū dñi iurare: sz ideo ꝓhibetur, ne ꝓpter vsum iuramenti periurio incurramus.

SI peccatum.

¶ Casus. Quidā dicebant q̄ peccatum erat iurare Augusti. vero docet non esse peccatum iurare tempore necessitatis cum homines sunt pigri ad credendum quod est vtile eis. ⁊ hoc ꝓbat authoritate veteris legis dicentis: Non peierabis ⁊c.

ij. ꝙs.

Jurāo per deū an plus obligetur per euāgelia.

a ¶ Modici. quātū ad vulgares.

b ¶ Maius. j. ea. q̄. v. qui peierare cōtra. sed illud de iudicio eccīe: istud de iudicio dei. Unde dic q̄ q̄ iurat per deum non solenniter, minus peccat q̄ō q̄ solenniter per euangelium. sed si vtrum q̄ iuramentum est solenne: magis peccat qui iurat per deum.

Leui. xix. Mat. v.

c ¶ Propter scripturas. Hic patet q̄ eque obligat qui iurat ꝙ deū, sicut qui iurat per euangelia, sed si ꝙ deū iuraret nō solēniter ⁊ per euāgelia solēniter vel cōuerso: magis est obligatus quo ad ecclesiā solēniter iurans: sed quantum ad deum equaliter. extra qui de. vel vo. iurius. Sed obijcitur: quanto sanctius est per quod iuratur, tanto magis est penale periurium: ergo magis obligatorium: vt. j. eo. mouet. sed illud intelligo cum iuratur illicite: et ꝓbatur respectus ad solam creaturam. Hic patet q̄ non est licitum iurare per creaturas, nisi in iure expiuatur q̄ possit: sicut per euangelium: per altare: per crucem. j. eo. habemus. et questio. v. qui peierat. et. j. e. si aliqua, et per salutem principis: vt. j. q̄e. vij. quotiens. Secundum leges tamen videtur q̄ possit iurari per creaturas: vt. ff. de iureiuran. l. ij. §. viti. et. l. qui per salutem. Sed per membra dei non est licitum iurare: vt in auc. vt non luxurientur homines contra naturam. colla. vj. circa medium.

Iurāo per euāgelia.

d ¶ Preciperetur. q: non est peccatum q̄ō deus vult si ue leges: vt. xxvj. dist. deinde. ⁊ q̄ peccat legis authoritate, non peccat: vt. xxiij. q. iij. qui peccat.

e ¶ Ad me. sicut dicit canon q̄ aliqs dicit mutari potꝰ q̄ō mutare. vij. q. j. mutationes. ⁊ c. scias.

Legis authoritas excusat a pctō. Ad hoc xxiij. q. v. nouit. i fi.

¶ Ex premissis. ¶ Hec est. iij. pars. q̄st. in qua queritur vtrum sit peccatū recipere iuramēnum si dubitat: ⁊ ꝓbat q̄ non, per. c. seq. Jo. de san.

¶ Casus. Concludit S. ex supradictis cap. dicens q̄ licet iurare non sit peccatum, non est tamen appetendus: ne consuetudine iurandi in periurium labamur. Sz obijcitur q̄ licet iurare peccatum non sit, tamen iuramentū recipere peccatum videtur: cum dicatur: quod amplius est, a malo est: non iurantis: sed non credentis. sed hāc

Iuramētum nō ē recipiēdū ab illo quē scimus falsum iuraturū.

obiectionem soluit dicens q nomine mali non malitia: ſ pena peccati. ſ. incredulitas que ex infirmitate processit, intelligitur: que peccatum non est. ⁊ ita sicut iurare non est peccatū: ita recipere iuramentum non est peccatū. Et ad hoc inducit sequens ca. cuius casus patet.

a Uamuis. ¶ Recipiamus, nisi cum scimus aliquē falsū iuraturū. † tūc em phibemur recipere iuramentum: vt .j.e. questio. v. qui exigit. vt cū scimus aliquem cito posse labi in periurium: vt extra de cohab. clericos. Et est hic argu. q eo ipso est aliquid licitum, q non est prohibitum: vt. xxvij. q. ij. lex diuine. xxviij. q. j. iam nunc. Item argu. q antecedēs est licitum non tamen consequēs. sic xxij. q. j. ḡd culpatur. in fi.

¶ Sed queritur. † hec est. iiij. pars q. in qua queritur si sit credendum fidei eius qui per demonia iurat: et pbat q sic, per capi. seq. Jo. de san.

¶ Cassus. hic queritur an sit vtendū fide eius qui p demonia iurat: ⁊ respōdet q sic: ad bonum et licitū. et ad hoc inducit sequēs ca. cuius casus ptz.

Quet te, ¶ Cals. Licet .h. ⁊ Beñ dixerint q tres questiones facte fuerit et hoc ca. ego Bar. dixi eñ. credo q tantum due fuerunt. Ca. ergo hoc diuiditur in tres partes. In prima parte quesiit publicola an sit vtendum fide eius qui iurauit per falsos deos. Anteq̄ veniat ad rēsp̄sionem questionis: dicit q qui iurat per falsos deos: ſ non seruat fidē: in duobus peccat: et quia iurauit per falsos deos: ⁊ quia fidem non seruauit. sed ſi seruauit fidem, laudabile est: et ideo fide eius vti possumus ad bonum, et non ad malum. Fides enim appellatur hic promissio: ⁊ non illa fides a qua fideles catholici vocantur. In secunda parte dicitur q minus peccat ille qui iurat per falsos deos veraciter, q̄ſ qui iurat per verum deum fallaciter: quia q̄to sanctius est per quod iuratur, tanto magis penale est periurium. In tertia parte quesiit publicola an peccet qui gentilem siue paganum sibi per falsos deos facit iurare. Et respondet q non: ⁊ hoc probat exemplo Jacob ⁊ eius, qui fecerunt sibi iurare Laban et Abimelech malum non est.

Unde August. scribit ad publicolam.

¶ Juramentum accipere nō prohibemur.

Quāuis dictū sit ne iuremus, nusq̄ me in scripturis sanctis legisse memini ne ab aliquo iurationem recipiamus[a]. Sed queritur an sit vtendum fide eius qui per demonia iurat.

De his ita scribit August. ad Publicolam.

¶ Licet vti fide eius qui vt eam seruet, per demonia iurat.

Quet te vtrum eius fide vtendū sit qui vt eā seruet, per demonia iurauerit vbi te volo pius considerare vtrū si quispiam per deos falsos iurauerit se fidem seruaturum, † et eam non seruauerit: non tibi videatur bis[b] peccasse. si enim tali iuratione pmissam seruaret fidem, ideo tamen peccasse iudicaretur, quia per deos falsos iurauerit se fidem seruaturum. illud autem nemo reprehenderet, quia fidem seruauit. nūc vero quia et iurauit per quos nō debuit, et cōtra pollicitā fecit fidem, qō non debuit: bis vtiq̄ peccauit. ac per hoc qui vtitur fide illius quem cōstat iurasse per falsos deos, et vtitur non ad malum sed ad bonū ⁊ licitum: non peccato illi[c] se sociat[c] q per demonia iurauit: sed bono pacto ei[d] quo fidē seruauit. neq̄[e] em hic eam fidē dico seruari qua fideles vocantur qui baptizantur in Christo. Illa em longe alia est, longeq̄ discreta a fide humanor̄ placitor̄ atq̄ pactor̄.

¶ Ueruntamen si nevlla dubitatione minus malum est per deos falsos iurare veraciter[e], q̄ſ per deum verum fallaciter. quanto em id per qō iuratur, magis sanctū est, tāto magis[f] est penale[g] periurū[h]. ¶ Alia questio est, vtrum nō peccet q̄ per falsos deos sibi iurari facit: quia ille qui ei iurat, iurat p falsos deos quos colit: ⁊ Cui q̄stioni possunt illa testimonia suffragari que ipse commemorasti de Labā[i] ⁊ Abimelech: si tamē Abimelech p deos suos iurauit, sicut Labā per deum sochor. Sicut etiam cum in libro Machabeorū Romani legantur pacem firmasse cum iudeis, intelligendi sunt iurasse per falsos deos: sicut et Judei iurauerunt per deum ve-

a ¶ Recipiamus. et ita obligat iuramentis quod fit per falsos deos. et non obstat ff. de iureiur. l. non erit. §. pe. vbi dicit q̄ non valet iuramentuz quod fit p falsos deos: q tibi loquit de hominib⁹ eiusdem fidei.

b ¶ Bis. Plus enim peccat qui in duobus peccat, q̄ſ qui in vno. xiij. distin. ca. f.

c ¶ Sociat. et ita obligat iuramentis quod fit per falsos deos. et non obstat ff. de iureiur. l. non erit. §. pe. vbi dicit q̄ non valet iuramentuz quod fit p falsos deos: q tibi loquit de hominib⁹ eiusdem fidei.

d ¶ Neq̄. hic respōdet tacite questioni: cum pagani non habeant fidē, quomō dicens eos frangere fidē? Ad hoc respōdet q hic non agitur de fide virtutū, ſ de alia fide. Multipliciter enim dicitur fides quandoq̄ idem est fides qō sacramentū baptismi: vt xxv. dist. de iudeis. Item dicitur fides castitas thoti: † vt. xxxvij. questione. ij. cō iugeo. Item dicitur fides securitas siue pactus: vt. xxiij. qō. ſ. noli. Item dicitur fides conscientia: vt ibi, Omne quod nō est ex fide peccatū est: vt. xxxviij. qō. j. §. j. Item dicitur fides habitus mētis bene constitute. Item dicit fides credulitas, ſm quā credimus illud quod non videmus: vt ibi, Fides non habet meritum. ꝛc. de pe. dist. iij. ca. in domo.

Fides multipliciter dicitur.

† Ad hoc. xxxviij. q. j. caue. Beñ. xxj. d. Beñ. xxj. f. j. mac. viij.

e ¶ Ueraciter. qō est ſi fallaciter iurē p deos falsos. et ita periurū cōmittit qui verū iurat per deos falsos.

f ¶ Magis. hec dictio magis, non comparatiue ponit sed abnegatiue: q. falsi dei non sunt sancti.

g ¶ Penale. i. maioꝛi pena dignū. quāto em res est sanctior vel melior, tanto est maius pctm offendere eam q̄ aliam: vt. xvij. q. iij. sicut qui. et .j.e. q. v. qui peierat.

h ¶ Periurū. i. temerariū iuramentum. ⁊ sic bene adaptatur ratio sequens.

i ¶ De Laban. sed nonne ille peccat q̄ per deos falsos iurat: ergo ⁊ ille peccat q̄ recipit tale iuramentuz: vt .j.e. q. v. ille. Sed dic q̄ ꝛ ille peccet, tñ permittitur tale iuramentū, cū aliter non posset adhiberi fides dictis suis. preterea ſi iuraret per deū verū, facilius obuiaret tali iuramento: et tamen magis peccaret.

Juraſ p deos falsos an peccet.

¶ Sicut ens. ¶ Calls. Non peccat xpianus q̄ paganū

sibi per suos deos facit iurare. Diuiditur ergo iste. §. in tres partes. In prima ostendit q̄ non peccat christianus si recipit sacramentum ab infideli per deos suos. hoc probat exemplo Judeorum quando fecerunt pacem cum Romanis, per deos falsos receperūt iuramentum: ipsi autē per deum verum iurauerunt. Sic etiam per creaturas iurare malum est: sz seruare quod iuratur, est bonum. In secunda parte obijcit et probat q̄ iurare per creaturas nō est malum: quia Joseph cum vir sctūs esset, per salutem Pharaonis iurauit. Postea soluit dicens q̄ sancti iurando per creaturas ipz creatorem venerabantur. sic Joseph iurando per salutez pharaonis iurauit per eum qui dedit ei salutem et potestatē. ⁊ dn̄s nō prohibuit iurare per creaturas nisi propter duas causas: ne in eis numē deitatis esse putaret: vel ne eas contemptibiles iudicādo, promissa nō seruaremus. In tertia parte q̄rit incidenter q̄d sit grauius: an iurare fallacit per creaturas, an per creatorem. Et primo ostendit q̄ grauius est iurare per creaturas: q̄a sic iurando in duobus peccat: quia ⁊ contra prohibitionem iurat: et quia fallaciter iurat: sz per creatorem fallaciter iurādo: tantum in vno peccat. Postea soluit dicēs q̄ periuriū tanto magis penale est quāto id per quod iuratur, sanctius est. ⁊ ita magis est penale peierare p creatorē. Secūda pars icipit ibi: Sed obijcitur. Tertia ibi: Sed queritur. Prepositus erat, scz Pharao. In infimis, id est in mundanis. Vel propositus erat, scilz princeps in mundanis: in memphis, que ciuitas erat vel caput regni.

Gen. xlij.c.

Rom. xiij.a. Joan. xix.

rum: sic etiam ⁊ de iuramento q̄d fit per creaturas, intelligēdum est q̄ ipsum quidem iurare per creaturas malum est: quia a deo prohibitū: sed seruare quod iurat, bonū est, vt euitetur peccatum mendacij et dolositatis. Sed obijcitur q̄ Joseph vir sanct⁹ per creaturas iurauit dū dixit fratribus suis. Per salutē[a] pharaonis nō exibitis hinc. Sed sciendum est q̄ sancti non tam per creaturas, q̄z p creatorem creaturarum iurabant: nec in creaturis aliō q̄z creatorē ipsarū venerabātur: sicut Joseph qui per Pharaonem iurādo, hoc in eo veneratus est, q̄ dei iudicio posit⁹ erat in infimis[b] vnde Apl̄us ait. Omnis potestas a domino deo est. Itez Christ⁹ Pilato. Nō haberes in me potestatem nisi esset tibi data desuper. Deus autē per creaturas iurare ꝓhibuit: ne vel more gentiliū aliquod numen deitatis creaturis inesse crederet: vel ne creaturas cōtemptibiles iudicando, p eas promissa pro nihilo duceremus. ¶ Sed querit̄ quid grauius sit, an per creaturas, an p creatorē iurare fallaciter? Dupliciter enim reus est qui per creaturas iurat mendaciter, quia et contra prohibitionem iurat per quod sibi iurare nō lz: a quo peccato est immunis qui non nisi per creatorē iurat. et ꝓximū dolo capit: q̄d facit etiā per creatorē mēdaciter iurās: sz periuriū tanto magis penale est, quanto sanctius illud p q̄d iurat apparet. q̄ ⁊ si p creaturas mendaciter iurās dupliciter[c] peccet, grauiori tamen se subijcit pene qui per creatorem iurat mendaciter. Periurij aūt pena grauissima est: quā si quis timens ad confessionē venire noluerit, a fidelium consortio est abijciendus.

Unde Euticianus papa.

¶ Fideliū cōsortio careat qui pniam piurij agere noluerit.

Predicādum est etiā vt etiam periuriū fideles caueant, et ab hoc summopere abstineāt, sciētes hoc grande scelus esse, ⁊ in lege ⁊ in ꝓphetis et in euangelio prohibitum. Audiuimus aūt quosdam paruipēdere hoc scelus, et leuem quodāmodo periuris penitentie modum imponere: qui etiā nosse debent talem de periurio penitentiam imponi debere, qualem[d] et de adulterio, ⁊ de fornicatiōe, et de homicidio sponte commisso, et de ceteris criminalibus vitijs. Si quis vero perpetrato periurio aut quolibet criminali peccato timens penitentiā longam ad confessionē venire noluerit, ab ecclesia repellendus[e] est, siue a cōione ⁊ cōsortio fideliū, vt null⁹ cū eo comedat ne q̄bibat neq̄z in domo sua eū recipiat.

¶ Quest. ij.

Quod aūt periuriū sit falsum iurare: facile probatur.

a ¶ Per salutem. ⁊ in canone per salutem dominorum iuratur: vt. j. q. vij. quotiens.

b ¶ In infimis. Al̄as memphis, que erat caput regni Pharaonis.

c ¶ Dupliciter. Et ita quādoq̄z duo mala ratione coniūctionis nō equiualēt alteri eorum per se. sic extra de offic. iudi. dele. sup q̄stionū. §. si vero.

Predicandū.

¶ Latus. Significatū fuit Euticiano pape q̄ quidam presbyteri de periurio leuem penitentiam imponebāt: quare statuit Eutician⁹ vt christiani moneantur periurium euitare, cū sit graue delictum: sed si in illud inciderint, taliter de ipso penitebant qualiter de adulterio et de alijs criminalibus vitijs peniterēt. Si quis vero timens longā pniaz periurij, ad confessionē venire noluerit: excōicet donec resipiscat.

d ¶ Qualē. quantū ad numerū annorū hoc intellige, nō quātū ad asperitatem pnie. nā regulariter ꝓ quolibet mortali debet septēnis pnia, nisi dignitas delinquētis, vl̄ qualitas delicti aliō suadeat. xxxiij. q. ij. hoc ipz. ⁊. lxxxij. dist. pbr. ⁊ xxvij. q. j. deuotaz. vñ lz septennis penitētia iponat pro piurio sicut ꝓ homicidio vl̄ adulterio, aspior tñ pnia iponit ꝓ adulterio vl̄ homicidio q̄z ꝓ piurio et durior ꝓ homicidio q̄z pro adulterio: vt. xxxiij. q. ij. si q̄d. Jo.

e ¶ Repellēdus. Arg. aliquē cōpellēdū ad penitētiā. vj. q. j. illi qui.

v. ps.

Dic vt not. xxxiij. q. ij. q̄cūq̄z. ⁊ no. q̄ ex eo q̄ hic dicit ad ꝯfessionem venire ⁊c. videt q̄ p̄ceptū sit ꝯfiteri sacerdoti ad hoc de pe. di. j. quē penitet. Sz ar. ꝯ. e. dis. ca. vlti. ibi distīguit inter ꝯfessionem pfectorū ⁊ imꝑfectorū tñ p̄mū dictū tz h Lau. ni si forte cōsisteret tm̄ i volūtate sz opi. bar. ar. ex̄ d reg. iu. ca. j.

Quod autem. ¶ Hec questio diuiditur in quinq̄z partes. In prima parte probat per. v. capitu. q̄ non est periurius qui iurat falsum quod putat esse verum. Secunda ibi: Illa ergo. Tertia ibi: Item quod

dicitur. Quarta ibi: Cū humilitatis. Quinta ibi: Quandoq; Joan. de fan.

¶ Casus. Hic ponit. ij. q. in qua querit an sit periurus q̄ iurauit falsum quod putat verū. Et certum est q̄ nō: vt J.e. hoies. Et ꝓcedit hoc ordine Sta. primo ꝓbat q̄ est periur⁹, postea q̄ non: et ponit solutionē optimam.

¶ Quō aut̄. hic querit an sit piurus qui iurat falsum qō putat verum. Ad qō notan dus est q̄ quatuor modis committitur periuriū. Uno modo vt si quis falsum ignoranter iuret: et illud nullo modo est peccatū: vt J.e. beat⁹. Secūdo modo ōr periurium tm̄ falsum iuramētum scienter factū: et illud semper est peccatū, et mortale: vt J.e. homines. Tertio modo dicit. periuriuz indiscretum iuramētū: et illud q̄nq; est peccatū mortale. J.e. q. iij. qui sacramento. q̄nq; veniale: vt. xxv. disti. ℌ. alias ea. z ēt de iureiu. ca. verum. Quarto modo ōr periuriū trāſgressio iuramenti: z illud quandoq; nullum peccatū est: vt in illicitis: vt J.e. cā. xxii. q. iij. in malis. quandoq; est mortale: vt J.e. a. q. iij. si aliquid.

ps. v.

IN dolo. ¶ Casus. Dolose videt iurare q̄ aliter facit q̄ promittit: cū periuriuz sit nequiter credētes decipere.

j. Cor. xvj. a.

a ¶ Qui aliter faciurus est. i. qui aliter ꝓponit facere.

b ¶ Nequiter decipere. scilz habere animum decipiendi. si enim non haberet animum, secus esset: vt J.e. ne quis.

a ad hoc ff. q̄ et a qui. l. in fraudē

HAbet esn̄ Augu. in libro psalmoz sup Domini est terra.

¶ Peierat qui aliter facturꝰ est q̄ promittit.

b

IN dolo iurat qui aliter facturus[a] est q̄ promittit: cum periurium sit nequiter[b] decipere credentem.

Item Hieronymus sup Hieremiam libro. ij.

¶ Quos debeat habere comites iusiurandum.

ANimaduertēdum est q̄ iusiurādum hos habeat comites: veritatem[c], iudiciū[d], atq; iustitiam[e]. Si ista defuerint, nequaq̄ iuramentum erit, sed periurium.

Item qui falsum iurat, mentitur: mentiendo autem iurare, nihil aliud est q̄ peierare.

Cum ergo oēs qui loquuntur mēdacium, perdendi sunt iuxta illud psalmiste: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. multo magis damnabiles sunt qui mentiendo peierare conuincunt: quia nomen dei sui in vanum assumunt.

Sed aliud est falsum iurare, aliud iurare in dolo. non enim omnis qui aliter facturus est q̄ promittit, in dolo iurat. Licet esn̄ Aplus aliter facturus esset q̄ pmitteret Corinthijs in pria epla cuz ait: Veniā ad vos, non tamen in dolo iurauit, aut mendaciter pmisit. Ille etenim in dolo iurat, aut mendaciter pmittit, in cuius mente est non sic se facturū vt ꝓmittit. Ille autē qui pmittit falsum qō putat esse verū, nec in dolo iurat, nec mēdaciter pmittit. Unde Augu. de verbis apli sermone. xxviij.

¶ De eo qui iurat falsum qō putat verum.

HOmines[f] falsuz iurāt vel cū fallūt, vel cū fallūtur. Aut putat[g] homo vez esse qō falsuz est, z temere[h] iurat. Aut scit[i] vel putat falsum esse, et tñ ꝓ vero iurat: z nihilominus cum scelere iurat. Distāt autē ista piuria q̄ duo[k] cōmemorauī. Fac illū iurare qui verū putat esse ꝓ quo iurat: verū putat esse, et tñ falsū est. nō ex aio iste peierat. Fallitur hic: ꝓ vero habet qō falsum est: non ꝓ re falsa sciēs iurationē iterponit. Da aliū, scit falsum esse, et dicit verum esse: et iurat tanq̄ verū sit qō scit falsum esse. Uidetis q̄ ista detestanda sit delua, et de rebus humanis exterminanda. Quis enim hoc fieri velit[l]? Omnes hoies talia detestantur. Fac alium: putat esse falsum, et iurat tanq̄ verum sit: forte verum est. verbi gratia, vt intelligas: Pluit in illo loco: interrogas hominem, et dicit pluisse: et ad negociū eius cōpetit vt dicat pluit: sed putat non pluisse. periurus est. Interest quemadmodū verbum ꝓcedat et aio. Ream lingua[m] non facit nisi rea mens. Quia ergo mens huius non

a ¶ Judicium. Id est discretionem.

e ¶ Atq; iustitiā. i. vt iustū sit z licitum qō iuratur.

¶ Item qui. ¶ Casus. Adhuc ꝓbat eū qui iurauit falsuz quod putabat esse vez, periurū: cū iurando falsum fuerit mentitus: et loquentes mendaciuz iuxta psalmodiam sunt perdēdi et multo magis pdēdi sunt q̄ mētiendo piurare credūt.

¶ Sz aliud. ¶ Casus. Respōdet hic Sta. allegatis dicens q̄ si aliq̄s iurat de dolo. i. in eius mēte est aliter facere q̄ iurat, p̄iurus est. Sz si sine dolo iurat, putans esse veruz qō iurat, licz alr eueniat q̄ iurat, piurus non reputabit. qō ꝓbat exēplo Apli qui ꝓmisit se iturum ad Corinthios: z tñ aliter fuit: sed piur⁹ non fuit. qz non fuit in dolo. Et ad hoc inducit sequens ca.

HOies. ¶ Casus. Tres ca fus sunt in hoc ca. Primꝰ est cū quis putat verū esse qō est falsum: z tñ incaute iurat. Secūdus est cū quis iurat sciēter vez esse qō scit esse falsum. Tertiꝰ est cū quis putat falsū esse qō verū est: z tñ iurat eē vez. Primꝰ fallitur tm̄, z venialr peccat. Sc⁹ fallitur tm̄. Tertiꝰ fallit aio, z fallitur. et ita ish duo mota liter delinquunt.

f ¶ Homies. hic ostendit tres modos periurij.

† Unde duo quoruz alteruz pita hz vez ex pla ꝓz que sup ponit.

g ¶ Putat. Primum.

h ¶ Et temere. Id est indiscrete.

i ¶ Aut scit. Quod iurat. i. quod verum est.

k ¶ Que duo. Scilicet primum z secundū. z sub secundo comprehendit z tertium. †

l ¶ Uelit. qz ipm peccare nemo per se vult: vt. xv. qō. j. (merito.

m ¶ Linguam. sic. xv. q. vj. ca. j.

¶ Quia ergo ¶ Casus. Concludit Sta. ex suptadicto

† Unde vñ ex pmissis scit vel putat. Argū.

ca.dicens.q̄ licet iste episcopus iurauerit falsum quod putabat esse verum: cum non fecerit scienter hoc, neq; negligenter: non est reus periurij iudicandus. Postea respondet obiectioni facte. ℟.in-℣.item qui.ostendens q̄ non omnis qui falsum dicit, mentitur: sicut nec omnis qui mentitur, dicit falsum.

Mentiēs nihil dicit

Verba an sint semper anēdā.

Salit. ¶ Cassiodorus. hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima ostendit Augustinus quid sit mentiri. In secūda ostendit q̄ quis mentiri non debet. nā verba nō sunt ideo instituta vt homines se fallāt adinuicē: sed vt quod quisq; nouit, alteri dicat. vnde si quis aliter facit mentiendo scilicet peccat: etsi alteri per suum mēdaciuz profit: sicut aliquis furtum faciendo peccat etsi alteri per furtum prosit. In tertia ostendit q̄ duo sunt genera mendaciorum. Unū est cum quis putat verum q̄d est falsum. Secūdum est cū quis putat falsuz quod est verum: ⁊ iurat esse verū. primum nō ledit: secūdum ℣o ledit. Secunda ibi: Et vtiq;. Tertia ibi: Nemo mentiens. Sciens scilz scienter. Nesciens verum, ⁊ tamē est verum.

a ¶ Instituta. ex hoc dicto Augustini sequitur q̄ qui mentitur, nihil dicit: quia non dicit id quod vor significat sicut hic dicit. Aliud enim cogitat mente q̄m ore proferat. item id non dicit quod cogitat: quia vox illud non significat. nec dicit illud quod vox significat: quia illud non intēdit: ergo nihil dicit: vt.ff.de verb.bub.l.in ambiguo.

a ¶ Instituta. Semper ergo in priuilegijs vel in rescriptis intepretabuntur verba ad id ad quod instituta sunt: vt hic.et.xxxvij.distinc.relatum. et semper ad communem intelligentiam ⁊c.extra de ꝓsūa.ex litteris. et.ff.de leg.ij.non aliter. Sed contra: plerūq; dum propuetas verborum attenditur, veritas sensus amittitur. extra de verborum ſignifica. propterea. nam potius mens attenditur, q̄m verba considerāda sunt: vt.j.ca. erat rea (nesciebat enī falsum esse q̄d iurauit esse verum) nec temere vel negligēter, sed cū magna diligentia videbatur sibi deprehendisse verū quod iurauit falsum: periurij reus nequaq; est iudicandus.

Item q̄ dicit: q̄ falsum iurat mētitur: nō vniuersaliter hoc intelligi debet. nō enī ois qui falsum dicit mētitur: sicut nec ois qui mētitur falsum dicit.

Unde Aug. in enchiridio.

¶ Non est mentiri dicere falsum quod putat verum.

Salit qui mētitur, cōtra id q̄d animo sentit loquitur voluntate fallendi.

¶ Et vtiq; verba propterea instituta[a] sunt, non vt per ea se inuicē homines fallant, sed vt eis q̄sq; in alteri⁹ notitiam cogitationes suas proferat. Uerbis ergo vti ad fallaciam, non ad q̄d sunt instituta, peccatū est. Non ideo vllū mēdaciū putandū est nō esse peccatum, q; possumus aliq̄n alicui ꝓdesse mētiēdo: possum⁹ enī ⁊ furādo, si pauper cui palam datur sentit commodum: ⁊ diues cui clam tollitur non sentit incōmodum: nec ideo tale furtum[b] quisq; dixerit peccatum nō esse. ⁊.j. ¶ Nemo mētiēs iudicād⁹ est qui dicit falsum q̄d putat verum: q; quantum in ipso est, non fallit ipse sed fallitur. Non itaq; mēdacij sed aliquando temeritatis arguend⁹ est q̄ falsa incautus credit, ac pro veris habet: potiusq; ecōtrario quantum est in ipso, ille mentitur qui dicit tanq̄ verum q̄d putat falsuz. quātum enī ad animum[c] eius attinet: quia nō q̄d sentit hoc dicit: non verū dicit, q̄uis verum inueniatur esse q̄d dicit. nec vllo modo liber est a mendacio qui ore nesciens verum loquitur, sciens aūt volūtate mentit. Non cōsideratis itaq; rebus ipsius de quib⁹ aliquid dicitur, sed sola intentione[d] discentis, melior est qui nesciens falsum dicit, quoniā id verum putat: q̄ qui mentiendi animum sciens gerit, nesciēs verum esse quod dicit.

Item Gelasius papa.

¶ Non mētitur qui animum fallendi non habet.

Beatus Paulus aplus non ideo (q̄d ablit) fefellisse credēdus est, aut sibi extitisse cōtrarius, q̄n cum ad hispanos se promisisset iturum, dispositione diuina[e] maioribus[f] occupatus ex causis implere non potuit q̄d promisit. quantū enī ipsius voluntatis interfuit, hoc pronūciauit q̄d re vera voluisset efficere. quātum enī ad diuina secreta consilij (que vt homo oia non potest. v. humane. et contra verum intellectum fit interpretatio. extra de postul. ad hec. circa finē. et potius considerandum est quid testator senserit, q̄ ipsa vocis significatio: vt.ff.de fund.instru.l.cum delamonis-℣.assiam. et hec vera sunt nisi interpretatio a iure habeatur: vt.xx.qōne.ij. puella.

b ¶ Furtuz. xiij. q.v.forte.

c ¶ Ad animum. Argu. plus considerari animū vel opinionem q̄ factū vel veritatem: vt extra de diga. nuper. iij.q.vij-℣. tria.j.q.j.si qō a simoniacis. xxxviij. dist.sedulo.

d ¶ Intentione. secus est in furto: quia licet aliquis credat inuito domino rem eius tractare: tamen non committit furtum si domino placet: vt instru.de oblig. que ex deli.nascū. ℣.placuit.

Beatus. ¶ Cassiodorus. Gelasi⁹ ostendit in hoc ca. q̄ non ideo dicitur quis fallere vel sibi contrarius esse q̄ non adimpler si cui promisit: cum per eum non stat quin adipleat q̄d promisit: sed iusta de causa. ⁊ hoc pro bat duobus exemplis: scilicet Pauli et petri.

e ¶ Diuina. qua omnia vincula humana fraugūtur. xix.qō.ij. due sunt. et fin quam dispositionem est licituz quod alias est illicituz: † vt.xiij.questio.v.dixit. Et est argu. hic q̄ in omnibus voto vel sacramento intelliguntur huiusmodi generales conditiones, si deus voluerit, si vixero, si potero: vt.j.e.ne quis. et.xxvij.questio.ij-℣.cum ergo. et.ff.qui satisdare cogantur.l.viti. et etiam hec. si marito placuerit. xxxiij.q.v.noluit. Argu. contra. xxij.qō. viti.capi. viti. vbi de hoc notaui.

f ¶ Maioribus. Nota q̄ secundum canones excusatur quis a iuramento propter maiora negocia: ‡ vt extra de iureiuran. beati. et ca. querelam. secus secundum leges: quia difficultas prestationis non reddit stipulationem inutilem: ‡ vt.ff.de verborum oblig. continuo-℣.illud.

† ad hoc xxiij. q. iij. si nō iz. ℟ de diuor. gaudemus.

‡ Adde hic Alexan. de imo. in l.qō te. circa fi. ff.si cer tū per. glos. et ibi Bal. in ca.j. de alie. na. feu. ⁊ aliqd p Bar. in l. pe. ff. de ui reuerā. p Bal. in ca.j. ℣.pozo. que sue. prima causa bene amit. et ca. iz si de feu. sue. contro. iter do. et agn.

‡ Subaudi ti ex cusat. ff. ꝺ do. nā his, ex s re sti. spo. olim. ij.

Petr9 noluit t voluit pedes suos a xpo lauari.

a ¶ Non lauabis. Nec Petrus fuit sibi cōtrarius, nec domino: dominus enim voluit ex humilitate lauare pedes Petri: sed Petrus ꝓpter reuerentiā noluit hoc: sed reuerentia t humilitas sibi nō contrariantur. Item sibi non fuit cōtrarius: qz primo ꝓpter reuerentiā noluit: secundo ꝓpter obedientiam permisit lauari. t obediētia nō est cōtraria humilitati vel reuerēne. simile superstitialem cōtrarietatē habes. viij. qō. j. in scripturis. cum suis cōcordantijs.

¶ Ille ẜ. Hec est tcia pars. q. i qua dicit q multuz interest in qb9 rebus mentiatur. et hoc ꝓbat per duo cap. Jo. de fan.

¶ Casus. Concludit Gra. ex supradictis dicens q ille mentitur iurando qui scit falsum esse qō iurat ꝓ vero: qō ꝓbat auctoritate Aug. dicentis: Est enim tē. ꝓstea ostendit q peccatū: falli quādoqz nō: t qñqz minus peccatum est fallere cꝫ falli.

b ¶ Mēdacium. Stricte sumit hic mendaciū. largius sumit, cū dicit, falsitas est veritatis imutatio: vt in auten. de fi. instru. et cau. in ꝓn. col. vj.

c ¶ Fallere. Fallere aliquem in Ɜctu aliquo, minus peccatū est cꝫ falli ab aliquo circa articulos fidei. in his enim que spectant ad fidem, non multum differūt inter se fallere et falli: vt. xvj. q. j. si cupis.

Fallere t falli qñqz parum differt.

In quibus. ¶ Casus. Dicitur in hoc capi. q in his rebus que non noceut vel prosunt ad vitam eternā capessendam, credere vel non credere veras vel falsas putare non est dicendum esse peccatum: vel si est peccatum, minimum est.

b ¶ Rebus. Sicut hoc, an planete moueantur contra firmamentum vel cum ipso: an homo et non homo eandem speciem significant.

c ¶ Aliud. Nota definitionem errotis: vt. xxxviij. dist. quamuis, et ca. sedulo.

In ipsarum. ¶ Casus. De duobus fuit ab Augustino quesitum. Primum fuit, an in contractibus, vel rebus ad corpus pertinentibus sit minus malum falli cꝫ fallere, et respondet q sic. Secundum fuit, an sit maius malum falli in articulis fidei cꝫ fallere in rebus temporalibus. t respondet q sic.

f ¶ Que dicunt. Et non creditur, sicut in contractibus.

g ¶ Fallatur. siue per negligentiā siue non.

h Utcunqz. id est qualitercunqz,

i ¶ Seiūcta sunt. quasi dicat minus malum est fallere in contractibus cꝫ falli in fide. et sic ꝓbi nō obstat. xvj. q. j. cunq. si cupis.

¶ Item quod ꝓ. ¶ Hec est tertia ꝑs questionis in qua ponit distinctiones inter peccata mortalia et venialia. et hoc ꝓbat per cap. Augu. Joan. ij. ꝑs. de fan.

¶ Casus. Respondet Gratianus hic obiectioni facte supra. ẜ. itez qui. vbi dicitz est: Perdes omnes qui loquūtur mendacium. et dicit q quedā peccata sunt venialia, et quedam mortalia: de quibus mortalibus intelligitur: Perdes omnes qui loquūtur mēdacium. Ut autem appareat que peccata sint venialia et que mortalia videndum est quot sunt genera mendaciorū. et ad hoc inducit sequēs capitulum.

Rimū. ¶ Casus. Hoc capitulum dividitur in tres partes. In prima parte dicitur q octo sunt genera mendaciorum: et ponit Augustinus exemplum de quolibet: quorum quinqz sunt grauia, tria vero leuia. In secunda parte ostendit q in nullo genere mendaciorum est mentiendum: et ponit causas quare. In tertia parte ostendit q quanto quis recedit a primo mendacio, tanto minus peccat. Secunda pars incipit ibi: Non est igitur mendacium. Tertia pars incipit ibi: In his autem.

Ide in eodem.

¶ In his que ad fidem pertinent, grauius est falli cꝫ alios decipere.

In ipsarū consideratione rerum que dicūtur tātū interest: (qz siue qs fallatur, siue mentiatur: vtcūqz falli cꝫ mentiri minus est malum) quantū pertinet ad hois volūtatem: tñ longe tolerabilius est in his que a religione fidei seiuncta sunt i, mentiri: cꝫ in his sine quoz fide vel notitia de9 coli nō pōt nec falli.

Item quod ꝓ. Perdes oēs qui loquūtur mēdacium: non de omni mēdacio intelligendum est. Sunt eñ quedā mēdacia in quib9 etsi sit aliqua culpa, nō tñ damnabilia sunt, immo non tanꝫ mendacia habēda sunt. Sūt et alia mēdacia que sunt grauioris culpe: de qbus intelligitur: Perdes oēs qui loquūtur mendacium. Ut autem appareat que mendacia sunt venialia, et que damnabilia: distinguendū est quot sint genera mendacij.

De quibus Augustinus scribit in lib. de mendacio.

¶ Quot sunt ḡia mendacij.

Primū est capitale mēdacium t lōge fugiendum, quod fit in doctrina religionis. Secundum est quod infert nocumentum alicui sine utilitate alterius, nisi tantum ut alteri noceat. Tertium est quod infert alicui nocumentum et auferendi alterius. Quartum est quod infert alicui nocumentum et auferendi et libidinandi alterius. Quintum est quod infert alicui nocumentum et auferendi et libidinandi et dominandi alterius. Sextum est quod infert alicui nocumentum et auferendi et libidinandi et dominandi et occidendi alterius. Septimum est quod infert alicui nocumentum et auferendi et libidinandi et dominandi et occidendi et vendendi alterius. Octavum est quod infert alicui nocumentum et auferendi et libidinandi et dominandi et occidendi et vendendi et emendi alterius.

a ¶ Religionis. Sicut Jesum non esse passum, vel non esse natum de virgine .j.q.iij.§.notandum. †

† Unde dic q̄ ꝺ appellat religionem fidē articulorū q̄ religamur deo.

b ¶ Cōditione. Potius enim debet omnia mala pati, q̄ꝫ tali malo cōsentire. xxxij.q.v.ita ne.

c ¶ Ut nulli prosit. Ut est mendacium detractus vel falsi testis in causa criminali. simile dicit lex, non est ferendus qui vult obesse, et non prodesse: vt.ff. de rei vendi. in fundo.

d ¶ Ut obsit. Ut mendacij testis in causa pecuniaria.

e ¶ Immunditiam. Tūc em̄ magis obesset.

† merū

f ¶ Mirum mendacij est. quasi dicat, miruꝫ est q̄ ita vult aliq̄s mentiri vbi nulla vertitur vtilitas. quidam tamen habēt merū mendacium. † et tūc exponitur merū. i. sine alīq̄ vtilitate,

g ¶ Placēdi. Q̄ facīt adulatores ad hoc vt placeāt: vt.xlvj. distin. sunt nōnulli. t̄n adulatio quādoq̄ est veniale peccatum: vt xxv.di.§.als ea.

h ¶ His omnib⁹. q.d. p̄cēdētia quinq̄ sunt mortalia: et sequentia sunt venialia.

i ¶ Iniuste. secūdū iuste: vt si fecerit aucte iudicis.

k ¶ Septimum. In hoc differt septimum a sexto: q̄ illud prodest ad vitandum periculuꝫ persone: sed istud ad euitandū periculum damni.

† Cōtra. l. iij.§. si dicit q̄ nulli obest, q̄s a p̄n et t̄n obest ei q̄ mendacium. ff. Et sic est argumentū q̄dam q̄ ipsa persona de qua fit sermo, vel ad quā fit. sermo nō lo.pu. t̄ includit in generali sermone. Simile. ff. cōmunia prędio. Lex facto. ff. ꝺ pig. paulus.§.vl. vbi dicitur q̄ si seruus obligauerit oia vulgo bona domini sui, ipse intelligitur obligari.

l ¶ Et nulli. hic iij.§. si dicit q̄ nulli obest, q̄s a p̄n et t̄n obest ei q̄ mendacium. Et sic est argumentū q̄dam q̄ ipsa persona de qua fit sermo, vel ad quā fit. sermo nō lo.pu. t̄ includit in generali sermone. Simile. ff. cōmunia prędio. Lex facto. ff. ꝺ pig. paulus.§.vl. vbi dicitur q̄ si seruus obligauerit oia vulgo bona domini sui, ipse intelligitur obligari.

m ¶ Ut ab immunditia. Ut si volenti cōrahere cū soluta, dicā eam esse coniugatam: t̄ p̄dest ei istud ad conservandam pudicitiam. Et nota q̄ hec tria mendacia in hoc tm̄ conueniunt, q̄ per ea alicui prodest mentiens: sed nulli obest. Sed differunt in hoc q̄ vnum prodest ad euadendum damnum rerū: aliud ad euitandū periculū vite: tertium ad pudicitiam conseruandam.

n ¶ Cum alterius. Sic. xiij. quest. v. deniq̄. xj.q̄e. iij.

ligionis[a], ad quod mēdacium nulla cōditione[b] quiuis debet adduci. Secundum, vt si aliquem leda[c] iniuste: quod tale est vt nulli prosit[c], et obsit alicui. Tertiū, q̄ꝫ prodest alteri, ita vt obsit[d] alteri, quāuis non ad immunditiā[e] obsit corporalem. Quartum, sola mētiendi, fallendiq̄ libidine: q̄ꝫ mirum † mēdacium est[f]. Quintū, quod fit placēdi[g] cupiditate de suauti eloquio. Istis omnib⁹[h] pentus euitatis atq̄ reiectis: sequitur sextū genus, q̄ꝫ nulli obest et prodest alicui: velut si quis pecuniam alicuius iniuste[i] tollēdam sciens, vbi scit nescire se mentiat. Septimum[k], genus mēdacij est q̄ꝫ nulli obest et p̄dest alicui: veluti si nolens hominē ad mortem quesitum, p̄dere, mentiatur. Octauum, genus mēdacij est quod et nulli[l] obest, t̄ ad hoc prodest vt ab immunditia[m] corporali aliquem tueat. ¶ Non est igitur mentiendum in doctrina pietatis: quia magnū scel⁹ est et primum genus detestabilis mendacij. Non est igitur mentiendum secundo genere, quia nulli facienda iniuria est. Non est mētiendum tertio genere, quia nulli cum alteri⁹[n] iniuria est consulendum. † Non est mentiendum quarto genere propter mendacij libidinē que per seipsam vitiosa est. Non est mētiendū quinto genere, quia nec ipsa veritas placendi[o] causa hominibus enunciāda est, quanto minus mēdacium: q̄ꝫ per seipsum, quia mendacium est, vtiq̄ turpe est. Non est mētiendum sexto genere: neq̄ enim recte testimonij veritas pro cuiuscunq̄ temporali commodo ac salute corrumpitur: ad sempiternam[p] vero salutem nullus ducendus est opitulante mēdacio. Neq̄ septimo genere mentiēdū est, nō enim cuiusq̄ cōmoditas aut sal⁹ tēporalis perficiēde[q] fidei p̄ferēda est: nec se quisq̄ in recte factis[r] nostris tam male moueri sentiat, vt fiat etiā animo detestor longeq̄ a pietate remotus. Nec octauo genere mentiēdum est, quia t̄ in bonis[s] castitas anime pudicitie corporis p̄feruntur[t]: t̄ in malis quod ipsi fecimus, eo quod fieri sint⁹, nobis damnabilius[v] est. ¶ In his autem octo generibus, tanto quisq̄ minus peccat cum mentitur, quanto magis a primo recedit[x]. Quisq̄s autem esse aliquod genus mēdacij q̄ꝫ peccatum non sit, putauerit: decipiet semetipsum turpiter, cum honestum se deceptorem arbitretur aliorum.

o ¶ Placēdi. adulationis causa. t̄ est simile. xxxij. q̄. iij. obijcimur. xcij. dist. cantantes.

p ¶ Ad sempiternam. Sed qualiter potest aliquis ad eternam salutem duci per peccatum? Respond. indirecte: vt si monachus dicat regulam suam esse dulcem, et per tale mēdacium inclinetur aliquem christo. et est simile. j.q.j. ¶ pio xlv. dist. de iudeis. et sic patet q̄ nullus debet mētiri vt aliq⁹ periculum corporis vel rerum euitet. xxij. distin. q̄ꝫ ait, t̄ .j.e. faciat.

q ¶ Perficiende. Id est salutē alterius nemo ꝺz p̄ferre p̄pue fidei.

r ¶ Factis. q. di. lz nos sanctimus q̄ vij. nemo ꝺz mentiri, p̄ vita alterius: nō ideo aliq̄s ita crudelis vt pumus sit q̄ nō defendat talem facto, licet verbo non possit defendere.

s ¶ Q̄t t̄ in bonis. .i. inter bona.

t ¶ Prefertur. vt xxxij. quest. v. tolerabilius.

v ¶ Dānabilius. electiue pon̄t: t̄ est sensus malū q̄ꝫ facimus. s. mendacium, est nobis damnabile. sed q̄ꝫ finim⁹ fieri homicidiū nobis non est damnabile. †

x ¶ Recedit. Nō videt hoc verū: q̄ min⁹ peccat septimo genere mendacij q̄ꝫ octauo: q̄ mai⁹ malū vitat p̄ septimū mēdaciū q̄ꝫ per octauū. Ad hoc dico q̄ recedit⁹ iste nō cōsideat p̄m ordinē mēdaciorū, quē hic enumerat: sꝫ potiꝰ cōsideat circa qualitatē primi mēdacij. Nā primū mendaciū cōsistit in religione: quod maximū est. vnde est maximum peccatum sic in hoc mentiri. Quanto ergo magis recedit̄ a religione, tanto est minus peccatum. Vel dicas q̄ tria vltima peccata non differunt inter se nisi secundum qualitatem facti. et ita non reputat ista tria mēdacia pro diuersis. Joan.

Cōsulere sibi pōt q̄s cū alterius iniuria.

Mēdacio ducitur q̄s ad eternā salutem.

† Ymerū intelligo vbi nō possum⁹ p̄ hibere. al's sec⁹ vt. xxiij. q.iij. nō inferenda. et. c. vl. ij. q. vij. nemo ꝺz mentiri, p̄ euitare, t̄ ꝺ se. ex. ẽste t̄ li. vj. c. ti. dilecto. vbi est exceptiū: t̄. lxxxiij ita sentit ꝺ. q̄ em̄ cū alīo non obuiat p̄sentit, cōsentiē tē ꝺo et facientē par pena cōmino non strigit. ij. q̄e. j. de offic. dele. c. j.

QUm humilitatis. Hec est. iij. pars. q. in qua. pbat per. xij. auctoritates sanctorum q̄ in nullo casu sit mentiendū: tamen qui iocose mentit, cū decipere nō intēdit, vel causa pietatis, minꝰ peccat. Jo. de fan.

¶ Casus. Dicitur hic q̄ nemo debet causa humilitatis mentiri: q̄ qui peccator non erat, efficit peccator: q̄ veritas non est in eo nec potest esse in eo humilitas vbi regnat falsitas. seq. cap. patet.

xij. qs. i

a ¶ Cū humilitatis. sed nonne bonarum mentiū est vbi recognoscere culpam vbi culpa non est: vt. ē. dist. v. ad eius? Respō. in genere potest q̄s dicere se esse peccatorem: q̄ nemo sine crimine vixit: vt. xxv dis. §. criminis. ꝛ recognoscendo in se culpā esse, nō peccat: dummodo hoc credat verum esse quod dicit. xl. dist. ante omnia. et. ij. questi. vij. §. q̄s. sed specialiter dicendo aliquod peccatum de se cuius contrarium est verū: mortaliter peccat. Sed obijcitur de sacerdote qui omnia crimina specialiter de se confitetur. Sed dic q̄ illud facit in persona ecclesie. nullum enim vitium est quod non reperiatur in aliquo membro ecclesie. vel dic vt dicit August. q̄ in vno peccato multa peccata possunt notari. cuz enim quis peccat mortaliter, committit homicidium, occidendo animam suam: cōmittit furtum, quia se subtrahit deo. adulterium, quia recedit a deo, et fornicatur cum diabolo. periurium, quia fidez promissam in baptismo, non seruat. Et dicit q̄ in omnibus vitijs in quibus miser homo peccare potest ꝛc. ibi comprehenduntur genera singulorum, non singula generum. tres enim sunt modi peccandi. scilicet delectatione, consensu, et opere. j. de pe. dist. ij. sicut.

Petō se dicēs verum peccet.

Petm̄ vnū cōmittēs multa admittit.

b ¶ Falsitas. quia duo contraria non possunt esse in vno subiecto: vt. xxxij. q. j. cum renunciatur.

MIhi autē. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ quis peccat mentiēdo qualibet genere mendacij: minus tamen peccat qui causa consulendi mentitur, q̄s qui causa nocendi. Et similiter minꝰ peccat qui viatorem in aduersum iter transmittit, q̄s qui viam vite per mendacium deperuat. Seq. ca. planum est.

c ¶ Rebꝰ maius ēm est mentiri de deo, q̄s de hoie.

d ¶ Qui cōsulendi. ratione consilij nemo peccat vel obligatur, dummodo non sit fraudulentum: vt. ff. de regu. neminē iur. consilij. ꝛ vbi alias non erat facturus ille cui consulitur: vt. ff. mandati. si remunerandi. §. si tibi mandauero. quandoq̄ tamen tenetur plus consulens q̄s faciens: vt. lxxxvj. distin. tanta.

Cōsiliū obligat

e ¶ Ec artificioso. Ut si hec modo dicat, iste equus nescit scandere arborem: intendēs q̄ nesciat ire super pontē. ? ꝛ vbicūq̄ aliquis obscure vel ambiguelo quitur: vt. ff. de iure fisc. ita fidei.

? Ut. ff. de pac. l. veneb.

f ¶ Mentitur. vt ledat aliquē. secus si iocose mentiat: vt. j. c. proxi. Quid ergo dicis de abraham? nonne mentitus est, cum aliud gereret in animo, vt. j. eo. §. abraham? Itē quid de paulo qui dixit. Nesciui q̄ princeps esset. cum sciret? vt. xxiij. q̄o. j. paratus. Item quid de mendacio Jehu q̄ aliud in animo gerebat: vt infra. e. vtilem? Ad hoc dicendum est q̄ abraham mystico intellectu verū dixit, ostendens patrem ꝛ filiū in fine temporū reuersurum ad iudeos cum omnes reuertentur ad ipsum. Paulꝰ per illa verba predixit destructionem regni iudeorum futurā venēte christo. Item Jehu non fuit mēritus, sed ironice locutus est. Vel dic vt extra de dinor.

Abraham pacifice viuebat cum aliis quando faciebat mendacij expertes.

Item Aug. de verbis apli.

¶ Non licet alicui causa humilitatis mentiri.

QUm humilitatis[a] causa mentiris, si non eras peccator anteqū mētireris, mētiendo efficeris q̄d cuitaras. Veritas autē ipsa in te nō est, nisi ita te dixeris peccatorem vt etiam esse cognoscas: veritas autē ipsa est, vt quod est, dicas: nam quomodo est humilitas vbi regnat falsitas[b]?

Item Gregorius.

¶ De eodem.

INcauti sunt hoies qui mendacio se illaqueāt.

Item Aug. super Joannem.

¶ Non licet alicui mentiri, vt arrogantia vitetur.

QUn ita caueak arrogātia, vt vitas relinquak.

Idem in enchiridio.

¶ Non omne mendaciū eque peccatum est.

MIhi autē non absurde videtur omne quidem mēdacium esse peccatum: sed multum interest quo animo, ꝛ de quibꝰ rebꝰ[c] quisq̄s mentiatur. non em̄ ita peccat qui consulendi[d], quomodo ille qui nocēdi voluntate mētitur: nec tantum nocet qui viatorē mētiendo i aduersum iter mittit, quātum is qui viam vite mendacio fallente deperuat.

Item Aug. in lib. de cōflictu vitiorum atq̄ virtutum.

¶ Non est aliquo modo quilibet decipiendus.

QEc artificioso[e] mendacio, nec simplici verbo oportet quēq̄ decipere: quia quomodolibet mētitur[f] quis, occidit animam.

Item Aug. in. v. psalmo.

¶ Pro temporali vita alicuiꝰ perfectus mentiri non debet.

QE quis arbitretur perfectum ꝛ spiritualē hominem pro ista temporali vita, morte cuius sua vel alterius non occiditur[g] anima, q̄ inspiratione diuina hoc dixerunt: gaudemus.

QE quis. ¶ Casus. Hocca. diuiditur in tres partes. In prima parte loquit de perfecto qui firmum ꝓpositū hz de nō mentiēdo: hic mortaliter delinquit si pro alio mentiat. ꝛ ideo si nō vult verū dicere, taceat: ne dēdo veritatē proximū ledat. In scda parte ponit duo genera mendaciorꝝ. vnum q̄s fit causa ioci, ꝛ aliud quod fit causa cōsultationis: in quibꝰ si imperfectꝰ mentit vel forte etiā perfectus, venialiter delinquit. In tertia parte dicitur q̄ non debet mendax reputari qui gladium sibi cōmodatum promisit alicui se redditurū quando petierit, et postea non redderet ei si petierit cū factus fuerit furiosus, ne sevk alium interimat. Scda pars incipit ibi: Duo vero. Tertia ibi: Illud vero.

Nota q̄ multiplex ē ꝓfectio sc. ꝓfectio sufficiēte ordinatione: relationis: relationis ad ē. dam sc. dum est simpliciter perfectus. Mēdacium est triplex nec est semper mortale.

g ¶ Nō occidit. videk ergo q̄ perfectꝰ homo mortaliter peccat mentiēdo, ꝓ vita alterius. et sic erit deterioris conditionis perfectus q̄s imperfectus. Ad q̄s notādum q̄ triplex est genus mendacij. Malignitatis q̄s fit causa decipiendi: et illud omnibus est mortale peccatum Joco siratis, vbi nemo ledit. et illud nulli est mortale petm̄. Benignitatis siue pietatis, q̄s fit, ꝓ salute alicuius ꝛ de illo vt. q̄ sit mortale perfectis, veniale imperfectis. Sz quare nō est mortale potiꝰ illud petm̄ q̄s fit ioco, ꝛ per quod nulli, psunt, q̄s illud per q̄s ꝓsunt alicui? Rndeo q̄ illud mortale

non fit ex animo, sed istud sic. et per illud intendit declarare, per istud non. Et intelligas hic perfectum solum illum qui ex toto renunciauit omnibus pompis seculi: qui si decederet, statim saluaretur. Sed cum nullus debeat peccare venialiter ad hoc vt alter liberetur a morte: vt. S. ea. primū. qualiter g. respondebit ille a q̄ queritur ab hoste, est talis in hac domo? si tacet, presumit eum esse in domo. si aut̄ fatet, reus erit homicidij. Respondeo. tacere potest: & licet alter p̄sumat malū ex taciturnitate, hoc ei nō imputatur. absit enim vt ea que bona et licita facimus ꝛc. vt. xxiij. q. v. de occidēdis. vel per equiuocationē caute deludat interrogātem, dicendo: nō est hic, id est non comedit hic: si cut Abrahā fecit.

¶ Alla exēpla plura habes .i. e. g. abrahā vsq̄ ad finē q̄ nō in Ray.

debere mentiri: quoniā aliud est mentiri, aliud est verum occultare. siquidem aliud est falsum dicere, aliud verū tacere: vt si q̄s forte nōvelit ad istā visibilem mortē hoīem p̄dere, paratus esse debet verum occultare, non falsum dicere: vt neq; mentiat: nec occidat animam suā p̄ corpore alterius.

¶ Duo vero sunt genera mēdaciorū in quibus non est magna culpa: sed tamen nō sunt sine culpa: cum aut iocamur, aut proximo consulendo mentimur. Illud autem primum in iocando, ideo non est periculosum quia non fallit. nouit enī ille cui dicit: causa iocandi fuisse dictum. scōm autē ideo minus est quia retinet nōnullam[a] benevolētiam. Illud vero q̄ non habet duplex[b] cor, nec mendaciū quidē dicendū est. vbi grā. tanq̄ si cui gladi⁹ cōmēdetur: & p̄mittat se redditurum cū ille q̄ cōmendauerit poposcerit: si forte gladius suum repetat furēs[c]: manifestum est nō esse reddendum: ne vel se occidat vel alium: do nec ei sanitas restituatur. hic ideo non habet duplex cor: q̄ ille cui commendatus est gladius, cum p̄mittebat se redditurum poscenti: non cogitabat furentem posse repetere. manifestū est non esse culpandum. Aliquando verum tacere, falsum autē dicere, non inuentur sanctis concessum.

¶ Idem in libro de mendacio.

¶ Nostro peccato alterius saluti consulere non debemus.

HAciat. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ quilibet debet defendere salutem hominum corporalem, dummodo hoc faciat sine mendacio vel peccato: quia tunc id solū restat sibi q̄ recte faciat, id est sine peccato. Reliquū, id est relictum sibi restāre licite faciendum.

HAciat homo etiam p̄ temporali salute hoīm q̄ p̄t[e]: ¶ cū aūt ad hoc ventū fuerit: vt tali saluti nisi peccando cōsulere nō possit: iam se existimet non habere q̄d faciat: quoniā id reliquum[e] esse prosperetur q̄ recte faciat.

Ite Isidorus in synonymis

¶ De eodem.

OMne genꝰ mēdacij fugiamopere fuge: nec casu nec studio loq̄ris falsum: nec vt p̄stes[f], mētiri studeas: nec qualibet fallacia vitā alicuius defendas. caue mēdacium in oīb⁹.

Ite Aug. De eodem.

SI quis ad te confugerit, qui de mēdacio tuo possit a morte liberari: non es mētiturus. Os enī q̄ mentitur occidit aīam. cū ergo mentiendo vita eterna amittitur, nunq̄ pro cuiusq̄ vita temporali mentiendum est.

Item August. in lib. questionum Genesis. cap. xlv.

¶ Non reputantur mēdacia cum ea que nō sunt, loco dīr.

QUod ait fratribus suis Joseph. Nescietis q̄ nō est in augurio homo qualis ego? De hoc augurio etiam mādauit eis dicendum per hoīem: q̄d sibi velit, queri solet. At q̄ nō serio, sed ioco dictus est, vt exitus[g] docuit: non est habēdum mēdacium. mendacia enī a mendacibus serio aguntur, nō ioco. ¶ Cū aut̄ que nō sunt tāq̄ sint ioco dicunt, non deputantur mēdacia. Sed in veteri testamento multa permittebātur

d ¶ Quod potest. Et hoc cap. habes q̄ solum illud dicimur posse facere quod iuste facere possum⁹. q̄q̄ hec dictio posse, simul denotat potēnam turis vel facti: vt extra de rescrip. scisciatus. quādoq̄ potentiā facti tantum: vt. viij. qō. j. moyses. q̄q̄ refert ad honestatē de peni. dis. j. charitas. ff. de cōdi. instit. filꝰ. q̄q̄ ad commoditatem. ff. de verbo. signi. nepos proculo.

e ¶ Id reliquum esse. id est solum si sibi esse relictum.

ONne genus. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ non debet aliquis aliquo modo mendacij mentiri: nec per mēdacium vitam alicuius defendere.

f ¶ Ut prestes. i. vt prosis. Jo.

QUod autem ¶ Talꝰ Que situm fuit ab Augu. an mendacium q̄ iocose dicit, sit habendū pro mendacio. Et respond. q̄ non: quia non sic rio vt alium fallat, sed ioco: et probabat exēplo Joseph qui iocose fratribꝰ suis mentitus est: non vt eos fallat. per hominē, id est dispensatorē suū q̄ insecutus fuit eos & reduxit eos. Exitus, id est finis.

g ¶ Ut exitꝰ. Argu. q̄ per cōsequētia probantur precedētia: vt. xxxiij. q. j. ca. j. et. j. q. j. cō

h ¶ Et isto tempore fert q̄ actꝰ resoluit i potentiā. con cor. tem. in. l. iij. §. ff. de ff. & statu. t. l. j. ff. de leg. ij.

¶ Consuevit dici q̄ ꝑmodo alicui q̄d posse fieri scilz facultatem naturaliter p̄missione vite meruit offerri debito & hoc no. Innocē. ex de concess. prebēden. accedēs.

stat. ff. de actio. et obliga. obligationum.

¶ Sed in veteri testamento. ¶ Talꝰ. Supra in proximo capi. dictum est q̄ iocosum mendacium non est habendum pro mēdacio. Nūc vero dicit q̄ hoc obtinuit in ve-

teri testamento, vbi multa permittebãtur: que hodie facere non licet. et hoc probat per seq. cap.

SI quis per vetus. ¶ Casus. Quidam dicebãt licere sibi mentiri ad instar holm veteris testamenti. Aug. vero cõtra eos ostẽdit q̃ si eorum exẽplis suum volunt tueri mendacium, pari ratione debent dicere sibi licere aliena bona rapere, et propias vlciscì iniurias sicut tũc temporis constabat esse permissum. que si q̃s hodie faciat, penam patietur a dño: qui prohibuit talia. "Postposita vmbra significationis, id est postpositis legalibus et cerimonialib[a] Christum et iustitiã nostri testamẽti significantibus.

a ¶ Raptũ. rapinam cõmiserunt filij israel. xiij. q̃. v. dixit. Et est hic argu. q̃ vno prohibite, phibita sunt omnia similia: vt. ℟. distinct. iij. denicq. in fi. et extra de cõsti. translato.

b ¶ Iniurie. tunc licuit propria authoritate vlcisci iniurias: ℣ vt. xxiij. q̃. iij. cum in lege. et. q. v. si audieris. hodie non licet: vt xxiij. q̃e. iij. inter. et. q. v. de occidendis.

c ¶ Insequitur. cũ dicit: Mihi vindictam, et ego retribuam. et cum dixit: Si q̃s percusserit te in vna maxilla, prebe ei et aliam. xxiij. q. i. in princ. Joan.

SI quelibet. ¶ Casus. Quidam dicebant q̃ si quis mentitur pro vita alicuius, non est peccatum: immo bonum est et meritorium. et hoc probat exemplo obstetricum: quibus mentientibus pro vita iudeorum, dominus eis domos edificauit. Sed Augustinus pro eos ostẽdit q̃ pro vita alicuius mentiri peccatum est: tamen si alia peccata per penitentiam sequentem deleantur, hoc multo facilius deletur: nec ille obstetrices propter mendacium meruerũt: immo demeruerũt: qt quod potuit in eterna vita eis retribui, est in terrenam recõpensationem declinatum.

d ¶ Mereatur. id est demereatur.

e ¶ Merces. Argu. aliquem consequi penam et premium ex eodẽ facto: sicut miles qui mittitur causa ignominie, liberatur a sacramento. et est contra id. ff. de negest. siue. et. xvj. q. j. legi.

quorum exẽplis hodie vti nõ licet. Vnde Gregorius.

¶ Veterum exemplo mentiri non licet.

SI quis per vetus testamentum vult suum tueri mendacium, quia minus illic quibusdam fortasse nocuerit: dicat, necesse est rerũ alienarum raptum[a], retributionẽ iniurie[b], q̃ infirmis illic concessa sunt, sibi nocere non posse: q̃ oia cũctis liquet cõta aiaduersione veritas insequitur[c]: que nobis iam significationis sue vmbra postposita, in vera carne declaratur. Idem.

¶ Obstetrices de pietate remunerate, de mendacio sunt punite.

SI libet culpa sequenti solet pia operatione purgari: quãto magis hec facile abstergitur quã mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nõnulli vero ex obstetricum fallacia conãtur asserere hoc mendacij genus non esse pctm̃: maxime q̃ de illis mentientibus scriptũ est q̃ edificauit eis dñs domos. in qua magis recõpensatione cognoscit quid mẽdacij culpa mereat[d].

f ¶ Eterna. Vides ergo q̃ si aliquis prosperitatem habet in hac vita, per hoc aufertur ei spes eterne vite: vt de pe. dist. iij. quid ergo rurbamur. Item et isto loco videtur q̃ iste mulieres que mentite fuerunt pro salute alterius peccauerunt mortaliter: qt p venali peccato nullus priuat eterna salute. Aug. tamẽ dicit eas venialiter peccasse. Sed vt patet in glosa Greg. super Exo. vnde sumptus est illud ca. iste mulieres bis fuerũt mẽtite. primo promiserunt Pharaoni q̃ oñes masculos interficerent: sed tunc habebant impposito q̃ non interficerẽt. illis peccatum fuit veniale: ꝺa fuit pro vita illoꝝ cõseruanda. et de illo loquitur Aug. postea vero pueris reseruatis cũ redarguerẽtur a Pharaone, secũdo sunt mẽtite, cuꝫ dicebant Hebreog mulieres habere scientiam obstetricandi cẽ. et tũc non fuerũt mẽtite pro vita puerorũ qt illi iam seruati erãt, sed pro ppria vita ne interficerẽtur: et hoc mendacium fuit mortale: propter hoc damnate fuerunt. Quidam tamen dicunt q̃ licet propter veniale peccatũ non damnetur aliq̃s, tamen impedire potest aliquem ne saluetur. Sed hoc non credo, cum veniale peccatũ non tollat gratiam nec eam impedit: etiam si omnia venialia peccata aliquis commisisset.

g ¶ Potuit. si habuisset charitatem.

¶ Abraham. ¶ Casus. Non solũ Joseph fuit a mendacio excusatus in veteri testamento: sed etiam Abraham qui mentitus fuit pueris suis cum aliud diceret et aliud se facturum deliberaret. et ad hoc inducit seq. cap.

¶ Prophetauit. ¶ Casus. Abraham cũ dixisset se cũ filio rediturũ, et ppositum haberet ipsum immolãdi deo captiose loquebat: ne aliq̃s seruoꝝ ipsum impediret. dñs tñ per os eius pphetauit id q̃ ipse non cogitauit.

h ¶ Parabat. dominus.

i ¶ Captiose. id est caute.

¶ Nisi. ¶ Casus. Hec est. v. paro. q. in qua dicit q̃ possunt q̃q̃ dissimulare boni viri, et non peccant: quedam etiam dicunt prophetando. Jo. de fan.

¶ Casus. Docet Hza. hic q̃ quandoq̃ significamus id

? Hoc dictum sane intellige: nã tunc dñ peccabant, si h[o] faciebant pter authoritatẽ iudicis. et ℣ hoc intellige hoc dictus Hzã eius auctori tate poterant hoc iure facere: ℣ nõ faciebãt, nõ ideo puniebãt a iudice sine lege: vt hic ℣m ℣.

Penã et premium cõsequit quis ex eodẽ facto.

prosperitas in hoc seculo est periculosa. Mulieres que pharaonis promiserunt obstetrices, bis fuerũt mẽtite. Exo. i. xxij. a.

v. ps.

fieri q̄ fieri nolumus: sed hoc facimus ad experimentuz obedientie: sicut deus tentauit Abrahaam vt eius obedientiam experiretur, hoc probat per sequentia.

¶ Non enī. ¶ Casus. Legitur in Genesi q̄ dñs precepit Abrahe vt filium suum Isaac sibi immolaret: qō cū facere vellet, probauit eum dñs: & oblatum pro filio obtulit immolandā: qt dñs non ideo precepit Abrahe filium suuz immolare, eo q̄ vellet ita fieri: sz vt eius obedientiā tantummodo experiretur.

a ¶ Volebat. Sz numquid voluntas Abrahe fuit cōtraria voluntati dei? Non: sed ipsa volita fuerūt cōtraria. Abrahaam enī volebat interficere, et deo hoc ipsum noluit, scz ipsū Abrahaam velle interficere: & sic eadem fuit voluntas.

iiij.re. p.d. Ti lē. ¶ Casus. Ostendit hic, q̄ multotiens simulatio vtilis est, et q̄ homo debet simulari id quod non est, nec fieri cupit. Et hoc probat tribus exemplis: scilicet Jehu regis Israel, et Dauid, et Christi qui simulationem peccatricis carnis assumpsit.

Non enī volebat[a] deus a patre immolari filiū suū: nec impleri hoc minus volebat, q̄ oue pro filio immolandam obtulit: sed tentabat affectum patris si dei precepta preferret filio. et j. Non injcias (inquit) manum in puerū, neq̄ facias illi q̄cq̄. Affectū tuum inquisiui, nō factum exegi. Tentaui mentem tuam, si etiam filio dilectissimo non parceres, ꝓpter me. Non aufero quod ipse donaui, nec heredem inuideo quem largitus sum non habenti.

Item Hieron.

¶ Simulatio vtilis est, & in tēpore assumenda.

Vtilem[b] simulationem et in tēpore assumēdā Jehu regē Israel nos doceat exemplū: qui cū non potuisset interficere sacerdotes Baal, nisi finxisset se idolum velle colere, dicens: Cōgregate mihi omnes sacerdotes Baal rex Achab seruiuit ei in paucis, ego seruiam ei in multis. Et Dauid quando mutauit faciem suam coram Abimelech: & dimisit eū, & abijt. Nec mirū q̄uis iustos homines tamē alia simulare pro tempore ob suam et aliorū salutem: cum et ipse dominꝰ noster non habēs peccatū nec carnē peccati, simulationem[c] peccatricis carnis assumpserit: vt condēnans in carne peccatū, nos in se faceret iustitiā dei. ¶ Ecce que mēdacia sint venialia, & q̄ damnabilia. ¶ Sed queritur quare dicat Aug. non esse mentiēdum pro tēporali vita alicuius: cum Abrahā descendens in Egyptum rogauerit Saram vt sororem eius se esse mentiretur, dicens: Noui quidem q̄ pulchra sis mulier: & q̄ cum viderint te Egyptij, dicturi sunt: vxor illius est, et interficient me, ser uabūtq̄ te. Dic ergo (obsecro te) q̄ soror mea sis, vt bene sit mihi ꝓpter te, & viuat anima mea ob gratiam tui. Sed Abrahā non mendacium dici, sed verum taceri voluit.

Vnde idem Augustinus ait in questio. Gene.

¶ Quomodo Abrahamexcusatur a mēdacio, quia Saram sororem suam esse dixit.

Queritur cur patriarcha mentiri[b] voluit, vt diceret Saram sororem[c] suam et non potius deo commisit: qui si vellet eius pudicitiam apud Pharaonem[f] seruare posset. Sed veritatem voluit celari, non mēdacium dici: soror enim dicitur, quia filia fratris erat. Et in hoc ostenditur q̄ nemo debet tentare deum suum dum habet quid rationabilit consilio faciat[g]. fecit quod potuit: quod non potuit, deo commisit, in quem sperauit: nec eum fides aut spes fefellit. si autem interrogatus vxorem illā suam indicaret: duas res deo committeret, et vitam suam, & vxoris pudicitiam.

Dolꝰ in hostem bonꝰ ē. b ¶ Utilem. Arg. q̄ dolus contra hostem bonus est. vt xxiij. qō. ij. dñs. & xliij. dist. in mandatis. & ff. de ca. & postli. reuer. nihil interest. C. de comer. et merca. l. ij. & xliij. q. v. dixit. & de ꝓsecra. distinc. ij. dixit dominus. Sicut econuerso quedam dissimulare possumꝰ ff. de noua. doli. in fine. Argumen. contra. xxiij. q. j. noli. dolus vero vel simulatio ad fallendum, semper malus est: vt. xxvij. distinc. quod interrogasti. & xij. q. j. certe. C. de lati. liber. tol. l. j. §. sed et qui pileati.

Diabo ſa chri c ¶ Simulationem. Ut falleret diabolum. Dicit enim Aug. Si diabolus eum filium dei scisset, nunq̄ eum sto fuit a iudeis crucifigi passuꝝ fuisset.

decepꝰ ¶ Ecce. ¶ Casus. Dicit Gratianus ex supradictis patere que mendacia sint venialia, & que mortalia: postea facit quandam questionem, quare. s. Abrahaam cum descenderet in Egyptum cum vxore, rogauit eam vt sororem suam se esse mentiretur: ne si diceret se vxorem illius interficeretur propter eam: cum dictum sit. §. ca. ne quis arbitret. non esse mentiēdum ꝓ temporali vita alicuiꝰ. postea soluit hanc obiectionē dicens q̄ Abrahaam noluit mendacium dici: sed verum taceri voluit: quia de eodē sanguine nata, vere soror dicebatur. Geñ. xxj. c.

Verū. ¶ Casus. Questium fuit ab Augu. cur Abrahaam patriarcha mētiri voluit Saram vt se sororem suam diceret, & nō potiꝰ commisit ipsaz deo? Et respō det q̄ noluit mendaciū dici: sed veritatez occultari voluit. soror enim sua erat: quia filia erat fratris. & q̄ nō commisit eam deo tantū, dedit nobis exemplū vt ꝑdim possumꝰ rationabiliter pericula euitare, deum tētare nō debemus.

d ¶ Mentiri. ecce dt Aug. ipsum mētitū: & ꝑh postea dt ipsum nō mētitū. & hoc est notandū circa rescripta vel circa iudicia: an ꝙren do vel narrādo vel diffiniendo aliquid dicaē: vt. iij. qō. vj. hec quippe. & sic est hic argū. q̄ interrogās nō cōfitet ar. §. xxx. q. j. deo.

e ¶ Sororē. h ptz q̄ nō quilibet ſcos graduſ fuit in lege ꝓhibitꝰ. ex. de conuer. in fi. interrogasti. in parte decisa.

Item ptz hic q̄ licite per equiuocationem possumus hostem deludere: vt no. §. ne quis. & j. §. proxi.

f ¶ Apud Pharaonem. contra. xxxij. qō. iiij. nemo. vbi dicit de Abimelech. ibi sol. nam ambo in ipsum Abrahā deliquerunt. de peni. distin. j. §. ex his. alias est §. denicq̄. versi. reges quoq̄. Z. au.

g ¶ Faciat. Non ob. de consecra. distinc. j. omnis christianus. vt ibi soluitur. sic. xxiij. q. vlti. si nulla.

¶Item opponitur partes. In prima probat vt sibi profit etiam alteri nocendo. Qō pbat exemplo Jacob, qui mentitus est se esse esau patri benedicenti: et hoc modo sibi abstulit ius primogeniture. Sed hanc obiectionem soluit Stratia. dicens Jacob non esse mentitum. non enim se dixit esse esau natiuitate, sed adiectione vel imitatione: quia ex quo esau sibi vendiderat ius primogeniture, rite eum imitari poterat, et ius illud adire qō emerat, et hanc solutionem pbat quatuor exēplis. s. Joānis quē Christus dixit esse heliā virtutis imitatione: et iudeorū et gentilium et romanorum. In secūda dicitur q̄ ℟ius episcopus de quo agitur in themate, iurauerit falsū qō putabat esse verū, nō tamē reus periurij iudicat: qō pbat exēplo saulis, qui pugnatur[9] cōtra philisteos iurauit se interfecturū quicunq; comederet ante solis occasum. contra quod iuramētum Jonathas filius suus fauum mellis comedit: propter quod pater eum cōdemnauit ad mortem: sed ad preces populi hāc sententiā reuocauit: nec tamen ꝓpter hoc reꝰ periurij iudicatur Scōa pars incipit ibi; Ēps vero. Primū exemplum prime partis est ibi: Sic et christꝰ ioannem. Scō3 ibi. Sic et iudei. Tertium ibi: Econtra gentiles. Quartum ibi: Dixi idem apls.

Gen. xxij. d. Gen. xxv. d. Mat. xj. b.

†Adde Alexā. 8. ymo. in. l. q̄ iurato. circa fi. ff. q̄ sanid. cogā. et tex. i. l. q̄ iurasset in p̄n. ff. de iureiu. ℣ singulariter Bal. in. l. obseruare. ℣. pfiscisci. i. ℣ vel. iij. col. ff. ℣ of. peō.

Joan. vij. e.

j. cor. iiij. c. Rom. ij. d.

¶Casus. Iste. ℣. dividitur in duas probat adhuc q̄ homo potest mentiri

Ite opponitur q̄ Jacob mētiendo, et sibi profuit, et alij nocuit: nec tamen reprehēditur, sed cōmendatur. Sed Jacob dicendo se esse Esau primogenitum, non est mēritus. † non enim dixit se esse primogenitū nascendo, sed ius primogenture illo vēdente rite adeūdo, sic t Christꝰ Joānē dixit esse Heliā: non persona, sed imitatione virtutis. Erat ergo Jacob Esau non nascendo (vt diximus) sed emptione primogeniture: de non primogenito in primogenitū transeūdo, sicut t ipse Esau primogenita vēdendo, de primogenito non primogenitus fieri meruit.

¶Sic et Judei cū essent filij Abrahe carne, qi nō fuerūt filij eiꝰ imitatione, nō deputantur inter filios Abrahe, sed dicuntur filij diaboli: cuius filij sunt nō nascēdo, sed imitādo[a]. vnde a dño audire meruerūt: Si filij Abrahe estis, opera Abrahe facite. nūc autē queritis me interficere, hominē q̄ veritatē locutus sum vobis. hoc Abrahā nō fecit. vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri facere vultis. ¶Ecōtra gentiles cū fm originē carnis ab Abrahā essent alieni, tamen imitatione fidei t iustitie successerunt in filios Abrahe. Unde ab apl̄o dr eisdē: Si autem Christi, ergo Abrahe semen estis. ¶Hinc idē apostolus scribēs Romanis ait: O tu Judee si circūcidaris, nec legē eius obseruas, circumcisio tua ꝓputiū[b] facta est: quomodo et ꝓputium si iustitias legis custodiat, in circumcisionē reputabitur[c]. Prefert ergo (vt ex premissis colligitur) imitatio operis origini carnis. veraciter ergo nō mēdaciter Jacob se dixit Esau esse: nec mentiendo, sed verum dicendo sibi profuit: alteri vero non nocuit[d]: quia benedictionem sibi debitam accepit, non alienam surripuit. ¶Episcopus vero iste de quo agitur, et si falsum iurauit: tamen quia (vt supra dictum est) ream linguam nō facit nisi rea mens[e]: nequaq̄ reus periurij habetur. Probatur hoc etiam exēplo Saulis: qui cum esset in castris pugnaturus cōtra Philisteos, iurauit se interfecturum quicunq; ante solis occasum comederet. Jonathas autē filius eius non audito[f] regis iuramento, cum pugnando magnam hostium stragem[g] dediſſet, et salutem fecisset in Israel: fame laborans [h] vidit fauum mellis: quem regia virga quam gestabat in manib⁹, accepit, t comedit: statimq; oculi quos fere fames clauserat, aperti sunt: et facies eius exhylarata est. quo comperto Saul voluit eū dare neci: sed precibus et pia populi supplicatione placatus, mortis reuocauit sententiā, ne interficeret ille per quē salus data erat in Israel t quo pugnāte, de manib⁹ hostiū populus ille liberatus fuerat. Ecce Saul falsum iurauit, quia quod iurando se facturū decreuit, precibus populi prouocatus non fecit. nec tamen periurij reus argutur: quia quārum[i] in ipso fuit, quod iurauit impleuit, dū sententiam mortis in filium dedit: quam non carnali affectu, sed populi supplicatione reuocauit.

¶Quest. iij. Tam ergo (vt ratione t exemplo monstratū ē) ēps reꝰ periurij nō esset, cōsueta

¶Casus. hec est. iij. q. vbi queritur an licuerit archidiacono iuramento firmare q̄ ēpo suo debitā re-

a ¶Sed imitando. et ita quandoq; aliquis sumit potius appellationem ab accidēti q̄ a natura: vt. ff. de origi. iu. l. ij. in princ, t j. q. j. cito.

b ¶Preputiū facta est. i. circūcisus es in ꝓputio, t non in corde: cū tamen dixerit legislator: circuncidite vos, et amputate preputia cordis vestri.

c ¶Reputabit. i. gentilis reputabit circumcisus si seruat legem.

d ¶Non nocuit. t sic iniuriam nō fecit: qi iure suo vt[9] j. Re. est: vt extra de. ele. ij. cum ecclesia.

e ¶Nisi rea mēs vt. ℣. e. homines.

f ¶Audito. quia vox ꝓconia paucis innotesset; vt. C. quomodo et qñ iudex. auē. q̄ semel. t scit, qui tarde venit ad iu dicū ꝓsumitur non audiuisse vocē ꝓconis: vt. ff. de in integ. resti. diu⁹ t edictum trū ligat eos ad quos puenit: vt. lxxxij. di. ꝓposuisti. in fi. ff. de decret. ab ordi. fa. l. vlt. tamē hec nō est excusatio sufficiēs dūmodo edictū sit publice ꝓpositum: vt. xvj. distinct. qō dicitis. Uox ꝓconis paucis innotescit.

g ¶Stragem. et hoc ei non ꝓficisceter cōtra edictū fecit: vt. ff. de re mili. l. iij. ℣. in bello.

h ¶Laborās. Jlud cū potuit excusare. de consc. di. v. discipulos. † Et. ff. re. eo. qui sub tu. l. ℣ nio. xvj

i ¶Quia ℣trum. Sic dr aliqd ℣truz ad se, nō ℣trum ad alios: vt. xlix. dis. ca. vlt. t de cōse. di. iij. queris. et. j. q. j. quod quidam. q. j. mo. nachb.

¶Um ergo.

¶Casus hec est. iij. q. vbi queritur an licuerit archidiacono iuramento firmare q̄ ēpo suo debitā re-

uerentiam denegaret? Et respōdet q non: cū eps ꝓpter tale iuramentum quod fecit, reatū periurij non contraxerit: cui etiam si periurus fuisset, tamen non liceret archidiacono vel alicui subiectorum ab eo discedere ante definitiuā sententiam. ⁊ ideo illicitus fuit archidiaconi iuramentum.

a ¶ Obedientia, hec questio determinatur. ff. xv. qō. vlt. c. vlt. ff. viij. qō. iij. c. nonne.

Quod autem. Hec. q. dicitur in tres partes. In prima probat per. xx. capi. q in malis promissis rescindendum est iuramentum scilicet cum seruari nō posse sine detrimēto saluris eterne. Secunda ibi. Ecce q iuramenta. Tertia ibi: Sed cū hic. Jo. de fan.

¶ Circa. Hic proponit quarta questio, vbi queritur vtrum iuramentū illicitum sit seruandum. Et respōdet si iuramentū est illicitum: q. de re illicita, scilz de faciendo peccato mortali vel veniali, non est seruandum: vt J. ca. j. et ca. seq. et maxime in illo ca. in malis. si autem iuramentum est illicitus ex modo, q incaute iuravit aliquis rem licitam scz comedere vl bibere: seruandū est eum in deteriorem exitus non vergat: vt J. e. c. si aliqd. et ff. illicitum.

b ¶ Illicita. Iuramētū ex modis dicit illicitū. ex psona. ex re. ex fine. ex causa. ex tēpore. ex modo. Ex persona dupliciter: vel ex persona eius qui iurat, vel ex persona eius cui iuratur. nam si impubes iurat, non tenet iuramentum: ⁊ vt J. e. quest. v. paruuli. Item si clericus laico iurat. J. q. v. nullꝰ. Ex re etiam illicitum est iuramentum dupliciter et si res sit illicita que iurat, vt J. e. in malis. et si res illa per quā iuratur, non sit sacra: vt. ff. e. questione. j. clericum per creaturas. et. ff. questione. j. considera. Ex fine illicitum est, vt sit iuretur propter electum, et ante electionem: vt viij. questione. iij. art aldus. Ex causa: vt si ad clamorem populi iuretur: vt J. e. vnusquisq. Ex modo est illicitus, vt si temere iuretur vel indiscrete, vel preter necessitatem: vt ff. ea. questio. ij. cap. ij. et J. e. cap. si aliquid. Item iuramentum ex tempore est illicitum, vt si iuretur in. xl. nisi de pace componenda: vt J. questio. v. decreuit. quod hoc versu perpenditur: Quis, cui, quid, per quod, ad quid, cur, quomodo, quando. Breuiter ergo teneas in hac questione q semper iuramentū est seruādum si est licitum, licet etiam illicitum sit ex modo iurandi: vt J. e. si aliquid extra de iureiuran. ca. debitores. Jo. Mat. xiiij.

¶ Publicis. ¶ Casus. Aliquis iurauit interficere patrē suum: vel corrūpere sanctimoniale. quare ei ꝓmissū fuit in concilio Toletano vtrū ex. e. tit. tale iuramentū sit seruandum. et respondet q nō: quia ex iuramento q nō tenet: vel cōtrā ꝓmissionem q eas adimplere. Unde ꝓmissū fuit in concilio Toletano vtrū ex. e. tit. cū q̄dā seruandum. et respondet q nō: quia ex iuramento q nō tenet: vel cōtrā ꝓmissionem q eas adimplere. J. e. q in bilibus. nec peccat. ex. J. e. in malis. et ca. inter. licet tūc peccauit quando iuravit. Joan. dic vt le. Et ca. officiū extra de iureiu. Quicquid. in hoc generali iuramento nō intelligit Archi. iuraſſe nisi q̄ licite facere potuit: vt extra de iureiu. ꝓsidera quintauallis. extra de elec. causam. ff. de gene de ope. li. si libertꝰ. et ff. de ritu. nup. l. rium: cū ḡnali. et. ff. de iure in tali casu. Quod dauid. transgressio iuramenti illicitum iuramē non est seruandū. ⁊ ti nullū hoc ꝓbat exemplo Dauid, qui iurauit interficere nabal, ⁊ tamen promissionem suam non adimpleuit. Idem etiā vest casus sequentis capi. sed additur q de duobus malis eligitur minimum.

c ¶ Non tolerabilius. J. e. q in tra grediēdo: vt de iure. J. e. in malis. et ca. inter. licet tūc peccauit quando iuravit. Joan. dic vt le. Et ca. officiū extra de iureiu. Quicquid. in hoc generali iuramento nō intelligit Archi. iuraſſe nisi q̄ licite facere potuit: vt extra de iureiu. ꝓsidera quintauallis. extra de elec. causam. ff. de gene de ope. li. si libertꝰ. et ff. de ritu. nup. l. rium: cū ḡnali. et. ff. de iure in tali casu. Quod dauid. transgressio iuramenti illicitum iuramē non est seruandū. ⁊ ti nullū hoc ꝓbat exemplo Dauid, qui iurauit interficere nabal, ⁊ tamen promissionem suam non adimpleuit. Idem etiā vest casus sequentis capi. sed additur q de duobus malis eligitur minimum.

d ¶ Ad hec. ff. de iureiu. ꝓpter. ff. de lib. can. l. vlti.

e ¶ Quicquid. in hoc generali iuramento nō intelligit Archi. iuraſſe nisi q̄ licite facere potuit: vt extra de iureiu. ꝓsidera quintauallis. extra de elec. causam. ff. de gene de ope. li. si libertꝰ. et ff. de ritu. nup. l. rium: cū ḡnali. et. ff. de iure in tali casu. Quod dauid. transgressio iuramenti illicitum iuramē non est seruandū. ⁊ ti nullū hoc ꝓbat exemplo Dauid, qui iurauit interficere nabal, ⁊ tamen promissionem suam non adimpleuit. Idem etiā vest casus sequentis capi. sed additur q de duobus malis eligitur minimum.

f ¶ Temerariā. iuramentum temerarium ⁊ inconsultū cū peccato calore ire cum die factum, non est seruandum: vt hic et canit Dauid ij. q. iij. prevaricator. Joan.

g ¶ Iurauit. ¶ Peccatis. i. que videnꝫ peccata: ⁊ cum cū temere iuraſſet non est peccatum. Jo.

h ¶ In malis. Aliud est in malis promissis: ⁊ aliud in male promissis. primum non est seruandum secundum sic: vt J. e. ca. ꝓxi.

obediētia[a] ab archidiacono sibi denegari non debuit: cū etiā si criminosum illū esse ꝓstaret, ante definitiuā tamē sententiā (vt supra monstratum est) nulli clericorum suorū ab eo liceret discedere: cōstat ergo illicitum esse q̄ archidiacon⁹ iuramento firmauit: vnde merito queritur an debeat seruari, vel nō?

¶ Questio. iiij.

Quod autē illicita[b] iuramenta seruari nō debeāt, in Toletano concilio. viij. legitur i quo sic statutum est.

¶ Melius est vota stulte promissionis nō implere, ꝙ crimē committere.

Si publicis sacramentorum gestis (q̄ deuauerāt) a q̄buslibet illicita vel non bona extitisset ꝓditio allegata que aut iugulare animā patrꝭ, aut gerere cōpelleret stupꝝ sacratissime ꝛginis: nunq̄d nō tolerabili[c] esset stulte ꝓmissionis vota reijcere, ꝙ ꝓ inutilū ꝓmissoꝝ custodiā, ex horrēdā criminū implere mensurā?

Item Amb. de offi. lib. j.

¶ Aliquādo nō expedit ꝓmissum seruare sacramentum.

Et etiā contra officiū[d] nonnunq̄ ꝓmissum sol

Malis[h] ꝓmissis rescinde fidem. In turpi voto

¶ Turpia vota seruanda non sunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Si aliquid. ¶ Casus. ¶ Ostendit hic beda q̄ si ds iurat se interfecturum hominē, vel aliud peccatuz perpetrare: potius debet venire contra iuramentum, q̄z in aliud grauius crimen incidere. quod probat exemplo Dauid: qui licet iurauerit interficere nabal virum stultum⁊ impium, tamē ad preces abigail vxoris eius cōtra sacramentū veniens ensem reuocauit in vaginā.

a ¶ Peiorē. si. extra de iureiuran. si vero.

Iuramentū non ſēper eſt adimplendū.

a ¶ Peiorē. Item aliud exemplū ponit sēp̄ hic posnatur, vt si iurauit me peccaturum venialiter: tale iuramentum nō debeo adimplere: q̄ adjicerem peccatū peccato: vt j. e. definito. et si temere aliquid iuratur quod est licitum, adimplendum est. si tamen propter necessitatem non possuz adimplere, venialiter pecco: vt. xxv. dist. ℣. criminis. in fi. ⁊ licito iurameñto (vt dicunt quidam) papa non potest absoluere: vt no. xv. q. vj. authoritatem. sed contra eos est extra de iureiur. venientes. Jo. de fan.

j. Re. xxv.

NOn solum. ¶ Casus. Si aliquis iurauit aliquid illicitū, nō ds illud adimplere: ſz e duob⁹ malis minus eligere debz. s. vt non adimpleat quod promisit.

b ¶ Cōtagio. quātum ad perplexionem animi: vt. xiij. dist. nerui.

c ¶ In quo min⁹. quotiens enim aliquid sine captione fieri nō potest, semper id quod minimuz est sequimur: vt. ff. de regu. iur. quotiens nihil. Joannes.

NUsquisq̄. ¶ Casus. ¶ Ostēdit hic Ambro. q̄ aliquis non debet illicitum promittere: ⁊ si promisit, tolerabilius est promissum non adimplere, q̄s facere rē illicitam. Et hoc probat exemplo Herodis et iepte, qui sepe in scriptura reprehenduntur eo q̄ per promissionē suam rem illicitam impleuerunt. nam bene poterant mutare voluntatem pristinam, cum ipse deus suam sententiā sepe mutet, et mutando melioret.

d ¶ Inhonestum. Non solum ergo iuramentum reillicite non est seruandum, sed nec etiam inhoneste. immo si tendat ad inhonestatem, quandoq̄ non est seruāda, licet possit seruari sine interitu salutis eterne: vt extra de iureiuran. quēadmodum.

e ¶ Quod ebri⁹. Ergo promissio ebrij non tenet: vt xv. q. j. sane.

f ¶ Saltantium. Arg. q̄ id quod ad f Jāclamorē populi p̄z cum mittitur, non tenet vita gio. vij. q̄. j. licet. et fulgo. ica. si ergo. et extra consi. de elec. ofi⁹. Item lxxx. in alia ratione non de fi. vbi dicit tenere hoc iu- dit q̄ z ramētum, quia ob eius reuerētiam hospi- q̄ potatum videtur pmittionib⁹ fisse: et ea que ob z cōtrereuerentiam alicui⁹ tribus promittuntur, non vt adstringant: vt. ff. quarū lationiū rerū actio non da- bus est tur. l. j. ℣. q̄ honorē induc de. sic ergo tacitur: ad venitas que fit ob re- dendū uerentiam aliquo- rēmio rum non prestādi- ri p̄cipiat: vt. ff. de fur. l. q̄s vapenul. leat: est

g ¶ Quod amen. ipso iure, als amicitie. nullo⁹ p

h ¶ Deiepte. j. p hoc bri. xi. causa. q. v. sino facit. z. licet. in fin. contra. sane in vbi dicitur q̄ votū gi. als. illud fuit a spiritu Ju. pi. sancto. Sed dicas q̄ votum fuit iustum: sed talis solutio fuit iniusta, Debet tamen quidam reprehendūt etiam ipsum iuramentum: et dicunt quidaz q̄ si equus vel asinus ei obuiasset, nunquid illud obtulisset domino? quasi dicat non.

Jone. Jphta. et cā mutatur vel au- gmar.

Jncommutabilis. ¶ Casus.

Questitum est in concilio Toletano, vtrum quis possit venire contra iuramentum suum illicitum. Et respondet q̄ sic. et hoc probatur exemplo domini: qui licet sit incommutabilis, legitur tamen suam sententiam mutasse, et contra sua iuramenta venisse. Probatur et hoc authoritate hie. prophete dicentis: Repentet loquar ⁊c. Juramenta, id est dispositiones sm q̄ me-

Jncommutabilis de⁹ quādoq̄ sua mutat statuta.

NEcōmutabilis de⁹ idē q̄z semper existēs, deiq̄ fratrē circūscriptione inducat verborum: nihil promittat inhonestū b: aut si promiserit, tolerabili⁹ est promissum non facere q̄z facere qđ turpe sit. sepeliq̄z constringunt se iurisiurandi sacramento: vt cum ipsi cognouerint promittendū nō fuisse, sacramenti tamen contemplatione faciant quod sponderunt, sicut del Herode suprascripsimus: q̄ saltatrici premium quod turpiter promisit, crudeliter soluit. turpe est q̄ regnum pro saltatione promittitur: crudele est, q̄ mors pphete pro iurisiurādi religione datur. quanto tolerabil⁹ tali fuisset periurium sacramento: si tamē periurium dici possit quod ebrius c inter vina iurauerat. quod et iuratus inter saltantium f choros promiserat. Jnfertur disco prophete caput: et hoc estimatum est fidei esse, quod amentie g fuit. Et post pauca de iepte h disserens. Miserabilis, inquit, necessitas que soluitur parricidio. Melius est non vouere, q̄z vouere id quod sibi is cui promittitur, nolit exolui. Et post paululum. Non semper igitur promissa soluenda sunt omnia. denīq̄z ipse dominus (sicut scriptura indicat frequenter suā mutat sententiam.

Item ex eodē concilio Toleta.

¶ Tolerabil⁹ ē iuramētū nō implere, q̄s qđ turpe est facere.

UNusquisq̄z simplicē sermonē pferat: vas suuz in sanctificatiōe possideat: nec

rita hominum exigebant. Sequens capi. patet.

a ¶ Sententiam. id est commationem. ea que dominus dicit comminando vel commonendo bene reuocat: sed ea que asserendo, dicit nō reuocat. vnde Macrobius dicit q̄ tripliciter contingit deos loqui.

b ¶ Cogitaui. id est videor cogitasse.

Agne ꝛc.

c ¶ Reuocare. id est non adimplere: nec dicitur fallax si ad rei veritatē reuertitur: vt. xxxij. questio. j. apud.

Qui sacramento. ¶ Cāue. Iurauit quidā q̄ nūq̄ ad pacē cum suo inimico veniret. questum fuit in cōcilio Hilerdēsi. quid sit super hoc faciendum. Et respōdetur q̄ p̄ peniturio, id est illicito sacramento debet per annū a corpore domini separari: et reatum suum eleemosynis ꝛ fletibus diuerē: ꝛ ad pacem celeriter venire festinet. Sequentia duo capitula plana sunt.

d ¶ Uno. ß. e. q. j. ca. vlti. contra. vj. q. j. quicūq̄. ibi imponitur septennis penitētia pro periurio: sed ibi loquitur cum quis trāsgreditur licitum iuramentum: hic loquitur cū quis temere iurat. Sed nonne qui temere iurat rē illicitam, mortaliter peccat, ergo septennis penitētia debet ei imponi: vt. xxxiij. q. ij. hoc ipm? Respon. regulariter imponitur septem annorum penitētia: sed ex causa diminuitur vel augetur illud tempus. xxvj. q. vij. tempora. tamen hic non negatur quin per septē annos debeat penitere: sed hoc solū dicitur q̄ a cōmunione corporis Christi, vno anno separatur.

Jone. ij. Ioña et cā mi natur vel augetur.

Cessē est. ¶ Cāua. Quidam iurauit se facturum aliquid inhonestum. vnde questum fuit in concilio Toletano quid esset de hoc faciendum. Et respondetur q̄ penitentiam agere debet: quia nomine domini abusus est illicite iurando. et hoc p̄batur auctoritate Exodi. Sequentia tria capit. patent. Definitio, id est assertio.

e ¶ Ut male. distinguitur tamen an soleniter iuret: an incursu verborum. Si cū incursu verborum, tunc veniaiter pecca ret: vt. xxv. dist. ß. alias.

f Definitio. id est affirmatio.

g ¶ Soluēda est. Exo. Id est frangenda xx. b. est.

h ¶ Emendatio. Non enim peccat frangendo tale votum: ſ3 in hoc peccat q̄ temere iurauit: vt. xxxij. q̄. v. vna. Sed nūquid tale iuramentum quod temerarium est, id est de re illicita factum, inducit depositionem, vel infamat? Argu. q̄ sic. vj. q. j. q̄cunq̄ sciens. et ca. infames. et j. e. q̄ne. v. si quis coniuctus. ꝛ extra de iureiurā. querelam. Sed contra extra de iureiurā. ca. sicut. Ego non credo tale iuramentum infamare vel impedire electionem factam vel faciēdā. De hac materia notaui. lxxxv distin. archidiaconum. Joan.

Leui. xix. c. Iuramentū de re illicita facti, non infamat.

Actione ꝛc. ¶ Cāua. Quidam episcopi iurauerunt se fracturos imagines salutatoris et sanctorum que in ecclesijs erant: quare questū fuit quarta die septime sy-

Qui sacramēto. ¶ Cāue. Iurauit quidā q̄ nūq̄ ad pacē cum suo inimico veniret. questum fuit in cōcilio Hilerdēsi. quid sit super hoc faciendum. Et respōdetur q̄ p̄ peniturio, id est illicito sacramento debet per annū a corpore domini separari: et reatum suum eleemosynis ꝛ fletibus diuerē: ꝛ ad pacem celeriter venire festinet. Sequentia duo capitula plana sunt.

d ¶ Uno. ß. e. q. j. ca. vlti. contra. vj. q. j. quicūq̄. ibi imponitur septennis penitētia pro periurio: sed ibi loquitur cum quis trāsgreditur licitum iuramentum: hic loquitur cū quis temere iurat. Sed nonne qui temere iurat rē illicitam, mortaliter peccat, ergo septennis penitētia debet ei imponi: vt. xxxiij. q. ij. hoc ipm? Respon. regulariter imponitur septem annorum penitētia: sed ex causa diminuitur vel augetur illud tempus. xxvj. q. vij. tempora. tamen hic non negatur quin per septē annos debeat penitere: sed hoc solū dicitur q̄ a cōmunione corporis Christi, vno anno separatur.

Jone. ij. Ioña et cā mi natur vel augetur.

Cessē est. ¶ Cāua. Quidam iurauit se facturum aliquid inhonestum. vnde questum fuit in cōcilio Toletano quid esset de hoc faciendum. Et respondetur q̄ penitentiam agere debet: quia nomine domini abusus est illicite iurando. et hoc p̄batur auctoritate Exodi. Sequentia tria capit. patent. Definitio, id est assertio.

e ¶ Ut male. distinguitur tamen an soleniter iuret: an incursu verborum. Si cū incursu verborum, tunc veniaiter peccaret: vt. xxv. dist. ß. alias.

f Definitio. id est affirmatio.

g ¶ Soluēda est. Exo. Id est frangenda xx. b. est.

h ¶ Emendatio. Non enim peccat frangendo tale votum: ſ3 in hoc peccat q̄ temere iurauit: vt. xxxij. q̄. v. vna. Sed nūquid tale iuramentum quod temerarium est, id est de re illicita factum, inducit depositionem, vel infamat? Argu. q̄ sic. vj. q. j. q̄cunq̄ sciens. et ca. infames. et j. e. q̄ne. v. si quis coniuctus. ꝛ extra de iureiurā. querelam. Sed contra extra de iureiurā. ca. sicut. Ego non credo tale iuramentum infamare vel impedire electionem factam vel faciēdā. De hac materia notaui. lxxxv distin. archidiaconum. Joan.

Leui. xix. c. Iuramentū de re illicita facti, non infamat.

Actione ꝛc. ¶ Cāua. Quidam episcopi iurauerunt se fracturos imagines salutatoris et sanctorum que in ecclesijs erant: quare questū fuit quarta die septime sy-

Magne ꝛc.

c ¶ Reuocare. id est non adimplere: nec dicitur fallax si ad rei veritatē reuertitur: vt. xxxij. questio. j. apud.

Qui sacramento. ¶ Cāue. Iurauit quidā q̄ nūq̄ ad pacē cum suo inimico veniret. questum fuit in cōcilio Hilerdēsi. quid sit super hoc faciendum. Et respōdetur q̄ p̄ peniturio, id est illicito sacramento debet per annū a corpore domini separari: et reatum suum eleemosynis ꝛ fletibus diuerē: ꝛ ad pacem celeriter venire festinet. Sequentia duo capitula plana sunt.

d ¶ Uno. ß. e. q. j. ca. vlti. contra. vj. q. j. quicūq̄. ibi imponitur septennis penitētia pro periurio: sed ibi loquitur cum quis trāsgreditur licitum iuramentum: hic loquitur cū quis temere iurat. Sed nonne qui temere iurat rē illicitam, mortaliter peccat, ergo septennis penitētia debet ei imponi: vt. xxx

nodi an illud illicitum iuramentum esset seruandum? Et respondetur q non. et ad hoc probandum inducitur anthoritas sophronij: scilicet Si quis vult illicitum iuramentum seruare, peribit sicut herodes: si quis vero nō seruat, indulget sibi deus sicut petro indulsit.

a ¶ peierare. q̄ ad similitudinem facti.

b ¶ Offe. nisi qñ peccatur in spiritū sanctum: ita q̄ sit impenitens.

c ¶ Si quis preuentus. id est deceptus.

d ¶ Definiat. id est intendat.

¶ Tribus. ¶ Casus. Docet hic hiero. q̄ tribus modis pōt q̄s cōtra suum iuramentū venire. Primo cū q̄s sciēter male iurat. Scōo cuz incaute iurat, nō putās eē pctm quod iurat. Tertio cum pueri vel puelle infra pubertatis ānos i domo parētū se obligant sacramēto: qđ parētibus cōtradicentibus pōt irritari.

e ¶ Soluēda sūt. id est irritanda.

f ¶ Male iurat. sciēter.

g ¶ Incaute iurat. ignoranter.

h ¶ Cōtradicētibus. Infra annum. xx.q.ij. puella.

¶ Sec. ¶ Hec est secunda pars. q. in qua probatur q̄ si aliquis venit contra propium iuramentū malum, qđ mutatur ad bonū tunc non peccat. si aūt vt cōuertatur ad peius, tunc peccat dupl'r. Jo. ō. f.

strī sophronij q̄ melius sit iurātem peierare[a], q̄z seruare sacramentū in fractione sacrax imaginū. hoc autē dicim⁹ qa sacramēto quidā se excusant. Tharasius patriarcha dixit: Quia pater sophronius nouerat bonitatē dei: propterea transgredi voluit ipsū iuramentū. Itē Tharasius patriarcha dixit: Herodes fuauit iuramentum et perijt. Petr⁹ vo negauit cū iuramēto: et q̄ersus fleuit et saluat⁹ est. Ome⁹ eñ pec catū bonus deus indulget si q̄s ex toto corde peniteat. Sācta synodus dixit: Sic docet sctā scriptura. I tē Leontius ephocie dixit, scriptū est: iuramētū mēdax ne diligatis. qua de causa iuramentū nr̄m mendax dissoluat: quasi nullā virtutem habens. I tem Ysido. ¶ Non obseruētur iuramēta q̄ fiunt cōtra diuina mādata.

Si q̄s preuētus[c] fuerit vt definiat[d] agere aliquid eoz que nō placent deo, penitentiam agat: et qđ cōtra mandatum dñi statuerat est, in irritū reuocet. I tem Hieron. in lib. de natura rerum. Tribus siquidē modis iuramēta cōtracta soluēda sunt[e]. Primo cum quis male iurat[f]. Secūdo cū q̄s incaute iurat[g] nō putās hoc esse peccatum. Tertio si pueri vel puelle in domo parētū se iuramēto cōstrixerint, patribus postq̄z audierint contradicentibus[h].

Hcce q̄ iuramēta illicita laudabiliter soluuntur: dānabiliter obseruātur: qđ tūc intelligēdum est qñ iuramētū illicitum deseritur vt ad bonū redeatur. ceterū si ꝓpterea deseritur vt in aliud malū transeatur: illicitum sacramentum dānabiliter seruatur, sed damnabilius cōtemnitur. Unde Augusti. de bono coniugali.

¶ Non est appellanda fides q̄ ad pctm faciendū admittit.

Si ad peccatum admittendum fides exhibeatur mirum est si fides appelletur, veruntamen[i] qualiscūq̄z sit, si et contra ipsam fit, peius est: nisi cum propterea deseritur vt ad fidem veram legitimamq̄z redeatur, id est vt peccatū emendet voluntatis prauitate correcta: tanq̄z si quis cum hominē solus expoliare nō possit, inueniat socium iniquitatis, et cum eo pacisc̄atur vt simul id faciant, spoliumq̄z partiantur: quo facinore commisso totum solus auferat. dolet quidē ille, et seruatā sibi fidem nō esse conqueritur[k]. Uerū in ipsa sua querela cogitare debet potius[l] i bona[m] vita quod legitur extra de sponsa. commissum.

k ¶ Conqueritur. Non potest in iudicio conqueri: quia ex improbitate nemo consequitur actionem: vt. ff. de fur. itaq̄z fullo. nec iudicium communi diuidundo locum habet inter predones: vt. ff. commu. diuidū. l. communi diuidundo. ℌ. inter predones. nec ꝓ socio. ff. ꝓ socio. nec preterimittendum. immo si quis ratione illiciti iuramenti aliquid perit, prestabit alteri decem libras auri. in autentica. collatione. v. scenicas non solum. cē.

l ¶ Cogitare debet potius. id est q̄ potius debet fides in bono seruari.

m ¶ In bona vita. id est in bono.

Zach. viij. c.

Obligato non datur in turpi.

Actio non datur in prohibita.

¶ Casus. Concludit hic. ita. ex suptadictis dicens q̄ illicita iuramenta non sunt seruanda, immo laudabiliter dissoluuntur: cum illicita iuramenta deseruntur ideo vt ad bonum redeatur. sed si sacramenta illicita deserūtur vt in aliud malum transeatur, damnabiliter seruātur, sed damnabilius cōtemnuntur. qđ probat per seq. cap.

Si ad peccatum. ¶ Casus. Quidam cum nō posset solus spoliare viatorem socium sibi quesiuit: cui iurauit se redditurum medietatem de spoliis. quo spoliato, totum sibi retinebat consocius. quare super hoc tres questiones fiunt. Prima est, an fides appellatur cū iurat partiri spolia viatoris? Et respon. Augu. mirū est si fides dicatur, Secunda est, si faciat contra fidem sibi

a ¶ Si sentit.i.intelligit.
b ¶ ꝯ inique.i.ꝯ uiquū sit nō seruare fidē in illicitꝫ.
c ¶ Non fuerit, societas vel fides.

MUlier si fide. ¶ Casus. Quedam mulier iurauit se seruaturā fidem adultero: ⁊ q̄ alteri se non suppo neret. postea volebat alteri adherere: vel ad legitimū maritū redire. q̄situm fuit: ab Augu. vtrum peccet? Et respōdet. si seruat fidē adultero, male facit. sed si alteri se subtrahat, deteriꝰ facit. si vero ad maritū redit nullo modo delinquit.

d ¶ Si nec adultero, ita q̄ contrahat cum adultero tertio: ⁊ tunc pctm̄ accumulat pctō.

¶ Scisso. ¶ Casꝰ. Tōcludit Gratianus ex supradictis dicēs q̄ si iuramentum illicitum deserit vt in aliud malum trāseatur, perniciosum est: q̄ peccata peccatis accumulantur. si vero deseritur vt ad bonum redeatur, bonum est, ⁊ non malum: sed potius fidē dum est si occasione illiciti iuramenti aliquid mali pertrauimus.

INter cetera. ¶ Casꝰ. Quidam nomine Yubaldus captꝰ cum concubina sua conpulsꝰ est iurare cōsanguineis eiꝰ eam suscipere in vxorē, matrem vero cum fratribus de domo expellere: iurauit etiam q̄ nihil eis impenderet pro alimonia. quare milesitanus episcopus rogauit Augustꝰ. vt ab Ambro. quereret quid de Hubaldo esset faciendum: quod et factum est. Rescribit ergo Augusti. vt hubaldus habeat illam in coniugem quam iurauit: matrem vero et fratres non expellat de domo: sed eis prebeat alimenta: et si occasione illius illiciti iuramenti aliquid eis hactenus defuit per penitentiam emendet: nec vllam infamiam ex illo iuramento facto per compulsionem contrahit: quia illi potius infamiam et reatum periurij cōtraxerunt qui eum iurare coegerunt.

Matrimoniū p illo iuramento contrahit

nē impedit

¶ Matrimoniū. Videtur ex loco isto q̄ coactio condicionalis non impediat matrimonium: sicut nec impedit ipsi humane societati fidē fuisse seruandam, ne preda iniqua ex homine fieret: si sentit ª ꝯ inique ᵇ sibi in peccati societate seruata nō fuerit ᶜ. ille quippe vtrobiq̄ perfidus, ac profecto sceleratior iudicandꝰ est.

Item.

¶ Si propterea fides non seruatur, vt ad bonum redeatur, non ideo violari dicitur.

MUlier si fide coniugali violata fidē seruet adultero, vtiq̄ mala est: sed si nec adultero ᵈ, peior. poro si cam flagitij penitebat, et ad castitatem rediens coniugalem pacta ac placita adulterina rescindat: miror si eam fidei violatricem, vel ipse adulter putabit. Ex his itaq̄ apparet q̄ si quisq̄ (vt diximus) illicitum iuramentum non seruauerit, vt in aliud malū pernicosum declinet: tanto grauius deliquit, quāto damnabilius accumulantur peccata peccatis. Si autem propterea deseritur vt ad bonum redeatur, nihil culpe pro tali periurio contrahitur: potius defendum est si in aliquo illius iuramenti occasione nos deliquisse contigerit. Unde Augu. scribit Seuero Milcitano episcopo consulenti de quodam Hubaldo qui a consanguineis cuiusdam pellicis coactus fuerat iurare alia sacramenta, nec impedit sacramentum baptismi: vt xlv. distin. de iudeis. nec sacramentum oꝛdinis: vt. lxxiij. dist. vbiista. item alia ratione, quia hoc sacramēm seruari potest sine interitu salutis eterne, ergo est seruandum: vt extra de iureiu. si vero. Sed contra, matrimonia debēt esse libera: et ibi animꝰ debet gaudere plena libertate: vt extra de spon. requisiuit. et ca. cum locum. Ad hoc dicūt q̄dā q̄ talis est cogēdus ducere mulierē quam coactꝰ desponsauit. si tamē nullo modo voluerit, cessare dꝫ ecclesia a coactione. Alij dicunt q̄ oibꝰ modis est cogendus. ? ⁊ qō ꝺr in il- ? Ad la decre. resp̄sum, hoc est ꝺ q̄ sit potius monē: spon. extra q̄ cogenda, exīs. ij. ponūt potiꝰ .i. puꝰ sic exponit. xxiij. q. iij. non inuenitur. in fi. Uel intelligūt q̄ tales fuerūt psone q̄ vehemēter psumebaṫ q̄ deberēt sequi homicidium. Sz istis obuiat ex de spon. veniens. So. pbabiliter pōt dici, si pla Juraret, q̄ in quātuor mentū casꝰ non tenet iu- per coactionez actionē extortum; extortū vt in voto: vt extra nō tenet qō met. cau. perla- i ſtuor tum. In traditione castꝰ. rei ecclīastice. xv. q. vj. auctoritatē. ⁊ ca. seq. In dote: vt ff. qō met. causa, si mulier. §. dos. In mīmonio vt ex de spon. cū locū. ⁊. c. re ſtituit. Qō autē ꝺr ꝫ mīmoniū sit ꝛc. istud sit, non ponit ꝑceptiue, sed hortatiue: vel loquit in eo casu q̄n post coactionē cōsurgus est ei carnaliter: vt extra de spon. veniens. ij. Uel loquit quando leuis fuit coactio. illa enim non impedit matrimonium. ff. de rit. nup. si patre cogente. B.

e ¶ Matrimoniū. Videtur ex loco isto q̄ coactio condicionalis non impediat matrimonium: sicut nec impedit

f ¶ Timulū. Arg. p opinione illoū q̄ dicūt q̄ iuramētum p metū extortū nō tenet. xxxj. q. ij. lotharī. ⁊. xv. qō. vj. c. f. Sz intelligas hoc ad hunc casum spectare quē hic ponit. Dz hac materia notaui. xv. q. vj. c. ij.

g ¶ Uel matricidij. Uidetur enim necare illum cui non p̄stat alimenta. xij. q. ij. qui abstulerit. ⁊. lxxxvj. distinc. Necat non satis. ff. de lib. agno. necare. qui non

h ¶ Degrandinabit. i. grādine pene eterne flagellabit. alit.

a ¶ Foueat.arg.q̄ iuramentum p̄ parte tenet, et pro parte non: vt.xj.q.iij.antecessor.z.xij.q.ij.si quos de seruis.et.xvij.q.iij.questi.

b ¶ Matrem. Ad hoc enim tenetur: vt.xxx.dist.c.j.

c ¶ Ad opprobriū.i.infamiā.nō em̄ dicit ad petrū: q̄ re vera peccauit quā do iurauit quia potius debuit omnia mala pati q̄ malo cōsentire.xxxij.q.ij ita nec.et sic nō obstant cōtraria j. de consc.distinctio.iiij. eos quos.et j.e.q. v.c.j.et.iij. Jo.

¶ Sed cum hic.

¶ Hec est.iij. pars q̄onis in qua q̄rit vtrum peccassent filij israel qui propter iuramentum pepercerūt gabaonitis. et dicit q̄ nō, Jo. de fan.

¶ Casus. Supra ostensum est q̄ illicita iuramenta nō sunt seruāda Hūc vero probat cōtrarium exemplo Josue: qui licet cōtra domini preceptum firmaret pacē cum Habaonitis: tamen sacramentum suū non violauit, sed seruauit illesum: et hoc ideo, quia seniores israel nescierunt iuramentum illud esse illicitum quia nesciebant illos quibus iurauerāt, esse incolas terre sibi promisse.

d ¶ Decepti. multipler ratio videt suadere quare nō debuerunt seruare tale iuramentum quia erat ibi error persone, tum quia dolus dedit causā iuramento, tum q̄ non poterant se obligare aliquo iuramento contra preceptum domini. Ad hoc dicunt plerīq̄ diuinitus fuit eis inspiratum e q̄ deberent eis parcere: sed tamen iuramētum fuit illicitum: vt extra de elec. venerabilem. in fi.

e Vel dic q̄ satis impleuerunt preceptum domini, quia satis videntur fuisse interfecti, cum redegerint eos in seruitutem. Nam seruus mortī comparatur. ff. de reg. iur. seruitutem. non obstat dolus illorum, quia iste dolus fuit pro vita conseruanda. licitum est enim reum corrūpere aliquem pro vita conseruanda, vt.ij. questio. iij. ·S. notandum. in fi.

Innocens. ¶ Casus. Ostendit Ambro. in hoc.ca. q̄ non est vituperandum si alicui creditur ignoro etiā quasi testimoniū iuste z humane petitionis adducitur. Foueat[a] itaq̄ Hubald⁹ matrē[b] z fratres, z lugeat si coactione et timore iuramenti aliq̄d defuit matri. Qui vero eum iurare coegerunt quod nō debuit, reatu periurij impliciti teneantur. Iniuria quippe iniuste irrogata, eius est infamia qui facit. nec enim vllo modo ad opprobriū[c] coacte voluntatis trahit q̄ illicita conditio necessitatis extorsit. Sed cū his omnib⁹ illicita iuramēta non seruanda probentur, opponitur q̄ Josue Gabaonitas contra preceptū dñi non deleuerit, q̄ seniores Israel iuramēto cum eis pacē firmauerāt. Sed notandum est q̄ seniores Israel et si scirent a domino esse imperatum vt delerēt gentes terre p̄missionis, decepti[d] tñ a Gabaonitis nesciebāt eos esse incolas terre sibi promisse. Ueneruīt enim (vt historia refert) attriti, calceamētis, z cum aridis panibus, dicentes. Uiri pacifici venim⁹ de terra longinqua. calceamenta sunt attrita in pedibus nostris, panis defecit in sitarchijs nostris. audiuimus dominum esse vobiscum, et venim⁹ componere pacem. Ad verbum placuit seniorib⁹ Israel, et fecerūt pacem cum eis. Post diem vero tertiū cum filij Israel appropinquarēt Gabaonitis, occurrerūt eis quib⁹ iurauerant seniores Israel: illi autē videtes se esse deceptos, voluerunt delere eos: sed pepercit eis Josue propter iuramentum seniorum Israel.

Unde Ambrosius in libro de officijs.

¶ Quedam licet a deo prohibeant, tamen iuramēto firmata non sunt seruanda.

Innocens[e] credit omni verbo: non vituperāda facilitas, sed laudanda bonitas: hoc est innocentem[f] esse, ignorare[g] q̄ noceat: z si circūscribitur ab aliquo, de omnib⁹ tamen iudicat[h] q̄ui[i] fidem[k] esse in omnibus arbitratur. Hac igitur mentis sue dote inclinatus Jesus vt crederet Gabaonitis, testamentum disposuit, pacem dedit, confirmauit[l] societatem: sed vbi in terras eorum est ventum, deprehensa fraude q̄ cum essent finitimi, aduenas se esse simulauerunt circūscriptū se populus patrū indignare cepit. Jesus tamen pacē quā dederat, reuocādam non cēsuit, q̄ firmata erat sacramenti religione: ne dū alienam perfidiam redargueret, suam fidē solueret: mulctauit eos, meliori tñ obsequio minis ab eo decipiatur: et hoc probat exemplo Josue qui Gabaonitis fingentibus se de longa terra venire credidit, z cum eis pacem firmauit et societatem. post tertium vero diem cum populus Israel ad Gabaon ciuitatem veniss̄et, et se circumscriptum esse indignaretur, non permisit Josue pacem reuocari: quia firmata erat religione iuramenti.

e ¶ Innocens. i. simpler et iustus, ḡ Salomon tamē in fine libro mit hoc verbū innocēs, p stulto, vn: de hoc sumpti est: et sic sancti viri idē verbum retorquēt quādoq̄ ad iniquos intellect⁹. Ex nōne eque reus est ille q̄ de facili credit, sicut ille q̄ mentitur: vt.xj.q̄e.ij. non sōlū: et nimia facilitas credēdi vituperatur. lxxxvj. dist. si quid vero. Sed illud intelligas de iudice qui in preiudicū partis alterius nō debet de facili credere sm̄ verba alteri⁹ partis.iij.q̄.iij. ca.j.ij.et.iij. Innocens. pro stulto ponitur.

f ¶ Innocentē.i. talem qui non nocēat, nec nocere velit. vj. q̄e.j. oues. z ca. sapiens.

g ¶ Ignorare. p̄ experientiaz facti, nam scriptum est, Scientia malorū bonis obesse nō d⁊

h ¶ Judicat. Diceret aliquis, quomodo p̄t esse bonus qui non habet discretionem et iudicium: ex quo decipitur: cū apostol⁹ dicit, Spiritualis iudicat oēs z ipse a nemine iudicat: rideo dicit iudicat de omnib⁹ etiā de ignotis, in his. s. que spectant ad salutem: q̄ si quis deciperet in talibus, ibi non esset minus periculum falli q̄m fallere: vt. xvj.q.j. si cupis. Tunc enim de ignotis non debemus iudicare, nec de bonis malum, nec de malis bonum: vt. xlvj. dist. sunt nonnulli. in fi. Ul dic iudicat. i. presumit bene de quolibet. Ar. 5 R.e.q̄a ro. vbi Archi. Jurāmentum illicitū an pos. p̄ia ab te posse

i ¶ Qui. i. quia ipsi.

k ¶ Fidem. i. verbum veritatem.

l ¶ Cōfirmauit. arg. est hic q̄ qui iurat rem illicitam, propria authoritate non potest venire contra iuramentum illud: z vt extra de elec. venerabilē. in fi. nam illicitū est remouere curā pastoralem, z tñ iurans teneretur illud mutare.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

seruare: vt.lxxxv.distin.florentinum archidiaconum. si. ex qō me.cau.ad aures. sic ex de iureiur. debitores.

a ¶ Clementior. Argu. q si iudex facit aliquid qō non multum differt a mandato, q nō dicitur excessisse fines mandati. si enim mandatur aliquibus vt eligāt, possunt postulare: vt extra de elec. in causis. & de postu. post trāslationem. in princ. Et de hoc notanda plura argu. vū. q. j. licet. Itez habes hic q licite commutatur vna pena in aliā: ? vt.ij.v. qō. ne. vj. quia iusta. & lxxxij. dist. presbyter. ex. xxxvj. q. j. de raptoribus. Jo.

¶ Jlicitum. ¶ Gratius. Jste. ℣. diuidit tres partes. In pma parte continuat ℣. ex supradictis q illud iuramētum illicitū seruari non debet qō scitur esse illicitum cū iuratur. si autē nescitur esse illicitum, propter ignorāciam excusatur. qō ꝓbat Exa. duobus exēplis. ſ. consanguinee et repudiate: quas si quis in coniuges ducit, ignorātia facti excusatur: q nesciebat eam cōsanguineam vel repudiatam esse, & crederet cōuenientes taliū licitā esse tunc nō excusaret. Judei ḡ non ignorabant ius, ſz gabaonitas esse delēdos: sed ignorabāt factum, ſz gabaonitas esse incolas terre ꝓmissionis: et ideo quod iurauerant, seruare debuerūt. In secūda parte ostēdit q illud iuramētū illicitum qō seruari ꝓhibetur, non est intelligendū de omni illicito iuramento. nā cū sacramentū tres habeat comites: veritatem, iudiciū, et iustitiā: vbi hec tria defuerint, iuramētum reputatur illicitum, non tñ vbicūq; defuerit aliquod istorum, seruari prohibetur. quod ꝓbat duobus exēplis: ſz exēplo eius qui post votum simpliciter iurauit aliquā in vxorē ducere: & exemplo eius qui temere iurauit se māducaturum. In tertia parte ostēdit q iuramētum tripliciter dicit illicitū. Primo ſz ex eo qō iuratur qō est malum. Scōo ex causa extraneiēti. Tertio ex modo iuramenti. et hoc ꝓbat per exēpla que satis patēt in litera. Scōa pars incipit ibi: Juramentum nanq;. Tertia ibi: Juramētū itaq;.

Pens vna in alia cōmutar. ? Emā vōi debet pena mortis: vt hic. et xxij. q. v. c. j. et hoc verius est ūte sententiā a iudice. p sententiā autē nō pōt hoc iudex nisi sit papa vel ꝓpator, ſz vide le. & no. ij. q. iij. ℣. notādum. in glo. vt ff. de ar. qui.

b ¶ Jlicitum. In pma parte ℣. dicit magister q tūc iuramētū illicitū non sit ſuādū cū iurās tēpore q iurat scit illō esse illicitū ſz si ignorat illud esse illicitū dum mō nō sit ibi ignorātia iuris, nō peccat. & hoc dicit vſq; ad illū locū: qō autē illicitū. Secūdo ostēdit q non est hoc ſmaliter vere: q si in aliquo iuramēto deest aliquod istorum trium: vel iustitia, vel veritas, vel iūdiciū: q illō nō sit seruādum. Tertio dicēdum q iuramētū qñq; est illicitū ratione rei de qua qs iurat: qñq; ex cā superueniente: qñq; ex mō iurādi. Jo.

c ¶ Juris. ℣. j. q. iij. in fine.

d ¶ Cui ꝓmittit. & militib⁹, mulieribus, rusticis & minoribus. ff. de ꝓba. cū de indebito. ℣. si autem is. j. q. iij. ℣. notādum.

e ¶ Seruari. hec nō est rō sufficiēs.

f ¶ Nūq; nō dicit: quia si ille q vouit simpliciter, postq; iurat q non dimittet eā, illud iuramētū licitū est: sed si ꝓmouit q ducat vxorē, tūc potiꝰ seruabit votum q̄ iuramentum sequens: vt extra qui cle. vel vo. rursus.

g ¶ Ob solam religionem. non est hoc verum. Jo.

sterij: clemētior[a] em̄ sententia, sed diuturnior. Illicitum[b] ergo iuramentū qō seruari ꝓhibet, intelligēdū est qō scitur esse illicitū dum iuratur. si aūt nescit illicitū esse, ipsa ignorātia excusat si putetur illicitum esse non ex ignorantia iuris[c], sed facti. Aliud em̄ est si alicuius copula creditur esse licita, quia nescitur esse consanguinea, vel quia creditur esse vidua: aliud si ideo putatur licita, q consanguinearum contunctio vel relictarum copula nullo iure credatur esse ꝓhibita. hic em̄ est ignorantia iuris, que neminem excusat nisi cui[d] permittitur ius ignorare: ibi vero ignorantia facti, qua quisq; vere excusat. seniores aūt israel nō ignorabāt gentes terre ꝓmissionis ex precepto dñi esse delēdas: sed ignorabāt gabaonitas esse icolas terre ꝓmissionis. ignorabant siquidē factū, sed non ignorabant ius facti: atq; ideo etsi illicitum esset qō iurauerūt, tñ licite seruari[e] debuit qō iuramēto firmauerūt. Qz aūt illicitū iuramentū seruari ꝓhibetur, non est ſmaliter intelligendū. iuramētum nanq; (vt Hieroñ. testat sup Hieremiā) debet hꝫe tres comites: veritatem, iudicium, et iustitiam. vbi aūt ista defuerint, non est iuramentum sed periurium.

Unde dat intelligi illicitum esse iuramētū cui aliq̄ istorū defuerit: non tñ cuicūq; contigerit aliq̄ istorū deesse, prohibet seruari. aliqñ nanq; iuramento deest iustitia: veluti cū q̄spiā post votū castitatis ducit vxorem, iuramēto firmās nunq̄[f] se ab ea discessurū: qō q̄uis illicituz sit, q iustitia sibi probatur deesse: tñ authoritate August. seruari precipit. hoc aūt si qs cōtēdat prerogatiua cōmuni, non ꝓpter religionem iurisiurandi seruari: ia duertat gabaonitas ob solam[g] religionē contra dñi imperium reseruatos. Cuz ergo omne dñi preceptū iustuz sit, patet ei iustitiā deesse qō eius precepto cōtrariū inuenitur.

Judiciū quoq; aliqñ iuramēto cōstat deesse: veluti cū propria temeritate aliquis ducꝰ iurat se manducaturū et bibiturū. hoc q̄uis leuitate indiscreta illicitū ꝓbetur, non tamen ideo violari iubetur. Juramentum itaq; multipliciter illicitū intelligit. Est enim illicitum aliquando ex eo qō iuratur, aliqñ ex causa extraneienti, aliqñ ex modo iurādi. Ex eo qō iuratur, tunc est illicitum iuramentū, qñ id qō iuratur, in sui natura vitiosum est, vel vitā admens: vt adulteriū, homicidium, et his similia: vel reparari non permittens: veluti cū inimico ad pacem nō redire: indigenti misericoditer non subuenire. ista q perspicuā in se ꝫhabent iniustitiam: et si iuramēto firmentur, tamen seruari nō debent. circa hec vtiq; iuramenta intelligenda sunt que de illicitis iuramentis non obseruandis supra statuta leguntur. Quisquis ergo se iuramēto firmauerit aliquid facturū, quo vel corporalis vel spiritualis salꝰ admatur, vel sine quo vtraq;

QUod autem. ¶ Hec questio diuiditur in septē partes. In prima ponit que pena imponatur periuris compulsis vel voluntarijs: et qualiter puniūtur qui alios iurare faciunt falsum. et hoc probat per septē cap. Secunda ibi: Item qui audit. Tertia ibi: Queritur de eo. Quarta ibi De etate. Quinta ibi: De founa. Sexta ibi: Ut itaq. Septima ibi: Juramētū. Jo. de fan.

¶ Causa. Hic intitulatur quita questio qua queritur si licitū esset q̄ archidiaconus iurauit: scilicet episcopo non obedire: an episcopus qui compulit eum ad peierandum. reus sit periurij. Et respōdet q̄ sic. et hoc probatur argumento a minori: q̄ si consentiens pari pena cum faciente punitur: multo magis compellens est puniendus. et ad hoc probandum induxit sequentia capi. Quid autem iuris sit de iuramento, per metum extorto: notari consueuit. xv.q.vj. authoritatem.

peccat mortaliter qui aliū cogit peierare.

a ¶ Quod autē. istud nō habet dubitationē: an periurus sit qui alium cogit peierare. nā etsi ipse non proprie dicatur periurus: tamen mortaliter peccat: quia quod alter mandato nostro fecit, nos reputamur fecisse vt extra de sentē. excōmu. mulieres.

Utrum autem iudex licite possit recipere iuramētum illius quē scit velle peierare: dic vt dixi. ā. xv.q.v. presbyter.

¶ Not. h. z l. q̄ iudex pōt recipere iuramētum ab infamato z cū falsū iuraturo. Archi.

QUi compulsus. ¶ Car. Quidā miles compulsus a domino suo sciens peierauit: quesitum fuit a pio papa vtrum vterq; sit periurus? Et respondet q̄ sic. z ideo miles si liber est. per quadraginta dies peniteat in pane et aqua: et. vij. equites annos. si vero seruus est eiusdem, tres quadragesimas et legitimas ferias peniteat.

b ¶ Et miles. In atrocibus enim non debet aliquis pati rere domino suo: vt. xj.q.iij. nō semper. et ca. si dominus. z ca. qui resistit. x.ff. de reg. iu. ad ea.

c ¶ Quia plus domino. quod esse non debet: vt. xj.q. j. nolite. ij.

d ¶ Si liber est. Alibi magis punitur seruus q̄ liber: vt. j. xxiij. q. j. q̄ contra. sed hic excusatur ꝓpter pceptum dñi. Jo.

e ¶ Quadragintа dies. vel continue, vel interpolatim.

f ¶ Septem annos. Non tamē in pane et aqua.

g ¶ Quadragesimas. Unā ante festum natalis: aliaz ante pascha: tertiā ante festum sancti Joannis.

h ¶ Legitimas ferias. i. secundam z quartam z sextam ferias: vt de consē. distin. iij. leiunia. z lxxxij. di. ꝓsbyter.

¶ Ut peierat. ¶ Cōsecrata. q̄ quanto sanctiꝰ est ꝙ quod iuratur, tanto maius est periurium: vt. ℨ. e. q. j. mouet. Nūquid ergo maius sacrilegiū committunt qui verberant clericū in maioribus ordinibus constitutum q̄ in minoribus? Credo q̄ sic: vt. xvij. qōe. iij. si q̄s deiceps. et. c. q̄ subdiaconū. et. c. qui occiderit.

k ¶ Et ignorans. esse periū q̄ iurauit. nam si fuisset ignorātia facti nullum esset peccatū: nisi ignorātia fuisset crassa: que neminem excusat. C.

Questio.v.

QUod autem[a] q̄nto loco q̄ritur si licitum eēt q̄ archidiaconꝰ iurauerat, an ep̄s eēt reꝰ periurij q̄ ad peierādū archidiaconū cogebat: facile pōt discerni. si em ꝓsētiēs pari pena cū faciēte puniēdꝰ ē: multo magꝭ ille q̄ cogit reus admissi criminis ꝓbat. Unde Pius papa ait.

¶ Qui peierare cōpellit et q̄ cōpellit periurus vterq; ꝓbat.

QUi cōpulsꝰ a dño sciēs peierat: vtriq; sunt periri et dñs z militesᵇ. dñs, q̄ precepit: miles, quia plus dñm[c] q̄ animā suā dilexit. Si liber estᵈ. xl. dies[e] i pane z aqua peniteat: et septē sequentes annos[f]. Si seruus eiusdem, tres q̄dragesimas[g] et legitimas[e] ferias peniteat.

Item ¶ Ponta eius qui in manu epi aut in cruce cōsecrata peierat.

QUi peierat se in manu epi aut i cruce cōsecrata[i] tres annos peniteat. si vo in cruce nō cōsecrata: annum vnū peniteat. q̄ autē coactus fuerit, et ignorans[k] se peierauerit, z postea cognouit: tres

ℕs a toto, ſi quo ad minoꝛ penaꝫ; vt dixi ſ. ſ. ꝓ.

Ferie ſequte ſūt tres

ꝓbꝫ liberis ꝓpter cat q̄ ꝓbant ſimpli ter clericum.

de hoc de rescin. vendi. quisquis.

no. xxx. a viij. dis.

SJ ds. ¶ Redimenda. Licet essi timore mortis iurauerit, tamen peccauit. vt. xxxiij. q. v. ita ne. sed in sum. rõne coactionis mitigat pnia: vt et qõ me. cau. facris. nõ qõ st ẽ est cõtra. xv. q. vj. ca. j. ibi essi non absoluunt a petõ, sed a

Alij. ergo ille vt bene la q est minor, est dicẽdus: imponẽda: vt. j. dist. q. fm stin. ca. eos vero.

SJ ds. Simone pnia. ut ait. rerioti: vt. vj. qõ. j. quicũq. Joan.

Ille q. ¶ Cause. Si quis cõpellit aliquẽ vel prouocat ad iuramentũ quẽ scit falsũ iurare, magis peccat ds homicida: q iste corp interficit, ille vo animã suã z alienã.

Vincit. Non intelligas q plus peccat periur ds homicida: immo ille plus peccat: vt xiij. dist. ca. j. sed ut eum vincere: quia maius damnũ fa-

Anime cit: q maius damnũ pecunie est in amissione dicitur est vnius aie, ds mille ciuit, corporũ: vt. xxiij. ds mille q. iij. si habes. Jo. corpor.

Ui exigit. ¶ Cause. Si aliquis cõpellit aliquem ad iuramentum quem scit falsũ iurare, peccat. si autem nescit, nõ peccat.

e ¶ Humana. id est de humana ifirmitate procedit: vt ẽ. e. q. j. non est.

f ¶ Impressit. Multipliciter cogendo. Joan.

SJ quis commodatus. ¶ Cause. Quidã traxit aliũ ad falsum testimonium dicendũ, vel ad aliud periurium quesitũ fuit quam penam vterq; pati debeat? Et rnd. q qui fieri fecit, donec vixerit ds cõtinuari. q vo fecit, ab oi testionio repellat z sit infamis.

g ¶ Infamia. An iuramentum infamet vel non: not. vj. q. j. quicũq. sed coactu si iurassent, non infamarẽtur: vt. ẽ. q. proi. inter cetera.

Ité qui audit. ¶ Hec est. ij. pars. q. in qua querit cui ds dicere si videt quis q aliquis vult falsum iurare. z quid

quadragesimas peniteat.

Item ex penitentiali Theo.

¶ Qua pena sit feriẽdus qui necessitate coactꝰ periurat.

SJ quis coactus pro vita redimenda[a] vel pro qualibet causa vel necessitate periurat: quia plus corpus ds animam dilexit, tres quadragesimas peniteat. Alij[b] vero iudicant tres annos: vnum ex his in pane et aqua.

Item Selasius papa.

¶ Qui peierat z alios peierare facit: q̃ pena sit feriendus.

SJ quis peieraverit, et alios sciens in periurium duxerit, quadraginta dies peniteat in pane et aqua: et septem sequentes annos: et nunq̃ sit sine penitẽtia[c]: z alij (si conscij fuerint) similiter peniteant.

Item Augustinus in sermone de decollatiõe sancti Joannis.

¶ Homicidã vincit qui seiẽs ad periurium hoiem cõpellit.

Ille qui hominẽ prouocat ad iurationẽ, et scit eum falsum iuraturũ esse: vincit[b] homicidã: quia homicida corpus occisurus est, ille animam, immo duas animas: et eius animã quem iurare prouocauit, z suam. scis verũ esse qd dicis: z falsum qd ille dicit z iurare compellis. ecce iurat: ecce peierat: tu quid iuuenisti? immo z tu periisti, qui de illius morte satiari voluisti.

Idẽ in sermone de periurijs.

¶ Non peccat qui iuramentum exigit ab eo quẽ nescit falsum iurare.

QUi exigit iurationem, multũ interest si nescit illũ iuraturꝰ falsũ, an scit. si eñ nescit: et iõ dicit, iura mihi: vt fides et sit: nõ est pctm: tñ humana[c] tẽtatio est. si aũt scit eũ fecisse et cogit eũ iurare, homicida est. Ille eñ se suo periurio interimit: sed iste manũ interficientis z impressit[f] z pressit,

Item ex concil. Magotiensi.

¶ Aliqs ad extremũ vite non communicet qui alios ad periuria trahit.

SJ qs cõuictꝰ fuerit alios ad falsa testimonia, vel periuria attraxisse: vl quacunq; corruptione solicitasse: ipse qdẽ vsq; ad exitũ vite non cõicet. si vero q ei in periurio cõsensisse ꝓbant, postea ab oi te stimonio sunt remouẽdi: z sm legem infamia[g] notabuntur.

Item qui audit aliquem falsum[b] iurare, z tacet, delinquit. vnde Aug. ait in questionib, Leuitici. cap. j. Alia q audierit vocem iurantis falsum ꝛc.

¶ Cui iur iudicadum falsum quod ab aliquo iuratur.

Hoc videtur dicere, peccare hoiem q audiente iurat aliqs falsum, z scit eũ falsum iurare, z tacet. rũc aũt scit si ei[ꝰ] rei de q̃ iurat testis fuit[i] aut vidẽs aut cõscius fuerit. i. aliquo mõ cognouit: aut oculis suis cõsperit: aut ille ipse q iurat, illi indicauit[k]. ita eñ potuit esse ꝓscius. sed inter timorem exigit ab eo quẽ nescit falsum iurare.

Quid videt. ¶ Casus. Legit in Leuiti. Olis q audierit vocẽ iurantis falsum, testisq; fuerit: nisi indicauerit, portabit iniquitatem suam. Joan.

Hoc videt. ¶ Casus. Legit in Leuiti. Olis q audierit vocẽ iurantis falsum, testisq; fuerit: nisi indicauerit, portabit iniquitatem suam. Propẽ hanc ifam dubitauerũt qdã qd esset in hoc casu faciẽdũ quia si sciebant ali quẽ peierare et nõ indicabãt, incurrebant pctm ex silentio. si vo indicabãt incurrebat peierãs periculum mortis. qstiõ fuit ab Aug. qd de hoc esset faciendũ? Et rñ. q il le qui falsũ iurat, ds admoneri. si vo non audierit, talib[ꝰ] pfonis est dicendũ q poti[ꝰ] pñt prodesse q̃ obesse. i. sacerdotibus, qui nõ solũ illũ corrigere possunt, sed et oare ꝓ illo. z ita se expediunt a vinculo peccati. Hic. i. in le uitico. Expssit. scz Moyses.

i ¶ Fuit. i. talem habuit inde notitiã q huius rei potuit eẽ testis: et qõ seqt, est expositio.

k ¶ Indicauit. vt det ergo q valeat testimonium de auditu, vt hic: z. xv. q. v. ꝓbꝫ per. z. xxvj. q. vj. q̃ recedũt. et. ij. qõ. j. multi. nã et testes intelligũt scire q acta sunt a testatore si priores testes eis hoc dixerũt: vt. C. de testa. cũ antiqtas. j. in fi. j. rñ. Ar. Z. iij. q. ix. testes. v. q. ij. relatum est. Ad hoc dicas q h loqt in cã denũciationis, vbi modica sciẽtia aliquã fidẽ facit. arg. ex ẽ ꝺ spõ. Sterea. ij.

ij. ꝓs. Testio niuz de auditu vtrũ valeat.

Dicit h. lz in hoc casu sit verũ vt arg. xxv. q. vj. ꝺ pa rẽtela. z. c. ẽs nõ tñ ex hoc loco hñt põt. Archi.

ad delicta committēda. sed denūciatio spectat ad delicta cōmissa: et ad illa nō tenent nisi q̄ habēt magistratū sup aliquos: z illa denūciatio dicit̄ euangelica: ista vō canonica, z hec probāt semp: illa vero non. Et sic ptz q̄ crimina nondum cōmissa possumus denūciare: vt hic: z. xxiij. dis. diaconi. j. ibi: vicinum precipito tē. eē de despon. impu. ca. pe. eē de cognā. spi. tua. Jo.

a ¶ Jurauerit. i. iurare voluerit.

b ¶ Mortis. De facto, q̄ de iure p̄ter vnius dictum nō posset iudicari: et est ille de penit. dist. j. ca. penul.

c ¶ Prodesse. vt sūt sacerdotes: vt xxiij. qō. v. denūq̄. Qui ergo dicit talibus qui possunt p̄desse, nō obesse: nō vt p̄dere: vt. ij. q. j. si peccauerit.

¶ Si ergo ¶ Casus. Cōcludit Stianus ex supradictis dicens: si quis audit aliquem iurare falsum et tacet, delinquit: multo magis ille reus est qui cōpellit aliquē ad periurij.

¶ Querit. ¶ Hec est. iij. pars. q. in q̄ queritur qualiter de⁹ intelligit iramentum si aliquis iurat in fraude, vt decipit in fraude? et vt q̄ sicut ille q̄ sane intelligit, siue sit dans iuramentum, siue accipiēs. et hoc probat p. v. ca. Jo. de fan.

¶ Casus. Querit hic Stak. incidenter an ille qui sub calliditate verboz iurat, sit reus periurij nisi seruauerit qō creditur iurasse? Et rñ. q̄ sic: et ad hoc inducit seq. ca.

iij. ps.

Iuramenta qualiter sūt intelligēda.

d, ¶ Querit. Incidēter ponit hic questionē, qualiter iuramenta sunt intelligenda: z distinguitur: aut vter q̄ hz rectum intellectū: aut vter q̄ dolosum, aut alter tm̄ habet rectum. si ab vtroq̄ interponitur dolus, tunc est intelligendum fm̄ eōem significationem verboz: vt eē de spon. ex literis. si a neutro intercesserit dolus, tunc interpretanda est fm̄ intellectū veriusq̄, si vba possint vtriq̄ intellectui adaptari. eē de testi. cum tu. si ab altero tm̄, tunc intelligendū est fm̄ eum qui recte intelligit. sic videtur distinguj. z. C. ex his. In stipulationibus z aliis contractibus z ℥ stipulātem z vendentē interpretandū est: rem huius peccati, et inter timorē huius p̄ditionis hoim, nō parua exīstit plerūq̄ tentatio. possum⁹ eīm paratū ad p̄curiū admonendo vel p̄hibendo a tā graui peccato reuocare. Sed si nō audierit, et cor̄ nobis de re quā nouimus, falsum iurauerit ᵃ: vtrū p̄dēdus sit, ita vt p̄ditus etiā periculū mortis ᵇ incurrat, difficillima questio est. Sed q̄ hic nō expressit cui hoc indicādum sit, vtrū illi cui iurat: an sacerdoti cuipiā qui nō solū eum persequi non pōt irrogando suppliciū, sed etiam orare p̄ illo pōt: videt mihi q̄ se ab hoc peccati absoluat vinculo, si indicet talib⁹ qui magis p̄desse ᶜ possūt q̄ obesse periuro: siue eū corrigendo, siue deum p̄o eo placando, si z ipse confessionis sibi adhibeat disciplinam.

Si ergo iste (vt supra dictum est) qui audit falsum iurare et tacet, delinquit: multo magis ille reus est qui ad peierādum aliquem compellit.

Queritur ᵈ de eo qui verboz calliditate se circunuenire putat illū cui iuramētum defert: an sit reus periurij, nisi seruauerit quod iurasse creditur.

De hoc ita scribit Jsidorus sententiarum libro. ij.

¶ De eo qui calliditate verborum iurat.

Quacūq̄ arte ꝓbozū q̄s iurat: de⁹ tñ qui cōscientie testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui iuratur, intelligit ᵉ. dupliciter autē reus fit: q̄ nomen dei in vanum assumit: et primum dolo capit. Item ex sermone sancti Augustini.

¶ Periurus est qui super lapidem falsum iurat.

Ecce dico charitati vre et q̄ sup lapidē ᶠ falsum iurat, periurus est. vñ hoc dico: q̄ multi etiā in hoc fallūtur: z putāt q̄ nihil est p q̄ō iurant, non se crimine teneri periurij. prius periurus es: q̄ p id q̄ō sctm̄ non putas, falsum iuras. si tu illud sctm̄ nō putas, sctm̄ puta cui iuras. nō enim q̄m iuras, tibi aut lapidi, sed primo tuo iuras. hoi iuras ante lapidē, sed nūquid non ante deū? non te audit lapis loquētem: sed punit te deus fallentem.

Sed obijcitur illud Greg. in xxvj. libro moralium.

¶ Apud dñm ꝓba nra nō exoꝛe sed ex conde procedunt.

Humane aures taliaver ba nra iudicant, qualia foris sonāt. diuina vō iudicia talia fouis audiūt, qualia ex intimis ꝓferuntur. certe nouerit ille q̄ intentionē z voluntatē alterius varijs explicat verbis ᵍ, qui nō debet aliqs verba ʰ cōsiderare, sed voluntatem et

? Quid vt no. eē s

? vt. ff. de verbo. oblig. inter stipulantem. §. j. ff. de cōtrahen. emp. l. labeo. Jo.

Quacūq̄. ¶ Casus dicit Jsi. in hoc ca. q̄ quacūq̄ arte verboū q̄s aliquis iurat, ita deus intelligit sicut ille cui iurat: z talis dupl'r peccat: restitu. scilz q̄ nomen dei spoꝛ. ei sumit in vanū: z q̄ ad sedē primū dolo capit. in glo. h e ¶ Intelligit. i. ergo. ite lligere dz. et est ille. j. de cōse. disti. iij. non illud.

Ecce. ¶ Casus. Repetēdit hic August. parochianos suos qui cum sup libzum iurare debebāt: lapidem aliquem supponebant: eos decipiendo quibus iurabant: nec putabant se teneri cum super lapidē iurarent: sed Augu. dicit q̄ tenēntur: et si non seruant qō iurauerint, periurij incurrent: q̄ nō lapidi, sed homini iurant ante deum.

f ¶ Sup lapidē. Fotte coopertum ab aduersario: vt credant esse euangelia.

¶ Sed obijcitur. ¶ Casus. Supra dictū est q̄ de⁹ sic accipit iuramentū sicut ille cui iurat, intelligit. Nūc ꝓbat Zuū: et ad hoc inducit seq. c.

Humane aures. ¶ Casus. Dicit in hoc ca. q̄ homines z maxime simplices et indiscreti talia verba indicant qualia foris, p̄feruntur: deus vero talia fouis audit, qualia ex intimis p̄feruntur. vñ discret⁹ homo vel

inde⁹ qui interpretatur intentionem iurantis alteri, confiderare debet q̄ verba debent deseruire intentioni, non intentio verbis.

g ¶ Uerbis. Que ille protulit, z vult ea aliter interpretari ꝓut verba sonare videntur: quod semper non est faciendum: cum sepe bona verba mala intentione ꝓferantur: z econuerso: vt. v. qō. v. non omnis. z capi. non mētiūr osculatur: vt. xxij. q. j. paratus.

h ¶ Uerba. Argum. potius esse considerandam mentem alicuius q̄m ipsa verba: vt. j. qō. j. marchion. et de cōsecra. distin. iij. retulerunt. extra de verb. signifi. preterea, et ca. intelligentia. xxij. q. j. paratus. in princi. ff. de in ītegri

Uerba tari ꝓut ba sonare videntur: quod semper non est faciendum: q̄ mala ferantur: z econuerso: vt. v. qō. v. non omnis. z capi. non mētiūr osculatur: vt. xxij. q. j. paratus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Ad id.xxxviij.di. sedulo. xcij.di. ca.j.ff. ca.q.ij. io aut.

ius vo.l. huius. ¶ Sed hoc verum est cum cōstat de intellectu. alīs in dubijs a verbis non est recedendum. ff. de lega.iij. non aliter. ff. de exceratoria. l.j.§. si is qui nauem. extra de sponsa. ex literis.

¶ Stergo. ¶ Casus. Concludit Hra. ex supradictis dicens q̄ si deus ita accipit verba foris ꝓla ex intimis ꝓferuntur: z si verba debēt deseruire intentioni, z non ecōuerso: apparet q̄ deus nō sic accipit iuramentum sicut ille cui iurat intelligit: sed potiꝰ sicut ille quiiurat.

¶ Item obijcitur. ¶ Casus. Adhuc obijcit Hra. et probat in hoc.§. et sequenti q̄ iuramentum debet intelligi fm intentionē iurātis, z non eiꝰ cui iurat. z hoc ꝓbat per duo exempla in illis posita.

¶ Ite si innocens. ¶ Casus. Adhuc probat in hoc.ij.§. q̄ fm intentionem iurantis dz intelligi iuramentū. Ego accusatus de crimine scripsi super alīquā chartulā qualiter iurare volebam me esse immunem a delicto: sed aduersarius meꝰ volens me peierare, subripuit illud breue quod scripsi: et suppositi aliud in quo cōtinebatur me crimen commisisse. Cum ergo iurassem sicut in illo breui continebatur, arguebat me periurij: et dicitur hic q̄ ego non sum periurus.

IUramenti. ¶ Casus. Adhuc probat Hrak. per hoc ca. q̄ iuramentū debet intelligi fz intentionem proferentis. Dicit ergo Joan. Chrysosto. q̄ quicunq; iurat, ideo iurare debet vt verum loquatur. vnde deus inter iuramentū et intentionem: quia non debet intentio verbis deseruire, sed verba intentioni.

Stergo diuina iudicia verba nostra talia fore audiūt qualia ex intimis ꝓferuntur: si intētio nō dz seruire ꝓbis, ſz verba intentioni: ptz q̄ deus nō accipit sic iuramētum sicut ille cui iurak: sed potius sicut q̄ iurat intelligit: cū recipiēti nō ex intimis, sed ex his que ꝓferuntur fouis verba nostra sonant.

Item obijcit :q̄ iurat super lapidē putās se iurare super sacrosancta euāgelia, perinde tenet ac si super euāgelia iurauerit: licet ille cui iurat, ideo super lapidem illum iurare fecerit, ne non seruādo quod ꝓmittit, reatu periurij tencatur.

Item obij cit illud de eiusdem qui credunt se iurare obedituros cōsulibꝰ suis in oībus que sibi imperata fuerint ꝓ honore ſue ciuitatis. ne vero obediētiā recusantes, reatu periurij illa queentur, supponit breue iuraturis in quo aliud cōtinetur q̄ se iuraturos arbitrentur: videlz ne padū in nilum conuertant: vel aliquid hmōi faciant. Si ergo cōtra hoc qō se iurasse crediderāt, cōsulibꝰ suis obedientiā denegarēt, nunq̄ fm intentionē recipiētis, an potiꝰ fm intentionem iurantis iuramentum deus illud acciperet?

Item si innocēs de adulterio vel furto impetit⁹, innocentiā suā vellet asserere: iuraret autē se ab obiectis sic esse immunē, sicut in breui illo cōtinek quod manibꝰ suis se scripsisse arbitratur: cōtineat autem in illo hūc reū esse obiectorū: nunquid a dño periurus reputabit? aut nunq̄d poterit argui se iurasse adulterij aut furti reatū incurrisse? Hō. Hinc etiā Joannes Chrysost. ait.

¶ Inter iuramentum z locutionem fidelium nulla debet esse differentia.

IUramenti hmōi causa est, q̄ omnis q̄ iurat, ad hoc iurat[a] vt qō verū est loquatur. Et ideo dñs inter iuramētum et loquelā nostrā, nullam vult esse distātiā[b]: q̄ sicut in iuramēto nullā cōuenit esse ꝓfidiā: ita q̄ in verbis nris nullū debet esse mendaciū: q̄ vtrūq; z periurij z mēdacij diuini iudicij pena dānak, dicente scriptura: Os qō mentit, occidit animā. Quisquis ergo verum loquit, iurat: q̄ scriptum est: Testis fidelis non mentietur.

Idem.

¶ Inteq̄ aliquis iuret peierat si contra conscientiam iurare parat.

QUi peierare parat⁹ est: anteq̄ iurat tam periturus esse videtur: q̄ deꝰ non ex operibus[c] iudicat, sed ex cogitationibus et ex corde.

Ex his omnibus colligitur q̄ iuramenta secundum intentionem prestantis, non recipientis a deo iudicantur. Quomodo ergo fm Isidorum quacūq; arte verborum quis iurat, deus sic accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Sed sicut aliō est callida arte verborum iurare, aliud simpliciter intentionem suam iurando enunciare: sic aliud est simplici intentione iuramentum factum recipere: aliud in recipiendo calliditate vti: quia sicut quisq; apud deum non valet aliquem ledere: sic nec preter eius intentionem valet quis alicui cōmunē loquelā differentiā nō facit: q̄ sicut in iuramento nō debet esse perfidia, ita nec in loquela nostra z iꝰ qō contra fecerit, pena diuini iudicij damnabit. et hoc ꝓbat auctoritate dni dicentis: Os quod mentitur zc.

a ¶ Ad hoc iurat. Id est iurare debet.

b ¶ Distantiam, quantū ad hoc, cū mortaliter peccat q̄ simpliciter dicit falsum: sicut q̄ iubiurando dicit falsum: magis tamen peccat peierando, q̄ mentiendo. ꝓ Solidus subsistit vbi iuramētum interponitur: vt. ē. q. j. c. j. sed in plꝰ operak sacramentu q̄ simplex promissio: vt extra de iureiu. debitores. Itē hic est argu. q̄ ex nudo pacto oritur actio: vt. xij. qōe. ij. quicūq; suffragio. et. q. v. quia Joannes. Jo.

c ¶ Qui peierare. ¶ Nō ex operibꝰ. Deus potius considerat animum q̄ factum: vt. xv. qō. vj. capi. j. et deus interrogat cor, z non manum. xiij. qōe. v. si quid sic. xxxij. qōe. v. proposito.

¶ Ex his omnibus. ¶ Casus. Concludit Hrattanus ad illo.§. ſz obijcitur q̄ iuramenta iudicātur a deo fm intentionē facientis, z non recipientis. z postea soluit predictam contrarietatem, dicens q̄ simplicitas quandoq; est ex parte facientis, quandoq; ex parte recipientis. z sitr dolus qñq; est ex parte facientis, qñq; ex parte recipientis. ex quacunq; ergo parte est, deus videt cordis simplicitatē sic accipit sicut illa pars intelligit que simpliciter intelligit. artem enim verborum deus semper aspernat z odit.

Iuramentuz plꝰ opatur q̄ simplex ꝓmissio

ꝓ Dic q̄ ſz de nō facit. dñs iter loq̄lā z iuramentum: ecclia tñ facit: q̄ mēdax simplex non pactū penā quo ad infamiā z repulsionē testionij: vel q̄n possit ꝓ moueri ſz sec⁹ in mendace iurato. z hꝰ intelligas ex q̄ simplr mēdax est de crimine cuēdanus fm decret. ex de testi. testimonij. fm ꝙ.

¶ De etate. ¶ Hec est .iiij. pars. q. in qua probat quãdo et in qua etate sit iurandum, et quando non: ꝛ hec est qõ. ineidens. Joan. de fan.

¶ Causa. Quia supra facta est mentio de iuramento: ideo nunc ostendit Sta. in qua etate possit quis ad iramentũ cogi: ꝛ qñ infra pubertatis annos nullius cõpelli dz. j. c. j. ꝛ. j. postea vero cõpelli põt.

Impuberes an possint iurare.

iiij. põs.

Pruuli. ¶ Ista Quesitũ fuit in q etate pares uuli coganꝫ iurare. Et respõdetur, cũ sint in etate rationabili: et si quis cũ iurare potest, semel peierauit, decetero testis esse non potest: nec in sua vel alterius causa erit iurator.

a ¶ Jurare. Nec testis esse põt: vt iiij. q. iij. c. j. Et ideo hoc est, quia iuramento debet adesse iudiciuz: sed hec etas nescit quid agat: vt. C. de fal. mo. l. j. Item qi impubes non potest peierare: vt. ff. de iureiu. l. qui iurasse. vnde sacramentum calumnie prestare non põt. posset tamen dici q si

? Dicit Azo. q hoc non est verũ. ꝗ huius sit doli capax: arg. C. de iura. ca. l. ij. ℌ. j. sed de veritate dicẽda debet esse doli capax, ? q tũc calumniose peterere potest: vt ex de deli. pu. c. j. et si nouerit veritatem: q bene pstabit sacramentum calumnie arguꝫ. C. de iureiu. ran. propter calumniã. l. ij. ℌ. j. Sed de veritate dicẽda debet ne potest iurare. Nam ab impuberibus et timidis sumitur initiũ questionis: vt. ff. de quest. vnius. in prin. Item impubes ferula percutitur pro veritate dicenda: vt. ff. ad syl. l. j. ℌ. impubes. et tenet confessio quam facit, licet contra eam posset restitui: vt. ff. de confes. l. certuz. ℌ. pe. Joan. quod falsum est, nisi sit doli capax: cum hoc cap. contr adicat. B. hoc autem certum est q si aliquis sponte receperit iuramentum minoris, bene valet et tenet tale iuramentum: vt. ff. de iureiur. l. qui iurasse. Item in casu potest quis conueniri ratione iuramenti quod prestitit dum esset impubes: vt si impubes iurauit se prestaturũ operas, ipse pubes factus bene conuenitur de hoc iuramento: vt. ff. de li. causa. l. vlti. in fi.

b ¶ Causa. Sed nonne si agere vult periurus in propria causa, audiretur: quia nulli prohibetur agere in ꝓpria causa: vt. iij. q. vj. omnibus. sed agere nõ potest nisi prestet sacramentum. Item nonne iudex vel altera pars subuenire. deꝫ autẽ duplicitatis aspernato: simplicem intentionẽ vtriusqz cõsiderat: ꝛ tam ex parte recipientis, qz ex parte prestantis verborum artem aspernat ꝛ odit. De etate vero iurantium querit qua etate quisqz ad iurandum debeat cogi. de quo in primo libro capitulariũ sic inuenit definitũ.

¶ Hinc ratiõabiles annos ali qui non coganꝫ iurare.

Pruuli q̃ sine etate rationabili sunt, nõ coganꝫ iurare[a]: et qui semel periuratus fuerit, nec testis sit post hoc, nec ad sacramentum accedat, nec in sua causa[b], nec alterius iurator existat.

Item ex cõcilio Elibertano.

¶ Ante. xiiij. annos nullus iurare cogatur.

Pueri ante annos. xiiij. nõ coganꝫ iurare: puella[c] quoqz si in pueritie etate sita in domo patris illo nesciẽte iuramento se constrinxerit: ꝛ pater eius vt audierit, statim[d] cõtradixerit: vota eius ꝛ iuramẽta irrita erunt, et facilius emẽdabitur.

Item Cornelius papa.

¶ De eodem, ꝛ vt a ieiunis iuramenta prestentur.

Honestũ etiã videt vt q̃ in sanctis audet iurare, hoc ieiunus[e] faciat cũ omni honestate ꝛ timore dei, ꝛ vt pueri ante annos. xiiij. non cogãtur iurare. ¶ Preterea sunt quedam tẽpora quibus iurare phibemur. Unde in concil. apud sanctũ Medardũ habito.

¶ Quibus temporibus iurare prohibemur.

Decreuit sancta synod vt a. lxx.[f] vsqz in octauam pasche, et ab aduentu dñi vsqz in octauã epiphanie, necnon ꝛ in ieiuniis qruor tẽpor, ꝛ in litaniis maioribus[g], ꝛ in diebus dñicis, ꝛ in dieb rogationũ (nisi de cõcordia ꝛ pacificatione) nullus super sacra euangelia iurare presumat. De forma vero fidelitat, et quid quis debeat domino, vel econuerso: sic inuenitur in epistola Philiberti episcopi.

¶ Que in fidelitate sunt seruanda.

De forma fidelitatis aliquid scribere monitus hec vobis que sequuntur breuiter ex librorum authoritate notaui. Qui dño suo fidelitatem iurat, ista ser semper i memoria debet habere: i colume, potest ei deferre sacramentum? Ad hoc dicas q̃ hec lex sumpta est de lombarda, sm quam non iuratur de calũnia. patet ergo q̃ loquitur hic de alio iuramento: et potest dici q̃ loquitur hic de iuramento purgationis. i. vt nec se nec alios possit expurgare. ex hoc sequitur q̃ si suspitio aliqua est cõtra periurium statim habetur ꝓ convicto, cũ se expurgare non possit: et impurer sibi qui in talem casum incidit: quia culpa sua illo sustinet: vt. xv. quest. j. si quis infamens ex quo esset semel peierauit, ꝓsumitur q̃ semper debeat peierare: vt. ij. quest. vij. non potest. vnde amodo nõ est sacramento suo credendũ: vt extra de ꝓsumpt. literas. ea tamen iuramenta que oneris sunt potius qz honoris, bene prestabit: vt iuramentum calumnie. similiter dominis suis iurabit in causa feudi. contra vsum. v. põs. xlvij. dist. Frumiabet. extra de re usdi. in causis.

c ¶ Pueri. ¶ Puella. Idem est in puero: vt. ã. ea. q. iij. tribuo.

d ¶ Statim. Filij iuramentuz debet pater renocare qz cito scit, ? vt hic dicitur: sed vocabit cum religionis non tenetur statim renocare cum scit: qz statim vsqz ad annum et diem contradicere potuit.

? Adde idẽ conpug. ꝗ exponi

e Honestum. ¶ Hoc ieiunus. sit testimoniuz debet dicere ieiunus: vt extra de testi. placuit. Que q ieiunis fieri debeant, no. de conse. distin. j. sacramenta. cũ quod hic dicit, magis est honestum qz iustum. Jo.

f Decreuit. ¶ Ut a. lxx. in his etiã diebus cause exercẽri nõ debent. xv. q. iij. c. j. ꝛ. ij. huic tñ ca. tpi cedenti obuiat consuetudo prescripta. Jo.

g ¶ In litaniis maioribus. vt in festo sancti Marci.

¶ De forma. ¶ Hec est. v. pars. q. in qua dicitur quod in sequenti ca. continetur. Jo. de fan.

¶ Causa. Supra facta est mentio de iuramento. sed qz fidelitas sit iureiurando, ideo nunc ostendit Sta. quid fidelis dño et econuerso debeat facere.

De forma. ¶ Causa. Quidã rogauit Philibertum epm vt scriberet sibi quot debeant cõtineri in iura-

mento fidelitatis quam facit vasallus dño: qui rescripsit se debere ibi continere: scz incolume, turū, et honestum, vtile, facile, et possibile: q̄ vasallus semp debet in memoria habere. Et ponit exemplū de illis scz in quib⁹ oibus debet vasallus dño consilliū et auxiliū prebare si vult beneficio dign⁹ vi-
deri, et saluus esse de fidelitate: ꝛ dom⁹ in his oibus vasallo vicem red dere debet.

a ¶ Honestuz. sic ergo honestas et possibilitas. in oīi iuramento sunt intelligenda: vt. §. e. q. iij. vnusquisq;. et ēt de iureiuran. quēadmoduz. sed illud sacramētum prestant archiepi romano pontifici: vt ēt de iureiurā. ego. et subditi suis epis: vt. xxiij. dist.

Imperator iurat pape.

ggg. et imperator pape. lxiij. dist. in. si bi domino. et lz generaliter iuret vasallus dño. s. q⁹ in

Cōc. l. iust. §. iura. rie pce. pta. cuz

omnibus causis iuabit ipsum, ꝛ contra quēlibet: tamē contra propriā patriam non iuuabit ipsum: vt. ff. de reli. minime. nec contra papā: vt extra de iureiur. veniens. Sed q̄d si dom⁹ vult filiū vasallū impetere: nūquid iuuabit ipsuz contra filium: videl q⁹ non: qz nec contra filiū excōicatuz iuuabit. xj. qō. iij. q̄m multos. ꝛ arg. ad hoc. ff. de reli. minime. et contra-
riū fr̄i dicit lex feudin titu. quemadmo. feu. amit. ꝛ ēt ibi q⁹ vasallus obligat⁹ est filio suo tm̄ vinculo nature: sed dño suo obligat⁹ est vinculo iuramenti. Itē non tenet ipm iuuare si iniuste impetit aliuz, nec eī opem fert qui ad peccandū nos adiuuat: vt. xiij. q. vj. si reo. Itē ming̃ d vasallus pōt accusare dñm: non: vt hic pōt colligi: nisi prosequat iniuriā. alioquin si accusat, perdit ius feudi: sicut patron⁹ q̄ accusat liberti
dit bonoꝝ possessionē: vt. ff. de bo. li. q̄ cū maior. nec etiā testimoniū pōt ꝓtra ipm ferre nec in crimināli causa, nec etiam pro ipso: vt extra de offic. deleg. cauſam.

Vasallus dñz non accusat.

Secretor. pdi tor capi tepuniur.

d ¶ De secreto. Ille qui prodit secreta alicuius, capite punit: vt. ff. de re mili. omne. §. iij. et. C. de cōmer. ꝛ mer. l. ij. et sic potest quis iurare ne pdat secreta alterius. argu. tamen est contra. xiij. dist. nerui.

e ¶ Munitionibus. Qui munitiones cedit hostib⁹, vel

tutum, honestū [a], vtile, facile, possibile. ¶ Incolume videlicet ne sit in damnū dño suo de corpore suo. Turū, ne sit ei in damnū de secreto [b] suo, vel de munitionibus [c] p quas tut⁹ eē pōt. ¶ Honestuz, ne sit ei ī dānū de sua iustitia vel de alijs causis q̄ ad honestatē⁹ ei⁹ pertinere videnť. Utile, ne sit ei in dānum de suis possessionib⁹. Facile vel possibile, ne id bonum qō dñs suus facere leuiter poterat, faciat ei difficile: ne ve id quod possibile erat, reddat ei impossibile. vt fidelis hec documenta caucat, tutum est. Sed quia non sufficit abstinere a malo, nisi fiat id qō bonuz est: ¶ restat vt in eisdem scz supradictis consilium [e] et auxilium domino suo fidele pster, si bñficijs dignus [f] videri vult ꝛ saluus esse de fidelitate quā iurauit. Dñs quoq; fideli suo in his omnibus vicem [g] reddere debet. qō si non fecerit, merito cēsebitur maleficus: sicut ille qui in eorum prevaricatione vel faciendo vel cōsentiendo deprehensus fuerit perfidus et periurus.

Augustinus. De eodem.

SI quis laicus iuramentum violādo pphanat

literas vel nūciū vel aliquod signum eis mittit, incidit in crimen lesē maiestatis: vt. ff. ad leg. iul. ma. l. j. §. j.

d ¶ Ad honestatem. Ut nec cum vxore nec cum filia commisceatur: nec aliquid inhoneſti faciat in domo domini: vt de pen. distinc. v. consideret.

e ¶ Consiliū. Vide quō interpretatur hoc iuramētū. Ego iuro q⁹ nullū facū tibi dānum. i. ego iuro q⁹ nec ego faciam, et etiam q⁹ alios faciētes, phibebo. sic interpt̄at lex tale pactum: vt si aliqs fecit pactū qd̄ ꝓiuā nō cederet vel veret, etiā custodire tenetur ne ali⁹ vrat vel cedat: vt. ff. locat. in lege. idē videť in oibus negatiuis promissionib⁹: vt cū dicit promitto q⁹ non fa negatiuā: nō solū tenet ad nō facere, sed etiā duo obligant. at: vt. ff. de ꝛb. sig. facere. ꝛ de ꝛb. ob. in illa stipulatiōe. promissiones ue ad curare debeo ne fi vj. ps.

f ¶ Dign⁹. ergo si clericus prestat pfectū ꝛ ecclam suā vel cām suaz, pōt puniri bñficio suo. xcvj. dis. si ipa tot. et extra de postu. ca. fi. Joan.

g ¶ Vicem. Et sic pro hoc eadē fide tenet q̄s ter. in. l. subdito suo, sicut subditus domino: no. C. § vt. rev. distinc. esto his q̄b, subiectus. et extra vt dig. de iureiur. puent. Bal. et er. xxxij. q. vj. nihil gl. in ꝛ. inquius. et si non non est facerit, putať illo, rabit. in vel dominio q̄s hz ca. j. ꝛ. ia vasallo: et trāsit sz ꝛq̄ de feudū ad superiolatot. q̄ fu. p. cā mit. col.

Adde ꝑ simile obse quid dz clericꝰ ecclie. l. ij. ꝛ ibi Abbe. ó ros. C. de adiuo. di. iudi.

¶ Adde

¶ Vltimo. ¶ Hec est. vj. pars. q. iij qua dt q⁹ non solum bene averbis mentimur. sed etiam factis. Jo. de fan.

¶ Cassus. Concludit Gratianus ex supradictis dicens ꝛ. q⁹ mendacium nec in simplici loquela nec in iuramento est assumendum. Postea ostendit q⁹ mendaciū ꝛ verbis et factis fieri potest: quod per sequen. ca. probat.

¶ Quete fratres. ¶ Cassus. Ambrosius monet fratres suos vt mendacium vitent: ostēdens q⁹ mendacium fit duobus modis: scilicet verbis, ꝛ factis. Nam si quis dicit se christianū ꝛ clericū, ꝛ non facit opera christiani vel clerici, mendax est in operibus suis.

h ¶ Operibus. Argu. q⁹ factis mentimur, sicut verbis et factis negamus Christum. sicut verbis. xj. qō. iij. est mauit. ꝛ factis appellamus. extra de appel. dilecti. j. ꝛ fa-

cris predicamus. xliij. dist. sit rector.

Quotēs vero. ¶ Cassus Docet hic hiero. q̄ si quis non cōgruo tpe z loco, z qñ non cōuenit audientibus loquat: potius destruit audiētes q̄ edificet. Unusquisq; enim cōsiderare debet quid vel quādo loquatur: q̄ p quolibet verbo ocioso reddituri sumus rōnem.

a ¶ Audiētibus. Forte mistruit rudes magna z subtilia: qđ esse nō dz. sic. viij. qō. j. oportet. et. xliij. distinc. ca. j. Joan.

¶ Juramentum: ¶ hec est. vij. pars qōnis, in qua dicitur q̄ clericus non debet iurare laico, nec epō sine causa. Jo. de fan.

Ullus. ¶ Cassus. Questum fuit in concil. Remen. vrū clericus accusatus coram laico iudice, posset prestare iuramentum calūnie vel innocentie ad se purgādum? Et respondet q̄ non: sed coram ecclesiastico iudice conuictus vel expurgatus: sed cōtā laico iudice dicat, est est: non non.

Juramentū purgationis nō dz clericus prestare coram laico.

b ¶ Laico. Hoc capit. intelligas de iuramento expurgationis: z qō clericus non debet facere cōtā laico, sed tantū cōtā epō vel eius delegato, nisi hoc fiat authoritate pape: vt. ij. q. v. memīā. si ēm clericus peteret aliqđ coram laico, bene tenetur ibi pstare iuramentū calumnie. Vel dic q̄ sine licētia epi nullum debet facere iuramentum laico: imperatori tñ iurant epi fidelitatem.

Ista fuit sententia W. et B. sm Zan. z q̄ h° casu intelligatur ca. patz ex fi. fz vu. sed vr̄get illa litera quicq̄.

Quidam epi. ¶ Cassus Supra tractatū est de catholicis: et dictū est q̄ nō sunt cogēdi ad malum. Nūc vero subnectit Grat. xxiij. causam, in qua de hereticis tractat, querens an ipsi sint cogēdi ad episcopum sacerdotem vel clericum se profiteri, z contraria huic ordini operari.

Item Hieronymus.

¶ Quotiēs sermo malus de ore nostro procedat.

Quotiēs vero loquimur aut nō in opportuno tē pore, aut nō i opportuno loco aut nō vt q̄uenit audiētibus[a] totiens p̄mo malus p̄cedit de ore nr̄o ad destructionē eorū q̄ audiūt. cōsideremus[b] tract; qđ loquamur: q̄ p oi ocioso v̄bo reddituri sum[s] rōnē in die iudicij. Juramētū v̄o clericus laico pstare non dz. Unde in Remensi concilio legitur.

¶ Cuiq̄ laico clericus nihil iurare presumat.

Ullus ex eccl'iastico ordine cuiq̄ laico[b] q̄cq̄ sup sacra euāgelia iurare presumat: sz simplr cū veritate et puritate dicat, est est: nō non. sed si est aliq̄d qđ sibi obiciat put iudicauerint q̄ eiusdē ordinis sunt, aut corrigatur, aut expurgetur. Epo siliter clericus iuramētum pstare non debet: nisi forte is cui ecclesie procurationem committit.

Unde Urbanus secūdus ait.

¶ De eodem.

Ullus epōs clericos suos (nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum dispensatio cōmissa fuerit) sibi iurare cōpellat. ¶ Causa.xxiij.

Uidā epi cū plebe sibi cōmissa i heresim lapsi sūt: circūadiacētes catholicos minis et cruciatibus ad heresim compellere ceperunt: quo comperto aplicus catholicis epīs circūadiacētium regionū qui ab impatore ciuilē iurisdictionez acceperāt, impauit vt catholicos ab hereticis defenderent: et q̄bus modis possent eos ad fidei v̄itatē redire cōpellerēt. epi hec mandata aplica recipientes, conuocatis militibus aperte z p insidias p̄ra hereticos pugnare ceperūt. tandē nōnullis eorum neci traditis, alijs rebus suis vel ecclesiasticis expoliatis, alijs carcere et ergastulo reclusis: ad vnitatē catholice fidei coacti redierūt.

Hic primū queritur, an militare peccatum sit? Secundo, quod bellū sit iustū: et quomō a filijs israel iusta bella gerebantur? Tertio, an iniuria sociorum armis sit p̄pulsanda? Quarto, an vindicta sit inferenda? Quinto, an sit peccatum iudici vel ministro reos occidere? Sexto, an mali cogendi sint ad bonum? Septimo, an heretici suis et ecclesie rebus sint expoliādi: et q̄ possidet ab heretic; ablata, an dicatur possidere aliena? Octauo, an epīscopis vel quibuslibet clericis sua liceat authoritate vel apostolici sine impatoris p̄cepto arma mouere?

¶ Questio.i.

Quod militare[c] alienum videatur ab euāgelica disciplina, hinc videtur posse probari: q̄ omnis militia vel ob iniuriam bonum. Item queritur an militare sit peccatum: z quod bellum debeat dici iustum, z quod iniustum, z an vindicta sit inferenda, et an peccatum sit iudicium malos occidere, cōdemnādo sz. Sed vt hec z alia cōperentius faciat, thema proponit: de quo octo erūt questiones.

Quod militare. ¶ Causa. hic ponit p̄ma. q. i qua queritur an militare sit pctm? Et rīdetur q̄ non vt. j. ca. militare. et hoc verū est si bellum a principe indicatur: vt. j. e. q. ij. iustum. simili? pro defensione sua vel patrie vel legū paternarum: vt. j. qō. viij. si nulla. clerici autē arma mouere nō possunt: vt. j. e. qō. viij. clerici. et ca. quicūq̄. Et procedit Grat. hoc ordine i hac questione. Primo probat q̄ militare sit peccatum. postea in. ¶. his ita respondet allegatis, et probat contrariū. In vltimo. ¶. cōcludit, veram ponens solutionem. s. q̄ precepta patientie in preparatione cordis sūt seruanda, non in ostentatione corporis. Est ergo cal° Grā. breuis: et probat Grā. r. auctoritatibus militare esse peccatum.

Bella an sine pmissa et dp°.

c ¶ Qō militare, hic q̄ritur an militare seu bellare sit pctm? Et dicendū est q̄ non: vt. j. co. militare. z hoc verum est si a principe indicat bellum: vt. j. e. q. ij. iustum. Similiter pro defensiōe sua vel patrie vel legum paternarū: vt. j. e. qō. viij. si nulla. Clerici autē in sacris ordinibus constituti non possunt mouere arma: vt. j. e. qō. viij. clerici. Similiter videtur q̄ nec minoribus ordinibus cōstituti etiam vxorati possunt mouere arma: quia sub regula ecclesiastica debent viuere: vt. xxxij. distinc. si

qui.c.xx.q.iij.eos. quod cõcedo si volũt gaudere priuilegio ecclĩastico.arg.ad hoc ex de cleri.cõiu. Jo.

a ¶ Propulsandam. Qui repellere possunt iniuriam & qualiter possit repelli: et an tantum persone iniuria, vel etiã persone & rerum possit repelli, videdũ est. ¶ Et quidem videtur q nõ soluz laici, sed etiã clerici possunt repellere iniurias et rerum et persone: vt ex de resti. spol. olim. et ex de sen. excom. si vero. ca. et tenore. et .5. dist. j.ius naturale. & ff. de iusti, et iure. vt vim. Econtra videtur q clerici non possint: vt extra de homi. suscepimus. xlvj. distinctio. seminãrios. Ad hoc dicunt quidam q nulli licet vim repellere repercutiẽdo, sed tantum impediendo. Alij dicunt q licet laicis repercutere: clericis non. Ego credo q et clericis et laicis licet repercutere: distinguitur tamen, q aut vis infertur persone aut rebus. si persone, tunc est vis repellẽda prius q̃ sit illata. Sed quidam dixerunt q nullus vim repellere debz nisi illatam: ¶ immo insidiantem licitum est occidere, & eum qui vult occidere: vt.ff. ad leg. aquil. l. iij. et. v. si tamen aliq̃s vim facta repellat, potius presumi debz q defendẽdi q̃ vlciscendi causa fecerit id: vt.ff. ad leg. aquil. si ex plagis. .S. tabernarius. et hoc si primꝰ percusserit volebat pcutere denuo: alioquin si nolebat denuo pcutere, et alter repercusserit potius est vindicta q̃ repulsio iniurie. et sic intelligo q dicitur iniuriam incontinenti posse repelli. Requirit ergo q defendendo repercutiat, non vlciscendo: vt.j.e. quid culpatur, et.ff. ad legem aquil. scientiam. et cum moderamine se defendat: vt ex de resti spolia. olim causam. in .5. ff quis tamen moderamen excedit, & non ex proposito: non tenetur: vt.ff. ad legem aquil. si ex plagis .S. tabernarius, li illa dicre. olim causam. videtur contradicere. Jnc incontinenti debet vim vi repellere: vt.ff. de vi et vi arma. l.iij .S. cum igitur. Si autẽ vis infertur rebus, et illatam & inferẽdam licitum est repellere: q̃ potius illatam q̃ inferendam.

b ¶ Prebe. illud intelligat de cordis preparatione: vt.j. e. paratus. vl cum agitur de fide.

c ¶ Duo milia. vbi est q̃stio fidei.

d ¶ Defendẽtes. ex odio: vel dic ex interuallo: vel non seruato moderamine.

e ¶ Non possum. Et tñ noluit rogare: vt preberet exemplum humilitatis. alibi tamen dicit, si fieri potest transeat a me calix iste. xxvj. dist. habeo.

f ¶ Judicare. in iuste. Uel loquitur de his qui non habẽt iurisdictionẽ.

g ¶ zizaniã. xj. q. iij. nolite. Jo.

¶ Jsti bella. ¶ Nota. Quesitum fuit a Gregorio quare bella indeorum legantur in ecclesia? Et respondet q non ob aliud nisi vt per ipsa doceamur spiritualiter pugnare cõtra vitia et demones. Et ad hoc probandum inducit quatuor authoritates: quarũ vna est christi: reliquę sũt apostoli Pauli.

h ¶ Ab apostolis. Ergo non tantũ ex precepto vel constitutione ecclesie legimus libros in deorum: sed etiam ex precepto apostoli. Sed quero vbi hoc precepit apl's? Dic q loquitur presumendo. quod enim vniuersalis ecclesia tenet, credendum est hoc ab apostolis esse institutum. xj. distinctio. ecclesiasticarum.

Jniuria an possit repelli & a quibus.

Adde p hoc gl. q. et ibi bar. in. l. vi vim. ff. de iust. et iure. eũdem bar. i. l. si do in seruitu. te. ff. de fur.

Mat. xxvj. e

Et in cõmen. repel lit. sed er iter. uallo re pelli po test im pune: collect. fcs am. cis et ẽ cui⁹ pt. ff. de ac q̃r. pos. q̃ meo .S. viti. & l. dã. .S. ẽ ad nundi nas q̃ non est iniuria illata p. sone: q ric ẽ su mẽ vi no fm Joan.

Mat. xxv. a.

Rom. xiij. c.

Ibidẽ a.

Libri in deorum sunt legẽdi ex precepto.

a ¶ Vindicantes. Ideo enim iudicium vigor in medio positus est, ne quis sibi vltionem sumere presumat. C. de iudeis: multus. xxvj. q. j. ad hoc. Jo.

¶ Hinc ha. ¶ Causa. Dictū est in .S. j. q. militare est peccatum: quia patientiam habere debemus. Et ad hoc inducit primum capitulum. Nunc vero dicit Sta. q illa patientie precepta nō tantum sunt in corporis ostēsione retinēda, ꝯtum in cordis preparatione: quasi dicat, interiꝰ debet esse homo patiens sed extra debet corrigere delinquētes: qđ probat per sequentia capitula.

j. cor. vj. b.

Eph. vj. b.

Prat⁹. ¶ Primo. Ostēdit Stat. in hoc cap. q preceptа patientie magis inducenda sunt ad ꝓparationem cordis, et animi benevolentiaz, ꝯ ad opera exteriora: quibꝰ delinquētes inuitos possumus corrigere z castigare, patientia vꝫ benevolētia animi interius obseruata. Et hoc probat quinq exemplis: scilicz Christi, pauli, z petri, z rei publice, z Joannis baptiste. Primum exēplū incipit ibi: hinc liquido. Secundum ibi: neq; paulus. Tertium ibi: agenda sunt. Quartū ibi: ac per hoc. Quintum ibi: item paulo post.

b ¶ In aperto. argu. q non semper per exteriora comprehenduntur interiora. ? v. q. v. nō omnis. et cap. non osculatur.

Joan. xviij. ? Ar. .S. xxj. q. iij. c. j.

c ¶ Prodesse. sic ergo prodesse dicimur illi quem verberamus: vt. xlv. distinc. et qui emendat. Joan.

d ¶ Si verba. argū. q nō debemus inherere verbis: sz potius mēti: vt dicit. xxiij. questio. v.

vindicantes[a], sed magis iniuriā percipite, z magis fraudem patiminī. Unde deniq; sciens apl's nobis iam vltra bella non esse carnaliter peragēda, sz aie certamina z tra spirituales aduersarios desudāda, velut magister militie preceptū dat militibus Ihesu Christi, dicens: Induite vos armaturam dei, vt possitis stare aduersꝰ astutias diaboli? Quis ita respōdetur: precepta patientie non tam ostentatiōe corporis, ꝯ preparatione cordis sunt retinēda.

Unde Aug. ait in sermone de puero Centurionis.

¶ Precepta patientie virtute animi, non ostentatione corporis seruanda sunt.

Prat⁹ debet esse homo iustꝰ z pius patiēter eorum malitiā sustinere quos fieri bonos querit. Potius numerus crescat bonorū: non vt pari malitia se quis numero addat malorū. Deniq; ista precepta magis sunt ad preparationē cordis, ꝯ ad opꝰ qđ in aperto[b] fit, vt teneat in secreto animi patiētia cū benevolētia. Immanifesto autē id fiat qđ eis videt ꝓdesse[c] quibus bene velle debemꝰ. ¶ Hinc liq̄do ostēdit ipse dñs Jesus exēplum singulare patientie cū percuteret in facie, respōdit: Si male locutus sum, exprobra me de malo: si autē bene, qđ me cedis? Neq; aq̄ igit preceptū suū (si verba[d] intueamur) impleuit. neq; eiꝫ prebuit percutienti alteram partē: sz potiꝰ phibuit ne faceret, z iniuriā augeret. tamē parat⁹ aduenerat nō solū percuti in faciem, verūetiam pro his a quibus hoc patiebat, crucifixus occidi: pro quibus ait in cruce pendens: Pater ignosce illis, q nesciunt[e] quid faciunt. Neq; Paul⁹ apostol⁹ preceptū dñi z magistri sui videt implesse, vbi etiā percussus in faciem dixit principi sacerdotū: Percutiat te deus paries dealbate. sedes me iudicare fm legē[f], z contra legem[g] iubes me percuti? Et cum a circūstantib⁹ diceretur: Iniuriam facis principi sacerdotum, irridēs eos admonere voluit quid direrit: vt qui saperent etiā intelligerent iam destruendū[h] esse in aduētu Christi parietē dealbatum: hoc est hypocrisim sacerdotij Judeorum. Ait quippe: Nescitis fratres, quia princeps est. Scriptum est enim: Principi populi tui non maledices. cum proculdubio qui in eodem populo creuerat, atq; in lege fuerat eruditus: illum principem sacerdotū nescire[i] non posset, nec eos quibus ita notus fuerat, vllo modo falleret q nesciret. Sunt ergo ista precepta patiētie semper in cordis preparatione retinenda. ipsa quoq; benevolentia, ne reddatur malum pro malo, semper in voluntate complenda. Agenda sunt autē multa etiam cum iniuriis quadam benigna asperitate plectendis, quorum potius vtilitati consulendum est, ꝯ voluntati[k]. Nā in corripiēdo filium quātumlibet aspere nunq; profecto paternꝰ amor amittitur: fiat tamen quod nolit, z doleat: qui etiam[l] inuitus dolore videt sanādus. Sic per hoc si terrena ista respublica[m], christiana precepta custodiat etiam ipsa bella sine benevolentia non gerentur, sed vt ad pietatis iustitieq; societatem humane. xxvj. queſt. v. nec mirum. verba enim in rescriptis posita vel in lege confoumare debemus equitati: et licet verba hoc non patiātur, extra de rescriptis causam, et extra de consuetudi. cum dilectus. et .ff. de in ius vo. ꝯtuis. et .ff. qui pe. tu. l. viri. Ar'gu. contra. xix. dist. in memoriam. et .ff. qui e a quibꝰ manumiss. l. prosperit. vbi dicitur, sufficit ita scripturam esse, et si illō durum est.

Luce. xxiij. d

e ¶ Quia nesciūt ꝓ to illis q̄ erignorantia hoc fecerūt rogauit. j. q. j. .S. cū ergo.

Actu. xxiij. a

f ¶ Secundū legem. Judex fm leges iudicabit: z nō secundum motum animi sui: vt extra de consti. c. j. z. j. q. iij. sūmopere. alio quin punit vt falsarius: vt .ff. ad. l. cor. de fal. l. j. .S. j.

g ¶ Et contra legem. Lex est dicat q liber homo non debet verberibus cedi: vt. C. de repudi. consensu. vltra medium: nisi in casu vt nota. v. qō. v. illi qui. et not. xv. q. vj. in summa.

Dō ligēter verberan dō.

h ¶ Destruendū. Dixit eum nō esse principē: quia non erat apud eum duraturus principatus: vt extra de ꝛbo. signifi. nam ego. z. j. de pe. dif. j. diuo rotum.

Vicinarum facultatum manutenere.

i ¶ Nescire. arg. q non potest ds se excusare? preterea ignorantie de re q facta est inter vicinos suos: vt extra de presūp. quodam. et. c. ex ro. iuris. dif. nulli. et. xij. q. ij. z humanis. similis ꝓsumptio est. C. de in integ. rest. minō. de tutela.

Idem Alex. s. l. iij. al cognitionem. col. v. f. si certa pera. et Bal. ac. Lo. tela. C. de minō te. rest. qui de sequat Salic. pau. f. call.

k ¶ Quā volitati. .S. e. qōe. iiij. dispēcet. .S. xlv. distinc. et qui emendat.

l ¶ Qui etiam vt quin etiam.

m ¶ Respublica. .f. aliquis gerens rempublicā. Jo.

a ¶ In euangelio. Joannis.

b ¶ Concusseritis. Concutere est aliquid petere vltra debitum ratione alicui⁹ officij: vt.j.e.quid culpatur. dicitur autē concutere q̄ per oppressionē ⁊ minas extorquet pecuniam: vt.ff. de concus.l.j.⁊.ij. ¶ Joan.

Concu. tere qd sit.

¶ Vide qs le. et not.ē.j. q.j. con. cussio. nis.

Luce iij.c.

Nō existimare. ¶ Talis. Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dicitur q̄ Bonifacius questuit ab Aug. an aliquis posset deo placere in armis militaribus. Et respondet q̄ sic, si virtutē corporalē putat esse donū dei, et hoc probatur exemplo Dauid ⁊ aliorū patrū ve. testa. ⁊ exēplo Centurionis. In secūda parte questuit vtrum fides sit amico seruāda pro quo pugnatur. Et respōdet q̄ nō solū amico: ⁊ etiā hosti est seruanda. Tertio questuit ex qua causa bellum quis sumere debz. Et respōdet q̄ causa necessitatis tantum, ad hoc. ſ. vt pax et salus acquirat vel conseruetur. vnde cū aliqs vincit hostes, nō interficiat eos: sed ad vitā reseruet, ⁊ ad pacem perducat. Secunda pars incipit ibi Fides est. Tertia ibi: pacē habere.

p.lxxx viij.c. Mat. viij.a. penitē tes ar mio vti nō pñt. ¶ Addē dāte per legistas cā. p. ponas. et ibi Cy.c. de pac. et ibi gl.bal. in l. vt respon. sum. c. de trāſ. actio.

c ¶ Sactus Dauid. ſi aliquis existens sanct⁹ potest vti armis in bello quare ergo prohibetur penitentibus vti armis: vt. xxxiij. qō. ij. admonere? Respondeo: ideo: quia penitentes vinunt sub regula ecclesiastica: vt. xj. q. j. aliud. Vel ideo q̄ arma possunt dare occasionem peccandi.

d ¶ Hosti. Hosti ergo fides seruanda est, vt hic, et. xxij. qō. iij. innocens. Arg. contra. xxij. q. ij. vrilem. qō verum est ſi ipse nobis seruat fidē: ⁊ alſ non tenemur ei seruare. xcv. dist. esto subiectus. extra de iureiuran. peruenit. xxviij. q. j. ſi infidelis. ff. locati, quero. §. inter. C. de transac. l. cum proponas. in fi. Arg. contra. xj. q. iij. inter verba. in fi. ⁊. xxiij. q. v. quod deo.

e ¶ Jam debetur. Arg. misericordiā esse debitā, et ita hic arg. q̄ dispensatio potest peti tanq̄ debita: vt. l. distinc. domino sancto. in fi, et. lxxxvj. distinc. non satis. in fi.

Item habes hic q̄ aliquis tenetur parcere hosti suo: vt ij. questio. v. ēsto. in fi. Dum tamen non timeatur periculum incurrere ex hoc: ⁊ vt infra eād. questio. iij. et inius. ¶ Nā si timere: ista. Joan.

Quid culpatur. ¶ Talis. Hoc ca. diuiditur in tres ⁊ despe partes. In prima parte ó dicitur q̄ Mani. ei⁹ corre ctor reprehende. ctione, bant bella: quia non est mines ibi mor. eius mi bantur. Sed Au. serēdū: gusti. dicit q̄ hoc vt ī hoc timidorum est, et cap. hic non religiosorum, alie. est scilicet reprehēde. iniusta re bella ꝓpter mo. fin q̄. rituros. sed hec sūt in bellis reprehendenda scilicet noxē di cupiditas: vlciscendi crudelitas: et libido dominandi, ⁊ his similia. In secunda parte dicitur q̄ ꝓpter ista vitia puniēda: siue deo iubente: siue aliquo principe seculari: iuste pugnant milites christiani. quod probat authoritate Joannis, qui milites a bello non prohibuit: et authoritate Christi, qui tributa cesari reddi p cepit, ex quibus stipendia militū⁹ erogabantur. In tertia parte dicitur q̄ authoritas suscipiendi belli penes principes consistit: quibus obediendū est, nisi precipiant contra deum. Si autem incertus est vtrū sit contra deum, debent ipsi milites obedire nec ꝓpter hoc punientur: principes autem ꝓpter humanam cupiditatem sub regula ecclesiastica: vt. xxiij. q. v. quod deo.

Mat. v.a.

De bello: armis militeo deo placere possunt.

Nō existimare neminē deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus Dauid c, cui dominus tam magnum perhibuit testimonium. In his etiā plurimi illius tēporis iusti. In his erat sanct⁹ ille Centurio, q̄ dño dixit: Non sum dignus vt intres sub tectum meum. Hoc ergo primum cogita quādo armaris ad pugnam, quia virtus tua etiā ipsa corporalis donū dei est. Si enim cogitabis de dono dei, non facies cōtra dominum. ¶ Fides enim quādo victus facilius consulatur. Nā cui licētia iniquitatis eripitur, vtilius vincitur: quoniā nihil est infelicius felicitate peccantium: qua penalis nutritur impunitas, et mala voluntas velut interior hostis roboratur. et paulopost. Nā si christiana disciplina omnia bella culparet: hoc potius consilium salutis petentibus in euangelio a diceretur, vt abicerent arma seq̄z militie omnino subtraherēt. dictum est autem eis: Neminē concusseritis b, estote cōtenti stipendijs vestris. Quib⁹ propium stipendium sufficere debere precepit, militare vtiq̄ non prohibuit.

Item eiusdē ad Bonifaciū.

De bello: armis militeo deo placere possunt.

Nō existimare neminē deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus Dauid c, cui dominus tam magnum perhibuit testimonium. In his etiā plurimi illius tēporis iusti. In his erat sanct⁹ ille Centurio, q̄ dño dixit: Non sum dignus vt intres sub tectum meum. Hoc ergo primum cogita quādo armaris ad pugnam, quia virtus tua etiā ipsa corporalis donū dei est. Si enim cogitabis de dono dei, non facies cōtra dominum. ¶ Fides enim quādo victus facilius consulatur. Nā cui licētia iniquitatis eripitur, vtilius vincitur: quoniā nihil est infelicius felicitate peccantium: qua penalis nutritur impunitas, et mala voluntas velut interior hostis roboratur. et paulopost. Nā si christiana disciplina omnia bella culparet: hoc potius consilium salutis petentibus in euangelio a diceretur, vt abicerent arma seq̄z militie omnino subtraherēt. dictum est autem eis: Neminē concusseritis b, estote cōtenti stipendijs vestris. Quib⁹ propium stipendium sufficere debere precepit, militare vtiq̄ non prohibuit.

Item eiusdē ad Bonifaciū.

De bello: armis militeo deo placere possunt.

Nō existimare neminē deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus Dauid c, cui dominus tam magnum perhibuit testimonium. In his etiā plurimi illius tēporis iusti. In his erat sanct⁹ ille Centurio, q̄ dño dixit: Non sum dignus vt intres sub tectum meum. Hoc ergo primum cogita quādo armaris ad pugnam, quia virtus tua etiā ipsa corporalis donū dei est. Si enim cogitabis de dono dei, non facies cōtra dominum. ¶ Fides enim quādo

De bello: armis militeo deo placere possunt.

Nō existimare neminē deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus Dauid c, cui dominus tam magnum perhibuit testimonium. In his etiā plurimi illius tēporis iusti. In his erat sanct⁹ ille Centurio, q̄ dño dixit: Non sum dignus vt intres sub tectum meum. Hoc ergo primum cogita quādo armaris ad pugnam, quia virtus tua etiā ipsa corporalis donū dei est. Si enim cogitabis de dono dei, non facies cōtra dominum. ¶ Fides enim quādo

promittitur, etiā hosti d seruanda est cōtra quem bellū geritur: quāto magis amico ꝓ quo pugnatur? ¶ Pacem habere, volūtat⁹ est. Bellum autem debet esse necessitatis, vt liberet deus a necessitate, ⁊ conseruet in pace. Non enim pax queritur, vt bellum exerceatur, sed bellum geritur vt pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas ad pacis vnitatē vincendo perducas. Beati enim pacifici (ait dominus) quoniam filij dei vocabuntur. Si autē pax humana tam dulcis est ꝓ tēporali salute mortalium, quāto dulcior est pax diuina pro eterna salute angelor⁹? Itaq̄ hostem pugnantem necessitas depumat, non volūtas. Sicut bellanti et resistēti violentia redditur, ita victorijs capto misericordia tā debef e, maxime in quo pacis perturbatio non timetur.

Item eiusdem contra Manicheos.

Que sunt in bello iure reprehendenda.

Quid culpaf in bello: An q̄ morituri quādoq̄f morituri, vt dominent g in pace victuri: hoc reprehendisse timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impacatus atq̄ implacabilis animus, femorituri: hoc reprehendisse timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impacatus atq̄ implacabilis animus, fe-

tem quam habent, a domino punientur. Secunda pars incipit ibi: que plerumq̄. Tertia ibi: ordo autem. Que plerumq̄. scilicet vitia.

f ¶ Moriuntur quandoq̄ morituri. Certe hec ratio non est sufficiens. nam ſi quis hominem interficiat etiam mortifere vulneratum, nihilominus tenetur: vt. ff. ad legem aquiliam. ita vulneratus. in principio. et est similis ratio. infra. xxiij. questione. iij. ſi habes. ff. ad legem rhodiam de iactu. qui leuande. et. l. nauis. §. sed ſi nauis. et. ff. quod vi aut clam. ſi alius §. est et alia.

g ¶ Dominentur, victores.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Sive deo.id est diuina reuelatione.J.e.q.ij.dñs.
b ¶ Ordine.id est potestate.
c ¶ Tributa. Ut J.e.q.viij.tributū.
d ¶ Principes. vt J.e.q.ij.iustū. Nullus ergo bellā potest sine auctoritate principis, vt hic z.C. vt armo. vsus l.j.ūb. xj. similiter princeps ecclesiastici⁹ potest indicere bellū. vt.J.e.q.viij. igitur.et.c.omni.et ca.sequen.
e ¶ Sinente. vt ¶ Non viij.qō.j.audacter. tñ excō f ¶ Sacrilego. ¶ munica xj.q.iij. iulian⁹ imto. z sic peratot. non ob. g ¶ Iniqtas. hic xv.q.vj habes q̄ licet dñs nos sanctorū. peccet precipiēdo, tamē subditus nō peccat obediendo vt.c.distinc. contra motem.in punc. sic xxiij.qō.v.manifestum, extra de iureiran.debitores.

Obediē dum est in dubijs, Item habes hic q̄ semp est etiā in obediendū. i.tr. distinc.in memoriam Arg.contra.l. dist siquis prepostera xj.q.iij. quid ergo Ité est hic argu. q̄ dubijs humaniori et tutiori via est eligenda. ex̄ de spon. inuenis.et.xxiij. di. ca.vlti.

Militare. ¶ Continuo. Beneuē. hunc casum sic ponit. Ostendit Aug. q̄ militare non est peccatum, nisi propter predā militetur: et vt milites p̄dam non faciant, stipendia sunt eis constituta: vtrā q̄ si aliquid extorserint, tanq̄ calūniatores et concussores damnabuntur, et ad hoc probādum inducit duas authoritates, Christi z Joānis: quod nō est tantū intelligendum de militib⁹ seculi, sed etiā de militib⁹ ecclesie. Seritas rebellandi, libido dominādi, z siqua talia, hec sunt que in bellis iure culpant: que plerunq̄ vt etiā iure puniātur aduersus violētias resistentiū (siue deo [a] siue aliquo legitimo imperio iubente) gerenda ipsa bella suscipiunt a bonis cum in eo rerū hūanarū ordine [b] inueniuntur, vbi eos vel iubere aliquid tale, vel in talibus obedire iuste ipse ordo constringit. vnde neq̄ Joannes ab armis iubet discedere milites: z Christus tributa [c] cesari monet reddi: quia propter bella necessario militi stipendiū prebetur. Ordo autē ille naturalis mortalium paci accōmodatus hoc poscit, vt suscipiendi belli authoritas atq̄ consilium penes p̄ncipes [d] sit. sed si humana cupiditate bellum geritur, non nocet sanctis, in quos non habet quisq̄ potestatem nisi desuper datam. Non enim est potestas nisi a deo, siue iubēte, siue sinente [e]. ergo vir iustus si forte etiam sub rege homine sacrilego [f] militet, recte potest illo iubente bellare: si vice pacis ordinē seruās, quod sibi iubet, vel non esse contra dei preceptum certū est: vel vtrū sit, certum nō est: ita vt fortasse reum faciat regē iniqtas [g] imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo seruiendi.

Item eiusdem in libro de verbis dñi tractatu. xix.

¶ Militare nō est peccatum.

Militare non est delictū, sed propter predā militare peccatum est: nec rem publicam gerere criminosum est: sed ideo gerere rempublicā vt diuitias augeas [h], videl esse dānabile. Propterea enim quadam prudentia militārib⁹ sunt stipēdia constituta, ne dū sumpt⁹ queritur, predo grassetur.

Item dñs ipse dixit: Reddite que sunt dei deo, z que sunt cesaris cesari. Igit q̄ Cesar precipit [i], ferendum est: q̄ imperat, tolerandum est: sed sit intolerabile dum predā exactores accumulāt. Item: Interrogauerunt Joannē milites dicentes: Quid faciem⁹ z nos? Ait illis. Neminē concutiatis, neq̄ calumniam faciatis: sed estote contēti stipendijs vestris. Sic autem cognoscere se debet omnis homo qui militat. Nō enim de his tantum militantib⁹ scriptura loquitur, qui armata militia detinentur: sed quisquis militie [k] sue cingulo vtitur, dignitatis sue miles ascribitur: atq̄ ideo hec sententia potest dici (verbi gratia) militibus p̄tectoribus, cunctisq̄ rectorib⁹. Quicunq̄ sibi stipendia publice decreta consequitur: si amplius querit, tanq̄ calūniator et concussor Joannis sententia condemnatur [l].

Item eiusdem de diuersis ecclesie obseruationibus.

¶ Placata sunt bella que geruntur vt mali coerceātur, bonisq̄ subleuentur.

Apud veros dei cultores etiam ipsa bella pacata sunt: que non cupiditate aut crudelitate, sed pacis studio geruntur: vt mali coerceātur, z boni subleuentur.

Item Greg. vniuersis militibus neapoli.

¶ Summa est laus militie, reipublice vtilitatibus obedientiam exhibere.

Summa militie laus inter alia bona merita hec est, obedientiā reipu. vtilitatibus exhibere: quicquid sibi vtiliter [m] imperatū fuerit, obtemperare: sicut etiam nunc deuotionē vestrā fecisse didicimus qua epistolis nostris quibus quēs ea.planū est. Interrogauerūt, in euāgelio Luce, h ¶ Augeas. iniuste. licitū est etenim augere diuitias xxx.dist.§.hoc scripsimus.

i ¶ Precipit. Ut Mat. cet sit iniustum: vt xxij.q. c.distin. contra hoc rem.in pun.

k ¶ Militie. Cuz ergo clerici milites dicantur: vt.lxj. distinct. quid prodest.j.qō iij. saluator z.q.vij. quidā quā Adduliz. similiter et pa: catiniti tron eau farum di: tant. cuntur militare: vt Luce. C.de aduo.di. iud. aduocati. ergo si iij.c. offices isti habēt stipendia, non debēt recipere salaria.j. q.ij. sicut.

l ¶ Condēnatur. Sed qualiter punitur? cussor? Dicq̄ sm canonem pena quadrupli: vt xviij.dist. quoniaz, sm leges videt q̄ extra ordinē punitur, cum non sit publicum crimē: vt.ff. de concusso.l.ij. sed certe et sz leges pena quadrupli punitur: vt.j.q.vij. sancimus.

Summa. ¶ Continuo. Hu. hūc casū sic ponit. Gregorius deputauerat ad custodiam Neapolitane ciuitatis Cōstantinum tribunum: cui milites neapolitani deuote obedierunt, Scribit ergo Greg. eis et commendat eos de tali obedientia: et admonet eos et hortatur vt sicut bene fecerūt, perseuerent in tali obedientia: vt per eorum vigilātiam idē. xj. augmētetur q̄s de q̄ō. ne hactenus ab eis q̄d ergestum est. go vbi in ¶ Utiliter. Ar. de hoc. q̄ si ep̄us precipit. Sñ sit alicui ire Romam pro vtilitate eccle- et offerre, q̄ teneatur obedire: vt.vij.qō.j. adiicias quia. et si clericus dum.

se excuset, et dicat, mittatis illum qui dixit me est: respondeat ei episcopus sicut Christus respondit Petro: cum enim dominus diceret Petro: Tu me sequere. respondit Petrus. Dñe, hic aũt quid? demonstrato Joanne. et dixit ei dominus. Quid ad te? sic eũ volo manere, tu me seqre. Joan.

Quod autem ¶ Cas⁹. hic initiatur secunda ꝙstio, qua queritur qũ bellum sit iustũ, z qũ iniustũ. Et respõdet q̃ bellum dicitur iustuz vel iniustum quatuor modis. s. rõne precipientis: vt. ꝛ. q. j. quid culpatur vel ratione obediẽtie: quia monachꝰ vel spiritualis obedire non debet, sed laicus: vt. j. quest. viij. clerici. Ratione rei propter quã pugnatur: quia si bellũ sit causa dominandi iniustum est: si causa necessitatis: iustum reputatur. Ratiõe personaꝝ cõtra quas pugnat: vt. ꝛ. qũ. j. paratus.

a ¶ Quod autẽ. Bellũ dicitur iniustũ q̃nqꝫ modis: vel ratione personarũ, ne: vt si fuerit persone ecclesiastice: quibus non est licitum fundere sanguinem: vt. j. e. qõ. viij. clerici. et capis a quibus. Ratione rei: vt si non est de repetẽdis rebus: vel pro defensione patrie: vt. j. e. ca. j. z. j. e. qõ. viij. si nulla. Uel propter causaz vt si propter voluntatem, et non propter necessitatẽ pugnatur: vt. ꝛ. e. q. j. noli. Et animo est iniustum: vt si animo vlciscendi fiat: vt. ꝛ. e. q. j. quid culpatur. Item est iniustum si non sit indictum auctoritate principis: ꝫ vt. j. e. j. et. ꝛ. e. q. j. quid culpatur. Que alia adhuc requirantur, habes. ꝛ. e. q. j. in glo. illa, qui repellere. Joan.

Ad hoc de quid culpatur. Que alia adhuc requirantur, habes. ꝛ. e. q. j. in glo. illa, qui repellere. Joan.

Iustum. ¶ Cas⁹. hoc cap. duas habet partes. In prima dicitur q̃ illud bellum est iustuz quod fit ex edicto geritur de rebus repetendis, aut propulsandoum hominũ causa. Justum est belluz quod ex edicto geritur de rebus[b] repetendis, aut propulsandum hominũ causa. Judex dict⁹ est, quia ius ꝫ dictat populo: siue q̃ iure discepter. Jure autẽ[c] discceptare, est iuste iudicare. nõ enim est iudex si non est in eo iustitia.

Ad hoc vide ꝫ Innoc. precepto principis de rebus repetendis, vel propter iniuriam repellendam. Jn secunda parte dicitur q̃ iudex fi. ſpo. ideo dictus est, quia ius dictat populo: vel quia iure discceptat. vnde nõ debet dici iudex nisi sit in eo iustitia.

b ¶ De rebus. ablatis.

c ¶ Jure autem. z si aliquid inique determinat iudex, iustum est, id est tanꝫ iustũ seruari debet: vt. ff. de iusti. et iur. l. pe. et tenent sententie siue quandiu toleratur: vt iij. qõne. vij. ſ. viti.

Dominus noster. ¶ Cas⁹. hoc cap. diuiditur in duas partes. Jn prima quesitũ fuit ab Augu. an sit peccatum pugnare per insidias. Et respondet q̃ non quod ꝫ vbi exemplo iesu naue, qui dñs docuit vt hostib⁹ retrorsuz insidias poneret. Jn secũda parte quesitum fuit que bella sint iusta. Et respondet q̃ illa que iniurias vlciscuntur: dũmodo fiant auctoritate principis. Similiter illa que fiunt ex precepto domini: in q̃busdam bellis ductor exercit⁹ vel populus miſter dei est.

Adde Alexã. ō vmo. in. l. j. col. ij. ff. de iur. om. iudi. vbi dicit q̃ ius dicens, et dictio iudex sunt ꝓnoꝝma. Josue viij. a.

d ¶ Et insidijs. sic ergo per insidias et per dolũ possumus licite vincere hostes nostros: vt xxij. q. ij. vtile. xiiij. distin. in mãdatis. dum tamen fidem nõ rumpamus hosti: vt. ꝛ. e. qõ. j. nolli. Idem dicas de aduocato q̃ si hꝫ iustaz causam, licite potest decipere aduersariũ suum: vt ar. iiij. q. iiij. c. j. e ¶ Ulciscuntur. l. repelluntur: z sic non obstat. xl vj. di. seditionarios.

Decepcio qñ qs permittit.

f ¶ Ciuitas. Judex ergo q̃ non facit iustitiaz, potest contineri: vt hic, z iij. qõ. vij. qui sine. et in autẽ. vt. dis. iudi. ſ. pe. z vltim. col. ix. z. C. de ap. si appellatione. et. j. e. qõ. v. administratores. extra de offic. dele. prudentiam et ira iudex facit litẽ suam nõ solum si per dolum vel gratiam vel inimicitiam iudicet: sed etiam si alie sordes interueniant: vt. ff. de iudi. l. si filiusfamilias. Iz sit arg. contra. ij. q. vj. hoc etiam placuit. Et per hoc decretum pisleus obtinuit contra nundios regis Anglie: qz cum ipse cõmonitus recusaret de suis iustitiam facere, fecit litem suam. vnde nunciꝫ ipsi cõdemnati sunt. Est tamen arg. contra. C. de actio. et oblig. autẽ. immo. z. C. ne vxor. pma. l. j. et. ij. Sed quid si aliquis in bello consecutus est torum suũ interesse: nunquid adhuc de hoc ipsum in iudicio poterit cõuenire: vel an põt adhuc habere bellum contra ipsum? Uidet q̃ sic: quia penã sue cõtumacie pristit; ꝫ vñ agere adhuc põt ad restitutionem rei ablate: vt. ff. de tab. exhi. locũ. ſ. pe. Itẽ res ista nõ ẽ ei soluta. p

Hoc vult dicere q̃ i hoc q̃ sic passus ẽ, vt eẽ passus ꝓpt cõtumaciam: z in hoc casu non dãnum ẽ, sed ꝓtumacia attẽ dicitur: z aduersus ꝓtumacem. z. vt sequitur in glo.

debito: sed in bello est facta sua: vt.j.e. q̃e. v. dicat. et. q. vij. ij de rebus. et. ff. de acquiren. re. do. naturale. §. vlti. Item qr contra cõtumacẽ in infinitũ iurari potest: vt. ff. de rei vendi. qui restituere. Argu. contra: qr bona fides non patitur q̃ idem bis exigatur: vt. ff. de reg. iuris, bona fides.

a ¶ Ostãdũ est. a ¶ Transitus. Licet em trãsire p alienũ agrũ ius non sit: vt. §. di stinct. j. ca. j. tamen qr necessarij erat iste trãsitus, isti prohiberi non debuerunt: vt ff. de aqua pluuia arcẽ. in summa. §. Item varus. Item quia via publica erat: et nemo prohibetur via publica vti: vt. C. de seruit. per agrum. Jo.

Quod vero. ¶ Cau. Hic ponitur. iij. q. qua quaeritur an iniuria sociorum sit armis repellenda: et respondet. q̃ sic: vt j.e. fortitudo. & ca. non in ferenda. dummodo fiat cũ moderamine inculpate tutele: vt. C. vnde vi. l. j. dũmodo fiat statim. et interuallo nõ licet preter authoritatem iudicis. et fieri debet a laicis, et non clericis: quib9 non licet armis accingi: dũmodo nõ fiat zelo vltionis, sed amore correctionis. Et processit hoc ordine Stratianus. Primo probat. x. authoritatibus et exemplis q̃ iniuria sociorũ non est armis propulsanda: ex quib9 cõcludit q̃ si iniuria non est armis propulsanda, armorũ auxilia nõ sunt expetenda: et q̃ non est expetẽdum, iure prestari non debet. Postea respõdet huic conclusioni, dicens q̃ multa recte prestantur que recte non petuntur: sicut iudex recte vindicat iniuriam, quãuis tamen recte bonus nõ possit iudicare. Mat. vj. c.

Mat. xxj. a.

Joan. xviij. g

li q̃ minister iudicandus est.

Cum ergo iustũ bellũ sit q̃ ex edicto geritur, vl̃ quo iniurie vlciscũtur: queritur quo a filijs israel iusta bella gerebantur? De his ita scribit Augusti. in questionibus Nume.

¶ Innorius transitus filijs israel negabatur, atq; ideo iusta bella gerebant.

Quãdũ est sane quẽadmodũ iusta bella gerebantur a filijs israel contra Amorreos. Innorius enim transitus a denegabat: qui iure humane societatis equissimo patere debebat.

¶ Questio. iij.

Quod vero b iniuria sociorum armis propulsanda non sit, exemplis et authoritatib9 probatur. Dominus enim cuz ab Herode quereretur ad interficiendum: non patrocinium sibi quesiuit armorũ: cum occulto instinctu posset in eum cõuertisse manum iudeorum: sed fugiens c in egyptum latuit ibi per septennium. Sic etiam cum a iudeis lapidibus peteretur, abscondit se, et exiuit de templo. Sic etiam cum duceretur ad crucẽ, noluit cõmouere aduersus seniores iudeorũ turbã que nuper ei obuiam processerat, et cum palmis et laudibus eũ receperat. Sic etiam interrogatus a Pilato an rex esset, ait: Regnum meum non est de hoc mundo. si enim esset de hoc mũdo, ministri mei vtiq; decertarent vt ego non traderer iudeis. Insinuans illos ad regnũ huius mundi pertinere q̃ auxilio humanarum virium, non diuino presidio ab imminenti iniuria se tueri cõtendunt. Itẽ cũ discipulis suis ait: Si vos pecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliã: nõ arma armis, sed fugã psequẽtib9 docuit opponi. Item sicut legitur in Esaia: Egypt9 a Nabuchodonosor deuastata est qr filijs israel contra assyrios et chaldeos protectionis et defensionis auxiliũ pmisit. vñ dictũ est: Baculus d arũdineus rex Egypti: super quem si aliquis innixus fuerit, infringet: et perforabit manum innitentis. Ipsi enim iudei captiui ducti sũt: quia spem sue liberationis nõ in solo deo, sed in hoie e posuerunt. Sic etiam de primis credẽtibus legit f q̃ rapinã suorũ bonorũ cũ gaudio suscipiebãt: nõ querentes sibi aliox patrocinia: sed gaudentes quoniam dignꝰ inuenìebant pro noie Jesu contumeliã pati. Sic et aplus in prima epla b suadet Corinthijs, vt iniuriam et fraudem patienter ferant: potius q̃ repetendo fratres scandalizent. sic ab idolothytis et a qualibet esca censet abstinendus potius q̃ cũ scãdalo fratrũ edam9. sic et a sumptib9 abstinet, ne aliq̃ offendiculum euãgelio Christi prestaret. Cuz ergo ille qui ab iniuria armis arcetur, non minus scandalizetur q̃ ille a quo ablata coram iudice reposcũtur: pz q̃ ad ꝓpulsandam iniuriã nõ sunt petẽda armorum auxilia. Q. d aũt petẽdũ non est, illud iure prestari non

a ¶ Quod vero. Hic querit an iniuria sociorũ sit armis repellenda: & dicendũ est q̃ sic. j.e. fortitudo. & ca. non in ferenda. Stratianus tamen primo probat decem authoritatibus & exemplis q̃ iniuria sociorum nõ sit armis repellenda: & sic concludit in fine q̃ iniuria nõ est armis repellenda: armorũ auxilia nõ sunt apperẽda. & q̃ nõ est petendũ, de iure prestari non debet. Postea respõdet et dicit q̃ multa iuste prestãtur, que non iuste petuntur: sicut iudex iuste vindicat iniuriam, quam tamen bonus vir iuste non postulat: quod pbat per sequens capi. et duo exempla. Inscr. iniuria sociorũ armis repellenda. Mat. v. c. Esaie xix. d. Esaie xxxvj. Defen sio cuilibet est permissa. Heb. x. g. Actu. v. g.

c ¶ Sed fugiẽs. Quicquid hic dicitur, allegatio est. Nam bene licitum est cuilibet se defendere, etiam clerico: vt nota. §. gõne. j. in principio. et extra de homicid. interfecisti. Sed. p rebus defendendis dicunt plerique q̃ non est licitum clerico aliquem occidere: vt extra de homicid. suscepimus. vnde bene dicitur in illa decreta. interfecisti te et tua. nõ dicitur ibi, te vel tua. f. Cor vj. d.

d ¶ Baculus arundineus. Id est fragilis defensio. Lucas xxij. c.

e ¶ Sed in hoie. i. in egyptijs. De consecratio. distinc. j. omnis christianus.

f ¶ Legitur. In actibus apl̃oꝝ. Lucas cẽ de tenuit dimittere eas in sanctã facinoꝝ. j. a. q. iij. si illic. Brocar.

g ¶ Digni. id est de hoc gaudebant quia digni erant qui patienter portarent sustinere omnia aduersa.

b ¶ Suadet. Nõ precipit: quia licite potest quis petere satisfactionem. f vt. xliij. q. j. quod debetur.

a ¶ Non dz. hec regula falsa est: qz multa licite prestantur que illicite perunt. viij.q.j. qui episcopatum. xviij distinc. de eulogijs ff. de va. t extraordi. cogni. l.j. §. est quidem.

b ¶ Rite. sic ergo iudex ex officio suo dz punire crimen, licet accusator accusare non possit quia qz dooz sanctas ignoscendi gloriaz derelinquit vt. C. de epis. et cle. si quis in hoc. §. respon. et est ff. extra de ap. constitutus. in fi. Joan.

Ex differentie. § Casus. In hoc. c. assignat Augu. ser differentias retributionū: quarum due cōueniunt bonis tantuz alie due malis: alie vero due medio cribꝰ. Et ponit exempla de omnibꝰ. et ne aliquis excederet modum vlciscendi in retributione, lex ibi modum statuit eī dixit. Oculū pro oculo. que vltio iniustorum iustitia dicebatur: non qꝛ vltio quā lex statuit, mala sit: sed quia ad iudicem magis pertinet vlcisci, q̄ ad bonum homi nem petere vltionem.

c ¶ Sex differentie. retributionū.

d ¶ Mediocriuz. vic mediocres appellat illos qui non sunt summe boni, vl sūme mali. Jo.

e ¶ Non arguit. cum dicit in euangelio. Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habeditis? nonne etiam ethnici hoc faciunt?

f ¶ Iniustorum. Quia vltionis cau

Ex differētie[c] su nt. reddere bona p malis, non reddere mala p malis: hec bonorū sunt, et prius melius. Nō reddere bona pro bonis, t reddere mala pro bonis. hec duo malorū sunt, sed posteriꝰ deterius. Reddere bona p bonis, t pro malis mala. hec duo mediocrium[d] sunt, prius propinquum bonis: cōuenit etiā malis, qō Christꝰ non arguit[e], sed plꝰ oportere dicit, qꝛ et ethnici hoc faciūt: posterius ꝓpinquū malis, conuenit tamen etiam bonis. vnde et lex modum vltionis statuit: Oculū pro oculo. que (si dici potest) iniustorū[f] iustitia est: nō quia iniqua est vltio, quā lex statuit: ſz quia vitiosa libido vlciscendi: magiſq; ad iudicem[g] pertinet hoc inter hoies discernere, q̄ bonum hominē sibi expetere. hic enim malum pro malo redderet. iudex vero punit non delectatione aliene miserie, quod est malum pro malo: sed dilectione iustitie (iustum[h] p iniusto[i]) quod est bonum pro malo, qō etiam deus iudex facit.

Item ab aliquo capto iniuste sua exiguntur, pro vita tamen redimenda iuste offeruntur.

Item vasa sacra ab aliquo barbaro iniuste exigūtur: p redēptione tñ captiuoꝝ iuste prestantur. sic t iniurie propulsatio licz iniuste postulet, iure tñ prestat: q̄q̄ et ipsa postulatio non vsq̄quaq; iniusta, pbetur. Aliud em̄ est iniuriā ꝓpellere, vt sibi liceat voluptuose viuere: aliud vt alioꝝ vtilitati libere possit vacare. Sicq; alitō est suffragium ab hoie tanq̄ a ministro iustitie postulare, vt mala volūtas aduersantiū eiꝰ ministerio careat effectu, t bonorum volūtas eius suffragio sortiatur effectū: aliud spem suā a deo in hominē transferre, vt aduersa que inferuntur a deo ad vite correctionem, humano pellantur auxilio, nulla precedente correctione: sicut Jsraelite qui per captiuitatē sibi imminērem Egyptiorum suffragio se putabant posse euadere sine penitētia preterite vite nō reuocātes ad memoriam. Da nobis auxilium de tribulatione, qꝛ vana salus hominis tē.

¶ Et tē: Hi in curribꝰ, t hi in equis: nos autē in noīe dei nostri inuocabimꝰ. Petere ergo vel prestare in tribulatiōe subsidium, vt vitiose q̄s in crimine viuat, dānabile est. Petere autē vel prestare solatiū, vt malis facultas delinquendi adimat, vt ecclesia pacem adipiscatur, vt aliquis multorum vtilitati seruetur, vtile est t honestum: dissimulare vero, est grauissimum. Hinc de Paulo legitur q̄ cum quidam Judeorum iurassent se non comesturos panem, nisi eum interficerent, petijt milites a pretore quorum presidio illesus seruaretur ab iniuria Judeoꝝ: non sue voluptati, sed omnium vtilitati victurus. Hinc in euangelio mercenariꝰ vocatur qui videt lupum venientem, et dimittit oues et fugit. Hinc etiā eccl'ia auxiliū ab iperatore ad sui defensionē petere monet.

Unde Augustinus ad Bonifacium ait.

¶ Ab imperatore ecclesia auxilium postulare debet.

Arimianꝰ epꝰ Uagiēsis auxiliū petijt ab imsa sepe aliquis petit a iudice vt aduersarius puniatur. iste iniuste facit: licet non faciat contra legem.

s ¶ Ad iudicem. Qui enim sine iudicis authoritate violentiam facit, punitur. xvj. q. vj. placuit.

h ¶ Justum. scilicet factum iudicis est iustum.

i ¶ Iniusto. Id est qui hoc tantum iniuste petit. i. causa vltionis. Simile. ff. e. questio. j. qd culpatur.

¶ Item ab aliquo.

¶ Casꝰ. hic ponit Aug. duo exēpla p que, pbat q̄ quedā iuste prestant, que tamen iniuste postulātur: ad instar quorum propulsatio iniurie iure prestatur: iniuste tamē postulat. Postea dat solutionem dicens q̄ si quis postulet iniuriam repelli, vt liceat sibi in voluptate carnis viuere: damnabile est. si quis vero postulat vt malorum audacia refrenetur, vel vtilitati multorum consulatur, vtile est et honestum. Et hoc probat tribus exēplis. s. exemplo Jsraelitarum, t apostoli Pauli: t mercenarij: et hoc modo ecclesia sepe ab imperatore postulat auxilium ad iniuriam repellēdā. t ad hoc inducit sequens cap.

M Arimianus episcopus.

¶ Casus. Ostēdit hic Augu. bonifacio q̄ ecclesia recte potest postulare vt iniuria repellatur et hoc probat duobus exemplis, scilicet maximiani epi et apli Pauli.

Ps. lix. Ps. xix

Actu. xxiij.

Joā. x

a ¶ Sz negligētia. Nā q̄libet tenet defendere ius suū: † al'as xxiij. vt.xxiij. † dist.ca.ante pe.z.ff.de pe.here.illud.

Clericꝰ ppt cuius cōsilīū occisus est, an teneat. Acetu. xxiij. d

b ¶ Consiliū. Nec in hoc peccasset Paulus, licet aliqs tunc ibi fuisset occisus: vt.j.ca.q.v.de occidendis. Sed quid si clericus conqueratur de aliquo laico: et inde inquestioꝰ de nē laicꝰ occisus beat occidi eu3: an teneatur clericꝰ de morte eius? Videtur q̄ sic: vt.j.c.q.v.vnū solum. Sed nō est hoc verum. nā si clericus ciuiliter agit, vel agit pro modico crimine q̄ non inducit mortem, vel mēbri abscissionem: si inderipsius morti tradit, hoc non nocet clerico: vt.ff.ō bo. iuber. qui cum maiori.§.j. z est expressus. extra de homi. postulasti. Itē nūquid est inpiranda episcopo mors alicuiꝰ si vocat milites ad pugnam? videt q̄ sic: vt.xx. q̄.iij. eos qui. sed hoc nō est verum. j.e.quest.v. de occidendis.

c ¶ Prodoretur. Nō tamen fuit hec vera proditio, cum direrat talibus qui poterāt ,pdesse, nō obesse: vt.xxij.q.v. hocvidet. Jo.

Nostri. ¶ Cassus. Loquit hic Augustiꝰ ad Demetriū hereticum ostendens q̄ catholici recte petunt vindictam cōtra hereticos ecclesiam dei male persequentes.

d ¶ Nostri.i. catholici.

e ¶ Defendant. Immo etiam expugnari possunt heretici: vt ff de here. vergētis.z.j.q.v.si audieris. Jo.

Joan. xviij. d

Ro membris christi. ¶ Cassus. Petilianus dicebat q̄ milites christiani armari non debebant contra se vel alios hereticos: quia peccatum est. Sed Augustī. econtra dicit, scilicet q̄ milites pugnantes contra hereticos non peccant: quia pro defensione ecclesie hoc faciunt: et eo animo quo Petrus ferrum euaginauit p̄ christi defensione. Heretici autem cum regnant aduersus ecclesiam, similes sunt seruo sacerdotis: qui aduersus christum pugnabat. Sequentia duo cap. plana sunt

peratore Christiano ꝯtra hostes ecclie, nō tā sui vicisscendi causa, q̄ tuende ecclie sibi credite. quod si pretermisisset, nō eius fuisset laudāda patiētia, sed negligētia[a] merito culpanda. Neq; enim apostol' Paul' vite sue transitoꝝ, sed ecclesie dei consuluit quā do cōtra illos qui eū occidere cōspirauerāt, consiliū[b] eorum vt tribuno p̄deretur[c] effecit: vnde factum est vt eum ad locum quo fuerat perducend', deduceret miles armatus, ne illorum pateret insidijs.

Item Aug. ad Demetrium.

¶ Catholici aduersus hereticos a potestatib' ordinat', defensionē possunt postulare.

Nostri[b] aduersus illicitas et pauatas vestrorum violentias (quas z vos ibi qui talia facitis, doletis et gemitis) a potestatibus ordinat' vltionē petūt: nō q̄ hos persequant, ſz q; se defendant[e].

Item eiusdem contra Petilianum.

¶ Quantū interest inter persecutionem catholicoꝝ et hereticorum.

Romēbris Christi aduersus vos seuiūt z vobis resistunt quicunq; in ecclesia eo animo sunt, quo tūc Petrus fuit[f] cum ferrum p̄ Christi noie strinxit: sed multum interest inter vestrā persecutionem et istoꝝ. Vos similes estis

seruo sacerdotis: quia seruientes puncipib' vestr', aduersus ecclesiaz catholicā. i. aduersus corpus Christi armamini. Isti autē tales sunt q̄lis tūc Petr' fuit, q̄ p Christi corpore. i. p ecclia[g] erūā corporal' pugnauit.

Item Ambrosius lib.10.j. de officijs.

¶ Justitia plenus est qui patriam bello tuet a barbaris.

Hortitudo q̄ bello tuetur a barbar' patriam[h] vel domi defendit infirmos, vel a latronibus[i] socios, plena iustitia est.

Item Hieronymus sup Sophoniam.

¶ Prodest latroni vel pirate qui membra eius debilitat.

Si quis fortitudinem latronis vel pirate enervat[k], et infirmos reddit; pdest illis sua infirmitas. debilitata enim mēbra, quibus prius nō bene vtebantur, a malo opere cessabunt.

Item Ambro. li.j. de officijs.

¶ Qui locū non repellit iniuriam, similis est et qui facit.

Non in ferēda sed in defellēda iniuria lex virtutis est. qui enim nō repellit a socio iniuriam si potest[l], tam est in vitio q̄ ille qui facit. Unde sanct' Moyses[m] hinc prius orsus est tentamenta imbecillis fortitudinis. Nam cum vidisset Hebreū ab Egyptio iniuriā accipientem, defendit: ita

est in potestate positus, et ita exponūt quidam. † al'. non tenetur: vt.j.c.q.iij. forte. in fin. si enim quilibet teneretur cuilibet alium defendere: ergo si aliquis reciperet pecuniam, p̄ defensione alicuius teneretur eam restituere: quod non glo. est verum. † vt.ff. quod me. cau. l. merum. §. sed licet. et ff. de dona. si pater. §. j. Cuilibet tamen licitum est defendere alium, si vult. ff. quod me. cau. sed et partus. Sed et istis obuiat. j.e.c. vlti.

Petrus vendo gladio an pcā. Petrus superius: vt.j.c. q̄.iij. ille. et clericus permissum est tantum seipsos defendere: vt extra ō homi. suscepimus. et ca.q̄. Sed dic q̄ adhuc non fuerat hoc p̄hibitum clericis.

g ¶ Ecclesia. Nō enim est aliqua obediendum contra ecclesiam. xxiij. q.j. hec est fides. et.xj. q.iij. Julianus.

Horrendo q̄que. † patriam. hoc casu nō tenetur qui patrē proprium interficit: vt.ff. de reli. mi. nime.

i ¶ Latronibus. quos licet sine auctoritate iudicꝭ interficere: vt.j.ca.q. vltimo. ca. dispo. v. cū homo. z. C. qn sint. licet vnicuiq; se ne iudi. vindi. l.j. xvij.q.iij. sicut.

Latro nec occidi

Si quis fortitudinem.

k ¶ Enervat. hoc intelligas de famosis latronibus qui nō puniūtur in furca sūtio, spēdūtur: vt.ff. de penis capitalium. §. famosos. sed si nō est famosus latro, tantum castigari iubet. nec debet tunc vitam aut membrum perdere: vt. C. de seruis fugi. auten. sed nouo iure. Jo.

Non in ferēda. ¶ Cassus. Ostēdit Ambro. in hoc ca. q̄ iniuriā repellere a socio, virtus est: q̄ p̄bat exēplo Moysi et authoritate Salomonis.

l ¶ Si potest. l. ff

m ¶ Moyses. Hystoriaz habes de peni. di. ij. §. opponit, quāt.

a ¶ prosterneret. ergo aliquis potest excedere modū in defendēdo. Arg. .j. eē de re. spoli. olim causam. in fi.

? Sub. vel pecuniam dando. c. lxxxvj. dist. nō satis. iuxta pn. puer. xxiij.

b ¶ Eripe. per vim, si iniuste ducatur: vt .j.e. quest. v. reos. vel per supplicationem, si iuste ducatur: vt. xiij. questione. vj. si res.

? Joan.

c Ui potest. .ij.q. vij. negligere. lxxxij. di. error. Joan.

Iustum. ¶ Casus. Bonum est & iustum vt delinquentes vindicta corrigantur vt et ceteri metū habeāt, et animabus delinquentiū consulatur.

d ¶ perdit. id est destruit. Joan.

e Ab imperatoribus.

Tale itaq; auxiliū possūt episcopi ab imperatore petere: vt. xi. qō. j. pl. iuxta. et. lxiij. distin. adrianus. et si imperatores vel principes nolūt defendere ecclesias, possunt excōmunicari ab episcopis: vt .j.e. qōe. v. administratores.

Impator ab epō pōt excōicari.

f Ostēdit prophēta. Dauid cū dixit: eripite egenū & pauperē. hic est euidens rō. argu. contra illos qui dicūt q̄ socius non tenetur iuuare sociū nisi habeat aliquam iurisdictionē in eū qui infert iniuriam. Isti dicunt q̄ populus bene habet iurisdictionem, licet dicatur q̄ trāstulit ius suum in imperatore. ? nam si ciuitas vel populꝰ non haberet iurisdictionē quare puniret propter defectum iusdicis: vt. .j.e. qō. ij. dōs? Joan.

Pyrrhus tūli hz iurisdictionē.

Ut in ti. de iure na. sed qō puniōpium dilouiuia ēt ea sibi reuniit vt. ff. de off. pfi. l. pe.

Quod autem ¶ Nec qstio dividit in. viij. partes: in prima quarum probat per. xv. ca. q̄ mali sunt pro tempore tolerandi, sunt tamen a socijs cōmonēdi salua pace, & a prelatis ētū poterunt sine scandalo. Scōa ibi, Et his omnibus. Tertia ibi, Est et alia, Quarta ibi, Ecce quot crimina. Quinta ibi, Semel vero. Sexta ibi, Sed obijcit. Septima ibi, Porro. Octaua ibi, Breuiter. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic ponitur quarta questio, qua queritur vtrū vindicta sit inferenda. Et respōdet q̄ sic a iudice, tamen amore correctionis & liberationis: vt delinquentes corrigātur, et inocētes liberētur: vt .j.e.q. ea vindicta. Itaq; tamen hoc ordine .procedit. primo probat q̄ mali sunt tolerādi, & nō ferienda vel expellendi, vsq; ad .ij. his ita. deinde respondet allegatis.

g ¶ Uindicta. vindicta quādoq; infert zelo vltionis: quādoq; infertur amore correctiōis. primo modo non est inferenda: ? et sm hoc loquuntur capitula q̄ dicūt illationem vindicte phibēda. scōo modo licite infertur. Alij sic distinguūt. Criminū quedam sunt occulta: quedā manifesta. Super occultis nō est inferenda vindicta sed super manifestis sic, nisi delinquens sociam habeat multitudinem tunc enim propter scandalum tolerat: ? vt .j.e. q. da. z. c. se. & c. non pōt. Item vindicta non est inferēda nisi a iudice vel eius authoritate: nec ipse debet eam infligere nisi amore correctionis: et vt innocens liberetur: vt .j.e.c.ea. vindicta.

Uindicta infertur duplici ex causa.

? Arg. ad hoc. ff. ad le. aql. saē tā. et. l. si ex plagis. & ō homi. significasti. ij. in fi.

? ad hoc xliij. di. comessationes l. dis. vt cōstitueretur. Archi.

Tolerandi. ¶ Casus. Exponit hic Augu. illam authoritatem veteris testamēti, Exite populus meus de babylonia: & immūdum ne tetigeritis. Exponit ergo Augu. q̄ illud exite & illud tangere spūaliter intelligitur, & non corporaliter: vt cum illis permanentes peccata maiora redarguamus, nec consentiamus eis.

h ¶ Tolerandi sunt. .ē. vij. q. j. suggestum.

i ¶ pro gradu. id est pro dignitate & officio cuiuscūq;

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

aliter enim debent prelati corrigere delinquentes, z alio modo soci. prelatus corrigit increpando, verberando: vt j.e.q.ca. forte. socius vero admonēdo z reprobādo factum ei⁹: vt j.e.q.c. ecce. si j.e.q.c. duo. z. xxiij. qō. iij. tam sacerdotes. subditos ad bonū exhortādo. ij. q. vij. §. ite cum Balaam.

a ¶ Ubonus. ¶ Judam. viij.q.ij.§.cū autem. et ex de tēpo. ord. ad aures. ex⁹ of. ot. si sacerdos.

¶ Quid ergo. ¶ Cas⁹. hoc. de eodē loquitur qō in precedēti docetur: q⁹ est tolerādus malus: nec est ab eo corporaliter recedendū. Et hoc pbat Aug. exemplo xpi. q Judā furem z sacrilegū inter duodecim apostolos tolerauit, et non eū eiecit. Corpus xpi. i. ecclesiā.

b ¶ Et peculat⁹, qt peculat⁹ cōmittitur in re sacra vl religiosa vel publica: vt. ff. ad legem iul. pecul. l. j.

Joan. xij. a.

c ¶ De re publica. Nota rē ecclesie rempublicā appellari, vnde et ius publicū dr consistere in sacris, sacerdotib⁹ z magistratib⁹: vt. ff. dis. j. ius publicū. ītē propterea res romane ciuitatis respublica: sz res aliarum ciuitatuz abusiue: vt. ff. de verb. sign. bona. et ipsa lex facit differentiā inter diuinū, publicū, z priuatum: vt. C. de sacrosan. ecc. vt inter diuinum. Jo.

Res ecclie, respublica appellatur.

¶ Natura ecclie publica appellāt. ff. de iur. et iur. l. j. §. ius publicū. C. de sacrosan. ec. l. vl. Archi.

¶ Cce. ¶ Cas⁹. Hereticī dicēbāt, ex quo scimus aliquos esse malos, debemus ab illis corporaliter recedere. et hoc probant authoritate Esaie pphete dicētis: Recedite et exite inde z̄c. Sz Augu. contra eos scribens dicit q⁹ si hec authoritas ad literam intelligitur, nunq̄s malos tolerabimus: z ideo exire a malis est intelligēdum spūaliter. s. vt inter piuros z adulteros z alios pctōres pmanentes quantū possumus eoz facta improbemus sm gradū vnuscuiusq⁹ psone. Sum⁹, nos pphete. Uasa. i. pcones z ministri dei.

Esaie. lvij.

d ¶ Propheta. Esaias.

e ¶ Tolerabim⁹, vt dicitur. vj. q. iij. nolite. Joan.

f ¶ Uasa. i. pcones vel ministri vnde paulus fuit dictus vas. i. xxij. qōne. v. §. i. paulus in princi. xlij. dist. dispensatio. et hic est ar. q⁹ sicut Augu. se cōmēdat sic z alij se possunt cōmendare: vt. ff. de offi. pcon. l. iij.

g ¶ In dispensatione. Id est predicatione.

h ¶ Non potest. Uel propter scandalū, vel quia crimen est occultum. vj. q. j. si omnia.

i ¶ Parmenianus. hereticus, cōtra quē hic loquit. Uidetur ergo q⁹ si ep⁹ aliquos malos tolerat: cū hoc faciat auctē canonis q⁹ postea possit eos licite repellere vel ab accusatione, vel ab honoribus quos appetunt ratione crimi-

¶ Non dicitur vasa metallorum: sed etiā vtensilia. q. ij. aurū. Cōmendatio suffragio quāq⁹ remittit.

¶ De mali sint tolerandi a bonis.

Joan. xij. a.

Ubonus tolera malū nā z Christus Judāa cū sciret furē esse, tolerauit: et ad predicandū misit, eiq⁹ cum alijs eucharistiam dedit.

I dem super Joannem.

¶ Pro pace ecclesie mali sūt tolerandi.

Quid ergo voluit dominus nr̄ Jesus Christ⁹ fratres charissimi admonere ecclesiā suā qñ vnū pditū iter duodecim hr̄e voluit: nisi vt malos toleremus, ne corpus Christi diuidam⁹? Ecce inter sactos est Judas: ecce fur est Judas: z ne cōtendas, fur est z sacrilegus: z non qualiscūq⁹ fur: sed loculoū dñicoz. et sacroum. sic crimina discernuntur in fure: nec qualiscūq⁹ furti, sed peculatus^b. peculat⁹ em furtum dicitur de re publica^c z non sic iudicatur furtum rei priuate quomō publice. quanto vehemētius est iudicādus sacrilegus fur. Nō vndecūq⁹ tollere, hoc est sacrilegiū committere: sed de ecclesia qui ali quid furatur, Jude proditori comparatur.

I dem.

¶ De eodem

Ecce inquit, dicit Propheta: d recedite, exite inde: z imundū ne tetigeritis. Quō ergo malos pro pace tolerabimus^e, a quib⁹ exire z recedere iubemur, ne tāgamus immūdū? Nos istā recessionē spūaliter intelligimus illi corporaliter. Nā et ego clamo cū Propheta. Equalia sum⁹ vasa^f. vtitur nobis de⁹ in dispensatione^g vestra. clamamus et nos et dicim⁹ vobis, recedite, et exite inde: z immūdū ne tetigeritis: sed contactu cordis, nō corporis. Quid em̄ est tangere immūdum, nisi cōsentire peccatis? Quid est autē exire inde, nisi facere qō ptinet ad correctionē malorū quantū p vnuscuiusq⁹ gradu atq⁹ psona salua pace fieri potest? et paulopost. Ergo fratres mei quorquot habetis iter vos q adhuc amore sc̄i prægrauantur, auaros, perturos, adulteros, inspectores nugarū, z cōsultores mathematicoū, augurum, phanaticoū, haruspicū, ebriosos, luxuriosos, quicquid inter vos maloz esse nostis, q̄tuz potestis improbate vt corde recedat⁹: z redarguite, vt exeatis inde: z nolite cōsentire vt immundū non tangatis.

I dem in secundo libro contra Parmenianum.

¶ Pacificus est qui corrigit quod potest, vel excludit a se quod non potest.

Quisquis vel qō pōt arguendo corrigit: vl qō corrigere nō pōt^h saluo pacis vinculo excludit: vel qō saluo pacis vinculo excludere non pōt, eqtate improbat, firmitate supportat, hic est pacificus, et a dillo maledicto immunis de quo scriptura dr: Ue his q dicūt qō neq⁹ est bonū: z qō bonū est neq⁹. oino liber, prorsus securus, penitus est altenus. Quō (inquit Parmenianus^i) incorruptus poteris permanere

¶ Parmenianus dicebat q⁹ in ter corruptos non pōt hō icorruptus permanere. Aug. vo. pbat cōtrariū, dicēs q⁹ non imputatur alicui societas malorū si eos corrigat quantum pōt: et si nō pficit, laboret excludere eos a cōione sua: qō si nō pōt, pter scandalum, debet eos patienter tolerare: equitate tamen factū eoz improbare debet.

nis: non obstãte eo q̃ eis cõicauit. tñ se cus est vt ex de ac.

† Dicit Zan. q̃ hec de. loq̃tur de malis manifestis. tu dic vt ibi not. B. cuj⁹ dictũ tz Sof. ibi vide q̃s no. ij. q. viij. H. i hoc. Et ponitur lita de. pro palea. liij. q. v. nulli. ẽ.

† nulli. sed dic q̃ si tũc ep̃s potuit pro bare crimẽ q̃ eis postea obijcit. & tacuit nec subfuit cã tacẽdi scz cã schismatis vel scandali bñ preiudicat ei

ca.idem dicit cum illo capi.S.ea.ecce.

Quam magnum.¶ Text⁹. Uincētius donatista (contra quē loquitur Aug.) et alij heretici dicebāt bonos deserēdos esse ꝓpter malos. Augu. vero cōtra dicit q̄ ꝓpter malos boni non sunt deserendi: sed potius mali sunt tolerandi ꝓpter bonos. et hoc probatur tribus exemplis: scilz ꝓphetarum, dñi, et apostolorum.

a ¶ Demonstrari. i. probari.

b ¶ Nō pñt. i. nō debent. nā bene debemus de quolibz credere: vt. xxij. q. iij. innocens. xj. q. iij. in cūctis. Et ita est hic arg. q̄ non statim ꝓpter simplicē denunciationez dz hñe aliquis ꝓ Nā tubans ꝓ signo: iesam cōscictiam de eo qō sibi denūciatur: vt eē de deri. ercō. mini. illud. immo imputaf̄ alicui q̄ nimis credulus est: vt. xj. qōe iij. in cunctis. et ca. non solum. lxxxvj. dist. si qd. Arg. contra. ff. de eo ꝓ quē factū erit. l. j-Ş. j. ff. quod cū fal. tu. l. iij. ex de coniug. fer. c. cuz per ꝓpositū. eē de se cun. nup. dñs. z eē de elect. venerabilem. vera mediuz. i parte decisa. ff. de pe. her. ire veniūt. -Ş. a quo autem.

c ¶ Mali. Argu. malum tolerari rōne connexi boni: vt lxxxj. dist. cū oibus. et. xj. qō. iij. nolite, ibi: sinite vtraq3.

Hoc. ¶ Cassiu. Hoc ca. dividitur in duas partes. In prima parte dicit q̄ quidam nolebāt communicare in sacramento christi cum suaris z raptoribus: qz putabant se peccare. Aug. vero probat tales non bene facere: sed potius peccare. Nam talibus cōmunicare non est peccatum: nec vlla cōrabitur macula st corrigi non possunt. et hoc probat duabus authoritatibus Apli. In secunda parte dicitur q̄ iudex apud quem peccator accusatur, et instrumentis vel testibus cōuincitur: debet illum coercere: excōmunicare: et degradare. Corripere scz verbis. Coercere factis, scz aliqua pena suspensionis vel interdicti.

Idem in epistola ad Uincentium.

¶ Non maculant innocentes facta nocētium que ab eis fieri non possunt.

Quam magnum est crimen ab istoū innocentiū cōmuniōe separari? Nam etiā facta nocētium que innocentib⁹ demōstrar[a], vel ab innocētibus credi nō possunt[b], non coinquinant quēq3 si ꝓpter innocētes etiam cognita sustinentur. Non enim ꝓpter malos boni sunt deserēdi, sed ꝓpter bonos mali[c] tolerandi sunt: sicut tolerauerūt eos prophete cōtra quos tanta dicebant, nec communionem sacramentoz illius populi relinquebant: sicut ipse dñs nocentem Judā vsq3 ad cōdignum eius exitū tolerauit: z eum sacram cenā cū innocētibus cōmunicare ꝓmisit: sicut tolerauerunt apostoli eos q̄ per inuidiam (que ipsius diaboli est vitium) Christū annūciabant.

Idem in libro primo de vnico baptismo.

¶ Mali quos ecclesia recipit nec expellit, a bonis sunt tolerandi non iudicandi.

Hoste in pplo dei stat furta te auarus raptor inhians rebus alienis, quem nosti talē et fidelis est vel potius fidelis vocatur[b]: nō eum potes de ecclesia pellere[e]: non habes aliquem aditum[f] castigando z corripiēdo illum corrigere: accessurus est tecuz ad altare. Noli timere: vnusquisq3 onus suum portabit. Item. Quomodo (inquis) ferrē quē noui malum? Nonne melius ipsum ferres q̄z te foras efferres? Ecce quomō feres: attende Apli m dicētē: Unusquisq3 onus suum portabit. Liberet te ista sentētia. Non enim cōcares cū illo auaritiā, sed cōcares christi mēsam. Et qd tibi obesset si cum illo cōcares christi mensam? Apli⁹ dicit. Qui eñ manducat z bibit indigne, iudicium sibi mādicat et bibit: sibi, non tibi[g]. Sane si iudex es, si iudicandi potestatem accepisti: ecclesiastica regula, si apud te accusatur[b], si veris documentis testibus3 conuincitur, coerce[i], corripe[k], excommunica[l], degrada[m].

Est z alia distinctio tolerandoū et cauēdoz: quā ex ꝓbis Aug. licet colligere dicētis.

¶ Pastor est diligēdus: mercenarius tolerandus: latro cauendus.

Res psonas dixit dñs (z debemus illas inuestigare) in euāgelio, pastoris, mercenarij, et furis. Pastorem dixit animā suam ponere ꝓ ouib⁹ suis z intrare[n] per ianuam[o]. Furem dixit et latronem[p] ascēdere per aliam partem[q]. Mercenarium[r] dixit lupum vel etiā furem si videat,

b ¶ Uocatur. Ar. q̄ nolatio sola nō sufficit. ij. q. j. multi, c. de ꝓba. non epistolis. Arg. cōtra. xxxij. q. iij. dicat.

e ¶ Pellere. Sine scandalo.

f ¶ Aditum. i. potestatem.

g ¶ Non tibi. Arg. qō de vno dicit de alio negatur: vt xlv. dist. disciplina, xxv. dist. qualis.

h ¶ Accusatur. i. denūciatur. nam si accusat⁹ esset, statim esset deponendus: vt eē de accusa. super his,

i ¶ Coerce. admonendo.

k ¶ Corripe. suspendendo.

l ¶ Excōica. ꝓpter contumaciā. Gal. vj.

m ¶ Degrada. ꝓpter inobedientiā. Alius ordo traditur eē de iudi. cum non ab hoie. sed ibi loquit cū pena incipit a crimine: ? z cum directe est conuictus. hic penam infligit ꝓpter contumaciam. l. Cor. vj. g. de⁹ not. xxx. iij. dist. honora

Tria sunt genera ꝓlatoū: scilz pastoz, fur, et mercenarius: super quos gōe. iij. Aug. differeniam assignat. Nam pastoz est qui per ianuam intrat: et ponit animam suam ꝓ ouib⁹ suis. Fur vero nō intrat per ianuam. i. non canonice eligit: et rapit et dispergit oues. Mercenari⁹ ingreditur p ianuam. i. canonice eligitur: sed si videt lupum vel furē venientem timet z fugit: quia non est illi cura de ouibus. Pastor ergo est diligendus: mercenarius tolerādus: fur autem est cauendus.

n ¶ Et intrare. Sm canones hoc ipso est aliqs fur q̄ nō intrat per ostium: vt hic. et de pe. dist. j. si ꝓpterea. et ca. seq. Sm leges non est statim fur, licet clam intrauerit furandi causa: ? vt. ff. de fur. vulgaris-Ş. qui furti. ? Adde Bal. in l. siquis nō dicā rapere. C. de epīscopis et cler.

o ¶ Per ianuam. i. canonicam electionem.

p ¶ Latronem. i. tyrannum.

q ¶ Partem. per simoniam.

r ¶ Mercenarium. qui causa lucri recipit dignitates, ad hoc facit. viij. q. j. sunt in ecclesia.

a ¶ Cauendus. Argu. q̄ aliquis non debet recipere ordinem ab eo quem sit simoniacum: vt dixi. j. questio. j. si qui a simoniacis.

¶ Ecce. ¶ Casus. Dicens q̄ mali sunt corporali. quod p̄bat duabus authoritatibus Christi: z q̄ dicitur ibi, gladio peribit: id est damnabitur pro gladio sic accepto quasi p̄ abusione gladij dānabitur eternali pena.

QUi ſm carnem. ¶ Casus Docet hic hiero. q̄ malos euitare non debemus, Iz nos persequātur. Et hoc p̄bat exemplo Isaac, qui fratrem suū Ismaelē non expellebat, nec corporaliter persequebatur: licet Ismael ipsum infestaret. ita et boni tolerant malos, credētes q̄ possint quandoq̄ redire ad deum. Egyptie id est Agar, cuius filius Ismael fuit p̄ quē mali designantur. Luce ij. g. Mat. xxvj. c.

Recordabitur scilicet Isaac.

b ¶ Qui ſm carnem natus erat. scilicet Ismael. tangit id quod legitur in epistolis Pauli ad Galatas.

c ¶ Spiritualem. De Isto Gene. xxj. z xxvij. qui. re currat.

d ¶ Rustico. Arrusticitati parcendum: vt. ij. q̄oē. vij. q. iij. sancta.

e ¶ Egyptie. scz Agar.

f ¶ Bones. Id est bonos.

g ¶ Culices. Id est malos.

h ¶ Domo. id est ecclesia.

i ¶ Uasa aurea. Id est bonos.

k ¶ Lignea. Id est malos.

QUantus. ¶ Casus. Ostendit Augustī. in hoc casu esse impossibile vt generaliter in hac vita mali discernantur a bonis. hoc enim apostolis non cōcessit dominus. Ita posuit Aug. casum. Quant⁹, admiratiue dicit: quasi valde magnus est.

l ¶ Domin⁹. Cum dixit: Sinite vtraq̄ crescere: vt. xj. q. iij. nolite.

Concludit Gratianus ex supradictis tolerandi, z non puniendi pena corporali. quod p̄bat duabus authoritatibus Augustī. z dicitur ibi, gladio peribit: id est damnabitur pro gladio sic accepto quasi p̄ abusione gladij dānabitur eternaliter.

QUi ſm carnem. ¶ Casus Docet hic hiero. q̄ malos euitare non debemus, Iz nos persequātur. Et hoc p̄bat exemplo Isaac, qui fratrem suū Ismaelē non expellebat, nec corporaliter persequebatur: licet Ismael ipsum infestaret. ita et boni tolerant malos, credētes q̄ possint quandoq̄ redire ad deum. Egyptie id est Agar, cuius filius Ismael fuit p̄ quē mali designantur.

Recordabitur scilicet Isaac.

b ¶ Qui ſm carnem natus erat. scilicet Ismael. tangit id quod legitur in epistolis Pauli ad Galatas.

c ¶ Spiritualem.

d ¶ Rustico. Arrusticitati parcendum: vt. ij. q̄oē. vij. q. iij. sancta.

e ¶ Egyptie. scz Agar.

f ¶ Bones. Id est bonos.

g ¶ Culices. Id est malos.

h ¶ Domo. id est ecclesia.

i ¶ Uasa aurea. Id est bonos.

k ¶ Lignea. Id est malos.

QUantus. ¶ Casus. Ostendit Augustī. in hoc casu esse impossibile vt generaliter in hac vita mali discernantur a bonis. hoc enim apostolis non cōcessit dominus. Ita posuit Aug. casum. Quant⁹, admiratiue dicit: quasi valde magnus est.

l ¶ Domin⁹. Cum dixit: Sinite vtraq̄ crescere: vt. xj. q. iij. nolite.

fugere: quia nō est illi cura de ouib⁹: mercenarius enim est, et non pastor. Ille intrat per ianuā qui pastor est, ille ascendit per aliam partem qui fur est. Ille videns eos qui volunt tollere oues, timet et fugit: q̄ mercenarius est, nec illi est cura de ouib⁹: mercenari⁹ enim est. Si inuenerimus tres istas personas, inuenit sanctitas vestra quos diligatis, quos toleretis, quos caueatis. Diligendus est pastor, tolerandus est mercenarius, cauendus[a] est latro. ¶ Ecce q̄ mali tolerandi sunt, nec corporali: sed spirituali vindicta sunt puniendi. Unde cum discipuli non recepti a Samaritanis, ignem celitus super eos deducere voluerūt, dicētes magistro. Uis dicamus vt descēdat ignis de celo, et consumat eos? audierunt. Nescitis cuius spiritus estis. Item: Omnis qui gladium acceperit, gladio peribit. Unde etiam Hieronym⁹ ait.

¶ Spiritualis nunquam carnalem persequitur, sed econuerso.

QUi ſm carnem[b] natus erat, persequebat spiritualem[c]: nunc̄ vero spiritualis carnalem persequitur, sed ignoscit ei quasi rustico[d] fratri. Scit cum proficere posse per tempus: z si quando Egyptie[e] filium viderit irascentē, recordabitur vnius patris, q̄ bones[f] creauit z culices[g]: z in magna domo[h] non solum esse vasa[i] aurea z argentea, sed et lignea[k] z ficitilia voluit.

Item Augustin⁹ in libro de baptismo.

¶ Bonꝰ a malis nunc̄ in hac vita venit⁹ possunt separari.

QUantus arrogātie tumor est: quanta humilitatis et lenitatis oblitio, et arrogantie quanta iactatio: vt quis se posse facere credat quod nec apostolis concessit dñs[l], vt zizaniā[m] a frumento puter se posse discernere.

Item Gregorius.

¶ Discens ecclesia simul recipit bonos z malos.

HEc autem vita que inter celum[n] et infernum sita est: sicut in medio subsistit, ita vtrarumq̄ partium ciues communiter recipit: quos tamen sancta ecclesia et indiscrete[o] suscipit, et postmodum in egressione discernet. Si ergo boni estis, in hac vita quādiu subsistitis, equanimiter tolerate malos. Nam quisquis malos nō tolerat, ipse sibi[p] per intolerantiam testis est, quia bonus non est. Abel[q] enim esse renuit, quem Cain malitia non exercet.

Ex his omnibus colligitur q̄ malorū vindicta deo reseruanda est: nec sunt corporaliter puniēdi, sed crebra admonitianus ex supradictis, dicens q̄ vindicta malorum deo est reseruanda: nec sunt a nobis corporaliter puniendi, sed benigne ad correctionem inuitandi: quod probat duabus authoritatibus, scz euangelij, et Pauli apostoli. In secunda parte assignat differentiam inter ver⁹ testamentum z nouum. Nam in veteri testamento terror fuit z timor, z pena corporalis statuta fuit: in nouo vero testamento, mansuetudo z misericordia: quod multis authoritatibus probat. Et ad hoc inducit sequens cap.

m ¶ zizaniam. id est occultos peccatores. Io.

HEc autē vita. ¶ Casus. Benedē. casum hūc sic ponit, dicēs q̄ tria sunt loca, paradisus, mund⁹, z infernus. in paradiso sunt tm̄ boni, in inferno tm̄ mali, in mundo vero qui medius est inter infernum et paradisum, boni permanent simul cū malis: qui equanimiter sunt tolerandi q̄s qui non fecerit, ipse sibi testis est q̄ bonitate caret.

n ¶ Que inter celum. hic videt q̄ infern⁹ sit sub terra in illo loco vbi null⁹ splēdor solis peruenire potest, et paradisus in celo sit: tm̄ Aug. dicit se dubitare vbi anime defunctorū requiescant. xiij. q. ij. tempus. Uel nō appellatur hic medū ratione loci, sz ideo dicitur medium, q̄ partim conformiat se celo, scilicet ex eo q̄ habet bonos: partim inferno, scilicet ex eo q̄ habet malos. ij. qōne. j. multi. Infer⁊ nus et paradi⁊ sus vbi sunt. † Ad hᵒ xxxv. di. ecce, Mat. xiij. d.

o ¶ Indiscrete. i. indistincte.

p ¶ Sibi. id est cōtra se.

q ¶ Abel enim. hoc expositum est supra. viij. q. j. ij. cū autem.

¶ Ex his omnib⁹. ¶ Hec est secunda pars questionis, in qua p̄bat q̄ multi in veteri lege puniebantur: sed hodie tolerandi sunt, nisi a iudicib⁹ qui eos Hēn. iiij. punire possunt, et hoc p̄bat per quatuor cap. Joannes j. pars de fan.

¶ Casus. Iste. H. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Gratianus ex supradictis, dicens q̄ vindicta malorum deo est reseruanda: nec sunt a nobis corporaliter puniendi, sed benigne ad correctionem inuitandi: quod probat duabus authoritatibus, scz euangelij, et Pauli apostoli. In secunda parte assignat differentiam inter ver⁹ testamentum z nouum. Nam in veteri testamento terror fuit z timor, z pena corporalis statuta fuit: in nouo vero testamento, mansuetudo z misericordia: quod multis authoritatibus probat. Et ad hoc inducit sequens cap.

Secūda ibi: In lege enim veteris testamenti. Abba hebraice, latine dicitur pater.

Mat. v.f. Exo. xxj.c.

a ¶ Pro oculo. hoc enim modo non licet nisi authoritate iudicis: vt.j. ea, cum in lege.

Mat. v.g.

b ¶ Diligite. hoc tenemur facere ꝯtum est in nobis: vt xj.questio.iij. inter verba.

Rom. xij.d.

c ¶ Ciba. Nū tamē ratione cibi non negligat iustitiam: vt. v.q. v. non omnis. Item si potest laborare, z se immiscat eleemosynis redigendus est in seruitutem. C. de mendi. vali. l. vna lib. xj.

d ¶ In filios. Imitatione, nō sanguine. vt intelligas de consensu, de locutione z opere. ē. distin. vj. sed pensandum.

e ¶ In pedagogum. id est in magistrum. sicut enim per magistrum alios coercet: ita ipse per legem.

f ¶ Spiritum. id est seruilem timorem.

g ¶ Adoptionis. .i. filialē timorem. id est amorem. Joan. de vtroq. .i. ea. questione. vj. ·ℌ. ex his.

Exo. xx.a.

Mat. v.a.

Luce xv.b.

Mat. ix.b.

Luce vj.c.

Q Um in lege. ¶Cal? Exponēdo illud euangelij. Simile factum est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo: vbi fecit mentionem de tauris et altilibus: ostendit differentiam inter patres veteris et nouī testamenti. nam patres veteris testamenti per tauros significantur: quia sicut tauri se defendendo alios coercitione: z charitatis beneficio ad correctionē inuitandi. Unde Christ[us] in euāgelio ait: Audistis q; dictū est in lege quem modū vltionis lex statuit: Oculū ꝓ oculo[a]: dentē ꝓ dente: ego autem hanc vicissitudinem tollens, z ad mansuetudinem et charitatis perfectionē vos inuitans, dico vobis: Nolite resistere malo, sed diligite[b] inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: vt sitis filij patris vestri: q̄ solem suum oriri facit sup bonos et malos z pluit super iustos z iniustos. hinc Paulus ait: Si esurierit inimicus tu[us], ciba [c] illum. si sitit, potum da illi. Omnis autē iniquus, bonorū est inimicus. Omnis autem amicus huius seculi, etiam inimicus est dei. Inimicus autē dei, bonitatis z iustitie est inimic[us]: ac per hoc amatorem iustitie z bonitatis diligere non pōt. cum ergo inimicos diligere, vel illis benefacere, cibum z potum subministrare iubemur: iniquos persequi z punire prohibemur.

¶ In lege enim veteris testamēti corporalis pena statuta est: in lege vero euangelij omni peccāti per penitentiam, p̄mittitur venia. Unde illa a terrore incepit dicens: Ego sum dñs deus zelotes visitans peccata patrū in filios[b] vsq; in tertiam z quartā generationem. Hec vero a lenitate mansuetudinis z mie ita inquiens: Beati pauperes spiritu, beati mites, bti misericordes, q̄m ipsi misericordiā consequētur. In illa dicebat: q̄ fecerit hoc vel illud, morte moriat. In ista dicit: Gaudeo super vno peccatore penitētiā agēte, magis ꝙ̄ sup nonagintanouē iust[is], q̄ nō indigēt penitētia. Ite: Nō em̄ veni vocare iustos, ꝫ peccatores ad penitētiā. Et estote misericordes, sicut z pater vester celestis misericors est. Initiū quoq; predicationis saluator[is] nostri z preconis eius sic ad penitentiā peccatores inuitauit: sic enim vterq; exordius est, dicens: Penitentiam agite, appropinquabit em̄ regnū celorum. sic z in Actib[us] apostolor[um] Judei compuncti de scelere mortis Christi dicerēt Petro: Quid faciemus viri fratres: legit Petrū respondisse: Penitētiā agite, z baptizetur vnusq;q; vestrū. Et vt vniuersaliter dicat, in lege populus ille rudis seruili timore penarū cogebat. vnde z legē in pedagogum [e] accepit. In euangelio autem populus gratie liber et adultus filiali amore hereditatis certitudine ad cultum diuine seruitutis inuitatur. Unde cum quidam legem quasi coercētē predicarēt esse tenendā simul cum gratia, ait apostol[us]: Nō em̄ accepistis spiritū[f] seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis[g] filiorum: in quo clamamus abba pater.

Luce vj.d.

Nec etiā Greg. ait in exposītione euāgelij: Simile factum est regnū celor[um] homini regi q̄ fecit nuptias filio suo.

¶ In lege cuius permittebatur odire inimicū, et diligere amicum.

Q Um in lege scriptum sit: Diliges amicum tuum, z odio[h] habebis inimicum tuū: accepta tunc licentia iustis fuerat vt dei suosq; aduersarios quāta possent virtute cōpumerēt, eosq; in ore gladij ferirent: quod in nouo ꝓculdubio testamento compescit, cum per semetipsam veritas predicat, dicēs: Diligite inimicos vestros, benefacite his q̄ oderunt vos. Quid ergo per tauros nisi veteris testamenti patres signant? Nam dum ex permissione legis accepērāt quaten[us] aduersarios suos odij retributione percutrent: (vt ita dicam) quid aliud ꝙ̄s tauri erant, qui inimicos suos corpore virtutis cornu feriebant? Quid vero per altilia[i] nisi patres noui testamenti figurantur? qui dum gratiam interne pinguedinis percipiunt eternis desiderijs inuitētes, quasi contemplationis penna sese ad sublimia subleuant.

Mat. v.f. Exo. xxj.c. Rom. xij.d. Mat. v.g. Exo. xx.a. Mat. v.a. Luce xv.b. Mat. ix.b. Luce vj.c. Actu. ij.f. Exo. j.b. Rom. viij.c. Mat. xxij.a. Leui. xix.c. Luce vj.d.

Alias oie. Mat. iij.a.

h ¶ Et odio. Sed nonne odium habere, est mortale peccatum: vt. xxv. distinctio ·ℌ. cruinis. quare ergo hic dicit q̄ hoc permittebatur iustis? potes dicere iustis alias. Uel dic q̄ qui vleiscebatur se sine odio, non peccabat. qui autem cū odio: licet contra legem non fecerit, tamen peccauit: sicut dando libellum repudij peccauerunt, licet a lege hoc eis permittebatur. extra de diuor. gaudemus.

i ¶ Per altilia. De quibus in euāgelio fit mentio. p.

¶ His itaq; ¶ Catus. Nunc Gratianus respondet ca. supradictis, dicēs q; quedā sunt delicta quorum pena est deo reseruāda: nec sūt a nobis corporaliter puniēda: scilz cum delinquentes non sunt nostre iurisdictionī subiecti: vel cum delicta illorum probari non possunt, etsi nob; nota sint. De his em; qui nō sunt nostre iurisdictiōis (teste apostolo) iudicare non possumus: nec vitare debemus. Et ad hoc inducit sequens capi. cuius casus patet.

a ¶ His scilz authoritatibus q̄bus probauit malos esse tolerandos.

b ¶ Nota sunt. .x. xj.q.iij.eoz. .t. xxx. q.v. nullum.q̄.

Luce v.f. Infideles.

c ¶ Et communium. .x. xj.q.iij.ad mensam. Arg. contra. xxviij.q̄.j. omnes. .t cap. nullus. Sol. hic loquit de paganis: ibi spāliter de iudeis.

Psal. cxlv. † Sub. d nomen xpi abhorren dum.

d ¶ Qui int; sūt. Quandoq; etiam iudeos punit ecclesia. extra de vsur. post miserabilem. et. xvij.q̄.iij. constituit.

¶ Hinc etiā. ¶ Catus. Gratianus adhuc probat authoritate Augustī. exponentis verba. pphete, q; i his que non sunt nostri iuris nequit disciplina exerceri. postea ponit alium casum, in quo mali sūt potius tolerādi q̄m puniendi, scz quando multitudo est i scelere, et schisma timet si corrigant.

Quā. ¶ Catus. Stulti quidam dicebāt q;

His itaq; respōdetur. Sunt quedam q̄ salubri tantum admonitione sunt coripienda, non corporalibus flagellis animaduertenda: sed eorum vindicta diuino examini tantum est reseruanda: quando in delinquentes videlz disciplinam exercere non possumus vel q; non sunt nostri iuris: vel q; illorum crimina etsi nobis nota sunt, tñ manifestis indicijs pbari non possunt. ¶ De his q̄ non sunt nostri iuris, ait apls in pma epla ad Corinthios Quid em̄ mihi attinet de his qui foris sunt iudicare? de his dominꝰ iudicabit. Quod Augustī. exponens, ait.

¶ Infideliū colloquia t conuiuia non sunt euitanda.

Infideles nō possumus xpo lucrari si colloquiū eorū vitamus et conuiuium[c]. Unde et dñs cū publicanis et peccatorib; manducauit t bibit. In his ꝙ iusus sunt[b]: id est infidelib; putredo resecanda est. Hinc etiā cum pphera dicit. Facit dñs iudiciū omnibus iniuriā patientibus exponendo addidit Augu. ab his qui nō sunt sui iuris: in q̄s nequit disciplina exerceri.

¶ Item, Quādo multitudo est in scelere, nec salua pace ecclesie mali puniri possunt: tolerādi sunt potius, q̄z violata pace ecclesie puniendi.

Unde Augustinus ait.

¶ Quedā mala puneda sūt et quedam toleranda.

Quidā cū bonoū malorūq; cōmixtionē in ecclesia demonstratā vel predicatā esse pspexerint, t patientie pceptra dicerint: (q̄ nos firmissimos reddūt: vt etiam si videatur in ecclesia zizania, tamen nō impediat aut fides aut charitas nr̄a) t quoniā zizaniā in ecclia esse cernimus, non ideo ipsi de eccha recedamus: destituēdam putant ecclesie disciplinam, quandam peruersissimam securitatē pretendentes: vt ad nos nō pertineat nisi dicere[e] quid cauendum sit quidve faciendum sit: quodlibet aūt quisq; faciat, nō curare. Nos vero ad sanam doctrinā pertinere arbitramur vtrūq; testimonijs vitam sententiamq; moderari: vt et canes in ecclesia propter pacem ecclesie tolerem⁹: t canibus sanctum (vbi est pax ecclesie tuta) non demus. Cum vero per negligentiā prepositoꝝ, siue per aliā excusabilem necessitatē, siue per occultas surreptiones inuenimus in ecclesia malos: q̄s ecclīastica disciplina corrigere aut coercere nō possumus[f]: tūc ne ascendat in cor nostrū impia t pernitiosa presumptio qua existimem⁹ nos ab his esse separandos: vt peccatis eorum nō coinquinemur: atq; ita post nos trahere conemur: veluti mundos sanctosq; discipulos ab vnitatis compage quasi a malorum coniunctione segregandos. veniant in mētem ille de scripturis similitudines, t diuina oracula, vel certissima exempla quibus demonstratum et pronunciatum est malos in ecclesia bonis permixtos vsq; in finem seculi, tempusq; iudicij futuri tolerandos: nihilq; bonis in vnitate ac participatione sacramentorum qui eorum factis non consenserint, obfuturos. cum vero eis per quos ecclesia regit, adest pace salua potestas discipline adversus improbos aut nepharios exercende, tunc rursus neq; socordia, neq; segnitia dormiamus: sed aculeis precorum q̄ ad seueritatem coercionis pertinent, excitandi sumus: vt gressus nostros i via domini ex vtrūq; testimonijs illo duce atq; adiutore dirigētes, nec patientie[g] nomine

ſt prelati vidēt publice delinquentes qui per zizaniam ſignificantur, nil aliud facere debent niſi indicare illis quid ſit faciēdum vel vitandum. Et ſi ſint incorrigibiles debent recedere ab eis. Auguſtinus vero cōtrariū dicit: q; cum canes ſunt in eccleſia, debemus eos ꝓpter ſcandalum tolerare vſq; in finē: neq; recedere ab eis: ſz ſanctum eis dare non debemus vbi pax eccleſie eſt tuta. vbi vero datur poteſtas corrigendi ſine ſcādalo: tūc prelati dormire nō debent: ſed ad bonum malos debēt coercere: ita vt nec ſint negligentes, nec obtētu diligentie ſeuiant in peccatores. t eſt ordinanda ſic conſtructio. Quidā putāt deſtituendam eccleſie diſciplinā ꝛc. Ordo litere.

Vel legas ſuſpenſiue a principio vſq; ibi: deſtituendam putant.

e ¶ Niſi dicere. Non ergo ſufficit q; prelatꝰ inſtruat quid ſit faciēdum niſi etiam puniat tuo ꝺd non facientes: vt .j. facere ea. q. v. non eſt indebet. nocēte. t. xlvij. diſtinc. q̄ ad nos. ſicut non ſufficit domino prohibere necum ſeruo contrahatur: quin teneatur ipe de peculio: vt .ff. de pecul. l. ſi quis ſeruū. t .ff. de verb. oblig. qui ſeruum. t ibidē. l. ſeruus petante. Arg. tamē ꝓtra eſt: xlvij. diſt. epheſios.

Prelati.

f ¶ Nō poſſum⁹. ſine ſcandalo: vel quia eſt occultum. vj. q. j. ſi omnia.

g ¶ Nec patiēte. Quandoq; em̄ re-

missio se mentitur pietatem: vt.xlj.distin.sepe.

QUm quisq; ¶ Casus. Parmenianus dicebat q̄ nullus peccator est anathemate feriendus. Augustinus vero contra ipsum scribens ostendit q̄ si quis peccator deprehēditur in crimine mortali quod sit notum et appareat omnib⁹ execrabile, anathemate feriat si periculū schismatis nō timetur.

a ¶ Vbi periculum. cum ergo periculum schismatis timetur, mali ns sunt excommunicandi: vt.l.distin. vt constituereturn. J.ead. ipsa pietas. et capi. non potest. Sed contrariū est xxiij. qōne. iij. ecce sed ibi cum non timetur scandalum.

Item contra extra de regu. iuris. qui scādalizauerit. Sz hic loquitur de veritate discipline q̄ qñq; pt deseri. Veritas discipline

potest quādoq; deferi pro scandalo: ibi de veritate iudicij que semper prevalet scandalo. tij.ps.

¶ Est z alia. ¶ Hec est tertia ps questionis, in qua loquitur de prescitis et p̄destinatis. Jo. de fan. Luce xxij.

¶ Casus Ostendit Gratianus aliam causam quare mali non sunt flagellandi. Nam si peccatores sunt saluādi ad vitā, sine correctione cōuertentur vt Petrus. Si vero dānādi sunt, inter flagella sunt deteriores vt Pharao. Bona ergo superflua sunt: malis vero inutilia. Postea respondet huic allegationi per capitulum sequens.

SIcut non est. ¶ Casus. Quidam dicebant q̄ superflua est correctio circa peccatores: cum deus ipse corrigat quos voluerit, et hoc probant exemplo Petri, quem nullo homine corrigente correxit vt voluit. Sed Gregorius et Augustinus dicunt q̄ licet deus corrigat quos velit: tamen sicut non est cessandum ab oratione pro eis quos corrigi volumus: ita non est cessandum a correctione: quia per exteriorem correctionē profecit homo interius.

torpescamus, nec obtentu diligentie seuiamus.

Item cōtra epistolam Parmeniani.

¶ Occulta, seuerius autem punienda sunt ab ecclesia delicta manifesta.

QUm quisq; fratrum et christianoz intus i ecclesie societate constitutoz in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, vt anathemate dignus habeat: fiat hoc vbi periculum[a] schismatis nullū est. et. j. ¶ Si cuiuscq; crimē est notum, et oibus execrabile appareat, vt vel nullos prorsus vel non tales habeat defensores per quos possit schisma contingere: non dormiat seueritas discipline. ¶ Est z alia causa qua correctio verborum vel verboz videtur esse inutilis vel superflua. predestinati eñ ad vitam sine correctione mutantur: sicut Petrus quē dīs respiciens nemine corripiente commouit ad lachrymas. Prescīti ad mortem, inter flagella deteriores fiunt: sicut Pharao. Bonis ergo superflua, damnādis hec inueniuntur esse inutilia.

Dis ita respondetur authoritate Grego. et Augustini.

¶ Sicut ab oratione cessandum non est, sic nec a correctione.

SIcut non est ab oratione[b] cessandum pro eis quos corrigi volumus: etiam si nullo hominū oratione pro Petro dominus respexit eū z fecit eum suum flere peccatum: ita non est negligenda[c] correctio, quāuis deus quos voluerit nō correctos faciat esse correctos. tunc autē ex correctione proficit homo, cum misertur deus atq; adiuuat: qui facit quos voluerit etiā sine correctione proficere.

Idem in dialogo.

¶ Soli predestinati saluātur qui in postulando suo labore meruerunt.

OBtineri nequaq; possunt q̄ predestinata non fuerint: sed ea que sancti viri orando efficiunt, ita predestinata sunt vt precib⁹ obtineantur. nam ipsa quoq; perennis regni predestinatio ita est ab omnipotenti deo dispositā vt ad hoc electi ex labore perueniant: quatenus postulando[d] mereantur accipere quod eis omnipotens deus ante secula disposuit donare.

Item Augustinus.

¶ Occulto dei iudicio, mali obdurantur flagellis: boni emendantur.

NAbuchodonosor penitentiam meruit fructuosam. Nonne post innumeras ipietates flagellatus penituit: et regnū quod pderat rursus accepit[e]: Pharao autez ipsis in flagellis durior: est effectus, et perijt: Hic mihi nabuchodonosor, q̄ flagellatus a deo penituit: z restituit sibi regnū, pmeruit. et per Pharaonem: q̄ flagellatus a deo non penituit, sed magis induratus fuit: et tandem perijt submersus. Unde Aug. querit, quare hec diuersitas fuit inter eos: scz q̄ ex eodem medicamēto z ab eodē confecto z dato vnus eorum saluatus est et alter perijt. et supponit hoc ideo esse quia vnus illoz penituit inter flagella: alius vero induruit libero arbitrio.

b ¶ Ab oratione. Multiplex est causa quare non debemus cessare ab oratione malorum vel eorum correctione. Nam quedā sunt ita predestinata vt precibus obtineantur: vt.j.cap.proxi. Item quia nescitur quis sit de numero predestinatorum et quis non, de nemine est desperandum quādiu est in hac vita: vt de peni.distic.vij.nemo. et quia deus sepe aliquid promittit, qs postea mutat si videt homines negligentes vt de peni.distin.j. predixerat. z tamen si non prosunt illi p quo orat, prosunt saltē oranti: iuxta illud: Oratio mea in sinu meo conuertet. Joan.

c ¶ Negligenda. de pe.di.vij.nemo.

d OBtineri z. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ que predestinata non sunt precibus obtineri non possunt. Sed etiaz que predestinata nō sunt, sepe precibus obtinentur: si ea ita predestinata sunt vt pcibus obtineantur. Et q̄ aliq̄ ita sint predestinata, ostēdit a maiori: quia ipsum regnum celeste sic est multis predestinatum vt precibus obtineatur et labore.

e ¶ postulando. nec ideo voluit dominꝰ suscitare frem mortuū, quia non fuit pro eo penitus: vt.j. de peni. di.j-S. et his itaq; ver. christus q̄s.

NAbuchodonosor. ¶ Casus. Quidam per flagella dei emendantur: quidā vero deteriores fiūt. Et hoc ostēdit per

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

peni.dist.vj.ca.j.in fi.⁊.xxxv.q.ix.sentētiā.⁊ ca. Gregori⁹. Itē est hic arg.ad questionē illā ꝙ deposit⁹ restitut⁹ preferēd⁹ sit substituto: vt.viij.q.vlti.ca.vlti. Arg.ꝯtra. vij.q.j.eos q̄ licet determinata videt.ex̄ de simo.ex insinuatione. Jo. De hoc quid iuris sit, in questionibus notaui. B.

a ¶ Rationē. ar. ꝙ de singulis non est ratio reddēda: vt.j.e.q.de tyrijs.⁊ de penitēn.dist.iiij. si ex bono. Ar.contra.lxviij.disti.corepi.et.xxiiij.q.iij.si habes.

b ¶ Odor. Bon⁹ odor Christi est p̄dicatio bonoꝝ.

¶ Sic ex̄ d̄ sa. vnc.§. ij.ꝟ. de odore. vbi ista authoritas exponit.

Vasis ire. ¶ Cal⁹. Quidam dicunt ꝙ predestinatio dei vel presciētia est causa quare quis necessario faciat bonum vel malum: et ideo facit hō malū, q̄ est prescit⁹.⁊ bonū, q̄ est predestinatus,⁊ bonarū et malarū rerū deus est causa. Sz August.rn̄det dicens hoc esse falsum: q̄ si ex p̄sciētia necessario q̄s peccaret, iniuste de⁹ puniret delinquētē: sz dicit bonos volūtate sua facere bonū, nō tn̄ sine gratia dei: malos autem dicit sua authoritate peccare cū sint sine gr̄a dei.⁊ hoc ꝓbat authoritate Jo.euangeliste in epl'a sua vnde potius debēt suis peccatꝫ imputare q̄ de iudicio dei conqueri q̄ deserit meritos deseri: cui gratias agimus, q̄ liberat nō meritos liberari, nec imponit alicui necessitatē, nec subtrahit cuiq̄ potestatem obediendi, eo ꝙ non esset predestinatus: sed ideo non fuit predestinat⁹, quia de⁹ eum recessurū ab obediētia preuidit. Postea assignat differētiā inter predestinationē ⁊ prescientiā: q̄ predestinatio est tantum de bonis, presciētia tantū de malis. Et nota ꝙ vnū quādoq̄ ponit pro alio. Item nota ꝙ authoritas Joannis euangeliste incipit ibi: Ex nobis exierunt.⁊ durat vsq̄ ibi: vtiq̄ nobiscum.⁊ est circa finem.

c ¶ Non spontaneum. De hac materia notaui.xv.q.j.§.j.et.ij.et cap.merito.

d ¶ Ex predestinatione. Arg.ꝙ nō potest q̄s arguere factum cuius author ipse fuit: vt.xviij.distin. diaconi.ex̄ de cleri.coniug.diuersis. Jo.

e ¶ Cū vero. Sic ergo bona que facit homo, per deum facit: mala q̄ facit, non facit p deū: q̄ de⁹ non est author mali. Sz ne crederet aliq̄s ꝙ de⁹ operet etiā malū, q̄ legit ꝙ de⁹ tradidit Romanos i desideria carnis: ⁊ ꝙ obdurauit cor Pharaonis, ⁊ ꝙ reliq̄t tyrios et sydonios in peccatꝫ suis: ideo ostendit q̄liter hoc intelligatur.

De⁹ nō est author mali.

f ¶ Aliquos. scz Romanos.

g ¶ Aut traditos. tradere d̄r hominē pctō q̄n permittit ipsum peccare: vt q̄ subtrahit ipsi gratiam.

h ¶ Legimus. in epistola ad Romanos, ⁊ i Exo. ⁊ i euāg. Matthei de tyrijs ⁊ sydonijs.

j.ca. c.vij. et.viij.

i ¶ Nō meritos. Ex hoc patz ꝙ primā gratiam nemo meret: vt.j.de ꝯse. dist.iiij. gr̄a. et ca. placuit vt q̄cūq̄.

k ¶ Fecit. scilicet bona.

l ¶ Fecit. scilicet mala.

m ¶ Dicitur. In epl'a Joannis.

j.Joā. ij.

n ¶ Ex nobis. q̄ztum ad predestinationem.

o ¶ Standi. Sed nonne iam dixit ꝙ predestinatio non est causa quare hō faciat bonū, sz potius bonū q̄d facit, est causa predestinationis. Sz dicas hic predestinationē appellari deū predestinantem. Nam nemo potest venire ad me, nisi ei fuerit datum a patre meo. Uel dic ꝙ predestinatio non est causa efficiens, sed est causa sine qua non fit. Item si vere volumus loqui, non est cōcedendum ꝙ futura bona sint causa predestinationis: q̄ ex hoc sequeretur ꝙ causa esset posterior suo causato. Item quicquid deus predestinauit, ab eterno predestinauit. si ergo predestinatio est eterna, ergo non habet causam sue generationis: non ergo futura sunt causa eius. Item si quid esset cau-

Predestinatio est de⁹ p̄destinans.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sa generationis eius, ergo eius oppositū esset causa corruptionis eius. sed impossibile est eam corrumpi vel desinere esse: quia si corrumperetur vel desineret esse, ergo post hoc instans non esset: ergo si modo nō est, nunq̄ fuit. nam bene sequitur, si fuit predestinatum: ergo predestinatum est, et semper erit predestinatum. Jo.

¶ Nō ergo necessitatē ¶ Casus. Dictum est. s. in cap. vasis. q̄ de sola voluntate bonū cum gratia procedit, et sola voluntate sine gratia malum perpetratur. vnde ex hoc concludit Gra. q̄ p̄destinatio vel prescientia non est causa qua quis necessario faciat bonum vel malū, cuz ex voluntate vtrūq̄ procedat. Nam licet prescientia vel p̄destinatio dei falli non possit, non tamen necessario eueniunt ea que predestinātur vel presciuntur: sicut nec necessario presciūtur vel predestinātur: ⁊ ideo presciūtur vel predestinātur: q̄ bona absq̄ gratia eius, mala vero preter ei⁹ conscientiam euenire non possunt. Postea ponit quandam argumētationem, dicens q̄ q̄uis hec propositio sit necessaria si hec predestinata sunt vel prescita, necessario eueniēt: nec tamen ideo recte et simpliciter concluditur: ergo necessario euenient que predestinata sunt vel prescita: quia in propositione necessitas refertur ad diuine prescientie intuitum: in conclusione vero refertur ad rerū euentū. ⁊ ad hanc conclusionem probandam inducit authoritatē Augustini in qua ponit duas necessitates vnam simpliciter, siue vnam simplicem: ⁊ aliam conditionalem. vnde ponit duo exempla, de ambulante scz ⁊ de vidente. Prouidentia. potest hoc intelligi de homine vidente: vel de prouidentia diuina vidente presentialiter. sed intelligat coniunctim, vel si necesse notat modum consequendi, et non consequentis.

a ¶ Falli. Hec argumentatio non valet: deus preuidet aliquid, et aliter potest euenire: ergo preuidentia dei est fallibilis.

b ¶ Quāuis. Ad huius. §. intelligentiā nota q̄ omnes tales locutiones sunt duplices: si deus preuidit aliquid necessario illud eueniet: quia si hec dictio necessario, determinat totalem consequentiam, locutio est vera: et tunc talis est sensus in consequentia: si deus preuidit aliquid, illud euenire est necessarium. Si autē hec dictio necessario, determinat ipsum consequēs est falsa. Simil'r hec est duplex, necessariū est Socratem ambulare cum ambulat: quia si intelligatur composita ⁊ de dicto, vera est: si de re, est falsa. Simil'r hec est duplex, necessarium est hoc euenire q̄ deus preuidit. de dicto est ꝟa, de re est falsa. Illud em̄ quod deus preuidet, nō est necessariū euenire. Et nota q̄ talis argumētatio non valet: si deus preuidit aliquid, necessario illud eueniet: ergo si de⁹ preuidit aliquid, necessarium est illd euenire: q̄ modo hec dictio necessarium non potest determinare ipsam consequentiam, sed tantū consequens. ⁊

Si de⁹ p̄uidit aliq̄d, necessario illd euenit, hz duplicem sensuz.

c ¶ Nequit. vera est si intelligat de dicto. ⁊

⁊ Sub. non facta relatione ad añs sed p̄ se cōsiderata.

¶ His omnibus. ¶ Casus. Dictum est supra q̄ mala nostre volūtati ascribuntur. Nunc vero dicit Gratianus q̄ indignationi diuine ascribuntur: quod probat per duo capitula sequentia.

⁊ Sub. q̄ idem est scilz de dicto sic cōposito: facta. s. relatione ꝯsequētis ad antecedens.

¶ Cum superna. ¶ Casus. Ostendit hic Gregorius q̄ ex quo semel deus alicui ab intimis irascitur, eius indignationem penitentia vel oratione non remouebit. Ex hoc probat exemplo Moysi: qui licet in deserto reatum populi apud deum terserit: tamen propter hoc quia ad petram Oreb veniens de aque exhibitione diffidit, domino sibi irascente terram promissionis ingredi non potuit.

d ¶ Totius plebis. Historiam habes. xlv. distinctione disciplina.

Non ergo necessitatem facit correctionis vel obdurationis diuina predestinatio seu prescientia: cū boni per gratiā corrigātur, ⁊ libero arbitrio mali pereant. Nec enim quia predestinatio seu prescientia dei falli[a] non potest, necessario eueniunt que predestinantur vel presciuntur: sicut nec necessario predestinantur vel presciuntur que futura sunt: sed quia bona absq̄ eius gratia, mala preter eius sciētiam euenire nō possunt. ¶ Quāuis[b] ergo conuenienter dicatur, si hec predestinata sunt vel prescita necessario euenient: non tamen ideo absolute verū est, sed necessario euenient q̄ predestinata sunt vel prescita: q̄ hic necessitas refertur ad verum euentum, ibi ad intuitum diuine prescientie. Unde August. Due sunt (inq̄t) necessitates. simplex vna: veluti necesse est om̄es homines esse mortales. altera conditionis: vt si aliquē ambulare quis scit, euz ambulare necesse est. q̄d enim quisq̄ esse nouit: id esse aliter q̄ notum est nequit[c]. sed hec minime secum illam simplicez trahit. hāc enim necessitatem non propria facit natura, sed conditionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntate gradientem: q̄uis eum tunc cum gradiatur incedere necessarium sit. Eodem igitur modo si quid prouidentia presens videt, id necesse est esse: tametsi nullā nature habeat necessitatem. At quidez ea futura que ex libertate arbitrij ꝓueniūt, prescientia cōtuetur. Hec igitur ad intuitum relata diuinū, necessaria fiunt per dispositionē diuine notionis. Per se vero considerata absolutā nature sue libertatē non deserūt. Fiēt igitur ꝓculdubio cūcta que futura deus esse prenoscit: sed eorum quedam de libero proficiscuntur arbitrio: que quāuis eueniant, existendo tamen naturam propriam non amittūt que priusq̄ fierēt, etiā nō euenire potuissent. His omnib⁹ mala nostra libero ascribuntur arbitrio, cum alibi diuine ascribātur indignationi. Unde Gregorius. ¶ Cum superna indignatio sese (vt ita dixerim) medullitus mouet: hanc opinio vel oppositio humana non remouet: nec se cuiuslibet vtiliter deprecatio obijcit, cuz semel deus aliquid ab intimis irascendo disponit. Hinc est enim q̄ Moyses qui reatum totius plebis[d] apud dominum suis precibus tersit: dumq̄ se obicem obtulit, diuine iracundie vim placauit: ad petram

a ¶ Oreb.historiam habes de pen.di.ij.§.opponitur.
b ¶ Irascēte.intelligas tamē q̄ quantū ad tēporalem penā potest ira dei esse cōmutabilis,sed quantū ad eternam non.xxij.q.iiij.incommutabilis.
¶ De tyro. ¶ Casus. Quidam assignabant rationem quare deus nō saluauit tyrios et sydonios cum credidissent si talia signa virtutum vidissent qualia apud Iudeos nō crederes facta fuerunt. vel simplr querebāt ab Augustino rationem diuersitatis. Augu. vero derider eos, dicēs q̄ non est alia ratio, nisi quia non fuit eis datum desuper vt crederēt: tamē quicquid dixit deus vel fecit, eorum verum fuit et iustum qui non solum tyrios et sydonios potuit saluare,sed etiā corozaim et bethsaida: et ille deus qui dixit per prophetam iudaice plebi. Ego sepiam vias tuas spinis, et adimam tibi facultatē peccandi:ille idē deus etiā dixit damnandis per psalmistā: Fiant vie illorum tenebre et lubricū, et angelus dñi persequens eos.

Ose. xiij.c.

Mat. xj.c.

c ¶ Ut crederēt. presente domino: sed postea credidērūt ad predicationem apostolor.

Joan. vj.e

d ¶ Si ratiōe.eodem modo videtur dicendum q̄ si papa aliquid facit qō videtur iniustum vbi nos rationem non possumus assignare, q̄ nihilomin⁹ illud iustum sit.xxij.q.iiij.§.qui autem.

Osee ij.b.

e ¶ Prophetam.Osee.
f ¶ Vias.i. actiones.
g ¶ Spinis.i.compunctionibus.
h ¶ Lapidibus quadris.i. virtutibus qbattuor, vel doctrina quatuor euangeliorum.
¶ Sed in hoc. ¶ Casus. Dicit S.hic q̄ in omnib⁹ malis arbitrium nostrū est in culpa:qō arbitrium deus vertit in electis ad bonū:in damnandis vero relinquit ad malum.sed quia nescimus qui peccatores sint dānandi,vel qui sint saluādi,omnes differenter debemus corrigere: ad instar medici,qui licet sciat hominē vltra terminum a deo prefixū non victurum:tamē languentib⁹ omnibus indifferenter medet:cum ipse medicus ignoret quando et quali egritudine sunt morituri.

Oreb[a] veniēs, et pro aque exhibitione diffidens, repromissionis terram ingredi domino irascente[b] non potuit.

Item Augu. De tyrijs vero et sydonijs quid aliud possumus dicere, q̄s non esse eis datum desuper vt crederent[c]: q̄s credituros fuisse ipsa veritas docet si talia qualia apō non credentes facta sunt virtutum signa vidissent. Quare autem hoc eis negatum fuerit,dicant si possunt qui calūniantur:et ostēdant cur apud eos dominus mirabilia quibus profutura non erant, fecerit: et apud eos quibus profutura erant,non fecerit. Nos etenim si ratione[d] facti, profunditatem iudicij eius penetrare non possumus: manifestissime tamen scimus et verum esse quod dixit,et iustum esse quod fecit: et non solum tyrios et sydonios,sed etiam Corozaim et Bethsaida potuisse cōuerti,et fideles ex infidelibus fieri,si hoc in eis voluisset dominus operari. neq̄ enim vlli falsum videri potest quod veritas ait: Nemo potest venire ad me,nisi fuerit ei datū a patre meo.

Item qui per prophetam[e] in Iudaice plebi promisit. Ecce ego sepiam vias[f] tuas spinis[g], et munniam eas lapidibus, quadris[h]:id est adimā tibi facultatem peccādi:idem per psalmistam de damnandis,dixit:

Fiant vie illorū tenebre et lubricum,et angelus dñi persequens eos. Sed in his omnibus vitia nostra humane ascribuntur mentis arbitrio.quod diuina clemētia in electis misericorditer vertit ad bonum; in damnandis iuste relinquit ad malū. Sicut ergo quāius certissime sciamus neminē vltra terminū a deo sibi prefixū esse victurū, oibus tamen languētibus non incongrue medemur: sic q̄uis nemo saluet nisi predestinat⁹ ad vitā, omni tamen delinquenti est adhibēda correctio,nec malorum est negligenda disciplina.

Ut idē Aug. ait Bonifacio.

¶ Non semper in eos qui peccant, vindicta est exercenda.

Ipsa pietas,ꝓfitas,charitas nos nō permittit contra Cecilianum eorum hominum accipere testimonium; quos in ecclesia non videmus, cui dñs perhibet testimoniū. quos enim diuina testimonia non sequunt,pondus humani testimonij pderunt[k]. Itē, Molestus est medicus furēti phrenetico:et pater indisciplinato filio,alle ligādo,iste cedēdo,sed ambo diligendo. Si autem illos negligāt,et perire permittant:ista potⁱ falsa māsuetudo est crudelitas. ¶ Item, si per potestatē[l] quā ꝓpter religionē ac fidem[m] regum tēpore (quo debuit) diuino munere accepit ecclesia,hi qui in

Ipsa pietas. Psal. xxxiij.
¶ Casus. Hoc ca.diuidit in duas partes. In prima parte dicit q̄ quidam heretici volebant accusare vel testificari cōtra cecilianum virū honestū.sup hoc Bonifacius papa cōsuluit Augu.vtrū fieri posset:et respōdet q̄ non. Et hoc fit eis vt corrigantur et reuertantur ad ecclesiam matrē.et q̄ bonū sit eis corrigi,et q̄ non sit desistendū a correctione et disciplina malor., ꝓbat dicta exēplis, scz medici ꝑfis, dñi, imperator theodosij,et eripiētis homes de domo ruitura. In secūda parte rīdet cuidā questioni donatistarū dicētiū. Nos vultis vt redeam⁹, scz nō possum⁹ et retinere dignitates nostras. Et rñ. Aug. hoc verū esse de iure: aliqñ tñ sec⁹ fit dispēsatiue,et precipue vbi scādalū timet: q̄ sicut sunt duo gna inserendi arbores,sic sunt duo genera recipiēdi hereticos. scōa ? Alias qua ꝑ i ¶ Testimoniū. ꝓter si l hoc q̄ est mortuꝰ ꝓtate. in vnitate ecclesie.sed quidā heretici volebant eum post mortē accusare de heresi. vt.xx. q.q. sane.pferf. et hoc.s. in crimine heresis, q̄ in ꝓ. si ꝓa sunt.scz nō erāt recipiēdi etiā cū ille bone opi.fuit: vt.ij.q.i. in pnis. reciperet ꝓtra hereticū: vt.ij.q. vij.si heretic⁹. Jo.

Et scz ? hoc extinguere pone,ꝑ hibet tē stionū: tij.q.q. fidē tradita a deo habuit et seruā nit: dic cui.s. ces caliano.

k ¶ Perdiderunt.i.q. vij.non potest. Jo.
l ¶ Potestatē.quā nō habebat ecclesia,cum et nouella adhuc esset.scz postea quādo cepit dominari principib⁹: vt.j.e.displicet.et ca.non inuenitur.
m ¶ Ad fidem,ecclesie seruandam.

a ¶ Intrare.i. redire ad ecclesiam.

b ¶ Sed quare. quasi dicat, non est cōsiderandū quid fiat, sed q̄ de causa fiat: vt.j.ca.q.viij. occidit. z.ff. de fur. verū. similiter non est cōsiderandum quid fiat, sed quo animo fiat: vt.xv. q̄. vj.ca.j. in fine. quasi dicat, cogantur ire ad commodum ipsorum. s. ad comm̄uniū de q̄ agit in euangelio. lxvj. dist. sponsus. ℔.e. cum in lege.

c ¶ Legem. quā habes. C. de hereārian.

d ¶ Si duo. tres enim ponit casus. Primo sic. duo fūt in domo ruitura, et ambos possum⁹ liberare: ad hoc tenemur, licet sint multi. Secūdo sic: duo sunt in domo vna: et si vnum liberam⁹, alter vult se necare. Tertio sic: multi sunt i domo vna, z non nisi ibi puto vn⁹ liberari pōt. zc. ex

e ¶ Porro. secundo hoc dā duo casus.

f ¶ Non nostra. licet enim aliquis seipsum interimat q̄libz propter nos: dummodo nos iuste mortem non inferamus, non tenemur nos: vt.j.e.q.i. libera v. cum homo, z ca. de occidendis. et resti. ℔. xlvij. dist. quod ad nos.

g ¶ Liberato. id est non minus aliquē liberare quē liberare teneris, licet oēs alij seipsi perderent.

h ¶ Cōpellit. Et dicitur cogo videtur q̄ omnibus sit preceptū vt denūcīet crimina delinquentium: sed hoc intelligas nisi de prelatis, vel de canonica denunciatione: vt.ij.q.j. si peccauerit.

i ¶ Nō debet. de

Et nisi faceremus crudeles iudicare

uenīuntur in vijs z sepibus, id est in hereticis et schismatib⁹ cogūtur intrare a: non quia coguntur reprehēdant, sed quare eo⁹ cogūtur attendant. ¶ Omnium domini est vnitas corporis Christi: non solum in sacramēto altaris, sed etiā in vinculo pacis. ¶ In eodē. Theodosi⁹ imperator legē generaliter in omnes hereticos, promulgauit, vt quisquis eorū episcopus vel clericus vbilibet esset inuētus, z libris auri multaretur. ¶ Itē: si duo b aliq̄ in vna domo simul habitarēt, quam certissime sciremus ruituram nobisq̄ id prenunciantib⁹ nolent credere, atq̄ in eadem manere persisterēt: si eos inde possemus eruere vel inuitos quibus imminētem illam ruinam prede mōstraum⁹, vt viterius redire sub eius periculum non auderēt: puto nisi faceremus, nō immerito crudeles iudicaremur. Porro c si vnus illorum nobis diceret: Quādo intrauerit, eruere, me ipsum cōtinuo trucidabo: alter autem nec exire q̄dē inde, nec erui vellet, sed neq̄ necare se auderet quid eligeremus, vtrum ambos ruine oppumendos relinquere: an vno saltem per nostram operā liberato, alterum nō nostra d culpa sed sua pot⁹ interire permitterem⁹? Nemo est tam infelix qui nō quid fieri in talib⁹ rebus oporteat, facillime iudicet. ¶ Item post pauca. Q̄ si plurimi essent in domo ruitura: et inde vn⁹ saltem liberari posset: atq̄ id cuz facere conaremur, alij semetipsos precipitio necarent: doleremus de ceteris: verum de vnius saltem salute consolaremur: nō tñ ne seipsos alij p̄derēt, perire vniuersos nullo liberato e permitterem⁹. Quid igitur de opere misericordie q̄ p vita eterna adipiscēda, z pena eterna vitanda hoibus debemus impendere iudicandū est si p̄ salute ista nō solū tēporali, sed etiā breui z ad tēpus exiguū liberanda, sic nos subuenire hoīb⁹ ratio vera et benigna cōpellit f? ¶ Itē: Si (inquiūt donatiste) opz vt nos extra ecclesiā et aduersus ecclesiā fuisse penitear, vt salui esse possim⁹: quomodo post istam penitētiā apud vos clerici vel etiam epi permanerem⁹? Hoc nō fieret: q̄n reuera (q̄d fatendum est) fieri non debet g, nisi pauci ipla cōpēsatione h sanarētur. Sz hoc dicāt, z multo maxime humiliter doleāt, q̄ in tāta morte precisionis tacent, vt isto quod dā vulnere matris ecclesie catholice reuuiscāt. Cū enim precisus ram⁹ inseritur, fit aliud vulnus i in arbore, quo possit recipi vt viuat, qui sine vita radicis peribat: sed cum recept⁹ recipieri coaluerit, z vigor consequit et fruct⁹. si autē non coaluerit: ille q̄dē arescet, sed vita arboris permanebit. Est em̄ z tale inserendi genus vt nullo preciso ramo qui intus est, ille q̄ foris est inseratur: non tamē nullo, sz vel leuissimo vulnere arboris, ita ergo z ille cū ad radicē catholicā veniunt: nec eis post⁹ vir errouis sui peniteat, honor clericatus aut episcopat⁹ auferat. Siq̄dē fit aliq̄d tanq̄z in cortice arboris matris, vtra integritatē seueritat⁹, verūtamē q: neq̄ q̄ plātat est aliq̄d, neq̄ q̄ rigat: ad dei misericordiā precib⁹ fusis, coalescēte suoz pace ramoz, charitas cooperit multitudinē peccatoz. Et paulo post. Verū in huiusmodi causis vbi p graues dissensionū scissuras nō hui⁹ aut illi⁹ hois est periculū, sz plurimoz strages iacet detrahēdū m est aliq̄d seueritati vt matorib⁹ malis sanādis sy ncera charitas subueniat. Habeāt ergo de preterito detestabili errore, sicut Petr⁹ habuit de mēdacij n timore, amarū dolorē z veniāt ad ecclesiā Christi verā, i. catholicā matrem. sint in illa clerici, sint epi o vtiliter, q̄ vtra eā fuerūt hostiliter. nō inuidem⁹, imo amplectimur, hortamur, optamus: z quos in vijs aut in sepibus inuenimus, intrare cogimus. z sic q nondū quibusdā persuademus, quia non res eorum r sed ipsos querimus.

k ¶ Cōpēsatione. i. vt alij facilius redeāt ad ecclesiā cū vident aliquos reuersos tolerari in suis ordinibus.

l ¶ Vulnus. Duplicit⁹ inserit ramus arbori: vt de ℔se. dis. v. nūq̄. tūc dicunt duo vulnera infligi arbori. i. ecclie: q̄n ille q̄ fuit destitut⁹, restituit: et alter q̄ substitutus fuit, remouet. sc̄o modo q̄n nullus fuit substitut⁹, z illud ōt leue vuln⁹.

m ¶ Detrahēdū. sic. xliij. dis. comessationes. z dis. l. vt constituerentur.

n ¶ De mendacij timore. i. de mēdacio timoris.

o ¶ Epi. ℔. dis. xij. nos consuetudinē contra.

p ¶ Utiliter. non intelligas q̄ Augusti. hic restituat epos depositos: q̄z docet q̄d fieri posfit.

q ¶ Et sic. i. propter res eorum.

r ¶ Nō res eorū. tuit. ij. q. vj. ij dicti is pōt fm ℔dā q̄ ℔uer tio dis pēsare: ar. l. dif. pōtos.

f Nālo papa reti-

Arch.

vt.j.q.vij.c.j.t.iij.

Quid faciet. ¶ Cassus. hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima parte quesiuit Faustus ab Augu. an ecclesia debeat corigere hereticos et obstinatos. Et respon. q sic ex dilectione corrigendi: ad instar medici qui ex dilectione sanandi, phreneticos ligat et lethargicos excitat. In secunda parte quesiuit an sacramenta hereticorum spernere debeam[a]. Et respon. q non. sed tantū errorē. Sacramenta eīm in quibus nobiscum conuēit, et que acceperunt sicut t nos bona sunt licet ad suum damnum habeant. Scōa pars incipit: Neq enim sacramenta.

[a] Alias necesse est vt sit molesta que, tc.

[a] ¶ Medicina. id est correctio.

[b] ¶ Inter phreneticos. id est ad modum phreneticorū sentientes.

[c] ¶ Incipiunt. egressus eīm malitie virtutis operatur ingressum. xxxij. q. j. cum renūciatur. hec tn nō est concedenda: si aliqs incipit esse bonus, non tn perfect⁹ desinit esse malus. de pe. disti. ij. forte. et ca. si sermo.

Virtutē igredi qui malitiā egredit̄.

[d] ¶ Cōia. j. de consc. distin. iiij. non in vobis. not. ē. j. q. j. sacramenta.

¶ Scec. ¶ hec est iiij. pars. q. in qua phat Sta. q vindicta non est inferenda supple sez amore vlasēdi, sed tn amore iustitie, seiz cū peccāt in deum: cum autē peccāt in nos, parcere debemus. t hoc probat per tres authoritates. Jo. de fan.

iiij. ps.

¶ Cassus. Concludit ē. ex supradictis q crimina sunt puniēda vbi schisma t scā dalū nō timet: hac tn discretiōe seruata vt multitudinē delinquentiū q patiētiā expectem[b]. ad pniam vo paucoꝝ peā sūt puniēda: vt ceteri terreant[c]. Et hoc phāt exēplo christi, qui samaritanos expectauit ad pniam: quos apli volebant cōburere igne celesti, et ad hoc inducit seq. cap.

[b] tēcotrr. l. i. aut facta. ff. ff. ē. pe. cum vul. cōcor.

Eidem Fausto.

¶ Vtrū scismatici seueritate magistri cogantur ad bonum.

Quid faciet ecclie medicina[a] salutē oīm materna charitate cōquirēs, tanq̄ inter phreneticos[b] et lethargicos estuans: Nunquid contemnere: nūquid desistere vel debet vel potest: Utrisq; si necesse est ꝛ molestia est que neutris est inimica. Nam et phrenetici nolunt ligari: et lethargici nolunt excitari: sed pseuerat diligentia charitatis phreneticum ligare: lethargicū stimulare: ambos amare. Ambo offenduntur, sed ambo diligūtur: ambo molestari q̄ diu egri sunt indignātur, sed ambo sanati gratulantur. ¶ In eodem: Catholici esse non incipiunt[c] nisi heretici esse desisterint. ¶ Neq eīm sacramenta eorū inimica sunt communia[d]: q non humana sunt sed diuina. Prius error eorum est auferēdus quē male inierunt non sacramenta: que similiter acceperūt: que ad penā suam portant t habent: quāuis indigne habēt, sed tamen habent. Ecce q crimina sunt puniēda quando salua pace ecclesie feriri possunt: in quo tamē discretio adhibēda est. Aliquando enim delinquētium multitudo diu per patientiā ad penitentiam est expectanda: aliquando in paucis est puniēda ꝛ vt eoꝝ exemplo ceteri terreantur t ad penitētiam ꝓuocentur. Hinc cum discipuli cerro domini inulta relinqui nō debet. Et hoc probat exemplo duorum, scz Petri et Pauli. Nam Petrus licet contumelias sibi illatas cum gaudio susciperet: Ananiam tamen et Saphiram deo mentītes morte percussit. Similiter t Paulus magum Elimam t Corinthium fouiatorem: quia in deum deliquerant, puniuit.

Quod christus. ¶ Cassus. Discipuli christi volebant ignem de celo mittere super samaritanos quia eum non receperant: sed christus hoc nō permisit, expectans samaritanos ad penitentiam. nec tamen apostoli in hoc peccabant: quia legem persequebantur: ad instar phinees q hebreū et madianitam coeuntes interfecit: t ad instar helie ad cuius preces ignis de celo descendit t consumpsit nūcios Achab regis. a. 4as Ochozie.

Luce ix. g.

[a] ¶ Discipulos. Jacobū et Joannē quos premisit in ciuitatem samaritanorum vt pararēt sibi hospitium.

[b] ¶ Ad correctionem. posit vindicta vel valeat disciplina.

[c] ¶ peccant. j. eo. ea vindicta. cōtra. vbi videtur q apostoli odio desiderauerunt vindictam. Sed dic q nō peccabant in re quam volebāt: sed in modo volendi. xvij. q. j. Apli vistio. ij. ℌ. abraham. Uel dic q peccabant: sed dicuntur non peccasse: quia aler hoc permittebat, scilicet punire inimicos. ē. e. q. cū in lege.

Nūc. xxv. c. iiij. Ne dicam Apli dicantes, an peccaueri.

[d] ¶ Et phinees. h ¶ potest. ¶ Cassi. Supra dictum est q apostoli fuerūt prohibiti a combustione samaritanorum: quia dñs volebat eos ad penitētiam expectare. Nunc dicit Stat. q hoc potest: t peccatum q hoc est facientibus: nō peccatum. Iniuria vero domini inulta relinqui nō debet. Et hoc probat exemplo duorum, scz Petri et Pauli. Nam Petrus licet contumelias sibi illatas cum gaudio susciperet: Ananiam tamen et Saphiram deo mentītes morte percussit. Similiter t Paulus magum Elimam t Corinthium fouiatorem: quia in deum deliquerant, puniuit.

t. xvij. q. ij. si dixerit. ¶ Et habetur. c. ij. ¶ Et dicit Azo non peccat, scz prohibiti a combustione samaritanorum: quia dñs volebat eos ad penitētiam expectare. Nunc dicit Stat. q hoc potest: t peccatum q hoc est facientibus: nō peccatum. Iniuria vero domini inulta relinqui nō debet. Et hoc probat exemplo duorum, scz Petri et Pauli. Nam Petrus licet contumelias sibi illatas cum gaudio susciperet: Ananiam tamen et Saphiram deo mentītes morte percussit. Similiter t Paulus magum Elimam t Corinthium fouiatorem: quia in deum deliquerant, puniuit.

a ¶ Multimoda. quam fecit in illa prolixa lectione: libenter sufferis. vbi narrat suas passiones et reuelationes suas.

b ¶ Elymam. historiā habes. xlv. dis. ℌ. salomon. Jo.

Acꝯ. v.a.

Acꝯ. xiij.b

ſ.Lop. v.b.

Epūs in iuriātē sibi non pōt excōicare.

† Cōc. in. l. iulian⁹. ff. ſ. iur. on. in. di. et in l. extat. cū concor. C. vñ vi.

Inia. nā non dis. et q̄ emēdat. et ſ. e. cā. an q. v. de occidendis. tenetur nam reipūblice interest penas nō facile dimitti: vt. C. de pe. ſi operis. r. ſ. e. eſt iniusta. xlv. di stinc. ſed illud. Sic ℣ per pactū possumus remittere inquantum nostrum priuatū ꝛmodū tāgit: ſz inquātū tangit cōmodū alioꝝ nō possum⁹: vt. ff. de pact. iurisgentiū. ℌ. vlt. et est simile l. xiij. diſti. ſalonitane. ſic nec filij pōt remittere id quod debetur patri: nec tutor debitum pupilli: vt. C. de pact. pactū. et. l. ſeq. nec preſes debitum ciuitatis. C. de transac. pſes. Sed nunq̄d epūs pōt remittere iniuriā illatā eccleſie? Videtur q̄ sic. quia iniuriaꝝ actio non est in dotalib⁹ epūs nisi ante litem contest. vt. de iniu. iuriarū. vñ epūs preter consensum capituli pōt eā remittere. arg. eē de hijs que ſi. a prela. cū apoſtolica. cum epūs ſit pater: vt. xcv. diſt. eſto. et pater possit remittere iniuriā factaꝝ † dicit filio: vt. ff. de iniur. quidā ſed ſi vnus ℌ. filio q̄ fuit familias. ergo epūs pōt. potest. ſed non ere debz ſi do q̄ sol⁹ epūs pōt: cerdos ſit illaꝝ remittere: imponenam epūs procurare ſalet tor: ds ecclaſticarū priarum: vt. xū. qō. j. aliquā. rum: vt. xū. qō. j. aliquā. non re. mittere

Inia. nā epūs pōt remittere iniuriā illatā eccleſie ſi ſic. quia iniuriaꝝ actio non est in dotalib⁹ epūs nisi ante litem contest. vt. de iniu. iuriarū. vñ epūs preter consensum capituli pōt eā remittere. arg. eē de hijs que ſi. a prela. cū apoſtolica. cum epūs ſit pater: vt. xcv. diſt. eſto. et pater possit remittere iniuriā factaꝝ † dicit filio: vt. ff. de iniur. quidā ſed ſi vnus ℌ. filio q̄ fuit familias. ergo epūs pōt. potest. ſed non ere debz ſi do q̄ sol⁹ epūs pōt: cerdos ſit illaꝝ remittere: imponenam epūs procurare ſalet tor: ds ecclaſticarū priarum: vt. xū. qō. j. aliquā. rum: vt. xū. qō. j. aliquā. non re. mittere

c ¶ Conquestus. Auditur ergo ille qui conqueritur se iniuste excommunicatum: et hoc secundum veterā iura: vt. xj. q. iij. ſi episcopus. Uel dic q̄ tunc auditur talis cum euidēter constat de iniusta excommunicatione: vt extra de ap. ſolicitudinem. alꝝ non auditur niſi cuꝝ dicit excommunicationem esse nullā: vt extra de sentē. excō. per tuas. Jo. hodie recurreretur sup hoc ad nouellam. B.

d ¶ Propie. ergo epūs non pōt excōicare aliquē pro iniuria sibi facta: vt hic. et ſ. ea. q. v. de occidendis. nec em̄ pōt esse iudex in causa ſua: † vt iij. q. iij. ca. ſ. Sed contra. ſ. e. gulisa⁹ rius. et. ij. qō. vij. ſi ff. ſ. iur. on. ita. per id quod est l. xiij. diſtinc. ſalonitane. Josn.

e ¶ Debitori. i. ei qui in deum deliquit. et est simile extra de sentē. excom. contingit.

f ¶ Offendit. vt ſ. ſi ea. nam culpa est quādoq̄ relaxare vindictam: vt. xxxiij. diſt. quia sunt culpe.

g ¶ Possumus. immo iniuriā nobis factā tenemur dimittere. C. de epiſc. q̄ cle. ſi quis in hoc. ℌ. ſus finem. Jniuriam. i. rancorem: ſed iniuriam. i. ſatiſfactionem iniurie non tenemur remittere: vt. xcv. diſt. ſi quis cōtristatus. immo bene facit q̄ pſequit iniuriā ſibi factā: vt. xlv. diſt. Jniuriā nobis factā tenemur dimittere. C. de epiſc. q̄ cle. ſi quis in hoc. ℌ. ſus finem. Jniuriam. i. rancorem: ſed iniuriam. i. ſatiſfactionem iniurie non tenemur remittere: vt. xcv. diſt. ſi quis cōtristatus. immo bene facit q̄ pſequit iniuriā ſibi factā: vt. xlv. diſt.

Ater querelas multiplices Jſidorus vir clariſſim⁹ a fraternitate tua frustra ſe excōicatum anathematizatū cōqueſtus ᶜ est. quod quā ob rem factū fuerit, dum a clerico tuo qui preſens erat, voluiſſem⁹ addiſcere, pro nulla alia causa niſi p eo q̄ te iniuriauerat factum innotuit. q̄ res nos vehementer afflixit. quod ſi ita est: nil te cogitare vos: gaudete in illa die ᵉ exultate: qm̄ merces vra copioſa est in celis. contumelias sibi illatas cum gaudio ſuſcipiebat: peccata ℌo que in deū cōmittebantur, acerrime puniebat. Unde Ananiā et Saphiram ſpiritui ſcō mentientes, mortis ſnia pculit. Sic etiā Paulus dum a ſuo contemptu pia admonitione et multimoda ᵈ cōmendatione ſui counthios reuocaret, magnū illum Elymam ᵇ q̄ credituros a fide retrahebat, cecitate percuſſit, vt ceteri pterriti predicationem non impedirent, ſed in chriſtū credentes anime cecitatē effugerēt. Et counthium illū fornicatorē, quia in deum peccauerat: ſatane ad verandū tradidit. Hinc etiam Grego. ſcribit Januario epiſcopo reprehendens eum q̄ ob iniuriā pprie persone quendam excommunicauerat, dicens.

Pro iniuria ppria epūs aliquem excōicare non licet.

Ater querelas multiplices Jſidorus vir clariſſim⁹ a fraternitate tua frustra ſe excōicatum anathematizatū cōqueſtus ᶜ est. quod quā ob rem factū fuerit, dum a clerico tuo qui preſens erat, voluiſſem⁹ addiſcere, pro nulla alia causa niſi p eo q̄ te iniuriauerat factum innotuit. q̄ res nos vehementer afflixit. quod ſi ita est: nil te cogitare de celeſtibus oſtendis: ſed terrenam te habere conuerſationem ſignificas: dum pro vindicta propriæ ᵍ iniurie quod ſcriptis regulis prohibetur) male dictionem anathematis inuriſti. Unde decetero omnino eſto circunſpectus atq̄ ſolicitus: et talia cuiq̄ pro defenſione propie iniurie inferre denuo non preſumas. nam ſi tale aliq̄d feceris: in te ſcias poſt ea eſſe vindicandum.

Hinc idem in homilijs oſtendens q̄ peccata que in deum vel proximum committuntur a nobis puniēda ſunt: ea vero quibus in nos delinquitur, patienter vel tolerāda vel potius diſſimulanda ſunt, ait.

¶ Ualde offendit qui dominica debita impune dimittit.

Si is qui prelatus est, debitoꝛ ᵉ dominico cui pas impune dimittit: non mediocriter profecto offendit ᶠ, qui debita celeſtis regis ᵗ domini ſua preſumptione reſoluit. ea nanq̄ que in nos committuntur: facile possumus ᵍ dimittere. ea vero que in deuꝫ commiſſa ſunt: cuꝫ magna diſcretione nec ſine penitentia ʰ possumus relaxare.

Semel vero culpa dimiſſa, redditio dolore iterum ad animum reuocari non debet.

Unde Gelaſius Geruntio, Joanni, Germano, et Petro epiſcopis.

Si is q̄. ¶ Cauſa. Oſtendit Grego. hic q̄ ea que in nos committuntur, facile relaxare debemus: ea vero que in deū cōmittuntur, non facile ſed cum magna diſcretione dimittere debemus: non tamen ſine penitentia. quod ſi ſecus fiat, deum offendimus. Sequens. ℌ. patet.

ca. vlti. vnde cum ſit. pcurator, conditionem eccleſie non alioꝛ potest facere deteriorem: vt extra de dona. ca. ſ.

h ¶ Sine penitentia, intenoi ſcilicet corde contritionē: ſine qua nulli datur venia: vt. xxiij. q. ij. legatur. et. ſ. pnīa. ea. eſt iniuſta. l. diſtinc. ſi quis diaconus. habita ergo cōtritione poteſt ſacerdos partem vel totum remittere p̄ dictā contritionē qualitatem persone, loci, et tempoꝛis: vt. xxvj. q. j. vij. de hijs.

¶ Semel vero. ¶ pcedit. v. pars qōnis, in qua ꝓbat q̄

peccata semel dimissa iterū nō sunt punienda. Jo.

S Illic. ¶ Casus. Hyg. sic ponit hūc casum. Stephanus male tractatur quendam alium. sed dicebatur q̄ ei de illa offensa satisfecerat. ille vero negabat. Scribit ergo Gelasius quibusdam episcopis vt super hoc cognoscant: et si inuenerint q̄ stephan⁹ satisfecerit, et ille remiserit, nō reuocent quod factum est: quia peccata dimissa in vitionē redire non debent. Si vo inuenerint nihil esse factum, studeant pro posse ad componendum inter eos. si hoc nō potuerint facere, procedant ordine iudiciario: et iudicio definiant causam, puniētes culpā vbi inuenerint.

a ¶ Acta sunt. ibi est agenda: vt iij. q. vj. ibi.

b ¶ Supplicatione. bene dicit supplicatione: quia si nō per preces, sed ꝑpter pecuniā remitteretur iniuria, infamis esset: nisi hoc fieret auctoritate iudicis: vt. ff. de his qui no. infa. furti. §. pactus.

c ¶ Reciduo. arg. q̄ ex quo. quis est absolutus, vel postq̄ penituit, q̄ amplius de illo crimine accusari non potest: vt extra de accu. de his criminibus. et. ij. q̄. j. prohibentur. similiter qui iurauit se non accusaturum aliquem non potest eius accusare: ¶ vt extra de accu. veniens. licet possit denunciare crimen suum: vt extra de iureiuran. quem admodum in fi. immo eoipso q̄ quis dicit se nolle accusare, nō admittitur accusans: vt. ff. de adult. si maritus. §. si negauerit. immo tacite renunciat quis accusationi fue. extra de his que fi. a ma. par. ca. ex ore. in fi. et extra de offi. deleg. gratum. hoc autem scias q̄ iniuria duobus tollitur: vel remissione, vt hic: vel dissimulatione: z sc̄z hoc si iniuria illata est per metum, amo vtili aboletur: vt. ff. quod me. cau. si cum exceptione. §. j. si alio modo inferatur, tollitur continuo anno. insti. de iniur. in fi. C. de iniur. si non conuitij. Si autem non reuocatur statim iniuria ad animum, amplius agi non potest: vt. ff. de iniur. non solum. §. j. z insti. de iniur. §. vlti.

d ¶ Non patitur. de hoc agitur. j. de peni. dist. iiij. diuina. et est hic arg. q̄ post penitentiam non potest quis accusari. De hoc no. xxiij. q. ij. admonere.

e ¶ Transactum. iudicis authoritate intelligas: quia sine eius authorit ate non licet transigi pro iniuria illata: vt. ff. de his qui no. infa. furti.

vj. ps. iiij. re. j. d. peniā penitentiam purgatūr possit i accusationem deduci.

¶ Adde ad hoc gio. et Bar. in l. fi. ma. §. si negaue rit. ff. ad le. iul. de adult. Iniuria duobus modis remittit.

¶ Iniuria cū semel remittit, verum reuocari non debet.

S Illicvbi hec acta fūt [a] ꝓsentib⁹ vtrisq̄ constiterit z satisfeciſſe Stephanū: z supplicatione[b] suscepta cum q̄ male tractatus est, ignouisse, semel in abolitione remissa punitio, reciduo[c] dolore non debet iterari: diuine scilicet imitatione clementie, que dimissa peccata in vitionem redire nō patitur[d]. sin vero nihil vel de satisfactione ꝓbabitur, vel de remissione transactum[e], dilectionis vestre sermone monstretur: quatenus si vel nunc saltem poterit competens satisfactio prouenire, illud potius exerceatur, vbi animum sanare possit afflicti[f]. Si vero irremissibilis[g] perster[h] acerbitas: ibidem nihilominus vindicetur vbi plectibilis orta est presumptio. Sed obijcitur[i] illud Ambrosij: Ad preces Helie ignis descendit de celo vt prophete vindicaretur iniuria. quod tunc intelligitur factum quando Achab[k] rex Israel post sterilem illam trium annorum et sex mensium, que facta est quādo precibus Helie clausum est celum annis tribus z mēsibus sex, misit duos quinquagenarios ad Heliam qui dicerent ei: Homo dei, rex Jsrael vocat te: qui ait, Si homo dei sum, descendat ignis de celo, z cōsumat vos. et statim ignis descendit de celo, et cōsumpsit eos. Quo facto[l] nō cuius meriti apud deum esset voluit ostendere: sed q̄ ille esset verus deus quem colebat: non ille ad cuius culturam stupro proprij corporis Jezabel nonnullos prouocabat, cuidē tissimus indicijs monstrare curauit. Iniuria ergo prophete non alia cū iniuria dñi ipsi⁹ intelligit, que in paucis vindicata est, vt ceteri terrerent.

Item obijcitur illud Syluestri.

¶ Apostolic⁹ anathematizauit eos q̄ eum ceperāt: vel episcopoum aliquē quibeinceps ceperit, excōicauit.

Gilisarius patricius nostri vsi. ¶ Casus. Adhuc obijcit q̄ propria iniuria vindicanda est. Et ad hoc inducit sequētia ca.

Gilisarius. ¶ Casus. Gilisarius patricius mandauit Syluestro vt ad se veniret in palatium principis: qui cum intrare vellet cum multitudine clericorum et laicorum, solus cum vigilio diacone proditore permissus est intrare: clero z populo retēto ad primum et secundum hostium camere palatij: vbi captus missus est in exilium: in quo exilio captiuus tenebatur. Ipse tamen cū episcopis quos potuit congregare, anathematizauit gilisarium cum complicibus suis: z quicumq̄ decetero talia fecerit, sit anathema maranatha: id est separatus a collegio sanctorum in aduentu domini secundo. vigilium vero diaconem cum suis fautoribus non solum anathematizauit, sed etiam deposuit. Sacerdotalis: quod habituros erat, vel sacerdotalis. id.

f ¶ Affacti. i. iniuriati.

g ¶ Irremissibilis. i. si non vult dimittere iniuriā. non enim cogitur ad hoc: vt notatur. §. ca. proxi.

h ¶ Perster. i. persistat.

i ¶ Sed obijcit. ¶ Hec est. vj. pars. qō. in qua probat. q̄ iudices merentur in correctione subditorum, si tamen formam canonicā non excedant. Et hoc ꝓbat per. vij. ca. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est q̄ alicui propriam iniuriā vlcisci non debet. Nunc vero probat contrarium exemplo helie, ad quem cum achab rex Israel post sterilitatem trium annorū z sex mensium que facta est precibus helie, misisset ei duos quinquagenarios qui dicerēt ei: homo dei rex Jsrael vocat te: ait eis. si homo dei sum z descendat ignis de celo, z cōsumat vos: quod factum est. postea soluit hanc obiectionem, dicēs q̄ helias propriam iniuriam non vindicauit, sed potius iniuriam dei. ostendens esse verum deum quē colebat.

i ¶ Sed obijcit. cōtra illud q̄ nullus debet iniuriam suam vlcisci.

k ¶ Achab. Confundit historiam. non enim Achab misit illos quinquagenarios: sed rex ochosias: nec etiam illud contigit tempore Achab, sed illis contigit sub Ochosia ꝑ.

l ¶ Quo facto. Soluit obiectionem.

¶ Item obijcitur. ¶ Casus. Adhuc obijcit q̄ propria iniuria vindicanda est. Et ad hoc inducit sequētia ca.

Gilisarius. ¶ Casus. Gilisarius patricius mandauit Syluestro vt ad se veniret in palatium principis: qui cum intrare vellet cum multitudine clericorum et laicorum, solus cum vigilio diacone proditore permissus est intrare: clero z populo retēto ad primum et secundum hostium camere palatij: vbi captus missus est in exilium: in quo exilio captiuus tenebatur. Ipse tamen cū episcopis quos potuit congregare, anathematizauit gilisarium cum complicibus suis: z quicumq̄ decetero talia fecerit, sit anathema maranatha: id est separatus a collegio sanctorum in aduentu domini secundo. vigilium vero diaconem cum suis fautoribus non solum anathematizauit, sed etiam deposuit. Sacerdotalis: quod habituros erat, vel sacerdotalis. id.

ꝑ Subcui⁹ filij⁹ fuit achab: vt legitur. iij. li. reg. in prin. et. iij. reg. vl.

est clericalis.

a ¶ Mandauit. hic mãdare ponit, ꝑ rogare: sicut alibi ponit, rogare ꝑ mãdare: vt. xj. q. iij. rogo.

b ¶ Velum. i. cameram vel ostium.

c ¶ Ve vero vi retento, qui hoc modo includit clericũ, licet alio modo non injiciat manꝰ in eũ violentas, est excõmunicatus: vt extra de sentẽ. excõ. cum desideres. in parte decisa.

d ¶ Anathematizaui. s. e. c. inter q̃relas. contra. Sed dic ꝙ hec iniuria cõtingit ecclesiã. ? Ut. j. lxiij. disti. saloniti. Vel hic nõ erat superior iudex. xl. distin. si papa. põt tamẽ iudex corporalem infligere pestam, põt nam, ꝑ offensa sua: eã vindicare, vt. xlv. distic. et qui hic. Si ẽ occulta, põt de ea facere iq̃ri. C. si cpe. I. j. ꝟ Innoc. q̃ de hoc sat̃ no. ex ꝺ q̃ ꝟb. sig. de pte. de hoc etiã satis not. Ber. ex̃ de cler. male. ca. j.

e ¶ Maranatha. Dicitur maranatha aduentus dñi. q̃ sic. xxiij. q. iij. ꝟ. sed qui. i. vsq̃ ad aduẽtum dñi sit excõicatus, supple nisi penitea. sic. xxvij. q. j. ꝟ Iudiciis.

f ¶ Sacerdotalis. i. clericalis arguit ꝙ alicui aufertur quod nõ habet: vt v. q. vj. quia iusta. xxvij. q. iij. ꝟ. ex his omnibus.

¶ Sed ꝛ hic ¶ Casus. Soluit nunc Gra. obiectionem de facto sylvestri, dicens ꝙ sylvester non est propriam iniuriam vltus, sed iniuriam ecclesie. Exo. xxxij. Postea prosequit scõm membrum illius ꝟ. ecce. vbi dicit ꝙ delictũ paucorum est puniendum, vt ceteri terreantur. Sed quia hoc non probauerat, ideo nunc probat ꝙ pctm̃ paucorum est puniendũ quinq̃ exemplis. ꝛ hoc si peccata sint manifesta: sed si occulta sunt, non debent puniri, eo exẽplo quo Christus ster mandauit[a] me ad se venire pacifice pro quibusdam ecclesiasticis dispositionibus in palatiũ principis. et ad primũ et ad secundum velũ[b] retinuit omnẽ clerũ et populũ qui mecum veniebãt: et nullũ permisit introire nisi me solum, ꝛ vigilium diaconẽ nostrũ. me vero[c] vi retẽto, ꝛ ante predictum patricium deducto, miserunt me in exilium: in quo sustentor modo pane tribulationis, et aqua angustie. ego tamen non dimisi nec dimitto, ꝑpter ea officium meũ: sed cum episcopis quos congregare potui, eos qui talia erga me egerunt, anathematizaui[d]: et vna cum illis apostolica authoritate statui nullum vnq̃ taliter decipiẽdum sicut decepti sum: et si aliquis deinceps vlum vnq̃ episcoporum taliter decepserit, anathema maranatha[e] fieret in conspectu dei et sanctorum angelorum. I dẽ Vigilio. Habeto itaq̃ cuz his qui tibi consentiunt, plene dãnationis sententiam, sublatũq̃ tibi nomen et munus ministerij sacerdotalis[f] agnosce, spiritus sancti iudicio et apostolica a nob̃ authoritate dãnatus. ¶ Sed et hic non suã sed ecclesie iniuriam vltus est. Quod autem[g] peccatum populi in paucis puniendum sit Moyses exemplo suo docuit, qui peccatum idololatrie in paucos cultores vituli[h] vindicauit, morte paucorum expians peccata multorũ, in presens terrens, in posterũ disciplinã sanciẽs. Sic ꝛ ipse Christus peccata totiꝰ populi morte paucorum puniuit, dum ꝑ fornicatione totiꝰ populi vna non puniuit Judam. ꝛ ad hoc vltimum sequens ca. inducitur, cuius casus est planꝰ. Ita quoq̃ ordina literã, nõ habet potestatẽ abijcere quem scit reum.

g ¶ Quod autem dixi. s. in cap. quid facit. in ꝟ. ecce ꝙ crimina: ꝙ quandoq̃ delinquentes sunt patienter expectandi: ꝛ illud membrum executꝰ est. dixit enim quandoq̃ in paucis est vindicãdum, vt ceteri terreantur.

h ¶ Vituli. xlv. distin. disciplina.

i ¶ Una die. Dũ phinees occidit hebreũ coeũtem cum madianitis, quã historiam habes. ij. q. vij. ꝟ. itẽ cum balaam.

k ¶ Murmurationis. quãdo Judei murmurabãt i deserto ꝑpt̃ carnes, voledãt eñ sibi cõstituere ducẽ, ꝛ reuerti in Egyptũ. xc. dist. alienus.

l ¶ Baal. hãc historiã habes. j. q. j. cũ scriptura.

m ¶ Quod vero peccata. istud speciat ad illũ. s. e. ꝟ. his ita respondet: sunt quedam.

n ¶ Si q̃s. ¶ Nõ hꝫ. quia nõ est eius iudex.

o ¶ Immunis est. A peccato participationis: nec imputat ei si tacet, cum non possit illud ꝑbare. ij. q. vij. plerũq̃. licet autẽ iudex sciat aliquẽ criminosum, nõ eo statim potest eũ a se abijcere: vt. vij. q. ij. si tantum.

p ¶ Sine accusatore. Excipiuntur casus positi. ij. q. j. de manifesta.

¶ Similiter ¶ Casus. Dictũ est supra ꝙ cum peccata sint occulta, non est sententia ferenda. Nũc vero ostẽdit Gra. idem esse faciendum quando multitudo est i causa: vel peccato sociã habet multi-

Nũc xxv. d. Ibidẽ xj. q.

Phinees hebreũ occidit.

Joan. xij. a.

Iudicis non est sine accusatione damnare.

Si quis potestatem non habet[n] quem scit reum abijcere, vel probare non valet, immunis est[o]: ꝛ iudicis nõ est sine accusatore[p] damnare, sicut nec Christus Judã abiecit. Similiter non est ferenda sententia quando multitudo est in causa, vel quando ille peccat qui sociã habet multitudinem.

Unde Augustinus in libro secundo contra epistolam parmeniani.

Quod a multitudine peccatur, vel ab eo qui multitudinem habet sociam: ab ecclesia nõ punitur, sed defletur.

mdinem. et ad hoc induxit sequens capi.

DOn potest.¶ Tales. Parmenian[a] dicebat q̄ cum multitudo vel ille qui habet sociam multitudinez, est in sceler[e] qui corrigi non potest, fugiendum est tunc. Sed Aug. docet non esse fugiēdū, sed dolēdū z gemendum: q̄a tunc mia dei necessaria est: et cū facultas predicandi se obtulerit, non est cessandum a gñali increpatione: z maxime cum videmus populum affligi mortalitate et fame et alia mala peste.

a ¶ Non potest. 8. distin. l. vt constituetur.

b ¶ Multitudinē. Sic q̄ratione multitudinis non exercetur vindicta: ? vt habetur j.q.vij. quotiēs. 8. e. ipsa pietas. z. ix. q̄. j. ordinationes. Dicuntur autē hic multi plures q̄z xij. extra de cler. excō. mi. latores.

c ¶ Signum. scilicet kyn.

d ¶ Mia. ex seueritate procedens.

e ¶ Separatiōis. i. excōicationis.

f ¶ Infirmos. q̄ facile scandalizantur.

g ¶ Cum facultas. i. cum non cōtinetur eius predicatio. nam si non proficit, potius tacere debet. xj. q. iij. quando.

h ¶ Generali obiurgatione. viij. q. j. quid autem.

¶ Precepta ¶ Talis. Dictū est supra q̄ mali in pace z sine scādalo sunt puniendi z corrigēdi sed quia hoc videbatur contrariū dictis euangelicis et apostolicis que ponuntur in superiori. ¶. ex his omnibus. q̄ est versus principium q̄nis vbi dr q̄ debemus esse misericordes inimicis et eis benefacere: ideo nunc Strab. soluit hanc contrarietatem, dicens q̄ illa dicta sunt intelligēda vt peccātibus relaxetur impunitas: et si sunt incorrigibiles, debemus eis alimenta ministrare, et dolere et gemere, donec inuenta opportunitate per iudicem puniantur. Si aūt corrigibiles sunt, debemus eis misereri, et nō esse nimis seueri cōtra eos. q̄s. pbat tribus authoritatibus.

DOn potest[a] esse salubus a multis correctio nisi cum ille corripitur qui nō habet sociam multitudinem[b]. Cum vero idē morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat q̄z dolor et gemitus: vt per illud signuz[c] quod Ezechiel sancto reuelabatur illesi euadere ab eorum vastatione mereamur. et infra. Revera cum contagio peccandi multitudinem inuaserit: diutine discipline seuera misericordia[d] necessaria est. nam consilia separatiōis[e] et inania sunt et perniciosa atq̄z sacrilega: q̄ impia et superba sunt: et plus perturbant infirmos[f] bonos, q̄z corrigāt animosos malos. et infra. Turba autem iniquorum cum facultas[g] est in populis promerendi sermonem, generali[h] obiurgatione feriendā est: et maxime si occasionem atq̄z opportunitatem prebuit aliquod flagellum desuper domini quo eos appareat pro suis meritis vapulare.

Precepta[i] vero euangelica de dilectione inimicorū, et misericordia impendenda proximis, exhortatiōes quoq̄z apostoli de cibandis vel potandis inimicis, non eatenus intelligenda sunt vt peccandi relaxetur impunitas: sed vt delinquenti correctio et nature ministretur subsidiuz: donec per sententiam iudicis (adempta spe correctionis) malorum tollatur exercituz. In hoc ergo tubemur diligere inimicos, et misereri eorum: vt de eoz̄ perditione doleamus: eorum salutem desideremus: z pro eorum correctione quotidie laboremus et oremus: penitentibus solatia impendamus, alter alterius onera portantes: non vt pertinaces et in malo persistentes impunitati donemus. Sicut em̄ erga penitentes non seueri sed misericordes esse monemur: iuxta illō: Noli esse[k] nimis iustus: quia est nimis iustus q̄ perit in iustitia sua. z iterum: Judicium sine misericordia erit ei q̄ non fecit misericordiam. Et item illud Apli in scda epistola ad corinthios: Cui aūt aliquid donastis[l] et ego. nam et ego si quid donaui, propter vos donaui, acsi ipse Christus donaret: vt non circumueniamur a Satana. nō enim ignoramus cogitatiōes eius qui quos nequit cōsentiendo decipere, facit nimis asperos. sicut inquā penitentibus (vt dictū est) misericordes esse iubemur, sic im penitentibus et obstinatis in malo, misericordiam impēdere prohibemur.

Unde Ambrosius in libro. j. de officijs.

¶ De iusta et iniusta mia.

ESt iniusta[m] misericordia. Deniq̄z i lege[n] scriptum est de quodam: Nō misereberis illi⁹. Et in libro Regum legitur quia Saul contraxit offensam quia miseratus est Agag hostium regem quē prohibuerat diuina[o] sentētia seruari. Itaq̄z si quis latronem filijs deprecantibus motus et lachrymis[p] coniugis eius inflexus, obseruandum putat, cui adhuc latrocinandi aspiret affectus: non

i ¶ Precepta. posita in superiori. ¶. ex his omnibus.

k ¶ Noli esse. he authoritates sunt exposite. ij. q̄. viij. ¶. his ita ñ dē. Gal. vj. a.

l ¶ Donastis. loq̄tur ibi apls de corithio q̄ ad pniam redijt: z petijt apostolus vt reciperēt ipsum: et remisit ei offensam. z est site xxxv. q. ix. c. veniā. Eccle. vij. c.

¶ Sit iniusta. ¶ Cal. prelatus ecclie nō dz inconsulte peccātē recōciliare: nec ēp est ei parcēdū: licet audiat eum iudex lachrymari, et hoc pbat. iij. rōnibus: vt. xl. j. c. j. audēte vete. te. vt legit. j. in Deuto. de q̄dā puaricatore q̄ imitabat homines ad idolatriā: et exēplo sanctis z latronis incorrigibilis z aspirantis ad exitia multorū: q̄ seruari nō dz z exemplo iudicis, q̄ dz cōdēnare condēnandū, et absoluere absoluendū. Jaco. v. j. c.

m ¶ Est iusta. sic iustitia q̄nq̄z dr eē falsa: vt. xlv. di. vera. nam sepe vitia virtutes se esse mentiunt. xlj. di. sepe.

n ¶ In lege. i. deuteronomio vbi scriptū est de illo q̄ iuit ad idolatriā. ne acḡescas ei: nō audias eum: nec misereat⁹ eius Deut. xiv. d. j. Reg. xv. b. sed statim occidas eum: vt. j. e. q̄. v. si audieritis.

o ¶ Diuina. ff. depos. si homine. z. ff. de dolo. elegāter. ¶. item labeo. inst. de lege aquil. in fine.

p ¶ Et lachrymis. Juder non dz moueri ad lachrymas calamitosorum: vt ei non debet, ff. de offi. pref. obseruādū. et de pe. di. iij. sunt plures,

a ¶ Tradet occasionaliter.

b ¶ Si gladium. Sed quare hic redarguit ecclesia iudicem qui gladium reprimit: cum alias petat Augu. reos non occidi: ? vt.j.q.v.ca.j. et ca. de occidendis? Sed dicas hic loqui de incorrigibilibus: ibi de corrigibilibus. sic ? Preterea ecclesiastici iudex libenter audit solicitos p salute. xxxv. q.ix. vel tñ. vbi de hoc. in fi. et ads qs legit er no.ix.di stin. sat ua ap pe.

c ¶ Periculo. Propter hoc ÿbũ quidam hic dixerunt q̃ in criminali causa non esset mirum agẽdũ cũ reo ỹ cũ actore: qũ nõ cõcedo: vt.xxxv.qũ.ix. veniam. in fi.

d ¶ Cõmunionis. rerũ quib⁹ suspensus est. non intelligas hoc de sola excõmunicatiõis. nã ibi propter periculum nõ est differenda absolutio. nam quandoq̃ fit absolutio a iudice non suo: vt ex̃ de sen. ex cõ. sacro. vt ex̃ de app. qua frõte. nisi velis intelligere i eo casu qñ propter contumaciã detinetur aliquis diutius in excoicatione. ÿj. q.iij. qui iubente.

e ¶ Facilitas. verum est q̃ de iure non dat, sed de facto sepe dat. et sic non obstat. j.q. vij. exigunt.

¶ E amisso. ¶ Casus. Iudex pretermissa discretione in mala causa pauperis misereri nõ debet: qr si iudex paupertatis eius parcit, reddit eũ nequiorem, cum videat sibi iustũ fauere. Amisso id est dimisso ? derelicto. Iudicio. i. discretiõe. Saccello. i. pauptati corporis vel pecunie.

f ¶ Judicio. i. ordine iuris.

g ¶ Saccello. i, paupertati. Jo.

¶ Uo. ¶ Cas⁹. Ostẽdit Augu. in hoc. c. q⁹ duo sunt nomia: homo scz ? pctõ: in eo q̃ aliq̃s est homo est ei miser andũ: in eo ne innocentes tradet[a] exitio qui liberat multorũ exitia cogitantem? ¶ Certe si gladium[b] reprimit, vincula dissoluit, latrat, exilium: cur latrocinandi qua põt clemẽtiori via nõ eripit facultatẽ, qui voluntatem extorquere non potuit? Dein de inter duos (hoc est accusatorem et reum) pari periculo[c] de capite decertãtes: alterum si non probasset, alterũ si esset ab accusatore cõuictus: si non id quod iustitie est, iudex exquatur ſ3 misereatur alterius, aut dãnabit ꝓbantẽ, aut dum accusatori fauet q̃ ꝓbare non potuit, addicit innorium. Non potest igitur hec dici iusta misericordia. In ipsa ecclesia vbi maxime quis misereri debet, teneri cẽmaxime debet forma iustitie: ne quis a cõsortio communionis[d] vel criminationis abstractus, brevi lachrymula atq̃ ad tẽpus parata vel etiã vberioribus fletibus communionem quam plurimis debet postulare temporibus, a facilitate sacerdotis extorqueat. Nonne etiam cum vnt indulget indigno, ad prolapsionis contagium prouocat vniuersos? Facilitas[e] enim venie, incentiuũ tribuit delinquendi.

Item Augustinus in libro psalmorum.

¶ Non debemus in mala causa pauperi misereri.

¶ E amisso iudicio[f] sis pauperi in mala causa misericors: cuius si parcis sacello[g], percutis cor: ? tãto nequiorẽ reddis, quanto iustum sibi fauere videt.

Idem.

¶ Hominis est miserendũ, peccatori est trascendum.

¶ Uo ista nomina cũ dicim⁹, homo peccator: non vtiq̃ frustra dicuntur: qr peccator est, corripe: quia homo[h], miserere: nec omnino liberabis hominem nisi eũ persecutus fueris peccatorẽ. huic officio[i] nominis[k] inuigilet disciplina sicut cuiq̃ regẽti apta et accõmodata est, non solum epõ[l] regenti plebem suam, sed etiam pauperi regẽti domum suam: diuiti regẽti familiam[m] suã: marito[n] regẽti coniugem suam: patri regenti prolẽ suã: iudici regẽti puinciam suam: regi regenti gentem suam. et paulo post. Ita nulli homini claudenda est mia, sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est. ? Hinc traq̃ intelligendum est q̃ non sit contemnenda eleemosyna que quibusq̃s[o] pauperib⁹ iure humanitatis impenditur: quandoquidem dñs subleuauit indigentiam pauperum etiã his loculis ẽs ex opibus implebat aliorum. et paulo post. Non ergo suscipiam⁹ peccatores ꝓpter hoc q̃ sunt peccatores, sed tamen eosipsos quia et homines sũt, humana consideratione tractemus. Persequamur in eis proximam iniquitatem: misereamur cõmunem naturam.

Item illud euãgelij qõ obijciebatur: Qui gladio vsus fuerit, gladio cadit. Augu. exponit in secũdo libro contra Manicheos ita dicens.

¶ Quis dicatur gladium accepe?

¶ Le gladium accipit[p] qui nulla superiori ac legitima potestate[q] vel iubente vel concedente in sanguinem alicui⁹ armatur. Porro illud

h ¶ Q homo. sic xxxvj. dist. odio.

i ¶ Officio. correctionis.

k ¶ Nois. i. fm q̃ aliq̃s noiatur vel plat⁹ vel pater: vt ostendit p exẽpla.

l ¶ Epõ. Et hoc capi. et ex illo. ẽ. e. ita. cõsueuit dici q̃ illud: Si peccauerit i te frat⁹. ad tur q̃ solos illos spectat absolutio ex ptãte aliũ pñt no non punire. ſ3 certe hic est dicere nõ loquit de denũciatione, sed tm de correctione: ad quã text. ll. etiã alij tenent qui si. enumerant hic. nã ibi not. et vicin⁹ tenet correctio ẽ fãlis. vt.j.e.q.v. non putes. Item q̃s tenet aliũ occulte corripere: vt ex̃ ó here. ex iniũcto. circa fi.

m ¶ Familiam. C. de emẽ. propinquo. l. vna. ?. xxxiij. q.ij. placuit.

n ¶ Marito. ẽ. vij q.j. sicut alterius.

o ¶ Quibusq̃ pauperibus. ẽ. xlij. dist. quiescamus. Jo.

¶ Jrẽus ¶ Cas⁹. Dicit est. ẽ. q⁹ possum⁹ q̃ scq̃ petrõ: ſ3 ꝫ hoc obijcit ab hereticis aut ẽs euãgelii: Qui gladio. xxvj. q. ij. determinat Aug. in seq. cap.

p ¶ Le gladiũ accipit. iniste.

q ¶ ptãte. nã potestas gladij tãtũ a principe habetur: vt ẽ. e. q.j. militare. ?. q.ij. ca.j.

r ¶ porro. ꝛ hec ẽ vij. pars. q. in qua vij. qs.

probat magister p xij. anthoni. q olno iudices malos corrigere debent: alioquin pena eoz imputabit eis. Jo. de fan.

¶ Cal⁹. Dictū est .8. in cap. q ſm carnem. q aliquē pſequi nō debem⁹: ſz ōt nūc .8ta. q hoc nō est gnal⁹ verū q eccl̄a nullū pſequat: ſz q inuſte nullū pſequat. nā iuſte hereticos gſequmur, z alios peccatores: et ſic chriſtus perſecut⁹ fuit illos quos de templo eiecit.

a ¶ Illud Hiero. .8.e. qui ſm carnē.

Jmiū ſunt.

¶ Cal⁹. Hoc ca. dimidit in duas partes. In prima inmit q Uincēti⁹ donatiſta pgrebat q chriſtiani ipſum pſeq̄bant iniuſte: ſed Aug. oſtdit q ihm iuſte pſequun tur: z hoc pbat. ir. rōnib⁹: q in ipſa li tera patēt: z q tuor exēplis. ſ. pphar, xpi, z apl̄oz, z imperatoris. In ſecūda ꝓte ōt q nulli⁹ crimē nocet neſciēti: qz facta malorū q̄ pbari nō pñt, nō coinquināt quēq̄: nec deſerendi ſunt boni ꝓpter malos ſz mali ſūt tolerandi ꝓpter bonos. puer. xxvij. a. Secūda ibi: Certe nullius. Prima rō incipit ibi: Si em̄. Scōa ibi: At quibuſdā. Tertia ibi: Item poſt aliqua. Quarta ibi: Meliora. Quinta ibi: Mel⁹. Sexta ibi: Utili⁹. Septia ibi: Item poſt pauca. Octaua ibi: Et cū noueritis. Nona ibi Item ſi ſemper. Mat. xij. a. Luce xiij. e.

b ¶ Nō ois. .8. v. q. v. non omnis.

c ¶ Tollitur. .8.e. duo contra.

Hieronymi a, quo eccleſia negat aliquē pſequi, nō ita intelligēdū eſt vt gnal⁹ eccl̄a nulli⁹ perſequat: ſed q nullū iniuſte pſequat. Non em̄ ois perſecutio culpabilis eſt, ſz rōnabiliter hereticos perſequimur: ſicut z xp̄s corporaliter pſecutus eſt eos quos de tēplo expulit. Unde Auguſtinus ait Uincentio Donatiſte.

¶ Poteſtates officio vtiliter inquieti corriguntur.

Jmium ſunt inquieti quos per ordinatas a deo poteſtates ſeculares cohiberi atq̄ corrigi mihi nō videt inutile. nā de multoz tā correctiōe gaudemus. Item poſt pauca. ¶ Si em̄ quiſq̄ inimicum ſuū periculoſis febribus phreneticū factum currere videret in precipitium, nōne tūc potius malū pro malo redderet, ſi ſic eū ire pmitteret, q̄s ſi corrigēdū curādūq̄ ligaret: et tūc tunc ei moleſtiſſim⁹ z adueriſſimus videret q̄ vtiliſſimus z miſericordiſſimus extiti⁹ſet: ſed plane ſalute reparata tanto ei vber⁹ gratias ageret, quanto minus ſibi peperciſſe ſenſiſſet. Et poſt pauca. ¶ At q̄buſdā iſta non pſunt, nunq̄d ideo negligēda eſt medicina, qz nonnulloz inſanabilis eſt peſtilentia? ¶ Itē poſt aliq̄. Nō oīs⁹ q̄ parcit, amicus eſt: nec oīs q̄ verberat iimic⁹ eſt. ¶ Melioza ſunt vulnera amici, q̄s blanda oſcula inimici. ¶ Mel⁹ eſt cū ſeueritate diligere, q̄s cū lenitate decipere. ¶ Utili⁹ eſuriēti panis tollit⁹ c ſi de cibo ſecur⁹ iuſtitiā negligat, q̄s eſuriēti panis frāgitur vt iniuſtitie ſeduct⁹ acq̄eſcat. Item poſt pauca. Putas neminē debere cogi⁹ ad iuſtitiaz cū legas patrēfamilias diriſſe ſeruis: Quoſcūq̄ inueneritis cogite intrare. cū legas z ipm̄ primo Saulū poſtea Pauluz ad veritatē cognoſcendā z tenendā magna violētia xp̄i cogentis eſſe cōpulſum. Item poſt pauca. Et cum noueritis furē aliq̄n auertēdis pecoū⁹ pabulū ſpargere: et aliq̄n paſtoꝛē flagello errantia pecora reuocare. Item ſi ſemper eſſet culpabile pſecutionez facere, nō ſcriptū eſſet in ſctis libris: Detrahentē ſecreto ꝓrio ſuo hunc pſequbar. Aliq̄n ergo z q̄ eā patit, iniuſt⁹ eſt: z q̄ eā facit iuſtus eſt. Sed plane ſepe et mali⁶ pſecuti ſunt bonos, z boni malos⁶, illi nocendo p iniuſtitiā, iſti cōſulendo p diſciplinā. illi imanit, iſti tēperanter. Illi ſeuientes cupiditate, iſti charitate. nā qui trucidat, nō cōſiderat quē admodū laniet: qui autē curat, cōſiderat quē admodū ſecet. Ille pſequit ſanitatē, iſte putredinē. Occidērūt impij pphetas: occiderūt ipſos z⁸ pphete. Flagellauerunt iudei xp̄m, iudeos flagellauit z xp̄s. Traditi ſunt apl̄i ab hoib⁹ hūane prāti: tradiderūt apl̄i homies prāti ſatane. In his oib⁹ quid attēdit, niſi q̄s eoꝝ p veritate, q̄s p iniq̄tate: q̄s nocēdi cauſa⁵, q̄s emēdandi? Et paulo poſt. Coſtātinus iperato⁹ ꝓſtituit⁴ vt res cōuictoꝝ z vnitati pulcraciter reſiſtentiū fiſco vēdicarent. z poſt pauca. ¶ Certe⁵ nullius crimen maculat neſcientem. Item facta nocentium que innocētibus demonſtrari, vel ab innocentibus credi non poſſunt, non coinquinant quem̄q̄, ſed propter innocentiū conſortiū etiam cognita ſuſtinentur. Non enim propter malos boni ſunt deſerendi: ſed propter bonos mali tolerandi: ſicut tolerauerunt prophete eos cōtra q̄s tanta dicebant, nec communionem ſacramentorum illius populi reliquebant.

Item Donato preſbytero.

¶ Hereticī ad ſalutē cōpta inuiti ſunt trahendi.

Jſplicet tibi q̄ traheris ad ſalutem dei: cum tamē multos noſtros ad perniciem traxeris. Quid enim volumus niſi te cōprehendi z preſentari et ſaluari ne pereas. Uz autem in corpore leſus es, ipſe tibi feciſti: qui mox iumento tibi admoto vti voluiſti: et te ad terram gra-

d ¶ Cogi. .8. xiv. diſ. c. ij. .8. Sola. ab initio nemo cogendus eſt ad bonū: ſz aliq̄s cogit pſeuerare in eo q̄ incepit: vt .8. ea. q. v. ad fidem. nec obuiat q̄ ōt de Paulo q̄ ab initio fuit coactus. e ¶ Et mali. Ut Jſmael, Jſaac: et Saul, Dauid. f ¶ Boni malos. Ut Helias quīq̄a genarios. g ¶ Et prophete. Ut Moyſes egyptiū: vt .8.e. q̄. iij. non in ferenda. h ¶ Nocēdi cauſa. q. d. pl⁹ cauſam facti q̄s factū conſiderabim⁹: vt .8. ea. q. viij. occidit. i ¶ Cōſtituit. C. de hereticis. arriani. k Joan. l ¶ Certe. .8.e. q̄s magnum.

Jſplicet z. ¶ Cal⁹. Donatus cum eſſet capitis a xp̄ianis cū

f Ut .8. e. diſpli cet. ſ. ſi ꝓo. e. c. q̄ nos. ſ. mitz. nā dñs eū elegit. xxx. ij. q̄. v. ſi paulus.

g tu dic q̄ legez ꝓſtātini hoc expreſſe dicentē nō habem⁹: xp̄iano tñ q̄ fit iudeus hāc penā ipōnit: vt C. de apo. l. j. Archi.

quodam suo socio:et diceretur super equum:se proiecit in terrā: vnde in corpore suo grauiter lesus fuit. Socius vero istud non fecit, sed seruauit se illesum: quare Donatus super hoc conquerebat, quatuor modis obijciēdo Augustino.

Primo obijciebat, dicens q̄ hoc fieri sibi non debuit: q̄a nemo cogi debz ad bonum. Augustinus vero huic obiectioni respondet dicens hoc no esse verum, cum multi cogātur ad episcopatū donec de nolentibus fiant volentes. Secūdo obijciebat q̄ deus dedit homini liberū arbitrium, et ideo nullus debet cogi ad bonum. Sed respondet Augustī. contra: q̄ licet homo liberū habeat arbitrium, non tamen sue male voluntati est relinquendus. quod probat quatuor exemplis scz israelitarum et Pauli et patris et negligentium prelatorū. Tertio obijciebat non debes me inuitum saluare, quia sic volo errare: sic volo perire. Respon. Aug. dicens: q̄ sicut alīs commēdandi sunt z bene fecerūt qui te de puteo leuauerunt in quem ꝛe. ꝓiecerās vt ibi more reris: sic nos bene facimus si te inuitum de erroris puteo eleuem⁹ ne moriaris in eternum. Quarto obijciebat q̄ non debet recedēs ab eo inuitus teneri: q̄a dominus xx. discipulos qui schisma fecerant, abire ꝓmisit. et respondet Augustī. dicens q̄ tempora sunt distinguēda. Nam tunc ecclesia nouo germine pullulabat: nec fortis erat ad puniendū delinquentes. Hodie autem cum sit fortis et potens, inuitum ad bonum cogere debet. et hoc probat auctoritate euāgelij. Prima obiectio Donati est ibi: Sz neq̄ hoc putas. Scda ibi: Dicis dñm. Tertia ibi: Noli ergo iam dicere. Quarta ibi: Repetis sicut audio.

j. Ti. iij. a.

uiter collisisti. nā vtiq̄s alius [a] qui adductus est tecum collega tuus, illesus venit: quia talia ipse sibi non fecit. ¶ Sed neq̄ hoc putas tibi fieri debuisse qui neminem existimas cogendum ad bonum. Attende quid dixerit apls. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. et tñ multi vt episcopatū suscipiant, tenenť inuiti[b]: producunť, includuntur, patiūtur inuiti mala que nolunt, donec eis adsit voluntas suscipiēdi opis boni. quanto magis vos ab errore pernicioso, in q̄ vobis inimici estis, trahendi estis z perducēdi ad veritatem vel cognoscendam vel eligendā: non solum vt honorem salubriter habeatis, sz etiaz ne nequissime pereatis? Dicis dñm dedisse liberum arbitrū: ideo non debere hoiem cogi ad bonuz. quare ergo illi de quibus supra diximus, coguntur ad bonū? Attende ergo z cōsidera q̄ nō ideo volūtas bona misericorditer impēditur, vt mala voluntas hois diligatur. Nam quis nesciat nec damnari hominē nisi merito male volūtatis, nec liberari nisi bonā habuerit voluntatem? Non tamen ideo qui diliguntur, male sue volūtati impune et crudeliter permittēdi sunt: sed vbi potestas datur, z a malo prohibendi, z ad bonū sunt cogendi. Nam si volūtas mala semp sue permittēda est libertati: quare Israelite recusantes et murmurantes tam duris flagellis a malo prohibebātur, z ad terram promissionis compellebātur? Si vero voluntas mala semper sue permittenda est libertati: quare Paulus non est permissus vti pessima volūtate qua persequebatur ecclesiam, sed prostratus est vt cecaretur: cecatus est vt mutaretur: mutatus est vt mitteretur: missus est vt qualia fecerit in errore, talia pro veritate pateretur. Si voluntas mala semper sue permittenda est libertati, quare monet pater in scripturis sanctis filium durum non solum verbis coripere, sed etiam latera[c] eius tundere, vt ad bonam disciplinā coactus ac domitus dirigatur? Unde idem Salomon dicit: Tu percutis eum virga, animā autem eius liberas a morte. Si autem mala voluntas semper sue permittenda est libertati, quare coripiuntur negligentes[d] pastores, et dicitur eis: Errantem nō reuocastis: perditum non inquisistis? Et vos oues Christi estis: characterem dominicū portatis in sacramento quod accepistis: sed erratis et peritis. Non ideo vobis displiceamus, quia reuocamus errantes, et querimus perditos. melius enim facimus voluntatem domini monentis si vos ad ouile eius redire cogamus, q̄ consentiamus voluntati errantium, vt perire vos permittamus. ¶ Noli ergo iam dicere quod te assidue audio dixisse. Sic volo errare, sic volo perire. Melius hoc omnino perire nō permittimus quantum possumus. Modo q̄ te in puteum quo moreris[e] misisti, vtiq̄s libera voluntate fecisti: sed q̄s crudeles essent serui dei si huic malevolūtati tue te permitterent, z non te de illa morte liberarēt? Quis eos non merito culparet? quis impios nō recte iudicaret? et ta-

Actus. ix.

a ¶ Alius. Arg. optimuz q̄ ex quo vn⁹ secure potest venire ad iudiciū: ergo et alter. sic extra de elect. bone. in fine. similiter dicit lex: ex quo tutor suam pecuniaz bene collocauit. ergo z pecuniam pupilli potuit bñ collocasse. ff. de administratio. tutorū. l. tutor. §. j. Similiter ex quo res tuas conseruasti, et res etiam commodatas conseruare debuisti. ff. commoda. si vt certo. §. cō modatum. in fine. tamen hoc arg. fallit nam et licet aduersarius meus eriam qui venire nō poterat, venit: non ideo sequit q̄ ego tenebar venire: vt ff. de arbi. l. si cum dies. §. penul.

Puer. xiij. d. Dnūs est in suis ois i alienis fit facere. Lzer. xxxiij. a. Nec. xxiij. a.

b ¶ Inuiti. quid ergo est q̄ nemo cogitur crescere inuitus: vt. lxxiij. distinct. gesta. et ca. vbi? sed ibi loquitur cum malo zelo quis cogitur. tamen hec est veritas q̄ si aliqs semper esset nolens, non deberet cogi. De hoc nota. viij. questione. j. in scripturis.

c ¶ Sed etiā latera. Supra. xiv. dist. §. salomon.

d ¶ Negligētes. Ut. lxxxvj. distinct. ca. j. et vlti.

e ¶ Quo moreris. Bona illoū qui seipsos interimunt, fisco applicantur si propter conscientiam delicti hoc faciant: secus si ppter impatientiam alicuius doloris: vt. ff. de bo. eorū qui ante sen. sti-

bi mor.ꝑsci.l.pes.
a ¶ Debuisti.j.e. ca.si non licet.z ca. nō est nostrū. et de ꝑse.dist.ij.prima.
b ¶ In vias.i. hereses z schismata.

Quando vult. ¶ Cau. Hereticī mirabātur si ecclia eos corrigebat, vel si seculares iudices vel pncipes mouebantur cōtra eos. Sz dicit Aug.q ipli mirari non debent si ecclesia vel pncipes seculares eos corrigant. z hoc ꝓbat exēplo Sare q correxit Agar ancillam suā. sic et ecclesia debet corrigere hereticos. z exemplo Nabuchodonosor, qui fecit edictū vt quicūq; dixerit blasphemiaz in deū Sidrac, Misac, et Abdenago, in interitum iret, et dom⁹ ei⁹ in dispersionem.
c ¶ A Sara.i. ab ecclesia.
d ¶ Agar.i. cōuēticula hereticoꝝ.
e ¶ Hereditaré.j. xxxj.q.iij. recurrat. sed.j.xxxj.qō. iij.dicat.cōtra. Sz hic de celesti, ibi de hereditate terrena: vt.j.q.iij.iudei.
f ¶ Pacatā. Ad hoc enim constituti sunt principes, vt tueātur ecclesias; vt.j.ea.qōe.v. principes. et si noluerint tueri, possunt excommunicari: vt. j.ea. q. v. administratores.
g ¶ Patrem. j. xj.q.j. qui abstulerit. et.xxxj.q.iij. recurrat.
h ¶ Tēporales. Vides ergo q hereticī sunt occidendi. primo tamen sunt admonendi. j.e.non inuenitur. in fine. z infra questio.v. si audieris, men tu te volēs in aquam missi vt moreris: illi te nolētem leuauerunt de aqua, ne moreris. Tu fecisti ꝑm voluntatē tuā, sed in pernitiē tuā; z illi cōtra voluntatē tuam, sed cōtra mortē tuam. Si ergo sal⁹ illa corporalis sic custodienda est, vt etiā in nolētibus ab eis qui eos diligunt seruet: quāto magis illa spiritualis, in cuius desertione mors eterna metuit? ēpē et in ista morte quam tibi tuipse voluisti inferre: non solum ad tempus sed etiā in eternum moreris: quia etsi non ad salutē, nō ad ecclesie pacē, nō ad Christi corporis vnitatem, nō ad sanctā et individuā charitatē, sed ad mala aliqua cogeris, nec sic tibi ipse mortem inferre debuisti[a]. cōsidera scripturas diuinas, et discute quantū potes, z vide vtrū hoc fecerit aliqs iustoꝝ aliquando atq; fidelium cum ab eis tāta mala perpessi sunt qui eos ad interitum non advitā (quo cōpelleris) adigebant. z post pauca ¶ Reperis (sicut audio) qō in euangelio scriptum est: recessisse a domino. lxx.[f] discipulos: z arbitrio sue male atq; impie discessionis fuisse permissos: ceteriscq; xij. qui remanserant, fuisse responsum: Nunquid et vos vultis abire? z non attendis quia tunc primum ecclesia nouello germine pullulabat: nondum completa fuerat illa ꝓphetia: Et adorabūt eum omnes reges terre, omēs gentes seruient ei. quod vtiq; quanto magis impletur, tāto maiorem vtitur ecclesia potestate: vt non solum inuitet, sz etiā cogat ad bonum. hoc dominꝰ significare volebat, q quāuis haberet magnam potestatē, ꝓius tamen elegit cōmendare humilitatē. Hoc etiam in ula cōuiuij similitudine satis euidēter ostēditur vbi milit ad inuitatos, z venire noluerūt: z ait seruo: Exi cito in vias[b] z plateas z vicos ciuitatis: z pauperes ac debiles, cecos et claudos introduc huc. Et ait dñs seruo: Factū est vt imperasti, z adhuc locꝰ est. Et ait dñs seruo: Exi in vias z sepes, z cōpelle intrare vt impleat domꝰ mea. Vide nunc quēadmodū de illis q primo venerāt dictum est, introduc eos: nunc dictū est, cōpelle. ita significata sunt ecclesie primordia adhuc crescēs, vt essent ꝓfectus etiā cōpellēdi. ¶ Hec super Joannē.

Mat. xxij.

¶ Hereticā vtiliter patiuntur, que catholici vtiliter inferunt.

Quando vult deus concitare potestatem aduersus hereticos, aduersus schismaticos, aduersus dissipatores ecclesie, aduersus exufflatores Christi, aduersus blasphematores Christi: blasphemi non mirentur: quia deus concitat vt a Sara[c] verberetur Agar[d]: cognoscat se Agar: supponat ceruicem. que cum humiliata discederet a domina sua, occurrit ei angelus, z dixit: quid tibi est Agar ancilla Sare? Cū conqueri esset de domina, quid audiuit ab angelo? Reuertere ad dominam tuam. Ad hoc ergo affligitur vt reuertatur: atq; vtinam reuertatur, quia ꝓles eius sicut ꝓles Jacob cum fratribus hereditatem[e] tenebit. Mirātur autē quia commouētur potestates christiane contra dissipatores ecclesie detestandos si non commouerētur, quomodo redderent rationē de imperio suo deo? Intendat charitas vestra quid dicam, quia hoc pertinet ad reges seculi, sc̄z christianos, vt tē poribus suis pacatam[f] velint matrē[g] suam ecclesiam habere, vnde spiritualiter nati sunt. z paulo post. Nabuchodonosor rex decreuit, dicens: Quicūq; dixerint blasphemiā in deum Sidrac, Misac, et Abdenago, in interitu erunt, z domus eorum in dispersione. Ecce quomodo rex alienigena fecit ne blasphemetur deus Israel qui potuit tres pueros de igne liberare: z nolūt vt seculāt reges christiani q; Christꝰ exufflatur: a quo non tres pueri, sed totꝰ orbis terrarū cum ipsis regibꝰ a gehēnarum igne liberatur. Et. j. Quomodo ergo isti reges nō moueant, quinō tm tres pueros attendunt liberatos de flāma, sed seipsos de flāma gehēne, qō vidēt Christū a quo liberati sunt exufflari a christianis, quando audiunt dici christiano, dic te non esse christianum? Talia facere volunt, sed talia pati nolunt. Nam videte qualia faciunt, z qualia patiunt? occidunt animas, affligunt in corpore: sempiternas mortes faciunt, et tēporales[h] se perpeti conqueruntur.

Ex Joan. vj. al'as lxxj.

Wat. xxij.

Esa. xxj.

Dan. iij.g.

Idem contra Petilianum.

¶ Ecclesia hereticos ratione persequitur.

Qualiter sit cogendus, dist. xxiij. q. j. que domus. in fi.

Qui peccat. ¶ Cassiō Petilianus conquerebat, dicens q̄ ecclesiani ipsum et alios hereticos iniuste persequebantur: z ipsi se iuste defendebāt a ecclesianis:

Qui peccat, non peccat legis [a] authoritate, sed ꝓtra legis authoritatē. Quia vero interrogas que sit ratio persequendi: vicissim te interrogo cuius sit vox in Psalmo dicentis: Detrahentēb secreto ꝓximo suo, hūc persequebar. Quere itaq̄ causam et modū persecutionis: z noli tanta imperitia malorū generaliter persecutiones reprehendere. non enim persequmur vos nisi quēadmodū veritas persequitur falsitatē. Item Petilian[c] dixit: Si[d] apostoli persecuti sunt aliquem, aut aliquem tradidit Christ[c]? Aug. respōdit. Possem quidem dicere ipsum satanam omnibus malis hominibus esse peiorē: cui tamē tradidit[d] apostol[c] hominē in interitum carnis, vt spirit[s] sit saluus in die dñi nostri Jesu Christi. Itē alios de q̄b[s] dicit: Quos tradidi satane, vt discant non blasphemare. et domin[s] flagellatos expulit de tēplo improbos mercatores: vbi etiā cōrum est testimoniū scripture dicētis: zelus [e] dom[s] tue comedit me. Ecce inuenimus apostolū traditorē [f], Christū persecutorē. Postremo quare per violētissimas turbas etiam vltro improbi estis ecclesijs catholicis, vbi poteritis aduertere q̄b innumerabilibus exēplis [g] res ipsa indicat? Sz dicit, vos loca vestra defendere: z resistitis fustibus et cedibus quibus cunq̄ potueritis. quare nō audistis ibi vocem domini dicentis: Ego autem [h] dico [i] vobis, nolite resistere malo [k]? Aut si fieri potest vt aliquando recte per vim corporalem resistatur violentis, nec ideo preceptum violetur quod audiuimus. [l] a domino: Ego autem dico vobis, nolite [m] resistere malo: cur non etiā hoc fieri potest vt per ordinatas z legitimas potestates [m] de sedib[s] quelicite vsurpantur, vel ad iniuriam dei retinētur, pius expellat impium et iustus iniustum? neq̄ enim eo modo [n] persecutionem passi sunt pseudoprophete ab Helia, [o] quomodo ipse Helias a rege [e] nequissimo. aut quia flagellatus est dominus a persecutoribus, ꝓterea passionib[s] eius cōparandi sunt quos ipse de tēplo flagellatos eiecit. Restat ergo vt nihil aliud requirēdum esse fateamini, nisi vtrum iuste an impie vos separaueritis a communione orbis terrarum. Nam si hoc inuētum fuerit, q̄ impie feceritis, non miremini si non desunt ministri dei per quos flagellamini: q̄ persecutionem patimini non a nobis: sed (sicut scriptum est[p]) ab ipsis factis vestris. z. j. De persecutione vestra querela sedabitur si cogitetis pius z intelligatis non omnē persecutionem esse culpabilem. Alioquin vero non laudabiliter diceret. Detrahētē secreto[q] ꝓximo suo hūc ꝓsequebar. ¶ Nā quotidie videm[s] z filiū de patre rancē de ꝓsecutore suo conqueri[r], z ꝓiugē de marito, z seruū de dño, z colonū de possessore, z reum de iudice, z militē vel, ꝓuincialem de duce vel rege: cum illi plerunq̄ ordinatissima potestate hoīes sibi subditos per terrores leuium penarum a grauioribus malis, phibeant atq̄ compescant: plerūq̄ autem a bona vita et bonis factis minando et seuiēdo deterreant. sed cum a malo et illicito prohibeant: correctores

Pō.c.

j. cor. v.b.

j. Ti. j. a.

Jo. ij.

Psal. lxviij.

Mat. v. f.

a ¶ Legis. ſi. xiiij. q. v. dicit. arg. contra. xxxiij. queſt. v. noluit.

b ¶ Detrahentē, q. d. manifeste vos possum[s] persequi, non latenter.

c ¶ Sil. an.

d ¶ Tradidit. ſicut nos tradimus hereticos puniendos.

e ¶ zelus. i. indignatio quā habui erga eos ꝓ domo tua: et quia dehonestabāt templum tuum. j. q. iij. saluator. ver. pensandū.

zel[s] dom[s] tue comedit me: ꝗr exprobrātiū eor[m] me, id est fuit mihi causa inuidie propter quam occiderunt me.

Vel zelus id est amor: quem habui ad templum: comedit me, id est fuit mihi causa inuidie propter quam occiderunt me.

f ¶ Traditorem. i. tradentem. Jo.

g ¶ Exemplis. z Multa habes exempla vbi Christ[s] fuit persecutus aliquos: vt. ſ. e. nunium. z ca. dispicet.

h ¶ Ego autem, talis est ſensus huius litere: hereticis obijciebant Augustino q̄ ecclesia eos ꝓsequeretur cō trā ꝓceptum dominī, qui dixit: nolite resistere malo: aut si fieri pōt ꝛc, eandem authoritatem retorquet Augustinus in eos: q̄ ipsi contra hoc faciebāt, cum ipsi ecclesiā fustib[s] resistebant. Sed ad hoc ipsi respondebant, q̄ hoc faciebant sine offensione huius ꝓcepti ꝑ defendendo se pot. et sua. dicit ergo in glo. Augustin[s] q̄ multo magis per legi. cō detimas potestates cu. li. possumus eos repellere de suis sedibus.

Hēlie. iij. reg. xviij. 7 xix. ſiſtebant.

i ¶ Dico vobis, id est in vos idem retorqueo.

k ¶ Malo. i. per malum.

l ¶ Quod audiuimus. Ut ipſi dicunt.

m ¶ Potestates. vult ergo Augustinus q̄ qui authoritate iudicis expellit alquem a possessione sua, q̄ iuste possideat. ſic. ff. de acquirēda possessio. iuste. ff. quod met[s] cau. l. iij.

Pō.c.

n ¶ Eo modo. q̄ Helias iuste, z illi iuste. ſ. eo. ſ. sed obijcitur.

o ¶ A rege. ſcilicz Achab.

p ¶ Sicut ſcriptū est. in libro Sapiētie. 7

q ¶ Secreto. id est in abſentia. 7 iij. ca.

r ¶ Conqueri. ſe. in ſi. cundum canones, 7 Ema. ergo filius potest ſ. ci. re. queri de patre: vt cla. de no. ij. q. vij. qrit, 7 vidas

et cõsultores sunt. cum autem a bono et licito, persecutores ⁊ oppressores sunt: sed culpãtur etiam qui prohibent a malo, si modum peccati modus[a] correctionis excedat.

Idem in epistola ad Uincentium.

A regibus terre contra inimicos suos auxilium petat ecclesia.

Non inuenitur[b] exẽplũ in euangelicis et apostolicis literis aliquid petituz a regibus terre ꝓ ecclesia[c] cõtra inimicos ecclesie. quis negat non inueniri? sed nõdum implebatur illa prophetia: Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terrã. Adhuc enim implebatur illud qđ in eodem psalmo, paulo superius legitur: Quare fremuerunt gentes: et populi meditati sunt inania? Astiterũt reges terre: et principes conuenerunt in vnum. Uerũtamen si facta preterita in propheticis libris figure fuerunt futurorum, in rege illo qui appellabatur Nabuchodonosor[d], vtrumq; tempus prefiguratum est, et quod sub apostolis habuit, et quod nunc habet ecclesia. Temporibus itaq; apostolorum et martyrũ illud implebatur quod figuratum est quando rex memoratus pios et iustos cogebat adorare simulacrum, et recusantes mittebat in ignem. Nunc illud impletur quod paulo post in eodem rege figuratum est cum cõuersus ad adorandũ deum verum, decreuit in regno suo vt quicũq; blasphemaret deũ Sidrac, Misac, ⁊ Abdenago, penis debitis subiaceret. Pri⁹ ergo tẽpus illius regis significabat priora tempora regum infidelium, quos patiebãtur[e] christiani pro impijs. Posterius vero tempus eiusdem regis significabat tẽpora reguz fidelium quos patiuntur impij pro christianis. Sed plane in eis qui sub nomine Christi erãt seducti a peruersis, ne forte oues Christi sint errantes, ad gregem aliarum reuocande sunt ⁊ temperata seueritas et magis mãsuetudo seruatur, vt coerctione exilioruz atq; damnorum admoneãtur considerare quid ⁊ quare patiantur: et discant p̃ponere rumoribus[f] et calumnijs hominum scripturas quas legunt. Quis enim vestrum non laudat leges ab imperatorib⁹ datas aduersus sacrificia[g] paganorum? et certe longe ibi pena seuerior constituta est. Illius quippe ĩpietatis capitale supplicium constitutũ est. De vobis autem corripiẽdis atq; coercendis habita ratio est, qua poti⁹[h] admoneremini ab errore discedere q̃ꝫ pro scelere puniremini.

Item eiusdẽ ad Bonifacium comitem.

Malos ecclesia iuste persequitur.

Si ecclesia[i] vera est, ipa est q̃ persecutionem patitur, non q̃ facit. queratur ab apostolo quam ecclesiã significabat Sara quando psecutionem faciebat ancille. liberam quippe matrem verã celestem hierusalem, id est verã dei ecclesiaz in illa muliere dicit esse figuratam que affligebat ancillam. Si autẽ melius[k] discutiamus magis illa psequebat Saram superbiẽdo, q̃ꝫ Sara illam coercendo. Illa eñ dñe faciebat iniuriam: ista imponebat superbe disciplinam. Deinde quero si boni et sancti viri nemini faciũt persecutionem, heretici si non resipiscant: vt. s̃. e. quando vult. in fine.

Si ecclesia.

Cas⁹. Augustin⁹ suadebat Bonifacio comiti, vt hereticos persequeretur: quod cũ facere vellet, heretici duo sibi obijciebant. Primo quia vera ecclia vel sanctus homo nulluz persequi debet: sz potius pati persecutionẽ. Sed Augusti duob⁹ exemplis ostendit: vno scz Sare, per quã significatur ecclesia: ⁊ prophete dicentis: Persequar inimicos meos ⁊c. q̃ ecclia iuste persequit hereticos: heretici vero iniuste persequuntur ecclesiam. Secundo obijciebant q̃ apostoli a regibus terre contra inimicos nunq̃ꝫ auxilium petierunt. Et respondet Augustin⁹, aliud tempus fuisse tũc, ⁊ aliud modo. Tunc enim reges erant infideles: hodie vero christiani reperiũtur. Et ad hoc probandũ duas authoritates ꝓphete inducit.

Si ecclesia. Dicebant heretici q̃ ecclesia poti⁹ deberet pati persecutionem q̃ꝫ facere. quod improbat August. exemplo Sare, que significat ecclesiam que psequebatur ancillã. Item probat authoritate illa: Persequar inimicos, et comprehendã illos ⁊c. Secundo dicit quandam psecutionem iustam, quandam iniustam.

Sara pseq̃batur ancillam.

a ¶ Modus. Si enim prelatus excedit modum in corrigendo, deponi potest: vt. xlv. distinct. cum beatus. non tamẽ propter hoc debet petere veniã a subditis q̃s correxit: vt. lxxxvj. dist. quando. Jo.

b ¶ Non inuenit. Cas⁹. Uincẽtius quesiuit ab Augustino vbi inueniatur exẽplum q̃ ecclesia petierit auxiliuz a regibus terre contra inimicos? Et respondet Augustinus q̃ nõ inuenitur in euangelio nec in apostolo illud exempluz. Inueniunt tamen duo exempla Nabuchodonosor regis, in quib⁹ vtrũq; significatur: scilicet primitiue ecclesie ĩ qua iusti ab impijs cogebãtur ad malum: ⁊ ecclesie que nunc est, in qua heretici cogũtur a chr̃ianis non ad mortem, sed ad exiliũ vel damnum rerũ temporaliũ.

ps. ij.

b ¶ Non inuenitur. Hec sunt verba hereticorum.

c ¶ Pro ecclesia. Paulus tamen in sua psona ¶ petijt: vt. s̃. qõne. iij. maximianus.

¶ Al'as psecutione.

d ¶ Nabuchodonosor. s̃. distinc. ix. capi. j.

e ¶ Patiebãtur. tũc temporis persequebãtur impij christianos: modo econuerso fit.

f ¶ Rumoribus. Argum̃. q̃ ꝓpter rumores nõ sit aliquis cogendus ad expurgationez: vt vj. q. iij. in cunctis. extra de eo qui cogno. consang. vxo. sue. super eo.

Dañ. iij. g.

g ¶ Sacrificia. C. de sacrifi. pagano. l. j.

h ¶ Potius. Id est prius. et sic ponitur hec dictio potius extra de spon-

Potius q̃nq; prius sigt.

ideo dicit melius, id est subillius. videtur tamen ex loco isto q̄ dñs non possit facere iniuriam seruo suo: argu. ff. eod. qui peccat. in fi. eque enim punit dominus interficiendo seruum suum sicut liberum hominem: vt. l. dif. si qua femina. Et sic dico scīm canones q̄ filius potest agere cōtra patrē, et econuerso: vt. ij. q. vij. queritur. sic potest dici q̄ seruꝰ potest agere cōtra dominum de iniuria sibi facta si sine causa semat in ipsum dominus, vel si immoderatē seuiat: licet aliud sit fm leges. C. de emend. ser. l. vnica. Nam ⁊ pater agit contra filium cōtumacē: vt. C. de patesta. l. iij.

Psal. xvij.

Filiꝰ cōtra patrem et econuerso agere pōt.

a ¶ Faciunt. i. facere debent.

b ¶ Temporibꝰ. Concorda tempora, et concordabis scripturas: vt. ij. qō. j. si peccauerit. ⁊ er tempore, loco, ⁊ persona debemꝰ accordare canones: vt. xxix. dist. ca. j. ij. ⁊. iij. sic. xxxv. q. iij. quod scripsi.

Scīpturas concordabis si tēpora concordes.

c ¶ Quia homo. Et no. q̄ aliud facit quia i eo q̄ rex et aliud facit in eo q̄ homo. sic. ff. eadem ista. sic extra de elec. cū sicut. in fi. ff. quod cuiusq; vniuersi. l. item. ff. qui ap. stā. l. j. Jo.

pōs. ij.

Ex. ij. ter ea. ⁊ ca. cum ter vniuersas. i. fi. vbi de hoc. et est fi. xxj. q. j. sup rioui. in xta fi.

Quis nos potest. ¶ Cal. hereticī dicebant q̄ ecclesia nō debebat cogere eos ad fidem: quia liberū est eis credere: nec christus alicui vim intulit: nec aliquez ad fidē coegit. Augustinus vero docet. q̄ ecclesia eos sed tantūmodo patiuntur: cuius putant in psal. vocem esse vbi legitur: Persequar inimicos meos, et comprehendam illos: et non conuertar donec deficiant? Ergo si verum dicere vel agnoscere volumus, est persecutio iniusta, quam facit[a] ecclesie Christi impij. Ista nanq; beata est, que persecutionem patitur propter iustitiam: illi vero miseri, qui persecutionem patiūtur propter iustitiam. Proinde ista persequitur diligendo: illa seuiendo. Ista vt corrigat: illa vt euertat. Ista vt reuocet ab errore, illa vt precipitet in errorem. Qz autem dicunt qui contra suas impietates leges iustas instituī nolunt, non petisse a regibus terre apostolos talia: non considerant aliud fuisse tunc temporis: et omnia suis conuenire temporibus[b]. Quis enim tunc in Christum crediderat imperator? Quis enim pro pietate contra impietatē leges ferendo seuiret? Tunc enim adhuc illud propheticum impleba tur: Quare fremuerunt gentes, ⁊ populi meditati sūt inania? Astiterunt reges terre: ⁊ principes cōuenerūt in vnum aduersus dominum et aduersus Christum eius. Nondum enim agebatur qō paulo post in eodem psalmo dicitur: Et nunc reges intelligite: eruditmini qui iudicatis terrā. Seruite domino in timore: et exultate ei cum tremore. Quomodo ergo reges domino seruiunt in timore: nisi ea que contra domini iussa fuerint, religiosa seueritate prohibendo atq; plectēdo? Aliter enim seruit quia homo[c] est: aliter quia rex est. Quia homo est, seruit viuendo fideliter. Quia rex est, seruit leges iusta precipientes, et contraria prohibentes, conuenientī vigore sanciendo.

Idem.

¶ Exemplo Christi malicogendi sunt ad bonum.

Quis nos potest amplius amare q̄ Christus qui animam suam posuit pro ouibus suis? Et cuz Petrum et alios apostolos verbo solo euocasset: Pauluz ecclesie sue postea magnuz edificatorem, sed horrendum antea vastatorem, non solum voce compescuit, verūetiam potestate prostrauit: atq; in infidelitatis tenebris seuientem, ad desiderandum lumen cordis vt surgeret, prius cecitate corporis percussit. Si penaᵈ illa non esset, non ab ea post modum sanaret: et quando apertis oculis nihil videbat: si eos saluos haberet, nō ad impositionem manus Ananie, vt eoū aperiretur intuitus tanquā squamas quibus clausus fuerat, inde cecidisse scriptura narraret. Ubi est quod isti clamare consueuerunt, liberum est credere vel non credere: cui vim Christus intulit? quem coegit? Ecce habent Paulum apostolum: agnoscant prius in eo cogentem[e] Christum, et postea docētē. prius feriētē, ⁊ postea consolantem. Mirum est autē quomodo ille qui pena corporis ad euāgelium coactus intrauit, plus illis omnibus qui solo verbo vocati sunt in euāgelio laborauit: ⁊ quem maior timor compulit ad charitatē, eius perfecta charitas, foras mittit timorez. cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios vt redirent?

Idem contra Faustum.

¶ Non crudelitate, sed dilectione Moysespopulum flagellauit.

Quid crudeleᶠ Moyses mandauit aut fecit cum cōmissum sibi pplm sctē zelans, viuo et vnico vero deo subditum cupiēs, posteaq̄ cognouit ad fabricādum ⁊ colēdū idolū defluxisse, mentēq; ipudicā, pstituisse demonibꝰ: in paucos

recte et licite potest ad fidem cogere exēplo Christi, qui Paulum cecatum ⁊ inutū ad fidem perduxit.

d ¶ Si pena. ꝙ dicat si non precessisset pena, nō esset opus liberatione. Joan. v. b.

e ¶ Cogentem. Istud qō de Paulo dicitur, sola dī. iij. c. una voluntate facetum fuit. nā nullus cogitur recipere fidem: sed recepram cogitur retinere: vt. xlv. distic. de iudeis. xxxij. q. j. integritas. ꝟ. Actu. ix. a.

Quid crudele. ¶ Calu. Faustꝰ hereticus dicebat q̄ Moyses crudelis fuit occidendo eos qui vitulum conflatilem adorauerunt in deserto. Sed Augu. ostendit q̄ hoc nō fecit ex crudelitate, sed potiꝰ in magna dilectione in paucos vindicauit et disciplinā in posterū sanxit, quod patet ꝙ verba eiusdem Moysi: si dimittis illis tē. Similiter et Paulus non crudeliter, sed amicabiliter Corinthium tradidit satane, vt spiritꝰ eiꝰ saluus fieret.

f ¶ Quid crudele. Probatur exemplo Moysi ecclesiam non esse crudelem si hereticos ad se venire compellat.

Exo. xxxij. a

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Inverbis. Arg. ex antecedentib⁹, pbari sequentia. sic. B. xviij. dist. peruenit. xxxiij. q. j. cū per bellicā. xlij. di. sit rector. ff. de leg. j. si sera⁹ plurīū. in fi.

Questum. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Innocentio vtrum illi qui post baptisma sua officia exercuerunt, vel decapitando latrones, vel capitalem sententiā proferendo peccauerūt hoc faciendo? Et respondet q̄ non: q̄a deo huiusmodi potestates sunt concesse: z propter vindictam malorum gladius est permiss⁹ a deo. Sup̄ his. i. de his. Disciplinam, id est exilium vel correctionem.

b ¶ Questū est. vtrum peccēt ꝛc.

c ¶ Aut tormenta. De talibus autem an possunt p̄moueri, habes. ij. dist. in summa.

d ¶ Exercuerūt. executores.

e ¶ Protulere. vt iudices.

f ¶ Nihil. id est non hoc q̄ peccēt: q̄ revera non peccāt si amore iustitie faciunt: vt j. e. q. v. si homicidium.

g ¶ Iudices. id est iudices.

h ¶ Auctore. sic xxvi. dist. deinde. simile. xiij. qō. v. dixit.

i ¶ Aut disciplinam. qō facerem⁹ si eos dicerem⁹ peccare.

Illud etiam. ¶ Casus. Archiep̄s Toletanus quesiuit ab Innocentio vtrum peccent officiales qui post baptisma decapitant criminosos. Et respondet q̄ p̄nceps sine causa mortē non infligunt: immo consuerūt committere iudicib⁹ criminosos iudicandos: quos si iudices condemnauerint, erit officialis immunis ipsos interficiēdo. vel dictantes preces, intelligas tabelliones q̄ sententiam dictant: vel qui postulant preces accusator⁹ principi de morte alicuius.

k ¶ Dictantibus. ex necle. vel mo. sententiam.

k ¶ Dictantibus. i. assessoribus: quor⁹ officium cōsistit in libellis dictandis: vt. ff. de offi. assessо. l. j. de hoc enim dubitabatur an assessor esset reus qui daret consilia de morte alicuius. vel loquitur de executoribus, vel de notarijs. Assessorius officium.

l ¶ Poscere. i. de morte postulata cō silium dare. †

m ¶ Sed ad iudices. Hic habes q̄ gladij potestas delegatur: qō est con̄cipitra id. ff. de offi. p̄consu. solēt. fm̄ potestates non potest index delegare cause: sic ipsam criminalem si telligas non possit adesse: hoc ca. vt. ff. de offic. eius de iudicui man. est iurisdi. l. j. fm̄ canones Z. Uel secus: vt hic, et. ij. dic, q. vij. sicut. ij. et ēē scere. i. de offi. delega. vel deferre nerabili. princeps vel detamen passim possunt delegare causam criminalē: vt reū crimff. de test. l. iij. §. ite minis diuus. Ut dicposcere. i. a legatur: qō est con̄cipitra id. ff. de offi. p̄consu. solēt. fm̄ potestates non potest index delegare causam criminalē: vt reū crimff. de test. l. iij. §. ite minis diuus. capitales.

S ¶ Casus. In eis licti Francia erāt multi fures, adulteri, & accti. et raptores: quā ea q̄dē re Grego. mandat Brunichilde regine Francorum vt eorum violentiam et malitiam refrenet: ne deus inducat flagellum gentium perfidarum quod ad vindictā multarum nationum est excitatū: vt quos precepta dei non revocant nec se emendant, interimat pestis̄ bel li.

n ¶ Flagellum. Argu. q̄ propter negligentiam pastoris, vel etiā propter peccata aliquorum mittit deus flagella: vt. vij. q. stione. j. scisitaris.

S Icut excellentiam.

Item ad Toletanum epm.

¶ Immunis est dictator a culpa cum legum authoritas in improbos exercetur.

Illud etiā scisitari voluisti, an preces dictantibus[k] liberū concedatur vtiq̄ post baptismi regenerationez a principibus poscere[l] mortem alicui⁹, vel sanguinem de reatu: quam rem principes nūq̄ sine cognitione concedūt, sed ad iudices[m] commissa ipsa vel crimina semper remittunt: vt causa ipsa cognita vindicent: qui cum quesituri fuerint delegata, aut absolutio, aut dānatio p̄o negotij qualitate p̄ofertur. Et dum legum authoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis.

Item Gregor⁹ Brunechilde regine Francorum.

¶ In correctione malor⁹ deus omnipotens placatur.

Si quos igitur violētos, si q̄s adulteros, si quos fures vel alijs prauis actibus studere cognoscitis, deū deorū correctione placare festinate: vt p̄uos flagellū[n] perfidarū gentium q̄ (quārum videm⁹) ad multarū nationū vindictā excitatū est, non inducat: ne si (q̄ nō credim⁹) diuine vltionis tracundia sceleratoz fuerit actione commota, belli pestis interimat quos delinquētes ad rectitudinis viam dei precepta non revocant.

Item Gennadio patricio et herarcho Aphuce.

¶ Excitatice religionis inuicta etiā bellis sunt coercēdi.

Sicut excellentiā vestrā hostilibus bellis in hac

¶ Casus. Hoc capitulum diuiditur in tres partes. In prima parte rogat Gregorius Gennadium patri-

cinz vt sicut hactenus pugnauit contra hostes, ita nunc pugnet contra hereticos qui contra catholicam ecclesiam colla subtrahere volunt. In secunda parte rogat vt concilium episcoporum faciat congregari: quatenꝰ primatem eligãt qui non debet eligi ex loco dignitate, eo qꝰ in maiori dignitate consistat: sed qui maioribus meritis adiuuatur q̃ non per villas sicut mos est, sed in vna ciuitate resideat, vt donatistis fortius resistere valeat. In tertia parte rogat, vt si aliq̃ epi de numidia volũt Romam venire, permittat eos venire, et obuiet volẽtibus contradicere ipsis. Secunda pars incipit ibi: Concilii. Tertia ibi: Ex concilio. Quatenus eius. s. excellentie.

a ¶ Non ex ordine. Nec est cõsiderandũ quis maior sit in loco vel ordine, sed quis sit iustior: vt. xl. dist. non loca. et cap. multi. in fi. ar. contra. xl. distin. ca. vlti. et penul. Joan. ‡

‡ Et. ꝫ. j. q. vij. iudices et. lvj. distin. si gens. Archi.

b ¶ Largiora. si. xxj. q. j. reuerendissimi. Joan.

Sed nõ ex. ¶ Lasius. Steg. de duobus in hocca. cõmendat gennadiũ patriciũ. Primo cõmendat eum ex eo qꝰ victorias suas faciebat non per corporalẽ prouidẽtiam, sed magis orationibꝰ preuenientibus: qõ in alijs ducibus non contingit. et qꝰ facit nõ causa fundẽdi sanguinis: sꝫ potius causa reipu-

vita dñs victoriaruz fecit lucefulgere: ita oportet etiam inimicis ecclesie eius omni vivacitate mẽtis ⁊ corporis obviare: quatenus eiꝰ ex vtroꝫ triũpho magis ac magis enitescat opinio: cum ⁊ forensibus bellis aduersarijs catholice ecclesie pro christiano populo vehementer obsistitis, ⁊ ecclesiastica prelia sicut bellatores domini fortiter dimicatis. notum est enim hereticę religionis vtros, si eis (quod absit) suppetit nocẽdi licẽtia, contra catholicã fidẽ vehementer insurgere, quatenus hereseos sue venena ad rabefaciẽda (si valuerit) christiani corporis mẽbra trãfundant. cognouimus em̃ eos contra catholicam ecclesiã domino eis aduersante colla subrigere, ⁊ fidem velle christiani nominis inclinare. sed eminentia vestra conatꝰ eoꝝ compimat, ⁊ superbas eoꝝ ceruices iugo rectitudinis premat.

¶ Concilii vero catholicorũ episcoporꝫ admoneri precipitevt primatẽ non ex ordine[a] loci postpositis vite meritꝭ faciat qm̃ apud deum non gradꝰ elegantior, sed vite melioris actio cõprobat. ipse vero primas nõ passim (sicut mos est) per villas, sed in vna iuxta eorum electionẽ ciuitate resideat: quatenus adepte dignitatꝭ melioris ingenio, resistẽdi donatistꝭ possibilitas disponat. ¶ Ex concilio vero numidie si qui desiderant ad apostolicã sedẽ venire, permittite: ⁊ si qlibet eoꝝ vie cõtradicere voluerit vel putauerit, obuiate. magis igit̃ p̃fecto excellentie vestre apud creatorẽ gloria p̃ficit, si per eã dispersarũ ecclesiarũ potuerit societas restaurari. cum enim largita mũera ad nominis sui gloriã cõspicit reuocari, tanto largioraᵇ tribuit, quãto per ea religionis sue dignitatẽ vide-

rit ampliari. persoluentes preterea paterne charitatis affectũ, dum petimꝰ qꝰ brachium vestrum ad compimẽdos hostes forte efficiat: ⁊ mẽtem eiꝰ fidei zelo velut mucrone gladij vibrantis exacuat.

Idem ad eundem.

¶ Merito fidei, bellorum paratur victoria.

Sed nõ ex fidei merito, et christiane religiõis gratia tanta excellentie vestre bellicoũ actuũ, p̃speritas euenirꝭ, non miranda[c] fuerat: cum sciamꝰ hec etiã antiqꝫ bellorũ ducibus fuisse concessa. sed cũ futuras deo largiẽte victorias non carnali, prudentia sed magis orationibus preuenitis, fit vt hoc in stupoꝛem veniat, qꝰ gloria vestra nõ terreno consilio, sed deo desuper largiente descẽdat. vbi em̃ meritoꝝ vestroꝝ loquar nõ discurrit opinio, que bella vos frequenter appetere nõ desiderio fundendi sanguinis, sed tantũ dilatãde causa reipublice in qua deũ colit cõspicimꝰ, loquit̃, quaterꝰ Christi nomẽ per subditas gẽtes fidei predicatione circunquaqꝫ discurreret? Sicut em̃ exteriora vos virtutum opera eminẽtes in hac vita p̃stituũt, ita et interna morũ ornamẽta ex corde mũdo p̃cedẽtia, in futurã vitã celestiũ gaudioꝝ participatione glorificãt. plurima em̃, p̃ pascẽdis ouibꝰ beati Petri apostoloꝝ principis excellentiã vestrã p̃stitisse didicimus: itavt non parua loca patrimonij eiꝰ, ppꝛijs nudata cultoribus, largitisᵇ dacoꝝ habitatoribus restaurasset. quecunqꝫ igitur illic christianissima mente cõferris, horum retributionem per spem in futuro iudicio sustinetisᶜ. Breuiter monstratum est qꝰ boni laudabiliter p̃sequunt malos, ⁊ damnabiliter mali p̃sequunt bonos. Illoꝝ autẽ apostoli: Tu autẽ qs es q̃ iudicas alienũ seruũ? de alieni coꝛdis occultis intelligendũ est. ¶ Q̃ vindicta inferri possit, monstratũ est. Nũc restat ostẽdere qꝰ dꝫ

dare dilatãde. i. ecclesie. Secunda cõmendat eum, eo qꝰ quedam patrimonia beati Petri nudata cultoribꝰ dacorum habitatoribus restaurasset. Opinio. i. fama: q̃ opinio loquit̃. Bella nos ⁊c. et litera sic ordinata, nõ errabis.

c ¶ Non mirãda, q. d. in hoc est mirandũ qꝰ victoriam solis orationibꝰ obtinetis.

d ¶ Largitis. id est ibi positis.

e ¶ Sustinetis. i. expectatis. Jo.

¶ Breuiter. Hec est. viij. ps cõma, in qua probat per quatuor authoritates qꝰ vindicta debet fieri: quia magis diligitur q̃ punitur, q̃ peccat et non punitur. et est hic incidens q̃stio. Jo. de fan.

¶ Cassio. Concludit Hie. ex suptadictis qꝰ boni iuste malos persequuntur, ⁊ non econuerso, postea rñdet authoritati Paul, quã habuimus. s. e. q. j. ¶. j. dicens eã esse intelligendam de occultis delict, et dicit monstratũ esse supra qꝰ vindicta possit inferri. Nunc vero ostendit qꝰ vindicta debet inferri: et ad vtrũq; pbandum inducit capitula sequentia.

viij. ps

Rom. xiij. a.

Sic ea de quibus. ¶ Catus. Ostendit hic Aug. q̄ non debemus esse negligentes ad vindicandū, q̄ occasione z peccato vnius irascit deus vniuersō populo. qđ ꝓbat exēplo Achor.

a ¶ Differimus. s̄. e. si is qui. s. xxviij. dist. quia sunt culpe.

b ¶ Nōne achor. s̄. j. q. iij. §. ītē peccato achor.

c ¶ Filius. id est nepos.

Josue vij. d.

d ¶ Solus. negatiue exponit. id est vtinam non perissent plures. ii. j. q. j. iudices. z Ar. tamen cōtra. quia videtur q̄ pot⁹ debuit parcere nocēti, q̄ punire innocētem propter nocentem: vt. xiij. q. v. de nūg. z. ff. de pēnis. absentem.

† Et. xxvj. q. v. ēpi.

Ea vindicta.

¶ Cal⁹ Ostēdit Aug. in hoc ca. q̄ prelati vel iudices malos punire debent animo corrigendi, et ex dilectione. z hoc ꝓbat quinq̄ exēplis, scz patris, z Christi, z quorūdā sanctorū vete. testa. z helie, z petri. sed nō debent vlasci animo punire: sicut volebant facere discipuli Christi cū dest derabant ignē celestem mittere super samaritanos; sed ꝓpter hoc fuerunt a dño reprehēsi. Exemplū est de petro in fine capituli. Vbi autem alia exempla inuēiāt, ꝓ reuidebis.

Mat. v. g. puer. iij. b. Luce xij. f.

e ¶ Idoneus. ar. q̄ nullꝰ potest esse iudex nisi habeat charitatem z mansuetudinē. xlv. dist. disciplina.

f ¶ Vapulat. s̄. inferri: et q̄ magis diliguntur illi qui puniunt, q̄ qui impuniti relinquunt. qđ vtrunq̄ multorum authoritate ꝓbat.

Ait enim Augu.

¶ Ira dei vocat cum malā punire differunt.

Si ea de q̄bus vehementer deꝰ offendit, insequi vel vlcisci differimus [a], ad irascendum vtiq̄ diuinitatis patientiam prouocamus. Nonne Achor [b] filius [c] zare preterijt mādatū dñi, z sup omnē populum Israel ira eiꝰ incubuit: et ille erat vnꝰ homo: atq̄ vtinam solus [d] perijsset in scelere suo.

Idē Auguſt. de sermone dñi in monte. lib. j.

¶ Vindicta que ad correctionē valet, non est ꝓhibēda.

Et vindicta quevalet ad correctionē, non prohibet: que etiā ad misericordiam pertinet: nec impedit illud ꝓpositum quo quisq̄ paratꝰ est ab eo quē correctum esse vult, plura perferre. sed huic vindicte inferēde non est idoneus [e], nisi qui odiū quo flagrare homines solēt q̄ se vindicare desiderāt, dilectionis mansuetudine superauerit. nō enim metuēdum est ne odisse paruulū filiū parētes videant cū ab eis vapulat [f] peccans, ne peccet vlterius. et certe perfectio dilectionis ipsius dei patris imitanda nobis ꝓponit, cum in sequētibus dicit: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, z orate ꝓ his qui vos pſequunt. z tamen de ipso dicit ꝓ ꝓphetā. Quē em̄ diligit dominꝰ, corripit: flagellat autē omnē filium quē recipit. Dicit etiā dñs: Seruus q̄ nescit voluntatē domini sui, z facit non digna: plagis vapulabit paucis [g]: seruus autē qui scit voluntatē dñi sui, z facit nō digna, vapulabit plagis multis. Non ergo nisi ipse vindicet cui rerū ordine potestas est data: z ea volūtate vindicet, qua pater paruulū filiū flagellat: quē tamen ꝓ etatē non potest odisse [h]. Hic autē aptissimum exēplum dat quo satis appareat posse peccatū amore potiꝰ vindicari, q̄ impunitū relinq̄: vt illum quē vindicat, nō pena miserū, sz correctione beatum esse velit: paratꝰ [i] sit (si opꝰ est) equo animo plura tolerare ab eo illicita quem vult esse correctū, siue in eū habeat potestatē coercēdi, siue non habeat. Magni autē z sancti viri q̄q̄ optime scirent mortē istā que animā dissoluit a corpore, formidandā non esse: frm eorū animum qui illā timerēt [k], nō nulla peccata morte puniērūt, quo z viuētibus vtilis metus incuteret: z illis qui morte puniebant, non ipsa mors noceret, sz peccatum qđ augeri posset si viueret, diminueret [l]. non temere illi vindicabant quibus tale iudicium deꝰ donauerat. Inde est q̄ Helias morte multos affecit ꝓpria manu, z igne diuinitꝰ impetrato. quod z alij multi z magni viri eodē spiritu consulēdo rebus humanis nō temere fecerūt. de quo Helia cum exēplum dedissent discipuli commemorantes quid ab eo factum sit: vt etiam ipsis daret potestatē petēdi de celo ignē ad consumēdum eos qui sibi hospitium non prebuerāt: reprehēdit dñs in eis non exēplum prophete sancti, sz ignorantiam vindicandi que adhuc erat in rudibus: animaduertēs eos non amare correctionē, sz odio [m] desiderare vindictā. Itaq̄ postea q̄ docuit eos q̄d esset diligere ꝓmū tanq̄ seipsum, infuso etiā spiritu sancto quē decē diebus cōpletis post ascēsionē [n] suam desup (vt ꝓmiserat) misit: non defuerūt tales vindicte, q̄uis multo rariꝰ q̄q̄ in veteri testamento. Ibi ex maiori parte seruientes timore premebantur: hic autem maxime dilectione liberi nutriebātur. Nam et verbis apostoli Petri Ananias z vxor eius (sicut in actibus apostolorum legimus) exanimes ceciderunt: nec

Mat. xvij. c.

v. queſt. v. non omnis.

g ¶ Paucis. quedam enim ignorantia ꝓ parte excusat, ꝓ parte non: vt. xxx. q. j. de his. s̄. dist. vij. consuetudo.

h ¶ Odisse. cum puer non pōt odio haberi, non potest vt ingratus exheredari: vt. C. de inof. test. si q̄s in suo.

i ¶ Paratus. s̄. e. q. j. paratus.

k ¶ Timerēt. ergo que pena magis timetur, illa est magis instigenda, siue sit pecuniaria, siue corporalis: vt xxvj. q. vj. cognouimus. z ca. 6 lapsis. et. j. e. q. v. prodest. et expiesse dicitur extra vt lit. non cōtest. quoniā frequēter. in fi.

l ¶ Diminueretur. quoſdā enim deus rapit de medio ne malitia mutet intellectū eorū: vt. j. de pe. dist. iij. §. verum hoc.

m ¶ Sed odio. s̄. e. q. ca. quod Christus. contra.

iij. Re. xviij.

n ¶ Post ascēsionem. illud post, potius includit diem ascensionis q̄ excludit. nam alꝰ nō essent decem dies, nisi dies ascensionis cōputet. i. xxvj. dist. scire.

j. d.

iij. Re.

QUisquis. ¶ Casus. Cresconius grammaticus dicebat q̄ inimicus dei erat qui christianam persequebatur. Sed Augusti. respondet hoc esse verum si ex te vita que sunt in christiano, dei est amicus. quod probat tribus exēplis, sc̄z dñi, et patris, et mariti. Et nota q̄ a principio cap. vsq; ibi: verum. sunt verba Cresconij: postea vero sequūtur verba Augusti. que interrogatiue leguntur.

a ¶ Quisq;. verba Cresconij.

b ¶ Inimicus. ℣. lxxxvj. dist. odio. ℣. e.q. duo ista.

c Ebet.

¶ Pominē. arg. q̄ cū pecunia possumus alios allicere ad fidem: vt. j. e. q̄. vj. q̄ autē. et. ℣. xlv. distin. qui syncera. sub tali enim conditione possum̄ aliquā ducere in vxorē, vt fiat christiana. xxviij. q̄e. j. cauē. ⁊ ca. nō oportz. ⁊ possum̄ eos gratuitis pensionibus onerare vt conuertātur. j. e. q. vj. iam vero. q̄ satis admitti potest. ⁊ sic q̄ñq; licite fit pactio in talibus spiritualibus. Sic fit pactio vbi agitur de conuersione alicuius ad fidem. et sic nō obstat. j. q. ij. ℣ pio. Jo.

Malis. ¶ Exploribus ¶ Casus. Cōcludit Gratia. ex supradictis q̄ vindicta est inferenda zelo iustitie, ⁊ non amore vindicte. s. non vt odium exerceatur, sed vt prauitas corrigatur. sed cum vindicta quandoq; inferatur damnis rerum, quādoq; flagellis, et quandoq; ipsa morte: querit an peccet iudex vel minister reos occidendo.

QUod autē. ¶ Hec questio diuidit in. vij. partes. In prima intēdit, probare q̄ fex auctho. q̄ ecclesia, p eis dz intercedere. Secūda ibi: hinc apparet. Tertia ibi: Septimum. Quarta ibi: Miles. Quinta ibi: Ipsis autē. Sexta ibi: preterea. Septima ibi: Nō solū. Jo. de San.

¶ Casus. hic intitulatur quinta questio qua queritur an peccet iudex vel minister occidendo reos? Et respondet q̄ non: vt. j. e. miles. ⁊ ca. cum minister. dummodo faciat hoc amore iustitie: vt. ℣. q. prori. ea vindicta. ⁊ quandoq; q̄ non est iudex, sine peccato potest alium occidere, resuscitati sunt, sed sepulti.

Ite Aug. contra Cresconiū grammati. lib. j.

¶ Que veruati ꝛtraria sunt, christiani psequi debent.

QUisquis[a] christian[a] inquā non psequit, Christi est inimicus[b]. verū dicis si non hoc in illo persequit quod Christo est inimicum. neq; em domus in seruo, pater in filio, maritus in coniuge (cum sint vtriq; christiani) non debēt psequi nisi vitia christiane contraria veritati. Ait vero si non persequat, non rei negligētie merito tenebunt?

Ite Aug. ad Macedonium.

¶ Quēadmodū homo dz diligere primū sicut seipsum.

DEbet homo diligere p primū suū sicut seipsum vt quē potuerit hominē[c] beneficētia, ꝑsolatione, vel informatione doctrine vel disciplīne coercitione adducat ad colendum deum.

Item Augustin[a] ad Donatū presbyterum. De eodem.

MAli sunt, phibēdi a malo, ⁊ cogēdi ad bonum. Ex his oibus colligit q̄ vindicta est inferenda non amore ipsius vindicte, sed zelo iustitie: nō vt odiū exerceatur, sed vt prauitas corrigatur. Sed cum vindicta aliquādo inferatur dānis rerū, aliquando flagellis, aliquādo etiam morte: querit an sit pcm̄ iudicivel ministro reos morti tradere?

¶ Questio. v.

QUod autem[a] nulli liceat aliquē occidere illo p̄cepto, p̄bat quo dīs in lege homicidium p̄hibuit, dicēs: Non occides. Itē in euangelio: Omnis qui acceperit gladū, gladio peribit.

Item Augusti. ad Marcellianum comitē de donatistis captis.

¶ Mali nō sunt interficiendi, sed flagellis emendandi.

CIrcumcelliones illos clericos partis donati quos deputēsi ciuitate ad iudicium p̄o factis eorum publice discipline causa deduxerat, a tus nobilitate comperi auditos, ⁊ plurimos eorum de homicidio quod in Restitutum[e] presbyterum catholicum commiserunt, et de cede Innocentij alterius catholici presbyteri, atq; de oculo ei[a] effosso, ⁊ de digito pcīso fuisse nem. j. e. cum homo. ℣.

CIrcumcelliones. ¶ Casus. Qui dā heretici donatiste interfecerunt quēdam presbyterum catholicum nomine Restitutū, quēdā vero alii presbyterū sc̄z innocentiū verberantes eius effoderūt oculū, ⁊ digitum precīderūt: propter que scelera cum ducti fuissent ad comitē Marcellianū: verberib[a] fustigati, rei veritatē sunt confessi. Sed q̄ Augusti. timebat ne, propter talia scelera interficerent, ideo rogat prefatū comitē vt eos nō interficiat: licet posset hoc sub dissimulatione transire, cū non fuerunt a clericis accusati, sed a notarijs quoz interest, presentare. vnde rogat eū vt in monasteriū detrudātur, vel alicui tali deputent operi, vt eoz audacia refrenet: ⁊ mala q̄ fecerūt, salutifere valeāt emēdare.

Occidere animalia licitum.

Eccl. dist. xxxvij. Mattheus. ℣. q. pri. xxxvj. c. est iniusta. j. e. c. rex debet. si autem parat[a] sit corrigi: nec occidi dz, nec debilitari in membris: vt hic, ⁊ j. e. c. j. ij. et iij. et hec vera sunt q̄ iuder sol[a] potest occidere nisi sint aliqui nocturni depopulatores agrorum: vel sint latrones in publicis stratis, quos quilibet potest occidere: vt ¶ quādo licet vnicuiq; sine iudi. se ipsum vindi. l. j. et ff. q. iij. fortitudo. vel nisi defendendo se occidat alquem. extra de homi. cap. ij. circa fi.

e ¶ Restitutum. ꝓprium nomen.

confessos[a] vnde mihi solicitudo[b] maxima incussa est ne forte sublimitas tua censeat eos tanta legū seueritate esse plectendos vt qualia fecerūt, talia patiantur. Jdeoq; his lītis obtesto: fidē tuam quā habes in xpo, per ipsius dñi nr̄i miserico:diam, vt hoc nō facias[c]: nec oīno fieri ꝓmittas. ꝗuis em̄ ab illoz interitu[d] dissimulare possum[9], qi non accusantibus nostris, sed illoz[e] notarijs[f] ad quos tuende publice pacis vigilātia ptinebat, presentati videantur examini: nolum[9] tm̄ passiones seruorum[g] dei quasi in aliene partis supplicijs vidicari: nō ꝙ scelestis hoibus licentiā facinoū, phibeamus auferri, sed hoc magis sufficere volumus, vt viui, z nulla[h] parte corporis trūcati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis ociū legum coercitione dirigātur, vel a malignis operibus alicui vtili operi deputent. vocatur quidem et ista dānatio[i]: sed ds non intelligit magis bīficium ꝗ̄ supplicium nuncupandū, vbi nec seuiendi relaxatur audacia: nec penitendi salutaris medicina subtrahitur: Jmple christiane iudex pij patris officiū: sic succēsere[k] iniquitati meminer̄is, vt nō in peccato: atrocitatibus exerceas vlciscendi libidinem: sed peccatoū vulneribus curandi adhibeas voluntatem. Noli perdere paternā diligētiā, quā in ipsa inquisitione[l] seruasti qñ tantoum scelerū confessionē non extento aculeo, nō sulcātibus vngulis, non vētibus flammis, sed virgarū verberibus eruisti: qui modus coercionis et

a magistris[m] artū liberalium et ab ipsis parentib[9] adhibet: et sepe i iudicijs solet ab epīs[n] adhiberi: Noli ergo atrocius vindicare qō leui[9] inquirendi ꝗ̄ puniēdi maio: necessitas ē: ad hoc ei z mitissimi hoies facin[9] admissum diligenter atq; instāter examinare debent, vt quibus parcant inueniant.

Idem Marcellano.

¶ Preter supplicium mortis rei sunt puniendi.

'Qēna[o] illoz ꝗ̄uis de tantis scelerib; cōfessoum rogo te vt preter supplicium mortis sit, z propter conscientiam nostram, et propter catholicam mansuetudinem cōmendandā. Jpse enim fructus ad nos peruenit confessionis illoz: qi inuenit catholica ecclesia vbi erga atrocissimos inimicos seruet atq; exhibeat lenitatē. in tanta quippe crudelitate quecūq; p̄ter sanguinē vindicta ꝓcesserit, magna lenitas apparebit. Nō et si modo quibusdaz vestris illa atrocitate commotis videtur indignū, z quasi dissolutionis et negligētie simile: trā sactis[p] tamen motibus animoz: q̄ recentioibus factis solēt turbulentius excitari, egregie luculenta bonitas apparebit.

Idem Donato.

¶ Mali prohibēdi sunt a malo, et cogendi ad bonum.

Num solū est qđ i tua iustitia pertimescim[9]: ne forte qñ quicquid mali cōtra christianam societatem ab hominibus impijs ingratisq; committitur, ꝓfecto grauius est: et atrocius, ꝗ̄ si in alios cō mittatur: tu quoq; p̄ immanitate facinoum, ac nō potius

ceperit: licet tamen ordo non liberet a patria potestate, vt.liij.dist.si seruus.ij. vnde maiorē ptārē hz magister in discipulū, ꝗ̄ pater in filiū: cū magr adhuc post ordinē hz eū in ptāte, p illā decre. sup eo. eē. e. cum voluntate.

n ¶ Ab epis. Non tm̄ manib[9] ꝓprijs hec facere pōt, vt lxxxvi. distin. non liceat. nec per laicuz pōt hoc facere, sed per clericū: vt eē ꝗ̄ sen. exco. vniuersitatis. Est ergo hic arg. q̄ iudex ecclesiasticus virgis potest punire, ꝙ et q̄ clerici virgis possunt puniri: vt. v. qō. v. illi qui. z. xlv. dist. cū beat[9]. Jo.

Epus nec p se nec per laicum ꝓberet clericos

Ena. ¶ Cassius. Quidaz catholici scelerum atrocitate cōmoti iudicabant donatistas interficiendos ꝙ homicidiū z cedē cōmiserunt in restitutū z innocētium catholicos sacerdotes. Sz Augustin. scribit comiti marcelliano, rogāsq; eum vt non interficiat eos, tū ꝓpter conscientiā suā, tū ꝓpter mansuetudinem ecclesie commendandā: sed imponat eis aliam penā; que quātacūq; fuerit mitissima reputabitur dūmodo pena sanguinis non irrogetur.

De hoc etiā not. j. e. qō. vij. his a q̄buo. in glo. virgis tamē ꝛc.

o ¶ Pena. Jpse dicitur ꝙ ꝓpter triā parendū sit istis: tum quia videt ecclesiā lesam habere cōscientiam si ad denunciationē suam isti occidantur. tū propter ipse correctiōis. tū ꝓpter mānsuetudinem ecclesie.

p ¶ Transactis. Arg. q̄ executio sētentie in causis ciuili vel criminali differenda est. ij. qō ij. cū apō. Arg. cōtra. ij. q. j. sicut.

Num soluz. ¶ Cassi. Augustin. rogat donatum suppliciter sicut pōt ne q̄sdā he-

a Hoc non habet ter. vide dicebat S. q̄ isti accusati sūt a notarijs curie. z denotatur vij. ideoq; ibi: q̄s non accusantibus nr̄is ꝛc. Clerici incorrigibiles possunt a iudice seculari corrigi.

¶ Confessos. Totam laico. et sic est contra. extra de iudi. at si clerici. in fine. sed isti propter heresim sunt facti de foro eius.

b ¶ Solicitudo. quia eos accusauerat, ꝙ licet nō ex nomine: vnde timuit ꝙ esset reus mortis ipsorum: vt. j. ea. vnum. in fine.

c ¶ Non facias. Arg. q̄ in criminibus pōt iudex petnam rēperare. Argu. contra. ij. q. iij. §. notandum.

d ¶ Interitu. argu. q̄ iudex secularis poterit corrigere clericos incorrigibiles: vt. j. eod. si audierit. extra de sent. excō. perpendimus.

e ¶ Sed illorum. Judicum.

f ¶ Notarijs. id est officarijs q̄ deferunt crimina iudicib[9]: vt. iij. q. iij. §. aliquādo. sicut testes synodales deferūt crimia episcopis. xxv. qō. vj. episcopus.

g Seruorum. id est quas patiuntur serui dei.

h ¶ Et nulla parte corporis truncati. ē. q. ꝓxi. est iniusta. cōtra. sed hic de corrigibilibus: ibi non.

i ¶ Dānatio. no. iudices posse remittere penam. sic xxj. q. iij. innocēs.

k ¶ Succēsere. i. irasci.

l ¶ Inquisitione. id est ꝓ inquisitionem criminum.

m ¶ Et a magistris. magistri non incidunt in canonē verberando clericos causa disciplinę. eē de sen. excō. super eo. dū tamē nō nimiū seuiāt in eos: vt. ff. ad legez aqui. preceptoris. quib[9] aūt liceat alios castigare, habes. ē. e. q. iij. duo ista. vij. qō. j. sicut. datur autē ista potestas patri in filium clericū quousq; sacrū ordinē re-

Magister et pat̄ clericum verberantes non incidūt in canonē.

Mag̃ aequaleo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

reticos captos occidat, quos occidi timebat: eo q̄ gratius contra christianos committitur q̄m contra alios: sed alijs dignis supplicijs coerceantur, vt de suis peccatis valeant penitere. alioquin ecclesia operam non extendet vt tales hereticj capiant: quo cōperto licentius cōtra ecclesiā insultabūr.

a ¶ Per operam nostrā. Id est per querelas nostras ꝛ est hic argu. q̄ si iudex suspēdit aliquem ad querelaz clerici, q̄ clericus non possit p̄mouere: vt. ff. ca. priori. et de pen. distin. j. periculose. ꝛ ex de excessi. prela. ex literis. argu. cōtra. ff. q. iij. maximianus. et. j. ea. non vos. et ff. de bo. lib. qui cū maior. ff. j. ꝛ est expressū extra de homicid. postulasti. c. tua.

b ¶ Occidi. Arg. est hic p̄ hug. qui dicit q̄ clericus debeat potiꝰ p̄mittere se occidi: q̄m q̄ ipse occidat: vt dixi. ff e. q. j. in pun.

† Intelligo cum Ber. cū hoc ca. q̄n tales cauere possumus: nō debemꝰ eos interficere: vt h̄ ōr. et hoc no. illa lra occidendos ve strīs iudicijs inferamꝰ sim Z.

¶ Rodest ꝛc. ¶ Caus. hoc ca. diuidit in duas partes. In prima commēdat Augustinus imperatorez, eo q̄ per ipsum ecclesia adiuuat. In secūda rogat eum ne malo mortepuniat, sed ad vitam reseruet: vt deflere possint peccata que commiserant. si vero aliter cum sint incorrigibiles eos punire voluerit, officiū dilectionis cōtra eos exerceat ꝛ nō cupiditatem nocendi. et ad hoc eum multiplici hortat. Secunda ibi: Nō vobis.

c ¶ Et nra. Mutuum em̄ p̄stant sibi auxilium. j. ea. principes.

Rom. xiij. a.

d ¶ Corrigatur. q. d. fine per verba siue per pecuniā, siue alio modo, non refert. sic. ff. ea. q̄. iiij. ea victoria. Jo. p̄o consideratione lenitatis christiane censeas coercendū. quod per Jesum Christuz ne facias obsecramus. Et paulo post. Et occasione terribiliuz iudicum ꝛ legum ne eterni iudicij penas luant, corrigi eos cupimus, non necari nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec supplicijs quibus digni sunt, coerceri. Sic ergo eorum peccata compesce, vt sint quos penitеat peccasse. Et paulo post. Proinde si occidēdos in his viros putatis, deterrebitis nos, ne per operaz nostram iudiciuz tale quidem perueniat, quo cōperto in nostram perniciem licentiou audacia grassabuntur, necessitate nobis impacta: vt etiam occidi ab eis eligamus potius, q̄m eos occidendos vestris iudicijs inferamus.

I dem Macedonio.

¶ Quies ecclesie, principum seueritate tuatur.

Prodest seueritas vra, cuius ministerio quies adiuuatur et nostra c. prodest intercessio nostra, cuius ministerio seueritas temperatur ꝛ vestra. ¶ Non vobis displiceat q̄ rogamini a bonis: quia nec nobis displicet, q̄ timemini a malis. Nam hominum iniquitatē etiam apostolus Paulus non tantum iudicio futuro, verūetiam de presentibus vestris secularibus potestatibus terruit: asserēs etiā ipsas ad dispensationem diuine prouidētie pertinere. Omnis (inquit) anima potestatibus sublimioribus subdita sit ꝛc. Hec verba apostoli vtilitatem vestre seueritatis ostēdūt. Proinde sicut dilectionē iussi sunt

Quid ergo. ¶ Caus. hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte redarguit hieron. quosdam qui dicebant deum fuisse crudelem, rigidum, et cruentum: quia in diluuio genus deleuit humanū: sodomam ꝛ gomoram subuertit: egyptios in fluctibꝰ submersit: israelitas i deserto p̄strauit. Et ostendit q̄ ideo deus hec fecit in vita p̄senti, ne in eternum punirent. q̄s probat vno argumento cornuto, dicens: ea que p̄phete dixerunt, aut vera sūt aut falsa. Si vera sunt, ergo in alia vita nō punientur: quia propterea dicit: Non iudicabit deus bis in idipsum. Si vo falsa sunt, ergo ꝛ falsuz est q̄s dicitur: Nō consurget duplex tribulatio: et deus que fūr in lege scripta nō fecit. q̄ falsa sunt dicere nephas est: ergo qui puniti sunt, iteruz nō puniuntur. In scōa parte ḡrebat a hiero. si christianus dephensus in adulterio decollet aut postea punietur aut non: si punietur, ergo falsuz est q̄s dicitur: Nō iudicabit deus bis in idipsum. Si non puniet, optare debet adulter vt diu pena capitis eum diu ter eternos cruciatus. Id quod hieronymꝰ respondet dicens q̄ deus sit mensuras supplicioꝝ: ꝛ si quis in vita presenti non est sufficienter punitus, iterum punietur. alioquin nō debet iterum puniri: vt ille qui maledixerat israelite, q̄z leuis culpa eius presenti supplicio est cōpensata. Ipsi dixerunt, sed z prophete. Sequēs ca. patet.

Beli. vij. q. Beli. xxx. c.

e ¶ Puniret. Ergo hoc de penitentibus tātum: vt. j.

terrentibus debere qui timēt, ita dilectionē iussi sunt timentibus debere qui terrēt. Nihil cupiditate nocēdi fiat, sed omnia consulendi charitate: ꝛ nihil fiat immaniter, nihil inhumaniter. Ira formidet vitio cognitus, vt nec intercessoris religio cōtēnatur: q̄ ꝛ plectēdo ꝛ ignoscēdo hoc solū bene agitur, vt vita hominum coriatur[d]. Q̄z si tanta est peruersitas et impietas, vt coꝛigendis reis nec discipline nec venie remedia suffragēt, ab omni tamen intētione atq̄z cōscientia quā deus cernit, siue seueritate, siue lenitate, nō nisi officium dilectionis impleatur.

¶ Palea.

Hoc tū intelligendū est de illis quos p̄sentia supplicia in melius cōmutāt: non de illis qui obstinati sunt in malo: qui si semp̄ viuerent, semper peccarēt: quoꝝ pena hic incipit, ꝛ in eternū durabit.

I tem Hieronymꝰ in Naum prophetam.

¶ Impiesentiarum nonnulli puniuntur, ne in eternū flagellentur.

Quid ergo (ait) cōtra dominū cogitatis: ipe est qui creauit mundū, ꝛ consummationē eius faciet. Q̄z si vobis videtur crudelis ꝛ rigidus ꝛ cruētus q̄ in diluuio genus deleuit humanū: super Sodomam ꝛ Gomoram ignē ꝛ sulphur pluit: Egyptios submersit fluctibus: israelitarū cadauera p̄strauit in eremo: scitote eum ideo ad p̄sens reddidisse supplicia ne in eternū puniret[e]. Certe aut vera sūt que prophete loquuntur aut falsa. Si vera sunt que de seueri-

de peniten. distinct. iij. §. authoritas. nam quotidiana peccata incipit hic, et durat in infinitum: vt. j. de peniten. dist. iij. ignis succensus est. sicut econuerso quandoq; remanerat aliquos temporaliter, vt eos puniat eternaliter: vt. xxij. q. ult. ij. si quelibet.

Tempora ff remanent alia pro puniuntur eternaliter. Nota. j. c. sm alia literā. alias tempestiue.

a ¶ Falsum est. q. d. ex quo falsum dixerunt in vno, dicūt ergo et in alijs: et est hic arg. q. instrumentum vel testamentum [1] si est in vno falsum, [2] ergo in oib⁹: vt. ff. de. ij. si ad sacras.

b ¶ Nō preueniri. Tunc sententia iudicis preuenire tur, si quis hic plene punit⁹ esset, qz in futuro non puniretur.

c ¶ Iudicij. id est Christi.

d ¶ In peccatoꝝ. Non punitum hic sufficienter.

e ¶ Exercende. in futuro.

f ¶ Israelitę. Id est deo israelitarū.

g ¶ Leuis. Ecce q leuę dicit culpā maledicere deo cū magis sit maledicere deo ꝙ principi. sic. C. si quis impe. male. l. vnica.

h Eos. j. cōe vitij. si vobis.

i ¶ Defēdat. oēs fugientes ad ecclesiā tenetur defendere: vt. xvij. q. iij. reū. et hoc verū est sine rei sint sine nō nisi in casibus. extra de immu. ec. inter. et ca. vlt. Sed illos q non fugerint ad ecclesiam, qñqz inuadit, qñqz non. si tm est spes correctionis, dz eos iuuare: vt. ff. q. pri. est iniusta. Item si iniuste sint condēnati aliqui: omnibus modis immadit eos. si autē iuste: tūc temperate et nō importune iuuadit eos: sed tamen intercedendo p eis, ne ex indiscreta defensione incidat ecclesia in malam opinionē: vt. xvij. q. vlt. hi qui, et. ff. q. iij. non in ferēda. Et

Condēnate et iuste et iniuste sunt ab ecclesia iuuādi.

tate eius videntur dicere, ipsi direrunt: Non iudicabit deus bis in idipsum in tribulatione. Si autem falsa sunt, et falsum est[a] hoc quod dicitur: Nō consurget duplex tribulatio: falsa est ergo et crudelitas que in lege descripta est. Quod si verum est, et negare non poterunt, dicente propheta: Nō iudicabit deus bis in tribulatione: ergo qui puniti sunt, postea non punientur. Si autem illi postea punientur, scriptura mentitur: quod nephas est dicere. Receperūt ergo et qui in diluuio perierūt, et Sodomite, et Egyptij, et Israelite in solitudine, mala sua in vita sua. ¶ Querat hic aliquis si fidelis deprehensus in adulterio, decolletur: quid de eo postea fiat? Aut enim punietur: et falsum est hoc quod dicitur: Non iudicabit de[b] bis in idipsum in tribulatiōe. Aut non punietur: et optādum est adulteris vt impresentiarum breui et cita pena cruciat⁹ frustrentur eternos. Ad quos respondebimus, deum vt et omnium rerum, ita supplicioꝝ quoqz scire mensuras, et non preueniri[b] sententia iudicis[c]: nec illi in peccatorem[d] exercende[e] dehinc pene auferri potestatem, et magnum peccatum magnis diuturnisqz elui cruciatibus. Si quis autem punitus sit, vt ille in lege qui Israelitis[f] maledixerat, et qui in sabbato ligna collegerat: tales postea non puniri, quia culpa leuis[g] presenti supplicio seueritatis compensata sit.

Item Gregorius papa.

licet teneat aliquos defendere, nō tamē tenet̄ p eis bellum mouere: vt. C. de epis. audi. addictos supplicio. Jo.

¶ Hinc apparet. ¶ Hec est scīa qō in qua magister prebare intēdit q̄ iudices nō peccāt occidēdo vīm lege: iz illi tantū peccāt q̄ sine authoritate et sine iussu diuino homīnē occidūt. et hoc p: bat per multos patres veteris testamēti. Jo. de fan.

¶ Cui. hucusqz probatū est q̄ mali non sunt morte puniendi. Nunc cōtrarium probat sex authoritatibus et exēplis. Postea soluit dicēs, q̄ qui habet potestatem occidendi, licite occidere pōt malos: sed authoritate, p: pria hoc nō potest, quod, pbat sequenti ca.

k ¶ Illo pcepto. Non occides.

De occidēdis hoib⁹. ¶ Cau. Publicola de duob⁹ quesiuit ab Aug. primo vtrū quis iuste possit interficere malos, ne ipsi alios occidat. Et rīdet q̄ nō, nisi sit miles vel potestas qui faciat non pro se, sed p vtilitate aliorū, Scēo an sit peccatum repellere malos obstaculū interponēdo: et si aliquid contingat inde preter voluntatē nostrā, an nobis imputetur? Et rn. non esse peccatū: nec nobis imputari debet si aliquid inde ꝓtingat. et hoc probat. viij. exēplis. s. exemplo militis et bouis, equi et canis, pauli, et ferramentorū, arboris et fenestre. Scēa pars incipit ibi: qui vero repelluntur.

l ¶ Miles. sub potestate aliqua ꝓstitut⁹: vt. j. e. miles. nisi hoc fiat in iusto bello: vt. j. ea. si homicidium. et in casibus positis in summa huius quēstionis.

m ¶ pro se. Sic ergo officiatus nō potest esse aduoca-

¶ Qui rei sunt sanguinis, ab ecclia defendi debent.

Eos[h] sanguinis defendat[i] ecclesia, [1] ne effusione sanguinis particeps fiat.

Hinc apparet q̄ mali flagellis sunt coercendi, non membrorum truncatione vel tēporali morte plectēdi. Sed obijcitur illud qō dīs ait ad Moysen: Maleficos non patieris viuere. Item. Qui coierit cum iumento, morte moriat. Adulteri etiam vel blasphemie crimine notatus immiericorditer lapidari iubet. Jtē Moyses qui legem acceperat, cultores idoli morte punuit. Samuel etiam Agag pinguissimum regem in fruſta conscidit. Phinees quoqz Judeum cum madianita cocuntem gladio transfixit: quod est ei reputatum ad iustitiam. Similiter nonnulli in veteri testamento inueniūtur malos trucidasse: nec tamen transgressores legis, sed defensores appellantur. Prohibetur ergo illo[k] precepto quisqz sua authoritate in necem alicuius armari, non legis imperio reos mori tradere. qui enim publica potestate functus ipsius legis imperio malos perimit: nec illius precepti transgressor, nec a celesti patria alienus haberetur.

Unde Aug. ad publicolam.

¶ Ex officio non est peccatū hominem occidere.

De occidendis hoib⁹ ne ab eis quisqz occidat, non mihi placet cōsiliū: nisi forte sit miles [1], aut publica functione teneatur, vt nō pro se[m]

[1] Ex isto ter. infer̄ q̄ clericus pōt esse aduocat⁹ p accusato de crimie: facit ter. i. l. addictos. cū ibi not. C. 6 epi sco. et cleri. Exo. xij. c. Leui. xx. c. Exo. xxxij. j. Re. xv. g. Nūe. xxv. d.

Offi tuo in propria causa. ꝛ ita officiū suum est ei damnosum. q̄q̄ est. ſi. x. q. vj. Hoc ius. licut nec in causa ſua poteſt quis eſſe iu dānoſū dex: vt. ſ. q. iij. inter. ‡ Vel dic pro ſe. i. p̄ priuato odio. ‡ Cōc. Joan. Quod primo dixit, falſum eſt: cum non inueniat ter. i. l. hoc p̄hibitum, nec litera iſta contradicit. Bar. q̄ iuriſ= a ¶ perſone. hoc dictiō. dicit p̄pter eꝑos q̄ C. de iu habent iuriſdictio riſ. om. nem ſeculare, ſz nō iu. ꝛ. C. poſſunt preſidere ne q̄s in cauſis ſanguinis: ſua cau. vt. xv. q. iij. c. j. ꝛ ſ. p totū. c. q. viij. his a q̄b⁹. ‡ Hoc ꝛ ca. ſepe. etiā ſeq̄ b ¶ Unde. q. d. cū tur ℣. q̄s ex officio ſuo oc iij. q. vij cidit aliquē, nō eſt iudicet. ei imputandum ſi xj. q. iij. ex officio tali ſequā tur. tur homicidia. Ita Alꝰ ab continuant ſequē ſurduz tia exēpla. Uel ſic eſt alī continua. ſi aliquis quē alij repellendo malos et nō ſi occidat aliquem, bi ꝛc̄. C. hoc non eſt ei imputā nua. li. tandum.

Ex c ¶ Reus eſt. Ni Joā. de ſi equus ille fuerat fan. ꝛ h calcitroſus, vt bos teneas fuerat cornupeta. q̄d̄ j. nam ſi talis nocue ſeq̄tur. rit, bene tenet̄ do minus: vt. ff. ſi qua dru. pau. fe. di. j. ℟. j. ꝛ. ij. et generaliter ſi habuerit tale animal quod cōſueuit nocere, vt vt ſuz, leonē vt ap̄ū, ſiue ligatum, ſiue non: ſi occiſus fuerit liber homo, p̄eſtabit. cc. ſolidos. ſed ſi aliter nocuerit, cōdemnabitur p̄m arbitrium iudicis: ſed in ceteris reuis condemnatur pena dupli: vt ff. de edi. edicto. hi enim. ꝛ. l. ſeq.

d ¶ Paulus. Ar. q̄ non imputatur clerico q̄ ad defenſionē ſui iuris vocat milites, ſi ali hoc faciat, ſed p̄ro aliꝫs, vel p̄ ciuitate vbi etiam ipſe eſt: accepta legitima poteſtate, ſi eis congruit perſone ª. Qui vero repelluntur aliquo terrore ne mala faciant, etiā ipſis fortaſſe aliquid p̄eſtatur. hinc autē dictum eſt. Ne reſiſtamus malo: ne nos vindicta delectet, q̄ alieno malo animū paſcit: non tamen vt correctionē hominū negligam⁹. Unde[b] nec reꝰ eſt mortis aliene qui cum ſue poſſeſſioni muroꝝ ambitū circun duxit aliquis ex ipſoꝝ vſu percuſſus interiit. Neq̄ enim reꝰ eſt[c] chriſtianus ſi bos eius aliquē feriendo, vel equus calcē iaciendo aliquem occidat: aut ideo non deberent chriſtianoꝝ boues habere cornua, aut equus vngulas, aut dentes canes. An vero quoniā Paul⁹ apoſtolus ſatiſcegit vt in tribuni notitiā perferret inſidias ſibi eſſe a quibuſdam perditis p̄paratas, ꝛ ob hoc deductores accepit armatos: ſi in illos ſceleratꝰ homines inciderent, Paulus in effuſione ſanguinis eoꝝ ſuū crimē agnoſceret? Abſit vt ea que p̄pter bonum [c] aclicitum facim⁹ aut habemus: ſi aliquid per hec p̄eter noſtram voluntatem cuiq̄ mali acciderit, nobis imputetur: alioquin nec ferramenta domeſtica aut agreſtia ſunt habenda, ne quis ex eis vel ſe vel alterum interimat: nec arbores plātande, ne quis ſe inde ſuſpendat: nec feneſtra facienda, ne per hanc ſe quiſq̄ precipitet. et quid plura commemorem, cum ea commemorando finire nō poſſem? quid eſt in vſu hominum bono aclicito, vnde nō poſſit[e] pernicies irrogari? ¶ Ipſum etiā perimere, nulla legis authoritate alicui permittitur.

Unde Auguſti. lib. j. de ciuitate dei.

¶ Qui deo authore bella gerunt, p̄cepta non occidendi nequaq̄ tranſgreſſi ſunt.

Si non licet priuata poteſtate alicui hominem occidere innocentē, cuius occidendi licentiam lex nulla cōcedit: profecto etiam qui ſeipſuz occidit, homicida eſt: ‡ ꝛ tanto[g] nocentior cum ſe occiderit, quanto innocentior in ea cauſa fuit, qua ſe occidendum putauit. Nam ſi Jude factū merito deteſtamur, eūq̄ veritas iudicat cū laqueo ſe ſuſpendiſſe, ſcelerate illius traditionis auriſſe potius q̄ expiaſſe cōmiſſum, q̄nā de dei miſericordia deſperādo exitabil⁹ penitēs, nullū ſibi ſalubris penitētie locū reliq̄t: q̄to magis a ſua cede ſe abſtinere debet q̄ tali ſupplicio q̄d in ſe puniat non h⁹: Judas enim cū ſe occidit, ſceleratiſſimuz hominē occidit: ꝛ

‡ Et ex quis occidatur. ſic. ℣. ca. q. iij. maximianus.

ca. vl. et nō eſt ei imputandum ſi aliquid mali inde ſequatur: legi. et vt. l. diſtinct. ſepe. et cap. quia te. ꝛ dist. vj. teſtamentum. no. ex nam deus eſt inſpector cordis, et non operis: vt. xv. q̄. teſta. ſi vj. ca. ſ. Item eſt hic argu. q̄ non omnis qui occaſionem q̄. ꝛ no. i damni dat, damnum dediſſe videtur. ꝛ hoc habes in bro p̄di. ca. cardis. xxxj. q. ij. de neptis. ꝛ dist. l. ſepe. ff. ad legē aquil. ſepe. qui occiderit. ℣. pe. ‡

Archi. f ¶ Non poſſit. Arg. q̄ nō ſemper prohibetur bonum propter malum quod ſequi poteſt. Arg. contra. xxij. q. j. in nouo, contra. xxj. dist. denicq. Joan.

¶ Septimum. ‡ Hec eſt tertia pars q̄nis in qua, p̄bat magiſter per quatuor autho. q̄ nullus occidat ſeipſum: q̄ in illo p̄cepto, non occides, intelligitur, nec te nec aliū: quia ordinata charitas a ſeipſo incipit. Jo. de fan.

¶ Caue. Supra oſtenſum eſt an aliquis poteſt aliū interficere poteſtate iuriſdictiōis: nūc vero oſtenditur q̄ ſeipſum nulli interficere permittitur, q̄s. p̄batur per ſequentia ca.

Si non licet.

¶ Cau⁹. hoc iij. pars. ca. diuidit in duas partes. In prima parte queſitū fuit ab Aug. vtrum liceat alicui iuſto in p̄ſecutione ſeipſuz interficere ne ab alio interficiatur, vtrū liceat ſeipſum interficere cauſa immortalitatis, id eſt glorie adipiſcende: vel cauſa cauēdi, id eſt virandi futura peccata: vel curandi criminis. ‡ Cōc. remouendi? Et re. l. ſponder q̄ non: et vnde, hoc p̄bat quatuor. ꝛ. l. pr. modis. Primo ar. ſes. C. 8 gumento a miſeri, fer. ꝛ a. quia non licet occi. qua dere aliū innocē. Mat. tē: ergo multo mi. xvij. a. nus ſeipſum. Secūdo, quia Judas fuit reprehēſus, q̄ ſeipſum occidit q̄uis ſceleratꝰ fuiſſet. multo magis reprehēdi debet q̄ ſe innocētem occidit. Tertio, q̄ in lege p̄hibitū eſt (vt ibi dictū eſt) neminem occides. Quarto p̄bat hac ratione, q̄ ſi cōtra ſe nemo falſum teſtimoniū dicere dz, ergo multo min⁹ cōtra ſe mortē inferre debet. Scōo queſitū fuit an liceat alios interficere? Et rñdet q̄ non, niſi vel lex vel deus iubeat occidi. p̄pter q̄s Abrahā, Jepte, ꝛ Sanſon excuſati fuerūt. Scōa pars incipit ibi: Sed his exceptis. Et q̄s dicit ibi mortalitatis. i. glorie habende: q̄ credens ſe iuſtū volens migrare ad gloriam, ſeipſum occidit. vel immortalitatis. i. inanis glorie, vt aliquid dicat de ipſo q̄ ſic videtur deſpicere mundum.

g ¶ Et tanto. i. magis peccat bonus aliquis ſe occiden=

do q̄ malus: quia mal⁹ credit se meretur per hoc.

a ¶ Cauendi. id est quia cauere volumus ne aliquos nos ledat.

b ¶ Semetipso. vnde quilibet primo sibi mo sibi faciat eleemosynam: deinde proximo. de penit. dist. iij. capi. qui vult. vnde possum mihi cōsulere cum damno alteri⁹: vt ff. ad legem aquil. si quis famo. argumentū contra. xxij. questio. ij. primum. et. vj. qōne. iij. si q̄s pero.

c ¶ Excepto. argu. q̄ persona ad quā loquimur, nō intelligitur, excepta in generali sermone: vt ff. de pi gnoribus. paulus. ff. vlt. Item argume. eoipso. q̄ quid non excipitur, intelligitur includi: vt ff. iij. distin. si euangelica. et extra de iure patro. ex literis. Item est hic argu. q̄ id quod de vno dicitur, de omnibus alijs intelligendum est: vt. ij. qōe. j. multi. et. ff. di stin. iiij. deniq. et di stin. v. ad eius. Item argu. q̄ verbū indefinite prolatum generaliter intelligendū est: vt. xxij. q. j. q̄ si dormierit.

d ¶ dixisti.

¶ Cato⁹ Petilianus dicebat q̄ iudas et alij similes qui se pro peccato interimunt, debeāt martyres reputari: eo q̄ puniant in se quod dolēt commisisse. Et respondet Augustin⁹ hoc non esse verum q̄ non debent martyres reputari q̄ collū sibi ligauerunt, et quod dicitur ibi, Absq̄ eo inclusiue teneatur, id est nec tamen non solum tu sti, verumetiam sue mortis reus finiuit hanc vitā: quia licet propter scelus, alio tamen suo scelere mortuus est. cur autē homo qui nihil mali fecit sibi malefaciat, et seipsum interficiendo hominem interficiat innocentem, ne alium patiatur nocentem: atq̄ in se perpetret peccatum proprium, ne in eo perpetretur alienum? Item in sanctis canonicisq̄ libris nobis nusq̄ diuinitus preceptuz permissumve reperiri potest vt vel ipsius adipiscende immortalitatis, vel ipsius mali cauendi a curandive causa nobismetipsis neces inferamus. Nam prohibitos nos esse intelligendū est vbi lex ait: Non occides. presertim quia non addidit, proximum tuum: sicut falsum testimonium cum vetaret: falsum (inquit) testimonium non dices aduersus proximum tuum. nec ideo tamen si aduersus seipsū quisq̄ falsum testimonium dixerit, ab hoc se putauerit crimine alienum: quoniam regulam diligendi proximum, a semetipso accepit: quoniam quidem scriptum est: Diliges proximum tuū sicut teipsum. Porro si falsi testimonij, non minus reus est qui de seipso falsum fatetur, q̄ si aduersus proximum hoc faceret: cum in eo precepto quo falsum testimonium prohibetur, aduersus proximum prohibeatur: positq̄ non recte intelligentibus videri non esse prohibitum vt aduersus seipsum quisq̄ falsus testis existat: quanto magis intelligendum est non licere homini seipsuz occidere: cū in eo quod scriptum est, Non occides, nihil deinde addito: nec ipse vtiq̄ cui precipitur, intelligatur exceptus[e].

I tem: nō occides, nec te, nec alterum. Nec enim qui se occidit, aliud q̄ hominem occidit. Quasdam vero exceptiones eadem ipsa diuina fecit authoritas vt nō liceat hominē occidi: sed his exceptis q̄s deus occidi iubet: siue data lege, siue ad personam pro tempore expressa iussione. Nam qui occidit, ipse ministerium prebet iubēti, sicut adminiculum gladius est vtēti: et ideo nequaq̄ contra hoc preceptū fecerunt quo dictum est, Non occides, q̄ deo authore bella gesserūt: aut personam gerentes publice potestatis, secundum ius legis, hoc est iustissime rationis imperiū, sceleratos morte punierunt. Et Abraham non solum non est culpatus crudelitatis crimine: verumetiam laudatus est nomine pietatis q̄ voluit filium nequaq̄ scelerate sed obedienter occidere. Et merito queritur vtrum pro iussu dei habēdum sit q̄ Jepte filiam que occurrit patri, occidit: cum id vouisset immolaturum quod ei victori redeunti de prelio primitus occurrisset? Nec Sanson aliter ercusatur q̄ seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quia spiritus sanctus latenter hoc iusserat, qui per illum miracula faciebat. His igitur exceptis quos vel lex iusta gñaliter, vel ipse fons iustitie deus specialiter iubet occidi, quisquis hominem vel seipsum vel quēlibet occiderit, homicidij crimine innectitur.

I tem: hoc dicimus, hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem spontaneam mortem sibi inferre debere: velut fugiendo molestias temporales, ne incidat in perpetuas: neminem propter peccata aliena, ne hoc ipso incipiat habere grauissimum peccatum proprium: neminem propter sua peccata preterita, que magis in hac vita opus est vt possint penitendo sanari: neminem velut desiderio melioris vite, q̄ post mortem speratur: quia reum sue mortis melior post mortem vita non suscipit.

I dem contra Petilianum.

¶ Nemini licet sibi mortem inferre.

¶ dixisti[d]: laqueo traditor periit: laqueuz talibus[e] dereliquit. hoc ad nos omino nō pertinet: neq̄ enim veneramur nomine martyrum[f] eos qui sibi collum ligauerunt.

I tem Hiero. in Jona propheta.

¶ De eodem.

---

in eo casu.

d ¶ Tu dixisti. Iste dixit Judam martyrē esse, cum penitentia sit vindicta puniens in se quod se commisisse dolet: vt j. de peni. distinct. iij. penitentia. vnde dicebat, licitum est cuilibet pro pctis suis se occidere.

e ¶ Talib⁹. si sūt verba Augustini, dic talibus, id est malis.

f ¶ Martyrum. 3. j. q. j. vide j. xxiij. questiōe. iij, quod autem.

Exo. xx. c. Sic nec per gnoribus. paulus. ff. vlt. Item argumē. eoipso. q̄ quid non excipitur, intelligitur includi: vt ff. iij. distin. si euangelica. et extra de iure patro. ex literis. Item est hic argu. q̄ id quod de vno dicitur, de omnibus alijs intelligendum est: vt. ij. qōe. j. multi. et. ff. di stin. iiij. deniq. et di stin. v. ad eius. Item argu. q̄ verbū indefinite prolatum generaliter intelligendū est: vt. xxij. q. j. q̄ si dormierit. eleemosynam sibi proximo. de penit. dist. iij. capi. qui vult. Mat. xxij. d. Verbū indefinite prolatum est generaliter intelligendum.

a ¶ Non est. ¶ Absq eo. Dicit quidam q vbi fides ecclie et castitas corporis impugnat, licet alias ad quodcuq malū quis cogatur, non potest se occidere: vt .8.e.q.uig. displicet. melius potest legi hec dictio absq iclusiue. quasi dicat nec in istis (in q̄bus magis videtur) licet alicui se occidere. sic ponit ibi: Pulchre fur gene tue, absq eo q̄ interficiet latet. sic ponitur hec dictio absq iclusiue. xxx. q.ij. progenie. et .ff. de pignoratitia actione. l.j. xiij. q.ij. ebron.

Occidere ieiuz nemuz est permissuz. ¶ Idem ff. texcū glos. l. memi. ff. de offic. procon. Bar. in l. pfon. ¶. semp. nonio. ff. de lega. iij.

b ¶ Submittere, id est nō resistere.

¶ Nolite te.

¶ Cal. Quesitū fuit in concilio Bracharensi vtrū commemoratio de beat fieri in altari pro his qui aliquo modo mortem sibi inferūt, vt qui pro suis sceleribus interficiunt: vel vtrū eoz cadauera sint sepelienda cū psalmis? Et respōdet q̄ non.

c ¶ Voluntarie. Secus si per furorem: tunc nō imputaretur: vt .xv. q.j. si quis insaniens. & cap. illa.

iij. ps.

d ¶ Cōmemoratio. sed nōne cū illi cōicauit⁹ viuo, ergo illi mortuo cōicabimus: vt .xxiij. qōne. ij. sane? Sed illud intelligas de cōione sacramētorum, que datur in fine. Sed hec solutio nō est sufficiēs: nā si q̄ mortuꝰ est sine sacramentis illis, & sine penitētia (si tñ fuit honesta cā mortis) bene ad mutuū ad orationes ecclie. sile ex de sepul. ex parte.

Mortuus etiā sine penitētia admittitur ad ecclesie oīones

Sepultura qñ ram. Videtur ergo q̄ tales sepelientur: vt hic, et .j.e.qō. viij. quicūq. sed to dene) oc non est verū. & intelligas illud de canina sepultura. nam et cōtrito qñq denegat ecclīastica sepultura: vt ex de torneamentis. ca. j. & ex de rap. super eo.

¶ Nullus fiat oratio p his qui semetipsos interficiunt.

Nullus tacuit vt hi q̄ sibimet ipsis volūtarie aut p ferrū, aut per venenū, aut per precipitium, aut per suspendiū, vel quolibet modo inferūt mortē, nulla prorsus pro illis in oblatione cōmemoratio fiat: neq̄ cum psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducātur. multi enim sibi hoc per ignorantiam vsurpāt. Similiter et de his placuit fieri qui p suis sceleribus moriuntur, impenitentes subaudiatur.

Idem in eodem libro. j.

¶ Non est reus homicidij miles qui potestati obediens hominem occidit.

Miles cū obediēs potestati sub qua legitime cōstitutus est hoiem occidit, nulla ciuitas, siue lege reus est homicidij: immo nulū fecerit, reus est imperij deserti atq̄ contempti. quod si sua sponte atq̄ authoritate fecisset, in crimen effusi humani sanguinis incidisset. Itaq̄ vnde punit si fecerit intussus, inde punietur si non fecerit iussus.

Idem in q̄stionibus Exodi.

¶ Homicida est q̄ spōte occidit q̄s iudex iubet occidi.

Cum ministeriū (

e ¶ Ad sepulturam .Videtur ergo q̄ tales sepelientur: vt hic, et .j.e.qō. viij. quicūq. sed

f ¶ Pro suis sceleribus. sicut fures & latrones: vt ex de fur. fures, nisi fuerint contriti: vt .xij. q.ij. ca. vlt.

Miles. ¶ Hec est .iij. pars. qō. in qua probat magē p .ij. authoritates q̄ non peccāt iudices vel ministri si malos occidūt: si tñ nō aio vlciscendi, sed aio iudicādi faciūt. Jo. de fan.

¶ Cal. Quesitū fuit ab Aug. vtrū miles sit reꝰ homicidij qui sue prāri obedies hoiem interfecit? Et rnd. q̄ nō. Si aūt spōte et ppria authoritate hoc fecerit, reꝰ est homicidij.

g ¶ Imperij. ar. q̄ rone mādatiꝰ cuius ab aliq̄s etiā si cōtra cōscientiā faciat: vt .8.e.q.j. dā culpatur. i fi. ex de offic. iudi. dele. pastoralis. H. qt. ho.

¶ Cum milites

h ¶ Spōte. Arg. q̄ nō excusat vxor q̄ reddit debitum illi quem scit cōsanguineū suū, de mādato eccle. sed distinguitur: vt ex de sen. excōi. inquisitionis. et de restitu. spo. literas.

¶ Ex eterna.

i ¶ Si spontaneꝰ. ff. xiij. qō. v. dixit. Ad hoc facit .xxj. q.ij. adtalē.

k Officia vin dicte. l. vindicta ex officio.

l ¶ Quis iudex. in extraordinarijs vbi non est statuta pena criminis.

Vbi non est statuta pena crimis dele. Bar. ff. de exer. & .x per Bal. in lib. C. de ser. fugi.

m ¶ Lex. i. vbi est statura pena crimis dele. de off. & pote. iudi. ff. de cauſis. ver. rediit suę finem.

n ¶ Crimi. ff. xiv. distin. et qui emendat.

o ¶ Non frustra ff. distic. iij. facte sunt.

p ¶ Modos. Ad q̄d fiat: vt .8.q.iij. qui peccat.

q ¶ Causas. Nam sine causa nemo punit dus est. xxj. q. vlti. inuentum.

r ¶ Rōnes. Nā fm. il. iudicandū est. iij. q. vij. iudicet.

s ¶ Utilitates. Nam hoc solum bene agitur, vt vita

f ¶ Pro suis sceleribus. sicut fures & latrones: vt ex de fur. fures, nisi fuerint contriti: vt .xij. q.ij. ca. vlt.

Miles. ¶ Hec est .iij. pars. qō. in qua probat magē p .ij. authoritates q̄ non peccāt iudices vel ministri si malos occidūt: si tñ nō aio vlciscendi, sed aio iudicādi faciūt. Jo. de fan.

¶ Cal. Quesitū fuit ab Aug. vtrū miles sit reꝰ homicidij qui sue prāri obedies hoiem interfecit? Et rnd. q̄ nō. Si aūt spōte et ppria authoritate hoc fecerit, reꝰ est homicidij.

g ¶ Imperij. ar. q̄ rone mādatiꝰ cuius ab aliq̄s etiā si cōtra cōscientiā faciat: vt .8.e.q.j. dā culpatur. i fi. ex de offic. iudi. dele. pastoralis. H. qt. ho.

¶ Cum milites

h ¶ Spōte. Arg. q̄ nō excusat vxor q̄ reddit debitum illi quem scit cōsanguineū suū, de mādato eccle. sed distinguitur: vt ex de sen. excōi. inquisitionis. et de restitu. spo. literas.

¶ Ex eterna.

i ¶ Si spontaneꝰ. ff. xiij. qō. v. dixit. Ad hoc facit .xxj. q.ij. adtalē.

k Officia vindicte. l. vindicta ex officio.

l ¶ Quis iudex. in extraordinarijs vbi non est statuta pena criminis.

Vbi non est statuta pena crimis dele. Bar. ff. de exer. & .x per Bal. in lib. C. de ser. fugi.

m ¶ Lex. i. vbi est statura pena crimis dele. de off. & pote. iudi. ff. de cauſis. ver. rediit suę finem.

n ¶ Crimi. ff. xiv. distin. et qui emendat.

o ¶ Non frustra ff. distic. iij. facte sunt.

p ¶ Modos. Ad q̄d fiat: vr. ff. q. iij. qui peccat.

q ¶ Causas. Nam sine causa nemo punit dus est. xxj. q. vlti. inuentum.

r ¶ Rōnes. Nā fm. il. iudicandū est. iij. q. vij. iudicet.

s ¶ Utilitates. Nam hoc solum bene agitur, vt vita

hominum corrigatur: vt .E. prodest. Joan.

¶ Cum homo. ℣ Casus. Macedonius de duob⁹ ℘sulit ab Augu. Primo vtrum sit peccatum occidere hominem? Et rñd. q̄ qñq̄ est peccatum: vt ℣ fiat ab inimico vel latrone. ⁊ quãdoq̄ non: vt ℣ fiat a iudice vel officiali vel milite. Secundo q̄situm an q̄ prestat alicui occasionem mortis sit homicida? Et rñd. q̄ qñq̄ homicida est vt ꝛrigit de eo q̄ fideiussores decipit. et qñq̄ nõ: sicut cõtingit in puella a q̄ stuprum petitur: ⁊ ipatre a q̄ amer filius verberari: ⁊ in eo pro quo quia liberatus est, alius se occidit. Secunda q̄stio incipit ibi: Et aliquando.

Furẽ nocturnum ℓz nõ diurnum ℓz occidere.

a ¶ Latro. Furẽ nocturnũ licet occidere: sed diurnum non, nisi telo se defendat: vt ex de homi. si perfodiẽs. ff. aũt fur nocturnus poterat deprehendi sine lesiõe, tenetur ille qui eum occidit: vt .ff. de sica. furem nocturnum. Item latronẽ insidiãtẽ in itineribus licet cuilibet occidere: vt .C. quãdo li. vni. sine iudi. se vi. l.j. et .ij.

b ¶ Potiꝰ .J. pri. q. vlt. qui alioꝝ.

b ¶ Ponꝰ. sic magis punitur consulens q̄ faciens: ⁊ vt .J. pri. q. vlti. qui alioꝝ. et .lxxxvj. distin. ista. Inq̃rẽdũ etiam est q̃s primo de exercuerit causam mali ꝓ ⁊ per hoc. in. Bal. in lij. .C. de ser. fugi.

Dijudicato ⁊ hucmano. Zan.

vinunt. Idem.

¶ Nonnunq̄ potius peccat, qui causam mortis prebet q̄ ille qui occidit.

Cum homo ab hoste occiditur, multum distat vtrum fiat nocẽdi cupiditate vel iniuste aliquid auferendi: sicut fit ab inimico, sicut a latrone, an vlciscẽdi ⁊ obediendi ordine: sicut a iudice, sicut a carnifice: vel euadẽdi vel subueniendi necessitate: sicut interimitur latro [a] a viatore, hostis a milite. ¶ Et aliquando qui causa mortis fuit potius [b] in culpa est q̄ ille qui occidit: velut si quispiã decipiat fideiussorẽ suũ: atq̄ ille ꝓ isto legitimũ suppliciũ [c] luat. nec tñ eois q̄ causa aliene mortis est, reus est: veluti si stupũ q̄spiã petit, seseq̄ si non ipetrauerit, interimat. ¶ Quid si filiꝰ tumẽs pro pia verbera, ꝓcipitio peream: quid si alius hoc eliberato vel ne aliꝰ liberet̃ sibi ipsi mortẽ inferat? nunqd ꝓpter istas alienarũ mortiũ cãs aut sceleri cõsentiẽdũ est: aut vindicta peccati que non fit nocẽdi sed corrigendi studio: aut etiã paterna verbera toleranda, aut opa mie cohibẽda sunt? Hec cum accidũt, debemus eis humanũ dolorem: et nõ propter illa ne accidãt, recte factorum reprimamus voluntatem.

Item Isidorus.

¶ Quod sacerdotes efficere docẽdo non valent, disciplinę terrore potestas extorqueat.

Principes [b] seculi nonnũq̄ intra ecclam potestatis adepte culmina tenẽt vt ꝑ eandẽ potestatẽ disciplinam ecclesiasticam muniant. Ceterũ intra ecclesiã [c] ptãtes necessarie nõ essent, nisi vt qñ non prevalent sacerdotes efficere per doctrine sermonem, ptãs hoc impetret per disciplinę terrorẽ. sepe per regnũ terrenũ celeste regnũ proficit: vt q̄ intra ecclesiã positi contra fidem et disciplinã agũt, rigore principũ cõterantur: ipsamq̄ disciplinã quã vtilitas ecclesie exercere nõ prevalet [c] ceruicibus supbor⁹ et ptãs principalis iponar: et vt venerationez mereaf, virturẽ ptãtis impertiatur. Cognoscant principes seculi se deo debere esse reddituros rationẽ ꝓpter ecclesiaz quã a christo tuendã esse susciꝑũt. Nam siue augeatur pax et disciplina ecclie per fideles principes, siue soluatur: ille ab eis rationẽ exigit qui eos potestati suã ecclesiã tradidit.

Item Leo papa.

¶ Et regia ptãs ⁊ sacerdotalis defendat authoritas q̄ ad diuinã confessionẽ pertinẽt.

Ea aũt oẽs aliter tute esse nõ possunt nisi que ad diuinã cõfessionem [e] pertinent, et regia et sacerdotalis defendat authoritas.

Item ex cõci. Turonẽsi. tij.

¶ Sacerdotalis admonitio, quos corrigere non valet, secularis potentia corrigit.

Incestuosi, parricide, homicide multi apud nos reperiuntur: sed aliqui ex illis sacerdotũ nolunt admonitionib⁹ aurẽ accõmodare, volentes in ꝑuisinis [b] perdurare criminibus: quos oportet p̃ seculares potentie disciplinam coerceri.

vt .ff. de exhi. re. l. si q̄s reũ. ⁊ .C. ad turpil. l. ij. potꝰ ergo respicitur hic factũ vel consuetudo alicuius loci q̄s ius.

Principes. ℣ Casus. Dicitur in hoc capi. q̄ principes seculi ad hoc sunt instituti vt ecclesiasticam disciplinam defendant: vt quos sacerdotalis sermo nõ corrigit, coerceat secularis potestas. De quo si non fecerint principes, apud deum reddituri sunt rationem.

d ¶ Principes. hec quatuor capi. ad hoc inducũtur vt principes ecclesias defendant, et reos non permittant viuere.

e ¶ Intra ecclesiam. Laici habẽt iurisdictionẽ multipliciter intra ecclesiã. Qñq̄ in ꝑsonis ipsis cum sint incorrigibiles: vt .xxxij. dist. eos qui. et .J. e. de liguribꝰ. Itez qñq̄ propter ambitionẽ alicuiꝰ: vt .lxxix. distin. si q̄s pecunia. Item cuiꝰ fidẽ volũt subuertere: vt di. viij. q̄ iure. ⁊ .E. e. j. ⁊ .xvij. distinct. nec latuit. Item cũ falsarius est clericꝰ: vt ex de cri. fal. ad falsariorum. Itẽ cũ ⁊ scientia facitũ clericꝰ: ⁊ cũ cõtenũt execrationem: vt .J. e. q. de liguribꝰ. Item ⁊ vbicunq̄ ecclesiastica potestas deficit: vt hic. Item et cum tributũ petitur ab eccla: vt .J. e. q. viij. conuenitur.

Laici q̄q̄ in clericos habent iurisdictionẽ.

f ¶ Nõ ℌualet. .E. distin. .xcvj. duo. .E. distic. iv. quoniã. .E. .ij. q. j. istud.

Ea autem. ℣ ¶ Cõfessionem. ad est ad ecclesias christum confitentes. ⁊

Incestuosi. ℣ Casus. Dicitur in hoc capit. q̄ mali qui per ecclesiã non possunt cogi, volẽtes in suis criminib⁹ perdurare, coerceri debent per brachium seculare.

⁊ Qui in eis deũ oram⁹ q̄ mali ⁊ confitẽtur.

h ¶ In ꝑuisinis. .E. .lxxxij. dist. plurimos. Joan.

Egum. ¶ Casus. debēt defendere vi oppressos et peregrinos, viduas ꝛ pupillos. Et hoc probat authoritate Hieremie que incipit ibi: Nolite o reges iuda Intulit. s. Hieremias.

a ¶ Oppressos. Hic videtur q̄ ad iudicū seculare spectet defendere oppressos et viduas et pupillos: vt. j. e. administratores. ꝛ ij. ea. q̄e. iij. ab imperatoribus, et. C. q̄n impa. inter pupil. et vid. l. vnica. Sed cōtra. j. xxiij. q̄. vlti. si q̄s de potentibus. lxxxij. di. Alias stin. desolatis. ¶ et incipit defensionis. ꝛ est. ij. ca. cap. j. et. ij. xij. q. ij. omnis etas. Dic q̄ ad vtrūq; pertinet potius tñ ad ecclesiam. extra de foro compe. ex tenore.

b ¶ In loco isto, id est in eccīa. Jo. Chris aūt. ¶ hec est. v. ps. q. in qua magister phat q̄ fides debet seruari principib⁹. ꝛ hoc probat per duo. c. Jo. de fan.

¶ Casus. Sta. dicit q̄ principib⁹ exhibere debemus fidem ꝛ reuerentiā. De fide tractat in ca. si apud. de reuerentia in ca. dicat. v. ps.

Japō. ¶ Casus. Ostēdit hieron. hic q̄ illi qui carnali dño in minimis fuerūt fideles maiora premia apud deū cōsequētur: qz seruant doctrinā dñi q̄ sue conditioni imposita non denegant.

Nec pōt esse fidelis i substāia dei, qui carnali dño fidem non exhibet.

c ¶ Conditioni. Not. q̄ liber de ber facere que sue conditioni conue nunt: vt. xciij. dist. Faciat q̄liber que sue conue niūt cō di tioni. legimus. ꝛ. vij. q. j. si q̄s eō. et est hic argu. contra clericos quibus displiceret cōditio sua, qui com am voluit in trire. extra de vita et hone. cleri. clericus.

d ¶ Qui contradictor. ꝛ. xvij. q. vlti. si quis sermum. Dicit hiero. in hoc. c. q̄ principes ꝛ pupillos. Et hoc probat authoritate hieremie que incipit ibi: Nolite o reges iuda Intulit. s. hieremias.

a ¶ Oppressos. Hic videtur q̄ ad iudicū seculare spectet defendere oppressos et viduas et pupillos: vt. j. e. administratores. ꝛ ij. ea. q̄e. iij. ab imperatoribus, et. C. q̄n impa. inter pupil. et vid. l. vnica. Sed cōtra. j. xxiij. q̄. vlti. si q̄s de potentibus. lxxxij. di. Alias stin. desolatis. ¶ et incipit defensionis. ꝛ est. ij. ca. cap. j. et. ij. xij. q. ij. omnis etas. Dic q̄ ad vtrūq; pertinet potius tñ ad ecclesiam. extra de foro compe. ex tenore.

b ¶ In loco isto, id est in eccīa. Jo. Chris aūt. ¶ hec est. v. ps. q. in qua magister phat q̄ fides debet seruari principib⁹. ꝛ hoc probat per duo. c. Jo. de fan.

¶ Casus. Sta. dicit q̄ principib⁹ exhibere debemus fidem ꝛ reuerentiā. De fide tractat in ca. si apud. de reuerentia in ca. dicat. v. ps.

Japō. ¶ Casus. Ostēdit hieron. hic q̄ illi qui carnali dño in minimis fuerūt fideles maiora premia apud deū cōsequētur: qz seruant doctrinā dñi q̄ sue conditioni imposita non denegant.

Nec pōt esse fidelis i substāia dei, qui carnali dño fidem non exhibet.

c ¶ Conditioni. Not. q̄ liber de ber facere que sue conditioni conue nunt: vt. xciij. dist. Faciat q̄liber que sue conue niūt cō di tioni. legimus. ꝛ. vij. q. j. si q̄s eō. et est hic argu. contra clericos quibus displiceret cōditio sua, qui com am voluit in trire. extra de vita et hone. cleri. clericus.

d ¶ Qui contradictor. ꝛ. xvij. q. vlti. si quis sermum.

plinam a tam praua consuetudine coerceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerunt reuerti. Item Hieronymus super Hieremiam.

¶ Malos comprimere et bonos subleuare, regum officiū est.

Egū officiū est ppriū facere iudicium atq; iustitiā: ꝛ liberare de manu calūniātiū vi oppressos[a] ꝛ peregrinos, pupillosq; et viduis q̄ facili⁹ opprimunt a potentib⁹ prebere auxiliū. et vt curā eis preceptoū dei maiorē iniceret, intulit. Nolite contristari vt nō solū eripiatis: sed ne patiamini quidē vt vīa cōuentia eueniat ab alijs contristari ꝛ sanguinē innocētē nō effundatis in loco isto[b] homicidas eīs sacrilegos ꝛc. Et post pauca. Si inqt hoc feceritis o reges iuda, tenebitis pristinam potestatē. Item pīs autē principibus ꝛ potestatib⁹ fidē et reuerentiā seruari oportet: quā qui non exhibuerit, apud deū premia inuenire non poterit.

Unde idem Hieronymus.

¶ Eterna mercede fraudat, qui fidem ꝛ reuerētiam potestatibus seruare contemnit.

Japud carnales dños in minimis fideles fuerint, incipient eis apud deum premia maiora cōmitti. Ornat autē doctrinā dñi q̄ ea que cōditioni[c] sue apta sunt, facit: et e diuerso cōfundit eā qui non est subiectus in oīb⁹: et cui cōditio sua displicet: q̄ contradictor[d] atq; fraudator in nullo fidē bonā ostēdit. Quomodo[e] enim potest fidelis esse in substantia dei qui carnali dño fidem exhibere non potuit?

Item Ambrosius in libro primo de patriarchis.

¶ Militar' disciplina regi omnia seruat.

Dicat aliquis, cum ipse vicerit, quomodo dixit Abraham[f] ad regē Sodomoz: Nihil sumā abs te: cum preda vtiq; in potestate victoris fuerit? Docet militarem disciplinam vt regi seruentur oia[g]. Sane his qui secum fuissent in adiumentū forte socciati partē emolumēti tribuēdam asserit tanq; mercedē laboris. ideoq; quoniā sibi mercedē ab homine non quesiuit, a deo accepit: sicut legim⁹ scriptum quia post hec verba factum est verbū dñi ad Abraham in visu dicēs: Noli timere abraham, ego ptegā te, et merces tua erit magna valde.

Deterea sicut principibus et potestatibus fidem ꝛ reuerentiam exhibere cogimur ita secularium dignitatum admīstratoribus, defendarum ecclesiaz necessitas incumbit. q̄ si facere cōtēpserint, a communione sunt repellendi.

Unde Joannes. viij.

¶ Querimonias ecclesiaruz, qui in dignitatibus agunt, attentius debent audire.

Dministratores plane secularium dignitatum, qui ad ecclesiaz tuitionem pupilloum ac viduarum protectionem, rapaciumq; refrenationem, constituti esse proculdubio debent: quoties ab episcopis et ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum e ¶ Quomodo. arg. ꝛ. ij. q. vij. non posset.

Jcat. ¶ Casus. Ambro. docet in hoc ca. q̄ qui reuerentiam dño suo exhibet, a dño premium reportabit. Et hoc phat exemplo Abrahe: qui quoniā exhibuit reuerētiā regi sodomoz cedendo sibi predam quam ab inimicis receperat premium a domino meruit.

f ¶ Abrahā. cum reuerteretur de cede quatuoz regū.

g ¶ Oia. Hec ifra videt sibi dicere eo q̄s ōt hic q̄ regis sint oia: ꝛ iā dixit q̄ oia sint victoris. et etiā in Gen. dixit: non accipiam ex oīb⁹ q̄ tua sunt. Ad hoc dicas q̄ abrahā non suberat isti regi, nec de regno suo erat: et tō pda erat in sua potestate: alioquin si nō fuisset sua, non potuisset ide dedisse decimas melchi sedec. Jz si sub alio militet, preda tota dñi est Jz ipe tenet eā. vt diuidere ēm personaz qualitates vt. ꝛ. di. j. uo militare, sicut decime dant epō vt eas diuidat. xij. q. j. consulto. q̄s ōt q̄ de iure gētiū nra fiūt q̄ capiūt in bello: vt. ff. de acq̄ren. rerdo. naturale. ¶. vi. vez est q̄ capientis est, Jz tñ tenet dño dare vt diuidat Jz merita hominum. Jo. de fan.

¶ Preterea. ¶ hec est. vj. ps. q. in qua phat q̄ principes tenent ecclesiā defendere: alias excōicent. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra ostēsum est q̄ principib⁹ et ptātibus fidē et reuerētiam exhibere debem⁹: nunc ostēdit Sta. q̄ viceuersa principes ecclesiā defendere debent: alioquin a cōione sunt (repellendi.

Dministra

Alias decet.

Preda publica est dñi sub q̄ militat. Gen. xiij. d. vj. ps.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad tuitionem viduar& ⁊ pupillor: quotiēs super hoc admoniti fuerint ab epis, diligēter audire debēt: ⁊ q̄ corrigenda fuerint, corrigere. Si aut̄ post secundam ⁊ tertiam admonitionē fuerint negligentes, vsq; ad dignā satisfactionem debent a cōmunione repelli.

a ¶ Priuatos. videtur ergo q̄ ipso iure sit excōicatus princeps q̄ non facit iustitiā clerico.

Non solum. Hec est. vij. pars cōmis in q̄. p. dat magister q̄ mali sunt puniēdi per iudices ⁊ reges: et quandoq; occulto iudicio diuersis modis: et tales vltores non peccant, dū tamē amore iustitie hoc faciant: ⁊ hoc ꝓbat p. xxiij. ca. Io. de fan.

b ¶ Min istri. Similē. xv. questio. j. necis.

vij. ps. vij. q. j. laudatur.

c ¶ Fortitudines. Id est demones: et ita est bonum q̄ demones sunt: vt .E. ij. vlti. sic bonū est q̄ hereticī sunt: vt .j. ꝓxi. q. vlti. c. vlti.

d Vi malos. Vasa interfectionis .i. potestatem.

e ¶ Minister. et tales qui mittunt ad puniendum malos, dicunt abesse causa reipublice: vt. ff. ex quib⁹ cau. ma. qui mittuntur.

f Quesitum.

Sacrilegio homicide etrenefici capite puniunt.

Omicidas. Hic habes q̄ homicide et sacrilegi et venefici capite puniunt. de homicidis, patet: vt de pen. dist. j. si quis cum telo. De veneficis similiter ꝓz: vt. ff. ad legem co. de sica. l. iij. De pena sacrilegorum habes. xvij. q. iij. per totū. ff. ad legem iuliā pecu. sacrilegij.

querimonias attēti⁹ audiant: et ꝑm q̄ necessitas expetierit, absq; negligentia examinent, et diligenti studio corrigant. Q̄ si dei timorem pre oculis non habentes negligere post secundam et tertiā admonitionem inuēti fuerint, omni se nouerint cōmunione vsq; ad dignā satisfactionē priuatos.

Item Hieronym⁹ super Jobelem.

¶ Non solum homines, sed ⁊ contrarie fortitudines sunt vltrices ire dei.

Non solum hoies minist̄r⁹ sunt et vltores ire dei his q̄ malum operant (vnde non sine causa gladiū portant) sed etiam contrarie fortitudines[c], que appellantur furor et ira dei.

Idem super Esaiam.

¶ Qui crudeles iugulat, non est talis qualis patientibus videtur.

Non est crudelis q̄ crudeles iugulat: sz crudelis ideo vocat, q; crudelis patientib⁹ esse videt. Nam latro suspensus patibulo, crudelem iudicem putat.

Idē super Ezechielē lib. iij.

¶ Minister est dei qui malos percutit in eo q̄ mali sunt.

Qui malos percutit in eo q̄ mali sunt, et hȝ vasa interfectionis[d] vt occidat pessimos, minister[e] est dei.

Idē sup eplam ad Gala. li. ij.

¶ Non licet[f] admitti uidet, q̄ homines vincit.

Uidet nō est author: sceler; homines vinciēdo.

Si audieris. ¶ Casus. Cyprianus fuit interrogatus an mali post aduentum dñi in hunc mundum morte sunt puniendi: Et certe respondet q̄ sic: q; si ante aduentum Christi hoc fuit, vt probatur authoritate Deuteronomij, vt exemplo Mathatie: multo fortius post aduētum Christi hoc fieri debet. Authoritas durat a principio vsq; ibi: Cuius precepti. postea sunt verba Cypriani.

g ¶ Si audieris. Hec verba sumpta sunt de Deuteronomio. vsq; ad illū locū: cuius precepti.

h ¶ Necabis. tu quicunq; sis: et sic quandoq; ille q̄ nō est iudex, pōt punire maleficos: vt .j. e. q. vlt. legi.

i ¶ Omnes qui. Si ergo aliqui heretici sunt in vna ciuitate, tota ciuitas potest̄ eiurī: et sic ecclesia vel ciuitas nar; punitur ꝓ delicto priuatorū: vt. xxv. q. j. ita nos. et. C. de sacrosanc. ec. iubemus nullā. Ar. ff. xvj. qō. vj. si epūs. Quid iuris sit de hoc, notatur in illo brocardo[j] an delicti persone t̄. Itē habes hic q̄ hereticī occidi possunt: vt. ff. ea. q. iij. quādo. Io.

Idem super Esaiam.

¶ Cui⁹ malitia non est talis qualis patientibus videtur.

Cui⁹ malitia non est talis qualis patientibus videtur. Quia interfectionis .i. poterat.

Minister. et tales qui mittunt ad puniendum malos, dicunt abesse causa reipublice: vt. ff. ex quib⁹ cau. ma. qui mittuntur.

Quesitum.

Omicidas. Hic habes q̄ homicide et sacrilegi et venefici capite puniunt. de homicidis, patet: vt de pen. dist. j. si quis cum telo. De veneficis similiter ꝓz: vt. ff. ad legem co. de sica. l. iij. De pena sacrilegorum habes. xvij. q. iij. per totū. ff. ad legem iuliā pecu. sacrilegij.

Si audieris. ¶ Casus. Cyprianus fuit interrogatus an mali post aduentum dñi in hunc mundum morte sunt puniendi: Et certe respondet q̄ sic: q; si ante aduentum Christi hoc fuit, vt probatur authoritate Deuteronomij, vt exemplo Mathatie: multo fortius post aduētum Christi hoc fieri debet. Authoritas durat a principio vsq; ibi: Cuius precepti. postea sunt verba Cypriani.

g ¶ Si audieris. Hec verba sumpta sunt de Deuteronomio. vsq; ad illū locū: cuius precepti.

h ¶ Necabis. tu quicunq; sis: et sic quandoq; ille q̄ nō est iudex, pōt punire maleficos: vt .j. e. q. vlt. legi.

i ¶ Omnes qui. Si ergo aliqui heretici sunt in vna ciuitate, tota ciuitas potest̄ eiurī: et sic ecclesia vel ciuitas nar; punitur ꝓ delicto priuatorū: vt. xxv. q. j. ita nos. et. C. de sacrosanc. ec. iubemus nullā. Ar. ff. xvj. qō. vj. si epūs. Quid iuris sit de hoc, notatur in illo brocardo[j] an delicti persone t̄. Itē habes hic q̄ hereticī occidi possunt: vt. ff. ea. q. iij. quādo. Io.

Idem super Hieremiam.

¶ Nō sanguine effundat q̄ homicidas ⁊ sacrilegos punit.

Homicidas[f], sacrilegos, ⁊ venenarios punire, nō est effusio sanguinis, sed legum ministerium.

Item Cyprianus.

¶ Principes populis parcere non debent.

Si audieris[g] in vna ex ciuitatib⁹ quas dñs deus tuus dabit tibi inhabitare illic dicētes, eam⁹ et seruiamus dijs alienis: quos deos nō nouisti: interficiēs necabis[h] oēs[i] qui sunt in ciuitate, cede gladij: ⁊ incendes ciuitatem igni, et erit sine habitaculo in eternum non reedificabitur etiam nunc[k], vt auertat deus ab indignatione ire sue: ⁊ dabit misericordiam tibi, ⁊ miserebitur tui: ⁊ multiplicabit te, si audieris vocem dñi dei tui, et obseruaueris precepta eius. cuius[l] precepti ⁊ vigoris memor matathias[m] interfecit eum qui ad Aram sacrificaturus accesserat. Q̄ si ante aduentū Christi circa deum colendum, ⁊ idola spernenda hec precepta seruata sunt: quanto magis post aduentum Christi seruanda sunt, quando ille veniens non tantū verbis nos hortatus sit, sed factis?

Item Augustin⁹ cōtra Petilianum.

¶ Tribulationū flagellis aliquando perfidia castigatur.

Ad fidem nullus est cogēd⁹[n], vt dicit; sz ꝓ ueritatē imo ⁊ ꝓ misericordiā

Aliter accipit lex hāc dictionē extūc. ff de ꝓcipit⁹ a dous de cō. et ipse et alij heretici demō. si puniēdantur. dicetis. nā si bat eā hoc fieri nō ita legā debere, ꝓpt duo: tū est aq; q; nullus est co liḡd aliq; gendus ad fidē: et cui si nō q; boni mores non fecerit eligunt nisi libero h⁹ vsq; arbitrio. Et rādet ad. v. Aug. dicēs q̄ ipsi annos: nō cogunt vt bene- et extūc faciant: sed vt eoꝝ detur ei pfidia corrigat, et legarū a malo abstineant, si añ deet vt cogitent quā: cesserit re ista patiantur: non deq; si patiunt ꝓ- betur ei pter iustitiā beati legatū. erunt: ⁊ qui eos persequunt, mali sunt. Si vero ꝓpter heresim, infelices crūt, ⁊ in hoc seculo, ⁊ in futuro. Sed per seueritatem, verba sunt Augustini.

n ¶ Cogendus. Sic. xl. dist. de iudeis.

j. ꝑ direct. Z.

a ¶ Integritate.i.securitate.
b ¶ Prepostera.i.inordinata.
c ¶ Nisi cura.i.nisi deliquens primo instruatur ad bonum, vel nisi corripiens prebeat primo exemplum bone vite: vt.iij.q.vij.§.porro.

Timot tollit meritū.

d ¶ Cogimini. q̄ eñ ex timore bene facit, reputat non facere: vt extra de reg.iur. q̄ ex timore, & qui cogit mutare locū, non mutat locum, sed mutatur: vt.vij.qōe.j. mutationes. nec p̄miū aliquod debemus conseq̄ ex hoc qō facimus inuiti: vt.xiij.q.ij.§ p̄posteram. Unde si aliquis cogit adire hereditatē quā ex causa fideicommissi rogat⁹ est restituere nullum cō sequitur cōmodum ex tali aditione, nec potest vti beneficio legis falcidie. ff. ad treb. cogi.§. merianus.

Mat. v.

e ¶ Nisi elegerit. Potest enim aliqs malefacere ꝑpter voluntatē coactā: vt.xv.q.j.ca. meritō. sz nō potest benefacere † propter voluntatē coactā, vt hic dicitur.

† Scilz meritorie, q̄ penes voluntatē meritū consistit. ar. h. z.xv. q.j. non est. et xx.q.iij. ꝑsens. ꝛ.ea.q. vj.§.vj. iuxta fi.

S Ꝟ propterea. ¶ Cato here tici a principibus sunt puniendi, eo q̄ sacramēta Christi cōtaminant: q̄ ꝑbat exēplo nabuchodonosor, q̄ sceleribus ꝛmissum in sanctum Danielē vindicauit.

S Ꝟ vos cōtra. ¶ Cato Aug. docet⁹ hoc.c. q̄ hereti impij sunt et sacrilegi, cum sint a corpore ecclesie ſeparati, z per scripturam canonicā sz malefacere communicāt. illi vero q̄ pro suis sceleribus eos punit z deterrēt, boni z iusti reputāt.

f ¶ Diffunditur. Licet ecclesia sit vbiq; diffusa: tamen eadem in solidum vbiq; est: vt.j.proxi.q.j. loquitur.

dei tribulationum flagellis solet perfidia castigari. nunquid quia mores optimi libertate volūtatis eliguntur, ideo mores pessimi nō legis integritate[a] puniunt? sed tñ vltrix male viuēdi disciplina prepostera[b] est, nisi cura[c] precedens bene viuēdi doctrinā pretendat. sic igit q̄ aduersus vos leges cōstitute sunt, non eis benefacere cogimini[d], sed male facere ꝓhibemini. Nam benefacere nemo potest, nisi elegerit,[e] nisi amauerit: q̄ est in libera voluntate. Cum aliq̄d aduersus vos leges constituunt, admoneri vos credite, vt cogitetis quare ista patiamini. Si ꝑpter iustitiā, revera illi persecutores vestri sunt. Beati autē vos q̄ persecutionē passi estis ꝑpter iustitiā, q̄ possidebitis regnū celorum. Si autē ꝑpter iniq̄tatē schismat⁹ vestri: illi q̄dē correctores vestri sunt, vos autē sicut ceteri diuersoꝝ sceleruꝫ reti q̄ penas legib⁹ pēdēt, profecto infelices z in hoc z in futuro seculo erutis.

I dem.

¶ Iniuria sacr amētoꝝ Christi, a regib⁹ est vindicanda.

S Ꝟ ꝑpterea persecutor non fuit nabuchodonosor rer, q̄ sceler⁹ in sanctū Danielē cōmissum vindicauit iustissime, quomodo vindicādū est a regib⁹ q̄ Christi sacramenta erufflant: si ꝑphete mēbra, q̄ in periculū missa sunt, sic vindicari meruerunt?

I dem.

¶ Diligētissimi rectores sunt qui malos vt a malo fugient, persequūtur.

S Ꝟ vos contra ecclesiam

g ¶ Vel pecunie. z ita puniri possunt heretici ab eccl̄a in reb⁹, in honore, vel exilio: vt.ē.q.iij.§ñ. z ca. non inuenit. z.j.e. de liguribꝰ. in fi. z.j.q. vij. ca.j. Sed ꝛr.: ecclesia nō debet in delictis recipere penā pecuniariā: vt extra de ad ecclesiā. Rñ. q̄ ecclesia potest infligere penā pecuniariā sia pu-

quando magis illa nirā. tunet. ꝛ Vel dic q̄ tunc pōt infligere hoc fa cū hoc inuenit ex- ptessum. ex de offi. deleg. de cause.

ON putes. ¶ Cato. hoc ca. tractat de tribꝰ generibus hoium. s. de ser uis, filiis z vi cinis: q̄ si sunt ma li, corrigi debent: nec diligunt nisi in eis vitia corrigant er emēdent. si vero videāt. boni sunt, de ipsis est gaudēdum.

h ¶ Eū nō cedis. Qui alios possunt corrigere, habes. ē q.iij. duo ista. z.ē. e.c.j.

i ¶ Vicinū. Arg. est hic ꝑ ꝟ. qui dicit q̄ illud precꝑtū si peccauerit, ad oēs ꝑtet. Sz tu intelligas istud de illis qui aliquā habēt potestatē sup per alios. Vel intelligitur de canonica denunciatione, ad quā quilibet tenetur: vt dixi.xxij.q. v. hoc videtur. Vel dic vt dixi.ē.e. duo ista. Jo.

ON est. ¶ Cato. Dicitur hic q̄ ad innocentem et ad bonū virum non pertinet malitie parcere vt in malum grauius incidat: sed pertinet ad innocentem non solum nemini malum inferre, verumetiam alios a peccato cohibere, et peccatum punire: vt ipsi corrigantur qui ꝑpter peccatū non diligunt, vt alij ꝓpter hoc terreant. Sequēs ca. planum est, et q se patet.

peccet: pū, si peccauerit, ad oēs ꝑtet. Sz tu intelligas istud de illis qui aliquā habēt potestatē sup per alios. Vel intelligitur de canonica denunciatione, ad quā quilibet tenetur: vt dixi.xxij.q. v. hoc videtur. Vel dic vt dixi.ē.e. duo ista. Jo.

† Ad dicatur aliquā amare q̄s nō glo. in l. affectus ff. de dō na. et l. tutore. ff. de re go. gl.

h ¶ Innocentie. i. boni viri.
i ¶ Nemini. si. xxij. q. vi. de forma.

a ¶ Experimento. simile. ij. q. vij. quapropter.
b Qui vitijs nutriendis. ¶ Rapere. simile. xxxij. q. ij. ne quis. Joan.

Sunt quedam. ij ¶ Casus. Ostēdit Ambro. in hoc ca. q̄ committentes enormia delicta: vt interfectores pontificū, ph̄otū, et aliorū clericorū: potius sunt puniēdi per reges z principes, q̄s per rectores eccl̄ie. Sunt em̄ principes cōstituti ad puniēdum homicidas et raptores. Sequens cap. patet.

c ¶ Pontificē. penam talionis habes .C. xvij. q. iij. q̄ subdiaconum. xxv. q. vlt. ca. vlt.

d Bene ¶ Adulteria. cōtra .j. xxxij. qō. ij. interhec.

e ¶ Parricidas. penam parricidarū habes. ff. ad legem pōpe. de parricidi. l. penul.

f ¶ Et periuros. Os hic dt q̄ periurus puniē pena capitis intelligas de teste q̄ fert falsum testimoniū i causa criminali. talis em̄ morte meref. ff. de sic. l. j. §. j. al's enim si i ciuilib⁹ q̄s periur⁹ est, notatur infamia. C. de transac. si q̄s maior. al's sonum deū hz vltorē: vt. C. de reb. cre. l. ij. Vel si periur⁹ est, per pticipē fustib⁹ castigat. ff. de iure iurā. si duo. §. vlti. Alia penaz habes vj. q. j. quicūq.

g In homicidio est. ¶ Casus. Docet hic Augu. q̄ licet sit peccatū hoiez occidere, potest, tñ hoc q̄nq̄ ac cidere sine peccato. q̄s p̄bat tm̄ exemplis: vez militis, iudicis z ministri, et eius de manu cuius preter vo luntatē ipsius telū effugerit. Alii etiā homicide appellari non solent.

experimēto[a]: aut alij terreantur exemplo.

Idem ad Lotharium.

¶ Non est misericors qui vitijs nutriendis parcit.

QUi vitijs nutriēdis parcit et fauet ne cōtristet peccantium voluntatem, non tam est misericors q̄s qui non vult cultruz rapere[b] puero ne audiat plorantem, et nō timet ne vulneratum doleat vel extinctum. Item Augustī. super epistolam ad Romanos.

¶ Enormia flagitia per secularia iudicia coripiantur.

SUnt q̄dam enormia flagitia q̄ potius per mundi iudices q̄s per antistites et rectores eccl̄iarū vindicantur: sicut est cum quis interficit pontificem[c] apostolicum, episcopum, presbyterum siue diaconum. huiusmodi reos reges et principes mūdi dānāt. ergo non sine causa gladium portāt qui talia scelera dijudicant. sunt em̄ maxime cōstituti propter homicidas, raptores: vt z illos damnēt, z alios suo timore compescant.

Item Cyprianus in nono genere abusio nis.

¶ Furta z crumina a regesūt cohibenda.

REx debet furta cohibere, adulteria[d] punire, impios de terra perdere: parricidas[e] et periuros[f] nō sinere viuere: filios suos non sinere impie agere. Item Augu. de libero arbitrio libro. j.

¶ Nō peccat qui ex officio no centem interficit.

SI homicidium est hominem occidere: potest tñ aliquādo occidere sine peccato. Nam z miles[g] hostem: z iudex vel minister eius nocentem: et cui forte inuito[h] atq̄ impudēti[i] telum de manu fugerit: non mihi videntur peccare cum hominem occidunt, sed nec etiam homicide isti appellari solent.

Idem in q̄nibus Leuitici.

CUm homo iuste occidit, lex eum[k] occidit, non tu.

Item Pelagius papa.

¶ Nō qui ad bonum, sed qui ad malum cogit, persequitur.

DOn vos hoim vaniloquia[l] retardent dicentium quia p̄secutionē eccl̄ie faciat dum vel ea que commit tuntur repimit, vel aliaz salutem requirit. errant hmōi rumoris fabulatores. Non persequit nisi qui ad malum[m] cogit. qui vero malū vel factum tam punit, vel p̄hibet ne fiat: non persequit iste, sed diligit. Nam si (vt illi putant) nemo nec reprehendendus est a malo, nec retrahendus a malo ad bonū est, humanas z diuinas leges necesse est euacuari: que et malis penam et bonis premia iustitia suadente constituunt. malum autem schisma esse, z per exteras[n] etiam potestates huiusmodi oppum debere hoies, z canonice scriptu re authoritas, z paternaz regulaz nos vitas docet. Quisquis ergo ab apostolicis diuisus est sedibus in schismate[o] eum esse non dubiū est: z contra vniuersalem eccl̄iā altare conatur erigere. Sed quid de talibus insertus in Calcedonensi synodo canon constituat, gloria vestra consideret, vbi post alia sic dicit: Qui a cōmunione seipsum suspendit, z collectam facit, et altare constituit, et noluerit vocanti epō consentire, et noluerit eidem

h ¶ Inuito. fortuitus enim casus nō imputatur: vt ex de homi. latot. dū nō non precesserit culpa. l. dist. sepe.

i ¶ Imprudenti. nō videt q̄ imprudentia excuset eū: quia imperitia culpe annumerat. ff. de reg. iur. imperitia. Sed dic imprudenti. i. ignoranti.

k ¶ Lex eum occidit. sic. xxxiij. qō. vj. quos deus. Jo.

l ¶ Casus. Pelagi⁹ p̄cepit cuidā principi vt hereticos p̄sequeret. qō cū facere vellet hereticī et objiciebāt q̄ nulli est persecutio faciēda. Vñ super hoc consuluit ipsum Pelagium: qui rñdet dicēs, nō appellari p̄secutionē nisi cū q̄s cogit ad malū. f̄z si quis malū punit vel p̄hibet ne fiat, nō debet p̄secutor appellari: q̄ diligit z benefacit. Et hoc probat duabus authoritatibus: scilz Calcedon. cōcilij, z Augu. ex vno exēplo. Authoritas Calcedon. concilij incipit ibi: Quia communione. Authoritas Augu. incipit ibi: Multa enim. Exēplū incipit ibi: Recolere enim.

m ¶ Vaniloquia. Vane voces popli non sunt audiēde. ex de elec. ostiū. C. de pe. l. decurionū.

n ¶ Exteras. sic. j. e. de ligur ibus. adi. xl. §. c. principes.

o ¶ In schismate. Ergo schisma est non habere caput Romanā eccl̄iā: vt. xxiij. q. j. hec ē. et ca. quoniam vetus. Joan.

Excommunicā dō quātiēs admoneri debet.

¶ Scdō. hic ōr q̄ bis debeat admoneri excōicādus, maxime hereticus. alibi ōr q̄ semel: vt .j. pri. causa. qō. j. que domus. alibi q̄ sepissime. j. qō. vij. conuenientibus. quando. ꝫ dicitur de trina admonitione: vt .ij. e. administratores. j. ptori. causa. q. iij. de excōmunicatiōis. Quid uaris sit dicri sup illo cap. q̄ domus.

b ¶ Orationem. id est supplicationem: quia sine spe venie deponitur: vt statim subiūgit xxj. dist. intantum. Uel ideo dicit quia schismatico siue intruso nulla datur audientia: vt. xxiij. dist. in nomine.

c ¶ Recipere. xj. q. iij. si quis episcopus in consilio.

d ¶ Inuitis. Supra. lv. dist. et qui emendat.

e ¶ Non persequatur. ecclia, nec etiam vos per consequēs qui authoritate ecclesie eos coercetis.

f ¶ Principem. ergo ecclastica persona licite pōt petere vt malū detineāt̄ et dicantur ad iudicium: vt .ij. ea. vnum solum. et .j. ea. relegentes.

g ¶ Ordinabatur. .j. xxiij. q. j. pudenda.

Oeliguribus ¶ Cas⁹ Celebrato cōcilio apud Cōstantinopolim episcopi Uenete, histrie, et Ligurie noluerunt accipere statuta illius cōcilij: et cum in contumacia perstitissent, fuerunt ab ecclesia excommunicati et damnati: et cum adhuc existerent contumaces, mandauit Pelagi⁹ Narse patritio vt ꝺberet illos episcopos coercere: qō cum facere dubitaret, rescribit ei Pelagius hortans eū vt ꝑmere et coercere eos non dubitaret: quia si dubitabant de statutis Constantinopolitani concilij, nuncios debuerūt dirigere ad sedem apostolicam: qui de hoc possent accipere et reddere rationem. Non debet igitur dubitare tales oppumere: quia si aliqua persona ecclesiastica maioris fuo resisterit, excōicari debet et damnari. et si hoc contempserit, p̄ publicas debet opprimi potestates: qō dicit esse faciendum multis constitutionibus et exemplis.

h ¶ Rusticitate. id est superbia. † tas ꝙ alibi ponit pro simplicitate: vt .ij. qō. vij. sancta. et sic est argū. q̄ quandoq̄ dicatur, non sit parcēdum mīe rusticitati. † Dc ꝙ nius ꝛ. quales potuit hec vt .xxj. causa per procuratorem agi, cum isti de crimine conuenirentur? Sed dic q̄ licite fuerit de crimine actum: nō tñ criminaliter vnde potuit procuratore interuenire: vt ex de accusa. veniēs. et ca. sup his. .ij. q. vj. hec quippe.

i ¶ Electis. Sed

Eliguribus atq̄ venetiis et histrijs epīs q̄d dicam? quos idonea est excellentia vra et ratione et potestate repumere: et dimittitis eos in cōceptū aplicaꝫ sedium de sua rusticitate[h] gloriari: cuz si q̄d eos de iudicio vniuersalis synodi, quod Constantinopoli per papam nuper elapsam indictionē actum est, forte mouebat; ad sedem apostolicam (quō semper factū est) electis aliq̄bus de suis q̄ dare et accipere rationē possent, dirigere debuerunt; et non clausis oculis corp⁹ christi dei nostri, hoc est sanctam ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare huiusmodi homines principaliter iudiciali authoritate compumere: quia regule patruz hoc spāliter constituerūt, vt si qua ecclesiastici officij persona cui subiect⁹ est restiterit, vel seorsum collegerit, aut aliud altare ererexerit seu schisma fecerit, iste excōmunicetur seu dānetur. Nō si forte et hoc cōtēpserit et permanserit diuisiones et schismata faciendo: per potestates[k] publicas oppumatur. Ecce de quo anim⁹ vester forte timidus est ne persequi videaris. De patrū vobis authoritate hec breuiter dirigenda curaui: cuz mille alia exempla et cōstitutiones sint quib⁹ eui denter agnoscitur vt faciētes scisturas in sancta ecclesia non solum exilijs sed etiam proscriptione rerum, et dura custodia per publicas potestates debeant coerceri. Idem.

¶ Ab ecclesie vnitate diuisi a secularibus potestatibus coerceantur.

Quali nos de glorie vre studijs iudicio gratu-

Constantinopolitani concilij, nuncios debuerūt dirigere ad sedem apostolicam: qui de hoc possent accipere et reddere rationem. Non debet igitur dubitare tales oppumere: quia si aliqua persona ecclesiastica maioris fuo resisterit, excōicari debet et damnari. et si hoc contempserit, p̄ publicas debet opprimi potestates: qō dicit esse faciendum multis constitutionibus et exemplis.

h ¶ Rusticitate. Rusticitas id est superbia. † tas ꝙ alibi ponit pro simplicitate: vt .ij. qō. vij. sancta. et sic est † De ꝙ argū. q̄ quandoq̄ dicatur, non sit parcēdum mīe rusticitati. puades

i ¶ Electis. Sed nius ꝛ. qualiē potuit hec vt .xxj. causa per procuratorem agi, cum isti de crimine conuenirentur? Sed dic q̄ licite fuerit de crimine actum: nō tñ criminaliter vnde potuit procuratore interuenire: vt ex de accusa. veniēs. et ca. sup his. .ij. q. vj. hec quippe.

k ¶ Per potestates. .s. e. c. ꝑncipes.

Quali nos.

¶ Cas⁹ Tracius et Maximilianus heretici erant et epi: qui vnitatē ecclesie conturbantes, res eccle suis vsib⁹ applicabant: de quorū altero .s. maximiliano quidam ifatigabiliter Romam venientes querelā deposuerunt. quare Pelagius misit ad loca illa duos iudices delegatos: scz petrū et ꝓiectum: vt ea que inuenerint cōtra canones a predictis epīs cōmissa vel digna vltione cōpescāt: vel cosdē epos romaz perducāt. quod q̄ forte per se facere nō possent, mādat Pelagius ciuidam principi rogans eū vt prefatis nūcijs auxilium prebeat in omnibus.

a ¶ pene. No. q dicit pene: & tamen longe plures erāt qui nesciēt & qui scirent: dum tamē ad modicā quantitatem deberet referri: vt iij. q. vij. q sine. ff. de verb. sig. hec adiectio.

b ¶ Nomia. Sic xv. q. vi. si qs presbyter. Jo.

Elegentes. ¶ Cat. Apd Aquilegiam erant multi heretici: inter quos erat imasor ecclesie Aquilegiensis: qui quēdā bonū virū potē tem tangē pollutū a suo cōsortio repulerūt: quod per diuinā prouidētiam factū fuit: inter q̄s hereticos Eufrasius quēdā suū cōsanguineum sacerdotem interfecit, vt libere cum eius vxore posset adulterari. cuius prefati viri potentis iniuriam cum Pelagius percepisset, precepit eidem vt hāc presumptionē hereticoū non relinquat impunitā: q̄ si hoc acriter non vindicet, in minoribus talia exercere non verebunt. et mādat ei similiter vt prefatū Eufrasium puniat: quod plene fieri poterit si actores scelerū, et maxime Aquilegiensis ecclie inuasor ad principē dirigant. Sequēs ca. planū est, & per se patet.

Bonus pueni ex malo c ¶ Bona. Nota q̄ ex malo prouenit bonum: vt. xiij. disti. nerui. in fine. sicut de facto Iudeorum qui crucifixerūt deum. Itē est hic arg. q̄ malum punitur, q̄uis exinde prouenerit bonum: vt si quis puerū castrauerit licet eū melioré fecerit, tamen punitur. ff. ad legē aq̄l. si seruus seruū. ¶. et si puerū. similiter licet quis rem fecerit pinditā: licz bene fecerit, tamen punit. ff. de re mitra. l. ij. ¶. in bello. Argu. cōtra. ff. ad legem aquil. si seruus seruū. ¶. si oliuam.

lemur: nō solū vestrā, sed multorum ac penē oīm credimus habere notitiā: et iccirco nunc de his que vobis presentibus ibi fieri stupemus, fiducialiter apud gloriam vestrā duximus cōquerendum. Tracius siquidem atq̄ Maximilianus nomina tantū episcopoz habētes, & ecclesiasticā ibi vnitatem perturbare dicunt: & omnes ecclesiasticas res suis vsibus applicare, intantū vt contra vnū eoz̄, id est Maximilianum vsq̄ ad nos per tam longum iter necessitate compellē re quidam infatigabiliter venientes, preces offerrēt: ob quā causam Petrū presbyterū sedis nostre, sed & Protectū notarium ad eadem loca duximus destinandos: vt ea que canonicis statutis a predictis pseudo episcopis compererint cōmissa vel digna debeāt ibi vltione cōpescere, vel eosdem ad nos vsq̄ perducere. Et ideo salutātes paterno affectu gloriam vestram, petimus vt prefatis qui a nostra sede directi sunt in omnibus prebeatis auxiliū: nec putetis alicuius esse peccati si huiusmodi homines compumuntur. hoc enim & diuine et humane leges statuerunt, vt ab ecclesie vnitate diuisi, et et pacē iniquissime perturbātes, a seculariboz etiā potestatibus cōpumantur. Hec quicq̄ malus est vnde deo sacrificiū possitis offerre, q̄s si id ordinetis, vt hi q̄ in suā & aliorz permiciem debacchātur, competēti debeant vigore compesci.

Item Pelagius papa.

¶ Iniquitas prauorum quātus bonis proficiat, tamen punienda est.

Elegentes literas excellentie vestre, de iniuria quidem quā vobis iniquorum hominum presumptio ingessit, valde doluimus. Sed quia scimus occulto dei iudicio animam vestram, etsi per alterorum iniquitatem & superbiam a contaminatione schismatis custoditā: egim⁹ omnipotenti deo gratias: qui etiam de malis hominum actib⁹ bona c operari consueuit. nec ei sine illi⁹ prudentia factū esse credēdū est vt insensati & peruersissimi homines vsq̄ ad hoc prosilirent, vt suam diuisionē catholicam esse credētes ecclesiam, a sua vos pollutione prohiberent: sic enim per misericordiā dei etiā nesciētib⁹ illis hoc factū est, vt a schismaticoz cōmunione eruti, catholice quā diligitis, seruari vos contigisset ecclesie. Quanuis igit vestra per illoz scel⁹ facta sit vtilitas, nolite tamē impunitam presumptionē iniquoz hominum crassari permittere. si em hoc qō in vestrā gloriā presumpserunt, non fuerit vindicta cōpressum: q̄ in minoribus non valeant puniri, ambitg̃ vltra non debet. Exercete igitur in talibus debitam authoritatē: & ne eis amplius talia committendi spes crescat, vestris coercionib⁹ repimantur. Ad hoc siquidem dei nutu etiam pra vos talia presumpserunt vt talia vobis corrigentib⁹, ab eodē scelere alios possetis deo pptiāte munire. Quales autem sunt qui ecclesiam fugiūt, Eufrasij vos scelera (que amplius deus occulta esse noluit) euidenter informant: qui in homicidio quidem nec hominis necessitudinē, nec fratris charitatem, nec sacerdotij reuerentiam cogitauit, incestuoso autē adulterio etiā ipsi⁹ vindicte abstulit d modum: quia si adulterium e punias, non remanet in quo vindicetur incest⁹. si incestuoso igeras penam, inultum crimen adulterij remanebit. Ecce de quo collegio sunt q̄ quantū ad superbiā suā inturiā vobis inferre molliti sunt: & quantum ad prouidentiā dei impollutos vos ecclesie dei seruauerunt. Auferte tales ab ista prouincia:

licet eū melioré fecerit, tamen punitur. ff. ad legē aq̄l. si seruus seruū. ¶. et si puerū. similiter licet quis rem fecerit pinditā: licz bene fecerit, tamen punit. ff. de re mitra. l. ij. ¶. in bello. Argu. cōtra. ff. ad legem aquil. si seruus seruū. ¶. si oliuam.

d ¶ Abstulit. hoc ideo dicit, q̄ pena mortis punit, siue p vno, siue p altero. alīs autē idem delictum potest varijs penis puniri: vt. xvij. q. iij. attendum. & xvj. q. j. statuimus. Accusatur ne q̄s de diuersis criminibus.

¶ Hic cōsueuit distingui cum quis accusat de diuersis criminibus: aut illa crimina descēdunt ex eodē facto, aut ex diuersis. et hec distinctio no. C. de accu. q̄ de crimine. si autē diuersis actionibus velit quis agere, distinguitur: aut ille actiones sunt ambe penales: aut ambe rei persecutorie, aut vna penalis, et altera rei persecutoria: vt not. ff. nau. cau. stabu. l. ij. Ad idē. xxj. q. v. ca. ij. in fi. et vide q̄ not. Inno. ō hac materia ex de colu. c. vl. & ō pur. cano. c. cū dilectus.

e ¶ Si adulterū. hic videtur q̄ sm canones et adulterū, & incestus morte punitur. sm leges hodie adulterium non punitur morte: vt. C. ō adulte. auten. sed hodie Joannes.

OMnium. ¶ Certamine.I.e.q.vij.oim. Xcōicatoū.

¶ Calixt. So defredus Lucan⁹ epō quesiuit ab vrbano quantā penitēciam deberet imponere eis q̄ quosdam excōicatos interfecerūt: qui respondet dicēs: non putamus eos esse homicidas qui zelo iustitie eos occiderunt: veruntamē quia potuerūt aliquid duplicitatis, p humana fragilitate cōmittere sm eorum intētionem bonā vel malam imūgas eis penitentiam competentem.

b Intentionē. sez occidentiū. Vel sm intentionē imponentis pēnā: vt xxvj.q.vij.tēpora.

c Disciplina. nota ad cautelam et ex abundanti aliquid fieri ne dissipline matris ecclesie deseratur: vt.l. dist.pbr̄os. et.xxxiij.q.q.j. in lectum. t.xv.q.j.si quis insaniens. que enim dubitationis causa ex abūdanti apponunt, ius cōmune nō ledunt: vt.ff. de reg.iur. que dubitationis. t.l. non solet. Itē est hic argu. q̄ in dubijs in deteriorē partē interpretamur, cōtra regulam illam extra de regu.iur. estote.

d Duplicitat⁹. id est mortalis peccati.

e Flagitio. Id est quod alias esset flagitium.

Q Uis enim. ¶ Calix. Bonifacius dubitabat pugnare cōtra hereticos ꝓpter homicidium quod inde sequebatur, sed vtimini oblata vobis a deo opꝓmendi perfidos occasione: qō tūc plenius fieri poterit: si authores scelerū ad clemētissimum p̄incipem dirigantur: t maxime ecclesie Aquilegiēsis inuasor: qui t in schismate t in eo maledictus, nec honorē epi poterit retinere, nec meritū.

Itē Nicolaus exercitui Frācorum.

¶ In certamine q̄ cōtra inhdeles geritꝝ ⁊c. celeste regnū meretur.

OMniū vestrum nosse volumus charitatem quoniam quisquis (qō non optantes dicim⁹) in hoc belli certamine [a] fideliter mortuus fuerit, regna illi celestia minime negabuntur.

Itē Urbanus secundus Godefredo Lucano epō.

¶ Non sunt homicide qui aduersus excōicatos zelo matris ecclesie armantur.

Excommunicatorum interfectorū⁹ (prout in ordine ecclesie Romane didicistis) sm intentionem⁹ modum congrue satisfactionis iniunge. nō enim eos homicidas arbitramur quos aduersus excōmunicatos zelo catholice matris ecclesie ardentes aliquos eorum trucidasse cōtigerit. ne tamē eiusdem ecclesie matris disciplina [c] deserat: eo tenore sm quē dixim⁹, penitētiam eis indicito congruentē qua diuine simplicitatis oculos aduersus se cōplacare valeant si forte quid duplicitat⁹ [d] ꝓ humana fraglitate in eodem flagitio [e] incurrerint.

Item Augustinus ad Bonifacium.

¶ Par ecclesie mestitiam cōsolatur perditorum.

Quis enim vestrū [f] velit aliquē inimicoū suoū non solum perire, verūetiam aliquid perdere? Sed si dom⁹ Dauid aliter non meruit habere pacē, nisi Absalon filius eius in bello q̄ gerebat contra patrem, fuisset extinctus cuius magna cura mandauerat suis vt eum quantum possent viuum saluūq̄ seruarent, vt esset cui penitenti paternus affectus ignosceret: quid ei restitit nisi perditum flere, et sui regni pace acquisita suam mestitiam consolari? Si ergo viri sancti et publice potestates bella gerentes non fuerunt transgressores illius mandati, Non occides: cuius quoslꝫ flagitiosos digne morte perimerent: si miles sue potestati obediens non est reus homicidij si eius imperio quēlibet flagitiosum interfecerit: si homicidas t venenarios punire nō est effusio sanguinis, sed legū ministeriū: si par ecclesie mestitiam consolatur perditorum: si illi qui zelo catholice matris ecclesie accensi excommunicatos interficiunt, homicide nō iudicantur: patet q̄ malos nō solū flagellari, sed etiam interfici licet. Sed queritur si contingat aliquos malos puniri ab his qui non habent legitimam potestatem: an sint rei effusi sanguinis iudicādi. Cui questioni respōdet per sequens ca.

¶ Aliqñ puniunt peccā ꝓ populos iussu diuino excitatos.

Emittuntur peccata q̄ dei verbū [g]: cuius lenitates interpres et quidā executor est. Remittuntur per officium sacerdotis, sacrūq̄ ministerium. Puniūtur quoq̄ peccata per homines, sicut per iudices, q̄ potestate ad tempus vtunt. Puniunt peccata etiā per populos, sicut legimus q̄ sepe ab alienigenis dei iussu excitatis ꝓpter diuine maiestatis offensam subact⁹ est populus Judeorum.

Augusti. docet q̄ nullus debet velle inimicū suū perire nec aliquid perdere. veruntamen si pax habere nō potest aliter, contra eos pugnandū est. Et hoc probat exēplo Dauid: qui aliter pacem habere nō potuit, nisi Absalone filio suo ꝓ interfecto.

f ¶ Quis enī vestrum. Ex hoc cap. dicit quidā q̄ qui percutit clericū excommunicatū, non incidit in canonē: t q̄ non est priuandus aliquis ingressu ecclesie per eū q̄ est extra ecclesiā: quod nō admitto: et loquitur hic de tali excommunicato qui penitus incorrigibilis est, vj. q.j. petimus.

¶ Si ergo. ¶ Calix. Cōcludit Gratia. Ex supradictis ca. q̄ mali non solum sunt flagellandi, sed etiam interfici possunt. Postea querit si hi qui non habent potestatem legitimam occidendi, aliquos interfecerit: an sint rei effusi sanguinis iudicādi. Cui questioni respōdet per sequens ca.

B Emittuntur. ¶ Calix. Sicut peccata remittūtur per verbum dei, cui⁹ verbi diacon⁹ interpres est et executor: sic peccata quādoq̄ puniunt per iudices q̄ potestatem habēt puniēdi, quādoq̄ per populos sicut populus Judeorū sepe punit⁹ est ab alienigenis ex precepto dei.

g ¶ Per dei verbum. i. per oratiōnem vel per predicationē ecclesie. s. per predicationem.

f Ut in hoc casu. Aliū casum habes xxx.q.v.c.j. sz hoc ideo fit vt qō certi⁹ et magꝭ si ne pīculo aie ē teneaꝝ. Uñ tene certū dimitte incertū. ō pe. di.ij. ad hoc exē de spō. inuenies aliōs ordinariū ē q̄ dubia i melioē prē interpretemur. exē ō regu.iu. ca. j. de hoc no. exē de scruti. c.vnico. t.xv.viij. dist.pbr̄, Archi,

euangelij.sic.xv.q.j.nec is.t.g.e.non solum.

¶ Hinc notandū. ¶ Cautela. Iste.S.diuidit in duas partes. In prima parte ostēdit sta.q de⁹ aliquando punit peccata hominū per nescientes: t hoc ꝓbat quatuor exēplis regū t principū.s.exemplo Sennacherib,t Nabuchodonosor,antiochi,t ꝑncipū Romanoꝝ:q licz deo seruirēt in puniendo malos:tamē qa ꝑ se fortitudine t ꝑpetue impunitatē ignorantes se esse ministros dei:ideo ipsi puniti sunt et destructi:sicut patet per exēpla que aperte ponūtur in littera. In secunda parte ostēdit q de⁹ aliqñ punit peccata hoim per scientes:t hoc ꝓbat exēplo Judeoꝝ,per quos punuit de⁹ amoreos t chananeos: t alias gentes quas expulerunt de terra promissionis quā de⁹ promiserat se daturū Abrahe t semini eius: sed non ante ꝙ ꝑcta amoreoꝝ consummata fuissent:que tūc consummata fuerunt,cū populꝰ israel de Egypto est liberatus. Qui ergo diuino iussu et bona intentione sicut ꝑpls israel punit delinquētes, nō peccat.q vero ꝑua intēcione hoc facium:ls occulte instinctu dei incitentur ad ꝑsequendū malos:sicut Sēnacherib et ceteri qui populū delinquentē sunt ꝑsecuti, nō sunt immunes a delicto q qñqz incitant ad puniēdū peccata eoꝝ:q sunt futuri boni: vt tādē per ipsos bonos correctos ipsi postea puniantur: qđ ꝓbat exēplo Jabin regis chananeoꝝ, et exēplo Madianitarū.

Esaie xxxvij.iij.re.xv.a.ij.Machab.v.a.

Esaie x.d.

Esaie x.d.

Hinc notandū est q aliquando punit de⁹ peccata ꝙ nescientes, aliquādo per sciētes. Per nescientes peccata punit, sicut per Sennacherib [a] ,t per Nabuchodonosor [b] regē,t ꝙ Antiochū,t ꝙ principes [c] Romanoꝝ,t ꝙ nonnullos reges gētiliū populū israeliticū delinquētē aliquādo afflixit, aliquādo captiuauit. vnde ipse dñs ait ꝙ ꝓpheta:Virga furor, mei Assur,ipse autē nō cognouit. Assur [d] erat virga furoris dñi,q; per eū innumeras gentes diuina iustitia flagellare disposuit. Ipse vero non cognouit,q; in superbiā elatus, victoriā quā assecut⁹ fuerat non diuine potētie,sed suis viribꝰ attribuit. vnde cōtra eius superbiā dñs loquitur,dicēs: Nunquid gloriabitur serra cōtra eū qui secat in ea:aut nunqd exaltabit securis contra eum qui cedit in ea:Quibꝰ similitudinibus satis perspicue ostēditur q; sicut serra et securis,nec secare,nec cedere ligna possūt,nisi ab alio regantur,ac ideo contra regentem se superbire non debent: sic illi per quos deus punit,absq; nutu diuine dispositionis nihil agere valent,ac ideo contra regentē se superbire eis non licet. Tales in eo q; puniunt, deo seruire dicuntur:in eo autem q; ignorantes se esse ministros ire dei,impia vanitate superbiunt,mercedē siue seruitutis a deo non nisi tēporalem [e] inuenient:penam vero siue superbie non effugiunt. Unde cum dominus diceret ad ꝓphetam de Nabuchodonosor:Quid dabo ei ꝓ labore quo seruiuit mihi apud tyrum:statim subiunxit: Da [f] (hoc est datam sibi ꝓnūcia) Egyptū t Ethiopiā. Cū autē in corde suo superbiēs postea diceret: Nōne hec est Babylon,quā ego ꝓdidi i roborē regni mei:tē statim imutauit deus rationabilē mentē ei⁹,et induit eum ferina bestialitate, vt ab hominibus fugiens cum bestijs viueret. Per antiochū [g] quoq; cum idololatriam Judaice plebis dominus puniret:† t pacem quā ex lege dei abiecta:et ex sacris nationum assumptis querebant, illis imperniciem verteret:q; dei dispositionem ignorans, siue facultati de ualtatione illius plebis attribuit,imꝓcauit in eum ꝓpheta,dicēs: Effunde irā tuam in gentes que te non nouerunt,et in regna que nō inuocauerunt nomen tuum, ne forte dicant in gētibus:vbi est deus eoꝝ:Similiter cum per Romanos peccatū mortꝭ, ch⁹ sti de⁹ punire decreuisset: vt bis exciduum,t iudaice plebis miserā captiuitatē suis viribꝰ ascribere ceperūt:vnde cōtra eos ꝓpheta imꝓcatꝰ,dicens: Leua manꝰ tuas in superbias eoꝝ qui te oderūt:et qui multa maligna opati, monumēta siue victorie posuerunt [h] in medio atrio tuo. ¶ Per scientes peccata puniuntur,sicut deus per filios Jsrael voluit peccata punire amoreoꝝ,t chananeoꝝ,t aliarū gētū: quarum terrā israelitis possidendā dedit:qbꝰ etiā ꝓcepit vt nemi-

a ¶ per Sēnacherib.regē Assyrioꝝ,qui maximā partem Sēnatem filioꝝ israelis captiuauit:q cum venisset ad obsidendum Jerusalem,ab angelo exterminatore nocte est fugatꝰ:occisis ab eo-de angelo. clxxxv. milibus de exercitu suo. Ezec. xxix.

b ¶ Et per Nabuchodonosor . Qui cepit Jerusalē: et tribū Juda et tribū Bēiamin in Babylonicā captiuitatē duxit. Dan. iij.f.

c ¶ Et per principes.scz Thelpasiannū et Titū q.xlij. anno post passionē dominī Jerusalez destruxerunt.

d ¶ Assur.Sēnacherib.

e ¶ Nō nisi tēporalē.Ar. q; sufficit aliquē bonū facere ad hoc vt remunerādus sit,etsi illud mala intētione fecerit. Nō t q; prēdādi alio gerit negocia alicuius, hz actionē negotiorū gestoꝝ:vt.ff.de negot.gest.si pupilli. .S.sed t si quis negocia. Itē est h argū.q; qui ignoraās adimpleuit voluntatē alicuius, dicit obtēperasse siue voluisse.ar.contra.ff. de condi.t demon. l.ij.vbi dicitur: non em videt obtemperasse q fatali casui obtēperat. Sed illud obtinet cū ꝓditio apponit que est in potestate alicuius:sec⁹ si nō est in potestate, vt ibi dicit. Itē est hic arg. q; ex eodem facto casu fatali sequit quis ꝓmiū t pēnā:vt.xxij q.ij.si quelibet. f ¶ Da.i.datam ꝓnūncia. similis exposito. ff. de reg. heredes palā. .S.si quid.

† Alias punire decreuisset.

f.e. Psal. lxxviij

Psal. lxxiij.

Obtemperare.

Josue v.t.vj. Deut.

g ¶ Per Antiochum. Qui tempore Machabeoꝝ Jerusalem cepit, et templum polluit. viij.

h ¶ Posuerunt. Quia vexilla et scuta et arma sua posuerunt.

Sēna pars incipit ibi: per sciētes peccata. Assur.i. Sēnacherib. nondum erāt ꝓsummata sunt peccata amoreoꝝ, id est nōdū peruenerūt ad cumulū peccatoꝝ suoꝝ: quia nondum fecerāt ola peccata que facturi erāt ad hoc vt digni essent expulsione.

fuerunt in templo in signū victorie.

a ¶ Bonorum.i. in signū eoꝝ q̄ sunt futuri boni.

Beñ. xv.d. Quod autem. ¶ Cas⁹. Hic intitulatur. vj. qō. qua q̄rit vtrū mali sunt cogendi ad bonum? Et respōdet q̄ ad illud bonum qđ nunc̄ volunt, alic̄s cogi non debet: vt. ℟. c.q.v. ad fidē. t.xx.q.iij. presens. sed ad illud bonū quod semel voluit, si postea deserat, est cogendus: vt. ℟. xlv. dist. de iudeis. Et p̄cedit hoc ordine Grat. Primo probat q̄ mali sunt ad bonū cogendi, vsq̄ ad. ℟. ex his. Deinde probat contrariū. tandē solutionē dat. Probat ergo Gra. in hoc ca. q̄ mali sunt cogendi ad bonū exēplo populi Israelitici, t auctoritate Chr̄isti t Pauli.

b ¶ Quod autē. hec. q. nihil ḥz dubitatiōis: quia ad bonum non suscepti nemo cogend⁹ est. ℟. q. p̄ri. ad fidē. sed ad bonū qđ suscepit, cogēdus est: vt. xlv. dilti. de iudeis. magr̄ hī aliter solui. ℟. e. ℟. vlt.

Bonuꝫ facere vtrum quis cogatur.

Addito Dicas q̄ illi q̄ fidē non receperūt, nō sunt absolute compellēdi: sed sunt q̄nq̄ excitādi exhortationibue, xlv. dis. q̄ syncera. quādoq̄ premijs. ℟. c. q. iij. ca. vlti. ℟liter hoc intelligit, habes extra de bap. maiores. nostra enim fides non patitur q̄ tales inuiti cōpellā tur: vt predictis uribꝰ. t extra de iude. sicut. Jo.

Judi. iij. a.

Chismatici dicunt. ¶ Cas⁹. ni eoꝝ parcerēt, sed oēs morti traderēt. Quid, p̄pter peccata eorum illis contigisset, ex verbis dñi apparet: q̄ cum diceret ad Abrahā: Semini tuo dabo terrā hāc: veluti quereret, cur nō modo eam das mihi? audiuit: nōdum enim sunt peccata amorreoꝝ cōsummata q̄ tunc intelliguntur fuisse cōsummata, cū populꝰ ille de Egyptiaca seruitute liberatꝰ, terrā eorum (sicut Abrahe p̄missum fuerat) in hereditatē accepit.

Cum ergo sic diuino iussu ad puniendū peccata populi excitarē, sicut populꝰ ille iudaicus est excitatus ad occupandam terrā p̄missionis, et ad delendas gentes peccatrices: sine culpa noxius sanguis effundi tur: t que ab eis male possidentur, in ius t dominiū rite trāseunt bonorū a. Cum vero occulto instinctu aliqui mouentur ad persequendū malos, sicut Sennacherib t cereri q̄ populum delinquētem persecuti sunt: licꝫ occulto instinctu operante illorum meritis incitentur ad persequēdū, ramē quia prava intentione non peccata delinquētium punire, sed illorum bona rapere, vel sue ditioni subiycere querunt: non sunt immunes a crimine. De quibus etiam notandum est q̄ aliquando excitantur ad puniendum peccata bonoꝝ: vt tandē per bonos correctos ipsi quoq̄ puniantur: sicut in libro Judicū legit de Jabin rege Chananeoꝝ, t de Madianit̄, q̄ p̄pter idololatriam populi iusti tauit eos deus vt Jsrael afflgerent, et terram eorum occuparēt. Cum autē populus dei sub manibꝰ eorum diutius afflctꝰ peccatū suū recognosceret, t p penitētiā sibi deū placaret: dei p̄cepto et Barach comitatus Deboram prophetissam vxorē lapidoth, Jabin regem Chananeorum et Sisaram ducem exercitus sui contriuit: t Gedeon Zebee t Salmana reges Madianitarū, et Oreb t Zeb duces eorum mori tradidit. Apparet ergo q̄ aliquādo per legitimam potestatē gerētes aliquādo per populos diuino iussu excitatos, mali p̄ peccatis suis nō solum flagellant, sz etiā rite perdūntur. Nec est cōtrariū illud August. qō ad Marcellianū. p̄ circūcelliones supplicans rogabat vt verberibꝰ eos coerceret, non morte perderet. quanuis enim supplicando spatium vite eis reseruari poposcit: nō tamen legum seueritatē qua tales morte plectunt, non obseruandam docuit.

Judi. viij. a.

Pereretici t schismatici possunt violenter ad bonum compelli. Et hoc p̄t quinq̄ modis: qui legendo literā clarius ostendūtur. Primꝰ modus incipit ibi: ecce habēt. Secundꝰ ibi: cur ergo. Tertius ibi: an non hoc pertinet. Quartꝰ ibi: etiam hinc non absurde. Quintꝰ ibi: vnde et ipse dominꝰ.

c ¶ Schismatici. Supra. e. q. iij. ḡs nos.

d ¶ Seduxerūt. Videtur hic agitur cum circūuento ḡ subuenit cum coacto: cum tamen alias subuenitur coacto in voto vt extra quod metus causa, per totū sed nō subuenitur

Coam ḡ sabuenitur.

¶ Questio.vj.

Quod autēb q̄ritur an mali sint cogendi ad bonum, facile apparet. antiquꝰ nāq̄ populus ille metu penarum ad obseruationem legis cogebatur. In euangelio quoq̄ dñs ait discipulis suis: Nolite timere eos qui corp⁹ occidūt, animam autem non possunt occidere, sed potiꝰ eum timete (id est ei in timore seruite) qui potest animā et corpus perdere in gehennam. Paulus quoq̄ Actum ecclesiam dei persequeretur, in itinere cecatus ad deum conuerti coactꝰ est: vnde se aborti cuo simile testatꝰ est, dicēs: Nouissime autē omniū tanq̄ abortiuo visus est t mihi.

Mat. v. c.

Luce. xxiij. d.

Act. ix. a.

1. cor. xv. d.

Hinc Aug. scribit ad Bonifacium.

¶ Ecclesia malos debet cogere ad bonum, sicut Christus Paulum coegit.

Schismatic⁹ dicūt: cui vim Christus intulit? quem coegit? ¶ Ecce habēt apostolū Paulū, agnoscāt in eo piius cogentē Christum: postea docētē: piius ferientē, postea consolantē. Mirū est autem quomodo ille qui pena corporis ad euangelium coactus intrauit, plꝰ omnibus illis laborauit q̄ solo verbo vocati sunt in euangelio: et quē maior timor compulit ad charitatē, eiꝰ perfecta charitas mittit foras timorē. ¶ Cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios vt rediret, si perditi filij coegerunt alios vt perirent? ḡtuis t illos quos nō coegerunt, sed tantummodo seduxerunt? si per terribiles et salubres leges in eius gremium reuocētur, blandius pia ma-

Ezec. xxxiij.

ibi circumuento: vt xx. q. iij. constituit.
a ¶ Prophetica, quia nondum erat impleta .pphetia: Et nūc reges intelligite ꝛc. vt. ℈. q. iij. non inuenitur.
b ¶ Cōpleta. Primo em̄ salubriter admonēdi sunt boni, vt sic cetera mali, quasi frangatur: vt. xlviij. dis. comessationes. l. diſti. vt cōstituereꝰ. Io.

Quod errauerat. ¶ Cal⁹. Donatiſte dicebāt q̄ ipſi non erāt cogendi ad bonū: ſed Auguſt. reprehendit eos authoritate Ezech. pphete reprehendētis pre latos qui negligebāt malos corrigere et reuocare. Dominꝰ enim per bonos prelatos reuocat malos rogādo mināndo, ꝛ corrigēdo, damnis et laboribus, ſiue q̄ ſuas occultas viſitationes, ſiue per potēſtam ſecularem.
c ¶ Quod errauerat. verba ſunt .pphete a alloquentis magiſtros legꝫ per quos intelligūtur plati: per quos .pbat Aug. malos eſſe cogendos.
d ¶ Hoc vobꝭ. verba Aug.

Ides. ¶ Cauſa. Hoc duas habet ptes. In prima parte ditur q̄ Uincētius nō debet cōſiderare q̄ ipſe cogit: ſed ad q̄d cogit: vtruz ad bonum vel ad malum. Nec hic dicit Aug. propter hoc q̄ quis inuitꝰ ſit bonus: ſed quia .pter metum vel reliquit malum q̄ faciebat: vel compellitur cognoſcere veritatem. In ſecunda parte ꝺr q̄ Aug. fuit in hac

a Alias incipit hic nō abſurde. ij. cop. d.

Luce xiiij. d. Ezechielis xxxiij.

ter amplectitur, ꝛ de illis multo amplius gꝫ de illis gꝫ nūq̄ perdiderat gratulatur. ¶ An non hoc pertinet ad diligentiam paſtoralē, etiā illas oues que non violenter erepte, ſed blande leniterq̄ ſeducte a grege aberrauerant, et ab alienis poſſideri ceperant, inuentas ad ouile dominicum ſi reſiſtere ei voluerint flagellorum terroribus vel etiam doloribꝰ reuocare? ¶ Tē a chriſto coactū Paulum oſtendimus. Imitatur itaq̄ eccleſia in iſtis cogēdis dominum ſuum: qui primo vt neminem cogeret, expectauit vt de fide regum atq̄ gentiliū predictio prophetica cōpleretur. ¶ Etiam ꝛ hinc non abſurde intelligit illa apoſtolica ſententia vbi beatus Paulus dixit: Paratus ſum vlcisci omnem inobedientiā: cum completa fuerit prior veſtra obedientia. ¶ Unde ꝛ ipſe dominus ad magnā cenam ſuaz primo conuiuas adduci iubet: ꝛ poſtea cogi. Nam cum ei ſerui reſpondiſſent: Domine factuz eſt quod iuſſiſti: et adhuc locus eſt: exite inquit in vias et ſepes: et quoſcūq̄ inueneritis, cogite intrare. In illis ergo qui primo leniter adducti ſunt, cōpleta eſt prior obedientia: in iſtis autem qui coguntꝫ, inobedientia coercetur. Item ſi per poteſtatem quam per religionem ad fidem regū tempore quo debuit diuino munere accepit eccleſia, hi qui inueniuntꝫ in vijs et ſepibus, id eſt in hereſibus et ſchiſmatibus, coguntur intrare: non quia coguntur reprehendāt, ſed quo coguntur attendant.

Idem ad donatiſtas.

¶ Variis modis errates corripiuntur a deo.

Quod errauerat (inquit dñs) non reuocaſtis: et quod perierat nō requiſiſtis. hoc vobis ipſe deus per nos facit, ipſe obſecrando, ipſe mināndo, ſiue corripiendo, ſiue damnis, ſiue laboribꝰ, ſiue per ſuas occultas admonitiones vel viſitationes, ſiue per poteſtatum temporalium leges.

Idem in epiſtola ad Uincentium.

¶ Non eſt cōſiderandum q̄ quiſq̄ cogitur: ſed quale ſit illud quo cogitur.

Ides (vt opinor) non eſſe cōſiderandum q̄ quiſq̄ cogitur: ſed quale ſit illud ad quod cogit: vtrum bonum an malum: non q̄ quiſq̄ bonus poſſit eſſe inuitꝰ: ſed timendo q̄ nō vult pati: vel reliquit impediente animoſitatem, vel ignoratam cōpellitur cognoſcere veritatē: vt timēs vel reſpuat falſum de quo contendebat: vel querat veruz q̄ neſciebat: et volens ita teneat quod nolebat. ¶ Item mea primitus ſententia erat neminem ad Chriſti ꝛ eccleſie vnitatem eſſe cogendum: verum verbo eſſe agendum: diſputatione repugnandum, ratione vincendum, ne fictos catholicos haberē, quos apertos hereticos noueram: ſed hec opinio mea non contradicētium verbis tantū, ſed demonſtrantiuz ſuperabat exemplis. nam primo opponebatur mihi ciuitas mea que cū tota eſſet i partes donati, advnitatem catholicam legum imperialiū timore conuerſa eſt: quam nūc videmus ita animoſitatis veſtre perniciem deteſtari, vt in ea nunq̄ fuiſſe credatur. Item et alie multe q̄ mihi nominatim commemorabant: vt ipſis rebus agnoſcerē etiam in hac cauſa recte intelligi poſſe quod ſcriptum eſt: Da ſapienti occaſionem, et ſapientior erit.

Item Gregorius Maximiano epiſcopo.

¶ Onere perſionis ruſticus ad dominum conuerti cogatur.

Am vero ſi ruſticus tāte pfidie ꝛ obſtinatiōis fuerit inuētꝰ vt ad dñm deū minime

opinione q̄ hereticā verbis et non vi eſſent cōpellēdi ad bonū. Sed hec ſua opinio multis erēplis prudentiū ſuperabatur. Et primo exemplo ſue ciuitatis: ꝛ poſtea aliarum multaruz. Secūda pars incipit ibi: Itē mea primitus ſententia.
c ¶ Bonum. vt. ℈ q. v. ad fidem.
f ¶ Et volēs. Siccut nolente fit volens: vt. ℈. lxxiij. diſtin. conſtituit. ꝛ. ℈. q. iij. diſplicet.
g ¶ Opinio. Sic ergo iureperitꝰ debet mutare opinionem ſuam ſi expedit mutare: vt. xij. qō. j. certe. et. ff. de iurepa. diui. Item et hoc loco dicunt quidā Augu. q̄q̄ fuiſſe hereticū: ſed potius .pbatur hic contrarium. Opinio mutari poteſt.
h ¶ Credāt. nūq̄ creditur fuiſſe malum q̄ factum eſt bonū: vt. l. diſt. ferrum. et. ff. de editi. edic. quod ita.

Am vo. ¶ Cauſa. Chriſtianus aliquis nomie Ruſticus cōtumaciter in delicto pſistēs, admonitionibus non corrigebatur: quare q̄rebat Maximianus epūs a Greg. qualiē iſte Ruſticus ſit coercendus? Et rñdet q̄ graui onere penſionis eſt grauād⁹: vt p̄ hoc cogatur redire ad bonum.
i ¶ Jam vero ſi. hoc capi. intelligitur de hereticis, cō

f Vide qō nor. xxxij. q. j. qō autē. ꝛ ca. nō erit. ꝛ. c. apō

puer. ix. b.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

trariū est extra de hereti.ca.sicut. vbi prohibetur ne aliquis eos teneat in terris suis vel i domo: vel aliquē contractū cum eis faciat. Sed dic q̄ loquit de eo qui alis est incorrigibilis: vel loquitur de iudeis: prout dixi.ꝫ. q.iij.ca.vlt. Jo.

ij.cor. ix.b. ¶ Ex his oibus. ¶ Casus. Ducitq̄ probauit Statian⁹ q̄ mali sunt cogendi ad bonum: nunc ꝓ vult ꝓbare contrariū: q̄ deus coacta seruitia aspernat: quod sic authoritatib⁹ ꝓbat, que in litera facile apparebunt. ⁊ hoc in prima parte. In secunda parte respōdet obiectis, dicēs q̄ homo si semper esset inuit⁹, inutiliter cogeretur ad bonū: sed cogit vt timore pene malum ducatur in desuetudinē: bonum vero ex consuetudine dulcescat. Et ad hāc solutionem probandū inducit authoritatem Aug⁹t. Si ex necessitate. i. causa sumptus. Si inuitus: q̄ iniunctū est mihi hoc officiū. Dispēsatio. i. distributio verbi dei est tm mihi credita.

j.cor. ix.c.

Gal. v.c.

Rom. viij.

a ¶ Seruitia. ꝫ. xv.q.j. non est.

b ¶ Inuitus. Sz qualiter potest q̄s inuitus dare: cum nec ignorans nec inuit⁹ quis donet: vt.C. de donat. nec ignorans? Sed facias vim ⁊ differentiam inter dare et donare: vt donum dicatur quod aliquis ex libertate dat ⁊ ex certa scientia. ⁊ vnde episcopus nō dicitur donare ꝓbendas, sed dare.

Donare ⁊ dare differunt.

ꝫ vt.ff. de dōn. i. dari.

venire cōsentiat: tanto pensionis onere grauād⁹ est, vt ipsa exactionis sue pena compellatur ad rectitudinē festinare.

Ex his oib⁹ colligitur q̄ mali sunt cogendi ad bonū. Sed obijcitur illud q̄ nemo est cogendus ad id ad q̄ inutiliter cogitur. Ad bonū autē quisq̄ inutiliter cogitur, cum deus aspernetur coacta seruitia[a]. Unde Apostolus cum ad eleemosynas Corinthios hortaretur, ait: Unusquisq̄ det prout destinauit in corde suo, nō ex tristitia aut ex necessitate: hilarē enim datorē diligit deus. vnde datur intelligi q̄ qui inuitus[b] dat propter presentem pudorem[c]: et rem et meritum perdit. Item cum redderet causam quare sumptibus abstineret, ait: Si ex necessitate euangelizauero, non erit mihi gloria. Itē si inuitus euangelizauero: dispensatio[e] mihi credita est. si autē volens hoc ago, mercedem habeo apud deum. Item cum Galatis scriberet legalia nō esse tenenda, ait: Si spiritu dei ducimini, non estis sub lege. Ex quo apparet eum qui sub lege est, id est q̄ timore pene non amore iustitie seruit, non duci spiritu sancto: si autē spiritu sancto non ducitur, deo placere minime valet. Item. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum: in quo clamamus abba pater. Ex quibus verbis datur intelligi q̄ etsi in veteri testamento timore pene homines cogebantur ad bonū: tamen in nouo testamento sola libertate ⁊ dilectione iustitie sunt inuitandi ad fidem. vnde illi dicuntur serui et filij ancille, pertinentes ad Ismahel: isti dicuntur liberi ⁊ filij libere, pertinentes ad Isaac. Item Joannes in sua epistola. Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorē. Qui autem cogitur, timore illo ducitur qui non est in charitate: qui manus compunit, nō animum mutat: quo pena timet, non bonum diligitur. Porro, sine dilectiōe boni nullus deo placere, vel in numero bonorum connumerari poterit. vnde cum prophetа diceret. Animalia tua habitabūt in ea, scz hereditate: ostēdens quomodo ad ipsam habitationē perueniant, subdit: in dulcedine tua, quā tu preparasti pauperi deus. Dulcedinem vocans suauitatē boni operis: qua bonum fit non timore pene, sed delectatione iustitie. Cum ergo sine hac dulcedine aialia in hereditate non habitēt, patet q̄ nemo nisi inutiliter ad bonum cogitur nisi solo timore. Quicunq̄ enī ad bonū cogit, solo timore nō amore ducitur. non ergo sunt mali cogēdi ad bonum. Dis itaq̄ respondet: Si bonū ad q̄ mali cogūtur semp inuiti tolerarēt, ⁊ nunq̄ voluntarij seruirēt, inutiliter cogerētur ad illud: sed q̄ humane nature est ⁊ ea que i desuetudinē ducūtur abhorrere et cōsueta magna custodia diligere: flagellis tribulationum mali sunt cohibendi a malo ⁊ prouocandi ad bonum: vt dum timore pene malum in desuetudinem ducitur, abhorreatur: bonum vero ex cōsuetudine dulcescat. vnde Augu. in psalmo. cxxvij. Cum per timorem gehēne cōtinet se homo a peccato, fit cōsuetudo[f] iustitie: et incipit quod durū erat amari: et incipit excludi timor a charitate: et succedit timor casti⁹ de quo hic dicitur: quo timemus ne tardet sponsus, ne discedat, ne eo careamus. Ille vtilis est: sed nō permanet in eternum vt iste.

c ¶ Pudore. q̄q̄ etiam si aliquis taceat ꝓpter verecundiam, non sibi preiudicat: vt.ff. ꝺ furtis. l. penul.

ꝺ ¶ Si ex necessitate. l. precepto, vt loquitur de necessitate vite.

e ¶ Dispensatio, alijs dispenso, sed mihi non profficio.

f ¶ Consuetudo. Sicut em̄ seta inducit filium: sic iste timor iustitiam: vt .j. de pe. distin. q̄. ij. cuī seta. Joan.

Psal. cxvij. Heb. xiij.

Questio. vij.

Unc autem[g] queritur an heretici suis et ecclesie rebus sint exspoliandi: et qui possident hereticis ablata, an dicantur possidere aliena?

Do his ita scribit Augustinus ad Vincentium.

g ¶ Nunc autem. Non solum heretici, sed oēs hostes licite possunt spo-

Joan. viij. d.

liari reb⁹ suis, dummodo bellum sit iustū: q ille qui rem ab stulit, iur. f act' est dñs illi⁹ rei. ff. e. q. v. dicat. t. ff. di. j. ius naturale. t. ff. de acqui. re. do. naturale. ℣. vlt. hereditas autē licitū est ei auferri ea que habent: vt. ff. dist. viij. quo iure. t. j. c. j. t. ff. ea. q. v. si vos. melius tamen est q

hereticor⁹ dona cui applicar.

authoritate iudicis fiat: vt. ff. e. q̄ōe. iij. fer sunt. Si ergo condēnatus est laicus de hereſi, confiscantur bona ei⁹: vt ex de here. vergentis. si clericus: tunc res eius sunt ecclesie applicāde: vt ex. e. ad abolendam. q hec ꝑa sunt etiam si aliquis hereticꝰ habet filios vel agnatos: vt ex eo. vergētis. in fi.

Dicit rar. hoc videt intelligē dū cum ff. pudice p. dicat. q filiꝰ catholicꝰ, vel pudice p. finē vel defidit erroꝛ, vt cōq pudicitia suo ē cōiugi⁹ et hereſim, ff. sbō. fis. sup q̄ssta

Et sic corrigit, lex que dicit bona hereticorum ad filios vel agnatos deuolui: vt. C. de here. auten. de nestoriaꝛ nis. Licet autē bona sint ablata hereticis, si tamen fuerint reuersi ad fidem, priora bona eis misericordia restituūtur, et etiā episcopatus: vt. ff. ea. q̄ō. iij. ipsa pietas. t. j. e. ca. iij. Sic est melioris conditionis ille qui reuertitur ab hereſi q̄ qui reuertit ab hostibus. Nam si desertor reuertit ꝓnte ad suos, lz indulgeat ei vita: tñ in insulā deportat: vt. ff. de re mil. nō omnes. ℣. qui desertorem.

Q. ¶ Cas⁹ Uincꝰ vos. Uincentius donatista de quatuor cōquerebatur. Primo q̄ christiani ꝓsequebant eū t alios hereticos occasiōe legis imperialis non dilectione corrigendi, sed odio vindicandi. Secundo q̄ occasione legis imperialis res suas cupide auferebant. Tertio, quia res pauperum vel basilicas quas ipsi quondam tenebant, nunc tenent christiani per auaritiam. Quarto, quia recipiunt ita inhoneste viuentes hereticos, sicut honeste viuentes. Sed Augu. istis quatuor questionibus respondet per ordinem, dicens q̄ displicet sibi si ista fiant, licet ipsi nihil recte possideant, cum scriptum sit: Laboꝛes impiorum iusti edent. et tamen de facili non credit ista sibi, quia ea non monstrant: que etsi vera sint, ecclesia tamē multos tolerat quos corrigere nō potest: quod tribus rationibus probat. Scōa questio incipit ibi: t hōis res. Tertia ibi: quisquis deniq̄. Quarta ibi: quisq̄s pro aliquo.

Tres terrena non nisi diuino vel humano iure tenet.

Uicunq̄ vos ex occasione huius legis imperialis non dilectionis corrigendi, sed odio inimicandi persequitur, displicet nobis. ¶ Et q̄uis res quecunq̄ terrena non recte a quoq̄ possideri possit, nisi vel iure diuino [a] (quo cuncta iustoꝝ sunt) vel iure humano (quod in potestate est regum terre) idcoq̄ falso res appellatis vestras quas nec iuste possidet, et ꝑm legē terre nouū regū amittere iussi estis frustraq̄ dicitis: Nos in eis cōgregandis laboꝛauimus, cum scriptum legat: Laboꝛes impiorum iusti edent: tamē quisquis ex occasione legis huius quā reges terre Christo seruientes ad emendandam impietatem vestram, pmulgauerunt, res ꝓprias vestras cupide apperit, displicet nobis. Quisq̄s denīq̄ res ipsas pauperum, vel basilicas congregationum quas sub nomine ecclesie tenebatis (que omnino non debent nisi ei ecclesie que vera est Christi ecclesia) non per iustitiam, sed per auaritiā tenet, displicet nobis. ¶ Quisquis ꝓ aliquo flagitio vel facinoꝛe delectum [b] a nobis ita suscipit sicut suscapiūtur qui exꝛcepto erroꝛe quo a nobis separamini, sine crimine apud vos viꝛerūt, displicet nobis. Sed nec facile ista monstratis, et si monstretis, nōnullos tolerāmus [c] quos corrigere vel punꝛe nō possum⁹: neq̄ ꝓpter paleā relinq̄m⁹ aream dñi, neq̄ ꝓpter pisces malos rūpim⁹ retia dñi, neq̄ ꝓpter hedos in fine segregādos deserim⁹ gregem dñi, neq̄ ꝓpter vasa facta in cōtumeliam migramus de domo domini.

Item contra Petilianum.

Catholici non ideo aliena possident, qꝛ ab hereticis ablata tenent.

S I de rebus [d] vel locis ecclesiasticis que nō tenetis querimini, possunt t iudei iustos se dicere, t iniquitatem nobis obijcere, qꝛ locū in quo impij regnauerūt, modo christiani possidēt. Quid ergo indignū si ea que tenebant heretici, ꝑm parē dñi voluntatē catholici tenēt? Ad oēs iniq̄s et impios [e] illa vox dñi valet: Auferet a vobis regnū dei et dabitur genti facienti iustitiam. An frustra scriptum est. Laboꝛes iniustoꝝ pij edent? Quapꝛopter magis mirari debetis q̄ adhuc tenetis aliq̄d, q̄ q̄ aliquid amisistis. Item. Siqua iam ꝓcisi possidere cepistis, qꝛ vobis ablata nobis dñs deus dedit: non ideo concupiscimus aliena, quia illius imperio [f] cuius sunt omnia, facta sunt nostra, et iuste nostra sunt. vos enim vtebamini ad ꝓcisionem, nos ad vnitatem. Allioquin et ꝓmo

a ¶ Diuino. i. iure canonico, q̄ eis sunt oia auferenda: vt. ff. e. q̄ō. v. si vos. non obstat. ff. dist. viij. quo iure.

b ¶ Delectū. Ar. q̄ si hereticus iuste sententiā super matrimonio, q̄ valet: vt. j. pri. causa. q. f. q̄squis. Argu. cōtra: extra eo. fraternitatis.

c ¶ Toleramus. j. xviij. quest. j. pudenda.

S ¶ Cas⁹ Diuidit in duas partes. In ꝓma conquerebatur Petilianus de christianis qui bona possidebant hereticoꝝ, sed Augu. respondet q̄ iniuste conqueritur: quod ꝓbat exemplo vno, et duab⁹ authoritatib⁹. In scōa parte obijciebat christianis concupiscentiā rerū alienarū: qō reꝓbat Augustinus vna ratione, t duobus exemplis: que oia si bene inspexeris, facile videbis. Scōa pars incipit ibi: Siqua iam ꝓcisi.

d ¶ De reb⁹. hoc nomē res, hic strictē sumitur. nā secundum veram significationem omnia cōꝛprehendit, et corꝑalia t incoꝛporalia: vt. ff. ō verbo. sig. rei appellatio. t. l. rei appellatione. Jo.

e ¶ Et impios. Per hoc dicunt quidam q̄ Judeis et Sarracenis licite possumus sua auferre: et intelligunt id quod dicitur: infra questio. viij. ea. dispar. de personis iudeoꝝ, non de rebus. Sed secus credo, quia iudei soluunt tributum, et de voluntate nostra tenent ea que habent.

f ¶ Imperio. Simile. xiij. quest. v. dixit. xl. distinc. qui syncera.

? Dicas q̄ ē dria inter iudeos, t paganos, siue Sarracenos. iudeos eis non debem⁹ occidē vel spoare, sꝛ Sarracenos sic, j. ea. q. viij. dispar. xlv. di. q̄ syncera. cē ō inde. sicut. ff. Jo. ō f. Sed de hac materia vide lati⁹ ibi nor. Innoc. t host. cē ō voto. c. q̄ō super Archi.

QUod autē nobis. ¶ Cassus. Hereticī obijciebāt catholicis concupiscentiam rerū alienarum. sed Augustinus eos reprehendit dicens hoc non esse verum: quia si hoc esset verum, nunqꝫ eos compellerent inuitos ad fidē catholicā retinēdam: sed res eorum tantummodo reciperent. nullus enim alia⁹ rus querit compossessorē. Attendant ergo quondam socios suos qualiter ab ecclesia tractentur, qui non solum sua, sꝫ & res catholicorum quas non habebāt possidēt, que pauperū sunt etsi catholici procurationē de ipsis gerant: vnde nisi reuertātur, sua eis iuste auferunt authoritate legū imperialiū. Cum ergo plebes et pauperes de ecclesia eorum sunt nobiscum, ex quarum ecclesiarū possessionibus alebantur, desinant pot⁹ concupiscere aliena, qꝫ scriptū est p Paulū: Quia sunt nostra &c.

Al'as ibi presidet,

a ¶ Concupiscamus. 23. e. q. iij. ipsa pietas. in fine.

b ¶ Calūniandi. Non est calūniandum iuo. j. de cōse. distin. ij. liquido. ff. ad exhi. l. penul.

c ¶ Cōtraria. argu. qꝫ contraria dicens nō est audiendus: vt extra de appellationibus. c. ixxiiij. dis. gesta. C. de mune. patri. pfessio tua. Argu. contra extra de iudi. examinata. vt dixi xiij. q. j. in fi.

d ¶ Habebāt. nō intelligas iure dominij: quia habere est idem quod esse dominum rei. quādoqꝫ idem est qꝫ possidere: vt. ff. de verbo. significa. habere.

habere dupl'r sumit.

Eccl'iasticarū rerū p̄lati fūt pcuratores, & nō dñi.

e ¶ Sed etiā nostra. i. ad cōseruandū nobis data.

f ¶ Procurationē. Prelati sunt procuratores non domini rerū ecclesiasticarum: vt hic. c. xvj. q. j. c. vlti. quandoqꝫ dicuntur domini. xvj. q. j. et temporis. quandoqꝫ defensores. xvj. questio. j. in canonibus. tamen licet prelatus dicatur procurator, magis habet liberam administrationē & simpler, pcurator, vnde aliquantum dare potest si hoc hꝫ cōsuetudo regionis: vt ex de dona. ca. ij. Arg. contra. j. e. q. viij. conuenior.

De hoc no. v. q. iij. ca. vlti.

g ¶ Dei. scilicet patris.

populo dei possent illi obijcere aliene rei concupiscentiam qui diuina potestate ab eorū facie, qui ea terra male vtebantur, expulsi sunt: & ipsi iudei a quibus ablatum est regnū fm verbū dñi, & datū est gēti faciēti iustitiā: possunt obijcere alienę rei concupiscentiā, qꝫ Christi ecclesia possidet & vbi persecutores Christi pius regnabant. Idem.

Res ecclesiastice ab hereticis iniuste possidentur.

QUod autem nobis obijciunt qꝫ res eorum concupiscamus a & auferam⁹, non recte obijciunt: sed vtinam catholici fiant: et non solum que dicunt sua, sed etiam nostra in pace & charitate nobiscum possideant. Usqꝫadeo autem calūniandi b cupiditate cecantur, vt non attendant qꝫ sint inter se contraria c que loquuntur. Ipsi certe dicunt, & iniuidiosissime sibi conqueri videntur, qꝫ eos in nostrā cōmunionē violento regū iperio coarctam⁹. hoc itaqꝫ nullo modo facere⁹mus, si res eorū possidere vellemus. Quis enim auar⁹ querit cōpossessorē? Quis dominādi cupiditate inflāmat⁹, vel fastu dignationis elatus, desiderat habere consortem? Ipsos certe attēdant quondam suos modo etiam socios nostros, et fraterna nobis dilectione coniunctos, quemadmodū ea teneāt nō solū que habebāt d, sꝫ etiā nostra e, que nō habebant que tamē, si pauperū cōpares sum⁹, etiā nostra sunt & illoꝝ. si autē priuatim que nobis sufficiant, possidem⁹: nō sunt illa nostra, sed pauperū: quoꝝ pcurationē f quodāmodo gerimus, nō ppietatē nobis vsurpatione dānabili vēdicamus. Quicquid igitur nomine ecclesiarū partes Donati possidebāt christiani imperatores legib⁹ religiosis cum ipsis ecclesijs ad catholicā ecclesiā transferri iusserūt. Cū ergo nobiscū sint plebes earūdē ecclesiarū, nobiscū sint pauperes qui de eisdē possessiunculis alebant, ipsi potius fouis positi desināt cōcupiscere aliena: sed intrent vnitatis societatem, vt pariter gubernemus non illa tantum que dicūt sua, verumetiā que dicūt & nostra. ascriptū est em: Quia vestra, vos autē Christi, Christus autē dei g. Idem in epistola ad Vincentium.

Mundi a corpore Christi pellitur, spiritū iustitie tenere non potest.

QUemadmodū mēbrum si precidatur ab hoīs vnitū corpore, nō potest tenere spiritū vite: sic homo si precidit de Christi iusti corpore, nullo modo potest tenere spiritū iustitie, etiā si figurā membri teneat quam sumpsit in corpore. In huius vero cōpagē corporis veniant: et labores suos, nō dominādi cupiditate, sꝫ bene viuendi pietate possideant. Nos autē volūtatē nostrā (vt iā dictū est) ab hui⁹ cupiditatis sordib⁹ quolibet inimico⁹ iudicet. Terna ibi: si autē. Sequens pater.

De Adamo hoc plenius. diuidit in tres ēs partes. In prima tangit parte dicit Augu. qꝫ hereticus est sicut membrū a corpore precisum: qꝫ sicut tale membrū nō habet spiritum vite, sic hō a corpore Christi separatus non habet spiritum iustitie. In secunda parte pōnuntur ḡtuor questiones Vincentij. prima est ḡre christiani querūt hereticos? Et respōdet Augustin⁹, ne iniusti permaneant. Secūda est quare non baptizant eos christiani cum queruntur ipsos? Et rīdet Augu. qꝫ iniuria non est facēda sacramento. Tertia est quare non agūt penitentiam apud christianos? Et respōdet Aug. imo vt si non egerint, vitam non habebūt. Quarta qstio est, & si non recipiūt baptisma cū reuertuntur, quid ergo recipiunt? Et respondet qꝫ accipiūt vnitatē spiritꝰ sancti, sꝫ charitatem, quam non habebant. In tertia obijcit Vincentius donatista concupiscentiā christianis quod Augustinus improbat duabus authoritatibus: & hoc tatur, hereticos vt Aduo reuertantur ad ecclesiam, & suos labores possideant. pr'alie Scōa pars ibi sed gare posse. ca. patet.

Ecclesia ab hereticis non separatur.

HNos autē. in fi. ca. idem repetit: & sic est arg. qꝫ advocatus idem ius sepius potest allegare. Argu. contra. C. de ap. ampliorem. §. j. ex eo qꝫ dicit inimico. est ar. ad hoc in questionem fabbarinam, qꝫ si aliquis submisit se arbitrio inimici, licet tulerit iniquam sententiam, qꝫ illa re-

Jac. p. d. Sap. c. d. quer. c. a.

net, dummodo nō precipiat aliq̄d iniustū: vt extra de iureiur. quinta. uallis. sed si aliqs durum precipiat: illud est reducēdū ad arbitrium boni viri: vt ff. pro soc. si societatem.

a ¶ Desertoris. pic cōparātur desertori redeuntes ab hereſi: z tamen cum desertore strictius agitur q̄ cū heretico: vt i. titur in summa. Et autē desertor: q̄ diu vagat° reducāt. ff. de re milit. l. iij. §. ij.

Q Epiſcopis. hec q̄ diuiditur in septem partes: in quarū prima ponit magister per mīras authoritates q̄ clerici pugnare non debēt. Secūda ibi: Dis ita. Terna ibi: Sz obijcitur. Quarta ibi: Igit̄. Quinta ibi: Sepe principes Sexta ibi: De incēdiarijs. Septima ibi: De his. Joan. de San.

¶ Casus. hic ponitur. viij. q. iij. qua querit an clerici liceat arma mouere? Et rñd. q̄ non. vt. j. ea. conuenior. possunt tamen hostari homines ad pugnandum pro terra defendenda: vt j. vt prudem. et pro feudo certum numerum militū dare principi: vt. j. e. §. ecce. q̄d autē in his sit de hoc, plenius cōsuetur notari. §. l. dist. de his clericis. Ostendit ergo Stanianus in h°. §. q̄ nec sua authoritate nec authoritate pape arma debent accipere clerici: q̄ p̄bat tribus authoritatibus: sc̄z euangelij, ambrosij, et pauli. et ad hoc inducit

Jac. v. d. Sap. r. d. puer. ra.

cante purgamus, q̄n eosipsos quoq̄ labores dicūtur (vt nobiscū et illis z nostris in societate catholica vtant̄) q̄tum valem⁹ inq̄rimus. ¶ Sz hoc est (inquiunt) q̄d nos mouet: si iniusti sumus, quare nos q̄ritis? cui respōdem⁹: q̄rimus vos iniustos ne permaneatis iniusti. q̄rimus perditos vt de inuētis gaudere possimus, dicentes: Mortu⁹ erat frater nr̄ et reuixit: perierat z inuentus est. quare ergo me (inq̄t) nō baptizas vt me abluas a pctis? Rñdeo: q̄ non facio iniuriam characteri impatoris cū erroreż corrigo desertous. quare (inquit) apud te vel pniam nō ago? immo nisi egeris, saluus esse non poteris. quo em̄ gaudebis te esse correctū, nisi doleas te fuisse puersum? q̄d ergo (inquiunt) apud vos cū ad vos transim⁹ accipimus? Rñdeo: nō quidē accipitis baptismū qui vobis extra ꝓpagē corpis christi inesse potuit, pdesse nō potuit: sed accipitis vnitatem spūs in vinculo pacis: sine qua nemo poterit videre deum: et charitatem que (sicut scriptuż est) operit multitudinē pctoꝝ. Si autē cōsideremus q̄d scriptū est i libro Sapiētie. Jdeo iusti tulerūt spolia impioꝝ. itē quod legit̄ in Prouerbijs: Thesaurizant aūt iustis diuitie ipioꝝ: tūc videbim⁹ nō esse querēdū q̄ habeāt res hereticoꝝ: sed qui sint in societate iustoū. Itē post aliqua. Si corpus christi tollit spolia ipioū: z corpori christi thesaurizant diuitie impioꝝ: non debēt impij foras remanere vt calumniētur: sed intrare potius vt iustificentur. Item post aliqua. In xp̄i ergo cōpagē corporis veniant: z labores suos nō dominandi cupiditate sed bene vtendi pietate possideāt. nos aūt volūtatem nostrā (vt tam dictū est) ab huius cupiditatis

foꝛdibus quoslibet inimico iudicante purgauimus quando eosipsos quoꝝ labores dicunt (vt nobiscū et illis z nr̄is in societate catholica vtant̄) quantum valemus inq̄rimus. Dis igitur authoꝛitatibus liquido monstratur q̄ ea que ab hereticis male possidentur a catholicis iuste auferūtur: nec ideo aliena possidere dicuntur.

¶ Questio. viij.

SEpis vero vel quibuslibet clericis q̄ nec sua authoritate Romani pōtificis arma arripere valeant, facile ꝓbat. Cum enim Petrus (qui primus apl'oꝝ a dño fuerat electus) materialē gladium exerceret vt magistrum a iudeoꝝ iniuria defensaret, audiuit: Conuerte gladium tuū in vaginā: ois em̄ qui gladiuż acceperit, gladio peribit. acsi aperte diceret: hactenus tibi tuisq̄ p̄decessoꝛibus inimicos dei gladio corporali licuit persequi: deinceps in exēpluż patientie gladiū tuū. i. tibi hactenus cōcessum, in vaginam cōuerte: z spūalem tantū gladium (q̄d est verbū dei) in mactatiōe veteris vite exerce. omnis em̄ preter illum vel authoritatē eius qui legitima potestate vtitur, qui (vt ait Apostolus) non sine causa gladiū portat: cui etiā omnis anima subdita esse debet: oīs inq̄ qui preter authoritatem huiusmodi gladium acceperit, gladio peribit. Item Ambro. Arma episcopi, lachrymę sunt z orationes. Item illud Apostoli: Non vosmetipsos defendētes fratres charissimi: quanuis oībus generaliter dicatur specialiter tamen prelatis dictū intelligit. Unde Joan. pa. Angelberge imperatrici ex-

sequētia ca. q̄z prima duo plana sūt.

b ¶ Clericis. De hac materia a varijs tractatum est varie. q̄dā dicūt q̄ clerici p̄nt vti armis p defensione tm: vt dyaco, lozica: sz nō armis impugnatiōis. Alij dicūt q̄ arma p̄nt accipe ad defendēdum se: dū tm illud incōtinēti fiat, et p se tm nō p alios z i necessitate ineuitabili vt ex de homi. ca. ij. §. e. qō. j. in prin. sed si alt̄ p̄nt euadere nō sumēt arma: vt ex de homi, suscepim⁹. alij dicunt q̄ aūcte pape p̄nt: aliter non. Jdē §. dicit q̄ p̄nt, non videt in ꝓpria p̄sona: sz Stat. alios hortando ad seruire, pugnā: vt. j. e. vt §. i prudem. et etiā p̄nt regimilites aliquos da stro. re principi pro feudo: vt. j. eo. §. ecce. q̄d autē iuris sit si clerici defendendo se occidant aliquē, habes notatū. l. di. de his clericis.

c ¶ Hactenus. Et hoc videtur q̄ tūc cessauerit obseruātia legis: da prius licuit repellere iniurias nō solum p se, sz p socio: vt §. e. q. iij. nō in ferenda. sed tunc primo fuit p̄hibitus exercere: hodie aūt tm licitum est defendere seipsuż: vt ex. trā de homi. ca. ij. et extra de cle. percuſ. ca. pe. Jo. Nō credo peccare euz qui aliquē patientem iniuriam defendit, etiam si homicidiuż faciat: vt §. e. qōe. iij. non in ferenda. licet forte irregularis efficiatur: q̄ non fuit ibi ineuitabilis necessitas: vt distin. l. qte obnoxium. §.

Mat. xxvj.

Rosñ. xiij. d.

Rosñ. xij. d.

a Cum a iudeis. ¶ Prohibuit. Et hoc videt q̄ non licet alicui defendere dominum suum vel socium sed tm̄ seipsum: vt ex de homi.ca.ij.z ca.suscepimus. ex de cle.percus.ca.pen.sed contra hoc est.ff.c.q.iij.ca.fortitudo.et ca.pro membris. et ca.viti.z.ff.vj.q.j.inf ames. nam seruꝰ potius tuuabit dñm q̄s seipm: vt.ff.ad fyll. l.j.§.seruii.

Non pila ꝛc. ¶ Cau. Quidam reprehendebāt Amb. eo q̄ nō impugnabat quosdam ecclesiā infestātes. Et rñ. Ambro. q̄ milites xpi non debēt mouere arma. vñ dicit Ambro. q̄ dolor, flet⁹, lach⁹ryme z oationes sūt sua arma. alit repugnare nō debeo, ecclesiā tamē nō derelinquo. et sunt tria prece. capi. loco palee.

Uicunq; b Q. ¶ In bello. Hoc intelligas si est ex pte illoꝝ q̄ violēciam inferūt: alioqn sec⁹ est.⁹ ex de cle.pcus.ca.pe. c ¶ Sentilium ludis, sec⁹ si in alijs ludis: vt ex de cle. pcus.ca.pen. ex de homi.laroz. d ¶ Sepultura. Si penituit. sed in eccla non dz orare pro ipso nec sumere oblationes eius: vt hic dicit. et idem est de raptore qui in fine penitet: vt ex de rapt. sup eo. econtra est in torneamētar̄ijs: quia illi nō habēt sepulturaz: iz alia sacra recipiant: vt ex de tornea. c.j. Intelligge q̄ hic dicit de carina sepultura: vt dixi. ff. ea.q.v. placuit. Joan.

e ¶ Clerici ꝛc. ¶ Arma, armoꝝ appellatione intelliguñ etiā ligna z lapides. ff. de vb.sig. armorū appellatione.

f ¶ Volentes. secus si causa timoris faciant. tunc enim nec velle videntur: vt extra de reg.iur. qui ex timore.

cusans Jo. epm̄ remoueri de militia, dicit. ¶ De eodem.

Dmiruz certe veretur z iure formidat cōtra professionem sui ordinis secularem militiā exercere: terram defendere, de prelijs tractare, de armis terrene pātis est.

Item Innocentius papa.

¶ De eodem.

Cum a iudeis (inq̄t) dominꝰ caperetur: z Petrus cuiusdā inobedientis aurem abscinderet: ferire prohibuitª: et forma oim̄ sacerdotū (quoz prior erat) ertā p seipso capi arma carnalia prohibuit.

Item Ambrosius.

¶ De eodem. Palea.

Non pila ferunt ferrea, non arma Christi milites. coactus repugnare nō noui: sed dolor, fletus, oationes, lachryme fuerunt mihi arma aduersus milites. talia enim sunt munimenta sacerdotis. Aliter nec debeo nec possum resistere. fugere aūt et relinq̄re ecclesiā non soleo. seruꝰ xpi non custodia tēporali sed dñi prouidētia perire consuevit.

Hinc etiaz de his qui in bello aut rixa mouuntur, in cōcilio Triburien. sic statutum est.

¶ Pro clerico qui in bello aut rixa mouitur, oratio vel oblatio non offeratur.

Uicūq; clericus aut in bello[b], aut in rixa, aut in gētilū[c] ludis mortuus fuerit: neq; in oblatiōe neq; i oratione pro eo postuletur: sed in manus incidat iudicis: sepultura[d] tamen non priuetur.

Item ex concilio Toletano de clericis arma ferentibus.

s Quicunq; ex clero. Licet sint in minoribus ordinib⁹ constituti: vt.xx.q.iij. eos qui. Argu. tamen contra. extra de vo.et vo.red.ca.ij. h ¶ Militaria. Sed quid si habēt inimicos? rūdetur q̄ phīt arma defensionis accipere.

¶ Gradu amisso tradātur in monasterio clerici voluntarie arma sumentes.

Clerici qui in quacūq; factione arma[e] volentes[f] sumpserit: reperti amisso ordinis sui gradu, in monasterio perenniter tradantur.

Item ex concilio Meldensi.

¶ Propriꝰ gradus amissione mulctentur militaria arma clerici ferentes.

Uicī q̄s ex clero[g] videtur eē, arma militaria[h] non sumant: nec armati in cedāt: iz pfessionis sue vocabulum religiosis moribus et religioso habitu pbeant. qō si cōtēpserint, tāq; sacroz canonū cōtemptores z ecclīastice authoritatis pphanatores. propriꝰ gradꝰ amissione mulctentur: qz non possunt simul deo et seculo militare. His ita respōdetur: Sacerdotes ppria manu arma arripere non debent: sed alios ad arripiēdum ad oppressoruz defensionem, atq; ad inimicoum dei oppugnationem eis licet hortari[i]. Unde Leo. iij. scribit Lodouico episcopo.

¶ Pro sarracenis papa iuber populum congregari: z eis ad littus maris occurrere.

Situr cū sepe aduersa a sarracenoz partibus pueniāt nūcia: qdā i romanū portū sarracenos clā furtiueq; venturos esse dicebant: pro quo nr̄m[k] cōgregari pcipimꝰ ppm: maritimumq; ad littus descendere decreuimus: et egressi[l] sumus Romā. Item

¶ Clerici sui gregis papa debet esse ac patronus aduocatus: aduocatus est ibi: vt extra de elec. venerabilem.

l ¶ Et egressi. Epi ergo possunt interesse bellis, nam

Nam tūc oia iputāt aggredienti. C. ad.l. iul. de vi pu. qm. Lau.

Sepultura de negat mortuis i tornea mentis.

g debet arguit fumen: ratio defen: pcipit dunc ri sacro dunc ri ferunt mate: vel ad sangui nis ecc sionem vacare spūa dicēdā marīs, ppre hoc gis dicit

et Paulus interfuit: vt. ẽ. q. iij. maximianus. et Moyses xxxvj. distin. ca. vlti. Joan.

Epi nõ sint tanam cu fodes charta rum.

a Scire. ¶ Presentialiter. i. sine mora. nec enim tñ debent epi esse custodes chartarũ, sed etiam defensores ecclarũ: vt. xvj. q. j. in canonibus. et sic ptz hic q epi etiam vasallos suos tenentur defendere, defendendo nõ vlciscendo iurias: vt. xlvj. distinct. seditionarios. Joan.

Omi timore.

¶ Caius. In hoc capi. hortatur Leo exercitũ Frãcoz vt viriliter pugnet aduersus inimicos ecclesie: et ẽ ds propter hoc mo riat: nõ penã, sz celestia pmia pcq̃t.

b ¶ Omi timore. ẽ. e. q. v. omnium.

c ¶ Patrie. ẽ. e. q. iij. fortitudo.

Oratu.

d ¶ Adriani. ẽ. distinct. lxiij. adrianus.

Comedit pot samus ad mensam ſaracenoꝝ.

e Ispar ꝛc. ¶ Perse quunt. videt ergo q si sarraceni non psequũt xpianos, nõ possum⁹ ipetere eos. † nã etiam ad mẽsã eoz comedere possum⁹. xj. q. iij. ad mẽsam. et ler dicit q eis gẽte degẽtib⁹ nulla debem⁹ facere molestia: vt. c. de sacri. pag. xpianis. Jo.

† Imo vidꝫ q talcs qñ sunt mãsuetq̃ pcedere pñt. de hoc no. xvj. q. iij. pozro.

Refea. ¶ Caius. Hermanus dux fuerat infamat⁹ ppt quosdã marinos latrũculos qui sub noie eius in xpianos seuiebãt. quare Jo. hortat ipsum vt ipsos plegt et repellat. qũ si nõ fecerit cuz possit, pticeps erit criminis: quod pbat vna auctc.

† Hermãno.

f ¶ Cõprimi. Decrõ nõ videt sufficere nisi esset iudex eorũ. nam si iudex negligit facere iustitiã de suo subdito, ipsemet potest conueniri. vt dixi. ẽ. e. qõ. ij. dños. ꝛ. ẽ. e. q. iij. ca. vlt. ꝛ. q. v. non est.

Scire vos opz q nunq̃ ab aliquib⁹ nr̃os hoies sinimus opprimi: sed si necessitas vlla occurrerit pntialiter⁸ vindicam⁹: q nr̃i gregis in oibus vltores esse debemus ꝛ pcipui adiutores.

Item exercitui Francoz.

¶ Celeste regnum a deo consequitur, qui pro christianorũ defensione moritur.

Omi timore⁹ ac terrore depposito ptra inimicos scte fidei et aduersarios oim religionum agere viriliter studete. nouit em oipotẽs si quilibet vestrũ mouetur: q̃ p veritate fidei et saluatione patrie⁸ ac defensiõe christianoz mortuus est: et ideo ab eo pmiũ celeste consequetur.

Item Alcuinus.

¶ Contra Longobardos pro ruᵇ Adriani pape, Karolus bellum suscepit.

Oratu ꝛ pcib⁹ Adriani⁹ Romane vrbis epi scopi eroꝝat⁹ Carolus rex bellum cõtra Longobardos suscepit: quod pius quidem et a patre eius Pipino papa supplicante, cum magna difficultate susceptũ est. Item tẽ Alexã. papa omnibus epis Hispa.

¶ Judeos nõ debemus persequi, sed sarracenos.

Ispar nimirum est iudeoz ꝛ sarracenoꝝ causa. i. illos em q̃ christianos persequũtur ᶜ, ꝛ ex vrbibus et propꝛijs sedibus pellunt, iuste pugnatur: hi vo vbiq̃ seruire parati sunt. Item Joan. vij. Demagoꝫ duci glorioso.

¶ Qui crimina q̃ pot emẽdare nõ corrigit, ipse cõmittit.

Peterea deuotiõis tue studiũ exhortamur vt contra marinos latrũculos q̃ sub ptertu tui nois in christicolas debacchãt, tanto vehementius accendaris, qñto illorum prauitate famaz tui nois obfuscatam fuisse cognoscis: qm̃ ꝛ credi possit q te nolente illi nauigantibus insidientur: tamen q a te compunt⁸ posse dicuntur, nisi eos compescueris, innoxius non habeberis. scriptũ quippe est: Qui crimina que potest emendare, non corrigit, ipse committit⁸.

Item Hiero. ad Riparium.

¶ Crimen punire, pdeo, non est crudelitas, sed pietas.

Egi syromastẽ ᵇ Phinees, authoritatẽ Helie ⁱ, zelũ Simonis ᵏ chananei Petri seueritatem Ananiã et Saphirã trucidãtẽ: Paulicz ˡ constantiã qui Elymam magũ vijs dñi resistẽtem, eterna cecitate ᵐ dãnauit. Nõ est crudelitas crimina p deo punire sed pietas. Unde et in lege dr: Si frater tuus ꝛ amic⁹ ꝛ vxor que in sinu tuo dormit, depꝛauare te voluerit a veritate sit manus tua super eos, et effunde sanguinem ipsorum.

Item Joannes Chrysost. sup Mattheum homilia. xvij.

¶ Quedã i veteri testamẽto licebant q̃ in nouo phibẽt.

Occidit Phinees hoiem et reputatũ est illi ad iustitiã. Abrahã ꝑo non solũ homicida, sed etiaz parricida (qõ certe grauius est) effect⁹, deo magis placuit. Petr⁹ vero gemitũ fecit homicidium ⁿ: fuit tamẽ opus spirituale quod factum est. Non solum igitur respiciamus ad opera, sed ad tẽpus ꝛ ad causam ° ꝛ ad voluntatem, personarum quoq̃ differentiam: et quantacũq̃ alia ipsis operibus acciderunt, di-

g ¶ Committit. ſi. ẽ. lxxxiij. distin. error.

Egi syromastẽ. ¶ Cais. Ripari⁹ q̃situr a Hiero. an sit petrũ punire criminosos. Et rñ. q̃ nõ. qõ pbat q̃ntũ ex ẽplis scz Phinees ꝛ Helie ꝛ Simonis chananei, Petri et Pauli: et vna auctc ve. test. Syromastẽ. i. vindictã siue zelũ indignationis. qz phinees coẽtẽ cũ mandata interfecit.

h ¶ Syromastẽ. i. zelũ indignationis siue vindictã.

i ¶ Helie. Cũ petist vt ignis descenderet de celo, q̃ duos quinquagenarios exussit.

k ¶ Simonis. qui vlt⁹ est i duos magos, retroquẽdo i eos serpẽtes quos magicis artib⁹ suis per eũ miserant.

l ¶ Pauli. xlv. distin. ℌ. Salomon.

m ¶ Cecitate. xvij. q. j. ananias.

Occidit. ¶ Caius. Jo. chrysostomus. pbat exemplo Phinees et Abrahe et Petri q̃ q̃cz aliũ interficere nõ est petñ: ꝛ iõ sacerdos vt ad veritatẽ valeat peruenire, respicere non solum debet op⁹: sed etiã tps, causam, volũtatem, et differentiam personarũ.

n ¶ homicidiuz. Factum notat, nõ ius. talis enim non dicitur homicida: vt. ẽ. e. qõe. v. si homicidium.

o ¶ Et ad causã. Omnes em circumstantie sunt inquirende: vt extra de testi. cum causam. xv. qõ. vj. ca. j. in fine. quia causa facti potius est inquirenda ℊ ipsum factuz, vt ibi dicitur: et. ff. de fur. veruz. xxix. dist. scĩdum.

† c. de cõmer. et mer. l. ij. i fi. vbi fũt plures concor. ad idez ẽ. e. qõ. iij. qui potest.

Num. xxv. b. iij. Repugũ. j. Actu. v. a. Actu. xiij. b.

Deut. xvij. a.

Num. xxv. b. Deñ. xxij. b.

Actu. v. a.

Facti cã est inquirenda.

SI nulla. ¶ Casus. Bulgari quesiuerunt a Nicolao vtrū in quadragesima a prelijs est abstinendum? Et rñ. q in quadragesima & oi tpe est a prelijs abstinendum nisi necessitas vrgeat: quo casu oñi tpe est indifferenter pugnādum: sc3 pro defensione sua vel patrie vel legū paternarum ne homo videatur deum tentare si ꝛ3 aliud qs faciat.

a ¶ Quadragesimali. vnde et Machabei pugnauerūt in sabbato. non obstat ee de treu. & pa. c. j. qz hic loqr de defensore, ibi ō oppugnatore.

b ¶ Patrie, ſ. e. omni.

c ¶ Deū. ſ. xxij. q. ij. queritur.

PEtrus. ¶ Casus. Docet h Grego. q Petrus Tabitā mulierem a morte suis precib⁹ suscitauit: Ananiā ꝯo et Sapphiram christo mētiētes increpādo morti ꝛ tradidisse. vñ paret q talia qñqz fiūt ex pte, qñqz ex postulatione: qz vnū fecit increpando, aliud vero fecit orando.

Actu. ix. g. Actu. v. a.

d ¶ Ananiā. xij. q. j. ca. ij. et. ſ. ea. q. iij. ea vidicta. xvij. q. i. ananias.

UT pidem. ¶ Casus. Arnulphus hereticꝰ ecclesiā impugnabat et infestabat. cōtra quem Uelor magr militie pugnabat: ad quē cū Grego. quosdā mi lites mittere vel ler in succursum, ſignificabat sibi prediceꝰ Uelor q Arnulphus ꝓsus Romā discurrebat. et ideo papa tunc mi lites retinuit: sed nunc eos mittit, et hortatur ipm Uelocē vt insimul cuz Mauricio ꝛ Uitaliano aduersus ipsum Arnulphum non nominandū viriliter pugnet, siue Romam siue Rauennā discurrere velit. ꝛ admonet eum vt tres familias Alioyn, Adhoniaym, Lugidifrosim: q cum Mauricio erant, a captiuitate relaxent: vt hoies di ligētissime inqramus. non eī possum⁹ ad veritatē aliter peruenire. Item Nicolaus papa ad consulta Bulgarorum.

CNecessitate imminante etiā in quadragesimalib⁹ diebus bellum inire licet.

SI nulla vrget necessitas: nō solū quadragesimali ª tpe, sed etiā oi tpe est a prelijs abstinendū. Si aūt incumbabilis vrget iportunitas: nec q̄ dragesimali tpe pro defensiōe tam sua qz patrie⁹ seu legū paternarū est bellozᵖ pro culdubio pparatiōi parcēdū: ne videlz deum videaᵗ homo tētare si habet quod faciat et sue ac alioz saluti cōsulere nō procurat, et sancte religionis detrimenta non precauet.

Item Grego. in dialogo.

CDecr⁹ Ananiā ꝛ Sapphirā increpādo morti tradidit.

PEtrus q Tabitā mortuam orando suscitauit, Ananiā⁹ ꝛ Sapphirā mētiētes morti increpādo tradidit. neqz enim orasse in eorum extinctiōe legit, sed solummodo culpā quā ppetrauerāt increpasse. Constat ergo q̄ aliqñ talia ex ptāte exhibētur: aliqñ ex postulatione: dum et illis vitam increpando abstulit, et illi reddidit orando.

Item Ueloci magro militū.

CBeatus Grego. quoddam hortat vt milites congregēt, et contra hostes arma viriliter parent.

UT pidē gloriē vre notificauim⁹ qz milites illuc erāt parati venire: sed qñ eti Mauricij sine impedimento eos reducere possint. Et dicit ibi, homines. i. nuncij predicti sc3 Mauricij: cum eis sc3 captiuis reducendo eos, eiusdem sc3 epistole.

e ¶ A dorso. Argu. q dolus cōtra hostem licite pōt fieri: vt. ſ. e. q. ij. dominus noster. ꝛ xxj. q. ij. vtilem.

f ¶ Relaxes. A captiuitate. Jo.

Supplicter. ¶ Casus. Arnulphꝰ direxit epistolam quandam Grego. in qua inuebatqr Suanēses. i. Beneuentani et obsides p̄ sua fidelitate dederāt: quā epistolā Grego. mittens Mauricio et Uitaliano, per quendā alium Uitalianum mandat eis vt inquirāt si permāserint in fide quā reipublice promiserunt et recipientes ab eis obsides, eos ſa cramentis adstringant. si aūt inuenerint q cum Arnulpho vel fedus fecerint, vel. ei obsides dederint, ſicut Arnulphi epistola innuere videbatur, tunc faciāt quod reipublice et saluti sue ꝛ paperi decet et ipsi ꝛ papa ꝑ sacramentis eorum reneātur. ꝛ hortatur eos si Romam discurrere voluerint: vt vel loca ipsi⁹ de prehendāt vel mittant exploratores vt inquirant qđ facere velint, ne nob⁹ possint ex improuiso nocere. Ego tamē Bar. Bar. toti hūc casum ſub illo ca. vbi prīdē. semp audiui et legi. et ti lector si voluerīs ſub vno casu vel duob⁹ formare poteris ſm q tibi melius videbitur.

g ¶ Suanenses. Primo eī inrauerant reipublice.

h ¶ Obsidesq. Ergo liber homo potest esse obses pro liber homine pace seruanda, non pro pecunia: vt extra de iureiuran. postea ex referipto. argu. ad idem. ff. de rest. obsides. ff. de iure obligfisci. diuus. Quid ergo est qđ dicitur, liber homo nō pōt ri.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

obligari: vt eē de pig.ca.ij. C.que res pig.ob. pos. qui filios? Ad hoc dico q̄ liber homo non potest obligari: nec habet in eo ius pignoris: sed tantum ius retentionis. ¶ Nam video q̄ quandoq; tenetur res aliqua pro ea pecunia pro qua non est obligata: vt.C. ob chirogra. pe.l. vnica. Qđ aūt dicitur in illa decre. ex rescripto. intelligo q̄ p necessitate ecclesie et authoritate pape factū fuit. Aliaq̄ clericus non pōt renunciare beneficio canonis iuitus, si quis suadēte. vt eē de sentē. excom. cōtigit. ea nāq; que in nos cōmittūtur, dimittere possumus: sed q̄ in deū vel ecclesiā, minime: vt.Ē.e.qđ. iij. si is qui.

a ¶ Denuo. Ergo aliquis potest bis iurare sup eodem negotio: vt eē de testi. quotiens. ℟ ff. de dam. infec. q̄ bona.§. pe. qđ concedo si subest causa suspitionis. Jo. sed certe tm̄ semel iurat: ℟ qđ dicit ibi decreta. duplici .i. duos habens articulos. f. de auditu, et de credulitate. B. Sed si quis semel est periurus, animodo nō est recipiēdum testimonium illius: ſz alia cautio est ab eo recipiēda: vt extra de presumpt. literas. in fi. ex quo em̄ semel est piurus, presumitur q̄ semper velit peierare: vt.ij. qō. vij. non potest. De hoc not. xxij. q. v. paruuli. Ité habes hic q̄ plus creditur iuratorie cautioni, ꝫ pignoratitie: cum tamen regula iuris dicat q̄ plus est cautionis in re, ꝫ in persona ff. de reg. iur. plus cautionis. Jo.

b ¶ Dubios. Ut scriptum hostis inducit suspitionem: quod est contra id. xj. questione. iij. in cunctis. adeo vt secundo coganturisti iurare.

c ¶ De sacramentis. eorum: eo q̄ timor est ne labātur inſuper denuo sacramēt̄ eos astringite, reddētes eis qđ loco pignoris sustulistis, sermonib⁹ vestr̄ eos sanātes. Sic autem manifestissime cognoueritis eos cum Arnulpho de sua subiectiōe locutos esse, vel certe obsides et dediſſe, sicut nos Arnulphi epla quā vobis direximus, dubios reddidit: salubu ꝫsilio pertractātes, ne in aliquo a fa vestra vel nr̄a de sacramentis grauet: quicquid vtile reipublice iudicaueritis peragite. sed ita faciat gloria vestra vt neq; sit aliquid vnde possimus ab aduersarijs reprehendi, neq; vtilitas nostre reipublice (qđ dñs auertat) negligatur. Preterea gloriosi filij estote soliciti: q̄ quātum cōperi, hostis multitudinem habet collectā: ℟ in marchia dicitur residere. et si huc cursum deo sibi irato mittere voluerit, vel loca ipsius quantum vos dominus adiuuerit) depredamini, aut certe sculpas d quos mittetis, solicite requirant, ne dolens factum ad nos discurrat. In regiſtro etiam legitur q̄ beatus Gregorius ciuibus Tuscie vt contra Longobardos arma pararent mandauit, ℟ militantibus stipendia decreuit.

Hoc ergo exemplo et premiſſis authoritatibus claret q̄ sacerdotes etſi ꝑpua manu arma arripere non debeant, tamen vel his quibus huiusmodi officia commiſſa sunt persuadere, vel quibuſliber vt ea arripiant, sua authoritate valeant imperare.

Sed obijcitur illud Nicolai ad Carolum imperatorem.

¶ Episcopi non debent militaribꝰ occupari negotijs.

Reprehēſibile valde constat esse quod subintuliſti, dicendo maiorem partem omnium episcoporum die noctuq; cum omnibus alijs fidelibus tuis contra piratas maritimos inuigilare: ℟ ob id episcopi impediatur venire, cum militum Chriſti ſit Chriſto ſeruire: milites vero seculi seruiant seculo, ſm̄ qđ ſcriptum est: Nemo militans deo, implicat se negotijs secularibus. Si ſi seculi milites militie ſtudent: quid ad episcopos ℟ milites Chriſti, nulvt vacēt orationibus e?

Item Gregorius papa.

¶ In mortem cuiuſlibet hois epiſe miſcere formidēt.

Si in morte Longobardoꝝ me miſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec regem nec ducē haberet: ſz q̄ deū timeo, in mortem cuiuſlibet hois me miſcere formido. Ecce q̄ Nicolaus papa prohibet episcopos seculari militia occupari: nec etiaz cōtra maritimos piratas permittit eos ad pugnam accedere. Quomodo ergo Leo papa aduersus sarracenos vrbem egreditur: et vt eos procul a littore arceat, populum vndiq; conuocat: ℟ suoꝝ inuitas presentialiter vindicat, atq; cum Gregorio milites ad arma inuitat? Sed notādum de episcopis non habentibus regalia.

Si in morte. ¶ Lege. ¶ Caſus. Iſte.§. diuiditur in duas partes. In pma pte Stat. breuiter epilogat cōtrarietates ab illo.§. his ita. In ſecunda ſoluit dictam

d ¶ Sculpas. Alias ſcultas. i. exploratores. ¶ In regiſtro. ¶ Caſus. Legitur in regiſtro q̄ beatus Grego. Tuſcos contra Longobardos inuitauit: et militantibus ſtipendia decreuit. Quo exemplo et premiſſis authoritatibus patet q̄ licet clerici, priā manu pugnare non debeāt quoſcunq; tamen hostes tari poſſunt ad pugnam.

¶ Sed obijcitur.

¶ Hec eſt. iij. pars queſtionis, in qua pbat per quatuor authoritates q̄ ſacerdotes non debent pugnare, ſc̄z manu propria. Jo. de fan.

Reprehēſibile. ¶ Caſus. Cū Nico. preceperit quibuſdam epiſcopis vt Romam venirent: Karolus imperator ſcribit ei q̄ ire non poterāt: qꝝ contra maritimos, piratas die noctuq; cum alijs fidelibus inuigilabant, quod Nicolaus dixit eſſe reprehenſibile: cum hoc tantū militibus ſecularibus conueniat. ad quod probandum inducit authoritatē pauli. Sequens ca. patet.

e ¶ Orationibus. Sta. intellexit hoc ca. de epis q̄ tantū leuitica portiōe ſūt cōtenti: vt.j. proti. §. ſed hec eſt veritas. q̄ ideo tantum redarguuntur iſti epiſcopi, quia cirata papa noluerūt venire: et excuſabant ſe propter mādatum regis. ſicet enim mandato regis ſit potius obediendum ꝫs metropolitani: vt.ſ. xviij diſtinctio. ſi epiſcopus. tamen pape potius obediant ꝫs regi. Alij intelligūt

contrarietatem, dicēs q̄ episcopi q̄ feudū non habent a principibus, sed viuunt tantum de decimis, primitijs et oblationibus, seculari milicia occupari non debent. Alij vero qui a principibus feuda retinent, principibus seruire tenentur. quod probat duabus auctoritatibus, scilicet Christi z Pauli, nisi ab illis a quibus feuda tenent, sup huiusmodi p̄meruerint immunitatem.

ps.xv. Q Queniot. ¶ Cas⁹. Imperatori misit milites gothos ad Ambro. vt p̄cuperent sibi ex parte imperatoris vt quandā basilicā sibi traderet festināter, quā hereticꝰ traderevolebat. Ambrosius vero respōdet. Si quod meū est peteret iperator, non denegarem, q̄uis omnia mea paupe

Joā. xiij.d. rum sunt. sed quia que dei sunt posta lat, in quibus imperator potestatez non habet: potius est vt vitam mihi auferat, q̄ ecclesiam sibi cōcedam ad instar naburhe qui potꝰ se permisit interfici, q̄ patrimonium suum

Mat. xxij.c. Achab regi vēdere vellet. sed cū viderem milites armatos: ordinem ne ibi fieret aliq̄ strages, que verteret in perniciem ciuitatis: nec me defendā, quia lachrymę mee, arma mea sunt: z si mihi liceret, libēter irem ad palatiū principis, in quo episcopus conuenirī non potest, sed coram iudice ecclesiastico. Et si dicatur q̄ imperatoris sunt omnia, respondetur non esse verum: quia in diuinis potestatem non habet: cum scriptum est. que sunt dei deo, que sunt Cesaris Cesari. quod autem dicitur ibi que, scilicet scriptura. Respondet per Job vtou Job dicēs: Benedic deo, et morere. turbamini o vos ciues. Non deseram vos, ciues. Christus, id est episcopus vel persona ecclesiastica, sed iudex ecclesiasticus. De me, id est quod meum est.

a C Omnia. Ergo omnia sunt imperatoris: vt. ℟. dist. est quosdam epos leuitica tantum portione esse contentos: q̄ sicut in dei sorte tantū numerant, sic ipsum deū solummodo in hereditatē accipiunt, dicentes: Dñs pars hereditatis mee. His nihil est cōmune cū principibꝰ seculi: q̄ rēporalia penitus abijciunt, ne eoū occasione legibꝰ imperatorū obnoxij teneantur. Talibꝰ nulla occasio relinquitur occupationis secularis milicie: quia cum de decimis z primitijs viuant, tanq̄ filij summi regis in oīi regno a terrenis exactionibꝰ liberi sunt, ita vt dicere valeant. Venit princeps huiꝰ mūdi, z in nobis non habet quicq̄. Porro alij sunt qui non cōtenti decimis et primitijs, p̄dia, villas, z castella, z ciuitates possident, ex q̄bꝰ Cesari debent tributa, nisi imperiali benignitate immunitatē ab hmōi p̄meruerint: q̄bꝰ a dño dr: Reddite q̄ sunt Cesari, Cesari, z q̄ sunt dei deo. q̄bꝰ idē apostolꝰ: Reddite oibꝰ debita: cui tributum, tributū: cui vectigal, vectigal.

Unde Ambrosius.

C Ecclesie imperatoribꝰ non sunt obnoxie.

Q Queniot ipse a comitibꝰ vt p̄ me basilice fieret matura traditio dicētibus imperatorem iure suo iussisse tradi debere, vtpote in cuius potestate essent oia a. respōdi, si a me peteret q̄ meum est. i. viij. quo iure. C. de quadri. p̄script. bene a zenone. Sed hoc intelligas quo ad iurisdictionē z defensionē.

b C Non refragaturum. Et humilitate hoc dicit: alꝰ dic q̄ ipse posset refragari. Uel dic non refragaturum, sicut tibi videtur q̄ non posset dicere pro ipsa ecclesia. Sed qualiter intelligitur illud meum: non intelligi de rebus p̄prijs ipsius dicēs Ambrosij, propter illud quod sequit: quia illa non sunt pauperū. Jte ℣. c. nec de rebus ecclesie: q̄ sic: quia illas non verū q̄ possēt dare, p̄pter ea sic hoc quod sequitur circa fi. Sed dic q̄ dicit de p̄prijs Ambro cere ipsi intelligit. q̄ autem dicit pauperū dri. p̄. sunt, intelligē per bna ca. xij. q̄. j. iiij qui. none. Nam si p̄prias ha illis locis deo, z de rebus ecclesie sustentoꝝ. de. ec. habeo mea pauperibus erogare. xvj. q. j. quoniam quicquid. xlvij. distinc. sicut hi. et j. q. ij. c. penul.

c C Diuina. Diuina enim ab homine dari non possunt. viij. q. j. plerisq. xxxij. q. v. vna sola.

d C Pro altaribꝰ. Uideturq̄ p̄cla: Petrus mortez debeat r̄ q̄ q̄ subire: non solum ꝺ mortē vbi fides vel salus tē ecclesie impugnatur, sed etiam vbi res vel claues ecclesie auferuntur: Job. ar. contra. vij. q. j. ij. c. ℣. hoc etiā rūc obseruandū. ℣. e. q. v. non nostrum.

e C Uindicat. id est defendit. ℣. xij. q. iij. quicunq.

f C Busto. Busti Busti, dicitur cum res est ros⁹, et exusta. Rogus cū p̄ra deꝰ comburitur. p̄ra ferunt. est cōgeries lignorū ad cōburendū.

g C Morere. Argumen. ex eo q̄ princeps p̄cipit alicui eligi, q̄ non valet electio: quia est iusta causa timoris. nam et timor verborum excusat: sicut dixi. ℣. distinc. vij. fuerunt.

h C Lachrymę mee. ℣. distinctio. xxxvj. cap. vlt. ℣. xvj. quest. iij. c. porro.

i C Nec debeo. Consulēdo ex nimia perfectione loquitur, z est arg. p̄ro opinione ꝺ. sed non de facto dic posset resistere imperatori: nec de iure debebat: quia timebat

maius mālū: z hoc est qđ supra tāgit ne iusto tē.

a ¶ Congrueret. Et hoc non licet. ex de appel. qua fronte. Et p hoc ptz q clericus citatus a laico iudice non tenetur venire ad ali nō tenē legendum priuilegiuz, nisi dubiū sit an sit clericus.

b ¶ In ecclesia. ff. xxiij. q. j. quotiēs.

c ¶ Imperiale. Ecclesia enim non astringitur legibus mundanis: vt. xxi. iij. qōe. ij. inter. nec pōt impator cōdere aliquod statutū de rebus ecclīasticis: vt. xcvj. distin. bene quidem. in fi. nisi ecclesia hoc petat: vt. xvij. distinc. hinc etiam vel nisi aliqđ statuatur in priuilegium ecclesie: vt. xvj. qō. j. generaliter.

d ¶ Ecclesia nō subiacet legibus.

e ¶ Extollere. ff. e. q. v. regum est.

f ¶ Imperatorē. hec verba que sequuntur.

g ¶ Adultera. ff. xxj. q. ij. sicut i vna.

h ¶ Hereditatez. et ita ff. hereditas viuētis. Arg. ff. de here. vel ac. vē. l. j. et. ff. de reg. iur.

i ¶ Hereditas.

k ¶ Qđ em̄ ff. s. q. impator sit filius ecclē: vt. xcvj. dist. si imperator.

l ¶ Auxiliū. munū em̄ sibi debēt auxiliū iperator et ecclesia: vt. ff. e. qōne. v. principes. et xcvj. distinct. cum

possum resistere. Utinā essem securus q ecclia hereticis minime traderet: ad palatiū imperatoris irem libenter si hoc cōgrueret[a] sacerdotis officio vt in palatio magis certarem q̄ in ecclia[b]: sed in consistorio nō solet Christus[c] reus esse: sed iudex. Causam fidei agendam in ecclesia[a] quis abnuat? Si qs cōfidit, huc veniat. z. j. Allegat imperator licere oia: ipsius esse vniuersa. Rñdeo. Noli grauare te imperator, vt putes te in ea que diuina sūt, imperiale[e] aliquod ius habere. Noli te extollere[f]: sed si vis diutius impare, esto deo subiectus. Scriptuz est em̄. Que dei, deo: que cesar̄, cesari. Ad imperatores palatia ptinent: ad sacerdotes ecclesie. Publicoz tibi menium ius commissum est, nō sacroz. Item dicitur mihi mandasse imperatorem[g]. Debeo z ego vnā basilicam habere. Respōdeo. Non licet tibi vllam habere. quid tibi cum adultera? Adultera[h] est em̄ que nō est legitimo coniugio chr̄i copulata. et. j. Nabuthe sanctū viruz possessorē vinee sue scimus interpellatū petitione regia vt vineā suam daret, vbi rex succisis vitibus holus vile sereret: eumq̄ respondisse. Absit vt ego patrū meoū tradam hereditatem, regem cōtristatum esse q̄ sibi esset alienū ius relatione iusta negatū: q̄z muliebri cōsilio deceptū, morte in agrū venisse. Sanctus enim Nabuthe vites suas vel proprio cruore defendit. Si ille vineā non tradidit suam: nos trademus ecclesiaz christi? Quid igit̄ a me respōsum est cōtumaciter? dixi em̄ conuentus: Absit a me vt tradam christi hereditatē[i]. Non tradidit Nabuthe suaz: z ego tradā christi hereditatē? Sed hoc addidi: Absit vt tradam hereditatē Dionisij qui in exilio causa fidei defuncti[k] est: hereditatem Custodij confessoris: hereditatem Diocletij, atq̄ hereditatē oim fidelium retro eporum. Respondi ego. Quod sacerdotis est, faciam: quod imperatoris est, faciat imperator. pius est vt animā mihi q̄ fidem auferat. et. j. Tributū cesaris est, non negatur. ecclia dei est: cesari vtiq̄ non debetur, q̄z ius cesaris esse nō potest templū dei qđ cum imperatoris honorificētia dictū nemo potest negare. Quid enim honorificētius, q̄ vt imperator ecclesie filius esse dicatur? Qđ em̄[k] dicit, sine peccato dicitur: z cū gratia dicitur. Imperator em̄ intra ecclesiaz est. bonus em̄ imperator querit aurilium[l], ac ecclesia nō refutat. et. j. Si de me aliqđ cōpelleretur, z poscerē[t] aut fundus, aut dom[s], aut ager, aut aurū, aut argētum: id qđ meiuris esset, libenter offerrem. tēplo domini nihil possuz nec decerpere nec tradere: cum illud custodiendū[m] non tradendum acceperim. Deinde consulere etiā me imperatoris saluti oportet: q̄z nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. Accipiat vocem liberi sacerdotis. Si vult sibi esse consultum: recedat a Christi iniuria. Hec plena humilitatis sunt: et (vt arbitror) plena affectus eius quem imperatori debet sacerdos.

Item Urbanus papa.

¶ De iure exercionibus ecclie soluunt tributa.

Tributum in ore piscis piscante Petro inuentum est: quia de exercionibus[m] suis (que palam cunctis apparēt) ecclesia[o] tributū[p] reddit. Non autē totuz piscem iussus est dare: sed tātū statere[q] qui in ore eius inuentus est; quia ad verum.

m ¶ Custodiendum. et ita prelat[s] nō potest dare nisi cū quid vtile ꝓspiciat. arg. ff. de offi. pen. cesaris. l. j. ff. j. et. xvij. q. ij. j. quicunq̄. Arg. contra ex de dona. ca. iij. z xij. q. ij. ff. Item domus. z capi. terrulas. Joan.

Tributum.

¶ Casus Urbanus papa ostendit in hoc cap. q̄ ecclesia impatori subiici non debet. nec pontificalis aper: in de exercionibus ecclia ꝓstituta tributa ꝓsoluere debet. et hoc ꝓbat exēplo Petri, qui piscem nō dedit ꝓ tributo, sed statere[r] quē habebat in ore piscis, qui ecclesiaz vel apicem pontificalem signi ficat: stater ꝓ exteriora designat. Pontificalis aper, id est aplic[s] vel rō manus pontificū.

n ¶ De exercionibus. l. nō de rebus ecclie. Nā ex quo semel datū est ecclesie, sanctū sērōrit dño: vt. xij. qō. ij. nulli. z. ff. e. c. conuenior. nā qđ ō: de sarcina repentina. vt. xvj. q. j. placuit. locū hz cū eps spōte voluerit cuz cōsilio clericoz. al's non. ex de immu. ec. nō min[s]. et ca. aduersus consules.

o ¶ Ecclia. est ergo arg. q̄ epi subsunt regi: q̄z tributū est signū subiectionis. ex de cen. omnis anima. hz ibi lud in laicis.

p ¶ Tributū. ff. xj. q. j. magnū. et. c. si tributum.

q ¶ Sz tm̄ staterem. Unde: piscē culū petrus pisca tur: cui[s] in ore inuenit staterem ge

Sub. quib[s] q̄ ad tpalia ꝓsūt nō clerici. ex ō maio. et obed. so lite.

Adde an ecclia tenea ad solutionem tributū: no. bar. in. l. diuina. C. ō exact. tri. z no ta. i. l. j. de mutuo. ff. ff. neri. et hono.

rulum[f] didrachmatis auri.

a ¶ De exterioribus, quia cum onere ad eos peruenit. C. de exac. tri. si diuina. lib. x. et extra de dec. cum non sit in homine.

b ¶ Defensare. Ergo nisi defendant, non est eisdē dādum tributum. ar. xcv. dist. esto.

¶ Quāuis. ¶ Hec est. iiij. ps. q. I qua probat q̄ ecclia nō ḋz imp̄atorib⁹ nisi spūale tributuz. et hoc patet exemplo Pharaonis q̄ tpe famis oēs possessiones subiugauit sibi, exceptis possessionib⁹ sacerdotū: quib⁹ de publico salarium ministrauit. pbat etiaz per tres leges. Jo. de san.

¶ Cal⁹. Dictū est ꝟ. in ca. priori. q̄ de exterioribus ecclie tributa sunt impatoꝝ psoluēda. nūc ꝟo ostēdit Stef. q̄ ex ipsis exterioribus tributa soluant: nā nō videnť esse soluēda. z hoc pbat exēplo Pharaonis, q̄ interpretat̄ fauus egyptiorū: q̄ cū p̄dia priuatoꝝ emeret, sacerdotibus necessaria ministrauit: nec sua possessionib⁹ spoliauit: docēs sacerdotes debere liberos eē ab hmōi tributis. Et ad hoc ducit sequentes leges. z ca. q̄s sequit̄ cgnis etiam zc.

c ¶ Emeret. z ita non sunt oia imp̄atoris: q̄ nemo pōt rem suā emere: vt ff. de ꝟhend. emp. sue rei. Et q̄s meū est, amplius nō potest esse meum: vt ff. de excep. rei iud. et an eadē. H. actiones. extra de fide instrumen. inter dilectos.

Meum amplius meū eē nō pōt.

d ¶ Liberos esse. Non dixit vt redderent tributum.

Nqualibet. ¶ Casus. Constātinus et Cōstans imperatores statuerūt vt clerici qui virtute aliis pręeminent, in omni loco perpetua gaudeant securitate: q̄ respublica magis augmētatur oratiōibus z officijs clericoꝝ q̄m labore corporis.

e ¶ Securitate. Nuncinhibet tributum: sed hoc quantum ad onera personalia.

non ecclesia dari imperatori, nō pōtificalis apex qui in ore capitis ecclie pręeminet, subijci potest regibus: sed sane (vt dixim⁹) quod in ore piscis inuenitur, p̄o Petro et dño dari iubetur: q̄ de exterioribus[a] ecclesie q̄s constitutū antiquitus est, p̄o pace et quiete quas nos tueri et defensare[b] debēt, imperatoribus psoluēdū est.

Quāuis etiam hmōi non videantur imperialibus exactionibus subijciēdi. Nam cū tempore famis cunctoꝝ egyptiorum terram sibi emeret[c] Pharao, atq̄ sub eadem fame seruituti cūctos subijceret: sacerdotibus ita necessaria subministrauit, vt nec possessioni bus nec libertate nudarētur: domino extunc pronunciante sacerdotes in omni gente liberos[d] esse oportere.

Unde Constantinus z Constans hanc immunitatem dederunt ecclesie dicentes.

IN qualibet ciuitate, in quolibet oppido vel vico vel castello vel municipio, quicunq̄s voto christiane religionis meritum eximie singularisq̄ virtutis oibus intimauerit, securitate[e] perpetua potiatur: gaudere eoz z gloriari ex fide semper volumus: scientes magis religionibus q̄m officijs et labore corporis vel sudore nostrā rempu. contineri.

¶ Valētinianus quoq̄ z Valens decreuerūt dicētes. Uniuersos quos constiterit custodes ecclesiarū esse, et sanctoū locoū ac religiosis obsequijs deseruire: attentationis[f] nullam molestiaz sustinere decernimus. Imperator Justinianus. Sacimus[g] res ad venerabiles ecclesias vel xenones[h] vel monasteria vel ptochotrophia, vel brephotrophia, vel orphanotrophia, vel gerontocomia, vel si quod est aliud tale consortium, descendentes ex qualitcunq̄ curiali liberalitate, siue inter vivos, siue mortis causa, siue in vltimis volūtatibus habita, a lucratiuorum[i] inscriptionibus liberas esse et immunes: lege scilz que sup huiusmodi inscriptionibus posita est, in alijs quidē psonis suū robur obtinēte: in parte aūt ecclesiastica vel aliarum domuū que hmōi pijs cōsortijs deputate sunt, suum vigoꝛē pietatis iruitu mitigāte.

Dinc etiam in Parisiensi concilio legitur.

¶ De agro ecclīastico pbr nō cogatur censum persoluere.

SEcūdū canonicam authoritatem et constitutionem dñi imperatoris Lodouici de ecclesiastico agro et manso[k], et de mancipijs que ipse suis capitulis constituit, vel si quilibet p̄o loco sepulture aliquid largitus ecclesie fuerit: de decimis etiā et oblatūū fuit in cōci. Parisiēsi vt ecclīa de suis agris, manso et mācipijs q̄ sibi dōficio iperiali cōcedunť: de eo q̄s sibi datur p̄o sepultura: de decimis z oblationibus tributi soluere non cōpellat. q̄s si aliqs exegerit, excōicet: z per regiam potestatem reddere cogatur.

k ¶ Manso. ꝟ. xvj. q. j. qt iuxta. Contra. ꝟ. dist. viij. ca. j. contra. ꝟ. xij. q. ij. ecclesiarū. cōtra. ꝟ. xj. q. j. si tributū. contra. Sed istud de predijs que solū p animaz redēptione donantur: illud de his que titulo emptionis vel alio

f ¶ Attentationis. Id est exactionis.

¶ Sacimus. ¶ Casus. Olim cū aliqs curialis volebat donare res suas alicui ecclesie vel loco religioso, semper oportebat q̄ certā relinqueret portionē curialibus: post ea vero Justinian⁹ primilegiū dedit ecclesijs z aliis locis religiosis vt siue iter vivos siue iter mortuos curiales donarēt ecclesijs: ex ipsis donationibus occasiōe legis antique nihil amittant. Obtinente scz lege mitigante.

g ¶ Sācimus. C. de sacrosā. eccle. l. sancimus. l. ij.

h ¶ Xenones. xenodochium est locꝰ venerabilis vbi pauperes peregrini recipiūtur. Ptochotrophiū est locus vbi pauperes pascunť. Gerontocomiū est locus vbi senes et valetudinarij z ꝓpter senectutē solaz infirmi hoies curāt̄ur. Orphanotrophiū est locus venerabilis in quo pueri parētib⁹ orbati pascuntur. Brephotrophium est locus in quo infantes pauperum aluntur.

Xenodochiū. Ptochotrophia. Gerontocomiū. Orphanotrophiū. brephotrophium.

i ¶ Lucratiuoꝝ. Quib⁹ ītra pars eorum que a curia libus relinquebantur, vēdicabatur a fisco: exceptis relictis curialib⁹ z cōiunctis. hoc habes C. q̄n z quib⁹ quarta pars. l. j. z. ij. lib. x. C. de ipo. lucra. descrip. l. vna. cod. lib. q̄ fiebat ipositio ītra: siliquat. C. si lib. imperialis socius sine herede decesserit. l. vna. libro. x. Joan.

Unde ꝟſ. Patet in dicto. Orphanotro. Infirmatur. puer. Fane. peregrinus.

Secundum.

¶ Cal⁹. Sta

modo acquirunt ecclesie. Uel istud specialiter de predijs collatis ecclesie a principe: illud generaliter de alijs. Sola. Ager ¶ lu. vera colligitur ex priori. ca. seq. Ager † appellat hic vbi est ortus ecclesie: arg. ff. e. cōuenior. nam in agro Naburthe rex seruit holus. Mansus vero appellat vnde pit frumentum et vinum ad eucharistiā conficiendā: vt ff de cen. ca. sanctum est. Uel mansum appellat dotē ipsius ecclesie. Nā dos talis debet esse vt ecclesia possit inde sustentari. de cō se. dist. j. nemo. sed mansus dicitur ꝑz vulgare vnde vn⁹ rusticus cū sua familia possit sustentari. ecclesia tamen de tanto nō pōt sustentari de quanto vn⁹ rustic⁹: arg. xij. vnio. Patet ergo q de dote sua non potest ecclesia vel non dz tributa dare: qz non debet dotez recipere nisi libera sit. et sic posset intelligi. xij. q. j. hoc ius. qz non debet ei dari possessio onerosa. Item nec de decimis nec de primitijs debit tributuz: quia in illis nunq̄ potuit imperator tributum habere. de alijs vero predijs tributarijs cum onere suo ad ecclesiā devolutis ecclia dare debet tributum. ꝛ exaudi in eo casu. xj. q. j. ſ tributū. Hec oia vera sunt, maxime cum imperator hoc idem constituat. Sed pone q fundata est eccl'a in predio tributa-rio, nunquid de illo dabit tributum? Respondeo: refert an sit bone fidei fundator, an male. Si bone fidei, de illis locis que sunt extra atrium, habebit imperator tributum: non autem de loco vbi est ecclesia: sed per hoc fit patronus: vt. xvij. q. vlti. questi. Si vero fundator esset male fidei, tunc est ad estimationem compellendus. xiij. qō. vj. comperimus. et vbi post denunciationem fundat eam, mala fide fundat. extra de noui ope. nuncia. cum ex iniuncto. Joanneo.

Ecclia in ꝑdio tributa-rio fun-data an teneat ꝓ illo ad tributa.

Ancitum est. ¶ Hinc datur. ¶ Casus. Concludit Statianus ex capi. priori. q ea que ecclesie ex imperiali beneficio conceduntur, et ea que ei pro sepultura donantur, non iuri imperatoꝝ, sed epis tenētur adstricta. pro alijs ꝙ predijs cōsueta tributa persoluāt principibus: et cum eis proficiscantur ad castra. non tamen inconsulto papa. qō probat per duo sequentia cap.

a ¶ Hinc. i. illis legi⁹ quas sub. ff. eccl'a cōprehēdit.

b ¶ Annua. Nam transeunt res cum onere suo. xvj, qō. j. ſ quis laicus. extra de decimo. cum non sit.

Ualsus.

¶ Casus. Elpidius episcopus cum Romam vocaretur, excusauit se dicens se ad Rauennam oportere ꝓficisci in expeditione imperatoris. propter quod Gelasius papa ipsum reprehendit, ostendēs nulli pontificum licere ad comitatum accedere: nisi velut festinanter officio qō habet carere.

c ¶ Nullū omnino. Hoc de illis tantum epis intelligit quibus tenuia portione sunt contenti. de ceteris nāq; regalibus et alijs possessionibus suis seniorib⁹ seruire tenētur: vt ff de censi. sancitum est. † Hec enim est consuetudo, que est optima legum interpres. Joā. Uel hic loquitur cum papa aliquem episcopum ad se vocat: sicut dixim⁹. ff. e. reprehensibile. cū em vocetur ad maius tribunal, obedire debet. ff. de re iudi. cōtumacia. ff. j. Arg. contra extra de appella. si duob⁹. Uel intelligo hoc in eo casu in quo et sequens cap. cum sz contempto iudice ecclesiastico pergit ad secularem. xj. q. j. placuit. B.

† Hic fuit bto cardus lib. iij. ꝛ ponit pro papa ea. ff. ꝓpri.

Ecclesiis Christi vnus mansus integer absq; vllo seruitio attribuatur: et presbyteri in eis cōstituti, non de decimis neq; de oblationibus fidelium, non de domibus neq; de atrijs vel de ortis iuxta ecclesiam positis, neq; de prescripto manso aliquod seruitium faciāt preter ecclesiasticū. Et si aliquid amplius habuerint, inde maiorib⁹ suis debitum seruitium impendant. Hinc[a] datur intelligi q de his que imperiali beneficio, vel a quibuslibet pro beneficio sepulture ecclesia possidet, nullius iuri nisi episcopi teneatur adstricta. De his vero que a quibuslibet emerit, vel viuorum donationibus acceperit, principibus consueta debet obsequia: vt et annua[b] eis persoluat tributa: et conuocato exercitu cum eis proficiscatur ad castra: qō tamen hoc ipsum non sine cōsensu Romani pōtificis fieri dz.

Unde Gelasius papa Elpidio episcopo.

Cebicq; authoritate Romani pontifices ad comitatū epi proficisci non audeant.

Quo ausu, qua temeritate rescribis ad Rauennam te parare proficisci, cum canones euidenter precipiant nullum omnino ꝯ pontificū, nisi nobis ante visis atq; consultis ad comitatum debere contendere: quemadmodum tibi putas licere quod non licet, nisi q hoc officio carere festinas quo his excessibus te ostendis indignum?

Ite ex cōcilio Antiocheno.

Cabicq; metropolitani ꝓsilio vel cōp̄ouincialium epoꝝ ad imperatorē epi non pergant.

Si qs epūs aut presbyter vel ois oino q est sub ecclesiastica regula ꝓsiturꝰ, preter consilium vel literas eoꝝ episcopoꝝ qui sunt intra prouinciā, et maxime sine consilio metropolitani ad imperatorē perrexerit[d], hunc abdicari et eici non solum de communione debere, sed etiam ꝓpria dignitate priuari decernim⁹ tāq; molestum ꝛ importunū imperialibus auribus contra ecclesiastica constituta.

a ¶ Hinc. i. illis legi⁹ quas sub. ff. eccl'a cōprehēdit.

b ¶ Annua. Nam transeunt res cum onere suo. xvj, qō. j. ſ quis laicus. extra de decimo. cum non sit.

Si qs epūs. ¶ Casus. Statuit in hoc ca. concil. Antiocheno q si qs clericꝰ ad imperatorē prexerit sine cōsilio episcopoꝝ, ꝛ maxime metropolitani, deponi dz: qz imperatorem molestat contra ecclesiastica statuta.

d ¶ Perrexerit. nisi cū ilis superiorib⁹. in auth. quō oport. epos. ff. nō aliter. col. j. vel perrexerit vt sit cum eo in expeditione vocatus a papa. sic em inducit magr hoc cap. sed potius in eo casu loquit cū relicto ꝛ contempto ecclesiastico iudice pergit ad imperialem: quod nō est faciendum: vt. ff. xcvj. dist. de multis. ff. xxj. q. v. si quos a proprio. et ca. si epoꝝ. xj. q. j. cōtinua. ꝛ cap. placuit. Jo. de an.

¶ Reprehendunt. ¶ Casus. Iste .S. respicit .c. .S. .e. reprehensibile, et dicit .S.a. q̄ gallicani episcopi ideo sunt reprehensi, quoniā potius arma sequi elegerūt, q̄ se apostolico representarent: q̄uis possit de illis intelligi qui in sequebantur imperatorem non vt armis pugnarent, ſz orationibus suis ipsum cum exercitu deo cōmendent.

S Ed vobis. ¶ Gal⁹. hoc ca. diuidit in duas partes. In prima dicitur q̄ episcopi ad comitatum ire non debent nisi fuerint ab imperatoribus inuitati. In secūda parte dicitur q̄ ecclesia indulgētiam postulare debet, p illis qui iniriam patiuntur, et p illis qui propter delictum suū in exiliū vel in insulas vel alia pena dānant. Secūa pars incipit ibi: Sed quoniā.

a ¶ Ad comitatū. Hoc verbo significatur curia principis cum omnibus suis officijs instructa: vt .C. quando imperator iter pupillos .l. vna.

b ¶ Vocati. Nam tūc excusat eos ipse imperator. in aut. quomodo oportet .S. illud aūt .col. j.

c ¶ In exiliū. ad tempus.

d ¶ Vel in insulas. in perpetuum .ff. de interdic. & rele. l. relegatorum. .S. hec differentia, quandoq̄ tamen exilium indifferenter sumitur p̄ temporali vel pro perpetuo. de pen. dist. j. aut facta.

Exiliū est tpale et pp̄etuū.

¶ Licet. ¶ Casus. Concludit nunc Grat. ex .c. .S. .e. igitur cum sepe. et .ca. vt patidem, q̄ exemplo Greg. & Leonis clericis licet hortari bellatores ad vim infidelium propulsandam: sed effusionem sanguinis nulli clerico imperare licet sua vel principis authoritate: vt .j. .c. j. et .ij.

e. ¶ Beati Gregorij .S. .e. q. v. .c. j. & .xiij. .ca. reos. Jo.

S Epe principes. ¶ Nec est .v. pars. q. in qua probat per .iij. cap. q̄ nullus clericus debet dictare vel dare sanguinis effusionem, vel truncationem facere per se vel per alium. Jo. de fan.

¶ Casus. Quidam sacerdotes delegatione principum causas sanguinis agitabant: quare statuit concil. tole. vt deceteto talia non suscipiant nisi principes tuo iuramento supplicij indulgentiā promittant. Si quis vero cōtrafecerit, reus apō xp̄m effusi sanguinis deputet.

f ¶ Sepe. Ex hoc .c. colligitur q̄ aliter dz iudicare delegans q̄ delegatus. sic extra de accu. cū oporteat. Argu. contra .xxv. q. j. ca. seruatis.

g ¶ Obnoxios. ex hoc dicit quidam q̄ episcopus in causa criminali potest ferre sentētiā: sub hac tamen condītione q̄ imperator iuret &c. q̄ imperator dicit obnoxios supplicijs: sed tu eraudi hoc cum de crimine cuiuliter agebatur: & hoc est quod dicit.

h ¶ Consentiant. Ergo nō est iudex anteqū consentiat. ar. extra de ap. super eo. in fi.

i ¶ Iureiurādo. id est p̄estando sacramentum de calumnia.

k ¶ Supplicij indulgētia promittitur. .s. a principe de impunitate quo ad penam sanguinis arg. .xv. questio. iiij. nullus episcopū. & appellabit hic ad forum delegantis.

l ¶ Promittitur. etiam a iure, non enim timebit supplicium ex quo iurat. † Sed pone q̄ imperator puniat eum post corporaliter. non imputatur episcopo: arg. .S. .e. q. v. .c. vnū. et .ff. de bo. lib. qui cum maior. .S. deinde. intelligere etiā hoc potes quando demādat cognitionē, & si

† Arg. ad hoc. xvj. q. iij. manet. xxiij. q. j. de ordinā. & hoc intelligas ſm illā q̄ dicit in vltimo. c. .ij. videas

bi refert at sententiā: & tunc criminaliter, dū tñ iuret &c. arg. .ex de offi. dele. super questionum.

H Is a quibus. ¶ Gal⁹. Quidā epi iudiciū sanguinis agitātes, p̄ se trucationes membroꝝ inferebant, vel alijs inferēdā p̄ecipiebāt: quare statutum fuit in concilio tole. ne deceteto p̄esumāt: & si q̄s hoc p̄esumpserit horū p̄ceptoꝝ imemor deponat: & in p̄petuo ergastulo teneat religatus: vaticū tñ sibi in fine non negetur.

m ¶ Nō ls. olim licuit .S. .ij. q. vij. .S. ite cū balsā. .S. di. .l. de his clericis. & .ij. di. aliquātos. & .S. .e. q. v. vnū solum.

n ¶ Talibus excessibus. i. taliter excedentibus.

o ¶ Trucationes. Nam qui vulnerat, occidisse dicitur: cū

vt.ff.ad.l.cor.de sic.l.j.§.diuus.

a ¶ Aut inferendas. quod enim non possū per me, nec per alium. xl.vj.di.c.vit.ff.de admi.rerū ad ciu.pert.l.ij. §.j. Faluti tamen in casibus specialibus.

b ¶ Precipiant. Virgis tñ possunt punire: vt.§.e.qō.v. c.j.in fi.& flagellis.

Cū criminalis sit causa delegare nō posset. ‡ ff. de offi.ei⁹ cui man. est iur.l.j. hic ens nō pōt adesse: vnde liate delegat fm canones vt dixi.§.e.q.iij.illud.

§ nō ad sanguinis effusionē: vt extra de rap.in archiepiscopatu. Sed q̄d si ep̄s iz iurisdictionem de omnibus? hūc deleget causaz criminalē iz fm leges nō posset delegare nisi cū ꝛtingit ipsum abesse.

c ¶ Exennt.§.di fm.l.penit.n ens.

¶ Ceteri. ¶ Cas⁹. Dictā est.§.q̄ cleri ci nō possūt exercere trūcationes membroum. Nūc Stabilit q̄ etiam laici absq; iudice trūcationes membrorū & domorū incendia facere ꝓhibentur, et ad hoc inducit se quens cap.

Sanctum. Statuit Eutichianus q̄ si q̄s fecerit, vel facere iusserit vel facienti consenserit truncationem membrorum, vel domoruz incendia, excōmunicetur donec coraꝫ episcopo ciuitatis & aliis ciuibus damnum emender legaliter vel amicabiliter.

J quis membroz truncationes, & domorū incendia fecerit, siue facere iusserit b, aut facienti consenserit quouisq; de his vnicuiq; legaliter c & amicabiliter f coraꝫ epo ciuitaꝫ aliisq; ciuib⁹ nō emendauerit, tanq; ethnicus & publicanus ab omni christiano rum collegio separetur.

De incendiarijs q̄q; Innocē

¶ Vēdita detruncās, domos incendens absq; iudiciali authoritate, excōmunicet.

¶ De incēdiarijs. ¶ Hec est. vj. ꝑs. q. in qua ondit magr duob⁹ ca. qualiter incēdiarij debēt puniri. Jo. de fan.

Essimā. ¶ Cas⁹. Statuit Innocētius in hoc cap. vt incēdiari⁹ siue ipse igne apposuerit, vel apponi fecerit, vel cōsiliū dederit, vel auxiliū, excōicetur: & si mortuus fuerit, ecclesiastica careat sepultura, nec absoluaꝫ nisi prius damnuz reſarciat sicut pōtet iuret se igne viteri⁹ non appositurū. relipiscēs vero pena iniungaꝫ, vt. i. p annum sit in seruitio dei, vt hierosolymis vel in hispania: esti q̄s ep̄s hoc damnū relaxauerit, ip̄m restituat: et ab ep̄ali officio per annū abstineat. Reges vero et secula res principes cōsultis archiep̄is de hoc iustitiā facere possunt.

Quicuq; auctoritate dei & beatoz ap̄lorz Petri & Pauli oīno detestamur & interdicim⁹. Si q̄s ergo posthui⁹ nostre ꝓhibitionis ꝓmulgationē malo studio, siue ꝓ odio siue ꝓ vindicta ignem apposuerit, velapponi fecerit, aut appositoribus consiliū vel auxiliū sciēter tribuerit, excōmunicet. Et si mortuus fuerit incendiari⁹, christianoꝝ careat sepultura: nec absoluatur nisi pri⁹ dāno b cui intulit fm facultatē suā resarcito iuret se vlteri⁹ c igne non appositurum. pentrēria autē et detur vt hierosolymis, aut in Hispania in seruitio dei p annū integrum ymaneat. Si quis autē archiep̄s d vel ep̄s hoc relaxauerit, damnū restituat e: et per annū ab officio episcopali abstineat. Sane m regib⁹ & principib⁹ faciende iustitie facultatem consultis archiepiscopis & episcopis non negamus.

Sanctum. Statuit Innocētius in hoc cap. vt incēdiari⁹ siue ipse igne apposuerit, vel apponi fecerit, vel cōsiliū dederit, vel auxiliū, excōicetur: & si mortuus fuerit, ecclesiastica careat sepultura, nec absoluaꝫ nisi prius damnuz reſarciat sicut pōtet iuret se igne viteri⁹ non appositurū. relipiscēs vero pena iniungaꝫ, vt. i. p annum sit in seruitio dei, vt hierosolymis vel in hispania: esti q̄s ep̄s hoc damnū relaxauerit, ip̄m restituat: et ab ep̄ali officio per annū abstineat. Reges vero et secula res principes cōsultis archiep̄is de hoc iustitiā facere possunt.

s ¶ Interdicim⁹. Ex hoc videtur q̄ iste canon sit canon late sntie, vbi cōsuetudo hoc iz, et papa scit & tolerat, vt in theutonia: & fm hoc pōt intelligi ex de sen.excō. tua. iz nō credo q̄ sit late sntie: nisi sicut alias q̄ punaꝫ sacramētis: sicut ꝓ quolibet mortali. de cōse. dist.j. si nō sunt tanta. & q̄ dicit interdicimus. i. ꝓhibemus: & q̄libet de q̄dēs in mortali si cōfiteat de hoc etiam si non sit excōmunicat⁹, ꝓhibetur. ex de rap. super eo. & extra de dā. da. si quis domum.

h ¶ Damno. canonica pena incendiariorum statuitur extra de dā. da. si quis domum. xij. q. j. cum de uotissim & sed alia est pena legalis: vt ibino.

i. ¶ Uterius. Si. xj. q. iij. cum aliquis.

k ¶ Archiep̄s. Licet clericis exponere legē vel canonē de interficiēdo, sed non cōsulere precise: vt.§.q.v. relegētes. & .§.q.vj. delatori. vele ꝑs dabit consiliū de pena canonica incendiariorū, que est ex de dā. da. ca. vlti.

Clericꝰ legē de interficiendo pōt exponere Incendiarij qualiter puniēdi.

l. ¶ Restituat. §.liij. di. si seruus absente. et hoc de ꝓ ptio fi iz, aliꝫ puniret extraordinarie. nā de reb⁹ ecclesie non debet, ne delictum verteretur in damnū ecclesie. xvj. questio. vj. si episcopum.

m ¶ Sane regib⁹. Si regibus & principibus non negaꝫ facultas institie faciende de incendiarijs cōsultis archiep̄is: videtur q̄ principes consilio eorū possint incendiarios vltimo supplicio afficere, cum incendiarij fm legē sic debeāt puniri: vt.ff. de incen.l. vl. & ff. de penis.l. capitaliū.

Coꝝ liberū elitiationem nō recipit.

vj. ꝑs.

b Jusserit. Sic extra de sen.excō.mulieres.

e ¶ Legaliter. Sz quomodo hoc, cū fm.ll. liberū coꝝ estimationē nō recipiat: vt.ff. de elec. et effu.l. viti. si quapau. fe. dica. ex hac lege? Sed dic q̄ tenetur ad expensas medicorum, et ad operas quas amittit quia inutilis est factus non autem ratione cicatricū vel deformitatis: q̄ liberum coꝝpus est.ff. de elec. & effu.l. viti. Uel dic legaliter. i. fm cautionē hic signatam. j. c. ꝓx. ibi, nec absoluat. q̄ penitet per annū, & damna restituit. Uel legaliter. i. fz Z. Ro. de vi publica vel priuata ageē contra eum. Et est differentia: q̄ priuata priuat tertia parte bonoū: vt.ff. de vi publica.l. pe. publica deportationē inducit: vt instit. de publi. iudi. §. item lex iulia de vi. Unde versus. Uis priuata reum deponit ab ordine rerū. Sed deportatur, si vis armata probatur.

Uer⁹.

f ¶ Et amicabiliter. Sic. §. v. q̄. ij. si priuates. arg. §. e.q.iij. si illic.

lit.m. Sedm canones est sciendum q̄ iuxta legis tenorē incendiarij (pontanei varie plectunt. vel enim nouissimo infortunio notantur, vel deportantur, vel alio modo forte puniuntur. Uel dic q̄ princeps non punit incēdiarios m̄ legis rigorem occidēdo, sed deportando, vel alia dementiori pena plectendo. ideo archiepi et epi cōsuluñt. ℣.l.cor.de sica. punit capite si nobilis est. ff.ad.l.cor. de sica. si q̄s dolo. ignobilis supponit destīs, bonis proscriptis. ff. de incen.l. vlti. et hoc quando dolo fecit incendiū. alias sufficit damna restituere: vt.ff. eo.ti. qui edes.

Quicūq; peccunt. ¶ Causa. Quesitū fuit ab Augu. vtrū iudicetur homicida qui criminosos interficit vl debilitat. Et respondet: si iudex est potestatem de hoc habens, minister dei est. si no potestatē nō hz de hoc, velut homicida reputatur.

vij. ps

a ¶ In eo q̄ mali sunt. ℣.e.qō. v. qui malos. ℣.e.qōe.iiij. duo ista.

b ¶ Causam. ℣.e.q.iij. ea vindicta.

c ¶ Sacrilegum. Ergo sacrilegi m̄ canones z fures capite puniuntur: vt ℣.e. questio.v. homicidas.

d ¶ Velut homicida. vt ex 8 homi. si aliquis. C. quando licet vnicuiq; l.j. Jo. de san.

¶ De hijs. ¶ Hec est. vij. pars m̄ Jo. de san.

¶ Calvus. Quia supra facta fuit mentio de homicidio: ideo nunc querit Statia. si plures simul vulnerant aliquem z postea moriatur, quis eoū reatum homicidij incurrat? Cui questioni sequens ca. respondet.

Si quatuor. ¶ Calvus. Quatuor vel plures quendā vulnerauerunt, z mortuus est: quare quesitū fuit in concilio quis eorum reatum homicidij incurrat? Et respondetur q̄ quicunq; ei plagam imposuerit, vt homicida iudicetur: reliqui vero qui eum interficere volebāt, similiter peniteant. qui vero nec consilium nec auxilium dedit, non est in culpa.

e ¶ Quicunq; eoū. hoc est propter incertitudinem q̄ nescitur cuius ictu perijt. ℣.ff.de iniec.et eff.n.l.ij.℣.vlti.z l.seq.et.ff.ad.l.aquil. ita vt nerat⁹. in fin. Sed pone certum esse q̄ de vulnere meo non est mortuus: nunquid censebor homicida? m̄ leges certum est q̄ non: argu. ff. ad.l.aquil. huic scripture. nam vulnus vnius cuiusq; contemplandū est. ff.ad.l.cor.de sic.l.vlti. idem videtur m̄ canones. argu. extra de cle. percus. c.ij. Contrarium tamen credo, argu. l.dist. si quis post. sufficit em̄ q̄ sumpsit arma, licet non occiderit ipse, sed alius: vt extra de cle. percus. c. presentium. et. c. continentia.

homicida est etiam q̄ non occidit.

Item Augustin. in libro de ciuitate dei.

¶ Homicida est qui publicā functionē non habens aliquē occidit vel debilitat.

Quicunq; peccunt malos in eo a q̄ mali sunt, z hz causam b interfectionis, minister dei est. q̄ vero sine aliqua publica administratiōe malefi cum, furē, sacrilegū c, z adulterū, piurū, vel quēlibet crimino sum interfecerit aut trucidauerit, vel mēbris debilitauerit, velut homicida d iudicabitur, z tanto acrius quāto nō sibi a deo cessaz potestatē abusiue sur pare nō timuit. De his autē q̄ simul hominē vulnerāt, querit si ille mortuus fuerit, q̄s eoz homicidij reatū incurrat:

De his ita statutū est in cōcilio apō vermerias.

¶ Si plures ℣ tray nū rixent, qua pena quisq; eoz feriat.

Si ℣tuor hoies aut quiq;, seu etiā plures ℣ tra hoiem vnū rixati fuerint, z ab his vulneratus mortuus fuerit: q̄ cūq; eoz e plagā ei iposuit m̄ statuta canonū vt homicida iudicet; reliq; autē q̄ eū impugnabāt f volētes eū interficere, simil g peniteāt. q̄ nec eū impugnabant, nec vulnerabāt, nec aurillo coopatores fuerūt, sed tm̄ affuerūt, extra noā h sint.

¶ Causa.xxiij.

Quidā epūs in heresim lapsus pl⁹ i aliquos de sacerdotibus suis officio puuauit, z sentētia excōicatiōis notauit. post mortē accusat⁹ de heresi dānat, z sequaces ei⁹ cū oi familia sua.

Hic primū querit an lapsus in heresim possit aliquos officio puuare, vel sentētia nodare? Sc̄do, an post mortē aliquis possit excōicari? Tertio, an p peccato alicui⁹ tota familia sit excōmunicanda?

¶ Questio.j.

Quod autem ab heretico aliqs depositi aut excōicari non possit, facile probāt. His cm̄ heretic⁹ aut tam dānatā hereest de hereticis: sed q̄m̄ hereticoū quidā sunt manifesti. quidam occulti: et ecclesia excōicat q̄dq; hereticos, q̄dq; a fuis catholicos: ideo de huiusmodi subdit tractatum. dupli

Quod aūt, ¶ In hac. q. magister intēdit ꝓbare per ea. xlij. c. q̄ heretic⁹ vel schismaticus vel excōicat⁹ aliū dānare nō potest, si m̄ sibi ꝓbare possit. Jo. de san.

¶ Calvus. hic ꝓponit. j. q. qua querit an heretic⁹ possit aliū deponere, suspendere vel excōicare? Sed m̄ Stat. distinguit si incidit in dānatā heresim, nullum damnare vel excōicare pōt: vt. j.e. audiuim⁹. Si vero nouā confingit heresim: anteq̄s de ea damnet suspēdere vel excōicare pōt: vt. j.e. ℣. si autē in prim. z ar. j.e. acharis⁹. q: adhuc tolerat ab ecclia. Tu aūt dicas iudicitre: q: siue veterē siue nouā seq̄t, excōicat⁹ ē: vt m̄ dct. latera. excōicam⁹. z nō aliū excōicare nō pōt. Et ꝓcedit hoc ordine Stat. Primo ꝓbat q̄ heretic⁹ nullū valeat cōdemnare: vsq; ad ℣. his authoritatibus. inuendo distinctionē suam. Deinde ꝓbat contra. tandem dat solutionem.

f ¶ Impugnabāt. Nec tm̄ peccerūt.

g ¶ Volentes. nā homicide tales sūt de pe. dist. j. pericu. Item pone q̄ me rixāte cum aliquo, frater me⁹ eū interfecit cōtra voluntatē meā an imputabit mihi? non. ar. j.q.iij. q: presul⁹. ēt de de. percuſ. p̄sentiū.

h ¶ Similiter. ar. de pe. dist. j. si cu.

i ¶ Extra noā. si ei⁹ subuenire nō poterant. ℣.e.q.ij. ca. vlti. Jo.

Quidam epūs.

¶ Tal⁹. Supra in. xxij. causa tractatū est de hereticis. Sed q̄ hereticorum quidam sunt manifesti, qui dām vero occulti: z quandoq; excommunicat ecclesia hereticos, quandoq; catholicos: nō Statian⁹ subnectit hāc causā. xxiij. in qua tractat de omnib⁹ istis: que vt competentius ostendat, thema proponit: de quo tres elicit questiones.

k ¶ Quidam epūs in heresim lapsus ℣.xxiij. cā tractatū

Quod aūt, ¶ In hac. q. magister intēdit ꝓbare per ea. xlij. c. q̄ heretic⁹ vel schismaticus vel excōicat⁹ aliū dānare nō potest, si m̄ sibi ꝓbare possit. Jo. de san.

¶ Calvus. hic ꝓponit. j. q. qua querit an heretic⁹ possit aliū deponere, suspendere vel excōicare? Sed m̄ Stat. distinguit si incidit in dānatā heresim, nullum damnare vel excōicare pōt: vt. j.e. audiuim⁹. Si vero nouā confingit heresim: anteq̄s de ea damnet suspēdere vel excōicare pōt: vt. j.e. ℣. si autē in prim. z ar. j.e. acharis⁹. q: adhuc tolerat ab ecclia. Tu aūt dicas iudicitre: q: siue veterē siue nouā seq̄t, excōicat⁹ ē: vt m̄ dct. latera. excōicam⁹. z nō aliū excōicare nō pōt. Et ꝓcedit hoc ordine Stat. Primo ꝓbat q̄ heretic⁹ nullū valeat cōdemnare: vsq; ad ℣. his authoritatibus. inuendo distinctionē suam. Deinde ꝓbat contra. tandem dat solutionem.

l ¶ Quod autem. In hac questione dicunt quidam

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Excōicare nō pōt hereticus hereticam.

q̄ si hereticus excōicat aliū hereticū, valet.j.e.quisquis. sed qualiter intelligat̄ illud ca.dicit.§.q̄ sequit̄ illud ca. Alij cum Gratiano distinguunt an veterē heresim iam dānatā sequat̄: ⁊ tunc nō valet. an nouā cōfingat: ⁊ tunc pōt: ar.j.e.achatius. ⁊.j.e.§.sinautē. in prin. q̄r ad huc toleratur ab ecclia.

Sz tu dic indistincte q̄ siue veterem siue nouā sequat̄, excōicat⁹ est, lz sit occult⁹: ⁊ ideo aliū excōicare non pōt. ex̄ de here. ad abolendam. ⁊.c.excōicamus. alia tn̄ que agit, tenēt dū tolerat̄: ‡ arg.s.iij.qō ne.vij.§.tria. Sed et snia excōicationis quā tulit, tolerāda est dū ipe est occult⁹, licet sit nulla, argu. predi.§.j. ex̄ de iure pa. consultationibus.

‡ Idez sēnt In nac. ex̄ de elec. nihil.

a ¶ Qui ꝟo. hec distinctio hodie locū nō hz, q̄r oīs heresis est dānata, ⁊ oīs heretic⁹ est excōicatus, q̄tocūq̄ sit occultus: ⁊ ideo nō pōt alios excōicare. vnde si scirez prelatū meum esse hereticū q̄r nouam fingit: nec tn̄ predicaret: si me excōicaret, celebrarē in occulto, sed non in apto: q̄r cū non possem ꝓbare eū esse hereticū, sic me nō excōicatū deponeret. Sz q̄d de alia snia? idē: q̄a nulla est snia quaz tulit: sed tn̄ tolerabitur postea: argu.iij.q.vij.§.tria eadē dic et de schismatico: maxie cuz schisma non possit esse sine heresi, ‡ nisi forte in summo pontifice: vt si duo crearentur, ⁊ vterq̄ crederet ecclesiam apud se esse. vij.q.j.factus. ‡

‡ Hereticus oīs ē excōicatus.

‡ Ista glo. dt̄ esse singu. ab.i.c.q̄r diligentia. de elec. ad hoc q̄ incidens in schisma si credit papatū eē apd̄ illuz cui adhereret: non est hereticus.

‡ Vide q̄d leg. et no.j.e.q.dicim⁹. in pn.

A Chatius. ¶ Casus. Gelasi⁹ synodo nō cōgregata achatiū ꝓpter heresim cōdēnauit. de quo cū achatius conquereret̄, scripsit gelasius q̄ nō fuit op⁹ ꝓpter hoc synodū cōgregare, vt noua ꝯtra eum snia prodiret: sed vetus tantū confirmaretur, q̄r in heresim iam damnatam lapsus erat. Dicit ergo, factus sum statuti stateris executor, et non noui promulgator.

b ¶ Necessarium. posset tamen ferri: argu. extra de postu. ad hoc. in parte decisa.

c ¶ In heresim. hic est casus in quo papa papā pōt ligare: in quo papa in canonē late sentētie icidit. nec huic obuiat regula illa q̄r par parē soluere vel ligare non pōt ex̄ de elec. innotuit. q̄r si papa hereticus est. in eo q̄ hereticus est, est minor quolibet catholico. xij.q.j.scim⁹. quia lex factū notat etiā sine snia. ff. de ri. nup. l. palā.§.vl. Et est hic ar. ad questionē de feudo puta iurauit eps q̄ nō infeudaret de nouo. videt̄ q̄ possit dare vetus. q̄d cōcedo in dubio cum non cōstat quid intellexit cū iurauit. ex̄ de feu.c.ij.

Papa papam ligare pōt.

sim sequit̄, aut nouā cōfingit. qui vero [a] heresim iā dānataz sequit̄: ei⁹ dānationis se participē facit. ¶ Ñ cū achati⁹ absq̄ synodali authoritate ab apostolico se dānatū q̄reret̄, cōtra eū gelasius scribit dicens.

¶ Qui in iam damnatā heresim labitur, eius damnationis se participem facit.

A Chatius nō est factus inuentor noui erroris sed veteris imitator, atq̄ ideo non erat necessarium [b] vt aduersus eum noua sentētia prodiret, sed antiqua tantummodo reuocaret̄. fact⁹ sum itaq̄ executor veteris cōstituti non promulgator noui. quicunq̄ enim in heresim [c] semel damnatā labitur, eius dānatione seipsum inuoluit. Idem.

¶ Non est retractādū quod semel synodus statuit contra vnanquāq̄ heresim.

M Aiores nostri diuīa inspiratiōe cernētes necessario precauerūt vt q̄d contra vnanquāq̄ heresim coacta [d] semel synod⁹ ꝓ fidei communione ⁊ veritate catholica atq̄ apl̄ica ꝓmulgasset, nō sinerent [e] nouis [f] post hec retractationib⁹ mutilari: ne prauis occasio preberet̄ q̄ medicinaliter fuerāt statuta, pulsādi: sed authore [g] cuiuslibet insanie ac pariter errore damnato, sufficere iudicauerunt vt quisquis aliquando huius erroris cōicator existeret, principali sententia dānationis ei⁹ esset obstrictus. Sic sabelliū damnauit synodus: nec fuit necesse vt eius sectatores postea damnarentur: sed pro tenore cōstitutionis antique qui vel prauitatis [h] illius vl̄ communionis [i] extiterint participes, vniuersalis ecclesia duxit esse refutādos. Sic arriū, sic et eunomiū macedoniū, nestoriū synodus semel gesta cōdemnans, vlterius ad noua cōcilia venire nō sinit [k]. Item Felix papa.

¶ Non vltra in eum procedere oportet qui i heresim damnatam recidit.

A Chatius [l] non fuit noui vel proprij inuentor erroris, vt in eum noua scita [m] prodirent, sed alieno facinori suā cōmunionē miscuit. itaq̄ necesse est vt in illaz recideret iusta lance [n] sentētiā, quā cum suis successoribus per cōniuētiā synodalem susceperat author erroris. Si ergo episcopus ille in heresim iam dānatam lapsus est, antiqua excōmunicatione damnatus alios dānare non poterat. Excōicatus em̄ alios excōicare nō valet. Vnde Alexand.ij. scribit

Maiores nr̄i. ¶ Casus. Sancti patres statuerunt vt ex quo author heresis in synodo semel cōdemnaret̄, nō esset op⁹ synodū iterū ꝯgregari ad cōdēnationem eoꝝ qui eū sequūtur: cū in heresim semel dānataz inciderint: sed oēs principali snia cuz suo authore teneātur: nec dz talis sētētia semel lata iterū retractari. ⁊ hoc probat quinq̄ exēplis scz sabellij, arrij, eunomij, macedonij, ⁊ nestorij.

d ¶ Coacta. i. coadunata, iuxta illud. Tityre coge pec⁹. ⁊ alibi: Cogite oues pueri ⁊c. ⁊ lex dicit fruct⁹ coactos. ff. solu. mat. diuortio. ver. coactis vindemijs.

e ¶ Non sinerēt. s.vj.q.iiij.q̄d bn̄. ⁊ xxv.q.ij.cū pie. C. de sum tri. nemo.

f ¶ Nouis. s.xj.q.iij.quis nesciat.

g ¶ Sed authore. Sufficit em̄ dānare authorē. nam damnato arnoldo oēs arnoldiste dānati sunt. extra de here. ad abolendam.

h ¶ Uel prauitatis. post mortem.

i ¶ Uel communionis. in vita.

k ¶ Non sinit. vt temere de fide disputēt. nā si correcti redire vellent, admitterent̄. ‡ s.pri.q.vj.c.j. Sed q̄ ita incidūt in heresim iam dānatā, a quo absoluunt̄? ab epo vel suo superiore. arg.s.pri.q.iiij.ipsa pietas. Jo.

l A Chatius. s.xix.dist. anastasius.

m ¶ Scita. i. statuta. vnde dicit. c. scitis obtemperat. iij.q.vij.iudicet.

n ¶ Lāce. i. rōne. al's idem appellat staterā. xlv.dis. oīs s.ij.qō. vij.ꝯueniētib⁹.

‡ Nam reconciliatiōis cā impetrande admitterent̄.

¶ Si ergo ¶ Casus. Nunc Grat̄. concludit ex supradictis dicens q̄ iste eps de quo. s. in principio thematis

dictum est, cum in heresim iam damnatam lapsus esset alios excommunicare non potuit. excōmunicatus enim, alios excommunicare non potest.

AUdiuimus, ¶ Casus. Archiepō Rauennas hereticus et excōicatus, Valerianum epm excōicauit, quod cū Alexādersc̄ōs audisset, scripsit valeriano episcopo vt de illa sententia nō curaret, absoluendo de facto absoluendos, id ē absolutos: vel absoluēdos, id est non ligatos.

a ¶ Qui excōicatus. Et ita excōicatus nō pōt excōicare: sed suspēsus excōicatur. xj. qōe. iij. ¶ Suspēsus qd interim exercere pote ¶ absoluēdos

¶ Suspēsus. Quid ergo excōicare repōt? dico ferre an sit suspēsus ab officio vel iurisdictione. nam si ab officio tantū, ea non poterit que officij sui sunt, puta celebrare et sīlia: sz ea poterit que iurisdictionis sunt: vt dare prebendā, et excōicare: q; hoc iurisdictionis est. extra de elec. trāsmissam. et de cle. excō. minist. si celebrat. Ecōtra esset si suspenderet a iurisdictione, z nō ab officio: qā posset ea q̄ essent officij: nō aut̄ que sunt iurisdictionis. Si aut̄ ab vtroq;, tūc neutrum. extra de consuet. preben. quia.

Joan. xx.f.

Actu. ij.a.

b ¶ Non potuit. Non est contra. ē. xj. qōe. iij. plerūq;. nam ibi de alio malo, nō heretico, vel ibi de occulto. ē. xj. qōe. iij. excellentissimus. ē. xj. qōe. iij. si quis confugerit. ē. xvj. distin. concubine. z. ē. xvij. distin. quotūdā. ē. xj. q. iij. si epūs. ē. xj. q. iij. contra. ij. q. vj. ¶ Item si plures.

Joan. xv.c.

c ¶ Absoluendo. i. absolutos esse ostēdendo. i. nō ligatos. sīlis expositio est. C. de ieg. he. l. ij. sic. xj. qō. iij. excellentissimus. xv. q. vj. authoritatē: vel dic absoluēdo. s. de facto. sic. ē. j. q. j. si do cōfugerit. xvij. dis. cōsilia. xvij. dist. quorundam. z ex de appel. ad presentiā. ij. q. j. primates. Sed contra. ij. q. vj. ¶ Item si plures.

¶ Sinautē ¶ Casus Vacten⁹ oñdit Eta. de eo q̄ incidit Valeriano epo z martyri.

¶ Excōicatus aliū excommunicare non potest.

AUdiuim⁹ q̄ hereticus Rauēnas dict⁹ archiepūs nisus sit te excōicare. verū quia excōicatus[a], te excōicare nō potuit⁵: applica authoritate te tuosq; absoluendo[c] ¶ mandamus eūnde nunq; curare. ¶ Inautem de corde suo nouā heresim[e] confinxerit: ex quo talia predicare cepit, neminem dānare potuit: q; nec pōt deijcere quēq; tā prostratus[e], ligandi nāq; vel soluendi potestas veris[f] non fallis[g] sacerdotibus a dño tradita est. Apūs enim dicturus. Quorum remiseritis pctā. ꝛc. premisit: Accipite spiritum sanctum. vt euidenter cunctis ostenderet eum qui spiritū sanctū nō habet, peccata non posse tenere vel remittere. Nouo spiritum sanctum nemo nisi intra ecclesiam accipit: q; z ipsam vnitatem per gratiam facit. ¶ Unde nō nisi cōgregatis in vnum dicū est: Accipite spm̄ sanctū. nec nisi super congregatos in vnum die pētecostes descendit spiritus sctūs. Sicut autē extra ecclesiam nō accipit: ita extra eam nihil operat. ¶ Ergo (sicut apūs ait) spiritus sanctus postulet[h], spiritus sctūs impetret[i]: extra ecclesiam nec impetrare facit nec postulare. Unde dīs dicturus: Quodcunq; petieritis. ꝛc. premisit: Si duo ex vobis consenserint sup terrā ex omni re. ꝛc. et iterum. Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomīe meo, ibi ego sum in medio eoū. nimirum cunctis ostendēs se non habitare in cordibus eoū qui superbie singularitatez secuti a corporis Christi cōpage semetipsos abrumpūt. In quibus aūt Christus nō habitat, in eis spūs sctūs mētium scissuras refugiēs locum non hz. ¶ Cum ergo peccata dimittere vel tenere, excōicare vel recōciliare opus sit [k] spūs sancti et virtus Christi, apparet q; hi qui extra ecclesiam sunt, nec ligare possunt, nec soluere: nec recōciliando ecclīastice cōtioni reddere: nec excōicādo eis societate paūare: qua ipsi hereti vel schismate polluti sine snia notati, penit⁹ carere pbāntur. Unde cū oibus discipulis parē ligandi atq; soluēdi pātem dīs daret, Petro[l] p̄ oib⁹ er pie oīnibus[m] claues[n] regni celoz se daturū pmisit dicēs. Tibi dabo claues regni celorum. ¶ Quicūq; ergo ab vnitate ecclie (que per Petrū intelligitur) fuerit alien⁹: execrare[o] pōt, secrare nō valet[p]: excōicationis vel reconciliationis potestatem non habet. Unde apūs cum fornicatorē Corinthiū excōicādum scriberet, ait Ego quidem absens corpore in veterē heresim. Nunc vero dicit de eo q̄ nouā cōfingit qui ab eo tpe quo talia predicare cepit: si ꝑpter hoc fuerit excōicatus, ptātem ligandi vel absoluendi nō habet. que potestas veris z nō fallis sacerdotib⁹ a deo tributa fuit. Qō trib⁹ rōnibus probat. Prima est qi ipsi heretici spiritū sanctū non habent: quod qua tuor authorita. p̄bat. Scōa rō est, qa ipsi sunt extra ecclesiā: z ideo alium quem cōdemnare non debēt vel non valent. qō quinq; authoritatib⁹ p̄bat. Tertia ratio est: quia ille qui benedicit et maledicit, maior est eo cui benedicit vel maledicitur, et ideo hereticus in catholicum tanq̄ in superiorē sniam dictare nō potest. in hereticū ꝛo tanq̄ inequalē sniam ferre non pōt. Quarta ratio incipit ibi: Ligandi nāq;. Scōa ibi: Cuz ergo pēz dimittere. Tertia ibi: Cel potius.

Mat. xvij.

Deu. xvij.

Joā. vj.f.

d ¶ Heresim. hoc fuit de ca. j. e. ait celestin⁹. fz hodie nihil est: vt. ē. e. ¶ j.

e ¶ Jam. ꝑstratus. Per heresim.

f ¶ Veris. i. catholicis, scz tolerātis ¶ ab ecclesia, sīue sint boni, sīue sint mali arg. xj. q. iij. inlatum.

¶ Die melius tue li.

g ¶ Nō fallis. i. iam p sniam damnatis. vel malis de vite merito. et solūmodo in hoc. ¶ nā om fi ma referas ad vitā meritiz, sicut. j. q. j. gratia.

De offi. iij. q. vij. ¶ S. vt. ut.

h ¶ Postulet. i. postulare faciat.

i ¶ Impetret. i. impetrare nos faciat.

j. Cor. v. a.

k ¶ Opus sit. Dic verum quo ad deum: sed quo ad ecclesiam non: cum faciant hoc etiā mali. ideo non facit ad rem quod inducit.

l ¶ Petro. hoc dicit vt noteturr vnitas.

m ¶ Et pie oībus. hoc dicit vt noteturr prelatio.

n ¶ Claues. Quia Petro datum fuerit cum his clauibus, habemus. xx. distin. ¶ j.

o ¶ Execrare. ꝛeo. pudenda.

p ¶ Non valet. Confitat tamen etiā extra ecclesiam si

foum am obseruet: quia hoc ordinis est: quem retinet recedens ab vnitate ecclesie.j.q̃o.j.quod quidam.sed non potest excõmunicare: quia hoc iurisdictionis est: quam dimittit qui recedit: vt.j.q.j.remissionem.

a ¶ Dicere.corde,ore,opere. de pe.dist.j.non tibi dico.

b ¶ Nisi in spiritu. id est nisi sit seruus eius.id est nisi habeat spiritũ ei⁹. oẽs enim sum⁹ serui dei. de consc. di. ij.inuitat.

¶ Itaq; ex eo.sup ple appareat a fidelibus iudicandũ vel excõmunicandum.q ita persona cui sermo dirigit, non intelligitur excepta:arg.xxvj.dist̃in.deinde.q nota. xxj.q.ij.primũ.prout contra.

d ¶ Vel potius. Alia est ratio quare talis non possit soluere vel ligare.

e ¶ Maior.j.dist. xx.inferius.

Manet ergo.

¶ Casus Dicitur in hoc cap. q̃ priuilegium petri manet tunc firmũ cum per eum equa fertur sententia.et tũc equa fertur cũ nec nimia seueritas nec remissio interuenit: ex qua fẽtẽa nihil soluitur vel ligatur nisi petri authoritas interuenat. Nec nimia, hoc est expositio precedentis. id est tunc fit ex equitate, et manet priuilegium petri, vbi nec nimia ꝛc.

f ¶ Equitate. arg. q̃ sententia iniuste lata non tenet Sed cõtra.xj.q.iij. si episcopus foite. Sed hoc dicitur de sententia qua quis ligat quo ad deũ, de non quo ad ecclesiam.sed etiam illa dist. quãdoq; nõ tenet. de sapi. extra de senten.excom.per tuas. na.ca. g

g ¶ Vel remissio.quia vtrũq; vitium est. ff.de penis. l.respiciendum.

h ¶ Nisi.i.nisi id quod iuste fuerit ꝛc.

¶ Petrus.i.eius authoritas ꝛc. Jo.

Quodcũq;. ¶ Casus. Probat Aug.in hoc ca.q̃ ecclesia tantum habet potestatem ligandi et soluendi, quia soli petro dictum est quodcunq; ligaueris ꝛc. Jam ecclesia non haberet potestatem ligãdi ꝛ soluendi. quod falsum est.si autem hoc fit in ecclesia: que ligant vel que soluuntur in terra, erunt ligata vel soluta in celo. Unde cum per ecclesiam hoc fiat, petrus quando claues accepit, sanctam ecclesiã significauit: per quem boni in ecclesia significantur, sicuti per iudam mali.et qualitercunq; ante iste casus positus fuerit ego barthol. dixi.eum sic posuit: q̃ casus iste litere cõsonat.

k ¶ Erit ligatum. papa ligari dicitur in celo per approbationem, scilicet quando iuste fertur sententia.de peni.dist. j. quem penitet.ẽ. dist.xx.§.j. Jo.

l ¶ Facit ecclesia. Sed nõne pu⁹ erat ligatus apud deum: vt.j.q̃.j. vt euidẽter.j.ea.q̃stio. iij.si quis nõ recte ꝛ ita videtur q̃ nulla potestas petro collata sit vel ecclesie per hoc quod cunq; ꝛc. nam et nullius potestatis vim exercet.de pe. ni.distinctio.j. vbi de bum, sed tantum hoc, ostẽdit ligatum esse vel soluꝫ: vt xv.questione.j.nec ecclesia dic q̃ quo ad ecclesiam triumphãtem nullius potestatis vim exercet: sed tantum ostendit ligatum esse vel solutum. sed tamẽ habet aliam potestatem qua ligat quo ad ecclesiam militantem: vnde hoc vi quandoq; eum ligat ꝛ iuste mutuet le.ꝛ no. xj.q.iij.c.j. m ¶ Reconciliat. ca. pen. extra de sapi. ca. g

Argu. q̃ sententia totius ecclesie preferenda est ꝛ Romane si in aliquo sibi contradicant: argu. xcij. distinctio. Romanam legimus. Sed contrarium credo, argumen.ꝛ.e. hec est. nã non nisi erraret Romana ecclesia. quod non credo posse fieri: quia deus non permitteret: argumen.ꝛ.eod. a recta. tet de⁹. et cap. pudenda.

Joã. vj.f.

Joãde v.d.

Mat. xvj.c.

errare.

a ℂ Petri. a contrario sensu: arg. di. xcvj. si imperator. xj. q. iij. imperatores.

b ℂ In iude. Si duo enim contraria inter se non cōueniunt: nec eorum contraria inter se conueniunt: vt nota. xxxij. distinc. hoc pitolum.

ℂ On turbat.

¶ Talis. Legitur in euangelio q̄ ante passionem christi omnes discipuli simul erant in nauicula quadam super mare cum unda prodituroꝛ: & tūc factꝰ est ventꝰ valid⁹, & nauicula cepit fere periclitari. sed christus precepit ventis et mari vt quiesceret. post passionē christi nauigabat petrus in quadā nauicula sine unda: et illa nulla turbatione passa est. In vtraq; igitur petrus erat: is qui suis meritis firmus erat, turbabatur ex alienis. Undevitandi sunt perfidi et prodituroes, ne possum⁹ fluctuare ipsos. Nō turbat ergo nauis in qua sola erat prudentia, & perfidia aberat, & fides abūdabat. quare etsi alijs apostolis imperatur vt laxent retia sua: soli tñ petro (per quē eccl̄a designatur) dictū fuit vt retia sua ducat in altrum: quod est videre altitudinē diuitiarū: & scire filiū dei. Is, scilicet petrus. Lu. v.

c ℂ Que petrum. Sine iudā. i. bonos tantum, id est ecclesia triumphans, vbi non erit lucrus neq; clamor. xxxv. dist. ecclesie.

d ℂ Que iudā. i. ante passionem etiam cum petro. i. malos cum bonis: de qua intelligitur contrarium. j. q. iij. §. vlt. ℣. item.

e ℂ Turbat. que significat ecclesiam militantem.

f ℂ Plurimi. ℟. j. q. iij. §. item peccato actoꝛ. ℟. xlv. distin. sed illud. j. de cōse. dist. j. in sancta. ff. de edil. edic. plerunq;. C. de pe. sancimus.

g ℂ Soli. ar. q̄ questio fidei &c. j. e. quotiens.

h ℂ Professionē. cū dixit: Tu es Christ⁹ filiꝰ dei viui.

i ℂ Nequeat. iuxta illō: §Nationē hāc cū enarrabit: ergo hoc in ecclesia fit, Petrꝰ q̄ claues accepit ecclesiā sanctā significaut. Si ergo in p̄sona Petri[a] significati sunt in ecclesia boni: & in Iud[b] p̄sona significati sunt mali in eccl̄ia.

¶ Ambro. super Marcū.

℣ Suis meritis firmus, nonnunq; turbatur alienis.

ON turbat nauis q̄ petrū[c] hz: turbat illa que Judam[b] habet. etsi multa illic discipuloꝛ merita nauigabāt, tamē adhuc eā p̄ditoris perfidia agitabat. In vtraq; petrꝰ, sed qui suis meritis firmꝰ est, turbatur[c] alienis. Caueamus igitur perfidum, caueam⁹ p̄ditoꝛem, ne per vnum fluctuemus plurium[f]. Ergo non turbatur hec nauis in qua p̄uidētia nauigat, abest perfidia, fides superat. Quē admoduz em̄ turbari poterat cui p̄cerat is in quo firmamentū ecclesie est? Illic ergo turbatio vbi modica fides: ibi securitas, vbi perfecta dilectio. Denicq; etsi alijs imperatur vt laxent retia sua, soli[g] tñ Petro dr: Duc in altū. hoc est in p̄fundū disputationū. q̄d em̄ tam altū q̄ altitudinē diuitiarū videre. i. scire dei filiū, & p̄fessione[h] diuine generationis assumere: quā licet mens nequeat[k] humana plenerationis inuestigatione cōprehēdere, fidei tamē plenitudo complectitur. ¶ dem.

℣ Solus Petrꝰ accepit mandatū vt hamo piscē caperet.

QSt aliō aplicū piscandi genus, quo genere solū Petrum piscari dño iubet, dicēs: Mitte hamū[l], & eum piscē qui p̄imꝰ ascēderit, tolle.

¶ tem Lucius papa omnibꝰ episcopis.

℣ Nulla p turbatio a tramite aplice sedis retrahat, q̄ omnes hereses semper destruxit.

ARecta ergo fide & apostolico tramite p̄ opportunā nouitatis ita vt fluctuare videretur. Precepit ergo Lucius eis ne a via recta, vel a fide et aplico tramite recederent: qt vera aplorū traditio est & vera charitas quam romana tenet ecclesia. hec mater est oim ecclesiaꝝ: que nūq; errat, nec vllis hereticis nouitatibus dānat. Principibꝰ s. Petro et Paulo. Rñ. ipsa cōgregatio fidelium hic dr ecclesia: vt de cōse. di. j. eccl̄ia. & talis eccl̄a nō p̄t non esse: vt. j. e. pudēda. nā ipse dño dr at p eccl̄ia. xxj. dist. §. j. ver. ego, p re. & volūtate labioꝝ suoꝝ nō fraudabitur.

Recta fide. § Cal⁹. Quidā epi patiebātur maxumā tribulationē ab hereticis ita vt fluctuare videretur. Precepit ergo Lucius eis ne a via recta, vel a fide et aplico tramite recederent: qt vera aplorū traditio est & vera charitas quam romana tenet ecclesia. hec mater est oim ecclesiaꝝ: que nūq; errat, nec vllis hereticis nouitatibus dānat. Principibꝰ s. Petro et Paulo.

m ℂ Nouitatibꝰ. qro de qua eccl̄a intelligas q̄ hic dr q̄nō possit errare? si de ipso papa qui ecclesia dr. & e. q̄cunq;. & vij. q. j. scire debes? sed certū est q̄ papa errare p̄t. xix. di. anastasius. xl. di. si papa.

Emor. sum me sub illiꝰ noie eccl̄e p̄sidere cui cōfessio[n] a dño Jesu Christo glificata est: cuiꝰ et fides nulla hereſim fouet vnq;: sed oēs q̄ ecclesia: vt de cōse. di. j. eccl̄ia. & talis eccl̄a nō p̄t non esse: vt. j. e. pudēda. nā ipse dño dr at p eccl̄ia. xxj. dist. §. j. ver. ego, p re. & volūtate labioꝝ suoꝝ nō fraudabitur.

Emor. sum. § Cal⁹. Profiteꝝ sixtꝰ se sub fide & noie petri p̄sidere: cuiꝰ fides a dño est manifestata: q̄ fides hereſes non fouet, sed destruit: cui cause, sez destructioni hereticoꝝ oēs conatus suos impendere cupit.

n ℂ Confessio. tu es christus filius dei viui.

o ℂ A dño, dicēte: Tu es petrꝰ &c. ‡ xix. dist. ita dño.

‡ Dū ei dicta ē. do data uca re gni cēo rum &c. xxj. dist. i nouū. Mat. v. d.

‡ Petrꝰ solus petrus piscatur hoc genere piscandi. ipse em̄ hz potestatē ligādi at q̄ soluēdi p alios. Mat. xvij. d. ‡ vt. xx. dist. §. ij. ver. ecclesia. ‡ vt. xx. dist. §. ij. ver. ecclesia. ‡ vt. xx. dist. §. ij. ver. ecclesia.

Quotiens. ¶ Fidei. sic. xvj. qō. j. frater noster. xij. distin. preceptis. xxiij. q. vlt. cōueniot. Ā. dis. lxxx. ca. ij. contra. Sed aliud est questionē de fide motam terminare (quod nulli preter ēp̄s romane sedi permittitur: sicut hic dicitur) aliud est ipsam sine definitione ventilare: quos patriarche posse facere possunt, vt ibi continetur. si. iij. q. vj. accusatus. et vt ibi aliter accipitur. et expone agitare in fide, id est fideliter agitare.

b ¶ Nisi ad petrū. videt cōtra eē de heret. ad abolēdā. Ā. ad hoc de episcopali. nā ibi inuitur q illi sunt vitādi tanq̄ heretici, quos epi vitandos dixerūt. Sed dic q illud intelligēdum est qñ tale quid dicūt qō certū est esse heresim. hic vo vbi dubium est. eē. cum christus.

c ¶ Dissimulare. Est dissimulatio pia: vt. xxij. qōe ij. vrilem. ff. de doli exceptio. l. ij. Ā. iij. est perniciosa: vt xxij. qōe. v. cauete. discreta: vt. xxij. q stione. iiij. quidam cum bonorū detestabilis: vt hic.

d ¶ Tacere. taciturnitas ē magnū vitium in papa: vt pl. dist. si papa.

Hec est. ¶ Cassius. Quidaz infamabant hieronimū de heresi: quare hieroñ. scripsit pape fidem quam tenet: et dicit q si papa eius fidē approbauerit: qcūq; eū culpare voluerit, nō catholicū sed hereticū reputabitur: et rogat eū vt si in cōfessione sue fidei aliqd minus caute vel minus perite dixerit, emendetur per ipsum. In fine dicit q romana ecclesia omni tempore firma et immobilis permanebit.

e ¶ Fides. Quam professi sumus nos tenere: vt in alia parte. c. que non est hic.

f ¶ Quā in catholica. arg. xxij. dist. qui cathedram.

g ¶ Emendari. z ita licet quis errer, si tamen paratus est corrigi, non est hereticus: vt. j. c. aperte, vbi dubius in fide zē. extra de hereti. c. j.

h ¶ Comprobatur. Quia qō papa approbat, non licet alij reprobare: arg. l. di. si ille. xxij. di. omnes, xxxv. qō. ix. veniam. arg. xix. dist. si romanorum.

i ¶ Comprobabit. ar. cōtra theologos qui negāt Christū aliqd esse fm q Christus est alio homo cōtra sniam Aler. eē de hef. cū Christus. Itē ar. q̄ propter solum dictum cēsetur quis hereticus. † Jo. † hoc k ¶ Insultatiōe. ideo ḡa sez prevalente: alīs nēo extitit. Cum quotidie insultent. et est si. de consē. di. dixisse stin. iij. c. ij. ver. cū qō men qua pugnent. te non

B Ogamus. agitauit. ff. ō

l ¶ Latius. Epi per Antiochiā constituz, a dispositione romane ecclesie si nō deuiabāt in doctrina z fidē. emēdare Marcellus papa scribit oībus illis epīs vt aliō nō doceāt q̄s acceperunt a petro ap̄lo z reliquis patrib⁹: nec recedant a dispositione eccl̄ie romane. nam licet petri principat⁹ olim apud Antiochiam fuerit, tn deo inspirante romā est translatus, vbi caput est totius ecclesie.

m ¶ Primus. Ā. de cōse. di. j. basilicas. Ā. xj. dist. nolite. Ā. xij. di. noūit. cōtra. Ā. xij. di. sacrosancta. Ā. ix. j. distic. ḡratius. Arra. sed ibi di. prima. i. maior: vel prima q̄ hodie prima inter alias numeratur. xxij. dist. renouantes.

n ¶ Translata. vt. Ā. vij. q. j. mutationes.

o ¶ Sedi. arg. qō in maioribus concedit, forti⁹ in minoribus locū habere. xvj. q. ij. c. j. Ā. di. xiij. in noie. Nam si vinco vincentem te, ergo z te zē. ff. ō diuer. z rēp. pferi. l. vl. et est h̄ ar. q̄ si papa subijcit sibi aliquā ecclesiā, z per ēns oēs capellas illius subijcit sibi: ar. xvj. q. j. frater noster: qō nō est verū: vt eē de primi. cū capella. ar. Ā. ff. q̄ po. in pig. claudius se lix. Et est hic ar. Ā grecos q̄ papē nō bene obediunt.

p ¶ Oportet. in fide, nam alō sic. xij. dist. nouit. Jo. Si vinco vincentem te, ideo ḡa nēo extitit. Cum quotidie insultent. dus est qō men te non agitauit. ff. ō labeo. si nō papa est emēdare: sec⁹ eē ō heretī. ad abolendam. et no. Ā. e. in glo. z ita. ar. Mat. xvj. c.

QUm btissim⁹. ¶ Cassus. Dioscorus Alexandrinus patriarcha asserebat de dua⁹ naturis .s. deitatis et humanitatis vnā esse factā in xp̄o: z dicebat hanc doctrinā desciscisse a Marco discipulo Petri. Scribit marcellin⁹ ep̄s dioscoro, z dicit q̄ nō est credendū Marcum euāgelistam aliud tradidisse, q̄ qđ a magro suo ꝓcepit.

a ¶ Qui Alexandrinā. et est arg. q̄ nō debetis audire magistrū nisi q̄ bene sciat: cū id prędicare debeat, et non ex proprio ingenio aliqua inuenire. xxv vij. dist. relatū, sic et Cassius opinionē magistri sui bene defendebat: vt. ff. de arbi. qualem. z dic alijs. l. cōtrarijs. z ita nō est cōtra. xij. di. nouit. nam etiā alias consuetudines habere possum⁹ nisi spāliter ꝓhiberet ro. ecclę. de aliq̄. de cōse. di. j. basilicas. Jo.

Luce xxij. e. S ¶ Petrus. ¶ Cal⁹. Quidam hęretici dicēbāt diuinitatē fuisse passam: quibus q; auricula cordis mali itellectus est sublata, nec credere volūt, ideo sane doctrinę est eis auferēda auricula exterior, scilz ne inter catholicos audiantur donec ad ecclesiā reuertantur: et hoc ꝑ dat exemplo Petri, qui exteriorem auriculam serui suo dño in malo obedientię ampputauit, et postea pi⁹ dñs ei refudit auditum. et quia Petrus aurem abstulit, datur intelligi q̄ ipse potestatem habet ligandi et soluendi, et ecclesia per ipsum. Infirmitatem corꝑis passionis: quia quicquid infirmitatis deo attribuit, humanitati est attribuendū.

† et cō tra. l. e. ius est nolle. ff de ꝓb. si gni.

b ¶ Si Petrus. Casus tangit q̄ Petrus in passiōe dñi abscidit auriculā Malchi, z dñs cā restituit sibi. per hoc no. q̄ male intelligēt auris spūal⁹ est per Petrū abscindenda. ipse em̄ hz prātem ligādi z soluēdi. Not. etiā q̄ si conuertantur ralos: dñs refundet eis auditum.

Petr⁹ malchi aurem absci. dit.

c ¶ Uolens. q. d. ex proposito, non casu.

d ¶ Non deberēt. q; auris exterior sit interiorē aurē quā ipsi nō habebāt: z nō dicit, nō habebāt in ministerio.

e ¶ Et ipsos. q̄ xp̄m crucifixerūt. de pe. dist. j. piculose.

f ¶ Eo q̄. S. xix. dist. si romanorum. j. de peni. distin. iij. adhuc perfidi instant.

¶ Alexandrine ecclesie a romana dissentire non licet.

QUm btissimus Petrus apl̄us a dño acceperit principatū, z romana ecclia in eis ꝓmanear instituť: nephas est credere q̄ sctūs ep̄us discipulus illi⁹ Marcus q̄ Alexādrinā a primus ecclesiā gubernauit, alijs regulis z traditionibus sua decreta firmauerit: cū sine dubio de eodem fonte gr̄e vn⁹ spūs z discipuli fuerit et magistri: nec aliud ordinatus tradere potuit, q̄ qđ ab ordinatore suscepit.

Item Gregorius papa.

¶ Professione siue fidei aurē errorꝭ romana abscidit eccla.

SPetr⁹ b volēs c ꝓcussit aurē, docuit q̄ aures in specie hr̄e non deberent d, quā in ministerio non habebāt. sed bon⁹ dñs et ipse refudit auditū, fm̄ ꝓphetica dicta demonstrās z ipsos e (si ꝙuertant) posse sanari, qui in passiōe christi vulnerati sunt: eo q̄ f oīne peccatū in ministerio fidei abluatur. Tollit ergo Petrus aurem. Quare Petr⁹? quia ipse est q̄ accepit claues regni celorū. Ille enim cōdēnat g, qui z absoluit: ? quonā ligādi atq; soluendi idē adeptus est potestatē. Tollit autē aurem male audiētis: tollit gladio spiritualiter autē interiorem male intelligentis. Laueamus ne cui tollatur auricula dū legitur passio dñi. Si aūt ad diuinitatē h eius referim⁹ infirmitatē corꝑee passionis, excidit ur auricula, z excidit i a Petro: q̄ nō passus est xp̄m ꝓpheta k est mart: sed dei filium docuit fideli confessione l signari.

g ¶ Condēnat .j. de pe. di. j. ꝟbū. .S. xxj. di. inferior. ff. de reb. cre. di. q̄ cōdēnare pot. hęc aūt regula fallit et de sentē. excō. tua. z et de offi. dele. querēti. z q̄q; pōt quis absoluere, z non ligare. C. vbi sen. vel cla. quoties.

h ¶ Si aūt ad diuinitatē. non esū passa est: cum nature dei nēo nocere possit. xj. questio. iij. secundum.

i ¶ Excidit .i. dz abscindi: vt. j. qō. j. .S. cur ergo.

k ¶ Prophetā .i. purum hominē.

l ¶ Cōfessione. z hoc cuz dixit, tu es xp̄s filiꝰ dei viui.

Item Cyprianus papa.

¶ Extra vnitatē sancte ecclie spūssanctus nō accipitur.

DOquit⁹ m dñs ad petrū Ego dico tibi quia tu es n petrus, z sup hanc petrā o edificabo ecclesiā meaz. super vnū edificat ecclesiā: et q̄uis apl̄is oib⁹ post resurrectionē suā parē prātē tribuat z dicat Sicut misit me p̄r, et ego mitto vos, accipite spm̄ sanctū: tñ vt vnitatē manifestaret, vnitatis eiusdē origīnē ab vno incipientē authoritate sua dispositt. hoc vtiq; erāt ceteri apli qđ Petr⁹ fuit, pari⁹ ꝓtionis p̄diti z honoris z prātis: sz exordiū ab vnitate ꝓficiscit: vt ecclesia chr̄i vna monstret: quā vnam ecclesiā in cātico quoq; canticoꝝ spiritus scūs ex ꝑsona chr̄isti dñi designat dicēs:

Mat. xvj. c. Et hoc probat Cyprian⁹ duabus authoritatib⁹. s. Salomonis et Pauli. In scā pte dz q̄ liber ecclia sit vna, z ep̄atus vnus: tñ in mēbrozū multitudine ꝑ mūdū late exēditur: sicut ab vna radice mlti rami, multi fluuiuli ꝓducuntur, et ab vno sole radij multi, et ab vno fōte riuuli plurimi ꝓrigunt. Ad vnitatē ergo ecclesie si quis nō ꝑtatur, fructū boni operis germinare nō pōt ad illar radij rami et riuuli: q̄ si a sole et ab arbore et a fonte diuellātur, euanescunt. Secunda ibi: Ep̄atus vnus.

Joan. xx. c.

m ¶ Loquit⁹. ꝓbat ecclesiā esse vnam: q; dñs vt ecclie significaret vnitatē, dixit super vnū eā se edificaturū dicens: Ego dico tibi q; tu es pe. tē. Scdo. ꝓbat illa auctē Salomonis in ꝑsona dñi loquētis: Una est columba mea. Tertio auctē Pauli dicēntis: Unū est corꝑ, vnus spūs, vna fides, vnū baptisma ꝛc. postea cōparat eam soli, arbori, fōti. Ultio ōt q̄ si q̄s nō tenuerit hāc vnitatē, fructū nō poterit facere, sz arescet sicut ram⁹ ꝑcisus ab arbore.

n ¶ Quia tu es. Supra dist. i. fideliores.

o ¶ Petram. i. super tuę fidei soliditatem.

p ¶ Super vnum. Quia vbi pluralitas, ibi discordia. de peni. distin. ij. quando Adam.

Differt diuisio pluralis

q ¶ Pari. 8. distin. xxj. in nouo. .S. ij. q. vij. puto. .S. Puto verū esse q̄ pares fuerūt in ordine z dignitate consecrationis.

tionis, secus in admi nistrationis plenitudine, que satis differt ab alijs: quod liquet ex illo capi. xxv. distin. perlectis. et distin. lxxx. in illis.

a ¶ Una est. j. de consc. dist. iiij. aliud. i. vnica est.

b ¶ Matris sue. i. ecclie cuius mater ⁊ genitrix ⁊ pater genitor: est de⁹. Vl' dic matris. s. ecclie triumphantis.

Cāti. vj.c.

c ¶ Unū corp⁹. i. vna eccl'a cōpositione membrorū.

d ¶ Un⁹ spūs. i. vniti volūtate: vel vnus scz sanct⁹ est in nobis, quo vnū corpus efficimur.

Eph. iiij.a.

e ¶ Una spes. id est vna res sperata ad quam sum⁹ vocati.

f ¶ Unus dñs. i. vna essentia: ⁊ vn⁹ id est cōsimilis, vel de vno.

g ¶ Unum baptisma. a quocūq; detur vl' equaleno. i. q. j. hi qui. et. c. hāc regulā. vl' vnus. i. creator omnium.

h ¶ presidemus. et ita in toto sunt partes eius, sicut dicit lex. ff. de reg. iur. in toto et pars continetur.

i ¶ Epatū. id est ordinem episcopalem.

k ¶ Insolidū. Nota q⁹ singula iura a quolibet insolidū tenentur: vt. ff. de verb. obli. l. ij. et. ff. de fer. l. vle. vnde idem ius reſidet apud quēlibet tamē revera dīs hz sepatum et speciale ius: vt. ff. quēad. ser. amit. aquam.

l ¶ Unitas. j. ea. q. septima.

m ¶ Fructus. ē. xxiij. q. vij. quēadmodum.

n ¶ per totum. ē. distin. xxj. ¶ulio. ē. vij. qōe. j. nouatianus. Joan.

Una est[a] columba mea: perfecta mea: vna est matris sue[b], electa genitricis sue. Hanc ecclesie vnitatē et beatus Paulus ap'lus docet: et sacrm vnitatis ostēdit, dicēs: Unū corpus[c], et vnus[d] spiritus, et vna spes[e] vocatiōis nostre: vnus[f] dñs, vna fides, vnum baptisma[g], vnus de⁹. Quā vnitatē tenere firmiter et vendicare debem⁹: maxime nos ēpi qui in ecclesia dei presidemus[h]: vt epatum[i] quoq; ipm vnū atq; indiuisū probem⁹. Nemo fraternitatem fallat, nemo fidei veritatem perfida prevaricatione corrumpat. ¶ Epatus vnus est cui⁹ singularis insolidum[k] pars tenetur: et ecclesia vna est que in multitudinē latius incremento fecunditatis extendit: qūo multi radij sunt sed vnū lumē: et rami arboris multi sunt, sz robur vnū radice tenaci fundatum: et qūo de fonte vno riui plurimi defluūt ⁊ numerositas licet diffusa videatur exundantis copie largitate, vnitas[l] tn seruat integra in origine. Abscide radium solis a corpore: diuisionē vnitas nō capit. Ab arbore frange ramū: fructus[m] germinare nō poterit. A fonte prescinde riuum, prescissus arescit. Sic et ecclesia dñi luce pfusa, per totum[n] orbē radios suos porrigit: vnum tn est qō vbiq; diffundit: nec vnitas corporis separat. ramos suos per vniuersum orbē copia vbertatis extēdit: pfluentes largit riuos: ramos latius expādit: vnū tn caput est, et vna origo, et una mater copiose fecunditatis. Adulterari non potest sponsa chr̄i: incorrupta est et pudica. Unā domū nouit: vnius cubili sanctitatem in casto pudore custodit. Idem.

¶ Non hz deū patrē vniuersalis ecclie relinquēs vnitatē.

Hlienus[o] est, pphan⁹ est, hostis est, hr̄e non pōt deū patrē, qui vniuersalis ecclesie non tenet vnitatem.

Item dīs cuz discipulis suis ait vt vnanimitatez suaderet et pacē. Dico (inquit) vobis q; si duo ex vobis cōuenerint in terra, de omni re q̄cūq; petieritis in noie meo, cōtinget vobis a patre meo qui i celis est. Ubicūq; em̄ fuerint duo aut tres collecti in noie meo: ego cū his sum. Ostendit nō multitudini[q], sed vnanimitati deprecantium plurimum tribui. Si duo (inq̄t) ex vobis cōuenerint in terra ⁊c. vnanimitatez pius posuit: concordiā pacis ante p̄misit. vt conueniat[r] nobis et fideli⁹ ⁊ firmiter docuit. Cūo aūt pōt ipse cum aliquo cōuenire, q̄ cū corpe ipsius ecclesie et cū vniuersa fraternitate nō cōuenit? Cūo autem p̄sit duo vel tres i noie chr̄i colligi, quos cōstat a chr̄isto ⁊ eius euangelio separari?

Item Hieronymus.

¶ Ligandi ⁊ soluēdi non habet potestatem qui vnitatem ecclesie catholice non tenet.

Omnibus[s] consideratis puto me non temere dicere alios ita esse in domo dei vt etiā ipsi[t] sint dom⁹ eadem dei: que dz edificari supra firmā est[b] columba mea: perfecta mea: vna est matris sue[b], electa genitricis sue. Hanc ecclesie vnitatē et beatus Paulus ap'lus docet: et sacrm vnitatis ostēdit, dicēs: Unū corpus[c], et vnus[d] spiritus, et vna spes[e] vocatiōis nostre: vnus[f] dñs, vna fides, vnum baptisma[g], vnus de⁹. Quā vnitatē tenere firmiter et vendicare debem⁹: maxime nos ēpi qui in ecclesia dei presidemus[h]: vt epatum[i] quoq; ipm vnū atq; indiuisū probem⁹. Nemo fraternitatem fallat, nemo fidei veritatem perfida prevaricatione corrumpat. ¶ Epatus vnus est cui⁹ singularis insolidum[k] pars tenetur: et ecclesia vna est que in multitudinē latius incremento fecunditatis extendit: qūo multi radij sunt sed vnū lumē: et rami arboris multi sunt, sz robur vnū radice tenaci fundatum: et qūo de fonte vno riui plurimi defluūt ⁊ numerositas licet diffusa videatur exundantis copie largitate, vnitas[l] tn seruat integra in origine. Abscide radium solis a corpore: diuisionē vnitas nō capit. Ab arbore frange ramū: fructus[m] germinare nō poterit. A fonte prescinde riuum, prescissus arescit. Sic et ecclesia dñi luce pfusa, per totum[n] orbē radios suos porrigit: vnum tn est qō vbiq; diffundit: nec vnitas corporis separat. ramos suos per vniuersum orbē copia vbertatis extēdit: pfluentes largit riuos: ramos latius expādit: vnū tn caput est, et vna origo, et vna mater copiose fecunditatis. Adulterari non potest sponsa chr̄isti: incorrupta est et pudica. Unā domū nouit: vnius cubili sanctitatem in casto pudore custodit. Idem.

¶ Non hz deū patrē vniuersalis ecclie relinquēs vnitatē.

Hlienus[o] est, pphan⁹ est, hostis est, hr̄e non pōt deū patrē, qui vniuersalis ecclesie non tenet vnitatem.

Item dīs cuz discipulis suis ait vt vnanimitatez suaderet et pacē. Dico (inquit) vobis q; si duo ex vobis cōuenerint in terra, de omni re q̄cūq; petieritis in noie meo, cōtinget vobis a patre meo qui i celis est. Ubicūq; em̄ fuerint duo aut tres collecti in noie meo: ego cū his sum. Ostendit nō multitudini[q], sed vnanimitati deprecantium plurimum tribui. Si duo (inq̄t) ex vobis cōuenerint in terra ⁊c. vnanimitatez pius posuit: concordiā pacis ante p̄misit. vt conueniat[r] nobis et fideli⁹ ⁊ firmiter docuit. Cūo aūt pōt ipse cum aliquo cōuenire, q̄ cū corpe ipsius ecclesie et cū vniuersa fraternitate nō cōuenit? Cūo autem p̄sit duo vel tres i noie chr̄isti colligi, quos cōstat a chr̄isto ⁊ eius euangelio separari?

Item Hieronymus.

¶ Ligandi ⁊ soluēdi non habet potestatem qui vnitatem ecclesie catholice non tenet.

Omnibus[s] consideratis puto me non temere dicere alios ita esse in domo dei vt etiā ipsi[t] sint dom⁹ eadem dei: que dz edificari supra firmā est tibi tāq; ethnicus ⁊ publican⁹. ij. q. i. si peccauerit.

t ¶ Ut etiam ipsi. ē. dist. xxj. quāuis. idem dicitur. j. de peni. dist. iiij. in domo.

p ¶ Ubicunq; xx. distin. c. vlt. ē. j. q. j. cum scriptura.

q ¶ Non multitudini. j. de pse. dis. v. nō mediocriter. ē. quapropē melior, et. j. e. q. c. odi ⁊ pie. c. i ⁊ in auc. de reser. ē. p eaē. col. ij.

r ¶ Ut conueniat nobis. i. conuenia = mus iter nos. i. conueniam⁹ nobis in = uicē: q; turpis est pars toti suo nō cō gruēs. viij. dis. que cōtra. et est arg. ab ordine verboū: q; semp primo noiato debit: vt. ff. de vsufru. l. q̄tiens. ff. de lega. ij. cū pf. ē. pe. arg. j. c. de rē. p̄posteri. ff. de solu. non em̄ ordo.

Pars ē turpis que toti suo non coheret

Mat. xviij. c.

Omnibus rē. ¶ Cau⁹. Hiero. multipl⁹ cōmēdat in hoc ca. ecclesiam Ro. q̄ est sine macula et ruga: in qua sunt chr̄i fideles: quā si q̄s cōtēnit hz haberi sicut ethnic⁹ et publicanus. Alios. s. fideles. vel quoscūq; scz bonos. sine macula. s. mortalis pcti. ruga. s. duplicitatis. ortus q; gr̄am spūaliū. s. virtutū gignit. alia fūt in apparatu. paradisus scz parās dei viā.

s ¶ Oib⁹. Cause. Dicit Hiero. q; quidā dicūtur ita esse in eccl'ia, q; etiam sunt ipsa ecclesia, q̄ est vnica colūba q̄ sine macula ⁊ ruga appellat: ō qua dictuz intelligitur: Dñe dilexi decorē do. tue rē. quā ecclesiā si q̄s cōtēpserit, nec se correxerit,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Supra firmam petram. petra autem erat Christus. de conse. dist. ij. re vera.
b ¶ Ruga. id est duplicitate.
c ¶ Macula. moralis peccati.
d ¶ Fons signatus. hoc etiã legitur de beata virgine: quia spãlis fẽsus indignis absconditur, et secretoria fidei. xc. xliij. dist. in mandatis. ideo etiaz dicit signatus qz hereticus inde non bibit. nam est propriius fons cui nõ communicat alienus. de pe. dist. j. cum ergo.
e ¶ Puteus. puteus dr propter occulta mysteria? q̃ solis scris per reuelationem spiritus sancti aperta sunt. Joan.
f ¶ Ethimo. arg. q̃ cõtumax hereticus est iudicãdus. xxxj. di. ca. si qui.

Spãlis absconditi indignis. Cãti. iiij. d.

? vt no. ff. j. q. j. multre. vel dicitur puteus qz eã plene nẽo videre pt. ff. e. non turbatur. ad fi. Jo. de fan.

On afferamus. ¶ Caluista hiero. in hoc capite reprehendit quosdã sacerdotes qui p suo arbitrio dicebant peccata gratia vel leuia: diuinam scripturã nõ attẽdentes: nec iuxta diuersitatẽ delictorum penas varias imponebant. Docet ergo q̃ sm scripturã diuinam peccatum leue vel graue leuiter vel graviter est puniẽdum. et hoc probat tribus exẽplis: scz idololatrie, combustionis libri hieremie, et schismatis inter q̃ schisma vel scelus grauius hiatu terre est vindicatũ cum idolatria gladio sit punita: combustio libri ce de bellica, et captiuitate peregrina.

1 Arg. retrãe: puniri ff. C. de epis. et cler. l. ij quis nõ dicã. et ff. de fideico. li. ber. l. q̃dam. in pñn.

3 ¶ Non asseramus. Pone casum per illud. xxxvij. di. et volũ aliter interpretari diuinas scripturas ẽ debeãt et ita errant, et in schisma incidunt: quod peccatũ ẽ grave sit, ostendit ex genere pene: q̃ grauius fuit punitum hoc delictum ẽ libri eraſtio vel idololatria.

h ¶ Stateras. i. sententias iniquas. vel proprie. i. mensuras. arg. extra de empt. et ven. vt mensure. alias locum habet pena legis cornel. de fal. ff. de extraor. cog. annonam. arg. ff. de polo. arbitrio. ff. de eo qui.

i ¶ Et schisma. Sed videt contra. vij. q. j. denicz. quia ibi dicit q̃ schisma nõ fecerũt, sup̃le tantum ẽtum alij de quibus dr ibi. Vel fac vim in eo q̃ dicit hic tentatum. nã aliud est tẽtare, aliud facere: sicut dr de dño. Et cum gustasset, noluit bibere. de peni. dist. ij. ff. quod vero.

Tenta non est facere.

k ¶ Scelera. ius. nã dicit lex q̃ maiora delicta maioribus penis, minora minoribus sũt puniẽda: et in delicto equali ꝓpinquas esse penas. in aut. vt fratruz filij. colla. iv. Et videtur secundũ hoc q̃ maius sit peccatum schisma q̃ heresis. Sz cõtra. j. xxxij. q. vij. q̃d in oib⁹. Sz dic q̃ omne schisma hz heresim annexam maxime ex quo peseuerat. vñ non est differẽtia nisi quo ad principium: vt arg. j. q̃. iij. inter schisma. et ita non est contra. Vel dic q̃ licet heresis sit maior crimẽ i sui natura ff schisma, magis tñ peccauerunt schismatici ff illi heretici qui idolum adorauerunt: cum illi pꝛopꝛiores essent ad hoc quia in egypto cõsueuerunt videre idola adorari ab Egyptijs: sed Chore, Dathan, et Abyron nõ peccauerũt ex aliqua imbecillitate vel cõsuetudine: sz tm̃ ex cõtumacia vel scienter. et sm hũc intellectũ sceleratius erit ad uerbũ. nã ẽtum maior est cõtẽpt⁹, tanto maius scelus cõmittitur. xl. di. homo christianus.

Schisma an maius sit peccatum ff heresis. Ero. xxxiij. d. Mat. xvj. c. Ero. xxj. q. Mat. vij. a. Gen. vij. b.

Sed ita dicit lex q̃ maiora delicta maioribus penis, minora minoribus sũt puniẽda: et in delicto equali ꝓpinquas esse penas. in aut. vt fratruz filij. colla. iv. Et videtur secundũ hoc q̃ maius sit peccatum schisma q̃ heresis. Sz cõtra. j. xxxij. q. vij. q̃d in oib⁹. Sz dic q̃ omne schisma hz heresim annexam maxime ex quo peseuerat. vñ non est differẽtia nisi quo ad principium: vt arg. j. q̃. iij. inter schisma. et ita non est contra. Vel dic q̃ licet heresis sit maior crimẽ i sui natura ff schisma, magis tñ peccauerunt schismatici ff illi heretici qui idolum adorauerunt: cum illi pꝛopꝛiores essent ad hoc quia in egypto cõsueuerunt videre idola adorari ab Egyptijs: sed Chore, Dathan, et Abyron nõ peccauerũt ex aliqua imbecillitate vel cõsuetudine: sz tm̃ ex cõtumacia vel scienter. et sm hũc intellectũ sceleratius erit ad uerbũ. nã ẽtum maior est cõtẽpt⁹, tanto maius scelus cõmittitur. xl. di. homo christianus.

mam petram³: q̃ vnica colũba appellat: q̃ sponsa pulchra sine ruga[b] et macula[c]: et ortus cõclusus, fons signatus[d], z puteus[e] aque viue, et paradisus cũ fructu pomoz: que domus etiã claues accepit ac ptãtem soluẽdi et ligãdi. Hanc domũ si qs corrigerem corripiẽtẽqz cõtẽpserit, sit tibi (inquit) sicut ethnicus[f] et publicanus. De hac domo dr: Dñe dilexi decorem dom⁹ tue: et locũ habitationis gloꝛie tue. et Qui habitare facit vnanimes in domo. z Letat⁹ sum in his q̃ dicti sunt mihi in do. dñi ibi. et Beati q̃ habitãt in domo tua dñe: in scla scloꝛ laudabũt te.

Item Hieronymus.

¶ Varia crimina variis sunt penis afficienda.

On asseramus[g] stateras[h] dolosas vbi appendam⁹ qd volum⁹ pro arbitrio nostro, dicẽtes: hoc graue est: hoc leue est: sz asseram⁹ diuinã stateraã de scripturis sacris tãq̃ de thesauris dñicis, et in illa q̃d sit grau⁹ appẽdamus. Tpe quo dñs priora delicta recẽtib⁹ penaz exẽplis cauẽda monstrauit, et idolũ fabricatũ atqz adoratũ est, et pphetico liber ira regis cõtẽptoris incensus, et schisma[i] tẽtatum: ¦ idololatria gladio punita est: eruſtio libri bellica cede, et peregrina captiuitate: schisma hiatu terre, sepultis authoribus viuis, z ceteris celestigne cõsumptis. Quis iã dubitauerit hoc esse sceleratius[k] cõmissum, quod est grauius vindicatum?

Item Grego. in moralibus.

¶ Et sola ecclia sacrificium dominus accipit.

Quia ex sola[l] ecclesia catholica ꝓficitur apud se esse locuz dñs ꝓhibet de q̃ videatur. In petra moyses ponit vt dei faciẽ contẽplet⁹: qz nisi qs fidei soliditatem tenuerit, diuinã presentiã non agnoscit. de q̃ soliditate dñs dicit: Super h. p. e. e. m. Sola qppe est p quã sacrificiuz dñs accipiat libẽter: sola q̃ p errantibus intercedat fiducialiter. Unde etiã de agni hostia dñs precepit dicẽs: In vna domo comedetis: neqz efferetis de carnibus eius extra foꝛes. In vna nanqz domo comedit: qz in vna catholica ecclia vꝛa hostia redẽptoꝛis immolatur. de cuius carnib⁹ lex foꝛas efferri diuina ꝓhibet: qz sctm̃ dari[m] carnibus vetat. Sola est q̃ itra se positos valida charitat⁹ cõpage custodit. Unde et aqua diluuij arcam quidẽ ad sublimiora sustulit: oẽs autẽ quos extra arcam inuenit, extinxit.

Item Ambrosius.

¶ Nõ exhiber fidem christo, qui non exhiber ecclesie.

Quia ex sola ecclesia catholica. ¶ Casus. In hoc capitulo tria dicuntur. Primum est, q̃ in sola ecclesia veritas inspicitur. Secundum est, q̃ in ea sola sacrificatur. Tertium est, q̃ in ea sola quis custoditur. et singula membra singulis probat authoritatibus vel exemplis.

l ¶ Quia ex sola. Casus probat multiplici authoritate q̃ saluari non possumus nisi teneamus ecclesie vnitatem: vt. ff. j. q. j. extra catholicam. et cap. si quis inquit. ff. xxvj. dist. ca. ij. z. xxiij. dist. qui cathedram.

m ¶ Sanctum dari canibus. j. e. q. schisma. de pe. dist. j. nonnulli. Joan.

ADuocauit. ¶ Cas⁹. Lucifer vir christianus erat: ⁊ cum nollet cōsentire errori congregationis quā fecit Anastas⁹ imperator Mediolanen. multus est apud Alexandriam in exilio: vbi cū multos conerteret, prefectus eto quendā epm qui forte non fuit ab vniuersitate cleri qui corpus eius discerpit.

ADuocauit [a] ad se Cyprianus epm Satyrū, nec vllam putauit veram, nisi vere fidei gratiam: per cuncta tuisq; ex eodem est vtrūna de catholicis epis esset, hoc est si cum Romana ecclesia conueniret: et forte ad id locorum in schismate regionis illius ecclesia erat. Lucifer enim se a nra communione diuiserat: ⁊ q̄ p̄ p fide exulasset, ⁊ fidei sue reu quisset heredes [b]: nō putauit [c] in fidē esse in schismate. nā etsi fidem erga deū teneret [d], tñ erga dei ecclesiā non tenebat: cuius partes patiebantur velut quoddā artus [e] diuidi, ⁊ membra lacerari. etenim cum propter ecclesiam Christ⁹ passus sit: ⁊ corpus Christi sit ecclesia, non videt, ab his exhibet fides christo a quib⁹ euacuatur passio [f] eius atq; distrahitur. itaq; q̄uis gratie fed⁹ teneret [g], ⁊ membra teneret tāti nominis debitor: nauigare: tñ eo transire maluit, vbi tute posset exoluere. Iudicabat enim diuine solutionis [h] gratiam in affectu [i] ac fide esse: quā quia statim vt primum copia ecclesie liberior fuit, implere non distulit: dei gratiam [k] ⁊ accepit [l] desideratam, ⁊ seruauit acceptam.

I tē Beda sup epistolā Jo.

a ¶ Aduocauit. Legitur in .x. lib. hist. eccle. q̄ tpe Cōstātini imperato. q̄ erat fautor hereticoū, multi catholici epi missi sunt in exiliū quorum vnus fuit Lucifer. Sed mortuo Cōstātino reuocati fuerunt. q cū Lucifer ab Eusebio rogaret vt pergeret Alexādriā vt ibi de statu eccle cum illic existētibus iudicaret: misit diaconū suū pro se: q̄ epm quendā ibi ordinauit. sed hoc maiori parti hominū nō placuit. qō factū Eusebius reuocauit: ⁊ aliū qui omnibus placuit, instituit. Lucifer autem dolens epm ordinatū a suo diacono nō esse receptū, recessit cū quibusdā episcopis aliis, ⁊ nec voluit aliorum statuta seruare. Et cum Cyprianus de quo hic agitur, in loco conuersaretur vbi per Luciferū schisma erat seminatum, tunc vocauit ad eum quendam epm illius loci nolē Satyrum, inquirens ab eo an esset de catholicis epis. Cum aute deprehendisset eū non esse catholicum, nec alios ibi catholicos inueniret, transtulit se ad alias partes: vt cū opportunitas a domino daretur, ad eosdem partes predicaturus reuerteretur.

Cōstantine the multi epi fuerunt in exilium missi.

¶ Etiam corpore ab eo recedendum est qui fidem Christi non habet.

OMnis qui recedit ⁊ non permanet in doctrina Christi, hic deum non habet: qui pmanet in doctrina Christi, hic ⁊ filium ⁊ patrem [m] habet. Si quis venerit ad vos, et hanc doctrinam non affert: nolite eum recipere in domū, nec aue [n] ei dixeritis. Qui enim illi dicit aue, cōmunicat [o] operib⁹ malis. hec Joannes [p] de schismaticis siue hereticis vitandis, que verbis docuit, ⁊ factis exhibuit [q]. ¶ Narrat enim de illo auditor eius sanctissimus vir et martyr fortissim⁹ Polycarp⁹ Smyrneor̄ antistes, q̄ reporte quodā cū apud Ephesū balneas [r] lauādi gr̄a fuisset ingressus, ⁊ vidisset ibi cherinthū exire, protinuo discessit non lot⁹, dicēs: Fugiamus hinc, ne ⁊ balnee ipse nos corrumpant, in q̄bus cherinthus lauatur inimicus veritatis.

¶ Idem etiam Polycarpus marchioni cum aliquando occurrisset dicenti sibi: Agnosce nos, respondit. Agnosco primogenitum satane.

Item Hieronymus.

¶ Porphyrius est extra ecclesiā beati Petri agnū comedere tentans.

OMnis q̄. ¶ Cas⁹. Schismaticis ⁊ hereticis non debemus cōmunicare. ⁊ hoc pbat tripliciter. Primo authoritate Jo. euāgeliste. postea exemplo eiusdē. Tertio exēplo Polycarpi. Authoritas est in pncipio capi. Exēplū Joānis est ibi: Narrat enim. Exēplū Polycarpi est ibi: Idem etiam Polycarpus.

m ¶ Et patrem. ē. dist. xiij. quiescamus.
n ¶ Nec aue. j. q. iij. excommunicatos.
o ¶ Cōmunicat. ē. dist. xxiij. cum Adrianus.
p ¶ Joannes. euangelista.
q ¶ Facē exhibuit. Nā cepit Jesus facere ⁊ docere. ē. xxxvj. dist. ē. ecce. arg. ff. de re mili. officium.
r ¶ Balneas. ⁊ ita etiā religiosi pñt intrare balnea: qs

b ¶ heredes. id est aliquos instructos reliquisse in fide.
c ¶ Nō putauit. Cyprianus.
d ¶ Teneret. Lucifer ⁊ Satyr⁹. vel teneret Satyrus. hoc aute nō pdest: vt. vij. q. j. denigs.
e ¶ Artus. Art⁹ dicūtur epi q̄ virtūter iuuāmet ecclesiam.
f ¶ Passio. i. ecclesia p̄ qua ipse pas: sus est. ij. Jo. j. c.
g ¶ Teneret. in re obligationis. †† Sic etiā no. tus est dñicus decretor. xliij. distinct. nec dispensatio. q̄. i vlt. h ¶ Solutiōis. i. predicationis: qua audita cōuertēdā: ⁊ sic soluebantur a peccatis. dei ch̄i stiane quā al's oportet eum instāter fiat: vt hic, ⁊ de pe. dist. j. ē. similiter. et ljo loc, illud de pe. dist. vj. c. j. ibi: nā ex desiderio tē. ⁊ idem est in obligatione q̄ quis tenet homini si parat⁹ est soluere, et non inuenit cui nō imputabit ei. C. de vsu. acceptā. ff. de arbi. celsus.
i ¶ Affectu. nā affect⁹ sine effectu nō solut dñicū decretorē, licet p̄rarū fiat: vt hic, ⁊ de pe. dist. j. ē. similiter. et ljo loc, illud de pe. dist. vj. c. j. ibi: nā ex desiderio tē. ⁊ idem est in obligatione q̄ quis tenet homini si parat⁹ est soluere, et non inuenit cui nō imputabit ei. C. de vsu. acceptā. ff. de arbi. celsus.
k ¶ Dei gram. i. libertatē predicādi.
l ¶ Et accepit. idē Cypria. postea.

Religiosi possūt intrare balnea.

¶ Sub. nō ,ppt volū ptatē. xxj. qō. iij.c.j. ad hoc xxj.di.

intelligo in necessitate: ¶ arg. de cōse. dist. iij. peruenit. ſz videt excusari etiā in hoc casu, xj. qō. iij. qm̄ multos. z ita non debemus lauari cū hoibus aliene secte: sicut z dicit canon q̄ nec cū muliere. lxxxij. dist. non opz. C. de repu. l. vlt. §. vl. sed nec oratre dicta possum⁹ ora re: sic, tacite tamē ij. q. iij. si quis episcopus.

cū eis. Sz nunq̄d in ecclesia interterendoo vel doctrinas eorum falsas contemnendas. id est contemptibiles.

Joan. xix. d.

Q Uoniā vet⁹. ¶ Talius. Dicit hiero. i. hoc ca. in ecclia oriētali hereses et schismata pullulare. vnde ecclesia occidentalis p̄auas doctrinas hereticoū extermi nat: et ideo q̄uis mare interponat, tamen romanā ecclesiam z fidem ab ea laudatā censuit cōsulēdā, vbi fides permanet inuiolata. et sic occidētalē ecclesiā multiplicit er commēdando, orientalē ecclesiam

Mat. xxiiij.

detestatur: quia fides ibi p̄manet violata. In fine dicit q̄ etsi in ea solitudine sit que diuidit ſyriaz a barbaria ita q̄ fidem a Romana ecclesia semper expetere nō possit: tñ sequik martyres z cōfessores illi⁹ regionis, hereticos deuitādo. Expositio autē litere consueuit in apparatu notari: z ideo supsedeo. Et nota q̄

Mat. v.

oia ca. precedētia z sequētia vsq̄ ad. §. his authoritatib⁹: inducunt q̄ tñ ecclesia catholica et non heretici vel excōicati q̄ sunt extra ecclesiā, p̄tātē habēt ligādi z soluēdi.

Q Uoniā vetus[a] oriens[b] inter se populoū furore collisus, indiscissam[c] dñi tunicā[d] z desuper cōtextā minutatim p̄ frusta discerpit, z Christi vineam vulpes extermināt inter lacus[e] contritos[f] qui nō habēt aquā, z difficile vbi fons signatus[g] z ortus cōclusus sit, possit intelligi: ideo mihi cathedrā Petri et fidem apostolico ore laudatā cēsui consulendā: inde nūc mee aie postulans cibum[h], vnde olim Christi vestimēta[i] suscepi, neq̄s fovasti tas tanti elemēti liquētis, z interiacēs latitudo terrarum me a preciose margarite[k] potuit inquisitione, phibere. Ubicunq̄ fuerit corp⁹, illic cōgregabuntur et aquile[l], p̄fligato[m] a sobole mala patrimonio[n], apud vos solos incorrupta patrum omnino seruat̄ authoritas. ibi cespite terra fecundo dñici seminis puritatē centeno fructu refert. hic obruta sulc⁹ frumenta[o] in lolium[p] auenasq̄[q] degenerant[r]. Nunc in occidente sol iustitie oritur: in oriēte autem lucifer ille q̄ ceciderat, supra ſydera posuit[s] thronū suū. Vos estis lux mūdi, vos estis sal terre, vos vasa aurea et argentea. Hic[t] testea vasa, virga ferrea et eterno operiuntur[v] incendio. q̄q̄ igitur tui[x] me terreat magnitudo, tamen inuitat humilitas, a sacerdote victima[y] salutem, a pastore p̄sidium ouis flagito. Fatiscat[z] inuidia[a], Romani culminis recedat ambitio. Cum sue cessore piscatoris, et discipulo Christi loquor. Ego nullum primiū nisi Christum sequēs beatitudini tue. i. cathedre sancti Petri cōmunionē p̄sortior. Super illam petram fundatā ecclesiam scio. Quicūq̄ extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe nō fuerit, peribit regnāte diluuio. Et quia p̄ facinoribus[b] meis ad eam solitudi nē cōmigraui, q̄ ſyriā p̄iuncto barbarie fine determinat, non possum sanctū[c] dñi tot interiacētib⁹ spatijs a sanctimonia tua semper expetere. Ideoq̄ collegas tuos Egyptios martyres z p̄fessores sequor: z subonerarijs[d] parua nauicula delitesco. Nō noui vitalē, miletū respuo, ignoro paulinū. Quicūq̄ non tecū colligit, spargit: hoc est q̄ Christi non est, antichristi[e] est. ¶ Item Ambro.

¶ Hereticoū consortia a catholicis sunt fugienda.

a ¶ Qm̄ vetus. ¶ Talius. Hiero. dicit in eccla oriētali hereses z schismata pullulare: q̄s nō est in ecclesia romana: cui⁹ fidem se p̄fitet tenere. z ibi loco sit remot⁹: non

Peribit q̄ in ecclesia nō inuenit̄ur.

peribit tamen mente. Nā si q̄s in ea nō inuenat, peribit: sicut illi qui sunt inuenti extra arcam diluuij.

b ¶ Oriēs. i. oriētalis eccl̄a faciēs opera veter⁹ homi nis. ¶ Uel ꝺr diabol⁹ vetus oriēs respectu christi, de quo legitur. Ulsit auit nos oriens ex alto.

¶. i. peccata q̄ facium hoiem vetustum.

c ¶ Indiscissam. §. xvj. q. vij. sicut domini.

d ¶ Tunicā. i. ecclesiam vel tunicā desuper contextam, scz charitate: q̄ sub vno cortice multa grana. i. fideles cōtinet: vt. xliij. dist. sit rector.

e ¶ Lac⁹. lacus ꝺr q⁹ non hz aquas intelligētie.

f ¶ Cōtritos. i. hereticos hūmiliatos eternaliter con

g ¶ Signatus. in ecclesia dei: vt. §. e. omnibus.

h ¶ Cibum. de quo cibo z qua siti habem⁹. §. vij., questione. j. audacter.

i ¶ Uestimenta, cū fuit baptizat⁹. j. de cōse. dii. iij. post baptismū. vel fuit monach⁹. de cōse, dist. v. nunc̄.

k ¶ Margarite. scz sacramētorum eccl̄ie ro. vel fidei. xj. q. iij. nolite.

l ¶ Aquile. i. alie eccl̄ie fideles, q̄ alte volant. extra de renū. liter ao. §. p. xi. q. iij. cū in lege.

m ¶ Profligato. i. dissipato. sic̄ accipitur p̄fligari. C. de fideiuss. sācm⁹. C. de offi. rec. pro uin. que ordinariā

Bell. vbi p cōsumere po vij. d. nitur, vt hic.

n ¶ Patrimonio. i. fide, vel patrum doctrina.

o ¶ Fruměta. id est documenta hereticorum.

p ¶ Zoliū. id est heresēs.

q ¶ Auenasq̄. i. schismata.

r ¶ Degenerāt. i. degenerando. p ducūt. §. distm. lvj. nasci de adulterio.

s ¶ Posuit. s. hereticos prelatos.

t ¶ Hic. vbi nunc sum.

v ¶ Operiūtur. i. cooperiuntur.

x ¶ Tui. o papa.

y ¶ Victima. i. victimādus, a te puniēd⁹ si peccauero.

z ¶ Fatiscat. i. cesset vel deficiat.

a ¶ Inuidia. i. extollentia, vnde inuidia sepe nascitur: vnde cum duo certarent de electione, et vnus allegaret nobilitatem alterius, alius ex aduerso respondit. Piscatoris Petro fabri filio succesore querimus, non augusto. Nobilitas fastum, fastus iram parit: armat Ira odiū, capiunt hic tria motus iter.

Nobilitas ciuitatis non est antedata.

b ¶ Pro facinoribus. purgandis.

c ¶ Sancti dñi i. p̄bū dñi vel fidei, vel eucharistiā.

Nautes sunt onerarie, quedā amphate. i. hoies ferētes: vt. ff. de exer. l. j. §. sed z si ab alio mutuar⁹. z §. nauem.

d ¶ Et sub onerarijs. i. magnis nauib⁹. nā quedā sunt piscat.

e ¶ Antichristi. z q̄ nō est mecū, petra me est. z q̄cūq̄ a fide catholica discrepat, ei p̄trarius est. C. de iude. celicolarū. ar. ff. de fideicō. lib. si cum. §. j. B.

Que dignior. ¶ Cassus. Dicitur hic q̄ due sunt eccle sie: vna catholicoꝝ, et alia hereticoꝝ. Prima non patit pollutos in se habitare, q̄ christū habet habitato rem: quam nemo deserere dz: sicut Petrus nō deseruit. et in ea indubitāter est habitaculū eligendū. Secūa vero ecclia. ſ. hereticoꝝ ne aridītate eiꝰ pol luamur, semp est deserenda. et hoc probatur auctoritate Apostoli.

Joan. xiij. a. Ecclia est duplex.

a ¶ Que dignior domꝰ. Cassꝰ. Due sunt eccle: vna ca tholica q̄ non patit pollutos habitare ſe cū habeat xp̄m habitatorem: quez nemo dz deserere: sicut nec Petrus: immo ibi est predi cādus z habita culum eligēdū. Alia est hereticoꝝ, que vera nō est: hec sp vivanda est ne ariditate eius polluamur, deserendo est ergo hereticꝰ post admonitionem.

Joan. v.f.

Alias habita tiōis ce lestis.

b ¶ Ingressu. p ter quam vel ad quaz fit ingressus aplica p̄dicatione.

legen da.

c ¶ Pedes. i. operationes prauas.

d ¶ Uestigijs. id est operibus.

e ¶ In reliquū. i. deceteto. et ita eraudi. j. q̄. vij. quotiens.

Tlel dic. Lad vltimū.

f ¶ Bene dicitur. a Petro: vt de ꝑse. dist. ij. forte dicas. cū eſt xp̄s dixisset: nisi q̄s māducaue rit carnē meā, z bibe. san. meū ꝛc. re sponderūt q̄dā. du rus est hic sermo. z separauerunt se ab eo: vt de consec. dist. ij. prima quidē. Petro dicente. Domine ad quem ibimus? verba vite eterne habes.

t.cxv distin. in scripturis. ſt.

g ¶ Hospitium. arg. ℣ illoꝝ q̄ sepe mutāt hospitium.

h ¶ In qua. ſ. ecclesia. si. i. qz. legendū. i. eligendū est ibi esse. vel in qua ecclesia eligendū est ibi esse habitaculum si christus ibi sit. ſi. affirmative intelligit. i. qz re vera ibi christus habitat. hanc dubie. i. nō. et vere non dubie fit: quia dubius in fide est hereticus. extra de here. ca. j.

Christꝰ i ecclia habitat.

i ¶ Exurienda. de affectibus nostris.

k ¶ Pedum pulsus. i. doctrina hereticorum.

l ¶ Ne fatisceñtꝰ. i. fessum faciēdi vel deficiētibus.

m ¶ Siccitatibus. i. quia hereici sicci sunt: vt. j. q. j. sicut eunuchus.

n ¶ Humi aride. Unde Ouidius. Alta puer. ares tardat arena pedes.

o ¶ Infirmitates. ℣. ij. q. vij. ℣. de his. ℣. dist. xlv. recedite. lxxxvj. dist. satis. ℣. xiij. q. j. scriptum.

p ¶ Dextra. et ita ei non pandas secreta fidei nře. arg. xj. q. iij. nolite. xxiij. quest. iij. quidam. nō aūt quo ad correctionem. ar. j. q̄. vij. cōuenientibus. idi quotidie, intelligē tā post primam q̄ post scām. z hoc de iam damnatis. Quid tñ sup hꝰ tenēdū sit notaui. ℣. pri. q. v. non vos. si aūt q̄s errat in fide, nō statī est hereticꝰ, dūmodo paratꝰ sit corrigi: vt ℣. e. q. hec est. si autem non vult corrigi vsq̄ ad annum amnodo est habēdus pro hereticꝰ: vt extra de hereti. excōmunicamus.

xj. q. iij. ad Ti tū. iij. a

Uicunq̄. q ¶ Absoluit. j. de peni. distī. j. verbum.

amos v.f.

r ¶ Ingredi. cum iste claues habeat vt. ℣. xx. di. ℣. j. Jo.

Qui dignior domus a applice p̄dicatiōis ingressuꝰ, q̄s sācta Ro. eccl̄ia? aut q̄s p̄ferendꝰ magis oībꝰ videt, q̄s xp̄s: q̄ pedes suis cōsueuit la uare hospitibus: et q̄ scūq̄s sua receperit domo, pollutis non patit habitare vestigijs b: sed maculosos licet i ea acceperit vite p̄cioris: in reliquū c tñ mū dare dignat. p̄cessus. Hic est igit solꝰ quē nēo dz deserere: nemo mutare: cui bene dicit d: Dñe, ad quē ibimus? Ꝟba vite eterne habes: et nos credimus. Uidimus executoꝝ celestiū preceptoꝝ: q̄ q̄m non mutauit hospitium e, celestiū consortiū habitationis f emeruit. Fides ergo in p̄mis ecclesie q̄renda mādat: in qua g si xp̄s habitatoꝛ sit, haud dubie sit legēdū. h si ꝟo ꝓfidus ꝓpꝛs aut preceptoꝛ: hereticus defomet hitaculū eccl̄e, vitāda est hereticoꝝ cōꝛ: fugiēda synagoga cēſet: excutiēdꝰ i pedū pulsuꝰ k: ne fatiſcētibus l ꝓfidie sterilis siccitatibus m tanḡ humi aride n arenoſoq̄s mētis tue vestigium polluat. nam sicut coꝛporeas infirmitates o populi fidelis suscipere i se dz euāgelij p̄dicatoꝛ, iuxta q̄s scriptū est: Quis infirmat, z ego non infirmoꝛ: ita si qua est ecclesia q̄ fidē respuat, nec aplice predicatiōis fundamēta possideat, ne quam labem perfidie possit aspergere, deserēda est. quod apl̄s q̄q̄ cuidēter asseruit dicēs: Hereticū hoīem post primā scz correctionē deuita p.

Item Beda super Matth.

¶ Nec pcis solū, nec celeste regnum ingredi potest qui ab vnitate ecclesie est diuisus.

Uicunq̄ ab vnitate fidei vel societatis petri apti q̄libet mō semetipsos segregauerint, tales nec vinculis pctoꝝ absolui q, nec ianuā pos sunt regni celestis ingredi r.

Item Hiero. in Amos ꝓphe.

¶ Non suscipiunt eoꝝ sacrificia q̄z fides reꝓbat z vita.

Odi et pieci festiuitates vras s: et non capiā odorem cetuū vroꝝ. q̄ si obtulerit mihi holocaustomata t et munera vra, nō accipiā: et vota pinguium vroꝝ respuam u.

¶ Odit autē deus et nō solū odit, sed z proꝛcit festiuitates eoꝝ q̄ nō celebrāt festiuitates dei, sed suas v. Et post pauca. Odisse aūt et proꝛcere z non odoꝛari, humana loquit sitꝛ tudine x: vt nos affectū dei nr̄is sermonibꝰ agnoscamus. Et si holocausta obtulerint vt videantur teiunare, dare elee mosynas, pudicitiam pollicēri, que holocausta y sunt vera, nō ea z suscipit dñs. Nam non sacrificioꝝ magnitudine, sed

Odi et proiect.

¶ Tas. Ostē dit Hiero. i hoc ca. q̄ deus nō respicit sacrificia iniquoꝝ nec multitudinem sacrificioꝝ malꝝ hoim attendit: sed potiꝰ affectū respi cit offerētiū. et hoc ꝓbat auctoritate prophete, z exēplo vidue. Auctoritas est in princ. capi. et dura tvsq̄ ibi Odit aute. z exinde sunt verba Hiero. Exēplum est ibi: vnde et vidua.

vestras. vos non tenentes vnitatem ecclesie.

s ¶ Festiuitates Deus mēbra nō hz.

t ¶ Respuam. hucusq̄ sunt verba prophete.

u ¶ Sed suas. Arg. ℣ scholares qui vadūt ad ecclesiā vt videant dñaē: q̄ ibi potius attēdāt cām suā q̄ dei.

ſcz vt laicꝰ intelligat

x ¶ Similitudie. et est figura anthꝛopoſpathos. nā attribuit deo quod est hoīs. ſ. claudere nares. nō em deus habet mēbra distincta sicut dicunt quidā hereticoꝝ. j. q. iij. quidam. ℣. anthropomorphite. Et est hic arg. q̄ si dei cius agit contra laicum, debet loqui vulgariter.

laicꝰ in arg. v. q. vj. re latū. de hoc est q̄. ℣.

y ¶ Holocausta. ℣. q. j. illi offerunt.

z ¶ Non ea suscipit. vt remuneret eterno premio. ℣. xiij. q. v. scriptum. j. de peni. distin, v. considerēt. ℣. e. q. ſ.

alienus.ℨ.de conse.dist.v.non mediocriter.ℨ.xliij.q.vlti. ca.vlti.ℨ.iij.q.vij.in grauibus.

a ¶ Unde ꝛ vidua.de qua habes de peni.dist.v.ca.j.

b ¶ Duo minuta.affectiu dñis pensat cẽsura tonãtis. vnde illud. Iuppiter capit minimi thuris amore deꝰ. Jo. Dñis affectũ considerat dñs

Luce xxi.a.

¶ Bi sana ꝛc. ¶ Cap⁹. Ubi sana fides ꝛ charitas non sunt, iusticia ibi esse non põt: et iõ schismatici et heretici q; fidem ꝛ charitatẽ non hñt, fructũ de sua iusticia non expectent.

Hebr. x.g.

c ¶ Ubi sana.ℨ.xxviij.qõ.j.ℨ.ex his. ℨ.dist.xlij.in mandatis.ℨ.sed ꝺ: ibi dr esse fidei, non q; sit fidelis, sed quo ad perfectionem.

d ¶ Just⁹.i.iusticia efficit vt sit dign⁹ vita eterna,nã ibi xp̃s non est fundamẽtũ ꝛc.vt.j.q. j.cũ paul⁹. oẽs em ꝑtutes patiũt detrimẽtũ ab vno vitio: vt ꝺ pe.di.v.c. j.vt i hoc casu. Jo. Eretici.

e ¶ Perfectionem.i.sanctitatem: vt.j.qõe j.eos q̃. vel iusticiã.j.q.j. dñs declarauit.

¶ Cap⁹. Magn⁹ ãffuit a Cypano vtrũ Nouatianus posset cõferre remissionẽ pecꝺũ, vel ligare. Et rñd. q; non: q; inter hereticos et schismaticos reputat, cum canonice nõ sit electꝰ ꝙ a seipso ordinat⁹ est. vñ ecclia tenere non põt: q; non est ordinat⁹ in ecclesia. Cornelius ꝛo q̃ Fabiano pape successit est legitime ordinat⁹: et iõ Nouatianus ꝛ oẽs sibi cõsentiẽtes penis destinant, nisi se separauerint a cõtagione maloꝝ, dicẽte dño p Moysem. Separamini ꝛc. ꝛ hoc ꝓbat exẽplo eoꝝ q̃ per consensum simul cũ Dathan ꝛ Abyron perierũt. et aucte Osee pphete. Ubi aũt sint authoritates ꝛ exẽplũ, ꝑz p seq.ca.

f ¶ Didicim⁹. Pone casum per illa duo ca.vij.q.j. factus est.ꝛ ca. nouatianus. nam cum Cornelius canonice esset electus in papã, Nouatian⁹ a schismaticis volebat offerentiũ merita causasq; diiudicat. ¶ Uñ ꝛ vidua[a] q̃ i corbanam duo minuta[b] miserat, oĩb⁹ a saluatore ꝑferẽ: q; dñs nõ ea q̃ offerũt, ſz volũtatẽ respicit offerẽtũ. Item Aug.

¶ Ubi charitas non est, ibi fides vel iusticia locũ non hz.

¶ Bi sana[c] fides nõ est, nõ põt eẽ iusticia: q; iust⁹[d] ex fide viuit: neq; schismatici aliq̃d sibi ex ista mercede promittãt: q; sine vbi charitas nõ est nõ pt eẽ iusticia. dilectionem ꝑimi malũ nõ opat: quã si heretici haberẽt nõ dilatarent corpus xp̃i qꝺ est eccla.

Item Inno.pa. ¶ A fide recedẽs, spũs perfectionem amittit.

Eretici cum a fide catholica desiterint, perfectionem[e] spũs quã acceperãt amiserũt. Item Cypian⁹ Magno filio saluteꝫ. ¶ Sacrificij ꝑtẽ penitus carẽt heretici.

Dicimus[f] oẽs omino hereticos et schismaticos nil, hñe[g] ptãtis ꝛ iuris: ꝑpter qꝺ[h] nouatian⁹ nec debet nec põt excipi quo minus ipse q̃z extra ecclesiam cõsistens, cõtra pacem ac dilectionẽ xp̃i faciẽs iter aduersarios ꝛ antichristos ꝙrutet.et pauloꝓst. Ecclia vna est: q̃ vna et intus esse,et foris esse non põt.si em apud Nouatianum est, apud Corneliũ nõ fuit[i]. si vero apũ Corneliũ fuit q̃ Fabiano epo legitima ordinatiõe successit, et quẽ post sacerdotij honorẽ martyrio q̃z dñs glificauit: Nouatia.in ecclesia nõ est nec eps cõputari põt: vt q̃ eũ agẽlica ꝛ aplica traditione contẽpta nemini succedẽs, a seipso ortus[k] est. Ille nãq; aut tenere ecclesiã nullo mõ põt q̃ ordinatus in ecclesia nõ est. ꝛ paulo post. Qz vo eũdẽ quẽ ꝛ nos deũ patrẽ, eũdẽ filiũ xp̃m, eũdem spm̃ sanctũ nosse dñr: nec adiuuare[l] põt tales.et.ℨ. Inuenimus in tali facinore nõ solum duces et authores ſz etiã ꝑticipes penis destinari, nisi a cõtione malorum se separauerit[m], ꝑcipiẽte dño p Moysem et dicente: Separamini a tabernaculis hoim istoũ durissimoũ: et nolite tãgere de oĩbus q̃ sũt eoꝝ: ne simul pereatis in ꝑctis eoꝝ. ꝛ qõ cõminatus p Moysem dñs fuerat, ipleuit: vt quisq; q̃ se a Chore Dathan et Abyron non separasset.penas stari ꝑ ipia cõtione persolueret.q̃ exẽplo oĩdiũ et ꝓbat obnoxios oẽs culpe ꝛ pene futuros qui se schismaticis cõtra ꝓpositos ꝛ sacerdotes irreligiosa temeritate miscuerit: sicut etiã per Osee ꝓphetã spũsctũs testat et dicit: Sacrificia eoũ tanq̃ panis luctus: et oẽs q̃ mãducant ea, cõtaminabũtur. docens et ostẽdẽs oẽs oĩno cum authoribus suis supplicio[n] contũgi qui fuerint eorum ꝑctis cõtaminati. q̃ ergo apud eos merita[o] esse circa deum possunt,

[a] Nili ꝛvij.

[b] Epi duo in vno eẽdem esse nõ ꝓt.

[c] Elige scipm nemo.

[d] Ad idez.ff. de aut. tu.l.i. ꝛ ff.ꝺ admi. tut. ℨ.non tñ.ff.ꝺ of. ꝓco. l.vlti.et q̃ stri. dic vt ibi.

qui totam legem custodit, offendit autem in vno, factus est omnium reus: vt.ℨ.de peni.dist.iij.ℨ.item opponitur. si enim inquit.ℨ.vij.q.j. demũz.

[e] Schismaticos est hereticus.

[f] Argumentam in ure vsurpato dis.

[g] ¶ Propter qꝺ. arg. ab vniuersali ad singulares. ꝛ. q.iij.cũ sim⁹. qñq; ab indefinita.j.qõ. ij.saluator. qñq; a primo ad vltimũz. xxviij.q.j. idololatria. qñq; a maiori.xxxij.q.v. si paulus. qñq; a simili. est de transla.inter corporalia.

[h] ¶ Non fuit. si em iudicatur res esse mea, per consequẽs iudicatur nõ esse tua: vt.ff.de p cura. põpon⁹.ℨ.ij. et.ff. de excepr. rei iudi.si inter. Item est hic arg.q̃ duo epi nõ possunt esse in vno episcopatu insolidum: vt queri solet. vij.q.j. non aut em.

[i] ¶ A seipso ort⁹, Et ideo in seipsum cadere debet: ꝛ ita nemo põt seipsum eligere: vt.j.qõ.vj. sicut is. extra ꝺ iure patro. per ꝙas. nec pretor se dare curatorem potest.ff. de rut.et cura.pretor. ꝛ argu. contra ff.de ꝓtrahẽ.emp. fistulas.ℨ.j.

[k] ¶ Adiuuare.nã qui ex hoc facto consenserunt: vt.j.j. q.iij.qui aliorum.

[l] ¶ Supplicio. Equali: quia facto consenserunt: vt.j.j. q.iij.qui aliorum.

[m] ¶ Separauerint.ℨ.j.q.j.ℨ. si quis inquit.

[n] ¶ Merita. Intellige eterna, nam ꝛ tẽporalia possunt. xxij.q.v.ℨ. si quelibet,

a ¶ Supplicia. nã in pena nõ põt esse pmũ: ar. xvj. q. j. legi. & ff. de neg. gest. siue hereditaria. & ff. ex q. cau. maiꝰ. ũ cui. & ff. de interdi. & releg. l. relegatoꝝ.

b ¶ Cuncti. ẽ. xj. q. iij. nihil.

c ¶ Ut contra. C. que res ven. non pos. l. vlti.

d ¶ Quæ. ¶ primatus. hic habes q̃ dicunt primati illi q̃ nõ sunt prediti alia dignitate.

e ¶ Nobiles. j. xxvj. q. v. idolotꝝ. ẽ. xij. dis. non cognant. ẽ. xj. q. ij. de rebꝰ. ẽ. xxij. q. v. c. j. xij. q. ij. fraternitas. ff. ẽ in ius vo. l. vlt.

f ¶ Proscriptionem. xxiij. q. v. de iuribus.

g ¶. Ignobiles. forte dicunt ignobiles qui vile exercẽt officiũ. C. de incest nup. humilem. de penis istis habemus. C. de sum. tri. l. iij. ff. de pe. capitaliũ. ẽ. vlti. De huiusmodi autẽ pena not. q̃ si est pecuniaria vel spũalis. semp maior imponit nobili q̃ ignobili: vt. xl. dis. homo christianꝰ. & v. q. vj. ꝓbi. ar. ẽ. j. q. j. q̃cdã. nã ibi minor pena imponit eẽ q̃ ꝓbro: sed hoc intelige in diuersis criminibꝰ: sic in negligentia epi. & simonia ꝓbri. sic corporalis maior imponit ignobili: vt hic, et insti. de pu. iud. ẽ. item lex Cornelia. Sz ar. ẽ. ff. de pe. quedã. vbi dr q̃ q̃dã delicta inferũt penã militibꝰ, q̃ non paganis. sic facias vim in eo q̃ dicit q̃dã: qz q̃ dr ibi, speciale est: alꝫ q̃ dr hic, regulare est. Quidã tamẽ dicũt q̃ semper ignobiles grauiori pena puniẽdi sunt:

h ¶ Contra hãc sententiã facit q̃ no. ex ẽ trãfact. ca. vi. in fi. & de iureiur. cũ q̃dã. ¶ sine spirituali, siue corporali, siue pecuniaria: arg. xj. q. iij. precipue. vide hoc quod dicit hic q̃ ignobiles debeãt verberari, intellige quando nihil habent. ff. de in ius vo. l. vlti. xiiij. q. vj. si res aliena. Jo.

i ¶ Primati q̃ sunt.

Quidã. ¶ Casus iste sic ꝓsueuit poni. Mediolanẽ. archiepus & pmarcha Aquilegien. lapsi erãt in hereſim: & in hereſi vn̄ alterũ ꝓsecrauit: & ꝑ ꝓsuetudinẽ illarum duarũ eccliarũ a papa approbatã. q̃ cõsuetudo antiquitꝰ obtinuit: vt archiepus Mediolanẽ. cõsecraret pmarchã apũd Aquilegiũ: & viceuersa pmarcha debebat cõsecrare archiepm apũd mediol. & hoc debeba: fieri cũ cõsensu hereticoꝝ q̃bꝰ ꝓficiebant. Probat Gela. hãc nõ fuisse cõsecrationẽ, sz execrationẽ: tũ qz fetã fuit in schismate & hereſi: tum qz cõtra antiquã cõsuetudinẽ facta fuit, et qz facta fuit in hereſi & nõ in eccl̃ia, ꝓbat duabꝰ auctoritatibus. s. Salomonis & Aug. auctas Salomonis incipit ibi: Una est colũba. auctoritas Aug. ibi q̃ si nullo.

k ¶ Quidã. ¶ Casus. Cõsuetudo erat inter Mediolan. & Aquilegien. archiepos vt se cõsecrarẽt adinuicẽ. isti cũ essent in schismate, vnꝰ consecrauit aliũ & nõ obseruata cõsuetudine antiqua. vñ reprehendunt hic sup dictoꝝ: & qz in schismate, & qz nõ est obseruata cõsuetudine facta fuit consecratio. & dicit q̃ cum in schismate sint & nõ in eccl̃ia, potꝰ execrant q̃s cõsecrãt.

l ¶ Ut ita dicam. impropriet arẽ locutionis notat. et est ibi emphasis. xxxvij. q. j. nuptiarum vt Dauus est ipm scelus.

m ¶ Execratꝰ. qz non est cõsecratus ꝑm consuetudinẽ.

n ¶ Nomẽ. ẽ. xij. q. j. clericus.

o ¶ Consecrationis. ar. de peni. di. ij. penitentia.

p ¶ Detrectat. i. cõtradicit vel contemnit.

q ¶ Execratꝰ. hec prepositio ex. significat detestationẽ sicut et dicit dep. actue. i. turpiter pactus. ff. de calum. l. generaliter. ¶ Execrat de formitatem.

r ¶ Videamus. interpositio est hic vsq̃ ad illud. j. etenim &c.

s ¶ Consuetudinem Arg. in rebus perperam gestis bonum esse ordinẽ solutum obseruari: vt. xxxij. q. vij. non solum. et ca. adulteri. arg. ꝓ. ro particulari consuetudine.

t ¶ Difficultate. ẽ. di. lxiij. cũ lõge. ẽ. xciij. di. iuxta. Jo.

u ¶ Aplico. Ar. q̃ metropolitani ab aplico sunt ordinãdi. sz ẽ. lj. dist. q̃ in aliq̃. & lxx. dis. c. j. ex de tẽp. or. siarchiepus. Ego dico de iure cõi a suis suffraganeis eũ debere cõsecrari. sed tamen papa contrariũ facit. Jo.

v ¶ Mediolanẽsis & Aquilegiẽsis. xj. q. j. Illud. Jo.

w ¶ In qua. Id est ad quam.

x ¶ Vniuersalis. Id est vniuersorum.

y ¶ Melꝰ. Arg. iudicem in eo loco debere iudicare vbi rei veritas magis posit inquiri. xxxiij. q. ij. siue. arg. xxiij. q. iiij. si illic. et extra de ap. ex parte.

z ¶ Etenim. hoc continuatur cum litera que precedit illud videamus. Joan.

a ¶ In aplica. i. aplorꝫ: sez aplis: vt ad intellectum fiat relatio. simile. ẽ. dist. xxxiij. fraternitatis.

quibꝰ supplicia a diuinitꝰ irrogant: & c. j. Si autẽ foris cũcti schismatici & heretici nõ habẽt spm̃ sanctũ, & ideo apũd nos eis manꝰ ponit vt hic incipiat q̃ illic nõ est, nec dari põt: manifestũ est nec remissionẽ pctoꝝ q̃ eos dari posse q̃s ꝓstat spm̃ sanctũ nõ habere. I tẽ Li. pa.

¶ Quoniã spolia. honore, q̃ cõtra pacẽ eccl̃ie venunt.

QUi ꝓ tra eccl̃ie pacẽ sũt si dignitate aut cingulũ militie hñt, nudent eis. Si autẽ ꝓuinciꝰ, si q̃dẽ nobiles sunt suarũ substãtiaꝝ ꝓscriptionẽ patiant. si autẽ ignobiles, nõ solũ in corpore verberent, sed exilio perpetuo castigent.

Item Pelagius papa.

¶ Hoc ꝓsecrat, nec ꝓsecrat in schismate constituus eps.

PUdenda (vt ita dicã) rapina i diuisiõe est nõ ꝓsecratꝰ, sz execratꝰ eps. si eñ ipsum nomẽ ꝓsecrationis rationabili acutiuaci intellectu discutim̃: ts q̃ cũ vniuersali detrectat ꝓsecrari eccl̃ia, cõsecratꝰ dici vel esse nulla ratione potest. Cõsecrare eñ est simul sacrare, sz ab eccl̃ie viscerib̃ diuisus, & ab aplic̃, sedibꝰ separatꝰ et execrat ipse potiꝰ, & non consecrat. Jure execratꝰ tm̃ nõ ꝓsecratus poterit dici quẽ simul sacrare in vnitate ꝓiunct̃, mẽbris nõ agnoscit eccl̃ia. videamusꝰ ptm̃ vtrũ vel ipsarũ ꝓsuetudinem q̃ partium in sua ordinatione cõseruauerint. nempe ismos antiquꝰ fuit, vt qz ꝓ lõgin quitate vel difficultate itinerꝭ ab aplico onerosum illis fuerat ordinari: ipsi se inuicẽ mediolanẽsisꝰ & aquilegiẽsis ordinare epi debuissent: ita tamen vt in ea ciuitate in qua erat ordinandus epus, alterius ciuitatis pontifex occurrere debuisset, vt ordinãdi electio a presenti ordinatore ex ꝓsensu vniuersalisꝰ cui ꝓficiẽdꝰ erat eccl̃ie, melius & ac facilius potuisset agnosci, & in sua qui ad episcopatũ ꝓuehẽdꝰ erat: nec tamen ordinator suo subdendus fuerat vt ordinareꝝ eccl̃ia. etem cum (sicut diximus) eccl̃ia vna sit, cui in Cãticis canticoꝝ dicitur: Una est columba mea: nullam aliam esse constat, nisi que in aplica radice est fundata: a quibus ipsam fidem vniuerso orbi ꝓpaginatam esse non potest dubitari: qõ nonem Arg. in rebus perperam gestis bonum esse ordinẽ solutum obseruari: vt. xxxij. q. vij. non solum. et ca. adulteri. arg. ꝓ. ro particulari consuetudine.

r ¶ Difficultate. ẽ. di. lxiij. cũ lõge. ẽ. xciij. di. iuxta. Jo.

s ¶ Aplico. Ar. q̃ metropolitani ab aplico sunt ordinãdi. sz ẽ. lj. dist. q̃ in aliq̃. & lxx. dis. c. j. ex de tẽp. or. siarchiepus. Ego dico de iure cõi a suis suffraganeis eũ debere consecrari. sed tamen papa contrariũ facit. Jo.

t ¶ Mediolanẽsis & Aquilegiẽsis. xj. q. j. Illud. Jo.

v ¶ In qua. Id est ad quam.

x ¶ Vniuersalis. Id est vniuersorum.

y ¶ Melꝰ. Arg. iudicem in eo loco debere iudicare vbi rei veritas magis posit inquiri. xxxiij. q. ij. siue. arg. xxiij. q. iiij. si illic. et extra de ap. ex parte.

z ¶ Etenim. hoc continuatur cum litera que precedit illud videamus. Joan.

a ¶ In aplica. i. aplorꝫ: sez aplis: vt ad intellectum fiat relatio. simile. ẽ. dist. xxxiij. fraternitatis.

Notissimum pōt ampliꝰ p̄bari. ? Ad hoc.xxv dis. plectis.in p̄ncipio q.v. hꝫ hoc.

a ¶ Notissimum. ꝛ ita ꝙ notissimum est, amplius probari potest. ? nil em̄ ita est indubitatum quin solicitam recipiat dubitationē. in auc. de tabell'. in medio. et ita est arg. ꝙ inutilis ꝓbatio admittenda sit: arg. cōtra q̄ de. p̄ba. c.ij. er.iij. C. de proba. ad probationem.

b ¶ per successores. 8. distin. lx viij. quorum vices.

c ¶ Malitia. 8. distin. xxx. ita domin⁹ Joan. de fan.

Schisma.

¶ Tan⁹. Quidam indifferenter vtebatur sacrificijs catholicoꝝ et schismaticorum: ꝛ ideo suus epūs conabat suggerere ꝛ ēt pape pelagio vt schismatici non abijcerent: et ꝙ licite eorum sacrificijs vti poterat: et hoc tribus rationibus p̄bare intendit. Prima erat ꝙ mali debent tolerari. Secunda est: ꝙ diu in delicto fuerit. Tertia est: qz iurꝫ ignorantia vel simplicitate deliquerunt. sed has rationes destruit pela. singulis rationibꝫ congrue respondēdo. et monet illum ne indifferenter vtatur sacrificijs catholicorum ꝛ schismaticorū. Responsio prime rōnis incipit ibi: non autē. Secūda ibi: nec enim leuigat. Tertia ibi sed nec illud eis p̄dest. ibi. s. schisma ticis Jude. iste dictus fuit iudas iacobi: duo em̄ fuerūt inde. Partē. s. heresim. Illi. s. catholici. talibus. s. schismaticis. multo magis illi. s. schismatici. Et sic cōstrue circa mediū. qz iudicij sentētdi diuersa nō diuisit eos: sed quedā pessima opi. apud se delata, sibi tamen incognita diuisit eos metuentes, ꝛ contra se. ap. temere credētes. Vel sic: sed pessima opi. diuisit eos metuētes quedā apud se delata, sibi tamen incognita, ꝛ contra se. ap. temere credētes. Judiciū. i. discretio. Delata. i. recitata. Ad summam. i. ad vltimum.

d ¶ Schisma. Loquit. pela. contra quosdam qui dicebant esse cōmunicandū quibusdam hereticis, ea ratione qz mali sunt tolerāde: qō reprobat ibi, non autē ꝛc. q. d. illud de occultis intelligitur, hic de manifestis agit. Secūda ratio erat: qz iam diu fuerāt in isto errore: ꝛ forte fuerat eis ab eccl̄ia cōmunicatū: qō reprobat pela. ibi, nec em̄ leuigat. Tertia ratio est: qz ignorantia vel simplicitate errabant: quod reprobat vbi dicit: sed nec illud. Ad vltimum ponit conclusionē suam ibi: ad summam. per quā ptz ꝙ alicui loquit qui in ecclesia nostra erat cum dicit, nos qō abūt. Unū casum colligendum credo ex illo verbo circa fi. noli ergo ꝛc. Joan.

e ¶ Scissura esse non pōt inde est ꝙ vestis dñi q̄ vnitatem significabat, remanit indiuisa vt. xvj. qō. vlt. sicut apostoli.

f ¶ Jude. qui loquens de ymōi dicit: hi sunt q̄ segregāt seipsos, animā vel spiritū non habētes: vt. j. e. qō. iij. de illis qui sunt.

g ¶ Non possunt quo ad effectum ? Vel qz nō cōficiunt in forma eccl̄ie: et ita exaudi vt. j. eo. in fi.

h ¶ Non aūt. rīdet p̄me obiectōi.

i ¶ Sociari. Qō non est faciēdum: cum sint extra eccl̄iam.

k ¶ Dereliq. excōicati non peccant virtūdo cōionē fideliū. Quare ergo peccāt heretici? solu. non arguunt qz cuz sint schismatici catholicī nō cōmunicāt: sed qz ab initio facientes schisma ab eccl̄ia se separauerūt.

l ¶ Nec em̄ leuigat. Respon. secundo de rationi.

m ¶ Auget. vt extra de. s. nō satis. j. xxxij. q. vij. flagitia 8. xvj. q. iij. ls.

n ¶ Diu restituisse Eccl̄ie. i. in schisma te perstitisse.

o ¶ Reciperent. ꝛ ita per ꝙs nec reciperēt ab eis.

p ¶ Illi. scz catholici.

q ¶ Illi. scz heretici.

r ¶ Laicis. qz laicos ꝛ clericos catholicos vitabāt.

s ¶ Sz nec illis. Rñ. tertie obiectōi. Ordina literā: sed q̄dā pessima opi. delata apud se, sibi tñ incognita diuisit eos metuētes de futuro iudicio, de pena gehēne, solent em̄ heretici talia minari nisi sibi credāt. vel spes vel pessima opi. diuisit eos metuētes quedā apō se delata. i. recitata ab aliis hereticis: ꝛ tñ incognita sibi.

t ¶ Ignorantia. Ignorātia em̄ iuris nō excusat in articulis fidei, quos oēs scire tenent: arg. u. xxxvij. di. ca. vlt. sed clerici exactius. viij. q. i. nec sufficere.

v ¶ Magis est. ꝓpter qō schisma fuit ꝗs eis contrariū sunt in aliter em̄ magis videret hereticī q̄ ex industria peccāt ꝗ ex rusticitate vel simplicitate: cū grauius sit peccare ex studio ꝗ aliter. de pe. di. ij. sciendum. Vel pōt dici, qz li-

Vestis dñi indiuisa remansit.

? Ad hoc sūt fatuitates et ignorātie ecclesie. xxiij. viij. q. j. ho. fe. Jo. 6 f. leuat

tia.

Jn. j.

Unitati nō cōicat schismaticis consentiens.

Schisma siquidē ipsum qō grecū nomē est, scissurā sonat. Iz in vnitate scissura esse nō pōt: nō ergo vnitati cōicat q̄ schismaticis cōicat, partes sibijpsi fecerūt: ꝛ ab eo qō vnū est (vt apūl Jude iam verbis loquar) semetipsos segregātes, spiritū nō habēt. q̄bus oīb⁹ illō efficit, vt q̄ i vnitate vnū nō sunt, vt q̄ in parte esse voluerūt, vt q̄ spiritū non hñt corpous Chūsti sacrificiū hre nō possunt. ¶ Nō autē nobis nūc illa q̄stio est, vtrū tolerare malos, Iz vtrū debeam schismaticos sociari. Si etiā illi, Iz in sensu suo abūdātes, intra materna tñ viscera positi q̄rēt veritatē a nobis repellēdi nō erāt, donec apō eos ratiōe duce rei veritas clariuisset. sed q̄ se ab vniuersali eccl̄ia diuiserunt, sicut beatus Aug. ait: Dis catholicis secur⁹ eam partem deresiaē cui eccl̄iā vniuersalē apostolicꝫ sedib⁹ roborata nō cōmunicare cognoscit. Hec enim leuigat crimē eorum, magis nō auget q̄ eos diu restituisse dicitis ne apostolicꝫ sedib⁹ cōmunicantes in sua cōmunione reciperēt. In hoc em̄ dū ꝛ illi culpādi sunt q̄ cōicare talib⁹ volueruūt: multo magis tñ illi execrādi sunt q̄ non solū in sacerdotib⁹ cōionē aplicarū sediū, verūetiā i ipsis laicꝫ spreuerūt. Sz nec illud eis pdest qō eos in eisdē literꝫ, vel ignorātia ratiōis, vel simplicitate intellect⁹ sui a nr̄a se cōione suspēdisse phibetis. id ipsum em̄ magꝫ est, ꝓpter qō schismatici sunt, qz non eos diuersa sentiēdi iudiciū, sed q̄dā apō se delata, sibi tñ incognita metuētes, et cōtra aplicā sedē temere credētes: pessima diuisit opinio: qō schisma specialiter esse beat⁹ denūciat Augu-

tera sonat, q̄ magis schismatici sunt illi q̄ tñ p̄ simplicitatem suā separant ab eccl̄ia, q̄s sint illi q̄ p̄pter subtilitatē aliquā errant. falsa enim subtilitas istos cōpellit, in quam nō cadūt volūtarij, ꝛ inuti: illos decipit ignorantia volūtaria, que magis reprobat. xxxvij. di. ℌ. fi.

a ¶ Aduersꝰ. aliquem. scz.

b ¶ Epl̄as. de cōmēdatiōe fidei sue vt. dist. xix. in canonicis. ar. q̄ ipsi exēplo sicut originalis sit fides adhibenda: ar. xxv. q. ij. sancimus. cōtra ex̄ de †debꝰ fi. inſtru. c. j. † no. ar.

c ¶ Ad summā. i. di. rete ad vltimū. vel. ſ. dicendo. Al'. assuman. id est assumptionem faciam.

d ¶ Utroūq; catholicū ergo alloq̄tur corpꝰ christi: q̄re ei nō p̄dest: sed nocet. Uel loq̄t de clerico q̄ preter formā eccl̄e sacrificabat: vt. j. q̄. j. si dns in ſt. ℨ de cōſe. dist. iij. non in vobis. ℨ j. q. j. sicut. Joā. j. amen. hoc intellexit ad literam.

e ¶ Diuisuz. i. ſm reprobē ab apl̄o.

f ¶ Desiſtit. Ipse qui prius rempore erat exist̄do bonꝰ ℨ. e. omnibꝰ. Uel ecclesia desistat esse apud eum. Jo.

¶ Ait celestinꝰ. ¶ Caſꝰ. hoc t. ꝛ. sequens de eodem tractant. Authoritate enim michaelis imperatoris ignatiꝰ patriarcha constantinopo. depositus fuit ab epis illius religionis: q̄ seq̄bant heresim nestorii: ꝛ Nico. papa scribens michaeli imperatori p̄bat authoritate Celestini q̄ nec depositio nec excōmunicatio facta a nestorio vel ab illis qui ipsum sequunt vllꝰ est momēti: qz cū ipsi essent iam p̄strati ꝛ excōmunicati, alios deijcere vel excōmunicare nō valebāt. idē dr in sequēti ca. Jnquit. ſ. Celestinꝰ ꝛc. et est hoc verbū Gratiani: vt. ℨ. vij. dist. frustra.

g ¶ Si quis catholicus. p̄dicare. ex hoc distinguit ℨ. vt. ℨ. eo. ℌ. si autem.

h ¶ Ceperūt. sup. ꝛ separauerunt se. ℨ. ca. pri. ℣. si etiā illi. ꝛ illud forte intelligatur de illis qui iam p̄dicare ceperūt. ℨ. vero intelligit de iam dānato per sententiam canonis vel hois: q̄ nullo modo excōmunicari p̄t: vt dixi. ℨ. e. q. j. ℌ. j. sed contradicit in ſi.

i ¶ Judicamus. ſ. talē. q̄ canonice erat depositus.

k ¶ Remotū. ꝰ arg. j. ca. p̄xi. qđ de eode loquit: et est similis expositio. xxv. dist. nulli.

l ¶ Ad clerū. hec non sunt verba. ℌ, ſz Nicolai. hoc ca, ꝛ superius totū est vnū: qđ pater per illū j. e. intellexisti.

m ¶ Perte. q̄ ira deiecti fuerunt.

n ¶ Titubabat. No. titubantē in fide, esse hereticum: sicut falsi asserto: dr hereticus: vt ℨ. q̄ in ſi. iij. qō. iij. in testib⁹ ex̄ de here. dubiꝰ. nā et hereticoū vocabulo cōtinet q̄ leui etiā argumento a fide deuiat. C. de here. oēs in ſi. q̄nq; tñ titubatio excusat, ꝛ repentinonem induxit. l. fin. C. de condi. inde. Jo.

o ¶ Miramur. ¶ Cōmendatitijs. et est hic ar. q̄ si aliquis est excōicatꝰ: et si postdicit se absolutum: nō est ei credendū sine literis: vt no. j. qō. vij. didici. ex̄ de of. or. ex parte.

p ¶ Etiā cum minimis. ℨ. dist. xxj. nobis. ℨ. dist. xxj. infe rior. et. c. submittit. ex̄ de elec. innotuit. arg. cui nō ꝛz minꝰ, nec maiꝰ. ff. de ser. expor. l. vlt. ff. de sena. q̄ indignꝰ. xliij.

q ¶ Et sic ponit h̄ p̄s pro re-sic etiā legi. ꝛ no. l. di. pōderet. de cōſe. di. ij. in christo pater.

r ¶ hereticus est de titubat.

Ait celestinꝰ papa orē talibus epis scribēs. siquis ab epo Nestorio, vel ab alijs q̄ eum sequunt, ex quo talia predicare ceperūt, vel excōicatꝰ vel exutꝰ est, seu antistitis seu clerici dignitate: in nostra hūc cōione durasse ꝛ durare manifestū est: nec iudicamus cū esse remotū, qz nō poterat quēq; eiꝰ remouere sententia q̄ iam se prebuerat ipse remouendū. Idem ad clerū constantinopolitanū.

¶ Nō habent excōicati q̄ ab hereticis excōmunicant.

Pertem (inquit) sedis nostre sanxit authoritas nullū, siue epm, siue clericū, siue pfessione alīq̄ christianū q̄ a nestorio vel eiꝰ sibꝰ ex q̄ talia p̄dicare ceperūt, vel ꝛmunione, vl' loco suo detecti sunt, vel electū, vel excōicatū videri, ſz hi oēs in nra cōione hucusq; perdurāt: qz neminē deijcere vel remouere poterat qui p̄dicās talia, i fide titubabat.

s ¶ Titubabat. intellexisti imperatoꝛ ex supra memoꝛatis nō potuisse vt non dicam prelatū suū saltē quēlibet remouere qui fuerāt olim remoti, nec deijcere quēq; iam ante p̄strati.

t Item Nicolaus papa.

¶ Ad iudicandū excommunicati non recipiantur.

Miramur quomodo excōicati ad iudicādū recepti sunt: cū ſm aplicos canones sine commendatitijs literis in ꝛmunione sola recipi p̄hibeant. absurdum enim est vt cui non licet etiā cū minimis p̄ iurta sacras regulas cōicare, liceat etiā ei de suis penemaioribꝰ iudicare.

u ¶ Uide qō leg. ꝛ nota. q. ij. sūt certū ē ſ. ℨ. cum cui pacto.

v ¶ Uide qō leg. ꝛ nota. a maiori, ꝛ a minori. ff. de inter. et reg. relegatoruz. ℨ. q̄ dicūt vlt. ꝛ de ser. expor. ℣. cum certū ē er. ſ. xxxij. q. iij. me retri-xxxij. q. iij. ca. Aug. ſ. ita ſi. q̄nem. plerūq; eiſ. potestas sine executione habetur: sicut ū. lator in monastico et suspenſo. vnde quia potestatem habent rem.

¶ His authoritatibꝰ. ¶ Caſus. Cōcludit ℨ. ex suprad. cns q̄ hereticꝰ ex quo cōtra fidē ceperit p̄dicare, nec deijcere valet aliquē nec condēnare. postea objcit. ca. Aug. ſ. ita. qđ est. ℨ. j. qō. j. qđ quidā. vbi dr q̄ hereticus nec baptisma nec baptizādi potestatē amittit, nec ordinē sacerdotalē. ecce ita. vnde videret q̄ possint excōmunicare, sicut ꝛ baptizare. ta ſi. postea soluit dicēs q̄ potestatē retinēt, sed nō executio-xxxiij. q nem. plerūq; eiſ. potestas sine executione habetur: sicut ū. lator in monastico et suspenſo. vnde quia potestatem habent rem.

ordinati vel baptizati ab eisdem nō reordinant vel rebaptizant,ne fiat iniuria sacramēto. Si ergo aliquem excōmunicent vt ad malū eū perducāt: ꝫ vtraq; potestas in eis remaneat:ſi qt ſnia iniqua eſt, pōdere caret. ſz ſi aliquem catholicū excōmunicant vt ad recte viuēdi normā perducant, dubitatur vtrū vāleat ſententia? Sed dicit .S. q̄ non valet ſententia lata cōtra catholicū,in hereticū tamen valere videt: ad quod .pbandū inducit duo ca. ſequentia.

¶ His authoritatibus. hoc modo .p̄cedit in hoc .S. ptimo infert ex .c. p̄cedētib⁹ q̄ ex quo ds cepit talia p̄dicare, q̄ non poteſt quemq̄ excōicare Scdo ponit obiectionem quandā,ꝛ eā ſoluit diſtinguēdo inter ptātē ꝛ potestatis executionē .Tertio ponit quādam incidētē queſtionē. ꝛ eā ſoluit p̄ diſtinctionem: ꝛ ad alteram partem diſtinctionis inducit duo .c. ſeq.

Sacerdos pōt excōicare,

a ¶ Cū ergo. ar. q̄ ſacerdos poteſt excōicare.ii.q.j. nemo.eſt de offic.ord. cum ab eccleſiarū. licet .M. diceret cōtra.xvj.q.j.c.j.xj.q.iij.debent.

b ¶ Utraq;. ſi ergo ꝫiuncta ſunt: aut vtrunq; retinendū eſt, aut neutrū. C. de iu. delib. quidā ff. de admit. tut. cū queritur.

c ¶ Poteſtas. ipſe ordo vel habilitas quedam quam ex eo q̄ eſt ſacerdos habet. de poteſtate iſta ſimiliter diſtinxi.xvj.qō. j.§.ecce.

d ¶ Uel accipitur.puta ſine executione.

e ¶ Uel accepta.puta ſine executione: vel accepta cum executione.

f ¶ Manus. reconciliatorie.j.q.j.manus.

g ¶ Si hereticus. idem eſt ſi catholicus: q; continet errorem intolerabilem.

h ¶ Sententia. extra de ſenten. excom. per tuas.

i ¶ Qđ ſi. hic ponit incidētē qōnē, quā ſtatim ſoluit.

k ¶ Gladio. ſed nunquid hoc eſt ita ſimp̄r verum, q̄ ſi quo aliquis contra fidē ceperit aliq̄d docere, nec deijcere quēq̄ valet nec dānare. Obijcit tamē illd. Aug. Recedētes a fide, nec baptiſma, nec baptizādi poteſtatē amittūt. Cū ergo[a] ſacerdotale vnctionē vtraq; poteſtas (videlicet baptizādi ꝛ excōmunicādi) ſequat: a fide recedētes, aut vtraq; retinebunt, aut vtraq;[b] carebunt. Sed aliud eſt poteſtas[c] officij, aliud executio. Plerūq; officij poteſtas vel accipit[d], veluti a monachis in ſacerdotali vnctione: vel accepta[e] ſine ſui executione retinet, veluti a ſuſpēſis, q̄b⁹ adminiſtratio interdicit: poteſtas non auferꝛ. A fide tamē Chriſti recedētib⁹ poteſtas non adimit: ſicut redeūtib⁹ non redditur: ne non hominī, ſz ſacramēto iniuria fieri videat. Unde ab hereticis baptizati vel ordinati cū ad vnitatē catholice fidei redierint, ſi forte intuitu eccleſiaſtice pacis in ſuis recipiant ordinib⁹, nō iterabit ſacramentū q̄ in forma eccleſie, p̄habit miniſtratū: ſed per impoſitionē manū[f] p̄eſtabitur virt⁹ ſacramenti, q̄ extra eccleſiam nulli docet eſſe collata. Cum ergo vtraq; poteſtas in hereticis remaneat: ſi hereticus[g] catholicum vel alium hereticum excōmunicauerit, vt in cōmunionē ſue hereſis illū deducat: quia iniqua eſt ſentētia[h], pondere caret. Qđ[i] ſi in catholicum p̄aue viuentē, vel in hereticum flagitijs vel facinorib⁹ deditū, vt al'as ad recte viuēdi normā vterq; redeat, ſententiā dederit: an vterq; an hereticꝰ tantū ei⁹ detineat ſententia, merito querendū videt. Poteſt autē dici catholicū ſententia hereticī minime teneri. Non em̄ poteſt quis gladio[k] ferire quē accuſare, vel in quem teſtificari non valet. Si em̄ q̄s diuina teſtimonia[l] non conſequunt, q; extra eccleſiam ſunt, pond⁹ humani teſtimonij perdiderunt aduerſus eos q̄ in eccleſia eſſe videnꝛ: nec aduerſ⁹ eoſdem eccleſiaſtice authoritatis pondus habere poterūt[m], q̄ ab eius fide diſceſſiſſe, p̄bati ſunt, atq; ideo ab eccleſia ſunt condemnati. In hereticū[n] autem poteſtatem habere videt hereticus, ſicut ꝛ diabolus poteſtatem in malis tanq̄ in ſuo pecore.

Unde ſcribit Aug. Uincētio donatiſte ꝛ rogatiſte.

¶ Prō aliquo facinore ab hereticis excōicatus, a catholicis non eſt recipiendus.

Quiſq; [o] p̄o aliquo facinore p̄iectum a nobis[p] ita ſuſcipit[q] ſicut ſuſcipiunt q̄ excepto errore quo a nobis ſeparamini, ſine crimine apud vos vixerint, diſplicet nobis: ſed nec facile iſta monſtratis: et ſi monſtretis, nonnullos toleramus

arg. ſententiā hereticī fidem facere eccleſie: ꝛ vnius iudicis ſententiam fidē facere alij: vt .S.q.j. multi. et .ff. de cri. expil. here. res hereditarias. Ar. op. ff. de iureiur. ſi duo patron. Sed tamen q̄ ſignauit hic hoc arg. nō intellexit Auguſt. in his capitulis: q; non dicit hic q̄ excōmunicatos ab hereticis nos ,p excōmunicatis habeamus: q; ipſi neminē poſſunt excōmunicare. eſt de here. vergētis. ſed non recipimus eodem modo malos hereticos, ſicut bonos hereticos: quia non ad dignitates vel ordines foue-

l ¶ Teſtimonia. in ſum. eſt. arg. cōtra. C. de ma. here. l. qm̄ ſz illud non valet, cū hodie ſint oēs excōicati. extra de here, excōmunicamus.

m ¶ Poterunt. .S. ij.q.vij. ſi hereticꝰ.

n ¶ In hereticū. .S. diſt. xxxvij. ſi q̄d veri. xxxij.q.vj.c.j. .S. Sz illū ad cōſernationē matrimonij: iſtō q̄ ad thor.

Uncto. ¶ Cū Uincentius donatiſta conquereb⁹ q̄ catholici ita recipiebant male vite hereticos, et excōicatos ab ipſis hereticis, ſicut recipiebāt hēticos bone vite. Et reſpondet Aug. ſi eſt verū, diſplicet nobis: ſed non credimus, nec hoc mō ſtrat: ꝛ ſi verū eſſet, multos tñ toleram⁹ quos corrige re non poſſumus; neq; ꝓpter malos debemus deſerere gregem domini.

o ¶ Quiſquis. .S. p̄i.q.vij.c.j. cuius eſt hec para.

p ¶ A nobis. .S. de pēn. di.j. verbū. cōtra. § Sz qualiter ꝛietas ſolaat, in ſequēti. .S. ſz illud, inuenitur.

q ¶ Ita ſuſcipit. q̄ excō ſententa teneat, ideo nō eſt .S. hereticī poſſunt excōmunicare.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

et si secus fiat, quandoq; sit propter scandalum: vt dicitur in ca. quisquis.

Subdiaconus. ¶ Casus. Primus subdiaconus hispaleñ. ecclesie ꝓpter incestum quē cum monialibus incorrigibiliter faciebat, degradatus est ab hereticis: postea ad ecclesiam catholicā redire volebat. vnde quesiuit Eusebius ab Augu. sub qua forma sit recipiendus ab hereticis degradatus. Et respondet q; sub eadem penitentia debent catholici ipm degradatū recipere, ad quam ipsuz cogerent heretici. Quo, scz modo.

a ¶ Recipiaꝝ ad penitentiam. non enim dicit sub excōmunicatiōe vel depositione.

b ¶ Quo. id est ad quam. sed illud nō ꝓpter sentētiā ei⁹ scilz excōicationis. nam in causis ciuilibus et criminalibus sentētia extra ecclesiam habet firmitatē. ar. xj. q. iij. iulianus. ℌ.

¶ Sed illud ¶ Casus. Iste. ℌ. diuiditur i duas partes. In ꝑma parte dicitur q; licet in superioribꝰ ca. scz quisquis, et subdiaconus, Augustf. fecit mētionē de sententia hereticoꝝ: non tñ intelligūtur esse dicta vt sententia eorū approbetur, cuꝰ ptās extra ecclesiā nulla est: sed dicta intelliguntur in detestationē criminum que in hereticis sunt puniendā, sicut in catholicis. In secūda parte respondet obiectioni facte. ℌ. e. ℌ. his authoritatibus. in ꝑin. Et dicit Gratia. q; illa authoritas Aug. potest intelligi tantū de potestate baptizandi in tēpore necessitatis: in quo casu nec a laico nec ab heretico baptismus est refutandus. Cetera vero sacramenta excommunicationis vel recōciliationis et similia ab hereticis vel laico ministrata nullius vel lethalem effectum habent: z ideo nō sunt recipienda a fidelibus. Uel cetera sacramenta hoc falsum est quo ad essentiam sacramentorum.

c ¶ Sed illud Augusti. ℌ. ea. q. ℌ. his authoritatibus. in illo verbo, recedentes. ℌ. j. q. j. quod quidam.

d ¶ Alia vero sacramēta. large hic sumitur sacramentum: vt j. q. iij. ca. viti.

Quisq; ꝓpter disciplinam ab hereticis excōicatur, nō est a catholicis recipiendus.

Subdiaconus quidam Hispaleñ. ecclesie noie primus cum ab accessu indisciplinato sanctimonialiū prohiberetur, atq; ordinata et sana precepta cōtēneret, a clericatu remotꝰ est. ego, si placet domino istū modū seruo: vt si q̄s apud eos ꝓpter disciplinam degradatus est, et ad ecclesiā catholicam transire voluerit: in humiliatione penitentie recipiatur[a]: quoꝰ et ipsi eum forsitan cogerēt si apud eos manere voluisset. ¶ Sed illō Augustini[c] intelligitur dictū non ꝓpter sentētiā cuius ptās nulla est extra ecclesiam: sed in detestationē criminū: que in hereticis sicut in catholicis esse sunt puniēda. Potest tñ illud Aug. de ptāte baptizandi intelligi, nō ligādi aut soluendi, vel cetera sacramenta ministrandi. baptisma nāq; siue ab heretico siue a laico ministratum fuerit, dūmodo in vnitate catholice fidei accipiaꝝ, nō carebit effectu. Alia veroꝰ sacramenta, vt sacri corporis et sanguinis dñi, excōmunicationisᵉ vel reconciliationis, si ab heretico vel catholico non sacerdoteᶠ ministrentur, vel nullum vel lethalem habebuntᵍ effectū: vnde z ab oībus fidelibus nullatenusʰ sunt recipiēda. Hinc Augu. scribit in primo libro de vnico baptismo.

In extremo positus etiam ab heretico penitentiam accipere valet.

Si quem forte coegerit extrema[i] necessitas et vbi catholicū per quē accipiat non inuenerit: et in animo pacem catholicā custodiens, per aliquē extra vnitatē catholicā positum acceperit quod in ipsa erat catholica vnitate ꝓceptum: si statim etiā de hac vita migrauerit: non eū nisi catholicū deputamus. si aūt fuerit a corporali morte liberatꝰ: cū se catholice cōgregationi etiam corporali pñtia reddiderit, vñ nūq̄ corde discesserat: nō solū nō ꝑprobamꝰ qđ fecit, sed etiā securissime verissimeq; laudamus.

e ¶ Excōicationis. Nonvideo qualiter excōicatio sit sacramentū, nisi intelligatur de ptāte que est ordo. ℌ.

f ¶ Sacerdote. nisi in necessitate. tunc laicꝰ reconciliare potest. de conse. dist. iiij. sanctum.

g ¶ Habebunt. cum extrema necessitate cogente sacramentum baptismi a quocūq; tradit, licet ab heretico: queritur quare eis charistie sacramentum non sit ab heretico accipiēdum, cum in alterutro ff des et contritio vice suppleat sacramenti. de conse. dist. iiij. vt quid paras. z di. iiij. baptismi vicem. ℌ. Rñ. plenior remissio fit in baptismo ꝑ in sola cordis cōtritione, ita q; nec purgatoriū sentiant q̄ in tyne baptizantur. de pe. di. vij. nullꝰ expectet. sufficit autem contritio eoū: vel q; alia est in religiōsacramētis cōsideratio ꝑ in baptismo: vt. xxxij. distin. ℌ. verū. q; necessarior baptismꝰ est, z ianua oim sacramētoꝝ. Uel suf fiat sic scriptū esse. Uel q; in eucharistie sacro solent hereici formā ecclesie puertere: vt. ℌ. e. ca. schisma. in fi. in baptismo vero nō. de cōse. dist. iiij. siue heretic⁹ Bas. Uel ideo q; ḧcūq; accipit baptisma, accipit chri corꝰ: sed nō cōuertit. de conse. dist. iiij. nulli est aliquatenus.

h ¶ Nullatenus. j. e. ca. vlt.

Si quem forte. ¶ Casus. Quesitum fuit ab ipso Augustf. vtrum ille qui ab heretico baptizatur debeat catholicus reputari: et si de hac vita migrauerit, vtrum per tale saluetur baptisma? Et respondet q; sic, si in articulo mortis hoc fecerit: si catholicum a quo hoc susciperet non inuenerat. et si liberatus se catholice congregationi reddiderit, non debet improbari quod fecit sed laudari. si autem sponte elegerit in schismate vel heresi baptizari, non debet iudicari catholicꝰ sed iniquus. non prodest baptisma ei, nisi postea recōcilietur. Et hec verba sic exponе, ibi id est in ecclesia non potest scilz alibi nisi in ecclesia.

i ¶ Extrema. Argu. extra de re. iu. quod non est licitum: vnde et cito debet hoc facere. j. q. j. constat.

Eucharistie sacramentum nō est ab heretico accipiēdum.

a ¶ Presentem. id est fidem dei presentem cordi suo adhibuit.
b ¶ Baptismatis.j. de cõse. distin. iiij. sanctum. et capi. quomodo. ℟. dist. xxxij. ℣. verum.
c ¶ Esse. ℟. j. quest. j. dominus declarauit.
d ¶ Peruersitate. ℟. j. q. vij. conuenientibus.
e ¶ Prodesse. j. 6 conse. dist. iiij. tunc valere.
f ¶ Iniquus est. ab initio nõ ex post facto.

Scrit. ¶ Casus. Hoc cap. diuidit in tres ptes. In prima pte dr q si qs dederit vel acceperit corp[9] christi de manu hereticoꝝ ignorans per ignorãiam iuris q ecclesia hoc cõtradicat: si postea intelligit, abstineat per annũ, si autẽ bene sciebat. x. annis peniteat. Alij tamen dicũt. vij. alij ℣o. v. In scõa parte dicitur q si qs permittat hereticũ in ecclesia missã celebrare nesciens hoc esse malum. xl. dies peniteat. si autem hoc fecerit ꝓpter reuerẽtiã ipsi[9], p annũ peniteat. si ℣o i cõcẽptũ ecclie pmiserit, hereticus reputetur nisi penitentiam agat: quã facturus erit per annos. x. In. iij. parte dr q si qs ab ecclesia catholi. recesserit, et ad hereses aliqs pstiterit, si reuertat. xij. annis peniteat: sicut i canone continet. Secunda ibi: Si quis permiserit. Tertia ibi: Si recesserit.

Ignorãtia iuris q: ex cusat.

g ¶ Dederit. ar. hic elicitur q ignorãtia iuris partim excusat, sz nõ ex toto: releuat quidez pensũ: sed nõ absolut culpã. Simile inuenitur. l. xxxij. dist. plurimos. xxviij. distinc. pbẽm. viij. distin. consuetudo. j. de conse. dist. ij. scribitur. x. xxx. q. j. de hijs. ℟. iij. dist. ca. j, de conse. dist. iiij. retulerunt.

mus: qm̃ presentem[a] deũ credidit cordi suo vbi vnitatem seruabat: et sine sancti baptismatis[b] sacro quod vbicũq inuenit, nõ hoim, sz dei esse[c] cognouit: noluit ex hac vita migrare. Si quis aũt cum posset in ipsa accipere, aliqua mẽtis peruersitate[d] elegerit in schismate baptizari: etiam si postea venerit ad catholicã ecclesiã, certũ est illi, pdesse[e] sacramẽtum, qđ alibi accipi potest, prodesse nõ potest, peruersus et iniquus est[f]: et tanto pernitiosius, quanto scientius.

Item Julius papa.

¶ Per annum peniteat q̃ de manu hereticj nesciẽs ꝓhibitam communionem accepit.

Si qs dederit[g] aut acceperit cõionẽ de manu hereticj: et nescit[h] q catholica eccl'ia cõtradicit: postea intelligẽs, vnum annũ integrũ peniteat. si autẽ scit et neglexerit et postea pniam egerit: decem annis peniteat. alij iudicãt septem: et quidã humanius[i] vt quinq annos peniteat. ¶ Si qs pmiserit hereticuz missam suã celebrare in eccl'ia catholica, et nescit. xl. dies peniteat. si ꝓ reuerẽtia eius, annũ vnũ peniteat. si ꝓ dãnatione eccl'ie catholice, et consuetudinis romanoũ: proijciatur ab eccl'ia sicut hereticus, nisi habeat penitentiã. si habuerit, decẽ annos peniteat. ¶ Si recesserit ab eccl'esia catholica in cõgregationem hereticoꝝ, et alijs pstiterit, et postea penitentiã egerit, duodecim annos peniteat: tres extra eccl'esiaz, septẽ inter audiẽtes, et duos adhuc extra cõionẽ. De his ita in canone dr vt. xij. annis cõionem sine oblatione[k] percipiant.

Item Gregorius papa.

¶ Potius est mortem arripere, q̃ de manu hereticj cõmunionem accipere.

Qđit Ermigildus rex[l] iuuenis terrenum regnũ despiciẽs, sed fouti deliderio celeste ꝑens, in cilicijs iacere vicular[9]: et ideo oipotenti deo ad se cõfirmãdũ preces effundere: tantoqz sublimius gloriã trãseuntis mũdi despicere, q̃to et religatus agnouerat nil fuisse[m] qđ poterat auferri. Supueniẽte aũt festiuitatis paschalis die, intẽpeste noctis silentio ad eũ perfidus pater Arrianuz ẽpm misit: vt de eius manu sacrilege consecrationis cõionem pciperet[n], atqz per hoc ad gram pris redire mereretur. sed vir deo deditus, Arriano ẽpo veniẽti exprobrauit vt debuit: eiusqz a se perfidiã dignis increpationibus repulit: q: etsi exterius iacebat ligatus, apud se tñ in magno mẽtis culmine stabat secur[9]. Ad se itaqz reuerso epi scopo Arrijano pat' infremuit: statimqz suos apparitores misit, q̃ constantissimũ cõfessorem dei illic vbi iacebat occiderũt.

h ¶ Et nescit. q ecclesia contradicit, vel nescit de facto. sed est ignorantia crassa.
i ¶ Humanius. Nec ẽ ista potior est. et ceteris ꝓponẽda que maioꝝ mitt' pietati. ix. dist. sana. ff. de pac. maiore.
k ¶ Sine oblatione. ℟. xij. q. ij. de viro. et. xxiij. quest. ij. latorem.

¶ Questio. ij.

Quod ãt post mortem nullus excõmunicari valeat vl absolui, ex vbis euangelij monstrat:

Epit. ¶ Casus. Ermigild[9] rex iuuenis nolebat heresi arrianoꝝ cõsentire: et ideo a patre suo est in carcere reiugatus. Supueniẽte autem paschali die resurrectionis, misit pat' ẽpm arrianum ad Ermigildũ vt de manu eius cõionem acciperet: vt sic ꝑ hoc cõcitaret. quod cũ facere nollet, pat' statim iussit eũ ab apparitoꝝ[9] suis occidi: et ipsi eũ icõtinẽti occiderunt.

l ¶ Rex. arg. q si Regulus regis rex vocari debeat licet re vocãti non habeat. et dicit. est arg. ꝑ comitiꝝ[9] reuocatione et alia ibi. tam eñ dñs est, et sola administratio deest. ff. de libe. et posthu. l. in suo.
m ¶ Fuisse. id est parum.
n ¶ Perciper ratione. quare liceat i necessitate ab heretico recipere dominica ꝑ nõ corp[9] chri, habes. ℟. e. in nota. cuz extrema. Itẽ no. q in necessitate possum socio sitans cõfiteri. de pe. di. j. occasio quẽ peniter. Item ne mireconciliatione pena latere. de ꝑse. dis. iij. sctm. Idẽ posset dici de vncione olei. Sed de oibus que spectant ad officiũ sacerdoꝝ, illis solũ licere laicis credo etiã in necessitate: de q̃bus expressius inuenio. Joan.

Quod autez. ¶ Hec. q. dividitur in. ij. ptes, in quarũ prima, pbat per. v. ca. q̃ nullus[9] potest ligari vel solui post mortem, supple nisi in tribus casibus positis in summa. Sc̃a ibi: hijs auctoritatibus. Jo. de fan.

¶ Casus. hic intitulatur.ij.q.qua queritur vtrum post mortē aliquis valeat cōdemnari vel absolui. Et respondetur q̄ nō valet cōdemnari vel accusari de crimine nisi in quibusdam casibus.si de hereſi accuſetur: vel ſi hereticos inſtituit heredes: vt.j.eo.capi.vlti. vel ſi deceſſit in notorio crimine: vt ẓ.lxxxviij.diſt.necẓ er.ẓ.,pxi.q.iij. placuit. poteſt etiā in aliis caſibus ḟs accuſari,ꝓpter bona: vt de apoſtaſia: vt C.de apo.apoſtatarum. et de crimine leſe maieſtatis: vt C. ad.l. iul. maie. meminiſſe.ꝛ de crimine perduelliōis et repetundarum: vt.ff. de accu.l. ex iudicio.et de crimine peculat⁹: vt.ff. ad.l.iul. peculatus l.vlti. abſoluī vero poſt mortem quis non poteſt: niſi ꝓbetur q̄ in vita ſua iniuſte fuit excommunicat⁹: vt.j. ca. vlti. et niſi in vita abſolutionem petebat: nec ſteriꝫ per eū quin abſolueretur: vt eē de ſentē. excō. a nobis. Probat ergo Stat. in hoc.ẓ.q̄ in vita ſua poteſt quis ligari vel abſolui: poſt mortem vero minime: ꝛ hoc probat authoritate euangelij.

¶ Quod autē ſummā iſtius ſcīe queſtionis collige.j. e. ca. vlti. et extra de ſen. excom. a nobis. ij. Sed not. q̄ poſt mortē nō pōt quis accuſari † niſi in tribus caſib⁹. De hereti.j.c. vlti. Vel ſi hereticos inſtituit heredes. eē de here. ſi quis ep̄us. Vel ſi in notorio crimine deceſſerit. lxxxviij. diſt. necẓ. ẓ. pri. q. v. placuit. Alij vero volūt plures caſus addere, q̄ vbicūq; pōt agi de crimine ꝓpter bona † Quia crimina mixte remanent cum defuncto. quoū.ff.bo. eo. q̄ ante ſoluam mo. ſi quis.l. vlt. ſed fallit in caſibus a vſeq; alicuius, ſemper poſſit accuſari: vt in crimine leſe maieſtatis, hereſeos, repetundarū, ꝛ aliis. C. ad. leg. iul. ma. l. vlti. C. de here. manicheos. ff. de accu. l. ex iudicioū. C. ſi reus. vel accu. l. vlt. C. de apo. apoſtatarū arg. extra qui ſi. ſint legi. cauſam. Sed die q̄ leges nos permittunt aliquem accuſari poſt mortem, niſi ꝓpter bona tantū: non q̄ excommunicetur, vel alia pena afficiatur, niſi in filijs. vj. qō. j. ẓ. verum vnde conſiderata legis intentione que tantū ad bona agit, patet ſm eam q̄ accuſari non pōt vt excōmunicet: ſed de quocunq; crimine ciuiliter agi poſſe cōtra defuncti heredē ꝓpter dāna illata reſarcienda. et hoc ſm canonicā equitatē: arg. xxj. q. vj. ſi eꝑm. extra de rap. c. pe. eē de vſu. tua. licet ſꝫ leges ſecus diſtinguitur. Procedit hoc modo in hac queſtione. primo probat vſq; ad. ẓ. hic authoritatibus. q̄ non poteſt excommunicari poſt mortem: ubinde contrarium.

a ¶ Super terrā. Niſi cum iam eſt in aliqua arca mortuus etiam ſuper terram. arg. ff. de reli. l. diui.

b ¶ Sub terra. hoc falſum eſt. eē de ſen. exc. a nobis. ij.

¶ De communione. ¶ Car⁹. Quidā fuerunt in excōcatione defuncti: quare ruſticus epūs Narbonēſis conſuluit a Leone papa vtrum ſit eis communicandum poſt mortē. Et reſpōdet q̄ nō: ſed dei iudicio ſunt reſeruandi. Nam quib⁹ vitiis non communicamus, nec mortuis communicare debemus.

c ¶ De ꝛmuniōe, ſupple dicimus.

d ¶ Iudicio. ẓ. xj. q. iij. quicūq; intra ẓ. xxiij. diſtin. quorundam.

e ¶ Manib⁹ .j. de pe. diſtinct. iij. ſi ex bono.

f ¶ Non cōmunicamus. nec cōmunicare debemus. ꝛ ſic ſoluitur contra .j. de pe. diſt. j. multiplex. ℟. his autē qui. vbi dicitur q̄ ſi conſtat per indicia q̄ conuerti voluit, standū eſt ꝓ eo in eccleſia vt. xxvj. q. vj. his qui. extra de ſenten. excō. a nobis. ij. q. ẓ. ex quo ꝓ eum non ſtabat, ei cōmunicare debemus: ꝛ ita eſt abſoluendus poſt mortem. eē de ſen. excom. a nobis.

¶ Legat. ij Casus. Quidaz hereticī in ciuitate conſtantinopoli poſtulauerunt a fausto ſedis apoſtolice legato vt veniam eis concederet: nolebant tamen corrigi de erroꝛe. Item petebant q̄ illi hereticī qui iam defuncti fuerant, abſoluerentur. quare legatus ille conſuluit a Gelaſio vtrum hoc eſſet faciendum et reſpondet q̄ non: quia ſub iſto celo nec exemplum inuenitur vt aliquibus remanentibus in erroꝛe venia concedatur. Preterea Chriſtus mortuos ſuſcitauit: in erroꝛe vero defunctos nunq̄ legitur abſoluiſſe. Et hoc probat authoritate euangelij dicentis: Quodcunq; ligaueris ſuper terram ꝛc.

g ¶ Ex quo eſt. i. incepit eſſe.

h ¶ Exemplum. ẓ. diſt. xx. de quibus.

i ¶ Veniā. vt. ẓ. di. l. abſit. et. c. ſi quis preposterа. ẓ. diſtinc. iij. deniq;. contra. ſꝫ hic venia. i. remiſſionē peccati: ibi veniam. i. impunitatem.

k ¶ Niſi ſe. penitentib⁹ tm̄ delicti veniā indulgem⁹. C. de here. manicheos. vt .j. de pe. diſt. j. neminem. ꝛ de conſecra. diſt. iij. omnis qui.

l ¶ Corrigētib⁹. ẓ. di. ix. ego ſolus. ẓ. iij. q. iij. ſola.

m ¶ Fuiſſe. nā non ſolū merita ſed etiā corpora nobis defecerunt. xxiij. diſt. fraternitatis.

n ¶ Mortuos. vt lazarum. ? extra de ſenten. excom. a nobis. Vel intellige de mortuis per peccatum. de peni. diſt. j. ẓ. hoc idem probatur.

o ¶ Faciendi. i. ꝓtā dimittere: mortuum ſuſcitare. de. v. c.

† Jo. xj. et filiū vidue luce. xvij. et mar.

pe.di.j.verbum de conse.dist.iiij.nemo tollit.

Qcūq; ligauerit ꝛc. qualr intelligit.

Mat. xvj.c.

a ¶ Et in celis. Hoc intellige de vera ligatione. nā iam vere ligatus non est qui quo ad deū absolutus est.extra de senten.excom.a nobis.aliter etiam M.et H. exponūt hanc authoritatem: inter vivos. ꝛtum ad ipsum ligantem q.d. dum tu es super terram, ligare potes: ꝛ mortuum tantum quo ad ecclesiam.

b ¶ Absoluēdū. ff.dist.lv.si euangelica.arg.ff. de testi. quesitum. Argu.ff. de spon. oratio. sed istius brocardi solutionem habes in textu.xxxiij.q.ij. quos deus.

Sane.¶ Cas⁹. Quidam nomine richardus in prelio mortuꝰ fuit: q̄ predo exiterat ꝛ spoliator: ꝛ propter hoc fuit excōmunicatus, sed nō nominatim: quare guilimundus epūs nolebat orare pro ipso, vt oblationes recipere pro eo. vnde sup hoc cōsuluit vbanum: qui sup hoc eum commendans respondit se eum absoluisse, cū ipse p̄miſſet se satiſfacturū: et mortuus fuit in seruitio dñi sui.ꝛ ideo dicit vbanus sibi esse communicandū in oſonibus ꝛ eleemoſynis pro eo recipiendis. Et q̄ sit ei cōmunicandum ꝑbat authoritate leonis, inducendo eā a contrario sensu: ꝛ faciēdo distinctionem inter ſcḣiſmaticos ꝛ alios peccatores, dicit ſcḣiſmaticis nullo modo esse communicandum: predonibus vero vel aliis peccatoribus dispensatiue communicandum q: sustentauerunt ecclesiam: tum q: se pollicent̄ satisfacturos.ideo dicit dispensatiue: q: ante actā penitentiam eis sacramenta conceduntur.

c ¶ Pro zelo dei. Et ita ꝛ factū reprobet, intentio tamē cōmēdatur. Arg.de conse.dist.iij.perlatum.alias nō.

† Ad ꝛ° xviij.q. iij.c.vl. contra: Sola voluntatis forma mouebat opus. † ꝛ, Quicquid agunt homines ꝛc.

d ¶ Ex opposito. Ex sensu contrario, immo ex contrarijs: arg.de pe. dist.iv.ca.j.viij.q.j.sciendum. arg.xxiij. q.v.qui sitit.

e ¶ Scḣiſmaticos. De numero quoꝝ est Richardus

Quodcunq; solueris sup terram, erit solutū et in celis[a]: et quodcunq; ligaueris sup terram ꝛc. Super terrā (inquit) nam in ligatione defuncti, nunq̄ dixit esse absoluendū[b].

Item Urbanus Gulimundo episcopo.

¶ Nō oꝑz ab eoꝝ eleemoſynis post mortē abſtinere, q̄bus in vita cōicare nō desitum[c].

Sane q̄ sup Richardo filio boselli vra fraternitas se egisse innotuit pro zelo dei[c], ꝛ aiarū salute, et charitate laudamus: sed non est adeo timendum, non adeo est vobis ab eius eleemoſynis abſtinendū. Inter ceteros quippe nostre fidei patres beat⁹ Leo papa doctor egregius: quibus viuis (inquit) nō cōmunicamus, nec mortuis cōmunicare debemus. Constat ergo, quibus viuis (vt ex opposito[d] loquamur) cōicamus, mortuis quoq; cōicare possumus. Nos plane inter duo oppugnātia positi, inter ipios vcz ꝛ ſcḣiſmaticos[e]: ſcḣiſmaticis vllo modo[f] cōicare nō possum⁹, aut ꝛ peccatoꝝ⁹ nō ꝛ predonib⁹ dispēſatiue ꝑpterea cōicam⁹, q: ꝛ ecclesiam hactenꝰ ſuſtētauerūt, ꝛ fideles se in posterū pollicentur: aliquin oportet nos de huꝰ mundi partibꝰ exire: sub qua etiā ſpōſione nos eis nuper in beati Petri natalitijs absolutionē indulſimꝰ. quia ergo predictꝰ vir, neq; excōicatꝰ nominatiue[i], neq; cōicās cū excōicatis ex nomine exijt[k], ꝛ in dñi sui fide actꝝ seruitio permāſit: licet nobis[l] dispēſatiue. i. q̄diu eos patimur, eoꝝ eleemoſynis cōmunicare, ꝛ defuncti animam christiane religioni omnibus modis aduare.

Item Gelaſiꝰ papa vniuerſis epīs per dardaniā, ſiue per illyricum constitutis.

¶ De eodem.

Nec quisq̄ vobis omnino persuadeat achatio p̄uaricationis sue crimē fuiſſe laratum: quia qui postq̄ in collegium recidens p̄auitatis iure meruit ab apostolica communione ſecludi, in hac eadē perſistēs damnatione defunctus est: absolutionem quam superstes[m] non queſiuit omnino, nec meruit, nec mortuus iam poteſt impetrare. ſiquidē ipſis aplis Christi voce delegatum est: Que ligaueriſ, super terrā, ꝛ reliqua. Ceterum de eo qui in diuino iudicio est constitutus, nobis fas non est aliō decernere p̄eter id in quo eum dies supremus inuenit[n], dicebant communicandū esse achatio post mortem dicētes q̄ papa absoluerat eū in vita. super quo dubitāres episcopi dardanie ꝛ Illyrici queſierūt a gelaſio vrō hoc esset verū. Qui respōdet achatiū nunq̄ fuiſſe absolutū invita: ꝛ ideo post mortē nō est ei cōmunicandū: nec absolutionē quā nō q̄situr viuꝰ, ꝑ mortꝰ imperrare: q̄ ꝑbat authoritate euāgelij. ꝛ nō solū nō est ei cōmunicandū, ꝛ etiā nulli ō ꝑsonāb⁹ sui error. Eiꝰ note. ſ. achatij.

m ¶ Superstes. Arg. q̄ ꝛ heredes vsurarij satiſfacāt de vſuris, vſurario tamen post mortem cōmunicandum nō erit, ſi superstes absolutionē ꝛ penitentiā non queſiuit: ar.ſ.j.xxvj.q.vj. qui recedunt. arg. extra de sen. excō. a nobis. vide.c.ij. de vſu. li.vj.

n ¶ Inuenit. Nā in eo loco q̄s cōuenit, in quo reperit

f ¶ Ullo modo. ff.ea.q.j.ſcḣiſma.

g ¶ Et predonibus. de quibus quid iuris ſit ſi aliena non restituant, quere extra de raptoribus. ſuper eo, et xviij.q.vj.ſi res.

h ¶ Partibus. ff.ij.q.j.multi.

i ¶ Nominatiue. Per hoc dicit hic Martinus figens hic pedē, q̄ ſi quis cōicaret ei qui excōicatus a canone: ante q̄ denunciet̄ ſibi excōicatus: ſi nō confunditur. ¶ Hoc ſentē. ext. cum deus deceres. Nec multū facit pro eo q̄ dicit nominatiue: non eſt refert an, ꝓpria nomine, an aliqs indicijs excommunicetur quis. ff. si cer. pe. certum.

k ¶ Exijt. sup. nec aliter erat in aliquo petō publico quia tunc idem esset: vt ff.e.q.in prin.

l ¶ Nobis dispēſatiue. Queritur i quo fuit dispensatum, cum hoc non posſit ei denegari? Dic q̄ ideo ꝛ hoc q̄ omnes vie domini misericordia et veritas. xxxiij.q.ij. admonere. Vnde dicit dispensatiue: q̄ non cōpellebant eum ad satiſfactionē. Vt hec ideo fuit dispensatio q̄ eum potuiſſet compelli ad satiſfactionem non fuit cōpulsus. poſſunt tamen heredes eius cōpelli vt extra de rapto. in literis.ij. q̄.j. in primis. †

¶ Cas⁹. Qui. ¶ Ec quisq̄. Ille dñs mia ꝛ pias. ¶ Vide q̄ ideo dicat dispēſatiue: q̄ ante ad penā ꝛ sacra: mēta cedunt. ff. Hic dicit dispēſatiue. q. nō deb⁹ sacrificia, nisi sūmo sacerdoti offerri. et ff verbo. ſig. extra. ne. pro. fi. Vbi pro poſt mortē non est cōicandum.

iij.q.vj.ca.j.de peni.distin j.nunquid cam.C. vbi quis decetur.vel cohor.l.viti. Omnia legum intelligunt si ibi habet fortum ratione rei petite, vel ratione contractus vel criminis: licet p.dixerit q vbicūq reus reperitur, possit conueniri: vt.C. vbi de crimi. agi opor.l.j.B.

a ¶ Atqs. supple nisi aliud debetis facere.

b ¶ Nomine. i. error ei⁹ tē. quo errore obligati sunt diabolo. nā nomen accipit pro obligatione. S.e.qō.j. adnocauit. Uel dic, non debetis participare cum aliquo eorū prorsus (nisi pro sed tē.) sed refutare nomē eius et complices tē.

Damnatio- e Omnis. ¶ Relaxare. S. xj.q.iij. q iubēte. S.e.legit.

¶ Dis auctoritatibus. ¶ Hec est secunda pars. q. fm Joan. de fan.

¶ Cau⁹. Dicit nūc Gratian⁹ per predictas auctoritates esse probatum q vivos et nō mortuos ligare possumus, vel absoluere: nunc vero dicit q hoc non est intelligendum de quolibet crimine. sūt enī quedā crimina de quibus post mortē accusari pōt qlibet vel damnari: veluti heresis. ¶ ī in prima actiōe quinte synodi legitur.

¶ Hereticī etiā post mortem sunt excommunicandi.

Sane c profertur a quibusdam q dicunt oportere post mortez hereticos anathematizari, et sequi in hoc doctrinā scrōz patrū, qui non solū viuētes hereticos cōdemnauerunt, sed etiā mortuos: sicut eos d qui iniuste condēnati sunt, reuocauerūt post mortem. Et est arg. q si in aliquo lapide vel columna inuenitur scriptura, fides est ei adhibenda vel arg.iij.q.vij.postulatus. ; arg. contra. C. de reli. monumentorum.

Nō mortuos. Licet etiam mortui essent. Sed videtur q iste post mortem non possit excōmunicari: quia admonitio semper debet precedere vindictam. xij. qō. ij. indigne. ita z absens non potest excommunicari. iij.q.iv. absens. Sed dic in hoc casu speciale esse. Uel dic q fuit admonit⁹ a canone. xiij.q.v. administratores. Sed qd si aliquis voluit eum defendere: nūquid admitteretur? sic ff. de procur. seruum. §. publice. et maxime cum in causa criminali pro inuito quis possit appellare. ff. de app. non tantū. Sed qūo admitteretur cum non possit cauere de rato? sed ratū videtur habere, et quo non opponit obicem contrarie voluntatis. de conse. dist. iij. queris tc.

Ercōdicano an possit p⁹ mortem in aliquez ferri.

Sane profertur. § Cau⁹. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima dicitur q quinta synodus quosdam hereticos post mortem excommunicauit. sed quidam dicebant hoc esse iniustum, alij vero iustum putabant. quare. v. synodus commendat eos qui dicunt post mortem posse hereticos anathematizari et iniuste damnatos posse reconciliari. In secunda ostendit q heretici qui bona sua hereticis reliquerunt, iuste post mortē anathematizantur. et ad hoc probandum inducit auctoritatem Aug. et quatuor exempla sanctorum: scz Rabani, z ecclesie Constanti. et Theophili, et Ugilij pape: q omnes hereticos anathematizauerunt. In tertia dicitur q in predicta synodus hec exempla omnia approbauit. Secūda ibi: Itē in actione. Tertia ibi: Itē sancta synodus dixit. Que modo verba sūt synodi. Itē multi, verba sunt synodi. Item si vera sunt, verba sūt Aug. dicis o Augustine dictis, id est tabulis, chartis, vel colūnis in quibus ponebāt imagines patrū in suo catalogo. Romanorum, id est constātinopolitanorum. hic rome, id est constantinopoli.

Et arg. q si in aliquo lapide vel columna inuenitur scriptura, fides est ei adhibenda vel arg.iij.q.vij.postulatus. ; arg. contra. C. de reli. monumentorum.

e ¶ Sane. i. bene et sapienter.

f ¶ Sicut eos. S. xj.qō.iij.quicunqs. S.e.q. de communione.

g ¶ Post mortez. cōtra. xxiij. di. quorundam. et ex qui fi. sint leg. causam. sed speciale est hic et in casibus quos not. S. in pūn. questionis.

h ¶ Dictis. dictis sunt tabule a dico dicis. unde Martialis. Clericē dicticam lateri ne dēpseris vnqs.

i ¶ Designant. j. de consecratio. distinctio. ij. cum omne crimen.

k ¶ Uel cecilianum. S. xxiij.q.iij. ipsa pietas.

l ¶ Eorundem librorum. Sed qd si in scrinio alicuius inuenantur rationes vel instrumenta per que pater est vsurarium fuisse: nunquid potest excommunicari? videtur q sic, nisi de vsuris satisfecerit. ; quod tamen nō est verum vbi occultum fuit.

m ¶ Reliquerunt. vt extra de here. si quis episcopus. nec est ita in aliis illicitis collegijs. nam licet non possit legari illicito collegio, potest tamen cuilibet de collegio. ff. de reb. dub. cum senatus.

ij.pas.

¶ Hec auctoritates. S. e. legit.

Damnationis sententiā q̄cūq; mereā accipe, si in suo sensu voluerit pmanere, nullus relaxare[c] poterit.

His auctoritatibus pbatur q̄ viuētes nō mortuos[b] solue re possum⁹ vel ligare. verum hoc nō de omni crimine intelligēdū est. sunt enī q̄dā crimina de q̄bus etiā post mortē accusari pōt q̄libet vel damnari: veluti heresis. ¶ ī in prima actiōe quinte synodi legitur.

¶ Hereticī etiā post mortem sunt excommunicandi.

Sane[c] profertur a quibusdam q̄ dicunt oportere post mortez hereticos anathematizari, et sequi in hoc doctrinā scrōz patrū, qui non solū viuētes hereticos cōdemnauerunt, sed etiā mortuos: sicut eos[d] qui iniuste condēnati sunt, reuocauerūt post mortem[g]: z in sacris dictis[h] scripserūt: qō factū est in Joanne z in Flauiano religiose memorie epis cōstantinopolitanis.

Item in actione. v. Augusti. ait: Et si forte isti libri ita designant[i] traditorem suum, sicut dominus designauit iudā: legatur in eis nōiatim expresse vel cecilianum[k] vel eius ordinatores eorūdē librorū[l] fuisse traditores: et nisi eos anathematizauero, ipse cum eis iudicer tradidisse. ¶ Que modo recitata sunt, Augusti. sancte memorie consuluit z statuit teneri ab initio in ecclesia. Impium eñ dogma iā inculpatū est z condemnatū: z eos q̄ tali dogmati obnoxij sunt, anathematizari voluit ecclesie traditio licet etiam mortui essent. ideo sancte memorie August. dicit: si modo conuinceret[m] ecilianus de his que inferūtur ei etiā post mortem eius illum anathematizo. Item multi episcopi congregati sunt, et quedam de diuersis causis ad ecclesiasticum statū pertinentibus disponentes, de ipsis statuerūt defunctis q̄ suas facultates hereticis reliquerunt[m] vt etiam post mortem anathe

[c] id est asseres ō cera. Jo.ō.f.

[b] Adde oēs i.l. Bar. et monumētoz. f.gl.alse. et qō no. glo. in.l.i te stamen to. la p. miere. in ver. scriptu ra. iuncto ter. ff. de cō di. z demon.p Bar. in l.j.ō al. scriben. et. Bal. in.l. vel qō.ff.ō reli. et Bar. in l.j.§.fi. ff.ō bo. pos. fm rab.

[z] Nā i ōtumacia videtur esse defūct⁹ tc. vt ōt j.e.i gl. ſz qualiter tc. z adō qō ōt.S.e. ne d̄ſcīs. in gl. argu. q. Archi..

a ¶ Anathemati. Arg. q cognito errore etiã post mortem excommunicantur heretici.

b ¶ Dõstrari. Sed q̃r demõstrabit istud? Dicũt ꝺdã q denunciatiue. et satis videt hec ratio sufficere. tñ si de denunciatiue ꝓbaretur ẜ quẽ viuẽtẽ aliq̃ꝺ et nollet corrigi, excõicaret. aut iste est i cõtumacia: in quã deuenit ex culpa sua: a qua non põt exire: et iõ põt excõicari. Quidaz tñ dicũt (cũ q̃ꝺ est ꝟ.) q nõ est aliq̃s admittẽꝺ denunciatiue: immo opz q inscribat se et q se obliget ad talionẽ. iij. q̃o. iij. ca. ij. Sed cui pene supponet? Dico q ei cui supponeretur iste si viueret: sed non cui modo supponit. nec mirũ: cũ graui⁹ sit peccare i mortuũ ẜ i viuũ: vt. C. de sepul. vio. qui sepulchra.

c ¶ Item romanoꝝ. i. constantinopolitanorum.

d ¶ Nec i fide peccasset. tñ: sed i ro. põ. sniam excõicationis ꝓtulit: vt dixi. xxj. disti. intãtũ. vel non peccauit in fide vt eẽt inuẽtor heresis, ſz veteris imitator: vel articulos fidei tenebat sed aliter errabat: vt. ẜ. xv. dis. c. j. argu. xl. dist. si papa. cõtra. ſz hoc de cõstantinopolitano.

e ¶ Origenẽ. non loquit̃ hic de Origene de quo habemus. ẜ. e. q. iij. quidam. ver. origenia ni. aliũ eiũ errorez habuit iste: q̃a dixit oẽm hoiem esse saluãꝺũ: per illud .ꝟ. Nil odisti eoꝝ q̃ fecisti. et ita dicebat deum adeo misericordẽ, q non iustũ. Preterea dixit ch̃m itez̃ passuꝝ i aere ꝓ diabolis saluandis. ſz cũ iste dãnatus fuerit, nõne z eius scripta? vtiqꝫ ex hoc fraternitatis. q̃ꝺ est q̃r quedã opuscula eiꝰ recipiũt? dic q̃ recipiũtur nõ q eius sunt: ſz q ecclia approbauit. ‡ oia nr̃a facimꝰ q̃ꝺus auctẽ ipartimur: vt. C. de ve. iu. enu. l. j. ẜ. j.

‡ cõcor. text. i. l. quisq̃s. cum ibi not. C. ad leg. iul. maie. not. i l. j. C. de libe,

‡ Peccare grauiꝰ est i mortuũ ẜ in viuum.

‡ Salus eterna non oibus datur.

‡ Dic vt. xv. di. sed ẜ. tẽ oi genis.

Quod autẽ. ¶ Hec. q. diuiditur in sex partes: in prima quorũ probat q nullus ꝓ pcõ põt sui debet excõicari, ſz q̃nq̃ ꝓpter aliud punit̃ vnus ꝓ alio sine culpa, non sine causa. de quibus multa ponit exẽpla. Scda ibi: Ut ergo. Tertia ibi: Illicita. Quarta ibi: Quia vero. Quinta ibi: Qui vero. Sexta ibi. Ioo. Ioo. de fan.

¶ Calixt⁹. hic ꝓponitur tertia questio qua quæritur, vtrum ꝓ pecato alicuius tota familia sit excõicanda? Et resp̃ꝺet q̃ sit triplex est pena ſz corporalis, et spiritualis, et eterna. Pena corpalis vn⁹ sepe punitur ꝓ alio: vt. vj. q̃. j. iiij q̃s cum militibus. z. j. de conse. distin. j. in sancta. Pena spiritualis duplex est: ſz interdicti et excõicationis. Pena interdicti vel suspẽsionis vnus quandoq̃ punit̃ ꝓ alio: vt ex de spõ. nõ est vobis. Pena vero anathematis vnus nõ punitur ꝓ alio. vt. xj. q. iij. illud. Procedit ẜ Stanian⁹ sic in hoc. ẜ. nam primo ostendit q ꝓ peccato alteriꝰ tota familia sit excõmunicanda: et hoc ꝓbat quatuor exẽplis. Postea respõdet distinguẽdo: dicens q filij ꝓ pcto parentum sepe flagellantur: et hoc ꝓbat duabus authoritatib⁹: ſz̃ euãgelij z veteris testamenti. sed pena spiritualis filij ꝓ peccatis parẽtum non tenenẽ adstringi ex quo sunt baptizati. et hoc ꝓbat duabus authoritatibus: ſz Ezechielis z Pauli.

Gen. xix. c. Num. xvj. c.

f ¶ Pro peccato. ẜ. j. q. iij. ẜ. ideni peccato achor.

g ¶ Ad mingẽtem ad parietem. i. vſq̃ ad canẽ vel instrumẽtum q̃ ꝓpter infirmitatẽ adheret parieti et mingu.

Quod autẽ ꝓ peccato alicuiꝰ tota familia excõmunicanda sit, multorũ exẽplis ꝓbatur. Pro peccato nanq̃ſ domitarum paruuli eorũ qui beneficio etatis paterna flagitia nesciebant, celesti igne sunt cõsumpti. Item pro peccato Amalechitarum non solum paruuli eorum sed etiam bruta animalia vſq̃ ad mingẽtem ꝰ ad parietem iussa sunt a domino deleri. Item Dathã et Abiron authores schismatis fuerunt contra Moysem z Aaron: nec tñ ipsi soli, sed oĩs⁹ substantia eorũ cum ipsis descẽdit ad inferos. In nouo testamẽto nõnũq̃ peccatis exigentib⁹ grauis pestilentia desseuisse legitur: quez etiam illos

Questio.iij.

Quod autẽ ꝓ peccato alicuiꝰ tota familia excõmunicanda sit, multorũ exẽplis ꝓbatur. Pro peccato nanq̃ſ domitarum paruuli eorũ qui beneficio etatis paterna flagitia nesciebant, celesti igne sunt cõsumpti. Item pro peccato Amalechitarum non solum paruuli eorum sed etiam bruta animalia vſq̃ ad mingẽtem ꝰ ad parietem iussa sunt a domino deleri. Item Dathã et Abiron authores schismatis fuerunt contra Moysem z Aaron: nec tñ ipsi soli, sed oĩs⁹ substantia eorũ cum ipsis descẽdit ad inferos. In nouo testamẽto nõnũq̃ peccatis exigentib⁹ grauis pestilentia desseuisse legitur: quez etiam illos

Item in actione quarta sancta synodus dixit: Augu. sancte memorie qui inter episcopos Aphricanos splenduit, diuerse epistole sunt recitate significantes q̃ opz hereticos etiã post mortẽ anathematizari. Talem autem ecclesiasticam traditionem z alij Aphricani epi reuerendissimi seruauerunt: sed z Romana sancta ecclesia quosꝺã epos etiã post mortez anathematizauit: licet in vita sua ꝓ fide non essent accusati: et vtrũq̃ apud nos habita gesta significant.

¶ Questio.iij.

Quod autẽ ꝓ peccato alicuiꝰ tota familia excõmunicanda sit, multorũ exẽplis ꝓbatur. Pro peccato nanq̃ſ domitarum paruuli eorũ qui beneficio etatis paterna flagitia nesciebant, celesti igne sunt cõsumpti. Item pro peccato Amalechitarum non solum paruuli eorum sed etiam bruta animalia vſq̃ ad mingẽtem ꝰ ad parietem iussa sunt a domino deleri. Item Dathã et Abiron authores schismatis fuerunt contra Moysem z Aaron: nec tñ ipsi soli, sed oĩs⁹ substantia eorũ cum ipsis descẽdit ad inferos. In nouo testamẽto nõnũq̃ peccatis exigentib⁹ grauis pestilentia desseuisse legitur: quez etiam illos

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Non tenentur. ff. dist. lvj. vndecūq; et ca. nunq;. Habeo. ¶ Gallus. Auxilius epūs excōicauit filium Dalssiani cuz cōiuge z cū tota familia sua que non peccauerat. Sup quo cum ab Aug. reprehenderetur, eo q; propter pctm vnius nec vxor nec familia sit excommunicanda: defendebat se duob⁹ exēplis, scilicet socioꝝ Chore vel Amalechitaꝝ, vbi non solum malefactores sunt puniti, ſz etiā familie eoꝝ: z exēplo quorundam sacerdotū magni nominis, q̄ quondam excōicauerunt parētes cū tota familia sua. Aug. vero rñdet. eidem dicens q; illis se tueri non potest, cū loquant de corporali pena q; sepe vnus punitur pro alio, ad terrorem alioꝝ. Sic⁹ exēplo illoꝝ facerdotiz magni nois se tueri non pōt: q; si essent interrogati idoneam redderent rōnem. Unde cū de hoc reddere rationem nō possit restat vt incōsulte aliq̄d facere nō debeat: de quo si interrogef, recte rñdere non valeat.

Joan. 11.a. Exo. xx.a. Eze. xviij. a.

b ¶ Anathematizetur. alias minori excōicatione bene vn⁹ p alio punitur et sic nō sunt ꝓtraria. xc. distin. oblationes. xvij. qō. iiij. miror. eē de sponſ. non est vobis.

c ¶ Aut pro mariti. nec etiam uxor pro marito cōuenitur. C. ne vxor p ma. per totum. nisi i casu vbi res vxoris pro marito intelliguntur obligate. C. de priuilegio. l. j. z. ij. z. iij. in fi. lib. xij.

{Cor. vij. d.

d ¶ hec ẽſ. Anathema est q; post inuoluit qui peccati cōſcientiam non habebant. Si ergo tam seuerissime pro pctis parentum inueniuntur paruuli puniti, nullū dubium est quin p pctis eoꝝūdem ſnia excōicationis pariter ferri valeant.

Dis ita respondeō. Pro peccatis parētum paruulos corporaliter flagellari, ex verbis euangelij apparet vbi apli de ceco nato chriſtū interrogasse dicuntur: Rabbi, quis peccauit: hic, aut parētes eius vt ceccus nasceretur? In q̄bus etiā illud completur q̄d dñs ait ad Moysem: Ego sum deus zelotes visitans peccata parentum in filios vſq; in tertiam et quartā progenie. Spiritualiter autē pctis parentum paruuli non tenētur [a], ex quo per sacramentum regenerationis ab originali peccato fuerunt emūdati. Unde per Ezechielem dñs ait: Anima que peccauerit, ipſa morietur. Filius enim non portabit iniquitatem patris: neq; pater iniquitatem filij. Justitia iusti super eū erit: et impietas impij sup eum ⁊c. quecūq; etiā peccata parētes cōmiſerunt, filius ex quo pſonaliter ab eis separat⁹ fuerit, ei non imputantur ad penam. Uñ peccato Ade ideo omnes posteri teneri dicūtur, q; nondum aliquis ex illo materialiter fuerat proseminatus. quia vero apud deū nō sentētia sacerdotū sed vita eoꝝ queritur: ptz q; nō est notādus sentētia quē peccati macula non inficit. hinc Paulus Corinthijs scribens ait: Si q̄s frater nominatur fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens: cum his nec cibū sumere debetis.

Et p quib⁹ verbis datur intelligi q; nisi primum aliquis nominatus fuerit de crimine, id fer dici, quia inuenio vnum pro alio punitum.

e ¶ Pena. certe in hoc grauiter excedūt. nam istud ſpeciāliter eis cōcedit alijs etiam interdictis. eē de spō. non est vobis. Sz pone q; possit anathematizari sic familia p pctō alicuius vl' ciuitas tota: nūquid erunt excōicati qui nascūtur sic ꝓpriuum sunt bz prizati an non? pro hoc facit q; eadem familia est. vij. q. j. denicz. ff. de iudic. proponebaꝫ. Quidam tamen dicunt q; qui nascūtur, nō sunt excōicati.

Ciuitate tota excōicata q; nascuntur qñ sunt excōicati.

f ¶ Ad terrorem. ij. q. vij. ꝙpter.

g ¶ Mortalia, et ideo non videt esse magnuz si id faciā q̄ alꝫ facturus es sem: vr. ff. pri. q. j. q̄d culpaꝫ. ff. de cōdi. cau. da. l. ſi pecuniam. ff. viti.

h ¶ Ut alia. ff. j. q. iiij. iudei.

i ¶ Audistis. alia antipophora.

k ¶ Magni nois, ironice.

l ¶ Idonei. et ita non ſufficit dicere, niſi ratio dicti assignetur. ij. q. vij. criminatiões. arg. ff. de pe. dist. iiij. ſi ex bono. ff. de legi. nō oim. z. ff. pri. q. iiij. de tyrijs. et est hic arg. testes non esse rōnem recipiendos qui dicunt se rem scire ni ſi qualiter et vnde rē dz. nouerūt, declarēt. niſi eñ oia inqrantur, nō pōt pcenti ad veritatē. xxiij. q. viij. occidit. z argu. ff. xvij. qōe. iij. miror. arg. xxxv. q. vj. de parentela. et iiij. qō. iij. ſi testes. eē de sen. et re iud. ſicut. Die, de oib⁹ non redditur ratio inſpecta rōne voluntaria. vñ illud: Sic volo ⁊c. ſed inſpecta naturali ratione secus. C. de his

Mat. xvj. Eze. xviij. a

Testis

qui ve.etz.impe.l.vlti.Joan.

a ¶ Nisi grauissime commouerer. Genus loquẽdi,sicut z illud: ego non facerem tale qd nisi essem extra meipsum.posset tñ prohibere familie ne dño cõcaret,forte propter atrocitatem facinoris: vt arg.eẽ de sen.excom. xvij.qõ.iij. mirot. et not.xj.q.iij.quoniam multos. Sz nũqd hoc licebit si grauissime commoueretur:nõ.innuit ergo non quid fieri deberet, sed qd fieri posset.solet quippe hominescentioribus factis turbulentius excitari: vt.xxiij.q.v.cap.ij. et. xj.q.iij.ira.

b ¶ Senex.repte hensibilis est enim eps q a pcrto subdito cõtenit edoceri: vt.ẽ.xxxviij.dis. ca.vlti.ẽ.disti.xxij. de constantinopo. Et nulla etas sera est ad discẽdũ vsq; ad.lxxxviij. annũ. ff.de fideicõ.liber. apud iulianũ.z sepe reuelat minoribꝰ. vt.vt.nc.di.esto.

Epꝰ nõ erubescat a subdito doceri.

c ¶ Expiãdã.ẽ.de pse.di.iij.si qcqd.

Discendũz est semp.

d ¶ Ad eũ nõ ptinere.ẽ.q.j.dñs declarauit. ẽ.j.qõ.v. ca.j.z vlti.cõtra.

e ¶ De cõiuge.ẽ. xj.qõe.iij.qm̃ multos.C.de fac.sanc. eccl.sancimꝰ.in fi.

Paganũ iterficere, an sit ꝯ ipsius ꝯplanũ, ad idẽ l.d. de his.j.ff. vez. de cõse. di. iij.reb aptiza re. ibi õ hoc.

f ¶ Innocẽtes.ar gu.maius peccatũ esse interficere paganũ ꝯ christianũ bonũ. arg.ẽ.xxiij. qõ.v.si non licet. ¶ Sed hoc vez est in illato, nõ in cõmisso.i.maiꝰ pctm̃ est si vna alia p pctm̃ infidelitat' pereat ꝯ si innumerabiliũ martyrũ corpora,p eo trucidarẽtur.et hoc videtur litera dicere si innocentes de ecclesia extrahantur.si martyꝝ corpora pereãt,non est dãnum: sed dicitur sm vulgare hominũ damnum ibi esse.

¶ Ut ergo.¶ hec est.ij.ps.q.in q̃.phat p.viij.ca.q; magis nocet maledicẽti, ꝯ illi cui iniuste maledicitur. Jo.

¶ Nota. Cõcludit hic Gra.ex supradicto ca.q; aliquis non est excõicandus pro pctõ alterius: nec aliqua ratione tratis,nisi grauissime commouerer[a]. Sz si tibi q̃ iuste id fiat dñs reuelauit: nequaq; inuenilem etatem tuam z honoris ecclastici rudimẽta contẽno. senex[b] eñ a iuuene,et eps tot annorũ a collega neccũ anniculo paratus sum doceri qũo possim vel deo vel hoib⁹ iuste reddere rationẽ si aias innocẽtes p scelere alieno/qõ non cõtrahũt ex Adã, in quo oẽs peccauerunt/spũali supplicio puniamus: Etem classiani filius etsi traxit ex parente noxam primi hominis sacro fonte baptismatis expiãdam[c]: tamẽ quicqd postq; eum genuit peccati pater eius admisit,vbi particeps ipse non fuit,ad eũ non pertinere[d] quis ambigit: Quid dicã de cõiuge[e]. Quid de tot aiabus vniuerse familie: Unde etsi vna aia per ista seueritatẽ discipline qua tota domus ista anathematizata est,sine baptismate de corpore exeundo perierit, innumerabiliũ mors corpoũ si de ecclesia hoies innocẽtes[f] violenter abstrahãtur z interficiantur,huic damno nõ põt cõparari. Si ergo de hac re potes reddere rationẽ: vtinam z nobis rescribẽdo prestes vt possimus z nos.si autẽ nõ potes, qd tibi est incõsulta cõmotione animi facere: vñ si interrogatus fueris,respõsionem rectam non vales inuenire. Hec autem dixi etiã si filius noster Classian⁹ aliqd admisit quod tibi anathemate plectendũ iu nitũtur qui totam familiã pro peccato vnius excõicant. quod si factũ fuerit,talis illicita excõicatio non ledit excõicatum,sed excõicantem.qõ.phat vsq; ad.ẽ.illicita.

g ¶ Mediolanensi. id est de illa ciuitate nato: vel suffraganeo Mediolanensis archiepiscopi.

¶ Illicite si aliquis excõicat: sententiã nõ illum condẽnat.

Quamuis[g] quondã frater z coepus noster nullis te culpis erigẽtibus cõione priuauit[i]. Ideoq; huius precepti nostri authoritate munitus[k], officiũ tuũ securus perage:et cõionẽ sine aliqua sume formidine.

Item Hiero.in Leuiti.

¶ Qui non corde sed ore maledicunt,labiorum immunditiam contrahunt.

Qui negligunt ouis maledici consuetudinem[l] resecare:etiã si non corde maledicãt[m],tñ immũditiã labiorum/sm Esaie.vi.ẽ/inquinamenta oris incurrunt.

Item Hiero.vbi supra.

¶ Ultra non sententia quemlibet ligat vel soluit.

Si quis non recto iudicio eoz qui presunt ecclesie,depellatur et foras mittat: si ipse antea non exijt: hoc est si non ita egit vt mereretur exire: nihil lediturⁿ in eo q; nõ recto iudicio ab hominibus videtur expulsus,et ita fit vt iuste videretur. Ut ergo ex hac authoritate euidentissime monstrat,illicite excõmunicat qs pro peccato alterius: neq; aliqua rõne nituntur qui pro peccato vnius in totã familiam sententiam ferũt excõcationis. Illicita autem excõcatio notatũ non ledit,sed excõmunicantem condemnat.

Unde Greg.scribit Magno Mediolanensiꝰ episcopo.

¶ Illicite si aliquis excõicat: sententiã nõ illum condẽnat.

Quamuis[g] quondã frater z coepus noster nullis te culpis erigẽtibus cõione priuauit[i]. Ideoq; huius precepti nostri authoritate munitus[k], officiũ tuũ securus perage:et cõionẽ sine aliqua sume formidine.

Item Hiero.in Leuiti.

¶ Qui non corde sed ore maledicunt,labiorum immunditiam contrahunt.

Qui negligunt ouis maledici consuetudinem[l] resecare:etiã si non corde maledicãt[m],tñ immũditiã labiorum/sm Esaie.vi.ẽ/inquinamenta oris incurrunt.

Item Hiero.vbi supra.

¶ Ultra non sententia quemlibet ligat vel soluit.

Si quis non recto iudicio eoz qui presunt ecclesie,depellatur et foras mittat: si ipse antea non exijt: hoc est si non ita egit vt mereretur exire: nihil lediturⁿ in eo q; nõ recto iudicio ab hominibus videtur expulsus,et ita fit vt iuste

Omperim⁹. ¶ Cãr. Laurentius archiepus Mediolanẽ. nulla culpa exigẽte Magnuz epm excõicauit: q postea ei successit. Papa vero Greg. ipm absoluit,mãdãs ei vt libere suuz officium exequatur. h ¶ Laurentius. Is fuit archiepus Mediola. dis. xvij. ẽ. hic etiaz. ẽ.xxij. dis. quãto. vel ipse Magnus fuit post Laurẽtii natus.

i ¶ Priuauit. argu. ẽ.ff. de re iudi, l.iiij.ẽ.condẽnauit. Sed ibi de cõdẽnato i causa pecuniaria vbi cõtemptus non ligat.

k ¶ Munitꝰ. arg, q; sicut solo verbo excõicatur qs, ita et solo verbo absolui potꝰ. ¶ arg. v.q.j.d. absoluidã. arg. ẽ.j.e.ẽ.no solo tãdũ. eẽ de sen.ex. ¶bo si cũ desideres.xj.q. ri pist. iij.cũ aliqs. credo. ¶ q; solo verbo possit facit os absolui: qz oes res p quascũq cãs ẽ dik eẽ de reiu. ca.j.ff.e.titu. nihil. vel non tenuit hec sntia:qz Laurentiꝰ erat heretic⁹. Jo.

l ¶ Consuetudinem. inducitur ex cõsuetudine presumptio: vt dist.c.xliij. multis. ẽ.de⁹.ff.de re mili. nõ oẽs.ff. de vsu et ha.plenũ.ẽ.sed si.ff. de accu. si cui.

m ¶ Maledicant. qõ fit qñ non credũt esse vez qd dicunt: vel qñ pater maledicit filio: vt.v.q.v. non oculak.

Si quis. ¶ Cajus. Si quis non commisit delictum propter quod a prelatis iniuste excommunicatur sententia eorum non ledit̃ur: et ideo interdum fit q; ille qui extra ecclesiam mittitur,intus sit: et econuerso.

n ¶ Nihil lediturẽ.xj.q.vlt.cui est illata,z.c.si ad tps,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Qui intus. 8.ij.q.j.nemo. 5 xj.q.iij.illud.et.ca.quid obest. ꝛ dic nil ledit quantū ad recipiendū vmitate sanctorum: ledit autē quātū ad participanda ecclesiastica ministeria. finia aūt pastoris semp time da est. nā quo ad deū nō pt eccīa ligare nisi cū emittit ? istē aliquam: vt. 8.e.q.j. ca.j.ꝛ.q.

Ecclia ſſr pōt ligare.

b On in ppe tuū. ¶ Illum. scz iustum.

c ¶ Illi.i. ad malum illi⁹. s. iniusti.

d ¶ Sacrilegij. Item tenet actiōe iniuriarū. xj.q.iij.c. temerariū. ꝛ tenet ad oīa interesse et ad maiorē penaz si visum fuerit expedire. ex de sent. excō. sacro. Itē crimē sacrilegij dignū est depositione: vt. lxxxj. distin. apls. nec pōt. pmouerit alio: vt ibi dicit. quare ergo tantū pena suspensiōis. xxx. dierum infligit ei: vt j. e.c. pxi. Sed forte ibi loquit cum agit ad depositionē. Vl dic q nō quodlibet sacrilegium inducit depositionem.

Sacrile giū est depoſi: nōe di: gnum.

e ¶ Et dū precipites. Judices non erūt precipites ad excōicandū: vt ex de appel. repehensibilis. iniquitas enī ola precipitat: virtus autē lēta est, ꝛ oim pcuncta trrit, de pen. di.ij. interpretium.

Virtus ola pcū ctatur.

Decilicita. ¶ Tuy. Hoc ca. diuidit in duas pres. In prima dz q due facte fuerūt cōnes in cōci. Parisien. s. a quo petat absolutionē iniuste excōicat⁹ ꝛ quā penam patit iniuste excōmunicās: ꝛ rñ. q nulli⁹ dz iniuste excōmunicari ꝛ sine causa: ꝛ q iniuste excōmunicatus a maiori prelato petere dz absolutionē: iniust⁹ ꝫo excōmunicat⁹ patī dz cōmuniōe spatio. xxx. dierū: qs ꝓbat authoritate Greg. In scōa parte querebat quoties aliqs sit vocādus ad causam: ꝛ si nō venerit, vtrū possit cōtra illū sentētia ferri. Et rñdet q trib⁹ edictis, vel vno ꝓ omnib⁹ peremptorio est qs vocand⁹ ad causam: ꝛ si nō venit, tūc cōtumax poterit cōdemnari: nec reuelabit sententia per appellationē. De tribus edictis, ꝓbatur quatuor authoritatib⁹. s. authoritate legis: ꝛ tribus authoritatib⁹ aliis. de vno peremptorio probat duabus authoritatib⁹. s. per eādē. i. et authoritate apphicani concilij. De sententia in cōtumacē ferēda, ꝓbat authoritate Greg. Scōa ibi: de cōuictoe. Authoritatib⁹. i. citationib⁹. Et hāc iter ā sic ordinabis. De trib⁹ ꝛc. i. de cōuictis trib⁹ authoritatib⁹.

f ¶ Cxxviij. Hodie nō dubitat: quin liber iste p ca. ꝛ ponit autē lex ista in auc. de san. epis. 5 oib⁹. col. ix. q.j. nemo episcopus.

† Sub. nec tot ſunt cō stitutiones si cor pore au rēticor. ſz dic q appellat h cō stitutiones diuersitates ruticar: qvt pz in aut. frequēter i vna cōstitutione cō tinētur plures rubrice fm Jo. de fan.

g ¶ Maiorib. qñ superior possit absoluere ligatum ab inferiore. nota. xj.q. iij. si epūs. Qua autem pena punit iniuste excommunicans, habes ex de sentē. excō. sacro.

h ¶ Qui legitime. Etiam si iusta fuerit cā excōicatiōis: vt ex de sentēn. excōmu. sacro.

i ¶ Usum. Hodie relinquit arbitrio iudicis vel epi, sed tantū mēsis ad hoc prefigit: vt ex de sen. excō. sacro. Vel dic q fm arbitriū sapientis carebit cōione hoim: ſz tamen ipso iure est privatus ingressu ecclesie.

k ¶ Cōione. Hodie tm ab ingressu eccīe: vt ex de sen. excom. sacro.

l ¶ Manifestorū. Arg. q in manifestis criminib⁹ precedit admonitio: argu. iij.q.v.qz suspecti. arg. 5 ex de iureiu. ad nostrā.

m ¶ Lex. hec lex non inuenit nisi intelligat ex tenore legis q est. C. quomodo et quando iud. consentaneum.

n ¶ Authoritatibus. i. citationib⁹.

o ¶ Peremptorio. Dico q q libet in dex potest peremptorium mittere: vt ꝓbat ex de sen. ꝛ re iudi. cum Bertholdus. in pn. ex de off. iudi. deleg. ex liter⁹. licet omnes dicere consueuerint q tm ordinari⁹ vel a principe delegatus possit illud mittere: vt in auc. de lit. 5 omnē. in fi. col. viij. C. de iudi. sancimus. in fine. ex de appella. cum sit romana. Itē peremptorium non est statim mittendum nisi cogat necessitas: vt extra de dila. ca. j. ff. de iudi. nonnunq. Item scias q licet lex dicat q iudex debet mittere adhuc vnum edictum post peremptorium: vt. ff. de iudiciis. et post illud tamen non est verum, nisi velit iudex gratiam facere ei. extra de officio delega. consuluit. Item dicunt quidam q peremptorium debeat continere tantū quantū si quodlibet trium edictoꝝ per se ꝓpo-

Citatio perēpto ria an possit a ſcunq; iudice mitti.

Citatio perēpto ria ſtū tēp⁹ tinere dz.

neretur.C.quomodo et quãdo iu.in auĝ.qui semel. Sed veri⁹ credo q̃ illud sit in iudicio arbitrio: vt extra de ap. cũ sit romana. Itẽ licet iudex trib⁹ edictis z vno peremptorio debeat citare, si tamẽ pars non venerit ad primã citationẽ, punit in sumptibus litis.C. de iud. sancimus.

Item si iudex ter citet, et non apponat hoc aduerbiũ perẽptorie, tamen intelligit citat⁹ peremptorie: vt.C. quomodo et qñ iudex. tres denũciationes. Itẽ si reus ad primam citationem dicat se nolle venire, non est denuo citãdus: quia ideo terciatur vt presumatur eius contumacia.ff.de re iud.ptumacia.cũ ergo certum sit eum nolle venire, non est denuo citãdus, quia in incertis non incertis loc⁹ est cõiecturis.ff.de verbo. ob. cõtinuus. Sed q̃d si iudex pferat sententiã cõtra citatũ non pereptorie? videt q̃ nõ teneat sentẽtia: vt.C.qũo z qñ iu.l.ea q.z hic idem videt. Arg.ẽ C.quomodo et qñ iud.cessante.

Contumax no appellat.

a ¶ Per appellationẽ. Nã z contumax non audit appellans: vt.ij.q.vj. .S.sunt etiã quoz. sz est arg.ctra. iij. q.ix. re vera. ex de sen.excõ.p tuas.

b ¶ Ex euangelica authoritate, nã paterfamilias bis misit seruos suos, tertio filiũ ad inuitatos. Vel loquit de euangelica denunciatione: vt.ij. q.j.si peccauerit.

† Et xvij.q. iij.de pbris.

c ¶ Judiciũ, potest intelligi de infamato q̃ se noluit expurgare: vñ pter hoc erat deponẽd⁹: vt.xxx.dist.c. vlt.in fi. Vel intelligas istud de sentẽ. excõ. z non de definitiua: qz illa non fertur, nisi lit.pres. qualiter autẽ in crimi-

fuerit vocatus: et presentiam suam apud eum iudicẽ a quo ei denũciatũ est, exhibere noluerit, aduersus eũ quasi contumacẽ iudicari põt. q̃nimmo retractari nec per appellationem[a] negocia possunt quotiẽs in ptumacẽ fuerit iudicatum. Et hanc sententiam de tribus authoritatibus conuentis euãgelica[b] authoritate Celestinus ad Nestorium dicẽs, et ephesina synodus de eodem decernens, z beatus Greg. ad Joãnem scribens comprobauit. De peremptorio scripto Aphricanũ cõciliũ demõstrat de cresconio, vt si conuen⁹ resipiscere detrectauerit, suo cõtemptu et sua contumacia faciente, authoritate iudiciaria iam protinus excludaẽ. Item beatus Greg. de sentẽtia iudiciaria in cõtumacẽ scribẽs ad Maximũ presumptorẽ salonitanum ẽim dixit: Hortamur vt ad nos venire omni postposita excusatione festines: quatenus seruata iustitia, hec de quibus accusaris, z cognoscere z finire ẽm canonica instituta Christo reuelante possim⁹. Ita autem fac, vt ad veniendum amplius tam moras non ingeras, ne magis ipsa te absentia obnoxium his que dicũtur assignet: z nos i te hec res non solum ꝓpter predicta crimina que purgare subterfugis, sed etiam ꝓpter inobedientie culpam, durius. s. vt in contumacem, cogat ex consilio ferre iudicium[c].

Item Hugo. sup Leuiticum.

¶ Vita non sententia ab ecclia aliquẽ eicit, vel ad eã reducit.

QUm aliquis erit a veritate, a timore dei, a fi-

minalibus ferenda sit sententia, notaui. iij. qõ. ix. in summa. Joan.

QUm aliquis. ¶ Casus. Si quis facit contra fidem et veritatem: etsi extra ecclesiam per prelatum nõ abijciat, tamen extra ecclesiã est: sicut econuerso si quis iniuste excõicat, in ecclesia remanet, z non ledit: z ita contingit q̃ qui foras mittit, intus est: et qui foris est, videt intus retineri.

DE illis. ¶ Casus. Dicitur in hoc.c. q̃ sũt duo genera hoiz q̃ sunt ab ecclesia separati. s. iuste excõmunicati, et hypocrite: de q̃b⁹ dicit Aug. q̃ spiritum sanctũ non habent: bonam tamen eius (vt sic) tã habent. Et hoc probatur authoritate Jude.

d ¶ Jõ dicit Judas apostolus. Jude epist.

e ¶ Scilicet. Hoc vult dicere q̃ heretici z hypocrite ab ecclia sũt segregati: hypocriti: nec spiritum sanctũ habẽt, licet habeãt dona spiritus sancti. i. scientiã z fortitudinem. La vita.

f ¶ In ecclesia. s. de consec. di.iij. est vnitas. contra. sed ibi ecclie nomẽ largius sumit vt comprehendat bonos z malos, ad hoc facit. xj.q.iij. audi. et melius. c. nolite. † Dicio sumit

Ertũ est. s ¶ Anathe ecclia matizatus. s. iuste. p tri nã q̃ ad deũ eque pdãr. separat ⁊ a deo p peccatũ sicut per communicationẽ.

h ¶ Separationem. s. iij.q.iij. ergeltrudam.

¶ Illicita. ¶ Hec est.iij. pars. q.in q̃ pba⁊ q̃ null⁹ bon⁹ debeat aliũ maledicere nisi qñ aliõ facere non potest: et tũc amore iustitie, nõ liuore vel vltione. Jo. de fan.

¶ Cas⁹. Cõcludit iij. ps. Sta, ex supradictis,

q̄ iniusta sententia excōicatū non ledit sed excōicantem: z ideo innocentes ex crimine alteri⁹ excōicari nō debēt: sicut a q̄busdā ipius dētib⁹ fieri consueuit. Postea objcit ꝫ predicta dicēs q̄ non solum innocentes, ſz nec criminosi sunt maledicēdi et ad hoc p̄bandū inducit tres authoritates. et hoc probat p seq. duo ca.

Mat. v.g.

a ¶ In ep'la. iude originaliter: ſz i cōmētarijs hiero. super epistolā ad Titum. c.iij.

Rosn. xij.c. Bal. v.d.

Sigif. ¶ Cassus. Ex one p̄ lati maledictū exire non debet ad instar Michaelis, q̄ diabolo maledicere noluit cū secum de corpore Moysi altercaret. z ad instar ppli israelitici quez dñs p̄cepit in duas p̄tes diuidi: vt sex maiores trib⁹ sup mōtē garizim pp'o bñdicerēt. et sex minores trib⁹ sup mōtē hebel siue Ebal, vt maledicerēt transgressoribus legis.

Jude epla vnica. c.

Deut. xxvij.

b ¶ Diabolo. cuj contēdebāt de corpore Moysi.

c ¶ Blasphemie. Cui non aliud dixit q̄m hoc, imperet tibi deus. sed vnde hoc habuit ap'us ignoratur.

Ebal.

d ¶ Pp'o. illo qui seruaret legē dei.

Josue.

e ¶ Altero. ad esm Ebal.

f ¶ Hebel. in pri. ca. vocat eundem montem Ebal.

g ¶ Maledicant. non seruātibus.

Cum ergo.

¶ Cas. Duplex est ꝓpositum hoim. Nā quidaz sponte facūt bona quidā metu malorū, z timore supplicioꝝ. Primi designātur p sex maiores trib⁹ que sunt mīſe Garizin incedentes electi erant ad benedicēdum. Secūdi ꝙo q̄ timore vel metu bona faciunt, indicātur per alias sex minores tribus q̄ iuxta mōtem Hebel siue Ebal posite erāt et parate ad male dicendum. Beſi. tiij.b.

h ¶ Propositi. id est varijs modis seruāt lex. quidaz seruāt eam amore iustitie: quidam timore pene. Jbrō.

i ¶ Ad salutem. Sicut Paulus. ſ. pri. q. iiij. q̄s nos. tñ q̄diu seruilis timor est in hoie, nō saluat: vt. ſ. pri. q. vj. ſ. ex his. Beſi. xij.a. Mat. xxj.b.

k ¶ Maloꝝ. idez di in Deuteronomio.

¶ Sed qui. ¶ Cassus. Probatuz est supra q̄ crimino si maledicendi non sunt: nunc ostendit Gratianus q̄ sunt maledicēdi. Et hoc probat. xj. authoritatibus vel rationibus que satis in litera patent. z hoc in prima parte. In secunda parte distinguit inter maledictum et maledictum. Nam maledictum q̄s fit amore iustitie, nō ꝓhibetur: quod ꝙo fit libidine vlciscendi, vel odio p̄sequentis ꝓhibetur. Secunda ibi. Distinguēdū. Et ad hoc inducit seq. cap. Beſi. xxvij. d. Deut. xxvij. b.

l ¶ Prime pene ricationi. ſ. fraterno odio vel peccato Ade. Joan. Actu. viij.d.

m ¶ Chanaā. ipsi Cham non maledixit sed filijs eius: vt ostēderet q̄ primi motꝰ non essent puniendi, sed ipsi secundi. Unde ideo sunt pu quia magis terren Mot⁹ pmō niēdi.

Absolui ab omni maledicto fideles immunes esse oportet.

Sigitur Michael non fuit ausus diabolo b, et certe maledictiōe dignissimo iudiciuz inferre blasphemie c: quāto magis nos ab omni maledicto puri esse debem⁹? Merebatur diabolus maledictū, sed per os archangeli blasphemia extre non debuit. Relege veteres libros, et vide que tribus in monte Garizin constitute sint vt bñdicerent populo d: et q̄in mōte altero e vt maledicerent. Ruben q̄ maculauerat torum parentis, et zabulon nouissimus Lye filius, et ancillarū liberi in monte Hebel f ponūtur, vt maledicāt g his q̄ maledictiōe sunt digni.

Item in libro Judicum.

Quos significāt illi qui ad benedictionem, qui ve ad maledictionē de filijs israel electi sūt.

Cum ergo in singulis q̄busq; fidelium talis sit propositi h varietas: hoc mihi designari videtur in hoc loco, q̄ dimidij illi qui iuxta montē Garizin incedunt, illum scilicet qui ad benedictiones electus est: istos figuraliter indicent qui nō metu pene, sed benedictionū z repromissionum desiderio veniūt ad salutem i. illi vero dimidij qui iuxta montem Hebal incedunt, in quo maledictiones prolate sunt; istos alios indicant qui malorum k metu z supplicioꝝ timore complētes q̄ in lege scripta sunt perueniunt ad salutem.

Sed qui p̄ persecutoribus iussit orare, primos parentes p̄ trāsgressione mādati mortis maledicto percussit. Cain quoq; quia primi l preuaricationi fratricidiū adiunxit sententiam maledictionis a dño reportauit. Abrahe quoq; dominus dixit: Maledicā maledicentibus tibi: et benedicam benedicentibus tibi. In euangelio etiam cū esurtes veniret ad ficū: non inueniens fructū in ea, sua maledictiōe ꝓpetua sterilitate ipsam damnauit.

Item Noe cum verēda sua a Cham derisa cognosceret, filium eius Chanaan m maledicens dixit: Maledictus Chanaan sit seruus fratrū suoꝝ. Isaac cum bñdiceret Iacob filio suo ait: Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus: et qui benedixerit tibi, benedictione repleat. Item sicut in libro Deuteronomij legitur: Moyses ex precepto dei. xij. tribus filioꝝ israel in duas partes diuisit: z ser tribus iussit vt iuxta montem Gebal incedentes maledictionē transgredientium legem vociferarent. Alijs precepit vt iuxta aliū montē incedēt es benedictiones obseruantium exclamarent. In nouo etiā testamento Petrus ap'us legit Simoni maledixisse cuz ait: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Paulus q̄q; qui dixerat: Benedicite et nolite maledicere: fornicatorem Corinthium iussit excommunicari. Item in alia epistola ait:

tur parentes in pena filiorum ꝯ̃ in propria : vt.ff.quod metus cau.isti quidem.§.vlt.

a ¶ Si angelus. hoc expositum est.ꝛ.xj.qō.iij.si is qui preest.

Male-dicens an semper puniri debeat. Bal. j.b.

b ¶ Distinguendum. qui ex pertinacia maledicit, punitur : vt extra de de.maledi.capit.j. qui ex temeritate vel leuitate, meretur veniam : vt.ij. qō.iij.si quis iratꝰ. .§.j.et.§.notandū. talis enim veniaⁱ liter peccat: vt.xxv. dist.§.al's. in fine. qui ex insania, miseratiõe dignꝰ est : vt.C.si quis impe. male.l. vnica.

¶ Cum sancti. ¶ Cauꝰ Duo sunt genera prelatoꝝ, scz boni ꝛ mali. ꝛ maledictio bonoꝝ prelatorum iusta est ꝛ de iustitia, predit: qꝝ in mẽte diuinũ iudiciuꝫ respiciũt: sicut fuit maledictio quã fecit deus i primum parẽtem: et que facta fuit in illos qui maledicebãt abrahe. Maledictio malorum prelatoꝝ est iniusta, que a liuore vindicte procedit: a quo liuoreᵉ vindicte boni debent abstinere. Et hoc probatur auctoritate Apostoli. Iustus id est in mẽte. Subtile id est diuinum. A quo scilꝫ liuore vindicte.

c ¶ Ultionis. .§. xlv.dist.ca. vera iustitia. .§.lxxxvj. dist. odio.

d ¶ Subtile. arg. qꝝ subtilitas est in canonibus cõsideranda. argu.ij.q.j. in primis. Arg. cõtra extra de appel. dilecti. et instit. de fideicommiss. here. .§. sed quia. vbi dicitur qꝝ subtilitas perniciosa est in legibus : et simplicitas est amica veritatis. Joan.

Beñ. iij.c.

Subtilitas reprobat

e ¶ Apostolice. ¶ Exemplo. qui tradidit Cointhiũ satane: vt.xj.q.iij.audi.

Si quis nõ fuerit secutus doctrinam dñi nostri Jesu Christi sit anathema maranatha.

Item Galatis: Si angelusᵃ de celo veniens aliud vobis euãgelizauerit, anathema sit.

¶ Distinguendumᵇ est ergo inter maledictum quod prohibetur, ꝛ maledictum qõ a domino et sanctissimis viris rationabiliter profertur. Maledictum quod prohibetur, est illud quod procedit ex voto vltionis ꝛ odio persequentis, nõ ex amore iustitie. Maledictuꝫ vero quo sancti maledicũt, est illud quod procedit ex amore iustitie non ex liuore vindicte. Unde Grego. ait in Moralibus lib.iij.

¶ Sancti viri non ex voto vltionis, sed amore iustitie aliꝗs maledicunt.

Cum sancti viri maledictionis sententiã proferunt: non in hãc ex voto vltionisᶜ, sed ex iustitie examine prorumpunt. Intus subtileᵈ iudicium respiciunt: et mala foris surgẽtia qua maledictione ferire debeant, cognoscũt : ꝛ eo maledicto non peccant in quo ab eterno iudice non discordant. Item scriptura sacra duobus modis maledictũ memorat: aliud videlicet qꝝ probat: aliud quod dãnat. Aliter eñ maledictũ, pferur iudicio iustitie, vt in ipso primo peccãte prolatũ est cum audiuit: Maledicta terra in opere tuo ꝛc.ꝛ sicut Abrahe dr: Maledicam maledicẽtibus tibi. Aliter vero pfertur maledictum quod non iudicio iustitie, sed liuore vindicte punitur : a quo voce Pauli predicantis cessare admonemur, qui ait: Benedicite, et nolite maledicere.

Item Pelagius papa Anglio episcopo.

¶ Errãtes ꝛ in errorem mittentes excommunicentur.

Apostolice auctoritatis exẽploᵉ didicimus errantiumᶠ et in errorem mittentium spiritus tradendos esse satane, vt blasphemare discant.

Item Anacletus papa.

¶ Delinquentes corrigantur a sacerdotibus: incorrigibiles inuenti excommunicentur.

Cum sacerdotes ꝯ̃ reliqui fideles[g] oẽs summam debent habere curaꝫ de his qui pereunt: quatenus eorum redargutione, aut corrigantur a peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint ab ecclesia separenturʰ.

Item Gregorius papa.

¶ Secũda vel tertia admonitione interposita, excommunicationis sententia procedat.

Dexcõicatiõis articulo, qꝝ tñ interposita conditione gradusⁱ iam (vt ita dicam) secundo vel tertio ex necessitate subiuncta est, beatitudo vestra immerito queritur cuꝫ Paulus apostolus dicat : In promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam.

Item Hieronymus.

¶ Malꝰ ab ecclesia sunt eliminandi.

Resecande sunt putride carnes; et scabiosa ouisᵏ a caulis repellẽda: ne tota domus, massa, corpus, ꝛ pecora ardeãt, corrũpãt, putrescat scilicet corpus. intereant scilꝫ pecora.

f ¶ Errantium. in fide. Joan.

g ¶ Am sacerdotes. ¶ Fideles. i. prelati. sic non est hic ar. qꝝ istud, si peccauerit ꝛc. spectat ad oẽs.

h ¶ Separentur. ergo sacerdotes habent officium excommunicandi: vt.vij.q.j. nemo episcopus.

i ¶ Excõicatiõis. ¶ Cauꝰ Greg. vel quidam alius quẽdã excõicauit interposita cõminatione degradandi ipm. de quo cũ ipse conqueretur, scribit ei Greg. et reprehẽdendo eũ dicit qꝝ iniuste cõqueritur. Et hoc probat auctoritate Apli dicentis qꝝ nos oẽm obedientiam debemus vlcisci. Uel dic qꝝ simpliciter nõ fuit excõicatus, sed ostatus fuit sub periculo sui gradus vel gradatim facta fuit citatio : scz primo, scdo, et tertio: et ita excõicatꝰ fuit nisi tunc venerit. et ita scdm varias expositiones, vario modo formabis casum. vltima tamẽ expositio bene innuit ex lra.

Rom. xij.d

k ¶ Gradus. quia sub periculo gradus honoris sui excõmunicauerat eũ vel sin gradũ honoris sui vocauerat ipsum. nam aliter vocãdi sunt maiores, aliter minores. vel quia gradati vocauerat ipsum in vltimo peremptorio.

Resecande. ¶ Cauꝰ Ostẽdit in hoc capitulo Hieronymus qꝝ inobediens a consortio bonoꝝ est repellendus. ꝛ hoc probat quinq; exẽplis, scilꝫ ouis scabiose, ꝛ putride carnis, et fermenti, et Arrij heretici, et scille. Ardeat domus scilicet, corrũpatur scilꝫ massa,

xj.c.xj.b.

l ¶ Quis. ly. dist.j. sed illud.

a ¶ Totum. Totum dicit, z tamē tantū Alexandrinā ecclesiam intellexit: vt.j.q.j. manifestū. Vel dic totū, quia eius sequaces erant per totum orbem.

QOripiank. ¶ Calus. Dicebāt qđā q̄ episcopi non debent aliquē excōmunicare vel separare ab alijs: quoniā presciti omnes damnabūtur, et predestinati salui erunt. Et rñdet Augu. cum nesciamus quis sit predestinatus, z quis prescitus: sic affici debemus charitatis affectu, vt oēs velimus et laboremus saluos esse: et ideo vbicunq; aliquem incorrigibilē inuenimus, separare eum ab alijs debemus, forsan ipsa separatione sanandum, ne eius cōiunctione alij polluantur: ad instar morbide ouis, q̄ est a sanis separanda. Et qđ dicitur in litera dānatio .i. anathema respiciat, dādo gratiam suam. penitentiā .i. cōtritionem. dānationis .i. excōicationis.

b ¶ Episcopale. Arg. q̄ excōicatio spectat tm̄ ad officiū episcopale. naz mucro epi dicitur. xvj.q.j. visis. De hac materia dixi.d. q.j. nemo ep̄s.

c ¶ Maior. si excōicato est maxima, ergo nō debet infligi pro leuibus criminib⁹: vt. ē.e. q.j. nō afferamus. in fi. et.xj.q.iij. nemo episcoporum, z ca. episcopi.

d ¶ Desperandū est.l.xxxij. qōne. ij. ancillam. et de penitē. distinctio. vij. nemo.

e ¶ Damnatum. Ab ecclesia.

f ¶ Nō dānat. i. nō disponit dānare eternaliter.

g ¶ Separare. Quia talis dānatio medicinalis est, non mortalis: vt. ij. q.j. multi.

Qtce autē. ¶ Calus. Si crimina aliquoz nolētium confiteri fuerint manifesta vel probata: prelati eorum debent eos prius admonere z increpare, vt emēdētur. quod si non fecerint, ferro excommunicationis sunt ab alijs separandi: ne exemplo sue perditionis alios interficiant si in eorum societate perseuerent: sicut contagione putride carnis, cetere partes humani corporis corrumpuntur.

h ¶ Nolentibus. Arg. est hic q̄ in notorijs requiritur admonitio: vt. ē.e. de illicita. Item est hic argu. q̄ licet q̄ neget, crimen tamē dicitur notoriū. Item hic arg. q̄ etiā si in modum exceptionis est aliquod crimen, pbatum, q̄ est facta fides. z potest talis puniri: si corrigāt, ex hoc q̄ dicit, vndecunq; claruerint. Nā et iudicū hereticorū clarificat ecclesiā: vt. ē.e. q.j. subdiaconus. Ad hoc p̄t dici q̄ in causa denunciationis loquitur: vbi qualiscunq; scientia sufficit: vt dixi. xxij. q.v. hoc videtur. z.ij.q.j. multi. z lz in causa denunciationis agat ad penitentiā tamen si noluerit postea penitere, potest puniri. Alij intelligunt de crimine notorio.

i ¶ Undecūq; et eodem modo dicit lex, qualitercunq; constet tutori q̄ sit tutor: si simplr̄ dictum sit ei, periculum spectat ad eū vt. ff. de admi. tu. l. pater. ℈. vl. sic. xxij. q.v. hoc videtur.

k ¶ Patiēte. i. q̄ propter denunciationē noluerit corrigi. si intelligas, put alij intelligunt de notorio crimine, tunc exponas si nō fuit dispensatum cum eis. nam bene episcopus cum talibus potest dispensare. extra de iudi. at si clerici.

l ¶ Purredinis. Hoc intellige cum sine scandalo id fieri potest: vt supra proxima questione. iiij. cum quisq;.

Scātit, intereant. Arrius in Alexandria vna scintilla fuit: sed quoniam non statim oppressus est, per totum orbem eius flamma populata est.

Item Augustinus.

¶ Pro diuersitate culparum subditi a ꝓpositis corripiant.

QOripiank itaq; a prepositis suis subditi correctionib⁹ de charitate venientibus, p culparum diuersitate diuersis vel minoub⁹ vel amplioribus: q; z ipsa que damnatio nominat quā facit episcopale⁹ iudicium: qua pena in ecclesia nulla maior[c] est: pōt (si deus voluerit) in correctionem salubrimā cedere, atq; ꝑficere. Neq; em̄ scim⁹ qđ cōtingat sequēti die: aut ante finē vite huius de aliquo tali desperandū[d] est: aut cōtradici deo potest ne respiciat z det penitentiam: et accepto sacrificio spirit⁹ cōtribulati, cordisq; cōtriti, a reatu quanuis iuste dānationis absoluat dānatū[e] quem ipse non damnat[f]. Pastoris tamen necessitas habet ne per plures serpant dira contagia, separare[g] ab ouibus sanis morbidam: abillo cui nihil est impossibile, ipsa fortitan separatione sanandā. Nescientes enim quis pertineat ad predestinatorum numerū, quis non pertineat: sic affici debemus charitatis affectu, vt omnes velimus saluos fieri.

Item Prosper.

¶ Qui corrigi nolunt, excommunicationis ferro debēt abscindi.

Qtce autē crimina quorūlibet si ipsis criminosis ꝓfiteri nolētib⁹ h vndecūq; i claruerint, quecunq; non fuerint patiente[k] leni medicamēto sanata: veluti igne quodam pie increpationis vrenda sunt et curanda. Q; si nec sic quidē equanimiter sustinentis ac pie increpantis medela ꝓcesserit in eis qui diu portati, et salubriter obiurgati corrigi noluerit, tanq; putride corporis partes debent ferro excommunicationis abscindi: ne sicut caro morbis emortua si abscisa nō fuerit, salutē reliquē carnis putredinis[l] sue contagione corrūpit: ita isti qui emendari despiciunt, z in suo morbo persistūt, si moribus depranatis in sanctorum societate permanserint, eos exemplo sue perditionis interficiant.

Item Nicolaus papa Lotharrio regi.

¶ Excōicādus est q̄ duas simul vxores habere presumit.

AN non districta vltione feriendus es, q̄ in duabus vxoribus adulterium[m] Lamech z flagitium imitatus proxima questione. iiij. cum quisq;.

AN non. ¶ Calus. Lotharij[9] rex duas habebat vxores de facto: de quo reprehendit eū Nicolaus papa dicēs q̄ vltione districta sit feriēdus: cū adulteriū Lamech post. lxxvij. gñationes fuerit punitū: qui primo habuit duas vxores de facto: cū Cain fratricidium. vij. generatione in diluuio sit deletum. Sciās tamen q̄ casus iste pom̄ potest fm̄ varias expositiones que fieri consueuerunt de generationibus Lamech.

m ¶ Adulterium. Sed qualr̄ dicit cōmittere adulteriū cum vxore legitima? Rn. qz per adulteriū reddit eā sibi illicitam. xxxij. q.j. in coniugio. in fine.

p Ista fuit sententia B. z h fm L.

e ¶ Post.lxxvij. Contra.j.xxxj.q.j. quo.hoc vt solutū est ⁊ expositū.

b I Tacz ¶ Et falsos.ē.xxij.q.v.si quis omnino. ē. xxiij. q.v. rex debet.

c S Iquis. ¶ Si pauperē.videt ē q̄ cause oppressionis pauperū spectāt ad ecclesiaz: vt.lxxxvij. dist.defensiones.

d ¶ Scripta. Sic xi.q.iij.cure.ij.q.j. lege a. Hic videtur q̄ statim post citationem primā aliquis possit excommunicari.arg.v.q.ij.plenti. Sz dic q̄ nō nisi post tria edicta,vel vnum peremptorium.ē.eo.cap. de illicita.

e S Iquis rompetas ⁊ peregrinos. Sicē de treu.et pa.innouamꝰ. solus enim princeps potest indicere nouā vectigalia: vt ibi dicitur et.ff.de pu.et vecti. l. vectigalia. et ratio quia inducit nouā vectigalia, vel deportatur,vel capite punitur. nam incidit in le.iul. de vi. pu. vt.ff. ad legem Juliam de vi. pub.l. vl..

Vectigalia noua a solo pnc̄ipe indici possunt.

P Aternaz traditionum.

¶ Calixtus. Statuit Urbanus papa in hoc capi.q̄ si quis ecclesias, clericos et monachos ⁊ eorum conuersos vel oratores,id est peregrinos suis bonis spoliauerit, et infra spatiū.xxx.dierum non emendauerit,anathematizetur.

f Ur dicpeter ter.i.integraliter vt ē ter.ita.reintegranda.iij, q.j.

f ¶ xxx.ar.q̄ sufficit si peremptorium sit edictum xxx.dierum: vt.iij, q.v.c.j.

g ¶ Cōpetēter, ⁊ esse dinoscaris: quod dominꝰ nō nisi post.lxxvij.ª generationes suo salutifero aduētu deleuit,cuz Cain fratricidiū.vij. generatione aḡs abolitū sit cataclysmi,id est diluuij.

I tem ex conci. Agathensi.

¶ Falsi testes ⁊ homicide,cōmunione priuentur.

I Tacz censuimus homicidas et falsosᵇ testes a communione ecclesiastica esse submouendos, nisi penitentie satisfactione crimina admissa diluerint.

I tem ex concilio Toletano primo.

¶ Excommunicetur potens qui clericum pauperē vel religiosum spoliare presumit.

S Iquis de potentibus clericum aut quemlibet pauperemᶜ aut religiosum expoliauerit, ⁊ mandauerit eum ad se venire episcopus vt audiatur,et contempserit:inuicē mox scriptaᵇ percurrant per omnes episcopos prouincie, et quoscunq̄ adire potuerint, vt excommunicatᵈ habeatur ipse, donec obediat et reddat aliena.

e ⁊ dictis Grego.pape.

¶ De eodem.

Q Uisquis per dolum manum suā mittit in Christum,id est episcopū vel presbyterum:quia sacrilegium graue cōmittit : et si quis ecclesiā dei vastat aut impugnat aut incēdit:quia et hoc grauissimū est sacrilegium: placuit sancte synodo vt in primis omnia bona eius proscriptione publicent: deinde in vno loco,id est monasterio inclusus puniatᵉ omnibus diebꝰ vite sue.

I tem Calixtus papa.

¶ Cōtone puniet qui rompetas vel peregrinos vel mercatores molestare presumit.

S Iquis rompetas ⁊ peregrinos ᵉ ⁊ apostolorum limina et aliorum sanctorum oratoria visitantes capere,seu rebus quas ferunt spoliare,et mercatores nouis teloniorum et pedagiorum exactionibus molestare tentauerit:donec satisfecerit,communione careat Christiana.

I tem Urbanus papa.

¶ Excōmunicentur qui oratores ⁊ ecclesias,bonaq̄ earū ⁊ personas ibi seruientes infestare presumunt.

P Aternarū traditionuz exemplis commoniti, pastoralis officij debitum persoluentes,ecclesias cum bonis suis tam personis q̄ possessionibus,clericos videlicet ac monachos, eorumq̄ conuersos vel commissos,oratores quoscq̄ cum suis nihilominus rebꝰ quas ferunt,tutos et sine molestia esse statuimus. Si quis autem contra hoc facere presumpserit, et postḡ facinus suum recognouerit,intra dierum spatium.xxx.ᶠ competenterᵍ non emendauerit:a liminibus ecclie arceatur, ⁊ anathematis gladio feriatur[h].

I tem Nicolaus papa omnibus episcopis.

¶ Qui oratoribus pauperibꝰ non arma ferentibꝰ in malum obuiauerint,excōmunicent.

I Li qui peregrinos vel oratores cuiuscunq̄ sexus siue clericos, siue monachos, vel feminas,aut inermes pauperes depredati fuerit,vel bona eorum rapuerint,vel in malum eis obuiauerint: anathematis vinculo ferianꝰ, nisi digne emendauerint. Pax vero illa quā treugā dicimus,fideliter obseruet sicut ab archiepiscopis[i] ⁊ epīs vniuscuiusq̄ pucie cōstituta est.q̄ autē eam infregerit,excōicationi subdat.

Q Uia vero sermo de hereticis habet,videndum est q̄d interfit inter schisma ⁊ heresim[k]; Non intelligas.i. moderate,sicut curiales exponūt: sz competenter .i. iuste.sicexponitur ē de ap. reprehensibilis. ff. de iudi. si debitori. Jo.

h ¶ Feriatur.ergo nondū erat promulgatum.xvij.q. iij.si quis suadente tc.

i I Li qui.

¶ Archiepiscopis. Ergo illi pñt indicere treugas:similiter canō indicit treugas: vt extra de treu.⁊ pa. ca.j.

¶ Quia ꝛc. ¶ hoc est.iij. pars q̄nis in qua ponit differētiā inter schisma et heresim. Joā.de San.et reuertit hic ad materiam proponite questionis. Arch.

¶ Cyprianus. Superuius facta est mentio de hereticis et schismaticis:⁊ ideo statim.nunc ostendit que sit differētia inter schisma et heresim,⁊ qui sint heretici,⁊ que sint secte hereticorum.

k ¶ Heresim. vario modo dicit hereticus. Uno modo quicunq̄ est dubius in fide,infidelis est: ⁊ vt extra de here. dubius. Secundo dicitur hereticus omnis simoniacus: vt.j.q. j. quisquis. Tertio omnis presbꝰ ab ecclesia, sm q̄ excōmunicatus dicitur hereticus: vt iiij.q.j.ca.ij. Quarto modo omnis qui male interpretatur sacram scripturā: vt.j.codē. heresis. Quinto modo qui nouā opinionē inuenit: vt.j.eo.here. ticus. Sexto modo qui vult auferre priuilegium Romane ecclesie i vt

Deyno. ē. firmissime. ad hoc de alicasu.m. di.de bellis. Item q̄ nō recipit quicunq̄ sic intelligi sm sacram scripturā: Do.C. hereticus. cuiz. cisimi. iiij.pa.

xxij.distin.omnes. Septimo qui transgreditur precepta se.ap.vt.Ş.xix.distinct.nulli. Item quandoq; large dicitur hereticus omnis qui non tenet articulos fidei: et sm hoc iudei et gentiles sunt heretici: et sm hoc non omnis hereticus est excommunicatus. Stricte sumitur hereticus omnis qui remotus est ab ecclesia, qz errat in fide, z sm hoc omnis hereticus est excõicatus: vt est de here. ad abolendã. et ca. excõicamus.

Inter hẽsim z schisma.

Ş Casus Docet hiero. qz in hoc differt schisma ab heresi: quia heresis ✝ alas prauam habet doctrinã, schisma vero non. Item heresis nulla fit occasione, sed sponte, schisma vero fit ꝓpter dissentionẽ episcopalẽ: z ideo in principio discordant, ſz in fine concordant: quia sicut heresis, ita schisma ecclesiã ledit.

post epalẽ decessionẽ.

a ¶ Et schisma. potest dici qz hec sit differentia inter heresim et schisma, q̃ est inter dispositionem z habitum. primo enim dicit schisma: sed cum postmodum pertinaciter adhęserit sue secte, dicitur heresis. Vel aliter dicas qz omnis hereticꝰ sit schismaticus, ſz nõ conuertitur. et sic est illa differentia que est inter speciẽ et genus.

heresis et schisma differunt.

b Heresis cẽ. ¶ Scripturam.8.xxxvij. dist. relatum.

¶ Quivero. ¶ hec est.v. pars gõnis i q̃ ponit differẽtias hereticorꝝ, ꝙ̃ ꝓbat p diuersa iura. Iohẽsan.

v.ps.

Idit apostolus. Ş Cap. Illi heretici q̃ suã heresim pertinaciter defendũt, post primã z secundam admonitionez sunt

et qui sint heretici, et quot sint hereticorum secte. Differentiam autem inter schisma z heresim. Hiero. i epistola ad Titum ca.iij. assignat, dicens.

¶ Schismatici et heretici differre dicuntur.

Inter heresim et schisma[a] hoc interesse arbitror, qꝺ heresis puersum dogma habeat: schisma propter ✝ episcopalem dissentionem ab ecclesia pariter separat: quod quidem in principio alꝗa ex parte intelligi pot diuersum. Ceterũ nullũ schisma non sibi aliquã heresim cõfingit, vt recte ab ecclia recessisse videat.

Vnde autem heresis dicatur in epla ad Gala.ca.v. Hiero. definit ita dicens.

¶ Unde heresis dicatur.

Heresis grece, ab electione dicitur: qꝺ scilicz eam sibi vnusquisq; eligat discipliname, quam putat esse meliorem. Quicunq; igitur aliter scripturam[b] intelligit, q̃ sensus spiritꝰ sãcti flagitat a, quo scripta est: licet ab ecclesia non recesserit, tamen hereticus appellari potest: et de carnis operibus est, eligens que peiora sunt. Qui vero propue dicãtur heretici, Augustinus in libro de vtilitate credendi, ostẽdens ait,

¶ Qui proue dicant heretici.

Hereticꝰ est q̃ alicuiꝰ tẽporalis commodi, z maxime vane glie, principatusq; sui gratia falsas ac nouas opiniones, vel gignit, vel sequit. Ille autẽ q̃ huiusmodi hominibꝰ credit, imaginatione quadam ꝓficere illusus est. Idem.

¶ Non sunt heretici qui non sua audacia, sed aliena seducti

enitandi: quod probat authoritate apostoli. Illi vero qui suum errorem non defendunt animo pertinaci, et maxime quem a suis parentibus in heresim lapsis receperunt, sed veritate inuenta parati sunt corrigere, non sunt inter hereticos deputandi. Sequentia duo cap. plana sunt in quibus dicitur qꝺ qui in errorem cadunt, nec volũt corrigi: sunt inter hereticos deputandi. In tertio cap. dicit qꝺ magis peccat q̃ defendit errorem, q̃ ille qui errat: q̃ non solum hereticus, sed etiam heresiarcha dicẽdus est.

Ad titũ.iij.

c ¶ Et secũdam. hęreticus q̃ dicit hereticos post secundam admonitionem vitandos: vt.8.ptori.q. v. non vos. alibi semel.8.ea.q.j.q̃ domus. in fi. Ad hoc potest dici qꝺ hereticũ damnatũ post vnicam admonitionem ✝ vt nonem vitabimus in secretis fidei nostre, ne eum pertinacie[c] reddam[d]: tionem reddam[e]: vt.xliij dist. in mandatis. xj.q.iij. nolite. Sed quantũ ad admonitionem facilem possumus rubeum. ei communicare q̃ tienscunq; visum fuerit. ✝ sed hereditico nondum damnato possumus explicare secreta fidei sępe cum contingendo.

Hęc ẽsim. 8. pertinaci. ſz ergo teneat aliqꝺ ea que sunt contra fidem, dũmodo pertinaciter sit corrigi, non est habẽdus hereticus: vt.8.c.q.j. schisma. in prin. et ca. hec est.

Nec vt.xliij dist. Ja. in rub. C. de iudi. pẽsi pute. ad nici sm cauteccv. et cxxxvij Ite adde de alde. de rosa. i.iij. pterat[f] sit corrigi, non statutos rum.q. tico: vt.8.c.q.j. xxxij. vbi dicit se hoc

Ş Ad semetipsos. Quod esse nõ debet. extra de cõsti. ne innitaris.

Ş De hoc etiã not.8. xxj.dist.

Addito. Vide qꝺ nũcaũt. no. de cõsecra. dist. in gl. ſz ij. Christo.8.xxxvij vr. i fi.

dist.relatũ.arg.lix. dist.c.j.z.ij. Archi.

a Qui aliorũ defendit. talis enim hereticus dicitur: vt ex.e. sicut.

b ¶ Damnabiliter. Not.q pl⁹ punitur cõsulẽs ꝯ faciens: vt.ꝯ.pri.q.v.cum homo.

c ¶ Preparat. sic qui scalam vel ferrum, vel auxilium prestant furi, tenentur furti: vt.ff. de furt.si pignore, ꝯ.pe.

Transferunt. ¶ Cas. Hoc cap.diuidit in tres partes. In prima dicit q̃ illi qui mendacium pro veritate dicunt, et aliud predicãt ꝯ ab apostolis acceperunt, transferunt terminos patrum suorum. In secunda parte dicitur q̃ hereti sophismatibus suis et arte dialectica sepe oppugnant ecclesiasticos. Idẽ. Aeteres scrutans historias inuenire nõ possum aliquos alios scidisse ecclesiam, et de domo domini populos seduxisse, preter eos qui sacerdotes [b] a deo positi fuerant et prophete, id est speculatores. Isti ergo verterunt in laqueum tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalũ.

I tem Leo papa.

¶ Abstineant qui aduersariorum conventiunt prauitati.

Illud sane plurimũ mihi displicere significo, q̃ iurisdictionis tue clerici quidã esse dicuntur qui aduersariorum conueniant prauitati: et vesanie valis, misericordie vasa misceantur: quibus inuestigandis, et seueritate congrua coercendis, debet diligentia tua vigilanter insistere: ita vt his quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat abscisio. Oportet enim vos euangelici meminisse mandati quo

Mat. v.c

sare persistunt: heretici sunt.

I tem Urbanus papa.

¶ Errante damnabiliter est q̃ eius defendit errorem.

Qui aliorum defendit [a] errorẽ, multo amplius damnabiliter [b] est illis qui errant: quia non solum errat, sed etiam aliis offendicula erroris preparat [c] z confirmat. vnde q̃ magister erroris est: non tantum hereticus, sed etiã heresiarcha dicendus est.

I tem Hieronymus.

¶ Qui mendacio veritatem immutant: patrum terminos transferre probantur.

Transferũt principes in de terminos quos posuerunt patres eorum, quando immutãt mendacio veritatem, z aliud predicãt ꝯ ab apostolis acceperũt. Idem de hereticis manifestus est sensus: qui sophismatibus suis et arte dialectica sepe oppugnant ecclesiasticos. Idẽ. Aeteres scrutans historias inuenire nõ possum aliquos alios scidisse ecclesiam, et de domo domini populos seduxisse, preter eos qui sacerdotes [a] a deo positi fuerant et prophete, id est speculatores. Isti ergo verterunt in laqueum tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalũ.

I tem Leo papa.

¶ Abstineant qui aduersariorum conventiunt prauitati.

Illud sane plurimũ mihi displicere significo, q̃ iurisdictionis tue clerici quidã esse dicuntur qui aduersariorum conueniant prauitati: et vesanie valis, misericordie vasa misceantur: quibus inuestigandis, et seueritate congrua coercendis, debet diligentia tua vigilanter insistere: ita vt his quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat abscisio. Oportet enim vos euangelici meminisse mandati quo ab ipsa veritate precipitur vt si nos oculus [c], aut pes, aut dextera scandalizauerit manus, a compage corporis auferatur: quia melius sit his in seculo carere membris, q̃ cum ipsis in eterna supplicia ire. Nam superfluo extra ecclesiam positis resistimus, si ab his qui intus sunt, in eis quos decipiũt vulneramur. Abijcieda [d] prorsus pestifera hec a sacerdotali vigore patientia est, que sibimet peccatis aliorum parcẽdo non parcit.

I tem ex concilio Carthaginensi.iij.

¶ Et sodalitates et conuiuia hereticorum clerici vitare debent.

Clericus hereticorum aut schismaticorũ tam conuiuia q̃ sodalitates euitet equaliter. Eorum conuenticula, non ecclesia sed conciliabula appellanda sunt. cum eis neq̃ orandum est [e], neq̃ psallendum.

I tem Gelasius papa.

¶ Canonũ obseruatores cũ hereticis nullum debent inire certamen.

Cum quibus [b] erat synodus ineunda, catholici pontifices fuerant vndiq̃ iam depulsi: soli remanserant socij perfidorum: cum quibus nec iam licebat habere conuẽtum, dicente Psalmista: Non sedi cum concilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non introibo. Nec ecclesiastici moris est cum his qui pollutam habent communionem, permixtamq̃ cum perfidis, miscere concilium. Recte igitur per Calcedonẽsis synodi formam huiusmodi prevaricatio repulsa est potius ꝯ ad concilium vocata: quod nec opus erat post primam synodum: nec cum talibus habere licebat. Idem Canonum Magi-

separẽtur. Et hoc probat authoritate euãgelij. Ditionis.i.potestatis.

e ¶ Oculus.i.familiaris alicui⁹.

f Abijcienda, hoc intelligas de penitus incorrigibilibus: ne sit cõtra.ꝯ. prohi.q.v.cum homo.

g Clericus [f] Quãdã est. de consecra.dis.j. episcopus nullus, contra. Dic, illi est derogatũ per hoc ca. z per consuetudinem generalẽ ecclesie.ꝯ.distꝰ.iij.ꝯ leges. Io.

Cum quibus, ¶ Cas. actatius cõquerebatur q̃ Gelasius illum cum suis fautoribus condemnauerat absq̃ episcoporum synodo cõgregata. Gelasius vero respõdet, dicẽs q̃ synodus congregari non debuit: tũ quia ibi non erant catholici episcopi, sed tantum hereticis, cum quibus non erat synod⁹ ineunda, q̃ probat authoritate Psalmiste. tum quia ipse Achatꝰ inciderat in heresim iam dãnatam: et ideo propter hoc non erat opus nouum concilium ꝯgregari. De eadem materia loquitur. c.ꝯ.xvij. di. qua traditione.

h ¶ Cum quibꝰ. ¶ Cas. Achatꝰ Constãtinopo. patriarcha excõicauit Antiochenũ et Alexãdrinũ, qui nõ recipiebãt statuta que ipse fecerat. propter hoc papa excõicauit eum: et de hoc conquestus est Achatꝰ q̃ sine synodo excõmunicauit eũ. papa vero dixit q̃ synod⁹ cõgregari nõ debuit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tum quia non erāt ibi catholici epi cū quibus posset haberi synodus. tum qz incidit ipe in heresim iam damnatam, vnde non fuit opus nouo scilio.

a ¶ Certamē. ergo cū hereticis nō est disputandum: nec cum aliquo de fide est disputandum. extra de here. c.j. et. C. de sum. trini. l. nemo. Iz ad hoc potest disputari cum eis vt conuincantur, non vt in dubium reuocēt fidem nostram: vt extra de here. ca. j. Jo.

Fidei disputatio cum hereticis.

Notandum. ¶ Caſ. Quidam reprehendebāt Urbanum papam qui criminosos excommunicabat. et dicebant eū facere cōtra euangelium vbi dominus precepit zizania non esse eradicāda: et cōtra Augustinum dicētem q mali sunt ferendi et non abijciendi. Sed Urbanus eos super hoc conuincit exēplo Augustini, et duabus authoritatibus scilicet euangelij, et pauli.

b ¶ Notādum. s. xxiij. qō. iij. recedite. et ca. ecce.

Mat. xviij. c

¶ Disciplina medicina aie est excōmunicatio: vt. ij. q. j. multi.

Deus quādo. ¶ Caſ. Docet Aug. in hoc capi. differētiam esse inter maledictum dei et maledictum prelati: qz maledictus dei semper in tum est: cū ipsum non fallat peccati qualitas neqz peccantis affectus, Iz maledictio prelati duabus modis est iniusta. primo qa

Ioz vb.

stris atqz custodib⁹ nobis nullum fas est inire certamen[a] cū hoibus cōtis aliene.

Item ex epla Urbani pape.

¶ Non cōtradicit sed potius obedit euangelio q malos excommunicat.

Dotādum[b] est q quidā dicūt cōtra euāgelicā parabolam nos facere vbi de zizanijs non eradicandis dñs precepit, cuz aliquos excōicatione dignos excōmunicationi subijcimus: z aiunt etiā sanctum Augu. hoc cōtradicere in illo loco vbi ait: Quia nō est presciendenda vnitas: ferendi sunt mali, nō abijciendi. Quibus hoc primū respondēdum est: Si heretici z mali homines excōicandi nō sunt: quare ipse Augu. cū sanctis legatis Romane ecclesie z cum sctis epīs suis Pelagium z Celestinum nouam heresim in sanctaz dei ecclesiā introducētes excommunicauit, z ab ecclesia dei separauit? Quare ipsos Donatistas contra quos ista z multa his similia loquit, tā ipse q̄ omnis ecclesia dei excōicatos habuit: et nisi prius penituissent, et per manus impositionem reconciliati essent, eis neqaq̄ communicabat? Item ipse dñs q̄ hoc parabolice hic enarrat, aperte alibi excōicationem fieri iubet dicēs: Frater qui corripitur ab ecclesia z non obedit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Unde apparet liquido aliud esse excōicationem, aliud eradicationē. Qui em excōicat[c] vt Apostolus ait ad hoc excōmunicatur vt spūs eius saluus fiat in die dñi. Disciplina[c] enim est excōicatio et nō eradicatio, nisi forte ex cōtemptu z superbia excommunicati prouenīat.

Unde Augu. in lib. Nume.

¶ Diuina maledictio meritū maledicti designat.

Deus quādo maledicit ritum ei⁹ designat cui maledicit: et sentētiam veram promit[d]: vtpote quē non fallit neqz q̄litas peccati, neqz peccantis affectus. homo qz hoc non pōt scire [e] (neqz em ppositum mētemqz alterius videre potest aut cognoscere [f] idcirco etiā si iudicātis vel sententiā pmētis intuitu, pferat maledictum, non pōt esse maledictus [g] causa vbi ignoraf peccātis affectus: maxime cum humanū iudiciū tunc sciat maledicta, pferre, cū forte cōuitijs atqz iniurijs, puocatur: qō vitium volens resecare Aplus, ne maledicta maledictis z cōuitia cōuitijs, puocemus, mādatum necessariū ponit vt benedicamus: quo cōuitiādi vitium resecet: nō quo iudicādi veritas q̄ hoies latet, z pnunciandi authoritas perimatur.

licet maledicat vt iudex, potest tamē non subesse causa maledicendi, cum ipse ignoret affectum delinquētis. Secundo cum ex certa scientia maledicit hominem sibi conuitiantem z iniuriātem, propter qō vitium resecandum precipit apostolus ne maledicam⁹. Quo scilicet mandato. Que autem postea sequūtur vsqz in finē patent, nec leguntur in scholis.

d ¶ Promit. sicut vtile est demones esse, ppter malos: vt. xxiij. q. v. q malos. sic. j. qō. iij. saluator. i pn. z. xxvj. q. v. nec mirum.

j. Petri. iij. b.

e ¶ Scire. xxij. q. v. humane.

f ¶ Cognoscere. lxxv. distin. archidiaconum.

g ¶ Maledicēdi. xxvij. qō. j. nec aliqua.

¶ Secte z̄o hereticoū quot sint, et vnde noīa acceperint.

Isidorus. viij. lib. etymologiaz. c. v. determinat dicens.

¶ Quot sunt secte hereticorum.

Quidam autē heretici q̄ de ecclesia recesserūt, ex noīe suoz authoz nūcupātur: quidam vero ex causis quas eligētes instituerunt.

Simoniaci, a Simone dicti magice discipline perito: cui Petrus in actibus apostoloz maledixit pro eo q̄ ab aplis spiritussancti gratiam pecunia emere voluisset. hi dicunt creaturā non a deo sed a virtute quadam superna creatam.

Simoniaci. Actu. viij.

Menandriani, a Menādro magno discipulo Simonis nuncupati: qui mundum non a deo creatum, sed ab angelis factum asserūt.

Menandriani.

Basilidiani, a Basilide appellati: qui inter reliquas blasphemias passum Jesum abnegauit.

Basilidiani.

Nicolaite dicti a Nicolao diacono ecclesie Hierosolymoꝝ: qui cum Stephano z ceteris constitutus est a Petro: qui propter pulchritudinem relinquens vxorem, dixit vt q̄ vellet ea vteretur. et versa est in stupꝝum talis consuetudo, vt inuicem coniugia commutarētur. quos Joannes in Apocalypsi sua improbat dicens: Sed hoc habes, q odisti facta Nicolaitaz: que z ego odi.

Nicolaite. Actu. vj. b.

Apoc. ij. b.

Gnostici propter excellentiā scientie se ita appellari voluerunt. Animam, naturā dei esse dicunt.

Gnostici.

bonum ⁊ malũ deum suis dogmatibus fingunt.

Carpocratiani. Carpocratiani, a Carpocrate quodam vocantur: qui dicit Christum hominem fuisse tantum et de vtroq; sexu progenitum.

Cherinthiani. Cherinthiani, a Cherintho quodam nuncupati. Hi inter cetera circuncisionem obseruãt: mille annos post resurrectionẽ in voluptate carnis futuros p̃dicant: vnde et grece χιλιάσαι latine millenarij sunt appellati.

Nazarei. Nazarei dicti: quia dum Christum (qui a vico Nazarenus est appellatus) filium dei confiteantur: omnia tamen veteris legis custodiunt.

Ophite. Ophite a colubro noiati sũt. Coluber em̃ grece ὄφις dicitur. colũt enim serpẽtem, dicẽtes ipsum in paradiso induxisse virtutis cognitionem.

Ualẽtiniani. Ualentiniani, a Ualentino quodam platonico sectatore vocati: qui αἰῶνας id est secula quedam in origine dei creatoris induxit: Christum quoq; de virgine nihil corporis assumpsisse, ſz per eam quasi per fistulam transisse asseruit.

Apellite. Apellite, quorum author Apelles fuit: qui creatorem angelum nescio quem gloriosum superioris dei faciens, deum legis israel illũ igneũ affirmans, dixit Christum non in veritate deum sed hominem in phantasia apparuisse.

Archõtiaci. Archontiaci a principibus appellantur: q̃ vniuersitatem quã deus cõdidit, opera esse archangelorum defendunt.

Adamiani. Adamiani vocantur: quia Ade imitentur nuditatem: vnde et nudi orant, ⁊ nudi inter se mares et femine conueniunt.

Cainani. Cainani ꝓinde sunt appellati qm̃ Cain adorãt.

Sethiani. Sethiani nomen acceperunt a filio Ade qui vocatus est Seth: dicentes eum esse Christum.

melchisedechiani. Melchisedechiani vocati pro eo q̃ Melchisedec sacerdotem domini non hominem fuisse, sed virtutem dei esse arbitrantur.

Angelici. Angelici vocati: quia angelos colunt.

Apl̃ici. Apostolici, hoc sibi nomen ideo sumpserũt q̃ nihil possidentes proprium, nequaq̃ recipiãt illos qui aliquo in hoc mundo vtuntur.

Cerdoniani. Cerdoniani, a Cerdone nũcupati: qui duo asseruit contraria principia.

Marcioniste. Marcioniste, a Marcione Stoico philosopho appellati: qui Cerdonis dogma secutus, alteruz bonum, alterum iustum deum asseruit: tãq̃ duo principia creationis et bonitatis.

Artotyrite. Artotyrite ab oblatione vocati. panẽ enim ⁊ caseum offerunt: dicentes a primis hoĩbus oblationem a fructibus terre ⁊ a fructibus ouium fuisse celebratam.

Aq̃rij. Aquarij appellati eo q̃ aquam solam offerunt in calice sacramenti.

Seueriani. Seueriani a Seuero exorti, vinum non bibunt. vetus testamentũ et resurrectionẽ nõ recipiũt.

Tatiani. Tatiani, a Tatiano vocati: qui Encratite dicti quia carnem abominantur.

Alogij. Alogij vocantur tanq̃ sine verbo. λόγος enim grece, latine verbũ dicitur. deum enim verbum non credunt, respuentes Joannis euangelium ⁊ Apocalypsim.

Cathaphrygijs. Cathaphrygijs, nomẽ prouincia Phrygia dedit: q̃ ibi extiterunt authores eoꝝ: Montanus, Prisca, et Maximilla fuerunt. Hi aduentũ spũs sancti non in apl̃os sed in se traditum asserunt.

Catharij. Catharij pro munditia ita se nominauerunt gloriantes em̃ de suis meritis, negãt penitẽtibus veniam peccatoꝝ. Uiduas si nupserint, tanq̃ adulteras damnãt. Mundiores se ceteris predicant. Qui nomen suum si cognoscere vellent, mundanos se potius q̃ mundos vocarent.

Pauliani. Pauliani, a Paulo samosatheno exorti sunt: qui dixit non semper fuisse Christum, sed a Maria sumpsisse initium.

Hermogeniani. Hermogeniani, ab Hermogene quodam vocati: qui materiam non naturam introducens deo non nature eam comparauit: matremq; elementorum Ideam asseruit: quos Apostolus improbat elementis seruientes.

Gal. iiij. Manichei. Manichei, a quodam Persa extiterunt qui vocatꝰ est Manes. Hic duas naturas et duas substantias introduxit, id est bonam et malam: ⁊ animas ex deo, id est quasi ex aliquo fonte manare asseruit. Testamentum vetus respuunt: nouum ex parte recipiunt.

anthropomorphite. Anthropomorphite dicti pro eo q̃ simplicitate rustica deum habere humana membra que in diuinis libris scripta sunt arbitrãtur. ἄνθρωπος em̃ grece, latine homo interpretatur. ignorantes vocem domini, qui ait: Spiritus est deus. Incorporeus est enim. nec enim mẽbris distinguitur, nec corporis mole censetur.

Heraclite. Heraclite, ab Heraclio authore exorti, monachos tantum recipiũt: coniugia respuunt: regna celorum paruulos habere non credunt.

Nouatiani. Nouatiani, a Nouato rome vrbis pbr̃o exorti: qui aduersus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus inuadere, heresim instituit nolens apostatas recipere, rebaptizans baptizatos.

Montani. Montani heretici dicti: quia tempore persecutionis in montibus latuerunt: qua occasione se a catholice ecclesie corpore diuiserunt.

Hebionite. Hebionite, ab Hebione dicti, siue a paupertate. Christum enim per profectum solum virum iustum putant effectum. Unde competenter Hebionite pro paupertate intelligentie appellati sunt. Hi enim Judei sunt: et ita tenent euangelium, vt legem carnaliter seruent;

aduersus quos apostolus ad Galatas scribens inuehitur. Fotiniani a Fotino Gallogrecie smyrne episcopo nũcupati: qui hebionitarum heresim suscitans, asseruit Christum ex Maria per Joseph nuptiali coitu fuisse conceptum. Aeriani ab aerio quodam nuncupati sunt. hi offerri officium pro defunctis spernunt.

Aetiani ab aetio sunt vocati. ijdemq; eunomiani ab Eunomio quodã dialectico Aetij discipulo: ex cuius nomine magis innotuerunt: dissimilem patri asserentes filium, ⁊ filio spiritum sanctum. dicunt etiam nulli imputari peccatum in fide manentium. Origeniani ab origene authore exorti sunt, dicẽtes q̃ non possit videre filius patrem, nec spiritussanctus filium. Animas quoq; in mundi principio peccasse dicunt: ⁊ pro diuersitate peccatorum e celis vsq; ad terram diuersa corpora quasi vincula meruisse, eaq; causa factũ esse mundum. Noetiani a quodam Noeto vocati, qui dicebant Christum eundem esse ⁊ patrẽ et spiritum sanctum: ipsamq; trinitatem in officiorum nominibus non personis accipiunt. vnde et patripassiani vocantur, quia patrem passum dicunt. Sabelliani ab eodem Noeto pullulasse dicuntur, cuius discipulum perhibent fuisse Sabellium: ex cuius nomine maxime innotuerunt. vnde Sabelliani vocati sunt. hi vnam personã patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti astruunt. Arriani ab Arrio Alexãdrino presbytero exorti sunt: q̃ coeternum patri filium non agnoscens, diuersas, in trinitate substantias asseruit: contra illud quod ait dominus: Ego ⁊ pater vnum sumus. Macedoniani a Macedonio ep̃o dicti sunt, negantes deum esse spiritum sanctum. Apollinariste ab Apollinare vocati sunt, dicentes Christum corpus tantummodo sine anima assumpsisse. Antidicomarite appellati sunt, eo q̃ Marie virginitati contradicunt, asserentes eam post Christũ natum viro suo fuisse commixtam. Metãgi ⁊ nominati, ideo tale nomen acceperunt, quia ἀγγῶ grece, vas dicitur. asserunt enim sic esse in patre filium, tanq̃ vas minus intra vas maius. Patriciani a quodam patricio nuncupati sunt: qui substantiam humane carnis a diabolo conditam dicunt. Collitiani ⁊ a quodam Collitio nominati, qui dicunt deum non facere mala: contra illud quod scriptum est: Ego dominus creãs mala. Floriani a Floriano: qui econtrario dicunt deum creasse mala: contra hoc quod scriptum est: Fecit deus omnia bona. Donatiste a donato quodam aphro nuncupati sunt: qui de numidia veniens, totam pene Aphricam sua persuasione decepit, asserens minorem patre filium, et minorem filio spiritum sanctum, ⁊ rebaptizans catholicos. Bonosiani a Bonosio ⁊ quodã episcopo exorti produntur: qui Christum dei filium adoptiuum non proprium asseruit. Circuncelliones dicuntur eo q̃ agrestes sint, quos scotopoticos vocant: supradicte heresis habentes doctrinam. hi amore martyrij semetipsos, perimunt: vt violenter de hac vita discedentes, martyres nominentur. Priscillianiste a Priscilliano vocati: qui in Hispania ex errore Gnosticorum ⁊ Manicheorum permixtum dogma composuit.

Luciferiani a Lucifero smyrne episcopo orti: qui episcopos catholicos qui instanti ⁊ persecutione perfidie Arrianorum consentientes erant: et postea correcti in cathedram ⁊ redire elegerunt, damnantes siue quod prius crediderant, siue quod credidisse simulauerant: (quos ecclesia catholica materno recepit sinu tanq̃ Petrũ post fletum negationis) hanc illi matris charitatem superbe accipientes, eos recipere nolentes ab ecclesie communione recesserunt: ⁊ cum ipso Lucifero authore suo qui mane oriebatur, cadere meruerunt. Iouinianiste a Jouiniano quodam monacho dicti, nullas nuptiarum et virginum esse distantias, nullumq; asserentes inter abstinentes et simpliciter epulantes esse discrimen. Heluidiani ab Heluidio nuncupati vel nominati: qui dicunt post Christum natum alios Mariam filios de viro suo Joseph peperisse.

Paterniani a Paterno quodam nuncupati: qui inferiores corporis partes a diabolo factas opinantur. Arabici nuncupati eo quod in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, atq; in nouissimo vtrunq; resurgere.

Tertullianiste dicti a Tertulliano presbytero Aphrice prouincie ciuitatis Carthaginensis animam immortalem esse, sed corpoream predicantes: et animas peccatorum hominum post mortem in demones conuerti putantes.

Tesserescedecatite dicti q̃. xiiij. luna pascha cuz Judeis obseruare contẽdunt. Nam τέσσαρα quatuor, δέκα decem significat. Nyctages a somno nuncupati, q̃ vigilias noctis respuant, superstitionem esse dicentes iura temerari diuina, qui noctem ad requiem tribuerit. Pelagiani a Pelagio monacho exorti. hi liberum arbitrium diuine gratie anteponunt, dicentes sufficere voluntatem ad implenda iussa diuina.

Nestoriani a Nestorio Constantinopolitano episcopo nuncupati: qui beatam Mariam virginem non dei sed hominis tantummodo matrem asseruit: vt aliam personam carnis, aliam faceret deitatis: nec vnum Christum in verbo dei et

Fotiniani. Aeriani. Eunomiani. Origeniani. Noetiani. Patripassiani. Sabelliani. Arriani. Macedoniani. Apollinariste. Antidicomarite. Jo. x. f. Metãgismonite. Isti ab August. dicũt Colutha, a q̃dã Colutho. Isidorus autẽ vocat Colutianos, a q̃dã colutho. Esaie xlv. a. Gen. i. b.

Bonoso. Circuncelliões. Priscillianiste. Luciferiani. Cõstãtij, i. Isidorus. catholicam. Jouinianiste. Heluidiani. Paterniani. Arabici. Tertullianiste. Tesserescedecatite. Nyctages. Pelagiani. Nestoriani.

carne credidit: sed separatim atq; seiunctim alterum filium dei, alterum filium hominis predicauit. Eutyciani dicti ab Eutyce Constantinopolitano abbate: qui Christum post humanam assumptionem negauit existere de duabus naturis, sed solam in eo diuinam asseruit esse naturam. Acephalite dicti, id est sine capite. nullus enim eorũ reperitur author ex quo orti sunt. hi trium Calcedonensium capitulorum impugnatores, duarum in Christo substantiarum ꝓprietatem negant, et vnam in eius persona naturam predicant. Theodosiani et Gaianite appellati a Theodosio et Gaiano: qui temporibus Justiniani principis in Alexandria per populi peruersi electionem vna die ordinati sunt episcopi. hi errorẽ Eutycij ⁊ Dioscori sequentes, Calcedonense concilium respuunt: ex duabus vnam in Christo naturam asserunt, quam Theodosiani corruptam, Gaianite incorruptam contendunt. Gnoite † et Triotoite a Theodosianis exorti sunt, ex quibus Gnoite ab ignorantia dicti: quia ad peruersitatem a qua orti sunt, id adijciũt, ꝙ Christi diuinitas ignoret futura que sunt scripta de die ⁊ hora nouissima, non recordantes Christi personam in Esaia loquentem: Dies iudicij in corde meo. Triotoite vero vocati ꝙ sicut tres personas in trinitate, ita quoq; tres asserũt deos esse: contra illud quod scriptum est: Audi Israel, dominus deus tuus, deus vnus est.

Eutyciani. Acephalite. Theodosiani. Gaianite. Gnoite. † agnoite. Esaie xxx. d. Tritoite. Deut. vj. a.

Sunt autem et alie hereses sine authore et sine nominibus. Ex quibus alie putant triformem esse deum: alie etiam Christi diuinitatem passibilem esse dicunt. Alie Christi de patre natiuitati, initium temporis dant. Alie liberationem hominum apud inferos factam Christi descensione non credunt. Alie animam imaginem dei negãt. Alie animas conuerti in demones, et in quecunq; animalia existimant. Alie de mundi statu dissentiunt. Alie innumerabiles mundos opinantur. Alie aquam deo coeternam faciunt. Alie nudis pedibus ambulant. Alie cum hominibus nõ manducant. Hesunt hereses aduersus catholicam fidem exorte, et ab apostolis et a sanctis patribus vel concilijs damnate: que dum in se multis erroribus diuise, inuicem sibi dissentiunt, communi tamen nomine aduersus ecclesiam dei conspirant. Sed ⁊ quicunq; aliter scripturam sacrosanctam intelligit q̃ sensus spiritussancti flagitat a quo conscripta est: licet de ecclesia non recesserit, tamen hereticus appellari potest.

Item Augustinus.

¶ Quare diuina ꝓuidentia multos errare permittat.

Ideo diuina prouidentia multos diuersi erroris hereticos esse permittit, vt cum interrogant nos ea que nescimus: sic discutiamus pigritiam, et diuinas scripturas capiamus, propterea apostolꝰ ait: Oportet hereses esse vt ꝓbati manifesti fiant. Hi autem a deo ꝓbati sunt qui bene possunt docere.

¶ Causa.xxv.

Sancta Romana ecclesia quandam baptismalem ecclesiaz suis muniuit priuilegijs decimationes sue diocesis ex integro sibi attribuens. Itẽ quoddam monasteriũ similiter muniuit priuilegijs proprijs, decernens vt ex proprijs predijs nulli decimas ꝑsolueret. Accidit itaq; vt intra diocesim premunite baptismalis eccl̃ie prefatum monasteriũ alia emptione, alia donatione predia sibi inueniret. Oritur [a] itaq; contentio inter monachos et clericos de decimis.

Hic primum queritur an clerici baptismalis ecclesie authoritate priuilegij decimas sue diocesis ex integro sibi valeãt vendicare?

Secundo, an subsequẽti priuilegio monachorum derogetur antiquioribus priuilegijs baptismalium ecclesiarum?

¶ Questio.j.

Quod vero authoritate illiꝰ priuilegij decimas sibi ex integro clerici vendicare non valeant: hinc probatur, quia decime iuxta decreta sanctorum patrum quadripertito diuiduntur: quarum vna pars episco-

Ideo diuina prouidentia.

¶ Hec est sexta ꝑs questionis in qua dicit ꝙ ad experiẽtiam bonorũ hominum permittit deꝰ esse hereses. j. q. iij. saluator. Joan. de fan. ⁊ est huic simile de consecra. distinctio. ij. ⁊ sancta. Archi. j. cor. xj.

Sancta romana ecclesia.

¶ Casus. Expedito tractatu hereticorũ subijcit Gratianus. xxv. causaz in quo tractat de ꝑuilegijs romane ecclesie: de quibus vt nos competentius instruat, thema ꝓponit, de quo due questiones eliciuntur.

a ¶ Oritur. Primo inter episcopuz et clericos. Secundo inter clericos et monachos. et hec est differentia istarum questionum. Ostendit ergo primo ꝙ clerici nõ possunt se defẽdere cõtra episcopum per tale priuilegium. ⁊ ad hoc inducuntur omnia ista ca. eo ꝙ papa nõ potuit dare tale priuilegiuz. Joan.

Additio. De hac cotẽtione inter monachos et clericos loquit̃ hec prima questio et hoc patet. j. eod. §. his ita. in fin. versicu. clerici ergo. fm Laurẽtium.

Quod vero authoritate illius. ¶ Hec questio diuiditur in duas partes: in quarum prima probat magister. per. xvj. c. ꝙ priuilegia ecclesiaruz scilicet per que firmatur status ecclesie, non sunt immutanda. Secunda ibi: Si ergo. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur prima questio, qua queritur an clerici baptismalis ecclesie possint decimas totius episcopatus sibi vendicare authoritate priuilegij apostolice sedis. Et respondet q̄ sic: vt Leo. ff. his ita. Primo tamen probat q̄ non posset, cum decime in quatuor partes diuidi deberent, vt sancti canones declarant manifeste. Et nota q̄ in hoc loco vsq; ad. ff. his ita. probat Gratianus q̄ papa nō potuit concedere tale priuilegium clericis baptismalis ecclesie.

QOnfidimus. ¶ Casus. Dicit Gelasius in hoc capi. q̄ nullus magis tenetur custodire constitutum vniuersalis synodi, q̄ dominus papa: cuius authoritate vnaquęq; synodus confirmatur. quod nullus christianus debet ignorare.

a ¶ Oportere. Hoc verbum oportet, est verbum honestat. sic ponitur. xxi. quest. j. capit. j. sicut hec dicto debet, quandoq; honestatę designat: vt extra de despon satio. impube. tua. quandoq; est verbi⁹ officij: vt. xxv. distin. vnum. quādoq; est verbi necessitatis: vt. iij. q. ii. non oportet hoc ideo dico quia principe legibus solutus est: vt extra de elec. significasti. tamen honestum est vt secūdum leges viuat: vt. ff. de lega. iij. l. ex imperfecto. C. de testamē. ex imperfecto. Jo. Addatio. Nota q̄ hec dictio debet, nō solum honestatem significat, verūetiam necessitatem: vt extra vt ecle. bene. cap. vno. versi. et ideo. et extra de appella. proposuit. quod dic vt de hoc plene notatur. ff. de offi. presi. sepe.

Oportet, non semper est hec necessitatis.

Joan. xxj.

pis, secunda clericis, tertia fabricis restaurādis, quarta vero pauperibus est assignata. Decreta vero sanctorū canonum neminem magis q̄ apostolicum seruare oportet.

Unde Gelasius papa ait.

¶ Cōstitutionē synodi, quā vniuersalis ecclesie probauit assensus, romanam sedem seruare oportet.

QOnfidimus q̄ nullus iam veraciter christianus ignoret vniuscuiusq; synodi constitutum quod vniuersalis ecclesie probauit assensus nullam magis exequi sedeq; pre ceteris oportere[a] q̄ putamus: que et vnanquamq; synodum sua authoritate firmauit, et continuata moderatione custodit.

Item Leo papa.

¶ Qui negligenter pascit dominicum gregem sibi cōmendatum, conuincitur summum non amare pastorem.

DIuinis preceptis et apostolicis monit⁹ incitamur vt pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu: ac si quid vnquā reprehensioni inuenitur obnoxium: aut ab ignorantie imperitia: aut a presumptionis vsurpatione reuocemus. Admonēte enim diuine vocis imperio quo beatissimus apostolus Petrus trina[b] admonitione mysticis sanctionibus imbuitur, vt Christi oues qui Christum diligit, pascat: et ipsius sedis cui per abundantiam gratie diuine presumus, reuerentia coarctamur vt periculum desidie quātum possumus declinemus: ne professio summi apostoli qua se amatorē domini testatus est, non inueniatur in nobis: quia quotiens quis negligenter pascit dominicum gregem sibi commendatum, totiens conuincitur summum non amare pastorem.

Idem Anatolio episcopo.

¶ Non debent vllo modo vtiliter que ad perpetuam ordinata quietem.

QUe ad perpetuam generaliter ordinata sunt vtilitatem, nulla[c] commutatione varientur: nec ad priuatum[b] trahantur commodum que ad bonum sunt commune prefixa: † sed manentibus terminis quos constituerunt patres, nemo iniuste vsurpet alienum: sed intra fines proprios atq; legitimos, put quisq; valuerit ī latitudine se exerceat charitatis.

Item Hilarius papa.

¶ Nulli diuinas constitutiones et apostolice sedis decreta temerare licet.

DUlli fas sit sine status sui periculo vel diuinas constitutiones vel apostolice sedis decreta temerare: quia nos qui potentissimi sacerdotis administramus officia, talis transgressionum culpa respiciet si in causis dei desides fuerimus inuenti: quia meminimus q̄ timere debemus qualiter commineatur deus negligentie sacerdotum. Siquidem maioi reatu delinquit qui potioi honore fruitur; † et grauioa facit vitis peccatorum sublimitas.

¶ Casus. Docet Leo papa in hoc capi. q̄ apostolicus vigilans debet esse in omnibus: vt ea que male sunt vsurpata, eius authoritate reuocentur. quod si negligerit, summum pastorem non videtur amare, nec Petrum apostolum imitari: cui dictum fuit vt christi oues si christū diligat diligenter pascat.

b ¶ Trina. Ter enim confessus est Christum: vt. vj. quest. j. imitari. vt ostendat se corde, ope, q̄ ore christū diligere. Joan.

QUe ad perpetuam. ¶ Casus. Anatholi⁹ episcopus pretergrediebatur fines sui episcopatus aliena vsurpando: et ideo Leo papa precepit vt suis terminis sit contentus: et que ad cōem vtilitatem sunt ordinata, nulla cōmutatione variētur.

c ¶ Nulla cōmutatione. Ex hoc patet q̄ papa non potest contra generale ecclesie statutum dispensare, nec cōtra articulos fidei. nam si omnes assentiant et, non valet statutū, sed omnes heretici essent vt. xv. distin. sicut. et sic potest intelligi. j. ea. capit. sunt quidam. et ca. seq. sed contra statutū ecclesie quod non est ita generale, sicut de continentia sacerdotum, bene potest dispensare.

Addatio. Vide q̄ legitur et nota. f. lxxxviij. distinct. cū in prererito.

† Concor. l. ij. ff. si q̄s municipalis. ff. si q̄s cau. et l. vnica. ff. C. de ope. pu. Papa i aliq̄b⁹ non dispensat.

d ¶ Nec ad priuatum. Communis vtilitas priuata preiudicat: vt. viij. q. j. scias. et. viij. q. j. in scripturis.

† cōcor. text. i. l. nemo. C. de episco. et cleri. et

DUlli fas sit. ¶ Casus. Ostē dit Hilarius papa in hoc capitulo q̄ iste nullus debet venire contra decretum apostolice sedis nisi velit deponi: quia quanto quis in maioi positus pe.

in. l. modis. ff. de re.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

est dignitate, si sacras cōstitutiones violat, vel negligēdo mutat: tanto maioꝛi reatu constringitur.

a ¶ Sublimitas. crimen em̄ augetur per dignitatem: vt. xl. dist. homo. z. ff. de re mi. omne delictum. §. ij. Jo.

¶ Violatores. ¶ Casus. Quidam epi canones sponte violabāt: vt violantibus cōsentiebant. quare Damasus pa. eos reprehendit, dicēs q̄ tales blasphemāt spiritum sanctum instinctu cuius canones editi erant: z ideo a scris patribus z spū sēto graviter iudicantur.

b ¶ Blasphemare. immo eo ipso videtur excōmunicatus z hereticus: vt xxv. dist. nulli. z j. e. ca. generali.

Papa virum possit ꝑ apīs dispēsare.

Sunt quidaz. §. Cæt. Qui dā dicebāt q̄ semper licuit romano pontifici cōdere nouas leges: quibus Urbanus papa cōsentit, cōfirmando quod dicunt dummodo cōtra euāgelii vel cōtra apīos legem nō edāt. vbi enim dñs vel apostoli eius vel sancti patres aliquid sententialiter definierūt, ibi Ro. pon. nouam legem condere nō debet: sed q̄ statutum est, vsq̄ ad sanguinis effusionez defendere. nam si vellet aliq̄d statuere cōtra euāgelium vel contra apīos vl pphetas hereticus esse conuincꝛetur.

ꝑ dicas q̄ subdiaconatꝰ tpe apīoꝝ nō fuit sacer ordo. lxj. dist. nullus. nec tēpore martiꝛ. pa. cuius est hoc. c. lect. xx, q̄ ꝓcessit Grego. i. cc. ānia vt habeꝛ i c. nouit. de ꝓba. Jo. de fan.

c ¶ Apli. hic videtur q̄ papa nō possit dispensare contra apostolum vel dñz. qualiter ergo Martinus dispensauit cum bigamo contra apostolum: vt. xxxiij. distin. lector. ꝑ Item cū canon apīoꝝ dicat: presbyter si fornicatus fuerit, deponatur. lxxij. dist. presbyter. Quō ergo Hangrense cōcilium dispensat in tali casu: vt dist. lxxxij. presbyter. Item contra dominū dispēsauit qui dixit: Nouete et reddite. z tamen absolvit a iuramento z a voto. xx. q. vj. iuratos. extra de vo. z vo. redem. per totum. Satis potest sustineri

tasᵃ peccantium.

Item Damasus papa.

¶ In spm̄ sctm̄ blasphemāt, qui sacros canones violant.

Violatores canonū vo lūtarie, grauiter a sanctis patribus iudicantur: et a sancto spiritu, instinctu cuius ac dono dicati sunt, damnantur: q; blasphemareᵇ spiritum sanctū non incōgrue videtur qui contra eos dē sacros canones nō necessitate cōpulsi, sed libenter (vt ꝓmissum est) aliq̄d aut ꝓterue agunt, aut loqui ꝓsumūt, aut facere volentibus sponte cōsentiunt. Talis em̄ ꝓsumptio manifestum genus est blasphemantiū spm̄ sctm̄: q; (vt iam ꝓlibatuz est) cōtra eū agit cuiꝰ nutu et gra sancti canones editi sunt.

Item Urbanus papa.

¶ In quib⁹ romano pontifici licuit nouas condere leges.

Sunt quidā dicentes romano pontifici semper licuisse nouas condere leges: qō z nos non solum non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciēdū ꝙo summopere est q; inde nouas leges condere pōt, vñ euangeliste aliquid et prophete nequaq̄ dixerūt. Ubi vero aperte dñs vel eius apostoliᶜ z eos sequentes sancti patres sententialiter aliq̄d definierūt: ibi nō nouā legem romanus pōtifex dare, sed potius quod ꝓdicatū est vsq̄ ad animā z sanguinē confirmare debet. Si enim qō docuerunt apli z prophete, destruere (qō abſit) niteretᵉ: nō sententiā dare, sz magis errare cōuinceretᵉ: sed hoc, pcul sit ab eis q̄ semp dñi ecclesia contra lupoꝝ insidias optime custodierunt.

Item Zozimus papa.

¶ Apostolice sedis authoritas cōtra sanctoꝝ statuta aliquid condere non valet.

Contra statutaᵍ patrū cōdere aliq̄d vel mutare nec huiꝰ q̄dē sedis pōtᵉ authoritas. Apud nos em̄ incōmutabilis radicibꝰ viuat antiquitas, cui decreta patrum sanxerunt reuerentiam.

Item Marcellus papa.

¶ Stare non valet quod contra euangelicam vel propheticam doctrinā seu constitutionem factum fuerit.

Omne quod irreprehēsibile est catholica defendit ecclesia. z j. ¶ Iniustumᶠ iudiciū et definitio iniusta regio metu vel iussu a iudicibus ordinata non valet. Nequaq̄ quod contra euangelicam vel propheticam vel apostolicam doctrinam constitutionem veeoꝝ siue sctoꝝ patrum actum fuerit, stabit: z quod ab infidelibusᵍ vel hereticis factū fuerit, omnino cassabitur.

Item Hormisda papa.

¶ Si statutis patrum non deuiare, z fidei regulam custodire, prima salus est.

Prima salus est recte fidei regulam custodire et a constitutis patrum nullatenus deuiare. Item ꝑ Pelagiꝰ papa Childeberto regi.

papa contra apostolum dispensat: non tamen in his que pertinent ad articulos fidei. eodem modo dispensat in euangelio interpretando ipsum. extra de testi. licet. in fi. Item non est vera dispensatio que fit in voto peregrinationis: quia non dicitur viuens liber ab illa obligatione: sed potiꝰ dicitur in melius cōmutari: vt extra de iureiur. peruenit, sed circa votū continentie forte non posset dispēsare: ꝙ quia vir inuenire-tur melius i quod posset cōmutari: vt ex de sta. regu. q; cum ad monasteꝝ. per. rium. in fine. Joā. quāquid dicat Jo. quandoq; dispensat papa cōtra generale statutum ecclesie, sicut fecit in Lateranen. concil. statuit generali Innocentius: vt ex de cōsan. et affi. non debet. licet contra articulos fidei nō dispenset. j. q. vij. etsi illa. B.

Contra statuta. sz vt primo dictū est de articulis fidei. s. c. pri. ¶ Potest. sup. vl. ad ple de facto vel de iure.

Omne quod. q. j. Cæt. Hoc pte. capitulum diuidi-tur i duas partes. In pma dicitur q̄ ecclesia catholica ecclia debet defendere ea sed ea que sunt iuste statuta. In secunda re-parte dicitur q̄ iniusta definitio re-gio metu vel cuiuꝰ pūcunq; iudicis au-thoritate composita nō valere non debet. Nam que contra euangelicū doctrinam, apostolicam vel propheticam statuunt, omni firmitate carebunt: et q̄ ab infidelibus vel hereticis factum fuerit, omnino cassabitur. Secunda ibi: Iniustum autem. Sequens capitulum patet.

e Ponit. Joā. fan.

f ¶ Iniustum. §. xj. q. iij. ca. iniustum.

g ¶ Ab infidelibus. Arg. q̄ id quod fit ab infideli non valet: vt. xij. q. ij. alienationes. de consē. distin. j. hic ergo. Arg. contra. j. q. j. si quis a pseudoepiscopis.

Satagendum ¶ Casus. Quidam dicebant Pelagium in fide errare: de quo cū suspicaret rex Childebert⁹ misit Rusticum legatū suum Romā vt a Pelagio postularet vel vt significet sibi q̄liter fidē vel chartam beati Leonis in qua fides catholica scripta continebatur, conseruet: vel pfessionem sue fidei ꝓbis ꝓprijs sibi destinaret. Pelagius vero significabat sibi q̄ nō solum fidem ⁊ chartam beati Leonis cōseruabat, ꝛ etiā ꝓprijs ꝓbis ꝓfessionem sue fidei destinauit: vt nulla posset decetero suspicionis occasio residere. Satagendū est. i. videndū est. vt legib⁹. i. fim leges ecclesiasticas. al's regib⁹. Tomū, id est fidez vel chartam inuiolatam in qua fides scripta cōtinebat. Nosq̄. hanc literā sic formabis. q̄ ꝑ et. significam⁹ ad vos: professione. i. subscriptiōe nostre manus nos in omnibus ⁊c. Scriptū. id est quod in scripto continetur.

papa q̄q̄ subest imperatori.

a ¶ Subditos. ar. q̄ papa subest imperatori. intelligo quo ad hoc q̄ sua ecclesia dat tributa. forte imperatori: vt extra de cēsi. omnis anima. et ff. q. j. magnū. ⁊ capi. si tributū. xxiij. q. viij. tributuz. nā al'as oēs principes subdunt epis: vt ex de maiori. et obedien. omnes principes. Joan.

Generali decreto. ¶ Casus. Statuit Adrianus papa in hoc

¶ Profitetur Pelagius papa tomum sui decessoris per omnia seruare.

Satagēdū est vt ꝓ aufer̄do suspitionis scādalo obsequiū cōfessiōis nre legibus religionis ministremus, quib⁹ nos etiā subditos[a] esse sacre scripture precipiunt. Veniens etem. Rusinus vir magnificus excellentie vestre legatus confidenter a nobis (vt decuit) postulauit, quatenus vobis aut beate recordatiōis Leonis pape tomum a nobis p oia cōseruari significare debuissem⁹: aut ꝓprijs ꝓbis nostre cōfessionem fidei destinare. Et primā quidē petitionis eius partem, quia facilior fuit, mox (vt dixit) ꝓpleuim⁹: nosq̄ in oibus presulis tomū pro catholice fidei assertione cōscriptū, deo ꝓpitio custodire manus nre ad vos pfessiōe significamus. Ut aūt nullius deinceps (qđ absit) suspicionis resideret occasio: illā etiā aliā partē quā memorat⁹ vir illustris admonuit, facere maturaui: scz ꝓprijs verbis cōfessionem fidei quā tenemus, exposui.

Item Adrianus papa.

¶ Anathema apud deū fiat, qui censuram Romanoꝝ pōtificum violat.

Generali decreto censemus ⁊ cōstituim⁹ vt exe crādū anathema sit[b], et velut ꝓuaricator fidei catholice sēp apud deū re⁹ existat, q̄cūq̄z regū seu eꝓz vel potentū, deinceps romanoꝝ pōtificum decretoꝝ cēsurā in quoꝝ⁹ crediderit vel ꝓmiserit violādam.

Item Damasus papa Stephano archiepiscopo.

¶ Non liceat alicui epō contra Romanoꝝ pontificum decreta aliquid agere.

Omnia[c] decretalia cunctoꝝ pdecessoꝝ nostrorum cōstituta q̄ de ecclīasticis ordinibus ⁊ canonū sunt promulgata disciplinis, ita ab oibus epis ac sacerdotib⁹ generaliter custodire debere mandamus, vt si qđ in illa cōmiserint, ventā sibi honoris deinceps noverint denegari.

Item Gregorius.

¶ Non communicet sacris altaribus qui nescit sacris obedire canonibus.

Hac consona scīs patribus definitione sancimus vt qui sacris obedire canonib⁹ nescit[b]: nec sacris ministrare altaribus, nec cōtionem capere sit dignus.

Item ex cōcilio Calcedon.

¶ Obseruāde sūt regle a scīis patribus in synodo statute.

Sācis pīb⁹ in vnāq̄z synodo vsq̄z nūc ꝓlatas regias tenere statuim⁹.

Item Gregorius ad Montanum ⁊ Thomam.

¶ Voluntatem ⁊ statuta suorum decessoꝝ custodiant qui sua seruari volunt.

Iustitie ac ratiōis ordo suadet vt q̄ a successoribus sua mādata ꝓuari desiderant, decessoris sui, ꝑculdubio volūtatē ⁊ statuta custodiāt.

Item Leo papa quartus.

¶ Cōtra statuta sanctoꝝ patrū agit q̄ ea non seruat intacta.

Deo ꝓmittente dño pastores hoim sumus effecti, vt qđ pces nri siue in scīis canonib⁹ siue in mūdanis affixere legibus, excedere minime debeam⁹. Cōtra eoz quippe saluberrima agim⁹ instituta, si qđ ipsi diuino statuerunt cōsulto, intactū non conseruamus. Si ergo primam sedem statuta cōciliorum pre oibus obseruare oportet: et si pro statu omnium ecclesiarum necesse est illā impigro vigilare affectu; si ea que a Romanis pontificibus decreta sunt, ab oibus obseruari conuenit; si illi qui

capit. vt quicunq̄ fecerit vel fieri permiserit contra censuram et decreta apostolice sedis, velut hereticus et catholice fidei preuaricator anathemat̄izetur.

b ¶ Sit. Id est fiat. Nam hec verba sit et fiat, respiciunt quandoq̄z futurū tēpus: vt ff. ne qđ in loco pub. l. ij. §. deinde. Jo.

Omnia decretalia. ¶ Casus. Precepit Damasus papa i hoc ca. vt quicūq̄z episcopus vel sacerdos cōmiserit contra decreta Romanorum pōtificum, deponat sine spe restitutionis. Que autem sequuntur plana sunt vsq̄z ad §. si ergo.

c ¶ Omnia. Hoc ca. attribuitur Damaso, al'as Leoni: vt. xix. dis. ca. j. §. si. quoniam. Jo.

Hac cōsona. ¶ Nescit. i. cōtēnit. vel loquit̄ de ignorātia iuris que q̄busdā est dānabilis: vt. xxxviij. di. si in laicis. Jo.

Deo permittēte. ¶ Si ergo. Hec est secunda pars. q. in qua primo infert ex precedentibus: subsequēter venit ad diuersas solutiones. Jo. de fan.

¶ Casus. Nunc Gratianus ex supradictis ca. cōcludit dicens q̄ papa priuilegiuz clericis baptismalis ecclesie cōcedere nō potuit: cum videatur facere cōtra statuta sanctoꝝ patrū, q̄ inuiolabiliter seruari oportet. Non enim debet priuilegia concedere quibus status ecclesie turbatur.

† Vel dic q̄ potuit cē vtriusq̄. c. sicut et al'as. ff. j. q. j. de cetero. de cōse. dis. j. in cōsulto in subscriptiōe vtriusq̄. c. pater.

ij. ps.

Luce j.f.

Mat. viij.a. Mar. xij.a.

j.Re. xxj.b.

Leui. xij.a. Leui. xij.d.

Mat. xij.a. Luce vj.

Mat. vij.d.

Quia ita. ¶Cas. ducusq; Statia, probauit q papa priuilegium clericis baptismalis ecclesie cōcedere non potuit. Nunc vero respondet allegatis duas adhibendo solutiones. Iste ergo.§.i duas partes diuiditur. In prima parte ponit solutionem quandam: scilz q papa nō est subditus canonibus: §potest venire contra illos quādo vult. et hoc pbat per tria exēpla. s. Christi, qui tangēdo leprosum fecit cōtra legem: ⁊ exemplo apostolorum, qui euulserant spicas, ⁊ confricauerunt eas in die sabbati contra legē veterē: quos apl̄os cuz a iudeis reprehenderētur, xp̄s triplicater excusauit: scilz exemplo Dauid, et circūcisionis, et oblationis, que fiebant in die sabbati contra legē. Tertium exemplū etiam est Christi, qui docebat in templo scribas et phariseos, vt ostēderet se dominū legis. In secunda parte ponit alia solutio que talis est: scilz q papa non facit contra canones antecessorū si concedit priuilegium alicui plebi.

Nam cum in conciliis statuit aliqd obseruandum dicitur, nisi romana ecclesia aliter statuerit: vel salua eius authoritate. Aliter priuilegia concedi nō possunt, nisi cōtra legem concedantur cōem: vt probat authorita. te Grego. ⁊ Piero. Potest ergo concedere priuilegia causa religiōis, necesnesciunt sacris obedire canonibus, altarib⁹ ministrare nō debēt: patet q contra statuta sanctoz canonum quibus status ecclesiaz vel confundant vel perturbētur priuilegia ab apostolico cōcedi non debent.

His ita[a] respondet: sacrosancta Romana ecclia ius et authoritatē sacris canonib⁹ impertit: sed non eis alligatur[b]: habet enim ius cōdendi canones: vtpote q̄ caput est et cardo oīm ecclesiarū: a cuius regula nemini dissentire licet.

Ita ergo canonibus authoritatē p̄stat, vt seipsam nō subijciat eis. Sed sicut chr̄s⁹ qui legem dedit, ipsam legem carnaliter ipleuit, octaua die circuncisus. xl. die in templo cum hostijs p̄sentatus: vt in seipso eam sanctificaret: postea vo vt se dīm legis ostēderet, contra legis literam leprosum tangendo mundauit: apostolos quoq; contra literā sabbati p̄ sata p̄tergredientes spicas vellētes ⁊ cōfricātes manibus suis, probabili exemplo Dauid et circūcisionis et templi excusauit dicens: Non legistis quid fecerit Abimelech quando venit ad eū Dauid et dedit ei panes propositionis, de quib⁹ nō licebat edere nisi solis[c] sacerdotibus: ⁊ comedit ipse ⁊ pueri ei⁹? Item octaua die fm legē puer circuncidit, ⁊ vos in sabbato circuncidit̄is hominē. Itē cū iuge holocaustum ex lege offerat: cum masculus. xl. femina vo. lxxx. die ab ortu sue natiuitatis fm legis imperiū cū hostijs in templum p̄sentaret: vnde sacerdotes offerētes hostias in tēplo literā sabbati soluunt, ⁊ sine crimine sunt. tunc filius hominis multo magis valet soluere literā legis, qui est etiam dīs sabbati. Hic etiā dicit de eo: Erat Jesus docēs in templo tanq̄ potestatē habens. i. tanq̄ legis dīs, addēs moralibus ea q̄ deerant ad pfectionem: vmbrā figuraliū in lucē spūalis intelligētie cōmutās: nō tanq̄ scribe eoū qui litera legis astricti nō audebant aliquid addere vel commutare. Sic ⁊ summe sedis pontifices canonib⁹ siue a se siue ab alijs sua authoritate ꝺditis reuerē tiam exhibent: et eis se humiliando ipos custodiūt, vt alijs obseruādos exhibeant. Nonnunq̄ vero seu iubēdo seu decernendo seu aliter agendo se decretorum dominos ⁊ condi tores ostendunt. In premissis ergo capitulis, alijs imponitur necessitas obsequēdi: summis vero pontificibus ostenditur inesse authoritas obseruādi: vt a se tradita obseruando, alijs non contemnenda de monstrent, exemplo Chr̄isti qui sacramenta que ecclesie seruanda mandauit, primo in seipso suscepit: vt ea in seipso sācrificaret. Oportet ergo primam sedem (vt diximus) obseruare ea que decernendo mandauit, non necessitate obsequēdi, sed authoritate impertiendi. Licet itaq; sibi contra generalia decreta specialia priuilegia indulgere, et speciali beneficio cōcedere quod generali prohibetur decreto. ¶ Quāq̄ si decretorum intentionem diligenter aduertamus, nequaq̄ contra sanctorum canonum authoritatem aliquid concedere inueniatur. Sacri siquidem canones ita aliquid constituunt vt interpretationis authoritatem sctē Romane ecclesie reseruent. Ipsi nāq; soli canones valent interpretari qui ius condendi eos habent. Unde in nonnullis capitulis conciliorum cum aliquid obseruandum decernitur, statim subinfertur: Nisi authoritas Romane ecclesie aliter fieri imperauerit: vel, saluo tamen in omnibus iure sancte Romane ecclesie: vel, salua tamen in omnibus apostolica authoritate. Quecunq; ergo de decimis vel quibuslibet ecclesiasticis negocijs sacris canonibus definiuntur, intelligenda sunt[d] necessaria seruari, nisi authoritas Romane ecclesie aliter fieri mandauerit, vel permiserit. Cum ergo aliqua priuilegia ab apostolico aliquibus conceduntur: etsi contra statutis, vel seruitij exhibiti: dum modo alij enormiter non ledantur, ⁊ ad hoc inducit authoritatem apli, et legem sequētem, cuius casus ptz cum .§. sequēti. Secunda pars ibi: q̄ si decretorum.

a ¶ His ita. Prima solutio magistri occupat primā colūnā: secunda sequēdam. Prima talis† est: qz dīs sicut soluit legē quā dederat, sic et papa potest. Secunda hec est q̄ canones ita intelligūtar statuti, vt semper authoritas romane sedis sit exceptā.

† Sibi quē nō malis valet. 7. an.

b ¶ Alligat. Ut extra de elect. cap. significasti.

c ¶ Solis. Deh⁹ nota. 8. xj. qō. j. ex his.

d ¶ Intelligenda sunt. Sic extra de iureiu. venientes.

a ¶ Alit. Supra dist.c.contra morem.
b ¶ Priuilegio.ff.dist.iij.priuilegium.
c ¶ Ob religionis.xij.q.ij.religiosam.
d ¶ Necessitatis.xxxv.q.ij.quedam ex.
e ¶ Obsequij.j.q.j.sunt nonnulli.ff.xviij.dist.cōis.Jo.

Quod autem. Hec qō diuidit in tres partes. In pma ꝓbat magister per.xviij.auctho.et p.ix.leges Arc. q nulla priuilegia q̄ sint q contra alia priuilegia vel ꝓtra ius vel certa lent: vel si obtenta essent cōtra ius, nō fine dāno valēt nisi essent sine ꝓiudicio aliorū, alēs sic,si non faceret detrimētū maioris gnū. Scōa ibi: his mihi ea ita. Tertia ibi: horū sūt iu stitiatꝫ. Jo.de fan.

¶ Caluus. Hic potius de q̄ nil scōa qō q̄ quemateria rit an per sequētia vide p priuilegia priorib⁹ derogef,nisi in sic. si quētib⁹ de posterioribus mentio fiat,sicut in vij viij. rescriptis cōtingit. plene Et dicēdum est q̄ prīdē non, nisi forte secundum. in quēs priuilegiū esset priuileg. set speciale,et pmū generale: quia ex mēdū. i quosdā nō oportet. nō ret q̄ in secūdo fieret mentio de primo. q mo vt tunc: ſz Jo. dicit q̄ oportz semper de primo priuilegio generali in speciali. cūdo speciali fieri mētione. aliud est rescripti,cū per rescripta ḡnalia nō ēa quā. cōcedāt statim plenum ius, sed p principē. ō uilegia sic. precedit fideicō. ergo statia. hoc ostendit plus dine. Primo ꝓbat q̄ per sequētia posterioribus non derogatū. per tur, vsq; ad ℣.si ergo. in ℣.exinde rescripti debit allegatis,et dabit solutionem in ℣. l.ff.q̄. hostilitatis.

¶ Quod autē. Videndū est quis possit dare priuilegiū, et quod priuilegium preiudicet alij. Dicunt plerique q̄ solus papa cōcedāt ius papa potest dare priuilegium in preiudiciū alterius. Sed hoc xij.q.ij. bene rei.et.ix.q.iij.conquestus. de.conse. dist. iij. ō re iu. pronunciandum. c. dist. cōtra morem. cū enim priuilegiū q̄ pau dicatur quasi lex priuata: vt. ff. distinc. iij. priuilegia.et solus ea.i ius principes canones,et leges,et iura condat ergo solus. i. ille,vt dicunt, dat priuilegium. Hoc tamen negari nō potest. ō est quin episcopi etiā dent priuilegia: vt ex de his que fiunt a. prela. quanto, ex de sentē. et re iudi. cum inter vos. sed generalem legem aliquid sonare videantur, non tamen contra ipsam aliquid concedere intelliguntur: cum ipsius legis authoritate priuilegia singulorū penes matrem omniū ecclesiarum reseruētur. Neq; enim priuilegia aliquib⁹ concederent, si preter generalem legem nulli aliquid speciale indulgeret. Priuilegia nāq; dicuntur quasi priuata legia, eo q̄ priuatam legem singulis generent. quā definitionē Gregorius innuens ait [a]. Si hoc neq; consuetudine generali, neq; priuilegio [b] vendicas: restat te vsurpare quod fecisti.

Item Hieronymus in expositione Jone: Priuilegia singulorum non possunt legem facere cōmunem. Valet ergo (vt ex premissis colligitur) sancta Romana ecclesia suis priuilegijs quoslibet munire: et extra generalia decreta quedam speciali beneficio indulgere: considerata tamē rationis equitate, vt que mater iustitie est, in nullo ab ea dissentire videat: vt priuilegia videlicz que ob religionis [c], vel necessitatis [d], vel exhibiti obsequij [e] gratiam conceduntur, neminē releuando ita diuitem faciant, vt multoz detrimēta non circunspiciendo, in paupertatis miseriam nonnullos dejciant. Illō potest in preiudiciū alioz, vt dicūt: q̄ solus princeps auferre potest? nisi vni⁹ dare alteri, vt. ix.q.iij. nūc vero. et ca. per principalem. et ex de concess. prebē. et eccle. nō vacan. quia diuersitatē. et. C. de quadri. pte. bene a zenone. Sed certe hoc non est verū: nam episcop⁹ potest dare extra baptismalem ecclesiaz decimas: vt. xvj. q. j. statuimus. Itez eps pōt detrahere vni ecclesie, et dare alteri: vt ex de excess. prela. sicut vnire. et pōt in totum extremere aliquā ecclesiam: vt ex de censi. cuz venerabilis. Itē auferre potest ecclesie priuilegiuz eligēdi: vt extra de cōsue. cū dilectus. Itē potest eximere ecclesiā a iure patronatus: vt extra de cē. sopite. hoc autē priuilegium cōfert eps cū cōsensu capituli sui: vt ex de donat. pastoralis. Datur autē priuilegiū q̄q; persone, q̄q; rei: vt. ix.q.iij. conquest⁹. Si priuilegiū dat persone, psona nō transgredit: vt instit. de iur. natur. gen. et ci. ℣. plane. xvj.q.j. hinc etiā. et ff. de reg. iu. priuilegia. vij.qō.j. non aūt. et ca. petisti. Et reale est qō loco cōcedit, ꝓpterea est. xvj.q.j. hinc etiā. et ff. de iure immu. l. j. ex ō of. dele. q̄m ab bas. In dubio aūt semp ꝓsumit priuilegium potiꝰ ꝓsonale q̄ reale: vt ex de insti. cum venissent, q̄ res de facili ad suā reuertit naturā. ℣. de pac. si vn⁹. ℣. qō. et specie dotis. nō est ex vt ob hoc ꝓsonale q̄ sola infert ꝓsona: vt. ff. de pac. iuris gētiū. ℣. pactoꝝ. et. l. tale pactū. Itē hec est differētia inter priuilegiū et ꝓfirmationē: q̄ in ꝓfirmatiōe nihil nouū iur̄ dat: vt ex de ꝓfir. cū dilecta. sec⁹ est in priuilegio. Itē in ꝓfirmatione nihil ponit vel affirmat, ſz totū conditionat intelligit: vt ex de cōcess. prebē. q̄ diuersitatē. sed in priuilegijs omnia verba ponuntur, et certum ibi asserit tur: vt extra de verb. signi. abbate. Nunc videndum est q̄ priuilegiū derogat alij. Dicunt quidā q̄ semper secūdum derogat primo, etiā si non faciat mentionē primi: vt ex de reseri. ex parte. et hoc ea ratione videt, q̄ cū priuilegiū sit ius, ſz ynū ius derogat alij, ſz non faciat mētio-

? Intelligē q̄ cā subest, alēs non dz: put no. ff. xvj. di. c.j. in glo. nec papa. et facit q̄ no. x. di. c.j. i gl. arg. q̄ tē.

nem primi: vt extra de cogna. spi. ca. ij. sed istis. ob. eꝫ de of. ju. dele. ex parte. vbi priuilegium secundū nō derogat primo, cum non faciat mētionē eius. Itē nec priuilegium preiudicat confirmationi, nisi faciat mentionē illius priuilegij: vt eꝫ de his q̄ fi. a prela. cum voo. Item nec trāsactioni iudicat cōfirmatio: vt extra de deci. ex multiplici. Itē nec priuilegiū preiudicat cōsuetudini, nisi faciat mētionē eius: vt eꝫ de prebē. relatum. Itē nec valet priuilegium nisi faciat mētionē constitutionis facte a capitulo: vt extra de rescrip. cōstituras, nec valet appellatio nisi faciat mentionem sentētie: vt extra de fide instru. inter. vltra mediū. Et sic propter iura allegata cōcedi posset q̄ idē sit in priuilegijs quod in rescriptis, nisi vbi secūdū faciat mētionem p̄mi q̄ non valeat: siue ambo priuilegia sint generalia, siue ādo specialia. sed si vnum sit speciale, aliū generale: speciale fēper iudicat, iz nō faciat mētionē generalis: vt eꝫ de rescrip. c. j. z ca. paltoralis. licet sit argu.

¶ Priuilegia ecclesiarū et sacerdotū intemerata z inuiolata cūctis decernimus manere tēpoibus: z leges ecclesie aplica authoritate firmamus et pegrinas submouemus iudicia.

Idē Leo pa. martino. augu.

¶ Nec nouitate mutari, nec improbitate cōuelli ecclesiarum priuilegia debent.

¶ Priuilegia ecclesiarū et monasteriorum, sanctorū patrum authoritate instituta, nulla possunt improbitate cōuelli, nulla nouitate mutari: in quo opere (auxiliāte Christo) fideliter exequēdo necesse est huius sancte sedis pontifices perseverantē exhibere famulatū. dispēsatio enim nobis credita est: z ad nostrū reatū tendit si paternarū regule sanctionum nobis consentientibus violentur.

Item Greg. Augustino Anglorum episcopo.

¶ Priuilegio siue dignitatis ali quis ecclesiam eruere nō debet.

In galliarū a epos nullā tibi authoritatē tribuimus: qz ab antiqs pdecessorū nr̄or tēporib⁹ pallū b arelatēn. epūs accepit: quē nos priuare authoritate pcepta minime debem⁹. Si ergo ptigat vt fraternitas tua ad galliarū partes trāseat, z aliqd ex authoritate agēdū fuerit: cū pdicto arelatēn epo agat, ne pretermittis possit hoc qđ antiqua patrum institutio inuenerit. Burānor vero oēs epos tue fraternitati ꝓmittim⁹: vt indocti doceant, et infirmi psuasione roborent.

Idem Felici episcopo.

¶ Statuta aplicor. pdecessorū aplic⁹ destruere nō debet.

Si ea destruerē q̄ antecessores nr̄i statuerunt: nō structor iz euersor esse iuste ꝓbarer, testāte Hilario, q̄ ait. Dē regnū in seipso diuisum nō stabit: z ois scia z lex aduersum se diuisa d destruet.

¶ Priuilegia. Priuilegia ecclesiarū auctoritate sanctorū patrū instituta nō debent ab aliq̄ violari, sed debēt per eam papam defendi. qđ si nisi fecerit, reatum sacrilegii incurret.

c ¶ Priuilegia. Priuilegia. ff. de consc. dist. iij. ca. lecturi.

In galliarum. ¶ Canon. Hec causa fecit Aug. monachū anglor. archiepm, z ei suppositi fuit oēs epos Britannie. sed in epis de galliarum nullā sibi attribuit authoritatē, qz archiepo Arelatēn. ab antiquo tēpore cōstabat eos esse subiectos, quem papa priuilegio sibi cōcesso priuare non debebat, et ideo si Aug. ad galliarum pouincias venerit, nil sine episcopo Arelatēn. agere presumat.

d ¶ In galliarum. pluraliter dicit, quia tres sunt galliē, brachata, togata, z comata.

e ¶ Pallium. ē. viij. q. iij. artaldus. contra. vbi dicit q̄ Arelatēn. sit suffraganeus Narbon. sed forte duo sunt arelatēn. vel altera literarū est falsa vel corrupta.

f ¶ Episcopo. quem constituit ibi legarum, vel suppositi ei omnes episcopos Britannie.

g ¶ Pretermitti. ergo legat⁹ incōsulto epo loci non pōt iudicare clericos ipsi⁹ nisi ad eum appellet: vt hic, z. ij. q. j. puenit. qō pōt admitti. Nec ob. eꝫ de of. leg. cū nō ignoretis. nā ille nō solū fuit legat⁹, iz etiam metropolitan⁹, z ideo nihil pfuisset ei ius legationis si hoc ius nō habuisset. Jo. Andrariū credo, cū illa decre. cū nō ignoret, indistincte loquat. B. Itē videt hic q̄ epi ceps posteriores legatū dando nō videt, phibuisse legatū priorē, sicut est in turonibus: vt. C. de rest. iur. l. ij. similiter not. vij. q. j. nō aut. sed cius in. peut. ratoli⁹: vt. ff. de pen. si ds cū. §. vlt.

h ¶ Burānor. Andra. ē. iij. q. vj. hec quippe. sed due sunt Burānie. Anglia est, maior Burānia dicit.

i ¶ Si ea destruerem. ¶ Diuisa. Ar. cōtra testes sibi

¶ In ordinario loquit. ¶ quia in toto iure derogatur generi per speciē: vt. ff. de reg. iur. in toto. Sed certe aliud est in rescriptis q̄s in priuilegijs, qz scēm rescriptū specialis derogat primo generali. nā per generale rescriptū nō dat iurisdictio: vt pz in illa decre. palto. alis. in fi. z extra e. ad hec. z ideo de facili tollit. sed per priuilegiū quātūcunq̄ generale statim consequit suum ius plenū. vnde potest dici q̄ nunq̄s secundū speciale priuilegiū derogat primo generali, nisi faciat ipsius mentionē. eꝫ de rescrip. nōnulli. z de pscrip. veniēs. sed in statutis quādoq̄ antiquū preiudicat nouo: vt. l. dist. dño sancto. Itē in dubio pōt⁹ presumo non renocatū primus priuilegiū q̄s renocatum: vt. ff. de ma. rest. si peculiū. ff. de do. inter vi. z vxo. cum hic statuas. §. penitentiā. Nec ob. ff. de pti. credi. priuilegia. vbi dicit q̄ priuilegia nō estimant ex tēpore, iz ex causa: qz ibi loquit de priuilegijs que creditor vult habere ex eo q̄ primus mutuauit pecuniam.

Priuilegia. ¶ Canon. Priuilegia ecclesiarum z sacerdotum sunt inuiolabiliter omni tempore obseruanda, z leges ecclesie apostolica authoritate confirmat Anacletus peregrina iudicia submouendo.

Priuilegiū dz esse mānsurū. ¶ Temporibus. Istud potest intelligi de generalibus statutis. nam in nullius persona omittēdum est tē. lex. di. miramur. Itē potest intelligi de priuilegijs dat⁹ a principe. nam priuilegium qđ a deo vel a principe datur, decet esse mansurū, omnis malitie ac diminutionis p̄ratū. in auc. col⁹. vj. cōstitutio que de dignitatib⁹. in fi. Si vero persona impetrās obuiat priuilegio impetrato, ita tum euanescit: vt eꝫ de consti. cum ad. ferrarien. Item si non, prestat, priuilegiū sūm expirat spatio. xl. an. vt eꝫ de priuile. accedentibus. sed si non est op⁹ prestatione cū sit priuilegiū ad excipiēdū, perpetuū est: vt. ff. de do. excep. pure. si jo est priuilegium ad faciēdū videt q̄ spatio. x. annor extinguat: vt. ff. de numm. l. j.

b ¶ Et peregrina. Idē id est ferri cādelas. q. g. q. v. z sulmisti. vel nisi iudicis nō sit. iij. q. tract. v. peregrina. Jo.

Priuilegia. ¶ Canon. Priuilegia ecclesiarū auctoritate sanctorū patrū instituta nō debent ab aliq̄ violari, sed debēt per eam papam defendi. qđ si nisi fecerit, reatum sacrilegii incurret.

c ¶ Priuilegia. Priuilegia. ff. de consc. dist. iij. ca. lecturi.

In galliarum. ¶ Canon. Hec causa fecit Aug. monachū anglor. archiepm, z ei suppositi fuit oēs epos Britannie. sed in epis de galliarum nullā sibi attribuit authoritatē, qz archiepo Arelatēn. ab antiquo tēpore cōstabat eos esse subiectos, quem papa priuilegio sibi cōcesso priuare non debebat, et ideo si Aug. ad galliarum pouincias venerit, nil sine episcopo Arelatēn. agere presumat.

d ¶ In galliarum. pluraliter dicit, quia tres sunt galliē, brachata, togata, z comata.

e ¶ Pallium. ē. viij. q. iij. artaldus. contra. vbi dicit q̄ Arelatēn. sit suffraganeus Narbon. sed forte duo sunt arelatēn. vel altera literarū est falsa vel corrupta.

f ¶ Episcopo. quem constituit ibi legarum, vel suppositi ei omnes episcopos Britannie.

g ¶ Pretermitti. ergo legat⁹ incōsulto epo loci non pōt iudicare clericos ipsi⁹ nisi ad eum appellet: vt hic, z. ij. q. j. pueniat. qō pōt admitti. Nec ob. eꝫ de of. leg. cū nō ignoretis. nā ille nō solū fuit legat⁹, iz etiam metropolitan⁹, z ideo nihil pfuisset ei ius legationis si hoc ius nō habuisset. Jo. Andrariū credo, cū illa decre. cū nō ignoret, indistincte loquat. B. Itē videt hic q̄ epi ceps posteriores legatū dando nō videt, phibuisse legatū priorē, sicut est in turonibus: vt. C. de rest. iur. l. ij. similiter not. vij. q. j. nō aut. sed cius in. peut. ratoli⁹: vt. ff. de pen. si ds cū. §. vlt.

h ¶ Burānor. Andra. ē. iij. q. vj. hec quippe. sed due sunt Burānie. Anglia est, maior Burānia dicit.

i ¶ Si ea destruerem. ¶ Diuisa. Ar. cōtra testes sibi

contrarios: et cõtra rescripta omnia sibimet cõtraria: vt xxiij.q.vij.quod autẽ.C.de fi.instru.scripture.iiij.qõ.iij. qui falso.extra de sen.& re iudi.cum olim.

Birur. ¶ Casus. Leo papa quẽdam legatũ suũ ad quandam prouinciã destinauit: cui precepit vt suo dignitat' archiepiscopor' ab antiquo eis traditũ conseruet intemeratũ et inconcussum. Cui' id est beati Petri vel nostri.

a ¶ Delegatiõe. Legat' qnã po testatẽ habeat

Videtur ꝙ ꝙ delegata habeat delegatus & nõ ordinaria potestatẽ, vt h: & ca.seq.qõ nõ credo, cum similis sit proconsuli. ff.eod. meminisse.

b Eruatis. Rescriptũ semper sic est interpretãdum, vt nulli faciat preiudiciũ: vt.ix.q.iij. nũc ho. lxxxv.di.archidiaconũ. in pinilegijs. sec' videtur: vt eẽ de decimis.ad audientiam.

c ¶ Inspectis. cũ eẽ quis aliquid ex priuilegio sibi vendicat, inspiciẽdum ei priilegiũ eius. c.dilecti.cõtra morẽ. eẽ de priuileg. recipimus.& ꝑm ꝙ tenor priilegij primet iudicandum est: vt eẽ de priuil.porro.

priuilegij tenor est attendẽdus.

d ¶ Insinuatiõe. Intelligas hoc de his q̃ soli pape seruant, & que nõ transeunt in gñali mandato: vt extra de offi.leg.ꝙ translationem.

§ Sub tam maorem dñi nostri iesu xpi mandatum: vt extra de offi.leg.ꝙ translationem.

Nstitutionis ¶ Casus. Quidam epi destruebant vel mutabãt ea q̃ apostolici' disposuerat, vel priuilegia concedendo, vel in ꝑsentia sua aliqua sine scripto ordinando. et ideo ꝓcepit Grego. Bonifacio defensori, vt talia deceto fieri non patiatur: qr per hoc doceret alios sua quandoq; posse statuta dissoluere.

e ¶ Presentia. Sic ergo snia principis facit iuo, licet non redigatur in scriptis. vt extra de trãsac.c.j.C.de testa.oim.&rg.cõtra.iij.q.vij.postulatus. Itẽ hic est arg. ꝙ princeps sine scripto dat priuilegiũ: et sine scripto delegat causaz: vt in auẽ.de lit.§.octo. col.viij.sed non co. mittit delegationẽ sine scripto. xx.vij. distinctio.nobilissimus.C.de mand. prin.l.vna.

§ Snia principis etiã nõ scripta facit iuo.

§ Siꝑ cesserit snia definitiua partiꝫ ꝑsentibus.ff. de leg. l.si ipius.als non fit ius ex snia.ff. de inofficio.testa.& repudiatis. ꝑm Z.

f ¶ Rationis. argu.extra eẽ de offi. deleg.ff quando.& ca.ex parte.ij.

Item Leo papa.

¶ Metropolitanus dignitatis sibi tradite antiquitus ius intemeratum obtineat.

Sic ꝑm sctoz patrũ canones spũ dei cõditos, & totiꝰ mũdi reuerẽtia ꝓsecratos, metropolitanos singlarũ puinciaz eꝓos dbꝰ ex delegatiõe nr̃a fraternitat' tue cura prote dik: ius traditũ sibi antiquitus dignitatis intemeratũ hr̃e decreuimꝰ: ita vt a reglis prestitis nulla aut negligẽtia, aut presumptione discedant.

Item ꝓmisda papa.

¶ Priuilegia metropolitanorũ incõuulsa seruari oportet.

Eruat' priuilegijs metropolitanoz, vices vobis aplice sedis delegamus vt inspectis istis, siue ea q̃ a nobis sunt nuper mãdata seruẽtur, siue ea que de ecclesiasticis causis tue reuelationi cõtigerit nunciari, sub tua nobis insinuatiõe pãdank: erit hoc studij ac solicitudinis tue, vt talem te in his q̃ iniunguñ exhibeas, vt fidẽ integritatẽq; ei' cuius curã suscipis, imiteris.

Item Gregorius Bonifacio primo defensori.

¶ Decreta apostolica nulla presumptione violentur.

Nstitutionis nr̃e decreta q̃ssũt priuilegijs & ordinatione dispposita, perpetua stabilitate et sine aliq̃ cõstitui mus refragatiõe fuari: siue q̃ scripto decreuim, siue q̃ in nostra pñtia videñ esse dispposita: nec a q̃q; põtificum in totũ vel in partẽ ea q̃libet occasiõe cõuelli decernim vel immutari. nã nimis est asperũ, & precipue bonis sacerdotũ moubus inimicũ, nitti quẽpiã q̃tacũq; rõnis excusatione que bene sunt ordinata rescidere: & exẽplo docere, ceteros sua q̃q; posse constituta dissoluere.

f ¶ Rationis. argu.extra eẽ de offi. deleg.ff quando.& ca.ex parte.ij.

Idẽ Dñico Carthaginẽ. epo.

¶ Priuilegia eccliaz aposto lico debet seruare illesa.

De ecclesiasticis priuilegijs qõ vra fraternitas scribit hoc postposita dubitatiõe teneat, q̃ sicut nr̃a defendim, ita singulis quibusq; ecclesijs sua iura seruam: nec cuilibet gra fauẽ vltra q̃ meret impertior: nec vlli hoc qõ sui iuris est ambitu stimulãte derogabo: sed fratres meos p oñia honorare cupio: sicq; honore singulos subuehi, dũmodo non sit quod alteri iure ab altero possit opponi.

Idẽ Vigilio Arelatẽsi. epo.

¶ Qõ rõnabiliter definitum est, in nullo debet violari.

Cum pie desiderium volũtatis, et laudãde definitionis sit semper studijs aduuãda: cura est solicitudinis adhibenda vt ea que pro quiete religiose conuersationis sunt dispposita vel ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quedã valeat presumptio perturbare: sed sicut hoc (q̃ ratio exigebat) vtiliter obtinuit definiri: ita quod definitũ est (nisi forte vbi maior est authoritas) non debet violari. Idem.

¶ Sibi iniuriam facit qui fratrum suoz iura perturbat.

Quod ꝙdictis nostris ꝑtib' debere seruari q̃ a meis q̃q; predecessoꝰ traditа vl̃ custodita sunt: absit hoc a me vt statuta maiorꝫ cum sacerdotibus meis in qualibet ecclesia infringam: quia mihi

Legat' q̃ssa potestatẽ habeat

Decreta apostolica nulla presumptione violentur.

Um pie ẽ. ¶ Casus. Vigilius Arelatensis epõs priuilegia monachoꝝ violari ꝑmittebat. vnde pie cepit sibi Greg. nefalia decetero negligenter fieri patiatur. Sequẽs capi. patet.

§ Vide qõ not. xxij.di. ca.j. in glo. nec papa ẽ.

h Quod vero

¶ Infringam. Qui enim debet tueri alios contra alios, multo magis contra seipsum: vt extra de natis ex libero ventre. capit. vnico. ff. si ser. vẽ. l. altius.

Aputato.§ Casus. hic duo dicunt, quor primū est vt nullius vsurpet ea que sibi non sunt cōcessa. Secundū est, vt ea que apostoli ꝛ eorum successores statuerunt, non violentur a quoquo modo.

a ¶ Concessa. Arg. fines mādati diligenter custodiendos. Argu. contra viij. q. j. licet. Item argu. q̄ epūs nihil pōt petere nisi qđ sibi permissū est a canone: vt. x. q. iij. qt cognouimus. et ff. de condi. inde. l. frater a fratre.

Epi petitio est p canones limitata.

† Et nota. ex hoc epūs in gl. p. mutatū est ꝛc.

b ¶ Ecclastice. ¶ In posterum. 3. vj. qōe. iij. quod bene.

c ¶ Imperiali. ¶ Inuitis. 3. dist. x. vide. Sz cōtra. vij. qō. j. epūs in dioces. ꝛ. xiij. q. vj. comperimus.

d Ec dānosa fisco. vt si aliquis p priuilegiū velit se excusare ab eo qđ est dānosum iuri ꝛ muni. nā dicit lex q̄ oēs necessitatibus publicis debent obedire sine dignitatis priuilegio: vt. C. libro. xj. de naui. non exci. l. multi. nec p̄ textu priuilegij publica debet vacillare vtilitas: vt. C. libro. xij. de priuile. scho. l. ij. C. de sacr. san. eccle. l. iubem⁹ nulli.

Necessitates publice sunt ab oīb⁹ supportande.

B Escripta ꝛc. ¶ Cal⁹. Quesitum fuit a Theodosio et Ualerio, vtrum rescripta cōtra ius impetrata sint a iudicibus recipienda? Et respōdet Theodosius q̄ nō, nisi sit tale rescriptum quod alium non ledat: et etiam prosit petenti: vel etiam crimen indulgeat supplicanti. ꝛ est lex.

Rescriptum ꝛ ius est reiciendum.

e ¶ Contra ius. Nec cām rōne rescripti iudex recedet a iustitia: vt eē de eta. ꝛ quali. cā te. vñ si rescriptū est penitus cōtra ius, reiciet illud iudex, vt hic dr: et auferendum est rescriptū tale de manibus retinētis: vt. C. de sacri. paga. sicut. et mittēda est talis charta principi: vt ibi dicit. Si aūt non est cōtra ius ex toto, sed al's iniquū: expectādum est fm mandatū principis: vt eē de rescrip. si quādo. ꝛ in aut. vt nulli iudi. ¶. si vero. Iudex ergo semp sequit ius cōe, iz rescriptum principis aliud iubeat: vt in aut. de iudi. col. vj. ¶. ois aūt iudex. ꝛ. j. e. omnes.

f ¶ Quod nō ledat. tale dr esse quodlibet rescriptum, vt neminem ledat. 3. e. de ecclesiasticis. vnde nō valet rescriptum de re quam quis violēter detinet: vt. xvj. q. vj. placuit. C. vnde vi. l. authoritatem, nec de re litigiosa: vt extra de consti. ca. j. ꝛ. p quod translatio facta resuscitatiuniam facio si fratrum meorum iura perturbo.

Item Julianus papa.

¶ Nulla presumptione violētur que ab apostolicis et eorū successoribus sunt instituta.

Aputato totius vsurpationis excessu, nullus presumat que sibi non videntur esse concessa a. Ea que sunt ab apostolis eorumq̄s successoribus instituta, nulla desidia negligantur: nulla dissensione violentur: nulla concertatione turbentur.

Item Gregorius papa.

¶ Que rationabiliter ordinata sunt, nulla debent refragatione turbari.

Ecclastice moderationi oīno est cōueniēs, vt que ordinata fuerint, vel rationabiliter decisa: nulla in posterum b debeant refragatione turbari.

Idem in Regestro.

¶ Que cōtra leges fiunt, pro infectis habentur.

Imperiali constitutum est sanctione aperte vt ea que cōtra leges fiunt, non solum inutilia c, sed etiam pro infectis † habenda sint. C. lib. j. titulo de precibus imperatori offerendis.

Imperator Constantinus.

Ec dānosa fisco b, nec iuri cōtraria postulari oportet. Imperatores Theodosius et Ualerius.

Escripta cōtra ius c elicita, ab oīb⁹ iudicibus precipimus refutari: nisi forte sit aliquid qđ non ledat f alīū, et prosit petenti g: vel crimen h supplicantibus indulgeat.

Item Pelagius papa Joanni comiti.

¶ Rescriptum meretur effectum quod cum iuris ꝛ legum ratione concordat.

Jceti sacras iussiones se hꝫe pre manibus, rīdem⁹ scire illū oportere q̄ ipse clemētissim⁹ princeps gnalib⁹ legibus constituerit illa sacra vnusquisq⁹ supplicātis desiderio ꝓcessa prevalere, et effectui mancipari, q̄ cū iuris et legū rōne cōcordāt: eavero que surreptione i vel falsis pēbus forsitan impetrantur, nullum supplicātibus ferre remediū.

Hescripta siue sint annotaturi. 3. e. in sum. in princ. et. ff. de exhi. actus.

g ¶ Petenti. Ut si aliqua que nubit consulari viro, petit vt ipsa minominus consularis dicatur: istud prodest petēti sine lesione alterius. vt. ff. de sena. l. viti. Uel si aliqua petat vt infra tempus luctus possit nubere: vt. ff. de his qui no. infa. l. foler.

h ¶ Uel crimen. In talibus facile exauditur aliquis. xxv. q. ix. veniam.

Jcenti. ¶ Casus. Quidā cōueniebat aduersarium suū cotā comite Joanne per rescriptū subreptione vel falsis precibus impetratū. quare super hoc cōsulit Pelagium papam: qui respondit dicens q̄ illa rescripta debent valere que cum iure ꝛ ratione cōcordant. ea vero que per surreptionem vel per falsas preces imperrant, impetrantibus prodesse non possunt.

i ¶ Surreptione. Cum distinctiōe: vt extra de rescrip. super literis.

¶ Rescripta. ¶ Casus. Quia supra facta fuit mentio de rescriptis, ideo nunc dicit Gratia. q̄ cuiuscūq̄ modi sint

† Cōtent. ll. non da buys. C. de leg. et l. ij. croiss. de cu.

† Jdē q̄ ꝛ cru ver dinis cit tra diui re stitua. C. si rei vēdi. in ciuile. ¶ Puniē ginum le dēs an posse tolera ri.

rescripta, expressam in se debent habere conditionem, si preces veritate nitantur: quia mendax precator carere debet impetratis: ⁊ iudices delegati punientur, si probationes super falsi suggestione nō admittant. Annotationes, que sint sine cause cognitione. Pragmatice, cū cause cognitione.

a ¶ Annotationes. Annotatio dicit scriptura quam imperator proprio animi motu facit de aliquo negocio nemine rogante.

b ¶ Pragmatice. Pragmatica dicit que vētilata est coram principe: ⁊ de hoc facta est scriptura.

c ¶ Cōditionem. ex̄ de rescrip. ca. ij.

d ¶ Vetuerint. ex̄ de ap. ex parte. Jo.

¶ Prescriptione.

¶ Casus. Quidā impetrauit rescriptum ab imperatore dicendo falsum in narratione iuris vel facti, vel tacuit veritatē. vnde quesitum fuit qualiter iudex delegat⁹ procedere debeat. Et respondet q̄ iudex procedere debet in causa: nō ꝑm affirmationem deprecantis, sed ꝑm veritatis tenorem. Sequens lex patet.

e ¶ Prescriptione. Id est exceptione.

f ¶ Opposita. ab aduersario.

g ¶ In iuris. consuetudinarij: q̄ dixit aliquid esse consuetudinem ecclesie sue, cum nō esset. ex̄ de preben. venerabilis: non em̄ videt q̄ in iure scripto possit mētiri principi, cum ipse habeat omnia iura in pectore suo. C. de testa. omnium.

h ¶ Siue in facti. quia dixit se appellasse, vel spoliatū fuisse, cum non esset. Joan.

i ¶ Vetuerint. Tūc em̄ appellari pōt, lz inhibita sit appellatio: vt extra de appel. ex parte.

¶ Et si legib⁹. ¶ Casus. Quidā impetrauit rescriptū ab imperatore legib⁹ cōsentaneū, scz vt restitueret cū diceret se spoliatū esse re aliqua. hoc tn̄ falsū erat. quesitū est ergo vtrū tale rescriptū valeat? Et rn̄det q̄ nō. ⁊ si nimia fuerit improbitas mētientis, etiā extra ordinē puniri debebit. Sequens lex plana est.

k ¶ Cōsentaneū. Ut si q̄s dixerit se spoliatū, ⁊ princeps iussit in rescripto ipsum restitui. hoc cōsonat legib⁹: ⁊ tamen carebit cōmodo rescripti. cōtrarium est. s̄. e. prescriptione. ⁊ ex̄ de eta. ⁊ quali. intellexim⁹. sed omissis multis solutionib⁹ distinguas vt distinguit: ex̄ de rescrip. sup̄ literis. nec videt hodie locū habere illa decre. ex parte. ex̄ de rescrip. quia ꝑm illā decre. super literis. non est necesse q̄ conditio illa subintelligatur.

l ¶ Mentientis. Quia per eas diu fatigauit aduersarium suum.

m ¶ Seueritati. Punitur vt falsarius: ⁊ vt. ff. de falsa. si quis obtepserit.

n ¶ Cognoscatur. Non ab ipso executore, sed ab eo q̄ fuerit delegauit executionem. Et sic non ob. extra de senten. et accusare iudica. decetero. C. de executio. rei iudi. si vt proponis. Vel hodie potest distigui illa cōtrarietas per illaz decret. super literis. vt quādoq̄ cognoscat, quandoq̄ remittat ad superiorem. Dicunt tamen quidā q̄ executor potest cognoscere sūmatim de incidentibus que incidētibus: vt. ff. de b⁹ qōnire iudi. a diuo. §. si cognoscē, super reb⁹. et talis cognitio non facit preiudiciū in principali iudicio: ⁊ vt duplex. ff. de lib. ag. l. si q̄s a liberis. §. si vel parens. et quod dicit hibē. l. ex̄ de sen. ⁊ re iudi. ij. §. sciendū, decetero. q̄ incidētes qōnes debeant nā sureferri ad superiorem, verum est, vt executio ibi plenarie examinentur. Vel distinguē, an delegetur mera executio, an one falmixta: vt dixi. s̄. ij. si. C. de q. vj. §. sunt quoꝝ. re iu. l. ver. ab executore. j. C. si ex vt si deleget mera fal. instru. executio, tūc questiones incidentes remittant ad superiorē. ⁊ si mixta delegat, tūc potest cognoscere de questionib⁹ incidentib⁹. Sed pone q̄ alicui sit mādata nuda executio (nudam dico executionem cum causa presentibus partibus est finita, ⁊ mandat aliquibus vt exequantur sententiam) nunquid si pars aduersa coram illis obijcit exceptionem, audietur exceptio? Videtur q̄ nō: quia tenetur executor exequi sententiā, licz sciat eam iniustam: vt extra de offi. iudi. delega. pastoralis. extra de maiori. ⁊ obedien. omnes. extra de offic. iudi. delega. siquando. ff. de iudi. si pretor. et. xxiij. q. j. quid culpatur. in fi. Argu. contra. C. si ex fal. instru. l. iudicati. extra de testibus. veniens. Ad hoc dicas q̄ si euidens est sententiam esse nullam, ⁊ per instrumenta falsa latā, non exequet eam. alias licet iniusta exequet eam. ff. de iudi. l. si pretor. Non ob. ff. de conf. ef. l. penulti. vbi dicitur q̄ executor potest absoluere illum qui confessus fuit coram eodem iudice se debere fideicommissum. nam non intelligitur lex illa de executore, sed de iudice.

¶ Omnes. ¶ Casus. Precipit Anastasi⁹ imperator in hac lege vt nullus iudex recipiat in iudicio aliquod rescriptum quod generali iuri vel publice vtilitati videat esse aduersum: sed modis omnibus generales sacras cōstitutiones conseruet.

o ¶ Aduersa. De hoc habes. s̄. e. in illa. l. rescripta. contra ius elicita. Sed si aliquid pro iure allegatur de quo est euidens q̄ non consonat iuri, remittitur ad superiorem. vt extra de fi. instru. pastoralis.

Annotatio q̄d sit.

Pragmatica q̄d sit.

Princeps hz oia iura in pectore suo.

Sub. si inde fuerit accusatus.

Executor an possit d̄ incidētibus bus cognoscē. Executio est duplex. ⁊ Ad h⁹ ff. ad ex hibē. l. iij. §. sciendū, nā suspendit executio opposita ex ceptione fal. instru. iudicati. ff. de re iud. diuus. ꝑz L.

a ¶ Ut autẽtica ipsa. Tribus modis dicitur scriptura autentica: vel qz adest sigillũ epi: vt extra de fi. instru. c. ij. extra de fide instr. peruenit. Scõo dicit autentica, quia est apud acta insinuata. C. de testa. publicati. z. C. de re iudi. gesta. Tertio dicitur autẽtica si habeat subscriptiõnẽ triũ testiũ: vt. C. q̃ po. in pig. ha. scripturas.

b ¶ Sine die. vel sine indictione: vt eẽ de fi. instr. inter dilectos. ideo edit, qz vix alr posset, probari falsum nisi ille dies: vt extra de testi. ex tenore. C. de cõtrahẽ. stip. optimã. nisi ẽm velit q̃s probare falsitatem instrumẽti, non est exhibẽdus dies vel consul, ne det materia fabulãdi falsum: vt. ff. quemad. test. aper. l. ij. §. vlti. et. ff. de edẽ. l. j. §. editiões. Vel tũc nõ est edẽdus dies cum vult deliberare an velit cedere vel cõtendere: sed cum vult agere. Hec tamen est vitas q̃ in cõtibus instrumentis edẽdus est dies cũ vult deliberare: vt eẽ de pba. qñ contra. extra de dila. Preterea. C. de eden. ab apõ quẽ. z. ff. de edẽ. l. j. §. rationes. sed in proprijs nõ: vt eẽ de fid. instru. cõtingit. ff. de edẽ. l. j. §. die. in accusatiõnib⁹ enim nõ cogit quis diem commissi criminis ponere: vt. ff. j. q. vlt. libellor. Est tamẽ contra. huic. C. de no. co. conflr. in fi. Sed istud intelligit de legib⁹ redactis in autenticum volumẽ. Itẽ in puatis instrumentis non requirit apponi dies z consul: vt ff. de aqua plu. arcẽ. l. ij. §. antepe. z. l. pe. ff. de pig.

Editio faciẽda est sine die z cõsule.

obseruandas. C. titu. de diuer. rescrip. Imperatores Diocletianus z Maximianus. Sancimus vt autentica a ipsa atq; originalia rescripta nostra etiã manu subscripta, nõ exemplaeor⁹ insinuentur. Imperator Constãtin⁹ respõdit: Si qua beneficia personalia sine b die z consule fuerint deprehẽsa, authoritate careãt. Imperator zeno. Uniuersa rescripta, siue in psonã precantiũ, siue ad quẽlibet iudicẽ manauerint, q̃ vel annotatio, vel pragmatica sanctio nominentur: sub ea cõditione proferri precipimus, si preces veritate nitãtur. nec alicui quẽ fructum precator⁹ mẽdax oraculi percipiat impetrati, ls in iudicio assueret veritatem, nisi questio c fidei precum d imperiali beneficio monstret inserta. Nam et vir magnificus questor, z viri spectabiles magistri scriniorum qui sine prefata adiectione qualecunq; diuinum responsum dictauerint et iudices qui susceperint, reprehensionẽ subibunt, z qui illicite dictata scribere ausi fuerint cuiuscunq; scrinij memoriales seu pragmaticariũ vl adiutores primicerij, amissione cinguli ferientur.

Item Leo papa.

¶ Priuilegia ecclarum nulla debẽt improbitate conuelli.

Priuilegia e ecclarum sanctorum canonibus instituta, et venerabilis Nicene synodi fixa decretis, nulla possunt improbitate conuelli, vel nouitate mutari.

Itẽ Nicolaus papa vniuersali synodo presidẽs dixit.

¶ Anathema sit q̃ mãdata et decreta Romanoꝝ pontificũ seruare contẽpserit.

Si q̃s dogmata, mandata, interdicta, sanctiões vel decreta p catholica fidem vl ecclastica disciplina, p correctione imminẽtiũ vel futuroꝝ malor⁹ a sedis apostolice pstule salubriter promulgata contẽpserit, anathema sit f.

Itẽ Gelasi⁹ Tresconio z Joãni mesalie epis inter cetera.

¶ Statuta prior⁹ successores seruare oportet.

Ecessorũ statuta sicut legitima z iusta successorẽ custodire g cõuenit: ita dz etiã malefacta corrigere h.

Hinc etiam Arcadius z Honorius.

Uecũq; (inq̃unt) a parẽtib⁹ nostr⁹ diuersis sunt statuta tẽporibus: manere inuiolata atq; incorrupta circa sacrosanctas ecclias precipim⁹. Nihil igit a priuilegijs immutetur: et omnibus qui ecclesijs deseruiunt i, tutio deferat: qz temporibus etiam nostris addi k potius reuerentiam cupimus, q̃s ex his que olim prestita sunt immutari. Idem.

Non tã nouũ aliq̃d pfiti sanctione pcipimus, q̃s illa q̃ olim vident indulta firmam⁹. Priuilegia igitur que olim reuerẽtia ordinis vel religionis obtinuerint vel receperint, reprehendantur: z quicunq; talia rescripta scripserint, amissione sui honoris feriãtur. Pragmaticariũ. i. qui reponunt rescripta. Dogmata, mãdata, interdicta, pro correctione: z sanctiones z decreta, pro fide z ecclastica disciplina.

c ¶ Nisi questio. i. iniquitio fuerit.

d ¶ Precum. i. q̃ illa conditio sit apposita, q si preces ẽ. hoc tamen non tenet: vt eẽ de rescrip. ex parte.

e Priuilegia, que sũt de generali ecclie statu, vel q̃ sunt de articlis fidei. Uel dic q̃ non possunt. l. nõ debent.

f Siq̃s. ¶ Siq̃ est fiat. q̃ ea. q. j. generali.

g ¶ Ecessorũ. ¶ Custodire. vt. d. xvj. q. vj. c. vlti. xij. q. j. siqis. et ca. et si illi.

h ¶ Corrigere. eẽ de reb. eccl. alie. vel non. epi. eẽ de prec. c. q̃.

¶ Uecunq;. ¶ Cũ. Arcadius z Honorius sic statuerũt vt priuilegia ecclarũ a suis cõcessa parentib⁹ inuiolata seruentur: qñ in suis tẽporibus: manere inuiolata atq; incorrupta circa sacrosanctas ecclias pcipim⁹. Nihil igit a priuilegijs immutetur: et omnibus qui ecclesijs deseruunt i, tutio deferat: qz temporibus etiam nostris addi k potius reuerentiam cupimus, q̃s ex his que olim prestita sunt immutari. Idem.

Non tã nouũ aliq̃d pfiti sanctione pcipimus, q̃s illa q̃ olim vident indulta firmam⁹. Priuilegia igitur que olim reuerẽtia ordinis vel religionis obtinuerint vel receperint, reprehendantur: z quicunq; talia rescripta scripserint, amissione sui honoris feriãtur. Pragmaticariũ. i. qui reponunt rescripta. Dogmata, mãdata, interdicta, pro correctione: z sanctiones z decreta, pro fide z ecclastica disciplina.

i ¶ Deseruiunt. d. xvj. q. j. ghaliter.

k ¶ Addi. eẽ de dona. cum dilect⁹. z. e. tit. c. j. de consue. dist. j. vasa.

l ¶ Nouũ. nam fendi statutum non dicitur nouum, licet de nouo precipiatur: de nouo dummodo quandoq; fuerit statutum. sic. xxiij. q. j. ca. j. Sicut feudum non dicitur nouum quod de nouo conceditur, dum tamen quandoq; fuerit cõcessum: vt extra de nouis feu. ex parte. Nec donatio dicitur nouũ, licz de nouo adipiscatur quis rei donate possessionem: vt extra de do. rationabilem.

¶ Uniuersa. ¶ Casus. Zeno imperator statuit in. l. hac vt rescripta que alicui persone impetrãti dantur, vel ad iudicem aliquem transmittuntur: siue sint annotationes siue pragmatice sanctiones: a nullo iudice recipiantur nisi facta sint sub hac conditione, si preces veritate nitantur. et quicunq; iudices talia rescripta dictaue-

¶ Si ecclesie ¶ Casus. Statuerunt supradicti imperatores vt priuilegia ecclesiarū plenissima semper obtineāt vigorē: et quicunq; ea violauerit vel neglexerit, viginti librarū auri (sicut etiam olim statutū fuit) condemnatione plectet: priuilegijs nihilominus in sua remanentibus firmitate. Documentorū. i. instrumētorū. Vel si vult: quia nō pōt renūciare his q̄ p̄ communi vtilitate sunt introducta.

a ¶ Duodecim librarū. durior pena statuit ⁊ tra illos q̄ violant priuilegia ecclesiarū. xvi. q. j. nouarum. in fi. Uel ibi loquit cum agit criminaliter, hic cū ciuiliter.

b ¶ Obtineant. Hic habes q̄ pena soluta ⁊ tract⁹ stat in sua firmitate. sicut. q. ij. eps q̄ māci pium. et. xxiij. dist. ḡgs. in fi. ff. de trāsac. qui fidem. C. de fideicō. qui fideicōmissaria. Arg. contra eū de pe. suam. Iniquum enim est q̄ simul habeatur res et pena. ff. de excep. do. apud celsum. ℌ. labeo. Solu. si prestatus est se velle cōtractum remanere i sua firmitate, tunc potest vtrunq; peti, alias non. Uel distingue an pena apponat loco interesse, aut loco ꝛtumacie, aut in fraudem vsurarum. Si loco cōtumacie, ⁊ reꝰ noluit soluere debitū cuz posset, ⁊ rem ⁊ penam prestabit. ff. de col. l. ij. ℌ. si cum duob⁹. ⁊. ff. de tab. exhi. loco. ℌ. condē natio. ℌ si est apposita loco interesse, tunc potest agere quāti sua interest. ff. de act. empt. prē dicta. Sed si in fraudem vsurarū, tunc nō potest: vt extra de emp. ⁊ ven. ad nostram. in fi. ⁊. ff. de act. emp. ⁊ ven. in lianus. ℌ. idem. Jo.

pena an posit peti ū re

Sub. distinctione tidem facta. vt. ff. de pe. her. non vltam. ℌ. vti.

c ¶ Ostea. ¶ Documētorum. supple maxime: quia etsi instrumenta nulla essent super hoc facta, nō tamen posset retractari contractus. Ideo enim fit instrumentum nō q̄ vis contractus perficiatur per instrumentum, sed vt facilius possit per illud probari: vt. C. de pbs. cum res. Idē est in electione: vt. lxiij. dist. quanto. ⁊ sic est in matrimonio: vt. xxx. q. v. nostrates. in fi.

Instrumētum ffe fit.

¶ Si ergo. ¶ Casus. Concludit. Statuimus ex supradictis breuiter epilogando ea que sunt superius allegata ij. pa. ostendēs q̄ per posteriora priuilegia nō potest antiquioribus derogari: cū etiam si contra illa specialiter aliq̄ priuilegia fierent, essent pro infectis habenda.

¶ Qs tranſdet. ¶ Hec est. ij. pars q̄stionis in q̄ ponit diuersos casus in q̄bus perdit priuilegiū: et primo ponit de specialib⁹, scdo de generalib⁹. Jo.

¶ Casꝰ. Respōdet nūc Stat. supradictis dicēs q̄ ecclia romana sua authoritate p̄uilegia concessa, pietatis vel necessitatis intuitu in totū vel in parte potest cōmutare, nā immūtē quādoq; necessitate, propter vtia corrigenda multarū eccliarū p̄uilegia, vel imminuūt, vel penitus imutant: siue psonaliter fiat hoc, siue gñaliter. De primo, pbat p tria proxima ca. De secundo, pbat per illud ca. ita nos.

Si decet fidē sctōr. ¶ Casꝰ. ¶ Fuit Ille q̄ p̄pria temeritate vsurpat q̄ nō est sibi ꝛceſſum, ꝛ dz amittere q̄ habebat. Casus autē q̄ sequēt⁹ ca. inuenies inſtinorarū. ℌ. lxxiij. di. c. vbi ista dicitur. ℌ. ¶ Amittat. ar. q̄ qui vsurpat sibi aliquid ius alterius in eligendo, q̄ etiā pro pluribus ius electionis debeat perdere: vt. xciij. distinctio. cap. vlti. Item argu. q̄ pena extenditur quandoq; vltra delictum. ℌ. vt ex de plus pe. ca. j.

in pti matione ꝛ dicebat. Casus autē q̄ p sequēt⁹ ca. inuenies inſtinorarū. ℌ. lxxiij. di. c. vbi ista dicitur. ℌ. ¶ Amittat. ar. q̄ qui vsurpat sibi aliquid ius alterius in eligendo, q̄ etiā pro pluribus ius electionis debeat perdere: vt. xciij. distinctio. cap. vlti. Item argu. q̄ pena extenditur quandoq; vltra delictum. ℌ. vt ex de plus pe. ca. j.

vbi dicit. bat q̄ p tiā plus petendi amisit tot⁹ debiti sūpti sūmā quā i nobis habebat: vt ibi not. de hoc.

Hīs ita respondetur: Sancta Romana ecclesia sua authoritate cōgregata valet disiungere, ⁊ disiuncta congregare, rationis tamen equitate considerata. vnde vel pietatis vel necessitatis intuitu semel a se concessa valet, vel in totū vel i parte cōmutare. Pro necessitate nāq; corrigendoū vitioꝝ priuilegia ecclesiarū multarū, vel immunuuntur, vel penitus immutant, siue personaliter, siue generaliter. Personaliter, iuxta illud: Priuilegiū oīnino meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate.

Item Siluerius papa Virgilio episcopo.

¶ Qđ hz amittat, qui qđ non accepit vsurpat.

Sic decet fidē sctōr patrū in ecclia seruari catholica: vt qđ habuit amittat⁹ qui improbabili temeritate qđ non accepit assumpserit.

Item Supplicius Joāni episcopo Rauennati post pauca quibus ab illicita eum ordinatione prohibuit.

¶ Priuilegiū amittit q̄ sua authoritate nō legitime vtit.

Enūciamus autem q̄ si post hoc aliquid tale presumpser⁹, ⁊ aliquē seu epm vel presbyterū, seu diaconū inuitum facere forte crediderit: ordinationes tibi Rauēnatis vel Emiliensis ecclesie nouerit auferendas.

Item Leo papa.

¶ Jus ordinandi amittūt qui immeritum consecrant.

c ¶ Enūciamus autem. ¶ Jnuitum. ℌ. lxxiij. dist. vbi ista. B.

SI qui episcopi. ¶ Casus. Quesitum fuit a Leone, quā penā pati debeant epi qui ordinant indignos. Et respondet q̄ decetero non conferēt illi ordine quem illicite contulerūt, quātus damnū depositionis euadant. Et intellige personaliter cū persona punit, z nō punit ecclesia perpetuo.

a ¶ Si q̄ epi. hoc est lectum. 8. j. q. j. qui episcopi.

¶ Generaliter.

¶ Cal⁹. Probatū est supra p. iij. ca. pri. q̄ psonale priuilegiū pōt apostolic⁹ auferre. Nunc idem, pbat Hra. de generali. Generaliter. i. p vtilitate generali, vel p dāno generali.

INos. ¶ Cal⁹. Ciues syllani maligno spiritu ducti duos suos episcopos vnū post alterum occiderūt: qō nunq̄ legitur accidisse etiā in illis ciuitatibus vbi bella continua fiunt, nisi ibi fuerit persecutor fidei christiane: z ideo papa Gelasius q̄ hoc crimen velut in cōsuetudinē iam deduxerāt: licet diu hesitasset qd in tanta atrocitate facere debuisset: eos epātali dignitate p̄uauit, ne de cetero habeāt epm in quē possit similis acerbitas ꝓpetrari, nec alijs prebeant exempla similia faciēdi. Sed ne propter malos boni deseri videantur, precepit Gelasius duob⁹ epis vt vel infimū vel alternarum prefate ciuitati prebeāt ministerium visitationis. In vtroq; .i. p vtroq; epo interfecto. vel in vtroq; .i. p vtroq; eorum q̄ sequuntur, siue instinctu, siue furijs ⁊c.

SI qui episcopi[a] talē cōsecrauerint sacerdotē, qualem esse non licet: etiam si aliquo modo damnum ꝓpijj honoris euaserint, ordinationis ius vlterius nō habebunt: nec vnq̄ eidem sacramēto interierunt qō neglecto diuino iudicio immerito prestiterunt. Generaliter, veluti dū ciuitati episcopalis dignitas perpetuo subtrahit que suos epos interimere consueuit.

Unde Gelasi⁹ papa scribit.

¶ Episcopalis dignitas ciuitati subtrahit que suos prelules interemit.

INos syllanorum cedes geminata pontifici horrendi criminis atrocitate cōfudit vt diu p̄stitutio nostre deliberationis hesitaret: dū et ingerere quēpiam parricidalibus exēplis deteritaremur antistitē, z ecclesiā vtrunq; destitutā nō vsq; adeo iudicaremus relinquēdam. quapropter iam velut vsum⁹ cōsuetudinēq; sacrilegā declinātes, nos eatenus religioni duximus consulēdum, vt parochie vestre ab extrinsecus positis sacerdotib⁹ gubernentur, que ibidem cōmorantes ferro didicit necare pastores, inaudito facinore: qō etiā in illis puincijs nusq̄ prosus legitur accidisse que bellorum cōtinuis diuersisq; incursionibus affliguntur, vt aliqua sit reperta ciuitas q̄ prelules ministrātes sibi fidei christiane sacramēta sine p̄secutore, p̄sterabolendam. ꝓ illos autem.

b ¶ Usum. Arg. q̄ due vices in crimin⁹ inducunt cōsuetudinē: vt hic, z. C. de pig. act. l. iij. in fi. sed in ciuilibus tudo ꝺt negocijs, nec etiam tres vices consuetudinem inducunt: vicibus vt extra de causa pos. cum ecclesia. Item est hic argu. q̄ inducti. magis punitur factum iteratum: vt. xxvij. qō. j. peruenit. et ff. de re milita. l. iij. ¶. si plures. et extra de here. ad

c ¶ Episcopalis⁹. Hic delictū ciuium quod cōsistit in faciendo, redundat in damnum ecclesie. et sic est contra. xvj. q. vj. si epm. vbi dicitur q̄ delictū prelati non redundat in ecclesie dānū. sed potest dici q̄ hic ecclesia non dānificat in rebus, licet damnificetur in honore. de delicto q̄ cōsistit in omittēdo, non est dubiū quin redūdet in dānū ecclesie: vt. xvj. q. iij. placuit.

Prelati delictū an redū det in ecclesiā num.

d ¶ In vtroq; .i. p vtroq; episcopo interfecto.

¶ Vt de vtroq; .i. eop q̄ sequan tur. l. si. ue milites. siue furijs. sim bu. si forte. ⁊ Lan.

e ¶ Exteri⁹ .i. ad suggestionem extraneorum.

f ¶ Visitationis. Sic ergo epi vicem supplēt defectū vicariorū episcoporum: vt. vij. q. j. pontifices. et. xxv. dūti. ⁊ Lan.

¶ Postilla.

¶ Dec est. iij. pars cōnus in qua magister solum et dene sim Jo. de san.

¶ Casus. Ille. ¶. in tres partes diuiditur. In prima ostendit q̄ papa nō solū propter crimē sua authoritate priuilegia ecclesiarū posset auferre vel diminuere, z etiam ꝓpter hostilitatem vel paupertatē epales sedes mutare pōt, vel duas i vnā redigere, exemplo vbi Ste. Non ergo sic intelligūtur priuilegia ecclesiarū permanere inuiolata, vt apostolic⁹ eis derogare non possit, sed sic debēt intelligi p̄manere inuiolata: vt p̄ter authoritatē pape nul li liceat contra ire. In secūda parte obiicit huic ꝓclusioni. c. Symmachi pape: vbi innitur q̄ pos

e extrā mis.

iij. pe, pinille pū ces- sit ces- sante ip sius cā.

sessiones ecclesie que dantur clericis vel peregrinis causa necessitatis, vel religionis, vel pietatis intuitu, non possunt ab eis possideri perpetuo, sed ad tempus. Sed huic obiectioni duplicem Hstia. solutionem adhibet. Prima est vt clerici z peregrini illas possessiones ad tempus debeant possidere, monasteria vero perpetuo. Secunda est, quia sicut clerici vel peregrini cessante neces-

stitate coguntur dimittere possessiones misericorditer eis cōcessas: sic monachi cū a religione cessauerint, priuilegijs exuuntur que religionis intuitu eis cōcessa videntur. In tertia parte dicit q̄ priuilegia monachorū in eo casu intelliguntur esse concessa q̄ alijs ecclesijs non derogetur: videlicet vt decimationes noualiū nulli quōdā assignatas authoritate priuilegiorum sibi teneant: vel si propter paupertatē vel instantem necessitatē monachis consuli non pōt nisi derogetur priuilegijs aliorū: q̄ ita eor̄ subueniendo inopie, vt ipsi ratione priuilegiorum non fiant diuites, q̄ baptismales ecclesie destruant. Secunda pars incipit ibi: Sed obijcit. Tertia ibi: priuilegia ergo. Alioquin. l. aliē. l. si non posset derogare p̄uilegijs aliorū: ad paucitatē reducerentur: quia nō fierēt noue et alie destruerentur.

a ¶ Possessiones. xvj. quest. j. possessiones.

b ¶ Cessauerint. argu. q̄ si priuilegiū alicui datur ex causa vel ratiōe religionis: vel ratiōe paupertatis, vt alia de causa: facto cessat cā, cessat q̄ priuilegiū vt ex de ybo. significa. abbate. in fine. extra de decī. suggestū. xvj. questione. j. generaliter. et instit. de autho. tu. §. vlt. ff. de iudi. l. ij. §. legatis. et C. de testamen. nulli. vlt. et instit. de pupilla. substit. §. qua ratione.

dioc̄esibus aliarum frequēter condite inueniātur. Seruenk ergo priuilegia ecclesiarū cunctis inconcussa rpibus: ne videlicet preter eius authoritatem a quo data sunt, cōtra ea liceat ire alicui. ¶ Sed obijcitur illud symmachi pape: Possessiones[a] quas vnusquisq̄ ecclesie suo relinq̄t arbitrio. ꝛc. que supra in titu. de alienatione rerum ecclesiastica. leguntur asscripta. Unde datur intelligi q̄ ea que de iure vniuscuiusq̄ ecclesie, vel necessitatis, sicut peregrinis: vel pietatis intuitu, sicut religiosis domibus conferuntur: non perpetuo sed temporaliter ab eis quibus conferuntur, sunt possidenda: cōtra illud symmachi ad necessitatis intuitum non ad pietatis prospectum possit referri: videlicet vt ea que peregrinis vel captiuis largiri necessitas suasit non ea que religiosis domibus ob quietē religiose conuersationis concessa sunt, prohibeantur perpetuo possideri. vel potius de vtriusq̄ intelligendum est: videlicet vt sicut necessitatem patientes cessante necessitate beneficijs renunciare coguntur que eis miserationis indulsit intuitus: sic religiose viuentes cum a religione cessauerint[b], priuilegijs exuantur que religiosa conuersatio meruit. ¶ Priuilegia ergo q̄ religiosis domibus concedūtur: vel in eo casu accipienda sunt in quo ita eis consulitur, q̄ nulli aliquid derogatur: videlicet vt ex noualibus quorum decimationes nulli[c] assignate fuerant, priuilegiorum authoritate decimas aliquibus persoluere nō cogantur: vel si propter instantē temporis necessitatē eis consuli non poterit nisi alijs derogef, ita priuilegiorum authoritas videatur esse seruāda, vt eorum subueniatur inopie, nō vt suarum diuitiarum augmēto, et possessionum non modica extensione porrecta, baptismales seu parochiales ecclesie penitus[d] destruantur.

¶ Causa.xxvj.

QUidam sacerdos sortilegꝰ esse et diuinus conuincitur apud episcopum: correctꝰ ab episcopo, noluit cessare: excōmunicatur. tandem agens in extremis recōciliatur a quodam sacerdote, episcopo inconsulto. inducitur sibi penitētia sub quantitate temporis canonibus prefixa.

Hic primus queritur: qui sint sortilegi?

Secundo, an sit peccatū esse sortilegum?

Tertio, a quibus genus diuinationis sumpsit exordium?

Quarto, quot sunt genera diuinationis?

Quinto, an sortilegi vel diuini sint excommunicandi si cessare noluerint?

Sexto, an excommunicatus ab episcopo, possit reconciliari a presbytero illo inconsulto.

Septimo, si morientibus est indicēda penitentia sub quantitate temporis?

¶ Questio.j.

QUi sint sortilegi Isidorus definit etymologiarū lib. viij. ita dicens.

¶ Qui sint sortilegi.

SOrtilegi sunt q̄ sub nomine ficte religiōis per quasdam (quas sctōr̄ seu apostolorū vocant) sortes diuinationis scientiā profitenk[e]: aut quarūcūq̄ scripturarū inspectione futura promittunt.

¶ Questio.ij.

c ¶ Nulli. Hoc nō est verū: qz si illud nouale fuit in alicui⁹ territorio, ad illum tātū spectabit. sed si in nullius parochia fuerit eps pōt assignare cui voluerit: vt ex de decī. qm̄.

d ¶ Penitus. supra. xij. questio. ij. bone rei. Io.

QUidā sacerdos. ¶ Cap⁹. Expedito tractatu de priuilegijs: supponitur causa. xxvj. i qua tractatur de diuinatiōibus, et recōciliatiōe excōmunicatorum: q̄ de pena moriētiū. Que omnia vt melius pareant, Statianus more solito thema pponit, de quo septē surgunt questiones.

QUi sint ¶ Causa. Hic proponitur prima questio: in qua queritur quid sit sortilegium. que questio soluitur. j. c. j.

SOrtilegi. ¶ Cap⁹. Que sitū fuit ab Isidoro qui dicank sortilegi. Qui respōdet dicens q̄ illi dicuntur sortilegi qui arte diuinatiōis profitentur per sortes que vocank sortes apostolorum, vel per quācunq̄ aliā scripturam futura promittunt.

e ¶ Profitentur. qui tales consulit, penitētia punitur v. annorum: vt. j. e. qō. v. qui diuina: Sortilegiones. Ipsi autez gozsu facientes hmōi arteres, et tes tantū penitentia vnius anni vilegi q̄ denk puniendi: vt lic̄ puex de sortile. c. ij. j̄z niunk. istud intelligē eē dispensatiōe. p̄m legē aūt ipse maleficus punik capite: vt. C. ō male. et ma. l. nemo. Joan.

QUod autem. ¶ Hec.q.diuiditur in tres partes. In prima probat sophistice q̄ nullum est peccatum exquirere sortes tempore necessitatis. Secunda ibi: Dista. Tertia ibi: Hec autem. Joan.de fan.

¶ Caluus. Hic intitulatur secūda gō qua queritur vtrum sit peccatum inquirere veritatem per sortes. Et respondet q̄ sic. primo tamen probat q̄ non est peccatū. et hoc phat in hoc.S. aūctz rationibus vel authoritatib⁹, que facile in hoc.S. discernūtur. De hoc tamen plenius inuenitur in summa huius questiōis in apparatu. Seqūs autem ca. planum est.

Josue vij.b.

a ¶ Sortes. not. q̄ sortes quedam sunt licite: quedaz illicite. Illicite sunt que fiunt per magicas incātatiōes: vel q̄ fiunt ad exercendas vanitates aliquas. Uel que fiunt ad inquirenda aliqua occulta: vt.J.e.hi qui.et ca. illud. Sed que fiunt necessitat' causa, non sunt illicite: vt si contentio esset de electione aliquorum, z esset paritas vtrinqz in omnibus: exēplo Mathie possūt fieri sortes. ¶ vt.J.e.nō exēplo.et quest.v. non licet. cum enim nō superest humanū auxilium tunc possum⁹ recurrere ad diuinum auxiliuz: vt.xxij. questio.ij. queritur. et in dubijs fm leges ad sortes decurritur: vt.ff. de iudic. sed cum ambo.C.communia de lega. ſi duobus. z Augu. scripsit quibusdam cum ciuitas esset obsessa, et dubitaret ciuis qui deberent fugere, qui remanere: q̄ sorte illud esset dirimendum.

Sortes sunt in duplici dſia.

J.Re. xiij.D.

Jonas.

¶ Adde an sit aliqd dirimēdū sorte: no. in.l. in trib⁹ z i.l.se. ff.de le. iij. z.l.ij cū glos. not.per Bar.C. qñ et q̄ qr.pos. lib.r.

¶ Sub. in epla ad honorātū de hoc satis p archid. J.c.pr.

b ¶ Achor. Hystoriam habes.j.qōe.iij.S. item peccato Achor.et Josue.vij.

c ¶ Pay.ciuitatem.

QUod autez sortes[a] exquirere pctm̄ non sit: et exemplis z authoritatib⁹ probatur. Luz em̄ Achor[b] de anathemate furtim surripuisset, et ob eius peccatum ppls cesus apud Hay[c] hostibus terga dedisset: precepit dñs Josue vt sortibus exquireret quo peccante populus in manibus hostium cadere meruerat. Josue preceptū accipiēs misit sortes: primum super tribus: deinde super familias: deide super personas: et ita cecidit sors sup Achor. Saul quoqz cum pugnasset contra Philistheos, et iurasset se interfecturū quēcūqz q̄ ante solis occasuz comederet de populo: sorte deprehendit Jonathan filium suum mel comedisse, quod sceptro acceperat: quē cum morti trādere vellet populo supplicante reuocauit sniam. Jonas q̄qz cum a facie dñi fugeret: a nautis sorte deprehēsus, i mari delectus, z a ceto est absorptus. De zacharia etiā legit q̄ sorte erijt vt incensum poneret. Mathias ꝓo a btō Petro sorte in aplatū et Jude successorē eligit. Nō ergo tantoz exēplis probat, patet malū nō esse. Unde etiam Augu. ait in lib.o psalmorum.

Sis nō est aliqd malū res i hūana dubietate diuinā indicās volūtatem.

His ita ñdet. Anteqz euangelij claresceret, multa pmittebant, q̄ tpe pfectionis discipline penit⁹ sūt eliminata. Lopula nāqz sacerdotalis vel cōsāguineoz nec legali nec euāgelica vel aplica auctte phibetur: ecclīastica tñ lege penitus interdicit. sic z sortib⁹ nihil malū inesse monstrat: phibet tñ fidelib⁹: ne sub specie diuinationis ad antiqs idololatrie cultus redirēt. Uñ quibusdā constellatiōes z futuroz signa cu stodietib⁹ apls ait: Dies obseruatis et mēses et tpa z annos: vñ timeo ne forte sine cā laborauerim in vobis. Sic z astronomia seu etiā astrologia apō catholicos in desuetudinē abijt: quia dū propria curiositate his nimis erāt intēti, min⁹ vacabāt his que saluti aiaz erāt accōmodata. Q. d aūt sortib⁹ credi non oporteat, Hiero. testat scribēs super Joan.ca.j.

¶ Exēplo Jone vel Mathie non est sortibus indifferenter credendum.

QUon statim debem⁹ sub exēplo Jone[e] sortibus credere: vel illud de actib⁹ apostoloz huic testimonio copulare, vbi sorte Mathias i apostolum eligit. Item August. ad inquisitiones January.

¶ Ad sclaria negocia diuina oracula non sunt cōuertenda.

HIc q̄ de paginis euāgelicis sortes legunt: esto optādum est vt id potius[s] faciant, cū ad demonia cōsulenda cōcurrant: tamen ista mihi displicet consuetudo, ad negocia secularia et ad vite huius vanitatez diuina oracula velle conuertere.

d ¶ Saul quoq. hoc habes.xxij.q.ij.S. item opponit.

Ozi. ¶ Mali. In sui natura nō est mala: th. Phidet: q: propter assiduitatē labit talis in idolatriā sicut est in iuramēto: ¶ vt.xxij.q.j.z iurabunt. Jo.

¶ Dis ita respondet. ¶ Hec est.ij. pars.q. in qua probat primum p.ir. autho. scōz. Jo. de fan.

¶ Caluus. Hic respondet Hra. allegatis dicēs q̄ inueteri testamēto multa pmittebātur. sortilegia et alia q̄ hodie nō pmittūt. Nā in vete. testa. pmittebat copula sacerdotalis vel cōsanguineoz: que hodie est penitus interdicta. sic et sortilegiū phibet: nō q̄ sortibus insit aliqd mali: sed q̄ sub specie diuinationis ad cultum idolatrie peruenit. Ergo sortilegia sint prohibita, probat auctoritate apostoli. Idē seruāt catholici de astronomia vel astrologia.

¶ Qō aūt. ¶ Cae sus. Nunc probat Hrianus q̄ sortibus credi non debet. z ad hec inducit sequentia ca.

On statim.

¶ Cae. Docet hieron⁹. in qō ca. q̄ nō ideo sortibus credere debemus, q̄ Jonas est per sortem in vitio deprehēsus, et Mathias in apostoloz electus.

f ¶ Jone. Quia hoc fuit diuina inspiratione factum: vt.xiij.q.v. dicit.

Hz qui. ¶ Ca sus. Quidā per quosdam versiculos psalterij vel euangelij diuinabant futura. quare q̄sluit Januari⁹ ab Aug. vrū hoc sit faciendum? Et respondet q̄ non: minus tamen ma-

Malus mors q̄ mali. vt.xxiij.q.q.si qō verius. z.xxij.q.j. considera. et est tūtius modus loquendi. j.q.j. iudices.

lium est hoc facere, q̄ consulere demones.

s ¶ Potius. q: permittitur minus malū, vt euitet maius malū. vt.xxiij.q.q.si qō verius. z.xxij.q.j. considera. et est tūtius modus loquendi. j.q.j. iudices.

NOn exemplo. ¶ Cas⁹. Quidam exemplo mathie et exēplo ione sortibus vtebātur sed Beda ostendit q̄ illud non est trahendū ad cōsequentā, q̄s p̄uat auctoritate p̄hie. si tamen aliūs in necessitate hoc putauerit faciē dū, sciat ap̄los hoc non fecisse nisi fratribus collectis, et p̄cib⁹ fusis vt̄ p̄ius factis ad deum.

¶ Cum priuilegia. xvj. q. j. hinc est illud quod .C. j. et .C. dis. iij. ptr. Lib. q̄s. ¶ Ca. Hoc cap. diuidit i duas partes. In p̄ma parte dicit Aug. q̄ facta .C. j. q. j. hoim partim sunt .C. sicut .C. de tim nō. et de superstitiosis multa ponit exēpla que in ipsa littera facile deprehendes. In secūda parte dicit q̄ diuinatio est fornicatio. in qua diuinatione est vera diuinatio quādoq̄, vt exemplo magis samuelis, et mulieris vētriloque. i. demoniace: non tamen propter hec sortilegia vel talia sacrilegia sunt facienda, sed reprobanda penitus. Insule. i. annulli. Scā pars incipit ibi: Hoc autē.

¶ Licentiori. i. non videretur intantum peccare.

¶ Eminentiori, id est pulchriori vt maiori.

¶ Ventriloqua, q̄ habebat spiritū pythonis in ventre: q̄ multis diebꝫ sequebat paulū et alios p̄dicatores, et damabat: isti sunt serui dei, q̄ annunciāt verba salutis. vnde offēdꝫ paul⁹ ad eā postea conuersus est, et dixit spū: p̄cipio tibi vt abisti recedas. et statim recessit.

Ite Beda sup Act⁹ ap̄lor.

¶ Exēplo mathie vt ione nō est indifferēter sortib⁹ credēdū.

NOn exēplo Mathie vt q̄ Jonas ppheta sorte deprehēs⁹ sit, indifferēter sortibus est credendū: cū priuilegia singulor (vt Hieronym⁹ ait) cōmunē legem oīno facere non possint. si qui tamē necessitate aliqua cōpulsi deū putāt sortib⁹ exēplo apostolor cōsulēdum esse, videāt hoc ipsos apostolos non nisi collecto fratrum cetu, et p̄cib⁹ ad deum fusis egisse.

De diuinis vero scribit Augustinus ita dicens.

¶ Nō sunt obseruāda q̄ a diuinis p̄cipiunt: q̄uis ea cōingant q̄ ab eis p̄ueniant.

Intelligi voluit dominꝫ etiā illa que a diuinantibus non p̄m deū dicunt: si acciderint que dicuntur, non sic accipienda sunt vt fiant que p̄cipiunt ab eis, aut colant que coluntur ab eis.

Idē in li. ij. de doctria xp̄iana.

¶ Institutiones hominū que sunt superstitiose, vel non.

Illud q̄ est p̄m institutiones hominū, partim superstitiosum est, partim nō superstitiosum. Superstitiosum est q̄cq̄d institutū est ab hoib⁹ ad facienda idola et colenda ptinens, vel ad colendā sicut deū creaturā, partē ve vllā creature: vel ad cōsultatiōes et pacta quedā significationū cū demonibus placita atq̄ federata: q̄lia sunt volumina magicarū artiū: que quidē cōmemorare potiꝫ q̄ docere assolent poete: ex quo genere sunt (sed quasi licētiou⁹ vanitate) haruspicum et augurum libri. Ad hoc etiā genus pertinent omnes ligature atq̄ remedia que medicorum quoq̄ disciplina condemnat, siue in precantationibus, siue in quibusdam notis quas characteres vocant sine in quibuscunq̄ rebus suspendendis atq̄ ligandis, vel etiam saltandis quodammodo, non ad temperationem corporū, sed ad quasdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas: que eminentiori nomine physicā vocant: vt quasi non superstitionem implicare, sed nature prodesse videantur: sicut sunt inaures in summo singularum aurium: aut de struthionum ossibus ansule in digitis: aut cum dicitur tibi singultienti vt dextera manu sinistrum pollicē teneas. His adiunguntur milia inanissimarū obseruationum. si membrum aliquod saluerit, si iuncrim ambulantibus amicis, canis, aut lapis, aut puer medius interuenerit. Hinc sunt etiam illa, limen calcare cum ante domum suam transit, redire ad lectum si quis dum se calceat sternutauerit, redire domum si procidens offenderit, vel si vestis a soricibus roditur. Neq̄ illi ab hoc genere superstitionis perniciose segregandi sunt qui olim genethliaci propter natalium considerationes dicrum, nunc autem vulgo mathematici vocantur. nam et ipsi quāuis veram stellarum positionē cum quisq̄ nascitur consectentur, et aliquādo etiam perueštigent: tamen q̄ inde conantur vel actiones nostras, vel actionum euentus predicere, nimis errant. ¶ Hoc autem genus formi cationis anime salubiter diuina authoritas non tacuit: neq̄ ab ea sic deterruit animā, vt propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur et a professoribus eorū: sed etiam si dixerint vobis (inquit) et ita euenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui Sauli vera prouīciauit, propterea talia sacrilegia quibus illa imago presentata est, minus execrāda sunt. aut quia in Actibus apostolorū femina ventriloqua⁹ verū testimoniū perhibuit apostolis dñi, ideo Paulus apostolus pepercit illi spiritui, ac non potius feminā illius demonij correptione atq̄ exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi vel nugatoue vel nocte superstitionis ex quadā pestifera societate hominū et demonum quasi pacta infidelis et dolose amicitie constituta pentꝫ sunt repudiande et fugiende christiano.

Idem in lib. de ciuitate dei.

¶ Non est vera sed mors inānis vel curatio que a diuinis vel magicis expetitur.

QUi sine saluatore salutem vult habere, et sine vera sapientia estimat se prudentem fieri posse, non sanus, sed eger: non prudēs, sed stul-

¶ Qui sine saluatore. ¶ Cas⁹. Quidam demēres erāt q̄ sine saluatore putabant se ha-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bere salutem, ⁊ sine vera sapientia putabāt se fieri sapientes: sed Aug. ostēdit q̄ tales ceci sunt, ⁊ demētes. ⁊ quicunq; diuinationibus intendunt: nisi sē correxerint, eternaliter morientur: q̄ vanitas magicarū artium per demones est inuēta, psalmista dicente: Omnes dij gentiū demonia, et subtitur ibi auctoritas prophete: atque postea sequūtur sunt verba Aug.

a ¶ Angelor. Ergo aliq̄ est scientia a diabolo: vt j.e.q. v. epi. in pun. ar. cōtra. ℟. xxxvj. dis. ℣. hinc etiā. vbi dicit q̄ a diuinis scripturis ois scientia sumpsit initium.

Psal. xcv. ℣ Sed nūq̄d ē licitum vti arte notoria? dic q̄ ars notoria oino est illicita, ⁊ p̄hibēda fugienda: hec em̄ ars est p quā q̄dā nitūtur acq̄rere scientiā: sed oino inefficax ē, ⁊ fūt ibi q̄dā pacta illicita cū demonibus ſm Tho.

Ylos planetarios. ¶ Cal⁹. Quando ipse erat hereticus, sepe planetarios ſsulebat: quos hoies vocant mathematicos: qđ ideo faciebat, quia ab eis nullum sacrificiū ⁊ nulle preces ad aliquē spiritum malignū dirigerent ad diuinationē. hoc tñ quod faciebat, erat damnabile.

Sed ⁊ illud. ¶ Cal⁹. hoc ca. diuidit in duas partes. In prima parte ponit Iero. verba apti. s. q̄ fornicat, in corp⁹ suū peccat. ⁊ dicit q̄ illa ꝥba possunt intelligi nō solum de corpore carnali, ſz etiā de corpore spirituali, qđ est ecclesia: qđ corp⁹ maculat cum per vnum membrū in oē corp⁹ macula diffundit. i. cum per vnū hominē prestat ceteris exēplū deliquēdi. In ſsecunda parte ostēdit qđ sit oppropriū Egypti: et dicit q̄ obseruare auguria et diuinatiōes q̄ in Egypto sunt inuenta: ad q̄ nullus homo debet recurrere post baptiſma: qđ ſi ḡs fetus in egritudine assidua laborabit, ⁊ i cecitate noxia ſtultus et demens permanebit: ac proinde omnis inquisitor⁹ omnis curatio que a diuinis ⁊ magicis artib⁹, vel ab ipsis demonijs in idolorum cultura exp̄titur, mors potius dicenda est q̄ vita: ⁊ qui ea sectantur, ſi seno correxerint, ad eternā perditionem tendunt, Psalmista dicēte: Omnes dij gentiū demonia sunt. q̄ p deceptos homines alios decipere quotidie gestiūt vt p̄ditionis sue alios faciant participes. Itaq; hoc vanitas magicarū artiū ex traditione malorum angelor⁹ a in toto orbe terrarū plurimis seculis inualuit per quādā scientiam futuror⁹ et infernorum: ⁊ per inuentiones eorum inuenta sunt haruſpicia ⁊ auguriationes, ⁊ ipsa que dicuntur oracula ⁊ necromantia.

Idem confessionum lib. iiij. ¶ Christiana ⁊ ꝥa pietas planetarios expellit ⁊ damnat.

Ylos planetarios quos mathematicos vocant, plane cōsulere non desistebā: q̄ quasi nullū ab eis sacrificiū, et nulle preces ad aliquē spiritum ob diuinationē dirigerentur: quod tamē christiana ⁊ vera pietas consequenter expellit ⁊ damnat.

Item ſHieronymus. ¶ Cultura est idolatrie auguria seruare, ⁊ stellarum requirere cursus.

Sed ⁊ illud b adde: qm̄ q̄ fornicatur in corp⁹ suū, peccat: non ſtud corpus solū, qđ remplū dei effectū est: ſed illud qđ dī q̄ omnis eccl̄ia corpus christi est, ⁊ in omnē ecclesiam videt delinquere qui corpus suum cōmaculauerit: q̄ cerit, opprobrium secū portabit Egypti. Sed̄a pars est ibi: Est ⁊ illud.

b ¶ Illud. tangit illud qđ legit in Josue, q̄ populꝰ circuncisus fuit a tēpore Abrahe vsq; ad illud tēp⁹ quo populꝰ exiuit de Egypto, ſsed postea non fuerūt circūcisi. et an. quibus fuerūt in deserto: ſsed cum trāsierūt iordanē, demo ꝓceptū fuit vt vnu⁹q̄sq; circūcideret: qđ factum est. ⁊ dixit dñs Josue: Hodie abſtuli a te oppropriū egypti.

¶ Hec aut̄. ℣ hec est. iij. pars q̄onis i qua querit ſi possimus māducare vel bibere ꝛc. Jo.

¶ Cal⁹. Supra dictū est q̄ ſsuperstitiones sunt abominande. Nūc vero dicit Hra. q̄ ēsimodi talia sunt abominanda vel detestāda: tamē ſi liq̄s de area vel torculari aliq̄d demonib⁹ immolet, ꝓpter hoc reliquū nō reputatur imūdū: neq; ſi illud immolatū q̄s comedat ignoranter, propter hoc credit deliquisse.

De area.

¶ Calue. publicola quesiuit ab Aug. ſi de area vel torculari aliqui⁹ aliquid fuerit demonib⁹ immolatū: verū ille cui⁹ est area vel torcular, peccet ſi pmittit inde aliq̄d tolli. Et rndet ſi. p. hibere p̄t ⁊ nō. p. hibet. peccat. ſi ſo nescit, vel. p̄hibere nō p̄t, nō peccat: ⁊ hūc relīq̄s fructib⁹ ſine peccō p̄t vti.

¶ potest⁹ est. videt ℣ q̄ nō ḡlos tenet. p̄hibere, ſsi solus index: vt dictum. xxiij. q. iij. nō in ferenda. ℟. e. ſsq xxiij. q. viij. Hiere. b

Jes. Ydo. ſsi. ſz ipsum idolothytū nō potest comedi. xxx. di. ſsi quis carnem.

ſ. cor. vj. D. Eph. ſ. D.

A Quibus. ¶ Hec questio diuiditur in tres partes. In prima ostendit quot sunt genera diuinationū, et vnde habuerint originē z vocabula: z hoc probat per c. Augustini. Secūda ibi: Querit. Tertia ibi: Quod autem futura sciant: et quot modis futura prenoscant. Et de hoc scribit Aug. in seq. cap.

¶ Casus. Hic intitulat. iij. et. iiij. questio, qua queritur a quibus diuinatio sumpsit exordiū: z quot sint genera diuinatiōis. Et respondet q̄ a Persis diuinatio sumpsit exordium: z q̄ quatuor sunt genera diuinationum: J.e.c.j.z.q.

¶ Situr genus diuinationis.

¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in. v. partes. In prima parte ostendit Augu. q̄ diuinatio iniriuz sumpsit a Persis. In secunda ostendit q̄ diuinatio fit in quatuor rebus, scz in terra, aqua, igne, z aere. In tertia vnde nūcupantur diuini. In q̄rta ostēdit q̄ duobus modis fit diuinatio: scilicet per artem, vt in quatuor elementis: et per furorem, sicut per arreptitios. In q̄nta ostendit species diuinationum, earum etymologias ponēdo. partes autem oēs circa principium sunt: z ideo non pono vbi incipiant: quia p se facile deprehendes. Coniectant. i. nunciant. Duo autem genera. i. duo modi: cum dictum est superius quatuor esse genera.

¶ Querit. ¶ Hec est. ij. pos. q. in qua queritur de natura demonū: z qualiter sciant futura. Jo. de san.

¶ Casus. Quia supra facta est mentio de demonibus: ideo Hra. q̄rit incidenter cuius nature sint demones: z an futura sciant: et quot modis futura prenoscant. Et de hoc scribit Aug. in seq. cap.

¶ Sciendum. ¶ Casus. Hoc. c. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Aug. q̄ demones excedunt naturā hominum in subtilitate sensus z ingenij: in celeritate eundi z in cogitatione vite: z ꝓpter hoc prenūciāt multa ante cognita. hoies Jo. ꝓpter sensus tardiatē hoc dicere vel facere nō possunt. In scda parte ostēdit q̄ demones q̄tuor modis futura p̄dicunt. Primus est q̄ ipsi sunt facturi ea q̄ p̄dicunt. Futura mala predicēdo ꝓpē pestes quas inuitūt. Secūdus est q̄ naturalibus signis futura p̄noscunt: nō ex ꝓpter hoc dicendi sunt diuini: sicut nec medicus dicendus est diuinus q̄ per carnalia signa hūani corporis sanitatez vel infirmitatē vt mortē sepe predicit futuram. Tertius modus est quia demones non solū p vocem hoim, sed etiaz p cogitationes q̄s per quedam signa discunt, futura denunciāt, aliis videlicet mira qui ista dispositā nō nouerunt. in quibus q̄n falluntur, culpam in suos cōiectores refundūt. Quartus modus est q̄ ipsi p̄dicūt hoibus sue culture defectū et idolorum ruinam: vt eoz que fiunt, prescij videant: quod q̄libtos gentilis legit, nō poterit ignorare. Scda pars incipit ibi: nūc igitur. Primus modus diuinandi incipit ibi: primum scīēdum. Secundus ibi: aliq̄n aūt. Tertius ibi: aliq̄n etiā hoim. quartus ibi: nonnūq̄ Jo.

§ ¶ Sciendū. hic

¶ Pythius dicitus est Apollo a Pythone draconē quē iacul suis cōfecit. per p enim dictiones hāc scribūt greci, non per ph.

Mat. ij. a.

ij. ps.

Quibus autē gen⁹ diuinatiōis exordium sumpserit, vel q̄t sint genera eius: Augustinus exponit in libro de natura demonum, ita dicens.

¶ De multiplici genere diuinationis.

Sit genus diuinationis a Persis ferē esse allatū. Varro aūt dixit diuinationū q̄tuor eē gña: terrā, aquā, aerē, z ignē. hinc geomantiā, hydromātiā, pyromātiā, aeromantiā dicta autumāt. Diuini dicti sunt q̄si deo pleni. diuinitate eni se eē plenos simulant, z astutia q̄dā fraudulēta hoīb⁹ futura p̄iectāt. Duo aūt gña diuinatiōis sunt: ars, z furor. Incātatores aūt dicti sūt q̄ artē verbis peragūt. Aruoli vocati sunt propterea q̄ circa aras idolorū nepharias p̄ces emittunt: et funesta sacrificia offerūt: hisq̄ celebritatib⁹ demonū accipiūt rūsa. Haruspices nuncupantur quasi horarū inspectores. Dies eni z horas in agēdis negocijs operibusq̄ custodiūt: z q̄d p singula tempora obseruare debeat homo, intendunt. hi etiā exta pecudū inspiciunt: z ex eis futura p̄dicūt. Augures sūt qui volatus auiū et voces intendunt, aliaq̄ signa rerū vel obseruationes improuisas hoībus occurrētes ferūt. ijdē sūt et auspices. nā z auspicia sunt que iter faciētes obseruāt. Dicta autem sunt auspicia quasi auium spicia: et auguria quasi auiū garria. i. auiū voces z lingue. itē augurū q̄si augerū, q̄ aues gerūt. Duo sunt autē genera auspiciorum: vnum ad oculos, alterū ad aures pertinens: ad oculos. s. volatus: ad aures vox auium. Phythonisse a phythonio ¶ Apolline dicte, q̄ is author fuerit diuinādi. Astrologi dicti sūt eo q̄ in astris augurātur. Genethliaci appellati sunt ꝓpter natalitior cōsiderationes diez. geneses enim hominū per. xij. celi signa describūt, hyderumq̄ cursus, nascētiū mores, actus z euētus p̄dicere conantur: id est quis quali signo fuerit natus, aut quē effectū habeat vite qui nascatur, interpretātur. Hi sunt qui vulgo mathematici vocātur: cuius superstitionis gen⁹ constellationes latini vocant, id est notationes syderū quomodo se habeat cū quisq̄ nascitur. ¶ Primū autem genus, id est stellarum interpretes, magi nuncupabant: sicut de his legit in euangelio q̄ natū xp̄m annūciauerūt. postea hoc nomine soli mathematici dicti sunt. cuius artis scientia vsq̄ ad christū fuit cōcessa: vt christo edito nemo eride natiuitatē alicui⁹ de celo interpretet. Horoscopi dicti q̄ horas natiuitatis hoim speculēt dissimili z diuerso facto. Sortilegi sunt qui sub nomie ꝛc. vt. S. Salitores vocati sunt qui dū eis mēbror q̄unq̄ partes salierint, aliq̄d sibi exinde ꝓsperum seu triste significari predicunt. Queritur autē de natura demonum, cuius nature sint: an futura p̄scire valeant, vel quot modis futura prenoscant. De his ita scribit Augst. in eodem libro.

¶ Quot modis demones futura prenoscant.

Sciendū⁹ hāc esse natu-

Demones futura predicere possunt.

Augustinus ostendit quibus de causis demones sciũt futura predicere: nõ q̃ ipsi sciant futura, sed q̃ habẽt ꝓbabiles coniecturas. Primo illa ratione: quia de subtiliori materia sunt creati: vnde subtilius cõsiderant q̃ homines. Itez q̃ per antiquitatem multa sciunt q̃ nos propter breuitatẽ temporis scire nõ possumus. Item quia ipsimet ꝓ sueuerũt morbos immittere: et illud ipsi predicũt q̃ aliquis sit habiturus malũ. Item sicut medicꝰ videt aliquid q̃ signa sibi nota que nos non videmus: sic demones. Item ex signis que procedũt ex animo hominis, q̃uidẽt quedam futura. Item q̃ dicta prophetarum audierunt, ex qbꝰ futura ꝓdicũt.

¶ cogitata.

a ¶ Cogitationibus. ergo videt q̃ diabolus nouit cogitationes hominũ. Sed ℨ: solus deus scit occulta cordiũ: vt. xxxij. di. erubescant. ℨz ipse seipm dz: hoc corrigit infra ca. proxi.

¶ Qꝫ auc. ¶ hec e. l. iij. ps. q. in qua vz q̃ demones nesciunt que futura sunt. Jo. de fan.

¶ Causa. Supra in ca. sciendũ. dixerat Aug. q̃ diabolus cõprehẽdebat cogitationes hoim ꝓ signa exteriora: ℨz q̃ hoc fuit temerariuz dicere, ideo nũc vult illꝰ rerractare p ca. sequẽs.

Quadaz loco.

¶ Gal⁹. Dixit Augustꝰ. se quodam loco dixisse q̃ demones dispositiones vel cogitationes hoim nõ sorã demonũ, vt aerij corporis sensu terrenoz corporum sensum facile precedant, celeritate etiã ꝓpter aerij corporis superiorẽ mobilitatẽ non solum cursus q̃rũlibet rerũ, vt hoim vel ferar: verũetiam volatus autũ incõparabiliꝫ vincãt: qbꝰ duabꝰ rebꝰ q̃tũ ad aerũ corpus attinet ꝑditi, hoc est acumine sensus, et celeritate motus, mlto ante cognita ¶ prenũciãt, q̃ hoies ꝓ sensus terreni tarditate miretur. Accessit etiã demonibꝰ ꝓ tã longũ tps quo eoz vita ꝓdẽt, rerũ longe maioz experiẽtia, q̃s potest hoibꝰ ppt breuitatẽ vite puenire. Per has efficacias quas aerij corpis natura sortita est nõ solũ multa futura ꝑdicunt demones, verũetiã multa faciunt: que quoniã hoies dicere non possunt aut facere, eos dignos quidã quibus seruiãt et quibꝰ honores diuinos deferant, arbitrantur: instigante maxime vitio curiositatis propter amorem felicitatis falle, atq̃z terrene et excellẽtie tpalis. ¶ Nunc igiꝫ quoniã de diuinatiõe demonũ questio est.

¶ Primũ sciẽdum est illos ea plerũq̃z prenũciare que ipsi facturi sunt. accipiunt enim sepe ptãtem et morbos immittere, et ipm aerem vitiando morbidum reddere: z perueršis atq̃z amatoribꝰ terrenoz cõmodorũ malefacta suadere, de quorum moribus certi sunt q̃ sint eis talia suadẽtibus cõsenturi. suadẽt eñ eis miris et inuisibi libus modis per illã subtilitatẽ corpora hoim nõ sentiẽtiũ penetrando: et se cogitationibus[a] eorũ per quedã imaginaria visa miscendo siue vigilantiũ siue dormientiũ. ¶ Aliq̃n aũt nõ que ipsi faciũt, sed que naturalibus signis futura prenoscũt (que signa in hoim sensus venire non pñt) ante predicunt, neq̃z eñ q̃ puidet meditcus q̃ preuidere nescit eius artis ignarꝰ, iõ diuinꝰ habẽdus est. qd autẽ mirũ si quẽadmodũ ille corpis humani pturbata vel mortificata tẽperie seu bonas seu malas futuras puidet valitudines: sic demones in aeris affectione sibi notas, nobis ignotas futuras prenudẽt tẽpestates. ¶ Aliq̃n etiã hoim dispositiões nõ solũ voce ꝓlatas, verũetiã cogitatione conceptas, cũ signa q̃dã exaio exprimũt in corpore, tota facilitate ꝑdiscũt atq̃z hic etiã multa futura prenũciãt: alijs vez mira, q̃ ista dispsita nõ nouerũt. fallũt z studio fallẽdi, z inuida volũtate, qua hoim erroꝛe letanr. Sz ne apud cultores suos pondus authoritatis amittant: id agunt vt interpretibꝰ suis signoriũq̃z suoꝝ conectoribus culpa tribuaꝫ q̃ ipsi decepti fuerint vel mentiti. ¶ Nonunq̃z vero ipsi maligni spũs, z illusores hoim, atq̃z salutis eorum inuasores solẽt predicere defectũ culture sue, z idolorũ ruinam: quatenus presciꝫ videantur quid in singulis regnis aut locis venturum, z quid aduerli sue factioni contingere possit: qs etiã illi qui gentilium historias legunt, non ignorant. Quid ergo mirũ si tam imminentem templorum et simulacroum euersionem (quam prophete dei summi tãto ante predixerunt) Serapis demon alicuꝰ cultorum suorum hoc de proximo prodidit, vt suam quasi diuinationem recedens vel fugiẽs cõmendaret?

iij. ps.

Quod autem hominum dispositiones cogitatione cõceptas, per exteriora signa diabolus deprehendat: non firma ratione videt approbatũ. Unde idem Augustinus ait in libro secundo retractationum.

¶ Qz ex corporeis motibus internas animi cogitationes diabolus deprehendat, res occultissima est.

Quodam loco diri demones aliquando hominum dispositiones non solum voce prolatas, verũetiam cogitationes conceptas, cum signa quedam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscere. rem diri occultissimam, audaciori assertione q̃ debui. nam peruenire ista ad notitiam demonum per nonnulla etiam experimẽta cõpertum est: sed vtrum quedam signa dentur ex corpore cogitantiũ illis sensibilia, nos autem latẽtia, an alia vi spirituali ista cognoscãt: aut difficillime potest ab hominibus

lum per voces: sed etiam per quedã signa humani corporis tota facilitate ꝑdiscunt: sed quia rem dixit occultaz, et sermone nimis audaci: ideo nunc dicit q̃ inueniri nõ potest vtruz signa sint in humano corpore per que ista cognoscãt, vel per vim alia ꝯ spiritualem hoc cõprehendant: licet quedam per experimenta, quãdoq̃z talia prenotare dicuntur.

Quod autem. ¶ Nec.q. dividitur i tres partes: in pma quarū probat magr per rū.cap.q' sortilegi et divini sunt excōmunicādi si nō cessant, z eūtes ad illos. Scōa ibi: Nōnulli. Tertia ibi: Exteremissis. Joā. de.f. ¶ Casus. Hic ponit quinta questio qua queritur si sortilegi z divini cessare noluerint, an sint excōicandi? Et dicit q' sic. et ad hoc probādum inducit vnā rationē, et vnam auctoritatē. Auctoritas incipit ibi: Si quis frater. Estis, o vos demones. Piandi, id est purgandi.

a Si quis. ¶ Phylacteria. Phylacteria dīr hic charte in quib' cōtinētur incantationes.

Ut divinationes tē.

b ¶ In domos suas. Fm legē isti comburentur. sed ille in cuius domo hec fiunt, post publicationē bonor' in exilū mittitur: vt. C. de maleſi. nullus.

Non liceat. ¶ Casus. hoc ca. dividit in quatuor partes. In pma pte dī q' ꝓpter domū faciendam, vel segetes serendas, vel plātādas arbores et sīlia, nō debet aliqs colere elementa, lunā vel stellas obseruare: z oia facere i nomine dñi. In scōa parte dī q' in collectionibus herbar' nō est aliqua incātatio facienda, nisi Credo in deum, vel Pater noster. In ētia parte dicitur q' si quis in domū suā inducat sortilegos vel diuinos vt maleficia inuenient, vel aliud faciāt superstitiosum, y. annis penitcāt. In quarta parte dī q' mulieres in suis lanificijs vanitatē obseruare nō debēt, sed deū inuocare ād iutoriū. Secūda ibi: Nec in collectionibus herbarū. Tertia ibi: Si qs autē. Quarta ibi: Mulieribus.

c ¶ Propter segetes. Nūquid ergo hic reprehenditur astronomia? nūq̄d per vētos z dispositiones lune licitum est rusticis considerare tps seminandi, † et medicis rēpoia potionum et unctionū? Certe hec non reprobantur: sz illi reprobātur q̄ credūt inesse necessitatem superioribus. vnde nō est dicēdū q' superiora sint causa rerū, sz sint signa rerū.

Si quis epūs. ¶ Casus. Statuit concilium Toletanū q' si quis epūs vel cuiuscūq ordinis clericus diuinos vel sortilegos cōsulut, deponatur: et ad penitentiā peragēdam perpetuo in monasterio tradatur.

d ¶ Consuluisse. Nota pro solo consilio debere puniri, † sine faciat artem siue nō. sic pro sola vocatione punitur q' vocat clericum ad iudiciū imperatoris: vt. xj. q. j. placuit.

e ¶ Suspensus. i. depositus: vt patet per sequentia.

Si qs epūs aut pbr vel diaconus vl' q̄libet de ordinib' clericor' haruspices aut incantatores aut ariolos aut certe augures vel sortilegos, vel q̄ ꝓfitenē artem magicā, aut aliquos eorū sīlia exercētes cōsuluisse f fuerit deprehensus ab honore dignitatis siue suspensus g, monasterij

Eph. vlt.

Esaie xlj. f.

Col. ij. d.

Colo. iij. c. Astronomia nō ē reprehendēda.

† Videtur q' nō. i. gō. vij. non obstruct. 2. c. seq.

§ Sic. J. ca. pxi. dic q' in hoc peccat q̄ a phibitū ē cōsiliū ratium ex de sortile. ca. ij. Jo. 8. f.

Consilium facit quē puniri.

Questio.v.

Quod autem sortilegi z divini si cessare noluerint ex cōmunicādi sunt rōne z authoritate probat. Est ēm quoddā genus culture idolor' ex demonū cōsultationibus futura predicere. sicut ēm auarus q̄ cultum deo debitū nūmo impendit, idolor' cultor ab Apl'o nominat. sic illi q̄ futura q̄ ex dei oraculo nōnunq̄ revelata inueniuntur, vel demonū cōsultatione, vel quibuslibet prestigijs inuenire laborant diuinatris iura creatur' attribuūt. Futura ēm prescire solius dei est, q̄ in sui cōtēplatione etiam angelos illa pscire facit. vnde Esaias ait: Prioza et nouissima annunciate mihi et dicam q' dīj estis. Cultores vero idolor' a fidelitū cōtione separandi sunt. Unde in epl'a ad Corin. apl's ait: Si quis frater noīatur fornicator, aut auar', aut idolis seruiens: cum eiusmodi nec cibum sume.

Hinc etiam in decre. Gregorij iunioris legitur.

¶ Anathema sit qui ariolos vel incantatores obseruat.

Si qs ariolos haruspices vel incātatores obseruauerit, aut phylacteri's eor' vsus fuerit, anathema sit.

Item ex concilio Anchiritano. capi. xxxiij.

¶ Quinquēnio poeneat qui divinationes expetit.

Qui divinationes expetunt, et more gētilium subsequuntur, vel in domos suas h hmōi hoies introducūt exquirēdi aliq̄d arte magica, aut explandi causa: sub regula quinquēnij taceant fm gradus penitentie definitos.

Item ex cōci. Martini pape.

¶ Elementa colere, lunę aut stellarū cursus in suis operib' christianis seruare nō licet.

Non liceat xp̄ianis tenere traditiones gētilium, z obseruare z colere elemēta aut lune aut stellar' cursus, aut inanem signor' fallaciā pro domo facienda: vel propter segetes, vel arbores plātandas: vel cōiugia sociandā. Scriptum est ēm: Via q̄ facitis aut i ꝓbo aut i ope: oia in nōie dñi nr̄i Jesu christi facite, gr̄as agētes deo. ¶ Nec i collectionibus herbarū q̄ medicinales sunt, aliquas incantationes liceat attēdere: nisi tm̄ cū symbolo divino aut oīone dnica: vt tm̄ deus creator oīm z dñs honorē. ¶ Si qs autē paganor' ꝓsuetudinē sequēs, diuinos aut sortilegos in domum suā introduxerit, q̄si vt maluz foras mittāt, aut maleficia inueniant vl' lustrationes paganoum faciāt, quicq̄ annis penitentiā agāt. ¶ Mulieribus quoq̄ xp̄ianis nō liceat i suis lanificijs vanitatē obseruare sed deum inuocēt adiutoriū qui eas sapiētiam texendi donauerit. Item tē ex concilio Laodicensi. cap. xxx.

¶ Sacris officijs deditī, magi vel incantatores non fiant.

Non oportet sacris officijs deditos vel clericos magos aut incantatores existere, aut facere phylacteria que animar' suarū vincula ꝓbantur. eos aūt qui talibus rebus vtuntur, proijci ab ecclesia iussimus. Item ex concilio Toletano. iiij. ca. xxx.

¶ Honore privetur epūs vel presbyter qui magos vel haruspices consulunt.

Si qs epūs aut pbr vel diacon' vl' q̄libet de ordinib' clericor' haruspices aut incantatores aut ariolos aut certe augures vel sortilegos, vel q̄ ꝓfitenē artem magicā, aut aliquos eorū sīlia exercētes cōsuluisse i fuerit deprehensus ab honore dignitatis siue suspensus k, monasterij

Aliquanti. Uel docere. nã similis est culpa prohibita discere et docere: vt C. de maleficis. culpa. ¶ multa sunt q̃ melius est nescire q̃ scire. xxxvij. dist. ¶ huius. cõtrariũ est. C. de hered. q̃ũq. vltra med. vbi dicitur q̃ ille q̃ illicita docet, vel deportatur, vel punit vltimo supplicio. discipuli ꝙ puniuntur. libris aut. ſz ibi loquit̃ de his q̃ discendi causa venerunt, non tñ dicere unt: hic de eo q̃ dicit vel consuluit. Item cõtrariũ est xxxvij. qui de mensa. sed illi discebãt nõ vt sequerent ea sed vt alijs per ea possent obuiare. xxxvij. di. legim⁹.

Nesare q̃dã melius est q̃ scire. ¶ Silet arg. inuenit xxvi. q. j. in canonib⁹ vbi cõsilijs pena irrogat̃ danti et accipienti oblationem ecclesie preterepti conscientiã. Lau. ô hoc le. et nota. de cõse. dist. ij. p dilectionẽ.

Ebus pot̃ alijs ꝓ vberib⁹ castigare

Sortes rẽ. ¶ Discriminatis. i. iudicat̃ vel dijudicatis. Addunt Uel dic. i. discrimen adductis. Jo. de san.

Contra idoloy. ¶ Uberibus. Cum hic scribatur epi⁹, patet hoc crimen ecclesiasticum esse. Item patet hic q̃ epus pot̃ alijs ꝓ vberib⁹ castigare: vt xxiij. q. vj. Item patet hic q̃ epus pot̃ in carcerẽ mittere reos. Item habes ꝙ alio modo puniuntur nobilis q̃ ignobilis: vt. xxiij. q. j. q̃ vtra. xij. q. ij. fraternitas. Jo.

Episcopi rẽ. ¶ Cat⁹. hoc cap. diuidit in tres partes. In prima tractatur de solicitudine sacerdotuz circa diuinos expellendos de parochijs suis. et q̃ expelli debeant, apti authoritate probatur. In scda parte curã exciplat: ibiq̃ pnie perpetue deditus, scelus admissum sacrilegij soluat. Item ex concilio Agathensi. cap. xxxvij.

¶ De his qui auguriis et diuinationibus studeant.

Aliquanti clerici siue laici studẽt auguriis: et sub noie ficte religionis per eas quas sctõũ patrũ sortes vocãt, diuinationis scientiam profitẽtur: aut quarũcũq̃ scripturarum inspectione futura promittũt. Hec quicũq̃ clericus aut laicus detectus fuerit vel consulere vel docere[a], ab ecclesia habeat̃ extraneus.

Item Leo. iij. epi⁹ Britanie.

¶ Sors nihil aliud est q̃ diuinatio, et maleficium esse decernitur.

Sortes q̃bus cũcta vos vris discriminatis[b] pro uincijs, q̃s pres dãnauerunt: nihil aliud q̃ diuinationes et maleficia eẽ decernim⁹. q̃obrem volum⁹ illas oino dãnari. et inter xpianos vltra nolum⁹ noiari: et ne exerceãt, anathematis interdicto. ꝓhibemus.

Item Grego. Adria. notario.

¶ Incantatores sortilegos vel ut xpi inimicos insequi ops.

Peruenit ad nos q̃ dam incantatores atq̃ sortilegos fueris insecutus: et omnino nobis solicitudinẽ zelumq̃ tuum gratum fuisse cognoscas. studij enim tui sit solicite q̃rere: et quoscũq̃ hmõi christi inimicos inueneris, districta vltione corrigere.

Item ex concilio Aurelian.

¶ Excõicetur clericus, monachus, laicus diuinationes vel auguria vel sortes secutus.

Si quis clericus, monachus vel secularis diuinationes vel auguria credidit obseruãda, vel sortes quas mentiũtur esse sctõz, quibuscunq̃ putauerint imitandas: cum his qui cũ eis crediderint ab ecclesie cõione pellantur.

Item Gregorius.

¶ Contra sortilegos, idolorum cultores, custodia pastoralis inuigilet.

Contra idoloũ cultores vl̃ haruspices atq̃ sortilegos fraternitatem tuaz vehementius pastorali hortamur inuigilare custodia. q̃ si emẽdare se a talibus nolle repereris: si serui sũt ꝓ heribus[c] volum⁹ castigare: si vero liberi inclusione digni districtamq̃ sunt in penã dirigendi. Item ex cõci. Carthagiñ. ca. xxxix.

¶ Ab ecclia separetur auguriys et incãtatioñib⁹ deseruiẽs.

Auguriis et incãtationibus seruientem, sicut idolatris supstitionib⁹ vel ferijs inherẽtem, a cõuentu ecclesie separandum ꝓcipimus.

Item ex cõci. Anquirẽsi. c. j.

¶ Sortilegam et magicam artem episcopt omnibus modis eliminare studeant.

Episcopi eorumq̃ ministri oñibus modis elaborare studeant vt pernicios am et a za bulo intentam sortilegam et magicam artem ex parochijs suis penitus eradicent: et si aliquem virum aut mulierem huiuscemodi sceleris sectatorem inueniunt turpiter dehonestatum, de parochijs suis deijciant. Ait enim Apostolus: Hereticum hominem post primam et secundam correctionem deuita: sciens quia subuersus est qui eiusmodi est. Subuersi sunt et a diabolo capti tenentur qui relicto creatore suo diaboli suffragia querunt: et ideo a tali peste debet mundari sancta ecclesia. ¶ Illud etiam non est omittendum q̃ quedam scelerate mulieres retro post satanam conuerse, demonum illusionibus et phantasmatibus seducte, credunt se et profitentur cum Diana nocturnis horis pea paganorum, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias: et multarum terrarum spatia intempeste noctis silentio pertransire: eiusq̃ iussionibus obedire velut domine, et certis noctibus ad eius seruitium euocari. Sed vtinam[b] he sole in perfidia sua perijssent, et non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. nam et innumera multitudo hac falsa opinione decepta, hec vera esse credunt, et credendo a recta fide deuiant, et errore paganoũ inuoluuntur, cum alie-

repreh̃ẽdunt quedaz mulieres, que cũ Diana dea paganoz. et cũ herodiade sup quasdã bestias nocturnis tẽporibus equitare se putabãt: quod falsum est: ſz diabolo decipiẽte hoc mentibus fideliũ irrogat̃. In tertia pãrte ostendit quomõ fiat hec illusio, scilicet in solo spiritu diabolo variasse formas ostendẽte per somnium mẽtibus hominum. et q̃ in solo spiritu fiat p̃bat duobus exemplis, ſz Ezechielis et Pauli. Scda ibi: Illud etiam. Tertijs ibi: Si quidem ipse sathanas.

[a] arb. tra- mur. ij. cor. pj. c.

[b] Vtinã dicens xxvi. q. ij. ea. vñ de hoc.

[c] Esse. ij. c. ij. corp. ij. a.

[d] ¶ Sed vtinam he sole. id est vtinam non plures. Similis expositio est. j. q. j. duces.

a ¶ Sed in corpore.i.corporeo sensu percipit.

¶ Nonulli. ¶ Hec est secūda pars q̄nis in q̄ dr. q̄ in seq.ca. cōtinet. Jo.de fan. Et ponit hic incidēter questionē.

¶ Calv. Superis ꝓhibite sunt diuinationes ⁊ fortilegia. Q̄c ꝙ ostendit Sta.q̄ in permiciem inimicoꝝ altaria vestibus exui non debent, vel lugubri veste accingi, vel luminaria ecclesijs deputata extingui, vel missa defunctoꝝ celebrari ꝓ eis vtilis.

Quicunq; ⁊c. ¶ Calv. Hoc ca. diuidit in duas partes. In pma dr q̄ si quis sacerdos vel minister ecclie altaria vestibus exuat, vel lugubri veste accingat, vel extinguat luminaria in perniciem alicuius deponatur: nisi cōꝫ metropolitano penitētiā egerit, exceptis illis pſonis que hoc faciūt, vel ꝓpter hereticos, vel ꝓpter hostilitatē, vel alia iusta ex causa. In scda parte dicit q̄ sacerdos q̄ cātauerit missam defunctorum vt inimicus mortem incurrat, deponat: et tā ipse sacerdos q̄ ille qui sacerdotē ad talia incitauerit, perpetuo exilio puniat. Secunda ibi: Plerīq; etiam.

b ¶ Dolouis. nisi forte ideo faciat, qr ecclesia sua ꝙspoliatur: vt illud in signum meroris faciat: sicut quidam ponunt spinas sup altare: sicut etiam denudāt altare in passione dñi in signum tristitie.

c ¶ Satisfactio, q̄d diuinitatis aut numinis extra vnum deum arbitrantur. Quapropter sacerdotes p ecclesias sibi commissas populo dei omni instātia predicare debent vt nouerint hec omnino falsa esse, ⁊ non a diuino, sed a maligno spū talia phantasmata metib⁹ fidelū irrogari arbitrent. † ¶ Siquidē ipse satanas q̄ trāsfigurat se i angelum lucis, cū mentē cuiuscunq; mulieris ceperit, ⁊ hāc per infidelitatem sibi subiugauerit, illico transformat se in diuersarum species pſonaꝝ atq; similitudines: ⁊ mentē quā captiuā tenet, in somnijs deludens, modo leta, modo tristia modo cognitas, modo incognitas personas ostendēs, per queꝫ deuia deducit: ⁊ cū solus spiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo, sed in corpore [a] euenire opinat. Quis cū in somnijs ⁊ nocturnis visionib⁹ non extra seipsum deducit, ⁊ multa videt dormiendo que nunq̄ vigilādo viderat? Quis vero tam stult⁹ ⁊ hebes sit, qui hec oīa que in solo spiritu fiūt, etiā in corpore accidere arbitret? cū Ezechiel ꝓpheta visiones dñi in spiritu non in corpore vidit ⁊ audiuit: sicut ipse statim inquit. Fui in spiritu. Et Paulus non audet dicere se raptū in corpore. Omnibus itaq; publice annunciandum est q̄ qui talia credit ⁊ his similia, fidē p didit: ⁊ qui rectā fidem nō habet, hic non est ei⁹, sed. illius in quē credit. i. diaboli. Ham de dño nostro scriptū est: Oia p ipsum facta sunt ⁊c. Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturā, aut in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinē: nisi ab ipso creatore q̄ oia fecit, et per quē oia facta sunt; pculdubio infidelis est ⁊ pagano deterior.

Nonnulli inueniunt q̄ interno liuore ꝓmoti, in gnicie suoꝝ inimicoꝝ altaria sacris vestibus exuunt, aut veste lugubri accingūt: vel cōsueta luminarioꝝ obsequia ecclesijs dei subtrahūt, vel missam ꝓ rege defunctoꝝ ꝓmulgatā ꝓ viuis celebrāt hominib⁹, quoꝝ omniū maleficia neq̄ssima Toleta. cōci. condemnat dicens.

¶ Abjiciatur sacerdos q̄huiuscemodi maleficijs operam dederit.

Quicunq; sacerdotū vel aliorū ministroꝝ deinceps causa doloris [b] cuiuslibet permot⁹, aut altare vestib⁹ sacris exuere presumpserit, aut qualibet alia lugubri veste accinxerit, seu etiā cōsueta luminarioꝝ obsequia de tēplo dei subtraxerit, et extingui precepe rit: si eū antea vere penitudinis coā metropolitano satisfactio[c] non purgauerit, loci sui dignitate se nouerit ⁊ honore puuari: illius pculdubio pſonis ab hac vltionū sententia separat, q̄s aut cōaminatione sctoꝝ ordinū, vel subuersione sancte fidei metuētes, aut hostilitatē vel obsidionē pferētes, seu etiā diuinoꝝ iudicioꝝ sentētiā metuētes, hec fecisse ꝓtigerit: in quoꝝ facto pl⁹ humilitas q̄ de⁹ placat, q̄s interni liuoris dolositas declarat. ¶ Plerīq; etiā sacerdotū sauciati inimicitie dolo: missā, preq̄e defunctoꝝ ꝓmulgatā fallaci voto ꝓ viuis studēt celebrare hoib⁹: vt is p q̄ ipsum offerf sacrificiū, mort̄ incurrat picu lū. Proinde nr̄e elegit vnanimitat̄ puēt⁹, vt si q̄s deiceps talia ppetrasse fuerit detect⁹, a ꝓpriꝫ deponat ordinis gradu: ⁊ tā ipse sacerdos q̄s etiā ille q̄ eū ad talia peragēda incitasse ppēdit, exilij perpetui ergastulo relegent. Et ꝓmissis authoritatib⁹ colligit q̄ arioli, haruspices, incātatores, ⁊ sortilegi, atq; ceteri hmōi sectatores ab eccl̄ia sūt eliminādi, ⁊ nisi resipuerit, ꝑpetuo excōicādi. Sz q̄ in vltio Andrēs caplo ea q̄ fiūt ꝓ incātatores, nō in corpore, sz in spū fieri dicunt. Auguſt. in lib. de ciui. dei idē videt asserere, ita dicens.

¶ Que magoꝝ prestigijs fiunt, non vera, sz ꝑhātastica esse probantur.

Nec mirū de magoꝝ pstigijs, q̄rū intātū ꝓdiere maleficioꝝ artes, vt etiam Moysi in illis signis resistere vertētes virgas

Argu. q̄ si aliquis satisfecerit de crimine, vel inde egerit pēitentiā: amplius nō possit accusari, sz sit publicus crimen: † vt notat̄ xxxiij. q.ij. admone re. Joan. §

¶ Et premisso. ¶ Hec est.iij. pars q. in q̄ magister ꝓpo nit casus et origine his phātasmatib⁹, et quomodo accidunt. Jo.de fan. ¶ Calvs. Concludit Sta. ex supradictis q̄ sortilegi ⁊ divini nisi resipiscāt, sunt excommunicādi. Postea ostendit q̄ ea que fiunt per incantatores: non in corpore, sed in spiritu dicunt fieri. Et ad hoc inducit sequens ca.

† Adde hoc ad hoc q̄ not. glo. ꝺ octo. i.l. q. ea mē re. ff. de furto.

§ De hoc no. xlix. dis. ꝯ.i. ibi videas.

Humilitas deū placat.

iij.ps.

Ec mirum. ¶ Calv. Hoc capitu. diuiditur in

tres partes. In pma parte Augustt. docet tria. Primo docet non esse mirum si magi verterebant virgas in dracones: aquā in sanguinem Moysi resistēdo: quia similia fecit circe. Mercurius ad sacrificium bacchi. hec tamen magis apparebant, qz in veritate ꝓsisterēt. Secundo ponit multa genera magorū et incantatorum, et eorum erymologias. Tertio ponit quare tanta potestas diabolo datur vt homines sic seducat. qō fit ideo vt veritatem spernentes illudat. hoc tamen non fit sine permissu dei. et dicit quare illi incantatores virgas suas in dracones conuertebant. In secunda parte continetur q quidā obiiciebat au. si pythonyca diuinatio erroꝛi magice artꝭ est deputāda: qualiter pytonissa samuelem suscitauit ad colloquium regis saulis. Cui obiectioni respondet aug. dicens illum non fuisse samuelem sed diabolum. Quod probat tribus rationibus vel authoritatib⁹ multa verba inserēdo. In tertia parte obiicitur au. Si illi qui diuini dicuntur vel faciunt incātationes, non habent aliquid ꝓprie virtutis vel potestatis: qmodo eueniunt que dicunt? Et respondet August. q licet ea eueniant, tamen nullus eis credere debet: quia si sanitatem languidis conferre videātur: vel infirmitatem sanis in dracones, z aquā in sanguinem. In gentilium etiam libris legitur q quedam maga Circe socios Ulyssis mutauerit in bestias. Legit etiam de sacrificio quod Archades deo suo Lyceo immolabāt: ex quo quicūqz sumerēt, in bestiarum formas cōuerterentur. Sed hec oia magicis prestigijs potius fingebant, qz rerū veritate cōplerent. Ut ergo ipsi errores ignorantib⁹ manifesti fiant, de eoꝝ ꝓprietate atqz inuētoꝛib⁹ iuxta traditionē maiorum patrū dicere ꝓgruū arbitramur.

¶ Magi sunt q vulgo malefici ob facinoꝝ magnitudinē nūcupant. hi sunt q permissu dei elemēta concutiūt: turbāt mētes hoim min⁹ ꝓfidētiū in deo: ac sine vllo veneni hausturiolētia tātū carminis interimūt. vnde Lucanus. Mens hausti nulla sante pollutaveneni Incantata perit. Demonib⁹ enim accitis audent ventilare vt qſcūqz suos perimant malis artibus inimicos. Hi etiā sanguie vtunt, z victimis sepe ꝓtingūt mortuoꝝ corpora. ¶ Necromātici sunt quoꝝ precātatiōibus vident resuscitari mortui, diuinare, z ad interrogata respōdere. νεκρ⊙- em̄ grece, latine mortuꝰ, μαντεία diuinatio nūcupat. ad quos suscitandos cadaueri sanguis adijcit. nam amare sanguinē demones dicunt, ideoqz q tiēscunqz necromātia fit, cruoꝛ aq̄ miscet vt colore sanguinis facili⁹ ꝓuocent.

¶ Hydromātici ab aq̄ dicti: est em̄ hydromātia in aquarū inspectione vmbras demonū euocare, z imagineas ludificationes eoꝝ videre: ibiqz ab eis aliq̄ audire, vbi adhibito sanguine etiā inferos perhibent suscitare. z. s. Ad hec oia supradicta pertinēt ligature execrabiliū remedioꝝ, que ars nō cōmendat medicoꝝ, seu in precātationib⁹, seu in characteribus suspēdendis atqz ligādis: in qb⁹ oīb⁹ ars demonū est, ex quadā pestifera societate hominū et angeloꝝ malоꝝ exorta. Unde hec cūcta vitāda sunt christiano, z oi penit⁹ execratione repudiāda atqz dānāda.

¶ Auguria autē sūt auiū. hec aiūt Phryges primi inuenerūt.

¶ Prestigiū ꝺo Mercuri⁹ ꝺr primus inuenisse. dictū est autem prestigium q prestringat aciem oculorum.

¶ Haruspicine artem prim⁹ Ethruscis tradidisse dicitur quidam Tages. hic ex houis haruspicinam decrauit, z postea nō apparuit. nam dicit fabulose, arante quodam rustico subito ex glebis exiluisse, et haruspicinam dicrasse: qua die mortuus est. quos libros Romani ex etrusca lingua in propriam mutauerunt. His ergo portentis per diabolꝝ fallacia illuditur curiositas humana, quādo id impudenter appetunt scire q nulla ratione cōpetit eis inuestigare. Hec potestas immundis spiritibus ideo dat, vt peruersos sibi aptent. hoc est prauos homines seducant: illos. s. qui spernūt veritatē, z credunt mēdacio: iuxta Pauli sententiam: Sanam doctrinam non ferent: sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros purientes auribus, z a veritate quidem auditum auertent: ad fabulas autem conuertentur oneratī peccat, ducent varijs desiderijs, semper discentes, nūqz ad scientie veritatem peruenientes. Quemadmodum autem Jānes z Mābres restiterūt Moysi, ita z isti resistunt veritati: homines corrupti mente, reꝓbi circa fidem, sed vltra non proficiēt. insipientia eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit. Nec ideo quisqz credere debet quoslibet magicis artib⁹ aliquid facere posse sine permissu dei (qui omnia que fiunt, aut iusto iudicio facit, aut permissu suo ita fieri sinit) q predicti magi leguntur similia fecisse. Moysi: qui virgam suam proiecit, et conuersa est in draconem: proiecerunt qz singuli virgas suas, et conuerse sunt in dracones: sed deuoꝛ aut virga Aaron virgas eorum, non enim fuerunt creatores draconum, nec magi, nec angeli quibus ministris illa operabantur. Insunt enim rebus corporeis per omnia elementa quedam occulte seminarie rationes quibus cum data fuerit opportunitas temporalis atqz casualis, proꝛumpunt in species debitas suis modis et finibus: et sic non dicun-

inferre: torum fit permissione diuina vt appareat qualis fidei vel deuotiōis sint erga deū qui hec audiūt vel vident. Et ad hoc probandum inducit authoritatē deuteronomij. Sequenda pars incipit ibi: preterea quidam. Tertia ibi: si auē quilibet. Qō aut. Saul, retulit ystoria. z quia dicit Augu. titulis. id est argumentis vel rationibus.

tur angeli qui ista faciunt, animalium creatores sicut nec agricole segetum vel quoruncunq; in terra gignentium creatores dicendi sunt: quanuis nouerint prebere quasdam visibiles opportunitates et causas vt illa nascantur. Quod autem ista faciunt visibiliter, hoc illi inuisibiliter: deus vero solus vnus est creator, qui causas ipsas et seminarias rationes rebus inseruit.

¶ Preterea quidam querēdum putant quomodo scriptura narrat pytonissam Samuelem prophetam suscitasse ad colloquium Saulis impijssimi regis, si pythonica diuinatio errori magice artis deputanda sit. Quibus ita responderi potest, indignum omnino facinus esse si scōm verba historie commodetur assensus. Quomodo enim poterat fieri vt arte magica attraheretur vir a natiuitate sanctus et operibus vite iustus, aut si non attractus [a] est consensit: quod vtrūq; de iusto credere aduersum est. nullum em̄ suffragium habet iustitia si attractus aut voluntarius consensus amisit meritū spirituale qd̄ positus in carne quesierat (quod valde absurduz est) quia qui hinc iustus recedit, permanet [b] iustus. Porro hoc est prestigium satane: quo vt plurimos fallat, etiam bonos habere in potestate se confingit: quod Apostolus inter cetera ostendit dicens: Ipse satanas transfigurat se in angelum lucis. vt enim errorem faceret in quo glorificaretur, habitu viri iusti ⁊ nomine se subornauit: vt nihil proficere spem quam predicebāt dei cultores, mētiretur: quoniam hinc exeuntes iustos finxit in sua esse potestate. Sed hoc quosdam fallit q̄ de morte Saulis et filij eius non sit mentitus: quasi magnū sit diabolo ante occasum mortem corporis preuidere: cum signa quedam soleant apparere morituris: quippe a quibus dei protectio amota videtur, quanto magis diabolo, quē angelica potestate sublimem prophetica, oracula fuisse testantur: de cuius magnitudine Apostolus ait: An ignoratis altitudinem satane? Quid mirum ergo si imminētem prope mortem potuit preuidere: cum hoc sit vnde fallit: et se in dei potestate vult adorari? Nam tanta hebetudine demēs effectus est Saul, vt ad pythonissam confugeret. deprauatus enim causa peccati, ad hoc se contulit qd̄ damnauerat. Sed si quis propter historiam ea que verbis expressa sunt putet non pretermittenda, ne ratio historie inanis sit: recte facit quidem: si tamen istud minime ad veri rationē rapiat, sed ad visum et intellectū Saulis. neq; enim reprobus factus bonū intellectum poterat habere. Historicus enim mentem Saulis et statum Samuelis describit: et ea que dicta et visa sunt exprimens pretermittens vera ne an falsa sint: qui (ait) audiens in quo habitu esset, excitans intellexit (inquit) hunc Samuelem esse. Quid intellexerit retulit: ⁊ quia non bene intellexit, contra scripturam alium adorauit q̄ deum: et putās Samuelem, adorauit diabolum: vt fructum fallacie sue haberet satanas. Ad hoc enim nititur vt adoretur quasi deus. Si enim Samuel ille vere apparuisset, non vtiq; vir iustus permisisset se adorari: qui predicauerat deum solū esse adorandum: et quomodo homo dei qui cū Abraham in refrigerio erat, diceret ad virum pestilentem et dignum ardore gehenne: Cras mecum eris? His duobus titulis [c] subtilitatem fallacie sue prodidit improuidus satanas: quia et adorari se permisit sub habitu et nomine Samuelis cōtra legem: et virum peccatis pressum (cum magna distantia peccatoꝝ et iustorum sit) cum Samuele iustissimo futurum mentitus est. verū potest dici, verum potest videri, si de Samuelis nomine taceatur: quia Saul cum diabolo futurus erat. ad eum enim trāsmigrauit quem adorauit. Semper ergo diabolus sub velamine latēs prodit se dum ea cōfingit que hereant personis per quas fallere nititur. ¶ Si autem quilibet opponit et dicit: Quomodo eueniūt illa que illi diuini predicunt futura: aut quomō possunt egris prebere medelam, aut sanis immittere egritudinem si aliquid proprie virtutis ac potestatis non habeant? Hoc a nobis recipiat responsum q̄ ideo quisq̄ non debet eis credere: quia aliquādo eueniunt que predicunt: aut sanare videntur languidos, aut ledere sanos: quia hoc p̄missu dei fit vt ipsi qui hec audiunt vel vident probentur et appareant qua fide sint vel deuotione erga deum: sicut in Deuteronomio legitur Moyses ex verbo dei populo dei precepisse, ita dicens: Si surrexerit in medio tui propheta, aut qui somniū dicat se vidisse, ⁊ predixerit signum atq; portentū, ⁊ euenerit quod locutus est: et dixerit tibi: Eamus et sequamur deos alienos quos ignoramus, et seruiamus eis: non audies verba prophete aut somniatoris: quia tentat vos dominus deus vester, vt palam fiat vtrum diligatis eum, an nō. In toto corde vestro ⁊ in tota anima vestra dn̄m deum vestrum sequamini, ipsum timete: mandata eius custodite, et audite vocem illius: ipsi seruietis, et ipsi adherebitis ⁊c̄. Ubi sane intelligi voluit etiā illa que a diuinātibus non s̄m deū dicūtur: si acciderint que dicunt, non sunt sic accipiēda vt fiant

Deut. xiij.a.

a ¶ Si non attractus. Quia ab angelo fuit nunciata natiuitas eius.
b ¶ permanet. vt s̄. xxv. di. qualis.
c ¶ Titulis. i. argumentis. Joan.

Quod autē. ¶ Casus. hic intitulat. vj. q. qua quæritur vtrum excōicatus ab eō possit a pbro reconciliari eō inconsulto? Et rñd. q ligatus a maiori, a minori absolui non potest: vt. xxj. distin. inferior. nisi in mortis articulo: vt extra de sen. excō. non dubiū. Sta. tamen latius extēdit quæstionem an sacerdos possit reconciliare pentētes, episcopo incōsulto. Et rñdet q sic putata reconciliatione, scz quādo peccata sua ei confitentur: vel in articulo necessitatis: vt. j. eo. ¶. ecce. ꝛ̄ publica non pōt. Primo tñ probat q excōicatus ab eō ab alio incōsulto eō recōciliari nō potest nisi per metropolitanum vel apostolicum. qō. pbat vna rōne ꝛ vna authoritate. Ratio autē inuenitur in. ¶. authoritas ꝟo i cap.

a ¶ Ab eō. Certum est q ligatus a maiori nō potest minori absoluere: xxj. dist. inferior. et ca. deniq. et eē de elect. innouit. nisi in articulo mortis: vt eē de sent. excō. non dubiū. Magister tñ largius, pſequitur quæstionē, an presbyter possit recōciliare pentitentes. Dicas ꝙ q est recōciliatio quedā publica, quedā priuata. Publica solꝰ episcopꝰ pōt recōciliare: vt j. e. ca. j. et. l. dist. in capite. Illa non sit nisi in crimine quod totā vrbem ꝛmouet: vt j. e. ca. vlti. Priuata aūt potest sacerdos recōciliare: vt j. e. pbr̄i. et tēpore necessitatis ꝙlibet potest alīū reconciliare ecclesie: vt de consē. distin. iiij. sanctum. Joan.

Recōciliatio ē duplex

b ¶ Metropolitanum. Hoc tamen est verū cum est appellatum ad ipsum: vt extra de sen. excom. per tuas. Si tamen metropolitanus absoluat cum non sit appellatum ad ipsum, dicunt quidam q tenet absolutio, sed non debeat absoluere. Sed hoc vt credo, cum canon vocet eum peregrinum siue extraneum iudicem: vt. vj. qō. iij. scitote, et. iij. quest. vj. peregrina. nec habet iurisdictionem nisi in certis casibus: vt extra de offic. ordi. pallotas. Joan.

Metropolitanus an possit.

Quod aūt ab eō[a] excōicatus eo inconsulto ab alio reconciliari nō possit nisi forte p eius metropolitanū[b], vel per summum pōtificem: ratione ꝛ authoritate ꝓbatur. Presbyteri nanq; potestatem excōmunicandi vel reconciliandi ab episcopis accipiunt, non episcopi a presbyteris: atq; ideo excōmunicatos a sacerdotibus reconciliare possunt: excōmunicatos vero ab episcopis sacerdotes recōciliare non possunt. Reconciliatio nanq; pentitium episcopale officium est, non sacerdotale.

Unde in cōci. Cartha. secundo Fortunatus eps dixit.

¶ Pentitium reconciliatio, chrismatis ꝛ puellaꝝ cōsecratio, a presbyteris non fiat.

Si iubet scitas vestra, suggero. nam memini quę precipiuntur ab eis: nec colantur que coluntur ab eis: nec preter suam potestatem deus ostendit esse q cōtingūt ista: sed quasi quereretur cur ea permittat: causam tentationis exposuit, ad cognoscendā vtiq; eoꝝ dilectionem, vtrum eam habeant erga deū suum: cognoscendum vero ab ipsis potius ꝙ ab illo qui scit oīa anteq; fiant.

¶ Questio. vi.

Quod aūt ab eō[a] excōicatus eo inconsulto ab alio reconciliari nō possit nisi forte p eius metropolitanū[b], vel per summum pōtificem: ratione ꝛ authoritate ꝓbatur. Presbyteri nanq; potestatem excōmunicandi vel reconciliandi ab episcopis accipiunt, non episcopi a presbyteris: atq; ideo excōmunicatos a sacerdotibus reconciliare possunt: excōmunicatos vero ab episcopis sacerdotes recōciliare non possunt. Reconciliatio nanq; pentitium episcopale officium est, non sacerdotale.

Unde in cōci. Cartha. secundo Fortunatus eps dixit.

¶ Pentitium reconciliatio, chrismatis ꝛ puellaꝝ cōsecratio, a presbyteris non fiat.

Si iubet scitas vestra, suggero. nam memini quę precipiuntur ab eis: nec colantur que coluntur ab eis: nec preter suam potestatem deus ostendit esse q cōtingūt ista: sed quasi quereretur cur ea permittat: causam tentationis exposuit, ad cognoscendā vtiq; eoꝝ dilectionem, vtrum eam habeant erga deū suum: cognoscendum vero ab ipsis potius ꝙ ab illo qui scit oīa anteq; fiant.

preterito concilio statutum vt chrisma vel reconciliatio pententium, necnon ꝛ puellarum cōsecratio, a presbyteris[c] non fiat. Si quis autem emerserit hoc faciēs: quid de eo statuendum sit? Aurelius episcopus dixit: Audiuit dignatio vestra suggestionē fratris et coepiscopi nostri Fortunati. qd ad hoc dicitis? Ab vniuersis episcopis dictum est: Chrismatis confectio, et puellarum consecratio a presbyteris non fiat. Reconciliare[d] quemq; in publica missa presbytero non liceat. hoc omnibus placet. Puellarum tamen consecratio episcopo consulto per presbyterum fieri valet.

Unde in Carthagi. cōci. iij.

¶ Permissione epi virgines consecrare presbyter valet.

Presbyter inconsulto[e] episcopo virgines non consecret: chrisma vero nunq; conficiat.

Item ex concil. Agathensi.

¶ Hec diaconis ministrare nec penitentem in ecclesia benedicere presbytero licet.

Ministrare[f] diaconus, aut consecrare altare presbyter non presumat. benedictionem[g] quoq; super plebem in ecclesia fundere, aut penitentem in ecclesia benedicere presbytero penitus nō licebit. Ecce q ab episcopo excommunicatus, per sacerdotem reconciliari non potest.

Presbyter sine consilio episcopi Fortunati q̄ presbyteri hoc facere non possunt. Sequens ¶. cum duobus sequentibus capitulis patet.

c ¶ A presbyteris. Uidua tamē ab eis potest recipere sacrum velamen: vt xx. q. j. vidua.

d ¶ Reconciliare. Est ergo hic argu. q̄ cū presbyter nō possit aliquē reconciliare ecclesie, q̄ multo fortius non possit aliquē ejicere publice eē ecclesiam. sic videtur q̄ non possit excōmunicare. † intelligūt autem quidam qō hic dicitur, q̄ tunc sacerdos non possit publice reconciliare, cū episcopus uidetur pentētia aliqui: secus si sacerdos iderit pententiā. Item publice recōciliare potest (vt dicunt) ex mādato epi. j. e. aurelius. Joan.

† debꝫ le. e nō ra. ꝛ. ij. q. j. nec. mo. vide. et le. e. no. ra. xxxi g. iij. tā sacer. dotes. Arch.

e ¶ Presbyter inconsulto. Uel vacat hic argu. a contrario sensu: vel locale fuit, vel tempotale: sicut illud. xcv. dist. puerit. hodie enī solis episcopis illis competit. lxviij. distin. ęquis. Jo.

f ¶ Ministrare. Id est conficere corpus christi: vel etiam tradere sine mandato epi. j. e. aurelius. Joan.

† debꝫ cūl no. de cōſe. dis. j. cā ad ordi. debāt. ibi nō.

g ¶ Benedictionem. scz solennem, que fit per talia verba: Sit nomen dñi benedictum. et sic non obstat. xcv. distin. peruenit. Joan. ‡

¶ Ecce q ab episcopo. ¶ Casus. Concludit. Statianus es sūpradictis q̄ presbyter excommunicatum ab episcopo reconciliare non potest. Postea soluit distinguendo inter publicam et priuatam reconciliationem. Pa-

blica reconciliatio tm̄ per impositionem manus episcopalis fieri debet ante ingressum ecclesie. Priuata vero recōciliatio per sacerdotem fieri potest. Et ad hoc inducit sequentia ca.

a Presbyteri. ¶ Iussione. Si intelligas hoc de excomunicato, planum est: vel intelligas de illo cui episcop⁹ penitentiā iniunxerit. Nam absente episcopo si ne mandato ei⁹ potest reconciliare si necessitas fuerit: vt.j.e.cap. vlti. vel intelligas hoc iussione generali. argu. xvj. q.j.§.ecce. ⁊ ca.cunctis.

Aurelius. ¶ Cal⁹ Quesitū fuit in concilio Carthagiñ. vtrum presbyter possit recōciliare hominē in periculo cōstitutū. Et respōdet Aurelius ep̄us: vbi ep̄us est absens, presbyter eū cōsulere debet: ⁊ ei⁹ authoritate periclitātē recōciliare. cui⁹ responsio fuit a ceterꝭ approbata.

b ¶ Si episcop⁹. Illud intelligas cū quis est excōicat⁹ ab ep̄o: vel cū ep̄s indixit ei penitentiam. alias secus videtur: vt .j.e. cap. vlti. ⁊ de cōse. dist. iiij. sanctum. Et est hic argu. q⁹ cum in sacramentis conferendis absens citatur, q⁹ multo poti⁹ absentes in electione sunt vocādi. De illa materia notatur. vij.q.j. factus. Joan.

Absentes sunt ad electionez vocādi.

Sed notandum est q⁹ reconciliatio alia est publica, alia priuata. Publica reconciliatio est qñ penitentes ante ecclesie ingressum publice repꝛesentantur, ⁊ per impositionem man⁹ episcopalis ecclesie publice reconciliantur. hec sacerdotibus videtur esse prohibita. Unde circa finem illius capituli non simpliciter prohibentur penitentes reconciliare, sed in publica missa. Priuata vero reconciliatio est quādo de occultis peccatis penitentes, vel in extremis agentes, ad gratiam reconciliationis accedunt, hec reconciliatio potest fieri per sacerdotem.

Unde Euaristus papa ait.

¶ Iussiōe epi de occultis peccatis presbyteri penitentes reconcilient.

Presbyteri de occultis pctis iussione[a] episcopi penitentes reconcilient. et (sicut supra premisim⁹) infirmantes absoluāt ⁊ cōmunicēt.

Item ex concilio Carthaginensi secundo.

¶ Si ep̄s absens est, ꝑ presbyterum reconcilietur in periculo constitutus.

Aurelius ep̄s dixit. Si quisq̄ in periculo fuerit constitutus, ⁊ se reconciliari diuinis altaribus petierit: si episcop⁹[b] absens fuerit, debet presbyter vtiq̄ consulere episcopum: ⁊ sic periclitantem ei⁹ precepto recōciliare. quam rem debemus salubri concilio roborare. Ab omnibus episcopis dictum est: Placet qd̄ sanctitas vestra nos necessario instruere dignata est.

Item ex conci. Martini pape.

¶ Qui metu mortis reconciliat: ꝯualescēs sine ꝯmunione penitētie impleat tēpus.

Si q̄s de corpore exiens nouissimū ⁊ necessariū[c] cōmunionis viaticum expetit, non ei denegēt q⁹ si in desperatione[d] positus post acceptā cōmunionē iterum san⁹ fuerit factus, tm̄ in oratione particeps sit. Sacramētū vero non accipiat[e] donec institutū penitētie impleat[f] tēp⁹. Qui ergo in exitu mortꝭ sunt, ⁊ desiderāt accipere sacramentū, cum consideratione ⁊ ꝓbatione episcopi accipere debent.

Item ex concilio Aurasico.

¶ Sine man⁹ impositione penitentes recedentes de corpore reconcilientur.

Qui recedūt de corpore penitētia accepta, placuit sine recōciliatoria[g] manus impositiōe eis cōmunicare qd̄ moriētis sufficit reconciliationi ꝑm definitionē patrū: q̄ huiusmodi cōmunionē viaticum ꝯgrue nominauerūt. q⁹ si supꝛuixerint, stent in ordine penitētium: vt ostēsis necessarijs penitentie fructib⁹, legitimā cōmunionē cum reconciliatoria manus impositione recipiant. Clericis q̄q̄ desiderantib⁹ penitētia[h] non est negāda. similr̄ subito obmutescēs (prout stati de ei⁹ ꝯstiterit preterita volūtate. Quartū est q⁹ amētibus quecūq̄ sunt pietatꝭ sunt conferenda.

Eucharistia etiā suspendēdis i patibulo non est denegāda.

† Qd̄ si fecerit: in eādē sentētiā reincidit ipso iure: vt lib. vj. d̄ sen exc. q̄. vbi corrigit̄ dicta sētentia. Jo. d̄ f.

Ex ꝯsuetudine. Si intelligas hoc de excomunicatione, ille non recidit in excomunicationem. talis em̄ si fuerit absolutus, tenet̄ adire sedem apostolicam cum opportunum fuerit: † vt ex̄ de sentē. excom. decetero. Et sic est argu. q⁹ re aliqua restituta in pristinum gradū, priora iura ei vel contra ipsum restituūtur: vt.j.e.qōne ꝓxi. capi. j. extra de elect. quia diligentia. Argu. contra de consecra. distin. iiij. querꝭ. Sed hec fuit ad tempus sopita, non omnino sublata. ex̄ de sol. odoardus.

f ¶ Impleat tēpus. Quādoq̄ tamen indulget̄ communio corporis domini ante finitum tempus penitentie: vt.lxxij. distinc. presbyter. xij.q. ij. de viro. Jo.

Qui recedūt. ¶ Casus. Quatuor dicunt̄ in hoc ca. Primū est q⁹ penitētes de q̄rum vita desperat̄, cōionē corporis dñi recipiāt sine recōciliatoria man⁹ impositione solenni. si ꝑo euaserint, abstineāt a cōione donec tēp⁹ penitētie sit cōpletū, et tūc cōionē ⁊ recōciliationē accipiāt. Scd̄m est q⁹ clericꝭ penitētibus ꝑuata penitētia nō est denegāda. qd̄ q̄dā intelligūt de publica. Tertiū est q⁹ subito obmutescēs ⁊ baptizari ⁊ penitentiā accipere pōt si de ei⁹ ꝯstiterit preterita volūtate. Quartū est q⁹ amētibus quecūq̄ sunt pietatꝭ sunt conferenda.

g ¶ Recōciliatoria solēni. s.ep̄ali: ne sit ꝯ.j.ca. ꝓxi.

h ¶ Penitētia. priuata: nam solēnē non faciūt clerici: vt l.dist. cōfirmandum. lxxxij. dist. presbyter. nisi fuerit depositus: vt de peni. dist. vj. sacerdos.

c ¶ Necessarium. Necessarium est ad salutem, saltem quia tollit peccata venialia: vt de consecra. distinc. ij. cum

Corpꝰ dñi an possit ab amẽtibꝰ recipi.

a ¶ Penitentiam.i.fructum penitentie.

b ¶ Amentibus.i.si quis fuerit amens a natiuitate tantus potest baptizari: & corpꝰ Christi in necessitate recipere. si vero non fuit amens a natiuitate: sed credit esse mortali peccato,non est ei dandum corpus Christi: vt extra de bap.& eiꝰ effe.maiores.

Is qui.¶ Casus. Infirmꝰ quidã penitẽtiam petijt:antequã sacerdos veniret obmutuit, vel factus est phreneticus. quesitum fuit in Carthagi.cõci.quid sit super hoc faciendũ? Et rñ.q; qui eũ audierũt,debent testificari de hoc,et sic infirmus penitentiã acciplat.& si cõtinuo creditur moriturus, recõciliet ꝓuiata reconciliatiõe,et eucharistia oi eiꝰ infundatur. si vero cõualuerit, predicti testes dicant sue voluntati satisfactũ fuisse,et penitẽat ꝯdiu sacerdos qui penitentiam dedit approbauerit. Penitẽtes vero soleniter q̃ cõmunionẽ recipiũt: si superuixerit,manum reconciliatoriam soleniter per eꝑm recipiant.

c ¶ Qui eum audierũt. Nunq̃d creditur simplici verbo istorum,siue isti sint bone fame,siue non? Item nũq̃d soli testi in hoc casu creditur,cum pluraliter hic loquitur? Videt q̃ plures requirunt. † q̃ tamen vni soli creditur: videtur ex hoc q̃ istud non cedit in preiudicium alicuiꝰ: vt.j. de consecra.distꝭ.iiij.cum itaq;.& ca.placuit. alias voluntas defuncti non potest,pbari per tale testimonium qõ dicit se audiuisse a defuncto:licet super tali negocio alius verus testis habeatur.extra de succes.ab intesta.cum dilectus.

† Ad tit.j.e. is q̃.de pe.di.j. multipliciter. ℣. is qui. al's est ca.p se.

d ¶ Penitentiã.i.absolutionẽ. Formã absolutionis habes extra de sen.excõ.a nobis.

e ¶ Et infundatur. Sz qualiter recipiet eucharistiam qui ita infirmatur? si enim tincta in pane datur ei,hoc ꝑ rusti inhibetur de consecra.distꝭ.q.cum omne.nec alio modo videtur dandum: quia punitur infirmus qui euomit eucharistiam: vt de conse.distꝭ.q.si quis per obietatem. Eucyp. firmus euomẽs punit.

f ¶ Ehis. Recedunt. Dic est argu, q̃ q̃ absolui debet erat: sine mora (etiã non obstãte aliqua appellatiõe)est absoluẽdus: vt extra de appel.qua fronte.2.

Hꝛo qui.¶ Casus. Hoc casu dicitur in duas partes. In prima dicitur q̃ si peccator catholicus qui est in mortis articulo cõstitutus,penitentiam petat et reconciliationẽ, nõ est deneganda, q̃ dominus eum recipit quãdocunq; cõuertatur.& hoc ꝓbat Leo auctoritate prophete. Si ẽz. xviij. ño antecꝑ veniat sacerdos obmutescat: testificetur ꝑ eo qui ipsum audierunt: qui ei ꝓdesse debebũt. In secunda dicitur q̃ in heretico supradicta oia sunt seruanda: & preterea debet recipi cũ iuramento. Secunda pars incipit ibi: Simul.

g ¶ Fide. Tales enim non sunt recipiendi sine reconciliatione solẽni, aut iuramento: vt.j.q. vij.cõueniẽtibus.& ca.quotiens.

Si aliqꝭ.¶ Casus. Quidaꝫ post receptionẽ penitentie mortuꝰ est in via vel in aqua, ita q̃ ad sacerdotem venire non potuit.quesitũ fuit in concilio hispalensi vtrum ꝑ eo oblationes sunt faciẽde ad altare? Et rñdet q̃ sic.

h ¶ Confessus.se velle accipere penitentiam.

i ¶ Oblationem. Hoc intelligendum est de tali qui deliquerat & non satisfecerat: si enim talis fuerit excommunicatus,licet apparuissent signa penitẽtie:non tamẽ

Et infundatur. Sz qualiter recipiet eucharistiam qui ita infirmatur? si enim tincta in pane datur ei,hoc ꝑ rusti inhibetur de consecra.distꝭ.q.cum omne.nec alio modo videtur dandum: quia punitur infirmus qui euomit eucharistiam: vt de conse.distꝭ.q.si quis per obietatem. Eucyp. firmus euomẽs punit.

f ¶ Ehis. Recedunt. Dic est argu, q̃ q̃ absolui debet erat: sine mora (etiã non obstãte aliqua appellatiõe)est absoluẽdus: vt extra de appel.qua fronte.2.

Hꝛo qui.¶ Casus. Hoc casu dicitur in duas partes. In prima dicitur q̃ si peccator catholicus qui est in mortis articulo cõstitutus,penitentiam petat et reconciliationẽ, nõ est deneganda, q̃ dominus eum recipit quãdocunq; cõuertatur.& hoc ꝓbat Leo auctoritate prophete. Si ẽz. xviij. ño antecꝑ veniat sacerdos obmutescat: testificetur ꝑ eo qui ipsum audierunt: qui ei ꝓdesse debebũt. In secunda dicitur q̃ in heretico supradicta oia sunt seruanda: & preterea debet recipi cũ iuramento. Secunda pars incipit ibi: Simul.

g ¶ Fide. Tales enim non sunt recipiendi sine reconciliatione solẽni, aut iuramento: vt.j.q. vij.cõueniẽtibus.& ca.quotiens.

Si aliqꝭ.¶ Casus. Quidaꝫ post receptionẽ penitentie mortuꝰ est in via vel in aqua, ita q̃ ad sacerdotem venire non potuit.quesitũ fuit in concilio hispalensi vtrum ꝑ eo oblationes sunt faciẽde ad altare? Et rñdet q̃ sic.

h ¶ Confessus.se velle accipere penitentiam.

i ¶ Oblationem. Hoc intelligendum est de tali qui deliquerat & non satisfecerat: si enim talis fuerit excommunicatus,licet apparuissent signa penitẽtie:non tamẽ

Causa.xxvi. Quæstio.vi.

Hic incipit quæstio.vi.

Ehis vero q̃ recedũt ex corpore,antiq̃ legis regula obseruabitur nũc etiã: ita vt si forte q̃s recedat ex corpore,necessario vite sue nõ defraudet viatico. Si desperatus aliquis recepta cõmunione superuixerit,sit inter eos q̃ sola oratiõe cõmunicãt.de oibus enim his q̃ a corpore recedũt,in tradendo eis cõmunionem cura & ꝓbatio sit ẽpi.

Item Leo episcopus.

Non est neganda recõciliatio his qui tempore necessitatis eam implorant.

His q̃ tẽpore necessitatis & periculi vrgẽt, instãtia plsidiũ penitẽtie & mun̄e recõciliationis implorãt,nec satisfactio interdicẽda est,nec reconciliatio denegãda: q̃ misericordie dei nec mẽsuras possum⁹ ponere,nec tẽpora definire:apud quẽ nullas patitur vente moras cõuersio,dicente dei spiritu per Ezechielẽ prophetam: Cum cõuersus ingemueris,tũc salvus eris. Si ita aliqua egritudine aggrauati sunt, vt quod pauloante poscebãt,sub presenti significare nõ valeãt testimonio,eis fideliũ & circũstantiũ testimoniũ ꝓdesse debebit. Simul tamẽ penitẽtie & recõciliationis beneficiũ cõsequant: seruata tamẽ regula sanctoꝝ canonum paternoꝝ circa eoꝝ personas qui a dñi fide discedendo peccauerunt.

Item ex conci. Epanensi.

Nõ respuat eius oblatio q̃ festinãs ad penitẽtiã,sacerdotem inuenire nõ potuit.

Si aliqꝭ fuerit mortuus qui iam sit confessus,& testimonium habet bonum,et nõ poterat venire ad sacerdotem: si preoccupauit eũ mors in domo aut in via,faciant pro eo oblationẽ ad altare parentes

f ¶ Ehis. Recedunt. Dic est argu, q̃ q̃ absolui debet erat: sine mora (etiã non obstãte aliqua appellatiõe)est absoluẽdus: vt extra de appel.qua fronte.2.

Hꝛo qui.¶ Casus. Hoc casu dicitur in duas partes. In prima dicitur q̃ si peccator catholicus qui est in mortis articulo cõstitutus,penitentiam petat et reconciliationẽ, nõ est deneganda, q̃ dominus eum recipit quãdocunq; cõuertatur.& hoc ꝓbat Leo auctoritate prophete. Si ẽz. xviij. ño antecꝑ veniat sacerdos obmutescat: testificetur ꝑ eo qui ipsum audierunt: qui ei ꝓdesse debebũt. In secunda dicitur q̃ in heretico supradicta oia sunt seruanda: & preterea debet recipi cũ iuramento. Secunda pars incipit ibi: Simul.

g ¶ Fide. Tales enim non sunt recipiendi sine reconciliatione solẽni, aut iuramento: vt.j.q. vij.cõueniẽtibus.& ca.quotiens.

Si aliqꝭ.¶ Casus. Quidaꝫ post receptionẽ penitentie mortuꝰ est in via vel in aqua, ita q̃ ad sacerdotem venire non potuit.quesitũ fuit in concilio hispalensi vtrum ꝑ eo oblationes sunt faciẽde ad altare? Et rñdet q̃ sic.

h ¶ Confessus.se velle accipere penitentiam.

i ¶ Oblationem. Hoc intelligendum est de tali qui deliquerat & non satisfecerat: si enim talis fuerit excommunicatus,licet apparuissent signa penitẽtie:non tamẽ

orandum est ꝓ eo. Sacer- Etiz infirmus pōt dos qui absolui a quolibet sacerdote, ꝛ non tamē sed ꝛ mortuꝰ: vt extra de sentēt. excō. nō mor- tuꝰ ab- a nobis. in fin. sed a solut. solo papa ſ incidit ¶ Iuel in canonē late sen- ſic de tētie. xvij. queſtio. ſo ſſr- iij, ſi quis ſuadē- mo qui te. Joan.

ſtatum ¶ Ecce. ¶ Caſus. credit Concludit Statia- mortu- nus ex ſupradictis ras.ſ. dicens ꝙ penitē- e de ꝑs tes de occultis de- ꝙ ſſr- lictis poſſūt per ſſr- matē. byterum reconcilia- ſac.vl. ri, vel in periculo mq. conſtituti: epiſco- ſi ſi de potamen precipiē- hadē- te. Sed ſi epiſcopꝰ t. ¶ de abſens eſt: nec con- ſen. exc. ſuli poteſt: omnes non du in neceſſitate poſt- bū. t.c. ti poterunt per ſſr- ta noſq byterum reconci- tur ¶ ſi liari. quod probat ho. ſca. quibuſdā authori- ꝙs de tatibus et rationi- bus. t.c. bus: cum etiam a ſſmo. laic' in articlo mor- tē de ſe tis baptiſma ſuſci- pul pa- pi poſſit: maxime ſacra- cum ſm Auguſti- mā. ¶ ſi nō ſocio poſſit nec- rapto. i catos turpitudinez ſſio. et criminis confiteri. ſ. t. ¶. In fine dicit ꝙ nul- li nullē penitenti eſt peni- Archi. tentia deneganda, ꝛ hoc probat per ſe quentia.

¶ Si preſbyter. ¶ Caſus. Quidaz preſbyteri mo rientibus penitentiā denegabāt qua re queſitum fuit a Julio papa vtrum hoc facere debeāt: Et reſpōdet ꝙ nō: ꝛ hoc ꝓbat authoritate euāgelij exēplo latronis quem dñs recepit in hora ſue vltime confeſſionis. Si quis vero preſbyter cō trafecerit, erit reꝰ animarū eoū qui ſine penitentia moriuntur.

a ¶ Ultimo. tamē dicit Augu. ꝙ ſero penitentib' penitē- tes eius, et dent redēptionē ꝑ captiuis. ¶ Ecce ꝙ ex hōc ꝓcipiēte penitētes de occultꝭ peccatis. ſiue in periculo cōſtituti, ꝑ preſbyterū poſſunt recōciliari. ſz ſi neceſſitate mortis peccator vigeꝭ: ꝛ ex ita remotus eſt, ꝙ preſbyter eū cōſulere nō poſſit, negabit penitentia morienti: ꝛ beneficiū reconciliationis non preſtabit penitēti, quē cōuerſum deus recipit ad veniā, iuxta illud: In quacunq hora peccator cōuerſus fuerit ꝛc. Et item: Conuertimini ad me, ꝛ ego cōuertar ad vos. Eccleſia ſibi recōciliare negliget quē deꝰ int' ſuſcitauit: Eccleſia fouis abſoluere cōtemnet: Danabit abſtia epiſcopi quē gratia diuine ꝓſentie illuſtrat per lauacrū regenerationis: Mouturis ſuccurrit etiā a laicis ſi ꝓſbyteri deſunt. Cur ergo beneficio recōciliationis ꝑ preſbyterū ei ſubueniri nō poterit ſi ꝓtigerit eꝫm deeſſe? Si ſm Aug. ꝙ agens in extremis ꝓfitet ſocio turpitudinē criminis, ſit dignꝰ venia ex deſiderio ſacerdotis, cur nō ſimiliter ſit dignꝰ recōciliatione ex deſiderio epiſcopi q ſacerdoti non negat maculā ſui reatꝰ? Item morientib' penitentiā negare preſbyteri non debent.

Unde Julius papa ait.

¶ Reꝰ eſt alarū ꝓſbyter q̄ penitentiā morientib' abnegat.

Si preſbyter penitentiā morientibus abnegauerit, reus erit animarum, quia dñs dicit: Quacunq die converſus fuerit peccator ad penitentiā, vita viuet, ꝛ non morietꝫ. Vera enim ꝓfeſſio in vltimo a tempore eſſe poteſt, quia dñs non ſolū tēpus, ſed etiā cordis inſpector eſt: ſicut latro vnius momēti penitentia meruit eſſe in paradiſo in hora vltime confeſſionis.

Item Celeſtinus papa ait.

¶ Penitentia morientib' nō eſt deneganda.

Annouim' penitētiam morientibus denegari, nec illoū deſiderij annui q̄ obtutus ſui tempore hoc aīe ſue cupiūt remedio ſubueniri. ilḷorem' (fateor) tāte impietat' aliquē inueniri, vt de dei bonitate deſperet, q̄ſi non poſſit ad ſe quouis tēpore ꝓcurrēti ſuccurrere, ꝛ periclitātem ſub onere peccatoꝝ hominē redimere, q̄ ſe velle expediri deſiderat et liberari. q̄d hoc rogo alīd eſt q̄ morienti mortē addere, eiuſq animā ſua crudelitate ne abſoluta poſſit eſſe, occidere? cum dñs ad ſubueniendū paratiſſimus inuitet ad penitētiā, ſic ꝑ nuntios pcōr: In q̄cunq hora ꝛc. Et itē: Nolo mortē pcōris, ſed vt magis ꝓuertat ꝛ viuat. Salutē ergo hoīm adimit q̄ſquis mortis tēpore penitentiā ſibi denegat, ꝛ deſperat de miſericordia dei q̄ eū ad ſubueniē dū mouēti ſufficere, vel in momēto nō credit poſſe. ꝓdidiſſet vtiq latro in cruce premiū ad dexterā Chriſti pēdens, ſi illū vni' horę penitētia nō iuuiſſet. cū eſſet in pena, peniruit, ꝛ ꝓ vni' cōfeſſione ſermonis habitaculū paradiſi eo ꝓmittente promeruit. Vera ergo ad deū cōuerſio in vltimis poſitoꝝ mēte pot' eſtimāda eſt q̄ tēpore: ꝓpheta hoc talr aſſerente: Cū cōuerſꝰ ingemuerꝰ, tūc ſaluus eris. Cum ergo dñs ſit cordis inſpector, quouis tēpore non eſt denegāda penitētia poſtulanti: cum ille ſe obliget iudici cui occulta ola nouerit reuelari. Cui autē penitētia non negaꝭ, nec recōciliatio ſibi denegāda eſt. Incōſulto ergo epiſcopo penitētē preſbyter recōciliare non debet, niſi vltima neceſſitas cogat.

Unde in Carthaginēſi cōcilio. iij. legitur.

¶ Incōſulto epo penitētē preſbyter recōciliare, niſi vltima neceſſitas cogat, nō debet.

Preſbyter incōſulto epo nō reconciliet penitētē, niſi abſente epo vltima neceſſitas cogat. Quiuſcūq penitētis publicū ꝛ vulgatiſ- tiā dare poſſum', ſecuritatē dare nō poſſumus non dico ꝙ condemnabitur, ſed nec dico ꝙ liberabitur: vt de pe. diſti. vij. nemo. et ſ. ſeq. Ite rapto ri nocet ſera penitentia: quia negaꝭ ei ſepultura, licet admittatur ad penitentiam. extra de rap. ſup eo. Jo.

Annouimus.

¶ Caſus. Quidā ſacerdotes penitentiam denegabant quibuſdā in multis vel magnis ſceleribus cōſtitutis, de ipſorum ſalute deſperantes. Quos Celeſtinꝰ papa grauiſſime reꝓhēdit: cū de miſericordia dei diffidant, ꝛ morte morientibus addant, et ꝙ hoc facere nō debeant, authoritatibus probat ꝛ rationibus, ꝛ vno latronis exemplo. Ezec. xxxiij.

b ¶ Mente. Non enim conſiderāda ra dolo eſt meſura tempo- ris eſt ris, ſed doloris: vt conſide de pe. diſtin. j. men- randa, ſuram.

c ¶ Preſbyter. ¶ Publicū. hoc ideo fit, vt nō tantū proſit illi ad ſalutem, ſed alijs ſit in exemplum: vt de peniten. diſtin. j. in actione. in fine. ꝛ

pater hic q̄ tantum p̄o notorio crimine est iniungenda solennis penitentia.

a ¶ Absida. Altera producta.

Penitē-tia solēnis tm̄ p̄ notorio ponitur.

¶ Et tēpore. ¶ Hec q̄ dividit in .v. partes: in quarū prima dicit vt alijs. Tertia ibi: q̄ affectu. Quarta ibi: non licet. Quinta ibi: de tēporum. Jo. de fan.

Penitē-tia nō ē mutanda mutandis imponenda, nisi ꝛ dicendu q̄ nō: vt j.e.ca.j. sed tamen innotescēda est eis per hec verba: propter ea que tu commisisti, que tu fecisti, taliter debes penitere: sed expectamus quousq̄ cuaseris: vt de pe. dist. vj. quivult. Secundum membrū huius. q. est vtrum sacerdos p̄o suo arbitrio possit iniungere penitentiam. Et dicēdū q̄ sic: ꝛ vt j.c. tēpora. c. hoc sit. considerabit. ti debet sacerdos circūstātias omnes: scz̄ psonę, temporis, loci, criminis, qualitatem, ꝛ causam: prout dicitur de pe. dist. v. in p̄n. ꝛ dist. j.c. aut facta que per hos ꝓfus habent. Quis, q̄d, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

Penitē-tia est arbitrio sacerdotis iniūgēda.

De hoc leg. et no. ō pe. di. j. mē-surā. idi videas.

Uersꝰ.

B infirmis.

¶ Cas⁹ Quesitum fuit a Theodoro Cantuariensi archiepo vtrum penitentia in mortis articulo cōstitutis sit sub quantitate temporis indicēda: Et respondet q̄ non: sed est eis noticanda. in ceteris vero sacramētis est eis subueniēdum in quib⁹ ecclesia morientib⁹ consulere cōsueuit: ita tamen vt cum conualuerint, penitentie modum sibi a sacerdotibus impositum diligenter obseruent.

b ¶ Inquirenda. Diligenter sacerdos inquirat circunstantias: vt de pe. dist. v. in p̄in.

c ¶ Orationib⁹. Nā p̄ oratione vnꝰ delet peccatū alterius: vt. xiij. q. ij. p obeinntib⁹. ꝛ ca. anime.

¶ Abis. ¶ Hec est. ij. pars q̄onis in q̄ p̄bat magister q̄ penitētia est ſm canones imponēda. tamē ſm arbitrium sacerdotis ex causa est moderāda: ꝛ hoc teneas ꝓ regula. alias cōtra. de pe. dist. v. falsis. Jo. de fan.

¶ Cas⁹. Supra dictū est q̄liter penitētia sit dāda infirmis. Nūc ꝺo tractat. Et a. de sanis q̄b⁹ ꝓ arbitrio sacerdot⁹ ſm quātitatē peccati est penitēta imponēda.

T Empora. ¶ Cause Quesitū fuit a Leone iiij quāto tempore penitentia sit peccatoribus imponenda? Et respondet q̄ est in arbitrio sacerdotis, habita discretione et moderatione circa detentionem conuersoꝝ etatis senilis, et egritudines, ꝛ pericula, ꝛ in omnibus quib⁹ tempora penitentie moderari debebit sacerdos prout viderit expedire.

d ¶ Tuo iudicio. Et hoc ꝓ q̄ penitentie omnes sunt arbitrarie. vñ episcop⁹ potest diminuere penitentiam quam indixit papa: ꝛ vt. xxvij. q. ij. latoṫ. ‡ sicut pretor et causa potest mandare contrarium illius q̄ mandauit nīs: vt ff. mandati, si hominem.

e ¶ Etat⁹ senilis nota q̄ habet ratio senectutis: vt lxxxvj. dist. tanta. Et iuuentutis: vt xxxiij. q. ij. in adolescētia. et. l. di. penitentes. Item q̄ nobilitatis: vt. xlj. dist. non cogantur. Item pauperatis. ef. de sen. excō. c. vlt. melꝰ. in. c. q̄ de his. Item inimicitiarum. vt extra. e. de clero. contra. xxij. q̄. ne. viij. pessimam. Sol. ibi incorrigibilis: hic corrigibilis.

Penitē-tia ꝓ qualitate peccati, ꝛ p̄sidentiū arbitrio, tēpora penitentie decernenda sunt.

Unde Leo papa.

¶ Presidentiū arbitrio p̄stigant tēpora penitudinis.

T Empora penitudinis habita moderatiōe cōstituenda sunt ꝛ tuo iudicio, prout cōuersoꝝ animos perspexeris esse deuotos: pariter etiā habētes etatis senilis ᵉ intuitum, ꝛ periculoꝝ quoq̄ q̄rūcūq̄ aut egritudinū respicientes necessitates. In quib⁹ si quis ita grauiter vrgeat, vt dum adhuc peniter, de salute eius desperetur: oportet ei per sacerdotale solicitudinē cōmunionis gratia subueniri.

Item Nicolaus papa.

¶ Et qualitas criminum, et contritio penitentium in satisfactione imponenda a sacerdote consideretur.

D E his ꝺo q̄ ꝓ criminibus penitētia egerūt, ꝛ ad cingulum militie ꝙuertūtur, cōstat eos ꝓtra sacras regulas agere. verū q̄ crimina nō eēlita sunt, perhibes quoq̄ alios hoc ꝓpter nimiā hebetudinem in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse: tibi hoc ꝓmittimus decernēdū nimirū q̄ loca ꝛ tēpora religionis illius, et mo-

H ijs ꝺo. ꝓ qualitate peccati, ꝛ presidentiū arbitrio, tēpora penitentie decernenda sunt.

Unde Leo papa.

¶ Presidentiū arbitrio p̄stigant tēpora penitudinis.

T Empora penitudinis habita moderatiōe cōstituenda sunt ꝛ tuo iudicio, prout cōuersoꝝ animos perspexeris esse deuotos: pariter etiā habētes etatis senilis ᵉ intuitum, ꝛ periculoꝝ quoq̄ q̄rūcūq̄ aut egritudinū respicientes necessitates. In quib⁹ si quis ita grauiter vrgeat, vt dum adhuc peniter, de salute eius desperetur: oportet ei per sacerdotale solicitudinē cōmunionis gratia subueniri.

Item Nicolaus papa.

¶ Et qualitas criminum, et contritio penitentium in satisfactione imponenda a sacerdote consideretur.

D E his ꝺo q̄ ꝓ criminibus penitētia egerūt, ꝛ ad cingulum militie ꝙuertūtur, cōstat eos ꝓtra sacras regulas agere. verū q̄ crimina nō eēlita sunt, perhibes quoq̄ alios hoc ꝓpter nimiā hebetudinem in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse: tibi hoc ꝓmittimus decernēdū nimirū q̄ loca ꝛ tēpora religionis illius, et mo-

Joan.

D E his vero. ¶ Cause. Quidam significauit pape Nicolao q̄ q̄dā milites post penitētiā ad militiam redierūt. Alij ꝺo ꝓpter magnitudinē delictoꝝ de misericordia diffidētes desperauerūt. Alij etiam ꝓpter hoc ad paganos cōfugerūt: q̄ modo nolūt ad penitētiā reuerti: quare quesitum quātā penitētiā debeat eis iniūgere. Et respon. Nicolaus q̄ peccata nō sunt equalia, neq̄ ēqualis religionū, nec gemitus penitētiū vel ꝛfessiōes, ꝛ ideo tuple presens quantā penitētiā iniungere debeas, melius inspicere poteris. Et loquitur hoc ca. de penitēta solēni: post quā miles penitēs ad militiā reuerti nō potest: vt. xxiij. q. ij. admonere. ꝛ. ij. dist. si ꝙs post acceptum.

f ¶ Militie. q̄ licet: vt dist. ij. si quis post acceptum.

et.xxxiij.q.ij.admonere.
a ¶ Presens. sic iudex potest melius scire quāta fides adhibenda sit testibus: vt.ff.de testi.l.iij. Joan.
b Acerdos. ¶ Absq; personar. i. nō fauore persone. ‡ Sz alīs persone qualitates considerabit: vt di ri.ē.e. tempora.
c ¶ Omni autē. i. in omni anno.
d ¶ Tēpore ieiunij. ‡ vt.l.distin. in capite.
e ¶ Remissionis. id est ieiunij.
f ¶ Sepeliāt. debent eīm penitētes de vilioribus officijs applicare: vt de pe. dist.ij. in prin.
g ¶ Dūico. ē.xxv. dist. Si quis tanq̄. et cap. si quis pbr. lxvj. di. vtinam.
h ¶ Penitētes. h nō erit. ē. vt patet per sequentia. Jo.
i ¶ Unde in octaua. hic non erit vnde, sed item.
k Oc sit positū. ¶ ēpo. Sed nūqd pōt lacerdos totū tēpus remittere? Nō. vt xviij.q.iij. si is qui prelatus. ‡
l ¶ Qr etas. ē.e. tpa. xxxiij. q.ij. ca. vlt. in fi. q̄q; etas nō excusat: vt. xxj. q.v. si quis cuiusli bet. Joan.
m ¶ Hec est. iij. pars q.in qua. ꝑbat per iij. autho. q cū dilectione. z dulcedine debent sacerdotes suscipere penitētes: semper i initiotem partē declinando. Jo. de fan. et sic ponit. q. inciens. Archyt.
n ¶ Casus. Dictum est. ē. q. p arbitrio sacerdotis pnia est iniungēda. Nunc vero docet Gratia. quo affectu penitētes suscipe debeamus, z impenitentes abicere.
o Ententem. ¶ Casꝰ. Probatur in hoc capit, dum culpe, necnon z pniam z gemitus hoim ad confessionē venientū ꝑsens[a] positus inspicere vales. Item ex concilio Laodicensi. ¶ De eodem.
H Js q̄ diuersoꝝ petōꝝ lapsus incurrūt, z oratione z confessione et pnia maiorꝝ perfectā cōuersatione demonstrāt: pro qualitate peccati pnie tēpus attribuendum est ꝓpter mīam et bonitatē dei. Qui ergo hmōi sunt reuocandi, et ad communionem applicandi sunt.
Item ex cōci. Carthagin. iij. ¶ Episcopi arbitrio p qualitate peccati penitentie tempora distribuuntur.
P Enitētib[9] fm differentiā petōꝝ ēpi arbitrio penitentie tpa decernantur.
Item ex cōci. Laodicen. xliij. ¶ Sine personarū acceptiōe imploranti penitētia detur.
S Acerdos pniam implorāti, absq; psonarū[b] acceptione z penitētiā fm leges iniungat: negligētiores vo penitētes tardi[9] reconcilientur. omni aūt[c] tpe ieiunij[d] manus penitētib[9] a sacerdotibus imponank. Diebus etiā remissionis[e] penitētes genua flectāt: et mortuos in ecclesiā afferāt et sepeliāt[f]. die autem dūico[g] non ieiunent. nā qui dūico die studiose ieiunat, non creditur esse catholicus. penitētes[h] vo leges pnie attēte exequunk: si casu in itinere vel i mari fuerint mortui vbi eis subueniri nō pōt: mētoria eoꝝ z oblationibus z ofonib[9] cōmēdetur. Uñ in octaua[i] synodo legit. ¶ Tēpus penitentie p qualitate peccati impendatur.
P Ro qlitate delicti tēp[9] pnie impēdat. Item. q̄ penitēs debet recipi affectuose ab ecclesia: qs probatur authoritate dñi dicentis: Congratulamini ꝛc.
Affectū. ¶ Casus. Docet. viij. synodus q̄ tm affectū debēt in se recipe penitentes: q̄rū habuit David z prelati et alij xpiani: et tm debēt hīe affectū in recipiēdo vel reijciendo petōres: quātū ostendit Apl's habuisse Corinthios in obijciēdo vel recipiendo corinthiū fornicatorē qui suam nouerca publice abutebatur. Sz excusationem supplet non solum solicitu iij. ꝑs. dinē: sed etiā excusationē et indignationē. z ita in alijs. Emulationem: virtutū. Sed ipsis: factis vel actibus in quibus deliquit.
m ¶ Affectū. hoc vult dicere q̄ tātū debemus hīe affectū in eijciēdo et in recipiēdo petōres, sicut Apl's habuit cū excōmunicauit, z postea recepit corinthiū qui publice tenebat nouercam suam. et recin ¶ Operatū est piēdi. hoc ipsum. sez contristari secundum deum.
o ¶ Solicitudinē. de futuris peccatis.
p ¶ Deliquit. aliquis. sed excusatio nem habet de preteritis peccatis.
q ¶ Multa cōtraria. defēria. penitēs em cōtraria debet facere illis ꝓ quibus penitet: q: contraria cōtrarijs curant tam: quis semel. Jo.
Ega eum. ¶ Casus. Dicitur in hoc capit. q̄ impenitētem debemus abijcere, et nō ei cōmunicare. Et hoc ꝑbat duabus authoritatib[9] Christi et Pauli.
r ¶ Subtrahite. ij. thes. a societate eius et quo est excōmuni-

Luce xv.b. ¶ Psal. cxviij. incōria. ¶ Mat. xviij.c. Luce xix.b.

catus. Uel die scilz opere, nō pietate. xxiij.q5.iij.recedite. fm Jo.de fan.

A Ligant tē. ¶Cal⁹. Quidam erāt sacerdotes qui nimis grauem penitentiā imponebāt delinquētibus: quam ad instar grauis ponderis vel fascis abijcere oportebat: sicut adolescens portans pondus graue rejcit illud, ne sub nimio pondere cōfringat. Sed tales sacerdotes Joan.chrysost.reprehendit,dicēs: Melius est imponere minorē penitētiam q̄z maiorem: qz vbi pfamilias.i.deus benign⁹ est ad miserandū, sacerdos eius austerus esse nō debet.

Mia ē pferenda rigori.

a ¶ Welu⁹ est.argu. q⁹ iudex potꝰ seruabit miam q̄z rigorem.l.dist.ponderet.in fi.et.xxxvj.distinc.nō satisfaciunt.q.iij. nemo peritor.ex de sotile.c.ij.q̄nq3 tñ potꝰ seruat rigor q̄z mia, vbi nō est spes correctionis: vt.xxiij.q.iij.est iniusta.

b ¶ Tenax. hec est ratio quare iudex potest augere onus legis: sed illud nō potest dimiuij.pō. nuere: vt.ff.de rei udic.si seruo.§.si q̄s.silr gñalia verba que princeps ponit in suis priuilegijs, tu non debes stricte et tenaciter interpretari: vt ex de decl.ad audientiam. z.xvj.q.j.frater.extra de dolo. cum dilecti.

D Hec licet tē. ¶ Hec est ārta pars.q. in qua reuertitur ad quintam q̄nem: z probat v quattuor ca. q⁹ nō debemus seruare auguria, nec alia superstitiosa. Joan. de fan. z ista ca. nihil faciunt ad ista q̄nem. 7.au.

¶ Casus. Ab isto loco vsq3 ad finem cause repetit 31 aquedaz ca. que superius pretermiserat sup diuinationibus et superstitionib⁹ quibusdā: in quib⁹ oib⁹ ecclia nī repzehendūtur, qui ad instar paganoz dies observabant z annos, et alias multas superstitiones: et ideo p vos legatis: quia in scholis legi non cōsueuerūt. Si autem aliquis ex sua diligētia casus voluerit formare, facile poterit: qa tales si clerici sūt deponantur, et laici anathematizētur, pyctaciolas.i. breues i chartula scriptos.in grandinarijs, q̄ grando possit moueri per magicas artes.

c ¶ Non licet. Ab hoc loco vsq3 ad finem repetit q̄dam que omiserat in v. q. in quib⁹ oib⁹ reprehendūtur christiani qui ad instar paganoz dies observant z annos, et alias frīuolas superstitiones.

Dies et anni seruandi.

d ¶ Domos. cum hoc sit ideo qz creditur aliquid salutis inde recipere.

e S Jdo. ¶ Dic repetit magister. c. q̄ tradidit oblitioni in. v. q.

D Non obseruetis. ¶ Egyptiaci. quos egyptij inuenerant, vt q̄ aliq⁹ op⁹ die ia- li inchoaret, mala ex antiqtate eccla signat hos dies in calendarijs suis, vbi reprobāt. xxxvij. dist. legimus.

Pyctacias. Scribas.

Calendarium obseruationes agere non licet.

D Non licet e iniq3 obseruationes agere calēdarum et ocijs vacare: neq3 lauro aut viriditate arborum cingere domos a. Omnis em̄ hec obseruatio paganorum est.

Unde zacharias papa.

Anathema sit q̄ ritū paganoz et calendarū obseruat.

S Jq̄s e calēdas Januarij ritu paganoū colere vel aliq̄d plus noui facere pter nouum annū: aut mensas cuz lāpadib⁹ vel epulis in domibus pparare, z per vicos et plateas cantatores et choros ducere presumpserit, anathema sit. Item Augustin⁹.

Infirmitatib⁹ hoim̄ icātationes nihil remedij prestāt.

A Dmoneant fideles sacerdotes pop̄los suos vt nouerit magicas artes incātatiōes q̄z q̄buslibet infirmitatibus hominū nihil remedij posse cōferre: nō aīalibus languentib⁹ claudicātibus ve vel etiā morbundis q̄cq3 mederi: sed hec esse laqueos z insidias antiqui hostis: q̄b⁹ ille pfidus genus humanū decipere nititur. Et si quis hoc exercuerit: clericus degradet, laicus anathematizetur. Item Augu.

Dies egyptiaci et ianuarij calende non sunt obseruāde.

D Non obseruetis dies q̄ dīr egyptiaci f, aut calēdas ianuarij, in q̄b⁹ cātilene q̄dā z comessationes z adiuice dona donātur q̄si in principio anni boni fati augurio: aut alios menses aut tpa aut dies et annos: aut lune solisq3 cursum: qz q̄ has z quascūq3 diuinationes aut fata aut auguria obseruat aut attendit aut consentit obseruātibus, inutiliter et sine causa magis ad sui dānationē q̄z ad salutē tendit: sicue q̄ p q̄sdā nūeros lr̄az z lunę, z p pythagoricā necromātiā egrotantiū vitā vel mortē vel pspera vel aduersa futura inq̄rūt: siue q̄ attēdūt sōnialia scripta et falso Danielis noie intitulata: et sortes q̄ dīr sanctoū apl̄oū et auguria autū: aut aliq̄ p domo facienda, aut pter coiugia copulāda: aut in collectionib⁹ herbarū carmina dicunt: aut pyctaciola p10 quis infirmitate scripta sup boies z aialia ponūt, preter symbolum z oratione dīcam: aut magicis falsitatibus in grādinarijs z tēpestatibus credūt. qui autē talib⁹ credūt aut ad eoū domū euntes aut

QUidam votum. ¶ Casus. Gratia primo tractauit de officijs clericorū. Secundo de causis z negocijs eor̄. Tertio transfert se ad sacramenta. Sed quia matrimonium ceteris sacramētis est antiquius z vsū cōmunius, ideo de eo premittit. Undevidendū est quid sit matrimoniū, vnde dicat, q̄d⁹ verbis instituat, et que sint impedimenta, q̄ vt melius tibi pateant, videbis in summa huius cause. z tractat hic de illo impedimēto quod est votū. Annecte etiā de interdicto ecclesie, et de quibusdā aliis: que vt omnia pleni⁹ pateāt, premittit thema: duas inde eliciens questiones.

a ¶ Quidā votū castitat⁹. Tractato de negocijs et ministerijs ecclesiastic⁹, adiungit de sacramentis. p̄mo de matrimonio, licet alia sint digniora, z magis necessaria: z hoc ideo cum matrimoniū magnum sit in Christo z ecclesia sacramētū, z tēpore antiqui⁹ est, z vsu ꝓmun⁹. Antiquū, qz ante pctm̄ institutū est. cōmuni⁹, qz cū sacramēta oia sint in ecclia dei, hoc tm̄ apō gētes oēs est. sanctitas autē ei⁹ non est nisi i monte sancto ei⁹ i. vbi eccla edificata est. Et qz de matrimonio sepe q̄rit in iudicio, ideo assignādo mltiplicia ei⁹ impedimēta tractatur⁹ de eo cōtinuat decē causas.

Matrimonij quas z cōmunis. Bala. ij.d.

Ad ei⁹ ergo euidētiam prelibandum est q̄d sit matrimoniū, z vnde dicat, z vbi, z quādo, z q̄d⁹ verbis fuerit institutum, z q̄ sint cause matrimonij, vel q̄ z quot sunt ei⁹ bona, q̄ vel quot ei⁹ impedimenta. Quid sit matrimoniū, habes .j.e.q.ij.§.j. vbi explicabim⁹ singula posita in descriptione. Dicit autem matrimoniū q̄si matris munū. i. officiū. Sz quare pot⁹ dicat a matre q̄m a patre, q̄ author est generationis, vt diceret patrimoniū? Rn. qz plura onera matrimonij subijt z tolerat mulier. est em̄ in ꝛceptu grauida, in partu dolorosa, in lactādo laboriosa. ex de ꝛuer. in fi. ca. ij. Fuit autem institutū in paradiso. xxxij. q. ij §. his ita. z ante peccatū de pe. dist. ij. §. romanos. Nisi adā causa sobolis ꝓcreāde, vt repararet lapsus angelo⁹, de ꝛse. distinc. j. hi duo. Et fuit institutū his ꝛbis, hoc nūc os z̄. Alij dicūt q̄ alijs ꝛbis. i. his: Crescite z multiplicamini. sed credo q̄ illis ꝛbis vsus est dūs tm̄ vt preciperet carnalē cōmixtionē: sicut patet ex eo q̄ etiā post diluuiū eisdē ꝛbis vsus est dūs ad Noe, z filios ei⁹ iampridē ꝛpatos. Fuit etiam matrimoniuꝫ scō institutū post peccatū ad remedium vt vitaret fornicatio: vt. xxxij. q. ij. §. hinc ita. Cause autē matrimonij quedā sunt ꝓ quas cōtrahit matrimonium vt spōsalia z cōsensus. quedā ꝓpter quas, z ex his quedam sunt ꝓncipales, vt vitatio fornicationis, susceptio sobolis. Alie secundarie, q̄ sunt multe: vt pulchritudo femine, diuitie, amicitie, amicorum copia, pac⁹ reformatio. Bōa matrimonij sunt tria: fides, ꝓles, sacramentū. i.e. q. ij. oē. Impedimēta matrimonij sunt. xvj. s. votum, ordo, habitus, disparcultus, error ꝓsone, error cōditionis, cognatio, ligatio, publice honestatis iustitia, enormitas delicti, impossibilitas coeundi, tēpus feriarū, interdictum ecclie, coactio, etas furor. Jo. Uerūtamen quedā ex his impediunt contrahendū, sed non cōtractū dirimūt: vt .f. dicetur. Impedimēta ꝓdicta in his ꝛbis⁹ sunt collecta. Uotū. cōditio, vis. Uersus lentia, spiritualis. Proximitas, error.

Matrimonium ꝓbat. Matrimonium ꝓbat ꝓ ꝛba sic inquit.

Matrimonij ꝓmissi. Matrimonij ꝓsentis. Matrimonij ꝓ ꝛba de ꝓsenti. Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro. Matrimonij ꝓ ꝛba de ꝓsenti subsequente copula. Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro subsequente copula. Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro subsequente copula. Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro subsequente copula.

suis domib⁹ introducunt z interrogāt: sciāt se fidē christiana z baptismū prevaricasse: et vt paganū et apostatā. i. retro abeuntē, et dei inimicū, irā dei grauiter in eternū incurrisse, nisi ecclastica penitētia emendat⁹ deo recōciliet. Dicit enim apl's: Sine māducat, sine bibit, sine aliqd aliꝰ faciat, i noie dñi nri Jesu Christi facite: i. q̄ viuim⁹, mouemur, z sum⁹.

De temporum quoq⁹ obseruationibus scribit Augustin⁹ in Enchiridio, id est manuali libro.

¶ Siue pctm̄ est dies obseruare, vel menses z annos.

QUis existimaret q̄ magnū pctm̄ sit dies obseruare, z mēses, z annos, z tēpora: sicut obseruāt q̄ certis diebus siue mēsib⁹, siue annis volunt z nolunt aliqd inchoare, eo q̄ ꝓ vanas doctrinas hominū fausta vel infausta existimēt tēpora: nisi huꝰ mali magnitudine ex timore apli pēsarem⁹, qui talib⁹ ait: Timeo ne forte sine causa laborauerim i vobis. ¶ Idē sup epl'am ad Gala. Intelligat lector ad tm̄ periculū ale primere superstitiosas tēpor̄ obseruatiōes, vt dicat apl's: Timeo ne forte sine causa laborauerim i vobis. qō quis tāta celebritate atq⁹ au

thoritate p orbē terrarū in ecclesijs legāt, plena sunt tm̄ conuēticula nr̄a hoib⁹ q̄ tēpora rerū agēdarū a mathematic⁹ accipiūt. Jā ꝓ o ne aliqd inchoēt aut edificio⁹ aut hmōi quorūliber operū dieb⁹ q̄s egyptiacos vocant, sepe etiā nos monere non dubitant.

Item Hieronymus.

¶ Sine incantatione herbas vel petras licet habere.

DEmoniū sustinētibus licet petras vel herbas habere sine incantatione.

¶ Causa. xxvij.

QUidam votū castitatis⁴ habens, desponsauit sibi vxorem. illa prio ri conditioni renuncians, transtulit se ad aliū et nupsit illi. ille cui prius desponsata fuerat, repetit eam.

Hic primum queritur an coniugium possit esse inter vouentes?

Secūdo an liceat spōse a spōso recedere, z alij nubere?

¶ Quest. j.

QUod vouentes matrimonia contrahere non possunt mult⁹ authoritatibus probatur.

Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro subsequente copula. Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro subsequente copula. Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro subsequente copula. Matrimonij ꝓ ꝛba de futuro subsequente copula

¶ Casus. Hic intitulaf prima questio qua queritur an teneat matrimoniū a vouēte cōtractum. ⁊ q̄ non teneat, ꝓbat̄ vſq; ad .§. his oīb⁹ auctoritatib⁹. postea ꝓbat contrarium vſq; ad vltimū .§. quā cōtrarietatē bene soluit. .§. xxvij. dist. .§. vlt. ⁊ intellige prima. c. de voto solēni: alia de simplici. Alij dicunt q̄ prima ca. intelliguntur de voto de presenti, alia de futuro.

Matrimoniū a vouēte ſtū vtrū teneat.

¶ Qui vouētes. H intitulaf q̄stio prima qua queritur an teneat matrimoniuz a vouēte cōtractū. ⁊ q̄ non teneat, ꝓbaf vſq; ad .§. his oīb⁹ auctoritatib⁹. postea allegat i cōtrarium vſq; ad vlt. ⁊ hanc contrarietatē soluit satis bene. .§. xxvij. dist. .§. vlt. q̄ vſq prima ca. intelliguntur de voto solēni, alia de simplici; ar. extra qui cleri. vel vo. memini⁹. j. e. c. j. vbi dicitur, ⁊ veste laicali sub testimonio epi. H. dicit q̄ non refert an sit simplex votū, an solēne: quia vtrunq; dirimit matrimoniū. solēnitates enim ipse non sunt de substantia voti. Sed hoc refert an sit votum de presenti cum solēnitate, sine sine illa: vt vouco continentiam. hoc impedit ⁊ dirimit. sic intelligitur hec ca. prima vſq; ad ca. nuptiarū. an sit de futuro, q̄s improprie dicit votum. i. quedam promissio de futuro voto emittendo: vt si dico: ego promitto q̄ vouebo continentiam post annum mortua vxore mea. vel, promitto q̄ intrabo religionē, vel consimile. hoc impedit, sed non dirimit: vt ca. nuptiarum. ⁊ ca. sequētibus. Alij dicunt q̄ nullum votum dirimit: quia qua ratione dirimeret votū solenne, ⁊ simplex: cum idē sit in substātia. solēnitates em̄ nō sunt de substātia: sed ipsa ꝓstitutio ecclesie dirimit si post votū solēniter factū contrahaf. Ego dico q̄ nullū votū est solēne nisi cū quis devouet se religioni alicui vel alij duobus modis in q⁹ dicem⁹ esse. sequēti ca. vnde si cōtra rota ecclesia diceret q̄s hec ꝓba: vouco ꝓtinentiā: si cōtraheret teneret matrimoniū. Que est enim ratio quare cōstitutio ecclesie magis debeat ꝓcedere ad illa vota que solēniter fiunt, q̄s ad puta, dum modo possit ecclesie constare, siue per testes, siue per cōfessionē ꝓpriā alicui⁹ q̄ votū fecerit: q̄s cito enim constat ecclesie per confessionē vel per testes, dicit notoriū: ⁊ sic deberet ecclesia dirimere matrimoniū post illud votū cōtractū. Jo. Tu breuiter dicas q̄ pfessio tacita vel expressa alicui⁹ religionis impedit cōtractū ⁊ ꝓtrahēdum. ex de regu. vidua. ⁊ xxvij. distin. quod interrogasti. ⁊ extra de reg. cōsulti. ⁊ ca. ſtarium⁹. ⁊ ca. precedēti. que ca. expresse hoc dicit, q̄ cum alīq̄s dicit, devoueo me ꝓ huic religioni: ibi, pfessio cōtinētie tacita intelligit, ⁊ religionis expressa. Ordo similiter impedit si est sacer. nā ibi intelligit tacita cōtinētia facta cū solēnitate ⁊ ex ꝓstitutione ecclesie. ⁊ ita semper cōditio tacita vel expressa, vel ꝓstitutio ecclie solēnizat votū. Sic mihi Bar. dux. videf dicendū. ex q̄ cle. vel vouen. ca. ruri⁹.

Profes: tio religionis impedit mōnium.

Votum solenne

Votum an ipediat dirimat mōnium.

In cōcil. nāq; Carthaginensi tertio, capitulo quarto ſtatutum inuenitur de viduis que post professam continentiam prevaricate sunt.

¶ Excōmunicent vidue q̄ religioso habitu abiecto nupti⁹ elegerint.

Sicut bonū est castitaf, premiū: ita maiou obseruātia et preceptione obseruandum est vt si que vidue [a] cuius adhuc in minoribus annis [b] posite, et immatura [c] etate a viro relicte, se deuouerint deo ⁊ veste laicali abiecta sub testimonio epi⁹ copi et ecclesie in religioso habitu [c] apparuerint [f], pit ibi: Ut si que. Tertia ibi: Que erst.

a ¶ Ut si que vidue. Licet de illis specificet, de omnib⁹ intelligi debet.

b ¶ In minoribus annis. xxv. anno, vel. xij. vel. xiij. Et dicuntur minores annis multipliciter: quantū ad discretionē vſq; ad. vij. C. ō iure dcīt. si infantū ad ſtū ad matrimoniū vſq; ad. xij. in femina: in viro vſq; ad. xiij. annū. Jtē ad factionē testamenti vſq; ad. xiij. annum in masculo: in femina vſq; ad. xij. ff. qui test. fa. pos. quia ætate, in pnc. ij. q. vj. §. definitiua. Jtē ad restitutionē vſq; ad. xxv. annū. ff. de mino. i. j. hic autē vocat minores q̄ sunt infra. xxv. an. nā aliter paterer posset eos revocare si essent infra. xij. vel. xiij. annum: vt xx. q. ij. c. j. ⁊ ij. Sed quare nō restituit puella infra. xxv. annū: vt habitum quē suscepit, possit deponere, sicut in alijs ꝓtractib⁹? Rñ. qt nō est lesa: qt et nubit quo melioē nō potest inuenire: iuxta illud Agnetis: Illi sum despon sata cui angeli seruiunt ⁊c. ⁊ minor nō restituit nisi cum lesus. ff. de mino. verum. §. sciendum.

Minores annis diuersimode dicuntur.

c ¶ Immatura. i. non matura. nā vidue ante annū. xl. non velank: vt. xx. q. j. sanctimoniales. vel due dictiones sunt: in etate matura ꝓtinuo: iuxta illō: Jam matura thoris plenis adoleuerat annis Virginitas.

Vere.

d ¶ Sub testimonio. Nā ita solēnizatur votum (vt dicunt q̄dā) cū scz accipit vestē ab epō: vt hic: vel de manu prelybyteroz vel ministri. xx. q. j. vidua. qō credo: dum ñ emittat votū. nā alīs vestē tantū accipiēdo nō obligaf solēniter. ſz simpliciter. ex qui cle. vel vo. cōsuluit. vbi enim habes q̄ solēnizaf votū in manu abbatis vel abbatisse. Jtē solēnizaf si per seipsam recipiat habitū ⁊ incipiat cū alijs cōtare in ecclia. j. e. vidua. Et nota q̄ votū cōtinētie solemnizaf trib⁹ modis tantū. Sacri ordinis suscꝑtione. xxviij. di. diacon. Scdo cū accipit vestē sacrā a quocūq; dum tamen post susceptionē incipiat cohabitare cū alijs monachis⁹ monialib⁹ in ecclia. j. e. vidua. Tertio cum ita dicit cōtā epō, vel abbate, vel abbatissa, vel cōtā tribus vel duobus testib⁹, ego devoueo me huic religioni. Hoc em̄ aliud est, ⁊ aliud cum dico: ego voueo cōtinentiā: deuoueo em̄ religioni non posse ꝓtrahere ita q̄ matrimoniū teneret. nec mirū, cū etiā tam cōtractū matrimoniū religionē, ergo dissoluat. ex de cōuer. coniug. ex publico. sed in voto cōtinētie sec⁹. non em̄ votū dirimit. vnde si cōtam tota ecclia diceret: voueo continentiam: per hoc nō solēnizaf votū, nisi velis dicere q̄ tale votum nō dirimat, sed cōstitutio ecclie sup voto facta. Nā si vor⁹ diruneret, quare pot⁹ vnum ex aliud, si hoc haberet ex sua natura? ⁊ ita diruneret votū simpliciter: q̄d Aug. non vult. j. e. nuptiarū. Dic ergo votū nunq̄s solēnizari nisi trib⁹ modis predictis. ⁊ ita exandi q̄s hic dicit. Joan. Tu dicas vt supra dicti in glo. illa hic intitulatur. circa ff. versi. tu breuiter. in summa. q. Bart. Bux.

Votum solenne

Votum simplex

e ¶ Habitu. Arg. q̄ ita teneſ voto qui publice in religionis habitu apparuerit, ac si publice habitū susceperit. extra de reg. vidua. ⁊ j. c. vidua.

f ¶ Apparuerint. Jta q̄ aliquandiu in ecclesia inter nos, ⁊ alias steterit scz per triduum. ex de regu. ⁊ transe. ad religi. ad nostrā. ¶ Vel distingue q̄ triplex est habit⁹: scz profession⁹ q̄ votū habet annexū, ⁊ dirimit matrimonium: ca.

De habitu. ca. ad nostrā. ca. ij. xx. q. iij.

habit⁹ est tri-plex.

de quo hic loquitur. Conuersionis, qui similiter votū habet annexum, sed non dirimit matrimonium: de quo loquitur extra qui cleri. vel vo. consuluit. eē de regu. supereo. habitus probationis, qui nec impedit nec dirimit matrimonium: de quo loquitur extra de renun. ex transmissa. de regula. statuim⁹. in fi. Firme ergo teneas q⁹ nūc ꝯ solus habit⁹ solenizat votum. extra de regu. postea. cum. et eē qui cleri. vel vo. cōsuluit. nec obstat. xxvij. distin. qō interrogasti. et extra de reg. vidua. q⁹ solus habit⁹ (vt dixi supra) nō facit monachū, vel non solennizat votum.

a ¶ Non coacte. tūc em̄ secus esset, extra qō met. cauperlatum.

b ¶ Postea. Arg. q⁹ non excusat vis precedens si postea sequitur consensus: ¶ vt. xxxiij. q. i. cuz per bellicam, et eē de eo qui duxit in ma. significauit.

¶ Arg. ff. de ri. nup. l. non dē. ff. qui ca-pitas. Ita-rius. ¶ Et. v.b.

UIduas a ꝓposito. ¶ Casus diuidit in tres partes. In prima dicit q⁹ vidue que viduitatis votum deseruerunt dānari debent, z a communione aliorum expelli. In secūda dicitur q⁹ virgines q̄ virginitatis votum dimittūt, agere penitentiam de hoc debent, et a cetu hominum separari. nam si cōtractus qui fiunt cum hominibus seruandi sunt, multo fortius cōtractus qui initur cum deo debet seruari. In tertia dr: si virgines q̄ sic peccāt, grauiter puniuntur: multo fortius vidue puniri debent, cum iam sint virorum libidine satiate. Et q⁹ puniri debeant, probat tribus authoritatib⁹ Grego. scz, Apli, Moysi, z prophete: et vna ratione. Scda pars incipit ibi: De virginibus. Tertia ibi: Si virgines. he vero verba sunt Inno. Si virgines. verba sunt Grego. Apostataverūt. i. retrorsum abierunt. Sequens capitulum patet.

Nulla obligat.

c ¶ he vero. hanc literam intelligit cardinalis de voto simplici, ꝓpter illud, nōdum tecre: et illud nondū velate: et illud, a dño. q. d. non ab eccl'ia. et illud, aliquanto tempore. i. tribus annis. xxvij. dist. si vir. ſ⁊ nos intelligimus de voto solēni: quia publica penitētia de qua subditur, non imponitur pro fractione simplicis voti. arg. xxvij. dist. si vir. Item inutiliter argumentaretur Grego. de talibus ꝙnib⁹ ad viduas solenni voto obligatas. Unde intelligas illud necdum sacro velamine tecte et velate, nō de velo cōsecrationis sed de velo ꝓfessiōis: qō velū consecrationis non dat āte. xxv. annū. xx. q. i. placuit.

Pnia publica non est violatoribꝰ voti simplicꝭ ꝓmenda.

d ¶ Uelamine. eē de regu. vt clerici.

e ¶ Simulauerit Arg. q⁹ voti simulatio sicut ipsa ꝓfessio obligat quē ꝯ: vt ca. ꝓi. neq;. et dist. xxvij. quod interrogasti.

f ¶ Aliquanto. r. an. ſ. e. deuotā. fin nos. Joan. tñ dixit aliqñ, q̄a arbitrariū est huiꝰ penitētie tēpus, licet ordinarie diserim esse decem annos.

g ¶ Contractus. hic large sumitur hec appellatio, vt etiā ꝓphēdat ꝓtractus stricti iuris: q⁹ in nullo dolꝰ interuenire dr. C. de prescript. x. vel. xx. an. l. si fraude.

h ¶ Quāto magꝭ. ſ. e. qō. ca. he vero. contra. in fi. Solu. ibi loquitur de virgine illa que velū cōsecrationis accepit: que si preuaricata sit, plꝰ peccat ꝯ vidua: hic loquitur de ea que non accepit velū consecrationis: vñ videt minus peccare ꝯ vidua. vel quodam respectu magis vi detur virgo peccare ꝯ vidua: q⁹ a maiori bono cadit.

ſ. Lox v.b.

i ¶ Consortio. ar. de pe. di. v. consideret. in fi. vbi dicit: Timeat docta experimento, quod ignorauit virgo.

Cōtinē tia difficilior ē virgini bus ꝯ viduis.

k ¶ Use sunt. dicit Hiero. Libido in virginibus maiorē patitur famem, dum dulcius esse putant qō nescitur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Letabitur. non de vindicta quam videt, sed quia non est in illa, et quia non commisit consimilia.

b ¶ Manus suas lauabit. in san. peccatoꝝ. i. in pena. i. per penam quã videt: qz cum stultus punitur, sapiens fit astutus: vt. xxxij. qõ. vj. vides. et exemplis cinus ducitur quis ad benefaciendũ, et ad vitãdum crimen. de pen. dist. q. cinus. vnde dicit: Feux quẽ faciunt aliena pericula cautum.

c ¶ Qz viduas. ¶ Proposito. i. voto. Nodiuersa ra qz votum fm diuersos stat⁹ diuersorum vocabula. Primo enim est cuz quis in origine disponit aliqd boni facere: z tunc dicitur deliberatio: vt. xvij. q. j. ca. qui bona. et hoc infringere, veniale est. Quandoqz pcedit et ponit idẽ se facturũ: z dicitur propositum. xxij. q. j. c. j. et. q. ij. nos nouim⁹. huiꝰ fractio veniale est fm quosdam, sed graue est. ꝰ hoc matrimonium cõtrahendã impediunt sed non dirimũt iã contractum. si vero accedat obligatio, dicitur votum: cuius fractio mortale peccatum est: et impedit matrimonium cõtrahendũz, et dirimit iam contractũ si solenne fuerit. xxvij. distin. ¶. vitu.

d ¶ Diuturna. Maxime. nam et idem esset si per momentum. arg. j. e. viduas. nec ideo minus venditio tenet ff̃ tẽ. C. de contrahen. empt. non idcirco. Uel potest hoc intelligi qñ non expresse se religioni obligauerunt: quo casu exigitur qz per aliqꝺ tempus fuerint in monasterio cũ aliis: qꝺ tps potius est ad arbitriũ boni viri referendum ff̃ aliter determinãdum. argu. eẽ de dona. apl̃ice. ff. de iur. delibe. l. j. ff. de solu. quod dicimus. Uel die hoc tẽpus triũ dieꝝ esse. eẽ de regu. ad nostrũ. licet quidam illud intelligant de illicitis: vt. xx. q. iij. constituit.

Nec aliqua. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicit qz quedã erant sanctimoniales que cum viris iacentes se corrũpi non pmittebant, z hoc in suam excusationem allegabãt. cõtra quaz excusationem loquitur hic Cyprianus eas grauiter reprehendens: quia in aspectu talis membri oculus sepe fallitur, z preterea si membrũ illud sit incorruptum, ita ñ pot esse corrupta: vnde delinquere videtur. nam si spõsus videns dicens: Auferte malũ de medio vr̃i. De qbus per pphetã ait: Letabit⁸ iustus cum viderit vindictam impioꝝ: manus suas lauabit in sanguine pctoꝝ. De talib⁹ nãqz et eoꝝ similibus atqz eisdem cõsentientib⁹ dictũ est qz non solũ qꝺ faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus rei iudicandi sunt.

Item ex decreto Celasij pape ad Sicilienses epos misso. cap. ix.

¶ Transire non possunt vidue et virgines post religiõis propositum ad nuptias.

Qz viduas ad nuptias transire patimur qꝺ in religioso proposito[c] diutur na[d] obseruatiõe pmanserunt. Sicꝛ virgines nubere phibemus quas annis plurimis in monasterijs etatẽ pegisse contigerit. Item Cyprianus ad Pomponium de virginitate.

¶ Ex quolibet sẽsu corpoꝛis mulier corrumpi potest.

Nec aliqꝺ putet se posse dici, qz inspici z probari possit an virgo sit: cũ z manus obstetricũ[e] et oculi sepe fallantur[f]: et si incorrupta inuenta fuerit virgo et ea parte sui qua mulier potest esse: potuerit tamẽ ex alia corporis pte peccasse qz corrumpi potest, et tamen inspici non potest. Certe ipse cõcubitus[g], ipse complexus, ipsa confabulatio et inosculatio, et coniacentium duorum turpis z feda domitio, quantum dedecoris et criminis confitentur[h]? Si supueniens maritus sponsam suam iacẽtem cũ altero videat: nõne indignatur et fremit, et per zeli dolorem fortassis[i] et gladiũ in manum sumit? Et chꝛist⁹ dñs z iudex noster cũ virgine suam sibi dicatam et sanctitati sue destinatã iacere cum altero[k] cernit, qz indignatur ei et irascitur? et quas penas incestis eiusmodi coniunctionibus cõminatur? cuius vt gladium spiritualem z venturum iudicij diem vnus quisqz fratruz possit euadere, omni consilio prouidere z elaborare debemus.

Idem. ¶ De eodem.

Quod si penitẽtiam huius illiciti concubit⁹ sui egerint, z a seinuicem recesserint, inspiciatur iterum[l] ꝰ virgines ab obstetricib⁹ diligentiam a viro, harũ testimonio stare[f]. xxij. q. ij. si quelibet.

f ¶ Fallatur. Arg. cõtra testimonium visus: sepius in nõ fallitur: z ideo admittit testimoniũ devisu. nã ad ea qꝺ frequẽter fiũt, iura adaptant se. ff. de legi. nam ad ea.

g ¶ Concubitus. Hic enim est virus casus quo per exteriora interiora voluntas dinoscitur. per confabulationem enim et amplexus et huiusmodi deprehendit fuisse corrupta. simile. xxxj. q. ij. c. j. ℨ. dist. l. si quis propositum. xxxiij. q. j. non satis. dist. l. ij quis diaconus. et. xxx. q. scimus. nec solo.

h ¶ Confitentur. quia ex eis presumitur adulterium. xxxj. q. j. dicit. C. de adult. ℨ hus.

i ¶ Fortassis. de facto: qua non licet viro interficere adulterũ. ff. de adult. marito, nisi post denũciationem.

k ¶ Cum altero cernit. propter talem suspicionem potest eam accusare: vt. xxxij. q. j. dicit dominus.

l Quod si penitentiam. ¶ Iterũ. i. sepe. ff. de eden. veluti. ℨ. hec vox iterũ. alꝺ interum.

ꝰ id est grauiꝰ ℨ ꝓmũ peccatũ fm y. q dicit finaliter cancellat⁹ opinionib⁹ et his q dñr hic breuiter dicẽdũ est q cũ quis vouet vel promittit se monachũ fieri vel aliud si est tamen matus z discrete indiuiduo lubiliter tenetur ad hoc. et lib. 5 res. qui post votum. Archi.

ꝰ inuestitum.

a ¶ Accepta. Premissa tamen penitentia.

b ¶ Reuerse. Argu. per rem rationem peccati aggrauari penam et peccata iterata grauiora esse puniēda. argu. xxv.q.vi.hi qui.

c ¶ Domo. Argu. ex loco presumi contra aliquem. argu. xviij.q.ij. desinunus.

d ¶ Tecto. tectū hic appellat quēlibet locus punatū. xxv.q.vi.ab isto.

e ¶ Facile. Not. q si aliquis monachus se ejus vt monachū semel deliquit, nō ideo statim dz abiū cisse si secūdo peccat difficilis debet reconciliari: si tertio, tūc detruditur in alio monasterio: vt.j.e. pertenit. Iz si clericus aliquis peccauit, tamen p̄ma vice potest expelli: vt.xl.viij. dist. quoniā multa.

f ¶ Plenā. i. plenam. Ex hoc volunt quidā q̄ scīs monialis possit agere solēne pniam sine impedīt consecratio: qō est cōtra illud qō de clerico dictū est. ē. distic. l. is ho. Vel plenā. i. decem annorum. j. eo. de uotam.

g ¶ Exhomologesi. l. cōfessione. p̄ que alias sed hic. i. pnia vl satisfactio ne. pars ēt hic pro toto sm̄ synecdochen. cōfessio ēt pars penitētie, et matrimonii. de peni. distinct. j. quem peniter.

¶ Iz q̄s epūs.

¶ Depositur: vt. xxx. qō. j. si quis sacerdos.

h ¶ Excōmunicet. tur. Hoc de mālue nam secundum legē aliter. j. xxxvj. quest. ij. si quis non dicam.

¶ E viduis. ¶ Salus. Dicitur in hoc capi. q̄ si vidue vel puelle in domibus p̄priīs habitū religionis assumant solenniter viuendo: si postea nubunt, debent suspendi a cōione sacramentoꝝ cum stupratoribus suis donec peniteant. quod si neglexerint, vlq̄ ad satisfactionem sint anathematizate.

i ¶ Puellis. i. virginibus: als videtur contra. xx. q. j. illud. Vel intellige de doli capacibus sm̄ hug. etiam ante. xij. an. ibi de non doli capacibus.

k ¶ Propriis. Potest ergo aliqua de domo p̄pria accipere vestem religiosam: argu. xxviij. q. v. qō deo. j. c. mulieres. † ex. xx. qō. j. vidua. et ex̄ qui cleri. vel vouen. insinuante. nec tamen monialis erit, cum nulli monasterio se tradat. hoc ergo intelligo de professa: vel vt dixi, ex solo habitu non p̄iudicat ei: argu. ex̄ qui de. vel vo. consulunt. Si autē habituz susceperit, et denouet se religioni in qua non licet habere propriū: vt dicitur quicq̄d habet denoluī succedētibus et ab intestato: ar. C. de epi. et cler. si quis pbr. debet tñ necessaria ab heredib⁹ suscipere. Alij autē bona taliū dicūt esse in pendēti. Sed cōtra, qz nihil est sm̄ naturā in pendenti. ff. de iudic. sed et si. ff. vlt. argu. ff. eo nō quemadmodū. Alij dicunt ea esse in potestate epi: ar gu. C. de episcop. z cle. nulli. Jos. Ego credo q̄ talium bona sunt in p̄are illius qui est supior in illa religione, cū nō expiesit monasterium. B. Itē nota scūm hugo, q̄ nunq̄ erit religiosa p̄sona quocūq̄ modo vestem mutet, vel p̄priis renūciet, vel votum emittat nisi alicui religiōi se det. xvij. q.j. ad finem. Sed nunquid talis qui votū emittit z p̄priis abrenunciat manēs i domo sua vel si vestem mutat, facit se verberantes reos illius edicti. xvij. q. iij. si quis suadente? Non: nisi specialiter habitū aliculus monasterij cū p̄fessione tacita vel expīssa assumat: iz se abbati nō supponat. vel dic q̄ sunt monachi, † iz non sint sub alīq̄ abbate: sicut p̄m⁹ monach⁹ nō fuit sub alīq̄ abbate.

l ¶ Propriis. i. que fuerunt propie. Iz ēm in sua domo fecerunt, p̄fessionem, erit solenne votum. ex̄ de cōuer. cōiug. ex parte. ij. z extra qui cleri. vel vouen. insinuante.

m ¶ Perpetuo. Vlq̄ quo emendauerit: vt extra de cōstitū. ex literis. in fine.

Religiosa vestis pōt i domo accipi.

† Vide q̄ō not. ē. c. j. i glo. nāta. z in nota. se q̄n. et. j. ea. q. ij. multorum. Bona deuouēntis se religioni, ad q̄s deuoluntur.

Natura nihil pmittit esse i pēdenti.

† Sc̄s si aliq̄ soror lēnitas obſuat als nō: vt no. j. eo. nu. ptiarū.

Hec vero. ¶ Casus. Si virgines post votum nubāt, etsi nōdum velate sint, tamen debent penitere ad tempus. Nam si homini fides est seruanda: multo fortius deo cui promiserunt fides est seruāda. Et si vidua que post votū cōtinentie nubat, damnāt: multo fortius virgo debet damnari que fidez deo frāgit. Uelate non sunt, velo cōsecrationis.

a ¶ Tecte. Que nondum sunt consecrate.

b ¶ Aliquāto tēpore. Supra eo. vidnas. xtra. Solu. ‡Et he melius ſm H. cui⁹ fuit hec sententia: quā sequit Et Lan.

vt ibi. vel melius. ‡ in dicto apostoli dicit de viduis que non erant velate, sed tantum profesē continentiam: q minus peccant ꝙ virgines velate. ibi Grego. de vtrisq velatis.

Q. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q si virgo post votum nubat, nō admittitur ad penitentiā, nisi toto animo virum respuat vt ei velut mortuus reputetur. nā si promissio ē hominib⁹ obseruanda, multo fortius deo. et si hoc obseruādū est illa que viuo viro suo secundo adhesit: multo fortius hoc debet obseruari i illa que nupsit spōso immortali.

c ¶ Ad penitentiā. contra. xxvj. q. vj. agnouimus. ḡa peccator in quacūq hora cōuertit. Sz exponit H. ad penitentiā id est ad fructū penitentie. i. ad eucharistiam. licet enim hic peniteat, nunq̄ tamen viuente adultero recipietur ad communionem, ad instar secularis adulteri. ℑ. xxvij. q. vij. fidelis.

d ¶ Nec ei agende pnie. i. recipiendi fructus pnie.

e ¶ Licentia. Aut illis viuentibus caste viuere ceperit. ℑ. e. deuotam. ℨ ca. de filia.

f ¶ Nisi vnus. i. legitimus. ſ. maritus quē religīrat nisi in necessitate mortis p capi. qō est. xxvij. q. vij. fidelis.

g ¶ Defuncto. Duo ad literam. ℨ iste intellectus euidenter ostenditur. ℑ. e. de filia. Magister aliter exponit. ℑ. eo. H. vlti. sic recessit quo ad eam defunctus: q̄ non recuperetur ad penitentiam nisi prius ab eo separet. vel aliter, nisi vnus. i. adulter. sed ſm hanc expositionem nulli existenti in aliquo peccato danda est penitentia de alio, et ita Gratianus est sibi contrarius. ‡ de peni. dist. iij. H. vlti. Item cōtra est de peni. ℨ remiſ. quod quidam errās de senten. excō. cum non ab homine. H. in articulo, tamen ductus fuit ad hoc per ea ℑ. e. demotā. ℨ. xv. q. vlti. hi qui.

‡ Sub. et ibi me li⁹ ita git hoc cap. de mone cognati ad ſm d. ‡ pnia vnus pti nō pdest ad salū in alt. ero eri stem.

Uel die ad penitentiam fructuosam: q̄ non valet ad vitā eternā penitentia de vno peccato cuz quis remanet in alio. Magister intellexit hoc capl. de excōicato: ſi bene est intuenda pnia existentibus in mortali, ℨ etiam adhuc peccare volentib⁹: vt extra de penitē. et remiſ. q̄ quidā. de peniten. dist. iij. si quis autē, ℨ dist. v. falsas.

I Mpudicas. ¶ Casus. Quidam monachi cum quibusdā monialibus publice contrahebāt: vel cum eis publice in fornicatione morabantur. Et ideo statuit cōcilū Triburien. vt tales i ergastulis detrudātur, vt possint tārū facinus pnia digna purgari. ḋb ut e fine vitam ex misericordia cōcederetur. Libere. i. publice.

h ¶ Filios. Qui erunt serui eccle. xv. q. vlti. cum milite. Sed quid ſi monialis suscepit fobolē ex clerico vel monacho: cui ecclesie applicabitur? vtriq̄ em facta est iniuria. Uidetur q̄ monasterio mōis: quia sequit partē matris cōditionē: vt. xxvij. qōne. iij. liberi. Dico q̄ vtriq̄: ſ vtriq̄ sit facta iniuria: maxime si hoc in duplici monasterio cōingeret. ℨ viij. q. j. in nullo. ‡ Filius monialis er mōacho geni⁹ cui mōaste rio applicatur.

i ¶ Cetu. i. cōmunione fratrū vel monialium: que si retruderetur in carcerem, ‡ in suo monasterio tamē dicit esse. sic nō est cōtra ℑ. e. si quis rapuerit. vel illud cū populum monasteriū redarguitur de nimia negligentia. ‡ Id è in illo mōaste rio ſſ in ppo. purga tonij duo ſſ igne.

k ¶ Penitudinis. i. pene in purgatorio. et ignis ille excedit omnem penam huius vite. de pen. dist. ſſ. ca. vlt. in fine. Et duo sunt ignes purgatorij, vnus i futuro, alter in hoc seculo: vt penitentia.

l ¶ Solius. ℑ. e. virginibus. ℨ ca. ſſ quis contra. ℨ dist. l. penitentes. contra. ℨ. xxxvj. qō. vij. de his. contra. Solu.

Omnes vie domini misericordia ⁊ veritas.

a ¶ Misericordie. Sz nõne hoc est de iure cõmuni? vtgr: arg. dist. l. penitẽtes. qõ tñ de iure cõmuni fit ⁊ de misericordia fieri dicit: arg. xxxiij. q. ij. admonere.

b Irginẽ. ¶ Cõtrib⁹. Ẽ. l. dist. c. iij. Ẽ. l. xxxij. dist. Presbyter. Ẽ xv. q. viij. si qõ presbyter. j. xxxv. q. viij ca. vlt. ⁊ xxxij. q. ij. ca. vlt. et. xxxiij. q. vlt. ca. vlt. ⁊ xxxvj. q. ij. raptores.

c ¶ Authoritatẽ. Et ita põt eps dispensare in incestu qui maior est adulterio. sed contra ex de iudi. at si clerici. nã tantũ ibi permittitur dispẽsare in adulterio ⁊ in minoribus. Dicunt q dam q in tali incestu q incidit i adulterio, potest: alias non. sed ꝑtra. ff. de adul. vim passam. ℌ. prescriptione.

† Arg. vbi⁹ ℌ. vbi dicit q si adulterium et incestus fuerunt ex eodem facto, prescriptio quinquennij potest opponi adulterio, vt comissit post non possit de eo agi. sed de incestu agi potest etiã post quinquennium. Fus nos planũ est, qui dicimus q eps põt dispensare potest vbicũq; nõ phibetur: arg. ex quo cõditor canonum sibi dispensationem nõ reseruauit, intelligitur alij ꝑcessisse: ex de sen. excõ. nuper. Vel q dicit hic de misericordia, intellige circa penitẽtiã imponẽdã, ⁊ plenum est. vnde in bigamis non potest quo ad ordinem. de hoc hic non agitur, siue sint vere bigami, siue interpretatiue. extra de biga. nuper.

Irgo q̃ sanctimonialibus. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q̃ qui scienter cõtrahunt cum monialibus, separari debent ab eis: ⁊ nunq̃ debent contrahere, sed semper debent penitere.

d ¶ Scientes. Quia si ignorarẽt, filij essẽt legitimi quãtum ad ignorantẽ. vt no. xxxiij. q. ij. ca. ij.

Crimia e dãmatrimoniũ ipediãt: ẽ. ca. dictũ est. vt sic posset separari ab vxore sua, nõ dirimunt.

e ¶ Et nunq̃. hoc enim vnũ crimẽ est qõ impedit ⁊ nõ dirimit matrimoniũ, sz incest⁹. Itẽ rapt⁹: vt. xxxvj. q. ij. si autẽ. Ut occidiũ. xxxiij. q. ij. admonere. Itẽ si qs extraxerit vel ceu auerit filiũ suum a sacro fonte rc. xxx. q. j. de casus ⁊ alij similes patent in his versibus.

Incestus, raptus, ⁊ natus fonte leuatus:
Mors q̃ sacerdotis, ⁊ mors propzie mulieris.

misericordie⁹ intuitu per cõiugnis gratiã possit subueniri.

Item ex eodem.

¶ Monachus ⁊ virgo dominico consecrata si nupserint, excommunicentur.

Irginẽ que se deo consecrauerit silr ⁊ monachũ decernimus nõ licere nuptialia iura cõtrahere. q̃ si hec inuẽti fuerint ꝑpetrãtes, excõmunicent. cõfitẽtibus⁹ autem decernim⁹ vt habeat authoritatẽ eiusdẽ loci eps misericordiã humanitatẽ q̃ largiri.

Item ex eodem.

¶ Dum viuit lamẽtis penitẽtie se afficiant q̃ sanctimonialibus scienter copulant.

Hi ergo q̃ sanctimonialibus scientes⁹ matrimonio ad iniuriã Christi copulati sunt, iuxta censurã zeli christiani separentur, ⁊ nunq̃⁹ eis concedatur coniugali f vinculo religari: sed in penitentie lamentis se vehementer dum viuunt, afficiant⁹.

Item ex eodem.

¶ Ut sacra cõione priuent qui sacris virginib⁹ se sociant.

Irginib⁹ sacris se q̃dã temere sociare cognouimus: post dicatum deo ꝓpositum incesta⁹ federa sacrilegaq; miscere: quos protinus equum est a sacra communione detrudi: ⁊ nisi per publicam probatamq; penitentiam omnino non recipi: sed tamen his viaticum de seculo transeuntibus si digne penituerint non negetur.

Item Gregorius.

¶ In monasterio reuocetur ac recludatur que a fornicatione recedere noluerit.

Peruenit ad nos q̃dã vir nequissim⁹ diaboli cõstrictu de monasterio⁹ suasserit exire quandam deo sacratam, atq; a quodam bono viro vnde exierat sit reuocata: rursusq; eam mulierem vir ille nequissimus iniqua suasione de monasterio ejciens, apud se retineat impudice. Volumus autẽ vt episcopatus tui authoritate in monasterio reuocetur atq; recludatur.

Item ex concilio Aurelianẽsi capitulo tertio.

¶ Nõ est viduis fas post susceptum velamen a sacro ꝓposito discedere.

Iduas que spontanea

Vel si solemnem penam geris: aut monialem
Ducis: te prohibent hec coniugium celebrare.
Si tamen istud agas, nequeunt te dissociare.

f ¶ Coniugali. Arg. q̃ decetero non possunt nubere q̃ sanctimonialib⁹ copulant, vt hic dicit. Nubere decetero nõ possunt scimonialib⁹ copulati.

in odiũ criminis: tamen contrahũt, tenet.

g ¶ Afficiãt. hoc ſm canones. nam ſm leges vltione gladij debent ferri: vt. xxxvj. q. ij. si quis non dicam.

Irginib⁹, q̃ incesta. Nota q̃ dicit incesta sacrilega, nam accedens ad monialẽ, incestum cõmittit: q: sponsa dei est, qui est pater noster. xij. q. ij. qui abstulerit. ⁊ incestus committitur cũ affini sicut cum ꝓsanguinea. xxxv. q. ij. de incestis. Et adulteriũ committit, q: sponsam alterius corrũpit. Item sacrilegium, q: est res sacra. Sz queri solet an ille accedẽs ad monialem committat tria peccata, an vnum? Martinus dicit q̃ vnũ solum licet sortiatur diuersa nomina. Nos dicim⁹ nõ esse dubiũ quin tria peccata cõmittat quo ad accusationem: nõ autẽ in ꝓpria pura sunt quo ad actus accusationis. argumẽ. xxiij. q. v. relegentes. sed quo ad penitentes. sed quo ad penam purgandum est, q̃ si non esset incestuosum. vt. xxxij. q. vij. ℌ. sunt enim. ⁊ ita dicit lex q̃ si quis puniri debet ꝓpter adulterium, plus debet puniri si illud incestuosum sit. ff. de questi. si quis viduam. hoc ergo intellige sicut illud extra de testibus. sicut. quia penitẽtia ibi ⁊ ꝓ adulterio ⁊ pro periurio imponitur.

Moniales cotrũpens tripler peccatũ mittit.

i Eruenit ad nos. ¶ De monasterio. ꝓbatur ex hoc capitulo q̃ licet pluries monachus ⁊ monacha exierint de monasterio: abbas compellendus est eum vel eam pluries recipere: vt. ℌ. ca. nec aliqua. ⁊ xvj. questione. j. quidam monachi. et. j. ca. et quia licet clericus statim depom possit qui deliquit: vt. xl. vij. dist. quoniam multa.

Monachũ pluries exire nẽ abbas pluries recipere.

Iduas. ¶ Casus. Si vidua sponte ab altari velum conuersionis accipit, debet in eo ꝓposito ꝑpetuo remanere: nec debet postea nubere, ne spiritui sancto mentiatur.

Virgo velata repsentat eccle siam.

a ¶ Ad altari. Virgo et non vidua ideo velatur ab epo vel sacerdote, qz virgo typũ gerit ecclesie in hac despontatione: q̃ pura z virgo vni nupsit viro. i. Christo: z in signũ huius rei velat a vicario Chusti vel sacerdote, qua a Chusto recipit in cõugiũ, in cui9 persona dictũ est: Annuncio sponsum meum Christo. Nubẽs sacerdo nõ benedicit.

Nubẽs ptijs interesse, z sacerdotis benedictionem fundere nubentes nõ enim que secundo nubit, benedicitur: arg. eẽ de secun. nup. ca. j. Sed vidua quasi secũdo nubit: quia pmo homini, postea Christo: et ideo quasi celebranti secundas nuptias ei non porrigitur velum a sacerdote, sz ipsa accipit desup altare. Cõtrarium videtur innui. xx. qõne. j. vidua. sz ibi de veste tantum loquit: vel de velo

? Istud vsq; ad sequens vel, non ponunt hug. et Zan. et credo q; nõ bene ponat. Arch.

? professionis, nõ cõuersiõis: vt a pbytero potest velari, sed non ab epo: vt xx. qõne. j. denotis. in fi. B.

b ¶ Velamẽ. i. professionem. Nã velum cõuersionis nihil aliud est q̃ ipsa conversio.

c ¶ Permanere. Tamen sola susceptio veli non solenizat votũ, nisi sequatur pfessio: vt eẽ de cõuer. coniug. ex parte.

d ¶ Iterũ. i. sicut fecit in lapsu primi parẽtis, z dicas hoc adverbiũ respicere primã prevaricationẽ. j. de consecra. dist. iij. queris. z est simile adverbiũ. xcvj. dist. cum adverum. nam ibi dicit, rursus in infernum.

volũtate ab altari[a] conversionis sacre velamen[b] suscipiunt: decreuit sancta synod9 in eodem, ppositio permanere[c]. Nõ eñ fas esse decernim9 posteaq̃ se dño semel sub velo cõsecrauerint, iterum[d] eis accedi spiritui sancto mentiri.

Item ex eodem.

¶ Qui sacro velamine tectã in iugiũ ducit, anathema sit.

Si quis sacro velamine consecratã in cõiugium duxerit: z post dicatũ deo p̃positũ, incesta federa sacrilegaq̃ miscuerit: vt in constitutione Gelasij pape capitu. xx[e]. legitur, protinus est equum eos a sacra cõmunione detrudi: z nisi per publicam probatãq̃ penitentiam omnino non recipi. si penituerint, transeuntibus de seculo viaticum non negetur. In calcedonẽsi[f] cõcilio capitulo. xvij. hoc perpetrantes excõmunicanẽ: cõfitentib9 autẽ authoritate episcopi misericordia largiaẽ. Item in epistola Syrici pape capl̃o. vij.

Velate z deo cõsecrate si abiecto ppositio sanctitatis clanculo sacrilega contagione semiscuerint, et illicitis cõplexibus publice z libere filios procreauerint: has nuptias, detestabilesq̃ psonas a monasterio, cetu, eccliarũq̃ conuentibus eliminandas esse iudicauit.

Capitulo. xx. quod non habemus.

e ¶ Capitulo. xx. quod non habemus.

f ¶ Calcedonensi. j. ca. q. ca. siqua virgo. xxv. q. vj. ab illo. s. c. quod si.

g ¶ Etiam hẽc. Nunquid erit adẽ de omnibus clericis cũ accipiunt de fornicatione vel de adulterio penitentiam? ? Non, ne labãtur in periurio: vt extra de cohabi. clericorum. Joan. Uel hoc nõ loquitur cũ publice contra alijs matrimonium: ibi de occultis. l. diuin. de pẽnis. vero. z cap. sacerdotes. B.

? Obstabitur in contra. ca. si. de clerico. clericos autem. j. Canõ

Si custos religiosi. ¶ Cas. Hoc capitulum dividitur in quatuor partes. In prima parte dicit q̃ Tulliani exiit de monasterio, et post votũ alij de facto nupsit. de quo Gregoriꝰ Uraliannum episcopũ graviter reprehendit, quia hoc permisit: z q̃ in futuro tẽpore eum sit puniturus, ꝓminatur. In secũda parte precipit eivt cũ Sergio dño pape defensore capiat eam, et a viro suo separatam in monasterium ad agẽdam penitentiam detrudat. In tertia mandat eivt cõmunicet omnes sibi resistere presumentes. In quarta parte precipit ei vt in his tantã adhibeat solicitudinẽ ac diligentiam, vt culpã suam minuere valeat. Secũda pars incipit ibi: Presentia igitur. Tertia ibi: Quia in re. Quarta ibi: In his autem.

Si custos religiosi habitus esses, aut esse nosses episcopus, filiam gloriose memorie Tulliani magistri militie te illic[h] posito, pectis religiosis vestibus, nec ad secularem reuerti habitum, nec ad nos licuisset peruersam epistolam[i] destinare: sz quia nimia[k] desidia[l] ac torpore depimeris, in tuo dedecore res ad presens illicita impune commissa est. Nam sicut prefati sum9 si solicitus extitisses, pius ad nos[m] vltio mulieris prauissime q̃ culpa debuit peruenire. Quia ergo tantum hebes, tantumq̃ es negligens, vt nisi canonicã in te fueris coercionem expertus, in alijs districtionem et disciplinam nescias custodire: qualiter debeas esse solicitus, congruo tibi (si deo placuerit (tẽpore demon-

g ¶ Etiam hẽc. Nunquid erit adẽ de omnibus clericis cũ accipiunt de fornicatione vel de adulterio penitentiam? ? Non, ne labãtur in periurio: vt extra de cohabi. clericorum. Joan. Uel hoc nõ loquitur cũ publice contra alijs matrimonium: ibi de occultis. l. diuin. de pẽnis. vero. z cap. sacerdotes. B.

? Obstabitur in contra. ca. si. de clerico. clericos autem. j. Canõ

Si custos religiosi. ¶ Cas. Hoc capitulum dividitur in quatuor partes. In prima parte dicit q̃ Tulliani exiit de monasterio, et post votũ alij de facto nupsit. de quo Gregoriꝰ Uraliannum episcopũ graviter reprehendit, quia hoc permisit: z q̃ in futuro tẽpore eum sit puniturus, ꝓminatur. In secũda parte precipit eivt cũ Sergio dño pape defensore capiat eam, et a viro suo separatam in monasterium ad agẽdam penitentiam detrudat. In tertia mandat eivt cõmunicet omnes sibi resistere presumentes. In quarta parte precipit ei vt in his tantã adhibeat solicitudinẽ ac diligentiam, vt culpã suam minuere valeat. Secũda pars incipit ibi: Presentia igitur. Tertia ibi: Quia in re. Quarta ibi: In his autem.

h ¶ Te illic. vbi hec acta sunt.

i ¶ Epistolam. Quia forte petebat a papa vt lleeret sibi esse in seculo.

k ¶ Nimia. Supra. q̃. queſt. vij. sicut. q̃. z. xvij. q. q̃. abbates.

l ¶ Desidia. Que in prelato casum inducit depositionis: vt. lxxxj. dist. dictum.

m ¶ Ad nos. ita dicit lex q̃ ad principẽ deferẽda est vindicta, nõ crimina: vt. C. de officio prefecti oti. l. iij. in fine.

a ¶ Exensatione. Intellige frinola.
b ¶ Reuocare. et est simile. ij.q.j. sicut. et ex de offi. delega. et parte. nam si velit dicere q̄ vi intrusa fuerit, audietur: vt extra quod metus cau. perlatū. restituetur tamen monasterio: pto quo presumitur si ipsa sua authoritate egressa est.

Sed q̄ si contra-xerit: idem dico: argu. ex de eo qui duxit in matri. cap. significauit. Vbi aūt vir peteret vxorē, et ipsa consanguinitatem obiicit, q̄d iuris sit habemus extra de resti. spol. literas. Joan.

c ¶ A scissione. Arg. ex de offi. deleg. super eo.

d ¶ Suspēdere. Nā qui alioū defendit errorē, dampnabilis est magis q̄ ille qui facit: arg. xxiij. q̄one. iiij. qui alioum.

Error alterius non excusat defendentem.

e ¶ Qualitate. Hinc elice expositionem illius quod dicitur. xxxviij. dis. qui ea.

Homo frōne caret non homo non est homo qui frōne caret sicut legit de Nabuchodonosor. xxiij. q. v. §. hinc notādum.

f ¶ Si homo esses. arg. q̄ si prelatus per spiritualē gladiū nō pōt obtinere, p̄ principem secularē obtineat, z illō supleat p̄ materiale. xxij. q. v. principes.

Gladius materialis spiritualē adiuuat.

g ¶ Festina. arg. q̄ si prelatus per spiritualē gladiū nō pōt obtinere, p̄ principem secularē obtineat, z illō supleat p̄ materiale. xxij. q. v. principes.

h ¶ Quousq̄. diligēter ergo attendēdi sunt fines mādati, et custodiendi sunt. vij. q. i. denicq̄. ff. mandati. diligenter. Quid ergo si excommunicauit ex delegatione? Vide nunquid pōt absolue? Vi q̄ dētur q̄ non: quia functus est officio suo. ex de offi. deleg. i literis.

Judex delegatus an possit absolue pōt absolue?

i ¶ Dimo. ex de h° §tingue: q̄ si papa mato. z delegauit ei sentēdoe. cuz tiaz excōicationis: si excōmunicet, nō absoluet. ad hoc extra de offi. deleg. ca. fi. nisi hoc exprimatur in literis. si autem delegatur ei aliqua causa: cētā si propter contumaciā excōmunicet aliquā partū, bene potest absolue: nisi cum intra certū tēpus causa committa est decidenda: z termin° ille est elapsus. Sed q̄d si in vltimo puncto termini sententiam tulit, potest eam post ea exequi? Sic argu. extra de appel. dilecti. z cap. pastoralis. extra de offi. deleg. querēti. vbi differtur executio in id tēpus in quo nō potest ferri sentētia. nihil enim facit nisi quod factū est, declarat. ff. de testa. heredes palam. Z. au. sed forte contrariū est verum. Joan.

ibi vlō. et. xxi. riot. vij q. j. pue nit. i fi. Archi.

Vbendi. z ¶ Cau. Dicitur in hoc capit. q̄ ante votum continentie assumptum licet trahere: post autem votum, nequaq̄: fornicari vero nunq̄ licet. Sequētia quatuor capitu. plana sunt, et per te videbis. Hu manitatem in penitentia. inter bigamos: quia repellūtur a p̄motione et testimonio z accusatione clericoꝝ sī hanc dicut bigami: nec fectionez mine inter ꝯgines a, hic ac cōsecrabunt: et ita cipi p p est bigamus si p̄ti- gl. sin. ō mo deo, et postea pe. di. j. nubit homini. sicut p̄ i ¶ Decreuerūt. mi. not. Firmiter propo- i. l. iij. C nendo z vouendo: de act. al's nō: vt ex de vo emp. to et voti redemp. literarum.

Addē

¶ Pto k ¶ Fornicatio, istorum supra. lxxxviij. di- snia fa stinc. fornicari. ar- cit quia gu. ff. de concubi. l. Sta. in penul. Z. ducit l

¶ Eliote pro- hoc ca. posito. hoc int alia ca. intelligunt qui- vbi tra dam de voto solen crat de ni- sed tu intelli- voto so gas de simplic. p- lēn: sed ut patebit. j. e. nu- gō sēq̄ ptiaruz, vbi ponit vez est hoc capi. Sed qūo fm Z.

¶ Decreuerūt. mi. not. Firmiter propo- i. l. iij. C nendo z vouendo: de act. al's nō: vt ex de vo emp. to et voti redemp. literarum.

¶ Pto k ¶ Fornicatio, istorum supra. lxxxviij. di- snia fa stinc. fornicari. ar- cit quia gu. ff. de concubi. l. Sta. in penul. Z. ducit l

¶ Eliote pro- hoc ca. posito. hoc int alia ca. intelligunt qui- vbi tra dam de voto solen crat de ni- sed tu intelli- voto so gas de simplic. p- lēn: sed ut patebit. j. e. nu- gō sēq̄ ptiaruz, vbi ponit vez est hoc capi. Sed qūo fm Z.

¶ Presentia igitur scripta suscipiēs euigila, et exercitatus saltem exequere quod presſius vsq̄ nunc ignauia distulisti. Instantie ergo tue sit predictam mulierem vna cum Sergio defensore nostro comprehendere: et statim non solum ad male contemptum habituz sine excusatione[a] aliqua reuocare[b], sed etiā in monasterio vbi omino districte valeat custodiri, eaz detrudere: z ita omnem circa illam solicitudinem exhibere vt q̄s sit nepharium quod cōmisit ex tua possit districtione cognoscere.

¶ Qua in re si quis (quod nō credimus) clericoꝝ vel laicoꝝ aliquo tibi ingenio tentauerit obsistendum: a sanctissime[c] communionis participatione eum suspēdere[d] nobilq̄ renunciare festina: vt quantū sit execrabile quod presumpserit, postq̄ consideratione pdicta non aduertit, emendationis qualitate[e] cognoscat.

¶ In his autem omnibus ita cautum stude te vigilantemq̄ ostendere, vt culpam tuā non geminare neglectu, sed aliquantisper valeas solicitudine minuere.

Idem Sergio defensori.

¶ Districte custodie tradat, qui a religionis proposito ad secularem habitum redijt.

Si homo esses[f], aut aliquam discretionem habuisses, ita regularis debuisti discipline custos existere vt ea que illicite committuntur, ante vindicta corrigeres, q̄s ad nos eoꝝ nūcius puentret: sed dū te facit numia stultitia negligentem: non solum de illis offendimur, sed etiam ad vlciscendam desidiā tuam nihilominus puocamur. Omni ergo dilatione, omniq̄ excusatione postposita filiā gloriose memorie Tulliani magistri militie, que pfectis (quas sponte assumpserat) religiosis vestib° indumentis se laicis deturpauit: vna cū fratre et coepo nostro Vitaliano festina[g] cōprehendere: atq̄ ad religiosū rursum habitū reuocare: ac in monasteriū mittere vbi districte oīno valeat custodiri: nec eius custodiā aliquatenus releuari pmittas, quousq̄ [h] denuo nostra scripta susceperis. Nam si quolibet modo in hac re negligens vel lētus extiteris: ita in te districtissime nouerit vindicandū, vt q̄s ex re nescis, pena possis reserāte cognoscere: q̄ (sicut ditimus) sī intellectum hominis habuisses, que modo facere preciperis, ante debueras etiam cum vltione a[i] te facta cognoscere.

Item Augustinus de conflictu vitiorum et virtutum.

¶ Non tribuit eis licentia nubendi qui continentiā seruare decreuerunt.

Vbendi licentia q̄busdam tribuitur illis videlz qui virginitatem vel castitatem vidualem nequaq̄ pro fessi sunt. Quibusdam autem nō tribuitur: illis videlicet qui virgines vel continentes esse decreuerūt[k]. Fornicatio[l] autē nulli impune conceditur.

Item in lib. de bono cōiugij.

¶ Decreta sūt adulteria qui continentie ꝓpositū violant.

Eliote proposito[m] lapsas si nupserint feminas a castitate sanctioꝝ que vouetur deo, adulteria esse

ergo iste sunt peiores adulteris, cum in istis minor penitentia imponitur: vt. xxvij. distinct. si vir? Respond. ideo quia cadunt a maiori premio: vel quia in dominum specialius peccant: argu. xvij. q. iiij. sicut. ij.

a ¶ Peiores. Non videt verū qđ hic dr. s. frangentem simpler votū peiorem esse adultero cū adultero septennij pena debeat: sz frangens simpler votū, triēnij pena puniatur: vt. xxvij distin. si vir. Quis tam dubitat sceleratius esse commissum qđ grauius est vindicatum? vt. s. xxiij. q. j. non aff̄amus? Sol. verū est gr̄aliter id eē maius peccatū qđ grauio punir quo ad ecclesiam: z iste magis peccant q̄ adultere: z maius est pcm̄ istarū q̄ illarū: qm̄ iste spirituale coniugiū violant, ille carnale. iste offendunt deū: ille homies. z quāto maior est ille cui infert iniuria: tanto maius peccatū cōmittit. xxij. qō. j. monet. sed iste pter bona coherentia minꝰ puniunt, z propter fauorem matrimonij. Nā cuz quis ardet in vxorem, ppriam velut adulteram, reatu adulter est. nā adulter est in ppria vxore vehementior amator et ardentior: vt. xxxij. qō. iiij. ozigo. tamen ppter bona cōiugij minus punit: vt. xxxij. q. ij. quicquid. et. q. vij. adulterij. Uel ppter promittentem vitij, quod grauius est: vt matricidium q̄ vxoricidium minus punit: z econtra. xxxiij. q. ij. admonere. et ca. latorem. Uel ppter scandalū minus: qz minus scandalizat: qz nimia volūtas occidendi vel adulterandi maius peccatum est quo ad deū q̄ actualis fornicatio: tamen quo ad ecclesiam minus punit: qz minus scandalum suscitat q̄ adulterium, qđ proximū molestat. nam sepius maius peccatū minus punit ppter minus scandalum. sic z fractores voti qz minus scandalizant ecclesiam q̄ adulteri minus puniunt: et. ppter fauorē matrimonij punitur minus z magis peccat. Ste ergo peiores sunt adulteris quo ad culpā, non quo ad veniam vel penam, vel forte istud dicitur non quia magis delinquunt, sed qz a maiori bono cadunt. vel dicitur hoc esse maius peccatum quod in deum specialius cōmittitur: arg. xvij. q. iiij. sicut. ij.

Adulteriū cum ppria vxore qñqz cō mittit.

b ¶ Jaconissam. Jd est abbatissam.

c ¶ Anne annos. xl. s. xx. q. j. iuuenculas. Contra lxxvij. dist. placuit. xxxj. qō. j. quomodo. contra. Solutio. Grandi. fm̄ diuersam cōsuetudinem diuersarum ecclesiarum. C. de episco. et cleri. nulla.

d ¶ Ordinari. Uidetur obuiare huic Ambro. qui precepit hoc concilium. Alit enī super illum locū aptius prima epistola ad Timotheum: Mulieres similiter oportet esse pudicas. Occasione hoꝝ verborum Cataphryge dicunt diaconissas debere ordiari: qđ est contra auctoritatem. xx. q. iij. si. in textu. Respondeo qđ mulieres nō recipiūt caracterem impedietē sexu, z constitutione ecclesie: vnde nec officium ordinum exercere possunt. xxij. dist. sacratas nec ordinatur hec sed fundebat sup eā forte aliqua benedictio et qua cōsequebat aliquod officium speciale: forte legēdi homilias vel euangeliū ad matutinas: qđ non licebat alijs. Mulieres non recipiūt caracterem ordinis nec ordinantur nec officium ordinum exercere possunt. xxij. dist. Alij dicūt qđ si monialis ordinet, ōs recipit characterē quia ordinari facit et post baptismū q̄liber pōt ordinari. ex de presbyno bap. ca. vlt.

e ¶ Inter bigamos. Ergo nec eps cū talibus pōt dispēsare. extra de biga. nup. sed contra. s. e. si q̄ virgo.

f ¶ Debebunt. i. repelluntur a promotione et accusatione sicut bigami: nec femine inter virgines consecrabuntur. Et est argumentum propter similitudinem et effectum dici de numero eorum de quorum numero ipse non est: vt. xx. xvij. dist. ca. vlt.

Uel dic hec verba ꝑ ellipsim adiacentia q̄ adiacentia ad milibras ties: sic ut dicatur cōsecretur mulier. xxj. dist. clericos

Canon ꝑcipialis

Jrgines. ¶ Casus. Dicitur in hoc cap. qđ si virgines votum continentie frangētes nupserint, si nō penitent, nec in fine communicabunt.

De filia episcopi. ¶ Casus. Dicitur qđ si filia episcopi vel alterius post votum nupserint, et pater vel mater hoc approbauerit, omnes excommunicentur. pater etiam in concilio penas subeat: mulier vero non admittatur ad cōmunionem, nisi marito iam defuncto penitentiam egerit. Si autem eo viuente cepit penitere: qz timetur ne ad vomitum rediat, tamen in fine dabitur ei communio. Defuncto, prout litera sonat: vel defuncto quantum ad eam fm̄ Gratianum. et ita intellexit Benuenta. Sequens litera contradicit.

Monialis publice nubēs nō ꝑcipit corpus dñi.

g ¶ De filia. Per hoc capitulum z sequens probat hugo. lectur. suam super illo ca. s. eo. que Christo. quia dixit qđ si monialis publice nubit, nunq̄ poterit accipere corpus domini nisi in fine vite sue: vel nisi prius defunctus fuerit ille cui nupserit. Si vero fornicatur: tūc post

Uotquot virginitatem pollicitam prevaricate sunt, professione contempta, inter bigamos[e], id est q̄ ad secundas nuptias transierūt haberi debebunt[f].

Item ex concil. Elibertano.

¶ Virginibus deo dedicatis nec in fine danda est cōmunio si libidini seruierint.

Jrgines que se deo dedicauerunt, si pactum perdiderint virginitatis, atq̄ eidem libidini seruierint, non intelligentes quid amiserint: placuit nec in fine eis dādam esse cōmunionem. Qz si sibimet persuaserint q̄ infirmitate corporis lapse fuerint, z toto tpe vite sue penitētiam egerint, et a coitu se abstinuerint: placuit eas in fine communionem accipere debere.

Item ex cōci. Martini pape.

¶ Cogat ad pniam filia cleri ci si deuota maritū duxerit.

De filia[g] epi vel presbyteri vl̄ diaconi si deuota fuerit, et maritum duxerit:

penitentiam potest accipere corp⁹ dñi: & hoc idem diuersum, quia magis contemnit solēniter contrahēdo, & fornicando. Gratian⁹ vero aliter intelligit illud cap. q̄ Christo, arg. ca. sequentis.

a ¶ Receperit. Et hoc volunt dicere quidam q̄ nec pater nec mater filio

† Circa hoc no. in. xxj. q. v. de forma.

excommunicato, † nec vir vxori excōmunicate tenētur communicare: et ita de omnibus superioribus personis respectu inferiorum dicendum videtur. ℟. xj. q. iij. quoniam multos. contra. Solu. vxores viri, & filij parentib⁹, & serui dominis subditi sunt: vnde ab illis coerceri et ꝑmitti debent corripi, ne in causam anathematis incidant. vnde illorum consensus pari pena est plectendus: secus contra. † Uel dicas receperit. id est adeo dilexerit q̄ in erro-

† Uxores viri sunt.

† Deb⁹ re eam foueat. et nota. ℟ ſm hoc non est contra. xxxij. q. ij. pla. quoniam multos. ſi.

re eam foueat. et fm hoc non est contra capi. quoniam multos.

Quotam.

¶ Calv⁹. Statuitur in hoc capitulo q̄ si deo deuota fuerit fornicata nō recipiatur in ecclesia nisi peccare desistat: & peracta penitētia decē annorum, cōmunionem recipiat. sed anteq̄ ab ecclesia recipiatur ad oationem, ad consor-

† Uel i. tiū christiane mu-

† Alcui. ſter-

fidei et lieris non accedat: iudeo et si qua mulier eā quoruz receperit, excōmunicatum nicetur. Fornicatredo tor aūt simili pena

† Alci. li. ſter-

habēs, legitima eis

vers⁹ est: cum fornicata puniatur, & hoc in prima parte. In secunde. sub. da parte dicitur q̄ si deo deuota maritum acceperit, non

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

ligit ma. admittatur ad penitentiam nisi viuente marito caste vixerit. uere ceperit, vel nisi ipse iam mortuus fuerit. Secunda

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

Ut ideo pars incipit ibi: Que autem.

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

ſtrpia- b ¶ Christiane. Uidetur ergo per contrarium q̄ possit ne: q̄ accedere ad cōuiuium nō christiane mulieris. Et est arg. alijs nō q̄ excōmunicat⁹ potest excommunicato communicare. †

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

poterat q̄. q. vij. si hereticus.

Ja qua monachorum. ¶ Calv⁹. Statuit in hoc cap. Greg. vt si monacha ex ꝓpria consuetudine adulteretur, in districtum monasterium detrudat: vt sit cete

ris exemplum. Corruptor suus si clericus est, in monasterium ad agendā penitētiā detrudatur. si vero laicus est, excōmunicetur. Sequens ca. patet.

c ¶ Licentiam. i. impunitatem. vnde quod sequitur est expositio, nec enim licet peccare. argu. q̄ illicita licentia appellatur licētia. ℟. distinct. iiij. denigz. ℟. xlv. dist. q̄ syncera. ℟. xxiij. q. j. paratus. xxj. q. ij. placuit.

d ¶ In aliud. supra. lxxxj. dist. valet. & j. c. q. et quia. contra. ℟. eo. impu dicas. contra. Solu. sepe contingit q̄ monasterium aliquis negligentie: & hoc innuit illud in ꝓncipio: per antiquitꝰ cē. Cū autē monasterium negligentie non arguitur, in suū monasterium retrudi debet: in quo casu loquuntur illa capitula. Cum autē monasteriū de negligētia arguit, secus est: vt arg. xv. q. vj. alius.

Monasterium sepe arguit negligētie

Ja ꝺs rapuerit. ¶ Calv⁹. Statuitur hic vt si quis rapuerit mulierem deo dedicatam, vel solicitauerit, vel coruperit: bona ipsius et sociorū facinoris locovbi mulier habitabat vendicētur: & illi qui hoc fecerit, occidātur. Mulier autem queratur, & inuēta cum rebus suis arctiori monasterio ad agendam penitentiam tradatur. Si vero corrupta fuerit diaconissa legitimos filios

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

assignetur, cetera a monasterio vendicentur. Cum suis rebus, quo ad vsum fructum: vel cum suis reb⁹, scz post acquisitis, scz post delictum.

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

e ¶ Solicitauerit. Argu. q̄ voluntas peccandi ꝓ operis perpetratione punitur: vt. j. q. j. qui studet. et. vj. q. j. ℋ verum.

f ¶ Assisteriā. Assisteriū † apud grecos est locꝰ in quo vnus sacerdos, quinq; acolythi, quinq; mulieres q̄ assisterie dicunt, manēt. Jo. Uel dic assisteriā. i. reclusam: ab assistendo, qꝝ quotidie assistit orationi.

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

g ¶ Uel monachā. i. in monasterio viuentē.

h ¶ Religiosam. Hoc apposuit Gratian⁹ de suo: vt pa-

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

† Alci. ſter-

habēs, legitima eis

tet in originali. vnde hoc scriptū est in auc. de sanc. epis. in fi. col. ix. nō in nouella est illud verbum.

a ¶ In quo. Arg. q illi qui committunt enormia delicta in ecclesia, q bona eor ecclesie ꝓpter delicta confiscā tur: vt. xvij. q. iij. si quis deinceps. z ca. qui quis. contra. xxx. q. j. si qs facerdos.

Hoc intelligit qñ mulier est secularis id peccatū admittit.

b ¶ Fm legē tamen bona dānatorū tradunt heredib⁹: vt. C. de bo. dā. auc. bona. nisi i criminib⁹ hereseos z lese maiestat. vj. q. j. ¶. verū. z ex de here. vergēs.

b ¶ Cū suis. olim em ipso igressu oia sua facta sunt ecclesie. xix. q. vlti. si qua mulier. Uel suis. i. a se monasterio collatis, vl post ingressum queritur. Uel suis. i. monasterij. simile. xvij. qō ne. j. ca. j. xix. q. vlti. perlatū. al's falsus diceret: z qt oia bona ei⁹ ipso ingressu facta sunt monasterij: et ꝗcꝗd post ea acquisiuit, monasterio acquiuit: vt. xix. qō. vlti. qt. z ca. perlatum. z ca. si qua.

c ¶ Cautiori. Sic ergo delictū persone redundat in dānū ecclesie. z sic est lis delicta in vno monasterio dantur secūdo mō ad alios tur ꝓmo: videl de bonis eius redunis trās dare in dānū ecclefie, sed non redundat, quia prouidebit ei vt prius: extra de cleri. coniunga. quod te. Nec dicas res dandas secundo monasterio nisi quātum ad vsumfructum, sez vt inde sustentetur ista dum vixerit: vt. xvj. q. vj. de lapsis post mortem vsufructu redeunte ad primum monasterium. Uolunt autem quidam dicere q non redibit cum rebus suis postea acquisitis. et facit pro eis auten. de sanc. episco. ¶. si monachus. in fine titu. col. ix. vbi dicitur q res quas ita acquisiuit, debent applicari secundo monasterio. sed illud non tenet. vel exauditur cum primum monasterium vidit monachum ita vagantem, z noluit reuocare. nec est huic contra. C. de episco. z cle. l. vlti. ¶. hoc etiam. in fi. vbi dicitur q res taliū debent dari primo monasterio. nam illud locum habet cum ille monales recedentes secul ariter viuunt. cum autem ille monachus transit ad aliud monasterium, vel ad aliam vite figurā, res vendicat primus monasterium. in auten. de mona. ¶. si vero relinquens.

Monia ꝓ reuidi et.

d ¶ Legimus. Que sit legitima, habes. C. de inofficio. test. auten. nouissima. z ꝓbat argu. huiꝰ ca. q etiā contra pta potest ordinari diaconissa, licet dici cōsueuit contraria. Ité olim huiusmodi diaconissa, ꝓprium habebat: Mulieres. ¶ Casus. Mulieres obtentu religionis velate, aut i monasterio regulariter viuāt: aut in domibus suis etiā susceptū habitū caste obseruent.

Mulieres obtentu religionis velate, aut i monasterio regulariter viuāt: aut in domibus suis etiā susceptū habitū caste obseruent.

Item ex concilio Aurelianensi.

¶ Monachus vxorē ducens nunq̄ sacri gradus meretur consortium.

Monacho oratorium in monasterio vel zonas habere non liceat: et si postea vxorē fuerit sociat⁹, tāte prcuaricationis reus nūq̄ ecclastici grad⁹ sortiat officium.

Item Augustinus de bono viduitatis.

¶ Ante ꝓfessam continentiā nubant vidue ḋb⁹ volunt.

Uidue que se non continent, nubant anteq̄ professe continentiam deo vouerint: quod nisi reddant, iure damnantur.

Ité Nicolaus carolo archiepo, z eius suffragancis.

¶ Non permittit vidua post professionem continentie votum deserere.

Uidua quidē q capiti sacrum velamen imposuit: si inter ceteras velatas feminas in ecclesia oauerit, et oblationes cū illis obtulerit si professa est se in eodem habitu permanere, spondēs nunq̄ religionis velamen deponere, a religionis obseruātia discedere non presumat.

Item ex concilio Aurasico.

¶ Professionē viduitat; cotā epo factam, post habitū susceptū nulli violare permittitur.

Uidua. ¶ Casus. Si femina fuerit velata, et inter velatas oauerit, et oblationes obtulerit cum illis, professionem receptam nunq̄ violare presumat. Si professa est, supple maxime, cum sup; dicta sufficiāt: vt xxvij. distin. qō interrogasti. z quod dicitur de oblationibus, intellige fm consuetudinē alicui⁹ loci vbi monache panē consecrandum, vel alias oblationes sacerdoti offerebant, vel forte corpus Christi.

h ¶ Et oblationes. Arg. presumptionē haberi de aliquo facto per frequentationē vel exercitium eorum que pdicadherent z conueniunt illi facto: arg. xx. q. j. quem progenitores. z. ff. ad mace. si quis patrē. Argu. contra. C. de p ba. ad ꝓbationem seruitutis.

i ¶ Professa. Maxime. nam etsi sacramento vltrō firmare se tālt animo professam vt liceat recedere, non rogatus auditur, extra de regu. vidua. Quid autem sit, ꝓfiteri, &

Ad hoc. ¶. j. q. vj. c. j. & ij. c. nouum? hoc rum est fm Ja. fm Fa. fm dic. ans.

Obtentu. Argu. q hi qui ludo vel fraude habitū religionis gerunt, ad eiꝰ obseruationem cogūtur: vt xxvij. dist. quod interrogasti. Argu. contra extra de priuile. tuarum.

Aut in domibus. Arg. q in ꝓpria domo potest quis vti vestibus monachaliꝰ, z facere votū: vt j. xxx. iij. qō. v. quod deo. xx. qō. j. viduas. &. e. q. ca. de viduis. tamē propter hoc nō solēnizatur votum: vt extra de conuer. coniug. ex parte. ij.

Thes notari Fāli. ij. dic. &. e. de viduis. in glo. j. ij. &c.

Monacho. ¶ Casus. Monachꝰ nihil debet habere: et si de facto vxorem duxerit, a clericali officio perpetuo remoueatur.

Otariū. ¶ Otariū ponitur, ꝓ quolibet ornamēto mulierum: et ponitur

Otarii qd sit. Gnidius

bene colligitur.xx.q.j.ca.vlti.

a Viduitatis. ¶ In secretario.locus forte est vbi monache accipiant habitum.

Omnes femine. ¶ Casus. hoc ca.diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur q̄ mulieres ad religionē venientes capita sua pallio suo contegant, et suam faciant professionē in scriptis, quā decetero violare nō debent. In secunda parte dicitur q̄ si alique votū violasse inueniantur, excommunicētur: et rursus mutato habitu sub perpetua penitentia in monasterijs remaneāt religate. Secunda pars incipit ibi: Que vero.

b ¶ Professionē.i. scripturam in qua profiteantur se religiose viuere velle, ⁊ propositū religiōis assumere velle, ⁊ in ea perenniter ⁊ inuiolabiliter permanere: vt. s. xx.q.i.vidua.

c ¶ Post quā scripturā. Arg. q̄ scriptura facit votum solenne.

d ¶ Mutato.i. deposito secl'ari, ⁊ assumpto religioso.

Sciendum. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ moniales per votum sue sponsionis, et per verba sacerdotis efficiuntur templa dei: ⁊ ideo violatores earum sacrilegi iudicantur. Parētum: si sunt paruule: vl' suā, si sunt adulte.

e ¶ Per votū proprie. Argu. q̄ quis per alium vouere nō potest, sicut nec penitentiam accipere: vt de peni. dist.j. quem penitet. ⁊ iurare tamen per aliū potest. lxiij. dist. tibi dño. ⁊ matrimoniū contrahere: vt. xxij.q.ij. honoratur. ⁊ ca. hoc sanctum.

f ¶ Et verba.i. benedictionem.

Et quia aliquos monachorum. ¶ Casus. Quidam erant monachi qui cum mulieribus publice contrahebant. Et ideo Grego. mandat defensori suo vt eos requirat, ⁊ inuentos ad sua monasteria remittat: quod intelligitur si sua monasteria non poterunt de lasciuia reprehendi.

Vt lex continentie. ¶ Casus. Statuit Innocentius papa in hoc ca. vt si epi vel alij in sacris ordinibus constituti canonici regulares, monachi, conuersi vel professi vxores de facto duxerint, separentur: qui pro tantis excessibus separati, condignā penitentiam agant. idē est de sanctimonialibus feminis obseruandum.

g ¶ Ut lex. in hoc ca. agitur de trib⁹ impedimentis matrimonij, ordie, voto, ⁊ interdicto ecclesie: q̄d notat̄ ibi quā cōtra ecclesiasticam regulam.

h ¶ Ecclesiastic⁹. Ergo omnes q̄ infra ponuntur, sunt ecclesiastice persone: ergo ⁊ conuersi: quod verum est: vt. xij.q.j. duo.

i ¶ Regl'ares canonici. Ad differētiam secularium, de quib⁹ habes ex̄ de decimis, fraternitatem.

k ¶ Atq̄ cōuersi. Arg. q̄ cōuersi q̄ professi nō fuerint, matrimoniū cōtrahere non vetant̄.

l ¶ Professi. Nūquid oēs conuersi eo ipso q̄ sunt conuersi intelliguntur vouisse, ⁊ renūciasse ꝓprijs? Dicūt q̄dā q̄ sic. Joan. sed ego dico q̄ si trāsit ad ecclesiā regularē, tunc intelligitur vouisse, ⁊ renūciasse ꝓprijs. si ad secularē, nō: cum nec alij clerici intelligātur vouisse nisi sint in maiorib⁹ ordinibus, nec renūciasse ꝓprijs in quocūq̄ ordine sint, nisi sic dicāt: Do me ⁊ mea huic eccl'ie. Nā renunciare videt̄ tūc ꝓprijs. B. Itē q̄d si aliq̄s contulit se ⁊ sua alicui seculari ecclesie: nunq̄d talis potest cōtrahere vel habere ꝓpriū? Dico q̄ potest cōtrahere, ⁊ filiꝰ postea natꝰ potest petere legitimā portionē: vt. xvij. qōe. iiij. ca. vlt. licet videat̄ seruꝰ eccl'ie factꝰ. Sz nunq̄d talis potest ad strictiorē transire vitā? ⁊ Dicūt q̄dā q̄ non: cū se fecerit seruū illius ecclesie, q̄r liberti non possunt recedere de ecclesia sua: vt. xij.q.ij. liberti.

m ¶ Nō esse. hic habes q̄ matrimoniū nō valet si fiat licet.

Viduitatis seruande ꝓfessionem corā episcopo in secretario[a] habitam imposita coram epō veste viduali, dicimus non esse violandā. Ipsam talis professionis desertricem merito damnādam esse decernimus.

Item ex concilio Toleta.

¶ Modꝰ ⁊ solēnitas faciende ꝓfessionis hoc ordine seruet̄.

Omnes femine venientes ad sacram religionē pallio capita sua cōtegant: cōscriptam roboratāq̄ professionem[b] faciant: post quam[c] scripturam non sinātur relabi ad preuaricationis audaciam.

¶ Que vero ex his oībus fuerint reperte animū aut vestem in trāsgressionē dedisse excōicationis sentētiam ferāt: ⁊ rursus mutato[d] habitu, in monasterijs donec diē vltimū claudant, sub erūnis ardue penitētie permaneant religate.

Item ex concilio Arelateñ.

¶ Filij perditionis sunt qui violant corpora feminarū consecratarum.

Sciendū est omnibus q̄ deo consecratarū feminarū corpora per votū ꝓprie[e] spōsionis, ⁊ verba[f] sacerdotꝭ, deo cōsecrata templa esse, scripturarū testimonijs cōprobātur: ⁊ ideo violatores earū sacrilegi, et iuxta apl'm filij ꝑditionis esse noscuntur. Item.

¶ De eodem. Palea.

Vidue si priusq̄ continentiā profitētur, nubere elegerint: illis nubant q̄s propria voluntate velint habere maritos. Similiter hec conditio et de virginib⁹ habetur, nec extra voluntatē parētū vel suā cogant̄ accipere maritū.

Item Grego. anthemio subdiacono in epistola. xlij.

¶ In monasterio recludātur monachi vxoribus sociati.

Et q̄r aliq̄s monachorū vsq̄ ad tantū nephas ꝓsiluisse cognouimus vt vxores publice sortiant̄: precipim⁹ vt sub omni vigilantia req̄ras: et inuentos habita coerctione in monasterijs quibus monachi fuerant, remitti facias.

Item Innocentius papa. ij.

¶ Post ꝓfessam cōtinentiam quisquis vxorē duxerit, ab ea separetur.

Vt lex[g] continentie, et deo placēs mūditia in ecclesiastic⁹[h] personis ⁊ sacris ordinib⁹ dilatet̄: precipim⁹ q̄tenus episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi, regulares[i], canonici, monachi, atq̄ conuersi[k] ꝓfessi[l] q̄ sacrū transgredientes ꝓpositū, vxores sibi copulare presumpserint, separent̄. Huiusmodi namq̄ copulationem quā ꝯtra ecclesiasticā regulam constat esse cōtractam matrimoniū nō esse[m] cēsem⁹: qui etiam abinuicem separati, pro tātis excessibus condignā

Cōuersus an intelligat̄ ꝓprijs renūciasse.

⁊ Quidam dicunt q̄ sic: vt xix.q.ij. due. ſm L. ⁊ idē sentit h Lau. ibi inuito pla. arg. ex̄ de reg. licet.

contra regulam ecclīasticā: arg.j.xxxv.q.iij.contradicimus.ꝛ arg.j.xxiij.q.iij.non oportet.

¶ His oibus auctoritatibus. ¶ Casus. Infert ista. ex supradictis q̄ matrimoniū post votū cōtractū nō tenet. Animodo vult probare contrarium. Et ad hoc inducit sequentia cap.

¶ Augustinus. ¶ Hec est. ij. pars q̄onis, in qua loq̄tur de voto simplici q̄ impedit contrahendū, sed non dirimit matrimonium iam contractum. Jo. de fan.

Uptiarum. ij.pe. ¶ Cal'. Moderni doctores totum hoc ca. intelligunt de voto simplici, q̄ matrimoniū nō impedit, sicut itellexerūt Aug. et H. Hoc igit̄ ca. diuidit in q̄tr partes. In prima Aug. tripliciter commendat matrimonium. Primo, quia fuit legis obsequium. Secūdo, qz est infirmitatis remediū. Tertio, qz in quibusdam est solatium humanitatis. In scōa parte cōmendat, preferēs eā bono cōiugali. affert' tñ cōiugalis non debet in omnib⁹ reprobari, cum non possint omnes continentiā obseruare. si tamen aliqua egressa fuerit ad votum simplex, bonum est vt illud obseruet, vt nulla detur diabolo occasio fornicandi. In tertia parte ostēdit q̄ que faciunt votum simplex, cōtrahere non debent, quia inde damnationē ab apostolo recipiūt: non q̄ taliū nuptie sunt dānāde, cum matrimoniū cum eis teneat, sed quia p̄missione voto simplici fregerunt, p̄me continentie fidem irritam faciendo: non enim peccauerunt contrahēdo, sed p̄missionem suam frangendo. In quarta parte ponit obiectionem quorūdam dicentiū tale debere matrimoniū separari. nam si viuo viro mulier alteri nubat, adultera est. ergo ꝛ illa q̄ Christi coniugiū eligit, si postea homini nubat debet adultera dici. In quinta ostēdit Aug. q̄ taliū matrimonium non separatur: cuius vxoris matrimoniū separetur si viuo viro alteri nupserit. est em̄ dissimilitudo spiritualis matrimonij ad carnale: qđ dupliciter probat August. Primo q̄ viuo viro de ei⁹ consensu potest vxor Christo nubere, sz non potest alteri carnaliter copulari. Secō q̄ mortuo viro si Christo nupserit, non diceretur bigama: secus si alteri. Reprobata ergo similitudine illoz dicit Augu. q̄ matrimonium eorum qui post votum simplex p̄trahūt, separari nō debet, cuius tales sunt peiores adulteris, qz spiritualiter peccant. Secūda pars ibi: Filiorum quippe. Tertia ibi: In coniugali. Quarta ibi: Proinde. Quinta ibi: Qui hoc dicunt. Randolphus et quidam alij intelligunt hoc ca. de voto solēni, siue de presenti. vnde dicunt hoc esse abrogatum: cum dicat Augu. q̄ matrimonium post tale votū p̄tractū dissolui non debeat. Alij intelligunt hoc ca. de voto simplicivsq̄ ibi, sed plane exinde de solenni. Ego autem dictus B. cum H, et August. intelligo totum hoc ca. de voto simplici. i. de futuro. Intendit enim August. in hoc ca. ostendere q̄ post ipsum votum de futuro non debeat quis contrahere. si tamē contraxerit matrimonium, non est separandum. et inuehitur in illos qui dicebant tale matrimonium debere separari. et seruat istum ordinem. Primo commendat matrimonium, Secundo virginitatem siue continentiam, ꝛ illam prefert. Tertio ostendit q̄ post propositum de continentia vouenti non debet quis nubere. si nupserit, peccat mortaliter, non nubendo vel volendo nubere, sed frangendo vel volendo frangere propositū, et hoc votū exequitur vsq̄ ibi: proinde. Deinde inuehit contra eos qui dicebant tale matrimonium esse separandum. et procedit in hunc modū. Primo ponit errorem eorum, ꝛ erroris rationem, siue argumētationē eorum. Secundo respondet argumentationi eorum, eis instando, ꝛ ducendo eos ad triplex inconueniens: quod facile est colligere ex illa litera. Tertio supponit opinionē suā, sz q̄ post votū de futuro est matrimoniū, nec dz separari: peccat tamē q̄ sic contrahit magis q̄ adulter. ꝛ est iste casus. H.

Uptiarum bonū[a] semper[b] quidem bonum est: quod bonum semper in populo dei fuit: sed aliquando fuit legis[c] obsequium, nunc est infirmitatis[d] remedium, in quibusdā[e] vero humanitatis solatiū. Filiorum quippe p̄creationi operā dare, non canino more pvsum promiscuū[f] feminarū, sed honesto ordine coniugali, nūc est in hoīe probandus affectus[g], et ipsum[h] tamen laudabilius transcēdit ꝛ vincit celestia[i] cogitās[k] animo christianus. sed

a ¶ Bonum. sz in non vouētib⁹. † melius est enim nubere q̄ vri.

b ¶ Semper. Quia ꝛ ante peccatū ꝛ post in paradiso vt. S. xxvj. dist. deinde.

c ¶ Legis. Sed aliquando fuit legis obsequium, quādo frater in vete. testa. debebat suscitare semen fratris: secundū vt. viij. q.j. olim. ꝛ hoc specialiter erat p̄ceptum. generaliter enim p̄ceptū erat, p̄pagatio sobolis: vnde maledictus erat qui non reliquerat semen super terrā. xxij. q. i. vno iij. S. his ita. ꝛ. q.ij. pudet.

d ¶ Infirmitatis. i. p̄ra infirmitatē incōtinētie p̄cessum: ꝛ non ita tamē ꝛ olim erat, sed nō erat legis obsequiū.

e ¶ In quibusdā. Unde in senib⁹ est humanitatis solatium. i. p̄trahit vt eis seruiat in suis necessitatib⁹. xxj. di. Ille omnino. ꝛ est arg. hic ex quo senes q̄ iam arrigere nō possunt, p̄trahūt: ergo ꝛ spado ꝛ frigid⁹ potest matrimoniū p̄trahere: ar. xxxij. q. v. qđ deo. nā ꝛ posthumū instituo spado: vt. ff. de libe. ꝛ post. ꝛ. sed est quēstiū. S. spadonē. sed non est verū, q: non potest p̄trahi matrimonium nisi ibi sint tria bona matrimonij vel re vel spe. J. e. q. ij. omne. de sene non est simile. nemo enim est adeo senex quin aliquādo calere possit natura vel artificio: qđ non est in frigido, vel in puero, vel spadone, ꝛ ideo senex habilis est ad p̄trahēdū. Sufficit em̄ q̄ plē nō euitet. xxij. q. ij. solet. sic em̄ generare dicit: ex quo nō euitat plē, ꝛ apt⁹ est ad coeundū. † Uel dic humani solatij ꝛc. i. p̄trahit causa pl̄is, q̄ patris solatiū est. ꝛ hoc vult littera sequēs: filiorū ꝛc. Uel dic vt dixi. xxij. q. vij. hi qui.

f ¶ Promiscuū. i. indifferenter ꝛ indistincte commiscere, sz canino more. Canes enim indifferenter ꝛ indistincte commiscentur.

g ¶ Affectus. sz prolis procreande ad cultū dei. xxij. q.j. non in sola.

h ¶ Et ipsum. s. affectum.

i ¶ Celestia. nā celeste est in carne viuere, ꝛ opera carnis nō facere, qz virginitas replet paradisum. xxij. q.j. nuptie. ꝛ ibi: neq̄ nubēt, neq̄ nubent. super qua auctoritate dicūt theologi q̄ vita angelica viuēt.

k ¶ Cogitās. i. prefert continētiā bono coniugali.

a ¶ Deliberet. An sit vouendum.
b ¶ Detur occasio.in non vouentibus.
c ¶ Subtrahatur.in vouentibus . immo filij accedite ad seruitutem dei:et parate vos ad tentationem. de penit.distin.ij.si enim.extra de renun.nisi.in princ.

d ¶ Sed etiã.hic eẽ emergunt due opiniones. Vna.dicit q̃ contrahere: actus scilz contrahendi,nõ est malꝰ: et hoc ea ratiõe q̃ ex eo sequitur bonũ.s. matrimoniũ . Non eñ vult dicere q̃ ex malo seq̃tur bonum.pro eo facit.J.e.et si nõ nubendo. ⁊ illud:non solus susceptio ⁊c. et illud:nõ q̃ cõiugalẽ.sed voluntas frangẽdi votũ tm̃ (vt dicit)est peccatũ: vt pater.J.e.nõ q̃ ipse nuptie ⁊c.ꝰ sed hec littera ei cõtradicit: nõ solum capessere. sed ipse exponit: nõ solum voluntas frangendi votũ in actũ producta est damnabilis:sed etiam nubere velle.i. voluntas frangendi votum contenta suis finibus est damnabilis. Jꝛ ex dicto eiꝰ sequitur q̃ aliquis faciat simul bene ⁊ male:quia contrahendo benefacit: sed recedẽdo a voto malefacit.et intelligit hoc ca.non de voto solẽni presenti vel nudo:(qa secundũ eus ytrũq̃ dirimit mr̃imonium)sed de ꝓposito quod quis habet votum emittẽdi:vt diximus.J.in princ.q. Nos dicimus q̃ ipsum velle cõtrahere ⁊ contrahere est peccatum istis:et tamen inde sequitur matrimoniũ: quod est bonum: ⁊ intelligitur cap.de voto presenti simplici. Nec est mirum si sequatur ex bonis malũ:arg.de cõse.dis.ij. sicut Judas.et.lxxxj.distinc.si qui sunt presbyteri.sicut ex malis bonum.xj.q.iij.q̃d ergo.sicut in passione Christi opus operans fuit malum.i.crucifixio iudeorũ. opus autem operatũ.i.passio fuit bona.actio enim fuit mala: passio bona.et sic malũ potest habere bonum effectum. contra nos est illud: etsi non nubendo,sed dic etiã id est quamuis ipsum nubere non sit peccatum ⁊c.

Mat. xix.b.

Non ergo q̃ nupsit peccauit,sed quia coꝑ fit nuptiarũ, hꝫ contra votũ. Est tñ. de cõ. di.ij. Sicut ius ⁊c.

Vouentes nõ debent cõtrahere vel nubere peccãt.

Opus duplex fuit in Christi passione.

e ¶ Propositi.id est voti.
f ¶ Fraus.id est deceptio.
g ¶ Susceptio.i.susceptũ matrimoniũ: ¶ sed tamẽ pus mam fidẽ irritam fecerunt. Item no.q̃ apls hic locutus est de his q̃ vouerunt per verba de presenti.et Augu. hic de talibus locutus est. Et hoc probat illa littera:si vixero suo viro. et vbi dicit, cui viuente marito nubit. Nã si nubit,ergo christo vouet. ⁊ ideo intelligimus hoc ca. de voto ꝑsenti. Vel contra:et fm̃ eum superficialiter iudicatur auctoritas illa apli q̃ poterant contrahere.et dicit B.q̃ votum in sui natura considerat̃ non impedit circũscripta omni solẽnitate:sed ecclesia potius vel posteriores hmõi solẽnitates:et cõstituit vt impediret.nunq̃d ergo monachi anteꝯ ecclesia institueret,poterant cõtrahere? Dic q̃ tunc monachi non erant,cũ monachꝰ esse nõ possit quin aliqua solemnitas obseruet:sed posito q̃ fuerint,poterãt ⁊ trahere. Jo. ¶ Bono iferiori.i.coniugio.

Hec fuit expositio B.⁊ Z. hꝫ Jo. ẽ fan. exponit, susceptio.i. ipm̃ sus cipe,nã mr̃imoniũ manet ⁊ nõ dãnak. Archi.

Marci.r.b. Rom̃. vj.b.

h ¶ Bono iferiori.i.coniugio.
i ¶ Bono superiori hꝫ cõtinentia. duo sunt bona: vnũ superius, vt cõtinentia:et bonũ inferiꝰ vt matrimonium.
k ¶ Proinde. Hic ponit Augu.quid eos inducebat ad dicẽdũ q̃ nubẽtes post votũ simpliciter essent separandi: ⁊ durat vsq̃ ad id, quod hoc dicit. vbi ponit suam primã improbationem: secundam autẽ ibi: Deinde. Tertiam ibi: Fit autem ⁊c.
l ¶ Cũ eñ. Salua sua pace. Augu. non bene opponit istis.hoc nõ est simile de carnali matrimonio ⁊ spirituali. Non enim de spirituali matrimonio ad carnale est regressus:sed bene de carnali ad spirituale ꝓgreditur:et ita dormitauit hic Aug. Vel dicebant forte illi omnimodam esse similitudinem inter hoc ⁊ illud.

Augustiñ q̃ dormitauit

m ¶ Meliorũ sint.i.signũ melioris meriti: quia secũde

nuptie indicium sunt incontinentie: vt.xxxj.q.j.de hijs.et cap.hac ratione.

a ¶ Virgo. Quia sine macula et ruga peccati: vt.xxxij. q.iiij.recurrat.xxj.dist.Huius.

b ¶ Uxores. Hic habes q̄ votum simplex nō dirimit ex sui natura, eadem ratione nec solēne cum idē sint: quia solēnitates nō sūt de substantia: z verum est: sed constitutio ecclesie dirimit matrimoniuz: religio tamen dirimit matrimoniuz: vt ex de cōuer. coniug. ex publico. Sz nūquid simpliciter vouens q̄ prior fuit, tenet ptinere mortua vxore? Videt q̄ nō: qz obligatio extincta nō reuiuiscit: vt de pse. distinguit. queris. ff. de solu. qui res. §. areā.

Uouēs simplr q̄ prior fuit, an mortua vxore tenet reuiuiscere contine- re teneatur.

Sed prium est verū: qz nō tollit permatrimonium nisi voti execution. ex de conuer. cōiug. quidam. nā vouit ille quātum in se fuit: ideo postea cōpelliur continere: qd nō fieret si oino esset absolutus a voto. si tñ cōtraxerit tenet mrīmonium: vt no. in illa decre. quidam.

c ¶ Adulteria. i. adulteros esse, nō cōiuges. et est emphasis: † sicut illud: Dauus est ipsum scelus.

† Impropietatē locutiōis. Sic.xxxij.q.j. pudēda. i pncip. vbi de hoc.

d ¶ Sed plane. Ab hinc tractat de voto solenni scōm quosdā: fz verius per totū ca. de voto primato agitur.

e ¶ Stauius. §. xvij.q.iiij. sunt q.

De viduis.

¶ Cas⁹. Hoc capit. fm q̄ posset melius legi de voto solenni q̄z de simplici. Sed vt faciat ad propositū. S. legas de simplici. Diuidit ergo hoc. c. in tres partes. In pma pte dr q̄ vidue vel o pfessionis velari nō debēt. In scōa parte dr q̄ si vidue post votū simplex nubant, peccant: z pniam agere debent: tñ mrīmoniū separari nō dz: ne talibus fornicationis laqueū injiciamus: sed hortari eas ad penitētiā debem⁹. In tertia parte dr q̄ ita debemus eas hortari ad pniam, ne nimis eaz conscientiam terreamus. Scōa ibi: Que si propria.

Tertia ibi: Cauendum.

f ¶ De viduis. Uiderur hoc ca. intelligendum de voto solenni: arg. §. e. si quis sacro. vbi fit mentio de constitutionibus Celestij siue Pelagij. et hoc est Celestij. fm hoc non facit ad propositū. S. intelligas ergo de voto simplici. et in facti mentionem de aliqs cōstitutionib⁹ Celestij, non de ista.

g ¶ Sub nulla. Qz vidua nō cōsecratur, non bñdicitur in sua velatione, sed tm pginem: vt.xx.q.j. deuotis. sed accipiunt velū de altari: vt.§.eo. vidue.

Vidua non cōsecratur, non bñdicitur in velatione.

h ¶ Castitatē. vt dualem: salz post pmissum cōiugium assumptaz. fides est seruanda est priori coniugio. xxxij. dist. fraternitatis. et. C. de secun. nupt. l.ij.

† Alia

Celasius post

i ¶ Periculi. Id est ppter periculū earum virandum poterit deliberare quali tē.

j ad

k ¶ Uerabantur. Arg. q̄ peccatum timore maioris iam pmissum fieri nō verat. xxxij.qō.j. fo. vij. d. ler. tuj. dist. nerui.

l ¶ Laqueū. eos separādo: vel eos pcise, phibendo ne ad ipsas accedant. vouens est intelligē simplr q̄bus tñ cō cōmunitōrijs⁹ dñus nūs vtdēd⁹ est a mrīmonio: pz in mio, non p excōica- tione: sed solutione: vt ex q̄ cleri. qz mi. vel vo. veniēs. z de gōd. spon. resoluit. arg. no. xxxij.q.j. pdicandū. nimis sed illud de pcō iā fm dcōmissio. Itē ar. ex hoc. c. q̄ nō p qlibz casu nō mortali excōicād⁹ est pro est aliqs anteq̄ cō- fiteatur: qz p fra mortali ctiōe huj⁹ voti an- peccō fr frāgat nō est rendu.

m ¶ Ut z nostra. Arg. q̄ ex quo plat⁹ functus est officio admonēdo, increpando, z corripiendo: non deberet ei imputari si ille nō emenderet: arg. xl.vij. dist. qō ad nos.

n ¶ Preterimus. Et ideo aliqua preterm̄untur exponi

exōicandus, qz nōdum obligatus est, nec post propter bonum matrimonij: tamen quandoq̄ indicitur penitentia volenti peccare: vt extra de spon. de illis. Jo.

l ¶ Laqueū. Si simplr vouerūt, pmittēdi sunt pere, vt maius malum vitetur. ex qui cleri. vel vo. veniens.

ne terror incutiatur: sicut dicit Beda de pen. distinct. iiij.

a ¶ Si quis votū. Sed nunqd simpliciter vouēs pōt cōtrahere cū alia q̄ simpliciter vouit? Non videtur q̄ teneat matrimoniū, cū neuter possit debitū exige-re. pone eos vouisse q̄ nunq̄ exigeret, dico q̄ bene teneret matrimoniū, q̄ vterq̄ pōt reddere. Sz quō, cū reliquus non exigat? Rñ. vterq̄ essi sciat alterū indigere, nec posse exigere, reliq̄ dz cōmilcere. vterq̄ reddere debet. Sz q̄d si q̄s vouit q̄ nunq̄ redderet debitū si vxor pūgeret eū discrete? si posset ducat, nō tenet votū tale seruare: q̄ preceptū est apli de debito reddendo vxori: vt xxxij. q. iij. §. apostol. Sed q̄d si aliq̄s iurauit q̄ nūq̄ cognosceret aliquā mulierē? si postea duxerit vxorē, bene tenet matrimoniū. nunquid ergo peccat cognoscendo, cum iurauerit nō cognoscere? Dicunt q̄dā q̄ prima vice peccat, sz postea nō: & ijdē dicunt q̄ post votum simplex prima vice cognoscēs vxorē peccat: q̄ si semp peccaret cognoscēdo, tale matrimoniū illicitū esset. sz hoc nihil est: sed dico q̄ non peccat cognoscēdo, sz extra iuramentum faciat: sed tunc peccat oñ fidē frāgit deo. Vel dic q̄ talis p̄mittat se cognoscī, et non cognoscat: & sic saluabit iuramētū, cum potī videatur pacti q̄ agere. Iterū quero cū iuramentum sit de iure naturali, sicut & votū: quia sicut dñs precepit: Vouete et reddite: ita precepit, reddas dño iuramenta tua. quare votum dissoluit matrimoniū, & non iuramentū? Ad hoc dico q̄ iuramentū non est prestādum vxori, sz nisi subsit necessitas: vt. xxij. quest. j. ita. vnde qui tale iuramentum facit, temerarie iurat. vnde fortius est vinculum voti q̄ iuramentum. sm nos tamen non est questio, quia votum de sui natura non obligat, sed cōstituto circa votum emissa.

¶ Quod autē. ¶ Casus. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit §ta. vt sciamus quorum vouētum matrimonia dissolui antur, recurrēdum est ad §. §. xxvij. distin. §. vlti. In scōa parte determinat. c. illud, q̄ Christo. vbi dicit q̄ non admittit ad penitētiā deo deuota que alij nupserit: nisi vir cui se iunxerat, defunct⁹ sit. qō sic intelligit §ta⁹, dicēs q̄ tunc vir ōz ei defunct⁹, cum ab eius concupiscentia mentem suā & corpus ex toto alienauerit: & q̄cūq̄ hora hoc fecerit, ad penitentiam admittet. Nec hoc est cōtrarium dño dicenti per prophetam Ezechielē: In quacunq̄ hora cē. In vtroq̄ casu capituli Innocentij: vel in vtroq̄ casu contra ius Innocētij illius cap. §. ca. deuotam.

Gesi. iij. d. Roñ. vj. b. Ezec. xxxiij.

b ¶ Ostēditur. §. xxvij. dist. §. vlt.

c ¶ Illud. §. c. q. ca. que Christo.

d ¶ Potest. digne tunc q̄s reconciliat deo cum penitet de omni pctō. de peni. dist. v. fratres. minus digne cū penitet de quibusdā. de pe. dist. iij. placuit.

e ¶ Derelicta. §. solluit hic secūdam partē illius capt. q̄ Christo. & male. nō enim innititur a cōtrario sensu q̄ illū posset habere virū cui adultero fidem dedit viuente viro. ¶ extra de eo q̄ duxit in matri. cum habueret. solue ergo secundam partem prout §. soluit primam partem.

¶ Hoc dicit hodie itelligit vt legit. et no. eē ō eo q̄ du. in matri. c. vl.

f ¶ In vtroq̄ casu. s. Innocentij.

g ¶ Esset contrarius. Innocentius.

h ¶ Deuota. §. e. q. ca. deuotam.

¶ Equit. ¶ Hec qō diuidit in quinq̄ partes. In ꝑma intēdit, ꝑbare q̄ sponsa sit vxor, que tamen non est nisi spe futuroꝝ, & non re presentiū. Scōa ibi: Dis omni-

Item Theodorus.

Ide eodem.

Si quis votū a virginitatis habens cē. Quod autē vouētes p̄missis authoritatibus iubentur ab inuicem discedere, quorum vero coniugia authoritatibus August. et Theodori soluēda non sunt: in capitulo de oratione clericoꝝ euidenter ostenditur b. Illud c autē Innocētij q̄ vgines sacre publice nubentes illo viuēte cui se coniunxerant, ꝓhibentur admitti ad penitentiā: non ita intelligendū est vt aliquo tēpore excludātur a penitētia que digne penitētiā agere voluerint: sed ꝓhibent admitti ad penitētiam que ab incesti copula discedere noluerint. posit. ꝓpositū nanq̄ sacre religionis non potest d deo per penitentiā recōciliari q̄ ad habitum sue ꝓfessionis redire neglexerit. tūc em ille cui se iunxerat, ei defunct⁹ erit, cū ab illius illicitis amplexib⁹ hec penitus recesserit: vt iste sit sensus capituli: Que Christo spūaliter nubunt, si postea publice nupserint, non eas admittendas esse ad penitentiā cēsem⁹: nisi hi qb⁹ se iunxerant, de mundo recesserint: eis subaudiendum est nubētib⁹. tunc enim viri de mūdo recedūt, tūc defunguntur, cū ab earū ꝓcupiscētia ipse penit⁹ se alienauerint: sicut mūdus ei dicit mortuus quē suis illecebris non adstringit, & ille perꝓhibet mortuus esse mūdo, qui nihil in mundo cōcupiscit. hoc autē sic intelligendū esse, ex subsequenti exemplo idem Innocentius ostendit, dicēs: Quecunq̄ viro viuente alteri nupserit, adultera habeatur: nec ei agende penitētie locus concedatur, nisi vnus ex his fuerit defunct⁹, hoc de derelicta e intelligendum est: que si viuente viro suo alteri nubit, adultera est: nec ad penitentiā admittit nisi vel primus reuertat in puluerē de quo sumpt⁹ est, vel secūd⁹ ab ei⁹ copula cessando ei moriat, vt dictum est supra. Quia ergo Christ⁹ cui spiritualr nubūt, tam nō moritur, mors illi vltra nō dominabitur: restat vt ille cui scōo nubūt, eis moriat. in vtroq̄ f autē nisi sic intelligeretur, esset g contrari⁹ dño dicēti per ꝓphetā: In quacūq̄ hora peccatoꝝ cōuersus fuerit cē. et cunctis interpretibus diuine legis inueniretur esse aduersus. Probatur illud idem authoritate illi⁹ capituli quo deuota h que martum acceperit, prohibet ad penitētiam admitti nisi vel vterq̄ continētiam professus fuerit: vel ille cui se iunxerat, de hoc mundo decesserit.

¶ Questio. ij.

Equit scōa q̄stio, qua queritr an puelle alteri despōsate possint renūciare priori conditioni

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bus. Tertia ibi: Apparet. Quarta ibi: Sed aliud. Quinta ibi: Quod autē. Jo. de fan. probat hic 8ta. quadrupliciter q̄ inter sponsum & sponsam est matrimoniū. Primo per descriptionē matrimonij. Sc̄o authoritate Isidori dicēt' q̄ cōsensus facit mr̄imoniū. Tertio authoritate Jo. chrys. Quarto authoritate Nicolai q̄ dicit solū cōsensu sufficere ad matrimonium.

¶ Casus. Hic depingitur. ij. q̄ō, an sc̄z desponsata vnā, eo dimisso possit alij nubere. Cui q̄ōni (vt facilius explicetur) subiūgit S. aliā q̄ō, incidēter. Matrimonij an sit inter sponsū & sponsam. Sc̄z vtrū inter sponsum et sponsam sit cōiugiū: et allegat ad vtranq; partem huius incidentis, & eam soluit dupliciter. j. c. ℣. iuxta. i. q̄ inter sponsum & sponsam est matrimoniū initiatū. i. nō cōsummatū. vel inter sponsum & sponsam dicit esse matrimonium nō re presentiū, sed spe futurorum. Sed his relictis certū est q̄ inter sponsum & sponsam non est matrimoniū, ppie sumptis vocabulis. Sponsalia dicit' a sponsalibus dicit: & sponsalia sunt conuentio & repromissio futurarū nuptiarum. ff. de spon. l. j. Et hanc quēstionem tractat S. vsq; ad ℣. sed concedatur. ibi de secunda quēstione dicitur.

Sponsalium definitio,

a ¶ Viri. Qz in pari seru non potest esse matrimonium. est em̄ matrimoniū quidda habens suum modū existendi per se: & sunt due correlationes, & ita plura.

b ¶ Conditio. Animoz. j. cū inicias. c. j. c. multoz.

c ¶ Individuā. Quo ad ꝓpositum. pertinet enim debet contrahi matrimoniū. xxxij. q̄ō. j. solet. dicit lex q̄ dotis causa perpetua est, qz eo voto datur, vt semper apud maritum sit. ff. de iure do. l. j.

d ¶ Retinens. Supple diuini & humani iuris cōiunctio. ff. de ri. nup. l. j. eius dē em̄ religionis debent esse. C. de iude. ne quis. xx viij. q̄ō. j. caue. Sed obijcitur de matrimonio q̄s est apud infideles: si alter non vult sine contumelia creatoris habitare cū fideli, dissoluit matrimoniū, nō ergo est individua coniunctio. Sed dic q̄ tunc lex dissoluit, nō homo. vt. xxviij. q. j. quos deus. qz tunc cōtumelia creatoris soluit ius mr̄imonij: vt ex de diuor. gaudem'.

Matrimoniū infideliū bene dissoluitur.

e ¶ Efficiens causa. j. xxix. q. ij. si quis ancillam.

f ¶ Matrimoniū. ¶ Coitus. nisi cū sponsalia cōtracta sunt sub conditione. tunc em̄ per coitū recedit a conditione: vt extra de condi. appo. de illis.

Cōsensus matrimonium facit.

g ¶ Sed volūtas. i. volūtari' ꝓsensus, ꝓbis tamē legitimis expressus. reqrit em̄ q̄ ꝓsensus sit volūtari', & nō coact'. ex de sponsa. cū locū. verba em̄ reqrunt quātum ad eccl'iam: & vt ex de sponsa. tue.

De hijs legi. et

h ¶ Sz volūtat'. Utriusq; interueniēt': qō fit quando maritus & vxor se absoluerunt ab exactione reddēdi debiti causa continentie. j. eo. agathosa. & in aut. vt li. ma. et aue. ℌ. si vero ex consensu. col. viij.

No. tibi dist. recto. et ibi pla. ne dub.

i ¶ Voluntate. hoc vult dicere, q̄ non sufficit corpore recessisse, si mente non recesserint: vt. ff. de acquiren. pos. l. ij. ℌ. in amittenda. ff. de capti. et post. nihil interest. et. ff. de edili. edic. quis sit fugitiuus. ℌ. apud Iauolenū. Hoc autē casus q̄ li cet dñs aliēe nolit esse dñs rei alienius, nō ideo perdit dominiū. secus est in possessione: vt. ff. de acquiren. pos. li quis vi. ℌ. j.

Prima facie videtur posse.

¶ Cū ergo. ¶ Casus. Infert. Sta. ex supradictis, q̄ inter sponsum & sponsam est matrimoniū, q̄ cōsensus inter eos matrimoniū facit. Postea queritur ꝗs cōsensus matrimoniū facit: an consensus cohabitationis, an carnalis copule, an vterq;. si consensus cohabitationis matrimonium facit, tūc frater cū sorore matrimoniū faceret: quod falsum est. Item nec carnalis copule consensus, qz ℣m hoc inter Mariā & Joseph non fuisset matrimoniū, quia illa ꝓposuerat cōnere. & hoc in ꝓma parte. In sc̄da parte dicit q̄ Maria non fuit reavori virginalis: & excusat eā quia ꝓposuerat votū virginitatis sub tacita conditione, nisi deus aliter reuelaret. votū tamen illud ozē non expressit: deinde diuina reuelatione in carnalē copulam consensit: & exinde salua virginitate votū corde conceptū cum viro penitus expressit, & seruauit expressum. In tertia parte determinat dicens q̄ vterq; consensus simul cohabitandi, et individuam vite cē. faciunt matrimonium. sed hoc vltimū est allegatio. Secunda pars incipit ibi: si ergo. Tertia ibi: consensus ergo. Postea. i. postq̄. ex corde, sc̄z votum inter istos in themate positos. & q̄ ipsi sint coniuges, ꝓbat per sequentia.

k ¶ Officiat. ¶ Solus. Verba enim tantum necessaria sunt ad probationem. extra de spon. tue. et exponunt quidam ℣m leges, id est ℣m canones. Sed vbi sunt isti canones? immo potius videtur contrarium per cōes canones. j. xxxij. quest. ij. ca. vlti. et penulti. Sed dic q̄ illi pares canones sunt. xxix. q. ij. si quis. extra de conju. ser. cap. j. an sit matrimonium. q. d. solus eorum consensus est causa effectiua matrimonij, & ideo non sunt cōtrarie leges ille. xxij. q. C. de nup. necessiū. ff. de ritu nup. nuptie que dicunt q̄ in ꝺ. matrimonio requirit consensus parentū. Sed dic q̄ reqrit ex honestate, non ex necessitate. xxx. q. v. nostrates.

Causa efficiens matrimonij.

Forma matrimonij.

Materia matrimonij.

Finis matrimonij.

Hic primum videndum est an coniugium sit inter eos?

Secundo an possint ab inuicem discedere? Eos autē cōiuges esse, & ex definitione cōiugij, & authoritate multorum facile probatur. Sūt enim nuptie siue matrimoniū viri & mulieris q̄ coniunctio individuā vite consuetudinem retinēs.

Iter hos autem fuit coniunctio que individuam vite consuetudinē exigebat, fuit enim inter eos consensus, qui est efficiens causa matrimonij: iuxta illud Isidori: Consensus facit matrimonium.

Item Joannes Chrysostomus super Mattheū.

Matrimoniū quidem nō facit coitus, sed voluntas. & ideo non soluit illud separatio corporis, sed voluntatis: ideo qui dimittit coniugem suā, & aliā nō accepit, adhuc est maritus: nā etsi corpore separatus est, tamen adhuc voluntate coniunctus est.

Quia ergo aliam acceperit, tunc eam plene dimittit. non ergo qui dimittit, mechatur: sz q̄ alteram ducit.

Item Nicolaus papa.

Officiat solus fm leges consensus eorū de quorū quarūq; consensu & coniunctionibus agitur: qui solus si defuerit, cetera etiā cū ipso coitu celebrata frustrant. cum ergo inter istos consensus intercesserit, qui solus matrimonium facit, patet hos cōiuges fuisse. Sz querit, ꝗs consensus facit matrimoniū? an ꝓsensus cohabitationis? an carnalis copule, an vterq;? Si cohabitationis ꝓsensus matrimoniū facit, tūc frater cū sorore matrimoniū faceret: quod falsum est. Item nec carnalis copule consensus, qz fm hoc inter Mariā & Joseph non fuisset matrimoniū, quia illa ꝓposuerat cōnere. & hoc in ꝓma parte. In sc̄da parte dicit q̄ Maria non fuit reavori virginalis: & excusat eā quia ꝓposuerat votū virginitatis sub tacita conditione, nisi deus aliter reuelaret. votū tamen illud ozē non expressit: deinde diuina reuelatione in carnalē copulam consensit: & exinde salua virginitate votū corde conceptū cum viro penitus expressit, & seruauit expressum. In tertia parte determinat dicens q̄ vterq; consensus simul cohabitandi, et individuam vite cē. faciunt matrimonium. sed hoc vltimū est allegatio. Secunda pars incipit ibi: si ergo. Tertia ibi: consensus ergo. Postea. i. postq̄. ex corde, sc̄z votum inter istos in themate positos. & q̄ ipsi sint coniuges, ꝓbat per sequentia.

Sufficiat solus fm leges, id est ℣m canones. Sed vbi sunt isti canones? immo potius videtur contrarium per cōes canones. j. xxxij. quest. ij. ca. vlti. et penulti. Sed dic q̄ illi pares canones sunt. xxix. q. ij. si quis. extra de conju. ser. cap. j. an sit matrimonium. q. d. solus eorum consensus est causa effectiua matrimonij, & ideo non sunt cōtrarie leges ille. xxij. q. C. de nup. necessiū. ff. de ritu nup. nuptie que dicunt q̄ in ꝺ. matrimonio requirit consensus parentū. Sed dic q̄ reqrit ex honestate, non ex necessitate. xxx. q. v. nostrates.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Quomodo. Licet hoc interrogaret: non tamen dubitauit de verbis angeli: sed dubitauit quomō illud posset fieri: vt sint due partes: quo et modo. de modo em̄ dubitauit, non de facto.

b ¶ Voti virginalis. Sic ergo patet q̄ Maria non voerat cōtinētiam: sed ꝓposuerat vouere, et ꝑginitatē cōseruare, nisi deꝰ aliter reuelaret, vel leꝫ prohiberet, vel parentes cogerēt: et inde est q̄ licite potuit contrahere matrimonium deo reuelante si vouerat etiam solenniter: quia votū fuit sub conditione. immo quātūcūq; absolutum sit votus, semp intelligit excepta authoritas maioꝝ: vt extra de ureitur. venientes. sīt hoc sub intelligitur, si res in eodem statu permaneret. xxij. qō. ij. ne quis. z. ff. de solu. l. cum quis. et hoc si tibi fuatur fides. extra de ureitu. peuent. et hoc si numerauit pecuniā: vt. c. de nō nume. peca. indubitati. et honeste et possibiles: vt extra de ureitur. quemadmodum. et alꝫ posui. xxij. q. vlt. c. vno.

c ¶ Ore. Expressio enim otis in voto multuz operatur: vt eē de vo. et vo. re. literaturā. arg. ſ. e. duobus. i fine. arg. de pe. distin. j. magna. in prin. videtur tamē q̄ quo ad deum nō sit necessaria otis cōfessio. xxij. q. v. humane. et ca. cauete. et xiij. q. v. si qd. sed tamen secus est in voto tacito q̄ expresso. nam dicit. l. q̄ si legatu tibi decem si volueris: tale legatū nō transmittes ad heredes nisi primo expresseris te voluisse: secus vero est si legauero tibi. x. pure: q̄ illud trāsmittes. ff. de leg. j. si ita legatū sit-ſi illi si voler. immo nec votum dicit conditionale vbi conditio subintelligit: vt. ff. de condi. et demon. conditiones que. Joan.

cit, tunc frater cū sorore matrimonium potest cōtrahere. Si carnalis copule: inter Mariā z Joseph nō fuit coniugiū. voluerat em̄ Maria se ꝑginē perseueraturaz. vndc ait angelo: Quōꝰ fiet istud, qm̄ virū non cognosco. i. me non cognituraz ꝓposuit. Neq; em̄ q̄ tunc virū non cognoscebat, necesse erat inquiri quomodo posset filiuz habere: sed q̄ nunq; se cognituraz ꝓposuerat. Si ergo contra suum ꝓpositū postea consensit in carnalē copulam, rea facta est voti virginalis[b] mente etsi non corpore violati: qd de ea sentire nefas est: sed sicut Augustinus ait.

Beata Maria ꝓposuit se seruaturā votū virginitatis in corde: sed ipsum votum virginitatis non expressit ore[c]. subiecit se diuine dispositioni, dū proposuit se perseueraturā virginē, nisi deꝰ aliter ei reuelaret. cōmittēs q̄ virginitatē suam diuine dispositioni, cōsensit[d] in carnalē copulā non illā appetēdo[e], sed diuine inspirationi in vtroq; obediēdo. postea ꝑo cuz filiū genuit: qd corde ꝓceperat, simul cum viro labijs exꝑssit: et vteraz in virginitate ꝓmansit. Consensus[f] q̄ cohabitādi, z idiuiduā vite cōsuetudinē retinendi interueniēs, eos coniuges fecit. Idiuiduā vero vite cōsuetudo est talē se in oibus exhibere viro, qualis ipsa sibi est, z econuerso. Ad idiuiduā vite itaq; consuetudinē ptinet absq; legitimi consensu viri z orationi etiā aliquādo non posse vacare: nec continētiam profiteri. Quia ergo iste consensus fuit inter eos: patet eos coniuges fuisse. Ioānes Chrysostomꝰ super Mattheū. ¶ Palea.

Omnis res per quascūq; causas nascitur per eas dē dissoluitur. Matrimoniuz em̄ nō facit coitus, sed voluntas: et ideo non soluit illud separatio corporis, sed voluntatis ideo q̄ dimittit cōiugē suā, et aliā nō accipit, adhuc maritus est. nā etsi corpe iā separatus est: tn̄ adhuc volūtate coniunctus est. Q ū ergo q̄ vnam dimittit, et aliam accipit, tunc plene eā dimittit: nō ꝑ qui dimittit, mechaꝫ: sz q̄ alterā ducit. Item tē authoritate ꝓbantur esse cōiuges. Ait em̄ Ambro. in libro de virginibus.

¶ Cōiugalis pactio, nō ꝑginitatꝫ defloratio coniugiū facit.

Q Um initiaꝫ[g] coniugiū, cōiugij nomen nāsciscitur. nā defloratio virginitatis non facit matrimoniū, sed pactio[h] cōiugalis. deniq; cū mulier cōiungitur viro, coniugiū est: nō cū viri[i] admixtione cognoscitur. Item Isido. etymologiarum lib. ix. ca. vij.

¶ A prima fide despōsatiōis coniuges veriꝰ appellātur.

Q Oniuges[k] veriꝰ appellanē a prima[l] despōsatiōis fide: ꝑ quis adhuc ignoretur inter eos cōiugalis concubitus. Item ex cōcilio aphricano. ¶ Palea.

d ¶ Consensit. i. priusq̄.

e ¶ Appetendo. argu. q̄ aliquis consentit in aliquid: nō tamen vult illud fieri. viij. q. j. audacter. Uel dic sicut in glo. sic ergo patet.

f ¶ Consensus. id est maritalis affectus.

Q Um initiaꝫ. ¶ Caꝰ. Probat in hoc ca. Ambro. q̄ si matrimoniali consensu mulier cū viro iūgaꝫ, matrimoniū est inter eos, etsi carnalis cōmixtio nō interuenerit, vel defloratio ꝑginitatꝫ. s ¶ Cū initiatur. i. incipit et exsitit. Ex hoc sumpsit s. suā dist. sez matrimoniū aliud initiatum: aliud cōsummatuz. Sed tu dic q̄ hoc refertur ad actus qui considerātur circa matrimoniuz. nam primo cōsentit, postea cognoscit. vel initiatur quo ad significationem: vt dicemus. ſ. e. qua ꝓpter. nō quo ad sui essentiam: cuz matrimoniū sacratissima res sit. z ꝑs cito est ꝑfectū z consummatuz quo ad sui essentiā nec recipit sectionē nec interstitia tēporum.

Matrimoniuz est res sacratissima.

h ¶ Pactio. i. ꝑsēsus de presenti.

i ¶ Non cū viri. arg. ff eē de eo qui dux. in matrimo. significauit. nam ibi dr q̄ copla carnaꝫ facit mr̄imoniuz sz illō referas ad prēsūptionē. ff. de do. inter vi. z vxo. cum hic. ſ. si mulier. ff. de ri. nup. l. iij.

k ¶ Oniuges. ¶ Cōpatiuus ꝓ positiuo. vt veriꝰ. i. sacti[a] z honesti[s] ꝑs a coitu, sicut inter Mariā et Joseph: ar. xxxiij. q. v. quod deo.

l ¶ Prima. Dicit h. q̄ vna ē fides q̄ vir vxori z econuerso dz mutuā fuiturē, et ēt castitatē. ſm hoc expone ꝓma fide. i. ꝓmo a fide despōsatiōis. Alij dicūt q̄ due sunt fides. Prima est q̄ ei dz castitatē: ar. xxviij. q. j. caue. Scōa q̄ mutuā fuiturē ei dz: sz hoc nō nisi post duos mēses. ex

Fides inter cōiuges ē duplex

de contuer. coniu. ex publico. z fm priorem expositionem ex prima vtrūq debet, vt prediui. vnde fm eos primus coitus necz est fratricidus. nam statim post cōsensum mutuum de presenti tenetur reddere debitum petenti. † ha bet tamen aliter exceptionem vsq ad duos menses, per

† ad hoc facit qđ nota. j. xxxvj. d. j. ca. ij. in fine.

dictā decre. nisi dicatur aliud speciale de duob⁹ diebus vel vno. xxx. q. v. spōsus. j. e. institutū. hoc tamen est certum q post primū coitum statim iure seruitutis peritur coit⁹ quando quācūq placuerit. Joannes.

Quōiux. ¶ Causa. Dicitur hic q Maria habuit verum nomē cōiugis, z nō mendax: quāz Joseph non cognouerat, nec fuerat cognituruś: qui fuit pater Christi, et maritus matris eius: sed vtrūq fuit mēte et nō carne. Vocatur, beata virgo. Non agnouerat, Joseph.

a ¶ Vocatur. ē. xxviij. dist. ca. vlt.

b ¶ Fidele .i. ex fide: nō tamen vsu carnis cōsistebat.

Omne itaq. ¶ Cas⁹. Dicitur h q in nuptijs Marie et Joseph fuit omne bonum nuptiarū: scz proles, fides, et sacramentū. proles scilicet Christus. Fides castitatis. Itē sacramentū: qz inter eos fuit inseparabilis cōiunctio animoz: z inter eos nullum diuortium interuenit: solū carnale cōmercīū defuit inter eos: qđ sine peccato fieri nō poterat: sine quo ipsuz decuit nasci z qui sine pctō erat futurus. Sequens cap. pōt intelligi nō solum de spōsa de pnti, sed etiā de sponsa de futuro: z tūc interuenit publice honestatis iustitia.

Matrimonij c ¶ Omne. Sanctus Aug. dicit duo tantū esse bona matrimonij. s. fidem z prolem: sed ipsum sacrm non esse bonum matrimonij, nisi trāsitiue intelligatur. i. bonū quod fit tria est matrimonij: quia sacramētum matrimonij (vt dicit) dicēdi nihil aliud est q ipsum matrimonium. Sed dic q sacrāmentum matrimonij dicit⁹ hic inseparabilis coniunctio animoz: vel etiam mutua seruitus: quoz vtrūq est bonum matrimonij. sine his aūt bonis matrimonium contrahi non potest: postea vero sine his esse potest.

Matrimonium d ¶ Sacramentū. i inseparabilitas. ad tps em non pōt ad tps Jnmatrimonij: vt xxxij. q. ij. solet. sicut nec filium adoptare ad tempus possum. ff. de adop. l. si quis. Joan.

Quod conditio interposita non valeat, ex concilio Aphricano probatur.

Item. ¶ De eodem. Palea.

Quicūq sub cōditionis nōie aliquā desponsauerit, et eā postea relinquere voluerit, dicimus q conditio frangatur, z desponsatio irrefragabiliter teneatur.

Item Augu. de bono coniugali. ¶ De eodem.

Quiunx vocat⁹ a pria despōsatiōis fide, quā concubitu non agnouerat Joseph, nec fuerat cogniturus: nec perierat, nec mendax manserat coniugis appellatio, vbi nec fuerat nec futura erat carnalis vlla commixtio. propter quod fideles cōiugium ambo parētes Christi vocari meruerunt: nō solū illa mater, verūetiā ille pater ei, sicut z cōiūx mtis eius fuit: vtrūq mēte, non carne. Item in eodem.

¶ Triplex bonū cōiugij fuit in parentibus Christi.

Omne itaq nuptiarum bonū impletū est i ipsis parētib⁹ Christi, ples, fides, sacramentū d, prolē cognoscimus ipm dñm. fidē, quia nullum adulteriū. sacramentū, qz nullū diuortium. solus ibi nuptialis pcubit⁹ nō fuit: qz i carne pcti fieri nō pōt sine pudēda cōcupiscētia carnis, q accidit ex pctō: sine quo vere cōcipi voluit qui futurus erat sine pctō. Itē in Deuteronomio pcepit dās Moysi dicens: Si quis spōsam alterius in agro oppresserit, morte moriatur quia vxorē alterius violauit.

Item in legibus principum sponsa iubetur lugere mortē sponsi tanq viri sui.

Itē in canonibus inuenitur.

¶ Frater spōsam fratris post eius mortē ducere nō potest.

Si qs despōsauerit sibi aliquam: z preueniente mortis articulo eam cognoscere nō potuerit: frater eius nō potest eam ducere in vxorem.

Item Grego. Mauricio imperatori ob quēdam comitem qui nepotis sui mortui despōsatam duxit vxorem.

Qui despōsatam puellā primi sui accepit in cōiugiū, anathema sit ipse z oēs consentientes ei: qđ fm legem dei mou decernit. ¶ Nā diuine legis est mos sponsas apnis luctus iste. nō enim cōpellitur tristem habitū deferre. C. de his qui not. infa. decreto.

Diuortium qđ propriē dicit.

f ¶ Non potest. hic colligit q coitus non pōt esse cū vxore sine peccato argu. xxxij. q. iij. vir cū propria. Argu. contra. xxj. dist. nerui. De hoc dicem⁹. xxxij. q. iij. vir cum propria.

g ¶ Dotata f. xxxiij. q. ij. nō sane.

h ¶ Lugere. i. intra tps luctus non contrahere, t insigna luctus deferre. Et ē multiplex causa quare prohibet matrimonium contrahere intra tēpus luctus: ne fiat turbatio sanguinis, propter incertitudinem: qz nesciret cui pars pertineret. argu. ff. de his qui notā. infa. liberoz. z. C. de repu. consensu. Alia est maritalis reuerentia. argu. C. de secun. nupt. l. ij. Tertia est ne qua causa maligne suspicionis prestetur secūdo viro. in auten. de restit. et eā q parit. s. viri. colla. iij. tempus autem luctus est. xij. mensium. C. de secun. nupt. l. ij. hodie diminutus est tempus.

Deuteronomij. vij. a.

Spōsa non ē vxor.

i ¶ Si quis. Hoc ca. intelligitur de sponsa de presenti † aliter nō faceret ad propositum: qz sponsa de futuro non est vxor. qđ tamen sequitur q non possit duci a fratre, obtinet etiā in sponsa de fut. uro: dum tamen post mortem vij. an. facta sit desponsatio: alias secus. est de despon. impubes. literas. et ca. accessit. et hoc casu est impedimentum mixtus: z publice honestatis iustitia, † nō affinitatis: quia illa non pōt ita est nisi interueniat carnalis copula. s. e. c. lex diuine.

Cur qđ ipse

Qui despōsatam. ¶ Caue. Hoc capit. dividitur in tres partes. In prima parte dicitur q nullus filius ducat in vxorem sponsam alterius, nec consentiat duci. Legi. recenti: alioquin excommunicetur. In secunda parte dicitur q nomine sponse intelligitur vxor: quod probat. Et ode de gotius primo per euangeliū: secundo per Deuteronomium. In tertia parte ostendit q nec consanguineam, nec affinem debet quis ducere in vxorem. Secunda ibi. en.

Nam diuine. Tertia ibi: Et.j.eo. Non que verba sunt Gregorij. Uxor erat. i. carnaliter cognita. A parentibus fieri, id est coniungi et tradi sponso. Uxor, id est carnaliter cognoscenda.

a ¶ Moritur. xxxiij. quest. ij. non satis.

b ¶ Jā vxor erat. id est carnaliter cognita. et sūt verba Gregorij.

Mat. 5. d. Deut. xxij. d.

¶ Addit. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ preter tres spēs mrimonij positas. j. xxxvj q. ij. tria. cui⁹ pars est hoc ca. additur hec quarta spēs. s. cū q̄s mortua vxore sua vxorem accipit non repudiatā vel desponsatam alteri, sed absoluta. Jdē dr de muliere q̄ si viuēte viro ꝫheret adultera esset: vt pbatur auctoritate Pauli.

c ¶ Addit. hoc capi. continuatur illi. xxxvj. q. ij. tria. ꝛ. c. nullus.

d ¶ Cū altero viro. Non cōsanguineo prioris.

¶ Jā q̄s vxorem ¶ Casus. hoc ca. et sequens possunt intelligi de sponsa de presenti, vel desponsa de futuro. et sectm hoc erit ibi publice honestatis iustitia. Sequēs. ¶. allegat ammodo pro parte contraria.

e ¶ Desponsauerit. Uidetur ergo q̄ alterū istorū per se sufficiat ad hoc q̄ sit matrimonium ꝫ ita per arras ꝓbantur sponsalia. Sed dicēdum: vel. i. etiā subarrauerit precedente desponsatione. Uel dic q̄ alterū sufficit: quia et si subarrat, licet non cōsentiat, ꝓesumit pro sponsalibus et matrimonio, donec ꝓbet cōtrariū. arg. xxvij. dist. quod interrogasti. et. xxx. q. v. nostrates. et capi. femine. nec refert an verbo vel facto declaret q̄s voluntatē suam. xlij. dist. ca. j. fit autem hec subarratio per immissionem annuli, licet non consentiat semper: quia est signū amoris. Dicitur de hoc. xxx. q. v. nostrates. ꝛ ca. femine.

f ¶ Subarrauerit. ex de ꝓesump. illud. contra.

g ¶ Ducere. i. carnaliter cognoscere.

h Jquis. ¶ Alijs. Puta frigiditate vel ex maleficio. et ita idem iuris est siue desponsatio interueniat de solo facto, siue de iure. et ita si quis desponsauit consanguineā suam vel aliquā aliā cū qua ipse cōtrahere non posset, et separet ab ea, nullus de consanguinitate sua eam ducere pōt. et ita monachus poterit impedire consanguineos suos, licet frigidus natus sit. q̄ concedit Hug. et hoc satis potest concedi q̄ siue sit monachus, siue frigidus, siue deuotus, siue sectus: q̄ sponsalia illius impediūt matrimonium. arg. extra de spon. ad audientiā. nā ꝓpter desponsationem que nulla est notak q̄s infamia. ff. de his q̄ not. infa. q̄d ergo. ¶. cum alit. ex de biga. nu per. vnus tñ casus excipit, quando infra septēniū facta est desponsatio. ex de despō. impu. accessit. Item in alio casu nō impediunt sponsalia de facto sequens matrimoniū: vt ex de eo qui du. in mrī. significauit. Sed q̄ ratio est quare spōsalia que nulla sunt, impediunt matrimoniū? Et pōt dici sufficere ita sc̄ptuz esse: vel ideo quia q̄ndq̄ ꝓbaret monachus q̄ non esset in rei veritate: vel frigidus: et ita esset ibi periculum. nec est cōtra, extra de spōsa. inuenies, nam ibi post septēnium tentauit ꝛc.

vbi vide Innoc. hāc sniam appropare: tñ sub dubio forte: sz ibi Uin. hoc reprobat indistincte.

¶ Dis oib⁹. ¶ Hec est secūda pare. q. in qua, ꝓbat q̄ non sit vxor si carnis cōmixtio nō interuenit. nā si eēt vxor non posset intrare monasteriū illo inconsulto. spōsa potest viro etiam contradicente ꝛ inconsulto. ꝛ hoc ꝓbatur per. xix. cap. Jo.

ij. ps.

Item Gregorius.

¶ Post mortem alicuius nulli⁹ de eius consanguinitate sponsam accipiat.

Jquis vxorem despōsauerit[c], vel eam subarrauerit[c], ꝙꝫ postmodū preueniente die mortis ei⁹ nequiuerit eam ducere[s] in vxorem: tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eā in coniugio. qō si inuentū fuerit factū separetur omnino. Item Julianus papa. De eodem.

Jquis desponsauerit vxorem vel subarrauerit, et siue preuenīēte die mortis, siue irruentibus alijs[b] causis minime eam cognouerit: neqz eius supstes frater, neqz vllus de consanguinitate ei⁹ eādem sibi tollat in vxorem vllo vnqz tpe. His oibus authoritatib⁹ ꝓbant isti esse cōiuges. Sed Aug. testat cōtra dicēs.

¶ Nō est inter eos mrimoniū q̄s nō copulat cōmixtio sexus.

Quis est dubiū illā mulierem nō pertinere ad mrimoniū[i] cum qua cōmixtio sexus non docetur fuisse.

Item Leo papa.

¶ Illa mulier nō pertinet ad matrimonium cum qua nō celebrat nuptiale ministerium.

Non est dubium. ¶ Casus. Cardinalis legebat hoc ca. de arcta. sed ꝟ. et Beneuen. intelligunt hoc ca. de qualiber matrimonialiter ducta. et quod dicit ibi non pertinere ad matrimonium. i. ad aliquod vel quodlibet sacm mrimonij: quod figt cōiunctionē christi ꝛ ecclesie q̄ coniunctio facta fuit in utero virginali. Sequēs capi. exponit illud ca. non dubium. Sequitur postea quedā palea q̄ sic incipit: Ex diuine. q̄. in scholis nō legitur. Et. ¶. qui postea sequitur, sc̄z Item apls. planus est.

i ¶ Ad matrimonium. quia habet in se sacm cōiunctionis christi ꝛ ecclesie ꝛ aie fidelis ad deū per charitatem. J. ea. capi. seq. extra de biga. debitum. Quidam intelligunt hoc capi. de arcta: et exponunt non fuisse. i. esse non potuisse propter arctationem. Joan.

T

Matrimoniū iter absentes ꝓbitur.

QUm societas. Si matrimonium se habet ad instar societatis.arg.extra de spon.preterea.postest ergo matrimonium contrahi per absentes:sicut societas.ff. pro soc.l.iij.argu.xxx.q.v.nec illud.et ad instar societatis se habet extra de spon.preterea. Et est argu. q̄ matrimoniū nō fuit institutum per illa ꝓba: hoc nunc tē.sed per illa que societatē designāt. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adhęrebit tc. et ita intelligitur illud ca.extra de dona. inter vi.et vxo.significauit. vbi dicitur q̄ ea que lucrant vir et vxor,cōmuniter obtinēt eis.et est simile.ff. rerum amot.l.j. vbi dicitur q̄ vxor domina est et socia rerū ipsius viri.sed domina dicitur,quia non pōt agi furti,licet furtum committat.

Sponsalia et matrimoniū denotant duplex sacrm.

b ¶ Sacramētū, duo sunt sacramēta,vnum dei et animę, aliud christi et ecclesię. Dei et animę in sponsis:christi et ecclesię inter virum et vxorē: vt.j. e.in omni.et eē debita.debituru.

c ¶ Nupiale misterū. id est carnis cōmercium.

¶Item apostol⁹.

¶ Palea que ħ solet esse, est contraria his que dixim⁹ s.eo.si quis despōsauerit. sed loquit cū pater ꝑmiserat filiā illi:sed ille non desponsauerat eā. et quod dī despōsata.i. promissā simplicibus verbis patris illa non cōsentiente. ¶ Et hoc colligitur ex eo qō dī circa finē,decreuerat desponsare: vt infra septennīū de sponsauerat.

d ¶ Itē apostol⁹. Ad hoc loco vsq; ad.§. ecce. allegat q̄ neuter coniugum sine consensu alterius potest transire ad religionē. exinde vsq; ad.§.cum ergo Maria.probat q̄ vter q; sponsorum potest. Et ex his cōcludit ibi q̄ inter sponsum et sponsam non est coniugium.

¶Item propositum. ¶Cetus. Adhuc probat Gratianus inter sponsum et sponsam non esse matrimonium. Quod sic probat. Nam vir sine consensu vxoris non potest ingredi religionem. Et hec est propositio quam probat vsq; ad.§.ecce. Sed sponsus hoc facere potest:vt in.§.ecce. Et hec est assumptio. quā probat vsq; ad.§.cum ergo, ibi concludit inter sponsū et sponsam non est matrimonium.

¶ Aut q̄ dicūt. ¶ Cal⁹. hoc capit. diuiditur in duas ptes. In prima parte Greg. reprehendit quosdā qui dicebāt matrimonia propter religionē posse dissolui: qz lex humana hoc ꝑmittebat:sed dicit Grego.hoc nō esse verū:quia etsi lex humana concedat,lex tamen diuina hoc ꝓhibet. Qō probat duabus auctoritatibus. domini. Nam cum vir et vxor sint vna caro non debet alter ad religionem transire,et alter in seculo remanere. In secūda parte dicitur q̄ si ex cōsensu ambo eligant continere, et vitam ducere religiosam causa maioris meriti, vel ꝑpter emendationē ꝑteriti delicti hoc facere possūt,sicut multi sancti fecerūt.sine consensu autem vtriusq; hoc fieri non potest. quod ꝓbat auctoritate Pauli ad Corinthios. Secūda ibi: Si vero.

e ¶ Humana. in ꝓmt.de nup.§.dist.rationem.col.iij.

f ¶ Diuina.§.distin.x.ca.j.

f ¶ Diuina.que tunc demū locū ħs ij.d. cū carnalis cōmunctio vna caro est.eē de cōuer.coniug.ex publico.

g ¶ Latou.id est Christo: cui nullus resistere potest. xxj.q.iij.secundum.xix.q.j.duę.Joan.

† Nec tacite, nec expresse. sic videtur ꝓcedere Innoc. ꝓput nota. eē despō. impu. ca.j.qō dicit ex tra lib. vj.e.tit. si infantes.§. porro. cū duobus.§. seq.

Mat. xix.a

a ¶ Una. Fictione iuris vir & vxor vna caro sunt. vel erũt duo in carne vna. i. in vno carnali opere. i. ad vnam carnẽ. vel. i. adynã. plẽ p̃creandũ. Sic & fornicarij dicuntur vna caro. j. xxxj. q. iij. in eo.

b ¶ In pollutione. Arg. q̃ vno intrãte monasteriũ possit alter coniugum in seculo remanere, dũmodo in castitate. non em̃ videt esse causa prohibitionis, nisi pollutio. causa ergo cessante cessabit prohibitio. qđ verum est si ipse alter est senex: vt ex dẽ conuer. coniu. cum sis prediximus.

c ¶ Minora. hoc tenet in honorib⁹: vt. ẽ. xcv. distinc. illud. ẽ. xviij. qõe. j. miramur.

d ¶ Maiora. Nõ in honorib⁹: vt. ẽ. dist. l. qui sub gradu. et est sic̃e. xvj. q. ij. vide. B.

e ¶ Anteacte. et nonne hoc casu augẽt sibi merita? sic. faciũt enim vtrũq; sed in ipso non desunt culpas. Item nonne cõmiscendo augẽt merita sibi? sic. ¶ sed non tantum nec ita expedit. & iz quidã dicãt q̃ cũ cõmiscentur, & causa reddẽdi debiti vel .plus, non merentur premium, iz min⁹ supplicij, sed hoc improbat j. xxxij. q. v. si dicat. Jo.

Vxor. ¶ Sancta. Olim cõsuetudo erat in Sicilia q̃ zugati .p. mouebant in subdiaconatũ nõ promissa continẽtia, & simul vrebant matrimonio contracto et officio ecclesiastico: quod postea a Pelagio predecesso re Grego. fuit prohibitum sub alternatione. s. vt alterutro essent contẽ, iz consortio vxoris, & cessarent ab officio subdiaconat⁹: vel retinerent officium subdiaconat⁹, & cessarent a consortio vxoris. Propter quam constitutionem Speciosus subdiaconus de quo hic habetur, retento vsu coniugis dimisit officium subdiaconatus. postea comortuo relicta eius nupsit alij: quã episcopus separauit a marito, & retrusit in monasterium. scribit ergo Gregorius illi episcopo: & precipit vt si ita veritas se habet, eam extrahat de monasterio, & reddat marito, quia ei legitime nubere potuit.

f ¶ Consuetudine. contra. xxxj. dist. ante triennium. in punct. sed ibi loquitur post prohibitionẽ. & dicit B. q̃ pe- vna⁸. Si ergo vir et vxor vna caro sunt, & religionis causa dimittit vir vxorẽ, vel mulier virũ in hoc mundo remanẽtem, vel etiã forte ad illicita vota migrantẽ: q̃ est ista ꝓtroversia, in qua vna⁸ & eadẽ caro ex parte trãsit ad cõtinẽtiã, & ex parte manet in pollutione ᵇ? ¶ Si ẽo vtrisq; cõueniat ꝓtinẽtẽ vitam ducere, hoc q̃s audeat accusare: cũ certũ est q̃ oipotẽs deus q̃ minora⁶ cõcessit, maiora⁹ non phibuit? duob⁹ em̃ modis sanctiviri etiã a licitis abstinere solẽt. aliquando vt merita apud deũ oipotentẽ sibi augeãt, aliquãdo vt anteacte⁶ vite culpas detegãt: pinde cum boni coniuges aut meritũ augere desiderant, aut anteacte vite culpas delere: vt adstringãt se, & meliorẽ vitã appetãt, licet. sicem̃ multos sanctor̃ norum⁹ cum suis ꝓiugib⁹ & ꝓtius continẽtẽ vitã duxisse, & postmodũ ad sancte ecclie regimina migrasse. si ẽo continentiam quã vir appetit, mulier nõ sequitur: aut quam mulier appetit, vir recusat: diuidi cõiugiũ non põt, q̃ scriptũ est: Mulier potestatẽ sui corporis non hz, sed vir: sik & vir potestatẽ sui corporis non habet, sz mulier.

lagius fecit tantum vnam constitutionem sub disiunctione: & illam retractauit Grego. vt ibi notatur. hug. dicit q̃ duas fecit: vnam pure que ibi reprobatur, aliam quam hic tangit non reprobando.

g ¶ Licite. Ante subdiaconatũ ductis, quia nec tẽpore apt̃or in subdiaconatu ꝓrahere. lxxxiij. dis. cũ in preterito.

h ¶ Prohibitũ. et male: q̃ nec poterat papere q̃ abstineret ab vxoribus quas erant legitime adepti, nec etiã q̃ abstinerent ab officio: q̃ sine culpa non potest quis ꝓmoueri officio. et ita fuit retractãtũ a Gre. xxxj. dist. cap. j. Dicit tamen hug. q̃ bene: quia abstinere ab vxoribus fuit eis indictum si possent habere consensum virorum. Item dicit q̃ al⁹ interdictum fuit ex causa ministerũ, sed sine culpa: sicut et beneficium interdicit con ciũ ꝓiugatis sine culpa, gat̃ unsed non sine causa. terdicit eẽ de cleri. coniug. ca. diuersis.

i ¶ Aut certe. Arg. q̃ id quod per se simpliciter imperari non potest, sed persuaderi: vt cõtinẽtia. xxxij. q. j. itegritas. & subalternatiue et disiunctiue imperari potest xxxij. distinc. lecto res. Argu. contra ff. de cõdi. instit. que sub conditione. ff. si quis.

k ¶ Suspẽdit. rẽ pore prohibitionis. & ita nõ fuit adstrictus voto continentie vel expresse vel interpretative. Unde est argu. cum vxorem eius continentiam non vouisse.

l ¶ Notarij. Arg. contra. xx. q. iij. eos.

m ¶ Suspendit. Secus ergo si se non suspendit. vnde mulier presumitur vouisse (quod concedo) eo ipso q̃ li- Uxor centiam dat viro promouendi. Sed quare separatur dans vi a viro secundo, licet non vouisset? quia vxor clerici debet ro licẽ se conuertere alicui religioni: vt arg. ẽ. xxviij. distin. quia tã, pmo sunt. & sic presumebatur & dicebatur de isto. Argu. con- ũcẽdi vo tra: xx. q. iij. eos. uere vi-

n ¶ Non debet. ẽ. xxxij. distin. seriatim. in fi. contra: vbi detur. dicit q̃ non potest alij nubere post mortẽ primi. Sed ibi incepta erat iam ꝓtinẽtia in subdiaconat⁹. hic nõ em̃ vouit nec expresse nec tacite, cum ei⁹ maritꝰ non fuit ꝓmot⁹

Subdiaconꝰ olī potuerat cōiugari.

ad ordinem diaconalē. z in subdiaconali ordine ḃñ licebat rēpore huius Greg. adherere vxori vel cōrahere: nō postꝫ edidit illā cōstitutionem. xxxi. di. ante triennium.

a ¶ Presertim. i. si sic iūcta est cum subdiacono, q ipsa tūc fecerit vōtū q̄ post mortē eius contineret perpetuo, tūc em̄ nō fuit matrimoniū cū scdo. hoc fm̄ ḥ. cuiꝰ opinionē notaui. xxxij. distin. seriatim. sed fm̄ opinionem nostram quam no. ḡ. e. q. j. c. j. falsum esse patet. nā fm̄ hoc etiam si expressevouisset, nisi deuouere se religioni, non solemnizat: vt ibi dicit: nec separatur a viro secūdo. Joā. z quocūqꝫ modo dedit licentiā siue intrādi religionē, siue ordinē suscipiendi, nō separabitur scdm̄ matrimoniū. Dic ergo hic presertim, id est maxime. nā presumptionem induceret contra eā, non tamē q̄ sufficeret ad separationē. ḥ. vtrum antē dando licentiā intelligaī soleniter vouere, no. xxxj. dist. seriatim. z. xxviij. dist. si se cuiꝰ.

vota migrauit: psertim[a] si non tali mente subdiacono iuncta est, vt a carnalibus voluptatibus abstineret. Si ergo ita se veritatē quēadmodum edocti sumus, habere cognoscis: predictā te mulierem de monasterio per oīa conuent relaxare, vt ad suū maritum sine aliqua possit foemidine remeare. Ī tē adriano panormitāo notario.

¶ Ad vxorē redire cogat q̄ sine eius consensu religiosam vestem suscepit.

Agathosa latrix pfētiū questa est virū suū contra voluntatē suā in monasterio vbici abbatis esse conuersum. quapropter experientie tue precipimus vt diligenti inquisitione discutiat ne forte eiꝰ voluntate conuersus sit[b], vel ipsa[c] se mutare promiserit: et si hoc repererit, z illum in monasterio permanere patiatur, et hāc (sicut promisit[b]) mutare compellat. Si vero nihil horū[c] est, nec quondā[f] fornicationis[g] crimen (propter qd̄ licet dimittere vxorē) predictā mulierē cōmisisse cognouerī, ne illiꝰ conuersio vxoꝛi relicte in seculo fieri possit perditiōis occasio, volumꝰ vt maritū suum illi etiam si tam tonsuratus[h] est, reddere debeas[i], oi excusatiōe cessante qz etsi mūdana lex precipit cōuersionis[k] gra vtrolibet inuito posse solui coniugiū, diuina tñ lex fieri non permittit. Nā nisi vxoris tenet redire ad monasteriū, nec ob. decre. illa extra de 2uer. 2iug. quidā. licet em̄ ingressus vel votū non teneat quantū ad se, tamē monachiꝰ est, sicut extincti ore spiritus sancti. licz em̄ extinguere non possunt quo ad se, tamē extincti ore iudicant. j. q. j. iudices. de conse. dist. iij. queris. videt tamē illa glo. sed nunq̄d, ctra. huic. Jo. male dixit ḥ. cum iterum approbata sit in noua compilatione illa decre. quidam. B.

Spūs sanctus extinguī nō pot.

Agathosa. ¶ Cessus. Maritus agathose monasteriū intrauerat: vxoꝛ eius eū repetebat, sed ei non reddebatur: quare cōquesta est Greg. scribit ergo Gregoꝛio. Adriano notario vt cognoscat de hac causa: z si inuenerit q̄ voluntate illius intrauerit monasteriū, vel q̄ ipsa monasterium ingredi promiserit, vel q̄ ipsa fornicata fuerit, permittat illū in monasterio remanere: z a petitione vxoꝛis absoluat. Si autem nihil eoꝝ inuenerit, ipsum etiā tonsuratū ad vxoꝛem redire cōpellat: qz etsi lex humana permittat matrimoniū, pter religionē dissolui, lex tñ diuina hoc phibet, nisi causa fornicationis: cū post carnalem copulā vnū coꝛpꝰ sint effecti.

b ¶ Cōuersus sit. Licet recipi nō debuerit, nisi et vxoꝛ conuerteret. ā. e. sunt qui dicunt.

Maritꝰ an possit religionē intrare nolente,

c ¶ Vel ipsa. hic habes q̄ consensus vxoꝛis sufficit, licet ipsa expresse nō vouerat, nec intret religionē, ad hoc vt maritus possit intrare religionem: vt. xxxij. q. v. qui vxoꝛem. z expressum videt eē de conuer. coniug. veniens et ca. constitutus. nā dando licentiam vouere intelligitur. xxxj. dist. seriatim. xxviij. distin. diaconus. z ca. siqua vidua. sz expresse cōtradicit eē de conuer. coniug. c. j. Quidam dicūt licentiā vxoꝛis non sufficere nisi et ipsa intret religionē. z illud ca. xxxij. q. v. qui vxoꝛē. intelligūt loqui de consilio. z q̄ hic dicit, si vero nihil horū, dicunt q̄ hec dictio horum, hic demonstrat hec duo membra. s. crimen fornicationis, z hoc q̄ ipsa se mutare promisit. z exponunt hic vel pro z. Aliī dicunt q̄ sola licētia sufficit, z dando licentiam intelligiē vouere, z cogit intrare religionem, nisi sit vetula: vt eē eo. cum sis predit⁹. z intelligunt decre. pum̄ predi. de conuer. coniug. de licētia extorta. Probabiliter potest dici q̄ si mulier ignara iuris dedit licentiā, non intelligitur voluisse, z tunc potest maritum repetere.

d ¶ Promisit. Compellēda em̄ est si se promisit futuram monachā: arg. xij. q. ij. quicunqꝫ suffragio. nisi manus meiꝰ periculū timeat. extra qui cle. vel vo. veniens. Uel dic p: facit. xij. q. j. nec illa mutare se vii. dū promisit, nec con: q. fensit. tē.

e ¶ Horum. scz q̄ fornicatio. nec quondā. Dic petrocio agebat: et ideo excipit de fornicatiōe. alias primo restituere ef: eē de restit. spo. ex conquestione.

f ¶ Nec quondā. Dic petrocio agebat: et ideo excipit de fornicatiōe. alias primo restituere ef: eē de restit. spo. ex conquestione.

g ¶ Fornicatiōis. publice: vt eē de vxo. li. diuoꝛ. significasti. alꝰ sine iudicio ecclesie dimissa restituereꝰ, nisi ipsa se spoliasset vagando cum adultero. Uel veriꝰ dicas q̄ hic referebat⁹ questio quomodo ipsa non erat spoliata: qz dicebatur q̄ ei⁹ volūtate intrasset religionem.

Utrū liceat cōiugi mulā. est reddere tueretur, nisi ipsa spoliasset.

h ¶ Tonsurat⁹. fm̄ ḥ. post mortē

i ¶ Debeas. Sed nunq̄d iste reddit⁹ vxoꝛi poterit ab ea exigere debitū, z vel ei exigēti reddere? Dic q̄ exigēti tenetur reddere. qđ em̄ suū erat, scz exigere vouere poterat, sed non alienū. s. nō reddere: vt. xxij. q. v. vna. sed ab ea exigere non poterit: arg. xx. extra de 2uer. 2iug. qđ intrauit. qz quantū in se fuit, se voto astrinxit. Sed nunquid ea mortua poterit abbas istum repetere, vel ille posterit aliam ducere? Dicendum q̄ abbas istum repetere non poterit, quia votū nullā fuit, z non fuit monachus, quod non tamē aliā ducere poterit: qz quantū in se fuit, se voto ligauit. si tamē duxerit de facto, tenet, z erit matrimoniū inter eos: vt eē. e. placeat. ḥ. tamē contrarium dixit, et cū cogit dixit q̄ non esset decre. que est eē. e. q. dā. Si autem alequis de licentia vxoꝛis sue intrauit religionē: satis potest dici q̄ mortua vxoꝛe que eum repetiꝰ, cogit reuerti ad monasteriū: z si contraheret, non teneret matrimoniū: vt eē eo. titu. ex parte. Jo.

Religiosus quid ea mortua poterit repetere, vel alteri nubere? Si dicendum q̄ non, ratione non tamē alia ducere poterit. an possit ligauit. si tamē duxerit de facto, tenet, z erit matrimoniū inter eos: vt eē. e. placeat. ḥ. tamē contrarium dixit, et cū cogit dixit q̄ non esset decre. que est eē. e. q. dā. Si autem alequis de licentia vxoꝛis sue intrauit religionē: satis potest dici q̄ mortua vxoꝛe que eum repetiꝰ, cogit reuerti ad monasteriū: z si contraheret, non teneret matrimoniū: vt eē eo. titu. ex parte. Jo.

k ¶ Conuersionis. Ante iudiciū eccle nenter potest intrare monasteriū altero inuito, nisi cū publice fornicata sterit. z est. tūc vir ea inuita potest intrare monasteriū: fs non illa statī potest sed facta separatione iudicio ecclie, fm̄ ḥ. nenter tenet alteri, z vterqꝫ cessit iuri suo. arg. vij. q. i. fs periculosum. vñ z ideo tūc dicit ḥ. q̄ vterqꝫ intrare potest reliquo inuito. trare. Illud autē apti: Aut maneat innupta, aut reconcilietur vir de dimittēte loquī, intelligiē ante sententiam ecclesie. Jo. hoc sed aut. contradicit. ḥ. vt. C. de adul. aut. sed hodie. B. re pe:

sit ante a ¶ Dimittere. Arg. q̄ alter cōiugum pōt intrare monasterium altero consentiente etiā postq̄s sunt vna caro copulā effecti. Et sic habes duas causas hic quibus post carnalem copulam vir potest separari ab vxore quantum ad arg.eē de cēsu. reddendū debitū, et cohabitationem: sēz fornicationem: de cēsu. reddendū debitū, et cohabitationem: sēz fornicationem: fer, pro tionem factam ab posuit. tamen post separafrn Jo. ecclesia, antea nō: de anco vt.j.xxxv. qōne. vj. multorū. et. xxxij.

Mona- qōe.ij. seculares. z sterium votū conuersionis intrare: nūc exigitur vt illa in pos: cōsentiat, z sil'r cōsit alter uertatur z ppetuā cōcōiugū tur si est iuuenis: si post: uetula, saltem ppulā al teatur ppetuā continentiā. eē de consuer. cōiuga. cuz sis sinite. preditus.

¶ Jꝺs cōiugatus. ¶ Cas⁹. Si aliquis cōiugatus voluerit ad monasterium trāsire, non potest hoc facere sine licētia vxoris: quia non recipitur apud deum viri conuersio cuius sequitur cōiugalis federis pstitutio. vnde si vxor postea nubat, adultera erit. liāte ergo fieri pōt de vtriusq̄ consensu.

b ¶ Castimoniā profitente. i. transeunte ad religionem, si est iuuenis. alias ille non est recipiēdus. extra de cōuer. coniug. cum sit preditus.

c ¶ Viri. Extra de cōuer. cōiug. sane. z. c. iuuenis.

¶ J vir. ¶ Cas⁹. Si vir z vxor causa religionis diuertere voluerunt: hoc non debet fieri sine licētia epi: alteruter tamen multo hoc fieri nō potest. Singulariter, id est diuisim: quia in eodem monasterio esse nō debent. Sequentia duo ca. plana sunt.

d ¶ Conscientia. Hoc generaliter obtinet, vt semper auctoritate ecclesie fiat separatio: vt. xxxv. qōe. vj. multorum. sam. se. z. xix. qōne. ij. due. contra. ibi: secus in clerico. si tamen separatio ne auctoritate epi istud fiat, tenet: vt generaliter interdictis pretatur consuetudo. vel in eo casu exaudi cum volunte ecclē construere monasterium in quo se conuertāt sine licentia epi: arg. de conse. dist. j. nemo. Jo.

e ¶ Non soluitur. nisi postea alter velit ratum habere ingressum alterius: arg. xxxij. q. v. mulier.

fornicationis cā vir vxorē dimittere[a] nulla rōne concedit: q̄ postq̄s copulatione cōiugij viri atq̄ mulieris vnū corpus efficit, non pōt ex parte cōuerti z ex parte manere in seculo.

Item ex. viij. synodo.

¶ Sine consensu vxoris religionis propositum vir sumere non potest.

SJ ꝺs cōiugat⁹ vult cōuerti ad monasterium non est recipiēdus nisi prius a coniuge castimoniā pfitente[b] fuerit absolutus. nam si illo viuente illa per incōtinētiā alterī nupserit, p̄oculdubio adultera erit: nec recipietur apud deū eius virt[c] conuersio cuius sequit coniugalis federis p̄stitutio. Tales igitur cōiuges tunc sine culpa sequunt Christū derelicto seculo, si habeāt ex pari volūtate castitatis cōsensum.

Item ex synodo Eugenij pape.

¶ Sine conscientia episcopi viro et vxori causa religionis diuertere non licet.

SJ vir et vxor diuertere p̄o sola religiosa inter se cōsenserint vita, nullatenus sine epi conscientia[d] fiat: vt ab eo singulariter, p̄uso cōstituā tur loco. nam vxore nolente, aut altero eorū, etiam p̄o tali re matrimoniū nō soluitur[e].

Item Augustinus de adulterinis coniugijs.

¶ Sine vxoris voluntate viro continere non licet.

SJ tu abstines, sine vxoris volūtate, tribuis ei fornicandi licētiam[f]: et peccatum illius tue imputabitur[g] abstinentie.

Item Gregorius Urbico abbati.

¶ Vir nō est suscipiēd⁹ in monasterū nisi vxor cōuertatur.

QUia Agathocles vxor p̄e sentiū in monasterū dilectionis tue querti desiderat: hortamur vt cū oi eū dulcedine dilectionez suscipias: quē tñ ita suscipiēdum esse cognosce, si vxor illi⁹ sil'r cōuerti voluerit. Nam dū vnū vtrorūq̄ corpus cōiugij[h] sit factū dissolutione: incōgruū est partē cōuerti, et partē in seculo remanere.

Item Nicolaus papa.

¶ Continentie vota non licet vxori suscipere nisi eādem vitam vir eius elegerit.

SCripsit nobis Theberga regia se regia dignitate[i] vel maritali copula velle exui, z sola vita priuata esse cōtentam desiderare: cui nos scripsimus non aliter hoc fieri posse[k], nisi eandē vitā coniunx eius Lotharius elegerit. nam ls sit scriptū: Quos deus coniunxit, homo nō separet: deus tamen et nō homo separat q̄ diuini amoris intuitu ex con-

f ¶ Si tu abstines. ¶ Licentiam. i. occasionem.

g ¶ Imputabitur. Adeo q̄ sm Jo. de fan. nō potest dimittere eam, pter talem fornicationē: q̄si qui occasionem damni. ff. distin. l. studeāt. z ca. sepe. et. j. q. j.

h ¶ In aut, vt lice. ma. z aute. q̄ plurimas. in fi. col. viij. quod nō credo. eē de diuor. significasti. Iz enim det occasionez ille, ipsa tamē debet fidem seruare castitatis. arg. ff. e. aga thosa. et. xxxij. qō. v. quod deo. nisi eā tradat alij adulterandā. eē de eo qui cog. cōsang. discretionē. ff. so. ma. cuz mulier. Dic ergo hic tue abstinentie id est abstinenti tibi imputabit pec catum q̄ cōmittit ei debitū denegando. Jo.

Damni dās cāz fecisse videē.

† Sed ar. ꝺ cū est exp̄s sum. ff. e. si qs. ibi adultera erit. vbi hu. potnit et Iz qs. j. semel. in glo. itez est arg. exp̄ssū. xxxij. q. v. puto.

Q Uia agatho. ¶ Cōiugij. ff. distin. xl. sicut. C. de epi. z clerī. deo nobis. C. de agri. z censi. cū scimus. lib. xj. Jo.

SCripsit nob⁹. ¶ Cas⁹. Theberga postulauit a Nicolao papa vt liceret sibi religionem intrare. quare papa rescripsit ei dicēs q̄ hoc pōt facere si vir ei⁹ Lotharius⁹ similiter cōuertatur: nec tunc facerent cōtra auctoritatē euangelij: q̄ tales non separat hō, Iz deus: cum religionis intuitu ex consensu vtriusq̄ coniugis matrimonia dissoluātur: aliter autē fieri prohibetur. B.

i ¶ Dignitate. arguit q̄ hoc solo q̄ ꝺs efficit monachus, desinit esse rex vel imperator, vel papa, vel epūs. ar. vij. q. j. hoc nequaq̄ Iz. sinit eē Et est arg. q̄ ius regni nō transit ad monasteriū: sed ad rex si successores sanguinis tñ, vbi per successionez habetur. monasic de comitatu z ducatu. arg. tñ sumit hic sophistice. Nā ch⁹ effista non erat regina nisi q̄ vxor regis fuit: sicut z vxor cōsulis &c cōsularis. ff. de senatu. femine. ergo eoipso q̄ volebat exui copula maritali, ergo dignitate regia.

k ¶ Posse. sed nonne vir eius erat publicus adulter cū gualdrada: vt. ij. q. j. scelue? quare ergo nō etiam potuit ab eo recedere: vt. ꝺ. e. agathosa. etiā sine iudicio ecclesie vt extra de diuor. significasti? Potes dicere q̄ adhuc nō

super durerat qualdraq̃. Vel iō nō potuit ab eo recedere qr de hoc ipso erat q̃stio, an esset vtr eius vel nō. Jo.

¶ Ecce ¶ Casus. Infert Statu. ex supradictis q̃ coniugati sine consensu, alterutrius continentiam profiteri non possunt. Postea assumit dicens q̃ sponsi hoc facere possunt. z hoc probat exemplo Macharij z Alexij. Et ad hoc iducit seqñtia duo cap. quoꝝ vtrumq; intelligit Benenen. de sponsa de presenti, licet Stat. intellexerit de sponsa de futuro.

a ¶ Ecce. Probauit q̃ alter cōiugū altero inuito nō potest transire ad religionem. nunc ponit assumptionem scz q̃ sponsus hoc pōt: et ex eo infert: nō ergo est iūr. j. -S. cum ergo. Jo.

b ¶ Solitudines. Dicunt tamen qui dam q̃ vita eremitica non soluit matrimonium: q̃ eremita non est religiosa persona nisi specialiter se deuoueat alicui religioni siue ordini. nam eremita habet propositum: vt. xix. q. iij. -S. contra. vnde si dū cōtrahit matrimoniuz, tenet. Alij dicūt q̃ est psona religiosa: z talis religio habet votum cōtinētie annexū. si tamen quis in propria domo vellet religiosam vitā ducere, talis religio nō dissoluit sponsalia: vt ex de cōuer. coniu. ex parte. ij. Jo.

Eremita an sit persona religiosa.

¶ Questio venerialis et ici pit: quid cleri cus intrauit. clericꝰ q̃ de licentia sui p̃lati intrauit religionem ad apostolicā. Nunquid ergo sponsa tandiu tenetur eum expectare: forte per annū vel per triennium, secūdum q̃ est notus vel ignotus: et ipsa talis est in pba-tiōe habebit in transit ad religionem; non habebit tempus probationis ad religionem. si autem de eius voluntate transit, tefructus netur cōtinere vsq; quo sit elapsum tempus pbationis. sui. bñfi et qd dicit decre. extra de cōuer. cōiug. ex publico. q̃ duo ciꝰ cū sit mensis tantum dantur assumenti habitum religionis, clericus intelligas de illo qui sine voluntate vxoris transit. Similiter distingue in clerico transeunte ad religionem: vt si et possit de licentia episcopi transeat, q̃ possit petere tēpore pbationis priora stipendia. secus si sine licentia. Jo. Quid in si velit. vis sit de hoc, in questionibus not. ¶ B. Lau. tamen dicit hodie q̃ si alter dat licentiam alteri, nō intelligitur dedisse nisi scōm q̃ de iure debet habere, scilicet vsq; ad duos menses. Sed quid si non vult eligere monasteriū: sed in propria domo vult habitum sumere vel continentiam vouere? Dicimus q̃ non potest: vt habes ex de conuer. cōiu. sensu vtriusq; coniugis matrimonia dissoluuntur. aliter autem fieri mutuam separationem vestram prohibemus.

Ecce q̃ coniugati sine licentia alterutrius continentiam profiteri nō possunt. sponsi vero etiam inconsultis quas sibi desponsauerunt, exemplis et authoritatibus pbant cōtinētiam posse seruare. Ut enim refert beat⁹ Hiero. Macharius precipuus inter christi eremitas celebrato nuptiarū conuiuio cuz vespere thalamū esset ingressurus, ex vbe egrediēs transmarina petiit, z eremi solitudinē sibi elegit. Item beatus Alexius Epiphanij clarissimi filius similiter ex nuptijs diuina gratia vocat⁹ sponsam deseruit, z nudus Christo famulari cepit. Horuz exemplo patet q̃ sponsi sponsarum non exquisito suarū consensu, continētiam valēt profiteri. Probatur idem authoritate Eusebij pape dicentis.

¶ Desponsata puella nō prohibetur monasterū eligere.

Licet parētib⁹ alij viro tradere: licet tamen illi monasterium[c] sibi eligere.

Item Grego. in registro.

¶ Desponsata impune monasterium potest eligere.

Decreta[b] legalia desponsatā, si conuerti voluerit, nullo modo censuerūt danoc multari. Cum ergo coniugatoꝝ cōtinentia nisi ex amboꝝ consensu deo offerri non valeat, cū vir sui corporis potestatem non habeat, sed mulier: sponse autē monasterium possunt eligere, et sponsi non exquisito consensu sponsarum propositū melioris vite assumere valeāt: ptz q̃ inter sponsum z sponsam cōiugū nō est.

Item cum sm Augu. illa mulier non ptineat ad mrimoniū cum qua docetur nō fuisse cōtrare etsi contrarerit, duos habet viros mulier, vel vir duas vxores. Tu dic q̃ sine ea volente siue innita transeat alter non cōpellitur intrare monasterium. Bar. dicit q̃ non soluitur, nec intrare cōpellitur: z si contrarerit, hz duas vxores. Tu dic q̃ nō compellit intrare: quia ei et dat licētiam, intelligit dare authoritate et iure illi[c] canonis ex publico, de conuer. cōiug. z dissoluitur matrimoniuz: vt dicitur expresse in auc. de sanc. epis. -S. spōsalibus quoq;. col. ix. vbi dicit q̃ vinculū illud rūpitur. licet ad hoc responderi possit per ca. S. eo. scripsit. nam ibi dicitur matrimoniuz dissolui post carnalem copulaz: quod est impossibile, nisi quo ad seruitutez. xxxij. q. vij. tārum valet. Joan. Dicit

Mulier si dicat se incognitā et vr ꝑ fui mā ꝑ bandaq; meret.

¶ Desponsata ¶ Monasterū. Sed obijcitur, sponsus intrat religionem: et monachi nolunt eum recipere ante legitimam probationem, cum non debeant. extra de regu. ad apostolicā. Nunquid ergo sponsa tandiu tenetur eum expectare: forte per annū vel per triennium, secūdum q̃ est notus vel ignotus: et ipsa talis est in pba-tiōe habebit in transit ad religionem; non habebit tempus probationis ad religionem. si autem de eius voluntate transit, tefructus netur cōtinere vsq; quo sit elapsum tempus pbationis. sui. bñfi et qd dicit decre. extra de cōuer. cōiug. ex publico. q̃ duo ciꝰ cū sit mensis tantum dantur assumenti habitum religionis, clericus intelligas de illo qui sine voluntate vxoris transit. Similiter distingue in clerico transeunte ad religionem: vt si et possit de licentia episcopi transeat, q̃ possit petere tēpore pbationis priora stipendia. secus si sine licentia. Jo. Quid in si velit. vis sit de hoc, in questionibus not. ¶ B. Lau. tamen dicit hodie q̃ si alter dat licentiam alteri, nō intelligitur dedisse nisi scōm q̃ de iure debet habere, scilicet vsq; ad duos menses. Sed quid si non vult eligere monasteriū: sed in propria domo vult habitum sumere vel continentiam vouere? Dicimus q̃ non potest: vt habes ex de conuer. cōiu. ex parte. in fine. nec sponsus potest ad ecclesiam secularem conuerti, vel ordinem accipere: vt extra de cleri. coniug. cap. j. ℞. e. si vir. Et dicit Hug. q̃ sponsus cum dat licentiam sponse vel cōuerso intrandi monasterium, matrimonium non soluitur: sed compellendus est z ipse intrare.

Religiosus si uat vxorem cui ꝓmisit matrimoniū.

¶ Damno. Res enim quas alter alteri dedit, restituentur ei: vt extra de conuer. coniuga. ex publico. licet possit videri q̃ ille per quem stat q̃ matrimonium non consummatur, debeat puniri: vt. C. de sponsa. l. vltima. Sed non est ita. ¶ si tamen osculum intervenit, non potest sponsus nisi dimidiam partem rerum suarū datarū ab ipsa repetere: sed mulier totuz repetit quod dedit. C. de dona. ante nup. l. si a sponso. Joan.

¶ Cum ergo. ¶ Casus. Infert Statianus nunc cum coniugati non possint sine consensu alterutrius continentium profiteri: sponsi vero hoc possunt: patet q̃ inter sponsum et sponsam non est matrimonium, et ad

ℓ. vj. de reg. iur. lib. vj.

dic vt ibi.

Sed. q. nunq̃ grauit: ita ꝑ mam nō mer. C. de ad. grac. chas. z xxx. q. j. hac tōta.

confirmãdam suã cõclussionem inducit authoritates: primo Aug. scõo Leonis, tertio Nicolai, quarto Grego. Et qõ dicit Nicolaus, intelligitur si eam cognouit.

Quod autẽ. ¶ Casus. Dicit in hoc. c. q̃ si frigidꝰ duxerit vxorem de facto, & illa possit ꝓbare q̃ hoc verum sit, per veram probationẽ: scz per aspectũ corporis: vel. vij. manu propinquorum, sepparari debent.

a ¶ Qõ aũt. De hac materia habebis. xxxiij. qõ. j. capi. j. Joan.

b ¶ Nubere. Id est carnaliter commisceri: vt. ẽ. dist. xxxiij. valentino.

c ¶ Scriptũ est. in lõbarda. Et ita est arg. q̃ leges induci possunt in causis matrimonialibus. nã & in accusatione etiam clericorum inducunt. ar. iij. q. ix. dignum.

d ¶ Probare. j. xxxiij. q. j. si qõ accepit. contra. eẽ de de spon. impu. cõtinebat. ex de clan. despon. si qõ clam. eẽ defri. & malefi. ca. j

Mulier si dicat se incognitã esse a viro suo ꝓbandaq; nunc.

In his oibus dicit q̃ ꝓbationi viri stãdũ est, & etiã sacramento viri: vt in ca. cõtinebat. sed hoc intelligit cũ vir tacet, & probationes nõ hz: imo verius est solutio q̃ hoc locum habet quotiẽs mulier que virgo est se incognitam vult ꝓbare per aspectũ corporis. hec probatio preferetur omnibus etiam iuramento viri. extra de probat. proposuisti: validior enim est et melius res ingeritur animo oculata fide q̃m per aures. institu. de grad. cogna. ¶. hactenus. et. ¶. consobrino. sed si fuisset mulier, potius crederetur viro: et sic loquuntur iura contraria.

mixtio serus. Item cum fm Leonẽ illa nõ ptineat ad matrimoniũ cũ q̃ non doceẽ fuisse nuptiale ministeriuꝫ: apparet q̃ inter sponsum & spõsam nõdum nõ est. Item Nico. papa precepit de his q̃ ab aduersarijs excecant, & mẽbris detruncant, vt ob hãc infirmitatẽ cõiugia talium nõ soluant. De his autẽ qui causa frigiditatis vroribus debitum reddere nõ possunt, statuit Grego. papa vt vteroꝫ eox. septima manu propinquoꝝ tactis sacrosanctis reliquijs iureiurando dicat q̃ nũq̃ per commixtionẽ carnis cõiunctiua caro effecti fuissent. tunc mulier secundas nuptias poterit contrahere: vir autem qui frigide nature est, maneat sine spe coniugij.

Unde idẽ scribit Venerio Larolitano epõ ita dicens.

¶ Si mulier probauerit q̃ a viro suo nunq̃ cognita fuerit, separetur.

Quod autẽ interrogasti me de his qui matrimonio cõiuncti sunt, & nubere nõ possunt: si ille aliã vel illa aliũ possit accipere: de his ita scriptũ est. Uir & mulier si se iurauerint, et postea dixerit mulier de viro q̃ nõ possit coire cũ ea: si põt per verũ iudicium ꝓbare q̃ verum sit, accipiat aliũ.

Ecce impossibilitas coeũdi si post carnalem copulã inuenta fuerit in aliquo, non soluit coniugiũ. si vo ante carnalẽ copulam deprehẽsa fuerit: liberum facit mulieri aliũ vir accipere. vnde apparet illos non fuisse coniuges: alioquin non liceret eis ab inuicem discedere excepta causa fornicationis: et sic discedẽtes oportet manere innuptos, aut sibi inuicẽ reconciliari. Item si sponsa coniunx esset, mortuo sponso remaneret vidua: si autem vidua esset, vir eius ad sacros ordines conscẽdere non posset. maritꝰ eñ vidue eque sicut & bigamꝰ sacerdos fieri phibeẽ. Et huiꝰ autẽ copula nullius prohibetur a sacris ordinibꝰ. vt eñ ait Belasius papa, nihil est (quantũ ad hunc articulum attinet) qõ ei obuiet de canonicis institutis. Apparet ergo hos non fuisse coniuges. Item si coniuges essent, discessio ab inuicem esset diuortium. sed horum separationẽ negat Ambrosius esse diuortiũ, dicens de beata Maria, quã sibi Joseph desponsauerat, & in suam duxerat. Joseph nunq̃ cognouit eã. nã si virꝰ iustꝰ eã cognouisset. nunq̃ a se discedere passus esset: nec dominꝰ quiuroꝝ præceperat a viro nõ recedere nisi causa fornicationis, cõmendans eã discipulo authori diuortij fuisset. ecce commẽdatio Marie Joanni, et detractio Joseph negatur fuisse diuortium, q̃ Joseph non cognouerat eã. vnde apparetꝰ eos non fuisse coniuges. Si autẽ beata Maria quã sibi Joseph desponsauit, et in suam duxerat, coniunx negatur fuisse: multo minꝰ ista que simpliciter sponsa erat, cõiunx est appellanda.

Item ex conci. Aurelianensi.

¶ Sororem vroris polluens neutram valet habere.

Qui dormierit cum duabus sororibus, & vna ex

Diuortiũ & repudium differũt

Legesalegationi possunt in causis matrimonialibꝰ.

Coe.

¶ Ecce impossibilitas. ¶ Casus. Iterũ concludit Gratianus q̃ inter sponsum et sponsam non est matrimonium: quod tribus rationibus confirmat. Nam si esset matrimonium inter sponsum et sponsam, ergo per solã causam fornicationis posset eam dimittere, & eius vir secundus a promotione repelleretur, & discessio ab inuicẽ diceretur diuortium. at in sponso et sponsa secus est. et q̃ diuortium nõ sit inter spõsum & ipõsam probat authoritate ipius Ambrosij.

e ¶ Instituꝫ. xxxiij. dist. ca. vir.

f ¶ Negaꝫ. Revera non est diuortium proprie sumpto vocabulo: quia diuortiũ dicitur inter carnaliter commixtos, repudium inter sponsos. ff. de verboꝝ significa. inter stuprũ. ¶. diuortium.

g ¶ Unde apparet. Totum est allegato.

Qui dormierit. ¶ Casꝰ. Dicitur in hoc ca, q̃ si quis vroꝝ a se cognitã habuit, & postmodum scienter cum sorore eiꝰ adulteretur: neutram ex ipsis habebit. i. nec vroꝝ debitũ reddat: nec post mortem vroris licet ei nec adultere alicui matrimonialiter copulari. Quidam tamen habẽt ibi. ¶. idem.

h ¶ Qui dormierit. Quidam dixerunt hoc ca. intelligendum fm decreta. extra ẽ diuoꝝ. si qua. & de sponsa. requisiuit. sed ille decret. parum facũt. Hug. vero et Baz. dicunt potius esse standum euangelio, vnde intelligũt hoc ca. q̃ exigere non potest, sed reddere tenetur. vnde sic intelligũt sequẽtem literam: non liceat propie vroꝝ reddere sibi debitũ. i. ipse nõ potest petere debitum ab ea: & ita intelligũt

dictas decre. nã peccata suos debent tenere authores. C. de pe. sancimus. & est hodie expressum eẽ de eo q̃ cog.

Affinitas spiritualis est maior carnali.

ſan. discretionē. & maxime cū affinitas ſpūalis maior ſit ꝙ carnalis: vt .xxx.q.iij. ita diligere. Iz ꝓpter ſpūalē ſuperuenientē nō ſeparent. xxx.q.j. ad limina. Jo.

a ¶ Jn coniugio. J. xxxij. q. vij. quedā. J. xxxiij. q. ij. ſi ꝙs ꝑtra. ſed ibi neutra fuit vxor.

¶ De ſpōſa. ¶ Caſus. Dictū eſt. ſ. ꝙ illa quam vir ſororis ſue cognouit, cōtrahere nō poteſt. nunc dicit ſec⁹ eſſe in ſponſa que poſt penitentiam poteſt contrahere.

Quidā deſpōſauit. ¶ Caſus. Quidā deſpōſauit quandam: et eam, ꝓpter frigiditatem vel aliud iuſtum impedimentum cognoſcere nō potuit. quā frater eius poſtea corrupit et grauidauit, et ideo ſtatutū fuit in ꝯcilio iſto vt corruptor eam nō habeat: Iz frater eius eam non potuit habere: mechus tñ et mecha poſt penitentiā contrahere poſſunt.

b ¶ Dotauit. i. donationem ꝓpter nuptias dedit. naz ſm leges mulier dat dotē et vir donationem. extra. de dona. inter virū et vxo. nuper.

c ¶ Sed mechus. Si fuit ſponſa de preſenti: ꝙ magis videt ex eo ꝙ dicit, nō potuit ei cōmiſceri, quia ad id ſponſus iam deuenerat, vt tentaret: ſed non potuit aliquo impedimento impeditus. Uel ſi fuit ſponſa de futuro, cum qua non cōmittitur mechia. i. adulterium: dic mechus et mecha. i. fornicarius et fornicaria: quia fornicatio mechia dicitur: arg. xxxij. q. iij. meretrices. et hoc eſt quod ſequitur fornicationis ꝛc.

Adulterū cum ſponſa. nō ꝓmittitur.

Adde in gl. c. diſcretionē de eo ꝙ cognō. cōſang. vxoris: ſue. gl. i ca. ſi vo. de ſent. excō.

d ¶ Licita. poſt mortem ſponſi, ſi erat ſponſa de preſenti. ecce minus puniuntur iſti ꝙ adulteri in ſuperiori ca. ſed hoc non contingit ꝓpter coniugium, vt intelligit S. ſed peccauerunt minus ob publice honeſtatis iuſtitiam, ꝙ ſi eſſet iam cognita, et affinitas interueniſſet. Joannes.

Jquis. ¶ Caſus. Deſponſauit aliquis aliquam per verba de futuro: pater ei⁹ eam poſtea oppreſſit, cum qua filius poſtea per verba de preſenti cōtraxit de facto. Dicitur hic ꝙ tam pater ꝙ illa ſint ſine ſpe coniugij: filius vero aliam accipiat.

e ¶ Sponſam, ſcz de futuro.

illis antea vxor fuerat: neutrā er ipſis habeat, nec ipſi adulteroꝝ in coniugio copuleſ. i. nec ꝓprie vxou ſibi licet reddere debitū, quā ſibi reddidit illicitam ſororem eius cognoſcendo, nec etiam poſt mortē vxoris licet ei adulterevel alicui copulari in coniugium.

De ſponſa vero econtra legitur in concilio Triburienſi.

¶ De eo ꝙ dormiuit cū ſponſa fratris ſui.

Quidā deſponſauit vxorē, et dotauit b eā, et cum ea coire non potuit: quam clāculo frater ei⁹ corrupit, et grauidam eam reddidit decretuz eſt vt ꝙuis nupta eſſe non potuit legitimo viro, deſponſatā tamen fratri frater habere nō poſſit: ſed mechus c et mecha fornicationis quidem vindictā ſuſtineant: licita d vero cōiugia eis non negentur.

Item ex eodem.

¶ Si ꝙs ſponſam e filij ſui oppreſſerit, ſimul cum ea ſine ſpe coniugij maneat.

Jquis ſponſam e filij ſui oppreſſerit, et poſtea filius eius eam duxerit: pater f poſtmodum non habeat vxorem, nec mulier virum. filius qui patris facinus ignorauit, aliam accipiat. Si illa quā vir ſororis ſue cognouerit g perpetuo copulari ꝓhibetur: hic vero qui ſponſam fratris ſui corruperat, peracta penitētia matrimoniū contrahere permittit: apparet h hanc non fuiſſe coniugem fratris eius.

Item mulier cauſa fornicationis a viro ſuo dimiſſa, aut ei reconciliabitur, aut eo viuente innupta manebit.

De ſponſa i vero econtra inuenitur in primo libro capitularij, in quo ſic legitur.

¶ Si ſponſus raptam recipere noluerit, liceat ſibi alij nubere.

Raptor penitētia publica mulctetur, raptā vero ſi ſpōſus accipere noluerit k et ipſa eidē crimini cōſentiēs l non fuerit m, licentia nubendi alij non negetur.

Item ex concilio Toletano.

¶ De eodem.

Statutū eſt a ſacro conuētu vt ſi ꝙs ſponſam alteri⁹ rapuerit n publica penitētia mulctet, et ſine ſpe cōiugij maneat. Et ſi ipſa eidē criminipaſſa. ar. xxxij. q. v. revera. ff. de adul. ſi vxor. §. ſi ꝙs pla. Pēſa ne. niſi velit ſponſus religionē intrare: vt ex de cōuer. cōiu. ex publico. et ſm hoc ꝙ dicit in ſi. q. illa poſſit nubere penitēcū alio, intelligas poſt mortē viri ſui. ſi autē ſponſa eſt de futuro, nō eſt compellēdus: quia liberā debēt eſſe matrimonia: vt extra de ſpon. requiſiuit. nam ꝓpter modi teſt. ſi cam cauſam poteſt dimitti vxor de futuro. extra de iure iuran. quemadmodum.

Et h' recipere ſi ipſa nō de rigore peccauit nec ꝑſe- re iur- ſit, ſed per vim eſt q; p dſ

i ¶ De ſpōſa. de futuro. nā ſi ſit de preſenti, idē eſt ꝙ incognita.

Raptor. ¶ Caſus. Si aliqs rapuit ſponſam alterius, raptor debet puniri: et ſi ſpōſus eā recipere noluerit, ipſa poterit alij nubere ſi raptori in crimine nō conſenſit.

k ¶ Noluerit. de facto ſupple, ſi intelligas de ſponſa de preſenti. naz de iure cōpellitur eā

l ¶ Conſentiēs. Tunc enim non poſſet nubere, niſi meret incontinentia eius: vt ex de eo ꝙ cog. conſan. ca. ex literis. in fi. xxxvj. q. ij. ſi autem. Jo.

m ¶ Nō fuerit. Antevel poſt. nō em refert quādo dolꝰ cōmittat. arg. j. q. j. eos. et. ff. de calū. l. j. §. qui aurē.

n ¶ Tatutum eſt. ¶ Rapuerit. i. violenter corrupe- rit. Hoc intelligas de ſpōſa de preſenti, die alij, monſez ſponſo, ꝙ eſt alia raptore, et ſm hoc dic nubendi. i. car raptor naliter commiſcendi. ſi autem legas de ſponſa de futuro, dicas alij, ſcilicz a ſponſo et raptore, nam cum raptore non

Dehꝰ xxxv. q. iij. §. hac autē hoc ꝓbatur. ꝛc. ſpō.

Warn- monū ꝙ dā ꝓ- batur.

non debet contrahere in odiū rapine. si tamē cōtraxit tenet matrimoniū: arg. eē de rap. accedens. Jo.

a ¶ Cōsentiens.J.xxxvj.q.ij. si autem. cōtra. sed hoc de rigore iuris. Joan.

b ¶ Presumpserint.J.xxxiij.q.ij.non satis.xxxvj.qō. ij. tria.cōtra. Sz ibi de rapta nondū alteri desponsata, hic vero de rapta alteri desponsata.

c ¶ Usqz ad satisfactionez.id est donec penitētiā agāt de rapina. Jo.

¶ Apparet.6 hec est.iij. pars.qō. in qua pbat Gratia. per.xij.ca. q sponsa de presenti dicit vtor non de presenti, sed spe futuroz: scilicet quia non est ibi significatio que est inter Christū et ecclesiaz. vnde qui ducit talem, nō est digam⁹. Jo. de fan.

¶ Casus. Concludit Gra. ex supradictis illam non fuisse coniugem cui viuente spōso nubendi licentia conceditur postea dicit q inter sponsum et sponsam est matrimonium initiatū, z nō ratum: quod in desponsatione initiat, Sz in cōmixtione perficit. Quod probat.J.

b ¶ Sed sciendū est. ponit distinctionē suā de matrimonio initiato: z eē. pbat per ca. que sane intellecta aliud sonant.

c Quum initiatur. Quo ad significationē. nā ḡ ad essentiā statim plenū est z pfectū, qz simplex est, sicut z omne sacramentū. Jo.

† Quapropter. ¶ perficiunt. non quo ad sui essentiū, Sz quo ad significationē. non tamen sequit q ante non fuerit pfectū, qz perfectū amplius potest perficiarg. Sz. q.iij. antecessor. Perficit autē matrimoniū per coitum quo ad sui significationē, qz tūc vtrāqz habet significationē, scz iunctionē anime fidelis ad deū, z Christi ad ecclesiā. extra de diga. ca. debitū. Sed quare separatur matrimoniū causa religionis post coniunctionē anime fidelis ad deum, z non post coniunctionē Christi ad ecclesiam? Ratio est, quia anima separatur a deo per peccatum: vnde non est mirū q post talē coniunctionē matrimonium separatur: sed illa cōiunctio Christi ad ecclesiā designatur per vnionē qua vnita est diuinitas carni humane in vtero virginali. vnde quia humana caro nunqz consentiens[a] non fuerit: licentia nubendi alij non negetur.

¶ Si post hec coniungere se presumpserint[b]: vterqz vsqz ad satisfactionem[c] anathematizetur. ¶ Apparet ergo hanc non fuisse cōiugē, cui viuēte sponso alteri nubēdi licētia nō negat.

¶ Quomodo ergo ꝑm Ambrosium z relios patres sponsi cōiuges appellant, z his oib⁹ argumētis coniuges nō esse pbātur? Sed sciendum est⁹ q coniugiū desponsatione initiatur, cōmixtione perficit: vnde inter sponsum z sponsam coniugiū est, sz initiatū: inter copulatos est coniugium ratum.

Unde Ambrosius.

¶ In desponsatione coniugium initiatur.

Quum initiat[c] cōiugium cōiugij nomē adsciscit: non cū puella viri admixtione cognoscit. Ecce q in despōsatiōe coiugiū initiat, nō pficit.

Item Ambrosius in lib.j. de patriarchis.

¶ Cōiunctor cōmixtio, matrimonium perficit.

Hoi matrimonio cōiunctio intelligitur spūalis quā cōfirmat z perficit cōiunctorū commixtio corporalis. a deitate separata est, ideo post talē coniunctionē matrimoniū nunqz dissoluit? Uel potest dici q facilius est q vna aia separet a deo, qz tota ecclesia: immo impossibile est q tota eccla separet a deo, qz eccla non potest nulla esse. xxiij.q.j. pudēda. xxj. dist. ca.j. Jo.

Item Hieronym⁹ super Abdiam propheram.

¶ Matrimonium sponsali cōiunctione initiatur, cōmixtione perficitur.

Quapropter in filiabus vestris fornicabunt, et sponse vestre adultere erunt. Notandum est q in filiab⁹ dicit fornicationem futurā, et in coniugib⁹ adulteria. que sponsali ꝓiunctione initiant, z commixtione corpoz pficiunt[f].

Item Ambrosius ad Paternum.

¶ Cū desponsata fuerit tradita, et in vsum deducta: rite cōiunx appellatur.

Si quis desponsata sibi et tradita[g] vtak: rite coniugium vocatur. Quare autem post nuptialis pacta non statim tradant spōse. Augustinus in li.iij. cōfessionū ostēdit dicens.

¶ Quare spōse post pactum non statim tradantur.

Institutū est vt spōse taz pacte non statim[h] tradantur: ne vilē[i] habeat maritus datam, quam suspirauerit sponsus dilatam.

Iurta hanc distinctionem[k] intelligenda est illa auctoritas Isti. ¶ diuiditur i tres partes. In pri ma approbat distinctionem positaz. e. S. in. ¶. apparet. de matrimonio initiato et perfecto: sm quam vt dicit Gra. intelligitur authoritas Aug. S. e. non dubium. z ca. leonis. z ca. cū solet. 30. In secda objicit, qz dicit Aug. q inter Mariā z Joseph fuit perfectū matrimoniū, z tamē carnalis copula non interuenit. Sz soluit Gra. dicens q perfectū intelligitur non ex officio carnis, sed ex his bonis que officium coniugij comitant. In tertia dat solutionem aliam, dicēs q sponsa dicitur vtor spe futurorum, z non re presentium: secus in carnaliter cognita. Quod probat quatuor authoritatibus, scz vna Ambrosij: duabus August. et vna Bede. Secūda pars incipit ibi: Sed et objcitur. Tertia ibi: Potest et aliter. Non effectu presentium: id est non vsu carnis. Ad probandum autem hanc vltimā distinctionem inducit Gratia. ca. sequentia.

Si quis. ¶ Tradita. Ergo si non sit tradita sibi et traducta, et ea vtatur vim facit: vt. C. de rap. vir. l. vna. Sz. l. illa non tenet: vt. J. eo. lex. extra. 5 rap. cum causam. Jo.

¶ Quare. ¶ Casus. Hic Gratia. ponit quandā incidētem questionem, quare scilz sponsa non statim tradatur spōso z eā determinat in sequenti ca., cuius casus pater.

Institutum h est. ¶ Non statim: qz nisi intra duos menses. † ex de coniuer. coniug. ex publico. Similiter fideiussor nō debet statim venire cū sacco parat⁹. ff. de solu. qō dicim⁹. l. dist. ḡnus.

i ¶ Ne vilē. Nā gratior est fructus quē spes pducit: edit. Et nota q propter cauendā vilitatem multa omittuntur. xvj. q.j. precipimus. ff. de offic. presi. observandū. xlv. dist. de iudeis. l. dist. ¶. potest.

¶ Iurta. ¶ Casus. k alias Iste. ¶. diuiditur i tres partes. In pri ma approbat distinctionem positaz. e. S. in. ¶. apparet. de matrimonio initiato et perfecto: sm quam vt dicit Gra. intelligitur authoritas Aug. S. e. non dubium. z ca. leonis. z ca. cū solet. 30. In secda objicit, qz dicit Aug. q inter Mariā z Joseph fuit perfectū matrimoniū, z tamē carnalis copula non interuenit. Sz soluit Gra. dicens q perfectū intelligitur non ex officio carnis, sed ex his bonis que officium coniugij comitant. In tertia dat solutionem aliam, dicēs q sponsa dicitur vtor spe futurorum, z non re presentium: secus in carnaliter cognita. Quod probat quatuor authoritatibus, scz vna Ambrosij: duabus August. et vna Bede. Secūda pars incipit ibi: Sed et objcitur. Tertia ibi: Potest et aliter. Non effectu presentium: id est non vsu carnis. Ad probandum autem hanc vltimā distinctionem inducit Gratia. ca. sequentia.

k. ¶ hanc distinctionem. de initiato z consummato.

† Uide q le. et no. S. e. coniuges.

Fructus dilu expectatus gratissimus est

alias nō suspirauit.

a ¶ Non pertinere. Ex his vbis S. b. nō intellexī habere pōt: sed q ipse maium habuit, patet ex illo loco: Cūcta ergo.

b ¶ Sponse. nec hec solutio multū valet: quia eadem ratione dici potest q cōmittat adulterium spe futurorū non re presentiū q cū sponsa alicuius fornicat: qđ ridiculum est dicere.

c ¶ Effectu. i. propter fidele cōiugiū vt. ꝛ. c. coniunx.

d ¶ De parentibus. Joseph enim putatiuus pr̄ dominī dictus est.

Joseph fuit pr̄ putatiuus oñi.

e ¶ Sicut ꝛ parētes. q ad Joseph. Nam Maria carne fuit ei⁹ parens. vnde exponē parētes. i. parens. plurale p singulari. ij. q. j. in primis.

f ¶ Quia futura. Ex hoc loco habuit tam Sandulphus

Sedz ꝑ Stratian⁹ ꝑ ſ. e. H. i ſo: lutione. gū non fuisse inter Mariā monū vez fuit vt. ꝛ. c. coniunx. Et iter Ma riam et ſumere appellatio: Joſeph nem ab eo qđ futurum erit: vt. xxij. q. j. paratus.

causam suam errotis, discentes verū cōiugē non fuisse inter Mariā et Joseph: qđ tamē falsum est:

Wat. j. c.

Enuit ioseph. ¶ Gal⁹. hoc ca. diuidit in duas ptes. In pma parte ponuntur verba euangeliste. In secunda ponunt verba Hieronymi dicētis. Cū audieris q Joseph fuerit vir Marie, non suspiceris q eam cognouerit: sed scias q fm cōsuetudinem scripturar̄ spōsus de ſenti ante carnalem copulam vir appellat, et ſponſa vror. Secūda pars incipit ibi: Cū virū.

tas Augustini: Non dubū est illā mulierē non pertinere ad matrimoniū, cū qua docetur non fuisse cōmixtio sexus. Ad matrimonū perfectum subintelligendum est: tale videlicet qđ habeat in se Christi et ecclesie sacramentum. ita ꝛ illud Leonis pape intelligendum est. ¶ Sed objicitur illud Augustini inter Mariā ꝛ Joseph fuit perfectū coniugium. Sed perfectum intelligitur non ex officio, sed ex his que comitantur officium coniugij: ex fide videlicet, pole, et sacramento que omnia inter Christi parētes fuisse, authoritate Augustini probantur. Cuncta ergo que de non separando coniugio inducta sunt, de perfecto intelligantur, qđ sponsali conjunctione est initiatum, et officio corporalis cōmixtionis est cōsummatū. Illa vero in quibus separabile coniugiū ostēdit similiter de initiato intelliguntur, qđ nondum officio sui perfectum est. ¶ Potest ꝛ aliter distingui. Sponse b appellantur ꝛ iuges ꝛ suetūdine scripture, spe futurorum, non effectu c presentiū. Unde Ambrosius cū dixisset, cū initiat coniugium: non addidit, tunc res vel effectus, sed tunc nomen coniugij adsciscitur: ostendēs tales coniugij nomen habere, non rem vel effectum.

Item Augustin⁹ cū de parētib⁹ d dñi loqueretur, ait: Cōiuges fuerūt mēte, ꝛ non carne, sicut ꝛ parentes e. Ex quo dat intelligi q sicut Joseph pater domini dictus est non effectu geniture, sed officio et cura, ꝓuidendi: sic et coniunx mater eius appellat non coniugij effectu, sz subministratiōe necessariorum, ꝛ induidue mentis affectu. Hinc Augustin⁹ ait: Noli timere accipere Mariā cōiugē tuā. Coniugē noīauit:

q futura f erat vror. Hic ꝛ Beda super Leuiticum: Si quis sponsam alteri⁹ violauerit ꝛc. sponsam vrorem dixit, nō que tūc erat, sz q futura erat vror. Hinc etiā Hieronym⁹ super Mattheum in euāgelio: Cum esset desponsata.

¶ Cōsuetudine scripture spōse cōiuges, et ſponſi viri appellantur.

Enuit g Joseph virum Marie. ¶ Cum virū audieris, tibi non subeat, suspicio nuptiarū h, sed recordare consuetudinis scripturarū q sponsi viri, ꝛ sponse vocentur vrores. ꝛ. j. Nō ab alio inuenta est nisi a Joseph, qui pene licentia maritali future vroris omnia nouerat. et infra. Joseph fili Dauid ꝛc. Ita vt supra diximus, sponsas vrores appellari constat: quod plenius liber aduersus Heluidium i docet.

Item super Genesim lib. iij.

¶ De eodem.

Egressⁿ itaq; Loth locu⁹ est ad generos suos, et qui accepturi erant filias suas. ¶ In sequentibus filie Loth virgines fuisse dicūtur. Et ipse ad sodomitas dixit: Ecce k due filie mee, que nō cognouerunt virum ꝛc. Hūc autem dicit habuisse generos. sz quidā arbitrant eas que viros habuerunt, in sodomis perisse: ꝛ que virgines erant cū patre exisse, sed hebraica veritas habet: Egressus Loth locut⁹ est ad sponsos l suos. quod quidem magis verum esse videt ex hoc quod sequitur. Qui accepturi erant filias suas. vnde dat intelligi q scriptura sponsos generos vocat.

Item Joannes os aureū in eodem euangelio.

¶ Maria cōiunx dicitur more scripture cū simpliciter spōsa esset.

s ¶ Genuit. i. prima parte commentatur Hieronym⁹ super illa authoritate, Genuit Joseph. In scōa parte cōmentatur super illa: Inuēta est ꝛc. In tertia parte commentatur super illa: Joseph fili Dauid ꝛc.

g ¶ Genuit Joseph. Verba sunt euangeliste.

h ¶ Nuptiarum. id est carnalis commixtionis: q carnalem copulam eius non cognouit.

i ¶ Helui. hereticus qui dicebat Maria beatā virginē alios filios genuisse ex Joseph de alia muliercula plures filios habuisse: vt sic Christi parētes infamaret.

Sic pōt ꝛ. ¶ Sic⁹ primogenitum: et ex⁹ qui ante ei⁹ nullū ex eis habuit.

Egressⁿ itaq. ¶ Gal⁹ hoc capitū diuiditur in duas partes. In pma ponuntur verba Hieronymi pro eō qđ dr. Genes. Inscūda ponūtur verba Hieronymi pro eō qđ dr. Joseph. Jneri etiam sponsus filie intelligit. quia filie Loth nōdū viros cognouerant, ꝛ tamē sponsi earū generi appellant: licet quidam aliter opinentur, dicentes q que viros habuerunt, perierūt in sodomis: virgines autem exierūt cum patre. Secunda pars incipit ibi. In sequentibus. Nunc. i. super loco Genesis, Egressus est ꝛc.

k ¶ Ecce. ſ. iiij. dist. ca. j.

Cor. ter in. lege ibi. ca. gl. ꝛ os ca. ſ. ſed.

l ¶ Ad sponsos. Tamen appellatione generi sponsus continetur: vt iij. questione. iij. ſ. item. l. Julia. ſſſ.

item ne liberta.

Quis. ¶ Casus. Hoc capitū diuiditur in quatuor partes. In prima parte ponuntur verba euangelij. In secunda ostendit Joannes q̄ Maria sponsa iuxta morem antiquum habitauit cum sponso suo sicut ceteri generi Loth apud suas spōsas habitauerunt. In tertia parte ostendit q̄ nomine cōiugis, sponsa intelligitur. In quarta parte dicit q̄ cum Joseph vellet Mariam velut suspectam dimittere: angelus eum reconciliauit sibi, non ad carnale cōmercium, sed ad omnimodi habitaculi cōsortium. Secunda pars incipit ibi: non dixit: Tertia ibi: noli timere. Quarta ibi: sicut enim. Uxoris scz cognite. Illi, scz discipulo ioann.

a ¶ Primus. hic primus non notat ordinem. argu. extra de verbo. sig. quod. & arg. xix. q. vj. Nunc autē. Uis non sequit q̄ postea cōuenerint. Et etiaz ecce. huic ar. ler. nam ler dicit q̄ si seruus non fuerit emptus primus moreretur, vel mortuus esset: nec inde sequit q̄ post euincatur: q̄a hoc esset impossibile. ff. de euic. si seruus.

b ¶ Seruabat. nō tamen vbicūq; immo alicubi contrarium obtinebat: prout statim subditur de generis Loth.

c ¶ haberētur. ff. de ri. nup. l. mulierem. vnde nisi post puberes annos sponsa inueniatur in domo sponsi, non presumitur vxor. ff. de ri. nup. l. iij. Item licet post puberes annos spōsa inueniat in domo spōsi: tñ nisi costet de spōsalibus, hoc. No q̄ secū reperit nō ptesumit matrimonii: vt. ff. de spon. questū. & ex de resti. spo. ex parte.

d ¶ Sic & Maria. similitudo est p cōtrariū: vel in eo q̄ esset & illi cohabitabāt spōsis sine carnāli cōmixtione.

e ¶ Sed dimittere. i. ad eam non accedere.

f ¶ Retinere, ergo & accipere est retinere: arg. xij. q. ij. si qua de rebus.

g ¶ Uoluerat. quia suspicatus de ea fuerat adulteriū. ij. q. j. si peccauerit.

h ¶ Copulat. i. reconciliat, nō despōsat. sed qō dicit copulat, iam mēte dimiserat eā, & quasi separari erāt quo ad mentem: Ioseph tamen prius ei fuit coniunctus per consensum matrimonialem, et consensit in carnalem copulam. ē. e. ē. j.

Quis. a conuenirent. ¶ Nō dixit, priusq̄ in sponsi adduceret domū. Hūc em̄ morē seruabat b antiq̄tas, vt spōse in sponsoū domibus haberentur c. vt autem generi Loth apud socerū legunt habitare cū spōsis nondū sibi copulatis lege coniugij: sic & maria b habitabat cum spōso. z. j. Nec; em̄ eam voluit de domo expellere, sed dimittere c. et. j.

¶ Noli timere accipe Mariā coniugē tuam. Quo sermone spōsam similiter indicauit: sicut etiam eos qui adhuc sponsi sunt, generos appellare scriptura consueuit. Quid enim est accipere, nisi domi proficto retinere c? Jam enim illaz mente dimiserat d. et infra.

¶ Sicut enim postea illā cōmendauit Christus ipsi discipulo sic et nūc angelus copulat b sponso non in fedus solēne coniugij, sed in consortium communis habitaculi.

Idem in eodem, homilia. ij.

¶ Ipse non cōmendasset matrem discipulo si eam Joseph (cognouisset.

Si em̄ cognouisset eam et loco habuisset vxoris i: quomodo illam dominus quasi absq; solatio, et nihil penitus habentem discipulo commendasset, iubens illi vt eam reciperet in suam?

Item Origenes in eodem.

¶ Maria vxor Joseph appellatur: quia sic ab eo putabatur futura.

Nupta est habēs in utero. A beato Joseph: q̄ licet eā nō cōtingeret: futuretamen (vt putabaf) vxoris omnia nouerat. et. j. Si tibi vxor nominatur: etsi in despōsatione vxor tibi esse dicitur: non tamen tibi vxor est: sed deinde nitti mater est eterna. z. j. Dico coniugem b propterea, vt diabolo virginitatē eius occultē: vt legis j institutā nō destruā. In sequētibus demonstrabo q̄ nec ista tua cōuersm̄ sm̄ consuetudinē cōiugij habeaf: nec iste qui etiā generatur, tuus filius esse credatur. Item Greg. in expositione euangelij.

¶ Ad nuptias Marie Ioseph non peruenit.

Sic quippe discipulum post resurrectionē suā

Joseph ipe passionis vi uebat: et a xpi ne separat fuerat. ¶ Scz historia euangelica vbi tractat de nuptijs factis in chana galilee.

ret, grauida apparebat: z ita cōstabat vel ante vel post desponsationem eam fornicatam presumptiue: et ideo fuit desponsata. Sed secundum legem romanam secus est: nam si qua fuerit fornicata antecz̄ sit sponsa, non potest accusari de adulterio. si vero postcz̄ fuerit sponsa, potest. ff. de adulc. si vxor. ¶ Si quis vero. Tamen dicūt quidam q̄ etiam simplex fornicatio morte puniebatur in aaronitis: quia maior munditia exigebatur in eis: quia de eis author mundi, id est Christus erat nasciturus. Et nota q̄ hic occultatur aliquid propter malitiam eius cui fit occultatio, quandoq; occultatur aliquid propter rei excellentiam. xlij. distinctio. in mandatis. quandoq; ideo quia auditores capaces non sunt. viij. qōne. j. oportet. et ibi: Multa habeo vobis dicere, que non potestis portare modo.

Sic quippe. ¶ Casus. Gregorius facit hic quandam collationem inter Joseph & Thomā apostolum. vtrūcz em̄ pmisit de⁹ dubitare: alterū de virginitate Marie, & alterū de christi resurrectione. tñ neutrū in dubitauit. Ideo ait: Sic quippe discipulum. s. e. ē. j.

Ioseph fornicata an erat olim lapidāda.

Joan. xx. f.

Occultare liz, ex cā.

Si enim. ¶ Uxoris. Arg. q̄ viuente Joseph separata est virgo ab eo: ar. ē. e. ē. ecce. & hoc contra petrum manducatorē, qui dixit q̄ Joseph mortuus erat tempore dominice passionis. Hic enim exprimitur causa quare dominus separauit eā a Joseph.

Nupta est. ¶ Casus hoc ca. diuidit in duas partes. In prima ponunt ꝓba euangeliste. In secūda verba Origenis dicēs q̄ Maria fuit tantum sponsa de presenti: & ideo fuit appellata vxor, vt eius virginitas lateret diabolum: et ne parturiens non ex marito, lapidaretur. Secda pars incipit ibi: A beato. Tibi vxor carnaliter cognita. sm̄ cōsuetudinez. scilicet carnalem.

k ¶ Dico cōiugē. in persona angeli, quasi loquitur hoc Origenes.

l ¶ Ut legis. Ut sm̄ legem que iam sponsa erat lapidabaf ob fornicationem. xxxiij. q. ij. nō satis: sed que nondū erat sponsa alicuius, et fornicabatur, non puniebatur morte nisi post ea copularetur alicui tangē virgo: et ita lapidaret beata virgo, quia cum iam spōsum habe-

ditatione permisit: & vtroq vsus est pro teste tam resurrectiõis q̃ virginitatis Marie. Ad nuptias, id est ad carnalem cognitionem.

¶ Ex his omnibus. ¶ Casus. Concludit Statianus ex premissis q̃ nuncupatur, sponsa et coniunx non re plenarum, sed spe futurorum: & suam conclusionẽ tribus similitudinibus approbat, respondendo quibusdam ca. superius allegat. Prima similitudo incipit ibi: Sza prima. Secunda ibi: Sed talis. Tertia ibi: Sic q̃ merito. & dicit Hug. q̃ Statianus fere per totam hanc questionem male dicit: et per vnum falsum vult ꝓbare aliud falsum. Tu aũt dicas q̃ mrimonium est cum sponsa de presenti. sed nõ cõsummatum.

a ¶ Ex his. Fere per totu istum. S. male dicit Statianus: immo per totam hanc questionem. Joan.

b ¶ Sicut. hic p vnum falsum vult aliud ꝓbare. nam q̃ adulto nõ dimittãt peccata per fidem ante baptismum, nemo catholicus dicit. hoc etiã Augu. expresse negat. de cõse. distin. iiij. nõ dubito. & capi. baptismi. verus est q̃ nõ dimittuntur omnino ante baptismũ quo ad omnem penam: q̃ nõ quo ad temporalẽ q̃ sit p baptismũ. de cõse. distin. iiij. sine penitentia. nisi summa esset cõtritio: vt in latrone. de conse. dist. iiij. ca. baptismi vicem.

Peccata adulti an dimittãt p fidez ante baptismũ.

dubitare ꝑmisit, tamen nec in dubitatiõe deseruit: sicut ante natiuitatẽ suã habere Mariam sponsam voluit, q̃ tamen ad eius nuptias nõ peruenit. Nã ita fact⁹ est discipulus dubitans et palpans: testis vere resurrectiõis: sicut sponsus fuerat & matris custos integerrime virginitatis. Ex his[a] omnibus authoritatib⁹ apparet sponsas cõiuges appellari spe futurorum nõ re presentium. Quomodo ergo ꝓiuges a prima fide desponsationis appellantur: si ista que asserit sponsa, cõiunx esse negat? ¶ Sed a prima fide despõsationis cõiunx dicitur appellari: non q̃ in ipsa desponsatione fiat coniunx: sed quia ex fide quam ex desponsatione sibi inuicem debent, postea efficiuntur coniuges: sicut⁵ per fidem dicuntur remitti peccata, non q̃ ante baptisma per fidem remittantur, sed quia fides est causa quare in baptismate a peccatis emundamur. ¶ Illud autem Joannis chr̃y sostomi: Matrimoniũ non facit coitus sed voluntas. Item illud Ambrosij: Non defloratio virginitatis, sed pactio cõiugalis matrimonium facit: ita intelligendum est: coitus sine voluntate cõtrahendi matrimonium, et defloratio virginitatis sine

¶ Sed concedatur. ¶ Casus. Nunc reuertitur Statianus ad principalem questionem.

§ ¶ Queritur vtrum. Huius questionis nulla est via, determinat⁹ esse ꝑ id quod est ex de spon. duo. duobus modis. et ca. licet preter solitum. Sed in hoc dissentiunt doctores, an sponsa de futuro cogatur stare cũ sponso suo: q̃ videtur: vt ex de spon. ex literis. & de cõuer. conuiuga. sane. Item q̃ pro quolibet mortali peccato possumus cogi ad penitẽtiam. xxij. q. i. ca. viti. † Sed contra ex de spon. requisiuit. et. S. e. q. i. de vi. † Arg. duo. Dicunt qui: ad hoc dam q̃ cogi debet xxxij. q. a principio: si tacẽt. dummodo perseueraue. q. dicit contumax, non vt ibi est amplius cogendus. Tu dicas semper esse, cogẽdam etiam, nisi euidentissima causa subsit causa. Sit quinti casus septimus in quibus sponsa de futuro liare potest recedere a sponso. Unus si alter vult intrare religionẽ, & illud etiam tenet in spõsa de presenti. ex de cõuer. conuiuga. ex publico. Secũdus casus si alter recedit a domotã regionẽ, nec pot inueniri. ex de spon. de illis. Tertius casus si alter incurrit lepram, vel aliquã deformitatem corporis. ex de coniug. lepro. literas. ex de iureiur. quemadmodum. Quartus si superuenit affinitas, vel si fornicet spõsa vel coactus, extra de iureiur and. quemadmodum. S. ea. quidam desponsauit. Quintus ꝑm quosdam est si mutuo se absoluerint. ex de spon. preterea. Sextus si contrahit cum alio ꝑ verba de presenti. extra de spon. duorum. capi. i. et. ij. sed in hoc casu est peccatum. Septimus casus si id quod minus fecit nõ vult seruare in adulta etate: vt extra de desponsatio. impub. de illis. Vi casus et aliqui alij possunt his versibus haberi.

Sponsa vtrũ cogatur stare cũ sponso.

Spõsa potest liare in quibus casib⁹.

Lepra superueniens, furor, ordo, sanguis, et absens:
Lesaq̃ virginitas, membri damnum, minor etas:
Ac heresis lapsus, fideiq̃ remissio: profusus
Sponsos dissociant, et vota futura retractant.

† Adide. xxxij. dist. q̃rãdã. i fi. vbi de hoc. et. v. q. vj. c. q̃ iusta. vbi de hoc,

c ¶ Syricius. S. e. q. de coniugali. et ita soluit quod non obiecerat: et sic est rota precurrens.

d ¶ A beatitudine. Habuit quidem beatitudinem, sed non permanentem vel confirmatã: vnde dicitur non habuisse charitatem in celo. xxxj. q. ij. visis. de pen. distin. ij. principium. xix. dist. propter totius.

e ¶ Sacerdotalem. Sed hoc non nisi post confirmationem: vt extra de accu. super his. Joan.

f ¶ Acceperat. Amittit ergo quis q̃s non habet. vt. C. de admi. rũ. ppilloꝝ. † arg. cõtra. ff. de reg. iur. nõ videtur. non videtur re exclusus qui rem non habuit.

Desponsatas.

¶ Erui .i. auferri a raptore.

b ¶ Desponsate. 7.xxxiij.q.ij.nō satis.cōtra vbi precipit nō reddi priori viro.sed ibi consentit raptori.z hic loquitur de spōsa.de presenti. Item contra. C. de spon.l.j. ibi dicitur q vxi desponsata pōt alij nubere. sed illud est abrogatum.

Atho. ¶ Casus. Quidaz nomine atho conquestus est pape mulierē sibi desponsatam raptam fuisse: quare papa rescribit Rostāno archiepiscopo vt compellat raptorem eā sibi restituere: alioquin cōuocat suis suffraganeis excōmunicet eū, z ipsaz raptam si ad suum sponsum noluerit reneare.

c ¶ Reneare. Si intelligas hoc de sponsa de presenti planū est: si de spōsa de futuro, dic vt in summa.

¶ Ex aliud. ¶ Hec est.iij. pars gōnis in q querit qd iure sit de raptis, et qs dicatur raptor vel rapta, vel raptus. Jo.de fan.

d Aptus.

e Hoc ca. z ducit G. vt probet illicitū esse coitum in rapta. vnde per consequēs vult pbare q debeat a secundo separari si eā raperet: cum illicite ei adiungat: ita tamen q ille q sēcio rapuerit, non tractasset pmo de spōsalib⁹. z ad hoc inducit capitū, sequens.

f Ex illa. sz vbi sit lex illa: ignoro forte in codice theodosia-

Desponsatas puellas, z post ab alijs raptas, placuit erui[a], z reddi eis quibus ante fuerāt desponsate[b], etiam si eis raptoribus vis illata constiterit.

Item Joānes Chrysostom⁹ Rostagno archiepō.

¶ Cōmunione priuet sponsa nili raptorē deferre, z ad spōsum suū redire voluerit.

Atho presentium latorū in nostro seruitio fideliter excubaret, quendā virum feminam sibi desponsatā conquerit rapuisse: z ideo fraternitas tua nostra authoritate suffulta, suffraganeos suos epos presentialiter cōuocet: et sic vnanimi sentētia si sponsam huic raptor non reddiderit, tā idē q rapta si ad pristinū suuz spōsuz remeare[c] noluerit, oīni communione priuētur. Sed aliud est priori conditioni renunciare, et de nuptijs cū alio agere: aliud est rapt, hoc est illicite constupriari.

Unde Isidor⁹ etymologiarum lib. v. c. xxiij. ait.

¶ Quid sit raptus.

Rapt⁹ est illicit⁹ coit⁹ a coitūpēdo dict⁹. vnde q raptu potit, stupro fruitur. Hec autē nō ab alio rapta, sed alij desponsata monstrat. raptā vero talē dici, phibet Gelasi⁹ papa, dicens:

¶ Ibi rapt⁹ admittit vbi puella abducit de cui⁹ ante nuptijs nihil actum probat.

Ex illa[e] pteritor⁹ principum ibi raptum dicit esse cōmissuz, vbi puella de cuius ante nuptijs nihil actū fuerat, videbat abducta. Quod autē in fine capituli subiungitur: Etiam si eis a raptoribus vis illata ꝓstiterit[f]: ideo additū est, quia raptarū alie se rapiēdas exponūt, alie violenter abducunt. Quolibet ergo modo rapiantur, priori reddende sunt. Hec autē⁹ (vt supra dictū est) non inter raptas, sed inter alias desponsatas cōnumerat: et ideo nō est huic auferēda, z priori reddēda. ¶ Sequūtur alie authoritates q⁹ ista phibet nubere scdo, z iubet redire ad priora vota.

Aut eñ Syricius papa Hymerio epo Terracoñ.

¶ Puella alij desponsata alter accipere non valet.

De cōiugali violatione requisisti, si puellam alteri desponsatam, alter in matrimoniū posset accipere. Tale ergo ꝓnubū anathematizamus, et modis oib⁹ ne fiat, phibem⁹: q illa benedictio quam nupture sacerdos iponit, apō fideles cuiusdam sacrilegij instar est si vlla trāsgressione violet. Sed authoritate hac Syrici illa, phibet ad secūda vota trāsire, q in ppria domo est ducta[h], z cū sponso suo est velata z benedicta. Taliū discessione violat benedictio quā nupture sacerdos imponit. verū hāc necdū spōsus in suā duxerat, nec cum ea benedictionē acceperat. Nō ergo hac authoritate huiusmodi copula phibet.

Item illd Eusebij pape: Desponsatam puellam non licet parentibus alij viro tradere: similiter z de huiusmodi desponsata intelligitur, que videlicet cum sponso est velata z benedicta. Item obijcit illud Gregorij[i]: Que ppter frigiditatē a viro suo separata est, et alij nupta fuerit: si vir ei⁹ aliam cognouerit, illa est detrahēda secūdo, z reddēda primo. Sz eo dē modo soluit: q ista vcz cū illo benedictionē acceperat.

August. de fide pactionis et consensus.

¶ Si qs alicui mulieri ꝓsens fidē fecerit, nō licet illi aliā ducere. Palea.

Duobus modis dicitur no. potius contrariū inuenio: vt. C. de rap. vir. l. j. §. duobus. sed illud nō tenet: vt extra de rapto. cum causam.

¶ Quod autem.

¶ Hec est. v. pars gōnis in qua dicit q si perēda de presenti fuerit spōsa z rapta, oib⁹ modis viro reddenda est. Jo. de fan.

f ¶ Cōstiterit. s. e. desponsatas.

g ¶ Hec autez, de qua agitur in themate.

De coniugali.

¶ Casꝰ. Aliqua fuit desponsata alij per verba de presenti. quereb⁹atur virū alter posset eam accipere in vxorē? Et respōdetur q nō: z sic ꝓtrahētes debent anathematizari. naz si quis violat benedictionē quā nupture imponit, sacrilegium facit nupture, non q ad matrimoniū, sz quo ad copulā carnalem. Uel nupture .i. carnaliter cognoscende.

¶ Sed authoritate. ¶ Casꝰ. Soluit G. z male dicens q si sponsa velata sit et benedicta cū spō so, z in domum ducta, dz reddi priori, alioquin nō. hoc aut tē facit G. respōdē do quibus dā. c. cōtra hoc allegatis, Illud Greg. xxxiij. q. j. requisisti.

h ¶ Ducta. hoc male soluit. nā huiusmodi solennitates non faciunt ad essentiā matrimonij. xxx. qōne. v. nostrates.

i ¶ Illd gregorij. xxxiij. q. j. c. j. ꝛc.

Duob⁹. ¶ Casꝰ. Casum huius palee sic pone. Dicit eñ hic q si aliqs desponsaue-

rit aliquam fide pactionis, nō debet aliam ducere. si tamen duxerit, maneat cū secūda: agat tamē penitentiam de fide mentita. Si autē contraxerit per fidē consensus, erit tantū matrimoniū cū prima. ⁊ hoc in prima parte. In secunda dicit q̄ fides pactionis est quādo aliqs ꝓmittit alicui mulieri q̄ accipiet eā in vxorē si permiserit rē secū habere. Fides consensus est cū inter se consentiunt per verba de presenti. Secūda pars incipit ibi: Est autē.

Quidam vir. ¶ Causa. In suprioi causa tractū est de quibusdam impedimentis matrimonij: et q̄ matrimoniū non est inter religiosas personas si de nouo contrahāt: sed ne idem putet esse inter ifideles. ideo magister supponit hāc.xxviij. causā, in qua ostēdit matrimoniū esse inter eos. Ostendit etiā quid iuris sit si alter infidelitū ꝙuertat: ⁊ addit vtrum debeat dici bigamꝰ qui ante baptismā habuit vnā, ⁊ postea alteram. vt autem hec omnia cōpetentius agat, ꝓponit thema, de q̄ tres elicit questiones.

? Sub. altero remanēte i infidelitate vel si alter de duobꝰ ꝯiugibꝰ fidelibꝰ discedat a fide altero remanēte i fide fim h. vel alr. tra: tamen maluit magister de duobus ipe dimēt, ; sez de vno ⁊ de ꝯiugis ⁊ sponsalibꝰ imō intēdit tractare de dispari ꝯiugio bigamis. vt autem hec ꝛc. Jo. 8 f.

a ¶ Quidā vir infidelis. Superioi cā. v. notātur cause que ꝓhibēt matrimoniū cōtrahere, et contractū iubent dirimere: verbi gratia: votū, ordo, religionis habitus, ligatio, ⁊ publice honestatis iustitia. in hac ꝯo causa ponunt q̄ impediūt matrimoniū: verbi gratia: disparitas, vel dissimilitudo fidei, vt inter fideles ⁊ infideles. et primo tractat an matrimoniū sit inter infideles, ⁊ ostēdit etiam q̄d iuris sit si alter de duobus coniugibꝰ infidelibꝰ ad fidem ? conuertatur.

Quod autē. ¶ hec. q. dividit in ꝙq̄ partes: in prima quarū. pbat multi; auctoritatibꝰ q̄ matrimoniū nō est inter infideles. Secūda ibi: Si q̄s. Tertia ibi: Jā nunc. Quarta ibi: Cōtra. Quinta ibi: Ex his. Jo. de fan.

¶ Causa. Hic intitulat. j. q. qua querit an sit matrimonium inter infideles. Et certum est q̄ sic: vt J. e. G. f. c. f. Sta. tamen ꝓ vera ꝙq̄ parte allegat, ⁊ bene soluit. j. e. G. ex his. Ponit etiam quedam in hac questione que ad secundā pertinent questionē: que est an altero remanente infideli possit conuersus ad fidem se alij copulare. et de hoc quid iuris sit, in secunda questione tractatur. Est ergo casus huiꝰ. G. talis. pbat hic G. superficialiter inter infideles nō esse matrimoniū. ⁊ hoc facit quatuor auctoritatibꝰ. s. vna Pauli, duabꝰ Aug. ⁊ vna Amb.

b ¶ Quod autē. Hic intitulat prima. q. an. s. matrimonium sit inter infideles: ⁊ certum est q̄ sic, licet non sit ra monium. J. e. G. j. ⁊ ca. j. est inter G. tamen ad vtrā partem allegat, ꝛc. et bene soluit. s. e. G. ex his. sed quia in hac questione quedā. c. ponūtur pertinentia ad secūdā questionē que est an altero remanente i infidelitate possit conuersus ad fidē alij se copulare: de ea videam. Nō tamen ergo q̄ cum Mar. vnus coniugū ad fidē conuertitur: si remanens in infidelitate est iudeꝰ, gentilis vel alter ex illis nullo modo fidelis cohabitare cum eo nisi velit ad fidem ꝙuerti: ⁊ si nō vult ꝙuerti, potest si vult discedere. j. e. infidelis. ⁊ ꝯtrarium patet. est hodie verū: vt extra de diuor. ſ. to. ⁊ ca. gaudem, si autē est pagan, ⁊ non vult cohabitare, vel vult. ⁊ cū illo. Et blasphemia Christi: vel vt eam pertrahat ad mortale peccū, fidelis pōt cū alio cōtrahere. j. eo. si infidelis. et hos tres casus in quibus licet ei contrahere cum scā, habes ex de diuor. quanto. ⁊ ca. se. Si autē vult infidelis cohabitare fideli ⁊ in pace: in electiōe fidelis est an velit ei cohabitare vel nō: ⁊ tūc cū altero non potest eo viuēte contrahere. J. e. q. iam nunc. ⁊ ca. sic enim.

Infidelitate. Mar. 28 distin. ca. j. ſ. Contra. ad fidē. Mat. pt. d. Luce iiij. f. Luce iiij. f.

c ¶ Omne q̄d non est ex fide. j. q̄ſ fit ex certa sciētia ⁊ fidē, est peccatū. de peni. dist. iij. ¶ item illud.

d ¶ Peccatum. vt. xxxvj. dist. deinde.

e ¶ Non est vera. j. ad veritatem ducens.

¶ Jussit Esdras. ¶ Historia. Legit in Esdra q̄ filij Israel tpe babylonice captiuit. at, ⁊ post reuersionē de ila duxerūt i matrimoniū alienigenas ꝙ ꝓceptū dñi, ꝙ postea ad ꝓceptū ⁊ admonitionē Esdre dimiserūt eas.

f ¶ Jussit. hoc ca. non facit ad propositum, quia non erat inter eos matrimoniū nisi de solo facto, sed q̄ dns permiserit esse fideli cum vxore infideli, intelligitur cum matrimonium precesserat inter eos.

g ¶ Dimitti. a iudeis.

h ¶ Extra. j. contra.

i ¶ Emendandum. Argu. q̄ non currit prescriptio in

matrimonio: quod verū est hodie: vt extra de consang. et affi. non debet.

a ¶ Ratum. id est inseparabile.

¶ Cepys. ¶ Tasius. Infert. Ex. ex supradictis authoritatibus matrimonium nō esse inter infideles. Postea probat cōtrarium: et hoc facit tribus authoritatib⁹ euāgelij z duab⁹ Pauli, et vno exemplo Sisinnij. Vbi autē hec incipiāt per te videbis.

b ¶ Quinq;. id est pater, filij⁹, mater, filia, nurus, vel gener.

Luce xij.g. c ¶ Duo. i. duo separabuntur a tribus qui cōuertuntur ad fidem.

d ¶ In tres. i. contra tres. contrarij enī sunt qui conuertuntur ad fidem.

Luce xiij.f. e ¶ In duos. id ē tres conuertentur ad fidem, z separabunt a duobus.

Mat. xv. d. f ¶ Qui non odit. id est qui non postponit amorem patris amori dei.

g ¶ Centuplum. Non dicit. c. vxores. sed id quod excedit centuplū, scilicet vitā eternam accipiet.

(Cor vij. d. h ¶ Consenserit. Si vero nollet habitare cum eo, posset eam dimittere z aliam ducere vxorem ut la. i. e. qō. iij. si infidelis.

i ¶ Nō dimittat. i. ea. iudei. contra. Sed hic de gentilibi de iudeo: circa quem specialiter illud obseruat. habent enī iudei legē et prophetas quibus muniti et parati sunt alas simplicium fallere. vi. qō. iij. ad mensam. sed gētiles hoc nō habent. hodie tamen hoc idē videt de vtrisq;. extra de diuor. quanto.

ad Tit. ij. Iudei ficiuus Gallum as ꝙ pagani

k ¶ Sanctificat⁹. Frequenter enī vn⁹ sanctificat per alterū. i. e. iam nūc. Et est arg. ad ea q̄ frequentius accidunt, iura adaptari, ff. de legi. nā ad ea. iij. q. v. accusatores vel testes. z. xxvij. dist. de syracusane.

¶ Sic in passione. ¶ Hystoria legit in passione beati Clementis q⁹ Theodora vxor Sisinnij infidelis fuit ad fidem conuersa. cumq; monasterium ingrederet, zelo ductus secutus est eam. sed post oratiōē clementis idē cecus z surd⁹ factus est: z cū diuisset seruis suis vt eū educerent: ipsi non poterāt ecclesiā egredi. precibus tandē Theodore egressi sunt. Deide beato Clemente pro ipso in domo sua orāte visum z auditū recepit: qui statim vt Clemētē vidit, eū iussit ligari: sed cū serui eū ligari crederent, columnas et saxa trahebant. z tandē orationib⁹ et ꝓdicatione beati Clementis est conuersus ad fidem. Erunt quinq;, scz pater, mater, filij⁹, filia, vxor filij, vel maritus filie. In tres. i. contra tres separādo se ab eis contra fidem. Mat. xix. a. Esa. ij.

l ¶ De Theodora. vxore Sisinnij: qi ambo erant infideles: sed postea illa cōuersa est ad fidē: z per eā postea vir cōuersus est.

¶ Vnde. ¶ Tasius. Hoc ea. diuiditur in duas partes. In prima Inno. papa reprehēdit quosdā ep̄os Macedonie dicentes mr̄imoniū non esse inter infideles. z q⁹ matrimonium sit inter eos⁹ probat ex resp̄sione dñi: qui a iudeis interrogatus respondit eis dicens: Quos deus coniunxit, homo nō separet. Inscō probat cōtra opinionē Macedonien. q⁹ mr̄imoniuz in baptismate non delet: qm̄ nec fratrnitas nec filiatio imutat per baptismū. Scōa ibi: q̄ro.

Ratū[a] cōiugiū q̄ sine deo est. Ex his omnibus authoritatibus ꝓbatur coniugiū non esse inter infideles. Sed econtra alie inueniūtur authoritates quibus ꝓbatur cōiugiū esse inter infideles: quarum prima est illud euangelij q̄ chr̄s ait: Erunt quinq;[b] in vna domo: duo[c] in tres[d], et tres diuidentur in duos[e]. deinde cū personas illas enumeraret, vxorem in virum esse diuidendā dixit, z ecōuerso. Item qui non odit[f] patrē aut matrē aut sororem, aut vxorem ꝓpter me, non est me dignus. vxorē infidelē nō fidelem dixit odio habēdam.

Item ois q̄ reliq̄rit domū aut patrē aut matrez aut sororem vel vxorē ꝓpter me, cētuplū[g] accipiet ꝛc. vxorez in hoc loco infidelē sig̃t: q̄ ꝓpter chr̄m dimittit, dū potius ipsa q̄z christi fides deseritur. Item aplus Si q̄s frater vxorē habet infidelem, z hec cōsenserit[h] habitare cū illo: non dimittat illā[i]. et si qua mulier habet maritū infidelem, z hic cōsenserit habitare cum illa: nō dimittat virū suū. Sanctificatus[k] est enī vir infidelis per mulierem fidelem: et sanctificata est mulier infidelis per virū fidelem.

Item ad Titū. Hortare adolescentulas vt diligant viros suos. hoc tam de fidelibus q̄z de infidelibus intelligendum est. infidelib⁹ nanq; viris fideles mulieres ꝓpēsius ꝓpter deum debent obsequi, vt sic viros suos chr̄o lucrari valeant. Sic in passione beati Clemētis de Theodora[l] et Sisinnio legitur mirabiliter contigisse.

Item Innocen. papa Ruffo z Eusebio episcopis Macedonibus.

¶ Bigami reputantur q̄ ante baptismū habuerunt vnam et post baptismum alteram.

Quid[m] nō erūt admittēdi in hereditatis consortiū q̄ ex ea suscepti sunt que ante baptismū fuit vxor? eruntq; appellādi naturales: q̄ non est mr̄imoniū legitimū (vt vobis videtur) nisi illud q̄ post baptismū assumitur. ipse dñs cuz interrogaret a iudeis si liceret dimittere vxorē suā atq; exponeret fieri non debere, addidit: Quos deus cōiunxit, homo nō separet. ac ne de his putet esse locutus q̄ post baptismum vxores sortiūtur: hoc z a iudeis iterrogatū esse z iudeis esse resp̄sū meminerint. ¶ Quero, et solicit⁹ q̄ro si vna et eadē sit vxor eius qui antea catechumenus z postea fidelis sit: filiosq; ex ea cū esset catechumen⁹ suscepit, z postea alios filios cū fidelis esset: vtrū sint fratres appellādi: an non habeant postea defuncto patre cum ceteris hereditatis herciscūde cōsortium, quibus filioz⁹ nomē regeneratio spūalis dir abstulisse. quod cū ita iudicare atq; cōsentire absurdū est: que ratio est hoc malū defendi, et vacua magis opinione iactari, q̄z aliqua authoritate roborari: cum non possit inter peccata deputari quod lex precepit, z deus coniunxit?

Item ex decreto euticiani pa.

¶ Infidelis potestate sit post baptismum vxorem recipere, quam ante dimiserat.

¶ Hoc capi. est de verbo ad verbum. xxvj. dist. deinde, et ibi exponitur. Joan.

SI quis gentilis. ¶ Hec est secūda pars in qua ponit magister tres casus in q̄bus potest fidelis vir ꝺ̄re vinēre vxore infideli: qꝫ probat per .vj. ca. Jo. de fan.

¶ Casus. Si gētilis ante baptismum vxorem gentilem dimiserit causa fornicationis, vel ꝑm consuetudinē gentilium vel alia iusta causa: si postea factus est christianus, in potestate sua erit eam habere vel non habere de cōsilio Apli.

a ¶ Dimiserit. ꝓpter fornicationez quam fecit.

Coniuges infideles si efficiāt̄ christiani vtrū teneāt̄ se mutuo recipe.

b ¶ Post baptismum. si dicas alterius tm̄, planū est qꝫ fidelis nō cōpellitur in aliquo casu infidelē eam habere, sed nō est contrahere cū alia: misi in tribꝰ casibus, extra ꝺ̄ diuor. gaudemꝰ. Sed si vterq; factus fuerit fidelis dicit ꝙ, q̄ cūq; modo eam dimiserit, siue qꝫ dedit libellū repudij, siue alio mō: semꝑ cōpellitur eam recipere post vtriusq; baptismū. nā dicit omne peccatuꝫ deletū esse in baptismo, etiā exceptionem q̄ viro cōpetebat ꝓpter delictū mulieris. Sed tutius est distinguere cum Innocē. vt si dicat q̄ ꝑm morem gētilū et non propter fornicationem illius ante dedit ei libellum repudij: et modo vterq; cōuersus est, compellitur eam recipere: nec pōt modo ei obijcere si cum alio cōtraxerit, quasi obiectu fornicationis eā repellat. nā licet in ꝺ̄ fornicata sit: quia tñ illa fornicatio licita est ꝑm eos, non potest eā repellere. Si vero alꝫ fornicata fuisset, z propter illā fornicationē eam dimisisset, nō cōpellitur eam recipere. Hoc totum habes ex ꝺ̄ diuor. gaudemus. ¶. vlti. nec est contra de conse. distin. iiij. sine pnia. et de peni. disti. vlti. nullus. Non enī dico per baptismū alterius exceptionē sibi cōpetētem auferri posse. † et rationem ipsius plene not. xxxv. dist. deinde. in fi. qꝫ fornicatio non tm̄ vxorē sed etiam virum maculat. xxxij. q. j. in coniugio.

† Tollitur tamen accusatio per baptismū: vt no. j. xxxij. q. j. quod autē.

SI quis gētilis gētilem vxorez dimiserit a ante baptismum, post baptismum b in potestate eius erit eā habere vel non habere. Item.

¶ Fidelis infidelē discedentem sequi non cogitur.

SImili modo si vnus ex coniugatis baptizatus est, et alter gentilis est, et qui sequi non vult: sicut dicit apls infidelis si discedit, discedat.

Item Augu. de fide z operib⁹.

¶ Sine culpa relinquit vxor q̄ cū fidelī habitare noluerit.

Uxor c legitima societate d cōiuncta e, sine vlla culpa reliquit f si cū viro xp̄iano pmanere noluerit. Non attēditur g eo modo eam h rectissime dimitti, si viro suo dicat: Non ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuitias cōgreges, aut nisi solita lenocinia quib⁹ nostram domū transigebas i, sed ea quę ad salutem pertinent, et mecū pariter ad cęlestia regna festinet. Nec ꝺ̄ fornicatione dicit, quę etiā christianus exerceas, aut si quid aliud vel facinorosum vel flagitiosum in viro nouerat quo delectata vel libidinē explebat vel facilem victū habebat, vel etiam ornatior incedebat. Tūc enim ille cui vxor hec dixit, si veraciter egerit penitentiam ab operibus mortuis quādo ad baptismum accessit habetq; in fundamento fidē que per dilectionē operatur: procul dubio plus tenebit amore diuine gratie q̄z carnis luxuria: et mēbū k qꝺ eū scandalizabat fortiter āputabit l.

Item in sermone dñi in monte. libro. j.

¶ Licite dimittit vxor q̄ virū suū cogere querit ad malum.

Idolatria quā sequūtur infideles, z quelibet noxia superstitio, fornicatio est. dñs aūt permisit causa fornicationis vxorē dimitti. sed qa mittere si compellitur ab eo ad mortale peccatū: nec forte resistere potest, sed expresse cōtra dicit. extra de diuor. quesiuit. et ca. quanto. Sed pone q̄ dimisit, sed post pēnitet: nunquid iterum illa tenetur eum recipere? Distingue per decreta. extra de diuor. de illa. †

a Separatur.

b ¶ Societate. i. matrimonio.

c ¶ Coniuncta. olim in infidelitate.

d ¶ Relinquitur. a viro facto christiano: et tūc licite potest alij copulari vir.

e ¶ Non attenditur. alius casus est: et ponitur interrogative. q. d. non solum in premisso casu licite dimittitur vxor: sed non attenditur. i. nome attenditur &c.

f ¶ Eam. scz infidelem.

g ¶ Transigebas. i. poscebas.

h ¶ Et membrum. i. vxorem. xxxij. q. j. admonere.

i ¶ Amputabit. removendo a se corporaliter.

Idolatria. ¶ Casus. hoc capit. ꝑm ꝺ̄. intelligitur de dispari coniugio: sicut q̄ precedēs: et intelligitur in eodē casu cū illo. Est ergo casus ꝑm eū sic ponendus. Hoc ca. diuidit in duas ꝑtes. In prima ꝺ̄ qꝫ vxor potest dimitti causa infidelitatis dño permittēte: sed quia non iussit dñs, pōt quis vxorē suā infidelem retinere si voluerit: vt sic fortasse possit per eū fidelis fieri. In scḋa parte extendit fornicationem ad quodlibet mortale peccatum siue delictum. vnde vxor infidelis dimittitur si velit virum fidelem trahere ad aliquod mortale peccatū: cum quodlibet mortale peccatum large fornicatio dicatur. Quo. i. vt. Scḋa pars incipit ibi: Item ꝺ̄. Qꝫ autem

Anarita ē fornicatio.

Ber. fatis sententia. 2. au. 5 Ber. in distinctione de q. ti. nec in recipe, nisi fortasse in duobus casibus. scilicet facta separatione et vsui reddendi. et ca. no. in de cret. de ea. et eo. cum. quidā. in fi.

de dispari cōiugio intelligatur, vt dicit H. immūt verba ca. et hec verba Augu. ponunt̄ sup̄ locū illum ap̄i vbi tractatur de impari coniugio. Beñ. vero et quidā alij intelligunt hoc ca. de pari coniugio. Unde Beñ. sic casum breuiter ponit dicens. Primo ostendit Augu. q̄ oē mortale peccatum potest dia fornicatio. Secūdo q̄ p quodlibet mortali peccato pōt vxor dimitti: cum dominus in determinate p̄mi serit vxorem causa fornicatiōis dimitti posse. et hoc ratione duplici: quia in detestatiōne eius que fornicatur: et ad cautelam sui ne fornicetur & corrūpatur ab ea.

¶ Idololatria. hō ca. Fm H. de dispari cōiugio intelligit, sicut precedens.

a ¶ Auaritia. auaritia est idolola- tria: et idololatria infidelitas: et infidelitas est fornicatio: ergo auaritia est fornicatio.

b ¶ Uniuersalē. Augu. q̄s indefinite dicitur, generaliter debere intelligi. ff. de iure. q̄ habet. ff. vlt. xxx. q. j. q̄s si dormierit.

c ¶ Utiq; q̄ ipsa cogit eum fornicari spiritualiter.

d ¶ Sacrificare. Idem est si cogat. ad q̄cunq; mortale peccatum: vt inuitat̄ et litera superiore, & no. q̄ p̄ter fornicationes corporalem semel cōmissam pōt eam dimittere. ¶ xxxij. q̄. j. dixit. sed p̄ter spūalem non, nisi p̄seueret. ff. ca. p̄xor. non solum.

Addno. Et in hoc casu loquitur ex̄ 6 comper. coniuga. ca. vlti. nam ex eo q̄ dicit q̄ fuit iudicio ecclesie ibi matrimonium separatum, datur intelligi q̄ ibi maritus in ipsa fornicatione spirituali perseuerauerit. et sic etiam ibi no. Hoff. & Archi.

¶ Casus. Uxor licite dimitti pōt nō solum propter fornicationem carnalem, sed etiam propter spūalem. ff. idololatriam vel infidelitatem: et si vxor in his perseuerauerit, vir nisi eā dimittat, particeps est illius peccati. et potest hoc ca. intelligi scōm H. & Beñ. de

permiſit, & nō iussit: dedit apostolo locū monēdi: vt q̄ voluerit, non dimittat vxorē infidelem: cū quo sic forsassis posset fidelis fieri. Itez si infidelitas fornicatio est: & idololatria infidelitas: et auaritia [a] idolatria est: non est dubitandum & auaritiam fornicationez esse. Quis ergo iam qualibet illicitam cōcupiscētiam potest recte a fornicationis genere separare, si auaritia fornicatio est? Ex quo intelligitur q̄ propter illicitas concupiscentias non tantū que in stupris cum alienis viris aut feminis committūtur, sed omnino propter quaslibet que animā corpore male vtentē a lege dei aberrare faciunt, et pernicioſe turpiterq; corrūpi, possit sine crimine & vir vxorem suam dimittere, & vxor virū: q̄ exceptā dñs facit causam fornicatiōis: quā fornicationem (sicut supra cōsideratū est) generalem & vniuersalē [b] intelligere cogimur. Cū aūt ait, excepta causa fornicationis: non ait cuius ipsorum, viri aut femine: nō enim fornicātem tñ vxorē dimittere cōcedit: sed quisquis eā q̄s vxorem dimittit a qua ipse cogit fornicari, causa vtiq; [c] fornicationis dimittit: velut si aliquem cogat vxor sacrificare [d] idolis: qui talē dimittit, causa [e] fornicationis eā dimittit: non tantū illius, sed etiā sue. illius, q̄ fornicat. sue, ne fornicetur.

Idem de adulterinis coniugijs libro secundo.

¶ Que simulacrū facit nec re cipiscit, dimittat a viro suo.

Non soluz mechatio est illius q̄ carnē suā coinquinat [e], sed etiam que simulacruz [f] facit, mechat. q̄ si in his factis perseuerat, & pniam nō agit: recede [g] ab illa, et noli viuere cū illa. sinautē [h] & tu particeps peccati illius eris.

Item Ambro. ad Hilariū.

¶ Amore cuiuslibet non est a fide recedendum.

Si infidelis (dicit ap̄s) discedit, discedat: non est fratri subiect̄ frater aut soror in hmōi. t. si infidelis noluerit esse cū cōiuge sua fideli. Hic cognoscat fidelis suam libertatem [i]: nec ita se subiectuz putet seruituti, vt ipsam dimittat fidem, ne coniugē amittat infidelem. Hoc et de infidelibus filijs & filiab⁹ et parētib⁹: hoc & de fratribus & sororibus intelligitur p̄opter ch̄ustum [k] esse dimittendos, cū ponit cōditio ista, vt propter ch̄ustū dimittat, si eum secū habere desiderat. Hoc ergo et de domo & agris et de ceteris rebus que iure pecuniario possidentur, intelligendum est.

Item Augu. ad Pollentiū.

¶ Qz etiā infideles sunt coniuges, & q̄ fideli licet dimittere infidelem.

quoruz alter labitur in hereſim: iter quos cuz ratū fuerit matrimoniuz: nec soluit̄ altero labente, nec ꝓtrahere potest. Iz secus si i casu conuersō. s. cū alter infideliū cōuertit. tūc in trib⁹ casibus dissoluit̄, et Ihere pōt. et hoc totū habes ex̄ de diuor. Ihro. Itē nunquid est preceptū quod dicit, recede ab illa? dicit H. da ex quo perseuerat preceptuz est si est notoriū: sed hoc quantū ad reddendū debitū: Iz exigere pōt. et sic intelligit. xxxij. q̄. j. ca. j. videt̄ tamen H. q̄ in hoc casu ad minus cōsiliū sit q̄ recedat ab illa: arg. ff. e. iam nunc. sed ibi est cōsiliū q̄n alter infidelium cōuersus est: hic ꝙo ꝓceptū, et pōt esse ea ratio q̄ maior est hic cōtumelia creatoris: vt ex̄ de diuor. quā to. et q̄ sit ꝓceptū, habes ex̄ 6 inrem. ran. quēadmodū.

h ¶ Sinautē. i. si nō renoces eam a suo ꝓposito.

Si infidelis.

¶ Casus. Licite dimittitur vxor infidelis si cū viro fideli noluerit habitare. nā cum ista cōditio apponit, vt fidē dimittas si cū tali vxore voluerit habitare. Fides est seruanda est, & vxor

Maritus ab vxore q̄ simulacrū facit dz recedere.

j. Cor. vij. c.

i ¶ Libertatē. nam dico q̄ ipso iure soluit̄ vinculū matrimonij, nō p̄ sniam ecclie, sed ipso iure. s. trib⁹ casibus in q̄bus Ihere pōt. nā ꝓtumelia creatoris soluit ius mrimonij. si infidelis vult redire ad fidē p̄ius cū reliqua Ixerit, cogit recipe eā: vt ex̄ de diuor. gaudemus. in fi.

k ¶ Chustū. Arg. q̄ modus facit cōditionē. nā dicit, cū ponit ista cōditio: & post dicit vt chustū ex̄. si. ex̄ de condi.

ap.ca.ij.et extra vt ecclē.beneficij.vt nostrum.

IAm nunc. ¶ Hec est.iij.ps.q.in qua dissuadet vt fidelis nō dimittat vxorē infidelē,ppt deū. Jo.de fā.

¶ Casus. Super his verbis aplī:ego dico nō dñs vt fidelis nō dimittat infidelem volentem habitare cum illo: dissenserūt Pollentius ꝛ Aug. Nam

tij.qs. j.Coz viij.b.

Pollentius exposuit hoc verbū dico.i.precipio. Augu. vero exposuit hoc verbū dico de cōsilio,et nō de precepto.vnde dixit dico.i.cōsulo et suadeo. Est ergo casꝰ fm h.talis in hoc ca. Ostēdit Augu. illud verbum aplī esse intelligendum de cōsilio:et quare aplꝰ hoc consulat: vt.s.fidelis non dimittat infidelem: subdit rōnem.s.vt et cohabitatiōe tali infidelis conuertatur.qđ pōt cōtingere:qz sepe iā talia cōtigerūt. Post ea ostendit ea que sunt consilij et non precepti,potiꝰ esse facienda cum suā gratiorā: exemplo dñi soluētis tributū:ad quod nulla lege arctabatur.et exemplo Apostoli a sumptibus quos de iure poterat exigere et recipe, abstinēs. Itē ostendit ea que sunt cōsilij,esse facienda. Literā sic cōtinuat b. Hactenꝰ tractauimus de pari conugio.i.fideliū: sed amodo videamus de impari.

j.Coz viij.b.

a ¶ Jam nunc.sic cōtinua. Hactenus tractauimꝰ de paribus coniugijs fidelium sciz de quibus dixit Aplꝰ in epistola ad Corinthios. His qui matrimonio iuncti sunt,dico non ego,sed dominus: vxorem a viro non recedere.et vir vxorem non dimittat. nam ceteris dispāribus ꝛc.

b ¶ Ceteris. Jd est dispāribus coniugijs: qz prius de paribus ait apostolus.

c ¶ Dico. Jd est consulo ꝛ suadeo:ex dei tamen auctoritate,non mea.

d ¶ Monendo.i.non precipiendo.

IAm nunc[a] illud videamus qđ ait aplꝰ:Ceteris[b] autem ego dico[c], nō dñs. Ad imparia,scz vbi nō ambo xpiani fuerāt,cōiugia locuturus:qđ mihi visum est eū monēdo[d] dixisse.Nec enī cōiūx fidelis relinquere cōiugem licite pōt infidelem:ideo hoc fieri nō dñs,sed aplꝰ prohibet[e]. Quod enī dñs prohibet fieri omnino nō licet. Monet ergo aplꝰ[f] quo possit esse multorū occasio lucrandorū,vt fideles coniuges in relinquendis infidelibus permissa[g] licētia non vtantur. Tibi autē videt infideles quoq; dimitti a fidelibꝰ non licere,qz hoc vetat[h] aplꝰ: cum ego dicā licere, quia hoc non vetat[i] dñs:non tamen dico expedire:qz hoc ne fiat monet aplꝰ:qui reddit etiā ratiōnē cur fieri nō expediat,quanuis liceat. Quō enī scis(inqt) mulier, si virum saluū faciesꝰ aut vnde scis vir,si saluam facies mulierē?cū et superius dixisset: Sctificatus[k] est vir infidelis i muliere fideli:et mulier infidelis sctificata est i fratre: hoc est in christiano. Alioqn[l] filij vestri immūdi essent:nunc autē scti sunt[m]. ꝛ sic ad lucrandos cōiuges et filios Christo exemplis etiā que puenerāt[n] videt hortatus. Cur ergo nō expediat etiā infideles coniuges dimitti a fidelibus,causa euidēter expressa est. Non enī ꝓpter vinculū[o] cū talibus pactū cōiugale est seruandū:sed vt querātur in Christo,recedi ab infidelibꝰ cōiugibꝰ aplꝰ vetat.multa enī sunt faciēda nō iubente lege,sed libera charitate: et ea sunt in nostris officijsꝑ gratiora,que cum liceret nobis etiā non impendere,tamen causa dilectionis impendimus. Unde ipse dñs priorem se tributū non debere soluere demonstrasset, soluit tamen: vt non scandalizaret eos quibus ad eternā salutem gerens[q] morem cōsulebat. Jam vero apostolus quēadmodū ista cōmēdet, eius verba testantur[r] vbi dicit: Cum sim liberꝰ ex oībus:omniū[s] me seruū feci, vt plures lucrifacerē. cum paulo superius dixisset: Nunqd non habuimus licentiam manducandi ꝛ bibendi? Nunquid nō habuimus licentiam sororem mulierem circūducēdi sicut et ceteri apostoli, et frat' dñi,et cephas? An ego solus et Barnabas nō habuimus potestatem[t] hoc operandi? Quis militat suis stipendijs vnq;? An quis plantat vineā,et de fructu eius nō edit? Quis pascit gregem, et de lacte eius nō comedit? Et paulopost. Si alijꝰ inquā potestatis[u] vestre iura participāt,nōne magis ꝛ nos[x]? Sed non sumus vsi hac potestate:sed omnia[a] toleramus:ne quod impedimentum demus[b] euangelio Christi. Item.

e ¶ Prohibet. Ponitur hic improprie.i.sub forma ꝓhibitionis dissuadet ꝛ monet ne fiat.

f ¶ Apostolus. Jdeo scilicet.

g ¶ Permissa.a domino.i.non prohibita.

h ¶ Uetat. Jd est dissuadet.

i ¶ Uetat. Argu. aliqđ esse hoc ipso licitum qꝝ non est a dño ꝓhibitum: arg. xxxj.q.j.qs si dormierit.ff.de procura.mutuus. ?

k ¶ Sctificat'.i. ad fidē cōuersus.

l ¶ Alioquin.i.si aliꝰ adheserit ꝓsentibus relictis et cohabitare volentibus: filij quos ex aliꝰ generent non erūt legitimi. Uel loquitur de filijs priusnatꝰ, qui remanent immundi.i.infideles:quia nō conuertūtur.

m ¶ Sāti sunt.i. esse possunt.

n ¶ Puenerāt. id est frequēter accidebant. argu.ad hoc ea q̄ frequēter accidunt iura adaptari.ff.de legi.nā ad ea.ſi.xxviij. dilti. de lyacisſane.

o ¶ Uinculū.tantum:sed vt eos lucrentur.

p ¶ Officijs. Jd est operibus.

q ¶ Serens. Jd est dirigens.

r ¶ Testāt.arg. qꝝ per sequētia determinari possunt precedētia. hoc generale habes.xliij. di.sit rector.in ſi.

s ¶ Cū sim liber. Jd est nullis officijs obnoxius.

t ¶ Oim.i.talem me exhibui, vt cōmodum oim facerem: et hoc feci vt plures ꝛc.

u ¶ Ptāt.sed ne diceretur,cur ideo hoc faceret,qꝝ non egeret:subaudit.q.d. egemus quidē sed non vsi sumus:ne quod impedimentum ꝛc.

x ¶ Si alū. Hypocrite.

y ¶ Potestatis.i.ptātiue participent rebus vestris.

z ¶ Nonne magis et nos. Qui amplius diligimꝰ vos ꝗ res vestras.

a ¶ Sed omnia. Jd est famem,sitim ꝛ similia.

b ¶ Demus. Nam Corinthij erāt auari et se retrahe-

dant a predicatione. Uel ideo quia si ipse acciperet multi erant pseudoapostoli q statim predicarēt vt acciperēt, et ita impedirēt euāgeliū: ꝫ cū ille nō acciperet, nec illi audirēt accipere, ꝫ ita non predicarent.

Videtur putat adhuc Augu. super eis

¶ Ab infidelibꝰ cōiugibꝰ licet recedere, sed non expedit.

SIc enim[a] nec̄ recedere ab vxoribus infidelibus vel a maritis fideles virt vel femine non ꝓhibent[b] a dño, vt nec̄ iubentur. nam[c] si dimittere tales coniuges iuberent, nullus locus esset consilio monentis apostoli ne hoc fieret. Nullo enim modo qđ dñs iubet seruus[d] bonus prohibet. Item. Cum ergo[e] cepissēt gētilꝰ euāgeliū predicare, ꝫ iuncti os gētiles gētilꝰ cōperisset coniugiꝫ: ex qb⁹ si non ambo crederēt, ꝫ vnus aut vna: ꝫ infidelis cū fideli consentiret cohabitare: non prohibeti a dño debuit fidelis infidelē dimittere, nec iuberi. ideo sc̄z nō ꝓhibuit, qz iustitia permittit a fornicāte discedere: ꝫ infidelis hominis fornicatio est maior in corde, nec vera et[f] pudicitia cum cōiuge q̄dem dici potest: qz omne qđ nō est ex fide, peccatum est: cui veram habeat fidelis pudicitiā[g] etiā cum infideli coniuge, que nō habet veram. Ideo[h] autem nec iuberi debuerunt fideles ab infidelibus separari: qz non cōtra iusſionem[i] dñi gentiles fuerunt ambo coniuncti. Quoniā ergo[k] ab infideli fidelem discedere non prohibet nec iubet dñs: ideo vt non discedat apostol⁹ dicit[l], non dñs: habēs vti qz spiritum sanctū in quo dare posset vtile et fidele ꝓsiliū. Unde cum dixisset[m] de muliere cuius vir mortuus fuerat: Beatior autē erit si sic permānserit ꝝm consiliū meū: ne quis hoc consiliū tanq̄ humanum nō diuinū ꝓtēnendū putaret, adiecit: Puto autē qz ꝫ ego spiritū ꝺei habeā dei. Proinde intelligendum est etiam ipsa que a domino non iubētur, sed a sancto ei⁹ famulo vtiliter suadent, eodē domino inspirante suaderi. Absit enī vt quisq̄ catholicus: virtutem. xxxij. q. j. dixit.

recedere, quasi dicat qz nec illud nec istud fiat. hoc continuatur ad premissam partem ca.

a ¶ Sic em. In prima parte ponit vsq̄ ad .S. quoniā ergo. intellectus Aug. super illa authoritate apostoli: Ego dico, non dñs. q si vir fidelis habet vxorē infidelē nō dimittat eā. ꝫ ostendit rationē quare dñs non prohibuerit nec iussit. In scḋa parte vsq̄ ad .S. tu vero. ponunt tres solutiones Aug. ad totidem obiectiones Pollētij. In tertia parte vsq̄ ad .S. intelligis. ponit expositio ꝫ intellect⁹ Pollētij super authoritate predicta, quā Aug. reprobat. Ultimo ponitur epilogatio quam Augu. facit inferēs vltimatiosissimam conclusionem. Et construe sic. Fideles viri sic non prohibentur recedere ab infidelibꝰ vxoribus: vel fideles femine sic non prohibētur recedere ab infidelibus maritis: vt. i. sicut nec̄ iubentur recedere ꝝm hoc, ꝙm nec̄ abundat: vel si vis qz non superabundet, dic nec̄ recedere: id est retinere ꝫ. i. sicut fideles viri et femine non prohibentur non recedere: sic nec iubentur non

b ¶ Nō, ꝓhibent. Nō repetit hic nec̄ suptapositum vt faciat vnā affirmationē, sed ꝓpter interpretationem suprapositā: poterit tamē legi vtrūq̄, ꝫ idē erit sensus.

c ¶ Nam. Prima ratio q̄re dñs non precepit dimitti tales. s. vt apl's esset locus monendi vt nō fieret hoc: ꝫ nō dico esse verum: immo ideo dixit apostol⁹: dico ego, non dominus: nā si ꝛc. vt ostēderet qz dñs non iubet recedere. nam si ꝛc.

d ¶ Seruus. nā apostol⁹ nullo modo faceret ꝓtra dominū sicut dixit pretor qz ꝓtra legē nō ruebit aliquē. ff. de pub. ac. cum sponsus. ¶. si res. et non reuocātur a filio q̄ a patre geruntur. C. de restitu. mi. q̄ a patre.

Pretor ꝫ lex nemīnē tuetur. j. cor. vij. g.

e ¶ Item, cum ergo. ratio quare nō prohibuit tales dimitti. s. vt nihil ꝓhiberet quod iustitia exigit fieri. iustum enim est ꝙmotionem dimitti ob fornicationem, ꝓsertim spiritualem.

f ¶ Eius. i. virtutis: vel ducens ad

g ¶ Pudicitiā. ē. ꝙi. q. j. nuptiarū. ꝓtra. ꝫ ibi pudicitiā continētiā vel ꝛginitatē nominat: hic ꝛo virtutē ꝫ castitatem que etiā inter nuptiarū opera nō amittit.

h ¶ Ideo. Scḋa ratio quare nō precipit: ꝫ male dicit, qz prima nō precessit quo ad istū articulū.

i ¶ Iussione. Arg. qz si gētilis cū gētili ꝓtrahat nō facit ꝓtra preceptū dñi, cū matrimoniū sit inter eos. vnde si veniunt ad fidē non debent separari.

k ¶ Qm̄ ergo. Rñsio Aug. ad Pollētū dicētē qz ex quo apl's ꝓsuluit ꝫ nō dñs, ei⁹ ꝓsiliū tanq̄ humanū nō diuinū contēnēdū est. Rñ. ergo Aug. ꝛ huic id qđ ꝓsuluit apl's nō precipiat dñs: nihilomin⁹ ꝓsiliū apl'i tāq̄ a spū sancto inf usum acceptādū est. ꝫ qz habebat a spū scto ꝙbat per duo similia. Et nota qz obiectiones Pollētij nō ponūtur hic: ꝫ colliguntur ex resp̄sionib⁹ Aug. sicut dixit lex: qz si christo instrumēto cautū est mihi pecuniā dari, ꝓsumit stipulator esse interpositā: vt. C. de cō. stip. l. j.

l ¶ Dicit. i. monet: nō dñs dicit. i. ꝓcipit. ita repetit ꝛbū in alia significatione. nā si in eadē falsum esset: qz ꝛcqđ monet apl's, monet dñs: put sequit: ꝫ expositio varia huius ꝛbi dico bene, ꝙbat ꝓintellectū illi⁹ authoritatis. De viro ꝛginib⁹ autē preceptū dñi nō habeo ꝛc.

m ¶ Dixisset. ad ostēdēdum qz habebat spiritū sanctū, et eius consilio standum esset.

Arg. de cōse. dis. ij. in pin.

Opera trinitatis an sint separabilia. j.cor. xij.c.

Ibidē §.

Nubere expedit q̄ a te. expedit ergo nubere q̄ ad expedit fornicationē vitandam: sed non expedit volēti tēdere ad regnum celorum, ꝛ sic soluuntur contraria, xxxij. q. v. tunc sala abitur.

a ¶ Inseparabilia. pto maiori parte. nam quedā attribuuntur patri q̄ non filio, ꝛ ecōtra. h. Sed tu dic opera operantia. opera ta sunt inseparabilia. de 2ſe. dis. iij. c. vi.

b ¶ Ita sane. hic respondet Aug. secūde obiectioni pollentij dicētis: quare apls nō plus dicit consulendo, bonum est dimittere vxorē infidelē: melius est autem cum ea manere, sicut alibi consulendo dixit: Qui dat nuptui, bene facit: qui non dat, melius facit? Et respondeo q̄ quedā licita sunt quoꝝ vtrūq̄ expedit, vt dare nuptui, ꝛ nō dare nuptui. Alia quoꝝ vnū expedit, aliud non: vt dimittere, non dimittere. cum primis recte ponūtur hec adiectiua bonū, melius, cum scōis non: qz vtrūq̄ non est bonum: quia nō meritoriū: ꝛ ideo nō dicit apostolus: qui dimittit, bene facit ꝛc.

c ¶ Propter iustitiā. i. ppter ipsum nubere, qđ est ipsum. xxvij. q. j. nuptiarum.

d ¶ Expedit. xxxiij. q. v. qui sitit. ℥. Et expedit quidē, ꝛ nō expedit. expedit caulā fornicationis vitāde. non expedit, quoniam vxorati cum sint diuisi, ꝛ cogitare eos oportet quomodo placere possint et seruire vxori: diuinis obsequijs et orationibus intendere adeo expedite non valent: vt extra de cle. coniug.

a lia. pto maiori parte. nam quedā attribuuntur patri q̄ non filio, ꝛ ecōtra. h. Sed tu dic opera operantia. opera ta sunt inseparabilia. de 2ſe. dis. iij. c. vi.

b ¶ Ita sane. hic respondet Aug. secūde obiectioni pollentij dicētis: quare apls nō plus dicit consulendo, bonum est dimittere vxorē infidelē: melius est autem cum ea manere, sicut alibi consulendo dixit: Qui dat nuptui, bene facit: qui non dat, melius facit? Et respondeo q̄ quedā licita sunt quoꝝ vtrūq̄ expedit, vt dare nuptui, ꝛ nō dare nuptui. Alia quoꝝ vnū expedit, aliud non: vt dimittere, non dimittere. cum primis recte ponūtur hec adiectiua bonū, melius, cum scōis non: qz vtrūq̄ non est bonum: quia nō meritoriū: ꝛ ideo nō dicit apostolus: qui dimittit, bene facit ꝛc.

c ¶ Propter iustitiā. i. ppter ipsum nubere, qđ est ipsum. xxvij. q. j. nuptiarum.

d ¶ Expedit. xxxiij. q. v. qui sitit. ℥. Et expedit quidē, ꝛ nō expedit. expedit caulā fornicationis vitāde. non expedit, quoniam vxorati cum sint diuisi, ꝛ cogitare eos oportet quomodo placere possint et seruire vxori: diuinis obsequijs et orationibus intendere adeo expedite non valent: vt extra de cle. coniug.

cius dixerit qđ suadet spūs sanctus, nō dñm suadere: cū ꝛ ipse dñs sit, et inseparabilia [a] sint opera trinitatꝭ, dicit em apls: De virginib⁹ autē p̄ceptum dñi non habeo, consilium autē do. Non vt consiliū hoc alienū existimem⁹ a dño, cū continuo sequatur ꝛ dicat: Tanq̄ misericordiā consecut⁹ a dño, vt fidelis essem. Sōm ergo deum dat consilium fidele in eo spiritu, de quo ait: Puto autē q̄ et ego spiritū dei habeā. Verūtamen aliud est dñi iubētis imperiū: aliud ꝺo serui ℈m misericordiā charitatꝭ q̄ illi a dño est inspirata atq̄ donata, fidele cōsiliū. Aliud em ibi facere non licet, hic autē licet: ita sane [b], vt ipsum licitū partim qđē expediat, partim ꝺo non expediat. Expedit tunc quādo non solū ꝓpter iustitiam [c] que coꝝ deo est, permittit: sed etiā hominibus nullū ex hoc impedimētū saluti infert: velut cum dat cōsiliū nō nubēdi apostol⁹ virginib⁹ (vnde p̄ceptū dñi se non habere testat) licet aliud facere. i. nubere, et min⁹ continētie bonū tenere in nuptijs: ipsum quoq̄ licitū etiā expedit [d], q̄n in vetita ꝛ illicita ruiturā carnis infirmitatem sic excipit honestas nubēdi, vt neminē impediat a salute: quāuis magis expediret magisq̄ honestū esset si virgo consiliū quo p̄ceptū [e] eā non cōpellit, arriperet. Tūc autē nō expedit id qđ licitum est, quādo ꝓmittit qđē, ſz vsus ipsi⁹ potestatꝭ alijs affert impedimētū saluti: sicut est vnde iam diu loquimur, discessio cōiugis fidelis ab infideli: quā nō, ꝓhibet dñs p̄cepto legis, q̄ coꝝ illo iniusta nō est, ſz ꝓhibet [f] apls cōsilio charitatis q̄ infidelib⁹ affert impedimentū saluti, nō solū q̄ pniciosissime scādalizant offensi verūetiā q̄ cū in alia cōiugia ceciderint vxuentib⁹ eis a quib⁹ dimittunt adulterinis [g] nexibus colligati difficile resoluunt. Ideo hic vbi quod licet non expedit, nō potest [h] dici: Si dimiserit infidelē, bene facit: si non dimiserit, melius facit, sicut dictū est: Qui dat nuptui, bene facit: et qui non dat nuptui, melius facit: q̄ non illud solū, sed vtrūq̄ pariter [i] licet: vnde ad nihil horum p̄cepto dñi quisq̄ compellitur: sed vtrunq̄ expedit, aliud minus aliud amplius. Unde ad id quod amplius expedit: consilio apostoli, quicūq̄ potest capere, ꝓuocatur. Hic autem vbi de dimittendo vel non dimittendo infidelis cū fideli ꝓtugio queritꝭ: vtrūq̄ quidem pariter licitum est per iustitiam que coꝝ deo est: ꝛ ideo nihil horū ꝓhibet dñs: sed non vtrunq̄ expedit, propter infirmitatē hominum: et ideo id qđ non expedit, apostolus ꝓhibet, dante sibi dño locum liberum, ꝓhibēdi: q̄ neq̄ id quod monet apostol⁹, ꝓhibet dominus: neq̄ id qđ ꝓhibet apostol⁹, iubet dñs. Quod nisi [k] ita esset, neq̄ contra ꝓhibitionem domini apostolus aliquid moneret, neq̄ contra iussionem [l] eius aliquid ꝓhiberet. Proinde [m] in his duab⁹ causis, vna de nubendo vel de non nubendo, altera de infideli coniuge dimittenda vel non dimittenda: aliquid simile inuenitur in verbis apostoli, ꝛ aliquid dissimile. Simile quidem est illud quod ibi dicit: Preceptum domini non habeo, consilium autem do. ꝛ hic dicit: Ego dico, nō dominus. Quale est enim, Preceptum domini non habeo: tale est, Non dicit dominus. et quale est, Consilium [n] autem do: tale est, et Ego dico. Illud autem dissimile est, quia de nubendo et non nubendo dici potest. Hoc bene fieri potest, illud autem melius: quoniam vtrūq̄ expedit, vnum minus, aliud magis at vero de coniuge infideli dimittenda vel non dimittenda, quoniam vnū horū non expedit: aliud expedit dici non oportet. Qui dimittit, bene facit: ꝛ q̄ nō dimittit, melius facit, sicut dictū est: Qui dat nuptui, bene facit: et qui non dat nuptui, melius facit: q̄ non illud solū, sed vtrūq̄ pariter [i] licet: vnde ad nihil horum p̄cepto dñi quisq̄ compellitur: sed vtrunq̄ expedit, aliud minus aliud amplius. Unde ad id quod amplius expedit: consilio apostoli, quicūq̄ potest capere, ꝓuocatur. Hic autem vbi de dimittendo vel non dimittendo infidelis cū fideli ꝓtugio queritꝭ: vtrūq̄ quidem pariter licitum est per iustitiam que coꝝ deo est: ꝛ ideo nihil horū ꝓhibet dñs: sed non vtrunq̄ expedit, propter infirmitatē hominum: et ideo id qđ non expedit, apostolus ꝓhibet, dante sibi dño locum liberum, ꝓhibēdi: q̄ neq̄ id quod monet apostol⁹, ꝓhibet dominus: neq̄ id qđ ꝓhibet apostol⁹, iubet dñs. Quod nisi [k] ita esset, neq̄ contra ꝓhibitionem domini apostolus aliquid moneret, neq̄ contra iussionem [l] eius aliquid ꝓhiberet. Proinde [m] in his duab⁹ causis, vna de nubendo vel de non nubendo, altera de infideli coniuge dimittenda vel non dimittenda: aliquid simile inuenitur in verbis apostoli, ꝛ aliquid dissimile. Simile quidem est illud quod ibi dicit: Preceptum domini non habeo, consilium autem do. ꝛ hic dicit: Ego dico, nō dominus. Quale est enim, Preceptum domini non habeo: tale est, Non dicit dominus. et quale est, Consilium [n] autem do: tale est, et Ego dico. Illud autem dissimile est, quia de nubendo et non nubendo dici potest. Hoc bene fieri potest, illud autem melius: quoniam vtrūq̄ expedit, vnum minus, aliud magis at vero de coniuge infideli dimittenda vel non dimittenda, quoniam vnū horū non expedit: aliud expedit dici non oportet. Qui dimittit, bene facit: ꝛ q̄ nō dimittit, melius facit, sicut dictū est: Qui dat nuptui, bene facit: et qui non dat nuptui, melius facit: q̄ non illud solū, sed vtrūq̄ pariter [i] licet: vnde ad nihil horum p̄cepto dñi quisq̄ compellitur: sed vtrunq̄ expedit, aliud minus aliud amplius. Unde ad id quod amplius expedit: consilio apostoli, quicūq̄ potest capere, ꝓuocatur. Hic autem vbi de dimittendo vel non dimittendo infidelis cū fideli ꝓtugio queritꝭ: vtrūq̄ quidem pariter licitum est per iustitiam que coꝝ deo est: ꝛ ideo nihil horū ꝓhibet dñs: sed non vtrunq̄ expedit, propter infirmitatē hominum: et ideo id qđ non expedit, apostolus ꝓhibet, dante sibi dño locum liberum, ꝓhibēdi: q̄ neq̄ id quod monet apostol⁹, ꝓhibet dominus: neq̄ id qđ ꝓhibet apostol⁹, iubet dñs. Quod nisi [k] ita esset, neq̄ contra ꝓhibitionem domini apostolus aliquid moneret, neq̄ contra iussionem [l] eius aliquid ꝓhiberet. Proinde [m] in his duab⁹ causis, vna de nubendo vel de non nubendo, altera de infideli coniuge dimittenda vel non dimittenda: aliquid simile inuenitur in verbis apostoli, ꝛ aliquid dissimile. Simile quidem est illud quod ibi dicit: Preceptum domini non habeo, consilium autem do. ꝛ hic dicit: Ego dico, nō dominus. Quale est enim, Preceptum domini non habeo: tale est, Non dicit dominus. et quale est, Consilium [n] autem do: tale est, et Ego dico. Illud autem dissimile est, quia de nubendo et non nubendo dici potest. Hoc bene fieri potest, illud autem melius: quoniam vtrūq̄ expedit, vnum minus, aliud magis at vero de coniuge infideli dimittenda vel non dimittenda, quoniam vnū horū non expedit: aliud expedit dici non oportet. Qui dimittit, bene facit: ꝛ q̄ nō di-

f ¶ Sz ꝓhibet. i. sub forma ꝓhibitionis suadet.

g ¶ Adulterinis. Arg. q. ꝓ fidelis qui dimittit vxorē infidelem cohabitare volentē, nō potest aliā ducere in matrimonium, nec illa alium, quia remanet matrimonium: vt. j. q. ij. §. qđ vero. c. si quis.

h ¶ Non pōt. hic elice secundā obiectionē pollentij.

i ¶ Pariter. alterū ꝛ qđē ꝓpter idolatrie fornicationē, ꝛ alterū ꝓpter re. lucrādi occasionē. ꝛ Ut. ℥.

k ¶ Nisi ita. i. nisi ea ideo dñs dares apostolo liberū locū ꝓhibēdi. i. dissuadēdi apostol⁹ dissuadere nō deberet si ea rarū dñs ꝓhibuisset vel ꝓcepisset: quod non fecit.

l ¶ Iussionē. Si dñs ꝓhibuisset.

m ¶ Proinde. hic incipit assignare similitudines.

n ¶ Cōsiliū. ℥. xxvij. q. j. nuptiarū.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Dimittit. Sicut ꝙ dat nuptui bene facit: sed qui nō dat, melius facit: qz vtrūq; licitū est, sed non expedit.
b ¶ Ego exponens. scz super euangelium Matthei.
c ¶ Prohibendi. i. dissuadendi.
d ¶ Non expediant. ff. xiij. q. j. quod precipitur.

¶ Si aūt. ¶ Tal⁹, pie est ꝛnsio ad terti ã obiectionẽ pollentij: ꝙ talis erat. Cū dixit apl's: Ecce ego dico quia si circūcidimini chr̃s vob⁹ nihil proderit: ibi ponit hoc ꝛbum dico p̃ceptiue. ꝛ ergo nō sit r̃ et hic: Sed Augu. r̃ndet dupl̃r. primo sic: dicit em: non est absurdū si etiã ibi cōmonitorie ꝛ de consilio loquat apl's: lz de precepto ꝙlibet ad illud cogat: Sepe em monem⁹ humilit̃ charos nostros vt faciant ea que sunt p̃cepti: et hoc facit apl's parcens eorū infirmitati. Scdo dicit ꝙ nō est mirādum si ibi ponit p̃ceptiue: h ꝛo cōmonitorie: ꝙa ibi dr: Ego dico simpl̃r: hic ꝛo Ego dico: nō dñs.
¶ Tu ꝛo. Hic incipit tertia pars: in qua ponitur expositio pollentie ꝛ ratio sue exp̃nis. dicebat enim: dico. i. precipio: et nō dñs dicit. i. p̃cipit. Nā si dñs p̃ceperet: vt fidelis nō dimitteret infidelem: esset sibi contrarius: qz in veteri testamento coniugia fideliū ꝛ infideliū p̃hibuit dicens: Non accipies ꝛc. Sed opponit Augu. Ergo p̃m hoc apl's est contrarius ve. test. et dño magr̃o suo. Sed huic oppositioni r̃ndet pollentius dicēs ꝙ in alio casu loquit p̃hibitio dñi in veteri testamẽto: ꝛ in alio apl's p̃ceptum. Illa em̃ loquit̃ in mr̃imonijs contrahendis. ista de iam contractis. p̃hibet etiã dñs ne diuerse religionis cōiugia cōtrahant. p̃hibet aūt apl's ne talia coniugia iam cōtracta dissoluantur: ꝛ sic apl's nō est cōtrarius dño. Sed replicat Aug. dicens sibi placere ꝙ dicit apl's nō esse cōtrariū dño: nec veteri testamẽto. et ita cōcludit ꝙ illa non est bona ratio quare dñs nō p̃cepit: qz esset cōtrarius ei qđ diceret in vete. testa. qđ falsum est: cū ibi intelligat de coniungendis. hic vero de iam coniunctis. ꝛ ita si aliud p̃ceppisset ibi, ꝛ aliud hic: nō esset sibi contrarius. et ꝙ non est bona ratio: nec aliam vales inuenire: patet ꝙ tua expositio nullius est momenti. et sic pollentium victorioſe concludit. Ibi agitur. i. in apostolo.

mittit⁸, melius facit: lz dici opz, Non dimittat: qz etsi licet, non expedit. Sic ergo possumus dicere melius esse infidelẽ cōiugem non dimittere, cui⁹ licet ꝛ dimittere: quẽadmodū recte dicim⁹ melius esse qđ licet et non expedit, ꝙ id qđ licet et non expedit. Iste de causis factum est vt ego exponẽs ᵇ dñi p̃monẽ quẽ in mõte plurũ habuit, vbi vētũ est ad q̃stionem de cōiugib⁹ dimittẽdis vel nō dimittẽdis, adhibuerim consiliũ ab apl'o dictũ, nõ p̃ceptũ dñi, vbi ait: Ceteris autẽ ego dico, non dñs: monẽs eos qui haberẽt cōiuges infideles, vt cōsentiẽtes habitare secũ non dimitterent. qđ vtiq; ideo monendũ, nõ iubendũ fuit: qz nõ tãto põdere p̃hibendi ᶜ hoies facere licita, ꝙ cui⁹ nõ expediant ᵈ: quãto põdere p̃hibenda sunt illicita. Si autẽ ᵉ alicubi apl's etiã illa que iubẽda sunt, monere dignat: hoc fecit parcendo infirmitati, nõ p̃iudicãdo ᶠ iussioni. vñ sic dicit: Nõ vt cõfundãvos hec scribo: sed vt charissimos filios moneo. qđ hz qõnis vbi alt ᵍ: Ego dico, non dñs. item vbi ait: Ecce ego Paul⁹ dico vobis quia si circūcidimini, christ⁹ vobis nihil proderit: Nunqđ ʰ etiã hic dixit ⁱ: Ecce ego dico, nõ dñs. Nõ sunt itaq; ista illa: qz etiã illa ꝙ iubet dñs, nõ est idignũ vel contrariũ si eadem monet apl'us. Monem⁹ em̃ eos quos charos habem⁹ vt faciant dñi p̃cepta vel iussa. Cũ vero dicit, Ego dico, nõ domin⁹: sat̃ ostendit dñm non p̃hibere qđ ipse p̃hibebat. p̃hibuisset aūt dñs si esset illicitũ ᵏ. Ergo p̃m ea ꝙ supra diximus ˡ, multũq; p̃stauim⁹, licitũ erat p iustitiaz sed etiã licitũ nõ erat faciẽdũ ꝓpter liberam beneuolẽtiam. Tu ꝛo ᵐ cui placet ita nõ licere qđ non vetat dñs, sed apl's: quemadmodũ nõ licet qđ vetat dñs: cum exponere voluisses qđ sibi vellet qđ ait: Ego dico non dñs: cũ alloqueret fideles qb⁹ essent cōiuges infideles, dixisti: qz dñs iussit ne coniugia sibimet diuerse religionis copularẽtur. ꝛ ip̃m adhibuisti testimoniũ dñi dicentis: Non accipies vxorem filio tuo de filiabus alienigenaruz ne traducat eoz post deos suos, vt pereat anima ei⁹. Addi-

Dico ꝓceptiue ꝛ admonitiue ponit.

f ¶ Nõ p̃iudicando. sicut dicit lex q̃ volũtarie tutele munera p̃iudicant. C. de excu. tuto. voluntaria.
g ¶ Ubi ait. Ratio ad tertiam.
h ¶ Nũquid. ar. q̃ nullũ verbum in oratione vacat mysterio: et arg. ff. de vsu. fi. stipulatus. nã ibi dr q̃ si stipulatus sum a te rem mihi dari, vacuãq; possessionez tradi: fructus venũt in stipulatione. si autem rem tãtũ mihi dari: nõ veniunt in stipulatione. argu. cõtra. ff. pro soc. lz et sit adiciak. Item est hic argu. q̃ non est argumẽtandũ de cõsimilibus illis inter que dissimilitudo attẽditur. ff. de rei vendi. si nauis. et. ff. de condi. indeb. plane. ꝛ ita intellige. ff. eo. titu. Si reus. et hinc bene dr. ff. de iniusto et rup. test. l. iij.

Fructꝰ in stipulatione rei q̃q; veniunt, q̃q; non.

Deut. vij. a.

i ¶ Dixit. Si. ff. de iurisd. omnium iudi. si familia.
k ¶ Illicitũ. Arg. oĩ illicitũ esse p̃hibitũ: saltẽ ibi: Declina a malo et fac bonũ. dicit ibi expositor, a malo omnimodo et caue. hoc de mortali: venialia enim nõ sunt p̃hibita. arg. xiij. dist. nerui. xiij. q. j. quod precipitur.
l ¶ Supra diximus. Supple ꝙ dñs non p̃hibuit id quod apostolus ꝛc.
m ¶ Tu vero. Augu. q̃ dictũ apl'i intelligit de consilio, ego dico nõ dñs: intellectũ suũ ꝛ rõnẽ suã posuit in primo. quare dñs non debuit recipere vt non discederet vir fidelis ab infideli. Pollẽtius aūt q̃ de precepto intelligit, aliam rõnẽ ponit dicẽs ꝙ ideo p̃cipit apl's ꝛ nõ dñs infidelẽ nõ dimitti, qz dñs videret ꝓtrarius sibi: cũ p̃ceperit in ve. test. ne quis alienigenã duceret. cõcludit ergo Augu. et hoc qđ dicit Pollentius, apl'm in p̃ceptis fuisse etiã Jrũ dño. Ad hoc r̃ndet Pol. ꝙ in diuersis casib⁹ loquunt apl's ꝛ dñs: ꝛ ideo nõ est ꝓtrarius ei. infert ex hac responsione Aug. ergo nec dñs erat sibiipsi cõtrarius si

Petrũ mortale et nõ veniale est p̃hibitum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

idem preciperet quod apostolus: cum dominus de coniungendo, apostolus de iam coniuncto loquatur matrimonio. qđ ergo respondes pollenti quare percipiat apostolus ꝛ non dominus: assigna causam.

a ¶ Addidisti. Ad hoc idem probādū. et addidisti concludendo.

b ¶ Hoc docet. re

† Scilz spon. † et ostendit cōclusionē illā non ꝓuenire: qz in alio ꝛ in alio casu loquitur apls ꝛ dns.

c ¶ Esse hoc. de cōiunctis.

d ¶ Talem. i. nō sue religionis.

e ¶ Ubi agitur. in apostolo.

f ¶ Ambo. Pone exēplū vt melꝰ appareat qđ dicit C. de transactio. vt responsum.

g ¶ Cur virū fidelem. intrat questionem, vt pollentius aliter respondeat: cū ꝓma eius risio nulla fuerit.

h ¶ Loco. i. locuz

‡ alias suam. nō habet: nō est verum. q. d. nisi velis dicere qꝺ apls hoc non dixit auctoritate spūs sancti.

i ¶ Intelligis ne. vñ Philo. Sentis ne inquit hec: atqꝫ aio illabūtur tuo?

k ¶ Diligentius.

Aduersariꝰ an debeat aduersario aperire q̄ dicit,

Argu. qꝺ aduersariꝰ tenet aperire q̄ dicit suo aduersario: vt argu. v. q. ij. relatuz. tj. q. iij. eorum. sed hoc ca. nihil facit: quia dicit Boetius in. iij. lib. Topicoꝝ qꝺ disputatio dialecticoruz est ad alterutrum: causidicoꝝ siue rhetorum ad tertiū.

‡ Scilz aliuz. i. iudicē. ‡ Unde in dialectica disputatione est necesse qꝺ q̄ obiicit, exponat obiectiones ipsi respōdenti. in rhetorica vero sufficit qꝺ faciat ipi iudici fidē. si obiciat. xxx. q. v. iudicātē. dicimꝰ qꝺ de mandato iudicis dz ei rndere vel expōere si pōt: alr non tenetur. C. de

distī etiā verba apostoli vt ait: Mulier alligata est viro q̄diu vir eiꝰ viuit. qꝺ si mortuus fuerit vir eiꝰ, liberata est: cui vult nubat, tm̄ in dño. qđ ita exposuisti, vt adiūgeres. i. rpiano. deinde secutꝰ es et addidistiª: Hoc est ergo dñi preceptū tā in veteri testamento q̄z in nouo, vt nō nisi eiusdem religionis et fidei cōiugia maneāt copulata. Si ergo hoc est dñi pceptū tā in ve. test. q̄z in nouo, ꝛ hoc iubet dominus: hoc docetᵇ apls: vt nō nisi vnꝰ religionis ꝛ fidei maneant copulata cōiugia: quare cōtra hoc dñi tussum, contra doctrinam sanctā, ‡ cōtra pceptū noui et vete. test. iubet apls iā in cōiugio positos, nō solum monet, sed etiā iubet vt si alter ex coniugibus credidisset, alterū nō credēte, secū tñ habitare ꝛsentiente nō dimitteret? His verbis tuis aliud esse hocᶜ aliud illud, satis euidēter ostendis. illud esn de his coniugijs agitur que sibi primitus copulantur, ne nubat femia nisi sue religionis viro, vel ne vir talemᵇ accipiat vxorē. id esn (vt dicis) iubet dñs: docet apls: vtrūqz precipit testamentū. hoc autē diuersuz esse quis abnuat, vbi agitur ᶜ nō de cōiungēdis, sed de coniūctis? Ambo ᵏ quippe vnius eiusdemqz infidelitatis fuerūt qñ cōiuncti sunt: ꝛ euā gelium cuz venissetˡ: alter sine altera: vꝰ altera sine altero credidit. Si ergo aliud hoc est (qđ sine scrupulo vilius dubitationis apparet) cur virum fidelēˢ cū infideli iuge pmanere nō ꝛ: nōne etiā ꝛ dns sicut apostolꝰ iubet: nisi forte loco ⁿ isto vacat qꝺ tam fidenter ipse

non nume. pecu. gñaliter. ff. de. pba. quinquaginta.

l ¶ Ecce. ponit thema vt apertius dicat.

m ¶ Dimittat. hec ifa fine nō, extorta est: pōt tñ ita intelligi: Jubet fideli dns vt infidelem dimittat, an non iubet vt dimittat, id est an iubet vt nō dimittat? et assumit Aug. tñ alteram partē distinctiue, hanc scilz, iubet vt ij. coꝝ non dimittat: et ꝓ ista ꝓcedit: si dixeris iubet ꝛ. Sedm aūt qꝺ in ifa est, nō vt fidelē non dimittat ꝛc. plana est littera: ꝛ dñi cōgruit que sequunt. nā si dicat, iubet vt dimittat: apls est cōtrariꝰ dño vbi dicit dico ego, non dns. si aute dicat, nō iubet vt dimittat: assignat aliā cām.

n ¶ Reclamat. nec reclamat apls Jrū sua dctō: nec reclamat per hanc literam, nō dns. et hoc cum nō est ibi non. sed credo literam falsam esse sine non. M.

o ¶ Causam rqro. quare nō iubet dominus vt nō dimittat. Jo.

¶ Contra inuenit. ꝓ hec est. iij. paragrāphus, in qua loqtur de iudeis, ad duas vxores, et filij baptizati fūt separandi: et al'as ecclesiastica vtilitatū. ꝛ hoc ꝓbat p. v. authoritates. Jo. ff.

¶ Canus. Dicunt est. ē. qꝺ fidelis potest retinere infidelem volentem habitare cum illo. Sed Tolet. concl. dicit cōtra. Sed hoc speciale est de iudeis ꝓpter ꝛuū. et q̄ sit cā, in seq. c. subnectit.

Udei. ¶ Cas' Si iudei vxor conuertat ad fidē, iij. ps. admoneri debz vir vt ipse sit ꝛ conuertat. quod si noluerit, ipsa dz ab eo ese parari. filij vero cōmunes apd eū parētem q̄ fidelis est debent nutriri.

¶ Nulli ad fidē iudeus accesserit, separetur ab vxore fideli.

Udei q̄ xpianas mulieres in cōiugio hñt admoneant ab ēpo ciuitatis illꝰ

¶ Judei. Qđ hic dicit, corrigitur ex de diuor. quanto. Uel qđ dicitur hic separandos esse, intelligas in illis casibus quando in contumeliam creatoris uult habitare cū quo non est, uel ut trahat eū ad aliquod mortale peccatum: & sm hoc idē iuris est in iudeo & gētili. Uel loquitur in eo casu quādo primo fuerunt christiani: et postea alter factus est iudeus, ut tunc teneatur recedere a uiro, ne uir eū reuocet ad priores errores. Sed est si uir conuertit, qr facilius possunt uiri reuocare mulieres ad fidē q conuersos. nam uir caput est mulieris. Nam si mulier cōuertitur, ipsa debet recedere a uiro, ne uir eā reuocet ad priores errores. Sed non si uir conuertit, qr facilius possunt uiri reuocare mulieres ad fidē q conuersos. nam uir caput est mulieris. Sed quatr potest eccl'ia filios illorū quorū alter est conuersus cogere ad baptismum? Rñ. ex q alter parens eorū conuersus est, iam est factus de foro eccl'ie, ergo & filij ei⁹ p ꝓsequēs: vt. xv. q. vlti. cū multe. Jo. ſz me li⁹ credo q intelligatur qñ iudeus existēs inde⁹ cōtraxit cū christiana. B.

a ¶ Conditionē. J. xxxij. q. iiij. liberi. cōtra. hic de conditione religionis, ibi de ꝓditione seruitutis.

b ¶ Infidelitatē. Iudei vero difficilius ꝓsunt ad conuertendum, & periculosius ad subuertendū fidē gētiles, qr legē habēt & ꝓphetas: & ideo hec ratio potiꝰ habet locū in eis q̄ in gētilib⁹: ar. xj. q. iij. ad mensam.

¶ Iudeor. ¶ Casus. Filij iudeor. ad fidem conuersi ne a parentibus corrumpātur, debēt separari ab eis et nutriri, vel in monasterijs, vel apud mulieres christianas: vt in moribus & fide proficiant.

c ¶ Judeorū. Quidā intelligūt hoc ca. qr iudeis auferē di sunt paruuli eor. & baptizandi, sed adulti nequaq̄: ſz certe sicut nec adulti, ita nec paruuli vi trahendi sunt: immo sm hoc in breui nullꝰ esset iudeꝰ. quomodo ergo reliquie israel salue fierēt postea? ideo itelligo hoc de filijs iam christianis quos forte parētes circūcidere volebant.

d ¶ Proficiant. uxta illud: Auge nobis fidem. de peni. dist. ij. dum iam ctam. ergo iam isti baptizati erūt cum proficere debeant in gradibus dignitatis, id est virtutꝫ: vt de pe. dist. ij. dū sanctam.

Sepe malorū. ¶ Car⁹. Statuitur hic vt iudei ad fidē trāsiati nō cōmunicēt cum hebreis, ne corrūpantur ab eis, qm̄ sepe malor⁹ ꝓsortia bonos corrūpunt: qđ si fecerint, castigētur, & hebrei cedib⁹ deputent. Donentur, nō vt serui essē fiāt, ſz vt disciplina reganť ab eis.

e ¶ Eos. i. neophytos.

f ¶ Hebreis. isti ergo nomen, antiquum retinēt post baptismū: argu. ꝺ. xxvij. q. ij. scripsit.

g ¶ publicis. ar. q eccl'ia iudicat de his que fortis sunt, qđ verū est quantum ad corporales penas. cū em̄ peccāt, possunt verberari: vel alio modo corporal'r multari de precepto epi vel principis: arg. xvij. q. iiij. cōstituit. & ex de rapto. in archiepatu. & alia etā pena possunt puniri: vt ex de vsuris. post miserabile. ſz quantū ad spūalē penā eccl'ia non iudicat de illis, qr nō potest eos excōicare: qr q̄ in eccl'ia nō est, ab eccl'ia separari nō potest: vt. xj. q. iij. omnis christian⁹.

Eccl'ia iudicat aliqs de his que sunt fortis.

h ¶ Ullus eor. Nisi sit missus ad predicādū eis. ex de iudeis. ca. q̄ sit laudabile.

i ¶ Peripiat. Emere tamē potest ab eis aliq̄, et post preparet. arg. C. de iude. nemo.

Omnes deinceps. ¶ Casus. Omnes christiani vitent ꝓsortia & pūcta iudeor. Nā cū ipsi christianor⁹ cibis non vtant, indignū est vt christiani eor⁹ cibis vtātur, ne inferiores eis efficiantur.

k ¶ Judeorū. Similiter & gentilium: cum et ipsi hodie etā cibos discernant. licet em̄ non ꝓtineant verbis edicti

de consecra. dist. iiij. plerīq; & hec littera hoc idē innuit vbi dicit vltra, & vbi dicit separari, & ita per baptismū solui⁹ tus patrie potestaſ: nec tamē primabunt isti paterna successione. ex de iude. iudei.

Tu hic q hec de re. non eo, vel vt corrigit hoc ca. q se: rat in ꝓ. li. de re. ptz. ſi em̄ alt cē. q̄ quī, ve est rius est ad Mulier si ad fidē cōuersa ſz infidē re: ligre, sed non ſ. Hoc ē ntēdū Jo. defan.

Vagan⁹ trahun fidē ꝓ iudei.

iudeor filij non ſunt p vim ba: ptizādi.

Die vlt. ſ. dist. q̄ ſyncera.

vt.xj.q.iij.ad mensam.continentur tamē in sententia: vt ff.de peti.here.item.veniunt.§.ait senatus.ℓ.ij.q.j.multi.et.ff.si qua.pau.fe.di.l.pe.sed quare loquimur cū eis, cum nec comedamus cum eis? sed de hoc reddit ratio, q; maior familiaritas est in cibo sumēdo, ꝙ in colloquio,

Familiaritas in cibo ē maior ꝙ i. colloquio.

et faciliꝰ ꝙs decipitur inter epulas: vt. xxij. queſt. iij. vnuſquiſq;.

a ¶ Inferiores. vt.ij.q.vij.in ſctā.

¶ Et hic. ¶ Hec eſt v. pars q̄. in qua ponit magiſter diuerſas ſolutiones

Nota. xxiij.d.

quo intelligat̄ q̄ dicit, omne q̄ nō eſt ex fide ℓc. probat etiā q; nullꝰ chriſtianus ɔz ducere mulierē infidelē: et diſtinguit inter matrimonia fideliū et infideliū, Jo.ō fan.

¶ Caſu. Iſte.§.dividitur in quatuor partes. In prima concludit.§.ex ſupradictis matrimonium eſſe inter infideles. In ſecunda parte exponit illud apli: Omne q̄ nō eſt ex fide ℓc.i.omne quod fit cōtra conſcientiā, edificat ad gehennā. Uel ſic.i. omne quod non fit ea mente vt valeat ad ſalutem, apud deum inutile reputat̄. In tertia parte exponit illō Auguſti. Nō eſt vera pudicitia infidelis hominis cū cōiuge ſua.i.non eſt inter illos illa pudicitia que ducat ad vitā eternā: q̄ pbat ꝙ ſimilitudine ſacramētorum que tractantur ab hereticis. In quarta parte exponit illud Ambro. dicētis: Nō eſt putādum matrimoniū q̄ extra dei decretū factū eſt, dicēs ꝙ hoc intelligit̄ de matrimonio cōtracto cū cōſanguineis vel affinib⁹. Secunda pars incipit ibi: Illud vero. Tertia ibi: Itē cū dicitur. Quarta ibi: Item illud.

Ibidē

b ¶ Conſcientiā. precepti vel phibitionis. Nam ſi plus comedā ꝙs debeā, ꝓpter hoc ꝓpria ſcientiā, nō peco mortal̄, xxv.dist.§.criminis. Et dicunt quidā ꝓpria ſcientia non erronea: ar.ſ. xiij. dist. nerui. ar. lop. ff. de lib. cau. igit. §.j.

Comedens plus ꝙs debeat mortaliter non peccat.

ſed dico ꝙ nec contra conſcientiam erroneā eſt faciendū, ꝓut eſt expreſſum: ex de ſi. per tuas.

c ¶ Cum fide.i.cum conſcientia.

d ¶ Ex fide.i.ſicut fides exigit.

e ¶ Reputatur. Quo ad vitā eternam. de pen. dist. iij. ſi quis autem non habens.

f ¶ Abſq; deo.i.abſq; fide que eſt a deo.

g ¶ Virtus. Supra diſtic. xxvj. deinde.§.j.q.j. ſicut vigeri.§. dist. xlv. vera iuſtitia.§. xxiij.q.j. vbi ſana.

† Vbi hoc ſm Arcti. q; inſ: deficua ſum vir tutes ſ ad ſa: nō ꝓpo rale.

h ¶ Quantū.§.j. q.j.q̄ q̄d.de pe. diſt. iij. Quis.§.di. xxxij.§. verū.j.xxxv.q.i. cū reniteat. arg. xxiij. queſt. j. vbi ſana.ſ. de peni. diſtinct. v. conſideret.ſ. de pe. diſti. ij. §. q̄s autē. ℓ diſti. iij. alle rex.

i ¶ Uere. Nō videtur dicere verū. Nam vbi deeſt fides vel charitas, nullatenus eſt virtus, ꝓout theologus accipit virtutem. quod ergo dicitur hic virtutiꝰ intellige ſcz politicis, que ſine charitate habent a multis. ſtrenui enim actus hominum in eis erant: ar. xxiij. q̄. iij. ſi non ex fide. Nam et virtus ꝓpo fortitudine ponitur. ff. de aleato. quibus.

Virtus non eſt ſine fide ſm ueritate.

† Et vo iij. q.i. noli.

‡ Alie vero virtutes (vt predictū eſt) non erāt in eis: quia ſi haberent vnā, haberent omnes: arg. xxiij. q̄ ℓ. j. vbi ſana. de peni. diſtinc. v. cap. j.

Hinc etiam idem Ambroſius in libro de patriarchis.

¶ Fideles infideliꝰ non ſunt coniugio copulandi.

Caue. ¶ Caſu. Hoc ca. ſatis planum eſt. Precipitur enim hic ne chriſtiana nubat gentili, iudeo, vel heretico, cum ambo ſcilicet vir et vxor debeant eſſe infideles ꝙ ſecrati baptiſmatis ſacramento, id eſt vnctione.

‡ Scilicet inter ſe

Caue chriſtiane gentili aut iudeo filiā tuā tradere[k]: caue inquit gētilem vel iudeam atq; alienigenam, hoc eſt omnē hereticā ꝛ alienam[l] a

k ¶ Tradere.j. pri. ca. ꝓra. Sol. ibi de pactione de futuro: hic dicit q̄ nō ɔz accipere, ꝛ illiſe miſcere.

dif. ꝓpe diſparē

l ¶ Alienam. hec clauſula omnem alienam, non ſupponit ꝓ hereticā vel gentili. ff. de verbo. obliga. doli clauſula. nam ibi dicitur q̄ clauſula generalis ſequens non refertur ad ea de quibus ſpecialiter eſt ꝓmiſſum. Nō ꝓpter eſt obiciendum de Moyſe qui duxit ethiopiſſam: vt.ij. q.vij.§. item obiicitur. quia illud factum fuit in figura q̄ dominus copularet eccleſiam ex gentibus. ij. queſt. vij. an poſ. §. his itaq;. Sed pone q̄ aliquis hereticus nunq̄ fuit ſit cum baptizatus, voluit baptizari, ſed non habuit aquam: ſciunt conſtat ei omnia peccata dimiſſa eſſe, etiam originale. Here.

Tuer- bū.

† videt no.§. ca. ꝓra. inſ. in gl. hec dam'u- la ſm.

alis ꝛ inuio- labile.

nunquid potest contrahere matrimonium cum christiana? Dicit hug. q̄ non: quia tanta omnium sacramentorum est baptismus. xxxij. dist. ℌ. verum. Similiter nec ordinem posset recipere. forte si superuixit & se non baptizauit, videtur contemnere: & sic habeē quasi non fuerit christianus. Jo.

a ¶ Prima. Que est inter sponsos et sponsas. Jo.

b ¶ Statia est J. xxx.q.v.femine.

c ¶ Si christiana. Id est catechizata. Et ita est ar. q̄ catechumin⁹ non est fidelis. De hoc dicā J. xxx.q.i. in pn.

NOn oportet.

¶ Casus. Dicitur hic q̄ nullus per desponsationē debet filiam suam vel filiam tradere homini aliene fidei ad cohabitandum: sed potiꝰ infidelem in domum suam assumat, si se catholicum futurū promittat.

d ¶ hereticis. hereticus non potest cōtrahere cū christiana. ‡ Dicit tamen h. q̄ si cōtrahit, tenet matrimoniū, sicut si contrahebat cū excōmunicato. De conditionibꝰ que apponuntur i matrimonio, not. xxxij. questione. q. solet.

‡ Videt.

SJ dis. ¶ Item illud. ¶ Casus. Stat. exponit verbum quod positum fuit. ℌ. ea. q. ℌ. j. in ℌ. nō est ratum coniugium q̄ sine deo est: faciēs trimēbrem diuisionem vel distinctionem matrimonij, dicēs aliud esse legitimum & non ratum: et aliud ratū, et non legitimum: et aliud legitimū & ratum: et de q̄libet mēbro exēpla supponit, que facile p te videbis.

‡ alias & inualidum.

e ¶ Dato. hic nō ponit exēplū bonū. Nā in veritate per dationē libelli nō dissolubat̄ matrimoniū: immo ꝑa erat fornicatio. eē de diuor. gaudemus.

f ¶ Traditur J. xxx.q.v. aliter.

g ¶ Non legitimū. si enī ꝓbatū fuerit aliq̄s impedimentum in tali matrimonio, filij nō erūt legitimi: vt extra de clandesti. despon. cum inhibitio.

QUod vero. ¶ Casus. Dic intitulat̄ scēa. q. in qua quid iuris sit, satis patet ex his q̄ dicta sunt in prima questione, & ex distinctione q̄ colligitur in questione prima, & ex illo ca. ℌ si infidelis. q. ℌ si infidelis noluerit habitare cum conuerso ad fidem, vel voluerit habitare cū contumelia nominis, christiani, vel vt traheret eum ad mortale peccatum: licite cōtrahit tunc conuersus.

‡ alias inita.

h ¶ Quod vero. hic intitulat̄ scēa questio de qua supra dictum est in prima questione.

SJ quis. ¶ Casus. Si gentilis conuersus ad fidem vxorem habuit infidelem volentem secum habitare: ea viuente cū alia cōtrahere non pōt. Crimina enim in baptismo dissoluuntur et non matrimonia.

i ¶ Virginē. Idē esset & si corruptā, sed de facto quesitum est de virgine. forte ideo, quia videbatur q̄ matrimoniū solueretur inter virginē et eū qui accedebat ad baptismum: sicut cum alter sponsorum transit ad religionem monasterij: sed non est ita, quia cum trāsitur ad religionem fidei nō impedit matrimonium. xxvj. vti. disti. deinde. secus cum transitur ad monasteriū: vt. xxvij. q.j. vt lex.

Religio

k ¶ Viuente. Et conuersa cum viro vel non quęrā, secum tamē cohabitare volente: sequens autē capitulum intelligitur de nolente cohabitare.

l ¶ Coniugia. potest tamē ad religionē trāsire etiā inuita ea, cū matrimoniū non sit ratū, eē de diuor. quanto.

Questio.ii.

QUod vō vxore viuente alteram ducere nō possit q̄ infidelem dimisit, testat̄ scriptura, dicēs: Alioquin si discesserit ab inuicem, & volentes cohabitare dimittitis, & alijs vos copulauerit adulteri erit: & filij vestri qui postea nascentur, erūt immundi, id est spurij.

I tē ex conci. Meldēn. ca. j.

¶ Nō potest quis post baptismum alteram ducere viuente ea que ante baptismū sibi fuerit virgo copulata.

SJ quis habuerit vxorē virginem i ante baptismum, viuente k illa post baptismum alteram habere non potest: crimina enim in baptismo soluuntur, non coniugia l.

GRegorius autem testat̄ ecōtra, dicens.

¶ Licz fideli alia ducere vxorem volente: sequens autē capitulum intelligitur de nolente cohabitare.

Si infidelis. ¶ Casus. Si cōuersus ad fidem vxorē habuit infidelem, que odio christiane fidei noluerit mutari cū ipso, licite potest se alij copulare: cōtumelia enim creatoris soluit ius matrimonij, cum non sit seruāda fides ei que Christū audire contēnit.

a ¶ Propter deū, ppter fidē dei.

b ¶ Soluit. Ecclesia tñ debet sententiare. ſz quid si illa vxor nō vult venire ad causam cū non sit de foro ecclesie? Si pōt constare ecclie q̄ non vult cohabitare, se tenet. hāc glo. non approbo, q̄ sine iudicio ecclie dissoluitur mīmonū: vt .g.q.j. si infidelis.

c ¶ Jus. i. vinculū. ¶ Sed tunc demū solū cum ptractus fuerit relictus: arg. eō de diuor. gaudemus. in fi. imo etiā prius credo soluendum. sed si alter recesserit ad fidē ez anteq̄ alter discesserit vxorē, restituit vinculū mīmonij ¶ si iure postliminij vt ſz ōt solui ius mīmonij. Sm Ra. ²Matrimonius clam iudicare potest.

¶ Et obligatione et seruitute matrimonij: vñ fac vim q̄ nō ōt ira solui mīmonū: ſz ōt solui ius mīmonij. Sm Ra.

d ¶ Relinquitur. nihilominꝰ et circa relinquētē. vñ si relinquēs ptrahet sine pctō si cōuersus ptrahat. nō est pōt matrimoniū clam dicare, cū sint due relationes. vnde si vna est vxor, et reliquus est vir. ideo autē non tractauit hic de relinquente: q̄ ē ecclesiā est, et nihil ad nos de eo iudicare. ij. q. j. multi. Et tamen arg. q̄ claudicet, vt hic, et extra de eo qui cog. c. j. ar. ff. man. pōt. ſz vt dixi, quo ad essentiā nō pōt claudicare, ſz quo ad effectū bene: q̄ quandoq̄ tenetur vnus alij, sed non econuerso. Uel dic quātum ad fidelē soluitur: vt hic dicitur: quia adhuc potest debitū petere ab altero: ſz infidelis non potest, q̄ fidelis non est subiect⁹ seruituti illi⁹: et cū alia sit seruitꝰ qua tenet vir vxori, ſz illa qua tenetur Uir et vxor viro: ꝛ bene pōt vna seruitꝰ esse sublata, et nō alia. sic vxor ff. de ser. vr. pre. si dom⁹. et ē de quo. ꝓu. quidā. Uel dic q̄ in matrimonio .i. in fractione carnis non potest fieri matrimonij plus seruitutis. Et ideo non dicas in secundo matrimonio ꝑ. ſz si illud contrahat vxori. posteā cōuersus cū v. aliā ptrahit, vt pre. nomulli: ar. tñ q̄ peccet ptrahēdo ſcz: hoc extra de rest. sicut.

¶ Nō est bigamus q̄ ante baptismū habuerit vnam, et post baptismum alteram.

Oportet eē vnꝰ vxoris esse virū. verū hoc post baptismū. ceterū si ante baptismū habuit vnā, et post baptismū habuerit alterā: nō est reputād⁹ bigam⁹, cui pr⁹ꝰ innuato per baptismū oia vetera sunt dimissa. Aug. vero cōtra testatur et Jnno.

Ait enim Aug. super epistolam Pauli ad Titum.

¶ Non debet fieri epūs q̄ ante baptismum habuerit vnam, et post baptismum alteram.

Acutiꝰ ꝛo intelligunt q̄ nec eū ordinādū cēsuerūtꝰ q̄ ante baptismū habuerit vnā, et post baptismū alteram. In baptismate enim crimina abolent, nō federatio coniugij dissoluit. Sicut illa q̄ catheçumina vitiata est, inter dei virgines cōsecrari nō potest: sic qui ante baptismū habuit vnam, et post baptismū alterā, non nisi bigam⁹ est reputandus: amisit em̄ q̄dā non advite meritū, ſz ad signaculū sacramentum.

Jtē Jnno. Ruffo et Eusebio epīs macedonie multū argumentis ꝓbat talē bigamū reputari. Quia ergo iste cui⁹ causa in presenti agit, ante baptismum habuit vnā, et post baptismum alterā, bigam⁹ iudicat: et licet vite merito, et industrie scientia polleat, tamen in episcopū ordinari non potest.

Causa.xxix.

Quidā mulieri nobili nunciatum est q̄ a filio cuiusdā nobilis petebat i cōiugium

Trū ꝛo bigam⁹ sit reputand⁹ q̄ ante baptismū habuerit vnam, et post baptū mum alterā: authoritate Hieronymi patz. Ait enim super epistolā Pauli ad Timot.

¶ Nō est bigamus q̄ ante baptismū habuerit vnam, et post baptismum alteram.

Oportet eē vnꝰ vxoris esse virū. verū hoc post baptismū. ceterū si ante baptismū habuit vnā, et post baptismū habuerit alterā: nō est reputād⁹ bigam⁹, cui pr⁹ꝰ innuato per baptismū oia vetera sunt dimissa. Aug. vero cōtra testatur et Jnno.

Ait enim Aug. super epistolam Pauli ad Titum.

¶ Non debet fieri epūs q̄ ante baptismum habuerit vnam, et post baptismum alteram.

Acutiꝰ ꝛo intelligunt q̄ nec eū ordinādū cēsuerūtꝰ q̄ ante baptismū habuerit vnā, et post baptismū alteram. In baptismate enim crimina abolent, nō federatio coniugij dissoluit. Sicut illa q̄ catheçumina vitiata est, inter dei virgines cōsecrari nō potest: sic qui ante baptismū habuit vnam, et post baptismū alterā, non nisi bigam⁹ est reputandus: amisit em̄ q̄dā non advite meritū, ſz ad signaculū sacramentum.

Jtē Jnno. Ruffo et Eusebio epīs macedonie multū argumentis ꝓbat talē bigamū reputari. Quia ergo iste cui⁹ causa in presenti agit, ante baptismum habuit vnā, et post baptismum alterā, bigam⁹ iudicat: et licet vite merito, et industrie scientia polleat, tamen in episcopū ordinari non potest.

Causa.xxix.

Quidā mulieri nobili nunciatum est q̄ a filio cuiusdā nobilis petebat i cōiu-

¶ Dic distinguendū. ¶ Casus. Sta. bene distinguit in hoc. §. dicens q̄ si alter coniugū fuerit cōuersus ad fidē: si infidelis voluerit ei cohabitare, fidelis alteri⁹ꝙ uētre cōtrahere nō poterit. Si autē infidelis noluerit cohabitare fideli: tūc fidelis infideliuētē potest ꝓtrahere. si autē vterq̄ est cōuersus ad fidē, vel si ab initio vterq̄ fuisset fidelis: licet alter eorum a fide discedat, alter tamē nullo modo cōtrahere potest, q̄ ratū fuit matrimonium inter eos.

f ¶ Arg. hec distinctio est canonica ꝛ bona: et ꝓbat ē de diuor. quātō.

Utrum vero. ¶ Casus. hic intitulat. iij. q. j. in q̄ dicit iurisꝑ. xxvj. di. omnis fluxus re magister h ēs refricauit. Et sias q̄ Hiero. ꝛadicit Aug. ꝛ Jnno. ꝛ multis aliis sanctis patribus: ſz ex toto pudicak Hiero. nec valet q̄ hic ōt ab eo. g ¶ Utrū. hic intitulat. q. iij. in q̄ dicit iurisꝑ. xxvj. dist. vnis, nec valet q̄ ōt a Hiero.

h ¶ Cutiꝰ ꝛo. ¶ Cēsuerūt. ꝛ. di. lv. nullē.

Quidā. ¶ Casus. Tria sūt imparia coniugia. Unum est de fide

dispari: de quo tractatum est in precedenti causa. Aliud de diuersitate conditionis, scz cum liber contrahit cū ancilla: vel libera cuz seruo: de quo in hac causa tractatur. Tertium est cū vnus est maior, z alter minor: de quo tractat in causa sequenti. Tractat igit magister in hac causa de errore condicionis: et quis error impediat matrimonium. Et vt hec et alia cōperiamus facilius, premittit thema: de quo duas elicit questiones.

¶ Cuidam muliericonubii imparia contingia tribus modis dicuntur. Uno modo quando contrahit fidelis cum infideli: de quibus in superiori causa audiuimus. Alio modo qñ vn⁹ liber z alius seruꝰ: de quibus in hac causa videbimus. Tertio mō qñ vn⁹ maior, alter minor: de quibus in sequēti tractatur. hic de errore persone, cōditionis, qualitatis z fortune tractatur.

Quod autem. ¶ Caius. Hic depingitur ꝓma questio qua queritur an matrimoniū sit inter eos inter quos interuenit error persone z Et certum est q̄ error persone z error conditionis impediunt matrimoniū: error vero fortune et qualitatis non impediunt. Statia. tamen in hoc .ff. allegat ꝓ vtraq; parte distinguendo quatuor errores: scz ꝑsone, fortune, conditionis, z qualitas. Dividitur enim in tres partes. In ꝓma parte allegat Statia. ꝓ viro q̄ sit inter eos matrimoniū. z hoc facit per descriptionem matrimonij z quia ex tali coniunctione cōsensus interuenit, matrimonium fuit inter eos. Sed statim .p. mulier respondet dicens q̄ ibi non affuit consensus, cum error interuenerit. z ita non fuit cōiunx: quod probat exemplo illius qui ordinatur ab eo quē putat esse ēpm cum nō sit: sed statim allegat ꝓ viro dicēs q̄ non omnis error impedit cōsensum matrimonij: qz error virginitatis non impedit matrimonium. In secunda parte soluit ꝓ muliere, distinguendo quatuor errores scz persone, cōditionis, fortune, z qualitatis. z dicit q̄ error persone et conditionis impediunt matrimoniū: error vero fortune z qualitatis non. Et q̄ error ꝑsone impediat probat duobus exēplis. Nā si aliquis vellet rē suā vendere Marcello, z postea Paul⁹ simulauit se Marcellū: non teneret venditio cū Paulo. Similiter cū aliqs putat se emere aurū, z emit auricalcū: non cōsentit in auricalcum. In tertia parte probat ꝓ viro q̄ error ꝑsone non impedit matrimoniū: quia Jacob non cōsensit in Lyam: et tamen matrimoniū fuit inter eos. Sed statim respondet ꝓ muliere dicens q̄ matrimoniū fuit inter Jacob z Lyam ex subsequēti cōsensu, z nō ex precedēti. Et q̄ error persone excuset, probat tribus exēplis, scz exēplo eius qui per ignorantiā cognouit sororē vxoris: et exēplo diaboli qui transformat se in angelum lucis: z exemplo heretici, qui simulat se catholicū. vnde cum hic interuenerit error ꝑsone, patet q̄ ista non est cōiunx ipsius. Error vero fortune z qualitatis non excludit consensum.

Questio.j.

Quod autē obiecit illa assensum. Alius ꝓ quidā ignobilis atq; seruilis cōditionis noie illi⁹ seipm obtulit, atq; eā in cōiugē accepit. ille q̄ ꝓius sibi placuerat, randē venit, eāq; sibi in coniugē petit. illa se delusam cōquerit: z ad ꝓiorꝫ copulā aspirat.

Hic primū queritꝫ an sit cōiugiū inter eos: Scō si ꝓi⁹ putabat hūc esse liberū, z postea deprehendit illū esse seruū: an liceat ei ista tim ab illo discedere:

¶ Questio.j.

Quod autē cōsensus. Ostenditur q̄ non sit matrimoniū: quia vbi non est cōsensus, ibi non est matrimoniū. Sed inter eos non fuit cōsensus. ergo nō fuit matrimoniū. Maior ꝓbatur. Coniugium sit matrimonium est viri z mulieris coniunctio individuam vite consuetudinem retinens.

Item cōsensus vtriusq; matrimonium facit. quia ergo isti coniuncti sunt vt individuam vite consuetudinem conseruarent: quia vterq; consensit in alterum, coniuges sunt appellandi.

Dicitur ita respōdetur: Consensus est duorū vel plurium sensus in idem. qui aūt errat, non sentit. non ergo cōsentit, id est simul cum alijs sentit. hec aūt errauit: non ergo consensit.

¶ Qs autē. hic depingit. j. q. an. s. matrimoniū ꝓtrahat inter eos inter qs iteruenit error ꝑsone: hoc est dicere, an error ꝑsone impediat matrimoniū cōtrahēdū et dirimat iā cōtractū. S. allegat .p. z cōtra: distinguēdo q̄tuor errores, fortune, q̄litatis, ꝑsone, z additionis. duo vltimi dirimūt matrimonium: nō ex sua natura, sed ex cōstitutione ecclie. Nā sitr̄ et papa posset cōstituere q̄ error qualitatis impediret, et q̄ nullus error impediret, z q̄ esset matrimoniuz vbi esset error ꝑsone: sicut z tenet pizgnus licet ibi sit error. ff. de pig. ac. l. j. vnde ex natura nō hz error ꝑsone q̄ impediat. argu. tñ est .j. d. Jacob z Lya qi nōdum ecclesia ꝓstituerat: et tamē tunc impediebat. Et est etiā arg. .j. quia error impedit emptionē: vt. ff. de cōtrahē. empt. quidā tamen. Et no. q̄ fm hug. z L. nunq̄ errāt in ꝑsona, nisi ꝓius habita notitia aliqua de eo cuius noie alius se representet. vnde si aliquis offert se fuꝰ noie regis francie alicui puelle: si ipsa nihil vnq̄ audiuit de rege frācie: nec aliquam notitiā habet de eo per famam vel alio modo: z putat hunc esse regē francie: non errat in persona: sed in fortuna vel qualitate vel nomine. Sed si aliqua consentit in aliquem visum vel non visum, tñ aliquo modo sibi cogniti, scz fama vel aliomodo: si postea per errorē accipiat aliuz: etiam si ab eo fuerit cognita, redderꝫ primo, si tñ ille in eā cōsenserit p nūciū, vel alio modo. si vero nullo modo fuerit sibi cognitus, ejus p errorē acciptat aliū nunq̄ redderꝫ primo: q̄ inter eos z primū non fuit mr̄imonium. nā in penitus incognitā nec amo; nec consensum dirigere possumus. vnde Aug. Nō vlos diligere possumus qui nobis per famā vl' alio modo cogniti sunt: incognitos aūt diligere nequim⁹. sed certe licet hoc possit concedi q̄ non sit restituēda ꝓiori, non tñ dico q̄ debeat stare cuz scō: cū ibi sit error. Nā errare est aliud .p alio putare: vt. xxij. q. ij. in quibus. z. xxxviij. dist. ejus. Item eadem ratione qui emit auricalcū ꝓ auro, cōsentit in aurum: qō falsum est: vt. ff. de ꝓtrahen. emp. alioquin. z l. quid tñ. nam licet non errer circa illum cuius nulla notitiam habuit, errat tamen circa ꝑsentem. ¶ Y. tamen z L. dicunt q̄ sit matrimoniū cum ista: sed hoc non credo cum ibi sit error. ergo nō est ibi cōsensus. q̄ nihil est tam contrarium consensui q̄ error: vt. ff. de iudi. l. ij.

b ¶ Item cōsensus. vt. xxvij. q. ij. sufficiat. Intelligitur autem cōsentire nisi expresse dissentiat: vt. ff. sol. ma. l. ij. .S. volūtatem. z ex de ꝑsp. sicut ex literis. z ex de his que fi. a ꝑela. ca. ij. ff. de ꝑson. l. sed ea que patris.

c ¶ Errauit. quia alium ꝓ alio putauit: hoc est errare. xij. questio. ij. in quibus. Uel ꝓ vero falsum putare. xxxviij. dist. quamuis.

d ¶ Consensit. Nihil est tam contrarium consensui q̄ error: vt. ff. de contrahen. emp. alioquin. ff. de iurisd. omn. iudi. l. si per errorem.

Matrimoniū vtrū error impediat.

Arg. ex de cōsan. nō debet.

Error ꝑsone nō facile ꝓmittitur.

Ar. cō tra. ff. de ꝓtrahē. emp. cū ab eo .S. malsam.

Sub. dires quē error attēditur qō dicit no. j. e. i glo. dicit tñ ze. i fi.

Error est ꝺr̄i⁹ ꝓsensui.

a ℂ Ordinandus. Ut. lx. vij. dist. presbyteri.
b ℂ Aliam. q. o. nō. Nam nec ille error venditorem impedit: lz error seruus impediat. ff. de ptrahen. empt. aliquin. ℌ. j. tamē dicit ler q̄ soluit emptio per actionem ex empto. ff. de act. emp. ex empto. ℌ. si quis virginem.
c ℂ Persone. psona est fm B. rōnabilis creatura indiuidua essentia.
d ℂ Putat. dt R. q̄ in hac litera non debet esse ipse, sed hic: et hec vox hic, non est pronomen: ℌz aduerbiū: vt sit sensus: Error psone est quādo putatur esse Virgilius hic. i. in hoc loco: et ibi est Plato. Naz ipossibile est vt putes Virgilium esse Platonem. de dicto patet. de re sic patet: quia ipossibile est q̄ quis putet de Virgilio q̄ sit Plato: nec econuerso. qō verūz est fm opiō. illoz̄ qui concedūt q̄ istum esse Virgilium est Platonē esse Virgiliū. Alij vero cōcedunt q̄ iste putat illuz esse Platonē: nō in putat Virgiliū esse Platonē: et hoc p accidens: qō inuit ꝓpriū nomē. inter quos est D. Dāc opi. secut⁹ est h ℌ. fm hoc planū est qō dt qñ hic putat ꝛc. et q̄ pinguis intellectu errantis putet de aliq̄ q̄ sit alius, habes. xxvj. q. v. nec miruz. vbi dicit Aug. q̄ nunc puto esse hominē, demōstrato demone. ff. de except. rei iud. et an eadē. ar. ff. de furt. si is qui. ℌ. si tu mihi. et de iniuriā. vbi dicit iurisperit⁹ q̄ hunc puto Lucū demonstrato Seio. Sed ārō circa quā psonā dicis hunc errorē fore? Dico q̄ circa presentē, qñ certz cōtrahit cū vno z credit se ℌere cū alio. vnde dico q̄ circa absentē personā nō errat. nam dico q̄ si primo iā ille consentit in istam: z ista modo cōsentit in illum, q̄ est matrimonium. Sed queritur si fiduciam talis error impediat matrimoniū? Sic: qz̄ia licet ille nō sit in rerum natura: nō itaq̄ cōiunx est appellāda: q̄ nō fuit ibi cōsensus vtriusq̄ sine quo nullū matrimonium esse pōt: sicut enī ille q̄ ordinatur ab eo quē putat epm esse, et adhuc est laicus, errat: nec vocat ordinat⁹, immo ab epo adhuc est ordinādus⁸: sic ista errans nulli est copulata cōiugio, imo adhuc est copulāda. Ad hec, Non ois error consensum euacuat. qui enim accipit in vxorē corruptā quā putat virginē: vl̄ qui accipit meretricē quā putat esse castam: vterq̄ errat: q̄ ille corruptam existimat virginē, et iste meretricem reputat castā. Ñūquid ergo dicēdi sunt nō cōsensisse in eas: aut dabit vtriq̄ facultas dimittēdi vtrāq̄ et ducendi aliā⁹? Verū est q̄ nō ois error consensum excludit: sed error alius est psone⁵, alius fortune, alius conditionis, alius qualitatis. Error persone est q̄ hic putatur ᵇ esse Virgiliꝰ, et ipse est Plato. Error fortune qñ hic putatur esse diues, qui paup est z econuerso. Error cōditionis qñ putatur esse liber q̄ seruus est. Error qualitatis est qñ putat esse bonus qui malus est. Error fortune et qualitatis, cōiugij ꝓsensum non excludit. Error ℌo psone et cōditionis, cōiugij ꝓsensum non admittit. Si quis enī pacisceretur se venditurū ᶜ agrū Marcello: et postea veniret Paulus dicens se esse Marcellum: et emeret⁴ agrū ab illo nūquid cum Paulo conuenit iste de precio: aut dicēdus est agrum sibi vendidisse? ℐ tem si quis promitteret se venditurum mihi aurū, et pro auro offerret mihi aurichalcū: ⁸ et ita me deciperet: nūquid dicerer ꝓsensisse in aurichalcū? Hūq̄ volui emere aurichalcum: nec ergo aliquando in illud cōsensi: qz̄ consensus non est nisi voluntatis. Sicut ergo hic error materie excludit cōsensum, sic z in cōiugio error psone. Non enī cōsensit in hūc: sed in cumquē putabat ʰ esse. Sed obijcitur: Jacob non consenserat in Lyam, sed in Rachel. septem siquidem annis ꝓ Rachel seruierat. Cum ergo eo ignoāte Lya esset sibi supposita, non fuit cōiugiū inter eos, si error persone cōsensum excludit: q̄ (vt dictū est) non in eam cōserat, sed in Rachel. Ille sic ita respondeꝝ. Consensus alius est precedens: alius subsequens. precedit cōsensus qñ ante carnalē copulā in individuā vite consuetudinē vterq̄ cōsensit. subsequit qñ post cōcubinalē siue fornicariū coitum consentiunt in idem. Jacob ergo et Lyam nō fecit cōiuges precedens cōsensus, ℌz subsequēs ⁱ: nec tamen ex primo cōcubitu fornicarij iudicantur: cum ille maritali affectu eam cognouerit: et illa vxorio affectu sibi debitū ꝓsoluerit: putans legem non minus tamen est ibi error persone. Item si aliquis habeat trēs filios: et aliqua cōsentiat in maiorem filium postea presentē minor: nō tenet matrimoniū cum eo.
e ℂ Venditurum. i. vendicum se traditurum.
f ℂ Emeret. Id est quasi a se emptum per traditionez acciperet: ideo autem sic exponūt doctores: quia si diabolus venderet et secundo traderet, secundus esset potior: vt. C. de rei vendit. quotiens. ff. de rei vendi. si a titio. Sed Hostiensis intellexit literam istam sic quādo scilicet secundo non esset venditurus si eum cognosceret. vnde cū erraret in ꝑsona que secundo offerebat precium, non contrahebat cum ea. ff. de furtis. si quis vxori. ℌ. cum tuo. ff. de contrahenda empt. cum seruo, nec errans dominium transfert. ff. de acquirē. rerum dom. si pcuratoꝝ. et sic plana est litera. et. l. si a titio. et illa. l. quotiens. intelligūtur cū scienter cū duobus contraxit. doctores tamen exponunt (vt dixi) emeret, id est emptuz acciperet, et hoc propter illud quod sequitur: nunquid cum Paulo ꝛc.
g ℂ Aurichalcum. Voluit dicere Marcellus q̄ esset emptio et venditio: quia in contractibus cōsensum fuit error licet fuerit erratus: innititur in materia: id est ratione in substantialium qualitate. Sed Ulpianus eum coarcxit, dicens non esse venditionē vbi error in materia est in materia. ff. de contrahen. emp. in venditionibus. pignus tamen tenet si quis obliget ea pro auro: vt. ff. de pig. actio. l. j.
h ℂ Putabat. Si quis autē errat in proprio nōie, dum tamen certum sit de quo consentiat: hoc non officit. C. de testa. si in nom ne. secus autē in appellatiuo. ff. de hered. instit. non ideo minus. ff. de leg. 3. j. l. iij.
i ℂ Subsequens. ℌ. xxx. q. v. ℌ. sed obijcitur.

Virgiliū putare eē Platonem est impossibile.

a ¶ Primogenitarum. consuetudo erat maiorem ꝑmo nuptui tradere. vij.q.j.cꝫ periculosum.
b ¶ Inscio. j.xxxiij.q.j. z.ij. in lectum.
c ¶ Transformat. ꝫ.xxvj.q.v. episcopi.
d ¶ Consortium. hoc verū est q̄ iste non peccat cū ita simpliciter in genere dicit se velle esse participē sue beatitudinis: secus si ad specialia descenderet, non tamē ob hoc excusat Saul q̄ adorabat demonem quē credebat esse samuelē. xxvj. q.v. nec mirū. hoc ideo q̄ interceſſit culpa sua: vel ibi idololatria adoratuit.
e ¶ Reseidere. vt c. de rescin. vē. cū quis. nisi esset decepti⁹ vltra dimidiā iusti pretij: vt ex de empt. z ven. cū dilecti. Uel nisi haberet pestiferas herbas: vt. c. de edicto. si prediū. Uel nisi dedisset dolus causam ꝓtractui: vt. ff. de dolo. l. z ele ganter.

Saul adorauit demonem. Saul adorabat demonem. Saul adorauit demonem.

Secunda que. ¶ stio. ¶ hec. q. dividitur in quatuor partes. In prima probat per tres auctoꝛ. q̄ si q̄s scienter consentit in aliquaz, tenet matrimonium. Secūda ibi: dixi ita. Tertia ibi: Si vero. Quarta ibi: Querit etiam. Jo. de san.

¶ Calvus. hic proponit secūda questio, qua queritur an mulier possit dimittere illum quē putabat liberū esse cum sit seruus. Et certū est q̄ sic: secus si sciebat esse seruum: vt. j.e. si quis ingenuus. Allegat tñ. ff. ꝓtraq̄ parte. vnde ꝓbat in isto. ff. tribo⁹ auctoritatiꝫ Pauli q̄ eū dimittere non pōt. nec iude⁹ supra signo. ple repellēda⁹ est a sacramētis ecclesiasticis.

Libera ꝓ ancilla. Libera ꝓ ancilla.

¶ Secunda. hic querit an seruili conditione reperta libera possit recedere? z quidem sic, si ignorauit eum esse seruū quādo ꝓtraxit cū eo: vt. j.e. si quis ingenuꝫ. Et nō ob hoc re. q̄ nō ois error conditionis impedit matrimoniū, sed tantū error seruilis cōditionis, nec etiam semper talis error impedit. Unde si libera vult contrahere cum seruo, z contrahit cum libero, non dirimit matrimonium, licet ibi sit error cōditionis: quia non intelligit talis decepta que cū meliori ꝓtrahit cꝫ credebat. Similiter dic q̄ si seruus credit ꝓtrahere cū libera, z ꝓtrahit cū ancilla: non dirimitur matrimoniū, q̄ consentit in hominē sue cōditionis: et quia neuter potest aliquid alij obijcere, z ita propter errorem seruitutis nunꝫ dirimit matrimonium: sed certe pari ratione videtur q̄ si aliqua credit ꝓtrahere cum vno, et contrahit cū alio qui est ditior z melior, q̄ matrimoniū teneat: quia non videtur decepta. Alij autem dicunt q̄ siue erret in melioris siue in deteriozis conditione, semper dirimit matrimonium. Tertij dicūt q̄ si interuenit error in disparī conditione, dirimit matrimonium. ? sed ſt in pari, non dirimitur. vnde si libera vult ꝓtrahere cum libero, et contrahit cū seruo: vel si seruus vult contrahere cum libera, z cōtrahit cum libera, nō tenet matrimoniū. sed si liber vult contrahere cū serua, z cōtrahit cum libera: vel si ancilla vult contrahere cū libero, et contrahit cū seruo: tenet matrimonium, q̄ vtro dicꝫ est paritas. Joan. z hec opinio bona mihi videt. B. Dubitari autem consuevit si libera contrahit per errorem cum homine ascriptitie cōditionis, an teneat matrimonium? h. dicit q̄ teneat: lex tamen contradicit in autenti. de nup. ſ. ascriptitio. col. iiij. et. C. de senatusc. clau. l. vna.

Errās i melioti ꝓditōe an possit matrimoniū dirimere.

? Arg. ad hoc insti. de ac. ſ. ꝓterea. ff. ō vsufru. hazcten⁹. in fi. z l. seq. ff. ō in diem addic. si vēditor. ſ. ſz si neuter. ff. de fideiuſ. l. iij. in fi.

Gala. iij. d.

g ¶ Nec seruus. A sacramentis enim ecclesiasticis non est amouendus: vt extra de coniug. seruo. dignum. Uel ab illis que sunt iuris naturalis vt a voto: vt in autenti. de mona. ſ. hinc autem. colla. j. vbi Justinianus inducit hec eadem verba apostoli ad probandum q̄ seruus possit esse monachus, sed quātum ad ius ciuile seruus non habetur ꝓ homine: vt. ff. de regulis iur. quod

Questio.ij.

Secūda questio est ꝓposita de ꝓditōe an liceat mulieri dimittere eū quē putabat liberuz si postea illū inuenerit seruū. M vero mulieri non liceat a seruo discedere, multis rationibus videt posse probari. In Christo enim Jesu, nec iude⁹, nec grecus, nec seruus ⁹, nezꝫ liber distinguit. ergo nec i ꝓtio christianoz. eadē est lex in fide Christi vteraz regitur.

attinet ad ius ciuile ꝛc.

OMnibus nobis. ¶ Causa. Cū apud deū nō sit acceptio psonarū, sed vn⁹ sit pater omniū, ꝛ vna lex: sicut ingenu⁹ dimitti nō potest, ita seru⁹ sc̃ēter semel cōiugio copulatus dimitti non potest.

a ¶ Reddituri sunt. Arg. q̄ seru⁹ non tenetur obedire domino in atrocibus. xi. quest. iij. non semper. j. cor. vij. g.

b ¶ Legem. Nō quo ad promotionem. Irregularis enim efficitur qui cū serua cōtrahit: arg. xxxiij. distic. si quis viduam. sed sequuntur vnā legem habito respectu ad ius naturale. nam de iure naturali quilibet cuz qualibet posset cōtrahere. et ita seruus cum libera, ni si obstaret constitutio ecclesie. Mat. vj. b.

c ¶ Ingenu⁹. Argumentū a toto in quantitate, ab vniuersali ad singulare. simile. xix. distt. si Romanorum.

d ¶ Jꝺs. ¶ Jn matrimonium. potest ergo matrimonium esse inter seruum ꝛ liberam: qō est contra legez. C. de incestu nup. l. iij. sed abrogata est q̄ ad hoc vbi scienter cōtrahitur. Matrimoniū pōt esse iter seruū ꝛ liberā.

e ¶ Szvna. quātum ad hoc.

¶ Jquis ancillam. ¶ Calv. Dicit hic q̄ si quis manumittit ancillam suam, ꝛ eā ducat in vxorem, ratum erit matrimoniū inter eos, cum ex consensu matrimonium perficiatur.

f ¶ Dubitaꝝ. per legē illā forte. C. de incest. nup. humilē. vbi dicit q̄ nō pōt esse matrimoniū inter clarū virū ꝛ abiectā mulierē, nec inter senatorē ꝛ libertā. Arg. ad hoc. r. dist. qñ. vbi de hoc. r. xcvj.

g ¶ Et legiꝺ. Et ita leges si p radicerēt, duz tamē illis legiꝺ canon non obuiet, non tenet matrimoniū. nam q̄ leges habeāt locū in matrimonio, videt, licet ꝺ. contradicat, p arg. xxxv. q. v. ad sedem. ſ. xxvij. q. ij. quod autē. et ca. lex diuine. in fi. vnde dicunt quidam q̄ cum hic lex dicat non esse matrimoniū cum ancilla, vt. C. de incest. nup. l. iij. et canon non excipiat nisi cum scienter ducit, q̄ vbi etiā cū libera contrahit seruus credens se cōtrahere cū indifferenter eñ ab aplō dicit oiꝺ. Qui vult nubere, nubat in dño, ꝛ iterū: Mulier nubat cui vult, in dño tantū nō precipit vt ingenua nubat ingenuo: ancilla seruo: sed quelibet earū cui vult, nubat in dño.

Item Julius papa. c. iij.

¶ Licet seruꝰ matrimonia cōtrahere.

OMnibus nobis vnus est pater in celis: ꝛ vnusquisq̄ diues ꝛ pauper, seruus et liber equaliter pro se ꝛ pro aliis bus eorū rationem reddituri sunt a. quapropter omnes cuiuscūq̄ cōditionis sint, vnā legē (quātū pertinet ad deū) habere nō dubitam⁹. si autē oēs vnā legē habēt, ergo sicut ingenuus c dimitti non potest, sic nec seru⁹ semel iugio copulatus vlteri⁹ dimitti poterit.

Item zacharias papa.

¶ Ancillā in matrimonio suscepta viro dimittere nō licet.

Jꝺs liber ancillā in matrimoniū⁹ acceperit, nō habet licētiā dimittere eā si cōsensu amboz cōiuncti sunt, excepta causa fornicationis: sed vna ᵇ lex deinceps erit per oia et viro ꝛ femine.

Item Julius papa.

¶ Inter patronū ꝛ libertā cōstat esse matrimoniū legitimū.

Jquis ancillam suam libertate donauerit, et seruā, non tenet matrimonium.

¶ Dicit. ¶ Hec est. q. pars. q. in qua dicit q̄ si credebat vir aliquā liberā, ꝛ erat ancilla, poterit ab ea separari: ꝛ (hoc, pbat per tria ca. 30. de fan.

Jquis ingenuus. ¶ Calv. Si ingenuus ancillam alterius ignorans ducat in vxorem: si voluerit eam redimere facere pōt, alioqn dimittat eā. si vo sciēter cuz ea cōtraxit, eā dimittere non potest.

h ¶ Faciat. Sed pone q̄ liber ignoranter cōtraxit cū ignoti⁹ seruā: postea dñs ter⁹ manumittit eam: ea ēt ipse cognoscit eaz, post ei⁹ manumissionē, post cōperit eā fuisse ancillā tēpore contracti matrimonij, queritur an possit eā dimittere? Et dicim⁹ q̄ sic: q⁹ cōsensus ille ab initio null⁹ fuit. sed si dñs eius tūc tēporis sciebat contrahi matrimoniū et tacuit: tūc tenet matrimoniū, quia eoipso intelligitur ei dedisse libertatē. in aut. de nupt. ¶. si vero ab initio, colla. iij. et in aut. vt liberti decetero. ¶. si quis. coll. vj. Ancillā pōt dimittere. Matrimoniuz inter liberaz ꝛ seruum. Seu pōt esse enī a seruo bus.

Sed pone q̄ liber contraxit cum ea quē credebat liberū: sed postea comperta ꝛ ditione seruitutis nihilominꝰ vult stare secum, sed ille recusat. Dicunt q̄dā hoc matrimonium esse ex vna parte, ꝛ nō ex altera: vt extra de eo q̄ dux. in ma. ca. ¶ Sz dico q̄ ista ad neutrū est matrimoniū. vnde neuter cogitur stare cum altero quānum ad vinculū matrimonij, sed ratione fidei p̄missē bene potest ei. Idē potest dici cū maiori ꝛ trahit cū minori q̄ quātum ad neutrū est matrimoniū: ꝛ quantū ad vinculū matrimonij eque potest maior recedere a minore, sicut minor a maiore. ſz nō est ita quātū ad fidē p̄missam. Per Fiat sententia. z. au. ¶ ita no. ſ. ca. gra.

h ¶ Faciat. Consilium est, non preceptum.

i ¶ Si non potest. i. si non voluerit: vt sit q. ſ. si exposito litera sequens, sed nec dominus cogitur eam vendere: arg. j. q. j. eos.

k ¶ Sciebat. Nō videt celata que sciuit, nec debuit ei tiotari que non ignorauit: vt. ff. de act. emp. ꝛ ven. l. j.

habeat. Dicit tñ ler q̄ si filia senatoris contrahat cū liberto, nō tenet matrimoniū: vt ff. de senato. filiā. sed illud fm leges nō tenet: sed fm canones tenet: quia matrimonia iure poli reguntur. ij. q. iij. §. hinc colligitur.

Cuius rei causa. ¶ Casus. Vxor cuiusdā clerici cum maīe sua accedēs ad apostolicā sedē: questa est se eē ei⁹ expulsam a viro preterea seruitutis: cui eps loci promisit q̄ viro eam restitueret si se liberā esse probaret. Unde Gregorius illi epō scribit mandando ei vt illam viro suo restituat: quia ipsa suā libertatē bene probauit: qō si non fecerit, non dimittet incorrectum.

b ¶ Remouisse. numquid ergo sine iudicio ecclesie potest liber dimittere ancillam quam credebat liberam? Videtur nō q̄ sic, et xxvij. qō. ij. ancillā. Nā retinēdo eam, sibi facit preiudiciū: vt extra de cōiug. ser. proposuit. secus tamē videt: vt. xxxij. q. ij. secularēs. xxv. qō. vj. multoīs. nā si causa separationis sit manifesta: tamen sine iudicio ecclesie non debet dimittere: vt ex de diuort. porro. Nā pendente accusatiōe alter alteri tenetur reddere debitū: vt extra vt lite pendente. laudabilem. et hoc potest admitti. vnde si petita fuisset hec restitutio, audiri debuisset: et pendente causa negabit ei alimenta: vt ff. de lib. agno. si neget. sponte tamen non debet ei cōmiscere: ne fiat ei preiudiciū. extra de cōiug. ser. proposuit. sed ad mandatum ecclie potest. ff. de ap. cum ex causa.

c ¶ Probare. sed quare, pbat ista se liberam cum actori semper incumbat probatio: vt. vj. qō. viti. actor. marime cum ipsa fuerit in possessione libertatis? Sed dic q̄ sponte assumpsit hoc onus: vnde mos ei gerēdus erat vt. ff. de proba. circa.

d ¶ Approbata. id est a iudice pronunciata. Et nota q̄ si iudex pronunciaret eam liberam et ingenuā, talis sententia omnibus preiudicat. ff. de statu ho. ingenuum. Si autem pronunciaret non esse seruam petenti, illi soli nocet sententia. ff. de liber. cau. l. diui.

e ¶ Marito. arg. q̄ qui in initio litis restitutionem non petijt, postea petere non possit. Ꝛ. iij. q. vj. §. exceptio, sed dauerat: pro ut legitimā eā haberet[a]. sīr et mulier ingenua de seruo alterius facere debet.

Item ex eodem ca. viij.

¶ Nō licet mulieri dimittere quē sciēs suū accepit in virū.

Si femina ingenua acceperit seruū, sciēs q̄ seruus esset, habeat eum: qz oēs vnuz patrē habemus in celis. Una lex erit viro et femine.

Item Gregorius.

¶ Seruitutis occasione dimitti non valet que post controuersiam status se in libertatem asseuerauerit.

Cuius rei causa cū matre sua huc cōpulsa anno preterito presentium venerit latrix, fraternitas tua cautius nouit: qz scilz maritꝰ suus vester clericus ob hoc q̄ de seruili fuerat cōditione pulsata, a suo noscitur eam remouisseᵇ consortio: vosq̄ hic positos asserunt, promisse vt si pbareᶜ se liberā adiuuāte dño valuisset suo cā vos cōiugio reformaretis. Fraternitas igit̄ vestra cognoscat q̄ reuelāte deo libertatis authore approbataᵈ sit libera: nullaq̄ in ea macula seruilis inuenta est. his ergo cognitis sine mora aliqua suo eā volumus maritoᵉ restitui: nec vlterius idē vir eius argumēta sibi occasionis exquirat quibus eam possit abijcere. nam si a vobis (quod nō credimus) minime fuerit adimpletum, eamq̄ recipere forte distulerit: nos illud cognoscatis cum districta vindicta corrigere.

Cum dicitur, sciens illum seruum: datur intelligi q̄ si nesciret illū seruū esse, non cogitur manere cum eo. Qz ergo hec et persone ꝛ conditionis dolū passa est: non cogitur adhereꝛ ei cuius fraude decepta est. Si vero libez acceperit: ꝛ ille vt causam prestet dissidij, se alicuius seruū fecerit: nec vxorē dimittere, nec illa ob viculū cōiugij in futurē rediget poterit.

Ñ in Triburiensi concilio.

¶ Occasione conditionis dolose mutate vir nō discedat ab ea quā libertaꝫ spe acceperit.

Perlatū est ad sanctā synodum q̄ quidam ingenuus ingenuam accepit vxorem: et post filiorum procreationem occasione diuortij[f] cuiusdā seruū se fecit. vtrū necessario mulierē tenere debeat ꝛ si tenuerit, vtrū illa quoq̄ fm seculares[g] legē seruituti subjci ne. l. j. maxime cum quinq̄ exigantur vt venditio liberi hominis teneat: scilicet vt pariatur se venundari ad pretium participandum, et vt in veritate participet, et vt non sit ignarus sue conditionis, et vt emptor ignoret eius conditionem: et vt sit maior. xxv. annis. ff. qui. ad liber. procla. non ll. j. et. ij. Item queritur vtrum iste qui se vendit, possit repeti ab vxore que ius habet in eo, et in cuius opprobrium redundat huiusmodi seruitus. argu. q̄ sic. ff. de libe. cau. l. j. et. iij. quod concedit ꝟ. maxime cum ipsa fuerit absens: nec poterat proclamasse. argu. ff. man. si precedente §. lucius. et hoc concedo cum vir non habeat copiam sui corporis: sed mulier. et est argu. ad hoc. xxxij. q. v. quod deo.

g ¶ Scōm seculare. non romanā. nā fm eam ob seruilem conditionem viri non mutatur condicio vxoris, sed fm legē lombardā, fm quā non illa vxor vel filij redigunt in seruitutem: sed scōa cum filijs: vt in lombarda de

[a] ij. ps.

[b] Uenditio hois liberi tenet q̄z in fue nientiꝫ.

his qui se in ser. alteri sub. l. pennult. & vlti. in his enim legibus dicitur q̄ vxor quam tunc habebat, vel filij non redigantur in seruitutem: sed secunda cum filijs. sed si ulla defuncta alia ei nubat libera: et ipsa et filij eius redigantur in seruitutem. Vel facit hic mentionem de senatusconsulto Claudiano ſm quod si libera ibat in amplexus serui, seruа efficiebatur. ſz sublatum est hoc. C. de senatusconsul. clau. l. j.

a ¶ Dimitti, argu. licet aliquid deveniat ad id a quo incipere nō potuit, nō tamen propter hoc irritat. ¶ 3. dist. iv. precepta. j. pri.

b deb⁹ habeſ p̄ t con tra. ff. ō ſb. obl. l. exiſti = mo. c. l. pluriб

Dicitur est nobis. ¶ Cas⁹. Quidā propter potestatē quā habebant, p̄sumebāt dirimere matrimonia inter seruos cōtracta: et ideo statuit Babilonēse concil. vt matrimonia seruorum nō dirimantur etiam si diuersos habeāt dnos: sed in cōiugio permanētes dnis suis seruiāt. Idem erit obseruādū et si de volūtate dnoꝝ seruи fuerint cōiuncti.

Wat. xix. a.

b ¶ Habeant. sed dā si dni sint in diuersis prouincijs? Credo alterū compellendū vt vēdat reliquo: vel si neuter emere vult, reddimat ecclia. Non em̄ debēt vxores a viris separari: vt xxxiij. qōe. ij. quos deus coniunxit. et C. com. vtriusq; in di. possessionem. et arg. ff. de edi. edic. plerisq;. Nam peccarent dni eos separando: & ita saltem indirecte sunt compellendi relaxare eos: vt extra de iudi. nouit. si non est qui emat. & potius sequit vxor virum ſs econuerso. xiij. q. ij. vna quoq;. Vel distingue an ancilla nubat volēte dno, vel nō: vt dixi. xiij. q. ij. vna quoq;.

vxores a viris p dnos nō sepa renť.

c ¶ Legalis con iunctio. i. legitima. i. cōis consensus.

d ¶ Volūt autem. maxime, quia etiam eis inuitis potest contrahi matrimonium: vt extra eo. c. j. Jo.

Audam. ¶ Cas⁹. Expeditis impedimentis matrimonij in precedentibus causis, innecit Gratia. hanc. xxx. causam, in qua tractat de aliis impedimentis, scz de cognatione spūali, et legali, et impotentia coeundi

Apponit etiam incidenter de clandestinis nuptijs et solennibus. vt autem hec et alia faciat comperentius, premittit thema: de quo quinq; elicit questiones.

Quod aūt. ¶ Hec. q. diuiditur in tres partes: in primaquā probat p̄ duo ca. q̄ si vir accipit filiā suā de sacro fōte, q̄ separabitur ab vxore: sed hoc non tenet. j. e. ca. dictū. ef de cogn. spi. cap. ij. Sc̄a ibi: Ecōtra. Tertia ibi: Fūla. Jo. de fan.

¶ Causa. hic intitulatur prima questio, qua queritur vtrū vir q̄ suscipit p̄puū filium de sacro fōte, possit redere debitum vxori suе. & certum est q̄ sic: vt j. e. dictum. & ca. seq. Idem dicit Alexan. ef de cog. spiri. ſi vir. G. allegat p̄o vtraq; parte: et primo ponit duo cap. q̄ vel sunt abrogata, vel intelligūtur de separatione que fit ad tēpus propter penitentiā peragēdā.

e ¶ Quod aūt. hic depingit. j. qō. mariтan. f. d suscipit p̄o. p̄opuū filiuz de sacro fōte de fonte, possit postea fōte fil commisceri carnali copiene ter sue vxori cui q non ob tale factū cōpater hoc efficiť? Et dicit ad vtrāq; q̄ ſic. Is cano. re sepa nes varie loquant rādus de eo. In primo et in ſcō. c. dr q̄ debeat ab ea separari. In quinq; aūt ca. ſeqntib⁹ dr contrarium, q̄ nō debeat ab ea separari. Sed contrarietas hec soluitur extra de cogn. spir. ſi vir vel mulier. vbi

Questio. j.

Quod aūt[e] p̄puū filiuz in spūalem sibi transferens, vxori sue debitū reddere nō valeat, ratione & authoritate probatur. Nulla em̄ authoritate pmittitur[f] vt q̄s cōmatri sue carnaliter copulet. hic aūt vxorē suā sibi cōmatrē effecit. non ergo illi vlterius carnaliter copulari poterit. Dnc deuscedit sancte Romane ecclesie episcop⁹ scribit Bonifacio Hispalensis ecclie epō & fratri charissimo.

dicit Alexā. q̄ siue vir siue mulier ex malitia siue ex ignorantia suscepерit filium suum de sacro fonte: non ideo a viro separanda est, nisi ad ſrsādam cōtinentiam possit induci. Idem dicit. j. e. de eo. Capitula ergo que dicit q̄ tales sunt separādi, non tenēt: qz sunt cōtra euāgelium: et q̄ dicit q̄ ob solam causam fornicationis debere fieri sepa alē fōrationē. xxxiij. q. ij. quos deus. vel q̄ dr in eis q̄ debēt nicare separari intelligas tandiu quousq; penituerunt. Vel dic ſ. j. q̄ debent separari sub ea cōditione, ſi possunt induci ad c. nolle. in gl. d continentiam: ¶ vt extra de cog. spi. c. ij.

f ¶ permittit. hoc male dicit. innuit enim q̄ non possit ire ſ. et contrahere nisi inueniat cōcessum: sed contrariū verum est.

est.J.e.q.iiij. qui spiritualem. eē de spon. cum apud.

PEruenit. ¶ Casus. Hoc ca. intelligo cum .h. de mfi: monio iā cōtracto. Quidā viri z vxores ex incursu pplōz nescientes proprios filios de sacro fonte susceperunt. vnde quesitum fuit ab apl̄ico vtrum tales debeāt postea se in coniugio.i. carnali commixtione recipere. Qui rādet dicens q ipse inuenit i archiuis sedis apl̄ice q in quibusdaz locis talia contigerūt. vnde ebusdaz epīs volētib⁹ scire sū q hoc veritatez, responsum fuit a sanctis patrib⁹ vt tales decetero ad carnale ome rcium sensō recipiāt. Nā a primo pabulo sacris vsqz ad cōfirmationē nullas dz cōmatri sue carnali ter cōmisceri.

a ¶ Et lauacro. Dicunt quidā q si suscipio filiū inuidet de sacro fonte, iterme ipsum nō contrahitur cōpaternitas: q nihil ad constitutionē ecclesie, de his q fotis sunt .d.qō.j. multi. vnde studea postea cōuertatur ad fidez, possum cū ea Jhere: q nō reuniuisci quod nihil fuit. Dicunt tamē q si ita esset sm legē Mosaicā q cōtraherēt sicut nūc per baptismā cōtrahit. Inter susceptum aūt z susciptentē in his que precedūt baptismum, contrahit vinculum cōpaternitatis: z iz adhuc nō stit in fide vel in veritate ante baptismū: vt. xxviij. q.j. caue. destinatione tn quadā fidelis reputat. eē de bap. maiores. vsi. ſguis. .h. tamen z .R. dicunt q inter me z iudeā cuius filium de sacro fonte suscipio, cōtrahitur cōpaternitas. z vnde nō possum postea cum illa ad fidem cōuerſa cōtrahere. Item dicit .h. q bene cōtrahitur cōpaternitas inter me z patrem suscepti de sacro fonte, licet sit heretecus, si aliquando fuerit baptizatus.

b ¶ Usum. Loquit de cōiunctis ante cōpaternitatem, et nō de cōiunctis post: prout quidam mentiuntur.

c ¶ In archiuis. Ab archa dictū est archiuum: vbi scz reponuntur libri: et per tales libros fit fides: vt extra de presscrip. ad audientiam.

d ¶ Memorie. Vic incipit respondere.

e ¶ Septem dona baptismi. Primum salis collatio, vt .J. de cōse. dist. iiij. ex hinc. Scōm aqrū et narū linitio cū sputo. Tertium est in pectore z in fronte crucis facta signatio: vt eadē di. postea signatur. Quartū est olei sancti vnctio: vt ea. dist. deinde a sacerdote. Quintū baptismi ablutio: vt ea. dist. venit. Sextū in vertice z Chrisma

Separētur viri ab vroīb⁹ q aliquo casu natos proprios coram epīscopo teneāt.

PEruenit ad nos diaconus sctitatis vre epl̄am deferens, q quidā viri et mulieres preterito sabbato paschali die p magno pplōrum icursu nesciētes ppios filios susceperint a sanctis patrib⁹ vt tales decetero ad carnale omercium sensō recipiāt. Nā a primo pabulo sacris vsqz ad cōfirmationē nullas dz cōmatri sue carnali ter cōmisceri.

a ¶ Et lauacro. Dicunt quidā q si suscipio filiū inuidet de sacro fonte, iterme ipsum nō contrahitur cōpaternitas: q nihil ad constitutionē ecclesie, de his q fotis sunt .d.qō.j. multi. vnde studea postea cōuertatur ad fidez, possum cū ea Jhere: q nō reuniuisci quod nihil fuit. Dicunt tamē q si ita esset sm legē Mosaicā q cōtraherēt sicut nūc per baptismā cōtrahit. Inter susceptum aūt z susciptentē in his que precedūt baptismum, contrahit vinculum cōpaternitatis: z iz adhuc nō stit in fide vel in veritate ante baptismū: vt. xxviij. q.j. caue. destinatione tn quadā fidelis reputat. eē de bap. maiores. vsi. ſguis. .h. tamen z .R. dicunt q inter me z iudeā cuius filium de sacro fonte suscipio, cōtrahitur cōpaternitas. z vnde nō possum postea cum illa ad fidem cōuerſa cōtrahere. Item dicit .h. q bene cōtrahitur cōpaternitas inter me z patrem suscepti de sacro fonte, licet sit heretecus, si aliquando fuerit baptizatus.

b ¶ Usum. Loquit de cōiunctis ante cōpaternitatem, et nō de cōiunctis post: prout quidam mentiuntur.

c ¶ In archiuis. Ab archa dictū est archiuum: vbi scz reponuntur libri: et per tales libros fit fides: vt extra de presscrip. ad audientiam.

d ¶ Memorie. Vic incipit respondere.

e ¶ Septem dona baptismi. Primum salis collatio, vt .J. de cōse. dist. iiij. ex hinc. Scōm aqrū et narū linitio cū sputo. Tertium est in pectore z in fronte crucis facta signatio: vt eadē di. postea signatur. Quartū est olei sancti vnctio: vt ea. dist. deinde a sacerdote. Quintū baptismi ablutio: vt ea. dist. venit. Sextū in vertice z Chrisma

ecclesia, phibentes talia pscribere z confirmauerunt, vt nullo modo se in coniugiū reciperent mulieres ac viri quicunqz aliqua ratione susceperint natos proprios, sed separent se: ne suadente diabolo tale vitiū inolescat. Scitis quia quomō sunt septē dona spīritussancti: ita sunt septem c dona baptismi. A primo ergo pabulo f sacrati salis, et ingressu ecclesie vsqz ad cōfirmationē z chrisma: hoc est a primo vsqz ad septimum nullus chr̄stianus suam cōmatrem in coniugium suscipere debet. Et qui presumpserit, tandiu vinculo anathematis religetur, donec penitentiam digne egerit.

Item ex concilio apud Aermeriam capitulo. iij.

Vb vroze separēt qui filiastrū suū coram epō tenuit.

SJ quis filiastrū suū vel filiastrā suaz ante epm tenuerit ad confirmationē: separetur ab vroze sua, z nunqz est tamen filius spūalis: z bt spūalis ad differentiā carnalis vel adoptiui filij. Si hoc vis dicere, tunc dicas q in illa decre. erratio. filius ille nō erat filius viri, sed tātum mulieris: z sic plana est. Vel dic q iz contrahāt cōpaternitas, nō tn talis cōpaternitas sufficiens est ad dirimendum. Alij dicunt q tantū in baptismo z cōfirmatione contrahit cōpaternitas. Sed ero qō donū cōtrahāt per ista que precedunt baptismū: vt sine spe dānatus sit etiam infans si moriat ante baptismū: vt .J. de cōse. di. iiij. firmissime. z. c. nulla. Dicit quidā q psunt ad minorē penam, sed hoc nō videt: q: ieiussima est pena paruuloz: vt .J. de cōse. di. iiij. c. regenerāte. ergo videt q non possit esse ieiuot. Alij dicunt q hec dona psunt vinctib⁹, sed nō morientibus. fortiores enim sunt ad resistendū diabolo: vt .J. de cōse. di. iiij. postea. z. c. ex hinc. Sed ex hoc sequit q oēs paruuli equalē penam patient: qd vir est credibile. Si queras an hec dona sint sacramentū, vel nō: Dico q non: quia omne sacramentū confert salutem: vt. .J. q.j. multi. sed st appelles sacramentum .i. signū future gratie, tunc concedo esse sacramentum.

SJ quis. ¶ Casus. Si quis tenuerit ad confirmationem filiam vroris sue quam de alio viro habuit, debent separari: et decetero non contrahant. Quidam tamen intelligunt hec duo. c. de matrimonio contrahendo.

capit⁹ i qua causa pilli colligūtur et i qua cesarie sm vtil sm papinia. et Arch. Cōpat̄ nitas, vtrū cō trahat̄ ex his q baptismū pcedunt:

Dona q ptradunt hunt p catechiſ que ad pmo sunt.

Sacrm oē salutē cōfert.

et dicunt q̄ in hoc ca. tenuit filium concubine ad confirmationem: et in filio concubine posuit Benenesi. hunc casum: qui mihi non placuit.

¶ Contra. Hec est scōa pars. q. in qua probat per. v. ca. q̄ matrimonū cōtractum legitime nō soluit per cōparternitatē superuenientē. Jo. de fan.

ij. ps. Posse. ¶ Cassius. Quedā mulieres leuabāt filios virorū suorū de sacro fōte quos ex alijs mulieribus habuerūt. hoc aūt faciebāt i fraudē, vt separarent a viris: vel ꝓpter odiū virorū: vel ꝓpter fragilitatem incontinentie volētes alijs cōmiscere: quare quesitum fuit a Nicolao q̄d de hoc esset faciendū. qui respondet, dicēs q̄ tales separari non debent: immo vxor debet reddere debitum viro: ne pretextu pietatis videatur impietatē operari. Et q̄ viro debeat reddere debitum, ꝑbat tribus auctoritatib⁹ apostoli. Infirmitatez id est fragilitatem incontinentie.

f. Cor. vij. a.

Ibid.

a ¶ Ex alia. Idē et si esset ex illa. j. eo. de eo.

b ¶ Copulari. i. carnaliter commisceri. ē. di. xxxj. aliter. ar. q̄ nūqꝫ mala ū est faciendū ꝓpter bonū qō inde sequit. ē. j. q. j. non est putāda. ē. xiij. qō. v. forte. j. xxxj. q. iij. sic nō sunt. j. xxxij. q. v. si dicat.

Ibid.

c ¶ Fraudare. i. subtrahere debitū quod inuicē debetis vobis: nisi ex cō Filium fēsu: quod forte fa ō sacro ciet, vt expeditius fonte le vacetis orationi. xxxiij. q. iij. christiano.

naue, z d ¶ Non fraudētur. Ille tamen qui leuat filiū suū de multi sacro fonte, perdit ius exigēdi: ? sicut ille qui fornicatur alij per cum altera. Sed nunquid si talis petit debitum, debet dūtius vxor ei reddere? Dicit h. q̄ sic licet ille peccet petendo. debiti et est arg. ꝓ ipso. xxxij. qōne. v. manifestum. exi a de exigēdi iureiur. debitores. Idem dicit de illis qui voverunt ad

? Ista tempus. sed si perpetuo vouissent, secus esset: vt. xxxij. fuit sen q. v. quod deo. Tu dicas q̄ statim ipso facto perditū est

aliam accipiat: sicr et mulier

¶ Contra ꝺo scribit Nicolaus Salonitano ep̄o dicens,

¶ Non separet a viro que filiastrum suum de sacro fonte leuauerit.

Posse desideras vtrum mulier que viri filiū ex alia[a] femina genitum de sacro fonte leuauerit, postmodum possit cuz eodē viro copulari[b] quos ideo cōiugi posse decernimus: q. ꝑm canones sacros nisi ambox cōsensu nullius religiōis obtētu dz cōiux dimittere coniugē. Pertinet autem ad ingens vtilitatis exitū q̄ habens odio virū, vel infirmitatem eius nō cōsiderans, quasi cā pietatis operā impietatē: maxime cū apls ꝑcipiat. Hodie (inquiens) fraudare[c] inuicem, nisi ex cōsensu ad tps, vt vacetis orationi. et iterū. Reuertimini in idipsum, ne tētet vos satanas ꝓpter incōtinentiam vestrā. Ergo si nō ex cōsensu vtriusqꝫ cōiugis factum esse ꝓbat, non fraudent[b] inuicem, sed reuertātur in idipsum: ꝑsertim cū dicat apls: Uxor sui corporis potestatem non habet, sed vir: z vir potestatem sui corporis nō habet, sed mulier. Item ex concilio Babilonensi capi. iiij.

¶ Nō separet a viro, iz pniam agat que filiū suuz coram ep̄o

Dictū est nobis quasdā

feminas desidiose, quasdā ꝺo fraudulēter (vt a viris suis separentur) ꝓprios filios coā epis ad cōfirmandū tenuisse. vnde nos dignū duximꝰ vt si qua mulier filiū suum desidia aut fraude aliqua coā ep̄o renuerit ad cōfirmādū, ꝓpt fallacia[c] suā, aut ꝓpter fraudē: q̄diu viuet pniam[f] agat: a viro tñ suo non separet. Item ex concilio Magociēsi capit. x. in claustro scti Albini habito.

¶ Separentur et grauī pnia plectantur qui filiolam suam, vel spiritualē matrem ducunt in vxorem.

De eo qō interrogastis si aliquis filiolā suaz in vxorē duxit: z de eo q̄ cū commatre spūali cōcubuit: z de eo qui filium suum baptizauit: et vxor eius eū de fonte suscepit hac causa vt dissidiū coniugū fieret: si postea in tali copulatione possint pmanere. De talibus sic respondēdum est: Si filiolam aut cōmatrem suam aliquis in cōiugiū duxerit, separādos esse iudicam⁹: z graui pnia plectēdos. Si autem cōiuges legitimi vtꝰ aut ambo ex industria fecerint vt filium suū de fonte susciperent: si innupti pmanere voluerint bonū est. si nautē, grauis penitentia in dictatoꝛ iniūgatur, et simul maneant: z si prevaricator cōiugij superuixerit: acerrima penitentia muletetur: et

Dictū est. ¶ Casus. Si qua vxor vel ex desidia vel fraude vt a viro separetur cōmunem filium ad confirmationem tenuerit: q̄diu viuit penitentiam agat, fornicet ꝓpter hoc non separetur a viro.

e Fallacia. Arg. q̄ dolus nemini debet patrocinari posse vt. xv. q. vj. c. j. z. xx. q. iij. cōstituit. ff. de dolo. nec ex dolo

f Penitentiam. Scilz interiorem. i. semper doleat se adfeciſſe hoc. ſic. i. dict. clerico.

De eo. ¶ Causa. Aliq̄ ducebant filias suas spūales pater-

B. pti. Wel. Alij ꝺ: q. i hoc casu nō est ꝓpter dictū ꝓ reliquas. Gloss in de domo sua, et ei omni cura diuine Brcti.

Pal. xxiij.

Soci. i. d. Mar. xx. a.

vel cõmatres in vxores: alij suscipiebant proprios filios de sacro fonte causa diuortij. z ideo statutũ fuit in conc. Magũ. vt q ꝓtrahũt cũ filia spirituali vel cõmatre, separent, z graui penitẽtie subdant. Si autẽ vnus aut ambo filiũm suũ ex industria de sacro fonte susceperint: si voluerint continere, bonũ est. alioquin simul gmanẽãt, et grauis penitẽtia iniũcta ponat: et si supuixerit, decetero nõ ꝓtrahat.

a ¶ Sine spe. xxxvij. q. j. di q.

O Phis. ¶ Cause. Si aliquis ignoranter filiastram suam ad cultum tenuerit: ꝓpter hoc non debet ab vxore separari, sz debet lugere dicẽdo: Delicta ignorantie mee ne memineris.

A D limina. ¶ Cas. Quidã noie Stephan⁹ ꝓprium filiũ in mortis articulo cõstitutum in absentia ꝑsbyteri baptizauit: ꝓpter qđ eps loci eum a sua vxore separandũ iudicauit et cũ hoc per dictũ Stephanum pape significaret: papa scribit illi epo commendando eundẽ Stephanũ de hoc qđ fecit: et dicit q ꝓpter hoc separari ab vxore non dz: quia causa fornicationis separari nõ debent: dicente scriptura: quos deus cõiunxit homo non separet.

b ¶ Innotuit. i. notificauit.

c ¶ Cogente. idẽ esset absq necessitate: sz tunc ei pnia imponẽda esset, et vigẽtissima necessitas excusat. de cõse. di. j. sicut. non tñ ꝑ filiũ i necessitate cõfirmabit: qz illud epale est. de conse. di. v. manus.

d ¶ Dicẽte. ℨ. di. xxvj. deinde.

e ¶ Necessitas. sic ℨ. ẽ ꝑse. dis. j. sicut ℨ. xxxiij. q. j. ca. j.

f ¶ Uxerit. Non ℨ qđ ꝓius legitime factũ est, ꝓpter

suꝑuenientẽ causam infringi dz etiã ℨ huius res deueniret ad eũ statũ a q̃ incipere nõ potuit: vt. ℨ. iv. di. Ꝑcepta. ꝓ Et. ℨ. xxix. q. g ¶ Authoritates. i. qs de⁹ ꝓiunxit, homo non separet. z vbi dicit vxorẽ nõ esse dimittendã nisi causa fornicationis. xxxiij. q. ij. ca. quos deus.

¶ Filia. ¶ Hec est ij. pars. q. in q̃ dicitur qđ in sequẽtib⁹ ca. ꝓtinetur, scilz qt modis filia ꝓ spiritualis dicatur.

O Mnes. ¶ Cas⁹. Docet Symmach⁹ in hoc ca. q qui recipit penitentiã a sacerdote: ita est filius ei⁹ spiritualis sicut ille quẽ immergit, vel sicut ille quẽ suscipit de sacro fonte, vñ sicut Syluester docet, nullius fornicationis causa accedat ad suã filiã penitentialẽ. qđ q fecerit, deponetur: z perpetue penitẽtie subiacebit.

h ¶ Oes. hec tria ca. nõ inducit Gra. nisi vt ostendat qt modis dicatur filia spiritualis.

i ¶ Ut et ipsi. nec notat oĩmodã similitudinẽ, nisi q ad ipsum sacerdotẽ q an ꝓ suscipit i penitẽtiã. fili⁹ eñei⁹ bene põt ducere quã ꝑ rece perit ad penitẽtiã: tñ quã imersit i baptismo. mta eñ si in nec attẽdunt in baptismo q non attẽdunt in penitẽtia. Si eñ ad tentiã, nõ ideo patres sunt: z per baptismũ plena fit remissio peccatorũ, nõ autẽ per penitẽtiã. Si ergo laicus audiat confessionem mulieris, non põt postea cum ea cõtrahere. de eo arg. hic si tñ contrahit, forte tenet mrimonium: videt eñ tñ hoc sacerdoti, ꝓhiberi, ꝙ cũ ei⁹ tñ sit officiũ audire peccata confitentium. Sed nunquid sacerdos orientalis audiet peccata vxoris sue? Non, quia nec ipsa

Cõpaternitas an ꝓ sa cramentũ tẽtie. Laicus cessitate petãmus diuit: an cum ea postea Ihere possit. ꝓ Arg. ad hoc, ꝙ. non in necessitate peccatũ fit mentio de epo dote: et sacerdote: et neas, ps ut not. eẽ de co. spiri. ca. vl.

et libere ꝓfiteꝛ si cõmisit adulteriũ. Sed obijcio: tu dicis hic q̃ in ꝺ baptizãdo ꝓtrahit cõpaternitas: iꝫ monachꝰ ex ficto quãdoq; debẽt baptizare, ꝛ tñ nõ possunt fieri cõpatres: vt. xvij. q. ij. peruenit: Rñ. possunt esse ꝓpatres baptizando ꝛ non leuãdo. xvj. q. j. placuit.

a ¶ Jugi penitẽtie. ſ. interioꝛi, q̃ cõtinua delictoꝝ memoria multũ operaꝫ. de peni. distin. iij. Judas.

SJ quis sacerdos. ¶ Cal⁹. Si sacerdos cũ filia spirituali fuerit fornicatus, mulier si laica est pauperibus oia bona sua distribuat, ꝛ in monasterio cõuersa toto tẽpoꝛe vite sue seruiat: sacerdos ꝯo depositus xv. annis peregrinãdo peniteat. postea in monasterio toto tẽpoꝛe suo deseruiat. Si in notitiã q̃ nõ tñ puniret si ad notitiam populi non deuenisset.

Iste est canon penitentialis.

b ¶ Dereliquat. ꝫ̃ã ꝓscribit ꝙs rebus suis ratiõe delicti. xxvij. q. j. si ꝙs rapuerit. vj. q. j. ſ. Verum. † ꝛ ita est preceptum.

Hꝰ si ꝙs cuꝫ. Canon penitentialis.

c ¶ Cõuersa. hoc simile ꝓcepti est: non tamen erit monacha, q̃ illud voluntatis est, sed tenebit ibi ratiõe delicti. xx. q. j. sicut. licet quidam ista velint intelligere de consilio.

Penitẽtia publica ꝓ sacerdotem agi ꝓssit.

d ¶ Peregrinando. ꝛ ita sacerdos potest agere publicam penitentiam. de peni. dist. vj. sacerdos. quod concedo de depositio sine spe restitutionis: sez q̃ publicam ꝛ solennẽ agere ꝓssit: vt dixi. l. distin. confirmandum. Iz alij dicant contra.

Penitẽtia sacerdoꝫ filiam spũalẽ cognoscentis.

e ¶ Non debet. Duodecim. magis enim peccat sacerdos cognoscẽdo filiã spiritualẽ ꝙ̃ vxoꝛẽ alterius, quia ꝓ hac imponitur penitẽtia, xij. annoꝝ. ꝓ illa. x. vt. lxxxij. dist. ꝓesbyter.

Et ꝙs dubitat scelera⁹ esse cõmissum.

f ¶ In conscientia. non est ergo quis deponendus nisi ꝓ publico crimine quod in notitiam populi deuenerit. l. dist. sacerdotes. ꝛ ca. seq.

Sponsalia.

¶ Casus. hic intitulaꝫ scõa. q. qua questio. vtrũ sponsalia contrahant inter infantes. l. ante septẽniũ. Et certũ est q̃ non, q̃ cõsensus inter eos vt. xxiij. interuenire non potest: vt. j. e. c. vno, ꝛ quia cõsensus inq. j. non ter infantes interuenire non potest, patet q̃ inter eos affera- non contrahantur sponsalia.

g ¶ Sponsalia. Hec est scõa qõ, vtrum. ſ. inter infantes ꝓtrahi ꝓssint sponsalia. Et quidam dicunt q̃ non. j. ea. c. j. cũ em infantia duret vsq; ad septenniũ. C. de iure delib. l. j. si infanti, ꝛ eas illa nesciat quid videat: vt. C. de fal. mo. l. j. ꝛ cum infantes adhuc consentire non ꝓssint: sponsalia nõ contrahunt: q̃ sine consensu contrahi nõ ꝓssunt. Et de despon. impu. accessit. ff. de spon. in sponsalibus, nisi proximi sint septenio, ita q̃ sint capaces intelligentie. Ad matrimoniũ aute cõtrahendum tria exigũ mouetu: consensus, ꝛ q̃ ita sit pubes, ꝛ ad cõeuadũ potens: ar. xxxij. qõ. j. c. j. nã non põt videri nupta que virum pati non põt. ff. q̃ dies legati ce. l. viti. si tamen. et ante etatẽ illã coire ꝓssũt, teneret matrimoniũ, arg. ꝓdicte. l. ꝛ ex ꝺ despõ. impu. puberes, et ca, de illis.

Solã ia an ter infã tes ꝓ ꝓssint.

Wirthyndum tria exigũ mouetu: consensus, ꝛ q̃ ita sit pubes, ꝛ ad cõeuadũ potens: ar. xxxij. qõ. j. c. j. nã non põt videri nupta que virum pati non põt. ff. q̃ dies legati ce. l. viti. si tamen. et ante etatẽ illã coire ꝓssũt, teneret matrimoniũ, arg. ꝓdicte. l. ꝛ ex ꝺ despõ. impu. puberes, et ca, de illis.

Ubi non est.

¶ Cal⁹. Ubi consensus non est nec matrimonium potest esse, nec sponsalia, vnde q̃ pueris dãt puellas in cunabulis, nihil agunt, etiam si parẽtes ꝓ hoc velit: nisi ratihabitione puerꝰ ꝓ hoc confirmetur cum ad annos discretionis peruenerint.

h ¶ Ubi non est. hoc ca. de matrimonio ꝛ de sponsalibus intelligi ꝓ-

Questio. ij.

¶ Questio. ij.

SPõsaliaᵍ antẽ septẽnium cõtrahi non possunt: solo em̃ ꝙsensu cõtrahunt: q̃ interuentre nõ põt nisi ab alter utra parte id intelligaꝫ qõ inter eos agit. Probat ergo sponsalia nõ posse ꝓtrahi iter pueros: quoꝝ etas infirmitas ꝙsensum nõ admittit.

Hic estatur hoc idem Nicolaꝰ papa, dicens.

¶ Ante tẽpꝰ ꝙsentiẽdi, coniugium contrahi non potest.

UBiʰ non est consensus vtriusq;, ibi non est cõiugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, et econuerso nihilⁱ faciunt, nisi vterq; puerorum postq̃ venerit ad annos discretionis, con-

Spõsalia ante septenniũ ꝓtrahi non ꝓssunt.

Nihil. Sed pone q̃ parentes iurauerunt q̃ filios et filias dent nuptui adinuicem: nunquid poterunt se obligare ad alienum factum, † cum alienum facũ possit nemo ꝓmittere? Jrẽ nunquid sunt periuri si filij non contrahunt? Rñ. in matrimonio speciale est q̃ alienum fit. et ꝓfactum potest ꝓmitti: nec sunt rei periurij, licet filij non l. infra. contrahant, dummodo parentes dent operã quam possunt: vt. j. xxxj. q. iij. si qui parentes. Vel potest dici q̃ intelliguntur ꝓmisisse q̃ darẽt operam vt fieret: vt. ff. de verbo. obliga. quotiens. ꝛ in. l. illa, inter stipulantem. ‡ Item hic est speciale quod alteri possumus pacisci: vt hoc no, extra quicle, vel vo. veniens. Item si parẽtes apponũt ꝺ penã contractui sponsalium, pet non potest pena, quia spon. ꝛ matrimonia non possunt adstringi vinculo pene: vt. ff. ſ. ſi de verb. obli. titia. Dubitari consueuit. Ecce aliqui con- c. ſicut. traxerunt sponsalia de futuro, volunt se mutuo consen. in pon. su absoluere. querit an possint? ꝟ. dicit q̃ non. et est ar.

Addc ad hoc ſ. l. j. ff. de reꝰ. et ꝛ. Lodi. gant. ſ. ſi. ff. de ꝛ. ꝛ.

Cogna ꝛ ꝛ tri pcg.

Addo et ꝛroga ad diffe rant.

xxxj.q.vlt.ca. vnico. Alij dicũt q etiam si inuenerit possunt se absoluere: vt ex de spõ. preterea. sed h. dicit Alexandrũ ibi magistraliter potius q papaliter rñdisse.

a ¶ Consentiat. Arg. q sequẽs ratihabitio confirmat priꝰ factũ invalidum. ex de iure patro. cura patronalis xvj.qõ.j.qñ quidem. ¶ Sz esto q aliqui ante vij. annum ꝛhant spõsalia: posset septennio nõ cõtradicere, nec etiã expresse cõsentiunt: nũquid sunt spõsalia cõfirmata? Vel pone q alii qui ante puberes annos ꝛerũt spõsalia: post puberta tem nõ cõtradicũt: nec etiã expisse consentiunt. nunquid sunt spõsalia cõfirmata per talẽ taciturnitatem? videtur q adhuc inquirendũ sit ab eis an perdurẽt in priori consensu. xx.q.j. illud. et.xxviij. dist. de his. Econtra videt sufficere q nõ contradicãt: vt extra de despõ. ipũ. de illis. ꝛ ca. lras. ꝛ ca. accessit. Dico q si simul habitãt, et nõ cõtradicũt post etatem legitimam mrimoniũ est confirmatum: vt.ff. de rita nupt. minorem. secus si seorsum habitant. extra de despon. impube. attestationes.

Quod autẽ. ¶ Hec. q. diuidit in tres partes. In prima quarũ probat per tria ca. q filij naturales nõ possunt contrahere cum filijs spũalibus. Secunda ibi: Filij vero. Tertia ibi: Si quis vero. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic intitulat. iij. q. qua querit vtrum spũales filij vel adoptiui possunt naturalibus copulari? et certũ est q nõ, cum sint fratres: vt.j.ca.j. Quid aũt interfit, de hoc plenius in summa huius qõnis notatur.

b ¶ Qõ aũt. Ad intelligentiam huius qõnis not. q triplex est cognatio: scz carnalis, de qua agit. j.xxxv. cã. per totum. Legalis et spũalis de quibus hic agit. Cognatio spũalis contrahitur per septẽ dona baptismi, sm qõ dicit. s. e. qõ. j. ca. j. ꝛ talis cognatio diuidit in paternitatem et filiationem, ꝛ fraternitatẽ ꝛ sororitatem: sed nõ procedit vlterius, scz ad nepotes: qz aliquis fit pater et filius vel frater vel soror spiritualis: sed nullus fit nepos spiritualis. Spũalis itaq; filia non põt copulari filio carnali: cum illi sint inter se spirituales fratres: vt hic in ca. j. Legalis cognatio est que fit per arrogationem vel adoptionem, Dicimur autẽ arrogare illũ qui sui iuris est, ꝛ per arrogationem transit in nostram potestatem. Adoptare dicimur illũ q est in alterius potestate, ꝛ nõ transit in nostrã ptãtẽ. Et fit arrogatio authoritate principis: adoptio aũt p quẽlibet magistratũ: vt ibi. de adop. ff. ꝛ. iij. Filij autẽ naturales non põt copulari filijs adoptiuis: vt.j.ca.j. Sed de filijs spũalibus non est ꝓhibitum quin possint copulari filijs adoptiuis. Sed hoc scias q inter collaterales: vt inter fratrem naturalem et sororem adoptiuam non impeditur matrimonium: nisi quãdiu durat adoptio: vt extra de cog. lega. si qua, † sed inter ascẽdentes et descendẽtes perpetuo impedit mrimonium: iz soluatur adoptio: vt ff. de ritu nup. qñ. etiã. Itẽ potest dici q filius qui adoptatur, non dicoarrogat, possit copulari filie naturali: cum adoptatus non transeat in potestatẽ adoptantis vt insti. de adop. ff. Itẽ potest dici q filius illegitim⁹ potest copulari filie adoptiue: qz illegitimus nõ est in potestate patris: vt insti. de nup. ff. vlt. iz illegitimus non possit copulari filie spũali. Alij dicunt q nec arrogatus, nec adoptatus potest copulari naturalibus: qa iz adoptatus nõ trãseat in ptrẽ adoptãtis acq̃runt tñ ei q̃dã iura ex adoptiõe, q̃ dissoluũt p emancipationem: vt. C. de adop. l. pe. ff. peñ.

† Ubi plene ꝺ hac materia huius glo.

Filia spũalis carnali filio nullo modo nubere potest.

Qyctacium qõ nobis tua veneranda fraternitas

Ita diligere. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima dicit q ita debemus diligere patrem spiritualẽ sicut carnalem. In secunda parte dicit q filij carnales non possunt contrahere cum filijs spũalibus: cum sint fratres adinuicem. Nam cuꝫ filius adoptiuus non possit contrahere cum filia naturali, quos adoptio fecit fratres: multo minus contrahere poterunt quos diuina gratia fratres coniunxit. In tertia parte dicitur q magis tenetur diligere fratrem vel sororem spiritualem ꝙ carnalem: et potius debet spiritualis frater appellari frater ꝙ carnalis. Secũda pars incipit ibi: Item est. Tertia ibi: Longe inquit. Inquit verbum est Gratiani. Inter fratres, id est filios naturales qui sunt fratres spirituales.

c ¶ Vñ inter eos. Hec vltra filiũ nõ ꝓtendit. nepos esmeus ꝛ frater cum filia mea spũali bene ꝛhunt: arg. insti. de nup. ff. eius vero mulieris. ꝛ qz nusq̃ ꝓhibẽtur.

d ¶ Quãdo quidem. Hec nõ est bona ratio: quia leges permittunt talẽ. quãdoq; enim leges ꝓhibẽt matrimonium, nec tamen canones: vt inter tutorem ꝛ pupillam: et inter senatorem ꝛ libertam. ff. de sponsa. tutor. ꝛ leges ꝓhibent acolythos vxorẽ ducere: non tamen canones. xv.q.ij. ff. cum autem.

Qyctacium. ¶ Casus. Quidam epus quesiuit a summo pontifice vtrum filius carnalis alicuius possit copulari filie spũali cuiusdem. Et rñdet q non. ꝛ hoc probat authoritate domini ꝓpientis Moysi, Turpitudi-

nem patris rē. Et quicūq; auctor fuerit tante presumptionis, separetur ab vxore: r penitētie subdiciat: vt ala eius acquirat cristo. Pyctacium. i. charta vel scriptura continens petitionē alicuius: a pingendo vel a petendo dictum. et supple ibi, accepimus. Hug. m̄ dicit q̄ non debet ibi esse qō. r ꝫ hoc sine supplemento plana est litera. Cauendi: id est prohibendi.

¶ Pyctaciū, a petendo: r dicit charta continens petitionem alicuius.

a ¶ Sororis. ar. q̄ in p̄mo vel in secundo gradu dīs papa etiam si velit nō possit dispensare: quia a naturali iure habuit initiū r i veteri testamēto fuit prohibitū ne quis sororē in vxorē acciperet: quia ꝫ de sola sorore dixit: tamen sub appellatione sororis continetur neptis: arg. xxij. q. ij. queritur cur patriarcha. In tertio gradu non fuit prohibitum: q̄ in eo dispēsauit Hzeg. vt. xxxv. qō. iij. quedam. Al ij intelligunt q̄ fuerit prohibita facta tantū de primo gradu: q̄ in secundo ḡdu (vt dicunt) coniunguntur. sed in Leuitico expresse inuenit prohibitus secundus gradus in consanguinitate et affinitate primi generis, vbi dicit: Turpitudinem sororis tue et filie ei⁹ nō reuelabis. filiā filie ei⁹ nō sumas: quia vna caro sūt. Turpitudinem filie tue vel neptis ex filia nō reuelabis. Sed obuiat extra de diuor. gaudemus. vbi dicitur q̄ si pagani contraxerunt in secundo gradu: post conuersionem non sunt separandi. Sed die q̄ in Leuitico prohibet secundus gradus in descendentibus, non in collateralibus. vnde in secundo collaterali bene potest papa dispensare. videtur tamen q̄ sit ei prohibitum. xxij. qōne. ij. queritur. sed ibi est arg. contra: q̄ ipse duxerat eam, sed adhuc obstat extra de restituē. spolia. literas. vbi dicitur q̄ papa non potest dispensare in secundo gradu. Sed dic q̄ non potest ita de facili.

b ¶ Multo magis. Id est multo sanctius: quia religiosiores sunt copule mentiū q̄m corporum: arg. xxvij. q. ij. obtulit, suscepimus: q̄ q̄s scisciari voluisti si liceat filio cuius pater alterius filiā ex sacro baptismate susceperit, susceptā. i. spiritualem eius patris filiam (q̄s dici crudele est) in matrimonio suscipere: quod apō te enormiter asseruisti cōtigisse.

¶ Sz bene tua sancta fraternitas cōpertū hz q̄s dīs precepit Moysi dicēs: Turpitudinē patris tui vel matris vel sororis[a] non reuelabis. turpitudo enim tua est. Cuz ergo a propria consanguinitate iubemur abstinere: multo magis[b] a spūali nr̄i p̄sis filia (omni excusatione aut argumento sepositō) sub nimia districtione nos cauere conuenit: ne in trā diuīe examinationis incidat si q̄s tali facinore mixtus, minime restrinxerit frena luxurie. vnde etiā oēs cauēdi sunt a talī sceleris cōmixtiōe, ne in ppetuū pereāt: sed hūc qui auctor huius pernitiose temeritatis, aie sue salutē despiciens, impio se miscuit mr̄imonio: per oīa tua fraternitas studeat separare, r pnie digne submittere: quatenus ab eterna erutā damnatione aīam ei⁹ lucreris. Item zacharias r deus dedit.

¶ Filio suo filiam quam de sacro fonte suscepit: nullus tradere audeat.

Non opz filiā suā quaz de sacro fonte susceperit, aliqsi filio suo in matrimoniū tradere: q̄ in diuina[c] sua germani esse inueniuntur. Si quis tali facinore cōmixt⁹ minime restrinxerit frena luxurie: ab ecclia catholica abominabitur. sed si cōuersus fuerit, post separationē. vij. annis penitētiā gerat. cōscijs simul cū auctore sit ista conditio, id est simul cū cooperatoribus r cōsentientibus penitеat. Filij[a] vero siue filie que ante compaternitatem siue post nati fuerint, licite coniungi possunt.

Unde Urbanus[c] scribit Uitali pbro Uirtiensi dicens.

¶ Filij vel filie ante vel post compaternitatem genite, legitime coniungi possunt.

Super quibus consuluit nos tua dilectio, hoc videtur nobis ex sua respōdendum, vt r baptism⁹ sit sine stātē necessitate femina[f] pueruz in noīe trinitat⁹ baptizauerit: et q̄ spiritualiū parētum filij vel filie ante vel post compaternitatem genite possunt legitime cōiungi preter illā p̄sonam per quam cōpatres sunt effecti. Paschalis vero secundus post compaternitatē genitos copulari prohibens scribit Regino episcopo.

Pf er nal' an plus fit diligen dus ē spūalis

Vz ad hoc xxxv. dist. nō sanctus in fi. etiā videas q̄s nō. xxx. nō. cap. j. et tū. dē. quietus mas. Archi. ij. pa.

¶ Caue. Dicitur hic q̄ nullus pater debet tradere filiā suam spiritualez nuptui filio suo carnali. germani enim sunt: id est fratres. et si conci noluerint separari, excommunicentur. Separari vero septem annis penitеant. Consentiēres ho sīli penitentie subiacebūt. Aliquando, id est aliquo tēpore. Diuina sententia: id est ecclesiastica cōstitutione.

c ¶ In diuina. i. ecclesiastica constitutione. arg. iij. q. v. quia.

¶ Filij ho. ¶ hec est secūda pars. q. fm Jo. de fan.

d ¶ Filij. preter istum per quē compaternitas est contracta vel fraternitas spiritualis.

e ¶ Unde Urbanus. Istum precessit paschalis. Ir. j. qō. iij. saluator. et ē de spon. duo. liget preter solitum. attribuitur paschali. ij. qui fm chronicam successit Urbano.

Super quibus. ¶ Caue. Uitalis presbyter quesiuit ab Urbano vtrum pater vel mater possit dare baptisma in necessitate filio suo: r vtrum filij duorum patrinorum simul valeant copulari? Ad primam questionem respondit dicens q̄ baptizatus est quem pater vel mater tempore necessitatis in nomine trinitatis baptizat. Ad secundam respondet q̄ filij duorum patrinorum possunt copulari, excepta illa persona qua mediante compaternitas est contracta.

f ¶ Femina. j. de conse. distin. iiij. mulier. cōtra. sed hoc in necessitate intelligitur.

POst susceptum. ¶ Casus. Scom Ste. z Alexā. casus huius ca. sic pom debet. Dicit in hoc ca. q filij nati ex duob⁹ comparib⁹, simul copulari nō possunt, qz etiam adoptiuis existētib⁹ in potestate copulari non possunt. Unde dixit Alexan. huic ca. derogatum per precedens, ca. Urbani.

Q autem intelligit hoc cap. sm precedēs, scz q filij duorum ꝑpatrum possunt copulari adinuicem, preterq̄ illi le persone q quas ꝑpaternitas est cōtracta. Idem intelligit de tenente ex mergente: tamē bene possunt ꝓtrahere cū sororibus vel fratribus susceptis vel susceptę.

¶ Post susceptū. Si intelligim⁹ hoc ca. ꝓout Alexan. innuit ex ō cogna. spiri. cap. j. vt sciz deroget ei per precedens cap. legas literam ꝓout iacet. vel si vis potes addere in litera, non possunt cōiungi: supple filijs spūalib⁹: z sic non est correctum. Et male intellexit Alexan. hoc ca. nā dicit cap. Urbani esse posteri⁹, z ita derogaret alij ca. Paschalis: cum tamē Urban⁹ Paschalē precesserit. Sed dicit potest q hec litera est mēdosa vbi dicit Paschalis secund⁹. nā debet dici ibi Paschalis primus, nam primus Paschalis precessit Urbanum secundum. vnde nihil est in litera supplendum, z est hoc abrogatum, et intelligit ꝓout sonat, z huic iuri antiquo inmittur illa consuetudo extra de cog. spiri. super eo.

a ¶ Nō emācipatos. Nā filij⁹ emācipat⁹ bene pōt copulari filie adoptiue. ff. de ritu nup. per adoptionē: vel emācipate scz adoptiuus copulari potest.

PEr adoptionē. ¶ Casus. Dicit in hac lege q durāte adoptionis adoptiu⁹ filij⁹ z naturalis in eiusdē potestate existentes ꝓtrahere non possunt: sed si alteruter emancipetur, ꝓtrahere possunt.

¶ Si dis vo. ¶ Hec est. iij. paro. q. sm Jo. de fan.

¶ Casus. Nō solū filij⁹ pōt ducere in vxorē sororē suscepte a patre, sz etiā ipse pater: z si acceperit, separari non debet: z ad hoc inducit sequens ca.

ILud etiā. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q si aliquis fortuito casu duxerit in vxorē filiā cōmatris sue que non est sua filia spūalis, non debet ab ea separari: sz sub honesto coniugio eam retinebit.

¶ Definimus. Immo postea definit. z ita in re dubia certa fertur sententia vbi de iure dubitat. ꝓ

¶ Quī ex ꝓpatre vel cōmatre post susceptos filios de fonte nati fuerit cōiugio nō possunt.

POst susceptum vero de fonte filiū vel filiā spiritualem qui ex cōpatre vel cōmatre nati fuerint, mātimonio coniungi nō possunt: q leges seculi non emancipatos[a] adoptiuis ꝓhibent copulari.

Idem ex libro digestoū tit. de ritu nuptiarum perpendit, in quo ita legitur.

¶ Palea.

PEr adoptionē questa fraternitas eousq̄ impedit nuptias donec manet adoptio. ideoq̄ eā quā pater meus adoptauit z emancipauit, potero vxorem ducere. Eque z si me emācipato illā in ptē retinuerit, poterim⁹ iungi matrimonio. Itaq̄ volenti generū adoptare, suadet vt filiā emancipet. Similiter suadetur etiā velut nurū adoptare, vt emancipet filium. Si quis vero aliquo fortuito casu filiā sue cōmatris vxorem acceperit, non cogitur eam dimittere.

Unde in Triburiensi concilio legitur.

¶ Non cogitur q̄s dimittere filiam sue cōmatris quam duxit in coniugium.

ILud etiā nec canonica institutione definim⁹[b], nec interdictione aliqua refutamus: sed ꝓpter eos q̄ diuerse de eo sentūt, hoc loco aliq̄d cōmemoramus. si quis sue spiritualis commatris filiam[c] fortuito⁹ z ita contingente rerum casu in coniugium duxerit, si illo maturius seruato habeat, atq̄ honeste legitimo cōiugio operam det.

¶ Questio.iiij.

RElictam[c] vero ꝓpatris vxoris sue null⁹ in coniugium ducere potest.

Unde Nicolaus papa scribit Constantie. episcopo Salomoni.

c ¶ Filiā. hic vides q pater spiritualis potest copulari sorori filie spiritualis. similiter z filie potest, q ratio cognatio non extēditur. ꝓ similiter dico q pater potest sumere filiam spiritualem filij carnalis: licet ens cognatio spiritualis descendat de patre ad filios, non tamen de filio ad patrem.

d ¶ Fortuito. idē est ex proposito. Argu. s. q. j. dictū.

Pater spūalis licite copulat sorori filij sui. ꝓ Sz q̄re nō ex tēdit dictū

B Elictā vero. ¶ Nec questio q̄ hoc diuidit in tres partes. In prima quarū dicit q̄ successiue potest quis habere comma tres vxores: in duo tm̄ casibus. s. si fuerint comma tres ante matrimo nium: vel si filium mee vxoris accepit ab alio viro, alias non. Secunda ibi: Econtrario. Tertia ibi: Notādum, Jo. de fan.

ideo est q̄ filia filij mei carnalis nec est filia mea carnalis nec spiritualis nec nepotis: q̄ cōtio spūalis ptis: q̄ patris mei soror mea est: vt. s. cū ea ꝓ here nō possit vti ibi. Archi.

¶ Casus. Hic intitulat quarta questio qua queritur an quis possit accipere in vxorē relictā cōpatris vxoris sue. i. an aliq̄s possit habere duas spūales commatres diuersis tēpoib⁹ in vxore. In tribus primis ca. z in vlt. dicitur q non, in medijs q sic. sed Sta. distiguit. j. eo. §. notandum. ita dicēs si vxor mea susceperit filiū Berte de sacro fonte: si postea mea vxorem cognouero, Berta tunc efficitur commater mea, z tunc cum ea contrahere non potero. quod non placet hug. z ideo sic distinguit, scz an compaternitas vel cōmaternitas precedat carnalē copulā, an sequatur. Si precedit, tūc licite potest q̄s habere duas cōmatres. Si autē sequatur, aut vteriq̄ coniugum vel alter suscipit filium alterius, aut filij eoꝝ cōsanguinis suscipitur ab illo, aut filij⁹ alterius eoꝝ tantū suscipit. In primo z secundo casu non potest quis habere duas commatres, in tertio sic. De hoc plenius dicitur in summa huius questionis, z in summa hug.

Matrimonū vtrum possit successiue ꝓhiberi cū duab⁹ cōmatrib⁹.

e ¶ Relictā. Hec est tertia questio, an q̄s possit accipere in vxorē relictā cōpatris sue vxoris: z sz sub hac forma verboꝝ. hec questio ꝓponat hic dūtaxat: tamē videtur hic poni questio, an scz aliquis diuersis tēporibus possit contrahere cum duab⁹ commatrib⁹. In trib⁹ primis capitu. et in vlti. dicit q̄ non, in medijs q̄ sic. Sta. hoc modo soluit questionem hanc. j. e. §. notandum. q̄ si vxor mea susscipit Berte filium de sacro fonte: si post vxorem meam carnaliter cognosco, tunc Berta efficitur mihi cōmater, z nunq̄s eam ducere potero: vt. j. ca. j. et vlti. si vero vxorē non cognouero, tūc Berta non efficitur mihi cōmater: z mortua vxore mea, potero eam ducere. et ita

habeo duas cõmatres diuersis temporibus: vt cap. medijs. Sed hec solutio indigna est relatu, & ideo non legamus ca. fin cam. Cancellata ergo ea opinione, & R. & Jo. qui distinxerũt inter directam & indirectam compaternitatem, cum non sit autẽtica: dico referre an compaternitas vel cõmaternitas precedat carnalem copulaz, an sequatur. si precedat, licite potest qs habere duas commatres: qz p vnionem carnis sequentem non pertrãsit ad vnionem spiritus precedentem: vt. j. ea. post vors. Si autẽ sequatur aut alter coniugũ, vel vterqz suscipit filiũ alterius: aut filiꝰ eorum communis suscipit ab alio, aut filius alterius eorũ tantũ suscipitur. in primo et secundo casu non potest qs habere duas cõmatres: i tertio potest, qz licet efficiatur aliqs cõpater vxoris mee: non tamen est mihi cõpater, nisi filius eiꝰ sit et meus qui leuatur de sacro fonte. Vñ breuiter teneas q si cõpaternitas sequat carnalem copulã, in nullo casu potest aliqs habere duas cõmatres, vel aliq duos compatres, nisi hoc solo casu quando filiꝰ tantũ alterius suscipitur de sacro fonte.

Bessi. ij. D.

Ciscitat. ¶ Casus. Martini vxor suscepit filiũ Berte de sacro fonte postea vna caro fuerat effecta cũ Martino: quesitũ fuit vtrũ Martinꝰ post mortẽ vxoris posset ducere Bertã in vxorẽ. & respondet q non, qz Berta est eius commater, cũ vxori eius fuerat commater cũ qua iam vna caro fuerat effectus.

a ¶ Per cõnubium. i. per carnalem copulam: vt. xxvij. q. ij. Agathosa.

b Si pater. ¶ Octo annis. septẽnis penitẽtia iniungit, q quolibet peccato mortali: vt. xxxij. q. ij. hoc ipsum. nisi aliud suadeat criminis enormitas, vel dignitas persone: vt. xxxij. q. ij. hoc ipsum. ¶ hoc autẽ.

c Si qs. ¶ Ex coniugio. i. ex coniugibus.

d Si ¶ Christianitatis ministeriũ dederit. immergẽdo. S. j. q. j. qõ quidã. Alij exponunt, dederit christianitatis ministerium. i. tenuerit ad catechizmum: vt de conse. dist. iij. in catechismo.

Cõpaternitas viri in gum suscipit filium alicuius: statim ambo coniuges efficiuntur compatres illius. ergo nihil refert an post carnalem copulam vel ante. Joã. e. ¶ notandum.

Cuas cõmatres alicui habere non licet.

Ciscitat a nobis sanctitas vestra si aliquis homo duas cõmatres habere valeat vnã post alterã. i quo memminisse dz scriptũ esse: Erunt duo in carne vna. Itaqz cũ cõstet, qz vir & mulier vna caro p cõnubiũ a efficiunt: restat nimirũ virũ cõpatrẽ zstitui illi mulieri cuiꝰ mrimonio assumpta vxor cõmater esse videbat. & id circo liquet virũ illi femine nõ posse coniungi in copulã q cõmater eiꝰ erat, cum qua idẽ fuerat vna caro effectus.

Item ex concilio Calcedonẽ.

Octo annis peniteat q duabus cõmisceat cõmatribus.

Si pr̃ & filiꝰ, aut duo fratres cũ vna muliere, aut si cũ matre & filia, aut cũ duabꝰ sororibꝰ, aut cũ duabꝰ cõmatribus aliqs cõcubuerit: fm antiquã et humaniorẽ definitionẽ octoꝰ annis peniteat.

Item Innocentiꝰ Exuperio Toletano episcopo.

Huius duabus cõmatribꝰ commisceatur.

Si quis ex vno coniugio filium aut filiã alterius de sacro fõte susceperit: aut ad chrisma tenuerit, vt chrisma tradat ministeriũ dederit: ambo & vir & vxor compatres existũt parẽtibꝰ inf̃atz: & vir & mulier caro vna effecti sunt.

Econtrario inuenit in cõcil. Triburiensi. ca. xlviij.

Uxorẽ cõpatrz ducere põt cuiꝰ ipsa cõmater nõ fuerat.

Qui spiritualẽ hz cõpatrẽ cuius filium de lauacro sacri fontis accepit, & eius vxorẽ cõmater non est: licet ei defuncto patre suo eiꝰ viduã ducere vxorẽ, si nulla hz affinitatz, ppinquitatẽ, qd est: nunqd nõ possunt zũgi, quos nulla ppinquitas carnalis, vel nulla gnatio secernit spũalis?

Item in epistola Paschalis pape. ij. ad Rheginiũ episcopũ.

De eodem.

f ¶ Caro. ergo per sponsam de presenti non acquirit compaternitas: cum canon hoc ponat, p ratione, qz sunt vna caro effecti. Item si hec est causa quare zna tur compaternitas, quia vna caro est effectus cum ea: ergo per coitũ fornicarium contrahitur compaternitas, quia qui adhereti meretrici vnum corpus efficitur cum ea: vt xxxij. qõ. iij. in eo. Item nam & affinitas acquiritur per coitũ fornicariũ: vt xxxv. queſt. ij. & incest. ex ea. nec eam. extra de eo q cognouit consang. discretionem. Quidam tamen refugiunt dicere q per fornicarium coitũ contrahatur compaternitas, cũ compaternitas sit vinculũ spirituale.

Cõpaternitas non fornicatio. ij. qu. ij. qõ. ij. ¶ aliꝰ qs vxorẽ. ¶ mysterium. ij. qu. ij.

¶ Econtrario. ¶ Hec est. ij. paragrõ. in qua ponunt duo casus in quibꝰ quis potest habere duas cõmatres, Jo. de fan.

g ¶ Econtrario, sed non sunt zraria, qz in alio casu intelligunt, vt dicit ꝯ.

Qui spiritualẽ hz. ¶ Casus. Hec duo ca. vt dicit ꝯ. in eodẽ casu loquunt. Si in primo casu vt q aliꝰ põt habere duos compatres, quoz secundꝰ suscepit filiũ primi de alia vxore. In scõo dicit q quis potest habere duas cõmatres, qa rũ scõa suscepit filiũ primi ex alio viro. Et dicit ꝯ. q possunt intelligi tã de paternitate q poterit matrimoniũ siue carnalẽ copulã, ẽs de illa q sequit, & filiꝰ tantũ vnius zugũ suscipit. Est ergo casus primi ca. tal. Martinus et Berta sunt coniuges: & Martinus ex alia vxore vel zcubina habet filiũ quẽ Joannes de sacro fonte suscepit: et sic efficit comparer Martini. dicit hic q mortuo Martino Joãnes licite ducit Bertã in vxorẽ, nisi aliud impediat, & sic illa habebit duos compatres.

Scitences sed non passiones. ccccmẽ inter cõiuga.

h ¶ Qui spiritualẽ. Sic incipe zstructiones. liceat ei q spiritualẽ habet cũ. Sed obijcit: si vxor mea leuauit filiũ alicuius de sacro fonte, mihi acquiritur compaternitas per eam: vt. S. pri. ca. querit si aliquis leuat filium eiusdem de sacro fonte quẽ habet ex alio viro, an mihi per eã acquirat cõpaternitas. Ad hoc respondet cardinalis q coniuges sibi cõmunicãt actiones, sed nõ passiones. quia essi vnꝰ zugũ agit, reliquus intelligitur agere, cum sint vna caro. Sed per hoc nõ assignat ratio diuersitatz qua queritur quare actiones communicant, & nõ passiones. dicas ergo q cum ego nullo modo sim pater huius pueri, nec carnalis, nec adoptiuus, nec spũalis: non possum dici cõpater ipsiꝰ, q non sim pater spiritualis, patet. q. ij.

lia mea licite copulatur ei. Jnē filius me⁹ ⁊ ille puer non sunt fratres spirituales: ergo ego nō ſuꝰ pater ſpiritualis ipſius. Jo.

¶ Quiſpiam. Duo hec ca. in eodem caſu loquunt: ſed in ꝓmo caſu dicitur q̄ aliqua poteſt habere duos cōpatres quoꝝ ſecūd⁹ ſuſcipit filiū primi de alia vroꝛe. in ſecūdo dicit q̄ quis pōt hꝫe duas commatres q̄n ſecūda ſuſcipit ꝓme filiū de alio viro.

Poſt vroꝛ ſ obitū. ¶ Caſus. Sicut in precedentica. dicit q̄ aliqua pōt hꝫe duos compatres: ſic ⁊ in hoc ca. dicit q̄ aliquis pōt habere duas cōmatres. Martinus habet Bertaꝫ in vroꝛem. illa habet ex alio filium quē Maria ſuſcepit de ſacro fonte: et ſic efficit cōmater Berte, et non Martini: quā Maria Martinus licite poteſt ducere in vroꝛē mortua Berta: et ſic habebit duas cōmatres.

a ¶ Neq; crederet aliq̄s q̄ cognatio ſpūalis acq̄reretur marito p vroꝛem ſuā, ſicut ⁊ cognatio carnalis q̄ ſicut oēs ꝛſanguinei vroꝛis ea mediante efficiunt viro affines, ita cōpatres ⁊ cōmatres vroꝛis efficerent maꝛito per eā cōpatres ⁊ cōmatres. hoc negat hic.

b ¶ Cognatio. ſ. ſpiritualis.

c ¶ Cōparat. i. aſſimilat in hoc q̄ per vroꝛē acquirit, ⁊ hoc melius exprimit ſtatim, neq; eſt ⁊c.

d ¶ Per vnionē. ſm hoc reprobat intellect⁹ S. vtrū ꝺo poſt cognoſcat, vel non: vt J. S. ſequenti.

e ¶ Ad vnionē. Precedentem matrimonium ſiue carnalem copulam: aliter bene pertranſiret, niſi cum filius alterius tantum ſꝰcipitur.

¶ Notandū ꝺo. ¶ Hec eſt .iij. pars. q. ſm Jo. de ſan.

¶ Caſus. Nūc Sta. ſoluit ꝓdictā contrarietatē, et male ſm H. dicit eſſe q̄ ſi vroꝛ mea efficit ꝛmater alteriꝰ: ſi vroꝛem meā poſtea cognouero, ea mortua nō potero ꝺhere cū ꝛmatre ipſius: ſecus autē ſi eā nō cognouero.

f ¶ Cōmatrē vroꝛē ſuā iam factā cōmatrē alicuius. i. poſtq̄ eſt effecta cōmater alicuius femine quo caſu non pōt ducere aliā feminā vroꝛe mortua ſm Sta.

g ¶ Triburieſis concilij. Melius diceret Paſchalis tamen idem eſt caſus.

Quod aūt. ¶ Caſ⁹. Hoc ca. diuidit in duas partes. Jn ꝓma ꝙrit an vroꝛ ſimul cū marito debeat ſuſcipere puerū de ſacro fonte. Et ꝛndet q̄ non. Jn ſcḋa parte ꝓhibet ne ꝺo ꝺhat cū duab⁹ cōmatrib⁹ vel ſoroꝛibus: q̄ piaculare flagitium eſt ⁊ damnoſum.

h ¶ Reperitur J. de conſe. diſt. iij. non plures. Contra Leo papa, quē cōſtat ipſius ꝓdeceſſorem fuiſſe, ſtatuit nō debere ad ſuſcipiēdum puerū de baptiſmo plures accedere. quō ꝺt hic nulla authoritate inuenit ꝓhibitum? Sꝫ licz hoc ſanctū fuerat, nōdū tamē in manꝰ legentū venerat. Ut ſcotte vir et vroꝛ non reputāntur plures: cū vna caro eſſe ꝓbentur S. e. c. ſi quis.

Poſt vroꝛ obitū cū cō matre vroꝛis viri ſuperſtitis ꝛiugio copulari nulla videt authoritas vel ratio ꝓhibere. neq; a eſt cognationi carnis cognatio b ſpirit⁹ cōparat c, neq; p vnionē d carnis ad vnionē e ſpirit⁹ pertrāſit. ¶ Notādū ꝺo eſt q̄ aliud eſt cōmatrē f alicui⁹ cognoſcere, atq; aliud derelictā ab aliquo cōmatrem alicuius fieri. Authoritas illa Nicolai pa. ⁊ Calcedonēſi. ſynodi illū ꝓhibet cōmatris ſue vroꝛis matrimonio copulari, qui vroꝛi ſue debitum reddidit poſtq̄ illi⁹ cōmater extitit. Illa vero authoritas Triburienſis g cōcilij illos permittit matrimonio copulari, cuius vroꝛi poſtq̄ a viro ſuo derelinquit, illi⁹ cōmater efficit, nec poſt cō paternitatē a viro ſuo cognoſcit. Querit autē an vroꝛ cū marito in baptiſmate ſimul debeat ſuſcipere puerum.

De his ita ſcribit Urban⁹. ij. Vitali epiſcopo Barie.

¶ Vroꝛ ſimul cum viro filium alicuius in baptiſmate non ſit ſuſcipiens.

Quod autē vroꝛ cū marito in baptiſmate ſimul nō debeat ſuſcipere puerū, nulla authoritate reperit h ꝓhibitū: ſꝫ vt puritas ſpūalis paternitat⁊ ab oī labe ⁊ infamia i cōſeruet̄ imunis, dignuꝫ eſſe decernimus vt vtriq; inſimul ad hoc aſpirare minime ꝑſumāt: q: ꝺo ꝓiaculare flagitiū cōmiſit q̄ duab⁹ ꝛmatrib⁹ velut duabus ſoroꝛibus nupſit: magna iuxta modū culpe penitētia ſibi ꝺz iniūgi. ¶ Illud ꝺo Triburien. ꝓt. q̄ ſpūalē ꝺz cōpatrem ⁊ē. ante hāc ꝓhibitionē dictū intelligit: vel vroꝛi cōmater accipiatur non ex eodem filio cū viro, ſed ex alio.

¶ Questio.v.

Quod autē m clādeſtina cōiugia fieri nō debeāt. Euariſt⁹ papa teſtat ſcribens epiſ Alphꝛi- premiſſo ca. factam. vel ibi vroꝛ accipit ꝑ cōmatre, nec ex eodem filio cum viro, ſed ex alio. Et hoc vltimum tenet H. et alij doctores.

k ¶ Ante hanc. precedētem Urbanum: que contraria eſt ei quo ad finem. S. e. proxi.

l ¶ Vel vroꝛ. Meli⁹ diciſſet, vel vir compater efficiat, non ex eodē filio cum vroꝛe, ſed ex alio: ſꝫ variat ſexum, quia ponit in femineo genere eundem caſum quem poſuit in maſculino in ca. q̄ ſpiritualem vbi eadem permittitur habere duos compatres.

Quod autē. ¶ Hec. q. diuidit in iiij. partes: in ꝓma quarū ꝓbat q̄ mꝛimonia clādeſtina nō debēt fieri: ſꝫ legitima, ⁊ p ſacerdotē: alꝰ niſi ꝛſenſus ꝛcurrat legitim⁹, non valet q̄ actū eſt. Scḋa ibi: ſꝫ querit. Tertia ibi: nec illō. Quarta ibi: ſꝫ obijcit. Jo. de ſan.

¶ Caſus. Jn themate fuit, ꝓpoſita q̄ an clādeſtina deſpōſatio ꝓiudicet manifeſte. Et dicēdū eſt q̄ ꝓiudicat ſi de ea ꝛſtet: nō eſt deficit ius, ſꝫ ꝓbatio. Clādeſtina tū matrimonia fieri non debēt, q: ꝓbari nō poſſunt: vnde q̄ ad eccleſiā manifeſtā preiudicant clandeſtinis.

m ¶ Q̄ autē. Hic depingit. q. v. ⁊ erat in themate in q̄ſto loco queſtiū an clādeſtina deſponſatio manifeſte preiudicet. Et quidem preiudicaret ſi conſtaret de ea. et de

i ¶ Et infamia. de facto Crederēt eſſ ſtu⁹ ti aliquā. primi ta⁹em inter eos cōtrahiſſ ſimul ſuſciperēt. Sed etā ſuperfluum eſſet vt vteraq; ſuſciperet, cū ex ſuſceptiōe alterius vteraq; compater efficiatur. de cōſuetudine eſt tamen in quibuſdam locꝭ q̄ vteraq; ſimul ſuſcipit.

¶ Jllud ꝺo. ¶ Caſus. Finis premiſſi ca. videt ꝛtradicere illi ca. q̄ ſpūalē. ſicut et duo prima ca. Et ideo Sta. alio modo vult ſoluere predictā contrarietatem, dicēs q̄ illud q̄ dictum fuit in illo ca. q̄ ſpirituale. dictuꝫ fuit ante ꝓhibitionē in

Vel dic vt not. eē de cog. ſpi. c. vl.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

clãde. despon. qõ nobis. sed qr ecclesie non constat de ea, ei preiudicat manifesta ꝓbatio. ergo deficit hoc casu notius, sed ꝓbatio. ‡ de test. tut. duo. ‡ Ut xxxij. q. v. christiana. ff. de testa. tute. duo sunt. ‡ de occultis non iudicat. xxxij. dist. erubescãt. sed hec questio facillo erat: z ideo noluit eã ponere, sed ponit aliam.

¶ Matrimonia clandestina q̃ sint, et vtrũ teneant,

scz vtrũ clãdestina matrimonia debeant fieri: z dicunt q̃dã q̃ nõ, si tñ fiant, tenent. Et sunt clandestina q̃ sine presentia testiũ, z traductione z aliis solennitatib⁹ fiunt, sed cum hmoi solẽnitates non sint de substãtia matrimonij, sed sufficiat solus cõsensus: quare ꝓhibent hic contrahi? Rñ. duplici rõne ne sub specie mr̃imonij fiat fornicatio, vel ne matrimonialiter ꝓiuncti separent. Sepe enim matrimonio occulte ꝓtracto, alter mutaret ꝓpositũ, z dimitteret reliquũ, ꝓuationibus destitutum: vt. j. e. §. his.

¶ Clandestina coniugia fieri non debent.

Aliter legitimũ non sit cõiugium nisi ab his q̃ sup ipsaz feminã dñationẽ habere videnť, z a q̃b⁹ custodiť, vxor petaťᵃ, z a parẽtib⁹ z ꝓpinquiorib⁹ sponseť, z legibus dotetť, z suo tẽpore sacerdotaliter (vt mos est) cum precib⁹ z oblationib⁹ a sacerdote benedicatur: z a paranymphis (vt cõsuetudo docet) custodita, z cõsociata a proximis, congruo tẽpore petita a legibus dotetur, ac solenniter accipiať: z biduo vel triduo orationibus vacẽt, z castitatẽ custodiant. Item. Ita peracta legitima scitote esse cõnubia: aliter ꝓ ꝓsumpta, nõ ꝓiugia, sed adulteria vel cõtubernia[c], vel stupra aut fornications potiꝰ q̃ legitima[a] coniugia esse nõ dubitať, nisi voluntas, ꝓpia suffragaverit, z vota succurrerint legitima.

Item ex decre. Hormisde pape. c. vj.

¶ Nuptias occultas celebrare non licet.

Ullꝰ[e] fidelis cuiuscũq̃ conditionis sit, occulte nuptias faciat: sed benedictione accepta a sacerdote, publice nubat in domino.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum.

¶ Nuptie publice celebrari debent.

Ostrates tã mares q̃ femine nõ ligaturã aureã vel argẽteã, aut ex quolibet metallo cõpositam quando nuptialia federa cõtrahũt, in capitibus deferunt: sed post sponsalia, ‡ q̃ futurarum sunt nuptiarum promissio, ‡ federa quoq̃ consensu eorum qui hec contrahunt, et horum in quorum potestate sunt, celebrantur: et postq̃ arris sponsam sibi sponsus per digitum fidei annulo[f] insignitam desponderit: dotẽq̃ vtriq̃ placitam sponsus eiꝰ scripto pactũ hoc continente corã inuitatis[g]

‡ afas sponsalia fe dera. ‡ Cõc. xx. Li. ofo. et Lolino. ff. de spõ. et l. nõ sanè. ne. et ibi q̃. C. de bo. q̃.

Ostrates. ¶ Casus. Bulgari ad fidẽ cõuersi querebant qualiter matrimonia contrahere deberent. Et respondet Nicolaus q̃ nostrates. i. Romani nullam ligaturam ex aliquo metallo deferunt in capitibus cum nuptialia federa contrahunt, sed post sponsalia de futuro per verba consentiunt de presenti de licentia eorum in quorum sunt potestate. et postq̃ sponsus sponsam annulo subarrauit, et donationem ei propter nuptias constituit: ambo ad carnalia commercia perduntur. primo tamen debent in ecclesia benedici, et suscipere celeste velamen. alia etiam sunt que in sponsalibus fiunt, sed nunc ad memoriam non occurrunt. sed z si hec in nuptijs non interuenerint, non erit peccatum. Verba cap. sic exponas. postq̃ sponsalia federa, id est promissio de futuro. Federa quoq̃, id est consensus de presenti. Dotem, id est donationem ꝓpter nuptias. qõ not. Ad nuptialia federa, id est ad carnale commercium, vel xxvij. coniunia nuptialia. Celeste, id est mysticum: vel celeste, id est ecclesiasticum, vel ecclesiastica institutione q̃ inuenerum. ‡ Vide q. ij. si ꝓ vxore ꝓ pin. ‡ Annulus nota.

a ¶ Petatur. ne appetẽtie ꝓcacios estimetur author si ipsa tẽ. xxxij. q. ij. ca. honotantur.

b ¶ Precibus. eẽ de clan. despon. cum inhibitio.

c ¶ Cõtubernia. Hic canon presumit i deteriorẽ partẽ. nã vbi periculũ vertiť, in tutiorẽ partẽ interpretandum est: vt eẽ de homici. ad audiẽtiã. z. §. di. v. ad eiꝰ. q̃q̃ tamẽ presumit canon, p matrimonio: vt. xxxij. q. j. si q̃s acceperit. Sz nõne in matrimonio sufficit, pbare q̃ aliqs eã receperit eo pretextu vt eã perpetuo haberet, lz aliõ nõ sit dictũ: vt. xxxij. q. ij. solet. z in libere mulier. ꝓiunctiõe potiꝰ presumit matrimoniũ q̃ ꝓcubinatus: vt. ff. de ritu nup. in libere. nã cum quis non ꝓtestaťur se velle habere aliquã vt ꝓcubinã: dummodo honesta sit mulier, habebit eam vt legitimã: vt. ff. de ꝓcu. inconcubinatu. ‡ Matrimonũ vtrũ interalios pfumi possit. ‡ Dic vt not. eẽ de pfumpt. illud. So. canon ꝓsideraret periculũ anime: eẽ de iureiur. cum ꝓiungat. eẽ de sponsa. inuenis. z ideo potius iudicat esse fornicationẽ q̃ matrimoniũ. lex tñ stricti⁹ ꝓsideraťmatrimoniũ q̃ canon, nã si aliqs iurauerit q̃ vellet aliquã perpetuo retinere secũ, nisi dicat q̃ velit eam retinere in vxorẽ legitimã, non erit matrimoniũ. in auth. qui. mo. na. effi. le. §. pe. col. vj. j. eo. si quis diuinis. secus fm canones: vt

f ¶ Annulo. annulus significat mutuum amorẽ z fidẽ coniugale esse seruandã: ‡ vt. j. e. femine.

g ¶ Inuitatis. ar. q̃ testes in matrimonio erunt rogati, sicut in diuortio. ff. de diuor. nullum. qõ non credo.

a ¶ Apto tempore. scz cum erant in adulta etate: z non in quadragesima ducet eam: licet in quadragesima contrahere possit. extra de ma. con. contra inter dict. ecclie. ex literis. in parte decisa. Jo.

b ¶ Offerre. secundum consuetudinem regionis.

c ¶ Uelamen celeste. qz quoddam celeste vel spirituale significat. j. ea. femine.

d ¶ Hec cuncta. i. hec singula. lxxxix. dist. singula.

e ¶ Non interueniant. hmõi em solennitates non exiguntur necessario, nã si omittãtur lesa vel modica nõ nocẽt: vt. ff. de ventre inspici. l. j. in fi. dos ergo põt omitti: qz licet dos sine matrimonio esse non possit, matrimonium tamen sine dote esse potest: z vt. j. eo. si qs diuisis. Sed cõtra. xij. q. iij. consanguineoz. z. sed illud intelligitur in eodem casu cum illo ea. aliter. scilz de occulte contrahentibus. z vnde cum presumãtur adulteri repellũtur. Ydem tamen dicit peccatũ esse si huiusmodi omittãtur solennitates si adhiberi possunt.

Qualis debeat. ¶ Talis. dic ostẽditur qualis debet esse vxor illius q sperat decetero. pmouerit et qualiter debet duci. et dicit q debet esse virgo casta zc. que nõ est separanda nisi ex consensu vacaret oationi, vel nisi fuerit fornicata. nec tamen illa viuẽte altera duci potest: qa adulterium committeretur. quod si fecerit, debet recipi ad penitentiam per scripturam.

f ¶ Legem. promotionis.

g ¶ Desponsata. hoc est contra illos qui dicunt q si aliquam fornicariam defloraui, et eam postmodum duxi in vxorem, non repellor a promotione quasi coruptam duxerim: argu. xx. viij. dist. quia sunt. xxxiij. distinguendum. lxx. vij. dist. quicunqz. xxxiij. dist. precipimus ab vtraqz parte tradiderit aut mor, aut apto tpe[a], ne videlicet ante tẽpus lege definitum tale qd facere psumant: ambo ad nuptialia federa pducũtur z primũ in ecclia dñi cũ oblationibus quas offerre[b] debẽt deo per sacerdotis manũ statuuntur: sicqz demũ bñdictionẽ z velamẽ celeste[c] suscipiũt. Itẽ sunt pter hec alia, que ad memoriã non occurrũt, pacta coniugioũ solennia. Peccatũ aũt esse si hec cũcta[d] i nuptiali federe nõ interuenĩãt[e], non dicimus. Item Leo papa.

¶ In cõtrahẽdo cõiugio ista sunt obseruanda.

Qualis debeat vxor esse que habenda est sm legẽ[f] virgo casta, z desponsata[g] in virginitate, z dotata legitime, z parẽtibus tradita sponso, et paranymphis accipienda, et ita sm legẽ et euangeliũ publicis nuptijs in cõiugium liquide sumenda: z oibus diebus vite sue (nisi ex consensu, z causa vacandi deo) nunqz propter hominẽ est separanda: et si fornicata fuerit, dimittẽda: sed illa viuente, altera non ducenda: quia adulteri regnum dei non possidebũt: z penitentia illius per scripturam[h] recipienda. Item ex concil. Carthaginen. iiij.

¶ Quomodo sponsus z sponsa ad benedictionẽ accedant.

Sponsus et sponsa cum benedicẽdi sunt a sacerdote, a parẽtib[9] vel paranymphis offerant in ecclesia sacerdoti: qui cũ acceperint benedictionẽ, eadẽ nocte p reuerentia[i] benedictionis in virginitate permaneant.

Item ex concil. Arelatẽsi. c. vj.

¶ Sine publicis nuptijs nullus ducat vxorem.

Nullũ sine dote fiat ꝓiugium: iuxta possibilitatẽ[k] fiat dos[l]: nec sine publicis nuptijs qsqz nubere vel vxorẽ ducere presumat. His oibus authoritatib[9] occulte nuptie prohibentur. atqz ideo cũ contra authoritatẽ fiunt nuptie, ꝓ infectis haberi debẽt. Sed querit quid sibi velint ille solẽnitates velaminis et annuli q̃ in coniugijs obseruantur.

De his ita scribit Jsidor[9] in ij. lib. de officijs. ca. xv.

¶ Quare femine velant[ur] dum maritantur.

Hemine dũ maritãtur. ideo velantur, vt se noverint semp maritis suis subditas[m] esse z humiles. ¶ Itẽ q nubẽtes post benedictionẽ vitta inuicem quasi vno vinculo copulant[ur]: vcz ideo fit ne cõpagem cõiugalis vnitatis dirumpãt. ¶ At vero q eadem vitta candido purpureoqz colore pmiscet[ur]: cãdor quippe est ad munditiã vite: purpura ad sanguinis posteritatẽ adhibetur: vt hoc signo et cõtinentia et lex continendi ab vtriusqz ad tẽpus admoneant[ur]: z post hoc reddendũ debitũ nõ negetur.

¶ Item q in primis nuptijs Argu. contra. xxiiij. distinc. Valentino. Sed certe et hoc casu in virginitate videtur ista desponsata. omnia enim que precesserunt, legitimant per sequẽs matrimonium, extra qui fil. sint legi. tanta.

h ¶ Per scripturam. j. de pe. di. j. quem penitet. contra, sed ibi prohibetur absens per scripturam cõfiteri: vel q penitẽtiam accipere debeat. hic autẽ permittitur mulieri simplici, dum tamen presens sit, in scripto peccata offerre: vt. ij. qõ. viij. ¶ sed Calixtus.

i ¶ Sponsus. ¶ Pro reuerẽtia. ergo non erit peccatum si aliter fiat.

k ¶ Nullũ. ¶ Iuxta possibilitatẽ. i. scõm facultatem, et viri nobilitatem: vt. ff. de iure do. quero. ff. de relig. si quis sepul ij. ps. chum. ¶ vlt.

l ¶ Dos. Ex hoc dicunt quidam q semper aliqd dandum est in dotem: z si nimia paupertas cogat, saltẽ dabis vnũ denarium: quod non cõcedo. et hoc est consiliũ.

¶ Sed quaeritur.

¶ Hec est. ij. pars questionis in qua querit: vt. j. e. sequitur sm Jo. de fan.

Hemine ¶ Talis. Hoc ca. diuidit in. iiij. partes. In prima dicitur q femine ideo velantur cum maritantur, vt ostendatur q semp debẽt esse subdite viris suis. In secũda parte dicit q ideo in vitta ĩsimul colligantur, ad ostendendum q fidem coniugalem debẽt semper adinuicem obseruare. In tertia parte ostenditur quid cando: et rubor in vitta illa significent. In quarta parte quid annulus significet: et quare in quarto digito inseratur. Secunda pars incipit ibi, Item q nubentes. Tertia ibi, At vero. Quarta ibi, Item q in primis. Sodem pignote, id est signo. Sequens ca. patet.

m ¶ Subditas. j. xxxiij. q. v. cũ caput. z. c. mulierem.

Annus. s li datio facit p. sumi p mrimonio.

¶ Annulus. Dicit y. q per traditionē annuli a sponso vel donatione arre psumitur pro mrimonio. ar. eē de psump. illud. z hoc etiā videt p orationes Grego. que dicunt in benedictionibus vbi dicit, Benedic dne has arras, z arg. xxvij. q. ij. si quis vxorē. Aliij † dicūt sponsalia tātum psumi, nisi det annul⁹ a sacerdote. arg. ff. e. nr̄a. tes. vel nisi sit de cōsuetudine loci q annul⁹ det in mrimonio. et est si. qō dicit lex in arra q nō facit emptionē, sed est eius signū. insti. de emp. z ven. in prin.

† Ut R. et B.

annulus[a] a sponso sponse dat, fit nimirū vel ꝓpter mutue dilectionis signū: vel ꝓpter id magis vt eodem pignore eoꝝ corda iungant. Unde z quarto annulus digito inseritur, ideo qꝝ in eo vena quedam (vt fertur) sanguinis ad cor vsq; perueniat.

Item Ambrosius in libro de patriarchis.

¶ Nuptie dicuntur ab obnubendo: eo q caput suum obnubere soleant.

Hec illud ociosum, q cū veniret rebecca, vidit Isaac deambulante: et cū interrogasset qs esset: cognito q ipse esset cui duceret vxor[b] descendit: et caput obnubere suū cepit: docens verecundiā in nuptijs preire debere. inde eē et nuptie dicte, q pudoris gratia se puelle obnuberent.

Sed obijcit p̄missis: multa sunt q̄ prohibent: q̄ si fiant, ex postfacto cōualescūt. phibentur vouētes matrimonia contrahere: que tū si cōtraxerint, inuiolata permanere oportet. sic et clādestina cōiugia cōtracta quidē fiūt: tamen cōtracta dissolui non possunt: qꝝ ex legitimo voto subsequēte corroborantur. vnde Euaristus cuꝫ dixisset. Aliter p̄sumpta nō sunt coniugia, sed adulteria: addidit, nisi voluntas propria suffragauerit: z vota succurrerint legitima.

Hinc etiam in nouellis[c].

Si quis diuinis tactis scripturis iurauit mulieri legitimam se eam vxorem habiturum[a]: vel si in oratorio tale sacramentum dederit: sit illa legitima vxor: cuius nulla dos, nulla scriptura alia interposita sit. His ita respondetur, coniugia que clam contrahuntur, non negantur esse coniugia: nec iubetur dissolui si vtriusq confessione[e] probari potuerūt: verūtamen prohibentur: quia mutata volūtate alterius eoꝝ, alterius confessione referantur: probatur extra de matri. cōtra. contra inter dic. ecclē. er̄iterio. Uel habiturum, id est habitam me retenturum. B.

¶ Quis ita rndetur. ¶ Casus. Rndet modo sta. dicēs q clandestina matrimonia non negant esse mrimonia: nec iuvent dissolui si, pbari possint. sed ideo fieri, phibentur qꝝ mutata voluntate vnius eoꝝ matrimonii, pbari non poterit: cū inde ex incertā sniam ferre nō debeat: q̄ pbat authoritate. Sixti. z ad hoc inducit scīa ca. Quoniaꝫ, id est eternaliter: q: nūq̄ indicam⁹. z ponit impropte.

e ¶ Confessione. Ecce aperte dicit. Sanctanus q confessioni z sacramento coniunctorum occulte debeat credere ecclesia cum aliter pbari non poteſt eos contraxisse. quod intelligo cum confitentur pro matrimonio: tunc eoꝝ confessioni standum est: nisi pretudicetur primo vel secundo mrimonio: vt ex de eo qui cog. consan. sup eo. nisi eē non separatur secūdū mrimoniū ob hoc: q̄ videatur contra ex de rap. cum causam. nam ibi dicit credēdum esse confessioni mulieris que erat in monasterio. Sed dicas q illud vel, ibi ponit pro et. z secundū hoc idem est in matrimonio carnali z spūali. Argu. contra ex de regu. transi. ad reli. vidua. cur enim inferior erit lex diuina? vt xxj. q. ij. cū deuotissimā. Uel dic aliud esse in matrimonio spūali. Cum aūt agitur ad mrimoniū dissolvendū, quia

[a] Annulo[a] a sponso sponse dat, fit nimirū vel ꝓpter mutue dilectionis signū: vel ꝓpter id magis vt eodem pignore eoꝝ corda iungant. Unde z quarto annulus digito inseritur, ideo qꝝ in eo vena quedam (vt fertur) sanguinis ad cor vsq; perueniat.

[b] Item Ambrosius in libro de patriarchis.

¶ Nuptie dicuntur ab obnubendo: eo q caput suum obnubere soleant.

Hec illud ociosum, q cū veniret rebecca, vidit Isaac deambulante: et cū interrogasset qs esset: cognito q ipse esset cui duceret vxor[b] descendit: et caput obnubere suū cepit: docens verecundiā in nuptijs preire debere. inde eē et nuptie dicte, q pudoris gratia se puelle obnuberent.

[c] Sed obijcit p̄missis: multa sunt q̄ prohibent: q̄ si fiant, ex postfacto cōualescūt. phibentur vouētes matrimonia contrahere: que tū si cōtraxerint, inuiolata permanere oportet. sic et clādestina cōiugia cōtracta quidē fiūt: tamen cōtracta dissolui non possunt: qꝝ ex legitimo voto subsequēte corroborantur. vnde Euaristus cuꝫ dixisset. Aliter p̄sumpta nō sunt coniugia, sed adulteria: addidit, nisi voluntas propria suffragauerit: z vota succurrerint legitima.

Hinc etiam in nouellis[c].

[d] Si quis diuinis tactis scripturis iurauit mulieri legitimam se eam vxorem habiturum[a]: vel si in oratorio tale sacramentum dederit: sit illa legitima vxor: cuius nulla dos, nulla scriptura alia interposita sit. His ita respondetur, coniugia que clam contrahuntur, non negantur esse coniugia: nec iubetur dissolui si vtriusq confessione[e] probari potuerūt: verūtamen prohibentur: quia mutata volūtate alterius eoꝝ, alterius confessione referantur: probatur extra de matri. cōtra. contra inter dic. ecclē. er̄iterio. Uel habiturum, id est habitam me retenturum. B.

¶ Quis ita rndetur. ¶ Casus. Rndet modo sta. dicēs q clandestina matrimonia non negant esse mrimonia: nec iuvent dissolui si, pbari possint. sed ideo fieri, phibentur qꝝ mutata voluntate vnius eoꝝ matrimonii, pbari non poterit: cū inde ex incertā sniam ferre nō debeat: q̄ pbat authoritate. Sixti. z ad hoc inducit scīa ca. Quoniaꝫ, id est eternaliter: q: nūq̄ indicam⁹. z ponit impropte.

e ¶ Confessione. Ecce aperte dicit. Sanctanus q confessioni z sacramento coniunctorum occulte debeat credere ecclesia cum aliter pbari non poteſt eos contraxisse. quod intelligo cum confitentur pro matrimonio: tunc eoꝝ confessioni standum est: nisi pretudicetur primo vel secundo mrimonio: vt ex de eo qui cog. consan. sup eo. nisi eē non separatur secūdū mrimoniū ob hoc: q̄ videatur contra ex de rap. cum causam. nam ibi dicit credēdum esse confessioni mulieris que erat in monasterio. Sed dicas q illud vel, ibi ponit pro et. z secundū hoc idem est in matrimonio carnali z spūali. Argu. contra ex de regu. transi. ad reli. vidua. cur enim inferior erit lex diuina? vt xxj. q. ij. cū deuotissimā. Uel dic aliud esse in matrimonio spūali. Cum aūt agitur ad mrimoniū dissolvendū, quia

c ¶ In nouellis, in auc. qui. mo. natu. effic. leg. §. penul. col. vj.

§ Si quis diuinis. § ¶ Casus. Dicitur in hac. l. q si qs iuramēto interposito promiserit se habiturū decetero aliquam in vxorem, matrimonialiter consentiendo in ipsam: legitima erit vxor etsi nulla dos vel scriptura iteruenerit. d ¶ Habiturum. Sed nunqd p hec verba futuri tēporis: iuro q habebo te, p legitima vxore: contrahitur matrimonium: non vi te presentis dek: cuꝫ hec verba hic posita futuri tēporis sint: vt extra de con. ap. c. vlti. et extra de spon. de illis. l. cū ista dicit q sic: z est verū: quia hoc verbum habebo: respectū habet ad psens tēpus. † aliud esset si dicerētur: iuro q ducam te in vxorē. et q illa ꝑba ad psens

† Et sic ly sit fa tum re ponas: ri tra hēf ad p̄sens ideo ius vālt. ef de spō. et ge. z dicit hoc in gest. ff. ad vtrū. l. Iulianus. §. fi. ff. ad Treb. Tollitur ma xima ca nonū ad hāc qst. not. l. l. Iulianus §. veri. ff. de offi. pcto. Spe. in tit. de im. p. §. fi. ver. fi. l. pe.

Matrimoniū iter absentes ꝑhibet.

xxiij. q. ij. ps. Ben. xxiij. q. g.

¶ Uxor. Jam ergo erat vxor, z desponsata. ar. xxxij. q. ij. §. cū ergo. Et est arg. q mrimoniū pōt cōtrahi inter absentes q nūq̄ se viderūt. quod verū est si fama vel aliquo alio modo se nouerunt: et in ignotos ex toto cōsentire non possumus: sꝫ in eos qui non sunt penitus ignoti, possum⁹ cōsentire: vt. lxiij. distin. c. j. z. ij. di. lxv. c. ij. er. iij. Qō inter

iiij. ps.

† hoc habet eē b cōuer. cōiug. ex parte.

absentes matrimoniū cōtrahatur, † est arg. extra q̄ clerici vel vo. veniens. ff. de ritu nup. mulierem. ff. de spon. sufficit. z dicit lex q omnes cōtractus qui cōsensu cōtrahūtur, inter absentes celebrant. ff. de cōtrahen. emp. l. f. §. est aūt. dum tū hoc agak. nō eēt dico q solus consensus facit matrimonium, nisi hoc sit actū inter consentientes: arg. xx vij. q. ij. sufficiat. z dicit lex q in pticūdum sit quid agak. ff. de act. et obli. obligationū. Arg. ꝑra extra de spon. duo. duobus. ibi corde z ore, z si non stringit. tē. Sed dic q ore dicuntur consentire, cum procuratores eorum nomine consentiūt. Sed quid dices si aliquis consensum suum exprimat alicui femine per literas, et ante receptas ab illa iste penitear? y. dicit non esse matrimonium licet illa consentiat: qꝝ requiritur q duret volūtas prioris. Nam requirit ibi mutuus consensus. secus tamen est in alijs mandatio. nam licet reuocet mādatum altero ignorante, tamen contractus tenet: vt. ff. man. si mandassem. Arg. tamen est ꝑra. ff. de diuor. si penitet. Item secus est in electione: vt extra de elec. cum inter.

¶ Sed obijcitur. ¶ Hec est. iij. pars. q. in qua probat q clandestinum matrimonium tenet si pbari poteſt. nam sine vera probatione nullus debet condēnari. z hoc probat per vnam legem. z per. iij. ca. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est in §. his omnibus, q clan-

dicunt nullū esse propter ꝙsanguinitatē, vel aliud impedimentum: non creditur eoꝝ confessioni etiam cū sacramento, nisi aliud admiculū intervenerit. xxxv.q.vi.si duo.ℨ.xxiij.q.j.requisisti. Si autem agitur ād separationē mutue seruitutis, crederetur tunc confessioni alterius, ex de diuort.

ex literis. vnde in mrimonio nō semper creditur aliꝙ dño contra se. Iṫ pone q̄ stabā contra matrimonium dicebā me habere aliā vxorē: non ꝓbatur me hre. nunquid ita defuncta possum statim contrahere? videt q̄ non, quia fui cōfessus contra me. Uel pone q̄ dicebā aliquam esse vxorem meā. non probatur nunqd possum cū alia cōtrahere? videtur q̄ non, eadē ratione, qt cuilibet credit ꝓtra se. xxij. q.ij.ℨ.j. Sed dic q̄ possum, arg. ff. de acqui. pos. naturaliter. ℨ. vlti. ex de causa poss. et propue. pastoralis. nā ibi habes q̄ si egri ret vendi. possum agere et iterdicto vti pos. licet sint contraria. nā per primū contēdo nō me possidere: per sm dicome possidere, bene em potest ds agēdo, ponere cōtraria, vel excipiēdo, et talis casus est expressꝰ: ex de despon. impu. attestationes. sed non asserēdo: vt not. xiij. q. j. in fi. alibꝰ tamē q̄ siciurāt, non debet dari licentia ꝓtrahēdi, cū per sentētiā separant: ℥ sue sunt ꝓscīētie relinquendi: vt ex de ureiu. mulieri.

Contra ꝓpositum secundo et tertio.

Adde hāc quest. et. l. Lucius. ℨ. veri. ff. de offi. presi. Ro. in fin. de ꝓb. ℨ. Ili authoritate apostoli dicentis. Tu ds es &c. Mala em audita non debent aliquem mouere vt precipitet sententiā suam, Alienum. i. ab alio iudicandum.

a ¶ Confessione. xxxiij. q. j. si ds ꝓtra. sed ibi de carnali commixtione: hic de sponsalibus agitur.

b ¶ Credēda. arg. ex his authoritatibꝰ ꝙ sequētibꝰ ca. q̄ iudex non ſm conscīētiā sed ſm allegata debet iudicare. ℨ. de ꝓb. dist. v. c. vlt. ℨ. xv. q. v. ꝓb. ℨ. ij. q. j. de⁹ oipotēs. ℨ. iij. q. vij. iudicet. xj. q. iij. eoꝝ. ℨ. c. ℨ. huic, ℨ. c. graue. ℨ ca. summopere. ar. xj. q. iij. tūc vera. ℨ ca. plerūq̄. contra. ar. xxiij. q. iij. de⁹. quando. contra.

c ¶ Quousq; ℨ. eternaꝝ. q. d. nunq̄ iudicamꝰ. ℨ ponit impropue, sicut ibi: Donec ponam inimicos &c. ibi: sede a dextris meis, donec ponā. i. sede eternaliter.

Nullum ante. ¶ Calus. Non debemus ferre sententiam ante veram ℨ iustā probationē. qꝫ probatur authoritate apostoli dicentis. Tu ds es &c. Mala em audita non debent aliquem mouere vt precipitet sententiā suam, Alienum. i. ab alio iudicandum.

sione[a] fides iudici fieri non potest. Unde publice cū alteritus vota in alterā partē se transtulerint: ꝓ priori coniugio quod iudici incertū est, sententia ferri non poterit. Incerta enim (vt Sixtus papa scribit epīs per Hyspaniā ꝓstitutis) nemo pontificū iudicare presumat: ℨ ex his vera sint, non tñ credēda[b] nisi q̄ certꝫ indiciꝫ cōprobarit, nisi q̄ manifesto iudicio cōuincitur, nisi q̄ iudiciario ordine publicarit. Hinc etiā Victor papa scribit Theophilo epo.

Incerta charissime nullatenꝰ iudicem⁹, ꝙuscꝫ[c] veritat dño q̄ latētia ꝓducet in lucē, ℨ illuminabit abscōdita tenebrarum, ℨ manifestabit cōsilia cordium. cuius em vera sint, nō tñ credēda sunt, nisi q̄ manifestis indiciꝫ cōprobarit, nisi q̄ manifesto iudicio ꝙuincunt, nisi q̄ iudiciario ordine publicarit.

Item Euaristus papa omnibus episcopis.

¶ Ante iustā ꝓbationē nullꝰ est iudicādus aut dānandꝰ.

Nullū[a] anteverā iustāꝫ ꝓbationem iudicare aut damnare debemus: teste apostolo, q̄ ait: Tu qs es q̄ iudicas alienū seruum: dño suo stat aut cadit. malavriꝫ audita nullū moueat, aut passim dicta absꝫ certa ꝓbatione q̄scꝫ vnēꝫ credat: ℥ ante audita, diligēter inquirat, ne precipitando quicꝫ aliquis agat.

Item Eleutherius papa.

¶ Nō fūr aliꝙ iudicāda priusꝙ certꝫ demonstrent indicia.

Iudicantē opꝫ cuncta[e] rimari ℨ ordinem[f] rerū plena[g] inquisitione discutere interrogandi[h], respondendi, obiciendiꝫ ꝓbita patientia ab eo: vt ibi actio ambarū partium illuminata[i] sit plenter: nec litigantibus iudex prius velit sua sententia obuiare, nisi quando tam peractis omnibus nihil habeant in questione quod proponant. et tandū actio ventilet̄, quousꝫ ad rei veritatem perueniatur. frequenter interrogari oportet, ne aliquid ꝓtermissum forte remaneat[k], quod annecti conueniat. Ex premissis manifeste colligitur q̄ ꝓ incertis damnandis reis, nullus ꝓsiliat, nullus ꝓsentiat, nullus ꝓsentētiet. ff. de interro. act. si sine. ℨ ex de concess. ꝓbē. ℨ ec. non vacan. post electionem. Similiter aduocati possunt interrogare: vt. ff. de adulte. si postulauerit. ℨ. questioni. Cautarum enim merita, partium assertione pandunt: vt ex de in integrum restitu. tum ex literis. C. si per vim vel alio modo. l. ij. sed in hoc differt interrogatio iudicis ab interrogatione partis: quia si partes admittē interrogant, oportet q̄ pars interrogans prius ponat aliqd, ne calumniose videatur interrogare: sed aliud est cum iudex interrogat.

b ¶ Nullū. ℨ. ij. q. j. deus omnipotēs. ℨ. dist. lxxxvj. si q̄d ℨ. xj. q. iij. eoꝝ. et ca. in cunctis.

Iudicantē. ¶ Calus Judex debet ola diligenter inquirere, et ordinem negocij plena inquisitione ab vtraꝫ parte inquirere: ℨ tūc debet ad sententiā venire cū nihil fuerit ꝓtermissū. Actio, id est negocium.

e ¶ Cūcta. Uidetur ergo q̄ a teste possit inquirere an talis sit vt possit testari: vt. ij. qōe. vij. querendū. ℨ nō tamen in omnibꝰ erit ita curiosus: quia quedā ſz sciamus, dissimulare debemus: vt. ff. de nouā. doli. in fi. ℨ. xxij. q. ij. c. vnlem.

Rom. xiij. a.

† Adde si testis sit crimnosꝰ, an teneaf̄ interrogatꝰ. gl. in. l. q̄ ualasse ℨ. fi pr. ff. de iureiu. Bar. in. l. si duo patroni. ff. e.

f ¶ Et ordinē. Et circunstantias omnes. ex de testi. cuꝫ causam. et est si. C. de iudi. et in aute. iubemus. ij. qōe. j. in primis. et. xxxij. q. vij. occidit phinees.

g ¶ Plena. in petitorio, ſz in possessorio sufficit summarie tangere negociū. ff. ad exhi. l. ij. ℨ. sciendū. de re iudica. a diuo. ℨ extra vt lit. nō cōtest. quoniam frequenter. in fi.

Interrogationes a quibus possunt fieri.

h ¶ Interrogādi hic vides q̄ pare. a parte, et iudex a partibus potest facere interrogationes: vt hic ℨ extra de do. ℨ cōtu. prout et. ff. de interro. act. si sine. ℨ ex de concess. ꝓbē. ℨ ec. non vacan. post electionem. Similiter aduocati possunt interrogare: vt. ff. de adulte. si postulauerit. ℨ. questioni. Cautarum enim merita, partium assertione pandunt: vt ex de in integrum restitu. tum ex literis. C. si per vim vel alio modo. l. ij. sed in hoc differt interrogatio iudicis ab interrogatione partis: quia si partes admittē interrogant, oportet q̄ pars interrogans prius ponat aliqd, ne calumniose videatur interrogare: sed aliud est cum iudex interrogat.

i ¶ Illuminata sit pleniter, nā fructꝰ diuinꝰ est sepius iustitiam recenseri. xxxv. q. ix. graue.

k ¶ Remaneat. Ergo etiā post apertas attestationes potest fieri interrogatio: qi vbicūq̄ equitas mouet iudicem, potest interrogare: vt. ff. de inter. ac. vbicunq̄. Sed an ola prętermissa possit iudex supplere, dubitari con. de q̄ posteſt sup
tra de postula. ꝓc. bone memorie. vbi dicit: nos ꝓ ipso curauimus allegare, sed videtur q̄ etiam de facto possit

Judex

† Per supplere: vt ex de consue. cū dilectus. ⁊ de appel. ꝓhitus ista de. ex ꝑte. non ꝓbat id ad qđ ꝓdāt inducit ꝓ Jo. nā qđ qđ ad ꝓces dererminata est. vbi qđ aliquē ꝓpa uoluit gratiā facē ilius sic recepꝭ mitatis uēt. sed ibi pa uent, qđ ꝓbat ꝑ ꝑ ꝑ

dam.l.si alius.§.notauimus. Joan.

a ¶ Fieri. nisi aliquis illorum casuum interueniat quos dixi in summa.

b ¶ Honesto placito.i.maritali affectu.

c ¶ Credit. ignorantia iuris vel facti crassa.ff. de iur. et fac.ign.nec supina.j.q.iij.§.fina.

d ¶ Licita. & tunc potest eā retinere ꝓmo viro mortuo: et hoc falsum est.

Illud vero.

¶ Casus. Si quis cū vxore alterius fuerit fornicatus: marito mortuo aditus ei claudatur illicit[e]: quoniā nō poterit matrimonialiter copulari cum ea quam prius polluit per adulterium.

e ¶ Et preiudicamus, id est prę aliis iudicam[us]. quasi firmiter statuimus.

f ¶ Claudat. Arguit q si iurauit decetero non cognoscere concubinam meā: si postea cum ea cōtraham, & cognoscam: non sum periur[us]: qr per iuramentū illicit[e] adhibitus tantum nihil claudit[ur]: quia nō intelleri[tur] nisi de illicito. arg.xxij.q.v. humane. et notaui etiam plura ar. xj. qō.iij. quod precessit.

g ¶ Cōuenit. In duob[us] casibus fm vel nec conuenit.i. nō est honestum.

h ¶ Hic.i. in hoc loco in cap.i.huius questionis.

i ¶ Peracta. ꝯtum ad primū ca. et ad fi. pri. supio-ris.c.7 q dicit peracta, supple vel intercepta. arg.extra de eo qui co.con. veniens.

k ¶ Penitentia. hoc quantum ad illud ca. deniq.

l ¶ Viuēte. In his duobus casibus etiā si mortuo viro eam accepit. est ab ea auctoritate apostolica seperādus qr hec ꝓhibitio perpetua est. ex de eo qui dux. in matri. significauit nobis. & ca. cum haberet.

¶ Elatum. ¶ Casus. Quidā vxorē alterius eo viuēte corrupit: & ei fidem dedit q post mortē legitimi viri si superuiueret, eā duceret in vxorē, qui post mortē mariti eam duxit in vxorē, qō cū relatū fuisset in tribunali

Deniq; mortuo eo cum quo fuit verū cōnubiū fieri[a] pōt cōiugiū cū qua precessit adulteriū. Ite in lib.de bono cōiugali. Posse sane fieri licitas nuptias ex psonis illicite cōiunctis(honesto placito[b] subsequēte)manifestū est. Hec vltia authoritas Augu. de cōcubinis loquit, perhibēs cōcubinas posse trāsire ad honestū placitum nuptiar[um]. Prima authoritas Augu. loquit de repudiata: quā dū viuente viro suo q̄cūq; ducit in coniugiū, cōmittit adulteriū: cuius adulteriū aliquā hz veniā dū ei[us] copula credit[c] esse licita[d].

Illud ꝯo Leonis pape de ea intelligēdū est q̄ a viro suo nō erat repudiata: cuius viuebat vir reddēs ei debitū. Unde in concilio apud Alphesum habito pñte Conrardo rege statutum est ca.vj.

¶ Nullus ducat in cōiugium quā polluit per adulterium.

Illud vero cōi decreto fm canonū statuta definim[us] et preiudicamus[e], vt si quis cum vxore alterius eo viuēte fornicat[us] fuerit mortuo marito, synodali iudicio aditus ei claudatur[f] illicitus: nec vlteri[us] ei cōiungat matrimonio, quā prius polluit adulterio. † Nolum[us] em, nec christiane religioni cōuenit[g] vt vll[us] ducat in cōiugiū quā pri[us] polluit adulterio. Hic[h] subaudiēdum est, nisi pri[us] peracta[i] pnia[k] et si nihil in mortē viri machinatus fuerit: vel si viuente[l] viro fidē adultere non dedit se sumpturum eā sibi in cōiugem si viro eius superuiueret. Unde in concil. Triburiensi legitur.

¶ Post mortē viri nō potest adulterā in cōiugium ducere qui viro viuēte iuramētū sibi faturarū nuptiarū prebuit.

Elatū est auribus sctōr sacerdotū quendā alteri[us] vxorē stupro violasse[m]: & in sup mechę viuente[n] viro suo iuramentū dedisse[o] vt post legitimi mariti mortē si superuiuisset, duceret eā i vxorē: qō et factū est. Tale ergo cōnubiū phibemus et anathematizamus[p]. Item in eodem.

¶ Post peractā penitentiam poterit viduā in cōiugem ducere quā viro viuente p adulterium pollut.

Si qs viuēte marito cōiugez illius adulterasse accusāt: & eo in primo[q] defuncto eandē sumpsisse dinoscit: oib[us] modis publice pnie subiciat: de quo etiam post pñiam prefatam(si expedierit) seruabitur regula[r]: nisi forte vir aut mulier virū q̄ mortu[us] fuerat, occidisse[s] noteť: aut ꝓpinquitas vel alia quelibet actio † criminalis impediat. qō si ꝓbatū fuerit: sine vlla spe coniugij

¶ Regula. cōtrahendi.f. matrimonū: vt cōtrahať cū illa. et quod dicit si expedierit, hoc ideo dicit si timeať lapsus iuuenilis incontinētie: vt.xxxij.q.ij. in adolescentia ꝫ. pri. cā. q. vj. hi q. cōtra. sed illud ex rigore, istud ex mie dispensatione. vel hic de cōtracto, ibi de cōtrahendo matrimonio. vel hic de simplici, ibi vero de incestuoso adulterio, quod est grauius. xxxij. q. vij. §. sed illud.

¶ Occidisse. hoc ipso vt ꝓsequeť. aliud si casu: qr forte inimici fuit: vel ex alia cā: tūc ducere poterit vxorē eius ex de ꝓuer. in fi. laudabile. §. ad hoc, vbi etiā arguit q si cōcilio, statuit cōcilium non esse matrimoniū inter eos.

m ¶ Violasse. Quid si non violauit, sed dedit fidem q remanebit cum ea? dicit ꝑ. de re non vacante non debuit promissione recipere vel dare: vnde non potest cum ea remanere. arg.ij.q.j. in pmis. ibi, ad Malachiranam.

Alij dicunt contra q canones non vidētur loqui nisi de adulteriis. Opi. ꝑ. corrigitur extra.e. ca. vlt.

n ¶ Viuente. Et ita ei viuente viro fidem dedit. vnde non debet cum ea remanere: arg.ij. q.j. in primis ibi ad Malachiranam.

o ¶ Dedisse. multo fortius si eā duxit viro viuente, seperāti sunt. ex de eo qui dux.c. ex literarum. et.c. cum haberet.

p ¶ Et anathematizamus. i. separamus. sic exponitur ij. questio.j. in primis. ibi, si ad Malachiranam. xxvij. questiōe.ij. de coniugali.

Si quis viuente. ¶ Casus. Quidā vxorē alterius eo viuente cognouit. viro post ea defuncto duxit eā in vxorē. Dicit hic vt pniam agat et retineat: nisi illa vel ille illū occidisse noteť, vel nisi cō sanguinitas vel alia iusta causa interuenerit. Regula, vtrobi cōtracto matrimonio. Occasio criminalis. i. affinitas contracta p crimen.

q ¶ In proximo. † occasio. Factū recitat malor tamen est contra eū presumptio ob hoc.

Peta q̄ ante baptismū machinatus sit, post baptismū cum vxore defuncti non contrahat: z ita huiusmodi peccata non delentur in baptismo. Et hoc q̄ dicit occidisse. vnde nisi machinatus fuerit cum effectu, non impeditur: puta si voluerit dare venenum, z nō dederit. sed nec impeditur maneant ppetuo[a] cum pnia.

Item ex cōci. Elibertano apō Germerias.

Palea.

SJ qua mulier in mortē mariti sui cū aliis consiliata sit: z ipse vir aliquē illorū se defendēdo occidit: si, pbare pōt ille vir eā rēa esse consilij, potest (vt nobis videtur) ipsaz vxorem dimittere: et si voluerit, aliam ducere: ipsa aūt insidiatrix penitētie subiecta absq̄ spe coniugij maneat.

Item ex cōci. Elibertano.

¶ Post pniam reconciliet ad cōmunionē vidua q̄ mechum suum in virum accepit.

SJ qua[b] fuerit vidua mechata, et postea eūdem habuerit maritum: post quinquēnij[c] tps peracta legitima pnia placuit eā: ad cōionē reconciliari. Sed obijcit, dauid[d] cū Bethsabee adulteriū cōmisit, z mortē Urie machinatus est: et tñ eādē Bethsabee post ea duxit in vxorem. Sed in veteri[e] testamēto multa pmittebant propter infirmitatē, q̄ in euangelij pfectione eliminata sunt: sicut permittebatur[f] qui buslibet dare libellū repudij, ne per odium funderetur sanguis innocuus. quod postea in euāgelio dñs phibuit dicens ci non possit: quia viri et mulieres frequēter contrahere prohibent. Unde etiam sacerdotes scōis nuptijs interesse non debent. Ad quod inducit sequens ca.

d ¶ Dauid. Hanc historiam habes. I. dist. ¶. e contra.

e ¶ In veteri. Plantius dixisset q̄ ideo fuit matrimonū inter Dauid z Bethsabee, qa ecclesia nōdum pbuerat. xxxj. q. iij. objiciuntur. et capi. dixit.

f ¶ permittebatur. Jo. hāc pmissionē ꝓparationem, erat em vtrūq; malū: sed vnū minus, qō pmisit ne maius cōmitteret scz homicidiū. ff. xxxiij. q. ij. si quod verius.

g ¶ Malēs. xxj. q. j. considera.

h ¶ Infirmitat'. qt nō fuit peccatū Dauid sue impotabilitatis estus, sed vmbra mysterij. ꝺ pe. dist. iij. illud.

i ¶ Significatione. vt de pen. dist. iij. illō. Dauid em interpretatur manu vnans fortis, id est Ch̄s de bethsabee qui fortiter debellauit aerias potestates, Uriaz, iuxta mea deus. z significat diabolū q̄ trāsfert se in angelum lucis: et etiā lucifer creatus fuit: quez etiā deus supauit. J. de penit. dist. ij. principius. xxvj. q. v. nec. Bethsabee interpretatur puteus vij. z significat ecclesiā gentiliū: que hausit dona septiformis gre, z ch̄isto copulata ē: vt xxxij. q. ij. his ita. I. cū pius adhereret Urie, id est diabolo per cultum idololatrie.

Canon penitentialis.

ij. ps. ij. Re. xj. a.

Ut xxxij. q. ij. hoc ipsum. Deut. xxiij.

a ¶ perpetuo, nisi sit vnenis: vt xxxij. q̄. ij. in adolescentia. et. c. antiqui. z. c. interfectores. xxxv. q̄. ne. vj. si duo.

SJ qua fuerit ¶ Casus. Quedā vinēte marito adulterata est cum quodā, quem mortuo marito in virū accepit. Dicitur in hoc. c. q̄ debet agere penitentiam per quinquēnium. z postea debet ad cōionē admitti.

b ¶ Si qua al'as est. ¶. Respicit hic ¶. ꝓcedēte. hic est subaudiēdum vbi tria dixit. et ad ea tria introducit capitula.

c ¶ Post quinquēnij. Sed nōne pro adulterio. vij. annis debet penitere? Sic ‡ ij sunt arbitrarie pnie.

¶ Sed obijcitur. ¶ Hec est secunda pars. q. in qua q̄ritur vtrū sit peccatū ¶here sc̄das nuptias. et est dicēdū q̄ non, ij s̄ va videat aliter sonare. ij est exhortatio castitatis: nō aut̄ reprobatio nuptiarum. Jo. de fan.

¶ Casus. Dictū est. ¶. in ca. si qs. q̄ aliquis pōt ducere in vxorem quam prius polluit per adulteriū: nisi vir vel mulier virū qui mortuus est occidisse noteť. Sed obijcit Natia. dicens q̄ Dauid machinatus est in mortem Urie: et Bethsabee vxorem eius cum qua prius adulteratus fuerat, in vxorem accepit. Sed statim respondet dicens q̄ multa permittebant in veteri testamento causa infirmitatis, que hodie non pmittuntur: sicut libellus repudij olim pmittebat, qui hodie phibeť. quedā enim permisit dñs causa infirmitatis, et sacramenti futuroz: sicut permisit filijs israel offerre alia. sic et Bethsabee causa infirmitatis z significatione futurorū permissa est aliter duci. Est etiam alia ratio quare sic corupta duxerit a viro nō esse dimittendam nisi causa fornicationis. quedā pmittebant cā infirmitatis et sacramēti futuroz: sicut dñs pmisit filijs Israel offerre alia sibi in sacrificiū, q̄ in egypto consueuerant immolare demonibus: malēs[g] ea sibi offerri q̄ idolis: et vt essent illis sacramēta futurorū. sic et Bethsabee pmissa est duci in vxorē non magis causa sue infirmitatis[h], q̄ significatione[i] futuroz. Sed est alia rō quare vxor defuncti huic nubere non possit. Generaliter em̄ pohibent viri z mulieres frequēter mſmonia contrahere. vnde in connubio secundarū nuptiarum ꝓesbyteri interesse non debent: sicut in Neocesariensi concilio legitur.

¶ Fides z cōuersatio penitētiam bnemat coz qui frequenter ducunt vxores.

DE his qui frequenter vxores ducunt[k], et de his q̄ septies nubunt: tps[l] quidem pnie his manifestū cōstitutū est: sed cōuersatio z fides eoz tps abbreuiat: pbm vero cōnubio secūdarū nuptiarum interesse non debere[m]: maxime cū precipiatur secūdis nuptijs penitētiā tribuere: quis

Dehis. ¶ Casus. ¶. intellexit hoc ca. de his qui simul habent plures vxores, vel de his qui plures habent viros: de quibus ōt q̄ penitere debēt: nec debet sacerdos talibus nuptijs interesse. Quidā etiā hoc cap. intelligūt de his q̄ ītrahunt scās nuptias causa fabulande libidinis. Alij dicūt q̄ hoc dictum est ad terrorem. Sed potes dicere q̄ cum dicit frequēter, intelligitur de illis qui ardore libidinis contrahūt. cū dicit. nubunt, intelligitur de illis qui primis viuentibus contrahunt.

k ¶ Ducāt. plures simul, hodie, ſ. vnā, craa alia viuente prima de talibus secūdis nuptijs intellige hoc cap.

l ¶ Tempus. scz penitentie.

m ¶ Debere. Id est debet deponi si prior vxor viuat.

ri.q.iij.tenguadū. z etiā itelligas interesse p̄sēsū, vt ēt vt bñdicerent nuptias, qđ nō dz: vt ex de sēbis nup.ca.j.

Hac rōne. ¶ Carus. Hic fit mētio de duplici pmissio repudij, z alīa ducere. Alia apli: qua mortua pmittitur ducere secūdam. q̄ in hoc sūt silles: qr vtraq; excusari pt a pena corporali. Dissilles, qr aplica excusat a peccato, mosaica nō: nec ēt moyses illis p̄cepit sed volens pmisit. Hu. etiā ēdē casū innuit hac rōne qr moyses illud pmisit. Fornicatio. i. dimisso carnis.

a ¶ hac rōe. i. simili rōne sicut moyses permisit dare libellū repudij vt vitaret homicidiuz. sic aplūs pmisit sēcās nuptias vt vitaret fornicatio. xxxij. q. ij. §. ita.

b ¶ Fornicatio. Cū ea quaz pmisit Moyses post repudiaz assumi. ‡ xxxij. q. ij. si quod verius.

c ¶ Licenter. ḡa penam t̄alem nō patiebantur.

d ¶ Quia. Respōdet hoc aliuz locum Matthei: illud sez quos deus ꝯiūxit, homo nō separet. quo audito, dixerūt pharisei: Quid ergo mādauit Moyses dare libellum repudij, et dimittere? et dixit illis: qm̄ ad duritiam cordis vr̄i pmisit vobis dimittere vxores vr̄as. q. d. non p̄cepit, cum sit malū: nō em̄ cum sit malū sine vitio est, quod ignoscitur, non p̄cipitur. xvij. dist. nerui.

e ¶ Precipimus. Id est permittimus. sic ponit. lv. dist. qui partem. 2 l. dist. domino sancto.

Quomodo. ¶ Car⁹. Redarguit Hiero. eos q̄ simul plures habēt vxores: z eas que simul plures habent maritos. Primo exēplo Samaritane a dño reprehense. Secundo rōne institutionis matrimonij. Tertio exemplo Lamech inde punit grauiter. Quarto argumento a minori dupliciter inferens ex simplici bigamia ad talem. In fine reprehendit quosdā qui dicebāt q̄ vidua nō erat cōcessum secundū matrimonium nisi in casu. Plurimas, simul. Vxores viduas, de facto.

f ¶ Per se. matrimonū est, ꝓpter se nō appetitur: qr nō ducit ad vitā: sed tñ est appetendū cū vitā de fornicationis z ꝓpter prolem. j. prox. causa. q. ij. §. his ita.

g ¶ Dicēs. imo dixit se nō hr̄e virū in euāgelio. ſ. Hiero. refert hic nō qđ in ore, ꝓtulit mulier, iz qđ in mente habuit. bene em̄ gerebat i corde se virū hr̄e. vnde z dño sm̄ opi. eius dixit: Vade, voca virū tuū. q. d. quē putas tuū. z illa q̄si sentiēdo sic se sentire, dixit: Video qr prophēta es tu. z sic est arg. qr q̄ dr aliud q̄ vox sig̃t, potius dicit id qđ intēdit dicere, q̄ id qđ vox sig̃nificat. qđ est 2 illud. xxij. q. ij. is autem. ff. de reb. dub. in ambiguo.

h ¶ Vir eius. quia illum z alios simul habuit: quod nō licebat iudeis: vt extra de diuor. gaudemus.

i ¶ Numer⁹. argu. qr si qua in plures cōsentire velit insimul, nihil ageret: vt si dicat: cōsentio in vos: nisi forte alter esset consanguineus: tūc forte teneret mr̄imonium cū reliquo. Uel dic vbi nūerus. ſ. ex q̄ aliqs bigamus est ibi vir q̄ ꝓprie vn⁹ est. i. xp̄s, esse desistit: et qr in eo defecit sacr̄m chr̄i z ecclesie. z hoc p̄sonat expōni p̄ri. ca.

k ¶ Tres. Ar. qr minor nūer⁹ qñqz excludit ? maiorez qñqz minorē: vt ex de testi. licet. in fi. ‡

¶ Primus lamech. historia Legitur i Geneſi qr cū Cain per insidiā interfecisset fratrē suum Abel: maledixit ei dñs. vñ dixit cain: Maior est iniq̄tas mea q̄ vt veniam merear. ois ergo q̄ inuenerit me, occidet me. z dñs ad cain: Non ita fiet, sed q̄ occiderit cain septuplū punie̊. Cūqz terrā vt p̄fugus habitasset, Lamech q̄ ad eo sextus descēdit, duas habebat vxores, Addam et Sellam z dñi venatiōē exerceret, et oculi eius caligarēt: indicio pueri qui eū ducebat, sagittā dirigēs Cain occidit inter fruteta latentē quē feram esse existimabat. quo cōperto occidit adolescentem qui eū ducebat, et dixit eis: Audite vxores Lamech: qr occidi virū in vulnus meū, et adolescentē per liuorē meū, septuplū vltio dabit de Cain: de Lamech septuagies septies. Sequēs §. ptz. z dicit hic q̄ Esa. intellexit precedēs ca. de sēbis nuptijs licitis: sicut et precedentis duo ca. sed hug. sentit contrarium.

l ¶ Primꝰ. Hec dictio primꝰ nō cōstruit cū hac dictione sanguinarius. qr Lamech nō fuit primus homicida, sed Cain: sed construitur cum hac dictione diuisit.

m ¶ Atqz. pro id est.

n ¶ Cataclysmi. i. diluuij. a cata, qđ est circū: z clysma quod est diffusio: quasi circumquaqz diffusio.

o ¶ Deleuit. Id est puniuit. ſ. xxiij. q. ij. an non. contra. sed hic narratur res prout gesta est: ibi mysterium. nam peccatū Lamech designat peccatum humani generis: quod deleuit salutifer aduentus Christi.

p ¶ De altero. i. de peccato alterius: sez Cain.

q ¶ Septies. qr vindicta sumpta est de eo vsqz ad Lamech septimū ad Adam: sextū ad Cain: vel qr punitus

mulier in p̄sēsū nihil agit

‡ Contra nor. xv. dis. c. j. i gl. alibi inter vir.

‡ Dic qr maior nūerus nō excludit mior̄. ff. de ri. li. mur. l. ante, et nota. xv. dist. ca. j. nisi qñ negatiue exponūtur ḡba vt i hac decr. lz. Jo. b. f.

Cataclysm⁹ est diluuium.

in.vij.generationibus suis: que in diluuio perierunt.

lamech a puninto o

a ¶ De altero.i.de peccato alterius.f. Lamech.

¶ Septuagiesseptries.quia Lamech i.xxvij.ab⁹ fuit punitus que processerūt de lumbis eius. Vel dic septies,id est perfecte,septuagiessepties,id est perfectius iuxta illō: O ter q̄ quaterq̄ beati, id est perfecti beati.

lamech plꝰ pec cauit q̄ cain.

Uidet ergo q̄ magis peccauit Lamech q̄ Cain: q̄a magis punit⁹ est: et q̄ peccatū Lamech grauius fuit vindicatum: quia plura cōmisit: duo scilicet homicidium z adulteriuz. Cain fratricidiū tantū.

c ¶ In nūero. penaz.f. maioritate.

d ¶ Quā sancta. tronice hoc dicit. et loquit̄ de altera bigamia: de vera.f.

e ¶ Eligat. Non intelligas q̄ debeat talis eligi in abbatissam. nam illa erit virgo.lx.an. vt xx.qō.j.inuencu=

? Et fa dit.lxxxj dicti.vi due.et ca.seq. Jo.ō.f. et adē hic L.

las. ? z vt pascat ab ecclesia.

f ¶ Pauperum, lxxxj.dist.c. vidue. et ca.sequenti.

g ¶ Nō mereretur. accipere. non dicit nō accipiat: nec dicit vt nō detur: sed nō mereꝝ accipere quia non dat rōne meredi,sed datur misericorditer ratione obsequij.

iij.ps.

h ¶ Quāq̄. hoc respicit principium

Uidue possant iterū nubere.

ca. vbi concedit viduis scōa mīmonia cōtrahere. Dicebāt em quidam q̄ ille vidue tantū poterant cōtrahere q̄n mortuis maritis infidelibus fides iam vidua inueniebat,que scilicet iam facte vidue conuertebantur.

i ¶ In quibus. Scz testimonijs.

? Idem intelligebat Jo. z L. et Jo.ō f. tenent qō seq̄

¶ Uerum. Hec est tertia pars questionis in qua probat q̄ non sit peccatum contrahere secundas nuptias z deinceps. Jo.de san.

k ¶ Uerum. Magister hoc cap. intelligit de secūdis nuptijs licitis. ? sed competerētus intelligitur de illicitis: alter exemplum de Lamech non congrueret. quare tam aspera proponeret Hieronymus, cum authoritate apostoli licita sint: non video.

Aperiant. ¶ Casus. Quidam emuli Hiero. reprehendebant dicentes eum damnare nuptias, et maxime secundas. Quibus Hieronymus respondet dicens: Si nuptias et maxime secundas concedo: qualiter damno matrimoniū vel primas nuptias? vnde libera voce proclamo q̄ nec etiam octauas nuptias condemno.

l ¶ Obtrectatores. qui dicunt me dānare mīmonia.

m ¶ Trigamos. vt in Bto.iiij.tr. ne quis.cōtra. idē dicitur q̄ tertiam ducere non licet: vt in aurent. quomodo opor. epis.C.j. autem. colla.j. sed illa correcta sunt: z sic per hāc dictionem nuptie, non tātum primie, sz etiam vlteriores nupte designātur. Et sic est argu. contra.ff. de verb.signi. boues. C.j.z.ff. de leg.iij. fideicommissa.C.ſi quis decem.

Deus rē.

n Nuptia li castitate. Ergo castitas est iter cōtracta dicitur.xxx.distin.C. hec scripsimus. pōt ergo cum concubinus dici castitas, arg. C.xxxj. dist. nicena.

Castitas est iter cōtracta dicitur.xxx.distin.C. hec scripsimus.

o ¶ Permittuntur. Si ergo in veteri testamēto permittuntur,quomodo dicitur apostolus p̄mīsse? Dic permisit: id est permissum esse oītendit redigēdo i scriptis propter quosdam qui dicebant advyrorem non accedendū causa incontinentie.

j.ad Cor vij.a.

? Et no.p. xi.can. q.ij. in pun.

p Quod si dormierit. Uerba apostoli.

q ¶ Nec nobis definiendum est. Hic arg. q̄ nō licet alicui definire vel determinare vel excipere qō canon non excipit vel definit vel determinat. arg.u. xix. distin. si Romanorum. C.xxvij.q.ij. lex diuine. xxiij. qō. v. si non licet.

Canone non licet definire nec determinare nō licet.

Secunda coniugia sicut et prima licita esse probantur.

Deus masculū et feminā ppagandi generis causa nuptiali castitate u ptum xit: z scōas nuptias q̄ in vtroq̄ testamento p̄mittunt⁹ licitas esse monstrauit.

Idem super primā epl'am ad Corinthios.

¶ Decodem.

Quod si dormierit p vir ei⁹: nō dicit primus vel secūdus vel quartus: nec nobis definiendū est q qō nō definit apostolus. vnde nec vllas debeo damnare nuptias, nec eis verecūdiā inferre numerositatis. Dñs aūt septēui

¶ Casus. In hoc capi. primo ponuntur verba apostoli. Secundo verba Augustini exponentis verba apostoli. Unde cū apostolus non definiat de primo matrimonio secundo vel tertio: Augustinus nullas vult nuptias condemnare exemplo domini qui septēuiram non dānauit. sed licet secundo contrahentes non damnētur: beatiores tamen erunt que in castitate permanserūt.

c.xvj.q.j. sunt nonnulli. c.ij.q.v. consuluisti. c.xxviij.q.j. idololatria. c.lv. distin. si euangelica. c. ē. j.q.iij. saluator. c.ē.xxij.q.v. hoc videtur. Sed contra argu. ff. de testi. l. quesitum. ¶. de conse. dist. ij. liquido. ☞ intelligo, non licet iniuste ☞ male contra rationem ☞ contra canonem. xxxiij. questione .ij. quos deus.

a ¶ Non damnauit. cuꝫ quereretur ab eo cui deberet cōiungi. Et est argu. q; interrogando aliēs quid ponat: vt. ff. de verb. oblig. l. j. §. si quis ita. ē. e. quomodo ibi, dicēs ☞. ſꝫ exceptio non: vt. ff. de excep. non videtur. Argu. contra. xxij. q.ij. queritur.

Interrogans ponit.

Refutatio negabatur a Sadducis. c.xxx. vij. §.

b ¶ In resurrectione. Sadducei negantes resurrectionē futuram cōtra opinionē phariseorum qui eam credebant. i. homines futuros in eodē statu, dicebant ſcz q; debebāt commisceri sicut nunc faciunt, ☞ quemlibet recepturū yorem quam hic habuerat: vt pharisēos cōfunderent, talem eis questionem fecerūt. Ecce aliqua habuit hic octo viros, cuius illoꝝ erit yxor in iudicio? quā questionē soluere non potuerunt. quā cū postea Sadducei ꝓponerēt Jesu, respōdit: errat, nescientes scripturas: qz in resurrectione neq; nubēt, neq; nubentur, sed erunt sicut angeli dei.

Quod autem[a] aliqua non sit cogenda nubere alicui, Ambrosius testatur ſu per epistolā pi mam ad Lount. Nubat vidua cui vult tantum in domino, id est quem sibi aptum putauerit, illi nubat: qz inuite nuptie solent malos ꝓuentus habere. Tātum autem in domino, id est sine ſuspicione turpitudinis nubat, ☞ viro sue religionis nubat. Item iudiciū Urbani pape.

¶ Juramēto patris non cogitur puella nubere, cui nunq; assensum adhibuit.

Quod autē. ¶ Calus. Hic intitulaꝫ .ij.q.j. querit an aliqua nubere ſit cogenda: ☞ precise dicendum est q; non, vt in sequentibus ca. probatur: nisi forte fecerit sibi preiudicium per ſponsalia de futuro ſponte contracta. tunc enim prius est admonenda, ☞ postea aliquantulum cogenda: vt dicit hug.

Nubere non cogenda.

c ¶ Qō autē. Hic queritur an aliqua ſit cogēda nubere: ☞ respondendum est q; non, quia in matrimonio animus debet gaudere plena libertate: vt ex de ſpon. cum locum. immo etiā licet culpa alicui⁹ precesserit merum, tamē ille metus exeuſat eum a matrimonio: vt ex. c. veniens. si autē quis deſponſauit aliquam, bene est cogendus vt ducat eam: vt ex de ſpon. ex literis. in caſu tamen ſub alternatione cogetur, ſcz vt vel ducat eam, vel interret religionem: vt ex de conuer. coniuga. ex publico. non obſtat quod legitur ex de ſpon. requiſitum, vbi dicitur; potiꝰ est monēda ꝙ cogēda. expone potiꝰ, i. priꝰ. De hoc plene notaui. xxvij.q.ij.§. sed concedatur.

Si verū. ¶ Calus. Rainaldus petebat filiam Jordani tanq; ſibi deſponſatam. Jordanus vero denegabat illam ei, allegans coactionem, et dicens ſe coactum deſpōſaſſe illam ei inuitā et renitētem. Mandat ergo Urbanus q; ſi Jordanus et filia volunt conſenti re: ſaltem nūc perficiatur matrimonium. Si nolunt, legatus ſuus audiat cauſam inter eos: ☞ ſi Jordanus ꝓbauerit exceptionem ꝓbationis, et Rainaldus nihil replicauerit vnde elidatur exceptio Jordani: abſoluatur filia Jordani, et habeat licentiā nubendi cui vult. tamen Beneuen. in fine caſus ſui addidit, delato iureiurando ipſi Jordano: qō hug. prętermiſit.

Si verum esse cōſtiterit qō nobis legati Jordanis principis retulerunt, ſcz q; ipſe coactus[e] et dolens filiam ſuam infantulam[f] nolentem ☞ flentem ☞ ꝓ viribus renitentem, non aſſentientib⁹, ſed valde dolentib⁹ matre ☞ parentela, Rainaldo Rodeli filio deſponſauerit: quoniā canonū et legum auctoritas talia ſponſalia (vt infra oſtēdit) non approbat: ne ignorantib⁹ leges ☞ canones, nimis durum qō dicimus videatur, ita ſententiā tēperam⁹[g], vt ſi princeps cum filie, matris, ☞ parentele aſſenſu id qō ceptum est perficere voluerit[h], concedam⁹: ſinautē legat⁹ noſter vtraſq; partes audiat: ☞ ſi nihil fuerit ex parte ſu pradicti Rainaldi amplius qō impediat[i] ab ipſo[k] Jordane[l] ſacramentū q; ita conſtent hec vt dicta ſunt, accipiat: et nos canonū ac legū ſcita ſequētes, deinceps nō ꝓhibem⁹, quin alij viro (ſi voluerit) predicta[m] filia eius nubat, tantum in domino.

e ¶ Coact⁹. Hoc non releuat eum ſi filia cōſenſiſſet.

f ¶ Infantulam. Hoc ſufficeret vt nihil actum videretur ſi illa eſſet infantula, id est infra ſeptēnium: ſed potest ꝙ hac de cauſa papa ꝓ pa nō procedit: immo credo q; ꝓ vt amnatur infantula ꝓ pli⁹ ih⁹ puella.

? Subfacto nō

g ¶ Tēperam⁹. Hoc ideo dicit, quia ille raptor erat, ☞ ꝓcedebat de iure eā habere non poterat. ar. xxxvj.q.ij. plaret: sed cuit. hunc rigorem temperat hic.

† hūc ri-

h ¶ Voluerit. Arg. qō de iure factū nō est, per ſequētē gore ☞, ꝙ ſenſum poſſe legitimari ☞ confirmari. Et est arg. q; ratiha vt ſeq; ditio retrotrahit, ☞ confirmat qō primus illegitime factum ꝙ. nā illerat. arg. xvj.q.j.ca. ylti.

Lā inui-

i ¶ Amplius quod impediat. Intentionem Jorda- nis: vt ſi probaret eos poſtea conſenſiſſe, patrem ſcilicet et filiam.

nitentē copula-

k ¶ Ab ipſo. Argumentum q; teſtes de domo prodeū- cētes recipiuntur, ſed hoc fit in matrimonio. xxxv.q.vj. vigit. detur. palea eſt.

ri coe-

l ¶ Jordane. Arg. ei qui coactionem eſt paſſus, proba no. xiij. tiones competere.

Ar. ☞ q.ij. in

m ¶ Predicta. Rainald⁹ licet ꝓfectus fuerit in iure eam ſum. in ſuā eſſe yxorē, nec ꝓbare potuit. nō em ſolui pōt matri- fine.

monitū ex vna parte: vt extra de despon.impube.attestationes. de hoc. xxx. q. v. §. sed obijcitur.

DEneptis. § Cal. necessitate coactus neptem suam cuidam despondisset. vnde dño papa actus hoc fecit, nec ipsa vult vllo modo consentire, inuita sibi copulari nō debet. ¶ Nam eorū vn⁹ debet esse consensus, quorū vnū corpus efficitur: et qui eam inuitā copulauerit, tenetur ex fornicatione si qua postea sequeret: vel ex diffidio, vel adulterio qđ inde postea fuerit subsecutum.

a ¶ Necessitatis. Quia forte necessarium ei erat militū auxilium. Vel forte intulit ei metū.

b ¶ Persistit. qđ presumit nisi qs alleget de mutata voluntate, z pber. ff. de iure fisci. Statius Flor⁹. z. ff. de ꝓba. eum qui.

c ¶ Diffidij. Id est odij.

d ¶ Redundare. No. regulam: qui occasionem damni dat, damnū dedisse videtur: vt ff. de homici. decretū. ¶ xxvij. qō. ij. si tu. et xxiij. qo. iij. est inuita.

Damni dāi causam dānū fecisse videt. ¶ Et. e. ti. pbz. z plene ff. de te. sicut.

LOthari⁹ rex. § Cal⁹. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima dicitur qđ Lotharius Tebergā vxorem legitimam expulit, z Gualdradam superduxit, z eam loco vxoris habebat. postea cum de hoc redargueretur a papa, misit excusatoriā epistolam asserens mendaciter se prius legitime z solenniter accepisse Gualdradam: sed postea metu puberti duxit Tebergā. Papa ergo delegat causam istā, z instruit eos qualiter ꝓcedere debeant. s. vt adiudicent ei Gualdradam si potest probare exceptionē suam cōtra Tebergā, scz qđ primo acceperit Gualdradā. si autē hoc non pbauerit, adiudicēt ei Tebergā: quā etiam per confessionem Lotharij constat illius coniugē esse. In scđa parte instruit eos qđ Teberga significauerat pape qđ Lotharius eam cogebat vt consiteretur se adulterū cōmisisse, vel aliquid aliud vnde posset diuorti, vel alias puniri, z ꝓpter hoc ad sedem apostolicam appellauit. Dicit ergo qđ si fuerit Teberge obiectum qđ ꝓtra se aliquid sit confessa in iure, z illa allegat violentiā z coactionem, et pbauerit, vel ꝓtestata fuerit primo iudices fuisse suspectos et inimicos sibi: integro et de toto negocio cognoscant. Filia Bosonis. i. Teberga. Scđa pars ibi: preterea vos.

e ¶ In cōmonitorio. i. in epistola vel scriptura qua nos commonuit de facto suo.

f ¶ Scđm legem. Teneꝛ ergo ꝓtare etiā solēnitates ꝓtra regulā cōmunē qua dicit semp actus ꝓsumitur oia solēniter acta: vt infra. de fideiuss. §. vl. extra de sentē. z re iud. sicut. sicū aliquis dicit se emisse a pupillo ꝓbabit qđ tutore autore emerit: vt ff. de pub. ac. quecung. §. vlt. nam et quo allegabat se primo duxisse Gualdradā: quomodo hoc ꝓbaret nisi publice eam duxisset, cū clandestina matrimonia nō possint ꝓbari. xxx. q. v. §. sed obijcitur? credo qđ ideo grauabatur, qz infinite presumptiones erant ꝓtra ipsū, qđ sufficeret.

g ¶ perseruerunt. hic in notorio admittitur ꝓbatio in contrarium: arg. extra de elect. bone.

h ¶ Filia. Teberga. i. qđ filia erat Bosonis, et primigena Engeltrudē: vt. iij. q. iiij. c. vl. z. xj. q. iij. Teutgualdi. ¶ Et ei

i ¶ Reprehēsibile. Arg. qđ q turpitudine sua allegat, de eo nō est audiēd⁹. C. de reuo. do. cū ꝓtear⁹. z. C. de trāsac. et remittā actione. ff. de dona. inter. ¶ Ite est hic ar. qđ propter rē de paruitatē persone non presumit met⁹ vllar⁹, sic alias ꝓ. §. ꝓpter publicū locū non presumit qs metum passus in vi. terno, et de: vt. ff. qđ met⁹ cau. non est.

k ¶ Timēdi. qz potis⁹ oia mala debem⁹ tolerare, q̄m malo consentire: vt. xxxij. q. v. ita ne.

Confessio facta iudici non iudicet.

a ¶ Constito. Videt ergo q cōfessio quā fecit dē in instrumento, preiudicet ei: vt ex de presump. illud. & extra de transla. ad hēo. Arg. cōtra. C. de ppa. nō ep̄us. Item argu. q confessio extra iudicē facta preiudicet: vt de excep. ptela. Si sit grauis. sed dic q ꝓtitor in hac cōfessione etiā cum ventū fuit ad iudiciū: et ideo sibi preiudicauit.

b ¶ per benedictionē. Ar. q si dē publice aliquā duxerit, et dicat se prius duxisse aliam: teneatur ꝓbare q cū omni solēnitate debita & benedictionis eam duxerit.

Immo vt oppo nitur. Lutarius. C. ad orā. in auth. quō opor. epis. q. opor. et ca.

c ¶ Innocēs. maxime. nā si ipsa fornicata fuisset, hoc tñ nō posset ei obijcere Lotharius: cū et ipse esset notor⁹ et adulter. ¶ ij. q. j. sciens. extra de diuor. gaudemus. et ca. significasti. vel dic cū .D. q hic pariter regis vere candide.

Appellare tertio.

d ¶ Appellauit. Arg. q per pōt appellari in eodē negocio. sic ex de appel. directe. ij. q. vj. ois opprēssus. licet arg. cōtra. ij. q. vj. si quis in quacūq;. Sz pōt dici q plures appellauit, id est plures voce appellationis emisit: vt ex de testi. cum tu sit.

e ¶ Innotuit. Nota. q p precedentem ꝓstationem ꝓbat sequens metus: vt ex q̄ō met⁹ cā platū. sz nō per sequentē: vt. C. e. l. metum. tamen & si non fuisset ꝓstata, nihilominus admitteretur ad probandum metum: vt. xv. q. vj. ca. j.

f ¶ Violēniā. ad q ꝓfessio fcā metu vel vi nulli ꝓiudicat. xxij. q. iij. inter cēta. ff. v. q. vj. c. j. ff. di. l. pōfos. j. q. j. cōstat. xx. q. ij. ꝓsens. ff. vij. q. j. oēs q. ar. xj. q. iij. qi quis.

g ¶ Renouetis. arg. q idē est iudiciū appellationis, et cause principalis. ar. ij. q. vj. ois opprēssus. 2tra. ij. q. vj. si quis epūs. Arg. cōtra. vj. q. iij. Ofius. contra.

Filij vrū o parētū, sponsio ne possint cuz alijs ꝓhere.

Quod aūt. ¶ Talus. Hic pōnit. iij. q. qua ḡrē an filij post spōsionē parētū possint cū aliis ꝓhere. Et dicēdū est q si filij spōsalib⁹ ꝓsensissent post septēniū, valent et tenent: nec ab eis recedere debēt: vt. xx vj. q. ij. de spōsatā. si tñ ꝓrint p verba de presenti cū aliis, matrimonium tenebit cum illis: vt. xxxj. q. ij. ℣. sed aliud.

h ¶ Qō aūt. hic mitigat. iij. q. an scz filij post spōsionem paternā possint cū aliis ꝓtrahere. & quādiu si spōsatibus cōsensissent filij post septēniū, non licet aliis nubere xx vij. q. ij. p totū. si tñ nupserint, tenet matrimoniū. ex de spon. duo. duob⁹. Si ℣o filij nō ꝓsenserint, vel sunt intra septēniū, non habēt necessario spōsatibus ꝓhare: nec illa spōsata tenēt. xxx. q. ij. ca. vnico. cōsulit in filijs vt stent illis spōsatibus. ex de deipō. ipu. tua. alīs non obligat filius ꝓpōsitio ꝓna. ff. de verb. odi. ꝓpulano ista.

Si q̄ parētes.

¶ Talus. Si parētes ꝓtraxerit sponsalia filiox⁹ iuramento interposito, & fidē fallant: p trienniū a cōione pellūt. si ℣o filij nō volūt ꝓhere, excusati erūt parētes: Iz filijs ꝓdicant. si aūt parētib⁹ ꝓsentiāt in crimine: pena supiori punientur. Excusati, quo ad eccleiā: et nō q̄ ad deū. Iliox. f. filiox parentum.

i ¶ Si q̄ parentes. p nuptijs filiorū fidē prestātes: & de cōsensu filiox.

k ¶ Fregerunt. nō copulando eos sicut iurauerunt de cōsensu filiorum.

l ¶ Non fuerint. qt copulari voluntariter se ¶ & nō obstā te volūtate parētū

m ¶ Deprehensi. Videt hic q si ambo parētes vellent se absoluere, non possent: qō cōcedit Hug. sed ob. ex de spon. ꝓterea. H. dicit Alexādrum ibi

Canon penitentialis.

¶ Licet parētes voluerit q iurauerūt. Hug.

nō papaliter sz mgr Fabr rīdisse. Tu potes resoluere pluraliē singulare. Ille em̄ punit per quē stat q nō ꝓsummatur matrimonium: vt ex de spon. duo. duobus.

n ¶ Excusan. q ad penā eccle: nō q̄ ad reatū. ex q̄ effectū operā dederūt ne filij copularent, peccauerūt mortaliter. de pe. di. j. si cui. & vere excusati debēt esse q̄ ad penā: ex q̄ factū eox per alios repsentat. qz si teneor aliq̄d facere & alter id faciat et sine mādato meo, hoc mihi ꝓdest: vt. ff. de ℟b. obl. cū fu⁹. Nā si si mihi das pecuniā vt tuū mutuitā. & ali⁹ eā manumittit: h⁹ sufficit mihi: vt ibi.

Si sic soluis credito ri meo incūctā ter me liberas ff. de nego. gest. l. soluēdi.

o ¶ Consentiēdo. dicūt aūt q̄dā q parētes ꝓt soluere spōsalia filiox: sicut ꝓt etiā sacrim. ff. xxij. q. v. pueri. qō nego: qz eas prefixa est infra quā nō pōt puer iurare.

p ¶ Ecce. Immo & si sine eox ꝓsensu ꝓtrahūt: dare debent operam parentes. ex de despon. impu. ca. j.

QUidam vir. ¶ Casus. In precedenti causa tractatū est qualiter sibi aliquis copulare illā in mrimonium possit vel nō possit quā prius polluit q adulterū: Sed q meretrix parum distat ab adultera: ideo Gratianus subnectit hāc causam. xxxij. incontinenti, in qua ostendit vtrū meretrix possit duci vel non duci in mrimoniū: et qualiter adultera post priaz viro valeat reconciliari. Adiūgit etiam de duplici institutiōe mrimonij: z de his qui vel q abortum procurāt. Ut autē hoc z alia faciat cōpetētius premittit themata ō quo octo elicit questiones.

a ¶ Quidam vir. Obstēsum est qñ et quis ducere possit eam quā p adulteriuz polluit. in hac causa vult ostēdere vtrū meretrices ḡs debeat ducere: z si ducta fuerit an sit vxor appellanda. adiungit etiam de duplici institutiōe mrimonij, z de his que abortū procurant. Ut autem hec z alia zc. ⁊

⁊ Vel sic: expediuit se de impedimētis, scilz adulterij z violentie: supponit de impedimēto sterilitatis vt autē zc. fm Jo. d. f.

b ¶ Originarij. i. serui: vt patebit in sequētibus: tñ originarios non dico seruos nec asscriptitios. Jo.

Quod autez. ¶ hec. q. diuiditur in quatuor partes. In pma p bat per quatuor authoritates sanctorū patrū q nullus debet ducere meretricem antecz̄ penitreat: q: etiam vxorem adulterā tenere non debet: q: patronus esset turpitudinis. Secunda ibi: Subauditur. Tertia ibi: Econtra vero. Quarta ibi: Cum ergo. Jo. de Fan.

¶ Caime. Hic intitulat pmā qō qua querit an aliquis possit ducere meretricem. Et dicendum est q sic: si spes est de correctione: tamen siue spes sit de correctione siue non, tenet matrimonium: vt J. ea. si quis. Gratianus tamen pro vtraq; parte allegat.

Meretrix pōt duci.

c ¶ Quod aūt. Hic depingit pmā questio: an sez quis ducere possit meretricē: et est dicēdū q sic: si spes habet de eius correctione: vt J. capi. vlt. z extra de eo qui du. in matri. significasti. immo meretur qui eaz ducit. extra de spon. inter opera. sed si nō habetur spes de ea, forte nō licite ducitur: tenet tamē matrimonium cum eā J. ea. q. d. si quis vxorem. allegat tamen prius magister q duci nō possit: quia ex quo iam ducta est, dimittenda est si fontetur: vt J. e. c. j. ij. ergo a maiori nō est de nouo ducenda. hoc arg. habes extra de iureiur. quemadmodum. potius est arg. a destructione consequentis.

¶ Causa. xxxij.

QUidam vir[a] cum nō haberet vxorem, quandā meretricē sibi in coniugio copulauit: que erat sterilis, neptis ingenui, filia originarij[b]: quā cum pater alij vellet tradere, huic auus eam copulauit causa solius incontinentie. deinde hic penitentia ductus, et ancilla propria filios sibi querere cepit. postea de adulterio conuictus et punitus, quendam rogauit vt vi vxorem oppimeret suā, vt sic eā dimittere posset: quo facto quandam infidelem sibi copulauit, ea tamē cōditione vt ad christianam religionem trāsiret. Hic primum queritur an meretrix licite ducatur in vxorem? Secundo, an ea que causa incontinentie ducit sit coniunx appellanda? Tertio, cui[s] arbitrū aliqua sequaf: an liberi aui, an originarij patris? Quarto, siviuēte vxore liceat alicui filios ex ancilla querere? Quinto, si ea que vim patitur, pudicitiam amittere comprobetur? Sexto, si adulter adulteram possit dimittere? Septimo, si viuente dimissa aliam possit accipere? Octauo, si infidelem sub premissa conditione licet alicui fidelium in coniugem ducere?

¶ Questio. j.

QUod autem[c] meretrix i cōiugium duci non debeat, multis authoritatib[9] z rationibus probatur. Illa em̄ q adulterij rea conuincitur: nisi post peractā penitentiā in coniugij consortium retineri non debet. Unde Jo. Chrysostomus ait super Mattheum capi. ix.

¶ Patron[9] turpitudinis est qui vxorem suam adulteram dimittere noluerit.

SIcut crudelis z iniquus est q castā dimittit vxorem: sic fatuus est et iniustus qui retinet meretricē. Patronus[d] em̄ turpitudinis est qui celat[e] crimen vxoris.

[a] Vari. tue an Item hoc intellige cum notorium est vxoris adulteriuz: posse nec tam ignorantiam suam obumbrare potest maritus, vxorem C. de adulc. sine metu. argu. ff. de adulc. marit. j. xxiij. ego. palea est. sam retuc em̄ leno presu- mit et de lenocinio vel an accusatur. J. e. cri- men. non tamē te- netur hoc casu di- mittere eam, z denunciare debet ei crimen ad penitentiam: siue occultuz sit siue notoriū ei crimē dum tamen probare possit. Et not. q in omnibus istis capitu. non dicitur q eaz debeat expellere vel debitum denegare: sed sicut dix, denūciabit ecclesie crimen eius: z ager de hoc vt illa penitreat: vel agat si vult ad separationem tori.

Nunquid ergo ante sententiam ecclesie tenetur ei reddere debitū? hug. dicit q sic: q nūq̄ factum ipsum (vt dicit) sed sententia prius at aliquem iure petendi debitū. Et est argum. pro eo extra vt lit. pēd. laudabilem. viij. q. iiij. nonne. xv. q. vlti. cap. vlt. xxiij. q. j. seculares. xxv. qō. vj. multorum. et satis hoc probabile videtur: quia non debet facere preiudicium marito si requisitus cognoscat talem vxorem: vt postea non possit ipsam accusare: quia tunc potius cognoscitur ab vxore, qz cognoscat vxorem. ⁊ Alij contrarium dicunt. Ego consulo q non reddat nisi ad mandatum ecclesie: ne videatur approbare mores eius: vt. ff. de adulteris. si vxor. in fine. hoc aūt certū est q expellere eā non debet a se: etiam si notorium sit eius crimen: vt extra de diuortijs. porro. nisi publice moueretur cum adultero: vel nisi ipsa conuicta sit per sententiam: vel confessa sit crimen in iudicio: vt J. eodem. de Benedicto. et extra de adulteris, intellerimus. et extra de diuortijs significasti. Quod autem in hoc capitulo dicitur videtur esse correctum: vt. C. de adulteris. antenti. sed hodie. vbi dicitur q damnatam de adulterio possimus reuocare intra biennium: vt J. ea. quod autem. et capitulo sequenti. sed illud cum spes est de correctione eius J. ea. capitulo vltimo.

⁊ Vt J. e. c. pe.

e ¶ Qui celat crimen vxoris. Hoc verbum vitium notat. aliud est celare: aliud nō indicare. ⁊ ff. de furtis. qui eras. si quis.

⁊ Vana. q. diffa se tra- erat Jo an. an. p gl. c. fina. de adul.

DIxit dñs. ¶ Cassus. Probat Hiero. in hoc cap. auctoritate euāgelica q̄ vir non debet dimittere vxorem suam nisi causa fornicationis. sed ꝓbata fornicatione per testes vel violēta psumptione, eā dimittere potest, ne virū maledicto suppōnat: sed q̄t vir falsam causam prētēdere posset: ideo statutum fuit vt si pro vera causa dimittat, tñ viua ea alia nō superducatur.

a ¶ Duxerit. q̄s supple nō licet.

b ¶ Vincit. i. ligat impedit affectum: vt vxor etiam si velit de iure non possit exigere debitum a viro. idem est de viro. Uel vincit affectum vxoris. i. superat & remouet affectum qui debet vxori: et sunt hec ꝑba sumpta ex. l. C. de repu. l. j.

c ¶ Suspicio. hic vident excipi due cause dimittēdi vxorem: in euangelio tñm excipit vna. sed quod hic dicit vel suspicio fornicationis. nō est causa dimittēdi: sed est modus ꝓbādi causas dimittendi: q̄t per suspicionē ꝓbatur fornicatio, adeo q̄ vxor dimittitur ꝓpter suspicionē fornicationis: vt hic: & in autenti. vt licē. ma. & anie. ¶. penul. vnde ꝓ eodem reputat fornicatio & fornicationis suspicio. nam ꝓbata suspicione, ꝓbata est fornicatio. quid enim si timeat vēter incognite a viro suo, nōne certa erit fornicationis suspicio. ij. q. j. si peccauerit.

Fornicationis suspicio in sufficiat ad vxorem dimittendam.

† Uel si vir aliquot annis permā serit in expeditione, & rediens inuenat puerum annicula. ff. de his qui sui vel alie. iur. filium. Ian. dixit Hiero. male excepisse hic duas causas dimissionis. Sed huic ca. obstat. ij. q. j. multi. & q. ij. in scripturs. & vj. q. j. oues. in quibus dicitur q̄ omnis suspicio potius est repellenda ꝑ probanda. Sed distingue triplicē suspicionem, ꝓ habidem, temerariam, & violentam: vt dixi. ij. q. j. ca. j. hic ergo de violenta suspicione loquitur. Sed quero si contra mulierem probata sit violenta suspicio: an ipsa admittatur q̄ probet in contrarium? Arg. q̄ sic. xxxv. q. iij. extraordinaria. vbi contra violentissimam probationem admittitur probatio, immo etiam simplex iuramentum. Respon. q̄ bene admittitur probatio per testes, sed non per simplex iuramētum: vt. ē. xxvij. q. j. nec aliqua. arg. xxij. q. v. hoc videtur.

† Adde dicti ij. q. j. si peccauerit.

d ¶ Iuberur. Hoc verbum iubetur non respicit quod precedit: sed quod sequitur.

IN coniugio. ¶ Cassus. Dicit hic q̄ quecunq; peccata vir fecerit ꝑter fornicationem, vxor ꝓpter hoc non coinquinatur: sed ex fornicatione viri coinquinatur vxor, vt viro suo reddatur adultera. idem de vxore adulterante intelligas, vt vir per ipsius fornicationem reddatur immund⁹. Adultera. i. immunda. sibi. i. vt tam nō sit viro licitū ab ea debitū exigere. nam vt ait apostolus: cum cetera peccata extra corpus sint, in fornicatione corpus et anima polluuntur.

Vxore adulterāte an perdat vir ius exigēdi.

e ¶ Licita. Donec vir egerit penitentiā. Et sic patet q̄ si alter coniugū adulteratur, reliquus⁹ perdit ius exigēdi: sed ꝑm Ho. delinquens tenet alteri reddere debitum: vt no. ē. c. c. j. Sed obijcio tibi q̄ dicis q̄ fornicanti nō tenet alter reddere debitum: mulier q̄ fornicat, perdit ius petendi debitū. similr vir non hz ius petendi debitū in tali mulere. delinquit ergo cognoscendo eā: vt hic dicitur: et. j. ca. vxori. si ergo mulier petat debitū a viro, et vir excipit cōtra eā, q̄ ꝑdidit debitū: ipsa pōt replicare q̄ ipse similiter ꝑdidit debitū. ex de diuort. significasti. vñ videt q̄ cum effectu possit mulier petere debitū: sed non est ita: q̄ si mulier triplicanit, vir potest quadruplicare & dicere: ego ex tua culpa perdidi.

† Adde q̄ sit pena mulieris cōmittēs adulteriū. no. i. l. qñ a cōtra. ff. de ritu nup. & i. aut. sed hodie. C. ē adulte.

† Alios iudicant.

SI dē vxorē. ¶ Cas⁹. Si q̄s deprehēdit vxorē suā in adulterio, & eā statī anteq̄s peniteat retinet ad vsus carnales: q̄ se adultere nōdū purgate imiscuit duob⁹ annis ꝑ tunc pōnitere dz, & ab ea abstineat donec penitētia criminis expleat: vltra autē nō dz abstinere, q̄ post peractū penitētiā nō est adultera dicēda. vir autē & vxor i talibus non ad imparia iudicantur.

† Ut q̄ publice mores adultere. H.

f ¶ Si q̄s. Hoc ca. intelligit hu. cū adulteriū vxoris est notoriū vel etiā publicū ꝑ sentētiā: vel q̄t in iure ꝓfessa est: & ita ꝓdēnata, nec tñ desistit adulterari, & vir ei cōmiscet incōtrigibili. Recte igit intelligāt cū crimē est ita manifestū q̄ ꝑ textū ignorātie &c. vt dixi. ē. c. j.

g ¶ Adulterā. Nec ab adulterio desistentem.

h ¶ Aut abstineat. In sequenti capi. si quis vxorē. est et: sed legas aut ꝓ o et: & erit vna pena, vel ibi lege et ꝑ aut: & erunt due pene sub alternatione: vt aut poeniteat duobus annis: aut non exigat debitum ab eo donec peregerit penitentiam.

† Ut xxxij. q. v. ¶. ex premissis. ibi videas.

i ¶ Expleat. Uel saltē inchoet. nā si volnerit eā sibi reconciliare, etiā intra tēp⁹ penitētie ab ea potest exigere debitum: vt ex de diuor. significasti. & de fur. ex iris. in fi. ex de eo qui cog. consang. ca. veniens.

k ¶ Ad imparia. Hoc quo ad debitū non exigendum

donec alter peniteat. similiter non ad imparia iudicant q̄ ad debitū reddendū, quo ad diuortium, quo ad accusationem. j.e.q.v. precepit. ꝛ ca. christiana.

¶ Subaudit. q̄ hoc est scđa pars. q. in qua, pbat per vij. ca. q̄ meritorium est viro eam. s. meretricem post penitētiam retinere,

ij. ps. Jo. de fan.

¶ Salue. Iste. h. respicit illud q̄ dicū est. ē. in cap. dixit. vbi dr q̄ nō debet tenere ꝛ iubet dimittere. Dicit nūc Gra. intelligēdū esse nisi illa velit ab adulterio recedere: q̄ casu vir potest eā retinere nullū periculū ei illaturus. ad q̄ inducit seq. ca.

a ¶ Subaudit. Respicit hoc q̄ dixit in ca. sicut. vbi dixit q̄ retinet.

De ¶ Scđo. ¶ Sal⁹. Significatū fuit pelagio q̄ Benedict⁹ vxorē alienā illicite detinebat. quare precipit subdiacono suo vt illos punire nō differat caluatos abinuicē separando. ꝛ illum migrare. i. mittere debeat ad Apulie defensorē. Illā vero si maritus eam recipere voluerit, sub cautela eam recipiat. s. ꝓstita cautione q̄ eam nō ledat etiā crimen simile non cōmittentem. si vero maritus eā recipere noluerit, mandat papa vt in monasterium detrudatur.

b ¶ Mactare. i. punire.

c Et caluatos. Pānis abscissis. i. deh̄onestatos ꝛ tonsuratos, sicut moris est in q̄dā locis, q̄ velles ꝛ capilli inciduntur eis in ignominiā ante ꝛ retro.

d ¶ Sub cautela. Cū non dicat hic que cautio prestanda sit viro, videtur q̄ nuda sufficiat, cum talis cautio sit firmissima dicatur: vt. j. de ꝑe. dist. iij. primum. arg. ad idem. ē. xvij. q. ij. si quis incognitus. nomen enim cautionis per se positum, nudam promissionem designat. C. de verb. signi. sancimus. Sol. si mulier nihil allegat de suspitione viri, dico sufficere nudam promissionem, si autem dicit eū esse suspectū, oportet vt idonea cautio ei prestetur, scz fideiussores vel pignora, vel etiā iuramentum. si forte illud magis timet vir: vt. xvij. q. iij. meruentes. si vero tanta sit semitia viri, vt nulla cautio videatur sufficere, tunc non est ei reddenda, sed alicui honeste matrone committenda: vt extra de restitu. spolia. ex transmissa, ꝛ ex. e. tit. literas. in fi. q̄ satisdatio maleuolū ꝓpositū nō mutat. vt inf. de iud. de suspe. tut. h. vi.

e ¶ Recipere. Non em̄ erit compellendus eam recipere cū alij adhęserit. ex de diuor. significasti. ꝛ pōt monasterij ingredi ea viuēte: vt. xxvij. q. j. Agathosa.

f ¶ In alium. Pena adulterij enam̄ lex mutauit. cōmutata est in intrusionem monasterij. C. de adul. auten. sed hodie.

Si quis vxorem ꝛc.

Quod autem. ¶ Sal⁹. Pollētius dicebat durum sibi videri si post baptisma vel penitentiam adulter vel adultera reconcilietur. Augu. autem, pbat q̄ non debet durum sibi videri. nam ḡtia in veteri testamento adulteriū nullo sacrificio purgare tur: tamen Dauid noui testamēti ꝓfigurator vxorem suam alij male tradā, sibi reconciliauit benigne. christ⁹ em̄ adulteram penitentem non condēnauit sine mansuetione, id est sine exteriori sacrificio legali, sed sola penitentia.

g ¶ Si fidei. i. credulitas, scz vt credātur peccata per penitentiā deleri: vel fidei. i. certitudo ꝛ spes correctionis continētie ei⁹.

h ¶ Mūdabant. Quo ad pēnā tēporalē: immo sola ventalia dimittebant per cerimonialia. de pe. dist. vj. c. j.

i ¶ Sine mūdatione legali. sed sola penitentia.

k ¶ Cūius Dauid. Hystoria legit in libro Regū q̄ Saul dixit ad Dauid: Quicūq; mihi centū preputia philistinoꝝ portabit, habebit filiā meā. Dauid autē ducentos philisteos occidit, ꝛ eoꝝ preputia presentauit Sauli: et sic filiā suā Michol accepit in vxorē, processu autē tēporis fugit Dauid a facie Saulis, ꝛ tunc vxorem Dauid dedit Phalti filio Lays. Deinde mortuo Saule cū filius ysboseth redargueret Abner principem militie de ꝛcubina patris sui, indignat⁹ est cum eo: vnde Abner reconciliatus est cum Dauid, ꝛ Michol vxorem suā sibi reduxit, ꝛ secutus est eam Phalti vir suus plorans vsq; Bahurim: non enim cognouerat illam, eo q̄ illa diligeret Dauid, semper tristis extiterat.

l ¶ Saulis filiam. scz Michol.

m ¶ Prefiguraꝛ. ꝓfiguravit q̄ mulier post penitētiā

Subauditur[a], nisi ab adulterio mulier recedere voluerit: q̄ casu vxorē suā vir recipere pōt nullū periculū ei illatur[b].

Unde Pelagius papa Melleo subdiacono.

¶ Post penitētiam adulterij vxorē vir potest recipere.

De Benedicto q̄d quē vxorē alienā indicasti facinorosō sustulisse spiritu, et in suā hacten⁹ presumere detinere consortiū: si hoc rerū veritas habet, iubem⁹ experientie tue vt eū cū ipsa quoq; adultera districte nō differas mactare[c], ꝛ caluatos[c] abinuicē separare, et illū q̄dē ad Lucū defensorē in Apulie ꝓuncie patrimoniū sine dilatione migrare. Illā vo, si q̄dē marit⁹ iu⁹ sine dolo aliquo forte accipere voluerit, tua ordinatione sub cautela[d] recipiat: nullū ei dūtaxat decetero simile cōmittenti periculū illatur[b]. si vo omnino eā recipere[e] noluerit: in alium[f] q̄dam locū in quo ei non liceat male viuere, prouida eam dispensatione constitue.

Iterē penitētiali Theo.

¶ Qui adultere debitū reddit, tribus annis peniteat.

Si quis vxorez suam scit adulteram, ꝛ nō vult dimittere eā, sz i matrimonio habere, trib⁹ ānis peniteat: ꝛ cōdiu peniter, abstineat se ab illa.

Item August. ad pollētium lib. iij.

¶ Adulterio purgato per penitentiam, potest fieri reconciliatio coniugij.

Quod autē tibi durū videt vt post adulterium recōcilietur coniunx: si fides[g] adsit, nō erit durum. Cur em̄ adhuc reputamus adulteros quos credim⁹, vel baptismate ablutos, vel penitētia esse sanatos: Hec crimina i veteri lege nullis sacrificijs mūdabant[h] q̄ in lege noui testamēti sine mūdatione[i] legali mūdant: ꝛ ideo tūc oīno, ꝓhibitū est ab aliq̄ cōtaminataz accipere vxorē, cūius Dauid[k] Saulis filiā[l] quam pater eius dē mulier, ab eo separatā dederat alteri, tanq̄ noui testamēti ꝓfiguratoꝝ[m] sine cūctatione receperit. Nunc autē postea q̄ Christ⁹ ait adultere. Nec ego te ꝺdēnabo, vade deinceps noli peccare: q̄s nō intelligat maritū debere ignoscere q̄ videt ignouisse deū ꝺbere?

Uide hoc. ꝛ est ꝺ pena. vt. j. gl. ij. ca. ij. ꝛ est. ij. ca. ij. ꝛ est consuetudo. q̄s. ij. alias. ꝛ gio. ꝛ ro.

Ron⁹ et nal⁹ q̄a simul et le non potest.

debeat viro reconciliari.xxxj.q.j.§.sed obijcitur.

a ¶ Penitentia. Videtur ergo q̄ non possit mulier de adulterio accusari post penitētiā: qō falsum est.j.xxxij. q.ij.admonere. sed post baptismū videtur plenior fit remissio quo ad omnē penā etiam temporalē: arg.de consecrat.dist.iij. Sine penitentia. Arg.contra ex de diuort. gaudemus. Sed dic q̄ licz excipi possit de adulterio primo cōmisso post baptismū: non tñ accusari, qz exceptio est fa notabilis, accusatio est odiosa. ij.q. vij.accusatio.

Quis erit. Cau. Non est turpis reconciliatio adulteri vel adulterę cum adulterio est per penitētiam purgatū: qz iam p Christū facta est remissio peccatoꝝ: nec dicit vt adulteram in malitia perseuerās reuocetur, sed q̄ post penitentiā nō debet adultera reputari.

b ¶ Adultera. manens.

Quum renūciatur. § Cal⁹. Quęstum fuit ab Ambro. quādo dicā fieri bonus qui a pctō recedit. Et respōdet q̄ statim ⁊ sine aliquo interuallo: quia ex quo peccatū excluditur, virtus statim ingreditur.

c ¶ Cū renūciat. Si em̄ p iamū peccati intrat diabol⁹, statim Christ⁹ recedit. de pe. di. ij. si em̄ ingr. Et argue q̄ infusione gr atie precedit remissio peccatoꝝ naturaliter. i. intellectu, ꝛz tamē tēpore simul sunt. sic ergo pu⁹ desinit quis esse vitiosus, q̄n incipiat esse virtuosus. xciij. q. iij. quid faciet. bon⁹ em̄ ⁊ mal⁹ simul aliq̄s esse nō potest. de pe. di. j. §. si autē. arg. ff. de here. instit. quotiēs. §. sicq̄ ita dixerit. Iterū nec potest q̄s esse in medio statu: qz ois q̄ nō diligit, odit: vt de pe. di. ij. §. ꝙcunq̄ ad illa originali. in fi. Sed obijcit, nōne peccatū dimittit penitēti? qō si est ita, cum habēti peccatū dimittat pctm̄, ergo penitēs est peccator. ⁊ ita videt q̄ virt⁹ ⁊ vitiū simul sint, vel aliq̄ tēpore intermedio sit q̄s sine adulterio, qō stare non pōt. Dau. Ego dico oēs questiones tales esse duplices, isti infundit gr̄a, isti dimittunt pctā. est em̄ infusio cōposita ⁊ simplex: sicut hec est duplex, lup⁹ egredit syluā. si em̄ intelligat de cōposita egressione: vtraq̄ istarū est vera: lupus egredit sylua: lup⁹ est in sylua. sec⁹ si de simplici egressione. simil⁹ vtraq̄ istarū est vera: isti infundit gr̄a, isti remittit pctm̄. sic hic distinguendū est: hec res prescribit. ante. xxx. an. hec res nō prescribit ante. xxx. an.

Apud misericordē. § Cal⁹. Apud deū bon⁹ habet ⁊ non fallax q̄ peccatū penitendo dimittit. ipse em̄ nec ꝙz se debore adulterā dicere, cui⁹ penitēt⁹, a crimē deletū est a deo. Ite de adulterinis coniugijs. ¶ De eodē.

Quis erit turpis neq̄z difficilis etiā post patrata atq̄z purgata adulteria reconciliatio nuptij vbi p claues regni celoꝝ non dubitat fieri remissio peccatoꝝ: nō vt post viri diuortiū adultera reuocet, sed vt post Christi consortiū adultera⁹ non vocetur.

Item Ambrosius.

¶ Cum fornicationis vitium excluditur, castitatis virt⁹ adsciscitur.

Cum renunciat impro bitati, statim adsciscit virtus. Egressus enim malitie virtutis operatur ingressum: eodēq̄z studio quo crimen excludit, innocētia copulat.

Item Gregorius.

¶ Non habetur fallax apud deum qui adveritatē penitendo reuertitur.

Apud misericordē nāq̄z iudicem nec ille fallax habebitur qui ad veritatē reuertitur⁹ etiam post q̄m mentit: quia omnipotens deus dum libenter nostram penitentiam suscipit, ipse suo iudicio hoc q̄ errauimus abscondit.

Quod si in adulterio perseuerare elegerit: patronus turpitudinis, ⁊ lenocinij reus maritus habebitur, nisi eam adulterij ream facere voluerit. Unde in.ix. libro. C. de adult. et stupro. Imperatores Seuerus ⁊ Antoninus. Crimen lenocinij contrahunt qui deprehensam in adulterio vxorē in matrimonio detinuerūt, non qui suspectam habuerunt adulteram. Hoc in mulieribus non obtinet: non em̄ eis permittit maritos suos adulterij reos facere. Unde in li. eo. ⁊ ti. eo.

Idē imperator. Publico iudicio nō habēt mulieres adulterij accusationem f, q̄uis de post penitentiā peccata q̄ cōmisim⁹, abscondit ⁊ dimittit, nostram penitentiā suscipiendo libēter.

d ¶ Reuertit. Si ergo iuraui me ad diē certū soluturū pecuniā: ꝛz post solutā, nō deiero, qz iam ad vxorē redeo: sicut si sub pena p̄missi aliquid nec solui, pena cōmissa est: si tñ post soluo, liberor a pena. ff. de arbi. l. vl. Quādo pena cōmittat, vel q̄n purget, no. in dī. diuinis. § hu. Jurans soluere certo tē post solue, nō est perturus. † De h⁹ Iterē est hic arg. q̄ no. ff. si aliq̄s pēt mutare q̄s cau. cōfessionē suā, ma- xime incontinenti: vt ex de test. cogē. pteterea. vel ante- ꝙ fit scripta. ex de cēss. olim. dummodo nō fiat calūnio- se: vt. ff. ē inter. act. de etate. §. vlt. Argu. cōtra ex de con cess. prebē. ⁊ ec. nova. post electionē. et ex vt ec. bene. vt nostrū. et. iiij. q. iij. Item qui falso.

l. ⁊ si post. in gl. ipso iure.

¶ Crimen lenocinij. § Cal⁹. Dicit in hac l. q̄ leno est qui vxorē publice in adulterio deprehēsam detinet. secus autē est si suspectam de adulterio detinet.

e ¶ Uxorē. Nō tñ penā adulterij sustinet q̄ matrimonij suū contēnit, et vxorez delinquere patit, ⁊ ꝛtaminatione non indignat: vt. ff. de adul. l. ij. §. lenocinij. Crimē autē lenocinij pluribus modis committit. cōmittit lenocinij q̄ quęstuaria mācipia hꝛz, qz nō est hoc lenocinium ꝙ proprio corpore quęstum facere: vt. ff. de ritu nū nuptiarum. l. palā. §. lenocinij. Iterē est etiam leno qui sciēter dūcit damnatam adulterā, vel qui reconciliat sibi adulteram: vt. C. de adul. l. castitati. vel q̄ sciēter tenet adulteram: vt hic qui recipit pecuniam p adulterio vxoris suę: vt. ff. de adul. l. ij. §. lenocinij.

Adde q̄ mulier ad tipl⁹ cōcitur damnatam adulterā, vel qui reconciliat sibi adulterā: vt. C. de adul. l. castitati. vel q̄ sciēter tenet adulteram: vt hic qui recipit pecuniam p adulterio vxoris suę: vt. ff. de adul. l. ij. §. lenocinij.

¶ Hoc in mulieribus. ¶ Cathe. Per quedam ca. supradi cta permissum est viris accusare vxores de adulterio. penem Nunc dicit Sta. q̄ mulieribus hoc non permittitur vt vi ponēde ros suos de adulterio accusent: quod probat per. l. sequē viro ad tem. Uel expone hoc, sc̄z, ppter quod non dicantur lene separasi viros adulteros retinent.

tionem

¶ Publico. ¶ Cathe. Dicit in hac. l. q̄ si mulier ad pe- thori po nam capitalē virū suū voluerit accusare de adulterio q̄ test non admittit: ꝛz de thoro violato cōqueri velit: cuius vir rita ac iure mariti contra eam admittatur. cusare.

f ¶ Accusationem. sed non vsq̄quaq̄z negat mulierē posse virum accusare. † sed dicit nō equo modo cū viro i. l. j. C. accusationem de adulterio posse proponere. vnde recte ō adul. subditur. Non idem priuilegium ꝛc, vir em̄ iure mariti, Spec. i scilicet sine inscriptione, sine metu calumnie, infra. ix. di. eo. ti. §. eo vtiles mulierem de adulterio accusat: vt. iiij. q̄e. iiij. ꝛz nūq̄d

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§.aliqua.ido. qõ nõ facit mulier. alias vir ⁊ mulier ad pa
ria iudicantur: vt.j.ea. qõ. v. precepit. ⁊.c. christiana. ⁊.s.
e.q.c. siquis vxoꝛē. sed post. lx. dies nõ potest eã nisi iure
cõmuni accusare: nisi absens sit ꝓpter rẽpublicã: q tũc
admittitur: et restituitur ad vlos. lx. dies. Et est iste ca
ſ⁹ specialis in quo
maiores restituun-
tur, ⁊ non minores
ff. ex q. cau. ma. sẽ
multi. ff. de adul.
miles. §. quidã. et
ff. de minо. auxiliũ.
Sed qõ hic dicit,
nõ videtur tenere
ſm iura nostra. nã
sicut maritus vxo-
rem sic vxoꝛ mari-
tum licite accusare
inscribit contra eũ,
et obligat se ad pe-
nas talionis: ⁊ hoc
quando coram se-
culari iudice agit.
sed si agit cotã ec-
clesiastico, nõ inscri
bit: vt c. e de procu.
tue. et lex idem vi-
detur dicere in auth.
vtl. ma. ⁊ auie. §.
q; ẽo. ⁊. §. causas.
colſ. viij. Viroꝝ ta-
men quare Innoc.
dicat q coram secu
lari iudice sit inscri
bendum: cum hos
die pena secularis
cõmutata sit in ec-
clesiasticã penã: vt
C. de adulte. aurẽ.
ſz hodie. vnde etiã
ſm leges dico q vxoꝛ possit accusare virũ, cũ tantum ec
clesiastica sit pena adulterij. sed dic q ideo ⁊ hodie tene-
tur vir inscribere, q; ingressus in monasteriũ morti equi
parat. ⁊ Uel dic q ịz commutata sit pena adulterij quã-
tum ad mulierẽ: nõ ſn quantum ad virum. Sed esto q
vir accusat mulierẽ, ⁊ succumbat: ⁊ er quo vir obligauit
se ad penam talionis, ⁊ nõ ꝓbat: ergo ⁊ vir cõdemnabit
sicut mulier cõdemnaretur ſi esset cõiuncta. ſz mulier cõ-
iuncta detruderet in monasterium: ergo ⁊ vir. ⁊ sic aliqs eo
gitur recedere ab vxoꝛe sua absq causa fornicatiõis. ſm
hoc quicunq; vult separari ab vxoꝛe sua accusabit eam:
vt cũ succubuerit, possit recedere ab ea: ⁊ sic alia via est
cõsecutus qõ desiderauit: qõ est cõtra id. xxxiij. q. v. hec
mago. extra de ꝓcu. tue. Rñ. bene cõcedo. q eodẽ modo
cõdemnatur vir quo mulier. Mulier enim nõ cogit intra
re religionem nisi viro placuerit: sic nec vir cõdemnatus
cogitur intrare religionem nisi mulieri placuerit. Uel
intellige quod dicit decre. q debet inscribere, verum est
quantum ad hoc vt lucretur donationem ꝓpter nu-
ptias vel dotem.

a ¶ Nõ idẽ. in iure mariti. Uel nõ idem. id est nullum
priuilegium apud secularem iudicem.

b ¶ Priuilegium. Quidã dñi dicunt q etiã vxoꝛ virum
accusare potest de adulterio, ⁊ sed non cum priuilegio:
q; teneretur ad talionem: ⁊ hoc innuit hic. Alij dicunt q
non potest, vt Jo. et intelligunt autẽticas illas per quas
dicunt veteres leges esse abrogatas in auten, vt fratrũ

mſimonio violato ſri velint,
lex Julia declarat: q cũ masculus iure mariti accusandi facul
tatẽ detulisset, non idẽ [a] feminis priuilegiũ [b] detulit. Si ergo (vt ex his colligit authoritatib⁹) adulterã retinere nulli permittit, multo minus in coniugiũ duci licebit cuius pudicitie nulla spes habet. debet eſm inter coniuges seruari fides ⁊ sacramẽtũ: que cũ defuerint nõ coniuges sed adulteri appellãtur. Unde Augu. scribit contra Julianum. lib. j.

¶ Seruas nuptiaꝝ nõ consistit ꝑmixtiõe maris ⁊ femine.

Onem in sola (vt deliras) cõmixtione maris et femine nuptiaꝝ veritas est ẽ̃us sine illa cõmixtione nuptie filios ꝓcreare non possint: ſz alia sunt ad nuptias ꝓpie pertinentia, quib⁹ ab adulteriis nuptie discernuntur: scilz sicuti est thoꝝ coniugalis fides: ⁊ cura ordinate filios ꝓcreãdi, ⁊ (que maxima est differentia) bonus vsus mali [c], hoc est bon⁹ vsus cõcupiscẽtie carnis: quo bono adulteri male vtunt. Hec sunt bona quibus cõmendant nuptie, et ab illicito vsu discernunt. Econtrario Ambrosius improbare nuptias videtur dicens.

¶ Prime vel scde nuptie hac authoritate improbari videnť.

Uptie terrã iplẽt: ẏgi-
nitas [d] paradisum. Sz hoc intuendũ est dum tarat iuxta hebraicã ẏitatẽ q scriptura in primo ⁊ tertio ⁊ quarto ⁊ quinto die ⁊ sexto expleť operibus singulorũ dierũ dixit. Et vidit de⁹ q; bonũ esset, in scdo die hoc oĩo subtraxit: nobis itelligẽtiã tribuẽs nõ eẽ bonũ duplicẽ numeꝝ, q abvnione diutdat, ⁊ prefiguret federa nuptiarũ. Eãñ [e] ⁊ in arca Noe oĩa
alia q̃cũq; bina ingrediunť,

filij. §. vl. col. ix. et in auť. vtlb. ma. ⁊ auie. §. q; vero ⁊. §. causas. col. viij. in quibus videtur q; eque vxoꝛ virũ ſicut vir vxoꝛem potest accusare per ullam. l. C. de repu. cõ sensu. vt cum agit ad separationem thoꝝ, vt lucret donationem, ꝓpter nuptias: nõ tamen vt vir in corpore punia tur: et ad hoc tantum agit scẽm canones.

¶ Siergo. ¶ Catus. Infert Stat. ex ſpr̃adictis q ſi null⁹ oꝝ adulteram retinere: multo minus in cõiugem ɔz duci, ſi spes correctionis nõ habetur de ipsa: cum inter coniuges fides sacramẽtum debẽt obseruari. ⁊ ad hoc inducit: sequẽs ca.

iij.ps.

Onei. ¶ Catus. Julian⁹ dicebat q; non erat verum et perfectũ mſimoniũ sine cõmixtiõe carnali. in qua opinione videtur fuisse Ysatia: Ysi. j.b. cõtra quos loquit Aug. dicens q; veritas matrimonij⁹ consistit in fide, prole, et sacramento: ẽ̃ in carnis cõmixtione.

Ecl. xxxix.

c ¶ Usus mali. i. puritus concupiscentie. Et nota. q

iij.ps.

fiunt quatuor species vsus. Est bon⁹ vsus boni: vt integritas que deo vouetur. Est et malus vsus boni: cum quis cõtinet propter inanem gloriam. Et bonus vsus mali, cũ concupiscentia arceatur circa matrimonium. Est et malus vsus mali, cum quis vagatur ad meretrices vt. c. q. iij. meretrices.

¶ Scontra vero. ¶ Hec est. iij. pars. qõ. in qua laudat et prefert ẏginitatẽ matrimonio: nõ tamẽ improbantur nuptie. ita intelligas sequentia ca. Jo. de fan.

Uptie terrã implent. ¶ Catus. Ambro. tria in hoc capitu. inducit ad diffinationem bigamie. Primum quia hoc facit virginitas in celis, quod matrimonium in terris. Scõm quia sicut opus secunde diei non meruit benedictionem: ita nec secunde nuptie. Tertium: quia nec in bestijs approbata est bigamia: cum tantum immunda animalia sub binario ingressa sint in arcam. Sic Beneventanus posuit hunc casum. Et quod dicitur ibi, aliud sacramentum, i. alia significatio. Hoc ſ scilicet quia nec ꝛc.

Virginitas est soror angelorum.

d ¶ Virginitas. Nõ ideo hoc dicit, vt sole virgines habeant paradisum: sed quia facilius: argu. j. ꝓxa. cã. q. v. qui sitit. Uel quia virginitas est soroꝝ angelorum, vbi omnes erunt virgines, vel continentes: neq; nubent: neq; nubentur: vt. xxxj. q. j. quod si.

e ¶ Unde. Scz ad ostendendum q binarius numerus non bonam habet significationem: sed signum diuisionis et reprobationis.

a ¶ Immūda sunt. Immūda vocauit moyses in lege alia que nō ruminabāt: vt porci: et que non habebant vngulas fissas: vt equi: z in natantibus q̄ non habebant squamas. et generaliter que lex comedi prohibuit.

b ¶ Impar numerus est mūdus. Id est sub impari numero ingreditur mund⁹ in arcam.

c ¶ Et alīs sacramentū. Vbi illo tēz quod zc.

d ¶ Cōprobata. Sensus est, Adeo reprobatur bigamia, q̄ nec etiaz in bestijs immundis inueniebatur cum quo bigamia contrahi posset, si alter comparium moreretur.

e ¶ Ut haberet. Reddit rationem quare mūda sunt ingressa sub impari numero vt ex illo posset aliq̄d offerre. vbi enim paritas esset: ibi non posset diuidere masculum a femina.

¶ Verūhoc ¶ Casus. Quia Ambr. videbat dicere q̄dam que videntur improbare nuptias: ideo Statius. dicit quo casu intelligatur tēz de consilio: ad quod inducit se quens ca.

Josue f. 12. vs. iij. ps.

I Ntegritas. ¶ Sola est. Hec dictio sola, determinat hoc verbum suaderi. i. solummodo suaderi potest (imperatur enim fides, spes, charitas, humilitas) nisi aliqui fecissent sibi preiudicium vel vouendo, vel sumendo sacrum ordinem. xx vij. q. j. vt leet. quandoq; etiam imperatur continentia ratione delicti, vt in penitentibus, vxoricidis, et incestuosis: vt dixi. ē. causa proi. q. j. in prin. z. c. sicut.

Cōtinē tia rōne delicti ingim perat. Bona- rū an nullus ad nēā dictio- nē com- pell.

s ¶ Uori. Argu. q̄ monachi vel canonici nō possunt inuiti compelli ad dimittendam vitam: quia res est magis voti q̄ precepti, et magis libere voluntatis: q̄ coactionis. arg. dist. lxxiij. ca. ij. z. xx. q. iij. presens.

¶ Cum ergo ¶ Hec est quarta pars. q. in qua soluit magister et dicit q̄ si desinit mereri cari, pōt duci vxor alias non. Jo. de fan.

¶ Casus. Infert Statia. ex supradictis q̄ meretrix nō est in coniugium ducēda cum nulla spes correctionis sit in ipsa. Sed statim obijcit de Rhaab meretrice, que fuit coniugio copulata: de qua etiam per successionem christus nasci dignatus est. et de Osee, qui meretricē emit, quam sibi matrimonio copulauit. Sed Statian⁹ soluit dicens aliud esse meretricem ducere, vel aduleram retinere: aliud est aliquam earum habere que non potest a luxuria refrenari. Primum licet: secundum autem non. et ad hoc inducit sequens capitulum.

¶ Rhaab. ¶ Historia. Ut legitur in libro Josue, Rhaab recepit exploratores israel in domū suam: z cum quererentur ad mortem abscondit eos: z deinde dimisit per fenestra domus sue q̄ muro ciuitatis inherebat. postea cuz ciuitas capta esset saluata est dom⁹ Rhaab, et Salomon duxit de tribu Juda duxit eam in vxorē.

¶ Osee. ¶ Historia Legitur i Osee q̄ dixit dominus ad eum Vade z sume tibi vxorem fornicariā: et fac tibi filios fornicationuz: quia fornicans fornicabit terra a domino. z abijt, et accepit Gomer filiaz de Balaim: que cōcepit et peperit filiū. Et iterum dixit dom⁹ ad eū. Vade dilige mulierez dilectā amico z adulteram, sicut diligit dñs filios israel, et diligunt vinaria uarum, z ipsi respiciūt ad deos alienos. z dixit osee: Eā emi mihi q̄nde cim argēteis, z coro hordei, et dimidio coro tritici. et dixit ad eā, Dies mlt̄ expectabis me nō fornicaberis, et nō eris cum viro.

Osee. j. z. iij. a.

? Dic soluit Statias nā ducere meretricez in vxorē vt a meretricio reuocet scīm est sed eaz ducere cū adulterij est dānabile ita io. de tur.

al'as hordei.

h ¶ Primus. Non ratione temporis, sed ordinis. liber enim primus ponitur inter. xij. prophetas.

i ¶ Coro hordei. et. xv. argenteis, et dimidio coro tritici. Joannes.

¶ On est culpandus. ¶ Casus. Excusat hieron. in hoc capit. Osee contrahentem cum meretrice dicens eum propter hoc non esse culpandum, sed potius laudandum: quia malam conuertit in bonam: nec corruptus est ex societate fornicarie, sed fornicaria pudicitiā assumpsit.

k ¶ Societur malo. Societas enim inter bonum z malum contrahi potest, vt ex societate boni malus edificetur: sicut emptio veneni valet si tale sit quod adiectione alterius materie vtui esse potest. ff. de contrahen. emp. quod sepe ff. veneni.

Societas iter bonū et malum cōtrahi potest.

l ¶ Exempla sectetur. Argumen. q̄ malum additum bono nō corrumpit illud, sed potius sumit naturam boni. arguñ. j. e. qō. ij. quicquid. et extra de consecra. eccle. quod in dubijs.

Quod autē. ¶ Hec questio diuidit in .vij. partes. In prima quaꝝ videtur probare superficialiter q̄ causa incontinentie inducta nō est vtor: qr honor est mulierum filios procreare. Scōa ibi: Dis ita. Tertia ibi: Non autem. Quarta ibi: Sic econtrario. Quinta ibi: De his. Sexta ibi: Cum ergo qui aliquā. Septima ibi: Cum ergo dr. Jo. de san.

¶ Casus. Hic intitulatur. ij. qō. qua queritur an sit coniunx dicenda que causa incontinētie ducit. Et certū est q̄ nō fm primā institutionē mrimonij que fuit facta causa multiplicandi generis humani. Sed fm institutionem secundam matrimonij factaꝝ causa fornicatiōis vitande est matrimonium: vt j. e. §. his ita.

¶ Nō autē. ¶ Hic depingitur secunda questio an sit illa cōiunx que causa incōtinentie ducitur. Et quidē est, non fm primā institutionē matrimonij factā causa p̄lis tm̄ z gr̄a multiplicādi generis humani: sed fm secūdā institutionē factam post peccatum vitande fornicationis causa. z vtraq̄ institutio facta est in paradiso. Prima ante peccatum: secunda post. Attribuitur tamen secunda apl̄o: non quia ipsam fecit: sed qr ipsam esse factā ostendit: et ne in posterū ab hereticis in dubium reuocetur, in scriptis † redegit: sicut enā hiero ny. secundas nuptias concessit. ē. xxxj. q. j. aperiant.

† De hac materia no. ē. p̄. xi. cā. q. j. deus mai cu lum. Matrimoniuꝝ q̄nq̄ fuit de p̄cepto.

Diabolū mlta latēt et ḡtidie discit.

Quod autē nō sit vtor q̄ sola cā incontinentie ducit hinc videtur pbari posse qr cōiugium propagationis, non explende libidinis causa a deo institutū est. Hec nāq̄ fuit benedictio [a] in coniugio: Crescite et multiplicamini. Unde Ambrosi⁹ super Lucam.

¶ Partus feminarum est eis sola causa nubendi.

Pudor [b] est feminis nuptiarū premia non hr̄e quib⁹ hec sola [c] cā est nubēdi. Idem: Dū coniugij premiū z gr̄a [d] nuptiaꝝ partus sit feminarū: non mediocris causa est vt virginitas Marie falleret [e] principem mūdi [f]. Qui ergo non causa procreande sobolis sed explende libidinis sibi inuicem copulant, non tam coniuges q̄z fornicarij videntur.

Hinc etiam Hieronymus.

¶ Non coniuges sed adulteri vocantur qui non fm precepta Christi coniunguntur.

Sicut nō ois [g] cōgregatio hereticorum christi ecclesia dici potest, nec caput eorū christus est: sic nō omne matrimoniū [h] quo nō viro suo fm precepta Christi vxor iungitur, rite coniugiū appellari pōt: sed magis adultertum [i].

His ita respondetur. Prima institutio cōiugij in paradiso facta [k] est: vt esset immaculatus torus et honorabiles nuptie: ex quibus sine ardore [l] concupiscentie conciperent, sine dolore parerent. Secunda propter illicitū motum eliminandu⁹ [m] extra paradisum

f ¶ Principem mundi. i. mundanoꝝ. i. malorū. nec per hoc attribuit ei super homines aliquis principatus: sed dr princeps eoꝝ. i. primo peccans, vel maior peccans. Vel ad derisionem dicit princeps talium: sicut dr rex pcatoꝝ vel cardinalis Rauennas: non tamen simplr est rex vel cardinalis. arg. ff. de verbo. sig. paulus. quidā in here tici garriunt cum principem mundi, qr fecit omnia infrā lunarē glosa. Jo.

¶ Qui ergo. ¶ Casus. Hic infert. s. er supradicto cap. q̄ qui causa explēde libidinis et non cā fodolis copulantur, potius dicēdi sūt fornicarij q̄z cōiuges. z ad hoc inducit sequēs ca.

Sicut nō ois.

¶ Casus. Sicut nulla congregatio hereticorum dr ecclesia xp̄i: ita q̄s. ch̄s non sit caput eorū, ita illud matrimonium dici nō debet mrimonium, sed potius adulterium, qō nō est factum fm precepta dei. i. fm primā institutionē mrimonij: vel cū aliō ipedimēto interueniat.

g ¶ Non omnis. Id est omnis non. Simile est ibi: Non erit impossibile apud deum omne verbum.

h ¶ Matrimonium. Id est coniunctio.

i ¶ Adulterium. Id est fornicaria coniunctio.

k ¶ Dis ita respondet. ¶ Hec est secūda pars questionis in qua dr q̄ mrimoniū bis fuit institutū siue permissum. Primo in paradiso propter sobolem tm̄. Secundo extra paradisum propter sobolem et ppter infirmitatem carnis vitandam: qr bonū matrimonij tripertitum est: scilz fides, proles, z sacramentum. Jo. de san.

¶ Casus. In hoc §. Gratianus duas distinguit institutiones matrimonij. Unam que fuit ante peccatū, z causa sobolis procreande. Et aliam que data fuit post peccatū: z facta fuit causa fornicationis vitande. quod probatur authoritate apl̄i dicentis: propter fornicationem ⁊c. Unde qui sic coniuncti sunt, continere nō possunt nisi de cōi cōsensu. qō probat similiter Gathoritate apostoli. Unde qui propter fornicationē vitādā cōiuncti sunt, debent coniuges appellari. Et ad hoc probandum inducit sequens ca. Excipitur. i. excluditur a fornicatione.

k ¶ Facta est. Solo cōsensu: vt et nunc. Et instituit dominus matrimoniū ex eo q̄ mulierem feat, dicens illi q̄ vxor. Ade esset futura.

Aliās si nō pcasset nulla in posterū esset.

l ¶ Sine ardore. Nisi enim homo peccasset: ita sine ardore et pruritu esset genitalium cōiunctio, sicut est aliorum membroꝝ. veluti si applices digitum digito: vel manum cū manu: vel si esset pūrius, nō tm̄ esset perm̄: sicut non esset peccatū manū scabiosam mittere ad ignem.

m ¶ Eliminandum. id est coercendum.

f. corp. vij. a.

a ¶ Facta est.i.ostēsa facta est:sicō in paradiso etiā secūdo facta est.Sz quero per q̄ verba vel quādo?

b ¶ Cōiugij.Sz hodie sacerdos dicor magis punit si ꝓstrahit q̄m si fornicet: vt dist.xxvij.presbyteri.

c ¶ Unusquisq;.qui per votum suoi non prēiudicabit. xxvij.q.j.vt lex.

d ¶ Nolite.supra xxx.q.j.nolite.

e ¶ Usum.i. carnalem usum.

f ¶ Veniale.i.dignum venia.i. ad mortē nō imputrabile.ē.dist.xij.neruij.e.q.vij. in eo. contra.ē.dist.xxv. ¶.alias. argu.contra.j.xxxiij. qō.iij. vir.dic vt nor.j.ca. ꝓxi.

g ¶ Quod. Simplex est relatio.

h ¶ Tripertitū.i. bonū nuptiale est triplex.i.connexorum nuptijs bonū est triplex.

Quicqd.¶ Casus. hoc ca. diuidit in tres partes. In prima dicit Aug.q̄ q̄cquid inter se causa explendę libidinis faciunt coniugati, non est culpa nuptiarū sz hominum. In scda dicit q̄ si quis vxorem suā cognouerit etiam nimis frequenter causa fornicationis, vel forte causa libidinis saturande, defenditur tamen a fornicatione ꝓpter bonum nuptiarū. In tertia dicit q̄ ꝓiugati debent adinuicē sibi reddere debitum: non tātum causa ꝓlis habēde, sed etiam causa fornicationis vītāde. Scda pars incipit ibi: Jam in ipsa, Tertia ibi: Debent ergo. qō autē dicit ibi: neq; illud, s. coit⁹ incōtinētie, vel forte libidinis saturande.

i ¶ Exactione. Causa incontinentie, non causa libidinis explende.

k ¶ Ab adulterio.j.e.q.iij.ozigo.ꝓtra.j.e.q.vij. adulterij.ꝓtra.j.e.q.iij.liberoz.contra. Ut hoc ca.z eius contraria melius intelligas, nota q̄ quatuor de causis commiscetur quis vxori. Causa ꝓlis. Item causa reddendi debitum. his casibus non peccat, immo meretur. xiij.di. nerui.z.xxxiij.q.v.si dicat. Item causa incontinentie, cū scilicet est preuentus a voluptate, tunc est veniale peccatum: vt hic,z.xxxiij.q.iij. vir cum ꝓpria. Quidam tamē dicunt hoc casu nullū esse peccatū ꝓpter authoritatem apostoli: Unusquisq; habeat suam.cē. vt.ē.¶.ꝓxi. Cognoscitur etiam vxor causa explēdę voluptatis: sz cum quis preuenit voluptatē vel cogitatione, vel vrendo aliquis, vt pluries eam cognoscere possit. tunc fm ꝙ peccat mortaliter: vt in cōtrario.c.ozigo. minus tamē punitur ꝓpter bonū matrimonij: vt.j.q.vij adulterij. Aliij dicūt q̄ etiā in hoc casu tantum veniale peccatum est, arg. hic.z.j.q.vij. adulterij.z sicubi reperit q̄ mortaliter peccet, dic.i. ad modū adulteri agit. Uel dicit ad exhortationem continētie. si. xxxj. q.j.¶.verum. Uel intelligit quādo eā cognoscit cōtra naturā: qz tunc fm oēs mortaliter peccat,z grauꝰ cū vxore q̄m cū alia.j. q.vij.adulterij. j.

¶ Nō autē.¶ hoc est.iij.pars q̄nis i qua dicitur q̄ virtus sancti spūs nō est ibi quando ꝓiugalis actꝰ agit.z dicas q̄ duobus modis dat spūs sanctꝰ scz ab bene viuē tibus. ꝓs. dū.tūc nō recedit i ꝓiugali actu, quia meritoriꝰ est.xxxiij. q.j.c.j.datur etiam ad virtutes faciendas, tunc recedit. hoc habes de pen. di.ij.ca.iij.et.iiij. et v.Jo.de fan.

Omnubia.

¶ Casus. Licet connubia peccato careāt, tamē rēpore carnalis commixtionis nō adest spiritus sancti gra.

Omnubia legitima carent quidem peccato: non tamen tempore illo quo coniugales actus geruntur, presentia ¹sancti spiritus dabitur, etiā si prophetia videatur

Sūt etiā plura huiusmodi opera in q̄bꝰ nō adest presentia spiritꝰ sancti, nec etiā indigent.

l ¶ Presentia. Adest ñ grā spūs sancti q̄ ad illa sine q̄bus grā spiritꝰ sancti haberi nō potest: cū etiā q̄s mereat quādoq; in tali actu.j.xxxiij.q.v.si dicat. Sed adest cum quis cognoscit vxorem quo ad operationem, sz quo ad miracula faciēda,z vim prophetandi. manet em in bonis gratia spiritꝰ sancti quo ad quedā,z recedit quo ad quedā: vt legit de pe.di.ij. querendū.z ca. potest discussus. Uel dic non dari presentiā spiritꝰ sancti quo ad oia: q̄ ibi est q̄dā stupor,z homo totꝰ carneꝰ efficit. Uel ideo illi puritati non datꝰ, q̄ est veniale peccatū. Dicit tamen ꝓ.mandicator coitum coniugalem bene exerceri posse

Coitus carnalis sine peto ex erceri potest.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

? Si ꝫ. xxvij. q. ij. ofite. sine peccato, ? quod concedo quandoq; Jo.

a ¶ Sed ⁊ alia. Ut sunt actus indifferentes: vt comedere, mouere digitū, ⁊ huiusmodi.

b ¶ Sola. Nō excludit deū quin adsit: ꝫ virtutes quātum ad operationē, q: ulla hora tor⁹ carne⁹ efficit.

¶ Sicut ergo.

¶ Casus. Concludit Gratian⁹ ex illo ca. quicquid. et dicit q̄ sicut coitus qui fit causa incontinētie, non est fornicari⁹: sic coniunctio vxoris que fit causa filioꝝ, nō est fornicaria. Postea dicit q̄ concubinatus qui fit etiā causa filiorum, non est licit⁹. qō probat authoritate Augustini, de qua dicitur i themate.

c ¶ De qua queritur. Jn themate.

Concubine.

¶ Sic econtrario. ¶ Necē. iiij. iiij. pos. pars. q. in q̄ queritur an sit vxor que ducitur ad temp⁹, vel sub conditione vt prolem eruet. ⁊ dicitur q̄ nō. Joannes de San.

¶ Cas⁹. Jnfert H. ex authoritate August. dicens: ergo si coitus fiat causa incontinentie et non concubinatus licitum erit: qō patet per seq. ca.

Solet queri. ¶ Casus. Quesitū fuit ab Augu. vtrū debeat dici matrimoniū inter eos q̄ causa incōtinētie ꝓtrahit. Et resp̄det Aug. q̄ sic, dummodo sic quemāt vt perpetuo debeāt simul esse, ⁊ non viuēt. plē. Si ꝫ conueniāt vt ad tēp⁹ sint simul, vel vt vitent. plē, non est coniugium inter eos. Nam non debet vxor dici cum qua aliquis ita contrahit donec inueniat magis dignā, ⁊ hūc casum approbat H. in summa sua. excepto eo q̄ nō dixit de questione facta ab Aug. Utrāq;. i. ad mortē velle pfistere, ⁊ velle non euitare prolem.

d ¶ Sed ꝓ incontinentia. Jd est propter incontinentiam vitandam.

e ¶ Ea fide, Dū tñ hoc agāt vt matrimoniā ꝓtrahāt.

Filius tēporalis est a lege incognitus. f ¶ Si vsq; ad mortē. matrimoniū eēm non potest ad tēpus ꝓtrahi, sicut nec lex nouit filiū temporalem: vt. ff. de adop. si q̄s autē nec heres quis ad tēp⁹ instituit. insti. de here. instit. §. heres. Quid si aliq; alīs ꝓtractu credit hoc licere vt ad tēp⁹ ꝓtrahant, cum mas ignorēt, ⁊ ꝓtrahunt? Dicit H. tenere matrimonium.

g ¶ Vitauerint. Modi vitandi notātur. ff. de vsu. ⁊ habitatione. l. ij. ⁊ si forte.

h ¶ Nolint. i. velint non nasci. habes ergo hic q̄ vitatio plīs vel ꝓpositum necandi filios impedit matrimoniū, ⁊ in ca. ꝓpi. Si autē alia ꝓditio inhonesta poneret in matrimonio, vt ꝓtraho tecū si tu interfeceris patrē, vel aliquid iniquū feceris: an talis impediat matrimonium, dubitat Jo. Dicunt. De hoc notabis q̄ ꝓditio quedam est honesta, quedam inhonesta siue impossibilis. ? Est autē honesta duplex, ⁊ est duplex inhonesta. quedā enī condicio est de natura matrimonij, quedam inhonesta. Si ergo condicio honesta que non est de natura matrimonij, apponat q̄ ꝓtrahat matrimoniū tenet? Et de matrimoniū: vt si dicat. ca. vi. ⁊ cū si dederis mihi intelligentiā: nec condicio honesta est. nō est pūlus de substantia matrimonij: et tenet vel fit matrimoniū cū illa. naturā, la conditione, et ff. ff. si ita. ne ea: vt ff. de con. di. ap. de ulla. Est ca. filia honesta condi: sed filio que adheret patri matrimonij: ita si vt cū christian⁹ dic parēt cit. inde. contrahō tecū si volueri⁹ christiana fieri. talis cō ditio est de natura matrimonij: ⁊ si illa non apponeret, rēt de non tenerēt matri. ff. monij: vt. xxvij. q. ij. ita. nō oportet. Sed cum de liter inhonesta duplex est. si eīm apponit inhonesta cō ditio q̄ est pena naturaꝫ matrimonij nō tenet: vt si hoc modo dicatur: ꝓtraho tecū vsq; ad tres annos. vel sic: Contraho tecum si ꝓcuraueris venena sterilitatis. matrimonia enim vel sponsalia sic contracta non tenent: vt dicit ca. seq. Est ⁊ alia inhonesta condicio, que non est contra naturam matrimonij: vt si dicatur hoc modo. tecum contraho si furtum vel homicidium feceris. hec condicio nō repugnat nature matrimonij: ⁊ condicio talis si apponatur: frangenda est, ⁊ tenet matrimonium: vt extra de condi. ap. ca. j. Sed contra hanc distinctionem est qō legitur. xxviij. q. j. adololatria. ibi enim videtur q̄ omnes ꝫ turpes conditiones etiam soluāt matrimonium. ꝫ qualiter hoc sit intelligendum: ibi notauimus. Jtem contra est. ⁊. q. j. ca. j. ⁊. ij. vbi tenet contractus. licet apponatur condicio que est contra naturam contractus. Similiter obstat. xxvij. distin. diacon. vbi tenet ordinatio licet deat se velle habere vxorē. Similiter tenet cōuersio sub hac forma fiat vt possit reuerti propium: vt extra qui cle. vel vo. infinuante. Jn contractibus autem impossibiles conditiones apposite vitiant contractum: vt institu. de inuti. stipulatio. §. impossibilis. ff. de act. ⁊ obliga. non solum. Jn vltimis voluntatibus ꝓ non adiectis habent: vt. C. dē insti. ⁊ sub reprehēdēda. de ꝓdi. ap. in matrimonio plene habes et de ꝓdi. ap. ca. vlt.

i ¶ Utrūq;. Scz qui volūt vsq; ad mortem cōmanere:

cem copulantur.

Solet queri cū masculꝰ et femina, nec ille maritus, nec illa vxor alterius sibimet non filioꝝ procreandorū causa, sed pro incontinentia ° solius concubitus causa copulantur, ea fide c media, vt nec ille cū altera id faciat, nec illa cū altero: vtrū nuptie sint vocande? Et potest quidem fortasse non absurde hoc appellari cōnubium si vsq; f ad mortem alicuius eorū id inter eos placuerit, et pīs generationē q̄uis non ea causa coniuncti sunt, non tamen vitauerint g, vt vel nolint h sibi nasci filios, vel etiam opere aliquo malo agant ne nascantur. ceterum si vel vtrunq; i, vel vnum horū defit: non inuento quemadmodum has nuptias appellare possim⁹. etenim si aliquam sibi ad tempus adhibuerit donec aliam dignam honoribus suis, vel facultatibus inueniat, quā in matrimoniū ducat: anti-

et qui volunt non euitare prolem.

a ¶ Sed cum ista. Supple est adulter.

Aliquando. ¶ Casus. Coniugati quidã operãtur ne fetus cõcipiat, aut vt fetus cõceptus fundat, aut formã extinguat. Et hic q̃ si ab initio in contrahendo matrimonio talem intentionẽ habuerũt, nõ est matrimoniũ inter eos, si aũt ex postfacto tales facti sunt: licet sint coniuges, tñ sunt adulteri reputãdi: qui amote adulteriũ se habent. vbi alter ex postfacto est i hac culpa: aut ipse se habet ad modum adulteri aut ipsa admodũ meretrix: ⁊ tñ matrimoniũ est inter eos.

Vade b ¶ Si nihil valuerit. procuratio sterilitatis.

quẽ q̃ c ¶ Interire. Interit ergo q̃ non tales pu- dũ est. arg. ff. vsufruc. quẽadmodũ aoeat. ca. l. omnes. §. j.

Bar. in d Liu⁹. ¶ Si ambo. Id est si ab initio legitime cõtraxerũt: ſz ad hoc post deuenerint.

gl. in l. e ¶ Cõiuges non sunt. i. iura coniugij nõ obseruant.

ngio. j. f ¶ Et si ab initio. Nota q̃ non sunt cõiuges qui eo alio cõsilio iuncti sunt, vt prolis generationẽ impediant: ⁊ q̃ in vno opere vnus peccat, alter nõ: ⁊ q̃ matrimonium aliqñ ex vna parte tm tenet. ar. j. e. q. v. ppositio. ⁊ ẽt de eo q̃ dux. in matri. c. j. sed hoc falsum est.

g ¶ Meretrix. Id est digna pena qua aliqua meretrix est digna.

h ¶ Adulter. Id est dignus pena qua aliquis adulter est dignus.

¶ De his. ¶ Hec est quinta pars. q. in qua querit an sit homicida qui percutit mulierem, et facit abortum. et dicit q̃ non: nisi esset viuificatus. ⁊ hoc probat per tres canones. Joan. de fan.

Quod vero. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Augu. an cõmittat homicidiũ qui puerperiũ nondũ formatũ effundit. ⁊ respõdet Aug. dicẽs q̃ homicidiũ nõ committit: q̃ nõ põt exanimatũ dici vel exanimari qõ nunq̃ animã habuit: nec est in hoc precipitãda sententia, vt heretici faciũt. Sz ideo lex noluit esse homicidiũ: q̃ anima non potest esse viua in eo corpore quod sensu caret.

Dicvi i ¶ Agitari. Ab hereticis pſertim. ſ. verũ quicq̃d ꝛc.

lit qs le ſz ¶ Nec animatũ. Et hoc quidẽ verũ est: q̃ anteqũ liatur ex habeat, nõ infunditur anima: vt. j. neamenta corporis ca. proxi. Quidã tñ heretici dicũt animam creari ex traduce. §. j. ducẽ. i. ex preiacenti materia. i. ex aia generãtis, et nasci cũ corpore: sicut ⁊ creaſ corpꝰ ex corpore. Alij mẽtiuntur aias creatas esse in principio mundi in cõparibus stellis ⁊ infundi corporibꝰ: post resolutionẽ vero redire ad proprias stellas, si bene vixerint. Fides nra est q̃ quotidie deus nouas creat aias, et infundit nouis corporibus: et infũdẽdo creat: et creando infundit.

i ¶ Si animã. similiter non dicitur deseri charitas q̃ nunq̃ fuit: vt. j. de peni. dist. j. in fi. et rei q̃ nõ est, primule giũ dari nõ potest vt ex de eccle. edifi. ad audiẽtiam. et mmunitõ qõ non est, accusari nõ potest: vt ex õ despõ. impu. ad dissoluendũ. et id qõ nõ est, rũpi nõ põt. ff. õ in iu. rup. ⁊ ir. test. nã etsi. Sed cõtra: id qõ nõ est. põt desinere esse: vt. ff. vsufruc. quẽadmodũ cau. l. iij. §. j. et res que nõ est, põt habere priuilegiũ. extra de consue. cum olim. ⁊ mittitur in possessionẽ que nõ est, ts q̃ nõ est natꝰ vt. ff. de inofficio. test. posthumꝰ. ⁊ edificio quod nõdũ est, potest iponi seruitus: vt. ff. de ser. vrba. prae. si seruitus, §. vlti. Jo. Tu dicas q̃ rei que non est, potest imponi seruitus: nõ q̃ statim sit seruitus, sed erit re existẽte in rerũ natura. xxvij. q. ij. §. ex his omnibus. Idem potest dici de priuilegio: quia tunc vere competit, cum res extabit. Y.

m ¶ Ad homicidiũ. Dic vt. §. ij. q. v. consuluisti.

Aia nostra vnde pcedit.

Primulegiũ dari nõ potest rei que nõ est.

‡ Adde no. in. l. cicero. ff. õ pe. ⁊ i. l. sacrilegij ff. de variis et extraordi. cri. Exo. xxj. c.

Hugustinus in libro questionum Exodi ait.

¶ Nõ est homicida qui abortũ procurat anteqũ anima corpori sit infusa.

Quod vero nõ formatũ puerperiũ moyses vel lex noluit ad homicidiũ pertinere, profecto nec hominẽ deputauit qõ tale in vtero geritur. Hoc de aia solet q̃stio agitari[1], vtrũ quicq̃d formatum non est, nec aiatũ[k] quidẽ possit intelligi: ⁊ ideo homicidiũ non sit, q̃ nec exanimatũ dici põt, si adhuc aiam[l] nõ hẽbat. Itẽ si illud iforme puerperiũ tã qdẽ fuerat, sed adhuc quodãmodo informiter animatũ quoniã magna q̃stio de aia est non est precipitãda indiscussa temeritate snia. Ideo lex noluit ad homicidiũ[m] ptinere, ‡ quia nondũ dici põt aia viua in eo corpore qõ sensu caret.

Idem in lib. questionum veteris et noui testamenti.

¶ De eodem.

Moyses tradidit: Siqs percusserit mulierez in

Primulegiũ dari nõ potest rei que nõ est.

Aliā et non aliatum interficiēs ꝙliter punitur.

Ex traduce.i.ex semine. Simul cuꝫ corpore,id est simul cum ipso semine corporis anima creatur, ⁊ infundit antecꝺ corpus humanum sit formatum. Hec dicebant illi heretici. Sequens ca.patet.

a ¶ Det animam. Similiter dicit lex,ꝙ si aliquis interficit animatum,capite puniri debet. si vero non animatum distinguitur: quia si est nobilis, parte bonoꝝ amissa relegatur. si est ignobilis, damnatur in metalluꝫ.ff. de penis. si ꝙs aliquid.ℌ. qui abortionis.

†Idem ex semine simℓ cuꝫ corpore.i. simℓ cū ipso semine corpis alia creatur et infūdit anteꝯ corpus hūanū sit formatū. B. Nomāsi dūr foꝛ. titer ne eoꝝ aīa in sicco habitet

b ¶ Nascitur. vt illi dicunt qui dicunt animam nasci ex traduce. †

c ¶ Pereunt. qꝺ est inconueniens.

d ¶ Natiuitati. Forte vitio mīricis.

e ¶ Ratione infirmabatur.i. destituebatur: vnde nō videbat rōnabile, quo ad opinionem hominum.

f ¶ In sicco.i. in corpore rudi et informi. Et est arg. pro Normannis ⁊ Anglicis et Polonis vt possint fortiter bibere ne ania habitet in sicco.

g ¶ Habitare.scꝫ qꝺ ex eis vnum efficiatur,vel p̄ vegetationem: alꝫs tam bonoꝝ ꝙm malorum angeli habitant in siccis corporibus, ⁊ in cadaueribus ⁊ in lapidibus et in aquis in quibus ipsi dēmones dant responsum. vt. xxvj.q.v. nec mirum. vt dicitur de Saule qui adorauit diabolum.

h ¶ Sicut. Per hoc ca. dicit Baz. peccata sola voluntate cōmissa, sola voluntate debere deleri. nam oīs res tē. extra de reg. iur. oīs. Alij dicunt esse necessariam exteriorē p̄nam et quo voluntas egressa est suos fines.

i ¶ Sensus. Ꝺ est voluntas vel cogitatio.

¶ Sensus rōne cōceptus.i. cogitatio bona mente concepta: cito perit tē. Uel intelligitur de mala cogitatione concepta in rōne vel intentione.i. in aīa que perit.

k ¶ Ab hoste.i. a suggestione diaboli: qꝛ suggestio eius non habet effectum circa hominem, cum nesciat mētem hominis: vt. xxvj.q.iij. sciendum.

¶ Cum ergo. ¶ Hec est. vj. pars. q. in qua querit vtrum peccet concubinarius dimittendo concubinam et adhe rendo vxori, siue in habendo vxorē, vel qui ei dat filiam suam? dicitur ꝙ non. Jo. de fan.

¶ Causa. Iste. ℌ. respicit finē illius ca, solet queri, ⁊ ex eo infert ꝙ si ꝙs separat se a taliū qua cōtraxit ad tps, nō peccat: nec alius tradens filiam suam illi adultero peccat. et ad hoc inducit sequentia cap.

l ¶ Cum ergo. Respicit finem ca. solet queri tē.

m ¶ Illi. Cū eīs non est carnaliter cōmixtus, necibi sumatur. Arg. cōtra eꝫ de spon. ad audientiam.

¶ Nillam. ¶ Caius. Si ꝙs vult dimittere concubinā ⁊ aliā ducere in vxorē, propter hoc non est digam[y], nec peccat: imo admonēdꝰ est vt hꝺ faciat: qꝛ est negligentia nō est desperanda: cū de nemine desperandū sit donec est in hoc mortali corpe.

Ancillam, nō matrimonialr copulatā.

n ¶ Abijcere. Cū ergo canon iubeat abijci illam quenō est vxor, nūqꝺ sua auctē stati pōt abea recedere? Rnd. non. † xxxv.qō.vj. † Ar. ꝙ multoꝝ.xxiij.q.viij. ij. seculares.

(i.e. ancillā

o ¶ Uxorē.s. ꝺ dimittit concubinā. vel de hoc.

p ¶ Trebuis cohortationib⁹. vt dimittaꝫ cōcubina.

q ¶ Qꝺ necessarie.s. ppter necessitatē carnalis infirmitatis.i. cā incontinētie: vel qꝛ continere forte nō poterat: vel ne plures alias cognosceret.

r ¶ Fidelr.s. cuꝫ honestate cōiugij.

f ¶ Nemo. de pe. dist. vij. nemo. C. de fideicom. lib. deberiā. ea. q. iij. recurrat. in fi. ℌ. xxiij. q. iij. illud. t. c. corripiantur.

t ¶ Etatis ℌ. priori. q. ij. antiqui. ⁊ ca. in adolescentia. ℌ. l. dist. ponderet. ⁊ ca. de eo. ℌ. xxx. q. iij. illud.

v ¶ Differtur. Sicut pnia qñqꝫ differtur ad tps donec deferuescat culpa luxurie. de peni. dist. i. sunt q̄ arbitrantur. et dum est in peccato, non debet agere penitentiam. de peni. dist. iij. in salicibus. sed illud intelligitur nisi de tpō lenni penitentia: alꝫs aperte contradicet. de peni. dist. v. falsas. quia peccator bene agit pro crimine penitentiam vt not. xiij. q. vj. in summa. ⁊ extra de peni. ⁊ remiss. quod quidam ℌ. de peni. dist. iij. nihil prodest.

pnia anticipata

Non omnis. ¶ Caius. Hoc ca. dividitur in tres partes. In prima dicitur qꝺ nō omnis mulier viro cōiuncta est vxor: sicut nec omnis filius est heres. sed illa est vxor que est viro legitime copulata. nam aliud est concubina, ⁊ aliud vxor. In secunda parte dicit qꝺ bene potest exemplo Abrahe cōcubina dimitti, ⁊ legitima superdu-

ci. In tertia vō q mulieres iuncte matrimonialiter viris de consensu parentum, carēt culpa si mulieres quas illi viri p:ius habebant, nō erant vxores. Secūda ibi: p:oper quod. Tertia ibi: Paterno arbitrio.

a ¶ Filius. ī. e. q. iiij. dicat. contra. sed hic filius fm generalē, ibi fm specialē significa: tonē accipitur.

b ¶ Patris. Pater est quē nuptie demōstrāt. ff. de in ius vo. qt semper.

c ¶ Ingenuos. Arg. q nō sit legitimū matrimoniuz inter puberē z impuberez, nec inter seruos plenarie.

d ¶ Et inter coequales. ī. inter adultos. ex de despō. impu. de filio.

e ¶ Cōstituente. In paradiso, cum fecit Adā z Euam in adulta etate: et eos mīmonialiter coniunxit. de peni. dist. ij. ℣. romanos. versi. Adam. Uel cōstituit q non ois filius sit heres, ibi: Eijce ancillam tē. Sed cōtra. j. ea. q. iij. recurrat. vbi dicit q nō obstat tē.

Filij Iacob obtinuerunt hereditatem cū aliis geniti ex ancilla. Di aliis cū quibā q' postea Jacob cōtraxit cum ancilla, et ita legitimauit filios.

nec ois filius[a] est heres p:is[b]. Nuptiarū aūt federa inter ingenuos[c] legitima sunt, z inter coequales[d]: z multo p:ius hoc ipm dño cōstituente[e], q̄ initiū romani iuris extiterit. Itaq; aliud est vxo:, et aliud cōcubina: sicut aliū est ancilla, et aliū libera. ¶ Propter qō ēt apls ad manifestandū hārū p:sonarū discretionē testimoniū posuit ex Genesi vbi dr Abraha: Eijce ancillā z filiū ei⁹, nō em erit heres filij⁹ ācille cū Jsaac filio meo. Jgit cuiuslibet loci clericus si filiā suā viro habenti concubinā in mīmoniū dederit, nō ita accipiendū est q̄si eā coniugato dederit, nisi forte z illa mulier et ignenua facta et dotata legitime, et publicis nuptijs honestata videatur.

Sed contra. j. ea. q. iij. recurrat. vbi dicit q' nō obstat tē.

Filia et ita filij Iacob obtinuerunt hereditatem cū aliis geniti ex ancilla. Di aliis cūr quidā q' postea Jacob cōtraxit cum ancilla, et ita legitimauit filios.

¶ Paterno arbitrio femie viris iuncte carent culpa, si mulieres q̄ a viris habebantur, in matrimonio non fuerint: quia aliud est vxo:, aliud cōcubina.

¶ Cum ergo dr: Paterno arbitrio femine iuncte viris: datur intelligi q' paternus consensus desideratur ī nuptijs: nec sine eo legitime[f] nuptie habeantur: iuxta illud[g] Euaristi pape: Aliter nō sit legitimum coniugium, nisi a parentibus tradatur. ¶ Item Ambrosius in libro de patriarchis.

Honorant[h] parētes rebecce muneribus[i]: p̄sulitur puella[k] nō de spōsalib⁹[l], illa em iudiciū expectat parentum. non est em virginalis pudoris[m] eligere maritū. Iz tam despōsata[n] viro de pfectionis die cōsulit: nec immerito dilationē nō attulit. Jure etem p̄perare debuit ad maritum. vñ illud Euripideon qō mirātur pleriq; vñ translatū sit manifestū est. ait em in persona mulieris, q̄ tñ volebat maritū relinq̄re, et ad alias petebat nuptias. Sponsalioz meoū pater[o] meus curam subibit. Hoc non est meum. Ergo qō z ipsi philosophi mirati sunt, seruate virgines[p], z non solū virgines: iz etiā si qua mulier amisso cito marito adolescentula in laqueuz infirmitatis sue tidicūt quidā q' ppter onera mīmonij. Sed certe eadem rōne p:o ingressu monasterij pōt recipi pecunia, ppter onera que sustinet monasteriū. xvj. q. vj. de lapsis. Sed hec est rō: q: in hoc sacro nō cōfertur gr̄a spūssci sicut in alijs: vt. j. q. j. multi. circa medium, z. c. sunt. z ca. quicūq; inuisibilis. tñ multa fuerūt p:ohibita in veteri lege in q̄bus non p:ecabat nec adhuc hodie cōfertur gr̄a: sicut emptio sepulture: vt. xiij. q. ij. post ℣. S. tñ dr q' p:o mīmonio non posset dari pecunia.

Gen. xxiij. b.

¶ Muneribus. Datis a seruo Abraahe Eliezer patri Rebecce q̄ dicebatur Bathuel.

Arg. ad hoc ex quima. ac. pos. significāte. vbi de hoc. z no. xxiij. dist. his igr. in glo. j.

k ¶ Cōsulit puella. De die pfectionis. Historia. Legitur ī Genesi q' Eliezer seru⁹ Abraahe de mādato dñi sui iuit ī Mesopotamiā p̄ accipienda vxore filio suo Jsaac ℥ domo Bathuelis. qui cum venisset ad domū bathuelis p:is Rebecce, dedit munera Rebecce et parētib⁹ et fratrib⁹ suis: q̄ exposita volūtate dñi sui cuz postea vellet redire: et illi rogarēt eum vt aliq̄t dieb⁹ adhuc maneret puella cū eis, ipse dixit: Nolite me detinere: qt Dñs viā meā. z direxit. Vocem puellā, z queramus volūtatē eius. z cū fuisset vocata, q̄siuerūt ab ea. Uis ire cū hoc isto? que ait: Uadā. z sic dimiserūt eā, et nutricē eius, z seruū Abraahe. Cū aūt Jsaac egrederet ad meditandū in agro, q̄siuit Rebecca quis esset. et tunc respōdit Eliezer. Dñs meus est, cui ducta es in vxo:em. Et ipsa statim descendit: z tollens theristrum cooperuit caput suum: deinde accepit eam in domum suam.

l ¶ Nō de spōsalibus. Innuit hec ipsa q' p̄sensus puelle nō est regrēdus in spōsalib⁹: qō tñ sec⁹ est: vt. xxx. q. ij. ca. vnico. ff. de spō. spōsalia. imo z de spōsalib⁹ fuit p̄sulta vbi dr ei. Uis ire cū isto hoie? Die ergo nō de sponsalibus tñ: sed etiā de pfectione. hoc tene q' si non ℥dicit, cōsentire intelligit: vt hic p:z.

m ¶ Pudoris. Arg. mīmoniū posse cōtrahi inter absentes per procuratorem. arg. xxx. q. v. nec illud.

n ¶ Desponsata. Arg. q' parētibus puelle dari potest pecunia vt cōsentiant in matrimonio interueniēte pecunia: quia ibi non confertur gratia.

o ¶ Pat⁹ cuius em verecūdie tē. C. ō nup. l copulatiōe

p ¶ Virgines. Consiliū est. arg. ex de despon. impu. tue.

Ad idē. xlvij. di. ca. j.

¶ matrimoniuz p̄curatores. Hi pt.

Mulier. ¶ Casus. Si mulier doli capax votum iuramẽto firmatũ emiserit itra spatiũ .xxij. an. si patre tacẽte votũ adimpler, nõ erit rea si ipsa cõpleuerit qõ iurauit. si aũt pr̃ cõtradixerit, nõ erit obnoxia si non adimpleuerit qõ promisit. Dicit ñ .y. q̃ post adultã etatẽ tenebit adiplere: ꝛ alij ẜdicãt. Idem dicit de eo qui fecit simplex votum, et postea cõtraxit: ga mortua vxore tenetur adimplere. Et in similib⁹ casibus idem dicit.

mulier sumit diuersimode.

a ¶ Mulier. i. impubes. alibi sumit pro virgine in euãgelio. Mulier, ecce filius. ff. de verbo. sign. mulieris. ff. de lega. ij. seruo, alibi pro corrupta. ff. de strahẽ. emp. alioqñ. ¶. j. Et not. q̃ .y. si q̃ impubes emiserit votum vel sacrm, et est doli capax, pat nũq̃ põt revocare: quia cum possit se obligare diabolo, põt et deo. eẽ de deuc. pue. puer. et legit sic .ñ. hoc ca. mulier. s. impubes nõ doli capax.

Num. xxx.

b ¶ In domo. idẽ est si eẽ domui: q̃ est emãcipata: dũ tñ minor sit: ar. C. de nup. vidue.

c ¶ Obligauit. i. fecit ad modũ obligantis. Alij dicũt q̃ sine doli sit capax sine non: dũ tñ sit infra annũ. xiij. in viro: vel. xij. in puella: semper pater revocat iuramentũ eius: vt hic. ẜ. xx. q. ij. puella. Alij tenent mediã viam. nam doli capax ante legitimam etatem obligatur in omni voto, nisi in voto monachationis. xx. q. j. illud. et tamẽ licet obliget, pater potest revocare ex cõcessione huius canonis: et ita hoc intelligit de doli capace et vere obligato. De hac materia nota. xx. q. j. in summa.

Iuramentũ filij an possit a pr̃e revocari. j. Nov. vij. d.

d ¶ Oppe cõplebit. Ergo rea erit si nõ cõpleuerit: et ita

† Vide qẜ le. et è no. xxx.

¶ Statim. ẜ. xx. q. ij. ca. ij. extra. ñ. soluit: qz ideo datur ibi maius spatiũ, qz per tale iuramentũ eximit a potestate: hic autem loquitur de alio iuramẽto siue voto: qõ licet adimpleat, adhuc tamen manet in patris

† Vide qẜ ij. q. j. ca. j.

potestate: et ibi maius spatium datur eẽ hic. hic enim loquitur de voto abstinentie. lex autem dicit q̃ cum filius est in potestate, non obligatur aliquo voto. ff. de polli. l. ij. sed derogatum est ei.

f ¶ Pater. Solutur aũt patria potestas adueniente adulta etate quo ad matrimoniũ carnale siue spuale, et quo ad iuramentum. xx. q. ij. puella. xxij. q. iij. tribus.

Merito. ¶ Casus. Probat Aug. in hoc ca. q̃ in voto et in matrimonio volũtas patris est attẽdẽda: et q̃ virgines mulieres appellãtur. Hic. i. premissa auctoritate. Mulier seruet: scilz pars. Sed in sequẽtibus ca. dicit cõtrarium. Canon pudalis

Hoc sanctum. ¶ Casus. Ut dua eligere debet arbitrio suo virum velit cõtinere, vel nubere. Jdẽ enim statuit de virginibus. Si ds autem ꝓpositum castitatis vidue vel virginis voluerit impedire, excõcetur.

g ¶ Parentum. fm canones, licet filius filie preter voluntatem parentũ nu põssine bere. Unde nec est patrũ necessaria prius vo voluntas quantũ ad tale. h⁹ quin teneat matrimoniũ: licet nõ adsit volũtas ei⁹: alias bene dicoꝛ requirendũ eius consensum: maxime si est minor. vnde colligitur istud iniustitia, de nup. in pun. ¶ Ũquid ergo pater eam dotare tenetur? Sic: argu. ff. de ritu nup. qui liberos. et ponitur hic vel pro et.

g ¶ Parentum. Bene dicit, quanquam enim inueniunt mulieres contra sua cõmoda laborare. C. de spon. si pater. hoc tamen ad honestatem referas. eẽ de despon. impu. rue.

h ¶ Vidue. xx. q. ij. ca. j. ꝛ. ij. contra. sed ibi de minorib⁹. xxij. annis agitur: et hic de nubilibus. De hoc habetur xxxj. q. iij. in summa.

Et tertia. ¶ Casus. Hic ponit. iij. qõ. qua querit an puella in mrimonio ẜpendo debeat sequi arbitriũ patris sui, an aui liberi. Et quidẽ aut: q̃ seruus non habet liberum arbitrium ad ea que liber homo facere põt: sed nec etiam aui, nisi de honestate.

Patrẽ. ¶ Casus. Ubi puella ht̃ patrẽ seruũ, et auum ingenuũ: nõ prius, sed aui arbitrium sequat in ma-

Secunda pars.

Merito. ¶ Casus. Probat Aug. in hoc ca. q̃ in voto et in matrimonio volũtas patris est attẽdẽda: et q̃ virgines mulieres appellãtur. Hic. i. premissa auctoritate. Mulier seruet: scilz pars. Sed in sequẽtibus ca. dicit cõtrarium.

Hoc sanctum. ¶ Casus. Ut dua eligere debet arbitrio suo virum velit cõtinere, vel nubere. Jdẽ enim statuit de virginibus. Si ds autem ꝓpositum castitatis vidue vel virginis voluerit impedire, excõcetur.

g ¶ Parentum. fm canones, licet filius filie preter voluntatem parentũ nu põssine bere. Unde nec est patrũ necessaria prius vo voluntas quantũ ad tale. h⁹ quin teneat matrimoniũ: licet nõ adsit volũtas ei⁹: alias bene dicoꝛ requirendũ eius consensum: maxime si est minor. vnde colligitur istud iniustitia, de nup. in pun. ¶ Ũquid ergo pater eam dotare tenetur? Sic: argu. ff. de ritu nup. qui liberos. et ponitur hic vel pro et.

g ¶ Parentum. Bene dicit, quanquam enim inueniunt mulieres contra sua cõmoda laborare. C. de spon. si pater. hoc tamen ad honestatem referas. eẽ de despon. impu. rue.

h ¶ Vidue. xx. q. ij. ca. j. ꝛ. ij. contra. sed ibi de minorib⁹. xxij. annis agitur: et hic de nubilibus. De hoc habetur xxxj. q. iij. in summa.

Et tertia. ¶ Casus. Hic ponit. iij. qõ. qua querit an puella in mrimonio ẜpendo debeat sequi arbitriũ patris sui, an aui liberi. Et quidẽ aut: q̃ seruus non habet liberum arbitrium ad ea que liber homo facere põt: sed nec etiam aui, nisi de honestate.

Patrẽ. ¶ Casus. Ubi puella ht̃ patrẽ seruũ, et auum ingenuũ: nõ prius, sed aui arbitrium sequat in ma-

Hoc concilium vt vidue quibus placuerit teneant castitatem. q̃ si pulsẽ profiteantur continentiam nubere elegerint, illis nubãt quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis conditio et de virginibus habeatur: nec extra voluntatem parentum[g] vel suã cogantur maritos accipere. Si quis vero propositum castitatis vidue[h] vel virginis impedierit: a sãcta communione et a liminibus ecclesie habeatur extraneus.

His authoritatibus premissis euidenter asserit̃ q̃ quãuis aliqui non filioꝛ procreandoꝛum, sed incontinentie causa conueniant: tamen cõiuges appellantur.

¶ Questio. iij.

Et tertia vero questione Pelagi⁹ definit scribẽs defẽsoꝛi Porentio.

¶ Arbitrio liberi aui nõ originarij patris puellã nuptias sequi oportet.

Patrem puelle ecclesie nostre famulus, auum vero eius liberis oꝛtum constat esse natalibus: et ideo aui

Arbitrio liberi aui nõ originarij patris puellã nuptias sequi oportet.

Patrem puelle ecclesie nostre famulus, auum vero eius liberis oꝛtum constat esse natalibus: et ideo aui

prius, cum pater non habeat liberum arbitrium.

a ¶ Magis. Sponsa em̃ est ab illis petẽda q̃ potestatẽ habẽt iuxta illã. xxx.q.v.c.j. hz pater nõ hz cũ ipse sit in potestate alteri⁹: vt.ff.de adulte. sic euenit.

b ¶ Nepris. Si hec accepta est pr̃e in seruitute manẽte nõ est in pr̃ate aui: arg. initi. q̃⁹ mo. ius pa.po. sol. ℈. vl. nã q̃ patrẽ acq̃rit auo potestas in nept⁹. Sed si iste liber erat q̃n eas suscepit, hz postmodũ fact⁹ est sera⁹, tunc filij remanẽt in potestate aui sui insti. q̃⁹ mo. ius pa. po. sol. ℈. admonẽdi. et in hoc casu opz itelligi q̃ hic dr. Uel dic q̃ vbi au⁹ est liber siue nepos sit in ei⁹ pr̃ate, siue nõ regit hz ei⁹ cõsen⁹ vbi pater seru⁹ est, hoc de honestate: in pr̃ate autem aui materni null⁹ est. insti. de pa. po. i fi. hic ergo de auo paterno dicit. Sz nũquid originarius filium hz in pr̃ate? Non, cũ ipse sit in pr̃ate alteri⁹. C. de agri. z cẽs. ne diutius. li. vj. et qui in pr̃ate alterius est, alium in pr̃ate hr̃e nõ põt. ff. de adulte. sic euenit. et sic potes de origina rio hoc intelligere sicut Sta. posuit in themate. Uel intelige. de seruo.

c ¶ Arbitriũ. ar. q̃ nec seru⁹ suo arbitrio possit ducere vxorẽ. ! Qualiter em̃ in se liberũ arbitrium habebit, z nõ in sua sobole? ℈ sicut p illud. ex̃ de piu. seruo. c. j. hodie liberũ hz arbitrium tr̃ahẽdi matrimoniũ, ita liberũ hz filiã tr̃ahẽdi. Qual' em̃ in se habebit liberũ arbitriũ, z nõ in sua sobole? hz hic nõ hz liberũ arbitriũ, q̃ filia nõ erat nuz: vt in potestate ei⁹, hz liberi aui. Uel dic q̃ nec seru⁹ hz liberũ arbitriũ tr̃ahẽdi sine uolũtate dñi: si tñ tr̃axerit, tenet: vt. xxix. q. ij. ca. fi. z. xxx. q. v. ℈. sed obijcitur.

Quod autẽ, ¶ hec. q. diuidit in. vj. partes. Jn ꝓma querit vtrũ teneat̃ q̃ ꝓpter sterilitatẽ vxoris querã hz rere filios ex ancilla sicut fecit Abrahã z Jacob: z dicẽdũ est q̃ nõ, q̃ ola in figura ꝓtingebant illis. Scõ. a ibi: his nariẽ. ita. Tertia ibi: Otigo. Quarta ibi: Sicut scriptus. Quinta da: q̃r ibi: Ecce q̃s nullo. Serta ibi: Quare autẽ. Jo. de fan.

C Casus. Hic ponit. iiij. q. q̃ querit an liceat alicui viuẽti vxore q̃rere filios ex ancilla, z indistincte dicit q̃ nõ, vel ꝓpter sterilitatẽ vxor⁹, vel ex q̃cũq̃ alia causa. Et q̃ de Abrahã z de alijs dr, non obuiat: q̃ excusan̄ sunt auctoritate ꝓsũssi. ex̃ de diuor. gaudem⁹. xxij. q. v. dixit. Putabat ℈ in hoc ca. supficiat⁹ q̃ hz ancillato ex ancilla piẽ q̃rere exẽplo Abrahe z Jacob. z supficiat⁹ soluit in fine.

d ¶ Ingressi⁹ est. hystoria. Legit in Gen. q̃ dixit Sara ad Abrahã. Ecce cõclusit me dñs ne pariam. ingredere ergo ad ancillam Agar: si forte ex illa suscipiam filios. ! Nõ q̃ ex factũ est. Et q̃ suscepit ex ea Jſ. sic ꝓmahelem. Jta e ¶ Ad ancillam Lye. s. zelphã. hystoria. Legit sit' in Gene. q̃ Lya sentiẽs q̃ pareredesisset, zelphã ancillã suã supposuit viro suo Jacob: qui genuit ex ea duos filios. s. gad z azer.

verũ, hz nit. Jta Jo. de tur.

f ¶ Filios. iiij. mahelẽ z alios filios, scz dan z neptalim, g ¶ Ex ancilla. s. Balam. hystoria. Legit in Gene. q̃ rachel inuidẽs sororũ fecũde, ait ad Jacob: Da mihi liberos, alioq̃n moriar. q̃ ait. Nunq̃d ego sum de⁹? z illa si nõ de me, saltem de ancilla. z suppo suit Balã ex q̃ genuit duos filios. s. Dan z Neptalim.

h ¶ Cethuram. q̃ fuit binomia, q̃ alio modo vocabatur Agar, matrem Jſmahelis. Ar. hz, q̃ eo tẽpore q̃ ille fuit conceptus, non potuit esse legitimus, ergo ex postfacto non potuit legitimari: vt ex̃ q̃ filij sint legi. tanta. z. ff. de sta. ho. Paulus.

Ista. ¶ Casus. Tertullian⁹ hereticus scẽas nuptias accusans dãnabat Abrahã, q̃ post mortẽ Sare cethurã duxit vxorẽ. vbi z si nullũ sacramẽtũ intelligeret, tñ vir iust⁹ ideo hoc facere debuit, ne cẽ̃eret hoc esse peccatũ. Iste. s. Tertullian⁹. Astipulator. i. adiutor.

i ¶ Sacramẽtũ. q̃ est a viro sancto factũ, sanctũ prestimit: vt. ix. q. ij. lugdunen. z. vij. q. i. omnis.

k ¶ heretici. s. Tertullian⁹, q̃ ꝓdẽnabat scẽas nuptias q̃ nec legẽ nec ꝓphetas recipiebat. z q̃ fuit ei⁹ heresis, habes. xxiij. q. iij. qdã. ver. Tertullianiste.

l ¶ Astipulator. i. adiutor. xj. q. iij. antecessor.

Decurrat. ¶ Cal⁹. Jn hoc ca. distinguit Aug. iiij. generationes carnales q̃ fuerũt in trib⁹ patriarchis:

scz quia boni generant bonos, z mali malos, z boni malos, z mali bonos, que habent significare quatuor generationes spirituales que similiter fiunt in ecclesia, z ante legem, z sub lege, z in tepore gratie, que diuersis temporibus generat bonos et malos. Sed mali siue aperte foris sint, siue intus esse videantur: nūqs tamen ad illam ecclesiam pertinebunt q est sine macula et ruga. Hugo post distinctionem istorū modorū dicit. Distinctus ergo Augustinus z illas generationes, seruat hūc ordinē. Primo inuitat ad considerandum generationes carnales trium patriarcharū: et supponit quid significent. z hoc facit vsqs ibi: Inuenis tē. Exinde ostendit q̄liter ancille et vxores pepererunt bonos et malos ante legem, et sub lege, et in tepore gratie vsqs ibi: sed cum tales. Exinde distinguit quatuor modos generandi spiritualiter.

Gen. xxj.b.

Exo. iij.c.

a ¶ Ancilla nihil boni significat. h, † alibi enim bonū significat: vt ibi: Ecce ancilla dñi tē.

† al. in hac serie, h.

b ¶ Quatuor. Id est quatuor modi generandi homines in fide. al's em duo tantū sunt genera hominū. xij. q. j. duo. et quo ad conditionē. nā aut sunt serui, aut liberi. ff. de sta. hoim. summa.

hoim duo sūt genera.

c ¶ Quatuor. i. istis q̄tuor modis generādi in fide.

d ¶ Tenserūt. j. e. dicat contra. sed hic illegitimi in figura successerunt. significatur em q̄ etiam si illegitimi parentū vitia non sequantur, perpetuam hereditatem habebunt. l. vj. dist.

Isaac et Jacob. in istis tribus inuenimus parere liberas, parere ancillas. Inuenimus ibi partē liberarū, inuenimꝰ etiam ibi partē ancillarū. Ancilla nihil boni[a] significat. Ejice ancillam (inq̄t) z filiū ei⁹. Inuenimꝰ rem mirā in istis generationibus ancillarū z liberarū: quatuorᵇ scz genera hoim in q̄bus cōplet figura totꝰ populi christiani: vt non sit mirū qō in tribus illis dictū est: Ego sum deꝰ Abrahā, deus Isaac, deꝰ Jacob. In omnibꝰ em̄ christianis fratres attendite, aut per malos nascuntur boni, aut per bonos nascūtur mali, aut per bonos boni, aut per malos mali. Amplius istis quatuorᶜ generibꝰ nō potest inueniri. ¶ Inuenis ibi bonos filios Jacob natos ex ancillis, z bonos natos de liberis: nihil obfuit natiuitas deteriꝰ ancillarū quādo in patre cognouerunt semen suū, z cōsequēter regnū cū fratribꝰ tenuerunt[b]: quomodo ergo in filijs Jacob nō obfuit illis q̄ nati sunt de ancillis, quominꝰ tenerent regnū z terram promissionis quā cū fratribꝰ acceperūt, z non illis obfuerunt natales ancillarū, sz preualuit semē parentū: sicq̄ cūqs per malosᶜ baptizantur, tanqs de ancillis videtur nati: sed q̄ ex semine verbi dei nati sunt (qō figurat in Jacob) simul hereditatē cum fratribꝰ possidebunt. Securus ergo sit q̄ de semine bono nascit, tamē ne imitet ancillā. Si de ancilla nascerꝰ, ancillā malā superbiētē ne imitetis. Unde em̄ filij Jacob de ancillis nati possederunt terram promissionis cū fratribꝰ: Ismahel autē de Agar ancilla natus, expulsus[e] est ab hereditate: Vñ nisi q̄ ille supᵇ erat, ipse humiles: Erexit ille cervicem, z voluit seducere[g] fratres suū ludens cū illo. Magnū ibi sacramentū[h]. Ludebat simul Ismahel et Isaac. vidit illos Sara ludētes. q̄ autē peperit[i] Abel z Enoch, z Noe, z Abraham: ipsa peperit z Moysen z pphetas tempore posteriores ante dñi aduētū. z q̄ istos, ipsa et aplos et martyres nostros et oēs bonos christianos: oēs em̄ peperit q̄ diuersis tēporibꝰ nati apparuerunt: sed societate[k] vnius populi continent, et eiusdem ciuitatis[l] ciues, labores huius peregrinationis experti sunt: z quidam eoꝝ nūc experiunt, z vsqs in finem cete ri experient. Jtē que peperit Cam, et Cham, z Ismahel, et Esau: eadē z ipsa peperit Dathan z alios in eodē populo similes: et que istos, eadē ipsa et Judā pseudoapostolū, et Simonem magum z ceteros vsqs ad hec tempora pseudochristianos in affectione animali[m] pertinaciter obduratos: siue sint permixti in vnitate, siue aperta p̄cisione dissentiant. ¶ Sed cū tales[n] a spiritualibꝰ euāgelizant, z sacramētis imbuunt, tanqs p̄ seipsam Rebecca eos parit sicut Esau. Cum autē per illos q̄ nō caste annūciant euangelū, tales in eodē populo generant: nō Sara q̄dē p̄ seipsam parit, sz p Agar. Jtē boni spūales[o] quādo euāgelizantur, et sacramentis vel baptismatibus carnalibus generantur per bonos mali.

d Tenserūt. j. e. dicat contra. sed hic illegitimi in figura successerunt. significatur em̄ q̄ etiam si illegitimi parentū vitia non sequantur, perpetuam hereditatem habebunt. l. vj. dist.

nasci. Uel legitimi isti erant, quia fas erat illis tunc filios ex ancillis suscipere. j. e. q. vij. tantū valet, immo potebātur filij vxoꝝ legitīe q̄s ancille: vt. l. vj. di. Ismahel,

† Deꝝ

e ¶ per malos. Argu. q̄ acq̄rit ecclie vel alij religioso loco per herencos: ar. xvj. q. vj. A episcopū.

f ¶ Expulsus. Nō q̄ fm carnem natus est, sed q̄ fratrem persequebatur: vt. l. vj. dist. Ismahel. nam qui fm carnem erat, persequebatur eū qui fm spiritum: vt. s. pertinxij. quest. uij. qui

g ¶ Seducere. Ismahel enim faciebat ineas imagines, z cogebat eas adorare: cōtra illū: Adorabis deū tē. xxij. qō. j. considera.

h ¶ Sacramētū. Sacramentū erat illū, fm quod semper carnalis spiritalē p̄sequit. xxij q. iij. q̄ fm.

i ¶ peperit. Patres veteris testamenti peperit ecclesia per dilectionē, nouī per sacramenta. S. xij. q. j. q̄ adulterit.

k ¶ Sed societate. Mater nra est ecclesia, que non in baptismate regenerauit. nā in vna fide ad vnum premium rēdit. Sed nūquid eadem est ecclesia que fuit in veteri testamento? Potest dici q̄ non, iuxta illud: Vocabo plebem meam, non plebem meā. z alibi: Ecce cōuertimur ad gentes. z fm hoc dicatur q̄ illud relatiuū que quod precedit que peperit tē. simplicem facit relationem. Alij dicūt ea Eam esse: argu. de cōsecra. distinc. iij. sicut. vij. q. j. denqs. ff. de iudi. ponebatur. z. xvj. di. habeo.

l ¶ Ciuitat', hic pietas. vñ alias m ¶ Animali. i. de istiali.

n ¶ Sed cum tales. i. mali hic gentes

o ¶ Spirituales. z sic per bonos boni.

† al. carnalia sa

lis hō nō persequit eū q̄ sunt spūales.

a ¶ Uadunt. Scilicet cum regenerantur.
b ¶ Desistunt. Sez cum catechizantur.
c ¶ Quia non possunt. Sicut pueri.
d ¶ In nouam.j. de consc. dist. iiij. sicut.
e ¶ Nascuntur. Id est charitatem & fidem habent.
f ¶ Intus. quasi dicat mali sunt: siue in ecclesia videantur boni, sine mali: siue ab ecclesia tolerentur siue ab ecclesia separati sint.
g ¶ Area. Area est plena ecclesia, in qua mali permixti sunt domus.
h ¶ Palea est. ergo siue intus siue extra qđ palea est palea est &c. sicut ysura non desinit esse ysura Iz in sortem conuertak. C. de ysur. l. vlt.
i ¶ Sine macula. 8. dist. xxj. Quis. 8. xxvij. qone. j. nuptiarū. ¶. i. & dic sine macula, id est sine mortali peccato xxiij. q. j. oibus.
k ¶ Desperandū est. 8. c. q. ij. ancillā 8. xxiij. q. iij. contriantur.
¶ Hic ita respondetur. ¶ Hec est. ij. pars. q. in qua excusatur Abrahā, quia prevenit legē & qz erat preceptū vt relinqueret semen sup terrā, sicut olim faciebant sacerdotes. Jo. de deo. et dic qđ sane loquebak magr, et bene soluit fm D.
¶ Casus. Soluit Sta. dicens qđ non est trahendum ad cōsequētiam factū Abrahe et Jacob: qz tūc factum fuit hoc qz in successione sanguinis erat successio fidei et officij. Nunc autem secus est: qz electio sacerdotij nō queritur in successione generis: sed in perfectione vite, et syncritate scientie. vnde Abraham et Jacob non deliquerunt.
l ¶ Peregrinationis. In qua scilz ipse Abraham fuit peregrinatus. nam vita hominis super terram est peregrinatio: in qua ipse dominus apparuit vt peregrinus. j. q. j. ℣. opponitur. ver. quod vt plane.

neranf. Ly a qđē vel Rachel iure cōiugali eos. s. p ancillas vterū parit. Cū ℣o p spūales in euangelio gñanf boni fideles, q̄ vel vadunt a in spūalē affectum pietatis, vel eo tēdere nō desistūt b; vel ideo nō faciūt qz nō pñt c: sicut ex vtero Sare Jsaac: vel Rebecce Jacob in nouā vitā & nouū testamētū nascunt d. Jtaqz siue intus e versari videanf: siue aperte foris sint: qđ caro est, caro est, siue ī area g in sua sterilitate perseuerēt, siue in occasione tēptatiōis tāqz vēto extra tollātur: qđ palea h est, palea est: et semper ab illis i ecclie q̄ est sine macula k et ruga, vnitate diuulsus est etiā q̄ cōgregatiōi sctōz in carnali obduratiōe miscetur. de nullo tñ desperādū est l: siue q̄ intus est, talis appareat, siue q̄ foris est, manifestis m aduersetur. ℣ ita ñdetur: p varietate tēpoz varia inuenitur dispēsatio cōditoris. Prōmissum erat Abrahe qz in semine eius bñdicerenf oēs gētes: p̄miserat se q̄qz daturz semini ei n terrā peregrinatiōis sue. Cū ergo ceteris in idolatria relictis, Abrahā & filios eius in peculiarē o pplm sibi dñs elegisset, rite multarū fecunditate mulierū populi dei multiplicatio querebak: qz in successione sanguinis erat successio fidei. Unde in lege dicebatur: Maledicta p sterilis que nō reliquerit semen super terram. Hinc etiaz sacerdotibus cōiugia decreta sunt: qz in successiōe familie successio cōstabat q officij. qz ℣o per incarnationem xpi, gra fidei vbiqz dilatata est: nec iā dicit: Vle domui Jude: dic domui Jsrael. Sed, Euntes docete oēs gentes. et, In oi gente quicūqz timet deū et operak iustitiā: hic accept r est illi. Nec electio muneris s queritur t in successione generis: sed in pfectione vite et sinceritate scientie: et virginitas fecūditati pfertur: et sacerdotib u cōtinētie castitas imperak v. Non ergo Abrahā aut Jacob deliquit quia pter vxorem filios ex ancilla quesiuit: nec illoz x exemplo pter coniugale debitū fecunditatē in aliqua licet alicui q̄rere: cuz illoz cōiugia nostroz equent vel preferanf virginitati: z im moderatus y vsus coniugij nostri tēporis, turpitudinē fere z imitetur fornicatiōis illius tēporis. Unde Ambr. scribit in libro de patriarchis.

¶ Abrahā non est reus adulterij, qui vxore viuēte filios ex ancilla suscepit.

Dixit sara a ad Abrahā Ecce cōclusit me dñs vt nō pariā: intra ergo ad ancillam meam. vt filium facias ex ea. & ita factū est. Sed considera primū q̄ Abraham ante legem Moysi et ante euangelium fuit. Nōdum ergo interdictū b adulteriū videt atur.

m ¶ In peculiarem. i. propium. Arg. ff. ad trebel. cogi. j. respon. & dist. iiij. ex antiquis.
n ¶ Maledicta. i. ignominiosa, et obscure fame apud homes habita est. et est maledictū opprobrij, vt hic: et est culpe: vt. ij. q. vij. paulus. et est maledictum pene. vnde Maledictō q̄ pendit in ligno. de peni. dist. ij. si ℣o. ver. tanq̄. Maledictum & multiplr.
o ¶ Cōstabat. 8. xxxij. distin. plurimos. & 8. dist. xxxj. tenere.
p ¶ Muneris. i. officij sacerdotak.
q ¶ Querit. Ar. q̄ cessante causa, cessabit effect. xxj. dist. ℣. his oibus.
r ¶ Imperatur. Post ordinem, qui votum continentie habet annexū. arg. dist. xxvij. diacon. 8. dist. lxxxiiij. cum in preterito. alioquin contradicit Ambro. 8. c. qō. j. integritas. Mat. xxx. vij. a.
s ¶ Nō ergo. Abrahā. Ad hoc inducit ca. sequens. & ca. obiciuntur.
t ¶ Nec illorum. Ad hoc inducit. c. nemo. & c. dicat.
v ¶ Et immoderatus vsus. Ad hoc inducit ca. origo.
x ¶ Fere. Optime tēperat: qa nemo imitatur.

Dixit Sara. ¶ Cas. Ambrosius intēdit Abraham excusare de eo q̄ rogante vxore mixt est ancille: et excusat euz tripliciter. Primo quia legem preuenit que adulteriuz punit. Secundo: quia non voluntate luxurie, vel captus pulchritudine ancille: iz amore sobolis ei mixt est. Tertio: qz charitas hominum hoc ei pmisit: sicut accidit post diluuium in filiabus Loth. Gen. xvj. a.
y ¶ Dixit Sara. Genesis. xvj.
z ¶ Interdictum. In aliquo precepto: vel interdictum per aliquam legem super hoc specialiter latam. Erat tamen quodāmodo interdictum in paradiso, cum dñs ait: Erunt duo in carne vna. & etiam in lege naturali: qz cuicunqz naturaliter insitum erat, qō tibi non vis &c.

¶ Interdictum. Expresse, sed tacite cū dixit dominus: Erunt duo in carne vna: vt.xxxj.q.j.quomodo.

a ¶ Pena. Bene dicit pena ex tempore. nam culpa ante legem fuit in Cain et Lamech. Et not. q̄ ꝓpe omnes excusationes insufficientes sunt: sed illa est sola extra de diuor. Gaudemus. et dic pena criminis, id est legis temerarie est.

b ¶ Ex tempore legis scripte: alias nec Lamech, nec cain puniri debuit cuz illu ante legem scriptam peccauerunt: sed non erat adhuc pena statuta contra eoꝝ peccatum.

c ¶ Ante legem. scriptam: nō aut̄ naturalem.

Constitutione ꝓuenit. constitutionē, nō sunt postea irritāda: vt sunt irritāda. ff.distin.xxxij. ꝓposuisti.i.e.obiciūtur. et extra de const.ca.vlti. C. de testi.iubemus. xxxj. dist. ante.

Gen. xix.g. e ¶ Laudauerat C̄ dixit: Crescite z multiplicamini.

f ¶ Damnauerat. Expresse. et est arg. q̄ lz vnū contrariorum cōmendetur, non ideo reliquum vituperatur. viij. questione. j. sciendum.

g ¶ Posthabuit. Id est postposuit.

h ¶ Muneris. Id est officij quo publice seruire humano generi videbatur.

Intentio bona malum factum excusat. ff. arg. q̄ malū in ꝓpe euitat. ꝓpter publicam vtilitatē. arg. ff. ō no. ope. nū d. ō ꝓpillo. §. si quis nuptas.

Pena[a] criminis ex tpe[b] legis est, q̄ crimē inhibuit. Nec ante legem[c] vlla est rei dānatio: sed ex lege. Non ergo in legē[d] cōmisit Abrahā, sed legē ꝓuenit. Deus aūt in paradiso contugiū laudauerat[e], nō adulteriū damnauerat[f]. Habes primā Abrahe defensionē. Secunda illa est q̄ nō ardore alicuius vage succensus libidinis non petulantis forme captus decore, ancille cōtubernio cōiugalem posthabuit[g] torum: sed studio querende posteritatis, et propagande sobolis. Adhuc post diluuium raritas erat hūani generis: erat etiaz religionis ne quis non reddidisse videretur debitum nature. Deniqz et Loth sancti filie hanc causam querende posteritatis habuerunt, ne genus deficeret humanū: et ideo publici muneris[h] gratia priuatā ꝓpter adulteraꝝ si cognoscit aliquam ꝓpter vxorem: plus tamen peccat et grauius est adulteriū si accedit ad contugatam, q̄z si ad solutam: quia tunc committitur adulterium ex vtraq̄ parte. Dug. hūc casum plenius et melius posuit q̄z Benedict. Unum tamen verbum dixit Benedict. quod Dug. non dixit: vbi, grauius est adulteriū cum coniugata: vt apparet exemplo Abimelech. Peccare eum, supple cognoscimus.

culpam ꝓpter[i].

Item in eodem.

¶ Quod ꝓpter legitimā vxorem cōmittitur: adulterij crimine damnatur.

Nemo sibi blādiatur de legibus[k] hoiz. Sē stupū[l] adulteriū[m] est[n] nec viro licet quod mulieri nō licet. Eadem a viro que ab vxore[o] debēt castimonia. Quicūq̄ in ea que nō sit legitima vxor, commissum fuerit: adulterij crimine damnatur. In eodē. Nulli licet scire mulierē ꝓpter vxorem: ideoq̄z cōiugij datū est tibi ius[p], ne i laqueū diaboli incidas, z cū muliere aliena delinquas. Tolerabilior[q] est si lateat culpa, q̄z si culpe vsurpet auctoritas. Nec hoc solum est adulteriū, cum aliena peccare cōiuge: sed omne[r] qđ non habet potestatē cōiugij. tū locus iste[s] docet grauius esse crimē dum canones[t]: vt.xxxvj.q.j.lex illa. §.j.

k ¶ De legibus. ff. Que dicunt q̄ adulterium non committitur cum soluta, sed cum nupta. ff. de adulte. inter. Vel loquitur de legibus que permittunt cōcubinatum vt. ff. de concu. l.j. Vel loquitur de legibus que permittunt fornicari militibus: vt. C. de donatio. inter virum et vxo. l.ij.

l ¶ Stuprum. Stuprum commititur in virgine, vidua, vel puero: vt ma. ꝑ. ibi. Sz etiā in soluta mulierē que non habetur loco vxoris, de pot. vel concubine: vt dist. j. ff. de adulte. stuprum, secus q̄ est in canonibus. Fornicatiō crimen canonicum.

m ¶ Adulterium. Coniugatorum.

n ¶ Ab vxore. sic J.e.q.vj. per totum. et. ff. de adulte. §. vxor. hic no. simpliciter fornicationem esse canonicū crimen. i. per canones z non per leges esse crimen.

o ¶ Tibi ius. Ius dicitur qđ ex indulgentia vel ex dispensatione apostoli habetur: vt vnusquisq̄ habeat xc. vt. §.q.ij. §. his ita. sicut dr ius patronatus qđ ex gratia tantū habetur: vt.xvj.q.ij. si quis epor. sic etiam ex necessitate habet fieri quod ex dispensatione fit: vt. l. distin. dño sancto, z.xxxv.q.viij. consanguinitas.

p ¶ Tolerabiliot. q.d. maius peccatum est manifeste peccare q̄z occulte. sic est contra.xij.q.j. certe ego. §.ri.q. ij. precipue. Sed dic q̄ occulte peccans magis dr peccare. i. periculosius: q̄z neminē hz corrigentē. Item malus est qui est cadere a ꝓposito, sed peius simulare ꝓpositum. Item manifeste peccās alio modo dr magis peccare: q̄z tueri se vult rōnibus z authoritatibus: vt in hoc ca. vole rabat. Item quantū ad hoc q̄ pluribus ꝓsebet exemplum peccandi. vt.xj.q.iij. precipue. Item alia consideratione qui clam peccat, plus peccat: quia videtur scienter peccare. sed qui palam peccat, minus peccat, quia ꝓsumitur errare: vt. ff. de ritu nup. l. vlt.

q ¶ Sed omne. quod cōmittit in non sua cōiuge, adulterium est.

r ¶ Locus iste. In Geneſi. s. vbi dr qualiter Abraham dum esset in peregrinatione, rogauit Saram vt diceret se esse sororem suam. xxij.q.ij. queritur.

s ¶ Tibi. Ius dicitur qđ ex indulgentia vel ex dispensatione apostoli habetur: vt vnusquisq̄ habeat xc. vt. §.q.ij. §. his ita. sicut dr ius patronatus qđ ex gratia tantū habetur: vt.xvj.q.ij. si quis epor. sic etiam ex necessitate habet fieri quod ex dispensatione fit: vt. l. distin. dño sancto, z.xxxv.q.viij. consanguinitas.

t ¶ Canones. vt.xxxvj.q.j. lex illa. §.j.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Abimelech. Non est huic contra. xxij. q. ij. querit. vbi dicit, vt pudicitiā eius seruare posset apud Pharaonem: & hic dicitur Abimelech, qz vterqz in ipsum peccauit, vel ipsum vterqz timuit ab initio.

b ¶ Quia puto. Volebat enim eam vxorē habere, nec interēdebat alicui iniuriā facere, & ideo excusandus erat.

c ¶ Sacramenti celestis. i. ecclesie.

Deū. xx. d.

Quid ergo quidē. ¶ Nec est. iij. pars. q. in qua. Patet qz ratiōe debet homo diligere vxorē, nō tamē adulter. Jo. de an.

¶ Casus. Hoc ca. dividit in tres partes. In prima ostēdit Piero. qd sit matrimoniū & cōsistutio fuit, & est honesta, sz abusio turpis est. In secunda parte dicit qd cum discretiōe sunt vxores diligende. In tertia parte ostēdit qd accedūt ad vxores causa fodolis, peccande, faltē peccudes in hoc imitarēt, sz vt ad eas pregnātes non accēdāt. Secūda ibi: Nihil autem. Tertia ibi: Certe qui dicunt.

d ¶ Quigo. Scilz spes. plus: vel etiā vitatio fornicationis, qd est naturalis causa: vt. S. q. ij. §. hic ita.

e ¶ Sed magnitudo. Sczimmoderata § exactio primo ardore libidinis.

f ¶ Honesta. Nihil em est adeo licitum vt non possit pernicies irrogari. xxij. qōne. v. de occidendis. in fine. Item vsus rei non condemnatur, sed libido: vt. xij. distinct. quid quis. et sic vides qd quandoqz peccatur in re honesta: vt. xxij. disti. quod ait.

g ¶ Adulter. Supra. e. q. ij. quicquid contra. Solu. hic adulter talis dicit non reatu criminis illius capitalis, sed similitudine adulterine libidinis, sicut enim adulter in adulteram ardet, ita iste in propriam, & qd nō peccet moraliter, patet in fi. nam ibi dissuaderur ad quod euitandum non tenet, & hoc modo. §. e. q. vij. adulterij. Sic ergo ppter similitudinē dicitur adulter. Nec est hoc mirum, nam similitudine facti aliquid sepe dicit fieri. vj. q. iij. excellentissimus. xxj. q. ij. Fraternitas.

vbi celebrati ziugij iura temerantur, & vxoris pudor soluit. Videoqz cum preterederet Abimelech [a] qd vxorem aliena esse ignorauerit qua sororē suā esse vir ipse dixit. respōdit ei dns: Et ego cognoui, qz puro [b] corde fecisti hoc: et peperci tibi, vt non peccares in me: propter hoc nō sum passus te tangere eam. Cognoscimus velut presulem custodēqz esse deum cōiugij, qui non patit alienū thorum pollui. et si quis fecit cum peccare in deū, cuius violet legem, et gratiam soluat. et qd in deum peccat, sacramenti celestis [c] amittit consortium.

Item Hiero. ptra Jouinia. li. j.

¶ Nihil est reatus qd vxorem amare quasi adulteram.

Origo [d] quidem amoris honesta erat, sz magnitudo deformis. ¶ Nihil autē interest ex qua honesta [e] causa quis insaniat. Unde et Xistus Pythagoricus in sententijs: Adulter [g] est (inquit) in suam vxorē amator [h] ardentior. In aliena quippe vxore ois amor turpis est, in sua nimius. Sapiēs iudicio [i] debet amare coniugem, non affectu [k]. Non regnet in eo voluptatis impetus, nec preceps ferat ad coitum. Nihil enim est fedius qd vxorem amare, quasi adulteram, & modo currit viliot de mādato pncipis, liberos soluē do viliozē. § ar. ff. de Zhē. emp. ipatores. Ar. H. eē de cēsolim. in fi. ff. si cer. pe. cū qd. eē de iureiur. quanto.

r ¶ Fines seculoz. i. secularium desideriop, vel etas vltima: de qua habes. xxxv. q. iij. ca. j.

Certe qd dicunt se causa reipublice & generis humani vxoribus coniungi, et filios procreare, imitent saltem pecudes [l]: & postqz vēter vxoris intumuerit, non perdant [m] filios nec amatores se vxoribus prebeant, sed maritos.

Idem libro. ij.

¶ Virginalis castitas nō preferatur cōiugio Abrahe.

Quis ignoret [n] sub altera [o] dispēsatione dei omnes retro sanctos fuisse eiusdem meriti cui [p] nūc sunt christiani: Quomodo autē Abraha placuit in ziugio, sicut nūc virgines placent in castitate: Seruiuit ille legi [p], et tempori suo: seruiamus & nos legi, & tē pori nostro [q], in quos fines [r] seculorum deuenerunt.

Item Ambrosius.

¶ Patriarche non cōcupiscēdo ita explende libidinis, sed causa numerose prolis plures habebant vxores.

Quibus iunxit Jacob qtuor vxores: qd quādo mos [s] erat, crimē [t] non erat: sicut patriarche coniugib [u] excipiēdo semen suū miscebant, non concupiscētia perficiēde voluptatis, sed prouidentia propagande successionis. Sic Apostoli auditoribus admirantibus doctrinā suam cōdelectabantur,

Deū. xx. d.

h ¶ Amator. Uehemēs amator dicit qd tantū vxorē diligit, vt apud se disponat qd si ipsa esset forte vxor alterius, non multū earnaliter se cum ea cōmisceret.

i ¶ Judicio. Cum iudicio et discretione commisceri vxori sue debet.

k ¶ Affectu. Expletide libidinis.

l ¶ Pecudes. pecudes em polt concepti nō coeūt: vt. §. e. q. vij. nō solū. nec mulier faciat copiā sui corporis a cōceptione vsqz ad purgationē: vt. S. di. v. ij. si causa.

m ¶ Nō perdāt, perit em parr [v] ex frequēti ppulsiōe.

Uir nō sit vxoris deus amator.

Mulier post cōceptuz deberet ad eius. & xxiij. q. j. si causa.

n ¶ Quis ignoret. Hoc ca. habes de verbo ad ybū. de pe. dist. ij. si em. ver. mendo. & ver. paulus.

Deū. xx. d.

o ¶ Sub altera. Id est sub cōiugali, que est altera a castitate, Alia litera habet alta. nam profunda sunt iudicia eius. § p ¶ Legi. natura [w] vel cōsuetudinarie: vel. i. dispositio q ¶ Tēpori nō. ar. qd si primo currebat fortior moneta, & modo currit viliot de mādato pncipis, liberos soluē do viliozē. § ar. ff. de Zhē. emp. ipatores. Ar. H. eē de cēsolim. in fi. ff. si cer. pe. cū qd. eē de iureiur. quanto.

r ¶ Fines seculoz. i. secularium desideriop, vel etas vltima: de qua habes. xxxv. q. iij. ca. j.

Bijciunt. ¶ Casus. Aug. in hoc ca. excusat Jacob dupl'r de eo qd habuit. iij. vxores. Primo, quia tūc mos erat. Secōo qz nō ex ardore, sed ad plē. preeandam hoc fecit: sicut apti in multitudine filioz delectabant ex charitate, & nō ex amore humane laudis.

s ¶ Mos. sz diuin [x], & a deo inspirat [y]. eē de diuor. gaudem [z]. & ponitur hic quando pro quia.

t ¶ Crimē non erat. Ar. qd cōsuetudo a crimine excusat.

Deū. xx. d.

Deū. xx. d.

Deū. xx. d

aliquādo. Arg.ℨ.dist.iiij.deniqꝫ.ꝛ eꝫ de tēpo.ordi.sane. Arg.ℨ eꝫ de sīmo.non satis.ꝛ.j.q.iij.ca. vlt.

a ¶ Nō auiditate. Si eſt auiditate conſequēde laudis (tunc peccarent xxij.q.ij.primum.

Sicut sati⁹. ¶ Hec eſt.iij.pars.q.in q̄ dicit q̄ meli⁹ eſt mori ſine filijs, q̄ eos querere de dānato coitu. Joā. de fan.

¶ Cal⁹. Aug.admonet in hoc ca.vt ꝙs non habeat concubinā, ſed vroꝛē: quia ſicut eſt meli⁹ fame mori, q̄ idolothytis veſci: ſic meli⁹ eſt mori ſine liberis, q̄ ex illicito coitu filios querere. Veruntamen ſi filij ex illicito coitu queſiti fuerint: ſi parentum vitia non imitentur, honeſti et boni erunt quo ad deum. iiij.ꝑs.

f Conc. b ¶ Fame. Sz nōter.i ſiſti ne.ꝓpter neceſſitatem.i.l. accu ſari.ff. tem famis licitū eſt comedere idolothyta: accu tum, cū neceſſitas ꝛ inſtit. non habeat legem: ꝺ re.di. vt.j.de conſe.dis.j. ſicut. ‡ ꝛ ꝓpter ne- ‡ Sub. ceſſitatē famis licitū eſt auferre alieꝝ ſ.cōi. ꝛ neceſſitas eſt na.vt de ꝑſe.dis.v. Iuuo- diſcipulos. et etiā lūtari.ff furari: vt extra de qō met. furtis.ſi q̄s.et hocā.l.j.et micidiū cōmittere: nullū ē: vt extra de homi. peccatū c.ij.ꝛ carnes comniſi vo- edere in quadrage lūtariū. ſima: ar.de conſe. v.q.j. diſt.v. carnē. et eꝫ ℌ.j.et de obſer.ieiu. conſt ca.illa. lium: Reſpon.ſic: dummodo non fiat ad veneratiōnē idoli.nulla tamen neceſſitas excuſat a fornicatione: vt.ff. de ritu nup. palꝫ. ℌ.non eſt ignoſcendum.

c ¶ Undecūq; q.d. eſſi querant ex illicito coitu.

d ¶ Et ſalui erūt. Ar.ꝙra eꝫ de ſi.pel by.per totū.

e ¶ Nec ſucceſſionis. niſi in vncia. C. de na.li. auf. lꝫ.

f ¶ Nec ſanguinis, i. honoris. Filius enim ſequitur pri Filiꝰ in tribus parrem ſequit. legium patris in tribus, quo ad honores ꝛ dignitates, et quo ad curialem conditionem: vt.C.de decu.ꝛ.l. exemplo.ꝛ.l. nullus.ꝛ quo ad originem: vt.ff.ad muni. l.j.matrem ſequitur quo ad condinonem: vt.C.de rei vē di.partum.

g ¶ Et nomen. Arg.ad preſumptionē matrimonij clādeſtini ex appellatione vroꝛis: q̄ eo ipſo q̄ nominatur vroꝛ, eſt habenda pro vroꝛe. vt extra de preſump.illud. C.de nupt. ſi vicinis. Arg.cōtra. C. de lib.cau.l.penul. Sup. Argu.ℨ.xxij. diſt. iij.d. dñs.xxiij.q.j.para tus.j.de ꝑſe.di.iiij. ſi eos.ff.de pba.l. vlti-ℌ.vlti.ℨ.j.q.j. ſi qui a ſimoniacis. xxvij.q.ij.inuenta. Et quod dicit ꝛ nomen, dic ꝛ ꝓ id eſt. nā eoipſo q̄ ꝙs permittit ancillā ſuam contrahere matrimoniū, rapitur in libertatē. C. de lati. li. tol. auf. ad hec. lꝫ er concubina rapitur i libertatē mōte domini: ſimiliter er filij ei⁹, ſi dñs nihil de eis diſpoſuit C. cōmunia de manu.l. vlt. Ancilla ꝺere ꝓmitta erupti i libertatem.

h ¶ Adulteria. ℨ. e. q.q̄.ℌ.ſicut ergo. v.ꝓs.

i ¶ Pauperes. ℨ. xviij.qōe. v. foꝛte. ℨ. xxx.q.j.noſte. ℨ.xxij.qōe.ij. is autem. ℨ.j.queſt.j. non eſt putanda.

k ¶ Mammona. Zd ē pecunia, quā quis per iniquitatem.i. per ſolicitudinem acquiſiuit. ſic. xxiij.q.v.ℌ.ſed hoc multipliciter. Māmo naniꝛ naſ ꝙd ſit.

l ¶ Iniquitatis. Zd eſt inequalitatis. Concu binā.ij. aut oſſe.

Tem Aug. de bono ꝓiugali.

¶ Sanctus eſt abſq; liberis defungi, q̄ ex illicito concubitu ſtirpem querere.

Sicut sati⁹ eſt fame b mori q̄ idolothytis veſci: ita ſancti⁹ eſt defungi ſine liberis, q̄ ex illicito cōcubitu ſtirpē querere. Undecunq; c autē naſcant hoies: ſi parētū vitia non ſectent, ꝛ deū recte colant honeſti ꝛ ſalui erunt d. Semen eſt hois ex q̄cūq; hoie ſit, dei creatura eſt: ‡ ꝛ eo male vtētibus male erit: nō ipſuꝫ aliquādo malū erit. I tē ſermo Ambro. de S. Joāne q̄ ſic incipit: Dixim⁹ in ſuperiori dñica.

¶ Et ancilla filij nō ſunt querenda.

Dicat aliq̄s: Uroꝛē non habeo, ꝛ ideo ancillam mihi aſſociaui. Audi q̄d dicat ſcriptura ad Abraham: Ejice ancillā, ꝛ filiū ei⁹. Non eſt erit heres filij⁹ ancille cum filio libere. Si igit ancille filius heres non eſt, ergo neq; filij⁹ eſt. Cur ergo querit tale cōiugium, de quo ſuſcept⁹ filij⁹ nec ſucceſſionis e poſſit eſſe heres nec ſanguinis f? Nec habere pōt hereditaꝛ ꝓſortiū, q̄ nō habet ꝺilgnis ꝓuilegiū. Cur inq̄ queri

¶ Adulteria nō ſunt facienda etiā volūtate generādi filios.

Sicnō ſunt facīēda adulteria[h] etiam volūtate filios generādi: quēadmodum nec furta facīēda etiā volūtate paſcēdi pauperes[i] ſanctos: qđ tñ facīēdū eſt nō perpetrando furta, ſz bene vtēdo māmona[k] iniq̄tat[l]. Ecce q̄ nullo modo ſz alicui viuēte vroꝛe ſua, vel ex ancilla, vel ex alia qualibet filios querere: q̄ etiā ſuſcepti filioꝝ nomine iudicanē indigni. Simpler etiā fornicatio in ſacra ſcriptura, ꝓhibetur.

Unde Auguſt. in queſtionibus Deutero.

¶ Illicit⁹ concubit⁹ ꝛ oīs non legitim⁹ vſus illoꝝ membroꝝ nomine mechie intelligit.

Meretrices eſſe, ꝛ ad meretrices accedere prohibita a dño in Deutero. Fuit etiam prohibita in decalogo: ꝛ eſt dicendum q̄ ſic. Jo. de fan.

Meretrices. ¶ Caſus. Hu. ſic ponit hunc caſum. In hoc ca. oſtēdit Aug. q̄ ſimplex fornicatio fuit ꝓhibita a dño in Deutero. fuit etiam prohibita in decalogo, vbi dictum eſt: Non mechaberis. licet ibi ſolū adulterium videatur ꝓhibitum. ſed ſicut in ꝓhibitione furti nomine partis totum intelligitur eſſe ꝓhibitum, ſz omnis vſurpatio illicita rei aliene: ita in ꝓhibitione mechie, nomine partis intelligitur totum eſſe ꝓhibi-

bitum, scz omnis illicitꝰ coitus. Beñ. vero sic ait super illo verbo in Deutero. Non erit meretrix de filiabꝰ israel. Probat Augu. qꝫ simpliciter fornicatio fuit prohibita a domino in decalogo, vbi dictū est: Non mechaberis. Nam sicut in prohibitione furti nomine partis ꝛc, ¶ Aperte, sed interpretatiõe prohibuit.

a ¶ Prohibet. cū dicit: Non mechaberis. Et in Deut. vbi dicit: Non erit meretrix de filiabꝰ Israel.

b ¶ Quarū. alibi meretrix est q̄ multoū libidini paret: vt. ē. distin. xxxiij. vidua. hoc etiā lex dicit. ff. de rit. nup. palam.

c ¶ Locutionis. Expresse.

d ¶ Prohibuit. argu. qꝫ idē iuris est in parte et in toto: vt. xiij. q. v. penale. Itē arg. qꝫ prohibito minori, id qꝫ maius est intelligitur prohibitū; ꝛ argu. xliij. disti. nulli clerico. ‡ similiter concesso maiori cōcessum videtur et minus. xvj. qõe. ij. virtus. ‡

e ¶ A parte. pars nihil de esse est furtum: illicita vsurpatio rei aliene, est totū. omne ergo furtū est illicita vsurpatio rei aliene, ꝛ nō cōuertitur. Hug. sed hec glo. non valet: sed exponeret dicit. xiiij q. v. penale.

f ¶ Omnia. Licz non phibuerit rapinā verbis legis, phibuit tamē seuerētia legis, q̄ magis attēdēda est. ex de verb. sig. ꝓpterea. ē. j. q. j. Marchion.

g ¶ Illicitus. hic videtur surgere quedam inextricabilis contrarietas. nam in Deuteronomio licitū erat habere concubinam, ꝛ dare ei precium sue pudicitie, ꝛ eam dimittere. sed in decalogo sm interpretationem Aug. prohibita fuit omnis fornicatio, vt hic. Dicit Hug. qꝫ nō sunt contraria. nam aliud est permissio: de qua in Deutero. ꝛ aliud est preceptum: de quo in decalogo. Sed hec solutio nulla videt, quia circa idem non possunt habere locū permissio ꝛ preceptum siue, phibitio. ideo dicit qꝫ illis intelligitur de comparatiua permissione. simile. j. xxxij. q. ij. si quod verius. nam in veritate illud semper fuit peccatum. ex de diuor. gaudemus.

In eo. ¶ Caius. hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima ostendit hiero. qꝫ in eodem genere fornicationis plꝰ peccat fidelis q̄ infidelis: qꝛ fidelis de membris Christi facit membrum meretricis. Infidelis autē non facit. Secunda ibi: Quarū publice venialis turpitudo est. In decalogo autē mechie nomen nō videt hoc aperte phibuisse: qm̄ mechia nō nisi adulteriū intelligi solet. Idē super Exodū: Dis mechia etiā fornicatio dicit in scriptura. Sz vtrū ois fornicatio mechia dici possit in eisdem scriptura: non mihi interim occurrit locutionis[e] exēplū. sed si ois fornicatio etiā mechia dici non potest, vbi sit in decalogo phibita illa fornicatio quā faciūt q̄ vxores nō habēt cū feminis q̄ viros nō habēt, an inueniri possit ignoro. Iz si furti nomine bene intelligit ois illicita vsurpatio rei aliene (nō em̄ rapinā pmisit q̄ furtū phibuit[d], Iz vtriqꝫ a parte[e] totū intelligere voluit q̄cq̄d illicite rerū primi auferē) pfecto noie mechie ois[f] illicitꝰ[g] cauebit, atqꝫ illoꝝ mēbroꝝ nō legitimꝰ[h] vsus phibitus debet intelligi.

Item Hiero.

¶ Extraordinaria voluptas et inuerecunda opera nuptiarum luxuria ꝛ immūditia appellantur.

In eo fornicatoꝛ[i] maioris[k] criminis est, qꝛ tollit mēbra christi, ꝛ facit ea mēbra hibet[a] dñs: quarū[b] publice venialis turpitudo est. In decalogo autē mechie noie nō videt hoc aperte, phibuisse: qm̄ mechia nō nisi adulteriū intelligi solet. Idē super Exodū: Dis mechia etiā fornicatio dicit in scriptura. Sz vtrū ois fornicatio mechia dici possit in eisdem scriptura: non mihi interim occurrit locutionis[c] exēplū. sed si ois fornicatio etiā mechia dici non potest, vbi sit in decalogo phibita illa fornicatio quā faciūt q̄ vxores nō habēt cū feminis q̄ viros nō habēt, an inueniri possit ignoro. Iz si furti nomine bene intelligit ois illicita vsurpatio rei aliene (nō em̄ rapinā pmisit q̄ furtū phibuit[d], Iz vtriqꝫ a parte[e] totū intelligere voluit q̄cq̄d illicite rerū primi auferē) pfecto noie mechie ois[f] illicitꝰ[g] cauebit, atqꝫ illoꝝ mēbroꝝ nō legitimꝰ[h] vsus phibitus debet intelligi.

Item Hiero.

¶ Extraordinaria voluptas et inuerecunda opera nuptiarum luxuria ꝛ immūditia appellantur.

In eo fornicatoꝛ[i] maioris[k] criminis est, qꝛ tollit mēbra christi, ꝛ facit ea mēbra meretricis. Erunt[k] q̄ppe duo in carne vna. Qui nō est fidelis, nec credit in Christo: membra sua facit mēbra meretricis. Qui credit ꝛ fornicat, Christi mēbra facit mēbra meretricis. Econtrario[l] infidelis in fornicatione sua vtrū violet an edificet[m] templum idolo, nescio[n]. Per vitia q̄ppe luxurie maxime demones coluntur. Hoc vnū scio, qꝫ q̄ post fidē Christi fornicat, violat tēplū dei. Scōm op[o] carnis, immūditia[p] nūcupat, ꝛ eā comes luxuria sequitur. Quomodo em̄ in veteri lege de nephādis criminibꝰ q̄ in occulto fiūt, ꝛ ea q̄ noiare etiā turpissimū est, nec dicētis os, ꝛ aures audiētiū polluerent[q], generaliter scriptura cōplexa est, dicēs: Uerecundos vel reuerētes facite filios Israel ab oīni immūditia: sic in hoc loco ceteras extraordinarias voluptates, ipsarū q̄s opa nuptiarū si nō verecūde ꝛ honeste q̄si sub oculis dei fiāt, ꝛ vt tm̄ liberis seruiat, immunditiā[r] ꝛ luxuriam nominauit.

Item Gregorius.

¶ Immoderatus vsus mulierum Salomonem ad idolatriam traxit.

nis que sunt fornicatio, ꝛ immūditia, luxuria ꝛc. De his xxv. dist. §. criminis. ver. de quibus.

h ¶ Fornicatoꝛ. Melꝰ est viā veritatis, non agnoscere ꝛc. de pe. dist. iiij. si refugientes. ſ. Lo. vj.

i ¶ Maiolus. Qꝛ fidelis in hoc magis peccat, qꝛ membra christi facit membra meretricis, Iz infidelis sua nō christi mēbra facit mēbra meretricis.

k ¶ Erūt. i. cōuenient in vno carnali opere. et per hoc dicit Hug. affinitatē contrahi per illegitimū coitū: vt not. xxx. q. iiij. si q̄s.

l ¶ Econtrario. i. sed. vel id est ꝓuerso casu.

m ¶ Edificet. tamē per fornicationem magis edificatur diabolo tēplum Iz violetur.

n ¶ Nescio. hoc Leui. xv. c. nō definit: ponit tamē persuasionem suā cuz dicit per vitia ꝛc. Uel dic nescio. i. non definio, cum sit manifestū: quia infidelis non violat templū dei, cum ipse non sit tēplū dei, Iz edificat templū diabolo.

o ¶ Secūdū op[o]. ordine scz enumerandi. sic enim ait apostol[s]: Manifesta sunt opera carnis

p ¶ Immūditia. que attenditur ꝑm omnem vsum illicitum membroꝝ. luxuria attenditur in cibo ꝛ potu cum vtitur delicatis et calidis vt aptior sit ad immunditiam. xxxv. dist. ecclesie principes. Luxuria ꝛ immunditia differunt.

q ¶ Etiam turpissimum. et ita quedam omittēda sunt propter turpitudinem. vt. j. q. iiij. §. itē peccato. ꝛ imperator dicit de ea que nubit intra tēpus luctus quomodo ei dicam[s] erubescimus. in auten. de resti. ꝛ ea que parit. §. vnum siquidem. col. iiij.

r ¶ Polluerent. nā dicit imperator q̄ ꝓpter ista crimina inducunt fames ꝛ pestilētie ꝛ terremot[s]: vt in aut. vt non luxurient ꝛtra naturā. §. si enim. col. vj.

s ¶ Immūditiā. Ar. opera nupriarū que nō sunt causa liberoꝝ, mortalia esse, qꝛ luxuria ꝛ immunditia nominat: vt. j. ca. liberoꝝ, sed hoc dicit non quo ad reatū mor-

talis vitū, sed quo ad speciem facti. speciem enim z similitudinē luxurie z immunditie pretendunt z habent designare: vt no. ff. ea. ca. origo.

iij. Re. xi. Eccl. xlvij. Para. iij.

SAlomon quippe. ¶ Casus probat Greg. q ex nimia assiduitate mulierum de facili quis ducitur ad idololatriam, salomonis exēplo: qui cum deo primo construxerat templū, postea amore libidinis idolis tēpla construxit.

a Idolis. Idolo. f. astaroth Sydoniorum, et idolo chamos Moabitarū, et idolo moloch amonitarum. post tamen egit penitētiam sm quosdā.

? hoc ꝺ q; an penitue rit incertū est, hz q̄dā scripture apocryphe hoc testent. fm ꝟ.

b ¶ Dānate

Cuz vxore cōmisse voluptates puniēde sunt. Et ita est arg. pro ꝟ. qui dicit virū moraliter peccare cū accedit ad vxorē causa libidinis. Tu dic cōtra. et dānate dicit .l. puniende, ꝓpter venale. z est ff. iij. dist. denicz. vj. dis. testamentum.

¶ Quare autem.

Hec est. vj. pars qōnis in qua dicit q filius sequit matrē, maxime illegitimū. Jo. de fan.

‡ Conc. tex. i. §. seruiau tē. aut nasc'. cū glo. inst. de iur. pso.

Liberi. ¶ Casus. primo ostendit Isido. qui liberi dicantur legitimi. Secūdo q proles semper imitat conditionē matris. Tertio addit q appellentur filij naturales. Deteriorē. hoc dicit fm ꝟsuetudinē quarūdam terrarū. Uel deteriorē. i. inferiorem z debiliorem, scilicet matrem.

Filij sunt q̄ drupliceꝫ.

c ¶ Liberi. Quatuor sunt genera filiorum. naturales tantū, vt concubinarum: naturales z legitimi, vt vxoris: legitimi tantū, vt adoptiui: spurij ‡ vt sacrarū virginum et consanguinearum. j. q. v. tali.

‡ De istis habes. ff. de stat. hom. l. vulgo. et dicit spurij q̄si de spuma ritualiū nati.

d ¶ Deteriorē parte sumit. hoc verum est fm legē lombardoꝝ z theutonicoꝝ. nam fm legem Romanoꝝ secus. C. de rei vēdi. partum. ff. de stat. ho. lex nature. z de verbo. sig. etiam. z sufficit si per momentum fuit in libero ventre. ff. eo. tit. l. seruotum. §. ingenui. Uel dic verius deteriorem. i. debiliorem: quia femineus sexus debilior est quo ad honores, tamen circa insignia proles patrem sequitur: vt dixi. §. eo. dicat.

e ¶ Deteriorē. §. xxviij. q. j. iudei. 2tra. §. xx. q. vlt. cum multe. 2tra. sed hoc in ceteris generatr: sed fallit in istis duob⁹ casib⁹ iudeoꝝ filijs z clericorum.

SAlomon quippe immo derato vsu atq; assiduitate mulierū ad hoc vsq; pduc⁹est, vt tēplū idolis[a] fabricaret: z q̄ prius tēplū ꝟstruxerat deo assiduitate libidinis z perfidie subtract⁹ idolis tēpla cōstruere non timuit.

Item Hieronymus.

¶ Liberoꝝ ꝓcreatio i matrimonio laudat, meretricia voluptas etiā in vxore dānat.

LIberoꝝ ergo (vt diximus) in matrimonio cōcessa sunt opa. voluptates autē q̄ de meretricū amplexib⁹ capiunt, in vxore sunt dānate[b].

Quare autē tales nō dicant filij, vel quē suoꝝ parētum sequant q̄ ex libero z ancilla nascunt, Jsidorus etymologiarum lib. j. determinat.

¶ Quinti liberi, et quā conditionē sequantur parentū.

LIberi[c] dicti sunt q̄ ex libero matrimonio orti sunt. nā filij ex libero z ex ancilla, seruilis sunt ꝓditionis. ‡ sem per enim q̄ nascit, deteriorē ꝑtē sumit. Naturales autē filij dicunt ingenuarum cōcubinarū filij, quos sola natura genuit, non honestas cōiugij. Si vero qui non sunt de legitimo cōiugio, matrē[e] potius q̄ patrem sequuntur.

¶ Questio. v.

QUod autem[f] pudicitia violenter erepti non possit, multoꝝ auth⁹ritatibus probatur. Mēs enim virt⁹ animi, que violentiam non sentit. Corporis nāq; vis[g] inferi non animo. Unde q̄uis corpus violenter corrumpatur: si pudicitia mentis seruetur illesa, tamen castitas duplicatur[h]: sicut beata Lucia ferē dixisse Paschasio. Si inuitam me feceris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam. Non enim inquinatur corpus nisi de consensu mentis. Nam si in manu mea thura ponas, z per manū meā sacrificium facias: deus nō attendit, qui z deridet. De cōsensibus enim z voluntatibus iudicat deus.

Hinc Ambro. scribit in lib. v. de virginibus.

¶ Melior est virginitas mentis q̄ carnis.

e ¶ Matrem. Quantū ad ꝺditionē, z quantū ad originem. ff. ad municip. l. j. z q̄ impugnāt testamentum matris: vt ff. de inoffi. test. si suspecta. §. j.

Quod autem. ¶ hec. q. diuiditur in. vj. partes. In quarum prima probatur q̄ non perditur castitas anime vel corporis vbi animus non consentit. Secunda ibi: Si Paulus. Tertia ibi: nec so. Quarta ibi: ꝗ̄s. Quinta ibi: cū ergo. Sexta ibi: ꝓceptū. Septimo ibi: Sed queritur. Jo. de fan.

¶ Casus. hic intitulatur quinta. q. qua querit an pudicitia per violentiā auferatur. Dicitur q̄ duplex est pudicitia, scilicet corporis et animi. Pudicitia corporis, que carnis integritas dicitur, q violentiam auferꝫ tur: de qua habetur. j. ea. q. ille. Pudicitia animi, cum sit virtus, non auferꝫtur per vim: q̄ animo vis non inferꝫtur: vt j. e. q. ita ne. Probat igitur Statia. in hoc. §. q̄ pudicitia per violentiam non eripitur, primo cum sit virtus animi z non corporis: et animo vis non infertur, sed corpori. secundo exemplo beate Lucie.

Locus nō certiſſ ter do mine.

f ¶ Quod autem. hic intitulat quinq; pudicitia an posit q violentia auferri.

g ¶ Uis absoluta, que nō potest animo inferri, sz cōditionalis potest: vt. §. xxiij. q. vj. vides. Uel dic non pōt inferri animo vis, verū est nō ꝟsentiendi.

h ¶ Duplicatur. Argumen. violenter corruptam non amittere virginum premium, sed recipere duplicatum: non tamen quo ad aureolam. consequitur ergo maius premium, sed non tale: quia non coronatur, nec fulgoꝫ virginis habebit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tolerabilius. ¶ Casus. Potior est integritas mentis q̄ carnis: q̄uis vtraq; sit bona. Prima em̄ violenter auferri non pōt: scd̄a potest. Nec lupanaria infamant castitatē: sed castitas abolet loci infamiā. Et quod dicitur ibi prostitui pōt, per vim scilz adulterari non potest, ita q̄ sit rea adulterij, nisi consentiat.

a ¶ Tolerabili⁹. id est sanctius.

b ¶ Si liceat. Id est si potest.

c ¶ Non homini. In corpore.

d ¶ Sed deo. In mente.

e ¶ Virgo em̄ ꝓstitui. i. in corpore per vim corrūpi.

f ¶ Adulterari. Quia adulterium tātum dolo cōmittit: vt. xxxiiij. qō. ij. in lectū. ꝛ. ff. de adulte. l. penul.

g ¶ Nec lupanaria. homo em̄ sanctificat locū, nō locus hominē: vt. xl. dist. nō loca. ꝛ cap. multi. tamen ex loco q̄nq; p̄sumitur contra aliquem: vt xviij. qōe. ij. definimus. ꝛ etiā pro aliquo: vt. lvj. dis. c. j. ipse ergo locus per se non est infamis nec etiā domus lupanar⁹ est infamis: vt. ff. de peti. here. ancillarū. vitari tñ debet turpis locus vt. lxxxj. di. in oib⁹. et iudex ipsum vitare debet: vt. ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter.

Locus nō sanctificat hominē.

h ¶ Re vera. ¶ Caro. i. ei⁹ corruptio ad reatū imputari nō debet vel ad damnationē eternā: vel corruptionis nō debet rea effici. obest tñ quo ad aureolam: et quia non consecrabitur inter virgines: vt. j. e. ille.

Pudicitia an possit p violentiā auferri.

I Ta ne. ¶ Casus. Cum pudicitia sit virtus animi, inuito auferri nō potest. Unde cum comitē habeat fortitudinē, etiam pro morte non debet malo consentire. Nullus enim in sua potestate hz quid de carne sua fiat: sed in mente pōt pudicitiam quis seruare. Metuitur. interrogatiue. quasi non debet metui.

i ¶ Polluat. et polluet per consensum. de peni. distin. v. ca. fina.

k ¶ Comitēq;. nam qui hz vnā virtutē, habet omnes.

l ¶ Cōsentire. si. xxxj. quest. ij. lotharius. nō enim pretextu paupertatis ꝛc. ff. de ritu nuptia. palam. §. non est ignoscendum.

m ¶ In potestate. Nam dicit lex qua cura vel diligentia consequi possumus ne quis nobis iniuriam vel damnum det: vt. ff. ꝯmo. ad eos. ꝛ. ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. ij. §. si eo. et dicit lex q̄ custodia paruz pōt aduersus vim. ff. de act. emp. ꝛ ven. si ea res.

Tolerabilius[a] est mentem virginē q̄ carnem hr̄e: vtrūq; bonum, si liceat[b]: si nō liceat, saltem nō homini[c] casti sz deo[d] simus. Virgo em̄ prostitui[e] pōt: adulterari[f] non pōt. Ubicūq; virgo dei est, tēplū dei est. nec lupanaria[g] ifamāt castitatē: sed castitas etiā loci abolet infamiam. Item.

¶ Mēte incorrupta, caro nō corrumpitur.

Re vera non potest caro[h] corrumpi, nisi mēs fuerit ante corrupta. Item Augu. de ciui. dei. lib. ij.

¶ Aliena libido neminē polluit.

Ita ne aliquē polluat[i] aliena libido, metuit? Non polluet si aliena erit. Si autem polluet, nō erit aliena. Sed cū pudicitia sit virt⁹ animi, comitēq;[k] habeat fortitudinē: potius quelibet mala tolerare decernat q̄ malo cōsentire[l]. Nullus autem magnanimus et pudicus in potestate[m] habet quid de sua carne fiat: sed tantum quid annuat mēte vel renuat. Quis tādem sana scz mente putauerit[n] se pdere pudicitiā, si forte vi apprehensa vel oppressa sua carne exerceatur et expleatur libido non sua? Idem. ¶ De eodem.

Proposito animi pmanēte, per qd̄ etiam corpus sctificari[o] meruit: ipsi corpori nō aufert[p] sctitatē[q] violētia libidinis aliene, quā seruat pseuerātia sue cōtinentie. An vero si aliqua femīa mēte corrupta, violatoq; proposito qd̄ deo vouerat, pergat[r] vitiāda ad suū deceptorē: adhuc eam pergētē sanctā vel corpore dicimus, ea sctitate animi p quā corpus sanctificat amissa atq; destructa? Absit hic error: et hinc potius admoneamur ita amitti corporis sctitatē etiam intacto corpore. Idem. Lucretiā matronā nobilē veterēq; Romanā pudicitie magnis efferūt laudibus: cuius corpore cū violentus Tarquinij regis fili⁹ libidinose potit⁹ esset illa scelus iprobissimi iuuenis marito Collatino et ppiquo[s] militia ad aliam, iure secunde militie censetur. ff. de bo. poss. ex testamento militis. l. j.

n ¶ Putauerit. Arg. q̄ nō debet dici quis perpetrasse quod nolēs fecit, vel passus fuit: vel debēt imputari que per coactionē absolutam fiunt. arg. §. dis. l. pbros. xv. q. vj. ca. j. arg. contra. xxxj. q. ij. lotharius.

Proposito. ¶ Casus. Sicut virgo que ꝓposuit se leccatori suo supponere, mente est corrupta, sed integra corpore: sic q̄ inuita patitur violentiam hostis, est integra mente: ꝛ si corpore corrumpatur. quod ꝓbat exemplo Lucretie.

o ¶ Sanctificari. in futuro cum sua stola induetur.

p ¶ Non aufert. Et ita habet corp⁹ virtutem. Sed cōtra. j. eo. de pudicitia. quia virt⁹ tantum in animo est. sz ideo dicitur corpus habere, qr futurū est habere ꝓculdubio post resurrectionem.

q ¶ Sanctitatē. Hec tamen q̄ mente corrupta ē, post penitētiam pōt ordiari: quia quo ad legez promotionis ꝟgo est. j. e. finge.

r ¶ Pergat. No. q̄ sola itineris arreptio facit aliquam corruptā: sicut itineris arreptio habetur pro appellatione. extra de appel. meminim⁹. sic qui pergit de vna militia ad aliam, iure secunde militie censetur. ff. de bo. poss. ex testamento militis. l. j.

Appellat q̄ ad superiorez iter arripit.

¶ Lucretiam. ¶ Casus. Cum Romani obsiderent Ardeam, orta est contentio inter Collatinū ꝛ Tarquinium filium Tarquinij regis de castitate suarum vxoꝝ. Tūc Tarquini⁹ fecit fieri literas falsas ex parte collatini ad vxorem eius: in quibus cōtinebatur. Hunc recipe tanq̄ meipsum. et eas sigillare fecit sigillo Collatini. et cū eis sero venit ad domum Lucretie. que visis literis honeste suscepit eum. Tarquinius autem in nocte accessit ad lectum eius cum quodam Mauro: et dixit q̄ nisi permitteret eum facere quod vellet, interficeret illuz Maurum: et diceret se deprehendisse illum cū illa. Tunc illa timēs tantam infamiam, cum valde casta haberetur, supposuit se illi. Ille autem mane reuertens ad castra, publice de hoc facto se cepit iactare. Illa vero abscondito cultello in manica venit ad castra ꝛ in publico manifestauit seriem facti: et cepit multum hortari ad vindictam maritum et Brutum auunculum suum: et extracto cultello seipsam interfecit: ꝓ quo Tarquinius rex et filius eius expulsi sunt de ciuitate.

s ¶ Propinquo. id est auunculo.

Lucretia adulteriū ꝓmisit.

g ¶ Adultera. Videt ꝙ Aug. male induxit exemplum Lucretie: nam in veritate fm canones adulteriū cōmittit: siue directa siue indirecta fuerit uolūtas: licet fm leges nō cōmittatur nisi dolo. ff. de adul. l. pe. sed Aug. induxit exēplū hoc quasi a minori. q. d. ex quo ea que conditionaliter fuit coacta, excusat fm legem ab adulterio multo magis ea q̄ absolute fm canones. j. q. j. cōtur. l. dist. prelyteroe.

b ¶ Uni⁹ cōmisit. Immo et ipsa, nisi absolute fuerit coacta. arg. ff. ea. itane. ℈ hoc ideo dt, qr nō tenet hoc casu ad penā legis:

Unde exponē qd dicit adulterium. i. reatum adulterij. Adulteriū z simonia ꝑhit esse ex parte vni⁹.

ꝙ sine dolo adulterij nō cōmittitur. ff. de adul. l. penul. alꝫ potius debuit moueꝝ ꝗsentire. j. e. ℈. cum ergo. Uideo ergo ꝙ adulterium pōt esse ex parte vni⁹ tm. sicut simonia pōt esse ex parte vni⁹ tm z nō alterius: sicut in Giezi z Naaman: vt. j. qōe. j. qui studet. et. q. iij. questū. et sicut societas: vt. ff. pro socio. l. actione. ℈. diximus. z spōsalia ex ꝺ despō. impu. de illis. z mrimoniū: vt ex de eo qui duxit in ma. quā pol. p adulte. c. j. z. ē. e. q. ij. aliquando.

Quis fidelis⁹.

¶ Casus. In hoc ca. z in oib⁹ sequētibus ꝓbat ꝙ castitas animi non amittit licet corp⁹ per violētiā corrūpatur: cuz nullum pctm cōmittat nisi voluntate eorū scilz hostium.

c Quis pudicitia q̄s dubitauit. Collige dmō. pbationis oēm virtutē esse in aio.

Uirtus definitio.

d ¶ Uirt⁹ est. Est autē virt⁹ habitus mentis bene cōstitute etc. vt de pe. dist. iij. ille rex tantus. ob hoc etiā virtutes velamenta aie dicunt. de pen. dist. ij. c. sapiens.

e ¶ Eripi potest. Quid si culpa sua in hanc violentiam incidisset: puta denunciauit ei maritus vt fugeret, ne ꝓhostium oppꝫmeretur, illa aūt fugere noluit: z si sic oppressa est: an dimitti possit a viro? Sic videtur: q̄ quicquid ex culpa sua etc. xv. q. j. si quis insaniens. l. diuin. sti deat. ꝓsumit enim se rapine obtulisse. xxiij. q. iij. dispucet. ff. qō me. cā. si mulier. Arg. cōtra ex de spon. veniēs. xxvij. q. ij. despōsas. ff. de regu. iu. nullū crimē. xv. q. vj. c. j. nec imputādum est ei ꝙ credula nō fuit. ff. qs cum fal. tuto. l. ij. et. l. dicti. si qs puellera. Item et si peccauerit non credēdo viro suo, non tamē quātū adulterij meretur. xv. qōe. j. inebriatur. Jo. Quid iuris sit de hoc, in qōibus plene notaui. Z.

Adeū.

¶ Casus. Dicitur in hoc cap. ꝙ deus inuocātibus eum consueuit adesse: qui non ꝑmittit aliquā mulierē violari: aut si permittit, non th̄ sinit eam culpa aliqua maculari si nō consentit. tārū em̄ valet integritas mentis vt z si corp⁹ corrumpat, tamen in ea dicit pudicitia seruata. Nec committit, ꝙ consensum volēdo, vel nec cōmittit, id est appetit: nec permittit resistendo.

f ¶ Permittit. Sic nō ꝑmisit Abimelech. ℈. ꝑt. qōne. nemo.

g ¶ Defendit. l. nō imputat ad crimen, corruptio carnis. xv. q. j. c. j.

Quis potest.

b ¶ Nō peccat. nā tunc hō peccat cū mēs per delectationem subitagat. ō pe. di. ij. hoc sciēdū. z est ar. xxxij. q. v. si qs coact⁹. Z. Sed ibi de cōditionali coactione: hic de absoluta.

Deus.

Quis timeamus.

¶ Casus. Magis timendum est ne amittamus castitatē animi q̄m corporis. Nā pudicitia mentis nō amittit violentia corporalit: q̄ etiā dicit in carne seruari nisi voluntate consentiat.

Buto viris clarissimis et fortissimis iudicauit: eosq̄ ad vindictā cōstrinxit. Deide fedi in se cōmissi sceleris egra atq̄ impatiēs, se peremit. Quid dicimus? adultera a hec an casta dicēda est? Quis in hac cōtrouersia iudex laborabit? Egregie q̄dē ex hoc z veraciter declamans ait: Mirabile dictu, duo fuerūt, et adulteriū vnus commisit b. splēdidissime atq̄ verissime. intuēs em̄ in duoꝝ corpoꝝ cōmixtiōe vni⁹ ingnatissimā cupiditatē, vni⁹ castissimā voluntatē: z nō q̄ cōtinctione corpoꝝ, sed q̄ aioꝝ diuersitate ageretur attēdens: duo inq̄t fuerūt: z vnus adulterium commisit. ¶ dem.

Quis fidelis⁹ chr̄i tedio sit vr̄a vita: ℈ ludibrio sit hostiū⁹ castitas vr̄a habēs verā magnāq̄s cōsolationē, si continentiā retinetis, nō consensisse pctis eoꝝ. ¶ dem in libro de duab⁹ animabus. Non nisi voluntate peccatur.

¶ dem in libro. j. de libero arbitrio. ¶ Eeodem.

Quis pudicitia q̄s dubitauit: q̄n ea sit in animo ꝓstituta: q̄quidē virtus est c? vnde a violēto stupratore nec ipsa eripi pōt d. ¶ tem Hieron. sup epl̄am ad Ro. lib. j. Quis on pōt fieri vt nisi q̄s mechet⁹ pu in corde, mechari possit in corpore. ¶ dem sup Luc. in lib. ij. Hinge si q̄s in aliq̄ ꝑsecutione aliquā virginē ꝑstitutā cognouerit: apō euāgeliū, qr volūtate nō peccauit, ℣go suscipit: in lege q̄si corrupta repudiat. ¶ dem in lib. hebraicarū q̄nū. Quis corpus mulieris non vis maculat, sed volūtas. ¶ tē Aug. in li. de sctā virginitate. Sicut nemo impudice vtitur corpore: nisi spū ꝓius ꝓcepta nequitia: ita nemo pudicitiam seruat in corpore nisi spiritui ꝓius insita castitate.

¶ dem Victorino.

¶ In corpore pudicitia violari non potest si mens inuiolata seruetur.

Adeū ingemiscētibus oīno suis aderit, q̄ suis adesse consueuit: z aut nihil in earū castissimis mēbris libidine hostili ꝓperrare ꝑmittit f; aut si ꝑmittit, cū earū animus nulla cōsensionis turpitudine cōmaculat, etiā carne sua defendit g a crimine: z q̄cq̄d in ea nec cōmisit nec permisit libido patiēt⁹, sol⁹ erit culpa faciēt⁹: oiscz illa violētia nō ꝓ coruptiōis turpitudie, ℈ ꝓ passionis vulnere deputabit. tm̄ em̄ valet in mēte integritas castitat⁹, vt illa inuiolata nec in corpore possit pudicitia violari cuius mēbra potuerūt separari.

¶ tem Isidor⁹ in ℣no. lib. ij.

¶ Caro non peccat si a contagione fuerit anima munda.

Quis pōt corpus corrūpi, nisi ꝓius corrupt⁹ fuerit animus. munda nāq̄ a contagione anima, caro non peccab. ¶ tem Augustinus Honorato episcopo.

¶ Nō corrumpitur pudicitia carnis si mente seruatur.

Magis timeamus ne sensu interiore coru-

SIcut enim peccatū. ¶ Castus. Dicitur hic q̄ sicuti nō nisi volūtate peccat, ita quis nō nisi sponte meretur. Nā multi corpore casti sunt, ⁊ tamē adulteriū cōmittunt qō probatur authoritate dñi. Frequenter enim accidit vt sola voluntate quis peccet, sed tunc gloriosum est si tētationi sponte resistit.

Uerſ⁹. a ¶ Sicut enim. Sola volūtas forma meretur op⁹. p.q.ij. hoc ius.

b ¶ Uolūtate. directa vel indirecta, ne sit ꝛtra. 8. dist. i. si qs volūtate.

c ¶ Debilitati. scilo, vel sectiōe, vel naturali frigiditate. hoc dicit litera, q̄ volūtaris continētia est bona, non necessaria. xxxiij. q. v. q̄ sitit. in fi.

SJ Paulus.

¶ Hec est secūda pars qōnis i qua ost q̄ null⁹ debet superbire de castitate, qz cito perditur et reparatur difficile vel nunq̄. Jo. de fan.

¶ Cal⁹. hic inuehit hierony. cōtra Eustochiū que de sua virginitate se nimiuz extollebat. et probat q̄ inde se iactare non debet, cū quia cadere potest, tum quia sola virginitas carnis cōtinē corpꝰ nō saluat. Et q̄ cadere posſit, probat exemplo Pauli: q̄ huius castus esset, tamen tentabat et cadere timebat. et hoc in prima parte. In secūda parte terret eā per impossibilitatē restitutionis post lapsum. In tertia parte idē ostendit authoritate dñi, ⁊ authoritate Ysaie ad literaz loquentis de babylonijs: quod mystice referri potest ad animam fidelem que cecidit per peccatum. Secunda pars incipit ibi: Caue queso. Tertia pars ibi: Timeamus illam. Et scias q̄ eodem modo ponunt hunc casum .y. et .z. eo excepto q̄ .y. addit ibi. authoritatem et videre poteris si verum vobis dico. Litere autem expositio in apparatu plene notatur, et ideo expositioni supersedeo.

Cōtinē u est virgi, Wat. n.d. Zoſi tur de cōtinē cor pois, Actu. p.c. Scilz fa prędi

¶ Uas. i. electꝰ ad predicādū, ⁊ dicit vas, qz plenior fuit aliis: vt. xxiij. q. vij. ca. j.

pto pereat castitas fidei: q̄n femine constupr̄enturvioléter in carne: qz violentia non violatur pudicitia si mente seruatur: q̄n nec quis in carne violatur quando voluntas patientis turpiter carne non vtitur sed sine consensione toleratur quod alius operatur. Item Joan. chrys. super Mat.

¶ Hec peccatū nec iustitia ex opere sine volūtate perficit.

SIcut enim a peccatum opus sine volūtate non facit: ita ⁊ iustitia ex opere non consummatur nisi ⁊ voluntas affuerit. multi eñ corpore q̄dem castitati studēt, adulteriū tamen voluntate b committunt: cum dñs dicat: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eā, iam mechatus est eā in corde suo: ergo voluntas sine opere peccat frequenter. Illa ergo est gloriosa † cōtinētia, non quam transgredi non potest necessitas debilitatī corporis, sed quam complectitur voluntas sancti propositi.

Item Hiero. in epistola ad Eustochium.

¶ Uirginitas carnis non seruatur mente corrupta.

SJ Paul⁹ apostol⁹ vas b electionis et preparat⁹ in euāgeliū Christi, ob carnis aculeos c et incentiua vitiorum repumit corpus suum, ⁊ seruituti subjcit: ne alijs predicās, ipse reprobus inueniatur, ⁊ tamen vidit aliā d legē in mēbris suis repugnantem legi mētis sue, ⁊ captiuātem se in legem e peccati: si post nuditatem, ieiunia, famem, carceres, flagella, supplicia, in semet b reuerſ⁹ exclamat. Infelix ego homo, qs me liberabit de corpore mortis huius? tu te f putas g securā esse debere? ¶ Caue queso nequādo dicat ⁊ de te dꝰ. Uirgo israel cecidit, et non est qui suscitet eam. Audēter dicam: cum oia possit deus, suscitare h virginē non potest post ruinā. Valet quidem liberare de pena, sed nō valet coronare corruptam. ¶ Timeamus illam prophetiam ne in nobis etiam compleatur: Et virgines bone deficiēt. Obserua quid dicat, ⁊ virgines bone: quia sunt et virgines male m. Qui viderit (inquit) mulierem ad concupiscendū eam: iam mechatus est eā in corde suo. Perit ergo etiā mēte virginitas. Iste sunt virgines male: virgines carne nō spiritu. virgines stulte, que oleum n non habētes excludūtur a sponso. Si autem et ille que virgines sunt, ob alias tamen culpas virginitate corporum non soluantur: quid fiet illis que pstituerunt mēbra christi, ⁊ mutauerunt tēplū sancti spūs in lupanar. Illico audiēt prophetā dicentē: Descende o

a ¶ Aculeos. Jd est motus primos: de quibus timebat cadere in secundos, ⁊ qui surgunt in nobis ⁊ sine nobis. de pe. dist. ij. inter hec sciendum.

f ¶ Aliā. i. sensualitatē siue concupiscentiam: que dicitur lex: quia ligat ⁊ trahit ad peccatum. vnde dicit alibi. Ago qō nolo.

g ¶ In legem peccati. i. in peccatum, qz ligat hominē.

h ¶ In semet reuersus. i. propria fragilitatem considerans.

i ¶ Tu te. Arg. qō non licet maiori nec minori: vt vij. qō. j. ſi ergo. et xj. q. j. magnum. et quod negatur maioribus multo potius minoribus. C. de reuo. do. his solis. in fi. ⁊ qō maioribus dignitatibus non est concessum, hoc sibi nō audeāt vēdicare minores: vt. C. de decu. l. vlt. lib. x.

k ¶ Putas. Arg. q̄ Paulus fuit virgo, cum sit comparatio inter eum et Eustochiuz, q̄ fuit virgo.

l ¶ Suscitare. idē dicit lex q̄ virginitas restitui non potest. C. de ra. virg. in prin. Sed nonne exoculato potest restituere visum? q̄re ergo non virginitatem? Quidā sic intelligūt. i. q̄ deꝰ nō potest facere quin fuerit corrupta, qz factū nō potest nō esse factum: vt. ff. de cap. in bello. §. Facte. ij fm hoc idem esset i ceco. Respō. qō hic dicitur, non refertur ad carnis corrupte restaurationē, sed ad virginalis palme retributionē, ⁊ dic non potest. i. non fruit ei⁹ pręmio vt aureola coronet corruptos. hoc eñ esset ꝛra iustitiā, ⁊ ideo illud non potest: vt ar. de pe. dist. ij. §. charitas.

m ¶ Male. Arg. ff. de dolo. l. j. §. ij. nā ideo dixit pretor dolus malus, quia est ⁊ bonus.

n ¶ Que oleum. i. pinguedinem bonorum operum. vel id est pietatem. xl v. dist. disciplina.

o ¶ Descende. Verba sunt Ysaie predicētis ad literam futurā babylonioꝝ captiuitatē per Darium ⁊ Cyrū regē medoꝝ et persarū: et exequit fm hoc prophęta ad literā

Sēsualitas est lex.

Rom. vij. d.

Minores non pñt qō maioribus eis denegatum.

amos v. a.

Uirginitatē de⁹ restituere non potest. Mat. xxv. a.

Ysaie xlvij. a

Babylonij q̄ndo rediſſe rūt i captiuitatē.

te.

quasdam miserias quas pauperculæ mulieres solēt sustinere.et verba imperatiua resoluenda sunt in verba futuri temporis.

¶ Descende.i.descendes.

a ¶ Sede.i.sedebis.qō ideo dixit prophęta propter nimiā futurorū certitudinē. Et est arg. q̄ verbū presentis tēporis ponit̄ p verbo futuri.sic exponit tradit̄ur. id est traduturus est. ff. de pub.l.j.ꝛ est ar. ff. de verb.sig. verbis. sicut econtrario verbum futuri loco presentis: vt. ff. xxj.di.in nouo.l.dicitur. pōdere.ꝛ exponit a hiero.hec littera moraliter circa fidelem animā q̄ huiusmodi peccatā. ꝛ hoc duobus modis: vel inuitando ad penitētiam, et tunc appetenent verba. Desēde.i. humilia te per penitētiā. Sede in terra.i.in cinere ꝛ cilicio.

b ¶ Virgo.i. sterilis. Vel virgo prō filia babylonis.i.,filia confusionis, q̄ mēs tota facta confusa est.de pe.dist. iij. ¶ Item ait.

c ¶ Chaldeoꝝ. Chaldei ꝑ grece feroces intelliguntur. valde enim feroces sunt q̄ ꝓpriis voluntatibus sequētes non motib⁹ suis parcere sciūt. Et est Chaldea regio, Babylonia ciuitas est in ea sita.

d. ¶ Thron⁹.i. dignitas regalis auferēt ei. Vel thron⁹.i. remuneratio eterne vite.

e ¶ Non vocaberis vltra mollis et delicata.id est amodo non viues in delicijs quo ad virtutes, sapple nisi penituerit.

f ¶ Accipe molam.timoris per contritionem.

g ¶ Mole farinam.examina peccata tua et malas cogitationes.

g ¶ Mole farinā. vel ꝓ paupertate, vel aliter.

h ¶ Discooperi.i.ꝓfitere peccata tua.

i ¶ Denuda.per confessionem.

k ¶ Transi flumina.i.desere caduca ꝛ fluctus.sapple, q̄ nisi hoc feceris,reuelabitur ꝛc.

l ¶ Opprobria.in die iudicij.de pe.dist.j-H.nō ita. Et ponitur etiā myſtice hec littera,ita q̄ improperet vitium fideli anime,ꝛ tunc resoluuntur verba in preterita tēp⁹: descēde.i. descēdisti ab altitudine virtutum ad vitia.sede in terra.i.sedisti terrenis infecta, virgo vt prius. Accipe molā.i. accepisti mundanarū rerū circuitū. Mole.i. moluisti.i. dissipasti cogitationes tuas eas effectui mācipando. Discooperi.i. discooperuisti hypocrisim tuā.amodo enim appāret qualis pri⁹ extitteris, discooperuisti re virtutib⁹. ¶ Ā virtutes velamina sunt animę.de pe.di.ij. sapiēs. Denuda crura tua.i. per cōfessionē denudā stū actiones tuas. Transi flumina.i. transisti per tēpotalia eis inhęrendo, ꝛ idcirco reuelabitur ꝛc.

m ¶ Hoc post thalamū. Hec littera vult q̄ precedēs moraliter intelligāt. ꝛ est sensus.i. post cōfessionē recessisti a sponso tuo ꝛ fratruele.i. christo. christus enim ꝛ eccl̄ia sunt fratrueles, q̄ de iacob christus, de esau eccl̄ia.i. de gētibus p̄cessit. xxxv.q.vlt.¶. Hēc. et hec sunt verba hiero.

n ¶ Regina.i. q̄libet sancta vgo. vel sancta eccl̄esia.

o ¶ Deaurato, charitate ꝛ castitate.de peni. dist. ij. principium.

p ¶ Nudabit. vestē virtutū ꝛ donorū. iij. ꝑs. rum operum.

q ¶ Et posteriora.i. pctā q̄ habuit quasi post dorsum reiecta, cum anteſe debuerit ea hre.

r ¶ Ponent. in futuro seculo.

s ¶ Ad aquas.i. inter hereticos.

t ¶ Et posito. Id est deposito.

v ¶ Vase. scilicet cordis.

x ¶ Diuaricabit. Id est diuidet ꝛ cōmittet varios suos affectus.

y ¶ Omni trāseunti. diabolo. Transiens dicit diabolus, q̄ dicunt anime ipsi diabolo: Incurua te, vt transeam⁹ super te, ꝛ ibi. Exnanite vsq̄ ad fundamentum in ea.de trāsito. peni. dist. iij. in falcibus.

z ¶ q̄ ad aliqua. Ar. q̄ melī⁹ est nō incipere q̄ ab incepto desistere. melī⁹ est enī non vouere q̄ voto cadere, xxj.q.j.certe. xxvij.q.j.nuptiarum.

a. ¶ Ciuitas. Id est anima que agit bene.de peni. dist. iij. in domo.

b ¶ Demones. i. prauę cogitationes.

c ¶ Sirenes. i. delectationes, que emergēbāt.

d ¶ Hericij. i. errores vel solicitudines mundane, que pungunt. Joan.

Ecce ego affectu. ¶ Hec est. iij. pars. q. in qua ꝓbat q̄ ex sola voluntate fugit castitas. ꝛ hoc ꝓbat ꝑ duo ca. Jo. de san. ꝛ istud ca. est de regula beati Aug. Archi.

¶ Causa. Dicitur hic q̄ trib⁹ modis peccat homo in mulierem, sc̄z tangendo, desiderando, ꝛ videndo: sed non quodlibet videre est peccatū, sed videre ad cōcupiscendum, ꝛ causa delectationis. ꝛ hoc videre ꝓhibet in seq. ca. De moribus. i. de actibus.

e ¶ Impudicos. hoc perpēdit si sunt vagi: vt. ff. di. xxiij. hic igit̄. vnde illi: Auerte oculos tuos ꝛc.

f ¶ Tacēte lingua. Arg. q̄ operib⁹ loq̄mur sicut ꝛ verbis: vt. xliij. di. sit rector. ꝛ. ij. q. ij. cruciamāt. ex de ap. dilect, ꝛ ex de spon. cū apud. sic. ff. de leg. iij. nutu.

f Et dic chaldeorum.i. demonū. q.d. simul non pōt ꝙs esse filij⁹ dei ꝛ diaboli, nec simul habere ꝓfitates ꝛ vitia. ff. e. q. j. cū renūcia tur. ꝛ lo ꝙtur p sillitudinē quia chaldei ꝛc.

Qui viderit mulierē. ¶ Casus. Greg. hic primo ponit verba dñi: scz qui viderit mulierem ad cōcupiscendū eā, iam mechatus est eā in corde suo. Scdo ostēdit quare dixerit mulierē, ⁊ non vxorem alienā: ⁊ quare viderit, ⁊ non tetigerit: ⁊ quare mechatus, ⁊ nō adulteratus. Et ad ꝓbādū id qd dr in §. inducit. c. seq.

a ¶ Ad concupiscendū. hoc scz aio ⁊ dat operā quam pt. d pe. di. j. si cui.

b ¶ Jam mechatus est eā. hoc verum est in cōiugata: nā cū soluta nō cōmittit. Sed nunquid imponemus isti tantam pniam ac si factū interuenisset? Sic, sed nō tam grauem.

c ¶ Adulterium. Id est fornicatio.

d ¶ Uel ex ordie. Nota fm varietatē loci vel ordinis aliquē plus minus ve peccare. arg. distin. xl. homo xpianus. xxiij. qōe. viij. occidit. §. xvij. qōe iiij. quisquis. ff. de penis. aut facta. §. locus. xxv. q. j. nulli. §. xxxj. q. j. de his qui frequēter vxores. de peni. distin. j. aut facta.

e ¶ Studiosa. nō videtur hoc verū q tantū peccet clericus studiosa concupiscentia q̄tum laic⁹ ipso facto. videtur enim q magis peccet clericus studiosa concupiscentia: nā tantum peccat quilibet studiosa voluntate committēdo adulteriū q̄tū ipso facto. j. de peni. dist. j. si cui. ⁊ ita vel equaliter peccat clericus vel magis ꝓpter gradū altiorē ‡ q̄ laicus. Qd ergo hic dicitur, referas ad ecclesie opinionē, nō ad veri essentiam. Sic ergo fm canones ꝯmittitur adulterium solo aio: similiter periuriū: vt. xxij. q. v. qui peierare. idem in furto ⁊ alijs criminibus: vt de pe. dis. j. ca. si ꝓpterea. xiiij. q. v. si quid. sed fm leges solo animo non cōmittitur furtum: vt. ff. de ac. pos. possidere. §. si rem. nec adulterium. ff. de adul. l. penul.

f ¶ Distinguitur. per contemptum.

¶ Quāuis. hec est. iiij. pars. q. in qua dicitur q si femina inuita perdidit virginitatem: non tamen debet se adequare incontaminatis virginibus. Jo. de fan.

Ille autem famule. ¶ Casus. Si que virgines inuite fuerint violate, laudabiliores erunt si se corpore integris virginib⁹ non audeāt cōparare: qr etsi integrā mentem habeant, cum non fiat peccatum nisi voluntate dolere tamen debent de iactura corporali.

g ¶ Incontaminatis. scilz mente et corpore. exemplum xxvij. q. ij. §. cum ergo. ibi vouerat.

h ¶ Cōparare. Ex toto, vt velint consecrari inter virgines. arg. dist. xxvj. acuti⁹. §. e. q. c. finge. vel vt habeant aureolā. xxvij. q. j. nuptiarum.

i ¶ Virginib⁹. C. de nupt. iperialis. ver. nam omnis.

k ¶ Doleāt. quia forte ꝓpter pctm precedens hoc eis accidit. arg. xxij. q. ij. si q̄libet. aras q̄re dolebūt, cum nō peccauerint?

l ¶ Uel corpe. scz per pctm originale quod est in eis, ꝓpter quod possunt corrumpi.

¶ Cū ergo. ¶ Casus. Cōcludit Gratian⁹ ex preallegatis q hec de q̄ mētio fit in themate, non amisit pudicitiam animi: et ideo adulteriū vel fornicationem nō cōmisit. quod ꝓbat authoritate Augustini ⁊ Hieronymi. Ei id est fideli.

m ¶ Instinctu. vt cū appetit et instigat aliquez ad coitum.

n ¶ Uel aliene. vt cū appetit ⁊ cōsentit aliene libidini. De hoc not. §. e. q. ij. quicquid.

o ¶ Fides. coniugalis: quā alt cōiugū alteri dz seruare: scz ne cū altero vel cū altera coeat. xxvij. q. ij. omne.

p ¶ Et abiectis. Id est in quantūcunq; vilibus valet fides coniugalis.

q ¶ Corporalē. Argu. pro leprosis: vt extra de coniugio lepro. qm. qr potius periculum corporis q̄ anime incurrendū est. xxx. q. j. §. j. cum alterū euitari nō pōt. arg. xj. q. iij. non solum. §. cum ergo. xxij. q. v. c. j.

r ¶ Non mechaberis. ¶ Explendā. nec etiam ob aliā causam.

s ¶ Qui preter suam. Et ita ille tantum cōmittit adulterium qui habet vxorem: vel q̄ est cōiugata. qñq; tamē large sumitur adulterium. §. e. q. iij. nemo.

t ¶ Puto. ¶ Languēte. j. e. q. vij. qd ꝓposuisti. cōtra. Sol. illud a falsarijs dictū: istud autēticum esse videtur. Uel illud de despōsata tantū: istud de cognita. Uel illud reprobatū est: hoc diuina authoritate ‡ firmatum. Uel verius dic q illud de arcta loquitur.

Deut. v. b. Mat. v. d.

‡ Adde q vxorat⁹ nō ꝯmittit adulteriū cuz soluta. concor. tex. i. l. j in glos. violato ⁊ ibi cy. C. de adul.

‡ Quadr q ne mo excepta causa fornicatiōis. ⁊c. §. e. q. j. dixit.

Qui viderit mulierez ad cōcupiscendū[a] eā, iam mechatus[b] est eā in corde suo. Qr em̄ greco vocabulo adulter mechus dicit: cū non aliena cōiunx, sz mulier videri ꝓhibetur: apte veritas ostendit qr etiā solo visu cum turpiter vel innupta concupiscit, adulteriū[c] ꝑpetrat. Qd tamē plerūq; ex loco vel ex ordine[d] concupiscētium discernit: qr sicut hunc in sacro ordine studiosa[e] cōcupiscentia, sic illū adulterij inq̄nat culpa: in ꝑsonis tñ non dissimilibus idem luxurie distinguit[f] reat⁹. Quāuis aūt violenter oppresse pudicitiam non amiserint: incōtaminatis tñ se nō audeant exequare virginibus. Unde Leo papa.

¶ Que opprimūtur, incontaminatis virginibus se comparare non audeant.

Ille aūt famule dei que integritatē pudoris oppressione barbarica perdiderunt, laudabiliores erūt in humilitate ac verecundia si se incōtaminatis[g] nō audeāt comparare[h] virginibus[i]. q̄uis em̄ om̄e pctm̄ ex volūtate nascat, et potuerit corruptiōe carnis mens inuita nō pollui: minus tamen hoc illis oberit, si quod potuerūt aio non amittere, se doleāt[k] vel corpore[l] ꝑdidisse. Cū ergo hec q̄ violētiā passa est, pudicitiā amisisse probari non pōt: nullo modo cōuincit fornicationis vel adulterij crimen incurrisse. Ut em̄ ait August. in lib. de bono coniugali. Adulteriū cōmittit cū vel ꝓprie libidinis instinctu[m] vel aliene[n] cōsensu cū altero vel altera ꝯtra pactū ꝯiugale cōcūbit: atq; ita frāgit fides[o], que in rebus corporeis ⁊ abiectis[p] magnū animi bonū est: ⁊ ideo ei salutez quoq; corpalē[q] qua etiā vita cōtinetur, certum est debere postponi.

Itē Isidorus sup exodum.

¶ Mechat q alicui preter matrimonij fedus miscetur.

Non mechaberis: id est ne q̄sq; preter mrimonij federa alijs feminis admisceat ad explēdam[r] libidinem nam adulteriū facit qui ꝑter suā[s] ad alterā accedit. ‡ Item Aug. de adulterinis ꝯiugijs.

¶ Qui viuēte vxore sua alterā cogscit, adulteriū cōmittit.

Puto christianum neminē reluctari illū adulterum esse q̄ vel diu languente[t], scz ne cū altero vel cū altera coeat. xxvij. q. ij. omne.

p ¶ Et abiectis. Id est in quantūcunq; vilibus valet fides coniugalis.

q ¶ Corporalē. Argu. pro leprosis: vt extra de coniugio lepro. qm. qr potius periculum corporis q̄ anime incurrendū est. xxx. q. j. §. j. cum alterū euitari nō pōt. arg. xj. q. iij. non solum. §. cum ergo. xxij. q. v. c. j.

r ¶ Non mechaberis. ¶ Explendā. nec etiam ob aliā causam.

s ¶ Qui preter suam. Et ita ille tantum cōmittit adulterium qui habet vxorem: vel q̄ est cōiugata. qñq; tamē large sumitur adulterium. §. e. q. iij. nemo.

t ¶ Puto. ¶ Languēte. j. e. q. vij. qd ꝓposuisti. cōtra. Sol. illud a falsarijs dictū: istud autēticum esse videtur. Uel illud de despōsata tantū: istud de cognita. Uel illud reprobatū est: hoc diuina authoritate ‡ firmatum. Uel verius dic q illud de arcta loquitur.

a ¶ Absente. xxxiij. q. j. cū per bellicā. contra. sed ibi de illo qui nescit viuere: hic de illo qui certe scitur viuere.

¶ Quinto quod. ¶ Hec est quinta pars questionis in qua dicitur q̄ postq̄ semel placuit quis, eo viuēte alter superduci non potest. Joan. de fan.

¶ Talus. Infert Stat. ex supradictis q̄ hec mulier de qua dicit in themate non est fornicata, nec debet dimitti. Et q̄ dimitti non debet, ꝓbat auctoritate dñi et auctoritate apostoli. Et ad hoc inducit sequentia ca.

Horrendus. ¶ Talus. In hoc ca. reprehēdit Ambro. mulieres que viros suos mutabant frequenter cū eis displicebāt. vnde obtēdit q̄ virum semel dilectū amplius dimittere nō potest cū semel sibi placuit. nam et hoc facit equus de suo cōpari. Nō est ergo mutand⁹ vir nec alius superducendus.

b ¶ Semel. Ar. q̄ sufficit semel cōsentire: vt. C. disti. iij. in istis. et. xxij. q. ij. dilectissimi. et arg. ff. de mu. et ho no. vt Zdatim. §. j. ar. cōtra. C. xij. q. j. certe. arg. C. de repud. here. l. viti. C. de nō nu. pecu. gener aliter. ff. de negoc. gest. pōpon⁹. argu. C. iij. q. iij. §. spatium. C. distinc. lxxij. placuit.

c ¶ Putat. Arg. ff. ad legem aquil. ꝓinde. arg. ff. de edil. edic. cum eusdem. et. l. plerūq̄.

d ¶ Mira. Ironia est.

e ¶ Rivalem. Rivales ꝓprie dicuntur qui per eundem rivum aquam ducunt: vt. ff. de aqua quotidia. et estiua. l. j. Similiter hi exquisita similitudine rivales dicuntur qui cum eadem muliere habent consuetudinem cum qua accedūt quasi ad eundem rivum.

f ¶ Incognita. An sit iusta vel non: id est non probata causa. et.

g ¶ Horribile. Arg. pro leprosis q̄ non debent dimitti: vt ex de cōiu. lepro. ca. ij. vnde et hyg. dicit q̄ debet maritum sequi mulier. et pro hoc est arg. xxij. q. ij. vnaqueq̄. et ex e. qm. Nō autē dicit ex eo. c. j. q̄ nō cogit sequi: pōt intelligi in eo casu qō reliquus hoc non petit. nā si peteret, bene tenet sequi: vt ex eo. ti. qm. Uel dic q̄ illud nō tenet qō ibi dicit: qz est cōtra ꝑceptum domini. Sed pone q̄ vir vult retinere apud se vxorem leprosam, nunquid pōt? Videt q̄ sic: qz vxor tenet virū sequi, sed nō econuerso: vt. xxj. q. ij. vnaqueq̄. Econtra videt: quia vicini non tenent patitilla esse iter eos: qz de iure debet removeri ab alijs: vt. ff. distinct. vj. testamētum. et. xxxij. q. ij. hoc ipsum. et ex de eccle. edi. cap. ij. et etiā de cōsuetudine: vt ex eo. qm. Ego credo q̄ aliter reliquū debeat taliter sequi, vt quādoq̄ veniat ad ipsum: et scito soluere debitū recedat arg. xliij. dist. si fernus. in fi. sed ꝑ sponsa de futuro etiam ꝓpter alias defectitates non tenet sequi sponsum: vt ex de ireur. quēadmodum.

h ¶ Redundat. Nam vbi par est ratio, par debet esse iudicium. ad legem aquil. ad hoc. et. j. qōne ꝓxi. nihil.

i ¶ Eadem. Id est eiusdem generis. nam in veritate due sunt seruitutes: vt extra de conuer. coniugatorum.

k ¶ Pari. Argu. de quibus par ratio attēditur, similiter debet esse iudicium. j. ea. q. vij. apostolus.

l ¶ Conditione. Quo ad debitum reddendum, et idem seruādam: non autem in alijs vt potes ponere per exempla. ff. de his qui notan. infa. vxores. xxxij. q. v. manifestum. et cap. nolnit. et ca. hec imago. xxxij. q. j. si quis acceperit. nam in voto abstinentie vir est maior: similiter in accusatione secundum legeos: sed ibi canones non ad imparia iudicant: vt. C. ea. q. j. si quis. et vir potest ratum cōtrahere post mortem vxoris: sed mulier nō potest.

v. ps.

War. ca. Gen. ij. d.

f. Cor. vij. b.

h Arg. ad hoc. j. c. pe. ieron. E. c. q. quia vere. c. qō. ad hoc. qō. ca. mentem. ea. fin. et ca. ad hoc. qō. ca. nō. per. ibi. fi. lat. et extra de ꝓba. randa no. Cur et mulier non dimittat ad ipsa.

i Arg. hoc

k Pari. Argu. de quibus par ratio attēditur, similiter debet esse iudicium. j. ea. q. vij. apostolus.

l ¶ Conditione. Quo ad debitum reddendum, et idem seruādam: non autem in alijs vt potes ponere per exempla. ff. de his qui notan. infa. vxores. xxxij. q. v. manifestum. et cap. nolnit. et ca. hec imago. xxxij. q. j. si quis acceperit. nam in voto abstinentie vir est maior: similiter in accusatione secundum legeos: sed ibi canones non ad imparia iudicant: vt. C. ea. q. j. si quis. et vir potest ratum cōtrahere post mortem vxoris: sed mulier nō potest.

Si vir de vxore intelligat.

SI vxorē q̄s habeat sterilē, siue corpore deformem, siue debilem mēbris, vel cecam, vel claudā, vel surdam: vt si q̄d aliud siue morbis siue laboribus doloribusq̄ confectam: et quicquid excepta fornicationis causa cogitari potest vehemēter horribile: ꝓ societate fidei q̄ sustineat.

Item Hierony. ad Oceanū de morte Fabiole.

Nō licet viro vxorē dimittere nisi causa fornicationis.

QUi recepit dñs vxorē nō debere dimitti, excepta cā fornicationis: et si dimissa fuerit, manere innuptā. q̄d viris ꝓcipit: hoc ꝓsequēter redundat ad fēminas. Neq̄ enī adultera vxor dimittenda est, et vir mechus retinēda est.

Item. De eodem.

APud nos qō nō licz feminis, eque nō licet viris: et eadē seruitus pari conditione censetur.

Item ex

statim post mortem viri ſm leges. C. de ſecun. nup. l. j.

Receptum. ¶ Hec eſt. vj. pars. q. in qua ꝓmit qui vxore dimiſſa adheret concubine. Jo. de fan.

¶ Caſus. Statutum fuit in hoc cap. vt vir nō dimittat vxorem ſuam niſi cauſa fornicationis. qō ſi fecerit, t admonitus ſe nō correxerit, communione priuetur: et ſue dignitatis cingulo ſpolet. et qō dicit teſtimonium. i. famam. vel teſtimonium. i. inter alios generoſos t nobiles nō poteſt ferre teſtimonium.

a ¶ Dignitatis. Arg. q ſi aliqs cōtēnit excōicationē q̄ inde⁹ ſecularis vel dñs illi⁹ poteſt feudū eiꝰ priuare feudo ſuo. Item argu. q ſm eſ ſi vnus eſo ꝓpter delictū, excōicationem alicui aufert prebendā: ſibi t alius epiſcop⁹ pōt et auferre id quod ab ipſo habet: ‡ vt. vij. qō. j. ſi qs pbr. t. xj. q. iij. ſi quis a ꝓprio. Itez arg. q quicqd prelatus vel all⁹ fecit ꝓpe excōicationis, nō valet: vt. vij. q. j fact⁹. et. xxv. q. j. omne. t de cōſe. diſtin. j. hic ergo. xij. q. ij. alienationes.

Item eſt argu. hic q poſtēs quis peruenit de crimine, actā q poſſit recipi in te ſtem: iz manifeſtū fuerit eius crimē. nam in qō verū eſt in ciuilibꝰ cām. ſecus i criminalibꝰ ꝓpter ſcandalū: vt. vj. q. j. qui crimen. et. c. illi qui. et iij. q. j. c. j. et. iij. q. iij. beatus. Y. tamen ſubaudit hic maxime. Joā. hoc hodie expreſſum eſt extra de teſti. teſtimonium. ‡ B.

Quandiu. ſ. vj. q. j. illi.

Vicqd. ¶ Cogitauerit. Arg. cōtra eſ de dinor. ca. j. C. de repu. l. j. ſed illud non tenet.

¶ Sed queritur. ¶ Hec eſt. vij. pars. q. in qua queritur (vt hic dicit) quare dimittūt homes vxores ꝓpter adulterium, t mulieres non viros? Et reſpondetur q mulieres ꝓbare non poſſunt. Jo. de fan.

¶ Caſus. Querit Gratia. hic incidenter quare viri non cohabitent vxoribus adulteris ſicut econuerſo. ſed quare hoc contingat, in ſeq. ca. dicitur.

d ¶ Communicātes. i. ſimile adulterium perpetrātes ſicut et mulieres.

Concilio Toletano. xij.

¶ Cōmunione priuetur qui extra cām fornicationis vxorem ſuam dimittit.

Receptū dñi eſt vt excepta cā fornicationis vxoꝝ a viro dimitti nō debeat, et ideo q̄cūq extra culpā criminis ſupradicti vxorē ſuam q̄cūq occaſione reliquerit: q̄ quos de⁹ cōiūxit, ille ſeparare diſpoſuit: tandiu ab eccleſtica cōione priuat⁹, t a cetu oīm xp̄ianoꝝ maneat alien⁹ q̄diu ſocietatē relicte coniugis amplectatur ſyncriter t foueat. Itaq; q̄ iam admoniti a ſacerdote ſemel t bis t ter vt corrigant, ad ſue cōiugis noluerit redire cōſortiū: ipſi ſe ſuis meritis et a palatine dignitatis[a] officio ſeparabunt: t inſup generoſe dignitatis teſtimoniuꝫ quādiu[b] in culpa fuerint amiſſuri ſunt: q̄ carnem ſuam diſſidij iugulo tradiderunt.

Nicolaus papa ad conſulta Bulgaroꝝ. ¶ Se eodem.

Vicqd mulier cōtra te cogitauerit[c], vel ſi te accuſauerit: non eſt (excepta cauſa fornicationis) reiciēda, vel odio prorſus habenda. Sed querit cū ſit par vtriuſq; conditio: cur cōicantes[d] viri cum adulteris vxorib⁹ nō ꝓuenīāt[e] cum ecōtra vxores in cōſortio adulteroꝝ virōꝝ manere videantur? De his ita ſcribit Innocentius papa.

¶ In vtroq; ſexu adulterium pari ratione punitur.

Quiſtiana religio adulteriū in vtroq; ſexu pari rōne cōdēnat: iz viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant, et non habent latentia pctā vindictā. ‡ viri aūt liberi⁹ vxores adulteras apud ſacerdotes[f] deferre ꝓſueuerūt et tō mulierib⁹ ꝓdito crimine eaꝝ cōio denegat: viroꝝ autē latēte cōmiſſo, non facile q̄ſq; ex ſuſpicioīb⁹ abſtinet: q̄ vtiq; ſubmouebit ſi ei⁹ flagitiū detegatur[g]. cuꝫ em̄ par cauſa ſit, interdum ꝓbatione ceſſante vindicte[h] ratio conquieſcit[i].

¶ Queſtio. vj.

Cce q̄ iſta dimitti non valet, cū a fornicatione innocēs inueniat. Sed ponat[k] q̄ ipa ſit adultera: queritur ſi adulter poſſit dimittere eā cauſa fornicationis: nō enim videt q̄ pari crimine infectus alium de eodem punire poſſit. Unde cum iudei adulteram accuſarent, equitatis ſententiā a dño acceperūt. Quicūq; veſtrū ſine peccato

e ¶ Non conueniant. Ut poſſint accuſari de adulterio ſicut vxores.

Quiſtiana. ¶ Caſus. ꝓbatur i hoc ca. q̄ vxor poteſt eque accuſare virū ſuū ſicut econuerſo: ‡ iz nō ſolet hoc ita frequēter accidere, triplici de cauſa: ſcilicet ꝓ verecūdia: tē ꝓ timore: item q̄ vir cauti⁹ peccat, nec ſic de facili deprehenditur.

f ¶ Apud ſacerdotes. Arg. adulteros tm̄ ab eccl̄ia iudicandos. xxxiij. q. ij. ſecl̄ares. ſ. xxxv q. j. multorum.

g ¶ Detegatur. Hic manifeſte habes q̄ vxor pōt accuſare virū de adulterio: iz ſecus videatur ſm legem. De hoc not. ſ. e. q. j. ſ. hoc in mulieribus.

h ¶ Vindicte. q. d. nō deficit ius, iz ꝓbatio: vt. ff. de teſtamen. tut. duo ſunt Titij.

i ¶ Conquieſcit, quo ad eccleſiam. Eccleſia em̄ nō iudicat de occultis, xxxij. diſtin. erubeſcant. potius enim opinionem ſequimur q̄ veritatem ar. iij. q. vij. ſ. tria.

k ¶ Cce. ¶ Caſus. hic ꝓponit vj. q. qua queritur an adulꝫ poſſit adulteraz dimittere? Et dicēdum eſt q̄ nō: vt ꝓbat in ſequētibus. Dicitur ergo i hoc. ſ. q̄ adulter non pōt vxorem adulteram dimittere: cuz ſit eodē crimine infect⁹: t hoc ꝓbat duab⁹ auctibus dñi.

Jean. viij. a.

k ¶ Sed ponatur. hec. q. nihil habet queſtionis quin alter poſſit reliquū repellere per exceptionez: vt. ſ. c. j. eſ de dinor. ſignificaſti. denunciare tamen pōt vir adulter crimen vxoꝝ adultere: et maxime ſcēm opi. Y. Aliter em̄ nō poſſet ei conſuli, cum accuſare nō poſſit. quod non concedo q̄ aliquis criminoſus poſſit denunciare crimen alterius, niſi peniteat de crimine. Sunt autem. vij. caſus in quibus maritus repellitur ab accuſatiōe adulterij. Unus eſt ſi ipſe fuerit fornicatus: vt hic. cap. j. Secundus ſi vxor vi fuerit oppreſſa: vt. ſ. queſt. v. ita ne. Tertius ſi credebat maritū mortuū: vt. xxxiij. q. ij. cum per bellicam. Quartus ſi alter ſub ſpecie marit cognouit eam: vt. xxxiij. q. ij. in lectū. Quintus ſi deſit ei occa-

Maritus ab accuſatiōe adulterij repellit i caſib⁹ ſeptē.

† Adde gloſ. et Car. flo. i ca. tue. de ꝓcura. Cy. et doc. i. l. j. C. de adul.

‡ Cōc. l. cū fratrem. et ibi bal. C. 6 his quib. vt indig.

sionem fornicandi: vt ex de eo qui cog. consang. vxo. sue. discretionem. † Septus si maritus post adulterium tolerauit eam. ‡ argu. ff. e. q. j. si quis vxorem. et c. sicut. ff. solu. ma. cuz mulier. Septimus est si adulterata est ante baptismū: vt extra de diuor. gaudemus.

† Cōc. text. i. l. q. S. si publice. cum ibi not. ff. ō adul. z i. l. cū mulier, so. ma.

‡ Sub. nisi ex nouo adulterio: vt dicā. j. c. j. i gl. vlti.

a ¶ In illā. nam si aliquod peccatū habeat, mortale erat: qz cērimonialia delebant vepiala tm. de pen. distin. vj. c. j. ver. venialia. ff. de dolo. si duo.

Nihil. ¶ Cas⁹ Vir adulter vxorē pretextu fornicationis dimittere nō potest, similiter nec vxor, qui enim vult vxorē pretextu fornicatiōis abijcere, pus debet se de fornicatiōe purgare. quod z de femina dicitur.

b ¶ Nihil iniquius. id est iniquum est. hyperbolice loquitur. simile. S. qō. vij. quid in oibus. vij. q. j. omnis.

c ¶ Conuincitur. Sed qualiter pōt maritus conuinci de adulterio qui putamo cepit vxorē suam accusare ō adulterio? nam accusatou nūqz potest par vel minus crimē obijci: vt. iij. q. vlt. negando. ergo simpliciter adulteriū non potest obijcere viro, nisi ei velit obijcere adulteriuz incestuosum, vel adulteriū cū aliqua coniugata. Rñ. si directe vult vnus agere cōtra reliquū, tunc preferendus est primus accusator vel actor. ff. de iudi. qui prior. Si autem vxor vult agere in modū exceptionis, prius audit: et probata exceptione repellit maritum: vt ex de ord. cog. cum dilectus. Sed adhuc obijcitur: ex quo vir propriā iniuriā psequitur, non potest mulier eū repellere per aliquā exceptionem: vt. iij. q. vj. oibus. nā ibi dicitur q in causa sua quilibet infamis admittitur. Sed dicimus hoc speciale esse in adulterio z lenocinio. Nec enim exceptio adulterij vel lenocinij repellit agētem: vt extra de diuor. significasti. et ex de eo qui cog. consang. vxo. sue. discretionē. ff. solu. m. z. cum mulier. ij. C. de adulte. quoniam alexandrum. Sed huic contradicit. ff. de adul. l. ij. S. si publico. vbi dicit q exceptio lenocinij vel adulterij nō repellit maritū. Ad hoc solet dici q illa lex loquit quando post litem contestatam obijcitur lenocinij crimen vel adulterij. Et dicunt quidam q est speciale in adulterio q post litem contestatam nulla replicatio vel exceptio admittatur: et ad solutionem suam confirmandā inducūt illud. ff. de adulte. si maritus. S. prescriptiōes, nam ibi dicitur q postq̄ est: primus lapidem in illam mittat. Hinc etiā in euangelio precipit: Hypocrita, primum ejce trabem de oculo tuo: et postea educes festucā de oculo fratris tui. Hinc etiam Augustin⁹ scribit in lib. de sermone domini in monte.

¶ Qui fornicatur, fornicationis causa vxorem suam dimittere non potest.

Nihil iniquius est q̄s cā fornicatiōis dimittere vxorē si z ipse cōuincē fornicari. occurrit em illud: In quo alterū iudicas: teipm condemnas: eadem em agis q̄ tu iudicas. Quapropter q̄squis fornicatiōis cā vult abijcere vxorē suā: prior debz esse a fornicatione purgatus z immunis: qđ si r etiā de femina diterim.

Idē de vbis dñi tract. xlviij.

¶ Qualem quisqz vult inuenire vxorē, talē se seruet eidem.

Sicut ducturi estis vxores seruate vos vxoribus vestris. Quales vultis eas inuenire, tales z ipse iuentā vos. Quis viuēs est qui non castā velit ducere vxorem? z si acceperus est virginē, qs nō intacta desideret? Intactā queris: intactus esto. Purā queris: purus esto. non illa potest et tu non potes.

Idem in epistola ad Parentium comitem Arrianum.

¶ Judicium de alio exercere nō debz, q̄ de se iudicari cōtēnit.

Niquū est vt qs de alio iudicare velit, z iudicari de se nolit. Idem de adulterinis coniugibus.

¶ Viri grauius sunt puniēdi de adulterio, q̄s mulieres.

Indignant mariti si audiant adulteros viros pendere sic es adulteris feminis penas: cum tāto grauius eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos ptinet z virtute vincere, z exemplo regere feminas. Idem de decē chordis.

¶ Sicut vir caput est mulieris: sic adulterādo grauius delinquit mulier.

Non mechaberis. i. non ibis ad aliquā aliā preter vxorē tuam: tu autē exigis crimen inrēdit, videndum est si ipse prius fuerit criminosus: vt. vj. q. j. qui crimen. arg. cōtra. xxij. q. iij. si ille. Ego dico q virō nō cōperit exceptio, cum iam sit ab eo remissa: vt. ff. de edil. edic. queritur. S. si venditor.

Si dicturi. ¶ Casus. Dicitur hic q tales debēt esse viri vxoribus, quales volūt sibi esse vxores. Nam cum ipsi velint vxores intactas esse, et ipsi intacti debēt esse. Sequentia duo ca. plana sunt.

e ¶ Intactam. Iniquum enim est, vt pudicitiā vir ab vxore exigat, quam ipse non exhibet: argu. ff. ad legem iul. de adulte. l. si vxor. S. iudex. E. distinc. xcv. esto subiectus. Item frustra petit debitum qui quod debet nō impendit quod enim quisqz iuris tē. arg. S. e. q. iij. nemo.

f Niquum est. ¶ Judicari. iij. qōne. viij. cuiusdam agendo.

g Ndignātur ¶ pendere. Jd est sustinere: a pendo pendis.

h ¶ Stauine. Argu. maiorem esse reatum ex persona delinquentis. arg. xj. q. iij. precipue. xxv. q. j. nulli.

Non mechaberis. ¶ Casus. Vir mechari non debet nec dz petere ab vxore quod ipse seruare nō vult.

nā cū vir sit caput vxoris, ꝓcedere dz eā in castitate sicut in domo, ne dñs suus capite deorsum pēdeat.

s ¶ Precedere. qō dz hic de viro respectu vxoris, intelligēdum est de prelato respectu clericoꝝ, z de clerico respectu laicorum. argū. j. q. j. villissimus. z. vij. q. j. ca. vlt. et de magistro respectu discipulorū quos precedere debet. C. de profes. et me. magros. vij. q. j. quales.

b ¶ Castitas coniugalis. xxxj. qō. j. dō. Ipse etiā coniugalis castitas dicit. xxxj. dist. nicena. hug.

Nunc autem.

¶ Hec. q. dividit in septē partes. In pma quaꝝ probat. ix. authoritatibꝫ q̄ si aliqs dimittit vxorem causa fornicatiōis, manebit in castitate ea vivente, vel reconciliabitur illi. Secūda ibi: Sunt enim. Tertia ibi: Nō solum. Quarta ibi: Dis ita. Quinta ibi: Sed illud. Sexta ibi: Si qui. Septima ibi: Ut ergo. Jo. de san.

c ¶ Nunc autē. Hec questio nō hz questionē, quia nō potest dimitta vna alia ducere nisi cū matrimoniū rūpitur, z prior desinit esse vxor, vel cum spōsa ingredit monasteriū: vel cū infidelis dimittit nolēs cohabitare viro. xxxv. q. ij. de incestis. z. q. vj. si duo. extra de conuer. coniug. ex publico. et extra de diuor. quanto.

Diuor. Matrimoniū

d Nteruenīēte diuortio. Diuortiū autem non est verū nisi cū fit aio cōstituēdi discessionē. j. de pe. distin. j. Diuortiū. Diuortiū autē dictum est a diuersitate mētis, vel qz in diuersas partes eunt q̄ matrimonium distrahunt. ff. de repu. l. ij. nec fit diuortium quo ad matrimonij essentiam, sed quo ad vsum carnis, z duplicater fit. Uel perpetuo. j. prori. q. v. quod deo. Uel ad tempus. xxx. quest. j. nosse.

e ¶ Repudiū. i. diuortiū. nam repudiū proprie est inter sponsos. ff. de ver. sig. inter stuprum. ℣. diuortium.

Licite. ¶ Causa. Licite quis dimittit vxorem causa fornicationis, sed tamē durat vinculum coniugale. Unde facit cōparationē federis nuptialis ad fidem baptismalē. Nā z si diuortiū fiat, tamē matrimoniū perseuerat. Sic' z si baptizat' cōione ecclesie puuef, tamē baptisma perseuerat. postea facit dissimilitudinem inter eadem. nā matrimoniū morte finit, sec' in baptismate.

f ¶ Manēte. Arg. q̄ nec sacramēto ordinis careat depost': cū hec duo sibi ēqparet canon, sz sacramētū ordinis, z sacramētū baptismi: vt. j. de ꝑse. dist. iij. ostēditur. Arg. contra. l. dist. accedens.

g ¶ Nunq̄. Hic habes q̄ verū sacramētū baptismi nūq̄ in aliq̄ abolet'. vnde videt q̄ aia semel baptizata nūq̄ debeat iterum baptizari. et si milies ꝙs resuscitaret ad vitā. Sz q̄d de ordinib', q̄d de possessionibus, q̄d denicꝫ de vxore lazari: nunquid sunt ei oia restituenda? Itē nūquid aia ẓhit originale ꝑtm cū denuo applicat carni? De originali dicit h. nō esse illud in suscitato, qz morte extinguit. sz dignitates z vxorē petere nō potest de iure: de ēqtate tñ si vacat, z est subueniēdū. Hā. dicit non esse morte vbi resuscitatio fit secuta: sed potius diuinam quandam vocationē: ideoq̄ nec matrimonium dissoluit, nec cetera oia restituenda admittuntur.

Wortuus si suscitet an debeat iterū baptizari et vxorē z bona recipe.

h ¶ Sub. qō tuunt autē dicit Aug. nō ẓsi iure de naturali morte, postliz de miraculosa intelligit. Tu dic ma. trimoniū morte dissoluit: vt hic dicit: cū ma. Arsit quedā societas chi. q̄ dissoluit morte. ff. ꝑ soc. cum duo: vt not. deinceps. col. iij. Idē dicēdū de prelatura. Sz baptisma ij. deinceps. col. iij. Idē dicēdū de prelatura. Sz baptisma ij. deꝑ nō delet morte, vel aliq̄d aliud in quo ꝑferf gra vt ordo. satā. et vnde resuscitat' nō est denuo ordinād': z est ratio, quia ca. seq. per baptismū copulat immortale immortali. s. aia deo:

Ordinis

i ¶ Que per matrimoniū mortale mortali, sc' corp' corpori, et ita sto dñi: dissoluit morte sola. vnde dicit Baz. q̄ matrimoniū non caliꝫ est soluit ingressu monasterij: q̄ dicitur hic q̄ sola morte q̄ incipit soluit matrimonij sacramētum. Joan. Quid inris sit de esto q̄ hoc, in questionibus notaui. B.

Nteruenīēte diuortio non abolet cōfederatio nuptialis, ita vt sibi ꝓiuges sint etiā separati, cū illis etiā cōmittit adulteriū, q̄bus etiā fuerint post suū repudiū copulati.

Idem de adulterinis coniugibus. ij.

¶ Nulla ratione dissoluit ꝓiugii, q̄d semel initū ꝓbat.

Licite dimittit vxor ob causam fornicatiōis, sz manet vinculū ꝓioris: ꝓpter q̄d fit reus adulterij quicunq̄ duxerit dimissam ob causam fornicatiōis. Sicut autē manēte in se sacro regnatiōis excōcat q̄s res est criminis: ita q̄ separat a viro nūq̄ carebit sacramēto ꝓiugij, etiā si nō recōciliet viro. carebit autē si mortuus fuerit vir ei'. re' ꝙ excōicatiōis ideo nūq̄ carebit regnatiōis sacramēto, etiā si nō recōciliat' fuerit, qz nūq̄ mouit de cui est copulat' in baptismo.

Idem super epistolam Pauli ad Corinthios.

¶ Siuerit ad vxore, siue vxor a viro causa fornicatiōis discesserit, altera habere, phibet.

Postolus dicit: Iubis q̄ sunt in contugio, precipit. ¶ Non ego. Hoc capitu. diuiditur in quatuor partes. In prima ostendit Augustinus q̄ tat' q̄. vir vxorem dimittere non debet, nisi causa fornicationis: qua dimissa, aut eam sibi reconciliet, aut contineat. nit sen. In secunda parte querit quare hec adiectio non est apposita, scilicet causa fornicationis, cum dixit apostolus: Hā. et Et vir non dimittat vxorem suam, sicut dictum est ibi: hug. Uxor non dimittat virū suum, nisi causa fornicationis. Archi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Et respondet, ideo q intelligit repetita. In tertia parte ostēdit q fornicatrix non iubet dimitti, sed permittit. In quarta parte ostēdit q si nō potest aliam ducere, malto minꝰ fornicari. Scōa pars incipit ibi: Potest eñ. Tertia ibi: Dñs autē. Quarta ibi: Idem de sermone. Sequentia duo capi. plana sunt.

¶ Apostolꝰ dicit. In epīa. j. ad Corinthios. ca. vij.

a ¶ Non discedere. Nisi propter fornicationem.

b ¶ Uiro. Etiam inuito: maxime si nō sunt separati a iudicio ecclesie: immo etiam post penitentiā vltz ad biennū potest eam sibi reconciliare inuitam: vt. C. de adul. aut. fz hodie. Sed dd si

Maritꝰ p sentētiam ab vxore separatꝰ: si postea adulterē ait ei restituēdꝰ

poltea maritꝰ adulteref postqꝫ sententia esset lata cōtra vxorem de adulterio? Dicit omnes q maritꝰ tenet eaz recipere: vt extra de diuor. ex literis. c extra de iureiur. tua. j. c ē de adulte. tuas. qō vir credo eo q nulla facta sit iniuria mulieri: vt. j. e. quēadmodū. est enim liberatꝰ a mutua seruitute. nam cum illa mulier nō possit induci testis super aliquo, cum sit dānata de adulterio, ergo nec ad accusandū admittitur. a non est potest dici q suam iniuriam prosequatur, cum omne ius suū etiam seruitutem quam habuit in viro, perdiderit: et premissas decretales intelligo cum non fuit sententia lata super adulterio, fz tm de diuor. multū est. refert an iudex ita sententiauerit, pnuncio te adulteratā. an sic. pnuncio virum esse separandum a te. sic. j. q. iij. §. notandum. Uel ibi iudex ex officio suo restituit virū mulieri, alꝫs inconueniens esset q sententia a qua non esset appellatum, c que transiuit in rem iudicatam, c propter delictum supueniens retractaretur. hoc autem bene concedo q propter delictum superueniens restituitur seruitus prior, dummodo sententia non precesserit super adulterio, si tamē factum fuerit publicum: vt eē de diuor. significasti. Jo. p rarium dixit in questionibꝰ per decreta. illā ex literis. c decre. significasti. nam illa decre. ex literꝫ expresse ponit hunc casum. B.

a Ad hoc. xxv. q. iij. §. j.

Hanc sententiā tenet Innoc. tāq vxorē. eē b diuor. de illa Archi.

Incipit qō. Coniugata qdā te. c est qō dūcat, c.

¶ Potest. Ergo ea que premittuntur in contractibus, intelliguntꝫ repetita in sequentibus, c q precedentia determinat sequantur: vt hic, c. ff. de verbo. obliga. tua. dctia d. et. ff. de cōdi. c de alia. c. ff. de vi. c tri. l. viti. per sequentia similiter precedentia: vt. xx vij. q. ij. egressus. c p manan sequentia. Item hic videtur cōtrarium extra de appel. inquisitiōi. c vi quere solutionem illi brocardi.

¶ Potest enim fieri vt discedat ea causa qua dñs permisit. At si femine lz virū suū dimittere propter fornicationis causam: qd respōdebimus de hoc qō dicit posterius. Et vir vxorē suā nō dimittat: quare non addit, excepta causa fornicatiōis, qō dñs pmittit, nisi q simileꝫ fornā vult intelligi. vt si dimiserit (qō causa fornicationis pmittit) maneat sine vxore, aut recōciliet vxori: c post pauca. ¶ Dñs autē permisit causa fornicationis vxorē dimittere: lz qz permisit, non iussit.

b dē de sermone dñi in mōte.

¶ Alteri pōt vir dimittat vxorē causa fornicationis, qua exceptam dñs esse voluit. Jaz vero si nec illi nubere cōcedit viuo viro suo a quo recessit, nec huic alterā ducere viua vxore sua quā dimisit: multo minꝰ fas est illicita cū qbuslibet stupra cōmittere.

Ite ex concilio Milcuitano.

¶ Ab vxore dimissꝰ, vel dimissa a viro, ad penitētiā redigantur, nisi aut continēter viuere, aut se reconciliare voluerint.

¶ Quacunq vt fm euāgelicam et apostolicā disciplinā, neq dimissꝰ ab vxore, neq dimissa a marito, alteri nubant, lz ita maneāt aut sibimet reconcilient. Q lz si cōtēpserint, ad penitentiā redigant.

Item Augu. de sermone dñi in monte habito.

¶ Mechat q a viro dimissam ducere pniesumit.

¶ Dominꝰ ad illud confirmandū vt nō facile dimittat vxor, solam fornicationis causam excepit: ceteras vero vniuersas c innumerabiles molestias: si que extiterint, iubet p fide cōiugali c p castitate fortiter sustineri: c mechū dixit etiam virū qui eam duxerit que soluta est a viro.

Ite Hiero. ad Damasū pbz.

¶ Adultera, pbat que viuēte viro alteri nubit.

¶ Omnes causationes apostolꝰ amputans, apertissime definiuit viuēte viro esse adulterā mulierem si alteri nupserit. Nolo mihi proferas raptoris violentiā, matris prestationē, patris aut houitatē, ppin quoz cateruam, seruoz insidias c parentū, dāna rei familiaris: q diu viuit vir, lz adulter sit, licz sodomita, licet flagitiosus, intelligit offēs alias inclusisse. ff. ō cui. qui libertatis.

¶ Sustineri, ar. de. j. gl. gu. pro leprosio. et videf. ē. c. q. v. si vxor.

¶ Omnes. ¶ Christus vsus auctoritate dñi in euangelio expresse probat q mulier nullā habet excusationē q viro dimisso c viuo alij nubat: neq ppter

a Decedentia determinat sequantia: vt hic, c. ff. de verbo. obligatiua. dctia d. et. ff. de cōdi. c de alia. c. ff. de vi. c tri. l. viti. per sequentia similiter precedentia: vt. xx vij. q. ij. egressus. c p manan sequentia. Item hic videtur cōtrarium extra de appel. inquisitiōi. c vi quere solutionem illi brocardi.

b ¶ Euāgelicā. Mat. xix.

c ¶ Apostolicā. j. ad Corint. vij. c. ff. ca. proxi.

d ¶ Dominus.

e ¶ Fornicatiōis causa. Sz quare dñs constituit tm ppter hoc crimē eam dimitti cū alia quedā sint maiora? ideo quia cum ipsa in hoc nō seruet fidē, non est ei seruanda, et ita punitur in quo deliquit. j. q. iij. §. itē peccato. Itez quia fornicatio etiā vxoris maculat corpus viri: vt. ff. ea. q. j. in vxoris coniugio. Arguit est manifesta hic arg. q qui vnā lat. causam excipit impōt viri, intelligit offīes alias inclusisse. ff. ō cui. no. xxj. di. dcim. qui libertatis.

f ¶ Fornicatio

g ¶ Sustineri, ar. de. j. gl. gu. pro leprosio. et videf. ē. c. q. v. si vxor.

h Nolo. i. nolo q excusationē mulier ſ alleges.

i ¶ Patris. Qz paterna sz voluntate sit factū.

k ¶ Propinquoz. Jd est q propinquoz caterua ad eā Marijs venisset.

l ¶ Sodomita. Uidetur ergo q maritus posset dimittere propter opus sodomiticum: vt. j. ea. adulterij. vbi dicitur q illud crimen sit maius adulterio. Item quid dicemus si ppriam vxorē polluit extra clausura pudoris, vel dimittet seipsum polluit, ppriis manibus, nunquid ob hoc poterit eam.

dimitti. Videt q̄ sic: quia nō mechie ois illicitus cōiu-
bius t illicitus mēbroz̄ vsus continet: vt. ē.e.q.iiij. me-
retricos. t.c. seq. quod Aug. cōcedit. Uir credo q̄ ꝓpter
aliquod istoz̄ vir possit dimitti: vt. xxxv.q.iij. extraordi-
naria. Sed q̄d dices de volūtate fornicandi, cū tm̄ ipsa sit
fornicatio. vt. ē.q.
v. qui viderit: Nā
corpore aliq̄ est cor
rupta ante q̄ ve-
niat ad sūm corru-
ptorē. vt. ē.e.q.v.
a Ibi ꝓposito. Nō di-
cio ca co q̄ ob hanc caū-
nonis, sam posset dimitti
pag. et de occultis non
iudicat ecclesia: vt
Mat. xxxij.di. erubescāt
pār.D. et. vj.q.j. si oia.
a ¶ Derelictus.
Ad hoc quod dixit
adulter t sodomi-
Decē ra, retulit se, non
sinia em̄ ꝓpter aliā cau
in Jo. sa potest dimitti.
de fan. Uel derelictus de
facto. Uel dic, id
est propter duplex
genus fornicatio-
nis. xxviij.q.j. ido-
latria.
b ¶ Sarcinā. nā
dicit lex q̄ mōnium multis calā-
mitatib⁹ opprimi-
tur. C. de impo. lu-
cra. descrip. l. vlti.
libro. x.
c ¶ Capere. Uir
ginitatē scz. nam scz mōnium grauet
hoc grauius est.
d ¶ Triū eunu-
chorū. i. triū gene-
rū eunuchoz̄. nam
quidam sūt eunu-
chi ꝓpter naturā-
lem frigiditatem,
Ibi. alii ꝓpē sectionē
Beden alij volūtate: et isti
ne non ꝓferūt. horū em̄
videt virginitas vitā re-
nereri dolet angelicā: vt
simen in Exodo legitur.
dorh⁹ e ¶ Carnis. ꝓ
p id q̄ ter carnē viuere angelicū est. de his dictū est. Beati qui
Ex no. castrauerunt se t̄c. xxviij.q.v. qui sitit. et virginitas re-
ne pes. plet paradisum. ē.e.q.j. nuptie.
sc.ij. si f ¶ Retinet. Lex carnis est reddere petenti debitum.
es. ꝑ. li hac lege non tenetur virginitas. Uel non tenetur lege
simen carnis sed tantum de dono spiritus sancti.
Archi. H Idelis. ¶ Casus. Si vroz̄ virum relinquat ꝓpter
fornicationem t alium ducat, nō debet admitti ad
cōionem donec primus viuit: nisi forsitan in articulo mor
tis fuerit cōstituta. Uel aliter donec secundus viuit quē
reliqt. t q̄ dicit ibi exierit, hoc est in eius actiōe: et vtrūq̄
probabiliter dici potest.
8 ¶ Fidelē. Nā secus si infidelē ꝓpter fornicationem
spūalem dimitteret nolentē t̄c. xxviij.q.iij. si infidelis.
h ¶ Exierit. Hec pena statuit in detestationē illius cri-
minis: vt etiam ꝓli possit adulter cū adulte-
ra cēlebrari. f. corpore xp̄i q̄diu primus vir viuat: nisi sit
articulus mortis: vt de hoc notauit. ē. xxviij.q.j. denota. et ca. q̄ christo.
i ¶ Jō. ¶ Co
pulat⁹. Eo-
dem tpe. de ali-
bus enim loquitur
hoc. c. t. xxxj. qō. j.
de his.
k ¶ Cōprehēdat.
Id est abbrienier.
xv. qōe vlti. hi qui.
lxxxij. di. pbr. attē-
to quāto tpe peni-
tentiam fecerit.
Q Uēadmodū
¶ Cal⁹. Si
cut recte dici pot,
igrāter dō peccat
lz min⁹ q̄ sciēt: ita
recte dō vt peccare
q̄ ꝓ fornicatiōe
sua dimissa aliam
supduxit, lz min⁹
peccet q̄ ille q̄ sine
culpa sua dimissa
aliā superduxit.
l ¶ Non recte. i.
non vere: t hoc de ij.
eo q̄ negligit scire.
Et ita de ignoran-
tia iuris vel facti
supina.
m ¶ Ignorantiū.
Nā q̄ ꝓ ignorātiā
peccat dō, expres-
sum est. xxiij.q.j.
si dō dedit. Ar. cō-
tra. xv.q.j. illa ca-
uenda. sed ideo di-
cit illa cauēda que
ex voluntate t̄c. q̄
grauiora sunt vel
dic ignorantiū ius
vel quantitatē vel
qualitatez delicti,
scientiuz tm̄ factū.
al's si nullo modo
scirēt, vt infans vl
furiosus, non pec-
cant. sic soluit con-

Hec
etiā sunt
sūma ꝙ.

Sic et
intelligit
ꝙ. t Z.

ꝑs.

Sub.
q̄ nō ex
cusat.
xviij.d.
q̄es. ff.
de iur.
et fac.
igno. l.
nec su-
pina. et
de cler.
exc. mi.
ca. pe.
Archi.

Uiuoz̄-
tio fctō
non de-
bet mu
tua ser-
uitus.

trarium. xv. quest. j. aliquos. et capi. illa.
n ¶ Minor. Quia facto diuortio non tenetur ei ad mu
tuam seruitutem: et ideo non videtur venire contra fi-
dem coniugalē: et ideo non facit alteri iniuriam. si enim
post adulterium statim restituta esset priori seruituti, er
go tantum deliquit vt primus.
¶ Sunt em̄. ¶ Hec est secunda pars questionis, in qua
dicitur q̄ maius peccatum in fornicatione est sodomiti-
cum. Joan. de fan.
H Ulterij. ¶ Casus. In hoc ca. distinguit Aug. di-
versos gradus in fornicatione. vnde dicit q̄ adul
terium vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu:
quia magis peccat incestuosus ꝙ adulter. scz fornicatio

contra naturam excessit omne genus adulteriū, que execrabilis est in meretrice, execrabilior autem in vxore: tolerabilior autem sit vsus in rebus concessis ad vtendum (etsi modus excedatur) q̄ in non concessis etiam si rarus sit vsus.

a ¶ Ab incestu. Et sic videtur q̄ aliquis incestꝰ sit maior adulterio: vt .ff. de adulte. si adulterium. §. f.

b ¶ Cōtra naturam. quo casu malo vinci q̄ vincere. §. xxij. questi. j. in ipsarum.

c ¶ Ventale. arg. contra .h. qui dixit mortaliter peccare cum propria vxore cum excedit modus: vt. §. e. q. iij. origo.

d ¶ Execrabilꝰ. Argu. hic q̄ plus peccat q̄ iurat per deum mendacium q̄ qui iurat p̄ creaturam mendaciū: vt. xxij. qōne. j. moueri.

e ¶ In vxore. §. e. q. ij. quicūd. contra. Ibi de naturali, hic de extraordinaria commixtiōe agit: de q̄ vt. xxxv. q. iij. extraordinaria.

Gen. xix.

Offerebat. ¶ Casus. Sanctus Loth volens ꝓferre hospitalem gratiam pudori filiarū, propias filias voluit prostituere: q: minꝰ malū erat ꝑm naturaz coire, q̄ cōtra naturam delinquere.

? Nota dux est q̄ facinus dicitur a facio et differt a flagitio. qcdem agit in domita in clero. Sed dicupiditas ad corrum pēdum animū z corpꝰ z dicet in die iudicij: hospes fui, z nō recepistis me ꝛc.

f ¶ Offerebat. §. distinct. xxij. quod ait cōtra. xx. q. j. si qs in clero. Sed dicit sanctus ambro: vel quo ad zelum: quia volebat hospites illesos seruari.

g ¶ Apud barbaras. Nam et hosti fides est seruāda: vt. xxiij. q. j. noli. et hospes tenetur hospitem defendere, vñ et lex dat actionē cōtra eū. ff. nau. cau. sta. l. j. in pun.

Flagitia. ¶ Casus. Dicit Aug. in hoc ca. q̄ flagitia sunt q̄ fiunt cōtra naturā, sunt ab oibus refutanda ꝛ punienda. Nam si oēs homines morbo. Sodomitico laborarēt, oēs pro peccato reī tenerent, nec enim homines sic se abuti possunt quin societas contracta cum deo violetur peruersitate. i. peruerso ordine libidinis: scilz in membris non concessis nec licitis.

aut ab incestu[a]. peius est enim cum matre q̄ cū aliena vxore cōcubere. sed oim hoz est pessimū qd cōtra naturā[b] fit: vt si vir mēbio mulieris nō ad hoc cōcesso voluerit vti. vsꝰ eius naturalis si vltra modū, ꝓbabit in vxore quidē ventale[c] petīn est: in meretrice dānabile. sed istud qd cōtra naturā est, execrabiliter fit in meretrice, sed execrabilius[d] in vxore[e]. tantū eius valet ordinatio creatoris ꝛ ordo creature, vt in rebus ad vtendū concessis cum modus exceditur, longe tolerabilius fit q̄ in eis que concessa non sunt, vel vnus vel rarus excessus. Item Ambrosius in libro de patriarchis.

¶ Quis est ꝑm naturā coire, q̄ cōtra naturā delinquere.

Offerebat[f] sanctꝰ Loth filias[g] pudore. nā etsi illaq̄s flagitiosa ipuritas erat, tamen minꝰ erat ꝑm naturam coire, q̄ aduersus naturā delinquere. preferebat domꝰ sue verecūdie hospitalē gratiam etiam apud barbaras[g] gētes inuiolabilem. Item Augustꝰ. confessionum libro. iij.

¶ Quidora sunt flagitia que contra naturā probant, qualibet incesta macula.

Flagitia que sunt contra naturā vbiq̄ z semp repudiāda atq̄ puniēda sunt qualia sodomitarum fuerūt: que si omnes[h] gentes facerēt, eodem criminis reatu diuina lege tenerent: q̄ nō sic fecit homines, vt sello vterēt modo. Violatur quippe ipsa societas que cuz deo[i] nobis esse debet, cum eadem natura (cuius ipse author est) libidinis puersitate[k] polluitur.

Item cōtra Iouinianū. lib. j.

¶ Turpior et flagitiosior est vsus contra naturam q̄ fornicationis vel adulterij.

Vsus naturalis et licitus est, sicut in coniugio: et illicitus, sicut in adulterio: contra naturam vero semper illicitus, z procul dubio flagitiosior atq̄ turpior. Quem sanctus apostolus z in masculis z in feminis arguebat[l], dānabiliores[m] volens intelligi, q̄ si in vsu naturali vel adulterando vel fornicando peccarent. Item Isidorus.

¶ Omnis immūda pollutio fornicatio est, lz varia sint peccata fornicationis.

Non solum de commissa fornicatione peccatum[n] regnat in homine, sed si adhuc[o] delectetur[p], atq̄ animum teneat[q], procul dubio regnat. fornicatio carnis, adulterium est: fornicatio animi, quādo aliē fornicationem, quarum vna consistit in idolatria, alia in vsu mulieris per concupiscentiam: alia ois immunda pollutio. In tertia parte oēm fornicationē pre ceteris vitijs detestatur. nam qui quotidie et indiscrete fornicantur, sunt pecudibus comparandi. Quedam, scz femine.

Que cū deo. De qua habes. j. de consē. distinc. j. in Christo.

k ¶ Peruersitate. i. ordine peruerso. grauius rātum puniunt leges hoc crimē q̄ canones: vt extra de excess. prela. clerici. C. de adul. cū vir. Et dicit imperator q̄ tale crimen pestilentias z tempestates rāpchi inducit: in auc. vt lenias nō luxurient ꝓra naturā. in fi. lz qui puerū corrupit ad stuprū, morte punitur. j. de pen. distin. j. qui puero.

l ¶ Arguebat. in epla ad romanos.

m ¶ Damnabiliores. Qd̄ verum est vt. §. e. adulterij.

Non solum. Hec est. iij. pars. q. in qua ꝓbat. iij. donus detestatur crimen adulterij. Joan. de fan.

¶ Casus. hoc capitulū dividit ī tres ptes In prima ostendit Isidorus que sit fornicatio carnalis.

In secunda assignat triplicem spiritu fornicationem, quarum vna consistit in idolatria, alia in vsu mulieris per concupiscentiam: alia ois immunda pollutio. In tertia parte oēm fornicationē pre ceteris vitijs detestatur. nam qui quotidie et indiscrete fornicantur, sunt pecudibus comparandi. Quedam, scz femine.

n ¶ Peccatum. id est peccari reatus: quia actuale peccatum transit actu, sed remanet reatu. originale ecōuerso. de consē. dist. iij. non ex quo.

o ¶ Adhuc. §. de consē. dist. ij. quotidie.

p ¶ Delectet. §. dist. xlix. hinc etenim. vsi. ponderosius.

q ¶ Teneat. Scz vt delectet. nā tūc peccat mortaliter. arg. dist. lxxxj. valet. nā si ad hoc teneat vt delectat, nullum.

tale remediū sicut ꝓtinuata memoria.de pe.di.iij.iudas.
a ¶ Seruitus. Sꝫ ideo ems ꝛc.
b ¶ A deo.vt ꝓz de Salomone.ē.c.q.iiij.Salomon.
c ¶ Septem vitia. Sꝫ superbia,inuidia,ira,auaritia, accidia siue tristitia,gula,luxuria:pro quā ponitur hic fornicatio. Hec sūt cardinalia. Alia sunt quasi ramuli: de quibus habetur.xxv.distinc.de crimiis.
d ¶ Fornicatiōnis. Incestuose.
e ¶ Maximū.sꝫ cōe, vel maximuꝫ: quia hꝫ sub se multas species.xxviij. q.j.idololatria.

Idoloꝝ est seruitus[a]. Est autē ſpiritualis fornicatio, de qua dñs ait: Qui viderit mulierem ad cupiscendū eam,iam mechatus est eam in corde suo. His immunda pollutio fornicatio dicit,quꝫ quiꝫ diuersa turpitudinis volūtate prostituat.ex delectatione eſt fornicandi varia gignunt̄ flagitia, quib⁹ regnum dei claudit, vt homo a deo[b] separetur.

Inter cetera septē vitia[c] vitiū fornicationis[c] maximū[c] sceleris est,qz p carnis immunditiā tēplū dei violat. Sūt autē quedam que sicut alia alijs absqꝫ vlla discretiōe indesinēter libidini seruiunt: quas ego nec mutis pecudib⁹ coparauerim,pecora eñ cū cōcepērint vltra nō indulgēt maribus coptā sui.

Item ex epistola Clemēt̄.

¶ Adulterium secundum in penis obtinet locum.

Quid in oībus peccatis adulterio est grauius[d]? Scōm nāqꝫ in penis[e] obtinet locū: quē q̄dam primū[b] habēt illi q̄ aberrāt[‡] a deo etiā si iobue vixerint. Hs authoritatib⁹ euidentissime monstrat̄ q̄ cūqꝫ causa fornicationis vxorem suā dimiserit,aliam illa viuente ducere non poterit: et si duxerit,reus adulterij erit.

His ita rñdet: he authoritates de ijs loquunt quoꝝ ꝓtinē tiā carnis infirmitas nō impedit,vel de his q̄ ꝓtestātes causam dissidij,alioꝝ ꝓiunctiōe se reddiderint indignos.

Item Ambro.super epistolā Pauli ad Corinthios.

Uxor a viro nō discedat nisi causa fornicatiōis, q̄ si discesserit,aut maneat innupta,aut recōcilieꝫ viro suo. cetera similiter nō dimittat vxorem. Jdeo non subdit de viro qđ de vxore premisit,qz viro licet ducere aliam.

Item Grego.iunior Bonifacio episcopo.

¶ Licet ducere aliā viro cui sua obinfirmitatē corpous debitum reddere non valet.

Quod ꝓpo suisti[k]? ¶ Infirmitate[l] infirmitate[l] correptanō valuerit viro debitū reddere, q̄d ei[g] faciat ꝓiugalis:bonū esset si sic pmaneret,vt abstinentie vacaret:sꝫ qz hoc magnoū est,ille q̄ nō poterit se ꝓtinere, nubat[h] magꝫ:nō tamē subsidij ei opē[i] subtrahat quā infirmitas prepedit,nō tamē detestabilis culpa[m] excludit.

Quod ꝓpositi si mulier dictis q̄ qui vxorem causa fornicationis dimittit,aliā ducere non potest ea viuente. Postea respondet magister allegando dicens q̄ he authoritates intelligūtur de ꝙ⁹ quorum continentia non impeditur propter infirmitatē vxoris: vel qui dederunt cautiam dissidij vt habetur, alias ꝓp̄. intelligit de infirmitate vxorū que bene sane erāt,z poterant reddere debitū: qz si non essent sane, possent cōtrahere cū alijs illis viuentibus. Et ad hoc inducit sequē.ca. iiij.ps.

Ꝑpositum. ¶ Hec est.iiij. pars.q.in q̄ ponit duo cap.que de arcta loquunt̄, z ideo non sunt cōtraria iuri. Joānes de san.

Uxor a viro, ¶ Casus. Hoc cap.abrogatū est, vel fuit a falsatoribus insertum. Alij dicunt q̄ non fuit magnus Ambro. Uel potest intelligi q̄ viro licet aliā vxorē ducere adultera ꝓmortua. Casus autem capi.facilis est.

l ¶ Infirmitate. i. arcta, ē.q.v.puto.
k ¶ Nubat. Hoc anglicis cōcessum est: vt dicit Gregorius,qz non erant in fide: vt ī.c.ē.ꝯ. us.z male: qz ille non fuit Gregorius magnus, nec scribit Augustino anglorum episcopo, sed hoc cui illa cōcessio fuit intellige q̄ loquitur de ꝓnia. ‡ et secundum hoc illud est consilium. sa trā non enim opem subtrahit. Ut intellige de dote ei restituenda: vt extra de donatio.inter virum et vxorem. religiosi capi.j.z.iij. Uel loquitur de arcta, et illud erit constitutum:non enim opem tē. Sed contra hoc obijcitur extra ꝑō de frigidis z maleficia.consultationi.nam ibi dicit q̄ non inuenitur aliquis canon de arcta.sed certe bene inuenitur,sed non expresse. Uel intellige de inuene qui contineré non potest,cui permittitur contrahere cum vna permissiua comparatione, ne ad plures accedat. similiter.j. proxima q.ij.si quod. Uel dic hoc abrogatum esse: vt dicit ē. ‡ Scilz magnus de ꝓfitebit Augustino anglorum episcopo, stare nō ꝑōt,qz nisi ꝑō eat ad vna ꝛ here ꝓz ꝓp̄. picyt de qđ no.ē.e. q.v. c. puto.in glo.j. Archi.

l ¶ Opem. Jd est dotem reddat.
m ¶ Culpa. Arg.q̄ ꝑuato adulterio statim vir potest dimittere vxorē suam,z dotem lucratur.ex de dona.inter vi.z vxo.plerunq;.

a ¶ Seruitus. Sꝫ ideo ems ꝛc.
b ¶ A deo.vt ꝓz de Salomone.ē.c.q.iiij.Salomon.
c ¶ Septem vitia. Sꝫ superbia,inuidia,ira,auaritia, accidia siue tristitia,gula,luxuria:pro quā ponitur hic fornicatio. Hec sūt cardinalia. Alia sunt quasi ramuli: de quibus habetur.xxv.distinc.de crimiis.
d ¶ Fornicatiōnis. Incestuose.
e ¶ Maximū.sꝫ cōe, vel maximuꝫ: quia hꝫ sub se multas species.xxviij. q.j.idololatria.

¶ Sed illud. ¶ Hec est. v. pars. q. in qua laborat magister, p̄ solutione ca. z dicit q̄ incestuosi tantū post mortē vroris possunt ꝛtrahere: z hoc pbat per. vj. ca. q̄ sunt relā ingenda ad ius cōmune. Jo. de san.

¶ Causa. Solut modo Hatianus, z dicit q̄ cap. Gregorij est arrogatum. c. vero Ambro. aut est a falsatoribus insertum, aut intelligik de incestuosa fornicatione, ita q̄ hoc nomē vir sit nomē innocētis, hoc nomē mulier peccātis: ſz tamen peccante superstite alter ꝛtrahere nō potest, sed mortuo sic. delinquēs autē si superstes exterit, perpetuo ꝛtinebit. Et ad hoc inducit sequentia ca.

a ¶ Aduersū. nōne Leo quarto dicta Greg. minoris sine exceptione mādauit tenenda: vt xx. di. c. ſz sed illud in alijs in quibus bene dixit. arg. j. q. j. filium.

b ¶ Publice. hic alludit. 5. distinctioni Alexan. extra de diuor. siq̄. et c. porro. que tamē abolita est extra de eo qui cog. consan. vxo. siue, discretionem. nec ponitur in noua compilatione.

Ita fuit ꝛb. lau. quia longe quiē qn pce. decre. non fuit posita etiā in antiq̄ cōpilatione. Archi.

Q Uedā. ¶ Cautus. Dicitur hic q̄ si frater cognouerit vroꝛē fratris sui sciēter, ipse adulteri perpetuo continebit, sed frater innocens sua mortua aliam accipere poterit. et qō hic continet Greg. minor anglicis preter ius cōmune cōcessit. q̄dā autē intelligūt de cōparatiua pmissione alij de arcta.

c ¶ Dormierit. j. xxxv. q. ij. si quis cum. 5. xxvij. queſt. ij. qui dormierit.

d ¶ Illi vero. Omnia ista cap. vsq̄ ad. H. ꝗnio exaudi. per ca. hi vero. quod est glossa omnium, que omnia inducuntur ad probandum q̄ incestuosi non possunt matrimoniam contrahere.

Sed illud Ambro. a falsatoribus dicitur esse insertum. Illud Greg. sacris canonib⁹ immo euāgelice et apostolice doctrine penit⁹ inuenitur aduersum[a]. Quidā vero sententiam Ambrosij seruare cupientes, nō de qualibet fornicatione illud arbitrant intelligi, vt ob qualibet fornicationem vir licite dimittat vroꝛē, z viuēte dimissa aliā ducat. de incestuosa tantū fornicatione intelligik, cū vroꝛ videlicet alicuius, patris z filio, fratri et auunculo viri sui, vel alicui similiū se ad cōstupriandum publice[b] tradiderit. Hec autē quia viro suo se illicitam reddidit in perpetuū, dū p̄ copulā ſsanguinitat⁹ in primum vel secūdū, vel tertiū gradum transiuit affinitas: licite dimittik, z ea viuēte superducik alia. Hic si q̄s contēdat non magis viro q̄ multeri licitū esse si vir alicui⁹ eodē modo fornicetur: sciat virū ab Ambro. appellatū nō sexu, ſz animi ꝓtute. mulierē q̄s nominatā sentiat nō sexu corporis, sed mollitie mētis. Sed q̄ nulla authoritate permittik vt vroꝛe viuente alia superducak: intelligik illud Ambro. in supradicto genere fornicationis: non tamē q̄ viuente dimissa aliā ducere possit: sed post mortē fornicarij vel fornicarie, quoꝛ vterq̄ (vt supradictus est) a corruptione luxurie mulier appellak: ille q̄ a fornicatione mundus est vir vel mulier alijs copulari possūt: adulteri aūt si suppuerit, nullo modo alijs copulari poterunt.

Sic z illud intelligik q̄ in canonib⁹ ſsanguinea, ꝑpetua ꝛtinētia ei ꝛb indici.

e ¶ Soroub⁹. Quārū vna erat vroꝛ sua, z sic nō est cōtra. j. pri. causa. q. ij. si quis cum duabus.

f ¶ Duob⁹. Quoꝛ vn⁹ erat marit⁹, z sic nō est cōtra. j. proxi. causa. q. ij. si quis cum.

g ¶ Cōsobrinā. i. filiā matertere. Ut dic aut ꝑ. i. filiam auunculi. 5. ca. q. j. bene dicto.

h ¶ Priuignā. ꝑpriā. ſz de hac premiserat. Uel intelige priuignā auunculi de alio progenitam, vel de secūdis nuptijs: vt. xxxv. q. vlti. fraternitatis.

i ¶ Eos. s. adulteros. vt. j. c. H. ꝗnio, vel viros vel vxores.

k Qui dormierit. 5. xxvij. queſt. ij. qui dormierit.

l ¶ Neutrā. Qui ipse debitum non exiget ab ea, et ita non habet eam. habetur tamē ab ea, q: ipsa petēte tenetur ei reddere debitum. z ita non habet, sed habetur, nec diligituo anfuerit occultus incestus, an manifest⁹, vt extra de eo qui cog. consang. vxo. siue discretionē. De hoc notaui. xxvij. queſt. ij. q̄ dormierit.

m ¶ In coniugio. xxxij. q. ij. si quis cū duabus. cōtra. sed ibi soluitur.

n ¶ Copulentur. etiā alijs, q: alteri non esset questio.

Tall incestuoso et adultero vxor non ꝺ debitū reddē: imo pōt se authoritate dñi denegare. xxxij. q. j. dixit. nisi z ipsa a tali prius modo debitū exigat: q: postea videretur facta re cōsilio tacite: vnde decere. ro nō ꝺ q̄d obtinere pot: vt ex 5 adul. si vir. ex de jud. fer. ppo fuit. z c. vlt. ex 5 eo. qui du. in ma. vel niena. Archi.

Hz vero qui vroꝛes suas in adulterio[n] deprehenderit: donec ambo viuunt, ꝛtrahere non poterunt, sed vir post mortē vroꝛis aliā ducere pōt. si illa superstes fuerit, sub perpetua penitētia ꝛtinebit. Uel dic, nec eum nec eam. i. adulterū z adulterā. 5. sed puoꝛ expositio verior videtur. i. maritum z adulteram.

o ¶ In adulterio. s. incestuoso. nā q̄ alij adulteri ꝛtrahere possunt, habes. xxxj. q. j. c. q̄.

a ¶ Deprehendunt. Et nolunt eas decetero habere in coniugio.

b ¶ Viuũt. Per hoc determinant oia hec ca. post mortẽ eñ adulterãtis ꝛ alij ꝓtrahere, ante non.

c ¶ Adultera. ē. ꝓxi. q. j. ſi ꝙs ꝓtra. ē. e. q. apl's. cõtra. Et ca. illo colligit q̃ mortuo viro fornicatore, adultera poſſit alteri nubere, ſed qualiter hoc ſoluetur. ē. determinatum eſt. xxxi. q. j. ſi quis.

d ¶ Penitẽtie. interioris, q̃ ꝺt continua memoria. ō pe ni. di. iij. iudas.

Oncubuiſti.

¶ Caſus Si quis cõcubuit cum ſorore vxoris ſue, neutri ꝺz decetero cõmiſceri. vxor vero ſi conſcia ſceleris nõ fuerit, ꝛ continere non poteſt, poſt mortẽ eius nubat cui vult. Adulter vero et adultera ſine ſpe cõiugij permanebũt in penitentia.

e ¶ Neutram habeas. Haberis tamen ab ea: vt notaui. ē. ead. qui dozmierit.

f ¶ Cõſcia. Tã ſ lena: q. ꝓcuret vt adulteretur. ē. e. q. j. c. j.

g ¶ Si ſe ꝓtinere. Vel ſi manifeſtum eſt viri adulterij, et eũ non cozrigit. Et eſt arg. ad queſtionẽ de medico q̃ cognouit vxorẽ patientis ex diſſolutione viri, vel diſſimulatione viri vel perſuaſione. ✝ Additio Sciẽ q̃ poſt mortẽ mariti poſſit ꝓtrahere m. dicẽ. Jo. de fan. Et dic q̃ ſi vir perſuaſit, nõ poteſt ei obijcere: quia obſtat ei exceptio, mulier tam male fecit ſm B. butr. Quod dic vt pie ne diſputauit in ſua queſtione ꝺñicali q̃ incipit, cũ quidã grauiter egrotaret ꝛc. vbi ſoluit.

h ¶ Nubat. Poſt mortẽ mariti, vel eo viuẽte ſi erat tñ ꝓmiſſa de futuro. eẽ de iure eſt. quẽ admodum.

Si ꝺs cũ nouerca. ¶ Caſus Si ꝺs cũ nouerca ſua adulterat, tã ille ẽ illa perpetuo ꝓtineat: vir vero vxore ſua mortua aliã accipiat. Idem in ſimilibus.

i ¶ Sed vir. Poſt mortẽ vxoris. ē. eo. hi vo q̃.

k ¶ Similiter. Sz Jj. pri. q. ij. ſi ꝺs cũ duab⁹. ſz hic ri gor tibi miſericordia. vel vna erat vxor: ibi non.

Quãuis. ¶ Caſus In hoc ℣. Sta. primo determinat ſine illi⁹ ca. ſi ꝺs vidua. Secõ determinat illud ca. quod ꝓpoſuiſti, ꝛ virũq̃ male ſm Beñ, ꝛ P. Caſus autẽ ℣. ſa tis patet: ꝛ per te videbis, qt inuenit Sta. aliam ſolutionem ad illud ca. quod propoſuiſti.

l ¶ Maguntienſis. ē. e. ſi quis viduam.

m ¶ Illud vero. Quãdoq̃ bon⁹ dormitat homerus. Vagat S. ꝓ ſolutione illi⁹ ca. ē. e. q̃ ꝺs. poſuiſti. ꝛ cũ non inueniat: ſomniãdo gl. i. i. re attribuit S. Gre, cuſari. minoꝛi q̃ egregi⁹ ꝛ no. i. l. doctor. S. Grego. clodius maior ſcribit Auꝛ. xxv. q. iij. que: ꝺam ier. ſed hic caſus reprobatus eſt ſupra.

† Oratꝰ. ꝛ Cõc. ff. de ac ꝙr. poſ.

n ¶ Inane. Non eſt inane ſed tolerabil⁹ vt ꝺs infirmitate carnis ad vnaz ẽ ad plures diuertat: q̃ ibi ꝓmittit. argn. j. pri. cauſa. q. ij. ſi quod veriꝰ eſt.

o ¶ Sivxorẽ. ē. e. q. v. ſi vxorem.

Hz qui. ¶ Hec eſt. vj. pars q. in q̃ dicit q̃ furioſi non poſſunt contrahere. ſed ſi ante furiã ꝓtraxerũt, tenet matrimonium. Jo. de fan.

vſ. ꝓs. ✠ maliz legere Siq.

¶ Caſꝰ Si duo ſani matrimoniũ contrahãt et poſtea ꝺ furiãt: ꝓ nulla infirmitate ſuperueniẽte debent ſeparari.

p ¶ Nõ poſſunt. Arg. q̃ ſi res quemit ad eũ ſtatũ ꝛc. arg. ff. de iti. actuq̃ piuua. l. j. q̃ eñ recte actũ eſt, coꝛripi nõ poteſt ꝛc. ‡ q̃ ſe. ꝛ no. ē. j. q. vij. ſi quis.

q ¶ Aut mẽbris. omnẽ. ē puñ. Caſtra ti an poſſunt infirmoniũ ꝓhere, hic idẽ reperiꝛ.

r ¶ Erfecti. Deiſtis caſtratis quidam ſunt caſtrati, q̃dã caſte nati. l. frigidi, ꝛ iſti non poſſunt ꝓtrahere. j. pri. q. j. ſi vero. Alij caſtrati, ſez ſpadones bene poſſunt: arg. xxvij. q. j. nuptiarũ. j. pri. q. v. q̃ ꝺs. ff. de iure ꝺo. ſi ſerua. ℣. ſi ſpadom. Alij ꝺicunt melꝰ quia nec iſti poſſunt cõtrahere, cum cognoſcere vxorem non poſſunt, ꝛ exiguntur in matrimonio tria bona re vel ſpe. xxvij. q. ij. omne. Vel dicas q̃ ſi habet virgam arrectaz, ſiue reſoluat ſperma ſiue nõ, q̃ ſit ibi matrimoniũ, nam talis ſatisfacit mulieri, ſicut mulier ſatisfacit viro, ſiue reſoluat, ſiue non: nec requiritur q̃ ſemper in matrimonio ſit filiorum procreatio, quia ſufficit q̃ non euitent ſtolem: vt. ē. ea. q. ij. ſolent.

Furioſus cõſus conſenſu ca rer.

s ¶ Eq̃ furioſus neq̃ furioſa. Quia non poſſunt cõſentire. arg. xv. q. j. aliquos. poſſunt tamen ſi habeant dilucida inteꝛualla: vt extra de ſpon. dilect⁹. argu. vij. q. j. ℣sis. alꝰ nõ valet. xxvij. queſt. ij. ſufficiat. xxvij. Bonfaldus.

Cui: ergo. ¶ Hec est.vij.pars.q.in q̃ redit ad ꝓpositū principale, scz ad ostēdēdū q̃ altero viuēte non potest alter contrahere. Jo. de fan.

Antū valet. ¶ Casus. Tam forte est vinculū matrimonij, vt q̃uis causa ꝓlis ꝓtrahaꝫ, th̃ ꝑ sterilitate nō separaꝫ: imo si alia causa, puta si superduxerit adulteriū erit, et si vera vxor cōsentiat, ꝑ sensus apd̃ antiquos patres obtinuerit aliter. Ben.

vij.ps.

a ¶ Sociale. Jd est matrimonium, q̃ duos sociat. Et est arg. q̃ causa cessante nō cessat constitutio: vt. ff. e. q. j. dixit. ff. xxj. distic. His oibus. Jo. So. hoc & illud non tāgunt se. nā ibi causa appellatur ꝑ q̃ excludēda aliquid constituitur: vt ibi. ff. de postu. l. j. ff. sexū. hic ho appellatur ꝑ qua habenda matrimoniū cōtrahitur.

b ¶ Posset. de facto.

Si fe xvij. q. vi. hec q̃ pe. ꝑ. nā eū ꝛc.

c ¶ Aliā. ff. di. lvi. iimahel.

d ¶ Alterius. scz vxoris.

e ¶ Apd̃ antiqs. ff. e. q. xxj. dixit.

f ¶ Temere nō dixerim. Melꝰ est pie dubitare q̃ temere definire. Dic temere nō dixerim id est nullo modo dicā, quia temerarium esset dicere et sic sentire.

Sꝙadeo. ¶ Car. Manet character matrimonij et vinculum cōiugale etiaꝫ si diuortiū intercedat, sicut manet character baptismalis etsi apostatando a charitate recedat.

g ¶ Sacramentum, id est characterem.

h ¶ Habet autē hoc. ff. j. quest. j. quod quidam. ff. xxj.

Ad hꝰ q. j. scimus. ꝛ xxiij. q. iij. q̃d facies. Archi.

nō separent. ¶ Ergo ex premissis colligit, nō lz huic dimissa vxore sua aliā ducere. manet em̃ inter eos quoddā vinculū ꝛiugale, q̃d nec ipsa separatione dissoluitur.

Unde Aug. ait in libro de bono coniugali.

¶ Sterilē vxorē dimittere, et causa fecunditatis aliā ducere alicui non licet.

Antū valet vinculū sociale[a], vt cū causa ꝓcreādi colligit, nec ipsa causa ꝓcreādi dissoluaꝫ. posset[b] em̃ homo sterilē dimittere vxorē, & aliā[c] ducere de q̃ filios haberet, & tamē nō lz. Et tē. Manet vinculū nuptiale etiā si ꝑles cui⁹ causa imitū est, manifesta sterilitate nō subsequaꝫ, ita vt iam sciētib⁹ cōiugib⁹ non sē filios habituros, separare tū se vel ipsa causa filiorꝫ, atq; alijs copulare non liceat. Nō si recerit, cū eis q̃b⁹ se copulauerit, adulteriū cōmittit: ipso autē manēte cōiugio, plane vxorꝫ volūtate adhibere aliā vñ cōes filij nascant⁹ vnius cōmixtione, ac semine alteri⁹, aut iure aut ꝓāte apd̃ antiqs[e] patres fas erat: verū etiā nunc fas sit, temere[f] nō dixerim.

Idem in eodē. ¶ De eodē.

Sꝙadeo inter viuentes manent semel inita federa nuptiarū, vt poti⁹ inter se sint ꝛiuges etiā separati, q̃s cū his q̃b⁹ adheserūt. & paulo post. Manet inter viuētes q̃dam vinculū coniugale, quod nec separatio, nec cum altero copulatio possit auferre: sicut apostata aīa velut de cōiugio Christi recedēs, etiā fide perdita sacramētū[g] fidei nō amittit, q̃d in lauacro regenerationis accepit. redderet em̃ ꝓculdubio reddit si amisisset abscedens. Hꝫ habet[h] autē hoc q̃ recessit ad cumulū supplicij, non ad meritum ꝓmij.

¶ Questio. viij.

Cum itaq; ꝓbatū sit q̃ hic vxorē suā dimittē et aliā ducere nō potest. Queritꝫ si liceat et hac ꝓditiōe peccare vt infidelē ad fidē adducat, q̃d nō posse fieri Aug. affirmat in li. de adulteriis coniugijs ita dicens.

¶ Nō dz aliq̃s a cōtinētie voto recedere, etiam si infidelis christianā se fieri polliceat.

Non solū mechandum nō est, q̃d facit nō quidam[k], sed ois q̃ dimittit vxorē suā, & ducit alterā[l], & si ꝓpterea eā duxerit vt christianā faciat, sz etiā quisq̃s nō alligat⁹ vxori ꝓtinētia deo vouit, nullo modo dz ista compēsatione[m] peccare, vt ideo credat vxorē sibi esse ducēdā, q̃ ꝓmisit[n] que nuptias ei⁹ apperit, futurā se esse christianā. q̃d em̃ cuiq̃ antecē vouisset licebat: cū se id nūq̃ facturū vouerit, nō licebit: si tñ id vouerit q̃d vouendū sit, sicuti est ꝑpetua ỹginitas, vel post experta connubia solutis

copulatio possit auferre: sicut apostata aīa velut de cōiugio Christi recedēs, etiā fide perdita sacramētū[g] fidei nō amittit, q̃d in lauacro regenerationis accepit. redderet em̃ ꝓculdubio reddit si amisisset abscedens. Hꝫ habet[h] autē hoc q̃ recessit ad cumulū supplicij, non ad meritum ꝓmij.

¶ Questio. viij.

Cum itaq; ꝓbatū sit q̃ hic vxorē suā dimittē et aliā ducere nō potest. Queritꝫ si liceat et hac ꝓditiōe peccare vt infidelē ad fidē adducat, q̃d nō posse fieri Aug. affirmat in li. de adulteriis coniugijs ita dicens.

¶ Nō dz aliq̃s a cōtinētie voto recedere, etiam si infidelis christianā se fieri polliceat.

Non solū mechandum nō est, q̃d facit nō quidam[k], sed ois q̃ dimittit vxorē suā, & ducit alterā[l], & si ꝓpterea eā duxerit vt christianā faciat, sz etiā quisq̃s nō alligat⁹ vxori ꝓtinētia deo vouit, nullo modo dz ista compēsatione[m] peccare, vt ideo credat vxorē sibi esse ducēdā, q̃ ꝓmisit[n] que nuptias ei⁹ apperit, futurā se esse christianā. q̃d em̃ cuiq̃ antecē vouisset licebat: cū se id nūq̃ facturū vouerit, nō licebit: si tñ id vouerit q̃d vouendū sit, sicuti est ꝑpetua ỹginitas, vel post experta connubia solutis

lia, vt dicit ꝑ. ea conditione contrahi possunt: vt. xxvij. q. j. non oportet. Idem etiam posset dici in matrimonio, licet ꝑhibeꝫ contrahiat. Sed quia hec questio determinata erat, ideo ponit aliam questionem scilicet an liceat alicui peccare vt infidelem ad fidem convertat: et dicendum est q̃ non: vt in seq. ca.

l ¶ Cū itaq;. hec Muller fuit. viij. qō. an li. infidelē sit ducere vxorē, si an infidelē sub ea con. posit ditione vt conuertat? Et certum est sibi ea q̃ pure non potest cōdītio contrahere cum ea: nec vt. xxvij. q. j. cap. ꝑtaꝫ. caue. & ca. nō oportet. sed omittit magister questionem illam quam posuit superius in ꝛhema te: quia determinata erat supra. xxvij. questione. j. nō oportet. et ponit aliam que similiter determinata est. xxij distinctione. quod ait,

Non solum. ¶ Casus. Dicitur hic q̃ si fidelis vxorem suam fidelem dimittat, et paganam superducit hac conditione vt baptizetur: manifestū est eum mechari. Nam et si solutus esset ad vxore, & votū emisset, sub ea conditione sibi contrahere non liceret, cum votum debeat adimplere. sed si solutus fuisset, hoc et ante votum facere licebat: sed votum factum nulla condītione rumpitur, cum sine cōditione fuerit emissum.

k ¶ Quidam faciunt. Cognoscendo aliā non dimissa sua.

l ¶ Ducit alterā. Mechatur.

m ¶ Compensatione. Argu. q̃ in illicito compensatio non debet admitti. xxxiij. quest. v. si dicat. j. quest. j. nō est putanda. xxj. questione. ij. pumum. & ca. ne quis. & cap. faciat. supra distincto. lv. si euangelica. xxij. distincto. quod ait.

n ¶ Quia ꝓmisit. Hic colligē q̃ licet interdū sub ꝓditione contrahere. vt. ff. xxviij. q. j. non oportet.

a ¶ Conditione. Ex hoc videt q nunq̃ subintelligun-
tur conditiones in iuramento: qđ falsum est: vt notaui.
S.xxvij.q.ij.§.j.qz generales intelliguñ, z si non specia-
les, vt si deus voluerit, si vixero, si potero. ¶ Iz speciales
non intelliguntur nisi exprimãtur: vt si hoc feceris: vt. C.
de dil.ob tur.cau. si repetendi. ff. de verbo.oblig. quic-
đ.nisi vel ter per missi aliq̃d facere y si đs agi ister Sjeunes.
vo tunc em illud p ex
mm de presso habetur: vt
ff. si cer. pet. cũ đđ.
ff. de verb. obliga.
tritcũ. qñq; lex ip-
sa specales condi-
tões subintelligit
vt in stipulatione
dotis subintelligit
hoc, si nuptie fue-
rint secute: vt. ff.
de iure do. stipula
tioñ. et hoc si non
immoderatum đđ
precipitur: vt. ff. ō
ope. li. si libertus,
& extra de iureiurã.
quintauallis.

b ¶ Conditione.
Not. arg. a cõtra-
rio sensu subaudi-
untur et alie condi
tões vt dixi. xx vij.
q.ij.§.j.

c Quidam vir. ¶ Casꝰ post
matrimoniũ impe-
dimenta expedita
superi, supponit
Sta. causam. xxx-
iij. i qua tractat de
ypotẽsa coeũdi, et
de enormitate deli
ci z de tempore fe
riarum: z alia quedam annectit. Ut aũt hec z alia faciat
premittit themã, de quo quinq; elicit questiones.

c ¶ Quidã vir. Tractauit Sta. ē. de impedimento ma
trimoniũ qđ procedit ex aio z etiã de eo qđ procedit tã ex
animo q̃ et corpore cõiũctim. nũc tractat in causa ista de
eo quod procedit tantũ ex corpore, tractat etiã de qbus
dam alijs impedimentis: vt de frig. z malefic. c.j. z. iij. et
de enormitate delicti: vt. j.q.ij. de his. et sequentibus, et
de tempore feriarum: vt. j.q. iiij. per totum.

d ¶ Agni. i. chuius: de quo dicitur ecce agnus dei. de cõ
se. dist. iiij. nemo.

e ¶ Confessione. i. contritione.

Quod aũt. ¶ hec questio diuiditur in tres partes.
In prima quaram, pbatur q frigiditas separat
matrimonium. Secunda ibi, hoc autem. Tertia ibi, Ec
ce q impossibile. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur prima questio, in qua querit
an impossibilitas coeundi separat matrimonium. Et di-
stinguz q est triplex impossibilitas. Una que procedit ex
animo: vt in furioso: vt. ē. pri. q. vij. neq furiosus. Alia
que procedit ex corpore vt in maleficiato et frigido: vt
j.e. ca. j. §. et. iij. Tertia prouenit ex vtroq;, vt in puero,
a vinculo cõiugali vidualis ca
stitas, seu ex consensu vouẽti-
bus z carnalia debita sibi inui
cẽ relaxantib⁹ fidelib⁹ castisq;
cõiugibus qõ alterũ sine alte-
ra, vel alterã sine altero voue
re fas non est, iugis continen-
tia: hec ergo z si qua alia sũt q
rectissime vouẽt, cũ holes vo-
uerit, nulla cõditõe[a] rũpẽda
sũt q̃ sine vlla additõe[b] vouẽt.

¶ Causa xxxiij.

Quidam vir[c] maleficijs i-
peditus vxori sue debitũ
reddere non
poterat. alij[a] interim clan
culo eã corrupit. a viro suo se-
parata, corruptori suo publice
nubit. crimen quod admiserat
corde tm̃ deo confitet. reddit
huic facultas cognoscendi eã.
repetit vxorẽ suã: qua recepta
vt expediti[a] ofoni vacaret, et
ad carnes agni[a] puri[a] accede-
ret, cõtinentiã se seruaturꝰ p-
misit vxori ꝺo cõsensũ non ad-
hibuit. ℞ ic primũ q̃rit an p-
pter impossibilitatem coeũdi,
a viro suo aliqua sit separãda?
Secundo, an post separatio-
nem ei nubere valeat cuz quo
prius fornicata est? Tertio,
si sola confessione[e] cordis cri-
men possit deleri? Quarto, si
tempore oratiõis quis valeat
reddere coniugij debitum?
Quinto, an vir sine consensu
vxoris cõtinentiã vouere pos-
sit, vel si minis vel terroꝛib⁹ li-
centiam vouendi ab ea exoꝛ-
quere valeat?

¶ Questio.j.

Quod aũt[f] p-
pter ipossibi-
litatẽ redden
di debitũ mu
lier a viro suo
separari non
possit, auth⁹
ritate eũ angelica z aplica[g] pro
bat. Sic em̃ xps ait in euange
lio. Nulli licet dimittere vxorẽ
suam, nisi causa fornicationis:
vel qua[h] alter eoꝝ (sicut Au-
gustinus exponit) fornicatus
fuerit, vel ad quam alter alte-
rum pertrahere voluerit.

quecunq; autẽ impossibilitas sit, non impedit matrimo-
nium tractũ z ꝙsummatũ, sed bene cõtrahendũ: vt. j.e.
S. z ca. sequẽtib⁹. In puero autẽ nõ impedit contrahen-
dum: vt. xxxj.q.ij. si verũ. Probat ergo in hoc S. auth⁹i
tate euangelica et apostolica q impossibilitas non dirii-
mit matrimonium
cuz sola fornicatio
dirimat: postea sol
uit dicẽs q ipossi-
bilitas dirumit ma
trimoniũ non con-
summatũ, sed con-
summãtum: et ad
hoc inducit sequen
tia capitula.

f ¶ Quod autẽ.
hic deprimitur pri
ma questio, an sez
impossibilitas co-
eundi separet ma-
trimoniũ. Et nota
q est triplex ipossi
bilitas, impossibi-
litas ex animo, vt
in furioso. ē. pri.
cõe. vij. neq; furio
sus. ex corpore, vt
in frigido z maleficiato. ¶ j.e.c.j.ij.et
iij. ex vtroq;, vt in
puero: vt. xxx.q.ij.
vbi. Uel sic distu-
guas. Alia est na-
turalis impotentia
vt frigiditas. alia
accidẽtalis vt ma-
leficiũ. z quecunq;
sit ipotentia, si ma
trimoniuꝫ precessit
illam, ita q effecti
sunt vna caro, pro
pter nullam can-
sam superuenien-
tem possunt sepa-
rari vt. ē. pr. q. vij
hi qui matrimonium. nisi propter fornicationem: vt. ē.
pri. questio. j. dixit. vbi vero impedimentum: precesi
sit matrimonium, refert vtrum sit perpetuum: quia tũc
separari possunt, argum̃. j.e. si per sortiarias. si tempora
le, nequaq̃. Et nota q licet iura emanauerint diuersa
super hoc, scilicet vsq; ad quod tempus deberent mane
re simul ad hoc vt maleficium videatur perpetuum: vt
extra de frig. et malefi. c.j. z. C. de repu. in causis. tamen
per celestinum tempus determinatum est triennũ: ¶ vt
in eo. tit. laudabilem. Et idem dicit auten. de nup. S. per
occasionem. colla. iiij. hoc tamen exandi cum ante trien-
nium non potest constare de impedimento naturali: vt
colligitur in predicta decre. laudabilem. et hoc dico tam
in frigido q̃ in maleficiato. z hoc triẽnium currit a tem-
pore quo tentauerunt coire: vt colligitur in auten. predi.
vbi autem dubitatur an precesserit maleficium an secu-
tum sit: presumendum est q secutum sit post matrimo-
nium: argu. C. de edil. edic. l. iij. et hoc fauore matrimo-
nij. xxxv. q. vj. videtur. Palea est.

g ¶ Et apostolica. Sophistice induxit Sta. omnia ista
q de consummato matrimonio intelliguntur.

h ¶ Qua. Sez corporali.

¶ Not. ex ō fri. et male fi. c. vj. in fi.

¶ Dic q hoc triẽniuꝫ dz esse ꝙtitiuũ. ex de frig. z male. lre. i fi. Sz qđ si vir va dit ad sanctũ perrũ z itat per tps: nũ qđ ista tps cõpetabitur in isto triẽnio? Dicit gul. nazo q̃ non: ar. ex ō cõcel. pre ben. q. diuerti tatẽ. Sz adhuc simul cohabitabũt p tm̃ tps si. ij. q. vj. ante rio. um. S. ad hoc. ex de eo q̃ nit. in pos. cuz sicut. et in p̃dic. decret. Ise. cuz exusta cã fuerit ab-
sens. ex de offi. dele. cõ sultatio nibus.

a ¶ Non legi. Tantum.
b ¶ Officio. Carnis.xxvij.q.ij.§.ecce.
c ¶ Officio. Id est carnali commixtione.

QUod autem. §. Casus. Si mulier conqueratur de frigiditate viri, et hoc probat per aspectum corporis vt legimus testes, potest accipere aliū. ille ño cõtrahere nõ potest: et si cõtraxerit, separari iubet. Iubere. i. cõmiscere.

Ibidē b. d ¶ Nubere non possunt. i. sibi reddere debitū ꝓpter naturalem frigiditatem.

Mat. xix. b. e ¶ Scriptū est. Primo lib. capitularī Caroli: scilz in Lombarda.

f ¶ Probare. arguꝫ. q̄ mulieri q̄z deferatur, ꝓbatio, cum de cõmixtione carnis cõtrouersia est. ar. ℨ. xxvij. q. j. nec aliqua. Sz cõtra J. e. si quis acceperit. sed illud solutū est. xxvij. q. ij. quod autem.

g ¶ Per iustū. ℨ. ij. q. v. consuluisti. contra. sed hic appellat verum iudicium nõ candentis ferri vel feruentis aque, vt hmõi. sed legitimoꝝ testiū.

h ¶ Iudiciū. per aspectuꝫ corporis si virgo est: qz aliꝫ est in corrupta: vt J. ca. proxi. et quid iuris sit, nota ui supra. xxvij. qō. ij. qꝫ autem. melius em̄ perpēdit oculus ali quid. insti. de gra. cog. §. hactenꝰ que tamen inspiciunt, debent esse perite. ff. de ven. inspi. l. j. quia visus sepe fallitur. et. xxvij. q. j. nec aliqua.

BEquisisti. §. Casus. Si vir et mulier in matrimonio copulantur: z vir frigidus petat diuortium, dicatur ei: Si hanc non potest habere vt vxorem, habeat eam vt sororem. Si enim hanc ꝓe frigiditate cognoscere non potest, eadem ratione nec aliam. Si vero mulier diuortium petat et vir consentiat: vterqꝫ septima manu frigiditatem probet naturalem, z deinde vxor alium accipiat. si autem aliam vir acceperit, z appareat eos eam periurio decepisse: vnde peracta penitētia de periurio eoꝝ matrimonium redintegret. Licet litera videatur obscura, tamen iste casus satis ex litera elicitur. Innupti. preceptum est quantum ad virum, et consilium quantū ad mulierem. simile est. xxxvij. dist. preſbyterum.

Item aplus. Mulier quanto tpe viuit vir eiꝰ, alligata est legi ipsius. nõ legi[e] sibi reddendi debitū, sed nõ trāsferēdi se ad alium. Item his qui matrimonio iuncti sunt, precipio nõ ego, sed dñs: vxorē a viro suo non discedere, nisi causa fornicationis. Euāgelica ita q̄z aplī ca auctre, ꝓhibet mulier a viro suo discedere, nisi ob cām illā cūctis notissimā: qua interueniente si discesserit: opz eā manere innuptā, aut reconciliari viro suo. vñ dat intelligi q̄ impossibilitas reddendi debituꝫ non facit cõiugij dissidiū. Ipsa ita rñdet cõiugiū ꝓfirmat carnali officio[h], vt supra ꝓbatum est. postq̄ ꝓ officio[i] cõfirmatū fuerit: nisi cā fornicationis nõ lz viro vxorem dimittere, vel vxori a viro discedere vetanteq̄ cõfirmet, impossibilitas officij soluit vinculū coniugij.

Unde scribit Greg. Jo. Rauennati archiepiscopo.

¶ Licet mulieri alteri nubere quā ob frigiditatem vir cognoscere non poterit.

QUod autē interrogasti de his q̄ mrimonio iuncti sunt, z nubere[k] nõ pñt: si ille aliā, vel illa aliū ducere possit: de q̄bus scriptū[l] est: Utr et

i ¶ Pro vxore. Consilium est: vt sit. e. acceptū.
k ¶ Innupti. Preceptū est quantū ad virū: quantum ad illam, consiliū. z ita verbū semel positū tenet equiuoce. xxxiij. dis. preſbyterum. z ibi Ouidius. Demophoon ventis t verba z vela dedisti.

l ¶ Naturali. i. naturali frigiditate impediente. Et est argu. q̄ frigiditas est ꝑpetuū impedimentum. arg. J. ea. q. v. qui stat. ff. proxi. q. v. licat. Iz quidam dicant q̄ nullū impedimentum est perpetuū. nullus enim est ita frigidus, (vt dicit) quin ope medicorum et possit subueniri. qō non credo. cū frigiditas q̄ est naturalis ꝓpter ea, ꝓ accidentia nõ immutetur. sit de celeb. missa. cū marthe. §. quesiuisti. Sitr quidā dicūt q̄ nullū maleficium est perpetuū quin saltē per ipsum author posit sanari.

m ¶ Patet. Not. q̄ sequentia ꝓbantur ꝑ precedentia. J. xxxiij. q. j. ca. j. in fi. Iuuj. dist. fraternitatē. et. C. de adul. si qui. Item hic ex postfacto ꝓtro fuisse mrimoniū: vt sit de frigi. et maleficiis. fraternitatis. et hoc est notabile q̄ eoipso q̄ aliꝰ vel alia superinducit, ꝓsumitur hoc ex odio fieri. Et est presumptio iuris, cōtra quam non admittit ꝓbatio, imo statim iuꝫ pronunciat esse puniendū. ar. ad hoc J. e. q. ij. sciares.

n ¶ Idcirco. q. d. si vir petat diuortiū, vt ꝓ fiat, nō audiret. si aūt petat vt exoneret onerib[o] mrimonij: audiret si mulier petat vt fiat mr, audiret. nō dico virū q̄ ad hoc audiēdū si se frigidū sciret? cū ℨ rit. ex de eo q̄ duxit.

o ¶ Septima manu. Hoc intellige cum hec nō erat virgo: qz si esset virgo, tūc sufficeret verū iudiciū per obstetrices: vt ca. precedenti, cum sacro tñ vtriusq̄ J. xxxv. q. iij. extraordinaria. Et not. q̄ sufficerent in casib[o] huius ca. duo: si septē haberi non possent. Item eis solis crederetur, si de hoc fama esset. arg. xxxv. q. vj. si duo.

p ¶ Fuissent. Et q̄ operā dederūt: alꝰ non sufficeret: vt hic in principio ca. notatur.

q ¶ Humanū. Ea humanitate qua aplꝰ permisit secundas nuptias. xxxj. q. j. hac ratione.

a ¶ Acceperit. Pone q̄ mulier dixit eum impotētē ad reddendum debitū, non proponendo causam impotētie coēūdi, ⁊ hoc probauit, ⁊ lata est sententia, nunquid si contraxit, restituatur postea priora cōnubia? Non, quia totū ius suū videt in iudicium deduxisse. vnde idē esset ac si per frigiditatem ⁊ maleficiū separaret. arg. eē de cā pos. ⁊ ppū. cum super electione. C. de an. excep. l. viti. secus tamen est in personali actione. ff. de excep. rei iudi. et an eadem. §. actiones.

b ¶ Vi qui iurauerūt. i. vir et vxor non ꝓsanguinei tertia q̄ secū iurauerūt. illi tm̄ nō iurauerunt sic esse verū, ꝫ credere sic esse verū sicut illi. ſ. vir ⁊ vxor dicebāt. arg. xxxv. q. vj. de parentela. et eē de festi. quotiēs.

c ¶ Periurij. ⁊ ita vterq̄ fuit in culpa. al's q̄ in fi. ff. minimum esset.

d ¶ Priora. ⁊ hoc cū vterq̄ cōtrarium: al's exciperet contra adulterantem de adulterio. eē de diuor. significasti. Uel hoc cum innocens excipere non vult. ar. xxviij. q. j. idololatria.

Si quis acceperit. ¶ Cal⁹. Sed vxor dicat q̄ vir cognoscere eā non potest, ⁊ vir contrarium asserit. assertioni viri standum est: cum vir caput sit mulieris, nisi ab aduersa parte contrarium probaretur. Nec. l. de qua fit mentio in themate.

e ¶ Tempore. Plus ꝫ per duos mēses. quia enim status non proclamauit virum esse impotentem: postea nō creditur ei, sed viro qui cōtrarium dicit: vt eē de fri. ⁊ male. c. j. nam etiā et tempore presumitur aliquam non esse virū sit coactam: vt eē de spon. ad id. j. q. j. constat. Item vel ideo potius creditur viro ꝫ vxori, quia vir aliquis inuenitur impotens ad coeundum: vt. l. distinct. quia tua. hanc credo esse causam quare viro creditur in hoc casu. Sz Petrus hispanus alias assignauit rationes, quia vir stat pro matrimonio: quod fauorabile est. Item quia fuit sola cum solo: creditur cognita ab ipso: vt. xxxij. quest. i. dixit. xxvij. q. j. nec aliqua. iuxta illud Ouidij: A inuene ⁊ cupido creditur reddita virgo: et hoc potest intelligi de illa que prius fuit corrupta. sed si fuit virgo quādo iuncta fuit ei, potius crederetur probationi sue quā facit per aspectum corporis: vt. ſ. ea. c. j. extra de proba.

ne cōiuge. q̄ si ⁊ ille aliā copulam acceperit: tūc hi q̄ iurauerūt, piurij crimine rei teneantur, ⁊ penitētia parata priora cogantur recipere connubia.

Hoc autē seruari precipit cū vterq̄ idē fateā. ceterū si vir asseruerit se reddidisse debitum vxori, ⁊ illa diffiteat: cui potius fides adhibenda sit, merito queritur.

De his in ꝓcilio apud cōpendiū habito, ita statutū est.

¶ In scitate viri ꝓsistat, si mulier negat se cognitā ab eo.

Si quis acceperit vxorē, et habuit eā aliquo tēpore, ⁊ ipsa femina dicit q̄ nūq̄ coisset cū ea: ⁊ ille vir dicit q̄ sic fecit: in veritate viri ꝓsistat, quia vir caput est mulieris.

Ecce q̄ impossibilitas reddē debitum, vinculū soluit coniugale. sed hoc de naturali impossibilitate statutum est. hec autem maleficij impedimēto, non frigiditate naturali debitum coniugale prohibente, a viro suo separata est: vnde q̄ritur si liceat ei etiam in hoc casu a viro suo discedere, et alij se copulare?

De his ita scribit Jgmar⁹ remensis archiep⁹.

¶ Quid de his qui maleficijs impediti coire non possunt.

Si p̄ sortiarias atq̄ maleficas[f] artes, occulto ꝫ nūq̄ iniusto dei iudicio permittēte, et diabolo prepārāte, cōcubitus nō sequit, horrandi sunt q̄bus ista euenīūt, vt corde contrito ⁊ spiritu humiliato deo ⁊ sacerdoti de oībus peccatis suis puram cōfessionem faciāt, et ꝑfusis lachrymis, et largioub⁹ eleemosynis, ⁊ orationib⁹ atq̄ ieiunijs dño satisfaciant, et per exorcismos ac cetera ecclīastica' medicine munia ministri ecclie tales quātū dñs annuerit, qui Abimelech⁹ ac domū ei⁹, Abrahe orationibus sanauit, sanare ꝓcurent. Nā si forte sanare non potuerint, separari[h] valebūt, ꝫ postq̄ alias nuptias expetierint illis in carne viuentibus quibus iuncti fuerant: prioribus quos reliquerant, etiā si possibilitas concumbendi[i] eis reddita fuerit, recōciliari nequibūt[k]. Sed in hoc videt Grarius premisso capitulo Gregorius papa de eo qui dux. in ma. ca. j.

Si per sortiarias. § Casus. Dicitur hic q̄ si maleficiat⁹ ducit aliquam in vxorem, ⁊ ei cōmisceri nō potest, studere debet vt penitentia ⁊ exorcismis sanet, exēplo domus Abimelech. ⁊ si sanare non poterit, separari valebunt. ⁊ si alijs postea fuerint copulati, non separabunt restituta virtus potentia coeundi. Sequene. §. patet. Nec dicit hic cōtrariū ca. Gregorij, q: ibi loquitur in frigido, hic in maleficiato.

f ¶ Atq̄ maleficas. xxiij. q. iij. de tyrijs.

g ¶ Abimelech. Regē Geraris: vt. xxxij. q. iij. nemo.

h ¶ Separari. Nisi ipsa vxor dicat, pcurasse maleficiū, cum sua culpa ad hoc deuenerit. l. v. dist. si euangelica. ff. q̄ metus cau. xv. q. j. si quis insaniens.

i ¶ Concumbendi. cum alijs, non cum priorib⁹: tunc esset non esset perpetuum maleficium.

k ¶ Nequibunt. Hic potius ignarus dicendus est ꝫ ignarus nam dixit car. q̄ iste finis non tenet: quia vt dixit, nullū maleficium est perpetuū quin saltē per ipsum

Uxori ꝫ scientē cū frigido an sepārationē petere possit. Gen. xx. d.

Maleficiū nullum ꝫm aliq̄s est perpetuū

authorē tolli potest. Alij dicunt cōtra: vt .ī.e. requisiti. Uel intelligē post triennium.

Quod autē, ¶ Hec.q. diuidit in .x. partes. In quarum prima, ꝓbat per. iij. ca. q̄ si q̄s dimittat vxorē sine iudicio ecclesie, cogendus est ad illam redire. Secūda ibi: Siue de conlugu. Tertia ibi: In hoc capitulo. Quarta ibi: In premissis. Quinta ibi: Nunc autem. Sexta ibi: De penitētib⁹. Septima ibi: Latorem. Octaua ibi: Si quis. Nona ibi: Quos. Decima ibi; Antiq. Jo. de san.

¶ Causa. Hic intitulat.ꝗ. qō, scz an aliquis cōtrahere possit cū illa quam pollut per adulteriū. Sed quia hec questio fuit determinata .ī. xxxj.q.j. ideo magister annectit aliā incidentem questionē, scz an vir sit restituēdus vxori a qua ꝓpria authoritate recessit, vel econuerso? Et certū est q̄ sic, nisi in casib⁹ notat⁹ in summa hui⁹ questionis, z ex de resti. spo. ſras.

j. cor. vij. g.

a ¶ Superi⁹. ī. xxxj.q.j. in prin.

b ¶ Sed querit. Q: sc̄da questio nō habebat dubitationē, ideo ponit aliā incidentem que similiter questionez non habet: q: semper est restituēda, nisi in tribus casibus. Si publice sit adulterata. Uel nisi timeatur de viri secutia .ī.e. siue. z ex de diuor. significasti. Uel nisi dicatur cōsanguineus in gradu indispensabili, z incontinenti ꝓbetur exceptio. ex de resti. spolia. literas. z tamen in eodem casu fit restitutio quo ad omnia, nisi quo ad carnale cōmercium vt ibi dicit in fi. Quartus casus potest esse quando vxor ꝓpria voluntate recedit a viro: ꝛ vt xxvij.q.ij. agathosa. Uel cum vir de licentia vxoris recedit ab ipsa: vt ibidem.

Vxor q̄ a viro discessit, i tribus casibus cā-sibi nō restituit. ꝗ Sub. nec petit se restitui. ꝗs dic vt not. ex de adul. intelligimus. Archi.

Seculares. ¶ Causa. Quidam erant coniugati qui nullā causam rationabilem pretendentes, vxores suas sine iudicio ecclesiastico dimittebant, z ideo in concilio Carthaginen. fuit statutum vt nullus coniugatus dimittat vxorē suam nisi causa diuidij ꝓbata fuerit apud episcopū, q̄ si quis contra fecerit, cōmunione priuetur. Aliena coniugia .i. alias vxores, si autē vxores suas, vsq; ibi pendet constructio.

c ¶ Probabiliter. Nota quare dicit probabiliter, hoc enim forte dicit quia propter fornicationis suspicionem probatam ecclesie licebit ei vxorem dimittere: vt .ī. xxxij. questio. j. ca. dixit.

d ¶ Cōprouinciales. Distributiue .ſ. iste apud suum: z ille apud suum. non enim propter tales causas ipsi prouinciales conuocātur. Uel melius, hoc olim obtinuit: quia causa matrimonij tractabatur apud episcopos prouincie. xxxv. q̄stione. vj. multorum. Hodie etiam archipresbyter causam huiusmodi tractare potest, argu. extra de consan. z affini. c. j. Sed certe z hodie ad episcopalem iurisdictionem cognitio matrimonialis ad eum cause spectat. Un glo. nec abbates nec alij possunt de matrimonio cognoscere, nisi ex concessione vel alia causa legitima id habeant: vt extra de excess. prela. accedentib⁹. Prescribi eis potest talis iurisdictio: vt extra de ꝓscript. audito, in fine.

Wat.

Aliqs. ¶ Causa. Dicitur hic q̄ si non licet alicui dimittere subditos suos sine causa ꝓbabili: multo minus licet viro vxorem suam dimittere sine causa. nā et si lex humana hoc permittat: lex tamen diuina hoc prohibet, cui obsequi-

probabiliter ꝓponentes, ꝓterea sua matrimonia dimittunt: vt aut illicita, aut aliena presumāt: si anteq̄s apud episcopos cōprouinciales d dissidij causas direxit, z priusq̄s in iudicio damnent, vxores suas abiecerint; a cōione sctē ecclie et populi ceteri (ꝓ eo q̄ fidē contigis maculāt) excludant.

Ite Ambrosi⁹ super Lucā.

¶ Lex diuina prohibet virum vxorē dimittere, nisi certa causa fornicationis.

Aliqs in subditos e nefas est, in comparē f fas est? dimittis ergo vxorē quasi iure, sine crimine: z putas hoc tibi licere, q̄ lex humana non prohibet? ſz prohibet⁸ lex diuina q̄ hoib⁹ obsequeris, deū vereare, audi legē dñi, cui obsequunt z q̄ leges fecerūt. Quos de⁹ coniunxit, homo nō separet.

Item Nicolaus papa Carolo imperatori.

¶ Adhiq; cause cognitōe aut ro suo dimissa, ad oia restituat.

Historia ecclesiastica ab Eusebio Cesariēsi episcopo ꝓfecta, de muliere quadam que de castitate a marito accusabat, ait: Preceptum

tur lex humana.

e ¶ In subditos. Scilicet renunciare episcopatui, extra de renun. nisi z extra. de reg. iuris. Uel sicut subditi non possunt deserere ꝓlatum. xj. q̄. j. inolita. Uel sicut ꝓlatus non potest sine causa ꝓmittere subditos. iij. nō. Ar. lxxx. dist. ſ. quis.

f ¶ In comparem. Scilicet vt vir dimittat vxorem sine causa, vel condemnet preter ordinem iudiciarium, nemo. Joannes de san.

g ¶ Sed prohibet. ī. xxvij. q. ij. sunt. in auten. vt liceat q. v. nulla. et alie ſ. causas. Lex enim humana admittit duos iuramentum in aliqs casibus preter fornicationem: vt .C. de repu. consensu.

Historia. ¶ Causa. Dicitur hic q̄ si vxor a viro ꝓpriata ab eodem de adulterio accusaretur: ꝓceptum est ab imperatore vt primo restituat q̄s respondeat obiectis. quod si hoc obtinet in secularib⁹, magis debet hoc in ecclesiasticis obtinere.

a ¶ Ut primo. Ex quo ergo mulieri primo restituūtur res sue: multo potius vir est ei restituendus: et sic facit ad propositum. Extra. Alij ponūt casum sic. Quereb atur an mulieri accusate de adulterio dande sint inducie? † Rñ. q sic. sed hoc non videtur posse stare: qua in crimine adulterij nulla dat dilatio: vt. ff. de adul. i crimine. sed pōt dici q hoc verū est cum agitur criminaliter.

b ¶ Rem familiarem. et hoc intelligunt quidā de paratis in ductis alij de restitutoriis.

c ¶ Hoc. scz restitutionem fieri.

d ¶ Omnes leges. De hac materia loquentes.

Sine de cōiugij. Hec est secunda pars qō. in qua probat q si femina in iudicio conuēcta cum marito reddēda est sue libertati. Jo. de fan.

Casus. Sine causa theberge superfedere matrimonij agitetur: sine a lothario accusēt de adulterio: primo theberga sue potestati et suis consanguineis est restituenda: et locus securus est assignandus vbi testes possint sine difficultate pduci: et causa sine formidine ventilari. In hoc ca. Huius causa videat exposita. S.e. seculares vbi dicit aut illicita vē.

e ¶ Sine. Y. videtur q hoc ca. faciat contra propositū Gratiani q intendit probare mulierem debere restitui: at hec nō restituit viro sed eius potestati subtrahitur et cōsanguineis sociat. Rñ. in hoc facit: quia ista spoliata erat quadā libertate: qr compulsa fuerat cōtra se cōfiteri. xxxj. q. ij. lotharius. Vel in hoc facit ad ppositū: qr ponit quandā exceptionē qñ nō debet fieri restitutio: scz cum timetur de seuitia viri.

f ¶ Reddita. Hic habes q scripto accusatur matrimonium: potest vxor petere vt detur libertati sue: ne cogat aliquid confiteri contra se. Sed hoc potest intelligi cum tanta est seuitia viri: q nulla potest ei sufficere cautio: vt extra de restitu. spolia. literas. in fi. De hoc notaui. xxxij. q. j. de benedicto.

g ¶ Etiam locus. Arg. q iudex etiam tenetur de loco iudicij prouidere partibus vt in eo loco debeat de causa cognoscere vbi partes libere et secure valent conuenire. S. iij. q. ix. hortamur. S. xxiij. qōe. j. pudenda. ff. de re. dub. vbi. S. ij. q. ij. cs. vlt. quod si nō fecerit. licite appellatur. extra de appel. ex parte. †

est ab imperatore lege lata vt primo[a] permitteret ei rem familiarem[b] libere diutius ordinare: tūc demum responderet obiectis. Hoc[c] oēs[d] leges tam ecclesiastice q̄ vulgares publicę precipiunt. Si autem de mulieribus et secularib⁹ viris hec constituta sunt, multo magis ecclesiasticis hoibus et sacerdotibus sunt concessa.

Item Nicolaus papa.

Nisi post restitutionē neq̄ de ziugij federe, neq̄ de adulterij crimine inter virū et vxorem iudicū est agitandum.

Sue[e] de cōiugij federe siue de adulterij crimine iudiciū agitādum sit: nulla ratio patit thebergā cū lotharrio posse inire certamen, nisi prius ad tempus fuerit reddita[f] sue potestati, et consanguineis ppijs libere sociata. ttaq̄ etiā locus[g] pudendus est in quo nulla vis mlitudinis formidet, nec sit difficile[h] testes pducere, vel ceteras psonas[i] q tā a sctis canonib⁹ q̄s a venerādis romanis legib⁹ in hmōi controuersijs requiruntur.

In hoc ca.[k] quāuis videatur causa exposita[l] quare sua authoritate non licet alicui vxorē dimittere: qua cessante ipsa quoq̄ phibitio cessare videt: tñ qr ipsa separatio pena est, et pena nulli est inferenda nisi p iudicē: generaliter hoc intelligendū est, vt siue ob causam p̄missam, siue nulla causa existente, non liceat alicui sua authoritate vxorez dimittere qđ etiam de pena homicidij, vel qualibet[m] alia intelligēdū est.

Ñ Nicolaus papa scribit radulpho Bituricen. archiepo.

Coniugia penitus interdicantur his qui suas coniuges occidunt.

Interfectores suax ziugū sine iudicio, cum nō addis adulteraz[n], vel aliquid hmōi[o], qd aliud hūdi sunt q̄s homicide, ac q hoc ad penitentiam redigēdi: quib⁹ penitus coniugiū denegatur: exceptis adolescētibus[p]: de quibus est beati Leonis pape. xxv. regula decretaliū immo indulgentia[q] obseruanda.

In hoc ca. videt nicola⁹ permittere maritis causa adulterij vel alterius hmōi criminis vxores suas interficere: sed ecclesiastica disciplina spirituali gladio non materiali criminosos feriri iubet: illo videlicet gladio quo Petrus iubet mactare: et māducare. de quo etiā xps ait in euangelio. Non veni pacē mittere[r] in terram, sed gladium. Hinc idē Nicolaus scribit Alduino archiepo.

h ¶ Sit difficile simile. ff. qui satisda. cogā. si fideiussor. S. j. quia cū difficile est alicui satisfacere in vna ciuitate: mittit in aliam: vt ibi.

i ¶ Personas. id est aduocatos.

¶ In hoc ca. ¶ Hec est. iij. ps qōis in qua queritur qualiter puniunt vxoricide. Jo. de fan.

k ¶ In hoc capi. S. eo. seculares.

l ¶ Exposita. ibi nulla grauioi culpa.

m ¶ Uel qualibet. Nā leuē vir imponit: vt notaui. vij. q. j. sicut alterius.

Interfector est.

Casus. Si vir vxorē sine iudicis authoritate occiderit: et maxime innocētem: pro homicidio puniendus est: et nunq̄ matrimonium cōtrahat: nisi iuxta indulgentiam beati Leonis fuerit adolescens. Et nota q vacat hic argu. a contrario sēsu. vnde supple ibi vbi dicit cuz nō addis: maxie.

n ¶ Adulteraru. Maxie: qr nec tūc licet: vt. T. c. pri.

o ¶ Huiusmodi. hoc dicit ideo quia sim leges et causis plurib⁹ separatur matrimonium.

p ¶ Adolescentibus. T. e. in adolescentia.

q ¶ Indulgentia. Uidetur ergo q indulgentia non est regula: et q nulla dispensatio sit ius: quod M. et H. concedunt: arg. j. q. vij. exigūt. et ca. si quis omnem. Et nota ui. l. distic. de his. Alij vero dicunt q omnis indulgentia est ius: sed tale quo superior vni potest: et inferior nō potest petere. ergo hoc dicendo retulit se ad causam constitutionis et originem: nam per indulgentiam fuit hoc statutum licet modo sit ius.

r ¶ Pacem mittere. I. cōfederare cum vitijs homines. Uel mittere pacem inter homines et vitia.

s ¶ Sed gladium. i. discordiā et separationē a malis, id est charitatem que separat vitia.

† Ista decre. no. Innoc. q̄ ista est appellatio. eo ipso q loc⁹ nōtut⁹ assignat: et si non petat locū securū: ſz d⁹ iudex eu⁹ sibi offerre. Archi.

Actu. x. b.

Mat. x. d.

Indulgentia, an sit ius.

a INter hec ¶ Liceat. hoc licet ſm legem lombardā, ſed non ſm romanā. pater n̄ eā pōt occidere in ipſo actu: ſed nō maritus: ꝛ pater vtrūq; interficiat non ma. vno ictu. ff. ad. l. iul. de adulte. l. nec in ea. et. l. ſequenti. rit⁹ vxo rez tur- piter co euntem pōt occidere.

ſam occiderit, quo ad pene mitigatio nem. C. ad. l. iuliaz ō adul. graccpus. Et not. q̄z lex antiqua permittat vīro occidere adulterum deprehēſum cū adultera in domo ſua, nō tamen in domo ſoceri: vt ff. de adulte. marito. Nouo iure tamen vidim⁹ fere poteſt occidere eū poſt tres denūciatiōes factas: vt in auc. vt lice. mat. et auue. §. peñ. et vlt. coll. viij. Nec illud etiā corrigit p auten. que eſt. colla. ix. vt nul. iudi. §. ſi quando. q̄ in alio caſu loquitur. Zt licet patri ſiīr detur ſm legem licentia occidēdi: vt. ff. de adult. nec in ea. ſi tamē interficiat nō excuſatur a culpa vel a peccato, licet a pena ciuili excuſetur. in crimini bus ei dico ſpecialem cōceſſionē canonis neceſſariam quo ad culpe īmunitatem. vnde cum dicat: Nō occideo xxxiij. q. v. ſi non licet. nec ſpecialiter iſti excipiant a canone, ergo occidendo peccant: immo viro hoc interdicitur: vt. ſ. eo. admonere. vnde nō excuſatur authoritate iuris ciuilis, ſed ꝛ dotem amittit vir, quam lucrifaceret alias. Solus enim iudex excipitur a canone vt occidat. xxiij. q. v. cum homo. ꝛ cap. ſi homicidium.

b ¶ Gladium. Quo ad executionem. Hoc ideo dico: q̄ imp̄ator habet illud a papa. eſt de elec. venerabilem.

c Ucunq; ¶ Armis. ſ. de peni. diſt. v. falſas.

d Q ¶ Agat. Argu. quē poſſe cōpelli ad pniam: ſed hoc in publicis ꝛ enormibus. arg. xxij. q. j. ca. vlti.

pniam facere cōpellit quis.

e ¶ Seniorem. i. epiſcopū vel aliū prelatū, vel dm ſuum. arg. iij. q. iij. ca. iij. xxv. q. ij. ita nos.

A Dmonere. ¶ Caſus. Hugo ſic ponit hunc caſum. Iſte Aſtulphus vxorē ſuā interfecit: et poſt mortem eius eam de adulterio accuſabat: volēs filios quos ex illa habuerat, oſtendere eſſe adulterinos: et ita indignos ſucceſſione paterna. et ad hanc accuſationē inducebat vnum ſolum teſtem homicidā et adulterū. Primo ergo papa redarguit eum de morte vxoris. Poſtea notat eū de tribus: ſcz q̄ poſt mortem eius illā accuſabat: et quia per vnicū teſtem, ꝛ eum reprobū et criminoſum. Poſtea oſtendit ei quā pniam debeat agere: et ponit in eius optione an in monaſterio vel extra velit agere penitentiam. Predo, ſpoliator: quia ipſo facto eos mare.

f ¶ Dici. Argu. quem puuari nomine rōne crimis: iuxta illd. Dire pueris, nec nomen hñe mereris. arg. xxij. q. v. j. poteſtas. j. q. vij. §. quibus ergo. q. j. q. j. ſcelus. et C. de feri. a nullo. Arg. contra. de pe. nit. diſt. iij. ſi ex dono. nam filij dei dicuntur qui non erant in eccleſia.

g ¶ Partem. Si, vxor 8. xxxj. qō. ij. de ne. poſſe- piius. et. xxvj. q. ij. hinc a gathoſa. ꝛ eſt ar. de v. guam. q̄ qui excipit de ſe alimenta ſibi, vide veri ſi tur excipere vxo- ri: ꝛ cuz ambo ſint ex- vnū corpus: et ens ex filijs ſeruētibus vide arg. l. diſ. ſtudeat. et veri er. ff. de vſu et ha- bi. l. ij. ſm v. ꝛ ſeq.

h ¶ Reſiſtērem. ꝛ Imo Supple maxime: ꝛ hoc q̄ ſi eā reſiſteret vr. p. l. vel inſidiaret, non ſi ēs de ideo deberet eam vro. interficere. C. de fa.

i ¶ Nō inſidiam: ꝛ par. tem. Nō eſt dicar vxor quē gumētandū a con poſ. f. trario ſenſu. ppter de vxo capitulum. xxxij. q. prīo. v. quicquid.

k ¶ Predo. Non poſſit. licet eſm vxor propter adulteriū interficiatur: dos tamen ad eius filios deuoluitur. in auc. vt lice. mat. ꝛ auue. §. ſi de adulterio. ſed quia eos ſolario et protectione materna priuare conaris. lz enim regula: Ex viter lucrifaciat dotem ob adulterium vxoris: eſt de doſ. adulter inter vir. ꝛ vxo. ca. plerūq;. hoc tamen caſu non lucrifa- ra glo cit cum eam interficit: etiā ſi pactuz fecit de ea lucranda dotem. prius. ff. ſolu. matri. ſi ab hoſtibus. §. j.

l ¶ Poſt mortem. Cum crimina extinguantur morte. xxiij. diſt. quoniam. C. ſi reus vel accu. l. j. niſi ratione bonorum quis agere velit. C. eo. l. vlti. C. ſi pen. appella. mors interue. l. ij. ff. de rei ven. vnq.

m ¶ Uel iuſtificat. Unde non tenet. xj. q. j. quicūq;. Creditur tamen vni tanq̄ recitatori vel tanq̄ ſocio: vt. viij. q. iij. talia. lxxxvj. diſt. tanta.

n ¶ Penitentia. Argu. q̄ poſt peractam penitentiam et crimen purgatum poteſt quis accuſari de crimine illo: vt. xv. q. v. preſbyter. ꝛ xxv. diſt. ca. vlt. ꝛ eſt de ſchiſ.

¶ Non licet alicui vxorē ſuā adulteram occidere.

INter hec ſanctitas vra addere ſtuduit, vt ſi cuius vxor adulteriū ꝓpetrauerit. vtrū marito illi⁹ liceat[a] ſm mundanā legē eā interficere. Sed ſctā dei eccleſia mundanis nunq̄ cōſtringit legibus: gladium[b] nō hz niſi ſpūalem: quo nō occidit, ſed viuificat.

Item Pius papa.

¶ Pnia eius qui ꝓpriā abſq; cauſa peremit vxorem.

QUicūq; ꝓpriā vxorem abſq; lege et ſine cauſa et certa ꝓbatiōe interfecerit, aliāq; duxerit vxorem: armis[c] depoſitis publicā agat[d] penitentiā: ꝛ ſi contumax fuerit, et eḡ ſuo inobediens extiterit: anathematizet quouſq; ꝓſentiat. Sadē lex erit illi q̄ ſeniorem[e] ſuum interfecerit. Item Stephanus pa. v. Aſtulpho.

¶ Penitentia Aſtulphi qui vxorem ſuam interfecit.

ADmonere te cū lachrymis et multo gemitu cordis curam⁹ fili Aſtulphe. ſed non fili⁹ debes dici[f], qui tā crudeliter homicidiū ꝓpetraſti. nā occidiſti vxorē tuā parentem[g] corporis tui legitimo matrimonio tibi ſociatā, ſine cauſa mortis, nō tibi reſiſtēte[h], nō inſidiantem[i] quoquo mō vitetue. nō inueniſti eā cū alio viro nefariam rem facientē: ſed cōcitatus a diabolo, et ipſo furore inflāmatus, latronū more atrocius eā gladio tuo crudeliter omni beſtia interemiſti; ꝛ nūc poſt mortē et⁹ addis iniquitatē ſup iniquitatē, filiorū tuoz improbe predo[k], qui matri non pepciſti: filios tuos orphanos feciſti: inducere ſuper eam vis mortis cām poſt mortem[l]: per vnū hominē homicidā et reprobū teſtem incuſare vis mortuā: qñ nec euāgelū nec vlla diuina humanaq; lex vnius teſtimonio etiā idoneo quēpiā condemnat, vel iuſtificat[m]: ꝛ quāto magis p iſtū ſagitioſiſſimū et ſceleſtū nec illa viua debuit cōdēnari: nec a te poſt ei⁹ mortē accuſari. prius eſſi cā criminis ſubtiliter erat inueſtigāda: ꝛ tūc ſi ita fuiſſet inuenta, ſm legis tramitē debuit accipe vltionis vindictā. nam ſi verū (qō abſit) fuiſſet ſicut ille adulter mentitus eſt: poſt ſeptē annos pnia[n] peraq; eos priuare poſſit. licet eſſi vxor propter adulteriū interficiatur: dos tamen ad eius filios deuoluitur. in auc. vt lice. mat. ꝛ auue. §. ſi de adulterio. ſed quia eos ſolario et protectione materna priuare conaris. lz enim regula: Ex viter lucrifaciat dotem ob adulterium vxoris: eſt de doſ. adulter inter vir. ꝛ vxo. ca. plerūq;. hoc tamen caſu non lucrifa- ra glo cit cum eam interficit: etiā ſi pactuz fecit de ea lucranda dotem. prius. ff. ſolu. matri. ſi ab hoſtibus. §. j.

a Inter hec ſanctitas vra addere ſtuduit, vt ſi cuius vxor adulteriū ꝓpetrauerit. vtrū marito illi⁹ liceat ſm mundanā legē eā interficere. Sed ſctā dei eccleſia mundanis nunq̄ cōſtringit legibus: gladium[b] nō hz niſi ſpūalem: quo nō occidit, ſed viuificat.

Item Pius papa.

¶ Pnia eius qui ꝓpriā abſq; cauſa peremit vxorem.

QUicūq; ꝓpriā vxorem abſq; lege et ſine cauſa et certa ꝓbatiōe interfecerit, aliāq; duxerit vxorem: armis[c] depoſitis publicā agat[d] penitentiā: ꝛ ſi contumax fuerit, et eḡ ſuo inobedientes extiterit: anathematizet quouſq; ꝓſentiat. Sadē lex erit illi q̄ ſeniorem[e] ſuum interfecerit. Item Stephanus pa. v. Aſtulpho.

¶ Penitentia Aſtulphi qui vxorem ſuam interfecit.

ADmonere te cū lachrymis et multo gemitu cordis curam⁹ fili Aſtulphe. ſed non fili⁹ debes dici[f], qui tā crudeliter homicidiū ꝓpetraſti. nā occidiſti vxorē tuā parentem[g] corporis tui legitimo matrimonio tibi ſociatā, ſine cauſa mortis, nō tibi reſiſtēte[h], nō inſidiantem[i] quoquo mō vitetue. nō inueniſti eā cū alio viro nefariam rem facientē: ſed cōcitatus a diabolo, et ipſo furore inflāmatus, latronū more atrocius eā gladio tuo crudeliter omni beſtia interemiſti; ꝛ nūc poſt mortē et⁹ addis iniquitatē ſup iniquitatē, filiorū tuoz improbe predo[k], qui matri non pepciſti: filios tuos orphanos feciſti: inducere ſuper eam vis mortis cām poſt mortem[l]: per vnū hominē homicidā et reprobū teſtem incuſare vis mortuā: qñ nec euāgelū nec vlla diuina humanaq; lex vnius teſtimonio etiā idoneo quēpiā condemnat, vel iuſtificat[m]: ꝛ quāto magis p iſtū ſagitioſiſſimū et ſceleſtū nec illa viua debuit cōdēnari: nec a te poſt ei⁹ mortē accuſari. prius eſſi cā criminis ſubtiliter erat inueſtigāda: ꝛ tūc ſi ita fuiſſet inuenta, ſm legis tramitē debuit accipe vltionis vindictā. nam ſi verū (qō abſit) fuiſſet ſicut ille adulter mentitus eſt: poſt ſeptē annos pnia[n] pera-

Cōc. fraternitatis. † nam perferens memorandi criminis labem tē. distin. lx. nō negamus. 7. j. q. vij. si quis omnem. 33. j. 1 nam per penitentiam non delinit quis esse nocens. ff. de edil. edic. quia sit fugitiuus. immo etiam post baptisma potest de hoc accusari, vt extra de diuor. gaudemus. i fi. Arg. xtra. xxiij. q. iij. si illic. et. xxxij. q. j. qō autē. in fi. ‡ et ca. nō erit. et ca. apud. 7. l. dist. ferrum. 7 ē de accu. de his. ff. de edili. edic. quod ita. De hoc dixi. vj. qō. j. q. crimē. 7 ca. alii qui.

Sed nonne preiudicat sibi maritus taccēdo per septennū: cū vitra quinquennium non audiat accusatio aduersus adulterū: vt. C. de adulte. adulter. Sed illud obtinet quo ad penaz legalem: non quo ad perendum diuortium. ē de pcura. tue. Nūquid ergo in infinitum potest eam accusare? Dicunt quidā q non vltra viginti annos: vt C. de fal. querelā. Hug. dicit q vsq; ad millesimum: et quādocūq; claruerit crimia vt. lxxxj. dist. quicunq;. 7 di stinc. viij. qui contempta. xxxiij. qōe ij. ecce. Et q dicit penitentia peracta: sed ante latam tamen sentētiam. ē. pteri. q. v. cap. christiana.

a ¶ Monasterium. Ex hoc loco videtur q quantācūq; penitēiam quis teneatur finire: si intret religionem, ad illam non tenetur: qz religio soluit vinculum iuramenti: vt ē de iureiur. peruenit. Item soluit votuz: vt extra de vo. et vot redemp. scripture. Item soluit vinculum obedientie. xix. qō. ij. due. Licet ergo a papa sit alicui iniunctum in penitentiā vt eat Romam, vel aliquid hmōi faciat: et intret religionem: non dicitur transgressor. ille enim dicitur transgredi qui deserit maius prominoti: vt xx. q. iij. proponitur. et. xvij. q. j. qui bona. arg. ad idem. j. de peni. dist. j. §. his authoritatibus. et hoc Hug. concedit. Alij dicunt q tenetur adimplere quod promisit, et quod iniunctum est ei in penitentia: nisi abbas dispēset secum. xvij. q. ij. ca. nullam.

b ¶ Si forte. . Non ponitur dubitative, immo nota est assertionis, et est penitus simile de peniten. distinc. j. quamobrem.

c ¶ Et grauius. Visum enim fuit maioris pene conuersari inter homines et hominum carere suffragijs, ē procul ab hominibus solatium hominum non sentire. C. de aposta. hi qui.

d ¶ Siceram. Per siceram intellige omnem potuz qui inebriat: † vt. xxxv. dist. in palea. vinolentum.

e ¶ Carnem. Sed nunquid ouaz: cum omnis sit caro li quida: vel lac, cum lac non sit nisi sanguis colore mutato? Dicimus q no. 7 hoc vult litera illa que sequitur, in pane et aqua: sed tamen potest intelligi q hoc debeat facere in certis diebus: vt leguimis feriis. Sed nunquid de lardo vtet? nūquid omnis est prohibitum? Videtur q nō. ar. lxxij. dist. presbyter. ibi cēn ragimē gmittitur qñ ouа permittuntur. † Lardū an comprehendatur nomine carnis. † Cōc. text. i. l. repertis. 7 ibi Bar. C. de ero. mil. an. lib. xij.

f ¶ Nunqd cingere. Nisi consilio ēpi pro iustitia defendenda. Et est si. j. de peniten. dist. v. falsas.

g ¶ Litigare. hō ideo dicit: qz apud seculare tribunal nō debet suā querimoniā disceptando ꝓponere quisq; publice penitēs sed ecclesiasticum iudicium debet adire. ē. xj. qō. j. aliud. supple ergo hic, nisi in propria causa et coram ecclesiasticis.

h ¶ Nunqd ducere. Si tamen duxerit, tenet matrimonium. argu. ē. eo. quicunq;. Alij dicunt cōtra: vt not. j. eo. §. de penitentibus.

i ¶ Nunqd laueris. Vxores occidēt grauiꝰ peccat qui vxorem interficit, q̄ qui matrem: quia maior penitentia imponitur hic vxoricide q̄ matricide in illo capit. latores. matrē, quod est. j. ea. qōne. et sic maius est crimen. argu. xxiij. q. j. non afferamus. quod concedit Hug. nam dicit q ma rō etiaz gis peccat qui seipsum interficit q̄ qui alium. † xxiij. q. est i ma v. si non licet. vnde magis peccat qui partem corporis tre: vt sui interficit q̄ qui matrem. Probat hoc etiam per illam ptz xxx. authoritatem. Propter hoc relinquet homo patrem et v. q. iij. matrem, et adherebit vxori sue. extra de biga. debitum. §. hac vxorem: sed qua homines promptiores sunt ad interficiendum vxores: ideo ob hoc magis puniuntur: vt sic retrahantur a tali facinore. Unde non valet hec argumentatio: grauius puniuntur, ergo grauius peccant. Et est simile in fornicatiōe notoria, licet enim multa crimina sint in fine, grauiora: tamen quia facilius et fedius delinquitur in Archi. hoc crimine q̄ in aliis: ideo durior pena in eo statuitur. Corp. argu. xxxij. dist. §. verum.

l ¶ Uenialiter. Arguit q ecclesia potest corpus 7 san guinem domini quibusdam etiam in fine prohibere. et i fine Argu. xxvij. qō. j. impudicas. argu. distinc. i. penitentes. quibus contra. ē. xxxj. qōe. vj. de his. contra. ē. ij. qōe. iij. si quis epīscopum aut presbyterum. ē. xij. q. vlti. quesitum est. negari.

ibi: sm̃ p̃cepta canonum. Ad hoc dic q̃ quãdoq; illud quod iure cõmuni competit, dicitur cõcedi respectu misericordie z pietatis. argu. ff. de ysufru. si extraneo. et in ceteris capi. hic ignatius. nam uniuerse uie dominj misericordia et ueritas. Joan.

a ¶ Sanguis. id est peccatuz. unde illud: Sũguis sanguine retigit, id est peccatũ. xlvij. dist. ephesijs. Jo. 1.

b ¶ Alieni. Arg. q̃ non imputatur p̃celsis subditorũ malitia, et quo p eum non stat quo minus corrigãtur. arg. vij. q. j. ¶. cum autem. ¶. dist. xlvij. ephesijs. ¶ xl vij. dist̃in. ca. vlt.

¶ Jq̃ uerius. ¶ Cas⁹ Non licet uiro uxorem adulteram occidere: nec etiam uta dimittere q̃ aliam uiua ea superducat sed si alterũ p̃cesse uult facere, potius sua uita aliaz ducat q̃ suam occidat.

c ¶ Nõ licet. Nã dicit lex q̃ unũ delictum propter aliud non minuit penam: vt. ff. de pu. delic. l. ij. et est argu. q̃ in delictis cõpẽsatio non admittitur. argu. xxij. dist̃in. ca. j.

d ¶ Quod non licet. Scilz occidere uxorem suam.

e ¶ Quod non licet. Scz aliã uacere ea uiuente.

f ¶ Adulterium. Sic ergo permittitur minus malum ut euitet maius. ? ¶. xxvj. q. ij. hꝰ qui. ¶. xxij. q. j. ca. vj. ¶. dist. lxxij. p̃ecipitur. ¶. p̃oxi. qõ. vij. quid in omnibus. contra. Solu. gratius est homicidium q̃ adulteriũ: sed tibi ‡ expone gratius, id est generalius. l. distin. quia tua. Uel rarius ratione inquinationis. xxxij. q. un coniugio. et non est consilium uel p̃ceptum quod hic dicitur: sed est comparatiua permissio: que non excusat a peccato.

? Sic xxij. q. j considera.

‡ Scz I pce. ca. quid.

¶ Adultio. qõ dic vt plene no. iij. dist. ca. vlt. in princ.

¶ In premissis. ¶ hoc est. iij. pars. q. in qua dicit quod in sequenti cap. continetur. Jo. de fan.

g ¶ In premissis. Sic intellige. xxxj. q. j. hac ratione.

h ¶ Impendatur. Sapia. e. interfectores.

Placuit. ¶ Casus. Dicitur hic q̃ si uxores clericoꝝ peccauerint: eas non occidant, sed eas custodiant, ne deceteto habeant licentiam peccandi, macerando eas uerberibus z fame: sed non usq; ad mortem: cum eis autem non comedãt: nisi prius uere penituerint. Sequẽs ¶. pace, ad quẽ inducit sequens cap.

i ¶ Licentiam. Id est impunitatẽ. Simile. q. v. dist̃. qui syncera.

k ¶ Potestatem. Nam si eam eius male peruertauerit nisi pro canonis lege: expressis, punitur in pecunia: quia debit et tertiam partez donationis quam dedit propter nuptias: ut in autenti. ut ii ce ar ma. et ante ¶. si quis autem. col. vij. si autem quis nõ dedit dona. propter nuptias, punitur i quarta parte totius sue substantie: si eius substantia nõ excedit ccc. aureos. si exce dit, dabit centũ aureos. C. õ rep. l. vl. Jrẽ nõ duo q̃ ipsum: et debeãt eis penitẽtã mũgere: ? ¶ sed compellere ut accipiant ad alios. Sed nunquid iaꝝ eius idez potest de uxore sua? Dicoꝝ non: quia non inuenio expressum: castigare tamen potest eam: vt nota. ut. ¶. vij. gõe. j. sicut alterius. Sed quare dicit q̃ pauperes clerici seruiant sibi? Dicoꝝ respondet facie obiectioni: quasi dicat et si mulieres ligate non possunt eis seruire: pauperes clerici qui non possunt alios seruientes habere, seruiant sibi uice mutua. Item secundũ Hugo. non poterũt illas reconciliare sibi, nisi nollent pro monere. argu. xxxiij. distinct. si cuius. Alij autem dicunt illum nõ impedirt cuius uxor cognoscitur ab alio, si ple non consenti at eius adulterio. unde bene possunt eas reconciliare etiam quo ad carnis commercium: nec eis in aliquo p̃iudicatur. quod tamen intelligas sm̃ quod di xl. ¶. xxxiij. dist. si cuius.

Uxor clerici rumpit pectus quidam filij. ps.

? Sic hoc uide as

qs nota. xxx. q. j. ca. ij. ¶ Scz

l ¶ Ita utinicem. Argu. xij. q. j. dilectissimis. Argu. xj. q. j. sicut enim. arg. dist. xc. precipimus.

a ¶ Si seruitia. Id est seruientes.

b ¶ Cibos. Et est hoc ꝓpter enormitatē delicti: tamen ipsum excommunicatā non debet vitare, ſ xj.q.iij. quoniā multos. quod forte falsum est.

¶ Hic aute. ¶ Hec est. v. pars. q. in qua dicit qđ hic ⁊ in sequē. ca. continet.

Ioannes de fan.

¶ Hoc ipsum.

¶ Casus. Qꝛ peccator post septē penitētiā ad priſtinū statum reintegrantur, hoc non ex carnali arbitrio, ſ ex diuina sententia sancti pres sanxerunt. qđ ꝓbat exēplo sororis Aaron que propter murmurationem quaz fecit aduerſ Moyſen, electa fuit extra castra septem dieb, vt mūdaretur: ꝙ qđ notat q septē annis dz aliquis penitere anteq in statū priſtinum reuertat. In scđa parte dr q cū in gestis conciliorū diuersa inuenit sententia vel opinio: illius sententia tenenda est cui antiquior et potior extat authoritas. Secūda ibi: In fine autem epistole.

c ¶ Precepit. Id est permisit post septem annos. ē. dist. m. lxxxij. presbyter contra. sed varietas canonuz est in penis infligendis, ⁊ penitēte fit arbitrarie: vt. xxvj. q. vij. tempora. et in his minor penitentia est amplectenda. ff. de arbi. diem proferre. ſ. si plures. ⁊. l. non distinguemus. in pn. et dist. l. eos vero.

d ¶ Nā legit. Licet olim peccatū murmurationis non puniret mulctaret morte: hodie tñ repellit (vt dicit ꝺn.) a primo statu penitētione: arg. tc. dist. alien. qz nec ola nec sola ⁊c. vt notaui. ibi. ſ. dist. multos. Hic inferꝝ vna ratio ꝙre septēnis penitētia imponat: qz Maria ⁊c. Theologi aliter assignant: scilicet ꝓpter peccatū septiformis spiritꝰ sancti gratiam amisit, ita per penitētiā septēne eam recuperet.

e ¶ Cuius antiquior. Simile. ē. l. dist. dño sancto. in fi. vbi de hoc dixi.

¶ Hoc aute ḡḡ. ¶ Casus. Dicit Gratian⁹ ꝙ ꝛ videat dictū ꝙ sacerdotes ſcialr deberāt facere septēnē penitentiā: hoc tamē generaliter ad omnes extēdit: vt ꝓbat exemplo Dauid qui ad imitationē dñi sententie de adulterio ⁊ homicidio, septem diebus penituit. vnde potest ecclesia habuit in vsu vt ꝙ mortali peccato septēnis penitentia fieret: nisi enormitas delicti vel dignitas officij maiorem fieri exigat. In sequenti autem. ē. dicit q penitentes matrimonia ꝓtrahere prohibentur: ⁊ ad hoc inducit sequens ca. dominice sententie Maria scilicet: vt. ē. ca. proximo.

a ¶ Ne forte. Hec est. v. pars. q. in qua dicit qđ hic ⁊ in sequē. ca. continet. Ioannes de fan.

¶ Hoc ipsum.

¶ Casus. Qꝛ peccator post septē penitētiā ad priſtinū statum reintegrantur, hoc non ex carnali arbitrio, ſ ex diuina sententia sancti pres sanxerunt. qđ ꝓbat exēplo sororis Aaron que propter murmurationem quaz fecit aduerſ Moyſen, electa fuit extra castra septem dieb, vt mūdaretur: ꝙ qđ notat q septē annis dz aliquis penitere anteq in statū priſtinum reuertat. In scđa parte dr q cū in gestis conciliorū diuersa inuenit sententia vel opinio: illius sententia tenetur cui antiquior et potior extat authoritas. Secūda ibi: In fine autem epistole.

b ¶ Precepit. Id est permisit post septem annos. ē. dist. m. lxxxij. presbyter contra. sed varietas canonuz est in penis infligendis, ⁊ penitēte fit arbitrarie: vt. xxvj. q. vij. tempora. et in his minor penitentia est amplectenda. ff. de arbi. diem proferre. ſ. si plures. ⁊. l. non distinguemus. in pn. et dist. l. eos vero.

c ¶ Nā legit. Licet olim peccatū murmurationis non puniret mulctaret morte: hodie tñ repellit (vt dicit ꝺn.) a primo statu penitētione: arg. tc. dist. alien. qz nec ola nec sola ⁊c. vt notaui. ibi. ſ. dist. multos. Hic inferꝝ vna ratio ꝙre septēnis penitētia imponat: qz Maria ⁊c. Theologi aliter assignant: scilicet ꝓpter peccatū septiformis spiritꝰ sancti gratiam amisit, ita per penitētiā septēne eam recuperet.

d ¶ Cuius antiquior. Simile. ē. l. dist. dño sancto. in fi. vbi de hoc dixi.

¶ Hoc aute ḡḡ. ¶ Casus. Dicit Gratian⁹ ꝙ ꝛ videat dictū ꝙ sacerdotes ſcialr deberāt facere septēnē penitentiā: hoc tamē generaliter ad omnes extēdit: vt ꝓbat exemplo Dauid qui ad imitationē dñi sententie de adulterio ⁊ homicidio, septem diebus penituit. vnde potest ecclesia habuit in vsu vt ꝙ mortali peccato septēnis penitentia fieret: nisi enormitas delicti vel dignitas officij maiorem fieri exigat. In sequenti autem. ē. dicit q penitentes matrimonia ꝓtrahere prohibentur: ⁊ ad hoc inducit sequens ca. dominice sententie Maria scilicet: vt. ē. ca. proximo.

res auxilium ferāt, si seruitia a non habeāt. cum vtroꝝ aute ipsis q̄ peccauerint, cibos b nō sumāt: nisi forte ad timorē dñi acta penitentia reuertantur.

Nunc aute queritur quare sacris canonib⁹ sit institutum vt post. vij. annos penitentes in priſtinum statum reuocent?

De his ita scribit Ysidor⁹ ad Masonem episcopum.

¶ Quare sit institutum post septem annos in priſtinum statum penitentes redire.

Hoc ipsum q canonū cē sura post. vij. annos penitētem remeare in priſtinum statū ꝓcepit c ⁊c. vt in tractatu ordinādoꝝ de lapsis: nō electione ꝓpriꝝ arbitriꝝ sancti patres, ſ potiꝰ ex sententia diuini iudicij sanxerūt. Nam legit e q Maria sororꝛ Aaron ꝓphetisa cum detractionis aduersus Moysen incurriſſet delictum, illico stigmate lepre percussa est. cumqꝛ peteret Moyses vt emūdareſ, ꝓcepit eā dñs extra castra septē dieb⁹ egredi: et post emūdationē rursus eam in castra admitti. Maria ergo sororꝛ Aaron, caro intelligit sacerdotis: q̄ dum superbie dedita, sordidiſſimis cogitationum maculaſ cōragijs extra castra septē dieb⁹, hoc est extra collegiū sancte ecclie. vij. annis pjciaſ: vt post emūdationē victorū locī vel priſtine dignitat⁊ reciptat meritum. et post pauca.

¶ In fine aute epl̄e hoc adjectum putaut, vt q̄liescūqꝫ in gestis ꝛciliorꝛ discors sententia inueniſ, illi⁹ sententia magis teneaſ, cuius antiquior⁊ potiorꝛ extat authoritas. Hoc autem q̄ꝫ de sacerdotib⁹ videaſ ꝓcialr dictū, g̃naliꝝ tñ de oib⁹ penitētib⁹ opz intelligi. ad imitationē nāq illi⁹ dñice sententie Dauid de adulterio ⁊ homicidio repreh̄ſ⁹, vni⁹ hebdomade ieiunū i satisfactionē admiſi sceler⁊ deo legitur obtuliſſe. Hic etā ecclialtica ꝓsuetudie est vsurpatū⁵ vt maioꝝ b criminū penitētia. vij. annoꝝ spatio ꝛcludaſ: nisi vel officij excellentia i, vel criminum magnitudo vulgarē ꝓsuetudinē excedens (veluti dū ꝛtra naturā humane societat⁊ parēti⁹, vel liber⁊, vel alijs eiusmodi ꝓsonis impudice adherem⁹: vel dū relicto naturali vsu cōtra naturā more sodomitico fornicamur, vel vsqꝫ ad coitum biuoꝝ animalium prolabimur) ꝓcmissum spatium transcendere cogat.

De penitēti⁹ k quoqꝫ queritꝰ

f Addidit libro Regum. ij. ca. pi. xij. q Nathan ꝓphēta cū redargueret Dauid de adulterio ⁊ homicidio, descēdit de solio, et grauiter est ꝓtri⁹: ⁊ dixit Nathan. Transtulit dominus peccatuz tuū: veruntamē filius qui natus est morietur. Percussit ergo dñs paruulum vsqꝫ ad vltē desperationem, ij. Re. xij. et ꝓ paruulo ieiunauit Dauid, et noluit ꝓsolari. Accidit autem die septimo vt moreret infans: et videns Dauid seruos vlulantes, intellexit q mortuus esset: qui lota facie et mutata veste, intrauit domum dñi, ⁊ adorauit: et exhilaratus, rediit domum suam.

g ¶ Usurpatū. i. vsu habitum.

h ¶ Ut maiorum. Supra. xxij. q. j. ꝓcandum.

i ¶ Excellentia. Ut. ē. lxxij. distin. presbyter. et. xxij. q. j. deuotā. ē. xxiij q. j. si quis dederit.

tamen omnia ista sunt in arbitrio sacerdotis. xxvj. q. vij. tempora. Unde canones non ponunt mensuram penitētie: sed omnia hec arbitrio sacerdotis relinquunt: vt j. de pen. dist. j. mensuram.

¶ De peintentibus quoqꝫ. ¶ Hec est sexta pars questionis in qua queritur vtrum penitentes solenniter possunt contrahere? Et dic q̄ non debent, nisi essent pontifices: ſ tamen contrahunt, tenet matrimonium. Ioannes de fan.

¶ De penitentibus. Hic mouet magister quandā incidentem questionem: an post solennem penitētiam possit contrahi matrimonium? Et tres sunt opiniones de ꝺo sit posſ. Quidam dicunt q̄ nullus solēniter penitens potest contrahere nisi ex dispensatione. j. eo. an montiquit. quia intelligunt vouisse, ⁊ sic intelligunt capitu. j. Here.

penitē tie men sura p canonēs nō solēniter penitentibus an posſ sit posſ. an posſ sit ins penitens

eo.de his, penitens eñ semper viuit sub regula ecclesiastica: vt de pe.dist.v.cõtrarium. ℌ. vero dicit q̃ quilibet penitẽs potest ꝓtrahere, nisi tantũ in tribus casibus: puta pro vxoricidio: vel nisi iniunctum hoc sit ei nomine penitentie: vel pro raptu sponse alterius, vel pro incestu. Adhuc tamen excipit adolescentes qui (vt dicit) de iure cõi possunt contrahere. Ideo autem in tribus hiis casibus prohibẽt: quia in his contaminatur matrimoniũ. Alij tamẽ ponunt quinq; casus in quibus post solennem penitẽtiam non licet contrahere. vnus est pro incestu: vt. xxxij. q. vij. si quis viduã. Item pro vxoricidio. ℌ. eo. interfectores. Item ꝓ raptu sponse alterius. xxvij.q.ij. statutũ. nec cõtradicit. xxxvj.q.ij. tria. Nam ibi illa nõ erat sponsa. Item pro concubitu cum moniali. xxvij. qõ. j. vt lex. Aũt pro homicidio ꝓsbyteri: vt eẽ de peni. ℨ re.q̃ presbyterum. Item ꝓ eo q̃ dolose suscepit filium de sacro fonte. xxx.qõe.j.de eo. Et dicunt quidam q̃ si isti contrahãt nõ tenet matrimoniũ, ar. ℌ.eo. interfectores. Si tamen tales sint q̃ nõ possunt cõtinere, de licẽtia epi possũt cõtrahere, ℨ consensus epi facit matrimoniũ taliũ tenere: vt j.e. ca. vlt.

Canon penitentialis.

an eis generaliꝫ post penitẽtiã peractã cõiugia cõcedanꝫ. generaliter eñ canonica authoritate ꝓhibenꝫ penitẽtes ad seculare militiam redire, vel matrimonia contrahere.

Unde Siricius papa,

¶ Penitẽtes matrimonia cõtrahere prohibentur.

De his vero non incongrue dilectio tua fedez apostolicam credidit consulendam q̃ acta penitẽtia tangẽ canes ℨ sues ad vomit⁹ pristinos ℨ voluptabia redeuntes: ℨ militie⁹ cingulũ, ℨ lubricas voluptates, ℨ noua coniugia, et inhibitos denuo appetiuere concubitus: quoꝝ imꝓfessam continentiã generati post absolutionẽ filij ꝓdiderunt⁹: de quibus q; tam suffugiũ nõ habẽt penitẽdi, id durim⁹ decernendũ, vt sola intra ecclesiã fidelibus oratione iungant: ᶜ sacris mysterioum celebritatib⁹ (q̃bus nõ mereanꝫ) interssint: a domínice autẽ mẽse quiuio segregenꝫ vt hac saltem districtione correcti, ℨ ipsi in se sua errata castigẽt, ℨ aliꝫ exẽplũ tribuãt ẽten⁹ ab obscenis cupiditatib⁹ retrahanꝫ: q̃b⁹ tñ (qñ carnali fragilitate ceciderunt) viatico munere cũ ad dominũ ceperit ꝓficisci, per cõmunionis gratiã volum⁹ subueniri: quã formã et circa mulieres ᵇ q̃ se post penitentiã talib⁹ pollutionib⁹ deuinxerunt, esse seruandam censem⁹. Sed quia timore soluendi coniugij nonnulli ad penitentiã accedere differũt, vel ꝓpter lapsum adolescẽtie quẽ formidant, penitẽtie remediũ suscipere negligũt: ideo authoritate canonica permittiꝫ eis, vel contracta matrimonia retinere, vel alia contrahere[e].

Unde Leo papa galerio epo Tripolitano scribit.

¶ Ex indulgentia coniugia post penitentiam legitimã nõ negentur.

Audiuimus [f] a quibusdã q̃ in vestris diocesibus ac finib⁹ christianoꝝ cet⁹le ui occasione se subtrahunt penitẽtie iugo, dicẽtes q̃ si penitentiã agim⁹, iugij debemus relinquere copulam. in quo errant, ℨ de veritatis calle discedũt: q; ꝓ oĩb⁹ illicit⁹ penitentiã vnusq̃sq; Christi nominis cultor sustinere ac peragere summopere dz dicẽte dño: Penitẽtiã agite, appropinquabit enim regnũ celoꝝ. Iugiũ vero legitimũ nulli orthodoxoꝝ penitẽtiã sustinẽti soluere lz, ℨ infra.

Penitẽs solẽniter an posse ad honorẽ redire.

a ¶ Et militie. ſz nunquid ita generaliter verus est q̃ solẽniter penitens non debeat redire ad cingulum militie? Dicunt quidã hoc esse cõsiliũ: non autem precepti. et ita intelliguntꝫ de pe.distin.v.falsas. Hoc alij intelligũt in eo casu tantum cũ eis hoc iniungit in penitẽtia. Alij dicunt istud tantũ esse intelligẽdũ quãdo agit penitẽtiam solẽnem pro crimine in militia cõmissa: hoc innuit illis ca.falsas. ℨ

b ¶ Prodiderũt. Simile. lxxxij. dist. ꝓpositi. ℌ. di. xx. ẽpost. vij. pius. ℌ. C. de epi. audiẽ. nemo.

c ¶ Jungantur. De peni. dist. v. si q̃ vero.

d ¶ Et circa mulieres. Arg. q̃ solẽnis penitẽtia ita iniũgit feminis sicut viris. ar. i. dist. penitentes. j. e. q. animadui. ℨ. q. v. penitentiã. ℌ. xxvij. q. j. virginib⁹. ℨ ca. si q̃s a cro. j. eo. ca. j.

Mat. iij. a.

ℨ Adh⁹ facit expresse q̃ le. et no. eẽ ꝺ despõ. ipũ. ad dissoluẽdũ. in fi. Archi.

De his. ¶ Casus. Quidã post acceptã solẽnẽ penitentiã ad militiã redeũt secularẽ. Alij viuũt inconstinenter, vt per filios male genitos apparet: de quib⁹ ita statuit vt ẽiusq̃ non possint iterum solẽniter penitere: ita men ecclesiã intrant, ℨ admittunt ad sacramẽtũ: sed nõ ad communionẽ nisi in fine vite. Quod autẽ de viris dicitur, est de mulieribus similiter intelligendum. ¶ Imꝓfessam. i. male professam.

¶ De his. Hoc ca. potest intelligi de penitente solenniter ꝓ aliquo predictorum criminum, et tunc dic imꝓfessam. i. incontinentiam male professam. i. non seruatã. Et q̃ postea dicit non habẽt suffugium penitendi: verũ est q̃ solẽnis penitẽtia non iteratur. i. dist. ℌ. potest. licet ℨta. innuat ꝓtrariũ. j. de pe. dist. iij. ℌ. ex persona. Potest etiã hoc ca. intelligi de his q̃ votum emiserunt, ℨ post cõtraxerunt, nec tenuit matrimonium, ℨ tunc dicit imꝓfessam. i. male professam. Et dic q̃ non habẽt suffugiũ penitendi. i. contra. professionem suam veniendi. omnia alia plana sunt.

¶ Sed quia ¶ Casus. Iste ℌ. respicit superiorẽ ℌ. vel ca. Primũ sequens. Dicitur ergo hic q̃ quidam timebãt ne si solenniter penitrent, dissolueretur coniugium, vel ne amplius possent contrahere cum essent adolescẽtes, et sic non penitebant: ℨ ideo statutũ fuit vt possint in matrimonio contracto ℨ cum aliꝫ de nouo contrahere. ℨ ad hoc iducit seq. ca.

e ¶ Contrahere. Quantum ad hoc vt vtatur matrimonio tam contracto, non est permissio: licet forte ita intellexit Stat⁹.

Audiuim⁹. ¶ Casus. Quidã stulti erãt in falsa opinione vt si penitẽtiam ageret, oporteret eos vxores habitas relinquere. Precepit ergo Leo vt penitentiam agant, ℨ vxores relinquere non teneantur.

f ¶ Audiuim⁹. Si hoc, c. intelligas de q̃uata penitẽtia

planū est.si de publica, tūc loquit de mīmonio iā ꝛcto.

IN adolescentia. ¶ Casus. Dicit hic q̄ si quis adolescēs pro aliquo periculo imminente solennē egerit pniam: et postea ꝑpter lapsum carnis vxorem duxerit: nec ipsum condemnamus, nec regulā sic faciendi in alijs cōstituimus.

a ¶ In adolescētia. hoc ca. dupl̄r pōt intelligi. Primo de eo soluto q̄ egit solennem penitentiam pro aliquo dictoū criminū: postcōtrahit. et sm hoc facit hꝫ mentionem de hoc. ℟. eo. interfectores. nec fit mēto de hoc. ℣. eo. antiqui. sed de alia constitutione Leonis quam non habemus: cū illud antiqui. de coniugato in matrimonio intelligaī qui tale quid commisit pro pter q̄ egit solennem pniam pro aliquo predictoꝝ criminum: de quo ibi dicitur q̄ debet vti vxore sua quousq̄ possit seruare continentiam. Uel pōt intelligi de iam cōiuncto: z sm hoc fit de hoc mentio ℣. e. antiqui. hꝫ de qua fit mentio. ℟. e. interfectores. iteruꝫ nesciū. Secūdus casus repugnat illi litere copulā vxoris elegerit: sed exponebi. i. exegerit carnale debitum. posset sm intelligi illud ca. antiqui. et illud interfectores. q̄ facerent ambo mentionem de hoc ca. in adolescētia. ita sez q̄ illud antiqui. intelligatur de coniungēdi. z sm hoc hꝫ posita in ca. antiqui. ita dꝫ exponi: cōiugatus. i. cōiungēdus redeat ad pristinū cōiugiū, id est cōtrahat cōiugiū q̄s antea ꝑtrahere potuisset iure si non peccasset: sed nunc ex dispensatione. Jo.

a ¶ In adolescentia. Argu. q̄ ratione etatis facilius dispensatur. l. dist. penitentes. xxxv. q. vj. si duo.

b ¶ Dum moritur. Cum volebat esse in bello. non intelligē pro infirmitate. arg. xxvj. q. vij. ca. j.

c ¶ Penitentiam. i. nō expleaīt septem anni cōputato primo ex quo penitens cepit agere penitentiam.

c ¶ Penitentiam. Arg. contra. ℟. l. dist. penitentes. Ibi enī bi. q̄ solēnis pnia non de facili iuuenibus imponēda est. non est contra: q̄ illud bene concedo. Jo.

Sacris eos vos expedit eloquijs edocere, vt ab erroris eripiantur caligine: † et licitis copulationibus iuncti de omnibus illicitis penitentiam agere procurent.

Item Leo papa quartus.

¶ Propter lapsum iuuenilis incontinentie non negētur penitentibus licita coniugia.

IN adolescentia[a] constitutus si vigēte aut metu mortis[b], aut captiuitatis periculo, pniam[c] gesserit, et post ea timēs lapsum incōtinentie iuuenilis, copulam vxoris elegerit, ne crimen fornicationis incurreret: rem videtur fecisse venialem: si preter cōiugē nullam omnino cognouerit: in quo tamē regulā[a] nō cōstituimus: sed quid sit tolerabili[b] estimamus[c]. Item Nicolaus papa Radulpho epō sancte ecclesie argentee Retensis.

¶ Hec est pnia imponenda ei qui matrem occiderit.

PAtorem presentiū matricidam esse cognouimus: cui p̄cipimus vt sub pnie iugo pmaneat: ita vt p annuz integrū ecclesiā nō ingrediaī sed ante fores basilice stans, oians z deprecans deum pseueret: qualiter tanto eripiatur piaculo cōpleto vero anni circulo, introeundi in ecclesiā licentiā habeat: tm̄ iter audientes stet: sed nondū cōicet completis autē triū annoū curriculis, sacre cōionis ei gr̄a concedaī: oblationes vero nō offerat nisi[f] puius alioū septē annoꝝ curricula expleantur.

Dis aūt oib[9] annis atq̄ tpibus carnē nō mād̄ucet: nec vinum bibere ꝑsumat: exceptis festiuis dieb[9] atq̄ dñicis: et a pascha vsq̄ ad pentecostē. Et quocūq̄ ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sz pedibus proficiscatur: arma[g] nō sumat nisi contra paganos. Jeiunet aūt tribus diebus per hebdomadā vsq̄ ad vesperā[h]: a prouia aclegitima cōiuge non separet: ne in fornicationis voraginē corruat: qō ne fiat optamus. Si aūt ante annoū triū cursum finis vite illius appropinq̄uerit, corpis et sanguinis dñi nr̄i priceps fiat. sinautē vt supra statuum[g] efficiaī. tm̄ si illius cōuersionē[i], et lachrymarum fontē in omnibus videritis floudis actionibus et optimis operib[9] pullulare: humanius circa eū solicitudo perutgil appareat, mitisq̄ in oibus demonstretur. Item.

¶ Post dignā pniam adolescentib[9] pmittit licita cōiugia.

SIq̄s cū duab[9] sororib[9] fuerit fornicat[9] aut cū

d ¶ Regulam. Finis huius ca. facit pro his qui dicunt q̄ nec etiam iuuenis ℣here pōt: arg. ℟. eo. interfectores. ℣. vero Lan. z War. qui dicūt q̄ iuuenis de iure cōi potest cōtrahere: exponūt literā, non regulā ꝓstituimus. i. non dicimus aliquid q̄s erat ius cōe ante hoc: immo contra ius cōe: quia de iure cōi nec adolescēs poterat ꝑtrahere ante hoc. † et hoc etiaz ꝺt ℣. z Jo an. ꝺ. f.

e ¶ Estimamus. Constituendo scilz q̄ō modo tolerabilius est ēē eius contrariū constituēdo cōtra ius cōmune.

IAtorem presentiū. ¶ hec est. vij. pars questionis in qua dicit q̄r punit mficida. Jo. de fan.

¶ Casus. Iste matrem interfecerat: nunc papa in hoc ca. imponit ei penitentiam. Uel ostendit quā penitentiā epūs suus debeat ei imponere.

f ¶ Nisi primo. Arg. cōcesso matri inhiberi minus: argu. l. dist. ca. placuit. ar. xvij. q. iij. miror. et ex de rationea. ca. j. Arg. contra. xcv. dist. illud. z qui indignus est minore, et maiori. ff. de sena. qui indignus. et cui interdicitur pomerū ciuitatis, z ipsa ciuitas. ff. de seruis ex por. cui.

Pomerio interdicto interdicitur pomerium ciuitas.

g ¶ Arma. amittit ergo scudū, cuz dominū iuuare nō possit: z sibi hoc imputet: qa ex culpa sua hoc damnū incurrit. xv. q. ē. j. sane. arg. xvij. q. iij. vxor. ff. de reg. iur.

vij. ps

Vasallus pōt seruire q̄ndiu p substitutum. pniam a papa iposita pōt ēē ꝑ er cā re laxare.

h ¶ Ad vesperam. j. de consē. dist. j. solent. Jo.

i ¶ Conuersionē. Potest ergo epūs causa cognita relaxare de pnia quam papa imposuit. eadem ratione z clericus de ea quā epūs imposuit. sed dic q̄ papa licentiam a papa dedit de hoc. Item nūquid ille cui papa penitētiam imposuit poterit ingredi monasterium? sic. arg. ℟. eo. admonere. et de peni. dist. v. si quis.

SIquis cum duabus. ¶ hec est. viij. pars. q. in qua probat q̄ omnes incestuosi et homicide si cōtrahāt tenet matrimonium. Jo. de fan.

Incestus sus incestus (nisi in adolescẽte) impedit matrimoniũ. xxxiij. an possit. q.ij.ca. penul. Doresit tamen eps dare licẽtiam incestuoso vt contrahat dispensatue. alias cõtrahendo nihil agit. monuz Zpere. tm debet dispensare qui tenere non põt. Sed qualiter constabit hoc eps? per famã vicinoz. extra qui cleri. vel vo. significauit.

a ¶ Penitentiam. Hec est opinio quoꝝdã: q̃ quilibet per famã vicinoz. extra qui cleri. vel vo. significauit.

b ¶ Uxorem. Supra. xxvij. q.ij. qui dormierit. cõtra. S. priori. q.vij. concubuisti. cõtra. Sol. hic ignorans, vbi sciens fuit. Uel hic loquit de illis quarũ neutra fuit vxor. vel sponsa. Y. sed hec solutio repugnat ꝓ illud. ſ. xxxv. q.ij. si quis cũ matre. q̃ illud de simplici fornicatiõe intelligitur: quod patet. xxxiij. q.ij. ſ. ō simpliciter. Ut hic de dispẽsatione ecclesie, vel lenitate misericordie: ibi de rigore.

¶ Chaos ẽ cõfusio rerũ. chaos greci dicũt materiaz celi et terre cõfusam: ſm Papiniã.

Sz quis. qẽ. c. ¶ percutitur. Nisi admonitus peniteret. xj.q. ij. certum. ix.ps.

d ¶ Sililiter. xxx. q.j. omnis. argu. l. dist. ponderet.

¶ Quod ei. ¶ Hec est. ix. pars qõnis: ſm Jo. de fan.

e ¶ Quos enim. Ita. nõ intelligẽs cap. sequens decepti est: argu. illiꝰ capit. xxxiij. q.ij. si quis necessitate. et C. de repu. l.j. subuertit hoc ca. et. ſ. sequen. ac si esset alia causa ꝓter fornicationem ꝓpter quam quis ab vxore valeat separari vt deportatio.

f ¶ Hoc aliter. Nõ est verum q̃ aliter: sed hoc dicit vt indũcat sequens capitulum.

Quos deus. ¶ Talue. Homo sine ratione separare non potest quos deus coniunxit: vbi vero lex occidit: non separat homo, sed lex.

s ¶ Absq̃ rõne. Per hoc ca. solue gñale illud. xxxj. q.j. quod si dormierit. z.ij.q.v. consuluisti.

h ¶ Non enim homo separat, sed lex. Sile. xxiij. qõ. v. si his pſonis de quibus sctã scriptura, phibet: si dignã egerit pniam, et castitatis nõ valuerit cõtinẽtiam sustinere, liceat ei legitimã in coniugio vxorẽ accipere. Siliter et mulieri que tali fuerit scelere lapsa vt fornicationis nõ perducatur ad chaos. ꝓ Sed hoc de laicis viris ac mulieribus solummodo statuimus. Item.

¶ Punitur qui hec crimina committit; nõ tamen legitimam dimittat vxorem.

Sz q̃s cũ mre fornicat fuerit spũali anathematis (vt scitis) percutitur. ictiꝰ sit. autẽ z illũ pcutere, ꝓmulgamus, qui cũ ea quã de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum illa quã ante epm tenuerit cũ sacro chrismate fuerit vncta, fornicatiõis ppetrauerit scelus: legitimã tñ si habuit non dimittat vxorem.

Quos em de cõiũxit, iuder sua authoritate separare non debet: q̃q̃ Jsidorus hoc aliter intelligat dicens.

¶ Nõ homo separat quos pena condemnat.

Quos deꝰ cõiũxit, homo non separet. q̃ris quõ? subaudi, violenter, sine lege, absq̃ rõne, quos deꝰ cõiũxit homo nõ separet. non em homo separat quos pena condẽnat: quos reatꝰ accusat: quos maleficiũ coarctat. Ex hoc ꝓ his dictuz intelligit, quos iudices seculi ꝓ suis sceleribus legũ seueritate percellũt quos vel morte puniũt: vel deportari iubent. Item ex cõci. Tole. viij. ¶ Eodem.

Antiqui i er sanctissimi Leonis pape hec est sententia k: vt is qui in etatis adolescẽtia positus dum mortis formidat occasum: si peruenerit ad penitentie remedium: si coniugatus forte fuerit incontinẽs, ne postea adulterij lapsum incurrat, redeat ad coniugiũ pristinũ, quouscq̃ possit adipisci tpis maturitate continentie statum: quod nos vt de viris, ita z de feminis eq̃ modo censemus: non quidem hoc generaliter l et canonice est preceptum: sed constat vobis, ꝓ humana fragilitate indultum m: ea dũtaxat ratione, vt si is qui penitẽtie nõ est legibus deditus, antea ab hac vita decesserit q̃s ex cõi consensu ad cõtinentiã vnus eoꝝn fuerit regressus, superstitiꝰ non licebit denuo trãire p ad vxorẽ amplexus. si autem illius vita superstes extiterit, qui non acceperit absolutionem q penitentis, nubat si se continere non potest: et alterius consortio fruatur vxoris: quod in vtroq̃ seru pari modo a nobis manifestum est esse decretum, ita videlicet r vt in omnibus sacerdotis expectetur ordinatio s: vt iuxta quod etatẽ aptam perspexerit, penitentie absolutiõis tribuat legem.

Antiqui. ¶ Hec est. v. pars questionis, in qua Gratianus redit ad penitentes. Jo. de fan.

¶ Cattus. Si quis coniugatus soliter egerit pniam: si cõtinere nõ põt, ad cõiugium pristinũ reuertatur, donec erit in etate in qua poterit melꝰ continere. Idem dicendum est de penitẽte vxore: q̃s quidẽ ex indulgentia est. aeutum: z si penitens superuixerit nõ contrahere: alius vero sic.

t ¶ Antiqui. Si intelligas hoc cap. de matrimonio cõtracto, tunc est hic arg. ꝓ illis qui dicunt q̃ solenniter penitens intelligitur vouere. Si intelligas de matrimonio Jpẽdo, tũc expone redeat ad pristinũ cõiugiũ. i. quod cõtraxit post penitentiã: a quo p̃ suggestionem alicuius recesserat. Item habes hic q̃ q̃q̃ dispẽsatur in vno mrimonio, nõ fat̃ q̃ in secũdo: sicut q̃ i vno dispẽsat in vno ordine, non tamen in no: ẽ secũdo: vt. xvj. dist. in secundos cõsuetudinẽ.

k ¶ Senectutia. i. cõstitutio. Sz vide dicta. ſ. c. in adolescentia.

l ¶ Generaliter. Id est non q̃ ante hoc esset iuz commune, put dicit in ca. in adolescẽtia.

m ¶ Indultũ. A Leone papa.

n ¶ Uxoꝝ. penitens scilicet.

o ¶ Superstiti. Id est penitenti.

p. ¶ Transire. argu. q̃ fuolato ipso dimento id debet fieri qñ eo impediebatur ne fieret.

q ¶ Absolutionem. Id est penitẽtiam per quam habet absolutionem. i. quia non peccauerit.

r ¶ Ita videlicet. Id est in adolescentibus.

s ¶ Ordinatio. Nota q̃ ordinatio ista attenditur circa hoc vtrum adolescentibus debeat indici penitẽtia solemnis: non verum debeant contrahere: quia de iure cõmuni possunt: vt. ſ. eo. in adolescentia.

ꝓ Arg. ad hoc xxj. q̃s. vij. qui cum. de hoc.

ꝓ Ut xxxij. dist. ernubescãt. et ca. sed iuuenes. penitẽtia circa multa et attẽdenda. ꝓ Et ex eo. ij. significatur.

Mis breuiter. ¶ Casus. Post incidētes questiones, ꝓponit hic magister tertiā questionē in qua quærit an sola cordis contritione absq; operis satisfactione, & oris confessione dimittat peccatū? Et ad hāc questionem insolito more pertractat, occasione cuius tractatū de penitētia pluribus interserit: quē in septē distinctiones diuidendo disposuit. Allegat autem Gratia. in hac questiōe vel distinctione prima alternatim ꝓ vtraq; parte: et tandem ipsam insolutā dimittit, vt arbitrio prudi lectoris terminet. In hac igitur distinctiōe tractatur an sola cordis contritione dimittatur peccata.

¶ Tractatus de penitentia.

¶ Questio.iij.

Mis breuiter decursis in quibus extra negocij finē aliquātulum [a] euagari sumus: ad ꝓpositę cause tertiā questionē pertractandam (qua quærit.

¶ Distinctio.j.

Vtrum [b] sola cordis cōtritione, & secreta [c] satisfactione absq; oris cōfessione q̄s possit deo satisfacere) redeamus. Sunt [d] enim qui dicunt quemlibet criminis veniam sine confessione facta ecclesie, & sacerdotali iudicio posse ꝓmereri.

Item illud Ambrosij super Lucam.

stin. due. Modus agēdi talis est. In ꝓma dist. tractatur an sola cordis ꝓritio deleat peccatum, vel confessio post contritionem. Baz. dixit q̄ sola cordis ꝓritio non deleat peccatū vbi copia sacerdotis habeat, ar. j. e. ca. vi. & in hoc videt S. declinare inducēdo. c. illud vlti. Iz in precedenti. ¶. dicat hoc esse lectoris arbitrio relinquendū. Sz dicā dicat. Baz. dic q̄ nec cordis cōtritione, nec oris confessiōe penā dimittitur, sz nīi gratia dei. de ꝓe. distinct. iij. nemo tollit. sed ipsa cordis cōtritio signū est peta esse dimissa, sicut exterior satisfactio est signū cordis cōtritionis: gra eīm precedit cōtritionem: arg. j. e. nō pōt q̄s cōtritio remissionē vnde remissio est attribuēda gre, q̄ est causa cause. Alij dicūt petā q̄ ꝓritione dimitti q̄ ad culpam, nō quo ad penā: vt in glo. ibi. vltiz. Tertij dicūt conditionalē fieri remissionē per cordis ꝓritionē. Iscōa dist. tractat an charitas semel habita possit amitti. In tertia an penitētia reiterari possit. In quarta an peccata semel dimissa redeant. In quinta q̄s modus debeat obseruari in imponenda ea & accipienda. In sexta cui quis debeat confiteri. In septima an penitentia timore mortis accepta sit fructuosa. Ideo autem in septē dist. hūc tractatū diuisit, q̄ septenarius numerus perfectus est: arg. xxxij. q. j. nuptie. in fi.

petā vtrū de leantur sola cōtritiōe.

penitē te tractat de ꝑfectam di stinctiones cō tinet.

a ¶ Aliquantulum. Quia fouauit quasdam incidentes questiones, & solvit.

b ¶ Vtrū. ¶ hec dist. pōt diuidi in. iv. partes. Quarū prima subdiuiditur in septē partes. In prima ꝓbat q̄ in sola cordis contritione dimittuntur peccata: et hoc sm Joā. de san. Et ꝓbat per. v. ca. vsq; ad ca. seq. si quis non dicā. vbi incipit scōa pars huius prime partis. Tertia prime partis ibi: Contra. Quarta prime partis ibi: Aut facta. Quinta ꝑme partis ibi: Cogitatio. Sexta prime partis ibi: Et concilio. Septima prime partis ibi: hoc idem. Jo. de san.

b ¶ Utrum. Quia mentionem fecerat Gra. de penitentia. g. e. q. iij. admonere. ideo hic tractat de ea. Vel ita. Cum matrimonium sit principaliter sacramentum laicor, licet in minoribus ordinibus licite ꝓrahat: ꝙ tamē laicis solēnis penitentia debet imponi: vt. l. dist. confirmandum. ideo hic tractatum inserit de ea post tractatū matrimonij, cū ipsa sit sacramētū. Nām in veteri testa. incepit eīm ab Ada: vt. j. ea, ſerpēs. Videndū est ergo q̄d sit ipsa, & vnde dicatur, & que sit satisfactio: que attendātur in ea que sint necessaria, & de modo agendi in isto tractatu. Et quid sit ipsa, habes j. dist. iij. penitentia. Dicit eīm penitentia a penitendo. j. e. dist. tres sunt actus. & j. dist. iij. intantum. Quid sit satisfactio, habes j. e. dist. iij. satisfactio. Attenduntur autem in ea septem. ꝑsona siue dignitates. ff. xij. dist. non cogantur. Causa: vt. xxxij. q. v. excōmunicatos. ¶ Ite locus, tempus, qualitas, & quātitas. j. e. distin. v. consideret. Ité euentus: vt. xv. q. j. illa. In penitētia tria sunt necessaria. f. cordis ꝓritio, oris cōfessio, & operis satisfactio. j. di. iij. perfecta. Sed tamē cū facultas non ſuppetit ſufficit cordis ꝓritio. arg. xlv. di.

c ¶ Secreta. vtiq; sola cordis ꝓritiōe delet petā: vt. j. e. magna. Sz pena debet: vt. l. dist. si ds ꝓpostera. Et hoc verū est si ꝓfessio nō ꝓtenat cū adhiberi pōt: alꝫ ꝑmum petā iputat. j. e. di. agite. imo ꝓritus nō est si ꝓfiteri ꝓtemnit: vt. xxxij. q. j. c. vlt. de ꝑe. dist. iij. nō dubito.

d ¶ Sūt. Alij autē negāt. Dicunt eīm q̄ licet tribus modis deū offendim. f. corde, ore, & opere, ita tribus modis ei satisfaciēdū est. j. dist. iij. perfecta. Unde dicūt tria hec esse necessaria: cordis ꝓritionē, oris ꝓfessionē, & operis satisfactionē. Authoritates autē q̄ dicūt peccatū dimitti sola cordis ꝓritione, asserūt ipsi intelligēdas esse cū articulus necessitatis excludit oris ꝓfessionem, sz cum aliquis conteritur et morte preuenitur, vel aliquo alio iusto impedimēto hoc facere impeditur. ¶ Alij dicūt, inter quos est P. māducator, ꝙditionalē fieri remissionē per cordis cōtritionē. j. di. iij. sane cauēdū. Y. dicit sola cordis contritione peccatū dimitti adulto cuilibet. j. e. magna. si ꝓ cōteritur & ꝓponit ab alijs abstinere & illud ꝓfiteri, & de illo satisfacere sm iudiciū ecclesie, etsi nunc ꝑ sequatur oris confessio: ¶ vel operis satisfactio: peccatū tamen iam dimissum nō redit, sz peccat mortal' si potest iuxta preceptum ecclesie ꝓfiteri & opere satisfacere, & non satisfacit. argu. j. de consecra. dist. iij. non dubito. Authoritates q̄ dicunt sine confessione & operis satisfactione peccatum non dimitti, intelliguntur de interiori cōfessione, que est recognitio peccati vel propositum cōfitendi, vel gratia qua sic homo disponitur vt recognoscat peccatū suum, & velit ꝓfiteri si loc' & tēp' affuerit, & de interiore satisfactione que est interior dolor & amaritudo anime: de qua habes j. distinc. iij. er. j. eo. ¶. his authoritatibus. Dic autem agitur de exteriori: quia ipsa necessaria est si ad-

Contritio sola an tollat peccatum.

Arg. cōtra.

Me q̄ sat' no. j. dis. v. i fūma. ibi oino videas.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hiberi potest. Sed ad qđ, cum iam peccatū sit dimissum per contritionē preter confessionem? Sol. hec fit ad humilitatē z iustitiā exercendam. J. dis. iij. productior. z vt sa-
¶ Arg. tisfaciat ecclesie quam lesit: ¶ z vt ipse z alij reddantur
eē ō se. cautiores. Si tamen subtiliter intueamur, gratie dei nō
erco. cū contritiom est attri-
desīde- buēda remissio pec-
res. i si. catorū: vt dixi i pn. z notaui. J. e. ca. dixi confitebor. z in prima parte allegat Ber. vsq; ad. ¶. alij. contra.

Qui doluit. ¶ Cas⁹. Probatur in hoc cap. exemplo petri q; sola cordis contritione petā dimittunt cui peccata dimissa
ps. l. fuerunt, z tamē de eius satisfactione non inuenitur.

a. ¶ Quia erra-
uit. Nā ideo q; hō facile corruit. J. dis. iij. ille rex.

b. ¶ Quid dixerit. Et forte ꝓfessus est: vel cui ꝓfiteret non inuenit, cū omnes a fide recessissent. Uel forte tūc non erat facta institutio ꝓfessionis q; modo est. Aliā rationem assignat Hug. J. eo. ¶. his authoritatibus.

c. ¶ Satisfactionem. exteriorem: alīs contra. Ꝟ. l. dis. vt constituretur.

d. ¶ Non lego. Et ita intelligit omissum qđ nō inuenit expressum. xxiij. q. ij. legat. ff. de ꝟb. obli. qcđ. Arg. J. de ꝟse. dis. iiij. quādo a hierosolymis.

Lachryme. ¶ Cas⁹. Lachryme scz interiores laudāt delictū, q; pudor est ꝓfiteri: vnde z si ꝓpter pudorem nolit qđ ꝓfiteri, sole lachryme delēt peccata. ¶ Qz. i. quia. Uel qđ pudor est confiteri.

e. ¶ Lachryme. interiores. i. in quo habet tantam erubescētiam vt ad lachrymas veniat occulte etiam non coram sacerdote.

f. ¶ Qđ. i. q; J. e. quē peniet. q; pars est penitentie erubescētia: vt ibi. vel ad literam.

g. ¶ Confiteri. In publico, cum sit occultum: vel quia cum pudore et verecundia confitetur quis. quod semper debet fieri, quia pars est penitentie erubescentia: vt J. e. quem peniet.

h. Sacrificium. ¶ Contritum. Non est contritum si confiteri contemnit. xxij. q. j. ca. vlt. J. de conse. dist. iiij. non dubito.

i. ¶ Non despicies. i. acceptabis: sicut sacri non cēsent canones. i. ꝓhibent. ij. q. v. consuluisti.

Dixi ꝓfitebor. ¶ Cas⁹. Hoc ca. diuidit in duas partes. In pīa ponunt verba ꝓphete. In scđa parte ponunt hēa Aug. exponētis verba ꝓphete. Dicit em q magna est dei misericordia q ad solā ꝓmissionē z ꝓritionē petā dimittit, cū voluntas z ꝓpositū, p opere reputent.

¶ Dixi. i. apud me deliberaui, z in corde, ꝓposui ipsum dicere. Dicere em est deliberare, ꝓponere, vel ꝓmittere, voluntatē ꝓfitēdi habere. Uotū. i. ꝓpositū z volūtas. Et nota q qđ ibi habēt ꝓncipiū ca. magister autē Ꝟ. nō facit ibi principiū ca. Scias etiā q; in multis locis sunt ca. tamē ꝓpter breuitatē eoz. sub aliis cap. comprehendūtur, sicut in superiori ca. sacrificium.

k. ¶ Dixi ꝓfitebor. Uenia em non ꝓcedit nisi penitenti. xxiij. q. ij. legat. sicut iuramētū non remittit nisi iurare voleti. ff. de iureiur. remittit. nec ei imputat, iz ꝓrarium accideric. ff. de annu. leg. mensa. ar. xlvij. di. ꝓpefsio.

l. ¶ Impietatē. Hoc exponit Hug. J. e. ¶. litt.

m. Agna. ¶ promissione. i. volūtatē ꝓfitēdi. Ꝟ.

n. ¶ Dimiserit. remissio ꝓcēdit cordis cōtritione. Non em potest quis ꝑfecte vere ꝓfiteri nisi habeat pu⁹ fidem per dilectionē cooperantē. Dicitur ergo peccata dimitti per contritionē: hoc est p id qđ facit cordis contritionē. i. per charitatem. Et nota q; hec oīa simul sunt no. dicit tempore, iustifica- cio. iustificatio, contritio, dilectio, remissio, iz q; no. credā ī ēr his naturaliter precedunt, mal sūt et nota sunt natura, necesse est em hanc. p. xxxj

Dixi, confitebor aduersum me iniustitiā meā dño, z tu remisisti impietatem peccati mei.

Quod Aug. exponens ait.

Magna pietas dei, vt ad solam promissionem peccata dimiserit, nondum p nunciat ore, et tamen de⁹ tam audit in corde: quia ipsum dicere quasi quoddam pronūcia re est: votum enim pro opere reputatur.

In C. lib. j. de epis. z cle. imperator Justinianus.

beo intelligere q; prius quis habeat graciā ꝑ conteraf. ¶ Precedit ergo gratia, ¶ sequit dilectio: quoniā q; gratiā habet, diligit. J. eo. omnis qui non. sequitur contritio: qui em diligit, conteritur. sequitur remissio: qui em conteritur, ei remittitur. Joan.

¶ sicut pcedit causa- tum.

o. ¶ Ipsum. i. q; vult confiteri.

p. ¶ Pronunciare. Supra. xvij. q. ij. nos. Uotum enim pro opere reputatur vt hic. z J. distinc. vj. in pin. xj. q. v. quod deo. hoc tamen non est simpliciter verum. nam in quibusdam casib⁹ erā in bono plus est ad factum peruenire: vt in baptismo J. de conse. dis. iiij. sine penitentia. nā ibi plus valet baptismus ꝑ cordis contritio. Item in eucharistia, quia per assumptionem eucharistie delēt venialia: quod non fit per voluntatem accipientis. J. de cōsecra. dis. ij. iteratur. Item in confessione ipsi sacerdoti faciendā, cum erubescētia ipsa in presentia sacerdot⁹ parfit penitentie. J. eo. quem peniet. Item in martyrio. arg. J. dis. vij. nullus. Die vt nor. in gl. illa hoc tantum: que am pos statim sequitur.

¶ Uolūtas in bono non re- putat⁹ p facto.

ope ꝑficit

q. ¶ Pro opere. Ubi deest tēp⁹ operādi, ita remuneraf reputās qđ p sola volūtate sicut p opere. i. in ꝓritione, cū deest tē dum pus ꝓfitendi. Et ad hoc, scz vt sola volūtas z ꝓritio sufficiat sine ꝑfessione otis intēdit, ꝓbare per legē sequētem: dicit, in quib⁹ ostenditur q; sola voluntas sufficit ad dānationem: z ad simile per contrarium.

¶ Arg. ¶ J. in

r. ¶ Reputat. hoc em in bonis: ¶ iz arg. J. e. di. si cui. z malis: vbi facultas deest. J. e. ¶. similiter. alīs pl⁹ facit q; operat. vbi sola fallit tamē in hoc voto ꝓfitēdi, q; non ita cito absoluit ꝑfectā cut absolueret a sacerdote. J. e. quē peniter. in fine. invoro nō puni vir ginitatis quo ad aureolā. arg. xxxij. q. v. paul⁹. Itē in tur fine casu. i. in cautione iudicio sisti. et de eo q; mit. in pos. ca. j. effecta. Itē fallit in malis, qz aliud in via, aliud in patria. ¶ ar. J. j. imo a. i. e. si cui. Et in aliis operib⁹ que volūtatē ꝓmouēt: vt sunt bona: martyriū z predicatio. Itē hoc intelligas in presentib⁹, vbi sola non in preteritis: si em volo me bona fecisse, non tamē peccatas reputat⁹ inde est ac si fecissem. Itē nec in futuris: nā si ꝓpono post annum me iturū hierusalē, non perinde est ac si modo maneat rem. Itē in hoc mundo, non in futuro. ar. xxij. q. ij. in pre. raf fine senti. de ꝑse. dis. j. hic ergo. Et est argu. p aduocatis, non ope cessum demitur pr̄mium vel salarium, aduocare volenti: tenet.

nec valeāt: vt.ff.de var.⁊extraor.cog.l.j.§.penult.argu. xvij.dist.q8 ad nos. Arg. cōtra predicta est de eo q̄ mit. in pos.causa rei seruā.c.j.ff.loca.ex conducto.§.sed ⁊ si. item si.dis.lxxxvj.non satis. Et est simile huic, quia sufficit q̄ seruus bona fide rationes reddat: ⁊ si non ad plenū.ff.de odi.et demonstra. Huius.

S Iq̄s non dicā, ¶ hec est secūda pars huj⁹ prime partis, in q̄ facit Gratian⁹ prout dict̄ in glo. per hāc fm Jo.de fan.

¶ Casus. Non solum qui rapuit sacras virgines: sed etiā q̄ rapere attentauit, capitis sententia feriatur.

a ¶ Si quis. per hāc legē ⁊ sequentes probat a simili per contrariū peccata sola voluntate cōmita deleri, ⁊ votum p opere reputari. nā sicut in bono remunerat sola voluntas: ita in malo dānatur q̄s pro sola voluntate vel voto. ⁊ sic inducuntur he leges.

b ¶ Sed attētare. Attentatio non fit sine actu.j.ea. si quis tam masculū. vide he leges ⁊ sequētes sunt argumēta etiā pro contraria parte ⁊ opinione.

QUemo. ¶ Casus. In hac lege loquit̄ imp⁹ator prefecto pretorio, ⁊ statuit vt nullus in foro suo vel alterius iudicis officiū aduocationis exerceat nisi fuerit baptizat⁹. si autē ꝓra hoc factum fuerit attētatum, officiales prefecti pretorio q̄ debuerūt hoc ꝓuidere, in centum libris auri puniantur. ille vero q̄ ꝓtrafecerit, ab officio aduocationis remot⁹, oīb⁹ bonis suis ꝓscribetur, ⁊ in exiliū mittetur perpetuū. Rector ꝓo ꝓuincie sub cui⁹ administratione hoc fuerit attētatū, mediet̄ate suor⁹ bonor⁹ amittet, ⁊ erit in exilio per q̄nquēniū. (Togator⁹) i. aduocator⁹. (Stylū) i. sententiā. Tres autē sequētes leges plane sunt, et eas per te videbis.

c ¶ Catholice. Simile est q̄ dicit ꝓcilius Carthaginēse: q̄ si q̄s appellat ad iudicē nō catholicū, debet excōicari. ij q. vj. catholic⁹. Sed quare hoc infideli⁹ ꝓhibet, cum et iudei ꝓ se postulare possint, arg. xvij. q. iij. indas. ⁊ ex de iude. iudei? Respō. q̄ non ꝓhibet hic alicui ꝓ se postulare: sz dicit q̄ infideles non possunt postulare vt gerant hoc officium. s. ꝓ aliis quasi ex officio publico, ne facilitas ledēdi christianos tē. xvij. q. iij. constituit. Uel quia sunt infames infamia canonica: vt. vj. q. j. omnes.

d ¶ Officiū. i. officialis. Sed quare ꝓo peccato iudicis punitur officialis? Quia sibi noluit repugnare ⁊ resistere: arg. C. de ap. q̄fi. arg. C. de mag. ſa. sacri. l. vna. li. xij. arg. lxxiij. di honoratus. a contrario.

e Uicunq̄. ¶ Parnus ff. de interdic. et rele. relegatorum. §. ad tp̄s. contra. Nā di. q̄ qui relegātur, non amittunt partem bonorum, sed hec lex. C. corrigit illam, vt hoc est ſpeciale.

f ¶ Exiliū. impro. pue. Nā exiliū ꝓpue perpetuū est: arg. ff. de pu. iu. l. ij. dicitur tamen triplic̄iter exilium. ff. de interdic. et rele. exilium.

g Uisquis. supra. vj. q. j. §. verum.

h ¶ Voluerūt. h⁹ casū. alias sec⁹ j. e. cogitatiōis. Ut hoc cum voluntas suis finibus non est contenta ꝓcedens ad actum exteriorem. hec lex iulia punit voluntatē: cornelia etiā considerat eā. ff. ad legē corneliā. l. diuus.

i ¶ Si quis cum telo. Telum est generale nomen cuiuslibet rei que nocere pōt, arg. inſti. de publi. iu. §. item lex cornelia.

k ¶ Ambulauerit. Et ita voluntas ꝓ facto reputatur

l ¶ Pena. Sczylrimo supplicio. ff. ad legē corne. de sic. l. j. Et dicitur sica quasi seca, a secando, ⁊ est cultell⁹ ferreus: 3 inde sicari⁹ qui cultellum huiusmodi portat ad interficiendum.

S Iforte. ¶ Casus. Dicitur in hac. l. q̄ si ꝓxor accusatur q̄ voluerit maritum occidere, vel econtrario seruꝰ vtriusq̄ vel familia testificabuntur contra eos alioquo indicio precedente.

m ¶ Familia. Que insidias non ꝓsensit, ⁊ ideo dīm periclitāt̄e nō adiuuit. aḷs vltimo supplicio dz puniri. C. ad sylleia. l. vl. Uel exaudi hoc de seruis tūc tēporis infirmis. ff. ad sylleia. l. si q̄s in graui.

n ¶ Domi. i. qñ hec admissa sunt. nā istos verisimile est scire factū. §. xvj. di. q̄s dicit, ex de ꝓsump. quāro.

o ¶ Defensione. Sz exceptione, non em̄ poterit excipi

tis bonorum dimidie proscriptionem, et penam exilij f per quinquennium sustinebit.

Item lib. ix. C. ti. ad legē Jul. maiestatis.

QUisquis cum militibus cogitauerit tē. eadem enim seueritate voluntatē sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt h. Item ad legē corneliā de sica. Si quis cum telo i ambulauerit k hominis necandi causa: sicut is qui hominem occiderit, vel cuius dolo malo factum fuerit cōmissum, legis cornelie de sicarijs pena l coerceatur.

Imperato. Uale. ⁊ Gratia.

SI quis necādi infantis puiculū aggressus fuerit, sciat se capitali supplicio esse puniendum.

Imperato. Gratian⁹ ⁊ Uale.

SI forte mulier marito mort⁹ paraſſe insidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuisse inueniat, vel forte marit⁹ eo modo infectet vxorē: in eadē questione ab omni familia m nō solum mariti, sz etiā vxoris, q̄ tūc tēporis domi n fuerit, querēdū est sine cuiusq̄ defensione o.

g Tōc. tex. i. l. qñ ml⁹ ta. C. ad leg. iul. de vi pu. ⁊ i. l. §. diu⁹ ff. ō sic.

Telum q̄d ꝓprie hēdit.

Sica q̄d si-gnat.

3 Cōc. ter. i. §. ité lex corne. ō sic. cum gl. inſti. de pub. iudi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quis sit seruꝰ vel ancilla: vt. xij. q. ij. §. In patronos. Item propter hanc causam licitū est dare viro libellū repudij vxoꝛi. C. de repu. l. consensu.

SI q̃s tam masculum. ¶ Casus. Dicitur in hac lege q̃ si quis attentauerit facere impudicos masculos vel feminas: siue sint ingenui, vel alterius cōditionis, iniuriarum tenet. Similiter iniuriarum tenet q̃ alium percutit vel facit vt percutiat. ¶ Mala. l. mastilla. Calꝰ autem sequent; legis patet.

a ¶ Attētauerit, punitur quādoq̃ sola attētatio, ¶ vt hic, et. xxxvj. q. ij. si q̃s non dicam. Sextus conatꝰ: vt. xxij. qō. viij. qm̃ multi. Sola voluntas: vt xxvij. qō. j. nuptiarum. Sola expectatio mercedis. xxij. q. iij. si fenerauerit. Sola cogitatio. vj. q. j. si q̃s. Sola intentio: vt. ff. e. si q̃s cum telo. Sola agressio: vt. ff. eo. si quis necandi. Solus ausus: vt. j. eo. si q̃s pulsauerit. Sola sollicitatio: vt. j. eo. sollicitatores alienarum.

¶ Adde an & qñ sola attētatio punia. no. gl. i l. si q̃s C. ad legē iul. mai. & i l. si q̃s nō dicā. cū gl. C. de epis. & cleri.

b ¶ Tenebit. Sed etiā tenent serui corrupti. ff. de ser. corrup. l. j. §. vlt. C. de fur. si q̃s seruo.

c ¶ Agit. Ergo actꝰ exigit vt volūtas puniat: alias qualiter probaretur de voluntate?

d ¶ Procurauit. Arg. ex de sen. excō. mulieres.

e ¶ Si q̃s pulsauerit. ¶ Capulatur. Hic arguit potest insecutor clerici in canone incidere, licet nō percusserit. arg. ff. e. q̃sq̃. j. eo. omnes. & ca. si ꝓpter ea. & ca. si cui. sed q̃ nō incidit, arg. j. e. c. hec autē verba. Arg. cōtra ex de sen. excō. nuper. & ca. cū desideres. in parte decisa. Sz q̃d de eo q̃ manū mittit in vestē clerici, vel in rem ab eo detentā? Videt q̃ incidat in canonē: arg. ij. q. vij. c. plerūq̃. §. itē obijcitur. De Dauid q̃ preciditi oram chlamydis Saulis. Itē de Oza q̃ manum adhibēs ad arcā percussus est. arg. xvij. q. iij. si q̃s. Sumat. qz res eccl̃e cohercēs, eiꝰ gaudet ꝓuilegio: vt ca. q. q̃sq̃. verb. auferē do. & ff. de iniur. sed est questionis.

Clerici insectatoꝛ an incidat in canonē.

¶ Cōtra. ¶ Nec est tertia pars ꝓme partꝫ in q̃. ꝓbat lege ciuili q̃ volūtas sine effectu nō punitur. Joan. ¶ Casus. Probatū est. §. q̃ q̃s ꝓ sola volūtate punitur. nunc ꝓbat. Sta. ꝓtrariū, & ad hoc ꝓbādū subdit quasdā leges, quarū prima patet.

Cogitatio ad sensum peruenies est mortalis.

f ¶ Contra. predictis legibꝰ ostēditur q̃ quis punitur ꝓ sola voluntate, modo ꝓbat contrariū, scz q̃ ꝓ sola voluntate non punitur quis.

¶ Ogitationis. ¶ Patiatur. Ab homine, sz a deo bene. j. e. omnis cogitatiōnē enim, si ad sensum peruenit, mortalē et punieudam esse omnino fatendum

Item. ff. titu. de iniurijs. l. sed est questionis.

SI q̃s tam masculū q̃s feminā, siue ingenuos siue libertinos ipudicos facere attētauerit a, iuriaꝝ tenebit b. Sz etsi serui pudicitia attenta ta sit, iniuria locū hz. Attētari pudicitia dicitur, cū id agit c, vt ex pudico impudicus fiat.

¶ Nō solū is iniuriarū tenet: qui fecit iniuriā, hoc est q̃ percussit: verū ille quoq̃ tenet q̃ dolo fecit vel procurauit d vt cui mala pugno percuteretur.

Itē lib. eo. apud labeonem.

SI quis pulsat e quidem non est, verū manus aduersus eum leuate sunt, et sepe territus quasi vapulaturus f, nō tamen percussus: iniuriarū actione tenetur. ¶ Contra f lib. eo. titu. de penis.

¶ Ogitationis penā nemo patiatur g. Itē tit. de extraordinarijs criminib9.

SOlicitatores alienaruꝫ nuptiarū, itēq̃ matrimonioꝝ interpellatores, & si effectu sceleꝛ; potiri nō possunt, ꝓptervolūtatē pernicioſe libidinis extra ordinē h puniunt.

Qui puero stupū (abducto vel corrupto comite) persuaserit, aut mulierē aut puellā interpellauerit, q̃ve impudicitie gr̃a fecerit, domū i prebuerit, precūve quo is q̃uadeat dederit: pfecto flagitio punit capite, imperfecto k in insulam deportat. Corrupti comites summo supplicio afficiunt.

Item in titu. de furtis.

VIgar; est questio, an is q̃ ex aceruo frumenti modium sustulerit, totiꝰ rei furtum faciat, an vero tantum eius quod abstulit. Offiliꝰ totius acerui furem esse putat. Ham & q̃ aurē alicuius tetigit

a ¶ Attētauerit. Et ita non tantum quantum si effectus esset secutus. sed in hoc facit lex ista ꝓ Gratiano: quia sicut ꝓ voluntate aliter punitur q̃s ꝓ ipso facto, ita & corditis contritio aliter delet peccata q̃ exterior confractio. aliter ista lex esset contra Gratianum, et male eam induceret.

b ¶ Extra ordinem. Et ita non sic punitur affectus vt effectus, licet arg. sit contra. j. eo. pene. & l. aut facta. in fi. sed in remuneratione secus est. eque enim remunerat affectus & effectꝰ. ff. eo. magna. & ita aliud est in via, aliud in uno. §. xxxj. q. vlt. c. vlt.

Affectus effectu nō equaliter punit.

c ¶ Qui puero. ¶ Casus. Dicitur in hac lege q̃ q̃ masculum vel feminam ad stupꝝ interpellauerit, & qui vt hoc fiat operam dederit, scz domum prebendo, vel dando precium causa persuadendi: hoc vel aliud faciendo si effectus fuerit secutus, capite punietur. si autem nō fuerit secutꝰ in insulā deportabitur. (Abducto). id est remoto. (Interpellauerit) de stupro.

d ¶ Domum. ff. de adulte. qui domum.

e ¶ Imperfecto. Et ita non sic punitur affectus vt effectus, licet arg. sit contra. j. eo. pene. & l. aut facta. in fi. sed in remuneratione secus est. eque enim remunerat affectus & effectꝰ. ff. eo. magna. & ita aliud est in via, aliud in uno. §. xxxj. q. vlt. c. vlt.

Vlgaris. ¶ Calitis. In hac lege ꝓponitur questio talis. Utrum q̃is faciat furtum totius acerui frumenti, si modium vel partem aliquam de aceruo furatur. Et respondet q̃ sm̃ sententiam Offilij et rebatij, totius aceruꝫ furtum facit, sed tamen non tenetur actione furti, nisi de eo quod abstulit. Nam etsi quis armarium quod asportare non poterat, aperuit, et res

que erant in eo contractauerit: et portando vnam fuerit deprehensus antequ ad locum destinatum peruenerit: eiusdem rei fur dicitur manifestus z non manifestus.

¶ Idem in eo qui segetem secat: z partem secum portat. cuius qua fuerit deprehensus.

a ¶ Totū. ar. iniuriam factam clerico vl canonico redundare in collegium. argu. xij. q. ij. c. episcopus. §. q manumittit. Item arg. q baptizatus reputat cui quantaliber pars aque infunditur. arg. de cōse. distin. iij. nec quicq̄. Arg. cōtra de pse. di. iij. c. prima. vbi dicit: toto corpore. arg. p prima parte: qui si ingredior parte fundi vel prędij: totū nanciscor possessionē. ff. de acqr. pos. possideri. §. quod autem.

b ¶ Totius furtū. Stricta ratione sm rigorē: secus de equitate: vt. e. tit. et ea. l. in. ff. §. sed si de naui. Vel hoc vbi totum tollere potuit: secus vbi totum auferre non posset: vt in predicto §. Sed cōtra hāc solu. est. ff. de fur. l. j. vbi dr q sola cogitatio furti facit dnō facit furem: sed z hic actus interuenit. sed illud est contra quod hic sequitur de armario.

c ¶ Sed verum est. Licet totius rei furtum ptulerit: tamen verum est in tantum teneri: in quantum z. Sepe enim furtum committitur: non tñ furti actio nascitur. ff. rerum amo. l. j. arg. C. de nox. l. j. sicut ecōuerso agetur furti quandoq̄: licet furtū non cōmittat. ff. de ysu. sequitur. §. si rem pigno. C. de fur. si quis seruo.

d ¶ Cōtrectauerit. Animo furandi. secus si alio tentandi quā rē posset tutius z leuius ferre. eo em casu non fecit furtū nisi ei⁹ partis quā abstulit: vt ea. l. §. fz si de naui.

e ¶ Quo destinauerit. eo die cum furto manere. ff. de fur. quo destinauerit.

f ¶ Manifestus. Quo ad deprehensionem: et ita non sunt hec duo contraria.

g ¶ Segetē. Sed nunqd iudex ecclesiasticus iniungeret penitentiā qui oliuam meam vel segetem secuit tempore opportuno: animo tamen surripiendi: z discessit relicta segete? Videt q non: qr conditionē meā meliorē fecit: cū mihi impēsas dedit: vñ locū nō hz aquil. ff. ad leg. aquil. si seruus sectus. §. si oliuam. Ego ei penitētiam iniungerem: mala em voluntas nihilominus est puniēda, licet ea bonum sit secutum. xxiij. q. v. relegentes.

h ¶ Et contrectat. Et postea in luce deprehendatur in factione: vel in itinere cum segete anteq̄ perueniat ad locum destinatum.

i ¶ Nec manifestus. Sz quomodo pōt hoc esse q primo competat actio furti nō manifesti, postea manifesti, cū lex dicat q quātūcunq̄ rē cōtrectet postea, nō oritur alia actio furti. ff. de fur. ei qui. in princ. Respō. ex prima contrectatione tm agit, nec ex deprehensione alia oritur actio furti, sed prima modificat, sicut z p liberā psonam procuratorē sz meū non acquirit mihi actio: si tñ prohibet ne aliquis edificet, et edificatur contra, datur actio mihi ex delicto edificantis: z ita modificatur. ar. ff. quod vi aut clam. l. iij. Dic ergo nec manifestus quo ad primam contrectationē. tunc em de stricto iure furtū cōmisit, non tamen actione furti tunc conuenīri pōt, nisi tunc contrectauerit animo furandi rem.

(vt inqt trebati⁹) totū[a] eū tenētē fuisse videt. Proinde z qui dolū aperuit, z exinde parū vini abstulit, totius[b] furtū videtur fecisse: sed verr est[c] eū in tantū actione furti teneri quantum abstulerit. Nā z si qs armariū qō tollere nō poterat, aperuit: z oēs res q̄ in eo erāt cōtrectauerit[d], atq̄ ita discesserit, deinde reuersus vnā ex his abstulerit, z anteq̄ se receperit quo destinauerit[e] deprehēsus fuerit: eiusdē rei z manifest⁹ z nō manifestus[f] fur erit. Sed et si qs segetē[g] aū lucē secat, z contrectat[h], ei⁹ quā secat manifestus est fur, z nec manifestus[i].

Item lib. j. titu. quod quisq̄ iuris. l. j.

Hec aūt verba. ¶ Cause. Dicū est. §. in prędicti parte legis qui magistratū potestate vē habebit si aliquid nouī iuris statuerit, ipse quādoq̄ aduersario postulāte eodē iure vti dz. Dicitur ergo hic q̄ predicta verba itelligēda sunt cū effectu, z nō verboten⁹: scz si in vtilitate statuerit. nā statuit rem pfectā significat z consummatam.

k ¶ Statuerit. ar. q rubrice sunt aut⁹ tentice. nā ex verbis rubrice argumentatur hec lex, z loquitur in casu cum iudex decernit mētum iniquū contra aliquē: quo iure poterit ille vti contra sumi pollum post depositā administrationē, z hoc propter malitiam cōstituētis. nec em lex equior vlla est q̄ necis artifici, ces arte perire sua. pōt etiā poni casus in literis dñi pape cū de mutu. pe. prudentiā. C. de iude. die sabbati.

Hec aūt verba. ¶ Cause. Dicū est. §. in prędicti parte legis qui magistratū potestate vē habebit si aliquid nouī iuris statuerit, ipse quādoq̄ aduersario postulāte eodē iure vti dz. Dicitur ergo hic q̄ predicta verba itelligēda sunt cū effectu, z nō verboten⁹: scz si in vtilitate statuerit. nā statuit rem pfectā significat z consummatam.

k ¶ Statuerit. ar. q rubrice sunt aut⁹ tentice. nā ex verbis rubrice argumentatur hec lex, z loquitur in casu cum iudex decernit mētum iniquū contra aliquē: quo iure poterit ille vti contra sumi pollum post depositā administrationē, z hoc propter malitiam cōstituētis. nec em lex equior vlla est q̄ necis artifici, ces arte perire sua. pōt etiā poni casus in literis dñi pape cū de mutu. pe. prudentiā. C. de iude. die sabbati.

Pene sicut[m] in. ff. tit. de penis legitur) legūz interpretatione molliende sunt[n] potius quam nimis exasperande[o]: atque ideo propositum casum[p] non excedunt[q]. Sed que de raptu virginum, vel

l ¶ Cum effectu accipimus. Argu. cum effectu verba tas sine esse accipienda. arg. §. xvij. q. iij. si quis suadente. argu. effectu non obesse alicui malum nisi ad finem perducatur. arg. non pu voluntatem sine conatum non puniri sine effectu. arg. j. nitur. eo. §. cogitatio. z §. e. cogitationis.

Pene sicut. ¶ Cause. Postq̄ magister posuit 2 tractate legum de voluntate puniēda, subdit duas a lege solutiones. Unam. j. e. §. cogitatio. Aliā hic, scilz q̄ regulare est q̄ pro voluntate sola non debet quis puniri: quia none: q̄ pene pot⁹ sunt emolliēde q̄s exasperāde: nisi in casibus etiaz in exceptis a lege vel canone, qui etiā notant in hac litera. Iniuria vero certa pena nō statuitur: sed multipler. ri noiam varietas criminum varietatem inducit penaꝝ. Adtur. Itē quod inducit legem sequentem.

m ¶ pene sicut. Posita cōtrarietate legum de voluntate non puniēda vel non puniēda: subdit duas solutiones: certa vnam. j. e. §. cogitatio. alia hic. q̄ regulare est. p sola voluntate quem nō puniri, nisi in specialibus casibus. Dic statuit, ergo pene voluntate punientes in quibus casibus inueniuntur determinare alique leges.

n ¶ Mollīēde sunt. scz tolerande, z non ad alios casus extendende, et hoc est quod dicitur infra.

o ¶ Nimis exasperande. Nisi ex causa propter multitudinem: vt. ff. de penis. l. a ut facta. §. vltimo. et propter vltimo.

p ¶ Non excedunt. similia sunt ad. l. istā extra de proba. ex literis. l. dicti. eos. ff. de re iudi. inter pares. §. j. Et iterum vbi lex mētionē facit de pena, et dubitatur an de maiori, an de minori cogitauerit: presumēdum est q̄ de minori. ff. de penis. si preses.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Sicariorum. Et ideo pene voluntatis in eo statute propositum casum non excedunt.

b ¶ Iniuriarum. Quare in crimine iniuriarum non ita assignatur certa pena sicut in prefatis criminibus supponit? qz pro varietate iniuriarū est multiplex varietas penarū: vt ostēdit et ꝓbatur in lege sequenti.

Ut facta puniunt. ¶ Hec est ārta ps huius pume partis, in q̄ dicitur q̄ quatuor modis punit peccatum. Jo. de fan. ¶ Causa. hug. sic ponit hunc casum. Primo ponit quatuor genera puniēdorum. Secundo dicit illa q̄tuor genera puniēdorum esse consideranda septē modis qualiter sunt puniēda: nunc magis, nunc minus, nunc nullo modo: et de omnibus turisc̄o sultus exempla supponit (Dauiuntur) scilz ꝑdo. (Emansore.) Dicit emansor qui duo vagatus et castra manens, tandem ad castra reuertitur. Furtiu⁹ dicitur qui lateter moratur in aliquo loco eē castra exercendo malefactuz, et cito reuertit ad castra. (A grassaturis.) Dicuntur grassature q̄ fiunt a latronibus in itinere: z crudeliter contra transeuntes grassantur. (Petulantia) id est lasciuia.

iiij. ps pume.

c ¶ Ut comunia. Pro cōmuto deponit clericus. 8. xj. q. j. si quis sacerdotum. z quid sit cōmutum, habes. ff. de iurisdi. l. item apud Labeonem. §. ij.

d ¶ Infide. i. non fide. i. sine fide: vt cum aduocat⁹ prevaricatur. ij. q. iij. ca. si quem. §. prevaricator.

e ¶ Latronū. Velut cū quis scies recipit eos, q̄ ita puniunt vt ipsi latrones: vt. ff. de receptatoribꝰ. l. pessimū.

f ¶ Quosq̄. Hoc scz punitur.

g ¶ Iuuisse. i. cōpulisse ad aliqđ maleficiū faciendū.

h ¶ Sed hec quatuor. Facta, dicta, scripta, consilia.

i ¶ Impunita. Supra. xxiij. q. iij. ea vindicta. ff. ad legem aquil. sed etsi. §. si magister.

k ¶ Vel a parente. C. de emenda. libe. l. vna. 8. xxiij. qō. iij. duo ista nomina.

Nobiliꝰ alii ꝗ ignobilis punit. Parricidi de punitio.

l ¶ Per ira. Vel iudū noxiū. ff. de fur. in furti. §. vlt.

m ¶ Eius. Aliter enim punitur nobilis ꝗ ignobilis: seruus ꝗ liber: vt. xxiij. q. j. qui contra pacem. ff. de penis. l. capitalium. §. vlt.

n ¶ Parente ve. Nam talis insuitur sacco ex cotio cum gallo gallinaceo et serpente: cē. vt. ff. ad legē pompe. de parricidiis. l. pena. C. de his qui parentes vel libe. occid. l. vnica. multo fortius qui contra patrem spiritualem. arg. vj. q. j. infames. xxx. q. iij. per tractatum.

o ¶ Et in magistratum. C. de iniuriis et atrocem. nā in his publicū est publicū. arg. 8. dist. j. in publicū. z q̄ preposito manus intulit, capite plectendꝰ est. ff. de re mili. oē delictū.

p ¶ Etatis q̄z ro. vt. xv. q. j. c. illud.

q ¶ Locues. j. eo. dist. v. ca. j.

r ¶ Furtum. ff. ad legē iul. pecul. dicit cōtra. ¶ scz ibi subaudit tantū.

¶ Non tenetur nota. 8. vij. q. ij. si res quis. scz quis. ꝗ sacro loco furripia tur, actionem furti nō sacrilegij eē. hic, d.

t ¶ Emansorem. Emansor est ille q̄ bat scz diu vagatus et ser q̄ sub ad castra reuertit. audit ff. de re mil. i. ij. §. tantū. j. istud tēpꝰ discernit furem hūc a latrone qui lateret moratur in aliquo loco causa maleficij exercēdi, et cito reuertit ad castra

Emansorem. Effractores dicuntur q̄ frāgunt carcerem vel aliud vt euadant, vel vt inde de aliquid furripiant. sed alr fūt puniēdi nocturni, alter diurni: vt. ff. de effra. et expil. l. j. §. ij.

v ¶ Effractores

Furesnocturni acerꝰ puniūt ¶ Cic. glo. in aut. sed nouo iure. Cōdex. de fur. lib. in. l. ij. ff. ar. fur. ce. la. Latrōnia et violentia nō deperia sunt.

x ¶ Diurnū. Distinguit enī fur nocturnus a diurno: q̄ nocturni atrociores sunt: z acerbius puniūtur: vt eē de homi. si quis perfodiens. ff. ad leg. aquil. tracz.

y ¶ Manifesta. Hec, pena quadrupli, illa dupli puniri solent. ¶

z ¶ Discern. 8. xxiij. q. v. penale.

a ¶ Rixa. rixa est iter altercātes, z ppie inter duos.

b ¶ A grassaturis. que fiunt a latronibus in nemore. Et dicitur a grassor grassaris, quod est seuire.

c ¶ Expilationes. Expilare est res tagentis hereditatis subtrahere. ff. de cri. expil. hered. si expilate. ꝙ apparet. nec est hoc furtum: quia non contrectat res alienas inuito dño: qz nondū aliquis dño est: vt. ff. de fur. hereditarie rei. ff. de effrac. z expil. l. j. z. ij.

d ¶ Petulātia. i. lasciuia. Alr enī punit qō fit p lasciuiā et alr qō fit per violentiā. Et de sen. excō. super eo.

e ¶ Ab abigeo. ff. de abig. l. j. z. iiij. q. iiij. §. abacti. Ar.

f ¶ Punit. Hic non spectatur euentus.

g ¶ Voluntario. i. proprio motu iudicis: scz ꝙ volūtatem iudicis duraturo, non eēt ēpe determinatum in exilio. Vel volūtario. i. pro motu z voluntate rei quantum ad locum in quo erat in exilio agendum.

a ¶ Fortuiti. Arg. ꝛra hāc eādē legē, ꝛ.ff. de of. ꝓcōs. diu⁹. ſz hoc apud grecos, cum nō erat tant⁹ furor q̄ excuſaret, aſi ſanus ipſo furore puniꝛ.

Cogitatio. ¶ Hec eſt quinta pars prime partis in q̄ dicitur q̄ diſtinguit inter maleficia an habuerit iudicium vel non. Jo. de ſan.

¶ Caſus. Ponit Stanus aliā ſolutionem meliorē ad ſupradictā legū contrarietatem, ſcz q̄ volūtas non puniꝛ ab homine, ſed a deo cū eſt ſuis finibus contenta: ſz actus exteriꝛ puniꝛ ab homine, vt in maleficijs. verūtamen ea q̄ effectum iuris deſiderant: vt matrimoniū, et diuoꝛtium, et ſimilia a maleficijs diſcernuntur. In his em̄ que deſiure effectū deſiderant, deliberatio exigitur, in his veꝛo non. Et ad hanc ſuam diſtinctionē probandā induxit legē ſequētem. Y. tñ intellexit q̄ ſola volūtas in maleficijs puniꝛ, ꝛ ita intellexit hunc locū: ſecus in alijs que de iure effectum deſiderant.

b ¶ Cogitatio. Ecce ſupponit aliam ſolutionē meliorē predicte ꝛrarietatis legū, ſcz q̄ volūtas nō puniꝛ ab homine, cū ſuis finib⁹ eſt ꝛrenta: ꝛ hoc caſu intelligūtur authoritates que dicūt volūtatē nō puniri, ſcz ab hoie: ꝛ ſubaudiſ hic, vel ſic cogitatio ꝛē.

c ¶ Nō merek. Quo ad hominē, aſi ſecus. ar. xlix dist. hinc. ꝙ. ponderoſus.

d ¶ Diſcernunk tamē a maleficijs. q. d. licet in maleficijs magis attendak volūtas q̄ animꝰ. i. perſeuerantia, ſecus eſt in illis qui ſortiunk effectū de iure, in q̄⁹ magis animus. i. perſeuerantia attēdik, q̄ voluntas ſola. et ad hoc inducit ola vſq; ad. ¶. alij econtra. non enim ſemper in cōtractib⁹ pſideraſ ſola voluntas ꝛ animi deſtinatio, argu. contra. C. de fide inſtru. contractus. vnde ꝛ reſolutur emptio re integra, ꝛ perinde eſt ac ſi non eſſet de conſenſu vtriuſq; partis celebꝛata. C. quando licet ab emp. diſce. l. j. ꝛ licet milleſies velit contrahere, ſi hoc nō declaꝛet, non tenebit cogtractus.

e ¶ A maleficijs. in maleficijs volūtas ſpectaſ: non exitus. ff. ad legē cor. de ſica. diu⁹. C. de excu. ꝛu. ampliſſimi.

f ¶ Deſiderant. vt ſunt ꝛtract⁹ vt matrimoniū: diuoꝛtiū, emptio, ꝛvēditio, ꝛ huiſmodi q̄ de iure ſortiunk effectū: ſz maleficia nō de iure ſortiunk effectū, immo tātum et corde procedunt. xv. q. vj. c. j.

g ¶ Judiciū. i. pſeuerātia: ſ effect⁹ deliberatio: ſz in maleficijs non pſideraſ perſeuerātia vel iudiciū animi: ſed ſufficit ſi affuit volūtas. ꝛ ſi incōtinēti peniteat. ff. de fur. qui ea. xxij. q. v. ꝙ peieꝛare. in princi.

Diuoꝛtiū. ¶ Caſus. Dicitur in hac. l. q̄ diuoꝛtium non debet ratū haberi q̄ animi perſeuerantiam non habet, vnde ſi mulier ca⁹ore iracundie a marito ſuo diuerꝛit, puniri non debet, niſi perſeuerantiam ꝛ deliberationem habuerit. Nam non videtur diuerꝛiſſe que eſt in breui reuerſa.

h ¶ Ratum eſt. Arg. nō dici quid factum ſi non perſeuerauerit. extra de verbo. ſigni. nam ꝛ ego. ff. de no. opeꝛ nun. ſi opus. ff. ad legē corne. de fal. q̄ falſam. xxxij. q̄ē. j. apō. ꝛ. j. q. j. cōſtat. Arg. contra. ff. de Sil. edic. q̄ ſit fugitiu⁹. ¶. celſus q̄ ſcribit.

i ¶ Caloꝛem. Excuſat hoc caſu calor feminā, ſz grauiſſime peccet: ita etiā q̄ ſi minoꝛ eſſet, non reſtitueꝛetur. ff. de mino. ſi ex cauſa. ¶. ſi mulier. et ira excuſat ira. argu. ij. q. iij. ſi quis iratꝰ. ꝛ quandoq; reſcindit contractum. ff. de pub. licitatio. quandoq; minuit delictuꝫ. C. de adult. gracchꝰ. ſimil⁹ ira ſiue fruſtꝛa, facit donationē peꝛire niſi inuicem amoꝛ ſit reconcilia⁹. ¶. tus. ff. de dona. inter virum ꝛ vxoꝛem, cum hic ſtatus. ¶. diuoꝛtium.

Femina caloꝛe excuſatur.

Joan. xviij. f.

Mat. xv.

k ¶ Si quis. ¶. ij. q. iij. ſi quis iratus.

l ¶ Ex conſilio. q. d. nō tantū ex volūtate teneꝰ q̄s, ſz ex cōſilio. Cōſiliū autē plus eſt q̄ voluntas, quia in eo proceditur ad actum.

Periculoſe. ¶ Caſus. Nō ſolū ille eſt homicida qui manu interficit aliū, ſz etiā ille q̄ prebet cōſilium. Et hoc pbaſ exēplo inde⁹ q̄ dicebāt: Nō ls nobis interfice re quēq̄. ꝛ tñ clamabāt, crucifige. vnde magis imputaſ illis mors Chriſti, q̄ Pilato vel militib⁹ q̄ manib⁹ interfecerūt. vnde q̄ aliū tradidit ad occidēdū, ipſe eū occidere videk. Q6 pbat authoritate dñi ꝛ pſalmiſte. Unus, ſcilz Marcus: alius, ſcz Joannes.

m ¶ periculoſe. Caſus. Qui pſiliū dat occidēdi, homicida eſt. vñ iudei pbank fuiſſe homicide Chriſti, q̄ illū etſi nō manib⁹, lingua tñ occiderūt, ꝛ magis peccauerūt q̄ Pilat⁹ vel milites q̄ eum crucifixerunt.

Judei lingua ſolum xp̄z crucifixerūt Judeis nō licebat interficere quēq̄: qua liter intelligit hoc.

n ¶ Conſilium. Extra de homici. ſicut dignum. ¶. diſt. l. ſi quis viduam.

o ¶ Z3. Hoc dicit, ꝓpter diē feſtū. lex em̄ ꝓcepit ne pareꝛet malefactoib⁹, ꝛ licebat eis interficere. xxij. q. v. q̄d ergo, pſertim ſeducētes populū ꝛ deo detrahēres, quale iſtū dicebāt. ſz, ꝓpter diē feſtū nō licebat eis tūc interficere quēq̄. vl nō licebat interficere quēq̄. i. hūc. ꝓpt q̄ ſcriptū eſt: Tradet em̄ gentib⁹ ad illudendū ꝛ conſpuendū et crucifigēdū ꝛc. ꝛ ſic adipleꝰ eſt ſermo. Jeſu quo ſe p̄dixit a gentib⁹ occidendū. ipſi tñ contra ſe hoc dicunt, cū eū interfecerūt lingua. et ſi non manibus.

p ¶ Illis. ¶. xxiij. q. iij. ca. vlti. ꝛ alia ratio ibi aſſignatur

a ¶ Hora tertia .j. de conse. dist. .j. nocte.
b ¶ Hora sexta. Arg. ad testes contradicētes sibi in tē pore concordādos: vt ex ē testiū. cū tu fili. Argu. xxx. q. .ij. nullomin⁹. in fi. sed hic nulla est contrarietas. sū per diuersis factis testificantur, vnus super crucifixione facta lingua hora tertia, alius super crucifixione in cruce facta a militib⁹ hora sexta.
c ¶ Mattus .S. xxvij. q. .ij. ꝙ alior.
d ¶ Mīa pō, in po. Miserere mei de⁹: miserere mei.
e ¶ Filij hoim. Parauerunt laqueū pedibus meis.
f ¶ Dētes .i. correctiones z punia.
g ¶ Et sagitte. ꝙ tum ad pfita.
h ¶ Gladi⁹. quātum ad verba.
i ¶ Acut⁹. Dum clamarent, crucifige crucifige. etiam voces ille iniquitatis fecerūt mortē, vt gladi⁹ acut⁹.
k ¶ Se penitēte. z irregulares fiūt. l. distinc. ij. quis vidua. z est arg. contra clericos qui iures iudicādos potestatib⁹ tradunt. xxij. q. v. vnū solū est. Dic vt ex ē de homi. tua. z. lxxxj. distin. maximianus.

Clericꝰ solayo- lumrate, pōt effi- ci irre- gularꝭ.

Sz nunqd dices ir regulare clericū q̄ homicidium voluit facere nec fecit, q̄ nō potuit? irregularis est tāꝝ de homicidio, iz nō sit homicida .j.e. si cui, vdit tamē factū sequit, grauius est peccatū.

Homicidiū q̄d sit.

Homicidiū. ¶ Caius. In hoc ca. ponunt tria genera homicidiū. nam non solum dicit homicida q̄ manu alium interficit: sed etiam ille qui fratrem suum odit, vel qui eī detrahit: quod probatur assertione petri. Sequens ca. patet.
l ¶ Tria genera. Dicūtur esse precipua. nam large homicidium dicitur quilibet illicitus motus ad nocēdum. .j. homicidium.
m ¶ Parilē. i. similē quantū ad deū, alꝰ eīm asperior pe

§ Sz p ecclesiā

nitentia imponitur § inter fectori.
n ¶ Et qui. .S. lxxxvj. dist. pasce.
o ¶ Detrahit. Detractores dicunt homicide, q̄ quārum in eis est puniant animā (que melior pars hominis est) vita: dum negāt virtutes quibus anima viuit, esse in ea. Nam detrahere est bona que alicui sunt a deo collata: negare vel inuertere: vt si quis dicat sapientē sapientiam non habere: vel castū castitatē, vel ea que bono zelo fiūt: inuertendo asserat malo zelo vel spiritu fieri, sicut Iudei Christum dicebant in beelzebub demonia ejicere. xxj. dist. .S. .j. z quidē hoc est peccatū in spiritū sanctum: q̄ qō est spiritus sancti, maligno spiritui attribuunt. vnde in euangelio: § Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit ge henne. .lv. di. si cui. § mat. v. c.

Mar. xv. Joan. xix. f. Joan. xix. b. § Laqueū .i. latēter pedib⁹ meis. f. Pe. iij. b.

Gelica. xxxj. q. v. q̄ viderit.
p ¶ Pariter. Nō q̄ eq̄liter peccēt, sz q̄ dignus est pena eterna vter⁊.
q ¶ Mīo. Oppref sio. c. q̄ mer. eau si per impressionē.
r ¶ Judicū sanguinis est .i. ita punīē z est digna puniri vt homicidiū, q̄ vtrunq̄ sufficit ad damnationē. uij. d.
s ¶ Sāguinis .i. iudicat esse effusio sanguinis .i. homicidiū ſm pug.
t ¶ Volantate .i. actu volūtario. ſm pug. Pō. vij. hūc.
v ¶ Unquid Cain. pug. d. ¶ Caius. Deꝰ respicit volūtatē hominū anteq̄ pducāt ad actūm z bonā vt eam remuneret z corroboret, ꝙ malā vt eā condēnet. De mala probat p Cain, de bona per eū qui vult pati martyriū, q̄ remuneratur etī martyrium non sequatur.
x ¶ Cain .S. iij. q. .ij. in grauib⁹. hoc tegit in Genesi.
y ¶ Dānaui. Si damnauit, ergo commissum fuit: nam nulli deus immeritam ingerit penam. xj. q. iij. illud. sed epone dānaui .i. damnabile ostendit. .S. eius victimas respuendo, vel dā nabile presciuit.

Ite Lypia.

¶ De eodē.

Quid⁹ Cain cū dño munꝰ offerret, peremerat fratrē, z tamē fratricidium mente conceptum deus prouidus ante damnauit: ¶ Ar illic cogitatio mala et perniciosa conceptio deo ꝓuidēte ꝓspecta est: ita z in dei seruis apud quos cogitat, z martyriū mente concipit, animus ad bonum deditus deo iudice coronatur. Aliud est martyrio animum deesse, aliud animo defuisse martyrii. Qualē a te inuenit dñs cū vocat⁹, talē pariter z iudicat, q̄n ipse te ita fac⁹ dicit: Et scīēs oes ecclie, q̄ ego suz scrutator renū⁹ z cordis⁵.

Item Augustinus.

¶ Homicida est q̄ fratri suo mala persuadet.

Noli putare te non esse homicidā q̄n fratri tuo malapersuades[f]. Si fratri tuo mala persuades, occidis. et vt scias quia occidis, audi psalmista: Filij hoim, dentes eoz, arma z sagit. z lig. eo. machera[g] acuta. Idem.

damnauit, ergo commissum fuit: nam nulli deus immeritam ingerit penam. xj. q. iij. illud. sed epone dānaui .i. damnabile ostendit. .S. eius victimas respuendo, vel dānabile presciuit.
z ¶ Animo. vt in beato Martino, sufficit enim affect⁹. arg. .j.e. opportuna.
a ¶ Qualem. .S. dist. xxv. qualis.
b ¶ Vocat. xxj. q. .ij. ꝓpositum.
c ¶ Ipse te itat. Jn Apocalypsi.
d ¶ Renum .i. delectationum.
e ¶ Cordis .i. cogitationū, vnde Augustin⁹ super illū de psalmo locū scrutans corda tē. Corda .i. qō quisq̄ cogitat. Re nes .i. qō quēcunq̄ delectat.
f ¶ Qui. ¶ Persuades. .S. dist. xlv. sane. pl⁹ eīm est ꝙ cū suadere ꝙ facere. Jr. ff. de ser. cor. l. j. .S. suade .i. re. q̄ eīm persuader corrūpit: non q̄ cogit: vt ibi.
g ¶ Machera .i. gladius, alia tranſlatione dicit gladi⁹ acutus .S. e. periculose.

p mat. v. c.

Ite ad ꝓfi. ¶ cf. ad ꝓfi. ad ꝓfi. co. ſil.

a HOmicidiū. ¶ Putabatur. male intelligentibus. nam prohibitū erat: et omne vnde malū oritur. extra de consti. nam concupiscentiam.

b ¶ Aperuit. In eu angelo vō dicit. Qui dixerit fratri suo fatue: reus erit mortis. si quis dixerit fratri suo racha: reus erit cō silio. ly. dist. si euāgelica.

c ¶ Motum. post primū qui m potest fratre nr̄a non est.

Deut. rb. Mat. v.c. S ¶ Item. Si habuisti animā furandi: quamuis nihil furatus faeris q̄ times ne videre ris: furtum tñ quo ad deū cōmisisti.

d ¶ In corde. ē. xvij. q. vlt. ca. vlt.

e ¶ Teneris. quo ad deū: nō quo ad hoīem: cū rem non p̄rectauerit. ff. de acquiren. pos. possideri. §. si rē. q̄ solo aio furtum non p̄mittitur: fm. l. vt idi dicitur.

S ¶ Item etiam. ¶ Cas⁹. Ex. infert ex sup. adictis cum voluntas quo ad deū remuneretur: et nō op⁹: voluntas autem in his qui cordis contritione consistit: opus vero in oris confessione. tamen manifestum est q̄ sola cordis contritione dimittunt peccata.

f ¶ Non minus. ē. xxxij. q. v. sicut enim. vj. q. j. c. quero. §. verū hec. in fi. xv. q. vj. c. j. viij. q. j. sciēdū. xiij. q. v. si quid. xxxij. q. v. qui viderit. contra. j. distin. ij. sicut tribus contra. Solu. re vera magis reus est si opus adhibeatur: sed hoc quo ad sufficientiam eterni interitus accipe. Uel dic q̄ non minus est reus. i. nihilominus reus est: q̄uis ad factum nō perueniat: non quin plus peccet (vt dixi) si opus sequatur: q̄s patet ex eo q̄ prohibitū est malā voluntatē in opus p̄ducere. sic ergo contra prohibitionē illam faciens plus peccat. qui ergo opus adiecit voluntati: iniquitas⁹ m adiecit iniquitati.

g ¶ Voluntas. Non opus tantū: vel non facit vt opus fit remuneratorium sed voluntas: sicut & alibi dicit: sufficit eē q̄ sufficit eleemosyna cordis: nō corporis. xlv. distin. dse. quandoq; tamen opus etiam minus bonum in bonum conuertitur diligentibus deum. j. dist. ij. nullus eorum. argu. extra de reg. iur. estote. Illud autem nota q̄ peccata que sola voluntate contrahuntur, sola voluntate dimittuntur: fm Baz. arg. ff. de pac. ab emptione. sed contrarium credo si ad consensum voluntas peruenit. ar. ē. vj. dist. testamentum.

h ¶ Contritione. I. eo. §. non ita.

i ¶ Contritione. illa scilz que est virtus: ‡ non illa que est passio: scz afflictio qua punitur quis interius p̄ peccato, nec illa que est actio qua se punit aliquis. ly.

Occidit qui ad nocendum monetur.

HOmicidiū lege vetitū putabat[a] nō aliud esse nisi corpis emptio. Aperuit[b] ergo dns omnē iniquū mortū[c] ad nocēdū fratri, in homicidij genere deputari. Item Aug.

Furti tenent qui solo timore non furantur.

SI propterea nō facis furtū, q̄a times ne iudiceris, intus i corde[d] fecisti: reus furti teneris[e], et nil tulisti.

Idem de libero arbitrio.

Non ideo minus delinquit cui sola deest facultas.

SI cui etiā nō cōtingat facultas concūbēdi cū coniuge aliena, tamē planum sit eum aliquo modo cupere & si potestas detur esse facturū nō minus[f] reus est cū si in ipso facto deprehenderet. ‡ Item.

Sicut authoritas testat, voluntas remunerat, nō opus: voluntas[g] aūt in cordis cōtritione[h] est, op⁹ vero in oris p̄fessione: luce clari⁹ cōstat cordis cōtritionē[i], nō oris cōfessione peccata dimitti. Item.

POro[k] illi quoq; pctā humanā notitiā latent nō ab ipsis p̄fessa, nec ab alijs publicata: si ea p̄fiteri vel emēdare noluerint, deus quē hñt testē, ipsum habituri sunt & vltorē[l]. Et quid eis pdest vitare humanū iudiciū, cū si in malo suo pmāserint, sint ituri in eternū deo retribuēte suppliciū? q̄ si sui iudices fiāt & velut sue iniq̄tatis vltores hic i se volūtariam penā seuerissime aiaduersionis exerceāt, tpalibus[m] penis mutabūt et̄na supplicia, et lachrymis ex ꝓa cordis cōtritione fluētibus extinguēt eterni ignis incēdia. & j.

HAcilij[n] deū sibi placabūt q̄ nō humano conuicti iudicio, sed vltro[o] crimē agnoscūt: qui aut ꝓpr̄ijs illud cōfessionibus prodūt, aut nescientibus[p] alijs, quales occulti sūt ipsi i se volūtarie exercōlcationis sniam[q] ferunt, & ab altari cui ministrabant, non aio[r], rum: quia confiteri tenetur sacerdoti: sed hoc vult dicere q̄ deberet cognoscere peccata sua, et inde se damnare, et se redarguere et dicere, tali penā sum dignus. & sic sunt sui iudices. ‡

l ¶ Et vltorem. quasi sine cōfessione. et i hoc facit ad ꝓpositum, sed tamen hoc nō est ve-

Sup-plicium patiet eternū tpale nō subiit.

Ut j. co. tres vltra me. Ad hoc facit q̄dicit Augu. pec-catum tū te nēdū iudicē habeat non patronū.

m ¶ Temporalibus. in sustinēdo tēporales penas euadunt eternas. ē. xiij. q. vlt. ca. vlt.

n HAcilius. xj. q. iij. ca. ad mensam. §. euidenter. ibi allegabatur hoc pro capitulo.

o ¶ Sed vltro. Arg. l. dūt. pr̄eoyterum. argu. ꝓ spōte confesso.

p ¶ Nescientibus. I. e. §. similiter.

q ¶ Sententiam. quod sit cum in secreto interius compunguntur, et confitentur sacerdoti: vt. j. e. dist. vide benignum. & cā. iudicet. non tamen sibi penitentiam impōnendo, vel se ligando: fm quod inducit. c. sed fertur vo-to & p̄posito quo se damnent ad talem penitentiā subeundam iudicio sacerdotis.

r ¶ Non animo. Scilicet in perpetuum, sed officio. scilicet ad tempus. ‡ propositum quippe &c. vel non animo tantum, sed officio authoritate scilicet superioris vel nō animo tantum, sed officio. id est iudicio superioris ab officij executione abstinēant: vt. j. ea. distinc. in actione. & j. distinc. ꝓ. ca. j.

‡ Ut j. co. tres vltra me. Ad hoc facit q̄dicit Augu. peccatum tū tenēdē iudicē habeat non patronū.

‡ Ut j. Archi. i. ꝓterm̄issa.

a ¶ Tanꝯ J.ea.distin.in actione.¶.i.dist. et purgabit. et ca.de his vero.

b ¶ Amissa.i.pretermissa ⁊ dimissa ad tempus. ꝓpositum quippe habent peracta pnia ad pristinum altaris officiū vñ spōte recessērāt,remeare.vt.i.dis.dño sancto. et.c.et purgabit.

c ¶ Recipiant.i. iudicētur digne recipere.ℏ.

¶ Hoc idez.¶ hec est.vij.pars pulcre partis, in qua intēdit magister ꝓbare q̄ non in confessione,sed in cordis cōtritione dimittū vij. ps prime. tur peccata. si em cōfessio est signum pnie tantum tē.et hoc probat.ix.auctoritatib⁹ sanctorum. Jo.de fan.

¶ Catus. Ab hoc loco vsq̄ ad.¶.sequentem per multas authoritates ⁊ Johelis.ij.c per exēpla: et per argumēta probat Statia.peccata dimitti in cōtritione cordis absq̄ oris cōfessiōe, ⁊ operis satisfactiōe:⁊ sunt plana oia q̄ vsq̄ il luc inducunt.⁊ facit vnū.¶.tm̄ vsq̄ ad illū.¶.alij econtra. et satis potest hoc stare. ſz in quibusdā libris inuenio plures.¶.et hō Johelis.ij.c. zach. j.a. voluit Lau. Ben. sic ponit casum. Ab isto loco inducit Statianus authoritates euidentiores ad probandum suum propositum,⁊ subiungit conclusionem suam vsq̄ ad.¶.item si anteq̄. et ibi infert conclusionem: et ab eodem.¶.suspendit iterum suam conclusionem vsq̄ ad.¶.cum ergo.et ita pertinuent vsq̄ ad.¶.alij econtra.et hoc videbis per decē authoritates quas ponit in litera. Et scias q̄ quidam in principijs omnium authoritatū casum faciunt: sed hugo non facit,nec Statianus: cum sepe pauca verba de authoritate inducat. Octaue scilicet ctatis surgentium. tunc enim fiet iudiciū, quod ab hominibus timetur. vel octaue diei que dicitur dies iudicij ⁊ aduentus. Dicit ergo timore octaue.i.iudicij et aduētus. Cum enim deus. verba sunt Statiani.

d Cindite. ¶ Nominauit. Et bene: quia sicut scindere vestimenta inutile est:nisi scisso fiat per distinctionem ⁊ proportionem eius quod debet vestiri,ita etiam satisfacere exterius: id est confiteri exterius non Suppl⁹ infinitā- tū effici prodest nisi precedat scissio cordis: scīz contritio secūdū quam motum ⁊ modum sequitur oris confessio ⁊ operis inferio- satisfactio que scissura vestium appellatur ꝑe. ris infi- e ¶ A parte. Oris confessio est pars exterioris satisnitati. factionis,que hic totum dicitur: et J.eod.quem penitet. Vel dic, superius infinitatum efficitur pars inferioris infinitati. cum enim hec vera sit, omnis homo est animal: vtroq̄ termino infinitato recte conuertitur: ergo omne non animal est non homo. et sic non scindere cotidie est inferius ad non scindere vestimenta. planius dixi- set a toto ad partem.

f ¶ Onuertimini. Sed nūquid standum est huic ordini, vt ꝓma sit nostra conuersio, sequēs deꝰ videtur, argu. xliij. distinct. sit rectos. extra de vita et honestate. cleric. cap. vlt. in fine. Arguñ. contra J. distinc. xij. dicit dominꝰ. ff. de sol. nec enim. Et preterea nemo meretur primam gratiam, quomodo ergo hoc ꝓpitur alicui cōuertimini tē. Solutio. talis est ꝓpitus qualis est illud: surge q̄ dormis ⁊ exurge a mortuis: et illuminabit te Christus. Vel respicit hic ordinem iustificationis: quia contritio qua ꝓterimur cauliter precedit remissionē et sic contritio que ex libero arbitrio procedit mereatur remissionez: que tamē gratie (q̄ omnia procedut) erit attribuenda tanꝯ cause, quidam tamen putant ponunt remissionem. Vel cōuertimini.i. ostēdite vos humiles ad conuersionem: ⁊ ego convertar ad vos.i. primā gratiā vobis infundā: arg.J.dist.v.falsas. Vel dic conuertimini per omissionem culpe ad quā quilibet tenet:non per gratiā habendā quā nemo meretur vel demeret: sicut vides in ratio solis: si enim aperio fenestrā intrabit sol. si clausero non intrabit. tñ nō possum eum cogere q̄ intret. vnde dictum est de hoc q̄ est ꝓpius valens ⁊ nō rediēs q̄ se. si tñ habeat gratiā, pōt mereri vitā eternā. vñ non valet hoc arg. iste nō pōt mereri qs minꝰ est: ergo nec qs maius. Itē nec hoc: iste est magis malus hodie q̄ heri: ergo minus habilis ad suscipiendā gratiā q̄ heri. instantia est in cepha. in Petro. ℏ?

Conuertimini ad me, et ego convertar ad vos. ℏ Ibi legit. Luce xvij.d. ‡ Talis est modus loq̄ndi. Contrito facit remissionem. ‡‡ Vbi loquit ꝑ venia pene. Cōfitere ꝓmo deo deinde sacerdoti.

g ¶ Cōuersio. Arg. q̄ nō tm̄ valet verbū simpler quātum compositū. Arg. cōtra. ff. ad leg. aquil. si seruus.¶. inquit. vbi dicitur ruperit.i. corruperit.

h ¶ Sue conuersionis. arg. ℣tra. xj. q. iij. qui iubente, sed hic de fructu remissionis diuine: ibi humane.

i ¶ Ꝓpositi. Scz decem: de quibus legitur in euangelio Luce: qui designant peccatores.

k ¶ Sacerdotib⁹. Primo ergo est deo cōfitendū: postea sacerdoti.J.e.¶.ex his omnibus.

l ¶ Hinc etiā Lazarus.i. peccator cōsuetudine peccādi depressus. Arg.J.dist.ij.sicut tribus.

m ¶ Lapide. Onere peccati.

n ¶ In sepulchro. Id est in cordis contritione.

a ¶ Mūdauit. In euāgelio matthei.
b ¶ Sacrificiū. i. satisfactionem.
c ¶ Precepit. ē. xxiij. distinc. dñs. et ita ex precepto tenetur ds cōfiteri.
d ¶ Medici. i. sacerdotes, qui medicinā anime prestāt. † sed deus dicitur medicus: vt j. distinc. iij. adhuc instant. xxiij. qōe iij. nabuchodonosor. et. xj. quest. iij. quomodo.
e ¶ A mortuo. i. permanēte in peccatis.
f ¶ Authoritas. In libro Jesu filij Syrach, scilicet ecclesiastico.
g ¶ Perit. id est non est: quia non penitet talem: vt j. distinc. iij. iudas. et ita perit hoc quod nō est. Argum. ff. de constit. pecu. id quod. vel si est, nō est vtilis quo ad vtilitatem. arg. q̄ rescriptum ab excommunicato impetratum sit nullius ipso iure. Arg. cōtra. j. de consec. distinct. ij. et dicit.
h ¶ Velut. Qui enim peccat, nullo est: quia peccatum ducit ad non esse, cū nihil sit, † iuxta illud: Et fine ipso factum est nihil. et est velut similitudinarium. sed ad literam potest hic intelligi: quia post mortem nemo valet confiteri, vt ds illo diuite legitur i euangelio.
i ¶ Qui memor. quantum ad gratie susceptionē duz est in peccato.
k ¶ Si ergo. quasi dicat nullus ad sui salutem.
l ¶ Damnatione. extra de bap. et eius effect. maioreo.

ret q̄ non sacerdotali iudicio, sed largitate diuine gre pctō emundatur, leprosum tangendo mundauit[a], & postea sacerdoti sacrificium[b] ex lege offerre precepit[c]. Leprosus em̄ tangitur, cuz respectu diuine pietatis mēs peccatoris illustrata cōpungitur. Unde post trinam negationē Petrus dño eū respiciente ꝓfudit amaras lachrymas quib⁹ culpā negationis sue diluit. Leprosus semetipsum sacerdoti representat, dū pctm̄ suū sacerdoti penitens confitet. Sacrificiū ex lege offert, dū satisfactionem ex ecclesie iudicio sibi impositam fact⁹ exequit. Sed anteq̄ ad sacerdotē perueniat emundatur, dū per contritionē cordis ante cōfessionē ois peccati venia indulgetur. Hinc etiā medici negantur suscitare aliquem vt resuscitatus confitetur, dū per prophetā dicitur: Nūquid medici[d] resuscitabūt et confitebuntur tibi? Item. A mortuo[e] (vt authoritas[f] dicit) perit[g] confessio, velut[h] ab eo qui non est. Unde penitens ille qui timore octaue resurrectionis territus exclamauerat, Domine ne in furore tuo arguas me, neq̄ in ira tua corripias me: postea supplicans aiebat: Saluum me fac ꝓpter misericordiā tuam, quoniā nō est in morte qui memor[i] sit tui: in inferno autē nullus tibi confitebit. Si ergo[k] nullus cōfitebit tibi nisi resuscitatus, nemo autem viuit eterne gehenne filio⁹, & ꝑpetua dānatiōe[l] dign⁹: patet[m] q̄ anteq̄ ds̄q̄ cōfiteat pctm̄, a reatu sue prevaricationis quo eterna sibi debebātur supplicia, per gratiam interne cōpūctionis absoluit[k]. Item. Si anteq̄[n] quisq̄ cōfiteatur, a deo resuscitatur: vel resuscitatus viuit dum cōfitetur, vel post resurrectionē iterū mortuus est, & confitetur. sed sicut anteq̄ resuscitaret mortuus confiteri non poterat: sic post resurrectionē mortuus cū fuerit, cōfiteri non valet. restat ergo vt resuscitatus viuat dum pctm̄ cōfitetur. ergo sola contritio in qua fit resuscitatio, tollit peccatum. habet itaq̄ resuscitatorē suū sibi presentē, seq̄ inhabitātem. Unde Augustinus ait in psalmo. lxij.

Resuscitatus corpore, vi uit absente resuscitatore. non autē sic resuscitatus in aia°. cum em̄ deus sit vita anime, anima vero vita corporis: sicut corpus viuere nō potest absente anima, ita nō nisi deo ꝑsente aia viuere valet. habet itaq̄ aia sibi deū presentē per gratiā, q̄ viuēs pctm̄ suū confitet: eāq̄ vitā q̄ deus est inhabitat, quā inhabitando viuere facit. si aūt[p] illā inhabitet, ergo templū spūssancti facta est, ergo illuminata est, ergo a tenebris peccatorū expiata est, ergo templū diaboli esse desiit: q̄ ad lucē venit cuius respect⁹ tenebras fugat. Nulla enim (vt ait ap'ls[q]) cōuētio[r] Christi ad Belial[s], nulla participatio lucis[t] ad tenebras, nulla cōcatio iustitie et iniquitatis, nullus cōsensus templo dei cum idolis. Item vt Christus ait: Omnis qui odit malum, in luce agit. qui autē in luce agit (sicut Augu. ait) in Christo operatur. q̄ autē in Christo opat, et⁹ filius ꝓbatur. Cuius em̄ opera quisq̄ facit, eius filius esse perhiberur. vnde quibusdam dñs ait[u]: Si filij Abrahe estis, opera Abrahe[x] facite. Item. Uos ex patre diabolo estis: q̄ opera patris vestri facere vultis. Nemo autem filius dei et diaboli simul esse potest. nemo enim (vt ipse ait) duobus[y] dominis simul seruire potest.

Item vt Jo. ait in epla sua.

m ¶ Patet. Ecce conclusio magistri.
n ¶ Si anteq̄. habito q̄ ante confessionem peccator resuscitatur, probat q̄ quando confitetur, non est in peccato. si em̄ post resurrectionē suaz anteq̄ confiteatur incipiat mori, id est peccato obligari, sequeretur q̄ mortuus: id est in peccato existens confiteret, quod tamen non potest esse ante resurrectionem nec post. a mortuo enim nō. perit confessio, concludit ergo q̄ viuens id est a reatu peccati absolutus cōfitetur, et ita in confessione non dimittitur peccatum.
o Resuscitat⁹.
¶ Anima. Nota animaz alio modo suscitari q̄z corpus.
p ¶ Si autē. verba magistri.
q ¶ Apostolus. In epistola secunda ad Corinthios ij. cor. vj. ca.
r ¶ Conuentio. vj. c. id est communicatio.
s ¶ Belial. apostata interpretat.
t ¶ Lucis. id est illuminationis. et est arg. q̄ contraria sese nō patiuntur. argu. xxj. qōe vij. in nona. j. eo. §. cum ergo.
v ¶ Dominus ait. In euangelio Joannis.
x ¶ Abrahe. ē. xxij. questio. ij. que ritur. §. item oppo nitur.
y ¶ Duobus dominis. exigētibus contraria.
¶ Duobus. diuersis, puta in eo q̄ sunt diuersi. al's secus. ff. de ope. li. duorum.

Joan. iij. c.
Joan. viij. c.
Mat. vj.

a ¶ Qui natus. ¶ Ex deo. cooperante per gratiã vel baptismum.

b ¶ Peccat. coniunctim intellige dum morat in sanctitate percepta, z regeneratione dei. Qs sic debeat intelligi, habetur. j. dist. ij. §. item fm. et ca. ii enim inquit.

c ¶ Diaboli. et ita ex virtute vel peccato nomen assumimus, sicut et lex dicit q adoptatus a senatore ut filium, filius senatoris dicit. ff. de senato. senatoris filius. z nupta clarissimo quãdiu non nubit alij inferioris ordinis, clarissima dicitur: vt. ff. de senatore. femine.

d ¶ Solo. magnũ aũt peccatum est non agere penitentiã, z suo sibi cõ placere delicto. j. di stin. e. sup tribus.

e Omnis. ¶ Uidet. p Fraz.

f ¶ Alien⁹. a charitate scilicet ad mortem. j. eo. in actiõe. extra de regula. z trãseun. ad reli. licet. in fi.

¶ Alij econtrario. ¶ Hec est secunda pars di. in qua probat magister q si potest cõfiteri qs, et nõ vult, non saluat. qs est verum. Et subdiuidit hec pars i. vj. partes. Scõa ibi, et venit Tertia ibi, Nemo potest. Quarta ibi Potest fieri. Quinta ibi, Quantuslibet. Sexta ibi. Nõ nulli. Jo. de fan.

¶ Catho. Allegat nunc Hra. pro alia parte scz q adulto et discreto peccatũ nõ dimittatur sine oris confessione, et operis satisfactione: z ad hoc inducit multas authoritates vsqz ad §. illum, his authoritatibus. que quandoqz modicum quandoqz nihil faciunt ad ppositũ, sicut tu ipse videbis, sicut etiã superius fecit.

g ¶ Alij econtrario restantur. Ab hoc loco vsqz ad §. his authoritatibus. p alia parte allegat, q scilicet adulto peccatum non dimittitur sine oris confessione. quod tamen falsum est. bene tamẽ dicimus q licet cordis contritione dimittatur peccatum, confessio tamen mundat, et satisfacto mundat: et sic magis ac magis mundatur homo, sicut magis ac magis timoratur homo. j. de confecra. distin. iij. non ex quo. Authoritates hic inducte patrum vrgent si diligenter exponantur.

h ¶ Sine confessione. Id est ea contempta, vt primam opinionem defendas, iuxta verbum illud dominicum: Vade, z amplius noli peccare. j. dist. ij. si apostolus.

i ¶ Per prophetam ait. Dic, duplex est cõtritio z confessio, scilicet interior et exterior. de interiori, scilz qua fit deo, dicitur q fit ne cõfessione k non dimittatur peccata. Uel dic, id est p positum habes di cendi ore.

k ¶ Justificeris. i. a peccato mundo Cyp. ris, vel bonis operibus. Uel intelligit distinctio replearis. vel fias factus, vel vt iustus appareas. vel vt iustificeris quo ad alios, non quo ad purgatum deus: apud quem iustificatus es. ar. monoj. eo. c. iudicet.

l ¶ Cõfess⁹. struit deo: vt j. e. sufficit, si ei confessio otia fit facta de oj. eo quãuis. primo. xj. q. tribus. iij. existimant.

¶ Cce. ¶ Cato. Confessio liberat hominem a peccato: q a fine ea fremit nemo pot saluari: ni dño et ad hoc probandũ inducit auctoritatem propheteꝛ, z hoc in prima parte. In secũda parte ponit duas distinctiones penitentie, per quas probat q actus exterior est necessarius ad penitentiam. Secunda ibi Penitentia vera. Sed certe prima definitio magis probat primã opinionẽ ẽ secundam.

m ¶ Uera est. ergo sufficiens. melius probat authoritas hec primam opinionem ẽ secundam.

n ¶ Plangere. non est hec descriptio, quia hoc habuit Judas ex timore seruili: sed est qualiscunq assignatio.

o ¶ Perfecta. ¶ hoc cap. habes j. distinctione. iij. circa principium.

p ¶ Cogit. hoc intellige quãtum ad sensualitatem que semper rationi repugnat. vnde apostolus: Caro concupiscit aduersus spiritum, z econuerso. Gala. v, repugnat.

q ¶ Tota. Id est omnis eius gradus.

Confessio est duplex

Deus sine confessione ois ab. Joã. j. Nemo amittit ex fructu vel peto.

Confessio z satisfactio nũ dant.

Beñ. xvij.

humilitas[a], hec est fructifera[b] penitentia. Idem.

Non potest q̄s[c] gratiā dei celestis accipe, nisi prius purgat⁹ fuerit ab omni sorde[d] pcti per penitētie cōfessionē[e], per donū baptismi[f] salutaris. Idem Augustinus.

Nullus debite grauioris pene accipit veniā[g] nisi qualemcunq; etsi longe minorem q̄ debeat penā[h] soluerit. ita enim impertitur a deo largitas[i] misericordie, vt non relinquat[k] iustitia discipline.

Idem Uincentio.

Neminem putes ab errore ad veritatem, et a quocunq; seu magno[l] seu paruo peccato ad correctionem sine penitentia posse transire[m].

Idem de penitentia.

Agite[n] penitētiam qualis agitur in ecclesia, vt oret pro vobis ecclesia. nemo dicat sibi occulte ago, apd deū ago, nouit deus qui mihi ignoscat que in corde[o] ago. Ergo si ne causa dictum est: Que solueris in terra, soluta erunt et in celo. Ergo sine causa claues[p] date sunt ecclesie dei, frustram⁹ euangeliū[q] dei, frustramus verbū Christi: si ꝓmittimus, plus in illis peniteam⁹. vnde legitur q̄ rane interemerunt reliquias Pharaonis, hoc est vaniloquia: non autem posset attēdi fm radices motuum.

a ¶ humilitas. ne superbia efferatur, vt phariseus. Uidetur approbare eoꝝ sententiam qui dicunt q̄ remissio preponēda est iustificationi. sed hec dicta sunt de gratia iustificante. vel gratiā. i. gratie augmentum: vt non intelligas de gratia iustificante, vel non potest innotescere gr̄e acceptio. nā res tunc fieri dicit quando innotescit. Uel hec dictio purgatus, ponitur in vim nois, nō participij. oīa enim hec simul sunt tēpore.

b ¶ Fructifera. Not. q̄ in peccato mortali tria attendunt, impudētia, delectatio, et perpetratio. cōtra hec tria triplici remedio opus est: contra impudentiā cōfessio: in q̄ est verecūdia. j. e. quē penitet. delectationi opponit amaritudo cōtritionis: perpetrationi opponitur operis satisfactio. j. distin. ij. ꝛ. iij. Sed nunquid de venialibus tenetur quis cōfiteri? videtur q̄ non, q̄ res pene ꝯtra naturā est ꝛc. vt. xxv. di. §. criminis. Dico q̄ de venialibus maioribus tenetur quis confiteri: de quibus dicit authoritas, vitasti grandia, caue ne obruaris arena. j. ea. tres sunt. sz est generalis confessio ꝛ specialis. speciali indigent mortalia. vnde ps. Lauabo per singulas noctes lectum meum id est consciētiam meā emundabo discurrens per singulas noctes. i. per singula mortalia: de singulis scilicet confitendo et satisfaciendo singillatim non confuse. in generali vero sufficit confiteri venialia, vt fit in missa cum dicit sacerdos: ꝯfiteor deo ꝛc. Illud non credo ꝑ q̄ existenti in mortali peccato dimittuntur venialia. j. distinc. iij. de quotidianis.

c Non potest q̄s. j. de conse. dist. iiij. non potest.

d ¶ Sorde. j. de pe. disti. iij. §. his authoritatibus. et ca. sunt plures.

e ¶ Confessionem. interiorem. i. cordis dolorem ꝛ amaritudinem quo ad adultos.

f ¶ Baptismi. quo ad infantes. vel per baptismum pri mo: secundo per penitentiam que est secunda tabula. j. eo. quamobrem.

g Nullus. ¶ Ueniam. quātum ad ecclesiam.

h ¶ Penam. non videt hoc esse verum nec de interiori penitētia nec de exteriori. nam si de interiori que peccata deleuit, ergo ꝛ charitas affuit: q̄ aliter non delentur peccata nisi per charitatē. tanta ergo est hec pena ex quo charitas adest quanta esset maior que excogitari posset: et hic dicit qualemcunq; sed nec de exteriori: q̄ quandoq; sine omni pena exteriori dimittitur peccatum, iuxta illud: Uade, et amplius noli peccare. j. dist. iij. si apostolus. sed tamen exaudi hoc de interiori. ꝑ q̄ ergo dicit, ꝛ si longe minorem, dic quo ad acerbitatem scz pene. nam pena interior et si tanta sit, non tamen ita acerbe affligit: et ita non est contra. j. dist. iij. productior. quia illud de exteriori, vel illud de peccato originali: vt ibi dicam. Item contra. §. xlvij. distinc. omnes. vbi est verbum apostoli: Sicut exhibuistis membra vestra ꝛc. hic autem dicitur q̄ non sic, sed sufficit qualitercunq;. Sol. non attenditur ibi paritas fm radices motuum, sed fm modum penitēdi. q. d. si manib⁹ peccauim⁹, extēdimus eas ad bona opera. si lingua loquamur bonum: et ita de alijs membris. vt in quibus plus deum offendimus, plus in illis peniteam⁹. vnde legitur q̄ rane interemerunt reliquias Pharaonis, hoc est vaniloquia: non autem posset attēdi fm radices motuum.

i ¶ Largitas. q̄ in infinitum magis extenditur bonitas q̄ iniquitas: cum enim charitas crescit, non habet obicem, sed in infinitum crescere potest. Nam ratio naturalis est illi cōsona, que est ꝯtraria iniq̄tati. vnde iustorum semita quasi lux splēdēs crescit in perfectū diē. j. distin. ij. non reuertebant. sz iniq̄tas habet obicē, scz superiorē partē rationis, q̄ semper remurmurat male agēti, ꝛ etiā offensio creatoris. §. dist. vj. §. sed pensandū.

Charitas i infinitum crescere pōt. Mat. xvj. c.

k ¶ Non relinquat iustitia. ita est misericors deus q̄ etiam iust⁹, q̄ nullū peccatū preterit impunitū. q. d. lz sit ita misericors, non tn ita est de ei⁹ misericordia ꝯfidēdū, vt euanescamus per spem: immo misericordiam ꝛ iudicium cantabo tibi dn̄e: territ ergo iustitia, confidam⁹ de misericordia: confisi de misericordia, timeamus de iustitia: misericors est, q̄ quemlibet punit citra demeritum, et remunerat vltra meritum: iustus, q̄ nullū peccatum preterit impunitum. xxij. q. vl. quotiens.

Deus est nō solū misericors, sz etiā iustus.

l Neminem. ¶ Magno. si de venialibus hoc intelligas, ponitur penitētia pro penitudine. arg. j. de conse. dist. ij. iteratur. arg. j. e. tres.

m ¶ Trāsire. vt magis iustificemini. j. de ꝯse. di. iiij. oēs q̄ iam. §. xxiij. q. iiij. q̄d faciet. ꝛ. q. vij. quēadmodū.

Agite penitentiā. ¶ Casus. Quidā erant q̄ cōtēnebant ꝯfiteri vel satisfacere de peccat⁹ fm preceptū eccl'ie, dicētes sibi sufficere si occulte penitētiā agāt: q̄b⁹ precipit Aug. vt penitentiā in ꝯspectu eccl'ie agāt: cui nō sine causa date sunt claues ligādi ꝛ soluēdi: ꝛ q̄ hoc facere debeant: ꝓbat authoritate Job.

n ¶ Agite. Alloquitur contēmnentes ꝛ negligentes cōfiteri ꝛ satisfacere fm preceptum ecclesie. vt intelligatur de exteriori penitētia. inferēda est hec authoritas ꝛ quedam sequentes. Uel hec authoritas intelligitur de interiori penitētia ꝛ satisfactione: sicut magister dicit. j. eo. §. his authoritatibus.

o ¶ In corde. Supple: ꝛ ideo non indigent sacerdotali iudicio: ꝛ sic bene sequitur: ergo sine causa. simile ex de senten. excom. a nobis. ij.

p ¶ Claues. si eñ sine arbitrio sacerdot⁹ penitētia agerēt: frustra sacerdotib⁹ claues essent cōmisse.

q ¶ Euangelium. Est ergo preceptum euangelij. penitentiam agite. ꝛ Salomon: Qui abscondit scelera vel peccata sua: non videbit lumen in eternum. Et Jacob⁹: Confitemini alterutrum ꝛc.

Confessio est ꝑcepti.

a ¶ Verbis.i.inutiliter.sic.ff.ſſ cer.pet.certi.§.quoniã igitur.in fi.§.

b ¶ Peccata. Aposiopesis.i.defectus orationis pre indignatione vel alio simili.

c ¶ Preter vxores.tres enim tantum sunt status saluãdorum, cõiugatorum,continentiũ,z virginum: vt extra de sum.trini.firmiter.ſ.tũ.qõ.ij.in presenti.xiij.distinguerunt.

Job xix.a. Status saluandoꝝ est triplex.

Set fuit hec visio Ezechiel.p.q̃ vidit tres viros saluãdos, f. Abraã per quẽ figurant gentes. Danielẽ per quẽ virgines, Job per quẽ coniugati, pe.

¶ Et venit.

¶ Hec est secũda pars sc̃e partis,in qua probat q̃ qui statum confiterur, non videtur cecidisse,quia semper est in cõspectu dei.z hoc pbat per vj.ca.Jo.de fan.

¶ Caluo. Probat Hieron.y.in hoc ca. q̃ in conspectu eccleſie debet ds facere penitentiam, et hoc facit exemplo pſbyteroꝝ Israel, qui cum socero Moysi in conspectu ecclesie cõederunt. mali vero a conspectu ecclesie z dei fugiũt: quod pbatur exẽplo Adam,z exemplo Cain.boni autem omnia in conspectu dei et ecclesie faciũt. ¶ Inq̃t, scz Moyses:z tangit id quod legit in Exodo, scz cum Jetro socer Moysi venisset ad eũ in desertum, venit Aaron et ds seniores vt comederent panem cum eo coram domino.

Gen. iij.b. Gen. iiij.

d ¶ Et venit. Illud tangitur quod legit in Exodo, scz cum Jetro socer Moysi venisset ad eum in desertum, venerunt Aaron z seniores omnes Israel vt comederẽt panem cum eo. Jetro pater fuit Ethiopisse vxoris Moysi.ij.q.iij.c.plerũq̃.§.item obijcitur.

e ¶ In cõspectu.q̃ statim penitet cũ forte malũ faciũt.

f ¶ Fugiũt.q̃ penitere ꝛtenũt, vt dicit ꝛ.

g ¶ Abscondi.scz frustra:q̃ si ascendero in celũ,tu illic es. vnde super illo versu posuit Anselmus hos ꝛsus.

Versꝰ. Adam ãte pec. catum erat nudus,

Quo fugis encelade,qualcũq̃ accesseris oras:
Sub ioue semper eris,bene fac si viuere queris.ſ.distinctione. ij.§.viti.

h ¶ Nudus, non solũ amictu corporis,sed etiã mentis, q̃ etiã puus nudus erat veste.ſ.dist.ij.vt cognouerunt. mus verbis[a] qđ ille negat,nõne vos decipimus? Job dicit: Si erubui in conspectu populi peccata[b] mea confiteri. Atq̃ ideo si non potuistis vel noluistis habere pudicitiam coniugalem seu continentiam,z deiuiastis a proposito vel vinculo cõiugali: vel deuotione continentie sit in vobis dolor z humilitas penitentie. Apertius dico: nemo dicat,non intelligi: q̃ post vxores vestras illicito cõcubitu vos maculastis, si preter vxores[c] vestras cum aliqua concubuistis,agite penitentiam ꝛc.

Item Hiero.super Exodũ.

Et venit[b] (inq̃t) Aaron et omnes pſbyteri de Israel manducare panẽ cum socero Moysi in cõspectu dei. Dia ergo que faciunt sancti, in conspectu[e] dei faciunt: peccatores autem a cõspectu dei fugiunt[f]. deniq̃ scriptũ est q̃ Adam post q̃ peccauit fugit a conspectu dei,z interrogatus respondit: Audiui(inquit) vocem tuã z abscondi[g] me,q̃ nudus[h] eram. Sed z Cain de fratricidio condẽnat[a] a deo, exijt (inq̃t) a facie dei,z habitauit in terra Naim. Erijt ergo a facie dei q̃ indign[a] est conspectu eius.sancti autẽ manducant z bibunt in conspectu dei:et oĩa que agũt,in ꝛspectu dei agũt.

Ego amplius[i] adhuc locum presentem discutiens,video q̃ qui plenioꝛe[k] dei scientiã accipiunt,z plenius diuinis imbuti sunt disciplinis, isti eriam si malum faciunt,coram deo faciunt,z in conspectu[l] eius faciunt,sicut ille qui dixit: Tibi soli[m] peccaui,z malum coram te feci ꝛc.quid ergo plus habet[n] qui malum coram deo facit:nisi lud profecto q̃ continuo penitet,et dicit peccaui.qui autem discedit a cõspectu dei,nescit[o] q̃uerti,z peccatũ purgare penitẽdo. Hoc ergo interest,malum coram deo facere,z a cõspectu dei discessisse peccantẽ.

Item Augustinus.

Sed z cõtinuo qui direrat,sicut adama faciamte,z sicut Seboim[p]: que duo res exicinia[q] Sodomoꝝ parilis excidij trahere cõsortium conuersum est(inquit)cor meũ in memetipso, conturbata est anima mea:nõ faciam fm tracundiam furoꝛis mei. Nonne ergo apparet q̃ ideo nob̃ peccantib̃ indignatur dominus Jesus,vt indignatiõis sue terroꝛe nos conuertat? Indignatio ergo eius:nõ vltionis executio,sed magis absolutionis operatio est.

Item Ambro.in li.de paradiso.

hoc inducit authoritatem Osee prophete contra Hierusalem. Sed certe in hoc ca.non bene colligitur virum de interioꝛi satisfactione loquatur.

p ¶ Seboim. Sex fuerunt ciuitates quas destruxit dominꝰ iuxta iordanẽ, Sodoma, Gomoꝛra, Adama, Seboim, Segoꝛ, Eleale, que est Bale. vnde effectus est locus asphaltj, qui dicitur mare mortuum:z aqua illa nec est natabilis,nec potabilis.ibi ferrum natat, pluma mergitur:ibi sunt poma pulcherrima exterius,interius autem plena fauilla z cinere.his verbis describitur luxuria.xxxv.dist.luxuriosa.

q ¶ Ex vicinia.ff.de contrahen.empr.quod sepe.§.viti.argu.ex vicinitate contrahi vitium.xliij.dist.ca.cum

i ¶ Ego amplius.modus loquendi est istius Hiero.vt viij.queſt.j.ij.z est argu.pro veritate sepius examinanda: vt.xxxv.qõ.ix. graue.

k ¶ Plenioꝛe. Sc̃ius est, peccat coram deo qui tanẽ dei presentiam ertenit.ar.ſ.e.distinguitur.

l ¶ In cõspectu.ſ.xvij.q.j.q̃ bona.

m ¶ Soli. regum enim delicta solum deũ habent vltoꝛes, nã alii non timent. ſ.distic.iij. xoã. hic tamen alia videtur expositio.

n ¶ Plus hz.q̃ille q̃ a cõspectu dei fugit,et malũ agit non coram deo.

o ¶ Nescit.i.contemnit. arg. xxv.q.j. hoc consona. redibit tamen si prudentissimus est.ſ.di.q. cap.super trib⁹.§. hec itaq̃.z ca.q̃da: q̃.§. firmum.

Sed z primo.

¶ Cau⁹, probat Aug.hoc exẽplo iud aici populi, q̃ si peccator vult penitere,et peccatum corrigere,deꝰ q̃ pro peccato fuerat iratus,renocat iram,et indulgentiam prestat.et ad

Reuera in breui, non diuertit.

Pa.l. Cinitas ea ser destruxit dominꝰ iuxta iordanẽ.

Ose. ij.c.

Lupanaria fornicationi nō infamāt.

autem. Argu. contra. quia lupanaria non infamant castitatem. xxxij. q. v. tolerabilius. et est argu. ad questionem de duobus fratribus domum communem habentibus, vnus habet partē inferiorem: alius superiorem. an vno peccante tota domus dirimenda sit. hoc autem capitulum nō multum facit ad propositum quia nec de interiori nec de exteriori penitentia tractat.

Hesij.

SErpēs. ¶ Casus. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima ponūt verba Eue se excusantis. In secunda parte ponuntur verba Ambrosij super locum illum. Dicit enim q̄ qui non vult pro peccato puniri: agat penitentiam in hoc seculo: quod et Eua fecit: salutem obtinuit. Cain autē quia non doluit: reseruatū est eius peccatū eternaliter puniendū. Secūda pars ibi: Venialis. ¶ Nam pastor. quasi dicet: vere penitens est recipiendus: et non abiciēdus. nā pastor. ꝛc. est loquitur de exemplo quia de eo fit sermo in euangelio.

Hesij.

SErpens[a] decepit me, ꝛ manducaui. ¶ Venialis[b] culpa, quā sequit professio delictoꝝ: ideo non desperata[c] mulier, q̄ non reticuit deo, sed magis confessa[d] pctm̄ est: quā medicinalis[e] sūa secuta est[f]. Bonū est cōdēnari in pctō, et flagellari in delicto: vt cū hoibus flagellemur. Denicꝫ Cain qui voluit crimen negare, indignꝰ[g] iudicatꝰ est q̄ puniret[h] in pctō: sz remissus est sine pscriptiōe[i] pene, fortasse nō tā rei matoꝝ crimie parricidij, q̄ sacrilegij. Illud enim cōmisit in fratrem, qō deo[k] credidit mētiendū, dicens, Nescio: numq̄d ego custos fratris mei sum?: Et ideo accusatoꝝ diabolo eiꝰ accusatio reseruata est: vt cuꝫ eo et eius angelis flagellet, q̄ cuꝫ hoibus noluit flagellari. nā pastor. ꝛc. est loquitur de exemplo quia de eo fit sermo in euangelio.

a ¶ Serpens. Casus. Qui non vult in futuro puniri pro peccato: agat hic penitentiam, et confiteatur: quod qui fecit Eua: salutem obtinuit. Cain autem quia noluit, reseruatum est eius peccatum eternaliter puniendum.

b ¶ Venialis. Sed quomō est venialis culpa Eue, qua totus mundus ligatur? v. dist. ad eius. † Dic quo ad vitam eternam: non temporalem. venale ergo est peccatum quod sequitur confessionē: vt hic. Venale etiam dicitur quod in veteri lege morte non puniebatur: sed per ceremonias purgabatur: nec aliam penitētiam eis lex imponebat: vt. l. dist. vj. j. versū. nam venialia. Item dicitur venale quod causam venie habet annexā: vt quod fit per ignorantiam vel impotentiam: quod est peccare in parte ꝛ filium. vnde apostolus: Veniam merui: quia ignorans feci. ff. viij. dist. consuetudo. sed et qui peccat in spiritum sanctum: quod fit per malitiam: non remittitur. xxv. dist. qualis. viij. dist. consuetudo. j. e. potest.

† Dic q̄ in veniale transit mortale ꝛ venale mortale facit: venia[l] facit.

c ¶ Non desperata. nō enim desperare debemus: immo debemus moliri inter duas molas, scilicet spei et timoris, vnde dictum est: noli pignorare superiorem molam nec inferiorem. Ille superiorem pignorat qui non timet: ille inferiorem qui ita timet q̄ in desperationem cadit: sicut Cain. ꝛc. dist. neq.

Hesij.

d ¶ Confessa fuit, ergo Eua confessa est: ꝛ etiā Adam similiter. j. e. dicitur, sicut primi. et confessa est cum dixit: manducaui. Dicitur tamen in historijs p. manducatoris in illo. c. tunc ferūt. q̄ Eua non penituit: immo peccatum retorsit in serpentem: et serpentis auctorem, sed ideo dicit p. manducatoꝝ eam non fuisse cōfessam: quia non pure confessa est. dixit enim: Serpens decepit me, confessa est tamen cum dixit: et manducaui.

e ¶ Medicinalis. sz confessio.

f ¶ Secuta est. cum dixit ei deus: Multiplicabo erumnas tuas: et conceptus tuos: paries in dolore ꝛc.

Luce iv.a.

g ¶ Indignus. propter vilitatem. Nam: sicut de ea q̄ ministrat in caupona dicit lex q̄ non potest accusari de adulterio propter suā vilitatem. C. de adulē. qui adulterium. et est sensus hui⁹ litere: licet hic punitus fuerit: tamen eius pena tēporalis nō fuit: sed eterna: que hic incepit: arg. j. dist. iij. in ca. sunt plures. ☞ auctoritas.

Ecclē. vj.c.

Osee vj.

h ¶ Puniretur. tēporaliter certa pena que iponitur pro fratricidio.

Mar. ij.c.

i ¶ Sine prescriptione. i. sine certa pena sibi prescripta et prefixa.

k ¶ Oō deo. arg. q̄ sacrilegiū cōmittit q̄ pape mēti

Pape mētiēs sacrilegus est

IDenter[l] ignosco: pō pre idulgeo: misericordiam magis volo ꝙ sacrificiū: quia per sacrificiū iustus cōmēdatur[m] per misericordiam peccatoꝝ redimitur. Nō enim veni vocare iustos[n]: sed peccatores[o] ad penitentiā. In lege sacrificiū: in euangelio misericordia est. lex p Moysem[p] data est: per me gratia. ¶ tē Leo eps theodoro Fozolitē. epo.

Multiplex mia dei ira laplibus humanis subue

titur. ipse enim obtinet vicem dei viuentis in terris. j. dist. iij. inter hec hircum. augetur hoc sacrilegium ex persona in quā committitur. ☞. e. aut facta. circa puin.

l ¶ Pastor. Sed qui cū hominibus flagellari vult recipiendus est: ꝛ non abiciendus. nam est pastor.

m ¶ Nimis iustus. et alibi: Qui multum emungit: elicit sanguinem: vt. ☞. dist. iij. denicꝫ.

IDēter. ¶ Casus. Ambro. in hoc ca. introducit verba domini ignoscentis penitēti ꝛ recognoscēti: peccatum suum. magis enim vult misericordiam q̄ sacrificium veteris testamēti: cum per sacrificium iustus commendetur: per misericordiam peccator a pena redimat. Quod autem dicit commendatur. i. commendabilis apparet. Misericordia: id est opa misericordie. Z ex, id est vindicta. per me: scilicet Christum.

† Dic clarius q̄ h ōt ifa: ibo ē q: ex sacrificio siue ex alijs opibus legꝫ nō iustificabat: sz iustꝰ existēs ex eis cōmendabilis reddit. per.

n ¶ Libenter. In persona Christi loquitur.

o ¶ Commendatur. ad est commendabilis redditur. non autem per sacrificium iustus fit aliquis.

p ¶ Iustos. i. qui se putant iustos: ꝛ confiteri nolunt.

q ¶ Sed peccatores. i. peccata sua recognoscentes.

r ¶ In lege. xij. q. ij. gloria episcopi.

s ¶ Per moysem. tangꝫ per ministrum.

Multiplex. ¶ Casus. In hoc capitulo dicitur q̄ deus subuenit peccatoribus per baptismum ꝛ per penitentiam: quam quis debet accipere ab ecclesia. hanc enim potestatem dedit Christus prelatis ecclesie: vt penitentibus congruam satisfactionem iniungant. Si vero aliquis sine baptismo vel sine penitentia decesserit: remissionem peccatorum quam hic non habuit: in alia vita non consequetur. In fine vero vite penitentibus pe-

nitentiam et reconciliationem neutrum denegetur. si tamen sunt heretici, schismatici, vel excommunicati, recipiantur per scripturam z per iuramentum. si vero ex toto vocem amittant et intellectum: neutrum denegetur si per astantes constiterit illos sic petisse.

¶ Multiplex. id ē multipliciter subueniens: als natura simplex est.

† vt Jo. c. ij. Bapt.

a ¶ per baptismi gratiā. puerū. nam q baptismus est dicitur pma tabula, ad pueros refertur, qui penitere nō possunt. adultis enim, nisi penitent, baptism⁹ tabula non est. J. eo. secunda.

Penitētiam sibimet nullus pōt iniū gere.

b ¶ Proptio. non q ipsimet sibiipsis iniungant penitentiā: qz si ita intelligatur, pro nihilo esset, sacerdotibus date claues ecclesie: vt. ē. e. dist. cap. omnis. §. alij econtra. et ca. agite. sed q ppio motu cōfiteat sacerdoti: vt ē. e. c. non potest. z c. eccenunc. et cap. porro. z c. facili⁹.

c ¶ Supplicationibus. Si contemnatur otis confessio: als secus. J. de confe. distin. iiij. baptismi vicē. vel nisi inuisibili administratione J. e. ca. vlti. in fine.

d ¶ Āmitteret. Aliter pro nihilo essent date claues ecclesie sacerdotibus: vt. ē. e. dist. c. omnis. §. alij contra. et. c. agite.

nit, vt non solū per baptismi gr̄am sz etiā p pnie medicinā spes vite reparet eī: ne vt q̄ dona regnationis violasset, ppio se iudicio cōdēnātes, ad remissionē criminū puenirēt: sic diuine volūtatis psidijs ordinatis, vt indulgētia dei nisi supplicationibus sacerdotuz nequeant obtinere. mediator esse dei et hoim hō dñs iesus chr̄s hāc ꝓpositi ecclie tradidit potestatē vt cōfitētib⁹ pnie satisfactionē darēt, z eadē salubri satisfactione purgatos, ad cōmunionē sacroz p tanuā reconciliationis admitterēt. z post pauca: Si aūt aliquis eorum pro q̄b⁹ dño supplicam⁹, quozcūq; interceptus obstaculo, a munere indulgentie pñtis excesserit, et pniaz ad cōfitenda remedia pueniat: tpalē vitā humana q̄ditione finierit: q̄ manēs in corpe nō recepit, cō seq̄ carne exutus nō poterit. Et post pauca. His aūt q̄ tpe necessitatz z periculi vigētis instātia, pnie presidiū z mor reconciliationis implorāt: nec satisfactio iterdicēda est: nec reconciliatio deneganda: q; mie dei

nec mēsurā possum⁹ ponere, nec tp̄a definire: apud quē nullas patit moras venie conuersio. Et itē. I tā ergo necessitati auxiliū dū est, vt nec actio illis pnie, nec cōionis gr̄a denegē si eā etiā amisso vocis officio per indicia integri sensus querere comprobētur. q̄ si ita aliq; egritudine fuerint aggrauati, vt quod pauloante posce bat, sub psenti significare non valeant: testimonia eis fideliū circūstantiū prodesse debebūt: simul tamen z penitentie et reconciliationis beneficiū consequātur: seruata tñ regula canonum paternoū circa eoū personas qui in dñica fide discedendo peccauerint.

I tem Ambrosius.

Emo pōt bene agere penitentiā nisi qui speraverit indulgētiam: sed negāt q̄ his oportere cōionē reddi, q̄ puaricatione lapsi sunt, de⁹ autē nullū crimē excepit, qui peccata omnia donauit.

I tem Ambrosius.

Erbum dei dimittit peccata: sacerdos est iudex. Sacerdos quidē iuuz

o Emo potest ¶ hec est. iij. pars huius scde partis di. In qua ꝓbat q̄ solus deus dimittit peccata: sed sacerdos est minister z de omni pcō. Jo. de fan.

¶ Talus. Nulli datur indulgētia nisi qui eam sperauerit z petierit. Quidam tñ heretici dicūt q̄ lapsis in puaricationē est cōmuno denegāda: sz male: cum deus omnia mala penitēti dimittat, z nullum excipiat.

o ¶ Nemo. adhuc ꝓbatur q̄ otis confessio et operis satisfactio necessaria est: cuz solus sacerdos⁹ sit tradita potestas ligādi et soluendi. vj. q. ij. absit. ostendit etiā q̄ omni petenti data tur venia.

p ¶ Indulgentiam. Que obtineri non potest nisi supplicationib⁹ sacerdotum: vt. ē. c. proximo.

q ¶ Sed negant. quidaz heretici, vt nouatiani. J. dist. iij. ca. naum. §. itē q̄. et. c. adhuc instat. xxiij. q. iij. quidaz. ver. nouatiani.

r ¶ puaricatione. id est per puaricationem apostaste, vel post pmā penitentiam.

f ¶ Excepit. Cuy dixit, In quacūq; hora conuersus fuerit peccator ꝛc.

t ¶ Peccata. ar,

Basilij. Filius dei. Vas sacerdos ministri vt. xv. q. j. nec. ieiu. siue execra. vel ieiūo, xxij. q. v. c. vlt. Ambro.

Ecclīa ignorat quos ad p̄destinationē p̄tineat.

e ¶ Sed. sz impenitentium. pro oibus enim viuis orat ecclesia, nescies quis ad numerū predestinatorum pertineat: vt. ē. xxiij. q. iij. corripiāt. xiij. q. ij. nō existimem⁹.

f ¶ Non poterit. ē. xxv. di. qualis. contra. Solu. hic de mortali, ibi de veniali. sed nisi signa penitentie ꝛc. extra de sentē. excō. a nobis. qō dic vt not. xxvj. q. vj. si aliquis.

g ¶ his autem. ē. xxvi. q. vj. his qui.

h ¶ Deneganda. ita q̄ nec appellatio valet. extra de appel. qua fronte.

i ¶ Uexie. scriptum est enim, spiritus sancti gratia tarda nescit habere molimina. arg. xxvj. q. vj. agnouimus.

k ¶ Per indicia. arguūn. ff. de leg. iij. mutu. ff. de nouā. delegare.

l ¶ Testimonia. ē. xxvi. q. vj. qui recedunt. J. de conse. dis. iiij. egrotantes.

m ¶ Fidelium. maxime, quia etiā infidelis testimonium pro catholico dare potest. ē. ij. q. vij. si hereticus.

n ¶ Regula. extra de here. sicut. j. ē. j. q. vij. quotiens.

et. c. conuenientibus. z. c. saluberrimum.

¶ Catus. Otis confessio z operis satisfactio est necessaria ad remissionē peccatoz: cum solus sacerdos⁹ ecclesie sit data potestas ligādi z soluendi tāq; ministris dei. ¶ Uerbum. i. filius dei. ¶ Nullius potestatis. i. nulla sua potestate peccata dimittit.

v ¶ Uerbū. i. filius dei: qui dicit verbū: q; sicut per verbū manifestat volūtas alicuius: ita per filiū volūtas patris. arg. xxij. q. ij. ie autem. Uel verbū. i. ꝓdicatio, que quātoq; est causa cōtritionis, z ita per cōsequētiam remissionis. Et nota q̄ licet dicat verbū, nō tñ propter hoc excluditur spiritus sanctus. per quē etiam dicūtur peccata dimitti. j. q. j. remissionem. nec pater, q; inseparabilia sunt opera trinitatis. de conse. dist. iij. omnes. xxviij. q. j. sic enim. quandoq; etiam ecclesie charitas dicitur dimittere peccata: vt de conse. dis. iiij. ecclesie charitas.

r ¶ Iudex. i. minister. ministerio enim non authoritate habet dimittere. de conse. dis. iiij. aliud.

Filius dei fe bis. ¶ Ut sacerdos ministri vt. xv. q. j. nec. ieiu. siue execra. vel ieiūo, xxij. q. v. c. vlt. Ambro.

officiū[a] exhibet[b], ⁊ nullius potestat[c] ⁊ura exercet. et paulo post. Dīs par ius et soluendi esse voluit ⁊ ligandi, q̄ ⁊trunq; pari [d] cōditione permisit: ergo q̄ soluēdi ius non habet, nec ligandi [e] habet. ⁊. j. Certum est q̄ ecclie vtrunq; licet, hereticis vtrūq; non habet. ius enim hoc solis permissum est sacerdotibus. recte igitur ecclesia hoc vendicat, que veros habet sacerdotes: hereticis vendicare non potest, que sacerdotes dei non habet.

Item in eodem.

Quotest fieri [f] vt aliquis victor[g] supplicijs, sermone neget[h] deum, et corde adoret [i], nunquid eadem est causa eius q̄ sponte negat, et ei[9] quē tormenta inclinauerunt ad sacrilegium? Non, q̄m indignū [k] est, cū apud homes valeat certa minis gratia vt apud deū non valere [l] asserat. nā sepe in hoc athletaruz seculari certamine etiā victos quorū fuerunt certamina probata, homines vulg[9] cum victoribus coronare consueuit: maxime quos forte viderit, aut dolo, aut fraude excussos victoria: et Christ[9] ipse athletas suos q̄s viderit gratuitis pauli sper cessisse suppliciis, sine venia patrē[m] permanere? Nunq̄d non habebit remunerationē labous q̄ etiam aliq̄s piecit? ⁊ infra. Dicis petro excusanti ne eius pedes[n] lauares: nisi lauero tibi pedes, nō habebis partē mecū. q̄d ergo illi q̄sortiū recū possunt habere q̄ claues regni celoꝝ non suscipiūt, negantes q̄ peccata dimittere debeāt? q̄d [o] recte q̄dem fatent̄ de se. non enim habent Petri[p] hereditatē q̄ Petri sedē[q] nō habēt quā impia [r] diuisione discerpunt. ⁊ paulo post. Egritudo carnis peccatū repellit, luxuria autē carnis culpā adoler. Illudit ergo diabol[9], vt seipsum motu suo vulneret, ⁊ cōtra se armet quē debilitandū esse putauit. ⁊ infra. Quod nocet corpori suo, iuuat spiritum. ⁊ paulo post. Sicut semel p̄ oibus[t] immolatus est Christus: ita quotiēscūq; peccata donantur, corporis[v] eius sacramētum sumimus: vt per sanguinem eius remissio peccatoꝝ detur. Ergo euidētissime dīi predicatione mandatum est etiam grauissimi criminis reos, vt nisi penitentiā egerint, nō accipiant. Et ideo ante mortē penitentiā dare non debemus. Et ideo ante mortē penitentiā dare non debemus. Et ideo ante mortē penitentiā dare non debemus.

a ¶ Officium. ⁊. xviij. q. v. remittunt. ⁊. xj. q. iij. quomodo, ⁊ ca. audi officiū. i. oratione. j. q. j. r. missione.
b ¶ Exhibet. in moderāda satisfactione. j. e. mēsurā.
c ¶ Potestatis. i. nulla sua potestate.
d ¶ Pari. Illa ic3: si diligis me, pasce &c. ⁊ ē de elect. significasti.
e ¶ Nec ligandi. ff. de regu. iur. nemo qui condemnare nō pōt, absoluere pōt. xxj. di. in fine. ff. de re. in. qui cōdemnare. habes tamē quatuor et tres
Adoptiuus. j. de consecra. dis. iij, sanctum. ex de sentē. excom. tua. C. vbi sena. quotiens. ff. adeo. C. de offi. p. con. i. ij.
Quotest fieri. ¶ hec est ꝑta pars huius secunde partis dist. in qua querit quid sit de illis q̄ deum in corde cōfitētur, et ore negant in pena. ⁊ dicitur q̄ non perdant meritum. Jo. de fan.
¶ Casus. hocca. diuidit in quatuor partes. In ꝓma dicitur q̄ licz aliquis deus inter supplicia neget deum sermone, sed corde cōfitetur: tamē ei penitentia confitenti vel penitenti venia non negat. Qđ ꝓbat Ambrosius quadam similitudine. In secunda parte dicitur q̄ recedit ab vnitate ecclesie, et censet claues ecclesie non habere ius ligandi ⁊ soluendi, ipse veniam de suis peccatis non consequetur. In tertia parte dicitur q̄ quando potestas datur diabolo vt iustum affligat, in eo plus ipse diabolus affligitur. In quarta parte dicitur q̄ licet Christus semel passus sit pro nobis, quotidie tamen immolatur in ecclesia, cum corpus et sanguinem eius sumimus. Secunda pars incipit ibi: Et j. Tertia ibi: Et paulo post. Quarta ibi: Sicut semel. Aliquos, id est hereticos. Dicis, o deus. Deveant, scilicet sacerdotes.
f ¶ Potest fieri. ¶ Casus. Primo dicitur q̄ licet aliquis bonus inter supplicia neget deum, tamen non minus coronatur a deo. ⁊ hoc ꝓbat quadam similitudine. Secundo dicitur q̄ qui recedit ab vnitate ecclesie dicens claues ecclesie non habere ius ligandi vel soluendi ipse veniam de peccatis suis non consequetur. Tertio dicitur q̄ quandoq; potestas datur diabolo vt iustum affligat, ⁊ in eo plus ipse affligitur. Quarto dicitur q̄ licet Christus semel sit passus pro nobis, quotidie tamen immolatur in ecclesia, cum corpus ⁊ sanguinem eius sumimus. Quinto dicitur q̄ omni penitenti ⁊ penitentiā agenti dimittitur peccatum.
g ¶ Neget. Et ita peccat mortaliter: q̄ nulla conditione dz ad hoc adduci: vt xxij. q. ij. primū. ⁊. xxj. q. iij. nolite. xxxij. q. v. c. itaque. vnde in epla ad Ro. petrū fuit Petro ore denegare, cū corde adoraret. l. dist. fideliot.
h ¶ Adoret. i. credat ⁊ diligat vt pr9 licet eīn nō habeat charitatē, reputat tñ eū dñm suū.
i ¶ Indignus. ē. di. i. ꝓtelbyteros.
k ¶ Non valere. Non tn valet q̄ ad vitā eternam, nisi fiat cū charitate. si eīn tradidero corpus meū ita vt ardeā &c. vt. j. q. j. vide. Vel loq̄tur de eo q̄ poſtea penitet ar. j. dis. iij. septies. Et ita est ar. hic q̄ Opera de9 remunerat ope mortificata per cata petīn. j. dist. ij. ē. hec vtrū re itaq; ⁊ ca. nō est tā munerentur
l ¶ Vulgus. j. di. iij. ille rex. ver. scti. ⁊ est pars. c. eius dē sc3 Zimbrosij. a deo.
m ¶ Patiet. q. d. nō, si postea penituerint. Vel dic sine venia. i. pene alleuiamēto. j. dis. iij. plū. p hoc dat intelligi q̄ penitēn peccata dimittunt.
n ¶ Pedes. i. affectus: sc3 venialia.
o ¶ Quod. sc3 q̄ claues non habent.
p ¶ Petri hereditatē. i. impositam: vt. ē. dis. xl. nō nos. Vel Petri hereditatē. i. potestatē dimittēdi pcā.
q ¶ Sedē. i. ecclesiā a q̄ sunt alieni per schisma.
r ¶ Impia. xcij. di. qui cathedram.
s ¶ Debilitā dū. p infirmitatē vel alijs incōmodū. sepe enī diabol9 mūt vt homo patiat egritudinē vel afflictionem, vt sic irascat ⁊ deū offendat. sc3 sepe per talia recognoscit pcm̄ suū, ⁊ cōpungit ⁊ armat ꝓra diabolum: vt Job. ⁊ sic diabol9 illudit. fortiot enī resurgit post lapsus: vt. l. dist. ferrum. ⁊ ca. fideliot.
t ¶ Pro oib9. q̄ ad sufficiētiā, nō q̄ ad efficaciā, q: nō nisi ꝓ saluādis. j. de cōse. di. ij. semel. ⁊ ca. iteratur.
v ¶ Corporis. v. quertit hāc literā sic. i. quoties sumimus sacrū corp9, nobis peccata dimittunt. Sz tu dic vt j. ea. glo. vlti. qñcunq; enī interius cōterimur, ore cotidie corp9 Christi sumim9 j. de consecra. dist. ij. quid sit sanc-

Infirmitas sepe nos armat ꝺ diabolum.

† viij. q. j. in scripturis. hug.

guis.in pun.sed peccata aduꝛo sine confessione ⁊ contritione non dimittuntur,i.e.dist.tres, vnde cum dimittuntur, corpus christi sumitur.

a ¶ Manifesta.in hoc facit ca. ad propositum.

b ¶ Sacramenti.i.ecclesiastice vnitatis: vt.xxvij.q.iij. nemo.in fi.de qua quilibet vere penitens efficitur: vꝛ.j. dist.vj. qui valet.ꝛ. laboꝛet. vel sacramenti.i.corporis et sanguinis Christi: quia ex quo quis vere penitet, digne pōt suscipere coꝛpus et sanguinem christi: ⁊ sm hoc est rectus ordo in superiori litera: et est sensus summe digne.i.possumus sumere digne.

v.pō. sc̄ō. Penitētes vere, pōt digne Christi coꝛpꝰ sumere.

Q ¶ Uꝛ uis libet. hec est.v. pars huiꝰ sc̄e partis dist. In qua dicit q̄ quantūcunq; sit petꝛi magnū, tamē delet a gratia. Jo. de fan.

c ¶ Quātuslibet. ¶ Casꝰ Inuehit Ambꝛ. contra predictos hereticos, dicens q̄ illi qui dicunt aliquē iterum penitere nō posse, volunt eos qui per contritionem suscitati sunt, iterum interficere: sicut iudei voluerunt interficere lazarum a dño resuscitatum.

Joan. xij.b.

d ¶ Mortui. Tāgit de lazaro ⁊ de sorore Martha q̄ dixit dño precipiēti sibi tolle lapidē: dñe iam fetet.

Quid lazarꝰ significet.

Additio. Notandum est q̄ Lazarus fetidus significat quelibet peccatoꝛe se ⁊ alios suo exemplo coꝛrumpentem: qui in bethania (que interpretatur domus obedientie, ⁊ que significat ecclesiam) suscitatur a Christo. Fractio alabastri significat fractionem coꝛporis Christi in cruce per passionem, cuius odoꝛ totam domum.i.vniuersalem ecclesiam implens, mortuos viuificat: quia fama passionis eius per totum oꝛbem diffusa, peccatoꝛes credentes iustificat. pe.

e ¶ Redoluerit vnguentum.i. virtutes ⁊ bona opera, vel Christi miraculū. vel gꝛa est illud vnguentū de quo dicit euangelium q̄ fracto alabastro.i. Christo lanceato et clauis perfixo repleuit totā domū.i. vniuersalē ecclesiā de quo vnguēto dicit: sicut vnguētū in capite ⁊c. in barbā ⁊c. prima barba in quam descendit, fuerūt apostoli: et ab eis descendit in barbam Aaron.i. episcopos ⁊ alios prelatos. Uel vnguentū.i. penitētia fructifera. istud vnguentū ꝓfert triḃ modis, sc̄z contritione cordis, ꝓfessione oris, ⁊ satisfactione operis.

Alabastri fractio q̄d significet.

f ¶ In petō.i. in pena peccati. ſ. satisfactione nō est lazar resuscitatꝰ fuit in petō. Dic ergo in petō est q̄ ad ecclesiā: iz de eo iam contritꝰ sit quo ad deum.

g ¶ Uelamē. Qō impediebat eū ne videri posset: vnde Esaias: Oppoſuisti nubē ne trāseat oratio.

h ¶ Erubescat. Ar. p penitētiā deleri infamiā. Ar. contra. ij. q. iij. c. enthemiū. ℌ. hinc. ⁊ q̄ petā sanctoꝝ nō reuelabunt in die iudicij. arg. ſ. e. ℌ. non itaq;.

i ¶ Cui peccatū. Qō ꝓfert triḃ modis, oris ꝓfessione, cordis ⁊ trinone, ⁊ operis satisfactione.

Penitētia i trinus ⁊ unus.

k ¶ Lazarū. Ipse fuit primus proditor infernī: et ideo diabolus suggerebat iudeis vt ipsum interficerent.

l ¶ Uolebāt. stulta uolūtas erat: q̄si nō posset suscitare occisum, q̄ suscitauit defunctū.

m ¶ Eorū. Jd est impiorum, sc̄z Judeorum.

n ¶ Successores. Jd est imitatoꝛes: vt. j. q. j. cito turpe.

o ¶ Itaq;. de ꝑse. di. iij. queritis.

p ¶ Nō reuocat. Supra. xxij. q. ij. c. si quelibet. ℌ. q̄q;. ij. xvj. q. ij. visis.

q ¶ Amplificat. Quia dimittit peccatū, ⁊ post recipiꝰ cōfert: vt. l. dist. penitentes. de cons. dist. iij. nemo.

r ¶ Ad cenā. Ipse Lazarus scīz vbi erat ipsa martha ministrabat quando fuit inuitata a Simone leproso.

Mat. xij.a.

h ¶ Erubescat. Ar. p penitētiā deleri infamiā. Ar. contra. ij. q. iij. c. enthemiū. ℌ. hinc. ⁊ q̄ petā sanctoꝝ nō reuelabunt in die iudicij. arg. ſ. e. ℌ. non itaq;.

i ¶ Cui peccatū. Qō ꝓfert triḃ modis, oris ꝓfessione, cordis ⁊ trinone, ⁊ operis satisfactione.

k ¶ Lazarū. Ipse fuit primus proditor infernī: et ideo diabolus suggerebat iudeis vt ipsum interficerent.

l ¶ Uolebāt. stulta uolūtas erat: q̄si nō posset suscitare occisum, q̄ suscitauit defunctū.

m ¶ Eorū. Jd est impiorum, sc̄z Judeorum.

n ¶ Successores. Jd est imitatoꝛes: vt. j. q. j. cito turpe.

o ¶ Itaq;. de ꝑse. di. iij. queritis.

p ¶ Nō reuocat. Supra. xxij. q. ij. c. si quelibet. ℌ. q̄q;. ij. xvj. q. ij. visis.

q ¶ Amplificat. Quia dimittit peccatū, ⁊ post recipiꝰ cōfert: vt. l. dist. penitentes. de cons. dist. iij. nemo.

r ¶ Ad cenā. Ipse Lazarus scīz vbi erat ipsa martha ministrabat quando fuit inuitata a Simone leproso.

Mat. xvj.a.

Ipse potestatꝭ r sue gratiā negat (q̄i remissōe peccatoꝝ est q̄ celestē eis potestatē r diabolico spū separāt ab ecclesia dei, vt oim tēpoꝝ hereticos ⁊ schismaticos cōprehenderet: qḃ indulgentiā negatꝭ, quia omne peccatum circa singulos est ac vniuersos. ⁊ infra. Quid mirum si salutem negatis alijs, qui vestrā ſ recusatis: licet ⁊ illi nihil a vobis differāt

s ¶ Ipse potestatis sue. ¶ Casus. Adhuc pſequitur Ambꝛo. de hereticis q̄ per Judeos designātur. Et hunc casum sic ponit Laurentius. Loquitur Ambꝛo. hic contra Judeos q̄ dicebāt Christū in beelzebub nōie ejicere demonia, qḃus dño dixit: Qui peccat in filiū vel in patrem, remittit ei: q̄ vero peccat in ſpiritū sanctū, non remittit ei, neq; hic, neq; in futuro. Jſti ergo Judei separabāt ecclesiā potestatē ab ecclesia, q̄ cum in beelzebub dicebāt eum ejicere demonia: qḃ dño loquēs (vt predixi) complet est omnes hereticos tam illius temporis q̄ futuros. Quod patet. omne, sc̄z separare potestatē ab ecclia: est ofne.i. magnū et grauissimū peccatum. Uel hoc ideo dixit q̄ in hoc delinquit, factus est omnium reus.

Potēs i ei, irremis

t ¶ Jis potestatꝭ. Adhuc pſequitur Ambꝛosius de hereticis per predictos Judeos designatis.

t ¶ potestatē. ſ. dimittēdi petā, soluēdi ⁊ ligādi.

v ¶ hereticos. Per Judeos, qui suscitationem Lazari non credebant.

r ¶ Negat. Dicens. Uos in peccato vestro motiemini, ⁊ hoc si persistāt in hereſi: q̄ cōuersio presto est indulgētia. xxvj. q. vj. si presbyter.

y ¶ Omne peccatū.i. magnum peccatum. Uel ideo hoc dicit, q̄ q̄ in hoc vno delinquit: factus est omnium reꝰ. j. dist. v. fratres.

z ¶ Qui vestrū. xlvij. dist. c. sicut. ℌ. necesse. ⁊ ibi. Conueniet nulli q̄ secum dissidet ipse. arg. ff. de edil. edi. cum autē. ℌ. excipit, ⁊ alibi. Qui sibi non parcet, mihi vel tibi

quomodo parcet? Alia litera habet nostra, i. a nobis accipere. xxiij. q. v. si non licet.

a ¶ Penitētiā. Nō ergo ois accipere penitētiā ab hereticō sicut nec eucharistiā: vt. xxiij. q. j. c. vlt. sz baptismū bene in necessitate: vt, xxiij. q. j. si quem.

b ¶ Arbitror. Id est certus sum. nā quilibet sit fetor, abolet p penitētiam: vt. ē. eo. quantuslibet.

c ¶ Judas. j. dist. vj. q vult. in pn.

d ¶ Cessisset. sed iuit ipse ad diuisos j. di. iij. Judas.

e ¶ Emendationibus. ergo nō sufficit sola cordis contritio. z ira facit ad ppositū. Sant.

f ¶ Et tegere. j. distin. iij. ille rex.

Nonnulli. Hoc est. vj. pars scribe pars. huius dist. In qua reprehendit eos qui paruas penitētias postulant a sacerdote propter facilitatem benefaciēdi. Jo. de san.

¶ Casus. Quidā postulabant penitentiam a sacerdotibus vt statim in pristinū statum reuertant. hi potius obligant sacerdotes q̄ se absolutū: quibus sacerdotibus dictū est, nolite dare ꝛc.

g ¶ Ligare. in se onus penitētie suscipiēdo: q̄ potest et debet quādoq; sacerdos. j. di. vj. c. j. Uel indiscrete soluēdo. arg. l. dist. si q̄s prepostera.

h ¶ Nolite. ē. xj. q. iij. nolite.

i ¶ Canibus. pnus. iam em̄ post penitentiā canes non sunt. z intellige canib⁹. i. manifestis. nā de occultis secus. de consc. dist. ij. non ptohibeat.

k ¶ Ante porcos. i. peccato sordidatos.

l ¶ Cōsortia. q. summa. z ima sociant ꝛc. vt de ꝛse. dist. ij. q̄d sit sanguis. z. xxiij. dist. in mādatis.

Sunt q̄. ¶ Casus. Quidā erāt q̄ nolebāt accipere penitentiā a sacerdotib⁹, nec de peccatis suis satisfacere z dolere, putātes sibi sufficere si ꝑpria authoritate a sacramentis abstineāt. quos Ambro. in hoc ca. reprehendit, hortās eos multipliciter vt doleant z satisfaciant de suis delictis. quod ꝓbatur exemplo Moysi. ¶ Prescribunt, id est imponunt z prefigunt sibi penitētiam talem scriptam in Genesi.

m ¶ Si remediū. i. penitentiā, per quā consequunt remediū. vel cōmunionē, de consc. dist. ij. si q̄s intrat ecclesiam. z j. e. qui sanctus.

qui a vobis penitētiā[a] petunt: arbitror[b] em̄ q̄ z Judas[c] potuisset tāta miseratione dīi nō excludi a venia, si penitētia nō solū apud iudeos, sz apō Christū gessisset[d]. z paulo post: Qui agit penitētiā, nō solū diluere pctm̄ lachrymis debet, sz etiā emendatiōnib⁹[e] operire z tegere[f] delicta superiora vt non imputetur ei peccatum.

Idem in eodem.

Nonnulli enim ideo pascuunt penitentiā, vt statim sibi cōmunionem reddi velint. hi nō tā soluere se cupiunt q̄ sacerdotē ligare[g]. sua em̄ cōscientia nō tā se exuūt, q̄ sacerdotē induere cupiūt cui precepti est. Nolite[h] dare sanctū canib⁹[i], neq; miserit, margaritas ante porcos[k]: hoc est, īmundis spiritib⁹ sacre cōtionis non sunt facile tribuēda ꝓsortia[l].

Idem in eodem.

Sunt q̄ arbitrant hāc esse penitentiam, si abstineāt a sacrāmētis celestib⁹. hi seueriores in se iudices sunt, qui penā prescribunt si remediū[m] declinant: quos ob penā qui a vobis penitētiā[a] petunt: conueniebat dolere, q; celesti fraudarent gra. et paulo post. Facilius[n] aut̄ inuenit q̄ innocentiā seruauerit, q̄ q̄ cōgrue[o] egerit penitētiam peccati, vbi acquirende[p] ambitio dignitatis[q], vbi vini effusio[r], vbi ipsius copule coniugalis vsus[s], renunciandum seculo[t] est: et ipsi somno minus indulgendum est q̄ natura[v] postulet. interpellādū est gemitib⁹: irrūpendum est suspirijs, sequestrādū est oratiōnib⁹: viuēdū est ita vt in tali[x] vita huic moriatur vsui: semetipsum homo abneget, et totus immutet. z infra. Nemo in peccatis[y] positus arrogare sibi debet authoritatē aut vsurpationē sacramentoꝝ, q; scriptum est: Peccasti? quiesce[z]. et paulo post: Dicimus[a] ergo agendam penitentiā z eo tempore quo culpa deseruescat[b] luxurie: et in peccati captiuitate positos reuerētiores[c] non vsurpatores esse debere. et infra. Nā si Moysi accedere, pius gestienti vt cognitionem celestis mysterij[d] audiret, dicitur: Solue[e] calceamentum hi qui sanctam.

n ¶ Facilius. j. eo. distinct. iij. ca. j. hec de charitate. et ca. reperiuntur.

o ¶ Congrue. z ita est arg. q̄ facilius de nouo aliquid acquiritur q̄ recuperetur amissum: vt. j. dist. iij. reperitur. z dicit Boetius: Facilius est ad virtutem erigere nouos, q̄ reuocare veteres vel preteritos.

p ¶ Acquirēde. in hac vita supple: ¶ tunc cōgrue fit. z tur vbi ꝛc. Uel dic vbi. i. in penitentia debent cessare que sequuntur. Uel sic ordina literam: renunciandum est seculo, vbi acquirendum est.

q ¶ Ambitio dignitat̄. que reprobat. viij. q. j. in scripturis.

r ¶ Vini effusio. q̄ reprobat. ē. xxv distin. ca. j.

s ¶ Copule cōiugalis vsus. q̄ q̄nq; minus licitus est. xxxij. q. iij. ouigo.

t ¶ Seculo. quo ad ambitionem dignitatis. xl. distinc. multi. Eccl. xxj. a.

v ¶ Natura postulet. argu. contra illos qui dormiunt in scholis. z ita debem⁹ ꝓpriā naturam expugnare, licet cōtraria sit medicina. j. de ꝛse. dist. v. contraria. Dormiendū nō est in scholis. Exo. iij. b. Actu. xvij. d.

x ¶ In tali. quia maioris est pene inter homines viuere ꝛc. C. de apostatis.

y ¶ In peccatis mortalibus. q; cum veniali non ꝓhibetur. de consc. dist. ij. quotidie.

z ¶ Quiesce. i. abstine a sacrāmēt̄. Arg. ꝓtra. pmouendos q̄ post baptismū peccauerūt. xxv. dist. primū.

a ¶ Dicim⁹. hic agit de tēpore agēde penitētie. q. d. si in iuuētute nō penituim⁹, saltē in senectute peniteam⁹. Penitētiā dirēp⁹.

b ¶ Deferuescat, al's desuescat. j. di. iij. in salicib⁹.

c ¶ Reuerentiores. i. propter reuerentiā abstinere ab eucharistie perceptione.

d ¶ Mysterij. sz quare rub⁹ ardēs nō cōburebatur in monte Oreb. Rub⁹ est ergo Maria, ignis ardens in rubo nec cōburēs est spūs sanct⁹ in beata Maria: q̄ desecrēs in eā nō violauit eā. z sm hoc q̄s sequit, solue calceamenta ꝛc. si intelligit calceamētū q̄s sit de mortuis alalib⁹, est q̄d ꝓpriau⁹ intellect⁹ phariseoꝝ dicēnū: si peperit, ergo cū viro senta- Rubus ardēs q̄ nō cōburebat. rebat cubuit. dicit ergo Moysi. i. cuilibet christiano, solue calceamēta ꝛc. i. exue talē itellectū. fallit in dnā Maria, que virgo ante partū z post partū Christū peperit.

e ¶ Solue. i. opera mortua de affectib⁹ tuis: q; nullus

De a q̄ videri pōt.

digne ꝓspicere vel deum videre potest, nisi cūcta terrena et mortalia vitia deponat. vnde talis veterum consuetudo erat, vt si spōsus sponsam repudiaret, in signū repudij discalceari iubebatur. de hoc dicitur. viij. q. j. olim. et ideo Moyses discalceari iubet, ne ad ecclesiam que in rubo significat, quasi sponsus accedat calceat⁹. hoc enim seruandū est Christo, qui verus est sponsus: de q̄ Joānes ait: Cuius non sum dign⁹ soluere corrigiā calceamenti ei⁹ ꝛc̄. de cōse. dis. iiij. per aquam.

pedes affectionib⁹ accipiū.

a ¶ Pedes. i. affectiones. vnde Augu. super illū locū: In laqueo illo quē absconderūt, comprehensus est pes eorum: dicitur pes aie amor: ꝛ si est ad bonum, dicit charitas. si ad malū, dicitur cupiditas.

b ¶ Absolueī. antēq̄s ad sacramenta accedat.

Apoc. ij. b.

c ¶ Lapsus. hoc idem dicit Boet⁹, Infelicissimum genus infortunij est fuisse felicem.

Tob. iiij. b.

d ¶ Unde. Id est a quo stata. i. dista, quia sanctitas.

¶ Error. ¶ Cassus Quidaꝫ stulti sacerdotes erant in ecclesia: qui cum viderēt quosdā peccatores non recte penitere, nec veniam recipere: altos ad penitentiā recipere nolebant: quos hic redarguit Cyprianus et q̄ eos recipere debeant, probat authoritate Joā. in Apoca. ꝛ authoritate Tobie.

e ¶ Priora. l. dist. dño sancto.

f ¶ Eleemosyna. i. interior: vt j. dist. iij. c. incassum. ℣. ꝫ jōa. Vel exterior liberat a morte. i. a pcō occasionāl⁹, q: cui⁹ illustrat⁹ j. e. medicina. q̄ sicut fera filiū introducit, ita timor seruilis charitatē ꝛc̄ ꝫ di. iiij. q̄ vult.

g ¶ Semel. hinc collige peccata nō rēdire. j. di. iiij. ca. in domo. ℣. itē secūdū. ꝛ xxiij. q. iiij. si illic.

h ¶ Ab. ca. i. a morte actualiū pcōr. ℟. ꝑ ꝑ. di. iiij. c. j. ꝛ. ij.

¶ Error. ¶ Cassus. Peccatorib⁹ ꝛ penitētib⁹ venia tribuit, ꝛ semper est penitētia facīēda ꝫ quis sit in mortali pcō, vt veniā imperret: qđ ꝓbat exēplo mulieris Chananee que per suā importunitatē vel instātiam meruit a dño exaudiri. et exemplo amici qui ab amico tres panes impetrauit: et latronis qui in cruce meruit veniā: ꝛ quibus dam aliis exemplis que in litera facile videbis. ¶ Perīt. i. perire meruit: vel digna fuit perire, vel peritura esse credebatur. ¶ Martyrium. non in veritate fuit martyrium, sed similitudine facti.

pedū tuorū: quanto magis aie nostre pedes [a] exuere vinculis corporalib⁹ ꝛ nexu mundi ist⁹ gressus ei⁹ debemus absoluere⁹. ꝛ infra. Nihil est quod tam summi doloris sit, q̄ꝫ si vnusq̄sq̄ posit⁹ sub captiuitate peccati recorderē vnde lapsi⁹ [c] sit, atq̄ vnde [c] ceciderit, ꝛ q̄ ad corpora atq̄ terrena ab illa speciosa et pulchra diuine conditionis intentione defluxerit.

Item Cyprian⁹ episcop⁹.

¶ Error quosdam sic obstinatos esse, vt dandā non putēt lapsis penitētiā, aut penitētibus existiment veniā denegandā, cū scriptū sit: Unde ceciderꝭ memēto, ꝛ age penitētiā, ꝛ priora opa fac. q̄ꝫ vtiq̄s ei dicit quē cōstat cecidisse, ꝛ quē dñs hortat per opera rursus exurgere, q: scriptum est: Eleemosyna [g] a morte liberat. nō vtiq̄s ab illa morte liberat, quā semel [g] christi sanguis extinxit: ꝛ aqua nos salutaris baptismi ꝛ redemptionis nostri grā liberauit: ꝫ ab ea [h] que per delicta postmodū serpit.

Item Hieronymus.

¶ Importuna. ¶ Cassus. Probat in hoc ca. q̄ instanter petret veniam, sicut chananea, ꝛ sicut amic⁹ ab amico q̄ tres panes impetrauit. latro etiā meruit veniam. ꝛ alijs exēplis vtitur.

i ¶ Cū scrip. i. tra citur ritate predicatorum.

k ¶ Ostio. i. intelligentia scripturarum.

l ¶ Nocte. i. in p fundo vitiorū positus.

m ¶ Panes. i. fidē sancte trinitatis.

n ¶ Precibus. illis ser⁹, de⁹ ꝓpitius esto mihi pcōr.

o ¶ Vincit. Quia regnū celorum vim patitur. j. q. iij. si q̄s nō recto.

q ¶ Stetit. i. non perijt.

r ¶ Martyrium. Non rei veritate fuit martyrium, ꝫ propter similitudinē facti. Vel ideo dicit pena conuersa in martyriū: q: per fidem ꝛ passionē tātam quam tūc habuit, dignus fuit eterno premio, ꝫ fueri vt intraret ꝫ ad vitam, sicut et illi qui patiuntur martyrium: vt j. de cōsecra. distinc. iiij. baptismi vicē. con-

¶ Importuna. ¶ Cassus. Probat in hoc ca. q̄ instanter petēda sunt, licet quis sit in mortali peccato, vt meruit veniam, sicut chananea, ꝛ sicut amic⁹ ab amico q̄ tres panes impetrauit. latro etiā meruit veniam. ꝛ alijs exēplis vtitur.

i ¶ Cū scrip. i. tra citur ritate predicatorum.

k ¶ Ostio. i. intelligentia scripturarum.

l ¶ Nocte. i. in p fundo vitiorū positus.

m ¶ Panes. i. fidē sancte trinitatis.

n ¶ Precibus. illis ser⁹, de⁹ ꝓpitius esto mihi pcōr.

o ¶ Vincit. Quia regnū celorum vim patitur. j. q. iij. si q̄s nō recto.

q ¶ Stetit. i. non perijt.

r ¶ Martyrium. Non rei veritate fuit martyrium, ꝫ propter similitudinē facti. Vel ideo dicit pena conuersa in martyriū: q: per fidem ꝛ passionē tātam quam tūc habuit, dignus fuit eterno premio, ꝫ fueri vt intraret ꝫ ad vitam, sicut et illi qui patiuntur martyrium: vt j. de cōsecra. distinc. iiij. baptismi vicē. con-

Bona i. bona facīēda sunt. Luce xv. b. Luce xv. g. Mat. xviij. Luce xv. d. Mat. xviij. Luce xxiij. f. Jone iij. Luce xviij. b. Mat. xxiij. Psal. xxxiij. Jo. v. d. Jacob. Jude

IMportuna in euangelio mulier tandē meruit audiri: ꝛ clauso cū seruis [i] ostio [k] media ꝫ nocte [l] ab amico amicus panes [m] tres accepit. Deipse q̄ nulli⁹ in se superari virib⁹ pōt, publicani p̄cib⁹ [n] vincit⁰ [o] Ninive ciuitas q̄ pctō perijt p flenb⁹ stetit [p]. Quousq̄ ista tā lōgo repetita principio? vcꝫ vt paruū magnus aspicias: vt dines pastor mordidā ouē nō cōtēnas. Christ⁹ i paradisum de cruce etiā latronē tulit: ꝛ ne q̄s aliq̄n serā querelā putaret fecit homicidij penā martyriū [r]. Christ⁹ inquā ꝓdigū filiū reuertētē let⁹ amplectit, ꝛ nonagintanouē pecudib⁹ derelictꝭ vna ouicula q̄ remāsit, humerꝭ boni pastorꝭ aduehit. vbi vero peccator intelligēs vuln⁹ suum tradit medico se curādū ibi nō est virga necessaria, ꝫ spūs lenitat⁹ [s]. Q̄ autē oīm peccāti authoritate Ambrosij [t] venia p̄mittit, falsum videt. q̄dsdā enim venia denegatur [v], aut ex magnitudine peccati, aut ex gradu officij. Unde Joannes in epistola sua: Est peccatum [r]

¶ Quod autē ¶ Nec est. iij. pars dis. in qua ꝓbat q̄ oia de⁹ dimittit penitēti. q̄ autē mortē ipenitēs, ille peccat in spiritū sanctū, cui nunq̄ dimittetur. Jo. de fan.

¶ Cassus. Probatum est. s. authoritate Ambro. q̄ penitenti venia tribuitur. sed contra obijcit Gratianus, vt cōtrarietatem illam postea soluat.

t ¶ Authoritate Ambro. ℣. e. nemo pōt. ℟. e. ipoītuna.

v ¶ Denegatur. i. videtur denegari.

r ¶ Est peccatū. Aliter hic exponit magister istam authoritatem q̄ exponatur. j. eo. ℣. potest. et exaudi autho-

ritatem istam de peccato in spiritum sanctum: vt exponit Augustinus.j.eo.§.potest.

a ¶ Alibi. In libro Jesu filij Syrach.

b Sacerdos. In libro Regum.

Ecclī. xxj.c.

¶ Sed huiuscemodi. §¶ Talibus. Gratianus solvit predictā cōtrarietatem dicens q̄ huiusmodi interrogationes: si sacerdos peccauerit ꝛc. inferūt difficultatē ꝛ varietatē: q̄ difficile fiat vt aliqua singularis persona oret pro ipso. et ad hoc.pbandū quasdam auctoritates induxit.

Mat. xviij. Psal. xxxiij. Prou. xxij. c.

c ¶ Nō semper. ꝛ.xxvij.q.vij. quid in omnibus.ff.commo.l.ad eos.ff.locati.l.ij ꝛ de dāno.

d ¶ Difficultatē. hoc referas ad delicti varietatem, et ad interessoē spiritualem.

e ¶ Deus q̄s. Oratio, ꝛ etiā quelibet fidelis anima ꝛ dist.pri. illa anima. ij ꝛ homo habet similitudinem dei.j.xxiij. q̄e.v.

Imago est tripler.

hec imago tripliciter est igitur imago similitudo: identitatis, sm quā trātū filius dei est imago patris. imitationis, sm quam dicitur q̄ magna nauis ē imago alicuius domus, ꝛ discipulus magistri. similitudinis expresse, vt sigillum in cera depingitur.

Judas Machabeus fuit orans.

f ¶ Rogasse. Pro pctis hierusalem. vnde in libro machabeorum legitur q̄ Judas Machabeus cum deberet pugnare cum suis paucis cōtra Nicanorē qui erat cum multis, ad confortationē suorum retulit somnium quod in precedenti nocte viderat: in hūc modū. Viderat Oniam sacerdotem manus ad celum protendentē, ꝛ orantē pro populo Judeorū, ꝛ postea apparuisse alium virum etate et gloria mirabilem circa illum Oniam, et dixisse. hic est amator populi israel: hic est qui multum orat pro populo et pro ciuitate sancta.

g ¶ Hieremiam dei. pphetā. extendisse autē hieremiā dextrā, ꝛ dedisse Jude gladiū aureū, dicētē. accipe sanctum gladiū munus missum a deo quo dejicies aduersarios populi mei israel. qua visione confortan qui erāt cū Juda, impetum fecerunt in hostes ꝛ Nicanorem interfecerunt. et. xxx. milia de suis.

¶ Dorch. §¶ Talibus. Ponit Gra. aliam solutionē: ꝛ ad auctoritatem Joan. vt intelligatur de eo qui peccat in spiritum sanctum, ꝛ contra fidem, pro quo non est orādum post mortem si vsq̄ ad mortem in tali crimine perseuerauerit. et ad hoc probandum induxit ca. sequens. Non dico.i. non precipio. Dico. id est precipio.

b ¶ Pro illo. quia non sequitur q̄s in carne nō pmeruit. ꝛ.eo.multiplex.§.j. Dico vt pro eo non roget quis, post mortē. ꝛ ita exaudi pro petō in spm sanctū: q̄s est finalis impenitentia vt hic innuit Augustinus: quo casu exaudi.ē.xiij.q.ij. pro obeuntibus. licet p. illud intelligat de specialibus orationibus.

i ¶ Possunt. argu. quod non est definitum, posse desiniri. xxij.q.v. hoc videtur. argu. contra. xxvj.q.j.q̄ si dormierit.ij. questione.v. confuluisti.

k ¶ Ad mortē. vn de alibi Aug. Tāta labes est illius peccati, vt humilitatem pnie subire nō possit: q̄s quidē ꝑmittit dīq̄s ex sola inuidia vnitatez ecclesiasticā impugnat, ꝛ diabolo sciēter attribuit opera spiritus sancti. vnde nec chr̄s in passione p talib⁹ orauit, sz p eis q̄ ignorāter crucifigebāt eum, dicēs. Pater ignosce illis: q̄ nesciūt q̄d faciunt.

l ¶ Dimittendā. Peccatū in spm sanctū ōr generaliter: vt oē pctm mortale: q̄ quidvnā psonam offendit: ꝛ aliā. spetiali⁹ vero peccatū vt Judas.j. est q̄s ex odio vel ex malignitate p. cedit. nā spūs sanctus est amor ꝛ benignitas. sm alios pctm in spm sctm est obstinatio mentis. Est autē obstinatio mentis in pctō obdurata pertinacia, quā impenitentia finalis comitat. Odio proueniēt aūt hmōi obstinatio interdū ex desperatiōe: puta cū quis credit suoꝝ delictoꝝ magnitudinem diuinam miam excessisse, et ob hoc de vitijs ascendit ad vitia, iuxta illud q̄s ait Cain: maior est iniq̄tas mea q̄s vt veniam ꝛ impmerear: vt.j.§.deniq̄. Interdū ex p̄sumptione: puta cū q̄s ꝗcur⁹ delinq̄t, tā q̄s de⁹ p tpali flagitio nō sit eternū ne aggrauiciū daturus. in quo pcti gne refert hiero. se Origene deprehendisse, q̄ post mortē anathematizat⁹ est: vt ritatis. xxiij.q.ij.c.vlti. ℞ñ. ire si ad tpa. Uel putans in articulo xj.q.iij. mortis sufficiēter penitere vt latro: de quib⁹ apl's. Malolict⁹ dēdictus nō qui peccat in spe. Ire in spm sanctū pctm est mere. sm alios fraterne gre inuidia: puta si de gra a deo fratri collata inideas, ne tibi ꝓferat. ar.ē.viij.dis.q̄ ntēpta. Item sm alios peccare in spm sanctū est blasphemia in psonā spūs sancti. de talib⁹ habēt de ꝑse.di.iij.hi ꝺo heretici. Ire sm alios pctm in spm sanctū est finalis impenitentia: pctm scz q̄s durat vsq̄ ad mortē, vt vsq̄ inclusiue, ꝛ pnū sit. q̄s hic Augustin⁹ potius velle videt.j.di.iij. inter hec hircū. Sz solet q̄ri vtrū finalis ipenitētia possit desinere esse: ℞ñ. Iste termin⁹ finalis ipenitētia. duob⁹ modis accipit. Inest em alicui impenitētia finalis q̄n nō ꝺz iij. sunt propositū pēitendi: hoc pōt desinere esse: q̄ hoc propositū pōt habere in hoc instanti, ꝛ cras non. Ire est etiā finalis impenitentia quedā qualitas que inest alicui et h⁹ etiā eo q̄ nunq̄ penitebit: ista non pōt desinere esse subiecto existente: q̄ si ponat, oportet dici q̄ nunq̄ eam habuit.

Sup. dicta breuiter cōpledas: et dic q̄ ser modis i spiritū sanctū peccatur. duob⁹ modis ergal ¶ Dimittendā. deū. ꝺ. supto. ne: vt origi. nes. de. spatiōe vt Jdas.j. e.dis.iij scelera. tior. Duob⁹ ne. ergā p rimū. Odio fraterne cogitatiōis ꝛ impmere. Duob⁹ ergā se rimisse nere esse: ℞ñ. ñi. dis. iij. hi ꝺo hereti. Ire sm alios peccare in spm sanctū est blasphemia in ipsum: peniten tia. ꝛ pe nitentiā. duob⁹ mo. xvij.q. dis accipit. Inest em alicui impenitētia finalis q̄n nō ꝺz iij. sunt propositū pēitendi: hoc pōt desinere esse: q̄ hoc propo. ꝛ adsitū pōt habere in hoc instanti, ꝛ cras non. Ire est etiā finalis impenitentia quedā qualitas que inest alicui et h⁹ etiā eo q̄ nunq̄ penitebit: ista non pōt desinere esse subiecto noꝝ. di. existente: q̄ si ponat, oportet dici q̄ nunq̄ eam habuit. ū. scien

Voluissent. §¶ Talibus. Vult vellent semper viuere, dū. Arvt semp in peccato manerēt. vñ ad magnam per-

tinet iustitiam iudicātis vt perpetuo sint in supplicijs, qui in hac vita semper volunt esse in peccato.

a ¶ Nunq̄. Assidue enim peccantium non misereturdeus. vt. ē. xcvij. distinct. diaconi. et venia impenitenti &c. xxiij. q. ij. legatur. & ideo semper obnoxij pene persistēt: vt. j. dii. vij. in fi.

¶ Et hic. ¶ Hec est. iiij. pars dist. in qua. p̄at. y. xxvj. autho. q̄ si q̄s non cōfiteř nō saluab̄: si petijt, sufficit cōfessio que fit primo deo, deinde sacerdoti qui loco dei iudicat. Joā. de san.

iiij. ps. ¶ Casus. Concudit Gra. ex prealleganis eoꝝ sententiā in vnū peristringēs q̄ peccatū non dimittit sine ouis confessione, & operis satisfactione. Postea p̄ multas probatiōes & multa argumenta nititur idem probare: incipiēs a peccato primi hominis: qō non nisi cōfessione est dimissum. et p̄batio Gratiani p̄tendit vsq̄ ad illū ¶. his authoritatibus. Et non facit ¶. nisi vsq̄ ad ¶. illum ex his oībus. Quidam tñ facūt ibi duo. c. s. puteus et introite. vñ ſm q̄ habent in libris suis, postea ponūt in glo. Sed certe non videtur q̄ ibi debeāt esse ca. etiā ſm Gra. et si aliqs est ibi, casꝰ est planus. Idem etiam voluit Bene.

Matt. xxj. c.

b ¶ Et his itaq̄. infert ex p̄missis authoritatibꝰ vsq̄ ad ¶. deniq̄.

c ¶ Si nemo. ē. e. distin. nemo potest.

d ¶ Paradisum. ē. e. dist. ecce nunc tempus.

e ¶ Frustratur. ē. e. dist. agite.

f ¶ Consequi. ē. e. dist. c. nullus.

g ¶ Si solis. ē. e. dist. verbum.

h ¶ Ligādi. i. imponēdi satisfactionē vel relaxandi.

i ¶ Potestas. no. solis sacerdotibus potestatem ligandi tradita.

k ¶ Supplicationibus. ē. e. dist. multipler.

l ¶ Deniq̄. ab isto loco vsq̄ ad ca. quamobrem: p̄bat xxij. authoritatibus scilicet peccata non dimitti sine ouis confessione. authoritates veteris testamēti inducit vsq̄ ad ¶. in euangelio. Ab illo ¶. in euangelio vsq̄ ad ¶. ex his inducit authoritates noui testamenti, et post eas omnibus concludit. in ¶. ex his. et omnes ille authoritates intelliguntur cum quis confiteri contemnit.

m ¶ Serpens. Id est diabolus, qui serpente vtebatur tanq̄s organo. Vel intellige ad literam.

n ¶ Confessionē, & quia in seipso inuenit originē peccati.

o ¶ Non reuocabat. q. irremediabile fuit peccatum eius, & impossibile est eū reuocare ad penitēā: vt. j. dis. ij. ¶. quod autē reprobi. ver. impossibile. hominis autē peccatum fuit remediabile, et hoc iij. d. duabus de causis: quia totum genus humanū perierat de peccato Ade, ſ iiij. d. non tota angelica natura. Sed diaboli. Iō homo inclinatorem habuit ad malum: quod non habuit angelus. et ideo per alium iste non debuit iuuari, sicut nec ille per se potuit surgere. et ideo peccatum diaboli fuit irremediabile, et non peccatum hominis.

Deus. diabolo. Deus. diabolo. Deus. diabolo. ſ Deus. diabolo.

p ¶ Regem. pharao ſ rex egypti. de quo habetur. ē. xij. ca. xxij. q. ij. c. vtile. ¶. ecce que. & Ymme lech ſ rex gerare ē quo habetur. xxiij. q. iij. nemo sibi. et ē. xxxiij. q̄. j. ſi per sortiarias.

ſ Gen. xx. ca. ſ Gen. xxvj.

q ¶ Passiones. id est delicta. xv. q. j. illa.

Gen. xij. b. Jone xij. b.

r ¶ Oationibꝰ. ē. xxxiij. q̄. j. ſi per sortiarias.

s ¶ Precepit dominꝰ. in Leuitico. capitur. xiij. circa principium.

t ¶ Ut lepra. Id est aliqua macula. Sunt autem quatuor genera lepre. in cute. in capillis. in domo. i veste. In capillis lepra dicitur alopecia. Euentibus sanie capillis; si in calutio vel in alia parte capitis albꝰ vel rufus color inuēnus fuerit, plaga lepre est. In cute lepra cognoscit, si in ea fuerit alba id est pallida albedo, vl̄ pulsule, & huiusmodi. lepra vestis erat macula alba vel rufa. Sic in domo dicebāt lepra talis macula, & macula i pariete pallore vel rubore deformis. et ola ista iudicabant arbitrio sacerdotis. Si enim in homine lepra nō erat perspicua: recludebat eum sacerdos in domo sua septem diebus.

Lepre genera sunt .iiij.

quibus expletis si nō creuerat lepra, iterum recludebat eū alijs. vij. diebꝰ. q̄ si nec tūc creuerat, mūdū eum iudicabat, q̄ si scabies erat, lauabat homo vestimenta sua, ⁊ mundꝰ erat. Cū ꝯo perspicua erat lepra, separabatur: id est iudicabatur immundus ad arbitriū sacerdotis. et habebat homo vestimenta sua dissuta, id est facilia ad induendum vel exuēdum vt sic cognosceret, ⁊ apud rasum, vt posset cognosci. offa veste cōtectum, ne fetorem loquendo diffunderet: et habitabat solꝰ extra castra ita vt a mortuo nihil differ revideretur. Item si lepra vestis erat perspicua, cōburebatur vestis. si dubia, recludebatur vij. diebꝰ. si creuerat macula, adiudicabatur lepra. si non creuerat, ablaebat vestis, ⁊ recludebat alijs. vij. diebꝰ: post quos si sacerdos inueniebat creuisse lepra, rūpebat eā. Similiter ostium domꝰ leprose claudebat vij. diebꝰ: post ꝙs si sacerdos inueniss set creuisse lepram iubebat eruī lapides leprosos, ⁊ pꝯ ci extra ciuitatem, ⁊ domū radi intus ꝑ circuitū, ⁊ pulueꝝ rem rasure spargi extra ciuitatē in loco imūdo, ⁊ alios lapides substitui in domo, ⁊ iuxta alio ti niri domū. q̄ si iterum redierit macula, ⁊ perseuerās lepra est, destruebatur domus, et lignа, et lapides, et pulvis extra ciuitatem proijciebantur in locū immundum.

cute, siue in domo [a], siue in veste, siue in crine appareret: sacerdoti ostenderetur, et iuxta eius arbitrium separata[b], eius iudicio contaminaretur [c] vel mūdaretur. Saul quoq; cum a spiritu maligno vexaretur, non poterat ad sane mentis officium redire nisi prius Dauid psalterium arriperet, ⁊ coram eo psalleret, et ita ab eius vexatione cessaret diabolus. in quo mystice ostenditur q̄ quicunq; diabolo propter peccata mancipatur, ab eius dñio eripi non valet, nisi Dauid id est ecclesia psalterium accipiat ⁊ coram eo psallat, id est spiritualis gratie eum participem faciat, et salubiter admonendo, ⁊ pie pro eo orando, ⁊ exēpla bonꝰ operis sibi prebendo, diabolū ab inuisibili eius vexatione compescat. Dauid quoq; cum adulterium commisisset ⁊ homicidium, non ante audiuit a prophetа [b]. Transtulit a te peccatuꝫ tuum dominꝰ, q̄ ipsum peccatū confiteref. puꝰ eſt prophete peccatum redarguenti confessus est, ⁊ postea audiuit. Transtulit dñs petrꝫ tuū a te. Achab[c] quoq; cum de innocentis[f] sanguinis effusione sententiā cōminātis dei audiret: induit seipsum cilicio, satisfaciēs deo ꝙ penitētiā. Unde dñs ad Heliā ait: Quoniā Achab reuerit⁹ est facie meā, non inducā malū in diebꝰ eiꝰ. Niniuite cū audirent. Adhuc q̄draginta dies ⁊ Niniue subuertef: ex edicto regis et principum penitentiā egerunt dicentes. Quis scit si conuertat et viuat ⁊ ignoscat deꝰ: et relinquat [g] post se benedictionem: Hac humilitate et satisfactiōe imminentem subuersionē euadere meruerūt. quoꝫ exēplis euidenter ostēditur q̄ nullus a deo cōsequatur veniam, nisi primum satisfecerit sibi per penitentiam. Nabuchodonosoꝛ quoq; propter superbiam suā a rationabili mente in bestialem [h] animum commutatus est atq; a regno suo profugus recedens, non ante regnum recepit, q̄ conuersus deum predicauit. Denicq; plebs israelitica ob culpam sue transgressionis captiuitati tradita, non ante liberari meruit, q̄ sua peccata confitēs, Danielis et aliorum sanctorum precib⁹ veniam accepit. In euangelio[i] quoq; venientes ad Joānem vt baptizarentur ab eo baptismo penitentie [k], primum confitebātur peccata sua: ostendentes q̄ q̄q; debet peccata sua damnando confiteri: et innouationem melioris vite promittere, si regenerationis desiderat gratiā accipere. ¶ Hinc[l] quoq; alios legit suscitasse a mortuis, alios a lepra mundasse, alios illuminasse, aliorum membra paralysi dissoluta consolidasse. oīm tamen sanitatem petitio prolixe vocis vel amicorum [l] legitur precessisse. ¶ Luca enim referente didicimus q̄ pro socru Petri prius rogat⁹ est q̄ eam sanitati redderet. ¶ Leprosus vero ille quem dñs descendēs de monte mūdauit, prius clamauit ad eum: Domine si vis potes me mundare. quē postea tangēdo mundauit. ¶ Ecce quoq; dum clamaret ad eum: Miserere mei fili dauid: interrogauit eum Jesus: Quid vis vt faciā tibi? ait. Raboni [m], vt videā lumē. Tres quoq; mortuos [n] audiuit, quos aliorum oīnib⁹ reddidit vite. Quartū [o] quoq; discipl'o nūciāte audiuit: ſz q̄ defuerūt viui q̄ pro eo precarentur, resuscitari nō meruit. Quib⁹ nimirꝫ exēplis euidētissime datꝫ intelligi q̄ ille quē grauiorꝫ culpe macula inficit: nisi confessione propriꝫ oris, vel ecclesie intercessione

a ¶ In domo, nō dicit hic de veste et de domo q̄ ei ad literam possit lepra inesse. sed si domꝰ vel vestis offerreꝰ ab aliquo in ministerium deputāda antea sacerdoti offerebatur. et si aliqua inerat macula qua a ministerio impediretur sacerdotis iudicio relinquebatur. Dañ. iij.f.

b ¶ Separata. Quo ad officiū vel ministeriū. Dañ. iv.

c ¶ Cōtaminaretur. Dñs vel vestis vel cutis. i. cōtaminata vel immunda iudicaretur. Mat. iij.a.

d ¶ A prophetа. ſcz Nathan.

e ¶ Achab. j.e. distinctione. iij. ℌ. ecce Achab.

f ¶ Innocētis. ſ. nabuthe.

g ¶ Et relinquat. Sez nobis qui euz sequimur, vel post cōminationem a se datam. Joā. xj.e. Luce xvij.c.

h ¶ In bestialē. ſ. xvij. q. iij. miror. Mat. ix.c.

i ¶ In euāgelio. hic transfert se ad authoritates nouī testamenti. Mar. ij.a.

k ¶ Penitētie. nō remissionis: nā venientib⁹ ad illud requirebatur penitētia: non autē in nostro baptismate q̄ remissionis est: vt j. de conse. dist. iij. ſne penitentia. Luce iij.f.

l ¶ Vel amicoꝝ. hoc est deꝰ amat vt multi rogent. j. eo. fleat. Mat. viij.a. Mar. j.d. Luce v.c.

m ¶ Raboni. i. magister. Mar. x.g.

n ¶ Mortuos. ſcz hunc filiā archisynagogi, filium vidue, et lazarum. Luce xviij.f.

o ¶ Quartū. Unde hoc Statianus habuit, ignotum. Christꝰ suscitauit i domo. i. in cogitatiōe ſm quosdam. nisi dicatur hoc de matthēo intelligi. Mat. ix.e. ℌ.eℨ.

cui cū dñs diceret: Sequere me. Rñdit dño: Pater meꝰ mortuꝰ est, volo eū sepelire. ⁊ tūc dñs ait: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

a ¶ Penitens. Dauid: vt. j. dist. iij. ille rex.

b ¶ Tacui. Peccata.

c ¶ Ossa. Virtutes, quibus anima sustentatur: vt ossibus corpus.

d ¶ Dū clamarē. iactādo me de meritis meis.

Psal. xxxj. e ¶ Non claudet. Id est nō constringet te finaliter.

Psal. lxviij. f ¶ Non clauserꝫ os, nō ꝯfitēdo.

g ¶ In ꝓfundo. vitiorum. vnde peccator cū venerit in profundū vitiorū, contemnit.

¶ Ex his oībus.

¶ Casus. Infert Gra. ex supradictꝫ q̄ sine confessione nullus veniam meretur: ⁊ ad hoc inducit sequētes authoritates. ¶ Cap. aliō, posituz est. s. xj. q. j. et ibi casum inuenies. Bene. tñ sic breuiter ponit h̄ casum. Dicit hic q̄ abstinere dz a multis qui vnū illicitū cōmittit: et ita probatur q̄ satisfacere tenetur.

Eccli xvij. Psal. xcix.

Mat. iij. a. h Penitētia. ¶ Nō negetur. nā quod diffidentia etatis ⁊c. xxxij. q. ij. ancillā. ⁊ j. e. di. vij. nemo.

i ¶ Vulnerata. delictis.

Actu. xix. k Non sufficit quo ad famā exteriorē: sufficit enim quo ad deū dummodo nō contemnat.

l ¶ Per penitētie. j. e. dist. si peccatū dauid.

m Nouit. ¶ Sētentiā. cōminationis: vt. xxij. q. iiij. incōmutabilis. ⁊ in hoc similis est pretori q̄ ad interlocutoriā. ff. de re iu. qd̄ iussit.

n Aliud. s. xj. q. j. aliud.

o ¶ Reposcere. s. xiiij. q. j. qd̄ debetur.

p ¶ Propria. ff. de minori. si iudex.

Expediūt nō oīa. q ¶ Licent. hoc exposui. s. xj. q. j. aliud.

r ¶ Expediūt. vt debitū repetere: vt. s. xiiij. q. j. qd̄ debetur. sed nō expedit cum scandalo. Itē temporalia accipere. j. q. j. iudices. Item oībus cibis indifferenter vti licet. xj. q. iij. ad mensam. sed non expedit. xxviij. q. j. oēs. Itē vxorē gentilē derelinquere lz. xxviij. q. j. iam nūc. sed nec expedit: vt. e. q. j. sic enim.

Qui sanctus. ¶ Casus. Sacerdos qui bonꝰ est ⁊ digne vult accipere corpus Christi, debet in castitate ꝑmanere. peccator autē quē ꝯscientia propria remordet, penitere dz ⁊ ingredi ecclesiaz de qua fuerat ꝓpter peccata egressus. Lucerne ardentes. i. opa nostra sint ardentia charitate, ⁊ alijs lucentia per exemplum.

s ¶ In pascha. i. in trāsitu de vitijs ad virtutes: quia pascha transitꝰ interpretat. de cōse. dist. iiij. ꝑ aquā.

t ¶ Pctōr. Ex hoc videtur q̄ cōstitutus in mortali possit authoritate sua a cōmunione sacramentorum abstinere, iuxta illud ꝓbet se homo, et sic de pane illo edat ⁊c. et ideo laudatur mulier que menstrua patitur si ex reuerentia abstinet. s. v. dist. ad eiꝰ. et argu. j. de conse. dist. ij. quotidie. Sz cōtra. s. ea. dist. sunt qui arbitrantur. et ca. facilius. et. j. ea. in actione. In contrarijs istis dicitur q̄ nemo authoritate sua sed sacerdotis debet abstinere a communione altaris. Sol. abstinet quis peccati conscius aliquādo ꝓpter reuerentiam quod commendatur: vt hic et in similibus. Aliquando propter satisfactionem delicti, putans talem abstinentiam prodesse etiam non iniuncta ei aliqua penitētia a sacerdote: quod inhibetur in contrarijs. Sed et in illo casu vbi ob reuerentiam abstinetur propter criminis conscientiam: distinguo vt si scandalum ex eius abstinentia oritur, compelli potest a prelato suo ad sumendum eucharistiam, vel petendum: argu. j. de consecra. disti. ij. si quis intrat. et ca. seculares. si vero non est scandalum, bene facit ab-

Peti cōscius ꝑ possit ꝓpria authoritate a cōmunione abstinere.

j. Co. vj. c.

Mala. iij.

Luce xij. d.

suffragāte sanari non poterit. Hinc penitens[a] ille q̄ prius tacēdo peccata flagellari meruerat, postea correptus dicebat. Quoniā tacui[b] inueterauerūt ossa[c] mea, dum clamarē[d] tota die. Hinc Christꝰ ex persona mēbrorū ait: Nō absorbeat me ꝓfundū, neq; vrgeat super me puteꝰ os suū. qd̄ Aug. exponit dicēs: Puteꝰ est humane iniq̄tatis ꝓfunditas, in quē si cecideris, nō claudet[e] super te os suū, si tu non clauseris[f] os tuū. Cōfitere ergo, ⁊ dic. De ꝓfundis clamaui ad te dñe: et euades. Claudet sup illū dñs q̄ in ꝓfundo[g] contēnit, a q̄ mortuo velut ab eo q̄ nō est perit ꝯfessio. Hinc idē ꝓpheta ait: Introite portas eius in cōfessione, ostēdens ad portas misericordie non nisi per confessionē peccati aliquē posse attingere. Hinc etiā beatꝰ Joannes baptista et saluator noster exordiū predicationis sue a penitētia sumpserūt, dicētes: Penitētiā agite, appropinquabit em̄ regnū celorū. Ostendentes ad regna celorū neminē posse attingere, nisi primum per penitentiam deo curauerit satisfacere. Hinc etiā in actibꝰ apostolorū legitur q̄ credentes veniebant ad apostolos, annunciantes actus suos. Ex his omnibus facile monstratur sine confessione nullum veniam posse promereri.

Hinc etiam Leo papa ait.

Sufficit penitēti cōfessio que primuz dño offert: deinde sacerdoti q̄ ꝓ delictꝫ penitentium precator accedit.

Item.

Penitētia que dilata est cū studiosius petita fuerit, non negetur[h]: vt eo modo ad indulgētie medicinam anima vulnerata[i] perueniat.

Itē Aug. i sermone de pnia.

Non sufficit[k] mores in meliꝰ cōmutare, ⁊ a ꝑteritis malis recedere: nisi etiam de his que facta sunt, satisfiat dño per penitētie[l] dolorē, per humilitatis gemitū, per cōtriti cordis sacrificiū, cooperantibus eleemosynis ⁊ ieiunijs.

Item Ambrosius.

Nouit dñs mutare sententiam[m], si tu noueris emēdare delictū. Itē Leo pa.

Aliud[n] quidē est debita iustitie reposcere[o] aliud ꝓpria[p] ꝑfectionis amore contēnere. Illicitorū veniā postulantē oportet etiā a multꝫ licitꝫ abstinere, dicēte apl'o: Oīa mihi licēt[q] sz nō oīa expediūt[r]. Unde si penitēs habeat causā quā negligere forte nō debeat, meliꝰ expectet ecclesiasticū q̄ forense iudicium.

Item Hiero. in Malachia.

Qui sanctꝰ sacerdos est, et comedit in Pascha[s] dñi: accingat balthеo castitatis, ⁊ audiat cū apl'is: Sint lūbi vr̄i ꝑcincti ⁊ lucerne ardētes in manibꝰ vr̄is. q̄ autē pctōr[t] est

Expediūt nō oīa.

stinendo.T.de conse.dist.ij.quotidie.Hodie tamē videtur tollisi.a dist.vt extra de pen.z remi.omnis.

a ¶ Remordet.sm quod notaui.S.xvj.q.j.monachi.

b ¶ Ecclesiam.id est vnitatem ecclesie per fidem z charitatem nec enim intelligi potest de ingressu corporalis ecclie. Nemo nāq; pro peccato aliquo abstinēdus est ab ingressu ecclesie:nisi sit excommunicatus vel interdictus ex iusta causa.T.eadem.q.iij.vir cum propria.

S J agamus.

¶ Cassus. Sicut deus propter penitentiam revocat sententiā in cōtumaces latam:ita propter negligentiam penitendi bona revocat que promisit.z hoc probat exemplis,scilz hierusalem et samarie,ex quibus ciuitatibus quidā fuerunt a supplicijs liberati,alij vero bona q̄ fecerunt,perdiderunt. ¶ Rursus.verba sūt Statii.vsq; ibi:promittitur. ¶ Quorum:scilicet habitatorum,

et quē remordet[a] propria conscientia,cilicio pnie accingatur et plāgat vel propria delicta, vel populi:z ingrediatur ecclesiam[b],de qua propter peccatū fuerat egressus,z cubet vl dormiat in sacco:vt preteritas delicias per quas deum offenderat,vite austeritate cōpenset.

Item in Amos Propheta.

S J agamus[c] penitentiā ipsum quoq; sue penitebit sententie. Rursus[d] iuxta eūdē[e] Hiero. pmittit pspera si penitētiā egerimus.q̄ si negligētia dissoluamur,et illum penitebit sponsionis,promissaq; mutabit. cuius rei exemplum samariam et hierusalem habere possumus:quoruz alij de imminentibus supplicijs liberati sunt:alij que patrib[9] p

missa fuerant perdiderunt.

Item super Danielem.

Q Uamobrē[f] cōsiliū meū placeat tibi,et peccata tua eleemosynis[g] redime[h],et iniq̄tates tuas misericordijs pauperum,si forte[i] ignoscat deus delictis tuis. ¶ Si predixit sententiam que mutari non potest[k]:quomodo hortatur ad eleemosynas pauperū z misericordiam,vt dei sententia permutetur? Quod facile soluitur exemplo regis Ezechie,quē Esaias dixit esse moriturum[l]:z niniuitarū,quibus dictū fuerat:Adhuc q̄draginta dies sūt et ninive subuertet z tñ ad p̄ces Ezechie z ninive dei sententia mutata est[m]. Rursus bona agēti,se asserit[n] polliceri indulgentiam:alioquin[o]

et ab humano commutetur cor eius:et septem tempora commutentur super eam.quod somnium Daniel interpretatus est,et ait: Tu es rex arbor ea que inualuisti,et potestas tua in terminis terre. et auditusti per vigilem altissimum sententiam super re.z ab hominibus ejicient te, z cum feris erit habitatio tua. fenum vt bos comedes, vij.tempora,id est vij.anni mutabuntur super te,et relinquetur tibi semen vel germē radicis quia regnū tuum restituetur tibi.Postobtem audi consilium meum:peccata tua eleemosynis redime forsan ignoscet tibi deus. Post annū autem deambulabat rex in aula sua,et superbe loquebatur dicens. Nonne est hec babylon quaz ego edificaui in robore regni,z i gloria decoris mei?adhuc erat sermo in ore eius,z ecce vox de celo dicens. tibi dicit nabuchodonosor:regnū tuum transit a te,et cum feris habitabis septem temporibus:donec scias q̄ dominetur altissimus vniuersis regnis hominum.z statim ex hominibus abiectus est,et vt bos fenum comedit,et rore celi caput eius infectum est.z cē.donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent,z vngues eius quasi vngues auium.

Dan. iij.c.

iiij.Regū.x. Esaie xxxviij. Jone iij.b.

a ¶ Si agamus. Cassus. Sicut deus propter penitentiam revocat sententiā etiam contra cōtumaces:latam: ita propter penitēdi negligētiam bona revocat que promisit.et hoc probat exemplis hierusalem z samarie,nabuchodonosor et Ezechie.

b ¶ Rursus verba Statiani.

c ¶ Eundē.scilicet Amos de quo locutus fuerat Hieronymus.

d ¶ Uamobrē. ¶ Cassus. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima ponuntur verba Danielis interpretantis visionē Nabuchodonosor,z dicētis sibi:placeat tibi consilium meū:peccata tua eleemosynis redime. cē. In sēda ponuntur verba Hieronymi dicentis inutile videri consiliū prophete. Et quo enim predixit sententiam in visione regis:quid valet cōsilium eius, cum sententia dei mutari non possit? Qui respōdet dicēs q̄ sepe sententiam cōminationis revocet deus:sicut apparet exemplo Ezechie regis,z ninive ciuitatis.z licet rex admiserit consiliū prophete,z sententia dilata fuerit:tamen fuit postea inflicta:q̄ locutus fuit superbiā dicens. Nonne hec est babylon magna cē.Secūda pars ibi, Si predixit. Et niniuitarum:hoc est in Jona propheta. Irrenerantiam.i. male,z contra reverentiā z equitatē. Que autem fuerit visio,dicitur in apparatu,z in hystorijs dicetur.

e ¶ Eundē.scilicet Amos de quo locutus fuerat Hieronymus.

f ¶ Quamobrem. Illud tangit q̄ nabuchodonosor vidit in somno arborem in medio terre pertingentem vsq; ad celum,et sub ea habitabant animalia z bestie,z in ramis volucres,et ex ea vescebatur omnis caro:et ecce vigil et sanctus de celo descendit,et ait: succidite arborem z ramos z fructus eius,z fugiēt ex ea bestie z volucres: sed germen eius in terrā simite:z cum feris sit pars eius

g ¶ Eleemosynis.eleemosyne nanq; a morte liberant peccatorem qui per delicta subruerat:vt.T.ea.distin.medicina.S.ea.dist.miror.

Eleemosyna liberat a morte.

h ¶ Redime. Istud redime ponit pro actiue:q̄ propitie nō est hec redēptio.ff.cōmo. si vt-ff.vlt.ff.de le.cōmisso.lege fundo.ff.quod vi aut clam.ff vltem.S.ij.

i ¶ Si forte.S.dist.lxxxvj.non satis.dubitanter dixit: quia deesse potest contritio cordis.arg.S.e.q.ij.admone re.z nō valēt eleemosyne,nisi ex bono fōte cē.vt.lxxxvj. distin.non satis. Uel ideo sub dubitate posuit,ne securitas negligētiam,z negligētia offensam pestaret:vt.T. eo.predixerat. Uel ponitur forte assertiue,vt in euangelio:Forsitan z patrē meum cognouisses cē.T.dist.iij.ne forte.ff.de rei ven.item si.ff.j.

k ¶ Non potest.id est non contingit hoc sm cos contra quos hic loquitur.

l ¶ Moriturū.ppter penīā q̄ omisit q̄ superbiuit de victoria quā habuit de inimicis,eā sibi attribuens.

m ¶ Mutata est. Nō p iudicij veritatē,sed eorū mutatione qui conuersi per pniam meruerunt liberari.

n ¶ Asserit. Dñs loquēs Hieremie.z sunt verba Hieronym.super Danielem.

o ¶ Alioquin.i. nisi prestaret indulgentiam agenti bona:cur inferret mala agēti mala?z hoc sequitur.equum est enim vt sicut male agētibus infert mala:sic bene agētibus parcat,et conferat bona.

a ¶ In reuerentiam.i.cõtra equitatem reuerendã. vel ad hoc vt omnes eidem reuereamur tantum.
b ¶ Utijs.Ş.dist.lxxxvj.odio.
c ¶ Ad mensem.xij. Usq; ad annum.peccata eleemosynis redemit, post superuixit.
d ¶ Fortitã. Uerba Danielis.
e ¶ Dubitet.i.ponat pm formam dubietatis. vel dicit.Ş.in princ.
f ¶ Audacter.Ş. viij.qõe.j. si ergo. xxxij.q.v.si paul⁹. hoc aduerbiũ determinat verbum vel participiũ. argu. ad hoc.xciij.distin.diacon.

Dañ. iij.e.

Unde dignum. ¶ Casus. Filij israel seruierunt.viij.annis regi mesopotamie et postea liberati sunt ab Othoniele. Dicitur hic q; in illo facto significatur q; quanto tẽpore aliquis steterit in peccatis seruiẽdo diabolo, tanto tpe debet esse in pnia seruiẽdo deo. In fine dicit q; sicut illi non fuerũt liberati nisi ad instãtiam precum:ita non liberatur aliquis nisi per preces.
g ¶ Uide, O tu auditor.
h ¶ Discentẽ.Ş. di.xlv.disciplina.
i ¶ Cusarsaron.

Cusarsatõ dd repsentat.

Que hũiliatio eorum interpretat in libro Judicum.hic est diabol⁹, cui humiliãde z affligende traduntur anime que Christi humilitate cõtempta in superbiaz se extollunt. Cusarsaton iste fuit rex Syrie et Mesopotamie, cui seruuit israel octo annis eo q; preuaricatus est in pceptis dñi seruiendo idolis mortuo Josue: quem liberauit Othoniel frater Caleph in quo erat spiritus dñi, postq; populus clamauit ad dominum tradito Cusarsaton in manus Othonielis in pugna quando pugnauit contra eum: vt legitur in libro Judicum.ij.z.iij.
k ¶ Tanto. Scilicet saltem:z non plus.xlvij.distinctione.omnes.
l ¶ Nihilominus.J.distin.iij.productior, cõtra, sed ibi et in reuerẽtiam[a] loquit deus se mala minari super gẽte:z si bona fecerit, minas in clementiam cõmutare rursum asserit politceri.z si male fecerit, dicit suam mutare sententiã non inhoies, z in opera que mutata sũt. Neq; em de[n] hoib⁹ trascit, sed vitijs[b]: que cum in hoie nõ fuerint, nequaq; punit qõ mutatũ est. Dicim⁹ quidẽ z aliter. Fecit itaq; Nabuchodonosor rex intra Danielis cõsiliũ misericordias in pauperes, et idcirco vsq; ad mẽsem.xij.[c] in eo dilata est pnia. Sz quia postea ambulans in aula Babylonis gloriatur z dicit. Hõne hec est Babylon magna quã edificaui in domũ regni, i robore fortitudinis mee, z in gloria nois mei:[d] bonus mie perdidit malo supbie. Fortitan[e] ignoscet de⁹ delictis tuis. Cũ beatus Daniel prescius futurorũ de pnia dei dubitet[f], rem temerariam facit qui audacter[f] peccantibus veniã pollicẽt. z tñ sciendum est q; Nabuchodonosor regi bona opera faciẽti venia repromittitur. Idem.

Unde[g] benignum dñm misericordia cũ seueritate miscentem[h]: z ipius pene modũ iusta z clemẽti deliberatione pensantem: et ideo nõ in perpetuũ tradidit pene delinquẽtes: sed quãto (inquit) tpe seruierũt Cusarsaton[i], hoc est viij.annis. Dicit z hoc o tu audi de peccato primi parentis tantum. Uel de pena interiori: hic autem de exteriori.
m ¶ Penitendo.Ş.ea. distin. voluissent.Ş.ex his versi. quartum quoq;.
n ¶ Suscitauit. Othoniel em, i. filium Caleph minoẽ,[k] cui Caleph axam filiam suam dederat in vxorem pro eo q; dederat ei ciuitatẽ Cariathsepher.i.ciuitatem literarum. hic ergo Othoniel quasi salnator filius Jsrael est missus, cũ sũ per eos est dux cõstitutus a dño. interpretatur autez Othoniel tẽp⁹ mihi dei. [l] hoc est alius quis militie celestis angelus qui sibi tẽpus a deo dispensatum accipiens, mittitur in adiutorium eorũ qui hereditatem cupiunt salutis. p.

Senex. Othoniel. [m] In Ş. filius et miles caute de quo. [n] In cñã. 2.au.

¶ Ecclesia chsti. ¶ Casus. Dicitur hic q; peccator non est in ecclesia, que non habet maculam neq; rugam sicut olim habuit. qui vero vult esse in ecclesia: vadat ad medicum vt purgetur a macula, et fiat de ecclia q; est corpus eius.
o ¶ Maculã. heresis vel mortalis peccati. Ş. dist.xxj. quis. Ş. pn.cã.q. iij. recurrat.
p ¶ Rugã. Scilicet minalis vel venialis peccati.
q ¶ De ecclesia. Ş.xxiij. q.iij. forte contra. z.c.hec autem vita. contra. Sol. Ecclesia quãdoq; large sumit: vt granum et palea cõplectat: vt contra. z.c.hec autem vita. Uel dic aliud esse de ecclesia, qõ hic negatur de malis: aliud esse ecclesia qõ in contrarijs cõcedit ur. Uel distingue. nã sunt quidã in ecclesia nomine erre: vt boni catholici: vt hic. quidam neq; nomine nec re, vt precisi. Ş. xij. q. iij. si quis a catholica. quidam nomine tñ rum: vt in contrarijs. quidam re tantum: vt de conse. dist. iij. non dubito.
r ¶ Et maculam. Unde propheta. In peccatis diuli matrem vestram: vt J. xxxv. q. j. ea, vir.

SUper tribus. ¶ Casus. Hoc ca. diuidit in duas partes. In pma pontif verba Amos prophete comminantis populo Damasci et Azaheli regi eius: qui.r. trib⁹ grauiter afflixerat.q.d.si Azahel et populus Damasci semel vel bis tātūmodo populū meū esset persecutus, forsitan parcerem illi: sed quia diu expectaui eum ad penitētiā vt cōuerti⁹ reciperet sanitatem, z ipe abusus patientia mea tertio z quarto affligit: cogor mutare sniam vt plagis corripiā eū. In secunda parte exponit verba pphete moraliter, et sic intendit probare q deus nō dat veniā nisi penitenti. Secunda ibi: Iuxta, Et nota q pma tabula dicitur baptismus: scda pnia.

a ¶ Super tribus. Verba hec sunt amos pphete cōminantis Azaheli regi damasci: q decē tribus grauiter afflixerat.q.d.si azahel semel z bis tantūmodo populum meū esset plecut⁹: forsitan parcerem illi. sed qz diu expectaui eum ad penitentiā vt cōuerſuꝫ reciperet sanitatē, et cōtra ipse abusus patientia mea tertio et quarto affixit: cogor mutare sententiam vt plagis corrigam delinquentem.

b ¶ Non cōuertā eum. Non expectabo eum vt cōuertatur, sed plagis corripiam eum. Uel lege interrogatiue non conuertam eum. i. nonne cōuertam eum ab insania sua flagellando ipsum?

c ¶ Iuxta. Uerba hieronymi.

Tropologia ē moralis. ¶ Tropologiam. Id est moralitatem. De hoc quere supra dist.xxxvij. vnio.

c ¶ Delicto. q.d. qui in tribus prioribus peccat, si penitet, cōuertit dñs ad eū vultū clementie sue. si vero nō penitet, auertitur ab eo vultus clementie sue.

f ¶ Scūda. ¶ Tabula. Peccatorū huius mūdi qz naufragiū erpctō primi hois quo sumus morti addicti. Prima tabula est baptismus, vbi purgat vetus homo z induitur nouus. xxvj. distin. deinde. Scda tabula est pnia qua post baptismū resurgimus. post baptismū enim lapsi per penitētiā reuocari valent, sed non per baptismū. hug. ad literā prima tabula est nauis. Scda tabula est scapha qua in naufragio periculum vitatur.

Tabula. ¶ naufragium. Duplex est tabula.

DE fositan. ¶ Casus. Hieronymus exponens verba Osee pphete super Mala. dicit q sicut iudeis promissum fuit vt starent in tabernaculis suis post penitentiam in diebus festiuitatis sue quam faciebant singulis annis in memoriam quadrigenta annorum in quibus fuerunt in tabernaculis eorum in deserto omnibus peccatoribus promittatur q post penitentiam redibunt ad ecclesiam: vt quod olim fecit baptismus: nuc faciat penitentia.

s ¶ Festiuitatis. scilicz scenopegie in qua iudei singulis annis habitabant sub umbraculis memoriā quadraginta annorum quibus in deserto fuerunt sub tabernaculis quas dicat ad literā, sicut enim olim vos de egypto liberauit, et hodie vos in tabernaculis: sic et nunc educam vos de imminente captiuitate peccatorum si ad me reuerti volueritis.

Scenopegie festiuitas que erat. Exo xxj.c.

h ¶ Quod facit baptisma. Non tamen quodcūq, vt j. de conse. dist. iij. Sine penitētia: vnde semper ista duo ſiuis interdictum gnale ponaſ, exceꝑta intelliguntur, extra de ſpon. non eſt vobis. Ites hoc facit penitentia qō baptismus quo ad vitam eternā, non quo ad hoc vt petere possit quis iure suo dispensatione acta penitentia: vt extra de vo.c.j. in fi. z j. di. vj.c.j.

In epistola ad Hiere. Baptismus et penitentia ministrātur pe iter dict. Deū. vj.a.

PRedixerat. ¶ Casus. Hoc ca. inducitur ad probandum q licet alicui venia promittatur, illam tamen debet cum instantia implorare: ne propter defectum promissa venia retractetur. vnde licet dominus per hieremiam promiserit q filios israel post septuaginta annos desolationis templi reduceret in hierusalem: Daniel tamen non fuit negligens in rogando hanc: ne negligentia offensam pariat. vnde legitur in Geneſi q mundus ante cxx. annos non defuisset, sed quia homines negligentes fuerunt circa penitentiam: ideo post centum annos mundus finitus est.

i ¶ Hieremiae. in epistola quam direxerat ad transmigrationem babylonis dicēs. Cum impleti ceperint. lxx. anni: visitabo et reducam vos ad locum istum.

k ¶ Preces. ē. xviij. q. iij. obtineri.

l ¶ Deniqꝫ. Alia ratione probat q ab oratione nō est cessandum: quia si deus videt homines negligētes, mutat quod piius promiserat.

Ofo sit assidua hemis dies sūt cxx. ānī. Ecclē. vj.a. etiā con tinuo.

m ¶ In Geneſi legimus. Ubi dicitur, non permanebit spiritus meus in homine in eternuꝫ, quia caro est, id est fragilis: erūtqꝫ dies eius. cxx. anni, quasi dicat spiritus meus, id est indignatio mea extra mea non remanebit in homine in eternum, id est non erit eterna: quia non re

seruabo hominem in eternis cruciatibus, sed ipsum hic paniam tempo: aliter, scz diluuio. hoc dicit propter illos qui in diluuio saluati sunt, et conuersi ad deum.

a ¶ Ante. nunquid etiam iudex potest hoc facere post datas indutias? ar. q̄ sic. ff. de re iudi. quod iussit. idem enā dicens in sentē tia lata sub conditiōe. extra de sent. excom. a nobis.

Hier. vij. d. Ie. xvj. a. Dan. ix. a.

b ¶ postea. arg. q̄ si teneris mihi libum scribere ad certum terminū, z tantū iam de tēpore est lapsū q̄ in re fiduso scribere non possis, stat im possum agere contra te. ar. ff. ij. q. vj. appellatore. ff. de vsu. obli. hoc iure. Arcōtra. ff. si q̄s cautū eum. ff. j. ff. de regu. iur. nulla intelligitur. cōtra. ff. de verbo. oblig. insulam. vbi solui hec contrarietas.

c ¶ Cōminatus. penam. s. diluuij.

d ¶ Abieci. quantū ad presciētiā.

¶ Edicina. etc. ¶ Cassio. In hoc capit. ostendit Ambro. q̄ operibus mie debet homo redimere peccata sua eleemosynas faciendo: non q̄ deus sit venalis sed ipse venalis est qui se redimit.

e ¶ peccata. i. penas debitas p peccatis. No. i hoc ca. peccata dici penas pcōz que eleemosynis redimunt et relaxant. vel eleemosyne redimūt pcā. i. ostendunt esse dimissa. Uel legitur de mia vel eleemosyne virtute, que est spiritualis medicina anime.

eleemosyna redimit pcā.

f ¶ Redime. Supra. xlj. dis. non cogantur. arg. ē. dist. lxxxij. presbyter.

g ¶ Uenundatus. ē. xv. q. j. non est.

h ¶ Eleemosynis. ē. ca. dist. ca. ois. ē. alij. z ca. miror.

¶ Edicamentum. ¶ Cassio. Sicut in confectione medicinali ter pluribus herbis confecta aliqua illarū est dominantior: sic in penitētia facienda eleemosyna dicitur dominari. Quod probatur auctoritate eu angelij. ¶ Medicamentum. i. eleemosyna. z loquitur per similitudinem: quia medicina est anime.

eleemosynā p: mo nobis faciam?

i ¶ Medicamentum. id est eleemosyna.

k ¶ Ipsa efficit. Ubi deest opportunitas alia faciendi.

l ¶ Date eleemosynā. s. ordinate: a vobis ipsis incipiētes: vt eam vobis primū exhibeatis. j. dist. iij. qui vult.

m ¶ Munda. i. mundē z sine peccato possidebitis alia, fert ante[a] q̄ postea[b] fuerat cōminatus[c]. Unde et Hieremie dicit ob duritiā cordis ppli iudeoz: Ne ores p ppl'o hoc: q̄ non exaudiā te. z ad Samuelē. Usq̄quo luges sup Saul: q̄ ego abieci[d] eū. In cinere ḡ et sacco postulat daniel adimplere quod p̄miserat deus: nō q̄ esset incredulus futuroz, sed ne securitas negligentiam z negligētia parat offensam.

Item Ambrosius in sermone in dñica de Abraham.

¶ Operib[9] misericordie deū non emimus, sed nosmetipsos redimimus.

¶ Edicina mie tollit peccata[e] magna. habem[9] plura subsidia quib[9] pctā nra redimim[9]. pecuniā habes, redime[k] pctm tuum. nō venalis est dñs, sed tu ipse venalis es. pctis tuis venundatus[g] es, redime te opib[9] tuis: redime te pecunia tua: vilis est pecunia, sed p̄ciosa est mia. ¶ Eleemosyna (inquit) a pctō liberat. crimina ergo eleemosynis[h] redimunt? Ite Joan. chrysosto. ¶ Edicamētū[i] fortis[9] q̄ maxime operat i pnia hoc est. sicut in p̄ceptis medicine medicamentū quidē herbas multas accipit: vnā autē dominātissimā: sic z i pnia dominātior usta herba z potētior est, z vniuersū ipsa efficit[k]. audi em̄ q̄d dicit scriptura diuina: Date eleemosynā[l], et ecce omnia munda[m] sunt vobis.

Item Ambro. in lib. de pnia.

¶ Eus[n] definitiōe[o] nō facit, qui miam[p] suam oibus promisit[q], et relaxandi[r] licētiam sacerdotib[9] suis sine vlla exceptione concessit sed q̄ culpam exaggerauerit, exaggeret[s] penitentiā. Maiora em̄ crimina maioribus[v] abluuntur fletibus. Idem.

Leat[t] p te mat ecclia z culpam[u] tuā lachrymis lauet. videat te rp̄s merētē, et dicat tibi: Uti tristes: q̄ gaudebitis. Amat vt pro vno multi[9] rogent. Denicp in euangelio motus vidue lachrymis q̄ plurimi pro ea flebant, filiū eius resuscitauit. Idem.

Adam post culpā deus statī[9] de paradiso eiecit. nō distulit: sed statim separauit a delicijs: vt ageret penitentiam statim tunica vestiuit eum pellicea, non serica.

Leat. ¶ Cassio. Dicitur in hoc cap. q̄ si crimen est manifestus, dolere debes manifeste z flere: vt pro te oret ecclesia. amat enim deus vt multi rogent p̄ vno. Unde quia multi rogabant pro filio vidue, resuscitauit eum deus sicut legitur in euangelio.

x ¶ Fleat. Scz si manifestum fuerit crimē, doleas manifeste z fleas vt pro te oret mater ecclesia.

y ¶ Et culpā. i. penā culpe si qua dign[9] es, post cordis contritiōe per lachrymas z oronem ex toto deleas.

z ¶ Multi rogent. hoc etiam faciunt episcopi cum volunt suis nepotibus benefacere: z merito: q̄ personam Christi gerunt. xxi. dist. in nouo.

Adam post. ¶ Cassio. Probatur in hoc ca. exemplo Ade q̄ statim post delictum debet quis facere penitentiam: quia statim post culpam Adam electus fuit de paradiso: vt ageret penitentiam.

a ¶ Statim. Arg. q̄ sententia lata statim executioni mādanda sit: vt no. ē. ij. q. j. sicut. xj. q. iij. cum apud.

n ¶ Deus. Cal. Deus indifferenter quēlibet peccatorem recipit si penitear: z facerdotibus licentiam relaxādi de pena cōcessit: maiora tamen pcā maiori pena punienda sunt.

o ¶ Definitiōe. id est distinctione personaru. i. nulli vere penitenti a se excludit: vt. ē. xxx Luce q. ij. c. j. ē. j. Uel definitionem. i. exceptionem pe. ex.

p ¶ Qui miam. i. remissiones peccatoz a se per miam conferendam.

q ¶ Oib[9] p̄missi. vere penitētibus, xxxij. q. ij. c. legat.

r ¶ Et relaxādi. Id est pena peccati dimittendi.

s ¶ Sine vlla exceptione. i. nullum excipiendo vel peccatorem vel peccatum: Luce q. nullus petrus est vij. d. de q̄ nō possit quis penitere: vt. j. de cō se. dist. iij. nemo.

t ¶ Exaggeret. i. si maior fuit culpa maior sit dolor de ij. culpa: vel satisfactio pro culpa.

v ¶ Maioib[9]. ē. xxxiij. q. j. non afferamus.

Genes. penitē. narrio modis agitur.

penitē tia no. mēti portat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Res sunt. ¶Hec est.v. pars dist. in q̃ ponit magister que sunt genera peccatoꝝ. Jo. de fan.

¶ Casus. Tres modi agendi penitentiam inueniũtur. primꝰ est quando adultus volens baptizari penitentiã agit. Secundꝰ quãdo ꝙ quotidie penitet de peccatis venialibꝰ. Tertiꝰ qñ agit penitentia de mortalibꝰ q̃ phibẽtur i decalogo. Ab illo autem ver. Est cũ penitẽtia tractat de scõdo modo Aug. dicꝫ ꝙ si aliquis ꝓtẽnit venialia, z non agit penitẽtiã ꝓ ipsis efficit dignꝰ morte sicut ꝓ aliq̃ mortali pctõ. z hoc ꝓbat per quãdam similitudinez inductam de nauti. ꝫug. autẽ sic ponit hũc casum. In hoc ca. ostendit Augu. tria esse genera siue species penitentie. Unum genꝰ est ante baptismuz de peccatis mortalibꝰ, secundũ est ante et post baptismuz de peccatis mortalibus. postea ostendit ꝙ sicut venialia quotidie subrepunt, ita quotidie sunt deleẽda aliquã satisfactionẽ: qi si multa collecta fuerint simul, ita grauabunt sicut vnum mortale.

a ¶ Actiones .i. penitentie tribus modis agitur penitẽtia. f. ante baptismuz: vt. j. de ꝛse. dis. iij. agit hoies post baptismũ de mortalibus peccatis, et quotidie de venialibꝰ j. distin. iij. de quotidianis.

b ¶ Una est. que fit ab adultis cuꝫ baptizantur vel ante.

c ¶ Parturit. Proprie ponit hoc verbũ parturit. cum eñ homo iam ꝓponit z meditat ꝙ baptizari velit, agere penitentiã incipit. q̃ penitẽtia nouũ hominẽ parturit. i. in nouum hominẽ i. de eo veruſto prius culpe veruſtatem habente facit nouum hominẽ. i. gratie nouitatẽ habẽtẽ. de conse. dist. iiij. non dubito.

d ¶ Omnis j. de conse. dist. iiij. omnis qui.

e ¶ Ad ꝛsecrationẽ. i. ſcrificationẽ vel ſatisfactionẽ.

f ¶ prodest. i. ſacramentũ collatũ in fide eoꝝ. Uel, ꝓdest, quia offerunt eum.

g ¶ Supplicationis. Quia semper debemus supplicare vt ab eo liberemur.

Item Aug. ad Felicianum.

Res sunt autẽ actiões[a] penitentie ꝗs mecũ vestra eruditio recognoscit. vna est[b] que nouũ hominẽ parturit[c] donec per baptiſma salutare omniũ ꝓteritoꝝ fiat ablutio peccatoꝝ. oĩs enim q̃ iam sue volũtatis arbiter constitutus est, cũ accedit ad ſacramenta fidelium: niſi eum veteris vite peniteat, nouã inchoare nõ potest. Ab hac penitẽtia cũ baptizantur ſoli paruuli immunes sunt. nondum eñ possunt vti libero arbitrio. quibꝰ tamẽ ad consecrationem[e], remiſſionẽq̃ originalis peccati, ꝓdest[f] eoꝝ fides a quibꝰ offeruntur. Altera ꝙo penitẽtia est cuius actio ꝓ totã vitã iſtã q̃ in carne degiꝫ mortali, perpetua supplicationis[g] humilitate subeũda est: quia primo nemo vitam eternã incorruptibilẽ immortalẽq̃ desiderat[h], niſi cum vite huius temporalis corruptibilis mortalis penitet. nõ eñ sic quiſq̃ in nouam vitam per ſanctificationem baptiſmi nascitur: vt quemadmodum ibi deponit omnia peccata preterita, ita etiam ſtatim mortalitatem ipſam carnis corruptionẽq̃ vite deponat. Tertia est actio penitentie que ꝓ illis peccatis[i] ſubeunda est: que legis decalogus continet, et de quibus apostolus ait: Si enim nosmetipſos[k] iudicaremus, a dño nõ vtiq̃ iudicaremur[l]. Et j. Est enim penitentia[m] humilium et bonoꝝ fidelium pena quotidiana, in qua pectora contundimus, dicẽtes: Dimitte nobis peccata nra zc. Hec ea dimitti nobis volumus, que dimiſſa in baptiſmo non dubitamus: ſed illa vtiq̃ que humana[n] fragilitate quãuis parua, tamen creb̃ra subꝛepunt: que ſi collecta[o] contra nos fuerint, ita nos grauabũt z oppꝛimẽt[p], ſicut vnũ aliquod grande peccatum. Quid enim interest ad naufragium, vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur z obruatur, an paulatim subꝛepẽs aqua insentinam, z per negligẽtium culpam derelicta atq̃ contempta impleat nauẽ, atq̃ ſubmergatur: ¶ Propter hec[q] ieiunia, eleemoſyne, et oationes inuigilant, in quibus cum dicimus: dimitte nobis debita nostra zc. manifeſtamus nos habere quod nobis dimittat: atq̃ in his verbis humiliantes animas noſtras, quotidianam quodammodo agere penitentiam non ceſſamus.

Item Gregorius.

Si peccatũ[r] dauid dñs trãſtulit tam detestabilem[s] ſuum adulterium, tam ſanguinis fusionem, tam ſolicitudinis ſue negligentiam, tam ſuperbie tumorem, quis eſt homo qui ſe in hac vita vel in purgatorio, ſupplicio niſi esset in ſumma cõtritione. de ꝛse. di. iij. ꝙ baptiſmũ. Jo. de fan.

¶ Casus. Cũ post penitẽtã Dauid dñs trãſtulit ab eo pctm̃, querit q̃re postea ꝓ eo pctõ multas penas ſuſtulit: Et trñ. Greg. ꝙ ꝛz pctm̃ eſſet ſibi dimiſſum, tamẽ pena quã ꝓmerui debet. nã z ſi ꝙ baptiſmũ nobis dimittitur originale pctm̃, tamẽ post baptiſmũ ei[o] peccati penã. i. penalitates corporis ſuſtinemus.

r ¶ Si peccatũ. hic dicit peccatũ, inferi[o] idẽ vocat delictum: z ita indifferenter vtitur his vocabulis Grego. qs et in cõmuni vſu loquẽdi fit Aug. in quesſtionibꝰ Z. eutici differentiã notat, dicẽs: Declinare a bono est delictũ: et est peccatũ facere malũ. vnde apparet ꝙ peccatũ ma-

h ¶ Desiderat. cum effectu.

i ¶ Peccatis. pro mortalibus.

k ¶ Si eñ nosmetipſos, penitẽdo, affligendo, damnando nos de peccato.

l ¶ Judicaremur. i. puniremur.

m ¶ Est eñ penitentia. modo redit ad ſcõm articulũ.

n ¶ Que humana. J. diſti. iij. ca. inceſſum. ſ. ſed verba. z capi, de quotidianis.

o ¶ Collecta, fm illud. Et q̃ non ꝓsunt ſingula multa iuuant. Proinde ergo iudicandũ est de pluribus minutis vt de vno grandi et graui delicto cui minuta coaccruata equanꝫ. arg. ff. ex qui. cau. ma. necnon. ſ. ſi qs ſepius. et. ff. de pac. ſi plures. Arg. contra. ff. de iuriſdict. om. iud. l. ſi idẽ. C. de iudicijs. ſanctimus. ſ. pe.

p ¶ Et opprimẽt. Illa multa venialia. i. cõtẽptus eoꝝ et vilipenſio: quod quidẽ peccatuz est mortale dũ placet: vt. xxv. diſti. ſ. nũc autẽ ver. hinc etiã, al's eñ ipſa venialia in purgatorio cõſumentur, z ſalui erunꝫ quaſi per ignẽ. xxv. diſtinct. qualis.

q ¶ Propter hec. ſcz lenia. vel ꝓpter hec ſcz omnia.

Si peccatum. ¶ Hec est. vj. pars diſt. in q̃ ꝛz ꝙ ꝛz pctã p cõtritionẽ z ꝛfeſſionẽ tollunꝫ, remanet eñ pena i

Uenialis si placet est mortale.

Mat. vj.

vj. ps

¶ Casus. Quid ſit penitentia. Et quotuplex. Et quibus modis agatur. Et quid ſit peccatum. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit delictum. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit crimen. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit facinus. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit ſcelus. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit flagitium. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit nefas. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit ſacrilegium. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit ſimonia. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit ſchiſma. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit hereſis. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit apoſtaſia. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit blaſphemia. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit ſacrilegium. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit ſimonia. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit ſchiſma. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit hereſis. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit apoſtaſia. Et quotuplex. Et quibus modis committatur. Et quid ſit blaſphemia. Et quotuplex. Et quibus modis committatur.

liest perpetratio.nã ⁊ op⁹ est.ℨ.dist.iij.inter hec ⁊ircum. delictũ em est boni desertio.qđ est aliud delictum ℨ derelictũ.Vel delictũ appellatur ,ꝓtie quod ignoranter fit, iuxta illud : Delicta iuuentutis mee, ⁊ ignorantias ꝛc. peccatum vero quod scienter.

a ¶ Punit. ℨ. ea, dist.c.ij cui.ℨ.item sicut, ⁊ ca. porro.ℨ. e.dist.ℨ.quecũq;.

Addno, pōt dici ꝙ petiñ ad prolationē corpoꝰ refertur, iniq̃tas vero ad mentis acerbitatē.precedit iniquitas, sequit peccatum : ſz grauior est iniquitas tanq̃ materia. Ar.

ij.Re. xij. b ¶ Cũ hoie.i. ꝙ homine tanq̃ ministrũ: vt per hoiẽ. argu. xxij.q.v. remittunt.xv.q.j. nec is, vel cũ ipso hoie, id est cũ homo punit se sufficiẽter.

c ¶ Lazar.ℨ.ea. distinc.c.ois.ℨ. alij econtra. ⁊ ca. nullus debite.

d ¶ Cruciatꝰ.ℨ. ea, dist.ℨ.nõ sunt, ⁊ ca.quẽ penitet.

e ¶ Obumꝰ.i. nec ſſitati mortꝭ subiacemur.

f ¶ Siue ꝓ nos. Cum penitentiam agimus.

g ¶ Siue per semetipſum. In baptiſmo.ℨ. de conse. dist.iij.ſine penitẽtia.

‡ Tũc em erat hõ potẽs non mori, ſz post resurrectionez est non potens mori. Pe.

‡ Sic si nullis in l.ſeruo legato. ℨ.ſ.ff. de leg.ſ.

† De cõse.dist. iij. non ex quo.

Sicut primi. ℨ Cal⁹. Per primũ hoiem ⁊ Dauid ostẽdit Aug.ꝙ ls ꝓ baptiſmũ ⁊ penitẽtiã nobis dimittant pecꝭ, tñ postea mortꝭ ⁊ alie penalitates,ꝓ originali pecõ inflicte remanẽt ad agonẽ ⁊ exercitiũ primi hois.ſ. Ade ⁊ Eue.

h ¶ Sicut primi. per primos hoies ⁊ per Dauid ostẽdit ꝙ ls per penitentiã vel baptiſmũ nobis dimittant pecꝭ, tamẽ postea mortꝭ ⁊ alie penalitates,ꝓ originali pecõ inflicte remanent ad agonẽ ⁊ exercitium.

i ¶ Reuocari.eodẽ modo ꝙ primo fuerãt ei nõ subiacebãt morti ⁊ alijs penalitatibꝰ ſibi postea inflictis.‡

k ¶ Meruit.i. obtinuit.q.d. talis fuit confeſſio cui data est venia.ℨ. viij.dist. consuetudo.

l ¶ A filio.i. ꝓ filiũ ‡ Absalonẽ, dist.xlvij.c.ſicut.ℨ.ne-

cesse.gl.est ſi.in.l.ſeruo legato.ℨ.ſ.ff.de leg.ſ.

m ¶ Ex nũc ꝛc.i. obijcit a ꝙusdã hereticꝭ ꝙ dicebãt petã in ꝑtritiõe quãtũ ad vitã eternã nõ posse dimitti.

n ¶ Niſi.q.d.ſi querit, niſi.i.ſed q⁹.rectiſſime ſi dictum fuerit.i.ſi queſtiõ: rñ. vel est ibi ſic, ⁊ tunc ira, niſi id est ſz: q⁹ rectiſſime ſic dictũ fuerit quaſi q⁹ rationabile est ꝙ ita respondeat ꝛc.et ꝙ niſi ponatur pro ſz, inuenit. xxx.viij. dist.ſedulo.

o ¶ Impediret. nõ vt ꝓ hoc rẽpotaꝛẽ penã euitet. ar. xxij.q.iij.ſi is.

p ¶ Humilitate. imponit ergo penitẽtia ꝓ petõ: vt humilitas exerceaꝛ, ne diſciplina ecclie deseraꝛ. xxij. q.v. excõicatoꝝ. vt ſatiſfaciat ecclie ꝙ ſcan dalizata est.i.e. iudicet ⁊ ad cautelã. l.dist. preſbyteros. xxxiij.q.ij.in lectũ.

q ¶ Exerceretur. ℨ.dist.iij.ℨ.hec de charitate.⁊ ca. ꝓductior.

r ¶ Ademit.Ar. q⁹ licet destruatur ꝓncipale remanet accessoriũ.ar.est de ꝑuer.ꝓuig. ꝺđ.est de ſpon.ad audientiã.ff. de cõſti. pe. ℨ.ſ.C. de ꝓdi. mio.et ſi is.ff.ſi mi no.i cauſe.ij.ar.ℨ. ff. de regu.iu. cum ꝓncipalis. et.C. de le.⁊ conſti.non dubiũ.C. de ꝛeſtur.eoꝝ.

In actione. Dec.ℨ.vij. pe bl.i.ꝙ ꝺs q⁹ vñ penitẽtia nõ statuitur a actione,reliquit arbitrio boni viri, qꝛ deꝰ inſpicit magis ꝓpa. rem ſuã laborio.i. cõdiõ ℨ ꝛpis. Jo.

vij.qo.

Sicut primi ꝺs hoies post ea iuſte viuendo merito credunt per dñi ſanguinẽ ab extremo iudicio liberati, tñ nõ in illa vita meruerunt ad paradiſum reuocari : ſic et caro peccati, etiam ſi remiſſis peccatis homo in ea iuſte vixerit non continuo meretur eã mortem non perpeti quã cõtraxit de ꝓpagine peccati. Tale aũt đ nobis inſinuatum est de patriarcha Dauid in libro Regũ. ad quẽ ꝓphera cum miſſus eſſet,eiq̃ ob peccatũ qõ admiſerat,euẽtura mala cõminaret: ꝙfeſſiõe peccati veniã meruit[k] reſpõdẽte ꝓphete ꝙ illõ ei flagitiũ facinuſq̃ dimiſſum ſit:et tamẽ ꝙſecuta ſunt que dñs cõminatꝰ fuerat, vt ſic humiliaretur a filio[l]. quare ⁊ nũc dicit[m], ſi deꝰ ꝓpter peccatũ illud fuerat cõminatꝰ vt ſic humiliaret a filio: cur dimiſſo peccato,qõ erat ei cõminatꝰ impleuit, niſi[n] quia rectiſſime,ſi dictũ fuerit, reſpondet remiſſionẽ illã peccati factã ne homo ad percipiẽdam vitã impediretꝰ eternam: ſubſecutũ,vo illõ cõminatiõis exẽplũ, vt pietas hois etiã illa humilitateꝰ exerceretꝰ atq̃ ꝓpareꝰ.ſic ⁊ mortẽ corpoꝝ ꝓpter peccatũ deꝰ homini inſtituit,⁊ poſt peccatorum remiſſionem ꝓpter exercendam iuſtiam non ademit[r].

Idẽ in homilia de penitẽtia.

¶ Dolous meſura ponus ℨ tempous in actione penitẽtie conſideranda est.

In actione[s] penitentie vbi tale[t] commiſſum est vt is qui cõmiſit,etiam a Chriſti corpoꝛe ſeparet:non tã conſideranda est menſura[u] rẽporis ℨ dolous. Cor enim contritum et humiliatũ deus non

de fan. ¶ Cal⁹. Dicit em hic ꝙ qñ penitẽtia magnũ est ꝙ petõ dignꝰ est ꝓuari corꝑe Chriſti, ſacerdos poteſt conſiderare meſurã doloꝝ, ℨ ꝛpis. ſz qꝛ dolor est occultꝰ ꝙnta statuunt rẽpora penitẽtie ab eo ꝙ vices ei[x] gerit ei⁹ mittꝰ nõ est abſcõdit[y], vt petiñ puniat ſi nõ est per dolorẽ ſufficiẽter dimiſſũ ſiue puniẽdo, ⁊ vt ſatiſfaciat ecclie quã leſit: ⁊ ideo ſcdm ꝙ occulto crimine a communione vult abſtinere,faciat hoc aut̃ horitate ſacerdotis.

ſ ¶ In actione.i. agẽda ſatiſfactione: vt.ℨ. de ꝛse.dist.iij. de penitentibus.

t ¶ Vbi tale.ℨ. de ꝛse.di.iij. de penitentibus.

v ¶ Menſura.ℨ.ea.menſuram.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Occultus est alteri.s.xxiiij.q.iij.deus quando.
b ¶ Per verba.s.xxij.q.ij.is aūt.ꝛ.q.v.humane.ff.de sup.leg.l.labeo.§.j.et ex̄ de spon.cum apud.
c ¶ Constituuntur. Id est prefiguntur.
d ¶ Ab his.s.xxvj.q.vlti.tempora.
e ¶ Extra.s.xj.q.iij.illud plane.
f ¶ Medicamenta. Quia ꝑ illa augentur virtutes et confirmātur ꝛ conseruantur.
g ¶ Authoritate. s.ea.dist.sunt qui arbitrantur.et ca. facilius.

Psal. xxxvij

Iudicet. ¶ Casus. Ostēdit Augu. quis ordo sit seruādus in accipienda penitentia. Primo em̄ debet quis cōteri.s.ea. sufficit. deinde se damnare et redarguere, et ꝓponere in corde confiteri, et satisfacere ad arbitrium ecclesie: et postea veniat ad sacerdotem, ꝛ ab eo accipiat penitentiam: et si crimen est publicum vnde scandalū ortum sit, publice recipiat ꝛ agat penitentiam. Iudicet. Id est cōdemnet.

Pnie ordo.

h ¶ Seuerissime. Unde: Sepe tulit lapsis succus amarus opem.

Ksue.

i ¶ Ad antistites.s.vj.qō.iij.deniq; ar.s.xviij.q.ij.abbas.
k ¶ Claues. qui vult penitentiā accipere, veniat ad suū sacerdotē qui eum ligare poterit et absoluere: non ad alienum: vt extra de peniten.et remis.omnis vtriusq;.
l ¶ Maternorum. Id est filiorum ecclesie.
m ¶ Ordine. De quo ordine habes.s.e.q.ij.admonere.xij.q.ij.de viro.vel ordine illo quē expressi in casu.
n ¶ A prepositis. Scz a sacerdotibus qui preponūtur sacramentis ministrandis.
o ¶ Ceteris. Hoc qn̄ crimen est publicū, ꝓut sequit.
p ¶ In tanto. Id est multo.
q ¶ In notitia. De notorijs et enormibus peccatis intelligitur hoc: arg.s.xxvj.q.vj.ca.vlt.
r ¶ Multi.s.ij.q.j.multi.

Mensuram. ¶ Casus. Hic Hierony. reddit causam quare in vnoquoq; crimine nō est determinatum tempus penitentie: quia apud deū non tantū valet mensura temporis quātum doloris. ꝛ ideo relinquitur arbitrio sacerdotis, qui prout viderit expedire assignet tempus breue vel ꝓlixum. sed ne ignoret sacerdos modum imponendi penitentiam in quibusdam criminibus modi et tempora penitentie sunt determinata.

despiciet. Verū qꝛ plerūq; dolor alterius cordis occult⁹ est alteri[a]: nec in alioꝝ notitiā nisi per verba[b] vel quecūq; alia signa ꝓcedit, cum sit corā illo cui dr: Gemitus meus a te nō est abscōditus: recte ꝯstituūtur[c] ab his[d] qui ecclie p̄sunt, tp̄a pnie: vt satisfiat etiā ecclie in q̄ remittūt ipsa pctā. extra[e] eam quippe nō remittunt. ergo cū tāta est plaga pcti, atq; impet⁹ morbi vt medicamenta[f] corporis et sanguinis dñi differenda sint authoritate[g] antistitis debet se quisq; ab altario remouere ad agendam penitentiam, ꝛ eadem authoritate reconciliari.

Idem in eadem homilia.

Iudicet seipsum homo volūtate dū pōt, ꝛ mores cōuertat in melius: ne cuz iā nō poterit, preter volūtatē a dño iudicet: ꝛ cū in se ꝓtulerit seuerissime[h] sniam medicine, sed tñ vtilissime, veniet ad antistites[i] ꝑ q̄s illi claues[k] in ecclesia ministrant, tanq̄ bonus iā incipiēs esse filius, maternoꝝ[l] mēbrorū ordine[m] custodito: a p̄positis[n] sacramentoꝝ accipiat satisfactionis sue modum, in offerēdo sacrificio cōtribulati cordis deuotus et supplex: id tamen agat qd̄ nō solū ipsi prosit ad recipiēdam sanitatem: sed ceteris[o] etiā ad exemplū: vt si pctm̄ eius nō solum in graui ei⁹ malo, sed etiā in tāto[p] scandalo aliorum est, atq; hoc expedire vtilitati ecclesie videt antistiti, ī notitia[q] multorū vel corā toti⁹ plebis multitudine agere penitentiā nō recuset nec resistat, nec lethali ꝛ mortifere plage per pudorem addat timorem: multi em̄ corrigunt, vt Petrus: multi[r] tolerantur, vt Iudas.

Item Hieronymus.

¶ Mortificatio vitiorum magis q̄ abstinētia ciborum penitenti necessaria est.

Mensuram autē tp̄is in agēda pnia idcirco nō satis aperte prefigunt canones pro vnoquoq;[s] crimine, vt de singulis dicant qualiter vnūquodq; emēdandū sit: sed magis ī arbitrio[t] sacerdotis[v] intelligentis relinquendū statuunt: qꝛ apud deum nō tā valet mēsura tēporis q̄ doloris[x] nec abstinētia[y] tantum ciboꝝ q̄ mortificatio vitiorū. ꝓpter quod ipsa tēpora penitētie ꝓ fide et cōuersatione[z] penitentium abbreuianda precipiūt, et pro negligentia[ꝯ] protelan-

s ¶ Pro vnoq̄q;. id est ꝓ gñe cuiuslibet criminis.
t ¶ In arbitrio. id est in arbitrio sacerdotis est relictū statuere tēpus penitentie. arg.ff.de iure deli.l.j.s.xxvj q.vlt.ca.tēpora.
v ¶ Sacerdotis. hoc tñ cum pena non est expressa: qꝛ cū pena est expressa illā debet imponere.arg. extra de offi.iudi. deleg. de causis.j.dist.v. falsas. ex causa tamē aggrauare pōt et mitigare.arg.l.distinc.de his. Quid si inique arbitratus est, ꝛ minorem penaz imponat q̄ debeat? si est ordinarius eius iudex siue sacerdos curatus ꝛ dispensandi animo h⁹ facit, sufficit illa licet modica ad delendum peccatum. Si per errorē ꝛ ab isto penitēte credebatur peritus, sufficit illa minor penitētia ad delendum peccatum et omnē penam alterius vite, dummodo penitēs qui eam recipit maiorem recipere parat⁹ esset si sibi imponeretur.argu.j.ea.distin. quem penitet.versi.sepe. si autem credebat eum imperitum, in culpa est: nec releuabitur hac sola penitentia. Idem iuris est si ad alium iuit, non ad suum iudicem cum suus sacerdos esset peritus: quia eo casu in culpa fuit. Si autem suus sacerdos non erat peritus, et ideo iuit ad alium: quia hoc sibi licet j.distinc.vj.placuit. et ille male est arbitratus: dic vt dixi in ordinario.

Pnia minor an liberet penitentē.

x ¶ Doloris. Unde et tantam cōtritionem posset sacerdos perpendere in homine, q̄ nullam satisfactionem exteriorem ei imponeret.
y ¶ Abstinentia.j.de consecra.dist.v.ieiuniū.s.distin. lxxxvj.quid prodest.
z ¶ Conuersatione.s.xj.q.iij.plerūq;.
ꝯ ¶ Negligentia. Supra.l.dist.de his clericis.s.xxvj. q.vij.sacerdos.

a ¶ Culpis. Ut in fornicatione sacerdotis cum filia spirituali. xxx.q.j.si quis sacerdos. & lxxxij. dist. presbyter. et in multis aliis.

b Quis aliquando ¶ Deprehensus. in aliquo peccato, c ¶ humiliauerit. i. humiliatus apparuerit.

d ¶ Gloriā. i. laudem et famā, qua ab hoibus laudabatur: q̄ credebatur esse dñs. et ita habes ex hoc cap. q̄ clerici deteriores sunt laicis. viij. q̄. j. qualis. sic et monachi deficientes, oibus sunt deteriores. xlvij. dist. quātūlibet. et. & xxiij. q. iij. transferunt. vnde etiā dicitur, a sanctuario meo incipite: vt. & i. dist. et purgabit. et hoc destruit ecclesiam vehemēt: vt. viij. q. j. qualis.

Monacho mālo nil deterius. viij. ps

¶ His authoritatibus. ¶ Hec est. viij. pars distin. que diuiditur in tres partes. In prima recapitulat canones in prima parte positos, & positis ipsorum canonū principijs dicit qualiter fuit intelligēdi. Secunda ibi: Ecōtra authoritas. Tertia ibi: Ecōtra ea.

Luce xxij. f.

Jo. de fan.

Psal. xxxvj. Esaie lv. b.

¶ Catho. Ex prealligatis authoritatibus ab illo. & Alij econtra. cōcludit Gra. petā nō dimitti sine otis confessiōe et operis satisfactione: et incipit respondere authoritatibus primo inductis pro alia parte, scz que asserit petā in sola cordis cōtritione dimitti, soluēdo eas q̄ntū bene, q̄ntū male: vt dicit H. Postea in. & ecōtra. defendit suā im illā q̄ sola cōfessiōe petā delent, & ita alternatim incedit, nūc p hac parte, nūc p illa allegādo. & scias q̄ vn⁹ dz esse. & vsq; ad. & ecōtra. hāc tñ authoritatē nō tibi dico de nouo induci vt eam soluat q̄ videbāt facere pro alia parte, ad cuius solutionē induxit authoritatē Joan. Chrysō. & casus duaꝝ illarum authoritatū plani sunt. quidā tñ habent capitula in principijs oīm authoritatū: qs esse non dz. sed si velles facere capitula in illis duabus nouis authoritatibus, facies. & ibi: Non ita. & ibi similiter. Et illud.

¶ His authoritatibus. Hic cōcludit q̄ nō sola cōtritione cordis petā dimittuntur, et rñdet authoritatibus inductis p alia parte que asserit veritatē: scz petā sola contritione cordis dimitti posse. post in. & econtra. defendit sententiam illā q̄ sola cōfessione delent: & ita alternatim incedit: nunc pro hac parte, nunc pro illa allegando.

e ¶ Negationis. Ūñ q̄dē dicit, qs negando ter peccauit, tripliciter amor expiauit, & trina confessio. vj. q. j. imitare.

f ¶ Totum vite tps. Est hic arg. q̄ intranti monasterium nō est imponenda pna de pcto ante cōmisso: quia nec a stulpho imponitur si intrat monasteriuz. ar. & ea, qō. iij. admonere. & hoc ppter ptinuationē pne & exercitij que i monachis exigitur. arg. xvj. q. j. vos. et de sen. excō. cum illoū. et arg. opti. et de vo to et voti redamp. scripture.

Monasterium intranti an sit pna iniuncta.

Confessio cuiusq; peti q̄ntū ad ptē tras. &c.

g ¶ Leonis. & e. dist. ca. voluissent. & his oibus. et capi. sufficit. Dasgnū saltē fecit hic Gra. q̄ cū deberet inferre authoritatem Ambrosij de Petro ppositā, inferit authoritatē Leonis quā induxit. & eod. & her his oibus. et p alia parte.

Scz cum certum sit publicas et manifestas et alter ibi nō. Dag.

h ¶ Sed ei. Non dicit vez: q̄ nō negat: et eēt necessaria penitenti extrinsecus satisfactio, si ibi adesset facultas. sed dicit, sufficit cōfessio que fit deo et sacerdoti si adest facultas.

plona sit iterum omnibus. et p alia parte. v. q. i. cū et illud ex pānis. & alis et alter ibi nō. Dag.

i ¶ Delictū. Nō videt congrua hec solutio: cōtrarium magis imitur. & e. dist. & vlt. Dag.

Psal. xxxj. Solū qui de hac re cūctis ad dēdū. & mōria est. & prodibus sv q. j. mulier bis qui de mōria ad fletū. hec est laudabilis. De hac cōfessione. & de illo. & ij. q. j. si peccauerit. & xv. q̄dā. & j. d. iij. in.

Et no. q̄ pfectos authoritates h̄ re: petit Gra. po tte fuit & ad il- & dem. vsq; ad & alij

k ¶ Non tibi. Nunc primo inducit que videtur facere pro alia parte: vt eam soluat.

l ¶ Ut te. i. tuum peccatum secretum.

m ¶ Excuses. Als accuses te de illo crimine.

n ¶ Reuela. Lingua cordis. & non carnis. vnde subdit ante &c.

o ¶ Uiam. Id est peccatum.

p ¶ Confitere. Sacerdoti. Uel in mēoria semp habeas ea posita cōfessus ea sacerdoti. In mēoria dico ad flendū, nō q̄ ad agendū vel delectādū. vñ subdit apud &c.

q ¶ Non lingua. Tantū. Uel nō lingua fm alia exposītionē: scz vt intelligat de petis iam cōfessis sacerdoti.

r ¶ Peccata. Ea. & cum dolore pnie cōmemorando.

s ¶ Continue. & dist. lxxxj. valet contra.

t ¶ Secreta. Supra. q̄. j. si peccauerit. & xv. q̄dā. de crimine.

v ¶ Purgātur. Duplicem innuit solutionem primam scz de occulto crimine q̄ sufficit confiteri soli deo per sa-

cerdoti: nec in publico necesse est illud cōfiteri. & hanc ponit ibi secreta &c. secūdā q̄ intelligit de crimine iam confesso sacerdoti: q̄ illud soli deo confiteri semper debemus, non voce, sed corde: et hanc ponit ibi, nec necesse est &c.

Confessio cuiusdē peccati q̄nq; tenet pluries illud idē confiteri. f. propter imperitiam sacerdotis: quia si sacerdos me⁹ imperitus est, teneor confessionē sibi factaz alij discretiori prosaiare J. dist. vj. c. f. et ca. placuit. Item pro contēptu satisfactionis. ar. J. dist. ij. si apostol[y]. Item p enormitate delicti: vt si sacerdos audito crimine remittat eum ad superiorē vt iterū crimine expōsito penitentiam sibi imponat. argu. extra de pe. & re. c. significauit. argu. ß. e. q. ij. latores. Quartum etiam assignam[9], q̄ tamē non est expediens, puta pro diminutione confessionis: vt cum quis plura habet mortalia, et nunc confiteretur. arg. J. dist. iij. sunt plures.

Psal. xxxj.

a ¶ Denuo confiteamur. In q̄busdam tamē casibus tenet pluries illud idē confiteri. f. propter imperitiam sacerdotis: quia si sacerdos me⁹ imperitus est, teneor confessionē sibi factaz alij discretiori prosaiare J. dist. vj. c. f. et ca. placuit. Item pro contēptu satisfactionis. ar. J. dist. ij. si apostol[y]. Item p enormitate delicti: vt si sacerdos audito crimine remittat eum ad superiorē vt iterū crimine expōsito penitentiam sibi imponat. argu. extra de pe. & re. c. significauit. argu. ß. e. q. ij. latores. Quartum etiam assignam[9], q̄ tamē non est expediens, puta pro diminutione confessionis: vt cum quis plura habet mortalia, et nunc confiteretur. arg. J. dist. iij. sunt plures.

b ¶ Si recorderis. ß. dist. lxxx. valet contra. J. dist. iij. ß. sive autē quis. et ca. iudas.

c ¶ Dicebat. per prophetas Nathan in libro Regum.

d ¶ Ad omnes. Arg. lxj. dist. miramur. f. vbi est.

e ¶ Similiter. scz sine publica satisfactione, & publica cōfessione.

f ¶ Qui crmē. ß. vsq; ad e. dist. facilius. † ß. alij

g ¶ Remissibi fuerim[9], denuo[a] confiteamur: sed lingua cordis non carnis apud iudicem verum ea iugiter confiteri debemus. ℌ hinc etiam idem Joā. Chrys. ait: Nunc autē si recorderis[b] peccatoz tuoz & frequēter in conspectu dei pronuncies, & p eis clementiam eius deprecaris, citius illa delebis. si autem nunc obliuiscaris peccatoū tuoū, tunc eoz recordaberis nolens cum in toto mūdo publicabuntur, et in conspectu proferētur oīm tam amicoū tuoū q̄m inimicoū & sanctoz angeloz, celestiūq; virtutū. nō em̄ ad Dauid solū dicebat[c]: Tu in secreto fecisti, ego cunctis manifestabo, sed etiā ad oēs[a] nos hoc dicit. Simil[r] & illud Prosperi intelligit: Qui crimē[f] suum vltro cognoscunt, & aut illud, p pūs cōfessionibus pdunt, aut nescientib[9] aliis quales occulti sunt &c. aliis nesciētib[9]. i. occulta p̄fessione istis pctm̄ suū p̄fētibus non publice illud manifestātibus. Item illud prophete: Dixi confitebor[a] & tu remisisti. i. remissibilem[e] indicasti impietatē peccati mei. Ita illud Aug. intelligitur: Magna pietas dei, vt ad solā p̄missionem peccata dimiserit. i. remissibilia indicauerit. Item votū pro opere reputat cū deest facultas. vnde votum confessionis reputatur pro opere vocis cū deest facultas confessionis. Item volūtas remuneratur: non opus: ita intelligitur: voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem.

Item illud: In quacūq; hora peccator quer[9] fuerit &c. Cōuerti[d] & oīno vertit, cui[9] oppositor & cogitatio ita mortificationi desudat peccati sicut pus seruierat iniquitati. Ita & illud intelligitur: Conuertimini ad me &c. Item. Scindite corda vestra et non vestimenta: eis dicit q̄ nulla interior satisfactione precedente, sed sola exteriori se deū posse placare confidūt. Item tē cuncta[h] q̄ de leprosis mundatis, vel de lazaro resuscitato inducunt: ad cōtritionē cordis, nō adventā remissionis[i] referēda sunt. Obstinatio em̄ animi & p̄fessionis contēptus quedā mors est impietat[9], & lepra superbie: a qua quis reuiuiscit, dū ibi per gratiā dolor delicti & votū confessionis inspirat. Ad hūc etiā articulū[k] pertinent ea que de viuentibus, vel in luce ambulantibus, vel dilectionē dei habentibus, vel de habitaculis spiritussancti factis dicta sunt: vt hec oia q̄sq; dicat assecutus ex cordis p̄tritione quā habet: nō ex plenaria[l] peccati remissione quā nōdum inuenit. Sicut enim in baptismo remittit peccatū, & tamē ei[9] pena reseruat: sic per cōtritionē cordis q̄sq; a deo resuscitari dicit, licz adhuc reatu[m] peccati teneat. Hō ergo premissis authoritatib[9] vel argumēt[9] sine p̄fessione oris, & satisfactione oper[9] aliq̄s, p̄bat a pctō mūdari. ¶ contra[n] authoritas[o] illa Joānis Chrys. & Prosperi[p] contra mentē authoris extorta[q] videtur. nō em̄ dicit, non dico tibi vt te publice accuses, sed dico tibi vt apud alios te excuses. sic et Prosper non aut oīb[9], sz simpliciter alijs nesciētib[9]. Unde euidētissime dat intelligi q̄ sine confessione oris peccata possūt deleri. Ea vero q̄ ad exhortationē[r] penitētie & p̄fessionis dicta sunt, nō huic sentētie cōtraire videtur. vel em̄ sunt p̄ba exhortationis vel iussionis, sicut illd: Cōfitemini[s] alterutrū pctā vestra &c. vel si qua iubēdo sunt dicta, nō ad oris p̄fessionē, sz cordis: nō ad exteriorē satisfactionē, sz iteriorē referenda sunt. Est em̄ pnia alia interior, alia exterior

h ¶ Cuncta. ß. e. ß. hoc idem.

i ¶ Remissionis. Pene & alia: alias fallum diceret.

k ¶ Articulum. i. intellectum.

l ¶ Plenaria. q̄tum ad penam tēporalem.

m ¶ Reatu. Pena. f. tēporali debita p reatu.

¶ ℭ contra. ¶ hec est. ij. pars octaue partis distinctionis sm Jo. de san.

¶ Cassio. Allegat nunc Statia, pro alia parte. f. q̄ cordis contritione dimittūtur peccata, respondendo quibusdā superi[9] allegatis: & ad confirmādam suam allegationem inducit tres authoritates, duas directo, & aliā indirecto. p. tñ facit ibi ca. ois q̄ sue, sed tñ est in ca. ß. e. treo. & ibi sil[r] gra. ij. pstia dei. sz certe octahi videtur q̄ totus sit vnus ß. vsq; ad ß. quecūq;. quem statim ponam.

n ¶ Contra. Hic incipit iterū defendere sententiā illam que dicit sola cordis cōtritione peccata remitti.

o ¶ Authoritas. ß. e. ß. hic authoritatib[9]. ß. sil. nō sibi dico. & sil. nec autē.

p ¶ Prosperi. ß. ea. facilius.

q ¶ Extorta. i. extorte expōsita.

r ¶ Exhortationē. aliā responsionem ponit J. vel si q̄ iubendo. tertiā J. eo. ß. hic ergo.

s ¶ Cōfitemini. ß.

Jaco. v. f.

dist. xxv. c, vnū. H. criminis. cōtra. sed hic minus bene dicit.

† Ad hoc vl. ver. fz tñ. ¶ Dicit q nō est curā dū de his que H. hdi. stiguit: fz videas qđ nō. ī. ea. dis. v. in summa Archi.

† Hza. qđ contra. ea que. †
a ¶ Omnis. Supra. c. tres autem sant actiones.
b ¶ Hzatia dei. ī. de consecratio. distinct. iij. sine penitentia.
¶ Quecūq;. ¶ Casus. Infert ergo Hza. z dicit q q de penitētia facienda dicta sunt: ad interiorē penitētiam, z non ad exteriorem fūr referēda. Postea exponit quandā authoritatē Aug., que cōtraria videbatur, et ad hanc suam expositionez Aug. inducit tres authoritates.
c ¶ Quecūq;. Allegando dicit. †
d ¶ Augustini. ī. e. dist. c. ois. H. alij, z. c, nullus.
e ¶ Penā. Saltē. interiorem, scz cordis contritionem z dolorem.
f ¶ Punire. ī. e. distinct. iij. H. hec de charitate. cap. penitentia est.
g ¶ Peccata. ī. e. distin. si peccatum Dauid. ī. ea. dist. nullus debite.
h ¶ Orta est. alʒ Veritas de terra orta est. i. christꝰ de Maria. xxxv. q. v. fraternitatis.
i ¶ Agnoscit. peccatum suum.
¶ Nec ergo secreta. ¶ Casꝰ. Infert nūc Hatia. q pro leuibus peccatis vel occultis secreta est deo satisfactio facienda pro manifestis vero peccatis publica. Qđ pbat exēplo Nabuchodonosor z Niniuitarū, z authoritate Augustini.
Luce xviij, c. k ¶ Publica. Supra. xxvij. q. iij, ne-

Interior penitētia est illa de q Augu. ait. Oisª q sue voluntatis arbiter ꝑstitutus est, nō potest inchoare nouā vitā nisi peniteat eū veteris vite. I tē de eadē Petrꝰ in Actibꝰ apostolorꝫ legit dixisse: Penitentiam agite, z baptizet vnusquisq; vestrū. qđ de interiori penitētia, non exteriori dictū accipit. De exteriori vero penitentia Ambrosiꝰ ait super epistolā ad Romanos: Hzaᵇ dei in baptismate nō reqrit gemitū vel plāctū, nō opꝰ aliqđ, fz solū cōtritionē cordis, z ola gratis condonat. Quecūq;ᶜ ergo de penitentia iubēdo dicta sunt, nō ad exteriorē sed interiorem referenda sunt, sine qua nullus vnq; deo recōciliari poterit. I llō autē Augustiniᵈ quo qsq; negaꝫ veniam posse consequi nisi prius quātulamcūq; peccati soluerit penāᵉ, nō huic sententie inuenit aduersum. Nullꝰ em̄ asserit a pctō mūdari, nisi peccati pas sus fuerit penam. sed aliud est peccatū sacerdoti ꝑfiteri, z eiꝰ arbitrio de pctō satisfacere: atq; aliud deo corde confiteri, et secreta satisfactione peccatum in seipso punireᶠ. Est enim penitentia (vt ait Augustinꝰ) dolor cordis quo quisq; in se punit quod deliquit. De hac itaq; satisfactione idem ait in Psalmo. l. exponens: Quoniam iniquitatē meam ego cognosco: tu ne punias, quia ego punio. Ignosce, qꝫ ego cognosco, nō dissimulo. et. ī. Sic deus misericordiam dat, vt seruet veritatem vt nō peccataᵍ eius sint impunita cui ignoscit. ignoscit em̄ seipsum puniēti. misericordia est q homo liberaꝫ, veritas q pctm̄ punit. I dē in Psal. xxxiij. Veritas de terra orta estʰ. i. confessio de hoie vt se accuset: z sic iustitia de celo prosperit, vt publicanⁱ cōfitēs rediit iustificatus. Iustitia prosperit, quasi deus dicat: parcamus huic, quia non parcit sibi. ignoscam̄, quia agnoscit ⁱ. De celo ergo iustitia prosperit, id est a deo data est iustificatio penitēti. H ec ergo secreta satisfactio leuiū vel occultorum criminū deo offerenda est: nec sine pena relaxari pbaꝫ, que sic expiari creduntᵏ. Sayo que de publica satisfactiōe vel ois confessione dicuntur, in publicis z manifestis criminibus intelligenda sunt. Peccata nāq; Nabuchodonosor que prophe ta misericordijs z eleemosynis redimu suasit, peccata quoq; Ninuitarum que publica satisfactione expiata sunt, cūct; nota erant. z publicaˡ nora (vt Augustinus testatur) publico ⁱ eget remedio. Q remissis itaq; authoritatibus pro manifestis criminibus manifesta probatur offerenda satisfactio et ois confessio. Latentia vero peccata non probantur sacerdoti necessario confitenda, et eius arbitrio expianda.
H contra ᵐ ea q̄ in assertione huiᵘ sententie dicta sunt, partim vitate nitunꝫ, partim ꝑtendere carēt. Sine ꝑtritione etem̄ cordis nullū pctm̄ posse dimitti: occulta vero pctā secreta satisfactione: publica quoq; manifesta penitētia expiari debere, firmissima quoq; ꝑstat ratiōe. obnitū porro sine confessione ois: si facultas ꝑfitēdi nō defuerit, aliqđ graue delictū expiari authoritati penitⁱ. pbaꝫ aduersum. Quō em̄ ſm̄ authoritatē Leonisⁿ pape: sine supplicationibꝰ sacerdotū indulgētia neqt obtineri si sine ois cōfessione, a pctō possumꝰ emundari? Quis em̄ supplicabit ꝑ pctō qđ nescitº? I tē. Quō ꝑ ſm̄ Augustinum frustrat claues eccle q̄ sine arbitrio sacerdotꝫ penitētā agit si sine ois confessione criminis indulgē-

mo. ī. ij. q. i. si peccaueris.
l ¶ Publico. i. si tempus confessionis et satisfactionis habuit.
¶ Scontra. ¶ Dec eit tertia pars. vtq; partis distinct. ſm Joan. de fan.
¶ Casus: Nunc pro alia parte allegat Hzatia. scilz q confessio ois est necessaria, dicens q supradicta partim pondere carent, z partim nō: nam occulta peccata, secreta satisfactione purgantur: publica vero manifesta, penitentia purgātur: nullum tamen graue delictum, si facultas affuerit confitēdi, sine confessione purgaꝫ, qđ probat tribus authoritatibꝰ, scz Leonis, Augustini, z Ambrosij, z vno exemplo diuitis et ad hoc inducit Hzatia. authoritatem Leuitici. et licet sit de. H. libertatis hūc casum sic ponas.
m ¶ Scontra. hic ponit Hza. veram solutionem. scilz q necessaria est ois confessio vbi facultas est confitendi, et q penitentia debeat agi authoritate sacerdotis. et ad hoc probādum inducit factum domini quando suscitauit filiam archisynagogi.
n ¶ Leonis. ī. e. dist. H. alij. z ca. multiplex.
o ¶ Quod nescit. Argu. ff. de acquiren. poſſeſ. l. possideri. C. neratius. ff. de cōtrahen. emp. in lege fundi. z ea. ti. in. l. q fundus. H. fundi.
p ¶ Quomodo. ī. ea. dist. H. alij. ca. agite.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Itē quomodo.ℨ.e.dist.H.alij.ꝛ ca.agite.ꝛ ca.ꝓbū.
b ¶ Prosperū.ℨ.ea.di.H.itē sicut.ꝛ ca.facilius.
c ¶ Nō sunt hec. Que,ꝑ parte ɜtraria dicta sunt, scꝫ sine ꝓfessione oris peccata grauia dimittātur.
d ¶ Archisynagogi, Scꝫ principis Jairi.
e ¶ Suscitauit.ſ. eū quē penitet.in fi.
f ¶ Secreta. Ar. esse secreta q̄ fiunt sub psentia q̄nq̄ hominum.
¶ Qui domū suā. ¶ Cal⁹. primo ponit Statian⁹ verba Leuitici, et si non per oia. Scdo exponit ea moraliter. Ad euidentiam tamen eoꝝ que hic dicuntur, nota q̄ ad literam ita erat in veteri testamento q̄ si quis offerebat domum suam, vel agrum, vel aliquid aliō tabernaculo, ꝛ postea penitebat si volebat rē recuperare, addita q̄nta parte estimationis totius rei pcij persoluebat tabernaculo, ꝛ rē recuperabat. ꝛ faciēda erat hec solutio ad siclum sanctuarij, q̄ maioris ponderis erat ꝙ siclus vulgar⁹, postꝙ autē ꝓuenerat de ꝓcio inter sacerdotem, ꝛ eū qui debebat redimere remanebat emptor agrū vsq̄ ad annū iubileū, quem tunc restituebat plene. Ille itaq̄ qui non poterat rē redimere nisi siclo sanctuarij, significat pctōrem, qui se non pōt redimere a peccato nisi operib⁹ penitēte sancta scriptura statuit. Alia etā moraliter exponūtur, sicut videbis in litera. Ola autem sunt verba Statiani vsq̄ ad ca. quem penitet. Jubileus, id est quinquagesimus. ꝛ dicitur iubileus annus remissionis, quia eo anno debita remittebantur, et serui efficiebantur liberi, ꝛ ola reuertebātur ad statū pristinum.

tiā impetrat? ¶ tē. Quō⁸ ſm Ambrosiū ius ligādi ꝛ soluendi solus sacerdotib⁹ a dño credit esse permissum: si q̄sq̄ suo arbitrio seipsum peccādo ligat vel secreta penitētia ſm Prosperū⁹ in seipsuꝫ sententiā pfert excōicationis, atq̄ post satisfactionem absq̄ sacerdotali iudicio seipsum deo vel altari ei⁹ reconciliat? Q on sunt hec ꝑmissis authoritatib⁹ consentanea: ſꝫ multoꝝ exēplis ꝓbant aduersa: siuā nāq̄ archisynagogi⁸ turbis electis dñs suscitauit^e: nō tamē psentib⁹ patre et matre puelle, Petro quoq̄ Jacobo ꝛ Joanne, vite reddita est. Jn q̄ moraliter instruimur vt secreta^f pcā, q̄ per mortem puelle intelliguntꝰ: nō nisi supplicationib⁹ ecclie, q̄ per patrē ꝛ matrē puelle designant: ꝛ sacerdotū ministerio, qui per Petrū ꝛ Joānē et ceteros intelliguntꝰ, a dño existimentꝰ dimitti. ¶ tē in Leuitico. Q ui domū suā vel agrū dño vouerit vel ꝓsecrauerit, non pōt eā^g redimere, nisi siclo ^h sanctuarij sacerdote quoq̄ (nō ipso) supputante ⁱ annoꝝ numerū vsq̄ ad iubileū. Jn quo similiter docemur q̄ quicunq̄ domum cōsciētie vel agrum conuersationis per penitentiam dño offerre, atq̄ ꝓcio bonoꝝ operum de vana vite sue conuersatione seipsum redimere voluerit: nō potest hoc facere nisi siclo sanctuarij, id est operib⁹ penitētie sacra scriptura ꝓfixis. vnde venientib⁹ ad scm turbis beatus Joānes nō ait simpliciter: facite penitētiā vel fructⁿ penitētie: ſꝫ addidit dignos, vt ꝙ̄ liquitate vulneris peccatoꝝ, qualitas offerat bonoꝝ operū. non em̄ par dꝫ esse fructⁿ bono operis ei⁹ q̄ nihil vel parū deliquit, atq̄ ei⁹ qui grādia cōmisit. Ille tanq̄ nulli⁹ criminis sibi cōsci⁹ vsum sibi in reb⁹ licitꝫ ꝓhibet: hunc tanq̄ multꝫ aggrauatū etiā a licitis^l temperare oportet. Jn iubileo plena remissio ꝓmittebat. vnde per eū perfecta peccati remissio figuratur. Sacerdos ergo numerū annorum vsq̄ ad iubileū supputat: cū ei⁹ arbitrio penitētie tēpora definiuntꝰ q̄b⁹ q̄sq̄ plenā peccati remissionē inueniat. non em̄ (sicut Jsychi⁹ ait super eundē locū) statim post definitā penitētiā q̄sq̄ peccato^m plene mundatⁿ. Q um ergo ex premissis authoritatib⁹ colligit q̄ tēpora penitentie arbitrio sacerdotis definiantꝰ, euidētissime apparet sine cōfessione^o ꝓprie vocis peccata non dimitti. q̄s em̄ tēpora penitentie alicui prefiget nisi primū peccata sua sibi manifestare curauerit?

¶ tē. Taciturnitas^p peccati ex ſsuphia nascit cordis. ideo em̄ peccatū suū q̄sq̄ celare desiderat ne iniquitas sua alijs manifesta fiat, ne talis reputetur, apud homines fatuus, qualē se iamdudū exhibuit diuino conspectui. q̄ ex fonte ſsuphie nasci nulli dubium est. Species etem̄ superbie est se velle videri iustū, q̄ peccatoꝝ est, atq̄ hypocrita conuincit qui ad imitationē primoꝝ parētū tergiuersatione verborum peccata sua leuigare ꝓtēdit, vel sicut Cain peccatum suum reticendo, penitus supprimere querit. vbi turnitate non iuuat Statianum. nam cum peccator cuiam peccatum est dimissum, tacet ꝛ contemnit confiteri,

g ¶ Eam.ℨ.xvij.q.iiij.sunt.
h ¶ Nisi siclo. Siclus cōtinet.xx. obolos, ar.j.q.j. iudices. ꝛ fus. Tres siclos obolus, obolos tres drachma: sed octo Uncia fert drachmas, duodena dat vncia libram. Sicl⁹ habet septē drachmas obolo minus vno. Versꝰ.

i ¶ Supputāte. id est cōputāte a rē pote. ſ. redemptionis cum quis redimebat ſm q̄ annꝰ iubileus vicinꝰ vel remotꝰ erat iuxta computationem sacerdotis magis vel minꝰ persoluebat iuxta modum illum vt si ager recipiebat sementē triginta modioꝝ, sacerdos petere deberet q̄nquaginta siclos. Vel addebat quinta pars pcij, vt dixi. Leui. xxv.
k ¶ Fructus. Id est penitentia: quia non tanta imponēda est ei, quāta magis peccanti.
l ¶ Licitis. ℨ.xj. q.j. aliud. ℨ.e.H. ex his oib⁹. ꝛ ca. aliō.
m ¶ Peccato. hic colligit q̄ toto tempore penitentie remittitur peccatus: tēpore argu.ſ.e. quē penitet. sicut ex toto tē pore hoc fructum mittit, est. ꝛc.ff. de mino. l. iij. H.j. quod verum est quo ad penam: quo ad culpā remittit in primo momento contritionis. Petrus q̄ penitentie tēpore
n ¶ Mundatur. Quo ad exteriorē penam, scilicet temporalem: vt.ℨ. ea. dist. si peccatum. ꝛ ℨ.e. distinc. sicut et primi.
o ¶ Confessione. Unde Boetius in libro de cōsolatione. Si operam medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas. Boetiꝰ.
p ¶ Item tacitur nitas. hec argumentatio de taciGen. iij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

† Hoc hoc est iam aliud peccatum q̄ primum. †

vult gi-
dicere.
U erū ē
q̄ in cō-
tritione
cordis
ad oris
confessio-
nē pec-
catū di-
mittit:
debet
tū peni-
tēs hꝰe
volūta-
tē confi-
di eccl̄ie
si tēpus
et facul
tas af-
fuerit:
alioq̄n
nō ē ve-
re peni-
tēs, nō
dimittit
et pctm̄
Si vero
dimisso
pctō in
cordis
contritio-
ne, z ha
bita vo-
luntate
eccl̄ie.
cōfitēdi
postea
mutet
volūta-
tē, z no-
lit pctm̄
confiteri,
iam est
reꝰ non
peti iaz
dimissi,
sed peti
q̄ cō
mittit
nolēdo
z ptēnē-
do cōfite
ri: q̄ ē
aliud a
pctō iaz
dimisso.
hug.

a ℂ Voi autē. S. xvij. q. ij. cum humilitatis.

Quem peniter. ſ Cassus. Hoc ca. diuiditur in qua-
tuor partes. Primo dicit q̄ quilibet per seipsum
debet confiteri sacerdoti, z non per nunciū vel epistolam
vt ita maiori affi-
ciatur verecundia
que parte penitēn-
tie releuat. Secun
do dicit q̄ q̄ vult cō
fiteri, discretū de-
bet eligere sacerdo
tem cui cōfiteatur
qui sciat ligare et
soluere. Tertio q̄
qui copiā sacerdo-
tis non habet, con-
fiteatur proximo, z
ex desiderio sacer-
dotis veniam conse
quetur. Quarto di
cit q̄ si peccatū oc-
cultum est, sufficit
referri in notitiam
sacerdotis. Si pu-
blicū est, eius con-
fessio debet fieri pu
blice in conspectu
ecclesie, vt eiꝰ pre-
cibus adiuuetur.
Secūda pars ibi:
quare qui confite-
ri. Tertia ibi: tanta
itaq̄. Quarta ibi:
si peccatū. Vltra, id
est peccata vle ad
os mundantis. Vnde de leprosis loqui
tur, quibus precepit dominus vt se
sacerdotibꝰ demonstrarent.

b ℂ Omnino, i. per-
fecte cōteratur de
omnibus, id est de
omni peccato, z eiꝰ
varietate. ſ. disti. v.
ſsiderer. z disti. vj.
qui vult.

c ℂ Ostēdat. per
exteriora em̄ pcessu
mitur de interiori-
bus: vt hic. z. S. di-
stin. i. si quis diaco-
nus.

d ℂ Per nunciū.
Et ita non potest hic per alium quod per se potest. ff.
de solut. inter artifices. et extra de cleri. non resi. quia
nonnulli.

e ℂ Per scriptū. ſ. xxx. q. v. qualis. contra, sed ibi nō di
citur q̄ ita accipiatur: sed q̄ accepta in scriptis redigat,
ne detur obliuioni.

f ℂ Manus. Sez hircum, i. penitentiam designatam
per hircum.

g ℂ Ex misericordia, i. misericordiā reptomittēs.

h ℂ Hoc precepit. Mystice, vbi dixit: Vade z ostende
te sacerdotibus.

autē superbia regnat vel hypo-
crisis, humilitas locū habere
nō pōt. Sine hūilitate vo alī-
cui venīā sperare nō ſz. nec er-
go vbi est taciturnitas ꝓfessio-
nis, venia ē sperāda criminis.

Probatur hoc idem authoritate Augustini, qui in libro de
penitentia ait.

Quem penitet, omnino b
peniteat, z dolorem la-
chrymis ostēdat c, repreſentet
vitā suam deo per sacerdotes,
preueniat iudiciū dei per con-
fessionem. precepit em̄ dñs mū
dandis vt ostenderent ora sa-
cerdotibꝰ, docēs corporali pre
sentia confitenda esse peccata,
non per nuncium d, nō per scri
ptum manifestanda. dixit em̄,
ora monstrate: et omnes non
vnus pro omnibus, nō alium
statuatis nuncium qui pro vo
bis offerat munꝰ. a Moyse sta
tutū: sed q̄ per vos peccastis,
per vos erubescatis. erubescen
tia em̄ ipsa partē habet remis
sionis. ex misericordia e em̄ hoc
precepit dñs b, vt neminem pe
niteret in occulto. in hoc enim
q̄ per seipsum dicit sacerdoti,
et erubescentiam vincit timo-
re offensi k, venia fit criminis.
fit em̄ veniale l per ꝓfessionem,
q̄ criminale erat operatione;
et si non statim purgat m, fit tñ
vitale n q̄ cōmiserat mortale.
multū em̄ satisfactionis obtu-
lit qui erubescētie dominans
nihil eorū que cōmisert nun-
cio det denegaut. Deus em̄ q̄
misericors z iust ꝰ est: sicut cō-
seruat misericordiā in iustitia,
ita z iustitiam in misericordia:
opꝰ em̄ est misericordie peccā-
tiꝰ pctā dimittere, sed oportet
vt iustꝰ misereat ꝰ iuste. oportet
em̄ vt nō solū q̄d q, ſz in quo r
doleat ſsideret s, si dignus est
nō dico iustitia t, ſz misericor-
dia u. Justitia em̄ sola dānat,
ſz dignꝰ est misericordia q̄ spi-
rituali laboze x petit gratiā. la-
borat em̄ mēs patiēdo erube-
scētiā. z qm̄ verecūdia magna
est pena, q̄ erubescit, p christo,
fit dignꝰ misericordia. vnde ap
paret q; quāto pluribꝰ ꝓfuit
in spe venie turpitudinē crimi
nis, tāto facilioꝰ ꝓsequit gratiā
remissionis. Ipsi em̄ sacerdo-
tes plꝰ iam possūt ꝓficere, plꝰ
cōfitētibꝰ parcere. Quibꝰ em̄
remittūt, remittit dñs. Lazā-
rum em̄ de monumēto tā su-
scitatū obtulit dñs discipulis
soluēdū, p hoc ostēdens pote
statē soluēdi ꝓcessam sacerdo
tibꝰ. Dixit em̄: Quēcūq; solue-
ritis sup terrā c, soluet z celis:
hoc est, ego deꝰ z oēs celestis
militie ordines z oēs sancti in
gria mea laudāt vobiscū z ꝓfir
māt q̄s ligatis c z soluit; r. non
dixit q̄s putat; ligare aut solu
uere, sed in quos exercueritis

i ℂ Timore, i. propter timorem seruilem.

k ℂ Offensi. ſ. dei, quē peccādo offenderat.

l ℂ Fit em̄ veniale. S. e. disti. S. alij. z ca. ſerpēs. Venia-
le, id est dignum venia. Vel fit, id est ostenditur per con-
fessionem esse veniale. vel fit veniale fm̄ aliam ueram,
id est ad vitam nō
impediens.

m ℂ Purgatur, i.
purgari non videt
tur, ꝓpter penā ex-
teriorem exterioꝛ
satisfactionis q̄d
huc restat. S. e. di-
stin. si peccatū da-
uid. ſ. e. distinc. vlt.
S. vlt.

n ℂ Vitale, i. eius
penitētia cōfert et
impetrat vitam.

o ℂ Peccati. ſelz
discrere. z hoc q̄d
sequit, ſz opꝰ ꝛc.

p ℂ Misereatur,
ſz puniendo pec-
catum.

q ℂ Quid, i. pro-
pter q̄d. ſ. propter
q̄d peccatū.

r ℂ Sed in quo, i.
dolorē panatur, ſ.
in pena.

ſ ℂ Doleat. ſelz
penitens.

t ℂ Cōsideret, sa
cerdos.

v ℂ Justitia. Si
em̄ sola iustitia re-
spiciat, nulli ꝰ salua-
tur vel ꝓsequit ve-
niam criminis.

x ℂ Sz misericor-
dia. ſ. vt nō puniat
eternaliter.

y ℂ Labore. Nihil em̄ cari ꝰ emit q̄m
q̄d precibꝰ impetra
tur: vt dicit Sene-
ca. arg. ad hoc. viij
q. ij. illud.

z ℂ pluribus. ar-
gu. ſ. di. vj. placui-
Arg. extra. S. dil. c.
S. ex his, sub illo
S. nonita.

a ℂ Facilꝰ. quia
tot sacerdotes obli
gat ad orandum pro se, quot sacerdotibus confitetur.

b ℂ Quibus. argu. pro remissionibus que fiunt ad po-
testates, z ad alia.

c ℂ Super terram. i. in ecclesia: quia extra ecclesiā nul-
la vera solutio vel ligatio fieri potest. S. j. q. j. remissionē.
xxiij. q. j. ca. quicunq;.

d ℂ Et confirmāt. Eos iuste ligatos esse.

e ℂ Quos ligatis. iuste z misericorditer penis, p pecca
tis impositis, z eos iustos esse solutos.

f ℂ Solutis. iuste z misericorditer a penis.

† Hoc est Labore
per con-
fessionē.

† De de-
bito, q̄ non
est de pe-
nis q̄s aut
Ireq.

† dic vt
hic. S.
caudis-
ar.

Tace
xxij. c.

petīn
quare
dimittit

a ¶ Justitie. Justa pena ligandi.
b ¶ Aut misericordie. aliqđ de pena relaxando vel aliquem communioni sacramentorum reconciliando.
c ¶ Opera vestra. ſ. q̄ dimittatis per vos peccata.
d ¶ Scientem. ſi em̄ in eius parochia non est discretus sacerdos: eius qui preest consensu ta
tic vt le adeat. vt. j. dist. tio. ſ. vi. placuit. et extra cludi- de pen. et remiſſ. ant. omnis.
e ¶ Quē desideratī. al's quem desiderat.
f ¶ Loc⁹. ff. de ered. l. j. in prin.
g ¶ Et ſi ille. j. de conſe. di. iiij. c. sanctum est. in prin.
h ¶ Ex desiderio. j. ea. q. v. q̄s deo.
i ¶ Et ſi non tam cito. ſ. dist. l. ſi quis diaconus.
k ¶ Soluerētur. Ideo q̄ ad penaz temporalem.
l ¶ Sacerdotis. Deus quē non fallit peccati qualitas nec peccantis affectus: vt. xxiij. q̄e iij. deus quādo, verā de penitente promit sententiam q̄ presbyter q̄ mē te alterius non potest videre, talia cōfitentis verba indicat, qualia foris sonant. vnde indignum absolut frequenter: vt. xxiij. q̄s. iij. deus. ꝛ. xxij. q. v. humane. alioquin vere non esset q̄s hic dicitur: cuz apud deuz nulla sit pariatur venie mora peccatoris conuerſo: vt. xx vj. q̄s ne. vj. his qui tēpore. ſ. dist. multiplex. Uel hoc ad tē poralē penam refertur. licet em̄ peccatuz dimittat, ne homo ab accipienda vita eterna impediatur: vt. ſ. c. ſi cut p̄m. nō tamen ſi pcō parcitur: pena remittit: quia nullaten⁹ ſine vindicta relaxatur, ſicut patet in dauid: vt. ſ. e. di. ſi petīt.
m ¶ Suſcitauit. quid ſignificent iſti tres mortui, habes ſ. dist. ij. ſuper tribus.

opus iuſtitie[a] aut mie[b]. alia autem opera veſtra[c] in peccatores non cognoſco. Quare qui confiteri vult peccata vt inueniat gratiā, querat ſacerdotez ſciente[d] ligare ꝛ ſoluere: ne cū negligēs circa ſe extiterit, negligat ab illo qui eum miſericorditer monet ꝛ petit, ne ambo in foueā cadāt, quā ſtultus euitare noluit. Tāta itaq̄ vis cōfeſſiōis eſt, vt ſi deeſt ſacerdos, cōfiteatur proximo. ſepe em̄ contingit q̄ penitens non poteſt verecundari coram ſacerdote, quem deſiderāti[e] nec locus[f] nec tp̄s offert. ꝛ ſi ille[g] cui confitebit, poteſtatē ſoluendi non habeat, ſit tñ dignus venia ex deſiderio[h] ſacerdotis, q̄ ſocio confitet turpitudinē criminis. mūdati em̄ ſunt leprоſi dum ibant oſtēdere ora ſacerdotibus, anteq̄z ad eos pueniret. vnde patet deū ad cor reſpicere, dū ex neceſſitate prohibentur ad ſacerdotes peruenire. ſepe quidē eos querunt: ſed ſani et leti dum querūt: anteq̄z ad eos perueniant moriūtur: ſed mia dei eſt vbiq̄z: qui et iuſtis nouit parcere, etſi nō tam cito[i] ſicut ſi ſoluerentur[k] a ſacerdote. Qui ergo omnino confitetur, et ſacerdoti: meliori q̄z poteſt cōfiteatur ſi peccatum occultū eſt, ſufficiat referre in notitiam ſacerdotis[l]: vt grata ſit oblatio muneris. nā i reſurrectiōe filie principis pauci interfuerūt qui viderēt: nōdum enim ſepulta erat: nōdum extra portā ciuitatis delata: nōdū extra domū in notitiā portata. intus reſuſcitauit, quam intus inuenit: relictis ſolis petro et ioanne ꝛ iacobo, patre ꝛ mſe puelle: in quibus figuraliter cōtinēt ſacerdotes eccl'ie. quos autē extra inuenit, animaduertendū eſt quomō ſuſcitauit[m]. Flebat enim turba poſt filium vidue. Fleuit martha, ꝛ maria: p fratre ſupplicātes. Flebat ꝛ turba q̄ mariam fuerat ſecuta, lachrymis marie admonita. In q̄ docemur publice peccātibus non ppriū ſed eccl'ie ſufficere[n] meritū[o].

Item Leo papa.

¶ Sufficit illa confeſſio, q̄ primū deo. deiñ ſacerdoti offert.

Quanuis plenitudo[p] fidei videat eſſe laudabilis: q̄ ppt̄ dei timorē apud oēs hoies erubeſcere nō verek: tamen quia nō oim[q] hmōi ſunt peccata, vt ea que penitētiam poſcūt, nō timeant publicare: remoueat improbabilis[r] conſuetudo, ne multi a pnie remediis arceantur, dum aut erubeſcūt aut timēt inimicis ſuis ſua facta reſerare, p quibus[s] pſt legū pcell'i[t] conſtitutione. Sufficit[u] em̄ illa cōfeſſio que primū deo offert, tunc etiā ſacerdoti qui p delictis penitentiū p̄ecator⁹ accedit. tūc enim plures ad pniam poterūt p⁹o uocari, ſi ppt̄ auribus nō publicetur cōſcientia cōfitentis.

Quib⁹ authoritatib⁹ vel quibus rationū firmamētis vtraq̄ ſnia ſatiſfactiōis ꝛ cōfeſſionis[x] inuitak, in medium breuiter[y] expoſuim⁹. Qui autē hanc poti⁹ adherēdū ſit, lectoris iudicio reſeruak. vtraq̄z[z] em̄ fautores hz ſapientes et religioſi.

n ¶ Sufficere. Ad celeriorē ꝛ plenam pene ꝛ palis abſolutionem: vt. ſ. dis. ea. multipler. ꝛ. c. ſufficiat. ꝛ. c. ſteat. ꝛ j. dist. v. conſideret. in ſ. xij. q. ij. tempus.
o ¶ Meritū. i. authoritatē: quā vocat meritū: quia de merito ꝛ caritatis ſue habet authoritatem ligandi ꝛ ſoluēdi. ar. xl. di. c. j.

Quānis plenitudo. ¶ Hec eſt. ix. pars diſtinc. viij. g. ſm Joan. de San.

Caſus. Conſuetudo erat alicubi q̄ penitentes accipiendo penitētiam de occultis peccatis cogebant ea ſacerdotibus publice confiteri, ita q̄ populus audiret. quā conſuetudinē remouet leo: quia plures ꝓpter hoc a penitentia reuocabātur. Unde dicit, cōfeſſio ſufficit que primū fit deo: ꝛ poſtea ſacerdoti. tunc em̄ plures ad penitentiā poterūt prouocari.

Luce viij. b. Joan. xj. d.

p ¶ Plenitudo. i. perfectio in fide.
q ¶ Quia nō omnium. Hec negatio et ſequēs eā pollet affirmatiōi. ff. de ꝺb. ſig. duobus.
r ¶ Improbabilis. ſm quam occulta peccata in publico cōfitebantur ꝓpulſi ad hoc multi: ꝓpter q̄s pniaz declinabant.
s ¶ Pro quibus. Accuſantibus, ſcz inimicis. non em̄ p penitētiā tollit̄ pena ciuilis. ar. xxxij. q. ij. admonere.
t ¶ Percelli. Alie ꝓbationes ſunt q̄ ſufficiāt cum huiuſmodi ꝓfeſſiōe. ꝛ eſt huic ſike. xxij. q. v. hoc videtur.
u ¶ Sufficit. ſ. dicit. e. ſ. ex his oib⁹. et. c. ſufficit.
x ¶ Confeſſionis. An ſcz ſit neceſſaria vel non.
y ¶ Breuiter. immo plire. Uel ideo dicit breuiter reſpectu multarum authoritatum que de hac materia loquuntur.
z ¶ Utraq̄z. Hoc idem ꝓbabit Stak. per ſeq. ca.

Luce vij. c.

q. d. immo multa ſunt q̄ ea timēt publicare.

Pnīa non tollit penā ciuilē.

Quidam deo. ¶ Casus. Quidam dicebant sufficere confiteri peccata soli deo. Alij vt fere tota ecclesia dicit q; peta fuit sacerdotibus cõfitenda. z ꝫ vtrũq; sit fructuosum, tñ sequenda est constitutio Jacobi apostoli vt confiteamur alterutrũ peccata nostra. z ꝫ illa confessio que fit soli deo fit iustor: per quã peccata purgant: per illã tamen que fit sacerdoti, docetur qualiter ipsa peccata purgari debeant.

a ¶ Tota fere sancta ecclia. z ideo ei adherendũ est: qa plurib9 cõprobatur. arg. xix. distin. in canonicis.

b ¶ Qõ vtrũq;. sez cõfiteri deo et sacerdoti.

c ¶ Perfector. q̃ non habẽt nisi venialia: vnde nõ indigent otio confessione speciali.

Psal. xxxj.

c ¶ Perfectoꝝ. ꝫ. ea. dist. ꝫ his authoritatibus.

Jaco. v.d.

d ¶ Docet. i. hoc est signũ sacerdoti q; peta dimittantur cõfitenti q; contritionem. argu. ꝫ. ea. disti. ꝫ hoc idẽ. z ca. ois qui nõ diligit. sicut cordis cõtritio est signũ peccatoꝝ q; gratia dei dimisit ei peccata: quia nemo ꝛc. vt de conse. distin. iij. nemo.

e ¶ Administratiõe. id est sola contritione.

f ¶ Medicorum. Jd est sacerdotum.

Quia vero. ¶ Hec dist. dicit ik in. vj. partes. In pma quarum probat (tamen superficialiter) q; pnia semel habita non inquinatur, z charitas semel habita non amittitur, z de perfecta intelligit. Secda ibi: Et pmissis. Tertia ibi: Hec que. Quarta ibi: Ergar. Quinta ibi: Illud autem. Sexta ibi: Charitas ergo. Jo. de san.

¶ Casus. Hic ponitur. ꝫ. dis. in qua tractat an charitas semel habita possit amitti? et certum est q; sic: vt J. eo. ꝫ. nõ est mirũ: nisi forte sit in aliquo cõfirmata p gram: vt fuit in beata virgine. et sicut potest amitti charitas, ita amissa potest recuperari, cũ de nemine sit desperãdum dum est in corpore constitutus: vt J. ea. distin. vij. nemo. nec põt amitti charitas nisi per mortale peccatũ: nec recuperari nisi a deo gratis: cuius omnis virtus sit opus solius dei. Et quia hec questio videt tangere questionem que tractatur in tertia dist. scilz an penitentia sit iteranda vel non: ideo Stat. breuiter tangit questionem illam et inde sumpta materia incipit ibi latenter propositam questionem de charitate tractare. vt autem ad hec tractanda competentius Statianus accedat, breui vtitur transitu dicens: qi vero ꝛc. Intẽdit eñ probare q; pnia iterari non potest: qi si iteratur, prima nõ fuit vtilis, nec penitentia dici debet: ad quod inducit sequens ca.

g ¶ De penitentia. Hic intitulatur secunda dist. in qua illa questio tractat an charitas semel habita possit amitti. z est certũ q; potest in via peregrinationis amitti, quã tũc unq; sit perfecta: vt J. eo. ꝫ. non est mirũ. quod probat authoritatib9 exẽplis. in patria autem vbi perfectissime iam habetur, non amittit J. ea. charitas. Hanc questionem tractat hic Sta. occasione alterius quam hic ipse in initio prelibauit: sed in tertia dist. eam prosequitur: an sez penitentia reiterari possit. pcedit ergo Statianus in hac dist. hoc modo. Primo, pbat q; penitentia nõ possit reiterari vsq; ad ꝫ. item sine charitate. vbi latẽter ingredit materiã huius distin. z probat charitatẽ viij. semel habitã amitti nõ posse: vsq; ad ꝫ. hec q̃ de charitate. vbi icipit authoritatib9 allegatis respõdere: asserẽs illas de charitate pfecta esse intelligendas. z inde sumpta occasione gradus in charitate esse, pbat vsq; ad ꝫ. nõ est mirũ. vbi latẽter aduersam partẽ assumit et q; charitas amitti possit, exẽplis z auctib9 oñdit vsq; ad ꝫ. euidẽter. vbi oñdit hoc vez esse nõ solũ de charitate, sez etiã de ipsa charitate: z hoc vsq; in fi. di. prequit.

Charitas semel habita vtũq; sit amita.

h ¶ Proponentes. Absolutus nominatiuus est.

i ¶ Penitentia. Que valeat ad vitam.

k ¶ Judicis. Qui penitentiam imp̃cuit.

l ¶ Eius. Dei vel sacerdotis.

m ¶ Merito. i. fm iustitiam J. dist. iiij. ꝫ. eorum.

n ¶ Nunq;. Allegando dicit.

o ¶ Noli peccare. Jd est esse in proposito peccandi: tamen aliter inducit allegando.

Joan. v.c. 30.

Si ꝙs semel. ¶ Casus. Si ꝙs semel fuit i crimine iniuide vel cõtentionis: si postea in illud inciderit, prima causa ex qua inuidia vel contentio nascitur, in eo remansit quã oportet p contraria z aduersa curari p eremitum, sez humilitatis. Notatus. i. reprehensus z redargutus. Prima causa. i. vitium Ade.

p ¶ Notatus. Jd est deprehensus.

Si quis semel notat9 p fue

Prima vitij causam nõ penitus extinguit, qui in illam postea recidit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Vitio. Vel alio quocunq;.
b ¶ Primā causam. Prima vitij causam in se penit⁹ nō extirpat, qui in idem postea recidit.
c ¶ Reconditā. Nō ideo hoc dicit ꝙ semper ita sit, sꝫ ꝙ ita fuerit, est p̄sumptio, inuidia vel ꝯtētio iterata.
d ¶ Curari. s̄. xxvj. q. vij. affectum. ex̄ de deposi. grauis. j. de ꝯse. dis. v. legimus.
¶ Itē sine. ¶ Cas⁹ Hic accedit Grat. ad propositā questionē, et p multas authoritates ostēdit ꝙ charitas amitti non pōt: qr si videat amitti, non fuit vera charitas. Casus. §. patet. et tria sequentia ca. similiter patēt, scilicet charitas, radicata, valida. verba sunt salomonis in canticis: q̄ exponit Grego. in moralibus, dicens. Virtuti etem̄ mort⁹ dilectio cōparat ꝛc. vnde in illo ca. valida. sic posses breuiter ponere casū. Primo ponunt verba salomonis. Secūdo verba Gregorij exponēt⁹ verba illa. Dilectio. id est charitas.
e ¶ Adulto. j. de consecra. distin. iiij. quomodo. ꝛ ca. solet. j. e. distin. ca. fugerat. ꝛ ca. nō est. §. Romanos. ꝛ cap. tolle.
f ¶ Aliquando. Hoc allegando dicit vt authoritatem inducat.

Charitas. ¶ Casus. In hoc ca. ꝓsper multis modis cōmēdat charitatē. Scdo ostēdit ꝙ q̄ habet charitatem, facile peccatis resistit, ꝛ bonis omnib⁹ abundat, mundana contēnit, difficilia perficit. Subdit etiā q̄d sit deum diligere, ꝛ q̄d sit peruertere ordinē diligēdi. Tertio ostendit ad q̄d corpus nostrum sit diligendū. Quarto qualiter intelligatur, diliges proximum tuum ꝛc. ꝛ q̄ sunt q̄ diligunt deum plus q̄ꝫ se. Et nota ꝙ ꝑm Hu. omnia verba sunt prosperi vsq; ibi: Item Beda, licet non ita cōtinue in libro suo contineantur. ꝛ hec dictio Item, que sepe interponitur, est verbum Gratiani. et ꝑm Hugo. totum est vnum ca. quod credo verum. Lau. etiam sentit Hug. Quidam tn̄ ibi faciunt vnum ca. Ergo si charitatem. Aliud ibi: Corpus. Aliud ibi: Proximos. Aliud ibi: Proinde. ꝑm Bene.
g ¶ Que deseri pōt. i. quā ꝯtingit deseri vel de facili.
h ¶ Vera. i. perseuerās finalis. Vel vera ad vitam ducens. i. ad eternam beatitudinem.
i ¶ Radicata. i. perfecta.
k ¶ Securus, Spei perseuerantia: non rei presentia, quia q̄libet etiam imperfectus timere debet ne charitatem amittat. xxxij. q. v. si paulus.
l ¶ Valida. Verba Salomonis in canticis.
m ¶ Dilectio. i. charitas perfecta.
n ¶ Ceperit. i. ꝯtingit vel ꝯuenit. intellige de facili.

rit inuidie vel contentionis vitio[a], ꝛ rursus in hoc ipsum incidit, sciat se primā[b] causam ex qua inuidia vel ꝯtentio nascit, in interiorib⁹ medullis habere reconditā[c]. Oportet ergo eū per cōtraria atq; diuersa curari. i. per humilitatis exercitiū. Exercitia ꝟo humilitat⁹ sunt, si seviliorib⁹ officijs subdat, ꝛ ministerijs indignioribus tradat ita nāq; arrogantie et humane glorie vitium euitari vel curari[d] poterit: vt in consuetudinē humilitatis affect⁹ vltra iam non incidat in arrogantie et vane glorie delictū, sꝫ in singulis huiusmodi vitijs cura similis adhibeat. Itē sine charitate nullo adulto[e] pctm̄ remittit. nō autē hꝫ charitatē q̄ aliqn̄[f] peccatur⁹ est criminal⁹.

Unde Augu. ad Julianum comitem.

Charitas q̄[g] deseri pōt, nunq̄ꝫ vera[h] fuit.

Idē super epistolā Joānis.

Radicata[i] est charitas: securus[k] esto, nihil mali procedere potest.

Item Greg. in moralibus.

Valida[l] est vt mors dilectio[m]. virtuti etenim mortis, dilectio comparatur: qr nimirū mentē quā semel ceperit[n], a delectatione mundi funditus occidit[o].

Itē Prosper in libro de contemplatiua vita.

Charitas[p] est (vt mihi videtur) recta[q] voluntas, ꝛ ab oīb⁹ terrenis[r] ac presentib⁹ prorsus auersa, iuncta vero deo inseparabiliter[s], et ignita igne quodam spirit⁹ sancti a quo est, ꝛ ad quē refertur incēsa: inq̄namenti[t] oīs extranea, corruptionis nescia, nulli vitio[v] mutabilitat⁹ obnoxia: super oīa que carnaliter diliguntur, excelsa: affectionum[x] oīm potētissima: diuine ꝯtēplationis auida, in oīb⁹ semper inuicta, summa[y] actionū bonarū, salus morū[z] finis[a] celestiū preceptorū, mors criminum, vita virtutū[b], virtus pugnantiū[c], palma victorū, aīa sanctarum

o ¶ Occidit. i. remouet a delectatione: sicut mors remouet ab om̄i actu terreno.

Cāti. viij. b. Charitatē habēs mlta pōt.

Charitas, ¶ Casus. In hoc cap. p̄mo commēdat ꝓsper charitatem ex eius affectibus: ꝛ sunt verba ꝓsperi vsq; ad illud cap. Item Beda. ‡ Scdo ostendit ꝙ qui charitatem habet, facile peccatis resistit: bonis omnibus abundat, ꝛ mūdana contēnit, difficilia facile perficit. subdit etiam quid sit deū diligere, ꝛ q̄d peruertere ordinē dilectionis. Tertio ostēdit adq̄d corpus nostrum sit diligendum. Quarto ostendit qualiter sit intelligendum: diliges proximum tuum sicut teipsum: ꝛ qui sunt qui diligunt deum plus q̄ꝫ se.

‡ Sub, lꝫ nō ita cōtinue ꝯtineantur in libro suo. itē iterum ponit, ē ꝟbum Gra. ꝑꝫ Hug.

p ¶ Charitas est. Id est ex charitate ꝓcedit recta voluntas. ‡ et est dictum per causam, vt illud. xxxvj. questione. ij. tria. vt exponatur charitas est, id est facit: alioquin non est verū: cum charitas sit habitus mentis, qui voluntas non est vel motus voluntatis. similiter intelligitur illud August. Charitatem voco motum animi. dicitur ergo charitas voluntas vel motus, quia vt infra dicitur est causa meritorum bonorum, sicut iniquitas cum sit habitudo mentis iniuste, dicitur peccatum, quia ex ea est: vt. j. dist. iij. ille rex.

‡ i. bonꝰ motꝰ q̄ dr̄ voluntas: ꝛ charitas est cā ꝛ facit vt voluntas sit bona. i. vite eterne meritoria: vn̄ ita dicit cā meritorum bonorꝫ ꝑm Hug.

q ¶ Recta. Id est rectam vitam ꝛ dignam faciens voluntatem.
r ¶ Terrenis. Sec⁹ est de charitate īperfecta quā habēs pōt curare tēporalia. arg. xij. q. j. habebat.
s ¶ Inseparabiliter. i. nō de facili separatur.
t ¶ Inquinamenti. scꝫ mortalis.
v ¶ Vitio mutabilitat⁹. i. mutabilitati in vitium.
x ¶ Affectionū. i. bonarū voluntatum.
y ¶ Summa. i. perfecta.
z ¶ Salus morū. i. salutiferos faciēs mores.
a ¶ Finis. i. ꝯsummatio, vel quia precepta finaliter docet vt habeatur.
b ¶ Vita virtutum. j. e. dist. §. item proinde.
c ¶ Pugnantium. cum vitijs.

a ¶ Cum qua.i.in ea perseuerando.
b ¶ Peccare. Mortaliter.
c ¶ Potuit. Ecce verbum in quo facit ad propositum Statiam.
d ¶ Operosa. Id est effectiua bonorum operum.
e ¶ Germana.i. germanos z cōcordes faciēs. Uel germana.i. cōmunicta et inseparabiliter adherens. Salomon. Dixi sapiente, soror mea es: et prudentiam vocauit amicā meā.
f ¶ Excellētiorē. Aliis donis.
g ¶ Uiam.eundi ad deum.
h ¶ Nominat.in prima epistola ad Corinth.xij.c.
i ¶ Que difficilia. Ad salutem anime pertinentia.
k ¶ Ex qua min⁹. Id est ex qua dei dilectione postponit facili⁹, sicut plures proniores sunt offendere deū fornicādo q̄s furādo. arg.l.dis.q̄ sanctas tua.in fi.
l ¶ Fastidiū. repete concipere.
m ¶ Quē in se. sz diligendo.i. ad sui similitudinē vbi dictum est: dilige pximū tuū sicut teipsum. Uel in se.i. deo: sz ad eius similitudinē, vbi dictum est: fm autē simile est huic.
n ¶ Diligūt. Pl⁹ iusto.
o ¶ Diligēda. q̄s ataīam. ar.xxj. q.v. si quis coactus.
p ¶ Quia pars. Alia est pars que homo est interior: vt de cōse.dist.xij. non ex quo.non ergo corpus est homo: quod etudinenses somniant, quia nihil est id quod suipsius sit pars. arg.ff.de euic.si dictū.§.ij.et peccant qui ponunt corpus genus animalis.
q ¶ Natura.t.j.de cōse.dist.v.nō mediocriter.in fi.
r ¶ Spiritu. vt ad vsus exercende virtutis habeat: vt .s.xliij.di.Iuuenia.
s ¶ Subiectū. debem⁹ eīs adhibere Iumento nostro, to nō faccū, paleā, z fla: adigellū. faccū.i. opera penitētie, z alia faccy, bona opa. paleā.i. pa, necessaria ad vite z flagil sustētationē. flagellum, luus, vt castigem⁹ si excesserit ac si ea pateremur.
t ¶ Utilitates nostras. tunc enim nō ipsos sz nostmet tātum diligim⁹. vnde Tullius in lib. de ḡa amicitia. Suus quippe incōmodis grauiter augi t nō est amici sz seipsus amantis.
v ¶ Nature. .s. di. lxxxvj. nō satis.
x ¶ Participes. Sarra ergo iudei z sarracēni proximi nostri sunt z diligēdi a nob⁹ sicut nos. et verū est verūtamē omīa ligēda.
y ¶ Et eternā vitā. Hic aduerte qd sit pximū sicut seipsum diligere. sz pximi saluti aie sue, z ea ad salutē aie pertinēt, et optare, quā tibi optas. nō obstā te ergo hoc precepto possum⁹ delinquēndo penas corporales optare et procurare, dūmodo hoc fiat fm q̄s iura permittūt.
z ¶ Periculis. sz aie et corporis, vt eos liberemus.
a ¶ Deo vita.i. qd est vita aie sue, q̄ ipse viuit: vt .s.dis. j.§.hoc idem.vsic. Iō resuscitat⁹. xxiij. j.c. q.j. vbi sana.
¶ Uerendum. ¶ Calbo.i.e

Sapiēta est soror mea.

Fornicantur aliq̄ cū his q̄s furent.

Corp⁹ non est homo.

mentiū, causa meritor⁹ bonorū, p:emiū perfector⁹, sine qua nullius deo placuit: cum qua aliquis peccare non potuit nec poterit, fructuosa in penitentibus, leta in pficiētib⁹, gloriosa in perseuerātib⁹, victoriosa in martyrib⁹, operosa in oībus omnino fidelibus, ex qua quicquid est boni operȝ viuet.

Item hec est charitas vera, germana, perfecta: quā excellentior ē viam nominat apls sanct⁹. sicut em̄ sine via nullus peruenit quo tēdit, ita sine charitate q̄ dicta est via, nō ambulare possunt hoīes, sed errare.

Ite. Ergo si charitatē deo exhibeam⁹, z primo de corde puro, z 2scientia bona, z fide non ficta: facile peccato resistim⁹, bonis oīb⁹ abundamus, seculi blādimenta ꝛtēnimus, z oīa q̄ difficilia sunt humane fragilitati vel aspera, etiā cū dilectione perficim⁹: sitamē deū charitate pfecta, q̄ nobis ab illo est, ex toto corde, z ex tota anima, et ex totis viribus diligam⁹. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit deum, quotiā si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis vnde peccati desideriȝ seruiam⁹. Et quid est deum diligere, nisi illi copulari animo: concipere fruendę visionis eius affectum, peccati odium, mundi fastidiū: dilige re etiā pximū, quē in se cen suit diligendum: in ipso amore reseruare legitimū modū, nec peruertere dilectionis ordinē constitutum? Ordinē dilectionis illi peruertūt, nec modum diligendi custodiunt, qui aut mundum q̄ contēnend⁹ est diligūt, aut corpora sua min⁹ diligēda plus diligunt, aut primos non sicut seipsos, aut deū pluſq̄ seipsos forte non diligunt.

Idem. Corp⁹ nostrū, q̄ pars nostri est, ad hoc nobis diligendū est, vt saluti eius ac fragilitati naturaliter consulam⁹, z agam⁹ quatenꝰ spiritui ordinate subiectū, ad eternam salutē accepta immortalitate et incorruptione puenīat.

Ite. Proximos autē tūc diligim⁹ sicut nos, si nō ꝓpter aliquas vtilitates nostras, nō ꝓpter sperāda beneficia vel acceptā, nō ꝓpter affinitates vel cōsanguinitates, sz ꝓpter hoc tm̄ q̄ nature nostre sunt participes diligamus.

Ite. Nō illi tm̄ primi nr̄i credēdi sunt, q̄s nobis gradꝰ sanguinis iungit: sz pximi nostri credēdi sunt oēs hoīes nature nostre (sicut dixi) participes.

Ite. Proinde sicut nos primos nr̄os diligim⁹, q̄ñ ad mores bonos z eternā vitā cōsequendā sicut nobis eoꝝ saluti consulim⁹, q̄ñ nos in eoꝝ peccatis ac periculis cogitamus, z sicut nobis subuenīri optaremus, ita eis subuenīm⁹, aut si facultas defuerit, voluntatem subuenīēdi tenem⁹. Quapropter charissime tota dilectione satagevt bonū q̄ tibi fieri vis, velis z primo. Illi vo pl⁹ q̄s se diligunt deū, q̄ p ei⁹ amorē sue ad tēp⁹ saluti non parcunt, seipsos tribulationib⁹ ac periculis tradūt, nudari facultatib⁹ ꝓpꝛijs, pfie sue extorres fieri, parētib⁹ et vxorib⁹ ac filijs renūciare parati sunt, z (vt totū dicā) ipsam morte corpous nō solū nō refugiūt, sed etiā libēter excipiūt, ambiētes a corporis sui vita magis q̄s a deo vita vite sue discedere.

Item Beda super Joannē.

Uerendum est interea quomodo speciale filij dei agnoscendi signum fuerit q̄ super eū descēderit z manserit spiritus sanctus. qd magni

Dilige ipsum.

Colam hu descendit hp Je fim dū baptiza remur z manste hp ip- fem.

gitur de Joanne q Joannes baptista vidit spiritū sanctum quasi columbam descendentem ⁊ manentem super Jesum baptizatum. quod descendit super eum, signum fuit ne vox illa: hic est filius meus dilect⁹ ⁊c. putaretur ad Joannē esse facta sed ad eū q autē sedit super eum, speciale fuit signū filij dei, quo sc̄s ipe discerneret ab aliis sanctis. Querit hic Beda quomodo fuit signum cognoscendi filij dei q spiritus mansit super eum cū maneat ⁊ in alijs sanctis? Et respondet q alio mō manet i christo. nā in ch̄o manet semp q ad ola in sanctis autē non quo ad ola: qr ad tēp⁹ recedit ab eis quo ad operandum, etsi ad iustitiā semp manet in eis. Sequens cap. sc̄s charitas. pax. Et sequēs ca. etiā patet in quo exponit Augu. quid sit vnctio inuisibilis.

Solis .i. tribulationis, doloris, siue labotis.

Querendū. sup ioannē. Legitur in ioanne q ioannes baptista vidit spiritum sanctum quasi columbā descendē et manētem sup Jesum baptizatū. qđ descendit cū dñi super eum, signuz fuit ne vox illa hic putar ⁊ est filius meus dilectus ⁊c. putarek ad ioannem esse facta, sed ad eū. Signum fuit Joanni ipsum cognoscendi .i. quoddam de ipso qđ ante nesciebat, sc̄s an potestatē baptismi sibi fuit retenturus esset. q ante mansit super eū, speciale fuit signum filij dei, sc̄s quo ille discerneretur ab alijs. queritur ergo hic Beda quo modo fuit signum cognoscendi filij dei, sc̄s q spiritus sc̄us mānsit super eum ⁊c. cū maneat et in alijs sanctis. Sed respondetur q alio modo manet in christo: q̄s super eū semp est quo ad ola: in sanctis autem non quo ad omnia: qr ad tēpus recedit ab eis ꝓpter peccatum. Uel si quo ad iustitiā remanet in eis, nō tamē semper quo ad operandū: puta ad prophetizādū, vel faciendum miracula: vt in helia ⁊ heliseo.

a Manet. No. hic expositionē illius decre. xxxij. q. ij. omnibus. qr in opere coniugali adest p̄sentia spiritus sancti quo ad meritum: vt j. e. q. v. si dicat, nō quo ad miraculum faciendum: vt j. e. q. potest.

b Charitas nunq̄ excidit. scilz in hac vita. in futuro enim fides conuertetur in scientiam: spes in rem: charitas aūt augebitur. vnde prophet. Uuit dñs cuius ignis in sion .i. in ecclesia militante: et caminus in hierusalē .i. in ardentissima charitate j. di. ij. c. sunt plures. q. autoritas. et ca. ignis.

c Uctio. Charitas est .i. vocatur.

d Ardente. Id est a tribulatione feruente.

e Solis .i. laboris ⁊ tribulationis iuxta illud: In sole, id est in labore posuit dñs tabernaculū suum. Tribulatio em ꝑm apostolū patiētiam operatur. sc̄s q tribulatio patiēnam non tollit, hoc facit charitas.

Ezec. j. b. Sol. p labore ponit. Luce xi. c.

Pennata animalia. Tangitur hic illud Ezechielis q vidit quatuor animalia pennata, de quibus hic dr, non reuertebant cū incederēt: sed vnum quodq̄ ante faciē suaz gradiebatur. Hanc authoritatē exponens Bre. dicit q p hec animalia intelliguntq̄ predicatores, q̄ contēplātes celestia nūq̄ reflectūt ad terrena. Et hanc suā expositionē probat authoritate dñi, et authoritate pauli.

Ezec. j. d. Phil. iij. c.

f Pēnata. tangit illō Ezechielis sc̄s q vidit quatuor animalia pennata. de quib⁹ hic dicit, non reuertebantur cum incederent: sed vnūquodq̄ ante faciem suam gradiebatur.

g Per propheram Ezechielem.

h Incederēt. Et ita sancti isti dici possunt habere ferarum naturam ⁊c. sicut aues que volant ⁊ nō reuolāt, insti. de rerum diui. §. pauonum.

i Unde paulus in epistola ad Philippenses.

k Unum vero. q. d. nō cōprehendi. vnum autē de me vobis affero, q ego oblitus ea que ⁊c.

l Que retro. i. terrena que reliqui.

m In ea. sc̄z eterna celestia.

n Anteriora. añ nos sūt eterna, post nos sūt tpalia.

On reuertebant. Casus. Greg. hic exponit eandem authoritatē de qua dict in precedēti. c. et suā expositionem confirmat authoritate Salomonis.

Quaritas nunq̄ excidit. scilz in hac vita. in futuro enim fides conuertetur in scientiam: spes in rem: charitas aūt augebitur. vnde prophet. Uuit dñs cuius ignis in sion .i. in ecclesia militante: et caminus in hierusalē .i. in ardentissima charitate j. di. ij. c. sunt plures. q. autoritas. et ca. ignis.

c Uctio. Charitas est .i. vocatur.

d Ardente. Id est a tribulatione feruente.

e Solis .i. laboris ⁊ tribulationis iuxta illud: In sole, id est in labore posuit dñs tabernaculū suum. Tribulatio em ꝑm apostolū patiētiam operatur. sc̄s q tribulatio patiēnam non tollit, hoc facit charitas.

Ezec. j. b. Sol. p labore ponit. Luce xi. c.

Pennata animalia. Tangitur hic illud Ezechielis q vidit quatuor animalia pennata, de quibus hic dr, non reuertebant cū incederēt: sed vnum quodq̄ ante faciē suaz gradiebatur. Hanc authoritatē exponens Bre. dicit q p hec animalia intelliguntq̄ predicatores, q̄ contēplātes celestia nūq̄ reflectūt ad terrena. Et hanc suā expositionē probat authoritate dñi, et authoritate pauli.

Ezec. j. d. Phil. iij. c.

f Pēnata. tangit illō Ezechielis sc̄s q vidit quatuor animalia pennata. de quib⁹ hic dicit, non reuertebantur cum incederent: sed vnūquodq̄ ante faciem suam gradiebatur.

g Per propheram Ezechielem.

h Incederēt. Et ita sancti isti dici possunt habere ferarum naturam ⁊c. sicut aues que volant ⁊ nō reuolāt, insti. de rerum diui. §. pauonum.

i Unde paulus in epistola ad Philippenses.

k Unum vero. q. d. nō cōprehendi. vnum autē de me vobis affero, q ego oblitus ea que ⁊c.

l Que retro. i. terrena que reliqui.

m In ea. sc̄z eterna celestia.

n Anteriora. añ nos sūt eterna, post nos sūt tpalia.

On reuertebant. Casus. Greg. hic exponit eandem authoritatē de qua dict in precedēti. c. et suā expositionem confirmat authoritate Salomonis.

a ¶ Redeant. finaliter sc̃ilicet.
b ¶ Jam minus. i. insufficiens. erit enim tunc deus oia in omnibus. i. insufficientia omnium.

Ezec. j.c. Mat. x.c. puer. iij.c.

QOteſt diſcurſus. ¶ Caſus. Tãgitur hic illud Ezechielis q̃ iuxta quatuor animalia que vidit, erant quatuor rote in q̃bus erat ſpūs vite z quocūq; ibat ſpiritus, ſequebãtur et rote. et cum ſtabat, ſtabant rote. Hoc autem myſtice exponit Gregorius in homilia ſua dicens q̃ per rotas virtutes intelliguntur: quarum quedaz ſemp ſunt in ſanctis, et quedam aliquãdo recedũt. z ponit quedam que ip̃opue ſunt virtutes.

c ¶ Poteſt diſcurſus. Tangit illud Ezechielis: q̃ iuxta quatuor animalia que vidit, erant ꝥuor rote: in quibus erat ſpiritꝰ vite. et quocūq; ibat ſpūs, ſequebãtur rote: eũ ſtabat, ſtabant et rote. et ita q̃cūq; ſtabant, q̃cūq; mouebãt rote: hoc myſticat hic Gre.

d ¶ Caſtitas. q̃ ſola cũ fiducia poteſt deo aĩas preſentare. in autent. de lenonib⁹. §. ſanciimus. col. ij.

e ¶ Miſericorditer. Nec inde ſuperbiat homo. vj. q. j. ea. imitare. et cap. ſunt plurimi.

f Jcta. i. non finalis.

¶ Et premiſſis.

¶ Hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua magiſter vult probare q̃ charitas ſemel habita nunq̃ excidit. ſed quo ad gratiam refertur, non quo ad naturãm, id eſt habendo gratiam peccare non poteſt. Jo. de fan.

¶ Caſus. Concludit Jcta. ex p̃miſſis q̃ charitas ſemel habita amitti non poteſt, q̃ qui charitatem hz, amplius peccare mortaliꝝ non põt. z ad hoc inducit ſequens cap. Sed q̃s dicit amplius peccare mortaliꝝ non põt falſum eſt: niſi cõſimul intelligat, q̃ nõ poſſit ſimul charitatem habere z peccare. ſequens ca. ſcz qz radix. patet.

s ¶ Et premiſſis. Infert charitatem ſemel habitã non mala ꝓpetranda nõ redeant[a]. Qui eñ pſeuerauerit uſq; in finẽ, hic ſaluus erit. z ſicut per Salomonẽ dicitur: Juſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplendẽs procedit z creſcit uſq; ad perfectũ diem. In eoꝝ nãq; animo bonum deſiderium atq; intellectus lucis intime tã pars dieꝝ eſt: ſed q̃ uſq; ad finem vite in virtute proficiũt, ad perfectũ diem tunc veniunt, quãdo ad celeſtia regna ꝓducti in ea luce quã deſiderant tam minus[b] aliquid non habebunt.

Idem in eodem, homilia. v.

QOteſt diſcurſus[c] atq; mobilitas ſpũs ſic intelligi. in ſcr̃oꝝ q̃ppe cordibus iuxta qualſdã virtutes ſemp manet, iuxta q̃ſdã ꝙo receſſurus venit, z vẽturꝰ recedit: in fide ei ſpe atq; charitate z aliis bonis ſine q̃bꝰ ad celeſtẽ patriã nõ põt puenire, ſicuti eſt hũilitas, caſtitas[d], iuſtitia atq; mia, pfectoꝝ corda nõ deſerit. In ꝓphetie ꝙo virtute, doctrine facũdia miraculoꝝ exhibitione electis ſuis aliq̃n adeſt: aliq̃n ſe ſubtrahit. et paulo poſt. In his itaq; ꝓfectꝰ ſine q̃bꝰ ad vitã minime puenit: ſpūs ſcūs in electoꝝ ſuoꝝ cordibꝰ permanet: vnde recte ſtabilis dr, In his ꝙo per ꝙs ſanctitatis virtus oſtendit, aliq̃n miſericorditer preſto eſt: aliquãdo miſericorditer[e] recedit.

Unde Ambroſius ſuper epiſtolam. ij. ad Corinthios.

Hjcta[f] charitas eſt que deſerit in aduerſitate.

¶ Et premiſſis[g] itaq; apparet q̃ charitas ſemel habita vtcrius non amittit. qui eñ charitatem ſemel habuerit, criminaliter vlterius peccare nõ poterit[h]: vt ad gratiam[i] non ad naturam impoſſibilitas referatur. q̃ autẽ charitatem habẽs criminaliter peccare non poſſit, teſtatur Auguſtinus in homilia. viij. dicens.

QUia radix oĩm malorꝰ[k] eſt cupiditas, et radix omnũ bonorꝝ eſt charitas: et ſimul ambe eẽ nõ poſſũt[l]: niſi vna penitꝰ euulſa fuerit, alia plantari nõ põt. ſine cauſa conatur aliꝝs incidere ramos ſi radicem nõ contẽdit euellere.

Qũ ergo[m] q̃ criminaliter peccat, charitatẽ nunq̃ habuiſſe probatur: euidẽter colligit penitentiam nõ agere, qui quandoq; criminaliter peccauit.

Unde Auguſtinus.

Qharitas eſt aquaⁿ de q̃ dñs ait in euangelio. Qui biberit aquã quã ego dabo ei, nõ ſitiet in eternũ°. Ꝛeprobus aũt cũ eternis ſit mancipatus[p] incẽdijs, i eternũ ſitiet. quõ biber aquã vitaz aut quõ potabit aquã ſaliẽtem in vitã eternã: q̃ quaſi plũbeus[q] demerſus in ima penas luit dãnationis eterne? Item. Sine[r] charitate quomõ quis vendum inducit tres auctoritates dñi. Et not. q̃ ab illo loco reprobus, videntur verba Aug. vt dicit ꝓpug.

a Ezechiel. j. c. Matth. x. c. puer. iij. c.
b Joan. vj. c.
c Gala. v. d.
d Joan. vj. d.
e Charitas ꝓfacit.

h ¶ Non poterit. Cõiunctim intelligẽ. non eñ poteſt ſimul charitatẽ habere et peccare. ſ. diſtin. j. omnis qui non diligit.

i ¶ Ut ad gram. ſcz virtutem ipſaz quã dum quis hz ij. ꝓpo. nõ peccat, nec peccare põt: vt cõiunctim intelligatur.

k ¶ Uia radix oĩm malorum. Quo ad ſĩa ſingulorũ: nõ quo ad ſingula generꝝ, id eſt non eſt malã alicuius generis: ſcz q̃ inde procedere non poſſit. et eſt ſic. xxxv. diſti. ante omnia. xlvij. diſt. bonorum.

l ¶ Non poſſunt. S. xxxij. q̃e. j. cum renunciatur.

¶ Cũ ergo. ¶ Caſus. Infert Jcta. ex ſupradictis q̃ q̃ mortaliter peccauit, nunq̃ habuit charitatem: nec penitentiam egit qui mortaliter peccatur. Qs auctoritate Aug. probat: vel probare intendit. Et ſciae q̃ er falſo ipſe cõcludit falſum.

m ¶ Cũ ergo. Et Joã. vj. d.

n ¶ Charitas eſt aqua. ¶ Caſus. Probat Aug. in hoc ca. q̃ charitatem hz, non ſitiet in eternũ: ſine qua nullus habebit vitaz eternam: nec poterit penitere, nec cõfitionem habere. ad qs ꝓ

o ¶ In eternum. id eſt in patria. In via aũt beatus eſt Juſtus qui ſitit iuſtitiam: vt. ſ. e. querendum.

p ¶ Mancipatus. id eſt deſtinatus.

q ¶ Plumbeus. Pondere peccatorum.

r ¶ Item ſine. Oia hec ſunt verba Aug. vt dicunt qui

† vt h. dam † vsq; ad.§.hec que de charitate. Alij dicūt esse.§. ab illo loco, reprobus autem.

h. Bar. dex.

a ¶ Non credit. A destructione cōsequentis infert.

b ¶ hec.j.de conse.dist.ij. vt quid.

c ¶ Fides. Informata charitate.

d ¶ huic. supra xxiiij.q.j.ca. si petrus.ꝯtra. sed nec hic vel ibi excludūtur alie virtutes.

e ¶ Credere. crede deo: credasq; deū: plus credo valere. Si credas in eū q̄ ꝙ ei vel eum.

Joan. vj.e.

Additio. Hoc ideo q̄a credere deo est credere veruz esse qd̄ dicit deus. Credere deū est credere deum esse. Hoc etiā demones credunt. Sed credere i deū est amādo credere in ipm. P.

Gala. v.b.

f ¶ Qua sola.s. xxiiij.q.j.si petr⁹.

¶ hec que de charitate. ¶ Hec ē tertia pars dist.i qua ꝓbat magister q̄ ea que dicta sūt de charitate, de perfecta intelliguntur: q̄ sunt gradus in charitate: sicut in virtutibus est gradus, et perficiēs, ꝛ incipiens, ꝛ perfecta. qd̄ intelligitur quātum ad remissionē et intentionē cum sit simplex et cōtinua. dū em̄ sumus in via, possumus habere charitatem ad tempus ꝛ perdere eā. ꝛ hoc probat per.xxvij. authoritates sanctorū patrū et ꝑ multas rationes sub diuersis.§.contentas. Jo.de fan.

Joan. vj.d.

¶ Casus. Soluit nunc Gratia. premissas authoritates, ꝛ dicit eas esse intelligendas de perfecta charitate, id est que ducit hominē ad perfectionem vite: scz que est finalis: ꝛ cum qua homo decedit. illa nunq̄ amittitur. ꝛ inde sumpta occasione ostendit gradus esse in virtutibus: scilicet spirituales ascensus de virtute in virtutem: ꝛ etiam in eadē virtute. nam quāto quis proficit, plus ascendit. Et ad hoc probandum inducit sequentia capi.

g ¶ Hec que de charitate. Premissas authoritates soluit: ꝛ dicit intelligendas esse de perfecta charitate: et inde sumpta occasione, gradus in virtutibus esse ostēdit: vsq; ad.§.ecōtra. Et nota q̄ perfecta dicit charitas quo ad sufficientiam. ꝛ hec quelibet ꝛ quantalibet sufficit ad vitam eternā habendā. ar.j.dist.pxi.talis. Et est perfecta quo ad effectum: vt scz faciat hominē paratum mori ꝑ Christo.s.ea.charitas.j.ea.si quis tantam. Et dicitur perfecta quo ad perseuerātiam finalem: de qua agitur.s.ea.vnctio.et ea.charitas.

Charitas pfecta multa facit

h ¶ Sunt itaq; gradus. Omnis virtus intēditur ꝛ remittitur, et ideo gradus merito in ea distinguuntur. sed quia virtus est medium duorum vitiorum vt dicit Aristoteles ꝛ Horatius: Virtus est medium vitiorū vtrinq; redactū vt in puncto medio q̄ est inter duo vitia contraria: videtur q̄ summa virtus ibi constituta sit. qui ergo illud mediuz seruaret, sūme virtuosus haberi deberet. sed in omnibus mediū seruare vltra hominem est ideoq; summe virtuosus nemo dicendus est. Ex premissis sequitur q̄ virtus in ascēdendo nō in infinitum protenditur, cū vltra medium intentio † nō progrediatur, sed quia etiaz extremorū vitiorū nō sunt termini: videtur q̄ mediū eorum nihil sit, puta prodigalitas in infinitū protendi potest. similiter ꝛ sibi cōtraria auaritia. quare videt q̄ inter istaduo nihil sit medium determinatuz. preterea ex quo gradus sūt in virtute, videtur q̄ latitudinē habeāt et q̄ possint decrescere. sz tñ q̄ in infinitum possint decrescere, nō videt. nam sic haberet q̄ virtus alicuius ita parua esset q̄ minor ea inueniri non possit. Preterea illud sciēdū est q̄ lz ita sit de omnibus alijs virtutibus q̄ quelibet inter duo vitia cōtraria sit cōstituta: hoc tamen in charitate (que forma est aliarū virtutū) nō habet locū: q̄ ei vnū solum vitiū scz odium opponitur. s.dist.j. omnis qui non diligit. Unde accidit q̄ in infinitū possit intendi in via. in patria autem puto q̄ maior charitas esse nō possit q̄ sit supremi ordinis angelorum.

Virtus quelibz intēdit, ꝛ remittitur.

iiij.ps.

† Alias intēsio. Mediū seruare difficile est.

i ¶ Inter virtutem. Improprie dicitur gradus esse inter vnam virtutem et aliam: cum in eadem linea intensionis non disponantur: sed sic ideo dicitur quia vna virtus alia intensior inuenitur.

Cum sanctā. ¶ Casus. Gregorius exponit illud verbum Ezechielis: et venit vir ad portam que respiciebat ad orientem, ꝛ ascendit gradus eius. ꝛ dum exponeret, introducit authoritatem Dauid: Deus in gradibus eius dignoscetur, cum suscipiet eam. In principio ergo capituli ponit expositionem illius versus: Deus in gradibus ꝛc̄. Secundo probat q̄ in virtutibus gradus

inuenitunt per authoritatem Job dicentis: Per singulos gradus ꝛc. et Dauid dicēris: Et ambulabūt de virtute in virtutē ꝛc. ꝛ per illud apl'i. Auge nobis fidez ꝛc. et per similitudinem euāgelij de semēte primo producēte herbam, et deinde spicam, et postea granū. Semen est cogitatio: que herbā, pducit cum incipit operari. cum aūt cōsummatur, spicā facit. cum aūt pfecerat frumentū mittit in spicā. et eadē similitudo adaptatur in persona Petri. Tertio et vltio exponit illud verbuz Ezechielis: Et venit vir ꝛc.

Job xxxj. D

Psal. lxxxiij.

a ¶ Proficit. intētione virtutum.

b ¶ pietatis. Et tanto largiora munera deus tribuit, quanto per ea religionis sue dignitatem viderit ampliari. arg. xxiij. q. iij. sicut excellentiā .G. j. et dic laudē sue pietatis: id est laudat deū de sua pietate. ¶

Luce xvij. b. Mar. iv.

¶ Ada per suā miam facit eā crescere: Prim. hug.

c ¶ Virtus. et vitium .j. eo .G. econtrario. et .G. non est mirum.

d ¶ Et quidam. Ut habet in euangelio Matthei.

e ¶ Incredulitatem. i. modicā credulitatē: quia qui incipit credere parum credit. argu. de cōse. distin. iij. q. passus. et capi. prima. et ita hec prepositio in, diminuit hic: non priuat.

Mar. ltij. a. Credit parū q incipit credere

f ¶ Describit. in euangelio.

g ¶ Messio. huiusce fuerūt verba euangeliste.

h ¶ Inter aduersa. Aliud in aduersis et prosperis: qz in aduersitate crescit. .g. e. vncio.

i ¶ Herbā. Si herba fuit, g̃ charitatem habuit: sed qñ negauit mortaliter peccauit: ergo charitatem non habuit, ergo nec herba fuit. sed hoc debet referri ad tēpus ante negationem. et ita distribuite rempora ꝛc. vt .ij. qō .j. si peccauerit. Unde vlus. Petro peccāte nūc non fuit herba sed ante. Petro qñ peccauit herba nō fuit.

k ¶ Conculcabatur. Cum Christū negauit.

proficit[a]: tantum deus hominibus ex eius virtute innotescit. De his quoq; gradib⁹ beatus Job loquitur dicēs: Per singulos gradus meos pnunciabo illum omnipotētē. quippe dominū. Per singulos gradus suos pnūciat: qui per incremēta virtutum que accipit ei semp laudem sue pietatis[b] reddit. Si quidem gradus in coitis ascensione non essent: psalmista non diceret: Ambulabūt de virtute in virtutem. Nec mirum si de virtute in virtutē gradus sunt, quando ipa vnaquęq; virtus[c] quasi quibusdam gradibus augetur, et sic per incrementa meritorum ad summa pducit. Alia nanq; sunt exordia frutis: aliud virtutis profectus: aliud pfectio. Si em̄ et ipsa fides ad pfectionem suam nō quibuscūq; gradibus duceret: sancti apli minime dixissent: Auge nobis fidem. ꝛ quidam[d] venit ad dñm qui curari filiū suū voluit: sed requisitus an crederet, respondit: Credo dñe: adiuua incredulitatem meā. Pensate rogo quod dicit. si credebat, cur incredulitatē[e] dicebat: si vo incredulitatem se habere nouerat: quō credebat? Sed q; per occultā inspirationē gr̃e, meritoū suoz gradibus fides crescit: vno eodēq; tpe is qui nōdum pfecte crediderat, simul et credebat ꝛ incredulus erat. Hos nimirū gradus dñs submessis[f] noīe describit[g] dicens: Sic est regnū dei quemadmodū si iactet homo semen in terram, et dormiat et exurgat nocte ac die, et semē germinet, et crescat dū nescit ille. Ultro em̄ terra fructificat primū herbā deinde spicā: deide plenū frumentū in spica: et cū ex se produxerit fructum, statim mittit falcem: qm̄ adest tps messis[h]. Semē homo iactat in terram cum cordi suo bonam intētionem inserit: ꝛ postq; semen iactatuz est, dormit: quia tam in spe boni operis quiescit. nocte vero surgit ac die: q; inter aduersa[k] et prospera pficit. et semen germinat ꝛ crescit, dū nescit ille: q; cū adhuc meriti incrementa sua non valet, semel cōcepta virtus ad profectum ducit: ꝛ vltro terra fructificat q; preueniente se gratia mens hois spōtanea ad fructum boni operis surgit, sed hec eadez terra primū herbā, deinde spicam, deinde plenū frumētum producit in spica. Herbā quippe, pducere, est inchoationis bone adhuc tenerītudinē habere ad spicā .i. herba[i] venit cum se virtus aīo cōcepta ad pfectum boni operis protrahit. Plenū vero frumentū in spica fructificat: quādo iam tantū virtus, pficit, vt esse robusti ꝛ perfecti operis possit. sz cū ex se pdurerit fructus, statim mittit falcem: quoniā adest tēpus messis. O ipotens enim deus, pducto fructu falcem mittit, ꝛ messem suā desecat: q; cū vnūquęq; ad perfecta opa pdurerit: eius tpalem vitā per emissam sniam incidit, vt granū suum ad celestia horrea perducat. Cū igitur desiderta bona concipimus, semen in terrā mittimus. Cum vero operari recta incipimus, herba sumus. Cum autem ad profectum boni operis crescimus, ad spicam peruenim⁹. Cūq; in eiusdē opationis pfectione solidamur, iam plenū fructuz in spica pferimus. Herba etenī Petr⁹ fuerat, q̃ passiōis tpe p amorē dñm sequēs, hūc deū cōfiteri ante ancillevocē timebat. erat em̄ iā viriditas in mēte: q; credebat dñm oīm redēptorē: sz valde adhuc fletibilis pdecōculcabāt[k] timoris. Jam in spica furrererat qñ eū quē mouiturū cōfiteri timuerat: nunciante angelo in galilea viuētē videbat. Sed ad plenū granū in spica puenerat, quādo de superuenīēte spū et suam mētē illius amore roborante ita solidatus est, vt vires persequētiū cesus despiceret, ꝛ redēptorē suum libere inter flagella predicaret. Nullus ita q; qui per ppositum bonū adhuc in mētis temeritate esse conspicit, despiciat: q; frumentum dei ab herba incipit, vt granū fiat. Vir[l] ergo venit

l ¶ Vir ergo. de Ezechiele tractuz est: et sunt adhuc verba Gregorij ab illo loco, Cum sanctam. ꝛc. In Ezechiele est ita. Et venit vir sanctus ad v. v. portā que respiciebat ad viā orientalem: et ascēdit per gradus et. Expo- Vide.

Celi ne vir.i. Christ[us]: stat in porta, quia per eū quasi p portā pōt̄s q̄ ad patrē ingredimur, z sine quo in ciuitatē intrare non ēt̄ps possumus. Item qui in porta est, partim intus est, z partim ingred̄ tim extra: partim videt, z partim abscōdit. ita z Christ[us] nat. per humanitatē est visibilis, per diuinitatem inuisibilis.

Uel vir.i. homo venit ad portā.i. christum, qui dicit hostium. ē. j. q. j. ordinationes.

a ¶ Ad portā .i. ad sacrā scripturā vel fidē: per quarū virtutē intratur ad patriam.

b ¶ Perducit. illa membra sua, scz fideles.

Qui vult ꝛc.

¶ Calv. Si aliquis habet voluntatem faciendi precepta dei, sz impedimento aliquo detentus ea nō facit: meritū habet charitatē, cum nōdum possit omnia sustinere, p christo. cū autē poterit facere precepta dei, z ola sustinere pro christo, tūc hz perfectam charitatē: qō pbat authoritate dñi, z exemplo petri.

c ¶ Qui vult. q̄dā motu bono, scz affectionis, non effectionis. z sic non est contra. ē. distinc. j. votum.

d ¶ Mandata. i. ardua et difficilia: vt ponere animā p christo vl̄ fratrib[us]: vt hic in fine ca. habetur.

e ¶ Non potest. scz impedīte carnalitate.

f ¶ Poterit. s. facere mādata dei.

g ¶ Charitatem. id est opus vel signum charitatis maioris.

h ¶ Petrus. i. dist. fideliot.

i ¶ Dicebat. Dñe, animam meam p te ponā. licet hoc facere non posset.

¶ Si quis. ¶ Casus. Si quis paratus sit pro fratrib[us] mori, perfecta charitas est in eo. sed non statim cū nascitur est perfecta. nam primo nascitur, nata nutritur, nutrita roboratur z perficitur.

k ¶ Nascit. sic etiā grad[us] notant̄ i̊ uersione Pauli, nā p̄strat[us] fuit vt cecidit ꝛc. vt. xxiij. q. iij. dil̄ plicet.

l ¶ Ad perfectū. i. ad perfectionē a deo dat̄.

m ¶ Quid dicis, Tu q̄ cūq; habes talē perfectionē ad portā[a]: q; dñs ac redēptor noster mēbris suis intrātibus perducit[b] ad se: et ascendit per gradus eius, q; nobis p̄icientibus eo ampli[us] nobis exaltat̄, quo altius z incomprehensibilius esse cognoscitur. In virtutum quippe nostrarū gradib[us] ipse ascendere dicitur: q; eo tā to ipse nobis sublimior ostendi tur, quanto noster anim[us] a rebus infimis separatur.

Hinc Aug. ait in libro de gratia z libero arbitrio.

Qui vult[c] facere dei mandata[d], z nō potest[e]: iam q̄dē habet bonā voluntatē, sed adhuc paruā z inualidā. poterit[f] autē cū magnā habuerit et robustā. quādo eīs martyres illa magna fecerunt mandata: magna vtiq; voluntate. i. magna charitate fecerunt, de qua ait dñs: Maiorē charitatē[g] nemo tē. z paulopost. Ipsaz charitatē apostol[us] Petr[us][h] nōdum habebat quādo timore ter dominū negauit: z tñ cuius parua z imperfecta non deerat ei charitas quando dicebat[i]: Domine, animā meam pono p te.

Idē super epistolā Joānis.

Si q̄s tantā habuerit charitatē, vt parat[k] sit etiam p fratrib[us] mori, perfecta est illa charitas. sed nunqd mox vt nascitur[l], tam prorsus perfecta est: vt perficiat̄, nascitur: cū fuerit nata, nutritur: cū fuerit nutrita, roborat̄: cū fuerit roborata, perficit̄: cum ad perfectū[m] venerit, quid dicis[m]: Mihi viuere[n] christ[us] est, z mori lucrū.

In eadem.

Sicut seta[o] introducit filū, ita timor introducit charitatē: crescit charitas, minuitur timor, z econuerso[p].

In eadem.

Hērite nata est in te charitas, sed nōdum perfecta: noli desperare. nutri eā ne forte suffocetur.

Idem ad Hieronymum.

Charitas in q̄busdā est perfecta, in q̄busdā imperfecta: pfectissima q̄[q] autē in hac vita haberi nō potest.

Idem Gregorius.

Si sermo[r] meus inuenerit aliquā in cordib[us] vestris scintillam gratuiti amor[s] dei, ipsam nutrite: z ad hāc augendam vos auocare studete. et paulopost. Flere[s], nutrite in vobis: vt cum creuerit, z flammā dignissimā fecerit, omnīū cupiditatum ligna consumat.

¶ contrario[t] etiam gradus in virtute esse probantur: quia et ipsius peccati gradus euidenter apparent. sicut enim nemo repente fit summus, ita nemo[u] repente fit turpis.

Hinc etiam Augustin[us] ait in sermone habito in monte.

n ¶ Viuere. Christus est mihi viuere. i. causa quare vel lim viuere. Ad hoc enim viuo, vt ipsum magnificem: et ipsum moti est mihi lucrum, q; per mortē eius liberor a miseria, z transeo ad felicitatem. Uel Christ[us] est mihi viuere. i. vita hic z in futuro. hic per fidē z spem, in futuro per speciē: et mori pro christo est mihi lucrū, q; deponam corpus mortale, et resumā immortale.

o Sicut seta. Sicut enī seta[a] introducit filū, nec cū eo remanet: ita timor charitatem: z cum ea tandē intrō ducit. arg. xxiij. q. vj. ca. iam vo-S. ex his. et j. dist. vij. nullus. hoc de seruili. Est et alius initialis q̄ partim respicit prēmium meriti: partim penā supplicij de tali dicit q̄ augēt charitas, z minuit timor. j. c. pri. vsq; dum fiat perfecta charitas q̄ foras mittit timorem omnē. arg. xxiij. q. vj. schismatici.

p ¶ Et econuerso. arg. q̄ charitas decrescere possit: non ergo aut proficit, aut deficit. Tu dic q̄ charitas crescit et decrescit quantum ad intentionē, al's non.

q Charitas. ¶ perfectissima. i. qua pfectior non possit haberi. Unde dicit authoritas sup epistolam ad Ephesios: Nemo tā perfectus quin possit semper crescere.

r Si sermo meus. i. predicatio mea.

s ¶ Flete. Mortalia peccata. arg. j. dist. iij. inter hec hireum.

¶ Scontrario. ¶ Casus. Per multas authoritates ostēdit gradus esse in virtute. adhuc idem ostendit per suum contrarium, scilicet per peccatum. in peccato enim grad[us] inueniuntur. Nam sicut nemo repente fit bonus, ita nemo etiam repente fit malus.

t ¶ Econtrario. i. per suū contrariū, scz petīt z vitiū quod virtuti est contrariū. arg. vij. q. j. sciendū.

u ¶ Ita nemo. Unde Iuuenalis. Nemo repente fuit turpissimus accipient te paulatim qui longa domi recūbula sumunt.

Aias Augustinus.

Phil. j. c. Timot. ē. dist. initialis ō est.

Timot. xpō est mihi viuere ec. q̄ sibi vult:

.i. plenus vitijs.

.i. ornamēta

SIcut tribus. ¶ Casus. Sicut tribus modis ad peccatum peruenit, scz suggestione diabolica, delectatione & consensu: ita ipsius peccati tres sunt differentie: scz in corde, in facto, & in consuetudine. nam primo in corde consentit pctō. postea procedit ad pctm. tertio perseuerat in peccato.

a ¶ Ad pctm. i. actū exteriorē.

b ¶ Suggestiōe. ℨ. di. vj. testamētū. in fi. palea est.

c ¶ Tanq̄. Mēs mala, mors intus, malꝰ actus, mors foris: vsus. Tumba puella, puer, lazarus ista notant. Hanc verbo, hunc motu, lachrymando suscitat illū christus & medico nascit eger homo. ad hoc. ℨ. e. dist. j. ℨ. ex his versi. tres q̄q. & ℨ. non sunt. & ca. quem penitet.

Uerī⁹ Christ⁹ tres suscitauit. Mat. ix. c. Luce vij. b. Joā. xj. f.

SCiendū q̄p d pe. ¶ Tribus modis. Aliter assignant isti tres modi in lege: quia delinquitur. p̄posito, impetu, casu. de pe. respiciendū. ℨ. delinquunt.

e ¶ Ignorātia. ℨ. xxxij. q. vij. quēadmodū. xxiij. q̄. j. si quis dederit. viij. di. ℨ consuetudo. xxxj. q. iij. nemo.

f ¶ Infirmitate. ℨ. xxv. dist. c. vnū. ℨ. criminis. ℨ. xv. q. j. ℨ. j.

g ¶ Et grauius. Hoc intelligas per accumulationem. sic mag̃ peccat q̄s ex infirmitate q̄s ex ignorantia, et sic non est contra quod dicit authoritas: Stauus peccat qui peccat in filium, q̄s qui peccat in patrem. at constat eum qui peccat per infirmitatem, peccare per impotentiam: & ita peccat in patrem, cui attribuitur potentia. qui autem peccat per ignorantiam, peccat in filium cui attribuitur sapientia. sed quod hic dicitur, non est referendum ad peccata que committūtur in patrem, & filium, & spiritum sanctum: sed sic debet intelligi, aliquis infirmus est incontinens: et licet sciat in fornicatione esse mortale peccatum, tamen fornicatur tanq̄ excusetur propter sue incontinentie infirmitatem. talis plus peccat qui ex certa scientia q̄s qui ex ignorantia, qui scilicet ignorat fornicationem mortale peccatum esse. alleuiat enim ignorantia etiam si non omnino. Item contrarium est huic loco quod dicit Ambrosius. Stauiter peccas qui promittis tibi impunitatem. Stauius, quia contemnis. Stauissime, quia ignoras. Sed illud dicitur ad terrorem. Uel dic grauissime. i. periculosissime. sic deterius. i. periculosius. xlv. distin. vera. qua penitentia (specialis non agitur de peccato quod ignorat. & ita hoc dicit propter difficultatem penitendi: arguj. dist. iij. iudas. versi. magnum.

Pctā in patrē & in filiū.

SIcut tribus gradib⁹ ad peccatū⁹ peruenit, suggestione⁵, delectatione, cōsensione: ita ipsi⁹ pcti tres sunt differētie, & in corde, & in facto, et in ꝓsuetudine: tanq̄⁶ tres mortes: vna quasi in domo. i. cū in corde consentit libidini. altera vo quasi iam plata extra portā, cū in factū ꝓcedit assensio. Tertia cū vi cōsuetudinis male tanq̄ mole terrena premit anim⁹ q̄si in sepulchro iam putrens, q̄ tria genera mortuoū dñs resuscitasse quisquis legit euangelium agnoscit.

Item Gregorius.

SCiendū q̄ppe est q̄ tribus modis⁹ admittitur pctm. nam aut ignorātia⁶, aut infirmitate⁶, aut studio perpetrat. & grauiꝰ⁸ q̄dē infirmitate q̄s ignorātia, ꝛs multo grauius studio q̄s infirmitate peccat.

Idem.

INter hec sciendum est aliud esse q̄s animus de tētationib⁹ carnis patit, aliud vero cū per cōsensum delectationis obligat. plerunq̄s cogitatione prava pulsatur, sed remittit. plerūq̄s autē peruersuꝫ q̄s concipit, intra semetipsum etiaꝫ iam per desiderū voluit. et nimirū mentē nequaq̄s cogitatio immūda inq̄nat h cū pulsat, sed cū hāc sibi per delectationē subiugat. ℍinc etenī⁹ predicator⁵ egregi⁹. Tētatio vos non apprehēdat nisi humana. ℍumana quippe tētatio est q̄ plerunq̄s in turpi cogitatione tangimur etiam nolentes k: qz vt nonnunq̄s illicita ad animū veniāt, hoc vtiq̄s in nobis inetiplis et humanitatis corruptibilis pondere habem⁹: iam vero demoniaca est & non humana tētatio cū ad hoc q̄s corruptibilitas carnis suggerit per cōsensum se animꝰ astringit.

Item ℍieronymus.

SUper tribus sceleribus Damasci &c. vt supra.

¶ Non est mirum si in virtute grad⁹ esse dicunt: quādo q̄dē et peccati grad⁹ ita euidenter monstrant. ¶ ℍec itaq̄m charitas que in Petro ante negationem herba fuit, et in singulis nascitur anteq̄s roboretur, ante sui perfectionē amittit n & reparatur. vnde Augustin⁹ in lib. de correctione & gratia. Q uicunq̄s ab illa originali o damnatione ista diuine gratie largitate discreti sunt: non est dubium quin procuretur p eis inducit seq. ca. sed verū est q̄ quātūcunq̄s sit perfecta charitas in aliquo, dū est in hac vita potest ista amittere, nisi esset per gratiā ꝓfirmata, vt fuit in dā virginē. ¶ Hec itaq̄s. Et illo ca. ℨ. e. dist. cū sancta. infert magister & redit ad propositum principale. & probat adhuc charitatem semel habitam amitti posse maxime exēplo Dāde, Moysi, & Aaron. †

n ¶ Amittit. Immo & quātūcunq̄s pfecta sit in hac vita amitti pōt, nisi esset per gratiā ꝓfirmata, vt fuit in beata virgine. xxv. di. c. vnū ex ariū. ℨ. nole aute.

¶ Quicūq̄s. ¶ Casus. Postq̄s p baptismū alīq̄s ab originali pctō fuerūt liberati, statim, ꝓponit eis euāgelū, q̄cum audiūt: credunt: & si quādoq̄s exorbitant, correcti ab hominibus siue ab omnib⁹, vel per se redeunt.

o ¶ Originali. Id est quam ab origine trahit homo, et cum qua nascitur.

p ¶ Procuret. i. ad vtilitatē eoꝝ legatur & exponatur.

Mortua prima non fuerūt in pectore.

Ista pertinent ad ca. Paulus. xxxiij. di.

Cōcludit Gratia. hic principale propositū, scz q̄ charitas semel habita pōt amitti, cū sepe amittit & reparat. q̄s dicit vere esse de imperfecta. & ad hoc

† Cōtra hoc facit quod dicit Augustinus in libro de correctione & gratia. Quicunq̄s ab illa originali damnatione ista diuine gratie largitate discreti sunt: non est dubium quin procuretur per eis inducit seq. ca. sed verū est q̄ quātūcunq̄s sit perfecta charitas in aliquo, dū est in hac vita potest ista amittere, nisi esset per gratiā ꝓfirmata, vt fuit in dā virginē. ¶ Hec itaq̄s. Et illo ca. ℨ. e. dist. cū sancta. infert magister & redit ad propositum principale. & probat adhuc charitatem semel habitam amitti posse maxime exēplo Dāde, Moysi, & Aaron.

INter hec, ¶ Casus. Dicit hic q̄ dupler est tētatio, humana scz diabolica, humana est quando aliquis ex carnis corruptione incitatur ad peccandū. Diabolica quādo ex tali suggestione delectationem consequitur, vel consentit. Unde dicit apostolus. Tentatio vos non apprehendat, nisi humana

h ¶ Inq̄nat. Per mortale pctm.

i ¶ Predicator, Paul⁹ in pma epistola ad Corint.

k ¶ Nolētes. Unde & apls. Agoq̄s nolo. qz primi motus non sunt in potestate nostra: vt ℨ. e. dist. j. c. super tribus.

l ¶ Humana. ℨ. si de his sine quibus vita ista esse non potest: scz vt nihil aliud. xxv. dist. qualis.

Uper. ¶ Hec itaq̄s. ¶ Casus.

Cōcludit Gratia. hic principale propositū, scz q̄ charitas semel habita pōt amitti, cū sepe amittit & reparat. q̄s dicit vere esse de imperfecta. & ad hoc

Cū fm apostolum dicit. ij. Timo. ij. Nemo coronabitur nisi qui legitime certauerit. Ideo dicit Augustinus in libro de correctione & gratia. Quicunq̄s ab illa originali damnatione ista diuine gratie largitate discreti sunt: non est dubium quin procuretur per eis inducit seq. ca. sed verū est q̄ quātūcunq̄s sit perfecta charitas in aliquo, dū est in hac vita potest ista amittere, nisi esset per gratiā ꝓfirmata, vt fuit in dā virginē. ¶ Hec itaq̄s. Et illo ca. ℨ. e. dist. cū sancta. infert magister & redit ad propositum principale. & probat adhuc charitatem semel habitam amitti posse maxime exēplo Dāde, Moysi, & Aaron.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a Redeunt. Operante gratia.

Hirmū. ℣. Aug. Dicit hic q firmū fundamentum dei finaliter stat: quod oīno non deficit. sed quādo deficit, dum homo est in hac vita reparatur.

b Immutabile. i. immobile est: iz possibile sit eū qui predestinatus erit, nō fuisse predestinatum. ℣ verba sunt apli epla scda ad Timo. ca. ij.

c Fundamentū. i. predestinatio.

d Immobile. i. illi quos deus elegit immobiliter in fide fundauit z pseverant firmi. q alias vo aūt per ijt, nō erat finaliter de fundamento. i. de predestinatione. ℣. distī. iij. ex bono versū. qd aliud.

e Signaculuz. id est hoc habens mentī impressum in signuz amicis et inimicis. amicis, vt accedāt: inimicis, vt territi fugiant. hoc sciz sit ꝛc. etiā dum sunt mali.

f Scit. i. amat et defendit predestinatos suos etiā dum mali sunt: et posq eos cōtinuit, apparet hoc fidibus et amicis q ipsi sunt signacula dei. vel signaculū, id est discretionem inter predestinatos et non predestinatos. hoc sciz quod sequitur scit ꝛc. habēt eīm predestinationem etiam dum sunt mali quendam characterem quo distinguuntur a damnandis. vnde, ex tribu Juda duodecim milia signati.

g Quorum vita deficit. ℣. distī. iij. ca. peccatum. ℣. verum. ca. sic ex bono.

h Alibus deū diligentibus. In epla ad Roma.

i Hoc ipsum. Scilicet deuiare.

k Proficere in bonū. Occasionaliter: qz fortiores resurgunt. arg. distī. xiij. nerui. lxiij. dist. qz sancta. ℣. verū. insi. et distī. l. considerandū. et ca. fideliot. vj. q. j. imitare. Uel deuiare. i. penam quam subeunt pro deuiatione, facit eis proficere: quia cum pena affliguntur, se recognoscentes humiliantur, id est humiliores fiunt. ℣. distī. prohi. ca. potest fieri. ℣ versū. illuditur.

l Circuncisio. ℣. Falso. Nō videt hoc facere ad propositum hīa. sed tamen potest adaptari. q. d. apostolus. si non sit aliqs circūcisus, nō impedit quo minus possit reparare per pniam charitatē quā amisit peccando, si seruet fidem que per dilectionem operatur.

m Aliqd. quo ad salutē: qz nō recipit aliqs qz circūcisus, nec reiicitur aliqs qz pputiatus: qm indifferentes sunt. nec hec ca. facit ad ppositū, sed sic pōt adaptari: siue quis circūcisus sit, siue non, potest p pniam recuperare charitatē quam amiserat peccādo. Uel non est aliquid. i. non proficit ad salutem sine operibus. † Charitas per pniam recuperatur. ℣ In ps. Justus. j. ratus. es. distī. ℣ opponitur. versic. non est iniustus. † Sz in apto sit iniustus. per ista ꝛba dt gl. Eqt pputio circūcisio. his cm q in xpo vocatur vniuersitates fidelium. ℣ Ecce recta. ℣ pura intentio.

n Fecerāt cōia Ecce opus.

o Ex dilectōe. pque informat actū siue actionem. Ecce alacritas.

p Ad gloriam. xpo recta. ℣ pura intentio.

q Triplex. qđ emendatur in eis scilicet opus, z alacritas et recta intentio.

r Olim. q. d. nō nunc. ita facit ad propositum.

s Operati. i. faciendo. pficiendo. et q Pro qbꝫ. i. p quoꝫ similibus.

t Bene faciet. Eternaliter remunerando vel temporaliter abundātius q si nō penituerit. sicut enim prima bona p̄sequentia mala mortua et irrita facta fuerunt: ita ipsa eadē p pniam et alia bona sequentia reuiuiscunt, vel quo ad vitam eternā, vel quo ad temporale premiū: vel ad minus suppliciū subeūdum. ℣.

u Deus vt obliuiscat operis vestri ꝛc. operis quo omnia sua fecerant cōmunia. et hoc ex dilectōe, z hoc ad gloriā dei. Ecce triplex bonū: quasi diceret: olim multa operati estis pro quibus si penitentiam de malo, bñ faciet vobis de.

v Romanos quoq; et Galatas dū apls redargueret: merito fidei probat assecutos remissionem peccatoꝝ, z satisfactionem in spū sancto, et iustitiam bone operationis: q omnia aut sine charitate nūq; vere fuerunt in eis: aut vera charitatem habuerūt: a qua postea lapsi sunt, qui de operibus legis gloriabantur.

w Tē de quolibet adulto Augustinus ait.

x Olle charitatē: odiuz tenet. ℣ tem. Omis qui non diligit, odit.

y Tē in euangelio. Nemo pōt duobus dominis seruire. aut eīm vnū odio habebit z alterū diliget: aut vnū sustinebit, alterum contemnet. hoc olim in vobis: qz currebatis bene, p opa fidei ex dilectione. ℣ tem ad Hebreos.

z Non est tam iniustus deus vt obliuiscat operis vestri ꝛc. operis quo omnia sua fecerant cōmunia. et hoc ex dilectōe, z hoc ad gloriā dei. Ecce triplex bonū: quasi diceret: olim multa operati estis pro quibus si penitentiam de malo, bñ faciet vobis de.

a Romanos quoq; et Galatas dū apls redargueret: meritō fidei probat assecutos remissionem peccatoꝝ, z satisfactionem in spū sancto, et iustitiam bone operationis: q omnia aut sine charitate nūq; vere fuerunt in eis: aut verā charitatem habuerūt: a qua postea lapsi sunt, qui de operibus legis gloriabantur.

b Tē de quolibet adulto Augustinus ait.

c Olle charitatē: odiuz tenet. ℣ tem. Omis qui non diligit, odit.

d Tē in euangelio. Nemo pōt duobus dominis seruire. aut eīm vnū odio habebit z alterū diliget: aut vnū sustinebit, alterum contemnet. hoc olim in vobis: qz currebatis bene, p opa fidei ex dilectione. ℣ tem ad Hebreos.

e Non est tam iniustus deus vt obliuiscat operis vestri ꝛc. operis quo omnia sua fecerant cōmunia. et hoc ex dilectōe, z hoc ad gloriā dei. Ecce triplex bonū: quasi diceret: olim multa operati estis pro quibus si penitentiam de malo, bñ faciet vobis de.

f Romanos quoq; et Galatas dū apls redargueret: meritō fidei probat assecutos remissionem peccatoꝝ, z satisfactionem in spū sancto, et iustitiam bone operationis: q omnia aut sine charitate nūq; vere fuerunt in eis: aut verā charitatem habuerūt: a qua postea lapsi sunt, qui de operibus legis gloriabantur.

g Tē de quolibet adulto Augustinus ait.

h Olle charitatē: odiuz tenet. ℣ tem. Omis qui non diligit, odit.

i Tē in euangelio. Nemo pōt duobus dominis seruire. aut eīm vnū odio habebit z alterū diliget: aut vnū sustinebit, alterum contemnet. hoc olim in vobis: qz currebatis bene, p opa fidei ex dilectione. ℣ tem ad Hebreos.

k Non est tam iniustus deus vt obliuiscat operis vestri ꝛc. operis quo omnia sua fecerant cōmunia. et hoc ex dilectōe, z hoc ad gloriā dei. Ecce triplex bonū: quasi diceret: olim multa operati estis pro quibus si penitentiam de malo, bñ faciet vobis de.

l Romanos quoq; et Galatas dū apls redargueret: meritō fidei probat assecutos remissionem peccatoꝝ, z satisfactionem in spū sancto, et iustitiam bone operationis: q omnia aut sine charitate nūq; vere fuerunt in eis: aut verā charitatem habuerūt: a qua postea lapsi sunt, qui de operibus legis gloriabantur.

m Tē de quolibet adulto Augustinus ait.

n Olle charitatē: odiuz tenet. ℣ tem. Omis qui non diligit, odit.

o Tē in euangelio. Nemo pōt duobus dominis seruire. aut eīm vnū odio habebit z alterū diliget: aut vnū sustinebit, alterum contemnet. hoc olim in vobis: qz currebatis bene, p opa fidei ex dilectione. ℣ tem ad Hebreos.

p Non est tam iniustus deus vt obliuiscat operis vestri ꝛc. operis quo omnia sua fecerant cōmunia. et hoc ex dilectōe, z hoc ad gloriā dei. Ecce triplex bonū: quasi diceret: olim multa operati estis pro quibus si penitentiam de malo, bñ faciet vobis de.

q Romanos quoq; et Galatas dū apls redargueret: meritō fidei probat assecutos remissionem peccatoꝝ, z satisfactionem in spū sancto, et iustitiam bone operationis: q omnia aut sine charitate nūq; vere fuerunt in eis: aut verā charitatem habuerūt: a qua postea lapsi sunt, qui de operibus legis gloriabantur.

r Tē de quolibet adulto Augustinus ait.

s Olle charitatē: odiuz tenet. ℣ tem. Omis qui non diligit, odit.

t Tē in euangelio. Nemo pōt duobus dominis seruire. aut eīm vnū odio habebit z alterū diliget: aut vnū sustinebit, alterum contemnet. hoc olim in vobis: qz currebatis bene, p opa fidei ex dilectione. ℣ tem ad Hebreos.

u Non est tam iniustus deus vt obliuiscat operis vestri ꝛc. operis quo omnia sua fecerant cōmunia. et hoc ex dilectōe, z hoc ad gloriā dei. Ecce triplex bonū: quasi diceret: olim multa operati estis pro quibus si penitentiam de malo, bñ faciet vobis de.

v Romanos quoq; et Galatas dū apls redargueret: meritō fidei probat assecutos remissionem peccatoꝝ, z satisfactionem in spū sancto, et iustitiam bone operationis: q omnia aut sine charitate nūq; vere fuerunt in eis: aut verā

a ¶ Adam ho. Uerba sunt Gra. vsq; ad illud. c. quō.
b ¶ In exitali. Scz prophetie.
c ¶ Intererat. id est facta erat ei reuelatio z data sciētia quā angeli habent, z illi qui sunt in celesti curia.
d ¶ Uaticinabat. dicens: hoc nūc os ex ossibus ꝛc. vnde apl's. Sacramentū magnū hoc est in xpo et ecclia. ex de big. debitū.
e ¶ Habebat. sed nō statim i sui creatione.
f ¶ Item si sine charitate. Uidet Gra. nitenter asserere q; Adam habuit ex creatione duplicē virtutem. Celebrior autē est sntia q; Adam duplicem habuit statum ante peccatū. in creatiōe sola natura alia accepit: q̄ bus proficere vel mereri nō poterat post creationē addita fuit ei gratuita. Unde ōr Aug. Habuit Adam vnde posset stare, sed nō vnde posset, pficere. et hoc in primo statu. Dicit autez Augu. Et illud habuit prim⁹ homo, posse q̄s vellet: sed nō habuit velle q̄s posset: quia z si habuisset, non peccasset. Habuit ergo posse q̄s vellet bonū, id est virtutes in scdo statu q̄n cecidit. vnde ōr spoliatus gratuitis, z vulneratus etiam in naturalib⁹. Habuit ergo in primo statu innocentiam sicut puer: sed charitatem non: vnde nō erat bon⁹: et ita habuit quo stare posset: sed non vnde mereret, cū charitatē nō haberet, sine qua nemo proficit nec mouetur ad meritū: sed in scdo statu habuit charitatem sm quam hec dicta intelliguntur.
g ¶ Accepit. Sed non statim in sua creatione.

Gen. ij.b. Adam añ peccatū habuit duplicem statū. Tol. iij.b. ¶ Idē p oia. p.

Q Uomodo renouari. ¶ Casus. Nō potest homo renouari vel reuocari de vetustate peccati ad nouitatem in qua fuit primus homo: nisi recipiat iustitiā quā perdidit primus homo, et induat nouū hoiem sm quod dicit apl's. ¶ Imaginem. imaginē dei appellat virtutes quibus homo deum imitat. ¶ Stola. Alludit hystorie de prodigo filio: cui scz pater iussit dari primā stolā, scz vestem charitatis z iustitie quā per peccatū amiserat. que terūcz continet. Adam[a] vero cū in virili etate a dño creatus sit: anteq̄z a diabolo tentaret: cū de latere ei⁹ vxor formaret dñi in extasi[b] raptus angelice curie intererat[c]: dū exultans futura xpi z ecclesie sacramenta vaticinabat[d]: aut charitatē aut odium habebat[e]. Si autē odiū habebat: nō fuit diabol⁹ author nīsi peccati. Item. Si sine charitate[f] a deo creatus est, eius similitudinem in creatione sui nequaq̄z accepit[g].

Item. Si sine charitate creatus est, iustus et innocens a deo factus non est. Creatura nanq̄z rationis capax et liberi arbitrij, iustitie et innocentie sine charitate particeps esse nō potest. Colligitur ergo q; Adam anteq̄z peccaret charitatem habuit, sine qua iustus et innocens esse non potuit.

Unde Augustin⁹ in Genesi ad literam.

Q Uomodo renouari dicimur si nō recipimus q̄ō pdidit prim⁹ hō: Hoc plane recepimus: quia iustitiā ex qua in peccatu lapsus est. Et paulopost. Expoliātes[b] veterem[i] hoiem: induite[k] nouū[l]: q renouatur[m] in cognitiōe fidei sm imaginē eius.[n] qui creauit eum[o]. hanc esm imaginē in spū mētis impressam pdidit Adā per peccatum. Et post pauca. Stola[p] prima illa ipsa iustitia est vnde lapsus est Adam.

Item in homilia. xl.

Q Uincepsvitiorum oim dum vidit Adam ex limo terre ad imaginem dei factum, pudicitia ornatum, temperātia cōpositum, charitate splendidū: primos parētes illis donis ac tātis bonis expoliauit pariter ac pemit[q]. Nāq̄z cum hominī abstulisset pudicitiam et cōtinentiam, dominio suo eum subiugauit. Et paulopost. Adam amissa tēperātia factus est intemperans: pdita charitate[r] malus inuētus est.

Item Amb. ad Sabinum.

Q Uādo adā solus[s] erat, nō est preuaricatus: q; mens eius adherebat deo.

Item ad eundem.

Q Uim⁹ homo recēs dei opus erat q; fabulator[t] assiduus, q̄ sanctoū angeloū cōplātatus erat virtutibus.

Idem in ll' Exameron.

Ita aia[v] a deo cōpingitur, que habet in se virtutum gratiā renitentē splendorem q; pietatis. Illa anima bene picta est, in qua elucet[x] diuine operationis effigies. Illa anima bene picta est, in qua est splendor gloie, et paterne imago substantie. sed hanc imaginem que refulget pictura preciosa est. Sm hanc

Gen. ij.b. Luce iij.c. Gen. ij.b. Exo. ij.b.

h ¶ Expoliantes. Hoc habet in epla ad Colossenses.
i ¶ Uetere. i. habitum pctō; z vsum ꝛc. cuz actibus suis. i. vbi nec habitus nec actus pctō; aliq̄s adsit. homo esm vetus nihil aliud est q̄ vetus vita que est in peccato quod cōtraximus ab Adam.
k ¶ Induite. scilz habitū virtutis.
l ¶ Nouū hominem. id est rationabilem mentem.
m ¶ Qui renouatur. i. magis z magis crescit z acquirit cognitionez dei z illa renouatio fit secundum imaginem eius.
n ¶ Eius. i. imaginem eius in ratione que est imago dei. vñ Esaias. Non creditis nisi intelligeritis, in spiritu.
o ¶ Qui creauit eum. scilz nouū hominē in agnitionez sui ad hoc vt ipsuz deū agnosceret.
p ¶ Stola. Illa dat euangelice parabole de prodigo filio. xxxvj. dist'. capit. legimus. §. hinc etiam.
q ¶ Peremis Id est necessitate moriēdi astrinxit.
r ¶ Charitate. sapta. xvj. qō. ij. vt sis. contra.
s Q Uādo adā solus. arg. p solitudine. xxxij. q. j. naptie. vij. qō j. illō. §. §. lxxxj. distin. in oib⁹ contra e de sta. mo. ca. ij. contra ex de. of. de. le. prudentiam. contra. Sol. per. c. xxviij. q. j. sepe.
t ¶ Rimus. ¶ Confabulator. Id est per contemplationem de illo cogitando.
v ¶ Ita aia. ¶ Casus. Dicitur hic q; illa anima depicta est que habet gratiam renitentem splendore pietatis, z que in se habet effigiem diuine operationis, z imaginem paterne substantie. sed hec ola per que designantur virtutes, amisit Adam postq̄z lapsus fuit. Sequentia tria capi. patent: scz similē, sapiens, vt cognouerunt. ¶ Nudi: vestibus corporalibus.
x ¶ Elucet. per imitationem.

† Ut dicunt fabulatores significat q; ea. colabit Frequentat.

imaginem[a] ante peccatum depictus fuit Adam: sed vbi lapsus est, deposuit.

Idem de fuga seculi.

Similem dei esse est habere iustitiã, sapientiã, & in virtute dei esse pfectũ.

Idem de vita beata.

Sapiens [b] nunq̃ inanis est, q̃ semper habens in se amictũ prudẽtie, qui potest dicere: Iustitiã induebam, vestiebã iudiciũ. Mẽtis nãq̃ hec sunt interna velamina: que nemo [c] alꝰ potest auferre, nisi cũ aliquẽ culpa sua despoliat. Denicq̃ sic spoliatꝰ Adam nudꝰ inuentus est.

Idẽ in lib. de Isaac & aia.

Sed nec Adã primꝰ [c] homo nudus erat, quẽ innocentia vestiebat.

Idem in libro de paradiso.

Vt cognouerunt q̃ nudi essent. Erant eq̃dez nudi erãt, sed non sine virtutũ tegumento. Opponitur [f] etiã illud qđ ois [g] clamat authoritas: Si sic permansisset vt erat ante peccatum, esset trãslatꝰ in gliã quã habituri sunt sancti. Q̃z nemo adultꝰ sine charitate intrat, charitatem ergo habebat. Idẽ opponit de Moyse cuiꝰ fidem apostolꝰ in epistola sua ad Hebreos commẽdans dignis preconijs eius merita predicauit, duz se negauit esse filiũ filie [h] Pharaonis: malens affligi cũ fratribꝰ, q̃ perfrui tẽporalis iocunditate tẽporalis palatij: dũ fratri cõpatiens, Egyptiũ fabulo obruit: dũ veritꝰ animositatem regis, Egyptũ reliquit [i] dum diuino vallarꝰ auxilio, regis furorem cõtemplit, atq̃ in virtute signorum populum de Egypto eduxit. que oia quibus laudibus sunt efferẽda, si tunc charitas in eo non erat: cũ nõ habeat aliquid viriditatis in se ramꝰ boni operis, nisi procedat ex radice charitatis?

Quomodo autẽ charitatẽ nõ habebat, cui dñs facie ad faciem loquebat, sicut homo solet loq̃ cũ amico suo? Quomodo charitatẽ nõ habebat q̃ pro populo supplicãs dicebat: Aut dimitte eis noxã hanc, aut me dele de libro [k] tuo? An non primũ diligebat q̃ pro populo se obijciens, illũ ab interitu liberauit? An nõ diligebat deum qui p eo in vituli cultores deseuiens ipsius vituli caput in puluerem cõminuit, atq̃ vt in secessum ꝓiceret, aqua mixtũ israelitis bibẽdum dedit nonnullos ex eis cultoribꝰ gladio ferire precipiens, vt populꝰ cuiꝰ erat interitꝰ maior futurꝰ recõciliaret deo? An nõ charitatẽ habebat de cui⁹ spiritu dñs accepit: & super septuaginta [l] seniores [m] israel preposuit? q̃ tamẽ ad aquas ꝓtradictionis de dei potẽtia, siue de eiꝰ benignitate dubitans, cũ cetera certa fide promisisset, producturus aquã de petra, diffidenter exclamauit, dicẽs: Nunquid de petra hac potero vobis educere aquam? q̃n nulli leue videat [n]: cum in penã delicti eius sibi et Aaron a dño dictũ sit. Q̃ non exaudistis vocẽ meã vt glorificaret me coram filijs israel, nõ introducetis populum hũc in terrã quã dedi eis. An charitatẽ nõ habebat Aaron quando fratri coadiutor [o] datus est, vt esset os eiꝰ ad populũ, vt p eũ signa fierent in Egypto? q̃ tamen in cultura vituli postea cõsensum [q] populo adhibuit. An charitatẽ nõ habebat quando ex oĩi multitudine filiorꝰ israel solꝰ a dño electꝰ [r] est vt pontificatu ante eũ fungeret? Si charitatẽ nõ habebat, bonꝰ non erat: si autẽ bonus nõ erat, cur pre ceteris a domino in pontificem electꝰ est? An charitatem non habebat quando pro populo cum thuribulo incendio se opposuit [s], et iram dei placauit? et tamẽ (vt premissum est) ad aquas contradictionis iram domini aduersum se postea prouocauit. Nunquid etiam Dauid charita-

[a] Imaginem. i. imitationem.
[b] Apiẽs. hec sunt. s. virtutes.
[c] Que nemo. ẽ. xxij. q. v. de pudicitia.
[d] Nudꝰ. A virtutibus.
[e] Sed nec Adam primꝰ. Ms primus est. i. in primo statu suo.
[f] Opponitur. Sicut Gratianꝰ opponit ad id qđ dictum est. ẽ. in principio. in illo. Item sine charitate. vbi dicit q̃ non habet charitatẽ qui postea peccaturus est criminaliter, qđ ostendit esse falsum exemplo Ade, Moysi, Aaron, & Dauid, qui habuerũt charitatẽ, sicut in litera probatur: tamẽ postea amissa charitate peccauerunt mortaliter: ita ponitur casus iste, & videatur valde prolixus. Vel pot dici q̃ opponitur contra hoc q̃ charitas semel habita deseri non potest. Si sic pmaneret. s. Adam. qđ postea dicit.
[g] De cuiꝰ spũ. s. scientia et gratia facẽdo eos prudentes.
[h] Ad aquas ꝓtradictionis. q. etiam electi desperauerunt de penitentia dei quasi cõtradicentes promissionẽ. Et ad hoc inducit sequẽ. ca.
[i] Opponitur. Cõtra id. s. q̃ charitas semel habita deseri nõ pot.
[g] Ois clamat. id est nulla negat. nam clamare dicit̃ ex quo non ẽ dicit. arg. ff. de vsufruc. ac. l. j. ẽ. vlt. vel ois qui loquit de hac materia. si. j. distin. oẽs leges. al'as. q̃. q. q̃. oẽs leges.
[h] Filie pharaonis. s. z̃ termuthi q̃ Moysen de fiscella scirpea in q̃ mater illũ exposuerat, suscipiens, eum nutriri fecit. & tandez eum adoptauit in filium, vt in apologo inuenitur.
[i] Reliquit. Et fugiens p desertũ in terrã Madian, duxit filiam Jetro, ex qua suscepit duos filios.
[k] De libro. s. z̃ vite presentis. vel dic vt. ẽ. xlv. distin. disciplina.
[l] Septuaginta. Supra. lxxxiij. dist. porro.
[m] Seniores. faciendo eos prudentes & peritos ad similitudinẽ Moysi, nõ autẽ de spiritu eius aliqđ subtrahendo vt scirẽt regere populũ cum Moyse iam solus non sufficeret.
[n] Videat. Sc̃z hoc pctm̃. xxij. q. iij. ẽ. cũ superna.
[o] Coadiutor. Cũ Moyses esset aliquantulũ impedite lingue.
[p] Os eius. Loquẽdo p Moyse.
[q] Consensum. l. dist. ca. si post. ẽ. econtra.
[r] Electꝰ. ẽ. xcv. dist. esto.
[s] Opposuit. Successio Chore cũ familia sua. vij. q. j. denicq̃.

Exo. xxiij. b. Moysen filia pharaonis in filiũ adoptauit. Hũe. xvj. g.
Exo. xxxij. e
Hũe. xj. d.
Hũe. xx. b.
Exo. iiij. d.
Hũe. xxiij.
Hũe. xvj. c.
j. reg. xvj. c.

Saul.p phetauit.

a ¶ Prophetandi. nō est iustificēs, pbatio q̄ charitatem ideo habuerit. nam ⁊ Saul prophetauit: vt. ē. j. q. j. prophetauit.
b ¶ Precidit. ē. ij. q. vij. c. plerūq; ℣. de his.

Actu. xiij.d.

c ¶ Non bibit. ē. di. xlj. delitie.
d ¶ Et vilior. i. humilior.

j.reg. xxiij. Charitatē se habere an possit aliqs cognoscere.

e ¶ Judica me, ℞m iustitiam. ergo sciebat se charitatē habere, ⁊ bene pōt ex reuelatione, aliter non crederem. vnde Apostolus: Nihil mihi conscius sum ⁊c. j. distinc. iij. ℣. adhuc. Nisi c. non enim.
f ¶ Bethsabee. ē. dist. i. ca. si post ℣. econtra.

ij.reg. xxiij.c.

g ¶ Apppeta. s. Nathan.

ij.reg. vj.d.

¶ Fugerat sertus. ¶ Cal⁹. Primo ponūtur verba Ambrosij per que probat q̄ Dauid charitatē habebat cuz fugit a facie Saulis. postea vt Gratian⁹ q̄ dauid charitatem habebat, et postea peccauit in dinumeratione populi. postea dicit q̄ ℞m illam sententiam. que dicit q̄ charitas non potest amitti, ⁊ q̄ nūq̄ habuit charitatem qui criminaliter peccat: veram remissionē peccatorum in baptismo non fuit consecut⁹ qui postea criminaliter peccauit: siue fuerit adultus, siue infans qui ad baptisma accessit. Et licet huic sententie Jouiniani videtur alludere quod legitur in epistola Joannis. Qui natus ⁊c. sententia tamen illa est veritati aduersa: vt ostēdit. Hieronymus i

ij.reg. xij.

ps.ij.

tem nō habuit, super quē spiritus dñi a die vnctionis directus est: An forte dicere dirctus esse super eum, vt extunc gratiā prophetandi [a] haberet nō vt ex eo gratiā diuine dilectionis acciperet: qō absurdū plane videtur de eo sentire, de quo dñs ait: Inueni hominē ℞m cor meū. Quomodo etiam charitatē non habebat q̄ queri animā suā pepercit: q̄ ora chlamydis sue precidit [b]: postea cor suū grauiter pcussit, clamans. Quē persequer⁹ rex israel: canē mortuum, ⁊ culicē vnū: Quomodo charitatē non habebat q̄ mortē inimici sui tā grauissime tulit? Quomodo charitatē non habebat q̄ aquā de cisterna bethlee suoz periculo sibi oblatā nō bibit [c], ⁊z coram dño libauit: Quomodo charitatē nō habebat q̄ irrisus a Michol filia Saul eo q̄ ante arcā dñi citharā et psalterium percutiens saltasset, ait: Ludā et vilior [d] fiam in oculis meis. Si charitatē nō habebat, qua conscientia secut⁹ imprecabat sibi pli, dicens: Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Si charitatē non habebat, q̄ temeritate iudicari rogabat, dicens: Judica [e] me de ℞m iustitiam meam, ⁊ ℞m innocētiam meā super me. ¶ dem Judica me dñe, q̄m ego in innocentia mea ingressus sum. ⁊ tñ post tot innumerabilia diuine ⁊ superne dilectiōis indicia q̄ grauiter deliquerit, nullus ignorat: q̄ Bethsabee [f] adulterium et vrie homicidiū admisit cui⁹ penitētiā si sine charitate dño obtulit: veram cordis contritionē nō habebat. Quomodo ergo sacrificiū cordis ⁊ tritti ⁊ spūs dño ꝓmittere audebat, dicens. Si voluisses sacrificiū dedissem: vtiq; holocaustis nō delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus ⁊c. Denicz cū false penitētie nulla a deo promittatur remissio quomodo a prophet⁹ [g] audire meruit: Dimissum est tibi peccatum tuum, si veram cordis cōtritionē nō habuit: Euidenter itaq; apparet eum tūc charitatē habuisse, ⁊ ex charitate sacrificium cordis contriti, ⁊ spirit⁹ ꝓtribulati dño obtulisse. alioquin temerarie postulasset: Auerte faciē tuā a peccatis meis ⁊c. que in eodē psalmo continent: nisi odiū mali, ⁊ dilectio boni ad humilitatē penitētie illū ꝓuocasset: de q̄ etiā sanct⁹ Amb. in lib. de Abrahā ⁊ Isaac scribit, dicēs: Fugerat sanct⁹ Dauid odia Saul regis, non relinquēs terras, sed declinans contagia regis inmitis ⁊ superbi, q̄ mēs eī⁹ adherebat deo, cui sine charitate null⁹ adult⁹ adherere potest: ⁊ tamen ℣ grauiter tum. in populi [h] dinumeratione postea deliquerit, ipse [i] delicti pena [k] indicauit. ¶ tem secundum hāc sententiam [k] qui criminaliter deliquerit, veram peccatoum remissionem in baptismo consecut⁹ non est: siue in annis infantie, siue adultus ad baptismum accessit: quia dei amorem non habuit, sine quo nemo vnq̄ inuenit gratiam: atq; ita ℞m hereſim Jouiniani si vere ex aqua et spiritu sancto quis renatus [l] fuerit vlterius criminaliter peccare non potest: vel si criminaliter peccat, aqua tantum non spiritu probatur esse renatus. cuius sententie illud epistole Joannis consentire videtur: Omnis qui natus est ex deo, peccatum nō facit; quoniam semen ipsius manet in eo: et non potest peccare, quia ex deo natus est. in hoc enim manifesti sunt filij dei, ⁊ filij diaboli. Et in fine epistole: Omnis qui natus est ex deo, non peccat: sed generatio [m] dei conseruat eum, ⁊ malignus non tanget eum. Verū hec authoritas apostoli quantū illi sententie faueat, atq; illa secta erroris ℣ tum veritati sit aduersa Hieronymus ostendit scribens contra Jouinianum.

Si enim (inquit) ℣ Cal⁹. hoc est cap. Hiero. scribentis cōtra Jouinianū hereticū: et ꝓtenditur vsq; ad ℣. sequentē euidēter. Et ℞m opponit Jouiniano ducendo eum ad inconueniens: ⁊ ostēdendo q̄ verba Joan.

Si enim (inquit) ois q̄ natus est ex deo, non peccat, ⁊ a diabolo tentari non potest: quomodo precepit vt ca-

sequenti capitulo. Et nota q̄ ℞m ℣. ibi incipiunt verba Gratiani cui sine charitate. Generatio. i. gratia ⁊ ℣tūcunq;. Dicit autem Dauid habetur. ē. j. q. iij. ecclesia. ℣. item Dauid.

h ¶ Populi. Supra. xxiij. q. j. nō aferamus.

i ¶ Pena. ē. j. q. iij. ℣. itē Dauid.

k ¶ Sententiam. Jd est opinionem qui asserit q̄ peccatorus est nunq̄ habuit charitatē: vt in principio huius dist.

l ¶ Renat⁹. Doc bene soluit magister in fine.

m ¶ Sed generatio. i. deus regenerans.

ij.reg.

Joā. ij.d.

Joā. ij.a.

Rabe. Rbe. de rof. i. li. c. de Saffra. i. q. an of. Joā ad no. 6 tu re dialo si licitū i merī vosum, vbi offer dit fal- uatoresz rim se- p̄ vsz fuisse officio admoca nonia. ⁊ ibidez dixit thierrij in ℞mis postil.

nis intelligẽda sunt per cõparationẽ. Hug. Fitur casum istius ca. sic ponit. Hoc cap. dimidiatur in tres partes. In prima ostendit Iero. q illa authoritas Joannis: omnis qui natus est ex deo, non peccat: non ita intelligenda est q postq̃ aliquis recepit gratiam, et habuit charitatem, peccare non possit sicut intelligeretur, iam contradiceret sibi Joannes, qui baptizat⁹ dicebat baptizatis, Si dixerim⁹ q̃ peccatum non habemus, ipsi nos seducim⁹. Est ergo sic intelligẽda illa authoritas. Qui nat⁹ est ex deo. i. qui recipit gratiam dei, non peccat, donec perseverat i ea. In ista parte pcedit circa eadem verba Joannis, & authoritate Job & Pauli, & exemplo Petri probat q̃ quilibet potest peccare, et inducit etiã authoritatẽ Jacobi per quã probat q̃ boni possũt peccare. In tertia parte illud idẽ ostendit exemplo Dauid, Salomonis, et Jesu filij Josedech, & quorũdam aliorũ qui peccaverunt mortaliter, licet primo haberẽt charitatem, qõ etiã in angelis contigit. Secunda pars ibi, & beat⁹ Job. Tertia ibi: Dauid electus. Ille scz Joannis aduersarius, scz Jouinianus. Nihil, scz peccati. Peccatũ fecit. i. hostiã pro peccato, vel similitudinem peccati, qi similis fuit peccatoribus. Solut. s. Paulus. Revera. verba Hieronymi. Non est voluẽtis. s. ipsum currere. Ad calcẽ. i. finẽ vel perfectionẽ. Nouã imperitie factionẽ. i. nouã & perniciosam adinuentionẽ. similiter verba sunt Hieronymi. In lumbis, quãtũ ad viros. Super umbilicũ, quãtum ad mulieres. Partitionẽ. i. disputationem quam cum Jouiniano habebat.

¶ Sicut. Primo opponit Jouiniano ducẽdo eum ad inconueniens, tãdem ostensurus qualiter verba Joannis sunt intelligẽda per compositionẽ. Tu.

¶ Tasue. Primo ostẽdit Hieronym⁹ q̃ illa authoritas Joãnis: Otis qui natus est ex deo, non peccat, non ita intelligenda est, q̃ postq̃ aliquis recepit gratiã, et habuit charitatẽ, peccare non possit si enim sic intelligeretur: ergo contradiceret sibi Joãnes qui baptizatus dicebat baptizatis, si dixerimus q̃ peccatũ non habemus, ipsi nos seducimus. Intelligenda est ergo sic illa authoritas qui natus est ex deo. i. qui recepit gratiã dei, non peccat, scz donec perseverat in ea. Secundo pcedit circa ea verba Joãnis, & authoritatẽ Joãnis & Pauli, pbãtium q̃ quilibet peccare potest. inducit etiã authoritatem Jacobi, et probat etiã q̃ boni peccare possint. vltimo ostẽdit illud idem exẽplo Dauid, Salomonis, & Jesu filij Josedech, qui peccaverunt mortaliter, licet primo haberẽt charitatem: quod etiam in angelis contigit.

a ¶ Peccarũ. Saltẽ veniale. & alibi: Cũ oia feceritis, dicite, q̃ inutiles serui sum⁹, et Hiego. Ue iusto si remota misericordia a deo iudicet. arg. ẽ. dist. j. quẽ penitet. Serui inutiles sumus.

b ¶ Mendacem. Ipse eñ dixit omnem hominẽ peccatorẽ cum dixit per prophetam: Omnis homo mendax, & Paul⁹ in epistola ad Romanos: Est autem de⁹ verax, omnis autẽ homo mendax.

c ¶ Et verbũ ei⁹, scz Christi, q̃ vitas est: vi. j. e. c. versi. q̃ dicit.

d ¶ Baptizatus. Similiter & de alijs apostolis dicẽdum q̃ fuerint baptizati. ar. de pse. di. iij. ca. quando. & cap. si eos. ij. coñ. vj. c. Diabol⁹ an sit author ois peccati.

e ¶ Ex diabolo. Saltem per imitationẽ, nõ per suggestionem: q̃ ipse scz sit author ois peccati mortalis, cum multa interius eo ignorãte cõmittantur mortalia. vnde Augustin⁹: Diabolo nõ est immissor malarũ cogitationũ, scz incẽtor. xxvj. q. iij. c. viti. Vel dicit hoc habito respectu ad initiũ pmi peccati: qõ eo suggerẽte factũ est, & vnde omne peccatũ ppagatũ est. hoc nisi sic exponeres, contradiceret illud Psalmiste. Ab occultis meis &c. Et illud: Incensa igni & suffossa &c. j. eo. ca. versi. quã ẽ.

f ¶ Minime. Quoniã in diuina pagina cõtrarietas vera non inuenitur. xxiij. q. v. quid ergo. xxviij. q. j. sic eñ. ẽ. e. dist. j. periculose.

g ¶ Non peccetis. dicẽdo scz: non peccauimus.

h ¶ Tot⁹ mũdi. Etiã infidelium, q: ecclia bene orat, p infidelib⁹. arg. ẽ. e. di. in. c. charitas est. ffi. itẽ primos. non tamẽ p iam mortuis. xiij. q. ij. nõ existimem⁹. Ecclia p infidelibus orat.

i ¶ Cognouimus. i. diligimus.

k ¶ Nõ peccetis. Mortal⁹. al⁹ cõtrariũ esset ei qõ dixit, ẽ. si dixerim⁹ q̃ peccatum &c.

l ¶ Peccauerit. Hactenus sunt verba Joãnis que sequuntur, sunt verba Hieronymi.

m ¶ Immo. Hic aperit Hieronym⁹ qualiter verba siue dicta Joannis sunt intelligẽda per cumpositionẽ. s. vt qõ dum moriat in sanctitate percepta & generatione dei, qõ peccet mortaliter, est impossibile.

n ¶ Non possunt. coniunctim intellige. s. permanentes in charitate. xxxij. q. j. cũ renunciaſ. ẽ. dist. i. ꝓsiderandũ.

Adde Hie. de ros. i ij. c. de suffra. i an of-ficiũ ad no. ũ iu re diuiũ ri luctũ i meri-tum, ꝓ os-ſe ſa-natores ꝓ se-rum ſe-ꝓ-ſus ſuſſe officio aduoca tionis. & ſibides dixit cherrũ in ꝑmis poſui.

Diabolus intrat in hoies p duas portas.

ps.l.

ſ. Joā. iij.a.

ps.l.

ſ. Pe. ij.d.

ij.cor. v.

Jaco. iij.a. puer. xx.b.

ps.l.

a ¶ Januā. dicit Augu. q̄ ille due sunt porte quib⁹ intrat diabolus, ſcz cupiditas z timor. per eaſdem ecotrario intrat deus. iſti ſunt aperiende, illi claudende. ſ. diſt. vij. ca. ij. z. iij.

b ¶ Unde Dauid. Iſtud non continuatur proximo, ſz ſuperiori. ſi ſuſceperimus ꝛc.

c ¶ Mendax. ſaltem opere. xj. q. iij. exiſtimāt. xxij. q. v. cauet ꝛc.

d ¶ Uia. In exēplo via nō errans.

Addunt. Uel dic, via p quā itur. ℣.

e ¶ Ueritas. In pmiſſo veritas nō falleno.

¶ Ut dic veritas ad quā itur. ℣. Uel dic via, ſcz imitāndo me, ℣itas diligēdo me, vita vſq; i fine pſeuerāndo me, ſm ℣. Diabolus bonū opatur.

f ¶ Uita. In premio vita non morieno.

g ¶ Peccatū eſt. Magis q̄ ſi neſciret, non ideo ē excuſaret. xxij. q. iij. ca vindicta.

h ¶ Sic et fides. ſ. j. q. j. fertur. z. c. ſicut vigeri.

i ¶ Noſſe. ſ. xxxiij. q. v. didicim⁹.

k ¶ Demones. cū credere bonum ſit opus. z collige contra multorum opinionem diabolum bonū operari. Unde in epta ad Corinthios ibi: Alij diſcretio ſpirituum, vbi dicitur q̄ z diabolus agit bona ſeductorie. ſ. j. diſtin. poteſt.

l ¶ Credant. Fide. ſed q̄ non diligunt, fide illa non merentur.

¶ Quart. ¶ Hec ē quarta pars diſtinctionis in q̄ probat per ſex authoritates q̄ nullꝰ eſt ſine peccato, nec infāsvnius diei, z hoc primo per Jacobum. Scdo p Dauid. Tertio p Job. Quarto p Joānē. Quinto per Petrū. Sexto per Paulū. Jo. de fan.

m ¶ Sinautē. ſupple non manet.

n ¶ Peccatum. i. hoſtiam pro peccato. nā antiqui peccata dicebant ſacrificia pro peccatis. Uel peccatum id eſt chriſtum habentem ſimilitudinem carnis peccati, id eſt mortalem, z ſimilem carni peccatrici. Uel peccatū, id eſt peccatorum puniri pena.

uerim⁹, z p peccati ianuā [a] ingreſſus fuerit diabol⁹, ptinus Chriſt⁹ recedit. Unde Dauid⁹ poſt pctm: Redde mihi (ait) letitiā ſalutaris tui, ſcz quā peccando amiſerat. Qui dicit ſe deū noſſe, z mādata ei⁹ non cuſtodit: mēdax [c] eſt, z in eo veritas nō eſt. Chriſt⁹ veritas appellat, immo eſt. Ego ſum (inquit) via⁹ veritas⁶ z vita⁶. Fruſtra in eo nobis applaudim⁹, cui⁹ mādata nō facim⁹. Scienti bonū z nō facienti illō, pctm⁸ eſt illi. Quomodo em̄ corp⁹ ſine ſpū mortuū eſt, ſic [h] z fides ſine opib⁹ mortua eſt. Nec grā de putem⁹ vnū deū noſſe[i] cū et demones[k] credant[l], et contremiſcāt. Qui dicit ſe in ipſo manere, dz ſicut z ipſe ambulauit, et ipſe ambulare. Ligat adueſarius c duob⁹ quod vult, optionē dam⁹: manet i chriſto an non manet: ſi manet, ita ergo ambulet vt chriſt⁹. ſinaūt[m] temerarū eſt ſiſtrudinē ꝺ rutū dñi pollicei. Nō manet i chriſto, q; nō ingredit vt chriſt⁹: ille peccatū nō fecit, nec inuēt⁹ eſt dol⁹ in ore ei⁹: q̄ cū maledicereſ, nō maledixit: et tanq̄ agn⁹ coīa rōdēte ſe, ſic nō aperuit os ſuū: ad quē venit pnceps mūdi huius, z inuenit nihil in eo. q̄ cū pctm nō feciſſet, pro nobis ipſum pctm[n] ſe fecit de⁹, id eſt penā peccati ptulit. nos autē iuxta epiſtolam⁹ Jacobi: Multa peccamus oēs, z nemo mund⁹ a peccat⁹, nec infans⁹ vni⁹ q̄dem diei fuerit vita eius. Quis em̄ gliabit caſtū ſe hſe cor, aut q̄s cōfidet ſe mūdū eſſe a peccat⁹? tenemur q; rei ſimilitudine ꝑuaricatiōis Ade. Unde et Dauid: Ecce em̄ (ait) in iniq̄tat⁹ c̄ceptꝰ ſum: z in delictis peperit me mater mea.

¶ Et beat⁹ Job: Si fuero iuſt⁹, os meū ipia⁹ loquet: z ſi ſine crimine[i], pria⁹ inuenīar: et ſi purificar⁹ in niue, z lot⁹ mundis manib⁹, tat⁹ me ſorde tinxiſti[r], z execratū eſt veſtimentū meū. Uerūtm ne penit⁹ deſperem⁹ arbitrātes nos poſt peccata baptiſmi nō poſſe ſaluari, ſtatim hocipſum rēperat: Si q̄s peccauerit, aduocatū habemus apd patrē Jeſum chriſtū iuſtū, z ipſe eſt ꝓpitiatio p peccatꝫ nr̄is, nō autē p nr̄is tm, ſz etiā p tot⁹ mūdi. hoc ad credētes poſt baptiſma loquit, z aduocatū p delictꝫ eoꝝ dñm pollicet: nec dicit, ſi peccauerit[s] aduocatū habem⁹ apd patrē Jeſum chriſtū iuſtū, z ipſe eſt ꝓpitiatio p peccatis veſtrꝫ, ne eos diceres nō plena fide baptiſma ſecutos: ſed aduocatū (inquit) habemus apud patrē dñm noſtrū Jeſum chriſtū, et ipſe eſt ꝓpitiatio p peccatꝫ no ſtrꝫ non ſolū p noſtris alior⁹q; peccatis, ſed etiā p tot⁹ mūdi. In toto autē mūdo z apli ſunt omneſq; credētes. ex qb⁹ liq̄do cōprobatur poſt baptiſma poſſe peccari. Fruſtra em̄ aduocatū habem⁹ apud patrem Jeſus chriſtū, ſi peccari nō poteſt. Petr⁹ apoſtol⁹ ad quē dictū fuerat. Qui lot⁹ eſt, non eſt neceſſe vt iterū lauet. z: Tu es petr⁹, z ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meam. ab ancilla perterrit⁹ negat. Et ipſe dñs: Simon, ecce (inquit) ſatanas poſtulauit vos vt cribraret[t] quaſi triticū, ego autē rogaui ꝓ te, ne deficeret[u] fides tua. et ſ. Si non peccamus poſt baptiſma, cur nobis poſcimus vt petā dimittat: q̄ in baptiſmate

Job tertio capitulo. ix.

Job

ſ. Joā. ij.a.

Mat. vj.b. ſ. Cor. ij.d. ad he. vj.a.

Baptiſ⁹ paſ ſionem ſpi ritus. Luc

Mat. xvj.c. Luc

Joā

a ¶ Deficeret. ſ. finaſ⁹. Uel loquit ad Petrū in perſona eccleſie, que ta-

ta non pōt deficere. Uel nō dicit Petrus eecidisse: qr sta-
tim surrexit. arg. extra de verb. sig. nam et ego.

a ¶ Aliud. inconueniens est. z hoc probat statim.

b ¶ Pertinet. hoc dicebant heretici.

c ¶ Illuminati. per baptismum et fidem.

d ¶ Et gustauerunt. Id est remissionē peccatorum, quasi gustum suauem perceperūt in baptismo.

e ¶ Spiritussancti. Id est diuersorum donōrū spiritussancti, de quib⁹ exponitur. xxx. q. j. peruenit.

f ¶ Uerbū. id est euangelicā doctrinam.

g ¶ Uirtutesq⁹. i. immortalitatem et impassibilitatē futuram iam spe gustauerunt.

h ¶ Et prolapsi. Stauit peccādo.

i ¶ Renouari. p baptismū, non per penitētiam: negat iterationem baptismi, sed non negat pniaz, quia impossibile est, natos, ad penitētiam, qui semel hoc acceperūt rursus renouari, id est baptizari. renouari enim est nouum fieri. nouum autē facere lauari est. extra de regul. c. ois res.

k ¶ Iterum. Renouari ad reuperandum iustitiā. et eos dico si baptizentur.

l ¶ Ad penitentiam. i. nomine penitentie: quasi dicat, nō potest quis rebaptizari vt sic veram agat pniam: z si fecerit, rursus crucifiget Christū quātū in ipso est. baptismus em̄ chr̄i passionē signific⁹. de cōsec. distin. iiij. propue. Uel ideo dicit rursus crucifigentes christū: qr sicut impossibile est qr rursus crucifigatur, ita impossibile est qr rursus baptizetur in penitētia. Uel dic vt in glo. quantum.

m ¶ Sibimetipsis. id est quantū ad seipsos: quia mors Christi vnum baptisma cōsecrauit: quod sufficit ad omnia peccata delenda, sicut et illa mors sufficit ad oia peccata tollēda. qui vero iterat baptismum quasi illa mors vna et vnum ex ea non sufficiat: iterat baptisma et mortem Christi quantū in se est: vel iterandā insinuat: vt ex ea iterata fiat remissio peccati: quod est impossibile. sicut enim impossibile est iterum Christum crucifigi: ita z secundo per baptismum aliquem mori peccatis.

tā sunt dimissa: Aliud a est autem: si ad catechumenos hec oratio ptinet b. Dimitte nobis debita nr̄a z̄c. nō cōuenit fidelibus z christianis. Paul⁹ vas electionis castigat corpus suū et in seruitutē redigit: ne alijs predicans, ipse reprobus inueniat. Ad Hebreos quoq; scribēs ait. Impossibile est enim eos qui semel sūt illuminati c, et gustauerūt d donū celeste, z participes facti sunt spūssancti e, gustauerūt nihilominꝰ vbū f dei bonū, virtutesq; g seculi futuri, et plapsi h sunt renouari i iterum k ad penitētiā l, rursus crucifigentes sibimetipsis m filium dei, z ostentui habentes. Certe eos q̄ illuminati sunt, z gustaueft donū celeste, z participes facti sunt spiritussancti, z gustauerunt bonum verbum dei: negare nō possum⁹ baptizatos. Si autē baptizati peccare nō possunt: quō nunc dicit apostolus, z plapsi sunt? Uerū ne Mōtan⁹ z Nouatianus hinc rideāt n, qui contendūt nō posse renouari per penitentiā eos qui crucifixerunt sibimetipsis filiū dei, z ostētui habuerūt: cōsequenter hunc errorē soluit, et ait: Cōfidim⁹ aūt de vobis dilectissimi meliora, z viciniora saluti, tametsi ita loquimur o. non enim iniustus p est dūs, vt obliuiscat operis vestri et dilectiōis quā ostēdistis q in nomine ipsius r: qui ministrastis s sctis suis: et nūc ministratis. Et revera grādis iniustitia dei esset: si tantū peccata puniret: et bona opa nō susciperet. Locut⁹ sum (inquit apls) ita: vt vos a peccatis retraherem: et desperationis t metu facerem cautiores. Uetex p fido de vobis charissimi meliora: et viciniora saluti, neq; ei iustitie v dei est: vt obliuiscat bonoz operū: et ministerij quod ppter nomen eius exhibuistis et exhibetis x in sanctos et tātū meminerit peccatoz. Et paulo post. Liberi arbitrij nos condidit de⁹: nec ad vtutes nec ad vitia necessitate trahimur: alioqn vbi necessitas y est: nec dānatio nec⁹ corona est. Sicut i bonis opib⁹ pfectior est de⁹ (nō est em̄ volētis neq; currētis: sz dei miserentis et adiuuātis: vt peruenire valeamus ad a calcē) sic in malis atq; pctis semina nr̄a sunt incētiua b et perfectio diaboli. Cū viderit nos sup fudamentuz xpi edificasse fenū c, ligna, stipulā: tūc supponit icēdiū d.

n ¶ Rideant. id est derideant nos.

o ¶ Loquimur. Dure scilicet terrēdo et increpando: quasi dicat, non diximus hoc putando vos esse tales, scilicet spinis plenos: sed timentes ne tales efficiamini terremus vos verbis.

p ¶ Iniust⁹. quasi dicat, ideo confido de vobis q̄ oīm bona multa opera ti estis, p̄o quib⁹ si penituerit is de malis, benefaciet vobis deus. et hoc est, nō est z̄c. vr. s. ea. dis. ℣. hoc itaq; ca. non est.

q ¶ Ostendistis. i. ex quo primo bona fecistis opera.

r ¶ Ipsi⁹. Id est ad honorē dei. z rectē dixi operis: qa ministrastis z̄c. ℣.

s ¶ Ministrastis. hic argu. qr de bonis loquitur post peccatum exhibitis.

t ¶ Desperationis. Quasi dicat, nolo vos desperare de venia, sed ita locut⁹ sum, vt metu desperatiōis (q̄ desperationis pleriūq; retrahit a peccato) vos faceremcautiores. metus desperationis pleriūq; retrahit a petō.

v ¶ Justitie. Qr non est tam crudelis de⁹ z̄c. s. e. dist. non est.

x ¶ Exhibet⁹. hic arg. qr loq̄t de bonis exhibitis post peccatum. Nota. ix. c.

y ¶ Necessitas. s. Arg. qr spado non meretur coronā. Coz. iij. c. Paup parce vinēdo, cum ex necessitate hoc faciat. xxxiij. qōne. v. Paup parce vinēdo nō meretur.

z ¶ Nec corona. Si deus ad partem nos tantum coget ret vnam, tunc nihil afferret gratia vel meritum. xxij. q. vj. ℣. vlti. versus principium.

a ¶ Ad calcem. Id est premium bonorū operum, vel ad vitam eternam. Uel calcem, id est finem: quia extrema pars hominis est calx. Calx q̄liter sumitur.

b ¶ Incentiua. Id est seminaria. argu. xv. quest. j. non est. quia de cor de prodeunt male cogitationes quas diabolus ad consensum z opus perducit: vt. s. eo. inter hec sciendum. z. c. sicut.

c ¶ Edificasse fenum, ligna, stipulam. venialia. scilicet leuia, grauia, grauissima: vt. xxv. distinctio. ca. vnum. ℣. criminis.

d ¶ Incendium. delectationis consensus et operis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Secura. Non enim est quis tam perfectus quin cadere possit: et hoc etiam ostendit dicens. Sedet ꝛc.

b ¶ In occultis. id est in ambiguis. vnde non facile intelligitur quid sit appetendum, vel quid non.

Eccl. xxviij. a. c ¶ Fili accedēs. Ex de renun. nūi.

d ¶ Idem. i. eadem sententiam: nō idem nomen natiue, scilz q̄ post baptismum possit peccare, vel q̄ non possit.

Eccl. ij. a. Jaco. j. d. e ¶ Considerat vultum. Non rem sed vmbram solaz videns.

f ¶ Reus. Hoc exponit j. dist. v. c. consideret.

g ¶ Sine peccato, saltē originali.

h ¶ Omnia. Id est omnes homines.

Jaco. ij. b. Joan. viij. a. i ¶ De tentatione. Non q̄ non tentent: sed ne tentationi succūbāt: vel si succumbat, eos liberat ꝛ releuat.

k ¶ Hi sunt. Falsi doctores.

ij. Pe. ij. b. l ¶ Fontes. Nō lauantes, sed coinquinantes. ꝛ. ij. q. vij. secuti sunt.

Ibidē m ¶ Et nebule. Demonū. et dicūt nebule: quasi alios obscurātes. xxx vij dist. ℌ. vlti.

n ¶ Superbia. i. supba vanitate loquientes.

ij. Pe. ij. b. o ¶ Pellicium. i. allicūt et decipiūt. Unde Aug. super epistolam secundā Petri. Pellices dicūtur meretrices: a pollutione, vel a pellis formositate qua incautos allicunt et decipiunt.

Pellices vñ dñr.

Esaie xxij. d. j. Cor xv. d. Pelliciūt ergo heretici animas instabiles varioꝝ doctrinarum erroneis sectis: quasi cōstupātes luxurioꝝ subdendo.

p ¶ Effugerant. Id est recesserant a peccato per penitentiam.

q ¶ Punxisse. i. oīsum esse vel denotasse vel descripsisse,

r ¶ Factionem. i. nouam hereticā inuentionem.

s ¶ Ad quas. id est quasi ad eas.

t ¶ Et turbinib⁹. ꝛ. ij. q. vij. secun.

v ¶ Immūdi⁹. interpositio est: et dz subiūgi: nō grādia loquunt: vt q̄ ꝛc.

Apoc. ij. a. x ¶ Paulum. Cauſam reddidit quare dixit loquitur grandia.

y ¶ Uocant. Illi qui istorum doctrinam recipiunt.

z ¶ Scribens angelo. i. prelato.

a ¶ Defecisti. finaliter. alꝫ contra est quod sequit q̄ charitatem ꝛc.

b ¶ Sed habeo. hoc corrigēdo tt.

c ¶ Memor. ℌ. dñi. i. dño sancto.

d ¶ Et prima. id est fides primis.

e ¶ Uenio tibi. i. ad detrimētū tuū.

Cand. latinum quasi sunt. f ¶ Candelabrū. id est cathedram. vel sedem, vel dignitatem.

Apoc. ij. b. g ¶ Qui nō coinquinauerūt. i. qui non peccauerunt.

h ¶ Et ambulabunt. Resume pauci sunt qui ꝛc.

i ¶ Cui autem. Suspendit̄ construcio vsq; illuc: Untq;.

k ¶ Et scio vbi. Sezin peccatis.

l ¶ Qui solēt. falsi doctores. i. q̄ perenni.

m ¶ Cōtra eos. i. falsos doctores.

n ¶ Usq; ad Jnnem. quasi dicant post Joānem non habēt locū. sed mentiūtur: qz illud verum est in ceremonialibus.

o ¶ Abraham. Ecce alia dispensatio olim, alia nunc. quia licet altera dispensatio nunc, et altera olim: ta-

Gen. xv. b.

Edificem⁹ ḡ aurū ꝛ argētū, lapides p̄ciosos, ꝛ tētare nō audebit quēq̄. ſz in hoc nō sit secura[a] et certa possessio. Sedet quippe leo in insidijs in occultis[b], vt interficiat innocentem: ꝛ vasa figuli, p̄bat fornax: hoies autē iustos tentatio tribulatiōis. et i alio loco scribit[k]: Fili accedēs[c] ad seruitutē dei ppara te ad tētationē. Rursꝰ idē[o] Jacobꝰ ait: Estote factores v̄bi, ꝛ nō auditores tantū. Si q̄s est auditor v̄bi ꝛ nō factor, iste sibi⁹ est viro q̄ cōsiderat[e] vultum natiuitatis sue in speculo. Cōsiderauit illū, ꝛ recedēs, statim oblitus est qualis fuit. Frustra monuit vt iungerent opera fidei, si post baptismā peccare non poterāt. Qui tota (inq̄t) lege p̄uauerit, ꝛ peccauerit in vno: factꝰ est reus[f] oīm. Quis vestrū sine peccato[g] est: Cōclusit deꝰ oia[h] sub delicto: vt oibus misereat. Petrus q̄q; inq̄t: Nouit deꝰ pios de tētatione[i] eripere. ꝛ de falsis doctoribus. Hi sunt[k] fontes[l] sine aqua: et nebule[m] turbinib⁹ exagitate: q̄bꝰ caligo tenebraꝝ reseruat. Supbia[n] eīm vanitatis loquētes pelliciūt[o] in desideriis carnis luxurie eos qui paululū effugerant[p], ꝛ ad errores reuersi sunt. Nōne tibi videt pinxisse[q] sermo aplī cus nouā ip̄ertite factionem[r]: Aperiūt eīm quasi fontes scīē tie: quia cum aquā nō habeāt doctrinarū, promittunt imbrē velut nubes ꝓphetice, ad q̄s[s] peruenit veritas dei: et turbinibus[t] exagitātur demonum atq; vitioꝝ. loquunt grandia, et totus sermo eoꝝ superbia est (immūdus[v] est aūt apud dñm oīs qui exaltat cor suū) vt qui paululum[x] refugerāt a pctis, ad suū reuertātur errorem: et suadent in luxuria ciboꝝ, carnisq; delicijs. Quis eīm non libēter audiat, Wāducemus et bibamus, ꝛ in eternū regnabimus: Et sapiētes ꝛ prudētes p̄uos vocāt[y]: eos v̄o q̄ dulces sunt in sermonib⁹ plus audiunt. Joānes apls, immo in Joanne saluatoꝛ scribēs[z] angelo eccl̄ie Ephesi: Scio (inquit) opa tua, ꝛ laborē ꝛ patiētiā tuā: ꝛ que sustinuisti, ꝓpter nomē meū, ꝛ nō defecisti[a]: sed habeo[b] aduersum te pauca, q̄ charitatē tuam primā reliquisti. memoꝛ[c] esto vnde ciderīs, ꝛ age pniaz: ꝛ prima[d] opa tua fac. Sinautem, venio[e] tibi, ꝛ mouebo candelabrū[f] tuū de loco suo, nisi penitētiā egeris. Similr ceteras ecclesias, smyrnā, pergamū, thyatiraz, sardos, philadelphiam, laodiciam ad pniam ꝓuocat: et nisi reuertantur ad opera p̄stina cōminat: et in sardis paucos hr̄e se dicit qui nō coinquinauerūt[g] vestimēta sua: et ambulaturi[h] sunt cum eo in albis: q̄ digni sunt. Cui autē[i] scribit: Memento vnde ceciderīs: et ecce missurus est ex vobis diabolus in carcerē vt tētemini: et scio vbi[j] habitas: vbi sedes est satane: et in mēte habe qualiter acceperis ꝛ audieris; ꝛ serua, ꝛ penitētiā age: et reliqua. Utiq; et dicit qui credidit, et baptizatus fuit, ꝛ stans quondā ꝛ corruit per delictū. Paulus per de veteri testamēto exēpla distulerā, quia solent[k] vbi cūq; contra eos[l] faciunt dicere: Lex et prophete vsq; m[m] ad Joannem prophetauerunt. Ceterum quis ignorat sub alia dispēsatione dei oēs retro sanctos eiusdem fuisse mertī: cuius nunc christiani sunt? Quomō ante Abraham[n] placuit in cōiugio: sic nunc virgines placēt in perpetua castra

men quãtũ ad merita hominũ bona vel mala, z quãtum ad posse peccare post charitatẽ idem fuit olim qõ nũc, et ideo exẽpla ve. testa. recte inducere possum.

a ℂ Bis. Prima vice in gabaon quando sacrificiũ deo obtulit, z deus obtulit ei donũ scientie: vt habetur in lib. regum. ℣alia vice

b ℂ Qz amator. ẽ. xxxij. q. iij. Salomon.

c ℂ Manasses. ẽ. j. q. vij. si quis omnem, iste fuit filius Ezechie.

d ℂ Liber dierũ. Scz paralipomenon: in quo agitur de cõputatione dierum z annorũ Regum Jrael.

e ℂ Ab egyptio. Scz pharaone. cũ eñ pharao vellet ire cõtra regẽ Medoum, primo aggressus est regem adremon, q regnabat tunc in carchamis. descendit ergo rex Josias Judee occursum eis, prohibens ne trãsitum faceret per ipsum deam. z misit pharao ad eum dicẽs: Quid mihi et tibi rex Juda? non adversus te venio, ad Euphratem propero. misit me deus ad medos. sine me ne deus qui mecũ est, interficiat te. non acquiescit Josias, sed cum rege Adremon componebat acies suas vt dimicaret adversus pharaonẽ et fortitan dum transiret a curru in currum qui sequebatur eum more regio, occisus est a sagittarijs in campis mageddo.

f ℂ Rege. i. Pharaone.

g ℂ Filius Josedech. ẽ. dist. i. Jesus.

h ℂ Diabolus. i. vroi sua.

i ℂ Angelos. Quo ad naturam eorum, nisi essent confirmati per gratiã. vnde Plato in Timeo. Dũ deorum quos opifex pater eqz ego. natura quidem dissolubiles, ne autem sic volente indissolubiles.

k ℂ Coram deo. i. comparatione dñi. ℣.

l ℂ Si contra seruos. Scz Moysen z Aaron, de quibus premisit ℣.

te. Seruiuit ille legi et tẽpori suo: seruiam⁹ z nos euangelio et tẽpori nostro, in quos fines seculoꝝ deuenerũt. Dauid electus ſm cor domini, q omnes eius fecerat voluntates, et qui in quodã Psalmo dixerat. Judica me domine, qm̃ ego in innocentia mea ingressus sum, z in deo sperans non infirmabor. Proba me dñe, z tenta me: vre renes me. z cor meũ. Postea tentat⁹ a diabolo, z post peccata penitens loquitur, dicẽs: Miserere mei deus, ſm magnam misericordiã tuã. Magnũ peccatũ magna vult deleri misericordia. Salomon amabilis dño, z cui de⁹ bis[a] fuerat revelatus: quia amator [b] mulierum fuerat, a dei amore discessit. manasses[c] impũssimum regem post captiuitatẽ Babylonicã in pũstinã dignitatem liber⁹ dierum restitutũ refert: et Josias vir sanctus in campo Mageddo ab Egyptio[e] rege[k] cõfoditur. Jesus quoq; filius[g] Josedech sacerdos magnus quãq̃ in typo precesserit salutis, q nostra peccata portauit, et alienigenã sibi ex gẽtib⁹ copulauit ecclesiam: tamẽ ſm literã post sacerdotium sordidatus inducit̃, z stat diabol⁹ [h] a dextris eius, et candida illi deinceps vestimenta reddunt.

m ℂ Quanto. ẽ. viij. q j. si ergo.

n ℂ De quib⁹. i. de numero quotum.

o ℂ Tẽtatio est vita hois. i. dũ viuit homo tẽtat.

p ℂ Qui mittebat. i. missurus erat. minores angelos si stetissent sicut modo faciunt angeli boni. ℣.

Superfluum est de Moyse et Aaron scribere q ad aquã contradictionis offenderunt deũ, et terrã ꝓmissionis non intrauerunt: cum beatus Job angelos [i] quoq; z omnẽ creaturam peccare posse commemoret, dicens: Quid enim nunquid homo mũdus est coram deo[k] aut in operibus suis sine macula vir? Si cõtra seruos[l] suos non credit, z aduersꝰ angelos suos prauum quid reperit: quãto [m] magis habitantes in domib⁹ luteis: de quibus[m] enim et nos ex eodem luto sumus. Tentatio[o] ‡ est vita hominis sup terram. De celo etiam cecidit lucifer, qui mittebat[p] ad vniuersas nationes: et ille qui in paradiso deliciarum inter[q] duodecim nutrit⁹ est lapides, vulneratus a morte dñi [r], ad infernu[s] descẽdit. Unde z saluator in euangelio: Videbam (inquit) satanam, quasi fulgur de celo cadẽtem. Si altissima illa sublimitas [t] cecidit, quis cadere non possit: si in celo ruina, quanto magis in terra est? Et tamẽ cũ ceciderit lucifer, imo post casus coluber antiquꝰ: virtꝰ eiꝰ in lũbis[v] eius est, z potestas eius super vmbilicũ[x] vẽtris eius. obumbrant[y] in eo arbores[z] magne, et dormit iurta iuncũ[a] z calamum z caricẽ. Ipse est rex oĩm que in aquis habitant. Unde ad viros loquens cõuenienter dixit. Virtus eius in lumbis eius. ℣. Propheta etiam sub specie femine petulantiam Judee increpans ait: In die ortus tui non est precisus vmbilicus tuus.

q ℂ Inter duode cim. Juxta illud: Ois lapis pretiosus operimentum tuũ. i. e. principiũ. ubi tamen non haberetur nisi de nouẽ lapidibus. Job xv. b.

r ℂ A morte domini. Id est p mortem dñi ‡ qui diabolo mundi potestatem ademit. vel amore dei, quem amisit. ‡ Sublimitas. id est lucifer. ‡ Alter ter. hz militia. Diabolus mortẽ xpi ẽ in infernu reliquit, vt exerceat vires suas in malos.

s ℂ Ad inferna. Hic dicitur q mortẽ Christi diabol⁹ est religatus in inferno, et erit ibi ligatus vsq; ad tempus antichristi, et tunc soluetur, non a penis, sed a vinculis, vt exerceat vires suas in malos.

t ℂ Sublimitas. id est lucifer.

v ℂ In lũbis eius. Quo ad tentationem virorũ in quibus (vt dicitur) sedes luxurie est in lumbis. Luce x. c.

x ℂ Umbilicum. quo ad tentationẽ feminaruꝫ in quarum vmbilico dicitur esse sedes luxurie. Unde Aug. super eũdem locum, semen coitus viris inesse lumbis, feminis in vmbilico perhibetur. qz ergo diabolus vtriq; sexui per luxuriam dominatur, Luxurie sedes vbi est, Job xl. b.

y ℂ Obumbrantur. Per ipsum.

z ℂ Arbores magne. Id est qui magni videtur, vt sunt hypocrite.

a ℂ Juxta iuncum. Id est hypocritas, qui merito dicuntur per ista cum exterius aliquid videantur, et signantur per ista cum exterius aliquid videantur, et interius sint vani: vt illa. per iuncum enim qui est sine nodo exterius, interius autem substantia caret, hypocrite designantur. Per calamum exterius splendentem et fragilẽ, sed interiꝰ vacuũ designantur seculares mũ- hypocrite fũt iuncis similes.

‡ Sub. pauũ qd reperit aduersus habitãtes tẽ. ſm hu.

‡ Hic. ẽ filius i. l. seruole gato-ff. ff. de amore dei, quem leg.

dane glorie dediti, z ei⁹ splēdori, q̄ cito trāsceūt. Per carnem creſcentē in locis paluſtriū, z per manum tāgentis vulnerātem curioſitas tēporaliū deſignat, que in affluentia nutritur z creſcit, z animum pungit.

a ¶ Que in ads ſunt. i. in fluxu rerū labēnium.

b ¶ Nuptiarum. Saturande cauſa libidinis cōtractarum, ſecus ſi cauſa prolis. xxxiij. q. iij. vir cū ppria.

c ¶ Ex precepto dei. Id eſt ſm̄ preceptum, id eſt auctoritatem diuine ſcripture. Alij corrigunt hoc et dicūt excepto deo, z bñ.

d ¶ Stantium. i. ſtantes timeāt, ne ſcilicet ſimili cadāt ruina.

e ¶ Metus ſit. i. debeat eſſe.

¶ Euidēter ¶ Catus. Cōcludit Gratianus ex prealle-
Charitas ſemel habita pōt amitti. gatis charitatē ſemel habitā amitti poſſe, cū quis poſtea crimnaliter delinquit. quod non ſolum de operibus charitatis, ſed etiā de ipſa charitate verum eſſe oſtēdit, quod probat exemplo Ade, Moyſi, z Dauid, adiciens hoc poſſe contingere non ſolum circa predeſtinatos, ſed etiam circa preſcitos. ad quod inducit ſequē. ca.

f ¶ Euidēter. Ex pte allegatis cōcludit Gratianus charitatem ſemel habitā amitti poſſe. quod non ſolum de operibus charitat'. ſz de ipſa charitate verum oſtendit eſſe, adiciens hoc non ſolum circa predeſtinatos, ſed etiā circa preſcitos poſſe contingere. ad quod auctoritatem induxit vſq; ad illum locum, ītē illud euangelij. vbi in contrarium auctoritates inducit duas, videlicet q̄ reprobi non habent charitatem, ſed eas de hypocritis intelligendas eſſe probat auctoritate Gregorij.

g ¶ Prodeſt. Ad regnū celoꝝ obtinendū: vt diſt. iij. §. penul. z ca. ſi quis autem.

¶ Apoſtolus. ¶ Catus. Probat Auguſtinus in hoc ca. per multas auctoritates q̄ multi qui modo habēt charitatem, futuri ſunt mali finaliter. Idem in eodez verbūz eſt Gratiani ſepe inſertū. Sequens caput. ſcilicet multi planum eſt.

h ¶ Mox addidit. In epiſtola ad Romanos, vbi dicit: Scimus autē quoniam diligentibus deum oſſia cooperantur in bonum, his † qui ſecūdum propoſitum vocati ſunt ſancti, ℣. e talibus. Rom. viij. c.

h ¶ Mox addidit. Id eſt poſtea dicerat, ſcimus q̄m diligentes deum ꝛc.

i ¶ Non accepi. perſeuerātiam in charitate et in bonis operibus.

k ¶ Propter. Secreti. i. ppter ſecretam † hanc diſpoſitionem dei queuntis eſt. alias eſſet hic vtiliter. † Quia redeunt pro parte aurum, ſed tamen ſ. ſanctum non ignaue Paulo. ſ. verbum ca. 8. verbum Domini.

l ¶ Similia. Dicit in eodem idem Auguſtinus.

m ¶ In euangelio. Supple ſumit idem Auguſtinus iſta exempla.

n ¶ Grandū. Item illud euangelij, non q̄ incipit: quia hec auctoritas euangelij z ſequēs Ezechielis videntur innuere q̄ reprobi futuri charitatē non habeāt, eas ponit Gratianus, z poſtea ſoluit. Mat. x.

o ¶ Ulti. bis z. dici poteſt. Cepiſti melius ſi deſinis, vltima primis Cēdunt, diſtimiles hic vir, et ille puer.

aquis ſunt [a]: vbi ſcz voluptas, et luxuria, z ppago, z irritatio nuptiarū [b]. z. j. Transiuimꝰ ad ſecundā partitionē in qua negat eos q̄ tota fide baptiſmum cōſecuti ſunt, deinde poſſe peccare: et docuimus q̄ excepto [c] deo oīs creatura ſub vitio ſit non q̄ vniuerſi peccauerint, ſz q̄ peccare poſſint: et ſimilium ruina ſtātiū [d] met [e] ſit. ¶ Euidēter [f] ita q̄ ex premiſſis appareret nonnullos charitatē habere, quā poſtea criminaliter delinquēdo amittunt. ¶ Si quis cōtendat nō de virtute, ſed de virtutū opere debere intelligi: deliberet q̄d reſpondeat de innocētia Ade, de iuſtitia Moyſi Dauid z ceteroꝝ, q̄ plena fide ad baptiſma accedentes, licet poſtea prolapſi ſunt, tamē celeſtia dona deguſtant, et ſpirituſſancti fiunt participes: vt non ſolū ante humanos, verū etiam ante dei oculos ex aqua et ſpiritu ſancto inueniantur renati: qui ſi charitatē dei non haberēt, ante dei oculos aqua tantū regenerarentur, nō ſpiritu ſancto. Opera eñ ſeu ſacramētorum participatio niſi ex charitate, pcedāt apud deū, nec iuſtitiam nec innocentiam preſtant. Si eñ (inquit apls) habuero omnem fidem, ita vt montes trāſferā, z ſi diſtribuero oīes facultates meas in cibos pauperum, et ſi tradidero corpus meū ita vt ardeam, charitatem autem nō habeam, nihil mihi prodeſt [g]. Sed q̄ de predeſtinatis ad vitam a nonnullis conceditur q̄ charitatē amittāt z amiſſam recuperēt: de reprobis etiam dicendū eſt an ipſi charitatē habeant: qua amiſſa poſtea damnentur.

Do his ita ſcribit Aug. in lib. de correctione z gratia.

Apoſtolus ſciens nonnullos diligere deū, et in eo modo vſq; in finē nō perſeuerare mor [h] addidit, his qui ſm̄ propoſitū vocati ſunt ſancti ꝛc. I dem in eodē. An adhuc iſte nolens corrigi poterit dicere. Quid ego feci? q̄ non accepi [i] quem non conſtat acceperat amiſiſſe. Poſſum (inquit) poſſum omnino quando me arguis dicere q̄ ex bona vita in malam mea voluntate relapſus ſum. adhuc quid ego feci q̄ non accepi? accept enim fidem que per dilectionē operatur, ſed in illa vſq; in finem perſeuerantiam non accepi.

In eodem. In bono illos volebant proculdubio manere. erant vtiq; in bono, ſed in eo non permanſerunt. In eodē. Propter huius vtilitatem ſecreti [k] credendum eſt quoſdam de filijs perditionis non accepto dono perſeuerandi vſq; in finem, in fide que per dilectionem operatur, incipere viuere, et poſtea cadere ꝛc. Multa ſimilia [l] de reprobis in euangelio [m] etiam. Qui perſeuerauerit vſq; in finem ꝛc.

In eodē. Iterū homo iſte incipit ꝛc. I dem in eodem.

Grandū eſt quare de quibuſdam filijs perditionis det fidem operantē per dilectionem, nec det in ea perſeuerantiam. Item illud [n] euāgelij: Non qui incipit, ſed qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit

Item Gregorius.

Ulti [o] bene incipiunt, q̄ in malo vitam finiunt.

¶ Non autem. ¶ Cassus. Infert Gratianus ex supradicto ca. q̄ qui non bene incepit charitatem habere non potuit. Postea dicit q̄ illud quod postea sequitur in auctoritate Grego. sc̄z qui seduci ꝛc. non est intelligendum generaliter de omnibus reprobis, sed specialiter de hypocritis: qō ex verbis eiusdē Grego. intelligitur.

¶ Illud autem. ¶ Hec est. v. pars distinc. in qua magister loquitur de hypocritis: qui autem videntur coram populo, sz coram deo stercus, ꝛ hoc probat Grat. per cap. seq. Joanneo de fan.

a ¶ Qui seduci. Hec est rota pcurrès Gratiani. vult enim determinare capitulum Gregorij quod statim sequitur. ꝛ. eo. citius ad hoc.

b ¶ Ut leuiathā. q.d. siue per pprias suggestiones, siue per malū hominem et damnatum quem diabolus repleuit malitia, siue per suggestionis ministrum.

c ¶ Repler. Tristitia.

d ¶ Aurum. Pro sapientia ponit aurum. Jea. dist. principium. et ita aliter ē hic sumitur.

e ¶ Jtē. ¶ Cassus. Exponit Grego. in canone isto illa verba Job super illo, sub ipso erunt radij solis, et sternet sibi aurū quasi lutum. primo ergo dicit q̄ per aurum dest gnantur hypocrite: qui quasi deaurati sunt, cuz in superficie videantur habere virtutes, nec habeant. Secundo dicit q̄ huiusmodi hypocrisis deregitur i hac vita quandoq; ante finem: quādoq; in fine, quandoq; nunq̄: et cum deregitur: tunc aurum quasi lutum sternitur. Ultimo dicit quam vtilitatē consequantur predestinati siue huiusmodi hypocrite faciāt bona siue publice eadant in peccatum. nam per bonam operationem inuitant perseueraturos ad bonū operandum: per casum redāt bonos cautiores. ¶ Ipsa quoq; virtutis. i. opus virtutis. i. uta fere per totum.

f ¶ Amittere. hec de hypocritis intelligēda sunt qui videntur deaurati ꝛ fulgidi: et habere virtutes in superficie: cum nec sunt nec habent: et qui caret vna, caret oibus. disti. v. c. fi. et de peni. dist. v. considerer.

g ¶ Jnnotescit. i. virtus videtur.

h ¶ Appetit. Ab alijs.

i ¶ Virtus. putatiua.

k ¶ Etiā ante homines. Jd est in conspectu hominum.

l ¶ Curauit. Supra. e. distinct. ver. item. ℣. penult. fm Augustī.

m ¶ Per aliquid. Jd est quārum ad aliquid: scilz ad bona opera.

n ¶ Operepretiū Jd est vtile credimus si aperiamus quomodo de istis disponit ad vtilitatem aliorum: ꝛ hoc est. sepe enim ꝛc.

o ¶ Ordinis. Jd est intellectus tropologici.

p ¶ Augustā. arcta est est via que ducit ad vitā. Unde Uergilius. Facilis descensus auerni. Sed reuocare gradum: superasq; euadere ad auras: hoc opus: hic labor est: pauci quos equus amauit Jupiter aut arděs euexit ad ethera virtus Dijs geniti potuere. rij. q. j. omnis etas.

q ¶ Exemplo. hi sunt qui ad sempiternam vitam pro-

Hypocrite videntur deaurati.

.i. que sunt de gñe bonorum, pe.

Via pradisi ē arcta.

.i. iferni. ab a qō est sine, et ver ris. ar.

Non autem bene incipit qui nūq̄ ex charitate aliquid operat q̄ si ex charitate aliquando aliquid agit, et charitatem aliquando in ipso necesse est esse.

Illud autem Grego. Qui seduci[a] quandoq; non reuersuri possunt ꝛc. nō de omnibus generaliter reprobis, sed de hypocritis specialiter intelligendum est: quod ex verbis eiusdem euidēter datur intelligi. Cum enim questionem ppone ret cur misericors deus ista fieri permittat, vt leuiathan[b] seu nunc per suggestiones calidas, siue tūc per damnatum illū quē replet[c] hominem: vel solis sibi raptos, id est doctos quosq; sapiētesq; subijciat: vel aurum[d] hoc est viros sanctitatis claritate fulgētes, quasi lutū sibi vitijs coinquinādo substernat: mox in eiusdē positionis solutione supponit dicēs.

Qui[e] ad hoc respondemus: quia auruz qō prauis eius suasionibus quasi lutum sterni potuit, aurum ante dei oculos nūq̄ fuit. qui enim seduci quandoq; non reuersuri possunt, quasi habitaz sanctitatem ante oculos hominum videntur amittere[f], sed eam ante oculos dei nunq̄ habuerunt. Sepe nanq; homo multis occulte peccatis inuolutur et in vna aliqua virtute magnus videf: que ipsa quoq; virtus inanescēs deficit: quia dum innotescit[g] hominibus, proculdubio laudatur, eiusq; fauoꝛ inhianter appetitur[h]: vnde fit vt ipsa virtus[i] ante dei oculos virtus non sit, dum abscondit quod displicet deo, et pdit quod placet. que itaq; merita apud deum esse possunt: quando et mala occulta sunt, et bona publica? Plerūq; enim (sicut diximus) latet superbia, et castitas innotescit. Atq; ideo diu ostēsa charitas circa finem vite perditur: quia cooperta superbia vsq; in finē incorrecta retinetur. Alius eleemosynis vacat, propria distribuit, sed tamen multis iniustitijs deseruit, vel forte linguam in detractionibus exercet: ꝛ fit plerumq; vt is qui misericors fuerat, iuxta vite sue terminum rapacitatis et crudelitatis stimulis inardescat: quod valde iusto dei iudicio agitur vt perdat etiam[k] ante homines vnde hominib⁹ placuit: quia hoc vnde deo displicuit, corrigere nunq̄ curauit[l]. Alius patientie studet, sed inuidere alijs, et seruare malitiam in corde non cauet. fit quandoq; impatiēs: quia diu latuit dolens. Jsti itaq; ꝛ p aliquid[m] aurum sunt, et per aliquid lutum sunt. atq; hoc aurum quasi lutum sternit, quando occultis peccatis exigentibus etiam virtus que publice claruerat, dissipatur. Sz operepretium[n] credimus, si in his virtutē superni ordinis[o] subtilius ppēdamus. Sepe em̄ oipotēs deus occulta quorūdā mala diu tolerat, vt apta eoꝝ bona electoꝝ suoꝝ vsibus pfutura dispēset. Hā nonnulli mundum nequaq̄ fundit⁹ deserētes, nō pseueraturi angustū iter arripiūt, sz ad querendam angustam[p] viā exemplo[q] suo eos qui perseueraturi sunt accēdūt. vnde plerūq; cōtingit vt ipm hoc q̄ bene videntur viuere: nō sibi, sed po-

timos mẽdacio suo opitulante deducunt: vt. xxij. qõ. ij. primũ. Ex hoc ergo colligẽ ex q̃ sensu illud accipiãt.

a ¶ Articulo. Id est impedimento.

b ¶ Lapsum. Felix quẽ faciũt aliena pericula cautũ. ẽ. xxvij. q. j. c. j. j. de cõse. dist. j. hi duo. Et dicit Seneca: Ruina p̃cedẽtium solet esse doctrina sequentium. facit ad hoc. ẽ. c. si eñ. in fine.

¶ Quod vo. ¶ Cassus. Dictuz est. ẽ. ꝯ. cum ergo. in caritas. q̃ reprobi nõ comedũt panem qui de celo descẽdit, neq; bibunt aquã viuam. Hũc Hug. determinat illud, & dicit q̃ non est ita intelligendũ q̃ reprobi sint penitus alieni a caritate: sed nõ sunt radicati in caritate. Nam ille dicitur comedere & bibere qui radicem habet in caritate. Ille degustat q̃ ab ea delinquẽdo recedit. ad qõ inducit auctoritatez apostoli. sicut diabolus dicitur recessisse a caritate. & sic tacta occasiõe probat per multas rationes q̃ diabolus creatus fuit in caritate: sed in ea nõ perseuerauit. Ad quod inducit auctoritatem Gregorij. negat, ab Augustino.

c ¶ Quod vero. Solvit Hatianus auctoritatẽ inductam supra eadem distinct. ẽ. cum ergo. ca. caritas. ad hoc q̃ caritas amitti non possit. et hac occasione diabolum in caritate esse creatũ ostẽdit: et de Luciferi

Mat. xxvij. d.

tius solis electis viuant, dum exemplis suis ad bene viuẽdi studia pseueraturos alios nõ perseueraturi prouocant. sepeñ quosdã videmus viam ingredi, ad locum ꝓpositũ festinare: quos alij q̃ euntes cõspiciunt sequũtur, eundẽq; pariter locum petunt: sed fit plerũq; vt irruente aliquo implicationis articulo [a] post se redeant qui prẽibant, & hi ad locũ perueniant q̃ sequebantur tanimirum sunt illi qui nõ perseuerant, et viam sanctitatis arripiunt. Idcirco enim virtutis iter nõ pseueraturi inchoant: vt eis qui pueturi sunt, viam qua gradiant ostendant: quorum etiam casus vtilitate non modica electorũ prouectibus seruit: quia ipsoz lapsum [b] dũ conspicũt, de suo statu cõtremiscũt: & ruina que illos damnat, istos humiliat. addiscunt eñ in supni adiutorij ꝓtectione cõfidere, dum plerosq; conspicũt de suis virtutib⁹ p̃sumẽtes cecidisse. q̃n ergo videntur bene agere reprobi, quasi planũ iter electis sequentibus demonstrãt. q̃n vero in lapsuz nequitie coruunt, electis post se pergẽtibus quasi cauẽdam superbie foueam ostendunt.

Q. ǒ ꝺo [c] reprobi negãt [d] comedere panẽ qui de celo descendit, vel bibere aquã viuam: nõ sic accipiendũ est vt a caritate penitus credãtur alieni, sed vt in caritate radicem figere nõ intelligant. Aliud est enim bibere vel manducare: atq; aliud degustare. Unde [e] in euangelio de chro legit: Et cũ gustasset noluit bibere. Bibit ergo aquã viuã, & manducat panem qui de celo descendit, qui in caritate radicẽ figit. degustat qui ea aliquaten⁹ cõmunicat: a qua postea delinquendo recedit. de quibus apls dicit: Impossibile est eos qui semel

Hebr. vj. a.

illuminati sunt, & gustauerunt donum [f] celeste, & post hec oia prolapsi sunt: rursus renouari ad pniam [g]. Hinc etiam diabolus in veritate [h] stetisse, non in ea creat⁹ esse negat. fuit eñ in ꝟitate cõditus: ſz dum de se supbiẽdo p̃sumperat, alienus ab ea fact⁹ est. In ꝟitate [i] autẽ quõ esse creat⁹ perhibet si sine dilectione sui conditoris creatus esse ꝓbatur: Aut quõ bonus a deo cõditus asserit, si nihil diuine dilectiõis in sui creatiõe acceperit? Quõ aũt supbie mot⁹ sine vitio extitit, si cõditorem suum nullatenus dilexit? Aut quõ par siue excellentior ceteris creat⁹ ꝺr, si nõnullis eoz in amore dei ꝺditis, hic ab eⁱ⁹ dilectiõe vacuus factus est? Unde autẽ hec ꝺria [k] inter bonos & malos angelos ꝓcessit? Si ex creãte, inuist⁹ videt deⁱ⁹ q̃ ante pctm̃ infert penã [l], vt q̃ hoc punit qõ creãdo [m] infudit. Si autẽ non ex creãte, cum nõ ex traduce [n], restat vt ex ꝓprie libertatis arbitrio vitiũ supbie in angelicã naturaz ꝓcesserit bona ergo condita est, que suo vitio [o] a bono i malũ cõmutata est. Sed quõ bona esse potuit si dilectione penitus caruit? neq; eñ angelus nobis similis [p] factus est, quos vſq; ad certũ tẽpus etatis infirmitas grauat, vt neq; virtus neq; vitiũ vllũ locũ in nobis obtineat. Accepit ergo dilectionẽ in sui creatione sicut et ceteri de ꝙbus ꝺr: Angelice virtutes q̃ in dei amore pstiterũt. nõ ait, qua diligere deũ ceperũt, ſz q̃ in eⁱ⁹ amore pstiterũt: q̃ ex creatione diligere ceperãt: vt principiũ diuine dilectiõis oib⁹ credak esse cõe: pseuerãtia vero eoz tm̃ nõ intelligãt, q̃ in retributione hoc acciperunt. Ut ꝓfirmati vlter⁹ cadere nõ possent, et hoc de se certissime scirent. Ũñ de excellentia multa subiungit.

d ¶ Negantur. Supra. c. ca. quia radix. ẽ. ca. quia ergo. et ẽ. ego sum. et. c. charitas.

e ¶ Unde in euãgelio. Matthei vigesimo septimo.

f ¶ Donum celeste. Id est doctrinam eu angelicã.

g ¶ Ad penitentiam. per bapt̃smum. hoc est expositum supra ea si enim.

h ¶ In veritate. Supra. xxj. q. ij. vilis. contra.

i ¶ In veritate. Id est in caritate. & hoc dicit allegando.

k ¶ Differentia. q̃ alij sunt boni, et alij sunt mali.

l ¶ Penam. eternam: quod nunq; facit: argu. ẽ. xj. q. iij. illud plane.

m ¶ Quod creando. Non enim debet punire qõ ipse approbauit: vt. xxiij. q. iij. nabuchodonosor. ff. ad legẽ iuliam de adulf. si vxor. in fine.

n ¶ Ex traduce. Quia angeli non fuerunt ex traduce: id est ꝓ ea accidentia materia: sicut nec anima. ẽ. xxvij. qõ. ij. Moyses.

o ¶ Suo vitio. Sed vnde fuit primus motus angeli ad malum? Dic q̃ ex libero arbitrio. Sed in libero arbitrio nõ fuit malum: vnde ergo p̃uenit malum? Dicas q̃ in libero arbitrio fuit quẽdã libertas: et ex illa libertate cecidit in malum. hec est difficillima questio.

p ¶ Silis. Cũ angelus statim fuit post creationez ꝓ rõnis: ſz hõ nõ donec sit adultus.

Sed fouma: vel ꝟtate. Supra. xxj. q. iij. creat⁹ sicut oẽs angeli. sm̃ ꝺ. Sed dic q̃ ex deuotione ad ꝓpetuũ bonum. sm̃ latos vltra terminũ sibi ꝓpositum. a deo ꝓ tam in angelo q̃ in homine ad deum ꝓpter ipsum. ẽ. ca. in ꝓncipio. Bonifa.

a ¶ Moysem. In Genesi circa principium.
b ¶ Iacuit. S. Extra. q. ij. visis. contra. vbi dicit q̄ charitatem nequiuit habere in celo. sed forte dicit̄ non habuisse quia non persecuerauit: quia non dicitur factum nisi duret factum: vt. S. eo. distin. j. cogitatio. et. l. distinc. diuortiū. Sz forte nūq̄ habuit charitatē: vt dicitur in cōtrario Unde magister hoc dicit allegando, z scōm hoc omnia contraria intelliguntur non de charitate quam nō habuit, sed quam habiturus esset si steterit.

Genes. j.a

Principium. ¶ Caro. Hoc ca. est Grego. vsq̄ ad sequētē. S. charitas. sed interponit sepe hōa Job, vel Ezechielis: vt ea exponat. Intendit ergo Grego. in hoc ca. multū commendare. Luciferū ostendēdo eius perfectionē dignitatem et excellentiam quam in charitate et i alijs gratuitis donis et naturalibus habuit an lapsum: et hoc facit inducēdo auctoritatem ex verbis Job z Ezechielis. Inquit, verbū est Gratiani. z primo exponit verba Job, ipse enim est principium viarum dei. ꝛc. ppheta scilicet Ezechiel. Quid nanq̄. verba sunt Gregorij. Aurum, verba Grego. In munere, id est i adiumento dei. insinuat: scz Job.

Job 40.a

c ¶ principium. i. precipuū opus inter ōia opera dei vel primus et dignior iter alios angelos, quorum ministerio paratur et patet via ad deum.

Ezec. xxviij.a

d ¶ Viarum. i. operū. sicut em̄ in via cōtinet̄ vestigium itinerantis, sic in qualibet creatura est via qua quis ducitur ad intelligendam potentiam dei.

e ¶ Beemoth. i. diabolus. Beemoth intepretatur aial immundū: qz diabolus ꝓpter superbiā a celesti beatitudine tanq̄ immundū animal alienus factus est.

f ¶ Primum. Id est precipuum. non enim primo creauit hunc q̄ alios. als in Salomone contra, ibi. Qui vnit ne apud Moysem[a] primo celū deinde firmamentū factū esse dr: qz nimirū angelica natura primo equal̄r subtilis in superioribus est cōdita, postea in plistētib⁹ in amore sui cōditoris mirabiliter est confirmata.

Hinc etiā Greg. i mora. Multa de pfectiōe āgelice creationis replicans, charitate negat repletū, nō ea penitus vacuū[b] asserit: q̄si penit⁹ caruisset: nūq̄ ea q̄ de ei⁹ excellētia dñr cōuenienter de eo itelligi possent.

Principium[c] em̄ (inquit beatus Grego.) viarū[d] dei beemoth[e] dicit: qz nimirū cum cūcta creās ageret, hunc primū[f] condidit, quē reliquis angelis eminentiōē fecit. huius primatus eminentiā conspicit ꝓpheta cū dicit: Tedri nō fuerūt altiores illo in paradiso dei: abietes non adequauerunt summitatē ei⁹: platani nō fuer̄t equales frōdib⁹ ei⁹: oē lignum pretiosum paradisi dei nō est assimilatū ei et pulchritudini ei⁹: q̄n speciosū fecit eū in multis cōdēsis frōdibus. Quid[g] nanq̄ accipi in cedris z abietib⁹ z platanis pōt nisi illa virtutū celestiū ꝓcere celsitudis agmia i eterna letitie viriditate plātata: q̄ q̄uis excelsa ꝛdita sunt, huic tñ nec plata sūt nec equata, q̄ speciosus fact⁹ in multis condēsiq̄s frōdib⁹ dr: qz prelatū ceteris legionib⁹ tāta illū specie pulchritudinē reddidit quāta ei supposita āgelorū multitudo decorauit. Ista arbor in paradiso dei tot quasi cōdensas frondes habuit[h], quot sub se positas supnoꝝ spirituū legiones attēdit. qui et idcirco peccans sine venia[i] dānatus est: qz magnus sine cōparatione fuerat creatus. Hinc ei rursum ꝓ eūdem ꝓpheram dr: Tu signaculum[k] similitudinis, plenus[l] sapientia, z pfect⁹ decore in deliciis paradisi dei fuisti. multa enim de eius magnitudine locuturus primo verbo[m] cūcta cōplexus est. Quid nanq̄ boni non habuit qui signaculum dei similitudinis fuit? de sigillo quippe annuli talis similitudo imaginaliter exprimitur qualis in sigillo eodē essentialiter habeā. z ls homo ad similitudinem dei creatus sit, angelo tñ quasi aliquid maius tribuēs, nō eū ad similitudinē dei condidit, sed ipm signaculū similitudinis dei dicit: vt quo[n] subtilior est natura, eo⁰ in illum plenius similitudo[p] dei credatur expressa. Hinc est q̄ primatus eius potentiā adhuc insinuās idē ꝓpheta[q] subiūgit. Omnis lapis[r] pretiosus[s] operimentum[t] tuū, sardius[v], topasius, iaspis, chrysolitus, onix, berillus, carbūculus, smaragdus, et sapphirus. Quem dixit genera lapidū: quia nimirum ordines angelor̄ sūt nosē. nā in eternum, creauit omnia simul.

Deus pmittit pl⁹ diligere illos q̄b⁹ pl⁹ pfectionis tribuit.

Ezec. xxviij.

g ¶ Quid. Verba Gregorij exponentis predictam auctoritatem Ezechielis.
h ¶ Habuit. Lucifer.
i ¶ Venia. Cum enim plus potestatis et pulchritudinis ei ꝓmissum fuerat: ideo magis diligi presumebatur arg. S. ij. qōne. v. quāto. et. j. distī. iij. cap. ꝓhuius. S. quod aut. z cap. septies. ideoq̄ tanto magis obsequi tenebatur, et pius puniri debuit: cū non fuerit obsecutus. arg. C. de cōduc. et procur. conductores. in fine. lib. xj. z grauiora facit delicta ꝛc. vt. xj. quest. iij. precipue. ff. distinct. homo christian⁹ j. ea. distī. v. considerer. S. ea. distin. j. S. ex his itaq̄. S. xxiij. qōe. iij. qui peccat.
k ¶ Tu signaculum. Dicitur signaculum propter virtutes expīlas ꝫ recepit a dño.
l ¶ Plenus sapientia. Id est plenam scientiam habens et perfectionem decoris z claritatis.
m ¶ Primo verbo. Hoc scilz signaculum.
n ¶ Ut quo. Id est inquātum subtilior est natura: id est diuine nature capacior ratione z intellectu.

Ibid.

o ¶ Eo. Id est in tantum.
p ¶ Similitudo dei. Id est gratia et dilectio que erat deo silis in illum.
q ¶ Idem ꝓpheta. Scilz Ezechiel.
r ¶ Omnis lapis. Id est omnis alius angelus.
s ¶ Pretiosus. i. pulcher decore virtutum.
t ¶ Operimentū tuum. i. inferior eo, sicut vestimentū est inferius z indignius se induente: vel ornabat eum sicut vestimentum ornat aliquem.
v ¶ Sardius. Dos enim lapides enumerat Iex. ff. de pub. et vec. l. interdum. S. species. Qualiter autem hi lapides veniant in contributione, dicit lex ad legem rhod. l. ij. S. cum in eadem.

a ¶ Distinctiões. 3. distinc. xxxix. ad hoc.

b ¶ Auro. Unde dr lex q̄ si. auro gēma uingat, non cedit auro: sed econuerso aurum cedit gēme. ff. de auro & arg. le. & si nō sunt. ℣. queniamus.

c ¶ Supbie. Nota per canonē istū incepisse ex ruina angelorū. bonū em̄ et equū fuit vt ꝑpter supbiā Lucifer puniretur.

Jus vñ incepit. Ezec. xxviij.

d ¶ Vitio. id est ꝓ vitiū superbie non sunt repleta.

e ¶ Charitatis. Argu. q̄ diabolus charitatē ? non habuit: vt. xxvj. q. ij. visis. Sed cū esset rōnis capax: immo cētie particeps si le. & no. ℣. pone charitate eē nō potuit. arg. ff. e. dicti. i. ff. et ſtin. ca. si qs semel. xxvij. q. ij. ℣. item sine charitate. qđ ergo charitate repler̄ negab⁹. ibi vi deas.

Diabolus an habuerit charitatē.

? de hȳ

f ¶ Lapides. i. ordines angelorū.

g ¶ Jllic. In prophēta Ezechiele, & in Job.

h ¶ Uoce dñica. id est voce dñi loquentis sibi. Job.

i ¶ Insinuat. Iob vel prophēta.

¶ Charitas autē. ℣ Hec est. vj. pars dist. in qua concludit magister et probat multis modis q̄ illa charitasque deserit, dicit fragilis: q. nō durauit: tñ vera fuit, alias nullo modo posset dici si nulla fuisset. Joan. de fan.

Ezec. xxviij.

¶ Cassio. Supra in precedenti ca. et in aliis auctoritatibus probatum est q̄ charitas habet ꝙ postea deserat.

cū per sacra eloquia angeli, archāgeli, throni, dñationes, virtutes, principatus, et ptātes, cherubin & seraphin apta narratiōe memorant: supnoꝝ ciuiū quante sint distinctiones ostēdit: q̄b⁹ tñ Beemoth iste opertus fuisse describit: quia eos quasi vestē ad ornamētū suū habuit. quoꝝ dum claritatem trāscēderet, ex eoꝝ cōparatione clariꝰ fuit. de cui⁹ descriptiōe adhuc subiūgit. Aurū op⁹ decoris tui, & foramina tua i die qua cōdit⁹ es, ꝑparata sunt. Aurū op⁹ extitit decoris ei⁹ q̄ sapiētie claritate canduit, quā bene creat⁹ accepit. foramia v̄o idcirco i lapidib⁹ fuit, vt viculati auro [b] in ornamēti cōpositiōe iūganť, et nequaq̄ a se dissideāt q̄s interfusum aurū repletis foraminib⁹ ligat: hmōi ergo lapides i die ꝺditiōis sue foramina ꝑparata sunt: q̄ videlz capax charitatis est cōdit⁹: q̄ si repleri voluisset, angelis stātib⁹ trāq̄ positis in regis ornamēto lapidibus potuisset iherere. si enim charitas auro sese penetrabilem ꝑbuisset, scrīs angelis sociatus i ornamēto (vt dixim⁹) regio lapis fix⁹ maneret. Habuit ergo lapis iste foramina, & supbie[c] vitio⁹ charitat⁹ [c] auro nō sunt repleta. Nāq̄ idcirco ligant auro ne cadāt. idcirco iste cecidit: q̄ etiā ꝓforatus manu artificis, amoꝛis vinculis ligari ꝓtēpsit. nūc aūt cetери lapides[f] q̄ hic sīt fuerāt ꝓforati penetrantes se inuicem charitate ligati sunt: atq̄ hoc in munere illo cadente meruerūt, vt nequaq̄ iā de ornamēto regio cadēdo soluanť. Huius principat⁹ celsitudinē adhuc idē ꝓphēta intuēs adiungit: Tu cherub extētus & ptegēs i mōte sctō dei, et i medio lapidū ignitoꝝ ꝓfect⁹ ābulasti. Cherub quippe plenitudo

sciētie interp̄tat: & idcirco iste cherub v̄o, q̄ transcēdisse cunctos sciētia nō dubitat. qui in medio ignitoꝝ lapidū ꝓfect⁹ ambulauit: q̄ inter angelo⁹ corda charitatis igne succēsa clarus glia cōditionis extitit. quē bene extētū ac ptegētem dicit. oē ei q̄d extēte ptegim⁹ obūbiam⁹. q̄ cōparatiōe claritatis sue obūbiasse cetero⁹ claritatē credit, ipse fuisse extentus & ptegens reperit. reliquos em̄ quasi obūbiādo operuit, q̄ eoꝝ magnitudinē excellētia amatore trāscēdit. Qz ergo illic[g] speciosus in multis fr̄ib⁹, q̄ illic signaculū similitudis, q̄ illic cherub, illic ptegēs dicit: hoc hic voce[h] dñica beemoth, iste viarū dei principio vocat. de quo idcirco tam mira in q̄b⁹ fuit, & q̄ amisit insinuat[i]: vt hoi oñdat q̄d ipse si supbiat, de elatiōis sue culpa passur⁹ sit si feriēdo illi parcere noluit quē creādo i glia tāte claritatis eleuauit. consideret ergo hō elatus q̄d in terra mereat si angelis ꝑlatus in celo, de celo in terram, pternū.

Charitas autē[k] q̄ in aduersitate deserit, ficta[l]. i fictilis et fragilis esse perhibet: sicut fides ex qua charitas procedit, ficta. i. fragilis apud apostolū esse negat. similiter charitas que in aduersitate deseri pōt, dicitur vera nunq̄ fuisse. Sicut enim Hieronymus cōtra Jouinianum scribit: Omnis creatura sub vitio est: non q̄ omnis peccauerit, sed q̄ nulla est que peccare non possit. posse autem[m] peccare (vt Augustinus ait) nō est aliquid posse: immo aliquid non posse. Unde ille solus vocatur omnipotens qui hoc nō potest: quia omnia potest que posse est aliquid posse. Sicut ergo eius comparatione qui mutabilitatē nescit, oīs creatura vitiosa v̄r q̄ mutabilitatis est capax: iuxta illud. Non ꝑdi iustificabit⁹ in conspectu tuo oīs viuens. et astra[n] celi non sunt munda in conspectu eius: sic comparatione eius creature que mutationem nō recepit,

Nunc Ita. exponit quandā auctoritatē Augu. q̄ est 3. in prin. dist. scīz charitas que deseri pōt &c. Et pauli, scz charitas nūq̄ excidit: q̄ videtur ℣dicere ei q̄d dictum est. 3. et q̄d dicit ibi, charitas que deseri pōt: ficta est, et nō vera. id est non est vera respectu charitatis diuine, vel respectu eius q̄ deseri non pōt, vera tñ est. vnde in fine cōcludit verā charitatē deseri posse.

Ezec. xxviij.

k ¶ Charitas autem. Soluit auctoritatē ap̄li allegatā. 3. in prin. dist. duobus modis: q̄ dicitur primo charitas que deserit, i. d.

l ¶ Ficta. i. fragilis et non vera respectu ꝑmanētis. Uel nō vera, respectu charitatis diuine. ad quod similia quedā inducit. In fine cōcludit veram charitatē deseri posse.

m ¶ Posse autez. Ex quo esī resistere vj. pare virtijs est verus Unus posse, ergo nō resistere est non posse. sed nō resistere est peccare, et ita posse peccare est non posse resistere. et ita est arg. a Hrūs arg. xxxij. q. iij. sicut satius est. 2. q. v. sicut enim.

n ¶ Exastra. Id est angeli.

a ¶ Hinc etiam Ecclesiastes. In Salomone.

Hec de charitate. ¶ Hec dist. diuidit in. xij. partes. In quarū ꝑma ꝓbat p. xij. authoritates q̄ q̄ semel penitentiā ageret, nō peccaret, sed intelligit de perfecta per locum a destructione. Secūda ibi: Sed verba. Tertia ibi. Ex persona. Quarta ibi: Hac authoritate. Quinta ibi: Quod autē. Sexta ibi: Ecce enim. Septima ibi: Item q̄. Octaua ibi: Siue autē. Nona ibi: His authoritatibus. Decima ibi: Authoritas. Undecia ibi. Quāꝫ. Duodecia ibi: penitentia ergo. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur. iij. dist. in qua querit an penitentia sit iteranda, z inducit Sta. sup hoc opiniones varias, z discordātes authoritates. z dicendum est q̄ solennis ſm ꝓsuetudinē quarundā ecclesiarū non est iterāda. ſ. e. ſ. ex persona publica vero vel priuata sic: sed ꝓ diuersis delictis forte posſit solēnis penitētia iterari: vt ſ. eo. ꝯhuius, et ꝓnuat Stā. in hoc. ſ. dicta dicendis.

b ¶ Hec de charitate. Cōtinuat seipſuꝫ Sta. In sēda em dist. hanc questionē quā hic tractat prelibauit, ſꝫ huiꝰ gratia aliā premisit: an sez charitas semel habita amitti posſit: quā in precedēti dist. tractauit: nūc autē ad ꝓpositum suum reuertit, z dicit hec que sē. hic incipit. iij. dist. in qua tractat an penitētia sit iteranda an non, z q̄ sit iteranda, multis authoritatibus et exemplis ꝓbatur. Dicimus ergo q̄ iteranda est. i. iterum puniēdus ſ. si denuo peccet. ſ. e. septies. vbi autem dicitur q̄ penitēta non est iteranda, dicimus q̄ de solēni est intelligēda: q̄ cū sit sacramētū, nō debet iterari. arg. j. q. j. qō quidam ſm cōsuetudinem maxime quarūdam ecclesiarū: z hoc super eodē crimine. super diuersis autē credit Sta. solēnem iterari posse. arg. ſ. ea. distinc. ꝯhuius. Hāc questionē sic tractat Sta. Primo ponit opinionem illoꝝ qui dicunt q̄ penitētia nō est iterāda, q: eā non sequitur mortale peccatū. si em eam sequit mortale peccatū, illa penitentia vera non fuit, nec venia obtinuit. z ad hoc multas authoritates inducit vſq̄ ad. ſ. ſꝫ verba. et incipit ibi ſoluere predictas authoritates. postea ab illo. ſ. q̄ autem. ꝓbat authoritatiꝰ z exemplis q̄ penitētia sepe iterat, post inſerit q̄ sit vera, z que sit falſa penitētia, qua

omnis creatura que permutatur, non vera sed vana esse probatur. Unde omnis homo mēdax esse dicitur, et vanitati similis factus. Hinc etiam[a] Ecclesiastes: Cuncta que sub sole sunt. i. que temporum vicissitudinē recipiūt, non tantum modo vanitas que omni creature ratione mutabilitatis inest, sed etiam vanitas vanitatum varietate permutationis quam recipiunt esse dicuntur. Sic ergo comparatione diuine charitatis nulla virtus esse vera ꝓbatur: aut comparatione eius que non deseritur, illa q̄ amittitur vera esse negat. sicut autem omnis creatura suo modo bona et vera esse dicitur, sic et charitas que deseritur, suo modo bona et vera esse monstratur: alioquin a nullo desereretur si nullo modo in eo esset. Quod enim nullo modo vere est, nullo modo deseri potest. q̄ si aliquo modo vere deseritur, et aliquo modo id vere esse oportet.

¶ Distinctio.iiij.

Hec de charitate[b] breuiter scripsimus, ꝓpter eos q̄ penitētiā negāt reiterari posse, asserentes q̄ sicut charitas semel habita nunq̄ amittit, ita penitētia semel vere celebrata nulla sequēti culpa maculat. Si ꝺo crimialis culpa illā aliquādo sequitur, vera penitētia[c] nō fuit, nec venia vnq̄ a dño impetrauit. Quod ex definitione ipſiꝰ penitentie z multoꝝ authoritatibus ꝓbare contēdunt. vt enim Ambro. ait in quodam sermone quadragesime.

Penitētia est[d] z mala preterita plāgere, z plāgēda iterū nō cōmittere[e].

Idē in lib. de vnica penitētia.

Peruntur qui sepius agēdā penitētiā[f] putāt q̄ luxuriant[g] in Chriſto. nam si vere in Chriſto penitētiā agerent, iterādam postea nō putarēt[h]: q: sicut vnū baptiſma, ita[i] et vnica[k] penitētia. verū preteriti semper nos debet[l] penitere

occaſione ſubiungit an penitētia sit dāda an negāda ei q̄ vult agere penitētiā de vno pctō, z remanere in alijs.

c ¶ Vera penitētia. Hoc falſum est, q: ſi ex charitate penituit, vera fuit: z ſaluaret ſi tūc decederet dum ſic penitebat. authoritates autē que in contrarium inducūtur, nō ad diuersa tempora, ſed ad idem ſunt referenda: vt ſ. e. ca. incaſſum. ſ. ſed verba. vt ſcilicet eo tēpore quo penitet, habeat propoſitum nō cōmittendi decetero.

d Penitentia est. i. grā q̄ vere penitenti infuſa est, facit eum preterita plangere: et eum munit vt caueat ne committat que fleuit. z qō hic tradit, potiꝰ est effectꝰ penitentie ꝯ penitē definitio. tie effe

e ¶ Nō cōmittere. ctus q̄s re. i. nō cōmittendi est, ꝓpositū habere.

Peruntur.

¶ Casus. Reprehendit Ambro. quoſdā qui solēnē penitētiam sepius agendā putant. illi em ſpūaliter fornicantur separando ſe a Chriſto. Nā ſi verā penitētiā agerent, nunq̄ iteranda putarēt: cum ſicut vnum est baptiſma, ita vna est penitentia. In fine dicit Ambro. q̄ pius res inuenit q̄ innocentiā ſeruauerūt, ꝯ qui veram egerunt penitētiā. ſequēs ca. ꝓ. Sequēs autē ca. qō postea ſequit. ſ. penitentia. patet ſimiliter in quo deſcribit q̄d ſit penitētia, q̄d penitere, z quid pena.

f ¶ Penitētiā. Solēnem. Vel qō hic dicit, intelligas de penitētia exteriori. i. ſatiſfactione. nā q̄dā putāt ſufficere ad deletionē pcti ſi q̄tiēs peccāt penitētiā ſibi iniūctā ſine ſatiſfactione agāt, ſꝫ in volūtate peccādi perſiſtāt. ſ. eo, ſane caueādū. z hoc innuit illud ibi, iterandam.

g ¶ Qui luxuriant. i. fornicant ſpiritualiter separando ſe a Chriſto.

h ¶ Nō putarēt. i. nō preſumerēt illis agere vnde oporteret eos deinceps penitere. z ſm hūc intellectū ſic intelligēdum est illud qō ſequitur: ſicut vnū baptiſma ſufficit ad deletionē peccati, ſic z vna penitētia. huic tamē intellectui repugnat. ſ. glo. hug. ſ. ſemper. ſ. eo.

i ¶ Ita. 3. dist. i. ca. ſi qō poſt. ſ. poteſt. z aliter. ſ. e. dist. ca. intantū. ſ. ſue autē. z ca. in ſalicibus.

k ¶ Unicā. i. irreiterabilis.

l ¶ Sēper nos dz. i. ſemp vere penitere. ſꝫ de mortalibus raro contingit. Unde addit: at ego sē. q. d. ita de fa-

cto contingit sepe: scz q̄ quis habet penitentiam de minoribus ⁊ compunctionem, sed de maioribus non. Uel melius (quod immit hic) distinguo: vt scz penitentia pro leuioribus mortalibus tantum peccatis iniuncta possit iterari, quia non iniungitur penitentia solemnis, nisi p grauissimis. xxvj. q. vj. ca. vlt.

a ¶ Delictorum, tamē mortaliū.

b ¶ At ego. ē. distinct. j. §. alij econtra, ca. sunt qui arbitrantur.

c ¶ Facili⁹. Dirum est quare hoc dicat, cū multi inueniant in fine penitētes resplēduisse ⁊c. ē. j. qō. vij. si quis omnē. ⁊ pauci inueniantur ante finem sine mortali peccato. arg. ē. l. dist. q. tua. sed quod dicitur hic, intelligitur de integritate carnis, scilz virginitate. q. d. facilius inuenio qui seruet virginitatē q̄ post corruptionem carnis seruet continentiam. Nā tūc facilius cadet: vt ē. distin. j. §. alij econtra. ca. sunt q̄ arbitrantur. vnde ⁊ sacramēto quando q̄ ⁊c. vt. xxxv. q. vj. ab isto. Uel hoc potest intelligi de penitentia perfectissima, que non solū delet peccata, sed enā peccādi affectionē, quā nunc habere difficillimum est.

d ¶ Cōgrue. Nā penitētē opz vitā mutare: qō summe difficile est, qz dicit lex q̄ nō facilius est mutatio vite, sz cū magno labore animi fit: vt in aut. de mona. §. hinc autē. col. j. arg. ī. eo. sane cauendum.

e Satisfactio penitentie. ī. e. dist. §. illud autē Gregorij. ver. satisfactio.

f ¶ Cause. i. vitioz radicē. nō em sufficit ramos incidere: vt. ē. dist. ij. ficta. §. ex p̄missis. Uel causas. i. opportunitates vel occasiones peccādi: vt. lxxxj. di. valet.

g Penitētia est, ¶ Uindicta. hic est q̄dā assignatio illi⁹ penitētie q̄ dz operi satisfactio, ⁊ intelligit de pfecta penitētia: vt. ī. eo. cuius. §. hac authoritate.

h ¶ Punies in se. Arg. expressum q̄ qs nō pōt ieiunare p aliū: sz ꝓtrariū dixerit hug. ē. lxxxij. di. presbyter. sz q̄cq̄d sit de alijs, videt q̄ p filiū bene possit qs ieiunare, qz eadē persona cēsetur: vt. xxxv. q. iij. §. hac authoritate. ⁊ magis terretur patres in filijs q̄ in seipsis. ff. quod me. cau. l. ifti quidem. §. vlti.

i ¶ Uirr⁹. i. significatio ⁊ interpretatio.

k ¶ Penam tenere. Alludit etymologie vocabuli, vnde Bernard⁹ clarevallis dixit super illum locum Gene. Penitet me fecisse hominē ī terram. Idem est ac si diceret, pena tenebit me p̄o peccatis hominum, tenebit in eis ut venero super terram.

l ¶ Puniat. Habitu, non actu. arg. ē. dist. xxvj. si laic⁹. Arg. contra ī. c. proti.

S Japostol⁹. §. Cas⁹. Probat Aug. in hoc ca. q̄ homo dz ꝓtinue de peccatis penitere ⁊ dolere exemplo apostoli, q̄ peccata p baptismū dimissa continue deplorat. nam tādiu dz homo de gratia dei sperare q̄diu a penitentia sustentat, dicente dño. Uade ⁊ amplius noli peccare. semper ergo doleat, ⁊ etiā gaudeat de dolore. Rom. vj. 4.

m ¶ Si apl⁹us. ī. xxxij. q. v. si paul⁹.

n ¶ Peccata. Ois ginalia. que licz dimissa sint i baptismo quo ad penam eternā, remanet tamen crimē quoad penalitatem. Joan. viij. b.

o ¶ Dimissa. Si dimissa, quare plorat? qz nō est facta plena inuatio. de ꝑse. dist. iij. ca. j. et ideo timet cadere. et indignū est enim qui nondum stabilem? ⁊c. C. 6 restauratio. l. vlti.

p ¶ Plorat. Arg. contra ī. de ꝑse. di. j. §. illi. sine penitentia. Arg. ꝓtra. ē. dist. j. §. tres autē sūt actiones. Sed illa non prohibet quin dole. Ja. suo officio gaudere ꝑ. ulterio det ꝺ et ꝺ

S Japls⁹ etiā pctā per baptismū dimissa⁹ continue ploratꝫ: nobis etiam super fundamentum q̄ apostolorum positis quid preter plorare restat: quid nisi semper dolere in vita: vbi enim dolor finitur r: deficit s et penitentia. si autem penitentia t finitur, quid relinquit de venia v: tādiu em gaudeat ⁊ speret de gr̄a x q̄diu sustentat a penitētia. dicit enim dom⁹: Uade, ⁊ amplius noli peccare. non dixit nec pecces, sed nec voluntas peccandi in te oriatur y. quod quomodo seruabitur, nisi dolor in penitentia continue custodiatur? Hinc semper doleat et de dolore gaudeat, ⁊ de doloris penitentia, si z contigerit, semper doleat: ⁊ non sit satis q̄ doleat sed ex fide doleat, et non semper doluisse doleat.

I tē Gregorius in Estiuum a tempus.

q ¶ Super fundamentum. i. fidem.

r ¶ Finit. i. deficit: qō tūc sit cū memoria peccati habetur, ⁊ de peccato non doletur.

s ¶ Deficit. i. inutilis est: vel efficit inutilis. i. per ipsam penitēs ad vitā nō perducit. ex quo em nō laborat, frustra dolet cū nō dz percipere. xvj. q. j. generaliter. iam dimissam redeat.

t ¶ Penitentia. Que precessit.

v ¶ De venia. i. de vite mūditia, ⁊ spe eterne beatitudinis, quā cū venia assecut⁹ fuerat. q. d. ita rens constituit per cōsequēs peccatū, sicut erat prius. sic exponit Aug. ī. e. §. hac authoritate.

y ¶ De venia. Non tamē intelligas q̄ peccata redeāt prius dimissa, sed quia ita intrabit gehennam ac si nullū peccatum esset dimissum. hoc sm quosdam sec⁹ sm alios qui dicunt peccata iam dimissa redire: vt hec traduntur, ī. e. §. hac authoritate.

x ¶ De gratia. Facte promissionis.

y ¶ Quiā. Sed si precepit, nonne sic precepit impossibile, quia quod non erat in eius potestate? argu. ē. dist. ij. ca. si sermo. §. econtrario. ⁊ ca. sciendum. Sed expone voluntas in te non oriatur, id est in te ortu ad effectum non perducatur.

z ¶ Si ꝺtigerit. ē. xvij. q. iij. sunt q̄ opes. ē. xv. q. viij. di. q̄ ī. e. di. ca. intantū. §. sine autē, ⁊ ca. in salicib⁹.

a ¶ In estiuū. i. in homilia que estiuū incipit.

Penitentiam. ¶ Casus. Dicit hic primo Greg. ꝙ digne pniam agere nō possumus nisi modū penitentie cognoscamus. Scdo dicit quid sit pniam agere. Tertio dicit ꝙ qui sic penitētiam agit de aliquibus peccatis vt iterum alia cōmittat: nō dicit vere penitere. Greg. in estiuū tēpus. i. homilia q̄ incipit: estiuum tempus.

a ¶ Plangere. i. plangendo de preteritis malis dolere. Vel satisfactione satisfacere sm preceptū ecclesie.

b ¶ Non ꝑpetrare. i. in nullo mortali ꝑseuerare vel ꝓpositū perpetrandi non habere.

c ¶ Cōmittat. i. propositū, cōmittēdi habeat.

d ¶ Dissimulat. Id est nō vere penitet.

e ¶ Quid em̄ prodest. quo ad vitaz eternā. j. e. dis. sunt plures. Nam al's bene valet occasionaliter. j. e. dist. ca. nihil. ⁊ ca. pium.

¶ Sunt qui. ¶ Casus. Quidam dicebāt modicū tēpus sufficere ad penitētiā, vt possint postea ad peccata redire: qui reprehēdūtur authoritate petri in epistola secūda dicentis: Canis reuersus ad vomitum ⁊c. In fine dicit q̄d sit agere penitentiam.

f ¶ Qui ait. j. eo. septies. s. distinc. l. hi qui.

g ¶ Virtus. i. effectus penitentie.

Productior. ¶ Casus. Ostēdit Greg. per multas causas que in capitu. exprimūtur, ꝙ productior debet esse pena q̄ culpa. et ita cum semper debeat penitere, non iterabitur penitentia. Sequentia duo cap. plana sunt: scz Perfecta. et Ille.

h ¶ Productior. Supra distinct. xc. si quis monachus. Argu. s. ea. distinc. j. vide benignum. cōtra. Ibi enim innuitur ꝙ quādiu videtur durare peccatum, durare debet penitentia. Sed dic ꝙ non dicitur ibi ꝙ penitentia non debeat esse productior peccato: sed innuitur ibi ꝙ si longa fuerit culpa, longa penitentia debet esse. nō enim erit equum vt pro vnius hore fornicatione non maior iniungeretur ei penitentia. sed quod hic dicitur retorquetur ad interiorem penitentiam: quia quandocūq; reduco peccatuz ad memoriam: debeo inde dolere. j. e. iudas. et hoc intellige de pena siue de penalitate quam sustinemus pro peccato primi hominis: quia illa est ꝓductior. arg. s. dist. j. sicut primi.

i ¶ Ad demonstrationē. i. ad custodiam humilitatis: vt in Paulo. xxiij. q. iiij. displicet.

k ¶ Debite miserie. In quam venit ex peccato. s. distinc. v. ad eius vero. versus finem.

l ¶ Ad emendationē. i. ad purgationez delicti: vt in paralytico.

m ¶ Ad exercitationem. s. ea. dis. j. sicut primi.

n ¶ Necessarie. Ad vitā eternam.

o ¶ Detinet. penam, ad gloriam dei manifestādam vt i ceco nato. s. distinc. j. ex his. et ad iudiciū future dānationis: vt in herode. s. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. et ad cautelā sui et alioruz: vt in Paulo. et vt studiosius illa vita queratur que erit ab oibus penis aliena, et vt sit fideli certandi materia, et occasio vincendi: q̄ nō vinceret si non pugnaret. s. dis. vj. ca. sed pensandum.

Pena q̄re istigitur a deo.

Mat. xvj. c.

p ¶ Ira dei. Supra. xj. qōne. iij. ca. episcopus. §. si ergo iniuste.

q ¶ Perturbatio. Ecce quid sit ira hominis, et q̄d ira dei.

Perfecta penitentia ⁊c.

r ¶ Omnia. iniuncta a sacerdote.

Penitentiā quippe agere digne nō possumus nisi modū quoq; eiusdē pnie cognoscamus. Pniam quippe agere est et ꝑpetrata mala plāgere[a], ⁊ plangēda nō ꝑpetrare[b]. nam qui sic alia deplorat vt iterū alia cōmittat[c]: adhuc pniam agere aut ignorat aut dissimulat[d]. q̄d em̄ ꝓdest[e] si pctā luxurie quis defleat, et tamē adhuc auaritie estibus anhelat? Idem. Sūt qui dicūt pauci tp̄is penitentiā contra peccatū debere sufficere, vt iterum liceat ad pctm̄ redire. recte hos pastoris primi sētentia ꝑcutit q̄ ait[f]: Canis reuersus ad suum vomitū, ⁊ sus lota in volutabro luti. magna est em̄ cōtra peccatū virtus[g] penitētie: sed ⁊ si q̄s in eadem pnia ꝑseueret. Penitentiā vero agere est cōmissa plangere et iterū plangēda declinare.

Idem.

Productior[h] est em̄ pena q̄ culpa: ne parua putaretur culpa si cū illa finiretur et pena. ac ꝑ hoc vel ad demonstrationē[i] debite miserie[k]: vel ad emēdationem[l] labilis vite: vel ad exercitationem[m] necessarie[n] pnie tp̄aliter detinet[o] hoiem pena, quā iā ad dānationē eternā reum nō retinet culpa. Ira[p] dei nō est vt hoīs: id est ꝑturbatio[q] concitati animi: sed trāquilla iusti supplicij constitutio.

Itē Joānes chrysostomus.

Perfecta penitentia cogit peccatorē oīa[r] libēter sufferre. ⁊. j. In corde eius contritio: in ore eius cōfessio: in opere tota humilitas. hec est fructifera penitentia.

Item Smaragdus.

Ille pniam digne agit qui sic ꝑterita mala deplorat, vt futura iterum non cōmittat. nam qui plāgit peccatū, ⁊ iterū admittit peccatū quasi quis lauet laterem crudū: quē quanto magis abluit, tanto magis lutum facit.

Item Augustinus.

Penitētes (si tn̄ estis penitētes, ⁊ non estis irridētes) mutate vitā: recōciliamini deo: ⁊ vos cū catena[s] pascetis. Qua (inquis) catena? Que ligaueris in terra, erunt ligata in celo. Audis ligaturā et deo putas facere imposturā[t]. pniam agis[v], genua figis ⁊ rides ⁊ subiannas patientiā dei. si penitētiā agis, penites: si nō penites, penitēs nō es. si ergo penites, cur facis quod male fecisti? si fecisse peniteat, noli peccare. si adhuc facis, certe non es penitens.

Itē Isid. de summo bono.

Penitentes. ¶ Casus. In hoc ca. dicitur qui dicantur vere penitentes, et qui non. Si tamen estis penitentes cum effectu. Cum catena. i. mandato ecclesie. Imposturam. i. deceptionem.

s ¶ Cum catena. Supra distin. j. agite. Arg. contra. s. ea. dist. j. facilius.

s ¶ Cum catena. i. in catena. i. cum mandato ecclesie. s. scdm ꝙ ecclesia nos ligauit. Et est si. j. q. j. iudices.

t ¶ Facere imposturā. i. ei falsum imponere, ꝙ scilicet iniuste ligaris ab ipso. deus enim neminem iniuste ligat. xj. q. iij. c. ep̄s. §. si ergo iniuste. Impostor aūt dr̄ q̄ falsuz aliq̄d alicui imponit. ff. de edil. edic. l. ob q̄ vitia. §. j.

Impostor q̄s dicit.

v ¶ Agis. Actu vel voluntate.

a IChrisor. ¶ Qui adhuc agit. id est habet voluntatē agēdi illud quod penitet. i. de pctō quo penitet.
b ¶ Subsannare. i. naso torto deridere.
c ¶ Inconstantia. Nota inconstantiam reprobari. ff. de procu. in cause. ff. de offi. pre. obseruandum. Argu. contra. ff. de colla. bo. nonnunq̄.
d ¶ Usu. Cū preuenimur a tentatione. j. di. v. ca. j.
e ¶ Ea. i. sitia.
f ¶ Esaias. Adhuc est de ca. Isidori qs sequitur.
g ¶ Lauamini. Baptismo vel penitentia.
h ¶ Mundus. interius.
i ¶ Lauatur. exterius.
i ¶ Lauatur. id est illa mūditia nō est ei ad salutē: qz est momentanea, nō perseuerās. vel non est mūdus ex toto, sed ad tēpus vel in parte.
k ¶ Que fleuerat. ß. xv. qōe. viij. hi qui.
l ¶ Soliloquio. Psalmi rum. id est psalmo dñr soli rum, qui fūt excel= loquia. lētiora de Christo eloquia.
m INantis. id est sufficiens ad vitam eternam obtinendam. Uel carens fructu illius pnie quā nō sequitur culpa: cuius fructus est vitatio gehenne, et adeptio glorie.
n ¶ Tardius. argu. cōtra. Ualnus achillei qs quondam fecerat hosti, Uulneris auxiliuz pelia hasta fuit.
Quidi?
o ¶ Frequenter. Supra dist. xciij. diaconi sunt. contra. Sed hoc aduerbium vir, solut contrarietatem.
p QUi admissa ¶ Deserunt. Peccare. Uel quia redeunt ad illa vel ad alia.
q ¶ Ad sordes. Quasi hoc inde sequitur, et ita vt tenetur consecutiue: vt. j. q. j. quisquis. in fi. B.
BAptizantur. Hec verba que hic ponit Gregorius intelliguntur in libro Jesu filij Sirach, qui dicitur Eccles asticus.
r ¶ Baptizantur. Id est absoluuntur et mundantur. de conse. dist. iiij. nec quemq̄.
s ¶ A mortuo. i. moralibus peccatis. Historia. Tangitur hic illud veteris testamenti: qz si quis tangebat cadauer hominis mortui, erat immundus septem diebus postea aspergebatur die tertio aqua aspersionis: et sic mundabatur.
t ¶ A mortuo. i. a contactu mortui. Tangit qs fiebat in veteri testamento tūm ea, qz si quis tangebat ossa vel corp̄a mortui hominis, i. per dies erat septē dies immundus. postea aspergebatur aqua aspersionis die tertio et septimo: et sic mūdabatur, sicut hic tangit, et exponitur de cōse. dist. iiij. nec quemq̄.
u IAssum. t ¶ Deseratur. finaliter. ar. j. dist. iij. intermittenres. ß. filijs.
v ¶ Frustra. da indecens est pius soluere &c. et de renun. literas. Arg. contra. C. de his q̄ vi indig. l. fi. Nam et testamētum imperfectū nullū est. instit. quib. mo. testa. infir. ß. penul.
Esaie ß. d.
Esaie 1. d.
Deute. xxiij. igitur nullum
¶ Sed vba. ¶ Hec est secūda pars distinct. in qua soluit (et bene) dicens q̄ D. auctates ita sunt intelligēde vt tempore cōfessionis nō habeant propositum peccandi. Ja. de fan.
¶ Casue. Inducens authoritatē que videnr innuere q̄ ille penitentia quam sequitur mortalis culpa, nō fuerit vera: incipit nunc respondere, et illas soluere. Et primo soluit primam. Uel illud qs dicitur ibi: penitet.
Pctī publice fiunt penitē.
Sicut emma vxor Richardi.

QUi admissa plangunt, nec tñ deserūt: cōsiderare solicite sciāt qz flēdo inaniter se mundant, qui viuēdo se nequiter inquināt: cū idcirco se lachrymis lauant, vt mūdi ad sordes redeant. Item.
QUi admissa plāgit, nec tamē deserit: pene gratiouse subjcit: qz ipsaz quam flēdo impetrare potuit veniā contemnit. Item.
IUamini, mundi estote: post lauacrū em̄ mūdus esse negligit qs quis post lachrymas vite innocētiā nō custodit. lauant ergo nec mūdi sunt qui commissa flere non desinūt, sed rursus flēdo committunt. Item.
BAptizantur quippe a mortuo qui mūdāt se fletibus a pctō. sed post baptisma mortuū tāgit qui culpas post lachrymas repetit.
Idem in moralibus.
IAcassum quippe bonū agit, si ante vite terminum deseratur: qz et frustra velociter currit, qui prius cū ad metas venerit, deficit.
Sed verba definitionis non ad diuersa tēpora, sed ad idē tēpus referūtur: videlz in tpe quo deflet mala que commisit non cōmittat qd adhuc eum flere oporteat. quod ex sequētibus verbis eiusdem authoritatis patet. Nam ergo a malis sic mentem reuocat, vt commissa plangat, et plangenda cōmittere non velit. nec satisfacere negligat: vere penitet: iz postea forte casu vel infirmitate

mitate peccet, non ex proposito.

a ¶ Committat. Operet vel voluntate.

b ¶ Enchiridio. Id est in libro manuali. Et dicitur ab Archidion ē quod est in, et chir chiros quod est manus, id est liber manualis, manualis.

SIne cauendū. ¶ Casus. Quidā erāt q̄ quotidie peccare mortaliter nō vitabāt: credentes q̄ p elemosynas possent ea peccata redimere. sed errabant, cū quotidie sit dē⁹ rogandus de preteritis peccatis, et non emendus vt occasione elemosyne credat quis impune posse peccare. Nam nulli dat dē⁹ licētiā peccādi, cuius dē⁹ deleat facta peccata si satisfactio congrua nō negligatur. Ut ea, sc̄ mala.

c ¶ De peccatis preteritis. Vide q̄ legit et not. xcvj. dist. c.j. versic. ipsa ho. in gl. sic intelligitur ꝛc. Archi.

d ¶ propitiādō, id est placādō.

e ¶ Emendus .i. dē⁹ ei elemosynas in precio vt maneam⁹ licite in peccato: alias dicit capi. elemosynis peccata tua redime. ꝺ. distin. j. medicina. j. eo. c. adhuc instant. j. q. vij. exigūt. Remissio enim peccati non dat licentiam delinquēdi. Peccata etiā publice puniri interest. ex de col. c. ij. Sed tamē non debem⁹ temere ad penas proscribere. ar. C. de pe. si operis.

Peccata publice puniri interest.

QUi vult ordinate. ¶ Casus. Dicit hic q̄ q̄ vult ordinate eleemosynā dare, primo debet incipere a seipso. s. vt se primo corrigat ꝛ peniteat, ꝛ satisfaciat de peccatis suis, ꝛ tunc dat eleemosynā ordinate. ꝛ hoc p̄batur per definitionem eleemosyne.

f ¶ Seipso. vt. ꝺ. xxiij. q. v. si nō ls. C. de ser. pisces. Nec tenet aliqua actione q̄ p̄ter suas conseruādas alienas merces pōcit. ff. de p̄scri. ꝛ. q̄ seruādor. in prin.

g ¶ Incipere. vt habeat cor contritum, ꝛ dimittat ei a quo lesus est.

h ¶ Elemosyna. Dicitur ab eli q̄s est dē⁹, ꝛ moys q̄s est aqua: quia ita extinguit peccatum, sicut aqua extinguit ignem. dist. xlv. tria.

Elemosyna est aqua quia extinguit peccatum, sicut aqua extinguit ignem.

dicit. i ¶ Dicit est. In libro iesu filij Sirach a Salomone.

k ¶ Ut deo placeamus. Non ergo se fallant qui per largas elemosynas fructuum vel pecunie se existimant impunitatem emere: quia qui diligit iniquitatem, odit animam suam: et qui odit animam suam, non est ei deus misericors, sed crudelis. si igitur vult ei dare elemosynam per quam fit munda, odiat eam fm ritatis datur intelligi, dum dicitur. Nam qui sic alia deplorat vt iterum alia committat[a]: adhuc penitentiam agere, aut ignorat, aut dissimulat.

Sinc Aug. in Enchiridio[b].

SAne caue dū est ne q̄s q̄ existimet nephanda illa crimina (qualia q̄ agunt regnū dei nō possidebūt) quotidie p̄petrāda, ꝛ elemosynis quotidie redimēda. in melius est quippe vita mutāda, ꝛ per elemosynas de peccatis preteritis[c] est ppiciād⁹ dē⁹, nō ad hoc emēdus[e] quodāmodo vt ea semper liceat impune cōmittere: neminem enī decet laxamētū peccādi, cuius miserādo deleat tam facta peccata, si nō satisfactio cōgrua negligatur.

Item.

QUi vult ordinate dare elemosynam, a seipso[f] debet incipere[g], ꝛ eam sibi primo dare. est enī elemosyna[h] op⁹ misericordie p̄stume: de q̄ dicit ca. q̄ sufficit perfecta contritio vel confessio cordis. ꝺ. dist. j. c. vlt.

Item Pius papa.

DIlil⁹ p̄dest[k] hominī ieiunare et orare, et alia

Elemosyna i peccato facta non est p̄pe elemosyna.

Mat. vj. c.

l ¶ Breuibus. ratione temporis vocat breuia, nam si durant, transeunt in mortalia. ꝺ. xxv. distinct. c. vnum. ¶.

k Cassidualitas faciēdi venialia est mortalia. le. Pe.

m ¶ Quotidiana. ꝺ. e. dist. j. tres sunt actiones.

n ¶ Oratio. j. eo. dist. vj. q̄ vult.

o ¶ Satisfaciat, j. de cōse. distin. iij. aquam.

p ¶ Pater noster. quia nō imponitur maior penitēria p̄ veniali q̄ vt dicat Pater noster. vn.

de ca. q̄ sufficit perfecta contritio vel confessio cordis. ꝺ. dist. j. c. vlt.

q ¶ Taliter patri regenerati sunt. q̄ sint filij dei. et ita veraciter possunt dicere Pater noster, in quibus non est mortale aliquid.

r ¶ Peccata delet. Non q̄ peccata mortalia primo commissa ea omnino dimittat, sed quia penitentiam p̄o mortali iniunctam relevat. Delet ergo mortalia quo ad penam, non quo ad essentiam: sed venialia quo ad vtrumq̄, sic ꝛ aqua benedicta. de cōse. distin. iij. aquam sale conspersam.

s Et de p̄se. dist. iij. cū oē. et ca. q̄ mādu cat. ꝛ. c. se. et ca. omnia. Archi. penitētia sup vno pec cato nō est deneganda.

s ¶ Dimitte nobis. C. de imptijs imperialis. versus p̄incipium.

t ¶ Quod dicitur. Scilicet dimittimus. Argu. de consecra. distinc. iij. revera. in fine. ꝺ. distinc. xxiij. psalmista. ꝛ dist. lvj. dominus.

v Ihil. j. de cōse. dist. v. nihil. ꝛ cap. non mediocriter. ꝺ. dist. lxxxvj. quid prodest.

x ¶ Nihil prodest. ad vitam eternam. prodest tamē ad minus ꝓ supplicium subeundum. j. ea. distinct. si quis autem non habens. vnde et penitentia non est deneganda super vno peccato dum quis remanet in alijs. ex de peniten. ꝛ remis. quod quidam. Item ad temporalia consequenda. xxij. q. ij. si quilibet. Item ad citiorem gratie apositionem. j. dist. v. falsas.

¶ Ex persona. ¶ Hec est tertia pars dist. in qua dicit q̄ omnes authoritates que dicunt q̄ penitētia nō sit iterāda, de solēni sunt intelligende. Jo. de fan.

¶ Casus. Solut authoritates superi⁹ inductas Gratian⁹, z dicit q̄ capitula superi⁹ posita que hic enumerantur, intelliguntf̄m propriam capitulum, scz nūc: cap. iij.ps vero reperiuntur, intelligitur f̄m speciale consuetudinem alicui⁹ eccleſie. q̄ dicit ibi huiusmodi, de q̄a. l. dicū est in ca. pri. vt huiscemodi. s. plā gentis commissa et Esaie j.d. committentis: vel penitentis de vno peccato et non de alio: z f̄m specialē consuetudinem intelligit ca. sequēs: cuius ca. patet. et habet hoc. ē. l. dist. q̄uis. Alij, sub illo ℣. poteit. et alr hz ca. illud.

a ¶ Ex p̄sona huiscemodi. de qua loquit ca. nihil.

b ¶ Penitētis. s. de vno et non de alio: vel aliud committentis tunc vel postea.

c Quānis. ē. di. l. q̄uis.

d ¶ Vilis. i. si haberet vilis: qđ p̄ iuraret ex iteratione eiusdem. omne est rarū ꝛc. xcij. dist. legitimus.

e ¶ Deo. vt pape.

¶ Hac authoritate. ¶ Hec est quarta pars dist. in qua dicitur q̄ in penitētia sunt grad⁹ sicut iij.ps. in charitate ꝛc. Jo. de fan.

¶ Casus. Nūc dicit Gratian⁹ q̄ f̄m hāc authoritatē q̄uis. intelligi pōt illud Amb. scz cap. reperiuntur, illud Joan. viij.b. autē quod dicit in libro de penitētia, scz penitētia est q̄dam ꝛc. de perfecta penitētia intelligitur. postea dicitur q̄ penitentia alia est incipiens, alia p̄ficiēs, alia perfecta. Et iuxta hanc distinctionē intelliguntf̄ quedam ca. superius posita. illud autē si apostol⁹. us sine intelligitur f̄m quādam dist. quam fecit in litera.

f ¶ Hac authoritate. s. q̄uis.

g ¶ Et illud. ē. eo. reperiuntur.

religionis opa facere, nisi mēs ab iniquitate reuocetur.

Ex persona[a] huiuscemodi penitentis[b] etiā illud Smaragdi intelligit. Ille penitētiā digne agit ꝛc. Et illud Aug. Penitētes ꝛc. Illud Isidou: Irrisor est et non pe. z illud Esaie. Laauamini z mundi estote. Jtē et illud soliloquiou. Jnanis est penitētia ꝛc. Similiter z illud Diego. Qui admissa plāgūt z baptizantur a mortuo. Illud autem Ambrosij: Reperiūtur ꝛc. non f̄m generalem sed f̄m specialē cōsuetudinem ecclesie de solēni penitētia dictū intelligitur, que apō quosdā semel celebrata non iteratur.

Unde Augu. scribit ad Macedonianum.

Quānis[c] caute z salubriter, puīsum sit vt loc⁹ ille[d] humillime penitētie semel in eccl'ia cōcedat, ne medicina vilis[d] vel minus vtilis esset egrotis, que tanto magis salubris est, quāto minus contēp̄tibilis fuerit: qđ tamen audeat dicere deo[e]. Quare huic homini qui post p̄mā penitētiā rursus se laqueis iniquitat⁹ obstringit, adhuc iterū parcis? Hac authoritate[f] z illō[g] Ambrosij determinat[h]: z iterū[i] peccatou p p̄mā penitētiā venia dari monstrat: alioq̄n nequaq̄ iter⁹ pareceret de⁹ q̄ necdū pepercisset. Satisfactio[l] q̄q̄ penitētie est. Uade, z amplius noli peccare: eūdē cū definitiōe intellectū[m] hz. Illō autē qđ in libro[n] de penitētia dicit, de p̄fecta[o] est intelligendū. sicut em charitas alia est icipiēs, alia est p̄ficiēs[p], alia est p̄fecta[q]: sic z penitētia alia est icipiētiū, alia p̄ficiētiū, alia perfecto z. Sicut autē charitati licet nōdū perfecte in baptismo datur venia peccatoū, vt q̄uis postea grauiter aliq̄s sit peccaturus: tunc tñ intelligat esse renatus non aqua tantum (sicut Jouinianus tradidit) sz aqua et spū (sicut Hieronym⁹ contra eū scribit) sic z incipientiū penitētie venia nō negat: q̄ q̄dā ratione p̄fecta' pōt dici, q̄ toto corde gemit z dolet: licz z alia ratione pōt dici imperfecta, q̄ non vsq̄ in finē durat⁹[r]. f̄m primū modū[s] perfectionis intelligit illud Joānis os aurei. Perfecta penitētia ꝛc. Jurta f̄m modū p̄fectionis[t] illud Aug. intelligitur. Penitētia est vindicta semper puniēs in se quod dolet commisisse.

Illud[k] autē. Si penitētia finitur, nihil de venia relinquitur, dupliciter intelligi pōt. Si em iurta quoūdā sentētiā pctā dimissa redeunt: facile est intelligere nihil de venia relinq̄, q̄m peccata q̄ prius erant dimissa, iterū replicanē. Sicut em ille q̄ ex iurta seruitute in libertatē manumittit, interim vere liber est, q̄uis ob ingratitudinē in seruitutē postea reuocet[k]: sic z penitēti peccata vere remittuntur, q̄uis ob ingratitudinē vere eisdē postea sit implicād[v]. Si autē pctā dimissa nō redeunt, dicitur nihil relinq̄ deventia, q̄ nihil relinq̄tur sibi de vite mūditia, et spe eterne beatitudinis, quā cū venia assecut⁹ est. Sicut em argēto perfecte purgato nihil sui decoris relinquitur si sequēti erugine fedaē, nō tamē p̄ma sz sequēti erugine sordidaē: sic expiato p penitētiā nihil de venia dicitur relinqui: cū tamē iam nō deletis, sz adhuc expiandis coinquinet.

h ¶ Determinat. scz q̄ de solēni intelligatur.

i ¶ Iterū. Sicut dictū est. ē. eo. c. p. ri. q̄uis. in fi.

k ¶ Parceret. q̄ si prius homini nō pepercisset, non ei iterū parcere diceretur. arg. ē. e. dis. penitentia est quedam d. lenis.

l ¶ Satisfactio, materialiter tenetur.

m ¶ Intellectum. Id est vt ad tempus idem referaē, non ad diuersa.

n ¶ In libro. ē. e. dicti. penitentia est quedam.

o ¶ De perfecta. Penitentia. i. perfectorum. Uel sufficiente ad salutē. vel duratura. vsq̄ in finem.

p ¶ Proficiēs. id est ad salutem sufficiens.

q ¶ Perfecta. q̄ gradus sunt in ca: vt. ē. dist. ij. cū sancta. z p̄cedēti. ℣.

r ¶ Perfecta. Id est ad salutem sufficiens.

s ¶ Duratura. h̄ dāē intelligi q̄ quādā dicit perfecta, id est vsq̄ ad finē duratura.

t ¶ Primum modū. q̄ dicit p̄fecta, id est vsq̄ ad salutē sufficiēs: vt cum quis toto corde dolet z gemit.

v ¶ Perfectionis. Quia dicit p̄fecta, id est vsq̄ ad finem duratura.

x ¶ Illō autē. ē. e. si apostolus.

y ¶ Reuocet. qđ ex leui cā fieri pōt. C. de libe. z eoꝛ. l. ij. ar. xv. q. vj. c. j. dum tamē lege sit comprehensa.

¶ Quod autē. ¶ Hec est quinta pars dist. in qua probat per quatuor authoritates q̄ semper per verā penitētiā dimittuntur peccata. Jo. de fan.

¶ Casus. Positis authoritatibus inductis quas inducunt q̄ dicūt penitentiā non esse iterandā, ⁊ q̄ penitentia postq̄ peccat̄ non obtinet veniā: incipit tractare p multas authoritates ⁊ exēpla q̄ penitētia iteratur, ⁊ q̄ sepi⁹ per penitētiam remittātur peccata. Et ad hoc inducit sequen. ca.

a ¶ Quod autē. inductis authoritatibus quas inducunt qui penitentiā non esse iterandam dicūt, ⁊ q̄ penitentia postq̄ peccatur non obtinet veniā, incipit probare p multas authoritates ⁊ exempla q̄ penitētia sepius iteratur, et q̄ sepius per penitentiam remittuntur peccata.

Septies. ¶ Casus. Just⁹ septies. i. multotiens cadit per venialia peccata: ⁊ tamē nō cadit a charitate, et sunt verba Salomonis que Hiero. exponit.

b ¶ Septies. verbū Salomonis: qd̄ exponit Hiero.

Septies. i. oībus modis. b ¶ Septies. id p vniuersitate ponit. i. oīb⁹ modis ⁊ generib⁹ flagitiorū ⁊ tribulationū. Additio. Et dic q̄ hec nō est intētio litere, nec ppter hoc inducit, sed s̄m q̄ cadit in peccatū, vt sequit̄ in alia glo. s̄m Pe.

c ¶ Cadit. i. affligitur.

d ¶ Resurgit. i. non perit, sed pficit. Vel resurgit. i. nouis operibus proficit.

e ¶ Cadit. si intelligas hoc de casu qui fit post peccatū mortale, exaudi qd̄ dicit in die. s. vite sue, ⁊ tunc est casus a charitate. Si vero intelligas de casu qui fit per veniale, per qd̄ cadit a quadā innocētia, non a charitate: tunc exaudi de die naturali.

Vim facies nō semp vi possidet. f ¶ Vocabulū. generaliter dicit lex q̄ q̄ possessionem vi ereptā in ipso ꝯgressu recipit: in pristinā causam videtur poti⁹ reuerti q̄ vi possidere. ff. de vi ⁊ vi ar. q̄ possessionē. arg. s. dist. ij. §. hec itaq̄. c. firmum.

g ¶ Septuagiessepties. i. quandocūq̄. finitū p infinito ponitur. j. e. adhuc ver. medicorum. xvj. q. ij. visis. versi. habet enim.

h ¶ Cui plus. Hec fuit responsio Petri cum dominus eum interrogauit de feneratore qui debitoribus debita inequalia dimiserat.

Totā penitētiā. ¶ Casus. Probat in hoc ca. q̄ q̄tiēscunq̄ quis reuertit̄ ad deum pro peccatis suis, totiens parcit ei deus: qd̄ pbatur exēplo dauid, ⁊ per multas authoritates eiusdem.

i ¶ Abstulit. Quo ad culpā, non quo ad penam. j. e. illud. ⁊. s. dist. j. sicut primi. Vel quo ad penā eternam, nō quo ad tēporalē. j. dist. iiij. c. intermittētes. §. filijs. h.

Quod autē[a] per penitētiam non semel tantum, sed sepissime peccata remittātur: authoritate multorum probat̄. Ait enim Hieronymus ad Rusticum de penitentia.

Septies[b] in die cadit[c] iustus ⁊ resurgit[d]. si cadit, quomodo iust⁹? si iust⁹ quomodo cadit[e]? Sed iusti vocabulū[f] nō amittit q̄ p penitētiā semp resurgit. Et nō solū septies, sz etiā septuagiessepties[g] delinquenti, si cōuertat̄ ad penitentiam, peccata donantur. Cui pl⁹[h] donatur, pl⁹ diligit.

Dauid q̄q̄ p penitētiā adulterij simul ⁊ homicidij veniā ipetrauit: de cuius penitētia in eodē lib. Hieronym⁹ ait.

Totā penitētiā pctōris ostēdit psalm⁹ q̄nquagesim⁹, qñ ingressus est dauid ad vxorē Urie, ⁊ a Nathan ꝓpheta correctus respondit, dicēs: Peccaui. statimq̄ meruit audire. Et dñs abstulit[i] peccatum tuum a te. Adulterio em̄ iunxerat homicidium, ⁊ tamē conuersus[k] ad lachrymas ait: Miserere mei de⁹, s̄m magnā miam tuā. Magnum em̄ pctm̄ magna indiget misericordia[l]. vnde subiungit ⁊ dicit: Multū laua me ab iniquitate mea, et a pctō meo mūda me: qm̄ iniq̄tatem meā ego cognosco, ⁊ pctm̄ meū ꝯtra me est semper: tibi soli peccaui. Rex[m] em̄ erat alium nō timebat[n], aliū non habebat sup se. Et corā te male feci, vt iustificer[o] in sermonib⁹ tuis, et vincas cū iudicar[p]. Conclusit[p] em̄ de⁹ oia[q] sub pctō, vt oib⁹[r] misereat̄. Tātūq̄ pfecit, vt dudū peccator ⁊ penitēs trāsierit in magistrū. Ait em̄: Docebo iniquos vias tuas, et ipij ad te cōuertent̄. Cōfessio ⁊ pulchritudo corā eo: vt qui fuerit sua pctā ꝯfessus ⁊ dixerit: Corrupte sunt ⁊ cōputruerūt[s] cicatrices[t] mee, feditatē vulnerū in sanitatis decorē cōmutet. Itē

Iamb. i apologia[v] dauid. Ille rex[x] tātus ac potēs

k ¶ Cōuersus. s. dist. j. §. econtra.

l ¶ Magna indiget misericordia. i. magno effectu misericordie. nā misericordia dei eq̄ magna est semper.

m ¶ Rex. De facto. ar. disti. lxxxiij. nemo. extra qui fi. sint le. per venerabilem.

n ¶ Alium non timebat. Hic habes vnā expositionem huius authoritatis: aliaz habes. s. dist. j. et venit. Vel dic q̄ alium non timebat, qui scilz iuste posset eum punire, cū ipse sol⁹ sine pctō sit. s. iij. q. vij. iudicet.

o ¶ Justificeris. Quia continuo penituit. s. eo. dist. j. ⁊ venit.

p ¶ Cōclusit. i. cōcludi permisit.

q ¶ Oia. Judeos et gentiles.

r ¶ Ut omnibus. Quo ad sufficientiam, nō quo ad efficaciam. s. eo. dist. ij. citius. †.

s ¶ Computruerunt. Cum peccato iterum cōsentitur, dum ad actum ducitur.

t ¶ Cicatrices. i. plage pctōꝝ p baptismū, put exponitur. j. di. iiij. ca. vl. Vel per aliud remediū sanate.

v ¶ In apologia dauid. liber excusatori⁹ de dauid. ‡

Ille rex. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima multis modis excusatur peccatū dauid. Primo q̄ diu noluit in pctō manere. Scdo q̄ grauiter in corde doluit. vnde statim fuit ei dimissum peccatum. Tertio, q̄ si sancti quādoq̄ peccāt, credendū est eis hoc contingere potius fragilitate nature, q̄ libidine peccandi: ⁊ ideo forti⁹ resurgunt, vt nō videant̄ cecidisse. In secunda parte dicit q̄ peccatū quādoq̄ donat̄, quandoq̄ delet̄, quandoq̄ tegit̄. ⁊ de quolibet exēplū supponit. In tertia parte ponit differentiā inter iniquitatē ⁊ peccatū. peccatum enim est opus, iniquitas qualitas mēt⁹. vnde qui vult cauere a peccato, extirpet radicem ipsam peccati, scz iniquitatē. Secūda pars incipit ibi: Peccatū autē. Tertia ibi: Peccatum est.

x ¶ Ille rex tant⁹. ¶ Casus. In hoc ca. excusatur multis modis pctm̄ dauid, adulterij. s. et homicidij. Prīo q̄ diu noluit manere in peccato. Scdo q̄ grauiter in corde doluit: qd̄ inde patet: q̄ statim fuit ei dimissum peccatum. Tertio, q̄ si quādoq̄ sancti peccant, credēdū est hoc eis

De⁹ q̄liter abstulit peccatū dauid.

ad ro. xj. d.

ps. l.

Psal. xxxvij.

† Oib⁹ scz iudeis et gētilib⁹ non q̄ nullā sit dānatur⁹ vt q̄dā falso asseruē. s̄m H. Lau. et Archi.

‡ Et dr. ab apo qd̄ ē re, ⁊ logos qd̄ ē sermo q̄si sermonis relatio vel rñsio. Archi.

Dauid peccatū tripliciter excusat̄.

contingere potius fragilitate nature ꝙ peccandi libidine: vnde fortius resurgunt adeo vt non videantur cecidisse. In secunda parte ponit differentiam inter peccatū et iniquitatē: peccatū eñ est opꝰ iniquitatis, iniquitas est qualitas mentis. vnde qui vult cauere a peccato, extirpet radicem ipsius peccati, scz iniquitatem.

? Alias vitium.

a ¶ Nec exiguo. Postꝙ redargutꝰ est a Nathan.

b ¶ Conscientia. Arguꝫ q̄ non dicit quis mozderi peccati conscientia, ex quo iam de eo petiuit vnde subtrahere secure potuit sacramentum. viij. q. iij. artaldus. licet ar. ꝓtra sit. ꝯ. xxv. dist. primum. Sed not. q̄ cōscientia dupliciter accipit, quandoq; enim dicit cōscientia delicti: vt ibi. quandoq; dicitur motus peccati: vt hic, et ſm q̄ dicit horan: Nil cōscire sibi, nulla pallescere culpa.

ij. reg. xij. d.

Cōscientia dupliciter sumit.

c ¶ Transduxerit. i. deleuerit q̄ ad penam eternā, alīs repozaliter punitꝰ fuit. ꝯ. eo. dist. i. sicut primi.

d ¶ Sancti qui. Per hoc intendit, p̄ bare q̄ vtilis est penitentia, licz sequatur offensa quedam, scz humana similitudine currētium in stadio vel agone. Nam licet in curru labantur: si viriliter postea insistant, lapsus preteritus nullatenus eis imputatur. sic et spiritu alis agonista dum currit ad bravium vocationis eterne: licet aliquando labatur in via si post resurgit, lapsus non obest ei. quin etiam stimulo incitatus pudoris, ad consummationem cursus amplius ardescit. l. dist. fideliot.

Pnia est vtilis licz sequatur offensa,

e ¶ Corruunt. ꝯ. rr. q. iij. proclivius. ſ. eo. inter hec hircū. in aut. de mona. ℌ. hunc. col. ſ.

f ¶ Cumulasse. Id est incentiuum ad bene operandū augmentasse.

g ¶ Currentium. Id est bene operantium. Vel intelligitur ad literam.

h ¶ Non soluitur. ꝯ. c. distinct. j. ℌ. alij e contrario. et ca. et venit.

i ¶ Luctātiū. vt fiat ꝓtētio si illi postea obtinuerūt.

k ¶ Gratia maiore. ꝯ. dist. l. fideliot.

l ¶ Censeri. i. damnari.

m ¶ Conditionis. humane.

n ¶ Virtutis. ſ. eo. inter hec hircum.

o ¶ Donatur. donari dicitur quod nullo iure cogente conceditur. arg. ꝯ. dist. ij. nullus eorum. ff. de regu. iur. Donari. Unde cum primam gratiam nemo possit mereri, patet ꝙ̄ gratis sit remissio peccatorum.

nec[a] exiguo quidem momento manere penes se delicti passus est cōscientiā[b], sed prematura confessione, atq; immēso dolore reddidit per cōfessionē peccatū suum dño. r. ſ. Dentiq; dñm dolor interni affectꝰ mouit vt Nathā diceret. Quoniā penituit te, r dominꝰ trāstulit peccatum tuum. Maturitas itaq; venie, ꝓfundā regis fuisse declarauit penitētiā, que tāti erroris offensam transduxerit[c]. et. ſ. Sancti[d] qui consummare certamen piū gestiunt, r currere cursum salutis, sicubi forte vt hoies cozruunt[e] nature magis fragilitate, ꝙ̄ peccādi libidine, fortiores r acriores ad currendū resurgunt, pudoris stimulo maiora reparātes certamina: vt non solū nullum attulisse existimet lapsus impedimentum, sed etiam velocitatis incentiua cumulasse[f]. ergo si currentium[g] non soluit[h] cursus cum aliqui forte ceciderūt: non luctantiū[i] contētio, sed in offensa manent certamina, qñ r plerīq; post vnū vel alterum lapsum gra maiore[k] vicerunt quanto magis agone pictatis ingressi non debent vnius prolapsionis offensa censeri[l]: cum beatus sit qui se potest post lapsum reparare. r. ſ. Ꝙ peccauit, conditionis[m] est: q̄ supplicauit, correctionis lapsus communis, sed specialis confessio. Culpam itaq; incidisse nature est: diluisse, virtutis[n]. r. ſ. Petrꝰ aut donat[o], aut delet, aut tegitur. Donat[p] per gratiā, delet[q] per crucis sanguinē[r], tegit[s] per charitatē. Similiter et iniquitas[t] estimat habitudo mentis iniuste: licz Joānes in epla sua dicat q̄ fecerit petrꝰ, iniquitatē[v] fecisse dixerit. Peccatū est iniquitas[x], qz in pcto ipso est iniquitas. Cñ (vt nobis videt) peccatum est opꝰ iniquitatis[y], r iniquitas operatrix[z] culpe atq; delicti. Prius est ergo vt ipsa iniquitas opera. Sicut eñ vnū cozpꝰ tegit per oppositionē alterius[a1], sic petrꝰ tegit per bona opera ꝓtraria: vt. ſ. c. illō. ver. gunt, atq; operuit peccata, r texit operibꝰ bonis. Vel referas hoc ad diuersa peccata: vt petrꝰ qō est tātū in voluntate, dicat donari: originale autem deleri, actuale tegi. Unde Psal. Beati quorum remisse sunt iniquitates ꝛc.

p ¶ Donatur. donatur peccatum quando ita remittitur vt p eo nulla pena exigatur: vt in baptismo delitur cum interior macula abstergitur, et ad penam eternam minime reseruatur.

Petrꝰ donari, qñ dicit

q ¶ Deletur. ꝯ. dist. j. c. ijs potestatis.

q ¶ Delet. siquidē in baptismo deletur originale ne obsit: non vt non sit. ſ. de cons. dist. iij. ca. q. et alibi dicit hic mo, nature substantie. Humidā eñ naturā habet abluendi: sicut Joānes in Apocalypsi ait de martyrib⁹: Lauerunt (inquit) stolas suas in sanguine agni. Et apostol⁹: Deletum est chirographū per mortē Christi quo diabolo tenebamur obnoxij. lxxxvj. dist. scire dz. versū. tē in apologia dauid deleta scriptura chartare manet: simil⁹ deleta culpa originali i baptismo remanet ipsa iniquitas. i. fomes peccandi ad penam tantum nō ad culpam.

Petrꝰ ꝯ. ſ. Joā. v.

r ¶ per sanguinem. i. per passionem. i. per fidē quā quis habet de passione.

s ¶ Tegitur. per charitatē. i. per bona opera. Petrꝰ ꝯ. ſ. Psal. Beati quorum tecta sunt peccata. vt petrꝰ qō est tātū in voluntate, dicat donari: originale autem deleri, actuale tegi. Unde Psal. Beati quorum remisse sunt iniquitates ꝛc.

Addatio. Licet enim peccatum sit donatum r deletum, non tamen videt esse tectū, immo nudum r apertū quousq; cōgrua sit satisfactio facta. sic ergo deꝰ donat peccatum per cordis ꝓtritionē, r homo delet interiꝰ per cordis contritionem, r tegit exterius per confessionem r operis satisfactionem. Pe.

t ¶ Iniquitas. Supple aut donat, aut tegit.

v ¶ Iniquitatē. Sic ois q̄ facit peccatū, r iniquitatē facit: quia peccatum est iniquitas ꝛc.

x ¶ Iniquitas. i. ex iniquitate ꝓcedit peccatū.

y ¶ Operatrix culpe. Sicut charitas bonoꝝ meritoꝝ: vt. ꝯ. e. dist. ij. charitas.

z ¶ Operatrix culpe. Innuitur ex hac serie q̄ iniquitas nō est peccatum, r vice versa: qō aliquibus videtur absurdum, sed non est, si vocabuli acceptio multipliciter attendatur. Dicitur enim peccatum large r stricte. Quicquid vtiq; a deo non est, large peccati appellatione continet large: vt petrꝰ originale. r vitium animę, qō dicit habitudo r stricte mentis iniuste. Si eñ deꝰ oipotēs dicitur, quia oia potest

et facit preter peccata: recte quicquid ab eo non est, peccatū dici potest: cū etiā posse peccare, non sit aliquid posse: vt. ℟.e. distinct. ij. charitas. Stricte vero et proprie dicitur pctm̄ peccantis actio, et ita hic accipitur, sm illud Aug. Peccatū est dictū vel factum vel cōcupitum qđ fit cōtra legem dei. et sm hoc iniquitas non est peccatum. Si enim iniquitas est habitudo mentis inique, z habitudo est qualitas z nulla charitas est actio: ergo nec peccatum. vnde et hic Ambro. ait. Peccatū est opus iniquitatis: qz ex iniquitate vt ex causa p̄cedit: sicut econtra bona merita ex charitate p̄uenire dicūtur: vt. ℟.e. distinct. ij. charitas. vt mihi videt. ℣.

a ¶ Deler. Supra. vj. q. iij. existimāt. ℟. xxxij. q. j. cū renunciatur.

Illud vero. ¶ Casus. Ad hoc Ambro. p̄figens in excusatione Dauid, cōmendat eum q̄ obtulit se mori p̄o plebe: vnde z venia adeptus est. Aliū exēplum moysi, qui p̄ simili facto veniaz impetrauit. z q̄ p̄ tali oblatione Dauid sit adeptus venā sui peccati: scilicet adulterij z homicidij, probat qui dā auctoritatibus: z quia nō fecit hoc dolo, sed errore: et nō libidine peccandi, sed causa mysterij occulti. Et habetur hec ibi. ou. ℟. j. q̄o. iij. ca. eccl̄ia. ℣. itē pacato eccl̄esie.

b ¶ Ezechie iste. ℟. j. q. iij. c. eccl̄esia. ℣. item dauid.

c ¶ Moyses. ℟. di. xlv. disciplina.

d ¶ Meruit. Jd est obtinuit.

e ¶ Quanto. Arg. contra. extra qui cle. vel vo. rursus. vbi dicitur q̄ votum de p̄senti magis obligare ℈ votum de futuro. vorum, simpler votum non minus obligat ℈ solenne.

f ¶ De hoc. l. peccato homicidij et adulterij.

g ¶ Sed vmbria. ℟. xxxj. q. j. c. si qua. ℣. sed obijcitur.

¶ Sed. ¶ Hec est. vj. pars distin. in qua inēdit probare q̄ etiam boni et sancti quandoq̄ cadunt et resurgūt. Et hoc p̄batur per quatuor ca. Joan. de fan.

¶ Casus. Infert Glosa. ex supradictis q̄ ille cuius penitētia cōmendat z cui p̄ pphetā oditur venia data: p̄ Osea grauit deliquit in populi numeratiōe, et iterū postea penituit. Achab quoq̄ rex impiissim⁹ per penitētiam a dño veniā impetrauit.

h ¶ Deliq̄rit. In populi numeratiōe. vj. ps. iij. reg. xxj.

i ¶ Multitudo. j. q. iij. c. eccl̄esia. ℣. item dauid.

¶ Achab rex.

¶ Casus. Cuz Achab et Jezabel ab helia grauiter redarguerētur de morte nabuthe, et eis grauiter cōminar⁹ fuisset p̄pheta: ad vocem eius Achab penitentiā egit, et veniā a domino impetrauit. Jezabel vero q̄ noluit penitere: p̄sentifuit condēnata iudicio. Et consueuit notari historia. ℟. l. distinct. c. si post. ℣. econtra. Qđ dicit ibi, et cum iezabel: cum p̄positio est.

iij. reg. xxj. a.

k ¶ Achab. ℟. xxiij. q. viij. cōuenior.

iij. reg. xxj. g.

l ¶ In loco. id est in eadē regione nō enim est verum in eodem loco singulariter.

m ¶ Jezrael. Ciuitas est.

n ¶ Unum. id est simile.

o ¶ Jezabel. Et ita medicamētum fuit vni ad interitum. ꝛc. vt. xxiij. q. iij. nabuchodonosor.

p ¶ Condēnatur. Jezabel peccatis fuit deturri.

Laudo ergo admirabile est, q̄ angelo ferienti plebē, se obtulit dauid dicēs: Ego iste⁹ qđ fecit: fiat manus tua in me: z in domū p̄ris mei quo facto statim sacrificio dignus iudicat⁹ est, q̄ absolutione existimabat indignus. nec mirum si tali sua oblatiōe p̄opp̄o, p̄cti sui adeptus est veniam: cū moyses[c] offerēdo se dño, p̄ plebis errore, pctā deleuerit. Terit igit pctā sua, annō: ſz qs hoc neget: cū ipe docuerit, pphetā q̄ remittantur iniq̄tates, tegant pctā, z nō iputēt a dño. Delictū meū cognosco, z iniustitiā meam nō operui. dixi, p̄nūciabo aduersum me iniustitiā meā dño, et tu remisisti ip̄ietatē p̄cti mei: si dixit, p̄nūciabo, z venīā meruit[d] añcp̄ nūciaret: quāto magis vbi de se p̄nūciauit dicēs, Iniquitatē meam ego cognosco, z pctm̄ meū cōtra me est semp: remissuz est et omne pctm̄: licet specialiter de hoc[f] nathā pphetā rūdit: Et dñs transtulit pctm̄ tuū. ergo z remissionez meruit iniquitatis, et texit charitate atq̄ operuit peccata: et terit opib⁹ bonis; nec imputatum est ei pctm̄, q̄z nō fuit in eo dolus malitie, ſz lapsus erroris: denicp̄ nō fuit impiorabitatis estus: sed vmbra[g] mysterij: et tamē p̄fessus est delictū suū: agnouit iniquitatem: vidit lauacrum: vidit z credidit: dilexit multum: vt nimia charitate tegere erroꝛem quēuis posset. Ecce, cuius penitētia hic cōmendat, cui etiā venia p̄ pphetam data monstratur: q̄ grauiter postea deliq̄rit[h], populi multitudo[i] p̄strata ostendit. Achab quoq̄ (vt Hieronymus cōtra Jouinianū scribit) rex impiissimus, vt sententiā dei subterfugeret, et euersio domus eius differretur in posteros, ieiunio impetrauit et sacco. De quo ad eundem Rusticū scribit idem Hieronymus dicens.

Achab[k] rex impiissim⁹ vineā nabuthe cruore possedit: z cū Jezabel nō tam cōiugio sibi q̄ crudelitate cōiuncta, helie increpatiōe corripitur, ad eundem hec dicit dominus. Occidisti, z possedisti. et iterū. In loco[l] quo linxerūt canes sanguinē nabuthe: ibi lingēt sanguinē tuum. Et Jezabel canes comedēt ante muros iezrael[m]. Nō cum audisset Achab, scidit vestimenta sua, et posuit saccum super carnē suam, z ieiunauit: z dormiuit i cilicio. Factusq̄ est sermo dñi ad heliā dicēs. Nū reuerit⁹ est achab faciē meam, nō inducā malū in diēb⁹ eius. Unū[n] scel⁹ z achab z iezabel[o] commiserunt: sed tñ conuerso achab ad p̄niam, pena differt in posteros: z iezabel i scelere p̄seuerans, p̄senti condēnat[p] iudicio. Itē Joan. chrysostomus de raparatione lapsi.

Cum iehu precepit eunuchis q̄ eā p̄cipitarent de turri: quia dixerat ei. Nūquid pax erit zambri, qui interfecit dñm suum: id est filium meum z̄aran.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dicitur in hoc ca. q tanta est pietas dei, q quēlibet peccatorem etiam sceleratissimū ad pniam recipit, z ad statum pristinum reuocat et mercedem tribuit conuersionis, ejus exigue. Et hoc probat authoritate Esaie, et exemplo Achab.

a ¶ Spernit. xxvj. qone. vj. agnouimus.

b ¶ Perueniat. Potest ergo aliqs esse summe malus sed nō repente: vt 8. distin. q. ca. si sermo. ¶ econtrario. Sūme malus aut sūme bonus qs esse nō potest. Sed certe summe bonus nō pōt quis esse nec sūme malus intentione malitie vel bonitatis: quin alius possit esse melior vel deterior. Nam dicit authoritas: Superbia eoz qui te oderunt ascendit semper. sed vniuersitate malorū potest quis esse malus: vt refert as hoc ad septem vitia principalia. nam illa septem bene potest quis committere. Uel dic illum peruenisse ad summum malorum, cuj desperabilis est correctio. ita est desperatus q putat pl deum offendisse qm sibi possit remittere sicut Cain, xc. distin. neqs.

c ¶ Suscipit. deus eum.

d ¶ Penitentiā. i. satisfactionem.

e ¶ Nec patitur. Diligit enim deus bonū quod in peccante plantauit j. eo. pium.

f ¶ Sanaui. per penitentiam.

g ¶ Et cōsolatō. polysyntheton. id est pluralitas coniunctionum.

h ¶ A cūctis. sed quō absoluit eum ab oībus peccatis cum eius pnia vera nō esset? non enim penitebat nisi vt euitaret mala tpalia: vt 6t ca. seq. Sz t ic q absoluit eū, put sequit hic, non inducā mala in diebj eius. vñ expone pctis. i. penis. Uel absoluit eū ab oibj pctis: scz ab illo .pcedēnbj: qz cū per falsos testes eū fecerit condēnari, periuria sunt inde secuta. arg. extra de testi. sicut. Et nota q est triplex peccatorum venia. Prima consistit in pene dilatione: sicut hic. Secunda in culpe abolitione, que fit per penitēiā. Tertia in culpe z pene dimissione: qō fit p baptismā. de cōse, dist. iiij. siue. de prima hic. de scō a dist. vj. ii quo. B.

Pax venia ē triplex.

l ¶ Mala. cōminata. alia enim dene uduxit in diebj eius.

Esaie liij.

iij. reg. xxj. g.

Jcut achab rex iniquj a pphēta rephēsus dū penitentiam veniam meruerunt. sed quia postea peccauerunt (vt Herodotus historiographus narrat) ciuitas eorum postea est subuersa.

m ¶ Herodotus. Historiographus quidam.

n ¶ Subuersam. a Medis.

Talis (mihi crede) talis est erga hoies pietas dei: nunqz spernit[a] pniam si ei syncere et simpliciter offerat. Etiā si ad sūmuz qs pueniat[b] maloz: et inde tñ velit reuerti ad virtutis viā: suscipit[c] z libēter amplectit: facit oia quatenus ad puoz reuocet statuz: z qō est adhuc pstātius z eminentius, etiā si nō potuerit qs explere in presenti satisfaciendi ordinē: quantulācūqz tñ et quālibet breui tēpore gestam non respuit penitentiam[d].

Suscipit etiam ipsam: nec patitur[e] ejus exigue conuersionis perdere mercedē. Hoc em̄ mihi idicat Esaias: vbi de populo iudeorum talia quedam dicit: Propter peccatū modice cōturbaui eū: et percussi eū: z auerti faciē meā ab eo. contristat[g] est z ambulauit tristis: et sanaui[f] eū et consolatus[g] sum eū. Euidētius aūt nobis testimoniū dabit etiaz rex ille impius q cupiditatis sue quidez predā vrbis nequitia qsiuit: sed pturbat[g] ipsi[g] sceleris immanitate penituit: z cilicio circundat[g] facin[g] suū fleuit: atqz ita erga se dñi miam prouocauit: vt a cūctis[h] eū absolueret peccatis. Sic em̄ ait deus ad Helyam: Uidisti quomō compūct[g] est Achab a facie mea: q fleuit in cōspectu meo, non inducā mala[i] in diebus eius.

Item Gregorius in homilia .xx. super Ezechielem.

Jcut achab rex iniquj a pphēta rephēsus dū penitentiam veniam meruit, z in magno meroze deprehēsus est, ita vt pphete suo dñs diceret. Nōne vidisti Achab hūiliatuz coz me? q ergo mei[k] causa humiliat[g] est nō inducā mala in diebj eius. In quib[j] dñi verbis pensandū est quomō et in electis suis meroz amaritudinis placeat qui amittere timent deū: si sic ei pnia et in reprobo placuit, qui timebat perdere pśens seculum: aut quomō grata sit ei spontanea afflictio pro culpis in eis qui placēt, si hoc ad tempus placuit z in illo qui displicebat. Diuinite quoqz quos dñs in euangelio commēdat, penitentiā egerūt in predicatione Jone, et ex mia dñi indulgentiam cōsecuti, subuersionis interitum subterfugere meruerunt. Sed qualiter[l] post acceptā venia Achab vixerit, textus libri regū declarat: de q etiaz scribit Ambro. q Jezabel vxor eius cuj[g] inflamabat arbitrio, cor ejj conuertit, z nimijs sacrilegijs exacrabilem fecit: z hunc penitentie eius effectum reuocauit.

Jone .iij.d.

Oeniuitis aūt in pncipio Jone scribit Hieronymus.

Jcut aut Herodotus[m] Niniue a rege Medorū subuersa est regnāte apud hebreos Josia. Unde patet illam predicante Jona ex pnia meruisse veniam: sed q postea ad vomitum rediit, ex ira dei subuersam[n] fuisse.

Item in pncipio Naum.

Pnia vera q̄ est.

k ¶ Dei causa. timoris, Et ita videtur q solo amore siue timore qs possit venia consequi, sm q̄ionare videt illa authoritas. seruite dño in timore xc. Sed cōtra. nonne talis est malus? ergo nihil boni merē. argu. 8. l. dist. vt cōstituerunt. vbi dicit q qui animo recuperandi honorem superbe agit penitentiam xc. Item vera non est penitentia que non fit ex fide per dilectionem operante: vt 8. ca. si apls. tam respōsū est ad hoc in glo sū. sed quomodo.

¶ Niniuite. ¶ Cassio. Probat Hat. q postēq aliquis egerit veram penitentiā, potest postea criminaliter peccare. quod probat exemplo Niniuitarum qui ad predicationē Jone penitentiam egerūt et tamē postea criminaliter peccauerūt. Idem etiā dicit de Achab z Jezabel.

l ¶ Sz qualiter. Ostenso qualiter Achab et Niniuite veram egerunt penitēnam, ostendit qualiter postea peccauerunt mortaliter.

Jcut ait xc.

¶ Cassio. Probat Hieron. in hoc ca. q Niniuite per

Naum ꝓphetā. ¶ Casus. Idē fere dicit hic qd dictū est in .§. niniuite. hic est ꝓlogꝰ Hiero. sup Naū. Item in principio Naum. verba sunt Gra.

a ¶ Naum. Verba Hieronymi.

b ¶ Regis. scz Salmanasar.

c ¶ Assyriorum. Assyrioꝝ metropolis erat niniue.

d ¶ Traditio. sic ꝯstrue, traditio hebreorum cōfirmat Naū fuisse ꝓphetam ante ꝛc.

e ¶ Judiciū. Scz ꝙ captiuarentur a medis.

f ¶ Elocutus. scz Naū, q̄ de niniue prophetauit sicut et Jonas.

g ¶ zelans. i. exactor castitatis: q̄ si violatur, immittit penam vt sic reuocetur ad castitatē. vnde sequitur vlciscens ꝛc.

h ¶ Ulciscēs. vox prophete dñi laudantis quod de assyrijs vltus est iniuriam populi sui: qꝛ captiuati sunt a medis.

¶ Itē ꝙ frequenter. ¶ Hec est. vij. pars dis. in qua ꝓbat ꝙ non tantum sepe, sed frequenter peccās et penitens habet veniā. Jo. de fan.

Adhuc istāt. ¶ Casꝰ. Dicebant quidā heretici ꝙ deus post baptismum tātum semel dat veniā pro peccato. vnde si q̄s egit penitentiam, et illā voluerit iterare, inutilis erit: et errorē suum confirmabāt duabus rationibꝰ. prima, qꝛ si deus totiens quotiēs homo peccat, peccata dimitteret, videret peccata diligere. Scda, qꝛ nō legitur in euāgelio ꝙ Christꝰ bis illuminauit aliquem cecum, vel bis suscitauerit aliquem mortuum. Ex quo colligūt ꝙ deus bis eidem homini eadem peccata non dimittit. Justum ergo errorem hic reprobat, ostendens ꝙ quotiens homo penitet, totiens dominꝰ peccata dimittit. Et quod primo loco inducunt heretici, dicit non valere. in eo nāq; ꝙ deus est paratus peccata destruere, apparet eum odire ꝛ non diligere peccata. Itē licet Christꝰ non bis illuminauerit aliquē, vel bis non suscitauerit: tamē quādoq; quē vno tēpore mundauit leprosum, alio tēpore illuminauit cecum ex quo sequitur ꝙ eidem homini bis peccata dimittit. si enim Christꝰ q̄ se dicit medicū, sepius non curaret egrotū, minor esset medico tēporali, q̄ sepius nō curaret egrotuz. Supponit ergo exēpla et authoritates ꝛ introducit rationes per quas ꝓbat ꝙ christus eidē sepiꝰ peccata dimittit.

Naum[a] ꝓphetā ante aduētū regis[b] assyriorū[c] qui populū israel captiuum in suas regiones trāstulerat, fuisse hebreoꝝ traditio[d] cōfirmat: si quidē in fine huius lectionis predicti regis aduentū idē ꝓpheta annūciare monstratur. Sed cum habitatores Niniue Jona interitū ciuitatis predicāte, ne diuina ira denunciatū interitū sustinerēt, peccatoꝝ ꝛ impietatꝫ penitētiā egissēt: accepta penitentia dei misericordia, grauioribꝰ se criminibꝰ implicuerūt. qua de causa memoratꝰ ꝓpheta spiritu sancto plenus iudicium[e] dei annuncians ita est elocutus[f]: Deꝰ zelans[g] et vlciscens[h] dominus.

Itē ꝙ frequenter venia penitēti prestet, testat Aug. in lib. de penitētia scribēs ꝯtra quosdam hereticos qui peccātibus post baptismū semel tm̄ dicebant vtilē esse penitētiam: contra quos Aug. scribēs dicit.

Adhuc instāt ꝑfidi[i]: qm̄ sapiunt[k] plus q̄ꝫ oporteat[l]: non sobrij, sz excedentes mensurā. dicunt em̄, et si semel peccātibꝰ post baptismū valeat penitētia[m]: nō tamē sepe[n] peccātibꝰ ꝓderit iterata: alioq̄n remissio ad pctm̄ esset incitatio: dicūt em̄, q̄s nō semp peccaret, si redire semp posset: dicūt em̄ deū incitatorez mali, si semper penitētibꝰ subueniret, ꝛ etiam ei placere pctā, q̄bus presto est gr̄aꝰ semp. Errāt autē: imo cōstat ei multū pctā displicere: q̄ semper presto est ea destruere. si em̄ ea amaret, nō ita semper destrueret, sz conseruaret, atq; vt sua munera foueret. semper destruit pctā q̄ inuenit, ne soluat[p] qd creauit, ne corrumpatur qd amauit. Sumunt occasionem hypocrite isti ex factis dñi quē em̄ cecū bis illuminauit: quē leprosum bis mundauit: quē mortuum bis suscitauit: nō lazarū, quē dilexit: non filiū vidue, quē misertus matri sue reddidit: nō filiū dissipatorē legit bis suscepisse, non filiā abrahe bis a demonio liberasse. i nulla ꝑsona iterauit factū, docēs (vt aiūt) a dño nō sepe fieri remediū. Dixit mulieri: vade ꝛ ampliꝰ noli peccare: ne q̄d tibi deteriꝰ ꝯtingat: ꝓmittēs penā, nō ampliꝰ veniā. Qd autē mltos[q] cecos ꝛ i diuerso tēpore illuminauerit, ꝛ mltos debiles ꝯfortauerit, ostēdit i diuersis illis eadē sepe pctā[r] dimitti: vt quē priꝰ sanauit leprosū, alio tēpore illuminet cecū. ideo em̄ tot sanauit febricitātes, tot lāguidos, tot claudos, cecos et aridos, ne desperet de se pctōr: ideo nō scribit aliquē nisi semel sanatū[s], vt q̄sq; timeat mergi pctō. Uidemꝰ adhuc q̄tidie in ecclia sepe febricitātes, sepe lāguidos, sepe passionibꝰ captos sepius liberari, vt appareat totiens opus miserētis, quotiēs ꝯfessio fit penitētꝫ. Quō enim corpꝰ: quod viliꝰ[t] est, ꝛ ab ipso

i ¶ Perfidi. heretici. Jo. xj.

k ¶ Sapiunt. i. inquirunt. Luce vij. b.

l ¶ Oporteat. Ille dicitur plus sapere q̄ꝫ oportet sapere, qui diuinum consilium nimis alte perquirit ꝛc. vt extra de here. cum ex iniuncto. et. xliij. dist. sit rector. Luce xv. c. Mat. xv. c. Joan. viij. b.

m ¶ Penitētia. s. di. xxiij. q̄ eps.

n ¶ Sepe. s. ea. dist. iij. §. sz ꝟba. c. sane. et. s. xxiij. q. iiij. est iniusta.

o ¶ Gratia. i. per gratiam,

p ¶ Soluat. per mortale peccatuz. Ex hoc collige mala non esse creata, iuxta illud: Deus creauit oia preter peccata vt dixi. s. e. ille rex tantus.

q ¶ Qꝫ autē multos. Licet progressus Au. non videatur efficax, pōt tamen lege cōfirmari. nam dicit lex ꝙ id quod in duabus ꝑsonis recipit hoc etiam in eadē persona recipiēdū est. ff. si cer. pe. l. singularia. argu. viij. q. j. in scripturꝫ. quia ibi ex ꝑsona Esaie et Hieremie ostenditur ꝙ vnaqueq; persona que eligitur, debeat facere: hoc tamen de vna probat, quia qui prius leprosum mundauit, post cecum illuminauit.

Pctā nō sunt a deo creata.

r ¶ Peccata. i. penas peccatorum.

s ¶ Sanatū. De eadē infirmitate. plene em̄ curauit de ea de qua curauit: vt. j. e. sunt plures. sed hic ꝑmo curauit leprosum, postea cecū factū curauit.

t ¶ Quod vilius. Argu. s. distinct. xxxviij. sedulo. s.

rxiij.q.iij.si habes.

Alia pl⁹ sitrudis hz cū deo ꝙ corpus,

a ¶ Dissimilius. Nam corpus sola essentia simile est deo: anima vero pluribꝰ, quia essentia ⁊ rationabilitate: arg.Ꝫ.e.dist.ij.principium.

b ¶ Redemptam, Sanguine Christi.

c ¶ Opportunū, id est vtile.

d ¶ Cēnes. Art; possibilitate: aſas nunquid centies ꝓ eodē salario, si centies reciduauerit?

Mar. ij.c.

Vel an rotiens constituenda sunt salaria, quotiens fiunt curationes? Nec enim vnam penam bis indulget: immo singulas indulgentias singule premunt pene: vt.Ꝫ.e. ꝙppe. Sufficit semel infirmū curasse: arg.ff.de solu.q res.Ꝫ.aream, arg. contra. Ꝫ.e.dist.ij. querendū, ⁊ ca.qui radix. nec vnq̄ liberat qui non plene liberat.Ꝫ.e.sunt plures.ff.de inter.

Ezec. rxiij. Mat. r.d.

Johe. ij.g.

ac.ō erate.Ꝫ.nihil. Ꝫ.dist.j.duorum. contra.

e ¶ Excluſit. Supra.xix.dist. si romanorū: ar.Ꝫ.rxviij.quest.j.idolatria.

f ¶ Cōfitebor. vocādo eū ad regnū. Venite bñdicti ⁊c.

g ¶ Fecit. Qꝛ cōtradixit ante forte domino.

h ¶ Oēm. Per dilectionem ei adhe rentem.

j.cor. xiij.a.

i ¶ Sedētē. pu⁹.

k ¶ In tenebris. id est peccatis.

l ¶ Nullā.Ꝫ.dist. xix.si romanorum. Ꝫ.e.dist.j.Ꝫ.alij.c. nemo potest.

m ¶ Per eplas.s. per primam.

Joan. xx.f.

n ¶ Testatur. in secūda epistola ad Corinthios vbi dixit: Predixi enim ⁊ predico vt presens bis, et nunc tertio absens.

o ¶ Sēper. septenari⁹ eñ numer⁹ vniuersitat; est.

p ¶ Seducti.Ꝫ.dist.ij.Ꝫ.itē opponitur.⁊ cap.si enim inquit. Eo eñ ꝙ peccatores nos esse non credimus. deterius peccamus.Ꝫ.dist.xl.licet plerūq̄.⁊ ca.vera iustitia. dissimili⁹: sepe sanaret, et animā dignioꝛē ⁊ redemptā non totiēs liberaret? Medicum se vocat, et nō sanis Ꝫ male habētibus opportunū c. Sz qualis hic esset medicꝰ, ꝙ malum iterarum nesciret curare? Medicoꝛ enim est infirmum cētiesꝰ curare. ꝙ ceteris minoꝛ esset, si alijs possibilia ignoꝛaret, memoꝛ est sui qui ꝓmisit: Nolo mortē peccatoris, Ꝫ vt quertat ⁊ viuat. Quē eñ pctoꝛē excluſit, ꝙ oibus ꝓmisit indulgentiam? Alijs quoq̄ ꝓmissionibꝰ declarat. Qui me ꝓfessus fuerit coā hominibꝰ. i ois quātus cūq̄ ⁊ quotienscūq̄ peccatoꝛ, cuiuscūq̄ ordinis: ⁊ si fuerit sacerdos, confitebor ꝓ ⁊ ego eum coā patre meo. Nam q̄cunq̄ inuocauerit nomen dñi, id est ſm ꝙ noiaꝝ dñs, id est qui inuocauerit eum ad se, seruiēdo et non cōtradicēdo, vt fositan sepe fecit⁸: ois id est quicunq̄ sit ille peccatoꝛ, saluꝰ erit. oēmꝰ eñ animā iste ꝓmissoꝛ saturauit bonis, etiā sedentē in tenebris[k] ⁊ vmbra mortis, nullā[l] excipiēs animā. Hūc magistrum intellexit discipul⁹ ille ꝙ Corinthios per epl'as [m] suas voluit corrigere, ⁊ (vt ipse testat[n]) ter in literis eos correxit. Oportebat eñ vt quotiēs videbat eos cadere, totiens iuuaret eos resurgere. Memoꝛ eñ erat illius qui direrat. Quoꝛ remiseritis peccata, remittunt eis. Scimꝰ autē ⁊ primos patres, ⁊ in oñi tēpoꝛe ecclesiā deiꝰ semp[o] id est vsq̄ septuagiessepties (quod

q ¶ Jactare. Cū sit scriptū: si dixerimꝰ qꝛ pcm̄ nō habemꝰ, nosipsos seducimꝰ. ij.dist.v. si enim.

r ¶ Esse potest.Ꝫ.de cōse.di.iij.a parrulo. contra, nam ibi dicitur ꝙ peccato non cōmoꝛitur homo in eo. Sed dic esse nō potest. i. nō potest incipere esse: argu.de conse. dist.iij. firmissime, est tamen superficiale argu. ꝙ hic inducit, nec infans vnius diei ⁊c. cum agat hic tārum de actuali peccato.

Jaco. iij.a.

s ¶ Nihil mihi cō scius sum. i. nulli⁹ mortalis peccati cō scientia habeo. ipse eñ dicebat: ago qđ nolo. Ꝫ.dist.e.inter hec.xj.q.iij.senti.et ca.inter verba.con tra. Sol. hic dicit in persona perfectorum: ibi de imperfectis. Vel dic, non ſ.cor. in hoc iustificatus iij.a. sum, qꝛ pōt surripere veniale. i. non ex hoc: vt.Ꝫ.si qs autē non habēs Ꝫ. dist.vij.nul⁹ expetet. Vel dic, nihil mihi conscio⁹ sum q̄ ad mortale, non tñ in hoc ⁊c.

Job xv.b. Nihil mihi cō scius sum. Ꝫ alia literā. Nihil mihi cō scius sum quereris ponit.

t ¶ Dubitaret. Nō tñ dixit dubitabit, sed ideo hoc dicit, ne daret aliꝰ dubitandi occasionē. Ꝫ.dist.j.quamodrem.

Joan. xiij.a. Mat. v.d.

v ¶ Scaebat. Et vj.d. pōt scire se aliquis habere caritatē. Ꝫ.j.q.j. teneam⁹ Ꝫ. di.iij.si ex dono.

I Tē Aug. ad Macedonianū.

Ntātū hominū iniq̄tas aliquando ꝓgredit, vt etiam post actam penitētiam, post altaris reconciliationem, vel simila vel grauioꝛa cōmittant: ⁊ tñ deꝰ facit etiā super tales ouiri[r] solē suum, nec minus tribuit q̄ antea tribuerat largissima munera vite ⁊ salutis:

I Ntātū. ¶ Ca. Jacob. Intantū q̄nq̄ malitia hominum ꝓgreditur, vt post penitētiam de peccatis suis petā similia vel grauioꝛa cōmittant, ⁊ tamen deꝰ super eos facit ouiri gratiam cōpūctionis, et penitētiā eis venia tribuit non minus q̄ ante. Sed ſm cōsuetudinē quarūdam ecclesiarū solēnis penitēcia eis non conceditur secūdo, ⁊ hoc ꝓbat per necessariā ꝓbationem. Solē suum. i. gratiam compunctionis.

r ¶ Ouiri. in splendoꝛe gratie sue,

a ¶ Eis.i.taliter peccantibus.
b ¶ In ecclesia.vbi est talis consuetudo q̄ solennis penitentia non teneretur. Idem Lau.
c ¶ humillime.i.solēnis penitētie.i.siue misericordie, licet semel iam iniuncta et suscepta fuerit. 7

¶ Siue autem.
¶ hec c. viij. pars dist.in qua ostēditur que sit vera penitentia, et que sit falsa: et q̄ semp vere penitenti datur indulgētia, sed false nunq̄ datur, et hoc ꝑbat per. vij. ca. Io. de san.
¶ Caute. Adhuc Isaac.ipobat sententiam dicentium post baptismū penitentiā semel tantum esse vtilē: siue dicant de prima siue de vltima. Nam ipsi heretici diuersi sunt inter se. quidam em dicūt post baptismum tātum penitētiā primam esse vtilem, alij tantū vltimā. Sed vtraq̄ opinio obuiat authoritati que sepe penitenti veniam ꝑmittit. Que autem sit vera penitentia cui venia cōceditur, et que sit falsa cui negat, ꝓbatur per sequētia ca. Sed Adamātius.
d ¶ Siue autem. Adhuc reprobat sniam dicentiū post baptismū semel tantū penitentiā esse vtilem: siue dicant de prima siue de vltima. Sic enim et ipsi heretici diuersi sunt inter se: quidam enim illoꝝ dicunt post baptismum nullam esse pniam vtilem nisi primā. Alij dicūt nullam esse vtilem nisi vltimam. quarū vtraq̄ obuiat authoritati qua sepissime venia petenti promittitur. et inde sumpta occassone ostendit authoritatibus Adamātij et Isychij que sit vera penitentia, et que falsa.
e ¶ Adamantius.i.origenes: erat enim ei hoc nomen ꝑout in ecclesiastica historia reperitur.
f ¶ Sup leuiticū. Legit in leuitico q̄ aaron ꝑ pētis ppli offerēs mactauit hircū, et partē dñi posuit super altare, et ecce ignis egressus a dño deuorauit holocaustū: et adipes qui erant super altare. arreptis aūt Nadab et Abiud filij Aaron thuribulis suis posuerunt ignē et incensum desuper offerentes coā dño ignē alienū: q̄s eis preceptū non erat: egressusq̄ ignis a domino deuorauit eos, et mortui sunt coram dño: iussitq̄ moyses misahel et elisaphā filios Oziel patrui Aarō portare cadauera eorum extra castra, et cōgruo honore sepelire: dixitq̄ moyses ad Aaron et filios eius vt tollerent partes suas de hostijs salutaribus et oblatis pro peccato, quorum sanguis nō erat oblatus in tabernaculū, et comederent eas. et cum quereret hircū oblatū ꝑ pētis principis inuētus est exustus. cui q̄ sup hoc tratus moyses increparet Aaron et filios eius: excusabat se Aaron dicēs: mihi accidit q̄s vides. qua ꝛi ex perturbatione animi factū est hoc. locutus est aūt Moyses ad Aaron et eleazar et ithamar filios eius qui residui erant. tollite sacrificiū quod remansit de oblatione dñi, et comedetis illud absq̄ fermento, scz extranee doctrine: q̄ sanctū sanctoꝝ est. comedetis aūt in loco sancto quod datū est tibi et filijs tuis de oblationibus dñi: sicut est ꝑceptū mihi. Ite sup leuiticum. die. viij. erecti tabernaculi ceperunt offerre. Aaron et filij eius. moyses enim. vij. diebus continuis officiū sacerdotis compleuerat, et tunc cessauit. eodem die missus est ignis celitus qui sacrificia consumpsit: quiq̄ iugiter est obseruat⁹ vsq̄ ad transmigrationem babylonis: nec licebat alium ignē apponere ea die cum alijs hostijs quas acceperat a populo. Aaron obtulit etiā hircū: de quo hic habetur mentio: qui totus erat a sacerdotibus deputat⁹, et ab eis tām in loco sancto deputat⁹ ad comedendum. intulerunt ergo Nadab et abiud ignē alienū Moyses tamē primis septem diebus igne terreno vsus fuit, scz dominus ꝑcepit ei a- Leui. mouere terrenū: ꝛ.d.

vij.ps

¶ Adamantius.
¶ Ne hec hircū q̄ oblat⁹ proderūt: vade saltē hui⁹ vite suauitate fruere: auertat de tā immanē sacrilegā demētiā. Siue autē quis dicat ꝑ mā tātum pniam post baptismū vtilē esse nō sequētē: siue contendat quis vltime tm̄ veniā dari: nō precedēti: semper tm̄ authoritati aduersat q̄ sepissime veniā penitenti repromittit. Que aūt sit vera pnia cui venia nunq̄ negatur: et q̄ sit falsa cui nunq̄ indulgētia ꝑmittit. Adamātius et Isychius sup Leuiticū testant.

Inter hec hircū q̄ oblatus fuerat ꝑ pētī principis, cū quereret moyses, exustū reperit: iratusq̄ cōtra eleazar et ithamar filios Aaron qui remanserūt ait: cur non comedistis hostiā ꝑ pētī in loco sancto q̄ sancta sanctoꝝ est, et data vobis: q.d. cur nō fecistis celebrē pniam pec- hircus ꝑ pētō pncipis oblat⁹ nō fuit a filijs Aaron comestus.

Inter hec hircū. ¶ Caute. Tāgitur hic historia q̄ in leuitico inuenit. Legit enim in leuitico q̄ aaron occidit hircū ꝓ pētō pncipis vel ppli, et de adipe et reticulis holocaustū fecit dño. filij aūt aaron nadab et abiud acceptis thuribulis suis posuerūt ignem alienū vt adolerēt icēsum: egressusq̄ ignis a dño occidit eos. Moyses aūt ꝑcepit cotpora sepeliri, et ꝑcepit aaron et ꝛ filijs scz eleazaro et ithamar vt sumerēt singuli portiones de oblato hirco, et comederēt in scā scrōz: qui ei⁹ sanguis nō erat illat⁹ in tabernaculū fm q̄ ꝑceptū erat, scz vt de sanguine hirci occisi tangerētur et linirētur cornua altaris, et reliquū inferrēt in vas tabernaculi. Inter hec hircū q̄ oblatus fuerat cū quereret moyses, exustū reperit et cepit increpare aaron: qui excusauit se dicēs. Mihi accidit q̄s vides, ex perturbatione animi. q̄s cū audisset Moyses recepit satisfactionē. Vāc ergo historiā my sticat hic Adamātius. In pncipio ofdit q̄ pauci sūt q̄ verā agāt pniam: nā ꝓpter pudorē ꝓalē subtrahūt se a cōfessiōe, pl⁹ ꝑsiderātes pñtia q̄ futura: pl⁹ palia q̄ eterna. Post ea supponit q̄d significat q̄ moyses iratus est q̄s inuenit hircū exustū. Moyses igit̄ significat ꝓlatū vel xp̄m: et filij ei⁹, sacerdotes: hirc⁹ affectū xp̄iani, q̄ illesus oz pseuerare. ignis significat quodlibet mortale pctm̄. Irascit ergo moyses q̄s hircū inuenit exustū: q̄s ꝓlatus eccl̄ie vel xp̄s turbat q̄s mortale pctm̄ destruit in hoie affectum et dilectionē quam habebat. Postea supponit q̄ ignē alienū. i. mortale pctm̄ ꝗubet oz fugere, et q̄rere ignē sancti spūs, q̄ siccauit sanguinē hemorroisse, siccauit culpam latronis: lauat et sanat simp̄r cōfitētes. ¶ Prepōderāt. ipsi hoies. ¶ Intēdit futuris, dicēdo: eras q̄s fiet idem, Vel intendit. i. intēdere oz vere penitēs. ¶ Ex. i. legislatoꝛ: scz moyses vel xp̄s. ¶ Nec in eo pñt, scz sacerdotes. g. ¶ Inter hec hircū q̄ oblatus fuerat ꝑ pētō principis, cū quereret moyses, exustū reperit: iratusq̄ cōtra eleazar et ithamar filios Aaron qui remanserūt ait: cur non comedistis hostiā ꝑ pctō in loco sancto q̄ sancta sanctoꝝ est, et data vobis: q.d. cur nō fecistis celebrē pniam pec-

cati cōmissi, in loco sancto. i. in ecclia: vt portaretis multitudinē iniquitatū, z rogaretis pro ea in conspectu dñi: presertim cū de sanguine illius nō sit illatū intra sancta sanctoꝝ, z comedere debeatis ea in sanctuario sicut preceptum est mihi. ¶ Rndit Aaron. Oblata est hodie victima pro pctō et holocaustū coꝝ dño mihi autez accidit qō videꝫ. ¶si ex perturbatione animi factuz est hoc. quo potui comedere coram dño mente iugubri i cerimonijs. Qō cuz audiuisset moyses accepit satisfactionem.

¶ Inter hec hircū ¶ Talus. In hoc cap. mysticat Adamantius, et Isychius in sequenti capitulo de hirco oblato: qz per moysem intelligē chm: per Aaron et filios ei⁹ sacerdotes: p hircum penitentiā siue animā: p ignem alienū vitia: p non alienum virtutes, vel gratā spūssancti. Primo ergo ponit materiā loquendo de pnia: scz verba Leuitici. Scdo ostendit q raro penitet quis digne: quia obstat verecundia et amor rerum presentium, z qz natura prona est ad malum: sic impetus peccādi superat rōnem. Tertio alludendo historie dicit q peccata sacerdotes per pniam debent delere, que tñ ficte penitenti non est mungenda. Quarto dicit q qui offert ignem alienū. i. vitia, exuritur ab eo: qui aūt mūdari desiderat, offerat ignē spūssancti.

Hirci oblati historia ꝺ rep̄sentet.

¶ Inter hec. id est dum hec deferuntur extra castra sepelienda. s. Nadab et Abiud quos preceperat Moyses honote congruo sepeliri. ¶ Hircum. Ꝺ est peccatorē vel oblationem penitentie.

¶ Mīti em̄ ꝓpꝑ fragilitatē nature terrētur a pnia qꝫ timent ne possint ferre asperitatez pnie tales hostiāꝺi fūt z in ipo onere pnie ad inuāꝺi. j. ꝺi. vj. q vult. Archi.

a ¶ Fuerat. Quando penitentia fuit iniuncta.
a. ¶ Fuerat. Moyses exustū reperit supple. aliū habēt hircus, z tunc supple exustus repertus est a Moyse.
b ¶ Exustū. Ustijs: qz nō bene penituit. i. non vere.
c ¶ Non peccare. Vere exustio hirci suffocationem peccatorum per aduenientem culpā significat. nam non peccare ꝛc. et sic continuatur.
d ¶ Natura. i. vitium quod ꝓ natura inoleuit, vel natura ipsa. Ꝺ. e. ille rex. Nōsl. sancti. xlij. q. j. c. j.
e ¶ Futura. Omne futurū despicitur ꝛc. vt diri. xlvij. dist. omnes.
f ¶ Moyses. i. chyistus. Alludit ad id qō cuz Moyses quereret hircū oblatū, inuenit eum exustū. i. animā peccato suffocatam, vel penitentiam annihilatam.
g ¶ Uacuam. a peccato.
h ¶ Exuuias. id est indumenta.
i ¶ Nuda. i. denudata per confessionem. al's munda.
k ¶ Discedat. Ab hac vita.
l ¶ Impetus. Uitiorum designatus per ignem impetuose missum.
m ¶ Innocentiam. Ꝺ. dist. l. ponderet.
n ¶ Uelox. vtpote sine discretione agens.
o ¶ Suggerit. scz ei qui cū discretione vult agere.
p ¶ Judicat. Id est deliberat.

fuerat[a] exustū[b] ꝛc. Nō peccare[c], solius dei est: emendare, sapiētis. Sed raro inuenias q̄ se corrigat. Rara ꝓfessio pctī: rara pnia. Repugnat natura[d] z verecūdia: qz obnoxia est culpe oīs caro: et quisqz erubescit pctm̄ suū cōfiteri: dum magis presentia cogitat q̄ futura[e]. Vult em̄ moyses[f] pctī vacuā[g] reperire animā, z vt exuuias[h] erroris deponat, et culpe nuda[i] sine pudore sui erroris discedat[k]. Sz vbi irrationabilis ipetus[l] puenit, et flāma celerrimi motus exurit animā, depascit eius innocentiā[m]. Preponderāt em̄ futuris p̄sentia et serijs iucūda, et leta tristib⁹ et pperata tardioꝛib⁹. Velox[n] em̄ iniquitas, q̄ ad nocendum occasionem suggerit[o]. Lenta virtus et cunctatrix ante iudicat[p] q̄ incipiat, quid decoruz, quid honestum: iniquitas oīa precipitat. Pigra[q] ergo et verecunda pnia, q̄ presentiū pudore[r] p̄mitur[s]. Solis em̄ intēdit[t] futuris, quoꝝ spes sera, tardioꝛ fructꝰ, interim[v] p̄curit impudentia[x], et spe p̄sentū pnia excludit, et affectus[y] ei⁹ exurit[z] et abolet. querit eam[a] lex[a] et nō inuenit. cōbusta est em̄ in feruoꝛe et fumo iniquitatis. Inde em̄ irascit[b], et dicit deuoꝛandā[c] fuisse penitentiam[d] in sancta sanctoꝝ[e]. Sacerdotes[f] quasi segnes increpat. Respondit[g] Aaron[h] pꝛoꝛudum[i] debere esse sacerdotale iudicium[k]: nec male[l] sane conscientie facile[m] esse credendum id muneris[n]: ne fiat[o] errꝛ deteriꝛ priꝛe. Uase[p] enim fetido vel oleum[q] vel vi-

q ¶ Pigra. quasi dicat piger est homo z verecundus ad penitendum.
r ¶ Pudore. Q̄ pudor est ea admittere.
s ¶ Premitur. id est reprimitur.
t ¶ Intēdit. i. intendere ꝺz. Uel intēdit quasi ꝓferē secū q̄ ea q̄ promittūtur incerta sunt, et ita spes illoꝝ sera aut nulla est.
xlvij. dist. omnes.
v ¶ Interim. ꝺū nō q̄ vt sic est piger, z ꝺum de eo cogitat de futuꝝ. sitatea
x ¶ Impudēcia. tarde ad mala facienda. venet
y ¶ Affectus. pe. retrahi nitendi. tur ad
z ¶ Exurit. sicut effectu hircus ab igne. pnie.
a ¶ Ēā. s. pniam Adhoc per hircū significa bene fa ram, et alludit ad cūcta factū Moyſi. B. con.de
a ¶ Lex. i. mini: alleg. ster legis, scz moy oīa fu
b ¶ Irascitur. Alludit ad illud qō dixit Moyses, cur non comedistis hostiam ꝛc.
b ¶ Irascitur. Negligentibus prelatis.
c ¶ Deuorandam. i. celebrandam.
d ¶ Penitentiam. i. hostiam pro peccato: scz hircū per quem penitentia designatur.
e ¶ In sancta sanctoꝝ. i. in ecclesia.
f ¶ Sacerdotes. i. Eleazar z Ithamar filios Aaron.
g ¶ Respondit. Hoc respō disse intelligitur, cum dixit: Mihi accidit quod videꝫ ꝛc.
h ¶ Aaron. Prelatus.
i ¶ Prouidum. In iniungenda penitentia.
k ¶ Judicium. xlvij. dist. ca. vlt.
l ¶ Nec male. Volenti confiteri.
m ¶ Facile. donec feruescat. Ꝺ. di. j. sunt q̄. ſ. dicimus.
n ¶ Muneris. Penitentiam scilz. tuic enim melius est quiescere q̄ exercere. J. e. in salicibus.
o ¶ Fiat errꝛ. Per contemptū penitentie iniuncte.
p ¶ Uase. Usi horatius. Syncerū est nisi vas, qcūqz infundis acescit ꝛc. et dicit lex q̄ si commodasti mihi vas corruptū sciēter, z vinum acuit, teneris cōmodari. secus si ignoranter. secus in locatoꝛe vel vēditoꝛe: quia ille tenetur siue scienter siue ignoranter locet vel vendat vas corruptum: vt. ff. commod. in rebus. ☞. vlt. ff. locati. sed addes. ☞. j. ff. de act. emp. et vend. tenetur. ☞. si vas. Sic not. idem in seruo locato quod in vase. ff. locati. si tibi dotum. ☞. j. z. l. cum in plurea. ☞. seruum.
q ¶ Oleum. Pietatis.

a ¶ Uel vinum. Scilicet districtionis.
b ¶ Alienus. Tangit q̄ Nadab et Abiud posuerunt ignem alienum.
c ¶ Peccatum exuri. Id est pro peccato delendo penitentiam fieri.
c ¶ Peccatū. Id est hircus.
d ¶ In quib⁹ eñ. est. i. ignis alienus qui alienat a deo.
e ¶ Ignis. i. victa cēlū⁹ missa.
f ¶ Alienus. ē. j. q. j. sicut eunuch⁹.
g ¶ Nec in eo. Si diceret comedendus erat hirc⁹ ille a sacerdotibus intra sancta. non eñ oblatus est de sanguine ei⁹ intra sancta. si eñ holocaustum esset, crematretur cū pelle et fimo, sicut fiebat de vitula rufa tantū semel i anno. et est sensus ad penitentiam hoibus imponendā vult vti misterio sacerdotū vt peccata populi comedant. ipse eñ per se abstulit peccata mundi in sanguine suo. vñ apostolus. Christ⁹ p̄ofert futu. do. ꝛc. p ꝓpriū sanguine introuit in sancta sanctorum.

Leui. 10.

Joan. 1. c.

ITer hec ꝛc. ¶ Cattus. In hoc ca. primo ostendit Isychius q̄ ō legislator. i. Moyses qui gerit personam christi, mortē eorū ex primit qui ignem alienū acceperūt vt illud peccatum vitetur magis: quod heresim designat. Scō ostendit quid significet illud qō Moyses precepit Aaron ꝛ filijs eius vt p̄tiones oblationis comederent in sancta sanctorum: et significat illud q̄ qui vult agere penitentiam, agere debet illam ad preceptū sacerdotū qui sunt vicarij Christi: ꝛ q̄ oblatio corporis Christi nō debz recipi nisi in eccl'ia. Tertio ostendit quid noter verbū illud hist'ie, Moyses hircum exustum reperit. et significat q̄ sicut post mortē filiorum Aaron qui sumpserūt ignē alienū, nō remāsit hostia q̄ significat spūs sanctū, ita est cōsumpta: sic post mortem eor⁹ q̄ peccāt in spū sctō, ꝛ decedūt in finali impenitentia, non relinquit hostia pro p̄tis eor⁹: qz nullū eccl'ie sacramētum eis prodest, cū fine vera pnia decedunt.
h ¶ Quia omne. Ita ꝓtinua: recte ꝓ peto offert hircus per quē penitēcia designatur: qz omne peccatum, ꝛc. num[a], facile corrūpitur. Quomodo autē poterat vbi ignis alienus[b] erat, peccatū [c] exuri, et in conspectu dñi, cui omnia aperta sunt? quasi dicat, non cōplacet deo q̄ iniustitiaz corde inclusam tenet, ꝛ se penitētiā agere phibet. Ignis alienus, libido, auaritia, oñs p̄ua cupiditas. Hic ignis exurit, nō mūdat. In[d] qb⁹ eñ. est si offerāt i ꝓspectu dñi, ignis[e] eos celestis absumit, sicut Nadab et Abiud, cū his q̄ ꝓ peto fuerāt oblata. Mui ergo vult mundari, ignem alienū remoueat: ꝛ illi igni se offerat q̄ culpā exurit, nō hoiez. Hic ignis siccauit hemorhoisse ꝓfluentē sanguinē: hic siccauit culpā latronis. Ignis qui cōsumēs est, sanat simp'r ꝛ pure cōfitētes. Judas inq̄t: Peccaui tradēs sanguinem iustum. sed in pectore habuit ignē alienuz[f]: quo inflāmāte cucurrit ad laqueū. Indign⁹ autē remedio fuit: quia nō pura mente penituit. Culpā ergo eius nō auferūt sacerdotes, q̄ dolose se offert: nec in eo[g] possunt epulari, quoz cib⁹ est peccatoz remissio. Unde verus sacerdos ait: Meus cib⁹ est vt faciā voluntatem patris mei qui in celis est. id est vt peccatores conuersi et penitentes saluentur. Nō est acceptū deo sacrificiū nisi verum ꝛ syncerum.

Item Isychius.

ITer hec hircū q̄ oblatus fuerat ꝛc. Mi oñe[h] pctm̄ p pniam delet: et q̄[i] predictum[k] pctm̄[l] alterius doctrine et blasphemie[m] cōmiserūt, saluati nō sūt[n]: causā mortis[o] eoū legislator[p] exponit: Inter hec hircum q̄ oblatus fuerat ꝛc. Mi scz nō comederunt filij Aaron qō ꝓ peto erat in loco[q] sctō. i. pro eo q̄ pniam in ecclesia cōmissi peti peragi vt sacerdotes nō fecerūt, quibus hoc ꝓceptū est, ꝗs Christ⁹ in eccl'ia sua vicarios[r] cōstituit: ipse aūt[s] oblatiōis sue sanguinē, q̄ ꝓ nō sanguine[t] oblata est in sanctū. i. in celū, in cōspectu ꝓtis sui obtulit. Debet aūt comedi hoc sacrificiū[u] in loco sctō. i. in eccl'ia, in ꝓpitiationē pctoz. vñ[x] addit: Mue admodū ꝓceptū est mihi. i. quemadmodū ꝓcepi ꝛ mādaui. Moyses ꝑ gerit personā chr̄i: Exustum reperit. Nā q̄ in spiritū sanctū peccauerāt: ab intelligibili[y] igne videlz spūs ꝓ penitētia oblatio oblata est. voluntarie[z] enim peccantibus[a] nō remittit. Et qui. scilz Nadab ꝛ Abiud. hi significant hereticos, qui alienū ignem. i. cupiditatis et prauę doctrine in ecclesia accendūt, ꝛ qui scripturā sacram male interpretantur ꝛ prauę: et sic in spūm sanctū peccāt, cū aliter eam interpretant ꝗs spūs sctūs flagiret. tales pseudoprophete dicūtur. xxxvij. dist. vino.

k ¶ Predictum. scilz doctrine ꝛ hereseos.
l ¶ Peccatuz. i. p predictum vitium designatum.
m ¶ Blasphemie. Quia accipiendo ignem alienū blasphemabāt, ꝛ facie bant cōtra doctrinam legis, et ideo cōsumpti sunt.
n ¶ Nō sunt. sed igne consumpti.
o ¶ Mortis. Tēporalis.
p ¶ Legislator. Moyses sm mysticū intellectū authoritatis exponit dicens ad Aaron: vt habetur i Leutico, hoc est qō locut⁹ est dns: Sanctificabor i his qui approp̄inquāt mihi, ꝛ in ꝓspectu oīs ppli glorificabor: quia per eos datū est exemplū ceteris quō timeāt: vt Aug. exponit. j. de cōse. dis. ij. et dixit: Et dic sctificabor: id est sctūs apparebo etiaz in his q̄ sacrificabant mihi vlciscendo delicta eoz ꝛ nō parcēdo. Glorificabor. i. laudabor ꝛ manifestabor iustus.

Leui. 10. d.

Sancti ficabor i his ꝛc, q̄r exponit.

q ¶ In loco. Hoc verbū mysticat.

r ¶ Uicarios. Sacerdotes etiam simplices.
r ¶ Uicarios. ē. j. q. j. sicut Christus.
s ¶ Ipse aūt. Ita continua: Aaron obtulit hircū ꝓ peccato populi: ipse autem scz Christus ꝛc.
t ¶ Sanguine. scilz pctō fm illud: Libera me de sanguinibus. i. peccatis. ꝛ alibi. Sanguinē sanguis tangit. i. peccatū peccato additur. ē. q. ij. admonere. versi. sanguis tuus. i. peccatum tuum super caput tuum.
v ¶ Sacrificium. Corporis Christi.
x ¶ Unde addit Moyses.
y ¶ Ab intelligibili. quia spūssanctus intelligibiliter et mystice dicitur ignis consumens.
z ¶ Uoluntarie. Id est in voluntario peccato vsq̄ ad finem durantibus. s. e. Judas.
a ¶ Peccantibus. Scz Nadab ꝛ Abiud.

? Alias sicut eunuch⁹.

Sanguis ꝓ pctō accipit.

g ¶ Non relinquitur. Cum enim eos subito ignis celestis consumpserit, non potuerunt purgari per hostiam cum q̃dam crimina essent que nullis sacrificijs mundabãtur: vt. xxvij. q.j. quod autem. quasi forsan q̃ istud erat. Uel potest illud exponi de quolibet sic peccante. i. in pctō perseuerante vsq; in finē. Bar.

Crimina q̃dã nullis sacrificijs mũdabãt.

h ¶ Hostia. scḋa s.q; semel tm̃ xp̃s oportuit pati, nec relinquit secundus baptism⁹, relinquitur aut̃ scḋa penitẽtia q̃ forma: et sic deinceps. voluntarie enim peccantibus, in pctō vsq; in finem perseuerantib⁹ iam non relinquit hostia p̃ peccato. i. nō iterū immolatur christus, q̃ est hostia p̃ peccatis. Uel sic, id est nō relinquit locus scḋe hostie, sicut in veteri lege dictum est sepius hostiam pro peccato immolari. Uel voluntarie peccãnḋ⁹ nō relinquitur hostia p̃ peccatis, id est nō p̃dest Christus q̃ est hostia pro peccatis iam. sq̃ in hac seculo presẽti: per quod cõstat q̃ nec in futuro.

Mat. xxvij. b.

c ¶ Perseuerare. Supra. e. disti. j. §. potest.

Hesa. xxvij. b.

Iudas penituit. ¶ Talus Mala penitentia, nulli veniam tribuit: quod probatur exẽplo Jude, et Esau, et exemplo Cain. bona vero venia concedit, quod probatur exemplo Ade et Esau qui forte penituit de primogenitura vendita. Iste, scilz Judas. Neq; penituit recte. Sed hoc ꝟ intelligit de Esau q̃ non penituit recte de odio concepto contra fratrem.

† Intelligẽdum archi. ō Esau q̃ nō penituit recte de odio cõcepto ℨ fratre.

d ¶ Esau. De peccato forte primogenite vendite. vij. q.j. cẽ periculosum. †

e ¶ Magis. Correctionum est.

f ¶ Neq; penituit. Uteq; scilicet.

† Sub. in quo loquit̃ gre. ca. ꝑcedeat. gō locũ mala i meoria pctō. Arelj.

g ¶ Aperitur. Arg. ex sequẽtibus cõprehendi ꝑceden tia. arg. l. disti. si q̃ diaconus. arg. disti. xvij. q. uenit. arg. ℨ. xxiij. q. iij. quid crudele. ar. ℨ. xxxiij. q. j. cũ per bellicã.

h ¶ Et hoc peccato. Mendacij: q: post homicidium secutum est mendacium: quod magis fuit. arg. ℨ. disti. j. §. alij econtra. ca. serpens.

i ¶ Memoriam. ℨ. disti. j. c. quis aliquã do. §. his autho ritatibus. versi. item illud. Joã. et hoc idem. ℨ. disti. xxxi. valer. contra. soluitur ibi, memoria: scilz ad cõtritionem, non ad delectationem ℨ. disti. ꝟ. ca. j. §

linquit[a] hostia[b] p̃ pctō. Nam sicut vera pnia venia ꝑmeretur, ita simulata deū irritat: q; spūsctūs discipline effugiet fictū. Hoc aūt scti patres irremissibile pctm̃ et blasphemiā in spm̃ sanctū dixerūt, et sceleribꝰ vsq; ad finē vite perseverare[c]. de potentia et misericordia dei redemptoris diffidere et de salute sui desperare.

Item Joannes Chrysostomus in epistola ad Hebreos.

Judas penituit: sz male lasō nāq; se suspendit. penituit etiam Esau[d]. magis[e] iste: neq; [f] penituit. lachrymę quippe nō erāt pnie, sz animi violẽti, et indignatiōis iterne: qō eꝰ opibꝰ aperiẽs. Non igit negemꝰ pctā nr̃a, neq; nos impudẽtia duros efficiat. sponte nr̃a puniamꝰ pctā ne pẽdamꝰ nō sponte supplicia. Audiuit Cain a deo, Ubi est Abel frater tuus, et dixit, nescio: nūqd custos fratris mei sū ego? Udes quō et hoc[h] pctō amplis opatus est. nōne et pater eius fuit? Audiẽs eñ et ipse Adã, vbi es? dixit: Audiui dñe vocẽ tuã et timui, qm̃ nud⁹ sum, et abscondi me. Magnū est vt quis pctā sua agnoscat: et memoua[i] coꝛ perseuerãter retineat. Nullum inuenit delictorū tale remediū, sicut coꝛ continuata memoria. Item Ambro. in libro. ij. de penitentia.

In salicibus[k] (inq̃t) in medio[l] ei⁹ suspẽdimus[m] organa[n] nr̃a. quō cãtabimꝰ cãticũ dñi in terra aliena? Si eñ caro mẽti repugnat, nec subdita est animi gubernaculo, et mentis ipio, aliena est terra, q̃ nō domãt exercitio cultoris[o] et tō nō pōt fructꝰ charitatis, pniam pacis afferre. melꝰ est ergo tunc dęsecre, cũ exercere nō queas opa pnie, ne in ipsa pnia fiat qō postea idigeat penitentia: q̃ si semel fuerit vsurpata[p], nec iure celebrata, nec priotis fructum obtinet, et aufert[q] vsum posteriotis[r]. sane cum caro repugnat, mens ad dcũ dz eẽ intẽta: et si opa nō sequnt̃, fides † nō deseraf: et si carnis illecebꝛe impugnãt, vl̃ potestates aduersarie, maneat mẽs deo dedita. tunc enim maxime vigemur, cũ caro cedit: et sunt qui vehementer in

In salicibus ¶ Talus Dicit Dauid Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena? quod exponens Ambro. ait: Terra aliena caro est, que imperiomentis non subiacet. sed si ita terra domari non potest, non debet quis accipere pniam. Nam si acceperit et defecerit, ipsa erit inutilis, et aufert vsū posteriorus: et hoc est quod dicit, In salicibus ꝛc. Ego addo hoc, q̃ sz caro repugnet, mẽs semper deo dedita sit, nec fides deseratur: q; demones semp incũbant mi sere anie, dicentes exnamie ꝛc. expo. Psal. cxxxvj nit verba ꝑphete. In salicibus. i. hereticis, vel valde malis. In medio eius. i. a medio malorũ removeamus secreta fidei.

k ¶ In salicibꝰ. i. a salicãbꝰ: p quas designant̃ mali.

l ¶ In medio eius. Qui fũr in p fundo vitioꝛ.

m ¶ Suspẽdimus, id est subtrahimꝰ et distalimus.

n ¶ Organa. Id est oratiões nr̃as, vel confessiones q̃ inutiles sunt dum sumus i peccatis.

† Alias ratur salici ꝑter infructuosũ statem. j. q. j. si fuerit. et organũ orationi ꝑpter dulcedinem. xlv. dis. cũ beatus. xlvj. distin. hoc habet. Nam quoniam fides. † Alias fidere. ꝑtis ꝑparẽ. fidei. organũ efficax.

do cantabimus. i. opera fructuosa faciemus?

o ¶ Cultoris. Anime.

p ¶ Usurpata. Id est nō vere recepta: scilicet per peccati desertionem.

q ¶ Aufert vsum. Quia non solent petere tales vt eis iterum iniungatur satisfactio p illis: licet inutilem egerint penitẽtiam: immo nec debent. ar. ℨ. j. e. ca. querat. ℨ illud autem Greg. in fi. et ca. pium.

r ¶ Posteriotis. scz sui ipsius: quia postea non agit sm̃ consuetudinem quarundam ecclesiarum. ℨ. e. §. vlt. et. §. ea. distin. ca. §. huius. hoc enim de solenni ibi intelligit dug. sed de alia intelligi † potest: nam loquitur Ambro. de illo qui adhuc delectatur in peccato, nec ꝑponit illud deserere. Iste melius faceret si quiesceret a confessione, et faceret bona que posset vt deus illustraret coꝛ eius: vt ℨ. ea. dist. v. falsas. Si enim superficialem talis agat penitentiam, potius grauabitur q̃ iuuabitur: vt. ℨ. ea. qui admissa. secundū hunc intellectum procede sic. Melius est abstinere a satisfactione pnie tibi iniũcte a sacerdote. † Alias ma. rra. q. di. i. fidei. fi. in vi deas.

scz tanꝯ bene penitenti, ꝯ exercere confitẽdo. si queras opera penitẽne tibi iniungi a sacerdote scz tanꝯ bene penitẽti, videas ne in ipsa penitentia simulata facias quod postea indigeat penitẽtia: vt. xvij. q. iij. sunt q̃ opes.

a ¶ Incumbant. Scilicet demones.

b ¶ Exinanite. hoc est dictũ in tẽpli destructione a ꝓphꝫ. & dic exinanire. i. euacuate.

c ¶ Vsq; ad fundamentum in ea. i. vsq; quo aliq̃s edificium virtutũ non remaneat in ea vsq; ad fundamẽtũ. Psal. cxxxvj. Ibidẽ et sunt hꝫba deuotionum exhortatium se ad concupiscentias carnis.

D Ihil Iude. ¶ Tal⁹. Iudas non recte penituit, & ideo veniam nõ ꝑpetrauit. Qui autem sic peccat vt valeat emẽdare potest ei venia tribui a dño. si autẽ in malis operib⁹ permanet, frustra voce tãtum assumit penitẽtia. & oratio eius fiat in peccatũ: qđ de Juda dicitur: et oratio ei⁹ &c. de eo scz Juda.

d ¶ Valeat. i. contingat ipsum emendare detestando & abominando, & deo digne satisfaciendo. non em̃ intelligit hec emendatio rei oblate recompensatio, vel restitutio delicti, sed detestatio delicti et satisfactio. Uel si peccat in fratrem, vt per illum dolorem, et per illam penitentiam valeat emendare deo, id est corrigere & dolere.

S Celeratior. ¶ Mistulisses. Hec innuitur Judam morte ꝓuenisse Christũ: scz innuit cõtra Hiero. super Marcũ. Cũ iniqꝰ deputat⁹ est dñs. i. cũ iniq⁹ vertas deputata: iniquũ relict. i. sinistrũ, alterꝫ assumpsit. s. dextrum. sic facies in die iudicij. ex simili crimine dissimule vt stipẽdiũ sortiunt: alter precedit Petrũ in paradiso, alter precedit? Judã in inferno. & ita videtur q̃ mors Christi mortẽ Jude ꝓuenerit. Resp̃o. magis in hoc credendũ est Hiero. ꝯ Leoni. Uel forte mors Jude secuta est mortẽ latronis, & precedent tamẽ mortẽ christi. Christ⁹ enim quinꝯ latro est mortuus, vnde nõ fregerũt eius crura. Uel etiam si morte non precessit, ꝓuenit tñ vulnꝰ christi lãcea infixũ: ex quo ꝓcesserũt sacramẽta nostre redẽptionis, & ita mors christi precessit. De hoc ex̃ de bapt. & eius effec. maiores. xxiij. dist. qui episcopus.

¶ Bis authoritatib⁹. ¶ Hec est. ix. para dis. in qua queritur si aliq̃s remanet in aliquo pcto, vtrũ dicat vere penitere si de aliq̃s seruat & penitet fm̃ mãdatũ sacerdotis? & est dicẽdũ q̃ nõ: scz valet ei postꝯ ab alio peccato recedere. tñ allegat ꝓ et contra. Jo. de fan.

¶ Casus. Ostẽdit Hza. authoritates positas ab illo. S. sine. que sit vera penitentia & que falsa. hic latenter aliã quẽ tangãt[a] misere aĩe querentes ossa auferre ꝓsidũ. vnde illud est: Exinanite[b] exinanite vsq; ad fundamẽtũ in ea[c]. quã miseratus Dauid ait: Filia babylonis misera. misera vtiq;, q. babylonis filia est q̃ dei filia desistit esse: cui tñ medicum inuitat, dicens: Beat⁹ q̃ tenebit & allidet paruulos suos ad petram: hoc est, q̃ infirmas & lubricas cogitationes hꝫ, elidat ad xp̃m q̃ oẽs irrationabiles mot⁹ sui reuerẽtia & disceptatione cõmunat.

I tem Hieronymus super Mattheum.

D Ihil iude, ꝓfuit egisse penitẽtiã, ꝑ quã scelus corrigere nõ potuit. Sicñ frater sic in fratrẽ peccat, vt emendare valeat[d] qđ peccauit, põt ei diutius dimitt⁹ dimittẽ: sinautẽ ꝓmaneãt opera, frustra voce assumit penitẽtia. hoc est qđ de eo dr: Et ofo ei⁹ fiat i pctm̃. vt nõ solũ emẽdare nequiuerit, ꝓtentionis nefas, sed ꝓꝑ homicidij scelus addidit.

I tem Leo papa in sermone qui incipit: inter omnia.

S Celeratior oĩb⁹ o iuda & infelicior oĩb⁹ extitisti quẽ nõ penitẽtia reuocauit ad deũ, scz desperatio traxit ad laqueũ: expectasses ꝓmmationẽ criminis tui, donec sanguis christi ꝑ pctõib⁹ funderet, informis ieti suspendiũ distulisses[e]. His[f] authoritatib⁹ q̃ sit vera, q̃ sit falsa ostẽdit penitẽtia, & falsa nulla indulgẽtia dari ꝓbat: in q̃ illoꝝ sententia destruit qua eũ q̃ plurib⁹ irretit⁹ fuerit peccare, asserit vni⁹ delicti penitẽtia eiusdẽ veniã cõsecq̃ a dño sine alteri⁹ criminis penitẽtia: qđ etiã multꝫ authoritatib⁹ ꝓbare conant, quarũ prima est illa Naum ꝓphete: Non iudicabit deus bis in idipsum[g]. do per authoritatem August. Tertio loco determinat authoritates inductas ꝓ parte illa in. S. authoritas. Est ergo determinatio magistri q̃ null⁹ põt consequi veniam de vno, nec quo ad culpã, nec quo ad penã, nisi de oibus satisfaciat. qđ sic ostẽditur. Qui dolet de vno, aut ex charitate aut nõ. si ex charitate, ergo deum diligit: ergo q̃ no dilexit deũ diligit: & odit que sibi ꝓtraria sunt: ergo quodlibet mortale odit, qđ falsum est: si non ex charitate, ergo ille dolor est informis, cũ non sit charitate informat⁹, ergo nõ est opus alicuius virtutis: ergo non est vite meritorius, sed indifferẽs. Forte dices per hãc inductionem nõ haberi, ꝓpositũ, q̃ non quereba[h] an retẽtis ceteris posset ꝙs ꝓmereri vitã eternã, sed an retẽtis ceteris possit de vno veniã mereri: Rñ. immo idẽ omnino est, q̃ si ꝙs dolẽdo non ex charitate posset de vno veniã mereri, ergo eadem ratione de oib⁹ alijs: & ita aliꝙs est vel esse poterit sine merito mortis, & sine merito vite eterne, & ita nec bonus nec mal⁹: qđ nõ est verũ. sic ergo ꝓbato q̃ peccatũ non dimittit quo ad culpã, ꝓbatũ intelligit q̃ nec dimittitur quo ad penã: nã ratione culpe & pena datur. dene tamẽ cõcedo q̃ talis penitẽti penitẽtia non est denegãda. ex̃ de pe. & remiss. qđ quidã. que tamẽ donec peniteat de oib⁹, inutilis est quo ad vitã eternã. sed cũ penitet de omnib⁹, efficitur vtilis: nec alia satisfactio ei imponet ab ecclesia ꝓ illo peccato.

g ¶ Bis in idipsum. q. d. pctm̃ sufficiẽter punitũ in hac vita, nõ punit in altera. Uel nõ bis in idipsum: hic scz per ministrum, q̃ ecclesia bis ꝓ eodem peccato non punit. quẽstionem subinfert, scz an pluribus irretitis criminib⁹ possint de vno veniã obtinere sine penitẽtia alioꝝ. & allegat Hza. ꝓ vtraq; parte. Est ergo casus. S. talis. Suppositis authoritatib⁹ ostẽsum est que sit vera penitentia, & que falsa, scz falsa nullis indulgentia datur: vnde ꝓ q̃ sententia illorum est falsa dicentium q̃ qui pluribus criminib⁹ detinetur, põt de vno indulgẽtiam impetrare sine alio: qđ pluribus authoritatib⁹ probare conatur: et postea authoritate Naum, ꝓphete dicentis: Jõ iudicabit deus bis in idipsum.

f ¶ His authoritatibus. Ab illo. S. sine autẽ ostẽsum est que sit falsa, q̃ falsa sit penitẽtia. hic latẽter subinfert aliã questionem, scz an pluribus irretit⁹ criminibus possit de vno obtinere veniã ꝓmanẽdo in aliꝙ. Et primo, ꝓbat tribus authoritatib⁹, & vna ratione vniũ peccatum sine alio remitti posse, vsq; ad. S. sed q̃. ibi allegat ꝓ parte aduersa quasi quẽstionem terminan-

Ps. Naũ. i. scz aliã trãsla.

Veniã vni⁹ peccati non põt ꝙs obtinere nisi de oib⁹ satisfaciat.

Deꝰ nõ indicat bis i idipsuz q̃ liter intelligit.

uel potius hec authoritas intelligitur de his tantū qui inter ipsa flagella cōmutantur in bonum, & corrigantur, & ad charitatē redeant. profecto tales iterū non puniūtur pro his peccatis: sed si quid inde remanet, delebitur in purgatorio. ℑ. c. sunt plures. ℌ. authoritas, versic. intelligitur.

¶ Sed quē ¶ Cassus Dictum est. ℣. nō iudicabit deus bis in idipsum, sed quē sacerdos iudicauit qui est vicar⁹ christi, de⁹ iudicat. qui ergo a sacerdote semel punitur ꝓ peccato nō debet a deo de hoc amplius iudicari. et ad hoc inducit duo sequētia ca. illa tamen cōclusio Gratiani, qui ergo. falsa est: quia tūc tantum incipit esse vtilis penitētia vnius peccati, cū ceperit de alijs penitere.

amos iij. c.

Quit dñs. ¶ Cas⁹. primo ponunt verba Amos pphete, q̄ Gregorius inducit super Ezechielē. Secūdo verba illa exponit Gregorius, Scōa pars ibi: cū ille. Ciuitatē. i. animā. Fides. i. ꝑscientia alteri⁹. Desit. i. non occurrit.

a ¶ Reliquit. Authoritatem hanc exponit Gratian⁹. ℑ. e. ℌ. illud.

b ¶ Corrigit. Trib⁹ modis quis se corrigit a vitijs, & ea resecat, scz cū cessat ab actib⁹ eoz, sed non confitetur ea. Scōo cum cessat ab actib⁹ eoz, & ea detestat, ita ꝙ confitetur ea, sed non ex charitate, nec cum charitate cū occultet aliquod mortale petm: al's & de his duob⁹ modis intelligit q̄ dicit Gregor⁹. Tertio cum q̄s detestat pecca & errata oia ex charitate & deuotione, & ea cōfitet, & ꝑ eis satisfacit. de hoc. ℣. dist. perfecta.

Petā q̄s resecat tripliciter.

c ¶ Octonario. Nota ꝙ a Beati immaculati vsq; ad Ad dñm cū tribularer. est vn⁹ psalm⁹, & h̄z. xxij. distinctiones, et quelibet distinctio continet octo versus, & ita continet xxij. octonarios. nā octo versus faciūt vnū octonarium, & hoc est q̄ dicit in decimooctauo octonario.

Beati i. immaculati continet. xxij. distinctiones.

d Prima. ¶ Fides desit. i. conscientia peccati alicuius: desit. i. non occurrit.

e ¶ Pena &c. i. per patientiā & humilitatē que habetur in ipsa penitētia inter ipsa flagella, & peccata que ad memoriā non occurrūt dimittunt. hāc expositionē habes. ℑ. e. ℌ. illud, versi. item illud Ambro.

¶ Item opponitur. ¶ Cassus. Adhuc ꝑbat Gratianus ꝙ potest aliq̄s venā impetrare de vno peccato sine alio. nā hieronym⁹ super Naum sentire videt ꝙ si infidelis adulterando interficiatur: de adulterio pro quo satisfecit, non punietur. Nam si in adulterio manens de homicidio satisfecit, si penitet de adulterio, pro vtroq; peccato est ei penitētia imponēda iterū ſm aliā opinionem: q̄s est alienū a ratione. & sunt verba Gratiani. Itē si illa, q̄dam dicunt ꝙ sunt verba hieronymi.

f ¶ Non amplius. Potest ergo aliquis non penitēs de mortali, debitū pro eo euadere damnationem. Sed quo sensu hoc dixerat hieronym⁹, super eundē locū ostēdit dicens: quærat hic aliquis &c. vt. ℑ. ca. dist. quærat. q. 6. potius hic ostendit ꝙ qui per temporale supplicium vel flagrū non corrigunt, postea eternaliter puniunt. agens de deprehēso in adulterio decollato.

g ¶ Punit. Si vere confiteretur, argu. xxij. q. v. q̄d ergo.

h ¶ Si illa. Verba magistri sunt, quidā dicūt q̄ sunt verba hieronymi vsq; ad illud, q̄ a ratione & loquuntur nō ſm generalem ecclesie consuetudinem, ſz particularem alicuius loci. ſz quod sint magistri, patet. ℑ. e. ℌ. authoritas. circa ſi xxj. d. nem.

Wat.

i ¶ Imponit. quasi dispensando.

¶ Sed q̄. ¶ Cassus. Nūc Gra. allegat ꝑ alia parte, scz q̄ nō cōcedit venia penitēti tantū de vno petō. Q̄ ꝑbat ꝑmissis authoritatib⁹, scz Isychij, & Adamātij, & alioq; que sequuntur: ad q̄ inducit seq. ca.

k ¶ Non ꝑsetur. ℣. xxij. q. v. q̄d ergo. ℣. e. dist. ille penitentiā. ℣. e. irrisor. & ca. q̄ admissa. ℣. e. dist. penitentiam agite. ℣. e. dist. c. penitentes.

Sunt plures. ¶ Cassus. Dicit Aug. q̄ penitet, omnino peniteat: q̄ Christ⁹ nullū curauit q̄ omnino nō liberaret: q̄ liberauit surdū & mutū etiā a demonio, & habentē septē demonia de oibus liberauit, & lāguidū in corpore & aīa liberauit. In fine ſupponit ꝙ non videt vere penitere q̄ nō protulit in lachrymas cū ꝙ ꝑ temporalia dā no promptus sit ad plāgendum.

l ¶ Delectent. hec est falsa penitētia: vt. ℑ. di. v. falsas.

m ¶ Nos nunq̄. ℣. ea. dist. ℌ. dauid. & ca. ille rex tant⁹. ℣. dist. ℌ. alij ecōtra. ca. non potest quis.

Solū

n ¶ Nisi de oib⁹. sicut nec liberatur pignus, licz de parte debiti creditori sit satisfactū. C. de distract. pig. ēdictis nisi et dicit lex ꝙ qui aliquid facere tenetur, faciendo ꝑ partē non liberat. ff. de verb. obli. in executione. ℌ. pe. & sentē tia non debet ꝑ parte tenere & ꝑ parte non. ff. fami. herc. in hoc iudicio. ff. de eden. l. ℌ. penul. & ar. ad questio: q̄ hoc sit ab vno absolui sine alijo.

ꝑte non liberat

Sub. nem. Et

o ¶ Sanari. Et vni⁷ non diuersis confiteri. ℑ. distinc. v. cpi.

ca.j.circa finem. argu.ff.de arbi. item si vnus.§.item si plures.v.l.quid tamen.v.Labeo.

a ¶ Potuit. scz sanare sepe non successiue, sed simul.

b ¶ Simul cyciendā.ff.de ser.rust.pred.per fundum.

c ¶ Ville. Sed nunquid pro vnoquoq; mortali peccato septennis pnia est imponenda? argu.ē.xxxiij.qōe.ij. hoc ipsum. ſm hoc ergo non sufficeret vita homis ad explēdam huiusmodi satisfactionem. Respō. sine dubio cuilibet mortali septennis penitentia debetur: sed tamē quia arbitrarie fūt huiusmodi penitētie, arbitrabitur et arcebit eas iudex intra tempus congruum penitendi. arg.xxvj.q.vij. tēpora penitudinis. et.ē.ea.distin.mensuram.

d ¶ Oino. No.ē. ea.distī. ca.nauī.§. itē q.et ca.adhuc. cōtra. sed nō tunc: secus erat cum leprosus esset: ideo de hoc nō posset sanari.ē.dist.ij.§.fina.in fine.

e ¶ Corpore. i. in alia ministerio corporis. nullus enim peccatū est in corpore rātum, est tamen aliquod voluntatis tantum.

f ¶ Criminoso. Cum aūt ei qui in vno deliquit, sit inimicus: pīz q̄ talis sit criminosus. ?

g ¶ Puritatem. vt ses purificet, sicut est vtses purificer, sicut venam cat baptismus.

h ¶ Declarare. Secus dicit lex in nō pōt iudice. C. ad legē iuliā de fal.vbi. dicit ff. de offi. presi. obsoli. ē fernandū. ē.xxiij. ediſ.§. q.vij. est iniusta.

i ¶ Nōnunq̄. id est aliquando.

k ¶ Amore. Unde Iuuenal. ploratur lachrymis, amissa pecunia veris. et alibi. Minore tumultu Funera plangūtur nonnunq̄.

l ¶ Penitea. Supra distin.j.ca. quis aliquādo.§. non pctā ex pte reseruari, habenti septē demonia potuit [a] pficere ser expulsis. Expulit aūt septē vt oia crimia simul [b] ejiciē da doceret. Legionē autē ab alio ejiciens, neminē reliqt de oibus qui liberatū possiderat: ostēdēs q̄ etiā si pctā sint mille, oportere de oib⁹ penitere. Laudat⁹ est em dns q̄ electo demonio locus est mut⁹. Hinc aliquē sanauit, quē olim [d] non liberauit. totū em hoiez sanauit i sabbato: qz corp⁹ ab infirmitate, z alias ab oi ptagione liberauit: indicās penitentes oportere simul dolere de oi crimīe orto i aia et i corpe [e]. scio em deū inimicū oi crimio se [f]. Quo ergo qui crimen reseruat de alio reciperet venia? sine amore dei ꝓcēret venia: sine q̄ nemo vnq̄ inuenit gratia. hostis em dei est dū offendit pseuerāter. Quedā em impietas infidelitatis est ab illo qui iustus et iustitia est, dimidia sperare venia. nā quo sine vera pnia inueniret gram: penitētia enim vera ad baptismi puritatē [g] pfitētē conat addu cere. Recte em penitēs q̄cq̄d sordis post purificationē contraxit, opz vt abluat saltem lachrymis mētis. sed satis dur est cuius mētis dolorem oculi carnis nequeūt declarare [h]. Iz sciat culpabilr se durum q̄ deflet dāna tpis, vel morte amici z dolore pctī nō ondit in lachrymis, nō est itaq; vt q̄s excuset se non hre fontē lachrymaz, qui nonnunq̄ [i] ostendit lachrymis dolorē amore [k] tēporaliū. Quem ergo penitet oino penitea [l] tc. Authoritas. ¶ Hec est.x. pars distin. in qua magister intendit ꝓbare per Naum ꝓphetā z per apīm z p Hieron. z per Aug. q̄ ii aliq̄s in hac vita fuerit sufficienter puniti, no n punit post ea: dum tm inter illa flagella sunt. Et ca. quem penitet.

[a] Expulit. Marci.v. Naū ꝓphete: Nō iudicabit de⁹ bis tc. nō indistincte oñdit oia q̄ tpaliter puniūtur, nō vlter⁹ a deo punieda. Hinc em sodomitas, egyptios, israelitas in eremo sup eūdē locuz dicat Hiero. tpaliter a deo punitos, ne i eternū puniret: nō tm de oib⁹ gnaliter hoc intelligendū est: alioquin cuiq̄ sceleroso optādum esset vt celesti fulmine pcussus, aut aqs submersus, aut a serpentibus vulnerat⁹ ꝓ pctis suis diuinit⁹ interiret, vt et nos cruciatus breuis [n] z momētanea pena terminaret. Illud etiam apli falsum esset qō de ꝓstratis in deserto in epla ad Hebreos scribēs ait: Propter incredulitatē suam nō intrauerūt terrā promissionis. vbi pbat q̄ sicut merito sue infidelitatis requiē illā amiserunt, ita propter eandē infidelitatē veraz requiē eterne beatitudinis nullo mō intrauerunt. Intelligit ergo illud Hiero. de his tm q̄ inter ipsa flagella pniam egerūt: quā etsi breue z momēranea: tm non respuit deus. sicut et illud ꝓphete: Nō iudicabit deus bis in idipsuz: de his tm intelligi opz, qs presentia supplicia cōmutant [o], super qs nō cōsurget duplex tribulatio: q̄ aūt inter flagella durtores z detertores fiūt sicut Pharao q̄ flagellatus a dño durior factus est, presentib⁹ eterna cōnectunt: vt tpale suppliciū sit eis eterne dānationis initiū.

Unde Augustinus in cantico [p] Deuterono.

Ignis succensus est tc. Hoc est, vindicta hic incensus est in furore meo: et ardebit vsq̄ ad inferni nouissima. Secūdo ponūtur verba Aug. exponentis ver-

[m] illa Naū ꝓphete: Nō iudicabit deus bis in idipsuz: de his tm intelligi opz, qs presentia supplicia cōmutant [o], super qs nō cōsurget duplex tribulatio: q̄ aūt inter flagella durtores z detertores fiūt sicut Pharao q̄ flagellatus a dño durior factus est, presentib⁹ eterna cōnectunt: vt tpale suppliciū sit eis eterne dānationis initiū.

Unde Augustinus in cantico [p] Deuterono.

Ignis succensus est tc. ¶ Casus. Primo ponuntur verba Moysi in Deutero. que tamen sunt. Ignis succensus est in furore meo: et ardebit vsq̄ ad inferni nouissima. Secūdo ponūtur verba Aug. exponentis ver-

Naū j.c. fm aliam literā. Deut. xxxij.c

Heb. iij.d.

[n] Breuis. Supra.ea.distī. illud. §. ecce cuius.et.c. Naū.j talis mihi.

[o] Cōmutāt. in bonū et charitatez ad verā pniam.

[p] In cantico. Moysi scz: Audite celi que loquar, tc. cuius cāntici est versus ille. Ignis succensus est in furore meo: et ardebit vsq̄ ad inferni nouissima.

ba illa: scz presens pena continuabitur cum eterna.

¶ Hoc contra illos ¶ dicta auctoritas est contra illos qui dicunt: Non iudicabit deus bis in idipsuz: pertinere ad omnia flagella: quia non ptinet nisi ad eos qui inter ipsa flagella cortinguntur. Postea respõdet illi. S. item obijcitur de Hieron. Quidam tamẽ faciũt vnum. S. ab illo. S. auctoritas. vsqz ad ca. querat. cuius casus facilis est: et preterea est pare illi⁹ ca. quod habuisti. ē. xxiij. q. v. qd ergo. cui⁹ casum ibi habuisti.

a ¶ Magna vero Scilicet que tẽporaliter nõ puniuntur sufficienter.

b ¶ Uerat. supra. xxiij. q. v. quid ergo.

c ¶ Deus bis. id est non punit aliquem. p aliquo facto iteruz pro quo sufficienter eum se mel punituit.

Hau. d ¶ Frustrẽtur. id est euitent.

e ¶ Mensuras. id est scire quibus et quantis flagellis quelibet peccata sunt punienda.

f ¶ Dehinc. Id est post hanc vitã.

g ¶ Zui. Id est puniri.

Culpa leuis ẽ q tpal' r punit. h ¶ Culpa leuis. Et tamen mortalis. omnis enim culpa dicit leuis que temporaliter punitur respectu illius que eternaliter sicut quelibet pena temporalis dicitur leuis respectu eterne. S. e. distinct. vij. ca. vlt.

amos iiij. pctã grauia grauiũ sunt puniẽda. i ¶ Compẽsata. hic aperte innuit hiero. grauia peccata de quibus nõ agitur penitentia iter flagella, et hic puniri grauiũ supplicio, et in futuro punienda eterna.

Caius dicit nunc. S. ca. q̃ supra. ¶ Querat[b] hic aliqs si infidelis deprehensus in adulterio decoleꝫ, quid de eo postea fiat. aut ei punietꝫ: z falsum est hoc qđ dr: Non iudicabit deus[c] bis i idipm in tribulatione. aut nõ punietꝫ, z optã dũ est adulteris vt impsentia rũ breui pena puniantꝫ, vt frustrẽtur[d] cruciat⁹ eternos. Ad qđ rñdemus deũ vt oim rerũ ita z supplicio⁹ q̃qs scire mensuras[e], z nõ preueniri snia iudicis, nec illi i peccatoẽ exercẽde dehinc[f] pene auferri potestatem, z magnũ pctm magnis diuturnisqz luis[g] cruciatibus. si qs autẽ punit⁹ sit, vt ille in lege q̃ maledixerat israelite, et q̃ in sabbato ligna collegerat, tales postea non puniri: quia culpa[h] leuis presenti supplicio compensata[i] sit.

Illud aũt Grego. Pluit dñs sup vnã ciuitatẽ. zc. nõ ad criminis ventã, sz ad ei⁹ referendum est detestationẽ: vt ideo pars ciuitat⁹ dicaꝫ esse cõpluta: q̃ crimẽ qđ dilexerat, detestari icepit: nõ q̃ ei⁹ veniã cõsequaꝫ. Criminis aũt detestatio pluuia vocaꝫ: q̃ ex fonte diuine gratie cordi nostro instillatur: vt vel sic quisqz ad veram penitẽtiam pueniat, aut eo minus a deo puniatur, quo diuturniou delectatione peccati maius sibi supplicium accumulasset. Si vero ad indulgẽtiã criminis pluuia referatur, euangelice snie contraire videtur. Si eñ, ppter fraternum odiũ etiã q̃ dimissa sunt replicantꝫ ad penã, multo magis q̃ non sunt, dimissa ad vindictam reseruari probantur.

Item si fm Aug. arbiter[k] sue volũtatis nõ potest inchoare nouã vitã nisi peniteat eũ veteris vite: quõ ad nouitatis indulgẽtiã pueniet qui odiũ veritatẽ non dispositit? Ad detestationẽ ergo crimis (vt dictũ est) nõ ad ei⁹ indulgẽtiam pluuia illa ptinere probatur.

Item illud Ambro. si.

Et si[l] fides desit, pena satisfacit: nõ de ea fide itelligit de qua dr: Fides sine op⁹ mortua est: sed de ea intelligit de qua apls ait: Omne qđ nõ est ex fide, peccatũ est. t. oẽ qđ fit cõtra cõscietiam, peccatũ est. deest ergo fides cũ non subest conscientia peccati. Sed quia delicta oim nullus intelligit, est aliquãdo peccatum in homine cuius nõ habet conscientiã. vnde apls ait: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Cuius ergo peccati deest conscietia, illius pena si patienter feratur, satisfacit et releuat grauatum.

Quod aũt in fine obijcitur[m] si satisfactio[n] illa fuit, veniam impetrauit: si aũt veniã nõ impetrauit, satisfactio non fuit. si aũt satisfactio non fuit, adhuc sibi pena imponenda est: non procedit argumentatio. Sa-

liter, leuia vero que hic puniunt sufficienter, proleui pena cõpensationem vite eterne recipere: quod in bonis ita fit, sed non credo: quia tam remitteret peccatũ quo ad penam cõtemno de vno et nõ de alio: qđ negarunt. S. ea. dis. S. his authoritatibus. ¶ Illud aũt. Camus. Stratian⁹ hic respondet quibusdaz obiectionibus inductis pro alia parte: et dicit q̃ illa authoritas Gregorij pluit. zc. intelligitur dicta de eo qui incipit detestari crimen, nõ q̃ de eo veniam consequatur: alioquin sententie euangelice contradiceret. Et q̃ hoc sit verũ, probat authoritate Augustini. Qđ aũt dicitur in capit. j. consolatio. et si fides. zc. pro conscientia fides sumitur. quod, post authoritate apostoli. Quod autem dicit in illo. S. item obijcitur. dicit q̃ nõ valet argumentatio ibi facta, sed tunc incipiet ei esse fructuosa penitentia de vno peccato, cum ceperit de alijs penitere. ad quod inducit se quens ca. quod satis patet cum sequenti. S. quãꝫ. et ad probandum. S. inducit ca. sequentia: quoz primum scilicet causandum. patet.

q̃ tẽporalis pẽa succedit in locum eterne. S. in tẽpestatibus. Jaco. j. d. Ros. xxiij.

f. C. ex iiij. a.

k ¶ Arbiter. S. de cõsecra. distinc. iiij. omnis qui.

l ¶ Et si fides. S. j. qõe. j. fertur. xxviij. q. j. ca. omnes. S. ex his.

m ¶ Obijcit. hic ptz illa fuisse verba magistri. S. e. si illa. zc. et. S. e. S. nõ opponitur.

n ¶ Satisfactio. S. e. dj. satisfactio.

a ¶ Non percipitur. Ecce plane videt velle q̄ particularis confessio facta ics de vno pcto, adueniente charitate incipiat & viuere et valere ad vitam eternam. Et q̄ sic intelligat, per exemplum patet qđ inducit de baptizato, fm qđ dicit de omnib⁹ bonis que fiunt sine charitate q̄ incipiāt viuere: qđ tame nō credo: immo fm illa bona q̄ fiunt cum charitate. Et si postea fūt mortificata, iterūz aduenīente charitate reuniscunt. si non aduenerit charitas, idem est qđ de eis que fiunt sine charitate: quia nec illa nec ista valēt nisi ad bonū tēporale, b vel ad illustrādū, vt ad incōmodū vitādum, vel ad minorem penam subeūdā. Ad excusandū ꝙo magistrum dicimus q̄ intellexit eā ad hoc valere q̄ viteri⁹ ei pro illo peccato nō iniungīt a facer dote satisfactio alia: vt .ā. c. ¶. item opponitur. versi. si illa satisfactio. sicut baptizatus, licet ficte, non rebaptizatur. de cōse. distin. iiij. solet. qđ tñ R. negat. sed melius distinguitur sic. Bona opera cū charitate facta, et postea mortificata per pctm, reuiuiscunt iterū per charitatem ad vitam eternam cōsequendā: et sic facta olim sine charitate reuixit, & valēt tantum ad temporale premiū, vel ad minus suppliciū subeundū: ad id valent bona facta cum charitate, et postea per peccatum mortificata si homo nunq̄ ad charitatē redeat. fm primum membrū intelligunt ille due authoritates. j. ea. ca. pium. & ca. siquando &c. Et intellige q̄ in alio tēpore fecerunt bona. s. cum erāt boni: in alio tēpore mala, scilicet cū erant mali. Vel si dicatur q̄ eodem tēpore intelligunt ille authoritates intra secundū membrum, ‡ fm q̄ duplicē intellectū magister innuit supponēdo aliam solutionem ibi: ℣ℨ &c. fm tertium membrū loquit Ezechiel, dicens: Si auerterit &c. et Grego. in ca. hoc nobis maxime. j. iiij. dist. ¶. finis. Huiusmodi ergo bona sine charitate facta, et bona in charitate facta q̄ comitat mortalis culpa quā non delet sequēs penitētia, ad sensum tēporalis cōmodi vel minor⁹ pene, pficiūt, nō ad vitę eternę fructū: ad quē proficiunt facta cum charitate, & mortificata per peccatum si postea redit ad charitatem. Hanc diuīn. magister innuit. j. dist. iiij. ¶. finis. Alij dicunt q̄ nunq̄ reuiuiscunt quo ad vitā eternam, sicut nec mala quo ad penam eternam, fm quos ponit ħ magister tres opiniones. Item in hac opinione est R. ħ. & ħ.

Sicut etiā Augustin⁹ scribit in libro de penitentia.

Pium est⁹ credere, & nostra fides hoc expostulat, vt cum gra christi destruxerit mala priora in homine, etiā remuneret bona. Et cū destruxerit qđ suū non inuenit, amat et diligit bonum[c] quod in peccante plantauit.

Ex hoc sensu illud etiā Hieronymi dictum videtur.

Si q̄s videʒ inter multa mala opera facere peccatorē quēdā aliqua que iusta sunt, nō est tam iniust⁹ de⁹ vt p̄pter mala mīta obliuiscat pauca bonorum.

Quāq̄ memoria bonorū ad presentē remunerationē possit referri, sicut Gre. i homi. de diuite & lazaro scribit.

Quendū[e] nobis est vt si forte aliqđ boni agim⁹ in p̄senti seculo remunerationē accipiam⁹, ne forte dicat nob⁹: Recepistis mercedē uestrā. Nulli em[f] dives[g] iste aliqđ bonum egisset vnde in p̄senti[h] seculo remunerationē accepisset, nequaq̄ Abraham ei diceret: Recepisti bona in vita tua.

Item Joan. Chrysostom⁹.

Quid ergo[b] turbamur? nemo videʒ malignos[i] ꝓsperitatē habere turbet: non est hic retributio malignitatis neq̄ virtutis, ac si aliquādo cōtingat vt aliqua sit retributio vel malitie vel virtut⁹: nō tamē fm q̄ dignum est, sed simpliciter veluti quidam gustus iudicij, aut iustitie: vt qui resurrectionē[k] non credunt, talib⁹ doceantur. Quando itaq̄ videmus malignum ditescere, non subuiuamur: & qñ videmus bonos mala pati, nō turbemur[l], illic corona, illic supplicia. Est & alia ratio, quia non potest vel mal⁹ in omnib⁹ mal⁹ esse: ſ habet aliqua bona: neq̄ bonus[m] in omnib⁹ esse bonus, ſ habet aliqua pctā. Cū ergo prosperitatem malus habet, malo capitis sui est: cum em̄ pro illis paucis bonis retributionē hic accipit, illic tam plenius punietur.

Nō etiā referri memoria bonoꝝ ad mitiorē penā habendā ceno, & extollitur qui nō meruit: sed hic ostendit q̄ in futuro erūt premia & pene: qđ quidā nō p̄cedunt, & preterea in bonis sunt aliqua mala digna puniri, & in malis aliqua bona digna remunerari. Ultimo dicit q̄ cum malus hic remuneratur: malo capitis sui fit, quia in futuro punietur, nec pena eius mitigabitur.

Mat. vj. a. Luce xvj. f.

b ¶ Remunere: premio eterno. et fm hoc est aliud in bonis, aliud in malis q̄ nō reuiuiscūt. Vel de temporali bono intelligitur, vel de minori pena in alia vita. Has tres opi. ponit magister. Zau.

c ¶ Bonum. Post illud bonū. Zau.

¶ Quāq̄. ſ Nec est. ij. pars dist. in qua dī q̄ nullū bonū irremuneratū, nullū malū impunitum. Jo. de san. Et hoc ꝓbat per tres authoritates.

d ¶ Quāq̄. Alia solutio. Nor. q̄ in principio huius ca. debet esse videris. als vides, vbi est fides.

e ¶ Auēdū. i. vitandū.

f ¶ Dives iste. De quo hic agit.

g ¶ In p̄senti. Tantum.

h ¶ Uid ergo. ¶ Talius. Si videamus malos ꝓsperari, & bonos aduersitatem pati, non debemus turbari, q: non est vera retributio boni vel mali. nam sepe punit hic innocens, & extollitur qui nō meruit: sed hic ostendit q̄ in futuro erūt premia & pene: qđ quidā nō p̄cedunt, & preterea in bonis sunt aliqua mala digna puniri, & in malis aliqua bona digna remunerari. Ultimo dicit q̄ cum malus hic remuneratur: malo capitis sui fit, quia in futuro punietur, nec pena eius mitigabitur.

Mali ħ ꝓsperā tur, et boni patiunt.

i ¶ Malignos. Nam vt dicit Claudianus: Tolluntur in altum Ut lapsu grauiore ruant.

k ¶ Qui resurrectionem. Negantes. s. retributionē eorum que quis̄ in corpore gessit. Zau. ‡

l ¶ Non turbemur. In alia vita.

m ¶ Bon⁹. C. de vete. iu. enu. l. j. ¶. his itaq̄ tollitur.

¶ Potest etiā referri, ¶ Talius. Ecce tertia solutio illo-

Qđ tñ negādū non est. et ħ sū. tri. ca. j. Archi.

rum.c.piam est.t.c.siquādo.t.c.sez, vt quod ibi dicitur, referatur ad mitiorem penam habendam in alia vita.et ad hoc inducatur sequens ca.

SJ quis autē. ¶ Casus. Probat August.in hoc ca. q si quis non habēs charitatem aliqua bona facit, dūmodo fidem nō amittat, valent ei ad minuē penam sustinendā,sed nō prosunt ei ad obtinendā vitā eternā: qđ ꝓbatur auctoritate apli.

a ¶ Culpāda. s. j.q.j.teneam⁹.

b ¶ Fortasse.nota est assertiōis.s. xiij.q.ij. tēp⁹.s.xc. di.neq; ad Cain. s. j.q.j.vide.ꝓtra.sed ibi de his q̄ arrogāter hoc faciunt:hic de his q̄ in faciendo zelū dei habēt,etsi non sm scientiā diuinam.

c ¶ Sine qua.s. dist.ij.c. vt cognouerunt.s.opponitur.c.fugerat.

¶ Penitētia ¶ hec est.xij.para di.q̄ soluit magister et Bñ. sm Jo. de san.

¶ Casus. Infert Statia.ex supradictis q̄ penitētia nulli perseuerāti i peccato vtilis est,nō tñ alicui deneganda: q; tunc fructū eius rapiet,cū de aliis peccat; penitentiā egerit.vñ definitio penitētie t auctoritates sibi consonantes que negāt eum facere penitētiā q̄ in crimine perseuerat. De hoc etiā vtili vel fructuosa, legit et Q; autē dicit peni. no.s.e, tētia semel vsurpa. S. illō.i ta tē.de solēni penitentia intelligit,que sm ꝓsuetudinē quarundā eccliarū deas.et iterari nō pōt.t de hac solēni intelligit. Nō est secūd⁹ log dicit cuq; penitētie, subaudi, in q̄busdā ecclesijs.

ista glo. d ¶ Utilis est. Quo ad penā eternā vitādā, vel quo ad ꝑdo vitā eternā obtinendā, sz vtilis est quo ad penā tēporalē: ad ꝑdū q; ecclesia iterū ei nō imponet satisfactionē ꝓ illo peccato, nec ille teneꝫ amplius cōfiteri.si tamē digne penituebat de rit olim pctō; ds illud pctm ꝓfiteri ecclesie.s.pctm simuls; i fi lationis quo decepit ecclesiā. Et no.q̄ illud peccatū sm tidē q̄. de quo satisfecit sine charitate,non remittit anteq; incipiat habere charitatē, tunc enim statim deletur. s.e.s.illud. Arc. Quia vero. ¶ Hec distin. dividit in septē partes. In quarū prima ꝓbat per septē authoritates q̄ peccata redeunt. Sc̄o ibi: Eoz vero. Tertia ibi: Uerum. Quarta ibi: Finis ergo. Quinta ibi: Qui autē. Sexta ibi: Uerum illa. Septima ibi: Antiqua. Jo. de san.

¶ Casus. Hic intitulatur quarta dist. in qua magister continuat dicta dicēdis, t ponit questionem an pcta dimissa redeāt. Et ponit diuersas opiniones. nam quidā dicunt q̄ peccata redeunt ad essentiā t reatū t penā, sicut bona per sequentē gratiā remittūtur. Alij dicunt q̄ illa nō redeūt,sed alia eiusdē generis. Cū enim simile quid cōmittum⁹, redire dicuntur quadam similitudie, sicut flores redeūt in vere. Tertij dicūt peccata redire q̄ ad reatum tantū. Quarti dicunt petā redire propter hoc tantum causas,scz, ꝓpter odium fraternū vt in euangelio. Serue neq; Ut cū penitet aliquē peccasse: vt ar. xxij.q. iij. sunt qui opes. Uel ꝓpter cōceptū penitētie, vt ꝓpter crimē apostasie: vt j.e.q.unq. Alij dicunt q̄ nullo modo redeūt: vt. xxij.q. iij,si illic.l.dist.minor. Nec ita est in malis vt redeāt sicut in bonis: vt arg. de cōse. dist.iij. q̄nis.et hoc credo vez. Dicunt tamē redire,qz ita dānatur ꝓ sequētib⁹,ac si nunq̄ eis dimissa fuissent. Primo igit̄ inducit auctoritates ad probandum q̄ dimissa peccata non redeant,et circa hoc notat duas opiniones, postea q̄ peccata dimissa non redeant. tandem Statianus approbat illā sententiā q̄ petā dimissa redeant. In memoriā, de Juda dictum est. In memoriam redibit iniquitas patrum eius.

e ¶ Quia vero. Hic incipit quarta dist. in qua tractatur an petā semel dimissa iterū redeant. Et quidam simpliciter dicūt q̄ redeāt, non solum quo ad reatū, sed etiā quo petā ad essentiam t penam, t in hoc videtur declinare S.j.e. met distin. ꝑ. vlt. sicut t actio semel perempta restituitur. ff. si missa an ex noxa.causa agat. sed alio iure. in fi. Ceterea sicut bo. redeūtem reuiuiscit per gratiā sequētem, q̄s prius mortificatus fuit per culpā, ita mala mortificata per gratiā reuiuiscūt nocea.

Eph. v.a.

per culpā iteratā .ē. dist. pri. c. pium. ⁊ c. siquando. Alij dicunt q̄ non redeunt illa, sed alia eiusdem generis. cum enim forte simile cōmittim⁹, redire dicuntur quadam similitudine, sicut flores redeunt in vere. Tertij d icūt eorum redire tantū, ppter vnū istorum quatuor criminū, scz, ppter odiū fraternum: vt in euangelio, Serue neqū ⁊c. Item, ppter crimē apostatare: vt .j. c. dcūq;. Itē ppter penitentiā penitentie. ē. xvij. q. iij. fūt q̄ opes. Itē ppter ꝓfectū penitentie. ē. di. iij. si apostol⁹. Alij dicūt q̄ nullo modo redeunt. argu. xxij. q. iij. si illic. l. dist. miror. nec est ita in malis vt redeāt sicut in bonis. arg. de ꝓse. dis. iij. Iuus. ⁊ hoc credo catholice dici. dicunt tamē redire, q̄ remissionis beneficiū sequēti culpa amittim⁹ ob ingratitudinē. ē. dis. pri. ¶. hac authoritate. versi. penulti. Nā perinde punitur quis gloria ꝓpter sequens delictū, ac si nulla pctā essent dimissa: vt .j. dis. v. fratres. Penitētia ēm duo facit, penā tollit, ⁊ gloriā acq̄rit: vt. ē. di. j. ¶. alij econtra. ca. ecce. Authoritates autem que videnť dicere q̄ redeant: hoc sonāt, q̄ ita punitur quis ꝓ sequētib⁹ ac si nūq̄ ei dimissa fuissent. Procedit autē Gratian⁹ in hunc modū. Primo inducit authoritates q̄ peccata dimissa redeāt: vsq; ad .¶. eor. Secūdo notat circa peccati dimissionē duas opiniones eor. q̄ dicunt peccata redire. Tertio allegat ꝓ aduersa parte q̄ nō redeāt, ⁊ sic determinat distinctionē. Lau.

a ¶ Dimisi tibi. Quoniā rogasti me. nonne ergo oportuit et te misereri conserui tui, sicut et ego misertus sum tui? et iratus dominꝰ tradidit eum tortoribꝰ quousq; redderet vniuersum debitum: sic ⁊ pater meꝰ celestis faciet vobis, iā est repetere a vobis dimissa, ⁊ in hoc facit ad propositum. Lau.

¶ Serue neqū. Historia. Legit in euāgelio: Serue neqū, omne debitum dimisi tibi, q̄ rogasti me: nōne ergo oportuit ⁊ te misereri cōserui tui, sicut ego tui misertus sum? et iratus dns eiꝰ tradidit eum tortoribꝰ quousq; redderet vniuersum debitū. sic ⁊ pater meꝰ celestis faciet vobis si non remiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibꝰ vestris. Omnia autē que sequunť vsq; ad .¶. eor. plana sunt, scz si Judas. ⁊ .¶. considerādum. ⁊ ca. cōstat. dimitte, et reuertar, quecunq; peccatū, ⁊ ea per tevidere poterť. Nō saurē in eternum, supple redditur.

b ¶ Judas. ¶ Ad eum vel sua. Cōtrarius sensus facit ad ꝓpositum. H.

c ¶ Parentū. Cōmissa a se imitādo parētes.

d ¶ Iniq̄tas. scz cōmissa ab eo imitādo eos. als iniq̄tas patris nō respicit filiū, nisi (vt dixi) sit sceleris paterni imitator. j. q. iij. crimē, ⁊ per totā lege. Lau.

e ¶ Sed iniquitatem. i. auaritiam quam primi parentes eius egerunt, vel originalia peccata. L. Patris iniq̄tas nō respicit filiū.

f ¶ Originalia. Peccatum originale ita dicitur reputari: q̄ ita punit ꝓ sequentib⁹ ac si dimissum non esset. arg. j. e. q̄ recedit. ⁊ ita de alijs dic. Sz quare dicit plurāliter originalia, cū vnum solum sit originale? ponit plurale, ꝓ singulari. argu. ff. de oti. iu. l. ij. Luce ¶. exactis. deinde regib⁹. i. rege. Uel ꝓpter diuersos effectus quos hz in hominib⁹ originale: quosdam enim facit inuidos, q̄sdā luxuriosos, quosdā auaros ⁊c. Itē sicut concupiscentia facit puerū concupiscibilē, ⁊ adultum concupiscentem: sic et superbia facit puerū superbilem, et adultum superbientem. Uel pluraliter ponit, ꝓpter varias appellationes quas habet: dicit ēm lex mēdrorum, stimulus carnis, angelus satane, languor nature, fomes peccati ⁊c. facit. ē. distinctio. vj. sed pensandū, palea. Peti dimissio ⁊ ciuitas dimissio simul fiunt. Originalia peccata. L.

g ¶ Dimissa sunt. Si peniteat eū suscepisse baptismum, vel ita puniet sufficiēter, ac si nō esset baptizatus.

h ¶ Onstat. ¶ Dimissum. Hic videtur q̄ primo dimittat deus peccata q̄ dimittat homo peccatū. sic er hoc sequitur impossibile scilicet q̄ simul esset iust⁹ et iniustus, bonus ⁊ malus. Sed dic q̄ tempore simul fit ab homine dimissio peccati, et a deo remissio: precedit tamen gratia vtrunq;, que quando vult ⁊ prout vult in homine operatur. Expone ergo hic primo dimisi, id est primo me dimissurum obtuli quantum in me est, quia benefacere deus paratus est. Uel ad originale peccatum refertur hoc quod sine merito hominis a deo remittitur. Uel ad parabolam euangelicam de seruo cui dominus decem milia talenta remisit primo q̄ ille conseruo suo quinquaginta.

i ¶ Irit dominus, dimitte. i. habilem te ostende ad suscipiendam gratiam.

k ¶ Ui diuini. ¶ Replicabuntur. Expone vt .ē. hoc est ita dānabit ac si nō essent dimissa. ⁊ ita expone oēs has authoritates .j. de ꝓse. di. iiij. quomodo. Lau.

a Euertar. hec sunt verba satane.
b ¶ Non exponendus. xxvij. questione. j. de viduis.
c ¶ Nos vacantes. A bonis operibus.
d ¶ Uecūz. ¶ Omniū. etiam primo dimissoꝝ.
¶ Peccatum.
e ¶ Reddit.
Luce xj.c. Id est punitur.
¶ Eorum vero.
¶ Hec est secunda pars distin. in qua probat superficialiter q̄ peccata rediunt, z ꝑm presentem tātum iustitiā dimittunt, non tamen vere, sicut nomina discipulorum qui recesserūt. Jo. de fan.
¶ Cal⁹. Assignat nūc Gratian⁹ quādam differentiam inter eos q̄ dicunt ꝑcā redire. Quidam enim eorū dicunt q̄ peccata reditura dimittūtur ꝑm iustitiā, et non ꝑm presciētiā, qđ probat exēplo apostolorum qui retrorsum abierūt. sic mali cadunt a presenti iustitia. Alij dicūt q̄ omnino ex toto dimittuntur, z respicit ille .S. alium .S. j. eo. c. si ex bono .S. finis. vbi dicit: alij vero. Hec autem differentia parum valet, ꝙz magister hoc facit vt habeat materiam tractandi de presciētia z predestinatione.
¶ Eorum cē. Id est qui dicunt peccata redire dimissa. duas ponit Gratia. opiniones que potꝰ in verbis differunt ꝙz in sensu. quidam enim dicunt peccata dimissa redire: dimissa inq̄z ꝑm iustitiam, non ꝑm presciētiam. Alij dicunt redire peccata dimissa pure z plene, siue per baptismum, siue per penitentiam. Ut ergo ista intelligātur, z qualiter he opiniones conueniant, notādum est q̄ predestinationis siue presciētie (quia z sub nomine presciētie includitur predestinatio) duplex est effectus, scz et in tempore iustificare, z eternaliter gloriam tribuere.
Presciē tie duplex est effectꝰ. Quo ad primum effectum operatur deus quandocūz in hac vita peccata dimittit, z hoc est ꝑm iustitiā peccata dimittere. Quo ad secundum effectū quādo sic ꝑcā dimittit, ne finaliter pereā redire patiat, vt ad beatitudinē perducat: z hoc est ꝑm presciētiā peccata dimittere. Qui ergo finaliter ad peccatum reuertitur, non ꝑm presciētiam, sed ꝑm iustitiam remissionem peccatorum consecutus est. z hoc est quod hic tangit Gra. z J. eo. .S. finis. z sic patet duas predictas sententias non esse contrarias: q̄ cui peccata dimittunt ꝑm iustitiam, plene z pure ei dimittuntur J. e. .S. vlt. Zan.

Euertar[a] in domū meā vnde exiui. timēdus est iste, sicut⁹, nō exponend⁹[b]: ne culpa quā in nobis extinctam credebam⁹, per incuriā nos vacātes[c] opprimat. Item.
Uecūz enī post baptisma siue prauitas hereticā, siue mundana cupiditas arripuerit: mox omniū[d] prosterneret in ima vitiorum.
Item Augustinus in libro questionum Deutero.
Peccatū qđ ex Adā contrahitur, temporaliter redditꝰ[e], q̄ oēs ꝓpter hoc moriunt: non autē in eternū eis q̄ fuerūt ꝙ gratiā regenerati, si i ea vsqz in finē permanserūt.
Eorum[f] vero qui hanc sentētiam sequuntur, alij dicunt[g] q̄ peccata reditura dimittūt ꝑm iustitiā[h], sed non ꝑm presciētiam: sicut nomina discipulorū qui retrorsum abierunt, erāt scripta in libro vite, ꝓpter iustitiam cui deseruiebāt, non ꝑm presciētiam[i] q̄ in numero saluandorū eos nō habebat. sic a latere dei nostri dicuntur mille casuri[k], z decē milia[l] a dextris eiꝰ quos tū diuina presciētia nunq̄z suis annumerauerat. Hinc etiā dominꝰ ait Moysi: Si quis peccauerit ante me, delebo eū de libro vite, vt ꝑm iustitiam iudicij̄ ille peccādo dicat deleri, q̄ ꝑm presciētiam nunq̄z fuerat adscriptus. Hinc Aug. in epistola ad Counthios. Sed non in pluribus[m] eorum beneplacitū est dño etsi in aliquibus. cōmunia omnib⁹ sunt oia sacramenta, sed non cōmunis gratia: ita et nunc baptism⁹ est cōmunis, sed non virtus baptismi.
Uerū hoc de ficte accedentibus, vel de his q̄ extra ecclesiā baptizant, intelligit: qui sacramēti qđē integritatē accipiūt, virtutē vero eius minime assequunt. Paruulis vero vel adultis plena fide accedentib⁹[n] oia peccata remittunt: z si aliquādo recessuri a bono in malum, vitam sint finituri.
Unde Augustinꝰ in libro de correptione z gratia.
Si ex bono in malū defficiente bona voluntate

f ¶ Alij dicunt. hanc differentiam opinionum non ponit magister nisi vt tractet de predestinatione, non q̄ ipse in aliquo cōtradicant. hoc alij, respicit illud alij quod inuenitur J. e. .S. finis.
g ¶ Alij dicunt. hanc differentiam opinionum non ponit magister nisi vt tractet de predestinatione, non q̄ ipse in aliquo cōtradicant. hoc alij, respicit illud alij quod inuenitur J. e. .S. finis.
h ¶ Justitiam. Presentem, que eis confertur quibus peccata dimittuntur. D.
i ¶ Presciētia. ꝓa. pc. Ab eterno ēn pse. sicut deus tale dimissionem non vult eis ad vitā eternam, nec vsqz in finem durare.
k ¶ Mille casuri. Id est pauciores q̄ credunt se cū dño iudicaturos.
l ¶ Et decē milia. j. cop. id est plures q̄ crediderunt se fessuros ad dexterā dei, id est in eterna beatitudie: plures ēn sunt qui credūt se saluandos, ꝙz qui credunt se iudicaturos cum dño: et ideo illi designant maiorem numero, isti minorem.
m ¶ Sed non in pluribus. Plures illorum nō placuerunt domino, etsi aliqui eorum cē.
¶ Uerum hoc.
¶ Hec est tertia pars dist. in qua. probat q̄ de ficte penitentib⁹ intelligatur qđ dictū est, quib⁹ peccata non dimittuntur: de alijs nō potest intelligi ꝙz
n ¶ Accedentibus. ē. j. q. j. sicut ficti. D.
Si ex bono. ¶ Cal⁹. Continuū est ca. Augu. vsqz ad .S. sequentem Finis, z ponitur sic casus ꝑm D. Primo Augustinus talem fecit questionem. Ecce aliqui sunt primo charitatem habentes, z dum in tali bonitate sunt, non moriuntur, peccant postea: et ita factimali moriuntur. Querit ergo Augustinus quare non rapuit eos deus de vita hac dum boni erāt, ꝑsertim cum posset eorum futura mala scire: nec potest dici q̄ alicui hoc nō faciat, quod probat auctoritate Salomonis, vnde formauit talem questionē, scz cur illum dum erat bonus rapuit deus, z non istum, ꝑsertim cum posset scire istum peccaturum: z non potest hic aliquid responderi, nisi quia deꝰ voluit illi dare perseuerantiā finalē, et non isti quāsi ignoretur. Postea ostēdit q̄ ista perseuerantiā dat omnibus filijs suis predestinatis, z non alijs. Et incipit ira facerd distinctionem vel diuisionē q̄ quidam sunt mali, sunt tamē filij dei predestinatione: quidam sunt boni, z non sunt filij dei per gratiā dei perseuerantē: quasi nō sunt filij dei predestinatione, q̄ nō sunt in bono pmāsuri. Et circa hāc materiam vagatur Aug. vsqz ad finē

Ioan. vj.g.

ca.aliquantulū prolixe loquēs:tu tñ diligens lector tene materiam de qua loquit: ⁊ in eius dictis nō cōfunderis. Verba Salomonis sunt ibi, Rapt⁹ est ⁊c. Inimicos ei⁹, id est Christi. Regenerat⁹ us, sc̄z dom⁹. Beñ. vero sic ponit hūc casum. Hereticus mouet qōnem Aug. quare illa diuersitas sit i ecclesia q̄ quidam pie viuentes defi cūt et damnāt⁹, quidā aut̄ pie vi uētes de hac vita rapiuntur, ne ma litia mutet intellectū eorum. Et di cit Aug. Non po test respōderi, q̄a deus habet de om nibus potestatem nō q̄ mala futura nesciat. Potest au tem ita respōderi, hoc ideo contin git: q̄ quibusdam datur pseuerāna: quibusdam nō. q̄s non de predestina tis intelligendum est qui fm propositū vocati sunt sanc ti, sed de illis qui cum pie viuant vo cantur filij dei, sed postea impie victu ri sunt, ⁊ in eadem impietate morituri. de quibus dicit Joānes: Ex nobis exierunt. de quorū numero fuer̄t di scipuli Christi qui abierunt retro. de quorū numero s̄t omnes qui recipiūt sacramentū bapti smi: ⁊ postea impie viuendo de bonis facti sunt mali.

¶Si ex bono. Ca sus huius ca. colli si videtur ex illis duobus .J. de conse. distin. iiij. ca. vlti. et xxiij. q. ij. quidam. ver. pelagiani. nam isti pelagiani di cebāt q̄ sine gratia dei per liberum arbitrium quis pos sit bonum operari. et sic obijciebant Augustino, dicis o Augustine q̄ non potest quis cum ad adultam etatem peruenerit, bene mereri sine gratia diuina. sed illam ne mo potest habere vel mereri, ergo deo non apponente gratiam ex necessitate peccabunt isti, ergo per liberū ar bitrium non debet eis tale peccatū imputari. Ad quam obiectionē ⁊ consimiles cum Augu. non responderet sed exclamaret. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei q̄ incomprehensibilia sunt iudicia dei, ⁊ inuestigabi les vie eius: deridebant eum. Dis ita q̄ premissis diuidi tur ca. in tres partes. In prima parte ponit Augustī. ca sum in quo ⁊ ipsi exclamare compellūtur propter ratio nis defectum, scilz cur deus bonos quos scit a bono re cessuros, et in malo morituros: non prius tollit de medio q̄ malitia immutent: et quare quibusdā perseuerātiam

mouīt̄ur[a]: respondeāt si pos sūt cur illos de⁹ cū fideliter et pie viuerent, non tunc de vite hui⁹ rapuit periculis, ne malitia mutaret intellectū eorum, ⁊ ne fictio deciperet animas eo rū. vtrū hocin potestate[b] non habuit, an eoruz mala futura nesciut: Nēpe nihil hoz[c] nisi puerfissime ac in ſanissime di cīt. Cur ergo non fecit respō deant[d] qui nos irridēt quādo in talib⁹ rebus exclamam⁹, q̄ inſcrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie ei⁹. Neq; em̄ hoc[e] non donat deus quī bus voluerit: aut vera scriptu ra illa mentitur que de morte velut immatura hominis iu sti ait. Raptus est[f] ne malitia mutaret intellectū ei⁹, ⁊ ne fi ctio deciperet animū ei⁹. Cur igit̄ hoc tā magnum bñficiuz alijs dat deus, alijs non dat, apud quē nō est iniq̄tas, neq; acceptio psonaz, ⁊ in cui⁹ po testate est ēdiu q̄sq; in hac vi ta maneat q̄ tētatio dicta est[g] sup terrā. Sicut ergo[h] cogūt fateri donuz dei esse vt finiat homo vitā ist̄am anteq̄ ex bo no mutetur in malū: cur aut̄ id alijs donetur, alijs non do

dat in bono: quibusdā non: cum apud eum non sit iniqui tas: nec personarum acceptio: vt extra de iudi. nouit. In secunda distinguit inter filios dei nuncupatione sola: et veros filios. cuius occasione exponit illud Joan. Ex nobis exierunt ⁊c. In tertia dicit q̄ perseuerantiam in bo no vsq; in finē dat de⁹ solis p̄destinatis. Et huius occa siōe interseruit q̄dā discipli Christi, sunt veri: quidā nuncupatiui tantum. .D.

¶ Si ex bono. i. ex bona volūtate: vel bonuz refertur ad bonū exteri⁹: simi liter et malū ad interius in voluntate: ⁊ tunc subaudi tur, moriuntur.

a ¶ Moriuntur. hoc est dicere defi cientes a bono mo riuntur.

b ¶ In potestate Ut imperet. .D.

c ¶ Horum. Imo perseuerantia in bono donum dei est. .L.au.

d ¶ Respōdeāt. ꝺ. xxiij. q. iij. de ty rijs.

e ¶ Hoc nō donat .i. donat. arg. ff. de ꝺb. sig. duob⁹. do nat dico fm hoc. s. moti vel rapi. ⁊ est sensus hui⁹ litere hoc donat q̄d⁹ vo luerit: aut scriptu ra mentit. sed hoc nef as est dicere: vt xxiij. q. v. q̄d ꝺ. .L.

f ¶ Raptus est. xxiij. q. iij. ea vin dicta. .D.

g ¶ Dicta ē. a iob ꝺ. di. ij. ℌ. itē sēm. ⁊ ca. si em̄ inquit. ver. quid enim. .L.

h ¶ Sicut ergo. Suspenditur istud sicut vsq; ad ver siculum illum: cur alijs. .L.au.

i ¶ Posui. in alia parte. c. quod non est hic. .L.au.

k ¶ Ignorare. ff. de legi. non omnium.

l ¶ Filijs suis. per presentem iustitiam.

m ¶ Ut ita sit. sc̄z q̄ nō det. i. subtrahat perseuerantiā.

n ¶ Nam cum isti. Quibus deus non dat perseueran tiam vel predestinationem. .L.au.

o ¶ Filij dei. fm presentem iustitiam.

p ¶ Filios dei. fm predestinationem. .L.

q ¶ Nobis. fm expositionem ⁊ opinionē nostram ⁊c.

r ¶ Joannes euangelista ait. in euangelio, scilz verbis

Joan. 17. g.

que sequuntur. .L.

s ¶ De predestinatione.

t ¶ In vnum. i. vnitatem fidei. .L.au.

v ¶ Futuri. i. filij dei per gratiam. .L.au.

x ¶ Ex nobis. i. inter nos. Joan.

a ¶ De his. illis scz qui nō de his. i. de utrorum numero qui ꝛc.

ſ. Joā. vj. c. perſeuerātia laudat

b ¶ Perſeuerauerūt. i. vſqz i finē nō pſeuerauerūt. vñ Ouidi⁹. ſed scz vltima ſemper Expectanda dies hoi eſt: dicitqz beatus ante obitum nemo ſupremaqz funera dz. Arguē ꝓdeſſe modicū quod deſinit eſſe. Qđ nō durabit cōmoda parua dabit. Et nota aliquē non debere dici ꝑmanētem vel pſeuerantē q vſqz in finē nō pſeuerauerit: ſz longo tpe in opib⁹ charitatis extitit. ar. 8. diſt. pri. incaſſum. y.

c ¶ Conformes. puritate vite modo et poſtea beatitudine. z au.

d ¶ Imaginis filij dei. i. filij qui eſt imago patris vſqz qua qz eadē cū pfē

Rom. viij. f.

e ¶ Nō ergo. ſic ordina: ergo filijs ſuis non predeſtinatis de⁹ pſeuerātiā nō dedit. z au.

Ordo litere.

f ¶ Numero. ſm preſcientiam.

Additio. i. predeſtinationez. nam ſm preſcientē iuſtitiam bene erāt in numero illorum. pe.

Rom. viij. f.

g ¶ Aplūs. q dicit: quid habes qđ non accepiſti? Et Jaco. Omne datū optimū et oē donū pfectuz deſurſum eſt. vnde ꝙſuo. Et ope celeſti fit ſi qđ habeā honeſti. Et venit a ſuperis vel agas bene vel mediteris. Jrē. Quicquid habes meriti predētis gratia donat. Zu de⁹ in nobis ꝓter ſua dona coronat. j. qōne. ij. ꝙpio.

Bonuz qđlibet deſurſuz eſt. Ver⁹.

Joan. vj. D.

h ¶ Tales. ſcōm preſentē iuſtitiā.

i ¶ Dari eſſent. filij dei: de qbus ait idem Jo. Ex nobis exierūt, ſed nō erāt ex nobis: q ſi fuiſſent ex nob⁹: ꝑmanſiſſent vtiqz nobiſcū. nō ait ex nobis exierūt, ſed q. nō mānſerūt nobiſcū, iā nō ſunt ex nobis: verū ait, ex nobis exierūt: ſz nō erāt ex nobis: hoc ē, et qñ videbātur ex nobis non erant ex nobis. Et tanqz ei dicereť, vñ id oſtendis? q ſi fuiſſent ex nobis (inqt) ꝑmanſiſſent vtiqz nobiſcum filioꝝ dei vocē eſt. Joā. loquit, in filijs dei loco ꝓcipuo cōſtitut⁹. Cū ergo filij dei dicunt de his[a] q pſeuerantiā nō habuerūt, ex nobis exierūt, ſz nō erāt ex nobis: et addūt: qñ ſi fuiſſent ex nobis ꝑmanſiſſent vtiqz nobiſcū: qđ aliō dicūt niſi nō erāt filij etiā qñ erāt i ꝓſciōe z i noie filiorū dei? non q. iuſtitiā ſimulauerūt, ſz q. i ea nō ꝑmānſerūt, neqz em ait: nā ſi fuiſſēt ex nobis, verā z nō fictā iuſtitiā tenuiſſēt vtiqz nobiſcū. ſz ſi fuiſſent (inqt) ex nobis, ꝑmānſiſſēt vtiqz nobiſcū. in bono illos volebat ꝓculdubio permanere. erāt itaqz i bono, ſz q. in eo nō ꝑmānſerūt. i. nō vſqz in finē pſeueraueri⁹? non erāt inqt ex nobis z qñ erant nobiſcū: hoc eſt nō erāt in nūero filioꝝ etiā qñ erant in fide filioꝝ: qñ q vere ſunt filij dei ꝓſciti z ꝓdeſtinati ſūt cōformes[c] imaginis[b] filij dei: et ſm ꝓpoſitum vocati ſunt ſcti vt electi eſſēt. nō em perit fili⁹ ꝑmiſſiōis, ſz fili⁹ ꝓditionis. fuerūt ḡ ſili ex multitudine vocatoꝝ: ex electoꝝ aūt paucitate nō fuerūt. nō ergo[c] filijs ſuis ꝓdeſtinatis de⁹ pſeuerātiā nō dedit. haberēt eñ ea ſi i eoꝝ filioꝝ nūero[e] eſſent. z qđ haberēt qđ nō accepiſſent ſm aplūm[g] verāqz ſententiā: ac p hoc tales[h] filij filio xpo dati eſſent[i]: quēadmodū ad patrez ipſe dicit: Ut oē qđ dediſti mihi nō pereat[k]: ſz habeat vitam eternam. Hi ergo Chriſto intelligūtur dari qui ordinati ſunt ad vitā eternā. Ipſi autem illi ſunt predeſtinati, et ſm propoſitum vocati ſancti, quoruz nullus perit: ac per hoc nullus eoꝝ ex bono in malum mutatus finit hanc vitam: qñ ſic eſt ordinatus et ideo Chriſto datus, vt nō pereat, ſed habeat vitam eternā. et rurſus quos dicimus inimicos ei⁹ vel paruulos filios inimicoꝝ eius quoſcunqz eorum ſic regeneratus eſt vt in ea fide que per dilectionem operatur, hanc vitam finiant: tam et anteqz hoc fiat, in illa predeſtinatione filij eius ſunt, et dati ſunt Chriſto filio eius vt non pereant: ſed habeant vitam eternam. Denicz ipſe ſaluator ait. Si manſeritis in verbo meo, vere diſcipuli mei eritis. Nunquid in his computandi ſunt illi de quibus euangelū ſic loquitur, vbi dominus cum cōmendaſſet manducantem carnem ſuam, z bibentem ſanguinem ſuum: ait euangeliſta. Hoc dixit[l] in ſynagoga docens in Capharnaum. Multi ergo ex diſcipulis eius audientes dixerunt: Durus eſt hic ſermo: quis poteſt eū audire? Sciens autē Jeſus apud ſemetipſum quia murmurabant de hoc diſcipuli eius: dixit eis. Hoc vos ſcandalizat? ſi ergo videritis filium hominis aſcendentē vbi prius erat[m]. Spiritus[n] eſt qui viuificat: caro autem non prodeſt quicqz. Verba que ego locutus ſum vobis, ſpiritus et vita ſunt. ſed ſunt quidā ex vobis qñ credunt. Sciebat enim ab initio Jeſus qui eſſent credētes, z quis eſſet eum traditurus: z dicebat: Propterea dixi vobis, q. nemo venit ad me niſi fuerit ei datū a patre meo. Ex hoc multi diſcipuloꝝ eius abierunt retro, z tam cum illo nō ambulabant. Nunqđ non et iſti diſcipuli appellati ſunt loquēte euangelio? et tñ non erant veri diſcipuli: q. non remānſerūt in verbo eius, ſm id qđ ait: Si manſeritis in verbo meo, vere mei diſcipuli eritis q. ergo nō habuerūt pſeuerantiā, ſicut non vere diſcipuli xpi: ita nec vere filij dei fuerūt etiā bene eſſe videbant, z ita vocabant. Appellamus ergo nos z electos xpi diſcipulos, z dei filios: q. ſic appellādi ſunt quos regeneratos pie vinere cernimus in eo ꝓpter qđ ſic appellant. ſi autē pſeuerantiā non habēt. i. in eo qđ ceperunt eſſe non manent: non vere appellantur quod appellant z nō ſunt. Apud deum enim hoc nō ſunt, cui notum eſt qđ futuri ſunt, id eſt ex bonis mali.

k ¶ Pereat. tpe.

l ¶ Hoc dixit. Verba euāgeliſte vſqz ibi, nunquid ꝛc.

m ¶ Qui prius erat. Apoſtropeſis: quaſi dicat: tūc intelligetis que dico: vt de conſecra. diſ. ij. prima.

n ¶ Spiritus. id eſt ſpiritualis intellectus.

Joan. vj. D.

Joan. vj. f.

Joan. vj. f.

¶ Finis ergo huius. ¶ Hec est quarta pars dist. in qua ostēdit q̄d sit scribi aut deleri de libro vite ſm presentem iustitiā vel prescientiam. Uel in hac agitur de prescitis & predestinatis. Jo. de fan.

¶ Talus. Dicit nunc Sta. q̄ finis eiusdem authoritatis si ex bono. vbi dixit, appellamus ergo, cōcordat sententie eorum qui dicūt peccata dimitti ſm presentem iustitiam, & non ſm predestinationē. Alij vero dicunt omnino peccata dimitti penitēti: q̄ si tunc decederet, saluaret, licet postea recasurus sit in peccatū, et p eis facit principium authoritatis si ex bono. ne ergo finis principio cōtradicat, videndum est q̄d sit scribi in libro vite, vel de eodē deleri ſm iustitiam vel prescientiam. nam scribi dicitur ſm prescientiam et predestinationē & est preordinari ad vitam eternam: qđ nunquā ſm prescientiam est ab eterno. quod probat authoritate apostoli. Deleri vero est ſm prescientiam ad mortē prescire. Et hoc probat authoritate euangelij & Aug. Proponat, scilicet hereticus. Et nota q̄ Statia. tantum videtur facere vnum. Hab illo. Finis. vsq; ad. Qui autē dicāt. qui est intra ca. quid est. sed, propter prolixitatē assignantur a pluribus plures. & plura. ca. & ego distinguo vt melius intellectus litere capiatur.

Finis[a] ergo huius authoritatis eo⁊ sentētie concordat qui peccata dicunt remitti ſm iustitiam, & non ſm prescientiam. Alij vero[b] ꝯuis fateant peccata redire: tamen seu per baptisma seu per penitentiam asserūt omnino[c] peccata remitti, et plena fide accedentes ad lauacrum renasci non aqua tantum, sed etiam ſpiritu sancto: & si postea peccatur⁹ sit, demum penitentē, et si aliquando recasurus sit, tñ tēpore sue penitentie ita perfecte expiatum affirmant: vt si tunc moreretur, salutem inueniret eternā quoꝝ sententie eiusdem authoritatis principiū cōsentit. Cū em̄ questionē eis ꝓponat[d] quare prescitos ad mortē cum fideliter ac pie viuerent, non tunc deuite huius periculis de⁹ rapuit ne malitia mutaret intellectuꝫ eorum, et ne fictio deciperet animas eorum, cum de immatura morte ꝑdestinati scriptura dicat: Rapt⁹ est ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animā ei⁹: euidenter ostēdit illos tales fuisse, q̄ si fatali necessitate huius vite subducti essent periculis: profecto vitam cōsecuti essent eternā. Ut ergo finis puncipio conueniat, et ne sibiſpsi cōtrarie videant: definiendū est q̄d sit scribi[e] in libro vite, & de eo deleri ſm iustitiam. quid ſm prescientiam. ſm prescientiam scribi est ad vitam preordinari, quod ab eterno factum est.

Unde Apostolus in epistola ad Ephesios.

Benedict⁹ deus et pater dñi nostri Jesu christi q̄ benedixit[f] nos in omni benedictione[g] ſpūali celestib⁹ in christo Jesu: sicut elegit[h] nos in ipso[i] ante cōstitutionē mūdi vt essem⁹ sancti et immaculati in conspectu[k] eius in charitate, q̄ predestinauit[l] nos in adoptionē filioꝝ per Jesum[m] christū[n]. Similiter ſm prescientiā deleri est ad mortē nō ad vitam prescirī. q̄ ipsum ab eterno[o] factū est. vnde dñs in euangelio. Qui credit in me, habet vitam eternam: qui autem nō credit, iam iudicatus[p] est.

Hinc etiam Aug. ait.

Quit de⁹ q̄ sunt ei⁹. ex his nemo seducit[q]. nō dum apparuit iudiciū, sed iam factum est. Porro ſm iustitiā scribi est deo authore ea operari quoꝝm merito sit dignus eterna salute. Hunc duplicem modum scribendi[r] in euangelio deus assignauit dicens discipulis suis. In domo patris mei mansiones multe sunt: si quo minus[s], dixissem vobis: authoritate domini. In domo patris mei &c. quam authoritatem Statia. exponit. et incipiunt ibi verba Statia. dicens &c. Operatione, id est ſm iustitiam. Ad probandum hunc duplicem modum inducit authoritatem Aug. ſtini.

r ¶ Scribendi. in libro vite quo ad dei prescientiam et ſm iustitiam.

s ¶ Si quo minus. Id est si aliquo modo minus. i. non q. d. si non essent ibi parate in predestinatione, dixissem vobis, id est non celassem vobis, immo dixissem quia non sunt ibi. et vere parate sunt ibi in predestinatione, quia vado vobis parare locum in predestinatione. Parate quidem erant mansiones in predestinatione, sed tamen

nos omnimodo in alia & corpore. xxiij. di. q̄ eps.

g ¶ Benedictione. i. exaltatione, q̄ erit ſpiritualis etiā in corpoibus: quia tunc etiam habebunt propietatem ſpiritus, q̄ erunt agilia, & cibis non egētia. hāc authoritatem exponit. J. e. dis. H. sic ita q̄.

h ¶ Elegit. Predestinando. q. d. q̄ hoc grat⁹ facier ſgnatis.

i ¶ In ipso. i. per ipsum. s. chustū ante ꝯstitutionē, ecclesie verbū. h.

k ¶ In cōspectu. non hominū. i. in vbi de⁹ vider, non extra vbi homines xp̄ū. q. v. humane. Uel in conspectu, id est in presentia. B.

l ¶ Predestinauit. ad bona q̄ filij habituri sunt.

m ¶ per Jesum. hoc est nō meritis ſnis &c. sed cooperante chusto.

n ¶ Christum. i. ipsum ſm ꝓpositū voluntat⁹ sue in gloria q̄ nōrie laudē et gratie sue, in q̄ glorificauit nos in dilecto ſm ꝓlio suo &c.

o ¶ Ab eterno. q̄ ad dei prescientiā.

p ¶ Judicat⁹ est. id est iudicari prescitus est.

q ¶ Quit. ¶ Seducitur. finaliter.

¶ Porro ſm iustitiā. ¶ Talus. Nunc Statia. dicit q̄ scribi ſm presentē iustitiam est ea operari quibus sit dign⁹ eterna salute. Joan. xiij. a.

Hanc ergo vitam cōsecuti sunt illi quos ꝓposuit. S. e. dis. H. eorum. in prin. J. au.

a ¶ Finis. Ubi dicum est q̄ appellam⁹ filios dei, ꝓpter presentē iustitiā, q̄ tñ nō sunt ſm prescientiam.

b ¶ Alij vero. hoc alij respicit illud alij qđ posuit. S. e. dis. H. eorum. in prin. J. au.

c ¶ Omnino. i. sine determinatione ꝑ aliqua. xxxj. q. j. si doumerit.

d ¶ Proponat. Aug. scz hug.

e ¶ Scribi. Quadrimembrē diuisionē innuit. S. quam in ordinatione, psequit vsq; ad locū illū. sic ita q̄ peccata, vnāquāq; membrū definiens, & definitiones suas authoritate confirmans. J. au.

f Benedictus. ¶ Qui bñdixit. i. bñdicet. i. exaltabit

Mānsiones ml̄e sunt i te para domo dñi,

adhuc parande ipsorum operatione. Vl el sub vna distinctione, vt sit probatio per impossibile, hoc modo. In domo patris mei mansiones plures sunt, et merito multe parate sunt vobis in predestinatione: quia si non essent parate vobis in predestinatione, ego dicerem vobis vado parare eas. i. vado eas vobis predestinare. hoc autem est impossibile vt incipiat aliqd predestinare. Constat ergo mansiones alias paratas esse. z hoc est si non essent ibi, dixissem vobis qz vado parare. i. predestinare. ℣.

¶ Si quo min⁹. i. aliquo minus. i. nō q. d. si non essent ibi multe mansiones, dixissem vobis quia non sunt ita, sed quia vado parare eas in operatione ꝛc. Vel. i. si multe nō essent ibi mansiones.

9 Sine dubio negatione sq̄ negatio nō affirmatio, qz ex q̄ dtā materia quā Joseph desponsauerat z in suā duxerat, coniunx est appellā da. Petr. xxvij. q. j. simꝑr sponsa erat, cōiunx est

a ¶ Quia. i. vere sunt ibi, quia vado parare eas in operatione.

b ¶ Scriptos. nota hic argu. contra lo. ⁊. xxvij. q. j. ca. q̄ ex q̄ qō autē ⁊. ecce. qui hic ex negatione seq̄tur affirmatio. Joannes.

I N domo patris. ¶ Cas⁹. In hoc ca. Aug. pulmo ponuntur verba dñi, sc̄z in domo patris mei ꝛc. Secundo verba Aug. exponentis verba dñi, per que ꝓbat duplicē modum scribendi, sc̄z fm iustitiā, z fm prescientiam, sicut in liter apoterit deprehendi. hoc autē verbū si quo min⁹, in apparatu exponitur.

c ¶ Justi. xxiij. q. j. omnibus.

d ¶ Predestinauit. Ab eterno.

e ¶ Et vocauit. In memoriam per gratie collationē, et interioꝛi vocatione.

f ¶ Que facturꝰ. i. q̄ se facturū preordinauit. Lau.

g ¶ Si quo minus. cōfirmat esse mānsiones paratas. i. que se facturum preordinauit, per arg. a contrario sensū. q. ij. su sumptum illius verbi si quo minus. Et hoc est qō sequitur. z si abiero. vnde coipso q⁹ abūt, mānsiones illas parat, et nit in opere. i. ipsos ad ꝓparādās excitauit. accēdit enim eos ad desiderādum se ampliꝰ res, quāto em ampliꝰ desiderata subtrahit, tāto ampliꝰ desiderāt. ‡ z coipso q⁹ se subtrahit aspectibꝰ eorum, meretur fides in eis augmētari. Fides enim est de re nō visa. z hoc est abiens a suis ad tempus, sed non relinquēs, quia cum eis est semper. ℣. distin. ij. querēdum. Meritum enim ita demum est (vt

quia[a] vado parare vobis locū: et si abiero z ꝓparauero vobis locum, iterum veniꝰ z accipiā vos ad meipsum: vt vbi ego sum, z vos sitis, dicēs: In domo patris mei mansiones multe sunt: si quo minꝰ dixissem vobis, quia vado parare vobis locum: ostēdit eos qbꝰ loquebat, scriptos[b] in libro vite predestinatione. subiciens, si abiero et ꝓparauero vobis locum ꝛc. ostēdit eos adhuc etiā esse scribendos operatione.

Hinc etiā Aug. in eiusdē loci explanatione ait.

I N domo patrꝭ mei mansiones multe sunt. domꝰ dei, tēplū dei: regnū celoꝝ sunt hoies iusti[c], in qbꝰ sunt multe differētie: z he sunt mānsiones ipsiꝰ domꝰ. he autē iam parate sunt in predestinatione, sicut apl's ait: Qui elegit vos ante mūdi ꝯstitutionē p̄destinādo, parādo autē i opatione. vnde quos predestinauit[d], hos z vocauit[e], fm hoc qō dr: Fecit deꝰ q̄ futura sunt. i. q̄ facturꝰ[f] erat. et ⁊. Si quo minus[g] esse confirmat: quia si nō esset, dixisset

ibo z parabo. i. predestinabo. ⁊ qz ibi sunt, nō est opꝰ aliqua parare: quia vero nondū sunt in operatione, addit. Et si abiero z ꝓparauero. Abiēs ⁊ nō relinquēs parat[h], quia subtrahit se z later, vt sit fides: que est nō devisa re[i], z inde est[k] meritū fidei. Ex hac viuit iustꝰ, z mūdat ei cor dum peregrinat, z in ea[l] desideratur[m] qō nondum habet[n]. Hec est ꝓparatio mānsionis eiꝰ, qz sic parat nos sibi et se nobis, vt maneat in nobis z nos in eo. quātum quisq; erit particeps eius plus vel minus ꝓ diuersitate meritoꝝ: hec est multitudo mansionum.

Item fm iustitiā deletur: qz gratia subtracta ea operari ꝓmittit quibꝰ eternā dānationē meret. Hinc ꝓphetaº loquens ex persona Xpi ait: Deleantur[p] de libro viuentium: hoc est subtrahat eis gratia: qua subtracta, hicin profundū vitioꝝ, deinde in eternā damnationē precipitātur. z cum iustis non scribātur. i. non apponatur eis gratia qua fiāt digni eterna salute. Sic itaq; [q] peccata fm

i ¶ De visa re, z hic innuit illud. Fides nō habet meritum vbi humana ratio ꝓbet experimentū. arg. j. de cōsecra. di. iij. venit.

k ¶ Et inde est, ipse deus sc̄z.

l ¶ In ea. scilicet fide.

m ¶ Desiderat. s. fides ꝛc. ℣. Rom. ij. c.

n ¶ Habetur. futura gloria.

¶ Item fm iustitiam. ¶ Cas⁹. Dicit Hra. ⁊. quid sit deleri fm prescientiā: nunc autem dicit qd sit deleri fm iustitiam, sc̄z facere ea quibus eternam damnationē meretur quis. ad quod inducit authoritatem ꝓphete, que magis facit ad probandum electionē fm prescientiam, et nō respicit qō proximo dictum est. Psal. lxviij.

o ¶ Hinc prophetа. Ad id respicit qō dixit quid sit deleri fm prescientiam, non ad ꝓtinum, cū multi saluandi deleantur, z fm iustitiam presentem operantur

damnatione digna.

p ¶ Deleantur. hoc verbum respicit deletionem fm prescientiam.

¶ Sic itaq; peccata. ¶ Cas⁹. Reuertitur nunc Hra. ad materiā hui⁹ distinctionis. Nā in illo. ⁊. eoꝝ. posuerat opinionē dicentiū peccata dimitti fm iustitiam z non fm prescientiam. vnde ostendit hic quid sit peccata dimitti fm iustitiā. z conuenienter potest dici etiam fm predestinationem. z inde sumpta occasione duas dicit esse preordinationes dei, z earum similiter duos effectus. quo totum arguit ex diuersis verbis que ponuntur in authoritate apostoli quam habuisti supra, qui benedixit. Subiungit etiam qualiter se habeant ipse preordinationes et eius effectus. adijcit authoritatem Joānis, ex nobis ꝛc. quā dicit intelligendam fm ꝓtemissam distinctionem. et hoc vsq; ad. ⁊. hanc societatem.

q ¶ Sic itaq;. Reuertitur Hra. ad materiam huius distinc. et quia. ⁊. in illo. ⁊. eorum opinionem posuerat dicentium q⁹ peccata recelluris a iustis remittuntur fm iustitiam non fm prescientiam: hic ostendit quid sit pec-

catum dimitti ſm iuſtitiam: quod cõueniẽter poteſt dici fieri etiam ſm preſcientiam. Et inde ſumpta occaſione duas dicit eſſe dei preordinationes, z eas ſimiliter duos eſſe effectus: qõ totum arguit ex diuerſis verbis authoritatis ap̃li. Subiũgit etiã qualiter lege cõſequẽdi ſe habeant iſte preordinationes z earum effect⁹. z adiicit authoritatẽ euãgelij ſi fuiſſent ex nobis ꝛc. etiã ſm hanc diſtinctionẽ eſſe intelligenda, z in quem modũ obſtaret demonſtratur. et hoc vſq; ad ℣. hanc ſocietatem. Zau.

a ¶ Scõm p̃ſcientiã preſentis iuſtificationis. l.

b ¶ Authoritate. Ite. diſ. benedict⁹. Zauren.

c ¶ Preordinationes i. plures predeſtinationes. pluraliter dicit ꝓpter duos effectus preordinationũ: quorum vnum implet deus hic ꝓpter iuſtificationẽ: alterũ in futurum dando beatitudinem. vna eſt eñ dei preordinatio. i. deus preordinãs: deus vnus et p̃deſtinãs vnus eſt: ſz eius duo ſũt effect⁹ ſcilz iuſtificatio vel iuſtificatio in p̃ſenti, z eterna beatitudo in futuro.

d ¶ Prima predeſtinatio. id eſt primus mod⁹ predeſtinationis. Zau.

e ¶ Iuſtificauit. Id eſt gratos fecit. Zau.

f ¶ In dilecto. i. ꝓpter vel ꝓ: q; ꝓpter dilectũ filiũ ſuum nos diligit. z illis quos diligit ſ. filius z quibus vult filius diuina dona largitur.

g ¶ Conſequendi. i. conſequẽtie hypotheticarum vel conditionalium.

h ¶ Exierunt. Quia non poteſt eſſe q; nobiſcum fuiſſent quo ad ſecũdam preordinationem, ſcz q; eſſent preordinati ad vitam eternam, et tamen non manſiſſent nobiſcum intelligitur continue. vnde ſubiungitur: immo ineepiſſent eſſe nobiſcum. ℣.

i ¶ Secunde. Quod nota per hoc q; dicitur fuerunt ex nobis.

preſciẽtiam[a] remittunt cũ ab eterno gr̃a preparat qua vocat⁹ iuſtificet, iuſtificatus tandẽ eternaliter glorificet. Scõm iuſtitiã ℣o pcta remittunt, vel cũ baptiſma plena fide accipitur, vel pn̄ia toto corde ꝑtrito celebrat: q; remiſſio et ipſa ſm p̃ſcientiã nõ incõueniẽter fieri ſ. Ut eñ ex p̃miſſa authoritate[b] ap̃li datur intelligi, due ſunt preordinationes[c]. Una q̃ quiſq; preordinatur hic ad iuſtitiã z remiſſionẽ pct̃o; percipiẽdã: altera qua aliq̃s predeſtinat ad vitã eternã in futuro obtinendã. Harũ effect⁹ ſunt p̃ſens iuſtificatio, z futura gl̃ificatio: q̃ oia in premiſſa auctꝛ cõueniẽter diſtinguuntur. Prima eñ predeſtinatio[d] qua preordinat ad preſentem iuſtitiã, deſignat cũ dicit. Sicut elegit nos in ipſo ante mũdi conſtitutionẽ ꝛc. cuius effectus infra ſupponit. In qua gratificauit[e] nos in dilecto[f] filio ſuo ꝛc. Scõa preordinatio ibi oſtẽditur. Qui predeſtinauit nos in adoptionem filioꝝ ꝛc. Eius effect⁹ premittit dũ dicit. Qui bñdixit nos in oñi benedictione ꝛc. Hꝫ due preordinationes et earũ effectus ita ſe habẽt, vt prima z eiꝰ effectus natura p̃cedãt: z lege cõſequẽdi[g] iferant. Si eñ aliq̃s p̃ordinat⁹ eſt ad vitã, cõſeq̃nt infertur: ergo p̃deſtinatus eſt ad iuſtitiã: z ſi conſequitur vitã eternã, ergo conſecutus eſt iuſtitiã. ſed non cõuertit. Unde multi participes ſũt prime preordinationis per eius effectus: ad q̃s ſcõa vel eius effectus minime ptinere, pbãtur. Iurta hãc diſtinctionẽ intelligẽda eſt authoritas illa Jo. Exierũt[h] ex nobis, ſz nõ erãt ex nobis. nam ſi fuiſſent ex nobis: mãſiſſent vtiq; nobiſcum. Ex nobis (inq̃t) exierũt. i. a nr̃a ſocietate receſſerunt: qua prime p̃ordinatiõis et eiꝰ effect⁹ nobiſcũ participes erãt. ſz nõ erãt ex nobis. i. ſcõe[i] p̃ordinationis et eius effect⁹ ſocietatẽ nobiſcum nõ inierũt: qõ ex eo videri põt, q; ſi fuiſſent ex nobis. i. ſi illi[j] p̃ordinationis nobiſcum participes eſſent, manſiſſent vtiq; nobiſcũ. i. a ſocietate effect⁹ eius[k] p̃ordinationis quã nobiſcũ cõtraxerant, nõ receſſiſſent. ſi eñ ad ſecundã[l] p̃ordinationẽ vtrũq;[m] referret: nõ ꝓueniẽter[n] illud inferret, mãſiſſẽt: imo cepiſſent vtiq; nobiſcũ eſſe. ſi ℣o ad primã, falſa eſſet ꝓpoſitio, ſi fuiſſent ex nob; ꝛc. Multi eñ preſentis iuſtitie z ſcitatis participes ſiũt, q̃ tñ in ea nõ pſeuerãt. vñ dñs ait in euãge. Non qui ceperit, ſz q̃ pſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit.

Hanc[o] ſocietatẽ ſi quis ſolo nomine et profeſſione, non autem rei veritate a damnandis dicat contrahi,

k ¶ Eius preordinationis. ſcz prime.

l ¶ Ad ſecundam. non ad primam.

m ¶ Utrumq;. ſcz ſi fuiſſent ex nobis, z mãſiſſent vtiq; nobiſcũ: ita ſcz vt antecedens referat ad ipſam preordinationem ſm naturam, et conſequens ad effectum.

n ¶ Non conuenienter. Hoc forte ideo dicit: quia adhuc iſti non habebant effectus ſcõe predeſtinationis, ad habituri erant et ideo non conuenienter ſubiungeret mãſiſſet: cũ adhuc iſti ibi non manerẽt: q̃ innuit ex vi locutionis. ℣.

? Antecedẽs ſi fuiſſent ex nobis: ꝓſequens eſt manſiſſent ꝛc.

Hanc ſocietatẽ. ¶ Caſus. Oſtẽdit Gratia. in hoc ℣. q; damnãdi veram iuſtitiã poſſunt habere donec pie viuunt z nõ ſolo nomine: licet nõ ſint habituri vitaz eternam: quod rationibus z authoritatibus probat, et hoc vſq; ad locum illum, qui autem. nã ibi aſſignat modos huius vocabuli filius, z qualiter filij dei appellẽtur etiã qui futuri ſũt mali vt oſtendat qualiꝫ peccata dimiſſa redeãt. z hoc facit vſq; ad ℣. qui autem. et quod dicit ibi ſocieratem. i. effectum predeſtinationis. Participes ait. ſcz Augu. ℣. e. c. ſi ex bono.

ſ. Joã. 13. a.

o ¶ Hanc ſocietatẽ. predeſtinatorũ vel preſcitoꝝ de q̃bus fit mẽtio in authoritate Jo. exierũt ꝛc. ℣. Pri. et ca. ſi ex bono ꝛc. q. d. i. eadẽ qualitate in qua erãt futuri, apparebũt tunc in preſentia.

Mat. 10. c.

o ¶ Hanc ſocietatẽ. ſcz q̃ dãnandi verã iuſtitiã habere poſſunt ſm preſcientiam, z nõ ſolo nomine cenſeri debeant, oſtẽdit authoritate z rõnib⁹ vſq; ad illũ locũ: q̃ aũt. ibi diuerſos modos huius vocabuli filius dei aſſignat, z qualiter filij dei appellant etiam qui futuri ſunt mali: vt oſtẽdat tandem et hoc qualiter pcta dimiſſa redeant: et hoc vſq; ad ℣. qui autẽ. Et hic not. q; hic vult infringere opinionẽ quam. ℣. eo. poſuit. ℣. eorũ. que dicit dãnandos ſolo nomine iuſtos eſſe, z non ſm preſcientiam.

a ¶ Authoritatis. Que authoritas posita est. ß. e. si ex bono. Z au.

b ¶ Que in eadē. ß. ea. dis. ß. verū. c. si ex bono. Y.

c ¶ Qualitate. Ordo: vt essent filij re. i. prescientie presentis malitie z peccati presentis: essent tales dico nō

Joan. 1. c. spe tantum, sed ante dei oculos, id est vt non solum viderent tales, sed etiā

Joan. 1. g. essent. hug.

d ¶ Presentiū. q̄si dicat, in ea q̄litate in qua erāt futuri, apparebūt tunc in presentia: vt. ß. e. notaui.

Eph. ij. a. e ¶ De quibus. Scilz q̄ presentē habēt iustitiā, ſz sunt eā amissuri: de quibus. ß. plibauit. ß. eorum. Z au.

Eph. v. b.

ſ. Ti. j. c. f ¶ Veraciter. Ar. ff. de aur. z ar. le. l. si ita. Z au.

g ¶ Duobus modis. Id est ſm q̄ sunt in patria tam, et ſm q̄ adhuc sūt in presenti vita: qō tripharie diuidit sicut iā magister dicet. hug.

h ¶ Expectatio. Id est creatura expectans. ſ. homo.

homo i alia vita apparebit filiꝰ dei. i ¶ Reuelationē filiorū dei. vel homo fidei, id est fide illa: ex qua scilz apparet q̄ius est, vel futurus erit: vt in qua scilz hō ōt hic creatura: q. hic videbatur eē creatura trīa: sed in alia vita appebit q̄ est filiꝰ dei qs in hac quidem vita plene nō apparet. Y.

Ezec. xvij. f. k ¶ Corruptiōis. Id est penalitatis a causa querendi victū et vestituz et alia quib⁹ indiget nīa mortalitas. Y.

l ¶ In libertatez gloue. id est in gloriosam libertatem eiusdē authoritatis[a] testimonio cōuincitur. De his em̄ qui prime nō scē prēordinatiōis sunt participes. Aug. ait. Nec nos moueat q̄ quibusdā filijs suis de⁹ nō dat istā pseuerantiā. Absit em̄ vt ita sit si de predestinatis essent, z cetera q̄ in eadē[b] auctē supra cōtinētur.

Ques nāq; de q̄b⁹ i euāgelio dñs ait: Et alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili. z filij de quibus Joan. ait: Vt filios dei q̄ erant dispersi, congregaret in vnū: ita prescientia erant oues z filij: vt qualitate[c] psentiū nō spe tm̄, sed etiam ante dei oculos essent filij tre z pditionis eterne: vñ apl's non ait videbamur esse: ſz eram⁹ in q̄t et nos natura filij ire, nec ait: Reputabamini ab hoibus, ſz fuistis aliq̄n tenebre: nunc aūt lux in dño. de se scribēs ad Timo. nō ait videbar, ſz fui pſecutor z blasphemus z iniurios⁹: nūc aūt sum miam⁹ pſecutor⁹. oēs q̄cūq; in Christo renascunt, z q̄ ex⁹ sanguie a diabolo redimunt: pu⁹ ex Adam pctōes nascūtur, et diabolice futuritis obnoxij. Sicut q̄ isti q̄uis sint futuri filij dei, tamē pu⁹ sunt filij diaboli: sic hi de quib⁹ sermo habet: q̄uis recedendo a iustitia futuri filij sint pditionis eterne: cū tm̄ pie et fideliter viuūt, vere sunt filij dei, z iusti, z eterna btitudine digni. vnde auctas nō ait: cū viderent pie et fideliter viuere: sed cū pie et fideliter viuerent, nec veraciter[e] a bono in malū cōmutarent, qui nunq; veraciter boni fuerūt. dñs q̄z non ait p. Ezechiele: Si auerterit se iust⁹ a iustitia sua quā videbat hre: sed sua. ſ. quā veraciter habet. Nō aūt in eadē authoritate sequit: Nō erant in numero filiorū q̄si erant in pfessione filioz: ita intelligendū est. Filij dei duob⁹ modis[g] appellātur: vno modo appellant in futuro: altero in psenti: qui triplex est. Dicūtur filij dei participatiōe hereditatis eterne: sicut Joan. ait in euangelio. Quotquot crediderūt in eum, dedit eis potestatē filios dei fieri. z apl's ait i epistola ad Rom. Expectatio[h] creature reuelationē[i] filiorum dei expectat: et. j. Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis[k] in libertatem[l] glē filioz dei. et. j. Ipsi intra nos[m] gemimus adoptionē[n] filiorū dei expectantes. Hinc etiam Aug. eadē ꝑba apl̄i exponēs ait: Modo tātū creatura[o] est, nondum filioz forma pfecta. Hoc[p] ergo modo nō sunt filij dei nisi participes eterne[q] bri tudinis. In psenti etiā dicuntur filij tribus modis: vel pdestinatiōe tm̄: sicut hi de quib⁹ Jo. ait: Vt filios dei q̄ dispersi erant etc. vel predestinatione, et spe eterne beatitudinis: sicut illi de q̄bus dñs ait: Filioli mei adhuc modicū vobiscum[r] sum. Vel merito fidei z psentis iustitie: nō aūt pdestinatione claritatis eterne: sicut hi de q̄bus dñs ait: Si aūt dereliquerint filij eius legē meam, et in iudicijs meis non ambulauerint etc. Hi ergo[s] de quibus in psenti agit: filij sunt merito fidei et pnīs iustitie: nō tūt aūt filij adoptiōis eterne. Qui ergo pctā dimissa fatent redire: ſm iustitiam et nō ſm pscientiam[t] ea dimitti necesse est vt cōfiteant: sicut saluādis pctā ſm iustitiā ad eternā dānatione iputant nō ſm pscientiā: q̄z illis a bono in malū deficientib⁹ singula replicabūt ad suppliciū: z his vsq; in finē i bono pseuerātib⁹ nulla iputabūtur ad penam eternam. Q. ui aūt[u] dicunt q̄ pctā dimissa non redeant, authoritate Gregorij z Prosperi sententiam suam cōfirmare conantur. Aliter enim Grego. in moralibus libro. xxxv.

quam habebunt ſi ſij dei. hug.

m ¶ Intra nos. i. in anima z ratione dolemus.

n ¶ Adoptionē. Perfectā: ſcz ex oi parte: vt simus filij dei ſm animā et ſm corpus, quantum ad gaudium anime, et ſm̄ſ immortalitatis i corpore. hug.

Joan. j. a.

Rom. viij. d.

o ¶ Creatura, Nulla prerogatiua sup alias creaturas predita.

Filij dei erimus ſm alam coap.

p ¶ Hoc ergo. ſ. cut q̄ qui mali sunt adhuc, sed futuri sunt boni: q. pdestinati.

q ¶ Eterne. Sicut qui boni sunt, z finaliter sunt boni permāsuri. Z.

r ¶ Vobiscum. i. adhuc modicum ſi dei habēbus. Z.

ſ ¶ Vi ergo. Infert ex proxime dictis per argu. a ſimili: et reuertitur hic ad principalem materiā huiꝰ quarte dist.

Joan. 17. g. Joan. xvij. f.

t ¶ Non ſm pscientiam. z tamen ſm pscientiam dimittit: sicut ōt Ezechiel. ß. ea. ca. in domo. ß. sic itaq. Psic. que remissio. ter. sed hic alter sumit vñ. nomen pscientie ꝑ vñ.

Phil. ij. ¶ Qui aūt. Y hec est. v. pars dicti. in qua probat magister q̄ peccata non redeunt: quod verum est ſm Joan. de fan.

v ¶ Qui aūt. ab hinc vsq; ad. ß. verū. pbat sententiā aliā. ſ. pctā dimissa nō redire: zb⁹ duabus authoritatib⁹.

v. pars.

QUid est. ¶ Casus. Primo querit Gregorius quare per Moysem dicitur: Qui reddis iniquitatem &c. Secundo exponit illam authoritatem, quam dicit intelligi de originali peccato: pro quo originali peccato patris filius polluitur ante baptismū, sed post baptismum polluitur tantum pro suo peccato.

Exo. xx.a.

a ¶ Iniquitatez. per hanc authoritatem non ꝓbatur ꝓpositum, sed per sequētem optime. Lauren.

b ¶ Filijs. Non posset intelligi nisi de originali peccato: alis enim cōtra diceret authoritas illa filius non portabit &c. j. qōne. iiij. iudei.

c ¶ Peccatum. Solum.

d ¶ Habemꝰ. vnde patz ꝙ originale peccatum dimissum nō redit: et ita peccata dimissa nō redeunt.

Peccatum originale dimissum nō redit.

QUi recedit. ¶ Sed nō in id qđ. 8. xxiij. qō. iij. si illic. 3. l. distī. ca. miror. 5. distī. j. tres autem. 9.

e ¶ Recedit. Nec in origine dixisse dicit iste ꝙ peccata non redeant: sed si cōtrarium tenere voluerit, expone sic: non redit oino vel eadem quantitate in qua prius est.

Extra de pe. s. 5 ¶ Nec in origi nali cōtradicit sibi ipsi opi. si sic exponatur.

f ¶ Recidit. Hic expresse dicit iste ꝙ peccata non redeant: sed si cōtrarium tenere voluerit, expone sic: non redit oino vel eadem quantitate in

QUi tamen. Supra. ca. proxi. qui recedit.

g ¶ A morte. Id est simili pena eterna.

h ¶ Que. Id est qualis mors eterna. si sic exponaꝝ non contradicit sibi.

¶ Finis huius ¶ Casus. Hic dicit Gra. ꝙ finis .pri. ca. vbi dicit ea morte, contradicit principio vbi dicit, sed non illud. sed hec dictio ea facit simplicem relationē. Qui autem dicit ꝙ peccata nō redeunt, sic intelligūt authoritates contrarias que dicūt peccata redire, z ꝙ ōs id eis sic ꝙ peccata redeunt. quod adhuc ꝓbat per sequentia, per que ꝓbat a contrario sensu ꝙ peccata redeunt: qz bona preterita per peccatum mutantur.

i ¶ Principio. Magister vocat principiū vbi dixit, sed non in id &c. finem vero vbi dixit: qui tamen ea &c. 8. ca. proxi. qui recedit. sed illud ea, facit simplicem z nominalem relationem: non numeralem, sicut ibi mulier q̄ dam nauit, salnauit.

m ¶ Quam penam. Verum diceret si ꝓ eodem peccato penam exiperet. Lau.

n ¶ Assertores. Id est illi qui dicunt ꝙ peccata dimissa non redeunt. Lau.

o ¶ Determinat. Gra. aliter intelligit in sequenti. 5.

p ¶ Extinc. Vel potius qz ita damnabitur quis ꝓ sequenti peccato, sicut dānaret si prima peccata non essent dimissa. s. eternaliter: sed nō tantum punier. Hug.

¶ Hec illa. ¶ Hec est. vj. pars dist. in qua ꝓbat per sex authorit. ꝙ peccata redeunt: et hoc ꝓbat superficialiter: nam authoritates bene intellecte nō faciunt pro eo. Jo. de fan.

vj. pars.

q ¶ Ut enim dñs. Ad hoc loco vsqz in fine nititur Gratianus constare argumentū huiusmodi ꝙ bona ꝓiota ꝓ mala sequentia mortificata reuiuiscūt, si postea bona fiāt. ergo a simili cum mala per penitentiam mortificētur: si iterū quis in malum reciderit, reuiuiscunt: et ita peccata redeunt. sed hec argumentatio (vt predixi in principio huius distic.) non procedit quia in via, aliud est i via aliꝰ aliud in inuio, id est aliꝰ inuio. est i bono, aliud in malo: qz bona communicant, non mala. argu. de consec. dist. iiij. queris. argu. ff. de ser. expor. seruus. et ꝓbat primum vsqz ad illum locum, hoc sicut. secundum aūt ꝓbat vsqz ad illum locum, porro. exinde ꝓbat ꝙ eadem ratio est in bonis z in malis quo ad hoc. tandem cōcludit in ¶. sed his. ver. sicut igitur bona. Lau.

Ezec. xxxiij. d.

Aliud ē in via, aliud in inuio.

r ¶ Auerterit. ¶ Non recordabuntur. ergo idem est ac si nunqꝫ habuisset aliquod bonuz propter quod peccatum sibi fuit dimissum. Et ita idem est ac si nunqꝫ ei peccata fuissent dimissa. et sic omnia peccā taliter dimissa redeunt. z dicunt redire per sequens pctm, sicut priora bona mortificata per peccata, dicūtur per pniam reuiuiscere. L. et ita argumentat Gratianus ex his authoritatibus a simili per contrarium.

Bona mortificata per peccata ꝙ pniam reuiniscunt.

s ¶ Hoc nobis. ¶ Reuocamus. in defensionem a peccato penam ad vitam eternam. Lau.

t ¶ Preteritorum bonorum. Quin ꝓ malis puniatur: mitius tamen punietur. Vel quo ad vitam eternam consequendam non debet haberi fiducia. De hoc. 8. distinc. iij. ca. querat. ¶. item illud. licet quo ad minorem penam subeundam possit haberi fiducia. 9.

a ¶ Depuso. hoc continetur in aggeo propheta in primo capitulo. Lau.

b ¶ Refugientes. ¶ Priorib⁹. Ecce verbum pro quo inducitur capitulum.

c ¶ Melius. Id est minus malum. Lau.

d ¶ Intermittẽtes. i. dimittentes: quasi non hoc tantũ cõtenti, sed cum hoc habito ad viteriora p̃cedentes.

e ¶ Inchoatiõis. id est in q̃o chr̃us inchoat esse in nobis per fidem: scilicet qui fmo est de initio fidei quo rudes catechizãtur: vt est symbolum z dñica oratio. z.q.j. placuit. hu.

f ¶ Feramur. fz intelligentiam scripture, z bonã operationem.

g ¶ Iacientes fundamẽtum. nos inquã dico iacientes fun. penitẽtie. Q̃ pu⁹ dixit sermonem inchoationis, hic appellat fundamentum: q̃ ad religionem chr̃ianã venientibus prius p̃ponit: et super hoc quod perfectionis est edificatur. dicit ergo, nos dico iacientes fun. penitẽtie. i. penitentiã fixi lapidem in fundamẽto, quod est pena de peccatis, vel de hoc q̃ q̃ priora bona mortificauit per peccatum. iacientes dico, id est non sicut olim, scilz non ita negligẽter sicut olim: vt sicut prius cecidimus, sic iterum cadamus. Uel non rursus, id est non amplius nisi modo iaciamus, vt amplius iacere non sit opus.

¶ Dicens opera. ¶ Casus. Iste. S. respicit finem precedentis ca. et dicit Gra. q̃ per opera mortua, prioria bona significantur: que sicut per peccatũ mouunt, ita per penitentiam reuiuiscunt. vnde Gratia intendit probare a simili per cõtrarium: ergo mala per peccatũ redeunt. Et ad hoc inducit auctoritates sequentes.

h ¶ Ad meritum. Licet magister ad hoc istud allegat: non tamen per gratiã intelligendũ: vt idem sit in malis magister tamen ad hoc. S. tres posuit opiniones.

i ¶ Unde August. Pium est. S. distin. ij. ca. querat. S. illud autem. z ca. pium est.

k ¶ Piero. Non est. S. dist. ij. S. hec ita q̃, z. c. nõ est. Hiero. Non est iniustus deus etc.

Depuso[a] q̃ppe sacculo aliũde erit q̃ aliunde immittit: q. indiscrete mentes mercedẽ que ex bono opere acquiritur, nõ aspicũt quõ ex malo opere perdatur.

Item Petrus in epistola. ij.

Si refugiẽtes coinq̃nationes mundi in cognitione dñi nr̃i saluatoris Jesu xp̃i, his rursus implicati superãtur: facta sunt eis posteriora deteriora priorib⁹[b]: melius[c] enim erat illis nõ cognoscere viam iustitie, q̃ post cognitionem retro: sum cõuerti ab eo q̃ illis traditum est sancto mandato. Paulus quoq̃ scribens ad Hebreos ait.

Intermittẽtes[d] sermonẽ inchoatiõis[e] xp̃i, feramur[f] ad eius pfectionẽ nõ rursus iacientes[g] fundamentum pnie ab operibus mortuis. Hebr. vj. a.

Dicẽs opera mortua, prioria bona signat aplꝰ q̃ p̃ sequens pcm̃ erant mortua: q. hi peccando prioria bona irrita fecerũt. Hec sicut peccãdo fiunt irrita, ita p̃ pniam reuiuiscũt, et ad meritum[h] eterne vite et beitudinis singula pdesse incipiunt, etiã illa que pctis inueniunt admixta. vnde Augu.[i] Pium est credere etc. et Hiero.[k] Nõ est iniustus deus etc. Aplꝰ etiã scribens ad Hebreos fidem z dilectionẽ z bona opa eoꝝ breuiter ꝓmemorat: horũ oim mercedẽ quam amiserãt peccãdo, post pniaz a dño eos recepturos ostendit. Porro[m] qui per ꝓphetã dixit. Si auerterit se iustus a iustitia sua etc. ipse per eundẽ ꝓphetã pmisit dicẽs: Si impius egerit pniaz ab oĩb⁹ peccatis suis q̃ opat⁹ est: z custodierit vniuersa p̃cepta mea, z fecerit iudiciũ et iustitiã: vita viuet et nõ morietur: oĩm iniquitatũ eius quas operat⁹ est nõ recordabor: in iustitia sua quam operatus est, viuet.

Hdus[o] q̃z israel per assyrios captiuandis veteris idolatrie pctm̃ dñs per Osee ꝓpat: z peccatum q̃ Moyse supplicante patribus fuerat dimissum, hoc in filijs reuiuisse ostendit dicens.

Ue eis q̃ recesserunt[p] a me: qm̃ vastabuntur[q] quia p̃uaricati[r] sunt in me. Ego redemi[s] eos, z ipsi locuti sunt contra me mendacia[t], et non clamauerunt ad me in corde suo, sed vlulabant[v] in cubilibus suis: super triticum et vinum ruminabant[x]: et recepturos. ergo a filijs intelligat q̃ Jrũ idem esse in malis, q̃ cum horum sententiam reuiuiscent.

¶ Porro qui. ¶ Casus. Allegat nunc Gra. pro illa parte scilicet q̃ peccata dimissa redeunt. et hoc probat auctoritate Ezechielis prophete, que satis plana est: per quem dñs loquebatur: z hoc probat a contrario sensu.

m ¶ Porro. hoc porro copulatiue tenetur, nõ aduersatiue: z inducitur sequens ca. ad probãdũ q̃ bona mortificata reuiuiscũt. Porro quia: tenetur. Gra. allegat q̃ alia sua fuerãt peccata non redeunt. vel si pro alia sententia intelligatur, sic accipiatur litera quasi nõ solum per auctoritatem illã si auerterit se etc. peccata redeãt: fz et per auctoritatẽ aliam. Ezec. xviij. D.

n ¶ Eundem propheta. i. eundem prophete qui predixerat: z Ezechielem: vt. S. fmus. Ezech. xxxj. c

¶ Filijs. ¶ Casus. Adhuc probat Gratian. q̃ peccata dimissa redeunt. Et ad hoc probãdum, inducit ca. sequẽs per quod intendit probare q̃ peccata dimissa redeũt. vnde dicit propheta: Ue eis qui recesserũt a me z p̃ quanimã damnabũtur q. i me prenaricati fũr etc. z sunt verba Osee ꝓphete redarguentis filios isr̃l. Et ca. ve eis. patet. Osee vij. a.

o ¶ Filijs. per quos oẽm ppl'm mystice intelligas colentem idola. Psal. xxxij.

p ¶ Ue eis qui recesserunt. per idololatriã vel peccatum immane. xlv. dist. disciplinę.

q ¶ Uastabuntur. Ab hostibus, et mĩeri erunt.

r ¶ Preuaricati. Adorando vitulum: et transgrediendo meum p̃ceptum: de quo dixi. Non facietis vobis deos alienos.

s ¶ Redemi eos. Ab egyptiaca seruitute.

t ¶ Mendacia. Dicentes. hi sunt dij tui israel.

v ¶ Ululabant. Luxurie vacantes.

x ¶ Ruminabant. Id est non sicut boues comedebant, sed quasi iumenta.

x ¶ Ruminabant. id est abundantiam rerum quam habebant sepius ad voluptatem quasi ad fauces reuocabant: vt inde delectabilius pasceretur, nihil nisi de.

bos et luxurias querentes.
a ¶ Recesserunt. Dando se diabolo.
b ¶ Eruditui. Per Moysen z alios fideles.
c ¶ Et confortaui. Id est dedi eis fortitudinem bellandi in tempore Josue.
d ¶ In me cogitauerunt. Qui tanta eis feci.
e ¶ Malitiã. cum non possent nocere cogitatiõe sola, potentiam meam ad idola transtulerũt. Hug.
f ¶ Reuersi. ad id qõ fuerunt antecessi ipsos reuocarem per Abrahã z Moysen: vt absq; ingo legis et notitia dei ferrentur in preceps. Hug.
g ¶ Dolos9. Dei incederat eos contra aduersarios, ipsi ño contra deũ nituntur, et sagittas blasphemie contra deum iniciũt.
h ¶ Cadent. principes.
i ¶ A gladio. Materiali vel spirituali. Hug.
k ¶ Eor. Quiv. ulos auũ sunt vocare deos.
l ¶ Antiqua. ¶ Hec est septima pars dist. in q̃ magister soluit questionem. Jo. de San.
¶ Casus. Verba sunt Gratiani interpretantis summatim hꝰ Osee, postea per eũdem ꝓphetã vult allegare ꝓ alia parte, scz qꝺ petã dimissa non redeant.
l ¶ Antiq̃ peccata parẽtũ. Scilicet qꝺ nõ puniat filios ꝓ peccatis patrum, sed potius ꝓ suis, z hoc inciden ter interserit Gra. et interserit quedã ꝓpria opinionẽ quã illatur9 est.
m ¶ Hieronym9. Super predictã literã Osee, scz ne forte ꝛc. Lau.
¶ Um ita. ¶ Casus. Verba sunt hiero. exponentis predicta hꝰ Osee, ne forte ꝛc. Dicit enĩ qꝺ de9 non punit ꝓ peccatis patrũ, sed ꝓ suis iniquitatib9 quas quotidie faciunt. Sequentia duo ca. patent.

cesserũt a me, z ego erudiui b eos, z cõfortaui eos, z cõfortaui c brachia eorũ, z in me cogitauerũt d malitiã e, reuersi f sunt vt essent absq; iugo, facti sunt quasi arcus dolosus g, cadent h a gladio i principes eor̃ k a furore lingue sue. Antiqua l pecca ta parẽtũ filijs imꝓperat ser mo diuin9, z ꝓpterea principes eor̃ in gladio casuros predixit. sed per eundẽ ꝓphetã cõtra se dñs facere ostendit, dicẽs.

DE forte dicãt in cordib9 suis omnẽ malitiã eorũ me recordatũ, nunc circũdederũt eos adinuẽtiones sue que coram facie mea facte sunt.

Item Hieronymus m.

CUm ita puniant ne cogitẽt qꝺ ꝓ veterib9 peccatis patrũ punitã eos, qz nunc id est in presenti, ꝓ malitijs suis ꝙs inuenerũt circũdati sunt pena, z mala eor̃ (sicut putãt) nõ me possunt latere, sz potiꝰ ipse adinuẽtiones aperte sunt coram mea facte, que oĩa clare videt.

Idem n.

HEretici non possunt ꝓpter vetera petã contra deũ causari: cum antiquis operibus addant nouam impietatem, z suis ligentur peccatis: z cum deum celare se putẽt, oculos eius vitare non possunt: quia vultus domini super facientes mala.

Item Gelasius papa.

DIuina clemẽtia dimissa peccata in vltionem vlteriꝰ redire o non patitur.

SEd his authoritatibus p docentur filij ab originali peccato expiati non ideo puniendi quia patres peccauerunt: sed ideo peccatum patrum in eos redire, quia eorum q culpam sequuntur. Sic z bona que peccato moriũtur, non proficiunt ad premium qz facta sunt, sed qz per penitentiã remanserunt: tale est z illud Auguſt. in libro Psalmorũ. si Judas r teneret adoptionem ꝛc. sic etiam et illud Greg. in moralibus intelligitur quid est s quod dicitur: Reddis iniquitatem patrum in filios ꝛc. Illis nãq; parentum iniquitas reddit, qui ꝓpterea puniuntur quia in radice traxerunt t amaritudinem u peccati: illis autẽ nõ redditur, in quibus merito sue iniquitatis non remanserũt peccata parentis. Sicut x ergo bona que peccato moriũtur, per penitentiã remanserunt ad premiũ: sic z mala que per penitẽtiam delentur, remanserunt ad supplicium. vnde ꝓpheta ex persona penitẽtis deploraꝺ, dicens: Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. i. plage per baptismũ sanate. hinc etiã idẽ ꝓpheta quãuis fide z sacramẽto circuncisionis ab originali peccato se mundatũ cognosceret: tamen adulterio z homicidio qõ cõmiserat, illud reuixisse intelligens, non sine causa inter cetera ipsum confitetur z dicit: Ecce enim in iniquitatibus concept9 sum ꝛc.

¶ Distinctio.v.

n ¶ Idem. Super eundem locum. Lau.
o ¶ Diuina. ¶ Redire. Supra. j. q. iij. iam inqz. z. xxij. q. iij. si illic.
¶ Sed his authoritatib9. ¶ Casus. Indurit Gra. z. c. ꝓxi. quasdam authoritates que videnꝺ dicere qꝺ peccata dimissa non redeãt: sed quia sunt contra suam sentẽtiam: ideo nũc eas soluit, z dicit qꝺ intelliguntur de originali peccato: de quo iurgato non puniũtur quia patres peccauerunt: sed ideo puniũtur, quia mala eorum sequuntur eos. In fine concludit qꝺ sicut bona per penitentiam remanserũt ad premiũ, sic mala remanserunt ad supplicium. Et ad hoc induxit authoritates ꝓphete: sed quidã faciunt ibi ca. putruerunt, sed hug. non facit ca. ab illo. ¶. sz his. vsq; ad dist.
p ¶ Sed his authoritatib9 ꝛc. Supra proxime relatis ab illo. ¶. antiqua. et illis superioribus capitulis quod est, qui recedit, qꝺ videtur dicere qꝺ peccata dimissa non redeant. Lau.
q ¶ Quia eorum, et sic non ostendũt qꝺ peccata non redeant. Lau.
r ¶ Si Judas. ē. in pn. hui9 dist.
s ¶ Quid est. ē. e. dist. in ca. hanc. ¶. q autem. Hug.
t ¶ Radice traxerũt. In ipsa origine carnis.
u ¶ Amaritudinẽ. i. causam amaritudinis, vel causaz amare peccati.
x ¶ Sicut. Ecce qualr induxit superiores authoritates a simili. Lau.
y ¶ Cõcept9. Arg. qꝺ originale peccatũ tenemur ꝓfiteri: qꝺ nõ est verũ, qz tm̃ cõmissa tenemur cõfiteri: at illud non est cõmissum, sz ꝓtractũ: credo tamẽ ꝓfitione exigi. que esn notabiliter fiunt ꝛc. vt. ff. de iniu. l. item apud La beonem. ¶. hoc edictum.

Exo. xx. a.
Psal. xxxvij. f.
Pcm̃ originale nõ tenemur ꝓfiteri.

IN penitētia autē. ¶ Hec dis. diuidit in iiij. partes. In q̄rū p̄ma ponit modos penitētie. Scōa ibi: Quālitas. Tertia ibi: Falsas. Quarta ibi: Fratres. Jo. ō fū. ¶ Causa. Hic ponitur quinta distn. in qua notantur ea que penitentes debent considerare, z ponuntur in principio sequentis ca. et hoc etiā versū notant. Quis, quid, vbi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quādo. horum exēpla colligant in principio cap. Debet ista considerare peccator, vt plꝰ doleat: et sacerdos debet considerare, vt plus vel minus puniat.

a ¶ In penitētia. In hac dist. et aliis duabus sequentibus agit tam de illa parte penitentie que dicit ois confessio, et operis satisfactio ꝯ de aliis: z ideo videndū est q̄s ois ꝓfessio fuerit instituta, vtrum necessaria sit vel tū volūtaria, qualiter sit facienda, z cui, z quando. Dicunt quidā † institutam fuisse in paradiso statim post peccatū dicente dño ad Adam, Adam vbi es? ideo enim quesiuit vt ipso cōfitente peccatum daretur forma aliis in posterū confitendi: sed quia in illa interrogatione dns minus exp̄esse videbat ad confitendum monuisse, ideo post exquisiuit a Cain fratricida expresse. Vbi est Abel frater tuus? Alij dicunt q̄ sub lege fuit primo instituta quādo Josue precepit Achor crimen suum confiteri, et lapidatus est. xlv. dist. sed illud. Alij dicunt q̄ in nouo testamento a Jacobo dicente: Confitemini alterutrum peccata vestra ꝛc. sed melius dicit eam institutā fuisse a quadam vniuersali ecclesie traditione potius ꝯ ex nouo vel veteris testamenti authoritate. Et tradito ecclesie obligatoria est vt preceptū. argu. xj. dist. in his rebus.

Confitemini alterutrum peccata vestra: fuit consilij primo, alioquin ligaret z grecos non obstante eoꝝ consuetudine. Est autem facienda aliter. s. taliter q̄ non solum de peccato, sed de omnibꝰ circunstātijs. j. e. c. j. Et est facienda sacerdoti si adest, vel proximo ꝑm Ar. in necessitate. ō. di. j. quē penitet. Est autem facienda cum quis peccat statim, quia nec per momentum ꝛc. † vt. ō. dist. iij. ille rex. z hoc si est manifestum. si autē est occultū et cōterit, non credo eū peccare si differt ois confessionē vsq; ad tēpꝰ penitētie deputatū per ca. ois. ex̄ de pen. et re. Sed qui differt cum habeat copiam sacerdotis, nunquid in quolibet instanti peccat mortaliter? nō, quia omnes mote illi circa vnum z idē tēpus sunt. sed augeꝝ illud ex diuturnitate. ff. de fur. eum qui. ex̄ de simo. non satisfacit.

IN penitētia[a] autē q̄ peccatōe considerare oportet, Aug. in li. de penitētia docet, dicēs.

CONsideret qualitatem criminis in loco[b], in tēpore, in pseuerātia, in varietate[c] persone, z qualiꝰ fecerit hoc tētatione[c], z in ipsiꝰ vitij multiplici executione. Opz[r] eīm penitere formicantē ꝑm excellentiam sui status[g] aut officij, aut ꝑm modū meretricis[h], z in modo[i] sui operis, z qualiter suā turpitudinē peregerit: si in loco[k] sacrato, aut cui debuit excellētiā fidei, vt sunt domꝰ dñoꝝ[l], aut alioꝝ multoꝝ, si in tēpore ofōi ꝓstituto[m], vt festiuitates sctoꝝ, z tēpora ieiunij: ꝓsideret quātū ꝓseuerauerit[n], z defleat qō perseuerauerit[o] peccauit, z quātaꝰ ꝗ fuerit in pugnatione. Sūt q̄ nō solū nō vincūt, sz vltro se pctō offerūt: nec exp̄ectāt tētationē, sz p̄ueniūt voluptatē, z ptractant secū cō multiplici actione vitij delectabiliter peccauerint: ois ista varietas confitenda est z defflenda: vt cū agnouerit q̄ peccatū est multū, cito inueniat deum ꝓpitium. i. cognoscendo augmentū peccati, inueniat se cuius erat, fuerit, cuiꝰ sapientie z ordinis, z statū omnem alteri nō peccātis[q] immoret in istis singulis, z sentiat modum criminis, purgās lachrymis omnem qualitatem vitij: defleat[r] virtutem qua interim caruit. Dolendum[s] est enim, z dolore purgandum est, non solū quia tis, z peccaret quidem mortaliter. Jau.

CONsideret. ¶ Causa huius ca. A principio igitur q̄ vsq; ibi, cautus sit. notantur ea que penitēs debet posse considerare vt illa confiteatur, et de illis doleat. Abinde sacra- vsq; ibi paueat, dicitur q̄ confitens non debet peccata mētare diuidere, vt vni sacerdoti partem cōfiteatur, et alij aliā partē. Deinde dicitur q̄ vere penitens abstinere debet a communione corporis christi, z a vanitatibꝰ seculi, z diligere vere penitentes.

b ¶ In loco. ō. di. j. aut facta.

c ¶ Varietate. agentis, z eius cum quo agitur. ō. di. j. aut facta. quedam enim res in clericis reprehensioni subiacet, que nō in laicis: vt. xxxj. dis. c. j. puta nubere.

d ¶ Et quali. Extra de homi. sicut dignum.

e ¶ Tentatione. an ab ea preueniꝰ, an ea preueniēdo: vt. j. sequitur.

f ¶ Oportet. ideo huiusmodi circunstātias tenet ꝓsiteri, † quia presumunt augere pctm̄ vel minuere, si m̄ eas subtraxerit p oblationē: nō dico eū teneri vt iterū ei cōfiteat circūstātias, nisi tales circūstātie essent q̄ alteriꝰ generis peccatū faceret, vt locꝰ sacer facit sacrilegiū: vt. ō. dist. j. aut facta. Jau.

g ¶ Statꝰ. ō. xj. q. iij. c. excellētissimꝰ. z ca. ꝑcipue. ff. de pe. re mili. l. ij. ex̄ de cle. ve. c. eꝑm. ꝛrra. ff. ad legē cor. desic. l. pe. ō. sz dic in ep̄o est maior pena sup̄ēdi tribꝰ mēsib⁹ a cōmunione ꝯ ab officio deponi. j. q. j. ꝗsquis.

h ¶ Meretric, an. f. fuit pulchra vel deformis: an solu tā vel obnoxia viro vel voto. ar. xxvij. dist. c. vir. Jau.

i ¶ Et in modo. q̄ ea abusus est, vtrū ordinarie, vel extraordinarie. nā vterq; dānabilis est. xxxij. q. iij. merentricis. xxxv. q. iij. extraordinaria.

k ¶ Si in loco. ō. xvij. q. iij. ꝗsq; ff. de incē. q̄ edes. ꝑ.

l ¶ Dominoꝝ. arg. ō. xxij. q. v. de fouma. ꝑ.

m ¶ Cōstituto. quo etiā a cōiugibꝰ est abstinendū. j. c. q. iij. c. j. z. ij. z fere per totum.

n ¶ Perseuerauerit. Nam perseuerantia auget delictum. xxiij. q. j. schisma. ff. de fur. inficiando. ☞. infans. e contra mora et perseuerantia excusat delictum quando. xxxv. q. vij. c. j. ff. de pe. si diuino. ff. de ritu nup. l. q̄ in prouincia. Jau.

o ¶ Perseuerāter. iteratio enim aggrauat. xxv. quest. j. ita nos.

p ¶ Et quanta virtus. i. resistentia. ꝑ.

q ¶ Nō peccāt. vt si minorē aliquē se nō peccāre videns

r ¶ Defleat. q. abstinere non potuit a peccato quādamodum z minor se abstinuerit.

s ¶ Dolēdū. ¶ Causa. Instruit Aug. penitentē do-

Pota lere tam in interioi ꝙ̃ in exterioi. pnia enim interioi ɔ̃z
terioi ꝛ dolere de tribus, ſcz de malis ꝯmiſſis: et hoc oſtendit
exterio vſq; illuc: deflear ꝛc. Jtem et de bonis omiſſis, ſcilz vir-
ribolen tutibus que oſtendunt ꝯ omiſſe, qñ q̃ deliquit in vno ꝛc.
dũ eſt. et hoc ab illo loco deflear. vſq; ad illum, animaduertere.

a quo loco vſq; ad illuz, in his olbius. oſtendit q̃ dolere debet de malo exẽplo qđ dedit proxi-mo peccando. Ab illo aũt loco: in his oñib⁹ ꝛc. vſq; ad illum locũ: qui ergo. inſtruit penitẽ-tem in exterioꝛ pe nitentia, que conſiſtit in faciendo: vt ſeculuz relinquere et ſiña. Ab illo lo-co qui ergo ꝛc. vſq; in finem inſtruit in interioꝛ que conſiſtit in abſtinendo. Jau.

Jaco. ꝙ̃d.

a ¶ Sed q̃ ſe. ꝛ. diſt. j. omnis. ℣. alij ecõtra. ꝛ ca. ſunt q̃ arbitrarif. Jau.

b ¶ Breuiſſimuz eſt. ℟. xxiij. qõe. iij. ipſa pietas.

c ¶ Jn vno. Scz mortali peccato: fa ctus eſt oim reus: ſcz peccatoꝝ.

d ¶ Omniũ reus. Offen- ſcilz quo ad vitam
deno in eternã. ita em̃ pro
vno, fa illa dãnabitur, ac
cuſ eſt ſi eſſet oibus inuo-
omniuz latus: ɔ̃z non tantũ
reus. puniaf: vt j. e. diſt. fratres. Vel qui of fendit in vno, ſcilz mortali pctõ: factꝰ eſt reus oim virtu tum. i. ex eo q̃ per vnũ peccatũ mortificat in ſe omnes virtutes. vl̃ qui of fendit in vno, ſcilz charitate, factꝰ eſt oim reus. i. ingra-tus oim bono. Am acceptor. Jau.

e ¶ Jdeo enim. quõ peccaſſet ſi rã ta bona habuiſſet. Et eſt argu. q̃ pfe ctus in eodẽ gene re delicti plus pec-cet ꝙ̃ imperfect⁹.

peccauit, ɔ̃z q̃ꝫ ſe ℣tute priuauit. nã ɔ̃z ſperet ſe cõſecuturũ venã: dolere tñ p̃ot q̃z nõ ꝓmeruit vñ remũerari cõfidat. anxiet ꝛ doleat q̃ modo effu-giẽs de preteritis penã miſer tñ nõ inde expectet gloriã: cu-ius omne tps (qñ breuiſſimũ eſt[b]) debuit decertaſſe ad cõſe quendũ premium. ¶ Defleat etiã qñ offendens in vno[c], fa ctus eſt oim[d] reus. ſi grat⁹ ſi̇ extitit, q̃ plen⁹ virtutibus deũ nõ oino timuit. Jn hoc em̃ qđ q̃ petõr ſit culpabilioꝛ, q̃ eſt deo acceptioꝛ. Jdeo ei[e] dã pl⁹ peccauit: q̃z oi bono abun dauit. Etiã alio mõ offendẽs in vno, reus eſt oim[f]: q̃z oñes virtutes patiũtur detrimẽtũ[g] ab vno vitio. nã ſi q̃s cadit in auaritiã, largitatẽ deſtruit et etiã caſtitatẽ minoꝛauit: amo re ei pecunie vl̃ violaret caſtitatẽ, vel ſaltẽ minus amaret. Si em̃ rãta ꝓpter deũ adhuc caſtitas ineſt, vt nolit eãdem pdere: tñ ſaltẽ minou gaudio minore affectione tuet. cã vbi videt inde ꝓcedere dãnũ pecunie ſic q̃z ꝛ i aliꝭ q̃ etſi nõ[h] expellant[i], tñ perceptiõe vni⁹ vitij vel ſatis vel parũ minuũ-tur, vel intẽtiõe deterioꝛatur: vñ oisvirtus amiſſa cuicunq; criminiꝭ eſt deflenda, et de oi-bus indulgentia petenda eſt.

¶ Animaduertere etiã opz ꝛ aiaduertẽdo deflere animam primi quã deo fornicatoꝛ eri-puit, vel ereptã in malo cõfir-mauit: etiã q̃ exẽplum[l] extitit mali in operatiõe ſui criminis cui magis pfuiſſet ſi aliꝭ fuiſ-

pro iſto ac ſi eſſet oibus inuolut⁹. has duas expoſitiões inuit hic ꝛ. ℟. e. diſt. ij. c. multi. ℣. nõ aute bene. Jug.

g ¶ Detrimentum. i. deffectũ: vt. xxxij. q. j. cum renunciatur. vel hoc quo ad opera exteriora, non quo ad eſſen tiam: quia ſi habet vnem, habet omnes. Jau.

h ¶ Que etſi nõ. qđãtum ad opera exteriora priorib⁹ ſimilia.

i ¶ Expellantur, re vera quo ad eſ-ſentiam iuſt.

k ¶ Crimini. Jd eſt criminoſo. alias ɔ̃z cuiuſcũq; crimi nis. Et eſt ſenſus. ois virtus. i. efficaci-a vel effectus cu-iuſcũq; crimis eſt deflendus. q. d. oẽ crimen cum ſuo ef fectu eſt deflendũ: vñ ꝛ ſequit. ꝛ de oi bus. q. ſit expoſitio precedentis. ℣. Crimi-na ſunt deflẽda

l ¶ Qꝫ exẽplũ. ℟. xlv. di. ɔ̃ illud. ℣. Mat. vj. c.

m ¶ Nõ cõſeruatam. i. cõfirmatem in malo per ſuum effectum.

n ¶ Peccãdo. i. de petõ ſuo bonis triſtitiã ꝓmiſſe: de qua dolẽdũ eſt, vt ɔ̃triſtãti ꝓſit ad vi tã. vel nõ eſt abſur dũ ſi ꝓprie de tri- Apli ℣ ſtitia doleat: q̃z et paſſiõe apli de paſſiõe dñi dñi do-doluerũt: ꝛ nos de luerũt.

penis martyrũ cõ-triſtamur. ff. de in-cen. rui. nau. q̃ nau fragio. ff. de leg. j. etiã ſi partis. ff. de bo. lib. in fuĩtutez. ff. ad ſyl. ſi q̃s gra-ui. ℣. ſi cũ. ff. de ℣b. obli. l. antepe. Jau.

o ¶ Pium. ℣. ea. diſt. iij. ℣. illud aũt. et ca. piũ eſt. ℣.

p ¶ Ex obedien-tie. ℟. xxiij. q. v. mi-les. ℣.

q ¶ Sui. i. ſnotũ peccatoꝝ.

r ¶ Ut deus. eſt vita eoꝝ infinita. vel ɔ̃z vitã ifinitã.

ſ ¶ Mouiturus. Ut corp⁹ redimas Sanita
tis cau-
ſa nĩta
toleran
da ſũt.
ſerrũ patieris ꝛ ignẽ: Arida nec ſitiẽs ora lauabis aqua Ut valeas animo, quic ꝙ̃ tolerare negabis? At precium pars hec corpore maius habet. Ouidius. xlvij. diſt. oẽs. xxxviij, diſt. omnes. xij. q. j. precipimus. Jau.

f ¶ Reus eſt oim. quo ad vitã eternã. ita em̃ dãnabit hoctamen attẽdendũ eſt ſm cõemptum. xxxij. q. j. cum renunciaſt. ℟. diſti. ij. ca. j. ℣. item ſm hanc. c. ſi em̃ inquit. ℟. j. q. i. multe ſunt aũt operationes. xxiij. q. iij. deus.

a ¶ A multis. xj. q. j. aliud. h.
b ¶ Offerat. Ex quo mentem obtulit. h.
c ¶ Et ad munera. ℣. iij. q. vij. in grauibus. h.
d ¶ Non cognouit. id est non approbauit: vt in euãgelio. Nescio vos, id est non approbo. h.
e ¶ Larga. Alis largita.
f ¶ Apud se. ar. q̃ nõ debet fieri diuisio cause. argu. j. de cõse. distin. ij. cõperim. C. de iudi. nulli. j. e. fratres.
g ¶ Confessione. Nota cõfessionem peccatoꝝ nõ debere diuidi p plures sacerdotes. nã qui diuidit, veniam nõ cõsequitur. arg. ff. de iur. rustic. pred. per fundum. ℣. j. e. fratres.
h ¶ Corpus. De consecra. distinc. ij. quotidie. h.
i ¶ Bona. Ergo a cõtrario sensu si malam habuit conscientiã, separabit se a corpore xpi. ad hoc cõtinuatur qõ sequitur.
k ¶ Judiciũ. scilz vltimum.
l ¶ Cogiter. Q̃ sicut p delictis separatur ds a corpore christi. i. dñi in hac vita nisi resipiscat: ita pro eisdem in futuro iudicio separabitur i ignem eternum: cuiz hedi separabuntur ab agnis, id est peccatores a iustis. xj. q. iij. nolite. h.
m ¶ Ubi. In quo iudicio.
n ¶ Terribilius. Judicium, scilicet damnatio.
o ¶ Dignũ. id est prediti. Aug.
p ¶ Nam Dina. ¶ Hystoria. Legit in Genesi q̃ cũ Jacob veniisset in terram Sicchimitarum, Dina filia eius egressa est vt videret mulieres regionis illius: quam filius regis illius terre adamauit, et rapuit et oppressit.
q ¶ Experimento. Unde Ouid⁹. Qui semel est casus fallaci pisce ab hamo: Omnibus vnica cibus era subesse putat. Lauren.
r ¶ Impetret. ℣. distin. j. quem penitet. in fi. h.
s ¶ Confessionẽ. Nota cõfessionem peccatoꝝ nõ debere diuidi p plures sacerdotes. nã qui diuidit, veniam nõ cõsequitur. arg. ff. de iur. rustic. pred. per fundum. ℣. j. e. fratres.
t ¶ Corpus. De consecra. distinc. ij. quotidie. h.
v ¶ Bona. Ergo a cõtrario sensu si malam habuit conscientiã, separabit se a corpore xpi. ad hoc cõtinuatur qõ sequitur. arg. ff. de iur. rustic. pred. per fundum. ℣. j. e. fratres.
x ¶ Judiciũ. scilz vltimum.
y ¶ Cogiter. Q̃ sicut p delictis separatur ds a corpore christi. i. dñi in hac vita nisi resipiscat: ita pro eisdem in futuro iudicio separabitur i ignem eternum: cuiz hedi separabuntur ab agnis, id est peccatores a iustis. xj. q. iij. nolite. h.
z ¶ Ubi. In quo iudicio.
& ¶ Terribilius. Judicium, scilicet damnatio.

Nescio vos. i. non approbo.

Confessio non est diuidenda.

Mar. vij. d.

Separatio a corpore christi.

Separatio.

Dina filia Jacob fuit a siccẽ oppressa.

Decetpius se mel cum vi sui cauet. ¶ pla cita. ff. ca. ad cuius. ad mori plurã et adeo cima si li dicno ni ẽ seq tur ea id est ra mo ar cpid.

Contra hoc se retrahẽtes quãcunq; decepiunt.

Pena grauis ad seculares negocia vnius reuertãt, tunc obseruare tenetur: als excõmunicatur. ℣. de pis. Sed si est eiminutum: siue puniti. Tam siue solemnem egerit penitẽtiam ij. d.

tedio dubius rogaret potestatem terrenã. abstineat a multis[a] licitis, q̃ in libertate arbitrij cõmisit illicita. semper offerat[b] deo mentẽ z cordis cõtritionẽ: deinde z qõ põt de possessione: tũc qõ offerat deo, secur⁹ offerat. respexit eñ dñs ad Abel z ad munera[c] ei⁹: sed prius dicit ad Abel q̃ ad munera eius. Sumẽs em mẽtem quã cognouit humilẽ et purã remunerauit ei⁹ largitaz munera. Ad Cain vero nõ respexit, neqz ad eius munera. mentem em eius quaz viderat qñ nõ cognouit[d], ei⁹ munera non recepit. In iudicio itaqz cordis considerãda est eleemosyna tribuẽtis: nec iã ꝑsiderãdũ est quãtũ: sz qua mẽte, q̃ affectione dat qõ põt. Uidua em duob⁹ que habuerat minutis larga[e] plus oĩb⁹ posuit. Qui ergo sua pcã redimere vult, tpaliũ oblatiõe caueat, prius offerat mentẽ. Cautus sit penitẽs ne verecũdia ductus diuidat apud se[f] cõfessionẽ[g]: vt diuersa velit diuersis sacerdotib⁹ manifestare. Quedã em vni celat, que alijs manifestãda reseruat: qõ est se laudare z ad hypocrisim tẽdere, z sem per venia carere ad quã p fruꝛ sta totam putat puenire. Paueat pteritа quẽ vera delectat pnia: vt nõ pn⁹ad dñi corpus[h] accedat, q̃ confouet illũ cõscientia bona[i]. sz in hac separatione tremendũ iudiciũ[k] cogitet[l], vbi[m] z maius z terribilius[n] ipenitentes separabit ignẽ. doleat q̃ nondũ audeat sumere quẽ multuz desiderat cibuz salutarẽ. isti sunt digni[o] re adamauit, et rapuit et oppressit.
p ¶ Dina filia Jacob. Illud tangit quod legitur in Genesi capit. xxxiij. scilicet q̃ cum Jacob veniret in terram Sicchimitaram, Dina filia eius egressa est vt videret mulieres illius regionis. quam videns Siechem filius regis illius terre adamauit et rapuit: z vi oppressit eam. h.
q ¶ Experimento. Unde Ouid⁹. Qui semel est casus fallaci pisce ab hamo: Omnibus vnica cibus era subesse putat. Lauren.
r ¶ Impetret. ℣. distin. j. quem penitet. in fi. h.
s ¶ Confessionẽ. Nota cõfessionem peccatoꝝ nõ debere diuidi p plures sacerdotes. nã qui diuidit, veniam nõ cõsequitur. arg. ff. de iur. rustic. pred. per fundum. ℣. j. e. fratres.
t ¶ Corpus. De consecra. distinc. ij. quotidie. h.
v ¶ Bona. Ergo a cõtrario sensu si malam habuit conscientiã, separabit se a corpore xpi. ad hoc cõtinuatur qõ sequitur. arg. ff. de iur. rustic. pred. per fundum. ℣. j. e. fratres.
x ¶ Judiciũ. scilz vltimum.
y ¶ Cogiter. Q̃ sicut p delictis separatur ds a corpore christi. i. dñi in hac vita nisi resipiscat: ita pro eisdem in futuro iudicio separabitur i ignem eternum: cuiz hedi separabuntur ab agnis, id est peccatores a iustis. xj. q. iij. nolite. h.
z ¶ Ubi. In quo iudicio.
& ¶ Terribilius. Judicium, scilicet damnatio.

Penitentes negociationis lucra abijciant.

Qualitas lucri negociãtẽ[r] aut accusat, aut arguit: qz est z honest⁹ questus, et turpis: verũtamen penitẽti vtilius[s] est dispendia pati, q̃ piculis negociationis astringi: qz difficile est inter emẽtis vendẽtisq; cõmerciũ nõ interuenire[t] peccatum. Idem.

Post pniam ad militiã secularem redire non licet.

Contrariũ, ꝺo oĩno est ecclesiasticis regulis: post pnie actionem redire ad militiam[u] secularẽ: cum apls dicat. Hemo militãs deo, implicetur negociis secularibus. ij. Thi. ij. Item Leo papa.

Qualitas lucri negociãtẽ[r] aut accusat, aut arguit: qz est z honest⁹ questus, et turpis: verũtamen penitẽti vtilius[s] est dispendia pati, q̃ piculis negociationis astringi: qz difficile est inter emẽtis vendẽtisq; cõmerciũ nõ interuenire[t] peccatum. Idem.

Post pniam ad militiã secularem redire non licet.

Contrariũ, ꝺo oĩno est ecclesiasticis regulis: post pnie actionem redire ad militiam[u] secularẽ: cum apls dicat. Hemo militãs deo, implicetur negociis secularibus. ij. Thi. ij. Item Leo papa.

Contrariũ. Ad militiam. hoc est verum cum est eiiunctũ ℣. vel deliquit in ipsa militia ℣. distin. j. si q̃s post. ℣. ea. q. ij. latorem. ℣. xxvi. q̃e. xij. de his vero. z ca. peniteñtibus. et ca. hoc fit. nam cum hoc esset iniũctum nomine penitentie ne ad secularia negocia vnius reuertãt, tunc obseruare tenetur: als excõmunicatur. ℣. de pis. Sed si est eiiunctum: siue puniti. Tam siue solemnem egerit penitẽtiam ij. d.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ca.de his.nisi sit negocium quod sine peccato expediatur.s.e.negocium.

a ¶ Ad q. ¶ Casus. Si qui solēne penitentiā egerūt & post ad militiā secularē sunt reversi.x.annis penitēāt. Sed si de hac penitēcia tres annos exegerint, cōmunione ecclie restitui debēt: & si penitētes vere exiterint, ēps poterit de penitēcia imposita relaxare: si autē ne gligentes expiere debēt prout sup̄ius repōra cōstituta.xxvij, q.j.deuotam.

b ¶ Darent. Ad usurā vel ad negociationē. Ju. lxxxvij.di.fornicari.

c ¶ Decem.xxvij, q.j.deuotā.

d ¶ Triēnij.i.p̄mū tēp̄ triēnij.

e ¶ Quo.triēnio. ℣.ea.q.ij.latorem. de conse.di.iiij.eos quos.

f ¶ Fuerint. extra ecclesiam & existentes, et audientes officiū: supple inter. vel post primū annum intrent ad ecclesiam: ℣ vsq; ad triennū sunt inter audientes, non tñ cōicantes: vt.℣.e.q.ij.latorē. ℣.

g ¶ Attendatur. hec clausula nō p̄tinet ad precedentia, sed hic p̄t legi clausula superior post p̄mū. Lau.

h ¶ Lapsum. nō curando q̄ lapsi sunt. Lau.

i ¶ Ebis qui. ℣. dis.l.ca. vlt. hug.

k ¶ Separari. ℣. xxvij. q.j. deuotā. hug.

¶ Alias peni. ¶ hec est ig. pars distin. in qua ꝓbat q̄ penitentia est falsa que nō imponitur ſm canones. Jo. de fan.

¶ Casus. hug. sic ponit hunc casum. Primo ostēdit que sit falsa penitētia: postea ostendit q̄ si quis exercet tale officium quod sine peccato exerceri non potest, vel si aliquis bona alterius detinet iniuste, vel si quis odiū in corde suo gerit: nullus talis potest agere veram penitentiam, nisi illud officium relinquat: & si hoc non potest facere, penitentiam agere non potest. Item quicquid boni potest, faciat: vt deꝰ eorum ad veram penitentiam illustret.

plicat se secularibus negocijs. Unde non est liber a laqueis diaboli, qui se militie mundane voluerit implicare.

Item ex Niceno concilio.

¶ Decennio peniteant q̄ post penitentiam ad secularem militiam redeunt.

Si q̄ aꝺ ꝺo p̄ gratiā dei vocat, primo quidem oblē derunt fidē suā depositō militie cingulo, post hec autem ad ꝓpriū vomitū sunt reversi, vt etiā pecunias darēt & ambirent rursus ad militiā: isti decem annis sint inter penitentes post primum triennium quo fuerint inter audientes. Ab oibus vero p̄cipue illud obseruet, vt animus eoꝝ & fructus penitētie attēdat. q̄cūq; cū cēm cū cēm timore & lacrymis perseuerāt, & operi bonis cōuersationē suam nō ꝓbis solis, sed opere & virtute demonstrāt, cum tēp̄ statutū ab his fuerit impletū, & oratiōib̄ iam ceperint cōicare: licebit epō humani etiam circa eos aliquid cogitare. qui vero indifferēter habuerint lapsum, & sufficere sibi q̄ ecclesiā introiuerint arbitrant, isti omni modo statuta tempora complebunt.

Item ex conci. Aurelian.

¶ A communione suspendātur qui post penitētiam ad secularia redeunt.

Qui his q̄ suscepta penitentia, religionem sue professionis obliti, ad secularia relabunt: placuit eos a cōmunione suspēdi, & ab oīm catholicorum cōuiuio separari. q̄ si post interdictū cum eis quisq̄ p̄sumpserit manducare, et

Item Gregorius.

¶ Que sit falsa penitentia.

Hlias penitētias dicimus q̄ nō ſm authoritatem sanctoꝝ patrū, ꝓ q̄litate criminū imponunt: ideoq; miles & negociator vel alicui officio deditꝰ q̄ sine pctō exerceri nō possit, si culpa grauiori reatuꝰ ad penitētiā venerit, vel q̄ bona alteriꝰ iniuste detinet, vel q̄ odiū in corde gerit, recognoscat se verā penitētiā non posse peragere, ꝓ quā ad eternam vitā peruenire valeat, nisi negociū relinquat, vel officiū deserat, vel odium ex corde dimittat: bona q̄dē q̄ iniuste abstulit, restituat, alia deponat, vlteriusq; nō ferat, nisi consilio religiosoꝝ episcoporꝝ ꝓ defendenda iustitia: ne tamē desperet, interim q̄cquid boni potest facere, hortamur vt faciat, vt omnipotēs deꝰ cor illiꝰ illustret ad penitentiam.

Item Gregorius in homilia xxiij.

¶ Post conuersionē ad negocium redire nō licet quod sine peccato agi non potest.

Negociū qꝺ ante cōuersionē sine pctō exercit, hoc etiā post conuersionē repete re culpa non fuit. Sunt enim pleraq; negocia que sine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possunt. Que ergo ad peccatum implicāt, ad hec necesse est vt post conuersionem animus non recurrat.

Item Innocentius papa.ij.

¶ De eodem.

Fratres nostros epos et pbros admonemus vno. quod probat authoritate Jacobi. Tertio dicit q̄ falsa penitentia est cum quis ab officio non recedit quod sine

l ¶ Authoritatem. i. non considerato circunstātijs. Uel si ibi certa pena statuitur: si minor imponitur, falsa est, nisi ex causa temperet. j. q. vj. ca. ij. Lau. iij.ps.

m ¶ Non possit. difficultas notat, nō impossibilitas, ℣.e.qualitas. Lau.

n ¶ Restituat. xiij.q.vj.si res.

o ¶ Pro defendēda. ℣. xvij.q.v. excōmunicatoꝝ. ju. ℣.e.q.ij.latorē.

p ¶ Ne tñ desperet. ly predicta non faciat. Lau.

q ¶ Negocium. Nō fuit. Alij nō habēt nō, & tunc recte concordat cū duobus precedentibus capitulis, quia peccatum est si exerceat predictas negociationes. sed si habetur non, bonū est: quia nō est peccatum si excolat agros & vineas, aut cognoscat vxorem causa prolis: immo sicut sine peccato prius hoc faciebat, ita nunc facere debet et potest. ℣.

Fratres &c. ¶ hec est ꝗrta pars dist. in qua ostendit magister qualiter intelligat illud Jacobi apti: Qui peccat in vno, factus est omnium reus. Jo. de fan.

¶ Casus. Monet Inno. ꝓlatos ne laicos decipi falsis penitentijs patiantur. Secundo dicit q̄ falsa penitentia est cū ꝺs est in pluribꝰ delictis, & vult tantū penitere de iij.ps. iiij.ps.

ne peccato exerceri nō potest. Uel si odiū gerit in corde. Uel si non satisfacit offenso. Uel non indulget offendēti. Uel arma portat contra iustitiam.

¶ Fratres. s̄. e. distinc. iij. ca. prima. §. item opponitur. versi. item si illa. Hug.

a ¶ Reus. s̄. e. di. consideret. lxxxvj. dist. pasce. ⁊ ca. qui clementiā. H. Argu. contra testes ⁊ instrumēta. s̄. dist. lxxxv. ca. iij. Argu. contra. C. de transac. si ex falsis.

b ¶ Nō intrabit. Non tamen tantū punietur. H.

Jac. ij

c ¶ Pctis. s̄. xxv. dist. qualis. H.

Qui autē debeat. ¶ Hec dist. diuidit in tres partes. In quarū pma querit cui dz quis cōfiteri, et est dicendū meliori sacerdoti quē habere possit. Scda ibi: Caueat. Tertia ibi: Quod autem. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur. vj. distinc. in qua querit cui sit confessio facienda. Et dicēdū est q̄ debet fieri ꝓprio sacerdoti. si autē minus discretus sit, cū eius consilio ⁊ licētia ad discretum accedat. si aūt ipse nollet dare licentiam, faciat hoc superioris authoritate. viij. q. iij. artaldus. sacerdos tamen dz ab ecclesia tolerari. In necessitate tñ potest etiā laico fieri: vt. j. ea. c. j. ⁊ ca. placuit. s̄. dist. j. quē penitet. Similiter cui ⁊ q̄li, quia discreto ⁊ a crimine mundato. j. ea. ca. j.

d ¶ Cū dicit. s̄. e. di. j. quē penitet.

ne falsis penitentijs laicorum aīas decipi, ⁊ in infernū pertrahi patiant. Falsam autē penitentiā esse ꝯstat cū spretis pluribꝰ, de vno solo penitētia agit aut cū sic agit de vno, vt nō discedat ab alio. vnde scriptū est: Qui totā legē obseruauerit, offendat autem in vno: factꝰ est oīm reꝰ. s. quātū ad vitā eternā: sicut em̄ si peccatꝰ oībꝰ esset inuolutꝰ, ita si in vno tantū maneat, vite eterne ianuā non intrabit[b]. Falsa em̄ est penitētia cū penitēs ab officio vel curiali negocio non recedit qd̄ sine peccatis[c] agi nullatenꝰ preualet: aut si odium in corde gesserit, aut si offenso cuilibet nō satisfaciat, aut si offēdēti offensꝰ nō indulgeat, aut si arma quis contra iustitiam ferat.

¶ Distinctio. vj.

Cui autem debeat fieri confessio, vel q̄lē illū oporteat esse q̄ aliorū crimina iudicat ex eodem lib. de penitētia docet cū dr[d].

Qui vult[e] confiteri peccata sua vt inueniat gratiā, querat[f] sacerdotē scientem ligare ⁊ soluere, ne cum negligens circa se extiterit, negligat ab illo qui eū misericorditer monet, et petit ne ambo in foueā cadant, quā stultus euitare noluit. et. j. Tanta itaq; vis confessionis est, vt si deest sacerdos, confiteatur ꝓximo. ⁊. j. Sepe[g] enim contingit q̄ penitens non potest verecundari corā sacerdote, quē desiderāti, nec locus, nec tempus offert: ⁊ si ille cui confitebit potestatē soluēdi non habeat, fit tamē dignꝰ venia ex desiderio[h] sacerdotis q̄ socio cōfitet turpitudinem criminis. Mūdati em̄ sunt leprosi dum ibāt ostendere se sacerdotibꝰ, anteq̄ ad eos peruenirēt. vnde patz deū ad cor respicere dum ex necessitate prohibentur ad sacerdotes peruenire. Sepe q̄dē eos querunt, sed sani ⁊ leti dū querūt anteq̄ peruenīāt moriunt, sed dei misericordia est vbiq; q̄ iustis nouit parcere, ⁊ si non tā cito[i] sicut soluerent a sacerdote: q̄ ergo confitet, oīno confiteat, et sacerdoti meliori q̄ potest cōfiteat: ⁊ si pctm̄ occultū est, sufficiat referre in notitiā sacerdotis, vt grata sit oblatio muneris. ⁊. j. ¶ Laboret itaq; penitēs in ecclia esse, et ad ecclesie vnitatē tēdere: nisi enim vnitas ecclesie succurrat, nisi qd̄ deest peccatori, sua operatione[k] cōpleat, de manibus inimici non eripietur[l] anima mortui. Credendū est em̄ (⁊ pietas fidei expostulat credere) q̄ omnes eleemosyne totius ecclie ⁊ oratiōes, ⁊ opera iustitie, ⁊ misericordie succurrant recognoscenti mortē suā ad conuersionē. Ideoq; nemo digne penitere potest, quē non sustineat

niā ꝯseq̄, dz in vnitate ecclie esse, ⁊ sacerdotibꝰ nō diuisis ab ecclesia confiteri: alioquin inutiliter cōfiteret, sicut apparet in Juda. In tertia parte dicit q̄ sacerdos q̄ digne vult soluere vel ligare, debet in se iudicare qd̄ dicit in alio puniendum, ⁊ habere scientiā discernendi inter leprā et lepram, ⁊ diligēter de pctō inuestigare, ⁊ de oī eiꝰ varietate: quibus sic cognitis sit ipse peccatori beneuolus, prout viderit expedire. In fine dicit q̄ superior non dz semper penitētem sue dignitati restituere, nec a sua dignitate semper eijcere. Hi q̄ scz pharisei. Scda pars incipit ibi: Labore itaq;. Tertia ibi: Sacerdos itaq;.

Luce xvij. c.

e ¶ Qui vult. a loco isto vsq; ad verbum, laboret itaq; ⁊c. habetur. s̄. distinc. j. quem penitet. ⁊ ibi expositum est. Lau.

f ¶ Querat. hoc potest intelligi quādo ecclesia plures sacerdotes hz: tūc em̄ ad meliorem sacerdotē debet accedere. Uel hoc quādo pꝰus ꝯfessus est suo sacerdoti, post ea vadit ad aliū si suꝰ ignoret sm̄ qualitatem delicti ei penitentiam imponere. arg. j. e. placuit. quia quanto pluribus confitetur, tāto citius veniā consequit. s̄. dis. j. quē penitet. licet §. aliter intelligat. j. e. c. sacerdos. §. qd̄ autem. Lau.

Sacerdos melior deo ꝯfessus est eligendus.

g ¶ Sepe em̄. j. de conse. distin. iiij. sanctum. s̄. xxvj. q. vj. si aliquis fuerit. H.

h ¶ Ex desiderio. Infra. xxxiij. questione. v. quod deo.

Qui vult confiteri. ¶ Casus. Hoc ca. licet sit prolixum, facile tamen et vtile est. Diuiditur tamē hoc ca. in tres partes. In prima parte dicitur q̄ penitens q̄ vult agere penitentiam, ⁊ sua peccata confiteri, querat discretū sacerdotē scientē soluere ⁊ ligare: ⁊ si sacerdos haberi nō potest, cōfiteatur ꝓximo: quia ex sola contritione ⁊ desiderio sacerdotis impetrat veniā qui socio confitet. In secunda parte dicit q̄ qui ex cōfessione vult ve-

i ¶ Si nō tā cito. quātū ad penā purgatorij. L.

k ¶ Operatione. scz vt sit de sua vnitate, ⁊ in eadē complectatur. Hug.

k ¶ Operatione. scz et alijs bonis operibus. s̄. e. dist. j. §. alij. ca. multiplex. xxvj. quest. vij. ca. j. argu. xiij. q. ij. anime. Hug.

l ¶ Non eripiet. si contempsit ecclesie suffragia. Lau.

a ¶ Unitas. quia extra ecclesiam nemo salu̇ habit: vt. xxiij.q.j.c.cuncti. Z.
b ¶ Ab unitate. Etiã in necessitate. xxiij.dist.c.preter. ℌ.verũ. Z.au.
c ¶ Judas. ℌ.ea. dist.j.ℌ.alij. ecõtra cuius prãtis. hu.
d ¶ Isset.i.ire desiderauisset. ℣.
e ¶ Diuisos. Ab unitate ecclie.s.ad pharisæos,q̃ diuisi ẽrãt interpretant. ℣.
f ¶ Ante quem. s.ẽ.iij.q.vij. iudicet, et hic ita ca. quitsine.
g ¶ Judicandus. peccat ergo dum in crimine sunt sanandi per cerdotes inuangendo sine penitẽtia. ℣ vere est: vt. ℌ.iij.q.vij.c. sacerdos. ℌ.in euãgelio. Quid ergo si in necessitate suus parochianus perat ab eo penitẽtiam? Rñ. conteratur, et statim inũ gere poterit. xiij. distinct. in summa. hug.
h ¶ Dãnosum. i. damnabile.
i ¶ Sine peccato. mortali. ℣.
k ¶ Sper remittebantur. xij.q.ij. gloria. ℌ.de consec. dist.iij.aquã. hu. Arg.q̃ veniale sine mortali remittatur, q̃ non creatur dicitur quedã que revera mortalia fuerũt. sed nunc ea dicuntur venialia dicebant, quia legis ceremonijs remittebãtur quãtũ ad penã legis euitandã: quo ad deũ autem non remittebant. ℣
l ¶ Criminale, hic dicitur, criminale dicit q̃ ceremonijs legis nõ remittebãt vt adulterium. arg. xxxij. q.ult. ℌ. quod autem. Z.
m ¶ Quod timuerunt. Sacerdotes Gręci, Judeorum,

vnitas[a] ecclesie: ideoq̃ non petat sacerdotes p aliquã culpã ab vnitate[b] ecclie diuisos. Judas[c] eñ q̃ penitẽs iuit ad phariseos relinquens apl̃os, nihil inuenit aurilij, nisi augmentũ desperationis. dixerunt enim: Quid ad nos? tu videris, si peccasti, tibi sit: non tibi succurrimus, non petã tua charitatiue suscipim[d], nõ cõportãda. pmittimus, nec qualiter deponas onus docem[e]: quid eñ nobis? misericordie, q̃ nec opera sequimur iustitie? Isset[f] ad fratres isset ad illos qui oraueràt, p socru Petri febricitãte, q̃ chananeã impiobã misericordie obtulerãt. Interrogasset Petrũ p se effundentẽ lachrymas nõ fugisset Mariã et Martham, que vitam Lazaro impetrauerant, nõ turbam ploratẽ que vnicum filium acquisierat vidue. Iuit ad diuisos[g], et diuisi[h] perijt. z.j. ¶ Sacerdos itaq̃ cui ois offertur peccator, ante quẽ[i] statuitur ois languor, in nullo eoz sit iudicandus[k] que in alio iudicare est prompt[l]: iudicãs enim aliũ qui est iudicandus, condẽnat seipsum cognoscat igitur se, z purget in se q̃ alios videt sibi offerre: caueat vt a se proiiciat quicq̃d damnosum[m] alio reperit. animaduertat q̃ dicit. Qui sine peccato[n] est vestrũ, pum[o] in illã lapidem mittat: ideo eñ liberauit peccatricẽ, quia nõ erat q̃ iuste, p̃iceret lapidẽ quomodo lapidaret qui se lapidandũ cognosceret: nullus eñ erat sine peccato in quo intelligit omnes crimine fuisse reos: nã venialia peccata semper remittebant[p] p ceremonias: si q̃ ergo in eis peccatũ erat, criminale[q] erat. Deteriores itaq̃ hoc sacerdotes sunt se pius non edificãtes, illis q̃ diũ obseruabant insidijs. In hoc itaq̃ patentissimũ est crimen sacerdotũ, et vltra modũ detestabile, qui nõ pius se iudicãt z alios alligãt, deberent eñ in se timere crimen q̃[m] in alijs timuerunt, et detestabile esse censuerunt. Illi q̃dẽ adeo erãt ceci, q̃ summã sapientiam sperabant capere suis insidijs: q̃ illis[n] patuit, q̃ tũc quisq̃[o] vitauit, vitet sacerdos qui in hoc[p] errore illis iudeis peior extitit. Caueat spiritualis iuder, vt sicut nõ cõmisit crimen neq̃tie, ita non careat munere scientie. Oportet vt sciat[q] cognoscere[r] quicq̃d dz iudicare.

Judiciaria enim potestas hoc postulat vt q̃ dz iudicare discernat: diligẽs igit inq̃sitor, et subtilis inuestigator[s] sapiẽter, z q̃si astute interroget a peccatore q̃ forsitã ignorat, vel verecũdia velit occultare. Cognito itaq̃ crimine, varietates ei[t] nõ dubitet inuestigare, z locũ, z tẽp[o], z cetera q̃ supra dixim[u] in erponẽda eoz q̃stirate: q̃bus cognitis, adsit benenol[v], parat[w] erigere[x], z secum onus portare habeat dulcedinẽ in affectiõe, pietatẽ i alteri[y] crimine, discretionem in varietate: adiuuet cõfitẽrem orando, eleemosynas et cetera bona p̃o eo faciẽdo: semper eum iuuet leniendo, cõsolando[z] spem promittendo, et cum fuerit opus etiã increpando. Doleat[a] loquẽdo, instruat operando: sit particeps laboris, q̃ particeps vult fieri gaudij: doceat perseuerãtiam, caueat ne corruat, ne iuste perdat[b] potestatẽ iudiciariam. Licet enim penitentia possit ei acquirere gratiam, non tamen mor[c] restituit in potestatem pristinam. Etsi enim Petrus post lapsum restituꝰ fuerit: z sepe lapsis sacerdotib[d] reddita dignitatis sit potestas, non tamen necesse est vt hoc omnibus concedatur quasi ex auctoritate. Inuenit enim authoritas que concedit, z quasi imperat: inuenitur alia que minime concedit, sed vetat: que scripture nõ repugnant, sed concordant: si locus et tempus et modus penitentie pacem adhibeant: cum enim

n ¶ Qs illis. s.q̃s non debet alios iudicare. Z.
o ¶ Qs tũc dsq̃. scz crimẽ iudicãdi iudicare. Z.
p ¶ Qui in hoc. Qs iudicãdus iudicat. Z.au.
q ¶ Sciat. Ar.q̃ iuder ignarus iuris non dz esse, nisi habeat peritiam z experimenta cautelarũ per consuetudinẽ. in aut. de iudi. in pnci. colla. vj. arg. et de cõsue. et literis. Z.au.
r ¶ Cognoscere. xxx viij. distin. nulli sacerdotum. z cap. omnes. ℣.
s ¶ Inuestigator. Arg. q̃ specialiter a penitẽte querendum est an hoc vel illꝰ ꝑmiserit. † Argu. xxiij. dist. sit rector. ver. q̃ increpando. ff. de questio. l.j.ℌ.quomaz. extra de peni. z re. omnis.
t ¶ Erigere. ẽ.e. distinct. v. consideret. ℣.
v ¶ Cõsolãdo. s. p ipso orãdo, put sequitur.
x ¶ Doleat. i. dolose p ipsũ peccato ostendat.
y ¶ Perdat. Per negligentiã. lxxxj. dist. dictum. Z.
z ¶ Mor. Id est statim. arg. l. distinctio. absit. vel mor, id est indifferẽter. q̃dã enim non restituuntur, vt dixi. i. distin. miror.

Judex non sit iuris ignarꝰ.

Penitens est interrogãdus specialiter.

† Q̃ de singulis arcũstãtijs sit querendum a petore: est arg. xxx. q. v iudicant. z. xxiij, q. vij. occidit. Credo q̃ standũ est i genere nec est ad singula descendẽdã. pe.

a ¶ Rescindēda.l.dist.vt ꝓstituerek.ꝑtra,Sed hoc est quādo peccatū suum defendere uolūt ex authoritate: vt .S.lxxxij.dist.plurimos. Uel hoc cum non est sēdalū nul tiudinem puniri.Zau.

b ¶ Restitui.nisi in enormibus: vt.l.di.miror.

Confessor qñ ꝓfessionē iniūcte reuelat, vt excōicationē eniteat.

c Sacerdos.rc. ¶ Recter. Pone q̄ sacerdoti confitet aliquis ali quod crimē,z excō municat ipsū omes huius criminis reos, nisi ueritatē reuelauerit.elt in qōne an ꝓsbyter ei reuelare teneat. Uidet hic q̄ non.z arg.ex de offi.or.si sacerdos.z extra de adult. significasti. ꝓterea hoc ꝑbare non pōt ꝓsbyter.igit dicere non debet. vj.q.ij. placuit.ē.ij.q.j.si peccauerit.z.q.vij.plerūq;. ꝓterea nōne secretū fuit?ergo celare debuit. xxij.q.v.de forma. Itē ite non debet dici sciens.xv.q.v. ꝓsbyter. In ꝓtrariū facit q̄ hec pena maior est in ecclesia,ergo magis vitari dz et formidari.xj. q.iij. nihil.

ij.ps

iij.ps Itē in excōicatione nō est tantū anime detrimentum,ſz et corporis.xj.q.iij.nihil.So.Dicunt q̄dā q̄ in secreto epi scopo dicere pōt: vt pote q̄ ꝑdesse possit,non obesse.xxij. q.v.hoc videt. Alij cōtra. Uel dic ibi scuit vt homo,hic vt deꝰ,z ꝓterea iste non conscius nec sciens dici debet.

d ¶ Peregrinādo. vt ita agat publicā penitētiā,z etiā solēne.ſi nō habeāt ſpcs deꝰ restitutione: vt.l.dii.illō.ē. hāc autē penitētiā.ē.vj.q.ij.placuit.ꝓtra.ſz illa pena nō excludit hanc. Uel aliter ibi dixit epūs eū peccatū cōmissse in genere,nō descēdēdo ad species,ſz hic ſpecificat. Uel ibi facta fuit ꝓfessio episcopo vt ſocio vel homini, non vt deo.ē.vj.q.ij.c.j.z.ij.Z.

e ¶ Lacuit. ¶ Cui ꝑsus. Nota q̄ ꝑsus dz ꝓfiteri suo sacerdo ti,ſz alteri postmodū confiteatur.Zau.

† Ista fuit sentētia Z. quā ſequitur Inno. Put no.est ō ritate huius canonis poteris ire ad alium ſine licētia hominis,ſcz illius ꝓsbyteri imperiti.sufficit hoc a iure concedi,argu.ff.de condi.instit.qui sub.§.viti. Sed tot sunt qui labuntur: vt pristinam dignitatē et authoritate defendant,et quasi vsum peccandi sibi faciant,rescindēda est spes ista.si vero locꝰ est vbi ista non concurrant, restitui possunt qui peccant: itaq; pontifex iustꝰ z perfectꝰ atq; discretus non cogitur suos sacerdotes semper abiicere,nec mox restituere,nisi statutum fuerit a Romano pōtifice. ¶ Caueat sacerdos ne peccata penitētiū aliis manifestet: quod si fecerit,deponatur.

Unde Gregorius.

¶ Deponat sacerdos q̄ pōtā penitētiā publicare presumit.

Sacerdos ante omnia caueat ne de eis qui ei confitentur peccata sua,aliquī recitet q̄ ea ꝓfessus est,non ꝓpinquis,nō extraneis,neq; quod absit) ꝓ aliquo scādalo. nam si hoc fecerit,deponatur,z oībus diebꝰ vite sue ignominiosus peregrinando per gat.

Quod autem dicitur vt penitens eligat sacerdotem scientem ligare et soluere,videtur esse contrarium et quod in canonibus inuenitur,vt nemo vi delicet parochianum alterius iudicare presumat. Sed aliud est fauore vel odio ꝓprio sacerdoti cōtendere,qđ sacris canonibꝰ prohibetur: aliud cecū vitare,quod hac authoritate qſq; facere monetur,ne si cecus ceco ducatum prestet,ambo in foueam cadant.

Unde Urbanus papa.ij.

¶ Cuilibet sacerdoti commissum (nisi pro eius ignorantia) alter sacerdos ad penitentiam non suscipiat.

Nacuit vt deinceps nulli sacerdotū liceat quēlibet commissum alteri sacerdoti ad penitētiam suscipere sine eiꝰ ꝓsensu cui ꝓius se ꝓmisit, nisi pro ignorantia ꝑ illius cui penitens pius confessus est. Qui vero cōtra hec statuta facere tētauerit, gradus sui periculo subiacebit.

¶ Quintio. vij.

Empꝰ Ño penitētie est vsq; ad vltimū articulū vite. Unde Leo papa.

¶ Decodē.

nunquid credet ille extraneus sacerdos simplici verbo eius penitentis qui dicit suum sacerdotem imperitum? Sic,quia non est verisimile q̄ cum mendacio veniat ad penitentiam.ca.sancimus.ij.q.vij. Sed nunquid est vtilis talis confessio quam quis accipit a non suo iudice cōtra hanc institutionem? nam ordinatus a non suo episcopo recepit veritatē ordinis,vij.q. j.episcopi. Sed deo eā inutilem. Dicendum ergo scholaribus q̄ vadūt ad inclusos duas ꝓ pro penitētia,z nō teneri vbi audiūt diuina bene. per annum,qz z ibi Zau. vj decimas ꝑsonales debent dare.ex de deci.nouum genus. Zau.

h ¶ Cōfessus,vel quia non vult penitentiam dare, vel pro alia iusta causa. Zau.

Empꝰ. ¶ In hac dist.tractatur de penitentia finali,ſcz quem fine vite queruntꝰ † Dicet accipitur,ſcz an valeat ad eternam vitam consequendam vel non.et qd si fiat non ex charitate,ſed tantū metu diuini iudicij. Et diuiditur in duas partes. In prima quarum dicitur qđ ꝓ dictum est.de.Secūda ibi,ſcds.p.

¶ Tempus vero. ¶ Cena. Die intitulatur septima di stinct. qua quēritur vſq; ad quod tempus peccator sit recipiendus ad penitentiam,hoc est an vtilis sit penitentia que iniungitur in mortis articulo.z videtur Augustin.in hoc dubitare,necnon (vt videtur) in hoc precise respondere.argu.infra.eo.si quis postrus. Et forte ideo dubitauit, quia considerauit quod de facto contingit: quia vix aliquis potest digne penitere in mortis articulo constitutus,dum ſcundum consideratum respicit filios et vxorem. † Infra eo.§.viti. Uel dubitare se ostendit: non quia dubiter quid in hoc casu tenendum sit, sed quia in talibus verbis terrere voluit nos,vt in sanitate agamus penitentiam: precise autem est respondendum ad hanc questionem per authoritatem euangelij,quia in quacunq; hora peccator ingemuerit tē. supra distinctio.j.ca.facilius.§.hoc idem. Procedit ergo hoc modo Sta. Primo probat vno cap.q̄ penitenti nunq̄ est penitentia deneganda, postea adducit in contrarium duo capitula,vſq; ad.§.hoc autem. Quecunque contraria capitula per alias authoritates Augustini.solui.

NEmo desperādus est[a] dū in hoc corpore cōstitutus est: q; nōnunq; qō difficultas etatis differtur, consilio maturiore[b] perficitur.

Quāq; de differētibus penitentiam Augu. scribat.

SI qs positus in vltima necessitate sue egritudinis voluerit accipe penitentiam, z accipit[c], z mox reconciliatur[d] z hinc vadit: fateor vobis nō illi negam[a] qō petit, sz non presumimus q; bene hinc exit. si secur[a] hinc exierit, ego nescio. pniaz dare possumus, securitatē autē dare non possumus. nūquid dico dānabit: sed nō dico liberabit. vis ergo a dubio liberari: vis qō est incertū euadere: age pniam dū san[a] es. si sic agis, dico tibi q; securus es, q; penitētiam egisti eo tēpore quo peccare potuisti. Si autē vis agere penitentiā quādo iam peccare nō potes, peccata te dimiserunt[e] non tu illa[f].

Idem.

QUi egerit pniam veraciter, z solut[a] fuerit a ligamēto quo erat astrict[a], et a rpi corpore separatus, z bene post pniam vixerit sicut ante pniam viuere debuit: post reconciliationē quādocūq; defunct[a] fuerit, ad deū vadit, ad requiē[g] vadit, regno dei non priuabit, a populo diaboli separabitur.

Idem.

SI quis[h] autem ꝛc. et. ī. Baptizatus ad horam securus hinc exit: fidelis bene viuēs securus hinc exit. agēs pniam, et reconciliatus cū sanus est, et postea bene viuens securus hinc exit. Agēs penitentiā ad vltimū, z reconciliatus, si secur[a] hinc exit, ego nō sum securus. vnde secur[a] sum dico, z securitatē do. vnde securus nō sū, pniam dare possum, securitatē dare non possum. et post pauca. Sed vnde scis (inquit) ne forte deus dimittat mihi: veruz dicis: illud scio, hoc nescio. nam ideo do tibi pniam: quia nescio. nam si scirem nihil tibi prodesset[i]: non tibi[k] darem. Item. Si scirem nō tibi pdesse, nō te admonerē, nō te terrerē. Due res sunt aut ignoscit tibi, aut nō ignoscit. qō hoz futurū tibi sit, nescio q; tene certū, z dimitte incertū. Hoc aūt quare Augu. dixerit, cypria[n] oīdit dicēs.

Idcirco fratres charissimi pniam non agētes nec in dolore delictoū suoruz toto corde manifestā lamentationis sue professionē testantes prohibendos oīno censuimus a spe cōmunionis et pacis, si in infirmitate atq; periculo ceperint deprecari: q; rogare illos non delicti penitentia, sed mortis vigētis admonitio cōpellit: nec dignus est in morte accipere solatiū, q; se non cogitauit moriturum.

Item Aug. in lib. de pnīa.

NUllus expectet q; iam peccare non possit, arbitriū em̄ grat libertatē vt delere possit cōmissa: nō necessitatē. q; p[a] tract; a peccatis relinquitur q; ipse relinquat, ea non libere sed quasi necessitate condēnat licet enim latro veniam meruisset in fine de omni crimine, non tñ dedit baptizatis peccādi z pseuerādi authoritatē. tūc em̄ baptizat[a] est, qui tūc pumū in cruce rp̄m cōfessus est. quia em̄ si in extremo vite diatu aduenerit, sanat et liberat i ablutiōe baptismi ita q; nec purgatoriū sentiūt q; in fine baptizāt: sz ipsi ditati bonis scrē mris ecclesie receperi sūt multiplex bonū i vba beatitudine. Illi aūt q; cū potuerūt nūq; cōuerti voluerūt: cōfitētes cū iā peccare nequeūt non sic facile acquirunt qō volunt opz em̄ vt pnīa fructificet in

[a] ¶ Nemo desperādus est dū in hoc corpore cōstitutus est. Id est de nemine desperandum est. Archid.

[b] ¶ Maturiore. xxvj. q. vj. ancillā. cuius hec pars est Lauren.

¶ Hec est secunda pars distin. in qua dicitur q; si quis vere vult penitere, hoc san[a] facit. pe.

SI quis positus. ¶ Cassus Quesitum fuit ab Aug. an danda sit penitentia in mortis articulo constitutis, et an sit eis vtilis. Et respondet dicens q; nulli est penitētia denegāda: sed nō pretumit q; eis sit vtilis, neq; eis securitatē promittit. vnde hortatur quēlibet vt in sanitate penitentiam agat, si digne valet veniā obtinere.

[c] ¶ Accipit. Notificā non autem imponitraz: quia in tali articulo nō imponit: vt xxvj. qō. ne. vj. presbyteri. z ca. agnouimus, et questione. vij. ca. j. Lauren.

[d] ¶ Reconciliat. Quia forte erat et communicatus vt absolutus per officium sacerdotis a penitentia q; ei imponebat. Z.

[e] ¶ Dimiserunt. Id est videntur dimisse ꝛc.

[f] ¶ Non tu illa. Vnde hum̄ no sequitur. semp enim presumitur contra ipsum q; non vere penitear: nisi euidens signum appareat. arg. xxvj. di. ītn. si quis in egritudine. hug.

Vt egerit penitentiam.

¶ Cassus. Dicitur hic q; si quis ege-

rit veraciter penitentiam, et bene post penitentiā vixerit, post reconciliationem securus hinc exit sicut post baptismū. qui autē in articulo mortis penitētiā agit, verū securus hinc exeat: dicit Augu. ſ. Dubitare. h. autem vnum cap. facit ad illd cap. si qs positus vsq; ad. ſ. hoc aūt. qui. ſ. per se pater.

[g] ¶ Ad requiem. Silz recta via, ita q; nec purgatoriū sentiat. p illis peccatis pro quib[a] penituit. Z. an.

Purgatorium non sentiet qui vere penituit.

[h] ¶ Si quis. Hoc habes. ī. di. lxj. ſ. vlt. in capi. si quis autem. hug.

[i] ¶ Tibi pdesse. C. de pōa. ad probationem.

[k] ¶ Non tibi darē. ī. xcv. dis. illud. arg. hug.

Idcirco. ¶ Cassus. Dicitur hic q; qui verā penitētiam non agit z ex toto corde, p̄hibendi sunt a spe cōmunionis et pacis: quia tales compellit ad penitentiā necessitatis articulus, et non delictum.

Luce xxiij. ſ.

NUllus expectet. ¶ Cassus. Dicit Augustī. q; nullus debet expectare vt agat penitentiam in morte. Nec debz ex eo sumere authoritatez q; penitentiam latronis Christus in eius fine suscepit: quia ille nō solum penituit, sed etiam baptismā recepit. vnde nos est mirum si statim volauit ad patriam, sicut est de quolibet q; in suo fine baptizāt, secus est de eo q; peteret fine ba-

ptismo. Supponit etiam q̄ quilibet in morte sua non tm̄ debet timere penam, sed etiam sperare gloriam.

¶ Ob hanc. ꝯ Cassius. Dicit hug. q̄ hec sūt verba Augu. vsq; ibi, Dixit cōuersum. Uel potest dici q̄ oia sunt verba Augu. vsq; ad finē, et loquitur Augu. de se in tertia persona.

ꝯ Cor. xiij. a.

† Alias non timeak pena ꝯ amek gloria.

Ezec. xxxiij. c.

¶ Quod autem dicit i. iiij. partes. In quarū prima probat magr supplicia liter q̄ rpe feituo vel iemūq; nullo debet vroꝛem suā cognoscere: quod est consiliū. Secda ibi: Cum ppria. Tertia ibi: Hinc etiam. Quarta ibi: Hoc aūt. Joan. de San.

¶ Cassus. Hic intitulatur. iiij. q. qua querit an rpe oationis quis valeat reddere debitum vroꝛi: vt rpe quadragesimali, vel iemūjs statutis et vsibus apostolor. et sanctor. et ꝛ dicit hu. q̄ ꝛ actus semper tenet reddere: aliō quin mortaliter peccat: vt. ꝛ. xxvij. qō. ij. si tu abstinee. ꝯ vtrum possit exigere, de hoc diuerse sunt opiniões. Nā quidam inhereētes istis dicunt q̄ tēpore ꝺ fonis nō ꝺ̄ qs reddere debitū vroꝛi. Alij intelligūt ea de consilio. Tu autē dicas q̄ causa incontinētie vel filiorū potest eam cognoscere ꝛ exigere debitū: nec precipitur ei vt abstineat, ꝯ sub forma phibitionis dissuadetur ei. sed ex causa saturandę libidinis nō debet exigere: quia tunc mortaliter peccat ꝯ hu. fm alios venialit. Et hoc itelligas in exigente.

a ¶ Quod autē. bonis opibus, vt vitā mortuo ipetret. scriptū est em̄ sine charitate neminem saluū esse. nō itaq; in solo timore viuit homo, quem ergo sero penitet, opꝫ non solū timere deū iudicem, sed et iustum diligere. nō tm̄ † penā timeat, ꝯ anxiet̄ p̄ gl̄ia. ꝺ̄ em̄ dolere de crimine ꝛ de oi predicta varietate ei⁹.

Q. ō q̄uis ꝯ de ei⁹ salute Augu. potuit dubitare, credo qui dem illi q̄ dixit: Quacūq; hora ingemuerit pctōꝛ, ꝛ cōuersus fuerit, vita viuet ꝛ nō morietꝫ. dixit cōuersum, nō tantū ꝺ̄sum vita viuere. Uerū quidem viuere puto, qui dolet de crimine: cōuersum q̄ dolet de oi ei⁹ quā exposuim⁹ varietate. Uertit a pctō q̄ iam vult dimittere pcm̄. cōuertit q̄ iā totus ꝛ oīno vertitur: qui tā non tm̄ penas nō timet, sed ad bonum dn̄ festinat tendere: que cōuersio si cōtigerit alicui etiā in fine, desperandū non est de eius remissione. ꝯ q̄m̄ vix vel raro est tam iusta cōuersio, timēdum est de penitente sero, quē em̄ morbus viget, ꝛ pena terret, ad verā vir venit satisfactionē, maxime cum filij q̄s illicite dilexit, sint presentes, vroꝛ ꝛ mūd⁹ ad se vocēt. Multos em̄ solet serotina penitentia decipere: sed q̄m̄ deꝰ semp potēs est, semp etiaꝫ in morte iuuare valet q̄b⁹ placet. cū ita q̄ op⁹ sit nō hois, sed dei, fructifera pnia: inspirare eā pōt q̄cunq; vult sua mia et remunerare ex mia q̄s pōt dānare ex iustitia: sed q̄m̄ multa sunt q̄ impediūt ꝛ lāguētē retrahūt, periculosissimū est et iteritui vicinū ad mortē, ꝓtrahere pnie remedū: ꝯ magnū est cui deꝰ tūc inspirat. si q̄s em̄ est q̄ per verā pniam expectat dei clementiā, maioꝛē sentiet dei bonitatē sua neq̄tia. sed si etiā sic cōuersus fuerit, vita viuet et nō morietꝫ nō ꝓmittum⁹ tñ q̄ euadet oēm penā: nā pu⁹ purgādus est igne purgatōis, q̄ i aliud sc̄m distulit fructū cōuersionis.

Hic autē ignis etsi eternꝰ nō sit, miro tm̄ mō grauis est. excellit em̄ omnē penā quā vnq̄ aliq̄s passꝰ est i hac vita. nūq̄ in carne tāta inuenta est pena: ꝯ mirabilia martyrea passi sint tormēta, ꝛ multi neq̄ter quāta sepe sustinuerūt supplicia. Studeat ergo q̄s sic delicta corrigere vt post mortē nō oporteat talē penaꝫ tolerare. q̄dā em̄ pctā sūt mortalia q̄ in pena fiūt vitalia: nō tm̄ statim sanank. sepe em̄ est q̄ moꝛeret nisi medicaret, nō tm̄ statim sanak. lāguet victurꝰ q̄ puꝰ erat moꝛiturꝰ. q̄ aūt ipenitens mouk, oīno mouk, et eternaliter cruciak. q̄ aūt ipenitēs finik: si semp viueret, sēp peccaret. at deꝰ est miserentis q̄ operak finem peccādi. ob hoc etiā sine fine toꝛq̄bik: q̄ nunq̄ virtute ditabik semper plenus iniquitate. semp sine charitate toꝛquebitur sine fine.

¶ Questio.iiij.

Quod autez a oratiōis rpe cōiugali opi alicui non ꝯ vacare beatus Hiero. in quodā sermone scribit ita dicens.

¶ Tempore quo vroꝛi debitum redditur, a carnibꝰ agni abstinere oportet.

Scriptis fratres charissimi quoniam quicūq; vroꝛi debitum reddit, vacare nō potest oratioꝛi, nec de carnibus agni comedere debet.

Item si panes propositionis ab his qui vroꝛes suas

Opinio an liceat rpe oationis vacare coniugali operi in exigendo, et super hoc nota diuersas opiniones: nam quidā † inherentes istis capit. dicunt q̄ tempore oationis non debet quis cognoscere vroꝛem suam. Alij vero intelligunt ea de consilio tm̄ mediū viam teneas. Maioꝛ est mediꝰ gratia rebus ineit. Dic ergo q̄ quandoq; est preceptum non cognoscere eā: quando consiliū. Preceptuz est q̄ in his diebus non cognoscat eam causa saturande libidinis: nam cū alꝫ peccat venialiter, maxime tamē causa incontinētie fm nos sic eam cognoscendo in his diebꝰ peccat mortaliter. Cō silium vero est vbi vult cognoscere eā causa sobolis, vel vitande fornicationis. hec oia intelligas in exigente. nā vt premisi, semper exactus tenet reddere debituz, licet exigens hoc tempore peccet. arg. ꝛ. ea. qō. v. noluit dicunt tamē quidam q̄ si ei constaret q̄ vroꝛ petereꝛ debitum causa libidinis explende, non ei redderꝫ.

† v. s. Jun.

Sciatis ffres charissimi.

¶ Cassus. Ostenditur in hoc capitulo q̄ continentia precedente debet quis accedere ad ſ. Re eucharistiā, et hoc ꝓbat Hieron.

argumentando de pane propositionis ad panem qui de celo descendit: non q nuptias condemnaret, sed quia eo tpore quo manducaturi sumus agnū, est a carnalibus operibus abstinendum. Sequentia ca. intelliguntur sm premissam distinctionem, vel de cōsilio, vel cum exigitur debitum causa libidinis saturāde.

a ¶ Descēdit. q̄i ter descendit, habes de cōse. dist. ij. sicut est verus.

b ¶ Non potest. propter reuerentiam sacramēti. Vt intellige cum causa saturande libidinis cōmisceā ei, vel cōsiliū est. alꝰ cum ex necessitate teneā reddere: vt .j. q. .p. ca. j. quare puniretur, ¶ cum tantū pro mortali abstinēdum sit a corpore cuiusli. de cōse. dist. ij. quotidie. et ca. si non sunt.

c ¶ Cōpleribus. Et causa libidinis exponde sm quosdam.

d ¶ Debeamus. quātū in nobis est: aliter tamen peccat in exigendo, sed reliquus non peccat reddendo. naz etsi peccat q̄ precipit, non tamen peccat q̄ obedit. xxiij. q. j. quid culpat. versꝰ finem.

Quotiēscūq; &c. ¶ Festiuitates. de quibus inuenio in his capitulis, vt .j. de ꝛse. di. iij. ca. j. ij.

e ¶ Ab infidelibus. Infideles eos vocat q̄ peccāt mortaliter. ar. xxiij. q. iiij. fortē. Vel q: nō seruāt fidē amicis suis. Uel ad differētiam fidelis. xxiij. dist. christiano.

f ¶ Fratres. Consilium est.

g ¶ Si causa. ¶ Cōcessum. vt ita videā q̄ aliquod tēpus prohibitū sit in quo non debeat vxor suam cognoscere causa sobolis, preeande, vt ita non est cōsiliū: sed fac vim in eo qd dicit videtur: non enim dixit non est. Uel intelligas in casu in quo loquit ca. quādo scz cognoscit eā causa sobolis: qꝛ forte in eo casu nō debet ad eam accedere, secus si causa incontinentie.

h ¶ Processionis. Id est rogationum: vt .j. de cōse. distin. iij. pronunciandum.

i ¶ Conceptus. Ex quo. s. partus incipit moueri. hoc etiā consiliū est sm nos, sicut etiā de mēstruata, distin. v. ad eius vero. lz .v. contradicit.

k ¶ Legem. .8. di. v. ꝟ. .j. Jo.

l ¶ Iustiano. xxviij. q. j. sic enim.

m ¶ Non licet. Id est non expedit, vt ita licitum duplicīter dicitur.

n ¶ Licitus dupliꝛ ꝺr.

o ¶ A licitis. Propter hoc vt illud .j. eo. nec vxorem. Dic omnia hec de consilio intelligenda.

p ¶ Ex consensu. Hoc non est in apto, sed ibi est sensus authoritatis apti. vnde est ar. q̄ potius sit sensus authoritatis apostoli attendendꝰ cꝫ verba. ex de verb. sig. Propterea.

q ¶ Oratiōi. lz dicit authoritas, non desinit orare q̄ bene facit. lz quilibet reddēdo debitum bene facit, ꝑ orat: quare ergo cessabit vt orationi vacet? Respon. orare hic stricte sumit, sm q̄ oratio fieri debet in ecclesia. Uel hoc de exigente, aliud in reddente. extra de cōuer. coniug. quidā. Itē nonne quotidie est orandum? ¶ Uidetur ergo q̄ iugis continētia indicenda sit cōiugatis. lz nomine oratiōis tēpus deputatum ieiunijs quibꝰ sic frequentius nitit oratio, intelligit: vt tēpus quadragesimale, vt quatuoꝛ tēporum, et sanctorum vigilie. extra de obser. ie. in consilium.

Orare nō desinit q̄ bene facit.

¶ Adhꝰ xxxj. di. c. ij. vt c. si laicꝰ. xxxvj. di. c. vl. sic.

r ¶ Nā etiam sm legem. fozensem. i. Romanam: vt. C. de fer. quadraginta, vel mosaicā vbi dicitur: ecce ad lites et contentiones ieiunatis, et percutitis pugno impie. xviij. dist. impietatis. Uel canonicā. xv. q. iiij. placita. Jo.

ſ. cozꝛ. vij. a.

Quia in castigatione. ¶ Casus. Si q̄s inter dei flagella petīt cognoscit: et penitet quātū in se est, ab operibus carnis debet abstinere.

s ¶ Qui in castigatione. scz flagellorum.

t ¶ Uictꝰ. i. conuictꝰ et conuincꝰ. Uel melius victus genitiui casus: quasi in abstinentia et pietate, scz ieiunādo, et in ieiunijs castigando.

v ¶ Nisi egrediatur. quātum in se est. vel si vxor cōsentiat: vt .j. eo. apostolus.

Scz q̄ flagellat et castigatur a deo sm ꝟ.

Ir cū ppria. ¶ Hec est .ij. pars. q. in q̄ pbat q̄si est petīt cognoscere vxorē suā, et q̄si nō. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic p̄mo tractat de eo q̄ causa incōtinentie vitāde suā cognoscit vxorē. Secundo de eo q̄ causa. p. lis habēde. Tertio de eo q̄ causa libidinis sue saturāde. In p̄mo casu ꝟsulit ab ingressu ecclesie temporaliter cessa-

sandū, z hoc consiliū approbat ysus Romanoꝝ: non ad condēnationē nuptiarū, sz quia 2ugalis cōmixtio nō potest fieri sine culpa, vt probatur authoritate Dauid. In scdo casu relict arbitrio viri an intret ecclesiam vel non. In tertio casu precepit q ante ablutionem mētis ad sacram cōmunionem non accedat. Hug. vero sic ponit. In principio loquitur quando vir accedit ad vxorē causa incōtinētie, in medio qñ causa liberoꝝ, circa finē qñ causa libidinis exaturāde. In primo casu consulit viro vt lauetur aqua, et aliquantulū cesset ab ingressu ecclie: qō fit ad reuerentiam loci ꝓpter peccatū qō fit in tali coitu, et ꝓpter corporalē coniugnationem. In scdo casu relinquitur suo arbitrio, et de intrando ecclesiam, z de accipiendo corpus Christi.

ꝑs.l. In tertio nil de hoc vel de illo statuit, sz ostendit q peccat grauiꝰ qꝫ i duobus ꝑmissis casib⁹.

a ¶ Intrare. Unde videtur ergo q multo fortiꝰ qō ꝓhibēdꝰ sit ab ingressu ecclesie ꝑ mortali, cum hic impediat ꝑ venialē: z ita q est in mortali, nō debēt ecclesiā ingredi, qō q̄dā admittunt. xxj. dist. cleros. in fi. z xj. q. iij. nullꝰ sacerdotū. z de pe. dist. j. q̄ sanctꝰ sacerdos est. qō nō est verū, nisi sit excōicatꝰ. xj. q. iij. excōicatos. z ca. cū excōmunicato. vel interdictꝰ, ex de of. deleg. sane de illis ꝑstat. vel nisi sint ꝛtumaces. xj. q. iij. q̄ inuēte. vel penitētes, l. dist. in capite. z q̄dā sacrilegi. lxxxj. dist. si q̄. v. q. ij. presenti. z xij. q. ij. de viro. alꝰ q̄ libet potest ingredi: vt de ꝑse. dist. j. episcopꝰ nullū. j. q. j. q̄ studet. vbi dicit q dñs admisit omnes peccatores intrare ecclesiā ꝓter simoniacos: potꝰ em frequētabit ecclesiam q est in mortali, vt dñs eum 2uertat per ꝛba sacerdotis. vt. ℟. de pe. di. v. falsas. in fi. Qō ergo hic dicit, dictū est, ꝓpter reuerētiā sacri loci, z ꝓpter corporalem viri inquinationē magis qꝫ ꝓpter peccatum.

b ¶ Usus. Arg. ꝑ 2suetudine Romane ecclie seruanda, z verū est cū hoc docet. xj. dist. nolite.

Opꝰ cōiugale an possit sine peccato exerceri

c ¶ Voluptate. z ita coitꝰ non pōt fieri sine peccato. hic applaudit sibi H. z sumit opinionē q nunqꝫ opus cōiugale sine peccato potest exerceri: vnde etiā q debitū redditur peccat venialr, qz semper est ibi q̄dā ꝛturbꝰ z voluptas in emissione ſpermat: z ideo christꝰ noluit nasci ex coitu, quia nō potest fieri sine peccato ꝛc. ¶ xxvij. q. ij. omne. ad fine. videt ergo q teneat aliqs peccare, quia tenetur reddere debitum: vt. xxvij. q. ij. si cui. z J. q. pri. c. j. nec potest aliqs reddere nisi peccet, ergo tenet peccare, sed hoc arg. non valet. Insta. H. pōt tenet cantare missam, nec potest cantare nisi habeat linguam, ergo tenetur habere linguam: miens nisi lotus aqua ecclesiā intrare. a non dz q̄uis diuerse hominū nationes de hac re diuersa sentiant atq; alia custodire videant: Romanoꝝ tamē semper ab antiquo ritu hoc ysus fuit post admixtionem proprie vxoris z lauacri purificationē querere, et ab ingressu ecclesie paululum tēperare: nec hoc dicētes culpādū putamꝰ esse 2iugiū, sed q ipsa licita admixtio cōiugis sine voluptate b carnis fieri non potestᶜ, ideo a sacrilegi ingressu est abstinendum, qz voluptas ipsa sine culpa nulla tenꝰ esse potest: nō em de adulterio vel fornicatione, sz de legitimo matrimonio suscepturus erat q dicebat. Ecce em in iniquitatibꝰ cōceptꝰ sum ꝛc. Oportet itaq; legitimam carnis esse copulam, vt causa ꝓlis sit, non voluptatis: z carnis cōmixtio creandoꝝ liberoꝝ sit gra, non satisfactio vitioꝝ d. Si quis vero sua cōiuge nō cupidine voluptaꝫ captꝰ, sed solummodo creādoꝝ liberoꝝ gratia vtitur ipse, pfecto siue de ingressu ecclesie, seu de sumēdo dominici corporꝭ sanguinisq; mysterio, suo est iudicio relinquēdꝰ: qa nobis, ꝓhiberi e non debet accipere, q in igne f positus nescit ardere: cum enim non amor, p creande sobolis, sed voluptas g dominatur in opere cōmixtionis, habēt cōiuges etiā de cōmixtione sua qō desleant h: tūc autē i vir q̄ post admixtionem cōiugis aqua lotꝰ fuerit, etiam sacre cōmunionis valet mysteriū accipere, cum ei ſm prefinitam sententiam ecclesiam licuit intrare. k Hinc etiam l in diebꝰ abstinentie nuptie celebrari ꝓhibentur.

Unde in Laodicen. concilio legitur.

Origina liter fm aliquos simplicia dicit iniqtatibꝰ .i. cōtra iniqtatibus.

f ¶ Unoꝝ. i. ꝓprie. Arg. dist. iij. ps. xxij. nerui.

g ¶ Prohiberi .i. dissuaderi.

h ¶ Qui in igne. Id est in ardore cōcupiscentie, id est ampleribus vxoris igneis.

i ¶ Nescit. i. nescit cōsentire libidini vxoris sue, sed reddit debitum vxori exigenti.

k ¶ Sed voluptas. Exercende libidinis.

l ¶ Qō desleāt. Est em coitꝰ tūc mortale ꝑ tm fm hu. xxv. c. q in aliud. ℟. alꝰ autē ea. xxxij. q. ij. q̄q̄d. ℟. hinc ita. immo fm nos nec hoc casu est mortale, sed veniale. hoc indicat cum dicit q desleant.

m ¶ Tūc autē. Hoc respicit principia huius ca.

¶ Hinc etiā. ℟ Hec est tertia pars. q. in q̄ ponit rēpsa in Tēpus qō nuptie non sunt celebrande. Jo. de fan. Ferrari

n ¶ Hinc etiā. Hic agit de illo impedimēto qō dicit rēp vtri in feriarū: de quo dicūt q̄dā q impedit contrahendum, z dirimit tam contractum, quia contrahi ē contra constitutū derimit nem ecclesie J. e. non oportet. z extra de matrim. cōtrac. cō-mixta inter. ec. c. j. videt in antiqua. Alij melius dicunt q ignium impediat, nō tamē dirimit. argu. cē de matri. cōtra. ꝑta. inter ec. ca. vlt. in fi. z ca. penul. z extra de rēp. odi. sane. vnde matrimoniū in quadragesima non ꝓhibet ꝛtrahi, sed, ꝓhibentur nuptialia conuiuia, z nuptiales solēnitates, z solēnes traductiones, z carnis cōmixtio: potest ergo matrimoniū contrahi in quadragesima: sed illa tamē nō debet duci, sicut fm leges mulier potest rēpose luere alij viro desponsari, sed non tamē traduci: vt. ff. de ijs q̄ not. nfa. solet. ℟. quo virum, z hoc est expressum extra de fe. capellanus. ar. ad hoc. ff. de ritu nup. si quis officium. Nā cum solo cōsensu contrahat, cur non ꝛtraheret hoc

tempore? C. de transl. non minore. et extra de matri. contrac. contra inter. ec. per totum. Jo.

NOn oportet in quadragesima. ¶ Cassio. Precipit hic nequis traducat vxores in quadragesima, vel anniuersaria faciat in quibus cōiuuia fiūt. et qō dicitur ibi nuptias .i. nuptialia conuiuia.

a ¶ Natalitia. nō martyꝝ, sed hominū: vel ad literam intelligas.

NOn lz. ¶ Cassius. Hic recitatur consuetudo ecclesie Mediolanen. et quarūdam aliaꝝ ecclesiarum que non celebrant aliquē solēnitatem in quadragesima, nec faciūt id qō sequitur. Uel oli obtinuit, sed nūc non obtinet.

b ¶ Non licet in ḡdragesima. Hoc dehonestate dicūt quidam. ff. de ritu nup. semper in conjunctionibus.

c ¶ Natales. pōt dici hoc esse abrogatum. nam hodie celebrātur bene in ḡdragesima. Uel intellige q̄ non debēt celebrari vt fiant ibi conuiuia, et intersint histriones et mimi qui turpia ꝛc. et huic intellecui cōsonat qō sequitur: sed tātum in sabbato ꝛc. et J. e. nec vxorē. Natales vocantur martyrū passionū dies q̄ in eis nascuntur ad vitam, ꝛ morientur mundo. de consuetudine est in ecclesia Mediolanēsi q̄ in quadragesima nō celebrāt. ꝛ de his natalibus habes. C. de probat. necꝝ natales. Et hyginꝰ. Meus est natalis. Jola ꝛc. Jo.

NOn oportet. ¶ Cassio. Hic prohibet certis tpibus aliquam aliquam duci vxorē: ꝛ si fuerit traducta separentur ad tempus pro contemptu ad penitentiam.

d ¶ Tribus hebdomadibus. Sed nunquid iste tres hebdomade sunt immediate ante festū sancti Joannis? sub audi non, sed cum interuallo inter eas et festum: vt extra de fer. capellan⁹. et ponit has duas opiniones. approbat tamen q̄ cum interuallo accipiende sunt, et incipiunt a diebus rogationum.

e ¶ Separent. ad rēs est de ma. cōtrac. cōtra inter. ec. litere. nō est cōtra. est. e. ti. ex l'fis. in fi. qz ibi loquit de interdicto ecclie, non de tpe feriato. Uel ibi, phibetur petua separatio: hic permittitur ad tempus.

¶ In diebus ḡdragesime nuptias celebrare non licet.

NOn oportet ī quadragesima aut nuptias vl̄ quelibet natalitia[a] celebrare.

Item ex cōcilio Martini pape. ¶ De eodem.

NOn licet in ḡdragesima[b] natales[c] martyꝝ celebrare sed tm̄ in sabbato et dnica per commemorationez coꝝ oblatiōes offerre: sed nec natalitia, nec nuptias liceat in quadragesima celebrare.

Item ex cōcilio Ilerdensi. ¶ De eodem.

NOn opz a septuagesima vsq; in octauā pasche, ꝛ trib⁹ hebdomadibus[d] añ festiuitatē scti Joānis baptiste, et ab aduentu dn̄i vsq; post epiphaniā nuptias celebrare: qō si factū fuerit separētur[e]. Item Nicolaus pa. ad cōsulta Bulgaroꝝ. ¶ De eodē.

Nec vxorē ducere, nec cōuiuia facere in quadragesimali tpe conuenire posse vllo modo arbitror.

Hec aūt seruāda sunt si vxor consensum adhibere voluerit ceterum sine eius cōsensu nec causa orationis cōtinentia seruari dz. Unde Aug. in libro de adulterinis coniugijs.

¶ Nisi ex consensu cōi, ofomnes coniuges vacare nō possunt.

APostolus nec ad tempus vt vacent orationi[f] nisi ex cōsensu[g] voluit coniuges, nec carnali inuicē fraudari[h] debito.

Hinc etiam in secundo concilio Arelatēn. legitur.

¶ Nisi ex cōsensu cōmuni, cōiugatis penitētia non detur.

PEnitētiam[i] cōiugatis non nisi ex cōsensu cōi dandam precepimus.

¶ Questio. v.

QUod aūt[k] sine ꝑsensu vxoris vir continentiā vouere non possit multi; authoritatib⁹ pbatur. Ait[l] enim Augustinus super psal. cxlvj.

¶ Non potest vir cōtinentiā seruare nisi vxoris teneat consensum.

SI dicat vir, cōtinere iā volo: nolo autem vxor non potest. qō enim tu vis, nō vult illa. nūquid per cōtinentiam tuam debet illa fieri fornicaria[m]: si aliꝰ nupserit te viuo adultera erit. nō vult[n] de tale damnum tali lucro compensari. redde debitū: ꝛ si non exigis, redde. ꝓ satisfactione[o] petua separatio: hic permittitur ad tempus.

Ecvxorem. ¶ Hec aūt. ¶ Hec est quarta pars questionis in qua dicitur q̄ nec vir sine cōsensu vxoris f (nec econtra potest vacare oronibus. Jo. de fan. H Postolus. ¶ Orationi. ptuate: vel ptuato loco qō facere et incipe velit: ſz solēni oroni, misse, et tēpori, et officio, ꝛ canonibus, et vniuersali ecclesie indicto vacare licet: ꝛ dz ꝛ potest: vt de ſe. di. ij. ois hō. Item. q. ij. qs ē. dist. v. ca. iij.

g ¶ Nisi ex cōsensu. nisi ꝓ succursu terre sctē et de vo. ꝛ vo. redēp. ex multa. in ver. in tanta.

h ¶ Fraudari. ſz quid si in ecclia vellit vxor debitū exigere a viro. nunqd dz ei reddere? S. dicit q̄ sic. tu contra. ar. ff. ō so. qō dicim⁹. Sed qd si a facerdote tpe canonis petat debitū? Idē dico q̄ nō tenet reddere tūc. ar. xxix. dist. c. ij.

i ¶ Enitentiā. ¶ publicam ſcz ꝛ solēnē: ſcz per quā ius alterius leditur.

¶ Quod autem ¶ Hec qō dividit in quinq; partes. In quaꝝ pma ꝓbat q̄ ſex authoritates q̄ vir sine licētia vxoris ꝛ econtra nō pōt cōtinere, q̄ etiā mercē reddē do debitum. Scda ibi, Tūc saluabit. Tertia ibi, q̄ vxorem. Quarta ibi, Mānifestū. Quinta ibi. Nec illis. J. ō. f.

k ¶ Qō aūt. hec qō quinta negatiue soluit: qz vir non pōt cōtinentiā vouere sine ꝑsensu vxoris ex ꝑsso vel tacito, nisi sit ſpōsa nōdū cognita. ex de cōuer. iuuga. ex publico. ꝛ in casu fornications: vt. xxvij. q. ij. agathosa.

l ¶ Ait enī. Sup psal. J. audate dn̄m qm̄ bonus.

¶ Jdicat vir. ¶ Cassius. Uir sine consensu vxoris non potest continere: quia displiceret deo continentia viri ex qua sequitur ꝓstitutio vxoris. reddat igitur quod debet: ſcz exactus. et quod sibi debitum est, nō exigat, et reputabitur pro satisfactione.

m ¶ Fornicaria. xxvij. q. ij. si tu.

n ¶ Non vult. xiij. dist. quod ait.

o ¶ Pro satisfactione. Qz reddere debitū meritoriū est j. e. Fm. xxxij. q. ij. connubia, contra. sed ibi soluitur.

Coniugale debitū nō est in ecclesia reddendum.

† Ubi tūc non pōt exire ecclesiaz fm L. De hō etiā not. ē. xxj. dis. qm̄.

Maritus cōtinētiam sine cōsensu vxoris vouere nō pōt.

Notificasti. ¶ Casus Iste Ladulphus timore mortis licentiam ab vxore violenter extorsit: et sic monasterium adiuit. victus clamoribus vxoris & familie de monasterio exiens ad domum propriam redijt. quesiuit postea a papa an liceret ei vti vxore sua. cui papa rescriuit & respondet inquisitioni eius: & nō directe sed per cōsequentiā ostendit talē conuersionem nullam esse: & non tenere: ex q̄ō facta fuit sine spōtaneo cōsensu vxoris. In quo datur intelligi q̄ potest ea vti cognoscendo: reddendo salrē debitum.

Confessio Falli q̄ cōfessio vel quāe extorta nō preiudicat illi. ¶ Nūs. Arg. si ab aliquo fuerit sensus cōtra ipsum extorqueatur (sicut scti patres dicunt) hoc fieri debet: neq; vir monasterū eligere, aut professa cōtinentia habitum cum festinatione debet mutare.

Item ex cōcī. apud cōpēdiū.

¶ Vir pōt admuere vota continētie que sine eius consensu deo vxor obtulerit.

Mulier si sine lnia mariti sui vellū in capite miserit: si viro placuerit recipiet eam iterum ad coniugium.

Item Aug. ad Editiam.

¶ Non pōt vir contrahere vota rescindere que eius assensu mulier deo promiserit.

Quod deo patri cōsensu voueratis pseueranter

Mulier. ¶ Placuit. in optione ergo viri ponitur si velit eam reuocare: sicut in optōe pōt vacāre sede alicna tā a capitulo petere, vel precibus retinere. xij. q. ij. quia de rep. virus aurez vir teneatur eam reuocare, vel partiter conuerti, vel continentiā vouere, dictum est. xxvij. q. ij. agatho. nam si nolit ea reuocare, episcop debet eam sua auctoritate extrahere. arg. extra de coūer. cōiug. c. j. nam bonus iudex debet talia corrigere. extra de offic. ordi. c. j. ff. de offic. presid. preses.

g ¶ Coniugium. sed pone q̄ mulier sine licētia viri intret religionē, immo viro contradicente. post vir consentit, sed ipsa contradicit. nunquid potest ipsa exire? Videtur q̄ non: q̄ vltimus cōsensus firmat precedentes. ff. de serui. rusti. predio. per fundum. Arg. contra. ff. communia pred. receptum. vbi dicitur q̄ pluri consensus debet durare. Quidam dicunt q̄ exire potest sed cōtra eos est. extra de eo qui duxit in ma. ca. j. per quod dico q̄ exire non potest. Sed vsq; quo habebit maritus licentiam reuocandi eam? Dicunt quidam q̄ intra annum et diem. arg. xx. q. ij. puella. Alij dicebat q̄ intra biennium. xvij. q̄. ij. si quis incognitus. Alij dicunt q̄ tunc potest reuocare cum primo copiā habuit, post non. ff. j. q. j. constat. Ego dico q̄ quandocunq; potest: vt j. ca. proxi.

Quod deo pari consensu. ¶ Casus. Edinia cum viro suo in domo propria perpetue continentie votum emisit. vnde duplex inter eos emersit dissensio. Prima quia ille per incontinentiam votum volebat violare. Secunda quia illa econtra tanquā soluta sub veste viduali et nigra de rebus suis disponebat. De prima precepit edinie q̄ quamuis vir peccauerit, illa tamen in voto cōtinentie perseueret. De secunda precepit q̄ tam de veste q̄m rebus dotalibus se regat arbitrio viri. poterit enim saluari sub habitu Susanne, et si non habeat habitum Anne. Hugo. breuiter sic ponit hunc casum.

Perfecta de⁹ tibi cōputabit si nō q̄ tibi debetur exigis, sed reddis quod debetur vxori.

Item Alexander papa scōs Landulpho in Corsica.

¶ Non debet extorqueri mulieris consensus ad continentiam deo vouendam.

Notificasti te morte tenuis infirmatū, et peccatorū tuorū recordatione et terrore valde pauefactū, anxie quesisse monachū fieri, et a tua vxore minis⁹ & terroribus eā occidendi, ad hoc licentiā extorsisse: & sic te mōasticā vestē sine abbate & sumpsisse, & monasteriū petijsse: postea vo cū sanus factus esses: tue vxoris reclamatiōibus eiusq; vlulatibus & plāctibus, tuoq; familie dispōsionibus deuictus, vtpote pentēs, domum remeasse: et post multos dies quorūdā sapientū cōsilio ad tā dicte mulieris cubile redijsse: nūc autē si tua vxor vti liceat, nostrū requris consilium. Si ita denicq; est vt tuus nūcius narrat: nō videt nobis rationabiliter neq; iuste factū: qm̄ cū omnibus hoi ad monasticā rēdēti vitam, legaliter iuste & sancte sit peragēdū: tu cōtra leges minaciter & violēter a tua vxore partim terrore mortis, partim tue infirmitatis doloribus extinanit⁹, deuia secutus, nulla (vt dicitur) licentia accepta recessisti: et monasterū petisti. non enim violentia, sed ex pari volūtate & consensu (sicut scti patres dicunt) hoc fieri debet: neq; vir monasterū eligere, aut professa cōtinentia habitum cum festinatione debet mutare.

Item ex cōcī. apud cōpēdiū.

¶ Vir pōt admuere vota continētie que sine eius consensu deo vxor obtulerit.

Mulier si sine lnia mariti sui vellū in capite miserit: si viro placuerit recipiet eam iterum ad coniugium.

Item Aug. ad Editiam.

¶ Non pōt vir contrahere vota rescindere que eius assensu mulier deo promiserit.

Quod deo patri cōsensu voueratis pseueranter confirmat precedentes. ff. de serui. rusti. predio. per fundum. Arg. contra. ff. communia pred. receptum. vbi dicitur q̄ pluri consensus debet durare. Quidam dicunt q̄ exire potest sed cōtra eos est. extra de eo qui duxit in ma. ca. j. per quod dico q̄ exire non potest. Sed vsq; quo habebit maritus licentiam reuocandi eam? Dicunt quidam q̄ intra annum et diem. arg. xx. q. ij. puella. Alij dicebat q̄ intra biennium. xvij. q̄. ij. si quis incognitus. Alij dicunt q̄ tunc potest reuocare cum primo copiā habuit, post non. ff. j. q. j. constat. Ego dico q̄ quandocunq; potest: vt j. ca. proxi.

Quod deo pari consensu. ¶ Casus. Edinia cum viro suo in domo propria perpetue continentie votum emisit. vnde duplex inter eos emersit dissensio. Prima quia ille per incontinentiam votum volebat violare. Secunda quia illa econtra tanquā soluta sub veste viduali et nigra de rebus suis disponebat. De prima precepit edinie q̄ quamuis vir peccauerit, illa tamen in voto cōtinentie perseueret. De secunda precepit q̄ tam de veste q̄m rebus dotalibus se regat arbitrio viri. poterit enim saluari sub habitu Susanne, et si non habeat habitum Anne. Hugo. breuiter sic ponit hunc casum.

Conf. a Falli

videas q̄ nō. xxxviij. dis. qui ipsis. Licētia coacta nulla ē. ad hoc nulla est: non quia j. e. mu hic non fuit licētia: lier. ca. vt in prin. dicit: sed q̄ō deo. q̄ coacta, ideo hic c. q̄ vxo nulla dicitur. sed rez. vbi videtur cōtra. xv. de hoc q. j. merito. vbi dixxvij. q citur q̄ coacta vo. j. aga: luntas, voluntas thosa. & est. Rñ. sec⁹ est hic istis ca- et in matrimonijs vbi exigit voluntas directa, vel sponnonib⁹ stat. h. tanea. extra de spon. cum locum, & in habitus assumptione. extra q̄ō me. cau. c. j. secus est in iuramento, vbi nulla excusat necessitas: quia ipsum necessitas semper est. xxij. q̄one. j. ita ergo. consulitur tamen istic: vt nor. xv. q. vj. authoritatem.

c ¶ Sine abbate. Idem si cum abbate.

d ¶ Cum omni. Ar. q̄ pretermissis circūstantijs alicui facto debitis non intelligit illud esse factum. ff. xxx. q̄. v. aliter. di. xxij. quorūdā. ff. xvj. q. ij. gonfaldus. Arg. contra, extra de reg. & transeun. ad relig. c. ad apostolicā sedem. quia ibi tenet monachatio omissa probatione.

maritꝰ q̄ iuita vxore vouit religionem: an post eius mortez ptinere debeat.

e ¶ Cum festinatione. Sed nunquid tenet vir iste continere post mortem vxoris? sic, nec exigere potest: ad monasterium tamen non cogitur redire. extra de cōuer. coniug. quidā. extra eo. titu. placet. sed contradicit extra eo. titu. ex parte. vbi compellitur redire ad monasterium. Sed dic q̄ ibi vxor dederat licentiā: et ipse solēniter professus erat. Vel ibi verbum compellas, non extenditur nisi ad verbum dimittat. quod post sequitur in dicta. c. ex parte, est consilium. Nec ob. extra. e. titu. consulnit. q̄

Editia et eius vir communi consensu in propria domo vouerant continentiam. postea sine voluntate viri res dotales dedit ecclesijs et pauperibus, et vestem nigram monasticam intuito viro accepit, et iam quasi pro derelicto maritum habebat: vnde vir multum scandalizatus est. Augu. autem eam de voto multum commendat, sed de alijs redarguit.

a ¶ In finē. vite.

b ¶ Instantissime. Argu. q̄ fides est seruāda ei qui cōtra fidē venit. xxij. q. iiij. innocēs. Argu. contra. xcv. di. esto. extra de iureiur. peruenit. j.

c ¶ Perseuera. Sed quid si alter fornicetur postea nunquid reliquus pōt ipsum repetere? arg. hic q̄ non. Arg. ꝯtra extra de iureiu. tua. Dicūt quidam q̄ authoritate ep̄i restituet ei: extra de diuor. ex literis.

d ¶ Numerus. Argu. contra prescriptionem. nō enim prescriptione temporis defenditur quod ab initio de iure cōmuni nō potest sortiri effectum: vt. xciij. dist. illud autē. di. c. contra morem. s. j. q. j. nullus episcopus.

e ¶ Sanctiora. Ab initio tamē cuz cōtrahunt, contrariam debent habere voluntatē, scilicet de sobole suscipienda. xxvij. q. ij. omne itaq̄.

f ¶ Hunc. Ex hoc videtur q̄ vxor nō possit facere eleemosynā sine licentia viri, sed istud intelligas de rebus dotalibus. nam dominium rerū dotalium est penes mulierē de iure naturali, de iure ciuili est penes maritum. C. de rei vend. doce. et de his intelligas hoc. c. Vel si vis intellige de paraphernalibus. cōsilium est hic. nam cui commisit corpus, honestum est vt res committat. C. de pac. conuen. hac lege. et extra de dote post diuor. c. vlti. Sed quero cum isti votum emiserint, quare vestes mutare non possunt? Ad hoc dicas q̄ vir duplicem habet seruitutē in vxore, vnā quo ad debitum vsq̄ i finē[a] reddere debuistis a q̄ ꝓposito si ille lapsus est, tu salte instātissime[b] perseuera[c]. qd̄ te non exhortarer, nisi q̄ tibi ad hoc ipē ꝯsensit. Nā si nū q̄ tenuisses ei⁹ assensū, numerus[d] nullus te defendisset annoꝝ. ⁊ post pauca. Non q̄ pariter tēperabatis a cōmixtiōe carnali, iō tu⁹ marit⁹ esse desiterat: imo ꝟo tāto sancti⁹ iter vos ꝯiuges manebatis, q̄ꝫ sanctiora[e] concorditer placita seruabatis. Nihil ergo de tua veste, nihil de auro vel argēto vel q̄cūq̄ pecunia, vel de reb⁹ terrenis tuis sine ei⁹ arbitrio facere debuisti. ⁊. j. Est quidā ꝓ modulo ꝑsone habitus matronalis a viduali veste distinctus, q̄ pōt fidelib⁹ cōiugatis salua religiōis cā vel obseruātia conuenire. hunc[f] te marit⁹ si deponere noluerit, ne te puta velut viduā iactares illo viuente: nō fuerat in hac re vsq̄ ad dissensionis scandalū ꝑducēdus magis[g] iobediētie malo, q̄ꝫ illius abstinentie bono. quid eñ absurdius est q̄ꝫ mulierē de humili veste suꝑbire, cui potius expediret obtēperare candidis morib⁹ q̄ꝫ in nigellis vestib⁹ repugnare? q̄ ⁊ si te indumentū monache delectabat, hoc etiā gratius posset marito obseruato exoratoq̄ sumi, q̄ꝫ illo inconsulto contēptoq̄ presumi. qd̄ si omnino non sineret, quid tuo ꝓposito deperiret? Absit vt hinc displiceas deo, q̄ cōiuge tuo nōdum defuncto, non indueris sicut Anna[h], sed sicut Susanna[i]. Idem.

¶ Continentie meritū habet qui pro incontinentia vxoris debitū sibi reddere cogitur.

Secundū verba[k] aplica etiā si vir continere voluisset, ⁊ tu noluisses: tibi reddere debitū cogeret: et illi de⁹ iputaret ad ꝯtinētiā[l] si nō sue sed tue cederet infirmitati, ne in adulterium caderes. Quisq̄s[m] igit̄ cōpatiēs infirmitati vxoris, reddidit nō exegit debitū: aut si ꝓpt̄ ꝓpriā infirmitatē duxit vxorē, plangēs potius q̄ sine vxore esse non potuit, q̄ꝫ gaudēs q̄ duxit: quisquis vendidit qd̄ nouit q̄ etsi maneret, beatum nō faceret[n]: quisquis emit quod nouit q̄a trāsit[o]: et de his non p̄sumit[p], ⁊ fecit ex eo misericordiā cum non habentibus, securus[q] expectat diem nouissimum.

Item ad Armētarium ⁊ Riparium ⁊ Paulinam.

¶ Nota cōtinētie sine vxoris consensu reddi non possunt.

Vna sola causa esse pōt qua te ad id qd̄ vouisti non solū non hortaremur, verūetiaz ꝓhiberemus implere, si forte tua coniūx hoc tecum suscipere, animi seu carnis infirmitate recusaret. nam ⁊ vouenda talia nō sunt a coniungatis, nisi ex ꝯsensu ⁊ volūtate communi: ⁊ si ꝓpere fuerit reddendum, aliam quo ad ministeriū sibi exhibendum. vnde licet vnam relaxauerit, non tamen aliam. ff. de seruitu. vrbanorum prediorum. si domus. et extra de ꝯuer. coniug. quidam.

g ¶ Magis. quasi dicat cum perduxisti eū ad scandalū dissensionis: potius malum fecisti viro non obediēdo q̄ꝫ bonū feceris abstinendo.

h ¶ Anna. id est vidua.

i ¶ Susanna. id est vxorata.

Secundū verba. ¶ Casus. Primo probat Augu. q̄ vir sine consensu vxoris continere nō potest, immo tenet ei reddere debitum, etsi nō exigat. Secūdo dicit q̄ ille qui nubit quia aliter continere non potest: tanq̄ꝫ non nubēs, et securus expectat diem iudicij sicut ille qui vendit ⁊c. et sicut ille q̄ emit ⁊c. Ad vtrūq̄ quisquis, supple sicut. Non presumit, superbiendo, ⁊ in eis spem ponendo. et tanguntur hic tria verba apostoli dicentis: Qui habēt vxores, sint tanq̄ꝫ non habētes: ⁊ qui vendūt, sint tanq̄ꝫ non vendentes: et qui emūt, sint tāq̄ꝫ non ementes.

k ¶ Scdm verba. In quibus dicitur de debito reddendo.

l ¶ Imputaret. Ar. q̄ pro cōpleto habeat qd̄ per volentē agere nō statne fiat. ar. s. proxi. cā. q. v. proposito.

m ¶ Quisquis. Tāgit illa tria verba apostoli: qui habent vxores, sint tanq̄ꝫ nō habētes: ⁊ q̄ vēdūt, sint tanq̄ꝫ nō vendētes: ⁊ q̄ emunt, sint tanq̄ꝫ nō emētes. xxxj. dist. lex continentie.

n ¶ Non faceret: scz non faciendo eleemosynam.

o ¶ Quia transit. i. transitorium est.

p ¶ Presumit. superbiendo cum eis.

q ¶ Securus. hec clausula repetitur cū qualibet precedenti ab illo loco. Quisquis ⁊c.

Vna sola causa. ¶ Casus. Quidā sine licentia vxo-

ris continentiam vouerat. querebatur vtrum teneretur eam seruare. Et rñ. q̄ non: quia talia fieri debent de cōi consensu viri et vxoris. vnde talis ꝓmissio magis est corrigenda, q̄z adimplenda.

a. ¶ Corrigenda. Sic̄. ꝫ. xxij. q. iij. definitio. Et est hic argu. q̄ si alter sine licētia alterius intret religionem, q̄ sua authoritate potest exire.

De hoc no. ꝫ. e. ca. ij. i glo. fina.

b ¶ Et alieno. Hoc verum est si eo alio vouente et autorizante illi cui⁹ est: alias licitū est alicui rem alienam legare: vt insti. de leg. ꝫ. non solū. licet secus sit sm canones: vt ex de reiꝫta. c. filius.

¶ Tunc saluabitur. ¶ Hec ē secūda pars. q. i qua ꝓbat q̄ debemus esse virgines. s. mēte et corpore si possumus: alias mente sine qua nulli⁹ saluabit. Io. de fan.

¶ Caiet. In hoc ca. tria cōtinentur ca. in quib⁹ tractatur tam de virginitate mentis q̄z carnis. In primo dicitur q̄ tūc saluabit mulier, et suā virginitatem bene seruat, si ideo nubat vt filios pariat ad iustitiā et vt saluentur. In secūdo ca. qō incipit ibi: hoc solum. dicitur q̄ sicut sola virginitas sine bonis opib⁹ non proficit vel sufficit ad salutē: sic alia opera absq̄ virginitate, mentis continentia et castitate sunt imperfecta. In tertio ca. quod incipit: Qui sitit. multipliciter commēdat virginitatem carnis: et eam ꝓfert bono nuptiaꝝ: q̄z plus amat virgines ihesus q̄ ꝓponebant q̄ eis non fuerat imperatū. vnde dicit, non expedit homini nubere ꝛc. Et not. q̄ hoc totum cōsuevit legi sub vno ca. posses tamē legere sub tribus: vt facit ꝟ. Saluabitur. non negat apostolus quin alias possit saluari: sed hoc dicit q̄z sic saluari meretur. et sunt verba hieron⁹. exponentis illud apli ad Timotheum: sez saluabitur in mulier per filiorꝫ generationem si permanserint in fide, dilectione, et sanctificatione. q̄ intelligitur quantum in ea est. Radicis. radix filiorū est mater. damnum radicis. i. corruptionem sue carnis. finis ibi vbi dicit si castitatem due precedentes in primo ca. ibi: qui virgines permansuri. et in secundo ca. absq̄ virginitate. intelligitur de virginitate mētis que precipi potest: et necessaria est: q̄z sine ea nemo saluatur. Principiū vero illius ca. qui sitit. de virginitate carnis intelligit: que non potest precipi

Joan. vij. f. Mat. xix. h.

factū, magis est corrigēda[a] temeritas, q̄z ꝓsoluēda ꝓmissio nec̄z enim deus exigit si q̄s ex alieno[b] aliq̄d voluerit, sed potius vetat vsurpare alienum.

Item Hieronymus.

¶ Absq̄z ceteris operib⁹ nec sola virginitas saluat, nec cetera absq̄z virginitate proficiunt.

Tunc saluabit[c] mulier, si illos genuerit filios qui virgines[d] pmansuri sunt: si quod[e] ipsa pdidit, acquirat in liberis, et damnū radicis[f] et cariem[g] flore compēset[h] et pomis[i]. Idem.

Hoc solum nunc dico, q̄ quomodo absq̄z ceteris operibus virginitas[k] sola non saluat: sic omnia opera absq̄z ꝫginitate[l], puritate, continentia, castitate[m], imperfecta[n] sunt. Idem.

Qui sitit[o] veniat et bibat: q̄ potest capere capiat. non dicit velitis nolitis[p] bibēdum vobis est atq̄z currendū, sed qui voluerit: qui potuerit currere atq̄z potare, ille vincet: ille satiabitur et ideo plus amat virgines xp̄s: q̄z sponte factū tribuunt quod sibi non fuerat imperatuz[q]. maioriq̄z[r] gratie est offerre quod non debeas, q̄z reddere q̄d exigeris. Apostoli em̄ vrous onere contemplato: Si talis est (inquiunt) vita hois cum vxore, nō expedit nubere. quoꝫ dñs sententiam probans, Recte (ait) quidem sentitis q̄ non expediat homini ad celoꝝ regna tendenti accipere vxorem, sed difficilis res est: et non omnes capiunt verbum illud: verū quibus datū est. Alios hominuz facit eunuchos natura, alios vis hominū: mihi illi eunuchi placent quos castrauit voluntas, nō necessitas. libēter eos in meo recipio sinu, qui seipsos castrauerūt ꝓpter regnū celorum: et ob meum cultū noluerūt[s] esse quod nati sunt. simulq̄z hec tractanda est sniа. Qui se (inquit) castrauerunt propter regnū celoꝝ[t]. Si castrati[v] mercedem habent regni celorum. ergo qui se non castrauerunt, locum non possunt accipere castratorum.

Finis[x] huius authoritatis et due[y] precedentes: de virgitas. quantū ad corporalē, sed de mentali preceptum est.

a ¶ Tunc saluabitur. exponit hiero. illud apli ad Timotheū: Saluabit mulier per filioꝝ generationē: si permanserint in fide et dilectione et sanctitate.

c ¶ Saluabitur. Id est merebitur saluari.

d ¶ Virgines. id est integri in fide.

e ¶ Si quod ipsa, scilicet virginitatē corporis. et est simplex relatio.

f ¶ Radicis, scilz suipsius.

g ¶ Cariem'. Id est corruptionem sue carnis.

h ¶ Compenset. quantū in ipsa est. Mat. xxi. c.

i ¶ Pomis. i. filijs qui dicunt flos et poma: sicut mater radix.

k ¶ Hoc solum. ¶ Virginitas, scz carnis.

l ¶ Virginitate, scz mentis.

m ¶ Castitate, scz tem in affectu seruata.

n ¶ Imperfecta, quo ad vitam eternam promerēdā.

o ¶ Qui sitit. hāba ponit ꝫ euangelij: et loquit de siti cōtinentie.

p ¶ Nolitis. arg. ad ea q̄ ꝓfectionis sunt, neminez esse cogēdum: sed persuadendū. nam talia cōsilij sunt et nō ꝓcepti. arg. xi. q. j. aliud. et. xxxij. q. j. integritas. Mat. xix. b. Perfectio nō est ꝓcepti.

q ¶ Impatuz. ꝫ. ꝓxi. qō. j. integritas.

r ¶ Maioriq̄z. Sic. xxvij. q. j. iam nūc. nā nemo in necessitate liber alis extitit. ff. de admē. leg. rem legatam. Liberalio in necessitate re ille mo.

s ¶ Expedit. ꝫ. xxvij. q. j. sic em̄. ꝫ. sez est q̄ nō expedit ꝓpter onera mātimonij: vt. ꝫ. pri. q. vij. oēs. sed expedit ꝓpter fornicationē vitādā. ꝫ. xxxij. q. ij. sicut. ꝫ. his ita.

t ¶ Noluerunt. i. noluerūt exercere id ad q̄ nati sunt scz vti copula carnali. Et ita fin hoc est argu. ꝓ carnali copula q̄ nullus est naturaliter frigidus. ꝫ. e. q. j. requisti. alia littera ꝫ: voluerūt esse q̄s nati sunt. i. virgines. Frigidus naturaliter nullus est.

v ¶ Celoz. supple ich recipiēt mercedē i regno celoz.

x ¶ Si castrati. Argu. q̄s de vno concedit ꝛc. vt. ꝫ. dist. xlv. disciplina. xxij. q. iij. forte. Alibi dicitur: quando de vno negatur, de alio cōceditur: vt. xxv. dist. qualis.

y ¶ Finis. Quia premissa ca. scz tunc saluabit. ꝛc. hoc solum. et ca. qui sitit. equiuoce vruntur hoc nomine virginitas: quandoq̄z ꝓ virginitate mentis: quandoq̄z carnis: ideo determinat vbi sic vel sic accipiatur. Virginitas equinocatur.

z ¶ Et due. Scz tunc saluabitur: et alia scz hoc solum.

ibi: Absq; virginitate

a ¶ De virginitatis affectu.i.que est in mente.

b ¶ Principium.s.illius ca.qui sitit veniat ꝛc.

c ¶ Uiuxorē. ¶ Hec est.iij.pars.q.ſm Jo.de fan.

¶ Conuertat. Intrando monasteriū si iuuenis est. Uel si senex est, cōtineat in seculo. ex de cōuer.coniu. cum sis. Et hic dicit Hugo.q eo ipso q dat vxori licentiam, intelligit vouere: et si non exprimat, compellendus est ire ad religionem: vt not. s. xxvij.q.ij.a gathosa. ꝛ sufficit tacita licentia scz permittere: vt hic.et arg.ex de cōuer.cōiug.cōsuluit. Alij dicunt q qui dat licētiam nisi expresse voueat, ꝯtinere nō tenetur, nec ad monasteriū ingredi, immo eam reuocare potest de monasterio. ex de conuer. cōiug.ca.j.ꝛ qd dicit hic similiter conuertat, dicunt nisi malit eam reuocare, sicut enim ſm istos expressus cōsensus exigitur in cōtrahendo, ita in separando matrimonio.argu.ex de regu.iur.oīs res. Alij distinguūt q si mulier sciuit ius que dedit viro licētiā, tūc etiā intelligitur vouere.secꝰ si ignorauit.

Manifestum. ¶ Hec est.iiij. pars.q.in q̄ ꝓbat q vir est superior mulieri. Jo.de fan.

¶ Casus. Dicitur hic q si vxor votū abstinētie sine consensu viri faciat, vir de legis authoritate potest illud reuocare sine peccato. si vero vir vxori vouēti cōsenserit, ꝛ si peccet vir reuocando, vxor tamē debet obedire reuocanti. Legem Moysi in Genesi.

d ¶ Uota. Que scandalizent virum: vt iacere in camisia, vel ieiunare cum ipse pranderet.

e ¶ Nisi author. Mulier ergo non potest facere votū abstinentie sine voluntate viri. Sed nunquid vir potest abstinere sine vxoris consensu? sic ꝛ.j.e.cum caput.lz ergo coniuges sint pares quantum ad votum continentie, non tamen quātum ad votum abstinentie. et hoc intelligo de quolibet voto in quo non fit vxori preiudicium quo ad carnale debitum: q̄uis ex illo voto oriatur scandalum mulieri: vt in hoc sit differentia inter virum ꝛ mulierem. Similiter ꝛ de muliere dici potest q vouere possit, dummodo per illud votum mulieris non fiat viro preiudicium: vel si non oriatur scandalum viro ex illo voto: vt si vouet iacere in camisia cum eo, vel singulis noctibus ire ad matutinas, vnde de tali voto intelligo istud ca.al's tenet mulier illd adimplere etiā viro inuito: vt si vouet q daret denariū amore dei vel aliq̄d tale. hoc dicit Hu.canon tamen iste indistincte loquit. Itē videtur q mulier ista peccet: qr magis obediēdum est deo q̄ homini. naz scriptum est, vouete ꝛ reddite vota do.ꝛc. xvij.q.j. in prin. Sed dic q mulier ista nō obedit viro ꝯtra dñm, qr dñs hoc vult.j. e.noluit.eo autem ipso q hic viro concedit reuocare votum abstinentie, ꝓhibetur de voto cōtinentie: immo nec hoc viro conceditur reuocare votum abstinētie: immo peccat vir reuocando, sed precipitur vxori vt obediat. simile ex de iureiur. debitores.et xxiij.q.j. quid culpatur.in fi.

f ¶ Permissa. Cōtinentia.

g ¶ Mulieri. s. xxxij.q.j.si q̄s vxorem.

¶ Ex p̄missis ꝛc.

¶ Casus. Infert Gra.ex supradictis q votum continentie facere non potest vir sine consensu vxoris: vel econuerso: ꝛ si factū fuerit de ꝯsensu vtriusq; reuocari nō poterit. Si vero vxor de ꝯsensu viri votum abstinētie fecerit, vir tñ illud poterit postea reuocare, qr mulier debet viro suo subesse in omnibꝰ: ꝛ ad hoc inducit sequē.ca.quorum primum patet.

h ¶ Est ordo naturalis.i.a natiuitate ꝛ ortu proueniēs: nā femina de corpore viri est. ꝛ alia ratio est que in velamine corporis eiꝰ perpēdit: vt.j.eo.mulier.

i ¶ Ut seruiāt. hoc adeo verū est q patronꝰ ꝯsentiēdo liberte vt ꝯtrahat, amittit in ea operas, cū in officio viri debeat esse: vt.ff.de ope.lib.sicut patronus.

k ¶ Maior. dignitate: scz filius, seruiat minori, scz patri qui non est in dignitate: interdum maior etate seruiat minori de precepto dñi: vt Esau, Jacob. Et qd dicit hic nulla iustitia est ꝛc. verum est ſm vetus testamentum:

Filius qñq; potest dici maior patre.

nitatis[a] affectu intelligūtur q̄ non in voluntate solū, sz in necessitate est: principiū[b] vero de effectu intelligitur, qui non in necessitate et ante votum, sed in voluntate est: nec exigitur nisi repromittatur.

Item ex concilio Remensi.

¶ Nō licet illi ducere vxorē q̄ suam velare permiserit.

Qui vxorē suā velare permiserit, aliam non accipiat, sed similiter cōuertat[c].

Item Augustinꝰ in questionibus Numerorum.

¶ Uota abstinentie q̄ mulier p̄mittēte viro p̄miserit, illo ꝓhibēte seruare nō cogit.

Manifestū est ita legem voluisse feminā sub viro esse vt nulla eius vota[d] que abstinentie causa vouerit, reddantur ab ea, nisi author[e] vir fuerit permittendo: nam cum ad peccatū eiusdem viri pertinere voluerit lex, si priꝰ permiserit et postea prohibuerit: et hoc tamen non dixit vt mulier qd vouerat faciat, qr permissa[f] iam prius a viro fuerat: viri dixit esse peccatum, qr abnuit qd prius cōcesserat: non mulieri[g] ex hoc iussum dedit vt quod prius vir ei concesserat: postea si prohibuerit, contemnatur.

Ex premissis authoritatibus apparet q continētie vota nec mulier sine consensu viri, nec vir sine consensu mulieris deo reddere potest. Si autē cōsensu alterius eorum ab altero p̄missa fuerit: etsi postmodū in irritum deducere voluerit qui permisit, non tamē valet: qr in debito cōiugij eque mulier habet potestatem viri, sicut ꝛ vir mulieris: atq; ideo si q̄libet eorū alterum a suo iure absoluerit, ad preteritā seruitutē ipsum reuocare nō poterit: qr vero in ceteris vir est caput mulieris, ꝛ mulier corpꝰ viri: ita vota abstinentie viro permittēte mulier potest p̄mittere, vt tamē eodē p̄hibēte repromissa non valeat adimplere: ꝛ hoc (vt diximꝰ) ꝓpter conditionē seruitutis qua viro in oībꝰ debet subesse.

Unde August. in libro questionum Genesis.

¶ Mulieres viris suis debent subesse.

Est ordo[h] naturalis in hominibꝰ vt seruiāt[i] femine viris, et filij parentibus: quia nulla iustitia est vt maior[k] seruiat minori.

Idem in questionibus veteris et noui testamenti.

¶ Uir est caput mulieris.

seā ſm nouū, qui maior eſt, ſit ſicut miniſter cē. xciij. diſt. diacom. ſed melior iter a eſt: hec iuſtitia eſt vt minor ſeruiat maiori.

Hec imago. ¶ Caſus. Probat hic Auguſtinus triplici ratiōe q̄ vxor debet eſſe viro ſubiecta. prima, quia vir ad imaginem dei fomatus eſt, z non mulier: et vicarius eius eſt, q̄ vnus dei habet imaginē. Secūda, q̄ in ſignum ſubiectionis mulier habet caput velatū, z non vir: quia imago eſt et gloria dei. Tertia eſt, q̄ vir ſine metu talionis ſm legem poterat mulierē de adulterio accuſare, z non econuerſo: cecus in alijs caſib⁹. Ideo q̄. i. q̄ femina non habet hoc.

Hec imago[a] dei eſt in homine[b] vt vnus[c] factus ſit homo, ex quo ceteri oriantē habēs imperiū dei quaſi vicarius ei⁹, q̄ vnus[d] dei hz vir imaginē. Ideoq̄ mulier ad imaginē dei nō eſt facta. ſic etem dicit. Et fecit deus hominem: ad imaginē⁹ z ſimilitudinē dei fecit illū. Hinc etiā apl's. Vir q̄dē (ait) nō debet velare caput ſuū, quia imago[e] z gl'ia dei eſt: mulier[f] ideo velet, quia nō eſt gloria aut imago dei.

Item in eodem.

Alſ hinc apparet quēadmodū viris feminas ſubditas et pene[g] famulas lex eſſe voluit vxores, dum conſtituit vt diceret aduerſus vxorem vir teſtimonii[h], vnde lapidaretur[i] illa ſi hoc verū eſſe demonſtrare[k], ipſe tñ non viciſſim lapidak ſi hoc falſuz eſſe cōſiterit, ſz tantūmodo caſtigatur[l] z damnificak, eiq̄ perpetuo iubetur adherere qua carere voluerat: in alijs autem cauſis eum qui teſtimonio[m] falſo cuiq̄ nocuerit, quod ſi probaretur, ius ſit occidi eadem plecti iubetur pena qua fuerat ſi verum eſſet, ipſe plectendus.

Item Hieronym⁹ ſuper epiſtolam ad Titum.

Qm caput mulieris ſit vir, caput autē viri chriſtus: quecūq̄ vxor nō ſubijcit viro, hoc eſt capiti ſuo: eiuſdē criminis[n] rea eſt cuius et vir ſi non ſubijciak capiti ſuo, hoc eſt Chriſto. Verbum autē dñi blaſphemat[o] cūvel cōtēnit dei p̄ma ſententia z p nihilo ducitur, vel cū chriſti infamak euāgeliū, dū. ſ. ptra legē fidēq̄ nature ea que chriſtiana eſt et ex lege dei[p] ſubiecta eſt, viro imperare deſiderat: cum etiā gētiles femine viris ſuis ſeruiant cōmuni lege nature.

Item Auguſtin⁹ in queſtionibus numeroum.

Arbitrium viri mulierē ſeq̄ oportet in omnibus.

Dnluit itaq̄ lex mulierē aliq̄d vouere deo aduerſus animā ſuā, vt nō in aliq̄ rerū licitarū atq̄ conceſſarum abſtinentia in eiſdem vot⁹ femine valeat authoritas ſed virilis: ita vt ſi adhuc innupte ꝺ ceſſerat[q] pater vota perſoluere, ſi Sed nec hodie cum agit vir ad ſeparationē, ſuſtinet talionem: ſec⁹ ſi agatur ad penā adulterij criminaliter, extra de procu. ca. tue. ideo autem non punitur vir pena talionis, q̄: iam alia via conſequeretur id q̄ optauit, quod eſſe non debet. ff. pro ſocio. idem q. ff. de condi. inſti. que ſub conditione. ℌ. ſi quis.

Teſtis nō eſt talione puniēdus.

Uxor ſine viri conſenſu nō debet eſſe viri ſubdite.

Mona⁹ qui ſubdit ſe abbati ꝺ vxor viro.

q. v. de forma. ē. diſt. xcv. eſto. arg. eandem conditionem inferiorū ad media, que eſt medioꝝ ad extrema. xxviij. diſt. ca. quia ſunt culpe.

a ¶ Adde qua pena plectatur mulier adultera: not. in. l. qſi alexander. z in l. caſtitati. et i auē. ſed hodie. C. de adulte. At hō de femina q̄ de viro ſm ius. ¶ Et ff Thierry cum Archiepiſcopo Remenſi. b ¶ In homine. Quia ſicut proceſſerūt a deo oia, ſic ab Adam pceſſerūt oia: hic accipit tantum hoc nomē homo in maſculino genere, alias communis generis eſt: vt. ff. de verbo. ſig. hominis. c ¶ Ut vnus. Id eſt imago dei dicit ipſe horno: q̄ ſicut aq̄ pfluxit ex latere dñi, ſic etiā eua ex latere Ade. itez in hoc habet imaginem, q̄ habet rationem z intellectum, ſicut deus. d ¶ Imaginē. i. ſimilitudinē. de pe. di. ij. illa ala. e ¶ Quia imago. z ideo non debet celari. f ¶ Mulier. nō tamē quelibet, q̄ nō virgines de ꝓſuetudine. ſed fac vim in eo q̄ dicit gloria. i. deus non gloriatur per ipſam ſicut per virū, nā per eam pma pena vicario eſt inducta. ſ. eo. mulier. g ¶ Atis hinc. Et pene famulas. non tamē q̄ im moderate verberentur. C. de repudi, conſenſu, et. ē. e. q. ij. placuit. h ¶ Teſtimonium. i. accuſationem. i ¶ Lapidaretur. z ita videk q̄ inveteri lege nunc⁹ vir obligabak pena talionis. Sed tu dic cum ℌ. q̄ hoc locum habebat tantū in accuſatione adulterij in pmo coitu: puta cum non inueniebat eā virginē, vel dicebat ſe nō inuenisse, z ipſa contrariū pbabat per aſpectū inteaminis: in hoc caſu non puniebak vir talionis pena, ſed tantū. c. ſiclos aureoꝝ dabat patri puelle. k ¶ Demōſtrare[k], nō q̄ aſpectū liteamis ſanguiolēti;

l ¶ Caſtigak, i, verberatur. m ¶ Teſtimonio falſo. i. accuſatione calūnioſa: hoc ideo ita expone. nam teſtis non obligatur ad talionē, ſed alio modo punik a iudice ſi varie reſpōdet: vt. C. de teſti. nullū. ℌ. tamen dicit q̄ ſic. iij. q. ix. nihilomin⁹. maxime ſm veterē legē. argu. ex de eri. fal. c. falſus. De hoc dictum eſt. ij. q. iij. in ſumma.

¶ Qm caput. ¶ Caſus. Dicitur in hoc cap. q̄ ſicut vir peccat ſi non ſit ſubiect⁹ capiti ſuo, id eſt chriſto: ſic dei p̄ma ſententia cōtemnitur ſi mulier capiti ſuo .i. viro ſuo nō obedierit, cū etiā gentiles femine viris ſuis ſubiaceāt. p̄ma ſententia, que habetur in Geneſi vbi dicitur mulieri, ſub viri poteſtate eris cē. poſtea apoſtolus idē precepit.

n ¶ Criminis. ē. lx. q. iij. ca. i. ē. xvij.

o ¶ Blaſphematur. Tractabat enim Hieronym⁹ illud verbum apoſtoli ad Titum: Admone adoleſcentulas eſſe ſubditas viris ſuis, vt non blaſphemetur verbum dei, id eſt euangelium. Tiel verbum dei in paradiſo quatenus viris ſubdite eſſent.

p ¶ Et lege dei. q̄ dixit mulieres eſſe ſubditas vir⁹. Cōuerſatio tua erit ad virū, z ipſe ꝺſiabit tui cē.

Dnluit itaq̄. ¶ Caſus. Lex noluit vt mulier poſſit votum facere ſine viri conſenſu: z ſi fecerit ante nuptias, vir poſt nuptias poterit reuocare: nec propter hoc mulier rea iudicabitur ſi votum non ſeruat, cum deus hoc non precipiat.

q ¶ Conceſſerat. Argu. q̄ abbas poſſit reuocare votū monachi q̄ etiam emiſit ante monachatū. arg. xx. q. iij. monacho. plus enim eſt monachus ſub abbate, ꝙ vxor ſub viro: vt. xij. q. j. non dicatis.

a ¶ Contra deum.ſt.Ɜ.xiiij.q.v.dixit.Ɜ.xxij.q.j.ſi peccatum.Ɜ.xxiij.q.iij.qui peccat.Ɜ.diſt.xxvj.deinde.

b Mulierem. ¶ Authoritatem.virilia enim officia mulieribus ſunt adempta.iij.qõne.vij.ca.infamis.ff.tria.ad velleia.l.ij.

c ¶ Nec docere. in eccleſia maſculos.Ɜ.di.xxiij.mulier.de cõſe.diſtin. iij.mulier.

d ¶ Nec teſtis. in cauſa criminali, niſi in illis caſibus in quibus infames admittuntur:nec in teſtamẽto.inſtitu.de teſta. Ɜ.teſtes. nec contra clericos in cauſa criminali: qr nõ poteſt eẽ quod ipſi ſunt.Ɜ.ij.q.vij.ipſi apoſtoli.nec etiam contra laicos : vt not.xv.q.iij.de crimine.

e ¶ Nec fidem. obligatur tamen ſi doloſe fide iubeat vt creditorem decipiat:vt.ff.ad vell'. ſi decipiẽdi. Item et ſi pumilegio velleiani renunciauerit,obligat & tenetur.ff.ad vell'.l.vl.

f ¶ Nec iudicare.niſi in caſibus: vt diſt.xv.q.iij. de crimine.

g Adã. ¶ Subernationem. Per hoc videtur q vir poſſ debet eſſe curator vxoris ẽ extraneus. qõ negat lex. C. qui dari tuto. poſ.l.ij.

Mulier debet. ¶ Cauſa. In hoc ca.quinq; rationes aſſignantur quibus ꝓbatur q mulier debet velare caput ſuum,ſcz quia nõ eſt imago dei,et quia ſubiecta debet eſſe viro ſuo,& quia prevaricatio eſt inducta per eam, et ꝓpter reuerentiam epiſcopi, quia vicarius eſt Chriſti.

h ¶ Sed vt viro oſtendatur.non ſolum propter hoc ſed etiam &c. antecẽ perſoluerit nupſerit,et viro eius hoc cognitũ nõ placuerit,nõ ꝓſoluar:et hoc oino ſine pctõ q; dẽ mũdauit eã ſicut dicit lex.i.mũdam iudicauit:neq; hoc cõtra deũ putãdum eſt fieri:cũ ipſe deus hoc preceperit,hoc voluerit.

Item Ambro.in lib.queſtionũ veteris & noui teſtamẽti.

¶ Nulla eſt mulieris prãs:ſi in oĩb9 viri dñio ſubiecta eſt.

Mulierẽ cõſtat ſubiectã dominio viri eẽ,& nullam authoritatẽ habere:nec docere poſſ,nec teſtis eẽ,nec fidem dare,nec iudicare.

Item in hexaemeron in tractatu diei quarte.

Adam ꝓ Eua deceptꝰ eſt:nõ Eua ꝓ Adam. quẽ vocauit ad culpã mulier, iuſtum eſt vt eam in gubernationem aſſumat:ne iterum feminea facilitate labatur.

Item ſuper primã epiſtolam ad Corinthios.

Mulier debet velare caput quia nõ eſt imago dei,ſed vt viro oſtendat ſubiecta,& quia ꝑuaricatio per illam inchoata eſt. hoc ſignum debet habere in eccleſia propter reuerẽtiam epiſcopalẽ. nõ habeat caput liberum,ſed velamine tectum.non habeat poteſtatem loquendi:qr epõ habet perſonã Chriſti. quaſi ergo ante iudicẽ Chriſtũ, ita ante epiſcopus ſit:qr vicarius dñi eſt. ꝓpter peccatũ ouigina le ſubiecta debet videri.

Item in libro de paradiſo.

Scillud ocioſũ eſt q nõ de eadẽ terra i qua plaſmat9 eſt Adã,ſz de ipſius Ade coſta facta ſit mulier:vt ſciremus vnã in viro & in muliere corporis eſſe naturam: vnum fontem generis humani.ideo non duo a principio facti vir et mulier : nec duo viri, neq; due mulieres:ſed primũ vir,& deinde ex eo mulier.vnã enim naturam volens hominum conſtituere deus,ab vno ꝓncipio creature hoc incipiens,multarum & diſparium naturarũ eripuit facultatem. Euidentiſſime itaq; apparet ita virum eſſe caput mulieris, vt nulla vota abſtinẽtie vel religioſe cõuerſationis liceat ſibi ſine eius licentia deo offerre.etiam ſi viro permittẽte repromiſſa fuerit:non licet ei votum opere complere cum vir voluerit reuocare promiſſum. vota vero continentie ita alterius permiſſu ab altero valent offerri,et poſt permiſſionẽ nõ valent in irritum deduci.

¶ Cauſa.xxxiiii.

Quidam vir q in captiuitatẽ ductꝰ eſt : poſtea vxor eius audiẽs illũ mortuũ, nupſit alij.

Demum ille de captiuitate rediens,repetit vxorem ſuam:illa poſteriorũ amore capta,aſpernatur priorum prioris viri.

Hunc primum queritur , an ſit iſta rea adulterij,que viuẽte viro ſuo alteri nupſit?

Secundo,an redeũte primo ſit cogenda recedere a ſecundo,et redire ad primum?

¶ Queſtio.j.& ij.

i ¶ Propter reuerentiã.i.propter reuerentiã ſacerdotum.ar.iiij.dis.ſi ſeruus ſcẽtie.& ſicut ante iudicẽ dñm: ita ante vicarium eius ſacerdotem ſit ſubiecta viro. Vel propter reuerẽtiam ſacerdotum , id eſt:ne ſacerdotes in eius faciem intuentes inuitentur ad libidinem.

k ¶ Epõs.i.qiz ſacerdos.de pe.diſt. iij.inẽ hec ordinũ.ij.

l ¶ Originale . i. qõ originẽ habuit ab ipſa quo ad homines.

¶ Hec illud.

¶ Hec eſt.v. pars.q.in qua oſtẽdit magiſter cauſam ꝗre fuit vnus principiũ, vnius homo. Io.de fan.

m ¶ Ocioſum eſt. .i.ſine cauſa & myſterio factum.

n ¶ Coſta. nõ depede:ne omino videret famula. nec de capite : ne videretur domina. ſed de coſta vt collateralis videretur. Eua q̃ re de coſta facta ẽ.

o ¶ Multarum. quo ad numerũ, vel multarũ quo ad genꝰ humanũ.

p ¶ Et diſparium. quo ad ſexum. Vel diſparium quo ad ſpeciem.et reſpicit quo ad primã creationem hominis.

q Quidam vir in captiuitatem ductus eſt. quia in precedenti cauſa dixerat matrimonium ſeparari ꝓpter frigiditatẽ, & q̃ viro viuẽte ſeparata poſſet alij copulari:et dubitari poſſet,an idẽ videretur faciẽdum ꝓpter hoſtilẽ calamitatẽ vel captiuitatẽ:ió ſubdit cauſã iſtã i q̃ oñdit q̃d iuris ſit ſi q̃s tenetur in captiuitate et vxor eius interim nubat alij. vt autẽ hec &c. Et not. q̃ h tractat de illo impedimẽto qõ dr ligatio. Ligatio eſt cuius q̃s ligat alteri vinculo matrimonij & qõlibet impedimẽtũ matrimonij dici poteſt ligatio ſumendo large ſiue com- Impedimẽtũ ligationis ꝗle eſt.

muniter, non proprie. arg. xxvj. q. j. §. j.

¶ Traq; hec. qō diuiditur in sex partes. In prima quarū probat per duos canones q; mulier non debet contrahere donec sit certa de morte coniugis. Jo. de San. Scda ibi. Non satis. Tertia ibi. Si autem. Quarta ibi. Qō aūt. Quinta ibi. Hinc etiam. Sexta ibi. De simpliciter. Jo. ō San.

¶ Casus. Hic intitulat. j. x. ij. q. Ja scōa nulla est dubitatio. In prima q̄stione distinguit, nā si illa q̄ nubit viro viuēte et absente, credit vel scit illū viuere: in veritate adulteriū committit. si autez nescit, nec credit, sed hz iustā causā credendi. ꝛriū p ignorantiā facti, q etiā peritissimos fallit excusat. qualitercunq; autē nubat, reddēda est primo reuertenti. vtraq; aūt questio terminat per. c. sequēs.

Mulier a ¶ Utraq; questio. Si mulier credit maritū mortuū an possit alij nubere.

† credit suū maritū mortuum, ꝛ habet iustā causam credēdi licite pōt hoc facere. si autē dubitat de morte viri ꝛ cōtrahit: licet non debeat cōtrahere, tenet. nec tñ reddere debitū petēti. sed ipsa nō pōt exigere: vt. §. si vo est de secund. nup. versi. si dñs noster. ꝛ ita in autē. in tali casu vir pōt eā remouere propter adulteriū cum nō habuerit pbabilē causā mortis sue. sed si audierit eaz mortuū hz per falsum rumorē, ꝛ tūc nupserit, vir non pōt eam de tali adulterio accusare: nisi ipsa procurauerit illum rumorē: vt. ff. de adult. miles. §. mulier. Sed pone q; mulier credit eum viuere ꝛ est mortuus, ꝛ cōtrahit: nunq̄d est matrimoniū ibi? sic. ipsa tñ adulteriū reatu tenet licet adulteriū nō cōmittat. nam dicitur q; tenet quis actione furti hz subtilitate iuris furtum nō committat. C. de fur. si quis seruo. minor tamen penitentia ac pena ei imponetur.

Furtū nō committēs quādoq; furti tenet.

¶ Um per bellicam. ¶ Casus. De duobus questuebat iste. quedam dum putarēt viros suos esse mortuos, nupserunt aliis. alie vero sciebant viros suos viuere, sed credebant nunq̄ eos liberandos de captiuitate. sed reuersi sunt post vrisarum, q̄ fierat ergo ille quid faciendum esset in vtroq; casu. Et respōdetur in primo casu q; separande sunt a secundis, ꝛ reddēde primis. et que nolunt separari a sctis, sunt excōicande. In secūdo vero casu nihil videt responderi: q; nulla ꝛ friuola erat questio. q̄diu em aliqua scit vel credit vel dubitat virū viuere, non debet alij nubere: ꝛ si nupserit, adultera erit. vt. xxxij. qōe. v. puto.

b ¶ Crederent. hec ratio friuola est: et ideo non curat ei respondere.

c ¶ Solicitudine. incontinēte vel paupertatis.

d ¶ Hostilitas. sic. §. xvj. quest. iij. prima.

e ¶ Qui psonā. §. q. q. j. in primis. nā similitudo attēditur inter illū qui succedit in asoi, vt ibi: et istum de quo hic.

f ¶ In coniugio. Arg. q; ecclesia clerico debet restitui de captiuitate redeūti p quantūcūq; tēpus detēt? fuerit: si probatur impedimētū? cū ecclesia sit vxor clerici. vij. qōe. j. ficut. et dicit. vij. q. j. pastoralis. xiij. qō. ij. vnaquēq;.

Ecclesia est vxor clerici.

? Ista gl. dicit singul. Bzi. in suo dicto in ver. cer cer. ad hoc q; clerici detenti in carceribus per ꝛtūcias q; lōgū tpus non perdit beneficia sua.

g ¶ Perseuerāt. §. xxxij. q. v. puto.

h ¶ Ostendentes. arg. q; ex consequentia operis ex facto presenti presumitur circa preteritū: ? vt hic. ꝛ. xxxij. ca pueri qōe. j. requisisti. et §. xxij. qōe. ij. quod ait. et. C. de adult. tū ꝛ si qu. quandoq; presumit ex precedenti facto circa preſens: vt dixi. l. distin. si quis dia. ij. c. iuuenis. quandoq; ex eo quod soler fieri, presumitur et timetur in futurum: vt. xj. qōe. v. accusatores. quandoq; ꝛ hoc presumitur ex preterito circa futurum. C. de condi. furt. xiiij. di. l. vlt. quandoq; presumitur ex futuro circa preteritum, multis

? Pasiphe cum filii ipsa vxo ſcitur miſſe ꝛ piſi cū filii ſuam. ? Ar. ꝛ ſens: vt. ij. qō. j. in primis. in fine. ꝛ. q. vij. nō potest. quan pe. dicit. ? Ar. ꝛ daſ. vbi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ff.de condi.inde.si non sortē.§.si.x.aut stichū.

a ¶ Remissio.i.dimissio secundoꝝ virorꝝ.

b ¶ Qō cōditio.qō necessitas cogit,nō est imputandū, xxij.q.iij.inter cetera.vij.q.j. pontifices.j.de consecra. distinct.v.discipulos.

QUm in captiuitate. ¶ Caſus Quedam mulier noie Ursa cum in captiuitate teneretur,vir eius aliā duxit. Ursa postea reuersa, papaz adijt,et nullo contradicente se vxorem illius esse probauit coram papa: quare papa eam vxorem legitimam iudicauit,z non secundam.

c ¶ Commisisse. Peccatū notat interuenisse in ptrahendo si sciēter cōtraxit: sed si ignoranter contraxisset Quia nō est matrimonij secūdū,nati tamen filij inde habentur pro legitimis quo ad successionē: simil' vbi p cōsanguinitatē fit diuortiū:qō verum est vbi ignoranter cōtracti sunt. arg. ex qui si.sint legi. cū inter.si autē sciēter:quo ad scientē, legitimi non sunt. argu.xxxij.q.ij. solet.arg. C.fol. ma. si ignorans.z.C.de incest.z inu.nup.q̄ §. Sz ly h.z l. ita distinguūt: falsa tñ est distinctio. d sufficit em alter⁹ ignorātia vt sint legitimi: vt ex qui si.sint legi.ex tenore. absurdū em est vt alius quis sit partim legitim⁹,z partim illegitim⁹.ar.ff.de lib. can.l.duob⁹. Sz ff ambo parētes sciūt impedimētū, vel affectāt ignorare:qz nō ptrahūt premissa denunciatione trina cōtā ecclīa,ly p legitimo habiti fuerit,tamē filij nō sunt legitimi: vt ex de clā.despon.cū inhibitio.

d ¶ Perdocuit. Sed qualiter ꝓbabit hoc? dicit hu.per testes. e nā in prędicto matrimonij secundi non crederetur etiā ei z viro iurantibus,nisi fama esset de hoc: vt xxxv.q.vj.si duo. Sed nunquid crederetur viro z secundę vxori iurantib⁹? Dicunt quidam qz sic,licet videatur esse causa ipsi⁹ viri:quod non cōcedo,immo nec confessio ipsorum nec fama sufficit.extra de eo qui cogno.cōsang. vxo.sue.super eo.

e ¶ Electa. Maxime: vt.xxxij.q.j.cap.dixit.in fine.z.q. vij.licite.z ca.vlti.nisi propter impedimentum aliquod factum est diuortium.

NOn satis. ¶ Hec est scōa pars quest.in qua ponit qualiter punitur mulier que ad primum virū non vult redire. Jo.de fan.

¶ Caſus. Quidam rapuit vxorem alterius,que postea cōsentiens raptori ad propriam virū redire nolebat. Dubitās ergo Amāduus presbyter super hoc articulo, duas fecit questiones Piero. Prima fuit an illa posset remanere cū raptore? Huic questioni rndet Piero. dicens q nō pōt remanere cū eo,sz debet ad eo discedere z agere penitētiā,qz cōsensit in illum. Et responsio ꝓtenditur vsqz ibi: Rem nouam z. Alia questio fuit,si tunc illa iure suo posset repetere,z virum suum vt illa cogatur eaz recipere. Et ad hoc respondet Piero.z dicit q̄ non potest illa repetere, vel ille cogi recipere eā. Et hoc probat auctho ritate vete. testa. vtens argu. a maiori.si em in veteri testamēto nō licebat ei q̄ dederat libellū repudij post adulterium recipere vxorē:multo minus licz in nouo cogere nolentem ad recipiendā adulteram.tunc enim preceptum erat vt vir non reciperet vxorem adulteram;ergo nō est mirum si nūc est permissum viro vt eam nō recipiat si non vult. argu.xxxij.q.j. qō autē.z hec responsio ꝓtenditur vsqz in finem. Intendit ergo Piero.in hoc ca. probare q̄ non potest remanere cum secundo,z q̄ primus non est cogendus eam recipere. Quod dicere id est significare voluit hec oratio quam in epistola tua posuisti,scilicet alio z c.

ij.ps

Deut. xxiij. d.

Quero vel vroze de captiuitate redeuntib⁹,propria rōne tegrantur coniugia.

QUm in captiuitate Ursa mulier teneret:aliud ꝓiugiū cū Restituta Fontanū cōmisisse cognouim⁹:sz fauore dñi reuersa Ursa nos adijt, et nullo diffitente vxorē se esse memorati ꝓdocuit⁹:qua de re fili charissime merito illustris statuim⁹ fide catholica suffragāte cōiugiū illud esse qō erat primitus fundatū diuina gra, cōuentūqz scōe mulieri, superstite priore, nec diuortio celebrato,

f ¶ Aliaduertere. Hoc dicit deridēdo ipsum,qz malaz epistolā cōposuerat: vel qz ꝑba nō erāt accōmoda sensui ad quē assumebant.insti.de dona.§.est z aliud.

g ¶ Voluit.epistola tua vel hec oratio.f.alio z c.

h ¶ Et virū.quē habebat prius.als z quare.

i ¶ Dimisit. Nolendo ad eum redire.

k ¶ Legat.sz quicūqz de tali facto dubitabit.

l ¶ Si in cuitate. Arg.qz ratione loci ꝓsumitur contra aliquem? z q̄ imputatur alicui si non fecerit id quod ei prodesse possit.sic.C.de incestuo.nap.cum ancilla.qz ꝓsumitur consentire cum potest reclamare.ff.de noxa. si seruus sciente.

m ¶ Et nō clamauerit. Arg.aliquem tacite consentire: vt.xxviij.dist.diaconi.

n ¶ Puniri. Arg.vbi testimonij de auditu valet.

o ¶ In agro. Nisi z coloni ibi essent,nec clamat.

p ¶ Innoxiā.§.xxxij.q.v.finge.als est pars ca.de pudicitia.contra.§.xv.q.j.si quis non iratus.contra.sed ibi lex.sz canonica vel promotionis.

Deho no.xviij ꝓsumitur contra aliquē.

Loco fa cit ꝓsumi ꝓtra aliquē.

a ¶ Ad belial. Belial interpretatur apostata.
b ¶ Rem nō nouā.i.non de nouo traditā his qui audierunt.z est arg.q si episcop⁹ iurauit q non daret nouum feudū,z aliquod feudū de antiquis ad eum peruenerit, bene potest ipsum dare: vt ex de dona,per tuas.et extra de feu.ca.ij.
c ¶ Adultera.nō conuicta de adulterio.
ſ.coꝝ. x.c.
d ¶ Non poterit. arg.ex quo mulier separata est a viro⁹ authoritate ecclie, nō pōt authoritate ſua vir eā sibi reconciliare.quod nō est verū: vt.C.ō adul. aut.sed hodie.sed quid erit si adultera velit reconciliari,z vir nolit: videtur q vir non compellatur.
ij.coꝝ. vj.c.
Deut. xxiij.
e ¶ Recipere. Ut cogat a lege eā recipere: ‡ imo ipsa lege prohibetur eā recipere,sed modo tēpore gratie nō p hibet: arg.ſ. xxxij. q.j.q. autē.
‡ Ut.C. ō adul. castitatu.
f ¶ Ne peccare faciat. inducendo malū exemplū. xj. q.iij. precipue.
¶ Si autē. ¶ Hec est tertia pars.q.in qua queritur qualiter z qd fiat de femina que non vult sequi virū trāseuntem de ꝓuincia in ꝓuinciā.et dicit q manebit innupta, Io.de fan.
iij.ps.
¶ Casus. Hic dicit Hug. allegando q vnaqueq; mulier virum suum sequi teneatur: vt dicit hu. vt xxij.q.j. vnaqueq;.sed facit hoc vt inducat ca.sequens.
‡ Istaz sententiam reneē Alb. Vincen. Tan ex
‡ Si ꝓpter necessitate. ¶ Casus. Marit⁹ ex causa necessaria in alia ꝓuinciā ‡ uit.queritur virū vxor eum sequi teneatur: Respondet,q̄ diu vir eius viuit ꝙ tenetur vel eum sequatur.
Sot.p: g ut not.i fin
¶ Eam sequi.si.ex de cōiug.lepro.peruenit ad nos.ſz b.z hoc ca.z illa decre.est abrogata: z dicit adherēdam decreto q̄s est.ſ. xxij.q.j. vnaqueq;. Alij dicunt q illud decretū est consilium.xxij.q.j. vnaqueq;. vnde si vir vult vagari, ‡ non tenet eū sequi, sicut nec libert⁹ patronum cui operas ds.ff. de ope.lib. q nisi,aliter mulier nō posset eligere alia sepultura.ꝙ viri: q̄s falsum est.ex de
‡ De⁹ not. ſ. fo.
sepul. de vxore. Tamē dicit q̄d q tenet eū sequ quo ad forū.ff. ad muni. filij.ſ.i.ſz etiā si aliqua scienter ꝓrabit xxxij. q. cā histrione,tenet eū sequ vagabundū. Uel dic q recedēs tenet tenet sed ex honesta causa.ff. de his q not.infa.l.q̄s erit pretor.ſ.ignominie.xv.q.j.si ꝙs insanier luptati,audiat apostolū clamātē: Nō potestis calicē dñi bibere z calicē demonioꝝ. Non potestis mēse dñi communicare, et mēse demonioꝝ.z in alio loco. Que quētio lucis ad tenebras: q̄s ꝓsensus christi ad belial [a]. Nē nouā loquor: imo nō nouā [b],ſz veterē: que ve.te. authoritate firma [c]. Si reliquerit sin virū,z recōciliari puoluerit,nō pōt.scriptū est em in Deutero. Si acceperit homo vxorē,z habuerit eā,z nō inuenerit gratiā in ꝓspectu eius ꝓpter aliquā feditatē: scribet libellum repudij,z dabit ei,z dimittet eā de domo sua. Cūq; egressa adultera [c] maritum duxerit,z ille quoq; oderit eā,deditq; libellū repudij,z dimiserit de domo sua,aut certe mortu⁹ fuerit:nō poterit [d] eā prior marit⁹ recipere [e] vxorē,q̄m polluta est et abominabilis facta est coram dño,ne peccare [f] faciat terram quam dom⁹ deus tibi tradidit possidendam. Si autem ineuitabili necessitate cogente vir in aliam ꝓuinciam fugerit,z vxor ei⁹ eum sequi noluerit:illo viuente,illa innupta permaneat.
¶ Qō autē. ¶ Hec est ꝗrta pars.q.in q̄.ꝓbat magister q nō tenet mulier miscia viro alieno copulata. Jo.de fan.
h ¶ Leonis.ſ.c.e.j. Joan.
Si virgo. ¶ Casus. Quedā virgo nupsit alteri viro quem solutum esse credebat. queritur verum sit adultera: Et r̄ndetur q non quādiu hoc credit.sed si veritate cōperta cum eo remāserit,adultera erit: sicut qui possidet rem alienam bona fide: ſz diu credit suā esse non peccat: sed ex quo scit alienā esse peccat si eam non restituit.
i ¶ Possidere.nō dicit possedisse. nā post completā prescriptionem nō scit se possidere alienū iiij.ps sed possedisse: nec habet tunc consciā rei aliene vnde non teneatur restituere: ſz hug. hoc cōsulat vbi sciēna remordet. xxviij.q. j.ſ.i.z extra de prescrip.c. vlt.
k ¶ Cū vero scierit. Certū est q ꝓ prescriptione exigitur continue bona fides: vt extra de prescri. quoniā omne. Sed quid si postea percipiā q ꝓ illa a quo emeram, nō fuit dñs? ſ. stim restituam eam dño,nō possuꝫ agere de euictione: vt ff. de euict.si rē.ſ.j. Dicunt quidam q debeo subijcere ꝓsonaz que a me petat rem illam, vt a me euincatur: vt.ff. de nego.gest.at q natura.ſ.cum me absente.sed adhuc eadem videtur restare questio: quia illi qui sic a me subiectus est,cum non habeat mandatum a domino, potui obijcere exceptionem ꝓcuratoriam: quod tamen non feci,z sponte permisi a me rem euinci: ergo non pōtero agere de euictione: vt dicit illa.l.si rem.et.l.si dictum. Ad hoc pot esse dici q huiusmodi exceptiones que sunt dilatorie nō debent iudicij,potest aliquis omittere, sed non illas que sunt rat dilatorie solutionis: vt.ff.man.si fideiuſſor.ſ. quedam. Item qualiter iurabit iste de calumnia cum sciet se male fide possidere? Potest dici q sub hac forma iurabit. Juro q veni ad litigandum causa mei iuris conseruandi vt.ff. de do. lib, si quis libertum. Dominus meus dicit calūnie ipsum posse confiteri q res non sit sua, quia pudeat suo vt ꝓ in debet parcere.ff.man. quintus. qualiter autem iurabit l.i.ſ.j. ille qui submissus est?
Ens ꝓtor in ter pueriscribendū ſi ꝓcipiat vēdito ff. de euict.si rē.ſ.j. rem nō fuisse debeo ſubijcere ꝓsonaz facias. Nic Ode ma
l ¶ Receſſerit. Argu, q etiam post prescriptionem ex ra. calū.

quo scit rem alienam se emisse, teneatur reddere rē: presertim ecclesie, cum omne id quod irreprehensibile est, defendit ecclesia: vt.xxv.q.j.omne quod.ar. distinct.iij. generaliū in fine.

¶ Hinc etiam. ¶ Hec est.v. pars.q.in qua queritur si aliquis aliquam polluit quā credit suā vxorem, vtrū peccet: et dicendum q̄ non. Joannes de fanū.

I Jz lectum.

¶ Cal⁹. Mulier quedā sub specie sororis sue intrauit lectum mariti sororis: ille deceptus eā cognouit: querebatur vtrum posset vti vxore sua decetero? Et respōdetur q̄ si ꝓbauerit q̄ eā putauerit esse suam vxorem, penitentiam agat, vxore sua vtatur: ſ illa grauiter peniteat, z semper cōtineat.

a ¶ In lectum. ex hoc ca. colligitur q̄ qui cognoscit coniugatā ignorāter, non cōmittit adulterij: ↑ arg. eī de senten. excō. si vero aliquis. nā si locauit militi tanc̄ pagano ignorās, posset mercedem exigere: nō enim discipline cōtemnit q̄ militem ignorauit. ↑ F. locati, si ignorans.

b ¶ Per securitatem. l. iusturandū. xxv.q.iij. extraordinaria. testes em̄ habere nō possunt de huiusmodi. z sic patet q̄ per iuramentum probatur ignorantia: vt extra de sentē. excō. si vero. ij.

c ¶ Probauerit. Argu. q̄ allegans ignorantiam, eam ꝓbabit. ſ. q.j. ſi q̄s a simoniacis. ix. q. j. ordinationes. iij. quest. ix. indicas. extra de elect. innotuit.

d ¶ Penitentiam. i. aliquam satisfactionem ad maiorē cautelam, ne disciplina ecclesie deseratur. xxiij. q.v. excōmunicatorum. ℨ. dist. l. presbyteros. xv. q.j. ſi quis insanus. ij. q.v. ſi luisti. ℨ. dist. l. q̄ penitentia. z ideo dicit scelus. Vel dicit hoc ꝓpter speciē facti. nā adulteriū sine dolo nō cōmittit. ff. de adul. l. penul.

¶ De simpliciter vero. ¶ Hec est. vj. pars. q. in qua dicit q̄ incestuosi volūtarij non contrahant, inscientes autem post penitētiā. vij. an. contrahāt. Jo. de fan.

I Hlectū[a] mariti absente vxore soror uit vxoris: quā vxorē putās suā esse, dormiuit cū ea: super hoc visus est, si ipse per securitatē[b] verā hoc ꝓbauerit[c] q̄ insscius fecerit hoc scel⁹: penitētiā[d] q̄dē que sibi indicta fuerit agat, z legitimum suū ꝯiugū habere ꝑmittat: illa vō vindicta digna affligat, z in eternū ꝯiugio priuet.

I tē hermes in lib. pastorum.

Palea.

Ego dixi pastori: dñe, si q̄s mulierē fidelē i dño habuerit, et inuenerit hanc in adulterio: nunq̄d peccat vir ei⁹ si cōcubit cū ea? q̄diu peccatū ei⁹ nescit, sine crimine viuit cū ea. Si autē scit vir vxorē deliq̄sse z non egerit penitētiam mulier, ſz ꝑmanet in fornicatione sua, z coierit vir cum illa: reus erit peccati ei⁹, z particeps fornicationis illi⁹. z dixi illi: q̄d autē si permanet in vitio suo mulier? z dixit: dimittat illā vir, et per se maneat. Quid si mulier dimissa penitentiā egerit, z ad virū suū voluerit reuerti, nunq̄d recipiet a viro suo? et dixit: immo si nō recipit eā vir suus, peccat: ergo nō ⁊ dimissa vxore sua aliā ducere. Hic act⁹ similis est in muliere z viro.

De simpliciter vero fornicantibus, vel cum duabus sororibus, vel cum matre et filia, vel cum patre z filio idem accipiēdum, vt ignorātibus coniugia non negentur, scientibus perpetuo prohibeantur.

Unde in eodē concilio legit.

¶ Matrimonia non prohibeantur cōtrahere quoꝝ incestum ignorantia excusat.

SJ quis cū duab⁹[e] sororibus fornicatus fuerit, z sororē sororis ab eodē antea stupratam nescierit, vel se sororez eius quam antea stupraverat non intellexerit: si digne penituerint z se continere nō valuerint, post annos septē cōiugia illis non negētur: si autem nō ignorauerint[f], vsq̄ ad mortē a coniugio abstineant.

Item ex eodē. De eodem.

SJ quis cū matre et filia fornicatus fuerit ignorante matre de filia, et filia de matre: ille nunc̄ accipiat vxorem: ille vero si voluerint, accipiant maritos. Si autem hoc scierint[g] ipse femine, absq̄ maritis perpetuo maneant.

Item in eodē. De eodem.

QUidā fornicat⁹ est cum quadā muliere, et postea filius nesciens factum patris, stupr⁹auit eandem: quod cū pater resciret, de se filioq̄[h] confessus est, statuerunt melius esse vt taliter lapsis[i] cum digna penitētia legitima permittant coniugia, q̄c̄ forte deterius delinquant: fornicaria autē sine spe coniugij maneant.

Uidam.

¶ De se filioq̄. filio quidem confitente et presente in iudicio: alias non preiudicaretur filio. extra de adulte. significasti. xv. q. v. presbyter.

i ¶ Lapsis, quia pater cognouit eam postea.

SJ q̄s cū duabus. ¶ Cal⁹. vj. ꝑs. Quidam cognouit sororem eius cum qua fuerat fornicatus: querebatur vtrum possit vnc̄ contrahere? Et respondetur: si veritatem ignorabant post penitētiā. vij. annorum possunt: si autē sciebāt, nūq̄ possunt.

e ¶ Si quis cum duabus. ℨ. xxij. q. vij. si quis viduā. et cap. si quis nouercam.

f ¶ Non ignorauerint. Sed quare prima punitur? q̄ forte post cognitā fornicationem sororis iterum fornicata est cū illo, vel quia celauit crimē suū sorori cum sciret eaz sic facturā: vt. ℨ. pria. causa. q. ij. si quis. Similiter intelligas in sequentibus capitulis. Sed hec solutio reprobāt. ℨ. prima. q. ij. si homo.

g ¶ Hoc scierint. vt. ℨ. xxxiij. q. ij. si quis cum duabus. contra. sed solue vt ibi. Vel aliud est vbi cum duab⁹ sororib⁹, vt ibi: aliꝰ vbi cum matre et filia, propter identitatem persone. ℨ. pri. causa. q. iij. c. cōtradicim⁹. ℨ. hac authoritate. et misuper postea se cognouerit ab illo permiserunt.

h ¶ Uidam. ¶ De se filioq̄. filio quidem confitente et presente in iudicio: alias non preiudicaretur filio. extra de adulte. significasti. xv. q. v. presbyter.

i ¶ Lapsis, quia pater cognouit eam postea.

QUidam vir. ¶ Casus. Expeditis fere omnib⁹ impedimentis matrimonij, quasi in extremis agit de cōsanguinitate ⁊ affinitate, quia de hoc impedimento plura erant dicenda. Ostendit ergo Gratia. vsq; ad quotū gradum prohibeatur copula consanguineorum vel affiniū, ⁊ qualiter gradus computentur in consanguinitate et affinitate, ⁊ quibus accusantibus matrimonia talia sant dirimēda. Ut autē hec et alia faciat, premittit thema, de quo.x. elicit questiones. ⁊ pauca.c. de hac causa leguntur, et maxime vsq; ad.vij. q̄stionē, q̄ oia fere sunt per Innocen. abrogata, nisi l. vi. ix. ⁊ .x. questionib⁹.

Cōsanguinitas vsq; ad quē gradū impedit matrimonium.

QUod autē cōsanguineas. ¶ Hic deplingit q̄ ꝓma, an scz liceat alicui ducere cōsanguineā suā? Super hoc dicit h. q̄ in linea trāsuersali extēditur prohibitio vsq; ad.vij. gradū. hodie vsq; ad quartum. extra eo. non debet. in linea vero descēdente vsq; in infinitum. instit. de nup. §. j. vbi dicit in infinitum. vnde ꝓm eum Adā si hodie viueret, nō posset ꝓtrahere cum aliqua. † Alij vero nō faciūt differentiā inter lineam trāsuersalē, et ascendentē. arg. j. e. q. v. ad sedem. ver. illa quoq; ibi: vltra quos nec consanguinitas reperitur. Procedit autem §. hoc modo in questione ista. Primo phat q̄ cōsanguinee duci possunt, ⁊ hoc vsq; ad §. his ita. Secundo phobat contrariū vsq; ad §. hactaq;. Ab illo loco vsq; ad finem questionis ponit diuersas solutiones quare in veteri testa. non fuit prohibitum, ⁊ modo sit prohibitum consanguineam ducere.

Adā si viueret vxorem hꝫe non posset.

† Cōcter. in. l. nuptie ij. ⁊ ibi bo. gl. ff. de nup. Card. fio. i ca. nō ds. ō cōsang. ⁊ affi.

¶ Causa.xxxv.

QUidam vir mortua vxore sua aliā sibi in matrimonio copulauit q̄ vxori defuncte ꝓxto gradu consanguinitatis, viro autē sexta linea cognationis adherebat: post triennium vero liberis ex ea susceptis accusatur apud ecclesiā: iste pretendit ignorantiā. Hic primū querit, si liceat aliquā ex propria cognatione ducti in vxorē? Secūdo, si ex cōsanguinitate vxoris aliqua possit in cōiugē duci? Tertio, vsq; ad quem gradū debeat quisq; abstinere siue a propijs, siue ab vxoris sue consanguineis? Quarto, quarevsq; ad sextū gradū consanguinitas cōputatur: ita q̄ nec vltra ꝓgreditur, nec infra subsistit? Quinto, quomodo grad⁹ ꝫsanguinitat⁹ cōputādi sunt? Sexto, q̄ iureiurādo ꝓpinquitatē firmare debeant? Septimo, an illi q̄ de incestuosis nati sunt, filij reputentur? Octauo, si ignoranter de ꝫsanguinitate vel affinitate aliq̄ in vxorē ducta est, an ex dispensatione possit viro suo adherere? Nono, si ꝓtigerit ecclesiā decipi, ⁊ causa ꝫsanguinitatis aliquā a viro suo separari: q̄ post quadriennū nuptijs hincinde celebrat⁹ deprehēdit non fuisse ꝫsanguinea prioris: an secūda coniugia sint rescindenda, et priora sint redintegranda? Decimo, si relicta alicuius de ad hanc.

c ¶ Cōsobrini. meli⁹ diceret, fratr⁹ patruelis, q̄ Baruel ⁊ Sara de duob⁹ fratrib⁹ fuerūt. s. Nachor ⁊ Arā.

¶ Intege. historia. Legitur in lib. Nume. q̄ de precepto dñi numerati sunt filij Israel vt eis daret terra promissionis, et preterita est dom⁹ Salphaat, quia nō reliquerat filium: qs audiētes. v. ipsi⁹ filie steterūt ad ostiū tabernaculi coram Moyse ⁊ Eleazaro ⁊ alia multitudine, et dixerunt: pater noster mortuus est in deserto pro peccato suo, nō habuit mares filios: cur tollitur nomen eius de familia ⁊ Date nobis possessiones inter nos ⁊ cognatos nostros. retulit Moyses causam earum coram dño, qui dixit: Justam petitionem postulant, da eis. Earū ergo cognati dixerūt Moysi, si nupserint viris alterius trib⁹, q̄t filij patrisfamilias sequitur, minuetur hereditas trib⁹ Joseph. ⁊ respōdit Moyses. ex precepto dñi mutant quibus volunt, tamen sue tribus hominibus. ⁊ viri ducant vxores de tribu sua, ⁊ cuncte femine maritos de eadem tribu accipiant.

Gen. xxiij. d. Gen. xxix. d. Gen. xxix. d. Num. xxvj. Deut. xxv. b.

d ¶ Precepit. hec fuit vna causa ꝓpter copula consanguineorū fuit permissa, scz ne ducerent alienigenas. † e ¶ Peruenerit. cōsobrinas non tenetur. ad nos xxxij. dicti. propositus fuisti. Ex hoc patet vt. ix. iudeos canonibus vti. q. j. non ligari. in fi.

† Cz ꝓ

f ¶ Precept⁹. §. xxxij. q. iij. dicit.

g ¶ Apostolici. i. ap̄lor⁹: vt j. e. §. vl. in fi. vbi exponas apostolicis. i. apostolorum.

h ¶ Vxoris. Hucusq; allegauit, modo rñdet ⁊ soluit. hoc tm̄ de cā necessitat⁹. in sequēti vo. §. exequit de alijs. v.

i ¶ Necessitatis. vt in prin.

a ¶ Cessante. ē.j.q.j. quod pro necessitate. et.q. vlt. qs pro remedio.

b ¶ Per mysem. glo. sup leuitic. ca. xviij. primo quidem propter hominū raritatem tñ duas personas dñs ecclesiā a cōiugio, scilz vt nec filius matri, nec filia patri copularet. Sub lege ho excepit feretis. matrem, nouercam, sororem, neptem, amitam, materteram, vxorem patrui, vxorē fratris, sed hoc recipit determinatione. viij. q.j. olim. primigenā, filiā puluigne, sororē vxoris. paucas tamen erudiit, vt multiplicarent homines. Sub tempore vero gratie plurime excluduntur. ex. e. c. non debet.

c ¶ Sororis. sed nomine sororis sm ve. festa. neptis intelligitur: vt. xxij. q.ij. queritur. quomodo ergo Abraā dixit neptē suam: vt in predicto ca. colligit? Dic q Abrahā legē preuenit, et ideo non omisit in legem. vt xxxij. q.iij. dixit.

d ¶ Hinc Augustinus. l. ad ostendēdū q causa necessitatis permisse sunt cōsanguineorum copule ꝛc.

Cum igit̄ genus. ¶ Casus. Queriebat cū olim sorores ducerēturne, quare non licet hodie. Et respōdet Aug. q cū non erant nisi filij Ade et eius filie: ad multiplicādum genus humanū oportuit q fratres ducerēt sorores suas, et tā factum fuit causa charitatis dilatande: vt quis plures haberet amicos: et postea cessante necessitate fuit prohibitum, et a gentibus obseruatum.

¶ Religione. arg. q consanguinitas non impedit matrimoniū, sed constitutio ecclesie. j.e.q.iij. coniunctiones. Sed i et extra de diuor. gaudemus. frigiditas enim sola et coitus error persone (cum non sit ibi consensus) matrimonium impediunt sine constitutione ecclesie. Item pupillaris etas, et membri abscissio.

¶ Honestissima. hic est arg. q affinitas non surgat ex coitu † fornicario. nam illa concordia non est honestissima. nam infideles sunt ipse fornicarie. xxxij. q̄ne. iij. quotiens cunq. Item est hoc ca. arg. q si hodie vnus solus homo esset cum sorore sua, posset eam cognoscere licite, et sobolem suscitare. nam tunc o ad a reuolaret. xxxv. dist. ab exordio. et esset etiā religionis hoc facere xxxij. q. iij. dixit sara. Item est arg. ex hoc capit. q diuersitas temporis inducit. xxiij. questione. iij. si ecclesia.

e ¶ Necessitudinum. id est dilectionum.

f ¶ Nefas esse. i. execrabile habeatur post phibitionem. ℣.

g ¶ Legibus. sm leges em hoc permittitur. C. ō nup. l. celebrandis. et. j. e. quest. iij. quedaz lex.

h ¶ Fraterna. id est inter duoz fratrum filios.

i ¶ Ciuitas. Qz nō est opus ca ſ̄ tum ad ciuitatem celestē, sed triumphantem vbi neqz nubēt neqz nubentur. xxxj. q.j. deus. m ¶ Euadat. id est liberetur ab oi ginali peccato, cuius causa contrahitur ab ipsa generatione.

¶ Hac itaqz consuetudine. ¶ Casus. Prosequitur magister solutionē suam, et ostendit in hoc. §. q copula cōsanguinitatis olim precepta fuit propter idololatriam fugiendam: et que fuit olim permissa causa mysterij nūc est prohibita. Preterea mittit tamen quandam specialem causam quare ante legem fuit legitima talis copula: quia adhuc non erat lex que hoc prohiberet, et sic excusat patriarchas qui duxerunt in vxores consanguineas. et hoc triplici ratione, scz quia nondum erat prohibitum, et vt idololatria vitaretur, et vt in populo dei ecclesia institueretur. sed non indigerent excusatione: quia licitum erat de iure naturali. Prima excusatio est in principio. Secunda ibi, quamuis. Tertia ibi, est autem alia.

deo formaret: necessario sorores fratribus copulabant. qō autē cogēte necessitate fit: cessante[a] necessitate pariter cessare opz qō vigebat. ergo tāto nunc dānabilius vsurpat̄ consanguineorū coniunctio, ꝙto min⁹ necessaria ꝓbatur. vnde huiusmodi copula postea lege phibita inuenitur: dño dicēte q mo ysem[b]. Turpitudinē sororis[c] tue nō reuelabis.

Hinc Aug.[d] ait in lib. de ciuitate dei. xv. ca. xvj.

¶ Quare ꝓ futurū sit ne cōsanguineas ducamus vxores.

Quam igit̄ gen⁹ hūanū post primā copulā vtrifacti ex puluere, z cōiugē, ex viri latere: mariū femināqz cōmixtiōe opus haberet vt gignendo multiplicaretur, nec essēt vlli hoies nisi qui ex illis duobus nati fuissent: viri cōiuges suas sorores acceperunt. quod profecto quāto est antiquius, compellente necessitate, tanto postea factum est damnabilius religione[e] prohibente: habita est eīm illis ratio certissima charitatis vt hoies quib⁹ eēt vtilis arqz honestissima[f] concordia, diuersaz necessitudinū[g] vinculis necterentur: nec vn⁹ in vno multas haberet necessitudines, z singule spargerēt in singlos, ac sic ad socialē vitā colligādā plurime plurimos obtinerēt. Pr̄ ppe z socer duarū sūt necessitudinū[g] noia. Hū ergo habz qs alīū patrē, alīū socerū: numerosi⁹ se charitas porrigit. vtrūqz autē vnus Adam esse cogebat z filijs et filiab⁹ suis, quando fratres sororesqz iungebantur cōiugio: sicut Eua vxor eius vtriqz serui filiorum fuit et socrus z mater. q̄ si due femine fuissent, altera mater, altera socrus: copiosius se dilectio socialis colligaret. sed hoc vnde fieret, tunc nō erat qñ nisi fratres et sorores ex illis duobus primis nulli hoies erant. fieri ergo debuit qō potuit, vt existente copia vñ ducerentur vxores que iam non erant sorores: non solum illud nō fieret, vbi nulla necessitas esset: verūetiā si fieret, nefas[h] esset. qō humano gñe crescēte etiā iter impios duoz multorū falsorūqz cultores sic obseruari cernimus, vt etsi puersis legibus[i] pmittāt fraterna[k] cōiugia: melior tñ cōsuetudo ipsam malit exhorrere licētiam: sicqz aduersē q̄si licere nunq̄ potuerit. Copulatio ergo maris et femine quātū attinet ad genus humanū, quoddā seminarium est charitatis. celestis vo ciuitas[l] opz hz vt nouā generatiōis euadat[m]. Hac itaqz cōsuetudine que ab ipso exordio hūane ppagationis originē habuit, quā nulla lex cōtra iubēdo euacuauerat, excusāt abrahā, isaac, z iacob, et ceteri q

† Tenet Frū de pcor p glos. et doc. i. c. discretionem. et ō eo. cōsang. vxo. et not. i. i. cum an cillis. C. ō iceſt. nup. rō qz q̄ un cta est stipulis vtere flāma solet.

† Caue tibi o canonista simplex ab eo qs h legit et no. cum text⁹ dicat fratna cōiugia vt plam⁹ videre poteris in Arc.

a ¶ Familia hebreorum dicit. a quo descendit Abrahã. vnde ⁊ hebrei dicti sunt fm Joseph̃um. fm Augu. dicunt hebrei quasi Abrahei ab Abrahã.

Hebrei vñ dicti.

Gen. xj.b. Chaldei igne pro deo colebãt

b ¶ A chaldeis. vbi ignem pro deo colebãt: quia sicut ⁊ deus esse vbiq; ita ignis in oñi loco erat. ⁊ in lapidib⁹ inuenit. ideo deus dicebant igne. vnde dixit: Ego sum qui eduxi vos de ?ur chaldeorum.

Gen. xv.a.

vnde Abrahã cõpul⁹ est cũ fratre suo adorare ignẽ: et quia noluit, in ignem ptecus est vt numen sue diuinitatis sentiret. sz qz nõ dubitauit q̃ de⁹ nõ erat ignis, ideo de igne exiuit illesus. Aram qui dubitauit, dicit q̃ sit combustus.

Filij dei ⁊ filij hoiz q̃ dñr.

c ¶ Filij dei. Filij dei dicti sũt qui descendunt de familia Seth: ⁊ quia non colebant idolamoze yroũ suarum: et ideo cõcessum fuit eis vt acciperent yxores de tribu sua. filij cain qui colebant idola, dicti sũt filij hominis.

? Qui successit loco Abel.

d ¶ A christo. nõ tamẽ ex toto: quia oẽs ex eodẽ parente descendimus.

e ¶ In peccatis vestris. o iudei.

f ¶ Matrem vestram. Id est synagogam.

g ¶ Et repudiatam. Est argu. hic q̃ sicut per authoritatem domini separatũ fuit sacramẽtum quod fuit iter Christũ ⁊ synagogam: ita hodie authoritate dominj posset matrimonium separari.

Sacrm fuit inter xp̃z ⁊ synagogã.

h ¶ Prophetam. scilz Osee. iij. cap.

de propria tribu ⁊ cognatione ducebãt yxores. ¶ Quãuis ⁊ alia causa certissime rõnis q̃ id factũ sit, possit itelligi. Ceterz idololatria fedat, sola familia[a] Heber in cultu vnius dei remãsit. Unde Abrahã a chaldeis[b] cũ fratre suo Aram in ignem quẽ adorare noluit, protectus est: vt numen sue diuinitatis exurendo sentiret, quẽ venerãdo colere cõtẽpsit. Ne ergo ex coniunctione infidelium fideles ad idololatriam ꝓlaberẽtur, ⁊ ita deũ offenderent: sicut quõdam ante diluuiuz filij dei[c] cõmixti filiabus hoim ipsum ad iracundiã pro uocauerãt: rectissime cautum est vt patriarche viri sanctissimi nõ nisi de ꝓpria cognatione. i. de familia fidelium sibi yxores acciperent. Hinc etiã cũ filij isrl intraturi terrã ꝓmissionis a domio audirẽt ne filias chananeoz sibi in yxores acciperẽt: nec suas eis nuptui traderent, statim subiunxit dñs: Ne faciãt vos recedere a deo vestro: ⁊ fornicari cũ dijs alienis. Hinc etiam Esdras iduineas atq; alias mulieres nationũ per q̃s filij israel ibãs ad deos alienos, ab eis separari iussit. ¶ Est aũt alia causa q̃re cõsanguineoz cõiunctiões in ꝓpl'o dei ꝓmisse vel potiꝰ imperate fuerũt. Deus em̃ sic ab initio salutem humani generis dispensauit, vt primitiuã ecclesiã in illo ꝓpl'o institueret qui sibi carnis cõsanguinitate erat ꝓpinquus. vñ de plebe iudaica primum apostolos elegit: quos quasi fundamẽtũ ecclie instituit: quorũ ꝓdicatione de eadẽ plebe multi ad deum conuersi, in seipsis originem ecclesie prestiterũt. Deinde in cecitate sue pfidie iudaica plebe relicta, ad gentes que rã fide q̃s cognatione carnis a Christo[d] erãt alienepredicatio euangelica transiata est: ⁊ q̃si cõsanguinee copulã Christo[e] aspernat[a], de aliena cognatiõe sibi yxorem elegit: adimplẽs illũd qđ ꝓ ꝓphetã Osee ꝓtulerat: In peccatis[e] vestris dimisi matrem vestram[f] q̃si adulterã ⁊ repudiatam[g]. Et itẽ ꝓ aliũ ꝓphetã[h]. Vocabo nõ plebẽ meã, plebẽ meam. In huius ergo rei sacramẽto cõsanguineoz cõiunctiones primũ in ꝓpl'o ꝓmisse sunt: nunc autem prohibite. et quia non in vna familia tantũ sed in omni multitudine gentium populus fidelium inuenit: non de propria cognatione, sed de qualibet alia cuicunq; yxorem ducere concedit[ur].

Illud autem[i] q̃ ꝓcepta legis seruanda dicũtur que nec euãgelicis nec apostolicis institutis euacuata probant: verũ quidẽ est. sed cum oia figuralia signa Apostolus probet ad tempus esse data, ⁊ taq; ideo veniente veritate affirmet illa figuralia non vltra esse seruãda: hoc autem (vt supra monstratum est) causa sacramenti a deo institutum esse probetur: ⁊ hoc cum ceteris figuralibus euacuatum certissime constat: q̃s sicut apostolus quedam consulendo[k] addidit, que euangelicis preceptis non inueniebãtur definita: nec tamen ideo tanq; temeraria vel superflua ab alijs apostolis sunt repudiata: sic ⁊ ecclesia post apostolica instituta quedã cõsilia perfectionis addidit: vtpote de continẽtia ministrorum, de confectione mysteriorũ, de celebratione officioum: que nullatenus respuẽda sunt, sed diligenti veneratione suscipiẽda. Consanguineoz ergo cõiunctiones q̃s euangelicis ⁊ apostolicis preceptis non inueniantur prohibite: sunt tamen fugiende: quia ecclesiasticis institutionibus inueniuntur terminate.

¶ Quesito. ij. ⁊ .xij.

Via g a consanguineorũ ꝓiunctionib⁹ sicut probatum est) abstinere oportet videndum est vsq; ad quem gradũ a consanguinitate ⁊ affinitate: de quibus commodius dicetur. j. ea. q. v. ⁊ sufficiat si hic soluãtur secunda questio et tertia: que ideo sic vnde exponẽ, id ẽ per aliã propinẽã eiusdem Osee.

¶ Illud autem. ¶ Tũc. hic respondet obiectioni facte in primo. ℌ. ⁊ duplicem suo ꝓpat responsionem. sed cuz omnia. hec est prima, q̃s. hec est secunda et verior. q. sic respondeat: q̃s et aliter posset responderi, scilicet quia sicut ⁊c.

Osee ij. a.

Osee ij. d.

i ¶ Illud autez. hic respõdet ⁊ tacite obiectioni facte in primo. ℌ. nam videtur esse preceptum q̃ accederet ad personas non ꝓhibitas: sicut ad fratris yxorẽ. vij. q. j. olim.

† Et obiectioni subiicit rñsionẽ ꝓpriam.

k ¶ Consulendo. sicut de cõsilio nubendi, ⁊ de non dimittenda infideli. xxviij. q. j. sicem.

mul tractant, qz q-dam ca. promiscue loquebant de his: vt j.e.q. nullum. et ca. equaliter. tertie questiõis quã Gratia. premittit hic, et secũde est hec solutio q non debet q̃s contrahere cũ consanguinea sua in linea trãsuersali vsq; in. vij. gradũ. in recta autem linea supra vsq; in infinitum fm Bene. et hug. vt j.e.q. nullũ nulli. et separatur contractum: vt j.e.q. qui propinquã. ita dico nisi a papa fuerit dispensatum: vt j.e. q. sed idẽ, t.c. quedã. q̃s scripsi. et. q. v. ad sedẽ. Secũde questionis solutio apparet ex eo qõ dicitur j.e.q. nullum equaliter.

¶ Quia ergo. que dicunt in hac questione, fere per totum sunt correcta per ꝓstitutionẽ nouam q̃ incipit, non debet. extra de cõsang. et affi. nec est opus ea legi. B.

De affinitate.

¶ Cas⁹. Consanguinitas vsq; ad septimũ gradũ obseruet, qz per leges hereditas cognationis vsq; ad hãc gradũ deferẽ. ¶ Ad septimũ. immo vsq; ad decimũ graduz defert hereditas: vt j.e.q. v. ad sedem. sed potes dicere q̃ minor numerus non excludit maiorem: non enim qui minora concessit, prohibuit maiora. xxvij.q.ij. sunt qui dicunt. sic. xcv. dis. illud. l. distin. si quis diaconus. ff. de arbi. diem. ℌ. si plures. argũ. contra. xxxj.q.j. quomodo. ff. de vulga. et pupil. substi. ex facto ℌ. itẽ quero. ¶ Vel dic q̃ loquitur hic q̃ de cognatis qui de cetero ducent in uxores. Ibi dicit q̃ de cognatis qui de cetero ducent in uxores pretorio iure. nũ. x. nõ ducent vsq; ad. vij. gradum: vt instit. de succes. cogna. ℌ. vltimo. Ibi dicit q̃ decedere intra. xiiij. Archi.

Quãtitates ꝓsanguineorũ dicim⁹ q̃s diuine ⁊ imperatoꝝ ac Romanorum atq; grecoꝝ leges consanguineos appellãt, et in hereditate suscipiũt, nec repellere possũt.

Item Fabianus papa.

¶ Affines in q̃nta generatiõe copulari possunt: in q̃rta ũ fuerint inuẽti, nõ separentur.

Quãtitates q̃ ad affinitatẽ per virum ⁊ uxorẽ veniunt, defuncta uxore vel viro, in. v. generatione cõiungantur: in quarta si inuẽti fuerint, non separent. In tertia tñ ꝓpinquitate nõ licet uxorẽ alteri⁹ accipere post obitũ ei⁹. Equaliter vir ꝓiungat in matrimonio eis que sibi ꝓsanguinee sunt, ⁊ uxoris sue consanguincis post mortẽ sue uxoris. Idem.

Qui ꝓpinquã sanguinis uxoris ducũt ⁊ separant, non licebit eis ẽ̃diu utriq; viuũt alias uxores sibi in ꝓiugio sociare, nisi ignorantia excusentur.

Unde in ꝓci. apõ vermeriã.

¶ Nõ ꝓhibet ducere uxorẽ q̃ ignoranter incestũ cõmittit.

Si quis cum matre et filia fornicat⁹ fuerit, ignorante matre de filia, et filia de matre: ille nunq̃ accipiat uxorem, ille vero si voluerint accipiant maritos. Si autem hoc scierint ipse femine, absq; maritis perpetuo maneant.

Item ex eodem.

Si homo fornicatus fuerit cũ muliere, et frater eius nesciens eandem duxerit uxorem: frater eo q̃ fratri crimen celauerit. vij. annos poeniteat, ⁊ post penitẽtiam nubat. Mulier autẽ vsq; ad mortem poeniteat, ⁊ sine spe cõiugij maneat. De his vero qui ignoranter contunguñt, cetere authoritates intelligẽde sunt.

Unde Julius papa.

¶ Ex ꝓpinquitate sui sanguinis vel uxoris vsq; in. vij. gradũ nullus ducat uxorẽ.

Nullum in utroq; b seru permittimus ex ꝓpinquitate sui sanguinis vel uxoris vsq; in. vij. generis gradum uxorẽ ducere, vel incesti macula copulari. Preterea quoq; illud adiecim⁹, quoniã sicut non licet cuiq; christiano de sua cõsanguinitate: sic etiam nec licz de consanguinitate uxoris sue coniugem ducere, propter carnis unitatem c.

Item ex cõci. Agathensi.

¶ Incestuosi nullo sunt digni nomine coniugij.

Questiones ꝓsanguineorũ. ¶ Cas⁹ Contrahebãt quidã cum cõsanguineis suis matrimonia. quærebatur utrum isti essent ad accusationem recipiendi, et utrũ eorum filij essent legitimi: Et respõdet q̃ nõ, quia huiusmodi matrimonia in lege ⁊ canone sunt ꝓhibita, ⁊ canon talia filios non appellat legitimos, ⁊ lex tales vocat infames.

De ꝓpinquis. ¶ Cas⁹. Titius ⁊ Titia cõsanguinei erant. eis mortuis uxor Titij et maritꝰ Titie voluerunt ꝓtrahere, queritur utrũ possint: Et rñdet, si in q̃nto gradu erant, possunt: ⁊ si in q̃rto, nõ ꝓtrahãt: si tamen ꝓtraxerint, nõ separent. in tertio vero gradu nõ contrahãt aliquo modo. consanguineas vero uxoris sicut proprias debet q̃s vitare.

Si quis cum. ¶ Cas⁹. Hoc ca. habetur. ℌ. prori. q. ij. circa finem cause.

Nullũ in utroq; ℌ Cas⁹. prohibet hic ne q̃s cõtrahat matrimonium cum sua vel uxoris sue consanguinea vsq; ad septimũ gradum.

b ¶ Nullũ. i utroq; loquit ca. istõ in primo genere affinitatis.

c ¶ Unitatem. ergo tantum per carnis cõmixtionẽ cõtrahitur j.e. sane, nẽ ℌ. Affinitas tñ per carnis ꝓmixtionem contrahitur.

Arg. quod .V. dicit, ¶ sed tamē prohibetur cōtrahere cum aliqua cōsanguinea illius, propter publice honestatis iuramā: vt. xxvij. q. ij. ¶ si quis vxorem. Sed contra. iiij. q. iij. c. placuit. ¶ Item in crimnali. z ca. ¶ testes. ¶ Item lege. sed ibi gener appellatur sponsus: non q̄ reuera sit, ¶ sic hoc intelligi. ¶ est quo ad quoddā de arg. ibi nēcium.

plene dicit, z ibi videas. pro dicto .V. facit dicēs. Qui adheret meretrici ūus corpus efficitur. Archi.

¶ Incestis cōiunctionib⁹. ¶ Latius. Quereb̄atur de his q̄ per incestū nupcias cōtraxerunt: verū fictū apti ne separatione posſent veniam impetrare: Et rndetur q̄ non, z enumerāt̄ur psone cū q̄b⁹ cuinum qui contrahunt, incestuosi sunt, et cū ea cathecuminis vsq̄ ficitur. ad satisfactionem orare debent, non cum christianis.

a ¶ De incestis. ẽ. iij. q. iij. consanguineorū. ¶. q. viij. ca. vlti.

b ¶ Reseruam⁹. sc̄z vt remaneant inimul.

c ¶ Cum adulteriū .i. fornicationem. ¶ xxvij. q. iij. nemo.

¶ Sl. est limi. i. l. inter liberos. ¶ nulla n⁹. alias e est. l. iuliam⁹. ff. ad legē

¶ Sic etiā ōt Jli. i. li. f ilis. etymo. ca. agnati.

d ¶ Funestum. i. turpe z indecēs. ẽ. ¶ nulla xxvij. di. pbi.

e ¶ Cōsobrine. cō sobrini dicūtur ¶ſt consobrini. hi sunt proprie duarū sororum filij. ¶ sobrini vocant consobrinorum filij.

f ¶ Aut puinigne sue. patrui. et fmo. hoc exaudi de puignea ex sc̄bis nuptijs. Uel dic sue. i. propue.

g ¶ Cōcubitu, agnū. q̄ affinitas contrahit per coitū fornicariū sicut p legitimū: vt. ¶. eo. nec.

h ¶ Quos oēs. multi aliq̄ sunt q̄ nō numerant hic.

i ¶ Et inter cathecuminos. De hac materia dicūt q̄dā speciale esse in incestuosis q̄ non debent admitti vsq̄ ad missam cathecuminor̄ tantū: nā dicūt eos suspēsos ipso iure quantū ad hoc, sicut simoniac⁹ quilibet suspēsus est quo ad diuina officia. ¶. q. ¶. qui studet. z ca. q̄dā. de sc̄e. di. ¶. cps nullū. abrogatū est. nā dicūt q̄ iudex, sarracen⁹, hereticⁿ nō precisus bene possunt stare vsq̄ ad missam cathecuminor̄. ar. de cōse. di. iij. iudei. nec contradicit. xj. q. iij. cū excōicato. z ¶. q. ¶. nō licet. nā oia illa intelligunt de precisis. i. nōiatim excōicatis, vel de illis q̄ sequūtur hereſim iam damnatam.

k ¶ Et orare. ẽ. dist. xxv. c. ¶. cōtra ¶. de conse. di. iij. eos

Incestuosi ipso iure ſuspensi.

¶ Incestis cōiunctionibus nihil prorsus venie relinq̄m⁹ vel reseruam⁹ b, nisi cū adulterijs c separatione sanauerint. Incestuosos vero nullo cōiugij noīe deputādos quos etiā designare funestū d est. ¶ os eē esse cēsem⁹, si q̄s relictā fratris (q̄ pene prius soror extiterat) carnali cōiunctione polluerit, si q̄s frater germanā vxorē acceperit, si q̄s nouercam duxerit, si q̄s consobrine e sobrineq̄ se sociauerit: si quis relicte vel filie auūculi misceatur, aut patrui filie, aut puinigne f sue, aut q̄ ex ppria cōsanguinitate aliquā, aut quā consanguine⁹ habuerit, vel concubitu g polluerit, aut vxorē duxerit: quos oēs h z olim z nūc sub hac cōstitutione incestos esse non dubitam⁹, z inter cathecuminos i vsq̄ ad legitimā satisfactionē manere z orare k precipim⁹. ¶ Nō ita presenti tēpore prohibemus, vt ea que hactenus sunt constituta l, non dissoluam⁹. Sane quib⁹ coniunctio illicita interdicitur, habebunt m ineundi melioris coniugij libertatem.

¶ Item ex cōcilio hilerdensi.

¶ Incestuosi vsq̄ ad satisfactionē excōmunicent.

¶ Et his q̄ incesti pollutione se maculāt: placuit quousq̄ in ipso detestādo et illicito carnis cōtubernio perseuerant, vsq̄ ad missam m tantum cathecuminor̄ in ecclesia admittant: cū quibus etiam nec cibū o sumere vlli christianor̄ (sicut apls iussit) licebit.

¶ Item Greg. papa ad Felicē messane ciuitatis episcopū.

¶ Nullus ducat in vxorē a cōsanguineo cognatā, vel aliquis pollutione maculatam.

¶ Nec eam quā aliquis ex ppria consanguinitate coniuge habuit, vel aliqua illicita pollutione maculauit, in coniugiū ducere vlli christianor̄ licebit ¶ quia incestuosus est talis coit⁹ et abominabilis deo et cunctis bonis hoibus. Incestuosos vero nullo cōiugij noīe deputandos a sanctis patrib⁹ statutū esse legimus. ¶ atura p vcz ordine: si vero extraordinarie, non sic.

¶ Ait eē Urban⁹ papa. ij. Brātiano neapolitano episcopo.

¶ Extraordinaria pollutio in naturalibus non impedit matrimonium.

¶ Extraordinaria q pollutio nō nisi in naturalibus admissa, vel ſ septies reiterata extra maritalē t affectū: sibi, sacramēt̄, ita esse ostitere per iuramētū, quesitū est vtrū ei cōiugine illā ducere posset: Respondet q̄ potest.

q ¶ Extraordinaria. id est ¶ extra, non intra: ita q̄ non attigit claustra pudoris, sed in circuitu palpitabat.

r ¶ Uel. i. etiam.

s ¶ Sept⁹. qz ¶ ratione nō ipedit p̄ma, eadē nec secūda natura cōnec alīq̄. sec⁹ autē esset forte ſ in nō naturali mēbro, nunc essum, impediret, pter eno: mitatē criminis. xxvij. q. vij. adulte. ¶. z xxxiij. q. ij. c. hoc ipsum. ¶ hoc autem.

t ¶ Maritalē affectū. nā ſi maritalis affect⁹ interc̄sisset, impediret: ar. eē de spon. inuenis. nō pter factū, sed pter consensum. xxvij. q. ij. ſi quis vxorē.

v ¶ Sacramēt̄, polluent̄ z pollute. nō eē testificatur

¶ Sub, l ¶ Constitutus. Dispensando. z est arg. pro opi. .V. q̄ est grās dispensatio est inter: vt no. xxxiij. q. ij. in adolescentia. z ibi ca. inter fectores.

l ¶ Constitutus. id est antiquos canones,

m ¶ Habebūt. an. ¶. nō aſte incestum de iure fer⁹ cōmuni, vel post ſi adolescentes sunt, vel etiā sence incōtinentes ex dispensatione. xxxij. q. ij. in adolescentia.

E hic,

n ¶ Usq̄ ad missā. i. vsq̄ ad ſsum corda, vel vsq̄ ad consecrationem corporis christi: nā tūc cathecumini de ecclesia expellebantur, ¶ vel vsq̄ ad euangelium. ca. vide

o ¶ Nec cibum. ¶. ¶. hoc fit in detestatiōnem criminis ſi: dicēs aliquis to. nullus, leratur ab eccla, ¶ dic vt non th ei cōmunicet nec tur i cibo vt dey. z. ¶. ca. re cler. vt. xxxij. q. ¶. ij. placuit.

¶ Ec eā. ¶ Cester. inse Ius. prohibe ro q̄ astur hic alicēs eā du ducere in vxorē quam p̄lius ei⁹ cōsanguineus copulā habuerat: vel cum Jtur, qua fornicat⁹ fue. rat: qz cum talibus nō fac non est matrim⁹. sed incest⁹, ende. ¶ p ¶ Nature. Respicit illud verbum maculauerunt.

¶ Extraordinaria. ¶ Cal⁹. Quidaz polluerat mulierē extra mēbū ad hoc deputatū, z non intrauerat matrimoniū cū ea, z hoc poterat ꝓbare

¶ Sub, ẽ. i. cōsi. nguine⁹ illā du

not. l. l. ¶ ſ. affi. neo. ff. de gra, cog.

pro se,sed p eo qui eā ducere vult. Et mirum est q; cōtrā tā violentā p̄sumptionē ꝓbatio admittit. t ideo est cōtra. xxxij. q. j. dixit sed hoc fit in defectū probationū. C. de here. l. pe. t obtiner forte hoc cuz virgo erat, t volebat ꝓbare p aspectuz corpis. xxvij. qō. j. nec aliqua. t qō iurat est ex supabūdāti, t ad cautelā. ar. xxxiij. q. ij. in lectū. Itē audiūt hic criminosus testis, t turpitudinē suam allegās imo nō est testis, sed interrogatur de facto suo. iij. qōe. iij. ca. si testes. ℣. item seruj.

a ¶ Impedire. talis pollutio non dz impedire euz quin posset ducere consanguineā illi?: q̄a nec fecit sanguinis mixtionē: nec carnis vnitatem. Sed quid si aliōs referaret illas feras, t nōdum ꝓcessit ad cōsūmationē opis: nunquid talis commixtio carnis impedit mr̄imonium cū ꝓsanguineis illius? Dic q; non: q; nec est ibi sāguinis commixtio: nec carnis vnitas. ℣. e. nullam. &c.

¶ Thoc. ¶ Gallus. Statuitur h nē de relictis ꝓsanguineoꝝ vxoris vsq; in graduz tertium aliqua ducta nō separatur.

¶ Sane consanguinitas. ¶ Gallus. Sicut mulier dz consanguineos ꝓprij viri vitare: ita et vir consanguineas vxoris sue. cū enī vna caro sint, vtraq; parētela est illis commixtis. ¶ Sane cōsāguinitas q̄ in ꝓpriō viro seruāda est hec nimirū in vxoris parentela de lege nuptiaꝝ custodienda est: q; cōstat eos duos fuisse i carne vna. ideoq; cōiūctis illis vtraq; parētela cēsenda est: sicut scriptū est. Erūt duo i carne vna. Item Augu.

¶ Virus non est aliter deputanda q̄ filia.

Si vir t vxor nō iā duo, sz vna caro sunt: nō aliter est virus deputanda q̄ filia. Itē Greg. pa. epīs gallie.

¶ Usq; ad septimam generationem progeniem suam vnū quēq; seruare oportet.

Progenitē suam vnumquemq; vsq; ad. vij. decernim⁹ obseruare generationē: et q̄diu se agnoscāt affinitate ꝓpinquos, ad cōiugalem copulā accedere denegamus q̄ si fecerint, separentur.

Itē Nicol. papa amalfitane ecclie suffraganeis. ¶ De eodē.

De cōsanguinitate sua vxore null⁹ ducat vsq; post generationē. vij. vel quo usq; parentela cognosci poterit: laicus vero vxorem simul t concubinā habens non communicent ecclesie. Itē ex concilio Guarmacien.

¶ Quousq; inter aliās gr̄ātio recordat, aut in mēoria retinet, sibi inuicē nō copulant.

In copulatiōe fidelium gr̄ationis nūez nō definimus, sed statuimus vt nulli liceat chr̄stiano de ꝓpria consanguinitate seu cognatiōe accipere vxorē, vsq; dum generatio recordatur aut cognoscitur, aut in memoria retinetur. Item ex conci. Lug.

¶ Ex propinquitate sui sanguinis vsq; ad septimum gradum nullus ducat vxorem.

Nulli ex propinquitate sui sanguinis vsq; ad septimum gradū vxores ducāt, neq; sine benedictiōe sacerdotis. qui autem nupturi erūt, a sacerdote bñdicti nubere audeant, nec aliter p̄sumant.

¶ Premissis auth̄oritatibus quīq; ꝓhibetur a cōiūctione consanguineoꝝ vsq; ad septimā gr̄ationē. Sed obijcitur illud Greg. ad August. Angloꝝ episcopum.

¶ Anglis permittitur vt in quarta vel in quinta generatione copulentur.

Quedā lex romana pmittit vt siue fratris, siue sororis, seu duoꝝ fratrū germanoꝝ, seu duarum sororū filius t filia misceātur: sed experimēto didicimus ex tali cōiugio sobolem non posse succrescere. vnde necesse est vt in quarta vl quinta gr̄atione fidelū licēter sibi cōiūgant. Sz idē humillimus pf Gregorius post multū tpis a Felice Messane Silicie ciuitatis p̄sule req̄sit⁹ vtrū Augustino scripserit vt Angloꝝ in gr̄a generationē ꝓtracta matrimonia minime solverent, itercetera talem responsionē reddidit. Quod scripsi Augustino, Angloꝝ gentis episcopo, munis.

¶ Rogeniem. ¶ Gallus. Cō sanguineam suam vsq; ad septimum gradū debet quis vitare: et q̄diu cognoscunt se esse affines.

In copulatione. ¶ Gallus. Consanguinitatis gradus hic nō definiuntur: sed quousq; agnoscuntur obseruari iubent.

Nulli ex ꝓpinq̄tate. ¶ Gallus. Cum consanguinea non debet q̄s cōtrahere vsq; ad septimum gradū: nec sine benedictione sacerdotis.

Nedam lex. ¶ Gallus. Petebat Augustinus vt pmitteret Anglicis contrahere matrimonium p̄ximum humanum. Et respondet Grego. q̄ lex humana permittit cōmiscere filios fratrum et sororum, sed non solet ex talibus proles bona prouenire: et ideo chr̄stiani nō debēt i quarto vel quinto gradu ꝓpinquis cōiungi.

¶ Qs scripsi ¶ Gallus. Wirabat Felix Gregorium Anglicis scripsisse vt liceret eis i quarto gradu ℣here: t q̄stuit vtruz hoc esset iuz generale? et respondet Gre-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gotius se illis hoc pāt̄r cōcessisse, q̄du iuxta apl̄m essent in fide nouī: q̄ de neophitis ait: Lac dedi vobis potum, non escam. alūno vez (vt recordaris) tuo: ipsi etiā angloꝝ gēti, q̄ nuper ad fidē venerat, ne a bono qō ceperat, metuendo austeriora recederet: spāliter ⁊ non gn̄aliter me certissime scripsisse cognoscas. vnde et mihi ois romana ciuitas extitit testis. Hec ea intētione hec ei scripsi mandata, vt postq̄ firma radice in fide fuerint solidati, si infra propīā cōsanguinitatem inuēti fuerint, non separent aut infra affinitatis lineā. i. vsq; ad septimā generationē iungant: sed q̄ adhuc illis neophytus existētibus, eis primum illicita consentire: ⁊ eos verbis ac exēplis instruere opz. Nam iuxta apl̄m qui ait: Lac dedi vobis in potū, nō esca: illis modo non posteris (vt piesum est) tribus tenēda indulsim⁹: ne bonū qō in firma radice plātatū erat, eruereť: sed aliquantulum firmaret: ⁊ vsq; ad pfectionē custoditur.

§. Lopz iij.

Item obiciturillud Babilonensis concilij.

¶ In quinta vel sexta generatione nullius amplius copuletur coniugio.

Contradicimus vt in quarta vel in quinta sextaq; gn̄atione nullius ampli⁹ coniugio copuleť. Vbi aut̄ post interdictū factū fuerit inuētū, separeť. Dac authourate dū i sexta gn̄atione interdicit coniugū, in septima primitti videť: is grad⁹ cognationis s̄m quosd̄ varie cōputātur. Alij nāq; patrē in primo gradu, filios in scdo ponūt. Alij primum gradū filios appellāt, negātes gradū cognatiōis inter patrē et filiū esse: cū vna caro ꝓbeat pater ⁊ filius. Authoutates ḡ q̄ consanguinitatis copulā vsq; in septimū gradū ꝓhibent, patrē ponunt in primo gradu. ille ꝓo q̄ vsq; ad sextū gradū prohibēt, primū gradū filios appellant: atq; ita fit vt eedem persone s̄m hanc diuersitatē inueniant̄ in sexto vel septimo gradu.

Item illud Fabiani quo affines in quinta generatione copulari iubentur, videtur esse contrarium illi decreto Julij pape: Sicut non licet vlli christiano de sua consanguinitate vxorem ducere, sic etiam nō licet de cōsanguinitate vxoris sue coniugem ducere, propter carnis vnitatem. Sīr etiā inueniť cōtrariū illi ca. Greg. nec eam quam ex propria consanguinitate coniugem habuit ꝛc. Sed illud Fabiani intelligendum est de duabus sororibus vel personis inter se affinitate coniunctis: vt sunt vxores duorum fratrum: si cōtigerit vnam earum alicui matrimonio copulari: post mortem eius vir nō poterit affinem superstitem in coniugem ducere, nisi in quinto gradu affinitatis inueniātur. vnde qui nouercam alicuius in vxorem duxerit: post mortem eius vxorem priui-gni ducere non poterit.

Hinc etiam idem Julianus papa alibi ait: Relictam consanguineorum vxoris sue (nō ait cōsanguineam vxoris sue: sed relictam cōsanguineorum vxoris sue) vsq; in quartam generationē nullus ducat i vxorem. Paschalis vero papa secundus scribēs Rhegino epō tertium genus affinitatis assignat: cuius copula non vltra secundum gradum inuenitur prohibita. Hit enim.

¶ Duox cōsobrinox pinges vni eidēq; nubere nō possūt.

Duo duorum consobrinox coniuges quānis diuersis temporibus viro vni alteram post alterius obitum nubere ipsa preter authoritatem canonicā publice honestatis iustitia contradicit: ⁊ nouit prudentia tua quia ita ab vxoris sicut a viri cōsanguineis abstinendum est. Illud autem Gregorij ⁊ Julij pape intelligitur de consanguinitate viri vel vxoris: vt post mortem alicuius eorū nulli de cognatiōe defuncti supstes matrimonio copuleť. ¶ Demōstratum est vsq; ad quem gradū quisq; a propria consanguinitate vel cognatione sue vxoris abstinere debeat.

Duo duorū, ¶ Casus Duobus p̄obitimis mortuis quesitum est vtrum eorum vxores vni viro nubere posset, vna post alteram? Et respōdet q̄ non: tum p̄pter canonis prohibitionē, tam propter publicam honestatem.

Odo querit. ¶ hic ponit quartā questio.

Consanguinitas. ¶ Casus Interrogatus Isidorus quare dixit consanguinitatem in septimo gradu terminari: respondet, consanguinitas in p̄sonas spargitur donec finiatur: ⁊ vsq; ad septimum gradum observatur: quia tot etatibus distinguitur mundus, quot hominis status.

Egradibus ¶ Casus. hic intitulatur quinta questio. hic etiam legende sunt arbores et glosse earū.

¶ Questio.iij.

Modo q̄rit quare vsq; ad sextū gradū cōsanguinitatis p̄hibetur: Re his ita scribit Isido. etymologiar. li. ix. c. vj.

¶ Quare vsq; ad sextū gradū cōsanguinitas obſuet.

Consanguinitas dum se pe paulatī ꝓpagine ordinib⁹ diriguēs vsq; ad vltimū gradū se subtraxerit, ⁊ ꝓpinq̄tas esse desierit, tūc primū lex in mrimony vinculū eā recipiet, et q̄dāmō reuocabit fugiēte. ō aut̄ vsq; ad sextū gn̄atiōis gradū cōsanguinitas statura est: vt sicut sex etatibus mūdi gn̄atio et hois stat⁹ finit, ita ꝓpinq̄tas gn̄is tot gradibus terminetur. ¶ Questio.v.

Egradib⁹ ꝓo cōsanguinitatis qūo cōputā di sūt Isid. sic loq̄t.

Eries. ¶ Tarsia Sex gradus computat hic Isidor⁹, cōstituēs filiū ⁊ filiā truncū: ⁊ procedit vsq; ad trineptis filium: quē dicit esse sextū gradum.

Ad sedem.

¶ Cap. Quidam gradus consanguinitatis sc̄z leges numerabāt, ⁊ dicebant consanguinitatem terminari in sexto gradu legali: ⁊ matrimonium cōtrahi licite post illum gradum, hunc errorē congregato concilio reprobauit papa: ostendens primo diuersitatem ⁊ diuersitatis rationes inter legalem ⁊ canonicam cōputationem. Secūdo probat consanguinitatem prendi vltra sextū gradum legalem: ⁊ hoc per legem: per Gregorū authoritates: per arboris rationem, cuius rami vltra pter dunt vsq; in septimum gradū canonicū. vltra quē cognatio eius non p̄tēditur: nec graduū nomina inueniūt. Tertio ostendit eos qui tm̄ sex gradus canonicos cōstituūt: in cōsanguinitate ⁊ in sententia non differre a canonica septem graduum cōputatione. In fine p̄hibet sub anathemate ne in questionibus de matrimonio quis computet gradus alio modo q̄ hic dicitur i hoc capitulo.

¶ Quomodo dirimunt gradus consanguinitatis.

Eries cōsanguinitatis sex gradib⁹ hoc modo dirimit. filius ⁊ filia, q̄ō est frater ⁊ soror, sit ipse trūcus. illius seorsum seiunctis, ex radice illius trunci egrediūtur isti rami musculi. nepos neptis pumus Pronepos pneptis secūdus. Abnepos abneptis tertius. Adnepos adneptis quartus. Trinepos trineptis quintus. Trinepotis filius et trinepotis filia sextus.

Item Alexan. papa. ij. Neapolitanis clericis ⁊ oibus episcopis atq; iudicib⁹ per Italiam constitutis scribit de hui⁹modi dicens.

¶ Quomodo sunt cōputandi gradus cōsanguinitatis.

Ad sedem apostolicam perlata est q̄stio nouiter exorta de gradibus cōsanguinitatis, quā quidā legū et canonum imperiti excitantes eosdē propinquitatis gradus cōtra sacros canones ⁊ ecclesiasticū morem numerare nitūtur: nouo ⁊ inaudito errore affirmantes q̄ germani fres vel sorores inter se sint in secūda generatione: filij eor̄ et filie in quarta: nepotes eor̄ vel neptes i sexta. taliq; modo p̄genies cōputātes, in hm̄oi sexto gradu eā terminātes, dicunt deinceps viros ac mulieres inter se posse nuptialia iura cōtrahere: et ad hm̄oi prophanū errorē cōfirmandum, in argumentū assumunt seculares leges quas Justinian⁹ imperator p̄mulgauit de successionibus consanguineorū: quibus confisi ostendere moliuntur fratres in secūdo gradu esse numeratos: filios eorum in quarto: nepotes et neptes in sexto. sic seriem genealogie terminātes, numerationem sanctor̄ patrum et antiquā ecclesie cōputationē ad nos vsq; p̄ductam peruersa quadam calliditate disturbare nituntur.

Nos vero deo annuēte hanc questionē ducere curauim⁹ in sy̆nodo habita in Lateranen. consistorio, cōuocatis ad hoc opus epis ⁊ clericis atq; iudicibus diuersar̄. Puinciar̄. Deinq; diu ventilatis legib⁹ ⁊ sacris canonib⁹, distincte inuenim⁹ ob aliā atq; aliā causam, alterā legū fieri, alteraz canonū cōputationē. In legib⁹ siquidē ob nihil aliud ipsa graduum mentio facta est, nisi vt hereditas vel successio ab vna ad alterā p̄sonā inter consanguineos deferat. in canonib⁹ vero ob hoc progenies computat, vt aperte monstret vsq; ad quotā gñationē a cōsāguineor̄ nuptijs sit abstinendū: ibi p̄scribit vt hereditas p̄pinquis modo legitimo p̄ferat: hic ꝯo vt rite ⁊ canonice iter fideles nuptie celebrent. In legib⁹ distincte non numerant gradus nisi vsq; ad septimum, in canonibus autē vsq; ad septimā distinguit gñationem. Hac ergo de cā q̄ hereditates nequeunt deferri nisi de vna ad alterā p̄sonā, idcirco curauit secularis imperator in singulis p̄sonis singulos perficere gradus. Ne ꝯo nuptie fine duab⁹ nō valēt fieri p̄sonis, iō sacri canones duas in vno gradu cōstituere p̄sonas. vtrāq; iſi cōputatione, si attente ac subtilr̄ p̄specta fuerit, idē sensisse, et eādē in eis sniam esse, atq; ad eundē terminū cōuenire manifestissimū erit. Justinianus nāq; vsq; ad quē gradū cōsanguinitas ipsa p̄duret, in suis legibus nō definiuit: canones vero vltra. vij. nullā numerāt gñationē. sexto q̄ppe gradu determiato, in ipsis legib⁹ subintulit imperator: Hacten⁹ ostendisse sufficiat quēadmodū gradus cognationis nūerent. nāq; ex his palā est intelligere quēadmodū vlteriores gradus nūerare debeam⁹: gñata q̄ppe p̄sona gradū adijcit. Ecce in his ꝯbus apte ostenditur tales gradus quales isti cōputant, nō tm̄ vsq; ad sextū, verūetiā vltra numerari debere: q̄ppe cuz vltra sextū vlteriores gradus numerandos esse decernant. vbi cm̄ vlteriores noiat gradus, apte indicat nō sex tantūmodo esse gradus, sed sex finitis adhuc alios numerandos: nec mirū, cum in p̄cedētibus ipse firmauerit imperator decimum etiam gradum: quod dicēdo, nō esse tantūmodo sex luce clarius confitetur. Hi ergo euigilent et aciem mentis si possunt, intendant: quos hactenus istiusmodi perculit error. Enimuero vbi sm̄ leges inter agnatos vel cognatos defertur successio, consanguineos esse non dubium est. neq; enim sibi succederent nisi inter se (teste Justiniano) in decimo gradu sibi attinerent. Consanguinei igit̄ sibi sunt, qui sic sibi succedunt. Si in decimo gradu cōsanguinei sibi existunt, non est terminara cōsanguinitas (vt isti fatent̄) in sexto tantūmodo gradu. Quid igit̄ dicerent: Cōputatis

nāq; gradibus sicut isti numerant: aut finiē cōsanguinitas in sexto gradu, aut nō. Si autē finiē fallaces erūt leges quibus isti vtunē, que in decimo gradu sibi succedere cōsanguineos iubent. Dz si non finiē cōsanguinitas in hmōi sexto gradu, falsidici erunt isti qui vltra illū sextū gradum nolūt computare cōsanguinitatem. Igiē aut leges erūt false, aut isti qui sic finiunt generationē. Sed vt veridice leges, z veraces sint canones dicamus id quod veritas habet: scz q; nō terminatur cōsanguinitas in hmōi sexto gradu, sed terminatur in septimo gradu scdm canones. vtraq; eīm computatio (sicut superius diximus) vno fine concludiē. Nāq; duo gradus legales vnū canonicū constituunt. Fratres itaq; qui scdm seculares leges dicuntur in secūdo gradu, iuxta canones numerātur in primo gradu. filij fratrum qui illic numerant in quarto, hic computant in secundo. nepotes vero qui in sexto ibi, istic numerantur in tertio. sic deinceps qui legibus inscribunt in octauo et decimo, in canonibus definiūtur in quarto z quinto: atq; hoc modo de reliquis sentiendum est, vt qui scdm canones dicuntur in sexto vel septimo, scdm leges accipiuntur in duodecimo vel decimoquarto. Hanc cōputationem intelligens prudētissimus papa Gregorius dum quereretur in quota gnatione fideles coniungi debeant, ipsas seculares leges in testimoniū adducens, Augustino Anglorū epo sic rescripsit. Quedam terrena lex in Romana republica permittit vt siue fratris et sororis, seu duoz fratrum germanoz, vel duarū sororū filius z filia misceant: sed experimēto didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere. Unde necesse est vt iam in tertia vel in quarta gnatione copulatio fidelium licēter sibi cōiungi debeat. Nam a secūda (quam predirimus) omnimodo debēt abstinere. Ecce hic apte monstrat filios et filias fratrū in secūda gnatiōe numerari. z si fratrū filij z filie numerant in secūda, fieri non potest vt ipsi fratres nō sint in prima: q; si fratres numerant in prima, filij eorū in secūda, dubiū nō est quin eoz nepotes sint in tertia: pronepotes in quarta: et sic de reliquis vsq; ad septimam. Sed sunt quidaq; qui ex his Gregorij vbis quibus ait vt in tertia vel quarta gnatione computētur fideles: occasionē accipiūt illicita matrimonia cōtrahēdi, dicētes se hoc iuste facere posse, q; tam prudentissimus doctor sua snīa definiuit. Isti itaq; qui se hoc velamine defendere nituntē, aduertāt in eiusdē pīs sentētijs non gnaliter cūctis, sed spāliter Anglorum gēti mādasse. nam postmodū a Felice Messane Sicilie presule requisitus an hoc quod Augustino mādauerat, gnaliter cūcte ecclie tenēdū esset, aptissime monstrauit nō alijs q; illi gēti mādasse, ne bonū quod ceperant, metuēdo austeriora, desererēt: sed illis postq; in fide essent firma radice solidati, et vniuersali ecclie censuit semp esse tenēdū, vt nullam de ppria cōsanguinitate vel affinitate infra septimam gnationē aliquis sibi audeat in cōiugio copulare. Ecce apte mōstratū est ex vbis ipsius legis, et authoritate prudentissimi pape Gregorij quid de gradib⁹ cōsanguinitatis numerādis sentire debeamus: q; uis alia quoq; ratio modo pari ipsos reuincat aduersarios. Nā si (vt ipsi fatentur) in illo sexto gradu cōsanguinitas finitur, oēs personaz ramusculos qui vltra illū gradū in pictura arboris cōtinentur, velut supfluos oportet detruncari. sed q; oēs qui in pictura predicte arboris cōtinent, ex vna parētela cōsistūt, nunq; sine diminutiōe cōsanguinitatis a se poterūt separari, veluti nō sine damno cuiusq; pſone valēt a ppio corpore man⁹, brachia, z pedes trūcari. Illa quoq; sacroū preceptio canonum q; iubet a ppria abstinere consanguinitate q; diu gnatio recolit, aut memoria retinetur: nec a predicta parētele discrepat cōputatione. nā si in septē gradibus canonice z vsualiter numeretur, vltra quos nec cōsanguinitas suenit: nec nota graduū reperiunt, nec successio pōt amplius prorogari, nec memoriter ab aliquo gnatio recolari. Ne vo in hac cōsanguinitatis computatiōe aliqua debinc ambiguitas valeat remanere, alia quā quidā faciunt numerationē, in hac etiā alia disputatione dirim⁹ discutiēdā. Sunt eīm quidā qui nō a fratribus, sed a filijs eoz. t. a patruelibus vel cōsobrinis genealogiā numerare incipiūt: dicētes filios fratrū in prima gnatione cōputari debere: q; fratres quasi quidam trūcus ex quo ceteri ramusculi oriuntur, existunt. Sed nec ista graduū pputatio si bene itellecta fuerit, ab ea quā superi⁹ exposuimus, in snīa poterit esse diuersa. Isti eīm q; initiū numerādi sumūt a filijs fratrū, nō pgrediuntur vltra sextā gnationē, sed sicut toti⁹ mundi seretates existūt, z hūane vite itidē sex: ita z in ysanguinitate sex trīm⁹ autumāt cōputādas esse generationes: quib⁹ finitis, noue cōiūctionis dicūt posse fieri initiū: vt q; si fugiētē possint revocare cōsanguinitatē. Hec itaq; cōputatio que incipit a fratrū filijs, z numerat vsq; ad. vj. tātū dē valet quātū ea q; incipit a fratrib⁹, z cōputatur vsq; ad vij. nec vlla in sensu ꝓsistit diuersitas: q; uis in numero graduū varietas videat. vltima eīm gnatio si a fratrib⁹ sumat initiū numerādi, septima innotitur: si a filijs fratruz, reperiē sexta. Taliter igiē determinatis q; dib⁹ ꝓsanguinitatis aplica aucte

? C3c. Alex. 5 ym. oim l. si aute frater. i fi. C. 5 succes-sio. edi.

admonem⁹ vos fratres ⁊ filijvt oĩb⁹ sic serlē genealogie ꝓpūtādā esse intimet⁹, quēadmodū sancti patres numerādā esse sanxerūt, ⁊ antiqu⁹ mos sancte vniuersalis ecclie p lōga tēpora olim cōputasse monstrat: nā si qs peruersa ⁊ obstinata mēte a recto tramite apostolice sedis deuiare voluerit, ⁊ aliter qꝫ nos in nuptijs celebrādis grad⁹ parētele numerare ꝓsēserit: primū p sua temeritate celesti pena plectet: postmodū ꝙ gladio perpetui anathe mat⁹ nouerit se trucidandū.

Item Gregorius papa.

¶ Quare consanguinitas vroris ad virū ptinere dicat: ⁊ quomodo affinitas sit cōputāda.

Quoro de affinitate. ¶ Causa. Assignat hic ratio quare affinitas obseruetur, qr vir ⁊ vxor sunt vna caro: ⁊ ideo vxoris mee consanguinei in eodē gradu sunt affines mihi, ⁊ meorum consanguineorū vxores sunt mihi affines, ⁊ affines vxoris mee sunt vitandi in omni gradu, vt mei consanguinei. Qui aliud dicit, tanqꝫ antichristus est vitandus.

Quoro de affinitate quā dicit⁹, parētelā esse q̄ ad virum ex parte vxoris, seu q̄ ex parte viri ad vxorē ptinet: manifestissima rō est, qr si sm diuinā sentētiā ego ⁊ vxor mea sumus vna caro, ꝓfecto mihi ⁊ illi mea suaqꝫ parentela ꝓpinqtas vna efficit, quocirca ego et sororis vxoris mee i vno ⁊ primo gradu erim⁹: fili⁹ ꝙ ei⁹ in scō gradu erit a me, nept⁹ ꝙ tertio: idqꝫ vtrinqꝫ in ceteros agēdū est successionib⁹. Vxorē ꝙ ꝓpinq cuiuscūqꝫ grad⁹ sit ita me oportet attēdere, quēadmodū ipsi⁹ q̄qꝫ grad⁹ aliq̄ femina ꝓprie ꝓpinqtat⁹ sit: qō nimirum vroris de ꝓpinqtate viri sui in cūctis cognationis gradib⁹ ꝙuenit obseruari: q̄ ꝙ alioꝝsum sentiūt, antichristi sunt, a qb⁹ tāto fortiꝝ vos opꝫ cauere, quāto apertiꝝ deprehēditꝫ illos diuinis legibus oppugnare. Item zacharias papa.

¶ Qualiter parentele grad⁹ computantur.

Arētele grad⁹ taliter computamus, siquidem ego ⁊ frater me⁹ vna generatio sum⁹: primumqꝫ gradū efficim⁹, nullo gradu distam⁹. Rursus fili⁹ me⁹, fratriscꝫ mei fili⁹, scōa generatio sunt: ac gradū secūdū faciunt, nec a se aliquo gradu separantur, atqꝫ ad hūc modū cetere successiones sunt habende: porro de affinitate quā dicitis parentelam, vt supra. c. B.

Item Alexander papa. ij.

¶ Equiuocatio est cum soror vroris cognata vocatur.

Quod autē frater sororve vroris tue cognati tui dicunt, equiuocationis iure fit, ⁊ necessitate vulgar⁹ appellationis potiꝫqꝫ vlla causa cognationis: vxor em̄ fratris fratrissa potius qꝫ cognata vocat⁹: mariti frater leuir dicit⁹: duorum autē fratrū vxores vocant ianitrices: † quasi eādem ianuā tenētes, vel p eandē ianuā intrātes. Vir soror glos appellat. Sororis autē vir nō hꝫ speciale nomen, nec vxoris frater.

† Vide in hunc locū Bicarum lib. distinc. ij. ca. xxij. matertres em̄ grece dicuntur duorumꝫ fratrum vxores nō ianitrices.

Item Isidorus.

¶ Nomina graduū superiorꝫ, siue inferiorꝫ, siue ex latere venientium.

Primo gradu supiori linea cōtinet pater ⁊ mater, inferiori filius et filia, qb⁹ nulle alie persone iunguntur.

¶ Primo gradu. ¶ Cau⁹. In hoc cap. prosequitur Isidor⁹ legalē graduum cōputationē vsqꝫ ad septimum gradū, ostendens in quo gradu sunt ꝓsone.

Scō gradu cōtinet superiori linea au⁹ auia, inferiori nepos neptis, in trāsuersa frater et soror, que ꝓsone duplicant: auus enim et auia tam ex patre qꝫ ex matre accipiuntur: que persone sequentibus quoqꝫ gradib⁹ similiter ꝓ substantia eorum in quo gradu consistunt, ipso ordine duplicant: iste ꝓsone in secundo gradu ideo duplices appellant, quia duo aut sunt, ⁊ paternus ⁊ maternus. Itē duo genera nepotū sunt, siue ex filio siue ex filia ꝓcreati. Frater ⁊ soror ex transuersoveniunt, id est aut frater patris, aut frater matris: qui aut patruus aut auūcul⁹ nominat⁹, q̄ et ipsi hoc ordine duplicantur.

Tertio gradu veniūt supra proauus proauia, ⁊ infra pronepos, pneptis. Ex obliquo quoqꝫ fratris sororisqꝫ filius vel filia, patruus, amita, id est patris frater ⁊ soror: auūculus, matertera, id est frater matris ⁊ soror.

Quarto gradu proueniunt supra abauus, abauia: infra abnepos, abneptis. Ex obliquo fratris sororisqꝫ nepos et neptis: patruelis frater, soror: patruelis id est patrui filius et filia. Consobrinus consobrina, id est auunculi ⁊ materterе filius ⁊ filia. Amitinus, amitina, id est amite filius ⁊ filia. Item consobrini qui ex duabus sororibus nascunt, quibus accrescit patruus magnus, amita magna, id est aui paterni frater ⁊ soror: auūcul⁹ magn⁹, matertera magna, id est auie tam paterne qꝫ materne frater ⁊ soror.

Quinto gradu veniunt supra quidem adauus, adauia: infra abnepos, abneptis. Ex obliquo fratris et sororis, pronepos proneptis, fratris patruelis, sororis patruelis, amitini amitine, consobrini consobrine, filius vel filia: propior consobrinus, propior consobrina, id est patrui magni, auūculi magni, matertere magne: amite magne filius vel filia, quibus accrescunt propatruus et proamita.

Hi sunt proaui paterni frater ⁊ soror: proauūculus scz ⁊ promatertera. Hi sunt proauie paterne

materneq; frater ⁊ soror: pauiq; magni materni hec species, nec alijs gradibus q̃ scripta est, nec alijs vocabulis declarari potest. Sexto gradu veniunt supra tritauus, tritauia: infra trinepos, trineptis: ex obliquo fratris ⁊ sororis, abnepos abneptis fratris patruelis, ⁊ sororis patruelis amitini amitine, consobrini cõsobrine: patrui magni, amite magne, auũculi magni, matertere magne, nepos neptis: ꝓpioris cõsobrini filiꝰ vel filia, abpatruꝰ, abamita. Hi sunt abaui paterni frater et soror auunculꝰ abmatertera. Hi sunt abauie paterne, materneq; frater ⁊ soror, abauiq; materni. Hi quoq; explanari amplius nõ possunt, q̃ ipse author disseruit. Septimo gradu q̃ sibi sunt cognati recta linea supra infraq; ꝓprijs nominibus nõ appellant: sz ex trãsuersa linea ꝯtinent fratris sororis atnepos, atneptis consobrini filij filieq;.

¶ Successionis idcirco gradꝰ sex cõstituti sunt, quia vlteriꝰ per rerũ naturã, nec nomẽ inueniri, nec vltra successio potest ꝓpagari. In his em̃ sex gradibꝰ omniũ ꝓpinq̃tatũ oĩa noĩa continent vltra quos nec affinitas inueniri, nec successio consanguinitatis potest ampliꝰ prorogari. De gradibꝰ ꝯsanguinitatis vel affinitatis quot sint, quomodo cõputãdi, q̃bꝰ etiã appellent nominibꝰ, authoritate Isidori atq; Gregorij ⁊ Alexãdri sufficienter monstratum est.

Idẽ Ale. in Li ius vocari co. iij. ff. de in ius vo. ⁊ plene ꝑ Inn. i. l. si vo §. d̃ viro. ff. so. ma. et gl. i §. peñ. insti. d̃ gradi.

¶ Cõsanguinitas per tres regulas declarat.

¶ Prima regula magistralis ꝑ linea recta. Ascẽdentium ⁊ descendentium quot sunt persone de quibꝰ queritur: cõputat, intermedijs, vna dẽpta tot sunt gradꝰ inter eas. Si igit vis scire quãtum distat abauus a petrucio (petruciũ esse fingimus in cellula vacua) vtroq; computato ⁊ intermedijs quinq; sunt persone: deme vnã quatuor sunt gradus, ⁊ sic de alijs.

¶ Pro linea collaterali due sunt regule.

¶ Collateralium in linea equali quoto gradu q̃s distat a communi stipite, toto distant inter se vel sibi attinẽt. Exemplum pone cum facis abauum stipitem inter P. ⁊ pronepotem propatrui. Nam illi sunt in linea equali, q̃libet distat a stipite quarto gradu: ergo inter se quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

¶ Collateralium in linea inequali quoto gradu remotior distat a cõmuni stipite, toto distant inter se. Exẽplũ pone faciẽdo abauũ stipitẽ. P. ⁊ filius ꝓpatrui sunt in linea inequali. Cõputemꝰ ergo a remotiori scz a P. sed P. distat a stipite quarto gradu, ergo a filio ꝓpatrui quarto: semper intellige ꝑm canones.

¶ Pro arbore cõsanguinitatis ꝑm cõputationẽ eiusdem dantur tales regule.

¶ Prima in linea recta. Ascendentium ⁊ descendentium quot sunt persone de quibus queritur cõputatis intermedijs vna dempta, tot sunt gradus inter eas.

¶ Pro linea collaterali.

¶ Collateraliũ in linea equali quoto gradu q̃s distat a communi stipite, toto duplicato distant inter se vel sibi attinent. Nam ꝑm leges quelibet persona gradũ facit in collateralibus: computatio enim legistarum ob aliud fit, q̃ computatio decretistarum.

¶ Collateralium in linea inequali quot sunt persone stipite dempto, tot sunt gradus. Si ampliorem optas enucleationem, recurre ad Joannis Andree declarationem.

¶ Figura sequens arborea licet ad septimũ deberet gradum protendi, cum vsq; ad eum ꝑm decreta sit prohibitio coniugalis. s. quest. iij. c. de affinitate. ⁊ extra de clan. despon. cap. cum inhibitio. Tamen quia per iura noua ipsa coniugalis prohibitio est in tribus postremis gradibus reuocata. vt dicto ca. cum inhibitio. ⁊ de consanguinitate ⁊ affinitate. cap. non debet. Ideo vsq; ad quartum duntaxat figuram hanc duximus extendendam. Nec idipsum graduum cognitionem quoquo pacto impedit. Qui enim duorum aut trium computationẽ agnouerit, illam etiam vsq; in gradum centesimum et eo amplius si opꝰ sit, deducere poterit.

¶ Quam aptissime hic imprimatur tum consanguinitatis, tum affinitatis arbor, iudicet qui huiusce cause trigesimequinte canones, ⁊ legit ⁊ intelligit.

¶ Arboris cõsanguinitatis metrica commendatio.

Orbibus arboreã plenis attende figurã.
Et gemini iuris vtile dogma scies.
Obicis ignaros sponsalis credere fas est.
Arboris auricome quos latuere gradus.
Multa dies, variusq; labos huiusce parauit.
Artis notitiam, que modo clara patet.

Non gignunt dextros qui stant in parte sinistra
Leua dat vxores, dat tibi dextra mares.

¶ Cōsanguinitas est attinentia personarū ex eo pueniēs q̄ vna descendit ab altera, vel ambe ab eadem. vel est vinculum personarum ab eodē stipite descendentiū carnali propagatione cōtractū. Et dicit a con, quod est simꝫ vel vnā et sanguine: quasi sanguinis vnitas.

¶ Linea est collectio personarū ab eodem stipite descendētium, gradus cōtinēs ⁊ numeros distinguens.

¶ Linea ē triplex scz graduū descendentiū, ascēdētiū, et collateralium.

¶ Gradꝰ est habitudo distantiū psonarum qua cognoscitur quota agnationis distātia, due persone iter se differunt. Et dicūtur gradus ad similitudinem graduz scalaruz vel locoꝝ proclituū: quia ita gradimur de primo in primum.

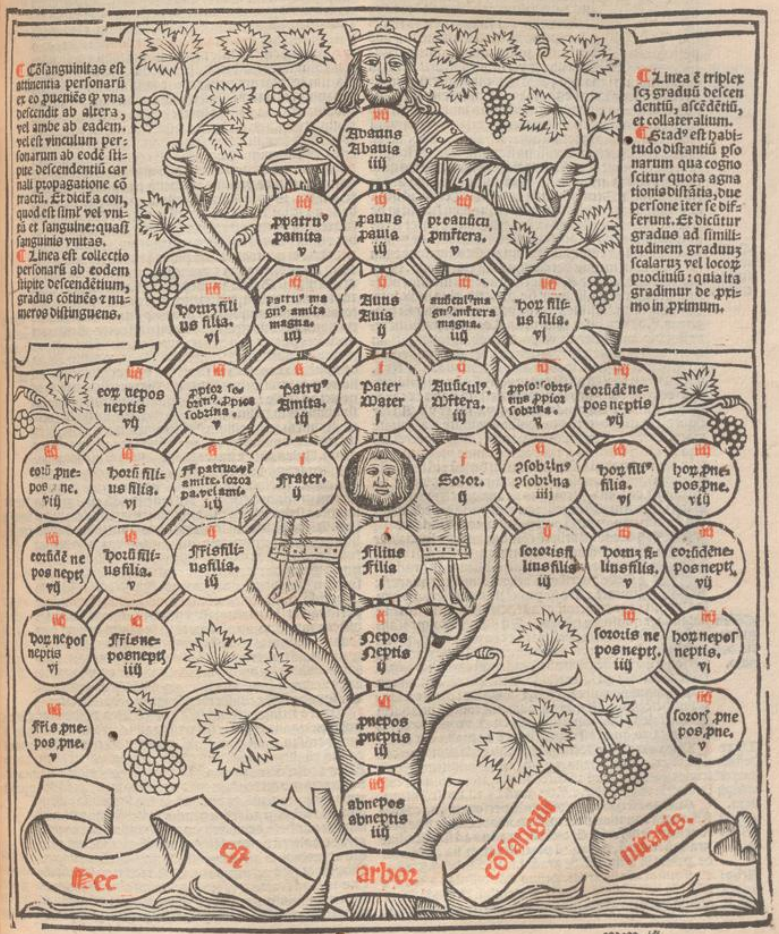

CIrca lecturaz arboris diuersis olim diuersum modum tenentibus, Joānes de deo hyspanus post illos lectore ipsius arboris nouū modum assumens, per suas metricas regulas ipsius intellectum nisus fuit aperire: sed ꝓpter multitudinem regularum et versuum obscuritatem, aliquibus notum ignotum, aliis ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Joannes andree inter decretorum doctores minimus et indignus inuentionem arboris ex eo fuisse: vt habentibus materiam consanguinitatis et affinitatis ignotam nota: et habētibus notam ex oculorum inspectione notissima fieret: antiquorū scripta renolui: et (prout expedire credidi) cōpilaui. Primo quereus ad vtrāq; arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo an sit autētica. Tertio ad quid in volumine decretalium reperita: que olim fuerat in decretis. Prime questionis ex superius dictis patet solutio: probatio enim ad oculum alias vincit. insti. de gradi. Oculis multa subiciuntur. ℌ. agnationis. xxvij. q. j. nec aliqua. Ex ostensione enim facti quedam melius percipiuntur ℌ elocutione. ex de bona. apostolice. ver. si. hinc est ꝙ agrotū mensio subijcitur oculis. xxj. qō. ij. inter. de ꝓscrip. quia iudicante. C. finium regū. l. ij. Ventris inspectio: an mulier sit pregnans. ff. de ven. inspi. l. j. in princ. Locorum pudicitie inuestigatio: an mulier sit virgo. de proba. proposuisti. an arcta. de frig. et malef. fraternitatis. vel aliter impedita. eo. ti. ex literis. Iniurie an sit atrox estimatio. ff. de fer. l. ij. Et itere papales an sint vere vel false. de cri. fal. licet. Ad secundū die ꝙ arbor autentica est qō patet ex canonibus Jsidori et Alexandri. xxxv. q. v. c. j. ij. et vlt. Ad tertium dic ꝙ qz in decretis de cōsanguinitate et affinitate tractat: vtile fuit ibi arborem ponere: et qz in decretalibus est idem tractatus: et in hoc volumine vtile fuit repeti et ex eo maxime quia nemini venit in dubiū: id satis esse valiturum satisq; famosum: qō repetita lectio. ꝑbat. C. de emen. iust. co. l. vna. Item ex eo qz antiqui canones circa materiā illam multū fuerūt correcti. vnde expediēs fuit fim statum nouoz iuriū antiquā arborem deidere.

HInde ad arborē cōsanguinitatis specialiter descendamus. Et primo querit qd sit cōsanguinitas et vnde dicat: qd linea: qd gradus. Scdo querit qūo arbor formet: et quare sic formet et ꝛre sic punctet. et interserim⁹ regulas per quas cognoscunt grad⁹. Demū ponem⁹ quedā notanda, et quasdam qōnes. ¶ Ad primū dico ꝙ cōsanguinitas est attinētia personarū ex eo prouenies, qz vna descendit ab altera: vel ambe ab eadē. Uel est vinculum personarū ab eodē stipite descendentiū carnali ꝓpagatione cōtractū: qō satis est idē. Dicit aūt cōsanguinitas quasi sanguinis vnitas. a con, et sanguine: qz de cōi sanguine descendūt. Et quo ad ꝓbationē cōiugij non distinguo an tales ꝙsanguinei sint ꝓducti ex vxorio coitu, vel ex fornicario. quod est expressum ex de proba. per tuas. Cōsanguinitatis definitio. Linee definitio: ꝛei⁹ tripli citas. ¶ Linea vero est collectio ꝙsonaz ab eodē stipite descendentiū gradus cōtinens, et numeros distinguens. Et est tripler linea: scz graduū descēdentiū, ascendentiū, et collateraliū: vt. j. patedit. ꝛ. ff. de grad. l. j. et. l. iuris cōsultus. Grad⁹ descriptio. ¶ Gradus est habitudo distantiū personaz qua cognoscit quota agnationis vel cognationis distantia due persone inter se differūt. Et dicūtur gradus ad similitudinē graduū scalarū, vel locoū procliuium: qz ita gradimur de primo in primū. ff. de gradi. l. iurisc⁹ulti⁹. ℌ. grad⁹.

Arboris ꝓfiguratio. ¶ Formaf aūt sic arbor. Primo vide cellulas ascendentiū, scdo descēdentiū, demū collateraliū. Ascende superius cellulā vacuam ꝙ remansit ideo vacua qz nō potuit nomen ꝓpriū habere: cū alie cellule (exceptis his ꝙ per genitiuū nominant) sumant nomen ab ipsa. Quo em posset aliquis illam cellulā notare quā dicimus filium patris: fratrem fratris, patrem filij, et sic de singulis: et eā alij vocant Joachim, alij ꝓtheum, alij truncum. Hoc aūt a nole dicebi nō vocemus eam Petrucij. Et scire debes ꝙ cōpetenter ille cellule medie ascendentiū et descendentium diuiderentur directe per mediū, vt a latere dextro illarum cellularum ponerentur noia marīt: vt abauus ꝓauus ꝛc. a latere sinistro noia mulierum, vt abauia ꝓauia ꝛc. quia positi a latere dextro descendunt a maribus, et econuerso. Supra cellulā vacuā est cellula hec continēs pater, mater: et supra vnum punctū rubeum: et infra vnū nigrum. Supra illā est cellula auus auia: continens duo puncta rubea: et duo nigra. Supra illam est cellula ꝓauus ꝓauia: habens tria puncta rubea: et tria nigra. Supra illam est cellula abauus abauia: habens quatuor rubea: et quatuor nigra. Descendendo sub cellula vacua est cellula habens filium filiam: et habet vnum punctū rubeū: et vnū nigrum. Sub illa habēs nepotem et neptem: et duo puncta rubea, et duo nigra. Sub illa ꝓnepotem et ꝓneptem: et tria pūcta rubea: et tria nigra. Sub illa abnepotem et abneptem: et quatuor puncta rubea, et quatuor nigra. ¶ Anteq; ad collaterales transeamus, scire debes ꝙ punctorum numeratio est numeratio graduū habito respectu ad cellulam vacuā: et pūcti rubei denotant cōputationē scōm ius canonicum: pūcti nigri scōm ius ciuile ꝛc. Ponitur autem computatio canonica in superioti parte cellularum, sim. illis vero in inferioti: vt detur intelligi excellentia iuris canonici ad ciuile: et maxime quo ad hunc casum quo instruimur in matrimoniis que licite contrahi possint necne, et cum matrimonium sit sacramentum ecclesie, in eo ꝑcipue lex minor est canone. eē de secund. nup. c. vlt. et penul. Uides aūt ex punctatione ꝓdicta ꝙ in cōputatione ascendentiū et descendentiū cōcordat vtraq; via: quia in eis semper persona addita persone per carnis propagationem gradum adūcit. ¶ Ad inueniendū aūt gradus inter eos scōm vtrūq; ius tolle hanc magistralem regulam. Ascendētiū et descēdentiū quot sunt ꝓsone de quibus queritur computatis intermediis vna demptaquot sunt gradus inter eas. Si igit vis scire ꝗtū distat abauus a Petrucio: vtroq; cōputato et intermediis, quinq; sunt gradus inter eos. Idem dico de ipso ꝓ. ad abnepotē: qz eo modo erit reperire ḋnq; personas: et sic quatuor sunt gradus. Si vis scire quot distet abauus. ꝓ. ab abnepote ꝓ. inuenies ibi nouē personas computato ꝓ. et sic octo erūt gradus. Scio aūt ꝙ iste ꝓ. nō habet totā suā cōputationē in arbore. Scio eēm ꝙ quilibet hz duos parētes: quatuor auos: octo ꝓauos: sedecim abauos: et sic semp ascēdētes duplicāntur. Unde impossibile fuisset tot ꝓsonas in arbore scribere. ¶ Quero an inter ascendētes et descēdētes ꝓhibito cōpule coniugalis excedat quartū gradū? Et dicit Jof. in sum. de cōsan. et affi. vtē ḋtū. ꝙ nō per decre. nō debet. eo. ti. ꝙ aliter loquit. Alij cōiter ꝛtradicētes iter ascendētes et descēdētes perpetuā esse, ꝓhibitionē dicūt. ꝙ de quarto gradu dicit, in collateralibus locum hz ad hoc xxxv. q. ij. ꝓgenie. et duobus ca. seq. in quibus dicit ꝙ olim nō solū vsq; ad scōm gradū. sed etiā inquantū notia erat parētele, extendebatur ꝓhibitio. Ex quo ergo certū est alterū descendētem et alterū ascendētem, perdurat ꝓhibitio ad idem. insti. de nup. ff. de rit. nup. l. nuptie. et hoc verum puto. ¶ Ad collaterales transeamus, et ad fratrem et sororem: et causa brevitatis prosequendo solum partem mediam arboris ad modum yexilli: qua intellecta reliqua intelligetur: quod per se

patrē: dicamus de fratre et descendentib⁹. Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis, ex illa fratris ꝓnepos, ꝓneptis: ⁊ frater .P. est cū .P. in ꝑmo gradu ſm canones, in ſecundo ſm leges. Ex⁹ filius in ſecundo, ſm canones: in tertio, ſm leges. Nepos in tertio, ſm canones: in quarto, ſm leges. Frātris ꝓnepos est ipſi .P. in quarto ſm canones, in quinto ſm leges: et ſic debet eſſe vtraq; punctatio, ⁊ iſti ſunt collaterales ad .P. Et nunc de cellula patris fecimus ſtipitem. Fac conſequenter ſtipitem de auo, ex eo patruus amita, ex illa frater patruelis et amitinus, ſoror patruelis ⁊ amitina ex illa horum filius filia, ex illa horum nepos neptis. patruꝰ est .P. ſecūdo gradu, frater patruelis etiam ſecūdo gradu, filius in tertio, nepos in quarto ſm canones. Per leges autē patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in ſexto: ⁊ ſic debet eſſe vtraq; punctatio. Poſtea fac proauum ſtipitem, ⁊ habet filios patruum magnum, amitam magnam: auum ⁊ auiā, auunculū magnum, ⁊ materteram magnam, illos non ꝓſequimur. Ex cellula patrui magni propiori ſobrinꝰ, ꝓpior ſobrina: ex illa horū filiꝰ filia, ex illa eorūdem nepos neptis. Et quia .P. diſtat a proauo quem nunc feci ſtipitē, tertio gradu: ergo a patruo tertio ⁊ a propiori ſobrino tertio, et a filio tertio, ⁊ a nepote qui exit lineā equalitatis, quarto ſm canones: ſm leges vero diſtat .P. a patruo magno quarto, a propiori ſobrino quinto, ⁊ a filio ſexto, a nepote ſeptimo, ⁊ ſic debet eſſe vtraq; punctatio. Modo fac abauum ſtipitem cum tribus filijs, ſcilicet propatruo, et proauo, et proauunculo. De proauunculo non proſequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horum filius filia: ex illa, horum nepos neptis: ex illa, eorundem ꝓnepos ꝓneptis. Iſti omnes ſunt cum .P. in quarto gradu, quia .P. diſtat a ſtipite in quarto gradu: et ex illa linea nullus exit lineam equalitatis, ergo omnes diſtant quarto. Secundū leges ꝓpatruus diſtat .v. filiꝰ .vj. nepos .vij. ꝓnepos. viij. ⁊ ſic debet eſſe vtraq; punctatio.

¶ Nunc videndū est qb⁹ regulis gradꝰ illoꝝ collateralium cognoſcant. Collateralium equalis linee vnam tra

Regla ꝙ collat: equal: do regulam ſm canones. ¶ Collateraliū in linea equali quoto gradu quis diſtat a communi ſtipite toto diſtant inter ſe vel ſibi attinent, hoc ſm canones. Exemplum ponendo facis abauum ſtipitem inter .P. ⁊ ꝓnepotem propatrui: nā quia illi ſunt in linea equali quilibet diſtat a ſtipite quarto gradu, ergo inter ſe quarto. ¶ Secundum leges vero aliter eſt, ⁊ ſic dicimꝰ regulā. Collateralium in linea equali quoto gradu quis diſtat a communi ſtipite, toto duplicato, diſtant inter ſe vel ſibi attinēt. Vnde ergo ex ſuperius dictis ⁊ ex punctatione, ꝙ predicti .P. ⁊ ꝓnepos propatrui diſtant octano. Et inſurgit illa diuerſitas, quia ſm leges quelibet perſona gradum facit in collateralibus. Unde duo fratres faciūt duos gradus, ſm canones vero due perſone faciunt vnum gradum: vnde vt patet in cellula fratris, frater est cum .P. in primo gradu ſm canones, in ſecundo ſm leges, ſed cōputatio ea ob aliud fit (ſi nostra .xxxv. q. v. ca. ij.) bene ergo dicitur ſm leges ꝙ in equali linea collateraliū, ſiue linea ſit paris numeri, ſiue diſparis, nō est reperire diſparem gradū: vide in linea paris numeri ſecunda vel quarta, diſparis numeri prima vel tertia. In prima duos gradus, in ſecunda quatuor, in tertia ſex, in quarta octo: qđ nō est ſm canones, qz in equali linea diſparis numeri habemus diſparē gradū: qz in prima primum, in tertia tertium, in quinta quintū, ⁊ ſic de ſingulis. ¶ Nunc reſtat videre de collateralib⁹ in linea inequali, de quib⁹ tradit

Regla canoni: ca in linea inequali. talis regula ſm canones. ¶ Collateraliū in linea inequali quoto gradu remotus diſtat a cōmuni ſtipite toto diſtant inter ſe. Exēplū pone faciendo abauū ſtipitem .P. et filiꝰ ꝓpatrui ſunt in linea inequali. Coputem⁹ ergo a remotum. i. a .P. ſed .P. diſtat a ſtipite quarto gradu, ergo a filio ꝓpatrui. iiij. ⁊ idē in deſcēdēnib⁹ vſq; ad lineam equalitatis: ⁊ hoc est qđ dicimꝰ qđ perſona addita perſone vſq; ad lineā equalitatis non creſcit gradꝰ, qz propatruꝰ filius eiꝰ nepos ⁊ ꝓnepos omnes diſtāt quarto gradu a .P. ſed aliter ſm leges ſm quas talē regulā tradimus. ¶ Collateraliū in linea inequali quot ſunt perſo-

Regla ne ſtipite dēpto tot ſunt gradus: vnde .P. a ſtipite diſtat ciuilis i quarto, a ꝓpatruo ǫnto, a filio ſexto, a nepote ſeptimo, a linea in ꝓnepote. viij. ⁊ ſic quelibet ꝑſona facit gradū. Uides ex equali ſuptadicta qđ .P. nō poteſt ⁊trahere cū aliqua de arbore. Diſtat em a ſummo. i. abauo, ab imo. i. a nepote ab extremis collateraliū, ab oib⁹ his ǫrto a medijs citerioti: ꝙ qđ ſat; ꝑz ꝙ cū nullo pōt ⁊trahere. Sz ſi extrem⁹ in collateralib⁹ ⁊ virputa ſi ꝓnepos, ꝓpatrui, vel ꝓnepos fratr; ꝓcrearet filiā, poſſet .P. cū illis ⁊trahere. Licet autē contrahat in ǫnto gradu remanet rātū ꝙſanguinitas; ꝓhibitio em ꝙ per ius poſitiuū ꝓceſſerat, potuit tolli, ſz naturalia ſunt immutabilia. v. diſt. in ꝓn. Scire debeas ꝙ cōmuniter dicūt doctores ꝙ abau⁹, ⁊ patruus, ⁊ auus ſunt bigami, dicētes ꝙ ſi nō eſſent bigami, nō poſſent filij eorum cōiungi cū eſſent fratres: ſz de hoc non multū curo, qz eadē ratione ſic eſſet de alijs cellulis duplicib⁹, ꝙ ꝑſone earū eſſent bigami: vnde fingam⁹ perinde acſi in ǫlibet duplici cellula haberem⁹ ǫtuor perſonas acſi dicere ek ꝓpatruus ⁊ vxor, ꝓamita ⁊ marit⁹: vnde duplicatio poſita fuit vt nomina demonſtraret in vtroq; ſexu non vt eos ꝰiuges denotaret. Sciendū ꝙ in collateralib⁹ equalis linee bene ſequit iſta regla affirmādo ⁊ negādo. Ego et tu ſum⁹ ꝙſanguine in linea equali, ⁊ ego poſſum accipere filiā tuā, ergo tu meā. Et negatiue. Ego nō poſſum accipere filiā tuā, ergo nec tu meā. Affirmatiua ꝓcedit in linea equali quarti gradꝰ. Negatiua in tertio vel citeriori. Sz in linea inequali hoc nō ꝓcedit affirmādo vel negādo: qz ſi vn⁹ est in quarto, alter in tertio vel citeriori: q̄ est in tertio gradu vel citeriori pōt ⁊trahere cū filia eiꝰ q̄ est in quarto gradu, ⁊ nō econuerſo: vnde ꝓpatruus huius filiꝰ ⁊ nepos ⁊trahere poſſunt cū filia .P. ſed nō econuerſo. Demū querit an collaterales quoꝝ vn⁹ est in ǫnto, ⁊ alter in primo: puta filia .P. ⁊ ꝓpatruus poſſint adinuicē cōtrahere? dicit hoſtiē. ꝙ nō. ⁊ hoc no. cx. e. ꝙ dilecto. ⁊ ca. tua. ⁊ in ſumma huiꝰ titu. de cōſan. §. nunc̄ in quinto. ⁊ ꝑmo qđ per ſua argumēta mitſ, ꝓbare ſic. i. pater ⁊ filiꝰ vna perſona cēſent. C. de impu. ⁊ alijs ſub. l. vl. ſicut ergo nō ⁊trahit cū ſtipite, ſic nec cū filijs ſtipitis. bene facit predicta decre. tua. vbi fratres vident poni ꝙ ſtipite. Contrarium tenet Ber. qđ colligit ex glo. quā ponit. §. eo. titu. ca. vlt. ⁊ Ra. ⁊ Joā. de deo. ⁊ hoc est veriſſimum. qđ ꝓbāt verba regule poſite. §. eo. c. vlti. dum dicit ibi deſcendentium ab eodem, ſed certum est ꝙ propatruꝰ deſcēdat a ſtipite. Preterea aut dicis ꝙ est inter eos ꝓhibitio aſcendentium ⁊ deſcendentium aut collateralium: de primo patet negādo ꝙ certum est filium .P. nō deſcēdiſſe a ꝓpatruo. Est ergo ꝓhibito collateraliū: ſed certū est ꝙ iſti diſtāt quinto, qđ igit impediat iſtos collaterales ⁊trahere nō video. Joannes andree.

MDV iiij

¶ Affinitas ꝑm canones est personarum proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela. Et dicitur affinitas quasi duoꝝ ad vnum finē vnitas, eo ꝙ due cognationes diuerse per nuptias ꝑm leges, vel per coitū ꝑm canones copulātur, ⁊ alter ad alteriꝰ cognationis finē accedit: vt ff. de gradi. cogna. l. non facile. §. affines.

¶ Scias autem ꝙ affinitas est perpetuum impedimentum: quod durat etiam mortua persona qua mediante contrahitur. xxxv. questione. x. fraternitatis.

¶ Per carnalem copulam viri ⁊ mulieris inter consanguineos mulieris ⁊ virum: ⁊ inter consanguineos viri et mulierem contrahitur affinitas primi generis eiusdem gradus cuius est consanguinitas Si ergo cōsanguineus tuus cognoscat mulierem: si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa: vide quoto gradu est tibi cōsanguineus tuus: ⁊ quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, et semper in primo genere. Dictum est in regula viri et mulieris ⁊ non viri ⁊ vxoris, quia secūdum canones etiam per coitum fornicarium ⁊ incestuosum contrahitur affinitas. patet de eo qui cogno. consan. vxo. sue. ca. discretionē. ⁊ ca. penul.

¶ Inter consanguineos mulieris ⁊ virum, ⁊ consanguineos viri ⁊ mulierē: ideo dicit̄ quia inter virum ⁊ mulierem non contrahit̄ affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa.

¶ Item inter consanguineos viri ⁊ consanguineos mulieris nulla est affinitas: vnde duo fratres contrahūt cum duabus sororibus: pater ⁊ filius cū matre ⁊ filia, sed est affinitas inter consanguineos mulieris ⁊ ipsum virū, ⁊ consanguineos viri ⁊ ipsam mulierem. de consanguinita. ⁊ affini. quod super his.

¶ Regula infallibilis et clarissima ad cognoscendam affinitatem.

¶ Quotienscūq; inter vnam personarum de q̄bus querit̄ ⁊ coniugem alteriꝰ non est vel nō fuit consanguinitas intra quartū gradum inclusiue nulla est ꝓhibitio: vt inter me ⁊ cōiugem nepotis mei non potest esse matrimoniū, q̄ nepos meꝰ est mihi cōsanguineꝰ intra quartū gradum.

¶ Aliud exemplum.

¶ Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus eiꝰ aliam accepit: quo defuncto potero contrahere cum eius relicta, quia inter me et illam relictam nulla est nec fuit consanguinitas: et sic de alijs omnibus.

¶ Arboris affinitatis metrica commendatio.

Ramifera cunctos affines arbore nosces.
Carnale fedus copula tale dabit.
Illicitus, licitusve tibi coitus creat istos.
Nexus: vt nostri dogmata iuris habent.
Leges canonico ciuiles cedite iuri.
Huic vos peccati causa subesse facit.

Arbor affinitatis.

Sanguinis affines arbor presens referabit.
Huic vias faciles prima figura dabit.

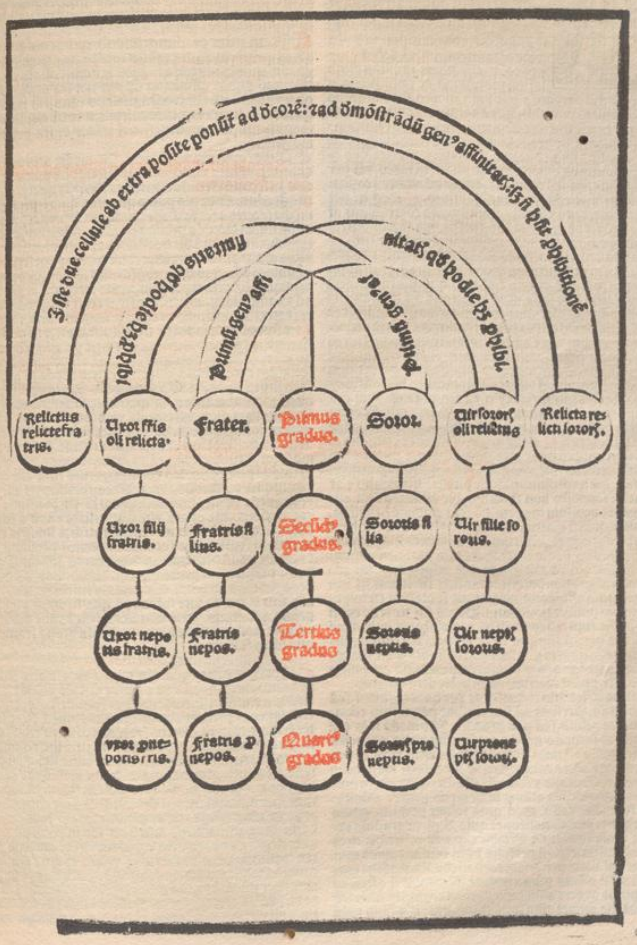

Affinitatis definitio.

AD arborem affinitatis, et eius materiam transeamus. Et primo videndum est quid sit affinitas, & vnde dicatur, & quomodo ipsi genera insurgant, & gradus computent: deinde arborem formemus: ponem⁹ postea quedam notabilia, & quasdā questiones. ¶ Est autem affinitas personarum proximitas ex coitu puericie omni carens parentela. hoc fm canones. sed fm leges est proximitas proueniens ex nuptijs: & requiritur fm leges q̄ legitime sint nuptie non interdicte, vt contrahatur affinitas ff. de gradi. l. non facile. §. sciendum. Et dicitur affinitas quasi duorum ad vnum finē vnitas, eo q̄ due cognationes diuerse per nuptias fm leges, vel per coitum fm canones copulant, & alter ad alterius cognationis finem accedit: vt in ea. l. §. affines. ¶ Sed q̄ per fornicarium coitū & incestuosum fm nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cogno. consan. vxo. sue. ca. discretionem. & e. ti. ca. pe. Sed considerato legis fuit circa hereditates & tutelas deferēdas, & ne quis cogatur aduersus affinem testimonium dicere. ff. de gradi. l. iurisconsultus. in prin. & ff. de testi. l. iij. & iiij. q iij §. item in criminali. ver. item lege iulia. Sed canon quo ad matrimonia prohibenda considerauit vnionem carnis que insurgit ex copula. Et est videri fm hoc q̄ concurrere potest attinētia consanguinitatis & affinitatis: vt si quis cognoscat cōsanguineam suam, omnes consanguinei vtriusq̄ sunt vtriq̄ affines. Sciās autem q̄ affinitas est perpetuum impedimētum: quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. xxxv. q. v. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria que fit extra claustra pudoris. xxxv. quest. iij. extraordinaria. et adde quod ibi notatur. ¶ Et insurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honestate, interdū sine, & publica honestas interdum sine affinitate: vt si cognoscat vxorem vel sponsam, hic impedimentum est publice honestatis & affinitatis: cognosco non sponsam, hic affinitas sola est: si sponsam nondum cognoui, ibi sola publica honestas. hoc dico, quia si mortua est vxor tua, & vis contrahere de dispensatione ecclesie cum consanguinea sua, et ecclesia dispensat q̄ possis contrahere cum illa: non obstante q̄ sit tibi affinis tali gradu, per dispensationem adhuc contrahere non poteris: quia licet sublatum sit impedimentum affinitatis, non tamen sublatum est impedimentum publice honestatis. Debes facere ergo expleri q̄ possis cum tali contrahere non obstante impedimēto publice honestatis, pto eo q̄ desponsasti consanguineam eius in quarto gradu: & non obstante q̄ est tibi affinis in quarto, pto eo q̄ dictam desponsatam carnaliter cognouisti, & tunc matrimonium procedere poterit.

Affinitas per coitum nefarium fit.

Affinitatis genus per quā regulā cognoscit.

¶ Genus affinitatis cognoscitur per hanc regulam, sed non gradus. Persona addita persone per carnis copulam mutat genus, sed non gradum. Isto modo si is qui est mihi in secundo gradu consanguinitatis cognoscit mulierem: illa est mihi secundo gradu affinitatis, et primo genere: si alius eam cognoscit, ille attinet mihi secundo genere affinitatis & secundo gradu. Sed quia solum primum genus hodie habet prohibitionem. et quia B. plene tradidit extra de consanguinita. & affinita. cap. non debet. hic circa hoc non insisto. ergo si persona mihi consanguinea contungat sibi aliam personam carnali copula, persona iuncta est mihi affinis primo genere affinitatis si attinens mihi primo genere affinitatis, carnali copula se alteri cōmisceat, illa attinet mihi secundo genere: si affinis mihi secundo genere aliquam cognoscat, illa est mihi affinis tertio genere, sed eodem gradu. Est igitur videre de gradibus. Certum est q̄ affinitas non habet hodie prohibitionem, nisi in primo genere: & in illo vsq̄ ad quartum gradum, licet affinitas non habet suam specialem computationem graduum, sed computantur gradus affinitatis, secundum gradus consanguinitatis. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem: si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus, fm regulas quas tradidi in proxima arbore: & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, et semper in primo genere.

¶ Nunc formemus arborem. In medio arboris sunt quatuor cellule: & in prima superiori ponit primus gradus, in secunda secūdus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de his primo queritur quare ponant in medio fratris & sororis. Secundo, quare non exprimam attinentiam dicendo primus gradus affinitatis, & sic de singulis. Ad primū dic hoc fuisset detur intelligi q̄ affinitas oritur ex consanguinitate, & q̄ ab vtroq̄ sera virili & femineo affinitas contrahatur. Ad secundum dic attinentiam nō fuisse expressam, vt illa comparatio gradui ad cōsanguinitatem & affinitatem referatur, vnde soror et frater sunt in primo gradu consanguinitatis, & frater & vir sororis sunt in primo gradu affinitatis, & sic de aliis. Deinde a latere dextro directe linee ponitur alia linea quatuor cellulas continens: in prima scribitur frater, in secunda fratris filius, in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dextrum huius alia linea continēs alias quatuor cellulas: in quarum prima scribitur vxor fratris olim relicta, in secunda vxor filij fratris, in tertia vxor neptis fratris, in quarta vxor pronepotis fratris. A latere sinistro sunt alie quatuor cellule, quarum prima soror, secunda sororis filia, tertia sororis nepi, quarta sororis pronepotis. Ad dextrum harum sunt alie quatuor: prima vir sororis olim relictus, secunda vir filie sororis, tertia vir neptis sororis, quarta vir pronepotis sororis. Ponuntur etiam alie due cellule: vna a latere dextro continens relictus relicte fratris, a sinistris relicta relicti sororis que secundum omnes ponuntur ad decorem, et ad demonstrandum genera affinitatis que hodie prohibitionem non habent. Adhuc habes duas lineas reflexas quarum vna oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri sororis, in qua scribitur primum genus affinitatis. Item alia linea reflexa que oritur in cellula sororis, et terminatur in cellula vxoris fratris in qua idem scribitur.

¶ Questio.

¶ Circa hoc quero quare in cellula vxor fratris scribitur olim relicta, quod non ponitur in alijs cellulis inferioribus eiusdem linee? Et dic hoc factum fuisse propter cellulam que ponitur ad dextrum illius, quasi dicat, frater habuit vxorem: mortuo fratre, vxor ab eo relicta contraxit cum alio viro: illa demum mortua iste relictus a relicta fratris vult contrahere cum sorore, nunquid potest? Olim non poterat quia erat sibi in secundo genere et primo gradu, hodie vero potest. Idem sit repetitum quo ad cellulam viri vxoris. ¶ Ad cognoscendum ergo gradus affinitatis et genus tam per formam arboris q̄ ex prius dictis rolle hanc solam regulam magistralem. Per carnalem copulam viri et mulieris inter consanguineos mulieris et virum, et inter consanguineos viri et, mulierem contrahitur affinitas primi generis & eiusdem gradus cuius est cōsanguinitas. Quare dicatur in regula per carnalē copulam viri et mulieris, & nō viri vxoris: collige ex his que in principio dicta.

Inter cōsanguineos mulieris ⁊ virū et cōsanguineos viri et mulierem. ideo dixi quia inter virum et mulierem non contrahitur affinitas: sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter cōsanguineos viri et cōsanguineos mulieris nulla est affinitas: vnde duo fratres cōtrahunt cum duabus sororibus: pater ⁊ filius cum matre ⁊ filia. Sed est affinitas inter cōsanguineos mulieris et ipsum virum: et cōsanguineos viri et ipsam mulierem: extra de cōsangui. et affi. q̄ super his. Primi generis quare dixerim etiam ex superioribus patuit. Et eiusdē gradus cuius est cōsanguinitas: vide hoc in arbore. nam frater et soror sunt in primo gradu cōsanguinitatis: maritus sororis est fratri in primo gradu affinitatis: et sic vxor fratris sororis. et sic filia sororis est filio fratris et ipsi fratri in secundo gradu cōsanguinitatis: maritus eius in secundo gradu affinitatis: et econuerso. et sic in reliquis. Vnde vir proneptis sororis attinet fratri ⁊ omnibus descendentibus q̄ sunt in arbore quarto gradu affinitatis. ⁊ hoc ideo: quia toto gradu cōsanguinitatis attinet predicte ipsa proneptis. Qui sunt in arbore ideo dixi: quia si pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineam equalitatis: et sic attinet quinto gradu secundum regulas traditas in proxima arbore. ¶ Post hoc notandum est, illud precise non sequitur. ego ⁊ tu sumus affines: ergo filius quem procreo, est tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus attinentie: quia ego sum tibi affinis: et ipse cōsanguineus interdum nil attinet tibi. interdum mutat gradum. interdū nec mutat genus nec gradum. Exemplum. si ego et tu sumus affines per appositionem me: quia scilicet contraxi cum cōsanguinea tua: si ex dicta cōsanguinea tua filium procreo, ille est tibi cōsanguineus non affinis. sed si ego maritus cōsanguinee tue ex alia muliere filium procreo, ille nec est tibi cōsanguineus nec affinis. Si vero tu cōsanguineus vxoris mee filium procreas: hic filius non mutat genus attinentie: quia tu pater es mihi affinis ⁊ ipse affinis. sed si tu vxor mea eratis i equali linea vel inequali: ⁊ eras remotior: quia tu eras in tertio: ipsa in secundo vel primo: tunc ipse filius mutat gradum: quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis ⁊ ipe mihi in quarto. Si vero tu et vxor mea eratis cōsanguinei in linea inequali: sed vxor mea erat remotior: vt quia ipsa in tertio. ⁊ tu in secundo. tunc filius tuus non mutat genus nec gradum: quia tu mihi affinis, ⁊ ipse affinis: tu in tertio gradu: ⁊ ipse in tertio gradu. Item nota q̄ istud etiam non sequitur. ego ⁊ tu sumus affines, et ego nō possum accipere filiā tuam: ergo nec tu meam: quia si habeam cōsanguineam tuam in vxorem. tu bene potes contrahere cū filia mea quam habui ex alia muliere: quia affinitas non contrahitur inter cōsanguineos viri et cōsanguineos mulieris. sed inter virum et cōsanguineos mulieris: ⁊ inter mulierem et cōsanguineos viri: vt dixi et probatur extra de cōsangui. ⁊ affi. q̄ super his. Sed ego non possum contrahere cum filia tua nisi forsan illa excederet quartū gradum: vt quia esset in quinto ⁊ est simile secundum quod dixi. ē. in proxima arbore circa finem. ¶ Nunc queritur an affinitas inter ascēdentes ⁊ descēdentes habeat perpetuam prohibitionem: an extendatur tantum vsq̄ ad quartum gradum. Et si teneremus opinionem Hos. de qua dixi. ē. in arbore proxima circa medium diceremus q̄ vsq̄ ad quartum gradum tantum. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus q̄ prohibitio sit perpetua. Dicit enim textus q̄ ita abstinere debemus a cōsanguineis vxoris, vt a propijs. extra de consang. ⁊ affini. ca. j. xxv. quest. iij. de propinquis. ⁊ c. equaliter. Si ergo inter cōsanguineos ascendentes ⁊ descendentes prohibitio extenditur in infinitum: ergo inter affines, ad idem instit. de nup. §. affinitatis. ⁊ dicit lex q̄ tales affines ascendentes ⁊ descendentes habentur loco parentum ⁊ liberorum. ff. de gradi. l. non facile. §. ⁊ retro. in fine. Eodem modo posset formari questio de affinibus quorum vnus est in primo gradu: alter in quinto sicut in cōsanguineis dixi. ē. in arbore proxima. in fine. An autem liceat diuersis tēporibus habere in vxores duas cognatas, scilicet vxores duorum fratrum: et an coniuncti olim in gradu prohibito hodie pmisso simul manere possint, de hoc vide not. extra de cōsangui. et affi. ca. nō debet. ¶ Vltimo queritur ad vtrāq; arborem an prohibitio cōsanguineorum vel affinium coniungendorum pcedat ex prohibitione diuina: an ex humana: ⁊ quare facta fuit prohibitio. Breuiter scias q̄ olim propter necessitatem frater necessario habuit contrahere cum sorore: et cōsanguinei cum cōsanguineis, vnde tunc in collateralibus non erat prohibitio hoc fuit a principio generis humani in filijs ⁊ nepotibus ade. hoc etiam fuit post diluuiū in nepotibus noe. In leuitico vero prohibite fuerunt fere duodecim persone. quas vide not. extra de resti. spol. literas. ⁊ de diuor. ca. gaudemus. Demum ius positiuum canonicum prohibuit cōsanguineos ⁊ affines primi generis coniugi in septimo gradu ⁊ ulteriori: que prohibitio postea vsq̄ ad quartum gradum est restricta. extra eo. non debet reuocario etiam quibusdam alijs prohibitionibus: vt patet. Reuocatio vero fuit et causa que ibi ponitur. ⁊ extra de testi. ca. licet ex quadam. per q̄s patet, q̄ prohibitio partim pcedit ex iure diuino: ⁊ partim ex positiuo. Unde in secūdo gradu equalis linee collaterales cōtrahere possunt a iure diuino: sed non positiuo. Ratio vero prohibitionis sumitur. xxxv. quest. j. §. j. ca. j. fuit enī pter charitatem ampliādam. Nam si contrahere cū sorore idem esset pater ⁊ socer: mater ⁊ socrus, vir ⁊ frater ⁊c. Sed si alium habeo patrem, alium socer, numerosius se charitas protenderet. in qua vniuersi fideles ⁊ precipue studentes continue perseuerēt per gratiam eius qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Affinitas per nō diuina declaratur.

Cōsanguinei et affines q̄ iure pro hibent cōiugi.

¶ Explicit ingeniosa vtriusq; arboris declaratio: per Joannē andream iuris monarchā copilata.

Nunc querit. ¶ Hec questio diuiditur in septem partes: in prima quarū pbat q.iij.c.q cōsanguinei debent cōputare parētelā ad cōiungendū vel separādum matrimoniū: z si defuerit parētela, vicini antiquiores. Secūda ibi: Ecce. Tertia ibi: hoc iuramētum. Quarta ibi: Ab hoc. Quinta ibi: Qui vero. Sexta ibi: Occasione. Septima ibi: Receptur. Jo. de fā. ¶ Tatus. hic pponit. vj. qō que sāē vtilis est: z locū hz in causis de facto.

a ¶ Nunc queritur. Hec qstio sexta expedit. j. e. ca. j. et. iij. z eē qui mat. accu. pos. videt. et eē de sen. et re iud. tenor. nam consanguinei preferūtur extraneis ea rōne qz melius possunt scire suā cōsanguinitatem cum charitis, cū testibus, cū recitatione maiorum, z aliis argumentis. hoc tamen quod dicit de consanguineis in testimonijs admittendis, exaudi tm cuz de cōsanguinitate agitur. nā si super alio ageretur, non sunt admittēdi nisi cum eo temperamēto quod dixi. iij. q. v. in punct. z hoc pbatur eē de testi. sup eo. Itē licet soli cōsanguinei accusare possunt matrimoniū, tm quilibet potest denūciare: vt eē de cogna. spiri. tua. et licet p denunciationē non agat nisi ad penitētiā: vt eē de act. super his. tm qz in hoc casu nō possūt penitere nisi separētur, iudex ab officio suo eos separabit. ¶ arg. xxxiij. q. iij. ecce.

Consanguineos. ¶ Tatus. Matrimoniū potius accusare debent consanguinei qz extranei. sed vbi cōsanguinei desunt, extranei audiēdi sunt: z si cōsanguinitas pbetur, matrimoniū seperatur.

b ¶ Extraneos. argu. qd peregrini, aduene alienigene non recipiant in causa consanguinitatis: et q propinqui ceteris pōnis preferant si cōtradixerint: qō est verum: vt extra qui ma. accu. pos. videtur.

c ¶ Nullus. Nisi deficiente parentela: vt hic, in ff.

d ¶ Accuset. impropie sēm̄ h. arg. C. de inoff. test. parentibus. vbi ponitur accusare pro agere. Et nota q causa matrimonialis nō est criminalis: nec cuilibet etiam vbi de crimine agitur in foro ecclesiastico: sed minus aptus. de p̄ocu. tue.

e ¶ Dei sanguinitatem in synodo cōputer. ꝛc. hoc refert ad tertium. et est arg. q non pōtides accusator esse z testis i causa criminali: quod vera sit: ij quidā dicere volūt speciale esse in matrimonio: vt idem sit accusator et testis: sicut est spāle q nō iurentur in de caluinnia, cum sit questio spialis eē de iuramē. cal. literas. z q cōsanguinei admittūtur et q non omnino obseruat ordo iudiciarius. eē vtile non cōtest. ad hoc deus. et q valet testimoniū de auditu. J. e. de parentela. et q post publicationē attestationum testes possūt induci. eē de testi. series. z ca. licet.

f ¶ Propinqui. Nota hic preferunt pro q propinqui, et in accusatione adulterij. C. adulterij. de adul. l. quāuis. et in interdicto de libero hoie exhibendo. ff. de lib. homi. exhi. l. iij. §. penul. et in accusatione de ff. de effu. z eiec. ff. de effu. z eiec. §. cum autem.

g ¶ Notā. arg. q non sit idoneus testis in hac causa qui non habuit notitiā cōsanguinei rum quos pōtat. si suo tpe fuerit.

h ¶ Defecerit. qz nō sunt vel nesciūt vel sunt infames.

i ¶ Nota sit. Ante motam questionē. extra de consan. z affini. ex literis. ¶

Videtur nobis. ¶ hoc capitulum fuit olim, extra de matrimo. contrac. contra interdictum ecclesie. ca. j. sed hic est palea.

Causa.xxxv. Questio.vi.

Consanguinei pferūt extraneis in qō sup matrimonio est qstio.

¶ Questio.vj.

Nunc queritur a quibus accusātibus, vel testificantibus consanguineoꝝ coniunctio dirimenda sit. De his ita scribit Fabianus papa.

¶ Consanguinei tm̄: vel si gentes defecerit, antiqui z veraces ppinquitatem in synodo computent.

Consanguineos extraneoꝝ b nullus accuset c: vel c consanguinitatē in synodo cōputer, sed ppinqui f ad quoꝝ notitiā g ptinet, id est pater z mater, soror z frat, patruus auunculus, amita, matertera et eoꝝ procreatio. si autē progenies tota defecerit h, ab antiquioꝝ z veracioꝝ ore quibus eadem ppinquitas nota sit i, episcopus canonice perqrat: z si inuenta fuerit propinquitas, separētur. Celestinus pape decretum ecclesie Florentine missum. Palea.

Datur nobis qd scda quā cōtra phibitionē ecclie duxit, non sit vxor: etiā si pmā nō haberet desponsatam. nā qō cōtra interdictū et ordinē ecclie factū est, ratum nō haberi tam humane qz diuine legis proclamat auctoritas. Qz igit ea quā inordinate supduxit prohibitione renitente, vxor nō est, eā cogēdus est recipe quā iurauit z despōsauit, et ex ea prolem genuit: vt iuramēti religio nō vilipendatur: z fides adinuicē pmissa seruet: z proles in cultu dei nutriat z educet: z alij exinde occasionē peccādi z altos decipiēdi assumere nō valeant. Qz aūt parētes fratres z cognati vtriusqz sexus in testificationē filij et filie ad mīmoniū cōiungendū vel dirimendum admittant, tam antiqua cōsuetudine legib⁹ approbata, qz diuinis z hūanis legib⁹ approbat. In dirimēdo autē mīmonio ideo maxime parētes recipiuntur, siue si defuerint parentes, primiores admittunt, qm̄ vnusquisqz suam genealogiā cū testib⁹ et chartis, cum exercitatione et recitatione maiorū scire laborat. Quia igit alijs melius scīūt: ideo maxime admittūtur: sīr etiā recipiunt z in testificatione mīmonij cōiungēdi. Qui em̄ melius recipi debent qz illi qui melius sciunt: et quoꝝ est interesse, ita vt si nō interssint, z consensum nō adhibuerint, em̄ leges nullū fiat matrimonium. Quod vero legit, pater nō recipiatur in causa filij, nec filius in causa patris: in criminalibus causis z cōtractibus verū est: in matrimonio cōtrahendo et diuiungendo, ipsius coniugij prerogatiua, quia et fauorabilis res est, cōgrue recipiuntur.

Itē Urbanus papa Richardo Januen. episcopo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Notificamus. ¶ Casus. Quidam mortua vxore sua dixit alii quę dicebat pume consanguinea fuisse, dicitur q̄ si duo vel tres de ꝯsanguineis virivel mortue vxoris, vel alij testes idonei iurarit cōsanguinitatem, separentur: si vero aliqui hoc dixerint sine iuramento, separato hoc non fiet, sed indicetur eis penitentia, quia infamati sunt z forte peccauerunt.

a ¶ Defūcte. mortua enim erat vxor eius cuius consanguineā postea accepisse dicebatur, vt affinem.

b ¶ Bone fame. argū. q̄ debent esse bone fame testes in probanda cōsanguinitate: vt eē de testibus, in literis. et extra eo. titu. licet. Sed q̄d si criminosus seruꝰ vel infamis contraxit: nunq̄d possunt admitti ibi homines similis cōditionis? videtur q̄ sic. ij. q. vij. si pereticus. C. de inoffic. testa. in arenā. Dic q̄ non, sicut nec dico alꝰ criminosos testes cōtra criminosum admittendos: nec enim habet ibi locum replicatio. extra de exceptio. a nobis.

c ¶ Eis. i. accusatoribꝰ. Testes enī non puniuntur antequā dixerint testimonium. argu. C. de testi. nullū. est tamē arg. hic p vbi q̄dē possit esse accusator z testis in huiusmodi causa.

d ¶ Cōtraxerint. Sz forte nō bono zelo diffamauerūt matrimoniū: vt. C. de adul. ḡuis. in fine.

Duo. ¶ Casus. Quidā p̄traxerūt, z erat fama cō tra eos esse ꝯsanguineos. dicit q̄ si hoc ꝯstiterit testibus approbatoribꝰ, vel eoꝝ ꝯfessione, separent: si neutrū horū, ab eo adiuuentur: z si negauerint, sibi sunt relinquēdi: cū testes q̄ si aliud habēt in ꝯscientia, in mortali peccato sunt vsq̄ ad separationem z̄.

e ¶ Confessi. Si tamen eos consanguineos fama publica nunciet, que habetur p̄ vno teste. Idem est si vnꝰ confitetur ſm Baz.

f ¶ Sicut est fama. nam sine fama non sufficeret eorū confessio: vt extra de eo qui cog. consang. vxo. sue. super eo. licet p̄. dicat sufficere si vterq̄ iuret septima manu. xxij. q. j. requisisti. sed cōtra eum est extra de eo qui cog. consan. vxo. sue. super eo. vbi dicit q̄ rumor z̄. Sed dic potest q̄ aliud est vbi se ꝯsanguineos dicūt, vt hic: aliud iurat, volunt pitudinem allegāt, vt ibi: quia nec tūc familiares testes admittuntur: vt extra de test. in literis. vel faciasvim in eo qꝺ dicit rumor z̄. qꝺ aliud est ꝺ fama. ¶ Item si adest p̄sumptio violenta cum fama, sufficit: vt extra de testi. preterea.

g ¶ Aliminib⁹ segregatos z̄. sed dic segregatos q̄ ad sacramenta, sicut cuilibet in mortali vnū ꝺt. peccato existenti. j. fama ē q. j. sacerdotes.

h ¶ Atq̄ infames. infamia canonica q̄ dicit ſi: delet p̄ penitentiā. ue claꝝ. j. q. j. infames.

i ¶ Donec arg. q̄ infamia p̄ penitentiā abolet.

k ¶ Nō phibeantur. ratione inuentionis etat̄, vel ipso iure si ignoranter coniuncti sunt, argu. xxxiij. q. ij. interfectores. z ca. in adolescentia. et. xxxiij. q. j. ſj.

¶ Ecce. ¶ Hec est secunda pars huius questionis.

l ¶ Ecce quibus accusantibꝰ. Sacramēto colligi potest ex ꝛu quadrubꝰ istis quatuor plerq̄ ponit genera sacramētoꝝ. Primo pro causis nit sacramētū accusatoris in pmo ca. moniales de parētela. Scōo ponit sacramētū ꝛy nodaliū testiū i ca. eps. Tertio testiū in ca. de parētela illa. Quarto sacramentū eoꝝ q̄ separant in cap. ab isto. Dicunt tñ q̄dā ſ. deceptū fuisse per ꝛsuetudinē Italie, que est vt accusator debeat iurare iuxta tenorē illiꝰ ca. de parētela. nā q̄dā dicūt q̄ accusator iurare non dz: qz nec etiā de calūnia in huiusmodi causa iurat. eē de iura. calum. literas. vnde vrūq̄ capitulū de parētela intelligit de sacramēto testiū, ſz de parētela pmū loquit de sacramēto testiū qꝺ dicit esse separationis, qz per illud separātur quoꝝ matrimonium accusat. In illo autē ca. eps, fit mentio de iuramento testium synodalium, quod nō dicitur separationis, prout dicit precedens ca. quia per tale iuramētum nulli separant, quia per illud se non obligāt ad aliud testes illi synodales, nisi vt nunciēt episcopo qꝺ illicite perpetrat in parochia. Unde ex quo nūciauerint episcopo, si voluerint q̄ separent, oportet q̄ iterꝫ p̄stēt aliꝰ sacramētū, de q̄ habes in ca. de parētela. in q̄ plꝰ est: qz debēt reddere de credulitate, ſz testes synodales non iurāt nisi de auditu. Nec contradicit eē de testi. quoniēs, vbi dicit q̄ de scientia debēt iurare. nā illud per hoc intelligo. In illo autē ca. ab isto. ponit sacramentū eoꝝ q̄ separantur propter consanguinitatem.

m ¶ Ab accusatore. Hoc falsum est ſm quosdam, im-

¶ Qui iureiurando ꝓpinquitatem firmare debeant.

Notificam⁹ tibi vt postq̄ tres aut duo ex ꝓpinquis[h] iam defuncte[i] vxoris vel viue eius qui accusat, hanc ꝓpinquitatē iureiurando firmauerint: vel si tres aut duo ex antiquioribus Januensibꝰ quibꝰ hec ꝓpinquitas sit nota, q̄ bone fameᵇ z veracis testimonij sint, remoto amore, timore, precio, z omni malo studio, supradicto modo consanguinitatem firmauerint, sine omni mora coniugia dissoluātur q̄ si ꝓpinqui aut extranei verbis tantum ꝓpinquitatem testantur, et iuramento ꝓbare noluerint vel nequiuerint, coniugium nullatenus dissoluat, sed cōperēs eisᵉ penitētia propter infamiam vel peccati maculam (si forte in hoc contraxerintᵏ) aliquā iniungat.

Item ex concilio Urbani pape habito in Apulia.

¶ Sue confessioni relinquitur quoꝝ incestū nullus iurando affirmat.

Si duo vir vel tres con-

mo a testibus.

DE parētela. ¶ Cau⁹. Qstēdit hic qualr debeāt iurare q̄ de parētela debēt testimoniū ferre.

a ¶ Audiūt. ante motā questionē. ex cōsan. & affi. ex literis. ideo autē hic admittit testimonium de auditu,

b Adde quia difficile est q̄ aliqs sciat quousq; sus in q̄ consanguinitas p̄bus adꝛ̄ditur. ff. de gra. mittit: cog. non facile. arno. do. ca p̄n. ꝛ̄ hoc sit cor. l. si arbi rectū per illud. ex ter. ff. ō de testi. ꝛ̄ no. q̄ proba. fm quod ꝓ̄a. in gl. i ca. ducit hoc ca. habes cū ille. ō testi. q̄ accusator debet iurare de veritate dicenda, licet nō de calumnia. et est ar. ad idem ex de despon. impu. attestationes. admittitur autem testimoniū de auditu tantum vbi agitur de ꝓsanguinitate: alias per auditum non ꝓbaretur matrimoniū, imo putaret clādestinum.

a ¶ Aut audiūt. ar. testimonium de auditu esse recipiē dum: vt. iij. q. ix. §. de his. xiij. q. ij. super. & ca. ḡ̄ḡ. xxxiij. q. j. nō satis. hodie nō: vt extra de testi. licet.

b ¶ Requirere. simile ex de test. si qui testiū. & hic est intellectus.

c ¶ Quādocūq;, dum tamē ante testium publicationem. extra de test. fraternitatis. & ca. series. Vt dic q̄ iudex ex officio suo etiaz post apertas attestatiōes potest reꝛ̄rere a testibus. extra de consang. & affini. ca. j.

d ILud sacramētū. fm intellectū S. hoc iuramētū est testis ꝑmissum accusatoris, ꝙ melioꝛ est vt ꝑmo exprimat forma sub qua iurāt sequētes. h.

¶ Hoc iuramēto. ¶ Hec est. iij. pars questionis.

e ¶ Nō est separationis. i. nō fit separatio ad istud inter eos quoz matrimonium accusatur, nisi iterum ꝓsteretur sacramentū sequentis ca. quod aperte colligitur. extra de testi. cogen. ꝓterea.

PIscopus. ¶ Cau⁹. Epo de qualibet parochia seꝓ̄ viros veraces et honestos debet vocare vt iurent quicquid in parochia nouerint contingere pertinēs ad correctionem episcopi, q̄ de hoc interrogati dicent ve

ritatem episcopo vel eius legato.

f ¶ Allocutionē. i. ꝓdicationē. x. q. j. placuit.

g ¶ Pignoꝛib⁹. i. reliquijs, quibus obligatur sicut per pignora.

h ¶ Amodo. arg. q̄ sine accusatore cōtra aliquē induꝛ̄ cere testes pōt epūs & pronūciare, et q̄ idem possit esse iudex et accusator. ꝛ̄ f als mile. vj. q. ij. si tū totam. Ij. q. iij. precipue. & Accusa S. e. q. i. ꝛ̄. ij. q. v. tor cu pbōr. ff. S. iij. q. iij. dex pōt c. j. ꝛ̄. ij. contra. idē esse.

i ¶ Postmodum. arg. q̄ in causa cōsanguinitat⁹ testimoniū pōt ferre ꝙ de his que recēter dicit. arg. cōtra. S. ca. in tribus, et arg. extra de cōsang. & affi. ex literis. ꝛ̄ hic postmodū non intelligitur post motā questionem ꝙ ibi, phibet: ꝛ̄ postmodū. i. deinde cetero. & sic per eꝛ̄ uocationem solue. ad hoc. ꝓxi. q. quod autem.

k ¶ Synodale. i. mo quelibet causa est synodalis inde recte. i. ad penitentiā ponēda fm q̄ vt ex de iud. nouit.

l ¶ Illud. ꝛ̄ de parentela.

¶ Ad hoc. ¶ Hec est. iij. pars ꝙstionis. Jo. de san.

m ¶ Separationis. i. ad ꝙs fit separatio testium.

IN parentela illa. ¶ Cau⁹. In q̄dam matrimoniali causa fuit appellatum ad papā papa causam delegauit Ottoni epo, & quibusdam alijs, et eo in gradib⁹ et

in personaꝝ nominib⁹ ꝑmo discordauerūt, postea in altero ꝓsenserūt, iudices delegati ipsum super hoc ꝓsulue rūt: dicit papa q̄ hic ꝓsiderāde sunt testiū persone, & qualiter debeāt iurare, & esse sine varietate.

n ¶ Diuerso. ergo nulli erat credendū: vt. iij. q. ij. ite ꝙ falso. Uel loquit hic de vniuersitate testiū q̄ discordant: tenent enim testes ex vtroq; latere, ꝓbare cōsanguinitatem: vt ex de ꝓsang. & affini. ex literis. & singulos gradꝰ clare distinguere, & ꝓpriis nominib⁹ nominare personas oēs, vel sufficienti circūlocutione, & debēt videre q̄ persone ꝓstitute in vno predictoꝝ graduū, se ꝑ cōsanguineos habuerūt: vt ex de testi. ij. Sz certe testes q̄ debent ꝑ-

Tēpus ꝙ fuit ꝓ̄ma ꝓ̄ma ꝓ̄ma

bare cōsanguinitatem, debent incipere a principio, et sic descēdere vsq; ad psonas illas de quibus queritur. Si inciplunt a duob⁹ fratrib⁹, & bene, pbant illos fuisse fratres sed de pēe eoꝝ nihil probant, nec inde aliqđ scīūt, & alios descēdentes, pbāt gradus, nunquid hoc sufficit? Dico q̄ sic: q; de stipite non inuenim⁹ causā, sed tantū de lateribus: vt ex̄ de testi. series. et ipsos fratres canon q̄s pont p̄ stipite. g.e.q.v.c.j.

a ¶ Postmodum. ponam⁹ ergo q̄ petrus et berta q̄ fuit frater & soror, contrahunt matrimonium: & duo testes bene pbant petrū esse filiū ioānis, & berta nihil scīūr. Jtē alij duo pbāt berta esse filiā ioānis: & de petro nihil scīūt separabile tale matrimonium? Dicūt oēs q̄ non. † quia nec isti duo probāt cōsanguinitatem, nec illi duo. nā aliud probāt isti, et aliud illi. Sed q̄ hoc dicūt ceca sunt: q; si pbant aliquē esse filiū alterius illū esse patrē istius probant, sed in casu isto probatum est indicio q̄ Joannes est pater petri. sīc est ei p̄batū q̄ ioānes est pater berte, ergo cōstat indicio q̄ idē est pater vtriusq; ergo consanguinitas est probata. et forte primi melius dicunt.

b ¶ Ut credant. Sufficit q̄ iurent de credulitate: nec est contra ex̄ de test. quotiens. illud enim intelligo pro hoc, etiā prestant isti duo sacramenta. Jo. de fan.

c ¶ Uel cōtrarietas. hic respondet ostiensis facte, Jo.

¶ Quarto. ¶ hec est. v. pars huius questionis.

Et primo quidē tam in gradibus q̄ in noibus psonaꝝ discordasse, postmodum[a] vero in altero eorū cōputatores eiusdem parētele dicuntur conuenisse. Ceterū in hmōi casibus summopere consideranda est qualitas personarum que aliquid contra quoslibet astruere velint que etiā iusiurādum prestare debēt q̄ neq; gratia, neq; p̄cio, vel timore vel odio alicuius hoc dicūt contra eos de quibus agit, sed potius qa credant[b] ita verum esse, et ita se a suis antecessoribus audiuisse. in quib⁹ oibus nō debet aliqua varietas vel contrarietas[c] inueniri. Qui vero separantur abinuicem, hmōi iramentum prestabunt.

¶ Juramentū separationis.

A Bsto die in antea tu per nullū ingeniū tesdabis huic tue consanguinee nec in coniugio, nec in adulterio, nec cum illa ad vnam mensam manducabis & bibes, aut sub vno[b] tecto manebis, nisi in vna eccl̄ia, aut in alio loco publico, vbi nulla mala suspicio possit esse, vt tibi coram testib⁹ idoneis p̄ certa necessitate pariter colloquamini: nec aliam coniugem accipias, nisi forte post actam pniam tibi licētia[c] data fuerit ab epō tuo aut ei⁹ misso. sic te deus adiuuet[d].

Occasiōe vero cōsanguinitatis vroꝛē suā dimittere et aliā ducere nō licet alicui, nisi causa primum probata fuerit.

Unde Aleran. papa. ij. Guilelmo de Monstrolico.

¶ Nisi coram ecclesia consanguinitate probata vroꝛem dimittere non licet.

Multorum relatione cognouimus te ꝓpriam

d A Bsto die. ¶ Sub vno. i. loco suspecto. nam qui male agit tē. xvij. q. ij. pernicioſam.

e ¶ Licēta. cum sit senex. Si em esset inuenis, de iure communi posset contrahere, sm quosdam: vt not. xxxij. questio. ij. in adole scentia.

f ¶ Deus adiuuet. sed clericus cū separatur a concubina sua nō debet iurare: vt extra de cohabi. cler. & mu. clericos.

¶ Oc. ¶ Hec est sexta pars questionis.

Multor. ¶ Casus Iste consanguinitatis occasione voledat vroꝛem suā dimittere vij. ps

¶ Abjicere. p̄pria authoritate: qđ non licet. xxxij. q. ij. c. j. & ij.

b ¶ Concilū. hoc olī. Uel exaudi distributiue. De hoc not. xxxij. questione. ij. c. j.

¶ Receptarus. Deut. hec est. vij. pars xvij. d. questionis.

A Bsto.

i ¶ Dimiseras. authoritate p̄pria: vel per ecclesiā si fuit decepta.

k ¶ Quod autem vnius. hec questio incidenter p̄poꝛnitur.

l ¶ Omne verbū Supra. ij. q. iij. ¶. j. & c. placuit.

m ¶ Stabit. Nisi in casu. de ꝓsec. di. iij. placuit. & xxx. vj. dis. tāta. et. vij. xvij. b q. iij. talia. Mat.

Quod autem

¶ Cur. hic intitulat. vij. qō. q modicā habet dubitationem.

n ¶ Quod autē. Si parentes nesciunt impedimētum non est dubiū quin filij sint legitimi vt p̄t extra ḋ fil. sint leg. Filij ex mfimonio illicito natti to legitimi esse legitimi inter. Si autem nesciunt: et alē ne

Questio. vij.

Quod autez[n] queritur si illi qui de incestuosis nascuntur, filij reputentur.

sciunt, dicunt quidam q̄ ḡtum ad scientem nō sunt legitimi, sed ḡtum ad ignorantem sunt: arg. xxxij.q.ij. solet queri. et C. Io. ma. si ignorans. Sed licet ꝺ. et Z. ita dixerint, tñ reprobat ur eoꝝ distinctio. extra eo. ex tenore: qz inconueniens esset q̄ aliqs esset partim legitimus, z partim illegitimus: sicut nemo potest eē partim liber, z partim seruus. ff. de li. be. cau. duobus. sed si ambo parentes sciunt impedimentum, tales filij non sunt legitimi, licet eccl̄ia habuit illud pro matrimonio, vt ex de cland. despō. cū ihibitio.

Quid ē. ¶ Casus. Cuz de cetu soleant filij nasci, querit quare dictū sit in veteri lege, qui dormierit ꝛc. Et respondetur q̄ legitimi non sūt nec parētibus succedunt.

a ¶ Quid est. dubitando dicit, z tamen soluit: z interrogando rñder. sic xxij.q.ij.qō ait.

Filius nō est q̄ bonꝰ nō est.

b ¶ Sine filijs. scilz legitimis. Dicūtur enim nō esse filij, qui non sunt boni. xij.q.ij. non licet. arg. xxxij.q. iij.dicat. z. xl. dist. multi. ergo verbo generali rātum legitimi continētur. ex de iureiu. quintauallis. ff. de opere. liber. ſſ libertus.

Augustinus in libro questionum super Leuit. cap. lxxvij. determinat ita dicens.

¶ Non appellent filij qui de incestuosis nascuntur.

Quid est[a], quicunq; dormierit cuz cognata sua sine filijs[b] mouetur: cū filij ex hmōi cōiunctionib⁹ z ante nati sint, et hodie nascantur: an hoc intelligēdum est lege dei cōstituti: vt quicūq; ex eis nati fuerint, nō reputent filij, et nullo parētib⁹ iure succedāt:

¶ Questio. viij.

Qde his[c] ꝝo q̄ ignorant cōiuncti sunt, in q̄ gradu consanguinitatis vel affinitatis ex dispensatione eccl̄ie relinquant.

Gregorius in regist̄o definit dicens.

¶ Non separentur qui infra septimam generationē ignoranter copulantur.

Dē gradib⁹ ꝝo cognationum qui infra septimam generationem in matrimonio sunt inuenti: si nescienter fecerint, z multa[a] curricula annoꝝ sunt reuoluta, ita vt filios[c] habeāt: in. vj. qui inuenti sūt: aut fortasse[k] in. v. hmōi non separētur, donec nos ad hos dño pmittēte oze[g] ad os loquamur. Hoc autē dico sm indulgentiā[h], nō sm imperiū. qui ꝝo de his duob⁹ gradib⁹ nouas contraxisse nuptias videnk: id est infra anni coronā[i], modis oibus separenk: decetero vero gñalia p oēm puinciam statuta pcurrētia taliter firmentur, vt nullus audeat deinceps tale scelus ppetrare: z qui fecerit, sine retractatiōis misericordia acriorib⁹ punit⁹ vltionib⁹ separenk. Hi vero qui ꝓpinquas sanguinis vroris sue in mr̄imonio sibi sociauerūt, sicut iandudū vobis scripsimus, qui in eodem gradu inuenti sunt separētur: aut suspēdatur eorum causa vsq; dū nos insimul dño auxiliante conueniamus. Idem.

De his q̄ mortua vroze secūdas cōtrahere nuptias voluerint, iuste z honeste z rōnabiliter contra fecerint, cum graui pena separentur.

b ¶ Multa. Ar. ratione diuturnitatis posse fieri quod alīs fieri non debet. ff. dist. iij. denicq. z. xcv. dist. ecce. j.q. j. cuo. ff. xxiij. q. j. schisma. contra.

e ¶ Filios. no. filioꝝ suscepcionē z annoꝝ longa curricula dispensationē inducere ne matrimoniū separet: no die aūt longitudo temporis nō excusat: vt extra de consangui. et affi. non debet. Io. an.

f ¶ Aut fortasse. ideo dubitando dicit, q̄ in. q̄nto gradu nō est dispēsandum, nisi ex magna causa. Dicit autē quidā q̄ dño papa in hoc. c. dat generalem formā omnibus prelat⁹ q̄ vbi inueniunt aliquos in tali gradu, et illa tria precedunt, non separent eos, nec de causa cognoscant: alīs sic.

g ¶ Oze ad os. et ira permittit in suspenso.

g ¶ Oze ad os. sed si quis recenter cōtraxerat vel contraheret cū aliqua, q̄ tunc separarentur. Et hoc est qd dixit, infra anni coronam.

h ¶ Indulgētiā. sed obtēcio tibi aut papa dispensauit, aut nō. Si dispensauit: ergo statim fuit matrimonium. Quare ergo dicit non separentur donec nobis loquantur? Si nō dispensauit, quomodo ergo permisit eos esse in incestu? Item quare secundū hoc subiungit: hoc autem dico secundū indulgentiam. Solu. papa nō statim dispensauit in matrimonio: sed dispensauit in hoc quod debet differri cognitio cause, vel etiam prolatio sententie: et ideo medio tempore alter alteri non debuit negare debitum: cum adhuc non constaret de consanguinitate: vt extra vt lite pen. laudabilem. Uel dic q̄ dispēsauit sub conditione si cōstaret de premissis. Uel expone, non separentur quantum ad cohabitationē. sed per hoc non dat eis licentiam commiscendi.

i ¶ Anni coronam. Id est anni circulum vel reuolutionem. Nota nota matrimonia dici que non sunt annua. Similiter manipium dicitur nouum quod nondum seruiuit per annū. ff. de pub. z vecti. interdum. ſ. quotiens. similiter vinum. ff. de vi. tri. z oleo. l. vetus.

¶ De his qui mortua vroze. ¶ Casus. Mortua vroze debet vir ab eius consanguineis vsq; ad quartum gradum abstinere: et hoc fit ex dispensatione: quia de rigore iuris esset puniendus.

Dispēsatio circa mr̄imonia inducitur ꝓpter tria.

Ē gradibus. ¶ Casus. Querebat quidam episcopus de cōsanguineis z affinib⁹ primi generis i matrimonio copulatis quid esset faciēdum? Respōdet, qui in quinto gradu vel vltra per ignotātiā pudem cōiuncti sunt, z filios genuerunt, tolerentur donec Greg. z ille simul loquātur. cōiucti vero infra annū in q̄nto gradu vel sexto separenk: z ne de cetero tale quid fiat, prohibeat si

Causa potest tangere tria.

Uel. xviij.

a ¶ Ad quartum. Si intelligas hoc de sebo ghie affinitatis, tunc nulla est ibi dispēsatio: nec illud qđ sequitur, hoc nos spectat ad illud genus affinitatis, ꝫ ad primū.

b ¶ Prehdauimus. s. olim concessimus quibusdam.

Hducat cōsanguineā ꝑdin consanguinitas vsq; ad septimum gradum cognoscit: et qui in quarto gradu vel quinto iuncti sunt, separent: qz in veteri lege ꝓhibetur qs ad ꝓximaz sui sanguinis accedere.

c ¶ Affinitatis. Consanguinitatis signa vel vestigia.

d ¶ Mrimonio. id est vsq; ad septimum gradum.

Nestuosi.

I ¶ Cas⁹. Qui incestaes nuptias cōtrahunt: ꝑdiu in crimine sunt, excōmunicari debēt esse: et si alter moriatur in illa coniunctione, supstes nō dz contrahere.

e ¶ Incestuosi. ꝓmam partē huius capit. intellige de exclusiōe sacramentoꝝ: secūdam aūt de anathemate. z tāc dicit: Non sumant cibum spiritualem. De hoc dictū est. ꝟ. e. q. iij. de incestis. xij. qōe ij. indigne.

f ¶ Manēt. post admonitionem.

g ¶ Aut catechumenos. xj. q. iij. ad mēsam. ꝓra. Sol. expositio illa q̄ sequitur, id est cum christianis ꝛc. non refertur ad totum iđ qđ ꝓmissum est, sed ad aliam partem, inter christianos non habētur. Uel non de oibus gentibus hoc intelligendum est, sed de gentibus catechumenis.

h ¶ Sed soli. Christiani.

i ¶ Maneat. Quid iuris in hoc casu, notaui. xxxiij. q. ij. ℔. de penitentibus.

Unde queritur. ¶ Hec questio diuiditur in duas partes: in quarum prima probat qꝫ sententia retractari non potest: et hoc ꝓbat per duos canones. Secunda ibi: Quod autem. Jo. de fan.

k ¶ Unde queritur. Hic queritur si sententia q̄ lata est pro matrimonio vel contra illud, postea possit retractari. Et dicendum qꝫ sic: qz talis sententia nullo cursu tpis transit in rem iudicatā: vt ex de senten. z re iudi. consanguinei. et ca. lator. Quidam volebant distinguere z dicere qꝫ si secūda matrimonia sunt contracta, non potest retractari sententia. sed si non sunt cōtracta, possit retractari: per illud qđ est extra de testi. sicut. xxxij. q. j. si per sortiarias. ꝫ id qđ in illa decr. sicut dicitur: referendum est ad facilitatem, id est nō ita de facili retractatur ſnia quando secunda matrimonia ꝛcta sunt. Et illud quod dicō in matrimonio, dicō in omnib⁹ vbi periculum anime vertitur, vt in baptismo, et ordine. Illud tamē posset dubitari vtrū sententia matrimonij ipso iure retractetur, an per in integrū restitutionē. Et videtur qꝫ per in integrum restitutionem: vt extra de in integ. restit. ex literis. Econtra videt qꝫ ipso iure, quia ibi sententia non transit in rem iudicatam vt dixi. Sed ideꝫ magister specialiter ꝓpoluerit questionem de matrimonio, tamē generaliter prosequitur an quelibet sententia possit retractari. Notāduꝫ ergo qꝫ varijs modis retractaē sententia. Quandoqz retractatur si est lata per subreptionem: vt. J. eo. veniam. z extra de offic. vica. z extra de sententi. et re iudi. cū olim. Item si est lata per falsos testes vel per falsa instrumenta. vt extra de proba. licet. et. C. de fal. querelā. Item si est lata per falsas allegationes. ff. de iudi. si prætor. Item si interuenit falsus procurator: vt extra de procu. in nostra. ff. de iudi. licet. Item si est lata a iudice nō suo: vt extra de iudi. at si clerici. z. C. si a nō

Sentēt. ꝓ matrimonio vel contra illud ꝓlata non ꝓtest retractari.

† hanc ſniaz qđ ꝓ riori tenēt: maxime si ꝓtractū sit mrimoniū, sicut ei auctē in dicis solutū ē ita z reforma ri debet ſm Arch. ar. ca. ois rec. de reg. iii.

Sentētia multiplicit retractatur.

compe.iudic.per totum. Item per in integrum restitutionem: † vt extra de in integ.resti.requisiuit. Item per appellationem et supplicationem: vt.C.de preci.impe.offe.auf.que supplicatio. Item retractatur si est lata ab excommunicato: vt extra de senten.z iudi.ad probandum. Item retractatur p implorationē tritus auxilij: vt si cōtra seruū fuerit lata sententia, ille appellare non potest: sed permittitur ei implorare tritū auxilium: vt.ff.de appel.seru. Item si fuerit lata contra ius scriptum: vt.ij.q.vj.§.est aūt quādo. Item propter corruptionem iudicis: vt.ij.q.vj.§.venales. Sunt autem tres modi retractādi sentēnas. Quandoq; retractatur sententia.l. nulla ostendit esse sciz cum est lata a iudice nō suo.ij.q.j.in primis.vel cuz per falsum procuratorem lata est.

† Dancmarie scz sciz filiaz q̄dam tenēt pro veriou authoritate iudicis solutuz ē: z authoritate eius dē oz reformari.arg. ex ō reiur.oiores.et ff.ō reiur.nihil.Ar. Sēcētia triplici modo retractatur.

Quandoq; retractatur iudicis officio, quandoq; iure actionis. Si retractatur iudicis officio, sciz per beneficium restitutionis in integrum: tunc tantū vsq; ad quadriennium potest agi.C.de tempo.in integ.resti.l.vlti.si autem iure actionis, scilicet actiōis in factum: tunc vsq; ad.xxx.āños au dietur.C.de p̄scri. xxx.an.sicut.

† Subnisi ex certa scientia p̄ceperet rescripti dicendo non obtali sententia.ar.C.ō rest.aut ten.hoc inter liberos. Archi.

Onib⁹ modis. ¶ Rationabiliter. Etiaz imperiali rescripto. † C.de transact.causas. immo a limine iudiciorum expellentur qui volunt retractare sententias a quibus nō est appellatum: vt.C.senten.rescin. non pos.l.viti.C.vt lite penden.l.fina.nisi propter publicam vtilitatem: vt.ff.de decre.ab or.fa.quod semel.vel nisi restituendo.ff.de mino.in cause.§.vlti.

Oci nostri. ¶ Cafuo. Papa bene definita debet confirmare: et delicta corrigere. Peccat enim qui bene statuta violat: et qui delicta non punit, peccandi viam aperit.

b ¶ Omittimus. Sic.xxxij.q.iij.est iniusta.in fine.

c ¶ Errorem. Nota q̄ partibus z aduocatis licet corrigere errorem suum quandocunq; ante sententiam: vt et si postea deprehensa fuerit calliditas vel falsa opinio testiū, an priora nuptia sint redintegranda? qđ fieri nō posse argumentis z auctē probatur.

Snia nāq; nisi p appellationē ītra terminū lege cōstitutū relevata fuerit, irrevocabile robur obtinebit. Hinc etiam beatus Augu. scribit dicens.

¶ Que rationabiliter decisa sunt, mutari non expedit.

Onib⁹ modis ecclesiastice disciplinę vel moderationi cōueniēs est vt que rationabiliter[a] ordinata fuerint vel decisa, nulla in posterū debeant refragatione turbari.

Ite Stephanus papa quintus Paulo epō Placenti.

¶ Que vtiliter decisa sunt, a successoribus roborantur.

Oci nostri cōsideratio nos admonet rationis auctoritate que a predecessoribus⁹ nr̄is vtiliter decisa fuerint roborare: z q̄ a temerarijs p̄sumpta fuerint, in p̄optu nihilominus vlcisci. Ceum quippe ante conspectū diuini iudicis se nouerit esse, qui nititur vtiliter finita rescindere: ac roborata quolibet ausu violare. Ecclesiastici quippe vigoris ordo cōfundit, si aut temere illicita p̄sumantur: aut nō concessa impune tententk. Proinde si negligenter ea que male vsurpātur, omittimus[b], excessui via p̄cludubio alijs aperimus. Quia ergo snia hec rōnabiliter data est, nec p appellationem intra ceptū terminū relevata, apparet q̄ nequaq̄ priora coniugia sunt redintegranda. His ita respōdetur. Aliud est snīam rescindere, et rōnabilit decisa turbare: atq; aliud que per subreptionē obueniunt, deprehensa corrigere. suū nāq; errorē[c] cuiq; corrigere licet: atq; ideo q̄ a quolibet illicite cōmittūtur, siue a predecessoribus⁹ admissa inueniunt, in melⁱ⁹ reuocari oportet. Porro illicite vxor a viro suo separata est, et illo viuēte alij copulata: cum dīs solius fornicationis causa a viro suo vxorem separari iubeat. Sicut ergo si aliqua cuius vir putaretur defunctus, alicui copularet: et qualibet occasione interueniēte, ab eius cōsortio discederet: quāuis iudicio ecclesie cogat redire ad eum quē reliquerat: tñ si post triennīū⁹ virū qui mortuus putabat redire cōtigerit, priora cōiugia redintegrabunt: sic cū deprehenduk nō fuisse cōsanguinei qui cā consanguinitatis abinuicē separati sunt, priorib⁹ consortij federa sunt reparanda[e].

† Vide an q̄ licet iudici dictū sit pere te vel tē coēre de hoc.xxxij.que stione.j.super.z ea cū sui pli.apud miserico dem. Item iudex potest errorē suū corrigere in interlocutoria sententia: vt.ff.de re iudicata. quod iustū. sed definitiuā sententiam nullus potest corrigere, siue sit ordinarius, siue delegatus, siue in ciuilibus, siue in criminalib⁹ causis: vt extra de officio deleg. in litteris.C.quomodo et in quādo iudex. si vt ꝑponis.ff.de pen. diui fratres, nisi sit lata contra ordinem iuris. tunc post retractari ab ordinario tantum: vt.C.de accusat.l. iij. et. iiij. et etiam a delegato: vt extra de accu.qualiter et quādo. Sed licet corrigere non possit sententiam, Sententiam tamen potest eam ita moderari: vt.ff.de officio p̄sid.illicitas.§.vltimo. Similiter si deceptus fuit sententiam, potest denegare executionem iudicati: vt.ff.de iudic. si pretor. in fine.

† De delegatus, siue no est in criminalib⁹ causis inditis: vt extra de officio deleg. in litteris.C.quomodo et in quādo iudex. si vt ꝑponis.ff.de pen. diui fratres, nisi sit lata contra ordinem iuris. tunc post retractari ab ordinario tantum: vt.C.de accusat.l. iij. et. iiij. et etiam a delegato: vt extra de accu.qualiter et quādo. Sed licet corrigere non possit sententiam, Sententiam tamen potest eam ita moderari: vt.ff.de officio p̄sid.illicitas.§.vltimo. Similiter si deceptus fuit sententiam, potest denegare executionem iudicati: vt.ff.de iudic. si pretor. in fine.

Ite verba sententie potest mutare: dum tamen sensus idem remaneat: vt.ff.de re iudi.actorum. Item supplere potest eadem die de fructibus. † ff. de re iudic. Paulus. Item interpretari potest sententiam si est p̄ses vel procurator Cesaris: vt.ff.de appella.ab executore.

† Alde ideo ꝑ Bri.

a ¶ Post triennium. Maxime. Argu.xxxij.questio.v. quod deo.

e ¶ Reparanda. Nota rem iudicatam non preiudicare veritati in causa spirituali. Sed videtur contra extra de testi.sicut. quia ibi dicit q̄ non videtur superesse aliquod remediū nisi q̄ testi imponatur penitētia de perio rio, sed ibi supplesz de facili. Vel ibi respicit factum: nō ius. Simile not.extra de arbi.peruenit.

† Rides dicatur vertant nō fiat.

¶ Quod autem. ¶ hec est secunda pars questionis in qua probat q̄ sententia retractatur, et hoc probat per quinq; capi. Jo. de fan.

Quod quis. ¶ Casus. Qui non vult puniri, corrigat sua et predecessoris sui delicta: ꝛ qui non coherceri, puniet: vt via peccandi claudatur.

a ¶ Quod quis. hoc cap. loquitur de illicita alienatione rerum, ecclesie: vt ex de re. permu. ca. ij. Sec⁹ essi deliquit sententiando ꝓ definitiue. c. sententiā rescind. non pot. l. j. ff. de re indica. l. inder. Argu. contra factum proprium aliquem posse venire. Arg. xxij. qō. j. certe ego suz. et ex de elec. nosti.

Quod quis[a] cōmisit illicite[b], aut a predecessoribus suis inuenerit admissum si ꝓpriū periculū vult vitare, dānabit. Nos enim in nullo volumus seueritatē vltionis exercere: sz q̄ in causis de vel ꝓtumacia vel aliquo excessu deliquerit, aut ipse que perperā facit, abolere noluerit: in se q̄cquid in alio nō resecauerit, iuenier: qō vt deinceps possit tenacius custodiri, si placet, omnes sententias subscriptione sq; ꝓprias cōmodate, vt synodali iudicio aditus claudak illicitus[c].

b ¶ Illicite. Sic lv. distinc. penitentes. Argu. contra. ex de. coning. di uersis. ꝛ ex de filijs presbyte. veniens. ꝛ argu. ff. de rebus eorum qui sub tuto. vel cu. l. Titius. ꝛ extra de cōcef. preben. cum super.

c ¶ Illicit⁹. Not. argu. ad questionem dominicalem iurani q̄ nunq; accederem ad fourcariā meā, post vsolo cum ea contrahere: nunquid possum? Argu. hic q̄ sic: ꝛ. xxxj. q. j. relatum. ꝛ ca. illud. Et arg. cōtra extra de eā posse. c. ij. et. ff. de excep. rei iudic. l. et an eadem. ff. actiones.

Item Gregorius.

¶ Secundū hec cōsuetudinis tenorem apostolica valet mutari sentencia.

Item Innocentius papa.

¶ Si predecessoribus damnata aliorum supplicationibus in pluribus locum apostolica reformat ecclesia.

Enim nunc ad martyrium[g] Fotinum quasi ad quoddā thema: et (quod mihi anxiū est ac difficillimū) maiorum meoꝝ reuoluā sententias. Fuerat quoq; de illo quoquo pacto (vt ipsi etiam cōmemoratis) aliq̄d vtiq; graui⁹ cōstitutum: verū quoniā id qō ꝓ rumore[h] falsum (vt asseritis) subreptū huic sedi, ꝛ elicitum per insidias demonstratur[i] q̄ res ad salutem redijt venia tantū vobis hinc admittētibus post condēnationē more apostolico subiogam⁹: ꝛ tantis q; vestrȝ assertionibus vobisq; tam bonis, tam charis non dare consensum, omnibus duris rebus durius arbitramur: ꝓo vestra ergo approbatiōe fratres charissimi et sententia ac postulatione episcopum Fotinum habere. Licitum est enim ita cō stituere vt deprecamini[k], ꝛ nostram in melius cōuersam sententiam labore vel testimonio aduersario retractantur: vt ex de senten. ꝛ re iudi. cum olim. nec aliquid valet qō per literas subreptitias actum est: vt ex de offi. vica. tua. immo et libertas non retractatur, licȝ ꝓpter iniustā causam data sit: vt insti. quibus ex cau. ma. ꝟ eadem. ꝟ si. semel. ff. nulla est si per subreptio nem datā fuerit: vt. ff. de fideicom. liber. cum ꝟo. ꝟ. subuentum. ꝛ inder qui alias non potest renocare sententiā definitiuam licet iniustam, in hoc casu ipsemet eam reuocat. ff. de iudi. si pretor.

Quod autem que illicite admittuntur, vel admissa inueniuntur, corrigenda sunt: vel q̄ sententia etiam Romane sedis in melius commutari valeat, authoritate Hilarij pape et Nicolai monstratur.

Hit nāq; Hilarus[l] eps vbis Rome synodo presidens.

¶ Corrigēdum est qō illicite admittuntur, aut a predecessoribus admissum inuenitur.

d ¶ Decoquik. Hic patet ratio quare in rescriptis apostolicis nihil debet vitij reperiri, nec aliquid reprehensibile: vt ex de rescrip. cum adeo. vnde vitiosa dicent rescripta si sit in eis falsum latinū: vt ex de rescrip. ad audientiam. sed in testamentis ꝛ priuilegijs secus est. C. de rest. errore. ꝛ. ff. de manu. test. qui habebat. Non enim est verisimile q̄ cum ille litere in tot manib⁹ decoquātur q̄ ibi sit aliquid reprehensibile.

e ¶ Retractari possit. Videt ergo q̄ si sententia ꝓncipis possit retractari si esset iniuste lata. Et sic est ℣. C. de appel. ne causas. vbi ō: q̄ si sētēria ꝓncipis sine causę cognitione fuerit lata, nō pōt retractari ab alio: nam etiā error ꝓncipis facit mō inter partes: vt. ff. de sup. leg. l. iij. in fi. sed hic loquit de ea retractatione q̄ fit ꝓ in integrū restitutionē. ex de in integ. resti. tum ex literis.

f ¶ Conditionis. si concessum erat ad tēpus. ℣. e. q. iij. quod scripsi. Vel illius, si preces ✶ ita te mitank. sententia aute nō est sub conditione ferenda. ij. q. vj. biduuz. vnde hoc nō intelligit de ea, tenet mō si ferat. ex de sen. excō. a nobis.

Etiam nūc. ¶ Casus. Qui dā petebant vt papa Fotinū episcopum ex falsa causa depositū restitueret, ꝛ Eustachium diaconum deponeret: papa vero eōm eis restituit, ꝛ diaconū nō deposuit.

g ¶ Maximū Fotinum. Forte binominus erat ille Fotinus: vel aliter, veniam ad Fotinum nūc quasi ad maximum quoddā thema, q; plures q̄stiones ex eo surgūt.

h ¶ Per rumorē. Argu. ad questionem illam: Quid si aliquis ꝓpter falsum rumorem est electus qui credebatur peritus, q̄ postea cassatur ex electio: sicut ꝛ cassatur instrumentū: vt ff. de here. institu. si pater. sed legata non cassant ratione falsi rumoris: vt. ff. de here. instituen. l. viti. Item hoc scias q̄ ea q̄ ꝓ hoc subreptionem obtinent, etiā absente ꝓncipis facit mō inter partes: vt. ff. de sup. leg. l. iij. in fi. sed hic loquit de ea retractatione q̄ fit ꝓ in integrū restitutionē. ex de in integ. resti. tum ex literis.

i ¶ Ut deprecamini. Arg. q̄ nō sit simonia preces ꝓ digna persona porrigere, ꝛ ꝓo digno deposito restituēdo licite possunt preces offerri. Arg. j. q. j. filium. ꝛ dist. l. clerico. ꝛ dist. iiij. si seruus.

an possit retractari.

Sētēria non est sub conditione ferēda.

Ter. est i sili in. l. inspiciendū. ff. de pe. et in. l. arrianus. ff. de ac. et obligā.

Ar. ℣ q. j. placuit. vbi de hoc. Obtenta p surreptionē abste aduersarie retractan tur.

Preces p digno simoniā nō induc unt.

a ¶ Compotē.l.officiū potestatem habentem.
b ¶ Nolite.arg.qō papa approbat tē.vt.ꝫ.xviij.q.j. hec est fides.ꝫ.xvij.q.iij.ꝫ aut̄.ē.xciij.dist.si inimic⁹.
c ¶ Audio.argu.opn.ad inuandos reos criminis. † ꝫ. dist.xlv.licet similia.C.de adulto.di.iudicum.l.restituen-

† Ar.ꝫ. ꝫ.xviij. q.iij.cū inuista. vol de hoc.

vestro cōpotē[a] vobis suscipite. Eusthachiū vero a me sepissime comprobatum nolite[b] expectare vt diaconij gradu exspolietur: solcitos em̄ vos pro salute libenter audio[c]: contra etiam si faciendum[d] est, libēter non admitto. Cui manū porrigit̄, vobiscū porrigo: cui porrigo, mecum porrigite.

Item Nicolaus papa.

¶ Sentētiam Romane sedis in melius cōmutare licet.

SEntētiam Romane sedis non negamus posse in melꝰ cōmutari, cum aut subreptū aliqd fuerit, aut ipsa pro cōsideratione etatū vel tēporꝫ[e] seu grauiū necessitatum dispensatione quedā ordinare decreuerit, quonīā et egregiū Paulū apostolū dispensatorie legimꝰ quedā fecisse que postea reprobasse legit: qō tamen obseruādū est quādo illa Romana vꝫ ecclia dissertissima cōsideratiōe hoc fieri delegerit: nō quādoꝫ ipsa que bene sunt definita retractare voluerit.

Innocen.episcopis per Macedoniam constitutis.

¶ Cuiuscūq; iudiciū aplice sedis auctas retractare valet.

GRaue non opꝫ videri pissimis mentibꝰ vestris cuiuscūq; retractari iudicium: quia veritasᵇ sepiusꝫ exagitata magis splēdescit in lucē[h]: et pernicies[i] reuocata in iudiciū, grauiusᵐ et sine penitētia[n] cōdēnatur: nā fructꝰ diuinꝰ est iustitiā

Macedonie: episcopis videbatur diuū sententiam infirmare. rescribit eis papa, et dicit qꝫ non oportet eos hoc tmere: immo veritatem debent plenius inquirere, et nocētem si conuincitur condemnare.

h ¶ Quia veritas. O prima allegatio est cōtra iudices Adductiqui nolunt audire cauſe aduocatos .ꝫ.xxx. audiendos. vlr. iudicē tem. † di. Non est potest ad † Adde veritatem peruenī gl. in l. ri nisi respiciat ad antiqui causam tē.xviij.q. tas.i fi. viij.occidit.

i ¶ Sepiꝰ. Quā- C.de doqꝫ ēn sufficit fū- matim cognoscere. C.vbi in rem act.l. fi.ē.ff.ad exhi.l.iij.

sepius recenseri.

Item in lib.pontificali.

¶ A predecessoribꝰ depositi, a successoribꝰ restituant.

Palea.

GRegoriꝰ quartꝰ Theodosiū quē Eugeniꝰ antecessor eius presbyterij honore priuauerat, ecclie Seguine cōsecrauit episcopū. Leontiꝰ dū esset presbyter, depositꝰ fuit, et postea i Antiochia patriarcha fuit. Misenū episcopū a Felice papa dānatū Gelasiꝰ successoreiꝰ communioni reddidit, et ecclesie restituit sue.

SIcut ergo sentētia Romane sedis in melꝰ cōmutari valet: sic cuiuslibet ecclesie sententia cum per surreptionē data cognoscit, rationabiliter reuocari potest.

¶ Questio.x.

DE ea autē que ad secūdas nuptias transit: vtrum in eadem affinitate consanguineorum prioris viri remaneat: an soboles ex secūdis nuptijs suscepta, consanguineis prioris viri copulari possit, meritoqueritur.

De his ita scribit Greg. papa Venereo Carolitano epo.

¶ Affinitas in superstite non deletur.

HAternitatꝭ vestre studiose sagacitati frater amande cōs debeo refero gra-

ri prioris matrimonio copulari: et vtrum affinitas deleatur in superstite: et in vtraq; respondetur negatiue. quia ibi .f. eo.ca.j. sed illud corrigitur. extra de consangui. et affi. non debet.

HAternitatis. ¶ Querebat iste episcopus an sit affinis vxor consanguineis viri: et si est, vtrum affinitas illa morte viri finiatur. Vel si vltra protenditur, citas vtrum tunc saltem deleatur, cum illa secundo viro co-

Timotheus fuit circūcisus

Papa bene definitum rescidere non potest.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

iungitur: ⁊ vtrum soboles quā suscepit de secūdo viro possit iungi consanguineis priorus viri? Prime questionis respōdet q̄ sic, aliqs tribus q̄ non. Et hanc rōnem assignat: quia vir et vxor sunt vna caro: sicut dictū est a dño, cuius verbuz manet in eternuz. Addit etiā similitudinem de imagine facta de luto ex quatuor elemētis, et quibus ꝓpositū est corpus humanum: et de liquoribus et coloribus qui simiti sint, separari non possunt.

Et scias q̄ in hac causa nihil mutatur, sed solummodo scripturaz falsam correxit: ⁊ si verbis audacia detur per hoc poteris deprehendere vtrum in aliis locis sit aliqd in melius reformatum.

a ¶ Si mulier. Prima questio.

b ¶ Pertineat. Ad hoc probandū inducit omnia illa que sequūtur in litera, vbi dicit: anteqz deus ⁊c.

c ¶ Si eo defuncto. Scda questio.

d ¶ Uel si sub altero viro. Tertia questio.

e ¶ Uel si suscepte. Quarta qō.

f ¶ Transibunt Non quo ad essentiam: sed quo ad formā: scz de qualitate in qualitatem iurta id quod dicit apostolus. Poterit figura huius mandi.

g ¶ Et visibilis. Quia de Maria carnem assumpserat. de cōse. dist. ij. re vera.

h ¶ Confirmās. Ad literam hanc continuatur litera

tes. qm̄ quesisti que debuisti: iucundū me reddidisti. Unde placide ad inq̄sita respondeo. Sedem aplicam cōsulere decreuisti si mulier [a] copula nuptiali extraneo viro cōiuncta, cognationi eius ptineat [b], si eo defūcto [c] cognatio remaneat: vel si sub altero [d] viro cognationis vocabula dissoluātur, vel si suscepte [e] soboles possint legitime ad priorus viri cognationis trāsire copulā. Est em̄ ꝟbū dñi validū, forte ⁊ durabile, ⁊ imutabile, et pseuerabile, nō momētaneū, nō trāsitoriū. Ait em̄ p se ipa ꝟitas, que deus est, ⁊ ꝟbū dei est: Celū ⁊ terra trāsibūt [f]; ꝟba aut̄ mea nō trāsibūt. Anteqz de ꝟ i carne appareret int̄ homines, co inspirāte dixit Adā: Quāobrē relinq̄t homo patrē suum ⁊ matrē suā, et adhērebit vxori sue: et erunt duo in carne vna. Deinde cū ꝟitas ouret de terra i terrā, ⁊ visibilis [g] in humanitate appareret, interrogatus est si licitū esset homini vxorē relinq̄re: qō prohibens vetuit nisi forte fornicatio excluderet maritalē copulā. vñ priotulit statim i mediū eāde sniam quā ante scla manēs cū patre ꝟbū inspirauerat Ade: ipse cōfirmās [h] qō ipse primus ptulit homo. Quāobrem relinquet hō patrē suū ⁊ matrē, et adhe rebit vxori sue: et erūt duo in carne vna. Si vna caro fuerit qūo pōt [i] aliqs eoz ꝓpinquus vni ptinere nisi ptineat alteri? Hoc minime posse fieri credēdum est. Porro [k] vno defuncto, in superstite [l] affinitas nō delet [m]: nec alia [n] copula cōsanguinitatis affinitatem copule priorus soluere valet, Sed neqz alterius cōiūctiōis soboles placet ad affinitatis priorus viri cōsortiū transire, p eo q̄ ꝟbū dñi validū est et forte. Et inquiens dixit ꝓpheta [o]: Uerbū dñi stabit in eternū. ⁊ alib ꝓpheta: Qm̄ ipse dixit [p] ⁊ facta sunt: ipse mandauit, et creata sunt. statuit ea in eternū et in seculū seculi: p̄ceptū posuit et nō pretereibit. Nā post ꝟbū et p̄ceptū effecit deus duos carnē vnā [q]. i. masculū ⁊ feminā: q̄ innumerā multitudinē vtriusqz sexus non destitit vnū facere secū: sicut p se ꝟitas dixit: Nō rogo pro his tm̄, sz etiā p his qui p verbū eoz sunt creditur i me: vt vnum sint, sicut tu pater i me, ⁊ ego in te: vt et ipsi vnū in nobis sint. Si qs ergo sacrilego et temerario ausu in defuncto querit ꝓpinquitatem extinguere, vel sub altero affinitat [r] vocabulo dissipare, vel suscepta sobole alteri [s] copule [t] ꝓpinquitati priorus credit legitime sociari, hic negat dei verbū validū esse et forte. ⁊ qui tā facile et tam velociter querit dissoluere, hic non credit verbū dei in eternū [u] manere [x]. Nōfice terram ex quatuor locis magna intercapedine a se distātib [y]: cōfecta ⁊ cōglutinata, finge cuiuscunqz figure vel ummensitatis corpus volueris: nunquid erit humanum ingenū quod ipsas quatuor partes abinuicem valeat segregare, vt vnaqueqz per se possit agnosci? sic a quatuor auis duo [z] cōficiūtur in vnū [a]. et de duobus [b] fit vna cōcreatio [c]. Hanc similitudinem de quatuor elementis vnde concreat [d] est homo, colligere potes si eoū vnāquāqz speciem que in multis diuisionib [e] partita est, per discretas inter se partes assignaueris. Fit idem in metallis: hoc etiā in liquoribus probatur: in coloribus pictor prosequitur, arte colores admiscendo, et visibilibus fucis corpora fingens.

Item Innocentius papa.

¶ Soboles ex sceleris nuptijs

supradicta. est verbum domini ⁊c.

i ¶ Quomō potest. hec est responsio prime qōnis.

k ¶ Porro vno defectu. Hec est respōsio secūde questionis.

l ¶ In superstite. Id est inter superstitem et cōsanguineos defuncti.

m ¶ Nō deletur. supra. iij. qō. vij. tria. contra. Sed verba canonum legi preferibunt: id est preiudicāt. Uel potius nō deletur re vera secundum leges [f] vt non sit: sed deletur quantum ad illud beneficium. de conse. distin. iij. ca. j.

n ¶ Nec alia copula. responsio tertie questionis.

o ¶ Propheta. Laudate dominū de celis ⁊c.

p ¶ Quoniam ipse dixit. id est sicut leue fuit ei dicere, ita et facere.

q ¶ Carnē vnā. Uidetur non esse mirum si dominus fecit virum et mulierē carnē vnam, cuz multitudinem fidelium fecerit vnum secuz, scilicet per charitatem, vt humane nature assumptionē. de conse. dist. ij. in ꝓn.

r ¶ Copule. i. secunde. nā cū sobole ex prima posset contrahere. vnde quandoqz pater ⁊ filius habent matrem et filiam.

s ¶ Permanere. Durū verbū ꝓra Innocēnium ex eo. non debet.

t ¶ Duo. scilicet vir et vxor.

v ¶ Unū. In carnem vnam.

x ¶ Et de duob. scz viro ⁊ vxore.

y ¶ Concreatio. id est vna proles.

Psal. cxlviij

[f] Cōc. text. i. l. iij. H. j. ⁊ ibi gl. et q̄ not. p do. ff. d posītu. ⁊ p glo. in .S. affinitatis. insti. de nup.

Multitudinē fideliū fecit de uno secum.

Si cuius patruus vel auunculus. Hec duo capitula non tenent.

Aliam ¶ Calixtus. Pertractatis.xiij. impedimẽtis matrimonij: q raptus videbat impedimentũ matrimonij, vel impedire mrimoniũ, ideo vltimo loco suppo-

genita, consanguineis prioris viri copulari non debet.

Si cuius patruus vl auũculus obierit, et illa virũ aliũ postea duxerit et filios filiasve ex illo genuerit: cũ his oibus modis cõmisceri prohibemus: q vir z mulier vna caro sunt.

Item ex Romana synodo.

¶ De eodem.

Si qua mulier ad secundas nuptias transierit et ex eis sobolẽ genuerit, nullo mõ põt ad cõsortiũ cognationis viri prioris ptingere.

Item Iginius papa.

¶ De eodem.

Si qua mulier trãsierit ad scõas nuptias, et ex eis prolem habuerit: ipsa, ples non potest se copulare cognationi prioris viri vsq; ad quartã gnationẽ. Unde Innocẽtius papa. ¶ De eodem.

Si qua mulier ad scõas transierit nuptias, z filios z filias ad scõm maritum genuerit: debere eas nepotibus prioris martiti cõiũgi sctã Ro. synodus pnsus inhibuit.

¶ Causa.xxxvj.

Jliam cuius dã [a] ignoran te pse quidã munerib[9] illexerit, z ad cõ uiuiũ inuita uit. finito cõ uiuio iuuenis virginẽ oppressit: quo cõperto a parẽtib[9] iuueni traditur puella, ac more nubentiũ a iuuene dotatur: et de qua hic mentionem facit Gelasius qui precessit Justinum: num: sed tamen illad Justiniam corigitur. Se.q.ij. quis virginẽ. z est de rapto. cũ causa. z ca. sequem. Sed quare non committo raptũ in sponsa mea, vt cõmitto in alia re mihi debita: vt si venditam mihi rem rapiam, sic incido in constitutionem, si quis in tãtam. C. vnde vi. vr. ff. de act. pos. si er stipulatione. et similiter furtũ cõmitto in ppia re: vt. ff. de furt. eum qui. §. j. Si potest esse ratio: q pesumitur q re sua nemo vitiose vtatur: vt. ff. pro socio. me rito. vel forte ratio est quia matrimoniũ nunq; dissoluitur: alij cõtrarius sic. vnde nunq; potest aliquis in hoc casu incidere in cõstitutionẽ illã placuit. xvj. qõ. vj. nec in illam, si quis in tantam. z quia res ista nũq; potest alienari a vero domino, et q̃a libera pona nõ possidet er ita non est necesse vt expectet quo vsq; in eum transferat possessio spse. Item q intelligitur eã possidere q̃cito sponsalia intercesserũt. vñ non vere dr raptor, cũ sua possessiõe vratur. ff. de iniur. Lin turiarũ. §. si quis. et de elect. ecclesia vulterana.

Raptꝰ i spõsa nõ cum mea.

Quesitio.j.

Quod aũt ille raptũ admiserit, multorũ authoritate pbat.

Sit em Jsido. in. ij. libro etymologiarum. ca. xxxiij.

¶ Quid sit raptus.

Raptus [c] quoq; illicitus coitus a corrumpẽdo [d] est dict[9]. vnde qui raptu[k] potitur, stupro fruitur.

Unde Gelasius papa.

¶ Ubi raptus admittitur.

Ex illa [e] pteritoꝝ pncipũ ibi raptũ dixit cõmissum esse, vbi puella de cuius ante nuptijs nihil actum fuerat, videbatur abducta.

Cũ ergo hec illicito coitu sit corrupta: cũq; ita sit abducta id est a domo pris ducta, q de ei[9] nuptijs nihil ante actũ fuerit: raptã appellãdam negari nõ põt. sed nõ ois illicitus coitus, nõ cuiuslibet illicita defloratio raptus appellat. Aliud em est fornicatio, aliꝺ stupũ, aliud adulterium[g], aliud incestus, aliud raptus. Fornicatio aũt ly videat esse gen[9] cuiuslibet[h] illiciti coit[9] q̃ fit extra vrorem legitimã: tñ spãliter intelligit in vsu viduar, vel meretricũ: vel cõcubinar. Stupũ aũt ppie[i] virginũ est illicita vrorem, supple maxime. Hic monte. fm leges.

Ergo. ¶ Causa. Iste. §. dinicitur i. ij. partes. In prima ꝛcludit Gra. ex suptactis q̃ hec de qua agit in themate dr rapta. In scõa pte q̃ incipit ibi. ly nõ ois. dr quid sit fornicato, q̃d stupũ, q̃d adulteriũ, q̃d incest[9], et q̃d rapt[9]. z ad fin. §. iducit scõs capit. Corrupta in

[a] ¶ Aliud adulterium. xxxij. q. iij. nemo. contra.

[b] ¶ Cuiuslibz. §. xxxij. q. iiij. meretrices. z. q. vij. ij solli.

[c] ¶ Propie. Bene dixit propie: nam et alꝰ stupum dicitur committi in viduã, vel virgine, vel puero. ff. de

Sub. trimonium. impe dire. et virũ inter ptũ cõ raptã et raptorem mittere possit eẽ matrimodicant, nium.

et q̃ pena puniãt raptores. Archi.

Dicas i assignatione q̃ sit hic p Jsido. tãm respexit. nã ideo rapit quis vt corrum pat. vñ illud a, non notat origine, sz e tãm. Archi.

Apt[9]. §. xxvij. qõne. j.

Ex illa. §. xxvij. q. ij. lex. C. de raptu virgi. raptores, cõtra. Solu. Justinianus ibi correxit legem

Aptus quoq; illicitus coitus a corrumpendo. ff. Archi.

Ex illa. §. xxvij. q. ij. lex. C. de raptu virgi. raptores, cõtra. Solu. Justinianus ibi correxit legem

adul. inter liberas §.j. de verb. signi. inter stupū, & quādoq; etiā stuprum simulatur pro adulterio. xxxij. q. ij. nemo, xxvij. q. j. idololatria.

a ¶ Non revocante. Idem esset si revocaret, qz nihilominus esset stuprū; sz tamen non revocat, cessat actio iniuriarū post annū. inst. de iniu. §. vl.

b ¶ Abusus. vel ibi est iustitia publice honestatis: ibi est rapt⁹. xxxv. q. ij. nec eam.

c ¶ Pic. s. raptor talis, vel rapt⁹.

d ¶ Multotā. antiquo iure, non antiquissimo.

e ¶ Cōfugerit. C. de his q̄ ad ec. confu. vii. §. viti.

¶ Cap⁹ Qui dam rapuit quandam puellā, & cum ea fugit ad ecclesiam: querit q̄d iuris sit? Et respondetur, si puella nō consensit raptori q̄ parrem nō habet, debet statim auferri raptori, et reddi cōsanguineis: & raptor non puniatur corporaliter, sz puelle seruiat, vt ab ea se redimat. Si ho parrem habet & cōsensit puella: apud parrē excusetur et restituatur, & raptor pñs teneat satisfactione simili.

f ¶ Vel penarū corporalium: a talibus liberat hic authoritate canonū, nō autē a pena pecuniaria quā sustinet. j. e. q. ij. denegs. sed & publica penitētia multatur. xxvij. q. ij. raptor.

g ¶ Ad seruiendum. Si inops est secus in debitore, qui nō cogitur seruire creditori: vt. C. de actio. & obligatio. ob es. Sed vsqz ad quod tempus seruiet ei? Sit in arbitrio boni viri, ex quolege non eximitur. ar. zu. ff. de iure delibe. l. j. §. aiat pretor. extra de offi. delega. de causis. Vel seruiet ei per quinqz annos, ad instar illius qui redemptus est ab hostibus. C. de capti. et postli. reuersio. diuersarum, et licet iste seruus non sit, parum tamen differt (vt dicit lex) a seruo, cum ei abire non liceat cum vult. ff. de libe. homi. exhiben. l. ij.

h ¶ Subiectus sit. In precium pudicitie eius. j. eadem questione. ij. tria.

i ¶ Redimendi. Et hec erit optio raptoris. arg. xxvij. q. ij. multorum. ff. de cōrahen. emp. si iii emptione §. penul. ff. de iure do. plerunq;

k ¶ Patrem. Videtur q̄ in primo casu patrem non habeat: ita magister aliter intrpretet, sc̄z in §. seq.

l ¶ Consenserit. In fornicatione: alis non reddit.

m ¶ Exulata. A pena legis, vt non puniatur a iudice etiam si sit nubilis. nam immobile grauis exulat. / pater tamen bene pōt eam ¶ Arg. exheredare si vult ad hoc C. de inof. testa. si filius. ff. de relig. vbi maior esset ven. q̄s xxv. annis. tūc enī infans, si pater dilexit eā copulare, si alicui adhęserit, remanebit cum illo etiam inuito patre: nec ex heredabitur: vt in autenti. vt cum de ap. cog. §. cauſas. ver. si pueer. coll. vij. sed si filia inuito patre adhęserit alicui matrimonialiter, dummodo pñtem dignum eligat: patitur dotem tenet eam dotare siſtare: vt. ff. de ritu nup. quilibero⁹, inuito

¶ Et hic. ¶ Cap⁹ nupsit

fus. Vtcuq; allegant magr, modo ponit solutionē bonam distinguēs q̄ aliquādo vis infertur parentibus et non puelle: aliqñ vtriusq; aliquando puelle tantum. sed illi de qua hic agitur, vel eius parentibus nulla vis fuit illata. In fine distinguit q̄ rapt⁹ quādoq; committitur in re ipsa, quandoq; in vsu rei: sicut fuit in puella de qua hic loquitur.

n ¶ Pic autem. De quo agitur in themate.

o ¶ Renitente. Nam spontanea fuit in abductione: inulta in corruptione.

p ¶ Mōdo. Allegādo dicit. vñ statim subdit solutionē.

q ¶ Aliquando. Idem dicit lex in furto: qñ quandoq; committitur in re, quandoq; in vsu rei: vt. ff. de fur. l. j. §. furtum. & inst. de obli. que ex deli. nas. §. furtum.

r ¶ Dño prohibente. Aut nesciente. Sic. ff. de fur. qui vas. §. vetare.

Furtū fit duobus cōmutat.

NUnc queritur. ¶ Hec q. diuiditur in duas partes, in quarū prima probatur q raptor non potest contrahere cum rapta. Secunda ibi: Quis authoritatibus. Joannes de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur secda questio qua querit an raptor cū rapta possit matrimonialiter copulari. Et similiter dicēdu est q sic: vt j. e. tria. z ca. deniqz. nisi aliud impedimētū interueniat. Allegat tamē hic. p. vtraqz parte: z primo probat q non.

Raptor a raptam bñ ducit.

¶ Nunc queritur. Hec qō. ij. dubia non est, q raptor bñ ducere potest raptam in vxorē peracta penitentia. ex de adul. c. j. z est sec⁹. ij. z ex de rap. cum l. vni. cū ca. ex. j. e. deniqz. et ibi not. p glo. et doc. C. de rap. virg.

Add de re ciuili sec⁹.

NUnc querit [a] an purgato vitio rapine raptor in vxorem possit raptam accipere, quorum contractio authoritate canonum sanctorum penit⁹ prohibet.

Legitur nāqz in cōcilio Calce. xxvij. ca.

¶ Raptores puellarū z psentientes excōmunicent.

QOs qui rapiunt[b] puellas siue mulieres sub nomine simul [c] cohabitandi, cooperātes, aut consentientes raptoribus, decreuit sancta synodus vt si qdē clerici sunt, decidant a propio gradu: si vero laici, anathematizentur[b].

Item Symmachus papa.

¶ Ob immanitatem sceleris abiciantur raptores viduarū et virginum.

RAptores igitur viduarum vel virginū ob immanitatē tanti facinoris detestamur illos vehemētius persequendo qui sacras virgines vel volētes[c] vel inuitas in matrimonio suo sociare tentauerint: quos pro tam nephādissimi criminis atrocitate a cōmunione suspēdi precipimus.

Item C. lib. j. tit. de epis. z cleri. Justinianus imperator.

Raptor a raptam bñ ducit.

Scz illud de puellis.

Scilz d monialis.

¶ Dec. ca. z sequēs loquitur de illis que cum sint nubiles, raptoribus nō cōsentiunt. Uel de inuitibus, que semper parentibus sunt reddende a raptoribus separate: vt. s. e. q. j. c. vl. Et hoc expedit cum consentiunt in illicitum coitum, et non in matrimonium.

¶ Simul tamen illud non pponūt facere.

¶ Anathematizenf. z hoc cū nolūt agere penitētiam publicā. s. xxvij. q. ij. raptor. z ca. statutum.

¶ Secundo.

QOs qui rapiunt. ¶ Hoc ca. z sequēs loquitur de illis que cum sint nubiles, raptoribus nō cōsentiunt. Uel de inuitibus, que semper parentibus sunt reddende a raptoribus separate: vt. s. e. q. j. c. vl. Et hoc expedit cum consentiunt in illicitum coitum, et non in matrimonium.

¶ Simul tamen illud non pponūt facere.

¶ Anathematizenf. z hoc cū nolūt agere penitētiam publicā. s. xxvij. q. ij. raptor. z ca. statutum.

Monialis.

¶ Aptores. ¶ Uolentes vel inuitas. Uoluntas illius nō excusat. sic. xvj. q. vj. sic placuit. xcij. di. Monialles velle si quis episcopus. quia ille moniales velle non habent. nō hñt. xij. qōe. j. non dicatis. immo ipsum velle mulieri ab insidijs nequissimi hostis qui rapinam meditatur, inducitur. ¶ C. de rap. virgi. l. vna. circa finem. Nam et qui volentem retinet dummodo circūuectum, non sine dolore vide. net. ff. de lib. ho. exhi. l. iij. §. si quis volēte. Immo etiam vellet agere tur hic contra raptorem inuitis raptis, sicut patet quod. Sub. ¶ Sub. inuiarū agit inuito filio. ff. de iniur. l. j. §. vlz adeo.

¶ Secundo.

IJ qs nō dicā rapere, Iz attentare[k] tantūmodo matrimonij iungēdi causa sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali pena feriat.

Item ex pcī. Tabiloñ. De eodē.

DE puellis raptis nedū desponsatis in calcedonensi[s] concil. statutum est eos qui rapiūt puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes et connitentes raptorib⁹, decreuit synod⁹ sanctavt si qdem clerici sunt, decidant a propio gradu: si vero laici, excōmunicentur. ¶ Quib⁹ verbis dat intelligi qualiter huius authoritatem ad coniugia legitima raptam sibi iure, vēdicare nullatenus[i] possint.

Item Brego. papa.

¶ Excōicent raptores vidue vel virginis, cū sibi fauētib⁹.

SIJ quis virginem vel viduam nisi desponsauerit, [k] rapuerit, vel furatus fuerit in vxorem, cum sibi fauentibus anathema sit.

Item ex concilio Parisiensi.

¶ Excōicet q viduā vel filiam alteri⁹ extra volūtatē parentū

a Vllus. ¶ Aut regis. quia libera debet esse matrimonia. extra despon. requisiuit. & ff. de verb. obligatio. tita. Et talis qui per regem vxorem postulat, deportari debet. C. si nuptie ex rescrip. pe. l. j. Sed nota. q̄ duo premittit q̄ nec rapiat, nec regis. & . Unde argu. q̄ ista delicta partia sunt, ergo pari pena sunt puienda. xxv. q. iij. sane.

b ¶ Remor⁹. not. casum in quo authoritate principis nō excusatur quis: vt. xxv. q. j. omne. ℟. xvj. q. j. in canonibus. & ℟. xvj. qōe vij. si q̄s deinceps. & ff. di. xviij. si epūs metropolitan⁹. sed contra. ℟. xij. q. ij. de rebus. et. ℟. xij. q. ij. vobis.

c ¶ Vis aut potuit ⁹ ¶ hec est scīs a pars in qua ꝓbat is contrariū, & verius, scīs q̄ raptor cum rapta pōt contrahere. Joannes de an.

c ¶ Q̄ raptor. id est q̄diu tales sunt q̄ istis nominibus appellentur.

d ¶ Nomina eorum. Ar. l. dist. ferrum. xxij. qōne. vj. vide.

e Apud. Ut xxxij. q. j. apd. Addito. Apō prepositio ꝓ d. scribit, q̄ veteres ꝓ apud ad sepe vsi sunt duabus literis subtractis. Ar.

Tria legitima. ¶ Casus. Legitimus matrimonium fit trib⁹ modis. Primo si aliqs virginē durit vxorem. Secūdo si rapta napsit raptori patre consentiente. Tertio, si pater abstulerit eam raptori, et alij dederit. Sequens cap. patet.

f ¶ Tria legitima. hoc ca. nititur veteris legis testimonio, scīs nō, quia in moralibus vim obtinet euangelicam, et ideo partib⁹ est standum est: et additur istis quartum: vt. xxxij. quest. capi. ftio. ij. additur.

g ¶ In predictis. In alia parte capituli: et habes ca. xxx. q. v. aliter.

h ¶ Iudicauerit. id est debuerit iudicare scīm legis rationem Mosaice: vt. j. ptori. cap. deniq. vt tamen legitimum non excedat modum, scīlicet. l. drachmas argēti. Uel cum hic non taxetur summa, deferenda est ad arbitrium boni viri, ꝓ vt consideretur nobilitas rapte, & persona raptoris, et alie circunstantie. sic extra de iniur. et damno dato. ca. ij.

i ¶ Traher eam. quādo filia non consentit in matrimonium raptoris, scīs in stupris. ℟. e. ca. in summa.

k Deniq. ¶ Despōsata. Secus esset si desponsata esset alij: vt. xxvij. q. j. sta futurum.

l ¶ Drachmas. drachma (vt dicūt) est siclus. quid autem sit siclus, habes. j. questio. j. iudices.

Sanctē. ¶ Casus. Statuit hic concilium Melldense de raptoribus puellarū vt nisi ante ꝓmulgationem hui⁹ edicti nupserint eis, rapte separentur ab eis & parentibus reddant, et publica penitentia raptoribus indicat qua peracta si iuuenes sint, et placuerit vtriq; parenti, poterūt coniungi, sed mortua rapta raptor non ducat aliam nisi ex dispensatione epi.

m ¶ Si autē, ¶ Casus. Aliqui in adolescentia constituti sponsas altorum de futuro rapuerunt. Unde statuit concilium Weldense q̄ si ante concilij tempus nōdum cum eis matrimonium confirmauerunt, separentur: & raptoribus publice penitentie supponitis, rapte parentibus restituantur. Acta autē penitentia raptores possunt cum alijs matrimonium contrahere: ita tamen q̄ si contingat vxores eorum decedere, non possunt iterum cōtrahere, nisi ex dispēsatione episcopi. xxxij. questione. ij. ℟. de penitentibus. ℣. breuissime ponit casum in hunc modum, Raptor acta penitentia potest contrahere cum rapta: & ea mortua, non ducat aliam propter enormitatem criminis.

n ¶ In coniugium. Supra. xxxiij. questione. ij. non satis. in fine. extra de fur. ca. j. contra. Unde videtur q̄ raptores in lege morte puniebantur: sed in illis contrarijs de adulterio loquitur, et hic de fornicatore qui non rapit alterius sponsam.

l Arg. eē de interrogā. quinta allio. ff. de leg. j. si sit legatū. ff. de lege. li. si liberto. Arc. Drachma est siclus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Ex vtriusq;. Scilicet raptoum & raptarum, alias ex vtriusq;.

b ¶ Coniugio. non inter se: quia vt dicunt, cum illa cōtrahere nō potest: preterea si non intelligeret de sponsa alterius, nihil esset qđ dicit a Gratiano.

Penitē. Publica imponitur raptoui.

c ¶ Publicā. Raptoi imponit publica penitentia, nō rapte, quia non ita constat an rapte consenserit, licet Gratianus aliter sentiat in sequenti.

d ¶ Nisi. Ecce argumē. q licet sit dispēsatum cum aliquo in vno matrimonio non ideo in sequenti: vt. xxxiij. questione. ij. capitulo vltimo. Idem in dignitate: vt. xj. distinctio. nos consuetudinem. Idem in ordine: vt. xxxiij. distinctione, lector.

¶ Hac authoritate Meldēn. ¶ Casus. Soluit nunc Gratianus pro cōtraria parte, et dicit q hac proxima authoritate nō permittitur rapta raptoi copulari post penitentiam, sed alij: similiter et raptor post penitentiam aliam accipiat: alioquin frustra diceret quod est in fine capi. remanebit. Hoc falsum est, quia non semper talis remanet, vt dicit Hugo. Sequens cap. loquitur de dispensata alij per verba de presenti. Vel Grat. est ei derogatum e. dū ōt. Frustra cē. t veteris testamenti, et per Mediolan. concilium. Sequēs. ℣. i quo Gratianus ponit bonam solutionē, patet.

e ¶ Et rapta. hoc non dicitur in cap. precedēti q rapte imponatur penitē. tia publica.

peractaverō penitentia publica, si etas incontinentiam exegerit: ex vtriusq; partibus placito coniugio b socientur. Non in his ergo regulam constituimus, ℣ magis vt verbis Leonis vtamur) quod sit tolerabilius estimamus. Sed si vn⁹ ex coniugatis obierit, t is qui penitentiā publicā c exegerit, superstes extiterit: iterare coniugium non presumat, nisi d episcop⁹ aliquā concesserit indulgentiam, vt grauiorem possit amouere offensam.

Hac authoritate meldēsi. concilij nō permittitur raptoi rapta post penitentiam copulari, sed permittitur vtriq; post penitentiā legitimo coniugio copulari, vt rapta vꝫ non raptoi, sed alij post penitentiam nubat: similiter raptor post penitentiam non eam quam rapuit, sed aliam permittitur habere vxorē: cum enim raptor t rapta e penitentie subijci precipiuntur, sivtriusq; copulam authoritas illa permitteret, frustra circa finē capituli diceretur q si vn⁹ ex coniugatis obierit, et is qui publicā penitentiā exegerit, superstes exiterit, iterare coniugium non presumat: eorum nāq; quilibet decedente, qui penitentiam exegit, superstes remanebit. Non ergo hac authoritate raptor probatur in cōiugium raptam posse accipere. Potius inuenitur in concilio apud Aquisgranum q nec etiam voluntate parentum adinuicē possunt copulari.

Sic enim in prefato concilio legitur.

¶ Nec etiā cum voluntate parēs raptores raptas possunt

f Iacuit vt hi. ¶ Derogatur huic ca. licentiatur de presenti, aliis per ꝺba de presenti.

g ℣. Quāuis. ℣. xvj. q. vj. placuit. t. ℣. distin. xcj. si quis episcopus vacans.

h ¶ Authoritati. Supra distinc. xx. ℣. j. t cap. j. contra, vbi dicit q in causis decidendis preferuntur gesta authoritatibus sanctorum patrū. huic preiudicat authoritas Hieronymi, vt supra cod. tit. ℣ hoc ideo, q confirmatur authoritate vete. testamē. et etiam authoritate Meldensis concilij. ℣. c. si autem, Joan.

¶ De consecratione. Dist. j. ¶ hec distinct. diuiditur i. xxvij. partes. In quarum prima probat q non debem⁹ celebrare nisi in locis consecratis ab episcopis, et in sacratis vestibus, et in vasis et aris ab episcopis et sacratis hominib⁹. Secunda ibi: Omnes basilice, tertia ibi: De locoū. Quarta ibi: Nemo eccliā. Quinta ibi: Sicut non alij. Sexta ibi: Solemnitates. Septima ibi, Eccle. Octaua ibi: Null⁹ presbyter. Nona ibi: Trib⁹. Decima ibi: Ligna. Undecima ibi: Casa. Duodecia ibi: Jacob⁹. Decimaterria ibi: Nocte. xiij. ibi: Sacramēta. xv. ibi: solēt. xvj. ibi: In ieiunijs. xvij. ibi: Sufficit. Decimaoctaua ibi: de hymnis. Decimanona ibi: Nullus epō. Vigesima ibi: epō deo. Vigesimaprima ibi: Olō fideles. Vigesima scōa ibi: epō nulli. xxiij. ibi: Aptica. Vigesimaquarta ibi: Olō christian⁹. Vigesimaquinta ibi. Osi autē. xxvj. ibi: Juuenim⁹. xxvij. ibi: Usus. Jo. ō f.

habere coniuges.

Nacuit vt hi q rapiunt feminas, vel rurantur aut seducunt: eas nullatenus habeant vxores, quanuis i eis postmodum conuenant, aut eas dotauerint, vel nuptialiter cum consensu parentū suorum acceperint.

Hec authoritas non preiudicat authoritati k Hieronymi: maxime cum illa testimonio diuine legis nitatur. Legitime igitur post penitentiam peractam raptor poterit sibi copulare quam rapuit, nisi pater puelle illam raptoi detrahere voluerit.

Item. C. lib. v. tit. de nup. Nec filium quidem familias inuitum ad ducendam vxorem cogi, legum disciplina permittit. Igitur (sicut desideras) obseruatis iuris preceptis, sociare cōiugio tuo quam volueris non impediris: ita tamen vt in contrahēdis nuptijs patris tui cōsensus accedat.

Item ē in eodē. In cōiunctione filiarum in sacris positarū, patris expetitur arbitrium.

Idem. ff. de ritu nupt. Consistere non possunt nuptie nisi cōsentiant omnes, id est qui coeunt, et quorum in potestate sunt.

Item institu. lib. j. de nuptijs. Justas autem nuptias inter se ciues Romani contrahunt qui sm precepta legū coeunt: masculi quidem puberes, femine autem viripotentes, siue patresfamilias sint, siue filijfamilias, dum tamen filijfa. consensum habeant parentum quorum in potestate sunt: nam hoc fieri debere, t ciuilis et naturalis ordo persuadet.

Consecrationē ecclesiarum. ¶ Casus. Exple to tractatu matrimonij, quod est commune omnium nationum: explicitis etiam varijs causis ꝛ conflictibus, agitur de sacramentis que necessaria sunt ad salutem ꝛ hoc ordie.

¶ Tertia pars Decreti. ¶ De cōsecratione. Distinctio prima.

Consecratiōnē[a] ecclesiarum ꝛ missarum celebrationē nō alibi q̄ in sacris locis nisi ex dño locis absq; magna necessitate fieri debere liquet omnibus quibus sunt nota veteris et noui testamenti precepta.

Tabernaculū em̄ Moysem (dño p̄cipiente) fecisse, ꝛ sacrasse cū mēsa ꝛ altari eius ꝛ ereis vasis ꝛ vtensilibus ad diuinū cultum explendum legimus: ꝛ non solū diuinis p̄cibus ea sacrasse, sed etiā sancti olei vnctione (dño iubēte) perliniisse nouimus. Qualiter autē hec facta sunt, vt non alij ipsa sacramenta q̄s ipsi sacerdotes sacra vnctione deliburi[b], dñoq; cū vestibus sctis sacrati, et leuite[c] tractabāt ferebant, erigebant, et deponebāt: i ipsis institutionib⁹ que (iubente dño) conscripte sunt per moysem, in lege dñi reperiur[d]. Qualiter ergo Dauid regum p̄ssimus amplificauerit[e] cultum dei, et templū domini edificare voluerit, sed p̄pter multum sanguinē quem effuderat, phibit⁹ est[f], et ipse collegerat[g] expensas. Salomon quoq; filius eius qđ ipse facere optauerat: iubēte ꝛ auxiliāte dño pfecit: ꝛ templum cū altari et reliqua ad diuinuz peragēdum cultū cōsecrauit: in lib. Regū legit. Fecit ergo Salomon in tpe illo festiuitatē celebrē, ꝛ ois Jsrael cum eo multitudo magna ab itroitu. Emath vsq; ad riuū Egypti coā dño deo nro. vij. dieb⁹ et vij. dieb⁹. i. xiiij. dieb⁹: et in die viij.[h] dimisit populos. Judei ergo loca in quibus sacrificabāt domino, diuinis habebāt supplicationibus consecrata: nec in alijs q̄s deo dedicatis locis munera deo offerebant. Si enim[i] iudei qui ymbre legis deseruiebāt, hoc faciebāt: multo magis nos qb⁹ veritas patefacta, et gra[k] per Jesum

Ad hoc dicas q̄ licet Dauid fuerit in vete. testa. fuit tamē figuratiue testamēti. xxxij. quest. j. c. quod autem. ideo in figura istius temporis dictum est ei: Nō edificabis ꝛc. ¶ est argu. a minori. si em propter homicidiū repulsus fuit a cōstructione: multo potius a ministerio. j. q. vij. si quis omnem. Est ergo hic arg. q̄ cum homicida non posset dispēsari. i. distinc. sacerdotes. cuz ca. seq. et ca. mirot. qđ non est verū: quia hic notorius erat. Item hoc mirū est quia cuz dominus ei dixerit, non edificabis ꝛc. nondum Dauid interfecerat ꝛ Respon. Omnia futura, fuit deo presentia. ij. q̄stione. j. deus omnipotēs. vnde cum iam esset homicida in conspectu dei, non licuit ei q̄ edificaret. Uel dic q̄ dicitur effudisse: quia fuit occasio effundendi. dist. l. ¶. ecō-

ea reliq̄ sacramēta ecclesiastica conficiuntur ministrātur ꝛ celebrāt. Preparatoria fuit que oib⁹ sacramentis p̄fatis celebrādis p̄parāt et fiunt vt ecclesie altaria: ecclesiastica vasaria ornamenta: ꝛ generaliter oia ecclesiastica vtensilia et eorum cōsecratio finis hui⁹.

verbum scilz de consecratione non in serie sed in titulo originalis capituli reperitur, et incipit ca. de missarum ꝛc.

¶ Tabernaculum. ¶ Casus. In hoc. c. Felix ostendit exemplo vete. testa. ecclesias esse edificandas et in eis consecrandas a christianis. nam Moyses domino precipiente tabernaculum fecit et consecrauit. Dauid autem cultum dei ampliauit, et templū deo facere voluit: quod phibitus fuit perficere, Salomon eius filius perfecit. Si dei hec faciebāt, multo fortius hec fieri debēt a christianis, vt non celebretur in alijs locis q̄s ecclesiastici, nisi in necessitate: nec celebrare debēt alie persone q̄s ab episcopis consecrate. quod probatur authoritate Leonis dist. diceb. concilij.

[a] ¶ Deliburi. i. deliniri.

[b] ¶ Et leuite. Non subdiaconi: quia non erat subdiaconus mi natus sacerdotio, hodie autem bene ferunt sacra subdiaconi: quia sacer est hodie. eō de eta. ꝛ quali. or. a multis.

[c] ¶ Reperitur. In Leuitici. ca. viij.

[d] ¶ Amplificauerit. instituendo ibi. xxiij. sacerdotes: vt quilibet vice sua poneret incensum domino.

[e] ¶ Prohibitus est. Sed mirum est quare hoc dictum est, cum quilibet homicida templum possit construere, non in ferenda. consecrauerit ecclesiam: vt hic dicitur in princi. huius ca. maxime cum olim fuit licitum sacerdotibus interficere: vt. ij. questio. vij. ¶. item cum Balaam.

[f] ¶ Collegerat. ad fabricandum templum.

[g] ¶ In die. viij. respectu secundi septenarij, id est in quintodecimo.

[h] ¶ Si enim. si enim gentiles faciebant hoc, multo magis facere debemus nos. ꝛ sic est arg. q̄ posset unus argumentari ab exemplis infideliū. ¶. xj. q. iij. unde erat otioc. ¶. xxiij. q. iij. quando. ¶. xij. q. j. dilectissimis. ¶. distin. lxxij. non oportet. ¶. xxxv. q. j. ca. j. ¶. xxxiij. q. v. cum caput. ¶. xxj. q. ij. gloria. ℣. crates. ¶. dis. xxj. subinttitur. lxxxvj. distin. non satis. ¶. q. j. hanc consuetudinē. ꝛ distin. xxxv. ab exordio. Arg. cōtra. xij. q. ij. gloria. ℣. negz vero mihi. sed illud loquitur quando imminebant capitui redimendi.

[i] ¶ Ueritas. i. promissorum adimpletio.

[k] ¶ Gratia. i. peccatorum remissio.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ A corepiscopis. dist. lxviij. corepiscopi.
b ¶ Necessitate. Qz hic dr de necessitate, nō refertur ad proximū dictū corepis: sed ad precedens: scz sacratis locis: r est illa necessitas cū aliqs non hz ecclesiā. J.e. concedimus: vt in exercitu, cum tabula tamen consecrata.

1 Alias missas celebrare nulla necessitate licet: sed alia officia ibi fieri possunt: hz nō sit locus sacratus: nec alta re viati cum sit ibi cōsecratuz, fm h.

c ¶ In domib⁹ J. co. vniuerq.
d ¶ In cōcilio. S. dist. lxxx. non opz.
e ¶ Ministeria. Id est officia.
f ¶ Officia. i. officiales persone: sicut clerici qui sunt tales officij. si. dist. lix. si officia. B.
Omnes basilice. ¶ Hec est secūda pars dist. in qua dr q cū misse celebratione debent ecclie dedicari. Jo. de san.
¶ Casus. Oēs ecclesie cum missarū celebratione sūt cōsecrande: et de his que sunt dirute vt superflue in numero vel quantitate, quidcat eps quomodo possint stare et restaurari.
g ¶ Cum missa. qualiter eccle sūt cōsecrande. s. cum missa, ostendit: et dicunt quidam q missa est de substātia consecrationis. h. cōtra. Itē dicit hu. q si eps consecret, et ph̄r cantet missam, cōsecrata erit eccla. Alij cōtra. arg. xxiij. dist. quorundam.

Missa an sit ō cōsecrationis substātia.

h ¶ Possint. Supra. xvj. qō. vlt. si plures. r. q. j. et tēporis. ē. xxj. q. ij. sicut. et cap. precipimus. ē. distinc. lxx. sanctorum. et. ē. x. q. iij. vnio.

ij. ps.

Oē locorum. ¶ Hec est. iij pars dist. in qua. probat per. v. ca. q ecclesia sine licentia pape cōsecrari non debet: quod hodie non tenet. Jo. de san.
¶ Casus. Reprehendunt hic quidā qui ecclesias faciebāt r ꝓsecrabāt sine lnia r ꝓcepto pape. Qō dr in his. v. capi. intelligit de epali ecclesia: vel olim obtinuit cū rare erāt ecclie, r papa dñi ꝓsuli: vel de ea intelligit q sit in epatu alterius: vel cū ppls ad fidem conuertitur.
i ¶ De locoz vero cōsecratione. Cuius authoritate ecclesie sunt consecrande, ostendit Sta. v. capitulis.

xp̄m data est: tēpla dño edificare, et put melius possumus ornare, eaqz diuinis ꝓcibus r sanctis vnctionibus suis cū altaribus r valis, vestib⁹ quoqz r reliquis ad diuinū cultū explendū vtēsilib⁹ deuote r solēniter sacrare, et non in alijs q̄s in dño sacratis ab epis r nō a corepis[a] (q̄ sepe ꝓhibiti sunt, nisi (vt ꝓdictū est) summa exigente necessitate[b]) missas celebrare, nec sacrificia dño offerre debem⁹: r hec si summa necessitas agere cōpulerit, nō in domib⁹[c] offerri ꝓhibita sunt. Si aūt vt legit̄ i cōcilio [d] Nao diceñ. c. xxvij. hi q̄ non ab episcopis ordinati sunt, tam in ecclesijs q̄s in domib⁹ exorcizare nō possunt: multo magis maiores gradus ministeria[e] nisi ab eis qui ad eos gradus sunt ꝓsecrati qb⁹ fungi debēt: officia[f] agi vel sacrificia offerri nō licet. Nz autem (vt paulo superius ꝓlibatum est) oblationes in domibus offerri nō debent, in eodē cōcilio. c. lix. prohibitū habeť, ita: Nō oportet in domib⁹ oblationes celebrari ab epis vel presbyteris.

Item Jginus papa. v. ca.
¶ Ecclesiarū ꝓsecratio absqs missa fieri non debet.
Omnes basilice cum missas debēt semp ꝓsecrari et ecclie destructe. vbi aūt plures sunt q̄s necesse sit, aut maioris magnitudis q̄s vt ex re-

k ¶ Absqs precepto. xij. q. ij. bone rei. Solu. hec quinq; ca. non tenēt hodie: vel fuerunt casualia vel casualia. Vel exandi de ecclesia epali, hz cōtradicat finis illi⁹ ca. cerrū. Jā sicut non pōt mutari de loco ad locum eps. vij. q. j. mutationes, similiter nec fundari episcopalis eccla: vt. xvj. q. j. felix. et capit. precipimus.

¶ Contra j. co. nemo. Quia fieri debeat in hac parte, pape est estimare.

Recepta tē.
¶ Casus. Ecclesia quedam fuit edificata r cōsecrata sine licentia pape et ꝓcepto, r fre tij. quennia ppli erat ibi missa. epūlares illius interdixit ibi officiū: r dū pape hoc scripsit, papa eū de hoc facto cōmēdat: qđ canonibus antiquis et nouis cōcordat. hz ne locus ille iā deo deuotus diu maneat sine officio, ꝓcepit ei vt ecclesia consecretur: et ibi misse desiderāti populo celebrentur.
l ¶ Et in vtraqz parte. in canonib⁹ et preceptis synodalibus.
m ¶ Authoritate. Speciali vel generali.
n ¶ Processūs. Id est frequentationis.
o ¶ Adducta. nō dicit cōsecrata. nā in sequenti verbo cōsecrabis, adueniet: cum semel cōsecrata iterū cōsecrari non possit: nisi in casibus natis. J. sup. c. ecclesie vel altaria.
Addatur. Sub qđ oliue fieri non poterat sine licentia pape. J.e. eccla. sicut nec hodie sine licē-

bus ad eas ptinētibus restaurari possint[p]: episcopi pulcritia modus inueniatur qualiter consistere possint.

Itē Gelasius papa. c. xxxiij.
¶ Absqs precepto sedis aplice noua nō dedicetur ecclesia.
Oe locoz nō ꝓsecratio ne[i] q̄uis superius strictim fuerit ꝓhēsum: mihi q̄z patefactum est q absqz precepto[k] sedis aplice nonnulli sacras ecclesias vel oratoria sacrare ꝓsumant. Idem.
¶ Sine aūcte summi pontificis nouā nō dedicet ecclesia.
Recepta synodalia q̄ ante paucos mēses de sede nra ad quincīa sunt directa: r antiquis canonib⁹ cōsentiūt, r ea ea q̄ min⁹ phanť esse addidim⁹: r in vtraqz[l] pte cōstat sine sūmi principis aūcte[m] ecclesiā nouiter cōdītā nō posse dedicari, teqz ex hac basilica q̄ taliter ad cultū fuerat ꝓcessionis[n] adducta[o], suspendisse missas phabiliter cōputamus: sed q̄ deuotus[p] locus non dz a ministeriozz gr̄a diuina vacuus pmanere[q]: frater charissime eozū martyrū[r] nomine quos relatio cōtinet authoritatis nr̄e, suscepta serie cōsecrabis: vt pploz frequentatio quā illic auide cōuenire mandasti, seruatis regulis ecclesiasticis et canonibus integrum habeat firmata religione conuentum. Idem.

tia episcopi. J.e. nemo. xviij. q. ij. quidam. Archid.
o ¶ Adducta. i. deputata vt ibi fieret diuinuz officium et populi frequentatio.
p ¶ Quia deuotus. Id est deo deputatus.
q ¶ Permanere. Nisi destruat. J.e. ecclie. extra de nouope. nun. cum ex inuncto.
r ¶ Martyrū. Arg. ecclesiā ante cōsecrationem locum deuotum appellari.
s ¶ Relatio. Id est scriptura nobis lata.

Basilicas. ¶ Casus. Nullus episcopus debet consecrare ecclesiam sine licentia pape, vel sibi vindicare clericos alterius iurisdictionis: & hoc continetur in canonibus. et si nos qui sumus domini et conditores canonum volumus eos obseruare: multo fortius ergo inferiores cõtra eos facere vel attentare non debent.

a ¶ Potestatis. ℨ. dist. lxxj. per totũ. ℨ. xx. q. ij. c. j.

b ¶ Cũ em. ordo.

c ¶ Dispẽdio. nota principis priuilegium nulli debere preiudicare: vt not. ix. qõe. iij. nunc vero.

d ¶ Utilitatis. q̃ si dicat, ita seruamus ea q̃ nec alicuius vtilitate ea infirmamus, quia etiam ea que vtilitas suadet relaxari, non relaxamus in preiudicium canonum.

e ¶ Fortasse. fortasse ideo dicit: quãdoq; p vtilitate alicuius statutũ infirmatur. lv. dist. pusieis. l. dist. vt cõstituerentur.

f ¶ Et docere. Et hoc ideo additur, q quedã sequitur Romana ecclesia q non docet sequenda, et ea sequi non cogimur. ℨ. distinc. xj. nolite. argu. pro consuetudine Romana seruãda. instit. de sat. tu. in fi.

Certum est.

¶ Casus. Vegentia in quadam sua possessione sepelirit corpora suorum: et edificauit ibi quoddam oratorium, & illud fecit consecrari preter authoritatẽ dñi pape: sed q̃ nobilis & potens erat illa domina: ideo ad petitionẽ eius intuitu pietatis & misericordie papa dispensatiue concedit ei vt officia defunctorum priuatim ibi celebrent, ꝛ non officia vicinorum, q̃ ibi edificium erat consecratum preter authoritatem dñi pape, & ideo de iure cõmuni debebat ibi officium interdici: quod in principio ostendit, dicens edificatum, id est fabricatum.

g ¶ Processionẽ. i. frequentationẽ populi. ℨ. dist. xxiij. presbyteri. ℨ. xvj. q. vij. frigentius.

h ¶ Corpuscula. Ita eoipso fecit religiosum locum. ff. de relig. l. ij. nam vbicunq; sepeliatur homo voluntate dñi, locus religiosus efficitur. secus si contra dñi voluntatem: vt ea. l. ℨ. si vsufructus.

Non dedicent basilice que preter authoritatẽ apostolice sedis fuerint edificate.

Basilicas nouiter institutas (non petitis ex more preceptionibus) dedicare nemo audeat, nec ambiãt sibimet episcopi vẽdicare clericos alienę potestatis[a]. Cũ em̃[b] decreta venerabilium sanctionũ nos q̃q; magnopere custodire nitamur, ac sine eorũ dispendio [c] etiã illa que, p alicuius vtilitatis[d] cõpendio fortasse[e] videantur laxãda credam[9]: cũq; nos contra salutariũ reuerentiam regulaq; cupiam[9] temere nihil dicere, & cum sedes apostolica superior his omnib[9] fauẽte domino que paternis canonibus sunt prefixa, pio deuotoq; studeat tenere, ꝓposito: satis indignum est quẽq; pontificum vel ordinum subsequentium hanc obseruantiam refutare, quam beati Petri sedẽ & sequi videat et docere [f]. Satisq; conueniẽs sit vt totum corpus ecclesie in hac sibimet obseruatione concordet, quã illic vigere ꝓspiciat vbi dominꝰ ecclesie totius posuit principatum.

Idẽ Joãni epo Sozano.

Publice pfessiones nõ fiãt in oratoriis q̃ pter authoritatẽ sedis apostolice consecrent.

Certũ est q̃dẽ & nostris preceptionib[9] cõstitutũ ne quis in ecclesia aut in oratorio q̃ sedis nostre non legitur permissione dedicatum, pfessionem[g] publicam putaret impendi, ne conditores furtiuis surreptionibus contra regularum statuta prosilirent. Sz q̃ Wegentia spectabilis femina petitoria nobis oblatione suggessit, in possessionibus ꝓpriis suoꝝ corpuscula[h] cõdidisse: frater charissime humanitatis intuitu q̃ priora statuta non maculent [i], funeribꝰ & sepulchris tantum incomprehensis petitorio locis ministeria noueris pio solennitate [k] prestanda, vt defunctoꝝ[l] nomine solummodo diuina celebrentur officia, publica frequentatione & processione cessante.

Item Nicolaus papa Acro & plebi Uienensis ecclesie.

Sine nutu sedis apostolice ecclesia nõ debet instituj.

Ecclesia[m], id est catholicoꝝ collectio, quomodo sine aplice sedis institutu[n] nutu qñ iurta sacra decreta nec ipsa dz abs q̃ preceptione pape basilica nouiter ꝓstitui, q̃ ipsam catholicoꝝ intra semet amplecti cateruam dinoscitur?

Ite ex cõcilio Aurelianẽsi.

Sine designatione epi loci noua nõ dedicet ecclesia.

Nemo ecclesiaz edificet nec anteq̃ episcop[9] ciuitatis suę. Ex quo ecclesia non potest construi sine authoritate Romani pontificis, multo potius aliqua noua secta sine eius authoritate non potest constitui.

Nemo. ¶ Hec est quarta pars dist. in qua dicit & p. Obat per duos canones q̃ null[9] debet ecclesias fundare sine licentia episcopi. Joan. de fan.

Casus. Hactenus ostendit cuius authoritate ecclesie sunt consecrande. Nunc vero ostendit cuius authoritate sunt edificande. Dicit ergo q̃ qui ecclesiam vult construere, coram episcopo ciuitatis debet assignare que necessaria sunt ecclesie: et tunc episcopus per se vel per interpositam personam ibi crucem figat, & atrium deli-

h ¶ Corpuscula. Si locus ille non est consecratus de consensu pape, quomodo vult papa vt in eo diuina celebrentur? si autem vt consecretur, quomodo precipit vt solummodo nomine mortuoũ in eo celebret? nisi forte in penã constructionis facte abs q̃ licẽtia Romane sedis. Vel non petijt vt mos viuis ibi diuina fierent: et sic aliqua ecclesia est in qua non cantat nisi ꝓ mortuis. sic extra de preben. significatum.

i ¶ Nõ maculẽt. id est non preiudicẽt episcopo decreta que dicunt q̃ ecclesia multo episcopo non potest construi vel consecrari: & si contra factũ fuerit, nullum seruitium dei debeat celebrari. ℨ. ca. precepta.

k ¶ Pro solennitate. quasi pro magno beneficio reputer.

l ¶ Ut defunctorũ. Arg. q̃ speciales misse ꝓ defunctis fieri possunt. si mitr ergo dici posset, p vnis: vt dicto ca. significatũ.

Ecclesia. ¶ Casus. Queritur vtrum collegiũ preter authoritatem pape institutum dicatur ecclesia catholica? et respondet q̃ non, cum nec etiam ipsa basilica debeat cõstrui sine licentia pape.

m ¶ Ecclesia. Casus. Ex quo ecclesia non potest construi sine authoritate Romani pontificis, multo potius aliqua noua secta sine eius authoritate non potest constitui.

Nemo. ¶ Hec est quarta pars dist. in qua dicit & p. Obat per duos canones q̃ null[9] debet ecclesias fundare sine licentia episcopi. Joan. de fan.

¶ Casus. Hactenus ostendit cuius authoritate ecclesie sunt consecrande. Nunc vero ostendit cuius authoritate sunt edificande. Dicit ergo q̃ qui ecclesiam vult construere, coram episcopo ciuitatis debet assignare que necessaria sunt ecclesie: et tunc episcopus per se vel per interpositam personam ibi crucem figat, & atrium deli-

n ¶ Instituj. ps sine licentia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gnet: vt sic ecclesia cum fuerit constructa consecretur, et postea atrium aqua benedicta aspergatur.

¶ Nemo ecclesiam Cuius authoritate ecclesie debeāt fundari siue consecrari, ostendit. j. q. ij. placuit.

a ¶ Veniat. Per se vel per alium. arg. j. e. nullꝰ presbyter in ecclesia. arg. xxx. dist. si qꝫ. et j. e. si quis.

b ¶ Crucem. In auth. de mona. §. illud. col. j. et orationes episcopꝰ dicat in auth. de ec. tit. §. si qꝫ autē voluerit. colla. ix.

c ¶ Ad luminaria. In auth. vt nullus faci. ora. do. §. j. colla. v.

d ¶ Custodū. i. sacerdotum et hospitum. eſt de preben. de monachꝫ. et erūt ad minus duo clerici. ? extra de fil. presby. ppōsuit. et vij. q. j. illud.

e ¶ Domū. Quā ꝓplere debet intra quinq; annos, si est oratoriū: si est ptochotrophiū vel xenodochium, intra annum. in autenti. de eccle. tit. §. si do edificationem. colla. ix. Sed quid si episcopꝰ ꝓfecrat ecclesiam vel fundat nō ei assignata dote? Dicit Barto. q episcopꝰ tenet eam dotare. eſt de preb. c. epō. Sed melius est ad hoc tantum fundatores teneri: vt. xvj. q. vij. pie mētis. et ca. si plures. arg. ff. de ritu nup. qui liberos. Et dicit lex q heres fundatoris tenetur. in autent. de eccle. tit. §. si autem. et §. si quis edificationem rerum. nam et successor episcopi prouidebit clerico ordinato: vt extra de preben. cum secundum. Vbi tamen omnes deficerēt, vel si non essent soluendo, tunc dicerem actionē dādam in episcopū. arg. ff. si men. fal. mo. di. l. iij. §. j. ff. de eo. per quem fac est. l. vlt. §. plane.

f ¶ Consecrata. Id est fundata, vel aqua benedicta aspersa.

SI quis basilicam. ¶ Casus. Quidam in possessione sua basilicā construxit, et eam sic ꝓfecrari volebat vt medietas oblationū peruenire ad ipsum: dicit q nullus episcopꝰ debet eā ꝓfecrare sub hac ꝓditione.

g ¶ Diuidat. Arg. q patroni non debēt accipere vel exigere rema vel huiusmodi ab eccla. §. xvij. q. ij. electus. ¶ Contra. §. x. q. j. hāc cōsuetudinē. et ca. qꝫ sacerdotes. §. j. q. iij. ecclesia que pactione.

h ¶ Sub tributaria arg. q non licet dare ecclesie constructe vel construende eam possessionem vbi fundata est, interueniente pactione vt ius patronatus habeatur: quia ipso iure ei debetur etsi non petat vel in pactum deducat: vt. xvj. q. vij. pie. et ca. decernimus. et cap. quicunq;. in prediis tamen collatis potest conditionem apponere vt authoritate episcopi tributum aliquod, vel censum aliquē debeat inde percipere, extra de iur. patro. preterea. §. in dote nō vel in mansos: arg. j. quesito. j. noueri. eſt de cen. sanctum. alias si apposita est conditio: qd iuris sit notatur. j. qo. j. ca. q. Joānes.

venīat[a], et ibidē crucem[b] figat, publice atriū designet: et ante prefiniat q̄ edificare vult, que ad luminaria[c] et ad custodiā et ad stipendia custodū[d] sufficiūt, et ostēsa donatione sic domū[e] edificet: et postq̄ cōsecrata[f] fuerit, atriū eiusdē ecclesie sancta aqua conspergat.

Item ex cōcilio Bracarēsi.

¶ Non cōsecret ecclia que ꝑ questu cupiditatis ædificat.

SI quis basilicā non ꝓ deuotione fidei, sed ꝓ questu cupiditatis edificet: vt quicquid de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat[g], eo q̄ basilicam in terra sua condidit: hoc decetero obseruari dz, vt nullꝰ episcopo rū tā abominabili voto cōsentiat: nec basilicam que non ꝓ sanctorū patrocinio, sz magis sub tributaria[h] conditione est condita. audeat consecrare.

Item Felix episcopꝰ omnibꝰ orthodoxis.

¶ Sacrificia nō nisi sup altare ꝑ loc̄ deo ꝓsecrat̄ offerant.

SIcut non alij[i] q̄s sacrati deo sacerdotes debent missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre: sic non in alijs q̄s in dño cōsecratis loc̄. i. in tabernaculis diuinis preclibus a pōtificibꝰ deliberatis[k] missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas[l]. Satius est ergo missam non cantare aut non audire, q̄s in his locis vbi fieri non oportet[m], nisi ꝓ summa necessitate ꝑtingat, quoniam necessitas[n] legem nō habet. vnde scriptum est: Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quē videris: sed in omni loco quem elegerit dñs deꝰ tuꝰ. In domibus tamen ab epīs siue presbyteris oblationes[o] celebrari nullatenus licet[p].

Item ex concilio Triburiēsi.

¶ Non nisi in locis sacris missarum solennia celebrentur.

MIssarum solennia non vbiq;, sz in locis ab episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda esse censemus.

Item Clemens.

¶ Precibus diuinis consecrētur ecclie.

Clerici duo ad minꝰ debēt esse i ecclia. ? Dic. i. rector: et minister. ad hoc eſt devi. et hone. cle. c. iij. sic etiā logē de cre. H. allega. ꝓposuit. Ecclia sine dote cōsecrata a q̄ dz dotari. v. ps.

Pfont nō exigant vt nīa ab eccl'ia.

Sicut non. ¶ Nec est. v. paro dist. in qua. ꝓbatur quod puto ꝓbauerat in parte prima, sz q̄ nullꝰ debet celebrare nisi in sacratis locis, nisi tempore necessitatis quo potest celebrari sub aere vel tentorio: nō autem in domo, sm Jo. de san.

¶ Casus. In his quinq; cap. legitur quod ostēditur q̄ missa non est celebrāda nisi in locis sacratis. Probatur ergo hic authoritate veteris testamenti q̄ missa celebrari non debet nisi in ecclesijs consecratis ab episcopis, nisi causa necessitatis, sicut nec alij q̄s ꝓsbyteri debēt celebrare. Se-

i ¶ Sicut non alij. repetit quod in. j. ca. huius distin. dictum est in quinq; ca. seq. idem in autenti. de eccle. tit. §. si quis. col. ix.

k ¶ Deliberatis. i. consecratis.

l ¶ Necessitas. q: si necessitas vrgeat, sub diuo ? aut sub tentoriis licet. j. e. di. cōcedimꝰ. nisi forte sit oratorium in domo sua: vt. j. e. dist. c. vniculq;.

m ¶ Nō opz. C. de sen. et inter. om. iud. cū sentētia.

n ¶ Necessitas. i. non est subiecta humane constitutioni, immo excusat qō contra eam fit. j. di. iij. sanctū. eſt de reg. iur. quod nō est. sed nulla necessitas excusat in diuina constitutione ꝓhibitū: vt. xxxij. q. v. ita ne. verꝫ tamē videtur q̄ si oratoriū sit in domo sua, possit licite ibi missa celebrari v: gēte necessitate. arg. §. ca. si qꝫ etiā. vt. j. e. dist. concedimus. et ca. vniculq;.

o ¶ Oblationes. sc̄z eucharistie.

p ¶ Licet. nisi necessitas cogat.

a ¶ Ecclesias. ¶ Idem.xxj.q.vij.ecclesias.
b ¶ Loca.ff.de arbi.si cum dies.§.si arbiter.
h Icergo.¶ Casus. In hac vita est locus merendi ⁊ sacrificandi: sed misse non debēt celebrari nisi ep̄s consenserit, vel consecrauerit ecclesiam.
c ¶ Ubi agēdi.s. xiij.q.ij.tempus.
d ¶ Jusserit. Supra.xc.distin. nulla ratione.
e ¶ Regulariter. Hic colligit ꝙ que fiunt ab hereticis: intrusis, ⁊ irregulariter ⁊ ordinatis non habēt vigorē. xij.qō.ij.alienationes.vij.q.j.factus s.xxv.qōe.j. omne qd.s.xxxij.qōe.v. preceptum.
f ¶ Tenente. vcz ciuitatē. quasi non deposito vel suspēso, vel q̄ renūciauerit.extra de or.ab epi. qui re.epi. requisiuit.
S Olēnitates. Hec ē.vj.ps dist.in qua probatur ꝙ si dubitatur vtrū ecclesia sit cōsecrata, potest consecrari.et hoc probat per duo capit. Joan.de fan.
¶ Casus. Dicitur in hoc ca.ꝙ solēnitates dedicationū ecclesiarū singulis annis sua die debent celebrari: et si de cōsecratione ecclesie dubitet, debet consecrari: nec hoc habet ꝑ iteratione. Testib⁹ igitur vel scriptura probet ecclesia cōsecrata.
g ¶ Solēnitates. de anniuersaria solennitate dedicationis ecclesiarum ⁊ episcoporum duobus ca.ostendit, quod tamen dicitur de ep̄is, non obseruatur hodie nisi a papa.
h ¶ Scriptura.ar.qd testibus vel scriptura ꝓbari nō pōt, ꝑ infecto haberi debere.C.cōi diui.si maior.ꝯtra.C. fami.hercis.nō ideo.ꝯ.C.de rei ven.indicia. ‡ ꝯ.etiā si inueniantur in libris ecclesie, credēdum est, vel in lapide. argu.xxiiij.q.j.sane.in prin. Dic scripturā in certis casibus requirendā.ij.q.j.legum. vel appellatione scripture ⁊ testium omnes probationes intelliguntur.
i ¶ Nec testes. vel testis vnus, sicut cōtingit in baptismo.J.di.iiij.paruulos. Sup hoc enim facto crederet vni testi, nisi inde verteret contentio, ⁊ sufficit ibi testimoniū de auditu.arg.xxij.q.v.hoc videt.ex̄ d testi.cog.puenit.

Ecclesias[a] per congrua ⁊ vtilia facite loca[b] que diuinis precibus consecrari oportet, et nō a quoq̄ grauari. Item.

¶ Sacrificare, missas celebrare non licet nisi in locis a deo sacratis.

Hic ergo, id est in p̄senti vita positos, oportet nos agnoscere volūtatem dei vbi agēdi[c] et sacrificādi locus est: qm̄ in alijs locis sacrificari, et missas celebrari nō licet, nisi in his quib⁹ ep̄s iusserit[d], aut ab episcopo regulariter[e] ordinato, tenēte[f] videlicet ciuitatem, cōsecrata fuerint. aliter enim non sunt hec agenda nec rite celebranda.

Item Syluester papa.

¶ Abijciātur sacerdotes qui in locis non sacratis missas celebrare presumunt.

Nullus p̄sbyter missas celebrare presumat nisi in consecratis ab ep̄o locis, qui sui particeps decetero voluerit esse sacerdotij.

Item Felix papa omnib⁹ orthodoxis.

¶ Singulis annis dedicationum solēnitates celebrētur: ⁊ cōsecret etiā ecclesia de cuius cōsecratiōe dubitatur.

S Olennitates[g] dedicationum ecclesiarū episcoporū ⁊ sacerdotū p singulos annos sunt celebrāde. ¶ De ecclesiarum cōsecrationibus quotiēs dubitat, vt nec certa scriptura[h] nec testes[i] existāt a quib⁹ consecratio sciatur, absq̄ vlla dubitatiōe scitote eas esse cōsecrandas: nec talis trepidatio facit[k] iterationē quoniam nō monstratur esse iteratum[l] quod nescitur esse factum[m].

Itē Gregori⁹ papa de eodē.

¶ De eodē: ⁊ ꝙ octo dieb⁹ dedicatio num solennitas est celebranda.

S Olennitates ecclesiarū dedicationū ⁊ sacerdotū per singulos annos solēniter sunt celebrāde: ipso domino exemplū[n] dante, q̄ ad festū dedicationis tēpli, oībus id faciēdi dās formā, cū reliq̄s populis eandē festiuitatem celebraturus venit: sicut scriptum est: Facta[o] sūt encenia[p] i Hierosolymis, ⁊ hyēs erat: ⁊ ambulabat Jesus in tēplo in porticu Salomonis. Q̄ aūt octo dieb⁹ encenia sint celebranda in libro regū ꝑlecta dedicatione tēpli reperies. Itē ex concilio Meldeñ.ca.viij.

¶ Cōsecrent ecclie de quarū cōsecratione dubitat.

Ecclesie vl altaria[q] que

ff.de aqua plu.arcen.in summa.§.idem labeo.
k ¶ Facit.⁊ dicit ep̄s. Si consecrata es, non reconsecro sed si non ⁊c.de bap.⁊ eius effec.ca.ij.
l ¶ Iteratum. Nota id quod non apparet, dicitur nō esse.ff.de contrahen.emptio.in lege.
m ¶ Factū. Arg. contra clandestina coniugia.s.ꝙ taliter cōtrahētes possunt cū alijs cōtrahere, cū talia cōiugia sint incerta: vt xxx.q.v.§.his ita. ⁊.lxviij.dist.pbri.
S Olēnitates. ¶ Casus. Q̄ solennitates dedicationū ecclesiarū debeāt singlis annis fieri, ꝓbat authoritate dñi, qui hierosolymis cum populis dedicationē tēpli celebrauit ⁊ ibi encenia id est festiuitates dedicationuz octo diebus celebrauit: sicut legit in lib. Regum. Et not.ꝙ cū ecclesia primo dedicat: dz fieri celebratio octo dieb⁹: sed non fit ꝓpter negligentiam clericoꝝ: sicut Hug.dicit.
n ¶ Exemplum. nā ei⁹ operatio nostra est lectio: vt.s. ij.q.j.deus. Joan.
o ¶ Facta.ter fuit templū consecratū. primo in septēbri: vt.s.e.c.j. Secūdo in martio sub Dario: ar.j.q.j.ꝓpheta. Tertio sub Juda Machabeo i Decēbri. Et ideo dic hyems erat. x.e. Tēplū hierusalē ter cōsecratū fuit. iij.reg. viij.g.
p ¶ Encenia.i.in nouationes. nā enceniare est nouam rē in vsum ducere. ⁊ est vulgare cāpanie vsq̄ Romam. vij.ps
E Cclesie. ¶ Hec est septima pars in qua probat per vij.capi.ꝙ si ecclesia fuerit execrata, debet consecrari. hodie tamen non consecratur, sed recōciliatur per episcopū cum aqua per illū benedicta: et non per alium: nisi caderet vel arderet. extra eo.tit.ca.j.ij.et.iij.et vlti. Joan.de fan.
¶ Casus. His septē ca.ostenditur quibus casibus ecclesie debeant reconsecrari: vt patet hoc ca.
q ¶ Uel altaria.his.vij.ca.docet quibus casibus ecclesie sunt reconsecrāde.et assignāt quidā sex casus. Unus quādo dubitatur de cōsecratione: vt hic.c.j. Item quando motū est altare maius. ‡ Item propter homicidium. Itē qñ est exusta: ‡ aut si parietes de nouo sunt fundit⁹

‡ .j.e.si motū.
‡ .j.e.ecclesias. Ecclia i sex casib⁹ est recōsecrāda.

reparati. Item propter adulteriuz: vt traditur .j.e.ca.si motum. & ca. seq. & cap. de fabrica. Alij dicunt q̄ quādiu maius altare eit immotum, id eſt q̄ nec tabula altaris vel moueatur vel enormiter frangatur: licet eiā parietes eccleſie funditus perirent, non tamen eccleſia ſit reconſecranda: vt .j. ea. de fabrica. Alij dicunt quibus con cordat ꝟbu. q̄ alia ſit ꝓſecratio ecclie, alia altaris. & ſi altare, id eſt tabula ſuperior moueatur vel enormiter leda tur: ipm altare tan tum cōſecretur, et nō eccl'ia: vt extra de conſecra. eccle. vl' alta. ad hec. Similiter ſi eccl'ia deſtruitur et non altare: tunc eccl'ia reconſecretur et non altare. ſed propter adulteriū vel homicidiū nō recōſecretur eccleſia: vt extra de ꝓſe. eccle. vel alter. ꝓpoſuiſti. extra de adulc. ſignificaſti.

Conſecratio eccle & altaris eſt diuerſa.

a ¶ Que ambigua. ff. di. lxviij. ℋq̄ ergo. i. de quarum conſecratione ambigitur.

b ¶ Superflua. in quibus reliquie non ſunt. j. eo. placuit vt altaria.

ambiguaª ſunt de cōſecratione, conſecrentur: & ſuperfluaᵇ altaria deſtruantur.

Item Jginus papa.

¶ Quādo eccleſia eſt iterum conſecranda: et ſalibus tantū exorcizanda.

Si motū fuerit altare[c], denuo conſecret eccleſiaᵈ: ſi parietes mutantᵉ, & nō altare, ſalibꝫ tm̄ exorcizetur. ſi homicidio vel adulterio eccleſia violata fuerit, diligentiſſime expurgetur, et denuo conſecretur[f].

Item ex Niceno concilio.

¶ Eccleſia ſemel deo cōſecrata, q̄n eſt iterum cōſecranda.

Eccleſis ſemel deo conſecratis nō dz iterū cōſecratio adhiberi, niſi aut abigne exuſteᵍ: aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcz ſeminēʰ pollute fuerint: q̄ ſicut ifans a qualicunqꝫ ſacerdote in nomine ꝑſ et filij et ſpiritusſancti baptizatus, nō debet iterū baptizariⁱ: ita nec locꝰ deo dicatus, iterum conſecrandus eſt, niſi ꝓpter eas cauſas quas ſupertus nominauimus, ſi tm̄ fidem ſancte trinitatis tenuerint qui eum conſecrauerūt.

Item Joannes papa.

¶ De eodem.

Eccleſias arrianorumᵏ vbicūqꝫ inueneritis catholicas, eas diuinis precibꝰ et operibus[l] abſcꝫ vlla mora cōſecrateᵐ: ſicut & nos fecimꝰ cū ꝑ cauſa Theodorici regis cōſtantinopoli fuiſſemus.

Item in dialogo Gregorij.

¶ De eodem.

Arianorū[n] eccleſia in regione vbis huius q̄ Subura dicit, cū clauſa vſq̄ ad biēnium pmāſiſſet: placuit vt in fide catholica (introductis illuc beati Sebaſtiani et ſancte Agathe ꝙginis & martyris reliqis dedicari debuiſſet: quod et factum eſt.

Item Agapitus papa.

Agapitus papa vas catholicum, euāgelij tuba, preco iuſtitieº, ſacra altaris ſediſcꝫ velamina ſacrile-

¶ Celeſtin⁹ ꝛc. ¶ Cal'. Statuitur ꝙ ſicut in Fans nō debet iterū baptizari, ſic et eccleſia iterū ꝓſecrari nō debz: niſi fuerit exuſta, vel homicidio vel fornicatione pollutа: dum modo in forma eccleſie fuerit conſecrata. Deleuit, id eſt abluit: & in forma eccleſie conſecrauit.

g ¶ Exuſte. Ꝓ maioꝛi parte: alias ſecus. arg. ff. de cōtrahend. emp. domū. cū ſꝛz ita comburit ꝙ deſtruat, vel decruſtat interius et exterꝫ: nec execrat. cōſecrato eſt eccleſie maxime conſiſtit in unctione exteriori, et communione & diſpoſitione lapidum.

h ¶ Semine. per coitū emiſſum per adulteriū vl' ꝑ fornicationē. nā ſi per ſomniū vel coitum cum vxore emittatur, non ideo reconſecrabitur eccleſia ſm̄ ꝟbug.

i ¶ Baptizari. ℨ. diſt. lxviij. ſicut. ℨ. xxxj. q. vij. quēadmodū. j. diſt. v. dicit. ℨ. j. q. j. hi q. & j. di. iiij. hi q apud. C. ne ſac. bap. l. j. ſi tm̄ in fide ſcē trinitatis eccleſia ab ea cōſecrata ſit, recōſecrāda nō eſt. Sed q̄ tenēt ꝙ eccl'ia in forma eccl'ie cōſecrata ab hereticis, nō ſit recōſecranda: ꝓpter ſic exponūt ꝙ ſi cōſecrauerūt in illa forma que prefcribitur fidē ſancte trinitatis. Sequētia vero ca. intelligunturin ſecundo caſu quādo Arriani non cōſecrant eccleſias in forma eccleſie. nam quidā eorum faciebāt ſacra in forma eccl'ie, et quidā non: quod habet in illo. ℨ. ſed. j. ℨ. ſed notandum. & c. ſi quis confugerit. & c. Arrianos.

k ¶ Celeſtinus arrianoꝝ. qui nō in forma eccl'ie cōſecrate erāt: vt .j. q. j. Arrianos. & ita intelligē ea. ſeq.

l ¶ Precibꝰ et opibꝰ. ℨ. agit cōſuetudinē olim̄ talis ecclie q̄ arrianos chriſmatꝫ vncriōe ſuſcipit: vt .j. di. iiij. ab omni qua. ſecꝰ aūt occidētalis agere cōſueuit: vt in predi. ca.

m ¶ Cōſecrate. nō erāt ꝓſecrate niſi eſſet ꝓſecrate i forma eccl'ie vl' qm̄ abſcꝫ reliqis eccl'ias ꝓſecrabāt: & ideo eccl'ie cōſecrate nō erāt, ſꝛz recōſecrabāt: vt .j. e. arrianoꝝ.

n Arrianorum. ℨ. diſt. iiij. ab abriqua.

o Agapitus. ¶ Preco iuſtitie. Preconis enim officium ſuſcipit quiſquis ad ſacerdotium accedit: qui

vt.S.xliij.distin.sit rector.

a ¶ Fabulis. Fabulis dicit, qz preter formã ecclesie.

b ¶ Deleuit.i.purgauit. Uel deleuit.i.ablui, et in forma ecclesie consecrauit ecclesie.

De fabrica. ℔ Caluus. Due questiones siue consultationes facte fuerunt Julio pape. Prima ē an ecclesia quondam consecrata debeat denuo cõsecrari si eius fabrica diruta fuerit z reparata. Scõa est, an ecclesia cõsecrata si de altari reliquie ablate fũt, iterum debeat consecrari. Prime questiõi respondet dicens q̃ non debet ecclesia iterũ p̃secrari: sed cantari debet missa: et erit loco cõsecrationis. Secundo rñdet dicens q̃ reliquie debent ibi reponi: et ecclia. i. altare vnde fuerũt ablata, denuo cõsecrari. Ponit ergo in principio questiones: et postea subijcit solutiones et dicit hug. in eo loco. i. altari.

c ¶ De fabrica. sez que situm est.

d ¶ Instaurãda. Id est reconsecranda. de reconsecranda em̃ querebat.

e ¶ Sanctuaria. id est reliquie sanctoꝝ vel altaria.

f ¶ Nõ fuerint dimissa. qz inde erãt ablate reliquie.

g ¶ Officere. Quia ex quo semel consecrata fuit semper manfit.

h ¶ Scimus tantum esse. i. obtinere vicem cõsecrationis, id est reconciliationis.

i ¶ Etideo si qua. Modo melius aperit cõnes.

k ¶ Innouata. hoc intelligit ꝙ cum non simul, sed successiue parietes destructi sunt, et successiue reparati. tũc enim ecclesia intelligitur eadem. argu. ff. de leg. j. l. qõ in rerum natura. ff. de iudi. ꝓponebat. secus vero si simul parietes funditus corruant: qz tunc consecranda est fm eum: iz altare motum non sit: qz alia est cõsecratio ecclesie, alia altaris. Hic ergo arguit q̃ eadẽ sit ecclesia post reparationem, cum non reconsecretur. sed cõtradicit lex ff. de verb. oblig. inter stipulantem. ℣. sacrum. que distinguit inter domũ z nauem: z videt velle q̃ eadem sit nauis post refectionem: sed non eadẽ domus. sed potest dici q̃ aliud sit in ecclia cõ in domo priuata, qz ecclesia nauis cõparatur. xxiij. q. j. nõ turbat. xl. dist. ante oia. iz si subditer volum̃ ꝓcedere, nõ est eadẽ eccla: iz vtilitas exigit vt eadẽ censeatur: nec vez sacrm cõsecrationis iteretur. arg. ff. de ser. vrb. pred. l. seruitutes. ℣. si sublata.

l ¶ Totius. i. perinde est veneranda ac si tota cõsecrationis solennitas esset adhibita.

m ¶ Si vero. q. d. predicto casu non debent reconsecrari: sed in isto sic: iz cum mouetur altare.

n ¶ Ablata sunt. Moto altari.

o ¶ Sctificatiõis. i. aspersiõis aque tm̃, z misse celebratione: cũ altare nõ fuerit motũ: iz reliquie sunt ablate.

Nullus pbr. Hec ē. viij. pars di. in qua ponit qd iuris sit de hymnis vel oratoriis quib⁹ motui sepe liebant. z probat p. xj. ca. q. nullus dz per se ponere altare, nec celebrare in oratoriis sine licentia episcopi. Jo. de fan.

¶ Caluus. In ecclesia consecrata non debet fieri altare, nisi qb epis loci cõsecrauerit, vel consecrari permiserit: nec de ecclesia non cõsecrata debz qs dicere cõsecratam qb q̃ fecerit, si clericus est degradetur. si laicus, anathematizetur.

p ¶ Nullus pbr. Ubi altaria sint erigenda: et qualia esse debeant: et qs ecclesias liceat consecrare: z in quib⁹ liceat missas celebrare: qb⁹ ex causis loca sanctoꝝ liceat mutare. xj. ca. ostendit.

q ¶ Ab episcopo. ℣. dist. lxviij. ℣uis.

r ¶ Fingar. Ut dedicatũ esse dicat quod nõ est, vel reliquias dicat esse que non sunt.

s ¶ Degradet. Ar. eos esse deponẽdos ab ordinib⁹ q̃ fingunt vel dicũt se hẽ ordines cũ non habeãt. ex de cle. non ordi. mi. ca. j. ℣. l. dist. ex pentẽtibus. ℣. dist. lij. solicitudo. z sic punitur qui se gerit pro milite qui non est miles. ff. ad. l. cor. de fal. eos. ℣. qui se pro milite gessit.

Lacuit. ¶ Caluꝰ. Quidã ꝓpter sõnia z inanes causas construebãt altaria in agris z in villis sine reliquijs sctoꝝ. ire precipit hic vt ab epis destruant: vel si forte ꝓpter scandalum ppli ab epis non possint destrui, populus admoneatur vt illa loca debeat euitare. Habitationis alicuius sez martyris.

t ¶ Passim. nõ in ecclesijs, sed passim per agros.

v ¶ Reliqe. ar. sine reliquijs ecclesiã nõ esse cõsecrãdã vt. ℣. ea. dist. de fabrica. z tamen sufficit corpus dñi.

x ¶ Tumulꝰ. arg. aliqd ee ꝓponẽdũ ꝓpt tumultũ z scandalũ: vt. l. di. vt ꝓstituerẽt. z. c. de his ℣o. sic. ff. de si. ca. l. pen.

y ¶ Probabiliter. i. solenniter.

z ¶ Habitationis. qz homo sctificat locũ. xl. di. multi.

Sub. vt altaria dedicata de vtro q̃ ei ꝓbatur intelligi.

Ecclia successiue reparata non est reconsecrãda.

Nec sequitur Birchi. non vt sustinẽda ꝓ ea q̃ habẽtur l. l. q̃d tñ.

Gerẽs se ꝓ milite qui non est punit.

H. in. ca. ui. ff. ꝙmodo vsuf. amit.

gis Anthemij illecta fabulis suis catholicis ꝑcib⁹ deleuit.

Item Julianus papa.

¶ De eodem.

De fabrica c ℣o cuiuslibet ecclie si diruta fuerit, instaurãda d: et si in eo loco consecrationis solennitas debeat iterari, in quo sãctuaria e nõ fuerit f: nihil iudicam⁹ officere g si per eam minime iactet aqua exorcizata: qz in cõsecratione cuiuslibet ecclesie in qua spũscti arra nõ ponit celebritatẽ scimus h tm̃ esse missarũ: et ideo i si qua sanctorũ basilica a fundamentis fuerit innouata k sine altaris motione, sine aliqua dubitatione cũ in ea fuerit missarũ solennitas celebrata, totus l cõsecratio sctificatiõis implebitur. Si vero m sanctuaria q̃ habebat ablata sunt n: rursus coꝝ depositione et missarũ solẽnitate reuerentiam sctificationis o accipiet.

Item ex decretis Hormisde pape. cap. x.

¶ Absq; epi pmissu in ecclia cõsecrata nõ erigatur altare.

Nullus pbr p in ecclia cõsecrata aliud altare erigat, nisi qd ab epo q loci fuerit sctificatũ vel permissum: vt sit discretio inter sacrũ et non sacrum: nec dedicatione fingat r nisi sit: qd si fecerit, degradet s si clericus est. si vero laicus, anathematizetur.

Item ex conci. aphricano. ca. j.

¶ Euertãtur altaria que sine sanctoꝝ reliquijs eriguntur.

Placuit vt altaria q̃ passim t p agros z per villas tanq̃ memoriale martyrũ constituũtur, in quibus nullũ coꝝ aut reliquie u martyrum condite probãtur: ab epis qui eisdẽ locis ꝓsunt, si fieri põt euertant. si aũt hoc ꝓpter tumultus x populares non fiunt, plebes admoneant ne illa loca frequẽtent: vt qui recte sapiũt, nulla ibi superstitiõe deuincti teneãtur: et ideo nulla memoria martyꝝ ꝓbabiliter y accipiat, nisi aut vbi coꝝ et reliquie certe sunt: aut vbi origo alicuius habitationis z vel possessiõis vel passionis fidelissimi

de hoc plene no. est ō elec. dū Archi.

¶ Origine. Arg. originē rei & principiū spectādum: vt. ℟. xvj. q. iij. si sacerdotes. ℟. j. q. j. principatus.

Ecclesiam in qua. ¶ Consecrare. Ante electionē cadaueris ipsius pagani.

¶ Celebrare. Huius cōstitutionis ratio est: quia insti deles viui ab eccle sia repelluntur: vt xxj. distin. cleros. & dis. xxv. pericu. ergo mortui: quia quibus viuentibus ecclesia non cōmunicat, et mortuis cōmunicare nō po test: vt. xxiij. qō. ij. ca. j. Sed quid di ces de muliere pre gnante mortua? Quidā dicunt q̄ sepelienda in ecclesia q: fer⁹ est pars vē tris. J. distinc. iij. si quid. ff. de ven. in hug. q̄ ſpi. j. ℟. j. cōsueuit no. h q̄ tamē aperiri, & fetus extrahi, et ex mulier pgnās mortua vbi sepelienda. ℣ vt B. ysp. et

a Vnicuiq; ¶ Oratoriū. Non sacrū.sacrū autē sua authoritate facere nō licet,nisi authoritate episcopi.s.ea.dist.nemo.xviij.q.ij.quidā.

b ¶ Non licet. Nisi ꝑ summa necessitate: ꝑ tamē cum consensu episcopi: vt.j.eo.si quis etiam ꝛc.

c ¶ Clericos. ¶ Qui ministrant.i. ministeria et officia in horis diurnis vel nocturnis exercent.

Si quis etiā. ¶ Cap. Statuitur hic vt si qui remoti sunt nimis ab eccl'ia parochiali,propter laborem suum ꝛ familie sue audiant missam in minoribus festiuitatib⁹ in oratorijs suis:s; in precipuis festiuitatibus missam audiāt in suis parochialibus ecclesijs. Clerici vero qui contra hoc fecerint,nisi episcopo permittēte, excōmunicent.

d ¶ Si quis etiā. s.xij.q.j.futurā.s. xvj.q.j.quicunq;.ꝛ q.ij.si quis.

e ¶ Oratorium. hoc exaudi de oratorio priuato: sec⁹ in oratorijs alijs q̄ popul⁹ facit: vt ex de eccle.edi.ad audiētiā.nā ibi in festiuitatib⁹ celebrare licitum est.

f ¶ Propter fatigationem. Argu. ꝓpter difficultatē loci vel itineris aliquid tēperari, qd̄ al's obtinet generaliter.ex d̄ eccle.edi fi.ad audientiā. s. disti.lxiiij.c.j.s. di. lxiij.cū longe.s.di. xciij.iuxta sanctorum.s.xiij.q.ij.vbi cunq;.ꝛ.j.cap. ꝓxi. tribus.

Trib⁹. ¶ Hec est.ix. pars dist.in qua loquitur magister de translatione reliquiarū et ecclesiarum. Jo.de fan.

g ¶ Difficultas. Ut pro aeris intemperie:vt.lxxiiij.di. quotūdam malorum.nam propter malitiā populi transfertur sedes.xxv.q.ij.ita nos.propter malitiam populi ꝓpt episcopus renunciat dignitati.extra de renun.nisi.ver. propter malitiam plebis. Quarta causa est quare transfertur ecclesia,scilicz causa meliorationis: vt.xvj.quest. vij.ca.antepenulti.

h ¶ Corpora. ¶ Si consilio.ff.de reli.ossa.in princi.

i ¶ Principis.i.pape. ꝑ xviij.q.ij. definimus. et hoc verū est cum corpus traditū est iam perpetue sepulture.C.de reli.l.vlti.nisi necessitas imminear.tunc enim sufficit authoritas presidis prouincie. C.eo.l.j.si.autē nō est traditū perpetue sepulture, bene pōt trāsferri sine authoritate alicuius ad alium locum.C.eod. titu. si necdum.

Ligna eccl'ie. ¶ Hec est decima pars distinct. in qua probat magister per sex ca.q̄ ligna vetusta ecclesie ꝛ alia vestimēta et ornamenta non debēt redire ad humanos vsus. Joā. de fan.

k ¶ Ligna. De lignis eccl'ie destructe ꝛ oib⁹ vtensilib⁹ ecclesie reuerēter vtēdis istis sex capitulis sequentib⁹ ostenditur.

l ¶ Ad aliud. ex de re.permu. mācipia.ff.de rei ven.q̄ religiosis.

m ¶ Vel ad profectum. Non tamen indifferenter, sed vel in capitulo, vel in dormitorio, vel i alijs religiosis locis:nō in coquina, vel in vineis pastinandis.

Additio. Id est colendis.de hoc legitur ꝛ notatur.xiiij. qōne.j.§. ad hoc. versicu. constitui stis ꝛc.

n ¶ In laicorum opera. Argumen. que semel cōsecrata sunt,non debere redire in vsus laicorum.s.xix.q.iij. q̄ semel.xvij.q.vlti. questi sunt.argu.contra.s.dist.liiij.ex antiquis.ꝛ cap.si seruus.ꝛ ca.frequens.

o Altaris palla. Palle dicunt vestimenta altar.i. syndones ꝛ corporale:que qr sunt quadrāgule, ideo dicunt palle a quodā muliebri pallio quadrāgulato qd̄ pallia dicitur.ita dicit H.P.

p ¶ Velum. Pannus est qui pendet super altare, vel cortina ante H.P.

Sedes trāsfertur ꝓpt malitiā plebis.

Si vero dicatur principis .i. regis vel ipatoris localr intelligit, scilz vbi nō posset hoc esse sine scādalo si fieret sine ꝯsilio ꝑncipis, et speciali ter de ecclesijs q̄rū est patronus fm hu.

¶ Chrismatis vnctione et sacerdotali benedictione sacrantur altaria.

Altaria placuit nō solū vnctione chrismatis,s; etiam sacerdotali benedictione sacrari.

Itē ex ꝯci. Aurelianeñ.c.iij.

¶ In priuat⁹ oratorijs lz orare,s; nō missam celebrare.

Vnicuiq; fideliū in domo sua oratoriū [a] licet habere ꝛ ibi orare:missas autē ibi celebrare non licet [b].

Item ex sexta synodo.

¶ In priuat⁹ oratorijs absq; consensu episcopi nullus ministrare presumat.

Clericos q̄ ministrant [c] in oratorijs que intra domos sunt cum consensu episcopi loci hoc facere precipimus:si quis vero hoc non obseruauerit,deponatur.

Item ex cōcilio Agathensi.

¶ Qui extra parochias habet oratoria,his dieb⁹ ad parochias redire cogantur.

Si q̄s etiā [d] extra parochias in q̄b⁹ legitimus est ordinariusq; conuētus,oratoriū [e] habere voluerit:reliquis festiuitatib⁹ vt ibi missam audiat ꝓpter fatigationē [f] familie,iusto ordine ꝑmittim⁹: pascha ꝟo,natali dñi,epiphania, ascēsione dñi,Pētecoste,ꝛ natali sancti Joānis baptiste:ꝛ si qui maximi dies in festiuitatibus habent,nō nisi in ciuitatibus aut in parochijs audiant.

Clerici ꝟo si in his festiuitatibus quas supra diximꝰ(nisi iubente aut permittente episcopo)ibi missas celebrare voluerint,a cōmunione priuētur.

Item Augustin⁹ Ignaro.

¶ Quibus ex causis loca sanctorum mutanda sunt.

Trib⁹ ex causis loca sanctoꝝ trāsmutāda sunt. Prima,cū necessitas persecutoꝝ loca eoꝝ grauauerit. Secunda,cū difficultas [g] locorum fuerit. Tertia,cum malorū societate grauantur.

Item ex ꝯcilio Magotieñ.

¶ Qñ alicui corpora sctōꝝ de loco ad locū trāsferre nō licet.

Corpora sanctoꝝ de loco ad locū nullus transferre presumat sine consilio [h] principis [i] vel episcopoꝝ,sanctaq; synodali licentia.

Item Iginius papa.

¶ In vsus laicoꝝ nō lz ꝯuerti ligna ecclesie dedicata.

Ligna [k] eccl'ie dedicata nō debēt ad aliud [l] op⁹ iungi,nisi ad aliā ecclesiam:vel igni sunt comburenda,vel ad profectum [m] in monasterio fratribus:in laicorum [n] opera non debent admitti.

Item Clemens papa Jacobo Hierosolymitano epō.

¶ Vestimēta sacra ꝛ vasa pre vetustate consumpta,incēdantur:et cineres in loca occulta proijciantur.

Altaris palla [o], cathedra,cādelabrū ꝛ velū [p]

Emo. ¶ Cassus la altaris sepeliatur: si quis hoc fecerit, vel fieri permiserit diacon' tribus annis z sex mensib', presbyter. x. annis, et sex mensibus suspendatur. Et additur qualiter, et a quibus, et vbi cortine linteamina debeant lauari. Pallas. i. corporalia. Mense, id est altaris.

a ¶ Mortuũ. laicũ, nã clerici mortui bene indũnt vestib' sacris. xiij. q. ij. nullus.

b ¶ In mẽsa dñi, id est ad mẽsam domum cõponẽdã qõ ad ipsum diaconũ spectat. ar. xxv. di. perlecti, z di. xcij. diacon. vel forte est illa vbi sacerdos post consecrationẽ z manducat, vel forte palla cui involuit calicem et abstergit.

c ¶ Negligenter. Ar. negligentia vt factum puniendã. xxv. q. j. nulli fas.

d ¶ Anathemate. id est suspensione: † nõ em dz anathematizari p tali causa.

† Subaudi separatione a corpore z sãguine christi, a ministerio altaris, z forte ab oi officio ecclastico. ẽ. j. q. f. reperiunt hic.

e ¶ Excõicat'. i. a cõione remotus: et ita habes hic penam non admonẽtis prelati: nam alibi dicit. Vel si non sparserint' etc. xlij. dist. dispẽsatio. Ite per hoc cap. videt reprobari intellectus quorũdã qui habes in illo cap. j. q. j. quicquid inutilibus. nam ibi propter negligentiã nõ excõmunicabit pbyter nisi per quatuor menses.

f ¶ Et vela. i. ornamẽta altaris. vel vela. i. cortine. Vnde hodie derogatum est cõsuetudine generali.

g ¶ Non foris. i. ab aliis segregata et est scõa vestis sacerdotalis. ‡

‡ Alij dicũt q̃ est ornamentũ calicis, i. precipitur hic ne mortuus in palla altaris sepeliatur: si quis hoc fecerit, vel fieri permiserit diacon' tribus annis z sex mensib', presbyter. x. annis, et sex mensibus suspendatur. Et additur qualiter, et a quibus, et vbi cortine linteamina debeant lauari. Pallas. i. corporalia. Mense, id est altaris.

a ¶ Mortuũ. laicũ, nã clerici mortui bene indũnt vestib' sacris. xiij. q. ij. nullus.

b ¶ In mẽsa dñi, id est ad mẽsam domum cõponẽdã qõ ad ipsum diaconũ spectat. ar. xxv. di. perlecti, z di. xcij. diacon. vel forte est illa vbi sacerdos post consecrationẽ z manducat, vel forte palla cui involuit calicem et abstergit.

c ¶ Negligenter. Ar. negligentia vt factum puniendã. xxv. q. j. nulli fas.

d ¶ Anathemate. id est suspensione: † nõ em dz anathematizari p tali causa.

† Subaudi separatione a corpore z sãguine christi, a ministerio altaris, z forte ab oi officio ecclastico. ẽ. j. q. f. reperiunt hic.

e ¶ Excõicat'. i. a cõione remotus: et ita habes hic penam non admonẽtis prelati: nam alibi dicit. Vel si non sparserint' etc. xlij. dist. dispẽsatio. Ite per hoc cap. videt reprobari intellectus quorũdã qui habes in illo cap. j. q. j. quicquid inutilibus. nam ibi propter negligentiã nõ excõmunicabit pbyter nisi per quatuor menses.

f ¶ Et vela. i. ornamẽta altaris. vel vela. i. cortine. Vnde hodie derogatum est cõsuetudine generali.

g ¶ Non foris. i. ab aliis segregata et est scõa vestis sacerdotalis. ‡

‡ Alij dicũt q̃ est ornamentũ calicis, i. precipitur hic ne mortuus in palla altaris sepeliatur: si quis hoc fecerit, vel fieri permiserit diacon' tribus annis z sex mensib', presbyter. x. annis, et sex mensibus suspendatur. Et additur qualiter, et a quibus, et vbi cortine linteamina debeant lauari. Pallas. i. corporalia. Mense, id est altaris.

a ¶ Mortuũ. laicũ, nã clerici mortui bene indũnt vestib' sacris. xiij. q. ij. nullus.

b ¶ In mẽsa dñi, id est ad mẽsam domum cõponẽdã qõ ad ipsum diaconũ spectat. ar. xxv. di. perlecti, z di. xcij. diacon. vel forte est illa vbi sacerdos post consecrationẽ z manducat, vel forte palla cui involuit calicem et abstergit.

c ¶ Negligenter. Ar. negligentia vt factum puniendã. xxv. q. j. nulli fas.

d ¶ Anathemate. id est suspensione: † nõ em dz anathematizari p tali causa.

† Subaudi separatione a corpore z sãguine christi, a ministerio altaris, z forte ab oi officio ecclastico. ẽ. j. q. f. reperiunt hic.

e ¶ Excõicat'. i. a cõione remotus: et ita habes hic penam non admonẽtis prelati: nam alibi dicit. Vel si non sparserint' etc. xlij. dist. dispẽsatio. Ite per hoc cap. videt reprobari intellectus quorũdã qui habes in illo cap. j. q. j. quicquid inutilibus. nam ibi propter negligentiã nõ excõmunicabit pbyter nisi per quatuor menses.

f ¶ Et vela. i. ornamẽta altaris. vel vela. i. cortine. Vnde hodie derogatum est cõsuetudine generali.

g ¶ Non foris. i. ab aliis segregata et est scõa vestis sacerdotalis. ‡

‡ Alij dicũt q̃ est ornamentũ calicis, i.

h ¶ Vela. i. cortine q̃ in ecclesijs extẽduñt festiuis diebꝫ, z in quadragesima causa ꝓsignationis vel significationis. Jo.

I Nsetã. ¶ Aliis. ẽ. di. xxij. sacratas, etc. nõ liceat, si fuerint vetustate cõsumpta, incẽdio denẽ: q̃ nõ licet ea q̃ in sacrario fuerint, male tractari: sz incẽdio vniuersa tradanẽ: cineres quoq; eoꝝ i baptisterio inferãtur, vbi nullꝰ trãsitũ habeat, aut in pariete, aut in fossis quimẽtoꝝ iactẽtur ne introeuntiũ pedib' coinq̃nẽtur.

I dem.

¶ Mortui non obuoluantur vestimentis altaris.

Nemo per ignorãtiã clericꝰ mortuũ credat aduoluẽdũ, aut et scapulas operire velit palla que fuerit in altari, aut certe que diacono data est in mẽsa dñi b. Qui hoc fecerit, vel leuiter quasi nihil et negligenter c habuerit: diaconus triẽnio seꝝ mẽsib' a dñico erit remotꝰ altrari graui percussus anathemate d, eo q̃ clericũ non admonuerit: presbyter. x. annis z sex mẽsib' excommunicatꝰ c sit, ꝓpterea q̃ de dñico sacramẽt, subiecta sibi nõ amouerit ministeria, z postea cum grãdi humilitate matri recõcilietur ecclie. Pallas ẽo z vela f q̃ in sanctuario sunt, si sordida fuerint ac ministeria, diaconi cũ humilib' ministris intra sanctuariũ lauẽt, non eijciẽtes foras a sacrario, z velamina dñice mẽse abluãt, ne forte puluis dñici corporꝭ male decidat: sindonẽ vero non foris g abluãt, z erit hoc nõ operãti pcm. Jcirco intra sacrarium ministꝝ precipim' cum diligẽtia custodire. Sed peluis noua cõparetur, z ꝓter hoc nihil aliꝰ tangat: sz nec ipsa peluis velis apponatur lauandis, nisi que ad dñici altarꝭ cultũ pertinẽt: pelvis alia pelui lauẽtur, z in alta vela h ianuarũ. Cura sit etiam ostiarijs ex admonitione maioris ne qs negligẽs aut ignarꝰ ad velũ tanue domꝰ dñi manꝰ incognite tergat: sz statim coercitus discat ois homo, q̃ velũ atrij domus dñi est.

Item Sixtus papa.

¶ Sacra vasa nõ nisi a sacratis contrectẽtur hominib'.

Ha sancta apostolica sede statutũ est vt sacra vasa nõ ab aliꝭ i q̃ a sacratis dñoq; dicatꝭ hominib' contrectẽtur, ne ꝓ talib' presumptionibus dñs iratꝰ plagas imponat populo suo, z hi etiã qui non peccauerunt, pereant: q̃ peritk iustꝰ sepissime pro impio.

Ite Stephanꝰ episcopꝰ familiari amico Hilario.

¶ Nõ nisi a sacratis hominib' vestimẽta sacrata seruentur.

Estimẽta ecclie in qb' dño ministratur, et sacrata debẽt esse, et honesta: q̃ bus aliꝭ vsib' non debent frui q̃ ecclesiastici, z deo dignis officijs: que nec ab aliis debẽt cõtingi aut offerri, nisi a sacratis hominib', ne vltio que Balthasar regem percussit, super hoc transgredientes veniat, z coruere eos faciat ad ima.

Ite ex conci. Aurelianẽsi.

¶ Diuina ministeria, nuptiarum nõ prestẽtur ornatibus.

De nuptiarũ ornatũ dicatꝭ diuina ministeria nõ prestẽtur, ne dũ improborũ tactu vel pompa secularꝭ luxurie polluunt m, ad officium sacri ministerij videantur indigna.

m ¶ Polluunt. Argu. q̃ ex veste alicuius domine vel alterius non debet fieri casula vel aliquis ornatus ecclesie. ‡

k ¶ Qui perit. i. penam patitur, et punitur corporaliter et temporaliter, non autẽ spiritualiter vel eternaliter. † et vivino peccante etc. ẽ. distin. xiv. sed illud. De hac materia sat' nota. i. q. iij. in pun. z similiter not. sub illo. ẽ. item p peccatum. ẽ. lxxxiij. ii

l Estimẽta. summa ¶ Balthasar. Balthasar. historia. Legitur in Daniele q̃ fuit Balthasar rex Babilonie fecit grandem. de quinto optimatibus suis cum ergo iam esset temulentus, precepit vt afferentur vasa aurea et argentea que Nabuchodonosor asportauerat de templo qd fuit in Jerusalem, vt biberent in eis ipse et optimates eius, proces et concubine, et factꝰ est ita. Bibebant autẽ vinum, et laudabant deos suos. In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus scribentis contra candelabrum in superficie parietis: quod cõspiciens, turbatus est valde: et mittens conuocauit omnes sapientes Babylonie, et nullus poterat scripturã legere, vel interpretationem ei regi indicare. Tãdem vocatus Daniel dixit scripturam significare interitum regis, pro eo q̃ contaminauerat vasa dom' dñi, et aperuit q̃ scriptum erat: Mane thecel phares. Mane. i. nũer auit deus regnũ tuum. Thecel. i. appensus es in statera, z inuentꝰ es min' habẽs. Phares. i. diuisum est regnũ tuũ, z datũ medis z persis. Eadẽ nocte interfectus est Balthasar, et Darius medis in regnum successit.

Vasa in q̃b⁹ hec est.xj. pars dist. in qua ⁊i in q̃b⁹ calicib⁹ ⁊ corporalib⁹ celebrare debem⁹. Jo.6 fā.

Caluus. Quesitū fuit in concilio Triburien. vtrū in ligneis vasis deberet confici corpus christi. et dictū fuit in cōcilio q̃ Bonifacius papa de hoc interrogatus respondit q̃ no. Cum essita factū fuerit in primitiua ecclesia zepherinus constituit vt fieret consecratio in vitreis. Urban⁹ postea vasa sacra argentea fecit: et concilium statuit vt null⁹ cōficiat in ligneis vasis deceteros: ne honor ecclesie suo tēpore minuatur.

a Calices. supple debent esse aurei vel argentei.

b Utebantur. Sed nūquid conficiebant? vtiq: nūc aūt quid? et quidē fieri non debet. sed si fiat vt in vase ligneo vel vitreo q̃s cōficiat corp⁹ xpi, nihilomin⁹ est verū corpus: quia in verbo consecrātis perficit cōsecratio nō in vase: vt.j. dist. ij. virū. ffl. si ita.

c zepherinus. xvj. decim⁹ fecta vasa cōputatis Lino ⁊ Cleto.

d Succrevit. Arg. prelatum nō posse prebēdas diminuere. q̃s est verū sine causa. ex ō exces. prela. sicut.

e Placari. C. vn de vi. meminerit.

Calix ⁊c.

Caluus. Statuitur in hoc capi. vt calix cū patena fiant de auro vel argēto, vel saltem de stanno. De ere autē vel aurichalco nullo mō fiant: q̃ solēt eruginem colligere, et vomitū p̃uocare. Nullus etiā in ligneo vel in vitreo vase p̃esumat missam cantare.

f Sinō ex auro. Contra. ā. xij. q. ij. aurum. sed illud quando pauperes morerentur fame: quo casu vēdi possent. C. de sac. san. eccle. sancimus.

g In ligneo. q̃ lignum porosum est.

h Vitreo. Quia vitrum fragile est: et imminet periculum effusionis.

Onsulto. Caluus. Statuitur in hoc ca. vt corporalia non debeāt fieri serica neq; tincta: sed linea debent esse, sicut fuit sindon in qua corpus christi in sepulchro fuerat involutum. Consulto. i. consilio omnium astantium qui super hoc sunt consulti.

i In serico. Corporali.

Ītē ex cōci. Triburien. ca. ix.

In ligneis vasculis dñici corpis ⁊ sanguinis sacramenta non sunt celebranda.

Vasa in q̃bus sacrosctā cōficiunt mysteria calices[a] et patene de q̃b⁹ Bonifacius mart⁹ et epūs interrogatus si liceret in vasculis ligneis sacramēta conficere, respondit: Quondā sacerdotes non aureis, sed ligneis calicibus vtebantur[b] zepherinus[c] xvj. Romanus epūs patenis vitreis missas celebrare constituit. Deinde Urbanus papa oia ministeria sacra fecit argētea. In hoc enim sicut ⁊ in reliqs cultib⁹ magis et magis p̃ incrementa tēpor̃ decus succreuit[d] ecclesiarū. Nostris eīm diebus q̃ serui patrisfamilias sumus, ne decus matris ecclesie minuatur, ⁊ magis cumuletur ⁊ amplificetur: statuim⁹ vt deinceps nullus sacerdos sacrū mysteriū corporis ⁊ sanguinis dñi nostri Jesu xp̃i in ligneis vasculis vllo modo cōficere p̃esumat: ne vnde placari[e] d⁹, inde irascatur deus.

Item ex cōcil. Remēsi. ca. vj.

Ex qua materia calix cum patena fieri debeat.

Ut calix dñi cū patena sinō ex auro[f], oino nō ex argento fiat. Si q̃s autē tam pauper est, saltē vel stanneum calicem habeat. De ere aut ex aurichalco nō fiat calix: q̃ ob vini virtutem eruginem facit, pariter q̃ vomitum p̃uocat. Nullus autē in ligneo[g] aut vitreo[h] calice p̃esumat missam cantare.

Ītē ex epistola Eusebij pape et Syluestri.

Nō in serico pāno sed lineo sacrificiū cōsecretur altare.

Onsulto oīs statuim⁹ vt sacrificiū altaris nō in serico[i] panno, aut in tincto quisq̃ celebrare missam p̃esumat: sed in puro[k] lineo vel lintheo ab epo consecrato, terreno[l] scilz lino[m] p̃ocreato atq; contexto: sicut corpus dñi nostri Jesu christi in sindone linea munda sepultū fuit.

Item ex sexta synodo.

A quib⁹ fuerit tradita missarum celebratio.

Acobus[n] frat⁹ dñi sm carnē cui primū credita est hierosolymitana ecclia et Basilius Cesariensis epūs, cui⁹ claritas p̃ totū orbē refulsit in scripturis, addiderūt no bis misse celebrationem[o].

Ītē Teleiphorus papa quartus a Petro.

Qua hora sunt missarum solennia celebranda.

Octe⁹ sancta natiuitatis dñi saluatoris missas celebrēt pbri ⁊ hymnū angelicū in illis solēniter decantent: qm̃ ⁊ eadē nocte[q] ab angelo pastoribus est nūciatus: et subito facta est cum angelo multitudo militie celestis laudantium qui super hoc sunt consulti.

k Sed in puro. vt innocens ⁊ sine macula intelligat.

l Terreno. q̃ verā carnē mortalem et passibilē de corpore virginis assumpsit. xxiij. dist. qui episcopus.

m Lino. q̃ tunsionib⁹ multis ad cādore deducitur. sic ⁊ xp̃s p̃essuris multis peruenit ad gloriam. ita ⁊ boni ꝓpter pressuras ad gloriā dñi venīt. j. q. iij. saluator.

Corpalia dñi ē linea certa ratiōe.

Acob⁹ frater dñi. Hec est xij. ps. dist. in q̃ ponit a q̃b⁹ missa fuit cōposita. Jo. de. f.

Caluus istius ca. p̃ se ptz: et tractat in his. vij. c. de celebratiōe misse, ostēdēs q̃ a ieiunio et q̃ hora ⁊ quot i die sunt celebrande.

n Jacob⁹. ideo dr frater q̃ valde assimilabat ei: vel q̃ fuit filius soror matris dñi.

xij. ps. Jacob⁹ dicebat frat dñi.

o Celebrationem. id est ordinez celebrande misse. Ista dā eīm quib⁹ corpus xp̃i cōficit, ab ipso dño sunt tradita: vt.j. dist. p̃xi. quia corpus et sanguis. sed etiā post alij alia addiderūt ad decorē ⁊ solēnitatē: vt. xj. dist. ecclesiasticarum.

Octe sancta. Hec ē. xiij. pars di. in qua ponit quare tres misse in natali dñi cantant. Jo. de fan.

Scilz q̃tū ad secretā quā Jacob⁹ instituit: Basili⁹ q̃dā ad didit: q̃ lōge p⁹ euz fuit scilz tpe Juliani apostate. B. ꝑ.

Caluus. In natiuitate dñi missa dz celebrari de nocte: q̃ nocte illa annūciauit eū angel⁹ pastorib⁹. In alio autem tēpore ante horā tertiam non debet missa celebrari: quia tali hora est dñs crucifixus: ⁊ tali hora super apostolos descendit spiritus sanctus.

p Nocte. De celebritate misse. vij. ca. adiūgit. ostendens quomodo a ieiunio cantande ⁊ audiende sunt: ⁊ q̃t in die et qua hora sunt celebrande.

q Nocte. Tres misse in die natalis dñi celebrantur.

Missa triplex in natiuitate dñi pōt cātari.

Scilz circa mediū noctis: quo tpe xpe nascitur fm H.

Una ante diem: que significat tps ante legem, qñ eramus in tenebris. Secunda dū dies cit: et significat tps in lege: qñ nōdum plena agnitio dei habebatur. Et tertia in die. et significat tps gre, qñ iam plena cognitio habebatur. Unde sequitur. Nocte prior, sub luce sequēs, in luce suprema. Sub Noe sub dauid, sub cruce sacra nota.

Additio Dicas q̄ cōiter loquēdo dz missa dici in die. et nō in nocte: q; hoc facim ad tps gratie pertinet, qđ per diem significatur, fm illud ad Rom. xiij. Nox precessit, dies aūt appropin quauit. fm Tho.

a ¶ Gloria in excelsis deo. Hec verba dicta sunt ab angelo: alia addidit Hilarius: vt j. ca. dist. de hymnis.

xiiij. pars.

b ¶ Crucifixus. linguis, non manibus. Ē. de pen. distin. j. periculose.

Sacramenta.

¶ Hec c. xxij. pars dist. fm Joā. de fan.

¶ Cas⁹ Misse debent tm̄ a ieiunis celebrari, nisi in cena dñi. Uñ si oportet pbr̄m pransum cōmēdatione mortuorū facere, sine cōmēdatione missarum. ps. se dz hoc facere.

Ieiuno c

¶ A ieiunis. Ieiuni ergo debēt cōmunicare, vt hic: et baptizare, et cruisma re in fronte: vt dicitur infra. v. vt ieiuni. et ca 6ti.

Ieiunus stinc. v. vt ieiuni. et sacrim calūnie prestare. xxij. q. v. honestum. et testimonium dicere. ex de testi. placuit. et ordines cōferre et accipere. lxxv. dist. qđ a patribus. Sed quādo dicetur qs ieiunus? pone q̄ comedo hodie nec dormio per diem et per noctem. nunquid incipiente alio die sum ieiunus.

‡ expectata.

Dicunt quidam q̄ sic: argu. extra de tempo. ordina. literas. alias somnus diceretur soluere ieiunium. quod non credo: sed dico ieiunium esse celebrata digestione. J. dist. ij. tribus.

‡ Scilz H. et R.

d ¶ Excepto. Supra. vij. q. j. nihil. contra J. distin. prozi. liquido. contra J. distin. v. vt episcopi. contra, sed dero dantiū deū, et dicētium: Gloria in excelsis deo[a]: et in terra pax ho. bo. volū. Reliquis ꝺo tpibus missarū celebrationes ante horā diei tertiaz minime sunt celebrāde: q; et in eadem hora et dñs crucifixus[b] est: et super apostolos spiritus sanctus legitur descendisse.

Item ex concilio Carthaginensi cap. viij.

¶ Nō nisi a ieiunis hoib⁹ sacramenta celebrenk altaris.

Sacramēta altaris non nisi a ieiunis[c] hoib⁹ celebrenk: excepto⁹ vno die anniuersario quo cena dñi celebratur. nā si aliquoū pomeridiano tpe defunctoz, siue episcoporū, siue ceteroū cōmendatio faciēda est, solis oratoribus fiat si illi qui faciāt tam pransi inueniantur.

Item ex concil. Cabilonensi.

¶ Ante missarū solēnia circa horā nonā decantata, in quadragesima cōedere nō licet.

Solent plures q̄ se ieiunare putant in quadragesima mox vt signū audierit ad horā nonā, comedere: qui nullatenus ieiunare credendi sunt, si ante[c] manducauerint q̄ vespertinū celebrek officiū: cōcurrendū est eñ ad missas: et auditis missaz solēnibus, et vespertinis officijs, et largitis eleemosynis, ad cibū acceden dū est. Si vero aliqs necessitate cōstrict⁹ fuerit, vt ad missā venire non valeat: estimata vespertina hora, cōpleta oratione sua ieiunium soluat.

Item in ieiunijs etiā quatuor temporum circa vespertinas horas, in sabbato vero sancto circa noctis initium missarum solennia sunt celebranda. Unde Leo[f] episcopus: Nō a patribus nostris. Item Belasius[g]: Ordinatiōes presbyterorum. Item Pelagius[h]: Dilectiōis tue rescripta. Requirein tractatu ordinādorum.

In prima quoq; parte diei missarum solennia non incongrue celebrantur.

Unde Leo papa Dioscoro Alexandrino episcopo.

¶ Etiā prima parte diei missas celebrare licet.

Necesse est autē vt qđā pp̄ pars sua deuotione p̄uiet, si vni⁹ tm̄ misse more seruato sacrificium offerre nō possūt: nisi[i] prima diei parte conuenerit. Studiose ergo fraternitatē tuaz familiariter admonemus vt qđ nre cōsuetudini ex forma paterne traditionis insedit, tua quoq; cura nō negligat: vt p oīa nobis fide et actib⁹ cōgruam⁹: pptr qđ remanēt filio nostro Possidonio pbro hanc ad dilectionē tuā epistolā[k] dedimus pferendā: qui in nris p̄cessionib⁹ atq; actionibus frequēter interfuit: et totiens ad nos missus quid in oībus aplice sedis authoritas teneret agnouit.

Item Augustinus.

¶ Misse peculiares non sunt in publico cantande.

‡ Dici q

‡ pbr

officium audirent, pto. comedebant: q nō nē ieiu sunt credendi ieiu fuae e nare. nā puius debent officium audi rere: et si venire non p. possunt, expectata cepto hora vespertina t cōpta completa oratione to sua comedant. alios e ¶ Si ante. Sed ea nonne licitū est de si nūbi biroū ante temp⁹ die re soluere pecunias? p plus em̄ soluit qui simle ante tps soluit: vt xxij. instiu. de actio. §. vlt plus aūt. §. ve. nostrū est quādo di. es adiectus est, fa ebri noie debitoris: aliās si fauore cre ditoris, ante tem. cōpta soluendo non tur. liberatur: vt. ff. de annuis lega. cum ff. de qui. Joan.

¶ In ieiunijs etiā quatuor temporū.

¶ Hec est. xvj. ps distinc. in qua pro. dicebat quando misse sunt cantande. Jo fan. de fan.

f ¶ Unde Leo. Supra distinctio. lxxv. quod a patribus.

g ¶ Item Belasius. Ē. distin. lxxv. ordinationes.

h ¶ Item Pelagius. Supra distinctio. lxxvj. dilectionis tue.

Necesse autē. ¶ Cas⁹. Sepe cōtingebat q̄ multi homines missā audiebāt, si tantum vna missa t hora tertia celebraretur. et ideo quesiuit. Dioscorus Alexādrinus

episcopus a Leone vtrum presbyter possit ei missam in mane celebrare: et respondet q̄ sic.

i ¶ Nisi. Hoc nisi respicit illud verbum p̄uetur.

i ¶ Nisi prima J. dist. ij. tribus gradibus. Ē. eo. nocte. contra. in fi. sed illud abrogatum est. J. dis. ij. tribus: Uel illud de solenni missa: hoc de priuata.

k ¶ Epistolam. in qua hoc ca. continetur.

Et hoc. ¶ Casus. Quidā presbyter missam priuatā solebat cū tanta solēnitate celebrare q̄ populus solenni misse interesse nolebat: ⁊ ideo statuitur hic q̄ hoc fieri non debeat, sed omnes debent ad missam publicam venire presbyteri ⁊ laici.

a ¶ Peculiares. peculiares dicuntur priuate. ¶ ergo ois missa q̄ priuata nō est, publica dicenda est, ex q̄ publice et manifeste fit.

b ¶ In publico. id est solēniter.

c ¶ Sed sacerdotes. No. sacerdotes qui per vrbem sunt, ad solennem missam debere conuenire in maiori ecclesia. Uel potius is est sensus cap. s. vt in ciuitate ⁊ per totū episcopatū hora tertia, ⁊ sacerdotes ⁊ populi conueniant ad publicas missas quas sacerdotes eoꝝ faciūt.

Sufficit ⁊c. ¶ Hec ē. xvij. pars dist. fm Joā. de fan.

¶ Casus. Querebat quot missas in die possit presbyter celebrare. Et respōdet q̄ vnā, q̄ christus semel tm̄ ꝓ nobis passus est. Uel duas ex necessitate: sz nō ꝓ pecunia vel adulatione. i. gratia fauoris humani vel laudis acquirende.

d ¶ Qr christꝰ. ergo nō nisi semel debet celebrari: sz q̄ quotidie peccamꝰ, ideo quotidie ꝓ nobis eucharistia immolatur mystice. j. dist. vij. vtrum.

e ¶ Et alteram. Ergo etiā in necessitate non tres, ex quo dixit alteram.

Et hoc attēdendum vt misse peculiares [a] q̄ per dies solēnes a sacerdotibꝰ fiūt: nō ita in publico [b] fiāt vt ꝓpter eas populꝰ a publicis missarū solēnibꝰ (q̄ hora tertia canonice fiūt) abstrahat. Sz sacerdotes [c] qui in circuitu vrbis aut in eadē vrbe sunt, ⁊ populꝰ in vnū ad missarū publicā celebrationem conueniant.

Item Alexander papa.

¶ Quot missas in die sacerdoti celebrare licet.

Sufficit sacerdoti vnam missam in die vna celebrare: qr christꝰ [d] semel passus est, ⁊ totū mūdū redemit. Non modica res est vnā missam facere, ⁊ valde felix est q̄ vnā digne celebrare potest: q̄dā tm̄ ꝓ defunctis vnā faciūt, ⁊ alterā [e] de die, si necesse fuerit: q̄ ꝟo ꝓ pecunijs aut adulationibꝰ secularū vna die presumūt plures facere missas, nō estimo euadere damnationem.

Item ex concil. Toleta. iiij.

¶ Ex saluatoris ⁊ apl̄oꝝ docemur exēplo hymnos cātare.

De hymnis [f] canēdis et saluatoris ⁊ apl̄oꝝ habemus exēplū. Nā et ipse dn̄s hymnū dixisse perhibet, Matheo euangelista testante: Et hymno [g] dicto exierūt in montem oliuarū. ⁊ Paulꝰ apostolꝰ ad Ephesios scribit, dicens: Impleamini spiritu sancto loquētes vobisipsis in psalmis et hymnis ⁊ cāticis spūalibꝰ. Et qr nōnulli hymni humano studio in laudē dei atq̄ apl̄oꝝ et martyrū triūphos cōpositi esse noscunt, sicut hi q̄s beatissimi doctores Hylariꝰ atq̄ Ambrosiꝰ cōdiderūt: q̄s tn̄ q̄dā specialiter reprobant, pro eo q̄ de scripturis sanctoꝝ canonū vel apl̄ica traditione non exiūt: respuāt ergo et illū hymnū ab hominibꝰ cōpositū: quē quotidie publico priuatoq̄ officio in fine oīm psalmoꝝ dicimꝰ: Gloria ⁊ honor, patri ⁊ filio ⁊ spūi sctō i scl̄a scl̄oꝝ amē. Nā ⁊ ille hymnꝰ [h] quē nato i carne christo angeli cecinerūt: Gloria in excelsis deo, ⁊ in terra pax. ⁊ reliqua q̄ sequunt ibi: eccl̄iastici doctores cōposuerūt. ergo nec ipsi in ecclesijs canendi sunt, qr in sacrarū scripturarū libris nō inueniunt. Cōponunt [i] misse siue preces vel orationes, seu cōmēdationes, seu manꝰ impositiones: ex q̄bꝰ si nulla decātātur in eccl̄ia, vacant oīa officia ecclesiastica. Admonet hoc fieri atq̄ hortatur Timotheum apostolꝰ, dicens: Obsecro igit primū fieri obsecratiōes [k], orationes, postulationes [l], gratiarū actiones [m] ꝓ oībꝰ hominibꝰ, ꝓ regibꝰ, ꝓ oībꝰ q̄ in sublimitate sunt. Sicut ergo orationes [n] ita hymnos omnes in laudem dei compositos, nullus nostrū vlterius improbet.

Leo nonus.

¶ In nouo testamēto hymni ab angelis decātati inueniunt.

ar. xxxj. q. j. quomodo. ex̄ de cele. mis. cōsuluisti. ergo adhuc remanet ieiunꝰ post p̄mā, cū possit iterū cātare aliā: arg. vij. q. j. nihil. Quid ergo dices de vino vnde presbyter abluit digitos? nō dz sumere illud si aliā vult cātare. ex̄ de celeb. mis. ex parte. vbi euacuat opinio que dicit q̄ quicq̄d sanguini christi cōmiscet, sanguis est. ex̄ de cōse. eccle. qd̄ in dubijs. Sed ibi vtrūq̄ olim eiusdem substātie et vsie, non sic de vino mixto sanguini. extra de celeb. mis. cum marthe. versi. quesiuisti.

Et hymnis. ¶ Hec est. xviij. pars i q̄ ꝓbat q̄ hymni sunt autētici, ⁊ debēt celebrari. Jo. de fan.

¶ Casus. Quidā reprehēdebant hymnos ab Hilario ⁊ Ambrosio cōpositos, qr nō erāt in corpore canonum, nec erant de traditione apostoloꝝ. Sed ꝯtra illos ꝓbat hic q̄ illi et alij sunt in eccl̄ia canēdi. p̄mo exemplo dn̄i, ⁊ authoritate apl̄i. Secūdo, qr in fine oīm psalmoꝝ cantatur hymnꝰ ab hoibus cōpositꝰ. s. Gloria patri ⁊c. ⁊ illi hymno qui est ab angelis decantatus nato saluatore, quedā apposita sūt ab hoibus. Tertio, qr Paulꝰ precepit vt in ecclesia fiāt orationes ⁊ alia.

f ¶ De hymnis canēdis. De hymnis dicēdis in missa vel extra, tribus ca. ostenditur. Luce xij. b.

¶ Casus. In prima parte ꝓbat authoritate dn̄i et dicto apostoli Pauli hymnos esse canēdos. Scd̄o reprehēdunt quidā quiquosdam hymnos nolebant recipere, quia nō ꝓcesserūt de scripturis sacrorū canonū, vel apostolica traditione. Hymnus est laus dei cū cantico.

g ¶ Et hymno. i. benedictione data post cibū, q̄ hymnꝰ hic appellat, quez omnes clerici facere debēt: vt. s. dist. xliiij. ca. vl. §. edent pauperes ⁊ satura buntur.

h ¶ Ille hymnꝰ. supple respuat.

i ¶ Cōponūtur. a sanctis.

k ¶ Obsecrationes. i. orationes que fiunt ante et iuxta consecrationem, vel que fiunt adiurando: vt, Per natiuitatem tuam libera nos domine.

l ¶ Postulationes. i. preces: vt ibi, Ut pacē et cōcordiā nobis dones, te rogamꝰ audi nos. ¶

m ¶ Gratiarum actiones. Ut cum dicimus: Benedicamus domino.

n ¶ Sicut ergo orationes. q̄ fiunt in ipsa cōsecratione.

¶ Et ibi requiē eternā dōa eis dn̄e ⁊c. sz Lau. q̄ ita dt j. dis. ij. vtrum.

HJ duo solūmodo. ¶ Casus. Quesitū fuit a Leone quare sibi duo hymni. s. Gloria in excelsis, ⁊ Alleluia, non cantatur in septuagesima? Et respondet quia tūc primi hominis lapsus legit in ecclesia, per cuius peccatum humana genus est expulsum a conuentu angelice iubilationis. Vis autem. ix. hebdomadibus tacetur ad significādū q. ix. ordines angelorū propter casum decimi ordinis sunt prepediti a laude dei, et a felicitate tuba-
Psal. cxxxvj. p. lxiij Esaie xliij. c. Apo. xij. d. ti ad cuius decimi reformationē deus formauit hominē: ꝛ homo statim cecidit, ꝛ postea christo resurgente humanū genus fuit reparatum, ⁊ tūc angelicus chorus est valde letatus.
† Sub. nec hīc possumus cū a. ¶ Quorū. Nonnō fae- mē decimi ordinis rint nisi nō habemus. †
nouem. b ¶ Decimus. nō q decimus cecidit, sed tot qui sufficiebant ad decimū ordinē perficiendū.
c ¶ A felicitate. significauit statū hominū pertrahādū, cū posset et debeat timere casum suū videns ruinā maiorum et firmior. de pe. di. ij. c. principiū.
d ¶ Et parē. de
‡ Dicit Jsi. i ii. offi. Bo nor an- gelorū nūer⁹ q̄ post rui nā ange lor⁹ ma lor⁹ di minu⁹ est, ex nūero elector⁹ hoim supple- bitur q̄ soli deo cognit⁹ est: vt bto. lib. xx. ca. Angelorū no. hic. pe. di. ij. ꝓ. ⁊ ii. ver. ois lapis.
e ¶ Sui generis. q; hoies loco ipsorum restituunt, de quib⁹ tot assumendi sunt quod remanserunt, iuxta illud in fi. Deut. in cantico Moysi: Statuit terminos populor iuxta numerū angelor dei. Sz hic videtur habere q tot ascendent ad gloriā, quot ceciderūt, ⁊ non plures. ‡
f ¶ Si ex lapsu, per inobedientiam: vt supra dist. xxxiij. quorundam.
g ¶ Perturbatus. more humano loquitur. Arg. xxiij. questione. j. odi.
h ¶ Resurrexit, plapsus. de limbo inferni.

HJ duo solū mō hymni ab angelis in nouo testamēto inueniunt decantati: Alla: Glia in excelsis deo. q̄s pariter in septuagesima intermittim⁹: q; pctō hois veteris a conuētu angelice iubilationis exsulti in hui⁹ misere vite Babilonem super flumina ci⁹ sedemus et flemus dum recordamur illius syon, in q̄ deū decet hymn⁹. Q; nouē hebdomadibus alla intermittimus, nō incōgrue. p. ix. hebdomadas. ix. ordines angelorū accipimus: quorū a decim⁹ ordo p supbiā corruēs angelicū numerū minuit: ⁊ a felicitate c pturbauit. qui cōdolentes sue diminutioni, ⁊ parē d ruinā sibi timētes, a perfecta laude creatoris fuere prepediti. quoz recuperationi consulēs oipotens de⁹ creator primū hoiem de limo terre formauit: qui sui gñis e multiplicatione damna celestis patrie resarciret, atq; angelorum gaudia suppleret: qua spe angelicꝰ chorus non modicum letatus est. Nec mirū si ex lapsu f ipsi⁹ hois fuerat pturbat⁹ g: vñ nouem ordinū cōcentꝰ in laudem dei creatoris pmansit imperfectus, donec in xpo resurgente resurrexit h prolapsus ille protoplastus. tbi augmēto sui collegij, ⁊ spe melioris angelic⁹ exercitus gaudius, in nouum alla consurrexit totus, ⁊ in eo perstat deuotus: quem ⁊ nos pro modulo nostri imitātes, a septuagesima quādo lapsus protoplasti in eccla recitatur, alleluia. ix. hebdomadas intermittim⁹. s. vsq; in pascha, vbi christus resurgens a mortuis tristitiā nostrā in gaudiū vertit, et alleluia nobis reddit.

Item Nico. papa Rodulpho archiepo Bituricen.

¶ In cena dñi Gloria in excelsis decanterur.

QUoro Glia in excelsis deo: ab episcopis i in cena dñi inter missarum solēnia more nostro dicenda est. Pallio ꝯo apostolico k eadem die l vti est illis licitū quib⁹ est ab apostolica sede permissum.

Item Macarius papa.

¶ Cū baculo aut capite velato ad celebrādū missarū solēnia clerici⁹ nō ingrediat.

NUll⁹ episcop⁹ m aut presbyter seu diaconus ad missarū solēnia celebrāda presumat n cū baculo o introire, aut velato p capite altario dei assistere, quoniā apostol⁹ phibet viros velato capite orare in ecclesia: et si temere presumpserint, cōmunione priuētur. Cū ꝯo ingressus fuerit episcopus aut presbyter ad missarū solēnia celebrāda, nisi passio q aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere r, vt ab aliquo presbyterorū episcopo missarū solēnia suppleant: ſz q̄ initium ponit, suppleat vsq; in finē. Si q̄s s vero presumpserit preter q̄ posuimus agere, a sacro corpore et sanguine dñi nostri Jesu christi sit suspēsus. I tē ex decretis Sotheris pape. Palea.

OTro gria. ¶ Casus. Epi in cena dñi cū chrisma conficiunt, debent dicere gloria in excelsis deo: ea die inter missarum solēnia debent vti pallio sibi ab apostolica sede concesso.
i ¶ Ad episcopis. Quia chrisma conficiunt, non autem a presbyteris.
k ¶ Apostolico. i. a solo apostolico cōcesso.
l ¶ Eadē die. inter missaꝝ solēnia: vt. x. di. c. pallū.
m ¶ Ull⁹ episcop⁹ hec est. xx. pars dist. fm Joā, de fan.
¶ Casus. Ostēsum est supra quo ordine qua ve celebrata te sit missa cantanda. Nunc ostendit qua deuotione sit dicēda. Dicit ergo hic q̄ null⁹ episcopus presbyter vel diacon⁹ ad celebrādā missam dz intro ire cū baculo ad altare, nec ibi stare capite velato: ⁊ qui missam incipit dz pficere, nisi impediatur graui necessitate. ꝓ te: ⁊ d cōtra fecerit a Christi corpore suspēdatur.
n ¶ Nullus eps. qua deuotione sit dicēda missa ⁊ audiēda oñdit. xiij. c. j. cop.
n ¶ Presumat. missā et baculū dz habere eps cū pcedicat: arg. dist. lxv. habeat disciplina. q. tūc allegat causam dei ap̄s populū: vt di. c. disciplina.
o ¶ Cum baculo. arg. q̄ nō dz pueri in presbyterū qui sine baculo nō potest sustētari in altari, vt diximus x. dist. c. si quis in infirmitate.
p ¶ Aut velato capite. x. xxiij. q. v. mulier, ⁊ ca. hec imago.
q ¶ Passio. x. vij. quest. j. illud. et ca. nihil.
r ¶ Recedere. Nisi in casu cum videret puerum sine baptismo morientem dum est etiam ad altare consulo vt baptizet. arg. lxxxvj. dist. pasce.
i ¶ Si quis. De hac materia notaui. vij. quest. j. nihil, et. C. illud.

Episcop⁹. ¶ Hec est.xx. pars dist. in qua probat magister q̄ solus sacerdos non debet officia celebrare. Joan. de fan.

¶ Solus. Episcopus in missa debet secū habere presbyteros ex vtroq; latere, ⁊ diaconos, ⁊ subdiaconos, et mi-

Ecclesi. ij.c.

UT illud diuini oraculi singuli p̄caueāt, quo scribit: Ue soli, quia cū ceciderit, non h̄z subleuantē se: summopere verēdū est nobis atq; cauendū ne hoīs atq; tēporibus quib⁹ deo psallitur vel sacrificatur, vnicuiq; diuinis singulariter officijs insistēti perniciosa passio, vel quelibet corporis infirmitudo occurrat, que aut corp⁹ subito subtrahi faciat, aut mentē alienatione vel terrore cōfundat. Pro huiusmodi ergo casib⁹ p̄caucntes, necessariū duximus istituere vt vbi tēporis vel loci siue cleri copia suffragatur, habeat quisq; canens deo atq; sacrificans post se vicini solaminis adiutorem: vt si aliquo casu ille qui officia impletur⁹ accedit, turbat⁹ fuerit, vel ad terrā elisus: a tergo semper habeat q̄ eius vicē exequatur intrepidus, ⁊ officium inceptum adimpleat.

Item Anacletus Jesu Christi seruus oīb⁹ episcopis.

¶ Quot testes eps sacrificiū secum habere debeat.

EPiscop⁹ deo sacrificās testes secū habeat: in solennioīb⁹ q̄ppe dieb⁹, aut. vij. aut. v. aut. iij. diacones, q̄ oculi⁹ eius dicuntur: et subdiaconos atq; reliquos ministros secū habeat: qui sacris induti vestimētis in fronte et a tergo et p̄bri regione dextra, leuaq; contrito corde, et humiliato spiritu, ac prono stent vultu, custodiētes eum a maleuolis hominib⁹, ⁊ p̄sensum p̄bētes sacrificio: peracta autē p̄secratione oēs⁹ cōmunicēt q̄ noluerint ecclīastici carere liminib⁹.

Item Lucius papa omnibus episcopis.

¶ Epi sine religionis testibus dñi sacramēta nō ꝓficiāt.

VObem⁹ aplica auth⁹itate vt semper testes vobiscū sacerdotes ⁊ leuitas habeatis: ⁊ licet conscientia⁹ ꝓpria sufficere possit: tamē ꝓpter maleuolos⁹ (iuxta apostolū) testimoniū nos oportet habere bonū ab his q̄ foris sunt. Igitur duo p̄bri ⁊ tres diaconi in omni loco episcopū nō deserāt ꝓpter testimoniū ecclesiasticū.

Item Sother papa.

¶ Nisi duob⁹ p̄sentib⁹ p̄bri missaz celebrare nō p̄sumat.

HOc quoq; statutum est vt nullus p̄bro rū missarum solennia celebrare p̄sumat, nisi duobus⁹ p̄sentibus sibiq; respondētib⁹, ⁊ ipse tertius⁹ habeatur: q̄ cum pluraliter ab eo dicit Dñs vobiscū⁹, ⁊ illud in secretis: Orate p̄me: aptissime conuenit vt ipsi⁹ respondeatur salutationi.

Item ex canone apostolor.

¶ Cōmunione p̄uent q̄ vsq; ad finem missarum solēniaq; audierint.

OMnes fideles q̄ conueniūt in solēnitatibus sacris ad ecclesiam, ⁊ scripturas apostolor. ⁊ euāgeliū audiāt, Qui autē nō p̄seuerāb⁹ in oratiōe vsq; dū missa peragat, nec

Ut y. et fa.

Missa a solo cantari potest.

Dñs vobiscum vnde sumitur.

j.timo. iij.b.

Pax vobis, ꝛc. ꝓmo ad ep̄o.

Nota q̄ sepe̅ vicibus pp̄s salutat in missa q̄: ten⁹ exclusis septem vijs sacramentalib⁹ suscipiat gratiā septiformē. Jm.

xxj. ps

Sub. tari. xliij. distinc. tantū et semus.

d ß.xj.q.iij. senti. contra. sed illud cū mali parati sunt repre hendere, non imitari. xliij. distinc.

Hoc q̄q; statutum. ¶ Cui⁹ p̄sbyter non debet cātare missam nisi sint duo vel iij p̄sentes. Nā cū p̄sbyter dicit Dominus vobiscū: ⁊ oratе pro me, apparet q̄ plures debēt missę interesse.

e ¶ Nisi duobus. Pluralis enim locutio, duorum numero est contenta: vt.iij. questio. iij. ß. item in criminali. ver. vbi numerus. Nunquid necessarium est vt sint duo clerici: aut nunquid duo laici, vel vnus clericus: aliter laicus, aut alter masculus, et alter femina sufficerent? Satis videtur q̄ debent esse duo clerici. Arg. contra, quia et populus respondet amen: vt. ß. xxxviij. dist. xj.q.iij. certum.

f ¶ Ipse tertius. Adeo inherent quidā verbis istius ca. q̄ dicunt q̄ ipse non celebraret, nisi duos haberet. Alij dicunt vnum sufficere: argūm. extra de fi. p̄sbyte. proposuit. vij. questione. j. illud. ⁊ extra de vita ⁊ honest. clerico. vt quisq;. immo et inclusus missam solus cantare potest: hoc intellige vbi cleri copia nō suffragat, dñs secus: vt extra de verbo. significa. questuit. et ecclesie loquitur p̄sbyter in plurali.

g ¶ Dominꝰ vobiscum. Hoc dominus vobiscū, sumptum est ex vetere testa. sic enim legitur. Booz salutasse messores suos, Illud autē. Et cuz spiritu tuo. sumptū est ex epistola Pauli ad Timotheum. Episcopus etiam cum primo salutat populum nos dicit Dominus vobiscū, sed pax vobis: quia hec fuit prima vox Christi ad discipulos post resurrectionem: ergo vt se ostendat vicarium Christi, ideo sic dicit: post vero dicit Dominꝰ vobiscū: vt sic ostēdatur esse de numero aliorum sacerdotum. Hic ergo habes dominꝰ vobiscum. alibi amē. xxxviij. dist. sedulo. alibi: Deꝰ i adiutoriū. vij. q.j. ß. cum ergo. alibi Kyrie eleyson. Pater noster. xj. q. iij. cuz aliquis. habes et alibi, Nunc dimittis ꝛc. Luce. ij. Item alibi, Benedicamus ꝛc. Danielis. iij.

OMnes. ¶ Hec est. xxj. pars dist. in qua probat q̄ totam missam populus audire debet. Qui autem ex contemptu recusauerit, excommunicabitur. Et hoc probat per. v. canones. Jo. de fan.

h ¶ Non perseuerant. Ex consuetudine vel superstitione. Et est ß. nam vnanum currit qui non perseuerat vsq; in finem curſus: vt de pe. dist. iij. incassum. ⁊ est ß.

a ¶ Percipiunt. tempore deputato.
b Sacerdote. ¶ Qui egressus. quasi mīs literatū contēneno: vt. ẽ. xxxvij. dist. sedulo.

Missa i c die dñi co est de pcepto.

MIssas. ¶ Precipim⁹. Hoc dico pceptū esse. vnde contra pceptū faciūt q̄ diebus dñicis non audiunt missam, nisi aliq̄ necessitas cogat, sicut t corpus christi accipiēter in anno j. dist. ij. et si nō frequentius.

d ¶ Um ad celebrandas. ¶ Benedictionez. ẽ. xxvj. q. vj. ministrare. j. Sol. ibi solēnis benedictio q̄ ante misse ꝓsummationē a solis pōtificib⁹ celebrat, inhibet pbr⁹: hic autē post ꝓsecrationē cuilibet sacerdoti populū benedicere permittit. sz t presente epō nec benedicere volēte sacerdos benedicet si celebrauit missaz: vt no. xcv. di. ecce.

† Cōfūd inf. i. grauiter corripiant.

¶ Piscopus. ¶ Hec ẽ. xvij. pars di. fm Jo.

e ¶ Prohibeat. ẽ. xvj. dist. cleros. in fi. j. dist. iij. eos. j. ij. q̄oe. iij. excōicatos. † Sz dic vt solu. ẽ. xxxv. q. iij. de incestis. nā hic de heretico nō precisō loquit: ibi de eo q̄ sequit heresim iaz damnatā. hu. dicit hoc abrogarū † esse: vel loquit de illis de quoꝝ correctione est spes altera: qua: vt. j. di. iij. inrici. vbi dei. aliꝰ est si venit de hoc. rēt causa subsannā Jdē no. divel deridēdi.

† Jtē ẽ xxxiij. q. iij. cle ric⁹, xxv di. perle ct. i pn. j. q. j. nō liceat.

‡ Ad hoc. ẽ. j. q. j. nō licet. ‡ Postolica. ¶ Hec est. xxiij. pars di. fm Jo. de fan.

f ¶ Adorēt. i. venerentur.

xvij. pars.

Omnis christian⁹. ¶ Hec est. xxiij. pars dist. fm Jo. de fan.

¶ Cal⁹. Probatur in hoc ca. authoritate moysi t scōrū patrū cōsuetudine q̄ christiani debēt sanctā cōmunionē percipiīt⁸, velut ingerudines ecclie cōmo uētes quenit cōione priuari.

Item ex concilio Cartha.

¶ De eodem.

Sacerdote ꝑbū in ecclia faciēte q̄ egress⁹ de auditorio fuerit, excōicet.

Jtē ex concilio Agatheñ.

¶ Die dñico missas ex integro seculares audire debēt.

Missas die dñico secularibus totas audire speciali ordine precipimus⁶, ita vt ante benedictionem sacerdot⁹ egredi popul⁹ non presumat: qō si fecerint, ab episcopo publice † confundantur.

Item ex conci. Aurelian.

¶ Popul⁹ non ante discedat q̄ missa ex integro celebret.

Quum ad celebrandas missas in dei noie cōuenit: popul⁹ nō ante discedat, q̄ misse solēnitas cōpleat: t vbi eps non fuerit, benedictionē a sacerdote accipiat.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Excōicet q̄ ptermisso ecclie cōuētu ad spectacula vadit.

Qui die solēni ptermisso ecclie cōuētu ad spectacula vadit, excōmunicet.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Ulq̄ ad missam cathecumenoꝝ nullus ecclesiam ingredi prohibeatur.

Episcopus nullū prohibeat⁸ ingredi in ecclesiā et audire verbū dei, siue gentilē, siue iudeū, siue hereticum, vsq̄ ad missaz cathecuminoꝝ.

Item Anastasius episcopus omnibus episcopis.

¶ Euāgelia non sedendo, sed stando audire debem⁹.

Postolica authoritate mādamus dum sancta euangelia in ecclesia legunt, vt sacerdotes et ceteri omnes nō sedētes, sz venerabiliter curui et in conspectu euangelij stantes dñica verba intēte audiāt et fideliter adorent⁸.

Item Siego. vij.

¶ Ad missarū solēnia semper aliquid est offerendum.

Omnis christian⁹, pcuret ad missarū solennia aliquid deo offerre, et ducere ad memoriā q̄ de⁹ per Moysen dixit, Nō apparebis i ꝑspectu meo vacu⁹. Jn collectis⁹ sanctoꝝ patrū liquido apparet q̄ oēs christiani offerre aliq̄d ex vsu sanctoꝝ patrum debēt: ad ipsum em̄ pu⁹ est cōfugiēdum⁸ qui nostre curare possit anime passiones: verū homines preposteroordine ante sibi opem ab hominib⁹ accersiunt: vbi autem humana subsidia defecerint, tūc opinant diuini postulandā fauoris gratiā.

Item Lyppia. papa respondit.

¶ Quare surium corda in prefatione dicitur.

Quando autē stamus ad oratione fratres dilectissimi, inuigilare et incūbere ad preces toto corde debem⁹: cogitatio carnalis hoīs t secularis abscedat, nec q̄q̄ rūc animus aliud q̄ id solum cogitet q̄ precat: ideo t sacerdos ante oratione prefatione p̄missa parat fratrū mentes dicendo: Sursuz corda: vt dū respōdet plebs habem⁹ ad dñm, admoneat nihil se aliud q̄ dñm cogitare debere. Claudatur cōtra aduersarium pectus, t soli deo pateat, nec ad se hostē dei tempore orationis venire patiat.

Gelasius Romane ecclesie et apostolice sedis eps vniuer-

g ¶ Uacu⁹. Bonis opib⁹, vel ad literā, t est ꝓ illū in die Oblationes sint ex suo debito exigende, et date a ad eas dandas pa rochiani sunt cōpellendi. arg. xvj. q. j. statuimus. Arg. contra. vij. q. j. duo. Sed credo q̄ si sacerdos pauper est, potest eis diuina officia suppetrahere ni si dent † et oblationes: vt ex de simo, ne inuidia fiat. xvj. q. q. charitatem. Adānio. Bene dicit Credo. fm Lau rē. cui⁹ fuit ista gl. tota. t idē sentit hic paro. Hoc dicit q̄ nō credit q̄ oblationes q̄ dat volūtarie vel ex de. i tertia uotione fiunt in festiuis dieb⁹ sint debite, vel possint de nouo iure peti. et idem mens sentit frater Ray. in Archidia. modo

h ¶ In colletis, hoc quas faciebāt sancti patres pro recipiendis pauperibus.

i ¶ Et ꝓfugiēdū. Otādo, nō tēdo, t ita non est cōtra. xvij. quest. q. quaritur.

Tādo autē. ¶ Hec ẽ. xvj pars dist. fm Joā. de fan.

¶ Casus Dicitur hic q̄ in oratione debet homo cogitare de deo tātum: vnde cum presbyter dicit: Surſum corda: populus respondet, habem⁹ ad dominū. et hoc fit ad notandum q̄ tunc tantum de deo debemus cogitare, et de his que spectant ad salutem, vt diabol⁹ excludatur.

k ¶ Cogitet. Nō hoc genus mendacij esset. xvj. q. v. cauete.

I Nuenimus. hec est.xxvj.pars distinctionis fm v. Calsus istius cap. in quo dicitur q̄ nouem sunt pfationes, decima tamen postea addita est: vt.lxx. distin. sanctorum. Catalogo, id est ordine ecclesiastico, vel numero, vel computatione.

a ¶ Inuenimus. quot sunt canonice pfationes ostendit.

b ¶ Nouem. Addicit, dita est et decima: facta est vt dist.lxx. sanctorum canonum, sez de pequā salutare.

c ¶ Unam. Et tercia sep quidē omni tpe.

d ¶ Aliam ascensionis. qui post resurrectionē suam.

e ¶ Tertiā. Qui ascendens sup omnes celos.

f ¶ Quartā. Qui per incarnati verbi mysterium.

g ¶ Quintā. Qui vnigenit⁹ tuus.

h ¶ Sextam. Et te suppliciter exorare.

i ¶ Septimam. Quia cum vnigenito filio tuo et spiritu sancto.

k ¶ Octauā. Qui salute humani generis.

l ¶ Nonam. Qui corpali ieunio vitia compumis.

Usum pterea. ¶ hec est xxvj.pars distinc. fm Jo. de san.

¶ Calsus. Probatur in hoc cap. authoritate Aug. q̄ pro defunctis nominibus tacitis in missa et aliis precibus debet orari omni die, sicut et pro viuentibus oratur quotidie: vt pro eis oret mater ecclesia quibus desunt preces parentum.

m ¶ Usum pterea. No. in oi missa memoriā z oronem esse faciendā p defunctis. istud ofidit duob⁹ capitulis.

n ¶ Loco competenti. i. in secreta misse.

o ¶ Excipitur. Excipitur sexta feria ante pascha: i qua fm ordinem Romanum non conficitur: sed oblatio precedentis diei cum vino sumitur: z excipitur etiam sabbatum sequens: quia potius refertur ad dominicā sequentem. Dist. lxiij. sabbato.

p ¶ Defunctorum. i. pro spiritibus defunctorum.

q ¶ Etiam tacitis nominibus. in secreta.

r ¶ Sub generali. fit p oib⁹ simul, z pdest cuilibet ac si specialiter p eo fieret. de cōse. di. v. nō mediocriter.

s ¶ Ecclesia. Supple non sunt pretermittende suppliciones.

t. ¶ Pia matre communi, i. ecclesia.

sis Germaniarum atq̄ Galliarum episcopis.

¶ Que prefationes in missis sunt cantande.

I Nuenim⁹ has.ix.b pfationes i sacro catalogo tantūmodo recipiendas. i. vnā[c] in albis paschalib⁹: aliaz die ascēsionis[d] dñi: tertiā[e] die pentecostes: quartā[f], de nata li dñi: quintā[g] de apparitione dñi: sextā[h] de aplis: septimā[i] d̄ scta trinitate: octauā[k] d̄ cruce: nonā[l] de ieiunio in quadragesima tantūmodo dicēdam.

Item ex cōci. Cabilon.

¶ In oibus missar solēnib⁹ pro defunctis oratio fiat.

U Jsum pterea[m] nobis est vt in oibus missar solēnib⁹ p spiritib⁹ defunctorū loco cōpetēti[n] i ecclesia ad dñm dep̄recē. sicut enim nulla dies excipit[o] qua nō pro viuētibus z p q̄buslibet necessitatib⁹ dñm dep̄recē: ita nimirū nulla dies excipi d3 quin p aliab⁹ fidelitū p̄ces dño in missar solēnib⁹ fundanē. Antiq̄tus igit hunc morē scta tenet ecclesia, vt in missarū solēnib⁹ z aliis p̄cib⁹ dño spūs q̄ descentiū cōmendenē: dicente beato Augu. Nō sunt p̄termittēde suplicationes p spiritib⁹ mortuoz: quas faciēdas p oibus in x̄piana et catholica societate laudam⁹. O efūctoz⁹ etiā tacitis nominib⁹[q] eoū quos sub generali[r] cōmemoratione suscepit eccl̄ia[s]: vt quibus ad ista desunt parētes et filij, aut quicūq̄ cognati vel amici: ab vna eis exhibeat pia mē com munit[t]. I tē Innoc. epūs vbis Rōane Decētio Eugubino.

¶ Ante p̄ces nō sunt sacerdotes nomina recitanda.

O Ē noibus recitandis⁹ anteq̄⁹ sacerdos p̄eces faciat, atq̄ eoū oblatiōes quoz noia recitāda sunt oratione sua cōmendet: q̄ superfluū sit, ipse per tuā prudentiā recognoscis: vt cuius hostiaz necdū deo offeras, ei⁹ ante nomen insinues[x]: q̄uis illi incognitū nihil sit. I tē alex. vbis Rōane epūs oib⁹ orthodoxis.

¶ Panis z vinum z aqua in sacramentis sunt offerenda.

¶ Distin. iij. H sacrorum

De nominibus. ¶ Calsus. Decernim⁹ ep̄s querebat a papa vtrum in secreta misse illoum nomina deberent recitari a p̄fbytero p quib⁹ vult sacrificia offerre. Respondet papa superfluum esse vt eius nomen recitetur p quo hostia nondum est oblata.

v ¶ De nominibus recitādis. Noia pulo cōnumerare aliquo possum⁹: ergo eoz rū non nomina recitando, sunt in missis vel oratione aliqua misse vel in secreta spe: mēdacialiter noia eoruz exprimere non deberim⁹.

x ¶ Antep̄s. Nec ante nec post.

y ¶ Insinues. ās nō ante sed post d3 insinuari deo.

z ¶ Quāuis. Nō ergo recitant ideo q̄ deus addiscat: sed vt supplicantium deuotio: reddatur affectus: argu. xiij. q. ij. cū gratia. z. c. nō estimemus. Y. nominari ergo possunt.

N Sacramentorum. ¶ hec q. diuiditur in. xxviij. partes: in quarum prima, p̄bat p vij. c. q̄ ex pane tritici et vino vitis cū aqua cōficitur corpus z sanguis x̄pi. Secūda ibi, Nihil Tertia ibi, Pacē. Quarta ibi, Relatam. Quinta ibi, Quotidie. Sexta ibi, Trifome. Septima ibi, Tribus gradib⁹. Octaua ibi, Qui scelerate. Nona ibi, Si per negligentiam. Decima ibi, Peruenit. Undecima ibi, Sacerdotū. Duodecima ibi, Institutio. Decimatertia ibi, Sacrificii. Decimaquarta ibi, Quia corp⁹. Decimaquinta ibi, In q̄b⁹. xvj. ibi, Ego berengarius. xvij. ibi, Semel christus. xviij. ibi, Z. iqdo. xix. ibi, Panis. xx. ibi, Panem de altari. xxj. ibi, Re vera. xxij. ibi, Iteratur. xxiij. ibi, In ep̄o. xxiij. ibi, In calice. xxv. ibi, Sicut. xxvj. ibi, Priēby⁹. xxvij. ibi, Qui dñs. xxviij. ibi, Pro dilectione. Jo. de san.

¶ Calsus. In altaris sacrificio debent apponi tantum vt. xxx panis z vinum aqua mixtum: z hoc ideo, quia de latere x̄pi. dist. christi fl. prerant sanguis et aqua in possessione sua. S. vez. 2 ¶ In sacramentoz. Dic intimatur. ij. di. in qua agitur de sacramento eucharistie. Et licet baptismus sit ianua oim sacramentoz. z necessariot. xxij. di. S. vez. hoc pres⁹ma oim sacramentoz. z ideo tractat pri⁹ de eo, z ppter ferē opis nō bapti dignū est: z ideo tractat pri⁹ de eo, z ppter ferē opis nō baptī dign⁹

corporis chfi merito de eo subdit: ⁊ tractat de hoc sacto in hunc modum. Primo agit de forma sacrificādi. Scdo de reuerentia suscipiendi et tractandi ⁊ seruandi hoc sacramētū. Tertio de triplici cōtinētia eius. De forma sacrificandi agit vsq; ad illud. c. nihil. De reuerentia suscipiendi agit etiam vsq; ad illud ca. sacrificiū. Exinde de his que i sacrificio cōtinent. Circa qō cōsiderādum est a quo, vbi, et quādo fuit hoc sacrm inuētum: et q̄ forma conficiendi illud: ⁊ que in eo sunt: necessaria: ⁊ de triplici eius cōtinēta: et post supponemus quasdā opiniones de confusione ipsarum rerū. Fuit autem institutū a domino J.eo. qz corpo et in cena J.e. liquido. Et quando: post typicum paschā completū cū comedit agnū cum aplis J.e. accipite. Formam habemus in ca J.eo. accipite. Sūt aūt tria necessaria: panis, vinū, ⁊ aqua J.eo. in sacramento. Continētur aūt tria in hoc sacramento: forma visibilis panis ⁊ vini: veritas corporis ⁊ sanguinis xpi: ⁊ virtus spūalis. i. virtus vnitatis ⁊ charitatis. i. eterna cōiūctio ⁊ dilectio christi ad ecclesiā. xxj. dist. ℌ. i. ibi: Rogaui pro te petre ne deficiat ꝛc. Primū est sacrm tantum, ⁊ nō res sacramenti. Secundum est sacrm ⁊ res sacramēti. Tertiū est res sacramēti tm, et non sacrm: et hoc est qd dicit ex de celeb. miss. cū Marthe. ℌ. distinguendū. Fit aūt conuersio rerū sm quosdā: qz panis cōuertitur in corpus, ⁊ vinū in sanguinem: aqua in nihilum: sed significat regenerationem tm, que fit per aquā. cōtra istos est, qz qui purā aquā fumit, post nō cōficiet. vij. q. j. nihil. Sed contra J.e. relatū. sed nō fuit ibi pura aqua. Alij dicūt q̄ vinū ⁊ aqua conuertuntur in sanguinē: licet philosophi dicant contrā q̄ aqua ⁊ vinum nō cōmiscent p minima. i. nō ita q̄ inseparabilia sint. Alij etiam dixerūt, sed pessime, q̄ aqua conuertebatur in aquaticos humores. Alij dicūt q̄ corpus christi post consecrationē solū est sacrm ⁊ figura J.e. ego berengarius. et hec tradūtur ex de cele. mis. cū marthe. et cap. in quadā. Sed opinio verior est q̄ vinum ⁊ aqua nō vt duo, sed vt vnū cōpactū transmutātur. ex de cele. mis. cum marthe. ℌ. verū. ⁊ ca. in quadā. De eo tm quod dicitur q̄ panis conuertit in corpus chfi varie sunt opiniones. Una asserit q̄ illa substantia q̄ fuit panis primo, postea est caro ⁊ sanguis christi. arg. J.eo. panis est in altari. ⁊ ca. qz corpus. Scda opinio tenet q̄ substantia panis ⁊ vini ibi desinit esse, et remanent accidentia tm, cuius sapor, color, pondus, ⁊ figura. ⁊ sub illis accidentibus incipit ibi esse corpus christi. Tertia tenet q̄ remanet ibi substantia panis et vini: ⁊ in eodem loco ⁊ sub eadem specie est corpus christi. Argu. J.eo. ego. quelibet tamen opinio fatetur ibi esse corpus christi. Secūda opinio verior est: vt extra de sum. trini. firmiter. ℌ. vna.

¶ In sacramentorū. De forma sacrificandi. i. q̄ debent offerri in sacramento eucharistie. vij. ca. ostendit.

¶ Oblationibus. i. in ipsis oblatis q̄ sunt sacramēta.

¶ Qz vtrūq;. Hec rō nō est sufficies: ꝫ est rō qz xps

Eucharistie sacramentuz a q̄ fuit ist tutum.

Eucharistie sacramento tria cōtinēt.

Sz ad illā ad a minicu lāo. B. Zan.

oblationibus[a] que inter missarū solennia domino offerūtur: panis ⁊ vinum aqua permixtum in sacrificium offerātur. non em debet in calice domini aut vinū solum, aut aqua sola offerri: sed vtrumq; permixtum offeratur: qz vtrūq;[b] exiuit latere eius in passione sua profluxisse legitur.

Item Cypr̄ianus papa Cecilio fratri salutem.

¶ Vinū sine aq̄ vel ecōuerso

J.eo. cum omne. et ita tria sunt significantia vt aqua, vinum, panis: ⁊ ita tria sacramenta J.eo. non oportet.

b ¶ Qz vtrūq;. i. vtrumq; sacrificiū vel significatū J.e. in calice. ℌ. sanguis in quē cōuertit vinū ⁊ aqua J.dñi. e. panis in altari. nōie sanguinis dz q̄libet humoz humani corpis. hic nō inuenit nisi large accipiat nomē sanguinis. vñ vinū in sanguinē conuertit, et aqua in alios humores: ita q̄ aqua dz profluxisse. i. alij humores de latere chfi. Sed nūqd vera aqua aut hu moz aque filio fuit? si ꝫ aqua, q̄ re fuit illa creata: quid in corpe, aut in egressu a corpe si humor fuit sine aqua quod fuit ibi miraculū? Rñ. fm

in sacramētis offerri nō licet.

SIc in sctificando calicē dñi, offerri sola aq̄ minime potest: qūo necvinū solum potest. Nā si vinū tantum quis offerat: sāguis christi incipit esse sine Christo. Quādo em vtrūq; miscetur, et adunatione cōfusa[c] sibi inuicē copulantur, tunc sacrm ⁊ spūale[d] celeste efficitur. Si vero calix[e] dñi nō est aqua sola ⁊ vinū solum, nisi vtrūq; misceat: qūo

Vide fuit ita ter. Vide fuit ita ter. Vide fuit ita ter.

dicit quidā q ex nectare vel vino cocto conficietur quicquid ei admisceat. Y. tamē dicit q nō, qđ verū est. Item de aceto cōficit, si ex vino factū fuit, alis nō, quia ppe eadem vsia est. ff. de contrahen. emp. in venditionib⁹ tamē in omnibus his mixturis transsubstantiatur. Item not. q de agresta non

Conficit de aceto.

nec corp⁹ᵃ dñi potestᵇ esse sola farina, nisi vtrūqꝫᶜ adunatum fuerit ⁊ copulatū ⁊ panis vni⁹ cōpage solidatū. Idem.

SCriptura dicit vt quotiēscūqꝫ calicē in commemoratiōne dñi et passionis eius offerim⁹, id qđ constat dominū fecisse⁹, faciam⁹: sed vide frater charissime, si qs de antecessoribus nostris, vel ignoranter[c], vel simpliciter[f] nō hoc seruauerit et tenuerit qđ nos dñs facere ⁊ exēplo ⁊ magisterio docuit, potest simplicitati eiusdem indulgentia dñi venia cōcedi: ⁊ nobis ꝯo non potest ignosci[g], qui nūc a dño admoniti ⁊ instructi sum⁹ vt calicem dñi cum vino mixtū fm q dñs obtulit offeramus.

Luce xxij. D. ij. qq. Dicemus q possit? qđ incipit esse vinū. Sed qñ incipit esse, consulendus est vsus in hoc casu. Item circa panem no. q de alio pane non potest ⁊ confici corpus christi, nisi de frumento: vt. j. eo. in sacramento. et si alia farina admisceat frumento, illa nō trāssubstantiatur: ⁊ in hoc non est diuersitas. Sz in alio est, qz dicit hug. q non possumus conficere nisi de frumēto, vel de pane fermētato in ecclesia occidentali: ⁊ si fiat, nihil agitur. Sz contra q cōficiatur corpus Christi. Item nec confici potest si farina nō cum aqua, sed cū alio liquore admisceatur.

Cōfi. iij. d. de cōse. di. ij. Ego. Ide. ca. i. Ide. Iug. Ide. ff. de ursi. et ursi. lib. et si aut. ci aut. ⁊ si fi. Ide. ff. de aqua et aq. pluui. arce. ca. et in ff. de aur. et arg. et ea.

Tē ex ꝯcilio Martini pape.

¶ Preter vinū ⁊ aquā ⁊ panē in sacramēto nihil dz offerri.

NOn oportet aliꝰ aliqđ in sacramēto offerri preter vinū[h] ⁊ aquā ⁊ panē, qm in typo christi benedicunt: qz dū in cruce Christ⁹ pēderet, ⁊ de cor⁹ pore ei⁹ sanguis efflurit et aq̄: hec tria vnū[i] sunt in Christo Jesu, hec hostia[k] ⁊ oblatio dei in odorem suauitatis.

Item ex ꝯci. Carthagin. iij.

¶ De eodem.

IN sacramento corporis et sanguinis dñi nihil amplius offeraf qꝫ qđ ipse dñs tradidit[l], hoc est panis ⁊ vinū aqua mixtum, nec amplius in sacrificijs offeratur, qꝫ de vuis et frumentis[m].

Item ex. vj. synodo.

¶ Oblationis sacrificio vuas nemo coniungat.

DIcimus q in quibusdam ecclesijs sacerdotes sacrificio oblationis cōiungant vuas que fm vsum in altari offerūtur, et sic simul vtraqꝫ populo dispensent. Precipimus igitur vt nullus sacerdos hoc viterius faciat: sed sit remissianem peccatoꝝ populo oblationē solam distribuat, et vuas seorsum benedictas[n] popul⁹ q̄ petierit accipiat, et fructuum gratias agat.

Item Iuli⁹ pa. episcopis per Egyptum.

¶ De his qui sacrificando varie errabant.

f ¶ Vel simpliciter. Sed nonne exēplū dñi potuit eos instruere sicut ⁊ nos? quare ergo excusabunt? Sed dic q nos duo uerūt patrū sacre scripture de ipso Christo, quas forte ipsi non habuerunt.

g ¶ Ignosci. Arg. post admonitionem non esse parcendum. xij. qōe. ij. indigne.

DOn oportet. ¶ Cal⁹. Hoc ca. patet. In typo, id est in figura ⁊ significatione. hec tria vnum sunt. i. in vnum corpus christi transeunt.

h ¶ Preter vinū. Vinum et aqua et aqua transeant in sanguinem tantū? Respon. sic, in sanguinem christi. verum. Alii dicunt q non, sed vinū in sanguinē, et aqua in aquā, id est vitalem humorem aquaticum: sicut enim in humano corpore q̄tuor humores sunt ad instar quatuor elementorū. extra eo. in quadam. sic in corpore christi: vnde sic expone: hec tria sunt vnum in vno christo, et hec tria sunt tria, ⁊ tantum tria: quia vinum in sanguinē, et aqua in aquam, et panis in corpus conuertitur.

Vinum et aqua et aqua transeūt in sanguinem tantū? Respon. sic, in sanguinem christi. verum. Alii dicunt q non, sed vinū in sanguinē, et aqua in aquā, id est vitalem humorem aquaticum: sicut enim in humano corpore q̄tuor humores sunt ad instar quatuor elementorū. extra eo. in quadam. sic in corpore christi: vnde sic expone: hec tria sunt vnum in vno christo, et hec tria sunt tria, ⁊ tantum tria: quia vinum in sanguinē, et aqua in aquam, et panis in corpus conuertitur.

i ¶ Vnum. id est in vnum transeunt corpus Christi: tamen hoc in illud, et illud in aliud, ⁊ tertium in aliud conuertitur, ⁊ tamen p vno reputatur: vt. j. eo. comperimus.

k ¶ Hostia. ⁊ nihil conuertitur.

l IN sacramēto. ¶ Tradidit. Arg. q dñs miscuit aquā cū vino. S. eo. scriptura, ⁊ nos miscere debemus, qz docti viri cautela ⁊c. lxxxj. di. legitur.

Dñs miscuit aquam cū vino

m ¶ Et frumētis. i. pane frumēti, qz christ⁹ fuit granū frumēti. de pe. di. ij. cū sanctā. Sz sicut dicit ab eis q̄ experti sunt, loliū de frumento nascit: vt di. lvj. nasci. nunqđ si de lolio fiat panis, ille per verba transsubstantiat? nūquid si frumento ādāt piper, conuertitur in corp⁹ christi? Non, sed reliquum tantum: quare non ita reliquum conuertit si fermentū addatur? Quia ibi nihil est azymi cuius possit fieri consecratio, ⁊ ideo nihil cōuertitur. arg. xxiij. q. iij. relerande.

Jsta fuit opi. Y. qz mantaut naturā esse frumentū.

Additum. ¶ Cal⁹. Hec ꝯsuetudo erat apud quosdā q vnas benedicebāt benedictione sanguinis: ⁊ simul cum corpore christi populo distribuebāt qđ ne deceteto fiat, precipit synodus.

n ¶ Benedictas. bndictione vulgari, nō illa speciali ap-

Scd. cōfitebit in pani. duo fer mētat. ⁊ Sclz cui doctor⁹ cor. reuelatū fuerit q̄ conficerent in fermentatis. ar. contra. j. dist. iij. nosse.

parum ⁊ nō ex toto. Dicti.

e ¶ Ignoranter. Arg. q ignorantia iuris excusat. ‡ S. xxiij. q. i. si quis dederit. S. dist. viij. consuetudo. xxxi. oñi. de his S. dist. iij. solicitudo.

populata eucharistie.i.eo.accipite.z solet vna benedici in festo sancti Sixti.

QUm omne. ¶ Calixtus. In hoc ca. Julius papa quosdã in sacrificij oblatione errãtes reprehẽdit. Quidã em lac p vino offerebãt. Alij intinctã eucharistiã populo distribuebãt.

Alij botrum integrũ sacrificabant: et postea exacinatũ vel expressum in calice dabant. Alij pannũ lineum tinctũ musto per totum annum reseruates tempore sacrificij partẽ ei⁹ in aqua lauabãt, et sic offerebant. Ponit ergo primus istos tuor errores, postea p ordinem destruit z remouet oẽs tales errores, asserẽs in oblatione sacrificij nihil esse offerendũ nisi panẽ et vinum et aquam: ergo nõ lac nec vua ibi dz offerri. Itẽ nec aq̃ sola dz offerri: qz videnẽ facere illi q predictũ pannũ lauãt. Unũ expressum.i.botrum, vel vuã expressam q̃si degranatã z exactã in calice. Uel vinũ expressum de botro post cõsecrationẽ vel ante consecrationem, sed non apponebãt aquã.

a ¶ Cũ omne crimen. quatuor errores extirpauit in canone isto.

b ¶ Deleat .i. cũ ad hoc sacrificium offerat, vt p ipsum peccatũ deleat .i.e. distin. species et similitudo.

Joan. xiij.c.

c ¶ Erratur. quod fit in calice.

d ¶ Expressum.i.degranatũ botrũ.nã ex vino expressio liceter hoc fieret. Uel expressum post cõsecrationem, vt rũc vice sanguinis sumat, ante em liceret: vt J.eo.dicitur. sanguis enim dñi preciõ crucis z ceteris instrumentis passionis de corpore eius pressus emanauit.ex eo.cũ vult dicere q̃ Marthe.ver.aliquibus.

e ¶ Qđ q̃ sit euangelice. hec oia predicta respicit, z sic ante cõsecratio vltimũ phibet: si em nõ esset illicitũ, hoc inter alia reprehẽdere bene hẽsibilia nõ cõnumeraret: cum oia q̃ simul in phibitione ꝛ expri uenunt simul prohibita intelligant: arg. [illegible] denigrare, z ver.addendo.ff.de verb.obligatinia.z.ff.de iuris z fac. sic cõsecrare. Archi. igno.regula.¶.vl.z vltimo loco postea per se phibetur. Uel referẽ tñ ad vltimũ, z sic expresse vltimũ phibetur. Dicũt tamẽ đđã q̃ vltimũ hic non prohibetur.

QUm omne crimen[a] atq̃ petm̃ oblatz deo sacrificijs deleatur[b]: qđ de cetero, p delictoꝝ expiatione dño dabit qñ in ipsa sacrificij oblatione erratur[c]. Audiuim⁹ em quosdã schismatica ambitiõe detẽtos, cõtra diuinos ordines z aplicas institutiones lac, p vino in diuinis sacrificijs dedicare: alios q̃q̃ intinctã eucharistiã populis p cõplemento cõmunionis porrigere: quosdã etiã expressum vinũ in sacramento dñici calicis offerre: alios vero pannũ lineũ musto intinctũ per totũ annũ reseruare, z in tẽpore sacrificij partẽ ei⁹ aq̃ lauare, et sic offerre qđ q̃s sit euãgelice[e] z aplice doctrine p̃trariũ, z p̃sue tudini ecclãstice aduersũ, nõ difficilẽ ab ipso fonte veritatis ꝓbabit, a q̃ ordinata ipsa sacramentoꝝ mysteria p̃cesserunt. Cum enim magister[f] veritatz verũ salutis nostre sacrificium suis cõmẽdaret discipulis: nulli lac, sed panẽ tantũ z calicem sub hoc sacramento cognoscimus dedisse. legitur em in euãgelica veritate: Accepit Jesus panẽ et calicẽ, z benedicẽs dedit discipulis suis. Cesset ergo lac in sacrificãdo offerri, qz manifestum z euidẽs exẽplũ veritatz euangelice illuxit q̃ preter panẽ z vinũ aliũ offerri nõ lz. Illud[g] vero. q̃ ita extirpat errorẽ secundũ,

f ¶ Cũ em magister. hic extirpat primũ errorẽ,

g ¶ Illud vero. z ita extirpat errorẽ secundũ,

h ¶ Intinctã. vt J.e.no. sup ca. pbf. ꝓra ibi dz q̃ seruari dz intincta ad op infirmoꝝ: qđ nõ reprobo, lz nõ necesse sit q̃ intingat, lz Hug. dicit illũ esse abrogatũ.

i ¶ Et seorsum. lz nunqđ verũ est q̃ separatim cõsecrẽt corpus christi, z separatim sanguis: Dicũt quidã q̃ nõ fit trãssubstãtiatio: sed in vltima sylaba totius forme prolata. Alij vero dicũt vt Hug. cum dicit, hoc est corpus meũ, q̃ transsubstantiatur sub illa cõditione. s. si statim subiungat: hic est sanguis meus: aliter non. Alij dicũt incertũ esse in rerum natura vtrũ incõnẽti sit corpus christi ff. de iudi. sed er si. ¶.vlt. Sz ego dico q̃ si p copulatiuã duo dicunt, tunc in plationẽ huius vocis. Hoc est corpus meũ, trãssubstãtiatur corpus, z in plationẽ sequẽs vocẽ siue locutionis trãssubstãtiat sãguis: lz si per copulatiuã tm̃ vnũ dicat, tunc fiet tm̃ in vltima littera transsubstantiatio. De hoc not. s.eo. qz corpus.

Corpus christi et sanguis an cõtineantur separatim.

Joan. xiij.c.

k ¶ Proditore. cũ dixit, hũc trader. Sed cessat oppositio de ꝓditione, qz dñs non ꝓdidit eũ: nõ est em prodito de futuro, sed de preterito: nam tradet, futurus est: si er go ꝓpalauit, nõ ꝓdidit. Uel dicẽdũ q̃ hoc fecit ad instãtiã eius, cũ etiã dixerit ei: tu dixisti. Alij dicunt q̃ in aure Joannis dixit: Qui intingit z. Uel dic q̃ non prodidit, quia dixit talibꝰ qui poterant prodesse, z nõ obesse, xxj. q.v. hoc videtur. Jo.

Christus verũ iudã ꝓdidit.

l ¶ De expresso. hic de tertio errore. s. post consecrationem. Uel expresso .i. nõ mixto cũ aqua.

m ¶ Comꝓbatur. arg. q̃ vini defectio non est necessaria ad confectionem.

n ¶ Intelligi. Nã legit in Apoca. Aque multe, populi multi. Itẽ aq̃ dicit penitẽtia. s. di. vj. testamẽtũ. Q̃q̃ dr scriptura. xxxij. q.v. si paul⁹. q̃q̃ dr aqua tẽtatio: salnũ Aquame fac deus, quoniã intrauerũt aque z. multe.

o ¶ Sine nobis .i. nobis nõ profuisse ostẽditur: qđ tamẽ pũcer fauum est ꝓm Bas. hoc em expositũ habes. s.e. di. sicut. accipi.

Rādūto. Et quod dicit ibi sine Christo, hic dicit sine nobis, quod est idem. fm Hug.

a ¶ Ergo qñ botrus. hic videt respōdere quarte f questioni, vbi innuitur q̄ sicut ipsi q̄ botrū offerebant, solum vinū offerre videbant: ita qui pannum intinctū laudabant ipsam aquā offerebāt. Unde ex cōtra euangelica formā offerentes non conficiebāt. Quid autem si aqua saporem vini admittat ex pāno? nō tamen est vinū: qz aliquādo aliunde non ex vino talē admittit saporē: ideoq̄ non consecrabit in sanguinē. et q̄ hec hereſis sit, est ar. xxiiij. qō. iij. quidam. ver. aquarij.

b ¶ Efficientia. i. vini materia. Dicūt quidam q̄ hic incipit reprobatio quarti erroris: qō non credo, sed est persecutio tertij. fz inferius reprobat quartū, ibi: t ideo.

D Jhil. ¶ hec est. ij. q̄ dis. fm Jo. de fan.

c ¶ Nihil in sacrificio. De susciplēdi reuerētia et conferendi t tractandi agit vsq̄ ad illud. sacerdotū, sez i xxij. capitulo.

d ¶ Maius. preter charitatez: que cū non sit in sacrificijs, plus cōfert q̄ corpus: vt. j. q. j. in terrogo.

e ¶ q̄ corpus. Id est nullū sacramētum dignius est isto quantum in se ipso est. Quatuor em̄ modis vnuz sacramentū dignius est alio sez ratione efficacie, vt baptisma. de pe. di. vij. null⁹. Ratione sanctitatis, vt eucharistia. j. qō. j. multi. Ratione significationis, vt cōiugiū. ex de biga. debitum. xxvj. dis. acutius. Quidam tñ remouerunt istū modum ratione conferentis, vt cōfirmatio. J. dis. v. de his vero. et ca. se. Ratione vtilitatis. j. q. j. interrogo.

D Acem. ¶ hec est. iij. pars dist. in qua reprehenditur qui primo dabant pacem q̄ sumerent corpus Christi. Archid.

¶ Casus. Dicebant quidā pacem in missa esse dandam ante consecrationem dñici sacramēti. sed dicit Innocen. hoc non esse faciendum, sed post consecrationē dñici corporis pax dz dari anteq̄z sacramentū illud sumatur.

f ¶ Aperire. que sez secrete agūtur in canone. Uel nō debeo. i. nō possuz. Nam quedā sunt ibi que non posset hūanus itellectus apire. j. q. j. multi.

g ¶ Prebuisse. s. edit. j. eps deo. Et nota q̄ per oscula consentit quis alij: vt dixi. lxij. di. cum adrianus.

h ¶ Demonstrētur. Non tamen in pace nō missa defunctorum dat indatur pax: qz iam missa non sunt in pertur dēfunctiōe huius mundi: sed quiescūt in nec iter domino. nec inter monachos: qz mōachos. do mortui sunt. ij. q. vij. placuit. xvj. q. j. placuit.

i ¶ Eracta. ¶ Cōicent qz corp⁹ t sāguinē ministrant. nā laici ter i anno tñ. i. e. seculares. Uel hoc ē q̄ quotiēscunq̄. nā hoc die vt relictū ardet. f. mel in eo. q̄die. imo hoc die semel in anno sufficit a oēs debēt. et de pe laicis. ni. t remif. omnis.

k ¶ Sacrificia. Innuitur ex hoc capitulo q̄ vno die nō possunt ab eadem ecclesia sacrificia celebrari in vno canone qō falsum est. Sed tu dic hoc solū hic reprobari non toties sumere quotiēs conficit. Nota hic plurima dici de q̄ duobus: qz plura nō licet. ē. e. dist. j. sufficit. nisi in natiuitate. ē. e. dist. j. nocte. insti. de iur. perso. in ſi.

D Eracta consecratione omnes cōmunicēt qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Sic em̄ et apostoli statuerunt, t sancta Romana tenet ecclesia.

Idē ex concilio Toleta. xij.

¶ Quilibet sacerdos quotiens missam celebrat, totiens sacrū communionem percipiat.

B Eatū est nobis quosdā de sacerdotibus nō tot vicibus communionis sanctā gratiam sumere quot sacrificia h in vno die videntur offerre: sed si in vno die plurima deo offerunt sacrificia, omnibus se oblationibus a communione suspendūt: et in sola tñ extrema sacrificij oblatiōe cōmunionis sctē gratiā sumūt: quasi nō sit illis totiēs vero et singulari sacrificio participandum, quotiēs corporis et sanguinis dñi nostri Jesu Christi immolatio facta cōstiterit.

N am ecce apostolus dicit.

N onne q̄ edunt hostias, participes altaris sunt? Ac igit asserſ añ cōsecrata mysteria quosdaz populis impertiri, vel sibi iter se sacerdotes tradere: cum post omnia (q̄ aperire k non debeo) pax sit necessario indicēda: p quā constet populū ad omnia que mysterijs aguntur, atq̄z in ecclesia celebrātur prebuisse assensum: ac finita esse, pactis concludētis signaculo demōstrētur l. Item Calixtus papa.

¶ Ecclesiasticis liminibus careat minister qui post cōsecrationem cōicare contemnit

a ¶ Qua se. Ț. xxv. qõne. ij. ita nos. Ț. xvij. q. iiij. Frater. xij. q. ij. qui et humanis.

b ¶ Anno. Ț. dist. lxxiij. episcopus.

c ¶ Tottens. Sicut lex dicit in abolitione. ij. q. iij. prenarratorat. et tot denunciationes debent fieri, quot opera edificatur. ff. de ope. no. nun. de pupillo. Ș. si pluriũ.

Q Imperiũ. ¶ Tal[a] Erãt quidã sacerdotes qui ordine debito cõsecrabãt corpus et sanguinẽ christi. corpus sumebant: ſz a sanguine abstinebant: de quo miratur Gelasius: et dicit se nescire qua suppstitione hoc faciebant: et precipit vt ambo sacramẽta sicut confecerãt accipiant: aut ab vtrũq; cessent: qa in sacrificante vnũ sine altero accipere sacrilegiũ est.

d ¶ Portione. id est specie panis, q tantũ sacrum corpus significat.

e ¶ A calice. i. a specie vini, que significat sacrũ sanguinem.

f ¶ Aut integra. id est integre. sub vtraq; enim specie xps integre sumit. Et hoc intelligo de corpe xpi sine sanguine: ne non sumit: g ¶ Quia diuiſo. hoc de speciebꝰ ipsis exterioribus nec san intelligitur. impossibile est em corpus xpi sine sanguine esse: sumi: z viceuersa: siue enim speciem panis siue vini quis sumat, vtrũq; sumit. et dicuntur hic duo sacramenta, et pote. vnum, pter vnũ contentũ. re vera em sunt ibi plura sacramenta. nam accidentia panis sunt tm sacramentum corporis xpi: z accidentia vini sunt tm sacramẽtum sanguinis xpi: quia certe sub specie panis est corpus z sanguis xpi: immo totus est christus. similiter sub specie vini: non tamen est ibi duplex sumptio corporis et sanguinis xpi: nec superfluit hec vel illa sumptio, sicut si comederent duo in vno prandio et ante potũ et post potũ: non tñ dicitur bis comedere. nec superflue sumit sub vtraq; specie. Nam species panis ad carnem, et species vini ad alia missa referetur: cum vinum sit sacramentum sanguinis, in quo est sedes aie: ideoq; sumit sub vtraq; specie, vt significetur cõsecratur q; vtrũq; christus assumpsit, z carnem z animã: z q; beatitudo. tã anime q; corpori participatio valeat. vnde si sub vna Archi. tm specie sumeretur, ad tuitionem alterius tm valere si vinum significaretur. hec tamen propositio nõ est cõcedẽda. Vtrãsub num trãsubstantiatur in corpus christi. nec ista: Panis transubstãtiatur in sanguinem: sed potius panis tantũ transubstãtiatur in carnem, z vinum tm in sanguinẽ: ſz vbicũq; est caro, ibiq; est sanguis: ſz caro est ibi p transubstãtiationem, et sanguis per cõcomitationem: sicut alia est ibi per visionem, non per transubstantiationem.

h ¶ Unius. Sic et pupillus necesse habet oia negocia que tutor fecerit, rata hre: vel omnia respuere. ff. de admini. tuto. cum pupillo. querit. arg. xij. q. ij. quia cognouimus. ff. de procur. nam. in cause.

Q Uotidie ec. ¶ hec est. v. pars distin. in qua ꝓbatur per. xx. ca. q; olim antiqui patres sepius cõicabãt sed̃m diuersos status ecclesie. Johannes de fam.

§ Catus. Quereb̃atur ab August. vtrũ quotidie esset cõmunicãdum. August. non vult precise respondere ad hoc: sed monet omnes omni die dñico cõmunicare qui non sunt cõscij mortalis peccati, nec habent propositum peccandi. veruntamen si vnus de duob⁹ putat nõ quotidie communicandũ: alter vero putat cõmunicandũ quotidie: neuter debet repehẽdi. Quod probat exemplo zacchei et centurionis: quoꝝ alter ſz zacheus dominum in domo sua suscepit. alter vero. f. centurio dixit se esse indignũ: nec tñ isti fuerũt inter se diuersi. Non sum dignus. i. nõ iudico me dignũ ad hoc ſz de accipiendo corpore xpi quotidie vel nõ. quisq; faciat sm q; credit pie esse faciendum.

i ¶ Utinam. Hoc dicit August. ignotans mentes scientiũ vtrum sint digne, tanq; qui mentem alterius videre non poterat. ij. q. v. consuluisti.

k ¶ Mens in affecta. Sed qñ dicis q; mens est sine affectu peccandi? credo q; quãdo proponit firmiter abstinere a quolibet peccato mortali: nisi sit ergo in tali ꝓpposito nunq; debet accipere corpus Christi.

l ¶ Stauari. Ț. eo. dist. j. in sancta. xij. qõne. ij. quibus. et ca. cum grauia.

m ¶ Purificari. Et ita quod vni est salutiferus, alii est mortiferum: vt. ff. ad legem aquil. l. qua actione. Ș. si qs. extra de prescrip. quoniam omne. j. q. j. Ș. opponitur. ver. ipsa enim salus.

n ¶ Quotidie. Nã facile non sunt tribuenda: vt de pe. nit. dis. j. nonnulli.

o ¶ Secundum fidem. Id est conscientiam. extra de prescrip. quoniam omne.

a ¶ Litigauerūt inter se.i.fuerūt cōtrarij tanq̄ litigātes inter se. Arg. q̄ quādoq; ea que in superficie videntur cōtraria, non sunt contraria: q̄ habent eundem effectum. † ſi.ſ.xxij.q.ij.beatus. viij.qōe.j.in scripturis. ſ. xiij.q.j.qs debet.ſ.xxiij.q.v.prodeſt.t.q.j.noli.ſ.xxxv.

b ¶ Quotiēſcūq;. ¶ Effunditur.i.ſignificatur effundi.

c ¶ Sanguis.id est in commemorationem effusionis ipsius offertur.i.e. iteratur.q.d. quotiēſcūq; fit cōmemoratio sanguinis Christi.

d ¶ Debeo.i.debeo semp prepare me habuē et dignū ad accipiēdū: vt.ſ.eo.non iſte.

e ¶ Si nō sunt. vt fuerūt.

f ¶ Excōicetur.i. dignus sit excōicari. Omne em̄ mortale peccatum dignū est excōicatione: vt.ſ.vj.qō j.illi qui.ſ.xj.q.iij. nulle sacerdotū. xxij q.j.ca.viti. et ca.in sactis. Uel excommunicent in sacramentis. alias tm̄ p cōtumacia pōt qs excommunicari. xj q.iij.certum.

g ¶ Si non. ¶ Nisi forte. tunc idipm̄ etiā abstinere peccatū est.i.e.ſi qs intrat.

h ¶ Et natali. vt nisi ratione penitentie iniuncte in illis diebus a communiōe cessare teneatur: vt. xxiij. q.ij.ca.admonere. Alij dicunt tātum in pascha esse preceptū. extra de penitentijs et remiſſionibus. omnis.

I Cena. ¶ Caſus. Quidā in cena dñi propter negligentiā nō cōicabāt: sed dicit papa q̄ oēs debēt cōicare: nisi sit eis interdictū ꝓpter pctm̄: cū etiam penitentes illa die reconcilientur ad percipiendā cōionem.

i ¶ Demonſtrat. Sic olim: modo sic non est: sed monachi faciunt.

k ¶ Reconcilientur. Finita penitentia: vt.ſ.xxvj.q.vj. ſi quis de corpore. Uel cōſuetudini quarundā ecclesiarū alludit. t ſm̄ primū intellectū illud est expressiuum veritatis: sicut illud Joānis: Quasi vnigenti a patre. ꝛc.

J Quis intrat ecclesiā. ¶ Caſus. Quidā erant prauē viuentes: et ideo subtrahebant se a cōmunione corporis t sanguinis Christi. Īre pcipitur hic vt donec agant penitentiam excōicentur: et post penitentiam recipiātur ad communionē. Sequēs ca. patet.

l ¶ Et pro luxuria. i. superstitione sua credens forte nō esse cōmunicandum. † xxviij. q.j. idololatria. Uel, id est p luxuriosa vita tua, sine q̄ pauci. dist.i.q.t tua.

m ¶ Proijciendū. ¶ Proijciat ab ecclesia qui a communione sacramenti se pro luxuria sua auertit.

J Quis intrat ecclesiā dei, t sacras scripturas audit: t p luxuriā sua auertit se a cōione sacramēti, t in obseruādis ministeryis declinat cōstitutā regulā disciplineistuz talem ꝓijciendū de ecclia catholica esse decernym̄, donec pniaz agat: t ostēdat fructū pnie sue: vt possit cōione pcepta indulgentiā promereri.

I tem ex cōcilio Agathensi.

¶ Nō habeant catholici qui his tribus temporibus cōmunicare desinunt.

S Eculares qui in natali dñi pascha, pentecoste, non cōmunicauerint: catholici non credātur°, nec inter catholicos habeantur.

I n concilio Toletano.

¶ Corripiantur qui in ecclia communicare contemnunt.

H Quis intrāt ecclesiā dei, et deprehēdunt nunq̄ cōmunicare, admoneātur q̄ si nō communicauerint, excommunicentur. Sequens ca. patet: in quo bonū datur consilium.

p ¶ Cōicare. i. si dicunt se tales esse q̄ nō sint digni cōmunicare: sez propter conſcientiam criminum.

¶ Caſus. Quidam erant intrantes ecclesiam, et non communicabant. Dicitur hic q̄ tales debent admoneri vt communicent. sed si cessauerint propter mortale peccatum, credant ad penitentiam: quod si non fecerint, excommunicentur. Sequens ca. patet: in quo bonū datur consilium.

I tem Gelasius papa ait.

¶ Ter in anno quisq; fidelis communicet.

S Et si nō frequēti, saltē in anno ter hoies communicent, nisi forte qs maioub quibuslibet criminibus impediatur: in pascha videlicet, et pentecoste, et natali domini.

I tem Sother papa ait.

¶ Etiā i cena dñi sacrā cōionem debemus accipere.

I N cena dñi a quibuscā pceptio eucharistie negligit: que q̄m in eadē die ab omnibus fidelib (exceptis ijs quibus ꝓ grauibus criminibus inhibitū est) percipienda sit: ecclesiasticus vsus demonstrat: cum etiā penitentes eodem die ad percipiēda cōfortia t sanguinis domini sacramenta reconcilientur.

I tem ex cōci. Martini pape.

¶ Proijciat ab ecclesia qui a communione sacramenti se pro luxuria sua auertit.

S Quotiēſcūq; effunditur sanguis. Christi, in remiſſionē pctōrū effunditur: debeo merito semp accipere qui semper pecco: debeo semper accipere medicinam.

I tem Hilarius episcopus.

¶ Non abstineat a corpe dñi qui excōicari non meretur.

S Si nō sunt tāta pcta vt excōicetur quis: nō se debet a medicina corporis et sanguinis domini separare.

I tem Fabianus papa ait.

¶ Ter in anno quisq; fidelū communicet.

E T si nō frequēti, saltē in anno ter hoies cōmunicent, nisi forte qs maioub quibuslibet criminibus impediatur: in pascha videlicet, et pentecoste, et natali domini.

I tem Sother papa ait.

¶ Etiā i cena dñi sacrā cōionem debemus accipere.

S Eculares. ¶ Nō crēdātur. Nisi ob humilitatem vel delicti cōſcientiā abstineant. sed Baz. dixit semel in anno preceptū esse communicare quo ad laicos. Uel dic hoc in clericis: illud in laicis. nam vita clericorum debet esse religiosior q̄ laico rum. ſ. diſtinc. iij. denig.

Clerici debent esse deuotiores q̄ laici.

H Qui intrāt ecclesiaz dei. Uel si sit eis iniūctū in pnia.

a ¶ Si non communicant. Id est si digni non sunt.
b ¶ Si cõicant. i. si dignos se cõsone faciunt. i. si se tales dicunt q̃ sunt communione digni.
c ¶ Abstineant. Id est remoueantur.
d ¶ Abstineant. i. si alijs tpibus, non tñ illis tẽpoibus abstineant: sc̃z pascha, pẽtecoste, natali domini.
d ¶ Abstineant. a cõsone. Uel abstineant. i. excõicent.

OMnis hõ
e ¶ Abstinere. quãtũ in se est, vt non exigat. exactus tamen reddere debet quolibet tpe: vt. xxxiij. q. v. si dicat. non em̃ est hoc ceptũ q̃ hic continetur: vt no. xxxiij. q̃e. iij. vir cum propria. sic̃e. xxiij. dis. ca. vit.

¶ Rifome est corp⁹. ¶ Hec est. vj. pars dist. in qua dr̃ q̃ tres partes sunt de corpore chr̃i: z tres hz significationes. h.
vj. ps.
¶ Casus. Ostenditur in hoc ca. q̃d significẽt tres partes que fiũt de specie panis. z dicitur q̃ significant mysticũ corp⁹ xp̃i, q̃ triplex est. Nam pars que ponitur in calicẽ significat corpus chr̃i q̃ resurrexit. pars comesta significat corpus dñi dum fuit in vita p̃senti. pars
vij. ps. remanens significat corpus chr̃i dũ fuit in sepulchro.
f ¶ In calicẽ. q̃ fũctura corporis † dñi cum sanguine, designat vnionem corporis cum aĩa.
† De hoc no. h. eo. cõperiũ⁹
g ¶ Ambulãs. i. designat corpus dñi in eo statu in quo fuit ante passionẽ vel designat ecclesiam adhuc militantem.
h ¶ Finẽ. Hodie nõ seruaf̃, sz̃ due ptes sicce comedũtur. Prima sicca pro aĩabus sc̃oz̃ ad laudẽ dei. Altera
Corpis xp̃i partes q̃d signãt. sicca pro illis qui sunt in purgatorio. Tertia cũ sanguine pro illis qui sunt in peccato viuentes. S.

¶ Ribus gradibus. ¶ Hec est. vij. pars distin. in qua dicitur q̃ sacramẽta dñica tractanda tribus ordinibus, Jo. de San.
¶ Casus. Ostendit hic primo a quib⁹ ordinibus sacramenta conficiant̃ eucharistie. Scõo dr̃ q̃ pb̃r diaconus vel subdiaconus curare debent. vt eucharistia conficiatur: q̃ populo possit sufficere: z q̃ fragmẽta, si qua supsint, clerici ecclesie cum reuerentia sumant: et post sumptionẽ a cibis olus abstineãt hotis in ca. notaris. Tertio dr̃ q̃ fragmẽta nõ debẽt dari extraneis: quia Dauid panes propositionis ab Abimelech non accepit, donec mũdũ se esse dixit.
i ¶ Tribus gradibus. i. ministrium gradium.
k ¶ Cõmissa. Id est tractanda.
l ¶ Sacramenta. i. corpus et sanguis: que sunt sacramenta vnitatis ecclesie: vt Jeo. q̃ passus. corpus em̃ xp̃i et sacramẽtũ est z res sacramenti: vt. S. e. in fũma. Jeo. hoc est q̃d dicimus.
m ¶ In crastinũ non reseruentur. Jea. dist. presbyter eucharistiã. cõtra. ef̃ de offi. archipr. officiũ. contra. sed ibi inibẽ reseruari ad opus mortẽtis: hic prohibetur reseruari et custodiri ad opus consecrantium.
n ¶ Putent. simplices vel ipsi presbyteri.
o ¶ Miscere. sed. Spes nec species ille a sacratis cibis permiscẽdas est. non em̃ sis in sto: delectat̃ hoc deuotũ dare quare per secessus stomachi nõ emittunt̃: ls̃ em̃. Quare ipsis aliquis reficiatur, non tñ incorporatur: nec in stomachum descẽdunt: nec per secessum emittũtur. interduz enim odore recreat̃ † homo: q̃ tñ nec in stomachũ nec in secessum digitur. Dici pot̃ q̃ Clerico. aliene iurisdictionis: et sic nõ est sua. I. non prohibeat. ibi de occulto: hic de manifesto.
† De⁹ videtur

Ribus gradibus[i] cõmissa[k] sunt sacramenta[l] diuinorũ secretorum, id est pbr̃o, diacono, z ministro, qui cũ timore et tremore clerico⁹ reliquias corporis domini custodire fragmentoz debent.

Idem. Tãta in altario certe holocausta offerãtur, quanta ppõ sufficere debeant. Sz̃ si remãserint, in crastinũ non reseruent[m]: sz̃ cum timore z tremore clerico⁹ z diligẽtia consumant. Qui aũt residua corporis dñi q̃ in sacrario relicta sunt, ꝓsumũt: nõ statim ad accipiẽdos cõmunes cibos conuentãt, ne putent[n] sancte portioni miscere[o] cibũ q̃ p aqualiculos[p] digestus i secessum diffundit. Si igitur mane dñica portio edit̃, vsq̃ ad sextã ieiunent ministri qui eã cõsumpserunt. z si tertia vel quarta hora acceperint: ieiunẽt vsq̃ ad vesperas. sic secreta sanctificatione eterna custodiẽda sunt sacramẽta. Precipim⁹ etiã ne vnq̃ extero clerico q ecclie sue laico de fragmentis oblationũ Christi ad mensam ponat. Unde scis tu q̃ passim sanctuarij panes indignis impendis: vnde nosti si a mulieribus mũdi sunt: Hinc et Dauid ab Abimelech sacerdote interrogatus cum panẽ sibi ad comedendũ posceret: cũ se mundũ ante triduum pfiteret, panes propositionis manducauit.

¶ Inficiunt nõ mũdant sceleroſi qui cõicare nõ desinũt.

Qui scelerate viuunt in ecclia, z cõicare nõ desinũt.

¶ Item Jsidorus.

Item ait Clemens papa.

¶ Al quibus sunt cõrectãda sacramenta dominica.

¶ Per aqualiculos. i. per occultos meat⁹. vñ pspinguis aqualiculus propensꝰ ad sesquipedẽ extat.
q ¶ Clerico. aliene iurisdictionis: et sic nõ est sua. I. non prohibeat. ibi de occulto: hic de manifesto.

¶ Qui scelerate. ¶ hec est. vij. pars dist. in qua dicitur q̃ cũ magna veneratione debemus sumere corpus Christi. z hoc probat y tria ca. Jo. de san.
¶ Casus. Quidã in scelere pmanentes sumunt corpus

dñi credētes sibi proficere ad salutem: sed probatur hic authoritate propheteꝛ apostoli q̄ hoc facere nō debēt, quia non ideo mundantur.

a ¶ Q̄ dilectus. Ironice dicit.

b ¶ Probet.i.examinet: vel purget, id est purgatum se vel.pbatū reddat. viij.q̄one.j. in scripturis.

¶ Timotem.

¶ Car⁹. Qui ad altaris sacramenta accedimus, timere debem⁹ q̄d dicit apostol⁹: Qui manducat et bibit q̄ꝛ credere q̄d dicit christus: hoc est corp⁹ meū.ꝛ cōsiderare q̄ dei filius tantum se humiliauit q̄ patri obediens fuit p nobis vsq̄ ad mortem: et deus pater vnico filio non pepercit, sed eū pro nobis voluit,ꝛ sic potest vnus dei patris dilectionem habere,ꝛ corp⁹ christi accipere.

c ¶ Timotem, scz domini.

Luce xxij. d ¶ Docet. Hec tria debet habere qui vult accipere corp⁹ christi, timorem filialē, fidem, et dilectionem.

e ¶ Corpus. Sed hoc est let queri quid deest cē. mōstretur per hoc q̄ dicit pronomen hoc: aut ostenditur de pane aut de corp⁹ christi: panis non, quia ille non est corp⁹ christi. Item nec corpus, q̄ non videt q̄ ante totius formationem per hanc dictionē hoc, nihil demonstratur: nam ipsa materialiter ponitur ibi. Sed hic quero qualiter per dictionem demonstrativam substant

tra.nã et hic ⁊ ibi qui deliquerunt, puniti sunt: sed thuribula non peccauerunt, nec cum eis peccatū est, sicut cum pecude peccat mulier: seruatur ergo hic vt fiat in signū pene illate: ⁊ pec⁹ occidi iubetur, ne cum eo alia peccet: preterea pecus non puniebatur: immo et si subtr̃ inspiciasꝫ ⁊ thuribula destruūtur, cum foruam amittant. argu. ff. ad exhi. Julianus scribit. ¶ sed si quis. q.ij. hoc ius. ⁊ ibi, vel conflatꝫ.

Pecus occidi in bef cū q̃ peccauit mulier.

a ¶ Reprobari. ſ. ratum.

b ¶ Qđ a talib⁹. ar. q̃ priuilegiū cōcessum ab apostolico hereticō, valeat: qđ falsuꝫ est. ē. xij. q.ij. alienatiōes. cōtra. xxij. q.v. preceptū. ⁊ tra. vij. q.j. factus est. ar. q̃ hereticus prelat⁹ acquirit ecclesie cui preest. † Dic, vltimum verū est: prima supficiaria, vel priuilegiū. p se non valet, sꝫ heretico impetratum.

† De hoc no. eē ē sehil. c. ſ. in glo. q. dū. ⁊ de elec. nihil. in gl. i duobus ꝛc.

Sed notandū nouo modo dicta sanctificata pena eoꝝ. a q̃bus petm̃ hoc fuerat perpetratum, q̃ per eos exēplum datū est ceteris q̃ timerent. Circūpositiones autem altari cur et eis fieri voluit, addidit, dicēs: Monia oblata sunt ante dom̃, ⁊ sanctificata sunt in filijs Jsrael. Nō ergo in eis reprobari[a] voluit q̃ a talib⁹[b] oblata sunt: sꝫ hoc potiꝰ cogitari ⁊ attendi anteꝫ oblata sunt. i. ante dñm, vt plꝰ in eis valeret nomen dñi ante quem oblata sunt, q̃ pessimū meritū eoū a quibus oblata sunt.

Item ex decreto Pij pape.

¶ Penitentia eius cuius negligentia de Christi sanguine aliquid stillat.

Sacro cadente an cadat coꝝ pus xpi

Sj per negligentiam aliquid de sanguine[c] stillauerit in terram[d], lingua lambetur, tabula radet: si non fuerit tabula, vt non conculcetur locus coꝝ radetur, ⁊ igne consumetur, ⁊ cinis intra altare coꝝdatur, et sacerdos. xl. diebus peniteat: si super altare stillauerit calix: sorbeat minister, stillam, ⁊ tribus diebus peniteat. Si super linteum altaris, ⁊ ad aliud[e] stilla peruenerit, q̃tuoꝰ dieb⁹ peniteat. Sivsq̃ ad tertium. ix. diebus peniteat: sivsq̃ ad quartum. xx. diebus peniteat: et linteamina que tetigerit stilla, tribus vicibus ministet abluat calice supposito, et aqua ablutionis sumatur[g], et iuxta altare recondatur.

Item ex penitentiali Bede presbyteri.

¶ Que penitētia sit imponēda ei q̃ sacramētū euomit.

Sj quis per ebrietatem vel voracitatem eucharistiam[h] euomuerit. xl. diebus peniteat[i] si laicꝰ est: clerici vel monachi, seu diaconi ⁊ presbyteri. lxx. diebus peniteant, episcopi. xc. Si pro infirmitatis causa euomuerint. vij. diebus peniteant.

Item ē ex gallo Remēsi ca. ij.

¶ Sacerdotes nō nisi q̃ se diuina sacramēta ministrēt.

Peruenit ad notitiā nostram q̃ quidā presbyteri in tantum parui pendant diuina mysteria, vt laico vel femine sacrū coꝝpus dñi tradāt ad deferendū infirmis: ⁊ quibus[k] prohibetur[l] ne sacrarium ingrediātur, nec ad altare appropinquēt, illis sancta sanctorum cōmittuntur: quod q̃ sit horribile, q̃ detestabile oīm religiosoꝝ animaduertit prudentia. Igitur interdicit per oīa synodus ne talis temeraria presumptio vlterius fiat, sꝫ omnimodo presbyter per semetipsum[m] infirmum cōmunicet. Qꝫ si aliter fecerit, gradꝰ sui periculo subiacebit.

Item Clemens papa.

¶ Qñ celebrat missa, q̃ presbyter laic⁹ ingredinō presumat.

Peruenit ad aures nostras, q̃ in quibusdam locis presbyteri, dum missarum solemnia celebrant, laicos ad altare ingredi non permittunt, nec eis communionem porrigunt: vnde valde admiramur, cur hoc fieri debeat. Si enim publicis criminibus irretiti sunt, et ab ecclesia pro hoc separati, non solum ad altare, sed nec in ecclesiam debent introire. Si vero non sunt excommunicati, cur eis communio denegetur, non inuenimus. Quapropter hoc fieri prohibemus. Si quis vero presumpserit, a communione ecclesie separetur.

¶ Quidam fatui sacerdotes per laicos vel mulieres corpus domini mittebant infirmis: quod prohibetur hic ne fiat, sed ipsimet porrigant: q̃ si cōtra fecerint, deponantur.

¶ Cāsus. Jn hoc ca. dr qualiter debeat puniri presbyter vel minister si per eorū negligentiam aliqđ de sanguine Christi stillauerit super terram, vel super altare. Jn terrā sup tabulam postram. Lamberur, scilicet sanguis.

c ¶ De sanguine. id est de sacramento sanguinis: sanguis em̃ christi, a coꝝpore christi separari non valet: ergo nec stillare nec fluere potest.

d ¶ Jn terrā. i. in tabulā terre adherētem: vt patet per ca. sequēs. Sed nunquid sacramento cadente cecidit ibi coꝝpus ⁊ sanguis? Dic q̃ sic, ⁊ tādiu creda ibi esse coꝝpus ⁊ sanguinē q̃diu apparuerint ibi accidentia: cum vero propter rasuram non apparuerint, dic ibi non esse. Sed nunquid humor cadit in terram? Non. sed obijcit, cum sola accidentia maneant ibi, ⁊ accidentia non habēt pondus, quia solū coꝝp⁹ habet pond⁹: qualiter ergo dicuntur accidentia cadere, cū non habeāt pondus? Sed dic q̃ ponderositas adhuc manet cum accidentib⁹ aliis, ⁊ tamen nihil est ibi ponderosum. Item sm̃ Hug. ⁊ Bar. accidentia reddunt locū humidū et rubeū. extra de celebr. miss. cū Marthe. ſ. preterea. Riddina. Jn omnib⁹ his edit natura miraculo, et virtus supra consuetudinē operat. Vnde. ē de cele. miſ. malis cum Marthe. vel aliter. ¶ Peniteat. hec pena. Jpenitentia erit p̃ de tot diebus ieiunet. Just. et tot diebus absit. vt non deneat a sacramento altaris donec communione. plane ibi xlv. dist. c. ij. dicem.

e ¶ Ad aliud. i. q̃ cum linteū, sed p̃ temeritate sumētis. litat. vt

f ¶ Sumatur. i. vt q̃ recipiatur in calicem: fallitur ce: ⁊ ita si quid tur. est cum pe † in calicem casdat, nō teneat: accipere. h. ⁊ B. quāda

g Sj quis per em̃ ebrietatez. dicit na

h ¶ Eucharistiā. i. sacramentū eucharistie. i. corpus Christi, qđ est species sub panis ‡ .i. eo. nō est ⁊ hoc ipse panis. dat. n

i ¶ Peniteat. hoc hoc, q̃ ad cautelā positus ille. q. est. sic. xxxiij. q.ij. qđ alias in lectuz. Vel quia gal. si non debuit sumere est ille cum esset infirm⁹, nō ob. et ita fuit in culpa. q̃ ff. ad legē aq. idem to di. q̃ iuris. ſ. mulionem. ille non Vel q̃ non debuit exp̃statim comedere ei ne ei bum vulgarē: vt. ē. dist. eo. tribus. al⁹ infir pus. q̃ mitas excusat: arg. nō ieiu ē. dist. v. ad eius. ei incoꝰ dist. vj. testamētū. sicut similio penitēcia i: bus ponitin alio casu. tertiu xxj. qōe. iij. ſi quis vi pig

Peruenit. hec litra. ſ. eccl

¶ Casus. Quidam fatui sacerdotes per laicos vel mulieres corpus domini mittebant infirmis: quod prohibetur hic ne fiat, sed ipsimet porrigant: q̃ si cōtra fecerint, deponantur.

k ¶ Et quibus. scz feminis.

l ¶ Prohibetur. ē. dist. v. ad eius.

m ¶ Per semetipsum. vel per diaconū, si necesse est: vt dicit in eccl. di. presente vel p laicū catholicū. xxiij. q.j. cepit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sacerdotū. ¶ Hec est .xj. pars distinc. fm Jo. de fan.
¶ Casus. Cum celebratur missa sacerdotes ⁊ clerici debent esse a laicis separati: vt libere possint sacra officia celebrare, Sequens ca. pater.

a ¶ Quia. ex quo ꝙ contrariū colligit ꝙ alio tpe posset ingredi pſbyterii, xxj. di. hospitibus.

b Institutio missarum. ¶ hec est .xij. pars distinc. Jo. de fan. ostendit ꝙ missa nō debet celebrari aliter ꝙ in metropolitana ecclesia.

Solet queri quare institute fuerūt sacramenta ecclesiastica, cum absq; eisdem deus posset humano generi vitā eternā gratis donare? Rñd. tribus de causis: propter humilitatem, eruditionem, et exercitationem. Propter humilitatem, vt duz homo ex dei precepto sensibilibus seu inferioribus reuerenter subijcit, ex hac obediētia apud deuz magis meretur. xj. q. vj. qui se scit. Propter eruditionē: vt per id qđ videtur foris in specie visibili, ad inuisibilem veritatem que intus est agnoscēdam mens eruditur J. eo. q; corpus. ver. fide. Propter exercitationem: q; cum homo otiosus esse nō debeat, proponitur ei vilis ⁊ salubris exercitatio in sacramentis, vt vanam et noxiā declinet occupationē, iuxta illud: Semper aliquid facito ⁊c. J. dist. v. nunqꝫ. huic. et alibi: otiositas et voluptas ⁊c. ex de renun. misi cum pudem. ¶. verum.

Sacrificiū. ¶ hec est .xiij. pars distinc. in qua dicit ꝙ in corpore Christi sunt tria. s. species, veritas, et figura. ex de cele. mis. cum marthe. Jo. de fan.
¶ Casus. Modo incipit Gra. tractare de triplici continentia istius sacramenti. Dicitur ergo hic ꝙ visibile sacrificiū. i. visibilis forma panis est. i. significat inuisibile sacrm. i. corpus christi, qđ nobis est inuisibile: q; corpora glorificata nō videntur ab hoibus nisi per miraculum.

c ¶ Sacrificium. Scz species panis ⁊ vini: que dicitur sacrificium: quia sacrificatur.

d ¶ Inuisibile. i. signum inuisibile corpus christi quod est sacramentum ecclesie. j. q. j. multi. Ex rubrica apparet sic legendam esse literam, vt inter hec duo distinguatur: scz corporis Christi.

e ¶ Sacrum. i. quod deo offertur.

f ¶ Signum. Jd est signum rei inuisibilis: vel signum rei sacre inuisibilis.

g ¶ Sacramentū est. Non est definitio gñalis: nā corpus xpi nobis inuisibile est sacrm ecclie: ⁊ ita non est visibilis forma. potest tamen dici ꝙ sit generalis: quia corpus visibile est his saltem qui cū eo sunt, et si non nobis Vel ordina literam sic, ita ꝙ nō agat de diffinitione: visibilis forma est sacramentum inuisibilis gratie.

Sacrificium. ¶ Hec est .xij. pars distinc. in qua dicit ꝙ in corpore Christi sunt tria. s. species, veritas, et figura. ex de cele. mis. cum marthe. Jo. de fan.
¶ Casus. Modo incipit Gra. tractare de triplici continentia istius sacramenti. Dicitur ergo hic ꝙ visibile sacrificiū. i. visibilis forma panis est. i. significat inuisibile sacrm. i. corpus christi, qđ nobis est inuisibile: q; corpora glorificata nō videntur ab hoibus nisi per miraculum.

c ¶ Sacrificium. Scz species panis ⁊ vini: que dicitur sacrificium: quia sacrificatur.

d ¶ Inuisibile. i. signum inuisibile corpus christi quod est sacramentum ecclesie. j. q. j. multi. Ex rubrica apparet sic legendam esse literam, vt inter hec duo distinguatur: scz corporis Christi.

e ¶ Sacrum. i. quod deo offertur.

f ¶ Signum. Jd est signum rei inuisibilis: vel signum rei sacre inuisibilis.

g ¶ Sacramentū est. Non est definitio gñalis: nā corpus xpi nobis inuisibile est sacrm ecclie: ⁊ ita non est visibilis forma. potest tamen dici ꝙ sit generalis: quia conuenit omni sacramento. Nō enim omne sacramentum est visibilis forma. Nec est inconueniens idem esse visibile et inuisibile diuersis respectibus. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro signo. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro specie panis et vini. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro accidentibus panis et vini. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro corpore christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi et gloria christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi et gloria christi et regno christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi et gloria christi et regno christi et vita christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi et gloria christi et regno christi et vita christi et morte christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi et gloria christi et regno christi et vita christi et morte christi et resurrectione christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi et gloria christi et regno christi et vita christi et morte christi et resurrectione christi et ascensione christi. Vel dic ꝙ visibilis forma ponitur ibi pro sacramento et corpore christi et sanguine christi et anima christi et divinitate christi et humanitate christi et passione christi et resurrectione christi et ascensione christi et sessione christi et judicio christi et gloria christi et regno christi et vita christi et morte

nec diceret, quanuis ꝛc.

Q Uia ¶ hec est .xiij. pars dis. in qua queritur quare deus dedit nobis corpus ꝛ sanguinē suum. ꝛ ꝺr q ideo vt esset in nobis naturaliter ꝑ memoriā, et apud patrem intercederet ꝓ nobis. Ideo tradidit corpus suū ad ꝑpetuā rei memoriā. Jo. de. f.

¶ Casus. Primo ostendit quare in cena sacrm altaris instituit: scilz corꝰ suum qđ ꝺo oculis hoim erat ablatꝰ ꝛ in celuz ascꝺ erat mālturum nobisū in sacramentis ꝓpter remissionem peccatorū: et ꝓpter commemorationem nostre redēptionis ꝙ ipsum facte in cruce. Secundo commēdat hoc sacrm et dicit nō esse existimādū

Joan. xiij. a.

xiij. ꝑs

ām speciem: qꝛ videtur ibi esse modicum panis, et modicum vini: sed ām fidem quā credimus corpus et verū sanguinē Christi ibi esse: ꝛ hoc ꝓbat testimonio Jesu christi dicētis et testificantis: Caro mea vere est cibus ꝛc. Item: Accipite ꝛ comedite: hoc est corpus meum ꝛc. Tertio: qꝛ ipse panem et vinū in corpus et sanguinem suū cōuertit ea potentia qua ex nihilo creauit vniuersa. Tertio ostēdit q licet corporeis oculis nulla videatur in illo sacramento facta conuersio vel cōmutatio: tamen mente ꝛ fide credēdum est ita esse. qđ ostendit tali similitudine. Ecce iste est malus, est paganus est filius diaboli, compungitur, ꝺbaptizatur, efficitur bonus et filius dei. ecce qualiter ista diuina potentia inuisibiliter est conuersus, ꝛ mutatus de malo in bonū, de pagano in christianū: de filio diaboli in filium chꝝi: sed ecclesie extrinsecus nulla videtur facta mutatio: sed intrinsecus facta est, et ita creditur. sic et in isto sacramento extrinsecus nulla videtur facta mutatio, immo videtur ibi purus panis ꝛ purum vinū sicut ante. sed pia fide debemus credere ita esse, scz ibi esse verū corpus ꝛ verū sanguinem chꝝi: et reuerentiam debitam impendere deo.

? Uel ām ꝙ. ꝛ Ar. i. ineuitabilitatis. de pen. dis. ¶. charitas. alꝝ ꝓmoditas. j. oblatio dis. v. ne tales.

a ¶ Necessariū. i. vtile et congruum: alꝝ necessarium chꝝi in cruce ꝓ redemptione nr̄a.

b ¶ Sacramentum. i. corpus et sanguinē: quod est sacramentum ꝛ res sacramenti.?

c ¶ Consecraret. supple et instrueret in posterum ab alijs consecrandum.

d ¶ Ut coleretur. i. consecraretur.

festa visione sicut re vera est qñqꝫ capiatur. de qua visione dñs in euāgelio ām Joānem ait: Qui diligit me diligetur a patre meo: et ego diligā eū, et manifestabo ei meipsuꝫ. quāuis non improbabiliter quidā ꝓponant hoc loco carnis et sanguinis veritatē, ipsam eorundem efficiētiam, id est peccatorum remissionem.

Ite Eusebius Emissenus.

¶ Uisibles creature in Christi corpus et sanguinem inuisibiliter conuertuntur.

Q Uia corpus assumptū ablatumꝰ erat ab oculis ꝛ illaturꝰ sꝰ deribꝰ: necessariūª erat vt die cene sacrm b nobis corpis et sanguis cōsecrareturᶜ: vt colereturᵈ iugiter ꝙ mysteriūᵉ qđ semel offerebāt in pretiūᶠ: vt qꝛ quotidiana et indefessaᵍ curreretʰ ꝓ oim salute redemptioⁱ, ꝑpetua esset redēptionisʰ oblatioⁱ, et perennisᵐ victima illa viueret i memoria: et semꝑ ꝓsens esset ꝙ gratia vera vnica ꝛ ꝑfecta hostia, fide estimāda, non specie: neꝙ exteriori censenda visu: sed interiori affectu. Unde celestiꝭ ꝓfirmat authoritas: Ar caro mea vere est cibus: ꝛ sanguis meus vere est potⁿ. Recedat ergo omnis infidelitatis ambiguū: qm̄ quidē q̄ authoꝛ est muneris, ipse est etiam testis veritatis. Nam inuisibiles sacerdos visibiles creaturas in substantiam corpoꝝ ꝛ sanguinis sui verbo secreta potestate cōuertit ita dicēs: Accipite ꝛ comedite, hoc est corpꝰ meū. ꝛ sctificationeᵒ repetita, accipite ꝛ bibite, ait: hic est sanguis meus. Ergo sicut ad nutum ꝓcipiētis dñi repente ꝛ ex nihilo substiterūt excelsa celorum, ꝓfunda fluctuū, vasta terrarū: ita pari pōtate in sp̄ualibꝰ sacramētis vbi ꝓcipit virtus, seruit effectꝰ. Quāta itaqꝫ ꝛ q̄ celebranda bñficia vis diuine benedictiōis operetur qūo tibi nouum ꝛ impossibile esse non debeat, ꝙ in xp̄i substantiā terrena ꝛ mortalia cōuertūrꝰ: ipsum qui in xp̄o es regeneratus, iterroga. dulationem istius: hic est sanguis, vinū cōuertitur in sanguinem. Sed obijcitur. Nonne ibi ante erat sanguis, er quo erat ibi corpus? Sic: qꝛ vbiqꝫ corpus, et sanguis: sed non fuit ibi sanguis ꝓius ꝑ transubstantiationē: sed ꝑ mixtionem: vt dixi. ꝛ. eo. comperimus.

e ¶ Per mysterium. i. sub velamine panis et vini. j. qđ ne. j. multi.

f ¶ In precium. i. redemptionem nostram. ꝓ.

g ¶ Et indefessa. i. non remissa et indeficiens.

h ¶ Curreret. i. festinaret redimere nos ꝑ passionē?

i ¶ Redēptio. facta ꝑ xpm i carne.

k ¶ Redēptionis. id est fides passionis ꝙ quaꝫ redēpti sumus. Uel predicatio sacrificij: qđ erat nostra redemptio. Joan.

l ¶ Oblatio. i. corpus ꝛ sanguis.

m ¶ Et perennis. qꝛ post eam nō erit alia. ex de cel. missa. cum marthe.

n ¶ Muneris. i. corpis ꝛ sāguinis, vel sacrificij.

o ¶ Et sctificatione. i. verbis sacrificandis. ꝛ impropue ꝺr repenita. et ꝺr repeti ꝓpt hoc verbū accipite. qđ repenit. nam nō repetitur: imo alia ē forma. Nota tñ q quidam dicunt q ꝓpter illud: hoc est corpus meū ꝛc. hic est sanguis meus, ꝛc. est vna forma. Sed tu dic q due sunt: ꝛ q ad ꝓlationē istius: hoc est corpꝰ ꝛc. transubstantiat panis in corpus: ꝛ ad ꝓlationē istius: hic est sanguis meus, ꝛc. est vna forma. Nota tñ q ꝓpter illud: hoc est corpus meū ꝛc. hic est sanguis meus, ꝛc. est vna forma. Sed tu dic q due sunt: ꝛ q ad ꝓlationē istius: hoc est corpꝰ ꝛc. transubstantiat panis in corpus: ꝛ ad ꝓlationē istius: hic est sanguis, vinū cōuertitur in sanguinem. Sed obijcitur. Nonne ibi ante erat sanguis, er quo erat ibi corpus? Sic: qꝛ vbiqꝫ corpus, et sanguis: sed non fuit ibi sanguis ꝓius ꝑ transubstantiationē: sed ꝑ mixtionem: vt dixi. ꝛ. eo. comperimus.

p ¶ Conuertuntur. Bene dicit conuertūtur vel transubstantiantur: vt alij transeunt vel transeant. sed non fiunt nec incipiūt. nihil enim fit nec incipit ibi esse corpus chꝝi. pōt tamen cōcedi q de pane conficiatur vel fiat corpus chꝝi: sicut de aqua fit crystallus. non tamen est crystallus: sed securius non conceditur hoc. ꝛ vbicunq inuenitur, panis vel de pane fit vel conficit corpus chꝝi, sic intelligatur. i. trāsit in corpus chꝝi: vt ꝛ. e. panis. Uel expone sic. i. sub specie panis vel latet vel incipit esse vel latere corpus chꝝi vbi ante consecrationem non erat. si enim panis corpus chꝝi fieret, singulis diebus ei adderetur aliquid qđ ꝓius non erat: ꝛ sic semper augmentaret. Item qualiter viueretur diuinitati iste panis et ille? Item si panis est corpus chꝝi: ergo aliquid quod non est natum de virgine: et sic aliquid inanimatum est corpus chꝝi. ergo est animatū ꝛ inanimatū. ergo nō solum de virgine habuit originem. Non intelligas ergo q alia

quod augmẽtum sumat ex tali conuersione: nec eo modo quo cibus conuertitur in carnem: sed est ibi conuersio, id est definit ibi esse substantia panis et vini, nulla tamen generatio: vnde non potest dici q̃ sit ibi vera trãssubstantiatio quantum ad hoc vt noua essentia ibi generetur.

a ¶ Adoptiuus. Quia filij ire fuerãmus, † facti sumus filij dei. de pe niten. distinc. iiij. §. hanc societatẽ. ver sicu. et filij. Christus autem nullo modo filius dei adoptiuus dicitur: quia non potest dici de filio dei q̃ ex non filio factus sit filius eius.

b ¶ Meruisti. id est obtinuisti: quasi tanq̃ emerimus per merita misericordiam a deo gratis consecutus fuisti. vt enim ait Augusti. misericordie meritum nullũ est: si enim merito conferatur, iustitia est, non misericordia. Vel meruisti, id est dignus fuisti: vt illud: quia meruisti portare regem. i. digna fuisti inuenta.

c ¶ Lesa. i. corrupta labe peccatorum. Vel lesa, i. ledenda sẽs peccato, q̃ peccata nos miseros faciunt. S. e. quotidie.

d ¶ Immaculata. in p̃ valde. i. valde maculata putredine peccatorũ.

e ¶ Sed sensibus tuis sunt credita. Scilicet tria commissa. Tho.

Q Uia passus est dominus. § Casus. In hoc ca. August. primo ostendit q̃ in memoriã passionis christi corpus eius immolatur, ꝛ per eius dignam participationem nos efficimur corpus eius spirituale, et qualiter docet quadam similitudine. Primo nascitur granũ: portatur ad greã, triturat̃, in horreo ponitur, postea molitur: postea aqua conspergitur, et sic fit panis. Ita est de nobis, quod ex ipsa litera facile est assignare. Scdo ostẽdit q̃ debemus esse vnum, sicut ille panis est vnũ ex multis granis, ꝛ vinum ex multis racemis vnum: ꝛ sicut vinum post pressurã est potabile, sic nos post pressurã sumus digni potare calicem. Tertio ostendit q̃ hoc sacramentum est vnitatis: vnde qui accipit hoc et non est in vnitate, testimonium accipit contra se: qui vero in vnitate est, huius hoc sacramentum non accipiat sacramentaliter, eius tamen beneficio non priuatur.

dum alienus a vita, peregrinus a misericordia, et a salutis via intrinsecus mortuus exulabas: subito initiatus christi legibus et salutaribus mysterijs innouatus in corpus ecclesie non videndo, sed credendo trãsiisti: et de filio perditionis adoptiuus[a] dei filius fieri, occulta puritate meruisti[b]: in mẽsura visibili permanens, maior factus es ipso inuisibiliter sine quantitatis augmẽto: cũ idẽ atq̃ idẽ ipse esses, multo alter fidei processibus[c] extitisti: in exteriori nihil additũ est, ꝛ totũ in interiori mutatum est: ac sic hõ christi filius effectus, christusq̃ hominis in mẽte format̃ est. Sicut ergo sine sensu corporali preterita vilitate deposita, subito nouam indutus es dignitatẽ, et sicut hoc q̃ deus lesa[c] in te curauit, infecta diluit, imaculata[d] detersit: nõ oculis, sẽ sensibus tuis sunt credita[e]: ꝛ cũ reuerẽdum altare cibis spiritualibus satiandus ascẽdis, sacrum dei tui corpus ꝛ sanguinẽ fide respice, honora, mirare, mẽte cõtinge, cordis manu suscipe, et maxime totum haustu interioris hominis assume.

f ¶ Quia passus. In prima parte dicit nobis ideo dominum corpus suum in sacramento commendasse: quia illud pro nobis obtulit passioni, et nos fecit illud corpus, et dicit qualiter. In secunda parte dicit q̃ si heretici accipiunt corpus christi, non sumunt: cũ iste panis significet vnitatem, ꝛ ipsi querunt diuisionẽ. In tertia dicit q̃ q: cũq̃ baptizat̃ efficit participes corporis sui, ꝛ si anteqũ decedat q̃ de pellicio edat, vel de calice bibat.

g ¶ Q̃ etiam fecit. Hec simplex est relatio: nam refert ad ecclesiã, nõ ad corpus suum sumptũ de virgine, de quo sermo precessit. Non ergo fecit nos corpus suum christus q̃ natus est de virgine, ꝛ sumit in altari sub specie panis et vini: sed fecit nos corpus suum spirituale, scilicet ecclesiam fidelium: vt. S. eo. commẽdauit. sed ideo dicit spirituale, licet constet de corporalibus partibus, scilicet fidelibus: quia partes eius non corporali, sed spirituali vinculo charitatis in eius compositione vniuntur: licet corpora sequestrẽtur. S. eo. hoc sacramentum. immo et q̃ illud digne sumptũ efficimur vnũ cum christo etiam in natura. S. eod. in christo pater. Christus q̃ facit nos corpus eius.

Item Augustinus.

¶ Quare in specie panis et vini sacramentum suum christus nobis munerauit.

Q Uia passus est dñs pro nobis, cõmendauit nobis in isto sacramẽto sanguinẽ suũ et corpus, q̃s etiã fecit nosmetipsos[h]: nã ꝛ corpus ipsius facti sumus[i], ꝛ per misericordiã[k] eius q̃ accepimus nos sumus. Recordamini ꝛ vos q̃ non fuistis, ꝛ creati estis, ꝛ ad areã dominicã cõportati estis laborib⁹ boum. i. annunciantiũ euangelium: triturati estis, quãdo catechumini deferebamini, in horreo[l] seruabamini, nomina vestra dedistis[m]: cepistis[n] molli ieiunijs, exorcismis: postea ad aquam venistis, ꝛ conspersi estis, et panis[o] dominicus facti estis. Ecce q̃ accepistis: quomodo ergo vnum[p] videtis esse quod factum est: sic vnũ estote vos diligentes, tenendo vnam fidem, vnam spem, indiuiduã charitatem. Heretici quando hoc accipiũt, testimoniũ cõtra se accipiũt: q̃ illi querunt diuisionẽ, cũ panis iste indicet vnitatẽ: sic ꝛ vinum[q] in multis racemis fuit, et modo vnum est.

h ¶ Fecit nosmetipsos. Participatione corporis sui fecit nos dignos beatitudine eterna, qua fruitur eius humanitas.

i ¶ Facti sumus. Per fidem ꝛ charitatem. ex de sum. tri. ꝛ ff. catho. damnamus.

k ¶ Per misericordiã. i. remissionẽ peccatorũ.

l ¶ In horreo. i. in ecclesia.

m ¶ Dedistis. In scriptis, vt olim fiebat: vel voce, vt fit hodie. S. dist. iiij. baptizandi.

n ¶ Cepistis. Arg. contra. S. dist. iiij. sine penitentia. sed hoc in reuerentiam sacramenti.

o ¶ Et panis. i. de corpore ecclesie, quod per dominicũ corpus figuratur.

p ¶ Unum. Sive vnum panem ex pluribus granis, sive vnum corpus christi ex pluribus mẽbris purissimis: cuius figuratum est ecclesia sacrosancta que ex pluribus personis adunatur. Ecclia ex pluribus adunatur.

q ¶ Vinum. i. potabile.

¶ Sz nũ a quid su matis: vt.i.e. hoc sacramentum.
¶ Mysteriũ vnitat'.i. corporis dñi, qđ est signũ vnitatis:
mum' in b eadem c
¶ Sed testimoniũ.i.di. iiij. nulli est aliquat'.
¶ Corporis.i. vnitatis ecclesie per corp' christi significate.i.e. hoc est.
forma q̃ cate.i.e. hoc est.
fuit pal
¶ Significat.
d
sus. nõ
sed tm
fumim'
corpus
qđ hz
eadem
forma,
qz vbi
¶ Cum frãgit hostia. Hoc totum referas ad species exteriores, cũq; sz̃ z hm hoc dicee ipsa mẽ, hz accidentia frangi, et dare sonitum.
nam ipsi sunt ecclia. ẽ. xxiij. ipsa ecclia. ẽ. xxiij. q.j. sc̃ljma, et ca. omnibus.
¶ Sed nunquid ante fractionẽ totum erat sub qua libet parte illi' hoc est in stie, vel pars cuilibet forma hm q. ec go sequitur q̃ alicia tm quid modo est sacramentũ eucharistie, quod pr' non fuit: qz cum forma integra fuit, nulla pars eius poterat dici sacramentum, quia sub nulla tũc erat corpus. Si dicat sz̃ cis q̃ corpus christi est in qualibet parte hostie: ex hoc sequitur q̃ idẽ corpus sit quãlibet magnũ, z q̃libet paruũ, z q̃ corpus christi in ipsum cõmunẽ formã habeat, z sit totum, rotundum et quadratum hm q̃ est sacramentum, peregri Sed his obiectionanẽ in nib' respõde per mũdo. similitudinẽ specu. Et ppẽ hãc eandẽ rõnẽ hostia sacrata diuidit in tres partes in altari hm hoc sen. tit i fũma de pe. z re. S. do'
¶ Cum frãgit hostia. Hoc totum referas ad species exteriores, cũq; sz̃ z hm hoc dicee ipsa mẽ, hz accidentia frangi, et dare sonitum.
¶ Sed nunquid ante fractionẽ totum erat sub qualibet parte illi' hoc est in stie, vel pars cuilibet forma hm quid modo est sacramentũ eucharistie, quod pr' non fuit: qz cum forma integra fuit, nulla pars eius poterat dici sacramentum, quia sub nulla tũc erat corpus. Si dicat sz̃ cis q̃ corpus christi est in qualibet parte hostie: ex hoc sequitur q̃ idẽ corpus sit quãlibet magnũ, z q̃libet paruũ, z q̃ corpus christi in ipsum cõmunẽ formã habeat, z sit totum, rotundum et quadratum hm q̃ est sacramentum, peregri Sed his obiectionanẽ in nib' respõde per mũdo. similitudinẽ specu. Et ppẽ hãc eandẽ rõnẽ hostia sacrata diuidit in tres partes in altari hm hoc sen. tit i fũma de pe. z re. S. do'
¶ Nq̃ quibus.
¶ Hec est. xv. pars. q. in q̃ ꝓbat q̃ in sacramẽto altaris est corp' christi cui angeli assistũt. z post. q̃ hoc ꝓbat q. iiij. capitur. Bene. ste ponit hunc casum. Reprehendunt hic quidam heretici qui non credebant in sacramento eucharistie esse corpus christi, quod apud nos sciunt pueri
¶ Cum frãgit hostia. Hoc totum referas ad species exteriores, cũq; sz̃ z hm hoc dicee ipsa mẽ, hz accidentia frangi, et dare sonitum.
¶ Sed nunquid ante fractionẽ totum erat sub qualibet parte illi' hoc est in stie, vel pars cuilibet forma hm quid modo est sacramentũ eucharistie, quod pr' non fuit: qz cum forma integra fuit, nulla pars eius poterat dici sacramentum, quia sub nulla tũc erat corpus. Si dicat sz̃ cis q̃ corpus christi est in qualibet parte hostie: ex hoc sequitur q̃ idẽ corpus sit quãlibet magnũ, z q̃libet paruũ, z q̃ corpus christi in ipsum cõmunẽ formã habeat, z sit totum, rotundum et quadratum hm q̃ est sacramentum, peregri Sed his obiectionanẽ in nib' respõde per mũdo. similitudinẽ specu. Et ppẽ hãc eandẽ rõnẽ hostia sacrata diuidit in tres partes in altari hm hoc sen. tit i fũma de pe. z re. S. do'
¶ Cum frãgit hostia. Hoc totum referas ad species exteriores, cũq; sz̃ z hm hoc dicee ipsa mẽ, hz accidentia frangi, et dare sonitum.
¶ Sed nunquid ante fractionẽ totum erat sub qualibet parte illi' hoc est in stie, vel pars cuilibet forma hm quid modo est sacramentũ eucharistie, quod pr' non fuit: qz cum forma integra fuit, nulla pars eius poterat dici sacramentum, quia sub nulla tũc erat corpus. Si dicat sz̃ cis q̃ corpus christi est in qualibet parte hostie: ex hoc sequitur q̃ idẽ corpus sit quãlibet magnũ, z q̃libet paruũ, z q̃ corpus christi in ipsum cõmunẽ formã habeat, z sit totum, rotundum et quadratum hm q̃ est sacramentum, peregri Sed his obiectionanẽ in nib' respõde per mũdo. similitudinẽ specu. Et ppẽ hãc eandẽ rõnẽ hostia sacrata diuidit in tres partes in altari hm hoc sen. tit i fũma de pe. z re. S. do'

vinũ est in sua natiuitate, calix post pressurã torcularis: z vos post illa ieiunia, post labores, post humiliatẽ z cõtritionẽ in noie christi tam tanq̃ ad christi calicẽ venistis: z ibi vos estis in mensa, z in calice nobiscum vos estis: simul enim hoc sumimus, simul bibim', qz simul viuimus. Itẽ in sermone de infantib'. Ira dñs noster Jesus christ' nos significauit, nos ad se pertinere voluit, mysterium pacis z vnitat' nostre in mensa cõsecrauit. Qui accipit mysteriũ vnitat', z nõ tenet vinculũ pacis: nõ mysteriũ accipit ꝓ se, sz̃ testimoniũ cõtra se. Nulli est aliquat' dubitãdũ, vnũquẽq; fideliũ corporis z sanguinis dñici tũc esse participẽ, quãdo in baptismate mẽbrum efficit christi, nec alienari ab illi' panis calicisq; cõsortio, etiã si anteq̃ panẽ illũ comedat, calicẽq; bibat de hoc seculo migrauerit in vnitate corporis christi sc̃titut', sacramẽti quippe illi' participatione ac beneficio nõ priuabitur, quãdo in se hoc qđ illud sacramentũ significat', inuenitur.

Item in libro sententiarum Prosperi.

¶ Dum hostia frangit, passio christi ad memoriã redit.

Cum frangitur hostia, dũ sanguis de calice in ora fideliũ fundit, qđ aliud cõ dñici corporis in cruce immolatio, eiusq; sanguinis de latere effusio designatur?

Itẽ Leo eps et sancta synodus que in vrbe Romana con-

uenit, clero Honorati et plebi consistenti Constãtinopoli ita scribit.

¶ De vitate corporis z sanguinis christi nulli ambigere lz.

In quib' ignorantie tenebris, in quo hactenus desidie torpore iacuerunt vt nec auditu discerent, vel lectione cognoscerẽt qđ in ecclesia in oim ore tã cõsonũ est, vt nec ab infantium' linguis veritas corporis z sanguinis christi inter cõmunionis sacramẽta docear', qz in illa mystica distributiõe spiritualis alimonie hoc ipertit', hoc sumit', vt accipiẽtes virtutem celestis cibi, in carnẽ ipsi' q̃ caro' nostra fact' est, trãseam'. Jdẽ est cib' refectionis z cibus sanguinis. Sicut em caro dñi vere est cibus, ita sanguis vere est pot'. Jdẽ est corp'. vnde dictũ est: Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est pot'. Circa hoc corp' aquile' sunt, que alis circunuolãt spiritualib'. vnde et idẽ corp' christi edim', vt vite eterne possim' esse participes. Jdem. Cui' clarem' argumentis vtimur, suis vtamur exemplis, incarnationis quoq; exẽplo astruamus mysterij veritatem. Quid hic queritis nature ordinẽ in Christi corpore, cum preter naturã sit ipse christus partus ex virgine?

Itẽ Ambro. in lib. de catechizandis rudibus.

¶ Non natura nascit, sed consecratione nobis ẽficit corp' z sanguis Christi.

Panis z calix non qualis-

el' sanguinẽ bibim', vt in corp' el' spiritualiter trãseam', et maneam in eternũ viuam': qđ cõtra naturã fit per miraculã, sicut ipse contra naturã fuit natus de virgine.

f ¶ In quib'. Reprehendunt quidã clerici q̃ nõ credebant verum corpus z sanguinem christi sub vlis speciebus latere, cũ nullus laicus sit qui ignoret hoc, domino dicente: Caro mea vere est cib', vt.i.e. cibus.

g ¶ Infantium, vt. xxi. id est popularium qui infantibus collatione clericorum comparantur. dist. iij. denig. Cin quẽdo dicit. Quomodo clerici ignorant quod laici sciunt? q.j. vilissimus.

h ¶ In carnẽ. spiritualẽ. i. in corpus spirituale a carne figuratũ. i. ecclesie vnitatem. iij. q. iiij. engeltrudam. ẽ. e. qz passus.

i ¶ Caro. s. homo habẽs carnem nostram. Joan.

k ¶ Jdẽ est cib'. i. vs. similis.

l ¶ Aquile. Angeli vel fideles, quoꝝ iuuentus vt aquile renouatur: vt. xxiij. q. iiij. cum in lege. xxiij. q.j. quoniam vetus. Psal.

m ¶ Clare. i. sicut ille carnẽ nostram sumpsit, ita et nos sumamus carnẽ illius: vel. i. cui' verba sumim' in argumentum, hec sc̃s caro mea vere est cibus ẽ, de illo sumamus exemplũ incarnationis suc. i. e. re vera.

Panis z calix.

¶ Gallus. Eucharistia verbouz certa fouma consecrat', non qualiber, nec hoc fit a natura, nec humana institutione, nec confert ad salutem, ꝓter humanã benedictionem. Nõ natscitur. i. non fit nobis mysticus a natura, sed consecratione euangelica consecratur, quãuis sit panis ante cõsecrationẽ: vel. i. quãuis videt̃ species panis z vini que tamen nõ sunt, sed fuerũt. Nõ religionis, sapple tãtum. i. reli-

gioſe tractandum ⁊ ſumendum, non quod benedicimus in mensa.

a ¶ Sed certa. i. diuina.

b ¶ Fit nobis. i. ad noſtram vtilitatem.

c ¶ Nō naſcit. i. nō ex natura, ſed miraculoſe conficit: eſt. e. cum martyre. per. cedu. 7

d ¶ Q̄ ita fit nobis. i. q̄ ita cōſecretur nobis corpus Chriſti.

e ¶ Reſurrectionis. i. ſpūalis refectio ale a peccato reſurgēt⁹. de pe. diſt. j. §. Hoc idē reſuſcitatus.

f ¶ Nō q̄ benedicimus, gratiaſq̄ agim⁹. i. non eſt ſicut corporalis eſca quam benedicim⁹ et gratias deo agimus: q̄ quidē facimus in omni munere ꝛc. 4

g ¶ Munere. Q̄ agere debemus.

h ¶ Spirituali. i. aliq̄d ſignificāte.

i Ante benedictionē. Significat. et ly verba ſucceſſiue profe rantur, non tamen ſucceſſiue cōſecratio fit: ſed in vno inſtanti corūpit panis, ſilz in vltimo inſtāti prolationis verborum: ⁊ ly panis ſit corpus cōpoſitum, momēta nea eſt tamē ei⁹ corruptio. §. eo. quia corpus. ver. ergo.

k ¶ Peccatorum. Uenialiū, vel etiā mortaliū, 5 ſcz per fidē: vt. §. e. cū. oē. ⁊ §. e. ſpecies.

l Nos autē. Cōprehendim⁹. i. intelligim⁹ vel accipim⁹: nam ibi erat verus panis ante, ⁊ verū vinum, modo ſunt tantū accidētia: vt §. e. di. ſpecies. et j. e. di. panis i altari.

m So Berēgarius. ¶ hec eſt. xvj. pars di. in qua probat per. ix. ca. q̄ in ſacramēto altaris nō ſolū eſt ſacramentū, ſed verū corpus, ⁊ ver⁹ ſanguis, tamē ſub ſpecie bus panis ⁊ vini, adopertū eſt tamē idem corp⁹ q̄ eſt de virgine natum. Jo. de fan.

¶ Caſus. Berēgari⁹ iſte fuerat infamat⁹ de illa hereſi

bet, ſed certa[a] cōſecratione myſticus fit nobis[b], non naſcit[c]: pinde q̄ ita fit[d] nobis, quāuis ſit panis ⁊ calix: alimentum eſt reſurrectionis[e] nō ſacramentū religionis: nō q̄ benedicim⁹[f], gratiaſq̄ agimus dño in omni et⁹ munere[g] non tm̄ ſpirituali[h], verumetiam corporali.

Idem in lib. de officijs.

¶ Quod ante benedictionem eſt ſpecies panis ⁊ vini, poſt benedictionem eſt corpus et ſanguis Chriſti.

Ante benedictionē illa ſpecies noiaī, poſt benedictionē corp⁹ Chriſti ſignificatu[i]. Item. In illo ſacramento Chriſtus eſt. Itē. Qui manducauerit hoc corp⁹, fiet ei remiſſio peccatorum[k].

Item Auguſt in lib. ſententiarum Proſperi.

¶ Sub ſpecie panis ⁊ vini inuiſibile Chriſti carnē ⁊ ſanguinem honoramus.

Nos autē in ſpecie panis et vini quā videm⁹: res inuiſibiles. i. carnem et ſanguinē honoram⁹, nec ſimiliter ꝓhēdim⁹[l] has duas ſpecies quēadmodū ante ꝓſecrationē cōprehēdebam⁹, cū fideli⁹ fateamur ante ꝓſecrationē panē eſſe ⁊ vinū quod natura formauit: poſt ꝓſecrationē ꝓo carnē chriſti ⁊ ſanguinē, q̄ benedictio conſecrauit. Item.

¶ Confeſſio Berengarij.

Ego Berēgari⁹ indign⁹ eccl̄ie ſancti Mauricij Andegauenſis eccl̄ie diacon⁹ que aſtruit poſt ꝓſecrationē non eſſe in altari verū corp⁹ chriſti ⁊ verū ſanguinē, ſed tantū ſacramentum corporis ⁊ ſanguinis chriſti. Unde Berengarius in plena ſynodo cotam Nicolao papa ſe purgauit, ⁊ profeſſus eſt ſe credere ſicut cōfeſſus eſt q̄ ſub ſpecie panis ⁊ vini verū corp⁹ chriſti et ver⁹ ſanguis lateat, et ſumatur a fidelibus non tantum in ſacramēto, ſed in rei veritate: ⁊ profeſſus eſt ſe credere ſicut cōfeſſus eſt q̄ catholica tenet eccl̄ia. Et hanc confeſſionē quā fecit, mittit papa epiſcopis p̄ diuerſas prouincias.

m ¶ Omnē. hoc fecit ex abundanti: 7 q̄ nō tenet ſe purgare niſi de hereſi de qua erat infamatus. arg. ij. q. v. pbr̄ ſi a plebe. licet ſit ar. cōtra, q̄ qui deliquit in vno, factus eſt oim reus. §. de pe. di. v. c. vlt. et errat in tota trinitate, qui errat in vna perſona. j. diſ. xiij. in ſynodo. Jo.

n ¶ Panē. i. ſpecies panis ⁊ vini eſſe ſacramentū tantum.

o ¶ Chriſti eſſe. i. non ꝓtinere ſub ſe verū corp⁹ chriſti ⁊ verum ſanguinem poſt ꝓſecrationē.

p ¶ Uel frangi. i. fract⁹ aut trit⁹ ſpecieb⁹ ſumi.

p ¶ Uel frangi. i. nō tantū pondus ⁊ reliquas ſacramēti q̄litates ſenſib⁹ corporeis pcipi fateor, ſz etiā ſub illis ſpecieb⁹ fractus et attritis partib⁹ totū ⁊ integrū chriſti corpus eſſe, pfiteor, totū māducari, totuz ſumi. §. e. q̄ manducat.

q ¶ Dentib⁹. niſi ſane intelligas ſ-ba

Arg. ad hoc. C. de te ſta. teſtamentū. ſſar. §. ff. vt leg. no. l. hec ſti pulatio §. diu⁹ Archi.

Berēgarū, in maiorem incides hereſim ꝙ ipſe habuit, ⁊ ideo oia aſſeras ad ſpecies ipſas: nam de chriſti corpore partes nō facim⁹: vt §. eo. qui manducat.

Additio. Homon ¶ homouſion. i. eiuſdem ſubſtātie. in greco, idē eſt q̄ idē vel vnū. Uſia. i. ſubſtātia: ideo dicitur trinitas homouſion. i. vna ſubſtātie. Archi.

Partes nō ſūt de corpore chriſti.

a ¶ Lecto, hucusq; verba Berengarij fuerunt: ea que sequuntur, sunt verba notarij.

b ¶ Nisi. Ergo sicut excōicationis ep'a mitti dz ꝛc. xj. q.iij. cure. ita ⁊ absolutionis: vt. viij. q. vlt. c. vnico.

c ¶ Me reuerso. ad fidem.

v ¶ Cōuerso. ad deum. ar. de pen. dist. j. agite. j. q. vij. didici.

Sic. xv. q. v. de crimie. arg. de pe. di. j. agite. ꝛ j. q. vij. didici. Archi.

H Orte dicas. ¶ Cas. Qui dā mirabant quo-modo in sacramen-to sit caro Christi ⁊ sanguis, cum ibi non appareat forma carnis ⁊ sanguinis Christi. Et re-spondēt Amb. hoc fieri verbo ⁊ virtu-te dei, vt sub alie-na specie sumerēt corpus et sanguis Christi, ne videren-tur homines car-nē humanā sume-re ⁊ sanguinē, ⁊ di-cerēt sicut apostoli dixerunt. Dur⁹ est hic sermo. ⁊ recesse-runt a christo.

e ¶ Forte. Sunt quidā qui non cre-dunt corpus Chri-sti esse in altari, qt impossibile eis vi-detur qō dicit, pre-terea quia non vi-detur nisi species panis et vini. In prima ergo parte ponit eorū dubita-tionem. In secūda ostendit nō esse im-possibile, et quare sub specie panis et vini corpus et san-guis sint in altari.

Joan. vj. g.

f ¶ Sanguis. est in altari, vel creditur.

g ¶ Dixi. in alia parte capituli que non est hic, sed est cap. revera.

h ¶ Mutare. i. e. revera. ⁊. i. e. quia corpus.

i ¶ Verba vite. i. tu ipse es vita, ⁊ ita q̄ digne te sumit, sumit vitā eternā: ⁊ ꝓpter hāc ꝓfessionē meruit Petrus consortiū celestis habitaculi. i. discipulorū.

k ¶ Hoc dicerēt. Scilicet dur⁹ est hic sermo, et quis po-test eum capere: et ita scandalizati de fide recesserunt,

l Iste quia fides non habet meritum, cui humana ratio præ-bet experimentum: arg. de pe. dist. iij. in domo. Tribus ergo de causis sumitur corpus Christi sub alia specie, et non sub sua visibiliter, scilicet vt fides haberet meritum: vt hic. Et ne esset horor carnis et sanguinis: sic ne ridi-culum fieret paganis. i. panis ⁊ c. ꝓ Quarta etiam cau-sa potest notari ibi, ne igitur plures ⁊ c. Item quia non habemus in visu carnem crudam comedere. i. e. quid sit. in fi. Sed quare potius sumitur sub istis speciebus pa-

Lecto a ⁊ perlecto sponte sub-scripsi. Hanc confessionē sue fi-dei de corpore et sanguine dñi nostri Jesu christi a Berēga-rio Rome coram. cxiij. epis fa-ctā, misit b papa Nicola⁹ per vr-bes Italie, Germanie, Gallie ⁊ ad quecūq; loca fama p̄uulga-tā eius peruenire ante po-tuit, vt ecclesie que p̄ius do-luerant de auerso atq; peruer-so, postea gaudeant de reuer-so c atq; conuerso d.

Item in lib. de officijs,

¶ Quare elementoū species remanent, cū vere sit corpus Christi ⁊ sanguis.

H Orte e dicas, quomodo vera caro, quomodo ve-rus sanguis f, qz similitudinem nō video carnis, nō video san-guinis veritatē? Primo oīm di-cis tibi de sermone christi q ope-rat vt possit mutare g ⁊ puertere genera et instituta nature; deinde vbi non tulerūt sermo-nē christi discipuli ei⁹, ꝛ audiē-tes q carnē suā daret ad man-ducādum, ⁊ sanguinem suum ad bibendum, recedebant: so-lus tamen Petrus dixit: Ver-ba h vite eterne habes, et i go a te quomodo recedam? Ne igi-

tur plures hoc k dicerent, et ne veluti q̄dam esset horror cruo-ris, sed maneret gratia l redem-ptoris: ideo in similitudine m quidem accipis sacramētum, sed vere nature n gloriam vir-tutemq; cōsequeris. Ego sum (inquit) panis viuus, qui de ce-lo descendi.

Item Augu. in expositione psalmi. lxiij.

¶ Non carnaliter sed spiritus liter ⁊ christi corpus et sanguinē debemus accipere.

P Rima o q̄dē (inquit p) he-resis in discipulis chri-sti velut a duritia ei⁹ q sermonis facta est. Cū em̄ diceret: Nisi quis mā ducauerit carnē meā ⁊ biberit sanguinem meum, nō habebit vitam eternam: illi ve-ro non intelligentes, dixerunt adinuicem. Durus est hic ser-mo. qs eū potest mā ducare? Dicētes, durus est hic sermo, separauerūt se ab illo, et remā-sit cum duodecim discipulis. Discedēt ib⁹ illis, instruxit eos qui remāserunt. Spiritus r est (inquit) qui s viuificat caro t ni-hil prodest. verba que locutus sum ad vos, spiritus et u vita sunt: intellexistis spiritaliter:

m ¶ In similitu-dine. i. in specie pa-nis ⁊ vini.

n ¶ Nature. Scz corporis christi.

o ¶ Prima inst.

¶ Cas. Dici-tur in hoc cap. pri-mo qr in nouo testa-mento male senserūt de corpore chi Joan. sti quidā eius dicti vj. d. puli. cū em̄ diceret: Nisi quis mandu-cauerit carnē meā ⁊ c. illi q carnaliter intelligebāt, recē-serūt ab eo, dicen-tes: Durus est hic sermo ⁊c. duodeci remāserūt, qs ipse docuit qr huiusmo di verbū est spi-rualiter intelligen-dū, et spiritualiter sumptum reficere valet: ⁊ qr spiritua-liter intelligi de-beat, patet ex eo qr dixit se ascēsurum vbi erat p̄ius: tu-telligitur qr inte-ger ascensur⁹ erat, ⁊ qr nō dat corpus suum ad comeden-dum in ꝓpria for-ma, ꝛ in sacramen-to, vt corpus non minueretur aliquo modo.

Joan. vj. f. Aug. dicitur.

o ¶ Prima. j. q. j. fertur. ꝓ contra. ibi ꝓ Ere-monia cum i-fuit prima hereſis quer. vbi de facerēt sermonem hoc.

p ¶ Inquit. Cathus. Dum dom⁹ presentibus apostolis et discipulis alijs, inter alia di-xit: Nisi quis manducauerit carnem meam et biberit sanguinem meum, non habebit vitam eternam: quidam discipuli propter duritiam sermonis recesserūt. tunc in-struxit dominus qualiter hoc esset intelligendum, ⁊ ma-xime per id quod dixit: Cum videritis filium hominis ascendentem ⁊c. ipsi enim intellexerunt q̄ per partes et in eadem forma deberent accipere corpus christi, et prete-rea q̄ consumerent illud comedendo, hoc non esse fa-ciendum declarat.

q ¶ Eius. scz Christi.

r ¶ Spiritus. i. spiritualis intellectus.

s ¶ Qui viuificat. i. prodest ad salutem.

t ¶ Caro. i. carnalis intellectus.

v ¶ Ut vita sunt. i. spiritualē vitam conferunt. Uel spi-ritualiter intelligenti vita confertur.

a ¶ Et vita. Non enim carnaliter intelligendi sunt spiritus et vita.

b ¶ Hoc corpus.i.non in eadem specie vel grossitie vel repræsentatione in qua me videtis: ⁊ pati videbitis: mãducabitis carnẽ meã: ⁊ sanguinẽ meum bibetis: sed in sacramẽto.j.e.c.proxi.⁊ ca.omnia.

c ¶ Caro autem.i.carnalis intellectus carnalem intellectũ vocat eoꝝ intelligentiam q̃ dicũt vel credũt corpus Chr̃i per partes diuidi. Unde subdit, sed quõ ⁊c.

d ¶ Intellexerũt. scilꝫ discipuli recedentes.

e ¶ Hoc vos. verba Christi vsq; ibi ergo. Uel suspenditur vsq; illuc. vbi erat.

f ¶ Si ergo ⁊c. Supple tunc intelliget; quid est hoc q̃ corpus meuꝫ in sacramento do. et tũc legitur sine interrogatione. Uel sic supple tunc intelligetis quod dictũ est. postea verba sunt Augu. interrogatiue dicentis: quid est hoc? q.d. quid sibi vult hoc verbum dñi: ⁊ statim subiũgit solutionẽ dicẽs h̃. ⁊c.

g ¶ Cum videritis. Iterrogãdo hoc inserit. Aug.

h ¶ Corpus. In tali forma: et per partes.

i ¶ Qr gratia.i. corpus suum gratis nobis datum.

k ¶ In quo. Scilicet sub illa specie in qua resurrexit.

spiritus et vita sunt. intellexistis carnaliter? etiã sic illa spiritus et vita[a] sunt: sed tibi non sunt spiritus et vita, q̃ spũaliter non intelligis. spiritualiter intelligite q̃ locutus sum: non hoc corpus[b] qd̃ videtis, manducaturi estis: et bibituri illũ sanguinem quem effusuri sũt qui me crucifigent. sacramentum aliquod vobis cõmendaui. spiritualiter intellectum viuificat vos: caro[c] autẽ nõ prodest quicq̃ꝫ. sed quomodo illi intellexerũt, sic responderũt. Carnem quippe sic intellexerũt[d], sicut in cadauere vendit aut in macello dilaniat. Sciens autẽ Jesus ait. Hoc vos[e] scandalizat quia dixi: do vobis carnem meam manducare, et sanguinẽ meum bibere. Si[f] ergo videritis filiũ hominis ascendentẽ vbi prius erat quid est hoc? Hic soluit quod illos mouerat: hic aperit vnde fuerunt scandalizati, hic plane, si intelligerent. Illi autem putabãt erogaturum corpus suum. Ille dixit se ascẽsurũ in celũ, vtiq; integrũ. Cũ videritis[g] filiũ hois ascendẽtem vbi erat prius: certe vel tũc videbitꝫ qr non eo modo quo putatis erogat corpus[h] suũ: vel tũc intelligetis qr gr̃a[i] eius non cõsumitur morsibus. Itẽ donec seculũ finiat, sursum dñs est: sꝫ tñ etiã hic nobiscũ est veritas dñi: corpus eñ in quo[k] resurrexit, i vno loco esse oportet[l]: veritas[m] autẽ eius vbiq; diffusa est. Item August. in epistola ad Hireneum.

¶ Quõ Christi corpus ꝑ qd̃ in cruce pependit accipitur, ⁊ quomodo non.

Non hoc corpus[n] qd̃ videtꝫ, mãducaturi estis ⁊ bibituri illũ sanguinẽ quem effusuri sunt illi qui me crucifigent. ipsum quidem, ⁊ non ipsum: ipsum[o] iuisibiliter[p], et nõ ipsum[q] visibiliter: Unde ⁊ subdit. si necesse est illud celebrari visibiliter, necesse est illud iuisibiliter intelligi.

Item August. in sermone de verbis euangelij.

¶ Quid sit corpus xp̃i mãducare, et sanguinẽ eius bibere.

Quid est Christum mãducare? Nõ hoc est solum[r] in sacramẽto corpus eius accipere. multi enim indigne accipiunt: de quibus ait apostolus. Qui manducat et bibit calicem[s] domini indigne, iudiciũ sibi manducat ⁊ bibit. Sed quomõ mãducãdus est Christus? Quomõ ipse dixit[t]: Qui eñ mãducat carnẽ meã,

n ¶ Non hoc corpus. in hac grossa substantia, et nõ in tali forma.

o ¶ Ipsũ. xxxviij. di. indignum.

p ¶ Inuisibiliter. i. sub specie sub q̃ non videtur. i. sub specie panis ⁊ vini

q ¶ Non ipsum. in sua scꝫ specie, vt in ea sensibus corporeis subijciatur.

Quid ẽ. ¶ Casus. Duobus modis mãducatur Chr̃s. Uno modo sacramẽtaliter: qd̃ ꝯpetit bonis ⁊ malis. Alio modo spiritualiter cũ per fidem ⁊ dilectionem cooperantẽ accipitur. hoc est tãtum bonoꝝ. Queri autẽ solet hic vtrum Christi corpus sumatur cũ diuinitate ⁊ aĩa? h.d. q̃ nõ sumitur ibi diuinitas vel aĩa. Alij vt B. dicũt q̃ sumendo corpus sumo deitatẽ ⁊ animã: qr tu qui accipis carnez diuĩe substãtie eius, i illo participas alimento. j.e. sicut verus. Additio. Et melius etiam scꝫ theologos: q̃a et si ibi nõ sit diuinitas per trãssubstantiationẽ, ⁊ tamen per concomitantiã ibi: vt not. s.e. comperimus. Archid.

Alias corpus et sanguis.

Christus mandu cat duobus modis.

Corpus xp̃i vtrũ sumat cũ diuinitate ⁊ anima.

s. Cor. xj.g.

Joan. v.f.

l ¶ Oportet. in illa scꝫ forma ⁊ repræsentatione in qua humanis et corporeis sensibus subijci nõ valet. licet enim vbiq; sit etiã in altari quolibet in vera forma quã de virgine sumpsit: non tamen subijcitur corporeis sensibus.

m ¶ Ueritas. Id est verum corpus in forma panis in altari quolibet vbi consecratur: et hoc est vbiq;: scilicet in quolibet altari vbi consecrat. Uel veritas.i. diuinitas. Additio. Unde dicit ipse: celum et terram ego impleo. ⁊ alibi dicitur. Si ascendero in celum ⁊c. Lau. Et ex istis verbis Augu. videtur q̃ Christus siue eius corpus sit locale, vel sit in loco, vel facit loci distantiam, vel sit in loco loci definitione.

Non hoc corpus. ¶ Casus. Hec sunt verba Augu. exponentis illud verbum euangelij. Spiritus est

r ¶ Solũ.i. corpus Christi. quanuis enim sit ibi deus ⁊ humanitas.i. anima ⁊ caro: solam tamen eius carnem semel in cruce immolatam quotidie in altari manducamus siue bibimus, non deitatẽ, nõ animã. in solam enim carnem panis conuertitur, ⁊ vinum in sanguinem.

s ¶ Calicem. Totus integer mãducatur ⁊ sumitur. j.e. inuitat. non tamen anima vel deitas: quia illa nõ pertinent ad esum ⁊ potum. h.

t ¶ Ipse dixit. Unde conceditur ista: totus Chr̃s fuit in sepulchro.i. in persona humana. scilꝫ secundum naturam humanitatis nostre secundũ corpus. nõ tamen hic conceditur ista: totũ id qd̃ Chr̃s erat, in sepulchro erat: quia nõ eius anima: ⁊ ita s̃m B. licet quis sumat totum Christum: non tñ eius animam vel animalitatem.

Deitas xp̃i non sumit.

Joan. vj.d.

Joan. vj.a.

Joan. v.f.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Sanguinē. p fidē ⁊ charitatē, quasi qui est de vnitate ecclesie, quam caro ⁊ sanguis meus significat.

b ¶ Manet. id est mihi per dilectionem adheret: ⁊ ego per gratiam inhabitantem in eo manco. de peni. distin. j. §. hoc idem. ver. resuscitatus.

Tđ. ¶ Casus. Ubi nō pōt haberi corpus xp̄i sicut in sacramento cōficit, sufficit sola fides: quia et tunc dr qs xp̄m manducare.

c ¶ Ventrē. Accipe subaudi tantū. Uel vbi non potest haberi copia corporis domini: sed non prohibet sacramētaliter accipi corp⁹ domini: ꝛ quia necessitate instante, ei nō obest si nō accipit: ex q̄ per eum non stat. cū eūm credit, māducat spiritualiter: sed non sacramētaliter, ꝫ. ca pi. proxi.

Hoc est. ¶ Casus. Sacrificiū ecclie ex duob⁹ cōficitur, scz sacramento. i. specie panis et vini: et re sacramenti. i. corpore xp̄i. sicut ei due sunt nature in xp̄o q̄ est de⁹ et homo, ita in sacrificio est sacr̄m ⁊ res sacramēti. i. corpus xp̄i: qđ spūaliter intellectū sub specie panis ⁊ vini significat corpus xp̄i olim visibile et palpabile, et in humana forma intellectū. Immolatio que fit a p̄sbytero, impropie appellat xp̄i passio, vel mors, vel crucifixio: non q̄ sit illa: sed quia illā significat. Sm. eandem impropietatem appellamus fidem sacramentum fidei. i. baptisma.

Casum ponit.

d ¶ Hoc est. ¶ Casus. In p̄ma parte dr q̄ sacr̄m ecclie cōstat ex duobus: ex visibili elementorū specie: ⁊ invisibili corpore ⁊ sanguine xp̄i: qđ probat per similitudinē inductam ex p̄sona chr̄i, q̄ ex deo ⁊ hoie constat. In scđa parte dr q̄ verā carnem ⁊ verū sanguinē accipim⁹ sub specie panis ⁊ vini. In tertia parte dr q̄ celeste sacramentū quod est in altari, impropie dicitur corpus chr̄i: sicut baptismus impropie dicitur fides. In quarta ¶ dicit duobus modis accipi corpus Christi.

¶ hanc quartā ptē non video. Archi.

e ¶ Duobus. i. duo cōtinere. i. duo simul esse in consecratione facta. s. species visibilis, ⁊ corpus invisibile.

f ¶ Et re sacramēti. i. post p̄secrationē sacerdotis: que sacrificiū dicit: duo sunt ibi. s. sacramentum et res sacramenti: que ante consecrationem ibi non erant.

f ¶ Et re sacramēti. Sive sacrificiū [illegible]tur ipsum sacramentum, scilicet species visibilis ipsa, sive corpus Christi sive ipsa immolatio corporis Christi: non est verum quod hic dicit: scilz q̄ constat ex sacramento, ⁊ re sacramenti: quia ex his nihil conficitur: sed tenētur colligere pro ipso sacramēto ⁊ re sacramenti. Et est impropria locutio. i. illa duo: sicut et probatio est valde impropria que sequitur Christi persona conficitur ex deo et homine, id est Christus est verus deus et homo. non enim ex deo et homine aliquid constituitur, et deo vnde Augustin⁹, ¶ hoie. Christi p̄sona perfis

et bibit sanguinē⁸ meū, in me manet⁹ et ego in eo. Et si indigne accipit sacr̄m, acq̄rit tormentū magnū. Item Augu. in lib. de remedio penitentie.

¶ Credere in xp̄m est mādu-care et bibere Christum.

Tđ paras dētem et ventrē⁶? Crede, ⁊ māducasti: credere eūm in eū hoc est panē ⁊ vinū manducare. q̄ credit in eū, manducat eum.

Item Augustinus in libro sententiarum Prosperi.

¶ Sacrm et res sacramēti sacrificium ecclesie conficiunt.

Hoc est⁹ qđ dicim⁹: qđ modis oib⁹ approbare cōtēdim⁹? sacrificiū eccl'e duobus⁶ modis p̄fici: duob⁹ ostare: visibili elemētorum specie, et invisibili dñi nr̄i Jesu chr̄i carne ⁊ sanguine: ⁊ sacramento, ⁊ re sacramenti⁶ id est corpore⁸ xp̄i: sicut xp̄i p̄sona constat⁵ ⁊ cōficitur ex deo ⁊ hoie: cum ipse chr̄s verus sit deus, et ver⁹ sit homo: q̄ ois regularū rerū naturā ⁊ veritatē in se cōtinet, ex qb⁹ cōficit. Cōficitur aūt sacrificiū eccl'e duobus: sacramēto, ⁊ re sacramenti. i. corpore chr̄i. est igit sacr̄m et res sacramenti corpus xp̄i.

Item: Caro eius est quā forma⁴ panis opertā in sacramēto accipimus: et sanguis eius quem sub vini specie et sapore potamus: caro⁵ videlz carnis et sanguis⁴ est sacramētū sanguinis: carne ⁊ sanguine vtroq̄ invisibili⁷, spūali, intelligibili signat⁸ visibile⁹ dñi nr̄i Jesu chr̄i corpus, ⁊ palpabile plenum gratia omnium virtutum, et diuina maiestate.

Item. Sicut ergo celestis⁹ panis q̄ Christi caro est, suo modo vocatur corpus Christi, cum re vera sit sacramentum corporis Christi, illius videlicet quod visibile, quod palpabile, mortale, in cruce positum est: vocaturq; ipsa immolatio carnis que sacerdotis manibus fit, Christi passio⁹, quia ad hoc vt ple

Christi p̄sona perfis

cōficit. Ihūs

nium sit sacrificium, illa duo oportet adesse.

h ¶ Constat. Id est est deus et homo. extra de hereti. cum Christus.

i ¶ Quam forma. Et ita non est panis. arg. J. e. panis. arg. contra. J. e. qui manducat.

k ¶ Caro. i. species panis sub qua latet corpus Christi est sacramentum Christi.

l ¶ Et sanguis. i. species vini sub qua latet sāguis xp̄i, est sacramentum sanguinis Christi.

m ¶ Invisibili. dupliciter quidem manducatur Christus: scilz in sacramento: quod boni et mali faciunt. per fidem cooperantem: et per dilectionem: quod bonorum est duntaxat. Hugo. Et nota q̄ in sacramentis due sunt res, corpus Christi, et vnitas ecclesie. Sm q̄ notātur hic duo modi manducandi, sacramentalis et spiritualis. contra eo. cum Warthe.

n ¶ Visibile. Scilicet quondam.

o ¶ Sicut ergo celestis panis. Id est celeste sacramētum: quod vere representat Christi carnem, dicitur corpus Christi, sed improprie. Unde dicitur suo modo, sed nō re veritate: ꝫ significati mysterio: vt sit sensus. Uocatur Christi corpus. i. significat.

p ¶ Christi passio. Sub hac appellatione accipe carnē Christi et sanguinem.

a ¶ Fides.i.fides vocatur.cum enim dicit,in fide parentum paruuli saluātur,intelligitur id est in baptismo susceptō in fide parentum:similiter pueri dicuntur fideles,non a fidei virtute,sed a sacramento fidei: vt.j.dist. iij.nihil. Addito. Adde q baptismus dicatur fides,qt est sacramētum fidei,vt habetur.ē. gl. dist.de iudeis.xlvij.distinct. ca.j.Arcij.

Upliciter.

D ¶ Cal⁹. Dupliciter intelligitur caro z sanguis chri sti. Uno modo intelligit spiritualiter. Un dicit dñs: Caro mea vere est cibus zc.Alio modo intelligitur de carne quaz assumpsit de virgine,et que crucifixa fuit i cruce.Seq.ca.ptz.

b ¶ Dupliciter intelligitur.i. potest intelligi,sm illam formā z quantitatem quam habuit in cruce,vel sm ēē glorificati,quod spiritualiter videtur qō nulli sensui subiacet.j.e.in illo sacramento.

c Quia mortre. ¶ Duius scz mortis z passionis christi in cuius memoriam hoc sacramētum institutū est.ē.e.qt corpus.Archid.

d ¶ Oblata.nō in eadem forma.

Semel Christus. ¶ Hec est.xvij. pars dist. in qua ꝓbat q christus semel mortuus ampliꝰ mori nō potest: veritas carnis eiꝰ z sanguinis sem per est in sacramēto altaris,z probatur hoc per tria ca. Jo.de fan.

¶ Casus. Quāuis Christus semel passus fuerit,z postea resurrexerit sm apostolā sit imortalis,tñ semel in anno representat mors eiꝰ in ecclia in pascha:in qua representatione sic afficimur,ac si fieret coram nobis.

e ¶ Et scimus.xvij.q.v. hoc videtur.

f ¶ Ne obliuiscamini.argu.propter memoriam multa arca eu fieri.ē.e.dist.z dixit. Claudit hoc vase nostri pia victima phase. Uiua,salutar',semel in cruce,semper in ar',

Quos recreas Jesu tam sacri corporis esu. Avitiꝰ mūcramēda sacrati sanguinis vnda. Hic editur Jesus,remanet tamen integer esus. Res occultatur: quare? quia sit vi-

mors,crucifixio nō rei veritate,sed significāte mysterio: sic sacramentū fidei quod baptismus intelligit,fides est.

Hierony.in epla ad Ephe.

¶ Quot modis caro Christi intelligatur.

b Upliciter intelligitur caro Christi z sanguis vel spiritualis illa atq; diuina, de qua ipse ait: Caro mea vere est cibus,z sanguis meus vere est potus.z,Nisi carnē meā māducaueritis z biberitis sanguinem meum,non habebitis vitam eternā. Uel caro mea que crucifixa est,z sanguis q militis effusus est lancea.

Item Augu.in lib.de trinita. ad Corinthios.

¶ De eodem.

Quia morte dñi liberati sumus,huius rei memores in edendo et potando carnem z sanguinem que p nobis oblata sunt,significamus.

Item in psalmo vigesimo.

¶ Quō christus sit immolatus semel,z quō quotidie immolat.

Semel christus mortuus est iustus pro iniustis,z scimus,z certū habem⁹,z spe immobili retinem⁹:qr christus resurgēs a mortuis,iam nō morit,mors illi vltra non dñabit: verba ista apostoli sunt,tamē ne obliuiscamini quod semel factum est,in memoria nostra

quo ad sufficientiam p omnibus.

m ¶ Presciuit.in bona significatione.Z.

N christo. ¶ Casus. Dicit Ambro.in hoc ca. qr hostia que semel,p nobis oblata est in ara crucis quotidie offertur in sacramento:et licet in multis locis offeratur, vna est tamen hostia,et non plures: vnum est sacrificium,et non plura:ad memoriam et representationem illius quod olim factum est,quotidie z in pluribus locis iteratur semper:idipsum,immutabile.

n ¶ Oblata.i.corpus christi oblatū est in ara crucis.

o ¶ Offerimus.quotidie offerendo.

p ¶ Et vna est.i.vnius passionis representatio,nō mul-

sit:omni anno quotiēs pascha celebrat,nunqd totiēs christus occiditur? Nō,sed anniuersaria recordatio representat quod olim factum est,et sic nos facit moueri tanq videam presentem dñm in cruce.

Item in lib.sententiarū ysidori.

Semel immolatus est in semetipso christus,z tamē quotidie immolat in sacramēto:qō vita intelligēdum est, qr in manifestatione sui corporis,in distinctione suoꝝ membroꝝ oim verus deus z verus homo semel tm in cruce pependit,offerens patri seipsum hostiā viuā z passibilem mortalē viuorum z mortuorum redemptionis efficacē: eoꝝ scz quos altitudo diuini consilij redimendos iudicauit,prescivit,predestinauit,vocauit,modis atq; temporibus quibus id fieri congruebat.

Item Ambro.in epistola ad Hebreos.

¶ Hostia q semel oblata est, in recordationem sue mortis quotidie offertur.

Ar̄o semel oblata est hostia ad salutē sempiternā potens: quid ergo nos nonne per singulos dies offerimus? sed ad recordationē mortis eius:et vna est hostia, non multe. Quomodo est vna non multe? Quia semel obla-

† viij.q. j.in scripturis.

Carmitatione sic afficimur, ac si fieret coram nobis.

Et scimus.xvij.q.v. hoc videtur.

Ne obliuiscamini.argu.propter memoriam multa

tarum, sicut dicitur vna fides.

a ¶ Idipsum. immutabile z perpetuū. ℣. e. di. c. qz corpus est christi. Hoc autē sacrificiū exēplum est illi⁹: idipsum, z semper idipsum[a]: proinde hoc idē est sacrificiū. Alioqn dicetur: quoniā in multis locis offert, multi sunt christi: nequaq; sed vn⁹ vbiqz christus, z hic plen⁹ existens, z illic plenus[b]: sicut enim quod vbiqz offert, vnum[c] est corpus, et non multa corpora, ita et vnum sacrificiū. Pōtifex autē ille[d] est q̄ hostiā[e] obtulit nos mundantem. Item ipsam offerimus etiam nunc que tūc oblata est, consumi[f] nō potest. Mō nos facim⁹, in cōmemoratione fit eius qō factum est: hoc em facite[g] (ait) in meā cōmemorationē.

I tem Aug. in lib. responsionum ad Januarium.

¶ Sacramerū corpor; xpi nō nisi ieiuni debem⁹ accipere.

IIquido apparet quando primo acceperūt discipuli corpus et sanguinē dñi nō eos accepisse ieiunos: numquid trā, ꝓpterea[h] calumniā dūi est vniuerse ecclesie qa ieiunis semper accipit? Ex hoc enim placuit spiritui sancto vt in honorē tanti sacramenti primus in os christiani dominicū corpus intraret q̄s ceteri cibi. Hā ideo per vniuersum orbem mos iste seruatur[k]. Neqz em quia post cibos dñs dedit, ꝓpterea prāsi aut cenati fratres ad illud sacramentum accipiendum conuenire debent: aut sicut faciebant q̄s apostolus redarguit z emendat, mensis suis ista miscere. Namqz saluator[l] quo vehementius commendaret mysterij illius altitudinem, vltimum hoc voluit infigere[m] discipulis et memorie discipuloū a quibus erat ad passionem digressurus[n]: z ideo nō precepit quo deinceps ordine sumeretur, vt apostolis per quos ecclesias disposituras erat, seruaret[o] hunc locum. Hā si hoc ille monuisset vt post alios cibos semper reciperetur: credo q̄ eum morem nemo mutasset[p]. Cum vero ait apostol⁹ de hoc sacramento loquēs. Propter qō fratres cū conueneritis ad manducandū[q], inuicem expectate: si qs esurit domi mādūcet, vt non ad iudicium conueniatis: statim subtexuit que ad eiusdē sacramenti ordinem pertinent, scz quomodo ieiuni tē. Cetera autē cū venero, ordinabo. Vbi datur intelligi q̄ multum[r] erat vt epistola totum illius agēdi ordinē insinuaret[s]: qō vniuersa per orbē seruat ecclesia, ab ipso ordinatū[t] esse, quod nulla ordinū[u] diuersitate variatur.

I tem Ambro. in libro de sacramentis.

¶ Ante consecrationē est panis, sz ꝓbis christi in eo

QAnis est (corp⁹ mutat.

i. de vno. nā a tor sunt pus. vt perpetua esset redēptionis oblatio, qz huic aliud fides q̄t sacrificia nō succedit, vt sacrificijs legalibus, quibus sunt hostiarum no. testa. successit. q. d. illud non mutatur, quia

b ¶ Plen⁹. Quia in q̄libet parte est tot⁹ ℣. e. vbi ps est.

c ¶ Unum. i. vna forma confectum, et tamē plura sunt sacrificia.

d ¶ Ille, vt. ℣. e. quia.

e ¶ Hostiam, scz seipsum. vnde versus. Rex sedet i cena turba cinct⁹ duodena. Se tenet in manibus, se cibat ipse cibus.

Christ⁹ seipsuz cōmunicauit. ꝓ vt pe.

f ¶ Consumi. Et ideo ipsum semper idipsum. ℬ.

g ¶ Hoc em facite. dicit quidā ꝓ q̄ per hec verba dñs ap̄los ordinauit, Hoc facite tē.

xvij. pars.

IIquido apparet. ¶ Hec est. xvij. pars di. in qua ℣. q̄ ideo dñs vltimo suū corpus nobis cōmēdauit, vt melius memorie cōmendaretur. Jo. de fan.

¶ Calus. Quidā reprehēdebāt hoc scilz q̄ fideles accip̄iūt corp⁹ christi ieiuni: q. dñs hoc dedit discipulis suis nō ieiunis, sz prāsis: cōtra hos dicit q̄ dñs ideo fecit ad extremū, vt magis in memoria haberetur hoc sacramentuz, nec iussit q̄ ita fieret, qz nemo mutasset, sed apostolus hoc determinandum reliquit: z Paulus illos redarguit qui sacramentū cum cibis sumebant, z in epistola de hoc docuit, z alia se determinare promisit: vnde intelligē eum determinasse hoc quod tota tenet ecclesia.

h ¶ Propterea. nō ergo ois christi actio nra est lectio. f. di. xij. ꝓpue. xviij. q. v. dicit.

i ¶ Calūniandū. i. calūnia est imponenda.

k ¶ Seruatur. Numquid quis ?ficeret prāsus? ℣. d. q̄ nō, licet secus dicat in alijs sacramentis. ℬ. vero dicit cōtra, z ego: sz fieri non debeat, ꝑ q. vt hic colligitur, non

l ¶ Naqz saluator. Non redditur hic ratio quare post cenā christ⁹ corp⁹ suū dedit, sed tm quare post oia, i. vltimo loco. Si ergo queris quare post cenā corpus suum z sanguinē christ⁹ dederit. Respon. ideo cenat⁹ dñs cenat⁹ discipulis corp⁹ suū tradidit, vt in hoc nā sui sacramento cōsum corpus sacramentorum vere teris reſamenti, et agm pascha alias quē ante manducauerat, z ceteroq; monstraret.

m ¶ Infigere. nā et pacta nouissima ꝛc. C. de pac. pacta. arg. ꝛtra. ℣. de pe. dist. ij. principium. ver. primo. et docet Tullius in rhetoricis, validiora argumēta in principio et in fine esse proponenda: illud em procedit qō nouissime fit. ff. de acqui. pos. si quis autē conduxit. l. cop.

n ¶ Digressur⁹. xj. q. quoniā ipse dixit: Vos oēs fugietis, z ego vadā immolari pro vobis.

o ¶ Seruaret. argu. quod canon nō determiat, nos determiare possum⁹: vt. xvij. q. v. hoc videtur. xxvij. qō. ij. quos dei⁹. ff. de testa. quesitū. ar. contra. ij. qōe. v. consuluisti.

p ¶ Mutasset. qō em dñs iubet, bonus seruus nō mutat. xxviij. qōe. i. sic enim. cir. pun.

q ¶ Ad mandūcandum. corp⁹ dom. xxi. qō mini.

r ¶ Multum. hoc multū ꝑspicit illō, cetera autē.

s ¶ Insinuaret. ō

t ¶ Ordinatum. si. xij. dist. illa.

v ¶ Ordinum. i. regionum.

QAnis est. ¶ Hec est. xix. pars di. in qua ꝓbat ex quibus verbis conficiatur corpus Christi, et qualiter manducetur. Jo. de fan.

¶ Calus. Quesitum fuit ab Ambro. quomodo de pane fit corp⁹ christi? Et rñ. q̄ per cōsecratiōē fit panis christi corp⁹: cōsecratio ?o fit per ?ba christi. s. hoc est corp⁹ meū. hic est sanguis meus. quib⁹ christus tantā vim con-

Al'as instructio.

? vt. vū q. s. mihil

tulit, ꝙ ad eorum prolationem panis fit corpus Christi, et vinum sanguis. remanent tñ species panis ⁊ vini, sub quibus latent ⁊ operiuntur caro ⁊ sanguis: ne in sumendo esset horror si species crude ⁊ viue carnis ⁊ crudi sanguinis appareret. sic ponit H. casum, excepto eo qđ ponitur in pricipio. §. Bene. vero sic ponit. Queritur quomodo de pane fit corpus christi. ⁊ respondet, vbis xpi. Alia que adduntur, laudes sunt ⁊ orones: sz sermo Christi quo omnia sunt creata, panem ⁊ vinum in carnem et sanguinem cõuertit: quãuis non appareat ibi caro vel sanguis. Et ꝙ sacramentũ conficiatur verbis Christi ꝓbatur per verba que pbr̃ profert in misse secreta.

a ¶ Panis est in altari. In pma pte dicit ꝙ ad prolationem illius forme: hoc est corp⁹ meũ ⁊c. panis et vinum transeunt in corp⁹ et sanguinẽ Christi: ⁊ hoc ꝓpt̃ illoꝝ verboꝝ Christi efficaciã. ille em̃ qui ex nihilo creauit omnia, sat̃ pōt hoc sic ꝯmutare. In secũda parte respondet cuidã obiectioni quare nõ sumitur in eadẽ forma in q̃ christ⁹ passus est. In tertia ponit verba illa ad que fit transsubstantiatio, reliqua de solẽnitate esse occulte ostendẽs. In quarta ꝓbat nos in altari accipere verũ corpus Christi authoritate eiusdẽ.

in altari[a] vsitatus ante verba sacramẽtorũ[b]. vbi accessit consecratio, de pane[c] fit caro christi hoc igit̃ astruamus. Quomodo autem potest qđ panis est, esse corp⁹ Christi? cõsecratio autẽ quibus[d] verbis, ⁊ cuius sermonib⁹? Dñi est Jesu. Nã per reliqua oĩa que in superioribus a sacerdote dicuntur, laus deo refertur: oratione petitur ꝓ populo, pro regibus, pro ceteris. Ubi autẽ sacrificium conficitur: iam non suis sermonibus sacerdos, sz vtit̃ sermonibus Christi: ergo sermone Christi hoc cõficit̃[e] sacramentum[f]. Quis sermo[g] Christi? Hic quo[h] facta sunt oĩa. Jussit dñs: ⁊ facta sunt celum ⁊ terra ⁊ mare. Uides ergo quomodo operatorius sit sermo Christi. Si ergo tanta vis est in sermõe dñi Jesu, vt inciperet esse qđ nõ erat: q̃to magis operatorius est vt sint que erant[i], ⁊ in aliud cõmutẽtur? ⁊ sic qđ erat panis añ cõsecrationẽ, iã corpus[k] Christi est post cõsecrationem: qr sermo Christi creaturã mutat, ⁊ sic ex pane fit corpus Christi: ⁊ vinũ cum aqua in calice mixtum fit sanguis consecratione verbi celestis. Sed forte dicis. Speciem sanguinis non video: sz habet similitudinẽ[l]. Sicut enim mortis[m] similitudinem[n] sumpsisti: ita etiã sanguinis[o] similitudinẽ bibis, vt null⁹ horror cruoris sit, ⁊ preciũ tamen redẽptionis operetur. Didicisti qr accipis corp⁹ Christi. vis scire qr verbis celestib⁹ consecrat̃? Accipe que sunt verba dicit sacerdos. Fac nobis (inquit) hãc oblationem asscriptã, rationabilẽ ⁊c. Inde oĩa illa euãgeliste sunt vsq̃ ad id. Accipite siue corpus siue sanguinem. inde ꝟba sunt Christi. Accipite et bibite ex hoc oẽs: hic est sãguis meus. Uide singl'a. Qui pridie q̃ pateretur, accepit (inquit) in sanctis manib⁹ panẽ. Anteq̃ ꝯsecret̃, panis est: vbi autẽ verba Christi accesserunt, corpus Christi est. deinde audi dicentem. Accipite et edite ex hoc oẽs. hoc est em̃ corpus meũ. ⁊ ante ꝟba Christi calix est vini ⁊ aque plen⁹: vbi ꝟba Christi opata fuerunt, ibi sanguis efficitur: qui plebem redemit. Ergo vide q̃ potens est sermo Christi vniuersa[p] conuertere. deinde ipse Christ⁹ testificatur ꝙ corpus suũ ⁊ sanguinẽ suuz accipiamus, de cuius fide et testificatione dubitare non debemus. Item.

¶ Nõ corpus, sed anime substãtiã fulcit panis vite eterne.

Non iste panis est q̃ vadit[q] in corp⁹, sed panis Christi, statim species panis incipit significare corpus Christi, ⁊ esse sacramentum. cum autẽ nihil significaret tunc non erat sacramentum. non tamen panis vel sacramentũ vel corp⁹ Christi cõsecratur precib⁹: sed in sacramẽtum quod est corpus Christi, panis fit transsubstantiatio.

g ¶ Quis sermo. .i. qua vi ⁊ qua potentia hoc facit corpus Christi? ea. s. qua creauit cũcta.

h ¶ Quo. i. Qua potestate facit? et ita querẽdo soluit H. hoc tamen est ĩpossibile ꝙ panis sit corpus Christi, sed talia verba ad sanum intellectuz sunt intelligenda.

i ¶ Que erãt. anteq̃ consecrarentur, sed esse desierunt. ⁊ sicut enim sapor aque permixte calici desinit esse, ita substãtia panis desinit esse consecratiõe superueniente.

⁊ Quãtum ad substantiaz. fm Archi.

k ¶ Jam corpus. id est corpus christi transit accedente Christi forma, ita vt post cõsecrationem non sit iam ibi panis, sed verũ corpus Christi.

l ¶ Similitudinẽ. Jd est tantũ significat. Additio. Uel dic vt. s. dum frangitur.

m ¶ Mortis. i. repsentationis mortis sue passionis.

n ¶ Similitudinem. i. speciem sub qua latet corpus Christi mortuum pro nobis: ad similitudinem cuius et nos pro ipso mori debemus saltez in peccatis.

o ¶ Sanguinis. Non colore, sed representatione.

p ¶ Uniuersa. i. vinum et aquam.

q ¶ Non iste panis est qui vadit. i. non incorporatur sicut ceteri cibi qui in stomacho digerũtur. Uel non descẽdit in stomachũ sicut ille cibus corporalis. Uel nõ trãsit in sustẽtationẽ corporis sicut ille. Est em̃ cibus aĩe, nõ corporis, vnde subaudit̃, sed ⁊c. Hug. species tamen bene vadũt in corp⁹. ⁊ Sed nunq̃d ibi est sacramẽtũ? Nõ qr deinde ibi esse corp⁹ Christi: ⁊ tãdiu est ibi sacramẽtũ q̃diu est corp⁹ Christi. Sz q̃diu hoc sit. i. vsq̃ ad quem locũ procedat per gulam, nescio. Sed licet nõ sit sacramẽtum cum est in corpore, si tamen euomuerit

b ¶ Sacramentorum. Pluraliter dicit propter specierum pluralitatem, vnum tamen est sacramentum, ⁊ qr vnus sub vtraq̃ specie est Christus.

c ¶ De pane. Jd est panis transit in carnem ⁊ corpus Christi, ⁊ hoc est per consecrationem. s. e. panis. ⁊ habetur. j. e. qui manducant.

d ¶ Quibus. Quasi dicat attende cuius verba sunt, et videbis.

e ¶ Cõficitur. i. transire facit substãtiam panis et vini in verum corpus, ⁊ in verum sanguinem.

f ¶ Sacramentũ. Dũ panis est, nullũ est ibi sacramẽtũ, quia nihil significat: sed cũ incipit transire in corpus

⁊ de h⁹ no. s. e. dis. in. c. trib⁹. in glo. sed nec species ibi videas et ca. si quis p ebrietatẽ. arc.

illud, cum veneratione est seruandum, qꝫ sacrm fuit.

Addito. In hac glo. S. ibi: nescio. dicit hug. hoc deꝰ nouit. sed credit qꝫ tandiu corpus Christi sit in sumẽte donec species in ore ꝛ sapor eius non sentitur: qđ fit et quo transiguit, statim desinit esse sacramẽtũ, ꝛ corpꝰ Christi desinit esse in sumente sm hug.

a ¶ Quotidie. S. e. dicit. quotidie. et ca. si quotiescũqꝫ.

b ¶ Accipere. Si sit sacerdos. si laicus, spe spiritus vel potius mysterio spiritualẽ notat sumptionẽ. Unde glo. ibi: accipe quotidie. i. quotidie te prepara habilẽ ad suscipiendum.

Joan. vj. e. ¶ Christus panis est. ¶ Christus dicitur esse panis non solum sm qꝫ deus est viuificans oia: sed etiã sm qđ est homo in carne assumpta pro nobis quã assumptionem vnit qđ Christo, et vnit de spũ sctõ sicut vnũ corpus de suo spiritu vnũ corpus cũ illa carne, vel vnũ corpus cum Christo.

c ¶ Scõm carnẽ. sm quaꝫ est panis hominum.

d ¶ Carni. Christi. spũali. i. eccle.

e ¶ Unita. Per participationez in ecclesia.

Qui manducãt. ¶ Cas⁹. Querit cũ Christꝰ in sacramẽto manducetur, et in partes dividatur, quo modo dicit vnus ꝛ integer esse? Et respondet. nõ est mirum si manducatus vivit: quia occisus resurrexit: ꝛ partes que fiunt in sacramento, non fiunt de illo: sub illis tamen assumit totus ꝛ integer: sicut remansit totus apud patrem cum descẽdit de celo in virginem: et ideo dicitur sacramentum: quia aliud apparet, ꝛ aliud intelligitur ꝛ sumitur. qui autem non est in vnitate ecclesie, non prodest ei sumere corpus Christi.

f ¶ In sacramento. i. in specie panis ꝛ vini visibili.

g ¶ Veritate. Id est vera caro ꝛ sanguis Christi invisibiliter manducatur.

h ¶ Manducatur. i. modo manducandi sumitur: ꝛ ita intellige omnes tales processus.

i ¶ Manducaꝫ. Nec mirũ: qꝫ surrexit occisus. ergo vite eterne: q aie nře substantiam fulcit. Iste panis quotidianꝰ est. accipe quotidieᵃ qđ quotidie tibi prosit. sic viue, vt quotidie mereaꝛis accipereᵇ.

Item Augustinus in epistola ad Hyzenum.

¶ Etiam secundum carnem Christus est panis viuus.

Christus panis est: de quo q manducat, viuit in eternum. de quo ipsemet dixit: Et panis quem ego dabo caro mea est pro mũdi vita ꝛ cẽ. determinat qũo sit panis, nõ solũ sm verbũ quo viuũt oia: sed sm carnemᶜ assumptã pro mundi vita. humana cm caro que erat peccato mortua, carni ᵈ mũde vnitaᵉ incorporata, vnum cum illa effecta, viuunt de spiritu eius, sicut vnũ corpus de suo spiritu. qui ꝯo non est de corpore Christi, non vivit de spiritu Christi.

Item Augustinus.

¶ Quõ Christus visibiliter in sacramentis, spũaliter manducatur et bibitur.

Qui manducãt et bibũt Christũ, vitam manducant ꝛ bibũt. Illũ mãducare, est reficiꝛ: illum bibere, est viuere. Qđ in sacramẽtoᶠ visibiliter sumiꝫ: in ipsa ꝛitateᵍ spiritualiter mãducaꝫʰ et bibitur. Mãducaturⁱ Christus: vivit amplius moꝛi non potest sive manducetur sive non.

k ¶ Parteo. S. ea. dist. ego berengarius. contra.

l ¶ Sic fit. i. sacramẽtum per partes dividit: sub quo totum ꝛ integrum Christi corpus latet.

m ¶ Manducent. Quia in sacramento manducatus: qꝫ resurrexit occisus. Nec quando manducamus, partesᵏ de illo facimꝰ: et quidẽ in sacro sic fitˡ, et nouũ fideles qũo manducentᵐ carnẽ Christi: vnusquisqꝫ accipit parteⁿ suaꝫ°: vñ et ipsa gratia partes vocãtur. Per partes ᵖ manducaꝫ, et manet integer ᑫ totus in corde tuo. Totꝰ erat apud patrem quãdo venit in virginem. implevit illam, nec recessit ab illo. qđ videtur ʳ panis est ˢ ꝛ calix: qđ etiam oculi renunciantᵗ. qđ aũt ᵘ fides postulat ˣ instruenda, panisʸ est corpus Christi, calix sanguis. ista ideo dicunt sacramentaᶻ: qꝛ i eis aliud videt, ꝛ aliud intelligitur qđ videt, speciẽ habet corporalem: qđ intelligiꝫ, fructũ habet spiritualem: qui accipit mysterium vnitatis, et nõ tenet vinculum pacis: non mysterium accipit pro se: sed testimonium contra se.

Item super Joannem.

¶ Quomõ spiritualiter corpus Christi sit accipiẽdum.

Credere i Jesum xpm hoc ẽ mãducare panẽ viuum. qui credit ᵃ, mãducat. Invisibiliter saginaꝫ: qꝛ invisibiliter renascitᵇ. et qui mandicat carnẽ meã, et bibit meũ sanguinem: habet vitam eternam. Participatiõe enim filij veritate vtrumqꝫ sub vtroqꝫ latet.

z ¶ Sacramenta. S. j. q. j. multi secularium.

Credere. ¶ Casus. Qui credit in Christũ, spiritualiter mãducat eum, ꝛ viuit in eternũ: nec in sacramentaliter sumit corpus dñi sicut faciunt mali, sed eius spiritualiter participatione fit membrũ Christi: et eius spũ vegetat: fruit et ad deum tendit, ad quem mali non accedunt.

a ¶ Qui credit. Diligendo eum super oia: scz sperando eum sibi dari in premium: ponendo totam spem in co fiunt incorporat sibi Christum per fidem ꝛ dilectionẽ ꝛ spem. de pen. dist. ij. charitas.

b ¶ Renascitur. Puta per baptismum, vel per eucha- ristiam cum digne sumit.

† eẽ de penit. ꝛ re. cap. omnis.

‡ q. d. p hoc ẽ fa cius nr panis ꝛ fustẽta- to: ꝛ vi ta nra: qꝛ assũ- pſit car nẽ nraz Archi. ‡ Sub. qꝛ maiꝰ fuit, et ita istõ: qꝛ nõ ẽ casuale sz phatio a ma iori. Ut dic qꝛ ẽ casuale quia semel est mortuꝰ ꝛ resurrexit ad imortalitatez: ꝛ applio ꝛc. vt se quit in glo. sm Jo. 6. f.

¶ In sacramento.i.in sacramẽtali mãducatione,sed ill̃ in spũall. mã sicut in baptismo induit xp̃s interdum sacramẽtorem:interdũ quo ad vite sanctificationem (primum bonoꝝ z maloꝝ est cõmune:secundũ bonoꝝ z piorum:sed secundũ est proprium bonoꝝ,sic a malis manducat christus sacramentaliter tm: a bonis vero sacramentaliter z spiritualiter, et ab omnibus credentibus spiritualiter.

b ¶ Ad altare.i. ad vitã eternam.

c ¶ Justificat⁹ ꝛc. eo.panem.

d ¶ Discernit. vrũ scz iuste possit capere,iustus eñ accusator suipsius: est.ar.xiij.qõ. ij.in ptesenti.

¶ Cas⁹. Corpus dñi qñ ex pane z vino cõsecrat in memoriam mortis xp̃i recte sumit ad salutem: quod quãdo ab hoie contingitur, virtus dei inuisibiliter operatur: perducat panis ille. nam licet de⁹ sit factor z author panis et vini, tamen homo ministrat. Vel intelligse de xp̃o, z dicas visibilem olim scz: et nunc in celo.

e ¶ Corp⁹ z sanguinem.i. transire in corpus z sanguinem xp̃i:qõ ex fructibus terre acceptũ:z pece mystica cõsecratũ recte sumimus f ad salutẽ spũalẽ in memoriã g dñice passionis:qõ cũ per manus h hois ad illã visibilem i speciẽ pducat,non sanctificatur k vt sit tã magnũ sacramentũ, nisi operante inuisibiliter spũ dei l: cum per hec oñia que per corporales motus in illo opere fiunt, de⁹ operetur. Item.

¶ Ser benedictionem panis efficiatur corpus Christi.

Non ois panis,sed accipiẽs benedictionem m Christi fit corpus. Item.

¶ Supuacuer corpus Christi

Accipite z comedite:hoc est corpus meum. Marci.xiij.

n Ommẽdauit. ¶ Corpus.s.corpus suũ quod est ecclia: vt sit simplex relatio: vt.ẽ.e.q: passus.

o ¶ Nos corpus. Spirituale, dum sumus in ecclesia merito et nomine.

(qõ est p vnitatẽ corpis chr̃i z sanguinis)homo manducans viuit:non sumens tm̃ in sacramento n(quod mali faciũt) sed vsq; ad spũs participationez: vt i corpore dñi tanq; mẽbrũ mancat,et ei⁹ spũ vegetet:qõ est dum eius mandata seruat. Ad altare b dei inuisibile(quo non accedit inuis⁹ ille pueniit qui ad hoc pſens iustificatus c accedit. Inuenret illic vitam, qui hic discernit b causam suã. Item in lib.iij. de trinitate.

¶ Spiritus sanctus inuisibiliter corpus z sanguinẽ Christi sanctificat.

Corpus z sanguinem e xp̃i dicim⁹ illud qõ ex fructibus terre acceptũ,z pce mystica cõsecratũ recte sumimus f ad salutẽ spũalẽ in memoriã g dñice passionis:qõ cũ per manus h hois ad illã visibilem i speciẽ pducat,non sanctificatur k vt sit tã magnũ sacramentũ, nisi operante inuisibiliter spũ dei l: cum per hec oñia que per corporales motus in illo opere fiunt, de⁹ operetur. Item.

¶ Spiritualiter mag⁹ q̃ corporaliter corpus Christi debemus accipere.

Panem de altari spũaliter mãducare, est innocentiam ad altare portare. Peccata et si sint quotidiana, vel non sint mortifera q. Anteq; accedatis,dimittite debitoꝝ vestris. Si dimittis dimittetur tibi. Secur⁹ accede, panis r est z non venenũ. Sed vide si dimittis,ne mentiaris deo,quem non fallis s. Mentiri deo potes, ipsum fallere t non potes. Item.

¶ Sacramentum non veritatem Christi corpus accipit, qui ab eo discordat.

Ommẽdauit eñ christus in hoc sacramento corpus u et sanguinẽ suum: quod etiam fecit et nosipsos. nam et nos o corpus ipsius facti sumus. Item.

¶ Sacrificium altaris sacramentum est vnitatis.

Hoc sacramentũ pietatis est p,z signũ vnitatz vinculum charitatis:qui vult viuere,accedat z credat, z incorporet hũc cibum z potum. societatem vult intelligi corporis et membroꝝ suoꝝ quod est ecclesia in predestinatis. Item.

¶ Spiritualiter mag⁹ q̃ corporaliter corpus Christi debemus accipere.

Panem de altari spũaliter mãducare, est innocentiam ad altare portare. Peccata et si sint quotidiana, vel non sint mortifera q. Anteq; accedatis, dimittite debitoꝝ vestris. Si dimittis dimittetur tibi. Secur⁹ accede, panis r est z non venenũ. Sed vide si dimittis,ne mentiaris deo,quem non fallis s. Mentiri deo potes, ipsum fallere t non potes. Item.

¶ Sacramentum non veritatem Christi corpus accipit, qui ab eo discordat.

Hoc. ¶ pietat⁹ est. xx. iij.qõ.iiij. ipsa pietas. z.ẽ.e.distic.qt passus. Pietatis.i. sancte religionis z diuine culture: et ut hoc deus ex pietate constituit.

Panem de altari. ¶ hec ẽ xx. paro dis'.in qua dicitur q̃ spiritualiter mãducare corpus christi est portare innocentiã ad altare. et hoc probat per quinq; ca, Jo.de fan.

¶ Casus. Debet quis corpus Christi digne sumere dimissis prius peccatis debitoribus suis, nec debet ficte dimittere:quia deum fallere non potest.

q ¶ Sint mortifera. Quasi dicat si non potes omnino peccata vitare ordina ita saltem vt nõ sint mortifera. nam sine venialibus hec vita nõ dicitur. de penitẽt. distinc.iij. de quotidianis. debet eñ aduersario peccatum remittere, id est rancorem, sed satisfactionem nõ cogitur remittere. xxiij. questiõe.iiij. si illic. xx. ps. Vita p̃fens sine venialib⁹ non dicitur.

r ¶ Panis est. q.d. non latet sub horribili specie vel nocliua:sed sub specie panis, que est amica nature.

s ¶ Quem nõ fallis.xxiij. q.iij. deus. qui et olim secretorum cognitor est.ẽ.xxxij. di. erubescant.

t ¶ Ipsum fallere non potes: vt.xj.q.iij.sẽm.arg.contra.xvj.q.j. reuertimini. distinc.lxxxj. oportet. contra. sed fallere quis potest quãtum in se est: sed nõ q̃ deo aliam opinionem inducat ꝓpter alicuius fallaciam quam haber:quoniã immutabilis est. xxij.q.iij. inconmutabilis.

Addito. Dic clarius. Falli dupliciter dicit, id est in falsam opinionem induci, quod in deum non cadit: vt hic:t xxiij.q.iij. deus. Secũdo modo dicitur falli, id est fraudem pati, ſm q̃ dicitur deus defraudari, vel nomẽ eius falli: vt in contrarijs. Arcꝛid.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

QUi discordat. ¶ Casus. Qui malus est non mãducat spũaliter: nec incorporat ecclesie: licz quotidie sacramentaliter sumat corpus Christi.

Carnẽ xpi non manducat q̃ ab eo discordat.

a ¶ Non mãducat. i. nõ incorporat corpori eius: qõ est ecclesia. manducãdo. i. credendo: licz quotidie sumat corpus de virgine natum. hoc em̃ z mali accipiũt: vt. j. eo. ca. j. et. ij. e. di. quid est. z ca. credere.

¶ Sancta.

Et ¶ Cas. Bona qñq; nocẽt malis, vt corpus Christi indigne sumẽtibus. qõ probat auctoritate apostoli, z exemplo Jude. z econtra mala qñq; prosunt bonis: sicut angelus satane profuit Paulo.

j. Cor. xj. g.

Sãcta malis obsũt. Joan. xiij. c.

b ¶ Obesse. Occasionaliter sctã malis obsunt, sez cum sũt pabulum sum pra: et sctõrũ abusio. i. presumptio z temeritas qua qs presumpsit indigne sumere.

c ¶ Salutem. i. illud poterat esse causa salutis si digne susciperetur.

ij. Cor. xij. c.

d ¶ Et mala. i. digna patientia malorũ. i. aduersorũ: vel mala peccata prosunt occasionaliter. arg. dist. xij. nerui. et dist. i. fidelior. et de pen. dis. ij. ¶ Hec tragꝫ. z ca. talibus.

e ¶ Accipitur. i. patienter sustinetur afflictio.

NOn prohibeat. ¶ Casus. Sacerdos non debet prohibere occultos peccatores sumere corpus Christi si petant: moneat tamen eos deum timere, vel q̃ contineant sumere corpus Christi.

Judex nõ iudicet sm̃ sciam. Sub. q̃ i terre nis sũt pigues i. fortes i celesti b̃ dicti les. xlvij. dis. Archi.

f ¶ Non prohibeat. Arg. q̃ nõ debet iudex sm̃ cõscientiam iudicare: arg. xj. q. vij. iudicet. arga. q̃ debet iudex admittere iuramentum volentis se purgare de crimine cuius cõscius est iudex. j. e. pro dilectione. cõtra. sed illud de manifestis. eẽ de temp. ord. ad aures. arg. contra.

g ¶ Dispensator. in quo casu non videtur dare qõ scit vel credit ei nocere, in aliis non: tamen est medicus eius et saluti eius debet prouidere: facit quod suum est cum eum monet ne accedat.

h ¶ Pingues. i. diuites in peccatis. i. petõres: ¶ z hoc est occulti sunt. Additio. Argu. xxxij. dis. nullus. vj. qõ. j. si omnia. xj. q. j. de manifesta. secus si nõ sunt manifesti. j. e. pro dilectione. z dicit in glo. j. Archid.

i ¶ Sed exactorem. i. ipse sacerdos monet et exactores qui importunus exigit corpus domini.

k ¶ Timere. Scilz deum. i. vt timeat deum: vt propter eius timorem desistat: z ne accipiat, ex quo indigne accipit. si tamen non vult desistere, detur ei potus & negetur. Uel ita, sed ipse sacerdos moneat pingues terre, ne mere exactore, id est deum qui hoc exegit ab eis, qui re vera exactor est inquirendo merita singulorum. j. q. iij. ¶. contra ego sum deus zelotes.

QUi discordat a chro nõ manducat carnẽ eius, nec bibit sanguinem, z si tante rei sacrm ad iudiciũ sue perditionis q̃tidie accipit. Item.

¶ Sancta nocent malis, et mala prosunt bonis.

Et ¶ Sancta malis possũt obesse: bonis sunt ad salutem: malis ad iudiciũ. vñ apls: Qui manducat z bibit indigne, iudiciũ sibi mãducat et bibit. nõ q̃ res illa mala est sed q̃ mal malos accipit quod bonum est. Non em̃ mala erat buccella que Jude data est a dño. Salutez medicus dedit. licz q̃ ille q̃ indignus erat, accepit: ad perniciẽ sui accepit. Et mala pſunt bonis: sicut angelus satane pfuit Paulo. Per malum em̃ fit bonũ cum bene accipitur malum. Idem.

¶ Non prohibentur mali de mensa dñi manducare.

NOn prohibeat dispensatos manducare pingues terre in mensa domini, sed exactorem moneat timere. Item.

¶ Et qui indigne accipit, corpus Christi accipit.

Sicut iudas cui buccellã tradidit chs, nõ malum tradendo, sed bonum male accipiẽdo locũ prebuit diabolo: sic indigne quisq; sumẽs corpus chri, nõ efficit vt q̃ malus est, malũ sit: aut q̃ non ad salutem accipit nihil accipiat. Corpus em̃ z sanguis dñi nihilominus in illis erat quod dicebat apls: Qui mãducat indigne, iudiciũ sibi mãducat z bibit.

Item Amb. de sacramentis.

¶ Quibus erẽptis pereat natura substantia panis z vinj in corpus et sanguinem Christi conuerti probetur.

Re vera mirabile est q̃ deus manna pluit patribus: et quotidiano celi pascebatur alimẽto. vñ dictum est: Panẽ angelorum manducauit homo. sed tñ panẽ illũ qui manducauerũt: oẽs in deserto mortui sunt. Ista autem esca quam accipitis: iste panis sunt creata in vbo eius: z ipm corpus tũ de virgine. z in fine inuitat nos ad credẽdũ vt indubitanter credamus sicut est scriptũ de hoc sacramento.

Deut. viij. d. Ecc. xxj. d.

m ¶ Re vera mirabile est. Casus. Dicebant quidã mirabile esse q̃ ita panis conuerteretur in corpus christi. Dicit Ambro. q̃ re vera mirabile est: sed tamen q̃ possit fieri probat exemplis veteris et noui testamenti. Et veteri testamento primo ponit exemplum de manna qđ datum est iudeis. Exemplum noui testamenti ponit de incarnatione christi. preterea quia ipsemet dixit: hoc est corpus meum &c. Scdo de aqua saliente de petra. Tertio de virgis in serpentes versis. Quarto de aptione maris. Quinto de iordane cõuerso retrorsũ. Sexto de amaritudine fluuij. Septimo de heliseo qui ferrum natare fecit. Octauo de helia. Nono quia ipse dixit z facta sũt: ipse mandauit z creata sunt.

Wan na fit a mã: q̃ bonis rũt mi hu. dũ quãq; est hoc? quãq; bonũ ẽ. fm Aug.

n ¶ Manna. i. manhu: ¶ quod interpretatur, quid est hoc? Nam cum primo eam viderunt, dixerunt manhu: id est quid est hoc?

o ¶ Pascebant. Nõ solũ carnal, verũetiã spũaliter: nonnulli tñ aliales dũtaxat pascebantur corporaliter.

p ¶ Omnes. i. imitatores eorũ q̃ indigne sumpserunt.

q ¶ Mortui sunt. Exceptis duobus. s. Caleph z Josue:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Extra. vt. I. dist. lxxvj. leiunium. ⁊ ita ꝓpter duos nec plus nec minus, qz ⁊ modicus excessus non attendit. ff. de verbo. obli. cōtinuus. in principi. ⁊ paruum interuallū non obest. ff. de duobus reis. duos. ff. duo. ver. modicū. ⁊ huiusmodi. et ff. de simo. et ſi queſtiones. arg. contra. ff. de ſydo. ſig. l. ij. qz ibi pro vno miliari quod ſupereſt, datur dies. Joan. ij. c.

a ¶ Vite. i. vitam per quam eternali ter ſuſtinemur.

Fide. xx. d.

b ¶ De celo. i. de aere. inſtit. de rerū diui. §. fere.

c ¶ Obnoxiū. qz ſcaturiebat vermibus⁊ putrefcebat, niſi qs in op⁹ ſabbati reſeruabatur.

d ¶ Corruptione. Quia nec ſanctum tuum dabis videre corruptionem.

e ¶ Corruptionem. eterne damnationis.

f ¶ Diluit. i. remiſſionē petōz contulit tibi ſi in humilitate permāſerſ.

g ¶ In vmbra. i. figura fuit.

h ¶ Inqt. apoſtolus in epiſtola ad Cointhios.

Petra. i ¶ Petra. i. aqua ſit ſcīs q̄ fluxit de petra q̄ dat filiis ad literam eos ſeq̄bat. quebatur. Alij dicunt q⁹ revera ipſa petra. Alij dicūt q⁹ ſolor Moyſi maria tulit ſecū partem illius petre, et vbicūq; erat opus, petra illa peuſſa, dabat aquas.

Adde myſtice petra. i. ſcīs q̄ bat, qui vbi humanus deficiebat ſuſfragiū aderat diuinū. Arch.

k ¶ Erat. i. ſignificabat Chriſtū.

l ¶ Hec autē facta. hucuſq; ſunt verba apoſtoli.

m ¶ Supereſt vt probemus. Pluriū ſimilium inductione oſtendit non eſſe impoſſibile deo panē in corpus ſuum: et vinū vinum q̄ de celo deſcendit, vtē a eterne ſubſtātiā miniſtrat: et quicūq; panē hunc māducauerit, non morietᵏ in eternū, qz corp⁹ eſt chriſti. Cōſidera, preſtātior vtrū nūc ſit panis angeloz, an caro Chriſti q̄ vtiq; corp⁹ eſt vite. Māna illud de celo, hoc ſuper celū: illō celi, hoc dñi celoz: illō corruptioni obnoxiū, ſi in diē alterū ſeruare tur: hoc alienū ab omni corruptione q̄cūq; religioſe guſtauerit, corruptionē ſentire non poterit: illis aq̄ de petra fluxit, tibi ſanguis ex chriſto: illos adhoz̄ ſatiauit aq̄, te ſanguis dilui in eternū: illos de bibit ⁊ ſitit: tu cū biberis, ſitire nō poteris: illō in vmbra, hoc in veritate. Stillō q̄ miraꝛ vmbra eſt, quātū iſtud cui⁹ vmbra miraris: Audi qz vmbra eſt q̄ apud patres facta eſt: bibebāt (inqt) de ſpūali ſequēte eos petra, petra autē erat chriſt⁹: ſed nō i plurib⁹ eoz̄ ꝓplacitū eſt deo: nam proſtrati ſunt in deſerto: hec autem facta ſunt in figura noſtri. Cognouiſti potiora: potior eſt em̄ lux q̄ vmbra, veritas q̄ figura, corp⁹ creatoꝛ q̄ māna de celo. Forte dicas. Aliud video quomodo tu mihi aſſeris q⁹ chriſti corp⁹ accipiā: Et hoc adhuc nobis ſupereſt vt ꝓbemus: quantis igit vtimur exēplis vt pbem⁹ hoc non eſſe qd̄ natura formauit, ſz qd̄ benedictio conſecrauit, maioriq; eſſe vim benedictionis q̄ nature, qz benedictione et natura ipſa mutatur. Virgā tenebat Moyſes, ⁊ piecit eam: ⁊ facta eſt ſerpēs rurſus apprehendit caudā ſerpētis, ⁊ in virge naturā reuertit. Videſ ergo ꝓphetica gra bis mutatā eſſe naturā et ſerpentis ⁊ virge. Currebāt egypti flumina puro meatu aquarū: ſubito de fontium venis ſanguis⁹ cepit erumpere: non erat potus in fluuijs. Rurſ⁹ ad ꝓphete preces cruor ceſſauit fluminū, aquarum natura remeauit. Circunclusus erat vndiq; populꝰ hebreoꝝ: hinc egyptijs vallat⁹, inde mari clauſus: virgā leuauit Moyſes, ſeparauit ꝓ ſeſe aqua, et in muroꝝ ſpeciem cōgelauit, atq; interundas via pedeſtris apparuit. Jordanis retroſuꝛ contra naturam in ſui fontis reuertitur exordiū: nōne claret naturam vel maritimoꝝ fluctuū vel fluuialis curſus eſſe mutatā: Sitiebat populus patrū, tetigit Moyſes petram, ⁊ aqua de petra fluxit. Nunquid non preter naturā operara eſt gra vt aquā vomeret petra, quā nō habebat natura: Marath fluuius amariſſim⁹ erat, vt ſitiēs popul⁹ bibere nō poſſet. Miſit Moyſes lignum in aquam ⁊ amaritudinem ſuam aquarū natura depoſuit, quā infuſa ſubito gratia temperauit. Sub Helyſeo ꝓphera vni de filijs ꝓphetarum excuſſum eſt ferrum de ſecuri, et ſtatim merſum eſt: rogauit Helyſeum qui amiſerat ferrū, vt illud ſibi acquireret. Miſit Helyſeus lignum in aquā, ⁊ natauit ferrum: vtiq; ⁊ hoc preter naturam factum cognouim⁹. Gratior enim eſt ferri ſpecies, q̄ aquarum liquor. Aduertimus igitur malous potētie eſſe dei gratiam q̄ naturam: ⁊ adhuc tamen ꝓpherice benedictionem numeram⁹ gratiam. Si tantum valuit humana benedictio vt naturam conuerteret: quid dicimus de ipſa cōſecratione diuina vbi ipſa verba dñi ſaluatoris operantur: Nam ſacramentum iſtud quod accipis, Chriſti ſermone conficitur. Si tantum

in ſanguinē ſuum conuertere.

n ¶ Virgā tenebat Moyſes. de hoc habeᵗ. xxvj. q̄ōe. v. nec mirum. in prin cip. ⁊ verſi. hec poteſtas.

o ¶ Sanguis cepit erumpere. Hec fuit prima plaga egypti verus ſanguis erat, ſicut veri feruentes: quid ergo bibebant hebrei?

Exo. xvij. a.

p ¶ Separauit, ſe aqua. in duodecim diuiſiones: vt quelibet tribꝰ per ſuas turmas incederet.

q ¶ Congelauit. Dicunt quidam q⁹ aqua ſuperior ſtetit non fluxit, ſed inferior fluxit in mare.

Josue iij. d.

Flue. xx. b.

r ¶ Jordanis retroſum. Ad fontē vanti ? verſa recurrit aqua.

† Prioꝛ. ptū nomē eſt.

ſ ¶ Exordium, hoc legitur in libro Joſue. i. deſiit deſcendere, quaſi gradu recepto reuertebatur in ſuū exordium.

Exo. xv. d.

t ¶ Moyſes. hiſtoriā habes. xvij. q̄one. iij. §. his omnibus.

u ¶ Sſa diuina. plignū ſimilium.

iiij. re. vj. a.

x ¶ Aquā vomeret. Actualiter vel naturaliter.

y ¶ Tēperauit. i. dulcoꝛauit.

z ¶ Et natauit. ferrū. i. humanum genus de imo peccatoꝝ leuauit.

a ¶ Et adhuc th. q. d. dictū eſt et pbatum q⁹ malous potentie eſt gra q̄ natura rerū: nihil th adhuc diximus de benedictione diuina, ſed th de ꝓphetica. Vel licet multa exempla introduxerim de ꝓphetica benedictione: th adhuc poſſum inducere alia de eadem, et addit de Helia.

De hꝰ hiſtoria. xxiij. q. iij. q⁹ chriſtꝰ.

s ¶ Deponeret. qñ duo quinquagenarij cōdusti sunt historiā habes. xxij. q. iij. qō Christus.

b ¶ Minus. dicit imperator q̄ cū nobis consentaneum est vbi nulla est stipulatio interposita, intelligi eam adhibitam: multo fortiꝰ vbi inutilis fuit ab initio, per nos validam effici: vt. C. de reiuxo. ac. l. j. circa prin.

c ¶ ℈ mutare. i. minus est mutare ℈ dare.

d ¶ Sed q̄d arguimenis. i. ad qđ subaudi exteriꝰ ℈ cōfirmamꝰ qđ dicimus exēplis, q̄ ipse in se exhibuit?

e ¶ Querimus. i. hoc corpꝰ in quod transsubstantiatur panis prece mystica, est natū de virgine: nec christiꝰ post in cena cū discipulis corpꝰ suū confecit, cū semel in vtero virginali a tota trinitate pfectū esse non desiit, neq; desijsse potuit meritis christi exigentibus. Addunt. Ergo nec christiꝰ corpꝰ istud confecit in cena, nec sacerdos illud quotidie conficit si verbū teneat proprie; non ergo ea ratione corpus christi dicitur ℈fici tali prece, q̄ ipsum in vtero virginis corpus formatum deinceps formet, sed quia substātia panis et vini q̄ non fuerat corpꝰ christi vel sanguis, ad verba christi facta fit corpꝰ christi z sanguis: z ideo sacerdotes dicunt confitere corpꝰ z sanguinem christi, qz eoꝝ ministerio substantia panis transsubstantiat in corpus christi, et substātia vini in sanguinem, ℈. Ar.

f ¶ Alia species. i. alteriꝰ rei species. i. substantia fuit, vel aliud substantiatum.

g ¶ Amen. i. verū est: vt di. xxxiij. sedulo.

h ¶ Sermo. Supra distinct. xciij. diaconibus. Hoc enim verba sunt instituta, vt quod quis cogitat, aliꝰ proferat, xxij. q. ij. is autem.

i ¶ Affectus. i. fides.

valuit sermo Helie, vt ignem de celo deponeretᵃ non valebit christi sermo vt species elementorum mutet? De totius mundi operibus legisti: qz ipse dixit et facta sunt, ipse mandauit et creata sunt. Sermo igit christi qui potuit ex nihilo facere qđ nō erat, nō potest ea que sunt in id mutare qđ nō erāt? Non enim minusᵇ est dare ℈ mutare nouas naturas rebus. Sed quid argumētisᵇ vtimur? suis vtamur exemplis, incarnationis astruamus mysterij veritatem. Nūquid nature vsus presensit cum dñs Jesus ex Maria nasceret? Si ordinē querimusᶜ, viro mixta femina generare cōsueuerat. Liquet igitur q̄ preter nature ordinem virgo generauit: z hoc qđ conficimus, corpꝰ ex virgine est. Quid hic queris nature ordinem in christi corpore, cum preter naturam sit ipse dñs Jesus partus ex virgine? Vere vtiq; caro christi q̄ crucifixa est, que sepulta est. Vere ergo illiꝰ carnis sacramentum est. Ipse clamat dñs Jesus. Hoc est corpꝰ meū. Ante benedictionē verboꝝ celestiū alia speciesᵉ nominatur: post cōsecrationē christi corpꝰ vere dicit. Ipse dicit sanguinē suū. Ante cōsecrationē aliꝰ dicit, post ℈secrationē sanguis nūcupat. Tu dicis amē ᵍ, hoc est, verū est: qđ os loquit, mēs intēta fateat: qđ sermoʰ sonat, affectusⁱ sentiat.

I tē Aug. in quodā sermone de verbis euangelij.

¶ Mūo ꝑ partes christꝰ manducat, z integer permanet.

I Hultat dñs seruos, vt ꝓparet eis cibū scipsuz: quis audeat manducare dñm suum? z tñ ait: Qui manducat me, viuit ꝓpter me. Quando māducat, vita māducat ᵏ: nec occiditur vt manducetur, sed mortuos viuificat ˡ. Quando māducat, reficit, ℈ nō deficit. Māducat christꝰ, viuit māducatꝰ: qz resurrexitᵐ occisus, nec qñ māducat, partes de illo faciunꝰ? z q̄n in sacramēto ⁿ sic fit, nouūt fideles quēadmodumº manducēt carnē christi: vnusquisq; partē suam accipit: per partes māducat, z manet integer totus: per partes manducatur in sacramēto, manet integer totꝰ in celo, manet integer totus in corde tuo.

I tē paschasius papa de corpore z sanguine christi.

¶ Quotidianū sacrificiū non reiteratio est passionis christi, sed cōmemoratio.

I Teraᵖ quotidieᵠ hec oblatio, ℈ christꝰ semel passus in carne, per vniam eāmq; mortē passionem semel saluauerit mundū: ex qua morte idē resurgens ad vitā, mors illi vltra nō dñabitur: qui ꝓfecto sapientia dei patris necessarium ꝓ multis causis hoc prouidit. Primo quidem quia quotidie peccamus, saltem in peccatis sine quibus mortalis infirmitas viuere nō potest: qz a nobis habeatur in memoria.

p ¶ Iteraᵗ. q̄tidie sum mˢ corpꝰ christi: qz q̄tidie egemʸ Cuiꝰ vt remittant nobis pcā: ℈ eñ ꝑ baptismū ſblata sunt, ℈ tū ꝓpter fomitē originalis peccati quotidie recidiuamᶻ, de quo Item alia ratione, vt posteris nostris notificemus mortem domini, z qualiter dilexerit nos,

q ¶ Quotidie. ſ. di. iij. sabbato.

k ¶ Vita manducatur. Id est deus viuens.

l ¶ Viuificat. i. bigna perceptione viuificat, vel operatur ad viuificandum.

m ¶ Quia resurrexit. nō est casus: le, sed probatio est: a maiori: nam ex q̄ vi. f. resurrexit ꝛc.

n ¶ Sacramento. ē. e. di. qui manducant.

o ¶ Quemadmodum. quia in sacramento.

I Teraᵠ. Hec est. xxij. parᵗ dist. in qua probatur q̄ iteratur hostia quotidie in altari in cōmemoratione, qz quotidie peccatur saltem venialiter, vt eiꝰ memoriā habeamus, et per hoc salui simus: vtpote qz ad preces sacerdotuz aperit celū, et celestia iungunt imis, z hoc ꝓbat per. xj. ca. Jo. de fan.

¶ Casus. Cū christus semel passus sit, et vna passione mundum redemit: xxij. q. ij. queritur quare sacramentū eucharistie conficiat quotidie. Et respōdetur q̄ licet in baptismo cētā sint nobis dimissa, tamen sepe peccamus saltē venialiter, remanente in nobis peccati fomite: et ideo hoc sacramētū iteraᵗ, vt per ipsius peccata dimittātur, z vt mors eius semper

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Infirmitas.i.origo peccati.
b ¶ Labimur. Satis venialiter.de peni.dist.ij.si enim.
c ¶ Quotidie. Preterq; in die sancto veneris,et in sequenti sabbato.j.dist.iij.sabbato.
d ¶ Immolat. Christi immolatio facta pro nobis in sacramento corporis et sanguinis eius representatur.
e ¶ Ut qui. Due cause hic notantur huius sacri: deletio venialiū peccatorū, et memoria passionis domini.
f ¶ Recidiua.i. recidua delicta, id est redebita per iterationem.
g ¶ Iterat. Ob cōmemorationē.ij.dist.cum omne.
h ¶ Interdum.i. interim, donec veniat dominus ad iudicium.
i ¶ Rependere. vnde ppha. Quid retribuā dño p omnibus que retribuit mihi?calicē ſē. extra de resta. cuz in officijs.
k ¶ Cū essem.i. quātus non dilexit nos in eo q̄ essem gehenne filij: dilexit nos in eo q̄ creatura. vnde dicitur: Nihil eoruz odisti que fecisti.

Utrum sub.

¶ Ait. In hoc ca. Aug. ex ꝓbis christi ꝓbat q̄ in sacro altaris est verum corpus et verus sanguis christi essentialiter sub specie panis et vini, non autez per figurā tm: vt dicit Berengarius. Ostēdit etiā q̄ virtute et potentia diuina panis et vinum trāssubstantiāzur in corpus et sanguinē christi. et sit hoc tā ministerio mali sacerdotis ꝙ boni. iterserit etiam ꝛre ꝙ die immolat corpus xpi. exponit etiam qđā ꝓba q̄ attinent in canone misse. tā. dē supponit in quibus ꝓbis conficiat hoc sacrm. Ubi dz

lz oia pcā sint donata in baptismo, infirmitas a tñ pcti ad huc in carne remanet. vñ psalmista: Bñdic alia mea dño: q̄ propitiat oibus iniquitatibus tuis, q̄ sanat oēs infirmitates tuas. Et ideo quia quotidie labimur b, quotidie chr̄s c mystice p nobis immolatur d: z passio chr̄i in mysterio tradit: vt qui e semel moriendo mortem vicerat, ḡtidie recidiua f delictoum p hec sacramenta corporis et sanguinis peccata relaxet. vñ oramus: Dimitte nobis debita nr̄a ꝛc. Quia si dixerimus q̄ peccatū non habemus, nosmetipsos seducimus et veri. in nobis non est. Item iteratur g hoc mysteriū: et hoc ob cōmemorationē passionis xpi: sicut ipse ait: Hoc quotiēſcūq; feceritis, in meam cōmemorationem facite. Quotiēſcunq; ergo hunc panem sumitis, z bibitis hunc sanguinem, mortem dñi annūciabitis donec veniat. Nō vtiq; sic est accipiendū, donec mors xpi veniat: quia tā vltra nō morit̄r: sed donec ipse dñs ad iudiciū veniat. Interdū h aūt semper est mors chr̄i p seculi vitā posteris annūcianda: vt discant quia charitate dilexit suos, qui pro eis mori dignatus est cui oēs debemus vicē rependere i charitaſ, q̄ ad hoc nos prior dilexit cum essemus k gehenne filij, vt diligeremus eum tam a morte liberati.

Item Augustinus.

¶ Nō solū sub figura, sz et in veritate dñici corporis et sanguinis sacrm celebratur.

Utrum sub figura, an sub veritate hoc mysticum calicis sacrm fiat, veritas sub specie panis z vini. z sup. ibi, nō in sua specie: q̄ horribile esset z irrideret nos pagani si sanguinem occisi hominis biberemus. In fine cāsus ꝓpug. sup. sit̄r alia q̄ sacerdos dicit vel clerus canit, laudes sunt z ofones.

l ¶ Magnum. Scilicet miraculum.

m ¶ Votari. ij.dist. ego berengarius. cōtra. sed ibi hyperbolice locutus est, et veritatē excessit.
n ¶ Dentibus.i. in figura vt forma humana.
o ¶ In mysterio. id est sacramento.
p ¶ Creari.i. veram carnem z sanguinem xpi transubstantiari.
q ¶ Idem corpus, id est in sacro sub quo latet corpus Christi.
r ¶ Veritas.i. cū panis z vinū sacrificant in corpus et sanguinem dñi, ibi est veritas que corpus est, z figura q̄ species est, et res sacramēti figurās scz sacramētū sanguinis, z sacramētuz vnitatis: vt. ij. e. ca passus. vnde z alibi dr̄ sacrm sacramētoꝝ: vt. ij. e. tribus. in prin.
s ¶ Corpus xpi.i. sub appellatione ista corpus christi, species panis z vini et verū corpus xpi continetur. ij. eod. hoc est. circa fi.
t ¶ In virtute. ij. ea. distin. corpus z sanguis.
v ¶ In mysterio. .i. sacro cōficiēdo.
x ¶ In merito. i. vt trāssubstāniaret
y ¶ Hāc substantiā panis z vini.
z ¶ Et transit .i. transire facit.
a ¶ Sacerdos. i. ad ostendēdum q̄ non i merito sacerdotis ꝛc.
b ¶ Jube. i. fac.
c ¶ Inqt. p consecratiōne. hoc continetur in secreta.
d ¶ Perferri. Id est transubstātia-

Joan. vj. f.

Veritas, figura et res sacramenti fūt in altaris sacro.

Oro q̄ post cōsecrationem ōt supflua nō est.

ri: vel perferri.i.sursum efferri.i.converti in sanctū altare tuū.i.corpus tuū sup̄ chorōs angelorū exaltatū. Sed contra videt q̄ oratio hec sit superflua: q̄ hec dicit post verba quoꝝ virtute conficit corpus christi: ⁊ ita de eo qđ iam actū est, superflua est oratio? Respōdeo scriptura nō attendit huiusmodi ārgustias tpis, sed sacerdos cū nō possit multa simul proferre ita loquit ac si tēpus staret et essent adhuc facīda que in principio sermonis nōdum erāt facta. Sic̄ not. xxxv. disti. sexto. versus prin. ⁊ verba nō ad tempus sue plationis: sed per cōceptionē vel per cōtēplationem loquētis sunt referenda: vt si dicam, manus mea est clausa ꝛc. Uel intellige de spirituali corpore ecclesie: vt q̄ hoc sacramentuꝫ associetur triumphāti ecclie. vnde sequitur i secreta vt quotquot ide sumpserimus celesti gratia repleamur.

? Utno. S.e. panis.

? Iste forte ē melior intellectus.

Joan. vj.f.

a ¶ Deferēda.i. trāsfundstāianda.

b ¶ In lucez.i.in lucidū corpus xp̄i.

c ¶ In sacerdotio.i.in eius mysterio vel sacro.i.i virtute spiritussancti.

d ¶ Oblationem. Expostulat sacerdos fieri: vel supple vt in secretis.i. facere digneris.

e ¶ Asscriptam. Non em̄ Aug. hic vtitur verbis vt suis, sed assumit ea de secretis: vt exponat. Joan.

f ¶ Similitudinem: vt J. disti. iiij. de trina.

Doctores reprehēdēdi nō sūt.

g ¶ Patienter. Collige contra quosdam qui maiores doctores reprehendunt: cum adhuc in sue nouitatis incredulitate teneantur.

h ¶ In ꝟbis. S.e. q̄ corpus. S.e. panis. ⁊. S.e. non ois.

i ¶ Quam laudes. Supra. xj. dist. ecclesiasticarum. J. dist. iiij. non est aliud.

k ¶ Obsecrationes. vt no. S. dist. i. de hymnis?

Quid sit sanguis. ¶ Casus

Ostendit Grego. in hoc ca. q̄ corpus chr̄i ore ⁊ corde debet sumi. ⁊ hoc sacramentū in memoriā mortis chr̄i sepe cōficitur a sacerdote. Ut quid deferenda[a] in lucem[b] deposcit, nisi vt intelligatur q̄ ista fiant in sacerdotio[c]? Hāc igitur oblationem[d] benedictam per quam benedicimur: asscriptam[e], per quam nunes in celo asscribimur. ratam, per quam in visceribus christi esse censeamur. rationabilem, per quam a bestiali sensu exuamur. acceptabilem, vt qui nobilisp̄sis displicem⁹, per hanc acceptabiles eius vnico filio simꝰ. nihil rationabilius vt quia nos iam similitudine[f] mortis eius in baptismo accepimus: similitudinem quoꝝ carnis ⁊ sanguinis sumamus: ita vt et veritas non desit in sacramēto, et ridiculum nullum fiat a paganis q̄ cruorem occisi hominis bibamus. Si em̄ discipuli patienter[g] ferre nequiuerunt quod dominus dixit: Qui non mād̄ucat meam carnem ꝛc. sed dixerunt: Durus est hic sm̄o: quomodo ergo ferrent ista increduli? Credendum est q̄ in verbis[h] christi sacramenta cōficiantur. cuius enim potētia creant̄ prius eius vtiꝝ verbo ad melius p̄creantur. Reliqua omnia que sacerdos dicit, aut clerus chorus canit: nihil aliud q̄ laudes[i] et gratiarū actiones sunt: aut certe obsecrationes[k] ⁊ fidelium petitiones. Unde et sacerdos dicit prius euangelistarū verba assumēs: Qui pridie q̄ pateretur ꝛc. In hoc ergo creatur illud corpus.

Ite Gregorius papa in Homilia paschali.

¶ In sanguine agni xp̄i sanguis qui vere nunc sumitur, olim prefigurabatur.

Quid sit sanguis[l] agni, non tam audiendo, sed bibendo didicistis. Qui sanguis super vtrumꝫ postem[m] ponitur: quando non solū ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur. Item. Hec salutaris victima[n] iliam nobis mortem vnigeniti per mysterium reparat[o]: qui licet resurgens a mortuis tam non moritur, mors illi vltra non dominabitur: tamen in seipso immortaliter et incorruptibiliter viuēs, iterum in hoc mysterio moritur[p]: eius quoꝝ vbiꝝ corpus sumitur, eius caro in populi salutem[q] patitur: ? eius sāguis nō iam in manus[r] infidelium sed in fidelium ora profunditur. Hinc ergo pensemus quale sit hoc sacramentum, quod pro absolutione nostra passionem vnigeniti filij semper imitatur[s]. Quis enim fidelium habere dubium possit, in ipsa[t] immolationis hora ad sacerdotis vocem[u] celos[x] aperiri: in illo Jesu Christi mysterio angelorum choros[y] adesse: summa[z] et ima sociari: v ¶ Ad sacerdotis vocē. i. ad sermonē chr̄i voce sacerdotis enunciatū, panis ⁊ vini substātia in carnem christi sedentis ad dexterā patris in celis transsubstantiari ministerio angelorum: vnde subditur summa ꝛc.

l ¶ Quid sit sanguis. Primo dicit q̄ corde et ore sumendū est corpus chr̄i: q̄ sup̄ vtrumꝫ postē fuit positus sanguis. Secō dicit q̄ ad vocem sacerdotis in ipsa hora immolatiōis apeꝛ. xj. d. riuntur celi, et adest chorus angelorū, et vniuntur celestia terrenis. Tertio dicit q̄ idem corpus et sanguis qui datus fuit discipulis, conficit in altari.

Exo. Rosſi.

m ¶ Postē. Ois et cordis.

? Unde subdit cramētum victime qñ ꝛc. ? pars

n ¶ Victima. i. sa salutario.

o ¶ Reparat. Id est ad memoriā reducit vel repītat.

p ¶ Moritur. i. eius mors repītat: vt S.e. dum frangit.

q ¶ In ppli salutem patit. i. passio representatur: vt mors facta pro salute populi.

r ¶ In manꝰ infidelium. vt i passione.

s ¶ Imitatur. id est representat.

t ¶ In ipsa. subaudi contingat.

Transsubstantiatio fit ad vocē sacerdotis.

z ¶ Summa. i. panem et vinum in corpus et sanguis.

Sacerdos nō catholicus cōficere potest. ? Ar. xv. q. viii. ca viii. i fi.

nem christi trāssubstantiari.

a ¶ Unūq. Scilz sacrificium.scz celebrationē et immolationem altaris fieri.

b ¶ Ex inuisibilib⁹.i.ex ipsis sacramentis z rebus sacrametoꝝ: hoc est qđ exponēdo subdit: vno inq.t.i. vno et eodem mometo panis trāsit in corpus christi ministerio angeloꝝ: z in altari videt per speciem, quasi qđ est eius species, videt eo tpore &c.

c ¶ Mometo.i.eo tpore quo christ⁹ est in quolibet altari o⁹ in celo est verus deus et homo in presentia angeloꝝ, facta cōmutatione in verū corp⁹ et sanguinem.

d ¶ Panis.intrāstine.i.vnū corpus xpi vbiq; est vbi est consecratum,et sic de sanguine.

e ¶ Calix.i. sanguis qui in calice continetur.

f ¶ Catholicus. Hinc collige sacerdotem non catholicum cum corpus dñi cōficere nō posse. ℣ s. eo.ca. pri.et.xxiij. q.j.schisma.

Sacerdos nō catholicus cōficere nō potest.

Ar. ℣ iv. q. viij. ca. viij. i fi.

Addunc. Et plane et hoc legi.i.,q.j. si quis inquit. versi. cōstat.z ca. sequē. Archi.

g ¶ Diuinitas ℣bi.que est verbum, id est Christ⁹ q̄ sub his speciebꝰ latet, cum ipse aūt q̄ mirabilia facit in oculis nostris.

h ¶ Replet. Omnis spūalibus.

i ¶ Sed cum mysterium. Id est q̄dam sit mysterium vnum quod ibi latet, id est christus vel quamuis panis et vinum sit vnius rei mysterium qđ vnumq; ex inuisibilibus[a] atq; visibilibus fieri? Idem. Uno inquit eodemq; tēpore ac momento [c] in celo raptuur mysterio angeloꝝ corpou Christi sociandus: et ante oculos sacerdotis in altari videtur: tanta est ecclesie vnitas in christo, vt vnus vbiq; sit panis [d] corporis Christi, et vnus sit calix sanguinis eius. Calix [e] enim quem sacerdos catholicus [f] sacrificat, non est alius nisi ipse quem dominus apostolis tradidit:quia sicut diuinitas verbi [g] dei vita est que totum implet mundum:ita licet multis locis et innumerabilibus diebus illic consecretur corpus: non sunt tamen multa corpora Christi, neq; multi calices, sed vnum corpus Christi,et vnus sanguis cum illo quod sumpsit in vtero virginis,et quod dedit apostolis. Diuinitas enim verbi replet [h] illud quod vbiq; est et coniungit,et facit vt sicut ipsa vna est,ita et vnum eius corpus sit in veritate. Unde animaduertendum est, quia siue plus siue minus quis inde percapiat:omnes equaliter corpus Christi integerrime sumunt,et generaliter omnes, et specialiter vnusquisq;. Itē. Mysterium fidei dicitur quod credere debes, q̄ ibi salus nostra consistit. Prouidens enim dominus nobis dedit hoc sacramentum salutis vt quia nos quotidie peccamus, et tlle iam mori non potest:per illud sacramentum peccatorum remissionem consequamur. Quotidie eſ ipse comeditur et bibitur in veritate, sed integer et viuus atq; immaculatus manet. Et ideo magnum z pauendum est mysterium:quia aliud videtur,et aliud intelligitur:sed cum mysterium [i] sit vnum corpus, et sanguis dicitur:figuraz panis et vini habet faciente domino, quia non habemus in vsu carnem crudam [k] comedere,et bibere sanguinem.

Item Ambrosius.

¶ Post consecrationem ꝫ figura panis et vini remaneat: tamen nihil est ibi nisi corpus et sanguis Christi.

Omnia quecunq; [l] voluit dñs fecit in celo z in terra:et quia voluit sic,factum est ita. Licet figura panis et vini videatur:nihil tamen aliud q̄ caro [m] christi z sanguis post cōsecrationē credēdum est. Unde ipsa veritas ait ad discipulos. Hec(inq;) caro mea est p̄o mundi [n] vita. z vt mirabil⁹ loquar,non alia plane q̄ que nata est de Maria z passa in cruce,et resurrexit de sepulchro. hec inq̄ ipsa est. Et ideo Christi caro est que p mūdi vita adhuc hodie offert: z cū digne accipit, vitā vtiq; eternā in nobis operatur. Panē quidez istum quē sumimus in mysterio,illū vtiq; intelligo panem qui manu sancti spirit⁹ format⁹ est in vtero v̄ginis, z igne passionis decoct⁹ in ara crucis. Panis eſ angeloꝝ fact⁹ est cib⁹ hominum. vnde ipse ait: Ego sum panis viu⁹ qui de celo descēdi. Et itē: Panis quem ego dabo,caro mea est p̄o mundi vita. Ex his nāq; duab⁹ sentētijs [o] aperte datur intelligi,quia panis [p] iste z ille nō duo,sed vn⁹ panis z una caro, z p̄cul dubio vnum corp⁹ efficitur:illud vere,illud sane sumptum est de virgine, quod passum est z sepultum, quod surrexit et in celū ascendit,z sedet ad dexterā dei patris,z quod est venturum iudicare vivos et mortuos.

Item Augustin⁹ ex sermone de verbis domini.

¶ Quāuis quotidie mādūcatur Christus,integer tamen permanet vīuus.

ibi latet.i.christus: tamē corpus z sanguis dicitur p̄o pter pluralitatem speciem.

k ¶ Crudam. ℣. eo.forte.

Omnia quecūq; ℣. Calus. Ostendit Ambrosius in hoc capitulo q̄ post consecrationem sub specie panis vel vini nihil aliud est nisi caro z sanguis Christi:et est illa caro quam de virgine pro salute mundi suscepit: z illud corpus sumimus in sacrameto illo,quod natum est de virgine, quod mortuum est et resurrexit,et sedet ad dexterā dei patris,et vnus panis est tantum,et non duo. Psal. cxxxiij. Jo. vj.

l ¶ Omnia quecunq;. In prima parte Ambrosius probat verum corpus et sanguinem latere sub illis speciebus in altari. In secunda ostendit q̄ ille idem panis qui ante consecrationem est cibus angelorum,factus est cibus hominum. In tertia dicit q̄ idem corpus quod natum est de virgine: qđ pependit in cruce, et positum est in sepulchro,sit in altari. Psal. lxxvij. Joan. vj.c.

m ¶ Caro. Arg. q̄ panis transsubstantiatur in corp⁹ Christi. Ibidē

n ¶ p̄o mundi. Assumpta.

o ¶ Sententijs.i. authoritatibus.

p ¶ Panis. id est caro Christi, que dicitur panis humanus.

QUi manducat. ¶ Calus. Quidam corpus xpi nolebant comedere timentes ne deficere posset. Dicit Aug. q non debent hoc timere, q xps[us] viuit manducat[us]: q[ui] z occisus resurrexit. nec partes fiūt de ipso in sacramēto: sz sub eis sumit, integer tm manet tot[us]: sicut tot[us] descēdit in virginē, z totus remāsit apud patrem.

Joan. vj. f.

a ¶ Qui manducat. pone casum pca, s.c. q mādūcat.

b ¶ Unus. s.c. sicut tudas.

c ¶ Finiam[us], i. cō sumamus.

d ¶ In sacramento. q[ui] sacramentū per partes diuiditur, sed non ipsum corpus.

e ¶ Quemadmodū, q[ui] in sacro.

QUE hac. i. sub specie sub q̄ est in sacramento. Cōmemoratiōe. i. passionis et mortis ei[us]. s.c. q[ui] passus. Fit. i. transubstantiatur. Obtulit. in forma hūana. Secundum se. fm sui formam vel speciē: vel in eo statu in q̄ apparebat cū intuerētur. Arc. Scōm se. i. fm formam humanam.

Singuli. f. ¶ Singulis, q̄ si dicat sub q̄libet portione speciei est totus per singulos hoies. Arc.

Bi ps. ¶ Calus. Credebant quidam simplices sub maiori specie panis et vini plus esse de corpore xpi. hi in hoc carepreh̄endunt. nā totum corpus est vbi est aliqua eius ps: sicut de manna equaliter habuerūt qui inequaliter collegerunt.

g ¶ Ubi pars est. Dicit ād[us] q̄ libet ps hostie sz ipses et sa integre cōsecrēt: nec tñ in totum corp[us], nō pars in parte: nā alis nō video qualiter in fractiōe sumerēt totū corp[us] sub parte puma: sz fm hoc videt q̄ vbi pars est: ibi est totū: z fm hoc videtur q̄ pes z nasus sunt conuncti, q̄ non credo. Ad hoc dicunt quidam q̄ si hec dictio vbi, designat locū, vera est: nam in quocūq; loco est vna pars corporis domini, est z alia, z ita erit in corpore glorificato: sī vero dicas q̄ vbi. i. in quacunq; corporis parte est pes, est et oculus: falsa est.

h ¶ Corporis. i. sacramenti sub quo latet corpus. Sed obijcio: corpus Christi non est punctabile: si enim est in puncto loci: ergo oportet vt repleat aliquantulum locum assignetur ergo quātum: sī tantū locū repler corp[us], ergo minorē locū replet pars corporis: ppterea melius videt dicēdū q̄ corp[us] christi nō circūscribit locū, q[ui] nō est tant[us] loc[us] quin in minori esse possit. z fm hoc non sequit q̄ totū et pars sint in eodem loco. Jo.

i ¶ Eadem ratio, nō tñ quo ad oīa sed quo ad hoc qđ sequitur.

k ¶ Amplius. ēē gomos. i. vnā mensuram.

l ¶ Minus, quia recipiebat ab eo q̄ abundabat.

m ¶ Estimanda. Non est sic quantitas estimanda vt sub minori quātitate min[us] sit corpus christi, z sub maiori maior, quia voluntas est pars, sine dicas pars speciei, totus corp[us] est: sive pars corporis xpi. i. pes vel man[us] tota corp[us] est: nō tñ dicēdū sīt q̄ oia membra sunt mixta sunt: vbi ca put, ibi mixti pes vel manus: sed vbi pars, ibi totum: q[ui] non maiorē locum occupat totum q̄ pars, z conuerso: cum sit quasi spirituale qđ est de ōni corpore qđ resurrexit ad immortalitatem. h.

Ecto. Mdra pes in sacra euchari p̄ns. d. sūt non sunt mixta

Corp[us] christi, ¶ Calus. Dicitur q̄ corp[us] christi qđ sumit de altari, latet sub figura: nā aliud exteri videt, et aliud intrinsecus.

n ¶ Corp[us] xpi. s.c. i. sacrificiū corporis christi: alias falsum est quod dicit.

o ¶ Veritas. s.c. in Christo. in fi. z. s.e. di. vtrum.

p ¶ Ephesino. iij. s. vbi Nestorius damnat[us] fuit: vt. xv. dist. c. j. q. z. iij.

Ecessarie. ¶ Cal[us]. Nestoui[us] dicebat xp̄m dei assumpsisse quēdā hominē z sanctificasse illum, z vniuisse sibi illū in vnitate dignitatis, z illā hominē aliā esse p̄sonā a xpo dñi, z nō esse xp̄m dñi. Cōtra eū in ephesina synodo dr a sanctis patrib[us] q̄ carnē xpi sumim[us] in sacramēto, nō vt alicui[us] viri sanctificati, sz ppriā carnē xpi dei. Seruitutē. i. sacrificiū in quo seruim[us] deo.

Sacrificium deo offerimus non i forma carnis

q. ¶ Incruentā. i. non in specie cruoris.

r ¶ Sacrificij seruitutē. i. sacrificiū in q̄ deo seruimus, negs q. d. sz nos seruientes deo offeramus et sacrificiū non in

Ecclesie sacrificij seruitutē et sanctificamur

carnis

Corporis xpi in singulis portionib[us] singuli totū accipiunt.

SInguli autē totum accipiūt christum dñm, z in singulis[q] portiōib[us] tot[us] est, nec per singlos minuit, sz integrū se in singulis prebet.

Item Hilari[us] papa. ¶ De cōsē.

UBi pars est[s] corporis[b], est z totum: eadē[t] ratio est i corpore dñi, q̄ in māna qđ in ei[us] figura p̄cessit, de q̄ dicitur: Qui pl[s] collegerat, nō habuit ampli[s][k]: neq; q̄ min[s] l parauerat, habuit min[s]: nō enim est quātitas visibilis in hoc esti manda[m] mysterio, sed virt[s] sacramenti spiritualis.

Idem.

¶ Corpus christi qđ sumit, et figura est in specie, et veritas in substantia.

COrpus christi [n] quod sumitur de altari: figura est dum panis et vinum videtur extra: veritas [o] autem dum corpus et sanguis Christi in veritate interius creditur.

Item ex symbolo Ephesino.[p]

¶ Carnē viuificatricē et ipsi[s] verbi propriam factam in altari accipimus.

NEcessarie igitur et hoc adiicimus: incruentā [q] celebramus in ecclesijs sacrificij [r] seruitutē et sanctificamur

founa carnis neq; sanguinis in altari: tamen est ibi vera caro et sanguis Christi.

a ¶ Nō vt cōmunē. i. quasi in cōi vsu habēt ad manducandū, nec ¶ pipiens carnē alicuius viri sctificati. i. sct.

b ¶ Erybo. nō per vnionē psone, vt dicebāt quidā heretici: sed ſm charitatis dignitatem et iustitie. xxiij. qō. iij. quidam. ver. nestoriani.

¶ Item apls. ¶ Cassio. Docet apls in epla ad Corinth. q; patres nostri eandem escā spiritualem māducauerunt nobiscū, et eundem potum spirituale biberūt, sed corporalē aliā. nā illi mana et aquā de petra, nos carnem christi et sanguinem: sed eundē habuerunt intellectū spirituale. et litera apli exponit hic ab Augusti.

c ¶ Oēs. Tā nos q̄ patres vete. tasta. ſ; dissimiliter. qr illi i figura, nos in veritate.

d ¶ Quod ſ; idē. i. significat idē hoc q̄ illud. illi enim biberūt aquā de petra, q̄ fuit signū sanguinis Christi.

e ¶ Spirituali. i. ſm spiritualem intellectum idem manducauerūt illi spiritualiter quod nos: non q; sub manna lateret corpus christi vt nunc in speciebus sacramentali bus, sed quia manna illud significabat.

¶ Item apls. ¶ Cassio. Arriani dicebāt tres esse substantias in trinitate: et illud q̄s dicit Christus in euangelio, Ego et pater vnum sumus: de vnitate voluntatis intelligendum esse dicebant: et exemplum inducebant. Homines dicuntur vnum esse in Christo, vnitate ſ; volūtatis, quia non volunt contraria deo. ita Christus ꝺt vnus cum patre sua voluntate, quia eadem vult cum eo. Contra illos probat Hilarius primō falsum esse eorū simile. Homines enim dicuntur vnū esse cū xpō non tantū voluntate, sed qr sumus deo vniti naturaliter, et hoc dupliciter, q: nostram carnem assumpsit de virgine factus verus homo, et nos naturalem et propriā eius carnē sumimus in sacramento. Scō ostendit q; alio modo dicimur nos esse vnū cū Christo, et alio modo Christus vnum cum patre: et ꝓpter hanc diuersitatem ostendendum dixit apostolus gradatim et quodā ordine, ego sum in patre meo: et vos in me: et ego in vobis: vt ostenderet Christū esse in patre per naturam deitatis, et vnitatē substantie. nos vero esse in xpo per humanā naturā quā ipse assūpsit, et ipse in nobis per ꝓpriā carnē eius quā in sacramento sumimus. Ponitur etiam iste casus in apparatu, sed magis breuiter.

f ¶ In xpo pater, Arriani dicebant tres esse substantias in trinitate: et illud quod dicitur in euangelio, Ego et pater vnum sumus, dicebant non intelligendum esse de substantie vnitate essentie, sed de vnione voluntatis, qua si filius nō velit contraria patri: sicut ꝺt, Nos sumus vnū cū xpo. ſ. sunt in vnitate voluntatis. ¶ istos loquitur hic Hilarius et dicit si trinitatis multitudinem istorū te, ſ; arfalsam esse: et dicit rianos. q; alio modo dicimur nos vnum cū christo, et alio modo ipse christus est vnū cum patre. et illam diuersitatem ostēdit q hūc ordinē verbor: Cū dixit, Ego sum in patre meo: vos in me, et ego in vobis, vt ostēdat christū esse in patre ſm vnitatem substātie: nos vero sum⁹ vnū cuꝫ christo per humanā carnē quā assūpsit, et ipse in nobis vnū est per ꝓpriā carnē quā in sacramento eius sumus: hanc sententiā hilari⁹ obscuris verbis ponit: et vr ait ꝓpter. inclyr⁹ doctor Gallicano coturno extollit, lōgiusq; periodis involuitur, et a locutione simplicium fratrum procul est.

¶ Sub = tres nō sunt in trinitate = rianos.

xxiij. pars.

¶ in dei rebus. ¶ Dicit ꝺ. q; cothurn⁹ gen⁹ est calcea= mem q; vtebāt tragedi recita= tiri in theatro et est hu iusmodi calcea= mētū vt vtriq; pedi cō uenīat, et factū i modū crepida rum.

g ¶ Vnū. cum enim pater et christus vnū sint. i. eiusdē substantie et nature vnitate, nos vnū cum christo per eū carnem quam accipimus, et ipse nobiscum vnum sit per carnem nostrā quam assumpsit, patet q; mediante christo vnum sumus cum patre.

h ¶ In his esse. i. cum patre et filio, per hoc scz q; pater est in Christo. tē.

i ¶ Homo. eē de hereti. cum christus.

k ¶ Erimus. i. sumus. nā q̄q; scz; ad presens: vt. xxi. dist. in nouo. ff. de ver. sig. verbū. aliquādo preteritum, p futurū: vt. l. dist. ponderet. aliquādo ponit presens. p preterito. xxxv. dist. sexto die. et hoc verbū fit, quādoq; sc habet ad futurū. ff. ne quid in lo. pub. l. ij. §. deinde. ecōuerso autem ponit presens. p futuro. ſ. dist. pri. peruenit. ibi dicit vult. i. volet. Addito, q; no. ſ. dist. iiij. omni tempore. xxxij. q. v. si paulus. in glo. verba sunt. liij. dist. fraternitatem. iuxta fi. Archi.

l ¶ Asseritur. ab ipsis hereticis Arrio et eius sequacibus, q̄ tres substantias in trinitate asserunt: vt. xxxiij. q. iij. quidam. ver. Arriani.

m ¶ Naturalis. i. naturalis et ꝓpria caro xpi sumpta.

n ¶ Per sacramentū. i. per sanguinē quē in sacramento sumimus, sit tē.

o ¶ Perfectū. pfectū ꝺt, qr ante vnitas nature etiā erat inter nos et xpm p assumptā nostrā carnē, ſ; nō erat pfecta: nam ille modus sum⁹ vnii ei, ſ; nō ipse nobis: et sic ꝓsa est iter nos et eum. cramentū altaꝛ perfecta vnitas est inter nos et christū.

p ¶ Humano. q. d. authoritate dñi volo, pbare qđ intēdo, nō meo ingenio, q; illū sequit cursum nature.

q ¶ Per violentam. i. per hanc tantam prenaricatione

que recte violenta dicitur.

a ¶ Imprudentem.i.incircūspectam ⁊ improuidam locutionem Arrianoꝝ, qui male interpretant illud. Ut in nobis vnum sint, sicut tu pater in me.

b ¶ Sanitan.i.sanatæ. Uel legatur acquisitiue, scilicꝫ perueršse sana.

c ¶ Extorquēda. Docuit dicere, diuersitas vel puersitas interpretationis non extorquenda est a sanctitate dictoꝝ celestium i. a sanctis dictis celestibus.

Joan. vj.f. d ¶ De naturali.i. qō dicim⁹ Christi naturā in nobis esse habem⁹ ab eo.

e ¶ hec accepta. A christo.

Sczi vtero ginali pu. Christ⁹ est i nobis, ⁊ sumus in christo. Joan. xiiij. f ¶ Hausta.i. a nobis sumpta. sed vtrunqꝫ verū est: si enī ipse in nobis est per carnem assumptā a se, eodem modo et nos in eo. Itē si nos sumus in eo per carnē cōcatā, sit⁹ ⁊ ipse est in nobis: vnde dicit, qt ego viuo, scz naturaliter, qt eiusdem substātie cū patre est, et non est in eo tāqꝫ vas vel liquor in vase, vt mētiuntur quidā heretici: vt. xxiij. q. vlti. q. dam. ℣. metangi.

g ¶ Cur gradū. Gradatim et ordinate dixit ego i patre, ⁊ vos in me, et ego in vobis: si enī volūtate tātū vnū essem⁹, non oportet dixisse, nisi quia ego et pater et vos vnū sum⁹. s. p voluntatē nō fecisse gradus dicendo singillatim vnūquēqꝫ eoꝝ do enī et distinctionem multū operatur, ⁊ est. ff. si quis cau. iꝫ ⁊ ff. Quesitū. xliij. dist. sit rector. eē de rescri. cum dilecta. nā ⁊ ff. seru⁹ cōmunis dinstinct⁹ nob⁹ dñoꝝ stipulet, p virilib⁹ portionib⁹, eis acqrit: si tacitis nob⁹, p ea tm parte qua qsqꝫ dñs est. ff. de stipu. ser. si cōmunis seruus ita stipularet.

Ordo' nominū multū operat. ʒ qō no. xxiij. di. Metropolitanus. Arch. Christ⁹ est nobiscum vnum.

h ¶ Per naturā. sicut et ipse est vnū cum patre natura diuinitatis, ita vnum est nobiscum humanitatis natura.

i ¶ Nos contra. i. econuerso.

k ¶ In eo. s. filio. inessemus.

l ¶ Naturaliter. ⁊ ita quoꝫ ipse in nobis, sed consummati⁹ ⁊ plen⁹ per id qō sequit. Et sic innuit hic christum esse in nobis p carnē in sacramento cōcatā, ⁊ nos in eo

temꝰ predicationē dictoꝝ celestium sanitatiᵇ aliene atqꝫ impie intelligentie peruersitas extorquenda estᶜ. De naturaliᵈ enim Christi in nobis veritate que dicimus, nisi ab eo dicimꝰ, stulte atqꝫ impie dicimus. Ipse enī ait. Caro mea vere est esca, et sanguis meus vere est potus: qui edit carnē meā et bibit sanguinem meū, in me manet ⁊ ego in eo. Deveritate carnis et sanguinis non est relictus ambigendi locus: nunc enim ⁊ ipsius domini pfessione, et fide nostra vere caro est, et vere sanguis est: et hec acceptaᵉ atqꝫ hausta[f] efficiunt, vt et nos in Christo et Christus in nobis sit. An ne hoc veritas non est? Contingat plane his verum non esse, qui Christum Jesum verū esse deum negant. Est ergo in nobis ipse per carnē, et sumus in eo, dum secū hoc quod nos sumus, in deo est. Qꝫ autē in eo per sacramentū cōmunicate carnis ⁊ sanguinis sim⁹, ipse testatur, dicēs: Et hic mūdus iam me non videt, vos autem me videbitis: quia ego viuo, ⁊ vos viuetis: quia ego in patre meo, et vos in me, ⁊ ego in vobis. Si voluntatis tantum intelligi vnitatem vellet, cur gradum[g] quendam atqꝫ ordinem consummande vnitatis exposuit ⁊ nisi vt cum ipse in patre per naturā[h] diuinitatis esset: nos contra[i] in eo[k] per corporalem eius natiuitatē[l], ⁊ ille rursus in nobis per sacramentorum[m] inesse mysteriū crederet, ac sic perfecta per mediatorē vnitas doceretur, cum nobis in se manentibus, ipse maneret in patre: ⁊ in patre manēs, ipse maneret in nobis: ⁊ ita ad vnitatem patris proficeremꝰ cum eo, qui[m] naturaliter[n] ꝑm natiuitatem[o] inest, nos quoꝫ in eo ꝑ naturaliter inessemus, ipso in nobis naturaliter permanente. Qꝫ autem in nobis naturalis hec vnitas sit, ipse ita testatus est: Qui edit carnem meam ⁊ bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in eo. Non enī quis in eo erit nisi in quo ipse fuerit, eius tantū in se assumptam habens carnem qui suā assumpserat[p]. Itē: Sicut misit me viuens pater, et ego viuo per patrē: ⁊ qui manducat carnem meam, ⁊ ipse viuet per me[q]. Viuit ergo per patrem: ⁊ quomodo per patrem[r] viuit, eodē modo nos per carnem eiꝰ viuemꝰ. Hec vero vite nostre causa est, q in nobis carnalibꝰ manentem per carnem Christū habemus, victuri per eum ea conditione qua viuit ille per patrē. Si ergo nos naturaliter ꝑm carnē per eum viuimus, id est naturam carnis sue adepti: quomodoᵛ nō naturaliter ꝑm spiritū in se ꝑ patrem habeat, cum viuat ipse per patrem? Item. Hecˣ autē idcirco a nobis cōmemorata sunt, qꝫ voluntatis tantū inter patrē ⁊ filiū vnitatē heretici mētientes, vnitatis nostre ad deū vtebantur exemplo, tanqꝫ no-

carnē virginis assumptā. Sz innuit errariū ioh, cū eo q, vbi dr. q ego in nobis p carnē. ibi, q autē: q nos sum⁹ i eo per sacramentū altaris cōcati: sed vtrunqꝫ pōt esse verū, cū hic insit eadē caro, s. e. oia.

m ¶ Qui. s. filiꝰ p naturā assumptā a Christo in virgine, vel a nobis in sacramento.

n ¶ Naturaliter. Per naturam diuinam inest: sic enim intelligi dz, pater Joan. vj. f. est in filio, et filius in patre. i. vtre esse eius est inde nature vel substantie cum illo, et inter ipsos econuerso. nō accipiendo.

o ¶ Scōm natiuitatē. i. de patre nascendo: vel ꝑm natiuitatē. i. diuinitatem, que est natiuitas. Joan. vj. f.

p ¶ In eo. s. filio.

q ¶ Non enī. hic vult dicere q⁹ magis non fiat vnū cū deo per assumptionē corporis xpi, scz eiꝰ. i. mali christ⁹ habeat in se carnē assumptam.

r ¶ Assumpserat. per incarnationem in virgine.

s ¶ Per me. hoc est ex patre ḥ viuere q est ex eo naturaliter ḥbet, homo vero non ḥbet naturaliter a christo, sed a nomine a q significatur et nascit: et ideo non est ibi omnimoda similitudo.

t ¶ Per patrē. i. a patre ꝑm diuinitatem.

u ¶ Quomodo p patrē. i. sicut christ⁹ est vnū cū patre.

x ¶ In se. i. ꝑm naturā diuinā, q ꝓpās est. q. d. qm nō ḥz naturā cū patre, vt, sit idē cū eo: ⁊ sic vere dei filiꝰ est vnū ⁊ idē cū patre vnitate substātie, nō volūtatis ꝛc.

y ¶ Hec autē, scz superiora, als supra dicta.

a ¶ Et per honorem.i.honorabile sacramentum nobis datum a christo in cena.

b IN calicem. Hec est.xxiiij. pars distinc. in qua ratio redditur quare aqua mittit in vinū. Jo. de fan.

¶ Carus. Melchisedech corpus christi prefiguravit quando panem ⁊ vinū obtulit, sed aquā obtulisse non legit. ⁊ ideo queritur quare sacrificio aqua ponitur. Et respondet Ambrosius duas de hoc rationes assignās. Una est, q̄a aqua de petra fluxit, que hoc sacramentum significavit. alia est quia de latere christi aqua fluxit et sanguis. ⁊ assignat rationes quare de isto latere. Postea ponit multas authoritates p quas corpus christi multiplicit cōmēdat. Dividitur In prima parte dicit ꝙ aquā in sacrificijs offeramꝰ. In scā cōmendat sacramentū multiplici authoritate.

c ¶ Et vinum. et postum autem nō est ꝙ obtulerit aquam. presumimus tamen ꝙ etsi non aquā vino miscuisset, vinum tamen lymphatum obtulit: quia prohibitus erat sacerdotibus in templo ne purū vinū biberent. vnde apostolus Nolite inebriari vino, ꝛc similiter de christo credendū est, ꝙ

d ¶ Obtulit. ideo quia magister est abstinentie. j.q.ij. Jo pio. eam fortasse quia fatigatam non purū vinū sed cum aqua mixtū solemus offerre.

e ¶ De cōsequēti. id est satisfaciendo eis petra. Uel sicut tradunt hebrei, aqua de petra quam Moyses bis percussit, saliens vsquequaq; populū per desertum ambulantē secuta est: et de petra que est christus, salit aqua eterne vite: quam potamus in deserto huius vite ambulantes, quia deseritur a stabilitate huius mundi. j. distin. v. nec tales. ibi, non enim manere.

f ¶ Prophetā. i. sacerdotes. xliij. dist. sit rector.

g ¶ Virga. virga in manu sacerdotis est verbum dei in ore sacerdotis. aliter exponitur. xl v. di. disciplina.

h ¶ Tangit petram. i. predicat christum. Uel tāgit petram. i. duritiam cordis.

bis ad filium et per filium ad patrem obsequio tantū ac voluntate religionis vnitis, nulla per sacramentum carnis et sanguinis naturalis communionis proprietas indulgeret cū et per honorē[a] nobis datū dei filij, et pmanentē in nobis carnaliter filiū, ⁊ nos in eo nobis corporaliter ⁊ inseparabiliter vnitis, mysteriū vere ac naturalis vnitatis sit pdicandum, id est corpꝰ xpi qd̄ sumitur de altari: figura est dū panis ⁊ vinum extra videt: veritas autē dū corpus ⁊ sanguis xpi in veritate interiꝰ creditꝛ.

Item Amb. in lib. de sacris.

¶ Quare i sacrificio aqua vino misceatur.

IN calicē[b] mittit vinum et aqua. Sz dices quomodo ergo melchisedech panem et vinū[c] obtulit? qd̄ sibi vult admixtio aque? bibebant autē de cōsequēti[e] eos petra, petra aūt erat chꝛs. nō immobilis petra, q̄ ppm̄ sequebat. et tu bibe, vt te chꝛs sequat. vide mysteriuz. Moyses hoc est propheta[f] virga[g], hoc est verbum dei. sacerdos verbo dei tangit[h] petrā, ⁊ fluit aqua et bibit ppls dei. redundat aqua in calice. salit[i] sanguis in vitam eternā. Item. Accipite[k] et illud, de latere eius efflu

i ¶ Salit. i. facit nos salire. i. transire.

k ¶ Accipite. alia ratio quare aqua misceatur in sacrificio. Augus. Sunt quatuor rōnes quare aqua misceatur vino. prima quia fluxit aqua de petra in signū passionis chꝛi. s. e. re vera. Et est ista ratio, qz exijt de latere chꝛi. s. e. dist. c. j. Tertia qz xps hoc fecit. s. e. scriptura Quarta qz ppls p aquā significat, et per mixtionē aque cū vino populi redemptio. s. e. cū omnē. in hug. p. xxij.

l ¶ Ut emūdaret J. di. iij. ppe. in fi.

m ¶ Qz vnde culpa. q. d. deleat culpa, ⁊ de latere gratia: sed nō de eodē latere. vbi gratia, de latere Ade fuit femina, vnde culpa exiuit: de latere de latere vero Christi sanguis ⁊ aqua, vnde gra de gratia. s. latere.

n ¶ Hec redemit. Scz passio ⁊ fides eius.

o ¶ Mēsam. i. cōmunionem corporis tui. Eph. v. d.

p ¶ Inebrians. i. dans oblivionem delectationum: vt s. dicit. xxxv. luxuriosa. Mat. vj. b.

q ¶ Pacificata. i terra redēpti sunt homines. princeps enim mūdi huius eiectus est foras. in celis chorus angelorum quitā turbatus fuerat, per passionem eius et resurrectionem spe future reparationis i nova gaudia resurrexit: vt. s. e. distin. j. hi duo. nec (vt Origenes dogmatizauit) pro redemptiōe diaboli passus est christus: nec p angelis, sed vt eius lapsus in restitutione hominis esset reparatus, et ideo dicitur p angelis fieri dum quod inde ceciderat, et hominibus redditur: et ideo eīā dicūtur pacificata que sunt in celo, quia numerum angelorū diminutū fide passionis sue christus replet, id est holes qui petō deperuant erāt suo sanguine redemit, et ex his ruinam angelorum resarcit deus. s. dist. j. hi duo.

r ¶ Uel in celo. vel pro ⁊. i. aie sanctorū que iam in celis sunt, ⁊ sancti qui adhuc sunt in terra: ⁊ tunc pacificata. i. saluata. Uel pacificata. i. holes angelis reconciliati sunt.

s ¶ Celū. i. illi qui ascendūt in celū, sctificati sunt: quibus suppletur ruina angelorum in celis. Jo.

Be. ij. p. xxij. Ibidē Culpa latere. Eph. v. d. Mat. vj. b. xps p demoni bꝰ ⁊ angelisnō est passus.

a ¶ Supersubstantialē.et in textu Matthei est supersubstantialem.i.super oēm substantiā,scz creatam.

SIcut est verus dei filius dñs nr Jesus xps,non quēadmodū homines p gratiā, sed quasi filius[b] ex substantia patris:ita vera est christi caro,sicut ipse dixit, quam accipimus: et verus sanguis eius potus. Itē, Ego sum(inquit) panis viuus,q̄ de celo descendi. Sed caro nō descendit de celo. Quomodo ergo descendit de celo panis viu⁹?: Quia idem dominus Jesus cōsors est diuinitatis et corporis: et tu qui accipis[c] carnem diuine eius substantie, in illo particeps alimento.

Item in lib. de mysterijs.

¶In sacrificio nō corporalē sed spūalem escā accipimus.

IN illo sacro[d] xps est,q̄ corpus est christi.non ergo corporalis[e] esca,sed spiritualis.vnde et apostolus de typo ei⁹ ait:Quia patres nostri eādem escam spiritualem manducauerunt.Corpus em̄ dei,est corpus spirituale[f].corpus christi,corpus diuini spiritus[g] est.

Item tē in primo ō Abel ad Cain.

¶Carnem a xpo susceptam et corpus transfiguratum in altari offerimus.

SI credis a xpo carnem esse susceptam, et offeras trāsfiguratum corpus in altari,nec rē distinguis naturam xpi et corporis christi,dicit tibi: Si recte offeras, recte autē non diuidas,peccasti.

Item Hiero. ad Eldibiam.

¶In cena christus fuit conuiua et conuiuium.

DEc Moyses dedit vobis panem verum,sed dominus Jesus ipse conuiua[i] et conuiuium[k]:ipse comedēs, et qui comeditur[l].

Item Hiero. sup Matthēū.

¶In vltate sui corpis et sanguinis xps suis discipulis presentauit qō melchisedech sacramentaliter obtulit.

ACcipite et comedite, hoc est corpus meum. Postq̄ typicum paschā fuit completū,et agni carnes cum apostolis comederat: assumpsit panem,qui cōfortat⁹ est hominis: et ad verum paschē transijt sacramentum: vt quo modo in prefiguratione eius Melchisedech panē z vinum offerens fecerat:ipse quoq̄ in veritate sui corpis et sanguinis representaret.

Idem in lib. de mēbris dñi.

¶Christus idez est sacerdos et sacrificium.

Ec Moyses. ¶ Cōuiua, Isidorus super Leuiticū plane videtur velle q̄ dominus noster seipsum assumpsit per hoc quod dicit Assumpsit, dedit q̄ discipulis suis. Joan. vj.

¶ Conuiuium. Rex sedet in cena turba cincta duodena. Se tenet in manibus: se cibat ipse cibus. Comedit ergo christus seipsum: sed non quo ad effectum: quia non indigebat,sicut de baptismo.j.distinctio.iij. Ma. propue.

Ad duo. Quas ego concedo: Deus comeditur: Christus comeditur. Quas nego: Deitas comeditur: anima comeditur: quia ipsimet supponitur vlona ſm hug. z Zan.

¶ Et qui comedit. Diceret quis Quare assumpsit corpus suum, qui non indigebat? Respod. vt daret alijs exemplum sumendi:sicut baptizatus est, licet non re- Xpi. pcpt fat.

Joan. vj.c.

b ¶ Quasi filius Expressiuū est veritatis.nō em̄ imagine nature veritas obūbrat.ff. de lib.z posthu.filio.

c ¶ Et tu q̄ accipis.i.corp⁹ christi accipis diuine substantie vnitem.

IN illo sacro.

¶Casus. In sacramento eucharistie est corp⁹ xpi et non corporalis esca:sed spūalis.z ad hoc probādum induxit Ambrosi⁹ auctoritatē apli.

d ¶ In illo sacramēto.i.sub illa visibili specie. vel intransitiue illud sacramētum:scz sub illa specie. Uel illa species etiam suo modo dicit corpus xpi.s.e.species.

e ¶ Corporalis. Nō ē posset quis sustētari de eucharistia.arg.contra: quia etiam de odore satiatur quis et deyno.s.e. tribus. Corp⁹ xpi datur.

f. Cor x.a.

f ¶ Spirituale. Id est spiritum alens.

g ¶ Diuini spūs.idem repetit: corpus spūale dicit,nō q̄ sit spūs,sed q̄ agile z nullo tpalitz egens inuenitur. Uel distinguit inter corpus xpi q̄s est ecclesia, z corpus xpi q̄ sumptū de virgine: vt ecclesia dicat corpus christi spūale: q̄ ex m q̄s est deus ei vnitur: corp⁹ dicit xpūs dei q̄ a spiritu sancto est. xxiij. dist. qui episcopus.

SI credis. ¶Casus. Qui corpus xpi cōsecrat,ſz nō distinguit naturam hois a natura dei: offert quod debet: sed non diuidit vt dividere debet.

h ¶ Recte. Quo ad literam de Cain hoc intelligitur sic Recte quidem obtulisti,sed recte non diuisisti: quia non simplici corde. vnde z dicitur de frugibus terre obtulisse: q̄ eius sacrificium cōtaminatum erat terrena consagione et operatione. Judei quoq̄ recte offerebāt: q̄ no cā ceremonias offerebant: sed non recte diuidebant: q̄ no gratia testa. intellectum a vete. litera non seque strabant. Obla- tio no fuit.

igitur in altari patri filium immolat recte immolat sed si in eadem persona duas naturas non intelligit non recte diuidit. Joannes.

SAcerdos. ¶ Sacrificiū. & ita gerit officiū duor. Arg. contra xvj. q. j. presbyteros.

Unc eis. Hystoria. Legitur in actibus apostolorum q̄ Judei ad predicationē petri cōpuncti dixerunt ad eum & ad alios discipulos: quid faciemus nos o viri fratres? tunc petrus ait illis. Penitentiam agite &c. et hoc est quod dicit hic tunc eis petr⁹ annunciauit.

b ¶ Tūc eis. cum dixerunt ei Judei, quid faciemus nos viri fratres? Ait tunc petrus. Credite ipsum esse deū quē crucifixistis? ?

Act. ij.

Corporeum. ¶ Cal⁹ Corpus christi olim significatū p mānā, nūc est res magni miraculi, scz corp⁹ natū ex virgine.

c ¶ Illud māna, i. corpus christi qđ significebatur per corporeum māna. i. e. revera.

d ¶ Tāti res miraculi. i. tāte rei miraculose. s. corporis Christi.

Accesserunt. ¶ Cal⁹. hugo. sic ponit hunc casum. In hoc capi. Augusti. multis modis imitat nos ad perceptionē corporis et sanguinis Christi sacramētalē et spiritualē, commēdans multipliciter hoc sacramentum & virtutem ei⁹ insinuās. Sequētia duo capatent.

Mat. xxvj. c.

e ¶ Mādūcat. spiritualiter. sed multi sacramentaliter, iz non adorauerūt. Adoramus quidē humanitatem eius quadā veneratione maiori & vniuersas creaturas: illa tñ q̄ dulia est, non latria.

Christi quam māna vel oratio est adorāda

f ¶ Adorauerit. Arg⁹. hic q⁹ mus non potest accipere corpus Christi, argu. contra. i. e. qui bene. sed statim desinit esse.

g ¶ Non inuenimus. quo ad mysterium.

SAcerdos dei patr⁹ dicit filiⁿ dei sm hūanitatē, in q̄ se p nobis acceptabile sacrificiū deo obtulit, vt sit ipse sacerdos qui est sacrificiū[a].

Item Aug. de vtilitate agende penitentie.

¶ Judei credētes biberūt sanguinē quē in cruce fuderūt.

Unc eis[b] Petr⁹ annunciauit cum colēdū quē crucifixerūt, vt eius sanguinē biberent credentes, quē fuderant sentientes.

Item in epistola ad Hirenēū.

¶ Corp⁹ qđ ex virgine sumptū est, a fidelib⁹ accipit.

Corporeū illud māna[c] nūc est rān⁹ res miraculi, qz venit qđ perfectū est: perfect⁹ autē panis de celo, corp⁹ est ex virgine natum.

Idem in psal. xxxij. Homil. ij.

¶ Verū Christi corp⁹, verūs eius sanguinē quotidie mādu camus & bibimus.

Accesserunt ad Jesum Judei, vt crucifigerent: nos accedamus vt corpus et⁹ sanguinē accipiam⁹. Item: Vere magn⁹ de⁹ & magna misericordia ei⁹, q̄ nobis dedit mādu care corpus suū in quo tāta p̄pessus est, & sanguinē suū bibere. Item in psal. xviij. ad iudeos. Jam et securi bibite sanguinē quem fudistis. Idem in Psal. lxxv. Ipsum sanguinē quē per instantā fuderūt, per gratiā biberunt. Item in psal. xxvij. De carne Marie carnē accepit, et ipsam carnē ad manducādum ac salutem dedit. Nemo autez illam carnem manducat[e], nisi prius adorauerit[f]. Item in psal. xxxiij. Dauid ferebat manib⁹ suis. Manib⁹ suis, nemo portatur. Quomodo itelligat i ipso Dauid, sm literā nō inuenim⁹[g], in christo autē inuenim⁹: ferebat em̄ christ⁹ manib⁹ suis, qñ cōmēdās ipsum corp⁹ suū ait, Hoc est corp⁹ meū. ferebatur[h] em̄ illud corp⁹ in manib⁹ suis. Idē sup Joā. tractatu. xxxv. Quouslq; biberēt sanguinem quē fuderunt, desperauerunt. Idē in psal. liij. Judei pascebant tanq̄ de pena dñi: et nos de cruce dñi pascimur, q̄ corpus ipsi⁹ manducam⁹. Habēt ergo impij epulas suas, habēt et pij suas. Beati qui esurunt et sitiunt iustitiam.

Item ex cōci. Arelatēn.

¶ Penitentia eius qui non bene sacrificium custodit.

Qui bene non custodierit sacrificiū, & mus vel aliō aliq̄ animal illō comederit[k], xl. diebus penitebit. Qui autem perdiderit illud in eccl̄ia: aut pars eius ecciderit et non inuēta fuerit, triginta[l] dies peniteat.

Cypianus Euaritio confratri salutem.

¶ Magis & histrionib⁹ sacra nō cōmittant mysteria.

Quo dilectione tua cōsulendum me existimasti

Quo dilectione tua. ¶ Hec est. xxviij. pars di. in qua dicit q⁹ impenitentib⁹ histrionib⁹ nō dāt corp⁹ christi, et sic de aliis. Jo. de san.

g Comprehenditur est & ad regē &c.

Curator dāt cōgrua diligenti demerentem,

Sanguis xpi non est seruand⁹,

Corp⁹ christi a mure non sumitur. xxvij. pars.

xxvij. pars. Arg. ad hoc. s. e. cesserūt vbi de hoc. et s. q. j. detrahe. ibi videas Archi.

xxviij. pars.

h Ferebatur. Alludit ad illud quod dicitur in libro Regum Dauid fingens se dementem manibus ferebatur per ostium ciuitatis Saulis regis timore, ex quo forte postea dictum est in legibus q⁹ curator dandus est ei qui dicit se dementem causa cognita, ne propter onera ciuilia huiusmodi fingat. ff. de cu. fu. obseruare.

Presbyter, hec ē. xxvj pars distinc. Joan. de san.

i ¶ Eucharistiā. Licet intinctā dare causa necessitatis. Bto. lib. v. c. vt omnes. Sed contra. s. e. cum ossie. Sed sanguinē non precipitur seruare quia opus esset nimia cautela in eo seruando: ergo, p̄pter cautelam non seruat, ne fundat: qñqz tamen ppter aliud seruatur. s. distinctio. proxi. sabbato.

Qui dñ. ¶ Hec est. xxvij. ps dist. Jo. de san.

k ¶ Comederit. Nec dicendum q⁹ mus sumat corpus dñi. statim em̄ desinit esse sacramen tum ex quo ab eo tangitur: si tamen dicatur q⁹ sumat, non est magnū inconueniens, cū sceleratissimi homies illud sumant. sed B. non concedit q⁹ ab eo sumi possit: immo statim desinit esse sacramentum, sed iterum nō posset consecrari: quia non est ibi iam panis, immo tantū species. Sed nunquid desinit esse sacramētum si trāsit super illud corpus mus vel aranea? Non credo q⁹ desinat esse sacramētum.

l ¶ Triginta dies. Secus in vino. s. e. si per negligentiam.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Casus. Wagᵒ q̃dã publice instruebat pueros in magica arte: queredaᵏ vtrũ eucharistia debeat ei vel consimilibᵒ dari cũ aliis christianis. Et respondeᵏ q̃ nõ, ne hoc ecclesie tam turpi contagione fedetur

a ¶ Qui male didicit, culpa enim similis est male discere et docere. C. de male. & mathe. culpa. immo et huiusmodi pueri exheredãdi sunt si pieter voluntatem parentum, vel mimi vel arenarijs scienciant. vt in auten. vt cum de appellatione cogno. §. causas. col. viij.

Fillᵒ q̃ semimus sociat, exheredari põt.

Eucharistia nõ est danda existẽti in crimine notorio.

b ¶ Ut pudor. loquitur de notorio et manifesto infami, cui non est impertienda eucharistia dñi. Idez est dicendum de quolibet existẽte in mortali crimine notorio. xxiij. qõ. v. placuit.

c ¶ Infami. Tales enim infames sunt. ff. de his qui notã. infa. l. ij. §. ait pretor.

¶ In altari.

d ¶ Nõ presumat propter solam epi reuerẽtã, nisi licentia epi vel necessitate vigẽte, et hoc vbi perficere cõe, alꝰ cõtra. vij. q. j. nihil.

¶ Pronuncian-dum. ¶ Hec distinc. diuiditur in xiij. partes. In q̃rum prima probat per. x. ca. quid iuris sit de festiuitatibus. Secũda ibi: De esu. tertia ibi: Peruenit. Quarta ibi: Sabbato. quinta ibi: Jeiunium. sexta ibi: Jeiunia. septima ibi: De penitentibus. Octaua ibi: Literis. Nona ibi: Crucis. Decima ibi: Aquam. Undecima ibi: Nosse. Duodecima ibi: Peractum. Decimatertia ibi: Sextam. Decimaquarta ibi: Omnes. Jo. de san.

¶ Casus. Hic ponitur. iij. distinct. in qua ostendit Gra. que festiuitates sunt celebrande: interserit etiam de generalibus ieiunijs. In hoc ca. ponitur enumerantur que festiuitates sunt per circulum anni celebrande, additur etiam q̃ ieiunium ex quo est ab ecclesia indictum, debet ab omnibus obseruari, & quo tempore debeant solenniter penitentes reconciliari.

Festiuitates martyrum habentur loco sacramentorum.

e ¶ Pronunciandum. que festiuitates sint celebrãde: et quando, ostendit. Et ideo inter sacramenta tractat de frarer charissime quid mihi videaᵏ de histrione & magoillo q̃ apud vos ꝓstituᵗ adhuc in artis sue dedecore perseuerat: et magister & doctor nõ erudiendoꝝ ꝛ pdẽdoꝝ puerorꝝ id qõ male didicit[a], ceteriq; quoq; insinuat: an talibus sacra communio eum ceteris christianis debeat dari, aut vobiscum debeat communicare. Puto nec male stati diuine, nec euãgelice discipline cõgruere vt pudorᵇ & honor ecclesie tã turpi et infami[c] contagione fedetur.

Item ex concilio Carthaginen. iij.

¶ Post cõuersionẽ nõ est deneganda gratia cõmunis.

Clericis atq; histrionibᵒ ceteriscq; personis huiusmodi vel apostaticis, puersis vel reuersis ad dñm gratia vel reconciliatio non negetur.

Item ex conci. Arbico.

¶ Presbyter in altari missam non celebret in quo eadem die episcopus celebrauit.

In altari in quo episcopus missã cãtauit, presbyter eodem die aliã celebrare non[d] presumat.

Item ex cõci. Lugdunẽsi.

¶ Tempora feriadi, in missa sunt laicis nunciande.

¶ Distinctio. iij.

Pronuncian-dũ[e] est laicis vt sciãt tẽpora feriãdi per annũ. i. omnẽ dñicam a vespera vsq; ad vesperã[f], ne a iudaismo capiãtur. Feriãdi vero per annũ isti sunt dies, Natalis dñi, sancti Stephani, sancti Joãnis euãgeliste, Innocẽtiũ, sancti Syluestri, Octaua dñi, Theophanie[g], Purificatio sancte Marie, sanctum Pascha cum tota hebdomada, Rogationes tribus diebᵒ, Ascensio dñi, sancti dies Pentecostes, sancti Joãnis baptiste, duodecim apostoloꝝ, & maxime sanctoũ Petri & Pauli, q̃ mundũ sua predicatiõe illuminauerũt, sancti Laurentij, Assumptio sancte Marie, Natiuitas[h] sancte Marie, ecclesie dedicatio, sancti Michaelis archangeli, dedicatio cuiuscunq; oratorij & omnium sanctoꝝ, & sancti Martini, et ille festiuitates[i] q̃s singuli episcopi in suis episcopatibᵒ cũ populo collaudauerint: q̃ vicinis tãtum circũmorantibus indicende sunt, nõ generaliterᵏ omnibus. Reliquas vero festiuitates p annũ non sunt cogẽdi ad feriadũ, nec phibendi. Indicta ad vesperam. Hic habes quãdo incipiat dies festum fm canones, scz a vespera: vt extra de feri. ca. j. & j. q. j. & §. penul. lxxv. dis. quod a patribus. Aliud obtinet fm leges, quia ibi fm leges incipit a crastina media nocte: vt rum ff. de fer. more, vt pelsnot. de hoc sup illo §. de ca. qõ a patribus, vbi hodie quo ad iudicium prorenditur. Alias dies vsq; ad nonas. Vide. xxxviij. dis. cõsuluit. Symma. in not. q̃ incipiunt de festa non habet lo. gl. c. cũ quo ad olia. nam ex fm hoc sepe contingerem carnes interdicte die veneris. Undeci. q̃ quo ad solu-paciones faciendas. Vide quo ad carnes comedendas, dies incipit a media nocte. Nam et terminat in alia diem mediam noctem, & maxime quia hoc dicit ler, et hoc habet consuetudo. Immo et quo ad solutiones distinguant de. j. pudam inter clericos. & laicos: quod non ita approbo. Pueter. grea not. q̃ dies quã pueros incipit a meridie, et terminat in alium: & hec fortẽ putatio est ma gis vera, cum contineat ortum et occasum signoũ. Jtem dies q̃nq; compu. & tantũ de mõeto ad momentum. ff. de rei. mi. denicq; §. mino. Sed quantũ ad nonas esum carnũ cõpu. tat dies a vespera ad vsq; ad diluculum vi. Jo. de esu. Jo. capo

¶ Theophanie. i. epiphanie. i. apparitiõis, theos enim deꝰ, phanos apparitio: qñ. i. stella appuit q̃ Xpist magos.

¶ Natiuitas. de festo ꝓceptionis nihil dicit, q̃ celebrari cũ dñi nõ est, sicut in multis regionibᵒ fit, & maxime in anglia. & hec est ratio, q̃ in peccatis cõcepta fuit, sicut & ceteri homines sancti, excepta vnica persona christi. Similiter de annũciatiõe sancte Marie nihil dicit, cũ sit ꝑ cele̅ festũ. d. Bernardus.

¶ Festiuitates. Sz de qbᵒ festiuitatibᵒ hoc intelligis, c. ñ. nec q̃ sancti aut sunt canonizati, aut nõ. & B. intelligit de non fertis canonizatis, q̃ dicit q̃ episcopᵒ cũ suus clericis quãtũ ad suã diocesim potest sanctum canonizare, qõ nõ credo. Et sic de reliq. & veneratione sanctoꝝ. ca. j. in fi. sed exaudio de canonizatis qui non habent vigilias.

k ¶ Nõ generaliter. arg. q̃ particularia decreta episcopi festi-

possunt condere et leges et canones cōstituere, et consuetudines inducere seruādas in parochijs suis in subditos suos consensu eorundem sine presentia pape vel nullius. eius delegati: vt.xj.distinctione.catholica.et.xxxv.quest.ma. ab isto.

Religiosa.

¶ Cap. Que ad pfana cōsuetudo erat in quibusdam locis q̄ popule de lis qui attēte diuina officia debebat exaudire cātilenis et saltationib⁹ turpibus inistebat: et nisi an sic religiosoꝝ officiis cuncta perturbabat: quare scipitur vt sollicita sacerdos iudices hoc prohibeant.

¶ Saltationes de q̄ bus.S.c.distinct.j. videtis qui die.

¶ Per strepunt hoc licet sit: nota le, non inducit desolationē: vt.v.q̄. nē.iij.in loco.

Religiosa consuetudo ē quā vulgus p sctōꝝ solēnitates et festiuitates agere cōsueuit. ppli q̄ debēt diuina officia attēdere, saltatiōibus turpib⁹ inuigilāt: cātica nō solū mala canētes, sz etiā religiosoꝝ officijs perstrepunt. hoc em vt ab oib⁹, quincijs depellat: sacerdotū z iudicū a concilio sancto cure committitur.

Item ex concilio Aurelianen.

¶ Ante ascēsionē dñi tribus diebus litanie celebrantur.

Rogationes, id est litanias ante ascēsionē dñi placuit celebrari, ita vt premissuz triduanū ieiuniū in dñice ascēsionis solēnitate soluatur per q̄s triduum serui z ancille ab ope relarētur: quo magis plebs vniuersa cōueniat quo triduo oēs abstineāt, et etiam quadragesimalib⁹ cibis vtant. Item ex conci. eodem.

¶ Episcopus die dñico non desit ecclesie.

Episcopus si infirmitate nō fuerit impeditus ecclesie cui prim⁹ fuerit, die dominico deesse non debet.

Item ex eodem.

¶ Hos dies ciuib⁹ in villa celebrare non licet:

Nulli ciuiū vnq̄ pasche natalis dñi, z quadragesime solennitatē in villa licet celebrare, nisi quē infirmitas probabitur tenuisse.

Item ex eodem.

¶ Ante solennitatem pasche quadragesima est celebrāda.

Sacerdotibus oib⁹ decretū ē vt ante pasche solēnitatē nō quinquagesima sed quadragesima teneatur.

Item ex cōcil. Martini pape.

¶ Quinta feria vltime septimane quadragesime ieiunij solui non licet.

Non liceat quinta feria fratres nouissime septimane ieiunium soluere: z omnem honorari. rl. sed syncere abstinētes totam. rl. pertrire. Item ex concilio Laodicen.

¶ De eodem.

Non oportet in. rl. quinta feria vltime hebdomade ieiunium dissolui, et totam. rl. in honorari: sed per totos dies ieiunare: z escis abstinentie conuenientibus. i. aridoribus vti.

Item ex concil. Agatheñ.

¶ Exceptis diebus dñicis in quadragesima nō soluat ieiunū.

Placuit vt omnes ecclesie (exceptis diebus dominicis) in quadragesima, etiam in die sabbati sacerdotali oratiōe z discretionis cōmunione ieiunent.

Item ex concilio Niceno.

¶ Hec cū die dñico nec in diebus pētecostes in oratione genua flectantur.

Quoniā sunt in die dñica quidā ad orationem genuas flectentes, z in diebus pentecostes: propterea statutuz est a sācta synodo (quoniā consona z cōueniens per omnes ecclesias custodiēda consuetudo est) vt stātes ad oīonem vota dño reddamus.

f Nulli. ¶ In villa. tunc em in maiori ecclia conueniunt oēs: vt. S. eo. di. j. si quis etiam vltra.

g Sacerdotibus. i. epis in concilio congregatis.

h ¶ Pasche. cōtra. S. dist. iiij. statuimus. et. c. quadragesima. Sol. hic de ieiunio generali, qō oibus iniungitur: ibi de specialibus, qb⁹ clericis suadetur. imo ideo nō est seruanda quin quagesima q̄ seruat pos pascha a die pasche vsq̄ ad assumptionē vel pentecosten.

Ieiunium est duplex

¶ Ieiuniū. Quidā surrexit de cena, et lauit pedes discipulorū, z iterū rediit ad cenā: volunt q̄dā ad similitudinē dñi cui⁹ pedes alijs abluere z tis comedere, sz talis cōsuetudo reprobatur.

Intelligitur hu. de eo q̄ cōtra. edit literatur ieiunasse qui vnū die nō ieiunat. C. ad sylue. l. vlt. nihil videt esse factū cōtra. vij. qō. j. nihil.

¶ Exhonorare. argu. q̄ nihil repugnat ieiunasse qui die nō ieiunat. C. ad sylue. l. vlt. nihil videt esse factū cōtra. vij. qō. j. nihil.

Adduno. Item ar. q̄ vtile p inutile vitatur. ix. dis. si ad sacras. xxv. q. ij. et si legib⁹. sz ar. S. rij. q. ij. si quis. Item.

¶ Solū pro tos. i. oēs, exceptis diebus dñicis: ar. S. dis. xxx. si ds pbr. j.

¶ Sacerdotali. scilicet finita hora nona.

¶ Cōlone. scilz percepta. i. non debent comedere nisi prius celebratis missarum officijs et vespertinis. S. e. di. j. solent. D.

¶ Quoniam q̄ sunt. q̄dā. r ¶ Senna. S. dis. xxvj. §. nō autem. et ca. scire.

f ¶ Stātes. S. di. xxx. si quis pbr. S. xxvj. q. vij. sacerdos. contra. Solu. ibi dies remissionis vocantur dies ieiuniorum.

Ieiunium dupler

Ieiunium

posita

redire

comes

stionē i

ceptam

persice

ret. nas

lis ieiu

nand di

ceretur

fm Do

no. i si

de obs

ieiu §.

qñ. §. si.

tota tc.

De esu carniū. ¶ Hec est. q. pars dist. fm Jo. de san. ¶ Catho. Quesitū fuit a Leone quibus diebus sit abstinendum a carnibus? Et respondet q̄ in iiij. t. vj. feria ad initio noctis precedentis vsq̄ in sequentem diem, scilicet quartam t sextam feriam.

a ¶ Ferie. de q̄rta feria est consiliū de sexta ē p̄ceptū.

b ¶ Sabbati dici. Scilicet paschalis suppie nō forte ob insignem solēnitatem videretur vsus in rē solueudū.

c ¶ Malu. rit. ſz non tenet ad hoc.

d ¶ Vel debuerit. cū teneatur ad hoc ex iniuncta penitentia. Et ita est ar. q̄ possum carnes comedere i die sabbati? nam ponit in optiōe nostra tādiu abstiere die sabbati quādiu voluerim. Sed ꝺ. ſz ca. ij. ſz illud est cōsilium: et consuetudo ita interpretatur ex de obser. ieiu. cōsiliuz. ſ. ité de illis. nec em sabbatum est inter legitima ieiunia: vt. j. e. ieiunia. Jo.

ij. ps.

Carnes comedere die sabbati vtrū sit licitū.

† Dicit p. h. hz q̄ sabbato licite caro comeditur: sed postea aliō obtinuit l sabbato. s. abstinēdū ee a carnib⁹. J. di. v. q. dies. ſz et ieiunium in sabbato fuit postea ſnultū. j. e. sabbata. ſz p.

Prueuit ꝛc. ¶ Hec est. ij. ps dis. fm Jo. de f.

¶ Catus. Quidā homines p tui sensus p̄dicabant sabbatum custodiri et observari. qui in hoc ca. a Greg. reprehendūtur, cum videātur predicatores antichristi, q̄ diem sabbatū atq̄ dominicum facient observari. dñicum vt se resurgere simulet, et sabbatū: vt ad se pronocet perfidiā iudeoruz. Similiter dicebāt q̄ in die dñico nullus dz lauari. qō verū est causa voluptatis: sed causa necessitatis etiam in die dominico nō prohibetur.

Item Leo papa quartus.

¶ Quo tēpore ab eiu carniū sit abstinendum.

De esu carniū apō nos vetustissima t nō ipro bāda traditio sēp est teneda, vt a cene termino q̄ fit in principio noctis q̄rte ferie q̄ lucescit in quarta feria, vsq̄ in diluculum quinte ferie: et similer a cenā noctis sexte ferie que lucescit in sexta feria, nō imperte ieiunatio vsq̄ ad sabbati lucem, quantum de dei parte aliquis ieiunare valuerit vel debuerit, protendatur.

Item Gregorius dilectissimis ciuibus Rome.

¶ Nec die sabbati feriādum nec die dominico lauacrū est prohibendum.

Peruenit ad me q̄sdam puer si spūs hoies prauā inter vos aliqua t sancte fidei aduersa seminasse, ita vt die sabbati aliq̄d opari, p̄hiberent: quos quid aliud nisi antichristi predicatores dixerim? qui venientē diē sabbati atq̄ dominicum ab omni facie ope custodiri. q. em̄ mori se et resurgere simulat, haberi in veneratione vult diē dominicuz: et q. pp̄m iudaizare cōpellit, vt exteriorē legis ritū reuocet, et sibi iudeoz perfidiaz subdat: colit vult sabbatum. Aliud quoq̄ ad me perlatum est vobis a puerfis hoibus esse predicatū vt dominico die nulli debeat lauari. Et quidē si pro luxuria t p voluptate quis lauari appetit hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. si autem pro necessitate corporis: hoc nec die dominico prohibemus.

Item Innocentius papa.

¶ De reuerentiam sepulture dominice sabbato ieiunare debemus.

Sabbato ꝺo ieiunādū esse rō euidētissima demonstrat. nā si die dñicam ob venerabilē resurrectionē dñi nri Jesu chri nō solum in pascha celebram⁹, yerūetiaz per singulas hebdomadas ipius diei imaginem frequētamus: ac sicut sexta feria, ꝑpter passionē dñi ieiunam⁹, sic sabbatum p̄rmittere nō debem⁹: qm̄ intra tristitiā t letitiā p̄pis illius videtur inclusum. nam vtiq̄ constat ap̄los biduo isto et in meroze fuisse, et propter metum iudeoū se occultasse. qō vtiq̄ nō dubiū est in tātum eos ieunasse biduo memorato vt traditio ecclesie habeat isto biduo sacramēta penitus non celebrari: q̄ forma etiā p̄ singulas tenenda est hebdomadas. propter id q̄ cōmemoratio diei illi⁹ sēp est celebranda. q̄ si putant semel atq̄ vno sabbato ieiunādū: ergo t dominica, et sexta feria semel in pascha erit vtiq̄ celebranda.

Item Melchiades papa.

¶ Die dñica t quinta feria nō est celebrandum ieiunium.

Ieiunium dñici diei et quinte ferie nemo celebrare dz: vt iter ieiuniū xp̄ianorum t gentilium, vel veraciter credentiū fidelium atq̄ hereticorum vera et nō falsa discretio habeatur.

Item et cōcilio Cesareo augustano. De eodem.

Quis ieiunet die dñi

Prefes e p futuro q̄nq̄s f ponit.

¶ Qui veniēs. ſz antichristus.

¶ In veneratione vult. i. volet. nam pro nimia certitudine ponit hic presens pro futuro: et notaui de hoc. ſ.

q̄ritū. q. j. paratus. et j. e. dis. liij. quando quis.

g ¶ Sabbatum. Supra dist. xlj. quisquis. et ꝺ. distinc. lxxxj. non oportet. Joan.

Sabbato.

¶ Hec est. iiij. pars dist. fm Jo. de san.

¶ Cat⁹. Sicut in qualibet septimana observatur dies dñica, et sexta feria ieiunatur: ita omni die sabbato debemus ieiunare quia hīs duob⁹ diebus apostoli fuerūt in timore t ieiunauerūt. vnde etiam in illo biduo q̄ est ante paschā eucharistia non cōficitur in ecclesia.

iiij. ps.

h ¶ Jeiunādum. ꝺ. xij. dist. illa contra. Solu. hoc non obtiet. vel dicitur dixi.

i ¶ Non celebrari. Sacramentum corporis t sanguinis dñi. ꝺ. dist. j. vltimum. Contra. ꝺ. di. ij. iteratur contra. Sed scēm hanc exceptionem illa ca. intelligūtur.

Ieiunium ꝛc.

k ¶ Hec est dicta pars distinc. fm Jo. de san.

¶ Quinte. ꝺ. de stin. lxxvj. vtinam. contra. Solu. prohibetur hoc fieri in contēptū dei: aliaz semp ieiunare non reprobarez: vt ibi. sed quare potius de ihs diebꝰ q̄ de aliis: cū ieiunare sit cōceptū dei cultus: cuius sit mortale peccm? Dic q̄ ideo da maioris veneratiōis sunt: q̄ in illis duob⁹ diebus fecit dñs quicquid insigne fecit fere. xxxv. di. ca. penul. fer. dicit: da die isto celos ascēdit.

Quis ieiunet.

¶ Datus. Dicitur hic q̄ non debet aliquis die dominica ieiunare nec in rēpore quadragesimali ab ecclesia abesse: nec suspectus in fide, vel de malo vita debet in tabulis habitare: nec conventicula facere in aliis vilis: sed sacerdotum sequi

doctrinam et exemplum. Sequens ca. pater.

a ¶ Causa timoris. Nō terroris: scilz qñ aliquis incutiat timorem alicui nisi ieiunet tali die.

b ¶ In suspitionibus. Scz hereseos.

c ¶ Eiunia. ¶ Hec est. vj. pars distin. fm Jo. de fan. Et sexta. addita secunda feria. xj. q. iij. de illis. di. lxxxij. pbyter.

d ¶ Soluēda. ab his qui ad hoc voto vel penitentia sunt astricti. Uel dic q hoc fuit i pmitiua ecclesia necessitat: hodie no consilij. Q. et S.

e ¶ Salvatoriez. In E. xj. q. iij. abijt.

f ¶ Uel cū crucibus figētibus. J. distin. ieiunia = iij. qui dis.

g ¶ Aliud. C. de die fer. Lij. ꝛra. Sed feriata die legem succūbere bono re. l. vim in hoc nō dei: habere. eē de fer. q conquestus.

h ¶ E penitentibus. ¶ Hec ē Alex. ¶ vij. pars distin. fm Jo. an. de fan.

i ¶ Caius. Penitentes fer. ces in cena dñi decidentes ꝛ dent recōciliari: in. g. l. l. si essent in mortis articulo constituti: dices. ꝛ quo casu nulli denegar, det eucharistia de. Ing. negari. De ponde. ē re vero delictoꝝ. l. alij aliē quanta pnia sit p semāt delicto inponēda canon: fm deuotionē penitentis ꝛ pnitentis ds pbyter Archi. ter iudicare.

k ¶ Commissis. Jo. an. mortalib⁹. grauioꝛ dñm ra em appellat val Anto. de enormia: leuioꝛa. j. eē ra min⁹ enormia: eo. als esset cōtra. xx. Qui re vj. q. vj. ca. vlti.

l ¶ Egritudo. ¶ no peni casu nullo tempore nim re est deneganda eccha: cōio: vt notaē ꝛ lex offi: gitur dist. p ori. c. ei: non pbyter. Scz pacerdote q alijs agat sacrificio. ptenē penitentiā: xxj. q. nūquid in istis. vij. annis in quolibet anno in cena domini. V. j. i nj debeat in ecclesiā introduci? Uel si debet, a quo? vtrū sine. Ix: tātū ab episcopo, vel a suo pbytero? Dicit quidā q vij. dis. post primam expulsionem vsq ad vltimam (quarum finis, vtraq debet tantum ab episcopo fieri) pbyter simplex Archi, plex potest eiz quolibet anno in cena domini reciperi in ecclesiam: et post octauas de ecclesia expellere. de hoc. l. distinc. in capite. xxvj. questio. vj. capi. j. E. distinc. j. in cena. Item quare hoc magis fit in die iouis ℞ in alio die eiusdem septimane? Ideo quia eodem die idem dominus captus fuit, et ligatus fuit: et ei. o ligatio absoluto nem nostram operata est. Ut potest dici q ideo, quia ipse eodem die pedes discipuloꝝ lauit. vnde ideo eodē die fit vt pedes, id est affectus nostros lauet a peccatis, iuxta illud: Quam speciosi pedes euangelizātiū ꝛc. de peni. distin. j. potest.

k ¶ Remittēdū. id est absoluēdum reconciliando: eucharistiā conceden do. l. di. penitētes.

l ¶ Estimando. Arg. xxiij. qō. vij. occidit. Jo. m ¶ Attēdat. xx. vij. ps vj. q. vij. de his.

n ¶ Sane. exponit quod dixerat in verbo egritudo.

o ¶ Ante tēp⁹. i. ante quitam feriā q est ante pascha.

p ¶ Iteris vris. ¶ Hec ē. vij. pars distinc. fcdm Jo. de fan.

q ¶ Caius. Quidā episcopi singlis annis in cena domini non cōsiebāt chrisma: qui in hoc ca. reprehenduntur: et precipitur eis vt quolibet anno chrisma conficiant, et vetus chrisma cremet. Sequens ca. pater.

r ¶ Et non p singulos. Supra, de peniten. distinc. iij. ca. septies. et. lxij. dist. ℈. j. et ca. agathosa. ℈. dicti. xcvj. cum ad verum J. distinct. prorima, omni tēpore. et ca. pbyteri.

s ¶ De anno. J. distin. iij. si quis de alio.

t ¶ Uetus. Nō. vetus dicit quod coronam anni excedit m finoscut et nouū dicit matrimoniū quod nō excedit annum: nisi nō vt. xxxv. q. vij. ca. j. et argu. ff. de pub. et vectig. l. vlti. ℈. uū ē qō quotiens. et. ff. de vi. et triti. l. vetus. dit ānū

u ¶ In sanctis. xj. dist. ca. ecclesiasticarum.

QRucis. ¶ Hec est. ix. ps dist. Jo. de Fan ¶ Queri pōt quare festuz crucis celebremus, in qua dñs fuit dehonestatus: et nō festū asine in qua fuit honorat⁹? Dicimus q̄ laus exhibita dño in asina fuit munda, de qua nō est curandū. xxij. q. ij. sī quibet. sed dehone

QRucis[a] dñi nostri Jesu Christi q̄ nup nobis gubernacula sctē Romane ecclesie tenentib⁹, quinto nonas Maij inuenta est: in predicto calendarium[b] die inuentionis festum vobis solenniter celebrari mandamus.

Item Alexander papa quintus a Petro.

¶ Quare sit institutū vt aqua sale conspersa sanctificetur.

AQuā sale[c] cōspersam in pplio bñdicimus: vt ea cūcti aspersi sctificētur[d] et purificent. qō oib⁹ sacerdotibus faciēdū esse mādam⁹. nā si cinis vitule[e] aspersus pp̄m scificabat[f] atq; mundabat[g]: multo magis aqua sale aspsa diuinis⁹q; precib⁹ sacrata populū scificat atq; mūdat. et si sale aspso p Heliseū[h] ppheta sterilitas aque sanata est: quāto magis diuinis precibus sacratus sal sterilitatē reruz aufert humanaz: et coinq̄natos[i] sctificat et purgat: et cetera bona multiplicat: et insidias diaboli auertit: et a phantasmatis versutijs hoīes defendit.

Item Pius papa nonus a Petro apostolo in primo suarum decretalium.

¶ Non nisi in die dominico sanctum pascha celebretur.

DOsse vos volumus q̄ pascha dñi die dñico annuis tp̄ib⁹ sit celebrādum. istis enim tp̄ibus Hermes doctor fidei et scripture effulsit inter nos, et Ix nos idē pascha predicto die celebraremus: qn̄ inde quidam dubitabāt: ad corroborandas alias eoz eidē Hermeti angel⁹ domini apparuit in habitu pastoris[k]: et precepit ei vt pascha dñi die dñico ab oib⁹ celebraret. vnde et nos aplica authoritate istituimus oēs eadem seruare debere: q̄ et nos seruam⁹: nec debetis a capite[l] quoq; mō discedere. Item Victor pa. xiij. a Petro in primo decreto suo.

¶ Non nisi in die dominico sanctum pascha celebretur.

CElebritatē sctī paschę die dominica agi debere et predecessores[m] nostri iam statuerūt: et nos illud eadem die solenniter celebrari

a ¶ Asine quam dns eḡ tauit, festum non est celebr̄ dum.

Rucis. ¶ Hec est. ix. ps dist. Jo. de Fan ¶ Queri pōt quare festuz crucis celebremus, in qua dñs fuit dehonestatus: et nō festū asine in qua fuit honorat⁹? Dicimus q̄ laus exhibita dño in asina fuit munda, de qua nō est curandū. xxij. q. ij. sī quibet. sed dehone

b ¶ Calēdarū. i. quinta die ante nonas: et ip̄opte ponitur hic calendarium: et ita prima dies ōr calende.

c ¶ Quam sale. ¶ Hec est. x. ps di. fm Jo. ō fā. ¶ Casus. Queritq; quare aqua cū sale bñdicat? Et respondet vt ea hoīes asperſi sctificent. cū eīm in veteri testamento cinis vitule sctificabat, et sal p manuz Helisei ppete sanauit sterilitatem aque: multo magis aqua cū sale bñdicta oīa aspersa purificat.

d ¶ Aquam sale. q̄ p aquā cōfessio, per sale amaritudo signatur et mortificatio: vnde hec ē mixtura vnde geminus pcedit partus: diuisio. s. delictoū et ortus virtutū et bonoz operū. xxij. q. ij. cū renunciat. hec designata est p mixtiones Jude, que confessio dicit: et Thamar q̄ amaritudo ōr: vñ phares diuisio, zara ortus, gemin⁹ scz partus prouenit. Hō

e ¶ Cinis vitule. Historia. Legitur in Leuitic. q̄ decima die Septembris tollebat sacerdos de proprio vitulam rufam trimam et immaculatam, que nondum portauerat iugū, et imolabat eā pro pctō sue domus: et hircū quē sumebat ab vniuersa multitudine immolabat p pctō populi. pelles et carnes et simum vitule et hircū comburebat extra: et cinerem seruabat: et inde per totum annum fiebat asperſio aque, qua purificabantur immūdi de quibusdā que in lege immūditie dicebantur: vputa si aliquis tetigisset cadauer hominis mortui vel sepulchrum, erat immundus vsq; ad diem septimum: et hac aqua mundabatur.

f ¶ Sanctificabat. Tunc sanguis vitule fuit remissio peccatorum: vt. xxj. q. ij. gloria.

g ¶ Mūdabat. A venialibus. Ō. dist. i. in capite. j. dist. iij. nequaq̄. Nā sacrificijs venialia delent. Ō. dist. v. cum Ueniale. de pen. di. ij. de quotidianis. Nā si qua tūc habebant, mortalia erant. de pen. dist. vj. ca. j. circa medium. ficiabe

¶ Per heliseum. ¶ Hystoria legitur in libro Regum q̄ lemente, cum Helisеus esset in eremo: venerūt ad eum viri ciuitatis, et dixerūt. Ecce habitatio huius ciuitatis optima est sicut tu ipse dñi nosti: sed aque pessime sunt et steriles. At ille ait. Afferte mihi vas nouum, et mittite in illud sālem, et ait. Dicit dominus. Sanauit aquas istas: et nō erit vltra ex eis mors nec sterilitas. Sanate ergo sūt aque ille vsq; ad diē hūc iuxta verbum Helisei quod locutus est dominus.

h ¶ Per heliseū. inde est q̄ cū aqua exorcizat, dicit sacerdos: Deus qui per Heliseū pp̄hetam salē in aquam mitti iussisti.

i ¶ Et coinquinatos. venialibus tantum.

DOsse. ¶ hec est. xj. ps dist. in qua ōr q̄ semp die dominica fit pascha. Quidam eīm faciebant die Jouis. Jo. de fan.

¶ Casus. Ecclesia quolibet anno i die dñica celebrat pascha. tñ qr quidā dubitabant vtrum hoc fieri debeat angelus apparuit hermeti in specie pastoris: et precepit q̄ ab oibus hoc fieret: et Pius papa hoc idem instituit.

k ¶ Pastoris. Unde et liber illius in quo traditur plura documenta ecclesie, liber pastoris intitulatur.

l ¶ A capite. Cum hoc iubet. Argu. insti. de satisda in fi. ij. dist. nolite.

CElebritatem. ¶ Casus. Pascha ōr celebrari post quartūdecimum diem lunationis Aprilis, qui est primus mensis fm Hebreos, vsq; in vigesimū primum diem eiusdem mensis. i. lunationis: et tunc ōr fieri solemnis baptismus. In necessitate tñ potest alibi baptizari quocunq; tpe, et quocūq; loco: et q̄ baptizant, seruare tenētur qō in baptismo p̄mittūr. qui no cō: rafecerint, infames efficiuntur, et reputāt̄ur infideles. Et nota q̄ hec Lyra dicto vsq; ponitur inclusiue. et q̄ hec lunatio quandoq; potest incipit in Martio. Et nota q̄ hec computatio attenditur rnus fm annum lunarem, et non solarem. tract

m ¶ Predecessores. In legibus eīm secularibus poste- ad sc
riores ad se trahunt priores: quod in diuinis non fit: quo

sed potius econuersoꝛ arg. l. distin. domino. in fine. hug. sed ꝑ. secus intelligit hoc.

¶ Pegu mensio.

¶ Pistoia. Sicut legitur in Exodo, dominꝰ ꝓcepit vt mensis ille primus haberetur, et agnꝰ ꝑsi. die imolaret: q̄ mensis apud Hebreos Nisan appellat, apꝫ nos Aprilis. Sequentia ca. patent vsq; ad ca. perlatū. et ea per te videbis.

a ¶ Primi mēsis. Id est Aprilis, qui est primꝰ mēsis fm Hebreos: vt. lxv. dist. ꝑ. primū vero.

Addito. Hoc sane intellige. Debet animū solare nō attendunt, sed lunare: et appellāt primū mensem tēporis qñ nos dicimꝰ nō ipsum aprilem, sed aprilis lunationem, eam scz que terminatur in aprili. Beyf.

b ¶ Usq; ad. xxj. die. Intelligas hoc de mēse lunari, nō solari: in illa em lunatione semper est pascha.

pascha ante qñ a vitra qñ ipꝰ hz esse.

¶ Usq; ad. xxj. diem: illud usq; hic ponit inclusiue: et includit. xxj. dies. et hoc vult dicere q̄ pascha non debet esse infra. xiiij. die lunatiōis Aprilis, nec post. xxij. diem illius: si em decimꝰ ſtꝰ dies lunationis est in die dominica, ibi est pascha indeoꝛ: et dñica sequēti ibi est nostrū pascha: hoc est vigesima ꝑma die.

c ¶ Alia est ratio, q̄ infames efficiuntur fm canones q̄ cuius nota infidelitatis id est mortalis peccati aspergunt: vt no. vj. q. i. oēs. et ca. illi qui. scz secus est fm legem: et ita est ratio alia. M. ponit exemplum in appellatione. ij. q.

Infames efficiunt q̄ mortali peccato aspergunt.

mādamus: q̄ non decet vt mēbia a capite discrepent, aut aliter gerāt. a. xiij. ꝙ luna primi mensisᵃ vsq; ad. xxj diemᵇ eiusdem mēsis cadē celebret festiuitas. Eodē quoq; tēpoꝛe baptisma celebrandū est catholicum: scz tñ si necesse fuerit, aut mortis periculū ingruerit: gētiles ad fidē venientes quocūq; locoꝛel momento, vbicūq; euenerit, siue i flumine, siue in mari, siue in fontibꝰ tantū christiāne confessione credulitatis clarificati baptizentur. Ipsis etiam qñ in baptismo pollicitis sunt, summopere est attendendum: ne nō infideles, sed fideles inueniantur. Ipsi vero qui infidelitatꝭ nota aspergunturinfames efficiuntur, et inter fideles minime reputātur. Hec ꝙ statuta nulla debēt imꝓbitate conuelli, nulla nouitate mutari: q̄ alia est rōc causarū secularū, alia diuinarū.

Item ex concilio Carthaginensi. iiij. ¶ De eodē.

QAsche solēnitas vna die et tēpoꝛe celebrāda est.

Itē ex. ij. cal. Carthagiñ. v.

¶ Dies paschē cōcuꝛ formatarum subscriptione omnibus intimetur.

QVacuit vt venerabilis dies paschē formatarꝫ subscriptione omnibus intimetur: dies vero concilij. xj. calē. Nouembus seruetur. scribendum est etiam ad singularum quarūcunq; prouinciarum primates: vt quandocunq; apud se concilia cōgregāt, istū diem non impediant.

Item ex cōci. Bracarē. ij.

¶ Per orbē vniuersum cū in conciliis oia statuta fuerint, futurū paschā annunciet.

QVacuit vt postq̄ oia in concilio sacerdotū fuerint ordinata: illud omnino seruetur vt superuenturi ipsius anni paschā quo calendarum die vel quota luna debeat suscipi, a metropolitano episcopo intimet. Qd ceteri episcopi vel reliquus clerus breuiculo subnotantes, vnusquisq; in sua ecclesia aduenientenatalis domini die post euangelicam lectionē populo annunciēt.

Item ex cōcilio Arelatēsi qd cōfirmauit papa Syluester.

¶ Per vniuersum orbē vno die et vno tēpoꝛe paschā celebret.

DE obseruatiōe paschē dñi scꝛutinꝰ vt vno die et tēpoꝛe p omnē orbē obseruetur, et iuxta cōsuetudinē ire ad omnes dirigant. Itē Gregoꝛ. Sereno episcopo Massil.

¶ De imaginibus sanctorum non violandis.

QErlatū ad nos fuerat q̄ incōsideratoꝛ zelo succensus sanctoꝝ imagines sub hac quasi excusatione ne adoꝛari debuissent, confregeris. et quidē eas adoꝛari vetuisse omnino laudamꝰ, fregisseᵇ vo reprehēdimꝰ. Dic frater a quo factū esse sacerdote aliquādo audiuit qd fecisti? Aliud est em pictura adoꝛare, aliud per picture historiam quid sit adoꝛandum addiscere. Nam qd legentibus scriptura, hoc ꝛudibꝰ prestat pictura cernentibus, q̄ in ipsa ignoꝛantes vident quid sequi debeant: in ipsa legunt q̄ literas nesciunt: vnde ꝛ precipue gentibus pro lectione pictura est.

Item ex sexta synodo.

¶ Imagines scꝛoꝝ memoria sunt, ꝛ recordatio preteritoꝝ.

VEnerabiles imagines xpiani nō deos appellant, neq; ꝛtuunt eis vt dijs, neq; spē salutis ponunt in eis, neq; ab eis expectāt futurum iudiciū: sz ad memoriā ꝛ recoꝛ-

d ¶ Dies. fo. vo. Die illud ꝛeneas de hoc qd habes. xvij. dist. quoniā. Jo.

e ¶ Dacuit vt ꝓ postq̄. hoc est, nō hz hodie locū. ¶ Annuncient. Hoc non vbiq; obtinet.

QErlatum ꝛc. hoc est. xij. pars di. Jo. de fan.

¶ Cātus Serenꝰ epūs sanctoꝝ imagines vetuit adoꝛari: et ira motꝰ, eas fregit. vñ Greg. eū cōmēdat qꝛ eas vetuit adoꝛari, sz redarguit eū qꝛ eas fregit: nā qd facit scriptura legentibꝰ, hoc faciūt imagines et picture illiteratis.

g ¶ Laudamus. Hic colligit q̄ licet intentio approbet, reprobat tñ ipsum factū: vñ ꝙ hoc pōt solui illa ꝛrarieras de Zoth, qm nūc dicit scriptura eū esse sctm. xxij. q. vij. offerebat, als pturbatū dicit. xiij. dis. qd ait. Itē est arg. q̄ in vno facto pōt reꝓbari quidda, ꝛ aliud approbari. xxj. q. iij. inter cetera. ar. ff. famil. her. in hoc. sed illud in facti ꝛ pnexis, hoc in factis diuersis. et de reseri. inter ceteras.

h ¶ Fregisse. ff. di. xiij. ¶. verū. ¶. Idolatria adoꝛabāt, hdulia. hiꝑ. Latria debēt dño, sz dulia seruo. Latria qua christū veneramur dulia mundū.

¶ Venerabiles. ¶ Cal. Quesitum fuit q̄re christiani ver. erentur imagines et picturas, cum deitatem

xij. ꝙ. Intentio q̄ꝫ approbat et factū reꝓbatur.

Hebꝰ le. ꝛ no. xxj. q. ij. si qs. iij. q. ix. pura. ibi vi deas.

in eis esse nō credant, nec spem salutis in eis ponant. Et respōdet q̄ hoc faciūt in memoriā sanctoꝝ, z ad recordationē primitiuoꝝ olim factoꝝ. i. olim rerū gestarū.

Latria a et dulia dā exigunt.

a ¶ Ēt adorāt. ē. pri. ca. ītra. Sed aliud est adorare latria, qđ ibi, pphibet: aliud dulia, qđ hic permittit.

dicas q̄ duę sunt speciesa-doratio nis. s. latria z dulia: latria est seruitꝰ siue cultus soli deo debitꝰ, dulia est seruitꝰ q̄ debet creature. vñ ꝓsus. Dulia fit suo, debet latria christo. Archi. Adde q̄ bus scripturis, id q̄d ꝓpe veniat appellatione agni. no. in. l. cū ḡrīf. in ꝓn. ff. de leg, ij,

b ¶ Cultu. scz latrie: in q̄ tria exigūtur charitas dilectionis, z multitudo sacrificioꝝ z veneratio. ¶ In dulia verō vnū solū. i. veneratio: z i hoc sensu possumꝰ q̄ adorare dicit rem sacrā adorare. i. reuerētiam exhibere. ē. dicti. j. in sancta.

Ēxtā sanctā. ¶ Hec est. xvij pars di. scz Jo. ō f.

¶ Calius. Ut Joānes christū demonstrās ait: ecce agnꝰ dei: ideo quidā pingebant christū sub specie agni: verum quia ymbra mortē transiuit, z Christꝰ verus sit homo, in forma humana debuit ipsum depingere: et hoc precepit Adrianꝰ authoritate sexte synodi quam inducit. In q̄bus scripturis, id est picturis: et sunt verba canonū. vj. synodi: z hec dictio quibus, non refertur ad aliquam dictionem hic positā, sed in canone: valentes, et terminū imponentes.

c ¶ Sextā. ē. dist. xvj. sextam.

d ¶ In q̄ꝰ dicit. Illud quibus non refertur ad aliquā dictionem hic positam: sed in canone sexte synodi, cuius verba Adrianꝰ inducit. Alibi dicitur vel habetur in quibusdam, z ſm hec litera pater. Uel in quibus.

e ¶ Qui. i. sacrificium cuius agni.

f ¶ In figuram. Tempore gratie, que figurabatur in veteri testamento.

Christꝰ nō pingatur i figura agni.

g ¶ Transijt. i. trāsire debet, quasi nō dz depingi.

h ¶ Gratiā. i. gratiosam veritatē. s. christū hominē.

i ¶ Pto veteri. hoc credo reprobari: q̄ in cruce tātum agnus dei depingebat: nā alꝰ homine depicto agnū depingi non obest in parte inferiori: sed cū contigat quo ad

dationē primitiuoꝝ veneratur eas z adorāt[a]: scz nō seruiūt eis cultuᵇ diuino, nec alicui creature. Item Adrianꝰ papa tharasio patriarche.

¶ Nōn in agni sed in hois specie christus est figurandus.

Ēxtā[c] sanctā synodum recipio cū oībus canonibus suis in q̄bus dicitᵉ: in quibus scribitur, sanctarū imaginum agnꝰ precursoris digito ostensus depingit: quiᶜ in figuramᵏ gratie transiitᵍ, verū nobis q̄ legē Moysi demonstrās agnū Jesum christū dñm nostrum. Antiqs ergo figuris et vmbris, z ad veritatē, prefigurationē sctē ecclie traditꝰ vale dicētes, gratiāʰ z veritatē preferimꝰ: z sic plenitudinē legis recipimus. Uerū igitur agnū dñm nostrum Jesum Christū ſm imaginē humanam ammodo etiā in imaginibꝰ ꝓ veteri agno depingi iubemus.

Item Aug. in lib. de trini.

¶ De fide trinitatis z vnitatis inuiolabiliter seruanda.

Omnes quos potui legere q̄ ante me scripserunt de trinitate, que deus est diuinorum librorꝝ veterū z nouorū catholici authores tractantes hoc intēderunt ſm scripturas docere, q̄ pater et filiꝰ z spiritꝰ sanctꝰ, vniˢ eiusdēq̄ substantie inseparabili equalitate diuinā insinuant vnitatem: ideoq̄ nō sunt tres dij, sed vnꝰ deꝰ. cuius hoc, ergo quomodo recipit cum omnibꝰ canonibꝰ?

Omnes ḡa. ¶ Hec est. xiij. pars di. ſm Jo. de fan.

¶ Calius. Tradunt hic catholici doctores q̄ pater et filius et spiritussanctus vnius sunt substantie, et non tres dij, sed vnus: z q: pater genuit filiū, non est filiꝰ: nec filiꝰ pater, nec spiritussanctus est pater z filius: sed pater z filij spiritus, nec ꝺ. trinitas incarnata, crucifixa, sepulta, sed tātum filius, nec dicitur trinitas descendisse super Jesum in specie colūbe, nec super apostolos in specie ignis, sed solus spiritussanctꝰ: nec illa vox que facta est ad christum quando fuit baptizatꝰ. s. Tu es filiꝰ meus dilectus, vel illa quādo eā trībus discipulis fuit Mar. trāsfigurat⁹. s. dic. ij. est filiꝰ meus dilectus. Ben. ctus ⁊c. necilla vox ij. a. clarificaui, et iterū clarificabo: attribuit trinitati, ſz tātū patri, cuius inde parabilia sunt opera trinitatis. Mar. j. d.

k ¶ Columbe. Uera quidem columba fuit, q̄ nec prius nec postea comparuit, sed in suā materiam redijt: sicut legitur de stella de qua descendit spiritussanctꝰ per ſignificationē: significabat eſſ plenitudinē donoꝝ spiritus sancti, que in christo erāt, super quem spiritussanctus descendit. ſ. dū pri. per aquam. Joan. xij. d. Calius q̄ dicit dū ipse ꝓpius ipsum ⁊ nō rē facit vt j. c. q̄o

l ¶ Ignis. Semitui casus est. al⁹ non congrue diceretur ⁊c.

Ecessarium. ¶ Hec dist. di

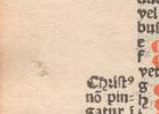

¶ Sine sacramēto visibili et fide inuisibili nemo saluat.

¶ Dist. xiij. Ecessariū est

uiditur in. xxxij. partes: in quarum prima probat per. x. cap. q̄ qui non fuerit baptizatus, saluus esse non potest. Secunda ibi: Non ratione. Tertia ibi: Mulier quātuis. Quarta ibi: Solet. Quinta ibi: Ostenditur. Sexta ibi: ſd illud. Septima ibi: Baptiſmi. Octaua ibi: Hi de quibus. Nona ibi: Aliud est. Decima ibi: Tunc valere. xj. ibi: Sine paruuli. xij. ibi: Si non sanctificat. xiij. ibi: Prima igitur. xiiij. ibi: Paruuli. xv. ibi: De trina. xvi. ibi: In synodo. xvij. ibi: Uenisti. xviij. ibi: Judei. xix. ibi:

In catechismo. xx. ibi: Omnis. xxj. ibi: Non licet. xxij. ibi: Si ad matris. xxiij. ibi: Qui bis. xxiiij. ibi: preterius. xxv. ibi: Quando quis. xxvj. ibi: Queris. xxvij. ibi: Si baptizata. xxviij. ibi: Non ex quo. xxix. ibi: Quando. xxx. ibi: Non dubito. xxxj. ibi: Placuit igitur. xxxij. ibi: Placuit vt qui. cūq; Jo. de fan.

¶ Casus. Queritur hic que sint necessaria illi qui vult baptizari. Et respondet q̄ duo necessaria: scilz vt aqua exteri[9] abluatur: z vt fides interi[9] habeatur: vt sicut aqua visibili ita et spiritu inuisibili baptizetur.

¶ Necessariū est. hic depingitur. iij. dist. in qua agitur de baptismo, q̄ est lanua omnium sacramentorū. Unde videndum est quid sit baptismus: que forma baptizandi: quando fuit baptisma institutum: quot sunt genera baptismi: et quis effectus. Et quidē baptismus est exterior hominū ablutio cum certa forma verborum. Est etiam character impressus anime. Dicitur etiam baptisma ipsa aqua: vt j. q. j. detrahe. Forma autem baptismi est: Baptizo te in nole patris z filij z spiritussancti. Amen. Quam formā dns tradidit discipulis suis cum dixit. Ite baptizate oēs gentes in nole patris z filij z spiritussancti. j. eo. ppte. itaq; nec etiam omitti debet hoc pronomen ego. et de baptis. si quis sane. Nec ob j. eo. a quodā. q. ibi nole Christi intelliguntur tres psone. Et institutū est fm quosdam cum dictū est Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit. ꝛc. fm alios cum dixit discipulis: Ite baptizate. ꝛc. et hoc post mortem. fm alios cū misit Judam cum ceteris. j. q. j. dedit. Et credo q̄ tunc cum a Joanne est baptizatus: vt j. e. per aquam. Quot sunt genera baptismi: z quidem tria: fluminis, et sanguinis, et flaminis: vt dicemus j. e. baptismi. Quis est eius effectus: quia cum digne quis baptizatur, tam actuale q̄ originale peccatum sine penitēria tollitur: vt j. e. sine penitentia. alōs enim est tantum sacramenti collatio.

a ¶ Sacramentum. Subaudi vel aliquid quod supplet vicem eius. Hec autem sunt duo scz mar tyrium, et cōdicio contritio. j. eo. baptismi vicem. et cap. catechumenium. Et ita aqua est sacramentum: quia intransitive legitur hoc: sed ipse character similiter. xxxij. q̄. vij. licite. ipsa etiam ablutio. et hec tria idem significant: scz ablutionem interius factam: vt que fieri debet, propter ficte accipientem. Sed de aqua quando dicis q̄ incipiat vel desinat esse sacramentum? Dic q̄ simul incipit z desinit esse sacramētum: scilicet in prolatione vltime syllabe ipsius forme, quia tunc signat: nō autem ante vel post est sacramentum: remanet tamen res sacra. extra de sac. vnc. capi. j. Idem dicitur in oleo benedicto vel chrismate: quia tandiu est sacramentum quādiu fit cum eo vnctio. non enim ante vel post: remanet tamen res sacra. Alij tamen dicunt contra: vt notatur. j. q̄one. j. detrahe. quod multum facit pro opinione nostra. Item si alius liquor admisceatur illi aque, nunquid baptizatur puer? fm leges videtur q̄ nō: q: desinit esse ag̃: q: liquor nouꝰ efficitur. ff. de acq̃ren. re. do. adeo. §. voluntas. sed hoc nō credo: q: quotidie mari nouus liquor adiicitur, vel sputum, vel vina et sic in mari non fieret baptismus, fm canones secꝰ.

b ¶ Doctrina. i. fides, que habet q̄ doctrinam.

c ¶ Renascitur. De adultis scilz et sensatis abhinc intelligitur ea.

d ¶ Intellectu. in fide, que intellectu cōprehenditur.

e ¶ Vt symbolū. j. eo. ante. xx.

f ¶ Spiritu sancto. hoc quantū ad parvulos qui non habent fidem.

Per baptismū Christi. Archi. Sub. ex q̄ dō decernit z intelligit q̄d credere debeat.

¶ Casus. Dicit Aug. q̄ per baptismum omne peccatum actuale dimittitur, originale vero non deletur omnino, sed debilitatur et mitigatur, vt iam nō imputetur ad penam eternam: et ad quid remaneat interierit: vt scilicet homo contra illicitos motus ex illo procedētes pugnās z vincens coronam mereatur. vbi enim lucta, ibi corona. nemo enim coronabitur nisi qui legitime certauerit.

g ¶ Euacuatur. Nota q̄ quadruplex est pena originalis peccati. preclusit ianuam celestem. perpetuo dānat. causa est mortis temporalis: z impotentia resistendi vitijs. Prima duo z vltimum tollit baptismus. Peccati originat pena est q̄ dulpex.

h ¶ Sed ne obsit. Imo etiam vt prosit: quia vbi maior pugna, ibi maior corona. de penit. distin. iij. ille rex. similiter remanet actu, sed inefficax: vt est in pacto de nō petendo. institu. de excep. §. preterea. vel cum opponitur exceptio sententie. argu. ff. solu. matri. vino itaq; et sic originale transit reatu, sed remanet actu. Addatio. Hic adde et vide quod leg. z no. j. e. dist. non ex quo. Archid.

i ¶ Miraculo. Vt in beata Maria, et in Joanne apto, q: neuter eorū potuit peccare. Item natiuitas Marie in vtero non celebratur, sed natiuitas ex vtero bene. Maria z Joannes apostoli peccare non potuerunt. Infans aboleri in baptismo.

k ¶ Totum. Argu. q̄ in baptismo oīs sequela et infamia aboletur: et q̄ gratia dei in baptismo nō requirit gemitum vel planctum: vt dist. ea. sine penitentia.

l ¶ Factum. Argu. extra de verb. signi. nam z ego: argu. ff. de edil. edic. quod ita.

Hirmissime. ¶ Casus. Hugo. sic ponit hunc casum In hoc. c. ostendit Aug. q̄ originale peccatum est peccatum sine vitium: et quilibet nascitur cum originali peccato: et nisi quis ab eo liberetur per fidem vel baptismū, etiā puer nondū natus ex vtero si sic moriatur,

visibile sacrm[a] aque ad ablutionez visibilis corporis: sicut necessaria est doctrina [b] inuisibilis fidei ad sanctificationem inuisibilis anime. Idē. Renascit [c] homo ex aqua visibili sacramēto, z spiritu inuisibili scz intellectu[d]: vt symbolum[e] baptismi visibiliter accipiat: z spiritualem intellectū ipsius symboli percipiat: vel ex aqua visibili, et spiritu[f] sancto.

Idem in libro de baptismo parvuloum.

¶ In baptismate cōcupiscentia extinguitur: non vt nō sit, sed vt non obsit.

Per baptismuz Christi id agit, vt caro peccati euacuetur: nō aūt sic euacuatur[g] vt i carne concupiscētia innata nō sit: sed ne obsit[h]. nam si post baptismū ad etatē naturalem puenirent: ibi habent cum qua pugnent, eāq; adiuuante dño superent: si nō gratiā in vacuū susceperint. nam nec adultis id prestatur in baptismo, nisi forte miraculo[i] vt ier. pcti repugnās legimentis penit[9] extinguat vt nō sit: sed vt quicquid ab homine dictum, factum, cogitatū[k] est cū eidem concupiscentie mente subiecta seruiret: totum[l] aboleatur, z quasi factum non sit habeatur.

Idem ad Petrū diaconum.

¶ Qui ex viro z muliere cōcipitur, cū originali pcto nascit, nec sine baptismate saluat.

Hirmissime tene z nullatenus dubites omnē holem qui per concubitū viri

damnabitur eternaliter. Beñ. vero sic ponit hūc casum. Nemo ex semine viri nascitur sine peccato originali: a quo non liberatur adultus sine fide Christi: nec parvulus sine sacramento baptismi: sine quo si moriuus fuerit, siue sine peribit. Apls in epistola ad Ephesios.

¶ Firmissime. ē. j. q. j. firmissime. ex de here. ca. iij.

a ¶ Natura. i. a natiuitate in vtero. ? vel natura. i. cōsuetudine nascēdi, nō ex creatōe. Vl dic natura. i. naturali et inseparabili vitio, scilz origi nalis pcti: quando ab hoie separari nō pōt, sicut natura ab hoie nō separantur. Archid.

b ¶ Filij. i. debitores ? digni pena eterna. i. obnoxij.

c ¶ Ire. id est pene eterne.

d ¶ Nisi p fidez. Uel sacrm fidei: vt in paruulis: vt j. e. queris a me

e ¶ Sempiterno igne. i. pena eterna. xliij. q. v. penale.

f ¶ Punied̄os. j. ea. regenerāte contra. vbi dicit q̄ habent mitissimā penā. scz dic igne sempiterno. i. pena: qz semp erunt in tenebris: vt. j. e. nulli.

g ¶ Non potest ē. de peni. dist. ij. illa. ē. de peni. dist. j. ¶. alij ecōtra. et ca. nō pōt. scz illud de adultis.

h ¶ Nisi. j. e. dist. omnis qui iam. ē. xv. q. j. ¶. vt itaq.

i ¶ Confessionē, ḡtū ad adultos.

k ¶ Baptismi, q̄ ad paruulos: vel per aliud loco illius. j. eo. baptismi vicem.

? Vtr̄o melius intelligas: scias q̄ vtero fūt nature scz i vtero, alia ab vtero. In vtero nasci, ē vtero animā corpori infūdi. Ex vtero nasci, ē ex vtero in lucē pdire.

Quod autez ¶ Casus. In hoc capi. fit mentio de tribus temporibus: scz de tempore gratie: de tempore ante legem: et de tēpore legis. In tempore gratie baptismus omnia delet peccata in paruulis et adultis. In tempore ante legem paruuli in fide parentū: adulti in fide sacrificiorum a peccatis mundabātur. In tempore legis adulti ? paruuli per circuncisionem mundabantur.

l ¶ Aqua baptismatis. Certe plus operatur hodie baptismus q̄ tunc circuncisio: qz circuncisio tantum peret mulieris concipit, cum originali peccato nasci, impietati subditū, mortiq̄ subiectum: et ob hoc naturaliter ire nasci filium: de qua dicit apl̄us: Eramus enim natura a filij b ire c si cut ? ceteri. a qua ira nullus liberabit, nisi per fidem d mediatoris hois Jesu xpi. Firmissime tene nō solum hoies rōne vtentes, verūetiam paruulos qui siue in vteris matrū viuere incipiūt, et ibi moriūtur: siue iam de matribus nati, sine sacramēto baptismi, quod datur in nōe patris ? filij ? spiritus sancti, de hoc seculo transeunt: sempiterno igne e puniēdos f: quia etsi peccatū ppriе actionis nullum habent originalis tamē peccati damnationem carnali cōceptione ex natiuitate trahunt.

Item Joannes Chrysostomus. ¶ De eodem.

Non pōt g q̄s gratiā vite celestis accipere, nisi h purgat⁹ fuerit ab omni sorde peccati per pñe confessionem i: per donū baptismi k salutaris domini et saluatoris nostri Jesu Christi: qui est benedictus in secula seculorum.

Item Greg. in moralibus. ¶ Sicut nunc in baptismate tra olim in circūcisione remittebantur peccata.

Quod aūt apud nos valet aqua l baptismatis: hocegit apud veteres vel prom nam tollebat, sed gratiam non dabat: sed in baptismo sue cus est: vt extra de bap. maiores.

Ex quo. ¶ Casus. Querebat in quo tpe locū habuit et effectū circūcisio. et respōdet q̄ ex quo circūcisio fuit instituta, ? lex ppl̄o data: sicut baptismus valuit ex quo fuit institut⁹.

¶ Ad innouationē. Qō tunc credimus factū cum Christ⁹ tacru fuit mundē carnis vim regenerandi cōtulit aquis teste Ambro. vt. j. e. p aquā. et ca. ppie. nō em. baptism⁹ Joannis fuit propie baptism⁹: ? iz baptismi assuefactio, teste Aug. vt. j. e. non regenerabant. vnde iz baptizati essent ab eo, quidā nō ei iterū baptizati fuerunt: nō fuit facta iniuria sacramento: qz ei⁹ baptism⁹ sacrm non erat: vt j. eo. aliud. quidaz vero ppter sacrm circūcisionis q̄ ceperant, ? fidē quā plene habebāt, nō sunt rebaptizati. B. Alij dicūt q̄ institutus fuit baptismus cum dixit Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit ꝛc. Alij dicunt ē cum dixit discipulis suis. Ite baptizate. oēs gen. ꝛc. vt j. eo. ppie. iz pua let quod prius dictum est: tamen baptismus eius adhuc plenum nō habuit effectum: sed post mortez ? eius cepit plenius habere effectum: quia adhuc non erat ianua celi aperta, iz post mortem eius fuit aperta. j. eod. propie. ver. ad cuius. Joan.

Baptis. maioris fuit ins tituta.

Baptis. Joannis non fuit ppie baptis.

? De hoc. ? nō. ij. q. iij. de. Arch.

Joan. iij. d.

Mat. iij. d.

? De hoc. ? nō. j. e. pla. ? apl̄s.

De consecratione. Tertia pars.

Ex quo. ¶ Casus. Quereb̄at in quo tpe locū habuit et effectū circūcisio. et respōdet q̄ ex quo circūcisio fuit instituta, ? lex ppl̄o data: sicut baptismus valuit ex quo fuit institut⁹.

¶ Ad innouationē. Qō tunc credimus factū cum Christ⁹ tacru fuit mundē carnis vim regenerandi cōtulit aquis teste Ambro. vt. j. e. p aquā. et ca. ppie. nō em. baptism⁹ Joannis fuit propie baptism⁹: ? iz baptismi assuefactio, teste Aug. vt. j. e. non regenerabant. vnde iz baptizati essent ab eo, quidā nō ei iterū baptizati fuerunt: nō fuit facta iniuria sacramento: qz ei⁹ baptism⁹ sacrm non erat: vt j. eo. aliud. quidaz vero ppter sacrm circūcisionis q̄ ceperant, ? fidē quā plene habebāt, nō sunt rebaptizati. B. Alij dicūt q̄ institutus fuit baptismus cum dixit Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit ꝛc. Alij dicunt ē cum dixit discipulis suis. Ite baptizate. oēs gen. ꝛc. vt j. eo. ppie. iz pua let quod prius dictum est: tamen baptismus eius adhuc plenum nō habuit effectum: sed post mortez ? eius cepit plenius habere effectum: quia adhuc non erat ianua celi aperta, iz post mortem eius fuit aperta. j. eod. propie. ver. ad cuius. Joan.

¶ Originale peccatum nunc in baptismate, olim in circuncisione remittebatur.

Ex quo instituta est circuncisio in ppl̄o dei (qđ erat tunc signaculū fidei iustitie dei) ad sanctificationē purgationis valebat paruulis originalis veteriscz pcti, sicut et baptismus ex illo valere cepit ad innouationem m hominis ex quo constitutus est.

Idem de libero arbitrio. libro tertio.

¶ Paruulis in baptismate offerentium prodest fides.

Illud pscrutari hoies solent, sacrm baptismi Christi qđ prosit paruulis: cū eo accepto plerūq̄ mouēntur priusq̄ ex se quicq̄ potuerint cognoscere: qua in re satis pie rectecq̄ creditur prodesse paruulo fides n eorū a quibus cōsecrandus offertur: et hoc ecclesie commēdat authoritas: vt ex eo quisq̄ sentiat quid sibi prosit fides sua, quando in alioz quoq̄ beneficio qui prop iam nondum habent potestatem commoda sit.

Idē de baptismo paruulorz. ¶ Per fidem et baptisma iustificamur a peccatis.

Illud perscrutari. ¶ Casus. Solet quēri. Quid pdest baptismus paruulis qui moriuntur ante tempus discretionis? Et respondet, prodest eis: quia saluantur in fide offerentis. Unde potest aliquis intelligere q̄ multum prodest alicui fides propria, cum tantum prodest paruulis fides aliena.

n ¶ Fides. Id est sacramentum baptismi collatum in fide eorum, id est in nomine trinitatis, quam ipsi tenentur credere et confiteri. B.

Filius dei. ¶ Cassio. Dicitur hic q̄ filius dei suscepit carnem similem carni peccatrici propter peccati redemptionem: vnde per eius fidem & baptismum consequuntur adultꝰ remissionem peccatorum: paruuli vero baptizati tanꝝ fideles saluantur: sed non sunt salui nisi baptismo fuerit renati ꝑm fidā eius.

Rom. viij. a

a ¶ Nisi quis renatus. id est ea regeneratione scz interioꝛi q̄ renascunt illi qui renascuntur ex aqua et spiritu sancto &c. subaudi vel nisi ista ignorantia eos excusaret &c. ex de pnr byte. non bapti. ca. ij.

b ¶ Ex aqua. Ia sanctificata per spiritū sanctū: nec ab hac sanctificatione separatur pater vt filius, cum inseparabilia sint opa trinitatis. xxviij. q. j. sic enim. et. ꝛ. dist. ptoꝛi. ca. vlt.

Joan. iij. b

Ex aquam. ¶ Cassio. In hoc ca. Ambrosius baptismum cōmendat, dicens q̄ per aquā baptismi homo sanctificatur, et fit celestis: sed tantum illa aqua habet hanc efficaciam, super quam proferꝛ forma euāgelica, & descendit spiritussanctus: et sic per spiritū sanctum infunditur illi aque vis sanctificādi. Q̄ hec duo sint ibi necessaria, ostendit ex eo q̄ Christus cum deberet baptizari a Joanne, descendit ad aquam Jordanis: per quod intelligitur formā euāgelicam debere ꝓferri sup aquam: et post descendit spiritussanctus super eum baptizatum: per quod intelligitur q̄ aqua baptismi per spiritum sanctum sanctificatur. Sequēs cap. pater.

c ¶ Formā. id est formam & vsus baptismi hoc habeat, vt ante fons cōsecretur, et tunc descendat baptizandꝰ. Christus autem descēdit ſ, secundꝰ est spiritussanctꝰ, vt nūq̄ ipse sanctificationis mysterio egere videretur: sed vt sanctificaret ipse, sanctificaret & spiritussanctus.

Hic Dns Jesus Christus dei carnē peccati suscepit, & penā sine culpa, vt in carne pcti & culpa solueret & pena: ꝑ fidē ergo & baptismū ei⁹ a pctō hō ꝓiustificatione, & a morte liberaꝝ ꝑ resurrectionē: paruuli etiā baptizati inter credētes reputant per sacramēti virtutē, & offerentiū respōsionē: q̄ vero nō sunt baptizati, inter nō credētes iudicant ex euāgelio Joānis: Nisi quis renatꝰ fuerit ex aqua b et spiritu sancto, nō potest introire in regnum dei.

Item Ambi. i lib. de sacramēt̄.

¶ Per aquā baptismi de terreno fit homo celestis.

Per aquā baptismi trāsitꝰ est de terrenis ad celestia: ideo pascha trāsitꝰ dicit: hic transitus est de peccato ad vitam, de culpa ad gratiā, de inq̄namēto ad sanctificationē: q̄ per hāc aquā trāsit nō moritur, sed exurgit: nō ois aqua sanat, sz illa q̄ habet gratiā christi: aliud est elemētū, aliud ꝓsecratio. Nō sanat aqua nisi spiritussanctꝰ descēdat, & aquā illā consecret: sicut legitur: quia cū christus formam c baptismatis daret, venit ad Joānem, et ait illi Joannes: Ego a te debeo baptizari ᵈ, et tu venis ad me? Respondit Jesus: Sic decet nos implere omnem iustitiam. Vide quid sit omnis iustitia. Christus ad baptismum descendit, non vt caro mundareꝰ quā suscepit de nostra ꝓditiōe: nō em̄ ablutio pcti christo necessaria fuit, q̄ pctm̄ non fecit: sed nobis erat necessaria q̄ pec cato eramꝰ obnoxij, descendit christꝰ, descēdit e & spūssanctꝰ. Quare autem ꝓior descendit christꝰ, postea spūssanctꝰ, cum institutionem factam eius exemplo post enim dedit precepto. Jeo. ꝓptie.

Mat. iij. d

d ¶ Baptizari. Id est a peccato originali mundari. & loquitur in persona ecclesie generaliter. Ipse enim vtpote sanctificatꝰ non indigebat mūdari ab originali peccato: et ita excusat sacerdos cum dicit ego reus &c.

e ¶ Descendit ſ. eod. aliud. contra. Sz hic dicitur descendisse. Primo in specie columbe: vbi. Secundo in substantia: vt hic: et ita dis: sed per aliū et aliud. argu. extra de testi. cuz tu. sed solutionem ibi scriptā amplectar, ne euanescat ratio quam hic ponit Zimbo.

f ¶ Descendit ſ. eod. aliud. contra. ibi dicitur q̄ columba in aquam descendit antequā Christus venit ad baptismum, sed ibi soluetur.

Vnda aq̄ baptismi purgare peccata credentiū posset, nisi tactu dīfici corporis sanctificata fuisset.

Item Siricius papa Jcomerio Terraconensi.

¶ Generale baptisma nō nisi sabbato sancto paſche & pentecostes celebretur.

Non ratione authoritatis alicuiꝰ, ſz sola temeritate presumit vt passim & libere in natiuitate christi seu apparitiōe, necnō apostoloꝝ seu martyrū festiuitatibꝰ innumere plebes baptizētur, cum sibi hoc priuilegium apud nos et apud ecclesias omnes dūicum pascha defendat specialiter cū sancta pentecoste.

Item Leo papa vniuersis episcopis p Siciliā ꝓstitutis.

¶ De eodem.

Duo tēpora. i. pascha & pētecoste ad baptizandū a Mo. pōtifice legitime sunt prefixa: vnde q̄ manifestissime ptz baptizādis in ecclia electis hec duo tēpora de q̄bꝰ locuti sumꝰ esse legitima: dilectionem vestrā monemꝰ vt nullos alios dies huic obseruātie misceatis. Idem.

¶ Quare in predictis teporibus baptisma celebretur.

g Hec nō videtur bēa exposita quā⁹ fuit ꝺ. thoc ꝓpter id q̄ se quit: ſz dic fm ꝺ. i. a pctō oti gi. &c. i. debeo liberaria te a pena q̄ debeꝝ mihi: alios ꝓ origi nali pec cato. Archi.

Propie in. ¶ Casus. Quesitum fuit a Leone qua-
re solēnis baptismus celebretur tantum in pascha
et pētecoste, z nō in festo epiphanie qñ christ⁹ fuit bapti-
zatus. Qui respōdet de pascha triplicē rationē assignan
do. Una est, qz plena potestas data est baptismo in mor-
te Christi et resur-
rectione. Alia est,
qz in baptismo re-
presentatur mors
xpi et resurrectio.
Tertia est, qz post
ꝙ christ⁹ resurre-
xit, baptizandi for-
mā discipulis tradi-
dit, et gētes bapti-
zare precepit. De
festo autē pentecos
stes multiplex ra-
tio assignat: quia
tunc spiritus sanct⁹
in apostolos venit
sicut illa die venit
in baptizatos. Et
qz hec solēnitas pē
det ex paschali fe-
stiuitate: ideo sem-
per celebratur die
dñica, z quia illi q
i pascha baptizari
non poterūt ex ali-
quo impediti, in ea
die baptizentur: et
hoc ad imitationē
beati Petri qui in
eadem die tria mi-
lia hominū bapti-
zauit quos ad fidē
conuertit. Die ve-
ro Epiphanie ba-
ptizare non debe-
mus, sicut quidaꝫ
putant: qz peccato
rum remissio non
erat in baptismo
Joannis, ad quem
illa die venit xp̄s:
nec ideo fuit bapti-
zatus qꝫ indigeret
remissione pcōrū,
sꝫ vt instituēret in
se sacramētum ba-
ptismi. Et scias qꝫ
quidam habent ibi
principiū. c. vbi di-
citur si quis autē,
vt ꝑ.vnde per se
dentē.

Aoñ. vj. a.

Respi
cit lite-
rā ꝓce-
dentē.

.i. fi-
deomor
tis eī⁹.

Propie in morte crucifixi, et in resurrectione
ex mortuis potentia[a] baptismi
nouam creaturā condidit [b] ex
veteri: vt i renascētib⁹, z mors
christi operetur z vita, dicente
ap̄lo. An ignoratis qꝫ quicūq⁹[c]
baptizati sum⁹ in Christo Je-
su, in morte[e] ipsi⁹ sum⁹ baptiza-
ti: ¶ Cōsepulti[k] eīm sum⁹ cum illo per baptismum in mortē: vt
quomodo surrexit Christus a
mortuis ꝑ gloriā patris, ita et
nos in nouitate vite ambule-
mus. Sicīm cōplātati facti su-
mus similitudini mortis eius,
simul erimus z resurrectionis
ei⁹ ꝛc. que lati⁹ magister gētiū
ad cōmēdandū sacramētū ba-
ptismatis disputauit, vt appa-
reret ex ei⁹ doctrine spiritu[k] re-
generādis filijs hoīm, z in dei
filios adoptādis illū diē z illud
tēp⁹ electū[o], in quo p similitudi
nem formā ꝙ[b] mysteriꝫ ea q̄ ge
runt in mēbris, his que in ipso
sunt capite gesta cōgruere, dū
in baptismatis regula et mors
interuenit interfectione pecca
ti, z sepulturam triduanā[i] imi-
tatur trina demersio, z ab aq̄s
eleuatio, resurgentis instar est
de sepulchro. Ipsa igitur ope-
ris qualitas[k] docet celebrande
generaliter gratie diem legiti-
mum[l] eum esse in quo orta est
et virtus[m] et species[n] actionis.
Ad cuius rei confirmationem
plurimum valet ꝙ ipse domi-
nus Jesus christus postꝙ re-
surrexit a mortuis: discipulis
suis (in quibus [o] omnes eccle-
siarum prelules docebantur)
et formam[p] et potestatē tradi-
dit baptizandi dicēs: Euntes
docete omnes gētes, baptizan
tes in nōie patris z filij et spi-
ritussancti: de quo[q] ꝓtiꝫ eos z
ante passionem potuisset in-
struere[r], nisi[s] ꝓpoue voluisset
intelligi regenerationis gra-
tiam ex sua resurrectione ce-
pisse. Additur sane huic obser
uantie etiā pentecostes[t] ex ad
uentu spiritussancti sacra solē
nitas que de paschalis festi pē
det articulo: et cum ad alios[v]
dies alia festa pertineant: hec
semper ad eum diē q̄ resurrec
tio dñi est, insignis occurrit
porrigēs quodāmodo auxiliā
tis gratie manum, z eos quos
a die paschę aut molestia in-
firmitaꝫ, aut longinquitas itine
ris, aut nauigationis difficultas intercluſit, inuitat vt q̄
busłyber necessitatibus impe
diti desiderij sui effectū dono
spiritussancti cōsequant. Hoc
autē nos non[x] ex nostra per-
suasione defendere, sed ex apo
stolica authoritate seruare, sa-
tis idoneo phamus exēplo, se-
quētes beatū Petrū apostolū
q̄ in ipso die quo oīm credētiū
numerum promissus spiritus
mortui in peccatꝫ per baptismū, semper viuam⁹ in bono:
vel in morte eius dicimur baptizari, qz mors ei⁹ est causa
purificationis nostre. de pe. dist. q. ij. enim.

a ¶ Potentia baptismi. i. baptismus potēs et efficax. ex eo, maiores. §. caute.

b ¶ Condidit. i. reformauit z innouauit. i. institutū est vt condat quasi vt celebret tunc: sꝫ in morte.

c ¶ Quia quicunq⁹. i. cuiuscunq⁹ conditionis, seruus
ne ablu vel liber, masculus vel femina, adultus vel puer. xxiv.
tione et q. ij. in princi.

d ¶ In morte. i. ad similitudinē mortis eius: vt sicut
mortifi-
catione, semel mortuus est ille, et semper viuit: ita et nos semel
sꝫ mors, z triduana sepultura, z resurrectio christi.

e ¶ Consepulti. et simili modo videmur fuisse mortui
z resurrexisse, ex quo nouam formam assumpsimus per
mortem eius in bap
tismo.

f ¶ Spū. i. spūa-
li doctrina.

g ¶ Electū. Sed
videt ꝙ tactu sui
corporis vim bapti
mo contulit. §. eo,
nunc. Sed dicim⁹
qꝫ tunc potestatem
aque cōtulit: sed in
morte sua voluit il-
lā potestatē suis cō
secq effectū: vt hic
fine dicitur.

h ¶ Formāq⁹. i. p
similē formam my
sticam. §. dist. q. qꝫ
passus.

i ¶ Triduanā. §.
e. postq⁹. et cap. de
trina.

k ¶ Qualitas si-
militudo facti.

l ¶ Diē legitimū. i.
diem naturalē, di
sabbatū z sequen-
tem noctē.

m ¶ Et virt⁹. i. ef-
ficacia sacramenti
sez baptismi habe-
bat q̄dē ante efficaciā sed nō tantā, qz
nō erat adhuc pa
ta celi apta: cuius
eīm vim regenerā-
di a latere xpi in cruce
positus cōtuleri: vt
§. eo. nunc. non im
patebat ianua ātē
passionē, qz aperio-
nē paradisi passio
ei⁹ pāꝛ opata è cū
resurrectione, et e.
maiores. §. caute.

n ¶ Et species. i. no. si
militudo vel repsen
tatio, vel similitudo
repsentata. i. qō re
presentat. ad actione
que fit i baptismo
pulus
locum
doctri
ca. de
alleg.
no mu
tat. ca.
cū ec.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vt.S.distin.ij.in christo.

a ¶ Trium milliū. Sed quomodo posset esse q̄ tot vna die baptizaretur? forte quia fundebat aquam super eos: al's non videtur q̄ quēlibet posset immergere. Sed potest dici q̄ non super eos fundebat aquam nisi in partem corporis: tot⁹ ne erat baptizatus? Dicitur q̄ si fundatur super caput vel super maximā partē corporis, semp crederet eum baptizari, al's non. Vel dic eū baptizari si aq̄ etiam cadat super pedem: ? argu.j. ¶ e. nec quēq̄. sicut ad hoc vt possit possidere primo.ff. vt totum dē at totum: dū tamen eius quidem animi sit vt totum intēdat possidere: vt.ff. de acqui. pos. possideri.§.j. sic de pe.disti.j. vulgarʒ.

Additio. hoc etiā not. Goff. in summa de baptismo. Item quēritur quid si. ¶ Innocen. eʒ de bap. debitum. Archidia.

b ¶ Petr⁹.S.e.di.ij.tunc eis.

c ¶ Si quis.

¶ Alīs gratiam. ¶ ita non omnis Christi actio, nostra est lectio: argu.S. dist.ij. liquido. quia ex eo non esset remissio peccatorum: ¶ vt.T.e. dist. non regenerabantur.

d ¶ Ex voluptate. i. ex cōcupiscētia.

e ¶ Carnis. id est femine que de carne ade est facta: pterea dicit femina caro, que regitur: vir spiritꝰ, qui regit.

f ¶ Renascēdi. s. pro nobis. quomodo ¶ circūcidi.

g ¶ Dicens. In epistola ad Colossenses. ¶ thios.

h ¶ Finis. scilicet ?summationis. impletur enim in se et in nobis quod lex precepit. ¶ dixerat.

i ¶ Xpo est. xpe

dico valēs ad institiā oi credēn. de pe. di. ij. si enim.

k ¶ Condidit. i. nunciauit ¶ instituit.

l ¶ Potēnā. i. plenā efficaciā: q̄ tūc iam a celi fuit aperta. ex.e. maiores. Jo. de hoc.S.e. ppie.

m ¶ De catechuminis. ¶ Infirmi tantum. Quid si sacerdos catechumenos sanos a baptismo repellat: et ipsi interim ante constitutum tempus sine baptismo decedant nunqd impute tabit sacerdoti? nō videt. absit ēn vt ea que propter bonū et licitū facim⁹, ꝛc. vt.xviij. q.v. de occidendis. ?

m ¶ Infirmi. Uel etiā paruuli. S. dist.v. baptizari.

n ¶ Si qui. ¶ Ut gentur. ff. si ḡa cau. l. ij. S. xviij. distin. placuit. ff. de diuer. ¶ tē. prescri. l. j. alīs etiā modis in necessitate quis adstringitur. xviij. dist. ij. eps.

o ¶ Generabilis baptismi. cū pter baptismū salus nulla infantib⁹ permittat: vt.T.e. dis. nulla. nō videt circa eos obseruādum quod in istis. c. continetur, vt pter statuta tēpora paschę et pentecostes baptizari nō debeāt, ne pueriēte morte qui regenerari possint non inueniātur: vt dist. v. ca. ij. in ambiguis autē sequēdum est q̄ certius estimat: vt.S. dist. lxviij. pbri. hoc etiā consuetudo ecclesie obseruat in parvulis, sec⁹ in adultis, in quibus simile periculum nō timetur, quia in eis cōuersio mētis ad deum, baptismi vicem supplere non dubitat: vt.T.e. baptismi vicem.

¶ Baptizāti. sez solenniter. et est ratio quare in istis duob⁹ diebus, vt xpo mortuo cō

Catechumin⁹ si moriatur sine baptismo, an sit ipsi tandū prestyterо.

¶ de hoc etiā le. ¶ no. xviij di. pueri. in fi. idivide. Archi.

¶ Paruuli pñt in oi tēpore baptizari.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

moriamur, et sepulto consepeliamur, et resurgenti conresurgamus. Arcbi.

QOnstat. ¶ Caius. Quesitū fuit ab Jsido. ad quē spectat officium baptizandi. et respondet q̄ ad iolum sacerdotē, sed in necessitate presbytero vel episcopo absente potest baptizare diacon⁹ vel etiam laicus.

a ¶ Baptisma .i. baptismi mysterium. vnde ad expositionem eius sequitur, cuiusq̄ sterium.

b ¶ Sacerdotib⁹, .i.e. sanctum. ꝛra. vbi dicitur q̄ authoritas traditionis baptismi etiam ad laicos pertinet christianos: sed illud in necessitate verū est, vt hic subiungit, ꝛ ibi in exēplo de penitente et catheczumino declaratur.

iij.ps. c ¶ Mysterium. ff. de pe. dist. j. quē penitet.

d ¶ Vel presbyteri. licentia. ff. dist. xciij. diacones, et ca. diaconi. contra. dic vt ibi.

e ¶ Quod et laicis. ff. xxx. q. j. ad limina. j. qōe. j. quod quidam.

Mulier. ¶ Hec est .iij. pars dist. in qua probat per .xij. ca. q̄ in necessitate potest fieri baptism⁹ a quocunq̄. Jo. de san.

f ¶ Mulier. Supra. xxxiij. q. v. mulierem. xxiij. distin. mulier.

g ¶ Super q̄b⁹. ff. xxx. qōe. ij. super quibus.

h In necessitate. ¶ Etiā laicos. ff. j. q. j. neq̄ ꝛ ca. si q̄s per ignorantiā. ꝛ ca. q̄ q̄dam. ff. xciij. distin. diacones.

i Vicūq̄. ff. j. q. j. neq̄. et ca. si quis per ignorantiam.

ROmanus. ¶ Caius. Pagan⁹ quidā baptizauit hominē in forma ecclesie: quare quesitum fuit quid esset faciendū. Et rndet Jsidor⁹ q̄ papa nō attēdit baptizātem hominē, sed dei virtutē in baptismo.

QOnstat baptisma[a] a solis sacerdotib⁹[b] esse tractandum, eiusq̄ mysterium[c] nec ipsis diaconib⁹ explere est licitū absq̄ epō vel p̄sbytero⁹, nisi his p̄cul absentibus) vbi nimia languoris necessitas cogat q̄ ꝛ laicis[e] fidelibus plerunq̄ peragitur.

Item Gelasius papa. Diaconos quoq̄ tunc ꝛc. vt supra in tractatu ordinandorū, vbi de reuerentia diaconor̄ erga sacerdotes agitur.

Item ex pcī. Carthaginensi. v. ¶ Non presumat mulier baptizare.

MUlier[f] q̄uis docta ꝛ sancta viros in cōuētu docere, vel aliquos baptizare nō presumat, nisi necessitate cogente. Unde Urban⁹ papa. ij. Super quib⁹[g] cōsuluit ꝛc. vt. ff. in tractatu coniugij, vbi de compatribus agitur.

Item Augustinus ad Fortunatum.

¶ Etiā laici necessitate cogēte baptizare possunt.

IN necessitate cum episcopi aut presbyteri aut q̄libet ministror̄ nō inueniuntur, ꝛ vrget periculū et⁹ q̄petit, ne sine isto sacramēto hāc vitā finiat: etiā laicos[h] solere dare sacramentū quod acceperunt, solemus audire.

Item ex decreto Marti. pa. iij.

¶ De eodem.

QUicūq̄[i] pbr̄ in prouincia ꝓpria, vel in alia, vel vbicunq̄ inuentus fuerit, vbi cōmendatū sibi infirmū baptizare noluerit, vel p̄tēriēdo itinerȳ, vel de aliq̄ excusatiōe: ꝛ sic sine baptismo mouit, deponat.

Item Jsidorus.

¶ Non retineat baptisma q̄ in pagano ministratur.

ROman⁹[k] pontifex non hominē iudicat q̄ baptizat, ꝛ spiritū dei subministrare gratiā baptismi, ꝛ pagan⁹ sit q̄ baptizat.

Item Nicola⁹ ad ꝓsulta Bulgaror̄ ca. iij.

¶ De eodē.

AQuodā iudeo nescitis vtrū christiano an pagano multos in patria vestra baptizatos asseritis: ꝛ qd inde sit agēdum, cōsulitis. Ibi profecto si in nomine sancte trinitat⁷ vel tantū in noie christi, sicut in actib⁹ apl̄or̄ legit, baptizati sunt: (vnū quippe idemq̄ est, vt sanct⁹ Ambro. exponit) q̄ nō illoꝛum, sed eius est: rebaptizari non debent.

Item Aug. contra Crescentium grammaticum.

¶ Sicut per bonū ita per malum ministrum eque baptisma ministratur.

SIcut per bonos ministros cum sit ali⁹ alio melioꝛ, non est melioꝛ baptism⁹ q̄ p melioꝛē dat, q̄si idē baptism⁹ dat: nullo modo mal⁹ est q̄ etiā per malū dat, q̄si idē baptism⁹ dat: et ideo per ministros dispares dei mun⁹ equale est: quia nō illoꝛum, sed eius est.

Idem super Joan. in parte. j. tractatu. v.

¶ Nō merita ministror̄, ꝛ virtus xp̄i in baptismate operat.

k ¶ Roman⁹ .j.e. di. quos a paganis. ff. ibi, nō in forma ecclesie. ff. dist. lxij. nulla ratio. ff. j. q. j. c. j. ff. cōtra. idem dr q̄ nemo dare pōt q̄ nō hz: vt. j. c. q̄uo. in pun. quo er: go baptismū pagan⁹ tradere dr esse creditor dñiū recipi pōt q̄ obligate post dieīū in alīs transfert, q̄ tamē nō habet. Dare creditor dñiū recipi pōt q̄ nō habet. q̄ non habet. q̄ vnus. q̄ licet habet. vel nō. ff. Arg. cō. tra. ff. de acquirē dō. traditio. turis ergo authoritate permittente pōt quis in alīū trāsferre q̄ nō habuit et hoc casuale. illud vero regulare. j. q. vij. dabertum.

AQuodam. ¶ Cai⁹ Quidam baptizati fuerūt a q̄dā: ꝛ neciebat verum esset an deus, pagan⁹, vel christian⁹: ꝛre que sitū fuit a Nicolao q̄d de hiis esset faciēdū. Quirndens dicit q̄ si in noie patris ꝛ filij ꝛ spiritus sancti fuerūt baptizati, non debēt iterum baptizari.

l ¶ Trinitate. ff. Actu. e. dist. sanctū. ꝛ ca. ij. f. c si nō sanctificatur. cōtra. ff. e. di. multi. ꝛ ca. si revera. ꝛ ca. in synodo. contra. Sz hic expone trinitat⁷ explicite. ff. e. distin. agunt homines. ff. eo. di. positōs. ff. Et ꝛre pos. Baptizat baptizāt q̄m zat q̄ noie xp̄i q̄ in noie trinitatis? Tu dic q̄n q̄ in noie trinitatis audiri nō intelligitur nisi nomen trinitatis psonarū esset. natura tie vnitas: ꝛ in nomine xp̄i intelligit vncus, vngens, et a quo vngitur. Di[1] cit ergo Aug. ꝛ dō. ff. ff. fol. cessum fuisse aptis baptizare in nomine xp̄i, propter nomē xp̄i ampliandum. hoc est adrogatū q̄ Jria hic signata. ff. e. in synodo, ꝛ ca. si nō scitificat. hoc nō credo: cum hoc ea.

Nicolai posterius sit. Dico ergo q̄ nō dz q̄s baptizarin noie xp̄i: si th baptizat, valet baptism⁹. ꝛ hoc innuit q̄ illa litera: q: nō illoꝛ, sz q̄ baptizant ꝛc. [1] Idem mali.

SInter bonos. ¶ Caius. Quesitū fuit vtrū baptismus per malū dat⁹ sit maius, vel non eque bonus Arch.

vt datus per bonū. Et nō dēt Aug. q̄ non ideo melior est q̄ p bonū vel malū datur: qz nō baptizantis, sed dei est.

BAptismus. ¶ Casus. Dicit hic q̄ solus deus retinet potestatē baptizandi: per ministeriū vero baptizat sacerdos bonus vel malus: et licet homo baptizet exterius, interius tamen nullam potestatē exercet: quia deus est qui baptizat interius. quod probatur auctoritate apostoli dicentis. Neq; qui plantat tē. et ad hoc etiam inducunt verba Joannis baptiste que sunt in euāgelio Joannis, scz: Vidi spiritū descēdentem de celo sicut columbā: et mansit super eū, et ego nesciebā eum. Que verba exponit August. et dicit q̄ nesciebat eū. id est nesciebat q̄ potestatē baptizandi sibi retinēbat, sed tm ministeriū baptizādi tradidit bonis et malis.

a ¶ Potestatem. cū dixit, Vidi spiritum descendentem de celo sicut columbā, et mansit super eum, et ego nesciebā. et hoc exponit Augu. et Joan. nesciebat eū. i. nesciebat q̄ sibi potestatem illam retinuisset dño, sed tā tum ministeriū baptizādi tradidit dominus.

b ¶ Nō exhonerat. ℣. di. xxxij. ℣. verū. ℣. j. qō. j. neq; in homine.

c ¶ Columba. id est ecclia. xxiij. q. j. loquitur.

d ¶ Ubi. xxvj. qō ne. vij. alligant.

e ¶ Neq; vt. ℣. di stin. xix. secūdum.

f ¶ Qui plantat. Predicando, ad fidē conuertendo.

g ¶ Qui incrementum. i. infusionem gratie, et remissionem peccatorum. j. q. j. si fuerit.

h ¶ Item ego. Respondet tacite obiectioni. q. d. licz malus minister conficiat vel baptizet, nihilominus tamē debent esse boni.

i ¶ Qui baptizat. Interius, absoluendo a peccatis. nā illius est baptismus. non baptizantis. ℣. ea quadam.

k ¶ Ebriosum. Dum tamen intelligat quid agit. Consuetudinem hic notat hoc nomen, nō actum. extra. e. mā: (iores. ver. illud vero.

l QUm baptizat. ¶ Aut tolerant. ℣. xxiij. q. vij. c. j. Siqui. ¶ Casus. Quidā ab hereticis in forma ecclesie baptizati volebant ad ecclesiā redire querebatur vtrū essent baptizādi. Et respondetur q̄ non, sed debent integre instrui in fide, et ecclesie per manus impositionem reconciliari. Si vero sunt parvuli vel tales qui instrui nō possint, debent chrismari, et patrini debēt respōdere pro eis, et cōfessionem facere. Cōcati, id est vneri, vel communioni redditi.

m ¶ Trinitat. ℣. j. q. j. neq; in nole.

n ¶ Cōfessione. i. invocatione.

o ¶ Et si consentiūt. hoc de adultis.

p ¶ Per manus. impositionem. confirmatoriam: que etiam in hoc casu reconciliatoria est. ℣. di. ab antiqua. et j. q. j. ℣. ecce.

p ¶ Per manus. Sed nunqd de furioso iudicat fm illum statum mētis quē habebat cū in furorē incidit. Nā si voluntatem habuit baptizādo, et incurrit furorē: valebit ei baptismus in furore collatus als non. extra eo. maiores. ℣. vlt. Secus in puero: quia puer nō habuit voluntatem vnā: et tñ salvabit baptizatus. ℣. e. queris.

q ¶ Cōmunicati. id est perunci.

r ¶ Eucharistie. hoc de adultis: q̄ Corpus parvulis nō datur dñi nō corpus Christi: vt. ℣. eo. in ecclesia. nisi forte vbi cōsuetudo datur. est q̄ infunditur per ora eorum sanguis Christi: non corpus fm quosdam.

QUātis. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ licet vnum sit baptisma hereticorum baptizantiū in forma ecclesie et catholicorum: in quibus ecclesiam baptizantur, gratiam dei non cōsequitur: et ideo si ad fidē reuertūtur, reconciliari debent, et non rebaptizari.

f ¶ Ad salutem. Hoc dicitur de illis qui scienter ad

† Al's hi qui.

† Baptismus an possit cōferri furioso

† Corpus parvulis non datur

† Al's

† In nemine ministrū: fm ministeriū et ido, etc.

† Simministri iusti si volūt.

† Ide ℣ etiā le. et no. ℣. j. q. j. dicit. ibi videas. Arelā.

hereticis baptizantur, & eoꝝ errores imitãtur: sed in necessitate mortis melius esse a talibus baptismum accipere, ꝙm sine perceptione talis sacramẽti decedere: ¶ qt si euaserint manus impositionem et cetera que sequuntur, in catholica ecclesia recipiunt: vt j.e. sanctum est. in fine. paruulis hoc non nocet. j. qõ. iij. placuit.

¶, Ut xxxij. d. .S. vez cap. ad hoc,

a ¶ Trinitatis. i. patris & filij et spiritus sancti, ꝙ. eo. propue.

SJre vera. ¶ Cauendum erãt ab hereticis baptizati. que rebatur vtrũ reba ptizari deberent? ¶ Et respondet: illi dicunt se baptizatos ẽm in noie dñi, debent iterum baptizari. si vero in noie trinitatis explicite scz in nomine ptis et filij et spũs sancti: sufficit si recon cilientur: qt forma euange. ica iterari non debet.

b ¶ Cõtenk. hic creditur eis pro se: quia nulli fit preiudicium.

2 Qõ dic vt le. & no. j. e. pla cuit. de infantibus,

SOlet etiam. ¶ Hec est. iij pars distinc. scõm Joan. de fan.

¶ Casus. Tres q̃stiones monet Augst. in hoc ca. Prima est an aliquis sit baptizatus qui baptizatur ab aliquo nõ baptizato. Scõa est an fictus accedens ad baptismum suscipiat baptismũ. Tertia est: an ille baptismũ suscipiat q̃ mimice et ioculariter baptizat. has questiones per ordinẽ premittit Augstinus: et postea soluit primã et secundam, dicẽs in vtro q̃ casu baptisma esse collatum: licet sine charitate non possit ad salutem ꝓdesse: quod probat aut̃ horitate apostoli. Quẽstionem vero tertiam

iiij. ps.

insoluram dimittit, dicens ad eius solutionem diminum

ideo eos ecclesia non rebaptizat, qt in nomie trinitatis [a] baptizati sunt: et ipsa est profecto forma sacramenti. ideo cũ reuersi fuerint, accipiunt virtutem spiritus sancti. quã qui foris ecclesiam baptizantur, nondum habent.

Item Pelagius papa Gaudentio episcopo.

¶ Baptizatur qui tm̃ in noie domini baptizati probantur.

SJre vera hi de hereticis qui in locis tue dilectioni vicinis cõmorari dicuntur, solũmõ se in noie dñi baptizatos fuisse fortitan cõfitẽtur [b], sine cuiuslꝫ dubitationis ambiguo eos ad catholicã fidem venientes, in scte trinitatis nomine baptizabis. Si vo apud dilectionẽ tuã & eoꝝ qui cõuerti volunt, manifesta confessione claruerit q̃ in noie trinitatis fuerint baptizati; sola reconciliationis impensa gra catholice sociare fidei matura bis: vt tali dispẽsatione seruata, nihil aliter ꝙ quod euãgelica iubet aut hortas temeritatis cuiuslꝫ spiritu videatur effectum.

Item Augustinus de vnico baptismo libro. viij.

¶ An approbet baptisma qđ a non baptizato prestatur.

SOlet etiã queri vtrum approbãdum sit baptisma qđ ab eo [c] qui non accepit accipiẽ, si forte hoc aliqua curiositate dicit qũo dandum sit: & vtrum nihil interfit [d] quo animo accipiat ille cui dat: an cum simulatione, an sine simulatione: si cum simulatione, vtrum fallens sicut in ecclesia, velin ea que putatur ecclesia: an iocans [e]; sicut in mimo. verũtamen si quis me forte in eo cõsilio cõstituerũ vbi talium rerum questio versaretur, nõ precedentibus [g] meritis quorum sententiam sequi mallem vigere vt dicerẽ qđ ipse sentire: si eo modo affectus essem quo erã dum ea dictarem, nequaq̃ [h] dubitarem hr̃e baptismũ eos qui vbicũq̃ et a quocũq̃ illud verbis euangelicis consecratũ sine sui simulatione [i], & cum aliqua fide acceptisent: q̃q̃ ad salutem spiritualem eis non ꝓdesse: scz si charitate caruissent qua catholice inserũtur ecclesie. si em̃ habeam fidẽ [k] vt montes [l] trãsferã, charitatẽ aũt nõ habeam: nihil sum: sicut iam [m] preteritis maiorum statutis non dubites illos etiam habere baptisma qui q̃q̃ fallaciter [n] id acciant, in ecclesia tamen accipiunt, vel vbi putatur esse ecclesia in q̃ societate id accipiũtur, de quibus dictũ est [o]: Ex nobis exierunt. Ubi [p] autem neq̃ societas vlla esse credere tur: sed totum ludicre & mimice & ioculariter ageret, vtrum approbãdus esset baptismus qui sic daretur: diuinum iudiciũ per alicuius reuelationis oraculũ concordi oratione gemitibus implorandũ [q] esse censemus: ita sane, vt post me dicturos sententias si quid tam exploratum & cognitum afferrent, humiliter explorarem.

Item in libro secundo.

¶ Non reuerat baptisma qđ in fide sancte trinitatis ab hereticis prestatur.

ctione. de iudeis. Ad hoc dico q̃ si baptizans intendit baptizare, qualemcũq̃ intentionem baptizatus ha-

a ¶ Fidem. Sed quomodo possum habere talẽ fidem & non charitatem: cuz qui habet vñ virtutem, habeat et omnes, de pen. dist. v. ca. vlti: ꝙ ꝓ possem quidem m. si miraculose, ẽm q̃ mali etiã miraculose ꝓphetzant, ſ. Cor. j. q. j. prophetauit. Unde caute dixit, si em̃ habeã &c.

b ¶ Mõtes trãsferam. Intellige mõtes dupliciter. Uel ad literam, sicut de beato Benedicto. Uel montes id est demões a patientibus.

c ¶ Sicut iam. Solue secundam questionem.

d ¶ Fallaciter. ẍxij. q. ij. nec artificio. ẍ. j. q. j. sicut sicri. ẍ. dist. xxvij. qđ interrogasti.

e ¶ Dicum est. a Joanne.

f ¶ Ubi autem. Tertiã insolutam dimittit.

g ¶ Implorãdũ. Hec questio aliũ videtur determinata: vt. j. q. j. ẍ. cc. Bapte. nam etiam in nutus quis bapzaz: vt. xlv. distin. ca. Inter sit quo ad sacramentum: vt. j. eo. sicut.

h ¶ Falleꝫ. cum dolo.

i ¶ An iocans. Tertia questio.

k ¶ Non precedentibus meritis quorum. Solue primam questionem.

l ¶ Simulanter. maxime.

m ¶ Fidem. Sed quomodo possum habere talẽ fidem & non charitatem: cuz qui habet vñ virtutem, habeat et omnes, de pen. dist. v. ca. vlti: ꝙ ꝓ possem quidem m. si miraculose, ẽm q̃ mali etiã miraculose ꝓphetzant, ſ. Cor. j. q. j. prophetauit. Unde caute dixit, si em̃ habeã &c.

n ¶ Mõtes trãsferam. Intellige mõtes dupliciter. Uel ad literam, sicut de beato Benedicto. Uel montes id est demões a patientibus.

o ¶ Sicut iam. Solue secundam questionem.

p ¶ Fallaciter. ẍxij. q. ij. nec artificio. ẍ. j. q. j. sicut sicri. ẍ. dist. xxvij. qđ interrogasti.

q ¶ Dicum est. a Joanne.

r ¶ Ubi autem. Tertiã insolutam dimittit.

s ¶ Implorãdũ. Hec questio aliũ videtur determinata: vt. j. q. j. ẍ. cc. Bapte. nam etiam in nutus quis bapzaz: vt. xlv. distin. ca. Inter sit quo ad sacramentum: vt. j. eo. sicut.

beat,recipit sacramentum:sed si non intendit baptizare licet verba proferat,nō est baptizatus, † quia verba debent seruire intentioni: vt.xxij.q.v.humane.arg.ad hoc ij.eo.retulerunt. Nam qui ioco vel iudendo dicunt talia verba spondeo: Spondeo,non obligant sibi alios: vt.ff. de ac.t obli.obligatiōū.in fi.et dic vt dicto-H.ecce.

† hoc probat Augu.q di cit q̄ interrō re ad tionū.in fi.et vt sacramētū, t fine intentione faciēti nihil fit in sacramento. Archi.

OStenditur illos impie a facere qui baptizare conant extra orbis b vnitatē c:t nos recte facere qui dei sacramenta improbare,nec in ipso schisma te audemus:in quo em̄ nobiscum sentūt,etiā nobiscū sunt: in eo autē a nobis recesserunt, in quo a nobis dissentiūt. Itē sacramentum d baptismi est qđ habet ille qui baptizatur,et sacramentū dandi baptismū est qđ habet q̄ ordinat:sicut enim baptizat e si ab vnitate recesserit,sacramētum baptismi non amittit:sic t ordinat e si ab vnitate recesserit,sacramētū dandi baptismi non amittit: nulli enim sacramento iniuria f est facieda:si discedit f a malis,vtrūq̄ discedit:si permanet in malis,vtrūq̄ permanet: sicut ergo acceptatur baptismus quē non potuit amittere q̄ ab vnitate discesserat,sic acceptand g est baptismus quē dedit ille q̄ sacramentum dandi cum discederet,nō amiserat. Item si ad baptismum fictus accedit,dimissa sunt ei peccata,an non sunt ei dimissa: Eligant quod volunt : quodcunq̄ elegerint,sufficit nobis. Si dimissa dixerint:quomodo spiritꝰ g discipline effugiet fictū si in isto remissionem operatus est peccatorum: Si dixerint non esse dimissa:quero si post fictionem suam corde conuerso t vero dolore fateatur,an denuo baptizand h iudicaretur:quod si dementissimum † est dicere, fateātur vero baptismo christi baptizari posse hoiem,t tamē cor eius b in malitia vel sacrilegio i perseuerās,peccatoꝝ absolutionem nō sinere fieri,atq̄ intelligant in communicationibus k ab ecclesia separatis posse homines baptizari,vbi christi baptismus eadē sacramenti celebratione datur t sumit:q tamen tunc prosit ad remissionē peccatoꝝ:cū quis reconciliat vnitati sacrilegio l dissensionis eruit,quo et peccata tenebantur,t dimitti nō sinebātur.

a ¶ Impie. Nam iniuria fit sacramento. ex de aposta. ex literarum.

b ¶ Orbis.id est ecclesie que diffusa est per totum orbem. †

c ¶ Unitatem.id est illos qui baptizati sunt ab hereticis in vnitate ecclesie,id est in forma ecclie,que est. Ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritussancti.s.e. propie.

d ¶ Item sacramētum.i.potestas t ordo.s.j.q.j.quod quidam.t ca.sicut christus.

e ¶ Iniuria. Iniuria videtur fieri sacramento si secundo baptizaretur vel ordinaretur:quia videtur fieri quasi iam non fuisset baptizatus vel ordinatus: vt.j.quest. j.sacramenta.tamen penitentia bene iteratur,licet sit sacramentum.de pen.distinc.iij.huius.§.q autem per penitentiam. Similiter vnctio in quibusdam ecclesijs.s.de pen.dist.iij.§.huius.

f ¶ Discedit.quasi dicat,si alteruter istorum sacramētorum malos carere dicis,dicas carere t reliquis.

g ¶ Spiritus discipline.i. spiritus disciplinans et instruens.

h ¶ Nec eius.i.e. quōmodo contra.

i ¶ Sacrilegio.i.e. dist.nullus autē. t ca.hunc valere.

k ¶ In cōmunicationibus.i. in conuentibus.

l ¶ Sacrilegio.i. sacrilegij differēte.

¶ Penitētia t sacramētū sit bene iteratur.

¶ Nephādissimum.

¶ Valet ad salutē baptisma,t si nō ea fide paruuli offerunt.

ONon illud te moueat q̄ quidam non ea fide ad baptismum percipiēdum paruulos offerunt, vt gratia spirituali ad vitam regenerentur eternā:sed hoc eos putant remedio temporalē retinere vel recipere sanitatem m:non enim propterea illi non regenerant, quia non ab istis hac intentione n offeruntur.

¶ On illud.

¶ hec est.vj. pars dist.fin Joā. de fan.

¶ Casus. Quidā dicebant q̄ paruuli non erant baptizandi. Si offerebātur ea intentione vt sanitatē corporis reciperent,et non vt consequerētur gratiam dei. Et certe dicit Augu. q̄ non ideo min paruuli sunt baptizandi,nec nocet eis si ea intētione offerātur:nō em̄ propterea non regenerantur, sed regenerantur.

m ¶ Sanitatem. ex de apo.ca.q.

n ¶ Intētione.error em̄ talis nocet paruulis.s.eo. sat ostendim . intelliguntur enim offerri ab ipsa ecclesia: vt.s.e.queris a me.

vij.qs.

Re iteratio nō fit de eodē baptismo.

BAptismo vicē aliqñ implere passione,de latrone.

¶ Baptismi vicē. hec est.vij. pars dist.in q̄ probat triplicē esse baptismū. t hoc probat p.iiij.ca.Jo.de fan.

¶ Casus. Probat Aug.in hoc ca. q̄ huius ad baptismū duo sint necessaria,scz sacramentū baptismi t fides christi:si vnum deficit ex necessitate,reliquū sufficere potest: qđ apparet in latrone,cui dñs peccatū dimisit in cruce. Et per illum probat Cypianus q̄ passio cum fide,in casu valet:qđ probatur authoritate apostoli: sicut t econuerso in paralo qui non potest credere corde,nec confiteri ore,sufficit sacramentum:si vero alterum predictorum alicuius voluntate deest:propter contemptum suū reatus eum inuoluit. B.

o ¶ Baptismi. Casus. Quidam per illam authorita-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tem. Nisi quis fuerit renatus ꝛc. dicebant q̄ semper baptismus aque esset necessarius: quorum opinionē repro bat Augu. exemplo latronis cui dictum est. Hodie mecū eris in paradiso.

Passio supplet de defectū baptismi.

a ¶ Cyprianus. Etiam in testimonium inducens. dicit ergo baptismi defectum suppliere passionē, vt in illo latrone: vel fidē conuersi vbi necessitas baptismum excludit: sicut in puero sufficit aque baptismus solꝰ, quia etatis necessitas fidez excludit: ita similiter adulto sola fides sufficit, cū necessitas excludit aq̄ baptismum.

Luce xxiij. f.

b ¶ Baptismo. baptismus cōsistit in tribus, in aqua, in passione, et in cordis contritione.

c ¶ Sed etiam fidē. f. eo. cathecumenum. cōtra. Sz hic de fide informata charitate ibi de informi. j. q. j. vide.

Rom. xv.

d ¶ Crucifixꝰ est. ꝛ. de pe. dist. j. importuna. cōtra. Sz dicit ibi martyr. i. confitens. Martyr enim interpretatur confitens. ad hoc. l. dist. et purgabit. si tamē passus est p̄ christo.

Martyr dr Xrēs.

e ¶ Credidit. ꝛ. ō pe. di. vij. nullus.

¶ Nō hūg. q̄ ritis sēp̄ baptizasse legunt, sz hec opinio cōtrigit p rūdā q̄ seipsos

a ¶ Qui nascit. Tamen si mater est libera in tempore conceptionis, z partus est liber. ff. de sta. ho. l. vlt.

b ¶ Non debere. ℣. xxiij. q. iij. si habes.

Sanctum est. ¶ Talis. Queritur an in forma ecclesie possit laicus baptizare? Et respondet Augu. q̄ pōt. Et ad hoc pro bandū inducit tale exemplū. Nam in quadā nauī naufragij periculo posita volebat quidā baptizari. non erat ibi xp̄ian⁹ nisi penitens vnus. penitens eum baptizauit: et a baptizato reconciliationē accepit. hoc si aliqs non credit: quia in authoritate non inuenitur: certuz est q̄ hoc ꝓtingere potest: nec possit aliquis tale f⁹ cū reprobare: sed dicēt dei consilio factum esse. Traditoris et tradendi: sed melior litera est traditionis.

c ¶ Per seipsum. Non merito conferentis.

d ¶ Authoritas. l. ꝓueniens ex authoritate dñi q̄ tradidit formā baptizandi aplis, et per eos alijs etiam laicis. Sed contra. ℣. e. distin. cōstat. ℣. j. q. j. qō quidā. Sed hec authoritas dicitur ꝓmissio vel lectia: de ꝓmissione ecclesie in articulo necessitatis possūt baptizare laici xp̄iani: vt dicit. ℣. e. cōstat. in baptismo infidelitatis tolerātia. ℣. e. romanus, in baptismo sacerdotis authoritas, vel melius mysteriuz. ℣. e. quomodo. Sed F. et B. non probāt istam notulam, immo laicum hereticum in necessitate a deo habere potestatem baptizādi, vt dicūt: nec ecclia facere posset quin ipsi etiā sine necessitate baptizarēt: z tñ peccarēt. xxxij. di. ℣. verū.

e ¶ Et sacramenti. i. baptismi.

f ¶ Aliquis. Ut q̄ nec baptismū nec formam nouerat. Nā primo erat ibi recurrendū ad xp̄ianū: et ita non erat qui ita competenter posset dare sicut ille qui acceperat: et hoc est quod sequitur, acceperat.

g ¶ Acceperat. scz sacramentum baptismi.

h ¶ ꝓniam. ℣. e. di. sine pnia. ℣. Sed forsan penitēs iste ꝑ aliquo graui pctō cōpunctus baptisma petierat: quo suscepto iterum in idē pctm relapsus est, vñ postea publice meruit ſuppo ni pnie. xxvj. q. vj. ca. fina.

Addito. Et ꝓ hūc intellectuz dz fieri punctus in hoc ꝓbo penitentiam.

i ¶ Reconciliaret. ℣. de pe. di. j. quem poniter. ℣. di. xxj. in ferior. ℣. Sed quo ad hoc ſupior erat iste post baptismū q̄ ille non indigebat reconciliatione ille sic. Assignat et aliud ℣. xxiij. qō. j. ℣. sed istō. Nā ibi dr q̄ a laico non dz reconciliationē accipere. ℣ dic q̄ istō succumbit. †

k ¶ Quinon piū. id est q̄ nō credunt animum eoꝝ fuisse ita pium.

l ¶ Quisq̄. Non pōt q̄sq̄ dicere relinquendū illū esse et nō baptizādum q̄ morte imminēte petit baptizari.

m ¶ A penitente. q̄sq̄ nō credit ꝓinde quē i. aliquez baptizādū ee: opz vt credat ꝛc.

n ¶ Non credat. Ar. q̄ fama nō inducit ꝓbationem: nec partes ꝓbationis: nec exēplū: sed lex ꝛc. C. de sentē. z iter. om. iudi. l. nemo. ar. qō ꝙ asserit, per ius scriptū ꝓbare dz. ℣. xxiij. q. ij. legatur.

Catechumenū. ¶ Talis. Catechumen⁹ non saluat nisi martyrium vel fides ſuꝑpleat i eo baptismi

Baptismus an possit dari p laicos.

Clemdos non tenet ꝑ parvu cuno.

qui nasci baptizari z sanctificari cū homine credēdū est: dicturus es z ipsa in illo baptizari z sctificari que in intestinis et vesica per digestionē corporis digerunt: dicturus es baptizari et scrificari hoiem in matris vtero constitutū, si ad hoc sacm accipiēdum necessitas cogat grauidā: z ideo baptizari iam qui nascitur[a] non debere[b]. postremo dicturus es baptizari febres et sanctificari quando baptizantur egroti.

Item ad Fortunatum.

Valet baptisma etsi per lat cos ministretur.

Sanctū est baptisma p seipsum[c] quod datū est in nōie patris z filij z spūssc ti: ita, vt in eodem sacramēto sit etiam authoritas[d] traditiōis p dñz nr̄m ad apl̄os: z p illos autē ad eꝑos z alios sacerdotes, etiam laicos chr̄istianos ab eadē origie z stirpe veniētes. nā cū illa hystoria narrat: oēs q̄ audiunt, ad lachr̄y mas mouenť: cū in nauī quadā null⁹ fidelis esset ꝓter vnū penitēte, naufragiū cepit imminere erat ibi quidā nō īmemor⁹ sue salutis z sacramēti[e] vehementissim⁹ flagitator: nec erat ibi aliquis[f] q̄ dare posset, nisi penitēs ille: acceperat[g] eñ: sed ꝓpctō de quo agebat pniam, amiserat scritatē: sed nō amiserat sacramētū. nā si hoc amittunt peccātes: cū recōciliātur post pniam[h], quare non iterū baptizanť? dedit ergo q̄ acceperat: z ne periculose finiret vita nō recōciliatus, petijt ab eoipso quem baptizauerat vt eū reconciliaret[i]: z factū est: z sic naufragiū euasert. Cognitū habes q̄ fecerūt: nemo extitit eoz q̄ nō piū[k] aim ita crederet, vt ꝓsilijs eoz i illo piculo dñm crederet affuisse. mot⁹ ei animꝰ religios⁹ z suppler ab hoie exegit sacrz: a dō ipetrauit scritatē. Qz si forte hoc q̄ narraui de his qui naufragio iminēte periclitabanť, nō vult aliquis credere (nō enim hoc diuinarū scripturarū authoritas, sed incerto authoꝛe fama cōmēdat) non repugnabo ſz interrogabo si tale aliqd cōtingat, quid futurū est? Nō pōt ei quisq̄[l] dicere relinquēdū esse illum q̄ morte iminente petit baptizari a penitēte[m], quisquis nō[n] credat cōtigisse: opz vt credat posse ꝓtingere.

Item ad eundem.

Quanuis recte vivat catechumenus: sine baptismo nō potest saluari.

Catechumenū q̄uis in bonis[o] opib⁹ defunctū vitā[p] habere nō credim⁹: excepto dūtaxat, nisi martyrij cōpleat sacrm. Baptizatur[q] ꝓfitetur fidē suā cōā sacerdote: et interrogat⁹ respōdet. Hoc idē martyr⁹ cōā ꝓsecutore facit, q̄ ꝓfitet fidē: et interrogatus respōdet. z ille post cōfessionē aspergitur aqua: hic vere aspergit sanguine, vel contingit igne. Ille manus impositione pontificis accipit spiritum sanctū: hic habitaculum

vicem. postea multa in hoc cap. enumerantur in quibus marty⁹ium adequatur baptismo.

o ¶ In bonis. patet hoc esse intelligendū de adulto. nā paruulus bona opera habere non potest.

p ¶ Vitā. ℣. eo. nō dubito. ꝓtra. Sz hoc de eo q̄ baptiza-

Dic melius q̄ hec necessitas excusat q̄ legez non ꝓz vt. ℣. e. di. j. sicut cū. Jo. 6. f.

Fama nō probat. Ar. ℣. iij. q. iij sepe fit, vbi de hoc.

† de ho xj. q. iij. nolite ti mere. in ℣. fi. Archi,

Jtē si non querit: vel est in pctō aliquo ille qui adultus est.

s.e. baptismi. sed ibi soluit.

De quibus. ¶ Hec est. viij. ps dist. fm Jo. de san.

¶ Casus. Quidā dubitabant vtrum baptizati ab hereticis essent rebaptizandi? Et videt eis Leo q̄ non: dūmodo in forma ecclesie fuerunt baptizati: sed debent ecclie p manūs iposītionē reconciliari.

a ¶ Sz cuius. 3. j. q. j. si qs per ignorantiam contra.

b ¶ Quolibet modo. Etiā cū barbarissimus et sologecismus. i. e. rethoricus.

c ¶ Impositionē. reconciliatio sic fit: imponet ei manus ab episcopo, z dicetur: Accipe spīritū sanctū. sicut in actibus apl̄oꝝ factus est.

Reconciliatio sue manus impositio quatr fit.

viij. ps

spūs sancti efficitur, dum non est ipse qui loquit, sz spūs sanctus q̄ in celo loquit. Ille communicat eucharistie in cōmemoratiōne mortis dñi: hic ipse cōmouit Christo. ille confitet se mūdi actibus renūciare: hic ipsis renūciat z vite. Illi pctā remittunt, isti extinguūtur.

Item Leo papa.

¶ No reiteret baptisma, cuius formā cōstat integre collatā.

Hij de quibus scripsisti: q̄ se baptizatos sciūt, sed cuius[a] fidei fuerit qui eos baptizauerūt, se nescire, pfitent. quolibet modo[b] formā baptismatis acceperūt, rebaptizandi non sunt: sed per impositionem[c] manus virtute spīritus sancti quam ab hereticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi sunt.

Item Aug. super Joānem.

¶ Et p bonos z p malos ministros eque baptizat chr̄s.

Aliud est[d] baptizare p ministerium[e] aliud baptizare p potestatē[f]. Item.

Ergo baptizabant[g] discipuli eius: et ibi adhuc erat Judas inter discipulos eius. Si quos aūt baptizauit Judas nō sūt iterū baptizati: et quos baptizauit Joānes sunt iterum baptizati. plane iterū: sed non iterato baptismo. quos enim baptizauit Joannes, baptizauit[h] Joannes[i]. quos baptizauit Judas, Christus[k] baptizauit. Item. Per hanc em̄ potestatem[l] quā Christus solus tenuit sibi, et in neminem ministros transfudit, q̄uis p ministros baptizare dignat[y] sit: per hanc inquā stat vnitas ecclesie, que significat in columba: de qua dictum est. Una est colūba mea: vna est matri sue electa. Si em̄ (vt iam dixi fratres mei) trāsferretur a domino potestas ad ministros: tot baptismata essent quot ministri essent: z iam vnitas baptismi non staret. Attendite fratres anteq̄m[m] veniret dominus noster Jesus Christus ad baptismum, descendit columba

Reconciliatio fit per manus impositionem.

ix. ps.

baptizati a Juda non sunt iterū baptizati, sicut a Joanne baptizati, nisi quia Joannes non baptizabat in forma quam dederat Jesus discipulis qs faciebat Judas. Un de colligitur necessario q̄ baptismus ante passionē fuit sm̄ v. institutus, cum Judas post passionē neminē baptizauit: trā sed plenā efficaciā passiō habuit vsq̄ ad nr̄m passionem, t q̄ Je instituit ante passionē nr̄m. formam baptizādi dederat discipulis. Sed supra ca. sz propue in morte. aperte dicit q̄ post resurrectionē dedit formā illam. Ad hoc dicendū q̄ ante passionem et post dedit formam baptizandi, sz ante nō ita gñalem, sed vt baptizarēt ētium iudeos. vnde dictum est eis. In viam gentium ne abieritis. vij. q. j. deinde post generalem, forte vt baptizarēt omnes gentes. Si queras in qua forma verbo- rū baptizabat Jo. vel. Joannes? dicendū: in hac sz: in nole venire. i. ad predicationē, ad passionez ad mortē, ad iudiciū: z in tali forma baptizauit chr̄s.

Cāt. 6

h ¶ Baptizauit. Id est simpliciter lauit.

i ¶ Joānes. Baptismus ille Joannis fuit quasi precursorius et preparatorius veri baptismi, vt eo quasi quodam preludio baptizari assueferēt. ideoq̄ non erat remissionis operatiuus: vt. j. ea. distinc. nō regenerabant. Sed nūqd rebaptizauit Christus qs baptizauit Joannes? an non erat ille baptismus a deo cum omne qō est bonū, a deo est: z deū habet auctorem. j. q. vij. cū pio. Qz aūt baptism[y] Joānis don[y] fuerit, nullus dubitat: sz nō dicit Christ: q̄ nō est facūm redēptionis nostre, nec deus per illum baptismū remissionē peccatoꝝ operar[y] est: Uel q̄ nō fuit collatus in forma Christi, sed Joannis: vnde et Joannis dicitur.

Baptismus Joannis non dedit remissionem peccatorum.

k ¶ Christus baptizauit. Non solum Judas.

l ¶ Per hanc em̄ ptātem. i. dignitatē, quam tunc nulli dedit. s. vt fieret remissio in baptismo collato in nomine mysterij, sicut fit in baptismo collato in nomine patris z filij z spīritus sancti: et diceretur baptismus illius, et ab eo denominarentur baptizati.

Cāt. 1. q. 1. Ego

m ¶ Anteq̄. Supra eo. per aquam. cōtra. Sed credendū est colūbe speciem sine spū in qua anteq̄ Christus ascenderet, descēdisse, q̄n hic dr. post. qz aūt Christus descēdit, spūsctus sup eum purādus est in eum veniēs in illa columba apparuisse: quod ibi dicit. hoc sic se habere po tes scire si quod hic subditur, diligenter attendis: scilz reti-

cognouit ⁊c. Columba autē illa prima (vt dicitur) redijt in pumordialem siue prelacentem materiam.

Addito. De hoc no. ē. distur. iij. ca. vlt.

a ¶ In aquam. Id est super aquam.

b ¶ Tu. Scilicet Joann.

c ¶ Et manentē.

Nam aliter māsit sup eū, ⁊ aliter sup nos. de pe. dist. ij. querendū. ⁊ ca. potest discurrere.

Joan. j.c.

d ¶ Qui baptizat. id est peccata dimittit.

e ¶ Mūdi. ar. q. oēs apti baptizari sunt: vt de pe. dist. ij. si eēs circa prin. ⁊ j. eo. qñ ab hiero; solymis. Jo.

Joan. xv. a.

f ¶ Propter verbum. i. propter me ipsum q̄ sum verbum patris.

† Et loquar vobis: et manse in ipsum.

g ¶ Fuerit iust⁹. Sec⁹ de malo: vt ē. j. q. j. si fuerit.

h ¶ Nolūt. vt dī baptismus Petri, baptism⁹ Pauli. j. eo. cum tantum.

i ¶ Incrementū. id est virtutes apponēdo post petrum remissionem.

Q ¶ Cal⁹ Probat Augu. sacrm baptilmi extra ecclesiā haberi posse et dari: quia cū hereticī schismatici redeūt ad vnitatem eccle, non eis confert. Unde ptz q̄ recedendo ab ecclesia et manendo extra ecclesiaz, illō non amiserūt. si er go sacrm baptismi foris haberi potest cur non foris dari potest? inutiliē tamē habet et datur extra ecclesiā, nisi fiat recōciliatio. ⁊ tñ habetur et datur foris. Ad vltimū tangit quādam fallam opi. q̄ dicit q̄ si q̄s malus nō vult penitere, ⁊ in tali malitia baptizatur, tanta est vis baptismi q̄ in ipso pūcto baptismi oia peccata remittunt: sed statum post baptismū redeunt.

Loz. ij. b.

k ¶ Nullus. ē. j. q. j. ex catholicam. ¶ Casus Primo loquitur de apostatis. i. de hereticis. Secūdo de scismaticis. Est ergo casus. Apostate etiā extra ecclesiā habent baptismū: ⁊ extra ecclesiam illum cōferre possunt sed nō sanctitatē habent extra ecclesiam: nec eam conferre possunt, nisi forte ad punctum per vim sacramenti remissionem operatur baptismus.

l ¶ Q; si haberi. Arg. q̄ excōicatus possit contrahere matrimonium: cum liceat ei habere ⁊ vti cōtracto. extra de eo qui du. in matri. ca. significasti.

m ¶ Non potest. Arg. qō non recte fit, fieri dicitur: vt j. q. j. quod quidam. contra id quod dicitur non posse fieri quod de iure non fit: vt. xxij. q. ij. faciat.

n ¶ Incipit. j. ea. dist. tuncvalere. ē. ea. dist. ostendit.

o ¶ Si in pfidia. Hic tangit fallam opinionem quorūdam. j. ca. proxi.

p ¶ Excipit. Remissionē pcōz.

q ¶ Et foris. i. p ministros malos, et p quos dā excōicatos filios iudeorum. j. q. j. prophetauit.

Q ¶ Cal⁹ Quomodo. Cyprianus et quidaz alij ḋa apud hereticos non inuenie bant effectum baptismi, id est remissionem peccatorū: ideo dixerūt apud eos nō esse verum baptisma. Contra hos ostenditur hic q̄ in ecclesia p malos prestet dñs sacramentū, sed gratiā nō dat nisi per seipsum, ⁊ p merita bonorū. Et mali sine effectu in ecclesia recipiunt sacramenta: boni ꝯo cum gratia: et ita sacramēti effectus est a sacramēto distinguēdus: vt malus non prestet baptismum sine effectu suo siue in ecclesia, siue extra, bono vero quē baptizat malus, confertur gratia non obstāte dantis malitia: immo in necessitate potest bonus ab heretico baptisma recipere. Ad hoc enim vt baptismus sit sanctus, nihil interest a quo sit traditus: nec ita impeditur sanctitas baptismi, q̄ non possit dari apud hereticos: q̄ apud illos non possit haberi. ei vero qui ficte baptizat, peccata non remittūtur: vel in puncto remittuntur: ⁊ statim redeunt. Aug. vero eundem casum sic ponit. hoc ca. in. vj. distinguitur articulos. In primo ostendit Augustī. q̄ per malos ⁊ bonos cōmuniter ministrantur sacramenta: sed gratia vel remissio peccatoz non datur nisi per deum vel per bonos siue merito bonorū. In secundo ostendit q̄ boni et mali suscipiunt sacramēta cōiter: sed boni cum effectu, id est accipiunt rem sacramenti: qō non faciunt mali. In ter-

SS

Addito. De hoc no. ē. distur. iij. ca. vlt.

a ¶ In aquam. Id est super aquam.

b ¶ Tu. Scilicet Joann.

c ¶ Et manentē.

Nam aliter māsit sup eū, ⁊ aliter sup nos. de pe. dist. ij. querendū. ⁊ ca. potest discurrere.

Joan. j.c.

d ¶ Qui baptizat. id est peccata dimittit.

e ¶ Mūdi. ar. q. oēs apti baptizari sunt: vt de pe. dist. ij. si eēs circa prin. ⁊ j. eo. qñ ab hiero; solymus. Jo.

Joan. xv. a.

f ¶ Propter verbum. i. propter me ipsum q̄ sum verbum patris.

† Et loquar vobis: et manse in ipsum.

g ¶ Fuerit iust⁹. Sec⁹ de malo: vt ē. j. q. j. si fuerit.

h ¶ Nolūt. vt dī baptismus Petri, baptism⁹ Pauli. j. eo. cum tantum.

i ¶ Incrementū. id est virtutes apponēdo post petrum remissionem.

Q ¶ Cal⁹ Probat Augu. sacrm baptilmi extra ecclesiā haberi posse et dari: quia cū hereticī schismatici redeūt ad vnitatem eccle, non eis confert. Unde ptz q̄ recedendo ab ecclesia et manendo extra ecclesiaz, illō non amiserūt. si er go sacrm baptismi foris haberi potest cur non foris dari potest? inutiliē tamē habet et datur extra ecclesiā, nisi fiat recōciliatio. ⁊ tñ habetur et datur foris. Ad vltimū tangit quādam fallam opi. q̄ dicit q̄ si q̄s malus nō vult penitere, ⁊ in tali malitia baptizatur, tanta est vis baptismi q̄ in ipso pūcto baptismi oia peccata remittunt: sed statum post baptismū redeunt.

Loz. ij. b.

k ¶ Nullus. ē. j. q. j. ex catholicam. ¶ Casus Primo loquitur de apostatis. i. de hereticis. Secūdo de scismaticis. Est ergo casus. Apostate etiā extra ecclesiā habent baptismū: ⁊ extra ecclesiam illum cōferre possunt sed nō sanctitatē habent extra ecclesiam: nec eam conferre possunt, nisi forte ad punctum per vim sacramenti remissionem operatur baptismus.

l ¶ Q; si haberi. Arg. q̄ excōicatus possit contrahere matrimonium: cum liceat ei habere ⁊ vti cōtracto. extra de eo qui du. in matri. ca. significasti.

m ¶ Non potest. Arg. qō non recte fit, fieri dicitur: vt j. q. j. quod quidam. contra id quod dicitur non posse fieri quod de iure non fit: vt. xxij. q. ij. faciat.

n ¶ Incipit. j. ea. dist. tuncvalere. ē. ea. dist. ostendit.

o ¶ Si in pfidia. Hic tangit fallam opinionem quorūdam. j. ca. proxi.

p ¶ Excipit. Remissionē pcōz.

q ¶ Et foris. i. p ministros malos, et p quos dā excōicatos filios iudeorum. j. q. j. prophetauit.

Q ¶ Cal⁹ Quomodo. Cyprianus et quidaz alij ḋa apud hereticos non inuenie bant effectum baptismi, id est remissionem peccatorū: ideo dixerūt apud eos nō esse verum baptisma. Contra hos ostenditur hic q̄ in ecclesia p malos prestet dñs sacramentū, sed gratiā nō dat nisi per seipsum, ⁊ p merita bonorū. Et mali sine effectu in ecclesia recipiunt sacramenta: boni ꝯo cum gratia: et ita sacramēti effectus est a sacramēto distinguēdus: vt malus non prestet baptismum sine effectu suo siue in ecclesia, siue extra, bono vero quē baptizat malus, confertur gratia non obstāte dantis malitia: immo in necessitate potest bonus ab heretico baptisma recipere. Ad hoc enim vt baptismus sit sanctus, nihil interest a quo sit traditus: nec ita impeditur sanctitas baptismi, q̄ non possit dari apud hereticos: q̄ apud illos non possit haberi. ei vero qui ficte baptizat, peccata non remittūtur: vel in puncto remittuntur: ⁊ statim redeunt. Aug. vero eundem casum sic ponit. hoc ca. in. vj. distinguitur articulos. In primo ostendit Augustī. q̄ per malos ⁊ bonos cōmuniter ministrantur sacramenta: sed gratia vel remissio peccatoz non datur nisi per deum vel per bonos siue merito bonorū. In secundo ostendit q̄ boni et mali suscipiunt sacramēta cōiter: sed boni cum effectu, id est accipiunt rem sacramenti: qō non faciunt mali. In ter-

SS

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tio improbat sententiã Cypriani et quorũdam aliorum: qui dicebant sacramentũ baptismi non posse esse vel recipi extra ecclesiam: qz nõ distinguebant inter sacramentum z rem eius: qz et extra ecclesiam nõ est res illius sacramenti ideo dicebant qz nec ipsum sacrũ. In quarto ostendit qz malitia tradentis non impedit effectũ sacramenti indigne suscipientẽ. In quinto ostẽdit qz sacrm baptismi sicut foris p̃t haberi, ita et foris p̃t tradi. Nõ em̃ potest dici qz non p̃t tradi foris: quia tradẽs eo ipso deterior efficitur, q̃a extra fores. Tradit em̃ malus sicut et bon⁹: ergo peior sicut et malus. Nec potest dici qz hoc non possit dari foris, si cõmunicat ex ipso sacramẽto. si em̃ hoc eẽt eadẽ ratiõe nec foris haberi posset. In sexto tractat ꝺ ficus ponendo de eis falsam opinionem quorũdam.

Joan. xx. f.

¶ Quomõ exaudiuit. Hãc q̃stionẽ monet Augustin⁹ vt post soluat.

¶ Carus. Not. qꝺ Cyprianus fuit in ea opinione qꝺ verum baptisma nõ cõfertur apud hereticos: illud etiã sacrum diaboli appellauit. xxxij. dist. ℌ. verum. Cuius opinionẽ et errorem extirpat hic Augu. causam sui erroris assignans. In pma ergo parte dicit Augu. malos sacramenta in ecclesia cõferre, et extra ecclesiam: sz nõ remissionẽ peccatorũ. In secũda facit differentiam inter sacramentũ z effectũ sacramenti: qõ non facit Cyprianus: et ideo errauit. In tertia dicit qꝺ sicut boni conferunt in ecclesia sacramenti effectum: sic mali extra ecclesiam, dum tñ in necessitate, alias non: sed tñ sacrm conferunt. In quarta ponit quandam opinionem falsam. s. qꝺ peccata dimittũtur ei qui ficte accedit ad baptismum ad punctum hore, postea redeunt.

a ¶ Aut per eos. ℌ. de peni. dist. j. homicidiorum.

b ¶ Nemo. ℌ. dist. lxij. nulla ratio. ℌ. xxxiij. dist. pꝺrm. sup oleũ, vel sup eucharistiã, vel sup capita eoz quib⁹ manus imponitur? Que tamen omnia et fiunt z valent etiam per homicidas, aut p eos[a] qui fratres oderunt, etiam in ipsa vnitus eccl̃ia. Cum nemo[b] dare possit qõ nõ habet, qũo homicida dat spiritũ sanctum, z tam⁹ ipse etiã ipse baptizat? Deus ergo dat etiã in ipso baptismate spiritũ sanctũ. Qua propter sacramentum[c] gratie dat deus etiã p̃ malos ipsaz vero gratiam non nisi per seipsum, vel per sanctos[d] suos[e] et ideo remissionem peccatoruz vel p seipm̃ facit, vel per ipsi⁹ columbe membra: quibus ait: Si cui dimiseritis peccata, dimittẽtur ei: et si cui retinueritis, retenta erunt. Manus autem impositio si non adhiberetur ab heresi veniẽti, ꝯꝑ extra oẽm culpam[f] esse videretur, ꝓpter charitatis tamen copulationem (que est maximũ donuz spiritus sancti: sine quo[g] non valent ad salutem quecũq; alia sancta fuerint in hoie) manus[h] hereticis correctis impõunt. Indulũt autem hoies Christũ aliquãdo vsq; ad sacramenti perceptionem: aliquando vsq; ad vite sanctificationẽ i: atq; illud[k] primum et malis z bonis potest esse cõmune: hoc autem[l] proprium est bonorũ et piorum. ¶ Non ob aliud visum est quibusdam etiam egregijs viris z antistitib⁹ Christi (inter quos precipue beatus Cyprianus emi-nebat) non esse posse apud hereticos vel schismaticos baptismum Christi, nisi quia nõ distinguebat sacrm ab effectu[m] vel vsu sacramẽti: et quia eius sacramenti effectũ atq; vsum in liberatiõe a peccatis et cordis rectitudine apud hereticos non inueniebant: ipsum quoq; sacrm illic esse non putabant. Sed conuertentibus oculos ad iteritos palee multitudinem[n], cum etiã hi qui in ipsa vnitate fuerãt et remissionem peccatorum nec dare[o] posse, nec habere: qz non malignis, sed bonis filijs dictum est: Si cui dimiseritis peccata dimittũtur eis: et reliqua. habere tñ z dare z accipe baptismi sacramentum, sacris ecclesie catholice pastoribus eluxit et ouẽ que fouis errabat: z dominicũ characterẽ fouis accipiẽbat, venientem ad christiane vnitatis salutem, ab errore corrigi characterem: tamẽ dominicũ in ea cognosci potius q̃ improbari: quandoquidem ipsum characterẽ multi lupi z lupis infigũt, qui videtur esse intus: verũtñ ad illam ouem[p] que ex multis vna est, non ptinent. ¶ Cũ malus tradit baptismũ bono, id est in vnitatis vinculo veraci cõuersiõe mu-

Joan. xx. f.

Sacrm̃ qdiu ẽ ꝑ se nõ ꝓdest nisi suscipiẽtis malitia impediat: vt. ℌ. j. q. j. cum. ꝓdẽ q. vi. ca. vlt. Sed foue ℌ. p sacros dimittere pcta: qz q̃ predestinata sunt, sanctoz precib⁹ obtinẽtur: vt. xxij. q. uij. obtineri. Uel quia ipis predicatib⁹ aliqui cõpungũtur: et sic eis etiã ꝑ alios dimittũtur. et ℌ hoc de bonis antonomastice: vel p scrõs bonos. i. p id qꝺ boni vel sancti sunt: scz per charitatẽ z ceteras virtutes. Uel fol⁹ etiã⁹ christus dat remissionẽ peccatorũ ꝑ ministros auctoritate, bonis dat p ministrantis meritũ: malis per ministerium.

Joan. xx. f.

e ¶ Sanctos suos. Id est mediantibus precib⁹ sanctorum.

f ¶ Culpam. Et ille ꝺ est reuersus ad fidem.

g ¶ Sine quo. de peni. dist. ij. fugerat sanct⁹. et. ℌ. distin. vij. nullus excepter. ℌ. ca. distin. solet queri.

h ¶ Man⁹. j. q. j. qõ quidã. cõtra.

i ¶ Sãctificatio. Id est perceptio sacramenti.

k ¶ Atq; illud. Id est vite sanctificatio.

l ¶ Hoc autem. Id est vite sanctificatio.

m ¶ Ab effectu. Ipsius sacramenti.

n ¶ Palee multitudinem. i. ad multitudinem malorũ qui dicuntur palee: qz vacui, vel qz leuiter cadunt tempore tentationis: vel quia arsuri sunt igne inextinguibili, granis repositis in area celesti.

o ¶ Nec dare. De merito vite. nam per ministeriũ bene dat. ℌ. j. q. j. remissionem.

p ¶ Quem. Id est ecclesiam.

Ad de ma nem. i. remissionez na cẽ pcatõũ: sicut duo cranibus modis ꝺr mãria. ducari. ℌ. distin. ij. quid ẽ ecclãstũ.

Obliga tur. i. sol uit ꝺo eodem momento.

De hoc no. ff. ei. aliquã ꝺo ℌ. j.

a ¶ Tradentis. Baptismum.
b ¶ Non separat. Non separat malus a se, remouendo scz malitiam sui.
c ¶ Et cum illi. scz bono fideli.
d ¶ Diruuntur. ff.j.q.j. vt euidenter contra. ecclia sanctorū hic dicit remittere peccata conuersis: qz eius orationibus eis illa relaxantur: vel quoniam per charitatis vnitatem que solum in eccl'a habetur, fit remissio peccatorū: vt j.ea. distin. ecclesie charitas. Joan.
e ¶ Ab eis. i. eccle sia: que dicitur dimittere peccata.
f ¶ Siue. Consimile dicit lex. C. de prescript. x. vel. xx. an. l. viti. ff. quid est prodest in ipsa prouincia esse possessionem, cum ius vēdicationis incorporale est.
g ¶ Separ⁹. ff.j. q.j. euidenter.
h ¶ Urgēte. xj. q. iij. quod predecessor. argu. ff. xxiij. q. iij. ecce. et capi. recedite.
i ¶ Baptismi. ff. ea. distin. si inter bonos. ff.j. qōne. j. si fuerit.
k ¶ Nam redire. ff. xxiij. q. iij. si illic contra. ff. de pe. distinct. iij. ca. j. ij. iij. v. et. vj.
l ¶ Nō impedit. Sed non dicit hoc ita sentiendo, sed eoū opiniones referendo.
m ¶ Hesterno die. Id est peccatū hesterna die commissum.
n ¶ Ipsa hora. sicut fm leges eodē tempore quis absoluitur, et statim obligatur. si enim animo nouādi mulier intercedit, libertabitur debitor. et

¶ Adde q nō est contra. Remittio peccatoū per dd habet.

Obligatur et solui eodem momento.

¶ De in eodem momēto hoc no. obligatur: quia ipse. e. l. soluere competit re aliquā: sed solutio. ff. ad vell. do. ff.j. debitor. ff. vlt.

¶ Redeuntibus omnibus. Nota de penite. distinc. iij. ff. verum. quia quidam dicunt qz redeunt sicut flores in vere. ꝛc.

¶ Tunc valere. Hec est. x. pars distin. in qua probatur per. xj. ca. qz non valet baptismus aque cum datur ficto: nisi ficto vel interdum tas recedat a corde de percipiēdo. Jo. de lan.

p ¶ Tunc valere. Hec est vera sententia.

q ¶ Incipit. Qz tunc incipit esse in eo: et efficaciam in eo habere: ꝛ vbi tā habitio retrotrahitur. Et est argumē. cōtra. ff. de his qui nota. infa. fur. ff. qui iussu.

r ¶ Ad salutem. Id est res per baptismum significata tunc incipit habere remissionem peccatorum, ꝛ non propter baptismū sed propter cordis cōtritionem: id est per charitatem vel humiliratem mentis, quam habz dū habet cordis contritionem. Additio Ad hoc nota. ff.j. qōne. i. si fuerint. in glo. j.

s ¶ Baptismus. Scilicet interior: scilicet peccatorum ablutio.

t ¶ Cum illa fictio. Supra ea. distinc. ostenditur. et ca. nullus.

¶ Os in vobis. Dicitur hic qz in Donatistis ad fidem redeūtibus nō reiteratur baptism⁹, nec alia sacramenta que conferunt et accipiunt in forma ecclesie: sed reconciliantur vt fiāt de vnitate ecclesie, de qua non erant cum sacramētum exterius haberent, non ad salutem, sed ad condemnationem.

v ¶ In multis. i. in oīb⁹ sacramētis.

Gala. iij. d. Sap. j. a.

Quia tūc incipit ꝛc. vt in gl. se. ꝛ ita totā 2ti nuā potanit hu. cui⁹ fuit glo. Mat. xviij. c.

Tunc valere. Vnde est. x. pars distin. in qua probatur per. xj. ca. qz non valet baptismus aque cum datur ficto: nisi ficto vel interdum tas recedat a corde de percipiēdo. Jo. de lan.

p ¶ Tunc valere. Hec est vera sententia.

q ¶ Incipit. Qz tunc incipit esse in eo: et efficaciam in eo habere: ꝛ vbi tā habitio retrotrahitur. Et est argumē. cōtra. ff. de his qui nota. infa. fur. ff. qui iussu.

r ¶ Ad salutem. Id est res per baptismum significata tunc incipit habere remissionem peccatorum, ꝛ non propter baptismū sed propter cordis cōtritionem: id est per charitatem vel humiliratem mentis, quam habz dū habet cordis contritionem. Additio Ad hoc nota. ff.j. qōne. i. si fuerint. in glo. j.

s ¶ Baptismus. Scilicet interior: scilicet peccatorum ablutio.

t ¶ Cum illa fictio. Supra ea. distinc. ostenditur. et ca. nullus.

¶ Os in vobis. Dicitur hic qz in Donatistis ad fidem redeūtibus nō reiteratur baptism⁹, nec alia sacramenta que conferunt et accipiunt in forma ecclesie: sed reconciliantur vt fiāt de vnitate ecclesie, de qua non erant cum sacramētum exterius haberent, non ad salutem, sed ad condemnationem.

v ¶ In multis. i. in oīb⁹ sacramētis.

Gala. iij. d. Sap. j. a.

Quia tūc incipit ꝛc. vt in gl. se. ꝛ ita totā 2ti nuā potanit hu. cui⁹ fuit glo. Mat. xviij. c.

Quando profit baptismus a quo ficte illum accepit.

Tunc valere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio vera confessione recesserit, q̄ corde in malitia vel sacrilegio perseueranti, peccatorum ablutione non sinebat fieri.

Idem ad Donatistas.

Non reiterant sacramenta que extra ecclesiā cōferunt.

Quib⁹ vobis mutam⁹ in quib⁹ nobiscū estis? (in multis enim nobiscū estis, nam et de talibus dicitur cum est q̄ in multis erant mecum)

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sed nō in charitate, sine qua nihil sunt omnia. Ī. ea. quomodo. z ca. soler.

Hereti-ci ī uer sunt in symbolo nobis cum.

† er no. h q ponit pars p toto: vt. xiij. q. v. penāle. sicut ecō uerso. lxxvj. di. ſ. nō autem.

a ¶ In symbolo. Cōtradicit qđ ī. sequit: qz in ipsa catholica ecclesia non sunt nobiscū, sed dicq ideo dicuntur esse in symbolo, qz sunt in maiori parte. † Nam si in toto symbolo essent: ergo essent nobiscū i ecclesia: cuz hoc sit de symbolo, credere in catholicā ecclesiam: sicut z alibi dicit quis nō tenere fidē cū non teneat ecclesie vnitatem. xxiij. q. j. adūocauit.

b ¶ In ceteris. argu. Ī. xxiij. qōe. j. schisma, iz illud q ad effectum.

c ¶ In corpore sunt viuētes. z ideo nō est desperandū de eis. de pe. di. vij. ca. j.

d ¶ Foris. Videt q extra ecclesiam heretici cōficiant, z sic reprobat ꝙdā rūdam opinio qui dicūt, extra vnitatem ecclesie corp⁹ Christi confici non posse: vt. j. q. j. dñs declarauit. z ea. nō nocet.

‡ Ad idē. xxiij. q. iij. qđ facit. z Ī. ē. ostēditur. in pn. ſ. Zi eo qđ le. z no. Ī. e. dist. ij. qđ ſt. ibi dixi. Archi.

e ¶ Sed rem. scilicet vnitatem ecclesie, z sic. Joan.

A Bantiqua.

¶ Caſus. Heretici in fouma ecclesie baptizati ad fidē redeūtes, aut chrismate cōfirmātur, aut recōciliatoria manus eis imponitur, vel de fide interrogantur. Nam arrianos occidentalis ecclesia reconciliat, orientalis chrismat, monothelitas vero de fide interrogat: z tunc baptisma qđ apud hereticos receperunt eis, proficit ad salutem.

f ¶ Dicitur⁹. Hec recōciliationum disparitas fiebat, aut propter hereticorum disparitatē, aut ecclesiarū variam consuetudinem.

g ¶ Aut unctione. ſ. q. ſ. hi qui baptismū.

h ¶ Sola. pfessione. qz tm interrogank ſi recte credāt, man⁹ eis erat imposita: iz ſi deficeret, supplebat. ſ. q. ſ. Hec. De errore istoz habes. xvj. dist. habeo.

Error monothelitarum.

i ¶ Monothelitas. Qui dicunt vnam tantum voluntatem esse in Christo. ſ. humanitatis, non diuinitatis: vt xvj. dist. habeo.

k ¶ Fidei. Diuersitas suscipiendi hereticos non ideo est qz inter se ecclesia occidentalis et ecclesia orientalis differentiant contrariasi sed qz diuerso modo errabant, diuerso mundo recipiebantur. Arriani qui erant in occe chrismabantur, ideo orientes redeuntes chrismabat: qui ab ecclesia erant in occidente, chrismabantur: z ideo vt ostenderet eos de vnitate ecclesie, per man⁹ impositionē eos recipiebat ecclia orientalis. vnde est arg. qz diuerse erāt. Arriani⁹ secte, vnde Ī. e. dist. ij. c. ecclesias. vbi dicit q ecclesia ab eis consecrata reconsecrē, ab arrianis data baptismus non iterē: vt. Ī. j. q. j. Arrianos. Et arg. Ī. e. de Arrianis. Jo.

E Ccleſia. Casus. De paradiso exeunt flumina, sed nō felicitas paradisi intus est, nō extra: eodē modo sacramenta ad hereticos pueniūt, sed salutem non cōferūt que est tātū in ecclesia, nec ducitur bona vita, nisi in ecclesia. hūc tamē illum casum sic ponit cōparans ecclesiam paradiso, et baptismū fluminibus paradisi: baptismus in ecclesia celebrat⁹ gratiam cōfert: sed si extra ecclesiam celebrē, baptismus verus cōfertur, sed cum extra ecclesiā gra nō sequ, sicut nec fe licitas paradisi sed q fluuntur flumia illa ex exeūt de paradiso. Sequēs. c. pz. z vbi dic est sicut supple nō. Nobis. Ī. j. q. f. sicut.

† Vide de baptis vlam.

l ¶ Que in paradiso. que interpretat⁹ ost⁹. Et agit ibi quia de illo vbi fuit Adā de terrestri: quādoq; paradisus dicitur empyreum celum.

o ¶ Extra ecclesiā. xxiij. q. j. alien⁹. z ca. quia.

Cum nīn. ¶ Caſus. Probat in hoc ca. q ecclia baptizat baptismū christi est, z nō baptizārie: nec aliquis Japlos dixit suū esse baptismū: iz quedā alia dixerūt esse sua. vt etiā q iz mali inequalit operent cū bonis, ab eis quantū tamē equaliter baptizant. Sequēs ca. patet.

¶ Quarto. ¶ Caſus. Probat hic Aug. dupliciter rationē multū baptismū christi esse, nō ministri cōferētis. Prima ratio, nē potest quia eodem modo valet; baptismus collat⁹ per malū sicut rum.

† Ecclesia paradiso ꝓparata indicat nobis posse quidē baptismū eis hoies etiā foris accipere: iz salutē beatitudinis extra eam neminē vel percipere vel tenere: non em in Mesopotamia vel egypto, q̄ illa flumina peruenerūt, est felicitas vite que in paradiso commemorat: sic ergo baptismus ecclesie potest esse extra ecclesiam: munus autē beate vite nō nisi intra ecclesiā inuenit.

I dē de vnico baptismo. lib. iij.

¶ Baptism⁹ z sacrilegiū hereticoz nō sunt sacramēta.

Dunc autē nō sicut heresis hereticorū est, sicut error ipsoz est, sicut etiā sacrilegium dissentionis eoz est: sic etiā baptisma qđ christi est, nō debet dici ipsorum.

I tem lib. v. ¶ De eodē.

Cum tātū valeat baptismus q hominē cōrēptibile quātū per apostolū dat⁹:

m ¶ Sed salutē. Ī. j. q. j. extra ecclesiam.

n ¶ Que in paradiso. que interpretat⁹ ost⁹. Et agit ibi quia de illo vbi fuit Adā de terrestri: quādoq; paradisus dicitur empyreum celum. †

o ¶ Extra ecclesiā. xxiij. q. j. alien⁹. z ca. quia.

Cum nīn. ¶ Caſus. Probat in hoc ca. q ecclia baptizat baptismū christi est, z nō baptizārie: nec aliquis Japlos dixit suū esse baptismū: iz quedā alia dixerūt esse sua. vt etiā q iz mali inequalit operent cū bonis, ab eis quantū tamē equaliter baptizant. Sequēs ca. patet.

¶ Quarto. ¶ Caſus. Probat hic Aug. dupliciter rationē multū baptismū christi esse, nō ministri cōferētis. Prima ratio, nē potest quia eodem modo valet; baptismus collat⁹ per malū sicut rum.

per bonū. Sed a: qz iz apli dixerint euāgeliū meum: gloriam meam: non tamen dixerūt baptismū meum.

a ¶ Esse cognoscit. Nam omnia nostra facimus ꝛc. C. de vete. iur. enuncle. l. j. §. sed neqz.

b ¶ Baptismum. Inuenit tamen baptismus Joannis, q̄ in forma sua baptizauit.

c ¶ Statia. q̄ tamē omnibus datur equaliter in baptismo, ſz ex modo cōuersationis nostre minuit vel augeat ꝛ vt. J. eo. nec quēq̄. Sed hic non loquitur de illa gra baptismi que datur sine pſonarū acceptione, dūmodo fictus nō accedat.

d ¶ Doctior est. Nā non oēs ꝛc. C. de vete. iur. enu. l. j. §. si quis.

Satis ostendimus.

e ¶ Vel accipientis errorē. Dū tamē in forma ecclie hoc faciat vel etiā si corrupte loquatur, nō est rebaptizandus. qō tamen aliter olim institutuz fuit, ne ad hoc prani homines assuescant. §. e. dist. non illud. J. ea. dist. ca. si non.

f ¶ De spū sancto. Dum tñ intendat baptizare: vt §. e. solet q̄q̄z. licet em Arriani errent circa pſonas concedentes ꝛc. credentes filium non esse equalem patri: vt xxiij. q. ij. ca. quidam. versi. Arriani. tamen Arriani baptizant. J. eo. de Arrianis.

Et vnitas.

¶ Caſus. Dicit hic q̄ mali percipiūt sacra eccliе et in eccla sunt bonis admixti: sicut in humano corpore sunt humores mali qui quandoq̄ exeunt de corpore.

g ¶ Que late pt̄z. Sed ecclesie vnitas que est in fide et charitate, nō ita late pt̄z: sed hec amplectit solos bonos. §. e. dist. ij. qz passus. Sed ſm vnitatem sacramētorum etiam malos altos cōplectitur: vt. §. eo. quomodo. versi. induant. ꝛ extra hanc multi relinquentur.

h ¶ Mixtas. s. malos mixtos bonis. Sūt enim mali mixti inter bonos, sicut palee inter grana: et dicuntur palee, quia cadunt leuiter vento tētationis. de peniten. dist. v. ca. j. ꝛ xxiij. q. viij. ca. j.

i ¶ Exeunt. Sic et mali homines de ecclesia. sed boni non exeunt saltem finaliter ꝛ eternaliter: vt de peni. dis. ij. §. hoc itaq̄. ca. quecunq̄. ꝛ ca. firmū. ꝛ ca. nullus. Jo.

Item de vnico bap. lib. vj.

¶ Non transit ad aquā baptismi malitia benedicentis.

Quis est aq̄ pphana et adultera super quā nome dei inuocat, etiā si a pphanis ꝛ adulteris inuocet: qz nec ipsa creatura k adultera est, nec ipsum nomen adulteriū est.

Item Beda, homil. xvj.

¶ Non est rebaptizādus qui ab hereticis baptizatur.

Sive hereticus sive schismaticus, sive facinorosus q̄scz in pfessione sctē trinitatis baptizet, non valet ille qui baptizat est a bonis catholicis rebaptizari: ne cōfessio vel invocatio tanti nominis videatur annullari.

Item Greg. ij. Bonifa. epo.

¶ Baptizati a paganis, in nomine baptizent Christiano.

Quos a paganis baptizatos esse asseruisti, sic habetur: vt denuo baptizes in noie trinitatis mandamus. Item Celestinus pa.

¶ Sine exorcismis ꝛ insufflationibus nullus baptizetur.

Sive paruuli, sive iuuenes ad regenerationis veniunt sacramentum: nō fontem vite putus adeant, q̄ exorcismis et insufflationibus clericoꝝ spiritus immundus abeis abijciat p. Item Raba. de institutione clericoꝝ.

¶ Officium baptizandi catechumeni preueniant.

Quos a paganis baptizatos ꝛ

¶ Si iratus. scilz in forma ecclesie non fuerunt baptizati. Jo.

Sive paruuli.

¶ Nec est. xj. pars di. in qua. p. batur p. xix. cap. q̄ catechizmuo debet pcedere baptisma Jo. de fan.

o ¶ Sive paruuli. De precedenti solennitate baptismi subiungit. s. de exorcismo ꝛ catechismo.

p ¶ Abijciat. i. pijciat. i. pjciendus designetur. Et sic nō est. J. i. nec quēq̄. ꝛ si non, pōt advitā aliqd: qt ppe hoc nō sunt minus indigni, qi mors adhuc in eis remanet: pdest tñ vt minus possit eis inimicus nocere: vt. J. e. dehinc. §. Que effectū hz exorcismus: nunqd ejicit spm immundū? Immo donec baptizet, est mēbrū diaboli: qz non est mediū: vt. xxiij. q. j. qm. Sed dic abijcit. i. signi-

k ¶ Quis est aq̄. Creatura. Pollutā tamen dici pōt quātum in eis est. xlix. distinc. ca. vbi. Joan.

Sive hereticus.

¶ Cas. Qui cūq̄ malus baptizet in forma ecclie aliquē, nullus catholicus ꝛ euz rebaptizare: cum videatur q̄ invocatio tāti nominis nullā vim habeat. Sequens cap. ptz: qs itelligit de pīs qui non sunt baptizati in forma ecclesie.

l ¶ Baptizet. §. j. q. j. hi qui. ꝛ ca. dedit. §. xix. di. scdm. §. e. A. a quodā. §. j. q. j. si qs per ignorantiā. §. §. e. dist. hi de qb⁹. §. Sol. ibi i forma: hic nō. Et reiterat quantum ad factum.

m ¶ Nois. Cur aūt nō ꝛ noim, vt in noiᵇ pīs ꝛ filij ꝛ spūsancti, in personis trinitas designetur.

Baptizm⁹ fit i noie: et non in noibus pīs ꝛc. xj. ps.

Et vnitas. Dicit hic q̄ mali percipiūt sacra eccliе et in eccla sunt bonis admixti: sicut in humano corpore sunt humores mali qui quandoq̄ exeunt de corpore.

Mali sunt bonis mixti.

Corrective ponit. nā pter baptismū nullā salutē puero ꝛ. e. nulla. Exorcismi effectus.

cat abigēdū, vel abijcīdū, vel saltem cōpellit eū ne iam tū noccat quantū nocere potuit prius: vt .S. eo. ca. ij.

ANte baptismū. ¶ Casus. Probatur in hoc. c. q̄ pri mo dz baptizandus instrui in fide antēq̄ baptizet Q̄d probat exemplo xpi, qui prius oculos ceci nati sputo superlinuit: et postea eum ad aquas Siloe misit. Omnia aūt q̄ sequūtur, patēt vlq; ibi: postea signat. z p te vtique bis: q; nō opz vt te aduiuē, cū non est necesse, et q̄d dicit in hoc ca. post q̄s se alterius. s. xpi: prioris scz diaboli. Q̄s vt in illo ca. postea signatur in corde, id est pectore.

Siloe ē a fons: et iterp̄z tatur, fons lu minis.

¶ Siloe. Fons est, et iterp̄etatur missus est: q; chr̄s i quo baptizamur missus est. xxiij. distin. qui eps. Jo. b

b Ante v̄gin. .S. p. q. j. placuit.

c ¶ Dies. in mediana hebdomada cum cantatur litentes. .S. dis. lxiij. principali.

d ¶ Exorcismi. i. adiuratiōe. exorcizare. i. adiurare.

e ¶ Spūale. r. sufficit q̄ sensum retineāt. ff. de leg. l. scire leges. j. quest. j. Marchion.

f ¶ Cōpetentibus. i. intellectuz discretionis habentib⁹ vel capiētib⁹. Cōpetētes quidē appellant qui libero arbitrio volentes piam ab ecclesia accipiūt: vt sint digni accedere ad catechismuz: deinde ad baptismi sacramentum: vt. xxv. dist. audire.

Cōpetētes q dr.

¶ Atechismi. ¶ Catechism⁹ grece, latine dicit institutio: vnde catechizare, id est instruere. Archi.

g ¶ Vniuscuiusq; ecclie, hoc i multis locis fit: sed in primo z vltimo scrutinio oēs conuenire debent ad ecclesiam baptismalem.

ANte baptismum, catechizādi dz hoiem puenire officiū: vt fidei primū catechumen⁹ accipiat rudimentū. Itē ipse chr̄s prius ceci nati oculos luto ex sputo facto superliniuit: et sic ad aquas Siloe[a] misit: q; prius dz baptizādus fide incarnatiōis xpi instrui, et sic ad baptismū tā credulus admitti: vt sciat cuius gr̄e in eo est particeps, et cui iam debitor fiat deinceps.

I tē ex conci. Bracharēsi. ij.

¶ Quo tpe catechumeni ad exorcizandū sunt deferendi.

ANte viginti[b] dies[c] baptismi ad purgationē exorcismi[b] catechumeni currant. in quibus. xx. dieb⁹ omnino symbolū q̄d est Credo in deum patrem omnipotētem, spiritualiter[c] doceantur.

I tem ex cōcilio Agathensi.

¶ Quo tpe cōpetentib⁹ symbolum est predicandum.

SYmbolum etiaz placuit ab oibus ecclesijs vna die. i. ante octo dies dñice resurrectionis publice in ecclia competentibus[f] predicari.

I tem Nicolaus papa.

¶ In vnaquaq; eccla baptizandi catechizari possunt.

CAtechismi baptizādorū a sacerdotib⁹ vnius cuiuslib⁹[g] ecclesie possunt fieri: sicut in hac sancta Zo. eccla (cui deo authore ministerium exhibem⁹ nri famulat⁹) solenniter fieri cōprobant. I tē ex cōci. Laodicēsi. De eodem.

BAptizandos opz fidei symbolū discere, z quita feria vltime septimane vel eō vel pbro redderē[h]. I tē ex cōci. Martini pa. De eodem.

¶ In liceat ante duas septimanas pasche sed ante tres ad baptismum suscipere aliquem. opz autē in his diebus qui baptizandi sunt vt symbolum discant: et in. v. feria nouissime septimane eō vel presbytero reddant.

I tem ex cōci. Carthagi. iij.

¶ Antequ baptizentur quilibet sunt examinandi.

BAptizādi nomen suū[k] dent: z diu[l] sub abstinētia vini z carnū, ac manus impositionis crebra examinatione[m] baptismum percipiant.

I tem Raba. de instit. cleri.

¶ Baptizandi quare exorcizantur et exsufflantur.

QOstq̄ se baptizand⁹ p confessionē vere fidei in alterius cōmēdauerit dñiū: et per abrenūciationē[n] a prioris possessous se alienauerit[o] seruitio, exsufflat ab eo potestas seua: vt p piū sacerdotis ministeriū spūs sctō cedat fugiens malignus spūs. I tē Aug. de symbolo. lib. j. De eodem.

SIcut nostis fres charissimi, paruuli exsufflantur et exorcizant: vt pellat ab eis diaboli p̄as inimica, que decepit[p] hoiem, vt possideret hoies. non ergo creatura[q] in infantib⁹ exorcizat aut exsufflatur: sed ille sub quo sunt qui sub peccato nascuntur.

I tem Raba. de instit. cleri.

¶ Quare signetur baptizandus in corde et fronte.

QUea signat baptizā dus signaculo sctē crucis tā in corde q̄z in fronte, vt ab eo tpe apostata diabol⁹ in vase suo pristino sue iterēptionis[r] cognoscens signaculū, iā sibi deiceps illud sciat esse alienum[s]. I tem in eodem libro.

¶ Quare super eum orationes dicantur.

Ergo nō intribus. ff. de arbit. Plures diem. §. si plures. seruus.

k ¶ Baptizandi nomen sūm in scriptis. ho die non tenet hoc, dūmō Et q̄s ō abstinentia, cōsiliū est: n ita. Lector nō est. 2tra. j. eo. §. pleriq; ne penitentia.

l ¶ Et diu. intra xx. dies. ē. ante.

m ¶ Examinatione. q; infidelis non recipiet̄ sine examinatiōe. j. e. iudei, z ca. ne q̄s absit.

n ¶ Ostq̄ &c. ¶ Per abrenunciationem. Supra distin. j. ecclesiasticarum.

o ¶ Se alienauerit. i. alienari inceperit: vt. .S. eo. sine paruuli.

p ¶ Icut nost⁹, ¶ Que decepit. Et ideo fuit restituendus. nā decepti⁹ &c. ff. ad velleianum. l. j.

q ¶ Creatura. Nec diabolus inquātū ē creatura ⁊z iquātū est vitiosus. xxiij. di. q̄ ēpo ordinandus est.

r ¶ Olea signaculum. i. p̄ exsufflationem interemptionis.

Dicit lin. ceris mat.

s ¶ Sue interemptionis. i. signaculum sctē crucis per q̄s est interēptus, vt dixit diabolus de quodam inde q̄ supra se fecerat signum crucis. Jo. Inueni vas vacuum, sed bene signatū.

t ¶ Alienū. i. alienandum. Sed ideo dicit alienum: q; in prox. &c. xxiij. q. j. paratus.

EXhinc, Typicum.i.figuratiuum.
¶ Careat.i.quod per salem significatur.
SAl celestis. ¶ Offerre mystice. Cessat em̃ vet⁹ observatio legis ifalis. ex̃ de cõsti. translato.
DEhinc. Mediana hebdomada tribus diebus fiunt exor cismi. Secunda ter tium tribus: vt ita non restet in vigilia paschę nisi sola im mersio. Fz hoc exor cismi variantur.
e ¶ Arte.i. dolo, sic exponk.xxij.qõ. v.quacunq;
DOstea tangũ tur. ¶ Cal⁹. Perfectis oĩb⁹ suptadictis tãgunt sacerdotes nares z aures baptizãdi cũ saliua dicendo ver ba illa q̃ dixit chris tus q̃n mutũ z surdum sanauit: scilz, Effeta: eum cũ spu to tãgens. Nares autẽ ideo tangunk ad denotandum q̃ baptizãdus percipere debz odorem dei. Aures autẽ vt intelligat manda ta dei. Sequẽs ca. pz. Propter gloriã muneris.i. propter gloriosum munus: scilicet corp⁹ z sanguinem dñi: et op̃e ris.i. propter glo riosum opus.i. prę dicationem.
f ¶ Typicã.i. figuratiuã sapientie dei, per digitũ dei intellige dona spiri tussancti. Est caro nostra luxum: pa ris sapientia spu tum. Creditur hu manum gen⁹ hoc medicamine sanũ,
g DOpt̃ glo riosum.i. glo riosum munus eu charistie, z glorio sum opus predica tionis. h. Pronaq; cum spectent ala ria cetera terram: Os homini sublĩ me dedit, celũq; vt Faciesdere Jussit: et ere ctos ad sydera tollere vultus. Et nil turpitudinis de bet infligi faciei. C. de penis. si quis in metallum. Argu. contra extra. de crimi. fal. ad audiẽtiam, Gloriosius ap pe et excellentissimum in humano corpore hominis os deprehenditur: per quod deus glorificatur et benedic tur et predicat. Jn signum ergo tanti muneris et operis dignitate non tangitur os cum saliua.
h ¶ Muneris. Jd est corporis dñi et sanguinis: qõ est munus excellentissimum.

DEhinc etiã dicunk sup eũ orationes, vt fiat catechuminus: tunc datur baptizando sal benedictum in os, vt per sal typicũ sapientie sale cõditus fetor ecareat iniquitat, ne a vermibus peccatorum vltra putrefiat, sed magis illesus seruetur ad maiorem gratiam percipiendam.
Item Beda super lib. Regum.
¶ Quare sale initiantur catechumini.
SAl celestis sapiẽte quo initiank cathecumini in cunctis operũ nostror̃ sacrificijs iubemur offerre.
Item Raba. de instit. cleri.
¶ Quare iterũ exorcizantur.
DEhinc iterũ exorcizan tur, vt diabol⁹ suam nequitiã cognoscens, iustũ sup se dei iudiciũ timens recedat ab hoie: nec contrẽdat eũ arte sua subuertere ne baptismũ consequak: sed magis honorem deo creatori suo exhibens, redda opus deo factori suo.
Item Grego. pa. in hom. xxix.
¶ Sacerdotes exorcizando demonia repellunt.
SAcerdotes cũ p exorcis mi gratiã manũ crecken bus imponunt, z habitare malignos spirit⁹ in eor̃ mente cõtradicunt: quid aliud faciunt, nisi q̃ demonia eijciunt?
Item Raba. de instit. cleri.
¶ Quare de saliua nares z aures tanguntur.
DOstea tangũtur ei nares z aures de saliua, et dicit ei verbum euangelicũ qõ Jesus dixit quando surdum et mutũ sanauit: tangens cum sputo linguã eius, z mittẽs digitos in auriculam eius, dixit: Effeta, qõ est adaperite. hoc em̃ sacramẽtũ hic agit, vt p̃ liuã typicã r z sacerdot̃ factũ, sapiẽtia z virt⁹ diuina salutem eiusdẽ catechumini operet, vt aperiank ei nares ad p̃cipiendũ odorẽ notitie dei, vt aperiãtur ei aures ad audiẽdũ mãdata dei, vt aperiank ei sens⁹ in intimo cordis ad respondẽdũ.
Item Amb. de sacramẽtis.
¶ Quare nares nõ ora baptizandoru episcop⁹ tãgit.
POpter gloriã muneris z operis nõ os tangit eps: fz nares, vt bonũ odorẽ accipiãt pietatis eterne.
Item Rabanus de institutione clericorum.
¶ Quare a sacerdote inungantur.
DEinde a sacerdote inũ guntur, vt sacrum baptisma cum fide accepta custodiat: vngit̃ tũc illius pectus oleo sanctificato cũ inuocatiõe sctẽ trinitatis: vt nulle reliquie latẽtis inimici in eo resideãt: sed in fide sctẽ trinitatis mẽs eius confortet. vngit̃ z inter scapulas de eodem oleo: vt vndiq; muniat: z ad bona opera faciẽda per dei gratiã roboretur.
Item consecratur fons: vt ad ipsum baptisma cathecumin⁹ accedat.
Item Amb. i lib. de sacramẽt.
¶ Quõ fontem baptismi trinitatis presentia consecrat.
VEnit sacerdos ad fontem, dicit precẽ: inuocationis: operat dei filius: descendit spũssanctus. Fz in baptismo cristi, ppter incredulos descẽdit in specie visibili: q̃ similiter in apłos descẽdit, ppter hoc in linguis igneis, nos autẽ nõ percipim⁹ eũ visibiliter, sed per fidem.
i ¶ Et operis.i. põdicationis ante eũs quibaptizetur, nec ad corpus domini tumẽdum nec ad predicationis officiũ gerendum est idoneus. Unde nec debet quis ante baptismum corpus Christi sumere: nec predicationis officiũ gerere, nec debet ei credi hoc vel illud. vnde in euãgelio Joannis: Jesus non credebat se illis. s. infidelibus.
k ¶ Non os tangit. Ad ostendendum q̃ non prius credendum est homi. ni q̃s odor fame sue precesserit. de cã vnctionis habet ex̃ de sacra vnc. cũ veniss̃et. Jo.
DEinde. ¶ Cal⁹. Peractis oĩbus suptadictis vngitur baptizandus in pectore oleo sanctificato cũ inuocatione p̃ris et filij z spũssancti: vt mens eius confortetur in fide. Ungitur eodem oleo inter scapulas, vt vndiq; muniatur, et ad bona opera faciẽda per dei gratiam roboretur.
l ¶ Deide. id est postq̃s est baptizatus. vnde finis capi. debuit esse principium. Jo.
VEnit sacer.
¶ Cal⁹. Primo dr in hoc. ca. qd facere debeat sacerdos cũ ad fontẽ baptismatis primo venit. Scdo dr q⁹ vbi homo baptizat̃ fm formã euangelicã, adest presentia trinitatis: operat̃ dei filius: descendit spũssanctus. Fz in baptismo cristi, ppter incredulos descẽdit in specie visibili: q̃ similiter in apłos descẽdit, ppter hoc in linguis igneis, nos autẽ nõ percipim⁹ eũ visibiliter, sed per fidem.

Baptismo carẽs nec q̃s corpus dñi sumat, nec p̃dicet.

a ¶ Primo.i.olim in baptismo Christi.
b ¶ Descendit.in specie columbe.
c ¶ Sed per fidem. Ut legitur de pe. dist.ij.querēdū.ꝛ ca. pennata animalia, Jo.

†Deh° Ē.c.ca. aliō. b, de fant. ¶ Caluꝰ.

Ꝯ non sanctificat. Hec est.xij. pars Di.Fm Joan. Quidā pbri quando aquam baptismatis benedicunt vtiosas preces per imperitiā pferunt. quare quesitū fuit ab Aug. vtrum ba leat benedictio non obstāte vitio locutionis, vel q̄ hereſim sapit? et certe ꝓbat Aug. q̄ valet nam si aliquis fuerit baptizat⁹ in forma ecclie in aqua vbi fuerunt dicte preces ille, tū non iterat baptismus, et hoc qz precantis affectus superat vitiosam locutionez: et hoc fit per verba euāgelica sine q̄ibus baptisma fieri xij.ps. nō potest. Nam si hereticꝰ forma ecclesie baptizat, qui charitat⁹ affectum non hz: licet preces offerat vitiosas, tamen vere baptizat. Idē etiā est i quolibet malo sacerdote q̄ cū forma baptismi pfert preces vitiosas ab hereticis vel ab aliis cōpositas. Quid ita.i. cur ita est? quasi cur nō iubetur? Dnō? quia plerūq; ꝛc. nā vtiq;, hec locutio suspensiua est vsq; ibi: nec tamen. Si.i. q̄uis.

Ꝯ non sanctificat[b] aqua cū aliqua errois verba p imperitiam precato: effundit: multi non solum mali sed boni etiā fratres in ipsa ecclesia nō sanctificant aquā: multorū em preces emendantur quotidie si doctioubus fuerint recitate, et multa in eis reperiuntur cōtra catholicā fidem[c]: nunquid si manifestetur aliquos baptizatos cū illo preces dicte fuissent super aquā, iubent denuo baptizari? q̄d ita? qz plerunq;

Verba errois per imperitiā plata non impediunt aque sanctificationem.

b ¶ Si non sanctificat. Pone casum per illa ca.J.e. dist. retulerunt. et. Ē.di. xxxviij. sedulo.
e ¶ Cōtra catholicā fidē.i. cōtra rectā verborū formā in eccīa catholica cōstitutam. Uel cū dicit, baptizo te in nomine trinitatis et diaboli. Addno. Hoc etiā fuit dictū Zau. Uel dic Ꝯ fidem.i. bonos mores, que sez sapiūt here sim. Ꝯ sacerdōs simplex imperitus sic nō intelligit, immo credit eas sanū ꝛ rectū intellectū cōtinere. Jo. de fan.
f ¶ Affectus.i. bonitas pois superat vitium locutionis q.d. non, sed potius verbum Christi.
g ¶ Nā vtiq;. Probat q̄ vitiū precū, ꝓpter affectū boBaptis- num nō emendat in baptismo: sed verbū xp̄i operat⁹ virmus nō tutem. nā hereticus bonū affectū nō hz: ꝛ Christ⁹ vitiū pre viciatur cum afferat, nō tñ mīn⁹ baptism⁹ suū effectū habebit: qt precum tñ valent illa certa verba euāgelū, vt quātūcūq; preces alie vitiose sint, formā tū a xp̄o instituā non possunt euacuare: immo potius q̄tū spectat ad baptismū, oēs euacuank ab illis euāgelicis ꝝbis. ꝛ hoc est: nā vtiq;.
h ¶ Si afferat. Si.i. q̄uis.
i ¶ Cyprian⁹. Cypriano em̄ ꝛ.lxxx. epīs visum est baptismū christi nō posse esse apud hereticos vel apud schismaticos: q̄ etiā baptisma hereticoꝝ lauacrum diaboli appellabant. Ē. e. dif. quomodo. ꝛ distin. xxxij. Ē. verum.
k ¶ Regulā. non esti debēt verba celestis dei restringi sub regulis donati. xxxviij. di. idignū, palea est. q.d. si virtus verborū excludit demonii, ita et precum vitium.
l ¶ Quidā. parēthesis est i. interpositio vsq; ibi: nec tamen. ver
m ¶ Euacuat. ar. q̄ vitia nō vitiant per inutilia. Ē. di. Ēstin. xxxvij. turbat. Ē. xxiij. q.iij. q̄d er. go. C. de do. sanct. mmo. Ē. j. q. i. nonne sodomite. ꝛ ca. dñs declarauit. Ē. dist. xxxvij. Ē. si quid veri. ar. tñ. Ē. ff. de aqua quotid. ꝛ esti. l. j. ff. de rē querit. Ē. distin. xxxiij. quotūdā. Ē. di. ix. si ad sacras. Ē. iij. q. ix. pura. m ¶ Euacuat. ex hoc cap. colligit q̄ nō vitiatur forma baptismi si q̄d in ea apponat supfluū: cui q̄s admittunt quidā: ꝛ vt si dicat, baptizo te in nōe patris ꝛ filij ꝛ spūsan ti ꝛ diaboli vel armorumq; cano: vel quicq̄d sequatur: baptizat⁹ est. arg. cōtra. ff. de verb. ob. q̄ extrinsec⁹. Idē est si quid ptermittat ante formā: vt si dicatur: arma virūq; cano: ꝛ ego baptizo te in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūs ritussancti. Siue aliq̄d interponatur: vt si dicatur, baptizo te, ꝛ deⁿ est, in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūsancti ꝛc. non est baptizatus: arg. ff. de testa. heredes palā. Ē. vl. vbi distinguitur an interponat⁹ act⁹ extraneus. et circa hoc est omne verbū extraneū a forma. q̄s nō cōcedo. qui enim dicit, baptizo te in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūsancti ꝛ fm hoc duo dicer et, quod est impossibile: eadē ratione deberes dicere cū dicit, non ego baptizo te in nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti, q̄ esset baptizat⁹, quia verba baptizandi protulit: quod patet falsum esse. Sed pone q̄ mutat ordinem baptizandi, an baptizabit, vel dicat: baptizo te in nomine patris et spiritussancti et filij? videtur q̄ sic. extra de rescrip. cauſam. arguit. C. de testa. preposteri, nec enim scripture obseruan-

dus est ordo.ff.de sol. nec enim contrariū tamē dicit: argu.C.de sen.z interlo.l.prolatā. Dico enim ordinē ꝙ hoc esse de forma. Si autem mota interponatur naturalis z compendiosa, vt de respirando vel tussiendo vel excreādo, non obest. alias contra.C.de testa.cum antiquitas.et de tempore hoc et actu qui interponi-
ij.ps tur, distingue per l.ff.de duobus reis cōstī. duos reos .S. vlti. et penul. et de verbo.obliga. continuꝰ. nam modicum interuallū nō impedit: quod tamen magis in intellectu ꝙ locutione ac.ff. de so. ratum. Et hoc etiam attendas circa formam eucharistie. Ponenim quod dicit forma panis, demū post aliquantulum spatium formā vini: nunquid transubstātiatur ibi panis vel vinum. Rñ. vt premisi. tamen questio non procederet sm eos q̄ dicunt esse duas formas: vt notaui. S. dis.ij.qz passus.

¶ Prima igitur. Hec est.xiij pars dist.sm Joānem de san.

¶ Casus. In hoc ca.ostendit Augu. se in superioribus tractasse de his q̄ fiunt pueris in catechismo et exorcismo. Sedo dicit, se nunc velle de his tractare que fiunt circa pueros in ipso baptismo et dicit q̄ in baptismo precedit interrogatio et responsio de symbolo. Inde sequitur immersio in nomie patris et filij et spūssancti: sicut docuit xp̄s. sed quia non inuenitur in symbolo, sed credo sanctam ecclesiam: Aug. credit esstipu- se repetendum ter, vt dicatur: credo in sanctam ecclesiā latio im- sicut ibi, credo in deum ꝛc. Ad vltimum subiungit q̄ in tercedit alio sensu dicitur, credo in deum: et in alio sensu dicitur, credo in ecclesiam catholicam.
in ba- ptismo
q̄ quā a ¶ Cautione. Hic ergo intercedit stipulatio, z obligan obligan tur puer ex promissione patrinoū, licet non intelligant: tur par quod speciale est in baptismo. illud autem est loco sti- uuli. pulationis, credis in deum? tenetur ergo obseruare fidem

Prima igit z secūda predicatione de his tātum locuti sumꝰ que vobis priusq̄ ad fontē sanctū veniret, iuxta catholice eccle institutā traditimꝰ: z q̄d significaret vnctio q̄ diuersis corporis nostri admhibita partibꝰ, diuersum intellectū designat (prout dīs donare dignatus est) interpretati sumꝰ, cū ostēderimus vos peroleū sanctificationis ad auditum plene fidei preparatos, et ad bonum christi odorem vocatos, ex toto corde ad abrenūciandum diabolo esse commonitos: nuncvero de interioribꝰ iam mysterijs locuturi sumus que in ipso fōte celebrata sunt: emissa enim certissima cautioneª q̄ vos abrenunciare omnibus pompis diaboli, omnibus operibꝰ eiꝰ, omni fornicationi diabolice spopondistis: descendistis in fontē sacrū, fontem redemptionis, fontē sanctificatum virtute dei celesti. In hoc ergo fonte anteq̄ vos toto corpore tingeremꝰ, interrogauimus. Credis in deū patrē oipotētē? Respōdistis: Credo. Rursus interrogauimꝰ. Credis et in Jesum christū filium eiꝰ q̄ natꝰ est de spū sctō ex Maria virgine? Respōdistis singuli: Credo. Itē interrogauimꝰ. Credis z in spiritū sctm? Rñdistis similiter: credo. Hoc autē fecimꝰ iuxta dñi nostri Jesu christi saluatoris imperiū: qui

¶ Alioꝝ fide z pfessione paruuli baptizantur.

Paruuli alio pfitente baptizantur, q̄ adhuc loquiᵇ vel credereᶜ nesciunt sicut etiā egri, muti ᵈ, z surdi, quorū viceᵉ aliꝰ pfiteᵗ, vt p eis respōdeant dum baptizant.

Itē ex cōci. Cartha. iiij.

¶ Alioꝝ testimonio egrotantes sunt baptizandi.

Egrotātes si p se respondere nō possunt, cū voluntas eoꝝ testimoniū suiʰ dixerit, baptizent: similr z de penitentibꝰ, agendum est.

Item Augustinus.

¶ Sacramētū fidei non ipsa fides paruulū facit fidelē.

de inu. stip. S. pupillus. differentiam tamen dixi inter infantem et furiosum. S. e. hi qui.

g ¶ Vice nā satis poterit est vt q̄ p alīū obligat, etiam liberet per alīū. e. queris. Item dicit lex q̄ p ignorante fide iubere possum. ff. de fideiuss. fideiubere. et ignoranti etiam actio acquiritur. ff. si cer. pe. si a furioso.

h Egrotantes ¶ Sui. scz amici.

i ¶ Dixerit. Vel dicā fecerit, vel per signa, vt dic sui. s. voluntatis.

puer factus adultus. xxxv. distinctio. de iudeis, et obligantur licet nichil intelligant. C. de fal. mo. l. j. immo si de ne inspexerimus, potius liberatur a diabolo ꝙ obligetur. nam ignorans per alium bene liberatur. Item ex eo q̄ dicit cautissima, est argu. q̄ simpler cautio, idonea cautio dicitur, tamē lex dicit q̄ cum dicitur idonea cautio, intelligendum est pignus vel fideiussor: vt. ff. de fideicom. liber. l. iiij. S. addici.

Cautio idonea que est.

Wat. xxviij.

b ¶ Ergo. Vocabulum semel positum potest accipi ꝓprie z improprie argu. distin. xxviij. pfessi terum.

c ¶ Quasi in deū. Credo deo: credas ꝙ deum: plus credo valere. Si credas in eū, ꝙ q̄ ei, vel eum.

Paruuli. Hec c. xiij, pars dist. in qua, probat per ca. q̄ solus baptismꝰ sufficit paruulis q̄ alias non possunt credere nisi per sacm fidei. Jo. de san.

xiij. pars. Pueri sepīnos possunt mētiri et verum dicere.

d ¶ Loqui. aliter si possunt loqui. vn de Aug. in epistola ad Renatum episcopum. Sepēmis eratis pueri z mentiri et verum dicere, confiteri z negare iam possunt: et ideo cū baptizātur iam symbolū reddant, et ipsi p se ad interrogationē respondeant.

e ¶ Vel credere, argu. q̄ hz puer fidē, sed nescit ea vti: vt ēk. eo. maiores, ver. a plerisq̄.

f ¶ Muti. vt etiā furiosi. pupillꝰ enī infans vel infantie ꝓximꝰ nō multū a furioso distat. insti.

Scz y aliū qui eiꝰ volū tatē ꝓ bauit xxvj. q. vj. q̄ recedūt. z c. se. de pe. di. j. multiplex. Archi.

QVid est aliud. ¶ Quare pro paruulo cū interrogatur, credis in deū: respondeant patrini, credo: cū paruulus fidei articulos nō intelligat. ⁊ respondet q̄ talis rīsio adīpleat vt sacramentoruum solennitas fidei per quod paruulus dicitur fidē habere, et credere: vnde fides vocat̄ licet fidei veritatem nō habeat in actu: sed in habitu.

Paruuli sine charitate vadunt in patriā.

a ¶ Ois fidē. id est sacramenti fidei, professionē, sed nō virtutem, sed si nō habet charitatē: quomodo ergo ibit, in patriam posit mortem? hoc eis datur a deo. Alij dicunt q̄ habēt eam in habitu. extra de bapt. et eius effec. c. j. sed et per alios dicunt credere .i.e. in ecclesia.

b ¶ Habere .I. dis. e. q̄rīs. ⁊. xv. ꝯdē .j. -H. vt itaq̄ .ē. di. ij. hoc est qđ dicim⁹.

c ¶ Etiā .i. ēt̄uis.

Vt .ē. e. soler.

Sō charitas sine q̄ nemo saluat̄.

d ¶ Sacramētū. Baptism⁹ dicit̄ sacramentū fidei: q̄ in fide christi conficratur: ⁊ in fide ecclesie conferur: vt q̄ in nōie trinitatis confertur quam offerentes ⁊ obtāi tenentur credere ⁊ confiteri. Uel quia signum est q̄ suscipiēs fidem habeat etiam si nō habeat aliquo impediēte.

Baptism⁹ est sacrm̄ fidei.

Qđ de istis offerēt⁹ dē vi dek esse de substātia .j. e. in baptismate in ifa rubea. Archi.

e ¶ Fidelē. Sūt q̄ dicunt ipsos fideles dici quia fidem habent habitu, nō vsu: id est non exercitio: et sic de aliis virtutibus. Istis ic illud intelligunt: fides illa que ⁊c. non facit fidelem vsu, id est exercitio .i.e. paruuli, et sic de aliis.

f ¶ Non rem ipsam. sicut virtutem.

QVm pro paruulis. ¶ Calixt. Alij respondent pro paruulis vt sacramentum celebretur: ⁊ valet pro eis talis responsio, q̄. p̄ se respōdere nō possunt: si autē possent, p̄ se respondere, talis responsio non valeret eis: qđ probatur authoritate euangelij.

g ¶ Respondere. Sic distinguit lex. ff. de admi. tuto. l. j. -H. vltimo.

QVid est aliō credere, ꝯ fidē habere⁵? ⁊ per hoc totū respondeā credere paruulus q̄ fidei nōdum habet effectū: respondeō habere fidē p̄ per fidei sacramētū, ⁊ puerū re se ad dīm. ppter puersionis sacramētū, q̄. et ipsa responsio ad celebritatē sacramēti pertinet. Nē paruulū etsi ⁶nōdū fides illa q̄ in credētiū volūtate cōsistit, tam tamē ipsi⁷ fidei sacramētū⁸ fidelē⁹ facit, sicut credere respondeā: ita etiā fideles vocāt, nō rem ipsam⁶ mēte abnuendo, sed ipsius rei sacramentū percipiendo.

Idem in lib. de baptismo.

¶ Alteri⁹ p̄fessio nō valet et q̄ per se respōdere potest.

QVm p̄ paruulis alij respondet vt impleat ergā eos celebratio sacramēti, valet vtiq̄ ad eoꝝ consecrationē, q̄: ipsi, p̄ se rīndere⁸ nō possūt: at si, p̄ eo q̄ rīndere potest, alius respondeat, nō itide⁹ valet. Ex qua regula illū euāgely dictū est, qđ omnes (cū legit) natura liter monet. Etatē habet, ipse p̄ se loquatur.

Item Aug. in homilia. iiij.

¶ Quare trina mersio in baptismate celebretur.

QVōdē⁴ vos credere p̄ mulistis, tertio capita vestra in sacro fonte demersim⁹: q̄ ordo baptismat̄ duplici⁹ mysterij significatione celebrat̄: recte em̄ tertio mersi estis q̄ accepistis baptismū in nōie sancte trinitatis: recte tertio mersi estis q̄ accepistis baptismū in nōie Jesu christi q̄ etiā die tertia resurrexit a mortuis: illa em̄ tertio repetita demersio typum dūice exprimit sepulture, per quā christo cōsepulti estis in baptismo, ⁊ cū christo surrexistis in fide, vt peccat̄ absolūti, in sanctitate virtutū christū viuatis imitando.

Item ex canonib⁹ apostolor⁹.

¶ De his qui semel non terno in baptismate mergunt.

SI ꝯs presbyter aut epūs nō trinā⁹ mersionē vni⁹ mysterij celebret, sz semel mergat in baptismate, qđ dari a q̄busdā iubeō in morte¹⁰ dīt) deponat. Hō enim dixit dīs noster: In morte mea baptizate, sed euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nōie patris ⁊ filij ⁊ spīritussancti.

Item Greg. Leonardo epō.

¶ De eodem.

DE trina mersione baptismat̄ nil responderi ver⁹ potest ꝯs qđ ipsi sensistis: q̄ in vna fide nil officit sancte ecclie consuetudo ° diuersa: nos autē q̄ tertio mergim⁹ tri duane sepulture sacramēta significam⁹: ⁊ duz tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduani temporis exprimitur. quod si quis forte etiā p̄ iumme trinitatis veneratione existimet fieri, negz hoc aliquid

¶ Itidē .i. tantū et hoc quo ad p̄esumptionem. ⁊ gu. q̄ tacturnitas non habetur p̄ cōsensu. ē. dist. lxxvj. ⁊ tanta. ē. dist. xxvij. diaconus. ē. dist. in. iiij. si seruus. Sed

Sed plumet in vale

Contra. ē. ij. q. vj. biduum.

Oltēs. ¶ Calixt. In hoc cap. duplex ratio assignat quare homo ter in remissionē mergitur in baptis: nē pueri mo. Una est q̄ da- rū. Jn ptizatur in nomine de fan. patris et filij et spīritussācti. Alia est quia ꝑs tertia die resurrexit a mortuis, cū quo etiam mouit in baptismo.

re q̄ ad

i ¶ Postēs. de forma baptizandi et modo tractat vsq̄ ad .c. veniēti.

k ¶ Duplici. etiā Baptizer mergitur: et q̄ sanctus fit inuocatio trin: ter ꝑ tatis: ⁊ q̄ christus mergi tertia die resurrexit: vt .j. sequitur.

l ¶ Cōsepulti. ēs: tum ad vitā.

SI ꝯs presbyter. ¶ Calixt. Quidam in baptismo semel tantū hominē immergebāt ⁊ dicebant. Baptizo te in morte dñi. Matt. dicitur q̄ tales debent depōni, quia xxviij formam non conse quantur.

m ¶ Trinā mersionem .i. e. c. proti. cōtra. sed aliud est semel immergi sub vna verbor⁹ forma: baptizo te in morte dñi. quod hic interdicit. Aliud in nomine trinitat̄ vnica mersione: quod ibi in ecclesia quibusdā permittit.

n ¶ In morte. id est ad inuocationē mortis eius.

Sub

¶ Ista. I mem

DE trina. hec nā nō dist. xv. para ad tit. distinc. in qua dī q̄ non est ꝯs fidē si semel immergit̄ quer ⁊ ter mel. Joā. 6.

in nomine patris ⁊ filij ⁊ spīritussancti, ꝓpter vnionē trinitatis. Joan. de fan.

¶ Calixt. Quidā in baptismo ter immergebāt: qđā semel, vtriq̄ in forma ecclie: quereb⁹ qđ iuris esset: ⁊ rīdet q̄ bona est vtraq̄ ꝯsuetudo, q̄: trina mersio ⁊ eleuatio morte christi significat, ⁊ resurrectionem tertia die, ⁊ trinitatē personarū, qua in vna substātia ꝯsistūt: vna vero mersio vnitatē substātie designat.

o ¶ Consuetudo. ē. dist. xij. scit sancta. Ambro. lib. vij.

de forma.s.dist.lxxvj.ca.penul.et vlti. Additio. Uel dic consuetudo scilz immergendi semel vel ter dūmodo forma ecclesie obseruetur. Archi.

Cyprianus semel tm̄ imergebat. ¶ In tribus. Uidetur ꝯtrariū huic ca. qd̄ Amb. dicit de Cypriano. In suo sensu abundat Cyprianus, cū semel imergat pueros. qui qd̄ intelligebat studiose adiplebat bonis operibus abūdando, licet in hoc nescius delinq̄ret. sed post correct⁹ a dño abūdauit altiori sensu ter illos immergēdo. Solu. forte ille tātum semel debere immergere dogmatizabat: vel ibi erat cōsuetudo semel immergere.

b ¶ Eodem modo.i.in nomine patris et filij et spiritussancti.

c ¶ Et ter.i.ter imergitur in baptismo: ꝛ ita tres mersiones sunt vnum sacramētum: sicut plures voces vnum nomē. arg. ex de reg. iur. ois.

Dicēdo in nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti.

¶ Multi sunt. ¶ Cas⁹. Quidam in xp̄i noīe baptizabant, ꝛ semel tantū imergebant qui in hoc ca. reprehendunt: qr iuxta euāgelium ter debemus immergere in nomīe patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. amen.

Baptismus an possit dari in nomine christi.

d ¶ Multi sūt. nō prohibet baptizari in noīe chr̄i: sed reprehēdit illos qui dicebāt q̄ debēt baptizari tātum vna immersione, et tantum sub vna forma verborū in nomine christi.

Baptismi forma apud grecos et latinos est eadem.

e ¶ Trinitatis. explicite. Nūquid et greci habent eandem formam? Sic. quia idem est effectus: voces autem non eedem: vt dicit Aristo. vnde grecus huc veniēs baptizaret in lingua sua, et latinus in grecia in lingua sua quia apl̄i varijs linguis loquebantur: ꝛ iuxta illud. Qui preibant, et qui sequebantur, clamabant osanna. ꝛ tantum forma realis est attendenda, et non vocalis. ī.e. retulerunt. Item pone q̄ aliquis dicit: baptizo te in nomine genitoris et nati et sancti flaminis: an baptizetur? Uidetur q̄ sic qr non refert vtrum ex equipollētibus quis dixerit: ar. ff. de verb. ob. que extrinsecus. ꝛ.l.si sub vna. ꝛ.ff.si cer.pe.l.certū. qd̄ concedo. ꝛ sub noib⁹ synonymis bene pōt fieri baptismus. sed sic nō baptizat in noīe paternitatis ꝛ filiationis ꝛc. Item si omittit hoc pronomen ego, et dicit baptizo te ꝛc. bene baptizat: qr subintelligitur pronomen. Argu. C. de fideicom. verbū volo. maxime qm̄ nec xp̄s apposuit pnomen cū dixit: Ite, baptizate ꝛc. non est cōtra ex de bap. ca. j. qr ibi etiā verbū omisit. Sic autē nō baptizatur mergo te in noīe patris ꝛc. qr non est synonymum cū illo verbo baptizo. nec p hāc vocem, baptizo te in noīe trium personarum.

Baptizo te in nomine genitoris ꝛc. an valeat. xvj. ps

Ibi vide qd̄ ibi plene notatur per Innoc. Archi.

obsistit baptizandos semel in aquis mergere: qr duz tribus subsistentijs vna substātia est, reprehēsibile esse nullatenus potest infantem in baptismate vel ter vel semel imergere: qm̄ etiam in tribus [a] mersionibus personarum trinitas, ꝛ in vna potest diuinitatis singl̄aritas designari. Item Hieronny. super epistolam ad Philip. lib. ij.

¶ De eodem.

Eodē modo [b] in patre ꝛ filio ꝛ spū sctō baptizamur, ꝛ ter [c] mergimur vt trinitatis vnū appareat sacramentum. Item. Licet ter baptizetur ꝓpter mysterium trinitatis, tamen vnum baptisma reputatur. Item Pelagius pa. Gaudentio ep̄o.

¶ De his qui in nomīe xp̄i semel tantum mergunt.

Multi sūt [d] q̄ in noīe solū modo christi vna etiaz mersione se asserūt baptizare. euāgelicū vero preceptū ipso deo ꝛ domio saluatore nostro Jesu christo dicente ꝛ tradente nos admonet in noīe trinitatis [e] trina etiā mersione sanctū baptisma vnicuiq̄ tribuere, dicēte dño Jesu christo discipl̄is suis. Ite baptizate omnes gentes in noīe p̄ris et filij et spiritussancti. Item zacha. pa. Bonifac. ep̄o.

¶ In inuocatione trinitatis tertio in baptismate mergere debemus.

In synodo anglorū decretū firmissime preceptū, ꝛ diligēter demōstratū esse dinoscit q̄ q̄cunq̄ sine inuocatione trinitatis mersus fuisset, sacr̄m regn̄ationis non haberet: qd̄ oīno verū est: quia si mersus in fonte baptismatis q̄s fuerit sine inuocatione trinitatis, pfect⁹ chr̄ian⁹ nō est, nisi in noīe p̄ris et filij et spūssctī fuerit baptizat⁹. Hoc q̄q̄ obseruari in predicta synodo sacerdotes voluerūt, vt q̄ vel vnā de trinitate psonā [l] in baptismo nō noīaret illud baptisma esse verū nō posset: qd̄ ꝓ certo verꝫ est: qr q̄ vnū ex sctā trinitate cōfessus nō fuerit nomē, pfect⁹ xp̄ian⁹ eē nō pōt. q̄ em̄ ꝯfitet patrē ꝛ filiū: q̄ ꝯfess⁹ nō fuerit spm̄ sctm̄, neq̄ p̄rem hz, neq̄ filiū: ꝛ q̄ cōfessus fuerit patrē et spm̄ sanctū, et filiū non fuerit confessus: neq̄ patrem hz, neq̄ spm̄ sctm̄, sed vacuus est a diuina gratia.

Item gre. q̄rino ep̄o in hyber.

¶ Rebaptizent q̄ in noīe trinitatis baptizati nō fuerint.

Hi vero heretici q̄ in trinitatis noīe non baptizant sicut sunt Bonosiani [f] et Cataphrige: quia et illi Christum dñm non credunt: ꝛ isti [g] spm̄ sanctum puerso sensu esse quendā paruū hoīem montanum credūt (quoꝝ sil̄es multi sunt alij) tales cū ad sanctā ecclesiā veniūt baptizent: qr baptizo te in nomine genitoris ꝛc. an valeat. xvj. ps

Ibi vide qd̄ ibi plene notatur per Innoc. Archi.

In synodo. ¶ Hec ē. xvj. pars distin. in qua ꝓbat q̄ forma baptizandi dz seruari: ꝛ qui vnū de trinitate cōfessus nō est siue negauerit nō est christianus. Joan. de fan.

¶ Casus. Quidā erant qui in baptismo nō nominabāt omnes tres personas: cōtra quos in synodo anglorum est definitū q̄ non dicitur aliquis vere baptizatus nisi in noīe patris ꝛ filij et spiritussancti amen, fuerit baptizat⁹. nā si quis duas personas fuerit cōfessus, et tertiā negauerit: duarum confessio nihil ei prodest.

Hi vero heretici. ¶ Cas⁹. Bonosiani non credebant filium esse deū: nec cataphrige spiritū sanctum ideo in nomine trinitatis non baptizabant ipsi, nec multi alij. vnde sic baptizatis dicitur q̄ si ad ecclesiam venerint, debent rebaptizari. Sequens ca. patet. Simplam, id est vnicam vel vniformem.

f ¶ Bonosiani. s. xxiiij. q. iij. quidam. ver. bonosiani hi dicebant Christū adoptiuū filiū dei, non proprium.

g ¶ Et isti. al's tn̄ exprimitur eoꝝ error. xxiiij. q. iij. quidam. versi. cataphrigijs. qr authores eoꝝ dixerūt spiritum in se descendisse, non in apostolos.

a Propter. ¶ Simplam. Alludit consuetudini loci. vel simplam. i. vniformē. Et ita est ar. q omnes debemus baptizari in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. ꝫ. e. propue. Et dic simplam. i. vnicam vel vniformem.

Etulerūt. ¶ Gasus. Quidam presbyter imperitus in arte grammatica, in baptizādo verba baptismi et forma corrupte pferebat. epūs loci volebat rebaptizare eos quos ille baptizauerat: vnde super hoc cōsuluit papam, qui respondet dicens, q tales non debēt iterum baptizari, si sacerdos ille errorem vel heresim introducere nō intendebat: sed tantū ex ignorātia sic corrupte pferebat b ¶ Introducēs. Nam vnius syllabe error nō nocet. ff. de manu. testa. q habebat. c ¶ Aut heresim. Maxime. q̄a si errorem induceret, dūmō in forma ecclesie baptizaret, teneret baptism vt. ꝫ. eo. satis.

Uel dic q fa cit mentionē de errore: quia si errareꝛ qō aliō dicere vt facere īrēdere ret q̄ dicant vt faciant catholici talis error impediret ꝫ. ysp. ad hoc facit oratione, qō legitur in ota. iij. q. ix. resterexiij. di. diaconi sunt. ꝫ. ipse ēt. et fuit ista gl. Lau. et Jo. ꝫ. f.

Enisti ⁊c. Hec est. xxxvij. pars distinc. in qua interpretatur verba sacerdotis q dicit in exorcizādo et baptizādo. ⁊ verbee q̄d significent. Jo. de fan.

d ¶ Uenisti. De his que in baptismi celebratione fiunt, dictū est. nunc pticipaliter sequitur de his que post lauacrum sequuntur: scilicz que post baptismū baptizato fieri debeant: et sex capi. annecitur. in postremo tamen habetur que circa ipsum facta sunt prius.

e ¶ Quid videris. id est quid audieris. nam sub visu omnis sensus cōtinetur.

f ¶ Repete. ostēdit que circa ipsum facta sunt. vsq ad ca. iudei.

g ¶ Unctus. Sputo, non oleo: scz in catechismo.

h Postēꝫ. i. e. dist. v. nouissime. j. eo. presbyter. et ca. nullus ministrorum.

i ¶ Christianus. ꝫ. viij. q. j. olim.

k ¶ Uersisti. id est mersus fuisti.

l ¶ Ubi. Id est ad quid.

m ¶ Incipisti. ¶ In capite. i. ala. ꝫ. de pen. dist. iij. ille rex, et ita ala habet sedem in capite. als non bene cōcordaret littera.

n ¶ Hodie. Scilz in die pentecostes, q̄ lecta fuerat epistola de aduentu spiritus sancti in apostolos.

o ¶ Sacerdotis, id est epi: eo q̄ solus epūs facit hanc innouationem. j. dist. in. v. manus.

Postbaptismū. ¶ Gasus. Questitū fuit quid significet vestis candida qua baptizatus induitur? Rn. q̄ significat munditiā et puritatem quā abluitur a peccatis vsq in diem iudicij debet seruare: significat etiam gloriosam resurrectionem fidelij, et regnum futurū. tegitur etiam caput eius mystico velamine, vt intelligat se debere potiri corona regni, ⁊ dignitate sacerdotali.

p ¶ Post baptismū. Gasus. Dicitur cuiusmodi vestis traditur, quia alba, et quare.

q ¶ Innocētiam. Candor enim mūditiaz designat. xxx. q. viij. femine.

r ¶ Ad mysterium. Designandum. per hoc enim designatur futura resurrectio corporum gloriosa et animarū: vel etiam nunc a peccato.

Propter vitandū schismatis scandalū, vel heretici dogmatis vsum, simplā tenendam baptismatis mersionem. Item zacharias papa Bonifacio episcopo.

¶ De sacerdote q̄ ignorantiam lingue latine in inuocatione trinitatis deliquit.

Etulerūt nuncij tui q̄ fuit in eadē pūncia sacerdos qui latinā linguā penitus ignorabat: ⁊ dum baptizaret, nesciēs loqui latine, infringens linguā diceret: baptizo te in noīe patria ⁊ filia et spūa sancta. ⁊ p hoc tua reuerenda sanctitas cōsiderauit eos rebaptizare. sed sanctissima frater si ille q̄ baptizauit: nō errorē introducens aut heresim, sed p sola ignorantia romane locutionis infringēdo linguā (vt supra diximus) hoc baptizans dixisset: nō possumus consentire vt denuo baptizētur.

Item Abb. de sacris tracta. j. ¶ Quare baptizati a sacerdote vngantur.

Uenisti ad fontē. igressus es. cōsidera q̄d videris, q̄d locutus sis, diligenter: repente occurrit tibi leuita, occurrit tibi pbr: vnctus es quasi athleta dei: vt ad baptismū catechumenus accedas.

Item Rabanus in epistola ad Ephesios, libro. ij. ¶ Quare baptizatus a pbytero, vngatur in cerebro.

Postēꝫ ascendit baptizatus de fonte, statim signatur a pbytero i cerebro cum sacro chrismate, sequente sibi ofone: vt christi regni particeps fiat, ⁊ a christo christianus possit vocari.

Item Abb. de sacris. tract. ij. ¶ Quid sup baptizatū a sacerdote dicatur.

Uersisti veniisti ad sacerdotez: q̄d tibi dixit deus (inquit tibi) pater epūs q̄ te regenerauit ex aqua et spū sancto, cōcessitq peccatorum tuorū veniā, ipse te inungat in vitam eternam. Unde vbi inunctus es: in vitam eternam, inquit. Item.

¶ Quare vnguētum sup caput baptizati ponatur.

Incepisti mysterium hoc est vnguentū sup caput. q̄re sup caput: q̄ sapietis sensus in capite eius. Seq̄ spūale signaculū q̄ audisti legi hodie, q̄ post fontes superest quo pfectio fiat, quando ad inuocationē sacerdotis spūssanctus infundit. Item Raba. de instī. cleri.

¶ Quare candida vestis traditur christianis.

Post baptismū tradit xpianis vestis candida q̄ significat innocētiā ⁊ puritatē christianā: quā post ablatas veteres maculas studio sācte conuersationis immaculatā seruare debet, repzesentandā ante tribunal christi. cūcti vero renati albis induunt vestibus ad mysteriū resurgentis ecclesie. Item vtuntur baptizati albis vestib: vt quoū prime natiuitatis faciem vetusti erroris pānus fuscauerat, habitus secunde regenerationis glie preferat indumentū. Gitur em post sacrā vnctio-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

fidelis a debet dici esse rex: a sacerdos.

¶ Ut intelligat. istud sacramentum est regni ⁊ sacerdotij. Quilibet enim fidelis rex debet esse et sacerdos: quia se ⁊ alios virtutibus regere debet: sacerdos, quia cor contritum et humiliatum quod est vera oblatio, id est se debet offerre deo.

b ¶ Diademate. ff. xij. q. j. duo sunt.

c ¶ Cepisti. ¶ Iudiciū. Qualis vestis erit, talia corda gerit. xij. dist. ff.

d ¶ Velamia. forte de hoc velamine dicit. xxiij. q. j. qñ

† Sub vetus. †

Iudei. xxvij. pars dist. in qua dicitur quaꝫ iudei et alij baptizantur, ⁊ que sunt dona baptismi. Jo. de fan.

xxvij. pars.

e ¶ Judei. de baptizandi examinatione vel penitentia vsq; ad capitu. nō plures.

f ¶ Octo mēses. hoc ca. corrigit p illud qđ sequitur. ſ. e. ne qđ abſit.

g ¶ Catechumenos. per hoc ca. intelliguntur ola illa ca. que dicit q̄ infideles possunt esse

Infideles pñt esse ecclesiaꝫ vsq; ad missaꝫ ¶ catechuminoꝝ in ecclesia non contradicit. xxj. dist. cleros. in fi. qz illud de infidelibus qui parati sunt reprehendere. xliij. di. in mandatis. et ita non dico ea abrogata ſm q̄ quidam dicunt. Et est ratio quare hoc fiat, vt audientes predicationem in ecclesia facilius conuertantur. Vel loquitur de precibus. Joan.

de ecclesiaꝫ vsq; ad missam catechuminoꝝ. De hoc etiā no. xxxv. q. ij. de bis. et gradef de hoc ſ. e. di. i. ego nulli. Arcyd. ¶ Sigil mādi.

h ¶ Et si pura. videtur ergo q̄ vsurarius iudeus non debeat baptizari, nisi vsuras restituat. ff. de pe. di. v. falsas. quia obligationes in baptismo non tolluntur.

nem caput, eius mystico velamine, vt intelligat[a] se diadema te[b] regni ⁊ sacerdotali dignitate potiri.

Item Ambro. de mysteriis.

¶ De eodem.

Accepisti post baptismū vestimenta cādida, vt esset indicium q̄ exuer[ſ] voluptate peccatoꝝ, ⁊ indueris innocētie casta velamina[c].

Item ex conci. Agatheñ.

¶ Quot mens[is] iudei inter catechuminos habeant.

Iudei[e] quoꝝ pfidia frequēter ad vomitū redit: si ad leges catholicas redire voluerint octo mēses[f] inter catechuminos[g] ecclesie limē introeant: ⁊ si pura[h] fide venire noscūtur, tūc demū baptismi gratiā mereantur. ¶ Si casu aliq̄ periculū infirmitat[ſ] intra prescriptū tēp[s] incurrerit ⁊ desperati fuerint, baptizentur.

Item ex concil. Toleta. v.

¶ De iudeis plerisq; frequenter ad iudaismū redeūtib[s].

Querieꝝ ex iudeis q̄ nudū ad christianā fidē promoti sunt, nūc blasphemantes christū nō solū iudaicos ritus perpetrasse noscunt, sed etiam abominandas circumcisiones exercere: de quibus ꝓsultu pissimi ac religiosissimi dñi nostri. Sisemundi[i] regis hoc sanctū decreuit cōsiliū vt huiusce modi trāsgressores pontificali auctoritate correcti ad cultū christiane dignitatis reuocent: vt q̄s, ppua volūtas non emēdat, animaduersio sacerdotalis coerceat. Eos autem quos circūcidūt: si filij eoꝝ sint, a parentū cōsortio[k] separent[ſ]: si serui, pro iniuria corporis sui libertati tradantur[m].

Item Raba. de instit. clerico.

¶ Ante baptismū diabolo et ei[o] operib[s] renūciare debem[s].

Quīmū interroget[ſ] paganus si abrenūciat diabolo, oīb[s] pompis ⁊ oīb[s] dānosis ei[o] opib[s], atq; fallacijs cūct[ſ], vt respuat primū erroꝛē, ⁊ sic appropinquet ad vitatē: possitq; iuxta apostolū[n] deponere veterē hominē ſm priſtinā conuersationē q̄ corrūpit[ſ] ſm desideria erroꝛis abnegās impietatē et secularia desideria.

Item Aug. de penitentia.

¶ Hō trāsit in nouā vitā qui non penitet veteris vite.

Quis[p] qui iam sue voluntatis arbiter[q] cōstitutus est, cū accedit ad sacramentum fidelū, nisi eum penitear peteris[r] vite, nouā non pōt inchoare: ab hac penitentia cum baptizātur soli parvuli immunes sunt: nondū enim vti possunt libero arbitrio.

Idem ad Salacitanū.

¶ Ante baptisma penitentiā agere debemus.

Agūt hoies ante baptisma penitētiā[ſ] de priorib[s] peccat[ſ], ita tamē vt etiam baptizentur, sicut scriptū est in actibus apostolorū loquēte petro ad iudeos, ac dicēte: Agite penitentiā, ⁊ baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine domini nostri Jesu Christi.

Agūt hoies. ¶ Casus. hoies ꝑmo nitētiam, ⁊ postea baptizari, qđ ꝓbat auctoritate Petri dicēs in actib[s] apostolor[m]: Agite penitētiā ⁊c.

[ſ] ¶ Penitentiā. i. penitudinem.

[t] ¶ De priorib[s]. Nunqđ est peccatio vel suasio de hac

[a] ¶ Circumcisiones. circūcidendo aliquos.

[k] ¶ Consortio. et viris religiosis xxviij. qō. j. iudeorum. de paternis sunt. C. de adm. lib. xij.

[l] ¶ Separentur ⁊ bonoꝝ, pscriptione ⁊ perpetuo exilio dānabuntur: vt C. de. iude. ⁊ ce. iudei. ſ hoc si sue sere sint mancipia, ats esti capite puniantur. C. ne mꝫ. christianū. l. vna. C. de epis. l. j.

[m] ¶ Tradant[ſ]. ff. dist. xlij. ca. nulla. et ca. fraternitatem. sed ꝑtra. ff. xvij. q. vlt. iudas.

† dic q̄ iudeis filios suos circūcidere licz si tamen alios circūcidere[r], pena castrāt[ſ] teneret: vt. ff. ad leg. cor. de sica. l. circūcidere. hic aūt cum eis mitius agit ſ supra dictū sit, qz ad fidē cū penitentia reuocē[ſ]tur. Ar.

Quīmū. ¶ Casus. Ante baptismum debet paganus interrogari si abrenūciat diabolo ⁊ oīb[s] malis operib[s] vt sic ad veritatē possit peruenire, ⁊ iuxta apostolum veterē hominē deponere. i. vetustatē peccati.

[n] ¶ Apostolū. ad Ephesios scribēte.

[o] ¶ Qui corrumpitur. ſ. vetus homo. de pe. distinc. j. trees sunt.

Omnis qui. ¶ Casus. Dicit hic q̄ homini intelligēti qđ baptizat, si nō peniteat, peccata nō dimittunt: ſ huiusmodi penitētia paruulo nō est necessaria, qz libero nō vtit arbitrio: ſ sacramētū baptismi per qđ hoies efficiunt fideles.

[p] ¶ Omis. ff. de pe. dist. j. tres sunt.

[q] ¶ Arbiter. si est discretus. h.

[r] ¶ Veteris. Qđ hoies reddit vetustā. et qđ interior pnia necessaria est in adulto, exterior nō exigit[ſ]. i. e. sine.

Ac. ij.

Filij in baptiza ti sunt a parentibus seruādi.

penitētia agenda? sed cui hoc preciperet? nunqd gentili iubere pōt? nō, iz dūtaxat monere. xlvij. dis. ℌ. necesse.

Eqd absit. ¶ Casus. Quidā indei volebāt baptizari: prohibetur hic ne longa pnīa eis imponat? sed tantum. xl. dierum: ne forte velint a ꝓposito resilire.

a ¶ Longa. octomensiū est lōga. ℌ. e. dist. c. iudei.

b ¶ Aut die dñica. Non obstat qđ dictū ē. ℌ. e. c. duo. qr tantū bis in anno baptismus debet celebrari. illud ēm de solenni intelligit. i. qđ cōsecrat? tāta solēnitate. ℌ. e. venerab. ?. c. se.

Baptismus solennis bis tm in anno celebratur.

c ¶ Sine pnīa. sine satisfactione exteriori? affrictione que solet exigi in pnīa. nā sine interiori in adultis vacuū est baptismi mysteriū: et ita non contradicit de pe. dis. j. tres. ℌ. e. olis qui. ℌ. fi. c. cōtra. Bz istud generaliter in alijs ꝙ in iudeis: illud specialiter fiebat quōdam in iudeis non propter satisfactionē peccatī: sed propter reuerentiā baptismi. quod indei p operationem circuncisionis? alioꝝ legaliū sacramentorum nō adeo appreciabantur.

Baptismus adultorū an valeat sine satisfactiōe.

d ¶ Statia. ℌ. de pe. dis. vij. nullus expectet.

e ¶ In baptismate. hoc ideo dicit qr in pnīa etsi dimittat? pcm̄ p ?rtionem remanet tm̄ talis satisfactio: l baptismo non. Nā tāta est vis sacri q̄ nec etiā talis satisfactio in baptismo remanet pro peccatis. ideo non est mirū si infamia quelibet ibi dimittatur: quod non est in penitentia: vt de pe. di. vlt. si quis.

Baptismus est efficacior pnīa.

Item Grego. Faustino defensori.

¶ Quadraginta dierū abstinentia iudeis baptizandis indicatur.

Est qđ absit longa[a] dilatio possit retro annos iudeoꝝ reuocare: cū fratre nostro eo loco illo[b] loquere, vt penitentia ac abstinētia. xl. dierū indicta, aut die dñica[b], aut si celeberrima festiuitas occurrerit, eos (oipotētis dei misericordia ꝓtegente) baptizes.

Item Ambro. super epistolam ad Romanos.

¶ Penitentia non est necessaria baptizandis.

Sine penitētia[a] sunt dona? vocatio deiꝝ grā[a] dei in baptismate[c] nō requirit gemitū, nō requirit planctū, vel opus aliquod, sed ſolā fidē: et ola gratis condonat.

Item Iginius papa.

¶ Necessitate cogere in catechūmo et confirmatione idem comparer esse potest.

In catechismo? et in baptismo? in confirmatione vn? patrin? fieri pōt, si necessitas cogit, nō est tn cōsuetudo Romana, sed per singulos singuli suscipiant[b].

Item ex decreto Leonis pa.

¶ Non plures, iz vn? paruulū in baptismate suscipiat.

Non plures ad suscipiēdum de baptismo infātem accedant q̄ vnus, siue vir, siue mulier. In confirmatione quoꝝ idipsum faciat.

Item ex conci. Wagocien si.

¶ Aut non est baptizat? nec cōfirmatus, alium in chrismate vel baptismate tenere non debet.

In baptismate vel i chrismate non pōt aliū suscipere[a] in filiolū ipse q̄ nō est baptizatus[b] vel confirmatus.

Item ex cōci. Antissiodor.

¶ Abbati vel monacho nō licet cōmatres habere.

Non iz abbati vel monacho[m] de baptismo suscipere filios, nec commatres habere.

Item ex lib. capitulo?.

¶ De eodem.

Monachi sibi cōpatres cōmatresve nō faciāt, nec osculenk[e] feminas.

Item ex sermone sancti Aug. post pascha dñi, qui sic incipit: Hodiernus dies.

¶ Aut in baptismo paruulos suscipiunt, p eis apud deū fideiussores existunt.

Dos ante oīa tā mulieres q̄ viros q̄ filios in baptismo suscepistis, moneo vt vos cognoscatis fideiussores[p] apud deū extitisse, p illis quos rūsi estis de sacro fonte suscipere. Ideoq; semper eos admonete vt castitatē custodiāt, iustitiam diligant, charitatē teneant, ante omnia symbolum et oratiōnē dñicā et vos ipsi tenete: et illis quos suscepistis de sacro fonte, ostendite.

Item ex conci. Hiler.

¶ Ad baptizandi officium, et

i ¶ Non plures. ℌ. xxx. q. iij. qđ autē vxor. cōtra Solu. ibi,

k ¶ In baptismate. Suscipere. Sed đđ si suscipiat? dicunt quidam q̄ nō cōtrahit cōpaternitas. sec? si baptizet.

l ¶ Baptizatus. si alt? tn̄ fit: cū baptizare possit, non impedit baptism? sed hoc ideo instituz. Filios ℌ. est: quia patrini debent instruere filios et filiolas suos in symbolo et oratiōne dñica. et alijs ℌ. e. vos. hoc facere non possunt qui primo in eis instructi nō fuerunt. xlvij. dis. ℌ. necesse.

m ¶ Monacho. xvj. qō. j. placuit communi.

n ¶ Nec commatres. ℌ. xvij. qō. ij. peruenit. sed contra. ℌ. xvj. qō. j. doctos. et. xxx. qō. j. ℌ. ōes. † cōtra. iz baptizando pōt, non pt. ? leuando.

Monachi nihil peculentur.

o ¶ Nec osculentur. fortasse tangit consuetudinem alicuius loci vbi cōpatres osculabant commatres.

Os. Casus. Dicitur hic q̄ qui suscipit aliquē de sacro fonte videt? p illo apud deū fideiubere, et ideo dz eum in bonis optibus instruere: symbolū et oratiōnē dñicā docere. Seq. tria capi. patent.

Cōpaternitas ꝓbitur p catechismū.

¶ In catechismo. hec est. xix. ps. di. m q̄ ꝓbat quid iuris sit de patrinis? filijs spūalib[q]. Jo. de fan.

f ¶ In catechismo. ℌ materia ista dicit. xxx. q. j. puenit.

g ¶ Patrin[q]. Baz. dixit in his tm̄ ꝓbi cōpaternitatem, sed ℌ. dicit in oībus eā ꝓbi q̄ bapt. smū precedūt. sed in compaternitas in catechismo ℌcta non est tanti momenti vt matrimonium dissoluat, cū vir etiā impediat. extra de cogna. spi. contracto.

h ¶ Suscipiant. Et ita latius se extenderet charitas. xxxv. q. j. cum igitur.

p ¶ Fideiussores. et hec est cā ℌ. instituerunt fuit q̄ in baptismo? in catechismo? cōfirmatione q̄ nō est ꝙtan? mot? pōt esse obsc?, p puero? et qualiter docebit in his quę pōt ei dici? iz non videt? q̄ sint fideiussores. p pueris: quia si querak ab eis, erit vte bon? ? non dicet sic, vel nō. ℌ. c. nō fuit

queris. sed sunt quasi fideiussores.ff.ad muni.l.ij.§.pinde z sufficit q̄ puer nō cōtradicat.ff.sol.ma.l.ij.§.vlti. Nā insano furioso cōparat.xv.q.j.§.vlt.z.c.illud pereque. z ita eo ipso tenent parauli, q̄ nō ꝺicunt.i.e.q̄ris. als eīm non tenent fideiussores.ff.de fideiuss.omnis.

Omnis pbr.

Hec est.xx. pars distī. sm Jo. de fan. z hoc intelligē de pbro ecclesie baptismali. Et sic continuat. Supra dictū est de efficacia baptismi et offerendis ad baptisma. nunc vero subiungat de loco in q̄ fieri qḋeat baptismus. Archi.

xx.ps.

Onis. Hec est.xxj.ps di. in qua ꝑdat p.xij. ca. q̄ null⁹ ꝺz rebaptizari: sed tamē si nescīt vtrū sit baptizatus an nō: ꝺz

xxj.ps

baptizari: q̄ nō intelligit uterū qō nescīt factū. ē. ea. di. j. solēnitates.

a ¶ Non licet. de rebaptizatione nō facienda. xij. c. adiungit.

b ¶ Translationes. i. mutationes, nisi in necessitate, vel vtilitate. vij. q. j. mutatiōes i qua enim ecclesia quis intitulatus est i ea perpetuo perseueret: vt dist. lxx. sanctorum. Jo. ad idē xxj. q. j. ca. j. Archi.

Baptizare. ¶ Immanissimū. z capite penit. C. ne sanctum bap. reiterētur. j. j.

Xpiani occidere ꝺ

c ¶ Sceler est. nā maius pctm est re

grauꝫ

baptizare xpianū hominem vel catholicum q̄ hereticū. si ar. q̄ maius pec

catum est occidere xpianū q̄ paganuz. ē. dis. l. de his

f ad hoc

clericis. z. xxiij. q. v. si non licet. Sed cōtra videt q̄ q̄ pa

xxiij. q.

ganum occidit, z corpus z animā occidit. z videtur occa

si. si ha

sionē ꝺare ꝑdendi animā eius. sed cū occidit xpianū,

bes. iux

animā eiꝰ nō occidit: q̄ forte bonꝰ est. sītr z in pmo videt

tas.

esse equale pctm, q̄ similiter iniuria facta fiet i isto sicut

Hec ē in illo. sed forte quia hereticus a deo receſſerat, videtur

sua v. q̄ magis esset rebaptizandus: et ideo dicit minus peccatum esse in isto q̄ in illo.

Arrianis. ¶ Talis. Si arriani reuertentes ad fidem catholicā ꝺixerint se baptizatos in noīe patris et filij z spiritus sancti, ꝺebent tantum reconciliari: alioquin ꝺebent rebaptizari.

e ¶ Non resp̄ꝺerint. i. resp̄ꝺerint inter se nō esse baptizatos i noīe trinitatis. i. patris z filij z spiritus sancti. error enim cuiuscūq̄ siue ꝺantis siue accipientis ad baptismum pertinere non probatur. ē. ꝺist. satis.

f ¶ Baptizēt. idē ꝺicerē vbi nihil ꝺicerēt ꝺe forma, cū ꝺicerent se baptizatos. et hoc ideo q̄t quīḋā baptizant in forma, alij non. sed secus ꝺicerem ꝺe baptizato in ecclesia, iz nihil ꝺe forma ꝺicerēt: vt. j. c. placuit.

Ut. ē. j. q. j. §. iz notādū. z. c. seq.

Arrianos.

g ¶ Debeas ē. ꝺi. lxvij. pbr q̄ si. et §. quod ergo.

Q ¶ Qui testificetur. Eos baptizatos esse.

i ¶ Ratio. Nā in talibus certius est tenēdū. ex ꝺe spō. inuenis. ꝺe pe. ꝺis. vlti. c. intepe. z vlti. Joan.

Q Lacuit ¶ Casino. Infātes quīḋam fuerunt a barbaris capti. cū redimebantur: ꝺubitabat ꝺ eis vtrū essēt baptizati: cuz ꝺe hoc testes non apparebāt: nec infantes potērāt ꝺe hoc respōꝺere iō querebat q̄ḋ ꝺebēret fieri ꝺe his? Et respōꝺet q̄ pīt sine piculo rebaptizari: sītr eccle pot sunt ꝑcerari cum ꝺe earū ꝺubitatur consecratione.

Istā glos. ꝺt singu. Bait. in suo ꝺictionario i §. baptism. ad hoc q̄ vn⁹ testis pꝺo bet quē esse baptizatū quā tenēt sūmisse.

k ¶ Testenī. creꝺitur ergo testimonio vnius in baptismo, z in ꝑsecratione ecclesie: sec⁹ in

ad hoc extra ꝺ cri. fal. q̄ sui. Archi.

ordine. xcviij. ꝺistin. aphros. z q̄ sit ratio, ꝺicā. j. q. j. §. ece cū honoris. et circa talia pericula vertīr. xlij. ꝺis. quiescamus. Jz pone q̄ ds. poat se ordinatū quo ad speciē facti: aliquis excipit contra eū ꝺicēꝺo eū nō fuisse baptizatū: nūquid crederēt tunc testimonio vnius quo ad baptismū ꝺicat. q̄. vbi nō sīt alij preiuꝺicij, creꝺitur, als non. vnde non posset ꝺe baptismo suo perhibere testimonium si sub ea conꝺitione ei relictum esset legatū, si esset baptizatus: quia fieret preiuꝺicium heredi.

l ¶ Per etatē. arg. aliquem posse testificari ꝺe his q̄ in infantia vidit: arg. ꝺist. xxxvj. relatum.

m ¶ Mauro q̄. mauri isti epi erant: q̄ ffes eos vocāt. Uel ꝺic q̄ est vocatiui casus illud fratres charissimi.

QUm itaq; Casus. Quidã non erat memor sui baptismi, nec alĳs eum super hoc certificabãt: et ideo petebat baptizari. sup hoc consultus papa respondet dicens q̃ huius peccatũ sit aliquẽ rebaptizare, tamen iste qui de baptismo suo dubitat, sine formidine poterit baptizari: et si talis persona iciderit, si res patit, debet de veritate inquiri et si nõ poterit de baptismo eius cõstare, debet baptizari. nec hoc ꝓ iteratione habetur.

a ¶ Nec ille. s. baptizetur subito: et sine examinatione vt j. eo. ca. dicit longo autez tpe debet inquiri: quia periculosum est baptismatũ rebaptizare. vnde sequitur: sciamus ꝛc.

b ¶ Qui testimonio. Arg. vnĳ testimonio esse credendum q̃nq; : arg. ff. e. paruulos, et hic hoc casu tm̃ credẽdũ esse christiano, et non pagano vel indeo testificanti. Et est arg. q̃ quis possit testificari de his que vidit i pupillari etate: argu. xxxvij. distinctione relatum. ꝛ

Testificari ĳz de his q̃ visa sũt i pupillari etate,

ꝛ Et. ff. ea. di. c. pri. s. fi. qũ le. ꝛ no. iĳ. q. ix. tesꝛes.

S ¶ Casus. Quidã erat dubiũ, vtrũ essent baptizati vel non: quare querebat quid esset faciendũ de his et rñdet q̃ si nulla notitia vel indiciuz habetur de baptismo eoꝝ, debet baptizari. si autem recordent se cũ parẽtibus ad ecclesiam venisse, et corpus dñi recepisse, ꝓsumptio est ꝓ eis q̃ fuerũt baptizati.

Prẽsũptio ex signis colligit

c ¶ Ueniebant. Argu. ex vno aliud esse ꝓsumẽdum, arg. ex signis ꝓsumptionẽ esse colligendam, xxvij. q. j. vidua quidem. ff. xx. q. ij. ca. j.

d ¶ Acceperint. sacrm. sed de quo hic dicit. Nam si de sacro baptismi nõ ꝓuenit memoria, ĳz de sacro eucharistie, siue de pane benedicto, ad ꝓsumptionem suscepti baptismi inducitur per hoc q̃ talia receperũt. Et ita est arg. q̃ vnũ factũ ꝓbat per aliud. xvij. est. pe. venit.

e ¶ Memoria. i. per auditum. arg. ff. de aqua plu. arc. l. j. et. l. in summa. s. idem labeo.

S I ad. a ¶ hec est. xxij. pars distin. in qua querit si baptizet grauida mater, vtrũ filius baptizet in ventre: et dicitur per tria ca. q̃ non. Jo. de fan.

QUm itaq; baptismi sui nihil recordet qui regenerationis est capiẽs, nec aliter attestari de eo possit q̃ scit se cõsecratũ: nec ille a q̃ cõsecrauit: scim9 q̃dẽ inexpiabile eẽ facin9 q̃ tiens iuxta hereticoꝝ dogmata cõtra sctoꝝ patrum instituta cogit aliqs lanacrus qõ generãdis semel tributũ est, bis subire, aplica reclamãte sñia, q̃ nobis vnã ꝓdicat in trinitate deitatẽ: vnam in fide cõfessionẽ: vnũm baptismate sacrm. Sz in hoc sic̃ nihil formidatur, qm̃ non põt in iterationis crimen venire qõ oĩno factũ esse nesciẽs: at q̃ ideo quotiens ꝑsona talis inciderit, solita primũ examinatiõe discutite: ꝛ lõgo tpe (nisi forte supremus finis imineat) indagate, vtrũ nemo venerit sit q̃ testimonio suo iuuare possit ignoratiã nescientis: et cũ constiterit hunc qui baptismatis indiget sacramento, sola manifesta suspicione prohiberi: accedat intrepidus ad cõsequendã gratiã, cui9 in se nullũ scit esse vestigium: nec vereamur huic salutis tarsuã aperire quã nũq̃ ante docetur ingressus.

C Casus. Julianus ꝛ quidã alĳ heretici dicebant puerum in vtero matris baptizari si mater grauida baptizabatur: q̃ credebãt puerũ in vtero constitutũ esse partem matris corporis: et credebant quicquid esset in homine baptizari cũ ipse baptizatur. Istos aũt Aug. refellẽdit in hoc capi. dicens q̃ puer natus debet baptizari: q̃ ad maternum corpus cum esset in vtero, non pertinebat.

f ¶ Si ad mis. Pone casum j. e. si mulier qua mulier, q̃ fortasse dicebat Julianꝰ an baptizari q̃ mulier pregnãs non debet baptizare possit, ꝓpter iuris impossibilitatẽ: quia baptizaretur puer in vtero: ꝛ ita postq̃ esset editus deberet ĩ baptizari. ꝓpter illud: Nisi q̃s renatus fuerit ꝛc. videtur tamen q̃ rectũ bene dicebat: quia para si mater manumittitur, ꝛ partus. insti. de ingenuis. ff. et q̃ pars̃ pars est vilcerum. ff. de ven. inspi. l. j. Sed ad primum dic q̃ baptisma est personale beneficiuz: vt j. eo. si qua. nec ꝑsonã egredit. ff. solu. mat. q̃ secus in manumissiõe. ideo dicit partus pars viscerũ: Dic vt. s. e. si quiẽd. Q̃ autem nõ baptizetur puer in ventre satis ostendit ratiõe. j. eo. qui in maternis. quia cũ natus non sit, regenerari non potest.

Testimonium Augustini contra Julianũ.

Non baptizatur cũ matre quicquid in eius corpore est.

S Jd ad matris f corp9, id q̃ in ea cõcipit ptinet ita vt ei9 pars deputet: nõ baptizaret infans cui9 mater baptizata est aliq̃ mortis vigente periculo cum eum gestaret in vtero. Nunc vero g cũ etiam ipse baptizet, non vtiq; bis baptizatus habetur: nõ vtiq; ad maternũ corpus cum esset in vtero, pertinebat.

Item Jsid. sentẽtiaꝝ lib. j.

Quare nõ baptizatur cum matre qui in eius vtero est.

QUi i maternis sunt vteris: ideo cum matre baptizari nõ possunt h, q̃ qui natus adhuc ꝓm Adam non est: ꝓm christũ regenerari nõ põt.

g ¶ Nunc vero. Non duxit Julianum ad metam redargutionis Augustinus: quia forte hoc concederet prima facie Julianus: sed ad metam inopinabilis: quia forte Julia. hic erat contra communem opinionem, nec modo concludit. ff. e. ostenditur. ꝛ

Ui in maternis. ¶ Casus. Querebatur ab Jsidoro quare parrus non baptizatur cum matre pregnante? qui respondet hoc ideo cõtingere: quia qui nondum natus est ꝓm Adam, ꝓm Christum renasci nõ põt. Additur etiam q̃ si quis ꝓmanet in mortali peccato, et accipit corpus christi: non proficit ei ad salutem.

h ¶ Non possunt. Sic̃. xxxij. q. ij. Moyses, ꝛ arg. contra. ff. de iniust. rup. ꝛ irri. test. nam et si.

a ¶ Qui scelerate. ℟. ea. dist. ij. qui scelerate,
b ¶ Se tali. ℟. ea. dist. ij. quotidie. Jo.

SIqua. ¶ Casus. Querebat vtrum debeat mulier cum voluerit baptizari? Et respondet q̄ sic: nec in hoc aliquid habet commune cum filio. nam alia est voluntas matris, alia filij: et ideo cuilibet eorum voluntas in confessione est inquirēda.
c ¶ Quādo voluerit. ℟. dist. v. baptizari. et ca. cum enim. Bzo. li. iij. gradidam baptismi.

Ut bis ꝛc. ¶ Hec est. xxiij. pars dist. in qua queritur q̄d iuris sit de rebaptizatis. Et est sciendum q̄ scienter rebaptizatus est i perpetuū irregularis: si aūt ignoranter, dispensetur cū eo ex causa. Joan. de fan.

¶ Casus. Si aliquis per ignorantiaz rebaptizatur, non debet puniri: tamen nō debet p̄ſtare mouere nisi ex necessitate. qui ꝑo ex certa sciētia hoc fecit septē annis debet penitere. iij. et vj. ferijs: et tribus q̄dragesimis quolibet anno. si pro vitio corporis purgādo vel pro here si hoc fecerit, eodē modo penitebit. si propter simplicitatem credēs hoc sibi ad salutez prodesse hoc fecerit, tribus annis penitebit.

b ¶ Ordinari. Sed nunquid est hoc ita verū absolute q̄ ignoranter rebaptizati non possunt promoueri: ita ergo erit in potestate cuiuslibet mihi ordines auferre: quia potest me dormiente rebaptizare. quia ergo durum hoc videtur, dicit Baz. q̄ hoc intelligitur de ignorantia iuris que non excusat: f et exponit illam literam que dicit, nō indigent pro eo penitere, supple in tantum quātum ad̄s. hug. dicit hoc dictum fuisse in odium rebaptizantium olim: sed hodie bene possunt promoueri: quia ignorātia facti omnino excusat eos. Uel intellige ita dure prout litera sonat: et ei fit preiudicium sine culpa sua. Arg. j. q. v. ca. j. Sed contra. j. q. iij. placuit.
e ¶ Si pro vitio. puta p̄ hereſi: sicut Nouatiani ꝛ Donatiste baptizatos rebaptizant: vt. xxiij. q. iij. quidā autem hereticī.
f ¶ Similiter. scilz vt mūdiores per ipsum lauacrum efficerentur, siue vt mundi sint corde.

Nec ei ſm dici in eū regeneratio potest, quē generatio non precessit. Qui scelerate a viuūt in ecclesia, et cōmunicare nō desinunt, putātes se tali b cōlone mūdari: discāt nihil ad emundationem proficere sibi.

Item ex conci. Martini pa.

¶ De eodem.

SIqua mulier pregnās desideraverit gratiam baptismi pcipere: quando voluerit c, habeat potestatē. nam nihil participat in hoc mater infanti qui nascitur, propterea q̄ vnicuiq; propria voluntas in cōfessione monstratur.

Item ex pniali Theodori.

¶ De his qui ignoranter bis baptizantur.

QUi bis ignoranter baptizati sunt, non indigent p̄ eo penitere: nisi q̄ ſm canones ordinari d nō possūt: nisi aliqua magna necessitas cogat. Qui autem non ignari iterum baptizati sunt: qui quasi iterum crucifixerūt christū: per septem annos penitea et quarta et sexta feria: et tres quadragesimas ieiunēt si pro vitio c aliquo fecerit. similiter f si p̄ mundicia g putauerint: tribus annis similiter peniteant.

g ¶ Si pro mundicia, corporis. Forte non erant sani. extra de apo. ca. ij.

HOs quos. ¶ Casus. hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dicit Felix q̄ epi, pbri, ꝛ diaconos qui spōtanei vel coacti conditionaliter sunt ab hereticis rebaptizati, vsq; ad finem vite debent in penitētia p̄manere: ꝛ ab omni officio ecclesiastico cessare: in fine tamen eis laica ꝑmittit. In secūda parte dicit q̄ minores clerici, monachi, monache, et laici sic rebaptizati si adulti sunt, debent. xij. annis penitere: aliter tamē in tribus ꝑmis annis: et aliter in. vij. sequentibus: et aliter in duobus vltimis. In tertia pte dicit q̄ pueris sic rebaptizatis, siue sint clerici siue monachi vel laici, non est tanta pnia ipōnēda: sed post receptionē recipiuntur ad ꝑmunionē. Secūda pars incipit ibi: De clericis autem. Tertia ibi: Pueris autem.
h ¶ Seu coactos. Non absolute scilz per attractionem: tunc enim nō erat coactio imputanda: vt. j. q. j. cōstat. et dist. l. pbros. sed hoc aliqua conditione proposita: vt pura si non patiaris rebaptizari stātim occidet vel huiusmodi. Magis ei eligenda est mors q̄m consentire rebaptizari: vt. xxij. q. v. si quis coactus. xxxij. q. v. ita ne.
i ¶ Feciſſe iacturam. id est iniuriam, patiendo se rebaptizari.
k ¶ Catechumenorum. ℟. ea. dist. j. ꝑos nullum. cōtra. Sed ibi solutum est.
l ¶ Timore. maxime: et tunc minor pena infligit. Metus enim omnino nō excusat sed attenuat peccatum. extrā: quod met. cau. facris.
m ¶ Inter audientes. id est catechumenos, vel laicos, vel non communicantes.
n ¶ Septem. post primum triennium quo fuerant inter audientes. vt de peni. dist. v. si qui vero.
o ¶ Inter penitentes. non solēniter. tales enim ejiciuntur extra ecclesiam: vt. l. dist. in capite.
p ¶ Etiam oblationes. id est non offerant ad altare. sic xxij. q. ij. de viro.

Item Felix papa.

¶ De his q̄ ex industria bis baptizantur.

HOs quos ep̄os, presbyteros vel diaconos fuisse constiterit: et seu optantes fuisse seu b coactos lauacri illius vnici clarueri feciſſe iacturaz i: vsq; ad exitum sui diē in penitētia (si resipiſcant) facere conueniat: k nec oratione nec modo fidelium, sed nec catechumenorum l quidē omnibus modis licere: quibus laica tantū cōmunio in mortem est reddēda. ¶ De clericis autem ꝛ monachis ꝛ puellis dei aut secularibus seruari p̄cipimus ꝛ hunc tenorem quē Nicena synodus inter eos q̄ lapsi sunt vel fuerint, seruādum esse constituit: vt sez qui nulla necessitate nullius rei timore l atq; periculo se vt rebaptizentur hereticis impie dederunt: si tamen eos ex corde penitet tribus annis inter m audientes sint: septē n vero subiaceāt inter o penitentes. manibus sacerdotuz duob⁹ annis etiam p oblationes modis oībus non sinantur offerre: sed tantummodo popularibus in oratione socienk: nec confundantur

Addē singulariter q̄ clerici ad rebaptizandū admittuntur capite punit. glo. l. i. ij. C. ne fac. baptizati. rei te.

coactio est duplex sez absoluta ꝛ conditionalis.

Met⁹ attenuat peccm.

Chm negat q̃ mortaliter peccat.

a ¶ Abnegare. negat enim Christum qui mortale peccatum committit. xj. q. iij. existimant.

b ¶ Etatis. quantum ad hoc spectat. non enim coercenda est etas que quid agat non videt. C. de fal. mone. l. j. §. impuberes.

c ¶ Impositione. nec reconciliatoria.

d ¶ Nec eor. scz maior. et adultor. quor. pnia prenotata est. q. d. nõ est talis pnia imponẽda pueris qualis adultis: quos censura. i. constitutio nostra excipit. i. recipit ad correctionem, penitentiam eis imponendo: vt predictũ est in ca.

Penitẽtia puerorũ et adultorum dz esse diuersa.

Presbyteris. ¶ Hec est. xxiij. ps disti. in qua dicitur q̃ sacerdotes debent habere chrisma ad baptismũ: et si omissum fuerit cõpleat per episcopum vel sacerdotem. et sit nouum chrisma, scilz illius anni. et hoc probat per. viij. capi. Jo. de San.

¶ Calvus. Hoc ca. cũ quatuor sequẽtibus patet. Sed q̃ dicit. sed nõ alio nisi eo chrismate q̃ ab epõ fuerit cõsecratũ et cõfectum. Oleo, id est chrismate. Panũ, chrismalẽ. Nouo: quia quolibet ãno chrisma est renouandũ, et vetus comburẽdum: vt. S. iij. disti. in literis.

xxiij. pars.

e ¶ Presbyteris. Quo tẽpore debet chrisma cõfici, et a q̃bus dz accipi. viij. ca. ostendit.

f ¶ Oleo. i. chrismate. contra. xcv. disti. ca. j. sed illud ad tẽpus fuit permissum pro vitando scandalo. si. iij. dist. denicz.

g Presbyteri. ¶ Ungãt. huius cõstitutionis causam et mysterium inuenies. j. dist. v. inuisione.

h Siquis. ¶ Pannum. quo caput pueri chrismate in fronte circungitur ne recens vnctio episcopi deleatur vel defluat. vel quo vertex chrismate a presbytero perunctus obuoluitur.

i Siquis ¶ Baptizare. i. baptizatum vngere.

k ¶ Manifestatur. scz facere id, ppter q̃ in eum sententia proferatur. xxiij. q. iij. si quis non recto.

l Presbyteri. S. distin. xcv. presbyteri. iij. c. v. libro Brocardorum de presbyteris. presbyteros.

Presbyteris baptizatos chrismate vngere licet.

Presbyteris[e], seu extra epm, seu epo presente cũ baptizãt, chrismate baptizatos vngere licet: sed q̃ ab epo fuerit consecratum, nõ tamen frontem ex eodem oleo[f] signare: q̃ solis debet episcopis, cũ tradunt paracletum.

Item ex registro Greg. ad Januariũ epm Carolitanũ.

Baptizatos in frontibus presbyteris vngere non licet.

Presbyteri baptizatos infantes signare i frontibus sacro chrismate nõ presumant: sed presbyteri baptizatos vngant[g] in pectore: vt episcopi postmodum confirment in fronte. Item ex concilio apud Meluacum.

Chrismatis pannum secundo linire, z super alium baptizatum mittere licet.

Siquis voluerit chrismate pannum[h] iterum linire et super alium baptizatum mittere, non est absurdum.

Item ex cõci. Lugdunensi.

De veteri chrismate baptisma consecrare non licet.

Siquis de illo chrismate q̃ de illo nouo quod p epi largitione vel concessione acceperit, baptizare[i] (nisi preoccupante morte) tentauerit: pro temeritatis ausu ipse in se sue dãnationis protulisse sententiam manifestatur[k].

Item ex cõci. apud Valẽtiã.

Non nisi a proprijs epis pbri baptisma accipiant.

Presbyteri[l] qui diocesanas regũt ecclias: non a q̃buslibet epis sed a suo: nec per minorem clericum sed per seipsos aut per illũ qui eiusdẽ ordinis[m] sit, ante pasche solemnitatem chrisma petant.

Item ex cõci. Wartini pape.

Conficere chrisma z p dioceses destinare oi tpe epo lz.

Omni tpo[n] licet epo chrisma cõficere, et per suas dioceses destinare: ita vt ad accipiẽdũ chrisma diaconus[o] aut subdiaconus ante diẽ pasche de singlis ecclesijs ad episcopũ destinet. presbyter vero presente epo nõ signet[p] infantes, nisi forte ab epo fuerit illi preceptũ. nec liceat presbytero puius epo introire in baptisterũ sed cũ epo, nisi forte aut absens fuerit aut egrotus.

Item ex concilio Aurasico.

Qui baptizandi recipit officium: sine chrismate proficisci non debet.

accedere sine licẽtia epi: vt. xcv. dis. c. viri. nã de vnctione frontis non videt posse intelligi, nõ esse (vt dicũt) pbr pot eã cõferre etiã cũ licẽtia epi: sed de licentia pape potest. De qua vnctione hic loquitur: nunquid de illa que fit in fronte, q̃ solis sacerdotib[q] scz successorib[q] apl̃oz tribuit. Nũ d sacramẽtũ q̃ epo cõferre pot posset pbr mi-

m ¶ Ordinis. hoc corrigit. j. ca. pri.

n ¶ Omni tpe. i. p singulos ãnos. i. in omni anno. et ponitur hic totum p parte: sicut alibi para pro toto: vt. xxvij. q̃. iij. meretrices. nam per dies annos ꝛc. xxxij. q. ij. hoc ipsum. et q̃ntũ ẽtiã verbũ presentis tpis refert ad preteritũ vel futurũ.

o ¶ Diaconus. S. pbri. ca. cõtra. sed illud de pbris sedeñ ali. primis: illis de his qui octauo vel decimo lapide distãt intelligitur. Ista distinctio habet ex cõcilio Mediolanensi in decretal. li. iij. de pbris.

p ¶ Nõ signet. nec vertice: q̃ nec etiã ad baptismũ debet

Ordinis. hoc corrigit. j. ca. pri.

Omni tpe. Dicit hic q̃ epo quolibet anno dz chrisma cõficere, z per suam dioceſim destinare, ad accipiendum autẽ chrisma diaconus vel subdiacon[s] transmittatur ãte pascha: pbr vero presente epo nõ baptizet nisi eo iubẽte: nec p̃cedat epm in baptisterio. Signes in vertice: quia signare nõ posset in fronte enam de licentia episcopi.

n ¶ Omni tpe. i. p singulos ãnos. i. in omni anno. et ponitur hic totum p parte: sicut alibi para pro toto: vt. xxvij. q̃. iij. meretrices. nam per dies annos ꝛc. xxxij. q. ij. hoc ipsum. et q̃ntũ ẽtiã verbũ presentis tpis refert ad preteritũ vel futurũ.

q ff. de ñb. sig. De verbũz oporteat. et dicit lex q̃ hoc verbum debuit, sumitur pro debz. ff. de libe. leg. l. vit. in princi.

o ¶ Diaconus. S. pbri. ca. cõtra. sed illud de pbris sedeñ ali. primis: illis de his qui octauo vel decimo lapide distãt intelligitur. Ista distinctio habet ex cõcilio Mediolanensi in decretal. li. iij. de pbris.

p ¶ Nõ signet. nec vertice: q̃ nec etiã ad baptismũ debet

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nor ꝓferre de licẽtia ep̃i? Nonvidet, qꝛ ea ꝙ ordini episcopali adhereꝛ, nõ possunt minori delegari: vt. xxiij. distin. quotidam. ꝛ̃ de licẽtia pape potest: arg. dist. xcv. ca. j. loquit ergo hic de ea ꝙ fit in vertice: ꝛ hoc ꝓpter ep̃i reverentiã: arg. ff. di. ij. ca. vlt. Uel hic de puer̃ illis quos ipse ep̃s baptizauit. Et ita nõ est ꝓtra. ff. e. presbyteris.

Nullus. ¶ Casus. Quicunq; baptizat, debet secũ chrisma habere, ꝛ baptizatũ ungere in vertice. et si quis sine hac vnctione fuerit baptizatus, ep̃s suppliebit hoc in cõfirmatione cũ ei fuerit notificatũ. Cuiꝰ. pbr̃ vel ep̃o volenti eum in vertice chrismare ante confirmationẽ ep̃i vel post, si i ipsa cõfirmatione nõ fuerit ab ep̃o chrismatus in vertice. Vadeat. i. monstret.

a ¶ Progredi. ad baptismum.

b ¶ Cõmonebit. vt chrismet cũ etiã in ꝓnice eodẽ chrismate quo in fronte episcopi, presbyteri ꝛ̃o perungunt in vertice.

c ¶ Non preiudicantes. Dixi ante cõfirmationẽ chrismandũ baptizatũ: nec tamen per hoc preiudicam⁹ quin si ante factum non fuerit, postea fieri debeat. q. d. per hoc qꝺ dixim⁹, non facimus preiudicium quin in alio tẽpore ꝓ̃s in confirmatione possit hec chrismatio fieri in vertice.

d ¶ Necessaria habeat chrismatio. Uel vt si in alio tẽpore nõ fieret in vertice ei⁹ chrismatio: saltẽ tunc nõ pretermittatur: quia necessaria est.

e ¶ Sabbato. Tangitur consuetudo ecclesie.

f ¶ Ante chrismatis. Postea non licet, cũ chrisma sit sacramentum ecclesie.

Dicit. ¶ Casus. Dic primo ostẽdit qꝺ aqua benedicta ꝙ homines ꝺ baptizant aspergunt, valet ad eorũ sanctificationẽ: ꝛ hoc ꝑ quasdã auctoritates veter̃ testamẽti. Scdo qꝺ spũs̃ sanct⁹ ad mẽsurã nõ dat, sed super vt no. ꝙ credentes equaliter infundit. ꝛ hoc per mãn̄ significat, de quo in Exodo loquit qꝺ eodem modo a singulis colligebatur. Tertio qꝺ diabolus vsq; ad baptismum nocet, ꝛ in baptismo vires amittit omnino: sicut Pharao vsq; ad aquas resistere potuit, ꝛ in mari rubro perijt. ꝺ. Nõ intelligit hoc ca. de aspersione aque benedicte, et non de baptismo. vnde sic ponit casum. In prima parte ipius cap. ostendit Cypr̃ianus qualiter homines aspergãtur aqua ꝓfecrata. vnde hoc habuit initium, scz a veteri testamẽto. ad qꝺ ostendendum multas inducit auctoritates veteris testamẽti. In scda parte ostẽdit qꝺ huiusmodi aspersio aque et in nouo et in veteri testamento videtur esse ad instar baptismi, ꝛ in hoc sit differentia, quia in aque aspersiõe aq̃ inequaliter fundit super singulos, ꝛ in baptismo gratia ꝓ spiritussancti oib⁹ equaliter cõfertur nisi ficto impediat. In tertia ꝑte ostenditur qꝺ diabol⁹ licz vsq; ad baptismũ habeat vires, in baptismo tamẽ debilitatur omnino, ꝛ vires amittit. ꝛ hoc ꝓbat per exẽplum. nã Pharao licz ad aquas maris secutus est filios israel: sed postq̃ illuc venit, mi ipsa aq̃ submersus est ꝛ extinctus. Sed licz ita posuerint Beh. ꝛ ꝺ. in apparatu, tamẽ ponitur (et litera ca. satis innuit) in pluribus locis qꝺ de baptismo intelligitur, et de illo ꝙ propter egritudinem immergi non possunt. Baptizantur egri. i. volũt baptizari.

Ezec. xxxvj. f.

Hũe. xix. b.

Hũe. xix. c.

Hũe. viij. a.

g ¶ Aquã mundã. Que fiebat ex aspersione cineris vitule rufe: vt habeꝛ ex lib. Nume. ff. dist. iij. aqua.

Item Cypr̃ianus papa.

¶ Unde aspersionis sanctificatio ex oratiõe sumpserit.

Hec quęq; ꝺz movere qꝺ aspergi vel ꝑfundi vbẽtur egri cũ gratiã ꝺiuicã consequunt, cũ scriptura sacra per Ezechielẽ ꝓphetã loquat ꝛ dicat: Aspergã super vos aquã mundã, ꝛ mũdabimini ab oib⁹ immunditijs vestris, ꝛ ab oib⁹ simulacris vestr̃, mũdabo vos. ꝛ dabo vobis cor nouum⁹, ꝛ spũs̃ ritum nouum dabo in vobis.

Item in Numeris: Qui tetigerit cadauer hominis, ꝛ ꝓpter hoc septem diebus fuerit immũdus: aspergatur⁹ de hac aqua die tertia ꝛ septima, ꝛ sic mundabit. Item li fide ⁱtrinitatis mũdat⁹ non fuerit, in resurrectione ꝓpud sanctor̃ collegium⁽ᵏ⁾ immundus erit: si die tertio ˡaspersus non fuerit, septimo ᵐnon poterit emundari. ⁿOmnis qui tetigerit humanę ᵒanime mortuum, ꝛ aspersus ex hac cõmixtione non fuerit, polluet⁹ tabernaculũ ᵠ dñi, ꝛ perdit er israel: quia q̃ aqua aspersus non est expiationis, immũdus erit, ꝛ manebit spurcicia eius super eum. Et iterũ. Et locut⁹ est dominꝰ ad Moysen dicens: Accipe Leuitas de medio filiorum Israel, et purificabis eos, et ita facies eis purificationem eorũ: Circunsperges eos aqua purificationis. Et iterum. Aqua

h ¶ Cor nouum. i. virtutib⁹ innouatum.

i ¶ Fide. quã significat dies tertius.

k ¶ Sanctor̃ collegiũ. Ubi erit perfecta requies.

l ¶ Si die tertio. i. in fide trinitatis.

m ¶ Septio. i. septia etate descẽdũ. null⁹ eñ mereꝛ nisi in corpore. ꝛ hic oẽ meritũ cõparat. xiij. q. ij. rẽpue. Mereꝛ nullus nisi i corpore.

Addimo. Et est sensus, nisi hõ ꝙ pollut⁹ est pcio fidẽ trinitatis habuerit, requiẽ non habebit in futura vita ꝙ sequet̃ post septenariũ presentis vite. Brehi.

n ¶ Omnis. Uerba legis Mosaice. ꝺ.

o ¶ Uũante. i. ois ille ꝺz tãgere mortuũ ꝙ post lachrymas culpas repent: vt de pe. di. iij. baptizat. Mortuũ ꝓ̃t dicit a morte, ꝛ cado vel cedo. ꝛ sic diuersis modis ꝑnũciari. ff⁹. Morticina cadũt ferro, morticinia morbo. Mortuũ tãgere ꝙ dicit.

p ¶ Pollue. ad literã. i. pollut⁹ reputabit, ꝛ nõ intrabit in tabernaculũ cũ alijs. lxxxj. dist. oportet.

q ¶ Tabernaculum. i. sepulcrum, qui est pars tabernaculi dei. i. ecclesie, et sic tabernaculum id est ecclesia: vt xxvj. q. ij. sed ꝛ illud.

a ¶ Instar. instar fuit apō eos. nā modo nō est instar.
b ¶ Integram. ac si integre esset aspersus.
c ¶ Non dimēsuratur. q. d. sicut aq̄ non ad mēsuram super singulos infunditur, ita spiritus sanct⁹ sine personarū acceptione in baptismo omnibus fidelibus traditur. Uel dimensuratur .i. non per partes datur: alias dimensurant.
d ¶ Equaliter .i. non differenter p̄pter sexum vel annorum diuersitatem. non enim huic plus confert, quia vir: illi minus, q⁹ femina, ⁊ sic de aliis q̄s quidē esset accep̄tio personarum. vnde sequitur hic
e ¶ Statiam. hic manifeste videtur q⁹ gratia cōferr in baptismo ⁊ parvulis ⁊ adultis. ſ⁊ pocol. j. ⁊ i tes hic appellare gratiā remissionem peccatorum. Quid iuris sit de hoc, habes ex de bap. ⁊ eius effec. maiores.
f ¶ Uel minuitur. Argu. q⁹ charitas potest minui: ſ⁊ nō est hoc verū, quia non deficit charitas, sed magis p̄ficit: sed dicit minui, quia vn⁹ h⁊ maiorē charitatē q̄s alter. xx. dist. §. j.
g ¶ Omnis nec te. q. d. sciat. et si post baptismū vexet corpus, aie tamen non p̄t nocere. Uel forte non protinus liberatur baptizat⁹: vt in ſi. dicitur.
h ¶ Amittere. ſ. eo. ſſue. ⁊ ca. exhic. et ca. dehinc. contra. sed ibi dicitur q⁹ significetur expellendus, et vim amissurus. vel dic q⁹ amittat in exorcismo vt nō habeat tantā vim quātā prius: sed in baptismo ex toto eam amittat: quo ad animā, quia extinguuntur peccata per que hominem possidebat: vt. ſ. eo. post ¶. Urrū liberat in exo, baptismo demonia xxij. cus averatiōe corpozali, nō satis elucet. in fine ſic videt dici. Uel intelligatur de liberatione anime.
i ¶ Per pharaonem. Quia ſ⁊ ipse pharao dicebat q⁹ dimitteret populū, nec dimisit donec ſ. fuit vētum ad mare rubrum.
Q Uando q̄s, vide c. xxv. pare dist. in qua dicitur q⁹ non d⁊ dē expectare baptizari vsq̄ ad mortem quoniam quādoq⁹ frustratur spe. Jo. defan.
¶ Tatuo. Quidā homines baptizari differebāt, ⁊ sub spe cōfidenter peccabant, scilicet vt in morte baptizarentur, et sic tunc ab omni peccato mundarentur: tales in hoc ca. reprehēdūtur, quia quandoq⁹ solent decipi, et sine baptismo mori: nec est datus baptismus vt peccata augeantur, sed vt deleantur.
k ¶ Discesserūt, non videtur q⁹ vacui recederēt et q̄ baptizari volue ⁊ runt: vt ex de bap. ar. ⁊ debitum. immo sic, q⁹ in p̄cepta quia culpa sua nō misericordia perceperunt, nam pour imputatur eis q̄s negligenti accidit culpa sua. ad oda xv. questione. j. ca. nec papa. ff. loca. ſi quis mouerit domum. arg. ad
l ¶ Si vero quis, id. ex de ſſ. ar. extra de ap. elect. cū reprehēſibilis. xxij. vet. q̄ōe. ſ. is autem. et iuxta ſ. licet baptismus di⁹ ⁊ q⁹ dimittat petā, non ta xx. q. j. men dat licentiam ſſ. eo. peccādi: vt. j. q. vj. ibiuide exigunt. ao. Ar.

Spūs sanct⁹ p partes nō dat.

Sfa oīb⁹ in baptismo p̄ferr.

Mat. xxij. b.

Diabolus perdit vires p baptismum.

aspersionis purificatio est. vñ apparet aspersionem q̄s aque instar[a] salutaris lauacri obtinere: ⁊ quādo hec in eccl̄ia fiunt, verissime scitur per accipientes et dantis fidem integrā [b] stare oia, ⁊ ꝑ summari ac perfici post maiestate dñi, ⁊ fidei veritate. Spirit⁹ vero sanct⁹ non dimensuratur, [c] sed super credentes tot⁹ infunditur. nā si dies oībus [d] equaliter [e] nascitur: et sol super oēs pari ⁊ equali luce diffundit, quāto magis christus sol ⁊ dies ver⁹ in eccl̄ia sua lumen vite eterne pari equalitate largitur? [f] cuius equalitatis sacramentum videmus in Exodo esse celebratum cū de celo manna defluxeret, et futurorū p̄figuratione alimentū panis celestis, ⁊ cibum vel cultum christi venientis ostēderet. Illic enim sine discrimine, vel sexus, vel etatis, gomor singuli equaliter colligebāt: vndeap parebat christi indulgentia et celestē gratiā [g] postmodū secuturā equaliter oibus diuidi: sine sexus varietate, sine annorū discrimine, sine acceptione persone super omnē dei populum spiritualis gratie dei munꝰ infundi. Plane eadē gratia spiritualis quem baptismo equaliter a credētibus sumit, in quer satione atq⁹ actu nostro postmodū vel minuit[f] vel augetur, vt in euāgelio dominicū semē equaliter seminat, ſ⁊ ꝑ varietate terre assumit: aliud in multiformē copiam, vel trigesimi, vel sexagesimi, vel centesimi numeri fructum exuberanter cumulatur: q⁹ si aliquis in illo mouet q⁹ quidā ex his qui baptizant, egri spiritib⁹ immundis adhuc teneantur: sciat diaboli neq̄tiam pertinacē vsq̄ ad aquam salutarē valere: in baptismo vero oīs nequitie[g] sue vires amittere[h]. Quod exemplum cernimus in Pharaone, qui reluctat⁹, ⁊ in sua perfidia demorat⁹ tādiu resistere potuit et ꝑualere, donec ad aquā veniret: quo cū venisset, victus est ⁊ extinct⁹. Mare illud sacramentum baptismi fuisse declarat beat⁹ Paul⁹, dicens: Nolo enim vos ignorare fratres, q⁹ patres nostri omnes sub nube fuerūt, ⁊ omnes ꝑ mare trāsierūt, ⁊ omnes in Moyse baptizati sunt, ⁊ in nube ⁊ in mari. et addidit dicēs. Hec autē oia in figura nostri facta sunt: q⁹ hodie vsq̄ per exorcistas voce humana, et potestate diuina flagellet ⁊ vlāk torqueat diabolus: ⁊ cū exire se ⁊ hoies dimittere sepe dicat: in eo tñ q⁹ dirat, fallat: ⁊ id q⁹ per Pharaonem[i] p̄tius gestū est, eodē modo obstinatiōis ⁊ fraudis exerceat: cum tamē ad aquā salutarem atq⁹ baptismi sanctificationem veniꝰ, scire debem⁹ ⁊ cōfidere q⁹ illic diabol⁹ opp̄imit: ⁊ homo dicat⁹ deo diuina indulgentia liberatur.

Item Joā. Chrysо. in epistola ad Hebreos.

¶ De his qui vsq̄ ad extremum vite suscipere baptisma differunt.

Quando q̄s ꝑpter a peccat, vt sanctū baptisma nouissima sua expiratiōe suscipiat, fortassis non adipiscit: et credite mihi, non terrēs vos dico q⁹ dictur⁹ sum: multos noui qui hoc passi sunt, qui spe baptismatis multa peccabant: circa diē autē mortis discesserunt[k] vacui: de⁹ enim ꝑpter hoc baptisma tribuit, vt soluat peccata, nō vt addat: si ꝑo q̄s [l] ad hoc vtik baptismate, vt ampliora deliquat, ipsum ferit negligentie causa.

Item Augustin⁹ ad Bonifa.

Queris. ¶ Hec est.xxvj.pars dist.in qua dicit q̄ peccatum parentum non nocet filio: q̄uis eorū oblatio prosit. Joan.de fan.

¶ Casus. Bonifaci⁹ duas fecit questiones Augustino: quarū prima est, an malitia parentū obsit filijs cum eos offerunt sacrificijs demoniorū, sicut eis ꝓdest fides parentū cū baptizantur. Secunda est, an patrini a mēdacio excusentur cū ꝓ paruulis interrogati respondent eos credere in deū et hmōi: qd̄ tñ ipsi vtrum ita sit penitus ignorant. Prime q̄stioni respondet Augu.in hunc modum: scilz q̄ ne quitia parētū non imputat̄ filijs non consentiētibus: tamen cum baptizantur prodest eis fides eorū. actuale enim peccatum patris, ideo nō imputatur filio non consentienti: q̄ alius est filius, ⁊ alius est pater, vnde cū non sit cōis eorū aīa, culpa non potest esse cōis. sz quia in baptismo fit remissio peccatorū per spiritum sanctum, qui cōis est patri et filio: ideo ī baptismo fides parentū prodest filio: et ita aliter est: ī bono q̄ in malo. nam in malo nullus cōmunicat alij nisi consentiat: in bono ꝓpter vnitatem spiritus sancti vn⁹ sepe intelligit alteri cōmunicare, ⁊ ei prodesse. Ad scd̄am questionem respondet, dicens q̄ patrini non mētiunt cū respondent pueros credere, dicunt eñ pueri credere et fidem habere ꝓpter fidei sacramētū quod recipiūt per baptismum: et cōuertere se ad deū propter conuersionis sacramētum qd̄ suscipiūt scz baptismum. vbi hoc eo tropo loquēdi quo dr̄, hodie est passio christi: hodie resurrexit. cū iā multi anni trāsierunt q̄ christus passus est et resurrexit. et est sensus, hodie est resurrectio ⁊c. id est hodie celebratur sacramentum resurrectionis. sic dicit, puer credit. i. sacramētum fidei ex qua creditur in deū, suscepit. Perdissenam. i. in sexta die appa-

xxvj. pars.

Ezec. xviij. a Ibidē c.

¶ Paruulis baptizatis parētum non nocet perfidia.

Queris a me vtrū parētes baptizat̄ suis paruulis noceant cū eos demoniorū sacrificijs sanare conāt̄. Quomodo eis prosit cū baptizantur parētum fides, quorū eis non potest obesse pfidia? Ubi respōdeo tantā illi⁹ sacramenti (hoc est baptismi) salutaris esse virtutez in sancta cōpage corporis Christi, vt semel regeneratus per[a] aliorū volūtatem[b] deiceps nō possit vinculo[c] aliene iniquitatis obstrigi, cui nulla sua volūtate consensit. Anima eñ patris mea est (inquit[d]) ⁊ aīa filij. Et iterum. Aīa que peccauerit, ipsa morietur. nō eñ peccat ipsa cum parētes eius oīno nesciēti vel quilibet eius adhibet sacrilegia demoniorum. Si vero ex Adam[e] traxit[f] quod sacramēti illius gr̄a solueret, quia nōdum erat anima separatim viuens. i. altera aīa: de qua diceret. Et anima patris mea est et anima filij. Jam itaq̄ dicit[g] q̄ cum homo in seipso est, ⁊ ab eo q̄ genuit alter effectus, peccato alterius sine sua[h] cōscientia non tenetur obnoxius[i]. Quō itaq̄[k] in paruulum maiores peccant offerentes eum atq̄ obligare conantes demonum sacrilegis vinculis? non est aīa vtrorūq̄ cōmunis: vt etiā culpā possint habere communem. non enim sic cōmunicatur culpa per alteri⁹ voluntatem, quēadmodum[l] cōicatur gr̄a per spūs sancti vnitatem. Item. Regenerans spiritus sanctus in maioribus offerentibus et paruulo renato oblatoq̄ cōis est. Item. Per hanc societatē vnius eiusdēq̄ spūs ꝓdest offerētiū volūtas paruulo oblato: pōt eñ ⁊ ī hoc ⁊ in illo hoīe (etiā si se inuicē nesciant) vnus spūs esse: per quē sit vtriusq̄ gratia cōis: non tñ potest spūs vnus esse hoīs huius et illius per quē peccat alter: vt altero non peccante sit tamen culpa cōis. ac per hoc pōt paruulus semel ex parentum carne generatus, dei spiritu regenerari: vt ex illis obligatio cōtracta soluat̄. nō pōt autē dei semel spū regñatus, ex parētum carne regnari, vt obligatio que soluta est, iterū contrahat̄[m]: et ideo semel perceptā paruulus gratiā christi non amittit nisi ꝓpria impietate[n]. verūtamen recte dicuntur parentes vel quicūq̄ maiores filios seu quoslibet paruulos baptizatos demoniorū sacrilegijs obligare conantes spūaliter homicide. nam in illis quidē interfectionē non faciūt: sed quātū in ipsis[o] est, interfectores fiunt. Recte ergo illis dr̄ qñ ab hoc scelere prohibent̄. Nolite occidere paruulos vestros, dicit enim Apl's.

ret dies et senus. Perendissenā, id est in sexta die, quasi perempta sexta die. Eius. i. fidei, id est baptismi.

a ¶ Per. id est propter.

b ¶ Voluntatem. malam.

c ¶ Vinculo, ⁊ dicit lex quia dolus tutoris nō obest pupillo. ff. de reg. iur. neq̄ in interdicto, nisi sit locupletior factus: vt. ff. de dolo, sed ex dolo. Vel nisi tutor soluendo sit: vt. ff. de admi. tu. l. vlt. §. si tutor.

Tutoris dolus pupillo nō obest.

d ¶ Inquit. scriptura vel ꝓpheta ezechiel. xviij. c.

e ¶ Si vero ex adam. ibi tacite respondet questioni.

f ¶ Traxit. s. causam peccati ⁊c.

g ¶ Jam itaq̄ dicit. i. innuit ex premissis illa scriptura. s. aīa pr̄is ⁊c.

h ¶ Sine sua cōsciētia. i. si non consentiat. vij. qō. j. §. cum autem.

i ¶ Obnoxi⁹. q̄si dicat post vitā aīe in proprio corpore non contrahit peccatum nisi ex propria labe.

k ¶ Quō itaq̄. inferius rñdet huic questioni ibi: verūtamen recte. et tūc dic sacrilegis, q̄si nullo modo: quia non est ⁊c.

l ¶ Quemadmodum. Argu. aliud in via: aliud in inuio. argu. xxix. q. j. §. qd̄ autē. et not. xxvj. qō. v. nec mirum. sicut dicit lex q̄ aliud est in obligatione, aliud in liberatiōe. ff. de act. et oblig. arrianus. cuz hec causa liberalis sit. arg. ex de proba. ex literis.

m ¶ Cōtrahatur. Argu. q̄ obligatio semel extincta amplius non renascitur: vt. xxiij. qōe. iiij. si illic. ⁊. ff. de solu. qui res. §. aream. Argu. contra. xxvj. q. vij. ab infirmis. si. ff. de ser. vrba. predio. seruitutes. ff. quemadmo. ser. amit. si locus.

n ¶ Nisi propria impietate. Et ita liberari quis potest etiam inuitus vel ignorās: sed nō obligari: vt. ff. de solu. solutionem. ⁊. l. soluere. ff. de nego. gest. l. soluendo. et. ff. de noua. si stichum. §. vlt.

o ¶ In ipsis. Et ita in maleficijs voluntas spectatur

f Et sic ista lr̄a legitur interrogatiue qñ est ī litera, q̄ modo. si autez habes ī lr̄a: qñ tūc non legitur interrogatiue, sed remissiue ⁊ suspēdit̄ vsq̄ ad illaz literam non est aīa ⁊c. Archi.

nō erit⁹, ar. xxij. q. ij. hoiees. ff. ad. l. cornel. de sicca. di.

¶ Sub. uus, qui alia est causa liberatiōis et alia obligationis: vt. ē. ōt in glos. ar. alibi, ꝛc.

a ¶ Nec illud. ta: cite obiectioni respondet.

b ¶ Placet. arg. cōtra. j. q. iij, quia pie sulatus.

c ¶ Parit. in sacramētis: vt. xxxij. q. iij. recurrat. de pe. nitt. j. sicut.

d ¶ Quid est aliud. q. d. non videt esse aliud illud qō tunc fit ꝯ respondere et promittere de moribus eorum futuris.

e ¶ Parētes. i. patrini, qui patres spirituales dicuntur. ē. xxx. q. iij. pictatium.

f ¶ Occultū est, quid cogitet.

g ¶ Uel per diffenam. i. per senum, id est sextū diem.

h ¶ Perēdiffenā. id est perēpto die seno siue sexto, id est post sex dies, uno peremptō.

¶ Cum die dominico ramis flt resurrectio dñi, palmarū iterū rogauit: sic dicitur pro me: nullus credere pro dices pter sacramentū qñ erit paschā ego re spondeā. i. ego respondeam q̄ credo pdīt in deum, hoc di sentā. i. eo ego q̄ fidei suscepit sacramentum non q̄ re vera adturos. hinc fidem habeat. et cōpōnā in paruulo crenit ex p dere est fidei sacra et dies mētū suscipere: vt fer. Ar chid.

i ¶ Dicatur. q. d. sicut dicit q̄ hodie flt resurrectio dñi, eo q̄ sacramētum eius hodie celebratur: sic dicitur pro me: q̄ credere pter sacramentū quod recipit.

k ¶ Itaq; paruus q. d. licet ego respondeā q̄ credo pdīt in deum, hoc dicit quādo ad baptismum offertur, pro eis parētes respōdent tāq; fidei authores, et dicūt illos facere quod illa etas cogitare non potest: aut si potest, occultū est: Interrogamus em̄ eos a q̄bus offerunt et dicimus: credit in deum: de illa etate que vtrum sit deus ignorat. Respondent, credit: et ad cetera que singula q̄runtur, sic respondent. Ad miror parētes in istis reb⁹ tā fideter pro paruulo respondere: vt dicant eū tāta bona facere: que

Spiritū sanctum nolite extinguere: nō q̄ ille extingui pōt sed ꝯtum in ipsis est extinctores eius merito dicunt qui sic agūt vt extinctum velit. Nec illud[a] te moueat ꝛc. et. j. Celebrātur em̄ per eos necessaria ministeria: offerūtur q̄dē pro uuli ad capiendam spūalem gram non tā ab eis quorū gestantur manibus (ꝯuis et ab ipsis si etiam ipsi boni fideles sunt) ꝯ ab vniuersa societate sanctorū atq; individua charitate ad cōmunionē sancti spūs adiuuantur. Tota ergo hec sancta mater ecclesia q̄ in sanctis suis est, facit: q̄ tota omnes, tota singulos parit[c].

¶ Difficillimam sane questionem tibi proposuisse visus es in extremo inquisitionis tue, ea videlicet intentione qua soles vehemēter cauere mendacia. Si constituā (inquis) ante te paruulū, et interrogē vtrū cū ad etatē adultā venerit, futurus sit castus vel fur vel nō sit futurus, sine dubio respondebis nescio. Et vtrū in eadē paruula etate cōstitutus cogitet aliquid vel boni vel mali, dices nescio. Si itaq; de moribus eius futuris nihil audes certi pmittere, et de eius presenti cogitatiōe: q̄d est aliud ꝯ q̄ quādo ad baptismum offertur, pro eis parētes[c] respōdent tāq; fidei authores, et dicūt illos facere quod illa etas cogitare non potest: occultū[f] est: Interrogamus em̄ eos a q̄bus offerunt et dicimus: credit in deum: de illa etate que vtrum sit deus ignorat. Respondent, credit: et ad cetera que singula q̄runtur, sic respondent. Ad miror parētes in istis reb⁹ tā fideter pro paruulo respondere: vt dicant eū tāta bona facere: que ad hoā qua baptizatur, baptizato: interrogato: tamen eadem hora si subticeā: erit castus q̄ baptizatur vel fur, aut non erit: nescio vtrum audeat dicere aliq̄s aliquid hoc: erit vel nō erit: sicut mihi respōdet sine dubitatione q̄ credit in deū aut q̄ se cōuertat ad dñm. Ecce facio ꝯtum possum dñs adiuuet vt qō postulas possum. Nempe sepe ita loquimur, vt pascha[g] appropinquāte crastinam vel perdissenā[g] vel peredissenā[h] dñi passionem dicamus: cū ille ante multos annos passus sit: nec oīno nisi semel ipsa passio facta sit. nempe ipso die dñico dicim⁹: Hodie dñs resurrexit. cuius ex quo resurrexit, tot anni transierunt. Cur nemo tam ineptus est vt ita nos loquentes arguat esse mēritos: nisi q̄ istos dies sm̄ illos: quibus hec gesta sunt similitudinem nūcupamus: vt dicat ipsa dies q̄ nō est ipsa reuolutiō tpis, sz silis ei⁹: et dicat illo die fieri, pter sacramēti celebrationē, qō non illo sz tā oli factm̄ est i alio tpe q̄ puulū[k]. ꝛ. j. Cū aūt hō sapere ceperit: nō illud sacrm̄ repetit sz intelligit eius q̄ vtate cōsona volūtate coaptabit: sz hoc ꝯdiu puer intelligere nō pōt, valebit sacrm̄ ad eius tutelam aduersus contrarias ptātes: et tm̄ valebit, vt si ante maioris etatis vsum ex hac vita migrauerit, per ipm̄ sacrm̄ commendata ecclie charitate ab illa cōdēnatione q̄ per vnū homine itrauit in mūdū, christiano adiutorio liberetur. Qui hoc nō credit, et fieri non posse arbitratur: profecto infidelis est, etiam si habeat fidei sacramētum longeq; melio: est iste paruulus qui etiā si fidem nō habeat in cognitione, non et tm̄ obicem[l] ptrarie[m] cogitationis opponit: vñ sacramentum eius saluberiter percipit.

Item Bonifacius cōtra Pelagianorum hereses.

¶ Aliorū fides in baptismate paruulos saluat.

In ecclesia saluatoris per alios[n] paruuli credunt, sicut ex alijs que in baptismo remittuntur peccata traxerūt: nec illud cogitetis[o] eos vitā habere non posse qui sunt expertes corporis[p] et sanguinis chri. i. vnitatis ecclesie. et dicit h. q̄ non est ibi non: q̄ non debet dici non posse sed posse: potest tamen ꝛ illa littera bene legi.

¶ Nota q̄ in quibusdam libris ista ꝯ vt pascha appropinquante crastina vel peredissena dñi passionem dicamus.

In ecclesia. Si ꝛc. Sicut paruuli ab alijs peccatū originale contraxerūt, ita per alios baptismū recipiunt, per quos dñr credere et fideles esse: nec vitam hre pōt qui sunt expertes corporis et sanguinis chri. i. vnitatis ecclesie. et dicit h. q̄ non est ibi non: q̄ non debet dici non posse sed posse: potest tamen ꝛ illa littera bene legi.

m ¶ Contrarie. similē. ē. liiij. distī. si seruꝰ. sic. ff. ad maced. l. si filius familias. ff. de reg. iur. semper.

n ¶ Per alios. et ita sicut peccauerunt p alios ita credunt per alios. ita oīs res p quascunq; causas Zhic ꝛc. extra de regu. iur. ca. oīs res.

o ¶ Cogitetis. q̄st dicat non dubitetis, immo certi sitis q̄ habere non possunt. qui sunt expertes.

p ¶ Corporis. id est vnitatis ecclesie quā illa significant. ē. e. non in vobis. Addito. Ad idem. ē. e. dis. ij. q̄d est, quod est cū baptizātur, vnde non sine causa adiūgit seq. ca. in quo idem dicit, Archi.

Joā. vj.f

Nulli est. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ si quis fuerit baptizatus, particeps est corporis ⁊ sanguinis Christi, id est vnitatis ecclesie: et si de hac vita recedit anteqū corpus Christi ⁊ calicē sumat sacramēraliter, tamē effectu illius sacramēti non priuatur, quia inuenitur habere hoc quod significat ipsum sacramē tum, scilicet vnitatem ecclesie.

a ¶ Nulli. de efficacia baptismi repetit, vt sic finis alludat principio.

a ¶ Nulli est. hec est pars illi⁹ ca. ⁊. di. ij. quia passus.

b ¶ Comedat. i. sacramento.

c ¶ Corporis. id est ecclesie significate per corpus xpi.

d ¶ Sacramentū est. i. significat. io.

Joā. vj.f

Si baptizata est. ¶ hec est xxvij. pare. dist. in qua probat magister q̄ nullus saluatur nisi sit baptizatus, et hoc vsq̄ ad ca. non ex quo. Jo. de san.

xxvij. pars.

¶ Casus. Probat Augustin⁹ in hoc ca. q̄ natus de baptizata est baptizand⁹, vt possit vitare eternam damnationem: q̄ Christus q̄ non indigebat baptismo, baptizatus est vt nobis daret exemplū baptizandi: ⁊ olim circūcidebātur qui de circumcisis nati erāt. Nā sicut qui nōdum natus est, mori nō potest: ita qui nondū nat⁹ est a pfe, renasci non potest, nec purgari de reliquijs vetustatis. nam ly pater in baptismo sit mūdat⁹, tn̄ filius a patre p̄trahit cām ex q̄ originale peccatum innascit ei. vnde sil⁹ nisi renascat damnabit: baptismus em̄ animā a peccato mundat, sed causam peccati qui est in carne, non removet. Conficitur. i. intelligitur.

e ¶ Si baptizata est. l. si xp̄o baptizatus est, qui sine peccato secūdū carnem natus est: multo magis quilibet alius baptizari debet, qui s̄m carnem in peccatis conceptus est. ē. eo. di⁹. firmissime.

f ¶ Propter. Vic assignat vna ratio quare xp̄us baptizatus fuit alia. ē. e. nunc̄ alia. i. nō regenerabantur.

g ¶ Mortis. i. peccati, vel morti subiecta.

h ¶ Qui de baptizato. Arg. filiū apostate baptizādum esse inuito pfe dū puer est. Arg. ē. e. te ē baptizatus fuit alia. ē. e. nunc̄ alia. i. nō regenerabantur.

i ¶ Renasci. Ar. ē. de verbo. sig. verbū reddendi.

k ¶ Qui ab eo. ex frumento puro. nascitur impurū. scz cū palea. lvj. dist. nasci.

l ¶ Inmouatus, per gratiam baptismū.

m ¶ Non de nouitate. spūs: q̄ aliquando exiit et aia, sicut caro ex carne per traducē. xxvij. q. ij. moyses.

n ¶ Uetustatis. i. de carne in qua remanet cā vetustatis. i. pctī quod liber.

o ¶ Dānatione. pctā scz i carne, p pagata ex reliqua vetustate parentum. Jo.

¶ Ostenderet. ¶ Casus. Authoritate apli probat aug. q̄ oēs generaliter adulti et paruuli moiāntur pctis in baptismo q. oēs q̄ baptizant in xp̄o baptizātur, et in morte ipsi⁹: et si pueri: et adulti baptizant, ergo baptizāt i morte xp̄i.

p ¶ Ut ostenderet. probat aute apli pueros esse baptizādos. nā apls vniuersaliter dixit: q̄cunq̄ baptizati sumus ꝛc.

q ¶ In Jesu xp̄o. i. in sacro Christi, vel fide Christi in fouma inuncta vel

Filius apostate puer est. Arg. ē. e. te ē baptizatus fuit alia. ē. e. nunc̄ alia. i. nō regenerabantur. ptizandus. i. iudeorum. dus inuito pa tre. pfe mūdus ex mūdo pfe immundus nascit sicut ex paucis. mundū

Rōa. vj. a

i. peccatis. pisce ntia carnis q̄ remanet i carne post baptismū ē. e. di. ca. q̄.

Jbid.

traditus in Christo. ē. e. propie. ver. ad cuius. l.

r ¶ Morte. i. ad similitudinem eius mortis: quia sicut ipse mortuus fuit, ita nos mortui peccatis.

Mors

s ¶ Mortuñ. mors ista cuilibet ē. ar. C. de epi. ⁊ cle. deo est dubio nobis alibi hēs de naturali vt. ff. de leg. ū. si quis ita testō. plex.

guinis Christi, dicente ipso. Nisi manducaueritis carnem meam ꝛc. Idem.

¶ Corpore ⁊ sanguine Christi participat qui per baptismū membrum eius efficitur.

Nulli[a] est aliquatenꝰ ambigendū tūc vnūquēq̄ fidelium corpis sanguinisq̄ dñi participē fieri, qñ in baptismate membrū xp̄i corpis efficit; nec alienari ab illius panis calicisq̄ consortio, etiam si anteq̄ illum panē comedat[b], ⁊ calicē bibat, de hoc seculo in vnitate corpoꝭ[c] xp̄i cōstitutus abscedat. Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio nō priuatur, qñ ipse hoc q̄ ipsum sacramentum[d] est inuenitur.

Idē de baptismo paruulorū.

¶ Quare sit baptizandus qui de baptizato nascitur.

Si baptizata[e] est caro xp̄i q̄ sine pctō erat, p̄pter[f] exemplū imitatiōis: quāto magis baptizanda est caro mortis[g] p̄pter euitandū iudicū dānationis? Sicut vetus in typ̄e circūcisionis q̄ de circūciso nascebatur, fuit circūcidēdus: sic nunc qui de baptizato[h] nascitur, erit baptizandus. Sacramentum enim baptismi, sacramentū est regenerationis. Quare sicut q̄ non vixerit, nō potest mori: ita qui natus non fuerit, non pōt renasci. ex quo cōspicit neminē in suo parente potuisse renasci[i], cum nōdum sit natus: ⁊ q̄uis parenti post cōuersionem propria peccata non obsunt, tn̄ illis obsunt qui ab eo[k] generant. Parenti propter hoc nō obsunt, quia renatus est: illis autē qui de illo nati sunt nisi eodem modo renascantur: que a parente contracta sunt, oberunt. q. etiā innouatus[l] est pater: non[m] de nouitate, sed de reliquijs vetustatis[n] carnaliter gignit: et illij ex reliqua parentū vetustate carne ꝓpagata pctī dānationē[o] sacro regenerationis euadūt.

Item in enchiridio.

¶ In baptismate omnia peccata moriuntur.

Ostenderet[p] apostolus nos mortuos esse pctō inqt: An ignoratis quoniā quicunq̄ baptizati sumus in Jesu[q] xp̄o, in morte[r] ipsius baptizati sum⁹? Si ergo hinc ostendimur mortui esse pctō, quia in morte xp̄i baptizati sumus: p̄fecto paruuli q̄ in xp̄o baptizant, pctō moriuntur[r]: q. in morte ipsius baptizantur Nullo em̄ excepto dictum est. Quicunq̄ baptizati sumus in xp̄o, in morte ipsius baptizati sumus. ⁊ ideo dictū est, vt p̄oraret nos mortuos esse pctō. Paruuli aūt renascēdo moiūtur illo pctō qō nascēdo cōtraxerūt: et p hoc ptinet ad ipsos quod sequitur. Consepulti em̄ sum⁹ illi p baptismū in morte. Baptizatis igit in morte christi, in qua nō solū maiores, verūmetiam paruuli baptizant, ait: Sic vos existimate mortuos quidē esse pctō: viuentes autem deo in Christo Jesu.

Item in eodem.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a A Paruulo. ¶ Prohibendus. s. x. questio. iij. nec numerus.

b ¶ Moriatur. s. eo. tunc valere.

D On regenerabantur. ¶ Casus. Ostendit Aug. differentiā inter baptismū Joānis ⁊ baptismū Xpi. In illo pctā non dimittebātur, sed tātum hoies exteriꝰ abluebantur, ⁊ assuefiebāt ad susceptionem baptismi Christi, in quo peccata dimittuntur. xps vero qui nullum habuit peccatum, ex humilitate voluit baptizari baptismo Joānis: vt hoc ipso ostenderetur ꝙ ipse remissione peccatoꝝ nō indigebat. De eo. s. spiritu sancto.

¶ Sicut nulli baptismus negatur, ita nemo est qui nō peccato moriatur.

A Paruulo recenter nato vsq; ad decrepitum nē sicut nullus ꝓhibendus [a] est a baptismo, ita nullus est q̄ non peccato moriatur [b] in baptismo. sed paruuli tantum originali, maiores autē omnibus etiā moriuntur pctis que male viuēdo addiderunt originali.

Idem in eodem.

¶ In baptismo Joannis non erat peccati remissio.

D On regenerabantur [c] vel renascebantur q̄ baptizabant baptismo [d] Joannis sed quodam precursorio [e] illius ministerio q̄ dicebat. Parate viā dño xpo: in quo solo renasci poterant q̄ parabant [f]. huius eñ baptisma est nō ī aqua tantū, vt fuit Joannis: verū etiā in spū sctō: vt de illo regeneraret. Si q̄s in xpm crediderit, de illo xps regenerat, q̄ regenerationē [g] non cognouit. in aqua baptizari voluit: nō vt eiꝰ iniquitas dilueret, sz humanitas [h] commendaretur. Itaq; baptisma in eo nihil habuit qd̄ ablueret: sicut mors nihil inuenit quod puniret.

Idē de baptismo paruuloꝝ.

¶ Non solum originalia, sed etiam actualia peccata remittuntur in baptismate.

B Egenerante aūt carne tm̄modo cōtrahit peccatū [i] originale. Regenerante aūt spū sctō, non solū originaliū [k] sed etiā volūtarioꝝ fit remissio pctōrū. Proinde recte pōt dici paruulos sine baptismo decedentes mitissimā [l] oim futuros sustinere penam. fallit eñ ⁊ fallitur q̄ eos in dānatione predicat nō futuros: dicēte apl̄o. Per vnius delictum omnes hoies in cōdēnatione ⁊c.

Idem in eodem.

¶ Quicūq; ex cōcupiscentia nascit ꝑ baptismū regenerat.

Q Uisquis ex ꝯcupiscētia carnis, et lege peccati ⁊ mortis [m] carnaliter generat; regnari spūaliter hz opus: vt non solū ad regnū dei ꝑducat, sz etiā a dānatione pctī liberetur. Sicut eñ ꝑ primū hoiem in pctō ⁊ morte nascūt: sic etiā per xpm in iustitia ⁊ vita eterna in baptismo renascuntur.

Idem in eodem.

¶ Offerētiū fides paruulos facit fideles.

P Aruuli fideles [n] recte vocant: qui fidē ꝑ verba gestantiū: quodāmodo cōfitentur: ⁊ per eorūdem verba diabolo ⁊ mūdo abrenūciant. ⁊ hoc fit vi sacramēti, ⁊ diuine gratie quā deꝰ dedit ecclesie. Paruulus autē qui baptizat si ad annos rationales veniēs non crediderit, nec ab illicitis abstinuerit, nihil eiꝰ ꝓdest qd̄ paruulus accepit.

Item August. in libro de meritis, et de remissione peccatorum.

¶ De eodem.

M Ater ecclesia os maternum [p] paruulis prebet: vt sacris mysterijs imbuantur qui nondum possunt

a Paruulo. ¶ Prohibendus. s. x. questio. iij. nec numerus.

b ¶ Moriatur. s. eo. tunc valere.

D On regenerabantur. ¶ Casus. Ostendit Aug. differentiā inter baptismū Joānis ⁊ baptismū Xpi. In illo pctā non dimittebātur, sed tātum hoies exteriꝰ abluebantur, ⁊ assuefiebāt ad susceptionem baptismi Christi, in quo peccata dimittuntur. xps vero qui nullum habuit peccatum, ex humilitate voluit baptizari baptismo Joānis: vt hoc ipso ostenderetur ꝙ ipse remissione peccatoꝝ nō indigebat. De eo. s. spiritu sancto.

c ¶ Non regenerabant. q̄ non fiebat remissio peccatorum.

d ¶ Baptismo. cuius forma erat in nomine venturi: vt dicitur in quadam glo. Aug. sup Jo. ꝙ baptismus non mundaret ab originali: nisi alꝰ esset circuncisus. dicebatur tamen baptismus pnie, quā Joannes predicabat dicens, Agite penitentiam.

e ¶ Precursorio. Habiles ad suscipiendum verū baptismum.

f ¶ Parabantur. id est abluebantur exterius.

g ¶ Qui regenerationē. i. remissionem peccatorū, q̄ non indiguit.

h ¶ Sed humanitas. s. e. per aquā.

h ¶ Sed humanitas. i. benignitas quā ꝓ nobis fecit.

B Egenerante. ¶ Casus. Originale peccatū carne contrahitur: sed in baptismo tam ipm q̄ actuale peccatum deletur. Paruulus vero qui moritur sine baptismo, in eternum damnabitur: sed penam mitissimam patietur.

i ¶ Peccatum. i. causa originalis peccati.

k ¶ Originalium. No. ꝙ licet baptismus ad delendum

l ¶ Mitissimam respectu aliarum penarum: et erit hec pena quia erunt in tenebris. ī. eo. nulla. ⁊ carebunt visione dei. ex de bapt. cap. iij. sed tamen dicit Aug. ꝙ mallet sic esse q̄ nō esse Argu. contra. s. e. firmissime. et. s. de pe. dist. vlt. c. vlt.

Quisq̄s. ¶ Casus. Quicūq; de carne nascit, duabus de causis oportet vt baptizetur, scz vt liberetur a pctō, et eternaliter saluet: q̄ sicut per Adā mors intrauit, ita salꝰ ꝑ Christum.

m ¶ Mortis. de peni. distinct. j. si peccatum.

P Aruuli. ¶ Casus. Querebatur quare paruulus dicatur fidelis. et respondet ꝙ baptismus facit eū fidelē: sed cum ad annos discretionis peruenerit: si non crediderit, nec a pctis abstinuerit, baptismꝰ nihil ei prodest.

n ¶ Fideles. s. e. nihil. ⁊ cap. sequēti. cōtra. sed hic dicit de fide offerentiū: ibi de fide oblatorum: quoruz adhuc nulla potest esse fides: et quod dicit quodammodo, soluit contrarium.

o ¶ Nihil ei prodest. quo ad vitam eternā. de peni. distinct. iij. si quis autem charitatem non habens.

Mater. ¶ Casus. Dicitur hic ꝙ ecclesia paruulos baptizat qui nondū possunt credere vel confiteri, et tamen fideles vocantur et penitentes: quia alij respondent pro eis, et profitentur, et pro eis diabolo, et huic seculo abrenunciant. Sequentia tria capitula plana sunt.

p ¶ Os maternum. eorum scz qui pro eis respondent.

Baptismus delet actualia cū originali.

Esaie xl. a. Mar. j. a.

Ro. v. d.

Sub. imo nō ... cetur. xij. q. i. sancimus. in fi. fm Archi.

a ¶ Credendo.i.q uia credunt.
b ¶ Nomen est.scz hoc nomē fidelis.credere enim est fidem habere.Ş.e.nihil.

! Im- mo ex hac fa cōsue- tudine dicit, qualia penitentes, ar.q.de Jo.de fan.

c ¶ Etiā nō penitētes.non q agāt penitētiā, ? cū nullā habeāt discretionē:sed habēt penitudinē.i.suscipiunt eā

et faciunt ꝛ dicunt per verba gestātiū

tenet. d ¶ Ecclesie.i. peccata di

cōfiteri de origi nali pec cato, a- lias ēm ecclesie.i.qua subsi stit ecclesia.

mittunt eis q̄ parti cipes sunt eccle- sie,per charitatem

ꝛ habe

rer locū e ¶ Per spiritum i paru sanctuz.i.que vnit Ro. per spm̄ scm̄, fide- les sunt ecclesia, ꝛ ea in ipso. iecta, vū.q.j.scire. eccle- ctpsa i sie charitas tenet ipsiꝰ. peccata.i.ipsa eccle sia vel ecclesie vni- tas.i.eis q̄ in vnita- te non sunt, tenent

Ro. v. pctā.i.non dimittū tur:vt.Ş.ij.q.j.mul ti.Ş.xxxij. qōe. vij. quēadmodū. Ş. de pe.dist.iij.sane ca- tuendum.

f ¶ Pctā. Idē est qđ alibi dr. Si cui peccata remiseri - tis, remissa erunt: et cui retinueritis, retēta erunt.et ali- bi. Spiritussanct⁹ aut per seipsum re missionē facit, aut per colūbe mēbra. Ş.e.c.quomodo.sic itaq̄ intelligim⁹ qđ hic dicitur.

Joan. j.d.

g ¶ Tenet.i. non dimittit pctā.xxiij. q.j.quicunq̄.

h ¶ Solꝰ. Ş.j.quest.j. vt euidenter.

i ¶ Que facta sūt. Non autem dimit- tit futura,quia ra ctatus futuri tēpo ris tē.ff.de vsur.l.j-Ş.j. nec de futura iniuria paciscipos- sumus.ff.de pac.si vnus-Ş. pacta.

pactū sup fu tura in uria nō valet.

k ¶ Et adiuuādo. Nota processum.habes primo q̄ di- mittit peccata que facta sunt.Secundo confert gratiam ne fiant. Tertio perducit ad illā vitā vbi omnino fieri nō poterunt a bonis,quia tunc confirmati peccare non po- terunt.j.dist.v.ca.ij. ad fi.

l ¶ Vlla. ¶ Manent.i.carent visione dei:et hec est pena ꝛ ignis afflictionis:de quo habes supra eo. firmissime.

Ad hoc. ¶ Queritur ad quid valeat baptismus.ꝛ respondetur ad hoc vt homines fiant mēbra chri- sti ꝛ salui. Infantibus autem credere est baptizari,non credere non baptizari.

m ¶ Vt baptizati.Ş.e.nihil.

Ad hoc baptismus valet vt baptizati m xpo incor- porent, ꝛ mēbra eius habeant et cōsepeliant, et oblati per sa- cramentū charitatēq̄ fidelīū reconcilient deo: vt in eo viui, salui,liberati,redempti,illumi- nati fiant. I dem.

Q Uis autem nesciat cre- dere esse infantibus ba ptizari: non credere autem nō baptizari?

I dem in lib. de libe. arbi.

¶ Gratia nō solū pctā dimit- tit: sed etiā legē implere facit.

Gratia que per xpm̄ dat. non solum peccatorū re- missionem facit, sed etiam vt lex n impleatur: vt natura libe- retur: nec peccatum domine- tur. Spirit⁹ etiam gratie dat fidem: que etiam non petita o a deo cōceditur: vt homini pe- tenti ꝛ alia concedantur. nam fides non est liberi arbitrij tan tum:sed donū dei. I dē de bap tismo paruulorum.

¶ Metus infirmitatis in baptis- mo nō penitus ablumitur: sed vires amittit.

On ex quo quisq̄ ba ptizatur, omnis vetus infirmitas in eo ablumitur p: sed renouatio incipit ad remis-

Gratia. ¶ Ca- sus. Dicit q̄ christi gra remittit peccata: confert vt fiant ei⁹ mandata, et mala vitent: con- fert fidem que non prouenit ex liberta te arbitrij, ſz est do num dei.

n ¶ Vt lex. mādato- rū dei. Addito. Que adimpleri nō pōt sine gra.ſ. eo. placuit. Archi.

o ¶ Non perita.i. non merenti. nam primam gratiā de mereri non potest. ſ.e.placuit vt qui- cunq̄. arg. contra viij.dist.Ş.uetudo. sed ibi dr merui.i. obtinui.

On ex quo. ¶ hec est. xx- viij.pars dist. in q̄ dicit q̄ licet in ba ptismo oīa peccata dimittātur, tamen originalia tollūtur in baptismo reatu, et remanent actu: ſz in peccato actua li fit contra. Joan. de fan.

¶ Casus. hug. sic ponit hunc casum, Licet omne pecca tum actuale dimit- tatur in baptismo, tñ originale pecca- tū non ita dimitt- tur vt non sit: sed remanet in homi ne sopitū et debili- tatū nisi excitetur ꝛ renouet in ꝓpium dominiū ꝓsennēdo prauis motibus ex eo surgēnib⁹: et ita licet homo renoue-

xxviij. pars.

tur in baptismo,tñ nō ex toto delet originale: ꝛ quātūcūq̄ renouatio crescat,tñ munq̄ in hac vita erit plena ꝛ pfecta renouatio in hoīe,cum in eo adhuc sit peccatū ex q̄ caro pugnat aduersus spiritū, ꝛ qđ hominē sepe stimu- lat ꝛ peccare cōpellit. Ad vltimū ostēdit differētiam inter actuale ꝛ originalia pctā. Ego autē Bar. hoc addo quia originale pctm̄ remanet actu, ſz reatu tollit in baptismo. Actuale vero transit actu:sed remanet reatu, nisi a deo fuerit remissum.

p. ¶ Ablumit.i.ꝓsumit. Inde solet queri qñ pctm̄ originale

pctm originale ꝛtrahik. Et dic q in ipsa infusione aie, q: tūc tres vires aie principales debilitant. De hoc. ℣. c. queris.

le qñ cō a a ¶ Cetera. i. q spectāt ad pfectionē vt fiat plena nouitas, ꝛ alialis cōsumat infirmitas vt. j. sequik.

trahik, b ¶ Corruptio. qualitas quo ad corp⁹, corruptio peccatū quo ad animā.

ergo bis ꝑpter eē noctione proferatur corruptio fm Bar. ꝛ Lau.

c ¶ Oim peccatorū. peccatoꝝ qdem oim actualū.

d ¶ Plenā. Quia quo ad omnē penā originalis peccati quo ad reatū mortis eterne: ꝛ relinq̄tur vsq̄ originale ad pugnādū dum fuerim⁹ in via: sed debilitatū et superatū. i. ad mortem eternā nō iputabile. ℣. c. ꝑ baptismū.

ij. coꝝ. iij. d. e ¶ Perueniat. qđ erit in alia vita non in ista.

f ¶ Uetustate. q̄dam.

Actio ꝑpter culpam reuiuiscit. Rom. vj. b. Ordo litere, g ¶ Reuiuiscat. ergo reuiuiscit quod erat perēptū. sic ꝑpter culpā reuiuiscit actio: vt. xij. q. ij. liberti. ℣. e. queris. ante mediū.

h ¶ Ab hac autē. ordo lre. Uita spiritus in cuius nouitate baptizati renascuntur a deo, discernuntur ab hac vetustate carnis et peccati rē.

i ¶ Bene vtitur. scilz vetustate carnis. ℣. xxxij. q. j. nō enim in sola.

k ¶ Regenerandos. ꝑ baptismū.

l ¶ Mortalē. i. cū mortali peccato.

m ¶ Propagie. i. corruptione carnis a ꝑmis parēribus traducta vel ꝑpagata, ex q̄ originale pctm̄ innascit aie.

pctī actualia ꝛ originale pctm differūt n ¶ Sicut. hic notatur differētia inter actuale ꝛ originale pctm, quia illa transeunt actu, et remanēt reatu donec ꝑ baptismū vel ꝑ penitētiā ex toto deleant: originalia vero in baptismo remanent actu, sed transeūt reatu: remanēt eēi quedam penalitates cum q̄bus homo pugnat ꝛ. q. d. sicut ofnes prave cogitationes operationes trāseūt actu, ꝛ remanēt reatu, sic originalis culpa reatu soluitur, actu vero ad agonē relinquitur, de pe. dist. j. ii pctm.

Cit. ℣. c. g baptismū. videas qs not. ex ō ba. maiores o ¶ Pertinēt. ℣. tū ad ea q̄ ei⁹ ministerio geruntur. ibi olim vide,

p ¶ Soluitur. Et ita videtur q̄ accidentale sit ei ofne peccatum.

Quando ab. hec ℣. xxx pars distin. in qua querit vtrū omnes apli fuerint baptizati. Joan.

¶ Casus. Q: christus cū iuda mo rabat, per discipulos suos baptizabat, credēdū est q̄ fuerunt baptizati baptismo Joānis, vel (quod melius est) christi. Itē ꝑ hoc q̄ dns dixit petro. Qui lor⁹ est rē. credendū est petrum fuisse baptizatū.

q ¶ Discipulos. arg. q̄ aliud est facere q̄ se ꝑ q̄ alii: vt. ij. q. vij. accusatio. ff. ō sol. inter artifices. C. de cadu. tol. l. vna. ℣. finaliter. arg. ℣ de sen. excō. mulieres. ff. de admi. tu. ita autem. ℣. gessisse. xxix. pars. Joan. iij. c.

r ¶ Magis. hoc magis coarcetur ad legas.

f ¶ Pedes lauet. id est affectū mētis purget. q. d. licz homo abstinere possit a mortalib⁹, tamen puluere terrene habitationis inuoluit. i. venialibus: vt penitentia magis ꝙ baptism⁹ est necessaria. Abstinere a venialib⁹ difficilimū est. Joan. xiij d.

I coos. ¶ Casus. Quidaꝝ non credebant aliquē baptizatū, nisi hoc scriptum inueniret: contra quos hic dicit q̄ ipsi vident apostolis cassiari: de quibus nescim⁹ qñ fuerunt

De consecratione. Tertia pars.

Discipuli Christi eius baptismate crediti abluti.

Uādo ab hierosolymis exiit Jesus cum discipulis suis in terram iudeam, ꝛ ibi morabat cum eis: baptizabat nō ꝑ seipsum, ꝙ ꝑ discipulos suos: quos intelligim⁹ iam fuisse baptizatos siue baptismo Joannis (sicut nonnulli arbitrantur) siue (qđ magis credibile est) baptismo Christi.

Itē rndit dns Petro: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mund⁹ totus: vnde intelligitur q̄ iam Petrus fuerat baptizatus.

Itē ad Uincētiū ꝛ Victorē.

Apostoli oēs christi baptismate baptizati creduntur.

Ideos de quibus scriptum nō est vtrum fuerint baptizati siue nō, sine baptismo de hac vita recessisse

baptizati, ꝑ ter ꝯ de paulo. tñ eos credimus fuisse baptizatos: qz petro dictum est a dño: Qui lotus est ꝛc.

a ¶ Cōtēdimus. No. q̄ si dubitat de baptismo viuētis habetur pro non baptizato, z baptizatur. S. e. cum itaq; vbi autē dubitatur de baptismo mortui, presumendum contēdimus[a]: ipsis calumniamur aplis: qui (ꝑter apostolū Paulum) quando baptizati fuerint ignoramus: sed ipsos esse baptizatos per hoc nobis innotescere potuit, quod beato Petro apostolo dominus ait. Qui[b] lotus est: nō indiget nisi[c] vt pedes lauet.

I dē in libro de baptismate.

¶ Catechumen[a] catholicus heretico baptizato ꝓfertur.

NOn dubito catechumenum catholicum diuina charitate flagrantem hereticō baptizato anteponere[a]: sed et in ipsa intrus ecclesia catechumenum malo baptizato anteponimus. nec ideo tamen sacramento baptismi quo iste nondum, ille iam imbutus est facimus iniuriam. merito eīn ¶ Centurio[c] nōdum baptizatus Simoni baptizato anteponitur. Iste eīn etiaz ante baptismum spiritu sancto accepto repletus est. Ille etiā post baptismum inflatus est immundo spiritu. Verumtamen si tam spiritu sancto ac cepto ¶ Cornelij[e] baptizari noluisset: cōtemptu sancti sacramēti reus fieret. Sicut autem bono catechumeno baptismꝰ deest ad regnum celoz capessendum[g], sic malo baptizato vera confessio. Qui dixit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto ꝛc. ipse etiam dixit: Nisi abundauerit iustitia vestra pluſꝯ scribarum et pharisęorum, nō intrabitis in regnum celoum.

k ¶ Sed cōscientie. non eīn sufficit baptizando habere bonam cū scientiam, nisi ad interrogationē ecclesie suam fidem ostendat. lxxxvj. dist. non satis. in pun. Jo.

S Icut in sacramentis. ¶ Casuum. Licet totum capi. possit

I tē in libro sniaz prosperi.

¶ Non tā ablutionē corporis q̄ fide cordis baptisma ꝓfatur.

VErus baptismus constat nō tam ablutione corporis ꝯ fide cordis, sicut apostolica doctria tradidit dicens: Fide mundās corda eorum. z alibi[d]. Saluos faciebaptisma, non carnis depositio i sordium, sed cōscientie[k] bone interrogatio in deum.

I dem in libro de baptismo.

¶ Sicut in veteri testamento quidā spirituales, ita in nouo quidā carnales inueniuntur.

SIcut[l] in sacramētis veteris testamēti viuebāt quidā spirituales, ad nouum scz testamentū[m] q̄ tūc occultum erat, occulte pertinētes: sic etiam nunc in sacramentis nouī testamenti, q̄ iam reuelatū est, quidā viuunt animales, q̄ ꝑficere scz nolūt ad percipienda que sunt spūs dei, ad quod hortat sermo aplicus[n]: et ad vetus[o] testamētū ptinebunt. Si aūt ꝑficiunt et anteq̄ accipiāt baptismum: ipso accessu et profectu ad nouum pertinēt: et si plusq̄ spūales[p] fiant, ex hac vita rapiuntur: custoditi per sacramenti[q] sanctitatē, in terra viuentiū computant. nec inuenio q̄d veterius inueniat in eo q̄ scriptuz est. Impfectū meū viderūt oculi tui: et in libro tuo oēs scribentur. I tem. Non interest cū de sacramēti integritate tractat z scrutare, q̄d credat, aut quali fide imbutus sit ille qui accedat. Baptizando non sufficit habere bonā cōscientiā, de adultis non baptizatis: exinde de baptizatis. In ꝑma ꝑte ꝛ. q̄ sicut inveteri testamento erant q̄dā boni, sic et in nouo sunt quidā mali: q̄ si iciplūt bene opari dimittio malie, et velint baptizari vel perfecti esse: si ante decedant ꝯ hoc iij. ꝓsed possint, salvabūt. In sēda parte ostēdit q̄ q̄licunq; fide quis suscipiat baptismum: ꝑtuz ad integritatē verum accipit baptismū: sed nō ꝑtā ad salutē nisi bona fide accipiat. si ille q̄ ficte z mala fide accipit baptisma post ea emēdetur, non ideo reiteratur baptismus. Credo q̄ hug. hunc casum posuit: q̄a a Bene, positū nō inueni.

i ¶ Sicut i sacris. Prima pars itelligit de adultis non baptizatis vsq; ad illud non interest, ꝛc. z ꝛ in. c. sicut in vete. testa. fuerūt q̄dā boni, ita in nouo sūt q̄dā mali: q̄ si icipiūt bonū operari dimissis malis z velint baptizari, vt ꝑfecti esse: si ante decedāt ꝯ hoc ꝓse quant, saluabunt. In. ij. ꝑte ꝛ. q̄. Illicunq; fide q̄s accipiat baptismū, verū recipit sacrīm scz nō eius salutē si sic ante accedat. In. ij. tudinē parte ꝛ. q̄ si ficte ꝓ penitēat, nō sunt rebaptizādi.

k Perti nent.

Psal. cxxxviij.

Act. xv. c. ſ. Pe. ꝛ. D.

Act. x.

Joan. xiij. b.

Mar. v. c.

Ecclesiā. Baptizando habere bonā cōscientiā, de adultis non baptizatis: exinde de baptizatis. In ꝑma ꝑte ꝛ. q̄ sicut inveteri testamento erant q̄dā boni, sic et in nouo sunt quidā mali: q̄ si iciplūt bene opari dimissio malie, et velint baptizari vel perfecti esse: si ante decedant ꝯ hoc iij. ꝓsed possint, salvabūt. In sēda parte ostēdit q̄ q̄licunq; fide quis suscipiat baptismum: ꝑtuz ad integritatē verum accipit baptismū: sed nō ꝑtā ad salutē nisi bona fide accipiat. si ille q̄ ficte z mala fide accipit baptisma post ea emēdetur, non ideo reiteratur baptismus. Credo q̄ hug. hunc casum posuit: q̄a a Bene, positū nō inueni.

i ¶ Sicut i sacris. Prima pars itelligit de adultis non baptizatis vsq; ad illud non interest, ꝛc. z ꝛ in. c. sicut in vete. testa. fuerūt q̄dā boni, ita in nouo sūt q̄dā mali: q̄ si icipiūt bonū operari dimissis malis z velint baptizari, vt ꝑfecti esse: si ante decedāt ꝯ hoc ꝓse quant, saluabunt. In. ij. ꝑte ꝛ. q̄. Illicunq; fide q̄s accipiat baptismū, verū recipit sacrīm scz nō eius salutē si sic ante accedat. In. ij. tudinē parte ꝛ. q̄ si ficte ꝓ penitēat, nō sunt rebaptizādi.

Act. ij. d. Joan. iij. Mar. v. c.

Psal. cxxxviij.

Act. xv. c. ſ. Pe. ꝛ. D.

Act. x.

Joan. xiij. b.

Mar. v. c.

Ecclesiā. Baptizando habere bonā cōscientiā, de adultis non baptizatis: exinde de baptizatis. In ꝑma ꝑte ꝛ. q̄ sicut inveteri testamento erant q̄dā boni, sic et in nouo sunt quidā mali: q̄ si iciplūt bene opari dimissio malie, et velint baptizari vel perfecti esse: si ante decedant ꝯ hoc iij. ꝓsed possint, salvabūt. In sēda parte ostēdit q̄ q̄licunq; fide quis suscipiat baptismum: ꝑtuz ad integritatē verum accipit baptismū: sed nō ꝑtā ad salutē nisi bona fide accipiat. si ille q̄ ficte z mala fide accipit baptisma post ea emēdetur, non ideo reiteratur baptismus. Credo q̄ hug. hunc casum posuit: q̄a a Bene, positū nō inueni.

i ¶ Sicut i sacris. Prima pars itelligit de adultis non baptizatis vsq; ad illud non interest, ꝛc. z ꝛ in. c. sicut in vete. testa. fuerūt q̄dā boni, ita in nouo sūt q̄dā mali: q̄ si icipiūt bonū operari dimissis malis z velint baptizari, vt ꝑfecti esse: si ante decedāt ꝯ hoc ꝓse quant, saluabunt. In. ij. ꝑte ꝛ. q̄. Illicunq; fide q̄s accipiat baptismū, verū recipit sacrīm scz nō eius salutē si sic ante accedat. In. ij. tudinē parte ꝛ. q̄ si ficte ꝓ penitēat, nō sunt rebaptizādi.

a ¶ Cōtēdimus. No. q̄ si dubitat de baptismo viuētis habetur pro non baptizato, z baptizatur. S. e. cum itaq; vbi autē dubitatur de baptismo mortui, presumendum est eū esse baptizatū. ex ꝑ d'y. non bap. c. ij. z ar. hic.

b ¶ Qui lotus. i. purgatus a mortalibus.

c ¶ Nisi vt pedes. id est sordes venialium. vel tāgit consuetudinez aliquā loquē reprobāt. j. q. j. emendari.

d ¶ Anteponere. S. e. catechumenū. cōtra. ſz hic loquit de eo q̄ hz desideriū baptizandi: ibi non. extra eo. maiores. H. ſi.

e ¶ Centurio. xxvj dist. deide. S. e. baptismi vicem.

f ¶ Cornelij. q. q. vij. non omnes.

g ¶ Capessendū. id est contemnit accipere baptismum cum possit.

h ¶ Verus. ¶ Alibi. scz in epistola Petri

¶ et est hoc verbum Augu. quod sequitur, est petri.

¶ Depositio. i. exterior ablutio.

l ¶ Sicut i sacris. Prima pars itelligit de adultis non baptizatis vsq; ad illud non interest, ꝛc. z ꝛ in. c. sicut in vete. testa. fuerūt q̄dā boni, ita in nouo sūt q̄dā mali: q̄ si icipiūt bonū operari dimissis malis z velint baptizari, vt ꝑfecti esse: si ante decedāt ꝯ hoc ꝓse quant, saluabunt. In. ij. ꝑte ꝛ. q̄. Illicunq; fide q̄s accipiat baptismū, verū recipit sacrīm scz nō eius salutē si sic ante accedat. In. ij. tudinē parte ꝛ. q̄ si ficte ꝓ penitēat, nō sunt rebaptizādi.

m ¶ Testm. i. ad gr̄am q̄ data est in nouo testamento.

n ¶ Aplicus. ſ. Jude aplī, q̄ surſum sunt sapite.

o ¶ Ad vetus testm. i. ad duritiā veteris testamenti.

p ¶ Spūales. per baptismum cum non stat per eos.

q ¶ Per sacri. i. q̄ soler dari z conferri in sacramento.

Act. ij. d. Joan. iij. Mar. v. c.

Psal. cxxxviij.

Act. xv. c. ſ. Pe. ꝛ. D.

Act. x.

Joan. xiij. b.

Mar. v. c.

Ecclesiā. Baptizando habere bonā cōscientiā, de adultis non baptizatis: exinde de baptizatis. In ꝑma ꝑte ꝛ. q̄ sicut inveteri testamento erant q̄dā boni, sic et in nouo sunt quidā mali: q̄ si iciplūt bene opari dimissio malie, et velint baptizari vel perfecti esse: si ante decedant ꝯ hoc iij. ꝓsed possint, salvabūt. In sēda parte ostēdit q̄ q̄licunq; fide quis suscipiat baptismum: ꝑtuz ad integritatē verum accipit baptismū: sed nō ꝑtā ad salutē nisi bona fide accipiat. si ille q̄ ficte z mala fide accipit baptisma post ea emēdetur, non ideo reiteratur baptismus. Credo q̄ hug. hunc casum posuit: q̄a a Bene, positū nō inueni.

i ¶ Sicut i sacris. Prima pars itelligit de adultis non baptizatis vsq; ad illud non interest, ꝛc. z ꝛ in. c. sicut in vete. testa. fuerūt q̄dā boni, ita in nouo sūt q̄dā mali: q̄ si icipiūt bonū operari dimissis malis z velint baptizari, vt ꝑfecti esse: si ante decedāt ꝯ hoc ꝓse quant, saluabunt. In. ij. ꝑte ꝛ. q̄. Illicunq; fide q̄s accipiat baptismū, verū recipit sacrīm scz nō eius salutē si sic ante accedat. In. ij. tudinē parte ꝛ. q̄ si ficte ꝓ penitēat, nō sunt rebaptizādi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Interrogarentur. super articulis fidei et aliis ad salutem anime pertinentibus.

b ¶ Opinionū. q. quot homines tot opiniones. arg. ff. de arbi. non cogendum. §. principaliter. et §. ite si vn°. arg. xj. q. j. ca. j. et q̄libet prouincia in suo sensu &c. xxxvj. dist. vtinam.

P Lacuit &c. hec est. xxxj. pars di. in qua ponit quasdā inciden tes questiones. Jo.

j. Tom. ij. d.

¶ Calu°. In Mileuitano cōcil. condemnabat quedā heresis q̄ dicebat Adam mortalē factū necessitate nature, & non peccati merito. vnde siue peccasset, siue non peccasset: tñ mortuus fuisset.

c ¶ Mortalem. i. mouendi necessitati subiectum. f ſm q̄ dicit factū. erat em̄ immortalis. i. potēs nō mou: non aūt non potēs mori. & ita fuit mortalis et immortalis. Solet queri quare pctm̄ originale imputet anime, cū illud ꝺ̄hat tātū ex carnis corruptiōe? Sol. dicunt quidā q̄ ideo q̄ alia delectatur ipsi carni et ideo ei imputatur. Alia ratio est & melior: vt sc̄z ibi queaz digna retributio noteſ: q̄ alia primi hois pu° peccauit et ita corrupit ipsam carnē: vñ et nō corruptio carnis corrūpit alias.

f q̄ nō fuit ātepctm̄. Adam erat immortalis. xxxj. pars.

d ¶ Nature. Videſ contra: q̄ dicit Aug. ſi Adam nō peccasset, senio defecisset. Sed dic, senio defecisset id est i senio. quasi dicat nō pueniſſet ad senium: q̄ semp fuisset inuiuentute.

Adā ſi nō peccasset, ſēp iuuenis fuiſſet.

P Lacuit &c. ¶ Calu°. Quia dicebāt q̄ parui sine sacramentū. Interest q̄dē plurimū ad salutis viā, sed nihil interest ad sacri q̄stionem.

Item. Manifestū est fieri posse vt fide non integra integrū in q̄ maneat sacr̄z baptiſmi.

Item. Si posset fieri vt singuli diligēter interrogarentur a tot diuersitates opinionum b foret̄ inuenirent quot hoīes nūerarētur. Aialis em̄ homo non ſcipit ea q̄ sunt ſpūs dei. Nūquid tñ nō ideo sacr̄m integrū accipiūt? aut nunq̄d ideo si pcc̄erint & opinionū carnaliū vanitatē em̄ seruauerint, deinde q̄ acceperāt repetēdum est? Accipit q̄sq; ſm fidē suaz, sed quantū capit gubernante mia dei. Item ex cōcil. Mileuitano, cui interfuit August. et Anſelm° Ro. ecclesie legatus contra Pelagianos.

¶ Nō nature necessitate, sed merito peccati Adam mortuus erat.

P Lacuit igit oīb⁹ oīs q̄ fuerunt in hac sancta synodo constituere hec que in presenti cōcilio definita sunt, vt quicūq; dicit Adam primū hoīem mortalem c factum ita vt siue peccaret siue non peccaret, mōeretur in corpore: hoc est de corpore exiret: non pcti merito, sed necessitate nature° anathema sit. Item.

¶ Paruuli nō solū penā: sed etiā culpā a parēt⁹ trahūt.

P Lacuit e vt q̄cūq; puuulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionē pctōrū eos non baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati quod lauacro regnatiōis expiet̄ur (vñ f fit cōsequens vt in eis forma baptiſmatis in remissionem pctōr̄ nō vera sed falsa g intelligatur) anathema sit: q̄m nō aliter intelligēdum est q̄ dicebāt q̄ parui ex parēt⁹ peccatū nō cōtrahunt, et ideo nō sunt baptizādi: et si baptizentur non fit in eis vera remissio pctōrū. hec heresis dānatur auctoritate Apostoli, et constitutione ecclesie. Rom. v. b.

e ¶ Placuit. Cassus. Excōicantur quidā heretici qui dicebāt paruulos non esse baptizandos: q̄a nihil peccati cōtraxerūt ab Adā q̄ in baptiſmo esset deiēdum, nam q̄ male dicāt p̄bat auēte Apli.

f ¶ Unde fit. i. ex hoc sequitur.

g ¶ Sed falsa. i. sine effectu.

h P Lacuit. ¶ Ad adiutoriū. ꝫ. eo. gſa. Adiuto. In p̄mo statu q̄ fuit Adā, potuit homo mori & potuit non mori: hic i ſcōo statu potest mori ſz nō pōt nō mori: q̄ est mortalitas, iam est necessitas. In tertio, ſcz in patria potest non mori, et nō potest mori.

Q Uisquis dixerit, ¶ Cassus. Excōicant hic quidā heretici q̄ dicebāt q̄ gratia dei non iuuat nos ad vitationes pcti, nisi quātū ad hoc q̄ dat nobis cognitionem boni et mali, nō aūt iuuat nos vt per eā faciam⁹ bonū vel malum.

i ¶ Quisq̄s. quidam volētes vitare correctionē precedentis capi. incidunt in aliud malum: et ideo reprehendūtur hic. xxxij. pars.

P Hec est. xxxij pars dist. in qua dī Arbitrio⁹ sine gratia null⁹ erīt ita saluat, q̄ etiā adiuuetur ad non peccandū. Jo. de San. valet.

k ¶ Statiz. Ad q̄d ergo valet libe-

Rom. v. b.

Confirmatio a solis episcop⁹ offert.

rum arbitrium, cum per illud non possit saluari? Nam primam gratiã non pōt quis promereri: vt xviij.q.iij. nabuchodonosor. Sed dic q̄ per liberū arbitriū homo habendam se potest reddere vt ei dñs gratiam infundat.

OMnes. Hec distin. diuidit in .xiij. partes. In quarū prima agit de confirmatione, de ieunijs ⁊ de aliis. Secunda ibi: Nunquid, Tertia ibi: Oi die. Quarta ibi: Conuenit. Quinta ibi: Quadragesima. Sexta ibi: Contraria. Septima ibi: Qt. Octaua ibi: Carnem. Nona ibi: In oib⁹. Decima ibi: Null⁹. Xj. ibi: Nō oportz. Xij. ibi: Fu care. Decimatertia ibi: De spiritu. Jo. de san.

a ¶ Oēs. Expleto tractatu de baptismate, subiungit magister distinctionez istã in qua tractat de cōfirmatione que in fronte sit: ⁊ merito vltimo loco de hoc sacro, qz vltimũ est inter alia sacra necessitatis preter vnctionem infirmoz: que nō ita ꝓprie dicit sacr̄, maxime ſm opinionez eoz qui dicunt eam iterari posse. nã sacramẽta nō iterant: vt. ē. pri. dist. ostēditur. Confirmatio a solis episcop' cōfert. Preterea alia rōne, qz hoc sacr̄m tāq̄ dignius a solis epi scopis cōferr̄: vt J. co. ca. manus.

a ¶ Oēs. Hic ſm quosdaz incipit. v. disti. sed ꝑpertius (vt quidam dicũt) incipit ab illo capi. cōuenit. J. e. Nam abinde agit de offi cijs ecclesiasticis ⁊ ieunijs.

b ¶ Post baptismum. Unde hostia prius lauabatur in litore: et postea offerebatur in holocaustum.

c ¶ Ut pleni. qz si cōtemnerēt, peccarēt mortal'. hoc de adultis. nã puero sufficit baptism⁹. ē. di. pri. cōis. Jo.

Spūssctus. ¶ Casus. Dicã remittūtur in baptismo, sed in ꝓfirmatiõe hō recipit augmentũ gr̃e. ⁊ q̄uis baptism⁹ sufficiat ad salutẽ statim moriturꝰ, confirmatio tñ victuris est necessaria, vt cōfirmẽtur ⁊ coroborẽtur contra vitia ⁊ peccata vt possint diabolo resistere.

d ¶ Descendit. Conferendo vim regenerationis aquis. ē. distin. xiij. nunq̄. †

e ¶ Ad innocẽtiam. Unde ⁊ datur puero vestis candida post baptismũ: vt. ē. dist. ꝓpter. accepit. ⁊ ca. venit.

f ¶ Armat. Jd est instituit.

g ¶ Et instruit. hic habes ad quid valeat ꝓfirmatio.

h ¶ Nō possunt. Jn hac cñr vita vel puerili ꝓparamus vel cōfpā. xiij. q. j. tempus.

De his vero. ¶ Cur situm fuit a Melchiade an mai⁹ sit sacr̄m cōfirmationis q̄ baptismi: et rñ. q̄ virtūq̄ sacramentũ est magnũ: sacr̄m tñ confirmationis in maiori veneratiõe est habendũ, qz nō pōt ꝓferri vel confici nisi a maioribꝰ. i. epis.

i ¶ Sūmis. id est epis: qui summi dicũtur, qz vltra eos nullꝰ est ordo. Nã metropolitani epi vocãtur. xviij. dist. si epõs. sed in papa hodie summ⁹ pontifex appellat. Et dic vsq̄adeo est accõmodatum, q̄ nõ nisi a maioribꝰ ꝛc. Et est hic argu. aliquid dici mai⁹ ratione ipsi⁹ cōferentis. arg. cõtra. ē. distin. q̄. nihil in sacrificio. de quo ibi notatur.

Epi dicuntur summi.

k ¶ Perfici. id est xp̃ianũ facere plenũ et pfectũ: vt. ē. ea. dist. c. j. Jo. †

Ad idē j. e. vt ieunij. Vel dic. i. meritorie recipi alteroconcepto. Archi.

Anꝰ quoq;. ¶ Casus. Tẽpore apostolorꝰ solꝰ confirmabant apostoli, ⁊ hodie successores eorꝰ. i. episcopi debent confirmare: et si aliꝰ confirmauerit, sacramentum non tenebit.

† vt. ē. di. xj. c. pr. per aquã. ⁊ ca. aliõ ⁊ ca. venit. arc.

l ¶ Peractum. contra. xcv. dist. c. q̄ so. ibi. Uel hoc non inuenimus de iure cõi factũ esse, secus ex dispensatione.

m ¶ Tenent. Alibi monachi dicunt tenere locum duodecim apostolorũ quo ad renunciationem propietatis. xvj. q. j. et authoritate. alibi sacerdotes quo ad cõfectionem eucharistie. xj. q. iij. ablit.

Monachi tenent locũ apl̃orum.

n ¶ Irritũ. tñ ex dñi mandatione pape quilibet cõferre potest quod habet. vnde ordinatus ordinẽ quem habet,

Oedia-
ꝯ ordi-
nē qđ
hꝫ fert
papa
delegā
te.

† De
hoc ēt
no. xcv.
di. quē-
nit. arc.

cōferre posset, et cōfirmatus confirmationem. ℨ. di. pro-
xi. nulla ratio. aĺs non: † vt. ℨ. j. q. j. gfa. ꝛ. q. vij. daiber-
tum. Unde nota ꝙ cum collatio sacramenti competat ali
cui rōne ordinis ꝛ officij, etiā prohibitus cōferre potest:
vt. ix. q. j. ordinationes. j. q. j. qō quidā. vbi vero ex admi
niculo ordinis ꝛ de
mādatione, vt con
firmatio in fronte
sacerdoti, vel colla
tio ordinis compe-
tit nō epi: vt. xcv.
dist. quenit. et. lxi.
dist. ca. j. in eo ca⁹
prohibit⁹ nihil agit
vt hic in ca. man⁹.

¶ Quissime.

¶ Cal⁹. Spi
ritussanctus tradi
tur homini ab epo
vt ꝓfirmet ad pre-
dicandū alijs. i. ad
donum predicādi:
quod per gratiā in
baptismate habuit
donatus vite eter-
ne. Scḋo ostendit
qđ significet ꝙ ba-
ptizatus inūgitur
chrismate a ꝓsby-
tero i vertice, ꝛ ab
epo in fronte.

a ¶ Ad predican
dum. argu. contra
xvj. q. j. adijcimus.
et de here. ad abo-
lendā. sed predica
re dici potest dādo
de se bonum exem
plum alijs.

b ¶ Ad habita-
tionē. Bis ei descē
dit spūssctūs super
apl̄os. primo quā-
do insufflauit eos
dicēs: Accipite spi
ritum sanctū. post
ea descēdit de celo
super eos i igneis
linguis. ℨ. dist. iij.

Spūs
sanct⁹
qñ de-
scēdit i
apl̄os.

† Scz i
die pen
tecostes
ℨ. di. p-
xi. pro-
ppte.

c ¶ Tieiunī. statutum est supple.

d ¶ Perfecte. pfe
ctū vocat forte. xij. annoꝝ: qñ ꝓmoue
ri potest ad ordines minores. lxxvij. dis.
cap. ij. vel. xx v. annorum. ff. de mino
ribus. l. j.

Parun
l⁹ nō cō
firmat⁹
ℨ. eo. omnes.

minores f

habe-
bit glo-
riam.

tione clericoꝝ libro. j. ca. xxx.

¶ Quare ꝓfirmatiōis sacramentū baptizato tradatur.

Quissime a summo sa
cerdote ꝙ impositionē
manus paracletus tradit̄ ba-
ptizato, vt roboret̄ ꝙ spūm sanc-
tum ad predicādum a alijs. i.
donū qō in baptismate conse-
cutus est ꝙ gratiā vite donatus
eterne. signat̄ enī baptiza
tus cū chrismate in summita-
te capitis ꝙ sacerdote: ꝙ pōtifi
cem vero in frōte: vt in priori
vnctione significet̄ sup ipsum
spūssancti descēsio ad habita-
tionem b deo cōsecrādam. In
secunda quoꝝ vt eiusdē spūs
sancti septiformis gr̄a cum oi
plenitudine sanctitatis ꝛ scien
tie ꝛ virtutis veniat in hoiem
declaretur. Item ex concilio
Aurelianensi cap. iij.

¶ Ad confirmationē non ni-
si ieiuni veniant.

Tieiunī c ad cōfirma
tionē veniant ꝓfecte
etatis, vt moneant̄ cōfessionē
facere puus, vt mūdi donum
spūssancti valeant accipere: et
qz nunqꝫ erit chrīstianus c nisi
in cōfirmatiōe d episcopali fue
rit chrismatus.

Item ex cōci. Meldē. cap. vj.

¶ Episcopi ꝺo nō nisi ieiuni
baptizatos confirment.

Epis nō nisi ieiunt ꝙ
impositionē manuum
spūm sanctum tradāt, exceptis
infirmis, ꝛ morte periclitanti
bus b. Sicut autē duob⁹ tpib⁹
pascha videlz et pentecoste, a

g ¶ Episcopi. Supple statutum est.

h ¶ periclitantibus. ℨ. dist. iij. venerabilis.

i ¶ A ieiunis. hoc etiā in alijs sacramētis obseruandū
est. ℨ. xxj. q. v. hoc ideo. ℨ. di. ij. liquido.

D Jctū est. ¶ Calu⁹. Quidā ignorantibus epis faciebāt se pluries con-
firmari. vnde statutum fuit hic ꝙ sicut baptismus nō
dz iterari, ita nec cōfirmatio: ꝛ ꝙ bis
baptizati vel cōfir
mati debēt relinq̄re
seculū ꝛ seruire
deo tñ. Sequētia
iij. ca. patent. Cru
ce, id est signo cru-
cis, ſz nō remouet
quin aliter possint
sacrificari, ꝛ valere
ad remissionē pecō
rū, ſz refert factū:
nec aliter fit solen-
nis baptismus.

k ¶ Amplius. ℨ. distic. pri. q. bis. ℨ.
sed hoc cū necessi-
tas ecclesie exigit:
aĺs de iure nō pos-
set: vt ex de apo. c.
ij. Uel ſz hic habe-
ant vestem clerica
lem. ſ. clausam: nō
tñ erunt clerici. ℨ.
lxxxj. di. dictū.

† Sub.
dicim⁹,
ꝛ ad.
dā. ſfirmā
vbi de

Undā. hec
est. ij. ps dis.
in qua dicit ꝙ ola
myſteria debemus
facere cū signo cru
cis. Joan.

l ¶ Chrismata, id est sacra ḡ cū vn
ctione chrismatis
prestantur.

m ¶ Nisi cruce.
Nō remouet quin
aliter possit sacri-
ficari, ꝛ valere ad
remissionē pcōr:
sed refert factū: qz
sic fit: qz in modꝫ
crucis fit solennis
baptism⁹: non aĺr.
ℨ. pe. ꝛ. dist. sal.

n ¶ Sine crucis. Audetas illa docet
nos facere signum
crucis. † Egressus
eis⁹ a pfe: regress⁹
eis⁹ ad patrē: exeur
dicit⁹
clerus

Tieiunis celebrari debet baptis-
mus: ita etiā traditiones spūs
sancti a ieiunis e pōtificib⁹ con
uenit celebrari. Item ex con-
cilio Terraconen. ca. vj.

¶ Secundo autem vel tertio
nullus confirmetur.

Jctū est nobis ꝙ qui-
dā de plebe bis vel ter
vel eo amplius epis ignoran-
tib⁹ tū ab eisdē epis ꝛfirmēt:
vnde visum est nobis eādē cō
firmationem sicut nec baptis-
ma iterari minime debere: qa
bis vl̄ ter vel āplius f baptiza-
tos aut cōfirmatos, nō scio ſz
soli deo sub habitu regulari
vel clericali religiosissime fa-
mulari decretum est.

Item Grego. ij. De eodem.

De hoie q̄ a pōtifice cō
firmat⁹ fuerit denuo
qñ illa talis iteratio vel confir-
matio est prohibenda.

Item Stephanus papa. v.

¶ Omnia sacramēta crucis
signaculo perficiuntur.

Unquid non ola chris-
mata i sacerdotalis my
sterij crucis figura pficiūtur?
Nunquid baptismatis vnda
nisi cruce m sctificata pctā re-
laxāt̄? ꝛ (vt cetera pretereamus) sine crucis n signaculo
quis sacerdotij gradus ascen
dit? Item ex cōcilio Cartha
ginensi quarto.

¶ Energumini o nibus die-
bus exorcizentur.

Oni die exorciste ener-
guminis p manus impo
nant. Energumini vero pau

† Ad
dic⁹ vi
de ſfirm.

† Sci
loui di
rū, ꝛ le
gunt ſſ
ne ubi
domin
acabſq
benedi
ctōe ſa
erdote
li ſſ D.

† Psalmi
tres ꝛ le
ctiones
totidez
dicunt i
hebdo
mada
paschę
et pēte-
costes.

fus eius vsqz ad inferos, recurſus vsqz ad sedē dei. Per
dexteram p̄tē, sedē dei: per ſſtrā inferos intellige.

Oni die. † Hec est. iij. pars di. in qua ꝺr. ꝺd iurisſt
de energuminis. ℨ. ea. dist. manus. Jo. de san.

o ¶ Energuminus. ℨ. xxiij. dist. exorcista. qui scilz a de-
monib⁹ sunt obsessi. Uel energuminis, ab ergo quod est

Ener-
gumi
ſſum.

labor: et mene, qd est defectus: qr scz in defectu lune vel mensis alienationes mentis patiuntur.

Neophyti. ¶ Qr nup baptizatos dissolute viuentes solebāt demones energuminos.i.arreptitios facere: ideo subiungit a quib⁹ neophyti debeant abstinere.

Conuenit.

¶ Hec ē.iiij. pars disti. ī qua dr q̄ orationes et collectas debem⁹ facere siue proferre in eccl̄ia Jo.de fan.

¶ Casus. Incipit hic tractare de officijs ecclesie, et de ieiunijs. Dicitur ergo hic quē ordinē clerici debeāt in diuinis officijs obseruare. Sequens capi.pater.

a ¶ Conuenit.de officijs diuinis ⁊ ieiunio tractare incipit: et ponit tria capitula.

b ¶ Equaliter, s. xij.dist.ca.vlti.

c ¶ Collationes. id ē collecte: ⁊ sunt quedā capl'a q̄ dicuntur ab ep̄is.

d ¶ Collecta.i.expleta. nam tūc oīa colligunt ōrone dicta. Vel plebs collecta oratiōe.i.orationis causa.

e ¶ Profera tur.i. dicat silenter vel dic alta voce loco orationis: et hec erat consuetudo in primitiua ecclesia fm Hug.

Ind ie resurrectiōis. ¶ Casus. Ostēdit in hoc ca. quot psalmi et lectiones debeant dici quolibet die in matutinis, ⁊ reprehenduntur illi q̄ in dieb⁹ quotidianis tantum tres psalmos et tres lectiones dicebāt in matutinis: ⁊ reprehenduntur hic Romani qui mutauerunt morem solitum postq̄ regnum Italie Theutonicis fuit concessum.

f ¶ Tres psalmos. Solet queri quare diebus istis seruatur ternarius iste tam in lectionibus q̄ in alijs? Potest dici q̄ hoc fit, quia per hoc notat triduana dñi sepultura. Vel hoc fit propter honorē trinitatis. Vel ideo quia est.ix. psalmos et.ix. lectiones dicimus. Alijs vero dieb⁹.xij. psalmos ⁊.iij.lectiones recitamus. In dominicis vero dieb⁹ xviij.psalmos, excepto die pasche ⁊ pentecostes et.ix.lectiones celebramus. Illi autē qui in quotidianis dieb⁹ tres tātū modo psalmos, et tres lectiones celebrare volūt, non ex regula sanctorū patrū, sz ex fastidio ⁊ negligētia comprobātur hoc facere. Romani vo diuerso modo agere ceperūt, maxime a tēpore quo theutonicis cōcessum est regimē nostre ecclesie. Nos autē ⁊ ordinē Romanū g inuestigātes, ⁊ antiquum morem nostre eccl̄ie: imitātes antiquos patres, statuim⁹ fieri sicut superi⁹ prenotauim⁹.

Item ex homil. Gre. pape.

¶ De obseruatione quadragesime.

Quadragesima summa obseruatione est obseruanda: vt ieiunium in ea (preter dies dñicos, qui de abstinentia subtracti sunt) nisi quē infirmitas h impedierit, nullaten⁹ soluatur, quia ipsi dies decime sunt anni. A prima ergo dominica quadragesime vsq̄ in pascha domini sex hebdomade computant̄i, quarum videlicet quadraginta dies et duo sunt: ex quib⁹ dum sex dominici dies abstinentie subtrahuntur, non plus in abstinentia q̄ triginta sex dies remanent: vbi gratia, si per.ccclxv. dies k annus voluitur: deinde eo tēpore per precedens ieiuniū sunt facti homines emacerati ⁊ afflicti: vnde eis parcit in illis tēporib⁹: ⁊ hec sit causa quare expleto hoc volumine non cōpellantur magistri legere decretales.

g ¶ Romanū. Arg. q̄ per duo extrema colligitur medium, et reprobat: argu.xxxv. dist.ab exordio.ar.contra. xxviij.di.qr sunt.

Quadragesima. ¶ Hec est v.pars dist.in qua ponūtur.v.cap.de abstinentia ieiunij. Jo.de fan.

¶ Casus. Quesitum fuit in concilio Greg.pape quare xl.dies abstinentie et ieiunio deputentur, et non plures vel pauciores. Et respōdet: ideo fit, quia iubemur dare decimas oīm bonorum nostrorū, et xxxvj.dies sunt decime totius anni, quib⁹ quatuor addit sunt vt adimpleatur quadragenari⁹ quem dominus suo sacro ieiunio cōsecrauit.

h ¶ Infirmitas. que legi non subiacet.s.e.dist.j.sicut non alij.

i ¶ Computant̄. s.distinct.i.ij. quadragesima.

k ¶ Dies. sup.et sex horas, de q̄bus Annus sex horis in vno q̄ dies driēnio vnus dies habet. efficit. vnde fit bis- Jeiu- sext⁹.nā dies natu niū qua ralis ꝯstat ex.xxiiij dragesi horis. hoc idem di- male est cit lex q̄ ann⁹ p tot decima dies voluitur.ff.de dieruz. sta.libe.cuz heres. .§.si stichus.vñ cū ieiunam⁹ q̄si decimā partē toti⁹ anni pro decima.ccclxv. dierum ieiunamus xxxvj dies. remanent.v. dies et sex hore.de istis.v.die b⁹ ieiunam⁹ q̄tuor, sz alio respectu.s.vt sacer numer⁹ cōpleat: remanet ergo vnus dies indecimatus, et sex hore licite, ⁊ ita sunt.xxx. hore indecimate: sed ꝑ decima istarū horarū in sabbato maiore tardius cenam⁹: immo alio respectu ieiunam⁹, et illi.v.dies nō videt̄ q̄ deciment̄. Et ita est ar. q̄ si rustic⁹ habet.xv.corbes vini, nō debet decimare nisi decē.

a ¶ Anni.arg.q si rustico post decimas datas remanēt v.corpes,q de illis nō debet dare decimā,
b ¶ Tollimtur.i.accipiuntur.
c ¶ Jubemur.ē.xvj.q.j.decimas.
d ¶ Bonor.i.de actionibus t possessionib⁹ nostris,qt t ille in bonis istis cō putātur.ff.de verbo.sig.bonorum.

Dn dico.
¶ Cal⁹. Non precipitur vt per septimanā,vel per duos dies ieiunet sine cibo:sz vt quolibet die moderate cibo fruamur.
e ¶ Nō dico hebdomadas.esse ieiunādas nō sumpto cibo.
f ¶ Duplicata.sicut qñ abstinemus duobus dieb⁹ continue,qō fieri nun ḡ dz: vt ex de tēp. or.literas. Romani vero diuerso modo agere ceperūt, maxime a tēpore q̄ Teuthonicis conces sum est regnum nostre ecclesie:de q̄ habetur.xxiij.dist. Adrianus.in fi.
g Sint.Arg. ē.xxxv.distin.ab exordio.
h ¶ Quotidiana. Nota q̄ aliqđ dicitur cōtinuum,licet ibi sit aliqō interuallū.nā dicit continua,t tñ dieb⁹ dominicis non ieiunamus: verba enim ciuili modo sunt intelligēda.ff.de ser. l.si cui.
i ¶ Si post pariter.q.d.si tm̄ postea vina vice comedas,quātū dz tibi sufficere trib⁹ vicibus vel plurib⁹,qō quidā faciunt.
k ¶ Obstruat.i. repleat postea per crapulam vsq; ad summum.
l Sint. ¶ Et quotidie.

Et ita videt q̄ non deber per totū diē abstinere,nisi forte ex causa: vt.lxxv. dist.qō a tribus.qō faciunt sarraceni.
m ¶ Sed modico.ar.ē.xxxv.di.ab exordio.

Contrariū ḡ dz qō etiā eternalū ḡz.

Contraria.¶ hec est.vj. pars dist.in qua,pbat per.r.ca.q̄ nō debemus nos multum dare medicinis, per triginta t sex dies affligimur:quasi anni[a] decimas deo damus:sed vt sacer numerus quadraginta dierū adimpleatur quē saluator noster sacro suo ieiunio cōsecrauerat:quatuor dies priores hebdomade ad supplemētū q̄draginta dierū tollunt[b].i.quarta feria q̄ caput ieiunij subnotat,t q̄nta feria sequēs,t sexta feria,t sabbatū,nisi em̄ istos dies q̄tuor superioribus triginta sex adiunxerim⁹,q̄draginta dies in abstinētia non haberemus. Jubemur[c] aūt t ab oīpotēti deo oīz bonor⁹ nr̄or. decimas dare.

Item Eusebius papa.

¶ Jeiunia legitima nō soluā tur absq; necessitate,pbabili.

Ieiunia in ecclia a sacerdotib⁹ ꝓstituta,sine necessitate ratiōabili nō soluant.

Item Hieronymus.

¶ Quotidiana ieiunia duplicatis vel triplicatis sunt preferenda.

Dn dico[e] hebdomadas, non dico ieiunia duplicata[f]: sed saltem singulos dies absq; ciborum luxuria transigāmus.

Idem. ¶ De eodem.

Sint[g] tibi quotidiana[h] ieiunia,t refectio satietatē fugiēs. Nihil em̄ pdest tibi biduo vel triduo transmisso vacuū portare vētrē si postpariter[k] obstruatur[k].

Idem. ¶ De eodem.

Sint tibi ieiunia pura, cōtinua, moderataq;.i. quotidie esurire, et q̄tidie[l] prā dere. Apls inquit. Noli adhuc aquā bibere,ſz modico[m] vtere vino ꝓpter infirmitates tuas. Curat em̄ vulnera delinquēt̄, curatosq; sanctificat ieiunij.

Item Ambro.in psal.xx.

¶ Mediciane precepta,diuine sunt conditioni ꝓraria.

Contraria[n] diuine pātioni ꝓcepta: medicine sunt q̄ a ieiunio reuocāt,lucubrare[o] nō sinūt:ab oi intētione meditationis[p] abducūt:ita q̄ se medicinis dederit,seipsum sibi abnegat. Item Greg.in expositione beati Job.

¶ Quot modis vitium gule nos tentat.

Quinq; modis nos vitiū gule[q] tentat:aliqñ nāq; indigētie tēpora pueuit[r], aliqñ tēpora nō pueunt,ſz cibos[s] lautiores querit,aliqñ q̄ sumenda sunt, ꝓcurari accurat⁹ expetit[t]:aliqñ aūt t q̄litas ciborꝝ t tēp⁹ ꝓgruit,ſz ipsa quātitate sumēdi mēsurā refectionis excedit:nōnūq; t abiecti⁹ est q̄ desiderat[v], t tñ in ipso estu immēsi desiderij deteri⁹ peccat.

Item Pius papa.

¶ Absq; puritate mēt̄, ieiunia t orationes nō pfunt.

Dn̄il em̄ pdest[x] homini ieiunare et orare,t alia religiōis bona agere,nisi mēs ab iniqtate,t ab obtrectationibus lingua cohibeatur.

Item Hieronymus.

¶ Mediocre bonū nō est magno preferendum.

Dn mediocriter[y] errāt q̄ bono magno[z] ꝓferūt lo orare:t ideo null⁹ in talib⁹ dz cor⁹ suū nimis affligere,qō pbat auctho rizat Esaie t apostoli.
y ¶ Nō mediocriter errāt. Nā inter bonos semp secatur mores.xvj.q.j.si clericatus.t ca.sicvijue.
z ¶ Bono magno.sine q̄ nō potest haberi sal⁹ eterna.

n ¶ Cōtraria.ē.vij.q.iij.c.vlt.t xxvj.q.ij.illud.
o ¶ Lucubrare.i.fiere tm̄, vel in nocte vigilare.
p ¶ Meditationis. Cū suadet Jria deo, maxime sanctis.

Dlcz modis.
¶ Cal⁹. Sulosi quinq; modis delinquāt: vel q̄ nimis cito comedūt, vel quia cibos nimis preciosos, vel nimia cura paratos, vel nimiū sumpsit de cibo, vel cū ardore nimio.
q ¶ Sule. Nā gula a paradiso expulit,quem abstinentia reuocauit.ē.di. xxxv.sexto.
r ¶ Preuenit.ē.e. dist.j.solent.
s ¶ Cibos lautiores.ē.dist.xlj.ca.j. ij.t.iij.
t ¶ Expetit. Supra distinc.l.de his vero,t hoc cum sine causa facit.ē.di stin.xlj.c.iij.
v ¶ Quod deiderat. Nam sati⁹ est more dni piscem vesci.xl.dist.c.j.
x Jhil em̄ p dest.ad vitam eternā:vt de pe.dist.iij.ē.poterit. t ca.si qs autē, pdest em̄ quo ad tēporalia.ē.xxij.q.ij. si quelibet.

Dn mediocriter. ¶ Cal⁹. In hoc cap.reprehēdunt quidā qui nimis ieiunāt,orāt et vigilāt,charitati tñ t eleemosynis non insistūt. Et nimia em̄ psalmoriz decātatione incurrit amētia, vel tristitia, vel corporis egritudo. Dē⁹ etiā magis ꝓsiderat intentionē, ḡ multitudinē oratiōnū. Cū ergo ꝑ cētū defuncti orat, tm̄ vnicuiq; ꝓferat ac si ꝑ vno sō credere suū nimis affligere.

Vell. pueriari fm pa. j.cor. v.d.

Jta cap. vi dent ꝓria cōtra dicta,ſz dic q̄ hoc intelligit q̄ fiat sine ulla cā,ſz ex causa hoc cā est vt ibi modus em̄ vitiosus in culpa, non cibi natura.

Sub, vrett egritudo.

Archi.

a ¶ Immoderatā.ar.q̄ idē facit plus q̄ minus.ex de offi.cūsto.c.j. Arg.cōtra.ff.de ser.vrba.prē.si arbotē.

Melancholia triſtitiā inducit

b ¶ Triſtitie.melancholie que triſtitiam inducit. ⁊ poſtitur ſymptoma morbi p̄o morbo.

c ¶ Deus. Nam homo flecti poteſt verbo⁹ multitudine.nam importunitate q̄nq̄ quis obtinet.de pen.dis.j. importuna. Juſtā ei opportune ⁊ importune.xlvij.diſtinguit rector. imo etiā q̄nq̄ a deo obtinet. viij.q.j. audacter. Et eſt ar.hic cōtra teſtimoniū multitudinem. in aut.de reſerēdarijs.ℌ.ij.colla.ij.

d ¶ Cū igit. Sed nūquid eſt hoc ita verū? Dicunt quidam q̄ ſic, et eſt in ſacramēto ſpeciale hoc ꝓpter ſcīm ſpiritū, qui non datur ad menſuram vt.ℌ.prī.diſtinguit. nec quēq̄. ſed oia facit cōia. ℌ. p̄o.j. diſtinguit. Vel hoc refer ad ipm celebrantem: q̄ tm̄ valet ei vt miſſam celebret p̄o centum ſicut p̄o vno ꝛc. vel referas hoc ad caſum in quo canon loquit. ſ. q̄ nō minus valet vna miſſa cuz hilaritate mētis dicta p̄o centū, q̄m ſi ꝑ quoſlibet diceretur cuz anxietate.

Eſaie lxj.c.

Miſſa vna antiq̄ pſū te mētis dicta p̄o centū vni.

e ¶ Ne feceritis. ſcz in delicijs ⁊ deſiderijs. q.d. ſuperflua prohibet, non neceſſaria. ℌ. diſtinguit. ij. peruenit.

Aom. xiij.d Gala. v.e.

Jeiunū autē. ¶ Caſſus. Augu. loquit de ieunio ſpuali, q̄ eſt verū ⁊ pfectū ieuniū, et ſemp ab oībus tenēdum toto tpe ipſi⁹ vite. ſicut em̄ corpal'r in quadrageſima ieiunamus ante paſcha, et poſt paſcha in letitia celebramus quinquageſimā, qui ſi accepta mercede p̄cedentis laboris: ſic in hac vita quaſi in quadrageſima ieiunam⁹: poſt hanc vitā in letitia receptur mercedē: cum denarius noſter vite eterne addet. quadragenarius eſt nūerus hūc vitā laboriоſam ſignificat, denari⁹ vitā eternā: quia poſt hanc vitam additur p̄o mercede. ad q̄ ſignificandum quinquageſimam queſit ex denario addito quadragenario, in letitia celebramus. Seq. duo ca. plana ſunt.

f ¶ Jeiunū. Caſſus. Tota vita nr̄a eſt q̄dā quadrageſima: ꝑ quam ſi bene ieiunauerim⁹, accepturi ſumus mercedē, ſcz denarium: q̄ ex eo deſignat, q: denarius adiuct⁹ q̄dragenario fit quinquagenarius. vñ cū labore q̄drageſimā celebramus ante paſcha: cuz letitia ꝑ quinq̄geſimā poſt paſcha, id eſt accepta mercede quod etiam ipſe dñs ſignificauit.

ad Ti tū.ij.b

g ¶ Quadragīta diebus. ℌ.lxxvj. diſ.ℌ.nō aute.et.c. ſcire. ℌ. vbi ꝛ p.l. dies ſūt. ℌ3 ibi.l. p̄o.xl. ponuntur.

h ¶ Jſcipulos. Eſt ergo dīa iter furtū ⁊ furtū. arg. ff.de offi.preſi. plebiſcito. nō tñ quiſ furtū ſpice cōmittat: ſed nō cōmittit quo ad penā. arg. extra de fur. ſi q̄s. in princi.

i ¶ Et ederent. ꝓhoc licebat: ſed nō ſ. falcē in meſſē alienam mittere. vj.q. iij. ſcriptum.

Actu. b.

Addūo. Quia lex vetus hoc ꝓmittebat: ſ3 phariſei reprehendebant eos q̄ i ſabbato hoc faciebant. Archi.

Joan. xliij.d.

k ¶ Fame. neceſſitas famis excuſat a furto: vt hic, ⁊ ex de fur.c.ſi q̄s. q̄ neceſſitas nō h3 legē: vt.ℌ.diſt.j.ſi: cut. ſic ꝓpē neceſſitatē famis Dauid comedit panes ꝓpoſitiōis. xxv.q.j. alīs non licerēt.

Neceſſitate vigētē multa licent q̄ alīs non licerēt.

¶ Non a cibis, ſed ab iniquitatibus abſtinere eſt magnuz et generale ieiunium.

Jeiuniū⁷ aūt magnū et ſñiale eſt abſtinere ab iniquitatib⁹ ⁊ ab illicitis voluptatib⁹ ſeculi: q̄ eſt ꝓfectum ieiunium in hoc ſeculo. quaſi quadrageſimā abſtinentie celebramus, cū bene viuim⁹: cū ab iniquitatibus et ab illicitis voluptatibus abſtinemus. ſ3 q: hec abſtinentia ſine mercede nō erit: expectam⁹ illā beatam ſpem, et reuelationē glē magni dei et ſaluatoris noſtri Jeſu xp̄i. In illa ſpe cū fuerit deſpe facta res, accepturi ſumus mercedē. i. denariū. Denarius ergo q̄ accepit nomen a numero decē, addit: ⁊ ꝓiunctus quadragenario fit quinquagenarius. Unde cuz labore celebram⁹ quadrageſimas ante paſcha, cū letitia ꝑ vo tanq̄ accepta mercede quinquageſimā poſt paſcha. Nā huic tanq̄ ſalutari labori boni operis qui pertinet ad quadragenariū numeruz, addit quietis et felicitatis denari⁹: vt quinquagenarius fiat. Significauit ipſe dñs hoc multo apertius quando poſt reſurrectionem. xl. diebus ⁸ converſatus eſt in terra cuz diſcipulis ſuis. quadrageſimo autem die cuz aſcendiſſet in celum, per actis decem diebus miſit mercedez ſpiritus ſancti.

Item ex dictis Apollonij.

¶ Raptorem vel furē non facit neceſſitas, ſed voluntas.

Jſcipulos, cuz p̄ ſegetes trāſeūdo euellerēt ſpicas⁵, ⁊ ederent¹: ipſius chriſtor innocentes vocat: q: coacti fame⁵ hoc fecerunt.

Item Hieronymus.

¶ Nō neceſſitas, ſed voluntas facit perſeuerantiam.

Quicquid ꝛc. Qui ast dicat, nō est meritoriū. xxxiij. q. vj. §. ex his. in prin. Uel dic q id quod propter necessitatē fit, cito soluitur. i. solui cito debet: sez cessante necessitate. j. q. vij. quod pro remedio. Jo.

Nihil enim. §. Calus Dicit hic q leuez et digestibiles cibi sūt sz medi. Cibus enim moderate sumptꝰ bene nutrit: sanuz ꝛ letū hoiem facit. Cibꝰ autē nimius morbos inducit, et crudeliꝰ hoiem interficit ꝙ fames. nā fames hoiem cito perimit: nimius vero cibꝰ hominez longa egritudine macerat.

b ¶ Nihil em̄. curauit ꝙ anus animas, mō vult curare corpora. §. xv q. j. non est.

c ¶ Voluptatē. i. hilaritatem.

d ¶ Qō ei fames. Arg. ex duobꝰ contrarijs eūdem sequi effectum.

Nō tales ꝛc. §. Calus Cōmendatur hic cibi parcitas, et reprehendit gulositas: et ostēdit q sint cōmoda parcitatis, ꝛ que incōmoda gulositatis. Cū enim homo nimis repletus est: si sanguinē non minuat (scōm hippocratē) mortem incurrit. Nam cuz homo nō possit in eodez statu manere, opz eum qui est in sūmo, decrescere. Unde et Galenus dicit q athlete qui nimis comedunt, diu viuere non possunt: nec esse alꝫ subtilis ingenij. Patene. i. coque vel parapsides magne. Ad vsum sui: alꝫ ad vsū sue libidinis explende alꝫ ad esum. Animal, id est hominem. alꝫ animam.

e ¶ Labore. Ne breuis hora consumat victum longi temporis. extra de cen. cū apostolus. Ad hoc inuitat monachos: cum ipse monachus fuerit, non alios. argu. xij. dist. non cogantur.

f ¶ Deuorat. Non hz in se causam auide deuorādi.

Nidor ꝺā sigt. g ¶ Uno. vel vino.

h ¶ Nidoribus. Nidor proprie dicitur quidam odor carnium assatarum: nidor est, eo q nebula leuatur.

i ¶ Remediantur. i. remedium habent.

k ¶ Aphorismis. Aphorismus ꝺr ab a ꝙ est de: ꝛ phoras, id est terminatio. inde aphorismꝰ quasi terminatio, vel sermo determinatꝰ. vel ꝺr ab a ꝙ est sine: et phoros ꝙ est defectus. in de aphorismꝰ quasi sine breuis, paper verbis, diues sententijs.

l ¶ Obesa. id est rotunda.

m ¶ Manere. Nihil em̄ est ꝙ muta bilitatem non sentiat. in auc. de non alie. aut pmu. re. §. nos igit. colc. ij. et ꝙtidie recedunt de corpore nostro quedā particule: ꝛ alie statum succedūt. ff. de iudi. pro ponebatur. Mutabilia sūt omnia.

n ¶ Animal. i. hominem animatū: ꝛ ita in parte intelligitur totū. Ar. contra. ff. de euic. si dictum. §. in stipulatione. alꝫ animā.

o ¶ Doctissimus hippocratis. Ut dicit hippocrates in aphorismis, Repletiōes in vltimo existētes, difficiles sunt.

p ¶ Quorū vita. ad hoc comedere debent vt viuant, nō viuere vt comedant.

q ¶ Sagina est. Juuenalis. Genialis agatur ista dies, stomachum propera laxare saginis. Juuenalis.

Egimꝰ quoꝺā. §. Calus Quidam cum diuitijs afflueret, patiebatur podagrā. postea amissis bonis, oportebat eū vti satis tenui dieta: et sic curatus est a podagra: et venus, que frangit corpus et animum: similiter cibus nimius nocebat: quem deridet Horatius dicens:

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

r ¶ Morbo articulari. Jd est gutta arterica que fit in iuncturis. et quando fit in pedibus, dicitur podagra: et in manibus dicitur chiragra. et in aliis membris similiter dicitur arterica.

Ciborum temperātia salutē, gradātia cōtrarium parit.

Nihil em̄ sicuti dum est sicut cibꝰ bene digestꝰ aut decoctꝰ. nihil sic salutē, nihil sic sensuū acumē operat nihil sic egritudinem fugat sicut moderata refectio, sufficiētia ꝙppe cū nutrimēto ꝛ sospitatē simlr̄ procreat, ꝛ voluptatē. Ebūdātia vero morbū facit, et molestias ingerit, et egritudines generat. Nō em̄ fames facit, hoc ē plenitudo ciborū magꝫ aūt ꝛ multo pelora. Fames ꝙppe in paucis diebꝰ aufert hoiez, ꝛ liberat eū de hac vita penali: excessꝰ vo ciborū consumit ꝛ cōputrescere facit corpꝰ hūanū: ꝛ macerat egritudie diuturna: ꝛ tūc eū morte crudeli cōsumit. ¶ tē Hiero. aduersus Jouinianū, li. ij.

Ciborum delicie si abūdauerint, ledunt.

Et tales accipiamus cibos quos aut difficulter digerere aut comestos, magno partos et pditos labore doleam. Holerū, pomorū ac leguminū et facilior apparatꝰ est: et arte ipendijsqz coquor nō idiget: et sine cura sustētat humanū corpus moderateqz sumptꝰ, qz nec auide deuoratur ꝛ qō irritamenta gule non hz leuiori digestiōe cōcoquitur. nemo em̄ vnoꝰ aut duobꝰ cibis hisqz vilibꝰ vsqz ad inflāmationē ventris onerat: q̄ diuersitate carnū ꝛ saporū delectatiōe pcipit. Cū varijs nidoribꝰ fumāt patine: ad esū sui expleta esurie, quasi captiuos trahunt. vsū ꝛ morbi ex saturitate nimia ꝛcitant: mltiqz ipatientiā gule, vomitu remediāturi: ꝛ qō turpiter ingesserūt, turpiꝰ egerūt. Hippocrates i aphorismisᵏ docet crassa ꝛ obesa corpa q̄ crescēdi mensurā ipleuerint, nisi cito ablatione sanguinis minuātur, in paralysim et pessima morboꝝ gīa erūpere: et idcirco necessariaz esse demptionē, vt rursus habeāt in q̄ possint crescere. non em̄ manereᵐ in vno statu corpoꝝ naturā, sed aut semp crescere aut decrescere: nec posse viuere aialⁿ, nisi crescendi caparsit. vnde ꝛ Galenus vir doctissimus Hippocratis ° interpres athletas quorum vitaᵖ ꝛ ars sagina estᵠ, ꝺr in exhortatiōe medicine, nec viuere posse diu, nec sanos eē: aiasqz eorum ita nimio sanguine ꝛ aditibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil celeste, sed semper de carnibus ꝛ ructu ventris ingluuie cogitare.

Idem ibidem.

Multorum infirmitates ieiunia sanant.

Legimus quoꝺā morbo articularir et podagre humoribus laborantes, gra. Prius enim nocebat solicitudo et venus, que frangit corpus et animum: similiter cibus nimius nocebat: quem deridet Horatius dicens:

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

r ¶ Morbo articulari. Jd est gutta arterica que fit in iuncturis. et quando fit in pedibus, dicitur podagra: et in manibus dicitur chiragra. et in aliis membris similiter dicitur arterica.

a ¶ Proscriptione.i.amissione: vel q; ipsi se priuabant cibis consilio medicorum
b ¶ Consalutisse. Arg. q; contraria contrarijs curantur. de pen. dist. ij. ca. j.
c ¶ Epularum. Alias et puellarum.
d ¶ Irridet. dicēs sic: Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Et alibi. Me pinguē et nitidum bene curata cute vises. Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

Voluptas est spernēda testimonio oratij.

Quia dies. ¶ Hec cē. vij. pars dist. in qua p̄bat de equitate q; carnes nō fūt comedende die sabbati. Jo. de fan.

¶ Casus. Auctoritate sctōr patrū monemur in hoc ca. abstinere a carnibus die sabbati nisi causa infirmitatis: vt nisi ea die magna festiuitas interueniat.

e ¶ Admonem⁹. et ita cōsilium est, nisi vbi cōsuetudo est q; abstineant. Hic enim est precepti. ex de ob. tem. cōsiliū. Dic de illis vt dixi. S. dist. iij. de vij. ps esu, c. vij. dist. illa.

Carnē. ¶ Hec est. viij. pars distic. in qua ponit regula monachis q; se debēt semp a carnib⁹ et a pānis lineis abstinere: et semp aliquid operari. Jo. de fan.

f ¶ Carnem. de abstinentia et studio mōachoꝝ duobus ca. interserit.

Moniales vinū non bibant.

g ¶ Monacho. moniales vinuz vt venenum fugiant. xxv. dist. in palea, vinolentum.

h ¶ Seruato tamen. Aduertendū est istum canonem per Statianum detruncatum fuisse. Sic enim habebat originale: Seruato tamen moderamine pietatis erga egrotum necessitudines, aut longe proficiscētium: vt ex volatilibus sustententur, et longinquo itineri destinati. Si autem a principe vel epō imittētur, p̄o benedictione et obedientia degustare non metuant, seruantes apud se continentiam cōsuetam. Quod si quis monachus ꝛc. vt in textu. Testes sunt Bernardus Cassinen. abbas, ꝛ

Additio nata bilis.

proscriptione[a] bonoꝝ ad simplicem mensam ꝛ pauperes cibos redactos, qualuisse[b]. Ea ruerant enim solicitudine dispensande domus, ꝛ epularū[c]

largitate: que et corpus frangunt et animū. Irridet[d] Oratius appetitū ciboū qui consumpti relinquīt penitētiam.

Item Gregorius. vij.

Quibus sabbatorū a carnibus abstinere debemus.

Quia dies sabbati apud sanctos patres nr̄os in abstinentia celebris est habitus: nos eorundem authoritatem sequentes, salubriter admonemus[e] vt quicūq; se christiane religionis participem esse desiderat, ab esu carnium eadem die (nisi maioꝝ festiuitate interueniēte, vel infirmitate impediente) abstineat.

Item Fructuosus epūs.

¶ Monacho carnem gustare non licet.

Carnem[f] cuiq; monacho[g] nec gustandi nec sumendi est concessa licentia: nō q; creaturā dei iudicemus indignā: sed q; carnis abstinētia vtilis ꝛ apta mōachis estimetur, seruato[h] tm̄ moderamine pietat̄, erga egrotos. Nā si q̄s monachus violauerit[i] et contra sanctionē regule vsūq; veterem vesci carnib⁹ p̄esumpserit, sex mensiū spatio retrusioni ꝛ penitentie subiacebit.

Item Hieronymus ad Rusticum monachum.

¶ De quotidianis operibus monachorum.

Unq̄[k] de manu tua vt oculis tuis liber psalterij discedat. dicaꝫ ad verbum[l] oro sine intermissione. vigilet sensus: ne vagis cogitatiōib⁹ patēs corp⁹ pariterq; animꝰ tendat ad dñm. Jrā vince patientia. Alma scientiā scripturarū, ꝛ carnis vitia non amabis. nec vacet mēs tua varijs pturbationib⁹: que si pectori insederint, dominabūtur tui: et te dedicent ad delictū maximum. Facito aliquid[m] operis: vt semp te diabolus inueniat occupatum. Si apostoli habētes potestatē de euangelio viuere, laborabant manibus suis, ne quem grauarent: et alijs tribuebant refrigeria, quoꝝ p̄o spiritualibus debebāt metere carnalia: cur tu in vitijs tuos cessura non prepares? Vel fiscellam texe iunco: vel canistrum lentis plecte viminibus: seraꝫ humus: areole equo limite diuidantur: in quibus cum olerū iactata fuerint semina, vel plante p ordinem posite, aque ducātur irrigue. hic pulcherrimoꝝ[n] p̄sulū spectator assistas: Ecce supercilio ciuoſi tramitis vndam Elicit: illa cadēs raucum per leuia murmur Saxa ciet[o]: scatebrisq; p arētia tēperat arua. Inseratur fructuose arbores

Joānes de turre cremata cardinalis doctor theologus super regulam Benedicti.

i ¶ Violauerit. Et hoc colligit. q; monachus factus episcopus non debet carnes comedere. Alij ecōtra, cum absolutus sit. argu. S, ꝛ vij. q. j. ca. vnico.

Monachꝰ epūs nō comedat.

Unq̄ de manu. ¶ Casus Monachus nō debet esse otiosus, sz semper legere, vel manibus operari sicut laborabāt apostoli, quānis de sua p̄dicatione viuere possent. Monachus igitur instrumenta sibi necessaria facere debet: ortos colere: arbores inserere: apib⁹ aluearia fabricare: et earum opera attendere: retia texere. piscibus capiendis: libros scribere. vnde in Egypto non recipit monachus nisi in aliquo opere sit peritus. Qō autez de monacho hic dicitur, ad clericos nō pertinet: q; de his non agit. Fiscellam: vas est de iuncis, et rotundum. Scatebris, id est ebullitionib⁹. Fabricare, deponens est hic: vel supple dicet scilicet fabricare.

j. thes. ij. b.

k ¶ Unq̄. Sez hoc constituens. argu. xxxvj. distin. si quis vult.

l ¶ Ad verbum. id est iuxta verbū, scilz vt mens et intentio ad quod dicitur, dirigat: nō ad alia exagetur. vl̄ ad verbū, id est nō transcursu: non trāsiliēdo: sed tractim singula dicendo. argu. S. eo. non mediocriter. argu.

Vergilius in Georgicis.

m ¶ Facito aliquid operis. Supra distin. j. quando autem. S. xlij. distin. ij. contra ibi: ad modicum. Sed illud intelligitur sine pietate respectu eoꝝ per que habetur vita eterna. lxxxvij. dist. non satis.

n ¶ Pulcherrimoꝝ versuum. Sez Vergilij, quibus illud ostenditur. Arg. contra. S. lxxxvij. dist. legimus.

o ¶ Ciet. Id est mouet.

p ¶ Scatebris. Id est ebullitionibus,

Gēme fūt nodi virgarū. † germinales.

a ¶ Uel gemmis. Gemme dicuntur nodi virgarum vnde flores et frondes erumpunt. et dicit lex q̄ quedam arbores dicuntur gēmales: † vt. ff. solu. matri. diuortio. §. si fundum. Surculus est nodus. Truncus vbi arbores inseruntur. argu. xxiij. q. iij. ipsa pietas.

Liberꝰ dñis poterit seruire duob⁹.

b ¶ Salomonis. dicentis: Uade ad apem: et disce quō operaris itt, ꝛ castum opus faciat.

c ¶ Lectionē. Et dicit lex q̄ liberꝰ simul pōt prestare operas domino diuersis: q̄ pōt scribere vni, ꝛ custodire domū alij. ff. de ope. liber. duoꝝ.

Ysus.

d ¶ Ois otiosus. Querit, Egitꝰ ḡre sit factꝰ adulter? In prōptu causa est, desidiosꝰ erat. et de renuncia. nisi cum pudem.

e ¶ Nō spernūt. Peccāt ñ. et epitimo tradēdi sunt. ē. xxj. q. iij. ca. j.

Igit⁹ hec est. ix. pars distin. in qua dr q̄ canonici simꝫ debent comedere, dormire, ꝛ tacere i vno dclau. j. ō. f.

¶ Casus. In hoc ca. dr quatr canonici regulares viuere debent. Debēt em̄ fm regulā viuere, ꝛ documēta sanctoꝝ patruꝫ seruare. In ēp̄ali eccl'ia (si fieri pōt) simul manducēt ꝛ dormiant, ꝛ prelatis suis obediant. Pōt etiā hoc intelligi de oibus clericis collegiatis.

ix. ps.

f ¶ In oib⁹. De modestia clericoꝝ ꝛ fouietate. iij. ca. continuat.

g ¶ Ut canonici regulares. nā canō nuncupāt regula. dist. iij. canon.

Canon dicit regula.

h ¶ Incōposite. marie: qm̄ et si donum agat, penā meretur. ff. de re mili. l. iij. §. in bello.

§ Dic i vt ex de h ne. cler. l qm̄ vt.

i ¶ In vno. i. episcopali sede.

k ¶ Et dormiāt. ē. di. xxxij. si q̄. ꝛra. j. q. ij. sacerdos. ſꝫ

l § Audiant. Quia conuiuium eoꝝ non debet esse sine lectione. ē. xlviij. dis. pro reuerentia.

m ¶ Suis. Al's essent acephali. xciij. dist. nulla.

n ¶ Ministris. i. prelatis: q̄ subditis ministrant verbū dei. xxxvj. dis. ij. quis.

† Utin exēplaribꝰ q̄ maiorē vim ē, sit minister pecuniar.

Nullus pbꝰ. ¶ Hec est. x. pars di. fm Jo. de fan.

¶ Callus. Reprehendunt hic pbri qui in conuiuijs que fiebāt pro defunctis, comedebāt nimiū et bibebant: turpes cantilenas cantabāt: ꝛ turpes ludos coram se fieri permittebāt. Tonatricibꝰ. i. ioculatricibꝰ q̄ ad modū torni se volunt.

o ¶ Anniuersariū. ē. xiij. qōe. ij. quia alij.

p ¶ Cogere. arg. contra Anglicos: vt ex de vita ꝛ ho. cleri. a crapula.

q ¶ Uel tonatricibus. i. ioculatricibus que volutur vt tount.

r ¶ Nec laruas. ex de vi. ꝛ ho. cleri. qm̄. ꝛ. c. cū decorē. r. ps.

Non opz. Hec est. xj. pa dist. fm Jo. de fan.

s ¶ Jussionem. nec ep̄m pōt iussione patriarche.

t ¶ Ad pegrinādū. vt. C. de epis. et cleri. si qua per calumniam. in fi.

v ¶ Literis. hoc de cruce signatis, qui debent ire vltra mare. vt de penitentibus. B.

Ep̄ilia rasha beat ꝙ peregrinari vo let.

v ¶ Lris. in aut. de san. epi. §. iterū cimus. col. ix. ex de vo. magne. nec etiā p̄ualꝰ aliqs puniri pem adire pōt sine auctē iudicis. C. ō decu. si qs decurio li. x. Et q̄ dr iussionē, intelligē pentā ꝛ obrētā. nā ep̄o ꝛdicere nec clericus nec laicꝰ ire dz. ar. xj. q. iij. quid ergo. nec ad iudicium alterius ep̄i. iij. q. vj. nō licet. de pe. dist.

rj. ps.

vel gēmisa vl surculis: vt paruo post tpe laboris tui dulcia poma decerpas. apū fabricare aluearia ad quas te mittūt Salomonisb puerbia: et monasterioꝝ ordinem ac regiam disciplinā in paruis disce cōpoub⁹. Teranť ꝛ lima capiendis piscib⁹. Scribātur et libi vt et manꝰ operet cibū, et alia saturetur lectiōe. In desiderijs enim est omnis ociosus. Egyptioū monasteria hunc morem tenēt, vt nullum absq̄ opere ꝛ labore suscipiant: non tam ꝓpter victus necessitatē, q̄ ꝓpter aie salutē: ne vagetur perniciosis cogitationib⁹ mens, et ad instar fornicantis Israēlis oī transeunt diuaricet pedes suos. et in sequentibus: Quid ergo. Peribūt omnes qui in vꝫibus habitant? Ecce illi fruūtur suis rebꝰ: ministrant ecclesijs: adeunt palacia: vngūēta nō spernunt: et in oīm flore versantur. Ad q̄ etiā ante respondi, ꝛ nūc breuiter respōdeo, mīe in presenti opusculo nō de clericis disputare, sed monachū instituere.

Item in vbo. v. capitulorū.

¶ Abbēs ꝓlati sui licētia canonicis nihil agere licet.

Nobisk igit (q̄tū humana fragilitas pmittit) decernimꝰ vt s canonici vl clerici canonice viuant, obseruātes diuine doctrinā scripture, ꝛ documenta sctoꝝ patrū, et nihil sine lnia ep̄i sui vel magistri eoꝝ incōposite h gerere

m ¶ Ministris. i. prelatis: q̄ subditis ministrant verbū dei. xxxvj. dis. ij. quis.

¶ Callus. Reprehendunt hic pbri qui in conuiuijs que fiebāt pro defunctis, comedebāt nimiū et bibebant: turpes cantilenas cantabāt: ꝛ turpes ludos coram se fieri permittebāt. Tonatricibꝰ. i. ioculatricibꝰ q̄ ad modū torni se volunt.

o ¶ Anniuersariū. ē. xiij. qōe. ij. quia alij.

p ¶ Cogere. arg. contra Anglicos: vt ex de vita ꝛ ho. cleri. a crapula.

q ¶ Uel tonatricibus. i. ioculatricibus que volutur vt tount.

r ¶ Nec laruas. ex de vi. ꝛ ho. cleri. qm̄. ꝛ. c. cū decorē. r. ps.

Non opz. Hec est. xj. pa dist. fm Jo. de fan.

s ¶ Jussionem. nec ep̄m pōt iussione patriarche.

t ¶ Ad pegrinādū. vt. C. de epis. et cleri. si qua per calumniam. in fi.

v ¶ Literis. hoc de cruce signatis, qui debent ire vltra mare. vt de penitentibus. B.

Ep̄ilia rasha beat ꝙ peregrinari vo let.

v ¶ Lris. in aut. de san. epi. §. iterū cimus. col. ix. ex de vo. magne. nec etiā p̄ualꝰ aliqs puniri pem adire pōt sine auctē iudicis. C. ō decu. si qs decurio li. x. Et q̄ dr iussionē, intelligē pentā ꝛ obrētā. nā ep̄o ꝛdicere nec clericus nec laicꝰ ire dz. ar. xj. q. iij. quid ergo. nec ad iudicium alterius ep̄i. iij. q. vj. nō licet. de pe. dist.

rj. ps.

presumant, in i vnoq̄ ep̄atu simul manducēt et dormiāt k, vbi his facultas id faciēdi suppetit. Qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, in vno claustro maneant, et singulis diebꝰ mane prima hora ad lectionē veniāt, et audiāt l quid eis ip̄ere. Ad mēsā vo sit'r lectionē audiāt, ꝛ obediētiā fm canones suis m ministris n faciāt. Item ēp̄ cōcil'. Maneten.

¶ Pueri qui simul cōuiuiunt, euitare ꝛ confessationes summopere vitent.

Nullꝰ pbꝰ q̄n ad anniuersariū o diem. xxx. vel. vij. vel. iij. alicuꝰ defuncti, aut quacūq̄ vocatione ad collectā pbri q̄uenerit, se inebriare vllatenꝰ p̄sumāt, nec p̄cati in amore sctōū vel alicuius aie bibere, vel alios ad bibendum cogere p, vel se altena precatione ingurgitare, nec plausus ꝛ risus incōditos ꝛ fabulas manes ibi referre aut cantare p̄sumāt: vel turpia loca vel vsa vel tonatricibꝰ q̄ anť se fieri patiantur: nec laruas r demonū ante se fieri consentiāt: q̄ hoc diabolicum est et a sacris canonibꝰ ꝓhibitū.

Item ex cōcilio Laodicensi.

¶ Clericus vel laicꝰ sine iussione ep̄i non peregrinetur.

Non opz ministros altaris vel quoslibet clericos preter iussionem s episcopi ad peregrinādum t ꝓficisci. Laicū etiam sine canonicis literis u, id est formata similiter

vj. placuit. qō est contra Stat. q̄ dixit p. l. ff. de iudi. l. ij. ꝛ ff. de iurisdi. om. iudi. si cōuenerit. cōtrarium: q̄ leges non dedignantur sacros canones imitari. in authen. vt cleri. apud prop. epis. male enim de sui episcopi iudicio p̄sumit ꝛc. xj. q. j. placuit. ꝛ cōtumeliam facit iudici qui eum omittit, ꝛ ad alium vadit. ff. de recep. litigatores.

Clericꝰ a pdit ad ministrationē d tem p c ditatē abſentam Thymele.

¶ Proficiſci. Si autē clericꝰ tādiu abſit q̄ dubitetur an viuat an moriatur ſit, deſinit habere liberam adminſtrationē.inſti. de uſuca.§. quod autem.

Non opꝛ. ¶ Spectaculis.ff.de.i.xxxiij.pbſi.

¶ Scenis. quid ſit ſcena, habeo definiuit.ff.de his qui not.infa.l. ij.§. vlti.

d ¶ Thymelici.a thymele,quod eſt pulpitū:imo Thymelici dicūtur qui miniſtrant iudenti bus.ff.de his q̄ no. infa. athletas, vel dicūtur hiſtriones et cantatores, z eſt verbū grecū Thymele.

Ecare figmē tis. ¶ Hec eſt xij.pars di. in qua dicitur q̄ nullꝰ debet ponere ynguentum in facie,nec ligaturas in aures. Jo.de fan.

¶ Caſus. Reprehenduntur hic viri qui medicamentis et colore queſito voluntapparere pulchri, qz nec mariti volunt ab vroūb sic decipi: nam chriſtiani debēt moribus ornari, z non falſo colore,nec preciosa veſte: ſuperſtitioſas vero ligaturas inter quas inaures deputantur, portare non debent.

e ¶ Fucare.i.tingere.C. que res vēdi.nō poſ.l.j. Hſius.

Vtꝰ, Si virium frontis alienus fucus inauret. Gloria frontis obit, cum color ſpes abit.

Dona- f in ali ꝗꝰ te- net quā mariꝰ vroūfa re.

¶ In quibus.i.inter quas.

¶ Virorum.i.a viris date. Sed videtur q̄ nec in talibus teneat donatio, quia dicit lex q̄ ſi vir dat vroti maritꝰ ff.ad legem aquil. ſi ſeruus.§.ſi cum maritus. Sed illō eraudi cum noluit in eam tranſferre dominium: alias ſi dat ei vnguenta vel pecuniam ad ea emenda, tenet donatio.ff. de dona.inter virum z vxo. quod autem.§.j. Idē eſt ſi dat ei ornamenta.ff.de auro z argen.lega.l.argento.§.ornamenta.

.ab mitē ſi para- tas fm Bcur.

b ¶ Contra Neſtorium. Caſus. Dicebat Neſtorius epiſcopus Conſtantino:et etiam greci dicunt ſpiritum ſanctum a ſolo patre procedere, non a filio: quod volebant arguere ex verbis domini dicentis,ſcilicet de ſpiritu ſancto. Ille me clarificabit,qui a patre procedit. Huiſmodi error extirpatur hic:nam ſynodus interpretat illa verba Chriſti, Ille me clarificabit z̄c. oſtendens ſpiritū ſanctū ꝓcedere a patre z a filio. In aliis etiā errauit Neſtorius eps. xxiij. q. iij. quidā. ver. Neſtoriani.

Non oportet alicubi ꝓficiſci[a].

Item ex eodem.

¶ Quibus ſpectaculis clericꝰ intereſſe non debet.

Non opꝛ miniſtros altaris vel q̄libet clericos ſpectaculis[b] aliqbus que aut in nuptijs aut ſcenis[c] exhibent, intereſſe: ſz ante q̄s thymelici[d] ingrediant surgere eos de quilibet, z abire debere.

Item Aug. ad poſſidoniū, et q̄ cum eo ſunt fratres.

¶ Colorū fucis mulieres vti non debent.

Ecare[e] figmentis, quo vel rubicūdior, vl̄ cādidior, vel verecūdior appareat adulterina fallacia eſt: quia nō dubito etiam ipſos maritos ſe nolle decipi, q̄bꝰ ſolis permittēde ſunt femine ornari ſm veniam, nō ſm impetum. Tam verꝰ ornatꝰ maxime chriſtianorū z chriſtianarū, nō tm̄ nō eſt vllus fucꝰ mendax: verum nec auri quidē veſtiſq̄ pompa, ſed mores boni ſunt. Execranda autē ſuperſtitio ligaturarū, in quibus[f] etiā inaures virorū[g] in ſummis ex vna parte auriculis ſuſpēſe deputātur: nō ad placendū hominibꝰ, ſz ad ſeruiendū demonibꝰ adhibent.

Item ex ſymbolo Epheſi. cōcilio ducētorꝝ epiſcoporꝝ q̄ habitū eſt contra Neſtorium[h].

¶ Q̄ ſpiritusſanctus ꝓcedit a patre z filio.

De ſpiritu[i] dicit dīs in euangelio: Ille me clarificabit[k]. Hoc rectiſſime ſentiētes, nū chriſtū z filium nō velut alterius egentem gloria cōfitemur a ſpiritu ſancto gloriā cōſecutū: q̄ ſpiritꝰ eius nec melior, nec ſuperior ipſo eſt, ſed quia humana opera faciēs ad demonſtrationē ſue diuinitat⁹ virtute ꝓpriū ſpiritus vtebatur ab ipſo clarificaꝝ dicitur, eo q̄ virtꝰ ſuaˡ vel quelibet diſciplina vnūquēq; clarificat: q̄uis em̄ in ſua ſit ſubſtātia ſpiritus eius, et intelligatur in perſona ꝓpꝛietas[m], iuxta id quod ſpiritus eſt et non filius: attamen alienus[n] non eſt ab illo: nam ſpiritus appellatus eſt veritatis[o], et veritas Chriſtus eſt. Unde etiam ab iſto ſimiliter ſicut ex deo[p] patre procedit.

Neſtorius ſuſpicatur ſpiritum ſanctum a ſolo patre procedere.

Joan. xvj. b.

¶ Aſtus. Querebat a Neſtorio hereticoquare Chriſtus in euangelio dixerit de ſpiritu ſancto, ille me clarificabit: cum ipſe non indigeat clarificatione alterius, xiij. ps nec ſpiritusſanctus ſit eo maior, vt ei gratiam dare poſſit. Et reſpōdet q̄ hoc ideo dicitur q̄ per opera que in virtute ſpiritusſancti fecit, deitatem ſuā omnibus manifeſtauit: ſicut aliquis virtute ꝓpria vel doctrina clarificari dicitur, eius enim ſpiritus idem eſt cum eo in ſubſtantia, z procedit ab eo ſicut a patre: ſpiritusſanctus per apoſtolos miracula faciens, Chriſti eis manifeſtauit poſtq̄ in celum aſcendit.

i ¶ De ſpiritu. Cū ola ſacramēta in virtute ſpiritusſancti perficiātur: non rite ipſa ſacramēta miniſtrant ſi in ſpiritusſancti, ꝓceſſionē nō recte ſentit, de qua ſubdit duo cap. ſ. di. ij. cum omnem.

Sacramenta i virtute ſpiritusſancti ꝓficiūt.

k ¶ Clarificabit.i.opera que faciā in virtute eiꝰ, manifeſtabunt me hominibus.

l ¶ Sua.i. Chriſti, q̄ eſt eiuſdē ſubſtātie cū eo.

m ¶ Propꝛietas.id eſt diſcretio, qꝛ perſonaliter ab eo eſt diſtinctus.

n ¶ Alienus.i.aliud in eſſentia.immo idem.

o ¶ Veritatis.i.a veritate.i.a filio ꝓcedens.

p ¶ Ex deo patre.mirum eſt cum Epheſinum concilium fuerit in grecia celebratum, et de quatuor principalibus ſit vnum: vt. xv. diſtinc. canones. quomodo greci audent dicere ſpiritum ſanctum a ſolo patre procedere, cum hic dicitur contra: inducti tamen ſunt ad hoc dicendum duabus de cauſis, ſcilicet quia chriſtus loquēs ſanctꝰ a de proceſſione ſpiritusſancti, ſolum patrem nominat dicens: Qui a patre ꝓcedit. Item etiam quia in ſymbolo fidei apud eos edito ſimpliciter continetur. Qui dit, de a patre ꝓcedit. nos addimus, filioq;. ſed in fine ſymboli apud eos ſub anathemate ꝓhibetur vt nullus de greci.

Spūs cendum ſ ſce pſe z fi lio ꝓce dicāt

fide trinitatis aliud docere vel aliter predicare ꝯ ibi cōtinetur audeat. vnde dicunt nos anathematizatos qui ibi addimus filioq: sed Christus ideo ita dixit, quia patri voluit attribuere anathemate pomit rium, sed idē: cum filio cum patre sit idem in substātia, ergo quod a patre procedit, et a filio: et sic non addim⁹, sed potius declarā mus.

a ¶ De meo. Id est a me et a patre meo procedit. C. de sum. tri. l. inter claras, Jo. de fan.

Aluator. ¶ Caius. Loquitur hic Didymus cōtra grecos qui errou Nestorij adherentes dicunt spiritum sanctum a filio non procedere, vt colligit, s. e. ver. deniq;. t in argumentū sue assumit authoritatez dñi dicentis: Non em loquit a semetipso: ꝫ sicut audit, loquitur. Secūdo exponit qualr ista verba sint circa trinitatem intelligenda, scz dicere, loq, et audire, qz aliter accipiuntur ꝫ sm cōsuetudinem qua nos loq̄mur. Tertio dicit q̄ spiritus sanct⁹ nō pōt aliqd audire a filio quod ipse nesciat.

Joan. xvj. b. t. xvj. c.

Joan. xvj. c.

Opera trinitatis ꝺlter sunt inseparabilia.

Opera sunt duplicia,

Denicz hinc ipse spirit⁹ etiam per man⁹ sanctorū apostolorū miracula gloriosa perficiens, dominum glorificauit Jesum Christū postꝫ ascēdit in celū: nam creditur Christ⁹ natura de⁹ existere, per suum spiritū virtutes efficiens, ideoq; dicebat: De meo⁵ accipiet, t annūciabit vobis.

Idē Didym⁹ in lib. de spiritu sancto ꝯra errorē grecorū.

¶ De eodem.

Aluator, qꝫi et veritas est, ait: Non enim loquetur a semetipso. hoc est, non sine me, et sine meo et patris arbitrio, qz inseparabilis b a mea et patris est voluntate c: t amplius d, quia non ex se est e, sed ex patre et ex me est: hoc enim ipsum quod subsistit et loquitur, a patre t a me illi est. Ego veritatem loquor, id est inspiro que loquitur: siquidem spiritus veritatis est. Dicere enim et loqui in trinitate, non secundum cōsuetudinem nostram, qua ad nos inuicē sermocinamur t loquimur, accipiendum

Lib. Bibl. Soc. Jesu Paderborn. a°. 1610.

per hoc exaudiri quod dicitur, inseparabilia sunt opera trinitatis: vt, xx. viij. qōe. j. sic enim vt intelligatur de inseparabilitate voluntatis et operationis: nam quod operatur pater, operatur t filius t spiritussanctus.

b ¶ Inseparabilis.

c ¶ Voluntate. Quia vult, alꝫ falsum esset q̄ dignit pater, nō filius: comedit filius, nō autē spiritussanctus: argu. Ē. e. dist. iij. c. vlt. Mihi em videt esse distinguendum inter opera operata, t opera operantia: sed male, nisi intelligas opera operata, id est actus ipsos: vel accidēs qō est in subiecto. Si enim intelligas opera operata sm q̄ effectus est a sua causa, nil operatur vna persona quod tota trinitas non causetur, iuxta illud: Ecce dis̄plicuit, passio grata fuit.

d ¶ Et amplius. alia expositio est. Jo.

e ¶ Qz ex se nō est. i. nō procedit ex se. i. ex psona sua.

f ¶ Sz iuxta formā tē. sicut t ad iura corporalia restituitur qō: non autē ad incorporalia. ff. de vsuca. sequitur .ꝰ. si viā. et ita aliter loquūtur leges de his ꝫ de illis.

g ¶ Inserit. quia hoc liquidū est hic esse tē.

h ¶ Patrē. in euāgelio ēm exponitur pater dicit vel loq̄tur de filio. i. signit filium. Pater vel fi signifilius loquit de spiritu sancto. id est inspirat spiritū sanctum. Filius audit patrem. i. signitur ab eo. Spiritus audit a patre vel filio, id est inspiratur ab eo: t hec expositio vsitatior est ea que hic ponitur.

Pfloc-cat.

i ¶ Eiusdē nature. secūdario. principaliter esm sic notatur personarū distinctio, immo principaliter: necesse ibi inuenire prius vel posteri⁹: t oia q̄ in trinitate personas distinguunt, essentiā innuūt, t essentialiter intelligunt t accipiunt. Unde Augusti. Non est deo aliud esse psonā, et aliud esse substantialiter editum sit ad

Joan. xvj. c. Jo. v. Ibidē

k ¶ Discerneret. Dicendo q̄ non procederet ab eo.

l ¶ A semetipso. Legit in euāgelio Joā. Cum venerit paracletus spiritus veritatis, ille vos docebit omnē veritatē: nō em loquet a semetipso, sed quecūqꝫ audiet loquet: et que vētura sunt, annūciabit vobis.

m ¶ Sicut audio. i. intelligo t scio. dicit em filius scientia: et quicquid habet filius, habet a patre, t spiritussanctus a patre t filio.

Filius in diuinis dequid hz a patre hz.

n ¶ Faciētē. Sepe solet similis filius esse patri. Idē t magistro discipul⁹, xxiij. q. j. cū beatissim⁹ Joānes.

¶ Deo optimo maximo laus et gloria.

Ordo quaternionum.

A.B.C.D.E.F. a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z. aa.bb.cc.dd. ee.ff.gg.hh.ii.kk.ll.mm.nn.oo.pp.qq.rr.ss.tt.vv.xx.yy.zz. A.B.C.D.E.F.G. H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.U.X.AA.BB.CC.DD.EE.FF.GG HH.II.KK.LL.MM.NN.OO.PP.QQ.RR.SS.TT.UU. Omnes sunt quaternionesprieter H, TT, et UU, ternionos.

¶ Excusum est hoc p̄clare opus Decreti, Lutecie in edibus Iolande bos. hōme, vidue spectabilis viri Thielmanni Kerver, Anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, septimo idus Augusti.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

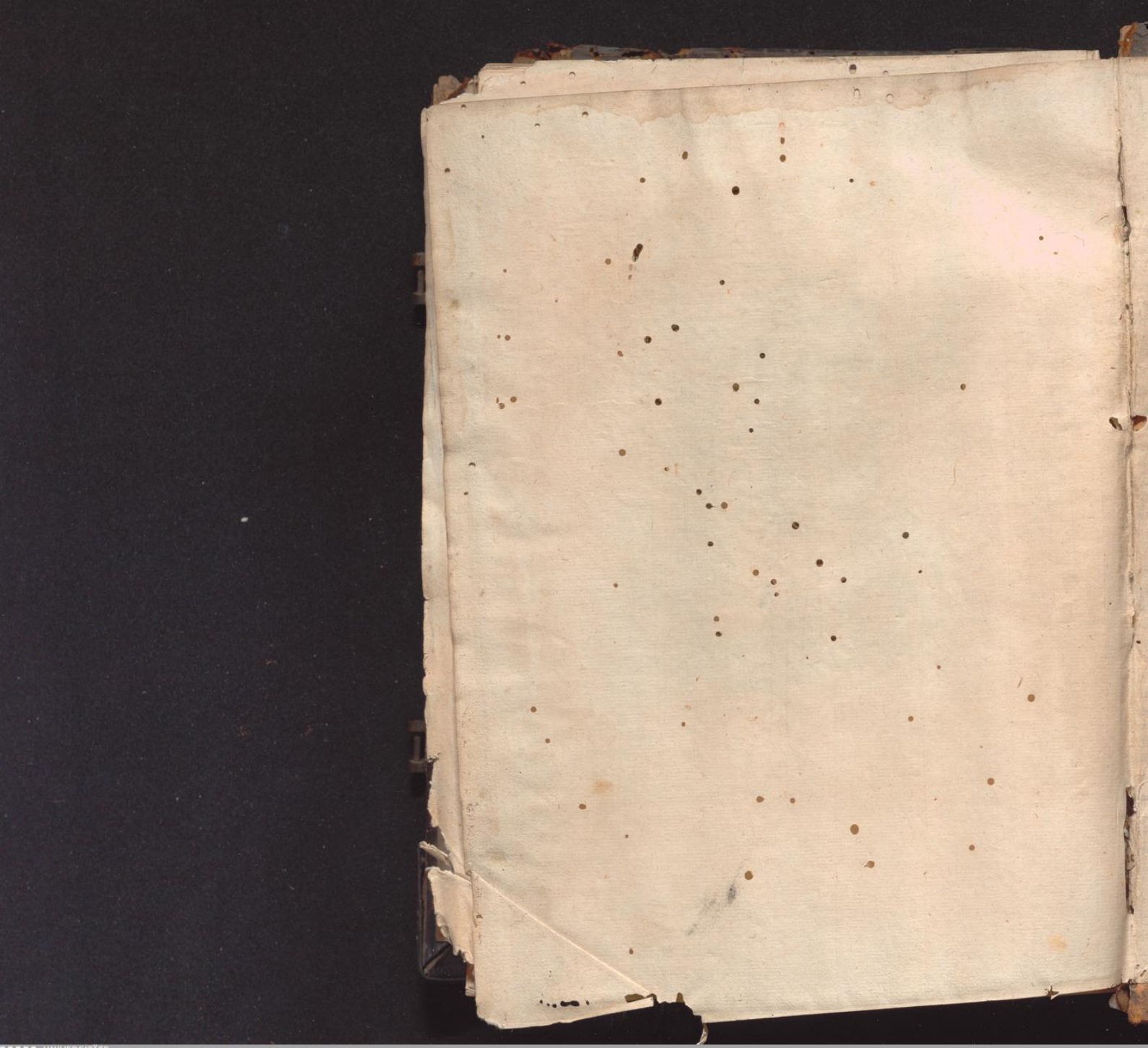
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN